

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΤΟΥ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ

ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ.

LUCIANI

SAMOSATENSIS OPERA.

EXCUSEBANT FIRMIN DIDOT FRATRES, VIA JACOB, 56.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΤΟΥ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ

ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ.

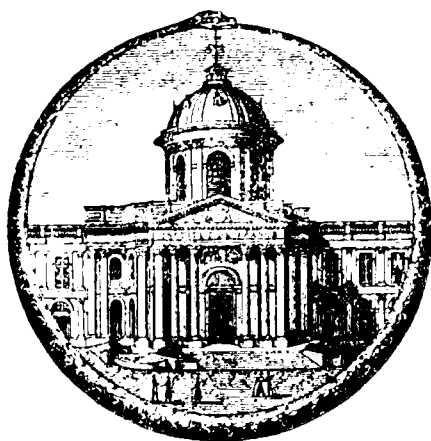
LUCIANI

SAMOSATENSIS OPERA

EX RECENSIONE

GUILIELMI DINDORFII.

GRÆCE ET LATINE CUM INDICIBUS.

PARISIIS,

EDITORE AMBROSIO FIRMIN DIDOT,

INSTITUTI REGII FRANCÆ TYPOGRAPHO.

•••••
M DCCC XL.

PRÆFATIO.

Tradimus Tibi Luciani scripta, sicut nuper Polybiana, talibus formis expressa, ut uno volumine nequaquam inhabili comprehensa tractare possis. Quod quum per se videretur multis exoptatum accidere, tum in ornando et expoliendo volumine nec impensæ nec labori parsimus. Nam in ea editione, qua *Jacobitzius* Lipsiensis præclaro instituto totum Lucianum primus ad optimorum codicum præscriptionem revocavit, multa leguntur quæ a tali scriptore, atque adeo illa ætate sic scribi non poterant. Quare literis appellavimus *Guilielmum Dindorfum*, virum celeberrimum, ut, quæ eum scibamus parata habere ad emendandum Lucianum, ea nobiscum pro sua in nos benevolentia communicaret. Misit autem exemplum editionis Jacobitzianæ, cujus vix una alterave pagina non esset manu ipsius notata. Neque ex codicibus modo et conjecturis criticorum protraxit quæ ipsi videbatur Lucianus scripsisse, sed suis emendationibus ad centum sexaginta locos male affectos sanavit. In *Tragodopodagra* et *Ocypode* multum profuit varia scriptura codicum trium, in ipsius usus collatorum; in *Epigrammatis* Anthologia Palatina, cujus indicio epigrammata quædam, ut aliorum poetarum, ejecta, nova quinque addita sunt. Ceterum exemplo, quod criticus celeberrimus transmiserat, ita nos astrinximus, ut in græcis nihil contra mentem ipsius positum esse confidamus (*).

Translationem latinam condere inchoaverat *Hemsterhusius*, præstantissimam illam et qualis a tali viro poterat expectari, sed in qua non raro desiderabis argutam simplicitatem et claram facundiam Luciani: nam multa nimis artificiose nec satis usitato genere loquendi expressa leguntur. In *Nigrino* servavit versionem *Solani*, in *Timone*, *Tanaquilli Fabri*, quam utpote liberrimam, plurimis locis ad sententiam aut modum græcæ orationis revocavi.

(*) Sero nobiscum communicata est hæc admonitio. « Pag. 37, Hæcyon. § 3, versu 11, post voc. *δυνάμεις* inserenda sunt verba ἢ τὰς τῆς ὅλης φύσεως ».

mus. Hemsterhusianas ea qua decebat modestia tractabamus, nihil mutationis admittentes nisi ubi vel græca nostra diserte præciperent, vel latina nimis essent impedita.

Reliqua omnia, a libro *de Sacrificiis*, pag. 525 ed. Reitzianæ, ad finem, nobis iudicibus, eximie transtulit *Matthias Gesnerus*. « Illud, » inquit, « inter alia dedi operam, ut, quantum ejus per « utriusque linguæ rationes liceret, non discederem a singulorum « verborum significatione, nec ab ordine verborum et figura « ctionis; sed ipsum quoque genus dicendi eumque quem chara- « ctera vocant exprimerem. » Et paullo post : « Voluimus ergo « interpretationem nostram Lucianæ orationi, quantum ejus con- « sequi potuimus, esse simillimam. » Quæ res ei successit egregie, neque minuuntur laudes huic operi debitæ locorum aliquam- multorum notatione, in quibus græca non recte assecutus est : nam ea sorte utuntur translationes latinæ, ut taceantur sexcentæ difficultates feliciter superatæ, lapsus unus et alter protrahatur in lucem, ducatur in triumphum. Nos licet longe plura *Gesneri* correxerimus quam quæ ante nos notata fuerant, permulta prorsus aliter verterimus, propius ad mentem et verba Luciani accessisse opinantes, tamen Gesneriani operis, si universum spectas, præstantiam plane singularem læti testamur. Illud solum mirati sumus, in libro *de dea Syria* Gesnerum immemorem fuisse promissorum de *charactere* servando; nam orationem Herodoteam, quæ ibi regnat, in latinis ligavit et compisit. Ceterum per se intelligitur, omnia nostris græcis, quæ sæpissime discrepant ab Reitzianis, esse accommodata. In carminibus de Podagra non videbamus operæ pretium facturi, si versus recte modulatos Gesnerianis substitueremus. Epigrammata pleraque ab *Hugone Grotio* versa sunt, quattuor aut quinque ab nobis.

Indicem denique Reitzianum multis locis correximus, et quadingentis fere additamentis auximus. Tituli asteriscis notati libros supposititios indicant.

SCRIPTA LUCIANI.

- I. Περὶ τοῦ Ἑνυκνίου, ἢ τοι Βίος Λουκιανού.
De somnio, seu, Vita Luciani.
- II. Πρὸς τὸν αἰπὸντα, Προμηθεὺς εἰ ἐν λόγοις.
Ad eum qui dixerat, Prometheus es in verbis.
- III. Πρὸς Νιγρίνον ἐπιστολή.
Epistola ad Nigrinum.
- IV. Δίκη Φωνηέντων.
Judicium vocalium.
- V. Τίμων, ἢ Μισάνθρωπος.
Timon, sive Misanthropos.
- VI. Ἀλκυὼν, ἢ περὶ Μεταμορφώσεως.
Halcyon, seu de Transformatione.
- VII. Προμηθεὺς, ἢ Καύκασος.
Prometheus, sive Caucasus.

VIII. ΘΕΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΙ. DEORUM DIALOGI.

- 1. Προμηθεὺς καὶ Διὸς.
Promethei et Jovis.
- 2. Ἐρῶτος καὶ Διὸς.
Cupidinis et Jovis.
- 3. Διὸς καὶ Ἑρμοῦ.
Jovis et Mercurii.
- 4. Διὸς καὶ Γανυμήδους.
Jovis et Ganymedis.
- 5. Ἥρας καὶ Διὸς.
Jovis et Junonis.
- 6. Ἥρας καὶ Διὸς.
Junonis et Jovis.
- 7. Ἡφαίστου καὶ Ἀπόλλωνος.
Vulcani et Apollinis.
- 8. Ἡφαίστου καὶ Διὸς.
Vulcani et Jovis.
- 9. Ποσειδῶνος καὶ Ἑρμοῦ.
Neptuni et Mercurii.
- 10. Ἑρμοῦ καὶ Ἡλίου.
Mercurii et Solis.
- 11. Ἀφροδίτης καὶ Σελήνης.
Veneris et Lunæ.
- 12. Ἀφροδίτης καὶ Ἐρῶτος.
Veneris et Cupidinis.
- 13. Διὸς καὶ Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἡρακλέους.
Jovis, Esculapii et Herculis.
- 14. Ἑρμοῦ καὶ Ἀπόλλωνος.
Mercurii et Apollinis.
- 15. Ἑρμοῦ καὶ Ἀπόλλωνος.
Mercurii et Apollinis.
- 16. Ἥρας καὶ Λητοῦς.
Junonis et Latonæ.
- 17. Ἀπόλλωνος καὶ Ἑρμοῦ.
Apollinis et Mercurii.
- 18. Ἥρας καὶ Διὸς.
Junonis et Jovis.
- 19. Ἀφροδίτης καὶ Ἐρῶτος.
Veneris et Cupidinis.

- 20. Θεῶν κρίσις.
Dearum judicium.
- 21. Ἄρεος καὶ Ἑρμοῦ.
Martis et Mercurii.
- 22. Πανὸς καὶ Ἑρμοῦ.
Panis et Mercurii.
- 23. Ἀπόλλωνος καὶ Διονύσου.
Apollinis et Bacchi.
- 24. Ἑρμοῦ καὶ Μαΐας.
Mercurii et Maïæ.
- 25. Διὸς καὶ Ἡλίου.
Jovis et Solis.
- 26. Ἀπόλλωνος καὶ Ἑρμοῦ.
Apollinis et Mercurii.

IX. ΕΝΑΛΙΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ. DIALOGI MARINI.

- 1. Δωρίδος καὶ Γαλατείας.
Doridis et Galatææ.
- 2. Κύκλωπος καὶ Ποσειδῶνος.
Cyclopi et Neptuni.
- 3. Ποσειδῶνος καὶ Ἀλφειοῦ.
Neptuni et Alphei.
- 4. Μενέλαιου καὶ Πρωτεύως.
Menelai et Protei.
- 5. Πανόπης καὶ Γαλήνης.
Panopes et Galenes.
- 6. Τρίτωνος, Ἀμυμώνης καὶ Ποσειδῶνος.
Tritonis, Amymones et Neptuni.
- 7. Νότου καὶ Ζεφύρου.
Noti et Zephyri.
- 8. Ποσειδῶνος καὶ Δελφίνων.
Neptuni et Delphinum.
- 9. Ποσειδῶνος καὶ Νηρηίδων.
Neptuni et Nereidum.
- 10. Ἴριδος καὶ Ποσειδῶνος.
Iridis et Neptuni.
- 11. Ξάνθου καὶ Θαλάττης.
Xanthi et Maris.
- 12. Δωρίδος καὶ Θέτιδος.
Doridis et Thetidis.
- 13. Ἐνιπέως καὶ Ποσειδῶνος.
Enipei et Neptuni.
- 14. Τρίτωνος καὶ Νηρηίδων.
Tritonis et Nereidum.
- 15. Ζεφύρου καὶ Νότου.
Zephyri et Noti.

X. ΝΕΚΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ. MORTUORUM DIALOGI.

- 1. Διογένης καὶ Πολυδεύκους.
Diogenis et Pollucis.
- 2. Πλούτων ἢ Κατὰ Μενίππου.
Pluto, seu Contra Menippum.

- 3. Μενίππου, Ἀμφιλόχου καὶ Τροφονίου.
Menippi, Amphilochoi et Trophonii.
 - 4. Ἑρμοῦ καὶ Χάρωνος.
Mercurii et Charontis.
 - 5. Πλούτωνος καὶ Ἑρμοῦ.
Plutonis et Mercurii.
 - 6. Τερψίωνος καὶ Πλούτωνος.
Terpsionis et Plutonis.
 - 7. Ζηνοφάντου καὶ Καλλιδημίδου.
Zenophantæ et Callidemidæ.
 - 8. Κνήμωνος καὶ Δαμνίππου.
Cnemonis et Damnippi.
 - 9. Σιμύλου καὶ Πολυστράτου.
Simyli et Polystрати.
 - 10. Χάρωνος καὶ Ἑρμοῦ καὶ νεκρῶν διαφόρων.
Charontis et Mercurii et mortuorum diversorum.
 - 11. Κράττηος καὶ Διογένης.
Cratetis et Diogenis.
 - 12. Ἀλεξάνδρου, Ἀννίβου, Μίνως καὶ Σκηπίωνος.
Alexandri, Annibalis, Minois, Scipionis.
 - 13. Διογένης καὶ Ἀλεξάνδρου.
Diogenis et Alexandri.
 - 14. Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου.
Philippi et Alexandri.
 - 15. Ἀχιλλέως καὶ Ἀντιλόχου.
Achillis et Antiochi.
 - 16. Διογένης καὶ Ἡρακλέους.
Diogenis et Herculis.
 - 17. Μενίππου καὶ Ταντάλου.
Menippi et Tantalii.
 - 18. Μενίππου καὶ Ἑρμοῦ.
Menippi et Mercurii.
 - 19. Αἰακοῦ, Πρωτεσίλαου, Μενελάου καὶ Πάριδος.
Æaci, Protesilai, Menelai ac Paridis.
 - 20. Μενίππου καὶ Αἰακοῦ.
Menippi et Æaci.
 - 21. Μενίππου καὶ Κερβέρου.
Menippi et Cerberi.
 - 22. Χάρωνος καὶ Μενίππου.
Charontis, Menippi (et Mercurii).
 - 23. Πρωτεσίλαου, Πλούτωνος καὶ Περσεφόνης.
Protesilai, Plutonis et Proserpinæ.
 - 24. Διογένης καὶ Μανυσώλου.
Diogenis et Mausoli.
 - 25. Νιρέως καὶ Θερσίτου καὶ Μενίππου.
Nirei, Thersitæ et Menippi.
 - 26. Μενίππου καὶ Χείρωνος.
Menippi et Chironis.
 - 27. Διογένης καὶ Ἀντισθένης καὶ Κράττηος.
Diogenis, Antisthenis et Cratetis.
 - 28. Μενίππου καὶ Τειρεσίου.
Menippi et Tiresiæ.
 - 29. Αἰάντος καὶ Ἀγαμέμνωνος.
Ajacis et Agamemnonis.
 - 30. Μίνως καὶ Σωστράτου.
Minois et Sostrati.
- XI. Μένιππος ἢ Νεκρομαντεία.
Menippus sive Oraculum mortuorum consultum.
 - XII. Χάρων, ἢ Ἐπισκοποῦντες.
Charon sive Contemplantes.
 - XIII. Περὶ θυσιῶν.
De sacrificiis.
 - XIV. Βίων πρᾶσις.
Vitarum auctio.
 - XV. Ἀλιεύς ἢ Ἀναβιοῦντες.
Piscator vel Reviviscentes.
 - XVI. Κατάπλους, ἢ Τύραννος.
Trajectus sive Tyrannus.
 - XVII. Περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων.
De mercede conductis potentium familiaribus.
 - XVIII. Ἀπολογία.
Apologia.
 - XIX. Ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσμα.
Pro lapsu in salutando.
 - XX. Ἑρμότιμος ἢ περὶ Αἰρέσεων.
Hermodotus sive De sectis.
 - XXI. Ἡρόδοτος ἢ Ἀετίων.
Herodotus sive Aetion.
 - XXII. Ζεῦξις ἢ Ἀντίοχος.
Zeuxis aut Antiochus.
 - XXIII. Ἀρμονίδης.
Harmonides.
 - XXIV. Σκύθης ἢ Πρόξενος.
Scythia seu Conciliator hospitii.
 - XXV. Πᾶς δαί ἱστορίαν συγγράφειν.
Quomodo historia conscribenda sit.
 - XXVI. Ἀληθοῦς ἱστορίας λόγος πρῶτος.
Veræ historiæ liber primus.
 - XXVII. Ἀληθοῦς ἱστορίας λόγος δεύτερος.
Veræ historiæ liber secundus.
 - XXVIII. Τυραννοκτόνος.
Tyrannicida.
 - XXIX. Ἀποκηρυττόμενος.
Abdicatus.
 - XXX. Φάλαρις πρῶτος.
Phalaris prior.
 - XXXI. Φάλαρις δεύτερος.
Phalaris alter.
 - XXXII. Ἀλέξανδρος ἢ Ψευδόμαντις.
Alexander s. Pseudomantis.
 - XXXIII. Περὶ ὀρχήσεως.
De saltatione.
 - XXXIV. Λεξιφάνης.
Lexiphanes.
 - XXXV. Εὐνοῦχος.
Eunuchus.
 - *XXXVI. Περὶ τῆς ἀστρολογίης.
De astrologia.
 - XXXVII. Δημόνακτος βίος.
Demonactis vita.
 - *XXXVIII. Ἔρωτες.
Amores.
 - XXXIX. Εἰκόνες.
Imagines.
 - XL. Ὑπὲρ τῶν εἰκόνων.
Pro imaginibus.
 - XLI. Τόξαρις ἢ Φιλία.
Toxaris seu amicitia.
 - *XLII. Λούκιος ἢ Ὄνος.
Lucius sive Asinus.
 - XLIII. Ζεὺς ἐλεγχόμενος.
Jupiter confutatus.
 - XLIV. Ζεὺς τραγῳδός.
Jupiter tragœdus.
 - XLV. Ὀνειρος ἢ Ἀλεκτρυών.
Somnium seu Gallus.

SCRIPTA LUCIANI.

- XLVI. Ἰκαρομένηππος ἢ Ὑπερνέφελος.
Icaromenippus sive Hypernephelus.
- XLVII. Δις κατηγορούμενος ἢ Δικαστήρια.
Bis accusatus seu Tribunalia.
- XLVIII. Περὶ παρασίτου ἥτοι ὅτι τέχνη ἢ παρασιτική.
De parasito, sive Artem esse parasiticam.
- XLIX. Ἀνάχαρσις ἢ περὶ Γυμνασίων.
Anacharsis sive De exercitationibus.
- L. Περὶ πένθους.
De luctu.
- LI. Ῥητόρων διδάσκαλος.
Rhetorum præceptor.
- LII. Φιλοσευδῆς ἢ Ἀπιστῶν.
Philopseudes sive Incredulus.
- LIII. Ἱππίας ἢ Βαλανεῖον.
Hippias seu Balneum.
- LIV. Προλογία ὁ Διόνυσος.
Præfatio Bacchus.
- LV. Προλογία ὁ Ἡρακλῆς.
Præfatio Hercules.
- LVI. Περὶ τοῦ ἤλεκτρον ἢ τῶν κύκνων.
De electro seu cyncis.
- LVII. Μῦθας ἐγκώμιον.
Musæ encomium.
- LVIII. Πρὸς τὸν ἀπαιδεύτον καὶ πολλὰ βιβλία ἀνούμενον.
Adversus indoctum et libros multos ementem.
- LIX. Περὶ τοῦ μὴ βραδίως πιστεύειν διαβολῇ.
Non temere credendum esse delationi.
- LX. Ψευδολογιστὴς ἢ Περὶ τῆς ἀποφράδος κατὰ Τιμάρχου.
Pseudologista sive De die nefasto contra Timarchum.
- LXI. Περὶ τοῦ οἴκου.
De oco.
- * LXII. Μακρόβιοι.
Longævi.
- LXIII. Πατρίδος ἐγκώμιον.
Patriæ encomium.
- LXIV. Περὶ τῶν διψάδων.
De dipsadibus.
- LXV. Διαλέξεις πρὸς Ἡσίοδον.
Disputatio cum Hesiodo.
- LXVI. Πλοῖον ἢ Εὐχαί.
Navigium seu vota.
- LXVII. ΕΤΑΙΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.
DIALOGI MERETRICII.
- 1. Γλυκέρα καὶ Θάϊς.
Glycera et Thais.
- 2. Μύρτιον καὶ Πάμφιλος καὶ Δωρίς.
Myrtium, Pamphilus et Doris.
- 3. Μήτηρ καὶ Φιλίνα.
Mater et Philinna.
- 4. Μελίττα καὶ Βακχίς.
Melissa et Bacchis.
- 5. Κλωνάριον καὶ Λέαινα.
Clonarum et Leæna.
- 6. Κροβύλη καὶ Κόριννα.
Crobyle et Corinna.
- 7. Μήτηρ καὶ Μουσάριον.
Mater et Musarium.
- 8. Ἀμπελὶς καὶ Χρυσίς.
Ampelis et Chrysis.
- 9. Δορκὰς, Παννυχίς, Φιλόστρατος, Πολέμων.
Dorcas, Pannychis, Philostratus, Polemo.
- 10. Χελιδόνιον καὶ Δροσὴ.
Chelidonium et Drose.
- 11. Τρύφαινα καὶ Χαρμοίδης.
Tryphæna et Charmides.
- 12. Ἰόεσσα καὶ Πυθίας καὶ Αὐσίας.
Ioessa, Pythias et Lysias.
- 13. Λεόντιχος, Χηνίδας καὶ Ὑμνίς.
Leontichus, Chenidas et Hymne.
- 14. Δωρίων καὶ Μυρτάλη.
Dorio et Myrtale.
- 15. Κοχλὶς καὶ Παρθενίς.
Cochlis et Parthenis.
- LXVIII. Περὶ τῆς Περιεργίνου τελευτῆς.
De morte Peregrini.
- LXIX. Δραπέται.
Fugitivi.
- LXX. — 1. Τὰ πρὸς Κρόνον.
Saturnalia.
- 2. Κρονοσόλων.
Cronosolon (legislator Saturnalium).
- 3. Ἐπιστολαὶ Κρονικαί.
Epistolæ Saturnales.
- LXXI. Συμπόσιον ἢ Λαπίθαι.
Convivium seu Lapillæ.
- LXXII. Περὶ τῆς Συρίας θεοῦ.
De Syria dea.
- LXXIII. Δημοσθένους ἐγκώμιον.
Demosthenis encomium.
- LXXIV. Θεῶν ἐκκλησία.
Deorum concilium.
- LXXV. Κυνικός.
Cynicus.
- LXXVI. Ψευδοσοφιστὴς ἢ Σολοικιστής.
Pseudosophista seu Solocista.
- * LXXVII. Φιλόπατρις ἢ Διδασκόμενος.
Philopatris seu Qui docetur.
- * LXXVIII. Χαρίδημος ἢ περὶ Κάλλους.
Charidemus sive De pulchritudine.
- * LXXIX. Νέρων ἢ περὶ τῆς ὀρυχῆς τοῦ Ἴσθμου.
Nero sive De Istmo perfodiendo.
- LXXX. Τραγωδοποδάγρα.
Tragodopodagra.
- * LXXXI. Ὀκύπους.
Ocypus (Celeripes).
- LXXXII. Ἐπιγράμματα.
Epigrammata.

INDEX ALPHABETICUS.

A.

ABDICATUS, XXIX.
 ACCUSATUS (BIS), XLVII.
 ADVERSUS INDOCTUM, LVIII.
 ACTION, S. HERODOTUS, XXI.
 ALEXANDER, S. PSEUDOMANTIS, XXXII.
 AMICITIA, S. TOXARIS, XLI.
 AMORES, XXXVIII.
 ANACHARSIS, S. DE EXERCITATIONIBUS, XLIX.
 ANTIOCHUS, S. ZEUXIS, XXII.
 APOLOGIA, XVIII.
 APOPHRAS, S. DE DIE NEFASTO, S. PSEUDOLOGISTA, LX.
 ASINUS, S. LUCIUS, XLII.
 ASTROLOGIA (DE), XXXVI.
 AUCTIO VITARUM, XIV.

B.

BACCHUS. Præfatio, LIV.
 BALNEUM, S. HIPPIAS, LIII.
 BIS ACCUSATUS, S. TRIBUNALIA, XLVII.

C.

CALUMNIA (DE), S. CALUMNIÆ NON CREDENDUM, LIX.
 CATAPLUS, S. TYRANNUS, XVI.
 CAUCASUS, S. PROMETHEUS, VII.
 CHARIDEMUS, S. DE PULCHRITUDINE, LXXVIII.
 CHARON, S. CONTEMPLANTES, XII.
 CONCILIUM DEORUM, LXXIV.
 CONTEMPLANTES, S. CHARON, XII.
 CONVIVIUM, S. LAPITHÆ, LXXI.
 CHRONOSOLON, I. E. LEGISLATOR SATURNALIUM, IXX, 2.
 CYCNI, S. ELECTRAUM, LXVI.
 CYNICUS, LXXV.

D.

DEARUM JUDICIUM, VIII, 20.
 DE ASTROLOGIA, XXXVI.
 DE DIE NEFASTO, S. PSEUDOLOGISTA, LX.
 DE DIPSIDIBUS, LXIV.
 DE ELECTRO, S. CYCNIS, LVI.
 DE EXERCITATIONIBUS, S. ANACHARSIS, XLIX.
 DE GYMNASIIS, idem.
 DE LUCTU, L.
 DE MERCEDE CONDUCTIS, XVII.
 DEMONACTIS VITA, XXXVII.
 DE MORTE PEREGRINI, LXVIII.

DEMOSTHENIS ENCOMIUM, LXXIII.

DE NON TEMERE CREDENDO DELATIONI, LIX.

DE OECO, LXI.

DEORUM CONCILIUM, LXXIV.

DE PARASITO, S. ARTEM ESSE PARASITICAM, XLVIII.

DE SACRIFICIIS, XIII.

DE SALTATIONE, XXXIII.

DE SECTIS, S. HERMOTIMUS, XX.

DE SYRIA DEA, LXXII.

DIALOGI DEORUM, VIII.

- 1. Promethei et Jovis.
- 2. Cupidinis et Jovis.
- 3. Jovis et Mercurii.
- 4. Jovis et Ganymedis.
- 5. Junonis et Jovis.
- 6. Junonis et Jovis iterum.
- 7. Vulcani et Apollinis.
- 8. Vulcani et Jovis.
- 9. Neptuni et Mercurii.
- 10. Mercurii et Solis.
- 11. Veneris et Lunæ.
- 12. Veneris et Cupidinis.
- 13. Jovis, Æsculapii et Herculis.
- 14. Mercurii et Apollinis.
- 15. Mercurii et Apollinis.
- 16. Junonis et Latonæ.
- 17. Apollinis et Mercurii.
- 18. Junonis et Jovis.
- 19. Veneris et Cupidinis.
- 20. Dearum judicium.
- 21. Martis et Mercurii.
- 22. Panis et Mercurii.
- 23. Apollinis et Bacchi.
- 24. Mercurii et Maiæ.
- 25. Jovis et Solis.
- 26. Apollinis et Mercurii.

DIALOGI MARINI, IX.

- 1. Doridis et Galatææ.
- 2. Cyclopi et Neptuni.
- 3. Neptuni et Alpei.
- 4. Menelai et Protei.
- 5. Panopes et Galenes.
- 6. Tritonis, Amymones et Neptuni.
- 7. Noti et Zephyri.
- 8. Neptuni et Delphinum.
- 9. Neptuni et Nereidum.

- 10. Iridis et Neptuni.
- 11. Xanthi et Maris.
- 12. Doridis et Thetidis.
- 13. Enipei et Neptuni.
- 14. Tritonis et Nereidum.
- 15. Zephyri et Noti.

DIALOGI MORTUORUM, X.

- 1. Diogenis et Pollucis.
- 2. Pluto, s. contra Menippum.
- 3. Menippi, Amphilochoi et Troph.
- 4. Mercurii et Charontis.
- 5. Plutonis et Mercurii.
- 6. Terpsionis et Plutonis.
- 7. Zenophantæ et Callidemidæ.
- 8. Cnemonis et Damnippi.
- 9. Simyli et Polystrati.
- 10. Charontis et Mercurii et diversorum mortuorum.
- 11. Cratetis et Diogenis.
- 12. Alexandri, Annibalis, Minois, Scipionis.
- 13. Diogenis et Alexandri.
- 14. Philippi et Alexandri.
- 15. Achillis et Antilochi.
- 16. Diogenis et Herculis.
- 17. Menippi et Tantali.
- 18. Menippi et Mercurii.
- 19. Æaci, Protesilai, Menelai et Paridis.
- 20. Menippi et Æaci.
- 21. Menippi et Cerberi.
- 22. Charontis, Menippi (et Mercurii).
- 23. Protesilai, Plutonis et Proserpinæ.
- 24. Diogenis et Mausoli.
- 25. Nirei, Thersitæ et Menippi.
- 26. Menippi et Chironis.
- 27. Diogenis, Antisthenis et Cratetis.
- 28. Menippi et Tiresiæ.
- 29. Ajacis et Agamemnonis.
- 30. Minois et Sostrati.

DIALOGI MERETRICII, LXVII.

- 1. Glycera et Thais.
- 2. Myrtium, Pamphilus et Doris.
- 3. Mater et Philinna.
- 4. Melissa Bacchis.
- 5. Clonarium et Leæna.
- 6. Crobyle et Corinna.
- 7. Mater et Musarium.
- 8. Ampelis et Chrysis.
- 9. Dorcas, Pannychis, Philostratus, Polemon.
- 10. Chelidonium et Drose.
- 11. Tryphæna et Charmides.
- 12. Ioessa, Pythias et Lysias.

- 13. Leontichus, Chenidas et Hymnis.
- 14. Dorio et Myrtale.
- 15. Cochlis et Parthenis.

DIPSADES. DE DIPSADEBUS, LXIV.

DISPUTATIO CUM HESIODO, LXV.

DOMUS. DE DOMO S. OËCO, LXI.

E.

ELECTRUM. DE ELECTRO, S. CYCNIS, LXVI.

ENCOMIUM DEMOSTHENIS, LXXIII

ENCOMIUM MUSCÆ, LVII.

ENCOMIUM PATRIÆ, LXIII.

EPIGRAMMATA, LXXXII.

EPISTOLA AD NIGRINUM, III.

EPISTOLÆ SATURNALÆ, LXX, 3.

EUNUCHUS, XXXV.

F.

FUGITIVI, LXIX.

G.

GALLUS, S. SOMNIUM, XLV.

GYMNASIA. DE GYMNASIIS, S. ANACHEARSIS, XLIX.

H.

HALCYON, S. DE TRANSFORMATIONE, VI.

HARMONIDES, XXIII.

HERCULES. PRÆFATIO, LV.

HERMOTIMUS, S. DE SECTIS, XX.

HERODOTUS, S. AETION, XXI.

HESIODUS. DISSERTATIO CUM HESIODO, LXV

HIPPIAS, S. BALNEUM, LIII.

HISTORIA QUOMODO CONSCRIBENDA, XXV.

HISTORIÆ VERÆ LIB. I, XXVI.

HISTORIÆ VERÆ LIB. II, XXVII.

HOSPITII CONCILIATOR, S. SCYTHA, XXIV.

HYPERNEPHELUS, S. ICAROMENIPPUS, XLVI

I.

ICAROMENIPPUS, S. HYPERNEPHELUS, XLVI.

IMAGINES, XXXIX.

IMAGINIBUS (pro), XL.

INCREDULUS, S. PHILOPSRUEDES, LII.

INDOCTUS. ADVERSUS INDOCTUM, LVIII.

ISTHMUS. DE ISTHMO PERFODIENDO, S. NERO, LXXIX.

J.

JUDICIUM DEARUM, VIII, 12.

JUDICIUM VOCALIUM, IV.

JUPITER CONFUTATUS, XLIII.

JUPITER TRAGOEDUS XLIV.

L.

LAPITHÆ, S. CONVIVIUM, LXXI.

LAPSUS. PRO LAPSU IN SALUTANDO, XIX.
 LEXIPHANES, XXXIV.
 LONGÆVI, S. MACROBII, LXII.
 LUCIANI VITA, S. SOMNIUM, I.
 LUCIUS, S. ASINUS, XLII.
 LUCTUS. DE LUCTU, L.

M.

MACROBII, LXII.
 MENIPPUS, S. NECYOMANTIA, XI.
 MERCES. DE MERCEDE CONDUCTIS, XVII.
 METAMORPHOSIS, S. HALCYON, III.
 MISANTHROPOS, S. TIMON, V.
 MORS. DE MORTE PEREGRINI, LXVIII.
 MUSCÆ ENCOMIUM, LVII.

N.

NAVIGIUM, S. VOTA, LXVI.
 NECYOMANTIA, S. MENIPPUS, XI.
 NEFASTUS DIES. DE DIE NEFASTO, S. PSEUDOLOGISTA, LX.
 NERO, S. DE ISTHMO PERFODIENDO, LXXIX.
 NIGRINUS, III.

O.

OCYPUS, LXXXI.
 OECUS. DE OEKO, LXI.

P.

PARASITUS, S. ARTEM ESSE PARASITICAM, XLVIII.
 PATRIÆ ENCOMIUM, LXIII.
 PEREGRINUS. DE MORTE PEREGRINI, LXVIII.
 PHALARIS PRIOR, XXX.
 PHALARIS ALTER, XXXI.
 PHILOPATRIS, S. QUI DOCETUR, LXXVII.
 PHILOPSEUDES, S. INCREDULUS, I.II.
 PISCATOR, S. REVIVISCENTES, XV.
 PREFATIO. BACCHUS, LIV.
 PREFATIO. HERCULES, LV.
 PRO IMAGINIBUS, XL.
 PRO LAPSU IN SALUTANDO, XIX.
 PRO MERCEDE CONDUCTIS, S. APOLOGIA, XVIII.
 PROMETHEUS ES IN VERBIS, II.

PROMETHEUS, S. CAUCASUS, VII.
 PSEUDOLOGISTA, S. DE DIE NEFASTO, LX.
 PSEUDOMANTIS, S. ALEXANDER, XXXII.
 PSEUDOSOPHISTA, S. SOLOECISTA, LXXVI.
 PULCHRITUDO. DE PULCHRITUDINE, S. CHARI-
 DEMUS, LXXXVIII.

Q.

QUOMODO HISTORIA CONSCRIBENDA SIT, XXV.

R.

REVIVISCENTES, S. PISCATOR, XV.
 RHETORUM PRÆCEPTOR, LI.

S.

SACRIFICIA. DE SACRIFICIIS, XIII.
 SALTATIO. DE SALTATIONE, XXXIII.
 SALUTARE. PRO LAPSU IN SALUTANDO, XIX.
 SATURNALIA, LXX.
 SCYTHA, S. CONCILIATOR HOSPITII, XXIV.
 SECTÆ. DE SECTIS, S. HERMOTIMUS, XX.
 SOLOECISTA, S. PSEUDOSOPHISTA, LXXVI.
 SOMNIUM, S. GALLUS, XLV.
 SOMNIUM, S. VITA LUCIANI, I.
 SYMPOSIUM, S. LAPITHÆ, LXXI.
 SYRIA DEÆ, LXXII.

T.

TIMON, S. MISANTHROPOS, V.
 TOXARIS, S. AMICITIA, XLI.
 TRAGODOPODAGRA, LXXX.
 TRIBUNALIA, S. BIS ACCUSATUS, XLVII.
 TYRANNUS, S. CATAPLUS, XVI.
 TYRANNICIDA, XXVIII.

V.

VERÆ HISTORIÆ LIB. 1, XXVI.
 VERÆ HISTORIÆ LIB. 2, XXVII
 VITARUM AUCTIO, XIV.
 VOCALIUM JUDICIUM, IV.
 VOTA, S. NAVIGIUM, LXVI.

Z.

ZEUXIS, S. ANTIOCHUS, XXII.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

I.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝΥΠΝΙΟΥ ΗΤΟΙ ΒΙΟΣ
ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ.

1. Ἄρτι μὲν ἐπεπαύμην εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶν ἔσθ' τὴν ἡλικίαν πρόσθεος ὢν, ὃ δὲ πατὴρ ἐσκοπεῖτο μετὰ τῶν φίλων ὅ τι καὶ διδάξαιτό με. Τοῖς πλείστοις ὦν ἔδοξε παιδεία μὲν καὶ πόνου πολλοῦ καὶ χρόνου μακροῦ καὶ δαπάνης οὐ μικρᾶς καὶ τύχης δεῖσθαι λαμπρᾶς, τὰ δ' ἡμέτερα μικρὰ τε εἶναι καὶ ταχεῖαν τινα τὴν ἐπιχουρίαν ἀπαιτεῖν· εἰ δέ τινα τέχνην τῶν βαναύσων τούτων ἐμαθόμην, τὸ μὲν πρῶτον εὐθὺς ἂν αὐτὸς ἔχην τὰ ἀρκούντα παρὰ τῆς τέχνης καὶ μηκέτ' οἰκόσιτος εἶναι τηλικούτος ὢν, οὐκ εἰς μακράν δὲ καὶ τὸν πατέρα εὐφρανεῖν ἀποφέρων αἰεὶ τὸ γιγνόμενον.

2. Δευτέρας οὖν σκέψεως ἀρχὴ προὔτελλη, τίς ἀρίστη τῶν τεχνῶν καὶ βράστη ἐμαθεῖν καὶ ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πρέπουσα καὶ πρόχειρον ἔχουσα τὴν χορηγίαν καὶ διαρκῆ τὸν πόρον. Ἄλλου τοίνυν ἄλλην ἐπαινοῦντος, ὡς ἕκαστος γνώμης ἢ ἐμπειρίας εἶχεν, ὃ πατὴρ εἰς τὸν θεῖον ἀπὸ τῶν, — πατρὴν γάρ ὃ πρὸς μητρὸς θεῖος, ἀριστος ἐρμολύρος εἶναι δοκῶν — Οὐ θέμις, εἶπεν, ἄλλην τέχνην ἐπικρατεῖν σοῦ παρόντος, ἀλλὰ τοῦτον ἄγε — εἰς τὰς ἐμέ — καὶ διδάσκει παραλαβὼν λίθων ἐργάτην ἀγχοῦν εἶναι καὶ συναρμολογεῖν καὶ ἐρμολυφέα· δύναται γὰρ καὶ τοῦτο ρύσεώς γε, ὡς οἴσθα, τυγὼν δεξιᾶς. Ἐπεκρίβετο δὲ ταῖς ἐκ τοῦ κηροῦ παιδιαῖς· ὁπότε γὰρ ἀρεσκεῖται ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἀποξέων ἂν τὸν κηρὸν ἢ θῶας ἢ ἵππους ἢ καὶ νῆ· Δί' ἀνθρώπους ἀνέπλαττον, εἰκότως, ὡς ἔδοκουν τῷ πατρί· ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν διδασκάλων πληγὰς ἐλάμβανον, τότε δὲ ἔπαινος εἰς τὴν εὐρίαν καὶ ταῦτα ἦν, καὶ χρηστὰς εἶχον ἐπ' ἐμοὶ τὰς ἐλπίδας, ὡς ἐν βραχεὶ μαθήσομαι τὴν τέχνην, ἀπ' ἐκείνης γε τῆς πλαστικῆς.

3. Ἄμα τε οὖν ἐπιτήδειος ἔδοκει ἡμέρα τέχνης ἐνάρχεσθαι, καὶ ὡς παρεδεδόμην τῷ θεῷ μὰ τὸν Δί' οὐ σφόδρα τῷ πράγματι ἀγχοῦμενος, ἀλλὰ μοι καὶ παιδιάν τινα οὐκ ἀτερπῆ ἔδοκει ἔχειν καὶ πρὸς τοὺς ἡλικιώτας ἐπιδειξν, εἰ φανομένην θεοὺς τε γλύφωιν καὶ ἀγαλματίαν τινα μικρὰ κατασκευάζων ἑμαυτῷ τε κάκεινοις οἷς προσρούμην. Καὶ τὸ γε πρῶτον ἐκείνο καὶ σύνθηες τοῖς ἀρχομένοις ἐγίνετο· ἐγκοπία γάρ τινα μοι δοῦς ὁ θεὸς ἐκέλευσέ μοι ἡρέμα καθίσθαι πλακὸς ἐν μέσῳ κειμένης, ἐπειτὰ τὸ κοινὸν « ἀρχὴ δέ τοι ἡμισυ παντός. »

LUCIANUS I.

LUCIANI

SAMOSATENSIS

DIALOGI.

I.

DE SOMNIO, SEU VITA LUCIANI.

Editionis Reitz. p. 1-2.

1. Nuper admodum quum desiissem in scholas ventitare, jam pubertati proximus, tum pater consilium inire cum amicis, quid me doceret. Plerisque igitur eruditio visa fuit et labore multo, et longo tempore, et sumtu non exiguo, et fortuna indigere splendida; reculas autem nostras tum tenues esse, tum promptum quoddam subsidium postulare: sin aliquam vilium istarum artium, quæ manu constant, edidicissem, primum me quidem ipsum statim inde habiturum quo vitam tuear, neque amplius domi cenaturum (paternæ mensæ gravem) id ætatis; dein non diu fore quin patrem sim hilaraturus, allato usque quod mihi natum erit mercedis.

2. Ergo secundæ deliberationis initium est propositum, quæ optima sit artium, et ad ediscendum facillima, et homini libero conveniens, et expedite sumtu parabilis, et quæstu commodo. Alio aliam commendante, ut cujusque sensus aut experientia ferebat, pater ad avunculum conversus (aderat enim maternus avunculus, qui optimus statuarius ferebatur), Fas non est, inquit, aliam artem primas tenere, te præsentem: quin tu illum ducito (me demonstrans), tuamque in curam receptum effice lapidum artificem bonum, et coagmentatorem, ac statuarium: potest enim, idque ingenio præditus, ut nosti, dextro. Scilicet argumentum capiebat ab istis e cera ludicris: nam dimissus a magistris, derasa cera boves aut equos aut, ita me Jupiter amet, homines effingebam, scitule, ut videbar patri: ob quæ quidem a magistris vulpulabam; at tunc ad ingenii felicitis laudem ista quoque pertinebant: quare bona teuebantur de me sperare, fore ut brevi artem discerem, idque ex ista fingendi dexterritate.

3. Simul igitur atque idonea videbatur dies arti auspicandæ, committebar avunculo, rem haud sane quam valde gravatus: quin et ludum quendam non injucundum mihi videbatur habere, et ad æquales ostentationem, si deos sculperem, et simulacra quædam parva concinnarem mihi met ipsi, et quibus vellem. Tum primum illud, et quod solet incipientibus, accidit: scalpro mihi dato avunculus jussit leniter perstringere tabulam in medio jacentem, addens vulgatum illud, « Dimidium facti, qui cœpit, habet: »

Σκληρότερον δὲ κατενεχόντος ὑπ' ἀπειρίας, κατεάγη μὲν ἡ πλάξ, ὃ δὲ ἀγανακτήσας σκυτάλην τινὰ πλησὶν κειμένην λαβὼν οὐ πρῶως οὐδὲ προτρεπτικῶς μου κατήρξατο, ὥστε δάκρυά μοι τὰ προοίμια τῆς τέχνης.

4. Ἀποδράς οὖν ἐκείθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀφικνουῦμαι συνεχὲς ἀνολολύζων καὶ δακρύων τοὺς ὀφθαλμούς ὑπόπλειος, καὶ διηγούμαι τὴν σκυτάλην, καὶ τοὺς μύλωπας ἐδείκνυσον· καὶ κατηγόρουν πολλὴν τινα ὠμότητα, προσθεὶς ὅτι ὑπὸ φθόνου ταῦτα ἔδρασε, μὴ αὐτὸν υπερβάλλωμαι κατὰ τὴν τέχνην. Ἀγανακτῆσαμένης δὲ τῆς μητρὸς καὶ πολλὰ τῷ ἀδελφῷ λοιδορησαμένης, ἐπεὶ νύξ ἐπῆλθε, κατέδραρον ἐπὶ ἐνδοακρὺς καὶ τὴν νύκθ' ὅλην ἐννοῶν.

5. Μέχρι μὲν δὴ τούτων γελάσιμα καὶ μεираκιώδη τὰ εἰρημένα· τὰ μετὰ ταῦτα δὲ οὐκέτι εὐκαταφρόνητα, ὧ ἄνδρες, ἀκούσεσθε, ἀλλὰ καὶ πάνυ φιληκῶν ἀκροατῶν δεόμενα· ἵνα γὰρ καθ' Ὁμηρον εἶπω

Θεὸς μοι ἐνύπνιον ἦλθεν ὄνειρος
ἀμειροσίην διὰ νύκτα

ἐναργῆς οὕτως ὥστε μηδὲν ἀπολείπεσθαι τῆς ἀληθείας· ἐτι γοῦν καὶ μετὰ τοσούτων χρόνων τὰ τε σχήματά μοι τῶν φανέντων ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς παραμένει καὶ ἡ φωνὴ τῶν ἀκουσθέντων ἔναυλος· οὕτω σαφῆς πάντα ἦν.

6. Δύο γυναῖκες λαβόμεναι ταῖν χερσὶν εἰλκὸν με πρὸς ἑαυτὴν ἑκατέρα μάλα βιαίως καὶ καρτερῶς· μικροῦ γοῦν με διεσπάσαντο πρὸς ἀλλήλας φιλοτιμούμεναι· καὶ γὰρ ἄρτι μὲν ἂν ἡ ἑτέρα ἐπεκράτει καὶ παρὰ μικρὸν ὄλον εἴ/με, ἄρτι δ' ἂν αὖθις ὑπὸ τῆς ἑτέρας εἰχόμεν. Ἐδῶν δὲ πρὸς ἀλλήλας ἑκατέρα, ἡ μὲν ὡς αὐτῆς ὄντα με κεκτῆσθαι βούλοιοτο, ἡ δὲ ὡς μάτην τῶν ἀλλοτρίων ἀντιποιοίτο. Ἦν δὲ ἡ μὲν ἐργατικὴ καὶ ἀνδρική καὶ αὐχμηρὰ τὴν κόμην, τῷ χεῖρει τύλων ἀνάπλειος, διεζωσμένη τὴν ἐσθῆτα, τιτάνου καταγέμουσα, ὅιος ἦν ὁ θεῖος, ὅποτε ζεοὺς λίθους· ἡ ἑτέρα δὲ μάλα ὑπερσώπος καὶ τὸ σχῆμα εὐπρεπὲς καὶ κόσμιος τὴν ἀναβολήν. Τέλος δ' οὖν ἐφῆσάν μοι δικάζειν ὁποτέρᾳ βουλομένη συνεῖναι αὐτῶν. Προτέρα δὲ ἡ σκληρὰ ἐκείνη καὶ ἀνδρώδης ἔλεξεν·

7. Ἐγὼ, φίλε παῖ, Ἑρμογλυφικὴ τέχνη εἰμὶ, ἣν χυῖς ἤρῳ μανθάνειν, οἰκεία τέ σοι καὶ συγγενὲς οἰκοθεν· ὃ τε γὰρ πάππος σου — εἰποῦσα τοῦνομα τοῦ μητροπάτορος — λιθοξόος ἦν καὶ τὸ θεῖον ἀμφοτέρω καὶ μάλα εὐδοκιμεῖτον δι' ἡμᾶς. Εἰ δ' ἐθέλεις λήρων μὲν καὶ φληνάφων τῶν παρὰ ταύτης ἀπέχεσθαι, — δεῖξασα τὴν ἑτέραν — ἔπεσθαι δὲ καὶ συνοικεῖν ἐμοί, πρῶτα μὲν θρέψῃ γεννικῶς καὶ τοὺς ὤμους ἔξεις καρτεροὺς, φθόνου δὲ παντὸς ἀλλότριος ἔση καὶ οὐποτε ἀπει ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπὴν, τὴν πατρίδα καὶ τοὺς οἰκείους καταλιπών· οὐδὲ ἐπὶ λόγοις, ἀλλ' ἐπ' ἔργοις ἐπαινέσονται σε πάντες.

8. Μὴ μυσαθῆς δὲ τοῦ σώματος τὸ εὐτελὲς μὴδὲ τῆς ἐσθῆτος τὸ πιναρόν· ἀπὸ γὰρ μὲν τοιούτων ὀρμώμενος καὶ Φειδίας ἐκείνος ἐδείξε τὸν Δία καὶ Πολύκλειτος τὴν Ἥραν εἰργάσατο καὶ Μύρων ἐπηνέθη καὶ

me vero durius impingente prae imperitia, confrica est tabula : ille indignatus, scutica, quae sub manu erat, capta, haud placide neque adhortantis more me initiavit, sic ut lacrimae mihi proecium essent artis.

4. Hinc ergo me domum proripio, crebros singultus ducens lacrimisque oculos oppletus : commemoro scuticam, vibicibusque ostensis et incusata multa quadam (avunculi) crudelitate, adjeci, haec illum ex invidia fecisse, (metuentem) ne arte se superarem. Indigne ferens mater quum multa fratri dixisset convicia, ego primis tenebris obdormivi adhuc in lacrimis, totamque noctem cogitabundus.

5. Hactenus quidem, quae dixi, ridicula sunt et puerilia : quae vero deinceps consequuntur, non jam contemptu digna, o viri, accipietis, sed talia, quae valde diligentes auditores requirant : ut enim cum Homero dicam, Divinum mihi secundum quietem venit insomnium almam per noctem, tam clarum, ut nihil abesset a veritate : adeo post tantum tempus species rerum visarum in oculis usque inhæret, et sonus auditorum auribus insonat ; tam erant omnia manifesta.

6. Duæ mulieres prehensis manibus me utraque ad se trahabant vehementer sane et valide, sic ut parum abesset, quin me discernerent illo mutuo contendendi studio : namque modo haec superior pæne me totum habebat, modo rursus ab altera tenebar : interea vociferabantur invicem ambæ ; haec, eam me suum possidere velle : illa, frustra res alienas istam sibi vindicare. Erat autem una operaria, virilis, squalida coma, manibus callo plenis, succincta vestem, calce referta, qualis erat avunculus, quum poliret lapides : altera vero facie valde formosa, habitu decora, atque eleganti vestitu. Tandem ergo mihi permittunt arbitrari, utri malim adesse. Prior autem inculta illa et virilis sic est locuta :

7. Ego, care puer, ars sum Statuaria, quam heri coepisti discere, et domestica tibi et cognata genere : etenim et avus tuus (matris ipso nomine patrem appellabat) lapidum erat sculptor, et avunculus uterque magnam sunt adepti laudem ex nobis. Quodsi optes nugis et quisquiliis, quas illa præbet, abstinere (monstrabat alteram) et me sectari mecumque degere, primum tu quidem aleris firmo cibo, et humeros habebis robustos, ab omni autem invidia eris alienus, neque unquam abilibis in peregrinas regiones, patria familiaribusque relictis : nec te sane propter verba laudabunt cuncti, sed propter opera.

8. Cave autem fastidiveris habitus vilitatem, aut illud vestimenti sordidum : a talibus enim initiis profectus etiam Phidias ille Jovem exhibuit, et Polycletus Junonem effinxit, et Myron in laude, et Praxiteles in admiratione

Πραξιτέλης ἐθαυμάσθη· προσκυνοῦνται γοῦν οὗτοι μετὰ τῶν θεῶν. Εἰ δὲ τούτων εἰς γέναιο, πῶς μὲν οὐ κλεινὸς αὐτὸς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔσῃ, ζηλωτὸν δὲ καὶ τὸν πατέρα ἀποδείξεις, περίθλιπτον δὲ ἀποφανείς καὶ τὴν πατρίδα; Ταῦτα καὶ ἐτι τούτων πλείονα διαπραΐουσα καὶ βαρβαρίζουσα πάντοθεν εἶπεν ἡ Τέχνη, μάλα δὲ σπουδῇ συνείρουσα καὶ πείθειν με πειρωμένη· ἀλλ' οὐκέτι μέμνημαι· τὰ πλείστα γάρ μου τὴν μνήμην ἤδη διέρρηγεν. Ἐπεὶ δ' οὐδ' ἐπαύσατο, ἄρχεται ἡ ἑτέρα ὡς πικρῶς·

9. Ἐγὼ δὲ, ὦ τέκνον, Παιδεία εἰμὶ ἤδη συνήθης σοι καὶ γνωρίμη, εἰ καὶ μηδέπω εἰς τέλος μου πεπείρασται. Ἡλίκα μὲν οὖν τέγαθὰ ποιεῖ λιθοζόος γενόμενος αὐτῇ προεῖρηκεν· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐργάτης ἔσῃ τῷ σώματι ποιοῦν καὶ τούτῳ τὴν ἀπασαν ἐλπίδα τοῦ βίου τεθειμένος, ἀφανὴς μὲν αὐτὸς ὢν, ὀλίγα καὶ ἀγεννῇ λαμβάνων, ταπεινὸς τὴν γνώμην, εὐτελής δὲ τὴν πρόωον, οὔτε φίλοις ἐπιδικάσιμος οὔτε ἐχθροῖς φοβερός οὔτε τοῖς πολίταις ζηλωτός, ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἐργάτης καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου εἰς, αἰετὸν προύχοντα ὑποπτῆσθαι καὶ τὸν λέγειν δυνάμενον θεραπεύων, λαγῶ βίον ζῆν καὶ τοῦ κρείττονος ἕρμαιον ὢν· εἰ δὲ καὶ Φειδίας ἢ Πολυκλείδης γέναιο καὶ θαυμαστά πολλά ξεργάσαιο, τὴν μὲν τέχνην ἀπαντες ἐπαινέσονται, οὐκ ἔστι δὲ ὅστις τῶν ἰδόντων, εἰ νῦν ἔχοι, εὐξαιτ' ἂν ὁμοίός σοι γενέσθαι· οἷος γὰρ ἂν ᾗ, βάνυστος καὶ χειρῶνας καὶ ἀποχειροβώτος νομισθήσῃ.

10. Ἦν δ' ἐμοὶ πείθη, πρῶτον μὲν σοι πολλὰ ἐπίδειξω παλαιῶν ἀνδρῶν ἔργα καὶ πράξεις θαυμαστάς, καὶ λόγους αὐτῶν ἀπαγγέλλουσα καὶ πάντων ὡς εἰπεῖν ἔμπειρον ἀποφαινούσα, καὶ τὴν ψυχὴν, ὅπερ σου κυριώτατόν ἐστι, κατακοσμήσω πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμήμασι, σωφροσύνῃ, δικαιοσύνῃ, εὐσεβείᾳ, πρᾶότητι, ἐπιεικειᾷ, συνέσει, καρτερίᾳ, τῷ τῶν καλῶν ἔρωτι, τῇ πρὸς τὰ σεμνότερα ὁρμῇ· ταῦτα γάρ ἐστιν ὁ τῆς ψυχῆς ἀκράτος δὲ ἀληθὺς κόσμος. Ἀήσεις δὲ σε οὗτοι παλαιοὶ οὐδὲν οὔτε νῦν γενέσθαι δέον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα πρόψει μετ' ἐμοῦ, καὶ θλῶς ἀπαντα, ὅποσα ἔστι, τὰ τε θεῖα τὰ τ' ἀνθρώπινα, οὐκ εἰς μακράν σε διδάσσομαι.

11. Καὶ δὲ νῦν πένης ὁ τοῦ δεινός, ὁ βουλευσάμενός τι περὶ ἀγεννοῦς οὕτω τέχνης, μετ' ὀλίγον ἀπασὶ ζηλωτὸς καὶ ἐπίθρονος ἔσῃ, τιμώμενος καὶ ἐπαινούμενος καὶ ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις εὐδοκίμων καὶ ὑπὸ τῶν γένει καὶ πλούτῳ προύχωντας ἀποβλεπόμενος, ἔσθῃτα μὲν τοιαύτην ἀμπερχόμενος, — δεῖξαι τὴν ἑαυτῆς· πάντῳ δὲ λαμπρὰν ἐφόρει — ἀρχῆς δὲ καὶ προεδρίας ἀξιούμενος· καὶ ποῦ ἀποδημῆς, οὐδ' ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἄνωγας καὶ ἀφανὴς ἔσῃ· τοιαυτὰ σοὶ περιθῆσω τὰ γνωρίσματα, ὥστε τῶν δρώντων ἕκαστος τὸν πλησίον κινήσας δεῖξει σε τῷ δακτύλῳ « οὗτος ἐκεῖνος » λέγων.

12. Ἄν δέ τι σπουδῆς ἄξιον ᾖ καὶ τοὺς φίλους ἢ καὶ τὴν πόλιν ὅλην καταλαμβάνῃ, εἰς σὲ πάντες ἀποβλέβονται· καὶ ποῦ τι λέγων τύχης, κερήνυτες οἱ πολλοὶ

fuerunt : hi nunc propterea cum diis adorantur. Jam si tu unus eorum fias, qui potest fieri quin celebri apud omnes homines ipse habere? imo patrem efficies ut beatus praedicetur te filio, patriamque insuper reddes illustrem. Ista atque istis itidem plura titubans et usquequaque barbare locuta dixit Statuaria, perquam sane sedulo composita, ut quae mihi persuadere conaretur : sed non amplius recordor ; nam plurima jam quidem memoriam effugerunt. Postquam igitur desiit, infit altera hunc fere in modum :

9. Ego, fili, Eruditio sum, jam tibi familiaris et nota, etsi necdum ad finem usque me pertentaveris. Quanta quidem tu bona sis consecuturus, si statuarius fias, ista praedixit : nihil utique nisi operarius eris, corpus labori impendens, in eoque spem vitae omnem habens repositam ; dum ipse sis obscurus, parvam eamque illiberalem accipias mercedem, humilis animo, vilisque prodeas et incommittatus in publicum, neque amicis utilis advocatus, nec inimicis metuendus, nec quem tui cives aemulentur ; sed ipsum illud operarius, unusque e plebe multa, qui semper praestantiores revereatur, dicendo promptum colat, leporis vitam vivens, potentiorisque praeda facilis. Fac autem te Phidiam aut Polycletem fieri, multaque admiranda affabre perficere : artem cuncti laudabunt ; at nullus eorum, qui spectant, si quidem sapiat, optet se tibi similem esse : qualiscumque enim fueris, vilis artifex mercenariusque et manibus vitam quaerens habebere.

10. Verum mihi si morem geras, primum equidem tibi multa ostendam veterum virorum acta, resque gestas admirabiles, dum eorum scripta tibi recito, atque omnium, ut plane dicam, te peritum reddo. Quin et animum, quae tui pars est primaria, excolam multis bonisque ornamentis, temperantia, iustitia, pietate, placiditate, aequitate, prudentia, constantia, honesti amore, acri denique praestantissimarum rerum studio ; ista enim vere sunt sincera mentis decora. Praeteribit autem te nec velustum quicquam, nec quod nunc fieri expedit : quin et futura prospicies mecum ; et in universum quicquid est rerum divinarum humanarumque, non diu erit quod te docebo.

11. Tum qui nunc pauper audis, et istius, cujus nomen vix constat, filius, qui jam fere deliberasti de tam ignobili arte, paulo post omnibus eris aemulationi et invidendus : honores laudemque consequeris, ob rerum optimarum cultum insignis, quique genere ac divitiis excellunt te suspicient ; porro tali veste (sua, quam splendidissimam gerebat, ostentata) amictus, magistratu primaeque sedis honore dignus habebis ; si quo peregre proficiscaris, ne in extera quidem regione ignotus eris obscurusve : ejusmodi tibi circumdabo insignia, ut videntium unusquisque proximum impellat, teque digito designans, Hic ille est, aiat.

12. Si quid autem majoris momenti aut amicos aut civitatem etiam universam occuparit, ad te cuncti respicient : dixeris aliquando publice, a tuo dicentis ore plerique pen-

ἀκούσονται, θαυμάζοντες καὶ εὐδαιμονίζοντες σε τῶν λόγων τῆς δυνάμεως καὶ τὸν πατέρα τῆς εὐπορίας· ὁ δὲ λέγουσιν, ὡς ἄρα καὶ ἀθάνατοί τινες γίνονται ἐξ ἀνθρώπων, τοῦτό σοι περιποιήσω· καὶ γὰρ ἦν αὐτὸς ἐκ τοῦ βίου ἀπέλθης, οὐποτε παύσῃ συνὼν τοῖς πεπαιδευμένοις καὶ προσομιλῶν τοῖς ἀρίστοις. Ὅρᾳς τὸν Δημοσθένην ἐκεῖνον, τίνος υἱὸν ὄντα ἐγὼ ἠλίκον ἐποίησα; ὁρᾳς τὸν Αἰσχίνην, ὃς τυμπανιστρίας υἱὸς ἦν; ἀλλ' ὅμως αὐτὸν δι' ἐμὲ Φίλιππος ἐθεράπευσεν. Ὁ δὲ Σωκράτης καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῇ ἐρμολυφικῇ ταύτῃ τραφεὶς ἐπειδὴ τάχιστα συνῆκε τοῦ κρείττονος καὶ δραπετεύσας παρ' αὐτῆς ἡτομολήσεν ὡς ἐμὲ, ἀκούεις ὡς παρὰ πάντων ἄρεται.

13. Ἄρεις δὲ σὺ τοὺς τληικούτους καὶ τοιούτους ἄνδρας καὶ πράξεις λαμπράς καὶ λόγους σεμνοὺς καὶ σχῆμα εὐπρεπὲς καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ ἔπαινον καὶ προεδρίαν καὶ δύναμιν καὶ ἀρχάς καὶ τὸ ἐπὶ λόγοις εὐδοκιμεῖν καὶ τὸ ἐπὶ συνέσει εὐδαιμονίζεσθαι, χιτώνιον τι πιναρὸν ἐνδύσῃ καὶ σχῆμα δουλοπρεπὲς ἀναλήψῃ καὶ μογλία καὶ γλυφεῖα καὶ κοπέας καὶ κολαπτῆρας ἐν ταῖν χεροῖν ἔξεις κάτω νενευκῶς εἰς τὸ ἔργον, χαμαιπετῆς καὶ χαμαιζήλος καὶ πάντα τρόπον ταπεινός, ἀνακύπτων δὲ οὐδέποτε οὐδὲ ἀνδρώδεις οὐδὲ ἐλευθέριον οὐδὲν ἐπινοῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔργα ὅπως εὐρυθμια καὶ εὐσχήμονα ἔσται σοι προνοῶν, ὅπως δὲ αὐτὸς εὐρυθμος καὶ κόσμιος ἔσῃ, ἥκιστα πεφροντικώς, ἀλλ' ἀτιμότερον ποῶν σεαυτὸν λίθων.

14. Ταῦτα ἐτι λεγούσης αὐτῆς οὐ περιμένεις ἐγὼ τὸ τέλος τῶν λόγων ἀναστὰς ἀπερνήναμην, καὶ τὴν ἄμορπον ἐκεῖνην καὶ ἐργατικὴν ἀπολιπὼν μετέβαινον πρὸς τὴν Παιδείαν μάλα γεγηθώς, καὶ μάλιστα ἐπεὶ μοι εἰς νοῦν ἦλθεν ἡ σκυτάλη καὶ ὅτι πληγὰς οὐκ ὀλίγας εὐθὺς ἀρχομένη μοι γῆρας ἐνετρίψατο. Ἡ δὲ ἀπολειφθεῖσα τὸ μὲν πρῶτον ἡγανάκτει καὶ τῷ χεῖρε συνεκρότει καὶ τοὺς ὀδόντας συνέπριε· τέλος δὲ, ὥσπερ τὴν Νιόβην ἀκούομεν, ἐπετῆγει καὶ εἰς λίθον μετεβέβλητο. Εἰ δὲ παρὰδόξα ἔπαθε, μὴ ἀπιστήσητε· θαυματοποιοὶ γὰρ οἱ ὄνειροι.

15. Ἡτέρα δὲ πρὸς με ἀπιδούσα, Τοιγαροῦν ἀμείφομαί σε, ἔφη, τῆσδε τῆς δικαιοσύνης, ὅτι καλῶς τὴν δίκην ἐδίκασας, καὶ ἐλθὲ ἤδη, ἐπιβῆθι τούτου τοῦ ὀχημάτος, — δεῖξά σοι τὸ ὄχημα ὑποπτέρων ἵππων τινῶν τῷ Πηγάσῳ ἰσοκτότων — ὅπως εἰδῆς οἷα καὶ ἡλίκᾳ μὴ ἀκολούθησας ἐμοὶ ἀγνοήσῃς ἐμελλες. Ἐπεὶ δὲ ἀνῆλθον, ἡ μὲν ἤλαυνε καὶ ὑφηνόχει, ἀρβῶεις δὲ εἰς ὕψος ἐγὼ ἐπεσκόπων ἀπὸ τῆς ἑω ἀρξάμενος ἄχρι πρὸς τὰ ἐσπέρια πόλεις καὶ ἔθνη καὶ δῆμους, καθάπερ ὁ Τριπτόλεμος ἀποσπεύρων τι ἐς τὴν γῆν· οὐκέτι μὲν τοι μέμνημαι ὅτι τὸ σπειρόμενον ἐκεῖνο ἦν, πλην τοῦτο μόνον, ὅτι κάτωθεν ἀφωρῶντες ἄνθρωποι ἐπήγουν καὶ μετ' εὐφημίας καθ' οὓς γενομένην τῇ πτήσει, παρέπεμπον.

16. Δεῖξά σοι δὲ μοι τὰ τοσαῦτα καὶ με τοῖς ἐπαινοῦσιν ἐκεῖνους ἐπανάγαγεν αὖθις οὐκέτι τὴν ἐσθῆτα ἐκεί-

debunt auditores admirabundi, et gratulabuntur tum tibi disertæ orationis potentiam, tum patri prolis felicitatem. Quod autem ferunt immortales fieri quosdam ex mortalibus, id tibi conciliabo : etenim quum e vita discesseris, non tu desines unquam adesse doctis, et consuetudinem habere cum optimis. Viden' Demosthenem illum, quo patre natum ego quantum reddiderim? viden' Aeschinem, qui patricis tympanum pulsantis erat filius? et tamen ipsum propter me Philippus coluit. Socrates autem et ipse sub ista Statuaria nutritus, simul atque meliora percepit illaque deserta transfugit ad me, audis ut ab omnibus celebretur?

13. His tu missis tantis talibusque viris, rebus splendidis, sermonibus sapientissimis, habitu decoro, honore, gloria, laude, principe considendi loco, opibus, dignitate, facundæ orationis fama, publica prudentiæ gratulatione, tuniculam indues sordidam, et habitum auscipies servilem, vecticulos, cæta, malleolos, scalpra in manibus habebis, vultu ad opus pronò, humilis et humilia consectans, omnemque in modum abjectus : nunquam tu rectum caput efferes, virile nihil, nihil liberale cogitabis; sed opera quomodo tibi concinna et elegantia procedant, providebis; ut ipse sis concinnus et honestis moribus ornatus, minime curabis, sed lapidibus te viliorē reddes.

14. Hæc quum adhuc diceret, ego, non exspectato sermonum fine, surgens litem decrevi, atque deformi illa et operaria sprete, conferebam me ad Eruditionem valde lætus : maxime quandoquidem in mentem mihi venit scutica, et plagas statim non paucas inchoanti mihi hesternò die fuisse impositas. Illa deserta primum indignabatur manibus complosis, et dentibus infrendens : tandem, quomodo Nioben audimus, fixa dirigit, inque lapidem fuit versa. Si vero passa videatur incredibilia, ne tamen non credatis; miras enim somnia præstigias objiciunt.

15. Tum altera, quum ad me respexisset, At ego jam, inquit, tibi vices rependam causæ justissime dijudicatæ : age ergo, inscende in hunc currum (currum aliquem ostendebat equorum alatorum, Pegaso similium), ut perspicias qualia et quanta, si te mihi non dedisses, fuisses ignoraturus. Simul autem ascendi, agitabat illa et moderabatur : atque ego in altum evectus contemplabar, ab Aurora cursu instituto ad Occidentem usque, urbes, gentes populosque, quasi Triptolemus seminis quiddam in terram projiciens : quanquam haud sane meminì, qualemnam esset sparsum illud semen, nisi hoc tantum, homines ad me suspicientes laudare, et faustis acclamationibus, quoscumque volatu adiiissem, prosequi.

16. Postquam igitur tot res mihi meque laudantibus istis ostendisset, reduxit iterum non ista quidem veste in-

ην ἐνδεδουκότα, ἣν εἶχον ἀριπτάμενος, ἀλλ' ἔμοι
ἐδόχουν εὐπάρυφός τις ἐπανάγειν. Καταλαβούσα οὖν
καὶ τὸν πατέρα ἐστῶτα καὶ περιμένοντα ἐδείκνυν αὐτῷ
ἐκείνην τὴν ἐσθῆτα χάμῃ, οἷος ἤχοιμι, καὶ τι καὶ ὑπέ-
μνησεν, ὅτι μικροῦ δεῖν περὶ ἐμοῦ ἐβουλεύσαντο. Ταῦτα
μνησμαιῶν ἀντίπαις ἐτι ὦν, ἐμοὶ δοκεῖ, ἐκταραχθεὶς
πρὸς τὸν τῶν πληγῶν ῥόθον.

17. Μεταξὺ δὲ λέγοντος, Ἡράκλεις, ἔφη τις, ὡς
μακρὸν τὸ ἐνύπνιον καὶ δικανικόν. Εἴτ' ἄλλος ὑπέ-
κρουσε, Χειμερινὸς ὄνειρος, ὅτε μήκισταί εἰσιν αἱ νύ-
κτες, ἢ τάχα που τριέσπερος, ὥπερ ὁ Ἡρακλῆς, καὶ
αὐτὸς ἐστί. Τί δ' οὖν ἐπῆλθεν αὐτῷ ληρῆσαι ταῦτα
πρὸς ἡμᾶς καὶ μνησθῆναι παιδικῆς νυκτὸς καὶ ὀνείρων
παλαιῶν καὶ ἥδη γεγηραχότων; ἔωλος γάρ ἢ ψυχρολο-
γία· μὴ ὀνείρων ὑποκριτὰς τινὰς ἡμᾶς ὑπέλιθρεν; (Ὁ)κ,
ῥαγὰ· οὐδὲ γὰρ ὁ Ξενοφῶν ποτε διηγούμενος τὸ ἐνύ-
πνιον, ὡς ἐδόκει αὐτῷ [πυρκαϊὰ ἀναστῆναι] ἐν τῇ πα-
τρῷα οἰκίᾳ καὶ τὰ ἄλλα (ἴστα γάρ), οὐχ ὑπόκρισιν τὴν
ὄντιν οὐδ' ὡς φλυαρεῖν ἐγνωκῶς αὐτὰ διεξῆλθε, καὶ ταῦτα
ἐν πολέμῳ καὶ ἀπογνώσει πραγμάτων, περιεστώτων
πολεμίων, ἀλλὰ τι καὶ χρῆσιμον εἶχεν ἡ διήγησις.

18. Καὶ τοίνυν κατὰ τοῦτον τὸν ὄνειρον ὑμῖν διηγη-
σάμεν ἐκείνου ἔνεκα, ὅπως οἱ νέοι πρὸς τὰ βελτίω τρέ-
πονται καὶ παιδείας ἔχωνται, καὶ μάλιστα, εἰ τις αὐ-
τῶν ὑπὸ πενίας ἐβελόκακε καὶ πρὸς τὴν ἥττω ἀποκλίνει
φύσιν οὐκ ἀγεννῆ διαφθείρων· ἐπιρρωσθήσεται εὖ οἶδ'
ὅτι κακείνος ἀκούσας τοῦ μύθου, ἱκανὸν ἑαυτῷ παρά-
δειγμα ἐμὲ προσθησάμενος, ἐννοῶν οἷος μὲν ὦν πρὸς
τὰ κάλλιστα ὥρμησα καὶ παιδείας ἐπεθύμησα μηδὲν
ἀποδειλιάσας πρὸς τὴν πενίαν τὴν τότε, οἷος δὲ πρὸς
ὑμᾶς ἐπανεληλυθας, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, οὐδενὸς γούν
τῶν λιθογλύφων ἀδοξότερος.

II.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΙΠΟΝΤΑ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΕΙ
ΕΝ ΛΟΓΟΙΣ.

1. Οὐκοῦν Προμηθεῖα με εἶναι φής; εἰ μὲν κατὰ τοῦτο,
ὦ ἄριστε, ὡς πληίνων χάμοι τῶν ἔργων ὄντων, γνωρίζω
τὴν εἰκόνα καὶ φημι ὁμοίος εἶναι αὐτῷ, οὐδ' ἀνάινωμαι
πλοπλάθος ἀκούειν, εἰ καὶ φαυλότερος ἐμοὶ ὁ πηλὸς
οἷος ἐκ τριόδου, βόρβορός τις παρὰ μικρόν· εἰ δὲ ὑπερ-
επαίνων τοὺς λόγους ὡς ὄθιν ἐυμήχανους ὄντας τὸν
σοφώτατον τῶν Τιτάνων ἐπιφημίζεις αὐτοῖς, ὅρα μὴ
τις εἰρωνεῖαν φῆ καὶ मुखῆρα ὄντων τὸν Ἀττικὸν προσ-
εῖναι τῷ ἐπαίνῳ. Ἠ πόθεν γὰρ εὐμήχανον τοῦμόν;
τίς δ' ἡ περιττὴ σοφία καὶ προμηθεῖα ἐν τοῖς γράμμα-
σιν; ὡς ἐμοίγε ἱκανόν, εἰ μὴ πάνυ σοὶ γῆ' ἰα ἐδοξε μηδὲ
κομιτῇ ἀξία τοῦ Καυκάσου. Καίτοι πόσω δικαιότερον
ὑμεῖς ἂν εἰκάζοισθε τῷ Προμηθεῖ, ὅπως ἐν δίκαις εὐ-
δοκιμεῖτε ζῆν ἀληθείᾳ ποιούμενοι τοὺς ἀγῶνας; ζῶντα
γούν ὡς ἀληθῶς καὶ ἐμψυχα ὑμῖν τὰ ἔργα, καὶ νῆ

datum, quam habebam, quum volucri curru efferrer : sed
videbar omnino mihi in amictu honoratiore et prae-textato
redire. Quin et, ut patrem invenit astantem meque op-
erientem, monstrabat ipsi vestem illam, et me qualis re-
verterer : imo etiam submonefecit, quam malum de me
consilium paene jam inivissent cognati. Ista me vidisse
memini pueritiam tantum quod egressus, ut mihi quidem
videtur, conturbatus ex verberum metu.

17. Haec dum exsequor, Hercules, inquit nonnemo,
quam longum somnium et giudiciale : tum alius interpellat,
Hibernum scilicet, quando longissimae sunt noctes : aut si
forte trinotiale et ipsum, quemadmodum Hercules : quid
vero ipsi in mentem venit, ut ista nugaretur ad nos, pueri-
lemque noctem commemoraret, et somnia vetera jamque
obsoleta ? futile profecto hoc narrationis frigus : num nos
somnia interpretes esse quosdam statuit ? Minime certe,
o tu, quisquis es : nec enim Xenophon, quum narraret ali-
quando somnium, sibi visum [incendium oriri] in paterna
domo et reliqua (nostis enim), velut histrionicam, visionem
istam, neque nugaturus de industria persequeretur, idque
in bello et desperatione rerum, urgente hoste ; sed sane et
utile quiddam habebat ista narratio.

18. Similiter et ego somnium istud meum enarravi vobis
ejus rei causa, ut juvenes ad meliora convertantur, et eru-
ditioni studeant : imprimis si quis eorum ob paupertatem
animo deficiat, seque deterioribus applicet, indolem haud
ignobilem corrumpens : hic, sat scio, confirmabitur, audita
somnia nostri fabula, meque sibi idoneum exemplum ob
oculos ponet considerando, ex quali conditione ad pulcherr-
ima me contuli, eruditionemque concupivi, nequaquam
ignave cedens rei familiaris, quae tum premebant, angustiis ;
itemque qualis ad vos me recepi, si nihil aliud, at saltem
nemine sculptorum obscurior.

II.

AD EUM QUI DIXERAT, PROMETHEUS
ES IN VERBIS.

1. Prometheus igitur me esse ais ? si ea ratione, o opti-
me, quod et mea opera lutea sint, agnosco imaginem, me-
que similem illi esse fateor, neque luti figulus dici recuso ;
tametsi lutum mihi vilius sit, quale ex triviis colligitur,
cœnum propemodum : sin vero extollens orationem meam,
perinde ut artificiosam, doctissimi illius Titanum nomine
eam cohonestas, vide ne quis ironiam dixerit, et quasi
quandam Atticam subsannationem subesse huic laudi. Vel
dic, undenam artificiosum, quod ego facio ? quæ vero
eximia sapientia et prudentia in scriptis meis ? Mihi certe
illud satis fuerit, si non lutea prorsus, aut digna Caucas-
o tibi videantur. At vero quanto justius vos comparari Pro-
metheo poteratis, quicumque in causis agendis celebres
estis, vera certamina subeuntes ! Viva enim revera atque
animata vobis opera sunt, et per Jovem etiam calor illorum

Δία καὶ τὸ θεριὸν αὐτῶν ἐστὶ διάφυρον· καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ Προμηθεύς ἂν εἴη, πλὴν εἰ μὴ διαλλάττοιτε, ὅτι μὴ ἐκ πηλοῦ πλάττετε, ἀλλὰ χρυσᾷ ὑμῖν τοῖς πολλοῖς τὰ πλάσματα.

2. Ἡμεῖς δὲ οἱ ἐς τὰ πλῆθη παριόντες καὶ τὰς τοιαύτας τῶν ἀκροάσεων ἐπαγγέλλοντες εἰδῶλα ἅττα ἐπιδεικνύμεθα· καὶ τὸ μὲν ὄλον ἐν πηλῷ, καθάπερ ἐφην μικρὸν ἐμπροσθεν, ἡ πλαστικὴ κατὰ ταῦτά τοις κοροπλάθοις· τὰ δ' ἄλλα οὔτε κίνησις ὁμοία πρόσσεστιν οὔτε ψυχῆς δεῖγμα τι, ἀλλὰ τέρψις ἄλλως καὶ παιδιὰ τὸ πρᾶγμα. Ὡστε μοι ἐνθυμεῖσθαι ἔπεισι μὴ ἄρα οὕτω με Προμηθεά λέγεις εἶναι, ὥς δ' ὁ χωμικός τὸν Κλέωνα· φησὶ δὲ, οἶσθα, περὶ αὐτοῦ·

Κλέων Προμηθεύς ἐστι μετὰ τὰ πράγματα.

Καὶ αὐτοὶ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς χυτράς καὶ ἱπνοποιούς καὶ πάντας, ὅσοι πηλουργοί, Προμηθεάς ἀπεκάλουν ἐπισκώποντες ἐς τὸν πηλὸν καὶ τὴν ἐν πυρὶ οἶμαι τῶν σκευῶν ὀπτήσιν· καὶ εἰ γε σοι τοῦτο βούλεται εἶναι ὁ Προμηθεύς, πᾶν εὐστόχως ἀποτετοξεύεται καὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν ὀρμυῖται τῶν σκωμμάτων, ἐπεὶ καὶ εὐθρυπτα ἡμῖν τὰ ἔργα, ὥσπερ ἐκείνοις τὰ χυτρίδια, καὶ μικρὸν τις λίθον ἐμβαλὼν συντρίψειεν ἂν ἅπαντα.

3. Καίτοι, φαίη τις ἂν παραμυθούμενος, οὐ ταῦτα εἶκασέ σε τῷ Προμηθεῖ, ἀλλὰ τὸ καινουργὸν τοῦτο ἐπαίνων καὶ μὴ πρὸς τι ἄλλο ἀργέτυπον μεμιμημένον, ὥσπερ ἐκεῖνος οὐκ ὄντων ἀνθρώπων τέως, ἐνοήσας αὐτοὺς ἀνέπλασε, τοιαῦτα ζῶα μορφώσας καὶ διακοσμήσας, ὥς εὐκίνητά τε εἶη καὶ ὀρθῆναι χαρίεντα· καὶ τὸ μὲν ὄλον ἀργιτέκτων αὐτὸς ἦν, συνειργάζετο δὲ τι καὶ ἡ Ἀθηναῖα ἐμπνέουσα τὸν πηλὸν καὶ ἐμψυγα ποιούσα εἶναι τὰ πλάσματα. Ὁ μὲν ταῦτα ἂν εἴποι πρὸς γε τὸ εὐρημότατον ζήγυρομένοιο τὸ εἰρημένον. Καὶ ἴσως οὕτως ὁ νοῦς ἦν τῷ λελεγμένῳ. Ἡμεῖς δὲ οὐ πᾶν ἱκανὸν, εἰ καινοποιεῖν δοκοῖν, μηδὲ ἔχει τις λέγειν ἀρχαιότερον τι τοῦ πλάσματος, οὐ τοῦτο ἀπόγονόν ἐστιν, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ χάριεν φαίνοντο, αἰσχυνοίμην ἂν, εὖ ἴσθι, ἐπ' αὐτῷ καὶ ζυμπατήσας ἂν ἀνανίσαιμι· οὐδ' ἂν ὡς ἐλθήσειεν αὐτό, πρὶν γοῦν ἡμεῖς, ἡ καινότης, μὴ οὐχὶ συντετρίβῃ ἀμορφον ὄν. Καὶ εἰ γε μὴ οὕτω φρονοῖν, ἄξιός ἂν εἶναι μοι δοκῶ ὑπὸ ἑκατάδεκα γυπῶν κείρεσθαι, οὐ συνιᾷς ὥς πολλὴ ἀμορφότερα τὰ μετὰ τοῦ ξένου ταῦτο πεπονθότα.

4. Πτολεμαῖος γοῦν ὁ Ἀγάου δύο καινὰ ἐς Αἴγυπτον ἄγων, κάμηλόν τε Βακτριανὴν παιμέλαιναν καὶ δίχρωμον ἄνθρωπον, ὥς τὸ μὲν ἡμίτομον αὐτοῦ ἀκριβοῦς μέλαν εἶναι, τὸ δ' ἕτερον ἐς ὑπερβολὴν λευκὸν, ἐπ' ἴσης δὲ μεμερισμένον, ἐς τὸ θέατρον συναγαγὼν τοὺς Αἰγυπτίους ἐπέδεικνυτο αὐτοῖς ἄλλα τε πολλὰ θεάματα καὶ τὸ τελευταῖον καὶ ταῦτα, τὴν κάμηλον καὶ τὸν ἡμίλευκον ἄνθρωπον, καὶ ὥστε ἐκπλήξῃεν τῷ θεάματι. Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν κάμηλον ἐφοβήθησαν καὶ ὀλίγου δεῖν ἐφυγον ἀναθορόντες, καίτοι χρυσῷ πᾶσα ἐκεχόσμητο καὶ ἀλουργίδι ἐπέστρωτο καὶ δ' ὁ χαλινὸς ἦν λιθοκόλλη-

ignitus est. Quod ipsum a Prometheo profectum videri possit, nisi quod hoc discriminis inest, quod ex luto vos non fingitis, sed aurea vobis plerisque figmenta sunt.

2. Nos autem, qui ad multitudinem prodimus, atque ibi huiusmodi declamationes profitemur, simulacra tantum quaedam spectanda exhibemus. Et in summa, circa lutum, uti paulo ante dixi, hæc figulina versatur, quemadmodum puparum figuli: ceterum neque motus similis inest, neque animæ significatio ulla, sed delectatio quædam ad summum, et lusus merus est. Ut cogitare incipiam, num ita me Prometheus dixeris, ut Comicus Cleonem: de quo (nostri) hoc ille dixit:

Cleon Prometheus ipse post negotia est.

Ipsi etiam Athenienses figulos ollarum, furnorum constructores, et quicumque circa lutum versantur, Prometheus vocabant olim, alludentes ad lutum, opinor, et ad illam, quæ fit in igne, vasorum cocturam. Quod si hoc sibi vult Prometheus iste tuus, admodum directe jaculatus es, et secundum Atticam illam mordendi acerbiteriam; quoniam et nostra opera fragilia sunt, perinde ut illorum ollulae; et modicum quispiam lapillum injiciens, facile contriverit omnia.

3. Atqui, dixerit aliquis consolando nos, nequaquam in hanc partem te assimilavit Prometheus; sed novitatem illam laudans et ad nullum aliud exemplar effictum opus; velut ille, quum nondum essent homines, sua solertia excoctos illos finxit, ac talia animantia formavit atque adornavit, quæ et moverentur facile, et aspectu gratiosa forent; et in summa, architectus ipse erat, sed cooperabatur tamen etiam Minerva, quæ et lutum inspirabat et figmenta illa animata reddebat. Talia quidem ille dixerit, in optimam partem dictum istud exponens. Et fortassis hæc sententia etiam dicti fuit. Verum mihi non sane satis est, si videar nova finxisse, figmentoque nostro nihil vetustius afferri possit, cuius progenies censeatur: sed nisi elegans videatur, pudeat me sane (sat scias) illius, et conculcans disperdiderim; neque illi profuerit apud me novitas, quominus conteratur, si non et formosum videatur. Ac nisi ita sentiam, dignus mihi videor qui a sedecim vulturibus arrodar: ut qui non intelligam longe deformiora ea esse, præ cum peregrinitate conjunctam habent turpitudinem.

4. Ptolemæus certe Lagi filius, quum duas res novas in Ægyptum adduxisset, camelum Bactrianam totam nigram, et hominem bicolorem, cuius dimidia pars plane nigra, altera autem supra modum candida erat, ex æquo distributis quæ uterque color occupabat locis; congregavit in theatrum Ægyptios, et exhibuit illis cum alia multa spectacula, tum postremo loco hæc quoque, camelum et semialbum hominem: putabatque se magnam admirationem isto spectaculo concitaturum esse. At illi ad cameli quidem conspectum perterriti sunt, et parum absuit quin exsidentes profugerent, quanquam tota ea auro exornata, ac purpura instrata erat, frenum etiam gemmis distinctum habebat,

τας, Δαρείου τινός ἢ Καμβύσου ἢ Κύρου αὐτοῦ κειμήλιον· πρὸς δὲ τὸν ἄνθρωπον οἱ μὲν πολλοὶ ἐγέλων, οἱ δὲ τινες ὡς ἐπὶ τέρατι ἐμυσάσσοντο· ὥστε ὁ Πτολεμαῖος συνείς ὅτι οὐκ εὐδοκίμει ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲ θαυμάζεται ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἡ καινότης, ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς τὸ εὐρύθειον καὶ τὸ εὐμορφον κρίνουσι, μετέστησεν αὐτὰ καὶ τὸν ἄνθρωπον οὐκέτι διὰ τιμῆς ἤγεν ὡς πρὸ τοῦ· ἀλλ' ἡ μὲν κάμηλος ἀπέθανεν ἀμελουμένη, τὸν ἄνθρωπον δὲ τὸν διττὸν Θέσπιδι τῷ αὐλητῇ ἐδωρήσατο καλῶς αὐλῆσαντι παρὰ τὸν πότον.

5. Δέδοικα δὲ μὴ καὶ τοὺμὸν κάμηλος ἐν Αἰγυπτίῳ ἦ, οἱ δὲ ἄνθρωποι τὸν γαλινὸν ἐτι αὐτῆς θαυμάζωσι καὶ τὴν ἀλουργίδα, ἐπειδὴ οὐδὲ τὸ ἐκ δυοῖν τοῖν καλλίστοις συγκεῖσθαι, διαλόγου καὶ κωμωδίας, οὐδὲ τοῦτο ἀπόρρητον εἰς εὐμορφίαν, εἰ μὴ καὶ ἡ μῖξις ἐναρμόνιος καὶ κατὰ τὸ σύμμετρον γίγνεται· ἐστὶ γοῦν ἐκ δύο καλῶν ἀλλόκοτον τὴν ξυνθήκην εἶναι· ὅσον ἐκείνο τὸ προχειρότατον, ὁ ἵπποκένταυρος· οὐ γὰρ ἂν φαίης ἐπέρχοντι τὴν τοῦτο γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ ὑδριστότατον, εἰ γὰρ πιστεύειν τοῖς ζωγράφους ἐπιδείκνυμένους τὰς παροιμίας καὶ σφαγὰς αὐτῶν. Τί οὖν; οὐχὶ καὶ ἐμπαλιν γένοιτ' ἂν εὐμορφόν τι ἐκ δυοῖν τοῖν ἀρίστοις ξυντεθὲν, ὥσπερ ἐξ οἴνου καὶ μέλιτος τὸ ξυναμφοτέρων ἤδιστον; Φημί ἔγωγε· οὐ μὴν περὶ γε τῶν ἐμῶν ἔγωγε διατείνεσθαι ὡς τοιούτων ὄντων, ἀλλὰ δέδωκα μὴ τὸ ἐκατέρου κάλλος ἡ μῖξις συνέφθηνεν.

6. Οὐ πᾶν γοῦν συνήθη καὶ φίλα ἐξ ἀρχῆς ἦν ὁ διάλογος καὶ ἡ κωμωδία, εἰ γὰρ ὁ μὲν οἶκος καὶ ἐαυτὸν καὶ νῆ Δία ἐν τοῖς περιπάτοις μετ' ὀλίγων τὰς διατριβάς ἐποιεῖτο, ἡ δὲ παραδούσα τῇ Διονύσῳ ἐαυτὴν θεάτρῳ ὤμιλει καὶ ξυνέπαιζε καὶ ἐγελωτοποιεῖ καὶ ἐπέσκωπτε καὶ ἐν βυθμῷ ἔβαινε πρὸς αὐλὸν ἐνίοτε, καὶ τὸ θλον, ἀναπαίστοις μέτροις ἐποχομένη τὰ πολλὰ, τοὺς τοῦ διαλόγου ἑταίρους ἐχλεύαζε φροντιστὰς καὶ μετεωρολόγους καὶ τὰ τοιαῦτα προσαγορεύουσα· καὶ μίαν ταύτην προαίρεσιν ἐπεποίητο ἐκείνους ἐπισκώπειν καὶ τὴν Διονυσιακὴν ἐλευθερίαν καταχεῖν αὐτῶν, ἄρτι μὲν ἀεροβατοῦντας δεικνύουσα καὶ νεφέλαις ξυνόντας, ἄρτι δὲ ψυλλῶν πηδῆματα διαμετροῦντας, ὡς ᾗθην τὰ ἀέρια λεπτολογουμένους. Ὁ διάλογος δὲ σεμνωτάτας ἐποιεῖτο τὰς συνουσίας φύσεώς τε περὶ καὶ ἀρετῆς φιλοσοφῶν ὥστε τὸ τῶν μουσικῶν τοῦτο, δις διὰ πασῶν εἶναι τὴν ἁρμονίαν, ἀπὸ τοῦ ὀξυτάτου ἐς τὸ βαρυτάτον. Καὶ ὅμως ἐτολήσαμεν ἡμεῖς τὰ οὕτως ἔχοντα πρὸς ἀλλήλα ξυναγαγεῖν καὶ ξυναρμόσαι οὐ πᾶν πειθόμενα οὐδὲ εὐμαρῶς ἀνεχόμενα τὴν κοινωνίαν.

7. Δέδωκα τῶνυν μὴ αὐτὸς ὁμοῖόν τι τῷ Προμηθεῖ τῷ σῶ πεποιηκῶς φαίνωμαι τὸ θῆλυ τῷ ἄρρενι ἐγκαταμῆξας καὶ δι' αὐτὸ δίκην ὑπόσχω· μᾶλλον δὲ μὴ καὶ ἄλλο τι τοιοῦτος φανείην ἐξαπατῶν ἴσως τοὺς ἀκούοντας καὶ ὅσα παραθεῖς αὐτοῖς κακαλυμμένα τῇ πιμελῇ, γέλωτα κωμικῶν ὑπὸ σεμνότητι φιλοσόφῳ· τὸ γὰρ τῆς κλεπτικῆς — καὶ γὰρ κλεπτικῆς ὁ θεός — ἀπαγε· τοῦτο μόνον οὐκ ἂν εἴποις ἐνείναι τοῖς ἡμετέροις· ἡ

ex Darii, aut Cambysis, aut etiam ipsius Cyri thesauris depromptum : homine autem viso, plerique ridebant : quidam etiam ut monstrum sunt aversati. Quare Ptolemæus intelligens parum laudis capere neque in admiratione esse apud Ægyptios novitatem, sed præ ipsa concinnitate probari justamque formam, abduci ea jussit; hominemque non amplius eodem honore habuit, quo antea. Camelus neglecta mortua est : hominem autem illum duplicem Thespidi cuidam tibicini, cum in convivio belle cecinisset, dono dedit.

5. Vereor itaque ne et mea sint camelus in Ægypto, cujus homines adhuc frenam et purpuram admirentur : neque enim ad elegantiam sufficit, quod ex duobus optimis constat, dialogo et comædia, nisi et ipsa compositio inter se consentiens, justaque proportionem temperata fuerit. Ex pulchris certe duobus compositio absurda fieri potest, quale illud vulgatissimum est Hippocentaurus. Non enim amabile hoc animal esse dixeris, sed potius contumeliosissimum, si modo convenit pictoribus credere, temulentiam et cardes illorum exhibentibus. Quid ergo? an non rursus ex duobus optimis compositum fieri potest pulchrum, ut ex vino et melle commistum et temperatum suavissimum? Potest sane : meas vero compositiones contendere non ausim tales esse; quin potius vereor, ne utriusque pulchritudinem ipsa mixtura corruperit.

6. Neque enim omnino consueta inter se atque affinia ab initio dialogus et comædia fuisse : siquidem ille domi et seorsum, ac, mehercle, in ambulacris cum paucis quibusdam disputationes suas habebat : hæc vero, Baccho se totam tradens, in theatris versabatur, simulque ludebat, et risum movebat, gaudebatque salibus et dicacitate, et ad numeros libiæ incedebat interdum; sæpe etiam anapesticis versibus vecta, dialogi sectatores ut plurimum subsannabat, meditatores, ac vanos sublimium rerum disceptatores, et id genus alia vocitando. Atque id solum ei cordi erat, ut eos sugillaret, et Dionysiacam istam libertatem in eos effunderet; nunc in aere ambulantes et cum nubibus versantes illos exhibens, nunc pulicum saltus metientes, de aereis videlicet et sublimibus istis rebus nimis exiliter argutantes. Dialogus vero gravissimas disputationes habebat, de natura rerum deque virtute philosophans : ita ut musicorum illud, his per omnes chordas, ab acutissimo nimirum ad gravissimum sonum, ipsorum esset concentus. Et tamen ausi fuimus nos, hæc ita sese habentia inter sese conjungere et coaptare, non admodum obsequentia nec facile societatem sustinentia.

7. Veremur itaque ne denuo simile aliquid Prometheus isti tuo fecisse videar, ut qui feminam cum mari commiscuerim, et ob id ipsum nunc reus agar : vel potius ne in alia re talis qualis ille appaream, dum decipio fere auditores, ossa apponens ipsis pinguedine obducta, risum scilicet comicum sub philosophica gravitate. Ad furtum enim quod attinet (nam et furandi arte hic deus insignis est), abest ;

παρὰ τοῦ γὰρ ἂν ἐκλείπτομεν; εἰ μὴ ἄρα τις ἐμὲ διέλαθε τοιούτους πιτυοκάμπτας καὶ τραγελάρους καὶ αὐτὸς συντεθεικῶς πλὴν ἀλλὰ τί ἂν πάθοιμι; ἐμμενετέον γὰρ οἷς ἄπαξ προειλόμην· ἐπεὶ τό γε μεταβουλεύεσθαι Ἐπιμηθέως ἔργον, οὐ Προμηθέως ἐστίν.

III.

ΠΡΟΣ ΝΙΓΡΙΝΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Λουκιανὸς Νιγρίνῳ εὐ πράττειν.

Ἡ μὲν παροιμία φησὶ, Γλαῦκα εἰς Ἀθήνας, ὡς γελοῖον ὃν εἴ τις ἐκεῖ κοιμίζοι γλαῦκας, ὅτι πολλὰ παρ' αὐτοῖς εἰσιν. Ἐγὼ δ' εἰ μὲν δύναμιν λόγων ἐπιδείξασθαι βουλόμενος ἔπειτα Νιγρίνῳ γράψας βιβλίον ἔπεμπον, εἰχόμεν ἂν τῷ γελοίῳ γλαῦκας ὡς ἀληθῶς ἐμπορευόμενος· ἐπεὶ δὲ μόνην σοι δηλώσαι τὴν ἐμὴν γνώμην ἐθέλω, ὅπως τε νῦν ἔχω καὶ ὅτι μὴ παρέργως εἰλημμαι πρὸς τῶν σῶν λόγων, ἀπορεύοιμ' ἂν εἰκότως καὶ τὸ τοῦ Θουκυδίδου λέγοντος ὅτι ἡ ἀμαθία μὲν θρασεῖς, ὀκνηροὺς δὲ τὸ λελογισμένον ἀπεργάζεται· δῆλον γὰρ ὡς οὐχ ἡ ἀμαθία μοι μόνη τῆς τοιαύτης τολμῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ πρὸς τοὺς λόγους ἔρως αἴτιος. Ἐρρωσο.

ΝΙΓΡΙΝΟΣ ἢ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΗΘΟΥΣ.

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ.

1. ΕΤΑΙ. Ὡς σεμνὸς ἡμῖν σφόδρα καὶ μετέωρος ἀπανελήλυθας. Οὐ τοίνυν προσδλέπειν ἡμᾶς ἔτι ἀξιότις οὐθ' ὁμιλίας μεταδίδως οὔτε κοινωνεῖς τῶν ὁμοίων λόγων, ἀλλ' ἄφνω μεταβέβησαι καὶ θλῶς ὑπεροπτικῶς τινι ἔοικας. Ἠδέως δ' ἂν παρὰ σοῦ πυθοίμην ὅθεν οὕτως ἀτόπως ἔρεις καὶ τί τούτων αἴτιον.

ΛΟΥΚ. Τί γὰρ ἄλλο γε, ὦ εταῖρε, ἢ εὐτυχία;

ΕΤΑΙ. Πῶς λέγεις;

ΛΟΥΚ. Ὅδοῦ πάρεργον ἦκα σοι εὐδαίμων τε καὶ μακάριος γεγεννημένος καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἀπὸ τῆς σκηνῆς ὄνομα, τρισόλβιος.

ΕΤΑΙ. Ἠράκλεις, οὕτως ἐν βραχεῖ;

ΛΟΥΚ. Καὶ μάλα.

ΕΤΑΙ. Τί δὲ τὸ μέγα τοῦτο ἐστίν, ἐφ' ὧν καὶ κοιμᾶς, ἵνα μὴ ἐν κεφαλαίῳ μόνῳ εὐφραίνωμεθα, ἔχωμεν δὲ τι καὶ ἀκριβὲς εἰδέναι τὸ πᾶν ἀκούσαντες;

ΛΟΥΚ. Οὐ θαυμαστὸν εἶναι σοι δοκεῖ πρὸς Διὸς, ἀντὶ μὲν δούλου με ἐλευθερον, ἀντὶ δὲ πένητος ὡς ἀληθῶς πλούσιον, ἀντὶ δὲ ἀνοήτου τε καὶ τετυφωμένου γενέσθαι μετριώτερον;

2. ΕΤΑΙ. Μέγιστον μὲν οὖν ἀτὰρ οὕτω μανθάνω σαφῶς ὅ τι καὶ λέγεις.

ΛΟΥΚ. Ἐστάλην μὲν εὐθὺ τῆς πόλεως βουλόμενος ἱατρὸν ὀφθαλμῶν θεάσασθαι τινα· τὸ γὰρ μοι πάθος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ μᾶλλον ἐπετείνετο.

hoc certe nostris inesse non dices. Unde enim furatus sim? nisi forte quis me fugit, qui ejusmodi Pityocampas et Hircocervos et ipse composuerit. Verum quid faciam? Perseverandum enim est in iis quae semel elegi; mutare enim consilium, Epimethei, non Promethei est.

III.

EPISTOLA AD NIGRINUM.

Lucianus Nigrino salutem.

Noctuas Athenas, inquit proverbium: quasi ridiculum sit si quis eo noctuas apportet, quoniam apud illos abundant. Ego vero si dicendi facultatem ostendere volens Nigrino librum a me scriptum mitterem, plane obnoxius equidem huic ridiculo forem: nunc autem, quum id solum agam, ut sententiam meam tibi aperiam, et quo nunc sim animo, et quod non leviter oratione tua affectus fuerim, effugero sane merito etiam Thucydidis illud, dicentis: Imperitia audaces, res autem cogitata atque considerata cunctatores efficit. Manifestum est enim, mihi non imperitiam solum, verum etiam amorem ac studium literarum, hujus audaciae causam esse. Vale.

NIGRINUS sive DE MORIBUS PHILOSOPHORUM.

AMICUS, LUCIANUS.

1. AM. Quam oppido gravis nobis et sublimis rediisti! Neque enim aspicere nos amplius dignaris, neque conversaris nobiscum, nec sermones ut antea confers; sed repente immutatus es, et omnino fastidiosus videris evasisse. Lubeus vero audierim ex te, unde ad hoc insolentiae perveneris, et quae ejus rei causa sit.

LUC. Quid enim aliud, o amice, quam felicitas?

AM. Quid ais?

LUC. Dum aliud ago, felicem me et beatum vides factum, et, quod in scena solet usurpari, ter beatum.

AM. Papæ! tam subito?

LUC. Ita res habet.

AM. Quidnam autem tantum illud est quo te sic effers? ut non summatim modo lætemur, sed, singulis etiam auditis, accurate scire possimus.

LUC. An non admiratione dignum tibi videtur, per Jovem, pro servo me liberum, pro paupere vere divitem, pro stulto autem et insano factum modestum?

2. AM. Immo vero maximum. Sed nondum tamen plane intelligo quidnam illud sit quod dicis.

LUC. Recta in urbem profectus sum, ut ibi oculorum aliquem medicum circumspecerem: nam ille oculi affectus, quo laborabam, magis ac magis ingravescbat.

ΕΤΑΙ. Οἶδα τούτων ἕκαστα, καὶ ἡδέαμην σέ τι ἐπιδιδύναι ἐπιτυχεῖν.

ΛΟΥΚ. Δύαν οὖν μοι διὰ πολλοῦ προσεῖπεν Νιγρίνον τὸν Πλατωνικὸν φιλόσοφον, ἔωθεν ἔξαγαστὰς ὡς αὐτὸν ἀρικόμην καὶ κόψας τὴν θύραν τοῦ παιδίου εἰσαγγεῖλαι τοῖς ἐκλήθην· καὶ παρελθὼν εἰσὼ καταλαμβάνω τὸν μὲν ἐν χερσὶ βιβλίον ἔχοντα, πολλὰς δὲ εἰκόνας παλαιῶν σοφῶν ἐν κύκλῳ κειμένας. Προῦκειτο δὲ ἐν μέσῳ καὶ πινάκιον τι τῶν ἀπὸ γεωμετρίας σχημάτων καταγεγραμμένων καὶ σφαῖρα καλάμου πρὸς τὸ τοῦ παντὸς μίμημα ὡς ἐδόκει πεποιημένη.

3. Σφόδρα οὖν με φιλορρόνως ἀσπασάμενος ἡρώτα ὅτι πράττοιμι. Κάγω πάντα διηγησάμην αὐτῷ, καὶ ὅσα ἐν μέρει καὶ αὐτὸς ἤσιον εἰδέναι ὅτι τε πράττοι καὶ εἰ αὐθις αὐτῷ ἐγνωσμένον εἴη στελλεσθαι τὴν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ ἀρξάμενος, ὧ ἑταῖρε, περὶ τούτων λέγων καὶ τὴν αὐτοῦ γνώμην διηγείσθαι τοσαύτην τινά μου τοῦ λόγου ἀμβροσίαν κατεσκέδασεν, ὥστε καὶ τὰς Σειτῆνας ἐκείνας, εἰ τινες ἄρα ἐγένοντο, καὶ τὰς Κηληδόνας καὶ τὸν Ὀμήρου λωτὸν ἀρχαῖον ἀποδείξαι αὐτῷ θεσπέσια ἐρβέγξατο.

4. Προήχθη γὰρ αὐτὴν τε φιλοσοφίαν ἐπαίνεσαι καὶ τὴν ἀπὸ ταύτης ἐλευθερίαν καὶ τῶν δημοσίων νομιζομένων ἰσχυρὴν καταχελάσαι, πλοῦτος καὶ δοξῆς καὶ βασιλείας καὶ τιμῆς, ἔτι τε χρυσοῦ καὶ πορφυράς καὶ τῶν πάντων περιβλεπτῶν τοῖς πολλοῖς, τέως δὲ κάμοι δοκούντων· ἀπερ ἔγωγε ἀτενεῖ καὶ ἀναπεπταμένη τῇ ψυχῇ δεξιὰ μενὸς αὐτίκα μὲν οὐδὲ εἶχον εἰκάσαι ὅπερ ἐπεπύθονην, ἀλλὰ παντοῖος ἐγινόμην· καὶ ἄρτι μὲν ἐλυπούμην, ἐληλεγμένων μοι τῶν φιλάτων, πλοῦτος τε καὶ ἀργυρίου καὶ δοξῆς, καὶ μόνον οὐκ ἐδάκρυον ἐπ' αὐτοῖς καθηρμένους, ἄρτι δὲ αὐτὰ μὲν ἐδόκει μοι ταπεινὰ καὶ καταχελάσασθαι· ἔχαῖρον δ' αὖ ὥσπερ ἐκ ζοφεροῦ τινος ἀέρος τοῦ βίου τοῦ πρόσθεν ἐς αἰθρίαν τε καὶ μέγα φῶς ἀνέβηπον· ὥστε ὅλ', τὸ καινότατον, τοῦ ὄφθαλμοῦ μὲν καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἀσθενείας ἐπελανθανόμην, τὴν δὲ ψυχὴν ὀξυδερκέστερος κατὰ μικρὸν ἐγινόμην· ἐλελήθην γὰρ τέως αὐτὴν τυφλώτουσαν περιφέρων.

5. Προῖον δὲ ἐς τοδε περιήχθη, ὅπερ ἄρτιος ἡμῖν ἐπεκάλει· γὰρ ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ μετῴρος εἰμι καὶ ὀλίως μικρὸν οὐκέτι οὐδὲν ἐπινοῶ· δοκῶ γὰρ μοι θυμὸν τι πεπονθέναι πρὸς φιλοσοφίαν οἷόν περ καὶ εἰ Ἰνδοὶ πρὸς τὸν οἶνον λέγονται παθεῖν, ὅτε πρῶτον ἔπιον αὐτοῦ· θερμότεροι γὰρ ὄντες φύσει πίνοντες ἰσχυρὸν αὐτῷ ποτὸν αὐτίκα μάλα ἐξεβακχεύθησαν καὶ διπλασίως ὑπὸ τοῦ ἀκράτου ἐξεμάνθησαν. Οὕτω σοι καὶ αὐτὸς ἐνθεός καὶ μεθύων ὑπὸ τῶν λόγων περιέρομαι.

6. ΕΤΑΙ. Καὶ μὴν τοῦτό γε οὐ μεθύειν, ἀλλὰ νῆσθαι τε καὶ σωφρονεῖν ἐστίν. Ἐγὼ δὲ βουλοίμην ἂν, εἰ ἄν τις, αὐτῶν ἀκοῦσαι τῶν λόγων· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ καταφρονεῖν αὐτῶν οἶμαι θέμις, ἀλλως τε εἰ καὶ οὐκ καὶ περὶ τὰ ὅμοια ἐσπουδακώς ὁ βουλόμενος ἀκούειν εἴη.

ΛΟΥΚ. Ὁάρρει, ὠγαθέ· τοῦτο γάρ τοι τὸ τοῦ Ὀμήρου

AM. Ordine hæc omnia novi, ideoque optabam, ut in bonum atque peritum aliquem incideres.

LUC. Quum igitur statuissem, Nigrinum quoque illum Platonicum philosophum, ut quem longo temporis intervallo non videram, compellere, mane surgens, ad ipsum adeo, et pulsata janua, quum puer intro de me renunciasset, accessit sum. Ingressus, deprehendo ipsum quidem manibus libræ tenentem, circum autem undique multas veterum sapientum imagines positas. In medio autem erat etiam tabella quardam, in qua geometricæ quardam figuræ descriptæ erant, ac sphaera arundinea, ad imitationem universi, ut videbatur, composita.

3. Amantissime igitur me amplexatus ille interrogavit de rebus meis. Quibus omnibus illi expositis, ego quoque vicissim ex eo quæsi, et quid ipse ageret, et numquid apud se statuisset in Græciam denuo navigare. Ibi vero ille, o amice, posteaquam cepisset de hisce rebus dicere suamque sententiam explicare, tantam verborum ambrosiam mihi affudit, ut mihi plane Sirenes illas, si quæ umquam fuerunt, et Celedones et Loton illam Homeri obscurasse et oblitterasse videretur: adeo divina erant quæ loquebatur.

4. Huc enim dicendo provectus est, ut philosophiam laudaret, et quæ ab ea manat, libertatem, et ista, quæ vulgo pro bonis habentur, irrideret, divitias nimirum, gloriam, regna, honores; præterea aurum quoque et purpuram, et cetera quæ admodum spectabilia plerisque, antea vero etiam mihi videbantur. Quæ ego animo intento atque aperto accipiens, continuo ita affectus fui, ut quid paterer ipse nescirem, atque in omnes partes raperer: nunc quidem dolebam, quod vanitatis coarguerentur ea quæ mihi carissima fuerant, divitiæ videlicet, argentum, et gloria: ac tantum non lacrimabar, quum de gradu dimota cermerem: eadem mox mihi videbantur vilia et ridicula esse; gaudebamque rursum tanquam ex tenebroso quodam aere prioris vitæ ad serenitatem et magnam aliquam lucem prospiciens: adeo ut, novo sane exemplo, neglecto oculo ejusque infirmitate, animo perspicaciori paulatim evaserim, quem ad id tempus cæcutientem insciens circumtulera.

5. Tandemque in eum statum adductus sum, quem mox mihi exprobrabas: nam et elatus oratione illius, et tanquam in sublime evectus sum, et omnino humile nihil jam cogito. Videor enim mihi a philosophia non aliter affectus, quam Indi a vino feruntur, quando primum bibere eis contigit: natura enim calidiores quum jam essent, accedente potu adeo vehementer, continuo bacchari cœperunt, ac duplo magis ex mero insanire. Ita et ego oratione ejus quasi furore captus atque ebrius obambulo.

6. AM. Atqui hoc quidem non est ebrium, sed sobrium atque temperantem esse. Ego vero optarim, si fieri possit, ipsam illam audire orationem. Neque enim contemnere eam, opinor, fas est; præsertim si qui audire cupit, et amicus est, et eodem tenetur studio.

LUC. Bono animo esto, o bone! nam juxta Homericum

ρου, σπεύδοντα καὶ αὐτὸν παρακαλεῖς, καὶ εἰ γε μὴ ἐβῆς, αὐτὸς ἂν ἐδεήθην ἀκοῦσαι μου διηγουμένου· μάρτυρα γάρ σε παραστήσασθαι πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐθέλω· οὐκ ἀλόγως καίνομαι· ἄλλως τε καὶ ἡδὺ μοι τὸ μεμνηθῆναι αὐτῶν πολλάκις, καὶ ταύτην ἤδη μελέτην ἐποιησάμην· ἐπεὶ κἀν τις μὴ παρὼν τύχη, καὶ οὕτω δις ἢ τρίς τῆς ἡμέρας ἀνακυκλῶ πρὸς ἑμαυτὸν τὰ εἰρημένα.

7. Καὶ ὥσπερ οἱ ἔρασταὶ τῶν παιδικῶν οὐ παρόντων ἔργ' ἅττα καὶ λόγους εἰρημένους αὐτοῖς διαμνημονεύουσι καὶ τούτοις ἐνδιατρίβοντες ἐξαπατῶσι τὴν νόσον, ὡς παρόντων σφίσι τῶν ἀγαπωμένων· ἐνίοι γοῦν αὐτοῖς καὶ προσλαλεῖν οἴονται καὶ ὡς ἄρτι λεγομένους πρὸς αὐτοὺς ὦν τότε ἤκουσαν, ἡδόνται καὶ προσάψαντες τὴν ψυχὴν τῇ μνήμῃ τῶν παρεληλυθότων σχολὴν οὐκ ἄγουσι τοῖς ἐν ποσὶν ἀνίσθαι· οὕτω δὲ καὶ αὐτὸς φιλοσοφίας οὐ παρούσης τοὺς λόγους, οὐς τότε ἤκουσα, συναγείρων καὶ πρὸς ἑμαυτὸν ἀνατυλίττων οὐ μικρὰν ἔχω παραμυθίαν· καὶ ὅλως, καθάπερ ἐν πελάγει καὶ νυκτὶ πολλῇ φερόμενος ἐς πυρσὸν τινα τοῦτον ἀποβλέπω πᾶσι μὲν παρεῖναι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πραττομένοις ἄνδρα ἐκείνον οἰόμενος, αἰεὶ δὲ ὥσπερ ἀκούων αὐτοῦ τὰ αὐτὰ πρὸς με λέγοντος· ἐνίοτε δὲ, καὶ μάλιστα ὅταν ἐνερίσω τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ μοι φαίνεται καὶ τῆς φωνῆς ὁ ἦχος ἐν ταῖς ἀκοαῖς παραμένει· καὶ γάρ τοι κατὰ τὸν κωμικὸν ὡς ἀληθῶς ἐγκατέλιπέ τι κέντρον τοῖς ἀκούουσι.

8. ΕΤΑΙ. Παῦε, ὦ θαυμάσιε, μικρὸν ἀνακρουόμενος καὶ λέγε ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβὼν ἤδη τὰ εἰρημένα· ὡς οὐ μετρίως με ἀποκοναίεις περιάγων.

ΛΟΥΚ. Εὖ λέγεις, καὶ οὕτω χρὴ ποιεῖν. Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὦ ἑταῖρε, ἥδη τραγικοὺς ἢ καὶ νῆ Δία κωμικοὺς φαύλους ἑόρακας ὑποκριτάς, τῶν συριττομένων λέγω τούτων καὶ διαφθειρόντων τὰ ποιήματα καὶ τὸ τελευταῖον ἐκβαλλομένων, καίτοι τῶν δραμάτων πολλάκις εὖ ἐγόντων τε καὶ νενικηκότων;

ΕΤΑΙ. Πολλοὺς οἶδα τοιοῦτους. Ἄλλὰ τί τοῦτο;

ΛΟΥΚ. Δέδοικα μὴ σοι μεταξὺ δόξω γελοῖως αὐτὰ μιμεῖσθαι, τὰ μὲν ἀτάκτως συνεῖρων, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἀσθενείας τὸν νοῦν διαφθεῖρουν, κἄτα προαχθῆς ἡρέμα καὶ αὐτοῦ καταγῶναι τοῦ δράματος. Καὶ τὸ μὲν ἐμὸν, οὐ πᾶν ἄγχομαι, ἡ δὲ ὑπόθεσις οὐ μετρίως με λυπήσειν εἴκοι συνεκρίπτουσα καὶ τὸ ἐμὸν μέρος ἀσχημονοῦσα.

9. Τοῦτ' οὖν παρ' ὅλον μέμνησό μοι τὸν λόγον, ὡς δὲ μὲν ποιητῆς ἡμῖν τῶν τοιούτων ἀμαρτημάτων ἀνεύθυνος καὶ τῆς σκηνῆς πόρῳ που κάθηται, οὐδὲν αὐτῷ μέλον τῶν ἐν θεάτρῳ πραγμάτων. Ἐγὼ δ' ἑμαυτοῦ σοι πεῖραν παρέχω, ὅποιός τις εἰμι τὴν μνήμην ὑποκριτῆς οὐδὲν ἀγγέλου τὰ ἄλλα τραγικοῦ διαφέρων. Ὡστε κἀν ἐνδεστέρον τι δοκῶ λέγειν, ἐκεῖνο μὲν ἔστω πρόχειρον, ὡς ἀμεινον ἦν καὶ ἄλλως δὲ ποιητῆς ἴσως διεξήει· ἐμὲ δὲ κἀν ἐκσυρίττης, οὐ πᾶν τι λυπήσομαι.

10. ΕΤΑΙ. Ὡς εὖ γε νῆ τὸν Ἑρμῆν καὶ κατὰ τὸν τῶν ῥητόρων νόμον πεπροοιμιάσθαι σοι· εἰκοις γοῦν

illud, ultro festinantem hortaris; ac nisi prævortisses, jam ipse rogassem, me narrantem audires. Testem enim te adhibere apud homines volo, me non sine ratione insanire. Quin et crebro meminisse volupe mihi est; et hanc meditando familiarem jam exercitationem feci: nam etiamsi nemo mihi adsit, tamen sic quoque his terve de die dicta illa mecum ipse revolvo.

7. Et quemadmodum amatores, absentibus amasiis, dicta eorum et facta memoria repetunt, iisque immorando morbum fallunt, perinde ac si illi ipsi amati adsint: quidam vero etiam colloqui secum illos putant, atque iis, quæ tum sibi audire visi sunt, quasi paulo ante revera dictis, gaudent, animumque memoriæ præteritorum applicantes, macerandi sese presentibus otium non habent: sic sane et ipse, philosophia non præsentem, verba, quæ tum audivi, recolligens, et mecum crebro revolvens, non exiguum capio solatium. In summa, perinde ac si in pelago et per noctem atram ferar, ad hanc quasi quandam faciem respicio, omnibus illis rebus, quæ a me geruntur, virum illum coram adesse existimans, semperque velut audiens ipsum eadem illa sua ad me dicentem: interdum etiam, et maxime, quando mente in id defixa constiti, vultum ipsum illius videre mihi videor, et vocis sonus in auribus mihi resonat; etenim juxta Comicum, revera aculeum quandam in auditorum mente reliquit.

8. AM. Subsiste, o admirande, paulumque retrocede, et ab initio repetens jam tandem dicta illa enarra, quoniam non mediocriter me his ambagibus excrucias.

LUC. Recte dicis, atque ita facto opus est: sed illud quæso, vidistine aliquando sive tragicos, sive etiam, per Jovem, comicos histriones, malos istos dico, qui sibilo excipiuntur, quique poemata agendo corrumpunt, ac postremo theatris ejiciuntur, tametsi ipsæ fabulæ sæpenumero bene se habeant ac palmam etiam reportarint?

AM. Multos novi tales. Sed quorsum hoc?

LUC. Vereor ne et ipse subinde inepte imitari videar; alia quidem inordinate conserens, interdum autem etiam ipsam sententiam præ imbecillitate ingenii corrumpens; adeo ut cogaris sensim ipsam damnare fabulam. Nam ad histrioniam meam quod attinet, non admodum ægre id feram: ceterum argumentum ipsum non mediocri dolore me affecturum esse videtur, si mecum una cadat et mea culpa indecorum appareat.

9. Proinde hoc per totam memineris mihi orationem, quod poeta quidem ipse talium peccatorum immunis est, ac procul a scena sejunctus alicubi sedet, neque quicquam eorum curat, quæ in theatro aguntur: ego vero mei ipsius periculum tibi exhibeo, qualis scilicet histrio sim, quantumque memoria valeam, quod ad cetera attinet, nihil a nuncio tragico distans. Quare si quid minus pro rei dignitate dicere visus fuero, illud tibi in promptu sit, quod scilicet melius hoc fuerat; et quod ipse poeta aliter fortassis idem dixerat: me vero si exhibiveris, non admodum moleste feram.

10. AM. Ut bene sane, ita me Mercurius amet, et juxta rhetorum leges exordium hoc tibi peractum est. Videris

κάκεινα προσθήσειν, ὡς δι' ὀλίγου τε ὑμῖν ἡ συνουσία ἐγένετο καὶ ὡς οὐδ' αὐτὸς ἔχεις πρὸς τὸν λόγον παρεσκευασμένους καὶ ὡς ἀμεινον εἶχεν αὐτοὺ ταῦτα λέγοντας ἀκούειν· σὺ γὰρ ὀλίγα καὶ ὅσα οἶόν τε ἦν, τυγχάνεις τῇ μνήμῃ συγκεκομισμένος. Οὐ ταῦτ' ἐρεῖν ἐμελλες; Οὐδὲν οὖν αὐτῶν ἐστὶ σοι δεῖ πρὸς ἐμέ· νόμισον δὲ τούτου γε ἕνεκα πάντα σοι προεῖρησθαι ὡς ἐγὼ καὶ βοῶν καὶ κροτεῖν ἑτοιμος. Ἦν δὲ διαμελλής, μνησικαχῆσθαι γε παρὰ τὸν ἀγῶνα καὶ δῴτατα συρίζομαι.

11. ΛΟΥΚ. Καὶ ταῦτα μὲν, ἀ σὺ διτῆλος, ἐβουλόμην ἂν εἰρησθαι μοι, κάκεινα δὲ, ὅτι οὐχ ἐξῆς οὐδὲ ὡς ἐκείνος ἔλεγε, ῥῆσιν τινα περὶ πάντων ἐρῶ· πάννυ γὰρ τοῦθ' ἡμῖν ἀδύνατον· οὐδ' αὖ ἐκείνῳ περιείεις τοὺς λόγους, μὴ καὶ κατ' ἄλλο τι γένεσθαι τοῖς ὑποκριταῖς ἐκείνους ὅμοιος, οἱ πολλάκις ἡ Ἀγαμέμνωνος ἡ Κρέοντος ἡ καὶ Ἡρακλέους αὐτοῦ πρόσωπον ἀνειληφότες, χρυσίας χιτῶνισμένοι καὶ δεινὸν βλέποντες καὶ μέγα καχιώτερες μικρὸν φρόγγονται καὶ ἰσχνὸν καὶ γυναικῶδες καὶ τῆς Ἐκάβης ἡ Πολυξένης πολὺ ταπεινότερον. Ἰν' οὖν μὴ καὶ αὐτὸς ἐλέγχωμαι πάννυ μείζον τῆς ἐμαυτοῦ κεφαλῆς προσωπεῖον περιεικίμενος καὶ τὴν σκευὴν κατασπύζων, ἀπὸ γυμνοῦ σοι βούλομαι τοῦμοῦ προσώπου προσάλαειν, ἵνα μὴ συγκατασπᾶσθαι που πεισὼν τὸν ἦρωα ὃν ὑπακρίνομαι.

12. ΕΤΑΙ. Οὗτος ἀνὴρ οὐ παύσεται τήμερον πρὸς με πολλῇ τῇ σκηνῇ καὶ τῇ τραγῳδίᾳ χρώμενος.

ΛΟΥΚ. Καὶ μὴν παύσομαι γε· πρὸς ἐκεῖνα δὲ ἤδη τρέβομαι. Ἦ μὲν ἀρχὴ τῶν λόγων ἐπαινος ἦν Ἑλλαδῶς καὶ τῶν Ἀθηνῆσιν ἀνθρώπων, ὅτι φιλοσοφία καὶ πενία σύντροφοί εἰσι καὶ οὐτε τῶν ἀστῶν οὐτε τῶν ξένων οὐδένα τέρονται δρῶντες, δὲ ἂν τρυφὴν εἰσάγειν εἰς αὐτοὺς βιάζεται, ἀλλ' ἦν καὶ τις ἀφίκηται παρ' αὐτοὺς οὕτω διακείμενος, ἥρῃμα τε μεθαρμοδύτουσι καὶ παραπαιδαγωγοῖσι καὶ πρὸς τὸ καθαρὸν τῆς διαίτης μεμίσσῃσιν.

13. Ἐμμένητο γοῦν τις τῶν πολυγύσων, δὲ ὠθῶν Ἀθῆνας μάλ' ἐπίσημος καὶ φορτικὸς ἀκολουθῶν ὄγλῳ καὶ ποικίλῃ ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ αὐτὸς μὲν ὤστο ζηλωτὸς εἶναι πᾶσι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ὡς ἂν εὐδαίμων ἀποβλέπεσθαι τοῖς δ' ἄρα δυστυχεῖν ἐδόκει τὸ ἀνθρώπινον, καὶ παιδεύειν ἐπεχειροῦν αὐτὸν οὐ πικρῶς οὐδ' ἀντικρὺς ἀπαγορεύοντες ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πόλει καθ' ὅτινα τρόπον βούλεται βιοῦν· ἀλλ' ἐπεὶ καὶ τοῖς γυμνασίοις καὶ λουτροῖς ὀχληρὸς ἦν ὀλίβων τοῖς οἰκέταις καὶ στενογυρῶν τοὺς ἀπαντῶντας, ἡσυγῇ τις ἂν ὑπερβέβητο προσποιούμενος λαθάνειν, ὥσπερ οὐ πρὸς αὐτὸν ἐκείνων ἀποτεινῶν, Δίδοικε μὴ παραπολῆται μεταξὺ λούμενος καὶ μὴν εἰρήνῃ γε μακρὰ κατέχει τὸ βλαπτεῖον· οὐδὲν οὖν δεῖ στρατοπέδου. Ὁ δὲ ἀκούων ἂν ἦν μεταξὺ ἐπαιδευέτο. Τὴν δὲ ἐσθῆτα τὴν ποικίλην καὶ τὰς πορφυρίδας ἐκείνας ἀπέδυσαν αὐτὸν δατείως πᾶν τὸ ἀνθρώπινον ἐπισκώπτοντες τῶν χρωμάτων, Ἐαρξῆν, λέγοντες, καὶ, Πόθεν δ' ταῦς οὗτος; καὶ, Τί γὰρ τῆς μητρὸς ἐστὶν αὐτοῦ· καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ τὰ ἄλλα δὲ

igitur etiam hæc additurus, sermonem inter vos non fuisse longum, leque ad dicendum non venire paratum, et melius futurum fuisse, si ipsum dicentem audissem; te enim pauca quædam et quantum licuit memoriæ mandata depromere. An non hæc quoque dicturus eras? Nihil igitur illis apud me tibi opus est: existimes autem, quantum ad hoc attinet, omnia jam tibi prædicta esse: habes enim et acclamare et plaudere paratum. Sin vero moras nectis, quum in rem ipsam ventum erit, alieniore me usurum te scias et acutissime sibilaturo.

11. LUC. Equidem et hæc, quæ tu commemorasti, dicta volui, et illa quoque, me neque ordine, neque, ut ille, iusta quadam et continua oratione de omnibus dicturum esse; meæ enim facultatis hoc minime est: nec rursum illius personæ attribuendo sermonem, ne alia etiam in parte histrionibus illis similis fiam, qui serpenumero aut Agamemnonis, aut Creontis, aut etiam ipsius Herculis persona assumpta, ac vestibus auro contextis induti, et horrendum tuentes, ore in immensum diducto, exiguum et gracile, adeoque muliebrique quiddam loquuntur, ipsa etiam Hecuba Polyxenæ multo demissius. Ne igitur et ipse deprehendar majorem omnino, quam pro capite meo, personam induisse, ipsumque ornatum dehonestare, ex nuda tecum volo meaque propria persona colloqui, ne cadens alicubi, quem ago heroem, mecum una convulsam terræ affligam.

12. AM. Homo hic non desinet hodie apud me crebra illa scena atque tragædia uti.

LUC. Imo desinam, et ad incepta me nunc convertam. Principium igitur orationis illius commendatio fuit Graciæ et eorum hominum, qui Athenis commorantur, quod cum philosophia et paupertate degant, et neque civium neque peregrinorum quemquam intueri gaudeant, qui luxum ad sese invellere conetur: sed si quis etiam veniat ad illos ita affectus, et paulatim transformant ipsum, et veteres mores dedoceant, atque ad puritatem vitæ transferant.

13. Memorabat itaque quendam ex istis multo auro fulgentibus, qui quum Athenas venisset admodum insignis et turba comitum gravis, varia veste auroque ornatus, Atheniensibus omnibus sese admirationi esse existimabat, et tanquam beatum suspici; quum iis contra infelix esse homuncio videretur: quin et erudiendum eum sibi sumserunt, non acerbè neque aperte vetantes, ne in libera civitate pro lubito viveret: sed quum in gymnasiis et balneis molestus esset, suis servis premens et in angustum cogens obvios, submissa voce quidam, quasi latere vellet, neque illum perstringeret: Metuit, inquit, ne inter lavandum pereat: atqui pax certe maxima balneum tenet: proinde nihil opus est exercitu. Ille autem verum audiens, interea erudiebatur. Præterea varia illa veste atque purpurea eundem exuerunt, urbane admodum floridum colorum nitorem irridentes: Jam ver adest, dicebant: et, Unde nobis pavo hic? et, Fortassis materna est: et similia. Atque eodem pacto

οὕτως ἀπέσκωπτον, ἢ τῶν δακτυλίων τὸ πλῆθος ἢ τῆς κόμης τὸ περιέργον ἢ τῆς διαίτης τὸ ἀκόλαστον. Ὅστε κατὰ μικρὸν ἐσωφρονίσθη καὶ παρὰ πολὺ βελτίων ἀπῆλθε δημοσίᾳ πεπαιδευμένος.

14. Ὅτι δ' οὐκ αἰσχύνονται πενίαν ὁμολογοῦντες, ἐμέμνητο πρὸς με φωνῆς τινος, ἣν ἀκούεται πάντων ἔφη κείνῃ προεμμένων ἐν τῷ ἀγωνί τῶν Παναθηναίων· ληφθέντα μὲν γὰρ τινὰ τῶν πολιτῶν ἄγεσθαι παρὰ τὸν ἀγωνοδότην, ὅτι βαπτὸν ἔχον ἱμάτιον ἐθεώρει, τοὺς δὲ ἰδόντας ἐλεῆσαι τε καὶ παραιτεῖσθαι καὶ τοῦ κήρυκος ἀνειπόντος ὅτι παρὰ τὸν νόμον ἐποίησεν ἐν τοιαύτῃ ἐσθῇ τι θεώμενος, ἀναδοῆσαι μιᾷ ρωνῇ πάντας ὥσπερ ἐσκεμμένους, συγγνώμην ἀπονέμειν αὐτῷ τοιαῦτά γε ἀμπεχομένῳ· μὴ γὰρ ἔχειν αὐτὸν ἕτερα. Ταῦτά τε οὖν ἐπῆναι καὶ προσέτι τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἐκεῖ καὶ τῆς διαίτης τὸ ἀνεπιφθονον, ἡσυχίαν τε καὶ ἀπραγμοσύνην, ἃ δὴ ἄβθονα παρ' αὐτοῖς ἐστίν, ἀπεφαίνετο τε φιλοσοφία συνωδὸν τὴν παρὰ τοῖς τοιοῦτοις διατριβὴν καὶ καύαρὸν ἥλος φυλάξει δυναμένην σπουδαίῳ τε ἀνδρὶ καὶ πλούτου καταφρονεῖν πεπαιδευμένῳ καὶ τῷ πρὸς τὰ φύσει καλὰ ζῆν προαιρουμένῳ τὸν ἐκεῖ βίον μάλιστα ἡρμοσμένον.

15. Ὅστις δὲ πλούτου ἐρᾷ καὶ χρυσοῖ κεκλήληται καὶ πορφύρα καὶ δυναστεία μετρεῖ τὸ εὐδαιμον, ἀγευστος μὲν ἐλευθερίας, ἀπείρατος δὲ παρῶρησίας, ἀθέατος δὲ ἀληθείας, κολακεία τὰ πάντα καὶ δουλεία σύντροφος, ἡ δστις ἡδονὴ πᾶσαν τὴν ψυχὴν ἐπιτρέψας ταύτῃ μόνῃ λατρεῖν διέγνωκε, φίλος μὲν περιέργων τραπεζῶν, φίλος δὲ πότων καὶ ἀρροδισίων, ἀνάπλευς γοητείας καὶ ἀπάτης καὶ ψευδολογίας, ἡ δστις ἀκούων τέρπεται κρουμάτων τε καὶ τερετισμάτων καὶ διεφθορότων ἀσμάτων, τοῖς δὲ τοιοῦτοις πρέπειν τὴν ἐνταῦθα διατριβήν.

16. Μεταί γὰρ αὐτοῖς τῶν φιλτάτων πᾶσαι μὲν ἀγυαί, πᾶσαι δὲ ἀγοραί· πάρεστι δὲ πάσαις πύλαις τὴν ἡδονὴν καταδέχεσθαι, τοῦτο μὲν δι' ὀφθαλμῶν, τοῦτο δὲ δι' ὠτων τε καὶ ῥινῶν, τοῦτο δὲ καὶ διὰ λαίμου καὶ δι' ἀρροδισίων· ὑπ' ἧς δὲ βροσύνης ἀενάω τε καὶ θολερῷ βρέματι πᾶσαι μὲν ἀνευρύνονται ὁδοί· συνεισέρχεται γὰρ μοιγεία καὶ φιλαργυρία καὶ ἐπιπορκία καὶ τὸ τοιοῦτο φύλον τῶν ἡδονῶν παρασύρεται δὲ τῆς ψυχῆς ὑποκλυομένης πάντοθεν αἰδῶς καὶ ἀρετῇ καὶ δικαιοσύνῃ· τῶν δὲ ἐρμῶς ὁ γῶρος γενόμενος δίψης αἰεὶ πιμπλάμενος ἀνθεῖ πολλάκις τε καὶ ἀγρίαις ἐπιθυμίαις. Γοιαύτην ἀπέβαινε τὴν πόλιν καὶ τοσούτων διδάσκαλον ἀγαθῶν.

17. Ἐγὼ γ' οὖν, ἔφη, ὅτε τὸ πρῶτον ἐπανήειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, πλησίον που γενομένης ἐπιστῆσας ἐμαυτὸν λόγον ἀπῆλθον τῆς δεῦρο ἀφίξεως, ἐκεῖνα δὲ τὰ τοῦ Ὀμήρου λέγων·

Τίπτ' αὐτ', ὦ δύστηνε, λιπὼν φάος ἡλίοιο,

εἴην Ἑλλάδα καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐκείνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν

ἤλυθες, δεῖρα ἰδῆς

cetera illius cum risu carpebant, nunc annulorum multitudinem, nunc comam justo curatorem, nunc victus luxuriosam intemperantiam notantes. Ita paulatim ad modestiam est revocatus, et longe melior, sic publice emendatus, abiit.

14. Quod autem non pudeat eos paupertatem confiteri, referebat mihi vocem quandam, quam aiebat publice ab omnibus emissam audisse sese in ludis Panathenaicis. Deprehensum enim quendam ex civibus fuisse et ad praesidem ludorum adductum, quod veste tincta amictus spectaculo interesset: quo viso misertos illius ac veniam precatos esse, pracone autem proclamante contra leges fecisse, quod tali cum veste ludos spectaret, omnes una voce, quasi antea super hoc deliberassent, exclamare coepisse, ut venia ei daretur tali veste induto: neque enim aliam habere illum. Haec igitur ille laudabat, et praeterea libertatem, quae illic est, ac victus frugalitatem, et tranquillitatem, et otium, quae apud illos sunt cumulatissima. Ostendebat etiam, conversationem eorum hominum philosophiae consonam esse, moresque puros conservare posse; viroque gravi, et qui divitias contemnere didicisset, et qui secundum ea, quae natura honesta sunt, vivere statuisset, vitam, quae illic vivitur, quam maxime aptam atque accommodatam esse.

15. At qui divitias amat, aurumque stupet, purpura quo et potentia felicitatem metitur, qui libertatem in diclis factisque nunquam gustavit, qui veritatem nunquam vidit, et cum assentatione et servitute enutritus est, aut qui totam animam voluptati addixit, eique uni inservire statuit, amans opiparæ mensæ, indulgens vino ac rebus venereis, plenus praestigiarum, fraudis atque mendacii; aut cui chordarum pulsationes instrumentorumque lascivos crepitus cantilenasque perditas audire volupe est: talibus videlicet hominibus convenire hujus urbis consuetudinem.

16. Hic enim rerum carissimarum ipsis omnes plateas omniaque fora referta esse: ac licere ipsis omnibus quasi portis voluptatem recipere, partim per oculos, partim per aures et nasum, partim per gulam, et per venerea: qua fluente perenni turbulentoque flumine, omnes viae dilatantur; una enim irruunt et adulterium, et avaritia, et perjurium, et reliqua id genus voluptatum cognatarum natio: a quibus exundantibus animo undique submerso, verecundia, et virtus, et justitia abripiuntur: quibus carens jam solum semper siticulosum multis ac feris cupiditatibus suppullulat. Talem esse urbem, taliumque magistrum bonorum ostendebat.

17. Ego itaque, inquit, quando primum ex Græcia reversus jam propius accessissem, constitui, a meque ipso rationem poposci mei huc adventus, Homerica illa videlicet mecum ipse dictitans:

Cur autem, infelix, deserto lumine Phœbi

(Græciæ nempe et felicitate illa atque libertate)

venisti, ut videas

τὸν ἐνταῦθα θόρυβον, συκοφάντας καὶ προσαγορεύσεις ὑπερηφάνους καὶ δῖσιπνα καὶ κολακας καὶ μαιφρονίας καὶ διαθηκῶν προσδοκίας καὶ φιλίας ἐπιπλάστους; ἢ τί καὶ πράζειν διέγωνικας μὴτ' ἀπαλλάττεσθαι μῆτε χρῆσθαι τοῖς καθεστῶσι δυνάμενος;

18. Οὕτω δὲ βουλευσάμενος καὶ καθάπερ ὁ Ζεὺς τὸν Ἑκτορα ὑπέσχετο γὰρ ἐμαυτὸν ἐκ βελέων, φησίν,

ἐκ τ' ἀνδροκτασίης ἐκ θ' αἵματος ἐκ τε κυδοιμοῦ,

το λοιπὸν οἰκουρεῖν εἰλόμην καὶ βίον τινὰ τοῦτον γυναικῶν καὶ ἀτολμων τοῖς πολλοῖς δοκούντα προτιθέμενος αὐτῇ φιλοσοφία καὶ Πλάτωνα καὶ ἀληθείαν προσλαλῶ, καὶ καθίστας ἐμαυτὸν ὥσπερ ἐν θεάτρῳ μυριάνδρῳ σφόδρα που μετέωρος ἐπισκοπῶ τὰ γιγνόμενα, τοῦτο μὲν πολλὴν ψυχαγωγίαν καὶ γέλωτα παρέχειν δυνάμενα, τοῦτο δὲ καὶ πείραν ἀνδρός ὡς ἀληθῶς βεβαίου λαβεῖν.

19. Εἰ γὰρ χρὴ καὶ κακῶν ἔπαινον εἰπεῖν, μὴ ὑπολέγῃς μετὶ τῶν τι γυμνάσιον ἀρετῆς ἢ τῆς ψυχῆς δοκιμασίαν ἀληθεστέραν τῆσδε τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐνταῦθα ἀντιπύλης· οὐ γὰρ μικρὸν ἀντισχεῖν τοσαύταις μὲν ἐπιθυμίαις, τοσοῦτοις δὲ θαύμασι τε καὶ ἀκούσμασι πάντοθεν ἔλκουσι καὶ ἀντιλαμβάνομενοι, ἀλλ' ἀτεχνῶς δεῖ τὸν Ὀδυσσεῖα μιμησάμενον παραπλεῖν αὐτὰ μὴ δεδεμένον τῷ χεῖρι, δεῖλόν γάρ, μῆδὲ τὰ ὅσα κηρὶ φράττειν. ἀλλ' ἀκούοντα καὶ λελυμένον καὶ ἀληθῶς ὑπερήφανον.

20. Ἐνεστί δὲ καὶ φιλοσοφίαν θαυμάσαι παραθεωροῦντα τὴν τοσαύτην ἀνοιαν, καὶ τὸν τῆς τύχης ἀγαθῶν καταρροεῖν ἐρόντα ὥσπερ ἐν σκηπῇ καὶ πολυπροσώπῳ ὁράματι τὸν μὲν ἐξ οἰκέτου δεσπότην προϊόντα, τὸν δ' ἀπὸ πλουσίου πένητα, τὸν δὲ σατράπην ἐκ πένητος ἢ βασιλέα, τὸν δὲ φίλον τούτου, τὸν δὲ ἐχθρόν, τὸν δὲ κυρίαδα· τοῦτο γάρ τοι καὶ τὸ δεινότατόν ἐστιν, ὅτι καίτοι μαρτυρομένης τῆς Τύχης παίζειν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα καὶ ὁμολογούσης μὴδὲν αὐτῶν εἶναι βέβαιον, ὅμως ταῦθ' ὁσημέραι βλέποντες ὀρέγονται καὶ πλούτου καὶ δυναστείας καὶ μεστοὶ περιίασιν πάντες οὐ γιγνόμενων ἐλπίδων.

21. Ὁ δὲ δὴ ἔφη, ὅτι καὶ γελᾶν ἐν τοῖς γιγνόμενις ἐνεστί καὶ ψυχαγωγέσθαι, τοῦτο ἤδη σοι φράσω. Πῶς γὰρ οὐ γελοῖοι μὲν πλουτοῦντες αὐτοὶ καὶ τὰς πορφύρεας περιβαίνοντες καὶ τοὺς δακτύλους προτείνοντες καὶ πολλὰν κατηγοροῦντες ἀπειροκαλίαν; τὸ δὲ καινότερον, τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀλλοτρίᾳ φωνῇ προσαγορεύοντες, ἄγχι πᾶν ἀξιοῦντες, ὅτι μόνον αὐτοὺς προσέβλεψαν; οἱ δὲ σεμνότεροι καὶ πρωτοκυνεῖσθαι περιμένοντες, οὐ πόρρωθεν οὐδ' ὡς Πέρσαι νόμος, ἀλλὰ δεῖ προσελθόντα καὶ ὑπακύναντα καὶ τὴν ψυχὴν ταπεινώσαντα καὶ τὸ πάθος αὐτῆς ἐμφανίσαντα τῇ τοῦ σώματος ὁμοιότητι τὸ στήθος ἢ τὴν δεξιὰν καταφιλεῖν, ζηλωτὸν καὶ περιέδλεπτον τοὺς μὴδὲ τούτου τυγχάνουσιν· ὁ δ' ἔσθῃκε παρέχων ἑαυτὸν εἰς πλείω χρόνον ἐξαπατῶμενον. Ἐπαινῶ δὲ γε ταύτης αὐτοὺς τῆς ἀπανθρωπίας, ὅτι μὴδὲ τοῖς στόμασιν ἡμᾶς προσέειπεν.

loci huius tumultum, sycophantas, salutationes superbas, epulas, adulatores, caedes, testamentorum expectationes, et amicitias simulatas? aut quid tandem facere decrevistis, quum neque discedere hinc, neque institutis hisce uti possis?

18. Quum ita mecum consultassem, et quemadmodum Jupiter Hectorem, ita me ipsum e telis, ut ait ille, subducens, eque hominum caede, atque tumultibus, eque cruore,

de cetero domi me continere statui, et vitam hanc muliebrem et timidam plerisque visam anteponens, cum ipsa philosophia et Platone et veritate colloquor: ac me ipsum quasi in frequentissimo theatro collocans, ex sublimi admodum contemplor ea quae geruntur; quae partim ejusmodi sunt, ut multum delectationis ac risus exhibere possint; partim talia, in quibus vir vere constans periculum de se ipso faciat.

19. Nam si maiorum quoque encomium aliquod dicere convenit, ne credas maiorem ullam virtutis palastram esse, aut veriora usquam animorum experimenta fieri, quam in hac urbe et in ea, qua hic vivitur, consuetudine. Neque enim parum est resistere toti cupiditatibus, tot spectaculis atque aurium illecebris undique attrahentibus ac detinentibus: sed oportet omnino Ulyssis exemplo praeternavigare illa, non quidem ligatis manibus, ut ille (nam hoc formidolosum foret), neque etiam auribus cera obturatis, sed audientem et solutum, et vere animum supra haec elatum habentem.

20. Licet autem et philosophiam mirari, conferendo cum illa tantam hominum amentiam; bonaque ista fortunae contemnere, ubi aspexeris, velut in scena ac multiplicium personarum fabula, alium quidem ex servo dominum prodire, alium autem ex divite pauperem; contra alium ex paupere satrapam, aut regem; rursus alium anicium huius, alium inimicum, alium etiam exulem esse. Nam hoc certe vel gravissimum est, quod licet Fortuna ipsa testetur sese in humanis rebus ludere, fateaturque nihil illarum certum ac stabile esse, nihilo minus tamen qui quotidie ista aspiciunt, et divitias expetunt et potentiam, ac pleni obambulant omnes earum rerum spe, quae non contingunt.

21. Quod autem dixi, licere in iis, quae geruntur, etiam ridere animumque oblectare, illud tibi jam exponam. Quomodo enim non ridiculi sint divites ipsi, qui et purpuram suam spectandam exhibent, et digitorum annulos ostentant, et multas produnt ineptias? Quod autem omnium absurdissimum est, etiam obvios aliena voce salutant, et hoc quasi magno aliquo contentos esse volunt, si solum ipsos aspexerint. Quidam vero fastuosiores adorari etiam se patiuntur, non e longinquo, neque ut Persis mos est, sed necesse est propius accedentem, et sese incurvantem, animo diu jam ante demisso, illiusque affectu etiam per corporis similitudinem declarato, pectus aut dextram deosculari; quod beatum atque spectabile videtur iis, qui ne hunc quidem honorem assequuntur: ille vero diu stat se ipsum praebens decipiendum. Illorum autem laudo inhumanitatem, quod ad ora osculanda nos non admittant.

22. Πολὺ δὲ τούτων οἱ προσιόντες αὐτοὶ καὶ θεραπεύοντες γελοιότεροι, νυκτὸς μὲν ἐξανιστάμενοι μέσης, περιβύοντες δὲ ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν καὶ πρὸς τῶν οἰκετῶν ἀποκλειόμενοι, κύνας καὶ κόλακας καὶ τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ὑπομένοντες. Γέρας δὲ τῆς πικρᾶς ταύτης αὐτοῖς περιόδου τὸ φορτικὸν ἐκεῖνο δεῖπνον καὶ πολλῶν αἰτίων συμφορῶν, ἐν ᾧ πόσα μὲν ἐμφαγόντες, πόσα δὲ παρὰ γνώμην ἐμπιόντες, πόσα δὲ ὧν οὐκ ἔχρην ἀπολαλήσαντες ἢ μειφόμενοι τὸ τελευταῖον ἢ δυσφοροῦντες ἀπίσιν ἢ διαβάλλοντες τὸ δεῖπνον ἢ ὕβριν καὶ μικρολογίαν ἐγκαλοῦντες. Πλήρεις δὲ αὐτῶν ἐμούντων οἱ στενωποὶ καὶ πρὸς τοῖς χαμαιτυπείοις μαχομένων· καὶ μεθ' ἡμέραν οἱ πλείονες αὐτῶν κατακλιθέντες ἰατροῖς παρέχουσιν ἀφορμὰς περιόδων· ἐνίοι μὲν γάρ, τὸ καινότερον, οὐδὲ νοσεῖν σκολάζουσιν.

23. Ἐγὼ μέντοι γε πολὺ τῶν κολακευομένων ἐωλεστέρους τοὺς κόλακας ὑπέβην, καὶ σχεδὸν αὐτοὺς ἐκείνοις καθίστασθαι τῆς υπερηφανίας αἰτίους· ὅταν γὰρ αὐτῶν τὴν περιουσίαν θαυμάσωσι καὶ τὸν χρυσὸν ἐπαίνεωσι καὶ τοὺς πυλῶνας ἔωθεν ἐμπλήσωσι καὶ προσελθόντες ὥσπερ δεσπότας προσείπωσι, τί καὶ φρονήσιν ἐκείνους εἰκός ἐστιν; Εἰ δέ γε κοινῷ δόγματι καὶ πρὸς ὀλίγον ἀπέσχοτο τῆσδε τῆς ἐθελοδοουλείας, οὐκ ἂν οἶε τοῦναντίον αὐτοὺς ἐλθεῖν ἐπὶ τὰς θύρας τῶν πτωχῶν δεομένους τοὺς πλουσίους, μὴ θάεαν αὐτῶν μηδ' ἀμάρτυρον τὴν εὐδαιμονίαν καταλιπεῖν μηδ' ἀνόνητόν τε καὶ ἀγρηστον τῶν τραπεζῶν τὸ κάλλος καὶ τῶν οἰκῶν τὸ μέγεθος; οὐ γὰρ οὕτω τοῦ πλουτεῖν ἐρῶσιν ὥς τοῦ διὰ τὸ πλουτεῖν εὐδαιμονίζεσθαι. Καὶ οὕτω δὴ ἔρει, μηδὲν ὄρελος εἶναι περικαλλοῦς οἰκίας τῷ οἰκοῦντι μηδὲ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, εἰ μὴ τις αὐτὰ θαυμάζοι. Ἐχρῆν οὖν ταύτῃ καθαιρεῖν αὐτῶν καὶ ἐπεισινίξειν τὴν δυναστείαν ἐπιτειγίσαντας τῷ πλούτῳ τὴν ὑπεροψίαν· νῦν δὲ λατρεύοντες εἰς ἀπόνησιν ἄγουσι.

24. Καὶ τὸ μὲν ἄνδρας ἰδιώτας καὶ ἀναφανδὸν τὴν ἀπαιδεύσιν ὁμολογοῦντας τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, μετριώτερον ἂν εἰκότως νομισθεῖν· τὸ δὲ καὶ τῶν τινὰς φιλοσοφεῖν προσποιουμένων πολλῷ ἔτι τούτων γελοιότερα δοῦν, τοῦτ' ἤδη τὸ δεινότερόν ἐστι. Πῶς γὰρ οἶε τὴν ψυχὴν διατεθεῖσθαι μοι, ὅταν ἴδω τούτων τινὰ, μάλιστα τῶν προβεβηκότων, ἀναμειγμένον κολάκων ὄγλῳ καὶ τῶν ἐπ' ἀξίας τινὰ δορυφοροῦντα καὶ τοῖς ἐπὶ τὰ δεῖπνα παραγγέλλουσι κοινολογοῦμενον, ἐπιστημώτερον δὲ τῶν ἄλλων ἀπὸ τοῦ στήματος ὄντα καὶ φανερώτερον; καὶ ὁ μάλιστα ἀγανακτῶ, ὅτι μὴ καὶ τὴν σκευὴν μεταλαμβάνουσι, τὰ ἄλλα γε ὁμοίως ὑποκρινόμενοι τοῦ ὁράματος.

25. Ὅ μὲν γὰρ ἐν τοῖς συμποσίοις ἐργάζονται, τίνι τῶν καλῶν εἰκάσομεν; οὐκ ἐμφοροῦνται μὲν ἀπειροκαλώτερον, μεθύσκονται δὲ φανερώτερον, ἐξανίστανται δὲ πάντων ὕστατοι, πλείω δὲ ἀποφέρειν τῶν ἄλλων ἀξιοῦσιν; οἱ δὲ ἀστείότεροι πολλάκις αὐτῶν καὶ ἄσαι προήχθησαν. Καὶ ταῦτα μὲν οὖν γελοῖα ἡγεῖτο· μάλιστα δὲ ἐμέμνητο τῶν ἐπὶ μισθῷ φιλοσοφούντων καὶ

22. Ceterum his multo ridiculi magis sunt, qui eas sectantur atque observant, de media nocte surgentes, et totam urbem circumcursantes, et a servis foribus exclusi, canes, et adulatores, et id genus alia audire sustinentes. Præmium vero acerbæ illius circuitionis, onerosa illa, atque multorum malorum causa, cœna est: in qua illi, quam multis comesis epotisque præter animi sententiam, quam multa non dicenda prolocuti! postremo reprehendentes, aut ægre ferentes discedunt: et vel ipsam criminantur cœnam, vel contumeliam et sordes accusant! Pleni autem et angiporibus sunt vomitibus istis, et circa vilissima quæque prostibula depugnantibus. Et plerique eorum in multum diem decumbentes, circumcumbendi causam medicis præbent: quibusdam enim, novo sane exemplo, ægrotandi adeo otium non est.

23. Ego vero adulatores longe iis, quibus adulantur, nequiores existimo, et propemodum auctores illis existere superbæ ac fastus istius. Nam quum illorum opulentiam admirantur, aurum laudibus extollunt, vestibula mane complent, et adeuntes ipsos quasi dominos appellant, quid quæso illos cogitare consentaneum est? Quodsi vero communi decreto vel tantisper abstinere ab hac voluntaria servitute, an non putas vice versa ipsos divites ad fores pauperum venturos esse, ultro rogantes, ne ignobile et absque teste latentem suam felicitatem relinquerent, neve inutilem et ab omni usu remotam mensarum pulchritudinem et domorum magnitudinem esse paterentur? Neque enim tantopere divitias amant, quam propter divitias beatos atque felices sese existimari. Atque ita sane res habet, ut neque pulchrarum ædium, neque auri, neque eboris ulla domino sit utilitas, nisi sit qui illa admiretur. Oportebat igitur tali aliqua via diruere ipsorum et vilem reddere potentiam, contemptum hunc quasi munimentum divitiis opponendo: nunc vero colendo ad amentiam perducunt.

24. Ac certe homines indoctos et ignorantiam aperte confitentes talia facitare, tolerabilius merito existimetur: verum aliquos quoque, qui se philosophari simulant, multo etiam ineptiora his, magisque ridicula facere, illud tandem omnium maxime dolendum est. Quomodo enim me putas animo affectum esse, quoties video istorum aliquem, maxime eorum qui ætate proveci sunt, adulatorum turbis immixtum; et illorum aliquem, qui honores gerunt, satellitum modo sectantem; et cum iis, qui ad cœnam vocant, sermones conferentem: ceteris insigniorem et magis conspicuum ob habitum? et quod vel maxime indignari soleo, quando non itidem habitum mutant, quum utique, quod ad cetera attinet, easdem partes agant.

25. Nam quæ in conviviis designantur, cui quæso honestæ rei comparabimus? an non magis rustice replentur cibo, an non inebriantur magis, quam alii, manifeste? a convivio autem surgunt omnium ultimi; deinde et plura aliis auferre secum volunt: si qui vero ipsorum urbaniores paulo sunt, sæpenumero etiam cantare non erubescunt. Atque hæc quidem ille ridicula censebat. Præcipue vero eorum mentionem faciebat, qui pacta mercede philosophan-

τὴν ἀρετὴν ὄντων ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς προτιθέντων ἐργαστήρια γούν ἐκάλει καὶ καπηλεῖα τὰς τούτων διατριβὰς· ἡζίου γὰρ τὸν πλούτου καταφρονεῖν διδάζοντα πρῶτον αὐτὸν παρέχειν ὑψηλότερον λημμάτων.

26. Ἀμείλει καὶ πράττων ταῦτα διετέλει, οὐ μόνον ἐρχομαι τοῖς ἀξιοῦσι συνδιατρίβων, ἀλλὰ καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν καὶ πάσης περιουσίας καταφρονῶν, τοσούτου δέων δρέγεσθαι τῶν οὐδὲν προστηκόντων, ὥστε μὴ τῶν ἑαυτοῦ φθειρομένων ποιεῖσθαι πρόνοιαν, ὅς γε καὶ ἀγρὸν οὐ πόρρω τῆς πόλεως κακτημένος οὐδὲ ἐπιτέχειν αὐτοῦ πολλῶν ἐτῶν ἡζίωσεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐργὴν αὐτοῦ εἶναι διωμολογεῖ, ταῦτ' οἶμαι διειληφώς, ἐπὶ τούτων μὲν φύσει οὐδενός ἐσμεν κύριοι, νόμῳ δὲ καὶ διαδογῇ τὴν χρῆσιν αὐτῶν εἰς ἀόριστον παραλαβάνοντες ὀλιγοχρόνιοι δεσπόται νομιζόμεθα, κατειδὼν ἢ προθεσμία παρέλθῃ, τήνκαυτα παραλαβὼν ἄλλος ἐπάλυει τοῦ ὀνόματος. Οὐ μικρὰ δὲ οὐδὲ ἐκείνα παρέχει τοῖς ζητοῦν ἐβέλους παραδείγματα, τῆς τροφῆς τὸ ἀπείριστον καὶ τῶν γυμνασίων τὸ σύμμετρον καὶ τοῦ προσώπου τὸ αἰδέσιμον καὶ τῆς ἐσθῆτος τὸ μέτριον, ἐξ' ἅπας δὲ τούτοις τῆς διανοίας τὸ ἡρμοσμένον καὶ τὸ ἥμερον τοῦ τρόπου.

27. Παρήγει δὲ τοῖς συνῶσι μὴδ' ἀναβάλλεσθαι τὸ ἀγῶν, ὅπερ τοὺς πολλοὺς ποιεῖν προθεσμίας ὀριζόμενος ἐρωτᾷς ἢ πανηγύρεις, ὅς ἀπ' ἐκείνων ἀρξομένους αὐτὸ μὴ ψεύσασθαι καὶ τοῦ τὰ δέοντα ποιῆσαι ἡζίου γὰρ ἀμελλήτων εἶναι τὴν πρὸς τὸ καλὸν ὁρμήν. Δῆλος δὲ ἦν καὶ τῶν τοιούτων κατεγνωκώς φιλοσόφων, οἱ ταύτην ἐσκήσειν ἀρετῆς ὑπελάμβανον, ἣν πολλαῖς ἀνάγκαις καὶ πόνοις τοὺς νέους ἀντέχειν καταγυμνάσσει, τοῦτο μὲν δεῖν οἱ πολλοὶ κελεύοντες, ἄλλοι δὲ μαστιγοῦντες, οἱ δὲ χαριέστεροι καὶ σιδήρῳ τὰς ἐπιφανείας αὐτῶν καταζῶντες.

28. Ἥγειτο γὰρ χρῆναι πολλὸ πρότερον ἐν ταῖς ψυχαῖς τὸ στερρὸν τοῦτο καὶ ἀπαθὲς κατασκευάσαι, καὶ τὸν ἀρίστα παιδεύειν ἀνθρώπους προαιρούμενον τοῦτο μὲν ψυχῆς, τοῦτο δὲ σώματος, τοῦτο δὲ ἡλικίας τε καὶ τῆς πρότερον ἀγωγῆς ἐστοχάσθαι, ἵνα μὴ τὰ παρὰ δύναμιν ἐπιτάττων ἐλέγχῃται πολλοὺς γούν καὶ τελευτῶν ἐρασκεν οὕτως ἀλόγως ἐπιταθέντας· ἕνα δὲ καὶ αὐτὸς εἶδον, ὅς καὶ γευσάμενος τῶν παρ' ἐκείνοις κακῶν, ἐπειδὴ τάχιστα λόγων ἀληθῶν ἐπήκουσεν, ἀμετασχεπτὴ φεύγων ὡς αὐτὸν ἀφίκετο καὶ ὄηλος ἦν βῆρον διακείμενος.

29. Ἦδη δὲ τούτων ἀποστάς τῶν ἄλλων αὐθις ἀνθρώπων ἐμίμνητο καὶ τὰς ἐν τῇ πόλει ταραχὰς διεξέρχει καὶ τὸν ὀθισμὸν αὐτῶν καὶ τὰ θέατρα καὶ τὸν ἱπποδρόμον καὶ τὰς τῶν ἡνιόχων εἰκόνας καὶ τὰ τῶν ἱππῶν ὀνόματα καὶ τοὺς ἐν τοῖς στενωποῖς περὶ τούτων διαλόγους πολλὰ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἢ ἱππομανία καὶ κούλων ἡδὴ σπουδαῖον εἶναι δοκούντων ἐπιτίηται.

30. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτέρου δράματος ἤπειτο τῶν ἀμείνων τὴν νεκυίαν τε καὶ διαθήκας καλινδουμένων, προστιθεὶς ὅτι μίαν φωνὴν οἱ Ῥωμαῖον παιῶδες ἀληθῶς

tur, virtutemque ipsam venalem tanquam de foro proponunt. Hinc et officinas cauponasque illorum scholas vocabat. Censebat enim eum, qui divitias contemnaere alios docere vellet, primum se ipsum quaestu superiorem gerere debere.

26. Quod et praestabat ipse, non solum gratis conversando ac disserendo cum volentibus, sed et indigentibus necessaria subministrando, omnemque omnino opulentiam contemnendo. Ac tantum aberat ut aliena expeteret, ut ne suarum quidem rerum, quae corrumpebantur, curam gereret; ut qui agrum, quem non procul ab urbe situm habebat, jam tot annis ne invisere quidem dignatus fuerit: immo ne suum quidem prorsus esse affirmabat; illud, opinor, reputans, quod natura istarum rerum nullius domini sumus, lege autem et per successionem usam earum in tempus incertum accipientes, temporarii possessores habemur: quo exacto tempore, alius easdem a nobis accipiens, nomine eodem fruitur. Idem non parva praebet imitari volentibus exempla, victus scilicet frugalitatem, exercitiorum justum modum, vultus modestiam, et vestitus mediocritatem, et super omnia haec compositam mentem morumque mansuetudinem.

27. Monebat secum versantes, ne bene agendi tempus prorogarent, ut multis solemne est, certum sibi tempus praefinitibus, aut festos dies, aut solemnes conventus, quibus auspicerent non mentiri et recte agere. Mora enim experlem esse illum ad honesta impetum debere volebat. Ostendebat etiam se philosophos illos damnare, qui ad virtutem formare se adolescentes putant, si multis tormentorum necessitatibus atque laboribus sustinendis exerceant; vincere plerique jubentes, alii flagris caedentes, et si qui elegantiores, etiam ferro cutim perradentes.

28. Putabat enim ille multo prius in animis duritiem istam et firmitatem contra dolores ac perturbationes parandam esse; eumque, qui homines optime instituere velit, partim animi, partim corporis, partim etiam aetatis et prioris educationis rationem habere debere, ne, ea quae vires excederent imponendo, reprehensionem incurrat. Multos certe et mortuos ex eo esse dicebat, dum praeter rationem ita supra vires intenderentur. Unum autem etiam ipse vidi, qui quum jam ea apud illos mala degustasset, audita statim vera doctrina, irrevocabili cursu aufugiens inde, ad ipsum venit, quem mox ab eo refectum cernere erat.

29. Jam vero ab istis ad alios digressus, urbis tumultus, et turbæ conflictus persecutus est, et theatra, et circum, et aurigarum statuas, et equorum nomina, deque iis ipsis in angiporis colloquia: frequentissimum enim revera equorum insanum studium, quod jam et multos summæ existimationis viros invasit.

30. Post hæc quasi alteram fabulam orsus est, notando ea quae circa funera et testamenta agitantur, hoc addens, unam hanc vocem Romanos per omnem aetatem veram

παρ' ὅλον τὸν βίον προίενται, τὴν ἐν ταῖς διαθήκαις λέγων, ἵνα μὴ ἀπολαύσωσι τῆς σφετέρως ἀληθείας. Ἄ δὲ καὶ μεταξὺ λέγοντος αὐτοῦ γελαῖν προήχθη, ὅτι καὶ συγκατορύττειν ἑαυτοῖς ἀξιοῦσι τὰς ἀμαθίας καὶ τὴν ἀναληγσίαν ἐγγραφον ὁμολογοῦσιν, οἱ μὲν ἐσθῆτας ἑαυτοῖς κελεύοντες συγκαταφλέγεσθαι, οἱ δ' ἄλλο τι τῶν παρὰ τὸν βίον τιμίων, οἱ δὲ καὶ παραμένειν τινὰς οἰκέτας τοῖς τάφοις, ἔνιοι δὲ καὶ στέφειν τὰς στήλας ἀνθρώπων, εὐχόμενοι ἔτι καὶ παρὰ τὴν τελευταίαν διαμένοντες.

31. Εἰκάζειν οὖν ἡζίου τί πέπρακται τούτοις παρὰ τὸν βίον, εἰ τοιαῦτα περὶ τῶν μετὰ τὸν βίον ἐπισκήπτουσι τούτους γὰρ εἶναι τοὺς τὸ πολυτελὲς ὄψον ὠνούμενους καὶ τὸν οἶνον ἐν τοῖς συμποσίοις μετὰ κρόκων τε καὶ ἀρωμάτων ἐκχέοντας, τοὺς μέσου χειμῶνος ἐπιπιπταμένους βόδων καὶ τὸ σπάνιον αὐτῶν καὶ παρὰ καιρὸν ἀγαπῶντας, τὸ δ' ἐν καιρῷ καὶ κατὰ φύσιν ὡς εὐτελὲς ὑπερφηφανοῦντας· τούτους εἶναι τοὺς καὶ τὰ μύρα πίνοντας, ὃ καὶ μάλιστα διέσπυρεν αὐτῶν, ὅτι μηδὲ χρῆσθαι ἴσασιν ταῖς ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ κἂν ταῦταις παρανομοῦσι καὶ τοὺς δροῦς συγχέουσι πάντοθεν τῇ τρυφῇ παραδόντες αὐτῶν τὰς ψυχὰς πατεῖν, καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἐν ταῖς τραγωδίαις τε καὶ κωμωδίαις λεγόμενον, ἥδη καὶ παρὰ ὕραν εἰσδιζόμενοι. Σολοικισμὸν οὖν ἐκάλει τὸ τοιοῦτον τῶν ἡδονῶν.

32. Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς γνώμης κακῆϊνον ἔλεγεν ἀτεχνῶς τοῦ Μῶμου τὸν λόγον μιμησάμενος· ὥς γὰρ ἐκεῖνος ἐμέμπετο τοῦ ταύρου τὸν δημιουργὸν θεὸν οὐ προθέντα τῶν ὀφθαλμῶν τὰ κέρατα, οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς ἡτῆϊτο τῶν στεφανομένων, ὅτι μὴ ἴσασιν τοῦ στεφάνου τὸν τόπον· εἰ γὰρ τοι, ἔφη, τῇ πνοῇ τῶν ἰων τε καὶ βόδων χαίρουσιν, ὑπὸ τῇ ρινὶ μάλιστα ἐχρῆν αὐτοὺς στέφασθαι παρ' αὐτὴν ὡς οἶον τε τὴν ἀναπνοήν, ἢ ὡς πλεῖστον ἀνέσπων τῆς ἡδονῆς.

33. Καὶ μὴν κακῆϊνους διεγέλα τοὺς θαυμάσιόν τινα τὴν σπουδὴν περὶ τὰ δεῖπνα ποιοιμένους χυμῶν τε ποικιλείας καὶ πευματίων περιεργίας· καὶ γὰρ αὐ καὶ τούτους ἐφασκεν ὀλιγογρόνιοι τε καὶ βραγχείας ἡδονῆς ἔρωτι πολλὰς πραγματείας ὑπομένειν· ἀπέφαινε γοῦν τεσσάρων δακτύλων αὐτοῖς ἕνεκα πάντα πονεῖσθαι τὸν πόνον, ἐφ' ὅσους ὁ μῆχιτος ἀνθρώπου λαιμός ἐστιν· οὔτε γὰρ πρὶν ἐμφαγεῖν, ἀπολαύειν τι τῶν ἐωνημένων, οὔτε βρωθέντων ἡδῶ γενέσθαι τὴν ἀπὸ τῶν πολυτελεστέρων πλησμονήν· λοιπὸν οὖν εἶναι τὴν ἐν τῇ παρόδῳ γιγνομένην ἡδονὴν τοσοῦτων ὠνεῖσθαι χρημάτων. Εἰκότα δὲ πάσγειν ἔλεγεν αὐτοὺς ὑπ' ἀπαιδευσίας τὰς ἀληθεστέρων ἡδονῶν ἀγνοοῦντας, ὧν ἀπασῶν φιλοσοφία χορηγός ἐστι τοῖς πονεῖν προαιρουμένοις.

34. Περί δὲ τῶν ἐν τοῖς βαλανείοις δρομέων πολλὰ μὲν διεξήκει, τὸ πλῆθος τῶν ἐπομένων, τὰς ὕδρεις, τοὺς ἐπικαιμένους τοῖς οἰκέταις καὶ μικροῦ δεῖν ἐκπερομένους. Ἐν δὲ τι καὶ μάλιστα μισεῖν ἔωκει, πολὺ δ' ἐν τῇ πόλει τοῦτο καὶ τοῖς βαλανείοις ἐπιγυριάζον προῖον-

emittere, ea intelligens quæ in testamentis scribuntur, videlicet ne, dum in vivis sint, fruantur sua veritate. Quæ vero dum ab eo dicebantur, risum tenere non potui, hæc nimirum sunt, quod et secum sepeliri ignorantiam suam velle eos aiebat, et stoliditatem suam aperte scripto etiam testari, dum hi vestes, alii aliud quid eorum, quæ per vitam fuerant carissima, comburere eodem rogo secum mandant : alii et servos certos ad sepulcra astare, alii etiam cippos sertis coronari præcipiunt, stolidi videlicet etiam in ipsa morte manentes.

31. Conjecturam igitur inde fieri volebat, quid in vita ab illis actum sit, quando talia de iis, quæ post mortem secutura sint, testamentis mandant. Hos enim illos esse, qui cara obsonia emunt, vinumque in conviviis cum croco et odoribus effundunt; qui media hieme rosis opplentur, quas, dum raræ sunt et intempestivæ, amant; tempestivas et a natura (nullo cogente) datas tanquam viles fastidiunt. Hos illos esse, qui etiam unguenta bibunt; et, quo nomine vel maxime eos carpebat, qui ne uti quidem cupiditatibus scirent, sed et in hisce peccarent, finesque earum confunderent, animum suum voluptatibus undique conculcandum permittentes, et quod in tragordiis atque comardiis dicitur, alia quavis parte potius, quam per patentem januam, irruentes. Solercismum igitur vocabat tale voluptatum genus.

32. Ceterum et hoc ex eadem sententia dicebat, prorsus Momi dictum imitatus. Ut enim ille reprehendebat tauri artificem deum, quod cornua ante oculos non posuisset : ita et ipse incitiæ arguebat eos, qui corollas in capite gestabant. Nam si odore, inquiebat, violarum rosarumque delectantur, sub naribus potissimum eas collocari oportebat, juxta ipsum, quam proxime fieri potest, spiraculum, ubi quamplurimum attraherent voluptatis.

33. Eos quoque irridebat, qui miram quandam diligentiam in apparandis cœnis adhibent, dum condimentorum varietatem et cupidiarum belliariorumque curiosam compositionem sectantur. Nam et hos brevis ac momentaneæ voluptatis amore multa negotia sustinere aiebat. Indicabat autem, quatuor illos digitorum causa totum hunc suscipere laborem solere, quorum mensuram vix longissimum hominis guttur æquet : neque enim antequam edant, ullam ex emtis tanto pretio cibis voluptatem eos capere; nec devoratis, suaviorem, quam quæ ex ceteris vilioribus sit, repletionem reddi : restare igitur, ut illam, quæ velut in transcurso percipitur, voluptatem tam grandi pecunia mercentur. In hæc autem absurda delabi eos minime mirum esse dicebat, utpote imperitos veriorumque ignaros voluptatum quas omnes philosophia suppeditat laborare volentibus.

34. De iis autem, quæ in balneis aguntur, multa commemorabat : multitudinem prosequentiū, contumelias, eos qui servis impositi gestantur ac propemodum efferuntur. Unum autem maxime ac præter cetera odisse visus est, quod in urbe frequens, et in balneis valde familiare. Præeuntes

τας γάρ τινας τῶν οἰκετῶν δεῖ βοᾶν καὶ παραγγέλλειν προρᾶσθαι τοῖν ποδοῖν, ἣν ὑψηλὸν τι ἢ κοῖλον μέλλωσιν υπερβαίνειν, καὶ ὑπομινύσκειν αὐτοὺς, τὸ καινότερον, ὅτι βαδίζουσι. Δεινὸν οὖν ἐποιεῖτο, εἰ στόμακος μὲν ἄλλοτρίου δειπνοῦντες μὴ δέονται μηδὲ χειρῶν, μηδὲ τῶν ὠτῶν ἀκούοντες, ὀφθαλμῶν δὲ ὑγιαίνοντες ἄλλοτρίων δέονται προσφομένων καὶ ἀνέχονται φωνὰς ἀκούοντες δυστυχεῖσιν ἀνθρώποις πρεπούσας πεπηρωμένους· ταῦτα γὰρ αὐτὰ πάσχουσιν ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἡμέρας μέσης καὶ οἱ τὰς πόλεις ἐπιτετραμμένοι.

35. Ταῦτά τε καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα διελθὼν κατέπαυσε τὸν λόγον. Ἐγὼ δὲ τέως μὲν ἤκουον αὐτοῦ τεθηπὸς μὴ σωπῆσθαι καὶ πεποθημένος· ἐπειδὴ δὲ ἐπύσατο, τοῦτο δὴ τὸ τῶν Φαιάκων πάθος ἐπεπόνθειν· πολλὴν γὰρ δὴ χρόνον ἐς αὐτὸν ἀπέβλεπον κεκηλημένους· εἴτα πολλῇ συγγύσει καὶ ἰλίγῃ κατείλημμένος τοῦτο μὲν ἰδῶτι κατερρέομην, τοῦτο δὲ φθέγγασθαι βουλόμενος ἐξέπιπτόν τε καὶ ἀνεκοπτόμην, καὶ ἡ τε φωνὴ ἐξέλειπε καὶ ἡ γλῶττα διημάρτανε, καὶ τέλος ἰσάκρουον ἀπορούμενος· οὐ γὰρ ἐξ ἐπιπολῆς οὐδ' ὥς ἐτυγεν ἡμῶν ὁ λόγος καθίκετο, βαθεῖα δὲ καὶ καίριος ἡ πληγὴ ἐγένετο, καὶ μάλα εὐστόχως ἐνεχθεὶς ὁ λόγος αὐτὴν, εἰ οἷόν τε εἰπεῖν, οἰέκοψε τὴν ψυχὴν· εἰ γὰρ τι οὐ καμὲ ἤδη φιλοσόφων προσάψασθαι λόγων, ὥδε περὶ τούτων ὑπέλιπε.

36. Δοκεῖ μοι ἀνδρὸς εὐφυοῦς ψυχῇ μάλα σκοπῶν τι ἐκάλω προσοικεῖναι. Τοξόται δὲ πολλοὶ μὲν ἀνὰ τὸν βίον καὶ μεστοὶ τὰς φαρέτρας ποικίλων τε καὶ παντοδαπῶν λόγων, οὐ μὴν πάντες εὐστοχα τοξέουσιν, ἀλλ' οἱ μὲν αἰτῶν σφόδρα τὰς νευρὰς ἐπιτείναντες εὐτονώτερον τοῦ ζιόντος ἀριεῖσι· καὶ ἀπτονται μὲν καὶ οὗτοι τῆς ὁδοῦ, τὰ δὲ βέλη αὐτῶν οὐ μένει ἐν τῷ σκοπῷ, ἀλλ' ὑπὸ τῆς σφοδρότητος διελθόντα καὶ παροδεύσαντα κεχηνυῖαν μόνον τῷ τραύματι τὴν ψυχὴν ἀπέλειπε. Ἄλλοι δὲ πάλιν τούτοις ὑπεναντίως· ὑπὸ γὰρ ἀσθενείας τε καὶ ἀτονίας οὐδὲ ἐφικνεῖται τὰ βέλη αὐτοῖς ἕχρι πρὸς τὸν σκοπὸν, ἀλλ' ἐκλυθεῖσα καταπίπτει πολλαχίς ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ· ἣν δὲ ποτε καὶ ἐφίκεται, ἄκρον μὲν ἐπιλίγδην ἀπτεται, βαθεῖαν δὲ οὐκ ἐργάζεται πληγὴν· οὐ γὰρ ἀπ' ἰσχυρῆς ἐντολῆς ἀπεστέλλετο.

37. Ὅστις δὲ ἀγαθὸς τοξότης καὶ Τεύκρῳ ὅμοιος, πρῶτον μὲν ἀκριδὸς ὄψεται τὸν σκοπὸν, εἰ μὴ σφόδρα μετὰ κακῶς, εἰ μὴ στερρότερος τοῦ βέλους γίγνεται γὰρ δὴ καὶ ἄτρωτος σκοποῖ. Ἐπειδὴν δὲ ταῦτα ἴδῃ, τηνικαῦτα χρίσας τὸ βέλος οὔτε ἰῶ, καθάπερ τὰ Σκυθῶν χρίεται, οὔτε ὀπῶ, καθάπερ τὰ Κουρήτων, ἀλλ' ἡρέμα ὀηκτικῶς τε καὶ γλυκεῖ φαρμάκῳ τοῦτο χρίσας ἀτεχνῶς ἐτοξέυσεν· τὸ δὲ ἐνεχθὲν εὐ μάλα ἐντόνως καὶ διακόψαν ἕχρι τοῦ διαλθεῖν μένει τε καὶ πολὺ τοῦ φαρμάκου ἀρίστην, ὃ δὴ σκιδνάμενον ὀλην ἐν κύκλῳ τὴν ψυχὴν περιέρχεται. Τοῦτό τοι καὶ ἡδοναὶ καὶ δακρύουσι μετὰ ζῶν ἀκούοντες, ὅπερ καὶ αὐτὸς ἔπασχον, ἥσυχῃ ἄρα τοῦ φαρμάκου τὴν ψυχὴν περιθέοντες. Ἐπῆει δ' αὖν μοι πρὸς αὐτὸν τὸ ἔπος ἐκείνο λέγειν·

LUCIANUS. — I.

enim quosdam ex servis clamare oportet et admonere, ut ante pedes prospiciant, si quid exstantius paullo, aut cavum prætergrediendum sit, atque commonefacere eos (id quod absurdissimum est) quo scilicet sese incedere meminerint. Indignabatur itaque, si, quum ederent, alieno ore non indigerent, aut manibus; neque quum audirent, aliorum auribus uterentur: oculis autem aliorum, valentes ac sani, ad prospiciendum opus haberent, ac sustinerent voces audire, quæ miseris hominibus et excæcatis convenirent: audiunt enim has ipsas in foro, et medio die etiam ii viri, quibus demandata est urbium cura.

35. Hæc atque hujusmodi alia multa oratione persecutus, dicendi finem fecit. Ego vero interim, dum loquebatur, stupens auscultabam, metuens ne conticesceret. Ubi vero loqui desiit, illud nimirum, quod Phæacibus olim accidit, ego quoque passus sum. Diu enim defixis in eum oculis permulsus constitui; deinde multa confusione atque vertigine correptus, et sudore manabam, et loqui volentem oratio deficiebat ac retro inhibebat; ipsaque vox intercidebat, et lingua titubabat: postremo animi pendens lacrimabar. Neque enim summam duntaxat cutem perstrinxerat, aut leviter me ejus oratio tetigerat, sed altius et letale vulnus erat: scite enim admodum librata oratio ipsum, si ita dici fas est, animum trajecit. Quodsi jam decet nonnihil et me philosophicos attingere sermones, ita de hisce existimo.

36. Videtur mihi animus hominis bona indole præditi admodum similis esse scopo alicui tenero. Sagittarii autem in hac vita multi, qui plenas quidem pharetras variis atque omnis generis orationibus habent: ceterum non omnes certo jaculantur ac destinata feriunt; sed alii nervo nimium intento vehementiori quam par est impetu telum emittunt: et hi ab recta quidem via non aberrant, sagittæ autem ipsorum non manent in scopo, sed præ vehementia ictus penetrantes ac permeantes hiantem modo vulnere animum relinquunt. Aliorum contra sagittæ præ imbecillitate virium, et quod laxiore nervo emittuntur, ad scopum usque non perveniunt, sed languente impetu, sæpenumero in medio cursu deficiunt: quodsi vero interdum scopum contingant, summum quidem leviter perstringunt, altius autem vulnus nequaquam infligunt: neque enim valido missu conjiciebantur.

37. At qui bonus jaculator est ac Teucro illi similis, principio quidem diligenter scopum perspicit, num valde mollis, num rursus nimis solidus et telo impenetrabilis: sunt enim scopi quidam invulnerabiles. Ubi autem hæc omnia perspecta habet, tum demum tincta sagitta, non veneno, quemadmodum Scytharum sagittæ tinguntur, neque succo, ut Curetum, sed sensim mordicante pariter et dulci pharmaco infecta, certo jam jaculatur. Telum autem, valide quantum satis est impulsus, eo usque penetrans ut inhæreat, intus manet et multum medicamenti emittit, quod videlicet dispersum, totum circumquaque animum ambit. Hinc est quod et oblectantur et lacrimas inter audiendum emittunt: quod et mihi accidit, sensim medicamento illo animum mihi pervagante. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ipsi dicere:

Βάλλ' οὕτως, αἱ κέν τι φῶς ἀνδρῶσι γένηται.

Ὡςπερ γὰρ οἱ τοῦ Φρυγίου αὐλοῦ ἀκούοντες οὐ πάντες μαίνονται, ἀλλ' ὅποσοι αὐτῶν τῇ ῥέᾳ λαμβάνονται, οὗτοι δὲ πρὸς τὸ μέλος ὑπομιμνήσκονται τοῦ πάθους, οὕτω δὴ καὶ φιλοσόφων ἀκούοντες οὐ πάντες ἐνθεοὶ καὶ τραυματίζαι ἀπίσιν, ἀλλ' οἷς ὑπῆν τι ἐν τῇ φύσει φιλοσοφίας συγγενές.

38. ΕΤΑΙ. Ὡς σεμνὰ καὶ θαυμάσια καὶ θεῖά γε, ὦ ἐταῖρε, διελήλυθας, ἐλελήθεις τέ με πολλῆς ὡς ἀληθῶς τῆς ἀμβροσίας καὶ τοῦ λωτοῦ κεκορεσμένος ὥστε καὶ μεταξὺ σοῦ λέγοντος ἐπασχόν τι ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ παυσαμένου ἄρθομαι καὶ ἵνα δὴ καὶ κατὰ σέ εἴπω, τέτρωμαι· καὶ μὴ θαυμάσης· οἶσθα γὰρ ὅτι καὶ οἱ πρὸς τῶν κυνῶν τῶν λυτῶντων δηχθέντες οὐκ αὐτοὶ μόνοι λυτῶσιν, ἀλλὰ καὶ τινες ἐτέρους καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ μανίᾳ τὸ αὐτὸ τοῦτο διαδῶσι, καὶ οὗτοι ἐκφρονες γίνονται· συμμεταβαίνει γάρ τι τοῦ πάθους ἅμα τῷ δήγματι καὶ πολυγονεῖται ἡ νόσος καὶ πολλὴ γίγνεται τῆς μανίας διαδοχὴ.

ΛΟΥΚ. Οὐκοῦν καὶ αὐτὸς ἡμῖν ἔρᾳν ὁμολογεῖς;

ΕΤΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, καὶ προσέτι δέομαί γέ σου κοινὴν τινα τὴν θεραπείαν ἐπινοεῖν.

ΛΟΥΚ. Τὸ τοῦ ἄρα Τηλέφου ἀνάγκη ποιεῖν.

ΕΤΑΙ. Ποῖον αὖ λέγεεις;

ΛΟΥΚ. Ἐπὶ τὸν τρώσαντα ἐλθόντας ἰσθαι παρακαλεῖν.

IV.

ΔΙΚΗ ΦΩΝΗΕΝΤΩΝ.

1. Ἐπὶ ἄρχοντος Ἀριστάρχου Φαληρέως, Πυαναψιῶνος ἐξδόμῃ ἱσταμένου, γραφὴν ἔλετο τὸ Σίγμα πρὸς τὸ Ταῦ ἐπὶ τῶν ἑπτά Φωνηέντων βίας ὑπαρχόντων καὶ ἀπαρχῆς, ἀφῆρῆσθαι λέγον πάντων τῶν ἐν διπλῷ ταῦ ἐκφερομένων.

2. Μέχρι μὲν, ὦ Φωνήεντα δικασταί, ὀλίγα ἡδικοῦμένην ὑπὸ τουτοῦ τοῦ ταῦ καταχρωμένου τοῖς ἐμοῖς καὶ καταίροντος ἐνθα μὴ δεῖ, οὐ βαρέως ἔφερον τὴν βλάβην καὶ παρήκουον ἕνια τῶν λεγομένων ὑπὸ τῆς μετριότητος, ἦν ἴστε με φυλάσσοντα πρὸς τε ὑμᾶς καὶ τὰς ἄλλας συλλαβάς· ἐπεὶ δὲ ἐς τοσοῦτον ἤκει πλεονεξίας τε καὶ ἀνοίας, ὥστε ἐφ' οἷς ἡσύχασα πολλάκις, οὐκ ἀγαπῶν, ἀλλ' ἡδὴ καὶ πλείω προσβιάζεται, ἀναγκαιῶς αὐτὸ εὐθύνα νῦν παρὰ τοῖς ἀμφοτέρα εἰδόσιν ὑμῖν. Δέος δὲ οὐ μικρόν μοι ἐπὶ τῆς ἀποθλίψεως ἐπέρχεται τῆς ἐμαυτοῦ· τοῖς γὰρ προπεπραγμένοις αἰεὶ τι μεῖζον προστιθὲν ἄρδην με τῆς οἰκείας ἀποθλίψεως χώρας, ὡς ὀλίγου δεῖν ἡσυχίαν ἀγαγόντα μηδὲ ἐν γράμμασιν ἀριθμῆσθαι, ἐν ἴσῳ δὲ κεῖσθαι τοῦ φόβου.

3. Δίκαιον οὖν οὐχ ὑμᾶς, οἱ δικάζετε νῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ γράμματα τῆς πείρας ἔχειν τινὰ φυλακὴν· εἰ γὰρ ἐξέσται τοῖς βουλομένοις ἀπὸ τῆς καθ' αὐτὰ τάξεως ἐς ἄλλοτρια βιάζεσθαι καὶ τοῦτο ἐπιτρέψετε ὑμεῖς,

Sic face, si qua viris per te nova lux oriaturl.

Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiam audiunt, non omnes in furorem vertuntur, sed quotquot ipsorum a Rhea corripuntur, ii vero audito carmine, prioris affectus reminiscuntur: ita et qui philosophos audiunt, non omnes a deo inspirati ac saucii abeunt; sed illi solum, quorum ingenio quiddam philosophiae cognatum subest.

38. AM. Quam gravia et admiratione digna et divina, o amice, commemorasti! quantaque revera ambrosia, quanto loto saturatus, me inscio, fuisti! Quare et te dicente, animo commovebar, et nunc desinente, maerore afficior, et, ut tuis verbis utar, saucius sum. Neque vero mireris: nostri enim eos, qui a canibus rabiosis mordentur, non solos rabie corripit, sed et si quos alios ipsi in ea insania momorderint, etiam illos mente dejici atque in furorem verti solere. Nam simul cum morsu etiam morbi istius quiddam in alium transfertur et propagatur, fitque insaniae istius multiplex successio.

LUC. Itaque etiam ipse nobis jam amare te confiteris?

AM. Maxime: oroque insuper, ut communem aliquam medicinam nobis excogites atque invenias.

LUC. Ergo Telephi illud necesse erit facere.

AM. Quodnam illud dicis?

LUC. Ad eum, a quo vulnerati sumus, eundum esse, et ab illo medicinam petendam.

IV.

JUDICIUM VOCALIUM.

1. Archonte Aristarcho Phalereo, septimia Pyanepsionis, actionem instituit Σίγμα adversus Ταῦ apud Iudices septem Vocales, de vi et rapina bonorum; spoliari se dicens omnibus illis vocibus, quae duplici ταῦ proferri solent.

2. Quamdiu, o Iudices Vocales, non admodum gravibus injuriis affectus sum ab hoc ταῦ, dum meis rebus abutebatur et eo se inferebat, ubi nullum ei jus erat; damnum non graviter tuli: nonnulla etiam, quae dicebantur, audivisse me dissimulabam, propter modestiam, quam nostis me servare cum erga vos, tum erga alias syllabas: postquam vero eo avaritiae et amentiae pervenit, ut non modo non sit contentum iis, quae ego saepe dissimulavi, verum jam majorem vim inferat, ipsa me necessitas cogit ut accusem ipsum apud vos, qui utrumque nostrum novistis. Non autem exiguis metus propter istam extrusionem mei me invasit. Nam quum prioribus injuriis majores semper addat, prorsus me e domestica sede expellet, eoque prope modum rediget, ut silendum mihi sit, et ne inter literas quidem amplius numerer, sed sibili modo locum habeam.

3. Est itaque aequum non modo vos Iudices, sed omnes etiam reliquas literas ab hocce dolo sibi cavere. Nam, si ut libet unicuique licebit e suo ordine in alium violenter irrumperet, idque vos, sine quibus nihil omnino scribitur,

ὧν χωρὶς οὐδὲν καθόλου τι γράφεται, οὐχ ὁρῶ τίνα τρόπον αἱ συντάξεις τὰ νόμιμα, ἐφ' οἷς ἐτάχθη τὰ κατ' ἄργας, ἔχουσιν. Ἀλλ' οὐτε ὑμᾶς οἶμαι ποτε ἐς τοσοῦτον ἀμελείας τε καὶ παροράσεως ἤξειν, ὥστε ἐπιτρέψαι τινὰ μὴ δίκαια, οὔτε, εἰ καθυψήσετε τὸν ἀγῶνα ὑμεῖς, ἐμοὶ παραλείπετον ἐστὶν ἀδικουμένῳ.

4. Ὡς εἴθε καὶ τῶν ἄλλων ἀνεκότησαν τότε αἱ τόλμαι εὐθὺς ἀρξάμενων παρανομεῖν, καὶ οὐκ ἂν ἐπολέμει μέγρι νῦν τὸ λάμβδα τῷ ῥῷ διαμφοσθητοῦν περὶ τῆς κισήρεως καὶ κεραλαργίας, οὐδὲ τὸ γάμμα τῷ κάππα διηγωνίζετο καὶ ἐς χεῖρας μικροῦ δεῖν ἤρχετο πολλάκις ἐν τῷ γναρῷ ὑπὲρ γναφάλλων, ἐπέπαυτο δ' ἂν καὶ πρὸς τὸ λάμβδα μαχομένον τὸ μόγις ἀφαίρουμενον αὐτοῦ καὶ μάλιστα παρακλίπτων, καὶ τὰ λοιπὰ δ' ἂν ἡρέμει συγχύσεως ἀρξασθαι παρανόμου· καλὸν γὰρ ἕκαστον μένειν ἐφ' ἧς τετύχῃκε τάξεως· τὸ δὲ ὑπερβαίνειν ἐς ἄ μὴ χρηλύντος ἐστὶ τὸ δίκαιον.

5. Καὶ ὃ γε πρῶτος ἡμῖν τοὺς νόμους τούτους διατυπώσας, εἴτε Κάδμος ὁ νησιώτης εἴτε Παλαμήδης ὁ Ναυπλίου — καὶ Σιμωνίδῃ δὲ ἐνιοὶ προσάπτουσι τὴν προμήθειαν ταύτην —, οὐ τῇ τάξει μόνον, καθ' ἣν αἱ προεδρίαὶ βεβαιούνται, διώρισαν, τί πρῶτον ἐσται ἡ δευτέρον, ἀλλὰ καὶ ποιότητα, ἃς ἕκαστον ἡμῶν ἔχει, καὶ δυνάμεις συνείδων. Καὶ ὑμῖν μὲν, ὦ δικασταί, τὴν μείζω δεδώκασι τιμὴν, ὅτι καθ' αὐτὰ δύνασθε φθέγγεσθαι, ἡμιφωνοῖς δὲ τὴν ἐφεξῆς, ὅτι προσθήκης εἰς τὸ ἀκούσθηναι δεῖται· πασῶν δὲ ἐσχάτην ἐνόμισαν ἔχειν μᾶρξιν ἐννέα τῶν πάντων, οἷς οὐδὲ φωνὴ πρόσεστι καθ' αὐτά. Τὰ μὲν οὖν φωνήεντα φυλάσσειν ἔοικε τοὺς νόμους τούτους.

6. Τὸ δὲ γε ταῦτο, οὐ γὰρ ἔγω χεῖρονι αὐτὸ ὀνομάσαι ῥήματι ἢ ᾧ καλεῖται, δὲ μὰ τοὺς θεοὺς, εἰ μὴ ἐξ ὑμῶν ὅσοι συνῆλθον ἀγαθοὶ καὶ καθήκοντες δραβῆναι, τὸ τε ἄλλα καὶ τὸ ὕ, οὐκ ἂν ἡκούσθη μόνον, τοῦτο τὸλμῶν ἐκούμην ἀδικεῖν με πλείω τῶν πάποτε βιασαμένων, ὀνομάτων μὲν καὶ ῥημάτων ἀπελάσαι πατρῶων, ἐκδιώξει δὲ δημοῦ συνόδωμον ἅμα καὶ προθέσεων, ὥς μηκέτι φέρειν τὴν ἔκτοπον πλεονεξίαν· ὅθεν δὲ καὶ ἀπὸ τίνων ἀρξάμενον, ὥρα λέγειν.

7. Ἐπεδήμουον ποτὲ Κυβελῶ — τὸ δὲ ἐστὶ πολίχνιον οἷα ἀτῆδες, ἀποικον (ὥς ἔχει λόγος) Ἀθηναίων — ἐπηγάμην δὲ καὶ τὸ κράτιστον ῥῷ, γειτόνων τὸ βέλτιστον· κατηγύμην δὲ παρὰ κωμωδιῶν τινι ποιητῇ, Λυσίμαχος ἐκλείτο, Βουώτιος μὲν, ὥς ἐφαίνετο, τὸ γένος ἀνέκαθεν, ἀπὸ μέσης δὲ ἀζιῶν λέγεσθαι τῆς Ἀττικῆς· παρὰ τούτῳ δὲ τῷ ξένῳ τὴν τοῦ ταῦτο πλεονεξίαν ἐφώρασα· μέγρι μὲν γὰρ δλίγοις ἐπεγείρει, τετταράκοντα λέγειν ἀζιῶν, ἔτι δὲ τήμερον καὶ τὰ ὅμοια ἐπισπωμένον, συνήθειαν ὡμῶν ἴδια ταυτὶ λέγειν, καὶ οἷσθον ἦν μοι τὸ ἀκουσῆμα καὶ οὐ κἄν τι ἐδακνόμεν ἐπ' αὐτοῖς.

8. Ὅποτε δ' ἐκ τούτων ἀρξάμενον ἐτόλμησε κατήγερον εἰπεῖν καὶ κάττωμα καὶ πύτταν, εἴτα ἀπερυθρίσσαν καὶ βασιλίσσαν ὀνομάζειν, ἀποστεροῦν με τῶν συγγενημένων μοι καὶ συνεθραμμένων γραμμάτων, οὐ με-

permiseritis, non video quomodo sua quique ordines jura, juxta quæ a principio constituti sunt, tuebuntur. Sed non existimo vos unquam ad tantam incuriam vel negligentiam perventuros, ut ea feratis, quæ cum æquo et jure pugnant: nec, si vos certamen declinaveritis, mihi, qui injuria affectus sum, negligendum erit.

4. Atque utinam aliarum quoque literarum audacia ab initio statim, quum cœperunt contra leges delinquere, esset repressa: neque enim digladiaretur ad hunc usque diem λάμβδα cum ῥῷ discipians de voce κισήρης et κεραλαργία: neque etiam τῷ γάμμα esset cum κάππα certamen, neque tam sæpe ad manus propemodum venisset in fullonia de dictionibus γναρεῖον et γνάραλλα: quin cessasset etiam hoc γάμμα cum λάμβδα contendere, dictionem μόγις illi extorquens, immo suffurans: adeoque reliquæ item literæ quievissent, nec confusionem legibus vitatam inferrent. Est enim pulchrum unamquamque literam in eo ordine, quem primum sortita est, manere: transcendere vero eo, quo non oportet, ejus est qui jus et æquum evertit.

5. Et qui primus nobis has leges fixit, sive Cadmus fuerit ille insularis, sive Palamedes Nauplii filius (sunt et qui hanc curam Simonidi tribuant), non ordinem tantum, per quem sua quibusque literis sedes stabilita est, finierunt, quæ debeat esse prima, quæ secunda; sed qualitates etiam et virtutes, quas habent singulæ nostrum, perspexerunt. Et vobis quidem, iudices, honorem tribuerunt maximum, propterea quod sonum edere sine ope aliena valetis: semivocalibus vero secundum, quia, ut perfecte audiantur, aliqua accessione egent: omnium autem postremum novem inter omnes literis decreverunt, quibus ne vox quidem per se ulla est. Et vocales quidem, ut apparet, his legibus obtemperant.

6. Hoc vero ταῦ (neque enim possum ipsum turpiori nomine appellare, quam quo nominari solet), quod per deos, nisi duæ quædam bonæ ex vobis, et specie decenti, ἄλλα scilicet ἐὺφίλων, (ejus miserte!) convenissent, ne audiretur quidem, hoc inquam ταῦ mihi majorem vim, quam ulla unquam literæ, inferre ausum est. Nam nominibus et verbis patriis me extrudere, præterea ex ipsis etiam conjunctionibus et præpositionibus expellere tentat; adeo ut istam immanem aviditatem ferre ulterius nequeam. Verum jam tempus est dicere, unde et a quibus initiis cœperit.

7. Peregrinabar aliquando Cybeli (id oppidulum est non injucundum, colonia, sicuti fertur, Atheniensium), adduxeramque mecum fortissimum illud ῥῷ, ex vicinis meis optimum. Divertebam vero apud comicum quandam poetam, Lysimachum nomine, genere, quantum apparebat, Βοιωτίου, sed qui se tamen e media Attica oriundum dici volebat. Apud hunc hospitem ego hujus ταῦ aviditatem deprehendi: quod dum pauca modo aggregaretur, τετταράκοντα dicere amans, præterea τήμερον, et similes quasdam voces ad sese pertrahens, consuetudinem ipsi hanc esse opinabar, ut suo illa more proferret, ac patienter audiebam, nec vehementer admodum me ea res mordebat.

8. Sed postquam, sumpto ab his initio, eo audaciæ processit etiam, ut κατήγερον, et κάττωμα, et πύτταν pronunciar, deinde, abjecto omni pudore, βασιλίσσαν quoquo nominaret, privans me iis literis quæ mecum essent ἄλλα quæ

τρίως ἐπὶ τούτοις ἀγανακτῶ καὶ πῖμπραμαι δεδιὸς μὴ τῷ χρόνῳ καὶ τὰ σῦκα τῦκά τις ὀνομάσῃ. Καί μοι πρὸς Διὸς ἀθυμοῦντι καὶ μεμονωμένῳ τῶν βοηθησόντων σύγγνωτε τῆς δικαίας ὀργῆς· οὐ γὰρ περὶ μικρὰ καὶ τὰ τυχόντα ἐστὶν ὁ κίνδυνος, ἀφαιρουμένῳ τῶν συνήθων καὶ συνεσχολακῶτων μοι γραμμάτων· κίσσαν μου, λάλον ὄρνεον, ἐκ μέσων ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν κόλπων ἀρπάσαν κίτταν ὀνόμασεν· ἀφείλετο δέ μου φάσσαν ἄμα νήσσαις τε καὶ κοσσόφοις ἀπαγορευόντων Ἀριστάρχου· περιέσπασε δὲ καὶ μελισσῶν οὐκ ὀλίγας· ἐπ' Ἀττικὴν δὲ ἦλθε καὶ ἐκ μέσης αὐτῆς ἀνήρπασεν ἀνόμως Ὑμηττῶν, ὁρώντων ὑμῶν καὶ τῶν ἄλλων συλλαβόν.

9. Ἀλλὰ τί λέγω ταῦτα; Θεσσαλίας με ἐξέβαλεν δῆς Θετταλίαν ἀξιούν λέγειν, καὶ πᾶσαν ἀποκέλεικέ μοι τὴν θάλασσαν οὐδὲ τῶν ἐν κήποις φεισάμενον σευτλίων, ὡς τὸ δὴ λεγόμενον μηδὲ πᾶσαλόν μοι καταλιπεῖν. Ὅτι δὲ ἀνεξίκακόν εἰμι γράμμα, μαρτυρεῖτέ μοι καὶ αὐτοὶ μηδέποτε ἐγκαλέσαντι τῷ ζῆτα σμάραγδον ἀποσπᾶσαντι καὶ πᾶσαν ἀφελόμενῳ Σμύρναν, μηδὲ τῷ ξυ πᾶσαν παραδάντι συνθήκην καὶ τὸν συγγραφέα τῶν τοιούτων ἔχοντι Θουκυδίδην σύμμαχον τῷ μὲν γὰρ γείτονί μου βῶ νοσήσαντι συγγνώμη, καὶ παρ' αὐτῷ φυτεύσαντί μου τὰς μυρρίνας καὶ παίσαντί μέ ποτε ὑπὸ μελαγχολίας ἐπὶ κόρρη. Κἀγὼ μὲν τοιούτων.

10. Τὸ δὲ ταῦτο σκοπῶμεν ὡς φύσει βίαιον καὶ πρὸς τὰ λοιπά. Ὅτι δὲ οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀπέσχετο γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ δέλτα καὶ τὸ θῆτα καὶ τὸ ζῆτα, μικροῦ δεῖν πάντα ἡδίκησε τὰ στοιχεῖα, αὐτά μοι καλεῖ τὰ ἀδικηθέντα γράμματα. Ἀκούετε, Φωνήεντα δικασταί, τοῦ μὲν δέλτα λέγοντος· ἀφείλετό μου τὴν ἐνδελέχειαν, ἐντελέχειαν ἀξιούν λέγεσθαι παρὰ πάντας τοὺς νόμους· τοῦ θῆτα κρούοντος καὶ τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας τίλλοντος ἐπὶ τῷ καὶ τῆς κολοκύνθης ἑσπερῆσθαι· τοῦ ζῆτα, τὸ συρρίξιν καὶ σαλπίζειν, ὡς μηκέτ' αὐτῷ ἐξεῖναι μηδὲ γρύζειν. Τίς ἂν τούτων ἀνάσχοιτο; τίς ἐξαρχέσειε δίκη πρὸς τὸ πονηρότατον τοῦτ' αὐτῷ;

11. Τὸ δὲ ἄρα οὐ τὸ ὁμόφυλον τῶν στοιχείων μόνον ἀδικεῖ γένος, ἀλλ' ἤδη καὶ πρὸς τὸ ἀνθρώπειον μεταβέβηκε τουτονὶ τὸν τρόπον· οὐ γὰρ ἐπιτρέπει γε αὐτοὺς κατ' εὐθὺ φέρεσθαι ταῖς γλώσσαις· μᾶλλον δὲ, ὡς δικασταί, μεταξὺ γὰρ με πάλιν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα ἀνέμνησε περὶ τῆς γλώσσης, ὅτι καὶ ταύτης με τὸ μέρος ἀπῆλθε καὶ γλώτταν ποιεῖ τὴν γλῶσσαν. Ὡς γλώσσης ἀληθῶς νόσημα ταῦ. Ἀλλὰ μεταβήσομαι πάλιν ἐπ' ἐκεῖνο καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναγορεύσω ὑπὲρ ὧν εἰς αὐτοὺς πλημμελεῖ· δεσμοῖς γάρ τισι στρεβλοῦν καὶ σπαράττειν αὐτῶν τὴν φωνὴν ἐπιχειρεῖ. Καὶ ὁ μὲν τι καλὸν ἰδὼν καλὸν εἰπεῖν αὐτὸ βούλεται, τὸ δὲ παρσιπесὸν ταλὸν εἰπεῖν αὐτοὺς ἀναγκάζει ἐν ἅπασι προεδρίαν ἔχειν ἀξιούν· πάλιν ἕτερος περὶ κλήματος διαλέγεται, τὸ δὲ — τλῆμον γάρ ἐστιν ἀληθῶς — τλῆμα πεποίηκε τὸ κλῆμα. Καὶ οὐ μόνον γε τοὺς τυχόντας ἀδικεῖ, ἀλλ' ἤδη καὶ τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ, ὃ καὶ γῆν καὶ θά-

et educatæ : tum vero haud leviter sum commotus, et ira accensus, timens ne quis temporis successu etiam σῦκα, τῦκα appellet. Oro autem vos per Jovem, ut afflicti et omni ope et auxilio destituti justam indignationem feratis. Neque enim parvum hoc aut vulgare periculum est, quum assuetis et familiaribus me verbis spoliati; nam κίσσαν (id est picam) meam, αὐην loquacissimam, ex medio, ut ita dicam, sinu abreptam, κίτταν appellavit : quin et φάσσαν (id est palumbum), una cum νήσσαις (id est anatibus) et κοσσόφοις (id est merulis), interdicente Aristarcho, mihi eripuit. Pertraxit etiam ad se non paucas μελισσας (apes) : in Atticam vero veniens, ex media illa regione Ὑμηττῶν præter jus rapuit, idque vobis ipsis ceterisque inspectantibus.

9. Verum quid ego ista commemoro? tota me Thessalia expulit, vulque eam Thettaliam dici : toto insuper θαλάσση (mari) sum exclusus. Neque a σεύτλοις (belis) hortensibus sibi temperat, ut jam, quod dici solet, ne πάτταλος (paxillus) quidem mihi reliquus sit. Quod vero littera sim injuriarum patiens, vos ipsi mihi testes estis : neque enim unquam accusavi litteram ζῆτα, quæ mihi σμάραγδον abstulit, et totam Σμύρναν surripuit; nec ipsam etiam ξυ, omnes συνθήκας (fœdera omnia) rumpentem et συγγραφέα (scriptorem historiarum) Thucydidem in tali re nactam σύμμαχον (socium). Etenim vicino meo βῶ venia danda, quod morbo laborans meas apud se μυρρίνας (myrtus) plantarit, et aliquando atra bile percitum me ἐπὶ κόρρῃς (in maxillam) percusserit. Talis quidem ego sum.

10. Hoc vero ταῦ quam sit natura violentum adversus reliquas etiam litteras, jam consideremus. Nam quod a ceteris quoque minime abstineret, sed et δέλτα et θῆτα et ζῆτα et prope omnia elementa injuria affecerit, de hoc mihi litteras læsas ipsas accerere in testimonium. Auditis, Vocales iudices, ipsum δέλτα dicens : Surripulit mihi meam ἐνδελέχειαν, pro qua ἐντελέχειαν dicere jubet; quod sane contrarium est omnibus legibus. Auditis θῆτα plangens et capiti capillos evellens, eo quod privatum est κολοκύνθῃ (cucurbita). Auditis ipsum etiam ζῆτα, querens sibi ablatum esse συρρίξιν et σαλπίζειν (fistula et tuba canere), adeo ut ne γρύζειν quidem (id est mutire) illi porro liceat. Quis ista quæσο ferat? aut quæ pœna satis magna erit tam scelestο Tau?

11. Verum hoc non tantum cognatum sibi elementorum genus lædit, sed jam in homines ipsos grassatur, in hunc modum. Neque enim iis permittit, ut recta ferantur linguis : immo vero, Iudices : interim enim res humanæ rursus me admonuerunt γλώσσης (id est lingue) : nam me hac quoque ex parte extrusit, et γλῶσσαν facit γλώτταν. Ο γλώσσης vere morbus ταῦ. Verum redeo ad illud quod cæperam, hominibusque patrocinator in iis, in quibus adversus eos delinquit. Nam vinculis quibusdam vocem eorum torquere et discerpere conatur. Quum quis pulchrum quidpiam videns, id καλὸν (pulchrum) appellare velit, hoc τῷ ex transverso irruens ταλὸν ipsum dicere cogit : adeo cupit in omnibus primas sedes obtinere. Rursus alius quispiam dicit, περὶ κλήματος (id est, de palmitē) : hoc vero, est enim revera τλῆμον (id est scelestum), τλῆμα facit, quod erat κλῆμα. Nec plebeios tantum homines injuria afficit, sed jam etiam magno illi regi, cui fama est ipsam terram et

λατσαν εἶναι φασὶ καὶ τῆς αὐτῶν φύσεως ἐκστῆναι, τὸ δὲ καὶ τούτῳ ἐπιβουλεύει καὶ Κύρον αὐτὸν ὄντα Τυρόν τινα ἀπέφηνεν.

12. Οὕτω μὲν οὖν ὅσον ἐς φωνὴν ἀνθρώπου ἀδικεῖ· ἔργῳ δὲ πῶς; Κλάουσιν ἄνθρωποι καὶ τὴν αὐτῶν τύχην ὀδύρονται καὶ Κάδμῳ καταρῶνται πολλάκις, ὅτι τὸ ταῦ ἐς τὸ τῶν στοιχείων γένος παρήγαγε· τῷ γὰρ τοῦτου σώματι φασὶ τοὺς τυράννους ἀκολουθήσαντας καὶ μιμησαμένους αὐτοῦ τὸ πλάσμα ἔπειτα σχήματι τοιούτων ξύλα τεκτῆναντας ἀνθρώπων ἀνασκοποῦν ἐκ' αὐτά· ἀπὸ δὲ τούτου καὶ τῷ τεχνήματι τῷ ποιητῷ τὴν πονηρὰν ἐπωνυμίαν συνελεῖν. Τούτων οὖν ἀπάντων ἕνεκα πόσον θανάτων τὸ ταῦ ἄξιον εἶναι νομίζετε; Ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι δικαίως τοῦτο μόνον ἐς τὴν τοῦ ταῦ τιμωρῶν ὑπολείπεσθαι, τὸ τῷ σχήματι τῷ αὐτοῦ τὴν δίκην ὑποσχεῖν, ὃ δὲ σταυρὸς εἶναι ὑπὸ τούτου μὲν ἐδημιουργήθη, ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ὀνομάζεται.

V.

TIMON ἢ ΜΙΣΑΝΘΡΩΠΟΣ.

TIMON, ZEVS, ERMES, PAUTOS, PENIA,
GNAΘONIAHS, PHIADHS, AHMEAS, THRASYSKANS.

1. TIM. ὦ Ζεῦ φίλιε καὶ ξένιε καὶ ἑταιρεῖε καὶ ἐρίστικε καὶ ἀστεροπητὰ καὶ ὄρκιε καὶ νεφεληγερέτα καὶ ἐρίγδουπε καὶ εἰ τί σε ἄλλο οἱ ἐμβρόντητοι ποιητὰ καλοῦσι, καὶ μάλιστα θῆαν ἀπορώσι πρὸς τὰ μέτρα· τότε γὰρ αὐτοῖς πολυνύμμος γινόμενος ὑπερείδεις τὸ πίπτον τοῦ μέτρου καὶ ἀναπληροῖς τὸ κεχρῆνός τοῦ ρυθμοῦ· ποῦ σοι νῦν ἡ ἐρισμάραγος ἀστραπὴ καὶ ἡ βαρύβρομος βροντὴ καὶ ὁ αἰθαλόεις καὶ ἀργχίεις καὶ σμερδαλέος κεραυνός; Ἄπαντα γὰρ ταῦτα λήρος ἤδη ἀναπέφηνε καὶ χαπνὸς ἀτεχνῶς ποιητικὸς ἔξω τοῦ πατάγου τῶν ὀνομάτων. Τὸ δὲ αἰδοῖμόν σου καὶ ἐκχέδλον ὄπλον καὶ πρόχειρον οὐκ οἶδ' ὅπως τελέως ἀπέσθη καὶ ψυχρόν ἐστι μὴδὲ ὀλίγον σπινθῆρα ὀργῆς κατὰ τῶν ἀδικούντων διαφυλάττον.

2. Θῆττον γοῦν τῶν ἐπιπορκεῖν τις ἐπιχειροῦντων ἑλὼν θρυαλλίδα φοβηθεῖν ἂν ἢ τὴν τοῦ πανδαμάτορος κεραυνοῦ φλόγα· οὕτω δαλὸν τινα ἐπανατείνεσθαι δοκεῖς αὐτοῖς, ὥς πῦρ μὲν ἡ χαπνὸν ἀπ' αὐτοῦ μὴ δεδιέναι, μόνον δὲ τοῦτο ὀλεσθαι ἀπολαύειν τοῦ τραύματος, ὅτι ἀναπλησθήσονται τῆς ἀσβολῆς. Ὡστε ἤδη διὰ ταῦτά σοι καὶ ὁ Σαλμωνεὺς ἀντιβροντῶν ἐτόλμα, οὐ πάντῃ, ἀπίθανος ὢν, πρὸς οὕτω ψυχρὸν τὴν ὀργὴν Δία θερμοῦργος ἀνὴρ μεγαλαυγόμενος. Πῶς γάρ; ὅπου γε καθάπερ ὑπὸ μανδραγόρα καθεύδεις, ὃς οὔτε τῶν ἐπιπορκούντων ἀκούεις οὔτε τοὺς ἀδικούντας ἐπισκοπεῖς, λημξὶ δὲ καὶ ἀμβλυώτεις πρὸς τὰ γιγνόμενα καὶ τὰ ὥτ' ἐκκεκώρησαι καθάπερ οἱ παρηγηκότες.

3. Ἐπεὶ νέος γε ἐτι καὶ δέξυθος ὢν καὶ ἀχμαῖος τὴν ὀργὴν πολλὰ κατὰ τῶν ἀδίκων καὶ βιαιῶν ἐποίεις

mare cessisse atque naturam suam mutasse, insidiatur et ex ipso, quum Κύρος sit, τύρον (caseum) quendam efficit.

12. Atque in hunc modum vocem hominum lædit. Quomodo vero re ipsa et opere eosdem ædat, audite. Plorant homines atque suæ fortunæ vices deflent, atque ipsum sæpe Cadmum exsecrantur, quod ταῦ in elementorum genus invexerit: aiunt enim Tyrannos ejus literæ corpus secutos atque figuram imitatos, postea simili figura cruces fabricasse, quibus homines affigerent: atque ex hoc huic tam perniciosæ fabricæ pessimum nomen (σταυροῦ) obvenisse. Propter ista omnia quot mortibus ipsam ταῦ dignum esse censetis? Ego quidem existimo merito hoc solum ad supplicium ipsius ταῦ relinqui, ut pœnam in sua illa figura sustineat, quæ sane ut σταυρός; (crux) esset istius opera effectum est, nomenque hoc apud homines sortiretur.

V.

TIMON, SIVE MISANTHROPOS.

TIMON, JUPITER, MERCURIUS, PLUTUS,
PAUPERTAS, GNATHONIDES, PHILLADES, DEMA, THRASYSLES.

1. TIM. O Jupiter Philie, et Xenie, et Hetaerie, et Epheatie, et Asteropeta, et Horcie, et Nephlegereta, et Erigdupe, et si quo te aliu vocant nomine attoniti poetæ, idque adeo quum in versu faciundo hærent impediti (tunc enim iis magno nominum agmine sustines versum labantem, et rhythmum hiantem reples): ubi nunc fulgur illud tuum tanto strepitu erumpens? ubi tonitru tanto fremitu boans? ubi illud flammans, candens ac terribile fulmen? Cuivis sane constare potest, ea omnia nihil esse aliud quidquam præter nugæ ac fumum plane poeticum, nominum strepitum si demas. Telum autem tuum decantatum illud et longe feriens et expeditum, nescio quo pacto plane restinctum est, et refrizit, ne tantilli lulum quidem iræ scintillam adversus sceleratos retineas.

2. Inde est quod perjuri potius metuerint hesternum aliquod ellychnium, quam fulminis cuncta domantis flammam: ita videris illis titionem jaculari, ut ignem ejus vel fumum haud timeant, hocque unum ex vulnere malum sibi accidere existiment, quod fuligine operiantur atque inquinentur. Hinc adeo est quod Salmoneus ille, te contempto, contra tonare ausus est, vir qui hanc de se opinionem in animis hominum facile tueretur, audax quippe et ardens animo adversus Jovem tam frigidum. Quidni enim? quum tu veluti ex mandragoræ potu dormiens perjuros non audias, neque injustos aspicias: contra autem lippis et lusciosis oculis ea quæ sunt videas; atque auribus, velut senes, obsurdueris.

3. Nam quum adhuc juvenis eras, ardenti animo et iracundia gravi, multa quotidie adversus injustos ac violento-

καὶ οὐδέποτε ἦγες τότε πρὸς αὐτοὺς ἐχειρίαν, ἀλλ' αἰεὶ ἐνεργὸς πάντως ὁ κεραυνὸς ἦν καὶ ἡ αἰγὶς ἐπεσειέτο καὶ ἡ βροντὴ ἐπαταγεῖτο καὶ ἡ ἀστραπὴ συνεχὲς ὥσπερ εἰς ἀκροβολισμὸν προηκοντίζετο· οἱ σεισμοὶ δὲ κοσκινιζόν καὶ ἡ χιών σιγῶν καὶ ἡ γάλαζα πετρῶν· καὶ ἵνα σοι φορτικῶς διαλέγωμαι, ὕετοί τε βραχάδιοι καὶ βίαιοι, ποταμὸς ἐκάσθη σταγῶν· ὥστε τηλικαύτῃ ἐν ἀκαρεῖ χρόνῳ ναυαγία ἐπὶ τοῦ Δευκαλίωνος ἐγένετο, ὡς ὑποβρυχίῳ ἀπάντων καταδευόχων μόγις ἐν τι κιδώτιον περισωθῆναι προσοκείλαν τῷ Λυκωρεῖ ζώπυρον τι τοῦ ἀνθρωπίνου σπέρματος διαφυλάττον εἰς ἐπιγονὴν κακίας μείζονος.

4. Τοιγάρτοι ἀκόλουθα τῆς θαυμάσιας τάπτεϊρας κομίζῃ παρ' αὐτῶν, οὔτε θύοντος ἐστὶ σοὶ τινος οὔτε στεφανούντος, εἰ μὴ τις ἄρα πάρεργον Ὀλυμπίων, καὶ οὗτος οὐ πάνυ ἀναγκαῖα ποιεῖν δοκῶν, ἀλλ' εἰς ἔθος τι ἀρχαῖον συντελῶν· καὶ κατ' ὀλίγον Κρόνον σε, ὦ θεῶν γενναῖοι, ἀπορανοῦσι παρωσάμενοι τῆς τιμῆς. Ἐὼ λέγειν ποσάκις ᾗδ' σου τὸν νεὼν σεσυληχασιν· οἱ δὲ καὶ αὐτῷ σοὶ τὰς χεῖρας Ὀλυμπίαισιν ἐπιθεβλήκασιν, καὶ σὺ δ' ὑψιβρεμέτης ὠκνησας ἡ ἀναστῆσαι τοὺς χύνας ἢ τοὺς γείτονας ἐπικαλέσασθαι, ὡς βοηδρομητῆσαντες αὐτοὺς συλλαβόμενοι ἐπὶ συσκευαζομένους πρὸς τὴν φυγὴν· ἀλλ' ὁ γενναῖος καὶ Γίγαντολέτωρ καὶ Τιτανοκράτωρ ἐκάθητο τοὺς πλοκάμους περιχειρόμενος ὑπ' αὐτῶν, δεκάπηγυν κεραυνὸν ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ. Ταῦτα τοῖνον, ὦ θαυμάσιε, πηνίκα παύσεται οὕτως ἀμελῶς παρορῶμενα; ἢ πότε κολάσῃ τὴν τοσαύτην ἀδικίαν; πόσοι Φαειθόντες ἢ Δευκαλίωνες ἱκανοὶ πρὸς οὕτως ὑπέρ-αντλον ὕβριν τοῦ βίου;

5. Ἴνα γὰρ τὰ κοινὰ ἐάσας τὰ μὲν εἶπω, τοσούτους Ἀθηναίων εἰς ὕψος ἄρας καὶ πλουσίους ἐκ πενεστάτων ἀπογῆρας καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις ἐπικουρήσας, μᾶλλον δὲ ἀθρόον εἰς εὐεργεσίαν τῶν φίλων ἐκχέας τὸν πλοῦτον, ἐπειδὴ πένης διὰ ταῦτα ἐγενόμην, οὐκέτι οὐδὲ γνωρίζομαι πρὸς αὐτῶν οὐδὲ προσδίδουσιν οἱ τέως ὑποπτήσσοντες καὶ προσκυνοῦντες καὶ τοῦ ἐμοῦ νεύματος ἀπρητημένοι, ἀλλ' ἦν που καὶ ὁδὸν βαδίζων ἐν τύγῳ τινὶ αὐτῶν, ὥσπερ τινὰ στήλην παλαιοῦ νεκροῦ ὑπτίαν ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀνατετραμμένην παρέρχονται μὴδὲ ἀναγνόντες, οἱ δὲ καὶ πόρρωθεν ἰόντες ἐτέραν ἐκτρέπονται δυσάντητον καὶ ἀποτρόπαιον θέαμα δέσθαι ὑπολαμβάνοντες τὸν οὐ πρὸ πολλοῦ σωτῆρα καὶ εὐεργέτην αὐτῶν γεγεννημένον.

6. Ὡστε ὑπὸ τῶν κακῶν ἐπὶ ταύτῃ τὴν ἐσχατίαν τραπόμενος ἐναγόμενος διψέραν ἐργάζομαι τὴν γῆν ὑπόμισθος ὁβολῶν τεττάρων, τῇ ἐρημίᾳ καὶ τῇ δι-κέλλῃ προσφιλοσοφῶν. Ἐνταῦθα τοῦτο γοῦν μοι δοκῶ κερδανεῖν, μηκέτι δέσθαι πολλοὺς παρὰ τὴν ἀξίαν εὖ πράττοντας· ἀνιαιρότερον γὰρ τοῦτό γε. Ἦδη ποτὲ οὖν, ὦ Κρόνου καὶ Ῥέας υἱέ, τὸν βαθὺν τοῦτον ὕπνον ἀποσεισάμενος καὶ νήδυμον — ὑπὲρ τὸν Ἐπιμενίδην γὰρ κεκοίμησαι — καὶ ἀναρριπίας τὸν κεραυνὸν ἢ ἐκ τῆς Οἴτης ἐναυσάμενος μεγάλην ποιήσας τὴν

parabas, sublataque omni induciarum spe, bella cum iis gerebas, neque unquam otiosum erat fulmen; aegis concussa illis intentabatur, tonitru remugiebat, fulgur in morem velitaris pugnae usque et usque mittebatur: terrae autem motus ita frequenter fiebat, ut cribri agitationem plane referrent; nix acervatim ruebat, grandinem autem saxa diceret; et ut violentius elatiusque tecum loquar, imbres effusi et vehementes deferebantur in terras; singulae guttae fluvium aequabant. Quamobrem puncto temporis sub Deucalione tantum factum est naufragium, ut omnibus aqua obrutis unica modo superfuerit arcula ad Lycoreum montem apulsa, veluti quendam generis humani fomitem servans, quo majora deinde scelera sobolescerent.

4. Ergo condignum pretium ob socordiam ab iis tulisti, cui nemo hodie rem sacram facit, nec coronam imponit, nisi forte unus aut alter quasi Olympiorum collarium, idque qui tibi praestat, rem se haud sane pernecessariam facere existimat, sed veteri nescio cui instituto id dandum credit. Illi te, o deorum praestantissime, paulatim in Saturni locum redigent, omni te honore spoliantes. Mitto jam dicere quoties templum tuum exilarint: quidam etiam manus tibi apud Olympiam sunt admoliti; et tu, quem ὑψιβρεμέτην (altitonantem) poetae vocitant, ne ausus quidem es excitare canes vel vicinos advocare, qui e vestigio concurrentes comprehenderent sacrilegos, res suas etiamnum convasantes, ut in pedes se protinus darent. Sed tu, fortis bellator, et qui γίγαντολέτωρ et τιτανοκράτωρ (Gigantum et Titanum victor) praedicaris, sedebas, manu decumbitale fulmen sustinens, interea dum ciucinnos aureos otiose tibi attondebant. Haec igitur, o deus admirabilis, quando tandem dissimulare desines? quando erit ut tanta facinora ultum eas? quot orbis conflagrationes Phaethontae, quot Deucalioea diluvia satis esse queant, ut tam inexhausta hominum insolentia compescatur?

5. De me enim ut dicam, iis, quae ad ceteros pertinent, omissis, postquam tot Athenienses exevi, divitesque ex pauperrimis reddidi, atque omnibus ea, quibus egebant, benigne largitus sum, seu, ut verius dicam, postquam acervatim, ut in amicos beneficus essem, opes effudi, atque ea re factum est, ut ad inopiam redactus sim: illi me prorsus ignorant, ac ne aspiciunt quidem, quum tamen antea me revererentur, adorarent et ex meo penderent nutu: quin etiam si forte cui ipsorum in via occurram, ii me veluti eversum hominis jamdudum sepulti titulum, temporis diuturnitate collapsum, praetereunt, ne legentes quidem: alii autem quum longe me vident, in aliam deflectunt viam, rati quippe visuros se spectaculum aliquod occursu infastum atque aversandum, me, inquam, qui non ita pridem servator ipsis audiebam et beneficiorum auctor.

6. Tot itaque malis circumvallatus, in hunc remotum et desertum agrum concessi, et suspensus ex humeris rhene terram colo, quatuor in diem obolis locata opera, cum ligone et hac solitudine philosophans. Hic enim hoc certe laboris mei videor praemium consequi, quod plerosque praeter aequum et meritum fortunatos non sum visurus: id enim mihi nimis molestum. At nunc tandem aliquando, Saturni ac Rheae filii, excutiens altissimum istum somnum ac νήδυμον [depositu difficillimum] (nam Epimenidem dormiendo vicisti), flatu denuo suscitans fulmen, aut ex Ceta

εἰκόνα ἐπιδειξάτω τινα χολὴν ἀνδρώδους καὶ νεανικοῦ Διός, εἰ μὴ ἀληθὴ ἐστὶ τὰ ὑπὸ Κρητῶν περὶ σοῦ καὶ τῆς ἐκεῖ ταφῆς μυθολογούμενα.

7. ΖΕΥΣ. Τίς οὗτός ἐστιν, ὦ Ἑρμῇ, ὁ κεκραγὼς ἐκ τῆς Ἀττικῆς παρὰ τὸν Ὑμηττὸν ἐν τῇ ὑπὸ ρείᾳ πιναρὸς ὄλος καὶ αὐχμῶν καὶ ὑποδιφθερός, σκάπτει δὲ οἷματι ἐπικεχυρῶς· λάλος ἄνθρωπος καὶ θρασύς. Ἡ ποῦ φιλόσοφος ἐστίν· οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἀσεβεῖς τοὺς λόγους διεξήκει καθ' ἡμῶν.

ΕΡΜ. Τί φῆς, ὦ πάτερ; ἀγνοεῖς Τίμωνα τὸν Ἑχεκρατίδου τὸν Κολλυτέα; οὗτός ἐστιν ὁ πολλάκις ἡμᾶς καθ' ἱερῶν τελειῶν ἐσιτάσας, ὁ νεόπλουτος, ὁ τὰς ὄλας ἐκατόμβας, παρ' ᾧ λαμπρῶς ἐορτάζειν εἰώθαμεν τὰ Διαισια.

ΖΕΥΣ. Φεῦ τῆς ἀλλαγῆς· ὁ καλὸς ἐκεῖνος, ὁ πλούσιος, περὶ δὲ οἱ τοσούτοι φίλοι; τί παθὼν οὖν τοιοῦτός ἐστιν; αὐγμῆρὸς, ἄθλιος καὶ σκαπανεὺς καὶ μισθωτὸς, ὡς ἔοικεν, οὕτω βαρεῖαν καταφέρων τὴν δίκελλαν.

8. ΕΡΜ. Οὐτως αἰεὶ εἶπαι, χρηστότης ἐπέτριψεν αὐτὸν καὶ φιλανθρωπία καὶ ὁ πρὸς τοὺς δεομένους ἅπαντας ὀίκτος, ὡς δὲ ἀληθεῖ λόγῳ, ἀνοία καὶ εὐθήθεια καὶ ἀκρισία περὶ τῶν φίλων, δὲ οὐ συνίει κόραξι καὶ λύκοις χαρίζομενος, ἀλλ' ὑπὸ γυπῶν τοσούτων ὁ κακοδαίμων κειριόμενος τὸ ἥπαρ φίλους εἶναι αὐτοὺς καὶ ἐταίρους φρετο, ὑπ' εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν χαίροντας τῇ βορᾷ· οἱ δὲ τὰ δὲ γυμνώσαντες ἀκριδῶς καὶ περιτραγῆντες, εἰ δὲ τις καὶ μυελὸς ἐνὶν, ἐκμυήσαντες καὶ τοῦτον εὖ μάλα ἐπιμελῶς, ὥχοντο αὖτον αὐτὸν καὶ τὰς ῥίζας ὑποτετμημένον ἀπαλιπόντες, οὐδὲ γνωρίζοντες ἐπὶ οὐδὲ προσδιδόντες — πόθεν γάρ; — ἢ ἐπικουροῦντες ἢ ἐπιδιδόντες ἐν τῷ μέρει. Διὰ ταῦτα δίκελλας καὶ διφθερίας, ὡς ὄρεας, ἀπολιπὼν ὑπ' αἰσχύνης τὸ ἄστυ μισθοῦ γεωργεῖ μελαγχολῶν τοῖς κακοῖς, ὅτι οἱ πλουτοῦντες παρ' αὐτοῦ μάλα ὑπεροπτικῶς παρέρχονται οὐδὲ τούνομα, εἰ Τίμων καλοῖτο, εἰδότες.

9. ΖΕΥΣ. Καὶ μὴν οὐ παροπτέος ἀνὴρ οὐδὲ ἀμελητέος· εἰκότως γὰρ ἡγανάκει δυστυχῶν· ἐπεὶ καὶ δοῖα κοίτησμεν τοῖς καταράτοις κόλαξιν ἐκείνοις ἐπιληησμένοι ἀνδρὸς τοσαῦτα μηρία ταύρων τε καὶ αἰγῶν πτότατα καύσαντος ἡμῖν ἐπὶ τῶν βωμῶν· εἰ γοῦν ἐν ταῖς βίαις τὴν κνίσαν αὐτῶν ἔχων. Πλὴν ὑπ' ἀσχολίας ταὶ καὶ θορύβου πολλοῦ τῶν ἐπιπορούτων καὶ βιαζομένων καὶ ἀρπαζόντων, εἰ δὲ καὶ φόβου τοῦ παρὰ τῶν ἱεροσουλόντων — πολλοὶ γὰρ οὗτοι καὶ δυσφύλακτοι καὶ οὐδὲ ἐπ' ὀλίγον καταμύσαι ἡμῖν ἐφίεσι — πολὺν χρόνον οὐδὲ ἀπέβλεψα ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ μάλα ἐξ οὗ φιλοσοφία καὶ λόγων ἐριδες ἐπεπόλασαν ἐν τοῖς· μαχομένων γὰρ πρὸς ἀλλήλους καὶ κεκραγόντων οὐδὲ ἐπακούει ἐστὶ τῶν εὐχῶν· ὥστε ἢ ἐπιδυσάμενον χροῖ τὰ ὅτα καθῆσθαι ἢ ἐπιτριβῆναι πρὸς αὐτῶν, ἀρετὴν τινα καὶ ἀσώματα καὶ λήρους μεγάλην τῇ φωνῇ ζυνειρόντων. Διὰ ταῦτά τοι καὶ τοῦτον ἀμεληθῆναι ζυνέβη πρὸς ἡμῶν οὐ φαῦλον ὄντα.

10. Ὅμως δὲ τὸν Πλούτων, ὦ Ἑρμῇ, παραλαβὼν

accendens, ingenti edita flamma, iræ aliquid fortis illius ac manu prompti Jovis exseras, nisi forte vera illa sunt, quæ de te Cretes et de sepulcro tuo apud se sito fabulantur.

7. JUP. Quis hic est, Mercuri, qui ex Attica vociferatur ad radicem montis Hymetti, sordidatus plane et squalidus, et caprinis pellibus semiamictus? incurvus autem, opinor, fodit; homo garrulus atque audax. Haud dubie philosophus est; neque enim sermones de nobis adeo impios deblaterasset.

MER. Quid ais, o pater? tun' ut Timonem Colyttensem, Echecratidæ filium, haud noris? hic ille est, qui nos toties sacris rite factis opipare accepit; ille recens dives; qui totas hecatombas mactabat; apud quem splendide solebamus agere Diasia.

JUP. Heu! quæ istæc rerum conversio? ille ne pridem honestus, dives, quem tot amici colebant? Unde igitur eo miseriarum devenit, squalidus, infelix, et fossor mercede conductus, uti ex ligone conjicere est, quem ille adeo gravem in terram demittit?

8. MER. Sua illum, ut solent loqui, comitas perdidit atque humanitas, præterea effusa in omnes inopes misericordia: vere autem ut dicam, stultitia et simplicitas, et imprudentia in admittendis amicis; qui non animadverteret corvis se et lupis gratificari; sed existimaret tot vultures jecur sibi assidue exedentes, amicos esse et sodales, qui aliqua in ipsum benevolentia permoti obsoniis ejus gauderent. Il vero sedulo nudatis Timonis ossibus et circumrosis, ac medulla etiam, si qua inerat, probe et diligenter exsucta, aridum illum et ab radicibus imis excisum relinquentes abierunt, ne noscentes quidem amplius aut aspicientes (cur enim id facerent?) aut opem ferentes, vel aliquid vicissim largientes. Itaque ligone, uti vides, et rhenone instructus, urbe præ pudore relicta, agrum mercede conductus colit, tot malis ad insaniam adactus, quod certos homines a se antea ditatos! prætereuntes superbissime videat, ne hoc quidem tenentes, Timon necne dicatur.

9. JUP. Sane nobis talis vir haudquaquam contemnendus negligendusve est. Infelix enim jure indignabatur, si quidem eadem faciemus ac scelesti illi assentatores, virum talem negligentes, qui nobis tot caprarum, tot taurorum femora pinguiissima in altaribus cremaverit; eorum certe nidorem etiamnum in naribus habeo. Ceterum propter negotia, quibus districtus fui, ingentemque pejerantium turbam, et eorum qui per vim rapiunt; tum vero propter metum sacrilegorum (ii enim bene multi sunt, et quos haud facile quis vitet, neque nobis connivendi spatium relinquunt), jam diu est ex quo in Atticam oculos non conjeci; maxime postquam philosophia et verbosæ illæ concertationes inter eos exortæ sunt. Quum enim inter sese digladiantur perpetuoque vociferentur, non est ut quisquam nostrum preces et vota hominum possit exaudire: quare vel obstructis auribus otiose sedendum est, aut ab iis molestia confici necesse, virtutem nescio quam, et incorporea, et meras nugas magna voce contententibus. Hanc ipsam ob causam evenit, ut hic Timon, vir sane neutiquam contemnendus, a nobis usque adhuc fuerit neglectus.

10. Sed utit hæc se habent, assumto tecum Pluto abi,

ἀπιθι παρ' αὐτὸν κατὰ τάχος· ἀγέτω δὲ ὁ Πλούτος καὶ Θησαυρὸν μετ' αὐτοῦ καὶ μενέτωσαν ἄμφω παρὰ τῷ Τίμωνι μὴδὲ ἀπαλλαττέσθωσαν οὕτω ῥαδίως, κὰν δτι μάλιστα ὑπὸ χρηστότητος αὐθις ἐκδιώκῃ αὐτοὺς τῆς οἰκίας. Περὶ δὲ τῶν κολάκων ἐκείνων καὶ τῆς ἀχαριστίας, ἣν ἐπέδειξαν τὸν αὐτὸν, καὶ αὐθις μὲν σέφομαι καὶ δίκην δώσουσιν, ἐπειδὴν τὸν κεραυνὸν ἐπισκευάσω· κατεαγμένοι γὰρ αὐτοῦ καὶ ἀπεστομωμένοι εἰσὶ δύο ἀκτίνες αἱ μέγισται, ὅποτε φιλοτιμότερον ἡχόντισα πρῶτην ἐπὶ τὸν σοφιστὴν Ἀναξαγόραν, ὃς ἐπείθε τὸς ὁμιλητὰς μὴδὲ ὅλους εἶναι τινὰς ἡμᾶς τοὺς θεοὺς. Ἄλλ' ἐκείνου μὲν διήμαρτον, — ὑπερέσχε γὰρ αὐτοῦ τὴν γείρα Περιχλῆς — ὁ δὲ κεραυνὸς εἰς τὸ Ἀνακτεῖον παρασκήψας ἐκείνῳ τε κατέφλεξε καὶ αὐτὸς ὀλίγου δεῖν συνετρίβη περὶ τῇ πέτρᾳ. Πλὴν ἱκανῇ ἐν τοσούτῳ καὶ αὕτη τιμωρία ἔσται αὐτοῖς, εἰ ὑπερπλουτοῦντα τὸν Τίμωνα ὁρώσιν.

11. EPM. Οἷον ἦν τὸ μέγα κεκραγέειν καὶ ὀχληρὸν εἶναι καὶ θρασύν. Οὐ τοῖς δικαιολογοῦσι μόνους, ἀλλὰ καὶ τοῖς εὐχομένοις τοῦτο χρήσιμον· ἰδοὺ γέ τοι αὐτίκα μάλᾳ πλούσιος ἐκ πενεστάτου καταστήσεται ὁ Τίμων βοήσας καὶ παρρησιασάμενος ἐν τῇ εὐχῇ καὶ ἐπιστρέψας τὸν Δία· εἰ δὲ σωτῇ ἔσκαπτεν ἐπικεκυφώς, ἔτι ἂν ἔσκαπτεν ἀμελούμενος.

ΠΛΟΥΤ. Ἄλλ' ἐγὼ οὐκ ἂν ἀπέλθοιμι, ὦ Ζεῦ, παρ' αὐτόν.

ΖΕΥΣ. Διὰ τί, ὦ ἄριστε Πλούτε, καὶ ταῦτα ἐμοῦ καλεῦσάντος;

12. ΠΛΟΥΤ. Ὅτι νῆ Δία ὑβρίζεν εἰς ἐμὲ καὶ ἐξεφόρει καὶ ἐς πολλὰ κατεμέριζε καὶ ταῦτα πατρῶν αὐτῷ φίλον ὄντα, καὶ μονονουχὶ δικράνους ἐξεώθει με τῆς οἰκίας καθάπερ οἱ τὸ πῦρ ἐκ τῶν χειρῶν ἀπορριπτοῦντες. Αὐθις οὖν ἀπέλθω παρασίτοις καὶ κολάζει καὶ ἐταίρους παραδοθησόμενος· Ἐπ' ἐκείνους, ὦ Ζεῦ, πέμπε με τοὺς αἰσθησομένους τῆς δωρεᾶς, τοὺς περιέφοντας, οἷς τίμιος ἐγὼ καὶ περιπόθητος· οὗτοι δὲ οἱ λάρροι τῇ πενίᾳ ξυνέστωσαν, ἣν προτιμῶσιν ἡμῶν, καὶ διφθέραν παρ' αὐτῆς λαβόντες καὶ δίκελλαν ἀγαπάτωσαν ἄλλοι τετταρας ὀβολοὺς ἀποφέροντες, οἱ δεκατаланτοὺς δωρεὰς ἀμελητῇ προέιμενοι.

13. ΖΕΥΣ. Οὐδὲν ἔτι τοιοῦτον ὁ Τίμων ἐργάσεται περὶ σέ· πάννυ γὰρ αὐτὸν ἡ δίκηλα πεπαιδαγώγηκεν, εἰ μὴ παντάπασιν ἀνάληγτός ἐστι τῆς ὀσφύς, ὥς χρῆν σὲ ἀντὶ τῆς πενίας προαιρεῖσθαι. Σὺ μέντοι πάννυ μεμψίμοιρος εἶναι μοι δοκεῖς, ὃς νῦν μὲν τὸν Τίμωνα αἰτιᾷ, διότι σοι τὰς θύρας ἀναπετάσας ἤφειε περινοστεῖν ἐλευθέρως οὔτε ἀποκλείων οὔτε ζηλοτυπῶν· ἄλλοτε δὲ τούναντίον ἡγανάκεις κατὰ τῶν πλουσίων κατακαχελεῖσθαι λέγων πρὸς αὐτῶν ὑπὸ μοχλοῖς καὶ κλεισὶ καὶ σημείων ἐπιβολαῖς, ὥς μὴδὲ παρακῦψαι σοι ἐς τὸ φῶς δυνατόν εἶναι. Ταῦτα γοῦν ἀπωδύρου πρὸς με ἀποπνίγεσθαι λέγων ἐν πολλῷ τῷ σκότῳ· καὶ διὰ τοῦτο ὠχρὸς ἡμῖν ἐφαίνου καὶ φροντίδος ἀνάπλευς, συνεστακώς τοὺς δακτύλους πρὸς τὸ ἔθος τῶν λογισμῶν καὶ ἀποδράσεσθαι

Mercuri, ad illum quam ocissime. Adjungat sibi comitem Thesaurum Plutus; maneatque ambo apud Timonem, neque tam cito ex ejus aedibus concedant, licet vel maxime eos Timon, qua bonitate est, denuo emittat. De assentatoribus autem illis, qui se adeo immemores beneficiorum praeberunt, post video: eos plectere certum est, ubi fulmen recusum fuerit; radii enim ejus duo omnium maximi diffracti sunt et relusi, quom illud nuper vehementius paullo in Anaxagoram sophistam jacularer, qui discipulis suis persuadebat nos deos in rerum natura prorsus non exsistere; et ab illo quidem aberravi frustrato ictu (protenta namque manu tutatus eum est Pericles); fulmen autem in Castorum aedem quom praeter spem delatum esset, eam exussit; ipsum vero tantum non ad saxum comminatum est. Quamquam interim satis poenarum luent assentatores, si in re perquam ampla Timonem viderint.

11. MER. Quam affert utilitatem magnis clamoribus rem agere, et molestum esse atque audacem! neque id modo causarum actoribus utile est, sed iis etiam, qui deos comprecantur. Vel hic Timon, quam repente dives ex pauperismo factus est! nimirum ingenti clamore vociferans et magna dicendi libertate in precibus usus, Jovem ad sese advertit denique: sin vero facilis incurvusque fodisset, etiamnum neglectus foderet.

PLUT. At ego, Jupiter, ad ipsum non ibo.

JUP. Quid ita autem, optime Plute, me praesertim jubente?

12. PLUT. Quia per Jovem in me injurius erat, domo me extrudens ac frustulatim partiens, qui tamen ipsi paternus essem amicus; neque tantum non furca expellebat, et ut eos facere videmus, qui ignem manibus haerentem excutiant. Quid igitur? redeamne ad eum, parasitis, assentatoribus et meretriculis objiciendus? Ad illos, Jupiter, me, quaeso, mittas, qui benignitatis modum intelligant, qui me amplectantur, quibus pretiosus sim et desiderabilis: hi vero fatui cum Paupertate usque et usque versentur, quando illam me potiolem ducunt, acceproque ab ea rhenone et ligone, miseri quatuor obolorum mercedula contenti vivant, qui decem talentorum munera sic neglectim abjiciunt.

13. JUP. Nihil tale posthac adversus te Timon faciet; a ligone probe perdoctus fuit te Paupertati anteponere, nisi si lumbos forte sortitus est cuilibet dolori impenetrabiles. At tu mihi mirum in modum querulus videris, qui nunc Timonem accuses, quod tibi reclusis foribus hac illac vagari, prout libitum fuit, permisit, neque domi claudens, neque in te zelotypia ardens: olim vero adversus divites indignabaris, claudi te ab iis conquerens repagulis, clavibus et annulo impresso, ut ne oculis quidem obliquis lucem tibi fas esset aspicere. Haec igitur apud me lamentabaris, in tantis tenebris suffocari te dictitans: ac propterea nobis pallidus videbaris, curis perditus, digilosque contractos habebas ob frequentem computandi consuetudinem; quia et

ἐπειδὴν, εἰ καιροῦ λάβοιο, παρ' αὐτῶν· καὶ δῖος, τὸ πρῶτον ὑπερδίδοναι ἐδόκει σοι, ἐν χαλκῷ ἢ σιδηρῷ τῷ θιλάμῳ καθάπερ τὴν Δανάην παρθενεύεσθαι ὑπ' ἀκριβείῃ καὶ παμπονήροις παιδαγωγοῖς ἀνατρεφόμενον, τῷ Τῶμῳ καὶ τῷ Λογισμῷ.

14. Ἄτοπα γοῦν ποιεῖν ἔρασκες αὐτοὺς ἐρῶντας μὲν ἐς ὑπερβολὴν, ἔξω δὲ ἀπολαύειν οὐ τολμῶντας, οὐδὲ ἐπ' ἀδείας χρωμένους τῷ ἔρωτι κυρίους γε ὄντας, ἀλλὰ φυλάττειν ἐγρηγορότας, ἐς τὸ σημεῖον καὶ τὸν μοχλὸν ἑσκαρδαμυκτὶ βλέποντας, ἱκανὴν ἀπολαύειν οἰόμενους αὐτὸ αὐτοὺς ἀπολαύειν ἔχειν, ἀλλὰ τὸ μηδενὶ μεταδιδόναι τῆς ἀπολαύσεως, καθάπερ τὴν ἐν τῇ φάντῃ κύνα μήτε αὐτὴν ἐσθίουσαν τῶν κριθῶν μήτε τῷ ἵππῳ πειπῶντι ἐπιτρέπουσαν. Καὶ προσέτι γε καὶ κατεγέλας αὐτῶν φειδομένους καὶ φυλακτόντων καὶ τὸ καινότησιν αὐτοὺς ζηλοτυποῦντων, ἀγνοοῦντων δὲ ὡς κατάρατος οἰκέτης ἢ οἰκονόμος ἢ πεδότης ὑπέσιων λαθραῖος ἐμπροκινήσει τὸν κακοδαίμονα καὶ ἀνέραστον δεσπότην πρὸς ἀμυρόν τι καὶ μικρόστομον λυχνίδιον καὶ διψαλίον θρυαλλίδιον ἐπαγρυπνεῖν ἑάσας τοῖς τόκοις. Πῶς οὖν οὐκ ἄδικα ταῦτα, πάλαι μὲν ἐκεῖνα αἰτιῶσθαι, νῦν δὲ τῷ Τίμωνι τὰ ἐναντία ἐπικαλεῖν;

15. ΠΛΟΥΤ. Καὶ μὴν εἰ γε τὰληθὲς ἐξετάζεις, αἴτω σοι εὐλογία δοῶ ποιεῖν τοῦ τε γὰρ Τίμωνος τὸ πᾶν τοῦτο ἀνειμένον ἀμελὲς καὶ οὐκ εὐνοϊκὸν ὡς πρὸς ἐμὲ εἰκότως ἀνδοκίῃ· τοὺς τε αὖ κατὰ κλειστον ἐν θύραις καὶ σκότῳ φυλάττοντας, ὅπως αὐτοῖς παχύτερος γενοίμην καὶ τιμωρ καὶ ὑπερβόλος ἐπιμελουμένους, οὔτε προσεπτομένους αὐτοὺς οὔτε ἐς τὸ φῶς προάγοντας, ὡς μήτε ὀφθεῖν πρὸς τινος, ἀνοήτους ἐνόμιζον εἶναι καὶ ὕβριστας, οὐδὲν ἀδικούντά με ὑπὸ τοσοούτοις δεσμοῖς καταστέποντας, οὐκ εἰδότες ὡς μετὰ μικρὸν ἀπίσιν ἄλλῳ τινὶ τῶν εὐδαιμόνων με καταλιπόντες.

16. Οὐτ' οὖν ἐκεῖνους οὔτε τοὺς πᾶν προχείρους εἰς ἐμὲ τούτους ἐπαινῶ, ἀλλὰ τοὺς, ὅπερ ἀριστόν ἐστι, μέτρον ἐπιθήσοντας τῷ πράγματι καὶ μήτε ἀρεζομένους τὸ παράπαν μήτε προσημένους τὸ δλον. Σκόπει γὰρ, ὦ Ζεῦ, πρὸς τοῦ Διὸς, εἰ τις νόμῳ γήμας γυναῖκα νίαν καὶ καλὴν ἔπειτα μήτε φυλάττοι μήτε ζηλοτυποῖ τὸ παράπαν, ἀφίεις καὶ βαδίζειν ἐνθα ἂν ἐθέλοι νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ ξυνεῖναι τοῖς βουλομένοις, μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἀπάγοι μοιχευθησομένην ἀνοίγων τὰς θύρας καὶ μαστροπέων καὶ πάντας ἐπ' αὐτὴν καλῶν, ἔρα ὁ τοιοῦτος ἔρᾶν δοῖεν ἄν; οὐ σύ γε, ὦ Ζεῦ, τοῦτο ἐρίεις ἂν ἐρασεῖς πολλάκις.

17. Εἰ δέ τις ἐμπαινὶν ἐλευθερὰν γυναῖκα εἰς τὴν οἰκίαν νόμῳ παραλαβὼν ἐπ' ἀρότῳ παίδων γησιῶν, ὃ δὲ μήτε αὐτὸς προσάπειτο ἀμειβίας καὶ καλῆς παρθένου μήτε ἄλλῳ προσβλέπειν ἐπιτρέποι, ἄγονον δὲ καὶ στεῖραν κατακλείσας παρθενεῖοι, καὶ ταῦτα ἔρᾶν φάσκων καὶ ὅτλος ὢν ἀπὸ τῆς γῆρας καὶ τῆς σαρκὸς ἐκτετακυίας καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑποδεδυκῶτων, ἐσθ' ὅπως ὁ τοιοῦτος οὐ παραπαίνειν δοῖεν ἄν, δέον παιδοποιεῖσθαι καὶ ἀπολαύειν τοῦ γάμου, καταμαραίνων εὐπρόσωπον

minitabaris te quandoque aufugiturum, si quam nancisci occasionem posses. Ad pauca ut redeam, gravissimum tibi videbatur, in ferreo aut aereo thalamo virginem custodiri velut alteram Danaen, et sub acribus et scelerosis pedagogis educari, Fœnore et Ratiocinio.

14. Eos itaque plane ineptos esse dicebas, qui quum te misere amarent, possentque frui, non auderent tamen: neque amore suo secure uterentur, quibus id liberum esset, sed te pervigili custodia servarent, sigillum aut repagulum oculis haudquaquam demotis aspicientes; seque abunde potiri existimantes, non si fruerentur ipsi, sed omnibus fruendi facultatem si præreptum irent; quod plane canem in præsepio factitare videmus, qui nec ipse hordeum attingat, nec equum esurientem sinat attingere. Insuper etiam irridebas eos, qui perpetuo parcerent, et custodirent, et (quod prodigii instar sit) in se ipsos zelotypi forent, ignorarent autem scelestissimum aliquem servulum aut dispensatorem aut furciferum, clanculum subeuntem in vino lascivire, interea dum herum inamabilem et diis iratis natum ad lucernam obscuram et exiguum habentem ellychnium paululoque instructam oleo usuris computandis sinat invigilare. Qui autem, o Plute, absurdum non sit, hæc olim divitibus objecisse te, nunc vero plane contraria Timoni vitio vertere?

15. PLUT. Atqui si vera lubet inquirere, utrumque cum ratione videbor facere. Nam hujus quidem Timonis soluta licentia, mera negligentia, non benevolentia, ad me quod spectat, haberi debet: illos autem qui me clausum tot ostiis in tenebris detinerent, dantes operam, ut me crassiorum redderet et pinguiorem atque corpulentiorum æquo, neque ipsi me attingentes, neque in lucem producentes, ut ne a quoquam conspicerer, prorsus desipere et in me contumeliosos esse rebar, qui nihil peccantem computrescere juberent tot vinculis impeditum, nescientes interim post paullo se e vita decessuros, neque fortunatorum cuiquam relicturos.

16. Itaque adeo neque illos restrictos laudem, neque eos rursus, qui me libentius contractant et insumunt, sed potius eos, qui, quod apprimè in vita utile est, moderationem adhibeant, qui neque prorsus abstinenceant, neque omnino projiciant, et cuilibet obtrudant. Illud enim per Jovem vide, quæso, Jupiter; si quis legitimis nuptiis formosulam aliquam uxorem in ipso ætatis flore duxerit, deinde neque domi custodiat, neque ullo zelotypiæ sensu moveatur, noctu et interdiu qua visum est ei vagari permittens, et cum obviis quibusque ætatulam suam oblectare; aut ipse potius aliquo corrupendam ab adulteris ducat, fores aperiens, prostituens et omnes ad eam convocans: talis, quæso, vir uxorem amare videatur? Haud istud tu quidem dixeris, Jupiter, qui quid sit amor, re sæpenumero expertus es.

17. Si quis contra uxorem lege domum duxerit ad procreandos liberos ingenuos, florentem autem puellam neque attingat ipse, neque alium quenquam ad illam oculos adjicere sinat; domi autem conclusam custodiat virginem, nullam ex ea prolem suscipiens, ejus tamen amore flagrare se dictitans, idque indicans vultus colore, macrescente in dies et horas corpore, concavis et introrsum recedentibus oculis; an non ejusmodi vir pro cerrito circumferri debeat, qui quasi Cereri sacerdotem per totam vitam nutriendam, tam venustam tam-

οὕτω καὶ ἐπέραστον κόρην καθάπερ ἰέρειαν τῇ Θεομορφῷ τρέφων διὰ παντός τοῦ βίου; Ταῦτα καὶ αὐτὸς ἀγανακτῶ πρὸς ἐνίων μὲν ἀτίμως λαχτιζόμενος καὶ λαφυσσόμενος καὶ ἐξαντλούμενος, ὑπ' ἐνίων δὲ ὥσπερ στιγματίας δραπέτης πεπεδημένος.

18. ΖΕΥΣ. Τί οὖν ἀγανακτεῖς κατ' αὐτῶν; διδῶσαι γὰρ ἄμφοι καλὴν τὴν δίκην οἱ μὲν ὥσπερ ὁ Τάνταλος ἀποτοὶ καὶ ἄγευστοι καὶ ἡεροὶ τὸ στόμα, ἐπιχεχνηότες μόνον τῷ χυρσίῳ, οἱ δὲ καθάπερ ὁ Φινεύς ἀπὸ τῆς φάρυγγος τὴν τροφὴν ὑπὸ τῶν Ἀρπυιῶν ἀφαιρούμενος. Ἄλλ' ἀπὶ τοῦ ἤδη σωφρονεστέρω παρὰ πολλῷ τῷ Τιμονί ἐντευζόμενος.

ΠΑΟΥΤ. Ἐκεῖνος γὰρ ποτε παύσεται ὥσπερ ἐκ κοφίνου τετραπυκνόμενος, πρὶν διωξ εἰσρυῆναί με, κατὰ σπουδὴν ἐξαντλῶν, φθάσαι βουλόμενος τὴν ἐπιβροχὴν, μὴ ὑπέραντλος εἰσπεσὼν ἐπικλύσω αὐτόν; ὥστε ἐς τὸν τῶν Δαναίδων πίθον ὑδροφορήσειν μοι δοκῶ καὶ μάτην ἐπαντλήσειν, τοῦ κύτους μὴ στέγοντος, ἀλλὰ πρὶν εἰσρυῆναι, σχεδὸν ἐκχυθησομένου τοῦ ἐπιβρέοντος· οὕτως εὐρύτερον τὸ πρὸς τὴν ἐκχυσιν κεχηνὸς τοῦ πίθου καὶ ἀκώλυτος ἡ ἐξόδος.

19. ΖΕΥΣ. Οὐκοῦν εἰ μὴ ἐμψράζεται τὸ κεχηνὸς τοῦτο καὶ ἐς τὸ ἀπαεῖ ἀναπεπταμένον, ἐκχυθέντος ἐν βραχεὶ σοι βραδίας εὐρήσει τὴν διαφθέραν αὐθις καὶ τὴν δίκειλλαν ἐν τῇ τρυγί τοῦ πίθου. Ἄλλ' ἀπὶ τοῦ ἤδη καὶ πλουτίζετε αὐτόν· σὺ δὲ μέμνησο, ὦ Ἑρμῇ, ἐπανιών πρὸς ἡμᾶς ἀγειν τοὺς Κύκλωπας ἐκ τῆς Αἴτης, ὅπως τὸν κεραυνὸν ἀκονήσαντες ἐπισκευάσωσιν ὡς ἤδη γε τεθηγμένου αὐτοῦ δεησόμεθα.

20. ΕΡΜ. Προΐοιμεν, ὦ Πλούτε. Τί τοῦτο; ὑποσκάξεις; ἐλελήθεις με, ὦ γεννάδα, οὐ τυφλὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ χωλὸς ὢν.

ΠΑΟΥΤ. Οὐκ αἰεὶ τοῦτο, ὦ Ἑρμῇ, ἀλλ' ὁπότε μὲν ἀπίω παρὰ τινά πεμψθείς ὑπὸ τοῦ Διὸς, οὐκ οἶδ' ὅπως βραδύς εἰμι καὶ χωλὸς ἀμφοτέροις, ὥς μόλις τελεῖν ἐπὶ τὸ τέρμα, προγηγράσαντος ἐνίοτε τοῦ περιμένοντος, ὁπότεν δὲ ἀπαλλάττεσθαι δέη, πτηνὸν ὄφει, πολλὸν τῶν δνείρων ὠκύτερον· ἅμα γοῦν ἔπεσεν ἡ ὑσπληγὲς, καὶ γὰρ ἤδη ἀνακηρύττομαι νενικηκώς, ὑπερπηδήσας τὸ στάδιον οὐδὲ ἰδόντων ἐνίοτε τῶν θεατῶν.

ΕΡΜ. Οὐκ ἀληθῆ ταῦτα φῆς· ἐγὼ δὲ τοι πολλοὺς ἂν εἰπεῖν ἔχοιμ'· σοὶ χλὲς μὲν οὐδὲ ὀβολόν, ὥστε πρίσθαι βρόχον, ἐσχηκῶτας, ἄφνω δὲ τήμερον πλουσίους καὶ πολυτελεῖς ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους ἐξελαύνοντας, οἷς οὐδὲ κἂν ὄνος ὑπῆρξε πώποτε· καὶ ὅμως πορφυροῖ καὶ χρυσόχειρες περιέρχονται οὐδ' αὐτοὶ πιστεύοντες οἶμαι ὅτι μὴ ὄναρ πλουτοῦσιν.

21. ΠΑΟΥΤ. Ἐπεροῖον τοῦτ' ἐστίν, ὦ Ἑρμῇ, καὶ οὐλὴ τοῖς ἐμαυτοῦ ποσὶ βαδίζω τότε, οὐδὲ ὁ Ζεὺς, ἀλλ' ὁ Πλούτων ἀποστέλλει με παρ' αὐτοὺς ἅτε πλουτοδότης καὶ μεγαλόδωρος καὶ αὐτὸς ὢν δηλοῖ γοῦν καὶ τῷ ὀνόματι. Ἐπειδὴν τοίνυν μετοικισθῆναι δέη με παρ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον, ἐς δέλτον ἐμβαλόντες με καὶ καταπηγνήμενοι ἐπιμελῶς φορηδὸν ἀράμενοι μετακομί-

que amabilem puellam deflorescere absque omni veneris usu sineret, quum contra liberos ex ea tollere et conjugio frui deberet? Hæc ipsa ego indignor, dum quidam me calcibus ignominiose quatunt, luxuriaque sua effundunt atque exhausti, a nonnullis autem velut fugitivus aliquis notis compunctus vincior.

18. JUP. Quid, quæso, illis succenses? utrique enim pulchras pœnas dant: veluti Tantalus aliquis, ore siccò ac jejuno perstant, ad auri modo aspectum rictu deducto hiantes: illi autem sibi, itidem ut Phineus, cibum ex ipsis faucibus ab Harpyiis eripi vident. Sed jam abi: nam Timonem multo impensius quam antea sapere deprehendes.

PLUT. Quid autem? an is aliquando desinet consulto, veluti ex perforato cophino, exhaustire me, priusquam totus influxero, veluti prævenire studens nimiarum opum influxum, ne copiosior incidens ipsum inundem? Quare videor mihi aquam in Danaidum dolium congesturus et frustra infusus, quum vas perfluat, et id quod ingeratur, jam jamque sit effluxurum, priusquam influxerit: adeo latus est ad effluxum liquoris hiatus dolii ac facilis exitus.

19. JUP. Proinde rimam istam et perpetuo fluentem fissuram nisi obstruxerit, in facie dolii rhenonem una cum ligone reperiet facile, postquam tu cito effusus fueris. Sed jam aliquando abite, atque hominem ditare. At heus tu, Mercuri, revertens curato adductos tecum ex Ætna Cyclopes, qui mihi fulmen exacuant ac reficiant; eo enim hene acuto nobis jam erit opus.

20. MER. Pergamus, Plute. Quid hoc autem? claudicas? Ignorabam, o bone, esse te non modo cæcum, sed claudum etiam.

PLUT. Id mihi non semper usu venit: sed quum ab Jove ad quempiam mittor, nescio quomodo repente tardus fio et utroque crure claudus, ita ut vix atque ægre itineris finem attingam, quum is jam, ad quem missus fueram, senio confectus plerumque jacet. At si quando discedendum sit, tum vero me alatum dicas, ipsis somniis citiorem. Itaque ubi primum cecidit circi repagulum, jam me victorem proclamat præco, qui stadium tanta pernicitate percurrerim, ut aliquando spectatores ipsi oculis me currentem sequi non potuerint.

MER. Minus vere istæc, Plute, dicis: nam multos egremorare possum, qui, quum heri ne obolum quidem haberent, qui sibi pararent laqueum, hodie repente divites existunt, sumtus ingentes faciunt, et bigis albis vehuntur, quibus ne asellus quidem unquam domi fuit; et tamen purpura aureisque annulis fulgentes incedunt, qui, ut opinor, nondum satis sibi persuadere possunt, suas illas opes somnium non esse.

21. PLUT. Istuc quod dicis, Mercuri, longe diversum est; nec tunc meis me pedibus porto, neque me tunc Jupiter, sed Pluto ad eos mittit, utpote qui πλουτοδότης (opum largitor) et ipse sit et splendidorum munerum dator, quod et suo ipsius nomine satis indicat. Itaque quum mihi ab alio ad aliud migrandum est, me in tabulas testamentarias conjiciunt, ac diligenter obsignantes domo me baju-

ζουσι· καὶ ὁ μὲν νεκρὸς ἐν σκοτεινῷ που τῆς οἰκίας
πράσσεται ὑπὲρ τὰ γόνατα παλαιᾷ τῇ ὁδῷ σκεπόμενος,
περιμάχητος ταῖς γαλαῖς, ἐμὲ δὲ οἱ ἐπελπίσαντες ἐν τῇ
ἀνὰ περιμένουσι κεχρηνότες ὥσπερ τὴν χελιδόνα προσ-
πευμένῃν τετριγόντες οἱ νεοττοί.

22. Ἐπειδὴν δὲ τὸ σημεῖον ἀφαιρεθῇ καὶ τὸ λίνον
ἐκτραπῇ καὶ ἡ δέλτος ἀνοιχθῇ καὶ ἀνακηρυχθῇ μου ὁ
καίνος ἐσπότης ἦτοι συγγενής τις ἡ κόλαξ ἡ καταπύ-
γων οἰκέτης ἐκ παιδικῶν τίμιος, ὑπεξηρμημένος ἐτι τὴν
γνῶσιν, ἀντὶ ποικιλῶν καὶ παντοδαπῶν ἡδονῶν, ὅς
ἔστι ξυρὸς ὧν ὑπερέστησεν αὐτῷ, μέγα τὸ μίσθωμα
ὁ γενναῖος ἀπολαβὼν, ἐκείνος μὲν, ὅστις ἂν ἡ ποτε,
ἐκπασιμένος με αὐτῇ δέλτῳ θεῖ φέρων ἀντὶ τοῦ τέως
Πυρρίου ἢ Δρόμωνος ἢ Τιβίου Μεγακλῆς ἢ Μεγάβαρος
ἢ Πρωταρχος μετονομασθείς, τοὺς μάτην κεχρηνότες
ἐκείνους ἐς ἀλλήλους ἀποδιδέχοντας καταλιπὼν ἀληθὲς
ἀντὶ τὸ πένθος, οἷος αὐτοὺς ὁ θύναος ἐκ μυθοῦ τῆς
σπίνης διέφυγεν οὐκ ὀλίγον τὸ δέλεαρ καταπιῶν.

23. Ὁ δὲ ἐμπεσὼν ἀνδρῶς εἰς ἐμὲ ἀπειρόκαλος
καὶ πυχόδερμος ἀνθρώπος, ἐτι τὴν πέδην περριώκας
καὶ εἰ περιῶν ἄλλος μαστίζειέ τις, ὄρθιον ἐρίστας τὸ
ὡς καὶ τὸν μυλῶνα ὥσπερ τὸ Ἀνάκτορον προσκυνῶν
ὡλέτι φορητός ἐστι τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ἀλλὰ τοὺς τε
ἐκτελέρους ὑβρίζει καὶ τοὺς βοδοῦλους μαστιγοῖ ἀπο-
πειρόμενος εἰ καὶ αὐτῷ τὰ τοιαῦτα ἔστιν, ἄχρι ἂν
ἡ ἐς πορνιδίον τι ἐμπεσὼν ἢ ἵπποτροφίας ἐπιθυμήσας
ἡ κόλαξ παραδούς ἑαυτὸν ὁμνύουσιν, ἡ μὴν εὐμορφό-
τερον μὲν Νιρέως εἶναι αὐτὸν, εὐγενέστερον δὲ τοῦ Κί-
κροπος ἢ Κόδρου, συνετώτερον δὲ τοῦ Ὀδυσσεύς,
πλουσιώτερον δὲ συνάμα Κροίσων ἐκκαίδεκα, ἐν ἀκαρεῖ
τοῦ χρόνου ἄθλιος ἐκχέη τὰ κατ' ὀλίγον ἐκ πολλῶν
ἐπορκῶν καὶ ἀρπαγῶν καὶ πανουργιῶν συνελεγμένα.

24. EPM. Αὐτὰ που σχεδὸν φῆς τὰ γινόμενα· ὁπό-
ταν δ' οὖν αὐτόποτος βαδίζης, πῶς οὕτω τυφλὸς ὧν
εὐρίσκει τὴν ὁδόν; ἢ πῶς διαγιγνώσκει ἐφ' οὗς ἂν σε
ὁ Ζεὺς ἀποστελεῖ χρίνας εἶναι τοῦ πλουτεῖν ἀξίους;

ΠΛΟΥΤ. Οἷε γὰρ εὐρίσκειν με ὀφινές εἰσι; μὰ τὸν
Δία οὐ πᾶν· οὐ γὰρ ἂν Ἀριστείδην καταλιπὼν Ἴππονι-
κῳ καὶ Καλλίᾳ προσήειν καὶ πολλοῖς ἄλλοις Ἀθηναίων
οὐδὲ ὀβολοῦ ἀξίους.

EPM. Πλὴν ἀλλὰ τί πράττεις καταπεμψείς;

ΠΛΟΥΤ. Ἄνω καὶ κάτω πλανῶμαι περινοστών,
ἔγρι ἂν λάθω τινὲ ἐμπεσόν· ὁ δὲ, ὅστις ἂν πρῶτός μοι
περιτύχῃ, ἀπαγαγὼν παρ' αὐτὸν ἔχει, σὲ τὸν Ἑρμῆν
ἐπὶ τῷ περὶ λόγῳ τοῦ κέρδους προσκυνῶν.

25. EPM. Οὐκ οὖν ἐξηπάτηται ὁ Ζεὺς οἰόμενος σε
κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν πλουτίζειν ὅσους ἂν οἴηται τοῦ
πλουτεῖν ἀξίους;

ΠΛΟΥΤ. Καὶ μάλα δικαίως, ὦγαθέ, ὅς γε τυφλὸν
ὄντα εἰδὼς ἐπεμπεῖν ἀναζητήσονται δυσεύρετον οὕτω
χρῆμα καὶ πρὸ πολλοῦ ἐκλελοιπὸς ἐκ τοῦ βίου, ὅπερ
οὐδ' ὁ Λυγκεὺς ἂν ἐξεύρι βαδίδως, ἀμαυρὸν οὕτω καὶ
μικρὸν ἂν. Τοιγαροῦν ἄτε τῶν μὲν ἀγαθῶν ὀλίγων ὄντων,
πονηρῶν δὲ πλείστον ἐν ταῖς πόλεσι τὸ πᾶν ἐπεχόν-

lorum opera efferunt; interea mortuus in obscuro aliquo
ardium loco jacet, detrito linteo oblectis genibus, dum circa
ipsum decertant feles ejus cadaver attingere gesticantes; me
vero ii, qui jam diu speraverant, ad forum itidem ut hi-
rundinem advolantem pulli stridentes, ore hiantie exspe-
ctant.

22. Ubi autem sublatum est sigillum, et lineum testa-
menti vinculum incisum est, tabulaeque apertae, ac novus
dominus meus declaratus est, cognatus aliquis, aut assen-
tator, aut servulus denique, qui ad obsequium venerunt
præsto erat, et ea gratia ceteris prælatus omnibus, rasa
etiannum mala; magnum pretium ferens ille præstantissi-
mus tam multiplicium voluptatum, quas hero attulit, dum
se, jam exoletus, ei ad omnia obsequiose permittebat. Is
igitur, quisquis tandem est, me cum testamenti tabulis ar-
ripiens, curriculo domum contendit, mutato repente no-
mine, ut qui antea Byrria, vel Dromo, aut, si mavis,
Tibius vocabatur, deinceps Megacles, Protarchus, aut Me-
gabyzus dicatur: illos incassum hiantes et inter se aspicien-
tes relinquens, jam dolore non ficto lugentes, qui tantum
thynum ex intimo sagenæ recessu elapsam amiserint, esca
plurima inutiliter consumpta.

23. In me igitur irruens talis vir, omnis honesti impe-
ritus, stolidus; qui pedicas etiamnum exhorrescit, et, si
quis temere præteriens loris increpuerit, arreclis auribus
repente resistit, pistrinum autem veluti templum adorat,
talís, inquam, vir, iis, quibuscum versatur, non amplius
tolerabilis, sed et in homines liberos contumeliosus est,
et conservos suos flagellis urit, quasi experiundi gratia,
num id sibi quoque liceat; usque adeo donec meretricu-
læ aliquam nactus, vel equorum alendorum studio insa-
niens, aut assentatoribus sese totum dedens, dejerantibus
formosiores ipsum Nireo esse, Cecrope aut Codro nobi-
liorem, Ulysse prudentiorem, sedecim simul una Cresia
ditiores; puncto temporis ea effundat infelix, quæ unclatim
ex multis perjuriis, rapinis ac fraudibus erant parta.

24. MER. Id ferme, quod res est, dicis. Quum vero tuis
ipsius pedibus uteris, qui, quæso, tanta in te quum sit
cæcitas, viam tamen invenis? aut qui tandem dijudicas, ad
quos te miserit Jupiter, divitiis illos esse dignos deputans?

PLUT. Credis videlicet invenire me, quoniam illi sint?
minime vero, per Jovem: neque enim rejecto Aristide ad
Hipponicum me aut Calliam contulisses, multosque alios
ex Atheniensibus, homines vix obolares.

MER. Ceterum ab Jove missus quid facis?

PLUT. Sursum deorsum vagor perambulans, donec im-
prudens in quempiam incidam; is autem, qui me cumque
primus obvium habuerit, abductum domi servat, te, Mer-
curi, ob lucrum adeo insperatum venerans.

25. MER. Deceptus ergo est Jupiter, eos a te ditari de
suo decreto existimans, quos ipse opibus dignos judicarat?

PLUT. Neque vero injuria, o bone; qui quidem me cæ-
cum esse sciens, eos quæsiturum mittebat, rem, ut vides,
quam non sine summo labore quis reperiat, quæque jam
pridem inter homines defecit; illam ne Lynceus quidem facile
reperiat, quum adeo sit evanida et exilis. Itaque quum boni
perquam pauci sint, pravi autem homines et scelerati in

των, ῥῆον ἐς τοὺς τοιούτους ἐμπίπτω περιῶν καὶ σα-
γηνεύομαι πρὸς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Ἔτα πῶς, ἐπειδὴν καταλίπης αὐτοὺς, ῥα-
δίως φεύγεις οὐκ εἰδὼς τὴν ὁδόν;

ΠΛΟΥΤ. Ὁξυδερκής τότε πως καὶ ἀρτίπους γί-
γνομαι πρὸς μόνον τὸν καιρὸν τῆς φυγῆς.

26. ΕΡΜ. Ἐτι δὴ μοι καὶ τοῦτο ἀπόκριται, πῶς
τυφλὸς ὢν, εἰρήσεται γάρ, καὶ προσέτι ὠχρὸς καὶ βα-
ρὺς ἐκ τοῖν σκελοῖν τοσούτους ἐραστὰς ἔχεις, ὥστε
πάντας ἀποδελῖπειν εἰς σέ, καὶ τυγχόντας μὲν εὐδαιμο-
νεῖν οἴεσθαι, εἰ δὲ ἀποτύχοιεν, οὐκ ἀνέχεσθαι ζῶντας;
οἶδα γοῦν τινὰς οὐκ ὀλίγους αὐτῶν οὕτω σου δυσέρωτας
ὄντας, ὥστε καὶ ἐς βαθυκήτεια πόντον φέροντες ἐβρίψαν
αὐτοὺς καὶ πετρῶν κατ' ἡλιθάτων ὑπερορᾶσθαι νομίζον-
τες ὑπὸ σοῦ, ὅτιπερ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐώρας αὐτούς.
Πλὴν ἀλλὰ καὶ σὺ ἂν εὖ οἶδα ὅτι ὁμολογήσεις, εἰ τι
ξυνίης σουτοῦ, κορυβαντιᾶν αὐτοὺς ἐρωμένῃ τοιούτῃ
ἐπιμεμνόντας.

27. ΠΛΟΥΤ. Οἶμαι γὰρ τοιούτον, οἷός εἰμι, δορᾶ-
σθαι αὐτοῖς, χωλὸν ἢ τυφλὸν ἢ ὅσα ἄλλα μοι πρόσσε-
στιν;

ΕΡΜ. Ἀλλὰ πῶς, ὦ Πλούτε, εἰ μὴ τυφλοὶ καὶ αὐ-
τοὶ πάντες εἰσὶν;

ΠΛΟΥΤ. Οὐ τυφλοὶ, ὦ ἄριστε, ἀλλ' ἡ ἀγνοία καὶ
ἡ ἀπάτη, ἅπερ νῦν κατέχουσι τὰ πάντα, ἐπισκιάζουσιν
αὐτοὺς· ἔτι δὲ καὶ αὐτὸς, ὥς μὴ παντάπασιν ἀμορφος
εἶναι, προσωπεῖόν τι ἐρασμυώτατον περιθέμενος, διά-
χρυσον καὶ λιθοκολλητόν, καὶ ποικίλα ἐνδύς ἐντυγχάνω
αὐτοῖς· οἱ δὲ αὐτοπρόσωπον οἰόμενοι δορᾶν τὸ κάλλος
ἐρῶσι καὶ ἀπολλύνται μὴ ἐντυγχάνοντες. Ὡς εἰ γέ
τις αὐτοῖς ὄλον ἀπογυμνώσας ἐπέδειξε με, ὅλγον ὥς
κατεγίνγνωσκον ἂν αὐτῶν ἐμδυνώττοντες τὰ τηλικαῦτα
καὶ ἐρῶντες ἀνέραςτων καὶ ἀμόρφων πραγμάτων.

28. ΕΡΜ. Τί οὖν ἔτι καὶ ἐν αὐτῷ ἤδη τῷ πλουτεῖν
γενόμενοι καὶ τὸ προσωπεῖον αὐτὸ περιθέμενοι ἔτι ἐξα-
πατῶνται, καὶ ἤν τι ἀφαιρῆται αὐτοὺς, θάπτον ἂν
τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ προσωπεῖον πρόοιεν; οὐ γὰρ δὴ καὶ
τότε ἀγνοεῖν εἰκὸς αὐτοὺς ὥς ἐπύχριστος ἢ εὐμορφία
ἔστιν, ἐνδοθεν τὰ πάντα δρῶντας.

ΠΛΟΥΤ. Οὐκ ὀλίγα, ὦ Ἑρμῆ, καὶ πρὸς τοῦτό μοι
συναγωνίζεται.

ΕΡΜ. Τὰ ποῖα;

ΠΛΟΥΤ. Ἐπειδὴν τις ἐντυχὼν τὸ πρῶτον ἀναπε-
τάσας τὴν θύραν εἰσδέχεται με, συμπαρεισέρχεται
μετ' ἐμοῦ λαθὼν ὁ τύφος καὶ ἡ ἀνοία καὶ ἡ μεγαλαυχία
καὶ μαλακία καὶ ὕβρις καὶ ἀπάτη καὶ ἄλλ' ἅττα μυρία·
ὑπὸ δὴ τούτων ἀπάντων καταληρθεὶς τὴν ψυχὴν θαυ-
μάζει τε τὰ οὐ θαυμαστά καὶ ὀρέγεται τῶν φευκτῶν
καὶ μετὰ τὸν πάντων ἐκείνων πατέρα τῶν εἰσεληλυθόντων
κακῶν τέθηπε δορυφορούμενον ὑπ' αὐτῶν, καὶ πάντα
πρότερον πάθοι ἂν ἢ ἐμὲ προσέσθαι ὑπομείνειν ἂν.

29. ΕΡΜ. Ὡς δὲ λείος εἶ, ὦ Πλούτε, καὶ ὀλισθηρὸς
καὶ δυσκάτοχος καὶ διαφευκτικός, οὐδεμίαν ἀντιλαβὴν
παρεχόμενος βεβαίαν, ἀλλ' ὥσπερ αἱ ἐγγελεῖς ἢ οἱ

urbibus omnia teneant, facilius in hos quam in illos, dum
hac illac vagor, incido, et eorum retibus impeditus haereo.

MER. At vero quum illos relinquis, quo pacto tam facile
aufugis, qui viam non noris?

PLUT. Ad solam fugiendi occasionem oculi mihi ac
pedes vigent.

26. MER. Hoc mihi quoque responde; qui tandem fiat,
ut, quum caecus sis, insuper etiam (neque enim vera libet
reticere) pallidus, et cruribus gravior, tot amatores habes,
ut omnes omnino homines unum te aspiciant; sique potiri
te licuerit, beatos se existiment; sin minus, vitam sibi
abjudicent. Novi enim permultos, qui te ita misere ama-
runt, ut se praecipites piscosa per aequora saltu sublimi e
scopulo dederint, existimantes a te contemni, quod ipsos ne
primo quidem congressu aspicere voluisses. Ceterum tute
ipse conspiceris, opinor, si modo te nosti, insanire istos,
qui talem amasium tam vehementi tamque perduto amore
prosequantur.

27. PLUT. Censes nimirum, enim me ipsis videri qualis
sum, claudum videlicet, caecum, et quae alia in me sunt vitia?

MER. Qui, quaeso, Plute, nisi et ipsi caeci sunt omnes?

PLUT. Haud ita est, o bone; sed ignorantia et error,
quae nunc omnia invaserunt, caliginem ipsis objicunt. Adde
quod ipse quoque, ne prorsus deformis videar, aptata mihi
persona perquam amabili, inaurata gemmisque distincta,
insuper varia veste ornatus, iis me offero: illi autem, qui
credant videre se non personatam aliquam pulchritudinem,
sed in ipso vultu efflorescentem, amore inardescunt, ac,
nisi potiantur, praeter doloris impatientiam sese ipsi perditum
eunt. Sane si quis me penitus nudatum iis ostenderet,
damnant ipsi sese, qui tantopere caecutirent, et res prorsus
inamabiles et invenustas peterent tam studiose.

28. MER. Quid quod, postquam jam divites facti sunt,
ac sibi personam aptavere, adhuc falluntur? atque adeo
nonnulli capite libentius careant quam persona, si quis hanc
illis eripere postulet? Neque enim cuiquam credibile sit,
ipsos etiam tum, quum omnia introrsus videant, ignorare
totam illam pulchritudinem fucatam esse.

PLUT. Plurima sunt, o Mercuri, quae me in hoc quoque
adjuvant.

MER. Quænam illa?

PLUT. Quum aliquis primum mecum congressus apertis
foribus me admittit, ingreditur una mecum, eo non animad-
vertente, Arrogantia, Dementia, Jactantia, Mollities, In-
solentia, Fraus, aliaque sexcenta: quæ ubi cuncta hominis
animum invaserunt, ibi tum quæ miranda non sunt mira-
tur, et quæ fugienda, appetit; me autem tot malorum, quæ
ingressa sunt, parentem suspicit, illorum circum satellitio;
cruciatui denique quoslibet patitur facilius, quam me ab-
jicere sustinuerit.

29. MER. Quam vero lævis es et lubricus, Plute, quam-
que ægre retineris; facile autem fugis, ansam nullam, quæ
firma sit, præbens; sed veluti anguillæ, aut angues, inter

ἔρεξ διὰ τῶν δακτύλων δραπετεύεις οὐκ οἶδ' ὅπως ἡ Πενία δ' ἐμπαλιν ἐξώδης τε καὶ εὐλαδῆς καὶ μυρία τὰ ἔγκιστρα ἐκπερυκότα ἐξ' ἀπαντος τοῦ σώματος ἔχουσα, ὡς πλυσιάσαντας εὐθὺς ἔχσθαι καὶ μὴ ἔχειν βραδίως ἀπολύθῃναι. Ἀλλὰ μεταξὺ φλυαροῦντας ἡμᾶς πρᾶγμα ἦρξεν οὐ μικρὸν διέλαθε.

ΠΑΟΥΤ. Τὸ ποῖον;

ΕΡΜ. Ὅτι τὸν Θησαυρὸν οὐκ ἐπηγαγόμεθα, οὐπερ ἔδει μέλιστα.

30. ΠΑΟΥΤ. Θάρρει τούτου γε ἔνεκα· ἐν τῇ γῇ αὐτὸν αἰεὶ καταλείπων ἀνέρχομαι παρ' ὑμᾶς ἐπισκήψας ἐνὸς μείναι ἐπικυλισσόμενον τὴν θύραν, ἀνοίγειν δὲ μή-δεν, ἢν μὴ ἐμοῦ ἀκούσῃ βοήσαντος.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν ἐπιβαίνωμεν ἤδη τῆς Ἀττικῆς· καὶ μοι ἔπου ἐχόμενος τῆς χλαμύδος, ἄχρι ἂν πρὸς τὴν ἱσχυρὰν ἀφύκωμαι.

ΠΑΟΥΤ. Εὖ ποιᾷς, ὦ Ἑρμῆ, χειραγωγῶν· ἐπεὶ τὴν γε ἀπολίπης με, Ὑπερβόλω τάχα ἢ Κλέωνι ἐμπε-σῶμαι περινοστών. Ἀλλὰ τίς δὲ ψόφος οὗτός ἐστι καθ' ἅπερ σιδοῖρου πρὸς λίθον.

31. ΕΡΜ. Ὁ Τίμων οὗτος σκάπτει πλησίον ὀρει-ῶν καὶ ὑπόλιθον γῆδιον. Παπαῖ, καὶ ἡ Πενία πάρεστι καὶ ὁ Πόνος ἐκεῖνος, ἡ Καρτερία τε καὶ ἡ Σοφία καὶ ἡ Ἀνδρεία καὶ ὁ τοιοῦτος ὄχλος τῶν ὑπὸ τῷ Λιμῷ ταττο-μένων ἀπάντων, πολλοὶ ἀμείνους τῶν σῶν δορυφόρων.

ΠΑΟΥΤ. Τί οὖν οὐκ ἀπαλλαττόμεθα, ὦ Ἑρμῆ, τὴν ταχίστην; οὐ γὰρ ἂν τι ἡμεῖς δράσαιμεν ἀξιόλογον πρὸς ἄνδρα ὑπὸ τηλικούτου στρατοπέδου περιεσχνημένον. ΕΡΜ. Ἄλλως ἔδοξε τῷ Διὶ· μὴ ἀποδεικνύμεν οὖν.

32. ΠΕΝ. Ποῖ τοῦτον ἀπάγεις, ὦ Ἀργειφόντα, χειραγωγῶν;

ΕΡΜ. Ἐπὶ τούτῳ τὸν Τίμωνα ἐπέμφθημεν ὑπὸ τοῦ Διός.

ΠΕΝ. Νῦν δὲ Πλούτος ἐπὶ Τίμωνα, ὅποτε αὐτὸν ἐνὼ κακῶς ἔχοντα ὑπὸ τῆς Τρυφῆς παραλαβούσα, του-τοῖσι παραδούσα, τῇ Σοφίᾳ καὶ τῷ Πόνῳ, γενναῖον ἄνδρα καὶ πολλοῦ ἀξίον ἀπέδειξε; οὐτως ἄρα εὐκα-ταρπρόντος ὑμῖν ἡ Πενία δοκῶ καὶ εὐαδίκητος, ὥσθ' ὁ μόνον κτήμα εἶχον, ἀφαιρεῖσθαι με, ἀκριβῶς πρὸς ἐρετὴν ἐξειργασμένον, ἵν' αὖθις ὁ Πλούτος παραλαβὼν αὐτὸν ὕθρει καὶ Τύφῳ ἐγχειρίσας ὁμοῖον τῷ πάλαι, μελῆκτὸν καὶ ἀγεννῆ καὶ ἀνόητον ἀποφῆνας ἀποδῶ καλὸν ἔμοι βράχος ἤδη γεγεννημένον;

ΕΡΜ. Ἔδοξε ταῦτα, ὦ Πενία, τῷ Διὶ.

33. ΠΕΝ. Ἀπέρχομαι· καὶ ὑμεῖς δὲ, ὦ Πόνε καὶ Σοφία καὶ οἱ λοιποὶ, ἀκολουθεῖτέ μοι. Οὐτός δὲ τάχα εἴπεται ὅταν με οὖσαν ἀπολείψει, ἀγαθὴν συνεργὸν καὶ διδάσκαλον τῶν ἀρίστων, ἥ συνὼν θυγινοῦς μὲν τὸ σῶμα, ἐρρωμένος δὲ τὴν γνώμην διετέλεσεν, ἀνδρὸς βίον ζῶν καὶ πρὸς αὐτὸν ἀποβλέπων, τὰ δὲ περιττὰ καὶ πολλὰ ταῦτα, ὥσπερ ἐστίν, ἀλλότρια ὑπολαμβάνων.

ΕΡΜ. Ἀπέρχονται· ἡμεῖς δὲ προσώμεν αὐτῷ.

34. ΤΙΜ. Τίνες ἐστέ, ὦ κατάρτοι; ἢ τί βουλόμε-να εὖρο ἤκετε ἄνδρα ἐργάτην καὶ μισθοφόρον ἐνο-

digitos nescio quo pacto elaberis; at contra viscosa ac tenax Paupertas est, facilem ansam præbens, et infinitos uncus ex omnibus corporis partibus exsertos habet, ita ut, qui ad eam accesserint, continuo arripiantur, nec se facile illinc expedire queant. Verum interea dum sermones nugando cædi-mus, rem haud negligendam oblitus sumus.

PLUT. Quam?

MER. Thesaurum non adduximus, quo tamen vel ma-xime nobis opus erat.

30. PLUT. Hac quidem causa animo otioso esto. Eum enim semper sub terra relinquo, quum ad vos ascendo, im-perans domi ut maneant foribus occlusis, neve cuiquam aper-riat, ni me clamantem audierit.

MER. Sed jam Atticos fines ingrediamur; tu vero se-quare hac prehensum me chlamyde tenens, donec ad extre-mos limites pervenero.

PLUT. Recte sane, o Mercuri, quod mihi cæco viam præis; sin me deseras, fortasse in Hyperbolium aliquem aut Cleonem oberrans incidam. Sed quis hic sonus, quasi si ferrum ad saxum allidatur?

31. MER. Hic Timon videlicet montanum ac saxosum agellum fodit. Papæ! et Paupertas adest, et ille Labor, tum etiam Tolerantia, et Sapientia, nec non Fortitudo, et totum illud agmen, quod secum sub signis habere solet Fames; multo haud dubie animosiores sunt tuis illis satelli-tibus.

PLUT. Quid igitur causæ sit, quin hinc quam occissime fugiamus? neque enim est ut quidquam a nobis memorabile geratur cum eo viro, qui tanto instructus exercitu sit.

MER. Jovi aliter visum est; quare strenui simus.

32. PAUP. Cæcum istum, o Argiphonta Mercuri, quo-nam abducis?

MER. Nos ad hunc Timonem legavit Jupiter.

PAUP. Quid? nunc ad Timonem Plutus mittitur, quando ego, pessime a Luxu habitum quum accepissem, his, quos vides, Mercuri, Sapientia et Labori tradens virum fortem et quantivis pretii effeci? Itane vobis idonea Paupertas visa est, in qua sic illudatis, ut quem unum mihi habebam, eri-pere postuletis, postquam ad virtutem probe factus est, ut illum Plutus denuo acceptum Contumelia et Arrogantia tradens, qualis olim fuit, talem eum efficiat, mollem scilicet, ignavum et stolidum; mihi denique illum reddat, ubi nullius pretii fuerit et detricto panno haud melior?

MER. Jovi sic visum est, o Paupertas.

33. PAUP. Abeo igitur: vosque adeo, Labor, Sapientia, vosque ceteri, qui mecum aderatis, sequimini. Næ iste posterius sentiet, qualem me reliquerit, optimam nempe operis consortem, et quæ ipsum ad præstantissima quæque erudierim; me, inquam, quacum degens tum salubri cor-pore, tum animo vegetus fuit, viri vitam agens, et sese respiciens; cetera autem supervacanea existinans, ut re ipsa talia sunt.

MER. Abeunt: nostrum nunc est hominem convenire.

34. TIM. Qui estis vos, o scelera? aut quorsum huc ve-nistis? mihi ne ut molesti sitis, homini mercede conducto?

γλήσοντες; ἀλλ' οὐ χαίροντες ἅπτεται μαιροὶ πάντες ὄντες· ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς αὐτίκα μάλα βάλλων ταῖς βώλοις καὶ τοῖς λίθοις συντρίψω.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ὦ Τίμων, μὴ βάλης· οὐ γὰρ ἀνθρώπους ὄντας βαλεῖς, ἀλλ' ἐγὼ μὲν Ἑρμῆς εἰμι, οὐτοσί δὲ ὁ Πλούτος· ἐπεμψε δὲ ὁ Ζεὺς ἐπακούσας τῶν εὐχῶν. Ὡστε ἀγαθὴ τύχη δέχου τὸν ὄλβον ἀποστάς τῶν πόνων.

ΤΙΜ. Καὶ ὑμεῖς οἰμώζεσθε ἤδη καίτοι θεοὶ ὄντες, ὥς φατε· πάντας γὰρ ἅμα καὶ ἀνθρώπους καὶ θεοὺς μισῶ, τουτοῖν δὲ τὸν τυφλόν, ὅστις ἂν ᾤ, καὶ ἐπιτρίψειν μοι δοκῶ τῇ δικέλλῃ.

ΠΛΟΥΤ. Ἀπίωμεν, ὦ Ἑρμῇ, πρὸς τοῦ Διὸς μελαγχολᾶν γὰρ ὁ ἀνθρώπος οὐ μετρίως μοι δοκεῖ, μή τι κακὸν ἀπέλθω προσλαβών.

35. ΕΡΜ. Μηδὲν σκαῖον, ὦ Τίμων, ἀλλὰ τὸ πᾶν τοῦτο ἄγριον καὶ τραχὺ καταβαλὼν προτείνας τῷ χεῖρε λάμβανε τὴν ἀγαθὴν τύχην καὶ πλοῦτε· πάλιν καὶ ἴσθι Ἀθηναίων τὰ πρῶτα καὶ ὑπερόρα τῶν ἀχαρίστων ἐκείνων μόνος αὐτὸς εὐδαιμονῶν.

ΤΙΜ. Οὐδὲν ὑμῶν δέομαι· μὴ ἐνοχλεῖτέ μοι· ἱκανὸς εἰμὶ πλοῦτος ἢ δίκελλα· τὰ δ' ἄλλα εὐδαιμονέστατός εἰμι, μηδενός μοι πλησιάζοντος.

ΕΡΜ. Οὕτως, ὦ τᾶν, ἀπανθρώπως;

τόνδε φέρω Διὶ μῦθον ἀπηνέα τε κρατερὸν τε;

Καὶ μὴν εἰκὸς ἦν μισάνθρωπον μὲν εἶναι σε τοσαῦτα ὑπ' αὐτῶν δεινὰ πεπονθότα, μισόθεον δὲ μηδαμῶς, οὕτως ἐπιμελουμένων σου τῶν θεῶν.

36. ΤΙΜ. Ἀλλὰ σοὶ μὲν, ὦ Ἑρμῇ, καὶ τῷ Διὶ πλείστη χάρις τῆς ἐπιμελείας, τουτοῖν δὲ τὸν Πλούτον οὐκ ἂν λάβοιμι.

ΕΡΜ. Τί δή;

ΤΙΜ. Ὅτι καὶ πάλαι μυρίων μοι κακῶν αἴτιος ὁδὸς κατέστη κολάζει τε παραδοὺς καὶ ἐπιδούλους ἐπαγαγὼν καὶ μῆσος ἐπεγείρας καὶ ἡδυσθαίῃα διαφθείρας καὶ ἐπίσθονον ἀποφῆνας, τέλος δὲ ἄφρων καταλιπὼν οὕτως ἀπίστως καὶ προδοτικῶς· ἢ βελτίστη δὲ Πενία πόνοισι με τοῖς ἀνδρικοτάτοις καταγομνάσασα καὶ μετ' ἀληθείας καὶ παρρησίας προσομιλοῦσα τὰ τε ἀναγκαῖα κάμνοντι παρέιγε καὶ τῶν πολλῶν ἐκείνων καταφρονεῖν ἐπαίδευεν ἐξ αὐτοῦ ἐμοῦ τὰς ἐλπίδας ἀπαρτήσασά μοι τοῦ βίου καὶ δείχασα ὅστις ἦν ὁ πλοῦτος ὁ ἐμὸς, ὃν οὔτε κολάζει οὐτε συκοφάντης φοβῶν, οὐ δῆμος παροξυνθεὶς, οὐκ ἐκκλησιαστής ψηφοφορήσας, οὐ τύραννος ἐπιβουλεύσας ἀφελέσθαι δύναιτ' ἄν.

37. Ἐρρωμένος τοιγαροῦν ὑπὸ τῶν πόνων τὸν ἄγρον τουτοῖν φιλοπόνως ἐργαζόμενος, οὐδὲν ὁρῶν τῶν ἐν ἅσπεσι κακῶν, ἱκανὰ καὶ διαρκῆ ἔχω τὰ ἄλφιστα παρὰ τῆς δικέλλης. Ὡστε παλινδρομῶ, ὦ Ἑρμῇ, ἅπιθι τὸν Πλούτον ἀπαγαγὼν τῷ Διὶ· ἐμοὶ δὲ τοῦτο ἱκανὸν ἦν, πάντας ἀνθρώπους ἡβηδὸν οἰμῶζειν ποιῆσαι.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ὦ ἀγαθέ· οὐ γὰρ πάντες εἰσὶν ἐπιτήδαιοι πρὸς οἰμωγὴν. Ἀλλ' ἔα τὰ ὄργιλα ταῦτα

Sed non sine infortunio estis hinc abituri, quam pessimi mortalium sitis omnes : jam enim vos et glebis et saxis opertos male perdam.

MER. Cave, Timon, cave saxis nos petas : non enim tu homines percusseris. Videlicet ego Mercurius sum, hic vero, Plutus. Ad te autem Jupiter, auditis precibus uis, nos misit. Itaque adeo, quod tibi faustum sit, felicitatem et opes excipe, laboribus in posterum valere jussis.

TIM. Vos quoque, etsi, ut praedicatis, dii estis, vapulabitis tamen; nam et deos et homines omnes ex aequo odi. Cæcum vero istum, quisquis est, hoc meo ligone comminuere certum est.

PLUT. Per Jovem, o Mercuri, abeamus, ne quod malum mihi accersam : plane enim homo insanire videtur.

35. MER. Ne quid inscite facias, Timon; quin potius agrestissimum istuc et asperum ingenium mitte, porrectisque manibus bonam fortunam excipe, ac denuo dives fias, et Atheniensium esto primus; illosque ingratos despice, unice unus beatus.

TIM. Ne mihi negotium facessite : vobis haudquaquam egeo : affatim copiarum in hoc ligone habeo; cetera felix, si ad me nemo accedat.

MER. Tene adeo inhumane agere, amice?

Hæcne Jovi referam tam dura atque aspera dicta?

Non sane incredibile erat, invisos esse tibi homines, a quibus tot tibi ortæ essent injuriæ; deos autem odiare, qui tibi optime consultum velint, haud sane par fuit.

36. TIM. Tibi quidem, Mercuri, ac Jovi præterea maximam habeo gratiam, quod me haud neglexistis : istunc vero Plutum haudquaquam admittam.

MER. Quamobrem?

TIM. Quia et olim infinitorum mihi causa malorum hic fuit, assentatoribus me prodens, mihi insidiatores immitens, odium exsuscitans, deliciis corrumpens et livori obiciens; ad postremum me repente per summam perfidiam, ut proditore dignum erat, deserens. Contra autem optima Paupertas labore perquam virili me exercens, ac mecum perpetuo agens cum veracitate et libertate dicendi, quæ tempus postulavit, ea mihi opus facienti præbuit, et tot illas res despiciere docuit, efficiens ut omnes spes vitæ in memet sitæ essent; ostendens præterea, quænam divitiarum mearum forent, quas neque assentator palrans, neque sycophanta me terrenus, non populus exasperatus, non quilibet in concione suffragium ferens, non denique tyrannus insidias struens mihi posset eripere.

37. Aucto itaque per laborem robore, agrum hunc industrie colens, nihil videns malorum eorum, quæ tot in urbe occurrunt, sufficientem ac perennem victum hujus lignonis ope mihi paro. Quare iter tuum relegens abito, Mercuri, Plutum ad Jovem abducens : mihi autem hoc sat erit, si omnes omnino homines ejulare coegerim.

MER. Cave istuc dicas, o bone : neque enim omnes ad ejulandum recte comparati sunt. Sed istam tuam iracun-

καὶ μεираκιώδη καὶ τὸν Πλούτον παράλαβε. Οὗτοι ἀποβλήτ᾽ ἐστὶ τὰ δῶρα τὰ παρὰ τοῦ Διός.

ΠΛΟΥΤ. Βούλει, ὦ Τίμων, δικαιολογήσωμαι πρὸς σέ; ἢ χαλεπαίνεις μοι λέγοντι;

TIM. Λέγε, μὴ μακρὰ μέντοι, μηδὲ μετὰ προσιμίων, ὥστερ' οἱ ἐπιτριπτοὶ ῥήτορες· ἀνέξομαι γὰρ σε διότι λέγοντα διὰ τὸν Ἑρμῆν τούτον.

38. ΠΛΟΥΤ. Ἐχρῆν μὲν ἴσως καὶ μακρὰ εἰπεῖν, οὕτω πολλὰ ὑπὸ σοῦ κατηγορηθέντα· ὁμως δὲ δρᾷ εἰ τί σε, ὡς ρῆς, ἡδίκηκα, ὅς τῶν μὲν ἡδίστων ἀπάντων αἰτίᾳ σοὶ κατέστην, τιμῆς καὶ προεδρίας καὶ στεφάνων καὶ τῆς ἀλλῆς τρυφῆς, περιβλεπτός τε καὶ ἀοιδίμος δι' ἐμὲ ἦσθα καὶ περισπούδαστος· εἰ δέ τι χαλεπὸν ἐκ τῶν κώλων πέπονθας, ἀναίτιος ἐγὼ σοὶ· μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἡδίκημαι τούτῳ ὑπὸ σοῦ, διότι με οὕτως ἀτίμως ὑπέβαλες ἀνέξαι καταράτοις ἐπαινοῦσι καὶ καταγοητεύουσι καὶ πάντα τρόπον ἐπιβουλεύουσι μοι· καὶ τὸ γέ τελευταῖον ἐγρήσθῃ ὡς προδεδουκά σε, τούναντιόν δὲ αὐτὸς ἐγκαλέσκει μοι πάντα τρόπον ἀπελαθεί· ὑπὸ σοῦ καὶ ἐπὶ κερᾶν ἐξωσθῆς τῆς οἰκίας. Τοιγαρὺν ἀντὶ μαλακῆς χλινὸς ταύτην τὴν διφθέραν ἡ τιμωράτῃ σοὶ Πενία περιτίθεικεν. Ὡστε μάρτυς ὁ Ἑρμῆς οὕτοσι πῶς ἐπέτεον τὸν Δία μηκέτ' ἤκειν παρὰ σέ οὕτω δυσμενῶς μοι προσενηγεμένον.

39. EPM. Ἀλλὰ νῦν ὁρᾷς, ὦ Πλούτε, οἷος ἤδη γιγνέται; ὥστε θαρρῶν ξυνδιὰτριβε αὐτῷ· καὶ σὺ μὲν σκέπτε ὡς ἔχεις· σὺ δὲ τὸν Θησαυρὸν ὑπάγαγε τῇ διέλλῃ· ὑπακούσεται γὰρ ἐμδοήσαντί σοι.

TIM. Πειστέον, ὦ Ἑρμῆ, καὶ αὖθις πλουτητέον. Τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὅποτε οἱ θεοὶ βιάζονται; Πλὴν ὅρα γε, ἐς ὅτ᾽ αὖ με πράγματα ἐμβάλλεις τὸν κακοδαίμονα, ὅς ἔχει νῦν εὐδαιμονέστατα διάγων χρυσὸν ἄνω τοσούτον λήϊον· αὐδὲν ἀδίκησας καὶ τοσαύτας φροντίδας ἀναδέξομαι.

40. EPM. Ὑπόστηθι, ὦ Τίμων, δι' ἐμὲ, καὶ εἰ χαλεπὸν τοῦτο καὶ οὐκ οἰστόν ἐστιν, ὅπως οἱ κόλακες ἐκείνοι διαρραγῶσιν ὑπὸ τοῦ φθόνου· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τὴν Αἴτνην ἐς τὸν οὐρανὸν ἀναπτήσομαι.

ΠΛΟΥΤ. Ὁ μὲν ἀπελήλυθεν, ὡς δοκεῖ· τεκμαίρομαι γὰρ τῇ εἰρεσίᾳ τῶν πτερῶν· σὺ δὲ αὐτοῦ περίμενε· ἀναπέμφω γάρ σοι τὸν Θησαυρὸν ἀπελθὼν· μᾶλλον δὲ παῖς. Σέ φημι, Θησαυρὲ χρυσοῦ, ὑπάκουσον Τίμονι τούτῳ καὶ παράσχες σεαυτὸν ἀνελεσθαι. Σκέπτε, ὦ Τίμων, βαθείας καταφέρων. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν ὑπεκστήσομαι.

41. TIM. Ἄγε, ὦ δίκελλα, νῦν μοι ἐπίρρῳσον σεαυτὴν μὴ καὶ κάμης ἐκ τοῦ βάθους τὸν Θησαυρὸν ἐς τοῦμπανὲς προκαλουμένη. Ὡ Ζεῦ τεράστιε καὶ φίλοι Κορύβαντες καὶ Ἑρμῆ κερόδιε, πόθεν τοσούτον χρυσίον; ἢ πῶς ὄναρ ταῦτά ἐστι; δέδια γοῦν μὴ ἀνθρακας εὖρος ἀνεγρόμενος ἀλλὰ μὴν χρυσίον ἐστὶν ἐπίσημον, ὑπερῶν, βαρὺ καὶ τὴν πρόσφιν ὑπερήδιστον.

Ὁ χρυσὸς, δεξιόμα κάλλιστον βροτοῖς· αἰδόμενον γὰρ πῦρ ὅτε διακρέπεις καὶ νύκτωρ καὶ

diam et inconsulti adolescentis impetum mittas, ac Plutum recipe. Quae a Jove mittuntur dona, ea nequiquam aspernanda sunt.

PLUT. Quid, Timon, vin' me causam adversus te agere? an tibi molestum est loqui me?

TIM. Dic, sino, modo ne longam orationem nec proceris instructam habeas, ut perditissimi isti rhetores: sustinebo enim te pauca dicentem, Mercurii hujusce gratia.

38. PLUT. Consentaneum quidem erat proluxa oratione uti me, quem tam graviter accusasti; tamen dispice an te, quod ais, injuria affecerim, qui tibi suavissimarum quarumque rerum, honoris scilicet, primi loci, coronarum aliarumque voluptatum causa fui: propter me spectabilis eras, et ab omnibus celebratus ac cultus; si quid autem, quod nolis, ab assentatoribus tibi accidit, in me non haeret culpa, imo mihi abs te haec facta injuria est, quem adeo contumeliose sceleratorum illorum libidini subjeceris, laudantium, adulantium, omni arte insidiantium mihi. Quia etiam post omnia dixisti proditum te a me fuisse: at contra ego te accusaverim, omni modo ex aedibus excussus et capite protrusus foras. Quare pro molli chlamyde rheonem tibi induit veneranda ista Paupertas; itaque hic Mercurius testabitur, quam enixe Jovem obsecraverim, ne ad te denuo mitterer, qui tantum in me odium exseruisses.

39. MER. At nunc viden', Plute, qualis repente factus sis? itaque cum eo jam audacter facito ut consuescas. Tu quidem, Timon, terram fodito, quod facis; at tu, Plute, Thesaurum sub ejus ligonem adductum facito; tibi enim inclamanti auscultabit.

TIM. Parere necesse est, Mercuri, et de integro ditescendum. Quum enim dii ipsi vim adhibeant, quid, quæso, te fiat? Tamen illud vide, in quæ me conjecturus sis incommoda, qui vita usque adhuc feliciter exacta, repente tantam auri vim accepturus sim, et tot me curis impliciturus, quum nihil mali fecerim.

40. MER. Perfer atque obdura, Timon, mea causa, etiamsi istuc molestum est et agre tolerandum; perfer, inquam, saltem ut invidia disrumpantur assentatores. Ego autem in caelum, ubi supra Ætnæ cacumen ascendero, rursus volabo.

PLUT. Abiit quidem Mercurius, ut videtur: id enim ex alarum remigatione conjicio. Tu vero, Timon, istic maneto; hinc enim ubi abiero, Thesaurum ad te mittam; imo autem ligone impacto terram feri. Heus, heus, tibi dico, auri Thesauri, huic Timoni ausculta, teque illi tollendum e terra objice. Heus, Timon, strenue fodito, ligonem altius impingens. At ego vobis nunc abscedam.

41. TIM. Age, o ligo, mihi nunc validissimus fias, ne defatigare, dum Thesaurum ex terræ penetrabilibus in lucem eruis. O Jupiter prodigialis, et propitii Corybantes, et Mercuri luci præses, unde mihi tantum auri? hocce somnium fuerit? Male metuo, ne expergefactus pro thesauro carbones (quod aiunt) reperiam. At profecto aurum signatum video, subrubescens, ponderosum, et aspectu quam gratissimum.

Aurum, suave munus es mortalibus: namque ignis instar eximie micas et noctu et interdiu.

μεθ' ἡμέραν. Ἐλθέ, ὦ φίλτατε καὶ ἐρασμιώτατε. Νῦν πείθομαι γέ καὶ Δία ποτὲ γενέσθαι χρυσόν· τίς γάρ οὐκ ἂν παρθένος ἀναπεπταμένοις τοῖς κόλποις ὑπεδέξατο οὕτω καλὸν ἐραστήν διὰ τοῦ τέγους καταρρέοντα;

42. Ὁ Μίδα καὶ Κροῖσε καὶ τὰ ἐν Δελφοῖς ἀναθήματα ὡς οὐδὲν ἄρα ἦτε ὡς πρὸς Τίμωνα καὶ τὸν Τίμωνος πλοῦτον, ὥς γε οὐδὲ ὁ βασιλεὺς ὁ Περσῶν Ἰσος. Ὁ δίκελλα καὶ φιλάτῃ διφθέρα, ὑμᾶς μὲν τῷ Πανὶ τούτῳ ἀναθεῖναι καλόν· αὐτὸς δὲ ἦδη πᾶσαν πριάμενος τὴν ἐσχατίαν, πυργίον οἰκοδομῶσάμενος ὑπὲρ τοῦ θησαυροῦ, μόνῳ ἐμοὶ ἱκανὸν ἐνδιατῆσθαι, τὸν αὐτὸν καὶ τάφον ἀπυθανὸν ἔξω μοι δοκῶ. Δεδόχθω δὲ ταῦτα καὶ νενομοθετήσω πρὸς τὸν ἐπιλοῖπον βίον, ἀμικξία πρὸς ἅπαντας καὶ ἀγνωσία καὶ ὑπερψία· φίλος δὲ ἡ ξένος ἡ ἐταῖρος ἡ Ἐλέου βωμὸς ὕβλος πολὺς· καὶ τὸ οἰκτεῖραι δακρύοντα ἡ ἐπικουρῆσαι δεομένη παρανομία καὶ καταλύσις τῶν ἐθῶν· μονήρης δὲ ἡ διαίτα καθάπερ τοῖς λύκοις, καὶ φίλος εἰς Τίμων.

43. Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἐχθροὶ καὶ ἐπίβουλοι· καὶ τὸ προσομιλῆσαι τινὶ αὐτῶν μίσημα· καὶ ἦν τινὰ ἴδω μόνον, ἀποφράς ἡ ἡμέρα· καὶ ὅλως ἀνδριάντων λιθίνων ἢ χαλκῶν μὲν δὲν ἡμῖν διαφερέτωσαν· καὶ μήτε κήρυκα δεχώμεθα παρ' αὐτῶν μήτε σπονδὰς σπενδώμεθα· ἡ ἐρημία δὲ ὅρος ἔστω πρὸς αὐτούς. Φυλῆται δὲ καὶ φράτορες καὶ δημόται καὶ ἡ πατρὶς αὐτῇ ψυχρὰ καὶ ἀνωφελῆ ὀνόματα καὶ ἀνοήτων ἀνδρῶν φιλοτιμήματα. Πλουτεῖτω δὲ Τίμων μόνος καὶ ὑπεροράτω ἅπαντων καὶ τρυφάτω μόνος καθ' ἑαυτὸν, κολακείας καὶ ἐπαίνων φορτικῶν ἀπληλαγμένος· καὶ θεοὺς θυέτω καὶ εὐοχεῖτω μόνος ἑαυτῷ γείτων καὶ δημορ, ἐκὰς ὧν τῶν ἄλλων. Καὶ ἀπαξ ἑαυτὸν δεξιώσασθαι δεδόχθω, ἢν δὲ ἀποθανεῖν, καὶ ἑαυτῷ στέφανον ἐπενεγχεῖν.

44. Καὶ ὄνομα μὲν ἔστω ὁ Μισάνθρωπος ἥδιστον, τοῦ τρόπου δὲ γνωρίσματα δυσκολία καὶ τραχύτης καὶ σκαιότης καὶ ὀργὴ καὶ ἀπανθρωπία· εἰ δὲ τινὰ ἴδοιμι ἐν πυρὶ καταδιαφθερόμενον καὶ σθενύναι ἱκετεύοντα, πίστι καὶ ἐλαΐω κατασθενύναι· καὶ ἦν τινὰ τοῦ χειμῶνος ὁ ποταμὸς παραφέρῃ, ὁ δὲ τὰς χεῖρας ὀρέγων ἀντιλαβέσθαι δέηται, ὠθεῖν καὶ τοῦτον ἐπὶ κεφαλὴν βαπτίζοντα, ὡς μὴδὲ ἀνακύψαι δυνηθεῖν· οὕτω γὰρ ἂν τὴν ἴσῃ ἀπολάβοιεν. Εἰσηγήσατο τὸν νόμον Τίμων Ἐγεκρατίδου Κολλυτεὺς, ἐπεψήφισε τῇ ἐκκλησίᾳ Τίμων ὁ αὐτός. Εἶεν, ταῦτα ἡμῖν δεδόχθω καὶ ἀνδρικῶς ἐμμένωμεν αὐτοῖς.

45. Πλὴν ἀλλὰ περὶ πολλοῦ ἂν ἐποιήσάμην ἅπασιν γνώριμά πως ταῦτα γενέσθαι, διότι ὑπερπλοῦτῳ ἀγχόνῃ γάρ ἂν τὸ πρᾶγμα γένοιτο αὐτοῖς. Καίτοι τί τοῦτο; φεῦ τοῦ τάχους. Πανταχόθεν συνθέουσι κεκοινῶν καὶ πνευστιῶντες, οὐκ οἶδα ὅθεν ὀφραϊνόμενοι τοῦ χρυσίου. Πότερον οὖν ἐπὶ τὸν πάγον τοῦτον ἀνάβας ἀπελαύνω αὐτοὺς τοῖς λίθοις ἐξ ὑπερδεξίων ἀκροβολιζόμενος, ἢ τό γε τοσούτον παρανομήσομεν εἰσάπαξ αὐτοῖς ὀμιλήσαντες, ὡς πλέον ἀνιῶντο ὑπερορώμενοι;

Ades huc, o mea voluptas. Nunc sane mihi credibile sit, etiam Jovem se in aurum olim convertisse: quæ enim virgo amantem adeo formosum, per impluvium defluentem, expanso sinu non excipiat?

42. O Mida, o Cræse, et vos Delphici templi donaria, quam nihil estis præ Timone et Timonis opulentia! ad quem magnus ille Persarum rex ne comparandus quidem est. O ligo, et tu rheno suavissime, optimum erit vos huic Pani consecrasse: at ego jam universum hunc agrum coemam, turremque asservando auro exstruam, quæ me unum excipere possit, non plures: eam quoque sepulchrum mihi, ut opinor, mortuo habebō. Ceterum quoad vivam, hæc sancita sunt, et lege confirmata: hominum omnium congressum fugere, notum habere neminem, omnes autem despiciere; amicus autem vel hospes, vel ara Misericordiæ, logi ac nugæ: cujusquam lamentantis misereri, vel inopi subvenire, legis transgressio habeatur et morum subversio: mihi autem vita sit solitaria itidem ut lupis; et unus omnino amicus, Timon.

43. At ceteri mihi in hostium loco sint et insidiatorum. Eorum quempiam si alloquar, impurus habear; si quando alium videro tantum, is nefastus dies esto: denique nihil apud me statuatur discriminis eos inter et simulacra narmorea aut ærea: neque missum ab iis legatum recipiamus, neque cum iis percutiamus foedus; fines inter me atque illos sunt deserta atque solitudines; tribules vero, et curiales, et populares, quin et patria ipsa, frigida et inutilia nomina habeantur, ac fatuorum hominum ambitio. Solus Timon dives esto, ceterosque omnes despicietur: molliter secum vivat, procul ab assentatoribus et iis qui immodice laudare solent; diis sacrificet ac splendide epuletur solus, sibi vicinus et finitimus, longe a ceteris remotus hominibus. Denique hæc lex esto, se unum amplecti atque amare, si vel mori oporteat, et coronam sibi ipsum imponere.

44. Nomen suavissimum sit Μισάνθρωπος. Morum autem character esto morositas, asperitas, rusticitas, iracundia atque inhumanitas; si quem autem forte igne pereuntem videro, atque ut restinguam obsecrantem, picis atque olei injectu exstinguere decretum esto: tum porro si quem hieme fluvius auferat, atque is manibus porrectis oret ut retineatur, is in caput tradatur et submergatur, quo ne se attollere possit: sic enim isti scelerati par pro pari acciperint. Hanc legem scripsit Timon Echekratidæ F. Colyptensis, concionem in suffragium misit idem Timon. Sic esto, statuta hæc sunt nobis; hæc viriliter observemus.

45. Verum quantivis mihi hoc foret pretii, ut omnes resciant, esse me satis superque divitem: ea enim res ipsos ad suspendium adaxit. Sed hem, quid istuc, quaeso, est? vah quanta properatio! undique pulvere respersi atque exanimati concurrunt; nescio certe unde ipsis aurum suboluerit. Utrum igitur in hunc collem evadens, lapidibus ex superiori loco missis ipsos arceam? an hoc unum adversus legem modo latam faciemus, eos semel ut alloquamur? quo videlicet in congressu contemti,

τοῦτο οἶμαι καὶ ἀμεινον. Ὅστε δεχόμεθα ἤδη αὐτοὺς ὑποστάντες. Φέρ' ἴδω, τίς δ' πρῶτος αὐτῶν οὗτός ἐστι; Γναθωνίδης δ' κόλαξ, δ' πρῶτην ἔρανον αἰτήσαντί μοι ὀρεξάς τὸν βρόχον, πίθους δλους παρ' ἐμοὶ πολλάκις ἐμύμελκας. Ἀλλ' εὖ γε ἐποίησεν ἀφικόμενος· οἰμώξε-
ται γὰρ πρὸ τῶν ἄλλων.

46. ΓΝΑΘ. Οὐκ ἐγὼ ἔλεγον, ὡς οὐκ ἀμελήσουσι Τίμωνος ἀγαθοῦ ἀνδρὸς οἱ θεοί; Χαῖρε Τίμων εὐμορφό-
τατε καὶ ᾄδιστε καὶ συμποτικώτατε.

TIM. Νηδὶ καὶ σύ γε, ὦ Γναθωνίδη, γυπῶν ἀπάν-
των βορώτατε καὶ ἀνθρώπων ἐπιτριπτότατε.

ΓΝΑΘ. Ἀεὶ φιλοσκώμμων σύ γε· ἀλλὰ τοῦ το
συμπόσιον; ὡς καινόν τί σοι ἔσμα τῶν νεοδιδάκτων
διθυράμβων ἤκω κομίζων.

TIM. Καὶ μὴν ἐλεγεία γε ἔση μάλα περιπαθὺς ὑπὸ
ταύτῃ τῇ δικέλλῃ.

ΓΝΑΘ. Τί τοῦτο; παίεις, ὦ Τίμων; μαρτύρομαι·
ὦ Ἡράκλει, τοῦ ἰοῦ, προσκαλοῦμαι σε τραύματος εἰς
Ἄρειον πάγον.

TIM. Καὶ μὴν ἂν γε μικρὸν ἐπιεραδύνῃς, φόνου
τάγα προσκεκλήσῃ με.

ΓΝΑΘ. Μηδαμῶς· ἀλλὰ σύ γε πάντως τὸ τραῦμα
ἴσαι μικρὸν ἐπιπάσας τοῦ χρυσίου· δεινῶς γὰρ ἴσχα-
μὴν ἐστὶ τὸ φάρμακον.

TIM. Ἔτι γὰρ μένεις;

ΓΝΑΘ. Ἀπειμι· σὺ δὲ οὐ χαίρησεις οὕτω σκαίος ἐκ
χρηστοῦ γενόμενος.

47. TIM. Τίς οὗτός ἐστιν δ' προσῶν, δ' ἀναφαλα-
ντίας; Φιλιάδης, κολάκων ἀπάντων δ' βδελυρώτατος.
Οὗτος δὲ ἄγρὸν δλον παρ' ἐμοῦ λαβὼν καὶ τῇ θυγατρὶ
πρῶτα δύο τάλαντα, μισθὸν τοῦ ἐπαίνου, ὅπότε ἔσαντά
με πάντων σωπώντων μόνος ὑπερεπήνεσεν ἐπομοσά-
μενος ὠδικώτερον εἶναι τῶν κύκνων, ἐπειδὴ νοσοῦντα
πρῶτην εἶδὲ με καὶ προσῆλθον ἐπικουρίας δεόμενος,
πλὴν γὰρ δ' γενναῖος προσενέτεινεν.

48. ΦΙΑ. Ὁ τῆς ἀναισχυντίας. Νῦν Τίμωνα γνω-
ρίζετε; νῦν Γναθωνίδης φίλος καὶ συμπότης; τοιγα-
ρὼν δίκαια πέπονθεν οὗτος ἀγάριστος ὢν. Ἡμεῖς δὲ
οἱ παλαιὸν ξυνέθεις καὶ ξυνέφθοι καὶ δημόται δημοῦ με-
τρίζομεν, ὡς μὴ ἐπιτηδῶν δοκῶμεν. Χαῖρε, ὦ δέ-
σποτα, καὶ ὅπως τοὺς μιαιφόνους τούτους κόλακας φυ-
λάτῃ, τοὺς ἐπὶ τῆς τραπέζης μόνον, τὰ ἄλλα δὲ κοράκων
οὐδὲν διαφέροντας. Οὐδέτι πιστευτέα τῶν νῦν οὐδενί-
πάντες ἀχάριστοι καὶ πονηροί. Ἐγὼ δὲ τάλαντον σοὶ
κομίζων, ὡς ἔχοις πρὸς τὰ κατεπείγοντα χρῆσθαι, καθ'
ὅδον ἤδη πλησίον ἤκουσα ὡς πλουτοῖς ὑπερμεγέθη
τινὰ πλοῦτον. Ἦκω τοιγαροῦν ταῦτα σε νοουθήσων·
καίτοι σύ γε οὕτω σοφὸς ὢν οὐδὲν ἴσως δεήσει τῶν
πρὸ ἐμοῦ λόγων, δὲ καὶ τῇ Νέστορι τὸ δέον παραινέ-
σεις ἂν.

TIM. Ἔσται ταῦτα, ὦ Φιλιάδη. Πλὴν ἀλλὰ πρόσ-
θι καὶ σὲ φιλορρονήσομαι τῇ δικέλλῃ.

ΦΙΑ. Ἀνθρώποι, κατέαγα τοῦ κρανίου ὑπὸ τοῦ
ἀχάριστου, διότι τὰ συμφέροντα ἐνουθέτουν αὐτόν.

LUCIANUS. I.

urantur impensius. Erit id, ut opinor, melius. Quare hic
subsistentes, jam eos excipiamus. Age, videam quis hic
sit, qui agmen ducit? Is est Gnathonides assentator, qui nu-
per mihi erantum petenti laqueum porrexit, quum integra
dolia sæpe apud me vomuisset. Sed bene sane factum quod
venit; ante ceteros enim ejulabit.

46. GNATH. Nonne dixi ego sæpius, Timonem virum
bonum a diis non semper neglectum iri? Salve, Timon
formosissime, et suavissime, et potator hilarissime.

TIM. Salve tu quoque, Gnathonide, vulturum omnium
voracissime, et hominum nequissime.

GNATH. Tu quidem semper dicax es; sed ubi paratæ sunt
epulæ? afferro enim tibi novum quoddam canticum ex re-
centibus dithyrambis.

TIM. Atqui elegiaci tu ad hunc ligonem canes, et quidem
perquam patheticæ.

GNATH. Quid istuc? o Timon, men' tu percutis? testes
capiam. O Hercules! hei, hei. Vulneris tibi dicam dico
apud Areopagum.

TIM. At si paululum modo cesses, tu mihi fortasse dicam
cædis dixeris.

GNATH. Non fiet. Sed tu non committes quin huic
vulneri facias medicinam, auri aliquid ei inspergens; facti
enim aurum inprimis ad sistendum sanguinem.

TIM. Etiampe hic manes?

GNATH. Abeo vero. At tibi male erit, qui, olim perquam
benignus, nunc te adeo agrestem et inhumanum præbeas.

47. TIM. Quis hic recalcavster horsum veniens? Is Phi-
liades est, supra omnes assentatores execrandus. Hic vero,
qui a me integrum agrum accepit, tum in dotem filiae ta-
lenta duo, quia canentem me, ceteris tacentibus, solus di-
laudasset, jurejurando affirmans, me vel cynis ipsis sua-
vius canere; ubi me nuper ægrotantem vidit (ad eum enim
me contuleram, mihi ut subveniret, orans), plagas etiam
bonus vir mihi infligere austinuit.

48. PHIL. O impudentiam! nunc Timonem agnoscitis?
nuncine Gnathonides amicus et conviva? Merito vero,
qui adeo ingratus sit, a Timone ita depexus exornatusque
est. At nos, qui jam pridem ejus familiares et synephebi
sumus, ad hæc populares, tamen verecunde agimus, ut ne
in ejus congressum irrumpere videamur. Here, salve; a
sceleratis istis assentatoribus caveto, qui ad mensam tan-
tum præsto sunt: ceterum eos inter et corvos nihil discrimi-
nis. Nostre ætatis hominibus nulla fides habenda est:
ingrati omnes sunt et impuri. At ego talentum tibi afferens,
quo uti ad ea, quæ res postularet, posses, in itinere, quum
jam huc viciniae pervenissem, accepi in re amplissima
te esse constitutum. Venio igitur, hæc, quæ jam audies,
præcepta daturus; etsi fortasse, quum tanta sis præditus
sapientia, his meis sermonibus haud egeas, qui vel Nestori
præcipere possis quid factu opus sit.

TIM. Sane bene, o Philiadæ; sed adesdum, ut te quoque
hoc ligone amantissime excipiam.

PHIL. O cives, fractum mihi ab hoc ingrato cranium est;
quoniam quæ ipsi conducibilia sunt monebam.

49. TIM. Ἴδου τρίτος οὗτος ὁ ῥήτωρ Δημέας προσέρχεται ψήρισμα ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ συγγενὴς ἡμέτερος εἶναι λέγων. Οὗτος ἐκκαίδεκα παρ' ἐμοῦ τάλαντα μίᾳς ἡμέρας ἐκτίσας τῇ πόλει — κατεδέδικαστο γὰρ καὶ ἐδέδετο οὐκ ἀποδιδούς, καὶ γὰρ ἐλεήσας ἐλυσάμην αὐτόν — ἐπειδὴ πρῶν ἔλαχε τῇ Ἐρεχθίδι φυλῇ διανέμειν τὸ θεωρικὸν καὶ γὰρ προσήλθον αἰτῶν τὸ γινώμενον, οὐκ ἔφη γνωρίζειν πολίτην ὄντα με.

50. ΔΗΜ. Χαῖρε, ὦ Τίμων, τὸ μέγα ὄφελος τοῦ γένους, τὸ ἔρεισμα τῶν Ἀθηναίων, τὸ πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος· καὶ μὴν πάσαι σε ὁ δῆμος ξυνειλεγμένους καὶ αἱ βουλαὶ ἀμφοτέραι περιμένουσι. Πρῶτερον δὲ ἀκουσον τὸ ψήρισμα, ὁ ὑπὲρ σοῦ γέγραφα· « Ἐπειδὴ « Τίμων Ἐγεκρατίδου Κολλυτεύς, ἀνὴρ οὐ μόνον καλὸς « ἀγαθὸς, ἀλλὰ καὶ σοφὸς ὥς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ Ἑλλάδι, « παρὰ πάντα χρόνον διατελεῖ τὰ ἀρίστα πράττων τῇ « πόλει, νενίκηκε δὲ πῦξ καὶ πάλην καὶ δρόμον ἐν « Ὀλυμπίᾳ μίᾳς ἡμέρας καὶ τελεῖω ἄρματι καὶ συνω- « ρίδι πωλικῇ —

TIM. Ἀλλ' οὐδὲ ἐθεώρησα ἐγὼ πώποτε εἰς Ὀλυμπίαν.

ΔΗΜ. Τί οὖν; θεωρήσεις ὕστερον· τὰ τοιαῦτα δὲ πολλὰ προσχεῖσθαι ἄμεινον. « Καὶ ἡρίστευσε δὲ ὑπὲρ « τῆς πόλεως πέρυσσι πρὸς Ἀχαρναῖς καὶ κατέκοψε Πε- « λοποννησίων δύο μοίρας —

51. TIM. Πῶς; διὰ γὰρ τὸ μὴ ἔχειν ὅπλα οὐδὲ προὔγραψεν ἐν τῷ καταλόγῳ.

ΔΗΜ. Μέτρια τὰ περὶ σαυτοῦ λέγεις, ἡμεῖς δὲ ἀχάριστοι ἂν εἴμεν ἀμνημονοῦντες. « Ἐτι δὲ καὶ « ψηφίσματα γράφων καὶ συμβουλευόμενος καὶ στρατηγὼν « οὐ μικρὰ ὠφέλησε τὴν πόλιν. Ἐπὶ τούτοις ἀπασι δε- « δοχθῶ τῇ βουλῇ καὶ τῷ δῆμῳ καὶ τῇ Ἡλιαίᾳ κατὰ « φυλὰς καὶ τοῖς δῆμοις ἰδίᾳ καὶ κοινῇ πᾶσι χρυσοῦν « ἀναστῆσαι τὸν Τίμονα παρὰ τὴν Ἀθηνᾶν ἐν τῇ ἀχρο- « πόλει, κεραυνὸν ἐν τῇ δεξιᾷ ἔχοντα καὶ ἀκτίνας ἐπὶ « ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ στεφανώσαι αὐτὸν χρυσοῖς στεφά- « νοις καὶ ἀνακηρυχθῆναι τοὺς στεφάνους τῆμερον Διο- « νυσίοις τραγωδοῖς καινοῖς — ἀχθῆναι γὰρ δι' αὐτὸν « δεῖ τῆμερον τὰ Διονύσια. — Εἶπε τὴν γνώμην Δημέας « ὁ ῥήτωρ, συγγενὴς αὐτοῦ ἀγχιστεὺς καὶ μαθητὴς « ὢν· καὶ γὰρ ῥήτωρ ἀριστος ὁ Τίμων καὶ τὰ ἄλλα « πάντα ὅποσα ἂν ἐθέλῃ. »

52. Τοῦτ' ἐν οὖν σοὶ τὸ ψήρισμα. Ἐγὼ δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἐβούλομην ἀγαγεῖν παρὰ σέ, ὃν ἐπὶ τῷ σῷ ὀνόματι Τίμονα ὠνόμαξα.

TIM. Πῶς, ὦ Δημέα, ὅς οὐδὲ γεγάμηκας, ὅσα γε καὶ ἡμᾶς εἰδέναι;

ΔΗΜ. Ἀλλὰ γὰμῶ, ἦν διδοῖ θεός, ἐς νέωτα καὶ παιδοποιήσομαι καὶ τὸ γεννηθισμόμενον — ἄρρεν γὰρ ἔσται — Τίμονα ἤδη καλῶ.

TIM. Οὐκ οἶδα, εἰ γὰμῆσεις ἔτι, ὦ οὗτος, τῆλικαύτην παρ' ἐμοῦ πληγὴν λαμβάνων.

ΔΗΜ. Οἴμοι τί τοῦτο; τυραννίδι Τίμον ἐπιχειρεῖς καὶ τύπτεις τοὺς ἐλευθέρους οὐ καθαρῶς ἐλεύθερος οὐδ'

49. TIM. Ecce autem tertius ille advenit, rhetor ille Demea, decretum in dextra ferens, seque mihi cognatum dicens. Hic quum de meo solvisset reipublicae uno die sedecim talenta (damnatus enim fuerat et in vincula coniectus, quum solvere nequirit; atque ego, quem illius commiseresceret, hominem liberavi), nuper autem sortito theoricum Erechtheidi tribui diriberet, ego vero accessissem, ut, quod mihi obtingebat, acciperem, dixit non constare sibi civis necne forem.

50. DEM. Salve, Timon, totius gentis salus, Atheniensium fulcrum, Graeciae propugnaculum; jam diu te totius populi conventus et utraque curia exspectant. Sed prius audito decretum, quod in honorem tuum a me scriptum est: « Quandoquidem Timon Colyptensis Echekratidae F., vir non tantum probitate praestans, sed sapientia etiam praeditus, quanta haud in quoquam Graeci nominis reperitur, per omne tempus multa pro republica praeclare gessit; vicit autem uno die pugilatu et lucta et cursu in ludis Olympicis, quadrigis praeterea et bigis equestribus —

TIM. Qui pole, Demea, quum nunquam ludos Olympicos ne spectaverim quidem?

DEM. Quid tum? eos postea spectabis: talia praeterea hujus generis multa addi satius est. « Quin et anno praeterito strenue se circa Acharnas adversus Peloponnesios pro republica gessit, et duas ipsorum moras cecidit —

51. TIM. Qui tandem? nam arma mihi deerant; inde conscribi cum ceteris non potui.

DEM. De te modeste loqueris, Timon; nos autem plane ingrati haberemur, nisi memores essemus. « Insuper scriptis decretis, et consilio dato, exercitu ducto, civitati inprimis profuit. Ob haec omnia placuit curiae, et populo, et Heliae per tribus, populis autem Atticae singillatim, omnibus communiter, aureum Timonem collocare juxta Minervam in arce, fulmen dextra tenentem, radiato septies capite; eum praeterea aureis coronis redimire, eumque honorem hodie in Dionysiis tragodis novis proclamari: nam hodie Timonis causa Dionysia hic sunt. Hanc sententiam dixit Demea rhetor, Timonis cognatus genere proximus, ejusque discipulus; etenim optimus rhetor est Timon, et quicquid ei esse libuerit. »

52. Ad hunc igitur modum se tibi habet decretum: ego autem praeterea de adducendo ad te filio cogitabam, quem de tuo nomine Timonem vocavi.

TIM. Quo pacto, Demea, qui, quod sciam, nunquam uxorem duxisti?

DEM. At, deo juvante, ducam anno proximo, et liberis procreandis operam dabo; et, quod nascetur, Timonem ei jam dico nomen; nam mas erit.

TIM. Haud equidem scio, utrum uxorem unquam sis ducturus, a me tam gravi ictu accepto.

DEM. Hei, hei. Quid hoc? tyrannidem invadere cogitas, Timon, liberos homines percutiens, tu, de cujus li-

ἰσὺς ὢν; Ἀλλὰ δώσεις ἐν τάχει τὴν δίκην τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι τὴν ἀκρόπολιν ἐνέπρησας.

53. TIM. Ἀλλ' οὐκ ἐμπέπρησται, ὦ μικρὲ, ἡ ἀκρόπολις· ὥστε δῆλος εἰ σycophαντῶν.

ΔΗΜ. Ἀλλὰ καὶ πλουτεῖς τὸν ὀπισθοδόμον διορύζας.

TIM. Οὐ διώρυκται οὐδὲ οὗτος· ὥστε ἀπίθανά σου καὶ ταῦτα.

ΔΗΜ. Διορυγῆσεται μὲν ὑστερον· ἤδη δὲ σὺ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ ἔχεις.

TIM. Οὐκοῦν καὶ ἄλλην λάμβανε.

ΔΗΜ. Οἷμοι τὸ μετάρρενον.

TIM. Μὴ κέρραχθι· κατοίσω γάρ σοι καὶ τρίτην· ἐπεὶ καὶ γελῶσα πᾶμπαν ἂν πάθοιμι δύο μὲν Λακεδαιμονίων μοίρας κατακόψας ἀνοπλος, ἐν δὲ μιᾶν ἀνθρώπων μὴ ἐπιτρίψας· μάτην γάρ ἂν εἴην καὶ νενικηκώς Ὀλύμπια πύξ καὶ πάλην.

54. Ἀλλὰ τί τοῦτο; οὐ Θρασυκλῆς δὲ φιλόσοφος οὗτος ἐστίν; Οὐ μὲν οὖν ἄλλος· ἐκπετάσας γοῦν τὸν πώγωνα καὶ τὰς ὀφρῦς ἀνατείνας καὶ βρενθυόμενός τι πρὸς αὐτὸν ἔρρηγας, τιτανῶδες βλέπων, ἀνασσεσούμενός τὴν ἐπὶ τῷ μετώπῳ κομην, Αὐτοδορέας τις ἡ Τρίτων, οἶους δὲ Ζεῦξίς ἔγραψεν. Οὗτος δὲ τὸ σῆμα εὐσταλῆς καὶ κόσμιος τὸ βάδισμα καὶ σωφρονικός τὴν ἀνδρολὴν εἴσθεν μυρία ὅσα περὶ ἀρετῆς διεξιών καὶ τῶν ἰδίων χειρόνων κατηγορῶν καὶ τὸ ὀλιγαρχεῖς ἐπαινῶν, ἐπειδὴ λουσάμενος ἀφίκοιτο ἐπὶ τὸ δεῖπνον καὶ ὁ πῆξις μενέλην τὴν κύλικα ὀρέξειεν αὐτῷ — τῷ ζωροτέρῳ δὲ χεῖρει μάλιστα — καθάπερ τὸ Αἰθῆς ὕδωρ ἐκπιῶν ἐναντιώτατα ἐπιδείκνυται τοῖς ἐοιθινοῖς ἐκείνοις λόγοις παραπράξων ὥσπερ ἱκτινὸς τὰ ὄψα καὶ τὸν πλησίον παραγκωνιζόμενος, καρύκης τὸ γένειον ἀνάπλευς, κυνέων ἐμπορούμενος, ἐπικεκυρῶς, καθάπερ ἐν ταῖς λασπίσι τὴν ἀρετὴν εὐρήσειν προσδοκῶν, ἀκριβῶς τὰ τρύβλια τῷ λιγανῷ ἀποσμήχων, ὡς μὴδὲ ὀλίγον τοῦ μυστατοῦ καταλίποι.

55. Μεμφέμοιρος ἀεὶ, κἂν τὸν πλακοῦντα ὄλον ἡ τὸν σὺν μόνος τῶν ἄλλων λάβῃ, ὅ τι περ λιχνείας καὶ ἐπληστίας ὄφελος, μέθυτος καὶ πάροινος, οὐκ ἄχρι ὧπλις καὶ ὀρηγστὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ λοιδορίας καὶ ὀργῆς. Προσέτι καὶ λόγοι πολλοὶ ἐπὶ τῇ κύλικι, τότε δὴ καὶ μάλιστα, περὶ σωφροσύνης καὶ κοσμιότητος· καὶ ταῦτα φησιν ἤδη ὑπὸ τοῦ ἀκράτου πονήρως ἔχων καὶ ὑποτρυλίζων γελῶν· εἴτα ἔμετος ἐπὶ τούτοις· καὶ τὸ τελευταῖον, ἀράμενοι τινες ἐκφέρουσιν αὐτὸν ἐκ τοῦ συμποσίου τῆς αὐλητρίδος ἀμφοτέραις ἐπειλημμένον. Πλὴν ἀλλὰ καὶ νήρων οὐδενὶ τῶν πρωτείων παραχωρήσειεν ἐν ψεύσματος ἐνεκα ἢ θρασυτύτης ἢ φιλαργυρίας· ἀλλὰ καὶ κολάκων ἐστὶ τὰ πρῶτα καὶ ἐπιорχεῖ προχειρότατα, καὶ ἡ γοητεία προηγείται καὶ ἡ ἀναισχυντία παρομάρτει, καὶ δῶκε πάνσφορόν τι χρῆμα καὶ πανταχόθεν ἀκριβῆς καὶ ποιικίως ἐντελής. Οἰμώζεται τοιγαροῦν οὐκ εἰς μακρὰν χρηστὸς ὢν. Τί τοῦτο; παπαῖ, χρόνιος ἤμιν Θρασυκλῆς.

56. ΘΡΑΣ. Οὐ κατὰ ταῦτά, ὦ Τίμων, τοῖς πολλοῖς

bertate et civitate non plane constat? Sed cito penas dabis, tum ob alia multa, tum quod ignem arci subjeceris.

53. TIM. At enim, o scelus, incensa arx non est: quare cuivis apparet esse te sycophantam.

DEM. At perfodisti aerarium, et inde natae tibi sunt opes.

TIM. Sed perfossum non est; quare ne istaec quidem credibilia sunt, quae dicis.

DEM. Perfodietur quidem postea; sed jam tu illa omnia penes te habes, quae istud continet.

TIM. Itaque hunc tibi ictum habeto alterum.

DEM. Hei, hei tergo meo.

TIM. Mitte clamorem; sin minus, tertium tibi ictum inflixero: alioquin hoc plane ridiculum mihi acciderit, si unicum modo homuncionem eumque impurissimum haud perdam, qui Lacedaemoniorum duas moras, inermis ipse, internecone delevit: nam frustra quoque vicerim Olympia et pugilatu et lucta.

54. Quid hoc autem? ecquid hic est Thrasyclus philosophus? Et certe is est: sane exporrecta barba, in frontem sublatis superciliis, graviter secum ac superbe murmurans venit, Titanice spectans, capillis anterioribus retrorsum rejectis, plane illum ipsum Boream aut Tritonem referens, quales pinxit Zeuxis. Hic ille est, qui habitu simplicitatem, incessu modestiam, pallio sapientiam ac moderationem praese fert; qui mane plurima de virtute disserit, et eos, qui voluptate gaudent, graviter accusat, frugalitatem laudans; at ubi lautus a balneo ad cornam venit, et ei capaciorem calicem servulus porrexerit (meracius autem libenter bibit), quasi letheum poculum hauserit, ea omnia facit, quae planissime cum matutinis illis sermonibus pugnant, convivis cibaria veluti militus praeripiens, et sibi accumbentem cubito propellens, mentum caryca illitum habens, canum more sese cibis implens, incurvus, quasi in patinis virtutem inventurum se sperans, lances digito indice sedulo detergens, ut nihil ex intrito quidquam relinquat.

55. Iniquius partita obsonia semper querens, etiam si solus placentam aut aprum integrum sibi habet; porro (qui gulae et insatiabilis voracitatis fructus est) ebrius ac temulentus, non ad cantum usque et saltationem, sed ad convicia et iracundiam provehitur. Ibi sumto in manum calice, multos sermones fundit: tum enimvero maxime de sobrietate et modestia agit, idque jam vino fere depositus et ridicule balbutiens: post haec vomit. Ad postremum a triclinio a nonnullis effertur, tibicinam ambabus retinens manibus. Ceterum quum siccus est, nemini homini palmam vel mendacii, vel audaciae, vel avaritiae concesserit; se assentatorum quoque longe princeps est, et pejerat promississime: illum in quovis negotio anteit fallacia, juxta autem sequitur impudentia; denique homo plane sapiens, et undique consummatus est, et varia quadam perfectione praestans. Quare dabo operam, ut tam bonus vir jamjam auferat hinc grande infortunium. Quid hoc? papa! tam diu est quum venire distulit Thrasyclus?

56. THRAS. Alia me causa ad te ut venirem compulit,

τούτοις ἀφίγμαι, ὥσπερ οἱ τὸν πλοῦτόν σου τεθηπότες ἀργυρίου καὶ χρυσίου καὶ δειπνων πολυτελῶν ἐλπίδι συνδεσφάμηκασιν πολλὴν τὴν κολακείαν ἐπιδειζόμενοι πρὸς ἄνδρα οἷον σὲ ἀπλοῖκόν καὶ τῶν ὄντων κοινωνικόν· οἶσθα γὰρ ὡς μάλα μὲν ἐμοὶ δεῖπνον ἱκανόν, ὅψον δὲ ἡδιστον ὕμνον ἢ καράδμον ἢ εἰ ποτε τρυφώην, ὀλίγον τῶν ἁλῶν· ποτόν δὲ ἢ ἐννεάκρουνος· ὁ δὲ τρίβων οὗτος ἢς βούλει πορφυρίδος ἀμείνων. Τὸ χρυσίον μὲν γὰρ οὐδὲν τιμιώτερον τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδων μοι δοκεῖ. Σοῦ δὲ αὐτοῦ χάριν ἐστάλην, ὡς μὴ διαφθεῖρη σε τὸ κάκιστον τοῦτο καὶ ἐπιβουλότατον κτῆμα ὁ πλοῦτος, ὁ πολλοῖς πολλὰς αἰτίας ἀνηκέστον συμφορῶν γεννημένος· εἰ γὰρ μοι πείθοιο, μάλιστα δλον ἐς τὴν θάλατταν ἐμβαλεῖς αὐτόν, οὐδὲν ἀναγκαῖον ἀνδρὶ ἀγαθῷ ὄντι καὶ τὸν φιλοσοφίας πλοῦτον δρᾶν δυναμένῳ· μὴ μέντοι ἐς βάθος, ὦγαθέ, ἀλλ' ὅσον ἐς βουβύνας ἐπεμβὰς ὀλίγον πρὸ τῆς κυματῶγῃς, ἐμοῦ δρῶντος μόνου·

57. εἰ δὲ μὴ τοῦτο βούλει, σὺ δὲ ἄλλον τρόπον ἀμείνω κατὰ τάχος ἐκφόρησον αὐτόν ἐκ τῆς οἰκίας μὴδ' ὀβολὸν σαυτῷ ἀνείς, διαδίδους ἅπασιν τοῖς δεομένοις, ᾧ μὲν πέντε δραχμὰς, ᾧ δὲ μὲν, ᾧ δὲ ἡμιτάλαντον· εἰ δὲ τις φιλόσοπος εἴη, διμοιρίαν ἢ τριμοιρίαν φέρεσθαι δίκαιος· ἐμοὶ δὲ — καίτοι οὐκ ἐμαυτοῦ χάριν αἰτῶ, ἀλλ' ὅπως μεταδῶ τῶν ἐταίρων τοῖς δεομένοις — ἱκανόν εἰ ταυτηνὴ τὴν πῆραν ἐκπλήσας παράσχῃς οὐδὲ δλους δύο μεδίμνους χωροῦσαν Αἰγινήτικους. Ὀλιγαρχῇ δὲ καὶ μέτριον χρὴ εἶναι τὸν φιλοσοφοῦντα καὶ μὴδὲν ὑπὲρ τὴν πῆραν φρονεῖν.

TIM. Ἐπαινῶ ταῦτά σου, ὦ Θρασύκλεις· πρὸ γούν τῆς πῆρας, εἰ δοκεῖ, φέρε σοι τὴν κεφαλὴν ἐμπλήσω κονοῦλων ἐπιμετρήσας τῇ δικέλλῃ.

ΘΡΑΣ. Ὡ δημοκρατία καὶ νόμοι, παιόμεθα ὑπὸ τοῦ καταράτου ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πόλει.

TIM. Τί ἀγανακτεῖς, ὦγαθέ; μῶν παρακέρουσμαί σε; καὶ μὴν ἐπεμβαλῶ χρίνικας ὑπὲρ τὸ μέτρον τέτταρας.

58. Ἀλλὰ τί τοῦτο; πολλοὶ ξυνέρχονται· Βλεψίας ἐκείνῃ καὶ Λάχῃ καὶ Γνίφῳ καὶ ὅλως τὸ σύνταγμα τῶν οἰκωζομένων. Ὡστε τί οὐκ ἐπὶ τὴν πέτραν ταύτην ἀνελθὼν τὴν μὲν δέκελλαν ὀλίγον ἀναπαύῃ πάλαι πεπονηκυῖαν, αὐτὸς δὲ ὅτι πλείστους λίθους ξυμφορήσας ἐπιχαλαζῶ πόρρωθεν αὐτούς;

ΒΛΕΨ. Μὴ βάλλε, ὦ Τίμων· ἀπιμεν γάρ.

TIM. Ἀλλ' οὐκ ἀναιμωτὶ γε ὑμεῖς οὐδὲ ἄνευ τραυμάτων.

VI.

ΑΛΚΥΩΝ ἢ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

ΧΑΙΡΕΦΩΝ, ΣΙΚΡΑΤΗΣ.

1. ΧΑΙΡ. Τίς ἡ φωνὴ προσέβαλεν ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, πόρρωθεν ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν καὶ τῆς ἄκρας ἐκείνης; ὡς ἡδεῖα ταῖς ἀκοαῖς. Τί ποτ' ἄρ' ἐστὶ τὸ φθεγ-

quam quæ multitudine; qui divitiarum tuarum amore perculsi huc concurrerunt, auri et argenti et sumtuosarum cenarum spe, experiundi gratia quid in te assentationibus suis possint, virum simplicem, et qui facultates tuas libenter aliis elargiatis. Nosti enim, opinor, mazam satis esse mihi, ut recte cenem, cape autem et nasturtium jucundissimum mihi esse obsonium, aut, si quando mihi melius esse volo, salis paululum: potus mihi est ex Enneacruno fonte (Callirrhoe); pallium autem hoc qualibet purpura præstantius est. Nam aurum mihi quidem haud pretiosius videtur iis lapillis, quibus plena sunt litora. Sed huc tui unius gratia me contuli, ne te divitiæ, perniciosissima illa atque insidiosissima possessio, corrumpant, quæ multis sæpe gravissimas calamitates importarunt. Nam si mihi auscultabis, relictis omnibus totas in mare conjicies, quippe quas non desideret vir bonus et qui philosophiæ opes possit contemplari. Ne tamen, o bone, eas in altum mittas, sed inguinum tenuis aquam ingressus, paulo infra litoris crepidinem projicito, me uno vidente.

57. Id vero si minus placet, meliore alia ratione tu illas, quantum potest, ædibus ejicito, neu tibi vel obolum reliquas, sed omnia egentibus distribuas, huic quinque drachmas, huic minam, huic semitalentum: si quis vero ex iis philosophus erit, duplam is aut triplam partem auferre debet: mihi autem (quanquam non mea causa peto, sed ut amicis, si qui forte egebunt, largiar) abunde erit, si hanc peram aureis offertam mihi reddas, quæ duos Ægineticos modios non prorsus capit: paucis enim esse contentum et mediocritatem sequi hominem philosophantem decet, neque supra peram suam sapere.

TIM. Istuc recte, o Thrasyclus; sed ante peram, si videtur, ecce caput tibi implebo pugnis, auctarium hoc ligono addens.

THRAS. O democratia et leges, in libera civitate ab homine sceleratissimo percutimur.

TIM. Quid conquereris, bone Thrasyclus? an quod te inter admetiendum circumveni? atqui auctarii etiam loco adjiciam chœnices quatuor.

58. Sed quid hoc? multi concurrunt simul, Blepsias videlicet, et Laches, et Gniphon, ac denique illorum legio hominum, quos ego miris modis mulcabo. Quid itaque causæ quin petram hanc consendam, et aliqua requie ligonem meum reficiam, quem jam tantopere exercui? ipse autem, magna vi lapidum in unum collata, eos grandinis in morem e longinquo seriam?

BLEPS. Parce quæso mittere, Timon: abimus enim.

TIM. At ego certe sine cruore et vulneribus ne abeat is faxo.

VI.

HALCYON, seu DE TRANSFORMATIONE.

CHÆREPHON, SOCRATES.

1. CHÆR. Quæ ista vox nos pepulit, o Socrates, eminus a litoribus illoque promontorio? quam suavis auribus!

γόμενον ζῶον; ἄφωνα γὰρ δὴ τὰ γε καθ' ὕδατος διατιπόμενα.

ΣΩ. Θαλαττία τις, ὃ Χαιρεφῶν, ὄρνις ἀλκυὼν ὀνομαζομένη, πολύβρηνος καὶ πολύδακρυς, περὶ ἧς δὴ παλαιὸς ἀνθρώποις μεμύθεται λόγος· φασὶ γυναῖκά ποτε οὖσαν Αἰόλου τοῦ Ἑλλήνος θυγατέρα κουρίδιον ἄνδρα τὸν αὐτῆς τεθνεῖτα θρηνεῖν πόθῳ φιλίας, Κήρυκα τὸν Τραχίνιον τὸν Ἑωσφόρου τοῦ ἀστέρος, καλοῦ πατρὸς καλὸν υἱόν· εἶτα δὴ περωθεῖσαν διὰ τινα δαιμονίαν βούλησιν εἰς ὄρνιθος τρόπον περιπέτεσθαι τὰ πελάγη ζητούσαν ἔκλεινον, ἔπειδὴ πλαζομένη γῆν περὶ πᾶσαν αὐχὸς αὐτῆς ἦν εὐρεῖν.

2. ΧΑΙΡ. Ἀλκυὼν τοῦτ' ἐστίν, ὃ σὺ φῆς; οὐ πρόποτε πρόσθεν ἠκηκόειν τῆς φωνῆς, ἀλλὰ μοι ξένη τις τῇ ὄντι προσέπεσε· γούδῃ γοῦν ὡς ἀληθῶς τὸν ἦχον ἀφῆσι τὸ ζῶον. Πηλίκον δέ τι καὶ ἐστίν, ὃ Σώκратες;

ΣΩ. Οὐ μέγα· μεγάλην μέντοι διὰ τὴν φιλανδρίαν εἰλπε παρὰ θεῶν τιμὴν ἐπὶ γὰρ τῇ τούτων νεοττεία καὶ τὰς ἀλκυονίδας προσαγορευομένας ἡμέρας ὁ κόσμος ἔχει κατὰ χειμῶνα μέσον διαπερούσας ταῖς εὐδαίαις, ὃν ἐστὶ καὶ ἡ τήμερον παντὸς μᾶλλον. Οὐχ ὁρᾷς ὡς αἰθρία μὲν τὰ ἀνωθεν, ἀχύμαντον δὲ καὶ γαλήνιον ἅπαν τὸ πέλαγος, ὅμοιον ὡς εἰπεῖν κατόπτρω;

ΧΑΙΡ. Λέγεις ὁρθῶς· φαίνεται γὰρ ἀλκυονίς ἡ τήμερον ὑπάρχειν ἡμέρα, καὶ χλοῆς δὲ τοιαύτη τις ἦν. Ἀλλὰ πρὸς θεῶν, πῶς ποτε χρὴ πεισθῆναι τοῖς ἐξ ἀρχῆς, ὃ Σώκратες, ὡς ἐξ ὄρνιθων γυναϊκῆς ποτε ἐγένοντο ἡ ὀρνίθες ἐκ γυναικῶν; παντὸς γὰρ μᾶλλον ἀδύνατον φαίνεται πᾶν τὸ τοιοῦτον.

3. ΣΩ. Ὡ φίλε Χαιρεφῶν, εἰκότα μὲν ἡμεῖς τῶν δυνατῶν τε καὶ ἀδυνάτων ἀμβλυωποὶ τινες εἶναι χριταὶ παντελῶς δοκιμάζομεν γὰρ δὴ κατὰ δύναμιν ἀνθρωπίνην ἀγνωστον οὖσαν καὶ ἀπιστον καὶ ἀόρατον· πολλὰ οὖν φαίνεται ἡμῖν καὶ τῶν εὐπόρων ἀπορία καὶ τῶν ἐπιπτῶν ἀνέριστα, συγχὰ μὲν δι' ἀπειρίαν, συγχὰ δὲ καὶ διὰ νηπιότητα φρενῶν· τῷ ὄντι γὰρ νηπιὸς εἰκοιεν εἶναι πᾶς ἀνθρώπος, καὶ ὁ πᾶν γέρον, ἐπεὶ τοι μικρὸς πᾶν καὶ νεολὺς ὁ τοῦ βίου χρόνος πρὸς τὸν πάντα αἰῶνα. Τί δ' ἂν, ὦ γαθὲ, οἱ ἀγνωστοὺν τὰς τῶν θεῶν καὶ δαιμονίων δυνάμεις ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν, πότερον δυνατόν ἢ ἀδύνατόν τι τῶν τοιούτων; Ἐόρακας, Χαιρεφῶν, τρίτην ἡμέραν ὅσος ἦν ὁ χειμῶν; καὶ ἐνθυμηθέντι γάρ τῳ δέος ἐπέλθοι τὰς ἀστραπὰς ἐκείνας καὶ βροντὰς ἀνέμων τε ἐξαισία μεγέθη· ὑπελαβεν ἂν τις τὴν οἰκουμένην ἔκασαν καὶ δὴ συμπεσεῖσθαι.

4. Μετὰ μικρὸν δὲ θαυμαστή τις κατάστασις εὐδαίαις ἐγένετο καὶ διέμεινεν αὕτη γε ἕως τοῦ νῦν· πότερον οὖν οἶε μείζον τι καὶ ἐργωδέστερον εἶναι τοιαύτην αἰθρία ἐκ ἐκείνης τῆς ἀνυποστάτου λαίλαπος καὶ ταραχῆς μεταθεῖναι καὶ εἰς γαλήνην ἀναγαγεῖν τὸν ἅπαντα κόσμον, ἢ γυναῖκος εἶδος μεταπλασθῆναι εἰς ὄρνιθός τινος ποιῆσαι; τὸ μὲν γὰρ τοιούτων καὶ τὰ παιδάρια τὰ παρ' ἡμῖν τὰ πλάττειν ἐπιστάμενα, πηλὸν ἢ κηρὸν ὅταν λάβῃ, ἡρώδης ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλὰκις ὄγκου μετασχηματίζει

Quoddam est tandem animal illud vocem edens? etenim muta sunt, quæ quidem in aqua degunt.

SOCR. Maritima quædam, o Chærephon, avis, Halcyon vocata, luctu lacrimisque abundans, de qua sane vetus hominibus est conflictata fabula: ferunt illam, quum mulier esset quondam, Æoli Hellenis filii nata, maritum, qui virginem duxerat, suum fato functum luxisse desiderio consuetudinis, Ceycem Trachinium Lucifero stella prognatum, pulchri parentis filium pulchrum; deinde vero alis instructam divina voluntate in avis morem circumvolitare maria, quærentem illum, quandoquidem oberratis terris omnibus non poterat invenire.

2. CHÆR. Halcyon id est, quod tu dicis? nunquam ante audiveram ejus vocem, quæ mihi insolens revera accidit: flebilem ergo plane sonum emittit animal istud. Quali autem corporis est magnitudine, Socrates?

SOCR. Non magnum: attamen magnum ob singularem mariti amorem accepit a diis præmium: quum enim nidulatur, halcyonies etiam qui vocantur dies mundus agit, hieme medio præcipuos serenitate, quorum est etiam hodiernus hicce quammaxime. Nonne vides ut serena sint superna, fluctibusque careat et tranquillum sit totum pelagus, consimile, ut ita dicam, speculo?

CHÆR. Recte dicis: videtur enim halcyonius hodiernus esse dies; et heri utique talis erat. Sed, per deos, qua tandem re fidem oportet haberi iis quæ initio sunt dicta, o Socrates, ex avibus mulieres unquam exstitisse aut aves ex mulieribus? nihil enim omnium est quod minus fieri videatur posse.

3. SOCR. O care Chærephon, videmur equidem eorum quæ fieri possunt, quæque non, hebeti prorsus acie quidam esse judices: exiginus enimvero ea secundum facultatem humanam, quæ neque nosse, nec credere, nec cernere valet: multa proinde apparent nobis et factu facilius difficilia, et eorum, ad quæ pertingere datur, ardua; hæc quidem pleraque propter imperitiam, alia etiam non pauca ob infantiam mentis: re enim vera infans videtur esse omnis homo, etiam valde senex, quandoquidem exiguum plane est et infantiae instar vitæ spatium ad omne ævum. Quid autem, o bone, qui vires decorum geniorumque ignorant, dicere habeant, utrum talium rerum fieri aliquid possit, an non? Vidisti, Chærephon, nudius tertius quanta fuerit hiems? quin et animo repetentem metus invadat et ista fulmina et tonitrua ventorumque ingentes furores: existimasset aliquis tellurem totam utique fuisse collapsuram.

4. Paullo autem post mirifica quædam exstitit compositi cæli serenitas, quæ permansit ad hodiernum diem. Jam tu utrum majus quiddam et operosius esse putas, ex isto turbine, qui vix subsisti poterat, ac confusione ad placatissimum nitorem mutatam cæli faciem referre, inque tranquillitatem revocare mundum universum, quam mulieris formam transmutatam in aviculam quandam facere? nam ad eum sane modum et pueruli inter nos, qui quidem fingere sciunt, luto cerave sumta, facile ex eadem sæpe materia

πολλὰς ἰδεῶν φύσεις. Τῷ δαιμονίῳ δὴ μεγάλην καὶ οὐ συμβλητὴν ὑπεροχὴν ἔχοντι πρὸς τὰς ἡμετέρας δυνάμεις εὐχερῇ τυγχόν ἰσως ἅπαντα τὰ τοιαῦτα καὶ λεία· ἐπεὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν πόσῳ τινὶ σαυτοῦ δοκεῖς εἶναι μείζω; φράσαις ἄν;

5. ΧΑΙΡ. Τίς δ' ἀνθρώπων, ὦ Σωκράτες, νοῆσαι δύναιτ' ἂν ἢ ὀνομάσαι τι τῶν τοιούτων; οὐδὲ γὰρ εἰπεῖν ἐφικτόν.

ΣΩ. Οὐκ οὖν δὴ θεωροῦμεν καὶ ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους συμβαλλομένων μεγάλας τινὰς ὑπεροχὰς ἐν ταῖς δυνάμεσι καὶ ἐν ταῖς ἀδυναμίαις ὑπαρχούσας; ἡ γὰρ τῶν ἀνδρῶν ἡλικία πρὸς τὰ νήπια παντελῶς βρέφη, τὰ πεμπταῖα ἐκ γενετῆς ἢ δεκαταῖα, θαυμαστὴν ὄσσην ἔχει τὴν διαφορὰν δυνάμεώς τε καὶ ἀδυναμίας ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς κατὰ τὸν βίον πράξεσι, καὶ ὅσα διὰ τῶν τεχνῶν τούτων οὕτω πολυμηχάνων καὶ ὅσα διὰ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἐργάζονται· ταῦτα γὰρ τοῖς νέοις, ὥσπερ εἶπον, παιδίοις οὐδ' εἰς νοῦν ἔλθειν δυνατὰ φαίνεται.

6. Καὶ τῆς ἰσχύος δὲ τῆς ἐνὸς ἀνδρὸς τελείου τὸ μέγεθος ἀμέτρητον ὄσσην ἔχει τὴν ὑπεροχὴν πρὸς ἐκείνα· μυριάδας γὰρ τῶν τοιούτων εἰς ἀνὴρ πάνυ πολλὰς χειρῶσαιτ' ἂν βραδίως ἢ γὰρ ἡλικία παντελῶς ἄπορος δῆπου πάντων καὶ ἀμήχανος ἐξ ἀρχῆς παρακολουθεῖ τοῖς ἀνθρώποις κατὰ φύσιν. Ὅπνηκτα οὖν ἀνθρώπος, ὡς δοικεν, ἀνθρώπου τοσούτῳ διαφέρει, τί νομίσωμεν τὸν σύμπαντα οὐρανὸν πρὸς τὰς ἡμετέρας δυνάμεις φανῆναι ἂν τοῖς τὰ τοιαῦτα θεωρεῖν ἐξικνουμένοις; Πιθὸν οὖν ἰσως δοξεῖ πολλοῖς, ὄσσην ἔχει τὸ μέγεθος τοῦ κόσμου τὴν ὑπεροχὴν πρὸς τὸ Σωκράτους ἢ Χαιρεφῶντος εἶδος, τηλικούτων καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὴν φρόνησιν καὶ διάνοιαν ἀνάλογον διαφέρειν τῆς περὶ ἡμᾶς διαθέσεως.

7. Σοὶ μὲν οὖν καὶ ἐμοὶ καὶ ἄλλοις πολλοῖς τοιούτοις οὕσι πολλ' ἄττ' ἀδύνατα τῶν ἐτέροις πάνυ βραδίως ἐπεὶ καὶ αὐλῆσαι τοῖς ἀναύλοις καὶ ἀναγνῶναι ἢ γράψαι τοῖς ἀγραμμάτοις γραμματικὸν τρόπον ἀδυνατώτερόν ἐστι τέως, ἕως ἂν ὧσιν ἀνεπιστήμονες, τοῦ ποιῆσαι γυναικας ἐξ ὀρνίθων ἢ ὀρνίθας ἐκ γυναικῶν. Ἡ δὲ φύσις ἐν κηρίῳ σχεδὸν παραλαβοῦσα ζῶον ἄπου καὶ ἄπτερον πόδας ὑποθεῖσα καὶ πτερώσασα ποικιλίᾳ τε φαιδρύνασα πολλῇ καὶ καλῇ καὶ παντοδαπῇ χρωμάτων μελιτταν ἀπέδειξε σοφὴν θεοῦ μελιτος ἐργάτιν, ἐκ τε ὧν ἀφύων καὶ ἀψύχων πολλὰ γένη πλάττει πτηνῶν τε καὶ πεζῶν καὶ ἐνὸδρων ζῶων, τέχναις, ὡς λόγος τινῶν, ἱεραῖς αἰθέρας μεγάλῳ προσχρυσμένη.

8. Τὰς οὖν ἀθανάτων δυνάμεις μεγάλας οὕσας θνητοὶ καὶ σμικροὶ παντελῶς ὄντες καὶ οὕτε τὰ μεγάλα δυνάμενοι καθορᾶν οὗτ' αὖτὰ σμικρὰ, τὰ πλείω δ' ἀπορῶντες καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς συμβαινόντων παθῶν, οὐκ ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν βεβαίως οὗτ' ἀλκυόνων περὶ οὗτ' ἀηδόνην· κλέος δὲ μῦθον, ὅσον παρέδωσαν πατέρες, τοιούτων καὶ παιστὴν ἐμοῖς, ὦ ὄρνι ὀρήγων μελωδῇ, παραδώσω τῶν σῶν ὕμνων περὶ, καὶ σου τὸν εὐσεβῆ καὶ

mole fingunt refinguntque multas formarum naturas. Deo enimvero magnam habenti virtutis præstantiam neque omnino comparandam ad nostras agendi vires, ad manum esse credere par est omnia istiusmodi atque in facili posita: quandoquidem totum cælum quanto tandem temet ipso putas esse majus? an indicare possis?

5. CHÆR. Quis autem hominum, o Socrates, intelligere queat aut dicendo efferre tale quicquam? neque enim verbis illa consequi licet.

SOCR. Nonne vero animadvertimus hominum, inter sese si conferantur, magnum aliquod esse discrimen, quo alius alium superet, virium imbecillitatisque? nam virorum ætas ad pueros prorsus infantes, quinque, si lubet, a partu aut decem diebus, comparata admirabilem plane habet differentiam roboris et infirmitatis in omnibus propemodum per vitam actionibus, et iis quæcumque artibus istis tam solertibus, et iis quæ corpore et animo perficiunt: ista enim novellis, ut dixi, puerulis ne in mentem quidem venire videntur posse.

6. Roboris autem unius viri adulti magnitudo immensum quantum illos supergreditur; adeo ut millia talium unus vir valde multa devicerit facillime: ætas enimvero penitus omnium indiga, quæque nullis sibi machinis ipsa sufficiat, ab initio hominibus adest comes naturæ lege. Quandoquidem ergo homo, ut patet, homini tantum interest, quid existimabimus omne simul cælum ad nostras vires illis visum iri, qui talia contemplari valent? Probabile scilicet videtur multis, quantum magnitudo mundi superat Socratis aut Chærephontis speciem, tantum quoque potentiam ejus ac sapientiam atque intellectum pro ratione antecedere facultatum nostrarum dotes.

7. Proinde tibi mihi que ac multis aliis nostri similibus multa quidem impossibilia sunt eorum, quæ aliis valde facilia: nam et tibias inflare artis expertibus, et legere aut scribere illiteratis multo magis arduum est, usque eo dum sint imperiti, quam facere mulieres ex avibus, aut aves ex mulieribus. Natura vero acceptum in favo fere sine pedibus ac pennis animal, pedibus apposis atque alis, et varietate multa expoliens pulchraque et omnimoda colorum, apem sapientem produxit, divini mellis opificem: tum porro ex ovis mutis et inanimatis multa genera fingit alitum et terrestrium aquaticorumque animalium, artibus quibusdam, ut produnt aliqui, sacris ætheris magni ad tanti operis curam insuper usa.

8. Quum ergo vires immortalium sint ingentes, nos mortales et pusilli plane, qui neque magna possumus perspicere, et ne parva quidem, in plerisque etiam, quæ circa nos accidunt, hæsitantes, non valemus utique explorare quicquam statuere neque de halcyonibus, nec de lusciniis: famam autem fabulæ, qualem tradiderunt parentes, talem et liberis meis, o ales lamentorum modulatrix, tradam de tuis hymnis; tuumque pium et marito devinctum amorem

φιλανδρον ἔρωτα πολλάκις γυναίξι ταῖς ἐμαῖς Ξανθίππῃ τε καὶ Μυρτοὶ λέγων τὰ τε ἄλλα, πρὸς δὲ καὶ τιμῆς ὅας ἔτυχες παρὰ θεῶν. Ἄρά γε καὶ σὺ ποιήσεις τι τοιούτου, ὦ Χαιρεφῶν;

ΧΑΙΡ. Πρέπει γοῦν, ὦ Σώκρατες, καὶ τὰ ὑπὸ σοῦ ρηθέντα διπλάσιαν ἔχειν τὴν παράκλησιν πρὸς γυναικῶν τε καὶ ἀνδρῶν ὁμιλίαν.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀσπασαμένοις τὴν Ἀλκυόνα προάγειν ᾗδε πρὸς ἄστῳ καιρὸς ἐκ τοῦ Φαληρικοῦ.

ΧΑΙΡ. Πάνυ μὲν οὖν ποιῶμεν οὕτως.

VII.

PROMHΘEYΣ H KAYKAZOC.

EPMHΣ, HΦAICTOC, ΠPOMHΘEYΣ.

1. EPM. Ὁ μὲν Καύκατος, ὦ Ὁφαιστε, οὗτος, ὃ τὸν ἄθλιον τουτοῦ Τιτᾶνα προσηλώσθαι δέσσει περισκοπῶμεν δὲ ᾗδε χρημὸν τινα ἐπιτίθειον, εἴ που τῆς γυνὸς τὸ γυνόν ἐστιν, ὡς βεβαιότερον καταπαγῇ τὰ δεσμὰ καὶ οὗτος ἅπασι περιφανὴς ᾗ κρεαύμενος.

HΦ. Περισκοπῶμεν, ὦ Ἑρμῇ· οὔτε γὰρ ταπεινὸν καὶ πρόσγειον ἀνεσταυρώσθαι γρή, ὡς μὴ ἐπαμύνοιεν αὐτῷ τὰ πλάσματα αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι, οὔτε μὴν κατὰ τὸ ἄκρον — ἀφανὴς γὰρ ἂν εἴη τοῖς κάτω — ἀλλ' εἰ δοκεῖ κατὰ μέσον ἐνταῦθα που ὑπὲρ τῆς φάραγγος ἀνεσταυρώσθαι ἐκπετασθεὶς τὸ χεῖρε ἀπὸ τουτοῦ τοῦ χρημῶς πρὸς τὸν ἐναντίον.

EPM. Εὖ λέγεις· ἀπόξυροί τε γὰρ αἱ πέτραι καὶ ἀπρόσβατοι πανταχόθεν, ἥρμα ἐπινευουκυῖαι, καὶ τῷ ποτὶ στενὴν ταύτην ὁ χρημὸς ἔχει τὴν ἐπίθασιν, ὡς ἀκροποδῆτι μόγις ἐστάναι, καὶ ὅλως ἐπικαιρότατος ἂν ὁ σταυρὸς γένοιτο. Μὴ μέλλε οὖν, ὦ Προμηθεῦ, ἀλλ' ἀνίσταινε καὶ παρέχε σεαυτὸν καταπαγησόμενον πρὸς τὸ ὄρος.

2. PROM. Ἀλλὰ κἂν ὑμεῖς γε, ὦ Ὁφαιστε καὶ Ἑρμῇ, κατελεήσατέ με παρὰ τὴν ἀξίαν δυστυχοῦντα.

EPM. Τοῦτο φῆς, ὦ Προμηθεῦ, ἀντὶ σοῦ ἀνασκο- λοπισθῆναι αὐτίκα μάλα παρακούσαντας τοῦ ἐπιτάγματος; ἢ οὐχ ἱκανὸς εἶναι σοι δοκεῖ ὁ Καύκατος καὶ ἄλλους ἂν χωρῆσαι ὅσοι προσπατταλευθέντας; Ἀλλ' ὄρεγε τὴν δεξιάν· σὺ δὲ, ὦ Ὁφαιστε, κατακλῖε καὶ προσέλου καὶ τὴν σφύρην ἐρρωμένως κατάφερε. Δὸς καὶ τὴν ἐτέρην· κατελῆξθω εὖ μάλα καὶ αὐτή. Εὖ ἔχει. Καταπτίσεται δὲ ᾗδε καὶ ὁ αἰτὸς ἀποκερῶν τὸ ἥπαρ, ὡς πάντα ἔχοις ἀντὶ τῆς καλῆς καὶ εὐμηχάνου πλα- στικῆς.

3. PROM. ὦ Κρόνε καὶ Ἰαπετὲ καὶ σὺ, ὦ μῆτερ, οἷα πέπονθα ὁ κακοδαίμων οὐδὲν δεινὸν ἐργασάμενος;

EPM. Οὐδὲν, ὦ Προμηθεῦ, δεινὸν εἰργάσω, ὃς πρῶτα μὲν τὴν νομὴν τῶν κρεῶν ἐγχειρισθεὶς οὕτως ἀλίον ἐποίησας καὶ ἀπατλήν ὡς σαυτῷ μὲν τὰ κάλλιστα ὑπεξέλεσθαι, τὸν Δία δὲ παραλογίσασθαι ὅσα «καλύφας ἔργετι δημῷ»; μέμνημαι γὰρ Ἡσιόδου νῆ Δ' οὕτως

sarpe celebrabo, uxoribus meis Xanthippae et Myrto enar- rans tum alia, tum praeterea, qualem honorem nacta fueris a diis. An tu quoque, Charephon, simile quiddam facies?

CHÆR. Decet sane, o Socrates, dicta a te duplicem habere adhortationem, quæ mutuae uxorum virorumque consuetudini conducatur.

SOCR. Ergo, salutata Halcyone, progredi jam ad urbem tempus est e Phalerico.

CHÆR. Est : atque hoc faciamus.

VII.

PROMETHEUS, SIVE CAUCASUS.

MERCURIUS, VULCANUS, PROMETHEUS.

1. MERC. Caucasus quidem, o Vulcane, hicce, cui mise- rum Titanem istum clavis affigi oportebit : nos jam nunc circumspiciamus rupem aliquam opportunam, sicubi qua sint a nive nuda, ut firmius defigantur vincula, et hic omnibus conspicuus sit pendens.

VULC. Circumspiciamus, Mercuri : neque enim in hu- mili et terræ proximo loco cruci affigendus est, ne auxiliari ipsi possint quos finxit, homines; neque etiam ad montis verticem; fugiat enim visum eorum, qui infra sunt : sed, si videtur, in medio istic propemodum supra præcipitium suffluxus hæreat, dispansis manibus ab hac parte in adver- sam.

MERC. Recte dicis : nam exesæ sunt hæ cautes et inac- cessæ undique, leniter inclinatae; et pedi hunc angustum oppido præcipitium habet ponendo vestigio locum, ut sum- mis digitis vix alicubi consistere liceat : commodissima denique fuerit ista crux. Quin tu ergo sine mora, Prometheu, ascende, teque præbe defigendum ad montem.

2. PROM. At vos tamen, o Vulcane et Mercuri, mi- seremini mei, qui præter meritum hoc infortunium habeo.

MERC. Hocne ais, o Prometheu, ut tua vice jam nos statim in crucem agamur dicto non audientes? an non idoneus esse tibi videtur Caucasus, qui alios etiam duos capiat sibi clavis affixos? At tu porrigere dextram : tu autem, Vulcane, include eam, appositisque clavis malleum valide quantum potes adige. Et alteram præbe : hæc etiam omnino bene revincta esto. Recte habet : devolabit jam mox aquila quoque detonsura jecur, ut nihil non habeas pro bella tua et solertissima fingendi arte.

3. PROM. Saturne, Iapete, tuque, o mater, qualia per- petior miser, qui nihil mali admisi!

MERC. Nihil tu mali admisisti, Prometheu, qui primum distributione carnum tibi concredita, tam injustam feceris et fraudulentam, ut tibi quidem subdole partes optimas exi- meres, Jovem autem circumvenires obtectis ossibus adipos candida? memini sane Hesiodi sic dicentis. Deinde homi-

εἰπόντος· ξέπειτα δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπλασας, πανουργότατα ζῶν, καὶ μάλιστα γὰρ τὰς γυναῖκας· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ τιμωτάτον κτῆμα τῶν θεῶν τὸ πῦρ κλέψας καὶ τοῦτο ἔδωκας τοῖς ἀνθρώποις. Τοσαῦτα δεινὰ εἰργασμένος φῆς μηδὲν ἀδικήσας δεδέσθαι;

4. **PROM.** Ἐοικας, ὦ Ἑρμῆ, καὶ σὺ κατὰ τὸν Ὀμηρον « ἀνάτιον αἰτιάσθαι, » δὲ τὰ τοιαῦτά μοι προτέρεις, ἐφ' οἷς ἔγωγε τῆς ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως, εἰ τὰ δίκαια ἐγίνετο, ἐτιμωσάμην ἂν ἑμαυτῷ. Εἰ γοῦν σχολή σοι, ἡδέως ἂν καὶ δικαιολογησάμην ὑπὲρ τῶν ἐγκλημάτων ὡς δεῖξαιμι ἄδικα ἐγνωκότα περὶ ἡμῶν τὸν Δία· σὺ δὲ — στωμίλος γὰρ εἶ καὶ δικανικός — ἀπολόγησαι ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς δίκαιαν τὴν ψῆζον ἔθετο, ἀνεσταυρωσθαι με πλησίον τῶν Κασπίων τούτων πυλῶν ἐπὶ τοῦ Καυκάσου οἰκτιστον θέαμα πᾶσι Σκυθαίς.

ΕΡΜ. Ἐκπρόθεσμον μὲν, ὦ Προμηθεῦ, τὴν ἔφεσιν ἀγωνιῇ καὶ ἐς οὐδὲν δέον· ὅμως δ' οὖν λέγε· καὶ γὰρ ἄλλως περιμένειν ἀναγκαῖον, ἔστ' ἂν δ' αὐτὸς καταπτῇ ἐπιμελησόμενός σου τοῦ ἥπατος. Τὴν ἐν τῷ μέσῳ δὴ ταύτην σχολὴν καλῶς ἂν εἴη ἔχον ἐς ἀκρόασιν καταχρήσασθαι σοφιστικὴν, οἷος εἶ σὺ πανουργότατος ἐν τοῖς λόγοις.

5. **PROM.** Πρώτερος οὖν, ὦ Ἑρμῆ, λέγε καὶ ὅπως μοι ὡς δεινότατα κατηγορήσης μηδὲ καθυφῆς τι τῶν δικαίων τοῦ πατρός. Σὲ δὲ, ὦ Ἥφαιστε, δικαστὴν ποιῶμαι ἔγωγε.

ΗΦ. Μὰ Δι', ἀλλὰ κατήγορον ἀντὶ δικαστοῦ ἴσθι με ἔξω, δὲ τὸ πῦρ ὑπελόμενος ψυχρὰν μοι τὴν κάμινον ἀπολέλοιπας.

PROM. Οὐκοῦν διελόμενοι τὴν κατηγορίαν, σὺ μὲν περὶ τῆς κλοπῆς ἤδη σύνειρε, ὁ Ἑρμῆς δὲ καὶ τὴν ἀνθρωποποιάν καὶ τὴν κρεανομίαν αἰτιάσεται· ἄμφω δὲ τεχνίται καὶ εἰπεῖν δεινοὶ εἰσκατέ εἶναι.

ΗΦ. Ὁ Ἑρμῆς καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ ἔρει· ἐγὼ γὰρ οὐ πρὸς λόγους τοῖς δικανικοῖς εἰμι, ἀλλ' ἄμφω τὴν κάμινον ἔχω τὰ πολλά· ὁ δὲ ῥήτωρ τέ ἐστι καὶ τῶν τοιούτων οὐ παρέρως μεμνημένος αὐτῷ.

PROM. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ὦμην καὶ περὶ τῆς κλοπῆς τὸν Ἑρμῆν ὑπελθῆσαι ἂν εἰπεῖν οὐδὲ δνειδεῖν μοι τὸ τοιοῦτον ὁμοτέχνῳ ὄντι. Πλὴν ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο, ὦ Μαίης παῖ, ὑφίστασαι, καιρὸς ἤδη περαίνειν τὴν κατηγορίαν.

6. **ΕΡΜ.** Πάνυ γοῦν, ὦ Προμηθεῦ, μακρῶν δεῖ λόγων καὶ ἱκανῆς τιος παρασκευῆς ἐπὶ τὰ σοὶ πεπραγμένα, οὐ γὰρ δὲ ἀπόχρη τὰ κεφάλαια εἰπεῖν τῶν ἀδικημάτων, ὅτι ἐπιτραπέν σοι μοιρᾶσαι τὰ κρέα σαυτοῦ μὲν τὰ κάλλιστα ἐφύλαττες, ἐξηπάτησας δὲ τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπλασας, οὐδὲν δέον, καὶ τὸ πῦρ κλέψας παρ' ἡμῶν ἐκόμισας ἐς αὐτούς· καὶ μοι δοκεῖς, ὦ βέλτιστε, μὴ συνεῖναι ἐπὶ τοῖς τηλικούτοις πάνυ φιλανθρώπου τοῦ Διὸς πεπειραμένους. Εἰ μὲν οὖν ἔξαρκος εἶ μὴ εἰργάσθαι αὐτὰ, δεήσει καὶ διελέγχειν καὶ ῥῆσιν τινα μακρὰν ἀποτείνειν καὶ πειρᾶσθαι ὡς ἐνὶ μάλιστα ἐμφανίζειν τὴν ἀλήθειαν· εἰ δὲ φῆς τοιαύτην πεποιτ-

nes effinxisti, animalia vaferrima; atque inprimis mulieres. Super omnia denique, pretiosissimam deorum possessionem, ignem subreptum et illum ipsum dedisti hominibus. Tot mala quum perfeceris, vinctum te esse dicis nulla re patrata?

4. **PROM.** Et tu mihi videris, Mercuri, secundum Poetam, inculpatum culpae, qui talia adversum me proferas, quorum ego causa victus in Prytaneo capiendi honore, siquidem ex merito jus redderetur, me dignum aestimasset. Quodsi vacuum tibi tempus, libenter equidem apud te causam meam agam, ostendamque injustam de me sententiam pronunciasse Jovem: tu vero (loquaculus enim es et forensi calliditate praestans) partes ejus tuere, et proba juste calculum eum tulisse, quo damnatus sum ad crucem prope Caspiae istas portas, in Caucaso, miserabilissimum spectaculum omnibus Scythiis.

MERC. Inani quidem, o Prometheus, provocatione certabis, nullamque in rem: attamen dic: etenim tantisper manere necesse est, dum aquila devolet jecur tuum curatura. Quod autem interea vacui est temporis, optime fuerit factum, eo si ad declamationem audiendam abutamur sophistae, qualis tu es astutissimus orationum artifex.

5. **PROM.** Prior ergo dic, Mercuri: utque me quam vehementissime accuses, nec quicquam tibi perire sinas eorum, quae pro jure patris dici possint. Te vero, Vulcane, iudicem mihi lego.

VULC. Minime vero; sed probe scias me pro iudice accusatorem tibi fore, qui igne subducto frigidum mihi fornacem reliquisti.

PROM. Quin ergo divisa inter vos actione tu de furto jam dissere; Mercurius autem et hominum creationem et carniū distributionem incusabit: ambo enim artifices et dicendi peritissimi videmini esse.

VULC. Pro me quoque dicet Mercurius: nam ego a judicialium orationum studio longe absum, quippe circa caminum plerumque occupatus: hic vero rhetor est, ac talia non leviter ipsi sunt meditata.

PROM. Nunquam putaveram fore, ut de furto etiam Mercurius vellet dicere, mihi quoque exprobraret tale quicquam in arte simili versato: attamen si vel hoc ipsum, o Maiae fili, aggredi sustines, tempus jam est peragere accusationem.

6. **MERC.** Valde quidem, o Prometheus, longa opus est oratione et instructo quodam apparatu adversus ea, quae tu perpetrasti; ac minime satis est sola capita exponere tuorum criminum: quod, quum praeficereris dividendis carniibus, tibimet ipsi pulcherrimas servares, deciperesque regem; quod homines effinxeris, quo nihil minus fieri debuerat; quod ignem suffuratus a nobis detuleris ad istos. Et mihi quidem videris, o optime, minime intelligere, in tanta criminum gravitate quam clementem et benignum Jovem fueris expertus. Quodsi neget ista te fecisse, arguendus eris, et longa quaedam oratio extendenda, annitendumque mihi, ut quam possum maxime declarem veritatem:

σθαι τὴν νομὴν τῶν κρεῶν καὶ τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους κανονογεῖσθαι καὶ τὸ πῦρ κεκλοφέναι, ἱκανῶς κατηγορεῖται μοι, καὶ μακρότερα οὐκ ἂν εἴποιμι· λῆρος γὰρ ὁμῶς τὸ τοιοῦτον.

7. ΠΡΟΜ. Εἰ μὲν καὶ ταῦτα λῆρος ἐστὶν, ἃ εἰρηκας, εἰσόμεθα μικρὸν ὕστερον· ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ περ ἱκανὰ εἰς εἶναι τὰ κατηγορημένα, πειράσομαι ὥς ἂν οἶός τε ὦ, διαλύσασθαι τὰ ἐγκλήματα. Καὶ πρῶτον γε ἄκουε τὰ περὶ τῶν κρεῶν. Καίτοι, νῆ τὸν Οὐρανόν, καὶ νῦν λέγων αὐτὰ αἰσχύνομαι ὑπὲρ τοῦ Διός, εἰ οὕτω μικρολόγος καὶ μεμψιμοιρός ἐστιν, ὥς διότι μικρὸν ὁστοῦν ἐν τῇ μερίδι εὖρε, καταπέμψαι ἀνασκολοπισθησόμενον παλαιὸν οὕτω θεόν, μήτε τῆς συμμαχίας μνημονεύσαντα μήτε αὐτὸ τῆς ὀργῆς τὸ κεφάλαιον ἤλικον ἐστὶν ἐνοήσαντα καὶ ὥς μεираχίου τοῦ τοιοῦτον ὀργίζεσθαι καὶ ἀγανακτεῖν, εἰ μὴ τὸ μείζον αὐτὸς λήψεται.

8. Καίτοι τὰς γε ἀπάτας, ὧς Ἑρμῇ, τὰς τοιαύτας συμποτικὰς οὐσας οὐ χρῆ, οἶμαι, ἀπομνημονεύειν, ἀλλ' εἰ καὶ τι ἡμάρτηται μεταξύ εὐωχομένων, παιδιὰν ἡγείσθαι καὶ αὐτοῦ ἐν τῷ συμποσίῳ καταλείπειν τὴν ὀργήν· ἐς δὲ τὴν αὔριον ταμειεύεσθαι τὸ μῖσος καὶ μνησικατεῖν καὶ ἐυλόην τινα μῆνιν διαφυλάττειν, ἅπαγε, οὔτε θεοὺς πρέπον οὔτε ἄλλως βασιλικόν· ἦν γοῦν ἀφ᾽ ἐλῆς τῆς τῶν συμποσιῶν τὰς κομψείας ταύτας, ἀπάτην καὶ σκώμματα καὶ τὸ διασιλλαίνειν καὶ ἐπιγεῖλαι, τὸ καταλείπομένον ἐστὶ μῆτι καὶ χόρος καὶ σιωπῇ, σκυθρωπὰ καὶ ἀτερπῇ πράγματα καὶ ἥκιστα συμποσίῳ πρέποντα. Ὡστε ἔγωγε οὐδὲ μνημονεύσειν εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐτι ὅμην τούτων τὸν Δία, οὐχ ὅπως καὶ τηλικαῦτα ἐπ' αὐτὰς ἀγανακτήσειν καὶ πάνδεῖνα ἡγήσεσθαι πεπονθέναι, εἰ διανέμων τις κρέα παιδιὰν τινα ἐπαίξει πειρώμενος, εἰ διαγνώσεται τὸ βέλτιον ὁ αἰρούμενος.

9. Τίθει δ' ὁμοῦ, ὧς Ἑρμῇ, τὸ χαλεπότερον, μὴ τὴν ἐνάτω μοῖραν ἀπονενεμηχέαι τῷ Διί, τὴν δὴν δὲ ὑπερῆσθαι τί οὖν; διὰ τοῦτο ἐχρῆν, τὸ τοῦ λόγου, τῇ γῇ τὸν οὐρανὸν ἀναμεμῆσθαι καὶ δεσμὰ καὶ σταυροὺς καὶ Καύκασον θλον ἐπινοεῖν καὶ ἀετοὺς καταπέμπτειν καὶ τὸ ἥπαρ ἐκκολλάπτειν; ὅρα γὰρ μὴ πολλήν τινα ταῦτα κατηγορεῖ τοῦ ἀγανακτοῦντος αὐτοῦ μικροψυχίαν καὶ εὐτελείαν τῆς γνώμης καὶ πρὸς ὀργὴν εὐχέρειαν. Ἥ τί γὰρ ἂν ἐποίησεν οὗτος θλον βοῦν ἀπολέσας, εἰ κρεῶν ὀλίγων ἕνεκα τηλικαῦτα ὀργίζεται;

10. Καίτοι πόσω οἱ ἄνθρωποι εὐγνώμονεστερον δικάζονται πρὸς τὰ τοιαῦτα, οὐς εἰκὸς ἦν καὶ τὰ ἐς τὴν ὀργὴν ἀξυτέρους εἶναι τῶν θεῶν; ἀλλ' ὁμοῦ ἐκείνων οὐκ ἐστὶν ὅστις τῷ μαγεῖρι σταυροῦ ἂν τιμῆσαιτο, εἰ τὰ κρέα ἔβων καθέως τὸν δάκτυλον τοῦ ζωμοῦ τι περιελάμψατο ἢ ὅππωμένων ἀποσπάσας τι κατεβρόχθισεν, ἀλλὰ συγγνώμην ἀπονέμουςιν αὐτοῖς· εἰ δὲ καὶ πάνυ ἄρσιθεῖεν, ἢ νοδόλους ἐνετρίβαντο ἢ κατὰ χόρρας ἐπάταξαν, ἀνεσκολοπίσθη δὲ οὐδέ τις παρ' αὐτοῖς τῶν τηλικούτων ἕνεκα. Καὶ περὶ μὲν τῶν κρεῶν τσαῦτα, αἰσχρὰ μὲν καὶ μοι ἀπολογεῖσθαι, πολλὴ δὲ αἰσχρῶς κατηγορεῖν ἐκείνῳ.

sin concedis talem te fecisse divisionem carniū, condendorum hominum inventum novasse, et ignem subduxisse, satis est mihi accusatum, nec cur plura dicam, causa est: plane enim videar nugari.

7. PROM. Ista sintne nugæ, quæ dixisti, videbimus paulo post. Ego vero, quandoquidem sufficere ais quæ accusatorie sunt a te prolata, conabor, quantum potero dissolvere crimina. Primumque audi de carnibus. Atque equidem, ita me juvet Cælus, nunc etiam ista referens pudore suffundor Jovis vicem, qui tam sordidi sit contractique animi, ac suspiciose querulus, ut, quia parvulum os in sua portione reperit, in crucem tollendum mittat vetustum adeo deum, nihil amplius auxilii lati memor, neque adeo iræ causa quantilla sit cogitans, et plane pueri esse illud, succensere atque indignari, nisi partem ipse majorem accipiat.

8. Atqui versutias ejusmodi, Mercuri, convivales non decet, opinor, memori mente reponere; sed, si quid etiam peccatum fuerit inter epulas, ludum putare, atque ibi in convivio depositam iram relinquere: verum ut in crastinum sub pectore recondas odium, et injuriæ recorderis, atque hesternæ diei iram quandam conserves, apage, neque deos hoc decet, nec præterea regium est. Quodsi quis abstulerit a conviviis has festivitates, astum et jocos et subsannationes et irrisiones, nihil scilicet aliud erit reliquum, nisi ebrietas, satietasque et silentium, res tetricæ et injucundæ, quæque minime computationi convenient. Quare nihil minus putaram, quam horum recordaturum esse Jovem postridie; nedum ut tanto opere propterea indignaretur, seque gravem injuriam existimaret esse passum, si distribuens aliquis carnes ludum quandam luserit tentando, num, qui deligit, meliorem partem dignoscat.

9. Pone vero, Mercuri, quod gravius est, non minorem me partem attribuisse Jovi, sed totam subripuisse: quid igitur? ideone oportebat, quod proverbio dicitur, terre cælum misceri, vincula, cruces, totumque Caucasum adinvenire, et aquilas demittere, et jecur extundere? Ista vix ne magnam patefaciant indignantis humilitatem animi ignobilem, et in ira concipienda levitatem: quid enim hic designet, si totum bovem perdiderit, qui frustulorum carnis paucorum causa tanto opere stomachetur?

10. Contra homines quanto se præbent acquires in istius modi rebus, quos credi poterat ad iram esse promtiores diis! et tamen eorum nemo est qui coquum cruce multarit, si carnes elixans immisso digito de jussulo degustarit, aut assatarum carniū quiddam avulsū deglutiaverit: sed veniam dant ipsis: sin est ut etiam valde irascantur, aut pugnos incutere solent, aut alapas in malam ingerere; nemoque hactenus apud eos in patibulum ire jussus est ob tanta scilicet crimina. De carnibus ista sunt satis, quorum ut turpis est mihi defensio, sic multo turpior isti accusatio.

11. Περὶ δὲ τῆς πλαστικῆς καὶ ὅτι τοὺς ἀνθρώπους ἐποίησα, καιρὸς ἤδη λέγειν. Τοῦτο δὲ, ὦ Ἑρμῆ, διττὴν ἔχον τὴν κατηγορίαν, οὐκ οἶδα καθ' ὁπότερον αἰτιῶσθέ μου, πότερα ὡς οὐδὲ ὅπως ἐχρῆν τοὺς ἀνθρώπους γεγενῆσθαι, ἀλλ' ἀμείνων ἦν ἀτρεμεῖν αὐτοὺς γῆν ἄλλως ὄντας, ἢ ὡς πεπλάσθαι μὲν ἐχρῆν, ἄλλον δὲ τινα καὶ μὴ τοῦτον ἐσχηματίζειν τὸν τρόπον; ἐγὼ δὲ ὅμως ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐρῶ καὶ πρῶτόν γε, ὡς οὐδεμία τοῖς θεοῖς ἀπὸ τοῦτου βλάβη γεγένηται, τῶν ἀνθρώπων ἐς τὸν βίον παραχθέντων, πειράσσομαι δεικνύειν· ἔπειτα δὲ, ὡς καὶ συμφέροντα καὶ ἀμείνων αὐτοῖς αὐτὰ παρὰ πολλὴν ἢ εἰ ἐρήμην καὶ ἀπάνθρωπον συνέβαινε τὴν γῆν μένειν.

12. Ἦν τοίνυν πάλαι — βῆον γὰρ οὕτω καὶ δῆλον ἂν γένοιτο, εἰ τι ἡδίκηκα ἐγὼ μετακοσμήσας τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους — ἦν οὖν τὸ θεῖον μόνον καὶ τὸ ἐπουράνιον γένος, ἡ γῆ δὲ ἄγριον τι γρῆμα καὶ ἄμορφον, ὕλαις ἅπασα καὶ ταύταις ἀνημέροις λάσιος, οὔτε δὲ βωμοὶ θεῶν ἦ νεῦς, — πόθεν δέ; — ἡ ἀγαλμα ἡ ἑόξανον ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον, οἷα πολλὰ νῦν ἀπανταχόθι φαίνεται μετὰ πάσης ἐπιμελείας τιμώμενα· ἐγὼ δὲ — αἰεὶ γάρ τι προβουλεύω ἐς τὸ κοινὸν καὶ σκοπῶ ὅπως αὐξήθησεται μὲν τὰ τῶν θεῶν, ἐπιρῶσει δὲ καὶ τὰλλα πάντα ἐς κόσμον καὶ κάλλος — ἐνεόησα ὡς ἀμείνων εἴη ὀλίγον ὅσον τοῦ πηλοῦ λαβόντα ζῶντα τινὰ συστήσασθαι καὶ ἀναπλάσαι τὰς μορφὰς μὲν ἡμῖν αὐτοῖς προσεεικότα· καὶ γὰρ ἐνδοῖν τι ὦμην τῷ θεῷ, μὴ ὄντος τοῦ ἐναντίου αὐτῷ καὶ πρὸς ὃ ἐμελλεν ἡ ἐξέτασις γιγνομένη εὐδαιμονέστερον ἀπορρίπτειν αὐτό· ὀνητὸν μέντοι εἶναι τοῦτο, εὐμπαχνοτάτον δ' ἄλλως καὶ συνετώτατον καὶ τοῦ βελτίονος αἰσθανόμενον.

13. Καὶ δὲ κατὰ τὸν ποιητικὸν λόγον « γαῖαν ὕδρι φύρας » καὶ διαμαζαῖζας ἀνέπλασα τοὺς ἀνθρώπους ἔτι καὶ τὴν Ἀθηναῖν παρακαλέσας συνεπιλαβέσθαι μοι τοῦ ἔργου. Ταῦτά ἐστιν ἃ μεγάλα ἐγὼ τοὺς θεοὺς ἡδίκηκα. Καὶ τὸ ζημίωμα ὁρᾷς ἡλίκον, εἰ ἐκ πηλοῦ ζῶντα ἐποίησα καὶ τὸ τέως ἀκίνητον ἐς κίνησιν ἤγαγον· καὶ, ὡς εἴκοι, τὸ ἀπ' ἐκείνου ἦττον θεοὶ εἰσιν οἱ θεοί, διότι καὶ ἐπὶ γῆς τινα θνητὰ ζῶντα γεγέννηται· οὕτω γὰρ δὴ καὶ ἀγανακτεῖ νῦν ὁ Ζεὺς ὥσπερ ἐλαττωμένον τῶν θεῶν ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων γενέσεως, εἰ μὴ ἄρα τοῦτο εἰδῆι, μὴ καὶ οὗτοι ἀπόστασιν ἐπ' αὐτὸν βουλευώσιν καὶ πολέμον ἐξενέγκωσι πρὸς τοὺς θεοὺς ὥσπερ οἱ Γίγαντες. Ἀλλ' ὅτι μὲν ὁ γὰρ οὐδὲν ἡδίκησθε, ὦ Ἑρμῆ, πρὸς ἐμοῦ καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν, δῆλον ἢ σὺ δεῖξον κἀν ἐν τι μικρότατον, καὶ γὰρ σιωπήσομαι καὶ δίκαια ἔσομαι πεπονθὺς πρὸς ὑμῶν.

14. Ὅτι δὲ καὶ γρῆσιμα ταῦτα γεγένηται τοῖς θεοῖς, οὕτως ἂν μάθοις, εἰ ἐπιβλέψαις ἅπασαν τὴν γῆν οὐκέτ' αὐχμηρὰν καὶ ἀχαμῇ ὕσαν, ἀλλὰ πόλεσι καὶ γεωργίαις καὶ φυτοῖς ἡμέροις διακεκοσμημένην καὶ τὴν ὀλλανταῖν πλεομένην καὶ τὰς νήσους κατοικουμένας, ἀπανταχόθι δὲ βωμούς καὶ θυσίας καὶ ναοὺς καὶ πανηγυρεῖς μεστὰς διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυαί, πᾶσαι

11. De arte fingendi autem deque eo, quod homines fecerim, tempus jam dicere : illud autem, Mercuri, quum duplicem habeat insimulationem, nescio equidem, quam in partem maxime me criminemini : utrum, in totum non oportuisset homines fieri, meliusque fuisse, si conquievissent ac mansissent terra rudis ; an, eos quidem fingi debuisset, sed alium quendam, non hunc in modum, efformatos. At ego tamen de utroque dicam : et primum quidem, nullum omnino diis ex eo damnum accidisse, quod homines in vitam sint producti, conabor ostendere ; deinde, multum interesse, ut utilius hoc ipsis et melius sit, quam si terram desertam hominumque vacuum contigisset restare.

12. Ergo erat olim (facilius enim sic palam fiat, an quid ego peccaverim alio ornatu inducto rebus humanis) divinum solum ac caeleste genus ; tellus vero inculta quaedam res et informis, silvis tota lisque agrestibus horrida : neque erant ara deorum nec templum (qui poterat enim?) nec statua, nec simulacrum, neque aliud quicquam ejusmodi, qualia multa jam ubique apparent summa cum cura in honore habita. Ego vero (semper enim aliquid consulo in commune, necumque agito quomodo amplificentur res deorum, ceteraque omnia incrementum capiant ornatus ac pulchritudinis) in animum induxi optimum fore factum, si, parvula quadam lutī parte accepta, animalia componerem atque effingerem specie nobismet ipsis assimilia : etenim ita statuebam, delicere quiddam naturam divinam, dum nihil exstat ipsi contrarium, ad quod instituta comparatione, illam esse beatiorē dilucide pateat : igitur mortale illud esse volebam ; artificiosissimum alioquin et prudentissimum, quodque melioris haberet sensum.

13. Itaque, secundum poetæ dictum, aqua terræ mixta et permollita effinxi homines, Minervamque etiam advocavi, ut una mecum operi manum accommodaret. Istæ sunt scilicet, quæ gravia in deos admissi : tum detrimentum videntur quantum sit, si e luto animalia confecerim, quodque hactenus erat immobile, in motum deduxerim : ex eo, ut videtur, tempore minus dii sunt dii, quia in terra quoque animantia quaedam mortalia exstiterint : quippe ita etiam Jupiter indignatur, quasi deteriore dii essent conditione ab hominum ortu ; nisi forte hoc veretur, ne et illi defectionis consilia adversum se incant, bellumque inferant diis perinde ac Gigantes. At nihil vobis accidisse mali a me, Mercuri, meisque operibus, est manifestum : sin, ostende tu unum aliquid vel minimum, et conticescam, ac justa me perpessum a vobis fatebor.

14. Quin contra hæc in rem esse deorum, ita maxime discas, si consideres terram non amplius horridam, non amplius incultam, sed urbibus, cultis agris, plantisque mitibus ornate distinctam, mare navigatum, insulas habitatas, ubique aras, sacrificia, templa festorumque celebritates : Jovis autem plenæ onines viæ, cuncta hominum fora.

δ' ἀνθρώπων ἀγοραί. Καὶ γὰρ εἰ μὲν ἑαυτοῦ μόνω κτῆμα τοῦτο ἐπλάσάμην, ἔπλεονέκουν ἂν τῆς χρήσεως, νῦν δ' εἰς τὸ κοινὸν φέρων κατέθηκα ὑμῖν αὐτοῖς· μάλ' ὅν δὲ Διὸς μὲν καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἥρας καὶ σοῦ δέ, ὦ Ἑρμῆ, νεὼς ἰδεῖν ἅπαντα οὐκ ἔστι, Προμηθεὺς δὲ οὐδὲν οὐκ. Ὅρξῃ δὴ πῶς τὰ μαυτοῦ μόνᾳ σκοπῶ, τὰ κινὰ δὲ καταπροδίδουμι καὶ ἐλάττω ποιῶ;

15. Ἔτι δέ μοι, ὦ Ἑρμῆ, καὶ τότε ἐννόησον, εἰ τί σοι δοκεῖ ἀγαθὸν ἀμάρτυρον, οἷον κτῆμα ἢ ποίημα, ὃ μηδεὶς ὄρεται μηδὲ ἐπαινέσεται, ὁμοίως ἡδὺ καὶ τερωπὴν ἐσεσθαι τῷ ἔχοντι. Πρὸς δὲ τί τοῦτ' ἔφη; ὅτι μὴ γενομένων τῶν ἀνθρώπων ἀμάρτυρον συνέδρανε τὸ κάλλος εἶναι τῶν δῶν, καὶ πλουτὸν τινα πλουτήσιν ἐμῆλομεν οὔτε ὑπ' ἄλλου τινὸς θαυμασθησόμενον οὔτε ἑμὶν αὐτοῖς ὁμοίως τίμιον· οὐδὲ γὰρ ἂν εἴχομεν πρὸς ὃ πῃ ἔλαττον παραθεωρῶμεν αὐτὸν, οὐδ' ἂν συνίμεν ἑλίκᾳ εὐδαιμονοῦμεν οὐχ ὁρῶντες ἀμοίρους τῶν ἡμετέρων τινάς· οὕτω γὰρ δὴ καὶ τὸ μέγα δοξείεν ἂν μέγα, εἰ τῷ μικρῷ παραμετροῖτο. Ὑμεῖς δὲ, τιμᾶν ἐπὶ τῷ πατερεύματι τοῦτω δέον, ἀνεσταυρώκατέ με καὶ ταύτην μοι τὴν ἀμοιβὴν ἀποδεδώκατε τοῦ βουλευέματος.

16. Ἀλλὰ κακοῦργοι τινες, φῆς, ἐν αὐτοῖς καὶ μοιχεύουσι καὶ πολεμοῦσι καὶ ἀδελφὰς γαμοῦσι καὶ πατρίσιν ἐπιβουλεύουσι. Παρ' ἡμῖν γάρ οὐκ ἔστι πολλὴ τούτων ἀχρὴν; οὐ δὲ ποῦ διὰ τοῦτ' αἰτιάσαιτ' ἂν τις τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν Γῆν, ὅτι ἡμᾶς συνεστήσαντο. Ἔτι καὶ τοῦτο ἴσως φαίης ἂν, ὅτι ἀνάγκη πολλὰ ἡμᾶς ἔχειν πράγματα ἐπιμελούμενους αὐτῶν. Οὐκοῦν διὰ γε τοῦτο καὶ ὁ νομεὺς ἀρβέσθω ἐπὶ τῷ ἔχειν τὴν ἀγέλην, διότι ἀναγκαῖον αὐτῷ ἐπιμελεῖσθαι αὐτῆς. Καίτοι τό γε ἐργώδες τοῦτο καὶ ἡδύ· ἄλλως καὶ ἡ φροντίς οὐκ ἀτερπὴς ἔχουσι τινα διατριβήν. ἢ τί γὰρ ἂν ἐπράττομεν οὐκ ἔχοντες ὅν προνοοῦμεν τούτων; ἡγρούμεν ἂν καὶ τὸ νέκτρον ἐπίνομεν καὶ τῆς ἀμβροσίας ἐνεφορούμεθα οὐδὲν πικρύντες.

17. Ὁ δὲ μάλιστα με ἀποπνίγει, τοῦτ' ἐστίν, ὅτι μεμυρμένοι τὴν ἀνθρωποποιᾶν καὶ μάλιστα γε τὰς γυναῖκας ὅμως ἐρᾶτε αὐτῶν καὶ οὐ διαλείπετε κατιόντες, ἄρτι μὲν ταῦροι, ἄρτι δὲ σάτυροι καὶ κύκνοι γενομένοι, καὶ θεὸς ἐξ αὐτῶν ποιεῖσθαι ἀξιοῦτε. Ἀλλ' ἐρῶν μὲν ἴσως φήσεις, ἀναπεπλάσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλον δὲ τινα τρόπον, ἀλλὰ μὴ ἡμῖν ἐοικότας· καὶ τί ἂν ἄλλο παράδειγμα τούτου ἄμεινον προσεστήσάμην, ὃ πάντως καλὸν ἡπιστάμην; ἢ ἀσύνητον καὶ θηρῶδες ἔδει καὶ ἄνθρωπον ἀπεργάσασθαι τὸ ζῆλον; καὶ πῶς ἂν ἡ θεὸς ἐθυσαν ἢ τὰς ἄλλας ὑμῖν τιμὰς ἀπένειμαν οὐχ ὅτι τοιοῦτοι γενομένοι; ἀλλ' ὑμεῖς, ὅταν μὲν ὑμῖν τὰς ἐκατόμβας προστάγῃσιν, οὐκ ὀκνεῖτε, κἂν ἐπὶ τὸν Ὀκεανὸν ἔλθῃν δέη, « μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπίας » τὸν δὲ τῶν τιμῶν ὑμῖν καὶ τῶν θυσιῶν αἶτιον ἀνεσταυρώκατε. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀνθρώπων καὶ ταῦτα ἱκανά.

18. Ἡδὲ καὶ ἐπὶ τὸ πῦρ, εἰ δοκεῖ, μετελεύσεται καὶ τὴν ἐπονείδιστον ταύτην κλοπὴν. Καὶ πρὸς θεῶν τοῦτό μοι ἀπόκριναι μηδὲν ὀκνήσας· ἐσθ' ὃ τι

Quodsi mihimet soli homines velut legitimam possessionem effinxissem, privatis usibus studere potuissem videri : nunc vobiscum communicatam in medium attuli; imo, quod magis est, Jovis, Apollinis, Junonis et tua, Mercuri, templa videre datur ubique; Promethei nusquam. Viden' ut meis solus commodis invigilem, publica proclām et imminuam?

15. Hanc porro rationem mihi pone, Mercuri : expende tecum, tibine videatur bonum aliquod teste carens, seu possum, sive arte laboratum sit, quod nemo videat, laudet nemo, similiter suave jucundumque fore habenti? Quorsum autem illud dixi? quia non factis hominibus testem habitura non erat pulchritudo universi : nimirum divitiis abundaremus, quæ neque alii cuiquam essent in admiratione, nec nobismet ipsis perinde caræ; nihil enim exstaret omnino, ad quod tanquam imperfectius eas exigeremus; neque inteligeremus, quanta versemur in felicitate, nisi quosdam intueri daretur bonorum nostrorum expertes : sic enim demum magnum videatur esse magnum, si ad parvi mensuram comparatur. Vos vero, quem decebat ob solers inventum honoribus afficere, in crucem sustulistis me, easque mihi vices reddidistis consilii.

16. At maleficos esse quosdam ais in iis : adulteria committunt, bella gerunt, sorores ducunt, patribus insidiantur. Quasi vero apud nos non magna sit vitiorum illorum copia : nec tamen propterea quis culpaverit Cælum et Terram, quod nos condiderint. Hoc insuper fieri potest, ut dicas, necessum esse multis nos negotiis implicari, dum curamus illos. Eandem igitur ob causam pastor etiam indignetur, quod gregem habeat, utpote cujus sibi cura sit gerenda. Fuerit hoc ipsi laboriosum, at jucundum itidem : atque sollicitudo non ingrata est, præbens aliquam occupationem. Nos enim quid ageremus non habentes quibus prospiciamus? cessaremus scilicet, bibereturque nobis nectar, et ambrosia nos ingurgitaremus otiosi.

17. Quod vero me maxime urit, hoc est : qui incusatis hominum fabricationem, et potissimum mulieres, ipsi tamen amatis eas, neque intermittitis in terram descendere, nunc in tauros, alias in satyros et cycnos versi, deosque ex illis procreare non dedignamini. At nihil oberat, forte dicces, quominus homines effingerentur, sed alium quendam in modum, nec nobis similes : at quod aliud exemplar isto melius mihi proposuissem, quod omnino pulchrum sciebam? num rationis experti et ferum conveniebat atque agreste elaborari animal? quomodo tum diis sacrificassent, ceterosque vobis honores tribuissent, alio modo comparati? Et vos tamen, quando hecatombas offerunt, nullam moram facitis, etsi vel Oceanus longo itinere sit petendus, ut visatis probissimos Æthiops : me vero, honorum vobis et vltimarum causam, in patibulum egistis. De hominibus quidem ista sufficiunt.

18. Jam, si videtur, ad ignem transeo, exprobatumque tanto opere furtum. Per deos ergo hoc mihi responde nihil moratus : estne quicquam istius ignis quod amiserimus,

ἡμεῖς τοῦ πυρὸς ἀπολωλέκαμεν, ἐξ οὗ καὶ παρ' ἀνθρώποις ἐστίν· οὐκ ἂν εἴποις. Αὕτη γὰρ, οἶμαι, φύσις τούτου τοῦ κτήματος, οὐδὲν τι ἑλαττον γίγνεται, εἰ τις καὶ ἄλλος αὐτοῦ μεταλάβῃ· οὐ γὰρ ἀποσβέννεται ἐναυσαμένον τινός· φθόνος δὲ δὴ ἀντικρυς τὸ τοιοῦτο, ἀφ' ὧν μηδὲν ὑμεῖς ἠδίκησθε, τούτων κωλύειν μεταδιδόναι τοῖς δεομένοις. Καίτοι θεοὺς γε ὄντας ἀγαθοὺς χρῆ εἶναι καὶ «δωτῆρας ἑάων» καὶ ἐξω φθόνου παντὸς ἐστάναι· ὅπου γε καὶ εἰ τὸ πᾶν τοῦτο πῦρ ὑφελόμενος κατεκόμισα ἐς τὴν γῆν μηδ' ὅλως τι αὐτοῦ καταλιπὼν, οὐ μεγάλα ὑμᾶς ἠδοῖκον· οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς δεῖσθε αὐτοῦ μήτε βιγούντες μήτε ἔθοντες τὴν ἀμβροσίαν μήτε φωτὸς ἐπιτεχνήτου δέομενοι.

19. Οἱ δὲ ἄνθρωποι καὶ ἐς τὰ ἄλλα μὲν ἀναγκαίῳ χρῶνται τῇ πυρὶ, μάλιστα δὲ ἐς τὰς θυσίας, ὅπως ἔχοιεν κνίσαν τὰς ἀγνίας καὶ τοῦ λιθανοῦ τοῦ θυμῖαν καὶ τὰ μηρία κᾶν ἐπὶ τῶν βοῶν. Ὅρῳ δὲ γε ὑμᾶς μάλιστα χαίροντας τῷ καπνῷ καὶ τὴν εὐωχίαν ταύτην ἡδίστην οἰομένους, ὁπότεν ἐς τὸν οὐρανὸν ἡ κνῖσα παραγίγνηται «ἐπισσομένη περὶ καπνῷ.» Ἐναντιωτάτη τοίνυν ἡ μέμψις αὕτη ἂν γένοιτο τῇ ὑμετέρᾳ ἐπιθυμίᾳ. Θαυμάζω δὲ ὅπως οὐχὶ καὶ τὸν ἥλιον κελεύετε μὴ καταλάμπειν αὐτούς· καίτοι πῦρ καὶ οὗτός ἐστι πολλὸ θεϊκόν τε καὶ πυρὸς ἑσπερον. Ἡ κακείνων αἰτιάσθε ὡς σπαθῶντα ὑμῶν τὸ κτήμα· Εἰρηκα· σφῶ δὲ, ὦ Ἑρμῇ καὶ Ἡραίστε, εἰ τι μὴ καλῶς εἰρησθαι δοκεῖ, διευθύνετε καὶ διεξελέγγετε, κἀγὼ αὖθις ἀπολογήσομαι.

20. ΕΡΜ. Οὐ βῆδιον, ὦ Προμηθεῦ, πρὸς οὗτοι γενναῖον σοριστην ἀμιλλᾶσθαι· πλὴν ἄλλὰ ὦνησο, διότι μὴ καὶ ὁ Ζεὺς ταῦτα ἐπήκουσέ σου· εὖ γὰρ οἶδα, ἐκκαίδεκα γῦπας ἂν ἐπέστησέ σοι τὰ ἔγκρατα ἐξαίρησοντας· οὕτω δεινῶς αὐτοῦ κατηγορήσας ἀπολογεῖσθαι δοκῶν. Ἐκείνο δὲ γε θαυμάζω, ὅπως μάντις ὧν οὐ προεγίνωσας ἐπὶ τοῖς κολασθησόμενοις.

ΠΡΟΜ. Ἠπιστάμην, ὦ Ἑρμῇ, καὶ ταῦτα μὲν καὶ δῖοι δὲ ἀπολυθήσομαι αὖθις οἶδα, καὶ ἤδη γέ τις ἐκ Θετῶν ἀφίξεται σὸς ἀδελφὸς οὐκ ἐς μακρὰν κατατοξεύσων δν φῆς ἐπιτετήσεσθαι μοι τὸν ἀέτον.

ΕΡΜ. Εἰ γὰρ γένοιτο, ὦ Προμηθεῦ, ταῦτα καὶ ἐπίδοιμί σε λελυμένον, ἐν ἡμῖν εὐωχούμενον, οὐ μέντοι καὶ κρεανομούντά γε.

21. ΠΡΟΜ. Θάρρει· καὶ συνευωχῆσομαι ὑμῖν καὶ ὁ Ζεὺς λύσει με οὐκ ἀντὶ μικρᾶς εὐεργεσίας.

ΕΡΜ. Τίνος ταύτης; μὴ γὰρ ὀκνήσης εἰπεῖν.

ΠΡΟΜ. Οἶσθα, ὦ Ἑρμῇ, τὴν Θέτιν; ἀλλ' οὐ χρῆ λέγειν· φυλάττειν γὰρ ἄμεινον τὸ ἀπόρρητον, ὡς μισθὸς εἶη καὶ λύτρα μοι ἀντὶ τῆς καταδίκης.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ φύλαττε, ὦ Τίταν, εἰ τοῦτ' ἄμεινον. Ἡμεῖς δὲ ἀπώμεν, ὦ Ἡραίστε· καὶ γὰρ ἤδη πλησίον οὗτοι ὁ ἀέτος. Ἰπόμενε οὖν καρτερῶς· εἴη δὲ ἤδη σοι τὸν Θετῶν δν φῆς τοξότην ἐπιφανῆναι, ὡς παύσειεν ἀνατεμνόμενον ὑπὸ τοῦ ὀρνέου.

ex quo apud homines est? non dixeris: hæc, opinor, natura est ejus rei, nihil ut decrescat, etsi vel alius inde partem capiat: non enim exstinguitur, si quis ex eo lumen accenderit: invidia vero planissime est, ex quibus nullum ad vos damnum redeat, eorum prohibere ne usus impertiat indigentibus. Atqui dii quum sitis, beneficos esse oportet commodorumque largitores, procul ab invidia remotos: atque adeo, si vel omnem hunc ignem subreptum detulissem in terram, nihilque omnino ex eo reliquissem, haud magna a me vobis injuria foret facta: neque enim vos eo indigetis, ut qui non frigateis, nec ambrosiam coquatis, neque opus habeatis arte facta luce.

19. Hominibus vero ignis usus est et ad alia pernecessarius, et plurimum ad sacrificia, ut possint nidore vaporare vias, thus adolere, et lumbos hostiarum in aris comburere. Video sane vos summo opere delectari isto fumo, easque epulas putare suavissimas, quando nidor in cælum penetrat multo fumi volumine subvectus. Adversetur ergo hæc criminatio quam maxime vestro desiderio. Miror autem, quomodo nec solem veteritis eos illustrare: atqui ignis hic est multo divinius et flagrantior. Aut illumne etiam accusatis, quasi dissipantem propriam vobis possessionem? Dixi: vos autem uterque, Mercuri et Vulcane, si quid minus recte dictum videatur, emendate et arguite; tumque ego iterum partes meas tuebor.

20. MERC. Facile non est, Prometheu, cum tam valido sophista contendere. Ceterum gratulare tibi, quod Jupiter istam orationem tuam non inaudiverit: sedecim enim, quod probe scio, vultures apposuisse tibi ad intestina erueuda; tam graviter ipsum objurgasti, dum causam tuam agere videris. Illud equidem miror, quo pacto, quum sis vates, non præciveris hoc te supplicio punitum iri.

PROM. Noveram illud, Mercuri; et me solvi debere in posterum, novi: et jam quis Thebis adveniet tuus frater non longo temporis intervallo, sagittis confixurus eam, quam in me involaturam esse dicis, aquilam.

MERC. Ea, Prometheu, utinam eveniant, teque intuear solutum, et nobiscum epulantem; sic tamen, ut carnes non distribuas.

21. PROM. Bono esto animo: et simul vobiscum epulabor, et Jupiter me vinculis solvet pro non exiguo beneficio.

MERC. Quoniam isto? eloqui ne graveris.

PROM. Nostin', o Mercuri, Thetin? sed non expedit dicere: custodire præstat hoc arcanum, ut merces sit et pretium, quo me a pœna redimam.

MERC. Quin tu tecum serva, o Titan, siquidem hoc melius est. Nos autem abeamus, Vulcane; jam enim ecce, quæ prope adest, aquilam. Tu vero sustine fortiter: atque utinam tibi jam Thebanus ille, quem dicis, sagittarius exoriat, ut te liberet laceratum ab ista alite.

VIII.

ΘΕΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

1.

ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. PROM. Λύσον με, ὦ Ζεῦ· δεινὰ γὰρ ἤδη πέ-
πνηκα.

ΖΕΥΣ. Λύσω σε, φῆς, ὃν ἐγρῆν βαρυτέρας πέδας
ἐγόντα καὶ τὸν Καύκασον ὅλον ὑπὲρ κεφαλῆς ἐπικείμε-
νον ὑπὸ ἑκατὶδεκα γυπῶν μὴ μόνον κείρεσθαι τὸ ἦπαρ,
ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττεσθαι, ἀνθ' ὧν τοιαῦθ'
ἡμῖν ζῶα τοὺς ἀνθρώπους ἐπλάσας καὶ τὸ πῦρ ἐκλεψας
καὶ γυναικας ἐδημιουργήσας; ἃ μὲν γὰρ ἐμέ ἐξηπάτη-
σας ἐν τῇ νομῇ τῶν χρεῶν ὅσα πιμελῇ κεκαλυμμένα
παρθέεις καὶ τὴν ἀμείνω τῶν μοιρῶν σεαυτῇ φυλάττων,
τί γὰρ λέγεις;

PROM. Οὐκοῦν ἱκανὴν ἤδη τὴν οἰκὴν ἐκτέτικα το-
σῶτον χρόνον τῷ Καυκάσῳ προσηλωμένος τὸν κακί-
στα ὀρνέων ἀπολούμενον αἶτον τρέφων τῷ ἦπατι.

ΖΕΥΣ. Οὐδὲ πολλοστημόριον τοῦτο ὧν σε δεῖ πα-
θεῖν.

PROM. Καὶ μὴν οὐκ ἀμισθί με λύσεις, ἀλλὰ σοὶ
μηνύσω τι, ὦ Ζεῦ, πάνυ ἀναγκαῖον.

2. ΖΕΥΣ. Κατασορῆζέ με, ὦ Προμηθεῦ.

PROM. Καὶ τί πλέον ἔξω; οὐ γὰρ ἀγνοήσεις αὐθις
ἔνθα ὁ Καύκασός ἐστιν, οὐδὲ ἀπορήσεις δεσμῶν, ἣν τι
πυγίζων ἀλίσσωμαι.

ΖΕΥΣ. Εἰπέ πρότερον, ὅντινα μισθὸν ἀποτίσεις
ἀναγκάσιον ἡμῖν ὄντα.

PROM. Ἦν εἶπω ἐφ' ὅτι βαδίζεις νῦν, ἀξιόπιστος
ἔσομαι σοὶ καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων μαντευόμενος;

ΖΕΥΣ. Πῶς γὰρ οὐ;

PROM. Παρὰ τὴν Θέτιν, συνεσόμενος αὐτῇ.

ΖΕΥΣ. Τοῦτι μὲν ἔργω· τί δ' οὖν τὸ ἐπὶ τούτῳ;
ὡκυεῖς γὰρ ἀληθές τι εἶρεῖν.

PROM. Μηδὲν, ὦ Ζεῦ, κοινωνήσεως τῇ Νηρηίδι· ἣν
γὰρ αὐτὴ κυοφορήσῃ ἐκ σοῦ, τὸ τεχθὲν ἴσα ἐργάσεται
σε οἷα καὶ σὺ ἐδράσας —

ΖΕΥΣ. Τοῦτο φῆς, ἐκπεσεῖσθαι με τῆς ἀρχῆς;

PROM. Μὴ γένοιτο, ὦ Ζεῦ. Πλὴν τοιοῦτό γε ἡ
μῆτις αὐτῆς ἀπειλεῖ.

ΖΕΥΣ. Χαιρέτω τοιγαροῦν ἡ Θέτις· σὲ δὲ ὁ Ἥφα-
ιστος ἐπὶ τούτοις λυσάτω.

2.

ΕΡΩΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΕΡΩΣ. Ἄλλ' εἰ καὶ τι ἥμαρτον, ὦ Ζεῦ, σύ-
γνώθι μοι· παιδίον γάρ εἰμι καὶ ἔτι ἄφρων.

VIII.

DEORUM DIALOGI.

1.

PROMETHEI ET JOVIS.

1. PROM. Solve me, o Jupiter : nam gravia jam passus
sum.

JUP. Ten' ut solvam, ais, cujus oportebat graviore ha-
bentis compedes, Caucaso toto super caput injecto, a sede-
cim vulturibus non solum detonderi jecur, sed et oculos
effodi pro eo quod talia nobis animantia homines finxeris,
ignem surripueris, et mulieres sis fabricatus? nam me qui-
dem quod deceperis in distributione carniū, dum ossa
adipe oblecta mihi apponis, et præstantiorem partem tibi-
mei servas, quid attinet dicere?

PROM. Nimirum sat jam poenarum exsolvi tantum
temporis Caucasο affixus, quæ avium cunctarum pessime
perire meretur, aquilam alens jecore.

JUP. Hoc ne multesimum quidem eorum, quæ te decet
pati.

PROM. At non sine mercede quidem me solves, Jupiter :
sed tibi indicabo quiddam valde magni momenti.

2. JUP. Tu me dolis circumvenire studes, Prometheus.

PROM. Ecquid ex eo lucri capiam? non enim ignoratu-
rus es postea, ubi Caucasus sit, neque carebis vinculis, si
quas technas struere deprehendar.

JUP. Ede prius, quam mercedem sis soluturus ita nobis
necessariam.

PROM. Si dixerō quo nunc vadas, num tibi fide dignus
habebor in iis, quæ de reliquis prædicam?

JUP. Quidni?

PROM. Ad Thetidem properas, cum ea congressurus.

JUP. Id quidem pervidisti : quid tum porro? videris enim
aliquid veri dicturus.

PROM. Tu ne, Jupiter, rem habueris cum Nereide : ete-
nim, si uterum ferat ex te, quod erit natum pari te modo
tractabit, quo tu tractavisti —

JUP. Hoc significas, ejectum me iri imperio?

PROM. Absit omen, o Jupiter : neque tamen non tale quid
concupiscit ejus minatur.

JUP. Valeat ergo Thetis : te autem Vulcanus hujus mo-
niti gratia solvat.

2.

CUPIDINIS ET JOVIS.

1. CUP. At si quid etiam peccavi, Jupiter, ignosce mihi;
puerulus enim sum, atque adhuc insapiens.

ΖΕΥΣ. Σὺ παιδίον δ' Ἐρως, δὲ ἀρχαιότερος εἶ πολὺ Ἰαπετοῦ; ἢ διότι μὴ πώγωννα μηδὲ πολιὰς ἔφρυσας, διὰ ταῦτα καὶ βρέφος ἀξίους νομίζεσθαι γέρων καὶ παυόργος ὢν;

ΕΡΩΣ. Τί δαί σε μέγα ἡδίκηκα ὁ γέρων ὡς φῆς ἐγὼ, διότι με καὶ πεδῆσαι διανοῆ;

ΖΕΥΣ. Σκόπει, ὦ κατάρατε, εἰ μικρὰ, δὲ ἐμοὶ μὲν οὕτως ἐντρύφῃς, ὥστε οὐδὲν ἐστὶν ὃ μὴ πεποίηκας με, σάτυρον, ταῦρον, χρυσὸν, κύκνον, αἰτόν· ἐμοῦ δὲ ὅλως οὐδεμίαν ἦντινα ἐρασθῆναι πεποίηκας, οὐδὲ συνῆκα ἡδὺς γυναικὶ διὰ σέ γεγεννημένος, ἀλλὰ με δεῖ μαγγαυεῦσαι ἐπ' αὐτάς καὶ κρύπτειν ἑμαυτόν· αἱ δὲ τὸν μὲν ταῦρον ἢ κύκνον φιλοῦσιν, ἐμεῖ δὲ ἦν ἰδῶσι, τεθνῶσιν ὑπὸ τοῦ δέους.

2. ΕΡΩΣ. Εἰκότως· οὐ γὰρ φέρουσιν, ὦ Ζεῦ, θνηταὶ οὔσαι τὴν σὴν πρόσοφιν.

ΖΕΥΣ. Πῶς οὖν τὸν Ἀπολλῶν δὲ Βράγχος καὶ δ' Ὑάκινθος φιλοῦσιν;

ΕΡΩΣ. Ἄλλ' ἢ Δάφνην κἀκεῖνον ἔρρυγε καίτοι κομήτην καὶ ἀγένοιον ὄντα. Εἰ δ' ἐθέλεις ἐπέραστος εἶναι, μὴ ἐπίσειε τὴν αἰγίδα μηδὲ τὸν κεραυνὸν φέρε, ἀλλ' ὡς ἡδίστον ποιεῖ σεαυτὸν ἑκατέρωθεν καθευμένος βοστρούχους, τῇ μίτρᾳ τούτους ἀνελιγμένους, πορφυρίδα ἔχει, ὑποδέου χρυσίδα, ὑπ' αὐτῷ καὶ τυμπάνοις εὐρυθύμα βῆναι, καὶ ὅψει ὅτι πλείους ἀκολουθήσουσί σοι τῶν Διονύσου Μαινάδων.

ΖΕΥΣ. Ἀπαγε· οὐκ ἂν δεξιὰμην ἐπέραστος εἶναι τοιοῦτος γενομένος.

ΕΡΩΣ. Οὐκοῦν, ὦ Ζεῦ, μηδὲ ἔρᾶν θέλε· βῆδιον γὰρ τοῦτό γε.

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλ' ἔρᾶν μὲν, ἀπραγμονέστερον δὲ αὐτῶν ἐπιτυγχάνειν· ἐπὶ τούτοις αὖθις ἀφήμῃ σε.

3.

ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

ΖΕΥΣ. Τὴν τοῦ Ἰνάχου παῖδα τὴν καλὴν οἶσθα, ὦ Ἑρμῇ;

ΕΡΜ. Ναί· τὴν Ἰὼ λέγεις.

ΖΕΥΣ. Οὐκέτι παῖς ἐκείνη ἐστίν, ἀλλὰ δάμαλις.

ΕΡΜ. Τεράστιον τοῦτο· τῷ τρόπῳ δ' ἐνηλλάγη;

ΖΕΥΣ. Ζηλοτυπήσασα ἡ Ἥρα μετέβαλεν αὐτήν. Ἄλλὰ καὶ καινὸν ἄλλο τι δεινὸν ἐπιμεμηγάνηται τῇ κακοδαίμονι· βουκόλον τινὰ πολυθύματον Ἄργον τοῦνομα ἐπέστησεν, δὲ νέμει τὴν δάμαλιν αὐπνός ὢν.

ΕΡΜ. Τί οὖν ἡμᾶς χρὴ ποιεῖν;

ΖΕΥΣ. Καταπτάμενος ἐς τὴν Νεμέαν — ἐκεῖ δέ που ὁ Ἄργος βουκολεῖ — ἐκείνον ἀπόκτεινον, τὴν δὲ Ἰὼ διὰ τοῦ πελάγους ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀγαγὼν ἴσιν ποιήσων· καὶ τὸ λοιπὸν ἔστω θεὸς τῶν ἐκεῖ καὶ τὸν Νεῖλον ἀναγέτω καὶ τοὺς ἀνέμους ἐπιπεμπέτω καὶ σωζέτω τοὺς πλείοντας.

JUP. Tunc puerulus, o Cupido, qui vetustior es multo Iapeto? an, quia nec barbam nec canos protulisti, propterea infans haberi vis, quum vetulus sis et vafer?

CUP. Quid autem in te tam magnum commisi vetulus, ut ais, ego, cur me vincere quoque mediteris?

JUP. Vide, execranda, an parva; qui mihi quidem eum in modum insultas, ut nihil sit, quod non feceris me, satyrum, taurum, aurum, cycnum, aquilam: me ipsum autem omnino nullam quæ amaret effecisti, neque intellexi amabilem mulieri opera tua me factum: quin necesse habeo præstigiis adversum illas uti, et celare memet: tum taurum cycnumve amant; me si videant, moriuntur præ timore.

2. CUP. Merito sane: neque enim ferre possunt, Jupiter, mortales ipsæ tuum conspectum.

JUP. Qui fit ergo, ut Apollinem Branchus et Hyacinthus ament?

CUP. At Daphne illum quoque fugit, tametsi comatum et imberbem. Quodsi amabilis esse velis, ne argidem quate, neu fer fulmen, sed quam jucundissimum te redde, utrumque demissam cæsariem mitra subnectens, purpuream habe vestem, indue calceos auratos, ad tibiam et tympana concinne ingredi: tum tu videbis plures te secuturas esse, quam Bacchi Mænades.

JUP. Apage: multum absum ut amabilis esse velim tali ornatu.

CUP. Quin ergo, Jupiter, amare noli: facile hoc quidem.

JUP. Nequaquam: equidem amare velim, sed faciliore via potiri: eaque ipsa te conditione rursus dimitto.

3.

JOVIS ET MERCURII.

1. JUP. Inachi filiam, formosam illam, nosti, o Mercuri?

MERC. Utique: nimirum Io.

JUP. Non amplius puella est ea, sed juvenca.

MERC. Prodigiosum hoc; at quo tandem modo mutata est?

JUP. Emulata Juno mutavit eam: quin etiam novum aliquod malum machinata est adversus miseram illam: bubulcum aliquem multis oculis, Argum nomine, apposuit, qui pascit juvencam in somnis.

MERC. Quid igitur nos oportet facere?

JUP. Quum devolaris in Nemeam (illic uspiam Argus pascit), eum interfice; atque Io per pelagus in Ægyptum abductam fac Isin. In posterum sit dea ibi incolentibus, Nilum exundare faciat, ventos immittat, et servet navigantes.

4.

ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΓΑΝΥΜΗΔΟΥΣ.

1. ZEYΣ. Ἄγε, ὦ Γανύμηδες — ἤκομεν γὰρ ἔνθα ἔρχῃν — φίλησόν με ἤδη, ὅπως εἰδῆς οὐκέτι βράμος ἀγκυλὸν ἔχοντα οὐδ' ὄνυχας θείεις οὐδὲ πτερὰ, οἷος ἐρινώμεν σοι πτηγὸς εἶναι δοκῶν.

ΓΑΝ. Ἀνθρώπε, οὐκ αἰτὸς ἄρτι ἦσθα καὶ καταπήμενος ἤρπασάς με ἀπὸ μέσου τοῦ ποιμνίου; πῶς οὖν τὰ μὲν πτερὰ σοι ἐκείνα ἐξεργήσῃ, σὺ δὲ ἄλλος ἦτι ἀναπέρχων;

ZEYΣ. Ἄλλ' οὔτε ἀνθρώπων δρᾶς, ὦ μεϊράκιον, οὔτε αἰτῶν, ὃ δὲ πάντων βασιλεὺς τῶν θεῶν οὗτός εἰμι πρὸς τὸν καίρῳ ἀλλάξας ἑμαυτὸν.

ΓΑΝ. Τί φής; σὺ γὰρ εἶ ὁ Πάν ἐκεῖνος; εἴτα πῶς σύρριγγα οὐκ ἔχεις οὐδὲ κέρατα οὐδὲ λάσιος εἶ τὰ σκέλη;

ZEYΣ. Μόνον γὰρ ἐκεῖνον ἔχη ἑσὺ;

ΓΑΝ. Ναί· καὶ θυομέν γε αὐτὸν ἐνορχιν τράγον ἐπὶ τῷ σπῆλαιον ἀγοντες ἔνθα ἔστηκε· σὺ δὲ ἀνδραποδιᾶτής τις εἶναι μοι δοκεῖς.

2. ZEYΣ. Εἰπέ μοι, Διὸς δὲ οὐκ ἤκουσας ὄνομα οὐδὲ βωμῶν εἶδες ἐν τῷ Γαργάρῳ τοῦ ὕοντος καὶ βροντῶντος καὶ ἀστραπᾶς ποιούντος;

ΓΑΝ. Σὺ, ὦ βέλτιστε, φής εἶναι, ὃς πρῶτην κατέχευες ἡμῖν τὴν πολλὴν γάλαξαν, ὃ οἰκεῖν ὑπεράνω λεγόμενος, ὃ ποῶν τὸν φόρον, ὃ τὸν κρινὸν ὁ πατὴρ εἵλυσεν; εἴτα τί ἀδικήσαντά με ἀνῆρπασας, ὦ βασιλεῦ τῶν θεῶν; τὰ δὲ πρόβατα ἴσως οἱ λύκοι διαρπάσσονται ἤδη ἐξ ἡμῶς ἐπιπασόντες.

ZEYΣ. Ἔτι γὰρ μέλει σοι τῶν προβάτων ἀθανάτω γεγεννημένῳ καὶ ἐνταῦθα συνεσμένῳ μεθ' ἡμῶν;

ΓΑΝ. Τί λέγεις; οὐ γὰρ καταΐεις με ἤδη ἐς τὴν Ἰδὴν τήμερον;

ZEYΣ. Οὐδαμῶς ἐπεὶ μάτην αἰτὸς ἂν εἴην ἀντὶ θεοῦ γεγεννημένος.

ΓΑΝ. Οὐκοῦν ἐπιζητήσῃ με ὁ πατὴρ καὶ ἀγανακτήσῃ μὴ εὐρίσκων, καὶ πληγὰς ὕστερον λήψομαι καταλιπὼν τὸ ποιμνιον.

ZEYΣ. Ποῦ γὰρ ἐκεῖνος ὀψεται σε;

ΓΑΝ. Μηδαμῶς· ποθῶ γὰρ ἤδη αὐτόν. Εἰ δὲ ἀπάξεις με, ὑπισχυοῦμαι σοι καὶ ἄλλον παρ' αὐτοῦ κρινὸν τυθήσεσθαι λύτρα ὑπὲρ ἐμοῦ. Ἐχομεν δὲ τὸν τριετή, τὸν μέγαν, ὃς ἡγείται πρὸς τὴν νομὴν.

3. ZEYΣ. Ὡς ἀφελὴς ὁ παῖς ἐστί καὶ ἀπλοῖχός καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο παῖς ἐστὶ. — Ἄλλ', ὦ Γανύμηδες, ἐκεῖνα μὲν πάντα χαίρειν ἔα καὶ ἐπιλαθοῦ αὐτῶν, τοῦ ποιμνίου καὶ τῆς Ἰδῆς· σὺ δὲ — ἤδη γὰρ ἐπουράνιος εἶ — πολλὰ εὖ ποιήσεις ἐντεῦθεν καὶ τὸν πατέρα καὶ τὴν πατρίδα, καὶ ἀντὶ μὲν τυροῦ καὶ γάλακτος ἀμβροσίαν ἔσθ' καὶ νέκταρ πίῃ· τοῦτο μέντοι καὶ τοῖς ἄλλοις ἡμῖν αὐτὸς παρέξεις ἐγγλέων· τὸ δὲ μέγιστον, οὐκέτι ἀνθρώπος, ἀλλ' ἀθάνατος γενήσῃ, καὶ ἀστέρα σου φαίνεσθαι ποιήσω καλλίστον, καὶ δλοὺς εὐδαίμων ἔσθ'.

4.

JOVIS ET GANYMEDIS.

1. JUP. Age, Ganymedes, venimus enim, quo oportebat, osculare me jam, ut scias non amplius rostrum aduncum habere me, neque ungues acutos, neque alas, qualis videbar tibi volucris specie.

GAN. Tu, homo, non aquila modo eras, quumque devolasses, rapuisti me a medio grege? quomodo igitur alae istae tibi defluerunt, tuque jam alius evasisti?

JUP. At neque homo sum ego, quem vides, adolescentule, neque aquila; sed omnium rex deorum hincce sum, commode mutata forma.

GAN. Quid ais? tu enim es Pan iste? at quomodo fistulam non habes, nec cornua, neque hirta crura?

JUP. Illumne tu solum putas deum?

GAN. Sane: atque adeo sacrificamus ipsi integrum hircum ad speluncam adductum, ubi stat dedicatus: tu autem plagarius aliquis esse mihi videris.

2. JUP. Dic mihi, Jovis non audivisti nomen, neque aram vidisti in Gargaro pluentis, tonantis, et fulgura mittentis?

GAN. Eum, o optime, te ais esse, qui nuper defudisti in nos multam grandinem, qui habitare superne diceris, qui excitas sonitum, cui arietem pater mactavit? Et cujus admissi reum me subripuisti, rex deorum? oves quidem lupi fortasse jam discerpent, in desertas impetu facto.

JUP. Etiamne tibi cura est ovium, qui immortalis factus hic nobiscum futurus es?

GAN. Quid ais? tu non devehes me jam in Idam hodie?

JUP. Neutiquam: alioqui frustra formam aquilae pro deo subissem.

GAN. At requirit me pater, et indignabitur non invento, plagasque postmodum accipiam, qui gregem reliquerim.

JUP. Ubi autem ille te videbit?

GAN. Nequaquam (hic manere velim), desidero enim jam patrem. Quodsi deduxeris me, polliceor tibi et alium ab eo hircum iri immolatum, pretium scilicet mei recepti: habemus autem trimum istum grandem, qui dux est gregi ad pastionem.

3. JUP. Quam apertus puer est et simplex, ipsumque illud plane, puer adhuc! At, Ganymedes, ista quidem omnia valere jube, atque obliviscere gregis et Idae: tu quippe (etenim jam caelestis es) multum hinc bene facies patri patriaeque: pro caseo et lacte ambrosiam edes et nectar bibes; hoc quidem adeo reliquis nobis tu praebebis infusum: quodque maximum, non homo amplius, sed immortalis eris, sidusque tuum apparere faciam pulcherrimum; denique beatus eris.

ΓΑΝ. Ἦν δὲ παῖζειν ἐπιθυμήσω, τίς συμπαίζεται μοι; ἐν γὰρ τῇ Ἰδῇ πολλοὶ ἡλικιώται ἦμεν.

ΖΕΥΣ. Ἐξεῖς κἀνταῦθα τὸν συμπαϊζόμενόν σοι τουτονὶ τὸν Ἑρωτα καὶ ἀστραγάλους μάλα πολλούς. Θάρρει μόνον καὶ παιδρὸς ἶσθι καὶ μηδὲν ἐπιτόθει τῶν κάτω.

4. ΓΑΝ. Τί δαί ὑμῖν χρήσιμος ἂν γενοίμην; ἢ ποιμαίνειν δεήσει κἀνταῦθα;

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλ' οἰνοχοήσεις καὶ ἐπὶ τοῦ νέκταρος τετάξῃ καὶ ἐπιμελήσῃ τοῦ συμποσίου.

ΓΑΝ. Τοῦτο μὲν οὐ χαλεπὸν· οἶδα γὰρ ὡς χρὴ ἐγγεῖται τὸ γάλα καὶ ἀναδοῦναι τὸ κισσύβιον.

ΖΕΥΣ. Ἰδοῦ, πάλιν οὗτος γάλακτος μνημονεύει καὶ ἀνθρώποις διακονήσεσθαι οἴεται· ταυτὶ δ' ὁ οὐρανός ἐστι, καὶ πίνομεν, ὥσπερ ἔφην, τὸ νέκταρ.

ΓΑΝ. Ἦδιον, ὦ Ζεῦ, τοῦ γάλακτος;

ΖΕΥΣ. Εἰσὴ μετ' ὀλίγον καὶ γευσάμενος οὐκέτι ποθήσεις τὸ γάλα.

ΓΑΝ. Κοιμήσομαι δὲ ποῦ τῆς νυκτός; ἢ μετὰ τοῦ ἡλικιώτου Ἑρωτος;

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλὰ διὰ τοῦτό σε ἀνῆρπασα, ὥς ἅμα καθεύδοιμεν.

ΓΑΝ. Μόνος γὰρ οὐκ ἂν δύναιο, ἀλλ' ἥδιόν σοι καθεύδειν μετ' ἐμοῦ;

ΖΕΥΣ. Ναί, μετὰ γε τοιούτου οἷος εἴ σὺ, Γανύμηδες, οὕτω καλός.

5. ΓΑΝ. Τί γάρ σε πρὸς τὸν ὕπνον ὀνήσει τὸ κάλλος;

ΖΕΥΣ. Ἔχει τι θέλγητρον ἡδὺ καὶ μαλακώτερον ἐπάγει αὐτόν.

ΓΑΝ. Καὶ μὴν ὃ γε πατὴρ ἤλθετό μοι συγκαθεύδοντι καὶ διηγείτο ἔωθεν ὡς ἀφείλον αὐτοῦ τὸν ὕπνον στρεφόμενος καὶ λακτίζων καὶ τι φθεγγόμενος μεταξὺ ὁπότε καθεύδοιμι· ὥστε παρὰ τὴν μητέρα ἔπεμπέ με κοιμησόμενον τὰ πολλά. ὦρα δὴ σοι, εἰ διὰ τοῦτο, ὡς φῆς, ἀνῆρπασάς με, καταθεῖναι αὖθις ἐς τὴν γῆν, ἢ πράγματα ἔξεις ἀγρυπνῶν· ἐνοχλήσω γάρ σε συνεχῶς στρεφόμενος.

ΖΕΥΣ. Τοῦτ' αὐτό μοι τὸ ἥδιστον ποιήσεις, εἰ ἀγρυπνήσαιο μετὰ σοῦ φιλῶν πολλάκις καὶ περιπτύσσων.

ΓΑΝ. Αὐτὸς ἂν εἰδείης· ἐγὼ δὲ κοιμήσομαι σοῦ καταφιλοῦντος.

ΖΕΥΣ. Εἰσόμεθα τότε δ πρακτέον. Νῦν δὲ ἄπαγε αὐτόν, ὦ Ἑρμῇ, καὶ πίνοντα τῆς ἀθανασίας ἄγε οἰνοχοήσοντα ἡμῖν διδάξας πρότερον ὡς χρὴ ὀρέγειν τὸν σκύφον.

GAN. Sed si ludere cupiam, quis mecum ludet? in Ida enim multi æquales eramus.

JUP. Habebis etiam hic, qui tecum ludet, Cupidinem istum, talosque bene multos: bono animo solum esto, et hilaris, nullumque te rerum terrestrium capiat desiderium.

4. GAN. Quo autem vobis utilis sim? hincine etiam pastorem agere oportebit?

JUP. Minime; sed vinum temperabis, nectari præficieris, curamque geres convivii.

GAN. Id quidem haud arduum: etenim satis scio, quomodo deceat infundere lac, et scite porrigere cymbium.

JUP. Ecce iterum ille lactis reminiscitur, et hominibus se ministraturum putat: atqui cælum hoc est, bibimusque, ut dixi, nectar.

GAN. Suaviusne, Jupiter, lacte?

JUP. Scies paullo post, et eo gustato porro non desiderabis lac.

GAN. Ubi autem cubitum ibo nocte? an cum æquali Cupidine?

JUP. Non: sed easpropter te subripui, ut una dormiamus.

GAN. Tu quippe solus non possis, sed jucundius tibi dormire mecum?

JUP. Utique cum tali quidem, qualis tu es, Ganymedes, tam pulcher.

5. GAN. Quid tandem ad somnum te juvabit forma?

JUP. Habet aliquod delinimentum suave, somnumque molliorem inducit.

GAN. At pater sane mihi succensebat una dormienti, atque enarrabat mane, quemadmodum ejus intervertissem somnum volutando, calcitrando, et voce, interea dum dormiebam, missa: quare ad matrem ablegabat me plerumque dormitum. Curandum enimvero tibi, si idcirco, ut ais, subripuisti me, ut deponas iterum in terram: ceteroquin negotium habebis vigilando: incommodabo enim tibi continuo corpus versans.

JUP. Hoc ipsum a te mihi suavissimum accidet, si vigilavero tecum: usque enim deosculabor te et amplexabor.

GAN. Tu videris: ego somnum capiam vel te dissuaviente.

JUP. Sciemus tum quid factu opus sit. Nunc autem abduc ipsum, Mercuri, et ubi hauserit immortalitatis potum, reduc vinum nobis ministraturum, postquam docueris prius, quomodo porrigere deceat scyphum.

5.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΗΡΑ. Ἐξ οὗ τὸ μεираχίον τοῦτο, ὦ Ζεῦ, τὸ Φρύγιον ἀπὸ τῆς Ἰδης ἀρπάσας δεῦρο ἀνήγαγες, διπτόν μοι τὸν νοῦν προσέχεις.

ΖΕΥΣ. Καὶ τοῦτο γάρ, ὦ Ἥρα, ζηλοτυπεῖς ἥδη ἀρλὲς οὕτω καὶ ἀλυπότατον; ἐγὼ δὲ ὥμην ταῖς γυναιξὶ μόνις χαλεπὴν σε εἶναι, ὁπόσαι ἂν ὀμιλήσωσί μοι.

2. ΗΡΑ. Οὐδ' ἐκεῖνα μὲν εὖ ποιεῖς οὐδὲ πρέποντα σεαυτῷ, δὲ ἀπάντων θεῶν δεσπότης ὢν ἀπολιπὼν ἐμὲ τὴν νόμῳ γαμετὴν ἐπὶ τὴν γῆν κάτει μοιχεύσων χρυσὴν ἢ σάτυρος ἢ ταῦρος γενόμενος. Πλὴν ἀλλ' ἐκεῖναι μὲν σοι κἂν ἐν γῇ μένουσι, τὸ δὲ Ἰδαῖον τοῦτ' παιδίον ἀρπάσας ἀνέπτης, ὡ γενναϊότατε θεῶν, καὶ συνοικεῖ ἡμῖν ἐπὶ κεφαλῇ μοι ἐπαχθὲν, οἰνοχοῦν δὴ τῷ λόγῳ. Οὕτως ἡπόρεις οἰνοχόων, καὶ ἀπηγορεύεσθαι ἄρα ἢ τε Ἥῃ καὶ δ' Ἥφαιστος διακονούμενοι; σὺ δὲ καὶ τὴν κύλικα οὐκ ἂν ἄλλως λάβοις παρ' αὐτοῦ ἢ φιλήσας πρότερον αὐτὸν ἀπάντων ὁρώντων, καὶ τὸ φίλημά σοι ἔδωκε τοῦ νέκταρος, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ διψῶν πολλάκις αἰτεῖς πιεῖν· ὅτε δὲ καὶ ἀπογευσάμενος μόνον ἔδωκας ἐκεῖνῳ, καὶ πίνοντος ἀπολαθὼν τὴν κύλικα ὅσον ὑπόλοιπον ἐν αὐτῇ πίνεις, θῆεν καὶ ὁ παῖς ἐπὶ καὶ ἐνθα προτέρησε τὰ χεῖλη, ἵνα καὶ πίνης ἅμα καὶ φιλῇς· πρῶτῃ δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἀπάντων πατὴρ ἀποθέμενος τὴν αἰγίδα καὶ τὸν κεραυνὸν ἐκάθιστο ἀστραγαλίζων μετ' αὐτοῦ ὁ πώγωννα τηλικούτων καθειμένος. Ἄπαντα οὖν ἔρω ταῦτα, ὥστε μὴ οἶοι λαυνθάνειν.

3. ΖΕΥΣ. Καὶ τί δεινὸν, ὦ Ἥρα, μεираχίον οὕτω καλὸν μεταξὺ πίνοντα καταφιλεῖν καὶ ἤδεσθαι ἅμφοιν καὶ τῷ φίληματι καὶ τῷ νέκταρι; ἦν γοῦν ἐπιτρέψω αὐτῷ κἂν ἅπαρ φιλήσῃ σε, οὐκ εἴ μοι προτιμότερον τοῦ νέκταρος οἰομένῳ τὸ φίλημα εἶναι.

ΗΡΑ. Παιδεραστῶν οὕτοι λόγοι. Ἐγὼ δὲ μὴ οὕτω μανείην, ὥς τὰ χεῖλη προσενεγκεῖν τῷ μαλθακῷ τούτῳ Φρυγί οὕτως ἐκτεθλυμένῳ.

ΖΕΥΣ. Μὴ μοι λοιδοροῦ, ὦ γενναϊοτάτῃ, τοῖς παιδικαῖς· οὗτοσί γάρ ὁ θηλυδρίας, ὁ βάρβαρος, ὁ μαλθακός, ἡδίων καὶ ποθεινότερος — οὐ βούλομαι δὲ εἰπεῖν, μὴ σε παροξύνῃ ἐπὶ πλεόν.

4. ΗΡΑ. Εἴθε καὶ γαμήσειας αὐτὸν ἐμοῦ γε ἔνεκα· μέμνησο γοῦν οἷά μοι διὰ τὸν οἰνοχόον τοῦτον ἐμπαροίσεις.

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλὰ τὸν Ἥφαιστον ἔδει τὸν σὸν υἱὸν οἰνοχοεῖν ἡμῖν χωλεύοντα, ἐκ τῆς καμίνου ἦκοντα, ἐπὶ τῶν σπινθήρων ἀνάπλων, ἄρτι τὴν πυράγραν ἀποθεμίνον, καὶ ἀπ' ἐκεῖνον αὐτοῦ τῶν δακτύλων λαμβάνειν ἡμᾶς τὴν κύλικα καὶ ἐπισπασαμένους γε φιλήσῃ μετὰ, ὅν οὐδ' ἂν ἡ μήτηρ σὺ ἡδέως φιλήσειας ὑπὸ τῆς ἀσέβου κατηθαλωμένου τὸ πρόσσωπον. Ἡδῶ ταῦτα· οὐ γάρ; καὶ παρὰ πολλὸν ὁ οἰνοχόος ἐκεῖνος ἐμπρέπει τῷ συμποσίῳ τῶν θεῶν, ὁ Γανυμήδης δὲ καταπεμπτός

LUCIANUS. I.

5.

JUNONIS ET JOVIS.

1. JUNO. Ex quo adolescentulum illum, Jupiter, Phrygiū ab Ida raptum huc subduxisti, minus me curas.

JUP. Illumne etiam, o Juno, amularis, tam simplicem et nulli plane molestum? equidem opinabar in mulieres solas difficilem esse te, quæcumque consueverint tecum.

2. JUN. Ne ista quidem recte facis, nec digna tua persona, qui omnium deorum quum dominus sis, relicta me legitima uxore, in terram descendis mœchaturus, in aurum vel satyrum taurumve mutatus. Attamen illæ tibi saltem in terra manent: verum Idæum istum puerum rapuisti et huc evolasti, generosissime deorum: et nobiscum nunc habitat supra caput mihi inductus, verbo quidem pincerna. Tantane tibi erat pincernarum penuria? defecerunt scilicet delassati Hebe et Vulcanus ministrando: et tu sane calicem non aliter accipere soles ab eo, quam osculo prius dato in omnium conspectu: ac suavius hoc tibi suavius est nectare: ideo ne sitiens quidem sæpe poscis bibere: interdum etiam degustato solum poculo, præbere soles ipsi: quumque biberit receptum calicem, quantum in eo reliquum est, educis, unde et ipse bibit quaque parte applicuit labia, ut et bibas simul et osculeris. Nuper adeo rex et omnium pater, positus ægide ac fulmine, sedebas talis cum eo ludens, qui tantam barbam promittis. Ista video equidem cuncta, ut nihil sit cur putes te latere.

3. JUP. Et quid tantum in eo criminis est, Juno, si adolescentulum ea forma inter bibendum perbasiam, et delecter ambobus, et osculo et nectare? imo si permisero ipsi vel semel osculari te, jam non amplius vitio mihi vertes, quod anteferendum nectari arbitrer suavius.

JUN. Hi sunt eorum, qui pueros sectantur, sermones: at mihi ne contigerit usque eo insanire, ut admoveam labia molli huic Phrygi tamque effeminato.

JUP. Ne tu conviciis incesse, optima, meos amores: hicce enim muliebris, hicce barbarus, hicce mollis; suavior et amabilius est — sed tempero verbis, ne te magis irriterem.

4. JUN. Utinam et uxorem illum ducas mea quidem gratia! memento tamen, quam indigna propter istum pincernam in me admittas.

JUP. Non hunc scilicet, at Vulcanum potius oportebat tuum filium vina nobis ministrare claudicantem, a fornace venientem, stricturis adhuc opertum, forcipe jam modo deposito; ab istisque ipsis nos digitis accipere calicem, et eum amplexu attractum osculari interea, cui ne tu quidem mater libenter osculum feras, fuligine nigra infecto faciem. Hæc jucundiora; nonne? multumque interest, ut hic a poculis minister magis deceat symposium deorum: Ganymedes autem demittendus iterum in Idam: mundus est enim,

αὖθις ἐς τὴν Ἰδὴν· καθάριος γὰρ καὶ ῥοδοδάκτυλος καὶ ἐπισταμένως ὀρέγει τὸ ἔκπωμα, καὶ ὃ σε λυπεῖ μάλιστα, καὶ φιλεῖ ἥδιον τοῦ νέκταρος.

5. ΗΡΑ. Νῦν καὶ χυλὸς, ὦ Ζεῦ, ὁ Ἡραϊστος καὶ οἱ δάκτυλοι αὐτοῦ ἀνάξιοι τῆς σῆς κύλικος καὶ ἀσβόλου μεστός ἐστι, καὶ ναυτιῆς δρῶν αὐτὸν, ἐξ ὅτου τὸν καλὸν κομήτην τοῦτον ἡ Ἰδὴ ἀνέθρεψε· πάλαι δὲ οὐχ εὐρας ταῦτα, οὐδ' οἱ σπινθῆρες οὐδὲ ἡ κάμινος ἀπέτρεπόν σε μὴ οὐχὶ πίνειν παρ' αὐτοῦ.

ΖΕΥΣ. Λυπεῖς, ὦ Ἥρα, σεαυτὴν, οὐδὲν ἄλλο, καὶ μοὶ ἐπιτείνεις τὸν ἔρωτα ζηλοτυποῦσα· εἰ δὲ ἄλῃ παρὰ παιδὸς ὥραιον δεχομένη τὸ ἔκπωμα, σοὶ μὲν ὁ υἱὸς οἰνοχοεῖται, σὺ δὲ, ὦ Γανυμήδης, ἐμοὶ μόνῳ ἀναδίδου τὴν κύλικα καὶ ἐφ' ἐκάστη δις φίλει με καὶ ὅτε πλήρη ὀρέγοις κατὰ αὖθις ὅποτε παρ' ἐμοῦ ἀπολαμβάνοις. Τί τοῦτο; δακρύεις; μὴ δέδιθι· οἰμώζεται γὰρ, ἣν τίς σε λυπεῖν ἐθέλη.

6.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΗΡΑ. Τὸν Ἰξίονα τοῦτον, ὦ Ζεῦ, ποῖόν τινα τὸν τρόπον ἡγῇ;

ΖΕΥΣ. Ἀνθρώπων εἶναι χρηστὸν, ὦ Ἥρα, καὶ συμποτικόν· οὐ γὰρ ἂν συνῆν ἡμῖν ἀνάξιος τοῦ συμποσίου ὢν.

ΗΡΑ. Ἄλλ' ἀνάξιος ἐστίν, ὑβριστής γε ὢν· ὥστε μηκέτι συνέστω.

ΖΕΥΣ. Τί δαὶ ὑβρισε; χρὴ γὰρ, οἶμαι, καὶ με εἰδέναι.

ΗΡΑ. Τί δ' ἄλλο; — καίτοι αἰσχύνομαι εἰπεῖν αὐτό· τοιοῦτὸν ἐστίν ὃ ἐτόλμησε.

ΖΕΥΣ. Καὶ μὴν διὰ τοῦτο καὶ μάλλον εἰποῖς ἂν, ὅσω καὶ αἰσχροῖς ἐπεχείρησε. Μῶν οὖν ἐπεῖρα τινά; συνήμι γὰρ ὁποῖόν τι τὸ αἰσχρὸν, ὅπερ ἂν σὺ ὀκνήσεις εἰπεῖν.

1. ΗΡΑ. Αὐτὴν ἐμέ, οὐκ ἄλλην τινά, ὦ Ζεῦ, πολλὴν ἤδη χρόνον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡγνόνουν τὸ πρᾶγμα, διότι ἀτενὲς ἀφεώρα ἐς ἐμέ· ὃ δὲ καὶ ἔστενε καὶ ὑπεδάκρυε, καὶ εἰ ποτε πιούσα παραδοίην τῇ Γανυμήδει τὸ ἔκπωμα, ὃ δὲ ἤτει ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ πιεῖν καὶ λαβὼν ἐφίλει μεταξὺ καὶ πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς προσῆγε καὶ αὖθις ἀφεώρα ἐς ἐμέ· ταῦτα δὲ ἤδη συνείην ἔρωτικά ὄντα. Καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν ἡδούμην λέγειν πρὸς σέ καὶ ὥμην παύσασθαι τῆς μακρίας τὸν ἀνθρώπων· ἐπεὶ δὲ καὶ λόγους ἐτόλμησέ μοι προσεεγκεῖν, ἐγὼ μὲν ἀφῆσα αὐτὸν ἔτι δακρύοντα καὶ προκυλινδούμενον, ἐπιφραξαμένη τὰ ὤτα, ὥς μὴ δὲ ἀκούσαιμι αὐτοῦ ὑβριστικὰ ἱκετεύοντος, ἀπῆλθον σοὶ φράσουσα· σὺ δὲ αὐτὸς ὅρα ὅπως μέτει τὸν ἄνδρα.

3. ΖΕΥΣ. Εὖ γε ὁ κατάρτος ἐπ' ἐμέ αὐτὸν καὶ μέχρι τῶν Ἥρας γάμων; τοσοῦτον ἐμεθύσθη τοῦ νέκταρος; ἀλλ' ἡμεῖς τούτων αἵτιοι καὶ πέρα τοῦ μετρίου

et roseo digitorum nitore, et scite porrigit poculum, quodque te maxime urit, osculatur nectare suavis.

5. JUN. Nunc et claudus, o Jupiter, est Vulcanus, et digiti ejus indigni qui tuum calicem contingant, et fuliginis plenus, illoque tu conspecto nauseas, ex quo tempore poculum comatulum istum Ida enutrivit: dudum ista non videbas, nec scintillæ neque caminus avertabant te, quia biberes ab eo.

JUP. Augis, Juno, temet ipsam, nihil aliud, meumque amorem intendis æmulando. Quodsi graveris a puero formoso accipere poculum, tibi filius vinum ministret: at tu, Ganymedes, soli mihi præbe calicem, et ad singulos bis suaviare me, et quum plenum porrigis, et iterum deinde, quum a me recipis. Quid hoc? lacrimare? ne time: plorabit enim si quis tibi molestiam afferre voluerit.

6.

JUNONIS ET JOVIS.

1. JUNO. Ixionem istum, o Jupiter, qualem moribus esse putas?

JUP. Commodum hominem, Juno, atque ad hilaritatem convivii factum: non enim nobiscum versaretur, si quidem indignus esset symposio.

JUN. Indignus vero; quippe injuriæ gravis auctor: quare nobiscum amplius ne sit.

JUP. Quam tandem injuriam fecit? oportet enim, ut arbitrator, me quoque certior fieri.

JUN. Quid autem aliud? — at pudor impedit ne dicam; tale facinus est ausus.

JUP. Et eam quidem ob rem magis etiam dixeris, quod turpia fuerit conatus. An igitur aliquam tentavit? etenim intelligo, cujusmodi sit flagitiosum illud, quod eloqui refugas.

2. JUN. Imo me ipsam, non aliam quandam, Jupiter, jam dudum. Primum equidem ignorabam rem, cur intentis oculis aspiceret in me: hic autem et gemebat, et sublacrimabatur: si quando, ut biberam, traderem Ganymedi poculum, tum hic poscebat in eodem bibere; acceptumque poculum osculabatur interea, oculis admovebat, atque iterum intuebatur in me. Illa jam intelligebam amatoria esse; et diu quidem me pudebat hæc apud te dicere, putabamque cessaturum hominem ab insania: at postquam blandis sermonibus ausus est me sollicitare, ego destituens illum adhuc in lacrimis et pedibus advolutum, obturalis auribus, ne audirem contumeliosa suppliciter petentem, abii tibi indicatura: tu autem vide quomodo virum ulciscaris.

3. JUP. Siccine infandus ille in memet ipsum, et ad Junonis usque concubitus? adeone inebriatus fuit nectare? verum nosmet eorum causa sumus, et ultra modum aman-

φιλάνθρωποι, ὧς καὶ συμπότας αὐτοὺς ἐποίησάμεθα. Συγγνωστοὶ οὖν, εἰ πίνοντες ὁμοία ἡμῖν καὶ ἰδόντες οὐράνια κάλλη, καὶ οἷα οὐ ποτε εἶδον ἐπὶ γῆς, ἐπεθύμησαν ἀπολαῦσαι αὐτῶν ἔρωτι ἀλόντες· ὁ δ' ἔρωσ βίαιόν τί ἐστι καὶ οὐκ ἀνθρώπων μόνον ἀρχεῖ, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίσται.

HPA. Σὺ μὲν καὶ πάνν οὗτός γε δεσπότης ἐστὶ καὶ ἄγει σε καὶ φέρεται τῆς ῥινός, φασίν, ἔλκων, καὶ ἔπη αὐτῷ ἐνθα ἂν ἡγήται σοι, καὶ ἀλλάττη βράδιος ἐς ὃ τι ἂν κελεύσῃ, καὶ ὅλους κτῆμα καὶ παιδιὰ τοῦ ἔρωτος σύ γε καὶ νῦν τῷ Ἰξίονι οἶδα καθότι συγγνώμην ἀπονέμεις ἅτε καὶ αὐτὸς μοιγεύσας ποτὲ αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, ἣ σοι τὸν Πειρίθου ἐτεκεν.

4. ZEYΣ. Ἐτι γὰρ σὺ μέμνησαι ἐκείνων, εἴ τι ἐγὼ ἐπαῖα ἐς γῆν κατελθόν; ἀτὰρ οἶσθα ὃ μοι δοκεῖ περὶ τοῦ Ἰξίονος; κολάζειν μὲν μηδαμῶς αὐτὸν μηδὲ ἀπωθεῖν τοῦ συμποσίου· σκαῖόν γάρ ἐπει δὲ ἔρᾳ καὶ ὥς φῆς δακρύει καὶ ἀρόρητα πάσχει —

HPA. Τί, ὦ Ζεῦ; οὐδὲν γὰρ μή τι ὑβριστικὸν καὶ σὺ εἶπες.

ZEYΣ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' εἰδούλων ἐκ νεφέλης πλασάμενοι αὐτῇ σοι ὅμοιον, ἐπειδὴν λυθῇ τὸ συμπόσιον χεῖκινος ἀγρυπνῇ, ὥς τὸ εἶκος, ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, παρακατακλίνωμεν αὐτῷ φέροντες· οὕτω γὰρ ἂν παύσαιτο ἀνιώνμενος οἰηθεὶς τετυγχάνει τῆς ἐπιθυμίας.

HPA. Ἀπαγε, μὴ ὥρασιν ἔκοιτο τῶν ὑπὲρ αὐτὸν ἐπὶ τῶν.

ZEYΣ. Ὅμως ὑπόμεινον, ὦ Ἥρα. Ἡ τί γὰρ ἂν καὶ πάθος δεινὸν ἀπὸ τοῦ πλάσματος, εἰ νεφέλη ὁ Ἰξίων συνέσται;

5. HPA. Ἀλλὰ ἡ νεφέλη ἐγὼ εἶναι δοῶ, καὶ τὸ αἰσχρὸν ἐπ' ἐμὲ ποιήσει διὰ τὴν ὁμοιότητα.

ZEYΣ. Οὐδὲν τοῦτο φῆς οὔτε γὰρ ἡ νεφέλη ποτὲ Ἥρα γένοιτο· ἂν οὔτε σὺ νεφέλη· ὁ δ' Ἰξίων μόνον ἐξαπατηθήσεται.

HPA. Ἀλλ' οἱ πάντες ἄνθρωποι ἀπειρόκαλοι εἰσιν· αὐχέσει κατελθὼν ἴσως καὶ διηγῆσεται ἅπασιν λέγων συγγενῆσθαι τῇ Ἥρᾳ καὶ σύλληκτρος εἶναι τῷ Διὶ, καὶ πού τάχ' ἂν ἔρᾳν με φήσκειν αὐτοῦ, οἱ δὲ πιστεύουσιν οὐκ εἰδότες ὡς νεφέλη συνῆν.

ZEYΣ. Οὐκοῦν, ἦν τι τοιοῦτον εἶπη, ἐς τὸν ἄδην ἐμπεσὼν τροχῷ ἄθλιος προσδεθείς συμπεριεχθήσεται μετ' αὐτοῦ αἰεὶ καὶ πόνον ἄπαιστον ἔξει δίχην διδοὺς οὐ τοῦ ἔρωτος — οὐ γὰρ δεινὸν τοῦτο γε — ἀλλὰ τῆς μεγαλαυχίας.

7.

ΗΦΑΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.

1. ΗΦ. Ἐόρακας, ὦ Ἀπόλλον, τὸ τῆς Μαίας βρέφος τὸ ἄρτι τεχθέν; ὡς καλὸν τέ ἐστι καὶ προσμεϊδίῃ πᾶσι καὶ δηλοῖ ἤδη μέγα τι ἀγαθὸν ἀποδοῆσέμενον.

tes hominum, qui convivas etiam eos adsciverimus. Ignoscendum igitur ipsis, si hausto pari atque nos potu, visisque caelestibus formis, quales nunquam spectarunt in terra, desiderarunt frui illis amore capti : amor autem violentum quidquam est, neque hominibus solum imperat, sed et nobismet ipsis aliquando.

JUN. In te quidem valde dominium hicce exercet, taque agit ac fert, naso, ut akunt, trahens : et tu sequeris ipsum, quocumque ducat, mutarisque facile in quamcumque jusserit formam : atque omnino possessio ludusque amoris es profecto : etiam nunc Ixioni scio cur veniam tribuas, quippe qui ejus uxorem ipse aliquando adulteraris, quae tibi Pirithoum peperit.

4. JUP. Tunc etiamnum recordaris eorum, si quid ego lusi in terram descendens? at scin' quid mihi de Ixione videatur? punire quidem nequaquam ipsum, neque extrudere symposio; inurbanum enim : quandoquidem vero amat, et, ut ais, plorat, et intolerabilia suffert —

JUN. Quid porro, Jupiter? nam metuo ne quid flagitiosum tu quoque dicas.

JUP. Neutiquam : sed simulacrum ex nebula ubi finxerimus ipsi tibi simile, postquam solutum fuerit convivium illeque vigilat, ut credi par est, praer amore, acclinemus juxta ipsum : sic enim sedatus fuerit ejus dolor, si putarit se, quod concupierat, adeptum esse.

JUN. Apage : pessime pereat, ut qui rem supra suam sortem affectet.

JUP. Sustine tamen, o Juno : quid enim ad te mali redundabit ab isto figmento, si cum nebula fuerit Ixion congressus?

5. JUN. At nebula ista ego esse videbor, et turpe illud in me patrabit ob similitudinem.

JUP. Nihil dicis : neque enim nebula unquam Juno fiat, nec tu nebula : Ixion tantum decipietur.

JUN. At, quales cuncti homines decori rudes sunt, gloriabitur fortasse, ubi in terram venerit, et narrabit omnibus se Junonem iniisse, in eodem, quo Jovem, lecto cubuisse : quin porro non abhorret, ut me dicat amare se : atque credent homines, ignari scilicet cum nebula ipsum fuisse.

JUP. Ergo, si quid ejusmodi dixerit, in orcum detrusus, rotæque miser alligatus circumagetur cum ea semper, laboremque perpetuum habebit poenas dans, non amoris (nam hoc quidem grave non est), sed jactantiae.

7.

VULCANI ET APOLLINIS.

1. VULC. Vidistin', Apollo, Maiae filiolum modo editum? quam pulcher est; arridetque omnibus, et jam patefacit aliquid, quod magni boni spem faciat.

ΑΠ. Ἐκείνο τὸ βρέφος, ὃ Ἥφαιστε, ἡ μέγα ἀγαθόν, δ τοῦ Ἰαπετοῦ πρεσβυτέρον ἐστὶν ὅσον ἐπὶ τῇ πανουργίᾳ;

ΗΦ. Καὶ τί ἂν ἀδικῆσαι δύναίτο ἀρτίτοκον δν;

ΑΠ. Ἐρώτα τὸν Ποσειδῶνα, οὗ τὴν τρίαῖναν ἐκλεψεν, ἡ τὸν Ἄρη· καὶ τοῦτου γὰρ ἐξεῖλκυσε λαθὼν ἐκ τοῦ κολεοῦ τὸ ξίφος, ἵνα μὴ ἐμαυτὸν λέγω, δν ἀφώπλισε τοῦ τοῦου καὶ τῶν βελῶν.

2. ΗΦ. Τὸ νεογνὸν ταῦτα, δ μόλις ἔσθηκε, τὸ ἐν τοῖς σπαργάνοις;

ΑΠ. Εἴση, ὃ Ἥφαιστε, ἥν σοι προσέλθῃ μόνον.

ΗΦ. Καὶ μὴν προσῆλθεν ἤδη.

ΑΠ. Τί οὖν; πάντα ἔχεις τὰ ἐργαλεῖα καὶ οὐδὲν ἀπολωλὲν αὐτῶν;

ΗΦ. Πάντα, ὢ Ἀπολλων.

ΑΠ. Ὅμως ἐπίσχεψαι ἀκριβῶς.

ΗΦ. Νῆ Δία, τὴν πυράγραν οὐχ ὀρώ.

ΑΠ. Ἀλλ' ὅβρι ποι ἐν τοῖς σπαργάνοις αὐτὴν τοῦ βρέφους.

ΗΦ. Οὕτως δξύχειρ ἐστὶ καθάπερ ἐν τῇ γαστρὶ ἐκμελετήσας τὴν κλεπτικὴν;

3. ΑΠ. Οὐ γὰρ ἤκουσας αὐτοῦ καὶ λαλοῦντος ἤδη στωμύλα καὶ ἐπίτροχα· ὁ δὲ καὶ διακονεῖσθαι ἡμῖν ἐθέλει. Χθὲς δὲ προκαλεσάμενος τὸν Ἐρωτα κατεπάλαισεν εὐθύς οὐκ οἶδ' ὅπως ὑφελὼν τῷ πόδε· εἴτα μεταξὺ ἐπαινούμενος τῆς Ἀφροδίτης μὲν τὸν κεστὸν ἐκλεψε προσπτυξαμένης αὐτὸν ἐπὶ τῇ νίκῃ, τοῦ Διὸς δὲ γελῶντος ἔτι, τὸ σκῆπτρον· εἰ δὲ μὴ βαρύτερος ὁ κεραυνὸς ἦν καὶ πολὺ τὸ πῦρ εἶχε, κάκεινον ἂν ὑφείλετο.

ΗΦ. Γογγόν τινα τὸν παῖδα φῆς.

ΑΠ. Οὐ μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ μουσικόν.

ΗΦ. Γῶ τοῦτο τεκμαίρεσθαι ἔχεις;

4. ΑΠ. Χελώνην που νεκρὰν εὐρὼν ὄργανον ἀπ' αὐτῆς συνεπήξατο· πήχεις γὰρ ἐναρμύσας καὶ ζυγώσας, ἐπειτα κολλάβους ἐμπήξας καὶ μαγάδα ὑποθεῖς καὶ ἐντεινάμενος ἐπτά χορδὰς ἐμελῶδει πάντῃ γλαφυρόν, ὃ Ἥφαιστε, καὶ ἐναρμόνιον, ὡς καὶ αὐτῷ φθονεῖν πάσαι κιθαρίζειν ἀσκοῦντα. Ἐλεγε δὲ ἡ Μαῖα ὡς μηδὲ μένοι τὰς νύκτας ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλ' ὑπὸ περιεργίας ἄχρι τοῦ ἄδου κατῖοι, κλέψων τι κάκειθεν δηλαδὴ. Ὑπόπτερος δ' ἐστὶ καὶ ῥάβδον τινὰ πεποίηται θαυμασίαν τὴν δύναμιν, ἥ ψυχαγωγεῖ καὶ κατὰγει τοὺς νεκρούς.

ΗΦ. Ἐγὼ ἐκείνην ἔδωκα αὐτῷ παίγνιον εἶναι.

ΑΠ. Τοιγαροῦν ἀπέδωκε σοὶ τὸν μισθόν, τὴν πυράγραν—

ΗΦ. Εὔ γε ὑπέμνησας ὥστε βαδιοῦμαι ἀποληφόμενος αὐτὴν, εἰ που ὡς φῆς εὐρεθείη ἐν τοῖς σπαργάνοις.

ΑΠ. Illumne infantem, Vulcane, esse insigne bonum, qui Iapeto sit senior, quantum ad astutiam?

VULC. Eoquid male facere possit recens natus?

ΑΠ. Roga Neptunum, cujus tridentem furatus est, aut Martem; illius enim eduxit clam vagina gladium: ne me ipsum dicam, quem exarmavit arcu et sagittis.

2. VULC. Hæc iste recens natus, qui vix pedibus stat, etiamnum in fasciis?

ΑΠ. Experiere, Vulcane, mox atque ad te accesserit.

VULC. Atqui jam accessit.

ΑΠ. Quid ergo? cunctane habes instrumenta, nullumque eorum tibi perit?

VULC. Cuncta, Apollo.

ΑΠ. Tamen inspice diligenter.

VULC. Ita me Jupiter amet, forcipem non video.

ΑΠ. At videbis eum alicubi in cunabulis infantis.

VULC. Tamne acutis est manibus, ac si in utero meditata fuerit artem furandi!

3. ΑΠ. Non tu illum audivisti jam loquentem argutula quædam et volubilia: quin et ministrare nobis vult. Heri vero provocatum Cupidinem luctando dejecit statim nescio quomodo subducens pedes: tum interea dum laudabatur, Veneris cestum surripuit, illum amplexæ ob victoriam; Jovis autem ridentis sceptrum, et, nisi gravius esset fulmen, multumque ignem haberet, illud quoque surripuisset.

VULC. Agilem quendam et alacrem puerum narras.

ΑΠ. Non hoc tantum, sed et jam musicum.

VULC. Id quo indicio colligere potes?

4. ΑΠ. Testudinem alicubi mortuam quam invenisset, instrumentum ex ea musicum compegit: manubris enim adaptatis, jugo addito, tum claviculis infixis, et asserculo supposito, fidesque intendens septem, canit valde tenerum quiddam, o Vulcane, et concinnum, ut egomet ipsi invideam, qui dudum arte pulsandæ citharæ exerceor. Præterea dicebat Maia, illum ne noctu quidem manere in cælo, sed curiositatis ergo usque ad inferos descendere, nempe furaturum aliquid inde etiam: alis autem est instructus: et virgam quandam sibi confecit mirabili virtute præditam, qua animas ducit, deducitque mortuos.

VULC. Hanc ipsi donavi, ludicrum ut esset.

ΑΠ. Proinde reddidit tibi mercedem, forcipem—

VULC. Recte sane admonuisti: quare ibo ad eum recuperandum, sicubi, ut ais, reperiat in fasciis.

8.

ΗΦΑΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

ΗΦ. Τί με, ὦ Ζεῦ, χρή ποιεῖν; ἥκω γάρ, ὡς ἐκέλευσας, ἔχων τὸν πέλεκυν ὀξύτατον, εἰ καὶ λίθον θεοὶ μῆτ' πληγῇ διακόψαι.

ΖΕΥΣ. Εὖ γε, ὦ Ἥφαιστε· ἀλλὰ διέλε μου τὴν κεφαλὴν ἐς δύο κατενεγκῶν.

ΗΦ. Πειρᾶ μου, εἰ μέμνηνα; πρόσταττε δ' οὖν τὰ ληθές ὅπερ ἐθέλεις σοὶ γενέσθαι.

ΖΕΥΣ. Τοῦτο αὐτὸ, διαιρεθῆναι μοι τὸ κρανίον· εἰ δὲ ἀπειθήσεις, οὐ νῦν πρῶτον ὀργιζομένου πειράσῃ. Ἀλλὰ χρή καθικνεῖσθαι παντὶ τῷ θυμῷ, μηδὲ μέλλειν ἀπόλωμαι γὰρ ὑπὸ ὠδίνων, αἱ μοι τὸν ἐγκέφαλον ἀναστρέφουσιν.

ΗΦ. Ὅρα, ὦ Ζεῦ, μὴ κακὸν τι ποιήσωμεν· ὅξυς γὰρ ὁ πέλεκυς ἐστί καὶ οὐκ ἀναιμωτὶ οὐδὲ κατὰ τὴν Εὐεΐθυιαν μαιώσεται σε.

ΖΕΥΣ. Κατένεγκαι μόνον, ὦ Ἥφαιστε, θαρρῶν· οἶδα ἐγὼ τὸ συμφέρον.

ΗΦ. Ἄκων μὲν, κατοίσω δέ· τί γὰρ χρή ποιεῖν σοῦ κελύοντος; Τί τοῦτο; κόρη ἑνοπλος; Μέγα, ὦ Ζεῦ, κακὸν εἶγες ἐν τῇ κεφαλῇ· εἰκότως γοῦν ὀξύθυμος ᾗσθα τη λικαυτῇ ὑπὸ τῇ μήνιγγι παρθένον ζυγογυνῶν καὶ ταῦτα ἑνοπλον· ᾗ που στρατόπεδον, οὐ κεφαλὴν ἐλελήθεις ἔχων. Ἡ δὲ περὶ καὶ πυρριχίζει καὶ τὴν ἀσπίδα τινάσσει καὶ τὸ δόρυ πάλλει καὶ ἐνθουσιᾷ, καὶ τὸ μέγιστον, καλὴ πάνυ καὶ ἀκμαία γεγένηται ἤδη ἐν βραχεῖ· γλαυκῶπις μὲν, ἀλλὰ κοσμεῖ καὶ τοῦτο ἡ κόρυς. Ὡστε, ὦ Ζεῦ, μαλὼν μοι ἀπόδος ἐγγυήσας ἤδη αὐτήν.

ΖΕΥΣ. Ἀδύνατα αἰτεῖς, ὦ Ἥφαιστε· παρθένος γὰρ αἰεὶ ἐθελήσει μένειν. Ἐγὼ δ' οὖν τό γε ἐπ' ἐμοὶ οὐδὲν ἀντιλέγω.

ΗΦ. Τοῦτ' ἐβουλόμην· ἐμοὶ μελήσει τὰ λοιπὰ, καὶ ἤδη συναρπάσω αὐτήν.

ΖΕΥΣ. Εἰ σοὶ ῥάδιον, οὕτω ποιεῖ· πλὴν οἶδα δτι ἀδυνάτων ἐρᾶς.

9.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΠΟΣ. Ἔστιν, ὦ Ἑρμῇ, νῦν ἐντυχεῖν τῷ Διί; ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ὦ Ποσειδόν.

ΠΟΣ. Ὅμως προσάγγελον αὐτῷ.

ΕΡΜ. Μὴ ἐνόηλει, φημί· ἀκαιρον γάρ ἐστιν, ὥστε ὡς ἂν ἴδους αὐτὸν ἐν τῷ παρόντι.

ΠΟΣ. Μῶν τῇ Ἥρᾳ σύνεστιν;

ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλ' ἑτεροῖον τί ἐστί.

ΠΟΣ. Συνίημι· ὁ Γανυμήδης ἐνδον.

ΕΡΜ. Οὐδὲ τοῦτο· ἀλλὰ μαλακῶς ἔχει αὐτός.

ΠΟΣ. Πόθεν, ὦ Ἑρμῇ; δεινὸν γὰρ τοῦτο φής.

ΕΡΜ. Αἰσχύνομαι εἰπεῖν, τοιοῦτόν ἐστιν.

8.

VULCANI ET JOVIS.

VULC. Quid me, Jupiter, oportet facere? venio enim, ut jussisti, securim habens acutissimam, etiam si lapidem opus sit uno ictu dissecare.

JUP. Recte sane, o Vulcane. At tu divide meum caput in duas partes dejecta securi.

VULC. Tentasne me an insaniam? Quin impera vere quod vis tibi fieri.

JUP. Divide mihi calvariam: quod si morem non gesseris, non nunc primum iratum experiere me. Sed vide ut ferias omni animi contentione, neu cuncteris: pereo enim præ doloribus, qui meum cerebrum convellunt.

VULC. Vide, Jupiter, ne mali quid faciamus: acuta enim securis est, et non sine sanguine, neque ad Lucinae morem, tibi obstetricabitur.

JUP. Incute modo, Vulcane, audacter: ego enim novi quid conducatur.

VULC. Invitus quidem, sed tamen feriam: quid enim aliquis faciat, te jubente? Quid hoc? puella armata? Magnum, o Jupiter, malum habuisti in capite: merito igitur iracundus eras, qui tantam sub cerebri membrana virginem vivam nutries, idque armatam: profecto castra, non caput clam nobis habuisti. Hæc vero saltat, inque armis tripudiat, clypeum concutit, et hastam vibrat, ac furore concitatur: quodque maximum est, formosa admodum ac matura jam exstitit brevi: cæsis quidem, sed ornat hoc etiam ipsum galea. Quare, o Jupiter, obstetriciam mercedem redde illa virgine mihi desponsa.

JUP. Quæ fieri nequeant petis, Vulcane: perpetuo enim virgo manere vult. Attamen, quantum in me est, nihil obloquor.

VULC. Hoc volebam: reliqua mihi curæ erunt: jamque ipsam corripiam.

JUP. Si tibi hoc facile, ita fac: novi tamen, quæ fieri non possint, te appetere.

9.

NEPTUNI ET MERCURII.

1. NEPT. Estne, Mercuri, nunc convenire Jovem?

MERC. Nequaquam, Neptune.

NEPT. Attamen adesse me renuncia ipsi.

MERC. Ne molestus sis, inquam: non opportunum enim, atque adeo visere non licet eum in presentia.

NEPT. Num Junoni dat operam?

MERC. Minime: sed longe aliud quiddam est.

NEPT. Intelligo: Ganymedes intus.

MERC. Neque hoc: at ipse sane non optime valet.

NEPT. Unde vero, Mercuri? nam mirificum hoc est quod narras.

MERC. Pudet eloqui, tale est.

ΠΟΣ. Ἄλλ' οὐ χρὴ πρὸς ἐμὲ θεῶν γε ὄντα.

ΕΡΜ. Τέτοκεν ἀρτίως, ὦ Πόσειδον.

ΠΟΣ. Ἀπαγε, τέτοκεν ἐκεῖνος; ἐκ τίνος; οὐκοῦν ἐλελήθει ἡμᾶς ἀνδρόγυνος ὢν; ἀλλ' οὐδὲ ἐπεσήμενον ἢ γαστήρ αὐτῷ ὄγκον τινά.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· οὐ γὰρ ἐκείνη εἶχε τὸ ἐμβρυον.

ΠΟΣ. Οἶδ'· ἐκ τῆς κεφαλῆς ἔτεκεν αὐθις ὥσπερ τὴν Ἀθηνᾶν· τοκάδα γὰρ τὴν κεφαλὴν ἔχει.

ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλ' ἐν τῷ μηρῷ ἐκούει τὸ ἐκ τῆς Σεμέλης βρέφος.

ΠΟΣ. Εὖ γε δ' γενναῖος, ὡς ὅλος ἡμῖν κυοφορεῖ καὶ πανταγῶν τοῦ σώματος. Ἀλλὰ τίς ἡ Σεμέλη ἐστί;

2. ΕΡΜ. Θεβαία, τῶν Κάδμου θυγατέρων μία. Τὰῦτε συνελθὼν ἐγκύμονα ἐποίησεν.

ΠΟΣ. Ἦῖτα ἔτεκεν, ὦ Ἑρμῇ, ἂν' ἐκείνης;

ΕΡΜ. Καὶ μάλα, εἰ καὶ παράδοξον εἶναι σοι δοκεῖ· τὴν μὲν γὰρ Σεμέλην ὑπελθοῦσα ἡ Ἥρα — οἷσθα δὲ ὡς ζηλότυπός ἐστι — πείθει αἰτῆσαι παρὰ τοῦ Διὸς μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν ἦκειν παρ' αὐτήν· ὡς δὲ ἐπέσθη καὶ ἦκεν ἔχων καὶ τὸν κεραυνὸν, ἀνεγλήγη δ' ὄροφος, καὶ ἡ Σεμέλη μὲν διαφθείρεται ὑπὸ τοῦ πυρός, ἐμὲ δὲ κελεύει ἀνατεμόντα τὴν γαστέρα τῆς γυναικὸς ἀνακομίσαι ἀτελὲς ἐτι αὐτῷ τὸ ἐμβρυον ἐπταμηνιαῖον· καὶ ἐπειδὴ ἐποίησα, διελὼν τὸν ἐαυτοῦ μηρὸν ἐντίθησιν, ὡς ἀποτελεσθεῖν ἐνταῦθα, καὶ νῦν τρίτῃ ἤδη μηνὶ ἐξέτεκεν αὐτὸ καὶ μαλακῶς ἀπὸ τῶν ὠδίνων ἔχει.

ΠΟΣ. Νῦν οὖν ποῦ τὸ βρέφος ἐστίν;

ΕΡΜ. Ἐς τὴν Νῦσαν ἀποκομίσας παρέδωκα ταῖς Νύμφαις ἀνατρέφειν Διόνυσον ἐπνομασθέντα.

ΠΟΣ. Οὐκοῦν ἀμφοτέρω τοῦ Διονύσου τούτου καὶ μήτηρ καὶ πατὴρ δ' ἀδελφός ἐστιν;

ΕΡΜ. Ἔοικεν. Ἀπειμι δ' οὖν ὕδωρ αὐτῷ πρὸς τὸ τραῦμα οἷων καὶ τάλλα ποιήσω· ἃ νομίζεται ὥσπερ λεγού.

10.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΗΛΙΟΥ.

1. ΕΡΜ. ὦ Ἥλιε, μὴ ἐλάσῃς τήμερον, δ' Ζεὺς ῥησι, μὴδὲ αὐρίον μὴδὲ ἐς τρίτην ἡμέραν, ἀλλ' ἐνδον μένε, καὶ τὸ μεταξὺ μία τις ἔστω νύξ μακρά· ὥστε λυέτωσαν μὲν αἱ Ὠραι αὐθις τοὺς ἵππους, σὺ δὲ σθέσων τὸ πῦρ καὶ ἀνάπαυε διὰ μακροῦ σεαυτόν.

ΗΛ. Καὶνὰ ταῦτα, ὦ Ἑρμῇ, καὶ ἀλλόκοτα ἦχεις παραγγέλλων. Ἀλλὰ μὴ παραβαίνειν τι ἐδοξα ἐν τῷ ὁρόμῳ καὶ εἴω ἐλάσαι τῶν ὄρων, κατὰ μοι ἀγέται καὶ τὴν νύκτα τριπλασίαν τῆς ἡμέρας ποιῆσαι διέγωνκεν;

ΕΡΜ. Οὐδὲν τοιοῦτον, οὐδὲ ἐς αἰ τοῦτο ἔσται· δεῖται δὲ τι νῦν αὐτὸς ἐπιμηχεστέραν γενέσθαι οἱ τὴν νύκτα.

ΗΛ. Ποῦ δὲ καὶ ἔστιν ἡ πόθεν ἐξεπέμφθης ἀγγελῶν ταῦτά μοι;

NEPT. At non decet apud me quippe patrum.

MERC. Peperit jam modo, Neptune.

NEPT. Apage : illene peperit? ex quo? ergo nobis nec opinantibus fuit ambiguo sexu? sed nec indicium fecit ejus uterus tumoris ullius.

MERC. Recte ais : neque enim ille habebat fortum.

NEPT. Teneo : ex capite peperit iterum, ut Minervam : puerperum enim habet caput.

MERC. Neutiquam : sed in femore ferebat ex Semele infantem.

NEPT. Enge : ut bonus ille totus nobis uterum gestat, et in omni parte corporis. At quamnam est Semele?

2. MERC. Thebana, Cadmi filiarum una : illam congressus gravidam fecit.

NEPT. Tum peperit, Mercuri, ejus vice?

MERC. Ita plane, tametsi fidem mereri res tibi non videatur : Semelen enim dolis aggressa Juno (nostri gravem ejus aemulationem) inducit ad petendum a Jove cum tonitrubus ac fulminibus ut veniat ad se : quum morigeratus accessit fulmen habens, succensus est tectum, ipsaque Semele perit ab igne : tum me jubet, exsecto utero mulieris, deferre nondum maturum ad se sœtum septimesterem : postquam feci, perscisso femori suo indit, ut maturaretur ibi. Nunc tertio jam mense partum edidit, atque imbecillius ex laboribus habet.

NEPT. Ubinam nunc infans est?

MERC. In Nysam ablatum tradidi Nymphis educandum, imposito Dionysi nomine.

NEPT. Ergo utrumque Dionysi istius et mater et pater est frater meus?

MERC. Ita quidem videtur. At abeo, aquam ipsi ad vulnus laturus, ceteraque curaturus, quæ solent, tanquam puerpera.

10.

MERCURII ET SOLIS.

1. MERC. Sol, ne currum egeris hodie, Jupiter ait, nec cras, neque perendie ; sed intus mane : idque temporis intervallum una esto nox longa. Quare solvunto Hôræ iterum equos : tu restingue ignem, teque recrea quiete post longum tempus.

SOL. Insolita hæc, o Mercuri, atque inusitata nuncians ades : sed numquid de via aberrare visus sum in cursu, et extra limites equos agere, idque mihi succenset, et propterea noctem triplo majorem die facere constituit?

MERC. Nihil quidem tale ; neque semper illud erit : sed ita nunc ipsi usus est, ut noctem sibi fieri productionem velit.

SOL. Ille autem ubi est, aut unde missus tu, ut hæc mihi nunciares?

ΕΡΜ. Ἐξ Βοιωτίας, ὦ Ἥλιε, παρὰ τῆς Ἀμφι-
τριῶνος γυναικὸς, ἥ συνέστιν ἔρων αὐτῆς.

ΗΛ. Εἴτα οὐχ ἱκανὴ νύξ μία;

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς τεθυῖναι γάρ τινα δεῖ ἐκ τῆς ὁμι-
λίας ταύτης μέγαν καὶ πολυάθλον θεόν· τοῦτον οὖν ἐν
μῇ νυκτὶ ἀποτελεσθῆναι ἀδύνατον.

2. ΗΛ. Ἀλλὰ τελεσιουργεῖται μὲν ἀγαθῇ τύχῃ.
Ταῦτα δ' οὖν, ὦ Ἑρμῆ, οὐκ ἐγγίγνεται ἐπὶ τοῦ Κρόνου
— αὐτοὶ γὰρ ἡμεῖς ἐσμέν — οὐδ' ἀπόκοιτός ποτε ἐκεῖ-
νος παρὰ τῆς Ῥέας ἦν οὐδὲ ἀπολιπὼν ἂν τὸν οὐρανὸν ἐν
Θήβαις ἐκοιμᾶτο, ἀλλ' ἡμέρα μὲν ἡμέρα, νύξ δὲ κατὰ
μέτρον τὸ αὐτῆς ἀνάλογον ταῖς ὥραις, ξένον δὲ ἢ πα-
ρηλλαγμένον οὐδὲν, οὐδ' ἂν ἐκοινώνησέ ποτε ἐκαῖνος
θνητῇ γυναικί· νῦν δὲ δυστήνου γυναικοῦ ἕνεκα χρὴ ἀνε-
στρέφειν τὰ πάντα καὶ ἀκαμπεστέρους μὲν γενέσθαι
τοὺς ἵππους ὑπὸ τῆς ἀργίας, δύσπορον δὲ τὴν δόδον
ἀνδρὶ μόνουσαν τριῶν ἑξῆς ἡμερῶν, τοὺς δ' ἀνθρώπους
ἀθλίους ἐν σκοτεινῷ διαβιῶν. Τοιαῦτα ἀπολαύσονται
τὼν Διὸς ἐρώτων καὶ καθεδούνται περιμένοντες, ἔστ'
ἂν ἐκεῖνος ἀποτελέσῃ τὸν ἀθλητὴν, ὃν λέγεις, ὑπὸ μα-
κρῷ τῷ ζῶρῳ.

ΕΡΜ. Σιώπα, ὦ Ἥλιε, μή τι καχὸν ἀπολαύσης
τῶν λόγων. Ἐγὼ δὲ παρὰ τὴν Σελήνην ἀπελθὼν καὶ
τὸν Ὑπνον ὑπαγγεῶν κάκεινοις ἄπερ δὲ Ζεὺς ἐπέστειλε,
τὴν μὲν σχολῇ προβαίνειν, τὸν δὲ Ὑπνον μὴ ἀνιέναι
τοὺς ἀνθρώπους, ὥς ἀγνωσῶσι μακρὰν οὕτω τὴν
νύκτα γεγεννημένην.

11.

ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΑΙ ΣΕΛΗΝΗΣ.

1. ΑΦΡ. Τί ταῦτα, ὦ Σελήνη, φασι ποιεῖν σε;
ὅπῃ κατὰ τὴν Καρίαν γένῃ, ἱστανάι μὲν σε τὸ ζευ-
γος ἀνδρῶσαν ἐς τὸν Ἐνδυμῖωνα καθεύδοντα ὑπαίθριον
ἔτε κυνέτην ὄντα, ἐνίοτε δὲ καὶ καταβαίνειν παρ'
αὐτὸν ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ;

ΣΕΛ. Ἐρώτα, ὦ Ἀφροδίτη, τὸν σὸν υἱόν, ὃς μοι
τούτων αἴτιος.

ΑΦΡ. Ἐὰν ἐκεῖνος ὕβριστής ἐστιν· ἐμὲ γοῦν αὐτὴν
τὴν μητέρα οἷα δέδρακεν, ἄρτι μὲν ἐς τὴν Ἰδὴν κατὰγων
Ἀργίου ἕνεκα τοῦ Ἰλίου, ἄρτι δὲ ἐς τὸν Λίβανον ἐπὶ
τὸ Ἀσσύριον ἐκεῖνο μεῖράκιον, ὃ καὶ τῇ Φερσεφότῃ
ἐπέραστον ποιήσας ἐξ ἡμισείας ἀφείλετό με τὸν ἐρώ-
μενον ὥστε πολλάκις ἠπειλήσα, εἰ μὴ παύσεται τοιαῦτα
ποιῶν, κλάσειν μὲν αὐτοῦ τὰ τέξα καὶ τὴν φαρέτρην,
περικιρήσειν δὲ καὶ τὰ περὰ ἧδ' οὐ καὶ πληγὰς αὐτῷ
ἐτίπεινα ἐς τὰς πυγὰς τῷ σανδάλῳ· ὃ δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως
τὸ πρᾶσιμα δαδῶς καὶ ἱκετεύων μετ' ὀλίγον ἐπιλέλη-
ται ἀπάντων.

2. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, καλὸς δ' Ἐνδυμίων ἐστίν; εὐπα-
ραμύητον γὰρ οὕτω τὸ δεινόν.

ΣΕΛ. Ἐμοὶ μὲν καὶ πάνυ καλός, ὦ Ἀφροδίτη, δο-

MERC. Ex Bœotia, Sol, ab Amphitryonis uxore, cum
qua una est, amans illam.

SOL. Tum porro non satis est una nox?

MERC. Neutiquam : creati enim aliquem oportet ex illo
congressu magnum et multis certaminibus insignem deum :
is talis ut una nocte absolvatur, fieri non potest.

2. SOL. Quin ergo, quod bene vortat, illud consummato.
At hæc certe, Mercuri, non fiebant ætate Saturni (sumus
autem soli sine arbitris), neque secubabat ille unquam a
Rhea, nec relicto cælo Thebis in lectum ibat : sed dies erat
dies, et nox itidem pro mensura sua exacta ad anni tempe-
states; insolens vero, aut præter ordinem mutatum nihil;
nec unquam ille rem habuisset cum mortali femina. Nunc
contra miseræ mulieris gratia cuncta sunt sursum deorsum
vertenda; minus agiles fiunt equi quiescendo; via difficilior,
non terenda quippe per continuos tres dies; homines interea
misere in caligine degent. Hos scilicet fructus capient ex
Jovis amoribus, sedebuntque expectantes usque dum ille
perficiat athletam, quem dicis, inter longas istas tenebras.

MERC. Tace, Sol, ne infortunium tibi afferant isti ser-
mones. Ego vero ad Lunam properans et Somnum, re-
nunciabo iis etiam, quæ Jupiter mandavit; illa quidem ut
lente progrediatur, Somnus autem ne remittat homines,
ignoraturus nempe tam longam exstitisse noctem.

11.

VENERIS ET LUNÆ.

1. VEN. Quid ista, Luna, dicunt facere te? quænam ad-
versus Cariam veneris, sistere te bigas, et despectare in
Endymionem dormientem sub divo, quippe venatorem; ali-
quando etiam descendere ad ipsum ex media via?

LUN. Sciscitare, Venus, ex filio tuo, qui mihi horum
causa.

VEN. Hem : ille insolenter injuriosus est : en, in me ma-
trem qualia designavit, nunc in Idam deducens Anchisæ
lliensis gratia; alias in Libanum, ad Assyrium illum ado-
lescentulum, quem quom et Proserpinæ amabilem fecit, ex
dimidia parte mihi subripuit meos amores. Atque adeo
sæpe comminata fui, nisi desistat talia facere, me confrac-
turam esse ejus arcus et pharetram, imo etiam circumcisu-
ram alas; quin jam plagas ipsi intentavi in nates sandalio :
is autem nescio quo pacto, in præsentia quidem timefactus
et supplex, post paullo oblitus est omnium.

2. At dic mihi, pulcherne Endymion est? malum enim hoc
maxime solatio mitigetur.

LUN. Mihi quidem sane pulcher, o Venus, videtur; tum

καί, καὶ μάλιστα θταν ὑποβαλόμενος ἐπὶ τῆς πέτρας τὴν χλαμύδα καθεύδῃ τῇ λαίᾳ μὲν ἔχων τὰ ἀκόντια ἤδη ἐκ τῆς χειρὸς ὑπορρέοντα, ἡ δεξιὰ δὲ περὶ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸ ἄνω ἐπικεκλασμένη ἐπιπρέπῃ τῷ προσώπῳ περικειμένη, ὃ δὲ ὑπὸ τοῦ ὕπνου λελυμένος ἀναπνέῃ τὸ ἀμθρόσιον ἐκεῖνο ἄσθμα. Τότε τοῖνυν ἐγὼ ἀφοφῆτι κατιούσα ἐπ' ἄκρων τῶν δακτύλων βεβηκυῖα, ὥς ἂν μὴ ἀνεγρόμενος ἐκταραχθεῖη — οἶσθα· τί οὖν ἂν σοι λέγοιμι τὰ μετὰ ταῦτα; πλὴν ἀπολλυμαί γε ὑπὸ τοῦ ἔρωτος.

12.

ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΟΣ.

1. ΑΦΡ. Ὡ τέκνον Ἔρως, ὅρα ὅα ποιεῖς· οὐ τὰ ἐν τῇ γῇ λέγω, ὅποσα τοὺς ἀνθρώπους ἀναπείθεις καὶ αὐτῶν ἢ κατ' ἀλλήλων ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅς τὸν μὲν Δία πολὺμορφον ἐπιδεικνύεις ἀλλάττωι ἐς ὃ τι ἂν σοι ἐπὶ τοῦ καιροῦ δοκῇ, τὴν Σελήνην δὲ καθαιρεῖς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τὸν Ἥλιον δὲ παρὰ τῇ Κλυμένη βραδύνειν ἐνίοτε ἀναγκάζεις ἐπιλελησμένον τῆς ἱππασίας· ἃ μὲν γὰρ ἐς ἐμὲ τὴν μητέρα ὑβρίζεις, θαρρῶν ποιεῖς. Ἀλλὰ σὺ, ὦ τολμηρότατε, καὶ τὴν Ῥέαν αὐτὴν γραῦν ἤδη καὶ μητέρα τοσούτων θεῶν οὔσαν ἀνέπεισας παιδεραστεῖν καὶ τὸ Φρύγιον μειράκιον ποιεῖν, καὶ νῦν ἐκεῖνη μέμνηεν ὑπὸ σοῦ καὶ ζευξαμένη τοὺς λέοντας, παραλχέουσα καὶ τοὺς Κορύβαντας ἅτε μηχανικούς καὶ αὐτοὺς ὄντας, ἄνω καὶ κάτω τὴν Ἰδὴν περιπολοῦσιν, ἡ μὲν ὀλολύζουσα ἐπὶ τῷ Ἀττῇ, οἱ Κορύβαντες δὲ ὃ μὲν αὐτῶν τέμνεται ξίφει τὸν πῆγρον, ὃ δὲ ἀνέλες τὴν κόμην ἵεται μεμηνὼς διὰ τῶν ὀρών, ὃ δὲ αὐλεῖ τῷ κέρατι, ὃ δὲ ἐπιδομῆζει τῷ τυμπάνῳ ἡ ἐπικτυπεῖ τῷ κυμβάλῳ, καὶ ὅλος θόρυβος καὶ μανία τὰ ἐν τῇ Ἰδῇ ἅπαντά ἐστι. Δέδια τοῖνυν ἡ τὸ τοιοῦτον κακὸν ἐγὼ τεκοῦσα μὴ ἀπομανείσά ποτε ἡ Ῥέα ἢ καὶ μᾶλλον εἴ ἐν αὐτῇ οὔσα κελεύσῃ τοὺς Κορύβαντας συλλαβόντας σε διασπάσασθαι ἢ τοῖς λέουσι παραβαλεῖν.

2. ΕΡΩΣ. Θάρρει, μῆτερ, ἐπεὶ καὶ τοῖς λέουσιν αὐτοῖς ἤδη ξυνήθης εἰμὶ, καὶ πολλάκις ἐπαναβὰς ἐπὶ τὰ νοῦτα καὶ τῆς κόμης λαβόμενος ἡνιοχῶ αὐτοὺς, οἱ δὲ σκίνουσί με καὶ τὴν χεῖρα δεγόμενοι ἐς τὸ στόμα περιλιγμυγόμενοι ἀποδιδόασί μοι· αὐτὴ μὲν γὰρ ἡ Ῥέα πότε ἂν ἐκεῖνη σκολὴν ἀγάγοι ἐπ' ἐμὲ ὅλη οὔσα ἐν τῷ Ἀττῇ; Καίτοι τί ἐγὼ ἀδικῶ δεικνὺς τὰ καλὰ ὅα ἐστίν; ὑμεῖς δὲ μὴ ἐφίεσθε τῶν καλῶν· μὴ τοῖνυν ἐμὲ αἰτιᾶσθε τούτων. Ἡ θέλεις σὺ, ὦ μῆτερ, αὐτὴ μηκέτι ἐρᾶν μῆτε σὲ τοῦ Ἀρεως μῆτε ἐκείνου σοῦ;

ΑΦΡ. Ὡς δεινὸς εἶ καὶ κρατεὶς ἀπάντων· ἀλλὰ μεμνήσῃ μοῦ ποτε τῶν λόγων.

que maxime, quando subjecta super rupem chlamyde dormit, sinistra tenens jacula ex manu jam defluentia; dextra vero circa caput sursum reflexa admodum decet faciem ambiens, atque ipse somno solutus efflatum reciprocatur ambrosium illum halitum. Tunc igitur ego sine ullo strepitu delapsa, summisque pedum digitis innixa, ne expergefactus subito conturbetur — rem nosti: quid ergo tibi porro dicam quæ consequuntur? hoc tantum, dispereo amore.

12.

VENERIS ET CUPIDINIS.

1. VEN. O fili Cupido, vide qualia facis: non ea, quæ in terra contingunt, dico, quæcumque homines inducis ut in se quisque aut alii in alios admittant; sed etiam quæ in cælis: qui Jovem quidem multas in formas conversum identidem exhibes, eum mutans in quodcumque tibi commodum videtur, Lunam deducis ex cælo, Solem apud Clymenen commorari nonnunquam cogis oblitum cursus ordiendi: nam quæ in me genitricem committis, confidenter quasi jure tuo facis. Sed tu, audacissime, Rheam etiam ipsam jam vetulam et matrem tot deorum impulisti, ut puerum amet Phrygiumque adolescentulum appetat. Nunc illa furit opera tua; junctisque leonibus et assumtis in comitatum Corybantibus, qui scilicet fanatici sint et ipsi, sursum deorsum Idam circumvagantur, hæc ululatus edens ob Attin, Corybantes autem, hic conscindit sibi ense cubitum, ille effusa coma fertur furiatu per montes, alius tibi inflat adunco cornu, alius bombum excitat pulso tympano, aut increpat cymbalo: et in summa, tumultus furorisque in Ida omnia sunt plena. Metuo igitur, quæ te tam magnum malum pepererim, ne quando plane in furorem acta Rheia, vel dixero potius mentis suæ compos, jubeat Corybantas comprehensum te discernere, aut leonibus objicere.

2. CUP. Bono esto animo, mater, quandoquidem et leonibus ipsis jam familiaris sum, et sæpe consensis eorum tergis, prehensaque juba tanquam habenis eos rego; illi autem adulantur mihi et manum acceptam in os delambentes, restituunt: de ipsa vero Rheia, quando tandem illa otium agat, adversum me ut quicquam conetur, tota in Attide occupata? At porro quid ego delinquo, si ostendam pulchra qualia sunt? vosmet autem ipsæ ne teneamini desiderio pulchrorum; proinde me ne insimuletis. An hocce vis, mater, ut non amplius ames neque ipsa Martem, nec ille te?

VEN. Quam mirificus es et superior omnibus: sed erit quum recordabere dicta mea.

13.

ΔΙΟΣ, ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ ΚΑΙ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

1. ΖΕΥΣ. Παύσασθε, ὦ Ἀσκληπιέ καὶ Ἡράκλειε, ἐρίζοντες πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ ἄνθρωποι· ἀπρεπὴ γὰρ τούτα καὶ ἀλλότρια τοῦ συμποσίου τῶν θεῶν.

ΗΡΑΚ. Ἀλλὰ ἐθέλεις, ὦ Ζεῦ, τούτον τὸν φαρμακία προκατακλίνεσθαί μου;

ΑΣΚ. Νῆ Δία· καὶ ἀμείνων γάρ εἰμι.

ΗΡΑΚ. Κατὰ τί, ὦ ἐμβρόντητε; ἡ διότι σε ὁ Ζεὺς ἐκεράνυσεν ὃ μὴ θέμις ποιοῦντα, νῦν δὲ κατ' ἔλεον αἰθίς ἀθανασίας μετείληπας;

ΑΣΚ. Ἐπιτέλῃσαι γὰρ καὶ σὺ, ὦ Ἡράκλειε, ἐν τῇ Οἴτῃ καταφλεγείς, ὅτι μοι δνειδίζεις τὸ πῦρ;

ΗΡΑΚ. Οὐκ οὐκ ἴσα καὶ ὅμοια βεβίωται ἡμῖν, ὅς Διὸς μὲν υἱὸς εἰμι, τοσαῦτα δὲ πεπόνηκα ἐκκαθαίρων τὸν βίον, θηρία καταγωνιζόμενος καὶ ἀνθρώπους ὕβριστάς τιμωρούμενος· σὺ δὲ ῥιζοτόμος εἶ καὶ ἀγύρτης, νοσοῦσι μὲν ἰσως ἀνθρώποις χρήσιμος ἐπιθήσειν τῶν φαρμάκων, ἀνδρῶδες δὲ οὐδὲν ἐπιδεδειγμένος.

2. ΑΣΚ. Εὖ λέγεις, ὅτι σου τὰ ἐγκαύματα ἰασάμεν, ὅτε πρῶν ἀνῆλθες ἡμίλεκτος ὑπ' ἀμφοῖν διεφθαρμένος τὸ σῶμα, καὶ τοῦ χιτῶνος καὶ μετὰ τοῦτο τοῦ πυρός ἐγὼ δὲ εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, οὔτε ἐδόλευσα ὥσπερ σὺ οὔτε ἐξέπινον ἔρια ἐν Λυδίᾳ πορφυρίδα ἐνδεδυκώς καὶ πνιόμενος ὑπὸ τῆς Ὀμφάλης χρυσῷ σανδάλῳ, ἀλλ' οὐδὲ μελαγχολήσας ἀπέκτεινα τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα.

ΗΡΑΚ. Εἰ μὴ παύσῃσι λοιδوروμένοι μοι, αὐτίκα μάλα εἴσῃ ὡς σὺ πολὺ σε δόνησει ἡ ἀθανασία, ἐπεὶ ἀράμενός σε βίβω ἐπὶ κεφαλῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε μηδὲ τὸν Παιῶνα ἰάσασθαι σε τὸ κρανίον συντριβέντα.

ΖΕΥΣ. Παύσασθε, φημί, καὶ μὴ ἐπιταράττετε ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, ἡ ἀμφοτέρους ἀποπέμψομαι ὑμᾶς τοῦ συμποσίου. Καίτοι εὐγλωσσον, ὦ Ἡράκλειε, προκατακλίνεσθαί σου τὸν Ἀσκληπιὸν ἅτε καὶ πρότερον ἀποθανόντα.

14.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.

1. ΕΡΜ. Τί σκυθρωπὸς, ὦ Ἀπολλών;

ΑΠ. Ὅτι, ὦ Ἑρμῇ, δυστυχῶ ἐν τοῖς ἔρωτικοῖς.

ΕΡΜ. Ἀξίον μὲν λύπης τὸ τοιοῦτο· σὺ δὲ τί δυστυχής; ἡ τὸ κατὰ τὴν Δάφνην σε λυπεῖ ἔτι;

ΑΠ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' ἐρώμενον πενθῶ τὸν Λάκωνα τὸν Οἰδάλω.

ΕΡΜ. Τέθνηκε γὰρ, εἴπε μοι, ὁ Ὑάκινθος;

ΑΠ. Καὶ μάλα.

ΕΡΜ. Πρὸς τίνας, ὦ Ἀπολλών; ἡ τίς οὕτως ἀνέραστος ἦν ὡς ἀποκτείνειν τὸ καλὸν ἐκεῖνο μεираκίον;

13.

JOVIS, ÆSCULAPII ET HERCULIS.

1. JUP. Cessate, Æsculapi et Hercules, rixantes inter vos quasi homines : indecora enim hæc et aliena convivio deorum.

HERC. Et tu velis, o Jupiter, istum veneficum supra me accumbere?

ÆSC. Sic sane decet : etenim melior sum.

HERC. Quo in genere, attonite? ideone, quod te Jupiter fulmine percussit, quæ fas non erat facientem, nunc autem per misericordiam iterum immortalitatem participasti?

ÆSC. Oblitusne es, Hercules, in Ceta te quoque conflagrasse, qui mihi exprobres ignem?

HERC. Nequaquam pari similique ratione vita nobis est exacta, ut qui Jovis sum filius, tantosque labores suscepi expurgando hominum aetatem, feris debellandis, et in homines injuriosos animadvertendo : tu vero præsectas herbarum radices colligis, et circulator es, agrotis ut maxime hominibus utilis ad imponenda medicamenta, qui virile tamen nihil præstiteris.

2. ÆSC. Recte narras : nam inusta tibi flammæ vestigia sanavi, quando nuper huc ascendisti semiustus, ab utrisque corrupto corpore, tum tunica, tum deinde igne. Ego vero si nihil aliud, neque servivi, quemadmodum tu, neque carminavi lanam in Lydia purpuream vestem indutus, ictusque ab Omphale aureo sandalio : sed neque atra bile percitus interfeci liberos et uxorem.

HERC. Nisi desieris conviciari mihi, confestim scies, quam tibi non multum profutura sit immortalitas : etenim sublatus te projiciam præcipitem in caput e celo, ut ne Pæan quidem ipse mederi tibi possit, cranio contrito.

JUP. Finem, inquam, altercandi facite, et non conturbate nobis consuetudinis jucunditatem : sin, ambos ego ablegabo vos foras a convivio. Enimvero æquum est, Hercules, priorem decumbere Æsculapium, ut qui prior etiam obierit.

14.

MERCURII ET APOLLINIS.

1. MERC. Quid contracto vultu es, Apollo?

AP. Quia enim, Mercuri, parum ex sententia mihi procedunt res amatorie.

MERC. Dignum certe mœrore tale negotium : tu vero qua parte infortunatus est? num casus Daphnes te pungit adhuc?

AP. Nequaquam; sed delicias lugeo Laconem illum Cebali filium.

MERC. Interiitne, dic, quæso, mihi, Hyacinthus?

AP. Maxime.

MERC. A quo, Apollo? et quis adeo amoris experts erat, ut occiderit formosum illum juvenem?

ΑΠ. Αὐτοῦ ἐμοῦ τὸ ἔργον.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν ἐμάνης, ὦ Ἀπολλών;

ΑΠ. Οὐκ, ἀλλὰ δυστύχημά τι ἀκούσιον ἐγένετο.

ΕΡΜ. Πῶς; ἐθέλω γὰρ ἀκούσαι τὸν τρόπον.

2. ΑΠ. Δισκούμεν ἐμάνθανε καὶ γὰρ συνεδίσκειον αὐτῶ, ὁ δὲ κάκιστα ἀνέμων ἀπολούμενος ὁ Ζέφυρος ἤρα μὲν ἐκ πολλοῦ καὶ αὐτὸς, ἀμελεόμενος δὲ καὶ μὴ φέρων τὴν ὑπεροψίαν, ἐγὼ μὲν ἀνέριψα, ὥσπερ εἰώθειμεν, τὸν δίσκον ἐς τὸ ἄνω, ὁ δὲ ἀπὸ τοῦ Ταυγέτου καταπνεύσας ἐπὶ κεφαλὴν τῷ παιδὶ ἐνέσειε φέρων αὐτόν, ὥστε ἀπὸ τῆς πληγῆς αἵμά τε βυθῆναι πολὺ καὶ τὸν παῖδα εὐθέως ἀποθανεῖν. Ἄλλ' ἐγὼ τὸν μὲν Ζέφυρον αὐτίκα ἡμυνάμην κατατοξεύσας, φεύγοντι ἐπισπόμενος ἄχρι τοῦ ὄρους, τῷ παιδὶ δὲ καὶ τὸν τάρον μὲν ἐχωσάμην ἐν Ἀμύκλαις, ὅπου ὁ δίσκος αὐτὸν κατέβαλε, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἄνθος ἀναδοῦναι τὴν γῆν ἐποίησα ἡδιστον, ὃ Ἑρμῇ, καὶ εὐανθέστατον ἀνθέων ἀπάντων, ἐτι καὶ γράμματα ἔχον ἐπαΐζοντα τῷ νεκρῷ. Ἄρά σοι ἀλόγως λελυπῆσθαι δοκῇ;

ΕΡΜ. Ναί, ὦ Ἀπολλών· ἥδεις γὰρ θνητὸν πεποιημένος τὸν ἐρώμενον· ὥστε μὴ ἄχθου ἀποθανόντος.

15.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.

1. ΕΡΜ. Τὸ δὲ καὶ χωλὸν αὐτὸν ὄντα καὶ χαλκία τὴν τέχνην, ὦ Ἀπολλών, τὰς καλλίστας γεγαμηκέναι, τὴν τε Ἀφροδίτην καὶ τὴν Χάριν.

ΑΠ. Εὐποτμία τις, ὦ Ἑρμῇ· πλὴν ἐκεῖνό γε θαυμάζω, τὸ ἀνέγεσθαι συνούσας αὐτῷ, καὶ μάλιστα στὰν ὀρώσιν ἰδρώτι βρέμενον, ἐς τὴν κάμινον ἐπικεχυρότα, πολλὸν αἰθαλὸν ἐπὶ τοῦ προσώπου ἔχοντα· καὶ ὅμως τοιοῦτον ὄντα περιβάλλουσί τε αὐτὸν καὶ φιλοῦσι καὶ ζυγαθεύδουσι.

ΕΡΜ. Τοῦτο καὶ αὐτὸς ἀγανακτῷ καὶ τῷ Ἥφαιστῳ φθονῷ· σὺ δὲ κόμα, ὦ Ἀπολλών, καὶ κιθάριζε καὶ μέγα ἐπὶ τῷ κάλλει φρόνει, καὶ γὰρ ἐπὶ τῇ εὐεξίᾳ καὶ τῇ λύρᾳ· εἴτα, ἐπειδὴν κοιμᾶσθαι δέη, μόνοι καθευδῆσομεν.

2. ΑΠ. Ἐγὼ μὲν καὶ ἄλλως ἀναφροδίτος εἰμι ἐς τὰ ἐρωτικά· δύο γοῦν, οὓς μάλιστα ἠγάπησα, τὴν Δάφνην καὶ τὸν Ὑάκινθον, ἡ μὲν Δάφνη οὕτως ἐμίσησέ με ὥστε εἴλετο ξύλον γενέσθαι μάλλον ἢ ἐμοὶ ζυγεῖναι, τὸν Ὑάκινθον δὲ ὑπὸ τοῦ δίσκου ἀπώλεσα, καὶ νῦν ἀντ' ἐκείνων στεφάνους ἔχω.

ΕΡΜ. Ἐγὼ δὲ ἤδη ποτὲ τὴν Ἀφροδίτην — ἀλλ' οὐ γὰρ αὖτε.

ΑΠ. Οἶδα, καὶ τὸν Ἑρμαφρόδιτον ἐκ σοῦ λέγεται τεκεῖν. Πλὴν ἐκεῖνό μοι εἶπε, εἰ τε οἶσθα, πῶς οὐ ζηλοτυπεῖ ἡ Ἀφροδίτη τὴν Χάριν ἢ ἡ Χάρις ταύτην;

3. ΕΡΜ. Ὅτι, ὦ Ἀπολλών, ἐκεῖνη μὲν αὐτῷ ἐν τῇ Ἀήμῳ σύνεστιν, ἡ δ' Ἀφροδίτη ἐν τῷ οὐρανῷ· ἄλλως τε

ΑΠ. Meum ipsius hoc est facinus.

MERC. Num ergo te furor agitavit, Apollo?

ΑΠ. Haud sane : sed infortunium quoddam involuntarium accidit.

MERC. Quo tandem pacto? nam volo rem audire quomodo acciderit.

2. ΑΠ. Discum tractare discebat, egoque una cum eo disco exercebar : tum, qui pessime ventorum pereat, Zephyrus amabat jamdudum et ipse, sed neglectus, neque ferens istud fastidium, dum projicio, ut solebamus, discum in altum, Zephyrus, inquam, a Taygeto deorsum spirans in caput puero impexit, quam poterat vehementissime, discum illum, sic ut ex vulnere sanguis manaret multus, et puer statim emoreretur. At ego Zephyrum e vestigio ultus sum sagittis immissis, fugientem persecutus usque ad montem; puero vero sepulcrum exaggeravi Amyclis, ubi discus illum dejecit; atque a sanguine florem submittere terram feci suavissimum, Mercuri, et floridissimum omnium florum, qui præterea literas habet luctum super mortuo testantes. Num tibi sine ratione tristitia videor affectus?

MERC. Utique, Apollo : noras enim, qui mortalis esset, te tibi nactum fuisse amatum : quare ne graviter feras eo mortuo.

15.

MERCURII ET APOLLINIS.

1. MERC. Et quale tandem, claudum istum Vulcanum, et fabrilis artis opificem, Apollo, pulcherrimas in matrimonio habere, Venerem et Gratiam!

ΑΠ. Fati quædam felicitas, o Mercuri : verum illud demiror, qui pati possint consuetudinem ejus, maxime quando vident sudore manantem, in fornacem pronum atque intentum, multam fuliginem in facie habentem : at tamen talem amplectuntur, osculantur et una cubant.

MERC. Illud et ipse indignor, Vulcanoque invideo. Jam tu capillos ale, Apollo, et citharam pulsa, et superbius ob pulchritudinem effer te, atque ego ob palaestricum corporis habitum et artem lyrae temperandæ; tum ubi cubitum erit eundum, soli scilicet dormiemus.

2. ΑΠ. Ego quidem et alias invenustus sum in rebus amatoris : duorum ergo, quos maxime supra ceteros dilexi Daphnen et Hyacinthum, hæc odio me habuit usque eo, ut præciperet arbor fieri, quam mecum esse; ille autem disci jactu interiit : et nunc illorum vicem coronas habeo.

MERC. At ego jam aliquando Venerem — sed non oportet gloriari.

ΑΠ. Scio : Hermaphroditum etiam ex te dicitur peperisse. Verum illud mihi, si forte scis, expone, quo pacto non emuletur Venus Charitem, aut Charis illam?

3. MERC. Quoniam, Apollo, illa in Lemno cum ipso degit, Venus in cælo : quæ præterea circa Martem est occu-

περὶ τὸν Ἄρη ἔχει τὰ πολλὰ κακάινου ἐρᾶ, ὥστε δλίγον αὐτῇ τοῦ γαλκῆως τούτου μέλει.

ΑΠ. Καὶ ταῦτα οἶει τὸν Ἥραιστον εἰδέναι;

ΕΡΜ. Οἶδεν· ἀλλὰ τί ἂν ὀρᾶσαι δύναίτο γενναῖον ἔργον νεανίαν καὶ στρατιώτην αὐτόν; ὥστε τὴν ἡσυχίαν ἀγεῖν· πλὴν ἀπειλεῖ γέ δεσμά τινα ἐπιμηχανήσεσθαι αὐτῷ καὶ συλλήψεσθαι σαγηνεύσας ἐπὶ τῆς εὐνῆς.

ΑΠ. Οὐκ οἶδα εὐξαίμην δ' ἂν αὐτὸς ὁ ξυλληφθῇ-τόμενος εἶναι.

16.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΑΗΤΟΥΣ.

1. ΗΡΑ. Καλὰ μὲν, ὦ Αἰτοῦ, καὶ τὰ τέκνα ἔτεκες τῷ Διὶ.

ΑΗΤ. Οὐ πᾶσαι, ὦ Ἥρα, τοιούτους τέκτειν δύναίμην, οἷος δ' Ἥραιστός ἐστιν.

ΗΡΑ. Ἄλλ' οὗτος μὲν ὁ χωλὸς ὅμως χρήσιμός γέ ἐστι τεχνίτης ὢν ἄριστος καὶ κατακεκόσμηκεν ἡμῖν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν Ἀρροδίτην ἐργεῖ καὶ σπουδάζεται πρὸς αὐτῆς, οἱ δὲ σοὶ παῖδες ἢ μὲν αὐτῶν ἀρρενικὴ πέρα τοῦ μετρίου καὶ ὀρεῖοι, καὶ τὸ τελευταῖον ἐς τὴν Σκυθίαν ἀπελθούσα πάντες ἴσασιν ὅλα ἐσθίει ξενοκτονούσα καὶ μιμουμένη τοὺς Σκυθῆας αὐτοὺς ἀνθρωποπάγους ὄντας· ὁ δ' Ἀπόλλων προσποιεῖται μὲν πάντα εἰδέναι καὶ τοῦτευσιν καὶ κιθαρίζει καὶ ἱατρός ἐστίν καὶ μαντεύσεται καὶ καταστησάμενος ἐργαστήρια τῆς μαντικῆς τὸ μὲν ἐν Δελφοῖς, τὸ δ' ἐν Κλάρῳ καὶ ἐν Διδύμοις ἐκπατῆ τοὺς χρομένους αὐτῷ λοξὰ καὶ ἐπαμφοτερίζοντα πρὸς ἑκάτερον τῆς ἐρωτήσεως ἀποκρινόμενος, ὥς ἀκινδυνον εἶναι τὸ σφάλμα. Καὶ πλουτεῖ μὲν ἀπὸ τοῦ τοιούτου· πολλοὶ γὰρ οἱ ἀνόητοι καὶ παρέχοντες ἐλπίδας καταγοιτεύεσθαι· πλὴν οὐκ ἀγνοεῖται γέ ὑπὸ τῶν ξυνετωτέρων τὰ πολλὰ τερατεύμενος· αὐτὸς γοῦν δ' μάντις ἠγνοεῖ ὅτι φονεύσει μὲν τὸν ἐρώμενον τῷ οἴσῳ, ὃ προειμαντεύσατο δὲ ὥς φεύξεται αὐτὸν ἡ Δάφνη, καὶ ταῦτα οὕτω καλὸν καὶ κομῆτην ὄντα. Ὡστε οὐχ ὀρθῶ καθότι καλλιτεκνότερα τῆς Νιόβης ἔδοξας.

2. ΑΗΤ. Ταῦτα μέντοι τὰ τέκνα, ἡ ξενοκτόνος καὶ δ' ψευδομαντις, οἶδα, ὅπως λυπεῖ σε δρώμενα ἐν τοῖς θεοῖς, καὶ μάλιστα ὁπόταν ἡ μὲν ἐπαίνηται ἐς τὸ κάλλος, ὁ δὲ κιθαρίζῃ ἐν τῷ συμποσίῳ θαυμαζόμενος ὑπ' ἐπαινῶν.

ΗΡΑ. Ἐγέλασα, ὦ Αἰτοῦ· ἐκείνος θαυμαστός, ὃν δ' Μαρσύας, εἰ τὰ δίκαια αἱ Μοῦσαι δικάσαι ἤθελον, ἀπειρεν ἂν αὐτὸς κρατήσας τῇ μουσικῇ; νῦν δὲ κατασοφισθεὶς ἀθλίος ἀπολώλεν ἀδίκως ἀλούς· ἡ δὲ καλῇ σου παρθένος οὕτω καλῇ ἐστίν ὥστε ἐπεὶ ἔμαθεν ὀφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀκταίωνος, φοβηθεῖσα μὴ ὁ νεανίσκος ἐξαργυρεύσῃ τὸ αἶσχος αὐτῆς, ἐπαφῆκεν αὐτῷ τοὺς κύνας· ἔω γὰρ λέγειν ὅτι οὐδὲ τὰς τεκούσας ἑμαυτοῦ παρθένος γέ αὐτῇ οὐσα.

pata plurimum, eumque amat; ideoque parum ipsam fabri istius ferrarii cura tangit.

AP. Hæc tu putas Vulcanum scire?

MERC. Sane: sed quid efficere possit, quum strenuum videt juvenem, eumque militem? quare quiescit sibi quædam machinaturum adversus illos, et capturum irretitos in lecto.

AP. Nescio: at equidem optaverim is esse, qui sit capiendus.

16.

JUNONIS ET LATONÆ.

1. JUN. Pulchros enimvero, Latona, etiam liberos peperisti Jovi.

LAT. Non omnes, Juno, tales parere possumus, qualis est Vulcanus.

JUN. Sed hic claudus tamen utilis est, quippe artifex optimus, et adornavit nobis cælum, et Venerem duxit, ab eaque observatur. De tuis autem liberis, illorum hæc virilis ultra modum et montana; ac denique in Scythiam profecta nemo nescit quales cibos capiat hospitibus interfectis, atque imitata Scythas ipsos, qui hominibus vescuntur: Apollo autem præ se fert cuncta se scire, et jaculari, et cithara ludere, et medicum agere, et vaticinari: tum, postquam constituit officinas artis divinaudi Delphis, Clari et Didymis, frustratur consulentes, obliqua et ambigua in utramque interrogationis partem respondens, ne periculum sit ut arguatur error. Inde quidem ditescit: plures enim sunt stulti, quique se præbent fascinandos; nec tamen præter prudentiores, plerumque præstigias ipsum offundere. Ignorabat certe ipse ille vates se occisurum esse delicias suas disco; nec prædivinavit fore ut fugeret ipsum Daphne, idque tam pulchrum et bellule comatum. Itaque non video, qua parte prolis laude Nioben præstare videaris.

2. LAT. Isti quidem liberi, hospitum interfectrix et mendax vates, non me fugit quem tibi dolorem afferant conspecti inter deos; tum maxime, quando hæc laudatur ob formam, ille, dum cithara ludit in convivio, admirationi est omnibus.

JUN. Ridere libet, Latona: illene dignus admiratione, cui Marsyas, si quidem justum Musæ judicium ferre voluissent, pellem detraxisset, ipse victor arte musica? nunc dolo captus miser interiit, iniqua sententia damnatus: illa autem pulchra tua virgo tam est pulchra, ut, postquam comperit se visam esse ab Actæone, verita ne juvenis evulgaret turpitudinem suam, immiserit in eum canes: mitto dicere, neque parturientibus obstetricaturam fuisse, virgo si modo foret.

ΛΗΤ. Μέγα, ὦ Ἥρα, φρονεῖς, ὅτι ζύνει τῷ Διὶ καὶ συμβασιλεύεις αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο ὑβρίζεις ἀδελῶς· πλὴν ἄλλ' ὄψομαι σε μετ' ὀλίγον αὖθις δακρύουσαν, ὅπότεν σε καταλιπὼν ἐς τὴν γῆν κατήη ταῦρος ἢ κύκνος γενόμενος.

17.

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΑΠ. Τί γελᾷς, ὦ Ἑρμῆ;

ΕΡΜ. Ὅτι γελοιότατα, ὦ Ἀπόλλων, εἶδον.

ΑΠ. Εἰπέ οὖν, ὥς καὶ αὐτὸς ἀκούσας ἔχω ξυγελᾶν.

ΕΡΜ. Ἡ Ἀφροδίτη ξυνοῦσα τῷ Ἄρει κατελιπταὶ καὶ ὁ Ἡφαιστος ἐδήσεν αὐτοὺς ξυλλαβῶν.

ΑΠ. Πῶς; ἡδὺ γάρ τι ἐρεῖν εἰκας.

ΕΡΜ. Ἐκ πολλοῦ, οἶμαι, ταῦτα εἰδὼς ἐθήρυνεν αὐτοὺς, καὶ περὶ τὴν εὐνὴν ἀφανῆ δεσμὰ περιθεῖς εἰργάζετο ἀπελθὼν ἐπὶ τὴν κάμινον· εἶτα ὁ μὲν Ἄρης εἰσέρχεται λαθὼν, ὥς ᾔετο, καθορᾷ δὲ αὐτὸν ὁ ἥλιος καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἡφαιστον. Ἐπεὶ δὲ ἐπέβησαν τοῦ λέχους καὶ ἐν ἔργῳ ἦσαν καὶ ἐντὸς ἐγεγέννητο τῶν ἀρκύων, περιπλέκεται μὲν αὐτοῖς τὰ δεσμὰ, ἐφίσταται δὲ ὁ Ἡφαιστος. Ἐκεῖνη μὲν οὖν — καὶ γὰρ ἔτυχε γυμνὴ οὖσα — οὐκ εἶχεν ὅπως ἐγκαλύψαιτο αἰδομένη, ὁ δὲ Ἄρης τὰ μὲν πρῶτα διαφυγεῖν ἐπειρᾶτο καὶ ἤλπιζε ῥῆξιν τὰ δεσμὰ, ἔπειτα δὲ συνεῖς ἐν ἀφύκτῳ ἐχόμενον ἑαυτὸν ἰκέτευε.

2. ΑΠ. Τί οὖν; ἀπέλυσε αὐτοὺς ὁ Ἡφαιστος;

ΕΡΜ. Οὐδέπω, ἀλλὰ ξυγκαλέσας τοὺς θεοὺς ἐπιδείκνυται τὴν μοιχείαν αὐτοῖς· οἱ δὲ γυμνοὶ ἀμφοτέροι κατὰ νευεχότες ξυνοδεδεμένοι ἐρυθρῶσι, καὶ τὸ θάμα ᾗδιστον ἔμοι ἐδόξε μονονοῦλι αὐτὸ γιγνόμενον τὸ ἔργον.

ΑΠ. Ὁ δὲ χαλκεὺς ἐκείνος οὐκ αἰδεῖται καὶ αὐτὸς ἐπιδεικνύμενος τὴν αἰσχύνην τοῦ γάμου;

ΕΡΜ. Μὰ Δί', ὅς γε καὶ ἐπιγελαῖ ἐφεστὼς αὐτοῖς. Ἐγὼ μέντοι, εἰ γὰρ τάληθές εἰπείν, ἐφθόνουν τῷ Ἄρει μὴ μόνον μοιγεύσαντι τὴν καλλίστην θεὸν, ἀλλὰ καὶ δεδεμένῳ μετ' αὐτῆς.

ΑΠ. Οὐκοῦν καὶ δεδέσθαι ἂν ὑπέμεινας ἐπὶ τούτῳ;

ΕΡΜ. Σὺ δ' οὐκ ἂν, ὦ Ἀπόλλων; ἰδὲ μόνον ἐπέλθων· ἐπαινέσομαι γὰρ σε, ἣν μὴ τὰ ὅμοια καὶ αὐτὸς εὖξῃ ἰδῶν.

18.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΗΡΑ. Ἐγὼ μὲν ἡσχυνόμην ἂν, ὦ Ζεῦ, εἴ μοι τοιοῦτος υἱὸς ἦν θῆλυς οὖτω καὶ διεφθαρμένος ὑπὸ τῆς μέθης, μίτρη μὲν ἀναδεδεμένος τὴν κόμην, τὰ πολλὰ δὲ μαινομέναις ταῖς γυναῖξι συνὼν, ἀδρότερος αὐτῶν

LAT. Arroganter, o Juno, te effers, quia conjux es Jovis, cumque eo regnum lenes; propterea contumeliam facis pericenter: at videbo te post paullo iterum lacrimantem, quum te Jupiter relicta in terram descenderit, tauri cygnive sumta specie.

17.

APOLLINIS ET MERCURII.

1. AP. Quid rides, Mercuri?

MERC. Quia scilicet maxime ridicula, Apollo, vidi.

AP. Quin narra, ut et ipse re audita una tecum possim ridere.

MERC. Venus concumbens cum Marte constricta est, et Vulcanus vinxit eos captos.

AP. Quo tandem modo? nam facetum quiddam dicturus videris.

MERC. Jampridem, opinor, ista quum sciret, venabatur eos; circaque lectum vinculis, quæ oculos fugerent, circumpositis, postquam abierat ad caminum, operi scilicet erat intentus. Tum Mars intrat clam, ut arbitrabatur: verum conspicit eum Sol, et indicium deferat ad Vulcanum. Ubi autem ascenderunt lectum, intraque casses recepti in opere erant, ibi circumquaque implicantur ipsis vincula, et supervenit repente Vulcanus. Illa vero (etenim erat nuda) non habebat quemadmodum obtegeret sese pudibunda: Mars primum effugere conabatur, sperabatque se rapturum vincula; dein, ut sensit, tam arcte se teneri, ut inde spes evadendi sit nulla, supplicabat.

2. AP. Quid ergo? absolvit eos Vulcanus?

MERC. Nondum; sed convocatis diis spectandum præbet adulterium. Hi autem nudi ambo colligatque demisso vultu rubore suffunduntur; spectaculumque sane jucundissimum mihi fuit visum tantum non patratum opus ipsum.

AP. Fabrum autem istum non pudet ipsum oculis exponere dedecus matrimonii?

MERC. Nequaquam, ut qui etiam juxta astans irrideat eos. Equidem, si verum est dicendum, invidebam Marti non solum adulteranti formosissimam deam, sed et alligato cum ea.

AP. Tune ergo vinciri te patereris ea mercede?

MERC. Tu nolles, Apollo? propius accede tantum et vide: magnus eris mihi Apollo, nisi, quum videris, idem optabis.

18.

JUNONIS ET JOVIS.

1. JUN. Me quidem puderet, Jupiter, talis filii, tam feminei et corrupti ebrietate; qui mitra revinctam gerat comam, plurimum cum furibundis mulieribus versetur,

εἰκῶν, ὑπὸ τυμπάνοις καὶ αὐλῇ καὶ κυμβάλοις χορεύων, καὶ ὅλως παντὶ μᾶλλον ἰοικώς ἢ σοὶ τῷ πατρί.

ΖΕΥΣ. Καὶ μὴν οὐτός γε ὁ θηλυμίτρης, ὁ ἀβρό-
περος τῶν γυναικῶν οὐ μόνον, ὦ Ἥρα, τὴν Λυδίαν
ἐχειρώσατο καὶ τοὺς κατοικοῦντας τὸν Τμῶλον ἔλαβε
καὶ τοὺς Θρᾷκας ὑπηγάγετο, ἀλλὰ καὶ ἐπ' Ἰνδοὺς ἑλ-
σας τῷ γυναικίῳ τούτῳ στρατιωτικῷ τοὺς τε ἐλέφαντας
εἴλε καὶ τῆς γῆρας ἐκράτησε καὶ τὸν βασιλεῖα πρὸς
αἰῶνα ἀντιστῆναι τολμήσαντα αἰχμάλωτον ἀπήγαγε,
καὶ ταῦτα πάντα ἐπραξεν ὀρχούμενος ἅμα καὶ χορεύων
θύρσις γρώμενος κιττίνοις, μεθύων, ὡς φῆς, καὶ ἐνθεά-
ζων. Εἰ δέ τις ἐπεχειρήσει λοιδορήσασθαι αὐτῷ ὑβρίσας
ἐς τὴν τελευτήν, καὶ τοῦτον ἐτιμωρήσατο ἢ καταδῆσας
τῷ κλῆμασιν ἢ διασπαρθῆναι ποιήσας ὑπὸ τῆς μητρὸς
ὑπερ νερόν. Ὅρᾳς ὡς ἀνδρεῖα ταῦτα καὶ οὐκ ἀνάξια
τοῦ πατρὸς; Εἰ δὲ παῖδιά καὶ τρυφῇ πρόσεστιν αὐτοῖς,
αἰεὶς φθόνος, καὶ μάλιστα εἰ λογιῶται τις ὅς τις ἂν οὐ-
τας νῆξων ἦν, ὅπου ταῦτα μεθύων ποιεῖ.

2. ΗΡΑ. Σὺ μοι δοκεῖς ἐπαινέσεσθαι καὶ τὸ εὖρημα
αὐτοῦ, τὴν ἀμπελον καὶ τὸν οἶνον, καὶ ταῦτα ὀρῶν οἷα
αἱ μεθύσθιντες ποιοῦσι σφαλλόμενοι καὶ πρὸς ὕβριν
τρεπόμενοι καὶ ὅλως μεμνηνότες ὑπὸ τοῦ ποτοῦ· τὸν
γὰρ Ἰκάριον, ὃν πρότωρ ἔδωκε τὸ κλῆμα, οἱ ξυμπόται
αὐτοὶ διέτρεφον παίοντες ταῖς δικέλλαις.

ΖΕΥΣ. Οὐδὲν τοῦτο φῆς· οὐ γὰρ ὁ οἶνος ταῦτα οὐδὲ
ὁ Διόνυσος ποιεῖ, τὸ δὲ ἄμετρον τῆς πόσεως καὶ τὸ πέρα
τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμπορεῖσθαι τοῦ ἀκράτου· ὃς δ'
ἂν ἐμμετρα πίνη, ὑπερτέρως μὲν καὶ ἡδίων γένοιτ' ἂν·
οἶνον δὲ ὁ Ἰκάριος ἐπάθεν, οὐδὲν ἂν ἐργάσαίτο οὐδένα
τῶν ξυμποτῶν. Ἀλλὰ σὺ εἶ ζηλοτυπεῖν ἰοικας, ὦ
Ἥρα, καὶ τῆς Σεμέλης μνημονεύεις, ἥ γε διαβάλλεις
τοῦ Διονύσου τὰ κάλλιστα.

19.

ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΟΣ.

1. ΑΦΡ. Τί δήποτε, ὦ Ἔρως, τοὺς μὲν ἄλλους
θεοὺς κατηγωνίσω ἅπαντας, τὸν Δία, τὸν Ποσειδῶν, τὸν
Ἀπόλλων, τὴν Ἑρᾶν, ἐμὲ τὴν μητέρα, μόνῃς δὲ ἀπέχῃ
τῆς Ἀθηνᾶς καὶ ἐπ' ἐκείνης ἄπυρος μὲν σοὶ ἡ δᾶς, κενὴ
ὁ οἶστων ἡ φαρέτρα, σὺ δὲ ἄτοξος εἰ καὶ ἄστοχος;

ΕΡ. Δέδια, ὦ μήτηρ, αὐτὴν φοβερά γάρ ἐστι καὶ
χρυσή, καὶ δεινῶς ἀνδρική· ὁπότεν γοῦν ἐντεινόμενος
τὸ τοῦτον ἰὼ ἐπ' αὐτήν, ἐπισείουσα τὸν λόφον ἐκπλήττει
με καὶ ὑπὸ τρομος γίνομαι καὶ ἀπορρεῖ μου τὰ τοξεύ-
ματα ἐκ τῶν χειρῶν.

ΑΦΡ. Ὁ Ἄρης γὰρ οὐ φοβερώτερος ἦν; καὶ ὅμως
ἀνδρόπλισας αὐτὸν καὶ νενίκησας.

ΕΡ. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἐκὼν προσέεται με καὶ προσκαλεῖ-
ται, ἡ Ἀθηνᾶ δὲ ὑποῤᾳται αἶε, καὶ ποτε ἐγὼ μὲν ἄλλως
παρέπτην, πλῆσιόν ἔχων τὴν λαμπάδα, ἡ δὲ, Εἰ μοι πρόσ-
ει, φησὶ, νῆ, τὸν πατέρα, τῷ δορατίῳ σε διαπείρασας

mollior iis ipsis, ad tympana tibiasque et cymbala choreas
agens, atque omnino cuivis similior, quam tibi patri.

JUP. Atqui hicce mitra feminea redimitus, mollior mul-
lieribus, non solum, Juno, Lydiam subegit, incolentesque
Tmolium cepit, et Thracas sibi subjecit; sed et adversus
Indos rapto muliebri isto exercitu elephantos in potesta-
tem redegit, et regione tota potitus est, regemque paulu-
lum resistere ausum captivum abduxit: et ista quidem
omnia perfecit saltans simul et choreas ducens, thyrsis
usus hederaceis, ebrius, ut ais, et furore concitus. Tum
si quis in animum induxit male dicere ipsi, contumeliis in
sacrorum initia jactis, ab eo quoque poenae expetiit, vel li-
gatum obstringens palmitibus, vel ut discerneretur efficiens
a matre tanquam hinnulus. Viden' ut virilia sint ista at-
que haud indigna patre? Si vero lusus et lascivia simul ad-
sint, nihil est ea in re, quod invidiam faciat; inprimis si
quis reputet, qualis sobrius hicce foret, ubi istaec facit
ebrius.

2. JUN. Tu mihi videris laudaturus etiam inventum ejus,
vitem et vinum; idque tametsi videas qualia perpetrent
inebriati titubantes atque ad injuriam versi, et plane furen-
tes a potu. Icarium quidem, cui primo donavit palmitem,
ipsi compotatores interemerunt concisum ligonibus.

JUP. Nihil hoc ad rem, quod dicis: non enim vinum
ista, neque Bacchus facit; sed potus immoderate sumtus,
et ultra quam deceat ingurgitari mero: qui vero bibendi
modum servat, hilarior et suavior exstitit; neque hujus-
modi, quale Icario contigit, quicquam designaverit in ul-
lum compotatorem. At tu adhuc æmulari videris, Juno,
et Semeles meminisse, ut quæ criminis Bacchi pulcherri-
mas dotes.

19.

VENERIS ET CUPIDINIS.

1. VEN. Quid est enimvero, Cupido, quod alios quidem
deos debellaris omnes, Jovem, Neptunum, Apollinem,
Rheam, me quoque matrem; a sola vero abstineas Minerva,
et in illa igne careat tibi fax, vacua sit sagittis pharetra,
et tu ipse quasi tractandi arcus et collimandi sis impe-
ritus.

CUP. Metuo, mater, eam: nam formidabilis est et
torva et vehementer virilis: quando igitur intento arcu
aggredior ad eam, quassata crista perterrefacit me, et con-
tremisco, defluuntque tela meis de manibus.

VEN. At Mars nonne terribilior erat? et tamen exarmasti
ipsum, ac vicisti.

CUP. At iste ultro admittit me, atque invitat: Minerva
contra semper suspiciosa torve me intuetur; factumque jam
adeo, ut ego sic prætervolarem, propius admoleta face; illa
confestim, Si ad me accedis, inquit, per patrem juro,

ἢ τοῦ ποδὸς λαβομένη καὶ ἐς τὸν Τάρταρον ἐμβαλοῦσα ἢ αὐτὴ διασπασαμένη διαφθερῶ. Πολλὰ τοιαῦτα ἠπειλήσε· καὶ ὁρᾷ δὲ δριμύ καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους ἔχει πρόσωπόν τι φοβερόν ἐρίδνας κατάκομον, ὅπερ ἐγὼ μάλιστα δέδια· μορμολύττεται γάρ με καὶ φεύγω, ὅταν ἴδω αὐτό.

2. ΑΦΡ. Ἀλλὰ τὴν μὲν Ἀθηνᾶν δέδιας, ὡς φῆς, καὶ τὴν Γοργόνα, καὶ ταῦτα, μὴ φοβηθεῖς τὸν κεραυνὸν τοῦ Διός. Αἱ δὲ Μοῦσαι διὰ τί σοι ἄτρωτοι καὶ ἔξω βελῶν εἰσιν; ἢ κακείναι λόφους ἐπισείουσιν καὶ Γοργόνας προρραίνουσιν;

ΕΡ. Αἰδοῦμαι αὐτάς, ὧ μῆτερ· σεμναὶ γάρ εἰσι καὶ αἰεὶ τι φροντίζουσι καὶ περὶ ὧδῃν ἔχουσι καὶ ἐγὼ παρίσταμαι πολλάκις αὐταῖς κηλούμενος ὑπὸ τοῦ μέλους.

ΑΦΡ. Ἐὰ καὶ ταύτας, ὅτι σεμναί· τὴν δὲ Ἄρτεμιν τίνος ἕνεκα οὐ τιτρώσκεις;

ΕΡ. Τὸ μὲν ὅλον οὐδὲ καταλαβεῖν αὐτὴν οἷόν τε φεύγουσαν αἰεὶ διὰ τῶν ὀρῶν· εἴτα καὶ ἰδιὸν τινα ἔρωτα ἦδῃ ἔρῃ.

ΑΦΡ. Τίνος, ὧ τέκνον;

ΕΡ. Θήρης καὶ ἐλάφων καὶ νεβρῶν, αἰρεῖν τε διώκουσα καὶ κατατοξεύειν, καὶ ὅλως πρὸς τῷ τοιοῦτῳ ἔστιν· ἐπεὶ τὸν γε ἀδελφὸν αὐτῆς, καίτοι τοξότην καὶ αὐτὸν ὄντα καὶ ἐκχέτολον —

ΑΦΡ. Οἶδα, ὧ τέκνον, πολλὰ ἐκεῖνον ἐτοξέυσας.

20.

ΘΕΩΝ ΚΡΙΣΙΣ.

ΖΕΥΣ, ΕΡΜΗΣ, ΗΡΑ, ΑΘΗΝΑ,
ΑΦΡΟΔΙΤΗ, ΠΑΡΙΣ Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

1. ΖΕΥΣ. Ἐρμῇ, λαβὼν τουτὶ τὸ μῆλον ἄπιθι ἐς τὴν Φρυγίαν παρὰ τὸν Πριάμου παῖδα τὸν βουκόλον — νέμει δὲ τῆς Ἰδῆς ἐν τῷ Γαργάρῳ — καὶ λέγε πρὸς αὐτὸν ὅτι σέ, ὧ Πάρι, κελεύει ὁ Ζεὺς, ἐπειδὴ καλὸς τε αὐτὸς εἶ καὶ σοφὸς τὰ ἐρωτικά, δικάσαι ταῖς θεαῖς ἥτις αὐτῶν ἢ καλλίστη ἔστί· τοῦ δὲ ἄγωνος τὸ ἄθλον ἢ νικῶσα λαβέτω τὸ μῆλον. Ὡρα δὲ ἦδῃ καὶ ὑμῖν αὐταῖς ἀπιέναι παρὰ τὸν δικαστὴν· ἐγὼ γὰρ ἀπωθοῦμαι τὴν δίκαιαν ἐπ' ἴσης τε ὑμᾶς ἀγαπῶν καὶ εἰ γε οἷόν τε ἦν, ἡδέως ἀν' ἀπάσας νενικηκυῖας εἶδον. Ἄλλως τε καὶ ἀνάγκη, μᾶ τὸ καλλιστεῖον ἀποδόντα πάντως ἀπεχθάνεσθαι ταῖς πλείοσι. Διὰ ταῦτα μὲν αὐτὸς οὐκ ἐπιτήδειος ὑμῖν δικαστῆς, ὁ δὲ νεανίας ὁ Φρυξ, ἐρ' ὅν ἀπιτε, βασιλικὸς μὲν ἔστι καὶ Γανυμήδους τούτου ξυγγενῆς, τᾶλλα δὲ ἀφελὴς καὶ ὀρεῖος· οὐκ ἂν τις αὐτὸν ἀπαξιώσειε τοιαύτης θέας.

2. ΑΦΡ. Ἐγὼ μὲν, ὧ Ζεῦ, εἰ καὶ τὸν Μῶμον αὐτὸν ἐπιστήσιας ἡμῖν δικαστὴν, θαρροῦσα βαδιοῦμαι πρὸς τὴν ἐπίδειξιν· τί γὰρ ἂν καὶ μωμῆσαιτό μου; χρὴ δὲ καὶ ταύταις ἀρέσκειν τὸν ἄνθρωπον.

hasta te transfixum, aut pede correptum in Tartarum injiciam, aut ipsa dilaceratum pessumdabo. Multa hujusmodi est interminata: tum porro acerbum spectat habetque ad pectus faciem quandam formidolosam, serpentibus comatam, quam ego maxime metuo: territat enim me, et, quum eo oculos converto, in fugam propellor.

2. VEN. At expavescis Minervam, ut ais, et Gorgonem; idque tu, qui non formidaris fulmen Jovis. Musæ vero cur tibi sunt invulneratæ et extra teli jactum positæ? an et illæ cristas concutiant, et Gorgonas ostendunt?

CUP. Revereor illas, mater; nam venerandæ sunt, et semper quiddam commeditantur, et cantu otium fallunt: atque ipse asto sæpius illis delinitus carmine.

VEN. Age, mitte et istas, quia venerandæ: at Dianam quid est cur non vulneres?

CUP. In summa, ne consequi quidem illam licet fugientem semper per montes: tum etiam sibi proprium quandam amorem jam amat.

VEN. Cujus, filii?

CUP. Venationis et cervorum hinnulorumque, ut capiat persecuta, et sagittis configat; tota denique huic rei est intenta: ceteroquin fratrem ejus arcitenentem et ipsum, ac longe jaculantem —

VEN. Scio, nate, quid velis: frequenter ipsum arcu fixisti.

20.

DEARUM JUDICIUM.

JUPITER, MERCURIUS, JUNO, MINERVA,
VENUS, PARIS AUT ALEXANDER.

1. JUP. Accepto, Mercuri, isto pomo abi in Phrygiam ad Priami filium boum pastorem (pascit autem Idæ montis in Gargaro), ipsique dic: Te, Pari, jubet Jupiter, quandoquidem et formosus ipse es et sapiens in rebus amatoris, sententia deabus lata pronunciare, quæ illarum pulcherrima sit: certaminis autem præmium victrix recipiat hoc pomum. Jamque commodum est, ut ipsæmet abeat ad judicem: equidem plane repudio munus arbitri, ut qui ex æquo vos amem, et, si fieri posset, libenter cunctas vicisse videam: hoc porro, ut alla ne dicam, necesse, uni si formæ præmium tribuam, pluribus esse in odio. Propterea ipse quidem haud idoneus vobis sim judex: juvenis autem hicce Phryx, ad quem abibitis, regis stirpis est et Ganymedis istius cognatus; ceterum simplex et montanus: nemo illum indignum censuerit ejusmodi spectatione.

2. VEN. Equidem, o Jupiter, etiamsi vel Momum ipsum imponas nobis judicem, confidenter accedam ad formam ostentationem: quid enim ille mei reprehenderit? attamen oportet illis quoque placere hominem.

HPA. Οὐδ' ἡμεῖς, ὦ Ἀφροδίτῃ, δέδιμεν, οὐδ' ἂν ὁ Ἄρης ὁ σὸς ἐπιτραπὴ τὴν δαίταν· ἀλλὰ δεχόμεθα καὶ τοῦτον, ὅστις ἂν ᾖ, τὸν Πάριν.

ΖΕΥΣ. Ἡ καὶ σοὶ ταῦτα, ὦ θύγατερ, συνδοκεῖ; τί φῆς; ἀποστρέφῃ καὶ ἐρυθριᾷ; ἔστι μὲν ἴδιον τὸ αἰδέσθαι τὰ γε τοιαῦτα ὑμῶν τῶν παρθένων· ἐπινεύεις δὲ θυμῷ. Ἄπιτε οὖν καὶ ὅπως μὴ χαλεπήνῃτε τῷ δικαστῇ· αἱ νενικημέναι μὴδὲ κακὸν ἐντρίψθε τῷ νεανίσκῳ· οὐ γὰρ οἷόν τε ἐπ' ἴσης πάσας εἶναι καλὰς.

3. EPM. Προΐωμεν εὐθὺς τῆς Φρυγίας, ἐγὼ μὲν ἡγούμενος, ὑμεῖς δὲ μὴ βραδέως ἀκολουθεῖτε μοι, καὶ βαρύνετε· οἶδα ἐγὼ τὸν Πάριν, νεανίας ἔστι καλὸς καὶ τὰ ἅλα ἐρωτικός καὶ τὰ τοιαῦτα κρίνειν ἱκανώτατος· οὐκ ἂν ἐκεῖνος δικάσειε κακῶς.

ΑΦΡ. Τοῦτο μὲν ἅπαν ἀγαθὸν καὶ πρὸς ἐμοῦ λέγεις τὸ δίκαιον ἡμῖν εἶναι τὸν δικαστὴν· πότερα δὲ ἀγαμός τις ἔστιν οὗτος ἢ καὶ γυνὴ τις αὐτῷ σύνεστιν;

ΕΡΜ. Οὐ παντελῶς ἀγαμός, ὦ Ἀφροδίτῃ.

ΑΦΡ. Πῶς λέγεις;

ΕΡΜ. Δοκεῖ τις αὐτῷ συνοικεῖν Ἰδέα γυνή, ἱκανὴ μὲν, ἀγροῖκος δὲ καὶ δεινῶς ὀρείος, ἀλλ' οὐ σφόδρα προσέχειν αὐτῇ ἔοικε. Τίνος δ' οὖν ἕνεκα ταῦτα ἐρωτᾷς;

ΑΦΡ. Ἄλλως ἥρόμην.

4. ΑΘ. Παραπρεσβεύεις, ὦ οὗτος, ἰδέα ταύτῃ κοινολογούμενος.

ΕΡΜ. Οὐδέν, ὦ Ἀθηνᾶ, δεινὸν οὐδὲ καθ' ὑμῶν, ἀλλ' ἤρετό με εἰ ἀγαμός ὁ Πάρις ἔστιν.

ΑΘ. Ὡς δὴ τί τοῦτο πολυπραγμονοῦσας;

ΕΡΜ. Οὐκ οἶδα· φησὶ δ' οὖν ὅτι ἄλλως ἐπελθόν, οὐκ ἐξεπίτηδες ἤρετο.

ΑΘ. Τί οὖν; ἀγαμός ἐστιν;

ΕΡΜ. Οὐ δοκεῖ.

ΑΘ. Τί δαί; τῶν πολεμικῶν ἐστὶν αὐτῷ ἐπιθυμία καὶ φιλόδοξος τις ἢ τὸ πᾶν βουκόλος;

ΕΡΜ. Τὸ μὲν ἀληθές οὐκ ἔγω εἰπὼν, εὐχάζειν δὲ γὰρ νέον ὄντα καὶ τοῦτων ὀρέγεσθαι τυχεῖν καὶ βούλεσθαι ἂν πρῶτον αὐτὸν εἶναι κατὰ τὰς μάχας.

ΑΦΡ. Ὅρᾳς; οὐδέν ἐγὼ μέμφομαι οὐδὲ ἐγκαλῶ σοὶ τὸ πρὸς ταύτῃ ἰδέα λαλεῖν· μεμψιμοίρων γὰρ καὶ οὐκ Ἀφροδίτης τὰ τοιαῦτα.

ΕΡΜ. Καὶ αὕτη σχεδὸν ταῦτά με ἤρετο· διὸ μὴ χαλεπῶς ἔχε μὴδ' οἴου μειονεκτεῖν, εἰ τι καὶ ταύτῃ κατὰ τὸ ἀπλοῦν ἀπεκρινάμην.

5. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων ἤδη πολλοὶ προΐοντες ἀπεισπάσαιμεν τῶν ἀστέρων καὶ σχεδὸν γε κατὰ τὴν Φρυγίαν ἔπιμεν. Ἐγὼ δὲ καὶ τὴν Ἰδὴν ὁρῶ καὶ τὸ Γάργαρον διὸν ἀκριβοῦς, εἰ δὲ μὴ ἐξαπατῶμαι, καὶ αὐτὸν ὑμῶν τὸν δικαστὴν τὸν Πάριν.

HPA. Ποῦ δὲ ἐστίν; οὐ γὰρ κάμοι φαίνεται.

ΕΡΜ. Ταύτῃ, ὦ Ἥρα, πρὸς τὰ λαϊὰ περισκόπει, μὴ πρὸς ἀκρῶ τῷ ὄρει, παρὰ δὲ τὴν πλευράν, οὗ τὸ ἀντρον, ἐνθα τὴν ἀγέλην ὁρᾷς.

HPA. Ἄλλ' οὐχ ὁρῶ τὴν ἀγέλην.

ΕΡΜ. Πῶς φῆς; οὐχ ὁρᾷς βοῖδια κατὰ τὸν ἐμὸν ὄ-

JUN. Nec nos, Venus, reformidamus, ne Marti quidem tuo si commissum fuerit arbitrium; sed accipimus istum, quicumque est, Parin.

JUP. Tibine, nata, eadem placent? quid ais? faciemne avertis et erubescis? est hoc quidem proprium, ut verecundiores sitis ad talia, vobis virginibus: attamen annuis. Abile ergo: at ne quid acerbius indignemini iudici, quæ victæ eritis, nec malum inferatis juveni: fieri quippe non potest, ut æque sitis pulchræ omnes.

3. MERC. Proficiscamur recta in Phrygiam, ego viadux, vos autem ne lente sequimini me: bonoque estote animo; novi Parin, juvenis est formosus, præterea amori deditus, et ad talia dijudicanda inprimis idoneus; is sane non male jus dixerit.

VEN. Hoc quidem omne bonum atque e re mea narras, nimirum justum nobis esse iudicem: utrum vero innuptus est, an uxor aliqua cum eo vivit?

MERC. Haud omnino innuptus est, o Venus.

VEN. Quid ais?

MERC. Est cum eo, ut arbitror, Ideæ quaedam mulier, commoda quidem facie, at rustica et valde montana: sed non admodum curare illam videtur. Quid est autem cur ista roges?

VEN. Sic rogabam, nullo consilio.

4. MIN. Heus tu, iniquum agis legatum privatim cum ea sermones communicans.

MERC. Nihil, o Minerva, quod metuas, nec quod vobis obsit: scilicet rogabat me, innuptusne esset Paris.

MIN. Quid ita tandem hoc curiose sciscitata?

MERC. Nescio: ait autem se, quod casu in mentem venerat, non de industria rogasse.

MIN. Quid ergo? an cælebs est?

MERC. Haud putem.

MIN. Quid porro? bellicarumne rerum studio tenetur et gloriæ cupidus est, an totus bubulcus?

MERC. Ea de re quid verum sit, haud facile dixerim: nisi quod conjicere licet juvenem expetere, horum quoque ut sibi facultas fiat, et velle sane se primum esse in præliis.

VEN. Viden? nihil ego criminor neque insimulo te, quod cum ea privatim loquaris: earum enim quæ ad querelas sunt proclives, non Veneris hoc est.

MERC. Hæc Minerva eadem fere me rogavit: quare nihil est quod ægre feras, aut putes deteriore te esse loco, si quid huic etiam ita simpliciter respondi.

5. Sed interea, dum sermones cædimus, jam longius progressi multum discessimus a stellis, et circiter ex adverso Phrygiæ sumus: quin etiam Idam video Gargarumque totum accurate, et, ni fallor, ipsum vestrum iudicem Paridem.

JUN. Ubi vero est? necdum enim mihi apparet.

MERC. Illac, Juno, ad sinistrum respice; non ad summum montem, sed juxta latus, ubi antrum est et gregem vides.

JUN. Atqui non video gregem.

MERC. Quid ais? non tu vides vacculas ad hocce fere

τωσί δάκτυλον ἐκ μέσων τῶν πετρῶν προερχόμενα καὶ
τινα ἐκ τοῦ σκοπέλου καταθέντα καλαύροπα ἔχοντα καὶ
ἀνείργοντα μὴ πρόσω διασκίδνασθαι τὴν ἀγέλην;

ΗΡΑ. Ὅρῳ νῦν, εἰ γε ἐκεῖνός ἐστιν.

ΕΡΜ. Ἄλλ' ἐκεῖνος. Ἐπειδὴ δὲ πλησίον ἤδη ἑσμέν,
ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ δοκεῖ, καταστάντες βαδίζωμεν, ἵνα μὴ
διαταράζωμεν αὐτὸν ἀνωθεν ἐξ ἀφανοῦς καθιπτάμενοι.

ΗΡΑ. Εὖ λέγεις, καὶ οὕτω ποιῶμεν. Ἐπεὶ δὲ κα-
ταδεήκαμεν, ὦρα σοι, ὦ Ἀφροδίτη, προΐεναι καὶ ἡγεί-
σθαι ἡμῖν τῆς ὁδοῦ· σὺ γὰρ ὥς τὸ εἰκὸς ἐμπειρὸς εἶ τοῦ
χωρίου πολλάκις, ὡς λόγος, καταλθοῦσα πρὸς Ἀγχίσην.

ΑΦΡ. Οὐ σφόδρα, ὦ Ἥρα, τοῦτοις ἄχθομαι τοῖς
σκώμμασιν.

6. ΕΡΜ. Ἄλλ' ἐγὼ ὑμῖν ἡγήσομαι· καὶ γὰρ αὐτὸς
ἐνδιέτριψα τῇ Ἰδῇ, ὁπότε δὴ ὁ Ζεὺς ἦρα τοῦ μειραχίου
τοῦ Φρυγῆς, καὶ πολλάκις δεῦρο ἦλθον ὑπ' ἐκείνου
καταπεμφθεὶς ἐς ἐπισκοπὴν τοῦ παιδός, καὶ ὁπότε γε
ἤδη ἐν τῷ αἵματι ἦν, συμπαραριπτάμην αὐτῷ καὶ συνεκού-
φιζον τὸν καλὸν, καὶ εἰ γε μέμνημαι, ἀπὸ ταυτησὶ τῆς
πέτρας αὐτὸν ἀνῆρπασεν· ὁ μὲν γὰρ ἔτυχε τότε συρίζων
πρὸς τὸ ποίμνιον· καταπτάμενος δὲ ὅπισθεν αὐτὸς ὁ
Ζεὺς κούφως μάλα τοῖς δνυζι περιβαλὼν καὶ τῷ στόματι
τὴν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν ἔχων ἀνέφερε τὸν παῖδα
τεταραγμένον καὶ τῷ τραχήλῳ ἀπεστραμμένῳ ἐς αὐτὸν
ἀποδιέποντα. Τότε οὖν ἐγὼ τὴν σύριγγα λαβὼν —
ἀποδεβλήκει γὰρ αὐτὴν ὑπὸ τοῦ δέους — ἀλλὰ γὰρ
ὁ διαίτητης οὕτοσι πλησίον, ὥστε προσεῖπωμεν αὐ-
τόν.

7. Χαῖρε, ὦ βουκολε.

ΠΑΡ. Νηδὶ καὶ σύ γε, ὦ νεανίσκα. Τίς δὲ ὦν
δεῦρο ἀφίξει πρὸς ἡμᾶς; ἢ τίνας ταύτας ἄγεις τὰς γυ-
ναῖκας; οὐ γὰρ ἐπιτήδεαι ὀρεοπολεῖν, οὕτω γε οὔσαι
καλαί.

ΕΡΜ. Ἄλλ' οὐ γυναικεῖς εἰσιν, Ἥραν δὲ, ὦ Πάρι,
καὶ Ἀθηνᾶν καὶ Ἀφροδίτην ὄρας, καὶ μὲν τὸν Ἑρμῆν ὁ
Ζεὺς ἀπέστειλεν. Ἀλλὰ τί τρέμεις καὶ ὠχρίᾳς; μὴ
δέδιδι· χαλεπὸν γὰρ οὐδέν· κελεύει δέ σε δικαστὴν γε-
νέσθαι τοῦ κάλλους αὐτῶν. Ἐπεὶ γὰρ, φησί, καλὸς τε
αὐτὸς εἶ καὶ σοφὸς τὰ ἐρωτικὰ, σοὶ τὴν γνῶσιν ἐπιτρέπω,
τοῦ δὲ ἀγῶνος τὸ ἄλлон εἰσὶν ἀναγνούς τὸ μῆλον.

ΠΑΡ. Φέρ' ἴδω τί καὶ βούλεται. Ἡ ΚΛΑΗ, φησί,
ΛΑΒΕΤΩ. Πῶς ἂν οὖν, ὦ δέσποτα Ἑρμῆ, δυνηθεῖην
ἐγὼ θνητὸς αὐτὸς καὶ ἀγροῖκος ὦν δικαστὴς γενέσθαι
παραδόξου θέας καὶ μεϊζονος ἢ κατὰ βουκόλον; τὰ γὰρ
τοιαῦτα κρίνειν τῶν ἀβρῶν μᾶλλον καὶ ἀστικῶν· τὸ δὲ
ἐμὸν, αἶψα μὲν αἰγὸς ὅποτέρᾳ καλλίων καὶ δάμαλιν ἁλ-
λης δαμάλεως, τάχ' ἂν διακείμαι κατὰ τὴν τέχνην.

8. Αὐταὶ δὲ πᾶσαι τε ὁμοίως καλαὶ καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως
ἂν τις ἀπὸ τῆς ἐτέρας ἐπὶ τὴν ἐτέραν μεταγάγοι τὴν
ὀψιν ἀποσπάσας· οὐ γὰρ ἐθέλει ἀφίστασθαι βραδίως,
ἀλλ' ἐνθα ἂν ἀπερείσῃ τὸ πρῶτον, τοῦτου ἔχεται καὶ
τὸ παρὸν ἐπαινεῖ· κἂν ἐπ' ἄλλο μεταβῇ, κακείνο καλὸν
ὄρᾳ καὶ παραμένει καὶ ὑπὸ τῶν πλησίων παραλαμβάνε-
ται, καὶ ὁλως περιέχεται μοι τὸ κάλλος αὐτῶν καὶ

digiti mei indicium ex mediis rupibus prodeantes, et quen-
dam ex scopulo decurrentem, qui pedum habeat, et repel-
lat, ne protenus dissipetur armentum?

JUN. Video nunc, si quidem is est.

MERC. Is adeo ipse. Quoniam vero prope sumus, in
terra, si videtur, positus vestigiis incedamus, ne contur-
bemus eum desuper ex improvviso devolantes.

JUN. Commode dicis; atque ita faciamus. Quandoqui-
dem autem degressi sumus, tui jam muneris, Venus, praeire
teque ducem praebere nobis viae: etenim te par est peritam
esse loci, quae saepe, ut fama fert, descenderis ad Anchisen.

VEN. Non admodum, Juno, istis commoveor cavillationi-
bus tuis.

6. MERC. Atque ego adeo vobis viam monstrabo: ete-
nim ipse olim commoratus sum in Ida, quando Jupiter
amabat adolescentulum Phrygem: tum saepiuscule huc
veni ab eo demissus ad invisendum puerum; quumque jam
mutatus in aquila lateret, juxta simul volabam, allevabamque
pulcellum: quin, si quidem memini, ab ista rupe illum
subripuit: hic tum forte fistula ludebat ad gregem; devo-
lans autem pone eum ipse Jupiter valde leviter unguibus am-
plexus, et oris quam in capite gerebat tiaram morsu prehen-
dens tollebat puerum turbatum, cerviceque reflexa in ipsum
respicientem: tunc ego fistulam tuli; nam abjecerat eam pra-
etimore. At enim arbiter hicce prope adest: quare alloqua-
mur eum.

7. Salve, bonum pastor.

PAR. Et tu sane, juvenis: quis autem huc advenisti ad
nos? aut quas istas ducis mulieres? haud enim ita factae, ut
montes frequentent, quae tam egregia sint forma.

MERC. Multum abest, ut sint mulieres. Junonem, Pari,
Minervam et Venerem intueris, meque Mercurium misit
Jupiter. At quid trepidas et palles? quin tu omnem metum
pone; incommodi nihil est. Jubet autem te Jupiter judicem
fieri harum pulchritudinis: Quandoquidem enim, inquit, et
ipse formosus es, et doctus rebus amatoris, tibi cognitionem
permitto: certaminis autem praemium scies, ubi legeris
hoc pomum.

PAR. Cedo, videam, quid tandem velit: FORMA PRÆ-
STANS, ait, ACCIPIAT. At quomodo, domine Mercuri, possim
ego mortalis omnino, et rusticus, judicem agere admirandi
spectaculi, majorisque quam ut bubulco conveniat: hæc
enim talia dijudicare delicatiorum potius et urbanorum
hominum: de me autem, quæ capella capellam forma præ-
stet, item quæ juvenca juvenecam aliam, id quidem forte
judicaverim ex arte.

8. Hæc vero omnes perinde pulchræ, et sane nescio, quo
pacto ab una quis ad alteram traducat visum abstractum;
non enim vult abstinere facile; sed ubi se defixerit primum,
in eo hæret, illudque præsens probat: quodsi ad aliud
transierit, id æque pulchrum videt, atque immoratur, et a
proximis abripitur: atque adeo, ne longum faciam, circum-
fusa mihi est forma earum, totumque me occupavit: indi-

ὅλον περιεῖληφέν με καὶ ἄχθομαι, ὅτι μὴ καὶ αὐτὸς ὥσπερ ὁ Ἄργος ὄλω βλέπειν δύναμαι τῷ σώματι. Δοκῶ δ' ἂν μοι καλῶς διακᾶσαι πάσαις ἀποδοῦς τὸ μῆλον. Καὶ γὰρ αὐτὸ καὶ τότε, ταύτην μὲν εἶναι συμβέβηκε τοῦ Διὸς ἀδελφὴν καὶ γυναῖκα, ταύτας δὲ θυγατέρας· πῶς οὖν οὐ γαλεπὴ καὶ οὕτως ἡ κρίσις;

ΕΡΜ. Οὐκ οἶδα· πλὴν οὐχ οἷόν τε ἀναδύναι πρὸς τοῦ Διὸς κεκελευσμένον.

9. ΠΑΡ. Ὅτι τοῦτο, ὦ Ἑρμῆ, πείσον αὐτάς, μὴ γαλεπῶς ἔχειν μοι τὰς δύο τὰς νεικημένους, ἀλλὰ μόνων τῶν ὀφθαλμῶν ἡγεῖσθαι τὴν διαμαρτίαν.

ΕΡΜ. Οὕτω φασὶ ποιήσεις· ὥρα δέ σοι ᾗδῃ περαινέιν τὴν κρίσιν.

ΠΑΡ. Πειρασμέθα· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοις; ἐκεῖνο δὲ πρότερον εἰδέναι βούλομαι, πότῃ ἐξαρκέσει σκοπεῖν αὐτάς, ὥς ἔχουσιν, ἢ καὶ ἀποδῶσαι δεήσει πρὸς τὸ ἀκριβὲς τῆς ἐξετάσεως;

ΕΡΜ. Τοῦτο μὲν σὸν ἂν εἴη τοῦ δικαστοῦ, καὶ πρόσταπτε, ὅπῃ καὶ θέλεις.

ΠΑΡ. Ὅπῃ καὶ θέλω; γυμνάς ἰδῆν βούλομαι.

ΕΡΜ. Ἀποδύου, ὦ αὐται· σὺ δ' ἐπισκόπει· ἐγὼ δ' ἂν ἀποστραφείην.

10. ΗΡΑ. Καλῶς, ὦ Πάρι· καὶ πρώτη γε ἀποδύομαι, ὅπως μάθης ὅτι μὴ μόνος ἔχω τὰς ὠλένας λευκὰς μηδὲ τῷ βροῦπι εἶναι μέγα φρονῶ, ἐπ' ἰσῆς δὲ εἰμι πῖστα καὶ ὁμοίως καλῇ.

ΠΑΡ. Ἀπόδυθι καὶ σὺ, ὦ Ἀφροδίτη.

ΑΘ. Μὴ πρότερον ἀποδύσης αὐτήν, ὦ Πάρι, πρὶν ἂν τὸν κεστὸν ἀπόθηται — φαρμακίς γάρ ἐστι — μή σε καταγοιτεύσῃ δι' αὐτοῦ· καίτοι γε ἑγρήν μηδὲ οὕτως κεκαλλωπισμένην παρεῖναι μηδὲ τοσαῦτα ἐντετριμμένα χρώματα καθάπερ ὡς ἀληθῶς ἐταίραν τινὰ, ἀλλὰ γυμνὴν τὸ κάλλος ἐπιδεικνύειν.

ΠΑΡ. Εὖ λέγουσι τὸ περὶ τοῦ κεστοῦ, καὶ ἀπόθου.

ΑΦΡ. Τί οὖν οὐχὶ καὶ σὺ, ὦ Ἀθηνα, τὴν κόρυν ἀρεῖ, οὕσα ψιλὴν τὴν κεφαλὴν ἐπιδεικνύεις, ἀλλ' ἐπισείεις τὸν λόφον καὶ τὸν δικαστὴν φοβεῖς; ἢ δέδιδας μὴ σοι ἐλέγχεται τὸ γλαυκὸν τῶν ὀμμάτων ἀνευ τοῦ φοβεροῦ βλέπομενον;

ΑΘ. Ἴδού σοι ἡ κόρυς αὕτη ἀφῆρηται.

ΑΦΡ. Ἴδού καὶ σοι ὁ κεστός.

ΗΡΑ. Ἀλλὰ ἀποδυσώμεθα.

11. ΠΑΡ. Ὁ Ζεὺς τεράστια τῆς θεάς, τοῦ κάλλους, τῆς ἡδονῆς. Οἶα μὲν ἡ παρθένος, ὥς δὲ βασιλικὸν αὕτη καὶ σεμνὸν ἀπολάμπει καὶ ἀληθῶς ἄξιον τοῦ Διὸς, ὥς δὲ ὄρε' ἤδε ἡδέως, καὶ γλαφυρόν τι καὶ προσαγωγὸν ἐμειδίασεν — ἀλλ' ᾗδῃ μὲν ἔλις ἔγω τῆς εὐδαιμονίας, εἰ δοκεῖ δὲ, καὶ ἰδίᾳ καθ' ἐκάστην ἐπιδεῖν βούλομαι, ὥς νῦν γε ἀμυβιολός εἰμι καὶ οὐκ οἶδα πρὸς ὃ τι ἀποβλεψῶ πάντῃ τὰς ὕψεις περισπώμενος.

ΑΦΡ. Οὕτω ποιῶμεν.

ΠΑΡ. Ἀπιτε οὖν αἱ δύο· σὺ δὲ, ὦ Ἥρα, περίμενε.

ΗΡΑ. Περιμένω, κατέπιδαν με ἀκριβῶς ἰδῆς, ὥρα σοι καὶ ἄλλα ᾗδῃ σκοπεῖν, εἰ καλὰ σοι καὶ τὰ ὄψα τῆς

gnor equidem, quod non et ipse, quemadmodum Argus, toto videre possim corpore. Videar ergo mihi recte iudicaturus, omnibus si tribuam pomum. Huc porro accedite, hanc ut sit Jovis soror et conjux, illæ filia: qui ergo non ardua sit hoc etiam nomine pronuntiatio?

MERC. Haud scio: attamen fieri non potest ut subterfugas a Jove jussus.

9. PAR. Unicum illud, Mercuri, fac ut iis persuadeas, ut ne infensæ sint in me, quæ inferiores discesserint ambæ, sed solum oculorum hunc esse putent errorem.

MERC. Ita aiunt se facturas: curandum tibi nunc, ut peragas judicium.

PAR. Conabimur quidem: quid enim quis faciat? Illud autem primum scire volo, utrum satis erit spectare illas, sicut sunt, an insuper exuere oportebit, ut explore examē habeatur?

MERC. Id quidem erit tua judicis in manu: impera, qua fieri velis.

PAR. Qua velim? nudas intueri volo.

MERC. Vos, deponite vestes: tu inspicere: ego vero me avertō.

10. JUN. Optime, Pari: equidem prima vestes ponam, ut discas, me non solas habere ulnas candidas, neque eo, quod grandes mihi sint oculi, efferri: namque æqualiter sum tota et similem in modum pulchra.

PAR. Exue tu quoque, Venus.

MIN. Ne prius illam exuas, o Pari, quam cestum deposuerit (est enim venefica), ne te fascinet ejus ope: quin etiam haud oportebat ita exornatam adesse, neque tot fucata pigmentis, quasi revera meretricem quandam, sed nudam formam exhibere.

PAR. Recte monent de cesto: atque ergo deponere.

VEN. Quid igitur nec tu, Minerva, galea detracta nudum caput ostendis, sed quatis cristas, ac iudicem territas? num metus est ne tibi arguatur nihilque ad formam conferat cæsius illud oculorum, si absque illo galeæ terrore spectetur?

MIN. Ecce tibi, cassis hæc est demta.

VEN. Ecce tibi, cestus quoque.

JUN. At exuamur.

11. PAR. Jupiter prodigialis! quod spectaculum, quæ forma, quanta voluptas! qualis hæc virgo! quam regium ista et verendum resplendet, vereque dignum Jove! hæc autem ut suaviter intuetur! imo etiam festivum quiddam atque illecebrosus subrisit. At jam ego quod satis est habeo felicitatis: verum, si placet, seorsum singulas etiam inspicere volo; nam nunc quidem ambiguus hæreo, nec scio, quo potissimum oculos convertam quaquaversum visu distracto.

VEN. Ita faciamus.

PAR. Recedite ergo vos ambæ: tu, Juno, resta.

JUN. Resto: verum postquam me diligenter inspexeris, aliud etiam tibi atque etiam est considerandum, an pla-

ψήφου τῆς ἐμῆς· ἦν γὰρ με, ὦ Πάρι, δικάσας εἶναι καλὴν, ἀπάσης ἔση τῆς Ἀσίας δεσπότης.

ΠΑΡ. Οὐκ ἐπὶ δώροις μὲν τὰ ἡμέτερα. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ πεπραγμένου γὰρ ἄπειρ ἂν δοκῇ.

12. Σὺ δὲ πρόσθι ἡ Ἀθηνᾶ.

ΑΘ. Παρέστηκά σοι, κατὰ ἤν με, ὦ Πάρι, δικάσας καλὴν, οὐποτε ἤττων ἄπειρ ἐκ μάχης, ἀλλ' αἰ κρατῶν· πολεμιστὴν γὰρ σε καὶ νικηρὸρον ἀπεργάσσομαι.

ΠΑΡ. Οὐδὲν, ὦ Ἀθηνᾶ, δεῖ μοι πολέμου καὶ μάχης· εἰρήνην γὰρ, ὡς ὁρᾷς, τὰ νῦν ἐπέχει τὴν Φρυγίαν τε καὶ Λυδίαν καὶ ἀπολέμητος ἡμῶν ἡ τοῦ πατρὸς ἀρχή. Θάρρει δέ· οὐ μειονεκτήσεις γὰρ, κἂν μὴ ἐπὶ δώροις δικάζωμεν. Ἄλλ' ἐνδοῦθι ἤρῃ καὶ ἐπιβῶ τὴν κόρυν· ἱκανῶς γὰρ εἶδον. Τὴν Ἀφροδίτην παρεῖναι καιρός.

13. ΑΦΡ. Αὕτη σοι ἐγὼ πλησίον, καὶ σκόπει καθ' ἐν ἀκριβῶς μηδὲν παρατρέμων, ἀλλ' ἐνδιατρίβων ἐκάστῳ τῶν μερῶν. Εἰ δ' ἐθέλεις, ὦ καλὲ, καὶ τὰδε μοι ἀκούσον· ἐγὼ γὰρ πάλαι ὁρῶσά σε νέον ὄντα καὶ καλόν, ὅποιον οὐκ οἶδ' εἴ τινα ἕτερον ἡ Φρυγία τρέφει, μακαρίζω μὲν τοῦ κάλλους, αἰτιῶμαι δὲ τὸ μὴ ἀπολιπόντα τοὺς σκοπέλους καὶ ταυτασὶ τὰς πέτρας κατ' ἄστρῳ ζῆν, ἀλλὰ διαφθεβεῖν τὸ κάλλος ἐν ἐρημίᾳ· τί μὲν γὰρ ἂν σὺ ἀπολαύσεις τῶν ὁρῶν; τί δ' ἂν ἀπόναιτο τοῦ σοῦ κάλλους αἱ βόες; ἔπρεπε δὲ ἡδὴ σοι καὶ γεγαμηκέναι, μὴ μέντοι ἀγροῖκόν τινα καὶ χωρῖτιν, οἷαι κατὰ τὴν Ἰδην αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ τινα ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡ Ἀργόθεν ἡ ἐκ Κορίνθου ἡ Λακκαϊναν, οἷα περ ἡ Ἑλένη ἐστὶ, νέα τε καὶ καλὴ καὶ κατ' οὐδὲν ἐλάττων ἐμοῦ, καὶ τὸ δὴ μέγιστον, ἐρωτικὴ· ἐκείνη γὰρ δὴ εἰ καὶ μόνον θεάσαιτό σε οἶδα ἐγὼ πάντα ἀπολιπούσα καὶ παρασχοῦσα ἑαυτὴν ἐκδοτὸν εἴσεται καὶ συνοικήσει. Πάντως δὲ καὶ σὺ ἀχόκας εἰ περὶ αὐτῆς.

ΠΑΡ. Οὐδὲν, ὦ Ἀφροδίτη· νῦν δὲ ἡδέως ἂν ἀκούσαιμὶ σου τὰ πάντα διηγουμένης.

14. ΑΦΡ. Αὕτη θυγάτηρ μὲν ἐστὶ Ληδίας, ἐκείνης τῆς καλῆς, ἐφ' ἣν ὁ Ζεὺς κατέπητρε κύκνος γενόμενος.

ΠΑΡ. Ποία δὲ τὴν ὄψιν ἐστί;

ΑΦΡ. Λευκὴ μὲν, οἷαν εἰκόσ ἐκ κύκνου γεγεννημένην, ἀπαλὴ δὲ, ὡς ἐν ὤκῳ τραφεῖσα, γυμνάς τὰ πολλὰ καὶ παλαιστικὴ, καὶ οὕτω δὴ τὴν περισπούδαστος ὥστε καὶ πολεμον ἄμφ' αὐτῇ γενέσθαι, τοῦ Θεσέως ἄωρον εἶναι ἀρπάσαντος. Οὐ μὲν ἀλλ' ἐπειδὴ περ ἐς ἀχμὴν κατέστη, πάντες οἱ ἄριστοι τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὴν μνηστείαν ἀπήντησαν, προεκρίθη δὲ Μενέλεως τοῦ Πελοπιδῶν γένους· εἰ δὴ θέλοις, ἐγὼ σοι καταπραΰνομαι τὸν γάμον.

ΠΑΡ. Πῶς φής; τὸν τῆς γεγαμημένης;

ΑΦΡ. Νέος εἰ σὺ καὶ ἀγροῖκος, ἐγὼ δὲ οἶδα ὡς χρὴ τὰ τοιαῦτα ὁρᾶν.

ΠΑΡ. Πῶς; ἐθέλω γὰρ καὶ αὐτὸς εἰδέναι.

15. ΑΦΡ. Σὺ μὲν ἀποδομήσεις ὡς ἐπὶ θεῶν δὴ τῆς Ἑλλάδος, κάπειδ' ἀφίκη ἐς τὴν Λακεδαιμόνα, ὅψεταί σε ἡ Ἑλένη, τούντεῦθεν δὲ ἐμὸν ἂν εἴη τὸ ἔργον ὥπως ἐρασθήσεται σοι καὶ ἀκολουθήσει.

ceant tibi dona, quæ præmium tribuam calculi pro me lati. Siquidem me, Pari, judicaveris esse forma præstantem, universæ eris Asiae dominus.

PAR. Non donorum spe nostra constant. Jam recede: fient in hac lite finienda, quæ videbuntur.

12. Accede tu, Minerva.

MIN. Adsum tibi: at hoc, quæso: si me, Pari, pronunciaris formosam, nunquam inferior abibis ex pugna, sed perpetuo victor: bellatorem enim te et victorias reportantem reddam.

PAR. Nihil, Minerva, opus mihi est bello ac pugna; nam pax, uti vides, nunc quidem obtinet Phrygiam et Lydiam, belloque nullo infestatur patris imperium. At bono esto animo: nequaquam jus tuum imminuetur, etiamsi donorum spes nos iudices minime commoveat. Sed indue jam vestes, atque impone galeam; satis enim vidi. Venerem adesse tempus.

13. VEN. En adsum prope: quin tu specta singulas partes curate, nihil prætercurrens, verum immoratus unicuique membrorum. Si lubet autem, formose, et istec ex me audi. Ego sane jam dudum, quum te viderem juvenem et pulchrum, qualem haud scio an alium Phrygia nutriat, beatum te prædico ob formæ decus; id autem incuso, quod non, relictis scopulis istisque rupibus, in urbe vivas, sed corrupas formam in solitudine: quem enim tu fructum capias ex montibus? quidve juret honesta species tua boves? par fuerat jam te nuptias iniisse, non quidem agrestis alicujus ac rusticæ, quales per Italiam sunt mulieres, sed cujusdam ex Græcia, aut Argis, aut Corintho, vel Lacænae, qualis Helena, ætate integra, pulchra, nullaque parte inferior me, quodque maximum est, amatoris nequitia perita. Hæc, si te tantummodo aspexerit, sat scio, omnibus relictis et in tuam potestatem dedita, sequetur et una tecum habitabit. Sine dubio autem tu quoque inaudivisti aliquid de ea.

PAR. Nihil quicquam, o Venus: at nunc perlibenter audiverim ex te cuncta denarrantem.

14. VEN. Est filia Leda, illius formosæ, ad quam Jupiter devolvavit in cygnum mutatus.

PAR. Qualinam facie?

VEN. Candida, qualem decet esse ex cygno natam; tum mollis, ut in ovo nutrita: nuda plerumque luctæ et palæstræ dedita: denique tanto studio expetita, ut bellum etiam propter eam exsisterit, Theseo immaturam adhuc rapiente. Enimvero postquam ad florem ætatis pervenit, omnes Achivorum principes ad illam sibi despondendam convenerunt: prælatus est Menelaus ex Pelopidarum gente. Si tu velis, ego tibi perficiam has nuptias.

PAR. Quid ais? nuptias jam nuptæ?

VEN. Scilicet juvenis est rudis et rusticus: ego vero novi, ut conveniat ista facere.

PAR. At quomodo? etenim velim et ipse scire.

15. VEN. Tu quidem peregrinaberis ad lustrandam nimirum Græciam; tum ubi perveneris Lacedæmonem, videbit te Helena: exinde jam mearum fuerit partium curare, ut amore capta te sectetur.

ΠΑΡ. Τούτ' αὐτὸ καὶ ἀπιστον εἶναι μοι δοκεῖ, τὸ ἀπολιποῦσαν τὸν ἄνδρα ἐθελῆσαι βραδάρῳ καὶ ξένῳ συνεκπλεῦσαι.

ΑΦΡ. Ὁάρρει τούτου γε ἔνεκα. Παῖδε γάρ μοι ἐστὼν δύο καλῶ, Ἰμερος καὶ Ἑρως, τούτω σοι παραδῶσω ἡγεμόνε τῆς ὁδοῦ γεννησομένῳ· καὶ δὲ μὲν Ἑρως διὸς παρελθὼν ἐς αὐτὴν ἀναγκάσει τὴν γυναῖκα ἔρᾶν, ὁ δ' Ἰμερος αὐτῇ σοι περιχυθεὶς τοῦθ' ὅπερ ἐστίν, ἱμερτόν τε θήσει καὶ ἐράσμιον, καὶ αὐτὴ δὲ συμπαροῦσα. Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν Χαρίτων ἀκολουθεῖν, ἅπαντες αὐτὴν ἵνα πείσωμεν.

ΠΑΡ. Ὅπως μὲν ταῦτα χωρήσει, ἄσῃλον, ὦ Ἀφροδίτη· πλὴν ἐρῶ γε ἤδη τῆς Ἑλένης καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως καὶ ἔρᾶν αὐτὴν οἶμαι καὶ πλέω εὐθύ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῇ Σπάρτῃ ἐπιδημῶ καὶ ἐπάνειμι ἔχων τὴν γυναῖκα καὶ ἄρῃμαι, ὅτι μὴ ταῦτα ἤδη πάντα ποιῶ.

16. **ΑΦΡ.** Μὴ πρότερον ἐρασθῆς, ὦ Πάρι, πρὶν ἐμὲ τὴν προμνήστριαν καὶ νυμφαγωγὸν ἀμείψασθαι τῇ κρίσει· πρόποι γὰρ ἂν καμὲ νικηφόρον ὑμῖν συμπαρεῖναι καὶ ἐορτάζειν ἅμα καὶ τοὺς γάμους καὶ τὰ ἐπινίκια· πάντα γὰρ ἔνεστί σοι, τὸν ἔρωτα, τὸ κάλλος, τὸν γάμον τούτον τοῦ μήλου πρίασθαι.

ΠΑΡ. Δέδοικα μὴ μου ἀμελήσης μετὰ τὴν κρίσιν.

ΑΦΡ. Βούλει οὖν ἐπομόσωμαι;

ΠΑΡ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ ὑπόσχοι πάλιν.

ΑΦΡ. Ὑπισχνοῦμαι δὴ σοι τὴν Ἑλένην παραδῶσκειν γυναῖκα καὶ ἀκολουθήσειν γε ἐτι αὐτὴν καὶ ἀφίξασθαι παρ' ὑμᾶς ἐς τὴν Ἴλιον, καὶ αὐτὴ παρέσομαι καὶ συμπράξω τὰ πάντα.

ΠΑΡ. Καὶ τὸν Ἑρῶτα καὶ τὸν Ἰμερον καὶ τὰς Χάριτας ἄξεις;

ΑΦΡ. Ὁάρρει, καὶ τὸν Πόθον καὶ τὸν Ὑμένειον ἐτι πρὸς τούτοις παραλήψομαι.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν ἐπὶ τούτοις δίδωμι τὸ μῆλον, ἐπὶ τούτοις λάμβανε.

PAR. Id ipsum incredibile esse mihi videtur, ut, deserto marito, animum inducat cum homine barbaro et peregrino navigationi se dare.

VEN. Bonum animum habe istius quidem rei causa. Nati mihi sunt duo, pulcherrima forma, Himerus et Cupido: ambos tibi tradam duces viæ futuros. Et Cupido quidem se totum insinuat in eam, cogetque mulierem amare; Himerus autem tibimet ipsi circumfusus, quod scilicet ipse est, desiderabilem te faciet atque amabilem: egomet etiam una adero. Præterea rogabo Gratias, ut nos comitentur: quo conjuncti omnes ipsi persuadeamus.

PAR. Quomodo ista possint fieri, non liquet, Venus: attamen amo jam Helenam, et nescio quo pacto videre illam mihi videor, et navigo recta in Græciam, et Spartæ deversor, redeoque compos mulieris, idque me male habet, quod nondum hæc omnia facio.

16. **VEN.** At tu ne prius ames, Pari, quam mihi conciliatrici et pronubæ gratiam retuleris sententia secundum me data: decet enim me victricem vobis una adesse, ac festum agere simul nuptiarum et victoriæ meæ: omnia quippe licet tibi, amorem, formam et has nuptias isto pomo comparare.

PAR. Metuo, ne me negligas post iudicium.

VEN. Vin' iusjurandum interponam?

PAR. Neutiquam: sed promitte denuo.

VEN. Recipio enimvero tibi Helenam me tradituram esse uxorem, eamque porro te secuturam esse, atque Mium ad vos profecturam: ipsa ego adero, et adiutrix ero ad hæc omnia.

PAR. Etiam Cupidinem et Himerum et Gratias adduces?

VEN. Ne dubita: Pothum etiam et Hymenæum insuper assumam.

PAR. Quin ergo ea conditione trado tibi pomum, ea conditione accipe.

21.

ΑΡΕΩΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. **ΑΡ.** Ἦκουσας, ὦ Ἑρμῇ, ὅσα ἡπειλήσεν ἡμῖν ὁ Ζεὺς, ὡς ὑπεροπτικὰ καὶ ὡς ἀπίθανα; Ἦν ἐθελήσω, ρησίν, ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ σειρὰν καθήσω, ὑμεῖς δὲ ἀπακρεμασθέντες κατασπᾶν βιάσεσθέ με, ἀλλὰ μάτην κινήσετε· οὐ γὰρ δὴ καθελεύσετε· εἰ δὲ ἐγὼ θελήσῃμι ἀνελκύσαι, οὐ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν ἅμα καὶ τὴν θάλατταν συναρτήσας μετεωρίῳ· καὶ τὰλλα ὅσα καὶ σὺ ἀκήκοας. Ἐγὼ δὲ ὅτι μὲν καθ' ἕνα πάντων ἀμείνων καὶ ἰσχυρότερός ἐστιν οὐκ ἂν ἀρνηθεῖην, ὁμοῦ δὲ τῶν τοσούτων ὑπερφέρειν, ὡς μὴ κατακνήσειν αὐτόν, κἂν τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν προσλάβωμεν, οὐκ ἂν πεισθῇην.

21.

MARTIS ET MERCURII.

1. **MARS.** Audistin, Mercuri, qualia minitatus sit nobis Jupiter, quam superba et absurda? Si voluero, inquit, ego ex cælo catenam demittam; vos inde suspensi si detrahete me magna vi contenderitis, frustra laborabitis; non enim profecto detraxeritis. Ego contra si voluero sursum attrahere, non vos solum, sed et terram simul ac mare adducta in sublime tollam: et cetera, quæcumque ipsemet audivisti. Ego autem, si singulos compares, omnibus fortiores esse et validiores infitias non iverim: sed una junctis tot diis superiorem esse, ut devincere eum non valeamus, etsi terram et pontum assumserimus, haud sane mihi persuaserim.

2. EPM. Εὐφήμει, ὦ Ἄρες· οὐ γὰρ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ τοιαῦτα, μὴ καὶ τι κακὸν ἀπολαύσωμεν τῆς φλυαρίας.

AP. Οἶε γάρ με πρὸς πάντας ἂν ταῦτα εἰπεῖν, οὐχὶ δὲ πρὸς μόνον σέ, ὃν ἐγεμυθεῖν ἠπιστάμην; Ὁ δ' οὖν μάλιστα γελοῖον ἔδοξέ μοι ἀκούοντι μεταξὺ τῆς ἀπειλῆς, οὐκ ἂν δυναίμην σιωπῆσαι πρὸς σέ· μέμνημαι γὰρ οὐ πρὸ πολλοῦ, ὅποτε ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἐπαναστάντες ἐπεβούλευον συνδῆσαι λαβόντες αὐτὸν, ὡς παντοῖος ἦν δεδιώς, καὶ ταῦτα τρεῖς ὄντας, καὶ εἰ μὴ γε ἡ Θέτις κατελέγησας ἐκάλεσεν αὐτῷ σύμμαχον Βριάρεων ἐκατόγχιρα ὄντα, κἂν ἐδέδετο ἂν αὐτῷ κεραυνῷ καὶ βροντῇ. Ταῦτα λογιζομένῳ ἐπῆει μοι γελᾶν ἐπὶ τῇ καλλιρρημοσύνῃ αὐτοῦ.

EPM. Σιώπα, φημί· οὐ γὰρ ἀσφαλὲς οὔτε σοὶ λέγειν οὗτ' ἐμοὶ ἀκοῦειν τὰ τοιαῦτα.

22.

ΠΑΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. PAN. Χαῖρε, ὦ πάτερ Ἑρμῇ.

EPM. Νῆδι καὶ σύ γε. Ἀλλὰ πῶς ἐγὼ σὸς πατήρ;

PAN. Οὐχ ὁ Κυλλήνιος Ἑρμῆς ὢν τυγχάνεις;

EPM. Καὶ μάλα. Πῶς οὖν υἱὸς ἐμὸς εἶ;

PAN. Μοιγιδίος εἰμι, ἐξαίρετός σοι γενόμενος.

EPM. Νῆ Δία, τράγου ἴσως τινὸς μοιγεύσαντος αἷγα· ἐμοὶ γὰρ πῶς, κέρατα ἔχων καὶ ῥίνα τοιαύτην καὶ πώγωνά λασίον καὶ σκέλη διχαλὰ καὶ τραγικά καὶ οὐράν ὑπὲρ τὰς πυγὰς;

PAN. Ὅποσα ἂν ἀποσκώψῃς εἰς ἐμέ, τὸν σεαυτοῦ υἱὸν, ὦ πάτερ, ἐπονείδιστον ἀποφαινείς, μᾶλλον δὲ σεαυτὸν, ὃς τοιαῦτα γεννᾷς καὶ παιδοποιεῖς, ἐγὼ δὲ ἀναίτιος.

EPM. Τίνα δὲ καὶ φῆς σου μητέρα; ἢ που ἔλαθον αἷγα μοιγεύσας ἔγωγ;

PAN. Οὐκ αἷγα ἐμοίχευσας, ἀλλ' ἀνάμνησον σεαυτὸν, εἰ ποτε ἐν Ἀρκαδίᾳ παῖδα ἐλευθέραν ἐδιόσω. Τί δακῶν τὸν δάκτυλον ζητεῖς καὶ ἐπὶ πολὺ ἀπορεῖς; τὴν Ἰκαρίου λέγω Πηνελόπην.

EPM. Εἴτα τί παθοῦσα ἐκείνη ἀντ' ἐμοῦ τράγω σε ὅμοιον ἔτεκεν;

2. PAN. Αὐτῆς ἐκείνης λόγον σοὶ ἐρῶ· ὅτε γάρ με ἐξέπεμπεν ἐπὶ τὴν Ἀρκαδίαν, ὦ παῖ, μήτηρ μὲν σοι, ἔφη, ἐγὼ εἰμι, Πηνελόπη ἡ Σπαρτιᾶτις, τὸν πατέρα δὲ γίγνωσκε θεὸν ἔχων Ἑρμῆν Μαίας καὶ Διός. Εἰ δὲ κερασφόρος καὶ τραγοσκελὴς εἶ, μὴ λυπεῖτω σε· ὅποτε γάρ μοι συνείη ὁ πατήρ ὁ σὸς, τράγω ἑαυτὸν ἀπεικάσεν, ὡς λάθοι, καὶ διὰ τοῦτο ὅμοιος ἀπέβης τῷ τράγῳ.

EPM. Νῆ Δία, μέμνημαι ποιήσας τοιοῦτόν τι. Ἐγὼ οὖν ὁ ἐπὶ κάλλει μέγα φρονῶν, ἔτι ἀγένειος αὐτὸς

2. MERC. Bona verba, Mars! non enim tutum eloqui talia, ne quid etiam mali redundet ad nos ab ista garrulitate.

MARS. Num tu putas ad omnes me promiscue hæc dicturum, non tibi soli, quem linguæ temperare posse noveram? Quod igitur ridiculum maxime visum fuit mihi audienti inter illas minas, non possim reticere ad te: memini equidem non ita diu, quando Neptunus et Juno et Minerva seditione mota structisque insidiis voluerunt eum vincere comprehensum, quam multa ille tentarit præ metu, idque trium tantummodo: quod ni Thetis miserata vocasset ipsi auxiliatorem Briareum centimanum, vinculis constrictus foret cum ipso fulmine ac tonitru. Ista necum perpendens, teneri non poteram quin riderem magniloquentiam ejus.

MERC. Tace, inquam: nam tutum haud est nec tibi loqui, nec mihi audire talia.

22.

PANIS ET MERCURII.

1. PAN. Salve, pater Mercuri.

MERC. Imo et tu quoque: sed quomodo sim ego tuus pater?

PAN. Non tu Cyllenius es Mercurius?

MERC. Ita sane: at quo pacto filius meus es?

PAN. Ex adulterio natus sum, tibi peculiaris.

MERC. Profecto hircopotius, ni fallor, aliquo adulterante capram: meus enim qui fieri potest ut sis cum cornibus, et naso tali, et barba hirsuta, cruribusque bifidis ac hircinis, et cauda super nates?

PAN. Quicquid in me ridiculi dixeris, tuum ipsius filium, o pater, probris ac dedecore afficis: quin potius temet ipsum, utpote qui tales gignis et procreas; ego vero culpa vaco.

MERC. At quam tu tandem dicis matrem tuam? numquid imprudens in capra stuprum commisi?

PAN. Non capram quidem stuprasti; sed fac ut in memoriam redeas, si forte in Arcadia puellæ Ingenuæ vim intulisti: quid commorso digito quæris, multumque hæsitas? Icarium filium inquam, Penelopen.

MERC. Et quid tandem est rei, quod, quum illa mihi deberet, hircopotem te similem peperit?

2. PAN. Ea ipsa quæ dixit, enarrabo tibi. Quando me ablegabat in Arcadiam, Fili, mater quidem tua, inquit, ego sum, Penelope Spartana: at patrem scito deum habere te, Mercurium Maiæ et Jovis filium: quod autem cornutus hircinisque pedibus es, id tibi ne dolori sit: quando enim necum congredebatur pater tuus, hircopotem se assimilavit, ut lateret: ea est causa, cur similis evaseris hircopotem.

MERC. Sane cominemini fecisse me tale quiddam. Ergo ego, cui forma spiritus facit, adhuc imberbis ipse, tuus pa-

ὦν σὸς πατὴρ κεκλήσομαι καὶ γέλωτα ὀφλήσω παρὰ πᾶσιν ἐπὶ τῇ εὐπαιδείᾳ;

3. PAN. Καὶ μὴν οὐ κατασχυνῶ σε, ὦ πάτερ· μουσικός τε γὰρ εἰμι καὶ συρίζω πᾶν καπυρὸν, καὶ ὁ Διόνυσος οὐδὲν ἐμοῦ ἀνευ ποιεῖν δύναται, ἀλλ' ἑταῖρον καὶ θιασώτην πεποήναι με, καὶ ἡγοῦμαι αὐτῇ τοῦ χοροῦ· καὶ τὰ ποίμνια δὲ εἰ θεάσαιό μου, ὅποσα περὶ Τεγέαν καὶ ἀνὰ τὸ Παρθένιον ἔχω, πᾶν ἡσθήσῃ ἄρχω δὲ καὶ τῆς Ἀρκαδίας ἀπάσης· πρώτῃν δὲ καὶ Ἀθηναίους συμμαχήσας οὕτως ἡρίστευσσα Μαραθῶνι, ὥστε καὶ ἀριστεῖον ἡρέθη μοι, τὸ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει σπήλαιον. Ἦν γοῦν ἐς Ἀθήνας ἔλθης, εἴσθῃ ὅσον ἐκεῖ τοῦ Πανὸς ὄνομα.

4. EPM. Εἰπέ δέ μοι, γεγάμηκας, ὦ Πάν, ἥδη; τοῦτο γὰρ, οἶμαι, καλῶσί σε.

PAN. Οὐδαμῶς, ὦ πάτερ· ἐρωτικὸς γὰρ εἰμι καὶ οὐκ ἂν ἀγαπήσαιμι συνὼν μῖζ.

EPM. Ταῖς οὖν αἰεὶ δηλαδὴ ἐπιχειρεῖς.

PAN. Σὺ μὲν σκώπτεις, ἐγὼ δὲ τῇ τε Ἥχρῳ καὶ τῇ Πίτυϊ σύνειμι καὶ ἀπάσαις ταῖς τοῦ Διονύσου Μαινάσι καὶ πᾶν σπουδαίνομαι πρὸς αὐτῶν.

EPM. Οἶσθα οὖν, ὦ τέκνον, ὅ τι χάρισθαι τὸ πρῶτον αἰτοῦντί μοι;

PAN. Πρόσταττε, ὦ πάτερ, ἐν' ἡμεῖς μὲν εἰδῶμεν.

EPM. Ταῦτα ποιεῖ· καὶ προσθίβι μοι καὶ φιλοφρονοῦ· πατέρα δὲ ὅρα μὴ καλέσης με ἄλλον ἀκούοντα.

23.

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΝΥΣΟΥ.

1. AP. Τί ἂν λέγοιμεν; δημοητρίους, ὦ Διόνυσε, ἀδελφούς εἶναι Ἑρώτα καὶ Ἑρμαφρόδιτον καὶ Πρίαπον ἀνομοιοτάτους ὄντας τὰς μορφὰς καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα; ὁ μὲν γὰρ πάγκαλος καὶ τοξότης καὶ δύναμιν οὐ μικρὰν περιβεβλημένος ἀπάντων ἄρχων, ὁ δὲ θῆλυς καὶ ἡμίανδρος καὶ ἀμυβίολος τὴν ὄψιν· οὐκ ἂν διακρίναις εἴτ' ἐξηβός ἐστιν εἴτε καὶ παρθένος· ὁ δὲ καὶ πέρα τοῦ εὐπρεποῦς ἀνδρικός ὁ Πρίαπος.

ΔΙΟ. Μηδὲν θαυμάσης, ὦ Ἀπολλών· οὐ γὰρ Ἀφροδίτη αἰτία τούτου, ἀλλὰ οἱ πατέρες διάφοροι γεγενημένοι, ὅπου γε καὶ δημοπάτριοι πολλάκις ἐκ μιᾶς γαστρὸς, ὁ μὲν ἄρρην, ἡ δὲ θῆλειαν, ὥσπερ ὑμεῖς, γίνονται.

AP. Ναί· ἀλλ' ἡμεῖς ὁμοιοὶ ἔσμεν καὶ ταῦτά ἐπιτηδεύομεν· τοξόται γὰρ ἄμφω.

ΔΙΟ. Μέχρι μὲν τοῦτο αὐτά, ὦ Ἀπολλών, ἐκεῖνα δὲ οὐχ ὅμοια, ὅτι ἡ μὲν Ἀρτεμις ξενοκτονεῖ ἐν Σκύθαις, σὺ δὲ μαντεύῃ καὶ ἱεῖ τοὺς κάμνοντας.

AP. Οἶε γὰρ τὴν ἀδελφὴν χαίρειν τοῖς Σκύθαις, ἥ γε καὶ παρεσκεύασται, ἣν τις Ἑλλήν ἀφίκηται ποτε ἐς τὴν Ταυρικὴν, συνεκπεῦσαι μετ' αὐτοῦ μυστατομένη τὰς σφαγὰς;

ΔΙΟ. Εὐ γε ἐκεῖνη ποιοῦσα.

ter dicar, et ludibrium debebo omnibus ob elegantiam prolis?

3. PAN. Atqui nec pudori nec probro ero tibi, pater: musices enim peritus sum, et fistula ludo valde argutum quiddam; Bacchusque nihil sine me facere potest: imo sodalem et thiasii socium constituit me, duxque ipsi sum chori. Quodsi greges meos spectes, quotcumque circa Tegeam et per Parthenium habeo, multum latitare. Nuper etiam auxilio Atheniensibus lato tam strenue rem gessi Marathone, ut virtutis præmium attributa sit mihi, quæ sub arce est, spelunca: si ergo Athenas veneris, intelliges quantum ibi Panis sit nomen.

4. MERC. At, quæso, dic mihi, duxistin' jam uxorem, o Pan? hoc enim, opinor, nomine te compellant.

PAN. Neutiquam, pater: sum enim lascivior aliquantulum; nec contentus sim una, quacum rem habeam.

MERC. Capras videlicet inis.

PAN. Tu quidem irrides: ego vero et Echo et Pityn in eo, et cunctas Bacchi Mænadas, ac valde color ab ipsis atque observor.

MERC. Scin' igitur, quid mihi gratificabere, fili, jam primum petenti a te?

PAN. Impera, pater, ut ego sciam.

MERC. Ita facias: et accede ad me, et comitate blanda complectere: patrem vero vide ne appellaris me, audiente aliquo.

23.

APOLLINIS ET BACCHI.

1. APOL. Quid dicamus? eademne matre natos, Bacche, fratres esse Cupidinem, Hermaphroditum et Priapum, dissimiles plane forma et vitæ instituto? etenim hic quidem undique pulcher arcum tractat, et potentia non mediocri circumdatus omnibus Imperat: iste muliebris, semivir, et ambigua facie; haud plane dignoscas, ephēbus sit an virgo: ille vero etiam ultra decorum virilis, Priapus inquam.

BAC. Nihil est, quod mireris, Apollo: neque enim Venus hujus discriminis causa, sed patres inter se dispares: ubi sane eodem geniti patre sapius ex uno utero hic masculus, illa femina, quemadmodum vos, nascuntur.

AP. Profecto: sed nos tamen similes, et eadem studia tractamus, quippe ambo arcus usu periti.

BAC. Usque ad arcum, eadem utique, Apollo: sed ista jam dissident, quod Diana hospites mactet apud Scythas; tu autem vaticineris, et sanes argrotos.

AP. Putan' sororem delectari Scythiis, quæ ita se jam comparavit, ut, si quis Græcus pervenerit aliquando in Tauricam, abitura sit simul cum eo navi, aversata cædes.

BAC. Jure quidem illa merito.

2. Ὁ μέντοι Πρίαπος, γελοῖον γάρ τί σοι διηγήσομαι, πρῶτην ἐν Λαμψάκῳ γενόμενος, ἐγὼ μὲν παρῆειν τὴν πόλιν, ὃ δὲ ὑποδεξάμενός με καὶ ξενίσας παρ' αὐτῷ, ἐπειδὴ ἀνεπαυσάμεθα ἐν τῇ συμποσίῳ ἱκανῶς ὑποβεβρηγμένοι, κατ' αὐτάς που μέσας νύκτας ἐπαναστάς ὃ γενναῖος — αἰδοῦμαι δὲ λέγειν.

ΑΠ. Ἐπεῖρα σε, Διόνυσσε;

ΔΙΟ. Τοιοῦτόν ἐστι.

ΑΠ. Σὺ δὲ τί πρὸς ταῦτα;

ΔΙΟ. Τί γὰρ ἄλλο ἢ ἐγέλασα;

ΑΠ. Εὖ γε, τὸ μὴ χαλεπῶς μηδὲ ἀγρώως συγγνωστός γάρ, εἰ καλὸν σε οὕτως ὄντα ἐπεῖρα.

ΔΙΟ. Τούτου μὲν ἕνεκα καὶ ἐπὶ σέ ἄν, ὦ Ἄπολλον, ἀγάγοι τὴν πείραν· καλὸς γὰρ σὺ καὶ κομήτης, ὥς καὶ νήροντα ἄν σοι τὸν Πρίαπον ἐπιχειρήσαι.

ΑΠ. Ἄλλ' οὐκ ἐπιχειρήσει γε, ὦ Διόνυσσε· ἔχω γὰρ μετὰ τῆς κόμης καὶ τόξα.

24.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΜΑΙΑΣ.

1. ΕΡΜ. Ἔστι γάρ τις, ὦ μήτηρ, ἐν οὐρανῷ θεὸς ἀθλιώτερος ἐμοῦ;

ΜΑΙ. Μὴ λέγε, ὦ Ἑρμῆ, τοιοῦτον μηδέν.

ΕΡΜ. Τί μὴ λέγω, ὃς τοσαῦτα πράγματα ἔχω μόνος κάμνων καὶ πρὸς τοσαύτας ὑπηρεσίας διασπώμενος; ἔωθεν μὲν γὰρ ἐξαναστάντα σαίρειν τὸ συμπόσιον δεῖ καὶ διαστρώσαντα τὴν κλισίαν εὐθετίσαντά τε ἕκαστα παρεσθάναι τῷ Διὶ καὶ διαφέρειν τὰς ἀγγελίας τὰς παρ' αὐτοῦ ἄνω καὶ κάτω ἡμεροδρομοῦντα, καὶ ἐπανελθόντα ἔτι κεκονιμένον παρατιθέναι τὴν ἀμβροσίαν· πρὶν δὲ τὸν νεώνητον τοῦτον οἰνογόρον ἔχειν, καὶ τὸ νέκταρ ἐγὼ ἐνέχεον. Τὸ δὲ πάντων δεινότατον, ὅτι μηδὲ νυκτὸς καθεύδω μόνος τῶν ἄλλων, ἀλλὰ δεῖ με καὶ τότε τῷ Πλούτῳ ψυχαγωγεῖν καὶ νεκροπομπὸν εἶναι καὶ παρεσθάναι τῷ δικαστηρίῳ· οὐ γὰρ ἱκανά μοι τὰ τῆς ἡμέρας ἔργα, ἐν παλαιστραῖς εἶναι κἂν ταῖς ἐκκλησίαις κηρύττειν καὶ βήτορας ἐκδιδάσκειν, ἀλλ' ἔτι καὶ νεκρικὰ συνδιαπράττειν μεμερισμένον.

2. Καίτοι τὰ μὲν τῆς Λήδας τέκνα παρ' ἡμέραν ἐκάτερος ἐν οὐρανῷ ἢ ἐν ᾧδου εἰσίν, ἐμοὶ δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν καχεῖνα καὶ ταῦτα ποιεῖν ἀναγκαῖον, καὶ οἱ μὲν Ἀλκμήνης καὶ Σεμέλης ἐκ γυναικῶν δυστήνων γενόμενοι εὐνοχοῦνται ἀρρόντιδες, ὃ δὲ Μαίας τῆς Ἀτλαντίδος διακονοῦμαι αὐτοῖς. Καὶ νῦν ἄρτι ἤκοντά με ἀπὸ Σιδῶνος παρὰ τῆς Κάδμου θυγατρὸς, ἐφ' ἣν πέπομφέ με ὀφόμενον ὃ τι πράττει ἢ παῖς, μηδὲ ἀνπνεύσαντα πέπομφεν αὐθις ἐς τὸ Ἄργος ἐπισκεψόμενον τὴν Δανάην, εἴτ' ἐκεῖθεν ἐς Βοιωτίαν, φησίν, ἔλθων ἐν παρόδῳ τὴν Ἀντιόπην ἰδέ. Καὶ ὅπως ἀπηγόρευκα ἤδη. Εἰ γοῦν δυνατόν ἦν, ἡδέως ἂν ἡζίωσα πεπράσθαι, ὥσπερ οἱ ἐν γῇ κακῶς δουλεύοντες.

2. Verum ad Priapum ut redeam, ridiculum enim quiddam tibi narrabo, qui nuper Lampsaci fuerim : igitur prae-teribam urbem ; hic autem quum hospitio me excepisset, postquam requievimus, in convivio satis vino rigati, tum nocte admodum media insurgens bonus ille — sed pudor ve-lat dicere.

ΑΠ. Tentabat te, Bacche?

ΒΑC. Rem tenes.

ΑΠ. Tu autem quid ad haec?

ΒΑC. Quid aliud quam risi?

ΑΠ. Laudo, quod nihil iracunde tu nec ferociter : nam venia dignus est, si te tam pulchrum tentavit.

ΒΑC. Istius quidem rei causa vel tui tentandi, Apollo, faciat periculum : tu enim formosus et comatus, ut vel sobrius te Priapus adoriatur.

ΑΠ. At cavebit, Bacche, ne sollicitet : habeo enim cum coma etiam arcum.

24.

MERCURII ET MAJÆ.

1. MERC. Estne enim aliquis, mater, in cælo deus miserior me?

ΜΑJ. Ne dixeris, Mercuri, tale quicquam.

MERC. Ne dixerim, qui tot negotia sustineo solus, lassitudine confectus, inque tot ministeria distractus? mane quidem mox atque surrexi, everrere symposium oportet, et postquam instravi triclinium, tum ordine disposui singula, apparere Jovi, et perferre quoquo versus nuncios ab eo sursum deorsum in dies ingens spatium emetientem : quumque rediero adhuc pulverulentus, apponenda est ambrosia : prius vero quam recens emtus ille pincerna veniret, ego etiam nectar infundebam. Quod autem omnium est molestissimum, ne nocte quidem dormio solus deorum; sed oportet me tunc quoque Plutoni umbras deducere, defunctosque prosequi, et adesce ad tribunal. Mihi scilicet non satis sunt quæ de die facio, quum in palæstris versor, in concionibus præconem ago, rhetoras edoceo; sed præterea quæ ad mortuos spectant administranda sunt mihi in tot partes obeundas diviso.

2. Atqui Ledaæ liberi alternis uterque in cælo et apud inferos degunt : mihi autem singulis diebus et hæc et ista sunt facienda. Alcmææ et Semelæ filii, ex mulieribus missellis procreati, epulantur curarum expertes : ego Maja Atlantis filia natus ministro illis. Quin imo jam modo venientem me Sidone a Cadmi filia, ad quam me miserat visurum quid agat puella, antequam respirassem, legavit iterum Argos, ut visitarem Danaen : tum inde in Bræoliam, inquit, profectus in transitu Antiopam vise. Jamque plane confectus animum despondi : atque adeo, si mihi facultas foret, perlibenter equidem postulaverim vendi, ut in terris soleant qui malam servitutem serviunt.

ΜΑΙ. Ἐὰ ταῦτα, ὦ τέκνον· χορὴ γὰρ πάντα ὑπη-
ρετῆν τῷ πατρὶ νεανίαν ὄντα. Καὶ νῦν ὥσπερ ἐπέμ-
φθης, σόβει ἐς Ἄργος, εἴτα ἐς τὴν Βοιωτίαν, μὴ καὶ
πληγὰς βοαδύνων λάβῃς· δῖοι γὰρ οἱ ἐρῶντες.

25.

ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΗΛΙΟΥ.

1. ΖΕΥΣ. Οἷα πεποίηκας, ὦ Τιτάνων χάριστε;
ἀπολώλεκας τὰ ἐν τῇ γῇ ἅπαντα, μειρακίῳ ἀνοήτῳ πι-
σεύσας τὸ ἄρμα, ὃς τὰ μὲν κατέφλεξε πρόσγειος ἐνε-
χθεις, τὰ δὲ ὑπὸ κρύους διασθαρῆσαι ἐποίησε πολὺ αὐτῶν
ἀσπασάσας τὸ πῦρ, καὶ ὅπως οὐδὲν ὃ τι οὐ ξυνετάραξε
καὶ ξυνέειε, καὶ εἰ μὴ ἐγὼ ξυνεὶς τὸ γινώμενον κατέ-
βαλον αὐτὸν τῷ κεραυνῷ, οὐδὲ λείψανον ἀνθρώπων
ἐπέμεινεν ἄν' τοιοῦτον ἡμῖν ἡνίοχον τὸν καλὸν ἐκείνον
καὶ διερρηλάτην ἐκπέπουμας.

ΗΛ. Ἡμάρτον, ὦ Ζεῦ, ἀλλὰ μὴ χολέπαινε, εἰ
ἐπέστην υἱὸς πολλὰ ἱκετεύοντι· πόθεν γὰρ ἄν καὶ ἤλπισα
τῆλικούτο γενέσθαι κακόν;

ΖΕΥΣ. Οὐκ ἤδεις ὅσας ἐδεῖτο ἀκριβεῖας τὸ πρᾶγμα
καὶ ὥς, εἰ βραχὺ τις ἐκβαλεῖ τῆς δόδου, οἴγεται πάντα;
ἡνώεις δὲ καὶ τὸν ἵππον τὸν θυμὸν, ὥς δεῖ ξυνέχειν
ἀνάγκη τὸν χαλινόν; εἰ γὰρ ἐνδοίῃ τις, ἀφηνιάζουσιν
εὐθύς, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τοῦτον ἐξήνεγκαν, ἄρτι μὲν
ἐπὶ τὰ λαῖα, μετ' ὀλίγον δὲ ἐπὶ τὰ δεξιὰ, καὶ ἐς τὸ ἐναν-
τίον τοῦ δρόμου ἐνίστο, καὶ ἄνω καὶ κάτω, ὅπως ἐνθα
ἐδούλοντο αὐτοί· ὃ δὲ οὐκ εἶχεν ὃ τι χρῆσαιτο αὐτοῖς.

2. ΗΛ. Πάντα μὲν ἠπιστάμην ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο
ἀντίχον ἐπὶ πολὺ καὶ οὐκ ἐπίστευον αὐτῷ τὴν ἔλασιν·
ἐπεὶ δὲ κατελιπάρησε θαρρύνων καὶ ἡ μήτηρ Κλυμένη
μετ' αὐτοῦ, ἀναδιδασάμενος ἐπὶ τὸ ἄρμα ὑπεθέμην
ὅπως μὲν χορὴ βεβηκέναι αὐτὸν, ἐφ' ὁπόσον δὲ ἐς τὸ
ἄνω ἀρέντα ὑπερενεχθῆναι, εἴτα ἐς τὸ κάταντες αὐθις
ἐπινεύειν καὶ ὥς ἐγκρατῇ εἶναι τῶν ἡνιῶν καὶ μὴ
ἐριέναι τῷ θυμῷ τῶν ἵππων· εἶπον δὲ καὶ ἡλίκος ὃ κίν-
δυνος, εἰ μὴ ὀρθῶν ἐλαύνοι· ὃ δὲ — παῖς γὰρ ἦν —
ἐπιθὰς τοσούτου πυρὸς καὶ ἐπικύψας ἐς βάθος ἀγανὲς
ἐξεπλάγη, ὥς τὸ εἶχός· οἱ δὲ ἵπποι ὥς ἤσθοντο οὐκ ὄντα
ἐμὲ τὸν ἐπιβεηκότα, καταφρονήσαντες τοῦ μειρακίου
ἐξετράποντο τῆς δόδου καὶ τὰ δεινὰ ταῦτα ἐποίησαν· ὃ
δὲ τὰς ἡνίας ἀρείς, ὅλμαι δεδιώς μὴ ἐκπέσῃ αὐτός,
εἶχετο τῆς ἄντυγος. Ἀλλὰ ἐκεῖνός τε ἥδη ἔχει τὴν δι-
κὴν κάμω, ὦ Ζεῦ, ἱκανὸν τὸ πένθος.

3. ΖΕΥΣ. Ἰκανὸν λέγεις τοιαῦτα τολμήσας; Νῦν
μὲν οὖν συγγνώμην ἀπονέμω σοι, ἐς δὲ τὸ λοιπὸν, ἣν τι
βλαίων παρανομήσῃς ἡ τινα τοιοῦτον σεαυτοῦ διάδοχον
ἐκπέμψῃς, αὐτίκα εἰσὶν ὁπόσον τοῦ σοῦ πυρὸς ὃ κε-
ραυνὸς πυρῶδέστερος. Ὡστε ἐκείνων μὲν αἱ ἀδελφαὶ
ἡπατέωσαν ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ, ἵνα περ ἐπείσεν ἐκδιφρε-
θεῖς, ἤλεκτρον ἐπ' αὐτῷ θαρρύνουσαι καὶ αἰγίροι γενέ-
σθωσαν ἐπὶ τῷ πάθει, σὺ δὲ ζυμπεγιάμενος τὸ ἄρμα —

MAJ. Mitte ista, fili : oportet enim cuncta morigerari pa-
tri te juvenem. Nunc igitur, ut missus es, prospera, quan-
tum potes, Argos; deinde in Boeotiam, ne plagas etiam
tardior accipias : nam in iram et bilem proclives sunt qui
amant.

25.

JOVIS ET SOLIS.

1. JUP. Qualia patraſti, Titanum pessime ! perdidisti
quae in terris sunt omnia, adolescentulo insipienti concedito
curru ; qui haec exussit, prope terram latus, illa frigore
corrumpi fecit, multum inde abducto igne : utque paucis
dicam, nihil est, quod non conturbarit, et confuderit : ac
nisi animadversa re dejecissem illum fulmine, ne reliquiae
quidem hominum restarent : talem nobis optimum illum
aurigam et currus agitatore[m] emisisti.

SOL. Peccavi, Jupiter : sed ne acerbius feras, si morem
gessi filio multum supplicanti : unde enim sperare potui
tantum fore mali ?

JUP. Non tu sciebas quanta indigeret accusatione haec
res, et, si quis tantillum evagetur a via, actum esse de omni-
bus ? ignorabasne porro equorum animos, utque deceat con-
tinere summa vi frenas ? si quis enim relaxat, habenas
aspernantur statim ; quemadmodum videlicet istum quoque
distulerunt nunc ad sinistra, post paulo ad dextra, interdum
etiam in contrarium, quam quo cursus ferebat, partem ; tum
sursum et deorsum, ac plane quo vellent ipsi : hic interea
nihil habebat quod equis faceret.

2. SOL. Istae equidem omnia noram, ac propterea re-
nitebar diu, nec committebam ipsi mei currus agitationem.
Postquam tandem instando expugnavit et lacrimis, et mater
Clymene una cum eo, permisi currum ut conscenderet,
et monendo docui, quomodo oporteret firmo gradu consi-
stere, quousque sursum immissis habenis in sublime ferri,
tum deorsum rursus vergere, quoque pacto compotem esse
habenarum, ac minimum concedere animis equorum. Ad-
didi porro, quantum esset discrimen, nisi per rectam viam
ageret. Hic vero, quippe puer, quum conscenderat tantum
ignem, et prospexerat in profundum immense patens, stu-
pore percussus est, ut par fuit : equi autem, ubi senserunt
non esse me qui currum insistens regerem, contemto
adolescentulo, praecipites extra viam ruerunt, et gravia ista
fecerunt : at Phaethon, habenis e manu dimissis, opinor
metuens ne excuteretur ipse, arreptam tenebat antygem.
Sed et ille jam, quam meruit, habet poenam, et mihi, Ju-
piter, satis est supplicii luctus.

3. JUP. Satis esse ais, talia qui fueris ausus ? Nunc tamen
ignosco tibi : in posterum vero si quid simile deliqueris, aut
talem aliquem successorem tibi emisieris, confestim experire
quantum igne tuo fulmen sit magis ignitum. Illum ergo so-
rores sepeliant ad Eridanum, ubi cecidit quadrigis excussus,
electri super eo lacrimas effundentes, et populi fiant ob hunc-
ce casum : at tu reflecto curru (infractus enim est temo ejus,

κατέαγε δὲ καὶ ὁ βυμὸς αὐτοῦ καὶ ἄτερος τῶν τροχῶν συντέτριπται — ἔλαυνε ὑπαγαγὼν τοὺς ἵππους. Ἀλλὰ μέμνησο τούτων ἀπάντων.

26.

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΑΠ. Ἐχεις μοι εἰπεῖν, ὦ Ἑρμῆ, πότερος ὁ Κάστωρ ἐστὶ τούτων ἢ πότερος ὁ Πολυδεύκης; ἐγὼ γὰρ οὐκ ἂν διακρίναιμι αὐτούς.

ΕΡΜ. Ὁ μὲν γὰρ ἡμῖν συγγενόμενος ἐκείνος Κάστωρ ἦν, οὗτος δὲ Πολυδεύκης.

ΑΠ. Πῶς διαγιγνώσκεις; ὅμοιοι γάρ.

ΕΡΜ. Ὅτι οὗτος μὲν, ὦ Ἀπόλλον, ἔχει ἐπὶ τοῦ προσώπου τὰ ἔχνη τῶν τραυμάτων ἃ ἔλαβε παρὰ τῶν ἀνταγωνιστῶν πυκτεύων, καὶ μάλιστα ὅσῃς ἀπὸ τοῦ Βέβρυκος Ἀμύκου ἐτρώθη τῷ Ἰάσони συμπλέων, ἄτερος δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἐμφαίνει, ἀλλὰ καθαρός ἐστι καὶ ἀπαθὴς τὸ πρόσωπον.

ΑΠ. Ὡνήσας διδάξας τὰ γνωρίσματα, ἐπεὶ τὰ γε ἅλλα πάντα ἴσα, τοῦ ὧσὶ τὸ ἡμίτομον καὶ ἄστηρ ὑπεράνω καὶ ἀκόντιον ἐν τῇ χειρὶ καὶ ἵππος ἑκατέρω λευκός, ὥστε πολλάκις ἐγὼ τὸν μὲν προσεῖπον Κάστορα Πολυδεύκην ὄντα, τὸν δὲ τῷ τοῦ Πολυδεύκου ὀνόματι. Ἀτὰρ εἰπέ μοι καὶ τόδε, τί δήποτε οὐκ ἄμφω ζύνευσιν ἡμῖν, ἀλλ' ἐξ ἡμισείας ἄρτι μὲν νεκρός, ἄρτι δὲ θεός ἐστιν ἄτερος αὐτῶν;

2. ΕΡΜ. Ὑπὸ φιλαδελφίας τοῦτο ποιοῦσιν· ἐπεὶ γὰρ ἔδει ἓνα μὲν τεθνάναι τῶν Ληϊδᾶς υἱέων, ἓνα δὲ ἀθάνατον εἶναι, ἐνεΐμαντο οὕτως αὐτοὶ τὴν ἀθανασία.

ΑΠ. Οὐ ζυνετήν, ὦ Ἑρμῆ, τὴν νομήν, σὺ γε οὐδὲ ὄφονταί οὕτως ἀλλήλους, ὅπερ ἐπόθουν, οἶμαι, μάλιστα· πῶς γὰρ ὁ μὲν παρὰ θεοῖς, ὁ δὲ παρὰ τοῖς φθιτοῖς ὢν; Πλὴν ἀλλ', ὥσπερ ἐγὼ μαντεύομαι, ὁ δὲ Ἀσκληπιὸς ἰᾶται, σὺ δὲ παλαίειν διδάσκεις παιδοτρίβης ἀριστος ὢν, ἡ δὲ Ἀρτεμις μαίνεται καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος ἔχει τινὰ τέχνην ἢ θεοῖς ἢ ἀνθρώποις χρησίμην, οὗτοι δὲ τί ποιήσουσιν ἡμῖν; ἢ ἀργοὶ εὐωχῆσονται τηλικούτοι ὄντες;

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ προστέτακται αὐτοῖν ὑπηρετεῖν τῷ Ποσειδῶνι καὶ καθιππεύειν δεῖ τὸ πέλαγος καὶ ἐν πονοῦντας χειμαζομένους ἰώσιν, ἐπικαθίσαντας ἐπὶ τὸ πλοῖον σώζειν τοὺς ἐμπλέοντας.

ΑΠ. Ἀγαθὴν, ὦ Ἑρμῆ, καὶ σωτήριον λέγεις τὴν τέχνην.

alteraque rotarum contrita), cursum redordire subjunctis equis. Ut tamen memor sis horum omnium.

26.

APOLLINIS ET MERCURII.

1. AP. Potin' ut mihi dicas, Mercuri, uter Castor sit horum, uterve Pollux? nam equidem ut discernam eos, non est.

MERC. Heri qui nobiscum fuit versatus, is Castor erat; hic, Pollux.

AP. Quo pacto dignoscis? similes enim.

MERC. Eo quod hic, Apollo, habet in facie vestigia vulnerum, quæ accepit ab adversariis pugilatu certans; ea maxime, quibus est a Behryce Amyco vulneratus, quando Iasoni socius navigabat: alter autem nihil tale præfert, sed purus est atque integra facie.

AP. Gratum inprimis fecisti, qui me docueris hæc indicia: ceteroquin alia cuncta sunt paria, ovi dimidium segmentum, eique addita superne stella, jaculum in manu, et equus utrique albus: quo factum est, ut sæpe hunc appellarem Castora, qui Pollux erat; illum, Pollucis nomine. Verum dic mihi etiam illud, quid tandem sit causæ, cur ambo simul nobiscum non sint, sed partitis vicibus nunc mortuus, nunc deus sit alter eorum.

2. MERC. Fraternalis amor suasit ut hoc facerent: quoniam enim oportebat unum oppetere mortem Leda filiorum, alterum immortalem esse, inter se dividerunt eo pacto ipsi immortalitatem.

AP. Haud prudenti, Mercuri, partitione; siquidem ne videbunt quidem sese, quod desiderabant, ut puto, maxime: qui enim hoc fieri possit, quum hic apud deos, iste apud defunctos per vices sit? Atlamen, sicuti ego vaticinor, Æsculapius medetur, tu luctari doces, exercitator in hoc genere optimus, Diana obstetricatur, ceterorumque deorum singuli habent artem quandam aut diis aut hominibus utilem, quid hi nobis operis facient? an inertes epulabuntur tam grandi natu?

MERC. Neutiquam: illis hæc est mandata provincia, ut ministrent Neptune; et obsequitare decet pelagus, et sicubi nautas hieme vexatos viderint, considerare in ea navi, illaque vectos servare.

AP. Bonam, Mercuri, et salutarem narras artem.

IX.

ΕΝΑΛΙΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

1.

ΔΩΡΙΔΟΣ ΚΑΙ ΓΑΛΑΤΕΙΑΣ.

1. ΔΩΡ. Καλὸν ἔραστὴν, ὦ Γαλάτεια, τὸν Σικελὸν τοῦτον ποιμένα φασὶν ἐπιμεμηνέναι σοί.

ΓΑΛ. Μὴ σκώπτε, Δωρί· Ποσειδῶνος γὰρ υἱὸς ἐστίν, ὁποῖος ἂν ᾖ.

ΔΩΡ. Τί οὖν; εἰ καὶ τοῦ Διὸς αὐτοῦ παῖς ὢν ἄγριος ὤτω καὶ λάσιος ἐφάνετο καὶ, τὸ πάντων ἀμορφότατον, μονόφθαλμος, οἷε τὸ γένος ἂν τι ὄνῃσαι αὐτὸν πρὸς τὴν μορφήν;

ΓΑΛ. Οὐδὲ τὸ λάσιον αὐτοῦ καὶ, ὡς φῆς, ἄγριον ἀμορφὸν ἐστίν — ἀνδρῶδες γάρ — ὅτε ὀφθαλμὸς ἐπικρέπει τῷ μετωπῷ οὐδὲν ἐνδεέστερον ὁρῶν ἢ εἰ δὴ ᾔσαν.

ΔΩΡ. Ἐοικας, ὦ Γαλάτεια, οὐκ ἔραστὴν ἀλλ' ἐρώμενον ἔχειν τὸν Πολύφημον, οἷα ἐπαινεῖς αὐτόν;

2. ΓΑΛ. Οὐκ ἐρώμενον, ἀλλὰ τὸ πάνυ ὀνειδιστικὸν τοῦτο οὐ φέρω ὑμῶν, καὶ μοι δοκεῖτε ὑπὸ φρόνου αὐτὸ πεινῆν, ὅτι ποιμαίνων ποτὲ ἀπὸ τῆς σκοπῆς παιζούσας ἡμᾶς ἰδὼν ἐπὶ τῆς θόνης ἐν τοῖς πρόποσι τῆς Αἴτης, καὶ ὁ μεταξὺ τοῦ ὄρους καὶ τῆς θαλάττης αἰγιαλὸς ἀπομυκύνεται, ὑμᾶς μὲν οὐδὲ προσέβλεψεν, ἐγὼ δ' ἐξ ἀπασῶν ἢ καλλίστην ἔδοξα, καὶ μόνῃ ἐμοὶ ἐπέιχε τὸν ὀφθαλμόν. Τῷτα ὑμᾶς ἀνιᾷ· δαῖγμα γὰρ ὡς ἀμείνων εἰμὶ καὶ ἀνέραςτος, ὑμεῖς δὲ παρώρθητε.

ΔΩΡ. Εἰ ποιμὴν καὶ ἐνδεὲς τὴν ὄψιν καλὴν ἔδοξας, ἐπίστροφος οἷε γεγονέναι; καίτοι τί ἄλλο ἐν σοὶ ἐπαινέσαι εἶχεν ἢ τὸ λευκὸν μόνον; καὶ τοῦτο, οἶμαι, ὅτι ζυγῆτης ἐστὶ τυρῷ καὶ γάλακτι πάντα οὖν τὰ ὁμοια τούτοις ἡγεῖται καλὰ.

3. Ἐπεὶ τὰ γε ἄλλα ὁπόταν ἐβελήσης μαθεῖν, οἷα τυχάνεις οὕσα τὴν ὄψιν, ἀπὸ πέτρας τινός, εἰ ποτε γαλήνῃ εἴη, ἐπικύψασα ἐς τὸ ὕδωρ ἰδὲ σεαυτὴν οὐδὲν ἄλλο ἢ χροᾶν λευκὴν ἀκριβῶς οὐκ ἐπαινεῖται δὲ τοῦτο, ἢν μὴ ἐπιπρέπη αὐτῷ καὶ τὸ ἐρύθημα.

ΓΑΛ. Καὶ μὴν ἐγὼ μὲν ἢ ἀκράτως λευκὴ διως ἔραστὴν ἔχω καὶν τοῦτον, ὑμῶν δὲ οὐκ ἐστὶν ἦντινα ἢ ποιμὴν ἢ ναύτης ἢ πορθμεὺς ἐπαινέι· ὁ δὲ Πολύφημος τὰ τε ἄλλα καὶ μουσικός ἐστι.

4. ΔΩΡ. Σιώπα, ὦ Γαλάτεια· ἤκουσαμεν αὐτοῦ ἀδυνάτως, ὁπότε ἐκώμασε πρῶν ἐπὶ σέ· Ἀφροδίτῃ φίλῃ, ὅνῃ ἂν τις ὀγκᾶσθαι ἔδοξε. Καὶ αὕτη δὲ ἢ πηκτὴς ἢ κρηνίον ἐλάφου γυμνὸν τῶν σαρκῶν, καὶ τὰ μὲν κέρατα πῆχεις ὥσπερ ἦσαν, ζυγώσας δὲ αὐτὰ καὶ ἐν ἄφας τὰ νεῦρα, οὐδὲ κόλλοι περιστρέφας, ἐμελῶδει ἄμυσσόν τι καὶ ἀπωδόν, ἄλλο μὲν αὐτὸς βοῶν, ἄλλο δὲ ἢ λύρα ὑπῆχει, ὥστε οὐδὲ κατέχειν τὸν γέλωτα ἐδου-

IX.

DIALOGI MARINI.

1.

DORIDIS ET GALATEÆ.

1. DOR. Pulchrum amatorem, o Galatea, aiunt, Siculum istum pastorem, insanire in te.

GAL. Ne cavillare, Dori : Neptuni enim est filius, qualiscumque est.

DOR. Quid ergo? si vel Jovis ipsius filius ferus adeo et hirtus videretur, quodque omnium est maxime deforme, unoculus, censen' genus ei profuturum esse ad formam?

GAL. Neque hirtum illud ejus et, ut ais, ferum omni plane pulchritudine destituitur : est enim virile : et oculus decorat frontem, nihil deterius cernens, quam si duo essent.

DOR. Videre, Galatea, non amatorem, sed amatum habere Polyphemum, prout quidem laudas eum.

2. GAL. Haud certe amatum : verum illam nimiam opprobrii libidinem vestram non fero : quin mihi videmini ex invidia illud facere, quia pascens aliquando, quum a specula ludentes nos videret in littore, ad imos pedes Ætne, qua parte inter montem et mare longe litus protenditur, vos ne aspexit quidem; ego contra ex omnibus ipsi pulcherrima sum visa : ideoque soli etiam mihi adjecit oculum. Illa vos pungunt; indicio enim sunt, me forma meliorem esse et amore dignam : at vos despectæ fuistis.

DOR. Tu si pastori et lumine defecto pulchra es visa, ideo te talem putas cui invidemus? atqui quid aliud in te laudare potuit, quam candorem tantummodo? hanc, opinor, ob causam, quod assueverit caseo et lacti : cuncta igitur his similia ducit pulchra.

3. Ceterum ubi volueris discere, qualis tibi sit facies, a rupe quadam, si quando tranquillum fuerit mare, prona in aquam despectans, contemplare temet ipsam, nihil aliud, quam colore candidam exquisite : illud autem non laudatur, nisi enitescat candori immixtus rubor.

GAL. Atqui illa ego mere candida tamen amatorem vel istum habeo; at vestrum nulla est quam seu pastor, sive nauta, seu portitor laudet : Polyphemus autem et aliis rebus excellit, et musicus est.

4. DOR. Tace, Galatea : audivimus illum canentem, quando comessatum ibat nuper ad te : ita mihi Venus sit propitia, ut asinus aliquis rudere est visus. Tum ipsa lyra qualis! cranium cervi nudum carnibus; cornua quidem quasi manubria erant, quibus quum jugum addidisset, atque alligasset nervos, quos nulla clavicula tetenderat, modulabatur agreste quiddam et absonum, dum aliud ipse vociferaretur, aliud lyra subsonaret. Itaque ne continere quidem

νάμεθα ἐπὶ τῷ ἐρωτικῷ ἐκείνῳ ἄσματι· ἡ μὲν γὰρ Ἥχῳ οὐδὲ ἀποκρίνεσθαι αὐτῷ ἤθελεν οὔτω λάλος οὔσα βρυχωμένῳ, ἀλλ' ἡσχύνετο, εἰ φανείη μιμουμένη τραχεῖαν ὥδῃν καὶ καταγέλαστον.

5. Ἐφ' ἧς δὲ ὁ ἐπέρastos ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἀθυρμάτων ἄρκτου σκύλακα τὸ λάσιον αὐτῷ προσεικότα. Τίς οὖν οὐκ ἂν φρονήσει σοι, ὦ Γαλάτεια, τοιούτου ἐραστοῦ;

ΓΑΛ. Οὐκοῦν σὺ, Δωρί, δεῖξον ἡμῖν τὸν σεαυτῆς, καλλίῳ δῶλον ὅτι ὄντα καὶ ὠδικώτερον καὶ κιθαρίζειν ἀμεινον ἐπιστάμενον.

ΔΩΡ. Ἄλλ' ἐραστὴς μὲν οὐδεὶς ἔστι μοι οὐδὲ σεμνύνομαι ἐπέρastos εἶναι τοιούτος δὲ οἷος ὁ Κύκλωψ ἔστι, κινάβρας ἀπόζων ὥσπερ ὁ τράγος, ὠμοφάγος, ὥς φασι, καὶ σιτούμενος τοὺς ἐπιδημοῦντας τῶν ξένων, σοὶ γένοιτο καὶ σὺ ἀντερώῃς αὐτοῦ.

2.

ΚΥΚΛΩΠΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΚΥΚ. ὦ πάτερ, οἷα πέπονθα ὑπὸ τοῦ καταράτου ξένου, ὃς μεθύσας ἐξετύφλωσέ με κοιμωμένῳ ἐπιχειρήσας.

ΠΟΣ. Τίς δαί ἦν ὁ ταῦτα τολμήσας, ὦ Πολύφημε;

ΚΥΚ. Τὸ μὲν πρῶτον Οὗτιν αὐτὸν ἀπεκάλει, ἐπεὶ δὲ διέφυγε καὶ ἔξω ἦν βέλους, Ὀδυσσεὺς ὀνομάζεσθαι ἔφη.

ΠΟΣ. Οἷδα δὲν λέγεις, τὸν Ἰοκχῆσιον· ἐξ Ἰλίου δ' ἀνέπει. Ἀλλὰ πῶς ταῦτα ἐπραξεν οὐδὲ πᾶν εὐθαρσῆς ὢν;

2. ΚΥΚ. Κατέλαθον ἐν τῇ ἀντρῷ ἀπὸ τῆς νομῆς ἀναστρέψας πολλοὺς τινας, ἐπιβουλεύοντας δῶλον ὅτι τοῖς ποιμνίοις· ἐπεὶ γὰρ ἐπέθηκα τῇ θύρᾳ τὸ πῶμα — πείτρα δὲ ἐστὶ παιμνεγέθης — καὶ τὸ πῦρ ἀνέκαυσαν ἐναυσάμενος ὁ ἔβερρον δένδρον ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐφάνησαν ἀποκρύπτειν ἑαυτοὺς πειρώμενοι· ἐγὼ δὲ συλλαβὼν τινας αὐτῶν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, κατέφαγον ληστὰς γε ὄντας. Ἐνταῦθα δὲ πανουργότατος ἐκείνος, εἴτε Οὗτις εἴτε Ὀδυσσεὺς ἦν, δίδουσί μοι πιεῖν φάρμακόν τι ἐγγέας, ἡδὺ μὲν καὶ εὖσμον, ἐπιβουλότατον δὲ καὶ ταρσιβόεστατον· ἅπαντα γὰρ εὐθὺς ἐδόκει μοι περιφέρεισθαι πιόντι· καὶ τὸ σπῆλαιον αὐτὸ ἀνεστρέφετο καὶ οὐκέτι ὄλωσεν ἐν ἑμαυτῷ ἡμην, τέλος δὲ ἐς ὕπνον κατεσπάρσθη. Ὁ δὲ ἀποζύνας τὸν μοχλὸν καὶ πυρώσας γε προσέτι ἐτύφλωσέ με καλυέδοντα, καὶ ἀπ' ἐκείνου τυφλὸς εἰμί σοι, ὦ Ποσειδόν.

3. ΠΟΣ. Ὡς βαθὺν ἐκοιμήθης, ὦ τέκνον, ὃς οὐκ ἐξέθορες μεταξὺ τυφλούμενος. Ὁ δ' οὖν Ὀδυσσεὺς πῶς διέφυγεν; οὐ γὰρ ἂν εὖ οἶδ' ὅτι ἐδυνήθη ἀποκινήσαι τὴν πέτραν ἀπὸ τῆς θύρας.

ΚΥΚ. Ἄλλ' ἐγὼ ἀφείλον, ὥς μᾶλλον αὐτὸν λάβοιμι ἐξιώτα, καὶ καθίσας παρὰ τὴν θύραν ἐθήρων τὰς χεῖ-

risum poteramus in amatorio isto cantico : nam vel Echo multum aberat ut respondere ipsi vellet, tam licet garrula, rugienti; sed pudebat eam, si visa fuisset imitari asperum cantum et ridiculum.

5. Imo ferebat etiam amabilis iste in ulnis ludicrum, ursaculum, hirsutia ipsi plane similem. Quis non invidet tibi, Galatea, talem amatorem?

GAL. Quin ergo, Dori, monstra nobis tuum, formosiorē scilicet ac doctius canentem, quique cithara ludere melius sciat.

DOR. At amator quidem nullus est mihi, neque me amabilem esse arroganter prae me fero : talis autem, qualis est Cyclops, foetidum alarum odorem spargens, tanquam hircus, crudivorus, ut aiunt, et cibum capiens, qui eo defertur, hospites, tibi eveniat, tuque mutuo ames illum.

2.

CYCLOPIS ET NEPTUNI.

1. CYC. O pater, qualia sum passus ab illo scelerato hospite, qui, quum inebriasset, excavavit me dormientem agdressus.

NEP. Quis ista, Polypheme, est ausus?

CYC. Initio semet Neminem appellabat : at postquam effugit extraque teli jactum erat, Ulyssem sibi nomen esse dixit.

NEP. Novi, quem dicas, Ithacensem illum : ex Illo domum revehebatur. Quomodo tamen ista patravit, qui haud valde forti sit animo?

2. CYC. Deprehendi in antro a pastu reversus aliquam multos, insidiantes nimirum gregibus : ubi enim opposui januae operculum (hoc saxum mihi est ingens) ignemque feci succensa quam ferebam arbore a monte, id agere videbantur, ut absconderent sese. Tum ego correptos eorum quosdam, ut aequum erat, commanducavi, quippe latrones : ibi vaferrimus ille sive Nemo sive Ulysses dat mihi bibere medicamentum infusum, suave quidem et odoris boni, sed idem insidiosissimum ac turbulentissimum : etenim cuncta statim videbantur mihi circummagi, hoc potu hausto, ipsaque spelunca sursum deorsum vertebatur, neque amplius omnino apud me eram; denique in somnum devolutus sum. Ibi ille, exaculo vecte et ambusto insuper, lumine me privavit dormientem : ex eoque tempore caecus sum tibi, Neptune.

3. NEP. Quam tu altum obdormivisti, fili, qui non exsilueris, dum oculus effodiebatur. Ulysses autem quo pacto effugit? nam, ut mihi quidem certo persuadeo, non potuit amovere petram a janua.

CYC. Imo ipse abstuli, ut magis eum caperem exeuntem : nam quum consedissem juxta januam, venabar mani-

ρας ἐκπατάσας, μόνα παρείς τὰ πρόβατα ἐς τὴν νομὴν, ἐντειλάμενος τῷ κριῶ ὅποσα ἔχρῃν πράττειν αὐτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.

4. ΠΟΣ. Μανθάνω ὅπ' ἐκεῖνοις ἔλαθον ὑπεξελθόντες σὲ δὲ τοὺς ἄλλους Κύκλωπας ἔδει ἐπιβοήσασθαι ἐπ' αὐτόν.

ΚΥΚ. Συνεκάλεσα, ὦ πάτερ, καὶ ἔχον· ἐπεὶ δὲ ἔχοντο τοῦ ἐπιβουλεύοντος τοῦνομα καὶ ὧν ἔργον ὅτι οὕτως ἐστὶ, μελαγχρόλῃν οἰθήντες με ὥχοντο ἀπιόντες. Οὕτω κατεσσερίσατό με ὁ κατάρματος τῷ ὀνόματι. Καὶ ὁ μάλιστα ἠνίκασέ με, ὅτι καὶ ὀνειδίζων ἐμοὶ τὴν συμφορὰν, οὐδὲ ὁ πατήρ, φησὶν, ὁ Ποσειδῶν ἰστέατί σε.

ΠΟΣ. Θάρρει, ὦ τέκνον· ἀμυνοῦμαι γὰρ αὐτόν, ὥς μῆθ' ὅτι, καὶ εἰ πέρωσίν μοι ὀρθαλμῶν ἴσθαι αἰῶνα, τὰ γούν τῶν πλεόντων, τὸ σώζειν αὐτοῦς καὶ ἀπολλύναι, ἐπ' ἐμοὶ ἐστὶ· πλεὶ δὲ ἔτι.

3.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΑΛΦΕΙΟΥ.

1. ΠΟΣ. Τί τοῦτο, Ἀλφειέ; μόνος τῶν ἄλλων ἐμπεσὼν ἐς τὸ πέλαγος οὔτε ἀναμίγνυσαι τῇ ἄλμῃ, ὥς ἔθος ποταμοῖς ἅπασιν, οὔτε ἀναπαύεις σεαυτὸν διαχρήσεις, ἀλλὰ διὰ τῆς θαλάττης ξυνεστώς καὶ γλυκὺ φυλάττων τὸ βεῖθρον, ἀμειγρὴς ἐτι καὶ καθαρὸς ἐπέιγῃ οὐκ οἶδα ὅποι βύθιος ὑποῦς καθάπερ οἱ λάροι καὶ ἐρωδιὰ· καὶ εἰοικας ἀνακρύψειν που καὶ αὖθις ἀναρνεῖν σεαυτὸν.

ΑΛΦ. Ἐρωτικόν τι τὸ πρᾶγμα ἐστίν, ὦ Πόσειδον, ὥστε μὴ ἔλεγγεν ἡράσθης δὲ καὶ αὐτὸς πολλάκις.

ΠΟΣ. Γυναικὸς, ὦ Ἀλφειέ, ἣ νόμῃς ἐρᾷς ἢ καὶ τῶν Νηρηίδων αὐτῶν μιᾶς;

ΑΛΦ. Οὐκ, ἀλλὰ πηγῆς, ὦ Πόσειδον.

ΠΟΣ. Ἡ δὲ ποῦ σοι γῆς αὕτη βρεῖ;

ΑΛΦ. Νησιωτὴς ἐστὶ Σικελή· Ἀρέθουσαν αὐτὴν καλοῦσιν.

2. ΠΟΣ. Οἶδα οὐκ ἄμωρον, ὦ Ἀλφειέ, τὴν Ἀρέθουσαν, ἀλλὰ διωγρὴς τέ ἐστὶ καὶ διὰ καθαροῦ ἀναβλύζει καὶ τὸ ὕδωρ ἐπιπρέπει ταῖς ψηρίσιν ὁλον ὑπὲρ αὐτῶν φαιόμενον ἀργυροειδές.

ΑΛΦ. Ὡς ἀληθῶς οἶσθα τὴν πηγὴν, ὦ Πόσειδον· περ' ἐκείνην οὖν ἀπέργομαι.

ΠΟΣ. Ἀλλ' ἀπίθι μὲν καὶ εὐτόχεις ἐν τῇ ἐρωτι· ἐκεῖνος δὲ μοι εἶπέ, ποῦ τὴν Ἀρέθουσαν εἶδες αὐτὸς μὲν Ἀρκὰς ὢν, ἣ δὲ ἐν Συρακούσαις ἐστίν;

ΑΛΦ. Ἐπειγόμενόν με κατέχεις, ὦ Πόσειδον, περίεργα ἐρωτῶν.

ΠΟΣ. Εὖ λέγεις· χώρει παρὰ τὴν ἀγαπωμένην, καὶ ἀναδὺς ἀπὸ τῆς θαλάττης ξυναυλιὰ μίγνυσσο τῇ πηγῇ καὶ ἐν ὕδωρ γίγνεσθε.

bus expansis, solas prætermittens oves ad pastum, præcipiensque arieti quæcumque par erat illum facere pro me.

4. NEP. Intelligere mihi videor eos sub istis latentes clam egressos fuisse. Quin tu ceteros Cyclopas quanto poteras clamore advocasses adversum eum.

CYC. Convocavi, pater, et venerunt : sciscitanti autem insidiatoris nomen, ubi ego dicebam Neminem esse, atra me bile percitum ducentes confestim abierunt : sic me circumventum detestabilis ille decepit nomine : quodque maximo mihi fuit dolori, etiam exprobrato mihi damno, Ne pater quidem, inquit, Neptunus sanabit te.

NEP. Bonum animum habe, fili; ulciscar ipsum, ut discat, quamvis caritati oculorum mederi non possim, fortunam tamen navigantium, ut servem eos aut perdam, in mea esse potestate : navigat autem adhuc.

3.

NEPTUNI ET ALPHEI.

1. NEP. Quid hoc est rei, Alpheæ? solus aliorum illapsus in pelagus nec commisceris salo, ut quidem mos est fluviiis omnibus, nec requiescis te diffusus; sed per mare concretus, ac dulci servato liquore, non permixtus præterea purusque properas, nescio quo in profundum te demergens, ut gaviæ solent et ardæ : et videris emersurus alibi, teque denuo in lucem prolaturus.

ALPH. Amatorium hoc quiddam est, o Neptune : quare ne arguas; amore captus enim et tu fuisti sæpius.

NEP. Mulierem, Alpheæ, an nymphiā amas? an Nereidum ipsarum unam?

ALPH. Nequaquam; sed naiadem, Neptune.

NEP. Hæc tamen ubi terrarum tibi fluit?

ALPH. Insularis est Sicula : Arethusam vocitant.

2. NEP. Novi sane non invenustam, Alpheæ, Arethusam : imo enim est pellucida, e puroque solo scaturit, et aqua lapillis illudens nitet, totaque super eos apparet argentea.

ALPH. Ut vere nosti fontem Arethusam, Neptune : ad illam ipsam ergo me confero.

NEP. At abi, et esto felix in amore. Imo istud etiam mihi expone : ubi Arethusam vidisti tu, qui Arcas es, quum illa sit Syracusis?

ALP. Festinantem me detines, o Neptune, quæ nihil ad rem faciunt sciscitando.

NEP. Bene mones : quin tu perge ad dilectam; quumque einerseris a mari, mutua conspiratione miscetor fonti, et unam in aquam coite.

4.

ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΩΣ.

1. ΜΕΝ. Ἀλλὰ ὕδωρ μὲν σε γίγνεσθαι, ὦ Πρωτεῦ, οὐκ ἀπίθανον, ἐνάλιόν γε ὄντα, καὶ δένδρον, ἐτι φορητὸν, καὶ ἐς λέοντα δὲ ὁπότε ἀλλαγείης, ὁμῶς οὐδὲ τοῦτο ἔξω πίστεως· εἰ δὲ καὶ πῦρ γίγνεσθαι δυνατόν ἐν θαλάττῃ οἰκοῦντα, τοῦτο πάνυ θαυμάζω καὶ ἀπιστῶ.

ΠΡΩΤ. Μὴ θαυμάσης, ὦ Μενέλαε· γίγνομαι γάρ.

ΜΕΝ. Εἶδον καὶ αὐτός· ἀλλὰ μοι δοκεῖς — εἰρήσεται γὰρ πρὸς σέ — γοητείαν τινὰ προσάγειν τῷ πράγματι καὶ τοὺς ὀρθαλοὺς ἐξαπατᾶν τῶν ὁρώντων αὐτὸς οὐδὲν τοιοῦτο γιγνόμενος.

2. ΠΡΩΤ. Καὶ τίς ἂν ἡ ἀπάτη ἐπὶ τῶν οὐτῶς ἐναργῶν γένοιτο; οὐκ ἀνεργημένοις τοῖς ὀρθαλοῖς εἶδες ἐς ὅσα μετεποίησα ἑμαυτόν; εἰ δὲ ἀπιστεῖς καὶ τὸ πρᾶγμα ψευδὲς εἶναι δοκεῖ, φαντασία τις πρὸ τῶν ὀρθαλοῦν ἵσταμένη, ἐπειδὴν πῦρ γένωμαι, προσένεγκέ μοι, ὦ γεννησιότατε, τὴν χεῖρα· εἴη γὰρ εἰ δρῶμαι μόνον ἢ καὶ τὸ κάειν τότε μοι πρόσσεστιν.

ΜΕΝ. Οὐκ ἀσφαλὴς ἡ πείρα, ὦ Πρωτεῦ.

ΠΡΩΤ. Σὺ δέ μοι, ὦ Μενέλαε, δοκεῖς οὐδὲ πολὺ-πουν ἑορακέναι πώποτε οὐδ' ὁ πᾶσχει ὁ ἰχθύς οὗτος εἰδέναι.

ΜΕΝ. Ἀλλὰ τὸν μὲν πολὺπουν εἶδον, ὁ πᾶσχει δὲ, ἠδέως ἂν μάθοιμι παρὰ σοῦ.

3. ΠΡΩΤ. Ὅποια ἂν πέτρα προσελθὼν ἀρμόσῃ τὰς κοτύλας καὶ προσρῆς ἔχηται, ἐκείνη ὁμοιον ἀπεργάζεται αὐτόν καὶ μεταβάλλει τὴν χροάν μιμούμενος τὴν πέτραν, ὥς ἂν λάθῃ τοὺς ἀλίεας μὴ διαλλαττῶν μηδὲ φανερὸς ὦν διὰ τοῦτο, ἀλλ' εἰκῶς τῷ λίθῳ.

ΜΕΝ. Φασὶ ταῦτα· τὸ δὲ σὸν πολλῶ παραδόξοτερον, ὦ Πρωτεῦ.

ΠΡΩΤ. Οὐκ οἶδα, ὦ Μενέλαε, τίني ἂν ἄλλῳ πιστεύσεις τοῖς ἑαυτοῦ ὀρθαλοῖς ἀπιστῶν.

ΜΕΝ. Ἰδὼν εἶδον· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα τεράστιον, τὸν αὐτὸν πῦρ καὶ ὕδωρ γίγνεσθαι.

5.

ΠΑΝΟΠΗΣ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΗΣ.

1. ΠΑΝ. Εἶδες, ὦ Γαλήνη, χθὲς οἷα ἐποίησεν ἡ Ἔρις παρὰ τὸ δεῖπνον ἐν Θετταλίᾳ, διότι μὴ καὶ αὕτη ἐκλήθη ἐς τὸ συμπόσιον;

ΓΑΛ. Οὐ ξυνειστώμενη ὑμῖν ἔγωγε· ὁ γὰρ Ποσειδῶν ἐκέλευσέ με, ὦ Πανόπη, ἀκούμαντον ἐν τοσοῦτῳ φυλάττειν τὸ πέλαγος. Τί δ' οὖν ἐποίησεν ἡ Ἔρις μὴ παρῶσα;

ΠΑΝ. Ἡ Θέτις μὲν ἦδη καὶ ὁ Πηλεὺς ἀπελγλύθεσαν ἐς τὸν θάλαμον ὑπὸ τῆς Ἀμφιτρίτης καὶ τοῦ Ποσειδῶνος παραπεμφθέντες, ἡ Ἔρις δ' ἐν τοσοῦτῳ λαθοῦσα πάντας — ἐδυνήθη δὲ βράδιως, τῶν μὲν πι-

4.

MENELAI ET PROTEI.

1. MEN. At aquam te fieri, o Proteu, haud improbabile, quippe marinum; et arborem, id quoque ferri potest: quin in leonem quando mutaris, ne id quidem plane extra fidem est: verum, si et ignis fieri possis, in mari qui habites, id valde admiror ac minime credo.

PROT. Ne mireris, Menelae: nam ita res est, fio.

MEN. Vidi ipse equidem: sed videre mihi, quod pace tua dictum velim, praestigias quasdam admovere huic rei, oculosque fallere spectantium, dum ipse nihil tale fis.

2. PROT. Et quae tandem fallacia in rebus tam manifestis resideat? non tu apertis oculis es contuitus, quas in formas nemet ipse conversum fecerim? sin fidem non habes, et falsa res haec esse videtur, inanis scilicet quaedam species ante oculos consistens, tum tu, ubi ignis factus fuero, admove mihi, vir fortissime, manum: probe scies, videarne solum talis, an facultas etiam urendi tunc mihi adsit.

MEN. Non tutum est hoc experimentum, o Proteu.

PROT. Tu quidem mihi, Menelae, videris polypum vidisse nunquam, quaeque hujus piscis sit natura, ignorare.

MEN. Imo polypum vidi: at naturam ejus libenter didicerim abs te.

3. PROT. Ad quaecumque petram accesserit, aptariturque acetabula et agglutinatus ei haerit, illi similem se reddit, mutatoque colore scopulum imitatur, ut fallat piscatores nihil diversus, proptereaque nec conspicuus, sed plane similis isti lapidi.

MEN. Ista narrant: tuum autem illud multo est incredibilius, Proteu.

PRO. Nescio profecto, Menelae, cui sis alteri fidem habiturus, quam tuis ipsis oculis denegas.

MEN. Videndo sane vidi: sed res est portentosa, idem ut ignis et aqua fiat.

5.

PANOPES ET GALENES.

1. PAN. Vidistin', Galene, heri, qualia designarit Eris inter cœnam in Thessalia, quod non et ipsa fuerit vocata ad convivium?

GAL. Equidem haud epulabar vobiscum: Neptunus enim jussit me, Panope, nullis fluctibus agitatam ac tranquillum interea servare pelagus. Quid ergo fecit Eris, quod non adesset?

PAN. Thetis et Peleus jam abierant in thalamum ab Amphitrite et Neptuno deducti: Eris interim clam omnibus (poterat autem facillime, dum hi quidem biberent, illi salta-

κόντων, ἐνίων δὲ κροτούντων ἢ τῷ Ἀπολλωνί κιθαρίζοντι ἢ ταῖς Μούσαις ἀδούσαις προσχόντων τὸν νοῦν — ἐνέ-
βαιεν ἐς τὸ θυμώσιον μῆλόν τι πάγκαλον, χρυσοῦν
ὦν, ὃ Γαλήνη· ἐπεγέγραπτο δὲ « ἡ καλὴ λαβέτω. »
Κυλινδρούμενον δὲ τοῦτο ὥσπερ ἐξεπίτηδες ἔχεν ἐνθα
Ἦρα τε καὶ Ἀφροδίτη καὶ Ἀθηνᾶ κατεκλίνοντο.

2. Κάπειδ' ὃ Ἑρμῆς ἀνελόμενος ἐπελέξατο τὰ γε-
γνημένα, αἱ μὲν Νηρηίδες ἡμεῖς ἀπεσιωπήσαμεν· τί
γὰρ εἰποιεῖν ἐκείνων παρουσῶν; αἱ δὲ ἀντεποιούντο
ἐκίστη καὶ αὐτῆς εἶναι τὸ μῆλον ἡξίου, καὶ εἰ μὴ γε
ὁ Ζεὺς διέστησεν αὐτάς, καὶ ἄγχι χειρῶν ἂν προῦργη-
σαι τὸ πρῆγμα· ἀλλ' ἐκεῖνος, Αὐτὸς μὲν οὐ κρινῶ, φησί,
περί τούτου, — καίτοι ἐκεῖναι αὐτὸν δικάσαι ἡξίου —
ἅπτε δὲ ἐς τὴν Ἰδὴν παρὰ τὸν Πριάμου παῖδα, δὲ οἷός
τε διηγῶνται τὴν κάλλινα φιλόκαλος ὢν, καὶ οὐκ ἂν
ἐκεῖνος κρίναι κακῶς.

ΓΑΛ. Τί οὖν αἱ θεαί, ὦ Πανόπη;

ΠΑΝ. Τήμερον, οἶμαι, ἀπίασιν ἐς τὴν Ἰδὴν, καὶ
τι ἔξει μετὰ μικρὸν ἀπαγγέλλων ἡμῖν τὴν κρατοῦσαν.

ΓΑΛ. Ἦδη σοί φημι, οὐκ ἄλλη κρατήσει τῆς
Ἀφροδίτης ἀγωνιζομένης, ἣν μὴ πάνυ ὁ δαιτητῆς ἀμ-
βλυώτῃ.

6.

ΤΡΙΤΩΝΟΣ, ΑΜΥΜΩΝΗΣ ΚΑΙ
ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΤΡΙΤ. Ἐπὶ τὴν Λέρναν, ὦ Πόσειδον, παραγί-
γεται καθ' ἐκίστην ἡμέραν ὑδρευσομένη παρθένος,
παγκαλὸν τι πρῆγμα· οὐκ οἶδα ἔγωγε καλλίω παῖδα ἰδύν.

ΠΟΣ. Ἐλευθέραν τινά, ὦ Τρίτων, λέγεις, ἢ θερά-
πεινά τις ὑδροφόρος ἐστίν;

ΤΡΙΤ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ τοῦ Αἰγυπτίου ἐκείνου
θυγάτηρ, μία τῶν πεντήκοντα καὶ αὐτῇ, Ἀμυμῶνι
τύσμα· ἐπυθόμην γὰρ ἥτις καλοῖτο καὶ τὸ γένος.
Ὁ Δαναὸς δὲ σκληραγωγεῖ τὰς θυγατέρας καὶ αὐτοῦρ-
γεῖν διδάσκει καὶ πέμπει ὕδωρ τε ἄρυσσόμενας καὶ πρὸς
τὰ ἄλλα παιδεύει ἀσκήους εἶναι αὐτάς.

2. ΠΟΣ. Μόνῃ δὲ παραγίγνεται μακρὰν οὕτω τὴν
ὁδὸν εἰς Ἄργους ἐς Λέρναν;

ΤΡΙΤ. Μόνῃ· πολυδύβιον δὲ τὸ Ἄργος, ὥς οἶσθα·
ὥστε ἀνάγκη αἰεὶ ὑδροφορεῖν.

ΠΟΣ. ὦ Τρίτων, οὐ μετρίως με διειτράξας εἰπὼν
τὰ περὶ τῆς παιδός· ὥστε ἴωμεν ἐπ' αὐτήν.

ΤΡΙΤ. Ἰωμεν· ἤδη γοῦν καιρὸς τῆς ὑδροφορίας·
καὶ σχεδὸν που κατὰ μέσσην τὴν ὁδὸν ἐστὶν ἰούσα ἐς
τὴν Λέρναν.

ΠΟΣ. Οὐκοῦν ζεύζον τὸ ἄρμα· ἡ τοῦτο μὲν πολλὴν
ἔχει τὴν διατριβὴν ὑπάγειν τοὺς ἵππους τῇ ζεύγῃ καὶ
τὸ ἄρμα ἐπισκευάζειν, σὺ δὲ ἀλλὰ δελφινά μοι τινα τῶν
ὠκίων παράστησον· ἐφιππάσομαι γὰρ ἐπ' αὐτοῦ τά-
χιστα.

rent, alii vel Apollini citharam pulsanti, vel Musis canen-
tibus adhiberent animum) inpulit in convivium malum quam
pulcherrimum, aureum totum, Galene: cui erat inscrip-
tum: PULCHRA ACCIPIT. Id autem provolutum quasi de
industria pervenit ubi Juno, Venus et Minerva decumbe-
bant.

2. Tum eo Mercurius sublato postquam perlegit inscripta,
nos quidem Nereides conticimus: quid enim oportebat fa-
cere, deabus praesentibus? at haec sibi quaque vindicabant,
suumque esse malum contendebant: quin-etiam, nisi Ju-
piter diremisset eas, ad manus res pervenisset. Ille tamen,
Ipse quidem, inquit, iudicium non interponam ea de re
(quanquam hoc ut faceret, istae magno opere laborarent);
abite vero in Idam ad Priami filium, qui certe noverit di-
gnosce pulchriorem, formarum elegans spectator; neque is
profecto judicaverit male.

GAL. Quid ergo dea, Panope?

PAN. Hodie, puto, petunt Idam; et aliquis affuturus
erit mox, qui nunciet nobis victricem.

GAL. Jam nunc tibi dico, non alia vincet, Venere qui-
dem certante, nisi valde sit arbiter hebeti oculorum acie.

6.

TRITONIS, AMYMONES ET NEPTUNI.

1. TRIT. Ad Lernam, Neptune, accedit quotidie aequatum
virgo, res plane pulcherrima: haud equidem scio formosio-
rem me puellam vidisse.

NEP. Ingenuamne dicis, o Triton, an famula quardam
est ad aquam ferendam?

TRIT. Nequaquam: sed Aegyptii istius filia, una quin-
quagenarum et ipsa, Amymone nomine: sciscitatus enim
sum et quomodo vocetur, et genus. Danaus autem durius
habet filias, et ad opus suis manibus faciendum instituit,
atque etiam mittit aquam hausturas; ad cetera porro mini-
steria condocet, ut impigræ sint.

2. NEP. Solane conficit tam longum iter Argis ad Ler-
nam?

TRIT. Sola: valde autem siticulosum est Argos, ut nosti:
atque adeo necesse est semper aquam eo ferre.

NEP. Triton, non mediocriter tu me conturbasti his de
puella dictis: quare adeamus ad eam.

TRIT. Eamus: jam enim tempus est aquationis; et fere,
ni fallor, in media versatur via petens Lernam.

NEP. Itaque junge currum: aut illud quidem longam
habet moram, subdere equos iugo, et currum apparare:
quin tu potius delphinum mihi aliquem ex velocioribus
adducito: equitans enim in eo provehar celerime.

ΤΡΙΤ. Ἴδου σοι οὗτοσι δελφίνων δ' ὠκύτατος.

ΠΟΣ. Εὖ γε ἀπελαύνωμεν· σὺ δὲ παρανήχου, ὦ Τρίτων. Κάπειδ' ἀρῆσμεν ἐς τὴν Λέρναν, ἐγὼ μὲν λογχίσω ἐνταῦθά που, σὺ ἀποσκόπει· ὁπότεν αἴσθῃ προσιούσαν αὐτὴν —

ΤΡΙΤ. Αὕτη σοι πλησίον.

3. ΠΟΣ. Καλὴ, ὦ Τρίτων, καὶ ὥραία παρθένος· ἀλλὰ συλληπτέα ἡμῖν ἐστίν.

ΑΜ. Ἄνθρωπε, ποῖ με ξυναρπάσας ἄγεις; ἀνδραποδιστὴς εἶ, καὶ ἔοικας ἡμῖν ὑπ' Αἰγύπτου τοῦ θείου ἐπιπτευφθῆναι· ὥστε βοήσομαι τὸν πατέρα.

ΤΡΙΤ. Σιώπησον, ὦ Ἀμυμώνη· Ποσειδῶν ἐστι.

ΑΜ. Τί Ποσειδῶν λέγεις; τί βιάξῃ με, ὦ ἄνθρωπε, καὶ ἐς τὴν θάλατταν καθέλκεις; ἐγὼ δὲ ἀποπνιγέσομαι ἢ ἀθλία καταδύσα.

ΠΟΣ. Θάρρει, οὐδὲν δεινὸν μὴ πάθῃς· ἀλλὰ καὶ πηγὴν ἐπ' αὐνοῦν σοι ἀναδοθῆναι ἔασω ἐνταῦθα πατάξας τῇ τριαίνῃ τὴν πέτραν πλησίον τοῦ κλύσματος, καὶ σὺ εὐδαίμων ἔσῃ καὶ μόνῃ τῶν ἀδελφῶν οὐχ ὑδροφορήσεις ἀποθανοῦσα.

7.

ΝΟΤΟΙ ΚΑΙ ΖΕΦΥΡΟΥ.

1. ΝΟΤ. Ταύτην, ὦ Ζέφυρε, τὴν δάμαλιν, ἣν διὰ τοῦ πελάγους ἐς Αἴγυπτον δ' Ἑρμῆς ἄγει, ὁ Ζεὺς διέκόρευεν ἀλοῦς ἔρωτι;

ΖΕΦ. Ναί, ὦ Νότε· οὐ δάμαλις δὲ τότε, ἀλλὰ παῖς ἦν τοῦ ποταμοῦ Ἰνάχου· νῦν δὲ ἡ Ἥρα τοιαύτην ἐποίησεν αὐτὴν ζηλοτυπήσασα, ὅτι καὶ πάνυ ἑώρα ἐρώντα τὸν Δία.

ΝΟΤ. Νῦν οὖν ἐτι ἐρᾷ τῆς βοός;

ΖΕΦ. Καὶ μάλα, καὶ διὰ τοῦτο ἐς Αἴγυπτον αὐτὴν ἐπειψε καὶ ἡμῖν προσέταξε μὴ κυμαίνειν τὴν θάλατταν· ἂν διανήξηται, ὡς ἀποτεκοῦσα ἔκει· — κυεῖ δὲ ἤδη — θεὸς γένοιτο καὶ αὕτη καὶ τὸ τεχθέν.

2. ΝΟΤ. Ἡ δάμαλις θεός;

ΖΕΦ. Καὶ μάλα, ὦ Νότε· ἄρξει τε, ὡς δ' Ἑρμῆς ἔφη, τῶν πλεόντων καὶ ἡμῶν ἔσται δέσποινα, ὅντινα ἂν ἡμῶν ἐθέλῃ ἐκπέμψαι ἢ κωλύσαι ἐπιπνεῖν.

ΝΟΤ. Θεραπευτέα τοιγαροῦν, ὦ Ζέφυρε, ἤδη δέσποινα γε οὖσα.

ΖΕΦ. Νῆ Δρ'· εὐνουστέρα γὰρ ἂν οὕτω γένοιτο. Ἄλλ' ἤδη γὰρ διεπέρασε καὶ ἐξένευσεν ἐς τὴν γῆν. Ὅρῃς ὅπως οὐκέτι μὲν τετραποδιστὴ βαδίζει, ἀνορθώσας δ' αὐτὴν δ' Ἑρμῆς γυναῖκα παγκάλην αὐτὴς ἐποίησε;

ΝΟΤ. Παράδοξα γοῦν ταῦτα, ὦ Ζέφυρε· οὐκέτι τὰ κέρατα οὐδὲ οὐρά καὶ διχαλὰ τὰ σκέλη, ἀλλ' ἐπέραστος κόρη. Ὁ μέντοι Ἑρμῆς τί παθὼν μεταβέβληκεν ἑαυτὸν καὶ ἀντὶ νεανίου κυνοπρόσωπος γεγένηται;

ΖΕΦ. Μὴ πολυπραγμονοῦμεν, ὅτε ἄμεινον ἔκεινος οἶδε τὰ πρακτέα.

ΤΡΙΤ. Ecce tibi istum delphinorum occissimum.

ΝΕΡ. Bene : avehamur ; tu vero juxta adnata , Triton . Quandoquidem venimus Lernam , ego insidiabor isto fere loco ; tu prospecta ; quumque senseris adventantem illam —

ΤΡΙΤ. En ipsa tibi prope adest.

3. ΝΕΡ. Pulchra , Triton , et florens virgo : omnino comprehendenda nobis est.

ΑΜΥ. Mi homo , quo me correptam ducis ? plagiarius es , et videris in nos ab Ægypto patruo inmissus esse : quare invocabo patrem .

ΤΡΙΤ. Tace , Amymone : Neptunus hic est.

ΑΜΥ. Quid mihi Neptunum dicis ? quid vim affers mihi , homo , inque mare detralis ? misera suffocabor demersa .

ΝΕΡ. Bonum animum habe ; nullum incommodum patieris : imo etiam fontem tui nominis emicare faciam ibi , percussa tridente hac petra , prope maris æstum : tu vero felix eris , sororumque sola non feres aquam mortua .

7.

ΝΟΤΙ ΕΤ ΖΕΦΥΡΙ.

1. ΝΟΤ. Illam ergo , Zephyre , juvenecam , quam per pelagus in Ægyptum Mercurius ducit , Jupiter vitiauit amore captus ?

ΖΕΦ. Ita est , Note : neque tunc tamen erat juvenca , sed filia fluvii Inachi : nunc Juno talem fecit eam , æmulatione fervida , quod vehementer videret amare Jovem .

ΝΟΤ. Igitur etiam nunc amat illam vaccam ?

ΖΕΦ. Plane : ideoque in Ægyptum eam misit , ac nobis præcepit ne fluctibus agitaremus mare , donec transarit , ut partum ibi enixa (uterum enim jam fert) , dea fiat tum ipsa , tum quod natum erit .

2. ΝΟΤ. Juvenca ut dea fiat ?

ΖΕΦ. Omnino , Note : et prærit , ut Mercurius narravit , navigantibus , nosque erimus in ejus potestate , ut quemcumque nostrum voluerit emittat , aut prohibeat flare .

ΝΟΤ. Colenda igitur , o Zephyre , jam quippe domina .

ΖΕΦ. Profecto : magis enim benevola nobis ita reddatur . At ecce jam trajecit , atque evasit in terram . Viden' ut non amplius quadrupedis more incedat , sed eam erectam Mercurius mulierem pulcherrimam iterum effecerit ?

ΝΟΤ. Mirabilia sane sunt ista , Zephyre : abierunt cornua , cauda , bifidi pedes : contra amabilis est virgo . Atqui Mercurius quid est quod semet mutarit , et pro juvene caninam faciem sumserit ?

ΖΕΦ. Ne curiosius inquiramus ; quandoquidem melius ille sciverit quid sit faciendum .

8.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΔΕΛΦΙΝΩΝ.

1. ΠΟΣ. Εὐ γε, ὦ Δελφίνες, ὅτι αἰεὶ φιλόανθρωποι ἔστε, καὶ πάλαι μὲν τὸ τῆς Ἰνῆς παιδίον ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν ἐκομίσσατε ὑποδεξάμενοι ἀπὸ τῶν Σκειρωνίδων μετὰ τῆς μητρὸς ἐμπεσόν, καὶ νῦν σὺ τὸν κιθαρωδὸν τοῦτον τὸν ἐκ Μηθύμνης ἀναλαβὼν ἐξενήξω ἐς Ταίναρον πρὸ τῆς σκευῆς καὶ κιθάρας, οὐδὲ περιεῖδες κακῶς ὑπὸ τῶν ναυτῶν ἀπολλύμενον.

ΔΕΛΦ. Μὴ θαυμάσης, ὦ Πόσειδον, εἰ τοὺς ἀνθρώπους εὖ ποιοῦμεν ἐξ ἀνθρώπων γε καὶ αὐτοὶ ἔχθρες γενομένοι.

ΠΟΣ. Καὶ μέμφομαι γε τῷ Διονύσῳ, ὅτι ὑμᾶς κατανυμαγῆτας μετέβαλε, δέον χειρώσασθαι μόνον, ὥσπερ τοὺς ἄλλους ὑπηγάγετο. Πῶς δ' οὖν τὰ κατὰ τὸν Ἀρίωνα τοῦτον ἐγένετο, ὦ Δελφίν;

2. ΔΕΛΦ. Ὁ Περίανδρος, οἶμαι, ἔχαιρεν αὐτῷ καὶ πολλάκις μετεπέμπετο αὐτὸν ἐπὶ τῇ τέχνῃ, ὃ δὲ πλουτήσας παρὰ τοῦ τυράννου ἐπεθύμησε πλεύσας οἶκαδε ἐς τὴν Μηθύμναν ἐπιδείξασθαι τὸν πλοῦτον, καὶ ἐπιβὰς πορρωτέρου τινὸς κακούργων ἀνδρῶν ὡς ἐδείξε πολλὸν ἄνων χρυσὸν τε καὶ ἄργυρον, ἐπεὶ κατὰ μέσον τὸ Αἰγαῖον ἐγένοντο, ἐπιβουλευούσιν αὐτῷ οἱ ναῦται· ὃ δὲ — ἡρώων γὰρ ἅπαντα παρανέων τῷ σκάφει — Ἐπεὶ ταῦτα ὑμῖν δέδοκται, ἔφη, ἀλλὰ τὴν σκευὴν ἀναλαβόντα με καὶ ἅπαντα θρήνόν τινα ἐπ' ἐμαυτῷ ἐκόντα ἔισατε εἶψαι ἐμαυτόν. Ἐπέτρεψαν οἱ ναῦται καὶ ἀνέλαβε τὴν σκευὴν καὶ ᾗσε πάνυ λιγυρόν, καὶ ἔπесεν ἐς τὴν θάλασσαν ὡς αὐτίκα πάντως ἀποθανούμενος· ἐγὼ δὲ ὑπολαβὼν καὶ ἀναθέμενος αὐτὸν ἐξενήξάμην ἔχων ἐς Ταίναρον.

ΠΟΣ. Ἐπαινῶ σε τῆς φιλομουσίας· ἄξιον γὰρ τὸν μισθὸν ἀποδέδωκας αὐτῷ ἀκροάσεως.

9.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΝΗΡΗΙΔΩΝ.

1. ΠΟΣ. Τὸ μὲν στενὸν τοῦτο, ἔνθα ἡ παῖς κατηνέχθη, Ἑλλήσποντος ἀπ' αὐτῆς καλεῖσθαι τὸν δὲ νεκρὸν ὑμεῖς, ὦ Νηρηίδες, παραλαβούσαι τῇ Τρωάδι προσενέγκατε, ὡς ταρεῖη ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων.

ΑΜΦ. Μηδ' αὖτως, ὦ Πόσειδον, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐν τῷ ἱππωνύμῳ πελάγει τεθάρθω· ἐλευσύνην γὰρ αὐτὴν οἰκτίσσει ὑπὸ τῆς μητριῆς πεπονθυῖαν.

ΠΟΣ. Τοῦτο μὲν, ὦ Ἀμφιτρίτη, οὐ θέμις· οὐδ' ἄλλως καλὸν ἐνταῦθα ποιεῖσθαι ὑπὸ τῇ ψάμμῳ αὐτὴν, ἀλλ' ὅπερ ἔφη ἐν τῇ Τρωάδι ἢ ἐν Χερρονήσῳ τεθάρθεται. Ἐκεῖνο δὲ παραμύθιον οὐ μικρὸν ἔσται αὐτῇ, ὅτι μετ' οὖρον τὰ αὐτὰ καὶ ἡ Ἰνὸς πείσεται καὶ ἐμπεσεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀθάμαντος διωκομένη ἐς τὸ πέλαγος ἀπ' ἄρκου

8.

NEPTUNI ET DELPHINUM.

1. NEP. Recte vero, Delphines, quod semper amantes sitis hominum; etenim olim Ius filium ad Isthmum detulistis exceptum, quum a Scironiis saxis cum matre incideret in mare; tuque nunc citharædum illum ex Methymna postquam dorso sublevaras cum ipso habitu citharædico et cithara, enastisti ad Tænarum, neque neglexisti male nauatarum scelere pereuntem.

DEL. Ne mireris, Neptune, si hominibus benefacimus, ex hominibus quippe ipsi in pisces versi.

NEP. Imo equidem accuso Bacchum, qui vobis prælio navali victis formam mutavit, quum decuisset in potestatem redigere tantum, quo pacto alios sibi subjecit. At quomodo, quæ ad Arionem istum spectant, sunt facta, Delphin?

2. DEL. Periander, opinor, delectabatur eo, et sæpius cum arcessebat ob artis excellentiam: hunc autem nactum a tyranno divitiis desiderium cepit domum redeundi Methymnam ad ostentandas opes. Quare conscensa vectoria navicula maleficorum hominum, ut præ se tulit multum ferre se auri et argenti, ubi medium Ægæum tetigerunt, insidiantur ipsi nautæ. Tum ille (auscultabam enim omnia adnatans navigio), Quandoquidem id vobis constitutum est, inquit, at ornatu sumto, decantatoque lessa sponte sinite me projicere memet ipsum. Permiserunt nautæ: mox citharædi habitum indutus cecinit admodum argute, ceciditque in mare, quasi statim plane periturus. Ego autem susceptum impositumque dorso ferens enatavi ad Tænarum.

NEP. Equidem laudo te ob studium illud musices; dignam enim mercedem reddidisti ipsi auditæ cantionis.

9.

NEPTUNI ET NEREIDUM.

1. NEP. Fretum illud angustum, quo puella delapsa est, Hellespontus ab ea vocetur: corpus autem vos, Nereides, acceptum ad Troadem deferre, ut sepeliatur a regionis incolis.

AMPH. Neutiquam, Neptune; verum hoc ipso in pelago, cui nomen dedit, sepeliatur: miseret enim nos ejus, quæ miseranda fuit a noverca passa.

NEP. Id quidem, Amphitrite, fas non est; neque porro decorum istic alicubi jacere eam sub arena: sed, quod dixi, in Troade aut Chersoneso mox sepulturæ mandabitur. Id autem solatium erit ipsi non mediocre, quod post paullo eadem et Ino patietur, præcepsque cadet ab Athamante lu-

τοῦ Κιθαριῶνος, καθ' ὅπερ καθήκει ἐς τὴν θάλατταν, ἔχουσα καὶ τὸν υἱὸν ἐπὶ τῆς ἀγκάλῃς. Ἀλλὰ κάκεινὴν σῶσαι δεήσει χαρισαμένους τῷ Διονύσῳ· τροφὸς γὰρ αὐτοῦ καὶ τιτθὴ ἡ Ἴνω.

ΑΜΦ. Οὐκ ἐγρῆν οὕτω πονηρὰν οὔσαν.

ΠΟΣ. Ἀλλὰ τῷ Διονύσῳ ἀχαριστεῖν, ὧ Ἀμφιτρίτη, οὐκ ἄξιον.

ΝΗΡ. Αὕτη δὲ ἄρα τί παθοῦσα κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ κριοῦ; ὁ ἀδελφὸς δὲ ὁ Φρίξος ἀσφαλῶς ὀχεῖται;

ΠΟΣ. Εἰκότως· νεανίας γὰρ καὶ δυνατὸς ἀντέχειν πρὸς τὴν φορὴν, ἥ δὲ ὑπ' ἀηθείας ἐπιβᾶσα ὀχήματος παραδόξου καὶ ἀπίδουσα ἐς βάθος ἀχανές, ἐκπλαγεῖσα καὶ τῷ θάλλει ἅμα συσχεθεῖσα καὶ ἰλιγγιάσασα πρὸς τὸ σφοδρὸν τῆς πτήσεως ἀκρατῆς ἐγένετο τῶν κεράτων τοῦ κριοῦ, ὧν τέως ἐπέληπτο, καὶ κατέπεσεν ἐς τὸ πέλαγος.

ΝΗΡ. Οὐκ οὐκ ἐγρῆν τὴν μητέρα τὴν Νεφέλην βοήσῃσι πιπτούσῃ;

ΠΟΣ. Ἐγρῆν· ἀλλ' ἡ Μοῖρα πολλῷ τῆς Νεφέλης δυνατωτέρα.

10.

ΙΡΙΔΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΙΡΙΣ. Τὴν νῆσον τὴν πλανωμένην, ὧ Ποσειδὼν, ἣν ἀποσπασθεῖσαν τῆς Σικελίας ὑφαλον ἐτι νήγεσθαι συμβέβηκε, ταύτην, ὣς ὅσον ὁ Ζεὺς, στῆσον ἤδη καὶ ἀνάρῃνον καὶ ποίησον ἤδη δῆλον ἐν τῷ Αἰγαίῳ μέσῳ βεβαίως μένειν στηρίξας πάνυ ἀσφαλῶς· δεῖται γὰρ τι αὐτῆς.

ΠΟΣ. Πεπραγέται ταῦτα, ὧ Ἴρι. Τίνα δ' ὅμως παρέξει αὐτῇ τὴν χρεῖαν ἀναφανείσα καὶ μηκέτι πλέουσα;

ΙΡΙΣ. Τὴν Αἰτῶν ἐπ' αὐτῆς δεῖ ἀποκοῦσθαι· ἤδη γὰρ πονηροὺς ὑπὸ τῶν ὠδίνων ἔχει.

ΠΟΣ. Τί οὖν; οὐκ ἱκανὸς ὁ οὐρανὸς ἐντεκεῖν; εἰ δὲ μὴ οὗτος, ἀλλ' ἡ γῆ πᾶσα οὐκ ἂν δύναίτο ὑποδέξασθαι τὰς γονὰς αὐτῆς;

ΙΡΙΣ. Οὐκ, ὧ Ποσειδὼν· ἡ Ἥρα γὰρ ὀρυμνίσκει καὶ ἐκείνη τὴν γῆν, μὴ παρασχεῖν τῇ Αἰτῶν τῶν ὠδίνων ὑποδοχὴν. Ἡ τοίνυν νῆσος αὕτη ἀνώμοτος ἐστίν· ἀρνήτης γὰρ ἦν.

2. ΠΟΣ. Σύνημι. Στῆθι, ὧ νῆσε, καὶ ἀνάδουθι αὐθις ἐκ τοῦ βυθοῦ καὶ μηκέτι ὑποφέρου, ἀλλὰ βεβαίως μένε καὶ ὑποδεξαι, ὧ εὐδαίμονεστάτη, τοῦ ἀδελφοῦ τὰ τέκνα δύο, τοὺς καλλίστους τῶν θεῶν· καὶ ὑμεῖς, ὧ Τρίτωνες, διαπορθεύσατε τὴν Αἰτῶν ἐς αὐτήν· καὶ γαλήνᾳ ἅπαντα ἔστω. Τὸν δράκοντα δὲ, ὃς νῦν ἐξοιστρῆι αὐτὴν φοβῶν, τὰ νεογνὰ ἐπειδὴν τελεθῇ, αὐτίκα μέττεισιν καὶ τιμωρήσει τῇ μητρὶ. Σὺ δὲ ἀπ' ἐγγελλεῖ τῷ Διὶ πάντα εἶναι εὐτρεπῆ· ἔσται γὰρ ἡ Δῆλος ἡκέτω ἡ Αἰτῶν ἡδὲ καὶ τιμωρήσει.

gata in pelagus ex summo Cithærone, qua parte protenditur ad mare, gerens præterea filium in ulnis. Sed illam quoque servare nos oportebit gratificantes Baccho; nam nutrix præbuit illi mammas Ino.

2. AMPH. Haud oportebat tam malam.

NEP. Sed Baccho gratiam illam negare, Amphitrite, non est æquum.

NER. Helle vero qui factum est ut deciderit ab ariete, quum frater ejus Phrixus absque periculo vehatur?

NEP. Et merito quidem: nam juvenis est, ac potest sustinere se adversus motus celeritatem: illa autem præ insolentia, quum inscendisset vehiculum prorsus inusitatum, et prospectasset in profundum immense palens, obstupefacta, æstuque simul aeris correpta et vertigine ex violentia volatus, e manibus amisit arietis cornua, quæ hactenus prehensa tenuerat, et defluxit in mare.

NER. Non oportebat matrem Nephelen auxilium ferre cadenti?

NEP. Oportebat: sed fatum multo Nephelæ potentius.

10.

IRIDIS ET NEPTUNI.

1. IR. Insula ista errans, Neptune, quæ avulsa a Sicilia, fluctu tecta adhuc natat: eam, ait Jupiter, e vestigio constitue, inque lucem profer, et fac jam ut conspicua in Ægæo medio stabilisque maneat, firmata immotis radicibus: usus enim ejus erit.

NEP. Jamjam factum erit, Iri. Verumtamen quem præbebit ipsi usum in lucemeducta neque amplius innatans?

IR. Latonam in ea insula oportet partum deponere: jam enim male a doloribus habet.

NEP. Quid ergo? non idoneum est cælum, in quo pariat? hoc si minus, at universa saltem terra nonne excipere possit Latonæ partus?

IR. Minime, Neptune: nam Juno jurejurando gravi obstrinxit terram, ne præberet Latonæ commodam pariendi sedem; jam istæc insula jurata non est, quippe nondum conspicua.

2. NEP. Rem teneo. Consiste, insula, atque emerge rursus ex profundo, nec porro sub undis ferare; sed fixa mane, ac suscipe, fortunatissima, fratris liberos binos, pulcherrimos deorum. Vos, Tritones, transvehite Latonam eo; cunctaque stent tranquilla. Draconem vero, qui nunc velut æstro exagit illam territans, infantes, statim atque nati fuerint, ulciscuntur, ac pœnas expetent pro matre. Tu renuncia Jovi, omnia esse parata: constitit Delus; veniat Latona et pariat.

11.

ΞΑΝΘΟΥ ΚΑΙ ΘΑΛΑΤΤΗΣ.

ΞΑΝΘ. Δέξαι με, ὦ θάλαττα, δεινὰ πεπονθότα καὶ κατὰσβεσόν μου τὰ τραύματα.

ΘΑΛ. Τί τοῦτο, ὦ Ξάνθε; τίς σε κατέκαυσεν;

ΞΑΝΘ. Ὁ Ἡραϊστος. Ἀλλ' ἀπὸ νηράκιμαι ὁλος δ' ἀκαχοδαίμων καὶ ζέω.

ΘΑΛ. Διὰ τί δαί σοι καὶ ἐνέβαλε τὸ πῦρ;

ΞΑΝΘ. Διὰ τὸν ταύτης υἱὸν τῆς Θέτιδος· ἐπεὶ γὰρ ρονεύοντα τοὺς Φρύγας ἱκετεύσας οὐκ ἔπαυσα τῆς ὀργῆς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν νεκρῶν ἐνέφραττέ μοι τὸν βρῦν, ἐλέγξας τοὺς ἀθλίους ἐπὶ τὸν ἐπικλῦσαι ἐθέλων, ὥς φεθθεὶς ἀπόσχοιτο τῶν ἀνδρῶν.

2. Ἐνταῦθα δ' Ἡραϊστος — ἔτυχε γὰρ πλησίον που ὦν — πᾶν ὅσον, οἶμαι, πῦρ εἶχε καὶ ὅσον ἐν τῇ Αἴτῃ καὶ εἰ ποθὶ ἄλλοθι, φέρων ἐπὶ τὸν ἕλκεαι, καὶ ἔκαυσε μὲν τὰς πετελέας καὶ μυρίκας, ὥπτῃσε δὲ καὶ τοὺς ἀκαχοδαίμονας ἰχθύς καὶ τὰς ἐγγεῖλαις, αὐτὸν δὲ ἐμὲ ὑπερκοιλάσαι ποιήσας μικροῦ δεῖν ὄλον ξηρὸν εἰργασταί. Ὅρξῃ γούν, ὅπως διακέμαι ὑπὸ τῶν ἐγκαυμάτων.

ΘΑΛ. Θολερὸς, ὦ Ξάνθε, καὶ θερμὸς, ὥς εἰκός, τὸ αἶμα μὲν ἀπὸ τῶν νεκρῶν, ἡ θερμὴ δὲ, ὥς φῆς, ἀπὸ τοῦ πυρός· καὶ εἰκότως, ὦ Ξάνθε, ὅς ἐπὶ τὸν ἐμὸν υἱὸν ὄνδρον ὄντας οὐκ αἰδέσθεις ὅτι Νηρηίδος υἱὸς ᾖ.

ΞΑΝΘ. Οὐκ ἔδει οὖν ἐλεῆσαι γείτονας ὄντας τοὺς Φρύγας;

ΘΑΛ. Τὸν Ἡραϊστον δὲ οὐκ ἔδει ἐλεῆσαι Θέτιδος υἱὸν ὄντα τὸν Ἀχιλλεῖα;

12.

ΔΩΡΙΔΟΣ ΚΑΙ ΘΕΤΙΔΟΣ.

1. **ΔΩΡ.** Τί δακρυεῖς, ὦ Θέτι;

ΘΕΤ. Καλλίστην, ὦ Δωρί, κόρην εἶδον ἐς κιβωτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐμβληθεῖσαν, αὐτὴν τε καὶ βρέφος αὐτῆς ἀρτιγέννητον· ἐκέλευσε δὲ ὁ πατὴρ τοὺς ναύτας ἀναλαβόντας τὸ κιβώτιον, ἐπειδὴν πολλὸ ἀπὸ τῆς γῆς ἀποσπάσωσιν, ἀρεῖναι ἐς τὴν θάλατταν, ὥς ἀπόλοιτο ἡ ἀθλία, καὶ αὕτη καὶ τὸ βρέφος.

ΔΩΡ. Τίνος δὲ ἐνεκα, ὦ ἀδελφῇ; εἰπέ, εἴ τι ξμαθες ἀκριβῶς ἄπαντα.

ΘΕΤ. Ὁ Ἀχρῖσιος ὁ πατὴρ αὐτῆς καλλίστην οὖσαν ἐπαρθένευεν ἐς χαλκοῦν τινα θάλαμον ἐμβαλὼν· εἴτα, εἰ μὲν ἀληθὲς οὐκ ἔγω εἰπεῖν, φασὶ δ' οὖν τὸν Δία χρυσὸν γενόμενον ρυθῆναι διὰ τοῦ ὀρόφου ἐπ' αὐτὴν, δεξαμένην δ' ἐκείνην ἐς τὸν κόλπον καταρρέοντα τὸν θεὸν ἐγκύμονα γενέσθαι. Τοῦτο αἰσθόμενος ὁ πατὴρ, ἀγρίως τις καὶ ζηλότυπος γέρων, ἡγανάκτῃσε καὶ ὑπὸ τίνος μεμοιχέσθαι οἰσθείας αὐτὴν ἐμβαλλεῖ ἐς τὴν κιβωτὸν ἀρτιτεκοῦσαν.

LUCIANUS. I.

11.

XANTHI ET MARIS.

1. **XAN.** Recipe me, Mare, gravia passum; restingue mea vulnera.

MAR. Quid hoc est rei, Xanthe? quis te exussit?

XAN. Vulcanus. Imo torrefactus sum totus ego miser, et ferveo.

MAR. Quam vero ob causam tibi injecit ignem?

XAN. Ob filium Thetidis hujus: quum enim occidentem Phrygas supplex adirem, atque ille tanien iram non remitteret, quin etiam cadaveribus obstrueret mihi flumen, miseratus infelices irruī tanquam undis eum mersurus, quo territus abstineret se a virorum corde.

2. Ibi tum Vulcanus (forte enim propius aderat) quantum, credo, habebat ignis, et quodcumque in Ætna, et sicubi uspiam, collecto, impetum in me fecit, incenditque ulmos ac myricas; tum assavit etiam infelicissimos pisces et anguillas: ipsum vero me quum efferverefecisset, parum abest quin totum aridum reddiderit. Vides certe, quomodo sim affectus ab istis incendii notis.

MAR. Turbidus, o Xanthe, atque æstuans, ut par erat: sanguis a cadaveribus; æstus, ut ais, ab igne. Neque id immerito, Xanthe, qui in meum nepotem irrueris, non veritus nec cogitans Nereidis esse filium.

XAN. Non decebat ergo misericordia tangi vicinorum meorum Phrygum?

MAR. Vulcanum vero non decebat misericordia tangi Achillis, qui Thetidis esset filius?

12.

DORIDIS ET THETIDIS.

1. **DOR.** Quid lacrimare, Theti?

THET. Formosissimam, Dori, vidi puellam in cistam a patre conjectam, tum ipsam, tum infantem ejus modo natum: jussit autem pater nautas sublatam arcam, ubi longe a terra processerint, demittere in mare, ut intreat misera, et ipsa et infans.

DOR. Quam ob causam, soror? dic, si forte accurate didicisti omnia?

THET. Acrisius pater ejus forma præstantem servabat virginem, in æreum quandam thalamum inclusam. Tum porro quid revera sit factum, si dicere non habeo, aiunt tamen Jovem in aurum mutatum fluxisse per tectum ad eam; quæ, recepto in sinum defluente deo, gravida sit facta. Hoc quum sensisset pater, ferus aliquis et æmulatione fervidus senex, ægerrime tulit; et ab aliquo adulteratam suspicatus immittit in arcam partu modo edito.

2. ΔΩΡ. Ἡ δὲ τί ἐπραττεν, ὦ Θέτι, ὁπότε καθίετο;

ΘΕΤ. Ὑπὲρ αὐτῆς μὲν ἐσίγα, ὦ Δωρί, καὶ ἔφερε τὴν κατὰ δίκην, τὸ βρέφος δὲ παρηγείτο μὴ ἀποθανεῖν δακρύουσα καὶ τῷ πάππῳ δεικνύουσα αὐτὸ, κάλλιστον ὄν· τὸ δὲ ὑπ' ἀγνοίας τῶν κακῶν ὑπεμειδία πρὸς τὴν θάλατταν. Ὑποκίμπλαμαι αὖθις τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρύων μνημονεύουσα αὐτῶν.

ΔΩΡ. Κἀμὲ δακρῦσαι ἐποίησας. Ἄλλ' ἤδη τε-
θνήσκουσιν;

ΘΕΤ. Οὐδαμῶς· νήχεται γὰρ ἔτι ἡ κιβωτὸς ἀμφὶ τὴν Σεριφον ζῶντας αὐτοὺς φυλάττουσα.

ΔΩΡ. Τί οὖν οὐχὶ σώζομεν αὐτὴν τοῖς ἄλιεῦσι τούτοις ἐμβολῶσαι ἐς τὰ δίκτυα τοῖς Σεριφίοις; οἱ δὲ ἀνασπάσαντες σώσουσι ὅλην ὅτι.

ΘΕΤ. Εὖ λέγεις, οὕτω ποιῶμεν· μὴ γὰρ ἀπολέσθω μήτε αὐτὴ μήτε τὸ παιδίον οὕτως ὃν καλόν.

13.

ΕΝΙΠΕΩΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΕΝΙΠ. Οὐ καλὰ ταῦτα, ὦ Ποσειδὼν· εἰρήσεται γὰρ τάληθές· ὑπελθὼν μου· τὴν ἐρωμένην εἰκασθεὶς ἐμοὶ διεκόρουσας τὴν παῖδα· ἡ δὲ ᾤετο ὑπ' ἐμοῦ ταῦτα πεπονθέναι καὶ διὰ τοῦτο παρείχεν ἑαυτήν.

ΠΟΣ. Σὺ γάρ, ὦ Ἐνιπεῦ, ὑπεροπτικὸς ᾔσθα καὶ βραδύς, ὅς κ' ὀφθαλμοῖς οὕτω καλῆς φοιτήσεως δαήμεναι παρὰ σέ, ἀπολλυμένης ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ὑπερεώρας καὶ ἔχαιρες λυπῶν αὐτήν, ἡ δὲ περὶ τὰς ὀφθάλμους αἰσθάνουσα καὶ ἐμπαθούσα καὶ λουομένη ἐνόησε πύχετό σοι ἐντυχεῖν, σὺ δὲ ἐβύρυστο πρὸς αὐτήν.

2. ΕΝΙΠ. Τί οὖν; διὰ τοῦτο ἐγρῆν σε προαρπάσαι τὸν ἔρωτα καὶ καθυποκρίνασθαι Ἐνιπέα ἀντὶ Ποσειδῶνος· εἶναι καὶ κατασοφίσασθαι τὴν Τυρὼ ἀφελῆ κόρην οὖσαν;

ΠΟΣ. Ὅψέ ζηλοτυπεῖς, ὦ Ἐνιπεῦ, ὑπερόπτης πρότερον ὢν· ἡ Τυρὼ δὲ οὐδὲν δεινὸν πέπονθεν οἰομένη ὑπὸ σοῦ διακεκοῦσθαι.

ΕΝΙΠ. Οὐ μὲν οὖν ἐφησθα γὰρ ἀπίων ὅτι Ποσειδῶν ᾔσθα, ὅς καὶ μάλιστα ἐλύπησεν αὐτήν· καὶ ἐγὼ τοῦτο ἡδίκημαι, ὅτι τὰ ἐμὰ σὺ ὑψοῖς τότε καὶ περιστήσας πορφύρεόν τι κῆμα, ἔπερ ὑμᾶς συνέκρυπτεν ἄμα, συνῆσθα τῇ παιδίᾳ ἀντ' ἐμοῦ.

ΠΟΣ. Ναί· σὺ γὰρ οὐκ ἤθελες, ὦ Ἐνιπεῦ.

14.

ΤΡΙΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΝΗΡΗΙΔΩΝ.

1. ΤΡΙΤ. Τὸ κῆτος ὑμῶν, ὦ Νηρηίδες, ὃ ἐπὶ τὴν τοῦ Κηφέως θυγατέρα τὴν Ἀνδρομέδαν ἐπέμψατε, οὔτε τὴν παῖδα ἡδίκησεν, ὥς οἴεσθε, καὶ αὐτὸ ἤδη τέθνηκεν.

2. DOR. Illa vero quid faciebat, Theti, quando demittebatur?

THET. Pro se quidem tacebat, Dori, æquo animo ferens sententiam : at infantem deprecabatur, ne interiret, multis cum lacrimis avo ostendens illum pulcherrima specie : is autem ignarus malorum etiam arridebat ad mare. Complentur mihi iterum oculi lacrimis ista repenti.

DOR. Et me ad lacrimas provocasti. Verum num mortui jam sunt?

THET. Nondum : natat enim hactenus arca circa Seriphum, vivosque eos custodit.

DOR. Quid itaque non servamus eam, et piscatoribus injicimus in retia Scriphiis istis? hi nimirum extractam servabunt.

THET. Recte mones : ita faciamus : ne enim intereat nec ipsa, nec infans tam formosus.

13.

ΕΝΙΠΕΙ ΕΤ ΝΕΠΤΥΝΙ.

1. ENIP. Non bella sunt ista, Neptune : dicitur enim veritas. Per fraudem obrepens amicæ meæ, meam formam mentitus, vitiasti puellam : at illa putabat a me hæc se fuisse passam ; ideoque præbebat sese.

NEP. Etenim, Enipeu, fastosus eras et tardus, qui puellam tam pulchram ventitantem quotidie ad te, pereuntem amore despiceres, atque etiam lactareris ægre ei faciendo. Illa interim ad ripas tuas mœsta oberrabat, atque ingressa imo et se lavans aliquando, optabat te potiri : tu vero fastidiosum te gerebas erga illam.

2. ENIP. Quid ergo? propterea oportebat te præripere meum amorem, et simulare Enipei personam pro Neptuno, doloque circumvenire Tyro, simplicem puellam?

NEP. Sero nunc æmulatione tangeris, Enipeu, qui prius superbe sprevisi : nihil autem Tyro mali contigit, quum putabat virginitalatem suam a te immuni.

ENIP. Haud ita sane : dixisti enim, quum abires, te Neptunum esse, quod et maximum in modum illam pupugit : ea quoque in me injuria redundavit, quod tu vicem meam gaudia tunc ferres ; et circumjecto purpureo fluctu, qui vos contegebat una, rem haberes cum puella pro me.

NEP. Quippe tu nolebas, Enipeu.

14.

ΤΡΙΤΟΝΙΣ ΕΤ ΝΗΡΕΙΔΟΥ.

1. TRIT. Cetus ille vester, Nereides, quem in Cephei filiam Andromedam immisistis, nec puellam læsit, ut arbitramini, et ipse jam interiit.

NHP. Ὑπὸ τίνος, ὦ Τρίτων; ἢ ὁ Κηφεὺς καθάπερ δέλεαρ προθείς τὴν κόρην ἀπέκτεινεν ἐπιὼν, λοχῆσας μετὰ πολλῆς δυνάμεως;

TRIT. Οὐκ, ἀλλ' ἴστε, οἶμαι, ὦ Ἰφιάνασσα, τὸν Περσεά, τὸ τῆς Δανάης παιδίον, ὃ μετὰ τῆς μητρὸς ἐν τῇ κιβωτῇ ἐμβληθὲν ἐς τὴν θάλατταν ὑπὸ τοῦ μητροκátorος ἐσώσατε οὐκείρασαι αὐτούς.

IPH. Οἶδα ὃν λέγεις· εἰκὸς δὲ ἤδη νεανίαν εἶναι καὶ μᾶλα γενναῖόν τε καὶ καλὸν ἰδεῖν.

TRIT. Οὗτος ἀπέκτεινε τὸ κῆτος.

IPH. Διὰ τί, ὦ Τρίτων; οὐ γὰρ δὴ σῶστρα ἡμῖν τοιαῦτα ἐκτίνειν αὐτὸν ἐχρῆν.

2. TRIT. Ἐγὼ ὑμῖν φράσω τὸ πᾶν ὡς ἐγένετο· ἐστὰ μὲν οὗτος ἐπὶ τὰς Γοργόνας ἄθλόν τινα τοῦτον τῷ βασιλεῖ ἐπιτελῶν, ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ἐς τὴν Λιβύην —

IPH. Πῶς, ὦ Τρίτων; μόνος; ἢ καὶ ἄλλους συμμάχους ἤγεν; ἄλλως γὰρ δύσπορος ἡ ὁδός.

TRIT. Διὰ τοῦ αἵρος ὑπόπτερον γὰρ αὐτὸν ἡ Ἀθηνᾶ ἔθηκεν. Ἐπεὶ δ' οὖν ἤκεν ὅπου διητῶντο, αἱ μὲν ἐκάθευδον, οἶμαι, ὃ δὲ ἀποτεμὼν τῆς Μεδούσης τὴν κεφαλὴν ὥρχει ἀποπτάμενος.

IPH. Πῶς ἰδῶν; ἀθέατοι γάρ εἰσιν· ἢ ὅς ἂν ἴδῃ, οὐκ ἂν τι ἄλλο μετὰ ταύτας ἴδοι.

TRIT. Ἡ Ἀθηνᾶ τὴν ἀσπίδα προβαίνουσα — τοιαῦτα γὰρ ἤκουσα διηγούμενου αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἀνδρομέδαν καὶ πρὸς τὸν Κηφέα ὑστερον — ἡ Ἀθηνᾶ δὲ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος ἀποστιλβούσης ὥσπερ ἐπὶ κατόπτρου παρέσχεν αὐτῷ ἰδεῖν τὴν εἰκόνα τῆς Μεδούσης· εἶτα λαβόμενος τῇ λαίᾳ τῆς κόμης, ἐνορῶν δ' ἐς τὴν εἰκόνα, τῇ δεξιᾷ τὴν ἄρπην ἔχων, ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ πρὶν ἀνεγρίσθαι τὰς ἀδελφὰς ἀνέπτατο.

3. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν παράλιον ταύτην Αἰθιοπίαν ἐγένετο, ἥδη πρόσγειος πετόμενος, ὃρᾷ τὴν Ἀνδρομέδαν προκαμμένην ἐπὶ τινος πέτρας προβλήτος προσπεπαταλευμένην, καλλίστην, ὥ θεοί, καθειμένην τὰς κόμης, ἡμέγυμον πολλὴ ἐνερθεν τῶν μαστῶν καὶ τὸ μὲν πρῶτον οὐκείρας τὴν τύχην αὐτῆς ἀνηρώτα τὴν αἰτίαν τῆς καταδίκης, κατὰ μικρὸν δὲ ἄλοος ἔρωτι — ἐχρῆν γὰρ σεσῶσθαι τὴν παῖδα — βοηθεῖν διέγνω· κῆπειδ' ὃ τὸ κῆτος ἐπῆει μᾶλα φοβερόν ὡς καταπιόμενον τὴν Ἀνδρομέδαν, ὑπεραιωρηθεὶς ὁ νεανίσκος πρόκωπον ἔχων τὴν ἄρπην τῇ μὲν καθικνεῖται, τῇ δὲ προδεικνύς τὴν Γοργόνα λίθον ἔποιε αὐτὸ, τὸ δὲ τέθηκεν ἑμῷ καὶ πέπηνεν αὐτοῦ τὰ πολλὰ, ὅσα εἶδε τὴν Μεδούσαν· ὃ δὲ λύσας τὰ δεσμὰ τῆς παρθένου, ὑποσχὼν τὴν χεῖρα ὑπεδέξατο ἀκροποδῇ κατιούσαν ἐκ τῆς πέτρας ὀλισθηρὰς οὐσης, καὶ νῦν γαμεῖ ἐν τοῦ Κηφεύος καὶ ἀπάξει αὐτὴν ἐς Ἄργος, ὥστε ἀντὶ θανάτου γάμον οὐ τὸν τυχόντα εἴβρετο.

4. IPH. Ἐγὼ μὲν οὐ πάνυ τῷ γεγονότι ἄχθομαι· τί γὰρ ἢ παῖς ἡδῖκει ἡμᾶς, εἰ τι ἡ μήτηρ ἐμεγαλυχεῖτο καὶ ἡζίου καλλίων εἶναι;

ΔΩΡ. Ὅτι οὕτως ἂν ἡλγήσεν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ μήτηρ γε οὕσα.

NER. A quo, Triton? an Cepheus, tanquam esca propo-sita virgine, interemit adortus inque insidiis locatus cum multa manu?

TRIT. Non : at novistis, opinor, Iphianassa, Perseum Danaes filium, quem cum matre in cista projectum in mare ab avo materno servastis eorum misertæ.

IPH. Novi, quem dicas : credibile est eum jam juvenem esse, ac valde strenuum pulchrumque aspectu.

TRIT. Hic interfecit cetum.

IPH. Quam ob causam, Triton? haud enim sane salutis præmia nobis talia exsolvere ipsum decebat.

2. TRIT. Ego vobis indicabo rem omnem, ut facta est. Iter hic ingressus est adversus Gorgonas, certamen istud regi peracturus : postquam autem pervenit in Libyam —

IPH. Quomodo, Triton, solus? an et alios secum socios duxit? ceteroquin enim difficilis est via.

TRIT. Per aerem; nam alis eum Minerva instruxit. Postquam ergo venit ubi debebant, illæ dormiebant, ut puto; hic autem, abscisso Medusæ capite, volando aufugit.

IPH. Quo tandem pacto conspiciens? non possunt enim aspicere; aut quicumque vidit, nihil aliud amplius postea videt.

TRIT. Minerva clypeum prætendens (nam talia enarrantem eum audiui Andromedæ et Cepheo postmodum), Minerva, inquam, in clypeo resplendente, velut in speculo, exhibuit ipsi videndam imaginem Medusæ : tum Perseus, correpta læva manu coma, inspectans in imaginem, dextraque harpen tenens, desecuit ejus caput, et antequam expellerent sorores, evolavit.

3. Ubi vero ad hanc mari prætensam Æthiopiam accessit, jam prope terram volans Andromedam conspiciatur expositam in petra quadam prominente, clavis affixam, pulcherrimam, dii! demissis capillis, seminudam multum infra mammas : ille primum, miseratus fortunam ejus, sciscitabatur causam supplicii; tum sensim amore captus (oportebat enim servari puellam), opem ferre constituit. Ubi vero cetus irruerat valde terribilis, quasi devoraturus Andromedam, superne pendens juvenis, capuloque promptam habens harpen, hac manu ictus demittit, illa, Gorgone monstrata, in lapidem vertebat cetum : qui inde interiit, et obriguerunt ejus pleraque partes, quæ quidem viderant Medusam. Perseus autem, solutis vinculis virginis, porrecta manu sustentavit suspensio pede degredientem ex rupe lubrica; et nunc nuptias celebrat in Cephei aedibus, abducetque illam Argos : adeo ut pro morte Andromeda connubium non vulgare invenerit.

4. IPH. Equidem non admodum, quod factum est, graviter fero : nam quid puella nocebat nobis, si quid mater superbius aliquando loquebatur, viderique volebat forma nos anteire?

DOR. Imo sic doluisset ob filiam amissam, quippe mater.

ΙΦ. Μηκέτι μεμνώμεθα, ὦ Δωρι, ἐκείνων, εἴ τι βάρβαρος γυνὴ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν ἐλάλησεν· ἱκανὴν γὰρ ἡμῖν τιμωρίαν ἔδωκε φοβηθεῖσα ἐπὶ τῇ παιδί. Χαίρωμεν οὖν τῷ γάμῳ.

15.

ΖΕΦΥΡΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΟΥ.

1. ΖΕΦ. Οὐ πώποτε πομπὴν ἐγὼ μεγαλοπρεπεστέραν εἶδον ἐν τῇ θαλάττῃ, ἀφ' οὗ γέ εἰμι καὶ πνέω. Σὺ δὲ οὐκ εἶδες, ὦ Νότε;

ΝΟΤ. Τίνα ταύτην λέγεις, ὦ Ζέφυρε, τὴν πομπήν; ἢ τίνες οἱ πέμποντες ἦσαν;

ΖΕΦ. Ἡδίστου θεάματος ἀπελείφθης, οἷον οὐκ ἂν ἄλλο ἴδοις ἔτι.

ΝΟΤ. Περὶ τὴν ἐρυθρὰν γὰρ θάλατταν εἰργαζόμενην, ἐπέπνευσα δὲ καὶ μέρος τῆς Ἰνδικῆς, ὅσα παράλια τῆς χώρας· οὐδὲν οὖν οἶδα ὧν λέγεις.

ΖΕΦ. Ἀλλὰ τὸν Σιδώνιον Ἀγνώρα οἶδας;

ΝΟΤ. Ναί· τὸν τῆς Εὐρώπης πατέρα. Τί μήν;

ΖΕΦ. Περὶ αὐτῆς ἐκείνης διηγήσομαι σοι.

ΝΟΤ. Μῶν οὐκ ὁ Ζεὺς ἐραστὴς τῆς παιδὸς ἐκ πολλοῦ; τοῦτο γὰρ καὶ πάλαι ἠπιστάμην.

ΖΕΦ. Οὐκοῦν τὸν μὲν ἔρωτα οἶσθα, τὰ μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη ἀκουσον.

2. Ἡ μὲν Εὐρώπη κατεληλύθει ἐπὶ τὴν ἥονα παίζουσα τὰς ἡλικιωπίδας παραλαβοῦσα, ὁ Ζεὺς δὲ ταύρω εἰκάσας ἑαυτὸν συνέπαιζεν αὐταῖς κάλλιστος φαινόμενος· λευκὸς τε γὰρ ἦν ἀκριδῶς καὶ τὰ κέρατα εὐκαμπῆς καὶ τὸ βλέμμα ἡμερός· ἐσκίρτα οὖν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς ἥονος καὶ ἐμυκάτο ἡδίστον, ὥστε τὴν Εὐρώπην τολμῆσαι καὶ ἀναβῆναι αὐτόν. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, δρομαῖος μὲν ὁ Ζεὺς ὄρμησεν ἐπὶ τὴν θάλατταν φέρων αὐτὴν καὶ ἐνήχeto ἐμπεσῶν, ἡ δὲ πᾶν ἐκπλαγῆς τῷ πράγματι τῇ λαίᾳ μὲν εἶχετο τοῦ κέρατος, ὥς μὴ ἀπολισθάνοι, τῇ ἑτέρᾳ δὲ ἡνεμωμένον τὸν πέπλον ζυνεῖχεν.

3. ΝΟΤ. Ἡδὴ τοῦτο θεάμα εἶδες, ὦ Ζέφυρε, καὶ ἐρωτικὸν, νηχόμενον τὸν Δία φέροντα τὴν ἀγαπωμένην.

ΖΕΦ. Καὶ μὴν τὰ μετὰ ταῦτα ἡδῶν παρὰ πολὺ, ὦ Νότε· ἡ τε γὰρ θάλαττα εὐθὺς ἀκύμων ἐγένετο καὶ τὴν γαλήνην ἐπισπασαμένην λείαν παρείχεν ἑαυτὴν, ἡμεῖς δὲ πάντες ἡσυχίαν ἀγοντες οὐδὲν ἄλλο ἢ θεαταί· μόνον τῶν γιγνομένων παρηκολουθοῦμεν, ἔρωτες δὲ παραπετόμενοι μικρὸν ἐκ τῆς θαλάττης, ὥς ἐνίοτε ἄχροι τοῖς ποσὶν ἐπιπνύειν τοῦ ὕδατος, ἡμμένας τὰς ὀφθᾶς φέροντες ἥδον ἅμα τὸν ὑμέναιον, αἱ Νηρηίδες δὲ ἀναδύσαι παρίππευον ἐπὶ τῶν δελφίνων ἐπικροτοῦσαι ἡμίγυμοι αἱ πολλαί, τό τε τῶν Τριτώνων γένος καὶ εἴ τι ἄλλο μὴ φοβερὸν ἰδεῖν τῶν θαλαττίων ἅπαντα περιεγύρευσεν τὴν παῖδα· ὁ μὲν γὰρ Ποσειδῶν ἐπιβεβηκὼς ἄρματος, παροχουμένην τὴν Ἀμφιτρίτην ἔχων

IPH. Ne ultra meminerimus, o Dori, istorum, si quid barbara mulier supra sortem suam effutierit: satis enim nobis pœnarum dedit filiae periculo consternata. Latemur ergo nuptiis.

15.

ZEPHYRI ET NOTI.

1. ZEPH. Nunquam equidem pompam magnificentiorem vidi in mari, ex quo sum et flo: tu autem nonne vidisti, Note?

NOT. Quam tu istam dicis, Zephyre, pompam? aut quanam erant, qui ducerent?

ZEPH. Jucundissimo spectaculo carnisti, quale nullum videas in posterum.

NOT. Scilicet ad Rubrum mare operam navabam: imo etiam slando percurri partem Indiae, quanta mari contingitur ejus regionis: nihil ergo eorum novi, quæ dicis.

ZEPH. At tu Sidonium Agenorem nosti?

NOT. Sane; Europæ patrem: quid tum postea?

ZEPH. De illa ipsa narrabo tibi.

NOT. Num hoc, Jovem esse amatorem jamdudum puellæ? istuc equidem olim compertum habebam.

ZEPH. Igitur amorem nosti: quæ vero sunt consecuta, jam nunc audi.

2. Europa descenderat ad litus ludibunda, æqualibus assumtis comitibus: ibi Jupiter, tauro quum se assimilasset, una ludebat pulcherrimusque videbatur: etenim albus erat perfecte, cornibusque scite intortis, et vultu placido: subsullabat ergo et ipse in litore, mugiebatque suavissime, sic ut Europa auderet etiam inscendere taurum. Quod ubi factum est, tum cursu citatissimo Jupiter ad mare festinavit ferens illam; jamque natabat illapsus. Europa vero mirifice percussa eo negotio læva apprehenderat cornu, ne deflueret; altera vento agitatam peplum continebat.

3. NOT. Jucundum illud spectaculum, Zephyre, vidisti, et amatorium, nantem Jovem, portantemque dilectam.

ZEPH. Imo quæ postea consequuntur jucundiora multo, Note: nam pelagus statim fluctibus vacavit, flustroque ad se attracto leve sedatumque se præbuit: nos autem omnes quietem agentes, nihil aliud quam spectatores solum eorum, quæ fiebant, assectabamur. Amores porro juxta volantes paululum supra mare, sic ut nonnunquam summis pedibus delibarent aquam, accensas faces ferentes caneant simul hymenæum: Nereides vero emersæ adequitabant in delphinis applaudentes, seminudæ pleræque: tum etiam Tritonum genus, et si quod aliud non terrificum visu marinorum, cuncta choreas ducebant circa puellam. Neptunus quidem conscenso curru, assidentem lateri Amphitriten habens

προῆγε γεγηθὼς ὁδοποιῶν νηχομένῳ τῷ ἀδελφῷ ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν Ἀφροδίτῃν δύο Τρίτωνες ἔφερον ἐπὶ κόγχης κατακειμένην, ἄνθη παντοῖα ἐπιπάττουσαν τῇ νύμφῃ.

4. Ταῦτα ἐκ Φοινίκης ἄχρι τῆς Κρήτης ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ἐπέβη τῇ νήσῳ, ὁ μὲν ταῦρος οὐκέτι ἐφαίνετο, ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς ὁ Ζεὺς ἀπῆγε τὴν Εὐρώπην ἐς τὸ Δικταῖον ἄντρον ἐρυθριῶσαν καὶ κάτω ὀρώσαν· ἠπίστατο γὰρ ἤδη ἐφ' ὅτῳ ἀγοίτο. Ἡμεῖς δὲ ἐμπεσόντες ἄλλο ἄλλος τοῦ πελάγους μέρος διεκυμαίνομεν.

NOT. Ὁ μακάρις Ζέφυρος τῆς θέας· ἐγὼ δὲ γρύπας καὶ ἑλέφαντας καὶ μέλανας ἀνθρώπους ἐώρων.

X.

ΝΕΚΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

1.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΔΕΥΚΟΥΣ.

1. ΔΙΟΓ. Ὁ Πολύδευκες, ἐντέλλομαί σοι, ἐπειδὴν τάχιστα ἀνέλθης — σὸν γάρ ἐστιν, οἶμαι, ἀναβιβῶναι αὐρίον — ἣν που ἰδῆς Μένιππον τὸν κύνα — εὐροῖς δ' ἂν αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ κατὰ τὸ Κράνειον ἢ ἐν Λυκείῳ τῶν ἐριζόντων πρὸς ἀλλήλους φιλοσόφων καταγελῶντα — εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν ὅτι σοί, ὦ Μένιππε, κελεύει ὁ Διογένης, εἰ σοι ἱκανῶς τὰ ὑπὲρ γῆς καταγεγέλασται, ἔχειν ἐνθάδε πολλῶν πλείω ἐπιγελασόμενον· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐν ἀμφιβόλῃ σοί ἐτι ὁ γέλοῦς ἦν καὶ πολὺ τὸ « τίς γὰρ ὄλιος οἶδε τὰ μετὰ τὸν βίον; » ἐναυθῖα δὲ οὐ παύσει βεβηκώς γελῶν καθάπερ ἐγὼ νῦν, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὀρεῖς τοὺς πλουσίους καὶ σατράπας καὶ τυράννους οὕτω ταπεινοὺς καὶ ἀσήμεους, ἐκ μόνης οἰμωγῆς διατριγνισκομένους, καὶ ὅτι μαλθακοὶ καὶ ἀγενεῖς εἰσι μεμνημένοι τῶν ἄνω. Ταῦτα λέγε αὐτῷ, καὶ προσέτι ἐμπλησόμενον τὴν πῆραν ἤκειν θέρμων τε πολλῶν καὶ εἰ που εὐροί ἐν τῇ τριόδῳ Ἑκάτης δειπνῶν κείμενον ἢ ὦν ἐκ καθαρσίου ἢ τι τοιοῦτον.

2. ΠΟΛ. Ἄλλ' ἀπαγγελῶ ταῦτα, ὦ Διογένης. Ὅπως δὲ εἰδῶ μάλιστα ὁποῖός τις ἐστὶ τὴν ὄψιν.

ΔΙΟΓ. Γέρον, φαλακρὸς, τριβώνιον ἔχων πολύθυρον, ἅπαντι ἀνέμῳ ἀναπεπταμένον καὶ ταῖς ἐπιπτυχαῖς τῶν ῥακίων ποικίλον, γελᾷ δ' αἰεὶ καὶ τὰ πολλὰ τοὺς ἀλαζόνας τούτους φιλοσόφους ἐπισκώπτει.

ΠΟΛ. Ῥάδιον εὐρεῖν ἀπὸ γε τούτων.

ΔΙΟΓ. Βούλει καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους ἐντελειομαί τι τοὺς φιλοσόφους;

ΠΟΛ. Λέγε· ὡ βαρὺ γὰρ οὐδὲ τοῦτο.

ΔΙΟΓ. Τὸ μὲν ὅλον παύσασθαι αὐτοῖς παρεγγύα ληροῦσι καὶ περὶ τῶν ὄλων ἐρίζουσι καὶ κέρατα φύουσιν

præcedebat bilaris, viamque faciebat natanti fratri. Denique Venerem duo Tritones ferebant in concha decumbentem, flores omnigenos inspergentem sponsæ.

4. Hæc a Phœnicia usque ad Cretam sunt facta. Postquam vero pedem in insula posuit, taurus non amplius exstabat, sed prehensa manu Jupiter abduxit Europam in Dictæum antrum rubore suffusam dejectisque oculis : jam enim haud ignorabat, cujus rei gratia duceretur : tum nos impetu facto alius aliam pelagi partem concitabamus.

NOT. Te beatum, Zephyre, spectaculo : at ego gryphas interea, et elephantos et nigros homines videbam.

X.

MORTUORUM DIALOGI.

1.

DIOGENIS ET POLLUCIS.

1. DIO. O Pollux, mando tibi, simulatque ad supères escenderis (tuum est enim, opinor, in vitam redire cras), sicubi videris Menippum cadem (inveneris autem illum Corinthi ad Craneum, aut in Lyceo altercantes inter se philosophos deridentem), ut dicas ad eum : Te, Menippe, jubet Diogenes, si tibi satis, quæ super terram geruntur, sunt derisa, venire huc multo plura irrisurum : illic etenim in ambiguo tibi risus erat, illudque in ore multum, Quis enim omnino novit quæ post vitam sint consecutura? hic vero non desines bona fide ridere, veluti ego nunc ; et maxime quidem ubi videris divites istos, et satrapas, et tyrannos, tam humiles nulloque insigni distinctos, ex solo ejulatu dignoscendos, eosque esse molles et ignavos, dum recordantur rerum superarum. Ista dic ipsi, atque insuper, ut impleta lupinis multis pera veniat, et si quam repperit in trivio Hecales cœnam jacentem, aut ovum lustrale, aut tale quiddam.

2. POL. At ista renunciabo, Diogenes : modo noverim accurate, qualis sit facie.

DIO. Senex, calvus, pallium habens multifore, omni vento apertum, et applicatis pannorum assummentis varium : ridet autem semper, et plurimum illos mendaces arroganter philosophos illudit.

POL. Facile est eum invenire ab istis quidem indicis.

DIO. Vin' ad ipsos quoque illos mandem quiddam philosophos ?

POL. Dic : neque enim grave mihi fuerit hoc.

DIO. Ergo in summa serio ipsis denuncia, ut desinant nugari, de rebus universis rixari, cornua generare sibi

ἀλλήλοις καὶ κροχοδείλους ποιοῦσι καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπορὰ ἔρωτᾶν διδάσκουσι τὸν νοῦν.

ΠΟΛ. Ἄλλ' ἐμὲ ἀμαθῆ καὶ ἀπαιδευτον εἶναι φήσουσι κατηγοροῦντα τῆς σοφίας αὐτῶν.

ΔΙΟΓ. Σὺ δὲ οἰμώζειν αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ λέγε.

ΠΟΛ. Καὶ ταῦτα, ὦ Διόγενες, ἀπαγγεῶ.

3. ΔΙΟΓ. Τοῖς πλουσίοις δ', ὦ φίλτατον Παλυδεύκιον, ἀπάγγελλε ταῦτα παρ' ἡμῶν τί, ὦ μάταιοι, τὸν χρυσὸν φυλάττετε; τί δὲ τιμωρεῖσθε ἑαυτοὺς λογιζόμενοι τοὺς τόκους καὶ τάλαντα ἐπὶ τάλαντοις συντιθέντες, οὐς χρὴ ἓνα ὁβολὸν ἔχοντας ἥκειν μετ' ὀλίγον;

ΠΟΛ. Εἰρήσεται καὶ ταῦτα πρὸς ἐκείνους.

ΔΙΟΓ. Ἄλλὰ καὶ τοῖς καλοῖς τε καὶ ἰσχυροῖς λέγε Μεγίλλω τε τῷ Κορινθίῳ καὶ Δαμοξένῳ τῷ παλαιστῇ, ὅτι παρ' ἡμῖν οὔτε ἡ ξανθὴ κόμη οὔτε τὰ χαροπὰ ἢ μέλανα ὄμματα ἢ ἐρύθημα ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐτί ἐστιν ἢ νεῦρα εὐτονα ἢ ὦμοι καρτεροί, ἀλλὰ πάντα μία Μύκονος, φασί, κρανία γυμνά τοῦ κάλλους.

ΠΟΛ. Οὐ χαλεπὸν οὐδὲ ταῦτα εἰπεῖν πρὸς τοὺς καλοὺς καὶ ἰσχυροὺς.

4. ΔΙΟΓ. Καὶ τοῖς πένησιν, ὦ Λάκων, — πολλοὶ δ' εἰσὶ καὶ ἀχρόμειοι τῷ πράγματι καὶ οἰκτερόντες τὴν ἀπορίαν — λέγε μήτε δακρύειν μήτ' οἰμώζειν διηγησάμενος τὴν ἐνταῦθα ἰστομίαν, καὶ ὅτι ὄφονται τοὺς ἐκεῖ πλουσίους οὐδὲν ἀμείνους αὐτῶν καὶ Λακεδαιμονίοις δὲ τοῖς σοῖς ταῦτα, εἰ δοκεῖ, παρ' ἐμοῦ ἐπιτίμησον λέγων ἐκτελέυσθαι αὐτούς.

ΠΟΛ. Μηδὲν, ὦ Διόγενες, περὶ Λακεδαιμονίων λέγε· οὐ γὰρ ἀνέξομαι γε· ἀ δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους ἔφησθα, ὑπαγγεῶ.

ΔΙΟΓ. Ἐάσωμεν τούτους, ἐπεὶ σοι δοκεῖ· σὺ δ' οἷς προεῖπον ἀπένεγκον παρ' ἐμοῦ τοὺς λόγους.

2.

ΠΛΟΥΤΩΝ Η ΚΑΤΑ ΜΕΝΙΠΠΟΥ.

1. ΚΡΟΙΣ. Οὐ φέρομεν, ὦ Πλούτων, Μένιππον τούτον τὸν χύνα παροικοῦντα· ὥστε ἢ ἐκείνόν ποι μέτασθησον ἢ ἡμεῖς μετοικήσομεν ἐς ἕτερον τόπον.

ΠΛΟΥΤ. Τί δ' ὑμᾶς δεινὸν ἐργάζεται ὁμόνευρος ὢν;

ΚΡΟΙΣ. Ἐπειδὴν ἡμεῖς οἰμώζωμεν καὶ στένωμεν ἐκείνων μεμνημένοι τῶν ἄνω, Μίδας μὲν οὐτοσί τοῦ χρυσοῦ, Σαρδανάπαλλος δὲ τῆς πολλῆς τρυφῆς, ἐγὼ δὲ Κροῖσος τῶν θησαυρῶν, ἐπιγεῶ καὶ ἐξονεοῖζει ἀνδράποδα καὶ καθάρματα ἡμᾶς ἀποκαλῶν, ἐνίστε δὲ καὶ ἄδων ἐπιταράττει ἡμῶν τὰς οἰμωγὰς, καὶ ὅλως λυπηρὸς ἐστί.

ΠΛΟΥΤ. Τί ταῦτά φασιν, ὦ Μένιππε;

MEN. Ἀληθῆ, ὦ Πλούτων· μισῶ γὰρ αὐτοὺς ἀγενεῖς καὶ ὀλέθρους ὄντας, οἷς οὐκ ἀπέχρησε βῶναι κακῶς, ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντες ἐτι μέμνηνται καὶ περιέχονται τῶν ἄνω· χαίρω τοιγαροῦν ἀνίων αὐτούς

mutuo, erocodilos fingere, et ejusmodi perplexas interrogatiunculas mentibus inserere.

POL. Sed me indoctum et disciplinæ expertem esse dicent, qui audeam incusare sapientiam ipsorum.

DIO. Tum tu plorare illos a me jube.

POL. Et hæc ipsa, Diogenes, referam.

3. DIO. Divitibus autem, suavissime Pollucule, nuncia istæ a nobis: Quid, o vani, aurum custoditis? quid autem vosmet ipsi cruciatis, rationem ineuntes usurarum, et talenta super talentis componentes, quos oportet uno obolo instructos huc venire paulo post?

POL. Et illa dicuntur ad eos.

DIO. Imo etiam formosulis illis ac robustis dicito, Megillo Corinthio et Damoxeno luctatori, apud nos nec flavam comam, nec grate torvos aut nigricantes oculos, nec florem in facie amplius adesse, aut nervos intentos, humerosve validos; sed omnia, quod aiunt, una Myconus, crania nuda pulchritudine.

POL. Ne ista quidem molestum erit exponere apud pulchros et robustos.

4. DIO. Porro pauperibus, o Lacon, (nam sunt sane multi, et graviter ferentes illam rem, misereque deplorantes inopiam) dic, ne lacrimas neu ejulatum edant, enarrata, quæ hic obtinet, conditionum æqualitate; idque etiam eos esse viros, qui istic in vita sunt divites, nihilo meliores. Et Lacedæmonii tuis ista, si videtur, meo nomine exprobra, dicitoque moribus solutis eos a pristina severitate descivisse.

POL. Cave, Diogenes, de Lacedæmoniiis quicquam dixeris; equidem non feram: quæ vero ad alios mandasti, renuntiabo.

DIO. Mittamus istos, quoniam ita tibi videtur: at tu, quibus ante dixi, perfer mandata mea.

2.

PLUTO SEU CONTRA MENIPPUM.

1. CRÆSUS. Non ferimus, o Pluto, Menippum istum canem juxta nos habitantem: quare aut illum alio abire coge; aut nos migrabimus in alium locum.

PLUT. Quid autem vobis mali facit, qui perinde ac vos sit mortuus?

CRÆS. Quando nos ploramus et gemimus, istorum reminiscentes quæ supra affuerunt, Midas hicc auri, Sardapalus iste multe luxuriæ, ego vero Cræsus thesaurorum, irridet et conviciatur, mancipia nos et piaculares vocitans: interdum etiam cantando obturbat nostros gemitus: in summa, molestus est.

PLUT. Quid ista dicunt, Menippe?

MEN. Vera, Pluto: odi enim eos, quippe ignavos et perditissimos, quibus non satis fuit vivere male, sed et mortui recordantur ac mordicus retinere cupiunt res superas: gaudeo propterea, dum dolore eos afficio.

ΠΛΟΥΤ. Ἄλλ' οὐ χρὴ· λυποῦνται γὰρ οὐ μικρῶν στερόμενοι.

MEN. Καὶ σὺ μωραίνεις, ὦ Πλούτων, ὁμόφροτος ὦν τοῖς τούτων στεναγμοῖς;

ΠΛΟΥΤ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' οὐκ ἂν ἐθέλοιμι στασιάσειν ὑμᾶς.

2. **MEN.** Καὶ μὴν, ὦ κακίστοι Λυδῶν καὶ Φρυγῶν καὶ Ἀσσυρίων, οὕτω γινώσκετε ὡς οὐδὲ παυσόμενός μου· ἐνθα γὰρ ἂν ἦτε, ἀκολουθήσω ἀνῶν καὶ κατὰζων καὶ καταγελῶν.

ΚΡΟΙΣ. Ταῦτα οὐχ ὕβρις;

MEN. Οὐκ, ἀλλ' ἐκεῖνα ὕβρις ἦν, ἃ ὑμεῖς ἐποιεῖτε, προσκυνεῖσθαι ἀξιοῦντες καὶ ἐλευθέρους ἀνδράσι ἐντροφῶντες καὶ τοῦ θανάτου τὸ παράπαν οὐ μνημονεύοντες· τοιγαροῦν οἰμώξεσθε πάντων ἐκείνων ἀφρημένοι.

ΚΡΟΙΣ. Πολλῶν γε, ὦ θεοί, καὶ μεγάλων κτημάτων.

ΜΙΔ. Ὅσον μὲν ἐγὼ χρυσοῦ.

ΣΑΡΔ. Ὅσης δὲ ἐγὼ τρυφῆς.

MEN. Εὖ γε, οὕτω ποιεῖτε· δόῦρεσθε μὲν ὑμεῖς, ἐγὼ δὲ τὸ γνῶθι σαυτὸν πολλάκις συνελθὼν ἐπάσομαι ὑμῖν· πρόποι γὰρ ἂν ταῖς τοιαύταις οἰμωγαῖς ἐπαδόμενον.

3.

ΜΕΝΙΠΠΟΥ, ΑΜΦΙΛΟΧΟΥ ΚΑΙ ΤΡΟΦΩΝΙΟΥ.

1. **MEN.** Σφῶ μέντοι, ὦ Τροφῶνι καὶ Ἀμφίλοχε, νεκροὶ ὄντες οὐκ οἶδ' ὅπως ναῶν κατηξιώθητε καὶ μάντις δοκεῖτε, καὶ οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων θεοὺς ὑμᾶς ὑπελήφρασιν εἶναι.

ΑΜΦΙΑ. Τί οὖν ἡμεῖς αἴτιοι, εἰ ὑπ' ἀνοίας ἐκείνοι τοιαῦτα περὶ νεκρῶν δοξάζουσιν;

MEN. Ἄλλ' οὐκ ἂν ἐδόξαζον, εἰ μὴ ζῶντες καὶ ὑμεῖς τοιαῦτα ἐτεραπεύεσθε ὡς τὰ μέλλοντα προειδότες καὶ προειπεῖν δυνάμενοι τοῖς ἐρομένοις.

ΤΡΟΦ. ὦ Μένιππε, Ἀμφίλοχος μὲν οὗτος ἂν εἰδείη ὃ τι αὐτῷ ἀποκριτέον ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐγὼ δὲ ἥρωας εἰμι καὶ μαντεύομαι, ἣν τις κατέβη παρ' ἐμέ. Σὺ δ' ἔοικας οὐκ ἐπιδεδημηκέναι Λεβαδείᾳ τὸ παράπαν· οὐ γὰρ ἂν ἠπίστευς σὺ τούτοις.

2. **MEN.** Τί φῆς; εἰ μὴ ἐς Λεβαδείαν γὰρ παρῆλθω καὶ ἐσταλμένος ταῖς θόναϊς γελοῖως μᾶζαν ἐν ταῖν χερσὶν ἔχων εἰσερπίσω διὰ τοῦ στομίου ταπεινοῦ ὄντος ἐς τὸ στήλαιον, οὐκ ἂν ἡδυνάμην εἰδέναι ὅτι νεκρὸς εἰ ὥσπερ ἡμεῖς μόνῃ τῇ γοητείᾳ διαφέρων; ἀλλὰ πρὸς τῆς μαντικῆς, τί δαὶ ὁ ἥρωας ἐστίν; ἀγνοῶ γάρ.

ΤΡΟΦ. Ἐξ ἀνθρώπου τι καὶ θεοῦ σύνθετον.

MEN. Ὁ μήτε ἀνθρωπὸς ἐστίν, ὡς φῆς, μήτε θεός, καὶ συναμφοτέρων ἐστι; νῦν οὖν ποῦ σου τὸ θεῶν ἐκείνο ἡμίτομον ἀπελήλυθε;

ΤΡΟΦ. Χρᾶ, ὦ Μένιππε, ἐν Βοιωτίᾳ.

PLUT. At non oportet : dolent enim non parvis rebus privati.

MEN. Tunc etiam deliras, Pluto, qui calculum adjicias eorum suspiriis?

PLUT. Neutiquam : sed nolim equidem seditionem vos movere.

2. **MEN.** Atqui, pessimi Lydorum et Phrygum et Assyriorum, ita vobiscum statuite, me nullo pacto esse desitutum : quocumque enim iveritis, persequare ægre vobis faciens, occinens ac deridens.

CRÆS. Istæc nonne contumelia est?

MEN. Non est : sed ista, quæ vos faciebatis, dignos qui adoraremini vos ferentes, liberis hominibus insultantes, mortisque omnino immemores. Ideo ergo plorate omnibus istis spoliati.

CRÆ. Multis sane, dii, magnisque possessionibus.

MIDAS. Quanto quidem ego auro!

SARDANAPALUS. Et ego quanta luxuria!

MEN. Euge, ita institute : lamentamini quidem vos; ego vero illud, Nosce te ipsum, sæpius ingeminans occinam vobis; belle enim deceat istiusmodi gemitibus adcantatum.

3.

ΜΕΝΙΠΠΙ, ΑΜΦΙΛΟΧΙ ΕΤ ΤΡΟΦΩΝΙ.

1. **MEN.** Vos quidem, Trophoni et Amphiloche, mortui quum sitis, nescio quo pacto templis estis honorati, vatesque videmini, et qui vani sunt inter mortales, deos esse vos arbitrantur.

AMPH. Quid ergo? nosne in causa sumus, si præ dementia isti talia de mortuis opinantur?

MEN. At non opinarentur, nisi et vivi vos tales præstigias præ vobis tulissetis, quasi futura præsciretis et prædicere possetis rogantibus.

TROPH. Menippe, Amphiloche hicce sciverit quid sibi respondendum sit pro se : ego vero heros sum, et oracula reddo, si quis descenderit ad me. Haud sane videris unquam invisisse Lebadeam : non enim fidem negares istis.

2. **Quid ais?** ergo, nisi Lebadeam adiero, ornatusque linteis ridicule, offam manibus teneus irrepsero per os depressum in specum, nequeam scire te mortuum esse, quemadmodum nos, sola præstigiarum fraude diversum? Verum, per artem divinaudi, quid tandem heros est? ignoro enim.

TROPH. Ex homine quiddam et deo compositum

MEN. Quod neque homo sit, ut ais, neque deus; sed simul utrumque? Nunc igitur quo tua ista dei dimidia pars abiit?

TROPH. Oracula edit, Menippe, in Bœotia.

MEN. Οὐκ οἶδα, ὦ Τροφώνιε, ὅ τι καὶ λέγεις· δτι μέντοι θλος εἴ νεκρὸς ἀκριβῶς ὁρῶ.

4.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΩΝΟΣ.

1. EPM. Λογισώμεθα, ὦ πορθιμεῦ, εἰ δοκεῖ, ὅποσα μοι ὀφείλεις ἤδη, ὅπως μὴ αὐθις ἐρίζωμέν τι περὶ αὐτῶν.

XAP. Λογισώμεθα, ὦ Ἑρμῇ· ἀμεινον γὰρ ὀρίσθαι καὶ ἀπραγμονέστερον.

EPM. Ἀγκυραν ἐντειλαμένῳ ἐκόμισα πέντε δραχμῶν.

XAP. Πολλοῦ λέγεις.

EPM. Νῆ τὸν Ἀἰδωνέα, τῶν πέντε ὠνησάμην, καὶ τροπωτῆρα δύο ὀβολῶν.

XAP. Τίθει πέντε δραχμὰς καὶ ὀβολοὺς δύο.

EPM. Καὶ ἀχέστραν ὑπὲρ τοῦ ἱστίου· πέντε ὀβολοὺς ἐγὼ κατέβαλον.

XAP. Καὶ τούτους προστίθει.

EPM. Καὶ κηρὸν ὡς ἐπιπλάσαι τοῦ σκαφιδίου τὰ ἀνεωγότα καὶ ἥλους δὲ καὶ καλῶδιον, ἀφ' οὗ τὴν ὑπέραν ἐποίησας, δύο δραχμῶν ἅπαντα.

XAP. Καὶ ἀξία ταῦτα ὠνήσω.

EPM. Ταῦτα ἐστίν, εἰ μὴ τι ἄλλο ἡμᾶς διελαθεν ἐν τῷ λογισμῷ. Πότε δ' οὖν ταῦτα ἀποδώσειν φῆς;

XAP. Νῦν μὲν, ὦ Ἑρμῇ, ἀδύνατον, ἣν δὲ λοιμός τις ἢ πόλεμος καταπέμψῃ ἀνθρώπους τινάς, ἐνέσται τότε ἀποκερᾶναι παραλογιζόμενον τὰ πορθημεία.

2. EPM. Νῦν οὖν ἐγὼ καθεδοῦμαι τὰ χάκιστα εὐχόμενος γενέσθαι, ὡς ἂν ἀπὸ τούτων ἀπολάβοιμι;

XAP. Οὐκ ἐστὶν ἄλλως, ὦ Ἑρμῇ. Νῦν δ' ὀλίγοι, ὡς ὄρεᾶς, ἀφικνοῦνται ἡμῖν· εἰρήνη γάρ.

EPM. Ἀμεινον οὕτως, εἰ καὶ ἡμῖν παρατείνοιτο ὑπὸ σοῦ τὸ ὄφλημα. Πλὴν ἄλλ' οἱ μὲν παλαιοί, ὦ Χάρων, οἶσθα οἷοι παρεγίγνοντο, ἀνδρεῖοι ἅπαντες, αἵματος ἀνάπλει καὶ τραυματία οἱ πολλοί· νῦν δὲ ἡ φαρμάκῳ τις ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἀποθανὼν ἢ ὑπὸ τῆς γυναίκος ἢ ὑπὸ τρυφῆς ἐξωδηκὼς τὴν γαστέρα καὶ τὰ σκέλη, ὡχροὶ ἅπαντες καὶ ἀγενεῖς, οὐδὲν ὅμοιοι ἐκείνοις. Οἱ δὲ πλείστοι αὐτῶν διὰ χρήματα ἤκουσιν ἐπιβουλεύοντες ἀλλήλοις, ὡς εἰκόασι.

XAP. Πάνυ γὰρ περιπόθητά ἐστι ταῦτα.

EPM. Οὐκοῦν οὐδ' ἐγὼ δόξαιμι ἂν ἁμαρτάνειν πικρῶς ἀπαιτῶν τὰ ὀφειλόμενα παρὰ σοῦ.

5.

ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΠΛΟΥΤ. Τὸν γέροντα οἶσθα, τὸν πάνυ γεγηρακότα λέγω, τὸν πλούσιον Εὐκράτην, ὃ παῖδες μὲν οὐκ εἰσιν, οἱ τὸν κλῆρον δὲ θηρῶντες πενταχισμῦριοι;

MEN. Non capio, Trophoni, quid tandem dicas : at te quidem totum esse mortuum, accurate video.

4.

MERCURII ET CHARONTIS.

1. MERC. Rationes ineamus, portitor, si videtur, quantum mihi jam debeas, ne quid denuo litigemus super istis.

CHAR. Ineamus sane, Mercuri : melius enim certi quid esse definitum ea de re, minusque habet molestiae.

MERC. Ancoram tibi mandanti attuli comparatam quinque drachmis.

CHAR. Magno dicis.

MERC. Per Plutonem, ipsis quinque drachmis emi ; et strophum alligando remo binis obolis.

CHAR. Pone quinque drachmas et binos obolos.

MERC. Et acum ad velum sarcicandum : quinque obolos in eam persolvi.

CHAR. Et hos ascribe.

MERC. Tum ceram, qua oblineret navis patentes rimas ; et clavos itidem, et funem, unde hyperam confecisti ; duabus drachmis haec cuncta.

CHAR. Euge, vili ista quidem pretio emisti.

MERC. Haec sunt ; nisi quid aliud nos praeteriit in computatione. Quando igitur ista te redditurum ais ?

CHAR. Nunc quidem id, Mercuri, fieri non potest : quod si pestis aliqua aut bellum huc demiserit confertos, licebit tunc lucri quiddam inde capere in majore turba fraudantem portoria.

2. MERC. Ergo nunc ego considebo, pessima quaeque precatus evenire, ut per ea accipiam debitum ?

CHAR. Aliter non datur, Mercuri : nunc autem pauci, ut vides, adveniunt nobis : est enim pax.

MERC. Praestat ita se rem habere, etiamsi nobis protendatur a te debitum. Veteres tamen illi, o Charon, nosti quales advenirent, strenui omnes, sanguinis pleni et saucii plerique : nunc autem vel veneno quis a filio sublatus, aut ab uxore, aut ex luxu tumefactus ventre et cruribus : pallidi quippe omnes et ignavi, neque similes istis. Eorum autem plurimi propter opes veniunt insidiati sibi invicem, ut quidem videntur.

CHAR. Valde scilicet expetendae sunt illae.

MERC. Proinde neque ego videri possim peccare, qui paullo acerbius flagitem debita abs te.

5.

PLUTONIS ET MERCURII.

1. PLUT. Senem nosti, illum inquam valde provecum aetate, divitem Eucratem, cui liberi quidem non sunt, haereditatem vero qui veniunt quinquaginta millia ?

ΕΡΜ. Ναί, τὸν Σικυώνιον φής· τί οὖν;

ΠΑΟΥΤ. Ἐκείνον μὲν, ὃ Ἑρμῇ, ζῆν ἕασον ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἔτεσιν, ἃ βεβίωκεν, ἐπιμετρήσας ἄλλα τσαῦτα, εἰ δὲ οἶόν τε ἦν, καὶ ἐτι πλείω, τοὺς δὲ κόλακας αὐτοῦ Χαρίνον τὸν νέον καὶ Δάμωννα καὶ τοὺς ἄλλους κατὰσπασον ἐφεξῆς ἅπαντας.

ΕΡΜ. Ἀτοπον ἂν δοῖε τοιοῦτον.

ΠΑΟΥΤ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ δικαιοτάτον· τί γὰρ ἐκείνοι παθόντες εὐχονται ἀποθανεῖν ἐκείνον ἢ τῶν χρημάτων ἀντιποιούνται οὐδὲν προσήκοντες; ὁ δὲ πάντων ἐστὶ μιαιώτατον, ὅτι καὶ τὰ τοιαῦτα εὐχόμενοι ὁμῶς θεραπεύουσιν ἐν γε τῇ φανερώ, καὶ νοσούντος ἃ μὲν βυλεύονται πᾶσι πρόδηλα, θύσει δὲ ὁμῶς ὑπισχνούνται, ἦν βραΐση, καὶ ὁλας ποικίλη τις ἢ κολακεία τῶν ἀνδρῶν. Διὰ ταῦτα ὁ μὲν ἔστω ἀθάνατος, οἱ δὲ προαπίτωσιν αὐτοῦ μάτην ἐπιχανόντες.

2. ΕΡΜ. Γελοῖα πείσονται, πανοῦργοι ὄντες· πολλὰ κακίους εὐ μάλα διαβουκολεῖ αὐτοὺς καὶ ἐλπίζει, καὶ ὁλας αἰεθάνοντι ἐοικώς ἔρρωται πολὺ μᾶλλον τῶν νέων. Οἱ δὲ ἤδη τὸν κλῆρον ἐν σφίσι διηρημένοι βόσκονται ζωῇ μακαρίαν πρὸς ἑαυτοὺς τιθέντες.

ΠΑΟΥΤ. Οὐκοῦν ὁ μὲν ἀποδυσάμενος τὸ γῆρας ὥσπερ Ἰόλειος ἀνηγισάτω, οἱ δὲ ἀπὸ μέσων τῶν ἐλπίδων τὸν ὄνειρον πολυθιέντα πλοῦτον ἀπολιπόντες ἡκέτωσαν ἤδη κακοὶ κακῶς ἀποθανόντες.

ΕΡΜ. Ἀμέλησον, ὦ Πλούτων· μετελεύσομαι γάρ σοι ἤδη αὐτοὺς καθ' ἓνα ἐξῆς· ἑπτὰ δὲ, οἶμαι, εἰσὶ.

ΠΑΟΥΤ. Κατάσπα, ὁ δὲ παραπέμψει ἕκαστον ἀντὶ γέροντος αὐθὺς πρωθῆθης γερόμενος.

6.

ΤΕΡΨΙΩΝΟΣ ΚΑΙ ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ.

1. ΤΕΡΨ. Τοῦτο, ὦ Πλούτων, δίκαιον, ἐμὲ μὲν τιθάναι τριάκοντα ἔτη γεγονότα, τὸν δὲ ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα γέροντα Θουκρίτον ζῆν ἐτι;

ΠΑΟΥΤ. Δικαιοτάτον μὲν οὖν, ὦ Τερψίων, εἰ γε ὁ μὲν ζῇ μηδὲνα εὐχόμενος ἀποθανεῖν τῶν φίλων, σὺ δὲ παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἐπεβούλευες αὐτῷ περιμένων τὸν κλῆρον.

ΤΕΡΨ. Οὐ γὰρ ἐχρῆν γέροντα ὄντα καὶ μηκέτι χρῆσθαι τῷ πλούτῳ αὐτὸν δυνάμενον ἀπελθεῖν τοῦ βίου παραχωρήσαντα τοῖς νέοις;

ΠΑΟΥΤ. Καὶνὰ, ὦ Τερψίων, νομοθετεῖς, τὸν μηκέτι τῷ πλούτῳ χρῆσθαι δυνάμενον πρὸς ἡδονὴν ἀποθνήσκειν· τὸ δὲ ἄλλως ἢ Μοῖρα καὶ ἡ φύσις διέταξεν.

2. ΤΕΡΨ. Οὐκοῦν ταύτης αἰτιώμαι τῆς διατάξεως· ἐχρῆν γὰρ τὸ πρᾶγμα ἐξῆς πῶς γίνεσθαι, τὸν προσβύτερον πρότερον καὶ μετὰ τοῦτον ὅστις καὶ τῇ ἡλικίᾳ μετ' αὐτὸν, ἀναστρέφεσθαι δὲ μηδαμῶς, μηδὲ ζῆν μὲν τὸν ὑπέργῃρων ὀδόντας τρεῖς ἐτι λοιποὺς ἔχοντα, μόγις ὄντα, οἰκέταις τέτταρσιν ἐπικεχυφότα, κορύζης μὲν

MERC. Sane : Sicyonium illum nempe dicis : quid autem?

PLUT. Eum, Mercuri, vivere sine, ad nonaginta annos, quos vixit, admensus totidem alios, et si quidem fieri possit, plures etiam : verum adulescentes ejus, Charinum juvenem, Damonem et ceteros, detrahe per ordinem omnes.

MERC. Alienum plane videri queat hoc tale.

PLUT. Neutiquam ; sed justissimum : quam enim illi tandem ob causam optant obire eum, aut bonis ejus sibi vindicandis inhiant nulla generis propinquitate conjuncti ? Quod autem omnium est flagitiosissimum, talia quum optent, tamen eum observant in propatulo quidem ; et quando agrotat, quæ consilia agitent, omnibus sunt manifesta : neque tamen eo minus se hostia facturos esse pollicentur, si melius habuerit : et plane varia quædam est et versuta hominum istorum adulatio. Propterea hic quidem esto immortalis, illi vero ante eum abeant frustrata inhiantione decepti.

2. MERC. Ridicula patientur, quippe male subdoli : multum et ille perbelles deludit eos, et spe vana lactat : imo etiam semper moribundo similis valetudine est multo quam juvenes firmiore ; hi vero, jam sorte inter se divisa, securi pascuntur vitam beatam sibi ascribentes.

PLUT. Ergo hic exuto senio, tanquam Iolaus, repubescat : illi autem a media spe, somniatis opibus relictis, detrusi jam veniant mali male mortui.

MERC. At tu securo sis animo, Pluto : arcessam enim jam tibi eos singulos ordine : septem, opinor, sunt.

PLUT. Detrahe : ille autem singulos prosequetur, pro sene denuo primæ pubertatis juvenis factus.

6.

ΤΕΡΨΙΩΝΙΣ ΕΤ ΠΛΟΥΤΟΝΙΣ.

1. ΤΕΡΨ. Istane res, o Pluto, justa, ut ego vita discadam triginta natus annos, ubi, qui nonaginta superavit, senex Thucritus vivit adhuc?

PLUT. Justissima quippe, Terpsion, siquidem hic vivit neminem optans emori amicorum : tu contra per omne tempus insidiabaris ipsi, avide exspectans hæreditatem.

ΤΕΡΨ. Non enim oportebat, qui senex esset, neque amplius uti divitiis ipse possit, abire vita, locumque cedere junioribus?

PLUT. Tu quidem, o Terpsion, novæ legis es auctor, ut is, qui amplius divitiis uti nequeat ad voluptatem, moriatur : hoc autem secus a Fato et Natura constitutum est.

2. ΤΕΡΨ. Quin illam igitur incuso iniquæ constitutionis : nam conveniebat hanc rem ordine quodammodo fieri, senior ut prius abiret, et deinceps qui ætate proximus esset, nullo autem pacto rationem in contrarium verti, neque in vita remanere decrepitem, cui dentes tres admodum sint residui, vix videntem, servulis quatuor corpore curvato inni-

τὴν ῥῖνα, λήμης δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς μεστὸν ὄντα, οὐδὲν ἔτι ἡδὺ εἰδὸτα, ἐμφυχὸν τινα τάφον ὑπὸ τῶν νέων καταγελῶμενον, ἀποθνήσκειν δὲ καλλίστους καὶ ἔρω-μενεστάτους νεανίσκους· ἄνω γὰρ ποταμῶν τοῦτό γε· ἢ τὸ τελευταῖον εἰδέναι ἔχρῃν πότε καὶ τεθνήσκειται τῶν γερόντων ἕκαστος, ἵνα μὴ μάτην ἂν ἐνίου ἐθερά-πειον. Νῦν δὲ τὸ τῆς παροιμίας, ἡ ἀμαξα τὸν βούν.

3. ΠΛΟΥΤ. Ταῦτα μὲν, ὦ Τερψίων, πολὺ συνετώ-τερα γίνεταί ἥ περ σοὶ δοκεῖ. Καὶ ὑμεῖς δὲ τί παθόντες ἀλλοτρίοις ἐπιχαίνετε καὶ τοῖς ἀτέκνους τῶν γερόντων εἰσποιεῖτε φέροντες αὐτοὺς; τοιγαροῦν γέλωτα ὀφλι-σάμεντε πρὸ ἐκείνων κατορυττόμενοι, καὶ τὸ πρᾶγμα τοῖς πολλοῖς ἡδιστον γίνεταί· ὅσω γὰρ ὑμεῖς ἐκείνους ἀποθανεῖν εὐχσθε, τοσούτω ἅπασιν ἡδὺ προαποθανεῖν ὑμᾶς αὐτῶν. Καινὴν γὰρ τινα ταύτην τέχνην ἐπινε-νοήκατε γραῶν καὶ γερόντων ἐρῶντες, καὶ μάλιστα εἰ ἀτέκνοι εἰεν, οἱ δὲ ἔντεκνοι ὑμῖν ἀνέραστοι. Καίτοι πολλοὶ ἤδη τῶν ἐρωμένων συνέντες ὑμῶν τὴν πα-νουργίαν τοῦ ἔρωτος, ἣν καὶ τύχῳσι παῖδας ἔχοντες, μισεῖν αὐτοὺς πλάττονται, ὥς καὶ αὐτοὶ ἐραστὰς ἔχω-σιν· εἴτα ἐν ταῖς διαθήκαις ἀπεκλείσθησαν μὲν οἱ πάλαι δορυφορήσαντες, ὁ δὲ παῖς καὶ ἡ φύσις, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, κρατοῦσι πάντων, οἱ δὲ ὑποκρίουσι τοὺς ὁδόντας ἀποσυμγένητες.

4. ΤΕΡΨ. Ἀληθῆ ταῦτα φής· ἐμοῦ γοῦν Θούκρι-τος πόσα κατέφαγεν αἰεὶ τεθνήξεσθαι δοκῶν καὶ ὅποτε ἐσίοιμι ὑποστένων καὶ μύχιόν τι καθάπερ ἐξ ὧν νεοττὸς ἀτελής ὑποκρύων, ὥστ' ἔγωγε ὅσον αὐτίκα οἰόμενος ἐπιδῆσαι αὐτὸν τῆς σοροῦ ἐπεμπόν τε πολλὰ, ὥς μὴ ὑπερβάλλοντό με οἱ ἀντερασταὶ τῇ μεγαλοδωρεᾷ, καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ φροντίδων ἀγρυπνος ἐκείμην ἀριθμῶν ἕκαστα καὶ διατάττων. Ταῦτα γοῦν μοι καὶ τοῦ ἀπο-θανεῖν αἰτία γεγένηται, ἀγρυπνία καὶ φροντίδες· ὁ δὲ τοσούτον μοι δέλεαρ καταπιὼν ἐφειστήκει θαπτομένῳ πρῶν ἐπιγελῶν.

5. ΠΛΟΥΤ. Εὖ γε, ὦ Θούκριτε, ζῶεις ἐπὶ μήχι-στον πλουτῶν ἅμα καὶ τῶν τοιούτων καταγελῶν, μὴδὲ πρότερόν γε σὺ ἀποθάνοις ἢ προπέμψας πάντας τοὺς κολακας.

ΤΕΡΨ. Τοῦτο μὲν, ὦ Πλούτων, καὶ ἐμοὶ ἡδιστον ἦδη, εἰ καὶ Χαροιάδης προτεθνήσκειται Θουκρίτου.

ΠΛΟΥΤ. Θάρρει, ὦ Τερψίων, καὶ Φεῖδων γὰρ καὶ Μέλανθος καὶ ὅλως ἅπαντες προαλεύονται αὐτοῦ ὑπὸ ταῖς αὐταῖς φροντίσιν.

ΤΕΡΨ. Ἐπαίνῳ ταῦτα. Ζῶεις ἐπὶ μήχιστον, ὦ Θούκριτε.

7.

ΖΗΝΟΦΑΝΤΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΔΗΜΙΔΟΥ.

1. ΖΗΝ. Σὺ δὲ, ὦ Καλλιδημίδη, πῶς ἀπέθανες; ἐγὼ μὲν γὰρ ὅτι παρασίτος ὢν Δεινίου πλέον τοῦ ἱκανοῦ ἐμ-φαγὸν ἀπεπνίγην οἶσθα· παρῆς γὰρ ἀποθνήσκοντί μοι.

xum, qui pituita uasum, gravis oculos habeat oppletus, nihil amplius suave sentiat, animatum quoddam sepulchrum, ab adolescentibus derisum, dum interea moriuntur formo-ssissimi robustissimique juvenes: hoc utique perinde est, quasi in caput flumina recurrant. Saltem denique sciendum erat, quando quisque senum esset obituros, ne frustra quos- dam observarent. Nunc autem quod proverbio vulgatur, Currus bovem (sæpe effert).

3. PLUT. Illa quidem, Terpsion, multo sapientius gu-bernantur, quam tu putas. Quæ, malum, causa vos im-pellit, ut alienis inhiatis, et orbis senibus vosmet adoptan-dos omnibus obsequiis ingeratis? propterea merito risum debetis ante eos defossi; resque illa plerisque jucundissima accidit: nam quantum illos obire optatis, tantum omnibus est gratum, si vos ante moriamini. Novam profecto illam artem excogitastis, vetularum et senum amorem, tum ma-xime, si prole careant; nam quibus liberi sunt, illi amore vestro vacant. Quanquam multi jam eorum, qui non amantur, intellecta vestri amoris calliditate, etsi liberos habeant, illos odisse se fingunt, ut et ipsi amatores nanci-scantur: verumtamen in testamentis excludi solent, qui du-dum satellitum more fuerant sectati; liberi autem et nat-ura, sicuti justum est, potiuntur omnibus: isti vero infren-dunt dentibus, dolore emacerati.

4. TERP. Vera sunt, quæ dicis: ecce enim Thucritus a me profecta quot dona consumsit, semper mox morituro similis, et, quando intrarem, altum gemens ex imoque pectore, quasi ex ovo pullus imperfectus, crocitando suspi-rans. Ego igitur, qui non dubitarem quin jamjam inscen-surus esset sandapilam, mittebam multa, ne me superarent æmuli amatores magnitudine munerum; ac plerumque ex curis insomnis jacebam, dinumerans singula disponensque: imo hæc ipsa mihi mortis exstiterat causa, insomnia, inquam, et curæ: hic vero, tanta mihi esca deglutita, astabat, quum terræ mandarer pridie, multo cum risu.

5. PLUT. Enge, Thucrite, vitam producas quam longis-sime, divitiis simul abundans, ac tales deridens; neque ante-tu quidem moriaris, quam fueris persecutus omnes istos adulatores.

TERP. Id quidem, o Pluto, et mihi jam gratissimum erit, si etiam Charœades ante Thucritum sit moriturus.

PLUT. Bono sis animo, Terpsion; etenim et Phidon, et Melanthus, et plane cuncti eum prævertent sub iisdem curis huc deducti.

TERP. Ista laudo: vitam producas quam longissime, Thu-crite.

7.

ZENOPHANTÆ ET CALLIDEMIDÆ.

1. ZEN. Tu autem, o Callidemide, quomodo mortem oppetiisti? me quidem, quum parasitus essem Dinia, et plus quam satis erat ingurgitasset, fuisse suffocatum no-siti: aderas enim mihi morienti.

ΚΑΛΑ. Παρῆν, ὦ Ζηνόφαντε· τὸ δὲ ἐμὸν παράδοξόν τι ἐγένετο. Οἶσθα γάρ καὶ σύ που Πτοιοδῶρον τὸν γέροντα;

ΖΗΝ. Τὸν ἄτεκνον, τὸν πλούσιον, ᾧ σε τὰ πολλὰ ἥδειν συνόντα.

ΚΑΛΑ. Ἐκεῖνον αὐτὸν δεῖ ἰθεράπευον ὑπισχνούμενον ἐπ' ἐμοὶ τεθνήσκειν. Ἐπεὶ δὲ τὸ πρᾶγμα ἐς μήκιστον ἐπεγίγνετο καὶ ὑπὲρ τὸν Τιθωνὸν ὁ γέρον ἐξη, ἐπιτομὴν τινα ὁδὸν ἐπὶ τὸν κλῆρον ἐξεῦρον· πριάμενος γὰρ φάρμακον ἀνέπεισα τὸν οἶνοχόον, ἐπειδὴν τάχιστα ὁ Πτοιοδῶρος αἰτήσῃ πιεῖν — πίνει δ' ἐπιεικῶς ζωρότερον — ἐμβαλόντα ἐς κύλικα ἐτοίμον ἔχειν αὐτὸ καὶ ἐπιδοῦναι αὐτῷ· αἱ δὲ τοῦτο ποιήσειεν, ἐλεύθερον ἐπωμοσάμεν ἀφήσειν αὐτόν.

ΖΗΝ. Τί οὖν ἐγένετο; πάνυ γάρ τι παράδοξον ἔρειν ἔοικας.

2. ΚΑΛΑ. Ἐπεὶ τοίνυν λουσάμενοι ἤκομεν, δύο δὲ ὁ μειρακίσκος κύλικας ἐτοίμους ἔχων τὴν μὲν τῷ Πτοιοδῶρι τὴν ἔχουσαν τὸ φάρμακον, τὴν δὲ ἑτέραν ἐμοί, σπάλεις οὐκ οἶδ' ὅπως ἐμοὶ μὲν τὸ φάρμακον, Πτοιοδῶρι δὲ τὸ ἀφάρμακτον ἔδωκεν· εἴτα ὁ μὲν ἔπινεν, ἐγὼ δὲ αὐτίκα μάλα ἐκτάδην ἐλείμην ὑποβολιμαῖος ἀντ' ἐκείνου νεκρός. Τί τοῦτο γελᾷς, ὦ Ζηνόφαντε; καὶ μὴν οὐκ ἔδει γε ἐταίρω ἀνδρὶ ἐπιγελᾶν.

ΖΗΝ. Ἀστεία γάρ, ὦ Καλλιδήμιδι, πέπονθας. Ὁ γέρον δὲ τί πρὸς ταῦτα;

ΚΑΛΑ. Πρῶτον μὲν ὑπεταράχθη πρὸς τὸ αἰφνίδιον, εἴτα συνεῖς, οἶμαι, τὸ γεγεννημένον ἐγέλα καὶ αὐτὸς, οἷά γε ὁ οἶνοχόος εἰργασταί.

ΖΗΝ. Πλὴν ἀλλ' οὐδὲ σὲ τὴν ἐπίτομον ἐχρῆν τραπίσσαι· ἦκε γάρ ἄν σοι διὰ τῆς λεωφόρου ἀσφαλέστερον, εἰ καὶ ὀλίγῳ βραδύτερον.

8.

ΚΝΗΜΩΝΟΣ ΚΑΙ ΔΑΜΝΙΠΠΟΥ.

ΚΝΗΜ. Τοῦτο ἐκείνο τὸ τῆς παροικίας· ὁ νεβρὸς τὸν λέοντα.

ΔΑΜ. Τί ἀγανακτεῖς, ὦ Κνήμων;

ΚΝΗΜ. Πυνθάνη δὲ τι ἀγανακτῶ; κληρονόμον ἀκούσιον καταλειποῖα κατασοφισθεὶς ἄθλιος, οὐς ἐβουλόμην ἐν μάλιστα σχεῖν τὰμὰ παραλιπῶν.

ΔΑΜ. Πῶς τοῦτο ἐγένετο;

ΚΝΗΜ. Ἐρμῶλαον τὸν πάνυ πλούσιον ἄτεκνον ὄντα ἰθεράπευον ἐπὶ θανάτῳ, κάκεινος οὐκ ἀηδῶς τὴν θεραπείαν προσέειτο. Ἐδοξε δὲ μοι καὶ σοφὸν τοῦτο εἶναι, θέσθαι διαθήκας ἐς τὸ φανερόν, ἐν αἷς ἐκείνῳ καταλείποι τὰμὰ πάντα, ὡς κάκεινος ζηλώσει καὶ τὰ αὐτὰ πράξει.

ΔΑΜ. Τί οὖν δὴ ἐκείνος;

ΚΝΗΜ. Ὅτι μὲν αὐτὸς ἐνέγραψε ταῖς ἑαυτοῦ διαθήκας οὐκ οἶδα· ἐγὼ γοῦν ἄφνω ἀπέθανον τοῦ τέγου

CALL. Aderam, Zenophante : de me vero prorsus quidam præter opinionem evenit. Nosti enim, credo, Ptoeodorum senem?

ZEN. Orbum illum, ac divitem, quocum te plerumque noveram una esse.

CALL. Illum ipsum semper observabam, promittentem, me relicto hærede, se moriturum. Quum autem illa res in longissimum protraheretur, Tithonumque senex annis excederet, compendiosam quandam viam ad hæreditatem excogitavi : emto nimirum veneno, induxi servum a poculis, simulatque Ptoeodorus petiisset bibere (bibit autem sane meracius), infusum in calicem paratum ut illud haberet, porrigeretque ipsi : hoc si fecerit, adjuravi me ipsum manu-missurum.

ZEN. Quid ergo factum? aliquid enim valde inopinatum narraturus videris.

2. CALL. Postquam ergo loti adsumus, duos jam puer calices in promptu habens, alterum pro Ptoeodoro veneno infectum, pro me alterum, errore deceptus nescio quo pacto mihi venenatam, Ptoeodoro veneni puram potionem tradidit. Tum hic quidem hausit; ego e vestigio porrectus jacebam supposititium illius vice cadaver. Quid autem? riden', o Zenophantes? atqui non decebat sodalem virum irridere.

ZEN. Quippe festivum hoc, Callidemide, tibi contigit. Senex vero quid ad ista?

CALL. Primum quidem nonnihil est conturbatus ad casum repentinum : tum, re, ut puto, cognita, et ipse ridebat ob ea, quæ servus a poculis patrasset.

ZEN. Enimvero neque tu ad compendariam istam debueras te convertere : venisset enim tibi hæreditas via regia tutius, etsi paulo tardius.

8.

CNEMONIS ET DAMNIPPI.

CNEM. Hoc illud est, quod proverbio dicitur, Hinnulus leonem.

DAM. Quid indignaris, o Cnemon?

CNEM. Tu quid indignerogas? hæredem invitus reliqui, arte circumventus miser, iis, quos volebam maxime mea possidere, præteritis.

DAM. Quinam illud accidit?

CNEM. Hermolaum illum valde divitem colebam spe mortis : neque ille illibenter obsequium admittebat. Illud insuper videbatur mihi callidum esse, si proferrem testamentum in publicum, quo illum scripseram hæredem bonorum meorum omnium, ut ille vicissim me emularetur, idemque faceret.

DAM. Quid igitur ille?

CNEM. Quid suis quidem in testamenti tabulis scripserit, ignoro : ego vero repente sum mortuus, tecto mihi in caput

μοι ἐπιπεσοντος, καὶ νῦν Ἑρμόλαος ἔχει τὰμὰ ὥσπερ τις λάβραξ καὶ τὸ ἀγχιστρον τῷ δελέατι συγκατασπάσας.

ΔΑΜ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτόν σε τὸν ἀλιέα· ὥστε σφίσιμα κατὰ σαυτοῦ συντέθεικας.

ΚΝΗΜ. Ἔοικα· οἰμῶζω τοιγαροῦν.

9.

ΣΙΜΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΟΥ.

1. ΣΙΜ. Ἦκεις ποτέ, ὦ Πολύστρατε, καὶ σὺ παρ' ἡμῶς ἔτη οἶμαι οὐ πολλὸ ἀποδέοντα τῶν ἑκατὸν βεβιωκώς;

ΠΟΑ. Ὀκτὼ ἐπὶ τοῖς ἐνεθήκοντα, ὦ Σιμύλε.

ΣΙΜ. Πῶς δαὶ τὰ μετ' ἐμέ ταῦτα ἐβίως τριάκοντα; ἐγὼ γάρ ἀμφὶ τὰ ἐβδομήκοντά σου ὄντος ἀπέθανον.

ΠΟΑ. Ὑπερήδιστα, εἰ καὶ σοι παράδοξον τοῦτο δόξει.

ΣΙΜ. Παράδοξον, εἰ γέρον τε καὶ ἀσθενὴς ἀτεκνός τε προσέτι ἤδεσθαι τοῖς ἐν τῷ βίῳ ἐδύνασο.

2. ΠΟΑ. Τὸ μὲν πρῶτον ἅπαντα ἐδυνάμην· ἔτι καὶ παῖδες ὥραῖοι ἦσαν πολλοὶ καὶ γυναῖκες ἀβρόταται καὶ μύρα καὶ οἶνος ἀνθοσμίας καὶ τράπεζα ὑπὲρ τὰς ἐν Συκελίας.

ΣΙΜ. Καὶνὰ ταῦτα· ἐγὼ γάρ σε πάνυ φειδόμενον ἡπιστάμην.

ΠΟΑ. Ἄλλ' ἐπέρρει μοι, ὦ γενναῖε, παρ' ἄλλων τὰγαθὰ· καὶ ἔωθεν μὲν εὐθύς ἐπὶ θύρας ἐφοίτων μάλα πολλοὶ, μετὰ δὲ παντοῖά μοι δῶρα προσήγετο ἅπαντα· χόθεν τῆς γῆς τὰ κάλλιστα.

ΣΙΜ. Ἐτυράνησας, ὦ Πολύστρατε, μετ' ἐμέ;

ΠΟΑ. Οὐκ, ἀλλ' ἐραστὰς εἶχον μυρίου.

ΣΙΜ. Ἐγέλασα· ἐραστὰς σὺ τηλικούτος ὢν, ὁδόντας τέτταρας ἔχων;

ΠΟΑ. Νῆ Δία, τοὺς ἀρίστους γε τῶν ἐν τῇ πόλει· καὶ γέροντά με, καὶ φαλακρόν, ὡς ὄρεξ, ὄντα, καὶ λημῶντα προσέτι καὶ κορυζῶντα ὑπερήδοντο θεραπεύοντες, καὶ μακάριος ἦν αὐτῶν ὄντινα ἂν καὶ μόνον προσέβλεψα.

ΣΙΜ. Μῶν καὶ σὺ τίνα ὥσπερ ὁ Φάων τὴν Ἀφροδίτην ἐκ Χίου διεπόρθμευσας, εἴτά σοι εὐξαμένῳ ἔδωκε νέον εἶναι καὶ καλὸν ἐξ ὑπαρχῆς καὶ ἀξιέριστον;

ΠΟΑ. Οὐκ, ἀλλὰ τοιοῦτος ὢν περιπόθητος ἦν.

ΣΙΜ. Αἰνίγματα λέγεις.

3. ΠΟΑ. Καὶ μὴν πρόδηλός γε ὁ ἔρωσ οὔτοι πολλὸς ὢν ὁ περὶ τοὺς ἀτέκνους καὶ πλουσίους γέροντας.

ΣΙΜ. Νῦν μανθάνω σου τὸ κάλλος, ὦ θαυμάσιε, ὅτι παρὰ τῆς χρυσῆς Ἀφροδίτης ἦν.

ΠΟΑ. Ἄτάρ, ὦ Σιμύλε, οὐκ ὀλίγα τῶν ἐραστῶν ἀπολέλαυκα μονονοῦχῃ προσκυνούμενος ὑπ' αὐτῶν· καὶ ἐθρυπτόμην δὲ πολλάκις καὶ ἀπέκλειον αὐτῶν τίνας ἐνόστο, οἱ δὲ ἡμιλλῶντο καὶ ἀλλήλους ὑπερεβάλλοντο ἐν τῇ περὶ ἐμέ φιλοτιμίᾳ.

incidente. Et nunc Hermolaus habet mea, quasi lupus quidam marinus hamo simul cum esca deorsum abrepto.

DAM. Neque hoc tantum; sed et ipso te piscatore. Itaque dolos adversum te instruxisti.

CNEM. Ita quidem videor, proptereaue gemo.

9.

SIMYLI ET POLYSTRATI.

1. SIM. Advenis aliquando tandem, Polystrate, tu quoque ad nos, cujus ætas, opinor, prope ab annis centum abfuit?

POL. Octo annos supra nonaginta vixi, Simyle.

SIM. Quemadmodum autem istos post me triginta annos traduxisti? nam ego, quum tu admodum septuagenarius esses, obii.

POL. Supra quam dici potest suavissime, quanquam hoc tibi plane mirum videbitur.

SIM. Mirum enimvero, si tu vetulus et imbecillus, et præterea liberis carens delectari fructu vitæ potuisti.

2. POL. Primum omnia poteram: deinde aderant etiam pueri formosi sane multi, et mulieres tenerimæ, et unguenta, et vinum fragrans, et mensæ vel Siculis delicatiores.

SIM. Nova narras: equidem te valde parcum cognoveram.

POL. At affluebant mihi, vir optime, ab aliis hæc commoda. Summo mane statim ad januas salutatum ventitabant frequentes: tum postea omnis generis dona afferebantur, ex quocumque terrarum angulo præstantissima.

SIM. An regnasti, Polystrate, post meum obitum?

POL. Neutiquam: verum amatores habebam ingenti numero.

SIM. Ridere libet: amatores tu ea ætate, dentes quatuor habens?

POL. Ita me Jupiter amet, primarios quidem civitatis: illi me vetulum, et, uti vides, calvum, lippum præterea, et senili muco fluentem mirifica voluptate colebant, isque eorum erat beatus, quemcunque solum aspicerem.

SIM. Num et tu ut Phaonem ferunt Venerem ex Chio transvestisti, quæ tum tibi optanti dederit esse juvenem ei pulchrum denuo atque amabilem?

POL. Haudquaquam; sed vel talis summe desiderabar.

SIM. Ænigmata loqueris.

3. POL. Atqui manifestus est amor hicce tam frequens, qui orbis senibus et locupletibus insidiatur.

SIM. Nunc intelligo tuam illam, vir admirande, pulchritudinem, ab aurea scilicet Venere profectam.

POL. Verum, o Simyle, non paucos ab amatoribus fructus cepi, tantum non adoratus ab iis. Quin sæpe superbius aspernabar, et excludebam eorum nonnullos aliquando: hi vero contendebant inter se, et alius alium præcedere conabantur studio et obsequiis erga me.

SIM. Τέλος δ' οὖν πῶς ἐβουλεύσω περὶ τῶν κτημάτων;

ΠΟΛ. Ἐς τὸ φανερόν μὲν ἕκαστον αὐτῶν κληρονόμον ἀπολιπεῖν ἔφρασκον, ὃ δ' ἐπίστευε τε ἂν καὶ κολακευτικώτερον παρεσκεύαζεν ἑαυτὸν, ἄλλας δὲ τὰς ἀληθείας διαθήκας ἔχων, ἐκείνας κατέλιπον οἰμώζειν ἅπασιν ὀρίσας.

4. **SIM.** Τίνα θ' αἱ τελευταῖαι τὸν κληρονόμον ἔπρην; ἢ ποῦ τίνα τῶν ἀπὸ τοῦ γένους;

ΠΟΛ. Οὐ μὰ Δῖ, ἀλλὰ νεώνητόν τίνα τῶν μειρακίων τῶν ὠραίων Φρύγα.

SIM. Ἀμφὶ πόσα ἔτη, ὦ Πολύστρατε;

ΠΟΛ. Σχεδὸν ἀμφὶ τὰ εἴκοσι.

SIM. Ἦδη μανθάνω ἄτινά σοι ἐκείνος ἐχαρίζετο.

ΠΟΛ. Πλὴν ἄλλα πολὺ ἐκείνων ἀξιώτερος κληρονομεῖν, εἰ καὶ βάρβαρος ἦν καὶ ὀλεθρος, ὃν ἦδη καὶ αὐτοὶ οἱ ἀρίστοι θεραπεύουσιν. Ἐκείνος τοίνυν ἐκληρονόμησέ μου καὶ νῦν ἐν τοῖς εὐπατρίδασι ἀριθμεῖται ὑπεύρμημένος μὲν τὸ γένειον καὶ βαρβαρίζων, Κόδρου δὲ εὐγενέστερος καὶ Νιρέως καλλίων καὶ Ὀδυσσεύς συνεπότερος λεγόμενος εἶναι.

SIM. Οὐ μοι μέλει· καὶ στρατηγησάτω τῆς Ἑλλάδος, εἰ δοκεῖ, ἐκείνοι δὲ μὴ κληρονομεῖτωσαν μόνον.

10.

ΧΑΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΚΡΩΝ
ΔΙΑΦΟΡΩΝ.

1. **ΧΑΡ.** Ἀκούσατε ὡς ἔχει ἡμῖν τὰ πράγματα. Μικρόν μὲν ἡμῖν, ὡς ὁρᾶτε, τὸ σκαφίδιον καὶ ὑπόσαθρόν ἐστι καὶ διαρρεῖ τὰ πολλὰ, καὶ ἦν τραπῇ ἐπὶ θάτερα, ἀγρίεται περιτραπὲν, ὑμεῖς δὲ ἅμα τοσούτοι ἔχετε πλὴλὰ ἐπιπερόμενοι ἕκαστος. Ἦν οὖν μετὰ τούτων ἐλθῆτε, δέδια μὴ ὕστερον μετανόησθε, καὶ μάλιστα ὅσοι νεῖν οὐκ ἐπίστασθε.

ΕΡΜ. Πῶς οὖν ποιήσαντες εὐπλοῆσομεν;

ΧΑΡ. Ἐγὼ ὑμῖν φράσω· γυμνοὺς ἐπιβαίνειν χρὴ τὰ περιττά ταῦτα πάντα ἐπὶ τῆς ἡόνος καταλιπόντας· μόλις γὰρ ἂν καὶ οὕτω δέξαιτο ὑμᾶς τὸ πορθμεῖον. Σοὶ δέ, ὦ Ἑρμῇ, μελήσει τὸ ἀπὸ τούτου μηδὲνα παραδέχεσθαι αὐτῶν, ὅς ἂν μὴ φιλὸς ἦ καὶ τὰ ἐπιπλά, ὥσπερ ἔζη, ἀποβαλὼν. Παρὰ δὲ τὴν ἀποβάθραν ἐστὼς διαγίγνωσκε αὐτοὺς καὶ ἀναλαμβάνανε γυμνοὺς ἐπιβαίνειν ἀναγκάζων.

2. **ΕΡΜ.** Εὖ λέγεις, καὶ οὕτω ποιήσωμεν. — Οὐτοὶ τίς δ' πρῶτός ἐστι;

ΜΕΝ. Μένιππος ἔγωγε. Ἄλλ' ἰδοὺ ἡ πῆρα μοι, ὦ Ἑρμῇ, καὶ τὸ βάκτρον ἐς τὴν λίμνην ἀπερρίψθων, τὸν τρίκωνα δὲ οὐδὲ ἐκόμισα εὐ ποῖον.

ΕΡΜ. Ἐμβαίνει, ὦ Μένιππε ἀνδρῶν ἀρίστε, καὶ τὴν προεδρίαν παρὰ τὸν κυβερνήτην ἔχε ἐφ' ὕψηλοῦ, ὡς ἐπισκοπῆς ἅπαντας.

SIM. Ergo tandem quod consilium de tuis possessionibus iniisti?

POL. Palam singulos illorum hæredes me relicturum esse dictitabam : credebant scilicet, eoque magis ad adulationem se comparabant : at alias veras testamenti tabulas necum servans, has reliqui, plorare jussis omnibus.

4. **SIM.** Quem ultimæ scriptum hæredem habuerunt? numquid aliquem genere propinquum?

POL. Nullo modo, sed recens emtum quendam adolescentulorum forma commendabilem Phrygem.

SIM. Quid ætatis circiter, Polystrate?

POL. Annos admodum viginti natum.

SIM. Jam teneo quæ tibi ille gratificaretur.

POL. Vel sic tamen multum illis dignior, qui hæreditatem cerneret, quantumvis barbarus et nequam; quem ipsi jam optimates assectantur. Is igitur hæres meus fuit, et nunc summo loco natis annumeratur ille nento raso delicatulus, et barbare loquens, qui tamen Codro nobilior, Nireo formosior, Ulixæ prudentior esse perhibetur.

SIM. Nihil hoc ad me : vel imperator sit Græciæ, si vult, dummodo ne isti hæreditatem capiant.

10.

CHARONTIS ET MERCURII ET MORTUORUM
DIVERSORUM.

1. **CHAR.** Auscultate, quo statu nostræ sint res : parvula vobis, ut videtis, est scaphula, et nonnihil vetustate labefacta, rimisque crebris perpluit; quæ si inclinarit in alterutram partem, pessum ibit eversa : vos autem tot simul advenistis multis onusti sarcinis singuli. Cum istis itaque rebus si ingressi fueritis, metuo ne postmodum pœniteat, vos maxime, qui nare non novistis.

MERC. Quid ergo facto opus est, ut prospere navigemus?

CHAR. Equidem dicam : nudos ingredi oportet, supervacuis istis omnibus in litore relictis : vix enim vel sic ceperit vos navicula hæc vectoria. Tibi autem, Mercuri, curæ erit exinde neminem eorum ut admittas, qui non fuerit onere vacuus, et supellectilem, ut dixi, deposuerit. Ad scalam itaque navalem astans dispice eos, ac recipe, nudos scapham conscendere cogens.

2. **MERC.** Recte mones; eoque modo faciamus. — Hicce primus quis est?

MEN. Menippus ego : ecce vero pera mihi, Mercuri, baculusque in paludem sunt obiecta : pallium autem recte feci qui necum ne tulerim quidem.

MERC. Inscende, Menippe, virorum optime, primamque sedem habe juxta gubernatorem in alto, ut inspicias omnes.

3. Ὁ καλὸς δ' οὗτος τίς ἐστι;

ΧΑΡΜ. Χαρμολεως ὁ Μεγαρικὸς ὁ ἐπέραστος, οὗ τὸ φίλημα διτάλαντον ἦν.

ΕΡΜ. Ἀπόδυθι τοιγαροῦν τὸ κάλλος καὶ τὰ χεῖλη αὐτοῖς φιλήμασι καὶ τὴν κόμην τὴν βαθεῖαν καὶ τὸ ἐπὶ τῶν παρεῖων ἐρύθημα καὶ τὸ δέρμα θλον. Ἐχει καλῶς, εὐζῶνος εἶ, ἐπίβαινε ἤδη.

4. Ὁ δὲ τὴν πορφυρίδα οὕτως καὶ τὸ διάδημα ὁ βλοσυρὸς τίς ὢν τυγχάνεις;

ΛΑΜΠ. Λάμπιχος Γελῶν τύραννος.

ΕΡΜ. Τί οὖν, ὦ Λάμπιχε, τοσαῦτα ἔχων πάρει;

ΛΑΜΠ. Τί οὖν; ἐχρῆν, ὦ Ἑρμῇ, γυμνὸν ἦκειν τύραννον ἀνδρα;

ΕΡΜ. Τύραννον μὲν οὐδαμῶς, νεκρὸν δὲ μάλα· ὥστε ἀπόδυθαι ταῦτα.

ΛΑΜΠ. Ἴδού σοι ὁ πλοῦτος ἀπέρριπται.

ΕΡΜ. Καὶ τὸν τῦρον ἀπόρριψον, ὦ Λάμπιχε, καὶ τὴν ὑπεροψίαν· βαρῆσαι γὰρ τὸ πορθμείον συνεμπεσόντα.

ΛΑΜΠ. Οὐκοῦν ἀλλὰ τὸ διάδημα ἑσάν με ἔχειν καὶ τὴν ἐφεστρίδα.

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἄφες.

ΛΑΜΠ. Εἶεν. Τί ἐτι; πάντα γὰρ ἀφῆκα, ὡς δρῆς.

ΕΡΜ. Καὶ τὴν ὠμότητα καὶ τὴν ἀνοιαν καὶ τὴν ὕβριν καὶ τὴν ὀργὴν, καὶ ταῦτα ἄφες.

ΛΑΜΠ. Ἴδού σοι φίλος εἰμι.

5. ΕΡΜ. Ἐμβαινε ἤδη. — Σὺ δὲ ὁ παχὺς, ὁ πολὺσαρκος τίς ὢν τυγχάνεις;

ΔΑΜ. Δαμασίας ὁ ἀθλητής.

ΕΡΜ. Ναί, εἰσικας· οἶδα γὰρ σε πολλάκις ἐν ταῖς παλαίστραις ἰδών.

ΔΑΜ. Ναί, ὦ Ἑρμῇ· ἀλλὰ παράδεξαί με γυμνὸν ὄντα.

ΕΡΜ. Οὐ γυμνὸν, ὦ βέλτιστε, τοσαύτας σάρκας περιβεβλημένον· ὥστε ἀπόδυθι αὐτάς, ἐπεὶ καταδύσεις τὸ σκάφος τὸν ἕτερον πόδα ὑπερθεὶς μόνον· ἀλλὰ καὶ τοὺς στεφάνους τούτους ἀπόρριψον καὶ τὰ κηρύγματα.

ΔΑΜ. Ἴδού σοι γυμνός, ὡς δρῆς, ἀληθῶς εἰμι καὶ ἰσοστάσις τοῖς ἄλλοις νεκροῖς.

ΕΡΜ. Οὕτως ἀμεινον ἀβαρῆ εἶναι· ὥστε ἔμβαινε.

6. Καὶ σὺ δὲ τὸν πλοῦτον ἀποθέμενος, ὦ Κράτων, καὶ τὴν μαλακίαν δὲ προσέτι καὶ τὴν τρυφήν, μὴδὲ τὰ ἐντάφια κόμεις μὴδὲ τὰ τῶν προγόνων ἀξιώματα, κατὰλιντε δὲ καὶ γένος καὶ δόξαν καὶ εἰ ποτέ σε ἡ πόλις ἀνεκέρυξεν καὶ τὰς τῶν ἀνδριάντων ἐπιγραφάς, μὴδὲ, ὅτι μέγαν τάφον ἐπὶ σοι ἔχουσιν, λέγε· βαρύνει γὰρ καὶ ταῦτα μνημονεύμενα.

ΚΡΑΤ. Οὐχ ἐκὼν μὲν, ἀπορρίψω δέ· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοιμι;

7. ΕΡΜ. Βαβαί· σὺ δὲ ὁ ἐνοπλος τί βούλει; ἢ τί τὸ τρόπαιον τοῦτο φέρεις;

ΣΤΡΑΤ. Ὅτι ἐνίκησα, ὦ Ἑρμῇ, καὶ ἡρίστευσα καὶ ἡ πόλις ἐτίμησέ με.

3. Pulcher hicce quis est?

CHARM. Charmolaus Megarensis, amabilis ille, cujus osculum binis talentis aestimabatur.

MERC. At enim exue formam, et labia cum ipsis oculis, et comam promissam, ruborisque florem genis insidentem, cutemque totam. Recte habet, accinctus es : jam ingredere.

4. Tu vero cum purpurea veste et diademate, vultu truculentus, quis tandem es?

LAMP. Lampichus Geloorum tyrannus.

MERC. Quid ergo, Lampiche, tot rebus instructus ades?

LAMP. Quid autem? decebatne, Mercuri, nudum venire virum tyrannum?

MERC. Haud quidem tyrannum, sed mortuum omnino : quare depone ista.

LAMP. En tibi divitiæ sunt abjectæ.

MERC. Præterea fastum abjice, Lampiche, et despectionem aliorum : onerabant enim naviculam, si tecum simul inciderint.

LAMP. At saltem diadema sine me retinere, amiculumque purpureum.

MERC. Neutiquam ; verum et ista mitte.

LAMP. Fiat : quid porro? nam, uti vides, cuncta dimisi.

MERC. Etiam crudelitatem, et amentiam, et contumeliam, et iram, ista, inquam, omnia dimitte.

LAMP. Ecce me tibi plane nudum.

5. MERC. Ingredere nunc scapham. — Tu autem obesus, carniū mole gravis, quis es?

DAM. Damasias athleta.

MERC. Ita sane videris : novi enim, ut qui te sæpe viderim in palaestris.

DAM. Sic est, Mercuri : at tu me recipe nudum.

MERC. Haudquaquam nudum, vir optime, qui tot carnis obtegariis : quamobrem exue istas, ceteroque demersurus scapham vel altero tantum pede imposito. Imo etiam coronas istas abjice, et præconia.

DAM. Ecce me tibi vere nudum, ut vides, ceterisque mortuis æqualem pondere.

MERC. Sic præstat esse levem : itaque naviculam conscende.

6. Tu quoque, divitiis positus, o Crato, et mollitie insuper, ac luxuria ; nec tecum porta tegumenta funebria, nec majorum dignitates : relinque vero et genus et gloriam, et si quando civitas publico te præconio decoravit bene meritum, et statuarum inscriptiones ; nec quod magnum monumentum tui honoris causa exaggerari dicito ; gravant enim ista vel commemorata.

CRAT. Invitus equidem, abjiciam tamen : nam quid faciam?

7. MERC. Papæ : tu autem in armis totus quid tibi vis? aut quod tropæum illud geris?

STRAT. Quia vici, Mercuri, belloque res præclaras gessi, et præmiis me civitas honoravit.

ΕΡΜ. Ἀφες ὑπὲρ γῆς τὸ τρόπαιον· ἐν ᾧδου γὰρ εἰρήνην καὶ οὐδὲν ὄπλων δεήσει.

8. Ὁ σεμνὸς δὲ οὗτος ἀπὸ γε τοῦ σχήματος καὶ βρενθυόμενος, ὁ τὰς ἀφρῦς ἐπηρκῶς, ὁ ἐπὶ τῶν φροντῶν τις ἐστίν, ὁ τὸν βαθὺν πώγωνα καθεμιμένος;

ΜΕΝ. Φιλόσοφος τις, ὃ Ἑρμῇ, μᾶλλον δὲ γόης καὶ τερατείας μεστός· ὥστε ἀπόδυσον καὶ τοῦτον· ὅφει γὰρ πολλὰ καὶ γελοῖα ὑπὸ τῷ ἱματίῳ σκεπόμενα.

ΕΡΜ. Ἀπόθου σὺ τὸ σχῆμα πρῶτον, εἶτα καὶ ταυτὶ πάντα. Ὡ Ζεῦ, ὅσην μὲν τὴν ἀλαζονεῖαν κομίζει, ὅσην δὲ ἀμαθίαν καὶ ἔριν καὶ κενοδοξίαν καὶ ἐρωτήσεις ἀπύρους καὶ λόγους ἀκανθώδεις καὶ ἐννοίας πολυπλόκους, ἀλλὰ καὶ ματαιοπониάν μάλα πολλὴν καὶ λήρον οὐκ ὀλίγον καὶ ὄθλους καὶ μικρολογίαν, νῆ Δία καὶ χρυσίον γε τοῦτ' καὶ ἡδυπάθειαν δὲ καὶ ἀναισχυντίαν καὶ ὄρην καὶ τρυφὴν καὶ μαλακίαν· οὐ λέληθε γάρ με, εἰ καὶ μάλα περικρύπτεις αὐτά. Καὶ τὸ ψεῦδος δὲ ἀπόθου καὶ τὸν τύπον καὶ τὸ οἰεσθαι ἀμείνων εἶναι τῶν ἄλλων· ὥς εἰ γε ταῦτα πάντα ἔχων ἐμβαίης, ποῖα πεντηκόντορος δέξαιτο ἂν σε;

ΦΙΛ. Ἀποτίθεται τοῖσιν αὐτὰ, ἐπεὶ περ οὕτω κελεύεις.

9. ΜΕΝ. Ἀλλὰ καὶ τὸν πώγωνα τοῦτον ἀποθέσθω, ὃ Ἑρμῇ, βαρύν τε ὄντα καὶ λασίον, ὥς ὄρα· πέντε γυντὶ τριγῶν εἰσι τοῦλάχιστον.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· ἀπόθου καὶ τοῦτον.

ΦΙΛ. Καὶ τίς ὁ ἀποκείρων ἐσται;

ΕΡΜ. Μένιππος οὗτος· λαβὼν πέλεκυν τῶν ναυπηγῶν ἀποκόψει αὐτὸν ἐπικόπῃ τῇ ἀποδόθῃ χρησίμενος.

ΜΕΝ. Οὐκ, ὃ Ἑρμῇ, ἀλλὰ πρίονά μοι ἀνάδος· γελαιότερον γὰρ τοῦτο.

ΕΡΜ. Ὁ πέλεκυς ἱκανός. — Εὖ γε. Ἀνθρωπινότερος νῦν ἀνακέρηναι ἀποβέμενος σαυτοῦ τὴν κινδύραν.

ΜΕΝ. Βούλει μικρὸν ἀφελῶμαι καὶ τῶν ὀφρύων;

ΕΡΜ. Μάλιστα· ὑπὲρ τὸ μέτωπον γὰρ καὶ ταύτας ἐπῆρκεν, οὐκ οἶδα ἐφ' ὅτῃ ἀνατείλων ἑαυτόν. Τί τοῦτο; καὶ ὀκρύεις, ὃ κάθαρμα, καὶ πρὸς θάνατον ἀποδειλιάς; ἐμῆθι δ' οὐν.

ΜΕΝ. Ἐν ἐστὶ τὸ βαρύτατον ὑπὸ μάλης ἔχει.

ΕΡΜ. Τί, ὃ Μένιππε;

ΜΕΝ. Κολαχείαν, ὃ Ἑρμῇ, πολλὰ χρησιμεύσασαν αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ.

ΦΙΛ. Οὐκοῦν καὶ σὺ, ὃ Μένιππε, ἀπόθου τὴν ἐλευθερίαν καὶ παρρησίαν καὶ τὸ ἀλυπον καὶ τὸ γενναῖον καὶ τὸν γέλωτα· μόνος γοῦν τῶν ἄλλων γελᾷς.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ καὶ ἔχει ταῦτα, κοῦφα γὰρ καὶ πάνυ εὐφωρα καὶ ὄντα καὶ πρὸς τὸν κατὰ πλουν χρήσιμα.

10. Καὶ ὁ ῥήτωρ δὲ σὺ ἀπόθου τῶν ῥημάτων τὴν τοσαύτην ἀπεραντολογίαν καὶ ἀντιθέσεις καὶ παρισώσεις καὶ περιόδους καὶ βαρβαρισμούς καὶ τὰ ἄλλα βάρη τῶν λόγων.

MERC. Super terra relinque tropæum : in orco pax, nihilque armis opus erit.

8. Ille vero severus, de habitu quidem, fastumque præferens, supercilii arrectis, in meditando defixus quis est, iste qui proluxam barbam demisit?

MEN. Philosophus aliquis, Mercuri; quin potius incantator, et prodigiorum plenus : idcirco istum quoque exuere se jube : videbis enim ridicula multa sub pallio abscondita.

MERC. Depone tu habitum primum; tum ista omnia. Jupiter! quantam inanem ostentationem gerit, quantam inscitiam, et rixandi libidinem, et vanam gloriam, quæstiones impeditas, disputationes spinosas, et sententias perplexe involutas : imo etiam inutilem laborem valde multum, nugæque non paucas, et quisquilias, ac minutas disceptationunculas : quin et per Jovem nummulos istos aureos, et præterea suaviter vivendi voluptatem, impudentiam, iram, luxum et molliem; neque enim me fallunt, quantumcumque studiose prætexas ea. Tum porro mendacium depone, atque inflatam arrogantiam, eamque de te opinionem quasi melior sis aliis : etenim si cum istis omnibus conscendas, quæ te quinquaginta remorum navis accipiat?

PHIL. Depono igitur ista, quandoquidem ita jubes.

9. MEN. At barbam istam quoque deponat, Mercuri, gravem sane et hirtam, ut vides : quinque minas pili minimum pendunt.

MERC. Recte mones, et istam remove.

PHIL. Quis autem erit, qui detondeat?

MERC. Menippus ille, capta securi nautica, præcidet eam pro codice usus scala navali.

MEN. Minime, Mercuri : verum serram mihi porrige; nam hoc quidem magis ridiculum.

MERC. Securis est satis idonea. — Euge; homini nunc quidem similior evasisti, exutis tibi sordibus hircinis.

MEN. Vin' paulum etiam demam de superciliis?

MERC. Omnino : super ipsam enim frontem ea sustulit, nescio cujus rei gratia sese tam superbe erigens. Quid hoc? etiam lacrimaris, scelerate, et ad mortem expavescis? quin ocus inscende.

MEN. Unum adhuc gravissimum sub ala tenet.

MERC. Quidnam, Menippe?

MEN. Adulationem, Mercuri, quæ multum in vita utilitatis ipsi attulit.

PHIL. Quin tu igitur, Menippe, depone mentis et linguæ libertatem, illudque doloris expers et generosum, ac risum : tu nimirum solus reliquorum rides.

MERC. Neutiquam : quin potius ista retine, quippe levia, portatuque facillima, et ad hanc navigationem percommoda.

10. Tu vero, rhetor, pone verborum futilem illam et infinitam affluentiam, opposita, paria paribus æquata, comprehensiones sententiarum, barbarismos, ceteraque orationum pondera.

PHI. Ἦν ἰδοῦ, ἀποτίθεται.

ERM. Εὖ ἔγει· ὥστε λύε τὰ ἀπόγεια, τὴν ἀποβά-
θραν ἀνελώμεθα, τὸ ἀγκύριον ἀνεσπᾶσθω, πέτασον
τὸ ἱστίον, εὐθυνε, ὃ πορθμεῦ, τὸ πηδάλιον· εὐπλοῦ-
μεν.

11. Τί οἰμώζετε, ὦ μάταιοι, καὶ μάλιστα ὁ φιλό-
σοφος σὺ δ' ἀρτίως τὸν πώγωνα δεδωμένος;

ΦΙΑ. Ὅτι, ὦ Ἑρμῇ, ἀθάνατον ὤμην τὴν ψυχὴν
ὑπάρχειν.

MEN. Ψεύδεται· ἄλλα γὰρ ἔοικε λυπεῖν αὐτόν.

ERM. Τὰ ποῖα;

MEN. Ὅτι μηκέτι δεῖπνῇσι πολυτελεῇ δειπνα μὴδὲ
νύκτωρ ἐξίων ἅπαντας λανθάνων τῷ ἡματίῳ τὴν κεφα-
λὴν κατελιθῆσας περὶεῖσιν ἐν κύκλῳ τὰ χαμαιτυπεῖα,
καὶ ἔωθεν ἐξαπατῶν τοὺς νέους ἐπὶ τῇ σοφίᾳ ἀργύριον
λῆφεται· ταῦτα λυπεῖ αὐτόν.

ΦΙΑ. Σὺ γάρ, ὦ Μένιππε, οὐκ ἄγῃ ἀποθανών;

MEN. Πῶς, δὲ ἔσπευσα ἐπὶ τὸν θάνατον καλέσαν-
τος μηδενός;

12. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων οὐ κραυγὴ τις ἀκούεται
ὥσπερ τινῶν ἀπὸ γῆς βωόντων;

ERM. Ναί, ὦ Μένιππε, οὐκ ἄρ' ἐνός γε χωρίου,
ἀλλ' οἱ μὲν ἐς τὴν ἐκκλησίαν συνελθόντες ἄσμενοι γε-
λῶσι πάντες ἐπὶ τῷ Λαμπύχῳ θανάτῳ καὶ ἡ γυνὴ αὐ-
τοῦ συνέχεται πρὸς τῶν γυναικῶν καὶ τὰ παιδία νεογνά
δντα ὁμοίως κἀκεῖνα ὑπὸ τῶν παίδων βάλλεται ἀφθόνοις
τοῖς λίθοις· ἄλλοι δὲ Διόφαντον τὸν ῥήτορα ἐπαινοῦσιν
ἐν Σικυῶνι ἐπιταφίους λόγους διεξιόντα ἐπὶ Κράτῳ
τούτῳ. Καὶ νῆ Δία γε ἡ Δαμασίου μήτηρ κωκύουσα
ἐξάργει τοῦ θρήνου σὺν γυναιξὶν ἐπὶ τῷ Δαμασίᾳ· σὲ
δὲ, ὦ Μένιππε, οὐδεὶς δακρύει, καθ' ἡσυχίαν δὲ κεῖ-
σαι μόνος.

13. MEN. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἀκούσῃ τῶν κυνῶν μετ'
ὀλίγον ὠρουμένων οἰκτιστον ἐπ' ἐμοὶ καὶ τῶν κοράκιων
τυπτομένων τοῖς πτεροῖς, ὅπῃσιν συνελθόντες θάπτωσί
με.

ERM. Γεννάδας εἶ, ὦ Μένιππε. Ἄλλ' ἐπεὶ κατα-
πεπλευκάμεν ἡμεῖς, ὑμεῖς μὲν ἄπιτε πρὸς τὸ δικα-
στήριον εὐθείαν ἐκείνην προϊόντες, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ πορ-
θμεὺς ἄλλους μετελευσόμεθα.

MEN. Εὐπλοεῖτε, ὦ Ἑρμῇ· προΐωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς.
Τί οὖν ἐστὶ καὶ μέλλετε; πάντως δικασθῆναι δεήσει, καὶ
τὰς καταδίκας φασὶν εἶναι βαρείας, τρογυρὸς καὶ λί-
θους καὶ γῦπας· δειχθήσεται δὲ ὁ ἐκάστου βίος ἀκριβῶς.

RHET. Ecce enimvero, pono.

MERC. Bene habet : solve itaque retinacula ; scalam
nauticam altollamus ; ancora subducatur ; expande velum :
dirige, portitor, clavum. Bona nobis sit navigatio.

11. Quid ploratis, inepti, tuque maxime, philosophe,
cujus jam modo barba fuit evasata?

PHIL. Hoc scilicet, Mercuri, quod immortalem opinabar
animam esse.

MEN. Mentitur : nam alia sunt aperte, quæ ipsum pun-
gant.

MERC. Qualia?

MEN. Quod non amplius cœnabit magno sumtu apparatas
cœnas, neque de nocte egressus, clam omnibus, palliolo
caput obvolutus, circumibit in orbem lupanaria ; nec summo
mane decipiens juvenes sapientiæ prætextu argentum acci-
piet : hæc urunt eum.

PHIL. Tu autem, Menippe, non doles te mortuum esse?

MEN. Egone, qui festinavi ad mortem citante nemine ?

12. Verum interea dum cœdimus sermones, nonne cla-
mor aliquis auditur tanquam a terra vociferantium?

MERC. Sane, Menippe, neque ab una tantum regione :
etenim hi in concionem coeuntes læti rident cuncti ob Lam-
pichii mortem ; ejusque uxor comprehensa tenetur a mulieri-
bus, et infantes teneri pariter et ipsi a pueris impetuntur
largis lapidibus : alii Diophantum rhetorem laudant Sicyone,
qui funebri oratione cohonestat exsequias hujus Cratonis.
Atque etiam profecto Damasie mater genitus cieus præcit
lessum cum feminis in funere Damasie : te vero nullus, o
Menippe, lacrimis prosequitur, quieteque jaces solus.

13. MEN. Nequaquam ; sed audies canes jamjam mise-
rabiler ululantes mei causa, corvosque flebilem in mo-
dum alis concrepantes, quando frequentes sepelient me.

MERC. Fortem te præstas, Menippe. Sed quoniam in
portum appulimus, vos abite ad tribunal, recta illac pro-
gressi : ego vero et portitor alios arcessemus.

MEN. Prospera sit vobis navigatio, Mercuri : nos autem
pedem promoveamus. Quid ergo vos amplius cunctamini ?
omnino judicium subire oportebit : et pœnas aiunt esse
graves, rotas, saxa, vultures : exponetur autem palam
uniuscujusque vita.

11.

ΚΡΑΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ.

1. KRAT. Μοίριχον τὸν πλούσιον ἐγίγνωσκες, ὦ
Διόγεε, τὸν πάνυ πλούσιον, τὸν ἐκ Κορίνθου, τὸν τὰς
πολλὰς δολαφὰς ἔχοντα, οὗ ἀνεψιὸς Ἀριστεάς, πλούσιος

11.

CRATETIS ET DIOGENIS.

1. CRAT. Mœrichum opulentum illum noras, Diogenes,
illum divitiis affluentem, domo Corinthium, cui multæ
erant onerariæ naves, cujus consobrinus est Aristæas, et

καὶ αὐτὸς ὢν; δὲ τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο εἰώθει ἐπιλέγειν
· ἢ μ' ἀνείρ' ἢ ἐγὼ σέ. »

ΔΙΟΓ. Τίνος ἔνεκα, ὦ Κράτης;

ΚΡΑΤ. Ἐθεράπευον ἀλλήλους τοῦ κλήρου ἕνεκα
ἐκάτερος ἡλικιωταί ὄντες, καὶ τὰς διαθήκας ἐς τὸ φανερόν
ἐτίθεντο, Ἀριστεάν μὲν ὁ Μοίριχος, εἰ προαποθάνοι,
δεσπότην ἀρμίας τῶν ἑαυτοῦ πάντων, Μοίριχον δὲ ὁ Ἀρι-
στεάς, εἰ προαπελθοί αὐτοῦ. Ταῦτα μὲν ἐγέγραπτο,
οἱ δ' ἐθεράπευον ὑπερβαλλόμενοι ἀλλήλους τῇ κολα-
κείᾳ· καὶ οἱ μάντει, οἱ τε ἀπὸ τῶν ἀστρον τεχμαίρο-
μενοι τὸ μέλλον οἱ τε ἀπὸ τῶν ὀνειράτων, ὅς γε Χαλ-
δαίων παιδες, ἀλλὰ καὶ ὁ Πύθιος αὐτὸς ἄρτι μὲν
Ἀριστεά παρῆχε τὸ κράτος, ἄρτι δὲ Μοίριχῳ, καὶ τὰ
τάλαντα ποτὲ μὲν ἐπ' ἐκεῖνον, νῦν δ' ἐπὶ τούτῳ ἔρρεπε.

2. ΔΙΟΓ. Τί οὖν πέρας ἐγένετο, ὦ Κράτης; ἀκού-
σαι γὰρ ἄξιον.

ΚΡΑΤ. Ἄμφω τεθνήσκειν ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας, οἱ δὲ
κλήροι ἐς Εὐνόμιον καὶ Θρασυκλέα περιῆλθον ἄμφω
συγγενεῖς ὄντας οὐδὲ πώποτε προμαντευομένους οὕτω
γενέσθαι ταῦτα· διαπλέοντες γὰρ ἀπὸ Σικυῶνος ἐς Κίρ-
ραν κατὰ μέσον τὸν πόρον πλαγίῳ περιπεσόντες τῷ
Ἰάπυγι ἀνεδράπησαν.

3. ΔΙΟΓ. Εὐ ἐποίησαν. Ἡμεῖς δὲ ὅποτε ἐν τῷ βίῳ
ἤμεν, οὐδὲν τοιούτων ἐνενοοῦμεν περὶ ἀλλήλων· οὔτε ἐγὼ
ποτε ἡϋζάμην Ἀντισθένην ἀποθανεῖν, ὡς κληρονομῆ-
σαιμι τῆς βακτηρίας αὐτοῦ — εἶχε δὲ πᾶν καρτερὰν
ἐκ κοτίνου ποιησάμενος — οὔτε οἶμαι σὺ δὲ Κράτης ἐπε-
θύμεις κληρονομεῖν ἀποθανόντος ἐμοῦ τὰ κτήματα, τὸν
πίθον καὶ τὴν πήραν χρίνας δύο θέρμων ἔχουσιν.

ΚΡΑΤ. Οὐδὲν γὰρ μοι τούτων ἔδει, ἀλλ' οὐδὲ σοί,
ὦ Διογένης· ἀ γὰρ ἔχρην, σὺ τε Ἀντισθένης ἐκληρονό-
μησας καὶ ἐγὼ σοῦ, πολλῇ μείζω καὶ σεμνότερα τῆς
Περσῶν ἀρχῆς.

ΔΙΟΓ. Τίνα ταῦτα φής;

ΚΡΑΤ. Σοφίαν, αὐτάρκειαν, ἀλήθειαν, παρρησίαν,
λευθερίαν.

ΔΙΟΓ. Νῆ Δία, μέμνημαι καὶ τούτῳ διαδεζόμενος
τὸν πλοῦτον παρ' Ἀντισθένης καὶ σοὶ ἔτι πλείω κα-
ταλιπών.

4. ΚΡΑΤ. Ἄλλ' οἱ ἄλλοι ἡμέλουν τῶν τοιούτων
κτημάτων καὶ οὐδεὶς ἐθεράπευεν ἡμᾶς κληρονομήσειν
προσδοκῶν, ἐς δὲ τὸ χρυσίον πάντες ἔβλεπον.

ΔΙΟΓ. Εἰκότως· οὐ γὰρ εἶχον ἐνθα ἂν δέξαιτο τὰ
ταῦτα παρ' ἡμῶν διερρηχότες ὑπὸ τρυφῆς, καθάπερ
τὰ σαπρὰ τῶν βαλλαντιῶν· ὥστε εἴ ποτε καὶ ἐμβάλοι τις
ἐς αὐτοὺς ἢ σοφίαν ἢ παρρησίαν ἢ ἀλήθειαν, ἐξέπιπτεν
εὐθὺς καὶ διέρρει, τοῦ πυθμένος στέγειν οὐ δυναμένου,
ὥν τι πάσχουσιν αἱ τοῦ Δαναοῦ αὐται παρθένοι εἰς τὸν
τετραγμένον πίθον ἐπανελθεῖν· τὸ δὲ χρυσίον ὁδοῦσι
καὶ ὄνυξι καὶ πάσῃ μηχανῇ ἐφύλλαττον.

ΚΡΑΤ. Οὐκοῦν ἡμεῖς μὲν ἔχομεν κἀνταῦθα τὸν
πλοῦτον, οἱ δὲ ὀβολὸν ἤξουσιν κομίζοντες καὶ τούτῳ ἀγρί-
τῳ πορῆμέως.

LOCUTUS. I.

ipse dives? qui Homericum illud solebat dictitare, « Aut
tu tolle me, aut ego te. »

DIOG. Quid ita, Crates?

CRAT. Mutuis obsequiis captabant alter alterius hæredi-
tatem, æquales; et testamenti quidem tabulas in propatulo
proponabant, Aristea Mærichus, si prius decederet, domino
relicto suorum omnium; Mæricho vicissim Aristetas, si ante
cum abiret. Hæc quidem in testamento erant scripta: illi
vero observabant sese invicem, antecedere alter alterum
adulatione conantes. Vates etiam, sive ab astris conjecta-
rent futura, sive ex somniis, sive Chaldaeorum imbuti di-
sciplina, quin et ipse Pythius modo Aristetæ tribuebat vic-
toriam, modo Mæricho; lancesque nunc ad istum, mox ad
illum vergebant.

DIOG. Quem ergo exitum res habuit, Crates? est enim
audire operæ pretium.

CRAT. Ambo mortem obierunt eodem die; hæreditates
autem ad Eunomium et Thrasyclem inopinato pervenerunt,
cognatos utrumque nullo unquam mentis præsagio divinan-
tes hæc ita fore: Mærichus enim et Aristetas quum Sicyone
trajicerent Cirrham, medioque cursu in obliquum Iapygem
incidissent, eversa navi perierunt.

3. DIOG. Bonum factum. Verum nos, quando in vita
eramus, nihil tale cogitabamus de nobis invicem; neque
unquam optavi Antisthenem emori, ut hæreditatem nanci-
scerer ejus baculi: habebat autem admodum robustum,
quem ex oleastro ipse consecerat. Neque tu, puto, Crates,
cupiebas hæres esse, mortuo me, bonorum, dolii peræque
chaenices lupinorum duos habentis.

CRAT. Quippe nihil mihi istis erat opus: at nec tibi,
Diogenes; quam enim decebat tu ab Antisthene adeptus es
hæreditatem, ego autem ab te, multo majorem gravioris-
que momenti quam Persarum imperium.

DIOG. Quæ tu bona dicis?

CRAT. Sapientiam, frugalitatem parvo contentam, veri-
tatem, loquendi fiduciam, animi libertatem.

DIOG. Memini profecto eas me opes accepisse ab Anti-
sthene, tibi que etiam ampliores reliquisse.

4. CRAT. At ceteri non curabant ejusmodi possessiones,
nemoque nos assectabatur talis hæreditatis spe; siquidem
auro omnes inhiabant.

DIOG. Quippem: neque enim habebant ubi recondere
accepta a nobis talia bona, diffuentes præ luxu, veluti
rupta vetustate marsupia. Proinde si quis vel immitteret
in eos sive sapientiam, sive libertatem loquendi, sive veri-
tatem, excidebat protinus et diffluebat, quum fundus in-
gesta continere nequiret; quale quiddam accidit Danaï filia-
bus istis, quæ in perforatum dolium haustam aquam
infundunt: aurum vero dentibus unguibusque et omni
machina custodiebant.

CRAT. Propterea nos quidem habebimus hic quoque
nostras divitias: hi autem obolum scilicet apportabunt,
eumque ad portitorem usque tantum.

12.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ANNIBΟΥ, ΜΙΝΩΣ ΚΑΙ
ΣΚΗΠΙΩΝΟΣ.

1. ΑΛΕΞ. Ἐμὲ δεῖ προκεκρίσθαι σου, ὦ Λίδυ· ἀμείνων γάρ εἰμι.

ANN. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐμέ.

ΑΛΕΞ. Οὐκοῦν ὁ Μίνως δικασάτω.

MIN. Τίνες δὲ ἐστέ;

ΑΛΕΞ. Οὗτος μὲν Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος, ἐγὼ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου.

MIN. Νῆ Δία ἔνδοξοί γε ἀμφοτέροι. Ἀλλὰ περὶ τίνος ὑμῖν ἡ ἔρις;

ΑΛΕΞ. Περὶ προεδρίας· φησὶ γὰρ οὗτος ἀμείνων γεγενῆσθαι στρατηγὸς ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ, ὥσπερ ἅπαντες ἴσασιν, οὐχὶ τούτου μόνον, ἀλλὰ πάντων σχεδὸν τῶν πρὸ ἐμοῦ φημι διενεγκεῖν τὰ πολέμια.

MIN. Οὐκοῦν ἐν μέρει ἑκάτερος εἰπάτω, σὺ δὲ πρῶτος ὁ Λίδυς λέγε.

2. ANN. Ἐν μὲν τοῦτο, ὦ Μίνως, ὠνάμην, ὅτι ἐνταῦθα καὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἐξέμαθον ὥστε οὐδὲ ταύτῃ πλέον οὗτος ἂν ἐνέγκαιτό μου. Φημι δὲ τούτους μάλιστα ἐπαίνου ἀξίους εἶναι, ὅσοι τὸ μῆδεν ἐξ ἀρχῆς ὄντες ὁμῶς ἐπὶ μέγα προεχώρησαν δι' αὐτῶν δυνάμιν τε περιβαλόμενοι καὶ ἀξιοὶ δόξαντες ἀρχῆς. Ἐγὼγ' οὖν μετ' ὀλίγων ἐξορμήσας εἰς τὴν Ἰθέρην τὸ πρῶτον ὑπαρχὸς ὢν τῷ ἀδελφῷ μεγίστων ἡξιώθην ἄριστος κριθεὶς, καὶ τοὺς τε Κελτίβηρας εἶλον καὶ Γαλατῶν ἐκράτησα τῶν ἑσπερίων καὶ τὰ μεγάλα ὄρη ὑπερβάς· τὰ περὶ τὸν Ἡριδανὸν ἅπαντα κατέδραμον καὶ ἀναστάτους ἐποίησα τοσαύτας πόλεις καὶ τὴν πεδινὴν Ἰταλίαν ἐχειρωσάμην καὶ μέχρι τῶν προαστείων τῆς προύχουσας πόλεως ἦλθον καὶ τοσούτους ἀπέκτεινα μιᾶς ἡμέρας, ὥστε τοὺς δακτυλοὺς αὐτῶν μεδίμνοις ἀπομετρεῖσαι καὶ τοὺς ποταμοὺς γεφυρῶσαι νεκροῖς. Καὶ ταῦτα πάντα ἔπραξα οὔτε Ἀμμωνος υἱὸς ὀνομαζόμενος οὔτε θεὸς εἶναι προσποιούμενος ἢ ἐνύπνια τῆς μητρὸς διεξιών, ἀλλ' ἄνθρωπος εἶναι ὁμολογῶν, στρατηγοῖς τε τοῖς συνετωτάτοις ἀντεξεταζόμενος καὶ στρατιώταις τοῖς μαχιμωτάτοις συμπλεκόμενος, οὐ Μήδους καὶ Ἀρμενίου καταγωνιζόμενος ὑποφεύγοντας πρὶν δῶκεν τινὰ καὶ τῷ τολμήσαντι παραδιδόντας εὐθύς τὴν νίκην.

3. Ἀλέξανδρος δὲ πατρώαν ἀρχὴν παραλαβὼν ἡξήσῃ καὶ παρὰ πολὺ ἐξέτεινε χρῆσάμενος τῇ τῆς τύχης ὁρμῇ. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐνίκησέ τε καὶ τὸν θλεθρον ἐκείνον Δαρεῖον ἐν Ἰσσοῦ τε καὶ Ἀρβήλοις ἐκράτησεν, ἀποστὰς τῶν πατρώων προσκυνεῖσθαι ἡξίου καὶ ἐξ οἴαιταν τὴν Μηδικὴν μετεδιήτησεν ἑαυτὸν καὶ ἐμιαίφρονι ἐν τοῖς συμποσίοις τοὺς φίλους καὶ συνελάμβανεν ἐπὶ θανάτῳ. Ἐγὼ δὲ ἤρξα ἐπ' ἰσῆς τῆς πατρίδος, καὶ ἐπειδὴ μετεπέμπετο τῶν πολεμίων μεγάλῳ στόλῳ ἐπιπλευσάντων τῇ Λιδύῃ, ταχέως ὑπήκουσα, καὶ ἰδιωτὴν ἑμαυτὸν πα-

12.

ALEXANDRI, ANNIBALIS, MINOIS,
SCIPIONIS.

1. ALEX. Me par est præponi tibi, Afer : melior enim sum.

ANN. Neutiquam ; verum me.

ALEX. Ergo Minos causam disceptet.

MIN. Quinam estis ?

ALEX. Hic Annibal Carthaginiensis : ego Alexander Philippi filius.

MIN. Profecto clari uterque : sed qua de re orta vobis lis est ?

ALEX. De primæ sedis jure : fert enim hicce se præstantiorem exstitisse imperatorem me ; ego vero, quemadmodum omnes norunt, non illi solum, sed cunctis fere, qui ante me fuerunt, aio me præstitisse belli peritia.

MIN. Ergo per vices uterque dicat : tu prior, Afer, causam tuam age.

2. ANN. Id quidem unum, Minos, me juvat, quod hic loci Græcum etiam sermonem edidicerim, ut ne hac quidem parte hic præ me quicquam habeat præcipui. Eos autem pono maxime laude dignos esse, quotcumque quum initio nihil essent, tamen ad magnum potentiæ fastigium processerunt, per se opibus comparatis, aptique imperio habiti. Ego itaque cum paucis transgressus in Hispaniam, quum primum sub fratris auspiciis dux fuisset, summæ rerum præfui, belli peritissimus judicatus. Exinde Celtiberos in potestatem redegi, Gallos occidentales devici, superatisque magnis montibus, quæ circa Padum sunt omnia sum depopulatus, et sedibus emovi tot urbes ; campestrem Italiam subjeci ; ad suburbia usque primariæ urbis perveni, tot interfeci uno die, ut annulos eorum modis sim mensus, inque fluvii cadaverum pontes struxerim. Hæc omnia gessi, qui neque Animonis filius dicebar, neque deus esse videri volebam, nec somnia matris fabulabar ; sed me hominem esse fassus, cumque ducibus prudentissimis comparatus, et cum militibus pugnacissimis congressus : non Medos Armeniosque debellans, prius aufugientes quam aliquis insequatur, et audenti statim cedentes victoriam.

3. Alexander autem, quum paternum imperium suscepisset, id auxit et multis partibus ampliavit, usus secundo fortunæ impetu. At postquam vicit illum nullius pretii Darium, atque ad Issum et Arbelis superior fuit, perterritus patrii moris, adorari volebat, atque in Medicam illam et effeminatam vivendi rationem degeneravit ; tum impie trucidabat inter convivia amicos, comprehendebatque ad mortem ducendos. Ego contra præfui æquo jure patriæ, atque ubi me domum arcessebat, hostibus magna classe adortis Africam, e vestigio parui, meque privatam præ-

ρέσχον καὶ καταδικασθεὶς ἤνεγκα εὐγνωμόνως τὸ πρᾶγμα. Καὶ ταῦτα ἔπραξα βάρβαρος ὢν καὶ ἀπαιδευτος παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς καὶ οὔτε Ὅμηρον ὥσπερ οὗτος βραβυδῶν οὔτε ὕπ' Ἀριστοτέλει τῷ σοφιστῇ παιδεύθεις, μόνῃ δὲ τῇ φύσει ἀγαθῇ χρησάμενος. Ταῦτά ἐστιν ἃ ἐγὼ Ἀλεξάνδρου ἀμείνων φημι εἶναι. Εἰ δέ ἐστι καλλίων οὗτοσί, διότι διαδύματι τὴν κεφαλὴν διεδέδετο, Μακεδόσι μὲν ἰσως καὶ ταῦτα σεμνὰ, οὐ μὴν διὰ τοῦτο ἀμείνων δοῖεεν ἂν γενναίου καὶ στρατηγικοῦ ἀνδρὸς τῇ γνώμῃ πλέον ἦπερ τῇ τύχῃ κεχρημένου.

MIN. Ὁ μὲν εἰρηκεῖν οὐκ ἀγεννῆ τὸν λόγον οὐδ' ὡς Λίβυν εἰκὸς ἦν ὑπὲρ αὐτοῦ. Σὺ δέ, ὦ Ἀλέξανδρε, τί πρὸς ταῦτα φῆς;

4. ALEX. Ἐγρῆν μὲν, ὦ Μίνως, μηδὲν πρὸς ἀνδρα οὕτω θρασὺν ἀποκρίνασθαι· ἱκανὴ γὰρ ἡ φήμῃ διδάσσει σε ὅς μὲν ἐγὼ βασιλεὺς, ὅς δὲ οὗτος ληστής ἐγένετο. Ὅμως δὲ ὅρα εἰ κατ' ὀλίγον αὐτοῦ διήνεγκα, δὲ νέος ὢν ἔτι παρελθὼν ἐπὶ τὰ πράγματα καὶ τὴν ἀρχὴν τεταραγμένην κατέσχον καὶ τοὺς φονίας τοῦ πατρὸς μετήλθον, κἄτα φοβήσας τὴν Ἑλλάδα τῇ Θηβαίων ἀπωλείᾳ στρατηγὸς ὑπ' αὐτῶν χειροτονηθεὶς οὐκ ἤξιωσα τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν περιέπῃν ἀγαπᾶν ἀρχεῖν ὑπόσων δ' πατὴρ κατέλιπεν, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπινοήσας τὴν γῆν καὶ δεινὸν ἡγήσάμενος, εἰ μὴ ἀπάντων κρατῆσαιμι, ὀλίγους ἄγων ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐπὶ τε Ἰρανικῷ ἐκράτῃσα μεγάλη μάχη καὶ τὴν Λυδίαν λαβὼν καὶ Ἰωνίαν καὶ Φρυγίαν καὶ ὅλως τὰ ἐν ποσὶν αἰεὶ χειρούμενος ἦλθον ἐπὶ Ἰσσοῖν, ἐνθα Δαρεῖος ὑπέμεινε μυριάδας πολλὰς στρατοῦ ἄγων.

5. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου, ὦ Μίνως, ὑμεῖς ἴστε ὅσους ὑμῖν νεκροὺς ἐπὶ μιᾷ ἡμέρᾳ κατέπεμψα· φησὶ γοῦν δ' πορθιμεὺς μὴ διαρκέσαι αὐτοῖς τότε τὸ σκάφος, ἀλλὰ σχεδίας πηξαμένους τοὺς πολλοὺς αὐτῶν διαπλεῦσαι. Καὶ ταῦτα διέπραττον αὐτὸς προκινδυνεύων καὶ τιτρώσκεισθαι ἀξιῶν. Καὶ ἵνα σοὶ μὴ τὰ ἐν Τύρῳ μὴδὲ τὰ ἐν Ἀρβήλοις διηγησώμαι, ἀλλὰ καὶ μέχρι Ἰνδῶν ἦλθον καὶ τὸν Ὀκεανὸν ὄρον ἐποίησάμην τῆς ἀρχῆς καὶ τοὺς ἐλέφαντας αὐτῶν εἶδον καὶ Πῦρρον ἐχειρωσάμην, καὶ Σκύθας δὲ οὐκ εὐκαταφρονήτους ἀνδρας ὑπερβὰς τὸν Τάναϊν ἐνίκησα μεγάλῃ ἱππομαχίᾳ, καὶ τοὺς φίλους εὖ ἐποίησα καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμυνάμην. Εἰ δὲ καὶ θεὸς ἐδόχουν τοῖς ἀνθρώποις, συγγνωστοὶ ἐκείνοι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων καὶ τοιοῦτόν τι πιστεύσαντες περὶ ἐμοῦ.

6. Τὸ δ' οὖν τελευταῖον ἐγὼ μὲν βασιλεὺς ἀπέθανον, οὗτος δὲ ἐν φυγῇ ὢν παρὰ Προυσίᾳ τῷ Βιθυνῷ, καθάπερ ἄξιον ἦν πανουργότατον καὶ οἰμότατον ὄντα· ὥς γὰρ δὴ ἐκράτῃσε τῶν Ἰταλῶν, ἐὼ λέγειν ὅτι οὐκ ἰσχυροί, ἀλλὰ πονηρία καὶ ἀπιστία καὶ δόλοις, νόμιμον δὲ ἢ προφανὲς οὐδέν. Ἐπεὶ δὲ μοι ὠνεῖδισε τὴν τρυφήν, ἐκλελῆσθαι μοι δοκεῖ ὅλα ἐποίει ἐν Καπύῃ ἐταῖραις συνὼν καὶ τοὺς τοῦ πολέμου καιροὺς δ' θαυμάσιος καθηδυκαῶν. Ἐγὼ δὲ εἰ μὴ μικρὰ τὰ ἐσπέρια δόξας ἐπὶ τὴν ἐν μύλλον ὥρμησα, τί ἂν μέγα ἔπραξα

bui : condemnatus tuli animo moderato casum. Hæc feci barbarus et expers disciplinæ Græcæ, neque Homeri, prout hicce, carmina recitando decantans, nec sub Aristotele sophista doctrinis imbutus, at sola usus natura bona. Hæc sunt quibus ego Alexandro præstare me fero : Ille autem si pulchrior est, quia diademate caput habet revinctum, apud Macedonas ista forte majestatem habent; attamen idcirco præferendus non existimetur viro strenuo, atque artibus imperatoris instructo, qui solerti prudentia plus quam fortuna fuerit usus.

MIN. Hic certe dixit masculam orationem, nec qualem ab Afro exspectasses, pro se : tu, Alexander, quid ad illa respondes?

4. ALEX. Nihil oportebat, Minos, homini respondere tam audaci : satis enim te fama docuerit, qualis ego rex, hic contra qualis fuerit latro : vide tamen, an parvo intervallo illum superarim, qui juvenis adhuc rerum administrationem aggressus, imperium turbatum continui, et percussores parentis supplicio sum ultus ; tum percussis Thebanorum excidio Græcis, dux eorum suffragiis lectus indignum existimavi, si soli Macedonum regno incubans contentus essem imperio a patre mihi relicto : sed universum mente terrarum orbem complexus, intolerandumque putans, nisi omnium forem dominus, paucis mecum ductis militibus invasi Asiam ; ad Granicum magno prælio fui superior ; Lydiaque capta, Ionia et Phrygia, in summa proxima quæque subjiciens perveni ad Issum, ubi Darius exspectabat cum immensa copiarum multitudine.

5. Exinde, Minos, vos non præterit, quot vobis mortuos uno die huc demiserim : portitor quidem affirmat, non suffecisse ipsis tunc cymbam, sed ratibus junctis plurimos eorum trajecisse. Equidem ista agebam ipse me ante alios periculis offerens, vulnerarique pulchrum ducens. Et ne tibi quæ Tyri sunt gesta, quæque Arbelis enarrem, ad Indos usque penetraui, Oceanumque limitem feci imperii, elephantos eorum cepi, Porum subegi : Scythas etiam, minime contemnendos viros, transgressus Tanaim magna devici equestri pugna : amicis benefeci, inimicos ultus sum. Quodsi deus etiam videbar hominibus, veniam illi merentur ob magnitudinem rerum gestarum tale quiddam de me sibi persuadentes.

6. Denique ego regnans diem obii ; hicce patria extorris apud Prusiam Bithynum, ut dignum erat fraudulentissimo crudelissimoque homine. Nam quomodo superarit Italos, mitto dicere ; non fortitudine sane, sed malitia, perfidia et dolis ; nihil autem in præliis justum atque apertum. Quandoquidem vero mihi exprobravit luxuriam, oblitus mihi videtur qualia fecerit Capuæ, meretriculis affluxit et belli opportunitates in deliciis disperdens. Ego autem nisi, parvifactis orbis occidui rebus, in Orientem irruissem, quid grande præstitissem Italia incruente capta,

Ἰταλίαν ἀναιμωτῇ λαδῶν καὶ Λιβύην καὶ τὰ μέγρι Γαδεῖρων ὑπαγόμενος; Ἀλλ' οὐκ ἀξιόμαχα ἔδοξε μοι ἐκείνα ὑποπτήσσοντα ἤδη καὶ δεσπότην ὁμολογοῦντα. Εἴρηκα· σὺ δέ, ὦ Μίνως, δικάζε· ἱκανὰ γὰρ ἀπὸ πολλῶν καὶ ταῦτα.

7. ΣΚΗΠ. Μὴ πρότερον, ἢν μὴ καὶ ἐμοῦ ἀκούσης.

ΜΙΝ. Τίς γὰρ εἶ, ὦ βέλτιστε; ἢ πόθεν ὦν ἐρεῖς;

ΣΚΗΠ. Ἰταλιώτης Σκηπίων στρατηγὸς ὁ καθελὼν Καρχηδόνα καὶ κρατήσας Λιβύων μεγάλαις μάχαις.

ΜΙΝ. Τί οὖν καὶ σὺ ἐρεῖς;

ΣΚΗΠ. Ἀλέξανδρου μὲν ἦντων εἶναι, τοῦ δὲ Ἀννίβου ἀμείνων, ὃς ἐδίωξα νικήσας αὐτὸν καὶ φυγεῖν κατηνάγκασα ἀτίμως. Πῶς οὖν οὐκ ἀναίσχυντος οὗτος, ὃς πρὸς Ἀλέξανδρον ἀμιλλᾶται, ὃς οὐδὲ Σκηπίων ἐγὼ δὲ νενικηκώς ἐμαυτὸν παραβάλλεσθαι ἀξιώ;

ΜΙΝ. Νῆ Δ' εὐγνώμονα φῆς, ὦ Σκηπίων· ὥστε πρῶτος μὲν κεκρίσθω Ἀλέξανδρος, μετ' αὐτὸν δὲ σὺ, εἴπα, εἰ δοκεῖ, τρίτος Ἀννίβας οὐδὲ οὗτος εὐκαταφρόνητος ὢν.

13.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

1. ΔΙΟΓ. Τί τοῦτο, ὦ Ἀλέξανδρε; καὶ σὺ τέθνηκας ὥσπερ ἡμεῖς ἅπαντες;

ΑΛΕΞ. Ὅρξ, ὦ Διόγενες· οὐ παράδοξον δὲ εἰ ἀνθρώπος ὢν ἀπέθανον.

ΔΙΟΓ. Οὐκοῦν ὁ Ἀμμων ἐψεύδετο λέγων ἑαυτοῦ σε εἶναι, σὺ δὲ Φιλίππου ἄρα ἦσθα;

ΑΛΕΞ. Φιλίππου δηλαδὴ· οὐ γὰρ ἂν ἐτεθνήκειν Ἀμμωνος ὢν.

ΔΙΟΓ. Καὶ μὴν καὶ περὶ τῆς Ὀλυμπιάδος ὁμοία ἐλέγετο, δράκοντα ὁμιλεῖν αὐτῇ καὶ βλέπεσθαι ἐν τῇ εὐνῇ, εἴτα οὕτω σε τεχθῆναι, τὸν δὲ Φιλίππον ἐξηπατήσθαι οἰόμενον παρ' ἑαυτοῦ σε εἶναι.

ΑΛΕΞ. Κἀγὼ ταῦτα ἤκουον ὥσπερ σὺ, νῦν δὲ ὁρῶ ὅτι οὐδὲν ὑγιὲς οὔτε ἡ μήτηρ οὔτε οἱ τῶν Ἀμμωνίων προφῆται ἐλεγον.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ τὸ ψεῦδος αὐτῶν οὐκ ἄχρηστόν σοι, ὦ Ἀλέξανδρε, πρὸς τὰ πράγματα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ ὑπέπτησαν θεὸν εἶναι σε νομίζοντες.

2. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, τίني τὴν τοσαύτην ἀρχὴν καταλείποις;

ΑΛΕΞ. Οὐκ οἶδα, ὦ Διόγενες· οὐ γὰρ ἔρθασα ἐπισκῆψαι τι περὶ αὐτῆς, ἢ τοῦτο μόνον, ὅτι ἀποθνήσκων Περδίκκα τὸν δακτύλιον ἐπέδωκα. Πλὴν ἀλλὰ τί γελᾷς, ὦ Διόγενες;

ΔΙΟΓ. Τί γὰρ ἄλλο ἢ ἀνεμνήσθην ὅα ἐποίεις ἡ Ἑλλάς, ὅρτι σε παρεληφότα τὴν ἀρχὴν χολακεύοντες καὶ προσάτην αἰρούμενοι καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἔνιοι δὲ καὶ τοῖς δώδεκα θεοῖς προστιθέντες καὶ οἰκοδομοῦντές σοι νεῦς καὶ θύοντες ὡς ὀράκοντος υἱοῦ.

Libyaeque et cunctis ad Gades usque subactis? At illae partes bello mihi dignae non videbantur, ut quae ultro jam metu jugum subirent ac dominum faterentur. Dixi : tu, Minos, judica : haec enim ipsa de multis sufficiunt.

7. SCIP. Ne prius tamen, nisi de me quoque audiveris. MIN. At quis tu es, virorum optime? aut unde domo dicturus eris?

SCIP. Italus Scipio, imperator, qui delevi Carthaginem, Afrosque devici magnis praeliis.

MIN. Quid igitur porro tu dices?

SCIP. Alexandro quidem me concedere, verum Annibalem anteire, ut qui victum illum pepuli fugamque turpem capessere coegi. Quomodo non impudens igitur hicoe, qui cum Alexandro contendat, cui ne ego quidem Scipio, qui eum superavi, comparari sustineo?

MIN. Ita me Jupiter amet, aequum loquere, Scipio : quare primo quidem loco ponatur Alexander ; tu illi secundus esto : postea, si videtur, Annibal, ne ipse quidem facile contemnendus.

13.

DIOGENIS ET ALEXANDRI.

1. DIOG. Quid hoc, Alexander? et tu mortuus es perinde atque nos omnes?

ALEX. Res apparet, Diogenes : nec valde mirandum, si homo natus mortem obii.

DIOG. Igitur Ammon mentiebatur te praedicans suum esse filium, quom tu interea Philippi fores?

ALEX. Nempe Philippi : neque enim Ammone genitus decessissem.

DIOG. Atqui etiam de Olympiade similia quaedam ferebantur, draconem cum ea rem habere et conspici in lecto ; tum ita te fuisse prognatum, Philippum vero deceptum, qui opinaretur se tibi patrem esse.

ALEX. Et ego non secus ista, quam tu, audiebam : nunc video nihil veri nec matrem, neque Ammoniorum vates dixisse.

DIOG. Verum mendacium eorum non inutile tibi, Alexander, ad res gerendas fuit : multi enim metu succumbebant, deum esse te rati.

2. At cedo mihi, cui illud tantum imperium reliquisti?

ALEX. Nescio sane, Diogenes : nam nihil antequam morerer mandavi quicquam de eo, nisi hoc solum, quod animam agens Perdiccae annulum tradidi. Interea tu quid rides, Diogenes?

DIOG. Quid scilicet aliud quam in memoriam revocavi qualia faceret Graecia, te suscepto jam modo imperio adulati, praefectumque capientes et imperatorem adversum barbaros : nonnulli etiam duodecim diis adjungebant, templeaque et sacra faciebant tanquam serpentis filio.

3. Ἄλλ' εἰπέ μοι, ποῦ σε οἱ Μακεδόνες ἔθαψαν;

ΑΛΕΞ. Ἐτι ἐν Βαβυλῶνι καίμαι τριακοστὴν ταύτην ἡμέραν, ὑπισχενέται δὲ Πτολεμαῖος ὁ ὑπασπιστής, ἥν ποτε ἀγάγῃ σχολὴν ἀπὸ τῶν θορύβων τῶν ἐν ποσίν, ἐς Αἴγυπτον ἀπαγαγὼν θάψειν ἐκεῖ, ὡς γενομένην εἰς τῶν Αἰγυπτίων θεῶν.

ΔΙΟΓ. Μὴ γελᾶσω οὖν, ὦ Ἀλέξανδρε, ὁρῶν ἐν ᾧδου εἶτι σε μωραίνοντα καὶ ἐλπίζοντα Ἄνουβιν ἢ Ὅσιριν γενήσεσθαι; Πλὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ θειότατε, μὴ ἐλπίσῃς· οὐ γὰρ θέμις ἀνελθεῖν τινα τῶν ἀπ᾽ διαπλευσάντων τὴν λίμνην καὶ εἰς τὸ εἶσω τοῦ στομίου παρελθόντων· οὐ γὰρ ἀμελής ὁ Αἰακὸς οὐδ' ὁ Κέρβερος εὐκαταφρόνητος.

4. Ἐκεῖνο δέ γε ἡδέως ἂν μάθοιμι παρὰ σοῦ, πῶς φέρεις, ὁπόταν ἐννοήσῃς, ὅσων εὐδαιμονίαν ὑπὲρ γῆς ἀπολιπὼν ἀφίξει, σωματοφύλακας καὶ ὑπασπιστάς καὶ σατράπας καὶ χρυσὸν τοσούτων καὶ ἔθνη προσκυνοῦντα καὶ Βαβυλῶνα καὶ Βάκτρα καὶ τὰ μεγάλα θηρία καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι ἐξελαύνοντα διαδεδεμένον ταινία λευκῇ τὴν κεφαλὴν πορφυρίδα ἐμπεπορημένον. Οὐ λυπεῖ ταῦτά σε ὑπὸ τὴν μνήμην λόντα; Τί δακρύεις, ὦ μάταιε; οὐδὲ ταῦτά σε ὁ σοφὸς Ἀριστοτέλης ἐπαίδευσεν, μὴ οἰεσθαι βέβαια εἶναι τὰ παρὰ τῆς τύχης;

5. ΑΛΕΞ. Ὁ σοφός; ἀπάντων ἐκεῖνος κολάκων ἐπιτριπτότατος ὢν. Ἐμὲ μόνον ἔασσον τὰ Ἀριστοτέλους εἰδέναι, ὅσα μὲν ἤτησε παρ' ἐμοῦ, ὅσα δὲ ἐπέστελεν, ὡς δὲ κατεχρηστώ μου τῇ περὶ παιδείαν φιλοτιμίᾳ θωπεύων καὶ ἐπαινῶν ἄρτι μὲν πρὸς τὸ κάλλος, ὡς καὶ τοῦτο μέρος ὃν τάγαθόν, ἄρτι δὲ ἐς τὰς πράξεις καὶ τὸν πλοῦτον. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ἀγαθὸν ἡγεῖτο εἶναι, ὡς μὴ αἰσχύνοντο καὶ αὐτὸς λαμβάνων· γόης, ὦ Διόγενες, ἄνθρωπος καὶ τεχνίτης. Πλὴν ἀλλὰ τοῦτό γε ἀπολέλαυκα αὐτοῦ τῆς σοφίας, τὸ λυπεῖσθαι ὡς ἐπὶ μεγίστοις ἀγαθοῖς ἐκεῖνος, ἃ καθρηθιμῆσω μικρῇ γε ἐμπροσθεν.

6. ΔΙΟΓ. Ἄλλ' οἶσθα δὲ δράσεις; ἄχος γάρ σοι τῆς λύπης ὑποθήσομαι. Ἐπεὶ ἐνταῦθα γε ἐλλέβορος οὐ φύεται, σὺ δὲ χᾶν τὸ Λήθης ὕδωρ χανδὸν ἐπισπασάμενος πίε καὶ αὖθις πίε καὶ πολλάκις· οὕτω γὰρ παύσῃ ἐπὶ τοῖς Ἀριστοτέλους ἀγαθοῖς ἀνιώμενος. Καὶ γὰρ Κλεῖτον ἐκεῖνον ὁρῶ καὶ Καλλισθένην καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐπὶ σὲ ὁρμῶντας, ὡς διασπᾶσαιντο καὶ ἀμύναιντό σε ὦν ἐδράσας αὐτούς. Ὡστε τὴν ἐτέραν σὺ ταύτην βάδιζε καὶ πίνε πολλάκις, ὡς ἐφη.

3. At quæso, ubi te Macedones sepeliverunt?

ALEX. Etiamnum Babylone jaceo tricesimum hunc diem : promittit autem Ptolemæus satelles, si quando otium agat a turbis quæ nunc urgent, se in Ægyptum me delatum humaturum ibi, ut unus fiam Ægyptiorum deorum.

DIOG. Non ego rideam, Alexander, quum te video in Orco quoque desipientem, sperantemque fore ut Anubis aut Osiris evadas? At tu tamen ista, divinissime, ne speres : fas enim non est, sursum redire quemquam eorum, qui semel trajecerunt hanc paludem, et citra ostium illud sese penetrarunt; neque enim Æacus est negligens, nec talis Cerberus, quem facile contemnas.

4. Istud autem perlibenter didicerim a te, quo animo feras, quum cogitando percenses, quanta felicitate in terra relicta huc adveneris; corporis custodes inquam, satellites, satrapas, auri tantum numerum, populos adorantes, Babylonem, Bactra, immanes belluas, honorem, et gloriam; idque præterea, insignem esse curru vehementem, religatum tænia candida caput, purpuream vestem fibula substrictam gerentem : non illa te pungunt mentem subeuntia? Quid lacrimaris, inepte? ne istud quidem te docuit sapiens Aristoteles, non putare certa esse fortunæ dona?

5. ALEX. Sapiens ille? omnium iste adulatorum est perditissimus; me solum sine ad Aristotelem quæ spectant scire, quam multa petierit a me, quales literas miserit, quam fuerit abusus meo doctrinarum ambitioso studio, dum blande assentatur, laudatque nunc ob pulchritudinem, quasi et illa pars sit boni; nunc ob res gestas et divitias : etenim illud etiam esse bonum ducebat, ut nullo pudore deterritus oblatas a me opes acciperet : præstigiator, Diogenes, plane, et mirus artifex. Illum adeo percepi fructum ex ejus sapientia, ut doleam amissis, quasi maximis bonis, rebus illis, quas denumerasti paulo ante.

6. DIOG. At scin' tu, quid facias? remedium enim tibi doloris suggeram. Quandoquidem hicce loci helleborus non nascitur, tu certe Lethes aquam ore patulo ductam bibe, iterumque bibe et sæpius; sic enim desines propter Aristotelis bonorum amissionem dolore cruciari. Verum et Clitum illum video, et Callisthenem, aliosque multos in te irruentes, ut discerpant, atque ulciscantur injurias a te illatas. Quare tu alteram illam viam ingredi, et bibe sæpius, ut dixi.

1. ΦΙΛ. Nūn μὲν, ὦ Ἀλέξανδρε, οὐκ ἂν ἔχαρνος γένονιο μὴ οὐκ ἐμὸς υἱὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἂν ἐτεθνήκεις Ἀμμωνός γε ὢν.

t. PHIL. Nunc sane, Alexander, infitias haud iveris te filium esse meum; nequaquam enim mortuus fores, si quidem Ammonis esses.

ΑΛΕΞ. Οὐδ' αὐτὸς ἡγνῶουν, ὦ πάτερ, ὡς Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου υἱὸς εἰμι, ἀλλ' ἐδεξάμην τὸ μάντευμα ὡς χρήσιμον ἐς τὰ πράγματα οἰόμενοι εἶναι.

ΦΙΛ. Τί λέγεις; χρήσιμον ἐδόκει σοι τὸ παρέχειν σεαυτὸν ἐξαπατηθῆσόμενον ὑπὸ τῶν προφητῶν;

ΑΛΕΞ. Οὐ τοῦτο, ἀλλ' οἱ βάρβαροι κατεπλάγησάν με καὶ οὐδείς ἐτι ἀντίστατο οἰόμενοι θεῷ μάχεσθαι, ὥστε ῥῶν ἐκράτουν αὐτῶν.

2. ΦΙΛ. Τῶν δὲ ἐκράτῃσας σύ γε ἀξιωμαίων ἀνδρῶν, δὲ δειλοῖς αἰεὶ ξυντινέχθης τοξάρια καὶ πελτάρια καὶ γέρρα οἰούνα προβεβλημένοις; Ἑλλήνων κρατεῖν ἔργον ἦν, Βοιωτῶν καὶ Φωκίων καὶ Ἀθηναίων, καὶ τὸ Ἀρκάδων ὀπλιτικὸν καὶ τὴν Θετταλὴν ἵππον καὶ τοὺς Ἥλείων ἀκοντιστὰς καὶ τὸ Μαντινέων πελταστικὸν ἢ Θωᾶκας ἢ Ἰλυριῦς ἢ καὶ Παίονας χειρώσασθαι, ταῦτα μεγάλα· Μήδων δὲ καὶ Περσῶν καὶ Χαλδαίων, χρυσοφόρων ἀνθρώπων καὶ ἄβρῶν, οὐκ οἶσα ὡς πρὸ σου μύριοι μετὰ Κλεάρχου ἀνελθόντες ἐκράττησαν οὐδ' ἐς χεῖρας ὑπομεινάντων ἐλθεῖν ἐκείνων, ἀλλὰ πρὶν ἢ τὸ τόξουμα ἐξικνεῖσθαι φυρόντων;

3. ΑΛΕΞ. Ἀλλ' οἱ Σκύθαι γε, ὦ πάτερ, καὶ οἱ Ἰνδῶν ἐλέφαντες οὐκ εὐκαταρρόνητόν τι ἔργον, καὶ ὅμως οὐ διαστῆσας αὐτοὺς οὐδὲ προδοσίαις ὠνούμενος τῆς νίκας ἐκράτουν αὐτῶν· οὐδ' ἐπὶ ὠρχησα πώποτε ἢ ὑποσχόμενος ἐψευδάμην ἢ ἀπιστον ἔπραξά τι τοῦ νικᾶν ἔνεκα. Καὶ τοὺς Ἑλλήνας δὲ τοὺς μὲν ἀναιμωτὶ παρέλαβον, Θηβαίους δὲ ἴσως ἀκούεις ὅπως μετῆλθον.

ΦΙΛ. Οἶδα ταῦτα πάντα· Κλεῖτος γὰρ ἀπήγγειλέ μοι, ὅν σὺ τῷ δορατίῳ διελάσας μεταξὺ δειπνοῦντα ἐφόνευσας, ὅτι με πρὸς τὰς σὰς πράξεις ἐπαίνεσαι ἐτόλμησε.

4. Σὺ δὲ καὶ τὴν Μακεδονικὴν χλαμύδα καταβαλὼν κἀνδῶν, ὡς φασί, μετενέδους καὶ τιάραν ὀρθὴν ἐπέθου καὶ προσκυνεῖσθαι ὑπὸ Μακεδόνα, ὑπ' ἐλευθέρων ἀνδρῶν, ἡξίους, καὶ τὸ πάντων γελοιότατον, ἐμιμοῦ τὰ τῶν νενικημένων. Ἐγὼ γὰρ λέγειν ὅσα ἄλλα ἔπραξας, λέουσι συγκατακλείων πεπαιδευμένους ἀνδρας καὶ γάμους τοιοῦτους γαμῶν καὶ Ἡρασιτίωνα ὑπεραγαπῶν. Ἐν ἐπήνεσα μόνον ἀκούσας, ὅτι ἀπέσχου τῆς τοῦ Δαρείου γυναικὸς καλῆς οὔσης, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν θυγατέρων ἐπεμελήθης βασιλικὰ γὰρ ταῦτα.

5. ΑΛΕΞ. Τὸ φιλοκίνδυνον δὲ, ὦ πάτερ, οὐκ ἐπαίνεις καὶ τὸ ἐν Ὀξυδράκαις πρῶτον καθάλασθαι ἐντὸς τοῦ τείχους καὶ τοσαῦτα λαβεῖν τραύματα;

ΦΙΛ. Οὐκ ἐπαίνῳ τοῦτο, ὦ Ἀλέξανδρε, οὐχ ὅτι μὴ καλὸν οἰομαι εἶναι καὶ τιτρώσκεισθαι ποτε τὸν βασιλέα καὶ προκινδυνεύειν τοῦ στρατοῦ, ἀλλ' ὅτι σοι τὸ τοιοῦτον ἥκιστα συνέφερε· θεὸς γὰρ εἶναι δοκῶν εἶ ποτε τρωθείης, καὶ βλέποιέν σε φοράδην τοῦ πολέμου ἐκκομίζομενον, αἵματι βέβημενον, οἰμώζοντα ἐπὶ τῷ τραύματι, ταῦτα γέλως ἦν ταῖς δρῶσιν, ἢ καὶ δ' Ἀμμων γῆς καὶ ψευδόμαντις ἡλέγχετο καὶ οἱ προφῆται κόλαες. Ἡ τίς οὐκ ἂν ἐγάλασεν δρῶν τὸν τοῦ Διὸς υἱὸν λειποφυχόντα· δεόμενον τῶν ἱατρῶν βοηθεῖν; νῦν μὲν

ALEX. Nec ipse ignorabam, pater, me Philippi Amynta nati filium esse: sed probavi et accepi oraculum, conducibile ratus ad res gerendas.

PHIL. Quid ita? conducibile tibi videbatur præbere temet decipiendum a prophetis?

ALEX. Non illud dico: sed barbari stupore percussi me formidabant, nullusque amplius resistebat, arbitrati cum deo se pugnare: quare facilius eos devici.

2. PHIL. At quos tu devicisti bello vinci dignos viros, qui cum ignavis semper manum conseruisti, qui arcus, peltas minutas, scuta denique viminea præ se projiciunt? Græcos superare labor erat, Boeotus, Phocenses et Athenienses: tum Arcades gravis armaturæ, Thessalum equitatum, Eleorum jaculatores, Mantinsium celtratos milites, aut Thracas, Illyrios, quin etiam Pæonas subjicere, hæc præclara: Melos autem, Persas et Chaldaeos, auro nitentes homines ac molles, non meministi ante te a decem illis milibus, qui cum Clearcho in Persidem sunt profecti, esse superatos, quum ne manus quidem gradumque conferre sustinerent, sed antequam telum ad eos perveniret, in fugam se darent?

3. ALEX. Attamen Scythæ, pater, et Indorum elephantum haud sane contemendum opus; quos quidem, non factione mota divisos, nec emta proditiōne victoria, superavi tamen: neque pejeravi unquam, promissamve fidem fefelli, aut perfidum aliquid designavi vincendi causa. Græcos porro, hos sine sanguine mihi adjunxi; Thebanos autem forte inaudivisti quibus suppliciiis sim persecutus.

PHIL. Novi istæc omnia: Clitus enim renunciavit mihi, quem tu spiculo trajectum inter cœnam trucidasti, quia me ad tuas res gestas comparatum laudare instituerit.

4. Tu præterea Macedonica chlamyde projecta, mutato, ut aiunt, habitu candyn Persicam induisti, et tiamam rectam capiti inposuisti, et adorari a Macedonibus, ab hominibus liberis, volebas, quodque omnium erat maxime ridiculum, æmulabare mores devictorum: nam omitto dicere quæ alia perpetraris, dum in eandem caveam cum leonibus includis eruditos viros, nuptiasque tales celebras, et He-phæstionem ultra modum diligis. Unum laudavi tantummodo relatum, abstinuisse te a Darii uxore formosa, ejusque matris, et natarum curam habuisse: hæc enim regia sunt.

5. ALEX. Ad pericula vero subeunda promptum animum, pater, non laudas, nec quod in Oxysdracis primus desiluerim intra murum, totque acceperim vulnera?

PHIL. Non laudo, Alexander; non quod pulchrum esse non putem etiam vulnerari aliquando regem, et pro exercitu pericula suscipere; sed quod tibi tale inceptum minime conducebat: deus enim quum videbare, si quando vulnerareris, viderentque te portatum prælio efferi, cruore manantem, ingemiscentem vulnere, hæc utique ridendi materies erat futura spectantibus: sic et Ammon impostor falsusque vates arguebatur; prophetæ vero adulatorum. Aut quis non risisset, si videret Jovis filium animo deficientem, implorantem medicorum operam? Nunc certe, quum jam mortuus

γάρ ὅποτε ἦδη τέθηκας, οὐκ οἶε πολλοὺς εἶναι τοὺς τὴν προσποίησιν ἐκείνην ἐπικερτομῶντας, δρῶντας τὸν νεκρὸν τοῦ θεοῦ ἑκάστην κείμενον, μυδῶντα ἦδη καὶ ἐξουδνηκῶτα κατὰ νόμον σωμάτων ἀπάντων; Ἄλλως τε καὶ τοῦτο, ὃ γρησίμων ἐφης, ὦ Ἀλέξανδρε, τὸ διὰ τοῦτο κρατεῖν ῥαδίως, πολὺ τῆς δόξης ἀφῆρει τῶν κατωρθουμένων· πᾶν γὰρ εὐδοκεῖ ἐνδοεὲς ὑπὸ θεοῦ γίγνεσθαι δοκοῦν.

6. ΑΛΕΞ. Οὐ ταῦτα φρονοῦσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ ἐμοῦ, ἀλλ' Ἡρακλεῖ καὶ Διονύσῳ ἐνάμιλλον τιθέασί με. Καίτοι τὴν Ἄορνον ἐκείνην, οὐδετέρου ἐκείνων λαβόντος, ἐγὼ μόνος ἐχειρωσάμην.

ΦΙΛ. Ὅρᾳς ὅτι ταῦτα ὡς υἱὸς Ἀμμωνος λέγεις, δς Ἡρακλεῖ καὶ Διονύσῳ παραβάλλεις σεαυτὸν; καὶ οὐκ αἰσχύνῃ, ὦ Ἀλέξανδρε, οὐδὲ τὸν τύπον ἀπομαθήσῃ καὶ γνῶσῃ σεαυτὸν καὶ συνήσῃ ἦδη νεκρὸς ὢν;

15.

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΧΟΥ.

1. ΑΝΤ. Οἷα πρῶην, Ἀχιλλεῦ, πρὸς τὸν Ὀδυσσεΐα σοι εἴρηται περὶ τοῦ θανάτου, ὡς ἀγεννῆ καὶ ἀνάξια τοῖν διδασκαλίον ἀμφοῖν, Χείρωνός τε καὶ Φοῖνικος. Ἡκρώμην γάρ, ὅποτε ἐφης βούλεσθαι ἐπάρουρος ὢν θηπεῦειν παρὰ τινι τῶν ἀκλήρων, « ᾧ μὴ βίσιος πολλὸς εἴη, » μᾶλλον ἢ πάντων ἀνάσσειν τῶν νεκρῶν. Ταῦτα μὲν οὖν ἀγεννῆ τινα Φρύγα δειλὸν καὶ πέρα τοῦ καλῶς ἐροντος φιλόζωνον ἴσως ἐχρῆν λέγειν, τὸν Πηλέως δὲ υἱόν, τὸν φιλοκί. λυνότατον ἥρώων ἀπάντων, ταπεινὰ ὤτω περὶ αὐτοῦ διανοεῖσθαι πολλὰ αἰσχύνῃ καὶ ἐναντιώτης πρὸς τὰ πεπραγμένα σοι ἐν τῷ βίῳ, δς ἐξὸν ἀκλεῶς ἐν τῇ Φθιώτιδι πολυχρόνιον βασιλεύειν, ἐκὼν προεἶλου τὸν μετὰ τῆς ἀγαθῆς δόξης θάνατον.

2. ΑΧ. Ὡ παῖ Νέστορος, ἀλλὰ τότε μὲν ἀπειρος εἶ τῶν ἐνταῦθα ὢν καὶ τὸ βέλτιον ἐκείνων ὁπότερον ἦν ἀγνοῶν τὸ δύστηνον ἐκεῖνο δοξάριον προετίμων τοῦ βίου, νῦν δὲ συνίημι ἦδη ὡς ἐκείνη μὲν ἀνωφελής, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα οἱ ἄνω βαψωδῆσουσι μετὰ νεκρῶν δὲ δυσσιμεία, καὶ οὔτε τὸ κάλλος ἐκεῖνο, ὦ Ἀντίλοχε, οὔτε ἡ ἰσχὺς πάρεστιν, ἀλλὰ κείμεθα ἅπαντες ὑπὸ τῷ αὐτῷ ζόφῳ ὅμοιοι καὶ κατ' οὐδὲν ἀλλήλων διαφέροντες, καὶ οὔτε οἱ τῶν Τρώων νεκροὶ δεδιόσι με οὔτε οἱ τῶν Ἀχαιῶν θεραπεύουσιν, ἰσηγορία δὲ ἀκριθῆς καὶ νεκρὸς ὅμοιος « ἡμὲν κακὸς ἡδὲ καὶ ἐσθλός. » Ταῦτά με ἀνιᾶ καὶ ἄχθομαι, ὅτι μὴ θητεύω ζῶν.

3. ΑΝΤ. Ὅμως τί οὖν ἂν τις πάθοι, ὦ Ἀχιλλεῦ; ταῦτα γὰρ ἔδοξε τῇ φύσει, πάντως ἀποθνήσκειν ἅπαντας, ὥστε χρὴ ἐμμένειν τῷ νόμῳ καὶ μὴ ἀνιάσθαι τοῖς διατεταγμένοις. Ἄλλως τε ὁρᾷς τῶν ἐταίρων ὅσοι περὶ σὲ ἴσμεν ὥδε· μετὰ μικρὸν δὲ καὶ Ὀδυσσεὺς ἀφίξεται πάντως. Φέρεῖ δὲ παραμυθίαν καὶ ἡ κοινωνία τοῦ πράγματος καὶ τὸ μὴ μόνον αὐτὸν πεπονθέναι. Ὅρᾳς

es, non tu censes multos esse qui simulationem divinitatis istam acerbioribus jocis prosciunt, quum vident cadaver dei porrectum, putrescens jam ac tumidum ex lege corporum omnium? Præterea etiam illa, quam dicebas, Alexander, utilitas, quasi eam ob causam facili victoria potireris, multum tibi detraxit gloriæ rerum egregie gestarum: nihil enim non videbatur minus et infra dignitatem, quod a deo fieri videretur.

6. ALEX. Non ista de me sentiunt homines, sed cum Hercule et Baccho me comparant: quin imo Aornum, illam inaccessam avibus rupem, quum neuter illorum cepit, ego solus subegi.

PHIL. Viden' ista te tanquam Ammonis filium dicere, qui Herculi et Baccho aequiparas te ipsum? nonne te pudet, Alexander, nec fastum dedisces, teque ipse cognoscas, et jam intelliges te mortuum esse?

15.

ACHILLIS ET ANTILOCHI.

1. ΑΝΤ. Qualia pridie, Achille, ad Ulyssem a te sunt dicta de morte, quam humilis animi minimeque digna utroque præceptore, Chirone et Phœnice! Auscultabam enim, quando dictitabas malle te in terra vitam degentem mercenariam operam præstare cuiquam inopum, cui victus copia non abundet, quam omnibus imperare mortuis: ista abjectum aliquem ignavumque Phrygem, ultra quam decorum sit vitæ cupidum, forte fas erat proloqui; at Pelei filium, heroum omnium promptissime se periculis offerentem, tam demissa de se cogitare pudendum plane, et multimodis discrepans a rebus in vita gestis; ut qui, quum liceret inglorium in Phthiotide diuturnumque regnum possidere, ultro prætulisti conjunctam cum pulchra laude mortem.

2. ΑΧ. Nestoris fili, tunc equidem inexpertus rerum inferarum, ignarusque utrum ex duobus præstaret, miseram istam gloriolam anteponebam vitæ: nunc vero jam tandem intelligo illam esse infructuosam, etiam si maximo opere a superis canitur, inter mortuos autem æqualia honoris jura: neque forma illa, Antiloche, nec robor adest; sed jacemus omnes sub eadem caligine similes, et nulla parte alter ab altero diversi: neque Trojanorum umbræ perterritescunt me, neque Achivorum observant: verum æqualitas juris exacta, mortuique similes, ignavi fuerint aut fortes. Ista me torquent, et graviter fero, quod mercenarius non sim in vita.

3. ΑΝΤ. Attamen quid facias, Achille? hoc enim ita visum fuit naturæ, ut omnino moriantur omnes. Quamobrem legi obtemperandum est, neque oportet gravari jussa. Atque etiam vides, sodalium quot circa te hic simus; Ulysses quoque jamjam aderit omnino. Affert autem solatium societas rei malæ, et quod eam non ipse solus perpetiaris.

τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Μελέαγρον καὶ ἄλλους θαυμαστοὺς ἄνδρας, οἳ οὐκ ἂν οἶμαι δέξαιτο ἀνελεῖν, εἰ τις αὐτοὺς ἀναπέμψῃε θητεύοντας ἀκλήρους καὶ ἀβίους ἀνδράσιν.

4. ΑΧ. Ἐταιρικὴ μὲν ἡ παραίνεσις, ἐμὲ δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως ἡ μνήμη τῶν παρὰ τὸν βίον ἀνίσταται, αἶμαι δὲ καὶ ὕμῶν ἕκαστον· εἰ δὲ μὴ ὁμολογεῖτε, ταύτῃ χείρους ἐστὲ καὶ ἡσυχίαν αὐτὸ πάσχοντες.

ΑΝΤ. Οὐκ, ἀλλ' ἀμείνους, ὦ Ἀχιλλεῦ· τὸ γὰρ ἀνωφελὲς τοῦ λέγειν ὀρῶμεν· σιωπᾶν γὰρ καὶ φέρειν καὶ ἀνέχεσθαι δέδοικται ἡμῖν, μὴ καὶ γέλῳτα ὀφλωμεν ὥσπερ καὶ σὺ τοιαῦτα εὐχόμενοι.

16.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

1. ΔΙΟΓ. Οὐχ Ἡρακλῆς οὗτός ἐστιν; οὐ μὲν οὖν ἄλλος, μὰ τὸν Ἡρακλέα· τὸ τόξον, τὸ ῥόπαλον, ἡ λεοντῇ, τὸ μέγεθος, ὅλος Ἡρακλῆς ἐστιν. Εἴτα τέθνηκε Διὸς υἱὸς ὢν; Εἰπέ μοι, ὦ καλλίνικε, νεκρὸς εἶ; ἐγὼ γὰρ σοι ἔθουν ὑπὲρ γῆς ὡς θεῶ.

ΗΡ. Καὶ ὁρθῶς ἔθους· αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ Ἡρακλῆς ἐν τῷ οὐρανῷ τοῖς θεοῖς σύνοσι «καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἥβην,» ἐγὼ δ' εἰδωλὸν εἰμι αὐτοῦ.

ΔΙΟΓ. Πῶς λέγεις; εἰδωλὸν τοῦ θεοῦ; καὶ δυνατόν ἐστι ἡμίσειας μὲν τινα θεὸν εἶναι, τεθνάναι δὲ τῷ ἡμίσει;

ΗΡ. Ναί· οὐ γὰρ ἐκεῖνος τέθνηκεν, ἀλλ' ἐγὼ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ.

2. ΔΙΟΓ. Μανθάνω· ἀντανδρὸν σε τῷ Πλούτῳ παροῖδωκεν ἀνθ' ἑαυτοῦ, καὶ σὺ τοῖνον ἀντ' ἐκείνου νεκρὸς εἶ.

ΗΡ. Τοιοῦτό τι.

ΔΙΟΓ. Πῶς οὖν ἀκριβῆς ὁ Αἰακὸς ὢν οὐ διέγνω σε μὴ ὄντα ἐκεῖνον, ἀλλὰ παρεδέξατο ὑποβολιμαῖον Ἡρακλέα παρόντα;

ΗΡ. Ὅτι ἐώκειν ἀκριβῶς.

ΔΙΟΓ. Ἀληθῆ λέγεις ἀκριβῶς γὰρ, ὥστε αὐτὸς εἶναι. Ὅρα γοῦν μὴ τὸ ἐναντίον ἐστὶ καὶ σὺ μὲν εἶ ὁ Ἡρακλῆς, τὸ δὲ εἰδωλὸν γεγάμηκε τὴν Ἥβην παρὰ τοῖς θεοῖς.

3. ΗΡ. Θρασὺς εἶ καὶ ἀλαός, καὶ εἰ μὴ παύσῃ σκώπτων ἐς ἐμὲ, εἰσὶ αὐτίκα οἴου θεοῦ εἰδωλὸν εἰμι.

ΔΙΟΓ. Τὸ μὲν τόξον γυμνὸν καὶ πρόχειρον ἐγὼ δὲ τί ἂν ἐτι φοβόμην σε ἅπαξ τεθνηκώς; Ἀτὰρ εἰπέ μοι πρὸς τοῦ σοῦ Ἡρακλέους, ὅποτε ἐκεῖνος ἔζη, συνῆς αὐτῷ καὶ τότε εἰδωλὸν ὢν; ἡ εἰς μὲν ἦτε παρὰ τὸν βίον, ἐπεὶ δὲ ἀπεθάνετε, διακρινέντες ὁ μὲν ἐς θεοὺς ἀπέπτατο, σὺ δὲ τὸ εἰδωλὸν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἐς ἔδου πάρει;

ΗΡ. Ἐγρῆν μὲν μηδὲ ἀποκρίνασθαι πρὸς ἄνδρα οὕτως ἐρεσχηλῶντα· δῆμῳ δ' οὖν καὶ τοῦτο ἄκουσον· ἐπόσον μὲν γὰρ Ἀμφιτρυῶνος ἐν τῷ Ἡρακλεῖ ἦν, τοῦτο

Vides Herculem et Meleagrum, aliosque viros admirandos, qui, puto, non cupiant sursum in vitam redire, si quis eos emiseric mercedem merituos apud inopes pauperculosque homines.

4. ACH. Qualis sodalem decet est hæc admonitio : me tamen nescio quomodo memoria rerum per vitam actarum angit; ni fallor, et vestram unumquemque : quod si minus fatemini, tanto peiores estis, per quietem id tolerantis.

ANT. Minime, sed meliores, Achille : nullum cuim esse proloquendi fructum videmus : silere igitur et ferre ac tolerare casum constitutum est nobis, ne risum insuper debeamus, quemadmodum tu, talia optantes.

16.

DIOGENIS ET HERCULIS.

1. DIOG. Non Hercules est hicce? haud sane alius, me Hercule : arcus, clava, leonina pellis, statura; plane ipse Hercules est. Et diem obiit supremum, Jovis filius qui sit? Quæso te, pulcherrimis victoriis inclyte, mortuusne es? at ego tibi in terris sacra faciebam, tanquam deo.

HERC. Merito quidem : etenim ipse verus Hercules in cælo cum diis versatur, et habet formosam pedibus Heben : ego autem ejus sum simulacrum.

DIOG. Quomodo ais? simulacrum dei? fierine potest, ut aliquis dimidia parte sit deus, mortuus altero dimidio?

HERC. Plane : non enim ille mortuus est; sed ego ejus effigies.

2. DIOG. Rem teneo : te vicarium Plutoni tradidit pro se; tuque nunc ejus vice mortuus es.

HERC. Sic fere se res habet.

DIOG. Qui ergo factum, ut, quantumvis diligentissimam curam adhibeat, Æacus non animadverterit te non esse istum, et receperit suppositum Herculem huc advenientem?

HERC. Exacte scilicet similis eram.

DIOG. Vera loqueris : exacte quidem, ut ille ipsus esses. Cave ergo ne res contra cadat, tuque sis Hercules, illud autem simulacrum duxerit Heben apud deos.

3. HERC. Audaculus es et loquax : quodsi non destiteris cavillari me, jam senties, qualis dei sim simulacrum.

DIOG. Arcus quidem expromtus et ad manum : sed ego quid te metuam semel mortuus? Verum dic mihi per tuum illum Herculem, quum is vivebat, aderasne ipsi tunc etiam ejus effigies? an potius unus eratis in vita; postquam vero mortem obiistis, segregati, ille ad deos evolavit, tu simulacrum, ut par erat, huc ad inferos advenisti?

HERC. Ne respondere quidem oportebat homini de industria ludos facienti : hoc tamen accipe : quicquid Am

τέθηκα καὶ εἰμι ἐγὼ ἐκείνο πᾶν, ὃ δὲ ἦν τοῦ Διὸς, ἐν οὐρανῷ σύνεστι τοῖς θεοῖς.

4. ΔΙΟΓ. Σαφῶς νῦν μαθάνω· δύο γὰρ φης ἔτεκεν ἡ Ἀλκμήνη κατὰ τὸ αὐτὸ Ἑρακλέας, τὸν μὲν ὑπ' Ἀμφιτρυῶνι, τὸν δὲ παρὰ τοῦ Διὸς, ὥστε ἐλελήθειτε διδυμοὶ ὄντες διμομήτριοι.

ΗΡ. Οὐκ, ὦ μάταιε· ὃ γὰρ αὐτὸς ἀμφω ἤμεν.

ΔΙΟΓ. Οὐκ ἔστι μαθεῖν τοῦτο βῆδιον, συνθέτους δύο ὄντας Ἑρακλέας, ἐκτὸς εἰ μὴ ὥσπερ ἱπποκένταυρος τις ἦτε ἐξ ἐν συμπεφυκότες ἀνθρώπος καὶ θεός.

ΗΡ. Οὐ γὰρ καὶ πάντες οὕτω σοι δοκοῦσι συγκεῖσθαι ἐκ δυοῖν, ψυχῆς καὶ σώματος; ὥστε τί τὸ καλύπτον ἔστι τὴν μὲν ψυχὴν ἐν οὐρανῷ εἶναι, ἥπερ ἦν ἐκ Διὸς, τὸ δὲ θνητὸν ἐμὲ παρὰ τοῖς νεκροῖς;

5. ΔΙΟΓ. Ἄλλ', ὦ βελτίστε Ἀμφιτρυωνιάδη, καλῶς ἐν ταύτ' εἰλες, εἰ σῶμα ἦσθα, νῦν δὲ ἀσώματον εἶδωλον εἶ· ὥστε κινδυνεύεις τριπλοῦν ἤδη ποιῆσαι τὸν Ἑρακλέα.

ΗΡ. Πῶς τριπλοῦν;

ΔΙΟΓ. Ὡδὲ πικρὸν· εἰ γὰρ ὁ μὲν τις ἐν οὐρανῷ, ὃ δὲ περ' ἡμῖν σὺ τὸ εἶδωλον, τὸ δὲ σῶμα ἐλύθη κόνις ἤδη γινόμενον, τρία ταῦτα δὴ γίνονται. Καὶ σκόπει, θνηταὶ δὴ πατέρες τὸν τρίτον ἐπινοήσεις τῷ σώματι.

ΗΡ. Θρασύς εἰ καὶ σοριστής· τίς δὲ καὶ ὦν τυγχάνεις;

ΔΙΟΓ. Διογένηος τοῦ Σινωπέως εἶδωλον, αὐτὸς δὲ ὡς αὐτὸς Δίας

μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν,

ἀλλὰ τοῖς βελτίστοις νεκρῶν ἀνδρῶν συνὼν Ὀμήρου καὶ τῆς τοσαύτης ψυχρολογίας καταγελῶ.

17.

MENIPPOY KAI TANTAΛOY.

1. MEN. Τί κλάεις, ὦ Τάνταλε; ἢ τί σεαυτὸν δούρησι τῇ λίμνῃ ἐστός;

TAN. Ὅτι, ὦ Μένιππε, ἀπολώλα ὑπὸ τοῦ δίψους.

MEN. Οὕτως ἀργὸς εἶ, ὥς μὴ ἐπικύψας πιεῖν ἢ καὶ νῆ Δί' ἀρυσάμενος κοίλῃ τῇ χειρὶ;

TAN. Οὐδὲν δρελος, εἰ ἐπικύψαμι· φεύγει γὰρ τὸ ὕδωρ, ἐπειδὴν προσιόντα αἰσθεται με· ἦν δὲ ποτε καὶ ἐρύσσομαι καὶ προσενέγκω τῷ στόματι, οὐ φθάνω βρέξας ἄκρον τὸ χεῖλος, καὶ διὰ τῶν δακτύλων διαρρύνειν οὐκ οἶδ' ὅπως αὖθις ἀπολείπει ξηρὰν τὴν χεῖρά μοι.

MEN. Τεράστιόν τι πάσχεις, ὦ Τάνταλε. Ἄταρ εἰπέ μοι, τί δαὶ καὶ δέη τοῦ πιεῖν; οὐ γὰρ σῶμα ἔχεις, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἐν Λυδίᾳ που τέθνηται, ὅπερ καὶ πεινῇ καὶ διψῇ ἐδύνατο, σὺ δὲ ἡ ψυχὴ πῶς ἂν ἔτι ἢ διψῇς ἢ πίνεις;

TAN. Τοῦτ' αὐτὸ ἡ κόλασις ἔστι, τὸ διψῇν τὴν ψυχὴν ὥς σῶμα οὖσαν.

2. MEN. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτως πιστεύομεν, ἐπεὶ

phitryonis in Hercule erat, id mortuum est, et hoc omne sum ego : quod autem Jovis erat, in caelo inter deos agit.

4. DIOG. Plane nunc intelligo : duos, inquis, peperit Alcmena sub idem tempus Hercules, hunc ex Amphitryone conceptum, illum de Jove : quippe nos latuerat, geminos esse vos eadem matre prognatos.

HERC. Neutiquam, inepte : is ipse ambo eramus.

DIOG. Haudquaquam est ad intelligendum facile, duos esse Hercules eosque in unum conflatos : nisi forte quasi Hippocentaurus aliquis eratis, in unum coaliti homo et deus.

HERC. Non ergo omnes sic tibi videntur componi ex binis, anima et corpore? quid igitur impedit, quominus anima sit in caelis, quæ erat ex Jove, ego autem mortalis illa pars apud mortuos?

5. DIOG. Sed, optime Amphitryoniada, per ista commode diceret, si corpus fores : nunc incorporeum es simulacrum; adeo ut periculum sit, ne triplicem jam conficias Herculem.

HERC. Quid ita triplicem?

DIOG. Hunc fere in modum : si unus aliquis in caelo sit, alter tu scilicet, qui nobiscum versaris, illius simulacrum, tum corpus jam in cineres solutum, tria nimirum ista habentur : atque adeo vide, quem tertium patrem inventurus sis corpori.

HERC. Es homo audax et sophista : quis tandem es?

DIOG. Diogenis Sinopensis umbra : ipse autem non profecto inter deos immortales, sed cum manium præstantissimis versor, Homerum tamque frigidas ejus fabulationes deridens.

17.

MENIPPI ET TANTALI.

1. MEN. Quid ploras, Tantale? quidve temet ipse commiseraris ad lacum astans?

TAN. Quia, Menippe, enecor siti.

MEN. Itane piger es, ut ne corpore quidem inclinato bibas, sive magis etiam hauriendo cava manu?

TAN. Nihil juvat, si pronus procumbam : fugit enim aqua, ubi accedentem me senserit : quodsi quandoque haurero, orique admovero, simul ac rigavi extrema labia, statim per digitos dilapsa nescio quomodo iterum destituit siccam manum meam.

MEN. Portentosum quiddam tibi contingit, Tantale. Verum dic mihi, quid tanto opere indiges potu? etenim corpus non habes : quin illud in Lydia alicubi humatum est, cui et esuriendi et sitiendi facultas inerat : tu vero jam anima quo tandem pacto amplius aut sitias aut bibas?

TAN. Ea ipsa re constat supplicium meum, ut siti afficiatur anima mea velut corpus.

2. MEN. Sed id quidem ita esse credemus, quandoqui-

φῆς κολάζεσθαι τῷ δῖφει. Τί δ' οὖν σοι τὸ δεινὸν ἔσται; ἢ δέδιας μὴ ἐνδεία τοῦ ποτοῦ ἀποθάνης; οὐχ ὥρῳ γὰρ ἄλλον ἄδην μετὰ τοῦτον ἢ θάνατον ἐντεῦθεν εἰς ἕτερον τόπον.

TAN. Ὅρθῳς μὲν λέγεις· καὶ τοῦτο δ' οὖν μέρος τῆς καταδίκης, τὸ ἐπιθυμεῖν πιεῖν μὴδὲν δεόμενον.

MEN. Ἀηρεῖς, ὦ Τάνταλε, καὶ ὡς ἀληθῶς ποτοῦ δεῖσθαι δοκεῖς, ἀκράτου γε ἐλλεβόρου νῆ Δία, ὅστις τοῦναντίον τοῖς ὑπὸ τῶν λυτῶντων κυνῶν δεδηγμένοις πέπονθας οὐ τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ τὴν δίψαν περὸβημένος.

TAN. Οὐδὲ τὸν ἐλλέβορον, ὦ Μένιππε, ἀναίνομαι πιεῖν, γένοιτό μοι μόνον.

MEN. Θάρρει, ὦ Τάνταλε, ὡς οὔτε σὺ οὔτε ἄλλος πέταται τῶν νεκρῶν· ἀδύνατον γάρ· καίτοι οὐ πάντες ὥσπερ σὺ ἐκ καταδίκης διψῶσι τοῦ ὕδατος αὐτοῦς οὐχ ὑπομένοντες.

18.

MENIPPUS KAI EPIMUS.

1. MEN. Ποῦ δὲ οἱ καλοὶ εἰσιν ἢ αἱ καλαί, Ἑρμῇ; ξανάγησόν με νέηλυν ὄντα.

EPM. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μένιππε· πλην κατ' ἐκεῖνο ἀπόβλεψον, ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ἔνθα ὁ Ὑάκινθος τέ ἐστι καὶ Νάρκισσος καὶ Νιρεὺς καὶ Ἀχιλλεὺς καὶ Τυρὼ καὶ Ἑλένη καὶ Ἀθῆα καὶ ὅλως τὰ ἀρχαῖα πάντα κάλλιη.

MEN. Ὅστ' ἄ μόνα ὀρῶ καὶ κρανία τῶν σαρκῶν γυμνὰ, ὅμοια τὰ πολλὰ.

EPM. Καὶ μὴν ἐκεῖνά ἐστιν ἃ πάντες οἱ ποιηταὶ θαυμάζουσι τὰ ὅστ' ἄ, ὧν σὺ εἰκας καταφρονεῖν.

MEN. Ὅμως τὴν Ἑλένην μοι δεῖξον· οὐ γὰρ ἂν διαγοιήν ἔγωγε.

EPM. Τοῦτ' ἐκ κρανίον ἢ Ἑλένη ἐστίν.

2. MEN. Εἴτα διὰ τοῦτο αἱ χιλιαὶ νῆες ἐπληρώθησαν ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ τοσοῦτοι ἔπεισον Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι καὶ τοσαῦται πόλεις ἀνάστατοι γηγόνασιν;

EPM. Ἀλλ' οὐκ εἶδες, ὦ Μένιππε, ζῶσαν τὴν γυναῖκα· ἔρης γὰρ ἂν καὶ σὺ ἀνεμέσητον εἶναι τοιᾷδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν· ἐπεὶ καὶ τὰ ἀνθη ξηρὰ ὄντα εἰ τις βλέπει ἀποβεβληκότα τὴν βαρὴν, ἀμορφα δὴλον ὅτι αὐτῷ δόξει, ὅτε μέντοι ἀνθεῖ καὶ ἔχει τὴν γροῖαν, κάλλιστά ἐστιν.

MEN. Οὐκοῦν τοῦτο, ὦ Ἑρμῇ, θαυμάζω, εἰ μὴ συνέσαν οἱ Ἀχαιοὶ περὶ πράγματος οὕτως ὀλιγοχρόνιου καὶ βραδύως ἀπανθούοντος πονοῦντες.

EPM. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μένιππε, συμφίλοσοφειν σοι. Ὡστε σὺ μὲν ἐπιλεξάμενος τόπον, ἔνθα ἂν ἐθέλης, κεῖσο καταβαλὼν σεαυτὸν, ἐγὼ δὲ τοὺς ἄλλους νεκροὺς ἤδη μετελεύσομαι.

dem ais sitim tibi poenam esse impositam. Quid tamen hinc tibi molesti accidet? an metuis ne inopia potus moriari? equidem non video alium post huncce orcum, aut mortem, qua functi hinc alterum in locum migremus.

TAN. Recte tu quidem loquere: at illud ipsum est pars poenae, ut desiderem bibere nullius potus indigus.

MEN. Ineptis, Tantale, et revera potu indigere videris, mero scilicet, ita nie Jupiter amet, helleboro, qui contraria ratione atque illi, quos rabiosi canes momorderint, affectus sis, non aquam, sed sitim abhorrens.

TAN. Ne helleborum quidem, Menippe, renuo bibere: modo hoc mihi contingat.

MEN. Bono esto animo, Tantale: nam nec tu, neque alius quisquam bibet mortuorum: hoc enim fieri nequit. Haud omnes tamen, quemadmodum tu, ex inflicta poena sitiunt aquam ipsos fugientem.

18.

MENIPPI ET MERCURI.

1. MEN. Ubi autem pulchri sunt et pulchræ, Mercuri? videri ducem te mihi præbe, quippe hospiti et novo advenæ.

MERC. Otium mihi non est, Menippe: attamen illo respice, quasi ad dextram: ibi Hyacinthus est, et Narcissus, et Nireus, et Achilles, et Tyro, et Helena, et Leda; summatim, vetustæ formæ omnes.

MEN. Ego ossa tantum video et crania carnibus nudata, similia pleraque.

MERC. Atqui illa sunt quæ omnes poetæ admirantur ossa, quorum tu contentum præ te ferre videris.

MEN. Attamen Helenam mihi monstra: etenim ego quidem non dignoverim.

MERC. Istud cranium est Helena.

2. MEN. Propter illud igitur mille navium classis instructa fuit ex tota Græcia, totque ceciderunt Græci et barbari, urbiumque tantus numerus internecione periit?

MERC. At non vidisti, Menippe, mulierem vivam: scilicet ipse diceres non indignum fuisse nec vitio vertendum, talem ob feminam multum tempus ærumnas pati: enim vero flores arefactos si quis intueatur amisso colore, forma nimirum ipsi carere videbuntur; at quando florent, coloremque nativum habent, pulcherrimi sunt.

MEN. Atqui illud, Mercuri, demiror, non intellexisse Achivos de re tam brevis ætatis tamque facile deflorescente se laborare.

MERC. Otium mihi non est, Menippe, philosophari tecum: quare delecto loco, ubicumque velis, jace prostrato corpore: ego vero alios mortuos jam arcessam.

19.

ΑΙΑΚΟΥ, ΠΡΩΤΕΣΙΛΑΟΥ, ΜΕΝΕΛΑΟΥ
ΚΑΙ ΠΑΡΙΔΟΣ.

1. ΑΙΑΚ. Τί ἄγχεις, ὦ Πρωτεσίλαε, τὴν Ἑλένην
προσπεσών;

ΠΡΩΤ. Ὅτι διὰ ταύτην, ὦ Αἰακέ, ἀπέθανον ἡμι-
ταλῇ μὲν τὸν δόμον καταλιπών, χήραν τε τὴν νεόγαμον
γυναῖκα.

ΑΙΑΚ. Αἰτιῶ τοῖνυν τὸν Μενέλαον, ὅστις ὑμᾶς
ὑπὲρ τοιαύτης γυναίκος ἐπὶ Τροίαν ἤγαγεν.

ΠΡΩΤ. Εὖ λέγεις· ἐκεῖνόν μοι αἰτιατέον.

MEN. Οὐκ ἐμέ, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ δικαιοτέρον τὸν
Πάριν, ὃς ἐμοῦ τοῦ ξένου τὴν γυναῖκα παρὰ πάντα τὰ
δίκαια ὤγετο ἄρπάσας· οὗτος γὰρ οὐχ ὑπὸ σοῦ μόνου,
ἀλλ' ὑπὸ πάντων Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἀξίος ἀγ-
χεῖσθαι τοσούτοις θανάτου αἷτιος γεγεννημένος.

ΠΡΩΤ. Ἀμεινον οὕτω σέ τοιγαροῦν, ὦ Δύσπαρ,
οὐκ ἀφήσω ποτέ ἀπὸ τῶν χειρῶν.

ΠΑΡ. Ἄδικα ποίῳν, ὦ Πρωτεσίλαε, καὶ ταῦτα
ἐμότηγον ὄντα σοι· ἐρωτικὸς γὰρ καὶ αὐτὸς εἰμι καὶ τῷ
αὐτῷ θεῷ κατέσχημαι· οἶσθα δὲ ὡς ἀκούσιόν τί ἐστι
καὶ τις ἡμᾶς δαίμων ἄγει ἐνθα ἂν ἐθέλῃ, καὶ ἀδύνατον
ἐστὶν ἀντιτάττεσθαι αὐτῷ.

2. ΠΡΩΤ. Εὖ λέγεις. Εἴθε οὖν μοι τὸν Ἔρωτα
ἐνταῦθα λαβεῖν δυνατόν ἦν.

ΑΙΑΚ. Ἐγὼ σοι καὶ περὶ τοῦ Ἑρωτος ἀποκρινοῦ-
μαι τὰ δίκαια· φήσει γὰρ αὐτὸς μὲν τοῦ ἔρῳ τῷ Πά-
ριδι ἴσως γεγενῆσθαι αἷτιος, τοῦ θανάτου δὲ σοι οὐδένα
ἄλλον, ὦ Πρωτεσίλαε, ἢ σεαυτὸν, ὃς ἐκλαθόμενος τῆς
ποτάμου γυναίκος, ἐπεὶ προσεφέρεσθε τῇ Τρωάδι,
ὅστω φιλοκινδύνως καὶ ἀπονενοσμένως προσεπήδησας τῶν
ἄλλων δόξης ἐρασθεῖς, δι' ἣν πρῶτος ἐν τῇ ἀποδόσει
ἀπέθνηες.

ΠΡΩΤ. Οὐκοῦν καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ σοι, ὦ Αἰακέ,
ἀποκρινοῦμαι δικαιοτέρα· οὐ γὰρ ἐγὼ τούτων αἷτιος,
εἰ μὴ ἡ Μοῖρα καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς οὕτως ἐπικεκλωσθαι.

ΑΙΑΚ. Ὅρῳς τί οὖν τούτους αἷτις;

20.

ΜΕΝΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΑΙΑΚΟΥ.

1. MEN. Πρὸς τοῦ Πλούτωνος, ὦ Αἰακέ, περιή-
γραι μοι τὰ ἐν ᾧδου πάντα.

ΑΙΑΚ. Οὐ ῥάδιον, ὦ Μένιππε, ἅπαντα· ὅσα μὲν-
τι κεφαλαιώδη, μάθανε· οὔτοι μὲν ὅτι Κέρβερος
ἐστὶν οἶσθα, καὶ τὸν πορθημέα τοῦτον, ὃς σε διεπέρασε,
καὶ τὴν λίμνην καὶ τὸν Πυριφλεγέθοντα ᾗδῃ ἐόρακας
ἐπὶ τῶν.

MEN. Οἶδα ταῦτα καὶ σέ, ὅτι πυλωρεῖς, καὶ τὸν
βασιλέα εἶδον καὶ τὰς Ἐρινῦς· τοὺς δὲ ἀνθρώπους μοι
ταῖς παλαίαι δειξὼν καὶ μάλιστα τοὺς ἐνδόξους αὐτῶν.

19.

ÆACI, PROTESILAI, MENELAI AC
PARIDIS.

1. ÆAC. Quid strangulas, o Protesilae, Helenam, im-
petu in eam facto?

PROT. Quod propter eam, Æace, interii imperfecta domo
relicta, et vidua, quæ modo fuerat nupta, uxore.

ÆAC. Incusa igitur Menelaum, qui vos talis mulieris
causa adversus Trojam duxit.

PROT. Bene mones : is ergo mihi reus est agendus.

MEN. Non ego, vir optime, sed justius Paris, qui mea
hospitis uxore præter omne jus ac fas rapta se proripuit : hic
enim non a te solo, verum ab omnibus Græcis ac barbaris
dignus est strangulari, ut qui tot hominibus mortis exstiterit
causa.

PROT. Ita quidem præstat; atque adeo te, inominate
Pari, non dimittam unquam e manibus.

PAR. Injusta feceris, Protesilae, idque in eum, qui ar-
tem eandem ac tu colit; nam et ipse sum deditus amori, ab
eodemque deo occupatus : scis autem involuntarium esse
quiddam, deumque aliquem nos agere quocumque velit,
cui non possit resisti.

2. PROT. Vera dicis. Utinam ergo mihi Amorem hic
comprehendere defur!

ÆAC. At ego apud te causam Amoris etiam agam : dixe-
rit enim, amandi se Paridi fortasse exstitisse causam; mortis
vero tibi neminem alium, Protesilae, quam temet ipsum,
qui oblitus novæ nuptæ uxoris, ubi appellebatis ad Troa-
dem, tam audacter et desperate ante alios exsiluisti gloriæ
cupiditate ductus, ob quam primus in escensu occu-
buisti.

PROT. Enimvero meam tibi, Æace, causam egero planius :
non enim ego istorum auctor, sed fatum fatalisque staminis
ab initio vitam hominum temperantis necessitas.

ÆAC. Recte : quid igitur istos accusas?

20.

MENIPPI ET ÆACI.

1. MEN. Per Plutonem, Æace, quæro comes mihi
monstra, quæ in Orco sunt, omnia.

ÆAC. Haud pronum est, Menippe, omnia : quæcumque
tamen præcipua summatis percurri possunt, disce. Hunc
esse Cerberum nosti, portitoremque illum, qui te transve-
xit; et lacum et Pyriphlegethontem jam vidisti, quando
hæc loca intrabas.

MEN. Scio ista, et te custodem esse portæ infernalis :
regem porro vidi et Erinnyas. Verum homines mihi ve-
teres illos ostende, atque inprimis eorum insignes.

ΑΙΑΚ. Οὗτος μὲν Ἀγαμέμνων, οὗτος δὲ Ἀχιλλεύς, οὗτος δὲ Ἰδομενεὺς πλησίον, οὗτος δὲ Ὀδυσσεύς, εἴτα Αἴας καὶ Διομήδης καὶ οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων.

2. ΜΕΝ. Βαβαί, ὦ Ὅμηρε, οἶά σοι τῶν βραχυδιῶν τὰ κεφάλαια χαμαὶ ἔρριπται ἀγνώστα καὶ ἄμορφα, κόνις πάντα καὶ λῆρος πολλὸς, ἀμεννῆν ὡς ἀληθῶς κάρηνα. Οὗτος δὲ, ὦ Αἰακέ, τίς ἐστι;

ΑΙΑΚ. Κῦρός ἐστιν· οὗτος δὲ Κροῖσος, ὃ δ' ὑπὲρ αὐτὸν Σαρδανάπαλλος, ὃ δ' ὑπὲρ τούτους Μίδας, ἐκείνους δὲ Ξέρξης.

ΜΕΝ. Εἴτα σέ, ὦ κάθαρμα, ἡ Ἑλλὰς ἔφριττε ζευγνύντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον, διὰ δὲ τῶν ὄρων πλεῖν ἐπιθυμοῦντα; Οἷος δὲ καὶ ὁ Κροῖσός ἐστι. Τὸν Σαρδανάπαλλον δὲ, ὦ Αἰακέ, πατάξαι μοι κατὰ κόρης ἐπίτρεψον.

ΑΙΑΚ. Μηδαμῶς· διαθρύψεις γὰρ αὐτοῦ τὸ κρανίον γυναικεῖον ὄν.

ΜΕΝ. Οὐκοῦν ἀλλὰ προσπύσσομαι γε πάντως ἀνδρογύνῃ γε ὄντι.

3. ΑΙΑΚ. Βούλει σοι ἐπιδείξω καὶ τοὺς σοφοὺς;

ΜΕΝ. Νὴ Δία γε.

ΑΙΑΚ. Πρῶτος οὗτός σοι ὁ Πυθαγόρας ἐστί.

ΜΕΝ. Χαίρε, ὦ Εὐφορβέ ἢ Ἀπολλὼν ἢ εἰ τι ἄν ἐθέλῃς.

ΠΥΘ. Νῆδι καὶ σύ γε, ὦ Μένιππε.

ΜΕΝ. Οὐκέτι χρυσοῦς ὁ μηρός ἐστί σοι;

ΠΥΘ. Οὐ γάρ· ἀλλὰ φέρε ἴδω εἰ τί σοι ἐδώδιμον ἢ πῆρα ἔχει.

ΜΕΝ. Κυάμους, ὦγαθέ· ὥστε οὐ τοῦτό σοι ἐδώδιμον.

ΠΥΘ. Δὸς μόνον· ἄλλα παρὰ νεκροῖς δόγματα· ἔμαθον γὰρ ὡς οὐδὲν ἴσον κύαμοι καὶ κεφαλαὶ τοκῶν ἐνθάδε.

4. ΑΙΑΚ. Οὗτος δὲ Σόλων ὁ Ἐξηχστίδου καὶ Θαλῆς ἐκείνος καὶ παρ' αὐτοὺς Πιττακὸς καὶ οἱ ἄλλοι· ἐπτά δὲ πάντες εἰσιν ὡς ὀρᾷς.

ΜΕΝ. Ἀλυποὶ, ὦ Αἰακέ, οὗτοι μόνοι καὶ παιῶροι τῶν ἄλλων. Ὁ δὲ σποδοῦ πλέως ὥσπερ ἐγκρυφίας ἄρτος, ὃ τὰς φλυκταῖνας ἐξηνθηκὺς, τίς ἐστιν;

ΑΙΑΚ. Ἐμπεδοκλῆς, ὦ Μένιππε; ἡμίεφθος ἀπὸ τῆς Αἵτνης παρών.

ΜΕΝ. ὦ χαλκόπου βέλτιστε, τί παθὼν σαυτὸν ἐς τοὺς κρατῆρας ἐνέβαλες;

ΕΜΠ. Μελαγχολία τις, ὦ Μένιππε.

ΜΕΝ. Οὐ μὰ Δί', ἀλλὰ κενοδοξία καὶ τῦφος καὶ πολλὴ κόρυς, ταῦτά σε ἀπηνθράκωσεν αὐταῖς χρητῖσιν οὐκ ἀνάξιον ὄντα· πλὴν ἄλλ' οὐδὲν σε τὸ σόφισμα ὤνησεν· ἐφωράθης γὰρ τελευτῶς. Ὁ Σωκράτης δὲ, ὦ Αἰακέ, ποῦ ποτε ἄρα ἐστίν;

ΑΙΑΚ. Μετὰ Νέστορος καὶ Παλαμήδους ἐκείνους ληρεῖ τὰ πολλά.

ΜΕΝ. Ὅμως ἐβουλόμην ἰδεῖν αὐτὸν, εἰ που ἐνθάδε ἐστίν.

ΑΙΑΚ. Ὅρᾷς τὸν φαλακρόν;

ÆAC. Hic Agamemno; ille Achilles; iste propius aliquanto Idomeneus : tum Ulysses, deinde Ajax, et Diomedes, et præstantissimi Græcorum.

2. ΜΕΝ. Papæ, Homere; qualia tibi eximia carminum tuorum decora humi jacent abjecta, ignota, informia, pulvis cuncta, nugæque magnæ, imbecilla vere capita. Hicce autem, Æace, quis est?

ÆAC. Cyrus est : hic autem Cræsus; atque super eum Sardanapalus; qui super istos, Midas : ille vero Xerxes.

ΜΕΝ. Te igitur, purgamentum hominis, horrescebat Græcia jungentem Hellespontum, perque montes navigare desiderantem? Qualis autem et Cræsus est! At Sardanapalo, Æace, ut alapam in caput impingam, permitte mihi.

ÆAC. Neutiquam : diffinges enim cranium ipsius molle ac muliebne.

ΜΕΝ. Enimvero conspuam omnino effeminatum istum.

3. ÆAC. Vin' tibi demonstrarem etiam sapientes?

ΜΕΝ. Ita per Jovem.

ÆAC. Primus hicce tibi Pythagoras est.

ΜΕΝ. Salve, Euphorbe, aut Apollo, aut quocumque nomine velis appellari.

PYTH. Sane tu quoque, Menippe.

ΜΕΝ. Non tibi aureum femur amplius est?

PYTH. Non quidem : verum age videam si quid tibi ad edendum paratum pera habet.

ΜΕΝ. Fabas, optime : quæ quidem edules tibi non sunt.

PYTH. Præbe tantum : alia sunt apud mortuos decreta; etenim didici nihil hic esse simile fabis et capitibus parentum.

4. ÆAC. Hicce autem Solon Execestidæ filius, et Thales ille, juxtaque eos Pittacus, ceterique : septem vero sunt cuncti, uti vides.

ΜΕΝ. Hi tristitiæ immunes, Æace, soli ceterorum, atque hilares. Iste vero cinere plenus velut subcinericius panis, qui pustulis totus effloruit, quis est?

ÆAC. Empedocles, Menippe, qui semicoctus huc ab Ætna advenit.

ΜΕΝ. O optime tu, æreis indute calceis, quid causæ fuit, cur ipse te in Ætnæ crateras immitteres?

EMP. Atra quædam bilis, Menippe.

ΜΕΝ. Nullo pacto; sed vana gloria, et superbiæ tumor, et multa stultitia : hæc te scilicet exustularunt cum ipsis crepidis, haud indignum : attamen nihil te callidum commentum juvit; patuit enim esse te mortuum. Socrates vero, Æace, ubi tandem est?

ÆAC. Cum Nestore et Palamede ille nugatur plerumque.

ΜΕΝ. Vellem tamen eum videre, sicubi hic esset.

ÆAC. Viden' istum calvum?

MEN. Ἄπαντες φαλακροὶ εἰσιν ὥστε πάντων ἂν εἴη τοῦτο τὸ γνῶρισμα.

ΔΙΑΚ. Τὸν σιμὸν λέγω.

MEN. Καὶ τοῦτο ὁμοῖον· σιμοὶ γὰρ ἅπαντες.

5. ΣΩΚ. Ἐμὲ ζητεῖς, ὦ Μένιππε;

MEN. Καὶ μάλα, ὦ Σώκρατες.

ΣΩΚ. Τί τὰ ἐν Ἀθήναις;

MEN. Πολλοὶ τῶν νέων φιλοσοφεῖν λέγουσι, καὶ τὰ γε σχήματα αὐτὰ καὶ τὰ βαδίσματα εἰ θεάσαιτό τις, ἄχροι φιλόσοφοι.

ΣΩΚ. Μάλα πολλοὺς ἑώρακα.

MEN. Ἀλλὰ ἑώρακας, οἶμαι, οἷος ἦκε παρὰ σοὶ Ἀρίστιππος καὶ Πλάτων αὐτός, ὁ μὲν ἀποπνέων μύρου, ὁ δὲ τοὺς ἐν Σικελίᾳ τυράννους θεραπεύειν ἐκμαθεῖν.

ΣΩΚ. Περὶ ἐμοῦ δὲ τί φρονεῖς;

MEN. Εὐδαίμων, ὦ Σώκρατες, ἄνθρωπος εἴ τὰ γε τοιαῦτα· πάντες γοῦν σε θαυμάσιον οἰοῦνται ἄνδρα γενεῖσθαι καὶ πάντα ἐγνωκέναι καὶ ταῦτα — δεῖ γάρ, ἄμμι, τὰληθῆ λέγειν — οὐδὲν εἰδῶτα.

ΣΩΚ. Καὶ αὐτὸς ἐφασκον ταῦτα πρὸς αὐτοὺς, οἱ δὲ εἰρωνεῖαν ὄντο τὸ πρᾶγμα εἶναι.

6. MEN. Τίνες δὲ εἰσιν οὗτοι οἱ περὶ σέ;

ΣΩΚ. Χαρμίδης, ὦ Μένιππε, καὶ Φαῖδρος καὶ ὁ τῷ Κλεινίου.

MEN. Εἰ γε, ὦ Σώκρατες, ὅτι κἀνταῦθα μέτει τῇ σπουτῇ τέχνῃ καὶ οὐκ ὀλιγωρεῖς τῶν καλῶν.

ΣΩΚ. Τί γάρ ἂν ἄλλο ἥδιον πράττομαι; Ἀλλὰ πλησίον ἡμῶν κατὰκεισο, εἰ δοκεῖ.

MEN. Μὰ Δί', ἐπεὶ παρὰ τὸν Κροῖσον καὶ τὸν Σαρβανάπαλλον ἄπειμι πλησίον οἰκήσων αὐτῶν· εἰκαρῶν οὐκ ὀλίγα γελάσσεσθαι οἰμωζόντων ἀκούων.

ΔΙΑΚ. Κἀγὼ ἥδη ἄπειμι, μὴ καὶ τις ἡμᾶς νεκρῶν λάθῃ διαφυγόν. Τὰ λοιπὰ δ' ἐσαυθὺς ὄψει, ὦ Μένιππε.

MEN. Ἀπιθι· καὶ ταυτὶ γάρ ἱκανά, ὦ Αἰακέ.

21.

ΜΕΝΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΚΕΡΒΕΡΟΥ.

1. MEN. Ὁ Κέρβερε — συγγενὴς γάρ εἰμὶ σοὶ κύων καὶ αὐτὸς ὢν — εἰπέ μοι πρὸς τῆς Στυγὸς, οἷος ἦν ὁ Σωκράτης, ὁπότε κατῆι παρ' ὑμᾶς· εἰκὸς δὲ σε θεὸν ὄντα μὴ ὑλακτεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπίνως φέγγεσθαι, ὅπότε ἐθέλοις.

ΚΕΡΒ. Πόρρωθεν μὲν, ὦ Μένιππε, παντάπασιν ἰδοῦμαι ἀτρέπτω τῷ προσώπῳ προσίεσθαι καὶ οὐ πάνυ ζεζιέναι τὸν θάνατον δοκῶν καὶ τοῦτο ἐμφῆναι τοῖς ἔξω τοῦ στομίου ἐστῶσιν ἐθέλων, ἐπεὶ δὲ κατέκυψεν εἰσω τοῦ χάσματος καὶ εἶδε τὸν ζῶον, κἀγὼ ἔτι διαμέλλοντα εὐτὸν δακνὼν τῷ κωνεῖν κατέσπασα τοῦ ποδός, ὥσπερ

MEN. Omnes utique sunt calvi : idque adeo omnium fuerit indicium.

ÆAC. At simum istum dico.

MEN. Hoc etiam perinde simile : cuncti enim simi.

5. SOCR. Mene quæris, Menippe?

MEN. Maxime, Socrates.

SOCR. Quid agitur Athenis?

MEN. Multi juvenum philosophari se prædicant : et habitus quidem atque incessus si spectaverit aliquis, summi philosophi.

SOCR. Valde multos vidi.

MEN. At vidisti, opinor, qualis venerit ad te Aristippus, atque ipse Plato : ille unguentum spirans ; hic colere Siculos tyrannos edoctus.

SOCR. De me vero quid sentiant?

MEN. Felix, Socrates, es homo ista quidem parte : omnes adeo te admirabilem existimant virum fuisse, et cuncta scivisse, idque (est enim, ut puto, verum dicendum) nihil scientem.

SOCR. Equidem affirmabam hoc ipsum apud eos : illi meram ironiam opinabantur esse factum meum.

6. MEN. Quinam hi circa te sunt?

SOCR. Charmides, Menippe, et Phædrus, Cliniaque filius.

MEN. Bene factum, Socrates, ut qui et hicce colas artem tuam, neque despicias pulchros.

SOCR. Nam quid aliud jucundius agam? Verum prope nos recumbe, si videtur.

MEN. Nequaquam : ad Croesum enim et Sardanapalum abeo proxime illos habitaturus : videor equidem non parum risurus plorantes eos audiens.

ÆAC. Jamque ego abeo, ne quis mortuorum clam nobis effugiat : reliqua in posterum vises, Menippe.

MEN. Abi modo : hæc enim ipsa sunt satis, Æace.

21.

ΜΕΝΙΠΠΙ ΕΤ ΚΕΡΒΕΡΙ.

MEN. Cerbere, nam cognatus sum tibi, quippe canis et ipse, dic mihi per Stygem, qualis fuerit Socrates, quando descendebat ad vos : par est te deum scilicet non latrare solum, sed et humano more loqui, quum velis.

CER. E longinquo, Menippe, omnimodis videbatur constanti et imperterritito vultu accedere, neque omnino reformidare mortem, idque ipsum significare iis, qui extra ostium stabant, velle. Verum postquam se demisit intra hiatum infernæ domus, et vidit caliginem, atque ego cunctantem adhuc cicutæ morsu correptum detraxi pede, sicut

τὰ βρέφη ἐκώκυε καὶ τὰ ἑαυτοῦ παιδία ὠδύρετο καὶ παντοῖος ἐγίγνετο.

2. MEN. Οὐκοῦν σοφιστὴς ὁ ἄνθρωπος ἦν καὶ οὐκ ἀληθῶς κατεπρόνει τοῦ πράγματος;

ΚΕΡΒ. Οὐκ, ἀλλ' ἐπεὶ περ ἀναγκαῖον αὐτὸ εἴωρα, κατεθρασύνετο ὡς δὴθεν οὐκ ἄκων πεισόμενος ὁ πάντως ἔδει παθεῖν, ὡς θαυμάσσονται οἱ θεαταί. Καὶ δῖως περὶ πάντων γε τῶν τοιούτων εἰπεῖν ἂν ἔχοιμι, ἕως τοῦ στομίου τολμηροὶ καὶ ἀνδρείοι, τὰ δὲ ἐνδοθεν ἐλεγχοὶ ἀκριβῆς.

MEN. Ἐγὼ δὲ πῶς σοι κατεληλυθέναι ἔδοξα;

ΚΕΡΒ. Μόνος, ὦ Μένιππε, ἀξίως τοῦ γένους, καὶ Διογένης πρὸ σοῦ, ὅτ' μὴ ἀναγκαζόμενοι ἐσθίετε μὴδ' ὠσούμενοι, ἀλλ' ἐθελούσιοι, γελῶντες, οἰμῳεῖν παραγ- γελαντες ἄπασιν.

22.

ΧΑΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΝΙΠΠΟΥ.

1. ΧΑΡ. Ἀπόδος, ὦ κατάρατε, τὰ πορθημεῖα.

MEN. Βόα, εἰ τοῦτό σοι, ὦ Χάρων, ἥδιον.

ΧΑΡ. Ἀπόδος, φημί, ἀνθ' ὧν σε διεπορθημέσαμεν.

MEN. Οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος.

ΧΑΡ. Ἔστι δέ τις ὁβολὸν μὴ ἔχων;

MEN. Εἰ μὲν καὶ ἄλλος τις οὐκ οἶδα, ἐγὼ δ' οὐκ ἔχω.

ΧΑΡ. Καὶ μὴν ἄγξω σε νῆ τὸν Πλούτωνα, ὦ μιαρὲ, ἢ μὴ ἀποδώς.

MEN. Κἀγὼ τῷ ξύλῳ σου πατάξας διαλύσω τὸ κρανίον.

ΧΑΡ. Μάτην οὖν ἔση πεπλευκὴς τοσοῦτον πλοῦν.

MEN. Ὁ Ἑρμῆς ὑπὲρ ἐμοῦ σοι ἀποδώτω, ὅς με παρέδωκέ σοι.

2. EPM. Νῆ Δι' ὠνάμην γε, εἰ μέλλω καὶ ὑπερεκ- τίνειν τῶν νεκρῶν.

ΧΑΡ. Οὐκ ἀποστήσομαι σοι.

MEN. Τοῦτου γε ἔνεκα καὶ νεωλκήσας τὸ πορθημεῖον παράμενε· πλὴν ἀλλ' ὅ γε μὴ ἔχω, πῶς ἂν λάβοις;

ΧΑΡ. Σὺ δ' οὐκ ἤδεις ὡς κομίζεσθαι δέον;

MEN. Ἥδειν μὲν, οὐκ εἶχον δέ. Τί οὖν; ἐχρῆν διὰ τοῦτο μὴ ἀποθανεῖν;

ΧΑΡ. Μόνος οὖν αὐγῆσεις προῖκα πεπλευκέναι;

MEN. Οὐ προῖκα, ὦ βέλτιστε· καὶ γὰρ ἤντηλθα καὶ τῆς κώπης συνεπελαβόμεν καὶ οὐκ ἔκλαον μόνος τῶν ἄλλων ἐπιβατῶν.

ΧΑΡ. Οὐδὲν ταῦτα πρὸς πορθημέα· τὸν ὁβολὸν ἀποδοῦναί σε δεῖ· οὐ θέμις ἄλλως γενέσθαι.

3. MEN. Οὐκοῦν ἀπαγέ με αὖθις ἐς τὸν βίον.

ΧΑΡ. Χάριεν λέγεις, ἵνα καὶ πληγὰς ἐπὶ τούτῳ παρὰ τοῦ Αἰακοῦ προσλάβω.

MEN. Μὴ ἐνόχλει οὖν.

ΧΑΡ. Δεῖξον τί ἐν τῇ πῆρᾳ ἔχεις.

infantes ejulabat, suos liberos flebat, et nihil non moliebatur.

2. MEN. Ergo subdolanus erat hic homo sophista, nec re- vera contemnebat mortem?

CER. Minime : sed ubi necessariam animadvertit, audacter sese offerebat, quasi scilicet non invitatus subiturus quod omnino oportebat pati, ut eum admirarentur spectatores. In summa de omnibus quidem ejusmodi dicere possim, Usque ad ostium audaces ac fortes : ubi intus penetratum est, documentum timoris manifestum.

MEN. Ego vero quomodo tibi descendisse visus sum?

CER. Solus, Menippe, ut dignum erat genere, ac Dio- genes ante te; quia non coacti intrabatis, neque impulsus, sed voluntarii, ridentes, plorare jubentes cunctos.

22.

CHARONTIS, MENIPPI (ET MERCURII).

1. CHAR. Redde, scelerate, portorium.

MEN. Vociferare, si id tibi allubescit, Charon.

CHAR. Redde, inquam, pro eo quod te transvexi.

MEN. Haud acceperis ab eo qui non habet.

CHAR. Estne aliquis qui obolum non habeat?

MEN. An alius aliquis, haud scio : de me vero, non habeo.

CHAR. Enimvero fauces tibi praecludam, detestande, nisi dederis.

MEN. Ego contra baculo tibi percussus dissolvam cra- nium.

CHAR. Gratis igitur navigaveris tam longam navigationem.

MEN. Mercurius pro me tibi solvat, qui me tradidit tibi.

2. MERC. Per Jovem, belle mecum agatur, si mortuo- rum etiam vice solvendum mihi sit.

CHAR. Missum te non faciam.

MEN. Quod ad istam quidem rem attinet, vel subducto navigio assiduus esto flagitator : attamen quod non habeo, qui tandem accipias?

CHAR. Tu nesciebas obolum esse tibi apportandum?

MEN. Sciebam equidem, nec tamen habebam. Quid ergo? propterea ne oportebat non mori?

CHAR. Solus igitur gloriabere gratis te navigasse?

MEN. Non gratis, vir optime : etenim antliam duxi, et remo simul incubui, et unus omnium vectorum non plora- bam.

CHAR. Nihil ista ad portitorem : obolum persolvere te oportet : neque enim fas est aliter fieri.

3. MEN. Quin ergo me rursus abduc in vitam.

CHAR. Pulchre sane; ut plagas insuper eapropter ab Aëaco accipiam.

MEN. Ergo desiste negotium facessere.

CHAR. Ostende quid in pera geras.

MEN. Θέρμους, εἰ θέλεις, καὶ τῆς Ἑκάτης τὸ δεῖπνον.

ΧΑΡ. Πόθεν τοῦτον ἡμῖν, ὦ Ἑρμῇ, τὸν κύνα ἡγάγεις; οἷα δὲ καὶ ἐλάλει παρὰ τὸν πλοῦν τῶν ἐπιβατῶν ἀπάντων καταγελῶν καὶ ἐπισκώπτων καὶ μόνος ἄδων αἰμωζόντων ἐκείνων.

ΕΡΜ. Ἄγνοεῖς, ὦ Χάρων, ὅτινα ἄνδρα διεπόρθευσας; ἐλευθερον ἀκριβῶς, κούδενός αὐτῷ μέλει. Οὕτως ἐστὶν ὁ Μένιππος.

ΧΑΡ. Καὶ μὴν ἂν σε λάβω ποτέ —

MEN. Ἄν λάβῃς, ὦ βελτίστε· οἷς δὲ οὐκ ἂν λάβοις.

23.

ΠΡΩΤΕΣΙΛΑΟΥ, ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΣΕΦΟΝΗΣ.

1. **ΠΡΩΤ.** ὦ δέσποτα καὶ βασιλεῦ καὶ ἡμέτερε Ζεῦ καὶ σὺ Δῆμητρος θύγατερ, μὴ ὑπερίδῃτε δέησιν ἐρωτικῇν.

ΠΛΟΥΤ. Σὺ δὲ τίμων δέη παρ' ἡμῶν; ἢ τίς ὦν τυγχάνεις;

ΠΡΩΤ. Εἰμὶ μὲν Πρωτεσίλαος ὁ Ἰφίχλου Φυλάκιος συστρατιώτης τῶν Ἀχαιῶν καὶ πρῶτος ἀποθανὼν τῶν ἐπ' Ἰλίου. Δέομαι δὲ ἀφεθῆναι πρὸς ὀλίγον ἀναβῶναι πάλιν.

ΠΛΟΥΤ. Τοῦτον μὲν τὸν ἔρωτα, ὦ Πρωτεσίλαε, πάντες νεκροὶ ἐρῶσι, πλὴν οὐδεὶς ἂν αὐτῶν τύχοι.

ΠΡΩΤ. Ἀλλ' οὐ τοῦ ζῆν, Αἰδωνεῦ, ἐρῶ ἔγωγε, τῆς γυναικὸς δὲ, ἣν νεόγαμον ἔτι ἐν τῷ θαλάμῳ καταλιπὼν ὡρόμην ἀποπλέων, εἴτα ὁ κακοδαίμων ἐν τῇ ἐπιβάσει ἀπέθανον ὑπὸ τοῦ Ἑκτορος. Ὁ οὖν ἔρωις τῆς γυναικὸς οὐ μετρίως ἀποκναίει με, ὦ δέσποτα, καὶ βούλομαι καὶ πρὸς ὀλίγον ὀφθῆναι αὐτῇ καταβῆναι πάλιν.

2. **ΠΛΟΥΤ.** Οὐκ ἔπιες, ὦ Πρωτεσίλαε, τὸ Λήθης ὕδωρ;

ΠΡΩΤ. Καὶ μάλα, ὦ δέσποτα· τὸ δὲ πρᾶγμα ὑπέργαγον ἦν.

ΠΛΟΥΤ. Οὐκοῦν περιμένειν· ἀρρίζεται γὰρ κάκειναι ποτὲ καὶ οὐδὲ σὲ ἀνελθεῖν δεήσει.

ΠΡΩΤ. Ἀλλ' οὐ φέρω τὴν διατριβήν, ὦ Πλούτων· ἡράσθης δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη καὶ ὁλοθα ὅλον τὸ ἐρᾶν ἐστίν.

ΠΛΟΥΤ. Εἴτα τί σε δνήσει μίαν ἡμέραν ἀναβῶναι μετ' ὀλίγον τὰ αὐτὰ ὀδουρούμενον;

ΠΡΩΤ. Οἶμαι πείσειν κάκειναι ἀκολουθεῖν παρ' ὑμῶν, ὥστε ἀπ' ἑνὸς δύο νεκρῶν λήψαι μετ' ὀλίγον.

ΠΛΟΥΤ. Οὐ θέμις γενέσθαι ταῦτα οὐδὲ γέγονε πώποτε.

3. **ΠΡΩΤ.** Ἀναμνήσω σε, ὦ Πλούτων· Ὅρφεϊ γὰρ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν αἰτίαν τὴν Εὐρυδίκην παρέδοτε καὶ τὴν ὁμογενῇ μου Ἀλκυστίν παρεπέμψατε Ἡρακλεῖ χαρίζομενοι.

ΠΛΟΥΤ. Θελήσεις δὲ οὕτως κρανίον γυμνὸν ὦν καὶ

MEN. Lupinos, si lubet, et Hecatae cenam.

CHAR. Unde istum nobis, Mercuri, canem adduxisti? et qualia fabulabatur inter navigandum, vectores omnes deridens et jocis incessens, solus cantans illis gementibus.

MERC. Nescis, Charon, qualem virum transverexis? liberum exacte, quique neminem curet. Hicce est Menippus.

CHAR. At si te unquam prehendero. —

MEN. Si prehenderis, vir optime: bis quidem me non prehendas.

23.

PROTESILAI, PLUTONIS ET PROSERPINÆ.

1. **PROT.** O domine, et rex, nosterque Jupiter, et tu Cereris nata, ne spreveritis petitionem amatoriam.

PLUT. Quid tibi vis a nobis fieri? aut quis tandem homo es?

PROT. Sum Protesilaus Iphicli filius, Phylacius, commilito Achivorum, quique primus eorum, qui ad Ilium venerunt, interii. Oro autem ut accepto in breve tempus commeatu, in vitam redire mihi liceat.

PLUT. Istum amorem, Protesilae, omnes mortui amant: quo tamen eorum nemo potitur.

PROT. Equidem non vivendi, Pluto, amore teneor, sed uxoris, quam novam nuptam adhuc in thalamo dereliqui, conscensaque navi me proripui: deinde miser, dum in litus exponimur, Hectoris manu cecidi. Exinde amor uxoris non mediocriter me contabefacit, domine: velimque vel paululo tempore conspectus ab ea descendere denuo.

2. **PLUT.** Non tu bibisti, Protesilae, Lethes aquam?

PROT. Maxime, domine: sed amor meus vim Lethæi liquoris vehementiæ magnitudine vincebat.

PLUT. Quin ergo mane atque expecta: aderit illa aliquando; neque tu, ut ad superos evadas, necesse habebis.

PROT. At non fero moram, Pluto: amore nimirum et tu ipse jam captus fuisti, et novisti quale sit amare.

PLUT. Et quid te juvabit unum diem reviviscere, quum post paullo sis eadem lamentaturus?

PROT. Puto me persuasurum ipsi, ut comes me sequatur ad inferos: atque adeo pro uno duos mortuos recipies brevi.

PLUT. Ista fieri fas non est; neque facta fuerunt unquam

3. **PROT.** At faciam, ut reminiscere, Pluto: nam Orpheum eandem istam ob causam Eurydicen tradidistis, et coisanguineæ meæ Alcesti commeatum dedistis Herculi gratificati.

PLUT. Tunc voles cranium ita nudum et forma destitu-

ἀμορπον τῇ καλῇ σου ἐκείνη νύμφη φανῆναι; πῶς δὲ καὶ ἐκείνη προσέεται σε οὐδὲ δύναμένη διαγνώσκειν; φοβήσεται γὰρ εὖ ὅσα καὶ φεύζεται σε καὶ μάτην ἔσθ' τοσαύτην ὁδὸν ἀνεληλυθώς.

ΠΕΡΣ. Οὐκοῦν, ὦ ἄνερ, σὺ καὶ τοῦτο ἴσασαι καὶ τὸν Ἑρμῆν κέλευσον, ἐπειδὴν ἐν τῷ φωτὶ ἦδ' ὁ Πρωτεσίλειος ἦ, καθιζόμενον ἐν τῇ βράβῳ νεανίαν αὖθις καλὸν ἀπεργάσασθαι αὐτὸν, ὅς ᾤν ἐκ τοῦ παστοῦ.

ΠΛΟΥΤ. Ἐπεὶ Φερσεφόνη συνδοκεῖ, ἀναγαγὼν τοῦτον αὖθις ποίησον νυμφίον· σὺ δὲ μέμνησο μίαν λαβὼν ἡμέραν.

24.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΜΑΥΣΩΛΟΥ.

1. ΔΙΟΓ. Ὡς Κάρ, ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς καὶ πάντων ἡμῶν προτιμᾶσθαι ἀξιῶς;

ΜΑΥΣ. Καὶ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ μὲν, ὦ Σινωπεῦ, δὲ ἐβασίλευσα Καρίας μὲν ἀπάσης, ἤρξα δὲ καὶ Λυδῶν ἐνίων καὶ νήσους δὲ τινὰς ὑπηγαγόμεν καὶ ἄχρι Μιλήτου ἐπέβην τὰ πολλὰ τῆς Ἰωνίας καταστρεφόμενος· καὶ καλὸς ἦν καὶ μέγας καὶ ἐν πολέμοις καρτερός· τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι ἐν Ἀλικαρνασῶν μνημα παμμέγεθες ἔχω ἐπικείμενον, ἡλικον οὐκ ἄλλος νεκρός, ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἐς κάλλος ἐξησχημένον, ἵππων καὶ ἀνδρῶν ἐς τὸ ἀκριβέστατον εἰκασμένων λίθου τοῦ καλλίστου, ὅσον οὐδὲ νεῶν εὖροι τις ἂν βραδίως. Οὐ δοκῶ σοι δικαίως ἐπὶ τούτοις μέγα φρονεῖν;

2. ΔΙΟΓ. Ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ φῆς καὶ τῷ κάλλει καὶ τῷ βάρει τοῦ τάφου;

ΜΑΥΣ. Νὴ Δι' ἐπὶ τούτοις.

ΔΙΟΓ. Ἀλλ', ὦ καλὲ Μαύσωλε, οὔτε ἡ ἰσχὺς ἐκείνη ἔτι σοι οὔτε ἡ μορφή πάρεστιν· εἰ γοῦν τίνα ἐλοιμέθα δικαστὴν εὐμορφίας πέρι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, τίνος ἕνεκα τὸ σὸν κρανίον προτιμηθεῖν ἂν τοῦ ἐμοῦ· φαλακρά γὰρ ἄμφω καὶ γυμνά, καὶ τοὺς ὀδόντας ὁμοίως προφαίνομεν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφηρήμεθα καὶ τὰς ῥίνας ἀποσεισώμεθα. Ὅ δὲ τάφος καὶ οἱ πολυτελεῖς ἐκεῖνοι λίθοι Ἀλικαρνασεῦσι μὲν ἴσως εἴεν ἐπιδείκνυσθαι καὶ φιλοτιμεῖσθαι πρὸς τοὺς ξένους, ὥς δὴ τι μέγα οἰκονόμημα αὐτοῖς ἐστί, σὺ δὲ, ὦ βέλτιστε, οὐχ ὁρῶ ὅ τι ἀπολαύεις αὐτοῦ, πλὴν εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὅτι μᾶλλον ἡμῶν ἀχθοφορεῖς ὑπὸ τληκούτοις λίθοις πιεζόμενος.

3. ΜΑΥΣ. Ἀνόνητα οὖν μοι ἐκίμαι πάντα καὶ ἰσότημος ἔσται Μαύσωλος καὶ Διογένης;

ΔΙΟΓ. Οὐκ ἰσότημος, ὦ γενναίωτατε, οὐ γάρ· Μαύσωλος μὲν γὰρ οἰμώζεται μεμνημένος τῶν ὑπὲρ γῆς, ἐν οἷς εὐδαιμονεῖν ἦτο, Διογένης δὲ καταγελάσεται αὐτοῦ. Καὶ τάφον δὲ μὲν ἐν Ἀλικαρνασῶν ἔρει ἑαυτοῦ ὑπὸ Ἀρτεμισίας τῆς γυναικὸς καὶ ἀδελφῆς κατεσκευασμένον, δὲ Διογένης δὲ τοῦ μὲν σώματος εἰ καὶ τίνα τάφον ἔχει οὐκ οἶδεν· οὐδὲ γὰρ ἔμελεν αὐτῷ τούτου λόγον

tum in conspectum formosae tuae sponsae venire? quomodo autem illa admittet te, quem dignoscere nequeat? imo perterrefiet, sat scio, teque fugiet; et frustra tam longam ad superos viam relegeris.

PROS. Quin tu, marite, huic etiam incommodo medere, Mercurioque manda, ut, postquam luci redditus erit Prote-silaus, eum potenti virga contactum juvenem rursus efficiat pulchrum, qualis erat ex thalamo nuptiali.

PLUT. Quoniam hoc Proserpinæ quoque placet, duc illum ad superos iterum, Mercuri, et redde sponsum. Tu, Protesilae, memineris, unius diei accepisse te commeatum.

24.

DIOGENIS ET MAUSOLI.

1. DIOG. Tu Car, ob quam rem magnum spiras, omnibusque nobis præferri postulas?

MAUS. Primum ob regnum, Sinopenais, ut qui rex fuerim Cariae universæ; imperaverim etiam Lydorum nonnullis, insulas quasdam subegerim, et Miletum usque progressus pleraque Ioniae debellarim. Deinde quia pulcher eram et magnus, belloque strenuus. Tum, quod maximum est, quia Halicarnassi monumentum ingens habeo mihi impositum, quantum mortuus alius nemo; sed neque ita in speciem elegantissimam expolitum, equis virisque exactissimo assimilatis ex lapide pulcherrimo, quale ne templum quidem facile quis invenerit. Non tibi videor jure ob ista superbius efferrī?

2. DIOG. Ob regnum, inquis, et formam, et pondus sepulcri?

MAUS. Omnino ob ista.

DIOG. Sed, formose Mausole, neque robor illud amplius, nec forma tibi adest. Quare si capiamus judicem de pulchritudine, dicere nequeas, cur tuum cranium anteponendum sit meo: utrumque calvum et nudum: dentes perinde nobis prominent; oculis sumus spoliati, naresque simas gerimus. De sepulcro autem pretiosisque istis lapidibus, Halicarnasensibus forte conducant ad ostentandum et ambitiosius ad peregrinos jactandum, ingens aliquod ædificium esse scilicet penes se: tu autem, vir optime, non video quo tibi monumentum prosit; nisi hoc dixeris, te majus quam nos gessere pondus tantis lapidibus oppressum.

3. ΜΑΥΣ. Infructuosa igitur ista mihi fuerint omnia, et pari honore æquabitur Mausolus ac Diogenes?

DIOG. Non parī, vir præstantissime: haudquaquam. Mausolus etenim lamentabitur, recordatus eorum quæ in terra præsto fuerunt, in quibus felicitatem esse sitam ducebat: Diogenes contra deridebit ipsum. Et ille monumentum quidem suum Halicarnassi memorabit ab Artemisia uxore simul et sorore constructum: Diogenes autem corpusculi sepulcrum aliquod an habeat, est nescius, siquidem

δὲ τοῖς ἀρίστοις περὶ αὐτοῦ καταλέλοιπεν ἀνδρὸς βίον
βεβιωκώς ὑψηλότερον, ὃ Κάρων ἀνδραποδωδέστατε,
τοῦ σοῦ μνήματος καὶ ἐν βεβαιωτέρῳ χωρίῳ κατεσκευ-
ασμένον.

25.

ΝΙΡΕΩΣ ΚΑΙ ΘΕΡΣΙΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΝΙΠΠΟΥ.

1. NIP. Ἴδου δὴ, Μένιππος οὐτοσί δικάσει πύτε-
ρος εὐμορφότερός ἐστιν. Εἰπέ, ὦ Μένιππε, οὐ καλ-
λίων σοι δοκῶ;

MEN. Τίνες δὲ καὶ ἔστε; πρότερον, οἶμαι, γρὴ
γὰρ τοῦτο εἰδέναι.

NIP. Νιρεὺς καὶ Θερσίτης.

MEN. Πότερος οὖν ὁ Νιρεὺς καὶ πότερος ὁ Θερσί-
της; οὐδέπω γὰρ τοῦτο ὄηλον.

ΘΕΡΣ. Ἐν μὲν ἥδη τοῦτ' ἔχω, ὅτι ὁμοῖος εἰμί σοι
καὶ οὐδὲν τηλικούτον διαφέρεις ἤλικον σε Ὅμηρος ἐκεῖ-
νος ὁ τυφλὸς ἐπήνεσεν ἀπάντων εὐμορφότερον προσ-
ειπών, ἀλλ' ὁ φοβὸς ἐγὼ καὶ ψεδνὸς οὐδὲν χείρων ἐράνην
τοῦ δικαστῆ· ὅρα δὲ σὺ, ὦ Μένιππε, ὄντινα καὶ εὐμορ-
φότερον ἦγῃ.

NIP. Ἐμέ γε τὸν Ἀγλαίας καὶ Χαρόπου,

ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Διον ἦλθον.

2. MEN. Ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὑπὸ γῆν, ὡς οἶμαι, κάλλι-
στος ἦλθες, ἀλλὰ τὰ μὲν ὅσα ὁμοία, τὸ δὲ κρανίον
ταύτη μόνον ἄρα διακρίνεται ἂν ἀπὸ τοῦ Θερσίτου κρα-
νίου, ὅτι εὐθρυπτον τὸ σὸν ἀλαπαδνὸν γὰρ αὐτὸ καὶ
οὐκ ἀνδρωδὲς ἔχεις.

NIP. Καὶ μὴν ἐροῦ Ὅμηρον, ὅποιος ἦν, ὁπότε συν-
εστράτευον τοῖς Ἀχαιοῖς.

MEN. Ὀνειράτά μοι λέγεις· ἐγὼ δὲ βλέπω ἃ καὶ
νῦν ἔχεις, ἐκεῖνα δὲ οἱ τότε ἴσασιν.

NIP. Οὐκουν ἐγὼ ἐνταῦθα εὐμορφότερός εἰμι, ὦ
Μένιππε;

MEN. Οὔτε σὺ οὔτε ἄλλος εὐμορφος· ἰστυμία γὰρ
ἐν ἔδου καὶ ὁμοιοὶ ἅπαντες.

ΘΕΡΣ. Ἐμοὶ μὲν οὖν καὶ τοῦτο ἱκανόν.

26

ΜΕΝΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΧΕΙΡΩΝΟΣ.

1. MEN. Ἦκουσα, ὦ Χείρων, ὡς θεὸς ὦν ἐπιθυμή-
σειας ἀποθανεῖν.

ΧΕΙΡ. Ἀληθῆ ταῦτα ἤκουσας, ὦ Μένιππε, καὶ
τέθνηκα, ὡς δρῆς, ἀθάνατος εἶναι δυνάμενος.

MEN. Τίς δαί σε ἔρωκ τοῦ θανάτου ἔσγεν, ἀνερά-
στου τοῖς πολλοῖς χρήματος;

ΧΕΙΡ. Ἐρῶ πρὸς σὲ οὐκ ἀσύνετον ὄντα. Οὐκ ἦν
ἔτι ἡδὺ ἀπολαβεῖν τῆς ἀθανασίας.

LUCIANUS. 1.

nihil eam rem curavit: verum perpetuam sapientissimis viris
sui commemorationem reliquit, quippe qui viri vitam vix-
erit sublimiorem tuo, Carum abjectissimum mancipium,
monumento, inque tutiore loco conditam.

25.

NIREI, THERSITÆ ET MENIPPI.

1. NIR. Ecce enim, Menippus hicce judicabit, uter sit
formosior. Dic, Menippe, non pulchrior tibi videor?

MEN. Quinam estis? nam prius, opinor, illud scire com-
modum est.

NIR. Nireus et Thersites.

MEN. Uter ergo Nireus, uter Thersites? nondum enim
hoc manifestum.

THER. Jam unum hoc in rem meam teneo, quod similis
sim tibi, et nihil tanto opere præcellas, quantum te Home-
rus iste cæcus laudavit, omnium formosissimum appellans:
sed ille ego, cui caput in acutum desinens, et rari crines,
nihil inferior visus sum judici. Expende vero, Menippe,
quemnam formosiores ducas.

NIR. Me certe filium Aglaïæ et Charopi, qui pulcherri-
mus homo sub Ilium veni.

2. MEN. Non quidem sub terram, ut puto, pulcherrimus
venisti; sed ossa similia; cranium autem ea re sola nimirum
discernatur a Thersitæ cranio, quod fractu facile sit tuum:
molle enim illud et minime virile geris.

NIR. Veruntamen sciscitare Homerum, qualis fuerim,
quum inter Achivos militabam.

MEN. Somnia mihi narras: ego quippe conspicio quæ
et nunc habes; ista, qui tunc vixere, norunt.

NIR. Non ego hicce sum fornosior aliis, Menippe?

MEN. Nec tu, neque alius est formosus: nam æquo jure
in Orco versamur, et similes omnes.

THER. Mihi quidem et hoc suffecerit.

26.

MENIPPI ET CHIRONIS.

1. MEN. Audivi, Chiron, te, quamvis deus fores, cupi-
visse mori.

CHIR. Audivisti vera, Menippe: et mortem, ut vides,
obii, quum immortalis esse potuissem.

MEN. Quid est cur te cupido mortis tenuerit, rei pleris-
que non amabilis?

CHIR. Dicam ad te hominem haud insipientem: non erat
amplius jucundum frui immortalitate.

MEN. Οὐχ ἡδὺ ἦν ζῶντα δρᾶν τὸ φῶς;

ΧΕΙΡ. Οὐκ, ὦ Μένιππε· τὸ γὰρ ἡδὺ ἐγωγε ποιῶν τι καὶ οὐχ ἀπλοῦν ἡγοῦμαι εἶναι. Ἐγὼ δ' ἔζων αἰεὶ καὶ ἀπέλαυον τῶν θυμῶν, ἡλίου, φωτὸς, τροφῆς, αἱ ὧραι δὲ αἱ αὐταὶ καὶ τὰ γιγνόμενα ἅπαντα ἐξῆς ἑκάστον, ὥσπερ ἀκολουθοῦν θάτερον θατέρῳ. Ἐνεπλήσθη γοῦν αὐτῶν· οὐ γὰρ ἐν τῷ αἰεὶ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μὴ μετασχεῖν ὄλωσ τὸ τερπνὸν ἦν.

MEN. Εὖ λέγεις, ὦ Χείρων. Τὰ ἐν ἥδου δὲ πῶς φέρεις, ἂν οὐ προελόμενος αὐτὰ ἦκεις;

2. ΧΕΙΡ. Οὐκ ἀηδῶς, ὦ Μένιππε· ἡ γὰρ ἰσοτιμία πάνυ δημοτικὴ καὶ τὸ πρᾶγμα οὐδὲν ἔχει τὸ διάφορον ἐν φωτὶ εἶναι ἢ καὶ ἐν σκότει· ἄλλως τε οὔτε διψῆν ὥσπερ ἄνω οὔτε πεινῆν δεῖ, ἀλλ' ἀνεπιδεῖς τούτων ἅπαντων ἐσμέν.

MEN. Ὅρα, ὦ Χείρων, μὴ περιπίπτῃς σεαυτῷ καὶ ἐς τὸ αὐτό σοι ὁ λόγος περιπέσῃ.

ΧΕΙΡ. Πῶς τοῦτο φῆς;

MEN. Ὅτι εἰ τῶν ἐν τῷ βίῳ τὸ ὁμοῖον αἰεὶ καὶ ταῦτὸν ἐγένετό σοι προσκορὲς, καὶ τάνταυθα ὁμοία ὄντα προσκορῇ ὁμοίως ἂν γένοιτο, καὶ δεήσει μεταβολὴν σε ζητεῖν τινα καὶ ἐντεῦθεν ἐς ἄλλον βίον, ὅπερ οἷμαι ἀδύνατον.

ΧΕΙΡ. Τί οὖν ἂν πάθοι τις, ὦ Μένιππε;

MEN. Ὅπερ, οἷμαι, φασί, συνετὸν ὄντα ἀρέσκεισθαι καὶ ἀγαπᾶν τοῖς παροῦσι καὶ μὴδὲν αὐτῶν ἀφόρητον οἰεσθαι.

27.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΘΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΗΤΟΣ.

1. ΔΙΟΓ. Ἀντίσθενης καὶ Κράτης, σχολὴν ἀγομεν· ὥστε τί οὐκ ἄπιμεν εὐθὺς τῆς καθόδου περιπατήσαντες, ὁφόμενοι τοὺς κατιόντας, οἳ τί εἰσι καὶ τί ἑκαστος αὐτῶν ποιεῖ;

ΑΝΤ. Ἀπίωμεν, ὦ Διόγενης· καὶ γὰρ ἂν ἡδὺ τὸ θέαμα γένοιτο, τοὺς μὲν δακρύοντας αὐτῶν δρᾶν, τοὺς δὲ καὶ ἱκετεύοντας ἀρεθῆναι, ἐνίοις δὲ μόλις κατιόντας καὶ ἐπὶ τράχηλον ὠθοῦντος τοῦ Ἑρμοῦ ὅμως ἀντιβαίνοντας καὶ ὑπτιόους ἀντερείδοντας οὐδὲν δέον.

ΚΡΑΤ. Ἐγὼ γ' οὖν καὶ διηγῆσομαι ὑμῖν ἃ εἶδον ὁπότε κατῆιν κατὰ τὴν δδόν.

ΔΙΟΓ. Διηγῆσαι, ὦ Κράτης· εἰσας γάρ τινα ἐορπαίνειν παγγέλοια.

2. ΚΡΑΤ. Καὶ ἄλλοι μὲν πολλοὶ συγκατέβαινον ἡμῖν, ἐν αὐτοῖς δὲ ἐπίσημοι Ἰσμενόδωρος τε ὁ πλούσιος ὁ ἡμέτερος καὶ Ἀρσάκης ὁ Μηδίας ὑπαρχος καὶ Ὀροίτης ὁ Ἀρμένιος. Ὁ μὲν οὖν Ἰσμενόδωρος — ἐπεφόνετο γὰρ ὑπὸ τῶν ληστῶν περὶ τὸν Κιθαιρῶνα ἐς Ἐλευσίνα οἷμαι βαδίζων — ἔσπενε τε καὶ τὸ τραῦμα ἐν ταῖν χερσὶν εἶχε καὶ τὰ παῖδιά, ἃ νεογνὰ κατελε-

MEN. Non jucundum erat vivum videre lucem?

CHIR. Non, Menippe: etenim jucundi naturam ego quidem varium esse quiddam et non simplex duco. Verum ego vivebam semper et fruebar rebus iisdem, sole, luce, alimentis; tum et tempestates anni eadem, et quæ fiebant cuncta per seriem singula velut alterum alteri adhærens æquebantur. Ita exsatiatus sum iis: non enim in eo, quod semper potimur, sed in eo etiam, quod aliquando non potiamur, posita est voluptas.

MEN. Vere, Chiron. At quo animo hanc rerum conditionem quæ est in Orco, fers, ex quo iis prælatis huc advenisti?

2. CHIR. Non illibenter, Menippe: est enim status plane popularis et honorum parilitas; resque ipsa nihil tanto opere differt, in luce veriseris, an in tenebris: porro nec sitire, quemadmodum supra, nec esurire necesse est; sed istorum omnium laud indigemus.

MEN. Vide tamen, Chiron, ne tecummet ipse pugnes, et in orbem tibi sermo redeat.

CHAR. Quid ita?

MEN. Nimirum si eorum, quæ in vita sunt, par semper et idem status satietatem tibi peperit, hic etiam, quom sit similis rerum conditio, perinde tibi pariat, oportebitque migrationem querere aliquam etiam hinc in aliam vitam, quod opinor fieri nequit.

CHIR. Quid ergo faciat aliquis, Menippe?

MEN. Scilicet quod, puto, vulgo dicunt, ut is, qui sit prudens, acceptis fruatur contentusque sit presentibus, nihilque eorum tale existimet, quod tolerari nequeat.

27.

DIOGENIS, ANTISTHENIS ET CRATETIS.

1. DIOG. Antisthenes et Crates, otium agimus: quare quid vetat, quominus abeamus recta ad descensum Averni ambulantes, visuri eos qui deorsum veniunt, quales tandem sint, et quid eorum unusquisque faciat?

ANT. Eamus eo, Diogenes: etenim spectaculum fuerit jucundum, hos eorum lacrimantes videre, illos supplicantes, ut dimittantur, quosdam ægre descendentes, et quamvis cervicem tundat Mercurius, tamen restitantes, et supino corpore renitentes sine ulla proficiendi spe.

CRAT. Ego enimvero narrabo vobis quæ vidi, quom descenderem, per viam.

DIOG. Narra, quæso, Crates: nam videre quædam perdidicula conspexisse.

2. CRAT. Et alii quidem multi una nobiscum descenderant, et in iis insignes Ismenodorus ille dives noster, et Arsaces Mediæ præfectus, et Orates Armenius. Ismenodorus ergo (nam trucidatus erat a latronibus juxta Cithæronem, Eleusinem, ut puto, iter faciens) gemebat, vulnusque in manibus habebat; tum infantes parvulos, quos relique-

λοῖπει, ἀνεκαλεῖτο καὶ ἑαυτῷ ἐπεμέμετο τῆς τολμῆς, ὃς Κιθιρῶνα ὑπερβάλλον καὶ τὰ περὶ τὰς Ἑλευθερὰς χωρὶς πανέρημα ὄντα ὑπὸ τῶν πολέμων διοδεύων δύο μόνους οἰκέτας ἐπηγάγετο, καὶ ταῦτα φιάλας πέντε χρυσῆς καὶ κυμβία τέτταρα μετ' ἑαυτοῦ ἔχων.

3. Ὁ δὲ Ἀρσάκης — γηραιὸς γὰρ ἤδη καὶ νῆ Δι' οὐκ ἄσμενος τὴν ὄψιν — ἐς τὸ βαρβαρικὸν ἤλθετο καὶ ἡγανάκτει πεζὸς βαδίζων καὶ ἡξίου τὸν ἵππον αὐτῷ προσαγῆναι· καὶ γὰρ ὁ ἵππος αὐτῷ συνετεθνήκει, μὲν πληγῇ ἀμφοτέροις διαπαρέντες ὑπὸ Θρακῆος τινος πελταστοῦ ἐν τῇ ἐπὶ τῷ Ἀράξῃ πρὸς τὸν Καππαδόκην συμπλοκῇ. Ὁ μὲν γὰρ Ἀρσάκης ἐπὶ λανεν, ὡς διηγείτο, πολλὸν τῶν ἄλλων προὔπεσσομένης, ὑποστὰς δὲ ὁ Θραξ τῇ πέλτῃ μὲν ὑποδὺς ἀποσείσεται τοῦ Ἀρσάκου τὸν κοντόν, ὑποθεὶς δὲ τὴν σάρισαν αὐτόν τε διαπείρει καὶ τὸν ἵππον.

4. ANT. Πῶς οἶόν τε, ὦ Κράτης, μὲν πληγῇ τοῦτο γενέσθαι;

KPAT. Ῥᾶσ', ὦ Ἀντίσθενης· ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ λανεν εἰκοσάπηχύν τινα προβεβλημένους κοντόν, ὁ Θραξ δὲ ἐπιστῇ τῇ πέλτῃ ἀπεκρούσας τὴν προσβολὴν καὶ παρῆλθεν αὐτόν ἡ ἀνωκτῇ, ἐς τὸ γόνυ ὀκλάσας δέχεται τῇ σαρίσῃ τὴν ἐπέλασιν καὶ τιτρώσκει τὸν ἵππον ὑπὸ τὸ στέρνον ὑπὸ θυμοῦ καὶ σφοδρότητος διαπείραντα ἑαυτόν· διελαύνεται δὲ καὶ ὁ Ἀρσάκης ἐκ τοῦ βουδύνου διαμπὰξ ἄγρι ὑπὸ τὴν πυγὴν. Ὁρᾶς οἶόν τι ἐγένετο, οὐ τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ τοῦ ἵππου μᾶλλον τὸ ἔργον. Ἠγανάκτει δ' ὁμοῦς ἐμώτιμος ὢν τῶν ἄλλων καὶ ἡξίου ἱππεὺς κατείναν.

5. Ὁ δὲ γε Ὀροίτης καὶ πάνυ ἀπαλὸς ἦν τῷ πόδε καὶ οὐδ' ἐσπᾶναι χαμαι, οὐχ ὅπως βαδίζειν ἐδύνατο· κάσχουσι δ' αὐτὸ ἀτεχνῶς Μῆδοι πάντες, ἐπὶ ἀποβῶσι τῶν ἵππων, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν βαίνοντες ἀκροποδητὴ μοῖς βαδίζουσιν. Ὡστε ἐπεὶ καταβαλὼν ἑαυτὸν ἔκειτο καὶ οὐδεμὲν μηχανῇ ἀνίστασθαι ἤθελεν, ὁ βέλτιστος Ἑρμῆς ἀράμενος αὐτὸν ἐκόμισεν ἄγρι πρὸς τὸ πορθμεῖον, ἐγὼ δὲ ἐγέλω.

6. ANT. Κἀγὼ δὲ ὅποτε κατήειν, οὐδ' ἀνέμειζα ἑμαυτὸν τοῖς ἄλλοις, ἀλλ' ἀφείς οἰμώζοντας αὐτοὺς προσδραμὼν ἐπὶ τὸ πορθμεῖον προκατέλαβον χώραν, ὡς ἂν ἐπιτηδεῶς πλεύσαιμι· καὶ παρὰ τὸν πλοῦν οἱ μὲν ἐδάκρυόν τε καὶ ἑναυτίων, ἐγὼ δὲ μάλᾳ ἐτερπόμην ἐπ' αὐτοῖς.

7. ΔΙΟΓ. Σὺ μὲν, ὦ Κράτης καὶ Ἀντίσθενης, τοιούτων ἐτύχετε τῶν ξυνοδοπόρων, ἐμοὶ δὲ Βλεψίας τε ὁ ἀνειστικὸς ὁ ἐκ Πίσσης καὶ Λάμπης ὁ Ἀκαρνὰν ξεναγὸς ὢν καὶ Δᾶμις ὁ πλούσιος ὁ ἐκ Κορίνθου συγκατήεσαν, ὁ μὲν Δᾶμις ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἐκ φαρμάκων ἀποθανόν, ὁ δὲ Λάμπης δι' ἔρωτα Μυρτίου τῆς ἐταίρας ἀποσφάξας ἑαυτὸν, ὁ δὲ Βλεψίας λιμῷ ὁ ἄθλιος ἐλέγγο ἀπεσκληρῆναι καὶ ἐδήλου ὅτι γε ὡχρὸς ἐς ὑπερβολὴν καὶ λεπτὸς ἐς τὸ ἀκριβέστατον φαινόμενος. Ἐγὼ δὲ καίπερ εἰδὼς ἀνέκρινον ὃν τρόπον ἀποθάνοιεν. Εἴτα τῷ μὲν Δάμιδι αἰτιωμένῳ τὸν υἱόν, Οὐκ ἄδικα μέντοι ἐπαθες, ἔφη, ὑπ'

rat, voce ciebat, suamque ipsius incusabat audaciam, qui, ubi Cithæron erat superandus Eleutherisque loca proxima bellis prorsus evastata transeunda, binos tantum servos secum duxerit; idque quum phialas quinque aureas et cymbas quatuor secum haberet.

3. Arsaces autem, jam ætate provector, et sane non illiberali facie, barbaricum in morem indignabatur, ægreque ferebat se pedibus ire, ac postulabat equum sibi adduci: simul enim cum eo equus obierat, dum uno ictu uterque caderent perfossi a Thrace quodam peltasta in congressu cum Cappaduce ad fluxium Araxen. Etenim Arsaces in hostem ferebatur, ut narrabat, longe ante alios provector: Thrax autem impetum excipiens pelta, submisso corpore, amolitur Arsacæ contum: tum ipse e vestigio objecta sarissa eum simul et equum transfigit.

4. ANT. Qui potest, Crates, uno ictu hoc confici?

CRAT. Facillime, Antisthenes; hic enim irruebat, viginti cubitorum conto projecto; Thrax vero, postquam pelta demovit ictum, sic ut cuspis eum præteriret, tum genu nixus excipit sarissa prælata impetum, et vulnerat equum sub pectus, qui præ ardore cursusque vehementia semet ipse in telum induebat: eadem Arsaces opera transfoditur per inguen penitus usque sub ipsas nates. Vides quid quoque modo acciderit, non viri, sed equi potius facinus. Attamen moleste ferebat pari se cum aliis esse loco, volebatque eques descendere.

5. Oroetes autem, pedibus debilis admodum, ne stare quidem humi, nedum ingredi poterat: accidit autem hoc ipsum plane Medis omnibus, quum descenderint ab equis; ut qui per spinas incedunt suspensis pedibus, vix progrediuntur. Quare quum prostratus jaceret nullaque machina surgere vellet, optimus Mercurius in humeros sublatus portavit usque ad Charontis cymbam: ego vero ridebam.

6. ANT. At ego, quum descenderem, ne immiscui quidem me ceteris, sed relictis plorantibus illis, ubi accurreram ad cymbam, ante alios occupavi locum, quomodo navigarem: in trajectory vero hi quidem lacrimabantur et nauseabant, ego contra valde oblectabar iis.

7. DIOG. Tu Crates, tuque Antisthenes istiusmodi nacti fuistis itineris socios: mecum Blepsias danista Pisæus, Lampis Acarnan mercenarii militis præfectus, et Damis ille dives Corintho una descenderunt: Damis scilicet per filium veneno sublatus; Lampis ob amorem Myrtii meretricis vi sibi illata: Blepsias autem fame miser dicebatur extabuisse; idque satis indicabat, ut qui pallidus mirum in modum, atque attenuatus exactissime conspiceretur: ego vero, quamvis scirem, exquirebam quo pacto obiissent. Tum Damidi accusanti filium, Atqui non injusta passus es, iuquam, ab

αὐτοῦ, εἰ τάλαντα ἔχων δημοῦ χίλια καὶ τρυφῶν αὐτὸς ἐνενηκοντούτης ὦν ὀκτωκαίδεκαεἶτε νεανίσκῳ τέτταρας ὀβολοὺς παρείχεσθαι. Σὺ δὲ, ὦ Ἀκαρνὰν — ἔστεινε γὰρ κάκεινος καὶ κατηράτο τῇ Μυρτίῳ — τί αἰτιᾷ τὸν Ἑρώτα, σεαυτὸν δέον, δὲ τοὺς μὲν πολεμίους οὐδεπώποτε ἔτρεσας, ἀλλὰ φιλοκινδύνως ἡγωνίζου πρὸ τῶν ἄλλων, ὑπὸ δὲ τοῦ τυχόντος παιδισκαρίου καὶ δακρύων ἐπιπλάστων καὶ στεναγμῶν ἑάλως ὁ γενναῖος. Ὁ μὲν γὰρ Βλεψίας αὐτὸς ἑαυτοῦ κατηγόρει φθάσας πολλὴν τὴν ἀνοιαν, ὡς τὰ χρήματα ἐφύλαττε τοῖς οὐδὲν προσήκουσι κληρονόμοις, ἐς αἰὲ βιώσεσθαι ὁ μάταιος νομίζων. Πλὴν ἔμοιγε οὐ τὴν τυχοῦσαν τερπωλὴν παρέσχον τότε στένοντες.

8. Ἄλλ' ἤδη μὲν ἐπὶ τῷ στομῷ ἑσμέν, ἀποβλέπειν δὲ χρὴ καὶ ἀποσκοπεῖν πόρρωθεν τοὺς ἀφικνουμένους. Βαβαί, πολλοὶ γέ καὶ ποικίλοι καὶ πάντες δακρύνοντες πλὴν τῶν νεογνῶν τούτων καὶ νηπίων. Ἄλλὰ καὶ οἱ πάντες γεγηρακότες ὀδύρονται. Τί τοῦτο; ἄρα τὸ φίλτρον αὐτοὺς ἔχει τοῦ βίου;

9. Τοῦτον τὸν ὑπέργηρων ἐρέσθαι βούλομαι. Τί δακρύεις τηλικούτος ἀποθανών; τί ἀγανακτεῖς, ὦ βέλτιστε, καὶ ταῦτα γέρων ἀφιγμένους; ἢ που βασιλεύς τις ἦσθα;

ΠΤΩΧΟΣ. Οὐδαμῶς.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ σατράπης;

ΠΤΩ. Οὐδὲ τοῦτο.

ΔΙΟΓ. Ἄρα οὖν ἐπλούτεις, εἴτα ἀνιᾷ σε τὸ πολλὴν τρυφὴν ἀπολιπόντα τεθνάναι;

ΠΤΩ. Οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλ' ἔτη μὲν ἐγεγόνειν ἀμφὶ τὰ ἐνενηκόντα, βίον δὲ ἀπορον ἀπὸ καλάμου καὶ ὀρυζῆς εἶχον ἐς ὑπερβολὴν πτωχὸς ὦν ἀτεχνός τε καὶ προσέτι χωλὸς καὶ ἀμυδρὸν βλέπων.

ΔΙΟΓ. Εἴτα τοιοῦτος ὦν ζῆν ἤθελες;

ΠΤΩ. Ναί· ἡδὺ γὰρ ἦν τὸ φῶς καὶ τὸ τεθνάναι δεῖνόν καὶ φευκτόν.

ΔΙΟΓ. Παραπαλεῖς, ὦ γέρον, καὶ μεираκιεύῃ πρὸς τὸ χρεῶν, καὶ ταῦτα ἡλικιώτης ὦν τοῦ πορβιμέως. Τί οὖν ἂν τις ἐτι λέγοι περὶ τῶν νέων, ὅποτε οἱ τηλικούτοι φιλοζῶοι εἰσιν; οὐς ἔχρην διώκειν τὸν θάνατον ὡς τῶν ἐν τῷ γήρῳ κακῶν φάρμακον. Ἄλλ' ἀπίωμεν ἡδὴ, μὴ καὶ τις ἡμᾶς ὑπὶδῃται ὡς ἀπόδρασιν βουλευόντας, ὁρῶν περὶ τὸ στόμιον εἰλουμένους.

28.

MENIPPION KAI TEIRESION.

1. MEN. Ὡ Τειρεσία, εἰ μὲν καὶ τυφλὸς εἶ οὐκ ἐτι διαγνῶναι βράδιον· ἀπασὶ γὰρ ἡμῖν ὁμοίως τὰ διμματα κενά, μόνον δὲ αἱ χώραι αὐτῶν· τὰ δ' ἄλλα οὐκέτ' ἂν εἰπεῖν ἔχοις, τίς ὁ Φινεύς ἦν ἢ τίς ὁ Λυγκεύς. Ὅτι μέντοι μάντις ἦσθα καὶ ὅτι ἀμφοτέρω γένου μοῖνος καὶ ἀνὴρ καὶ γυνή, τῶν ποιητῶν ἀκούσας οἶδα. Πρὸς

eo tu, qui talenta quum possideres admodum mille, inque luxu ipse viveres nonaginta natus annos, octodecim annorum juveni quatuor obolos praebebas. Tu vero, Acarnan (gemebat enim et iste, dirisque Myrtium prosequabatur), quid insimulas Amorem, non temet ipsum? qui hostes nunquam exhorruisti, sed periculi securus praelium inibas ante alios, at a vulgari meretricula, lacrimisque fictis et suspiriis captus es vir tam fortis. Nam quod ad Blepsiam attinet, se ipsum accusabat primus multae dementiae, quod opes custodierit nulla sibi necessitudine junctis haeredibus, in sempiternum se victurum ineptissimus ille putans. Mihi enimvero non vulgarem delectationem praebuerunt tunc gementes.

8. Sed jam ad Orci ostium sumus: contueri oportet et prospectare ex longinquo venientes. Papae: multi sane diversi, et omnes lacrimarum pleni praeter istos recens natos et infantes: quin et valde senes lamentantur. Quid hoc? num quis incantatis veneficiis inductus eos tenet vitae amor?

9. Illum equidem aetatis provecitissimae hominem interrogare volo. Quid lacrimare id aetatis mortuus? quid indignaris, optime, idque senex quum huc adveneris? an forte rex eras?

MENDICUS. Haudquaquam.

DIOG. At certe satrapa?

MEND. Neque istud.

DIOG. Num ergo divitiis affluebas? idque adeo dolorem tibi creat, quod multo luxu relicto mortem obieris?

MEND. Nihil tale; sed annos quidem attigi propemodum nonaginta, vitam vero inopem calamo piscatorio ac linea sustentabam insigniter egenus, prole carens, praeterea claudus, hebetique visu.

DIOG. Tum tu talis vivere sustinuisti?

MEND. Sanequam: jucunda quippe erat lux; mori contra grave ac fugiendum.

DIOG. Deliras, senex, et juveniliter atque inepte fato adversaris, quum tamen annis ipsum portitorem aequas. Quid jam dicat aliquis de juvenibus, ubi id aetatis homines vitam amplexantur? quos oportebat consecrari mortem, tanquam senilium malorum remedium. Verum abeamus, jam ne quis nos suspectos habeat fugae cogitatae, dum videt circa hoc ostium obversantes.

28.

MENIPPION ET TIRESIAE.

1. MEN. Tiresia, caecusne sis, non amplius dignoscere facile: cunctis enim nobis perinde oculi sunt vacui; solum restant oculorum cava loca: ceterum dicere nequeas, quis Phineus fuerit, quis Lynceus. Jam vatem fuisse et utrumque te solum, marem ac feminam, ex poetis audivisse memini.

τῶν θεῶν τοιγαροῦν εἰπέ μοι, ὁποτέρου ἐπειράθης ἰδίονος τῶν βίων, ὅποτε ἀνὴρ ἦσθα, ἢ ὁ γυναικεῖος ἀμείνων ἦν;

ΤΕΙΡ. Παρὰ πολὺ, ὦ Μένιππε, ὁ γυναικεῖος ἀπραγμονέστερος γάρ. Καὶ δεσπόζουσι τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες, καὶ οὔτε πολεμεῖν ἀνάγκη αὐταῖς οὔτε παρ' ἐπαλξιν ἐστάναι οὔτ' ἐν ἐκκλησίᾳ διαφέρεισθαι οὔτ' ἐν δικαστηρίοις ἐξετάζεσθαι.

2. ΜΕΝ. Οὐ γὰρ ἀκήκοας, ὦ Τειρεσία, τῆς Εὐριπίδου Μηδείας, οἷα εἶπεν οἰκτερούσα τὸ γυναικεῖον, ὡς ἀθλίας οὔσας καὶ ἀφόρητόν τινα τὸν ἐκ τῶν ὠδίνων πόνον ὑφισταμένης; Ἀτὰρ εἰπέ μοι — ὑπέμνησε γάρ με τὰ τῆς Μηδείας ἰαμβεῖα — καὶ ἔτεκές ποτε, ὅποτε γυνὴ ἦσθα, ἢ στείρα καὶ ἀγονος διετέλεσας ἐν ἐκείνῳ τῷ βίῳ;

ΤΕΙΡ. Τί τοῦτο, Μένιππε, ἐρωτᾷς;

ΜΕΝ. Οὐδὲν χαλεπὸν, ὦ Τειρεσία· πλὴν ἀπόκρι-
αι, εἴ σοι βῆδιον.

ΤΕΙΡ. Οὐ στείρα μὲν ἤμην, οὐκ ἔτεκον δ' ὄλω.

ΜΕΝ. Ἰκανὸν τοῦτο· εἰ γὰρ καὶ μήτραν εἴχες, ἰβουλόμεν εἰδέναι.

ΤΕΙΡ. Εἶγον δηλαδὴ.

ΜΕΝ. Χρόνῳ δέ σοι ἡ μήτρα ἠφανίσθη καὶ τὸ μό-
ριον τὸ γυναικεῖον ἀπεπράγη καὶ οἱ μαστοὶ ἀπεσπά-
σθησαν καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἀνέφυ καὶ πύγωνα ἐξήνεγκας,
ἢ αὐτίκα ἐκ γυναικὸς ἀνὴρ ἀνεφάνης;

ΤΕΙΡ. Οὐχ ὥρῳ τί σοι βούλεται τὸ ἐρώτημα· δο-
κεῖς δ' οὖν μοι ἀπιστεῖν, εἰ τοῦθ' οὕτως ἐγένετο.

ΜΕΝ. Οὐ γὰρ ἀπιστεῖν, ὦ Τειρεσία, τοῖς
τοιούτοις, ἀλλὰ καθάπερ τινὰ βλάβαν μὴ ἐξετάζοντα
εἶτε δυνατόν ἐστιν εἶτε καὶ μὴ παραδέχεσθαι;

3. ΤΕΙΡ. Σὺ οὖν οὐδὲ τὰλλα πιστεύεις οὕτω γενέ-
σθαι, ὅποταν ἀκούσης ὅτι ὄρεα ἐκ γυναικῶν ἐγένοντό
τινες ἢ δένδρα ἢ θηρία, τὴν Ἀηδόνα ἢ τὴν Δάφνην ἢ
τὴν τοῦ Λυκάονος θυγατέρα;

ΜΕΝ. Ἦν που καέτιναις ἐντύχω, εἰσομαι δ' τι καὶ
λέγουσι. Σὺ δὲ, ὦ βέλτιστε, ὅποτε γυνὴ ἦσθα, καὶ
ἐμμαντεύου τότε ὥσπερ καὶ ὕστερον, ἢ ἅμα ἀνὴρ καὶ
μάντις ἐμαθες εἶναι;

ΤΕΙΡ. Ὅρᾳς; ἀγνοεῖς τὰ περὶ ἐμοῦ ἅπαντα, ὡς
καὶ διελυσά τινα ἔριν τῶν θεῶν, καὶ ἡ μὲν Ἥρα ἐπὶ-
ρωσέ με, ὁ δὲ Ζεὺς παρεμυθήσατο τῇ μαντικῇ τὴν
συμφορὰν.

ΜΕΝ. Ἐτι ἔχῃ, ὦ Τειρεσία, τῶν ψευσμάτων;
ἂλλὰ κατὰ τοὺς μάντις τοῦτο ποιεῖς· ἔθος γὰρ ὁμῶν
μὴδὲν ὑγιὲς λέγειν.

29.

ΑΙΑΝΤΟΣ ΚΑΙ ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΟΣ.

1. ΑΓΑΜ. Εἰ σὺ μανεῖς, ὦ Αἴαν, σαυτὸν ἐφόνευ-
σας, ἐμῶλψας δὲ καὶ ἡμᾶς ἅπαντας, τί αἰτιᾷ τὸν

Per Deos itaque te obtestor, expone mihi, utrum expertus fueris suavius vitae genus, quum mas fores, an melius erat femineum?

TIR. Potior erat magno intervallo, Menippe, vita feminei sexus; quippe magis negotiorum expertus: tum dominantur in viros mulieres, neque eas bello vacare necesse est, neque ad murorum pinnae stantes excubare, neque in concionibus altercari, neque in judiciis tentari.

2. MEN. Non tu audivisti, Tiresia, Euripidae Medeam, qualia dixerit deplorans muliebrem secus tanquam miscras, atque intolerandum quandam ex puerperii dolorem sustinentes? Verum dic mihi (nam admonuerunt me isti Medae iambi), peperistine aliquando, quum mulier eras, an sterilis et partus expertus degisti in illo vitae statu?

TIR. Quid illud, Menippe, rogitas?

MEN. Nihil explicatu difficile, Tiresia: quin responde, si tibi promptum.

TIR. Haud sterilis eram, neque tamen plane peperii.

MEN. Satis: nimirum an etiam matricem habuisses, volebam scire.

TIR. Habebam scilicet.

MEN. Temporis autem tractu tibi matrix evanuit, pars muliebris obstructa est, mammae detractae sunt et virile membrum succrevit, barbamaeque protulisti; an subito ex femina masculus evasisti?

TIR. Non video quid tibi velit quaesitum illud: nisi quod videre mihi non credere haec ita fuisse facta.

MEN. Non enim, Tiresia, decet diffidere talibus, sed velut insulsum, re non explorata fieri possint necne, probare?

3. TIR. Tu ergo nec cetera credis ita fuisse facta, quando audis aves ex mulieribus exstistisse, aut arbores, aut feras; sicuti Aedona, Daphnen, aut Lycaonis filiam.

MEN. Illis si quando forte obviam venero, cognoscam quid dicant. Tu autem, vir optime, quum mulier eras, tunc etiam vaticinabare, quemadmodum postea, an simul vir et vates esse didicisti?

TIR. Ecce enim ignoras quae ad me spectant omnia; me scilicet litem deorum quandam diremisse, tum ut Juno me visu privaverit, Jupiter autem mitigaverit arte vaticinandi donata calamitatem illam.

MEN. Adhuc tu, Tiresia, affixus haeres mendaciis? Verum hoc quidem solemnium vatum more facis: soletis enim vates nihil sani et veri proloqui.

29.

AJACIS ET AGAMEMNONIS.

1. AGAM. Si tu furore actus, Ajax, temet ipso interemisti, nosque omnes destinaras, quid incusas Ulixem? et nuper ne

Ἵδουσέα καὶ πρῶν οὔτε προσέβλεψας αὐτὸν, ὁπότε ἦκε μαντευσόμενος, οὔτε προσεῖπεν ἡζίωςας ἄνδρα συστρατιώτην καὶ ἑταῖρον, ἀλλ' ὑπεροπτικῶς μεγάλη βαίνων παρῆλθε;

ΑΙΑΣ. Εἰκότως, ὦ Ἀγάμεμνον· αὐτὸς γάρ μοι τῆς μανίας αἴτιος κατέστη μόνος ἀντεξετασθεὶς ἐπὶ τοῖς δπλοῖς.

ΑΓΑΜ. Ἡζίωςας δὲ ἀνανταγώνιστος εἶναι καὶ ἀκονιτὶ κρατεῖν ἀπάντων;

ΑΙΑΣ. Ναί, τὰ γε τοιαῦτα· οἰκεία γάρ μοι ἦν ἡ πανοπλία τοῦ ἀνεψιῶ γε οὔσα. Καὶ ὑμεῖς οἱ ἄλλοι πολὺ ἀμείνους ὄντες ἀπείπασθε τὸν ἄγωνα καὶ παρεχωρήσατέ μοι, ὁ δὲ Λαέρτου, ὃν ἐγὼ πολλὰκις ἔσωσα κινδυνεύοντα κατακεκόρυθα ὑπὸ τῶν Φρυγῶν, ἀμείνων ἡζίου εἶναι καὶ ἐπιτηδεύστερος ἔχειν τὰ δπλα.

2. ΑΓΑΜ. Αἰτιῶ τοιγαροῦν, ὦ γενναῖε, τὴν Θέτιν, ἣ δέον σοὶ τὴν κληρονομίαν παραδοῦναι τῶν δπλων συγγενεῖ γε ὄντι, φέρουσα ἐς τὸ κοινὸν κατέθετο αὐτά.

ΑΙΑΣ. Οὐκ, ἀλλὰ τὸν Ἵδουσέα, ὃς ἀντεποιήθη μόνος.

ΑΓΑΜ. Συγγνώμη, ὦ Αἴαν, εἰ ἄνθρωπος ὢν ὠρέχθη δόξης ἡδίστου πράγματος, ὑπὲρ οὗ καὶ ἡμῶν ἕκαστος κινδύνους ὑπέμενεν, ἐπεὶ καὶ ἐκράτησέ σου καὶ ταῦτα ἐπὶ Τρωσὶ δικάσταις.

ΑΙΑΣ. Οἶδα ἐγὼ, ἥτις μου κατεδίκασεν· ἀλλ' οὐ θέμις λέγειν τι περὶ τῶν θεῶν. Τὸν δ' οὖν Ἵδουσέα μὴ οὐχὶ μισεῖν οὐκ ἂν δυναίμην, ὦ Ἀγάμεμνον, οὐδ' εἰ αὐτῇ μοι ἡ Ἀθηνᾶ τοῦτ' ἐπιτάττει.

30.

ΜΙΝΩΣ ΚΑΙ ΣΩΣΤΡΑΤΟΥ.

1. ΜΙΝ. Ὁ μὲν ληστής οὗτος Σώστρατος ἐς τὸν Πυρϕλεγέθοντα ἐμβεβλήσθω, ὁ δὲ ἱερόσυλος ὑπὸ τῆς Χιμαίρας διασπασθῆτω, ὁ δὲ τύραννος, ὦ Ἑρμῇ, παρὰ τὸν Τίτυον ἀποταθείς ὑπὸ τῶν γυπῶν καὶ αὐτὸς κειρέσθω τὸ ἥπαρ, ὑμεῖς δὲ οἱ ἀγαθοὶ ἅπιτε κατὰ τάχος ἐς τὸ Ἥλύσιον πεδῖον καὶ τὰς μακάρων νήσους κατοικεῖτε, ἀνθ' ὧν δίκαια ἐποιεῖτε παρὰ τὸν βίον.

ΣΩΣΤ. Ἀκουσον, ὦ Μίνως, εἰ σοὶ δίκαια δόξω λέγειν.

ΜΙΝ. Νῦν ἀκούσω αὖθις; οὐ γὰρ ἐξεληλεῖται, ὦ Σώστρατε, πονηρὸς ὢν καὶ τοσούτους ἀπεκτονώς;

ΣΩΣΤ. Ἐλῆλεγμαι μὲν, ἀλλ' ὅρα, εἰ καὶ δικαίως κολασθῆσμαι.

ΜΙΝ. Καὶ πάνυ, εἰ γε ἀποτίνειν τὴν ἀξίαν δίκαιον.

ΣΩΣΤ. Ὅμως ἀπόκριναι μοι, ὦ Μίνως· βραχὺ γάρ τι ἐρήσομαι σε.

ΜΙΝ. Λέγε, μὴ μακρὰ μόνον, ὥς καὶ τοὺς ἄλλους διακρίνωμεν ἥδη.

2. ΣΩΣΤ. Ὅποσα ἔπραττον ἐν τῷ βίῳ, πότερα ἐκὼν ἔπραττον ἢ ἐπεκέχλωστό μοι ὑπὸ τῆς Μοίρας;

aspeixisti quidem eum, quando Tiresiam interrogatum veniebat, neque alloqui dignum habuisti virum commilito nem et sodalem, sed superbe grandi passu incedens praeteristi?

AJAX. Et merito, Agamemno : is enim mihi furoris causa fuit, solus mecum qui se composuerit in armorum judicio.

AGAM. Volebasne adversarium habere nullum, et sine pulvere ac certamine vincere omnes?

AJAX. Sane, hac quidem in parte : nam generis jure ad me pertinebat tota haec armatura, quippe patruelis. Et vos ceteri multo praestantiores detrectastis certamen, et mihi cessistis : verum Laertae filius, quem ego saepe servavi in periculo versantem, ne concideretur a Phrygibus, meliorem se ferebat et magis idoneum qui possideret arma.

2. AGAM. Accusa itaque, vir fortissime, Thetin, quae, quum oporteret haereditatem armorum tibi tradere, quippe cognato, in medium allata proposuit.

AJAX. Minime; sed Ulixen, qui contra me solus illa sibi vindicavit.

AGAM. Venia dignum, o Ajax, si homo cupiditate tactus fuerit gloriae, gratissimae rei, cujus causa quisque nostrum pericula subire non refugit : quin vero superavit te, idque Trojanis judicibus.

AJAX. Equidem scio, quænam me condemnaverit : sed fas non est dicere quicquam de diis. Ulixen enimvero ut non oderim impetrare a me nequeo, Agamemno, etsi hoc vel ipsa Minerva mihi praecipiat.

30.

ΜΙΝΟΙΣ ΕΤ ΣΟΣΤΡΑΤΙ.

1. ΜΙΝ. Hic quidem latro Sostratus in Pyriphlegethontem injiciatur : ille sacrilegus a Chimæra dilaceretur : iste tyrannus, Mercuri, juxta Tityum porrectus a vulturibus praecordia et ipse tondeatur. At vos prohi abite quantocius ad Elysium campum, Beatorumque insulas incolite pro eo quod justa feceritis per vitam.

SOST. Audi, Minos, si tibi justa videar dicere.

ΜΙΝ. Nunc audiam iterum? nonne enim tu convictus es, Sostrate, maleficii totque homicidiorum?

SOST. Sum sane convictus : considera tamen an juste supplicio sim afficiendus.

ΜΙΝ. Omnino : siquidem dare meritas poenas justum est.

SOST. Nihilominus responde mihi, Minos : paulum enim quiddam rogare te volo.

ΜΙΝ. Loquere, dum ne proluxa, ut et de aliis judicium jam reddamus.

2. SOST. Quæcumque egi in vita, utrum sponte mea egi, an fatali stamine destinata mihi fuerant a Parca?

MIN. Ὑπὸ τῆς Μοίρας δηλαδή.

ΣΩΣΤ. Οὐκοῦν καὶ οἱ χρηστοὶ ἅπαντες καὶ οἱ πο-
νηροὶ δοκοῦντες ἡμεῖς ἐκείνῃ ὑπηρετοῦντες ταῦτα ἐδρῶ-
μεν;

MIN. Ναί, τῇ Κλωθοῖ, ἥ ἐκάστῳ ἐπέταξε γεννη-
θέντι τὰ πρακτέα.

ΣΩΣΤ. Εἰ τοίνυν ἀναγκασθεὶς τις ὑπ' ἄλλου φονεύ-
σαι τίνα οὐ δυνάμενος ἀντιλέγειν ἐκείνῳ βιαζομένῳ,
οἷον δῆμιος ἢ δορυφόρος, ὃ μὲν δικαστῇ πεισθεὶς, ὃ
δὲ τυράννῳ, τίνα αἰτιάσῃ τοῦ φόνου;

MIN. Δῆλον ὡς τὸν δικαστὴν ἢ τὸν τύραννον, ἐπεὶ
οὐδὲ τὸ ξίφος αὐτοῦ ὑπηρετεῖ γὰρ ὄργανον ὃν τοῦτο
πρὸς τὸν θυμὸν τῷ πρώτῳ παρασχόντι τὴν αἰτίαν.

ΣΩΣΤ. Εὖ γε, ὦ Μίνως, ὅτι καὶ ἐπιδιφυλίζει τῷ
παραδείγματι. Ἦν δέ τις ἀποστειλαντος τοῦ δεσπό-
του ἤκη αὐτὸς χρυσὸν ἢ ἄργυρον κομίζων, τίτιν τὴν
χάριν ἰστέον ἢ τίνα εὐεργετήν ἀναγραφτέον;

MIN. Τὸν πέμψαντα, ὦ Σώστρατε· διάκονος γὰρ
ὁ κομίσας ἦν.

3. ΣΩΣΤ. Οὐκοῦν ὁρᾷς ὅπως ἀδίκᾳ ποιεῖς κολάζων
ἡμᾶς ὑπηρετάς γενομένους ὧν ἡ Κλωθὴ προσέταττε,
καὶ τούτους τιμῶν τοὺς διακονησαμένους ἀλλοτρίοις
ἀγαθοῖς; οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό γε εἰπεῖν ἔχοι τις ἄν, ὡς τὸ
ἀντιλέγειν δυνατόν ἦν τοῖς μετὰ πάσης ἀνάγκης προ-
σπαγμένοις.

MIN. Ὁ Σώστρατε, πολλὰ ἴδοις ἂν καὶ ἄλλα οὐ
κατὰ λόγον γινόμενα, εἰ ἀκριβῶς ἐξετάζοις. Πλὴν
ἀλλὰ σὺ τοῦτο ἀπολαύεις τῆς ἐρωτήσεως, διότι οὐ λη-
στής μόνον, ἀλλὰ καὶ σοφιστὴς τις εἶναι δοκεῖς. Ἀπό-
λυσον αὐτὸν, ὦ Ἑρμῆ, καὶ μηκέτι κολαζέσθω. Ὅρα
ὅτι μὴ καὶ τοὺς ἄλλους νεκροὺς τὰ δμοία ἐρωτᾷν διδάξης.

XI.

MENIPPUS ἢ NEKYOMANTEIA.

MENIPPUS ΚΑΙ ΦΙΛΩΝΙΔΗΣ.

1. MEN. Ὁ χαῖρε μελαθρον πρόκυλά θ' ἐστίας ἐμῆς,
ὡς ἄσμενός σέ γ' εἶδον ἐς φάος μολών.

ΦΙΛ. Οὐ Μένιππος οὗτός ἐστιν ὁ κύων; οὐ μὲν οὖν
ἄλλος, εἰ μὴ ἐγὼ παραβλέπω· Μένιππος ὄλος. Τί
οὖν αὐτῷ βούλεται τὸ ἀλλόκοτον τοῦ σχήματος, πῖλος
καὶ λύρα καὶ λεοντῆ; προστίειν δὲ δμοῖς αὐτοῦ. Χαῖρε,
ὦ Μένιππε· πόθεν ἡμῖν ἀφίξει; πολλὴν γὰρ χρόνον οὐ
πέπηνεις ἐν τῇ πόλει.

1. MEN. Ἦκυο νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας
λυπῶν, ἴν' Ἄδης χωρὶς φηκίσται θεῶν.

ΦΙΛ. Ἡράκλεις, ἐλελήθει Μένιππος ἡμᾶς ἀποθα-
νόν, κατ' ἐξ ὑπαρχῆς ἀναθεδύκων;

MEN. Οὐκ, ἀλλ' ἐπ' ἐμπνουν Ἀΐδης μ' ἐδέξατο.

ΦΙΛ. Τίς δ' ἡ αἰτία σοι τῆς καινῆς καὶ παραδόξου
ταύτης ἀποδημίας;

MIN. A Parca videlicet.

SOST. Nempe igitur probi omnes, malique qui videmur
nos, illi ministrantes hac fecimus?

MIN. Prorsus, Clothoni quippe, quæ unicuique nato
injunxit quæ facienda forent.

SOST. Si quis ergo occiderit aliquem necessitate ada-
ctus ab alio, cui contradicere non potuerit vi compellenti,
velut carnifex aut satelles, ille iudici morem gerens, hic
tyranno, quem reum ages cædis?

MIN. Nimirum iudicem aut tyrannum : nam nec ipsum
ensem egerim : is enim administer est, utpote instrumentum
libidinis illi, qui primus intulit cædis causam.

SOST. Perbene, Minos, qui uberius etiam illustres et cu-
mulatius exemplum meum. Si quis porro, mittente do-
mino, ipse veniat aurum argentumve apportans, utri gratia
habendæ beneficiumque acceptum erit ferendum?

MIN. Mittenti, Sostrate; quippe minister tantum erat
qui portavit.

3. SOST. Jamne igitur vides quam injusta facias, qui
nos ad supplicium condemnes, ministros eorum quæ Clo-
tho imperabat, illos contra præmiis et honore afficias, qui
ministrarunt in alienis bonis? illud enimvero dicere quis ne-
queat, resisti potuisse rebus quæ summa cum necessitate
imperabantur.

MIN. Sostrate, multa vidcas alia non ex ratione fieri, si
rem accurate explores. Verum tu quidem hunc propositæ
quæstionis fructum fers, quia non latro solum, sed et so-
phista videris. Solve illum, Mercuri; pernaque liber esto.
Tu cave ne alios quoque mortuos similes interrogatiunculas
proponere doceas.

XI.

MENIPPUS, sive ORACULUM MORTUORUM CONSULTUM.

MENIPPUS ET PHILONIDES.

1. MEN. Salve domus, ædisque vestibulum meæ!
ut te lubens aspecti luci redditus.

PHIL. Nonne hic Menippus est ille canis? non hercle alius,
nisi hallucinor : plane Menippus ipse est. Quid autem ipsi
vult insolens habitus, pileus, lyra, leonina pellis? quippe
adeundum est ad illum. Salve, Menippe : unde tu nobis
advenisti? jam enim multo abhinc tempore non visus es in
urbe.

MEN. Advenio linquens Acherontem et calliginis
portas, ubi Orci sedes ab dis dissita.

PHIL. Hercules tuam fidem! nobis ignaris mortem Me-
nippus obierat; tumque denuo rediit in vitam?

MEN. Non : sed spirantem inferna me admisit plaga.

PHIL. At quæ causa tibi fuit novæ et fidem superantis
hujus peregrinationis?

MEN. Νεότης μ' ἐπῆρε καὶ θράσος τοῦ νοῦ πλέον.

ΦΙΑ. Παῦσαι, μακάριε, τραγωδῶν καὶ λέγε οὕτωςί πως ἀπλῶς καταβῆς ἀπὸ τῶν ἱαμβείων, τίς ἡ στολή; τί σοι τῆς κάτω πορείας ἐδόησεν; ἄλλως γὰρ οὐχ ἡδεῖά τις οὐδὲ ἀσπάσιος ἡ δόδος.

MEN. Ὁ φιλότης, χρεῖώ με κατήγαγεν εἰς Ἀἶδα ψυχῇ χρησόμενον Θηβαίου Τειρεσίᾳ.

ΦΙΑ. Οὗτος, ἀλλ' ἢ παραπαίεις; οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἐμμέτρως ἐρρασιφῶδεις πρὸς ἄνδρας φίλους.

MEN. Μὴ θαυμάσης, ὦ ἑταῖρε· νευοστὶ γὰρ Εὐριπίδῃ καὶ Ὀμήρῳ συγγενόμενος οὐκ οἶδ' ὅπως ἀνεπλήσθην τῶν ἐπῶν καὶ αὐτόματά μοι τὰ μέτρα ἐπὶ τὸ στόμα ἔρχεται.

2. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, πῶς τὰ ὑπὲρ γῆς ἔχει καὶ τί ποιοῦσιν οἱ ἐν τῇ πόλει;

ΦΙΑ. Καὶνὸν οὐδὲν, ἀλλ' οἷα καὶ πρὸ τοῦ ἀρπάζουσιν, ἐπιρκοῦσι, ταχογλυφοῦσιν, ὀβολοστατοῦσιν.

MEN. Ἀθλοὶ καὶ κακοδαίμονες· οὐ γὰρ ἴσασιν οἷα ἐναγῆος κεκρύπεται παρὰ τοῖς κάτω καὶ οἷα χειροτόνῃται τὰ ψηφίσματα κατὰ τῶν πλουσίων, ἀ μὰ τὸν Κέρβερον οὐδεμία μηχανὴ τὸ διαφυγεῖν αὐτούς.

ΦΙΑ. Τί φῆς; δέδοκται τι νεώτερον τοῖς κάτω περὶ τῶν ἐνθάδε;

MEN. Νῆ Δία, καὶ πολλὰ γε· ἀλλ' οὐ θέμις ἐκφέρειν αὐτὰ πρὸς ἅπαντας οὐδὲ τὰ ἀπόρρητα ἐξαγορεύειν, μὴ καὶ τις ἡμᾶς γράφηται γραφὴν ἀσεβείας ἐπὶ τοῦ Ῥαδαμάνθου.

ΦΙΑ. Μηδαμῶς, ὦ Μένιππε, πρὸς τοῦ Διὸς, μὴ φθονήσης τῶν λόγων φίλῳ ἀνδρί· πρὸς γὰρ εἰδότα σιωπᾶν εἰρεῖς, τὰ τ' ἄλλα καὶ πρὸς μεμνημένον.

MEN. Χαλεπὸν μὲν ἐπιτάττεις τοῦπίταγμα καὶ οὐ πάντῃ ἀσφαλές· πλὴν ἄλλα σοῦ γε ἔνεκα τολμητέον. Ἐδοξε δὲ τοὺς πλουσίους τοῦτους καὶ πολυχρημάτους καὶ τὸ χρυσίον καταχλίστον ὥσπερ τὴν Δανάην φυλάττοντας —

ΦΙΑ. Μὴ πρότερον εἴπῃς, ὦγαθέ, τὰ δεδογμένα, πρὶν ἐκεῖνα διελθεῖν, ἀ μάλιστ' ἂν ἡδέως ἀκούσαιμί σου, τίς ἡ ἐπινοία σου τῆς καθόδου ἐγένετο, τίς δὲ ὁ τῆς πορείας ἡγεμὼν, εἴθ' ἐξῆς ἀ τε εἶδες ἀ τε ἤκουσας παρ' αὐτοῖς· εἰκὸς γὰρ δὴ φιλόκχαλον ὄντα σε μηδὲν τῶν ἀξίων θέας ἢ ἀκοῆς παραλιπεῖν.

3. MEN. Ὑπουργητέον καὶ ταῦτά σοι· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὅποτε φίλος ἀνὴρ βιάζοιτο; Καὶ δὴ πρῶτά σοι δίδειμι τὰ περὶ τῆς γνώμης τῆς ἡμῶν καὶ ὅθεν ὥρμήθητι πρὸς τὴν κατάβασιν· ἐγὼ γὰρ, ἄχρι μὲν ἐν παισὶν ἦν, ἀκούων Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου πολέμους καὶ στάσεις διηγουμένων οὐ μόνον τῶν ἡμιθέων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἦδη τῶν θεῶν, ἔτι δὲ καὶ μοιχείας αὐτῶν καὶ βίας καὶ ἀρπαγὰς καὶ δίκας καὶ πατέρων ἐξελάσεις καὶ ἀδελφῶν γάμους, πάντα ταῦτα ἐνόμιζον εἶναι καλὰ καὶ οὐ παρέργως ἐκνώμην πρὸς αὐτά· ἐπεὶ δὲ εἰς ἄνδρας τελεῖν ἠρξάμην, πάλιν αὖ ἐνταῦθα ἤκουον τῶν νόμων τῶν ἀντιπρὸς τοῖς ποιηταῖς κελεύοντων, μήτε μοιχεύειν

MEN. Suasit juvena, vi potens, mente impotens.

PHIL. Desine, vir bone, tragicos numeros recitare, et dic ita simpliciter pedestri sermone, ubi descenderis ab iambis, quis ille sit ornatus? quid tibi itinere ad inferos suscipiendo opus fuerit? est enim alioquin laud jucunda neque expetenda hæc via.

MEN. O bone, res urgens hinc me demisit in Orcum, Tiresia Thebani ut consulerem senis umbram.

PHIL. At tu plane deliras: aliter enim non ita modulatos versus occitares hominibus amicis.

MEN. Ne mirere, mi sodalis: nuper enim Euripidem et Homerum quum convenerim, nescio quo pacto repletus sum versibus, et sponte sua mihi numeri in os veniunt.

2. Verum dic mihi, ut se res in terris habeant, et quid faciant qui sunt in urbe.

PHIL. Nihil quidem novi, sed perinde atque antehac rapiunt, pejerant, sordide fenerantur, usuras extendunt.

MEN. Miseros atque infelices! ignorant enim qualia nuper admodum sancita sint apud inferos, et qualia sint perlata cunctis suffragiis scita adversus divites, quæ sane per Cerberum nullis machinis effugere licebit illis.

PHIL. Quid ais? novumne aliquod factum est ab inferis decretum de superis, qui hic sunt?

MEN. Per Jovem, sane multa: verum fas non est illa efferre ad omnes, neque arcana evulgare, ne quis etiam nobis dicam scribat impietatis apud Rhadamanthum.

PHIL. Ne tu, Menippe, per Jovem, ullo pacto invidias hosce sermones homini amico: ad eum enim qui tacere sciat dixeris; prætereaque ad initiatum.

MEN. Difficile quidem mandas mandatum, neque usquequaque tutum: attamen tui gratia audendum est. Visum igitur est divites illos ac pecuniosos, qui aurum occlusum, tanquam Danaen, servant —

PHIL. Ne prius dixeris, o bone, quæ decreta sunt, quam ista fueris persecutus, quæ libentissime audiverim ex te; quæ causa tibi descensus constiterit, quisque fuerit itineris dux; tum deinde quæ visu, quæque auditu acceperis apud eos: quippe credibile est te hominem elegantem nihil eorum, quæ videri audiri que merebantur, prætermisisse.

3. MEN. Hæc etiam opera tibi navanda est: quid enim aliquis faciat, quando blande vir amicus cogit? Jamque primum tibi enarrabo consilium meum, et unde impetum descendendi ad inferos ceperim. Equidem dum adhuc in pueris eram, audiebamque Homerum et Hesiodum bella et factiones narrantes non solum semideorum, sed ipsorum etiam deorum, prætereaque eorum adulteria, vim, raptus, judicia, parentum expulsiones, fratrum nuptias, cuncta illa ducebam esse honesta, nec mediocriter ad ea titillabar. Ubi vero virilem ætatem ingredi corpi, ex contrario tum leges audiebam, quæ pugnantia poetarum præceptis jubeant, non mœchiarum, neque seditiones excitare, nec rapere. In

μήτε στασιάζειν μήτε ἀρτᾶζειν. Ἐν μεγάλῃ οὖν καθειστήκειν ἀμφιβολίᾳ οὐκ εἰδὼς δ' τι χρησάμην ἑμαυτῷ· οὔτε γὰρ ἂν ποτε τοὺς θεοὺς μοιχεύσαι καὶ στασιάζσαι πρὸς ἀλλήλους ἡγοῦμην, εἰ μὴ ὥς περὶ καλῶν τούτων ἐγίγνωσκον, οὔτ' ἂν τοὺς νομοθέτας τάναντία τούτοις παραινέιν, εἰ μὴ λυσιτελεῖν ὑπελάμβανον.

4. Ἐπεὶ δὲ διηπόρουν, ἔδοξέ μοι ἐλθόντα παρὰ τοὺς καλυμένους τούτους φιλοσόφους ἐγχειρίσαι τε ἑμαυτὸν καὶ δεηθῆναι αὐτῶν χρῆσθαι μοι δ' τι βούλοιντο καὶ τινα δόδῃ ἀπλῆν καὶ βέβαιον ὑποδείξειν τοῦ βίου. Ταῦτα μὲν δὴ φρονῶν προσήειν αὐτοῖς, ἐλελῆθην δ' ἑμαυτὸν ἐς αὐτὸ, φασί, τὸ πῦρ ἐκ τοῦ καπνοῦ βιαζόμενος· παρὰ γὰρ δὴ τούτοις μάλιστα εὐρίσκον ἐπισκοπῶν τὴν ἀγνοίαν καὶ τὴν ἀπορίαν πλείονα, ὥστε μοι τάχιστα χρυσὸν ἀπέδειξαν οὗτοι τὸν τῶν ἰδιωτῶν βίον· ἀμέλει δ' μὲν αὐτῶν παρῆναι τὸ πᾶν ἡδῆσθαι καὶ μόνον τοῦτο ἐκ παντὸς μετιέναι· τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ εὐδαιμον· ὁ δὲ τις ἑμπαλιν, πονεῖν τὰ πάντα καὶ μαχεῖν καὶ τὸ σῶμα καταπραχάζειν ρυτῶντα καὶ αὐχμῶντα καὶ πᾶσι δυσχεροῦντα καὶ λοιδορούμενον, συνεχὲς ἐπιπραψῶν τὰ πάνθημα ἔχειν τοῦ Ἡσιόδου περὶ τῆς ἀρετῆς ἔπη καὶ τὸν ἰδρῶτα καὶ τὴν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀνάβασιν· ἄλλος καταφρονεῖν χρημάτων παρεκλεύετο καὶ ἀδιάφορον οἶσθαι τὴν κτῆσιν αὐτῶν· ὁ δὲ τις ἑμπαλιν ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸν πλοῦτον αὐτὸν ἀπεφαίνετο· περὶ μὲν γὰρ τοῦ κόσμου τί χρῆ καὶ λέγειν; ὅς γε ἰδέας καὶ ἀσάμματα καὶ ἀτόμους καὶ κενὰ καὶ τοιοῦτόν τινα ὄχλον ὀνομάτων δσημέραι παρ' αὐτῶν ἀκούων ἑναυτίων. Καὶ τὸ πάντων ἀτοπώτατον, ὅτι περὶ τῶν ἐναντιωτάτων ἑκαστος αὐτῶν λέγων σφόδρα νικῶντας καὶ πιθανοὺς λόγους ἐπορίζετο, ὥστε μήτε τῷ θερμὸν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα λέγοντι μήτε τῷ ψυχρὸν ἀντιλέγειν ἔχειν καὶ ταῦτα εἰδόντα σαφῶς ὡς οὐκ ἂν ποτε θερμὸν εἴη τι καὶ ψυχρὸν ἐν ταῦτῳ χρόνῳ· ἀτεχνῶς οὖν ἐπασχον τοῖς νυστάζουσι τούτοις ὅμοιον ἄρτι μὲν ἐπινεύων, ἄρτι δὲ ἀνανεύων ἑμπαλιν.

5. Πολλῶν δὲ τούτων ἔκεινο ἀλογώτερον· τοὺς γὰρ αὐτοὺς τούτους εὐρίσκον ἐπιτηρῶν ἐναντιώτατα τοῖς αὐτῶν λόγοις ἐπιτηδεύοντας· τοὺς γοῦν καταφρονεῖν παραινούντας χρημάτων ἑώρων ἀπρὶς ἐχομένους αὐτῶν καὶ περὶ τόκων διαφερομένους καὶ ἐπὶ μισθῷ παιδεύοντας καὶ πάντα ἔνεκα τούτων ὑπομένοντας, τοὺς τε τὴν δόξαν ἀποβαλλομένους αὐτῆς ταύτης χάριν τὰ πάντα καὶ πράττοντας καὶ λέγοντας, ἡδονῆς τε αὖ σχεδὸν ἅπαντας κατηγοροῦντας, ἰδίᾳ δὲ μόνῃ ταύτῃ προσηρτημένους.

6. Σφαλεὶς οὖν καὶ τῆσδε τῆς ἐλπίδος ἔτι μᾶλλον ἔδυσγέraiνον ἡρέμα παραμυθούμενος ἑμαυτὸν, ὅτι μετὰ πολλῶν καὶ σοφῶν καὶ σφόδρα ἐπὶ συνέσει διαβεβοημένων ἀνόητός τέ εἰμι καὶ ἀλήθῃς ἔτι ἀγνοῶν περιέρχομαι· καὶ μοί ποτε διαγρυπνοῦντι τούτων ἔνεκα ἔδοξεν ἐς Βαβυλῶνα ἐλθόντα δεηθῆναι τίνος τῶν μάγων τῶν Ζωροάστρου μαθητῶν καὶ διαδόχων, ἥκουον δ' αὐτοὺς ἐπωδαῖς τε καὶ τελεταῖς τισιν ἀνοίγειν τε τοῦ Ἄδου

magna igitur versabar hæsitazione, ignarus quid me facerem: neque enim deos unquam arbitrabar mœchatos fuisse, mutisve seditionibus collisos, nisi has res honestas esse judicassent; nec rursus legistatores his contraria præcipere, nisi ea conducere putassent.

4. Quoniam itaque incertus hærebam, visum mihi fuit ut ad hos quos vocant philosophos accederem, meque ipsum traderem, ac rogarem eos, me quo vellent modo uterentur, et viam aliquam vitæ simplicem ac tutam mihi præmonstrarent. Hoc animo adibam eos, minime prospiciens fore, ut in ipsum, quod aiunt, ignem ex fumo me inferrem: etenim apud hosce maxime inveniebam, re considerata, inscitia; dubitationisque plus; adeo ut cito mihi auream esse persuaderent idiotarum vitam. Ecce enim hic eorum præcipiebat omnino voluptati indulgere, idque solum omni modo persequi; nam ea in re sitam esse felicitatem: ille contra, in labore perpetuo versari, corpusque contundere sordidum et squalentem, cunctis offensum et convicia ingerentem, dum continuo inculcat illa pervulgata Hesiodi de virtute carmina, audoremque, et in summum verticem ascensum: alius despicere opes adhortabatur et indifferentem putare possessionem earum: alius iterum in bonis etiam esse divitias decernebat: nam de mundo quid attinet dicere? siquidem ideas, incorporea, individua, spatia vacua talemque turbam vocabulorum quotidie ab iis dum audiebam, nausea mihi oriebatur. At omnium illud absurdissimum, quod de rebus plane contrariis quum unusquisque eorum diceret, valde præstantes probabilesque rationes suppeditabat; adeo ut neque ei, qui calidum esse idem affirmaret, neque alteri, qui frigidum, contradicere posses; idque licet scires perspicue nunquam rem eandem et calidam esse et frigidam eodem tempore: prorsus ergo simile quiddam accidebat mihi atque dormitantibus, nunc ut annuerem, mox vice versa renue-rem.

5. Præterea vero longe hoc istis erat absurdius: nam illos ipsos inveniebam observando valde contrariam suis sermonibus ac doctrinæ vitæ rationem instituire: eos itaque qui contemnere præcipiunt opes, animadvertebam illum in modum iis adhærere, ut inde divelli non possent, de usuris litigare, pacta mercede docere, nihil non pecuniæ causa perpeti: illos porro qui gloriam abjiciendam putent, gloriæ causa cuncta et facere et dicere; voluptatem denique pæne omnes criminantes, at privatim huic soli affixos.

6. Frustratus igitur hac quoque spe, magis etiam moleste ferebam, sensim tamen me consolans, quod cum multis iisque sapientibus et valde ob prudentiam celebratis demens sim, et veri hactenus ignarus circumvager. Jam mihi inso- mnem aliquando noctem horum causa ducenti visum fuit Babylonem profectum implorare auxilium cujusdam magorum Zoroastris discipulorum et successorum: fama autem cognoveram eos incantationibus et sacris quibusdam aperire Orci

τάς πύλας καὶ κατὰ γειν δν ἂν βούλωνται ἀσφαλῶς καὶ ὀπίσω αὐτῆς ἀναπέμειν. Ἄριστον οὖν ἡγούμην εἶναι παρὰ τινος τούτων διαπραξάμενον τὴν κατὰ βασιιν ἐλθόντα παρὰ Τειρεσίαν τὸν Βοιωτίου μαθεῖν παρ' αὐτοῦ ἅτε μάντειας καὶ σοφοῦ, τίς ἐστίν ὁ ἄριστος βίος καὶ δν ἂν τις ἐλοιτο εὖ φρονῶν· καὶ δὴ ἀναπηδήσας ὡς εἶχον τάχους ἔτεινον εὐθὺ Βαβυλῶνος. Ἐλθὼν δὲ συγγίγνομαι τινι τῶν Χαλδαίων σοφῷ ἀνδρὶ καὶ θεοπεσίῳ τὴν τέχνην, πολὺ μὲν τὴν κόμην, γένειον δὲ μάλα σεμνὸν καθειμένῳ, τούνομα δὲ ἦν αὐτῷ Μιθροβαρζάνης· δεηθεὶς δὲ καὶ καθικετεύσας μόγις ἐπέτυχον παρ' αὐτοῦ, ἐφ' ὅτῳ βούλοιο μισθῷ, καθηγήσασθαι μοι τῆς ὁδοῦ.

7. Παραλαβὼν δὲ με ὁ ἀνὴρ πρῶτα μὲν ἡμέρας ἐννεὰ καὶ εἴκοσιν ἅμα τῇ σελήνῃ ἀρξάμενος ἔλουε κατὰ γων ἔωθεν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην, πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ῥῆσιν τινα μακρὰν ἐπιλέγων, ἧς οὐ σφόδρα κατήκουον· ὥσπερ γὰρ οἱ φαῦλοι τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι κηρύκων ἐπίτροχόν τι καὶ ἀσαφὲς ἐφθέγγετο· πλὴν ἐώκει γέ τινας ἐπικαλεῖσθαι δαίμονας. Μετὰ δ' οὖν τὴν ἐπωδὴν τρεῖς ἂν μου πρὸς τὸ πρόσωπον ἀποπτύσας, ἐπανήειν πάλιν οὐδένα τῶν ἀπαντῶντων προσθλέπων· καὶ σιτία μὲν ἡμῖν τὰ ἀκρόδρυα, ποτὸν δὲ γάλα καὶ μελίκρατον καὶ τὸ τοῦ Χασόπου ὕδωρ, εὐνὴ δὲ ὑπαίθριος ἐπὶ τῆς πόας. Ἐπεὶ δὲ ἄλις εἶχε τῆς προδιατίθεως, περὶ μέσας νύκτας ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἀγαγὼν ἐκάθηρ· τέ με καὶ ἀπέμαξε καὶ περιήγγισε δαδίοις καὶ σκύλλῃ καὶ ἄλλοις πλειοσιν ἅμα καὶ τὴν ἐπωδὴν ἐκείνην ὁπονονθορύσας, εἴτα ὅλον με καταμαγεύσας καὶ περιελθὼν, ἵνα μὴ βλαπτομένην ὑπὸ τῶν φασμάτων, ἐπανάγει ἐς τὴν οἰκίαν, ὡς εἶχον, ἀναποδίζοντα, καὶ τὸ λοιπὸν ἀμφὶ πλοῦν εἰχομεν.

8. Αὐτὸς μὲν οὖν μαγικὴν τινα ἐνέδου στολὴν τὰ πολλὰ εἰοικυῖαν τῇ Μηδικῇ, ἐμὲ δὲ τουτοῖσι φέρων ἐνεσκεύασε τῷ πῖλῳ καὶ τῇ λεοντῇ καὶ προσέτι τῇ λύρᾳ, καὶ παρεκελεύσατο, ἣν τις ἐρῆται με τούνομα, Μένιππον μὲν μὴ λέγειν, Ἡρακλέα δὲ ἢ Ὀδυσσεά ἢ Ὀρφέα.

ΦΙΛ. Ὡς δὴ τί τοῦτο, ὦ Μένιππε; οὐ γὰρ συνήμι τὴν αἰτίαν οὔτε τοῦ σχήματος οὔτε τῶν ὀνομάτων.

MEN. Καὶ μὴν πρόδηλον τοῦτο γε καὶ οὐ παντελῶς ἀπόρητον· ἐπεὶ γὰρ οὗτοι πρὸ ἡμῶν ζῶντες ἐς Ἄδου κατεληλύθσαν, ἤγειτο, εἰ με ἀπεικάσειεν αὐτοῖς, ῥαδίως ἂν τὴν τοῦ Αἰακοῦ φρουρὰν διαλαθεῖν καὶ ἀκωλύτως παρελθεῖν ἅτε συνηθέστερον τραγικῶς μάλα παραπεμπόμενον ὑπὸ τοῦ σχήματος.

9. Ἦδη δ' οὖν ὑπέφαινε ἡμέρα, καὶ κατελθόντες ἐπὶ τὸν ποταμὸν περὶ ἀναγωγὴν ἐγγιγνόμεθα· παρεσκεύαστο δ' αὐτῷ καὶ σκάφος καὶ ἱερεῖα καὶ μελίκρατον καὶ ἄλλ' ὅσα πρὸς τὴν τελετὴν χρήσιμα. Ἐμβαλόμενοι οὖν ἅπαντα τὰ παρεσκευασμένα οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ

βαίνομεν ἀχνύμενοι, θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέοντες.

Καὶ μέχρι μὲν τινος ὑπεφερόμεθα ἐν τῷ ποταμῷ, εἴτα δ' ἐσπελεύσαμεν ἐς τὸ ἔλος καὶ τὴν λίμνην, ἐς ἣν ὁ Εὐ-

fores, et demittere quem velint tuto, iterumque rursus reducere. Optimum igitur factu ducebam, ab eorum aliquo comparata mihi descendendi copia, adire ad Tiresiam Dorotum, ab eoque discere, quippe vate et sapiente, quæ sit optima vita, quamque sibi quis deligat bene prudens. Atque adeo repente exsiliens quam poteram celerrime tendebam recta Babylonem. Ibi convenio quendam Chaldaeorum virum sapientem et arte divinum, qui canus erat coma, barbamque plane venerabilem promittebat, nomine Mithrobarzanem : eum multis precibus obtestatus vix exoravi, ut, qua vellet mercede, se mihi ducem præberet viæ.

7. Tum me assumtum ille vir primum dies novem et viginti, a luna nova initio facto, lavabat deducens ad Euphratem summo mane, et ad orientem solem carmen aliquod longum effatus, quod equidem non admodum exaudiebam : ut enim mali, qui sunt in ludis, præcones, volubile quiddam et inconditum proferrebat ; nisi quod videbatur genios aliquos invocare. At post incantationem, quum ter in faciem meam inspuisset, redibam rursus neminem obvivorum intuens. Cibis autem nobis arboreæ nuces ; potus lac, mulsum et Choaspis aqua ; lectus sub divo in herba. Postquam vero satis erat præparationis, circa mediam noctem ad Tigrin fluvium deductum lustravit me, detersitque, et circumtulit læda, scilla aliisque pluribus, simul et istam incantationem submurmurans : deinde me totum quum arte magica incantasset et circumiisset, ne læderer a spectris, reducit me domum, ut eram, retrocedentem : tum porro navigationi parandæ intenti eramus.

8. Ipse quidem magicam quandam induebat stolam, persimilem Medicæ : me vero istis propere instruxit, pileo, leonina pelle, iidemque lyra ; præcepitque, si quis roget me nomen, Menippum ut ne dicerem, sed Herculem, aut Ulixem, aut Orpheum.

PHIL. Quorsum illud, Menippe ? neque enim intelligo causam vel habitus vel nominum.

MEN. Atqui perspicuum illud quidem est, nec prorsus arcanum : quandoquidem enim hi ante nos vivi ad inferos descenderunt, existimabat, si me illis assimilasset, fore ut facile custodiam Æaci fallerem et sine impedimento transirem, utpote consuetior, tragice plane commendatus ab ipso habitu.

9. Jam igitur illucescebat dies, quum descendentes ad fluvium solvendo navigio operam dabamus : comparata autem ipsi erant et scapha, et victimæ, et mulsum, et quæcumque alia ad sacri rationem conducebant. Ergo impositis in navim quæ fuerant parata cunctis, sic demum et ipsi ingredimur, tristes largasque lacrimas effundentes. Tum ad aliquod tempus deferrebamur in flumine : post injecti sumus in paludem et lacum, in quem Euphrates im-

φράτης ἀφανίζεται· περαιωθέντες δὲ καὶ ταύτην ἀφικνούμεθα ἕς τι χωρίον ἐρημον καὶ ὑλῶδες καὶ ἀνήλιον, εἰς δ' οὗ ἀποδάντες — ἤγειτο δὲ ὁ Μιθροβαρζάνης — βόθρον τε ὠρυζάμεθα καὶ τὰ μῆλα ἐσφάζαμεν καὶ τὸ αἷμα περὶ αὐτὸν ἐσπίεσαμεν. Ὁ δὲ μάγος ἐν τοσούτῳ δᾶσα καομένην ἔχων οὐκέτ' ἤρμαια τῇ φωνῇ, παμμέγεθες δὲ, ὡς οἷός τε ἦν, ἀνακραγὼν δαίμονάς τε δοῦν πάντας ἐπέβοᾶτο καὶ Ποινὰς καὶ Ἑρινύας,

καὶ νυχτίν· Ἐκάτην καὶ ἐπαινήν Περσεφόνειαν.

παρμιγνύς ἅμα καὶ βαρβαρικά τινα καὶ ἄσθημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα.

10. Εὐθύς οὖν ἅπαντα ἐκεῖνα ἐσαλεύετο καὶ ὑπὸ τῆς ἐπωδῆς τοῦδαρος ἀνερρήγνυτο καὶ ἡ ὑλακὴ τοῦ Κερδέρου καὶ πόρρωθεν ἤκουετο καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερκατηφές ἦν καὶ σκυθρωπόν.

Ἐλλείπειν δ' ὑπένερχεν ἀναξ ἐνέρω· Αἰδωνεύς·

κατεφαίνετο γὰρ ἡδὴ τὰ πλεῖστα, καὶ ἡ λίμνη καὶ ὁ Πυριφλεγέθων καὶ τοῦ Πλούτωνος τὰ βασίλεια. Κατελθόντες δ' ὁμοῦ διὰ τοῦ χάσματος τὸν μὲν Ραδάμανθυν εὗρομεν τεθνεῶτα μικροῦ δεῖν ὑπὸ τοῦ δέους· ὁ δὲ Κέρβερος ὑλάκτησε μὲν τι καὶ παρεκίνησε, ταχὺ δὲ μου κρούσαντος τὴν λύραν παραχρῆμα ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ μέλους. Ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν λίμνην ἀφικόμεθα, μικροῦ μὲν οὐδ' ἐπεραιώθημεν· ἦν γὰρ πλήρης ἡδὴ τὸ πορθιμεῖον καὶ οἰμωγῆς ἀνάπλεον, τραυματῖαι δὲ πάντες ἐπέπλεον, ὁ μὲν τὸ σκέλος, ὁ δὲ τὴν κεφαλὴν, ὁ δὲ ἄλλο τι συντριμμένους, ἔμοι δοκεῖν, ἐκ τίνος πολέμου παρόντες. Ὅμως δ' οὖν ὁ βέλτιστος Χάρων ὡς εἶδε τὴν λεοντῆν, στήθεός με τὸν Ἡρακλέα εἶναι, ἐσεδέξατό με καὶ διεπόρθημεν τε ἄσμενος καὶ ἀποβᾶσι διεσήμεν τὴν ἀτραπὸν.

11. Ἐπεὶ δὲ ἦμεν ἐν τῷ σκότῳ, προΐει μὲν ὁ Μιθροβαρζάνης, εἰπόμεν δ' ἐγὼ κατόπιν ἐρχόμενος αὐτοῦ, ἕως πρὸς λειμῶνα μέγιστον ἀφικνούμεθα τῷ ἀσφροδέλῳ κατάρυτον, ἐνθα δὴ περιεπέτοντο ἡμᾶς τετριγυῖαι τῶν νεκρῶν αἱ σκιαὶ· κατ' ὀλίγον δὲ προϊόντες παραγιγνώμεθα πρὸς τὸ τοῦ Μίνου δικαστήριον, ἐτύγγανε δὲ ὁ μὲν ἐπὶ θρόνου τινὸς ὑψηλοῦ καθήμενος, παρῆσθ' ἔκειτο δὲ αὐτῷ Ποίνα καὶ ἀλάστορες καὶ Ἑρινύες· ἐτέρωθεν δὲ προσήγοντο πολλοὶ τινες ἐξεῖς ἀλύσει μακρᾷ δεδεμένοι, ἐλέγοντο δὲ εἶναι μοιχοὶ καὶ πορνοβοσχοὶ καὶ τελῶναι καὶ κολακῆς καὶ συκοφάνται καὶ ὁ τοιοῦτος ὁμιλος τῶν πάντα κυκλόντων ἐν τῷ βίῳ· χωρὶς δὲ οἱ τε πλούσιοι καὶ τοκογλύφοι προσήεσαν ὤγροι καὶ προγαστορες καὶ ποδαγροὶ, κλοιὸν ἕκαστος αὐτῶν καὶ σκύλακα διτάλαντον ἐπικείμενος. Ἐφρεστώτες οὖν ἡμεῖς ἐνωρμέν τε τὰ γιγνόμενα καὶ ἡκούομεν τῶν ἀπολογουμένων· κατηγόρου δὲ αὐτῶν καινοὶ τινες καὶ παράδοξοι ῥήτορες.

ΦΙΛ. Τίνες οὗτοι, πρὸς Διός; μὴ γὰρ ὀκνήσης καὶ τοῦτο εἰπεῖν.

MEN. Οἶσθ' αὖ ταυταῖς τὰς πρὸς τὸν ἥλιον ἀποτελουμένας σκιάς ἀπὸ τῶν σωματῶν;

mergitur: eo trajecto devenimus in locum desertum, silvestrem et sole carentem: quo ubi escensum est (viam autem praebat Mithrobarzanes), foveam effodimus, oves mactavimus, et sanguinem circa scrobem aspersum libavimus. Magus interea tedam ardentem tenens non jam sedata voce, sed quam poterat maxima exclamans, daemones simul omnes invocabat, Pœnas et Furias, et nocturnam Hecaten, et tremendam Proserpinam, admixtis etiam barbaris quibusdam ignotisque nominibus et multarum syllabarum.

10. Statim igitur omnia ibi quassabantur, potentique carmine solum fissum discedebat, latratus Cerberi procul audiebatur, adeo ut res valde formidolosa foret ac truculenta. Ipse pertinuit in inferna regione rex manium Pluto: apparebant enim jam pleraque, lacus, Pyriphlegethon, Plutonisque regia. Nos tamen ubi descenderamus perhiatum, Rhadamanthum invenimus mortuum propemodum præ metu; Cerberus autem latravit ille quidem ac nonnihil se commovit, verum me cito pulsante lyram illico sopitus est cantu. Postquam vero ad lacum venimus, prope fuit ut non trajiceremur: jam enim onusta portitoris erat cymba, ejulatuque plena; quippe saucii omnes in ea navigabant, hic crus, caput ille, iste aliud quiddam contusum habens, sic ut mihi viderentur ex bello aliquo advenisse. Veruntamen optimus Charon ut vidit leoninam pellem, opinatus me Herculem esse, recepit me lubensque transvexit, atque etiam egressis demonstravit semitam.

11. Quum autem eramus in caligine, praebat Mithrobarzanes, sequebar ego pone illi adhærens, donec ad pratum ingeus pervenimus asphodelo consitum: ibi tum circumvolitabant nos stridulae mortuorum umbræ. Sensim autem progressi accessimus ad Minois tribunal, qui quidem in solio quodam sublimi sedebat: astabant autem ipsi Pœnæ, scelerum vindicæ genii, et Furiae. Ab alia vero parte adducebantur ordine multi sane longa catena vincti, qui dicebantur esse adulteri, lenones, publicani, adulatores, sycophantæ, talisque turba hominum cuncta permiscentium in vita. Seorsum porro divites sordidique funeratores accedebant pallidi, ventre projecto, podagra capti, boiam singuli canemque, qui bina talenta pendat, impositum ferentes. Nos igitur prope stantes videbamus quæ fierent, audiebamusque causam suam agentes, dum accusarent eos novi quidam atque inopinati oratores.

PHIL. Quinam hi, quæso per Jovem? illud enim quoque ne dicere refugas.

MEN. Nostin' illas ad solem projectas a corporibus umbras?

ΦΙΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

MEN. Αὐται τοίνυν, ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, κατηγοροῦσί τε καὶ καταμαρτυροῦσι καὶ διελέγχουσι τὰ πεπραγμένα ἡμῖν παρὰ τὸν βίον, καὶ σφόδρα τινὲς ἀξιοπίστοι δοκοῦσιν ἅτε αἰεὶ ξυνοῦσαι καὶ μηδέποτε ἀφιστάμεναι τῶν σωμάτων.

12. Ὁ δ' οὖν Μίνως ἐπιμελῶς ἐξετάζων ἀπέπεμπεν ἕκαστον ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χώρον δίκην ὑφέζοντα κατ' ἀξίαν τῶν τετολμημένων, καὶ μάλιστα ἐκείνων ἥπτετο τῶν ἐπὶ πλούτοις τε καὶ ἀρχαῖς τετυφωμένων καὶ μονονουχί καὶ προσκυνεῖσθαι περιμενόντων, τήν τε ὀλιγοχρόνιον ἀλαζονείαν αὐτῶν καὶ τὴν ὑπεροψίαν μυσαττόμενος, καὶ ὅτι μὴ ἐμέμνηντο θνητοὶ τε ὄντες αὐτοὶ καὶ θνητῶν ἀγαθῶν τετυχηκότες· οἱ δὲ ἀποδυσάμενοι τὰ λαμπρὰ ἐκείνα πάντα, πλούτους λέγω καὶ γένη καὶ δυναστείας, γυμνοὶ κάτω νενευκότες παρείσθησαν ὥσπερ τινὰ δνειρον ἀναπεμπαζόμενοι τὴν παρ' ἡμῖν εὐδαιμονίαν· ὥστε ἔγωγε ταῦθ' ὄρων ὑπὲρ ἐχαιρον καὶ εἴ τινα γνωρίζαιμι αὐτῶν, προσίων ἂν ἡσυχῇ πως ὑπεμίμνησκον οἷος ἦν παρὰ τὸν βίον καὶ ἡλίκον ἐφύσα τότε, ἥνικα πολλοὶ μὲν ἔωθεν ἐπὶ τῶν πυλῶνων παρείσθησαν τὴν πρόδον αὐτοῦ περιμένοντες ὥθούμενοί τε καὶ ἀποκλείεμενοι πρὸς τῶν οἰκετῶν· ὁ δὲ μόγις ἂν ποτε ἀνατείλας αὐτοῖς πορφυρῶς τις ἢ περίχρυσος ἢ διαποίκιλος εὐδαιμόνας ὦρετο καὶ μακαρίους ἀποφαίνειν τοὺς προσειπόντας, εἰ τὸ στήθος ἢ τὴν δεξιὰν προτείνων δοίη καταφιλεῖν. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἠγῶντο ἀκούοντες.

13. Τῷ δὲ Μίνῳ μίᾳ τις καὶ πρὸς χάριν ἐδικάσθη· τὸν γάρ τοι Σικελιώτην Διονύσιον πολλὰ καὶ ἀνόσια ὑπὸ τε Δίῳ καὶ κατηγορηθέντα καὶ ὑπὸ τῆς σκιάς καταμαρτυρηθέντα παρελθὼν Ἀριστίππος ὁ Κυρηναῖος — ἀγοῦσι δ' αὐτὸν ἐν τιμῇ καὶ δύναται μέγιστον ἐν τοῖς κάτω — μικροῦ δέιν τῇ Χίμαιρᾳ παραδοθέντα παρέλυσεν τῆς καταδίκης λέγων πολλοῖς αὐτὸν τῶν πεπαιδευμένων πρὸς ἀργύριον γενέσθαι δεξιόν.

14. Ἀποστάντες δὲ ὁμῶς τοῦ δικαστηρίου πρὸς τὸ κολαστήριον ἀφικνούμεθα. Ἐνθα δὲ, ὦ φίλε, πολλὰ καὶ ἔλεεινὰ ἦν καὶ ἀκοῦσαι καὶ ἰδεῖν· μαστίγων τε γὰρ ὁμοῦ φόφος ἤκουετο καὶ οἰμωγὴ τῶν ἐπὶ τοῦ πυρὸς ὀπταζόμενων καὶ στρέβλαι καὶ κύφωνες καὶ τροχοί, καὶ ἡ Χίμαιρα ἐσπάραττε καὶ ὁ Κέρβερος ἐδάρδαπτεν, ἐκολάζοντο τε ἅμα πάντες, βασιλεῖς, δοῦλοι, σατράπαι, πένητες, πλούσιοι, πτωχοί, καὶ μετέμελε πᾶσι τῶν τετολμημένων. Ἐνίοις δὲ αὐτῶν καὶ ἐγνωρίσαμεν ἰδόντες, ὅποσοι ἦσαν τῶν ἐναγχοῦς τετελευτηκότων· οἱ δὲ ἐνεκαλύπτοντο καὶ ἀπεστρέφοντο, εἰ δὲ καὶ προσβλέποιν, μάλα δουλοπρεπὲς τι καὶ κολακευτικόν, καὶ ταῦτα πῶς οἶε βαρεῖς ὄντες καὶ ὑπερόπται παρὰ τὸν βίον; Τοῖς μέντοι πένησιν ἡμιτέλεια τῶν κακῶν ἐδίδδοτο, καὶ διαναπαύομενοι πάλιν ἐκολάζοντο. Καὶ μὴν καχεῖνα εἶδον τὰ μυθώδη, τὸν Ἰξίονα καὶ τὸν Σίσυφον καὶ τὸν Φρύγα Τάνταλον χαλεπῶς ἔχοντα καὶ

PHIL. Ulque.

MEN. Hæ igitur ipsæ, postquam mortui sumus, accusant, testimonium adversus nos dicunt, et arguunt quæ a nobis per vitam sunt acta; et valde videntur quædam esse fide dignæ, quippe quæ semper adsint neque unquam absistant a corporibus.

12. Minos ergo cum cura singulos explorans ablegat ad impiorum sedes, pœnas subituros meritis pro facinoribus patratiss : maxime vero acerbius eos tractabat, qui ob divitias et imperia fuerant inflati, et tantum non adorari se postulabant, ostentationem eorum brevissimi temporis inanem et fastum detestatus, itidemque quod non meminissent se mortales esse, ac bona mortalia sortitos. Hi autem, exutis splendidis istis omnibus, divitiis, inquam, genere et imperiis, nudi demisso in terram vultu astabant, quasi somnium aliquod secum retractantes, quam apud nos habuissent, felicitatem. Quare ego ista quum viderem, impense gaudebam, et, si quem agnoscerem eorum, leniter accedens commonefaciebam qualis fuisset in vita, et quantos spiritus tunc gessisset, quum multi mane vestibulis astabant egressum ejus expectantes, impulsique exclusique a vernulis : hicce vero vix tandem exortus ipsis in veste purpurea, vel auro prætexta, vel vario colore distincta, felices putabat beatosque se redditurum salutatores, si pectus aut dextram porrectam dederit osculari. Et illi quidem pungebantur huius auditu.

13. A Minoe vero unum quoddam in gratiam disceptatum est iudicium : etenim Siculum Dionysium multorum ac nefariorum a Dione criminum insimulatum, umbræque suæ testimonio pressum, in medium progressus Aristippus Cyrenæus (cum in honore habent, multumque pollet apud inferos) jamjam Chimæræ tradendum exsolvit pœna, dum diceret in multis eruditorum pecunia juvandis eum dextre fuisse versatum.

14. Digressi tamen a tribunali ad supplicii locum pervenimus : ibi enimvero, amice mi, multa miserandaque erat audire ac videre; nam simul et flagellorum sonitus exaudiebatur, et ploratus eorum qui in igne torrebantur, et tormenta, et cippi, et rotæ; Chimæra discernebat, Cerberus laniando vorabat : una autem omnes puniebantur, reges, servi, satrapæ, pauperes, divites, mendici; cunctosque pœnitebat patratorem. Nonnullos agnovimus etiam conspicati, eorum de numero scilicet, qui nuper vitam finierant : illi vero præ pudore vultus legebant seseque avertabant : quodsi forte nos aspicerent, valde quidem servilem in modum atque adulatorie, illi ipsi qui fuerant quam putas graves et superbi aliorum contemtores in hac vita! At pauperibus pro dimidia parte malorum immunitas erat concessa; et quum interquievisset, denuo ponis afficiebantur. Porro illa etiam vidi fabulosa, Ixionem, Sisyphum, Phrygem

τὸν γηγενῆ Τίτυον, Ἡράκλεις δσος· ἔκειτο γοῦν τόπον ἐπέων ἀγροῦ.

15. Διελθόντες δὲ καὶ τούτους ἐς τὸ πεδίον ἐσβάλ-
λομεν τὸ Ἀχερούσιον, εὐρίσκομεν τε αὐτόθι τοὺς ἡμι-
θέους τε καὶ τὰς ἥρωϊνας καὶ τὸν ἄλλον ὄμιλον τῶν
νεκρῶν κατὰ ἔθνη καὶ κατὰ φύλα διαιτωμένους, τοὺς
μὲν παλαιούς τινες καὶ εὐρωτιῶντας καὶ ὡς φησιν
Ὅμηρος, ἀμενηνοὺς, τοὺς δ' ἔτι νεαλεῖς καὶ συνεστη-
κότας, καὶ μάλιστα τοὺς Αἰγυπτίους αὐτῶν διὰ τὸ
πολυαρκὲς τῆς ταριχείας. Τὸ μέντοι διαγιγνώσκειν
ἕκαστον οὐ πάνυ τι ἦν βρόδιον· ἅπαντες γὰρ ἄτεχνῶς
ἀλλήλοις γίγνονται ὅμοιοι τῶν ὁστῶν γεγυμνωμένων·
πλὴν ἀλλὰ μόγις τε καὶ διὰ πολλοῦ ἀναθεωροῦντες
αὐτοὺς ἐγιγνώσκομεν. Ἐκείντο δ' ἐπ' ἀλλήλοις
ἄμαυροί καὶ ἀσχημοὶ καὶ οὐδὲν ἔτι τῶν παρ' ἡμῖν κα-
λῶν φυλάττοντες. Ἀμέλει πολλῶν ἐν ταύτῃ σκελετῶν
κειμένων καὶ πάντων ὁμοίων φοβερόν τι καὶ διάκενον
δεδορκότων καὶ γυμνοὺς τοὺς ὀδόντας προφαινότων,
ἡπόρουν πρὸς ἑμαυτὸν ὥτινι διακρίναίμην τὸν Θερσίτην
ἀπὸ τοῦ καλοῦ Νιρέως ἢ τὸν μεταίτην Ἴρον ἀπὸ τοῦ
Φαίδιακον βασιλέως ἢ Πυρρίαν τὸν μάγειρον ἀπὸ τοῦ
Ἀγαμέμνονος· οὐδὲν γὰρ ἔτι τῶν παλαιῶν γνωρισμά-
των αὐτοῖς παρέμενεν, ἀλλ' ὅμοια τὰ ὁστὰ ἦν, ἀόηλα
καὶ ἀνεπίγραφα καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἔτι διακρίνεσθαι δυ-
νάμενα.

16. Τοιγάρτοι ἔχεινα δρῶντι ἐδόκει μοι ὁ τῶν ἀνθρώ-
πων βίος πομπῇ τινι μακρᾷ προσεοικέναι, χορηγεῖν δὲ
καὶ διατάττειν ἕκαστα ἢ Τύχῃ διάφορα καὶ ποικίλα
τοῖς πομπευταῖς τὰ σχήματα προσάπτουσα· τὸν μὲν γὰρ
λαβοῦσα, εἰ τύχοι, βασιλικῶς διεσκεύασε τιάραν τε
ἐπιθεῖσα καὶ δορυφόρους παραδοῦσα καὶ τὴν κεφαλὴν
στέψασα τῷ διαδήματι, τῷ δὲ οἰκέτῳ σχῆμα περιέθη-
κε, τὸν δὲ τινα καλὸν εἶναι ἐκόσμησε, τὸν δὲ ἄμορφον
καὶ γελοῖον παρεσκεύασε· παντοδαπὴν γὰρ, ὦμαι, δεῖ
γενέσθαι τὴν θέαν. Πολλάκις δὲ καὶ διὰ μέσης τῆς
πομπῆς μετέβαλε τὰ ἐνὶ ὧν σχήματα οὐκ εἴσα ἐς τέλος
διαπομπέυσαι ὡς ἐτάχθησαν, ἀλλὰ μεταμφέσασα τὸν
μὲν Κροῖσον ἠνάγκαζε τὴν οἰκέτου καὶ αἰχμαλώτου
σκευὴν ἀναλαβεῖν, τὸν δὲ Μαϊάνδριον τέως ἐν τοῖς οἰ-
κέταις πομπεύοντα τὴν τοῦ Πολυκράτους τυραννίδα
μετενέδυσσε, καὶ μέχρι μὲν τινος εἴασε χρῆσθαι τῷ σχή-
ματι· ἐπειδὴν δ' ὁ τῆς πομπῆς καιρὸς παρέλθῃ, τῇ καὶ αὐτῇ
ἕκαστος ἀποδοὺς τὴν σκευὴν καὶ ἀποδυσάμενος τὸ σχῆμα
μετὰ τοῦ σώματος ὅσπερ ἦν πρὸ τοῦ γίνεσθαι, μηδὲν
τοῦ πλησίον διαφέρων. Ἐνιοὶ δὲ ὑπ' ἀγνωμοσύνης,
ἐπειδὴν ἀπαιτῇ τὸν κόσμον ἐπιστάσα ἢ Τύχῃ, ἄχθον-
ταί τε καὶ ἀγανακτοῦσιν ὥσπερ οἰκέων τινῶν στερισκό-
μενοι καὶ οὐχ ἂν πρὸς ὀλίγον ἐχρήσαντο, ἀποδιδόντες.
ὦμαι δὲ σε καὶ τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς πολλάκις ἑορακέ-
ναι τοὺς τραγικοὺς ὑποκριτὰς τούτους πρὸς τὰς χρεῖας
τῶν δραμάτων ἄρτι μὲν Κρέοντας, ἐνίοτε δὲ Πριάμους
γιγνομένους ἢ Ἀγαμέμνονας, καὶ ὁ αὐτὸς, εἰ τύχοι, μι-
κρὸν ἔμπροσθεν μάλα σεμνῶς τὸ τοῦ Κέκροπος ἢ Ἐρε-
χθέως σχῆμα μιμησάμενος μετ' ὀλίγον οἰκέτης προῆλθεν

Tantalum male se habentem, terrigenam Tityum : Hercule,
quantus erat ! jacebat enim spatium occupans agri.

15. His quoque præteritis, in campum nos inferimus
Acherusium, invenimusque ibi semideos, et heroidas, ce-
teramque mortuorum in populos et tribus dispersitam tur-
bam ibi commorantem ; veteres alios situque mucidos et,
ut ait Homerus, roboris expertes ; alios recentes et com-
pactos, inprimis vero qui ex illis Egyptii erant, ob con-
diture suæ durabilitatem. Verum unumquemque digno-
scere non admodum erat facile : omnes enim plane sibi in-
vicem fiunt similes ossibus nudatis : vix tamen et per multum
tempus contemplati eos noscibamus. Jacebant autem
acervatim, obscuri ignotique, et nihil eorum, quæ apud
nos pulchra videntur, servantes. Quin imo, multis eodem
in loco sceletis jacentibus, cunctis similibus, qui terribile
quiddam per vacuos oculorum orbis intuerentur, nudosque
dentes ostenderent, mecum hæsitabam, quo signo discerne-
rem Thersiten a formoso Nireo, aut mendicum Irum a Phæa-
cum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone : nihil
enim amplius pristinorum indiciorum ipsis adhærebat, sed
consimilia ossa erant, incerta nullisque notis inscripta, sic
ut a nemine amplius distingui possent.

16. Tum vero ista videnti videbatur mihi hominum vita
pompe cujusdam longæ similitudinem habere ; admini-
strare vero atque ordinare singula Fortuna, diversos ac va-
rios pompam ducentibus habitus attribuens : hunc enim
oblatus, si fors fert, regali cultu instruxit, tiara imposita,
satellitibus additis et capite diademate coronato : alteri ser-
vilem schemam circumdedit : alium quendam formæ decore
ornavit : illum deformem ac ridiculum finxit : ex omnigenis
enim, puto, formis decet componi hoc spectaculum. Sæpe
vero per mediam pompam immutare solet nonnullorum ha-
bitus, haud sine ad finem usque pompæ interesse quo col-
locati fuerant ordine : atque adeo detracto priore vestitu
Cræsum coegit servi captivique ornatum suscipere ; Mæan-
drio contra, qui hactenus in pompa servis erat inmixtus,
Polycratis tyrannidem induit eoque ad aliquod tempus per-
misit uti habitu. Verum ubi pompæ tempus præterit,
tunc unusquisque, reddito ornatu exutoque habitu cum
corpore, qualis erat ante, sit, nihil ab alio quolibet diversus.
Sunt autem qui præ dementia, quando repetit ornatum
instans ipsis Fortuna, graviter ferant atque indignantur
quasi propriis quibusdam rebus orbatî, non ea reddentes
quæ ad parvum tempus mutua sumserant. Opinor autem
eorum qui versantur in scena sæpe te vidisse tragicos acto-
res istos, qui, prout usus fabularum poposcerit, nunc
Creontes, alias Priami fiunt, aut Agamemnones : idemque,
si ita evenit, qui paullo ante valde magnifice Cecropis aut
Erechthei personam sustinuit, confestum servus prodire

ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ κεκελευσμένος· ἤδη δὲ πέρας ἔχοντος τοῦ δράματος ἀποδυσάμενος ἕκαστος αὐτῶν τὴν χρυσόπαστον ἐκείνην ἐσθῆτα καὶ τὸ προσωπεῖον ἀποθέμενος καὶ καταβάς ἀπὸ τῶν ἐμβατῶν πένθης καὶ ταπεινὸς περιείσιν οὐκέτ' Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρείδης οὐδὲ Κρέων ὁ Μενεικίως, ἀλλὰ Πῦλος Χαρικλέους Σουνιεὺς ὀνομαζόμενος ἢ Σάτυρος Θεογείτονος Μαραθώνιος. Τοιαῦτα καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματά ἐστιν, ὥς τότε μοι δρῶντι ἔδοξεν.

17. ΦΙΑ. Εἰπέ μοι, ὦ Μένιππε, οἱ δὲ τοὺς πολυτελεῖς τούτους καὶ ὑψηλοὺς τάφους ἔχοντες ὑπὲρ γῆς καὶ στήλας καὶ εἰκόνας καὶ ἐπιγράμματα οὐδὲν τιμώτεροι παρ' αὐτοῖς εἰσι τῶν ἰδιωτῶν νεκρῶν;

MEN. Αἰρεῖς, ὦ ὄντος· εἰ γοῦν θέασω τὸν Μαύσωλον αὐτὸν — λέγω δὲ τὸν Κῆρα, τὸν ἐκ τοῦ τάφου περιβόητον — εὖ οἶδα οὐκ ἂν ἐπαύσω γελῶν, οὗτω ταπεινὸς ἔρριπτο ἐν παραβύστῳ που λανθάνων ἐν τῷ λοιπῷ δήμῳ τῶν νεκρῶν, ἐμοὶ δοκεῖν, τοσούτον ἀπολαύων τοῦ μνήματος, παρ' ὅσον ἐδαρύνετο τηλικούτον ἄχθος ἐπικείμενος· ἐπειδὴν γάρ, ὦ ἑταῖρε, ὁ Αἰακὸς ἀπομετρήσῃ ἐκάστῳ τὸν τόπον — δίδωσι δὲ τὸ μέγιστον οὐ πλέον ποδός — ἀνάγκη ἀγαπῶντα κατακεῖσθαι πρὸς τὸ μέτρον συνεσταλμένον. Πολλῶν δ' ἂν οἶμαι μᾶλλον ἐγέλασας, εἰ θέασαί τοὺς παρ' ἡμῖν βασιλέας καὶ σατράπας πτωχεύοντας παρ' αὐτοῖς καὶ ἦτοι ταριχοπωλοῦντας ὑπ' ἀπορίας ἢ τὰ πρῶτα διδάσκοντας γράμματα καὶ ὑπὸ τοῦ τυχόντος ὑβρίζοντους καὶ κατὰ κόρρης παιομένους ὥσπερ τῶν ἀνδραπόδων τὰ ἀτιμώτατα· Φίλιππον γοῦν τὸν Μακεδόνα ἐγὼ θεασάμενος οὐδὲ κρᾶτειν ἑμαυτοῦ δυνατὸς ἦν· ἐδείχθη δὲ μοι ἐν γωνιδίῳ τινὶ μισθοῦ ἀκούμενος τὰ σαπρὰ τῶν ὑποδημάτων. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους ἦν ἰδεῖν ἐν ταῖς τριόδοις μεταιτοῦντας, Ξέρξας λέγω καὶ Δαρεῖους καὶ Πολυκράτας.

18. ΦΙΑ. Ἀτοπα διηγῇ τὰ περὶ τῶν βασιλέων καὶ μικροῦ δεῖν ἄπιστα. Τί δὲ ὁ Σωκράτης ἔπραττε καὶ Διογένης καὶ εἰ τις ἄλλος τῶν σοφῶν;

MEN. Ὁ μὲν Σωκράτης χάκεϊ περιέρχεται διελέγων ἅπαντας· σύνεισι δ' αὐτῷ Παλαμίδης καὶ Ὀδυσσεύς καὶ Νέστωρ καὶ εἰ τις ἄλλος γάλας νεκρός. Ἐτι μέντοι ἐπεφύσθητο αὐτῷ καὶ διωδῆκει ἐκ τῆς φαρμακοποιίας τὰ σέλη. Ὁ δὲ βέλτιστος Διογένης παροικεῖ μὲν Σαρδαναπάλλῳ τῷ Ἀσσυρίῳ καὶ Μίδᾳ τῷ Φρυγί καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν πολυτελῶν· ἀκούων δὲ οἰμωζόντων αὐτῶν καὶ τὴν παλαιὰν τύχην ἀναμετρούμενων γελαῖ τε καὶ τέρπεται καὶ τὰ πολλὰ ὑπτίως κατακειμένος ἄδει μάλα τραχεῖα καὶ ἀπηνεῖ τῇ φωνῇ τὰς οἰμωγὰς αὐτῶν ἐπικαλύπτων, ὥστε ἀνίσθαι τοὺς ἄνδρας καὶ διασκέπτεσθαι μοιτικεῖν οὐ φέροντας τὸν Διογένην.

19. ΦΙΑ. Ταῦτ' ἐμὲν ἱκανῶς· τί δὲ τὸ ψήγισμα ἦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγες κεκυρωσθαι κατὰ τῶν πλουσίων;

MEN. Εὖ γε ὑπέμνησας· οὐ γὰρ οἷδ' ὅπως περὶ τούτου λέγειν προβέμενος πάμπλου ἀπεπλανήθην τοῦ λόγου. Διατρίβοντος γάρ μου παρ' αὐτοῖς προὔθεσαν οἱ πρυτάνεις ἐκκλησίαν περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων· ἰδὼν οὖν πολλοὺς συνθέοντας ἀναμείζας ἑμαυτὸν τοῖς νε-

solet a poeta jussus : at finito jam dramate, quum exuerit eorum quisque auro sparsam illam vestem, personam posuerit, et descenderit a cothurnis, pauper et humilis obambulat, non amplius Agamemno Atrei filius, neque Creon Menœcei, sed Polus Chariclis Suniensis nomine nunc suo dictus, aut Satyrus Theogitonis Marathonius. Perinde atque ista hominum quoque res sunt, ut mihi tum videnti apparuit.

17. PHIL. At dic mihi, quæso, Menippe, qui samtuosa ista sepulcrorum et celsa monumenta habent in terris, columnas, imagines atque inscriptiones, nihilne sunt honoratioris apud eos, quam plebei mortui?

MEN. Deliras, o bone : quodsi conspexisses Mausolum ipsum (Carem illum dico, cujus ex monumento late fama circumfertur), id quidem bene scio, te cessaturum non fuisse a ridendo; tam humiliter abjectus erat in angulo quodam remoto, latens in reliqua mortuorum gente, tantum, opinione mea, fructus capiens ex monumento, quantum gravabatur tam grandi onere pressus : nam, amice, postquam Æacus admensus est suum singulis locum (tribuit autem ad summum non plus pede), eo necesse est contentos decumbere corpore ad modulum spatii contracto. Jam porro multo magis, puto, risisses, si spectasses illos qui reges apud nos et satrapæ fuerant, mendicantes ibi, et vel salsamentarios ex inopia, vel elementa prima docentes, dum a quolibet ex vulgo contumelias et alapas in caput impactas patiuntur, perinde ac mancipiorum vilissima. Philippum quidem Macedonem quando contemplantur, plane me continere non poteram : scilicet monstrabatur mihi in angulo quodam mercede resarciens attritos calceos. Multos præterea alios videre licebat in triviis stipem petentes, Xerxes inquam, Darios et Polycratus.

18. PHIL. Mirabilia narras de regibus, et parum abest quin incredibilia. Quid autem Socrates agebat, et Diogenes, et si quis alius sapientum?

MEN. Socrates ibi quoque obambulat redarguens omnes : adsunt autem ipsi Palamedes, Ulysses, Nestor, et si qua alia est umbra garrula : adhucdum vero inflata illi erant atque extumuerant et veneni potu crura. Optimus autem Diogenes habitat juxta Sardanapalum Assyrium, Midam Phrygem et alios quosdam hominum splendorum : eos quum audit plorantes pristinamque fortunam animo rememtes, ridet ac delectatur; tum plurimum supinus recumbens cantat, valde aspera ac dura voce ejulatus eorum abscondens; quod illi adeo moleste patiuntur, ut consilia volvant migrandi, non ferentes Diogenem.

19. PHIL. Ista quidem satis : sed quod erat illud plebitum, quod initio dicebas perlatum esse adversus divites?

MEN. Bene vero submonuisti : nescio enim quomodo, quum de eo dicere proposuissem, longissime aberrarim ab instituto sermone. Ergo dum versabar apud inferos, edixerunt prytanes comitia de rebus ad communem utilitatem pertinentibus : ego, qui multos viderem concurrentes,

χροὺς εὐθύς εἰς καὶ αὐτὸς ἦν τῶν ἐκκλησιαστῶν. Διω-
κῆθη μὲν οὖν καὶ ἄλλα, τελευταῖον δὲ τὸ περὶ τῶν
πλουσιῶν· ἐπεὶ γὰρ αὐτῶν κατηγορητο πολλὰ καὶ δεινὰ,
βία καὶ ἀλαζονεία καὶ ὑπεροψία καὶ ἀδικία, τέλος
ἀναστάς τις τῶν δημαγωγῶν ἀνέγνω ψήφισμα τοιοῦ-
τον.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

20. « Ἐπειδὴ πολλὰ καὶ παράνομα οἱ πλούσιοι
ῥῶσι παρὰ τὸν βίον ἀρπάζοντες καὶ βιάζονται καὶ
πάντα τρόπον τῶν πενήτων καταφρονούντες, θεδόχῳ
τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, ἐπειδὴν ἀποθάνουσι, τὰ μὲν
σώματα αὐτῶν κολάζεσθαι καθάπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων
πονηρῶν, τὰς δὲ ψυχὰς ἀναπεμθεύσας ἄνω ἐς τὸν βίον
καταδύεσθαι ἐς τοὺς ὄνους, ἄχρι ἂν ἐν τῷ τοιοῦτῳ δια-
γάγῃσι μυριάδας ἐτῶν πέντε καὶ εἰκοσιν, ὅνοι ἐξ ὄνων
γινόμενοι, καὶ ἀχθυοφροῦντες καὶ ὑπὸ τῶν πενήτων
ἐλαυνόμεναι, τούντεῦθεν δὲ λοιπὸν εἶναι αὐτοῖς ἀπο-
θανεῖν. Εἶπε τὴν γνώμην Κρανίων Σκελετίωνος Νεκυ-
σιεύς φυλῆς Ἀλιβαντίδας. »

Τούτου ἀναγνωσθέντος τοῦ ψηφίσματος ἐπεψήφισαν
μὲν αἱ ἀρχαί, ἐπεχειροτόνησε δὲ τὸ πλῆθος καὶ ἐνεβρι-
μήσατο ἡ Βριμὴ καὶ ὑλάκτησεν ὁ Κέρβερος· οὕτω γὰρ
ἐντελῇ γίγνεται καὶ κύρια τὰ ἀνεγνωσμένα.

21. Ταῦτα μὲν δὴ σοὶ τὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐγὼ δέ,
ὑπὲρ ἀρίστην ἔνεκα, τῷ Τειρεσίᾳ προσελθὼν ἰκέτευον
αὐτὸν τὰ πάντα διηγησάμενος εἰπεῖν πρὸς με, ποῖόν
τινα ἔχειται τὸν ἀριστον βίον. Ὁ δὲ γελάσας — ἔστι
δὲ τυρλόν τι γερόντιον καὶ ὠγρόν καὶ λεπτόφωνον —
ᾧ τέκνον, φησί, τὴν μὲν αἰτίαν οἶδ' αὖ σοὶ τῆς ἀπορίας
οὐ παρὰ τῶν σοφῶν ἐγένετο οὐδ' αὖτὰ γινωσκόντων
ἐαυτοῖς· ἀτὰρ οὐ θέμις λέγειν πρὸς σέ· ἀπείρηται γὰρ
ὑπὸ τοῦ Ῥαδαμάνθυος. Μηδαμῶς, ἔφη, ὦ πατέριον,
ἂλλ' εἰπέ καὶ μὴ περιόχῃς με σοῦ τυρλότερον περιόχοντα
ἐν τῷ βίῳ. Ὁ δὲ δὴ με ἀπαγαγὼν καὶ πολλὰ τῶν ἄλ-
λων ἀποσπάσας ἡρέμα προσκύψας πρὸς τὸ οὖς φησιν,
Ὁ τῶν ἰδιωτῶν ἀριστος βίος καὶ σωφρονέστερος· ὡς τῆς
ἁρσύνης παυσάμενος τοῦ μετεωρολογεῖν καὶ τέλη καὶ
ἀρχὰς ἐπισκοπεῖν καὶ καταπτύσας τῶν σοφῶν τούτων
συλλογισμῶν καὶ τὰ τοιαῦτα λῆρον ἡγησάμενος τοῦτο
μόνον ἐξ ἄπαντος θηράσῃ, ὅπως τὸ παρὸν εὖ θέμενος
περαδράμῃς γελῶν τὰ πολλὰ καὶ περὶ μηδὲν ἔσπου-
δάως.

Ἦς εἰπὼν πάλιν ὤρτο κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα.

22. Ἐγὼ δέ — καὶ γὰρ ᾗδ' ὅψ' ἦν — Ἄγε δὴ, ὦ
Μιθροβαρζάνη, φημι, τί διαμελλόμεν καὶ οὐκ ἀπιμεν
αὖθις ἐς τὸν βίον; Ὁ δὲ πρὸς ταῦτα, Θάρρει, φησίν, ὦ
Μένιππε· ταχέϊαν γάρ σοι καὶ ἀπράγμονα ὑποδείξω
ἄτραπόν. Καὶ ἐὼν ἀπαγαγὼν με πρὸς τι χωρίον τοῦ
ἄλλου ζοφερώτερον δείξας τῇ χειρὶ πόρρωθεν ἀμαυρόν
π καὶ λεπτὸν ὥσπερ διὰ κλειθρίας ἑσπέρων φῶς, Ἐκείνο,
ἔφη, ἔστι τὸ ἱερὸν τὸ Τροφωνίου, χάκειθεν κατῆλθον οἱ

inmixtus umbris, statim unus eram illorum quibus in
in concionem veniendi jus erat : tum igitur et alia sunt
administrata, et denique quod ad divites spectabat nego-
tium. Itaque quum criminum accusati essent multorum
et gravium, violentiæ, arrogantiae, superbiæ, injustitiæ,
tandem surgens aliquis populi moderatorum prælegit scitum
tale.

PSEPHISMA.

20. « Quandoquidem multa et injusta divites perpetrant
in vita, rapiendo, vim inferendo omnibusque modis paupe-
res despiciunt habendo, visum est Senatui Populoque, ut,
quum obierint, eorum corpora poenas subeant non secus
atque aliorum improborum; animas autem sursum remis-
sas in vitam demergi in asinos, usque dum in tali statu
transegerint bis centum et quinquaginta millia annorum,
asini ex asinis prognati, onera ferentes atque a pauperibus
acti : exinde demum ut liceat ipsis mori. Dixi sententiam
Cranion Sceletionis F. Necysiensis, tribu Alibantide. »

Hoc lecto psephismate in suffragia mittunt magistratus,
scivit plebs, infremuit Brimo, et latravit Cerberus : nam eo
pacto firma fiunt et rata quæ lecta sunt.

21. Atque hæc tibi sunt acta in concione. Ego porro,
cujus gratia eo veneram, Tiresiam adii, eumque supplex
rogavi, re tota narrata, ut exponeret mihi qualem tandem
ducat optimam vitam. Tum ille risu sublato (est autem
captus oculis seniculus, pallidus et tenuissima voce), Fili,
inquit, causam novi tuæ fluctuationis a sapientibus esse
ortam, qui secum ipsi dissident : at fas non est hæc ad te
proloqui; interdictum enim ab Rhadamantho. Nullo pacto,
inquam, suavissime pater, quin eloquere, neu me asper-
neris, qui te ipso cæcior oberrem in vita. Ille enimvero,
quum me seduxisset longeque a ceteris abstraxisset, leniter
inclinatus ad aurem, Idiotarum, ait, optima est vita, et
prudenterissima. Quare tu, posita dementia rimandi cœlestia,
et fines ac principia rerum inspiciendi, despuens solertes
illos syllogismos, et hæc talia pro nugis ducens, illud ex
omnibus unum modo venabere, ut eo, quod in manibus
est, sapienter usus prætercurras ridendo pleraque, nec
quicquam serio studio consectoris. Hæc ubi dixerat, re-
cepit se in asphodelo consitum pratrum.

22. Atque ego (etenim jam serum erat), Age vero, Mi-
throbarzanes, inquam, quid ultra moramur et non abimus
iterum in vitam? Ad hæc ille, Bono, inquit, esto animo,
Menippe : brevem equidem tibi et minime molestam osten-
dam tramitem. Simul abduxit me ad quendam locum alte-
ro caliginosiorum, ostendensque manu procul obscurum
aliquid et tenue tanquam per fenestram influens lumen,
Illud, ait, est Trophonii fanum, atque inde descendunt

ἀπὸ Βοιωτίας· ταύτην οὖν ἀνιθὶ καὶ εὐθὺς ἔση ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἡσθεὶς δὲ τοῖς εἰρημένοις ἐγὼ καὶ τὸν μάγον ἀσπασάμενος χαλεπῶς μάλα διὰ τοῦ στομίου ἀνερπίσας οὐκ οἶδ' ὅπως ἐν Λεβαδείᾳ γίγνομαι.

XII.

ΧΑΡΩΝ ἢ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΝΤΕΣ.

ΕΡΜΗΣ ΚΑΙ ΧΑΡΩΝ.

1. EPM. Τί γελᾷς, ὦ Χάρων; ἢ τί τὸ πορθμεῖον ἀπολιπὼν δεῦρο ἀνελήλυθας ἐς τὴν ἡμετέραν οὐ πᾶν εἰσθὼς ἐπιχωριάζειν τοῖς ἄνω πράγμασιν;

ΧΑΡ. Ἐπεθύμησα, ὦ Ἑρμῆ, ἰδεῖν ὅποιά ἐστι τὰ ἐν τῷ βίῳ καὶ ἃ πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐν αὐτῷ ἢ τί-νων στερόμενοι πάντες οἰμῶζουσι κατιόντες παρ' ἡμῶς· οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν ἀδακρυτὶ διέπλευσεν. Αἰτησάμενος οὖν παρὰ τοῦ Ἄδου καὶ αὐτὸς ὥσπερ ὁ Θεσσαλὸς ἐκεῖνος νεανίσκος μίαν ἡμέραν λειπόνως γενέσθαι ἀνελήλυθα ἐς τὸ φῶς, καὶ μοι δοκῶ ἐς δέον ἐντετυχηκέναι σοι· ξε-ναγήσεις γὰρ εὐ οἶδ' ὅτι με ξυμπερινοστῶν καὶ δεῖξεις ἕκαστα ὡς ἂν εἰδὼς ἅπαντα.

ΕΡΜ. Οὐ σχολή μοι, ὦ πορθμεῦ· ἀπέρχομαι γάρ τι διακονησόμενος τῷ ἄνω Διὶ τῶν ἀνθρωπικῶν· ὁ δὲ ὀξύ-θυμὸς ἐστὶ καὶ δέδρα μὴ βραδύναντά με δλον ὑμέτερον ἐάσει εἶναι παραδούς τῷ ζῳφῷ, ἢ ὅπερ τὸν Ἡραστον πρῶην ἐποίησε, ρίψῃ καὶ τεταγὼν τοῦ ποδὸς ἀπὸ τοῦ θεσπεσίου βηλοῦ, ὡς ὑποσχάζων γέλωτα καὶ αὐτὸς πα-ρέχοιμι οἶνοχοῶν.

ΧΑΡ. Περιόψει οὖν με ἄλλως πλανώμενον ὑπὲρ γῆς καὶ ταῦτα ἐταῖρος καὶ σύμπλους καὶ ξυνδιάκτορος ὢν; Καὶ μὴν καλῶς εἶχεν, ὦ Μαίᾳς παῖ, ἐκείνων γούν σε μεμνησθαι, ὅτι μηδεπώποτε σε ἢ ἀντλεῖν ἐκέλευσα ἢ πρόσχωπον εἶναι· ἀλλὰ σὺ μὲν βέγκεις ἐπὶ τοῦ κατα-στρώματος ἐκταθεὶς ὥμους οὕτω χερτεροὺς ἔχων, ἢ εἴ τινα λάλον νεκρὸν εὖροις, ἐκείνῳ παρ' δλον τὸν πλοῦν διαλέγῃ· ἐγὼ δὲ πρεσβύτης ὢν τὴν δικωπίαν ἐρέττω μόνος. Ἀλλὰ πρὸς τοῦ πατρὸς, ὦ φίλτατον Ἑρμίδιον, μὴ καταλίπῃς με, περιήγησαι δὲ τὰ ἐν τῷ βίῳ ἅπαντα, ὡς τι καὶ ἰδὼν ἐπανελθοίμι· ὡς ἦν με σὺ ἀφῆς, οὐδὲν τῶν τυφλῶν διοίσω· καθάπερ γὰρ ἐκεῖνοι σφάλονται διολισθάνοντες ἐν τῷ σκότῳ, οὕτω δὲ καγὼ σοι ἐμπαλιν ἀμβλυώτων πρὸς τὸ φῶς. Ἀλλὰ δός, ὦ Κυλλήνιε, ἐς αἰὲ μεμνησομένῳ τὴν χάριν.

2. EPM. Τοῦτο τὸ πρᾶγμα πληγῶν αἴτιον κατα-στήσεται μοι· ὀρῶ γούν ἤδη τὸν μισθὸν τῆς περιήγ-σεως οὐκ ἀκόνδουλον παντάπασιν ἡμῖν ἐσόμενον. Ὑπουρ-γητέον δὲ ὅμως· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὅποτε φίλος τις ὢν βιάζοιτο; Πάντα μὲν οὖν σε ἰδεῖν καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ἀμήχανόν ἐστιν, ὦ πορθμεῦ· πολλῶν γὰρ ἂν ἔτων ἢ διατριβῇ γένοιτο. Εἴτα ἐμὲ μὲν κηρύττεσθαι δεήσει καθάπερ ἀποδράντα ὑπὸ τοῦ Διὸς, σὲ δὲ καὶ αὐτὸν κωλύσει ἐνεργεῖν τὰ τοῦ Θανάτου ἔργα, καὶ τὴν

Bæoti, hac igitur enitere, et statim eris in Græcia. Ego vero dictis delectatus, salutatoque mago, quum difficulter admodum per angustum ostium erepsissem, nescio quo- modo in Lebadia adsum.

XII.

CHARON, sive CONTEMPLANTES.

MERCURIUS ET CHARON.

1. MERC. Quid tu rides, Charon? quidve navicula dere- licta huc evasisti, ad præsentem usque diem non valde solitus frequentare res superas?

CHAR. Desideravi, Mercuri, inspicere qualia sint quæ habentur in vita, quæque ibi agant homines; deinde qui- bus privati omnes plorent, ubi deorsum venerint ad nos: nullus enim eorum sine lacrimis trajecit. Quare postulata ab Orco, non secus ac Thessalus ille juvenis, ad unum diem linquendæ navis venia, escendi in lucem; mihi quæ videor in te peropportune incidisse: non enim dubito, quin hospi- tem amice ducturus sis, mecum obeundo singula monstran- doque, ut qui noris omnia.

MERC. Non sane vacat, portitor: etenim propere cura- turus supero Jovi quiddam negotioli humani: hicce vero, quippe facilis irasci, metuo ne me cessantem vestræ ditioris esse totum sinat traditum in tenebras; aut, quod Vulcano nuperrime fecit, me quoque projiciat pede correptum de sacro cæli limine, ut subclaudo gressu risum et ipse præbeam vinum ministrans.

CHAR. Ergo te nulla mei cura tanget temere oberrantis in terra, idque quum sodalis sim, tecumque simul navigem et umbras transveham? Atqui non indecorum erat, Maiæ fili, eorum quidem ut meminisses, quod nunquam te an- tiham ducere jussi, nec remis admovi: quin stertis in transtris porrectus tu, qui humeros habes tam validos; nisi si garrulam aliquam umbram inveneris, quacum per totum cursum confabuleris: ego iuterea vetulus binos remos agens solus remigo. At per patrem te obsecro, suavissime Mercuriole, ne me destituas: imo age, per partes, in homi- num vita quæ sint, omnia mihi demonstra, ut fructum ali- quem ex ea contemplatione referam. Quodsi tu me dese- rueris, nihil inter me et cæcos intererit; quemadmodum enim illi vacillant frustratis per lubrica vestigiis in caligine, similiter sane et ego tibi vicissim acie sum ad lucem he- betata. Verum fac mihi, Cyllenie, semper memori futuro hanc gratiam.

2. MERC. Hocce negotium mihi non sine plagis abibit: jamque video mercedem præstiti officii præsentibus pugnis omnino persolutum iri: neque tamen eo minus opera tibi danda est: quid enim facias, ubi vir amicus blanda vi co- git? Ergo omnia quidem ut videas singulatim et accurate, nullo modo fieri potest; multorum enim hæc annorum foret mora. Tum me quidem oportuerit præconio citari, tanquam fugitivum, a Jove: ite quoque ipsum idem impediverit, ne administres mortuale tuum munus; et Plutonis imperio

Πλούτωνος ἀρχὴν ζημιούῃν μὴ νεκραγωγοῦντα πολλοῦ τοῦ χρόνου· κατὰ δὲ τελώνης Αἰαχὸς ἀγανακτήσει μὴδ' ὁβολὸν ἐμπολῶν. Ὡς δὲ τὰ κεφάλαια τῶν γιγνομένων ἴδους, τοῦτο ἤδη σκεπτέον.

ΧΑΡ. Αὐτὸς, ὦ Ἑρμῆ, ἐπινόει τὸ βέλτιστον· ἐγὼ δὲ οὐδὲν οἶδα τῶν ὑπὲρ γῆς ξένος ὦν.

ΕΡΜ. Τὸ μὲν ὄλον, ὦ Χάρων, ὑψηλοῦ τινας ἡμῖν δεῖ γωρίου, ὡς ἀπ' ἐκείνου πάντα κατίδοις· σοὶ δὲ εἰ μὲν ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνελθεῖν δυνατὸν ἦν, οὐκ ἂν ἐκάμνομεν· ἐκ περὶωπῆς γὰρ ἂν ἀκριβῶς ἅπαντα καθεύρας. Ἐπεὶ δὲ οὐ θέμις εἰδῶλοις αἰετὶ ξυνόντα ἐπιβατεύειν τῶν βασιλείων τοῦ Διὸς, ὥρα ἡμῖν ὑψηλὸν τι ὅρος περισκοπεῖν.

3. ΧΑΡ. Οἶσθα, ὦ Ἑρμῆ, ἅπερ εἴωθα λέγειν ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς, ἐπειδὴν πλέωμεν; ὁπότεν γὰρ τὸ πνεῦμα καταγίγισαν πλαγίᾳ τῇ θόλῳ ἐμπέσει καὶ τὸ κῆμα ὑψηλὸν ἀρθῇ, τότε ὑμεῖς μὲν ὑπ' ἀγνοίας κελεύετε τὴν θόλῳν στεῖλαι ἢ ἐνδοῦναι ὀλίγον τοῦ ποδὸς ἢ συνεκδραμεῖν τῷ πνέοντι, ἐγὼ δὲ τὴν ἡσυχίαν ἀγειν παρακελεύομαι ὑμῖν· αὐτὸς γὰρ εἰδέναι τὸ βέλτιον. Κατὰ ταῦτα δὴ καὶ σὺ πρᾶττε ὅπως καλῶς ἔχειν νομίζεις κυβερνήτης νῦν γε ὦν· ἐγὼ δὲ, ὥσπερ ἐπιβάταις νόμος, σιωπῇ καθεδοῦμαι πάντα πειθόμενος κελεύοντί σοι.

ΕΡΜ. Ὅρθως λέγεις· αὐτὸς γὰρ εἶσομαι τί ποιητέον καξευρήσω τὴν ἱκανὴν σκοπὴν. Ἀρ' οὖν ὁ Καύκασος ἐπιτήδειος ἢ ὁ Παρνατὸς ὑψηλότερος ἢ ἄμφοιν ὁ Ὀλύμπος ἐκείνοσι; καίτοι οὐ φαῦλον δ' ἀνεμνήσθην ἐς τὸν Ὀλύμπον ἀπιδῶν· συγκαμῖν δὲ τί καὶ ὑπουργῆσαι καὶ σέ δεῖ.

ΧΑΡ. Πρόστατε· ὑπουργήσω γὰρ ὅσα δυνατά.

ΕΡΜ. Ὁμηρος δὲ ποιητὴς φησι τοὺς Ἀλκίους υἱέας, δύο καὶ αὐτοὺς ὄντας, ἔτι παῖδας ἐτελεῖσθαι ποτε τὴν Ὀσσαν ἐκ βάθρων ἀνασπᾶσαντας ἐπιβεῖναι τῷ Ὀλύμπῳ, εἴτα τὸ Πήλιον ἐπ' αὐτῇ, ἱκανὴν ταύτην κλίμακα ἔξιν οἰομένους καὶ πρόσβασιν ἐπὶ τὸν οὐρανόν. Ἐκείνῳ μὲν οὖν τῷ μετρίῳ, ἀτασθαλῶ γὰρ ἦσθην, δίκας ἐτίσασθην· καὶ δὲ — οὐ γὰρ ἐπὶ κακῷ τῶν θεῶν ταῦτα βουλεύομεν — τί οὐχὶ οἰκοδομοῦμεν καὶ αὐτοὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπικυλινδρῶντες ἐπάλληλα τὰ ὄρη, ὡς ἔχοιμεν ἀπ' ὑψηλοτέρου ἀκριβεστέραν τὴν σκοπὴν;

4. ΧΑΡ. Καὶ δυνησόμεθα, ὦ Ἑρμῆ, δὴ ὄντες ἀναβῆσθαι ἀράμενοι τὸ Πήλιον ἢ τὴν Ὀσσαν;

ΕΡΜ. Διὰ τί δ' οὐκ ἂν, ὦ Χάρων; ἢ ἀξιοῖς ἡμᾶς ἀγεννεστέρους εἶναι τοῖν βρεφυλλίοις ἐκείνοις, καὶ ταῦτα θεοὺς ὑπάρχοντας;

ΧΑΡ. Οὐκ, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δοκεῖ μοι ἀπίθανόν τινα τὴν μεγαλοργίαν εἶναι.

ΕΡΜ. Εἰκότως· ἰδιώτης γὰρ εἰ, ὦ Χάρων, καὶ ἥμισυ ποιητικὸς· ὁ δὲ γεννάδας Ὁμηρος ἀπὸ δυοῖν στίχοις αὐτίκα ἡμῖν ἀμυδρὸν ἐποίησε τὸν οὐρανόν, οὕτω ῥαδῶς συνθεῖς τὰ ὄρη. Καὶ θαυμάζω, εἰ σοὶ ταῦτα τεράστια εἶναι δοκεῖ τὸν Ἀτλαντα δηλαδὴ εἰδότε, ὃς τὸν πόλον αὐτὸν εἰς ὦν φέρει ἀνέχων ἡμᾶς ἅπαντας. Ἀκούεις δὲ γε ἴσους καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἐμοῦ περὶ τοῦ Ἡρα-

damnum attuleris, si nullos mortuos deducas longo temporis intervallo : denique publicanus Æacus indignabitur, ne obolum quidem lucrificiens. Ut vero summa rerum, quæ geruntur, capita spectes, id jam nunc dispiciendum est.

CHAR. Ipse tu, Mercuri, quid optimum sit, excogita : quandoquidem ego eorum ignarus sum, quæ sunt in terra, quippe hospes.

MERC. Ut paucis dicam, Charon, eminente quodam nobis opus erat loco, ut inde cuncta contempleris : quodsi in cælum ascendendi jus tibi foret, non laborarem : ex specula enim exacte cuncta despiceris : nunc, quoniam fas non est te, qui cum umbris semper versaris, pedem ponere in regia Jovis, id scilicet agendum nobis, ut montem aliquem altum circumspeciamus.

3. CHAR. Scin', Mercuri, quæ solem dicere vobis, quando navigamus? quum enim ventus turbine impulsus in obliquum velum incidit, fluctusque tumidi tolluntur, tum vos præ imperitia jubetis velum contrahere, aut laxare paululum pedem, aut obscundare vento rapienti : ego vero vos, ut quietem agatis, admonéo ; me enim ipsum optime scire quid facto sit opus. Similem in modum tu, qui nunc vicem gubernatoris geris, fac quodcumque putaveris e re esse : at ego, ut vectorum est officium, silentio sedebo, per omnia morem gerens imperanti tibi.

MERC. Recte mones : nam ipse scivero quid fieri conveniat, et invenero idoneam speculam. Nun igitur Caucasus opportunus? an Parnassus altior, an utroque Olympus iste? At enim non inscitum aliquid mihi in mentem venit ad Olympum respicienti, verum te quoque operam mecum laboremque consociare oportet.

CHAR. Impera modo : adjuvabo quod in me est.

MERC. Homerus poeta Aloei filios, et ipsos duos, ait adhucdum pueros voluisse aliquando Ossam ex fundamentis revulsam imponere Olympo, tum Pelion Ossæ, illamque se scalam idoneam habituros putasse et ascensum in celos. Illi quidem ambo adolescentuli, utpote perditissime improbi, pœnas luerunt : nos autem, quibus in deorum fraudem hæc consilia non capiuntur, cur non structuram et ipsi similem adornamus, convolutis aliis super alios montibus, ut nanciscamur ab altiore loco accuratiorem prospectum?

4. CHAR. Et poterimus, Mercuri, nos duo in altum extollere levatum Pelium aut Ossam?

MERC. Quidni, Charon? an nos statuis ignaviores esse puerulis istis, idque, qui dii simus?

CHAR. Non quidem : verum res mihi videtur improbabilem quandam habere operis aggrediendi magnitudinem.

MERC. Sane; quippe literarum imperitus es, o Charon, minimeque poetica facultate præditus : at animosus ille Homerus binorum versuum opera statim nobis aditum in celos confecit : tam ex facili componebat montes. Equidem miror, si ista tibi esse portentosa videantur, quem Atlas non latet scilicet, qui polum ipsum fert unus, sustinens nos simul omnes. Etiam inaudiveris forte de fratre meo Her-

κλέους, ὡς διαδέξαίτο ποτε αὐτὸν ἐκείνον τὸν Ἄτλαντα, καὶ ἀναπαύσειε πρὸς ὀλίγον τοῦ ἄχθους ὑποθείς ἑαυτὸν τῷ φορτίῳ.

ΧΑΡ. Ἀκούω καὶ ταῦτα· εἰ δὲ ἀληθῆ, σὺ ἂν, ὦ Ἑρμῇ, καὶ οἱ ποιηταὶ εἰδείητε.

ΕΡΜ. Ἀληθέστατα, ὦ Χάρων· ἡ τίνος γὰρ ἔνεκα σοφοὶ ἄνδρες ἐψεύδοντο ἂν; ὥστε ἀναμοχλεύωμεν τὴν Ὀσσαν πρῶτον, ὥσπερ ἡμῖν ὑφηγεῖται τὸ ἔπος καὶ ὁ ἀρχιτέκτων,

αὐτὰρ ἐπ' Ὀσση
Πήλιον εἰνοσφύλλον.

Ὅρᾳς, πῶς; βραδίως ἅμα καὶ ποιητικῶς ἐξειργάσμεθα. Φέρε' οὖν ἀναβάς ἴδω εἰ καὶ ταῦτα ἱκανὰ ἢ ἐποικοδομεῖν ἐτι δεήσει.

5. ΠΑΡΑΪ, κάτω ἔτι ἐσμέν ἐν ὑπωρεῖα τοῦ οὐρανοῦ· ἀπὸ μὲν γὰρ τῶν ἑσών μόγις Ἰωνία καὶ Λυδία φαίνεται, ἀπὸ δὲ τῆς ἐσπέρας οὐ πλέον Ἰταλίας καὶ Σικελίας, ἀπὸ δὲ τῶν ἀρκτῶν τὰ ἐπὶ τὰδε τοῦ Ἰστρου μόνον, χάκει' ἢ Κρήτη οὐ πᾶν σαφῶς. Μετακινήτ' ἡμῖν, ὦ πορθμεῦ, καὶ ἡ Οἶτη, ὡς εἰκιν, εἴτα ὁ Παρνασὸς ἐπὶ πᾶσιν.

ΧΑΡ. Οὕτω ποιῶμεν. Ὅρα μόνον μὴ λεπτότερον ἐξεργασώμεθα τὸ ἔργον ἀπομηχύναντες πέρα τοῦ πιθανοῦ, εἴτα συγκαταρριφέντες αὐτῷ πικρᾷ τῆς Ὀμήρου οἰκοδομητικῆς πειραθώμεν ξυντριβέντες τῶν κρανίων.

ΕΡΜ. Θάρρει· ἀσφαλῶς ἔξει ἅπαντα. Μετατίθει τὴν Οἶτην· ἐπικυλινδείσθω ὁ Παρνασός. Ἰδοὺ δὴ, ἐπάνειμι αὐτίς· εὖ ἔχει· πάντα ὁρῶ· ἀνάβαινε ἦδη καὶ σὺ.

ΧΑΡ. Ὅρεξον, ὦ Ἑρμῇ, τὴν χεῖρα· οὐ γὰρ ἐπὶ μικράν με ταύτην μηχανὴν ἀναδιβάσεις.

ΕΡΜ. Εἰ γε καὶ ἰδεῖν θέλεις, ὦ Χάρων, ἅπαντα· οὐκ ἐνὶ δὲ ἄμφω καὶ ἀσφαλῆ καὶ φιλοθεάμονα εἶναι. Ἀλλ' ἔχου μου τῆς δεξιᾶς καὶ φείδου μὴ κατὰ τοῦ ὀλισθηροῦ πατεῖν. Εὖ γε, ἀνελήλυθας καὶ σὺ· ἐπεὶ περ δὲ δικόρμυθος ὁ Παρνασός ἐστι, μίαν ἑκάτερος ἄκραν ἐπιλαβόμενοι καθεζόμεθα. Σὺ δέ μοι ἦδη ἐν κύκλῳ περιβλέπων ἐπισκόπει ἅπαντα.

6. ΧΑΡ. Ὅρῳ γῆν πολλὴν καὶ λίμνην τινὰ μεγάλην περιρρέουσιν καὶ ὄρη καὶ ποταμούς τοῦ Κωκυτοῦ καὶ Πυριφλεγέθοντος μείζονας καὶ ἀνθρώπους πᾶν σμικροῦς καὶ τινὰς φωλεοὺς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Πόλεις ἐκεῖναί εἰσιν, οὓς φωλεοὺς εἶναι νομίζεις.

ΧΑΡ. Οἶσθα οὖν, ὦ Ἑρμῇ, ὡς οὐδὲν ἡμῖν πέπρακται, ἀλλὰ μάτην τὸν Παρνασσὸν αὐτῇ Κασταλίᾳ καὶ τὴν Οἶτην καὶ τὰ ἄλλα ὄρη μετεκινήσαμεν;

ΕΡΜ. Ὅτι τί;

ΧΑΡ. Οὐδὲν ἀκριβὲς ἐγὼ γοῦν ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ὁρῶ· ἐδεόμην δὲ οὐ πόλεις καὶ ὄρη αὐτὸ μόνον ὥσπερ ἐν γραφαῖς ὁρᾶν, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς καὶ τὰ πράττουσι καὶ οἷα λέγουσιν, ὥσπερ ὅτε με τὸ πρῶτον ἐντυχὼν εἶδες γελῶντα καὶ ἥρου με ὅ τι γελῶν· ἀκούσας γὰρ τίνος ἦσθην ἐς ὑπερβολήν.

cule, ut successerit aliquando hic in vicem illius ipsius Atlantis, eumque recrearit interquiescentem tantisper, dum ipse subditis humeris onus cæli gestaret.

CHAR. Audivi et ista : sintne vera, tu, Mercuri, poetæque sciveritis.

MERC. Verissima, Charon : nam quam ob rem sapientes viri falsum dicerent? Itaque emoliamur Ossam primum, uti nobis præmonstrat carmen et architectus Homerus; « dein super Ossam tremulum arboribus Pelion. » Viden' ut successerit? facile simul et poetice rem perfecimus. Age igitur ascendam videamque, istane sint satis idonea, an plura insuper accumulare debeamus.

5. PAPÆ! infra sumus adhuc in radicibus Olympi : etenim ab Orientali plaga vix Ionia et Lydia apparet; ab Occidente non plus quam Italia et Sicilia; a Septentrionali regione, quæ cis Istrum sunt sola : ab ista vero parte Creta non admodum dilucide. Sedibus suis emovenda nobis, portitor, etiam Ceta, uti par est; tum Parnassus super omnes imponendus.

CHAR. Ita faciamus : vide modo, ne subtilius elaboremus opus producendo ultra verisimilitudinem; deinde ne cum ipsa mole devoluti amaram nobis Homeri architecturam experiamur, contritis craniis.

MERC. Bono sis animo : periculo nobis vacabunt hæc omnia. Transfer Cætā : subvolvatur etiam Parnassus. En iterum escendo : recte habet; cuncta video : jam tu quocumque huc subi.

CHAR. Porrigere, Mercuri, manum : haud enim in parvam istam me machinam elevas.

MERC. Siquidem contemplari vis, Charon, omnia : etenim non licet utrumque, et tutum et spectandi cupidum esse. At tu tene dextram meam firmiter, et parce pedem in lubrico ponere. Euge, tu etiam huc evasisti : quandoquidem vero biceps est Parnassus, alterum uterque verticem occupemus ubi considamus. Tu vero jam mihi in orbem circumspiciens, contuere omnia.

6. CHAR. Video terram amplam, eamque lacum quandam magnum circumfluentem; tum montes, et fluvios Cocyto ac Pyriphlegethonte majores; deinde homines valde parvos, eorumque lustra quædam.

MERC. Sunt illæ urbes, quas tu lustra esse putas.

CHAR. Scin' tu, Mercuri, nihil esse nobis actum? quin frustra Parnassum cum ipso fonte Castalio, et Cætā et alios montes loco emovimus.

MERC. Quid ita?

CHAR. Nihil equidem accurate distinctum ex alto video : volebam enimvero non urbes nec montes solos tantum, velut in picturis, videre; sed ipsos homines, quæque agant, et qualia loquantur : uti quum mihi primum obviam factus conspexisti ridentem, quærebaskue quid riderem : etenim re quadam audita mirificum in modum eram delectatus.

ΕΡΜ. Τί δαί τοῦτο ἦν;

ΧΑΡ. Ἐπὶ δειπνον, οἶμαι, κληθεὶς ὑπὸ τινος τῶν φίλων ἐς τὴν ὑστεραίαν, Μάλιστα ἤϊον, ἔρη, καὶ μεταξὺ λέγοντος ἀπὸ τοῦ τέγους κεραμῆς ἐπιπεσοῦσα οὐκ οἶδ' ὅτου κινήσαντος ἀπέκτεινεν αὐτόν. Ἐγέλασα οὖν, οὐκ ἐπιτελέσαντος τὴν ὑπόσχεσιν. Ἔοικα δὲ καὶ νῦν ὑποκαταβήσεσθαι, ὥς μᾶλλον βλέπομαι καὶ ἀκούομαι.

7. ΕΡΜ. Ἐχ' ἀτρέμας· καὶ τοῦτο γὰρ ἐγὼ ἰάσομαι σοὶ καὶ ὀξυδερκέστατον ἐν βραγεῖ ἀπορᾶναι παρ' Ὀμήρου τινὰ καὶ πρὸς τοῦτο ἐπωδὴν λαβὼν, καπειδὴν εἶπω τὰ ἔπη, μέμνησο μηκέτι ἀμβλυώττειν, ἀλλὰ σαφῶς πάντα ὁρᾶν.

ΧΑΡ. Λέγε μόνον.

ΕΡΜ. Ἀλλ' οὐ δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἔλιν, ἢ πρὶν ἐπῆεν, ὅρ' εὐ γινώσκης ἡμῖν θεὸν ἤδὲ καὶ ἄνδρα.

Τί ἐστιν; ἥδη ὁρᾷς;

ΧΑΡ. Ὑπερφῶς γε· τυφλὸς δ' Λυγκεὺς ἐκεῖνος ὡς πρὸς ἐμέ· ὥστε σὺ τὸ ἐπὶ τούτῳ προσδίδασκέ με καὶ ἀποκρίνου ἐρωτῶντι. Ἀλλὰ βούλει καὶ γὰρ κατὰ τὸν Ὀμηρον ἐρῆσομαι σε, ὡς μάθης οὐδ' αὐτὸν ἀμελέτητον ὄντα με τῶν Ὀμήρου;

ΕΡΜ. Καὶ πόθεν σὺ ἔχεις τι τῶν ἐκείνου εἰδέναι ναυτῆς αἰεὶ καὶ πρόσκυπος ὢν;

ΧΑΡ. Ὅρῃς; ὀνειδιστικὸν τοῦτο ἐς τὴν τέχνην. Ἐγὼ δὲ ὅποτε διεπόρθημεν αὐτὸν ἀποθανόντα, πολλὰ βραβυδοῦντος ἀκούσας ἐνίῳν ἔτι μέμνημαι· καίτοι χειμῶν ἡμᾶς οὐ μικρὸς τότε κατελάμβανεν. Ἐπεὶ γὰρ ἤρξατο ἄρειν οὐ πᾶν αἰσίον τινα ψῶδην τοῖς πλέουσιν, ὅς δ' Ησσειδῶν συνήγαγε τὰς νεφέλας καὶ ἐτάραξε τὸν πόντον ὥσπερ τορύνῃν τινὰ ἐμβυλῶν τὴν τρίαιναν καὶ πάσας τὰς θυέλλας ὠρόθυνε καὶ ἄλλα πολλὰ, κυκῶν τὴν θάλατταν ὑπὸ τῶν ἐπῶν, χειμῶν ἄφνω καὶ γνόφος ἐμπεσὼν ὀλίγου δειν περιέτρεψεν ἡμῖν τὴν ναῦν· ὅτε περ καὶ ναυτιάσας ἐκεῖνος ἀπῆμισε τῶν βραβυδῶν τὰς πολλὰς αὐτῇ Σκύλλῃ καὶ Χαρύβδει καὶ Κύκλωπι. Οὐ χαλεπὸν οὖν ἦν ἐκ τοσούτου ἐμέτου ὀλίγα γούν διαφυλάττειν.

8. Εἰπέ γάρ μοι·

τίς γάρ δδ' ἐστὶ πάχιστος ἀνὴρ ἢς τε μέγας τε, ἑτοῖος ἀνθρώπων κεφαλὴν καὶ εὐρέας ὤμους;

ΕΡΜ. Μῶν οὗτος δ' ἐκ Κρότωνος ἀθλητής. Ἐπικροτοῦσι δ' αὐτῷ οἱ Ἕλληνες, ὅτι τὸν ταῦρον ἀράμενος φέρει διὰ τοῦ σταδίου μέσου.

ΧΑΡ. Καὶ πόσῳ δικαιοτέρον ἂν ἐμέ, ὦ Ἐρμῇ, ἐπαινοῖεν, ὅς αὐτὸν σοὶ τὸν Μίλωνα μετ' ὀλίγον ξυλλαβὼν ἐνυῆσομαι ἐς τὸ σκαφίδιον, ὅπταν ἤκη πρὸς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ ἀναλωτοτάτου τῶν ἀνταγωνιστῶν καταπαλαισθεὶς τοῦ Θανάτου, μηδὲ ξυνεὶς ὅπως αὐτὸν ὑποσκελίζει; κἄτα οἰμώζεται ἡμῖν δηλαδὴ μεμνημένος τῶν στεφάνων τούτων καὶ τοῦ κρότου· νῦν δὲ μέγα φρονεῖ θαυμαζόμενος ἐπὶ τῇ τοῦ ταύρου φορᾷ. Τί δ' οὖν οἰηθῶμεν; ἤρα ἐλπίζει αὐτὸν καὶ τεθνήξεσθαι ποτε;

MERC. Quid autem illud erat?

CHAR. Ad cenam aliquis, opinor, vocatus a quodam amicorum in posterum diem, Sine dubio veniam, inquit: dumque loquebatur, de tecto in caput tegula delapsa, nescio quo inipellente, eum interemit: quare risi, quod ad constitutum non venerit. At vero mihi nunc etiam inferius descendendum, ut magis videam et audiam.

7. MERC. Ne te moveas: equidem et huc malo remedium tibi afferam, teque visu acutissimum brevi reddam ab Homero quadam ad hunc quoque usum incantatione sumita: tu vero, simul ac pronuntiavero versus, sic tibi persuade, te non amplius esse hebeti oculorum acie, sed plane cuncta perspicere.

CHAR. Dic modo.

MERC. Ecce tibi nebulam velantem lumina demst, divos mortalesque ut jam dignoscere possis.

Quid est? jamne liquide vides?

CHAR. Mirum in modum, ut nihil supra: cæcus fuerit Lynceus ille præ me. Itaque tu nunc porro doce me, ac responde roganti. Sed vin' ex Homero et ego te rogem, ut discas in Homeri carminibus me quoque non esse non versatum?

MERC. Unde vero tibi fit, eorum quicquam ut scias, qui nauta semper remoque affixus fueris?

CHAR. Ecce autem, quam hoc probrose dicitur in artem! Neque tamen eo minus, quando illum trajiciebam fato functum, quum multa canentem audiverim, quorundam adhuc memini; quanquam tempestas nos non mediocris tunc deprehendebat. Postquam enim incepit cantando recitare nescio quam non valde navigantibus auspicatam cantilenam, scilicet Neptunum conduxisse nubes, turbasse pontum, velut radícula quadam injecto tridente, omnesque procellas concitasse, atque alia multa, dum mare miscet versibus, tanta tempestas subito caligoque ingruit, ut parum abesset quin navim nobis everteret; dum ille nausea correptus evomuit rhapsodiarum plerasque cum ipsa Scylla, Charybdi et Cyclope. Haud arduum igitur erat ex tanto vomitu pauca certe conservare.

8. At dic mihi, quæso,

Quisnam hic eximie crassus vir, strenuus, amplus, qui capite et latissimis humeris supereminet omnes?

MERC. Milon Crotone oriundus, athleta: plausus ipsi dant Græci, quod taurum sublatum ferat per stadium medium.

CHAR. Et quanto justius me, Mercuri, laudent, qui ipsum tibi Milonem haud multo post comprehensum imponam in cymbalum, quam veniet ad nos a Morte adversariorum invictissimo dejectus, ne intelligens quidem, quo pacto ipsum supplantatum prosternat? deinde nobis gemitus edet scilicet, recordatus coronarum istarum et plausus: nunc vero magnum spirat, dum omnes eum admirantur ob taurum gestatum. Quid ergo? illumne existimabimus sperare se aliquando morituum esse?

ΕΡΜ. Πόθεν ἐκεῖνος θανάτου νῦν μνημονεύσεις ἐν ἄκμῃ τοσαύτῃ;

ΧΑΡ. Ἐὰ τοῦτον οὐκ εἰς μακρὰν γέλωτα ἡμῖν παρέχοντα, ὅσποτα πλὴν μὴδ' ἐμπίδα ἡμῖν οὐχ ὅπως ταῦρον ἐστὶ ἀρασθαι δυνάμενος.

9. Σὺ δέ μοι ἐκεῖνο εἰπέ,

τίς τ' ἄρ' ὅδ' ἄλλος δ' σεμνὸς ἀνὴρ;

οὐχ Ἑλλήν, ὡς εἰσιν ἀπὸ γούν τῆς στολῆς.

ΕΡΜ. Κύρος, ὦ Χάρων, ὁ Καμβύσου, δὲ τὴν ἀρχὴν πάλαι Μήδων ἐχόντων νῦν Περσῶν ἤδη ἐποίησεν εἶναι· καὶ Ἀσσυρίων δ' ἐναγχος οὗτος ἐκράτησε καὶ Βαβυλῶνα παρεστήσατο καὶ νῦν ἐλασσεῖν ἐπὶ Λυδίαν εἰσιν, ὡς καθελὼν τὸν Κροῖσον ἀρχεῖν ἀπάντων.

ΧΑΡ. Ὁ Κροῖσος δὲ ποῦ ποτε κάκεινός ἐστιν;

ΕΡΜ. Ἐκεῖσε ἀπόβλεψον ἐς τὴν μεγάλην ἀκρόπολιν τὴν τὸ τριπλοῦν τείχος· Σάρδεῖς ἐκεῖναι, καὶ τὸν Κροῖσον αὐτὸν ὁρᾷς ἤδη ἐπὶ κλίνῃς χρυσῆς καθήμενον Σόλῳ τῷ Ἀθηναίῳ διαλεγόμενον. Βούλει ἀκούσωμεν αὐτῶν ὅ τι καὶ λέγουσι;

ΧΑΡ. Πάνυ μὲν οὖν.

10. ΚΡ. Ὡς ξένη Ἀθηναῖε, εἶδες γάρ μου τὸν πλοῦτον καὶ τοὺς θησαυροὺς καὶ ὅσος ἀσημος χρυσός ἐστιν ἡμῖν καὶ τὴν ἀλλήν πολυτελείαν, εἰπέ μοι τίνα ἡγῇ τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων εὐδαιμονέστατον εἶναι.

ΧΑΡ. Τί ἄρα ὁ Σόλων ἐρεῖ;

ΕΡΜ. Θάρρει· οὐδὲν ἀγεννές, ὦ Χάρων.

ΣΟΛ. Ὡς Κροῖσε, ὀλίγοι μὲν οἱ εὐδαιμόνες ἐγὼ δὲ ὣν οἶδα Κλέοβιν καὶ Βίτωνα ἡγοῦμαι εὐδαιμονεστάτους γενέσθαι, τοὺς τῆς ἱερείας παῖδας τῆς Ἀργόθεν.

ΧΑΡ. Φησὶν οὗτος τοὺς θεῖα πρῶν ἀποθανόντας, ἐπεὶ τὴν μητέρα τοὺς ἄμα πρῶν ἀποθανόντας, ἄχρι πρὸς τὸ ἱερόν.

ΚΡΟΙΣ. Ἔστω· ἐχέτωσαν ἐκεῖνοι τὰ πρῶτα τῆς εὐδαιμονίας. Ὁ δεύτερος δὲ τίς ἂν εἴη;

ΣΟΛ. Τέλος ὁ Ἀθηναῖος, δὲ εὖ τε ἐβίω καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

ΚΡΟΙΣ. Ἐγὼ δέ, ὦ κάθαρμα, οὐ σοι δοκῶ εὐδαίμων εἶναι;

ΣΟΛ. Οὐδέπω οἶδα, ὦ Κροῖσε, ἢ μὴ πρὸς τὸ τέλος ἀφίκη τοῦ βίου· ὁ γὰρ θάνατος ἀκριβὴς ἐλεγχος τῶν τοιούτων καὶ τὸ ἄχρι πρὸς τὸ τέρμα εὐδαιμόνως διαβιῶναι.

ΧΑΡ. Κάλλιστα, ὦ Σόλων, ὅτι ἡμῶν οὐκ ἐπιλέλησαι, ἀλλὰ παρὰ τὸ πορβμεῖον αὐτὰς ἀξίους γίγνεσθαι τὴν περὶ τῶν τοιούτων κρίσιν.

11. Ἀλλὰ τίνας ἐκείνους ὁ Κροῖσος ἐκπέμπει ἢ τί ἐπὶ τῶν ὤμων φέρουσι;

ΕΡΜ. Πλὴνθους τῷ Πυθίῳ χρυσᾶς ἀνατίθῃσι μισθὸν τῶν χρησμῶν, ὅς ὢν καὶ ἀπολείται μικρὸν ὑστερον· φιλόμχνης δὲ ἀνὴρ ἐκτόπος.

ΧΑΡ. Ἐκεῖνο γάρ ἐστιν ὁ χρυσός, τὸ λαμπρὸν δ' ἀποστίλβει, τὸ ὑποχρὸν μετ' ἐρυθήμετος· νῦν γὰρ πρῶτον εἶδον ἀκούων ἀεί.

MERC. Qui fieri potest, mortis ut ille meminerit in tanto roboris vigore?

CHAR. Mitte istum, qui non longe post risum nobis præbiturus est, quando navigio meo vectabitur, quum ne culicem quidem nobis, nedum taurum, sustinere poterit.

9. Tu porro id mihi dic, quis hic alius sit venerabili forma vir præstans? non Græcus, ut videtur, quantum e vestitu quidem apparet.

MERC. Cyrus, Charon, Cambysæ filius, qui imperium, quod Medi dudum tenebant, nunc ad Persas transtulit: Assyrios idem hîce nuper devicit, suamque in potestatem Babylonem redegit; et nunc expeditionem videtur meditari et jamjam suscipere in Lydian, ut, Croso subacto, potiarur omnium.

CHAR. Cræsus autem ubi tandem et ille est?

MERC. Eo respice ad magnam illam arcem, triplici muro munitam: Sardes istæ sunt: ipsumque jam Crosum conspicias in aureo lecto sedentem, cumque Solone Atheniensi confabulantem. Vin' auscultemus quidnam dicant?

CHAR. Lubentissime quidem.

10. CRÆS. Hospes Atheniensis (nam vidisti divitias meas, et thesauros, quantumque nobis sit rudis auri, ceterarumque rerum lautissimum apparatus), dic mihi quem ducas omnium hominum felicissimum esse.

CHAR. Quid ergo Solon respondebit?

MERC. Hac de re securus esto: nihil, Charon, quod animum magnum dedeceat.

SOL. Cræse, pauci felices: eorum autem, quos ego novi, Cleobin et Bitonem statuo felicissimos exstîisse, illos inquam sacerdotis Argivæ filios.

CHAR. Illos hic dicit, qui una nuper admodum sunt mortui, postquam matrem jugo succedentes traxerant in carpento usque ad templum.

CRÆS. Sit ita: primas illi ferant felicitatis: at secundas quis obtineat?

SOL. Tellus Atheniensis, qui et bene vixit, et pro patria mortem oppetiit.

CRÆS. Ego vero, purgamentum hominis, non tibi videor esse felix?

SOL. Necdum mihi liquet, Cræse, nisi ad finem perveneris vitæ: mors enim exactissimus index ejusmodi rerum et vita ad metam usque feliciter peracta.

CHAR. Pulcherrime, Solon, quod nostri non sis oblitus, sed in cymbula nostra esse censeas de talibus bene judicandi normam.

11. Sed quosnam istos Cræsus ablegat? aut quid id est quod in humeris ferunt?

MERC. Lateres Apollini Pythio aureos consecrat, mercedem oraculorum, per quæ etiam pessumbit brevi post tempore: est autem vatibus vir deditus supra modum.

CHAR. Illud igitur est aurum, splendidum id quod refulget, subpallidum rubore tinctum? nunc enim primum vidi de quo semper audio.

ΕΡΜ. Ἐκεῖνο, ὦ Χάρων, τὸ αἰοίδιμον ὄνομα καὶ περιμάχητον.

ΧΑΡ. Καὶ μὴν οὐχ ὁρῶ δ τι ἀγαθὸν αὐτῷ πρόσ-
εστιν, εἰ μὴ ἄρα ἐν τὸν μόνον, ὅτι βαρύνονται οἱ φέρον-
τες αὐτό.

ΕΡΜ. Οὐ γὰρ οἶσθα ὅσοι πόλεμοι διὰ τοῦτο καὶ
ἐπιβουλαὶ καὶ ληστήρια καὶ ἐπιπορείαι καὶ φόνοι καὶ
δεσμά καὶ πλοῦς μακρὸς καὶ ἐμπορίαι καὶ δουλείαι;

ΧΑΡ. Διὰ τοῦτο, ὦ Ἑρμῇ, τὸ μὴ πολὺ τοῦ γαλ-
κοῦ διαφέρειν; οἶδα γὰρ τὸν γαλκὸν, ὁβολὸν, ὡς οἶσθα,
παρὰ τῶν καταπλεόντων ἐκάστοι ἐκλέγων.

ΕΡΜ. Ναί· ἀλλ' ὁ γαλκὸς μὲν πολλὺς, ὥστε οὐ
πάνυ σπουδάζεται ὑπ' αὐτῶν· τούτων δὲ ὀλίγον ἐκ πολ-
λοῦ τοῦ βάθους οἱ μεταλλεύοντες ἀνορύττουσι· πλὴν
ἀλλ' ἐκ γῆς καὶ οὕτως ὥσπερ ὁ μολυβδὸς καὶ τὰ ἄλλα.

ΧΑΡ. Δεινὴν τινα λέγεις τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀβελ-
τερίαν, οἱ τοσούτον ἔρωτα ἔρῳσιν ὡχρῶ καὶ βαρέος
κτήματος.

ΕΡΜ. Ἀλλ' οὐ Σόλων γε ἐκεῖνος, ὦ Χάρων, ἐρᾶν
αὐτοῦ φαίνεται· ὡς ὁρᾷς, καταγελᾷ γὰρ τοῦ Κροίσου
καὶ τῆς μεγαλυχίας τοῦ βαρβάρου, καὶ μοι δοκεῖν
ἐρέσθαι τι βούλεται αὐτόν· ἐπακούσωμεν οὖν.

12. ΣΟΛ. Εἰπέ μοι, ὦ Κροῖσε, οἷε γὰρ τι δεῖσθαι
τῶν πλίνθων τούτων τὸν Πύθιον;

ΚΡΟΙΣ. Νῆ Δι'· οὐ γὰρ ἐστὶν αὐτῷ ἐν Δελφοῖς
ἀνάσσειν οὐδὲν τοιοῦτον.

ΣΟΛ. Οὐκοῦν μακάριον οἷε τὸν θεὸν ἀποφαίνειν,
εἰ κτήσαιο σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ πλίνθους χρυσᾶς;

ΚΡΟΙΣ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΟΛ. Πολλὴν μοι λέγεις, ὦ Κροῖσε, πενίαν ἐν τῷ
οὐρανῷ, εἰ ἐκ Λυδίας μεταστέλλεσθαι τὸ χρυσίον δεήσει
αὐτούς, ἣν ἐπιθυμήσωσι.

ΚΡΟΙΣ. Ποῦ γὰρ τοσούτος ἀν γένοιτο χρυσὸς ὅσος
παρ' ἡμῖν;

ΣΟΛ. Εἰπέ μοι, σίδηρος δὲ φύεται ἐν Λυδίᾳ;

ΚΡΟΙΣ. Οὐ πάν τι.

ΣΟΛ. Τοῦ βελτίονος ἄρα ἐνδεεῖς ἐστέ.

ΚΡΟΙΣ. Πῶς ἀμείνων ὁ σίδηρος χρυσοῦ;

ΣΟΛ. Ἦν ἀποκρίνῃ μηδὲν ἀγανακτῶν, μάθους ἄν.

ΚΡΟΙΣ. Ἐρώτα, ὦ Σόλων.

ΣΟΛ. Πότεροι ἀμείνους, οἱ σώζοντές τινες ἢ οἱ
σωζόμενοι πρὸς αὐτῶν;

ΚΡΟΙΣ. Οἱ σώζοντες δηλαδὴ.

ΣΟΛ. Ἄρ' οὖν, ἣν Κύρος, ὡς λογοποιοῦσί τινες,
ἐπὶ Λυδοῖς, χρυσᾶς μαχαίρας σὺποίησιν τῷ στρατῷ,
ἢ ὁ σίδηρος ἀναγκαῖος τότε;

ΚΡΟΙΣ. Ὁ σίδηρος δῆλον ὅτι.

ΣΟΛ. Καὶ εἰ γε τοῦτον μὴ παρασκευάσαι, οἴχοιτο
ἄν σοι χρυσὸς ἐς Πέρσας αἰχμάλωτος.

ΚΡΟΙΣ. Εὐφήμει, ὦ ἄνθρωπε.

ΣΟΛ. Μὴ γένοιτο μὲν οὕτω ταῦτα· φαίνῃ δ' οὖν
ἀμείνων τοῦ χρυσοῦ τὸν σίδηρον ὁμολογῶν.

ΚΡΟΙΣ. Οὐκοῦν καὶ τῷ θεῷ σιδηρᾶς πλίνθους θέ-
λει ἀνατιθέναι με, τὸν δὲ χρυσὸν ὀπίσω αὐτοῖς ἀνακαλεῖν·

MERC. Hoc illud est, Charon, decantatissimum nomen
et magnis omnium contentionibus expetitur.

CHAR. At equidem nullus video quid boni ipsi adsit, nisi
forte hoc unum, quod qui ferant eo graventur.

MERC. An nescis, quot propterea bella existant, et in-
sidiae, latrocinia, perjuria, caedes, vincula, navigatio lon-
ginq̃ua, mercatura, servitutes denique?

CHAR. Ob istudne Mercuri, quod non multum ab aere
differt? aēs enim novi, ut qui obolum, ut scis, a vectorum
unoquoque exigam.

MERC. Sane: sed aēs quidem abundat; eamque ob rem
non valde magno studio expetitur ab ipsis: verum illud pau-
cum ex profundissimis terrae visceribus metalli fossores
eruant: perinde tamen hoc etiam ex terra oritur, itidem ut
plumbum ceteraque metalla.

CHAR. Incredibilem quandam narras hominum demen-
tiam, qui tanto amore capiantur rei pallidae ac ponde-
rosae.

MERC. At Solon quidem ille, Charon, ejus amore duci
non videtur: deridet enim, uti vides, Cræsum et jactabun-
dam barbari gloriationem. Verum, ni fallor, ex illo quaere
quidpiam vult: auscultemus ergo.

12. SOL. Dic mihi, Cræse, nummam putas opus habere
lateribus istis Pythium?

CRÆS. Ita per Jovem: non enim est illi Delphis dona-
rium tale ullum dedicatum.

SOL. Ergo beatum arbitrare te Apollinem esse redditu-
rum, si possideat in ceteris etiam lateres aureos?

CRÆS. Quidni putem?

SOL. Magnam mihi narras, Cræse, paupertatem in cælo,
quando dii eo redacti sunt, ut aurum ipsis e Lydia sit pe-
tendum, si desiderarint.

CRÆS. Ubinam tanta fuerit auri copia, quanta apud
nos?

SOL. Quæso te, ferrumne etiam nascitur in Lydia?

CRÆS. Non sane multum.

SOL. Potioris ergo metalli indigetis.

CRÆS. At quomodo præstel ferrum auro?

SOL. Si respondeas nihil indignatus, discere licebit.

CRÆS. Roga modo, Solon.

SOL. Utrum, qui servant aliquos, meliores, an qui ab
iis servantur?

CRÆS. Qui servant videlicet.

SOL. Num igitur, si Cyrus, quos rumores nonnulli spar-
gunt, adoriatur Lydos, aureos enses tu confici curabis
exercitui, an ferrum tunc videbitur necessarium?

CRÆS. Ferrum utique.

SOL. Hoc sane metallum nisi compararis, abeat tibi au-
rum in Persidem captivum.

CRÆS. Di meliora, mi homo.

SOL. Absit, hæc ut ita contingant: videre tamen nunc
auro melius esse ferrum sateri.

CRÆS. Num igitur Apollini quoque me jubes ferreos la-
teres dedicare, aurum vero rursus repetere?

ΣΟΛ. Οὐδὲ σιδήρου ἐκεῖνός γε δεήσεται, ἀλλ' ἦν τε χαλκὸν ἦν τε χρυσὸν ἀναθῆς, ἄλλοις μὲν ποτε κτῆμα καὶ ἔρμαιον ἔση ἀνατεθεικὸς ἢ Φωκεῦσιν ἢ Βοιωτοῖς ἢ Δελφοῖς αὐτοῖς ἢ τινι τυράνῳ ἢ ληστῇ, τῷ δὲ θεῷ ὀλίγον μέλει τῶν σὼν χρυσοποιῶν.

ΚΡΟΙΣ. Ἄει σύ μου τῷ πλουτῷ προσπολεμεῖς καὶ φθονεῖς.

13. ΕΡΜ. Οὐ φέρει δ' Αὐδὸς, ὦ Χάρων, τὴν παρρησίαν καὶ τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων, ἀλλὰ ζένον αὐτῷ δοκεῖ τὸ πρᾶγμα, πένης ἀνθρώπος οὐχ ὑποπτήσων, τὸ δὲ παριστάμενον ἐλευθέρως λέγων. Μεμνήσεται δ' οὖν μικρὸν ὑστερον τοῦ Σόλωνος, ὅταν αὐτὸν δέξῃ ἄλόντα ἐπὶ τὴν πυρὰν ὑπὸ τοῦ Κύρου ἀναχθῆναι· ἤκουσα γὰρ τῆς Κλωθοῦς πρόην ἀναγιγνωσκούσης τὰ ἐκάστῳ ἐπι κεκλωσμένα, ἐν οἷς καὶ ταῦτ' ἐγγράπτο, Κροῖσον μὲν ἀλῶναι ὑπὸ Κύρου, Κύρον δὲ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνησιν τῆς Μασσαγέτιδος ἀποθανεῖν. Ὅρᾳς τὴν Σκυθίδα, τὴν ἐπὶ τοῦ ἵππου τούτου τοῦ λευκοῦ ἐξελεύνουσαν;

ΧΑΡ. Νῆ Δία.

ΕΡΜ. Τόμυρις ἐκείνη ἐστὶ, καὶ τὴν κεφαλὴν γε ἀποτεμύσα τοῦ Κύρου αὐτὴ ἐς ἄσκον ἐμβαλεῖ πλήρη αἵματος. Ὅρᾳς δὲ καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν νεανίσκον; Καμβύσης ἐκεῖνός ἐστιν· οὗτος βασιλεύσει μετὰ τὸν πατέρα καὶ μυρία σφαλεῖς ἐν τε τῇ Αἰθιῶπι καὶ Αἰθιοπία τὸ τελευταῖον μανεῖς ἀποθάνειται ἀποκτείνας τὸν Ἄπιν.

ΧΑΡ. Ὡ πολλοῦ γέλωτος. Ἀλλὰ νῦν τίς ἂν αὐτοὺς προσβλέψειεν οὕτως ὑπερφοροῦντας τῶν ἄλλων; ἢ τίς ἂν πιστεύσειεν ὡς μετ' ὀλίγον οὗτος μὲν αἰχμαλώτος ἔσται, οὗτος δὲ τὴν κεφαλὴν ἔξει ἐν ἄσκι αἵματος;

14. Ἐκεῖνός δὲ τίς ἐστίν, ὦ Ἑρμῆ, ὃ τὴν πορφυρὰν ἐφαστρίδα ἐμπεπορημένος, ὃ τὸ διάδημα, ὃ τὸν ἀκτύλιον ὃ μάγειρος ἀναδίδωσι τὸν ἰχθὺν ἀνατεμὼν,

νῆσφ ἐν ἀμφιρύτῃ; βασιλεὺς δὲ τίς εὐχεταί εἶναι.

ΕΡΜ. Εὖ γε παρῳδῆς ἤδη, ὦ Χάρων. Ἀλλὰ Πολυκράτην ὁρᾷς τὸν Σαμίων τύραννον πανευδαίμονα ἡγούμενον εἶναι· ἀτὰρ καὶ οὗτος αὐτὸς ὑπὸ τοῦ παρυστώτος οἰκέτου Μαϊανδρίου προδοθεὶς Ὅροίτῃ τῷ σατραπῇ ἀνασκοποισθῆσεται ἄθλιος ἐκπεσὼν τῆς εὐδαιμονίας ἐν ἀκαρεῖ τοῦ χρόνου· καὶ ταῦτα γὰρ τῆς Κλωθοῦς ἐπήκουσα.

ΧΑΡ. Ἀγαμαὶ Κλωθοῦς γεννητικῆς· καὶ αὐτοὺς, ὦ βελτίστη, καὶ τὰς κεφαλὰς ἀπότεμνε καὶ ἀνασκολόπιζε, ὡς εἰδῶσιν ἄνθρωποι ὄντες· ἐν τοσούτῳ δὲ ἐπαίρεσθαι ὡς ἂν ἀφ' ὑψηλοτέρου ἀλγεινότερον καταπεσοῦμενοι. Ἐγὼ δὲ γελάσομαι τότε γνωρίσας αὐτῶν ἕκαστον γυμνὸν ἐν τῷ σκαφιῳ μήτε τὴν πορφυρίδα μήτε τιάραν ἢ κλίνην χρυσῇν κομίζοντας.

15. ΕΡΜ. Καὶ τὰ μὲν τούτων ἴδε ἔξει. Τὴν δὲ πλῆθυν ὁρᾷς, ὦ Χάρων, τοὺς πλείοντας αὐτῶν, τοὺς πολεμοῦντας, τοὺς διχαζομένους, τοὺς γεωργοῦντας, τοὺς θανειζόντας, τοὺς προσαιτούντας;

ΧΑΡ. Ὅρῳ ποικίλῃν τινὰ τὴν τύρβην καὶ μιστὸν

SOL. Is ne ferro quidem opus habebit; at tu sive aes sive aurum consecres, aliis quod in possessionem aliquando ac prædam facilem cedat dedicaveris, Phocensibus, inquam, aut Bæotis, aut ipsis Delphis, aut cuidam tyranno, aut latroni: Pythius certe parum curat tuos aurifices.

CRÆS. Semper tu meis divitiis bellum indicis et invides.

13. MERC. Non fert Lydus, o Charon, loquendi istam libertatem verosque sermones: quin res ipsi videtur plane inusitata, pauper homo qui nullo metu se submittat, animique cogitata libere proferat. Verum in memoriam non diu post redibit Solonis, quum tempus aderit ut captus in rogam Cyri jussu imponatur. Etenim audiavi ex Clothone nuper prælegente quæ cuique forent fato decreta: in quibus et hæc erant consignata, Cræsum captum iri a Cyro, Cyrum autem ipsum ab ista Massagetide occidendum esse. Viden' illam mulierem Scythicam, illam equo hoc albo invehentem?

CHAR. Ita sane.

MERC. Illa Tomyris est, quæ caput Cyri præcisum in utrem injiciet plenum sanguinis. Viden' etiam filium Cyri juvenem? iste Cambyes est, regnabitque post patrem: is rebus omnibus male gestis et in Libya et in Æthiopia, tandem mente captus interibit, postquam occiderit Apin.

CHAR. O multam ridendi materiem! At nunc quis eos adspicere sustineat tanto fastu elatos? aut quis in animum inducat, paullo post hunc fore captivum, illum caput habiturum in utre sanguinis?

14. Verum quis ille est, Mercuri, qui purpureum amiculum fibula substrictum gerit, diademate revinctus, cui annulum coquus porrigit pisce dissecto,

Insula in ambita ponto? rex esse videtur.

MERC. Belle versum Homeri huc inflectis, Charon. At enim Polycratem intueris Samiorum tyrannum, qui se omni ex parte felicem esse putat: verum hic ipse ab adstante familiari servo Maëndrio proditus Orotae satrapæ in crucem agetur miser, ejectus fortunis omnibus in puncto temporis: etenim hæc quoque ex Clotho percepi.

CHAR. Laudo Clothonem strenuissimam: atque ipsis, optima, et capita præcide, atque palo sullige, ut se scient homines esse: interea in altum tollantur, quippe ab excelso fastigio acerbius casuri. Tum ego ridebo singulos agnoscens nudos in cymbula, nec purpuream vestem neque tiaram neque lectum aureum secum ferentes.

15. MERC. Et illorum quidem, quos dixi, talis erit sors: multitudinem vero, Charon, istam vides, naves, bellantes, in judiciis versantes, agros colentes, furnus exercentes, stipem petentes?

CHAR. Equidem video variam quandam turbam, ple-

ταραχῆς τὸν βίον καὶ τὰς πόλεις γε αὐτῶν ἐσικυίας τοῖς σμήνεσιν, ἐν οἷς ἅπας μὲν ἰδίον τι κέντρον ἔχει καὶ τὸν πλησίον κεντεῖ, ὀλίγοι δὲ τινες ὥσπερ σφῆκες ἄγουσι καὶ φέρουσι τὸ ὑποδεέστερον. Ὁ δὲ περιπετόμενος αὐτοὺς ἐκ τᾶπανοῦς οὗτος ὄχλος τίνες εἰσὶν;

ΕΡΜ. Ἐλπίδες, ὦ Χάρων, καὶ δείματα καὶ ἀνοικαὶ καὶ ἔδοναι καὶ φιλαργυρίαι καὶ ὄργαι καὶ μίσχαι καὶ τὰ τοιαῦτα. Τούτων δὲ ἡ ἀνοικαὶ μὲν κάτω ζυγαναμείμικται αὐτοῖς καὶ ζυμπολιτεύεται γε νῆ Δία καὶ τὸ μῖσος καὶ ἡ ὄργη καὶ ζηλοτυπία καὶ ἀμαθία καὶ ἀπορία καὶ φιλαργυρία, ὁ φόβος δὲ καὶ αἱ ἐλπίδες ὑπεράνω πετόμενοι ὁ μὲν ἐμπύπτων ἐκπλήττει, ἐνίοτε καὶ ὑποπτήσσειν ποιεῖ, αἱ δ' ἐλπίδες ὑπὲρ κεφαλῆς αἰωρούμεναι, ὑπὸ ταν μάλιστα οἰεῖται τις ἐπιλήψεσθαι αὐτῶν, ἀναπτάμεναι οἶχονται κεχηγνότες αὐτοὺς ἀπολιποῦσαι, ὅπερ καὶ τὸν Τάνταλον κάτω πάσχοντα ὄρξας ὑπὸ τοῦ ὕδατος.

16. Ἦν δὲ ἀτενίσχης, κατόψαι καὶ τὰς Μοῖρας ἄνω ἐκυκλωθούσας ἐκάστω τὸν ἄτρακτον, ἀφ' οὗ ἡρτῆσθαι ζυμβέβηκεν ἅπαντας ἐκ λεπτῶν νημάτων. Ὅρξας καθάπερ ἀράχνην τινα καταβαίνοντα ἐφ' ἑκάστον ἀπὸ τῶν ἀτράκτων;

ΧΑΡ. Ὅρῳ πάντῳ λεπτὸν ἐκάστω νῆμα ἐπιπεπλεγμένον γε τὰ πολλὰ, τοῦτο μὲν ἐκείνῳ, ἐκεῖνο δὲ ἄλλῳ.

ΕΡΜ. Εἰκότως, ὦ προθμῆ· εἵμαρται γὰρ ἐκείνῳ μὲν ὑπὸ τούτου φωνεῖσθαι, τούτῳ δὲ ὑπ' ἄλλου, καὶ κληρονομήσαι γε τούτων μὲν ἐκείνου, θεοῦ ἂν ἢ μικρότερον τὸ νῆμα, ἐκείνῳ δὲ αὐτοῦ· τοῖόνδε γάρ τι ἡ ἐπιπλοκή ὀηλοῖ. Ὅρξας δ' οὖν ἀπὸ λεπτοῦ κρεμαμένους ἅπαντας; καὶ οὗτος μὲν ἀνασπασθεὶς ἄνω μετέωρός ἐστι καὶ μετὰ μικρὸν καταπεσὼν, ἀπορραγέντος τοῦ λίνου, ἐπειδὴν μηκέτι ἀντέχῃ πρὸς τὸ βάρος, μέγαν τὸν φόρον ἐργάσεται, οὗτος δὲ ὀλίγον ἀπὸ γῆς αἰωρούμενος, ἦν καὶ πέση, ἀφορητὴ κείσεται, μόλις καὶ τοῖς γείτοσιν ἐξακουσθέντος τοῦ πτώματος.

ΧΑΡ. Παγγέλοια ταῦτα, ὦ Ἑρμῆ.

17. ΕΡΜ. Καὶ μὴν οὐδ' εἰπεῖν ἔχοις ἂν κατὰ τὴν ἀξίαν, ὅπως ἐστὶ καταγέλαστα, ὦ Χάρων, καὶ μάλιστα αἱ ἄγαν σπουδαὶ αὐτῶν καὶ τὸ μεταξὺ τῶν ἐλπίδων οἰχεσθαι ἀναρπάστους γιγνομένους ὑπὸ τοῦ βελτίστου Θανάτου. Ἄγγελοι δὲ καὶ ὑπηρέται αὐτοῦ μάλα πολλοί, ὡς ὄρξας, ἡπίαιοι καὶ πυρετοὶ καὶ φθοαὶ καὶ περιπνευμονίαι καὶ ξίφη καὶ ληστήρια καὶ κύνεια καὶ δικασταὶ καὶ τύραννοι· καὶ τούτων οὐδὲν ὅλως αὐτοῦς εἰσέρχεται, ἐστ' ἂν εὖ πράττωσιν, ὅταν δὲ σφαλῶσι, πολὺ τὸ ὄντοισι καὶ αἰαὶ καὶ οἴμοι. Εἰ δ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐνεσθόντι ὅτι θνητοὶ τέ εἰσιν αὐτοὶ καὶ ὀλίγον τοῦτον χρόνον ἐπισημάναντες τῷ βίῳ ἀπίκνιν ὥσπερ ἐξ οὐνείματος πάντα ὑπὲρ γῆς ἀφέντες, ἔξω τε ἂν σωφρονέστερον καὶ ἥττον ἡνιωτὸν ἀποθανόντες· νῦν δὲ ἐς αἰὲ ἐλπίσαντες χρῆσθαι τοῖς παρούσιν, ἐπειδὴν ἐπιστάς ὁ ὑπηρέτης καλῇ καὶ ἀπάγῃ πεδήσας τῷ πυρετῷ ἢ τῇ φθόῃ, ἀγανακτοῦσι πρὸς τὴν ἀγωγὴν οὕποτε προσδοκῆσαντες ἀποσπασθῆσθαι αὐτῶν. Ἦ τί γὰρ οὐκ ἂν

namque trepidi tumultus vitam; quin et urbes eorum persimiles alvearibus, in quibus unusquisque proprium quendam aculeum habet, proximumque pungit; at pauci nonnulli, tanquam vespa, agunt feruntque imbecilliores. Quod autem circumvolat eos ex occulto agmen illud, quinam sunt?

MERC. Spes, Charon, et metus, et amentia, voluptyas, avaritia, ira, odia, atque ejusmodi plura: ex eo numero amentia quidem infra ipsis adest immixta, et in eadem hercle velut civitate degit, itemque odium, ira, amulatio, inscitia, perplexa haesitatio, et avaritia: sed metus et spes superne volitantes, ille quidem incidens mentem excutit, nonnunquam et paventem demittere se facit; hae vero capitibus imminentes, ubi maxime quis putat se prehensurum cas, avolant repente hiantesque destituunt; quod ipsum et Tantalo vi-des accidere apud inferos ab aqua fugiente.

16. Quodsi aciem intenderis, conspicias etiam Parcas stamina singulis versato deducentes fuso, unde nexos pendere contingat omnes ex tenuibus filis. Videsne quasi araneorum fila quaedam in singulos a fuis demissa?

CHAR. Cerno tenuissimum unicuique licium additum implexumque ut plurimum, hoc illi, illud alii.

MERC. Et jure quidem, portitor: nam illi fatale est, ab isto ut occidat; isti, ut ab alio: huic vero, ut hereditatem adeat ejus, cujus brevis sit filum; isti contra, ut illius: tale enim quiddam mutuus implexus significat. Jam perspicis a tenui filo suspensos omnes? hic quidem sursum attractus sublimis apparet; ac paullo post praecipitatus abrupto lino, quando non amplius oneri sustinendo sufficiet, magnum edet sonitum: ille autem paululum modo a terra levatus, etiamsi ceciderit, nullo jacebit excitato sonitu, sic ut a vicinis vix casus ejus exaudiat.

CHAR. Sunt illa, Mercuri, omnino ridicula.

17. MERC. Imo vero ne verbis quidem consequi possis, prout dignum est, quanto sint risu excipienda, Charon: maxime si spectes eorum contentissima studia, et quod inter medias spes intereant correpti ab optima Morte. Ejus autem sunt nuncii ministrique valde multi, ut vides, frigora febrium et ardores, tabes, pulmonum affectus, gladii, latrocinia, citatae potiones, judices, tyranni: horum ipsis nihil in mentem plane subit, dum felices agunt; simulatque offenderint, mox crebrum in ore otote, ah, ah, hei mihi. Quodsi statim ab initio secum cogitarent tum se esse mortales, tum, pauxillum istud temporis in vitam quasi peregrinatione instituta, abituros tanquam ex somnio, omnibus super terram relictis, viverent sane sapientius, minusque doloris morientes caperent: nunc autem perpetuo quum se sperent usuros esse rebus praesentibus, ubi praesto fuerit minister, citaveritque et duxerit vinculis impositos febris tabiae, indignantur se abduci, ut qui nunquam exspectaverant fore ut inde avellerentur. Quid enim

ποιήσειεν ἑκείνος δ τὴν οἰκίαν σπουδῇ οἰκοδομοῦμενος καὶ τοὺς ἐργάτας ἐπισπέργων, εἰ μάθοι ὅτι ἡ μὲν ἔξει τέλος αὐτῷ, ὁ δὲ ἄρτι ἐπιθείς τὸν ὄροφον ἄπεισι τῷ κληρονόμῳ καταλιπὼν ἀπολαύειν αὐτῆς, αὐτὸς μὴδὲ δειπνήσας ὁ ἄθλιος ἐν αὐτῇ; Ἐκείνος μὲν γὰρ ὁ χαίρων ὅτι ἄρρενα παῖδα τέτοκεν αὐτῷ ἡ γυνή, καὶ τοὺς φίλους διὰ τοῦτο ἐστιῶν καὶ τούνομα τοῦ πατρὸς τιθέμενος, εἰ ἡπίστατο ὡς ἐπτέτης γενόμενος ὁ παῖς τεθνήσκειται, ἄρα ἂν σοι δοκεῖ χαίρειν ἐπ' αὐτῷ γεννημένῳ; ἀλλὰ τὸ αἴτιον, ὅτι τὸν μὲν εὐτυχοῦντα ἐπὶ τῷ παιδί ἑκείνῳ ὁρᾷ τὸν τοῦ ἀθλητοῦ πατέρα τοῦ Ὀλύμπια νενικηκότος, τὸν γείτονα δὲ τὸν ἐκκομίζοντα τὸ παιδίον οὐχ ὁρᾷ οὐδὲ οἶδεν ἀφ' οἷας αὐτῷ κρόκης ἐκρέματο. Τοὺς μὲν γὰρ περὶ τῶν δρων διαφερομένους ὁρᾷς, ὅσοι εἰσὶ, καὶ τοὺς ξυναγείροντας τὰ χρήματα, εἴτα, πρὶν ἀπολαύσαι αὐτῶν, καλουμένους ὑπ' ὧν εἶπον τῶν ἀγγέλων τε καὶ τῶν ὑπηρετῶν.

18. ΧΑΡ. Ὅρῳ ταῦτα πάντα καὶ πρὸς ἑμαυτόν γε ἐννοῶ δ τι τὸ ἡδὺ αὐτοῖς παρὰ τὸν βίον ἢ τί ἐκείνῳ ἐστίν, οὗ στερόμενοι ἀγανακτοῦσιν. Ἦν γοῦν τοὺς βασιλέας ἴδῃ τις αὐτῶν, ὅπερ εὐδαιμονέστατοι εἶναι δοκοῦσιν, ἔξω τοῦ ἀβεβαίου καὶ ὡς φῆς ἀμφιβόλου τῆς τύχης, πλείω τῶν ἡδῶν τὰ ἀνιὰρ εὐρήσει προσόντα αὐτοῖς, φόβους καὶ ταραχὰς καὶ μίσῃ καὶ ἐπιβουλὰς καὶ ὀργὰς καὶ κολακείας· τούτοις γὰρ ἅπαντες ζύνεισιν. Ἐὼ πένθῃ καὶ νόσους καὶ πάθη ἐξ ἰσοτιμίας δηλαδὴ ἄρχοντα αὐτῶν· ὅπου δὲ τὰ τούτων πονηρὰ, λογίζεσθαι καιρὸς οἷα τὰ τῶν ἰδιωτῶν ἂν εἴη.

19. Ἐθέλω δ' οὖν σοι, ὦ Ἑρμῇ, εἰπεῖν, ὅτινι ἐοικέναι μοι ἔδοξαν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν. Ἦδῃ ποτὲ πομφόλυγας ἐν ὕδατι ἐθέασα ὑπὸ κρουνοῦ τινι καταράττοντι ἀνισταμένας; τὰς φυσαλλίδας λέγω, ἀφ' ὧν ξυναγείρεται ὁ ἀφρός· ἐκείνων τοίνυν τινὲς μὲν μικραὶ εἰσι καὶ αὐτίκα ἐκραγείσαι ἀπέσθουσιν, αἱ δ' ἐπὶ πλέον διαρκοῦσι καὶ προσχωρουσῶν αὐταῖς τῶν ἄλλων αὐταὶ ὑπερφυώμεναι ἐς μέγιστον ὄγκον αἰρῶνται, εἴτα μέντοι κακείναι· πάντως ἐξερράγησάν ποτε· οὐ γὰρ οἷόν τε ἄλλως γενέσθαι. Τοῦτό ἐστιν ὁ ἀνθρώπου βίος· ἅπαντες ὑπὸ πνεύματος ἐμπεφυστημένοι οἱ μὲν μείζους, οἱ δ' ἐλάττους· καὶ οἱ μὲν ὀλιγοχρόνιον ἔχουσι καὶ οὐκ ὕμωρον τὸ φύσμημα, οἱ δὲ ἅμα τῷ ζυστῆναι ἐπαύσαντο· πᾶσι δ' οὖν ἀπορραγῆναι ἀναγκαῖον.

ΕΡΜ. Οὐδὲν χεῖρον σὺ τοῦ Ὀμήρου εἰκασας, ὦ Χάρων, δὲ φύλλοις τὸ γένος αὐτῶν ὁμοιοῖ.

20. ΧΑΡ. Καὶ τοιοῦτοι ὄντες, ὦ Ἑρμῇ, ὁρᾷς οἷα ποιοῦσι καὶ ὡς φιλοτιμῶνται πρὸς ἀλλήλους ἀρχῶν πέρι καὶ τιμῶν καὶ κτήσεων ἀμιλλώμενοι, ἅπαντα καταλιπόντας αὐτοὺς δεήσει ἓνα ὁδὸν ἔχοντας ἥκειν παρ' ἡμᾶς. Βούλει οὖν, ἐπεὶ περ ἐπ' ὕψι τοῦ ἐσμέν, ἀναβῆσας παμμέγεθες παραινέσω αὐτοῖς ἀπέχεσθαι μὲν τῶν ματαίων πόνων, ζῆν δὲ αἰὲ τὸν θάνατον πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντας, λέγων, ὦ μάταιοι, τί ἐσπουδάχατε περὶ ταῦτα; παύσασθε κάμοντες· οὐ γὰρ ἐς αἰὲ βιώσεσθε· οὐδὲν τῶν ἐν τυχῶν σεμνῶν αἰδιδόν ἐστιν, οὐδ' ἂν

vero non faciat iste, qui domum gnauiter ædificat, operariosque urget, si didicerit, hanc quidem sibi finitum iri, at se, vixdum imposito tecto, decessurum, hæredique relicturum ut ea domo fruatur, in qua ne seinel quidem ipse miser cœnauerit. Ille porro, qui gaudet quod masculum infantem uxor sibi pepererit, ideoque amicos prolixè accipit et patris nomen ei imponit, si sciret septennem puerum esse obiturum, num tibi videtur lætaturus eo nato? sed hoc nimirum in causa est, quod illum felicem filii sorte contempletur, athletæ patrem Olympico certamine victoris; sed vicinum, qui exsequias it infanti, non cernit, neque novit a quo stamine ipsi pendeat. Jam de finibus litigantium vides quantus sit numerus; item eorum, qui coacervant pecunias, tum, antequam frui liceat, citantur ab iis, quos modo dixi imminentibus nunciis et ministris.

18. CHAR. Hæc omnia video, et apud animum meum cogito, quid ipsis dulce sit in cursu vitæ, quidve sit illud quo privati indignantur. Vel reges eorum si quis intueatur, qui esse felicissimi censentur, præter instabilem et ut ais ancipitem fortunam, multo plura iucundis ingrata inueniet ipsis adesse, timores, perturbationes, odia, insidias, iras, adulationes: in his enim malis omnes versantur. Mitto luctus, morbos, affectiones, quæ scilicet in eos aequali jure atque in alios quosvis imperium exercent. Nunc ubi regum istorum conditio misera est, exputare commodum, qualis privatorum sit hominum.

19. At enim exponere tibi volo, Mercuri, cuinam rei similes mihi visi sint homines eorumque universa vita. Tu jam sane bullas aliquando in aqua spectasti sub scatebra violenter præcipitante exsistentes? bullas istas inquam inflatas, unde cogitur spuma: earum igitur quædam parvæ sunt, quæ statim diruptæ solent exstingui; aliæ diutius perdurant, accedentibusque aliis hæc mirifice inflatæ maximum in tumorem excrescunt; nec tamen et ipsæ non tandem ruptæ dilabuntur; haud enim aliter fieri potest. Id ipsum est hominis vita: cuncti a spiritu quodam intumuerunt, hi majores, illi minores; et nonnulli quidem brevissimi temporis habent et cito pereuntem inflationem, alii simul atque coaluerint deficiunt: veruntamen omnes bullæ modo ruptas interire necesse est.

MERC. Nulla quidem parte deteriore, Charon, comparisonem instituiti, quam Homerus, qui cum foliis genus eorum confert.

20. CHAR. Ejusmodi quum sint, Mercuri, vides qualia aggrediantur, quamque ambitiosa contentione inter se de magistratibus, honoribus et possessionibus decertent; quibus tamen omnibus relictis, non effugient quin haud plus uno obolo habentes veniant ad nos. Vin' ergo, quoniam in alto sumus, quanta potero maxima voce exclamem adhorterque eos, ut abstineant se a vanis laboribus, eoque modo vivant, ut semper mortem sibi ante oculos habeant positam, sic eos compellans: Inepti, quid studio istis in rebus abutimini? desinite fatigari, non enim in perpetuum vivetis: nihil eorum, quæ in terris maximi fiunt, sempitern-

ἀπόγοι τις αὐτῶν τι ζῶν αὐτῷ ἀποθανόν, ἀλλ' ἀνάγκη τὸν μὲν γυμνὸν ὀφείσθαι, τὴν οἰκίαν δὲ καὶ τὸν ἀγρὸν καὶ τὸ γρυσίον αἰετῶν ἄλλων εἶναι καὶ μεταβάλλειν τοὺς δεσπότης. Εἰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐξ ἐπηχόου ἐμβοήσονται αὐτοῖς, οὐκ ἂν οἶε μεγάλα ὠφελήσθαι τὸν βίον καὶ σωρρονεστέριους ἂν γενέσθαι παρὰ πολὺ;

21. EPM. ὦ μακάριε, οὐκ οἶσθα, ὅπως αὐτοὺς ἡ ἀγνοία καὶ ἡ ἀπάτη διατεθείκασιν, ὥς μὴδ' ἂν τρυπάνῃ ἐτι διανοιχθῆναι αὐτοῖς τὰ ὧτα· τοσοῦτῃ κηρῷ ἐβύσαν αὐτὰ, οἷον περ ὁ Ὀδυσσεὺς τοὺς ἐταίρους ἐδρασε δέει τῆς Σειρήνων ἀχροάσεως. Πόθεν οὖν ἂν ἐκείνοι ἀκούσαι δυνήθαιεν, ἣν καὶ σὺ κεκραγὼς διαρραγῆς; ὅπερ γὰρ παρ' ὑμῖν ἡ Αἴθνη δύναται, τοῦτο ἐνταῦθα ἡ ἀγνοία ἐργάζεται. Πλὴν ἀλλ' εἰσὶν αὐτῶν ὀλίγοι οὐ παρα-
 ζεγγεμένοι τὸν κηρὸν ἐς τὰ ὧτα πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀποκλίνοντες, ὧς δὲ δεδορκότες ἐς τὰ πράγματα καὶ κατεγνωκότες οἷά ἐστιν.

XAP. Οὐκοῦν ἐκείνοις γοῦν ἐμβοήσωμεν;

EPM. Περιττὸν καὶ τοῦτο, λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅ ἴσασιν. Ὅρᾳς ὅπως ἀποσπάσαντες τῶν πολλῶν καταγε-
 λῶσι τῶν γιγνομένων καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἀρέσκονται αὐτοῖς, ἀλλὰ δῆλοί εἰσι δρασμὸν ᾗδ' βουλευόντες παρ' ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ βίου; καὶ γὰρ μισοῦνται ἐλέγχοντες αὐ-
 τῶν τὰς ἀμαθίας.

XAP. Εὖ γε, ὦ γεννάδι· πλὴν πάνυ ὀλίγοι εἰσιν, ὦ Ἑρμῆ.

EPM. Ἰκανοὶ καὶ οὗτοι. Ἀλλὰ κατώμεν ᾗδ'.

22. XAP. Ἐν ἐτι ἐπόθουν, ὦ Ἑρμῆ, εἰδέναι, καὶ μοι δεῖξας αὐτὸ ἐντελὴ ἔση τὴν περιτήγησιν πεποιημέ-
 νος, τὰς ἀποθήκας τῶν σωματίων, ἵνα κατορύττουσι, θεῖα σπῇται.

EPM. Ἡρία, ὦ Χάρων, καὶ τύμβους καὶ τάφους καλοῦσι τὰ τοιαῦτα. Πλὴν τὰ πρὸ τῶν πόλεων ἐκείνα τὰ χώματα ὁρᾷς καὶ τὰς στήλας καὶ πυραμίδας; ἐκείνα πάντα νεκροδοχεῖα καὶ σωματοφυλάκεια εἰσι.

XAP. Τί οὖν ἐκείνοι στεφανοῦσι τοὺς λίθους καὶ χρίουσι μύρω; οἱ δὲ καὶ πυρὰν νήσαντες πρὸ τῶν χωμά-
 των καὶ βόθρον τινὰ ὀρύξαντες κάουσι τε ταῦτι τὰ πολυτελῆ δέιπνα καὶ εἰς τὰ ὀρύγματα οἶνον καὶ μελίκρα-
 των, ὥς γοῦν εἰκάσαι, ἐχέουσιν;

EPM. Οὐκ οἶδα, ὦ πορθηεῦ, τί ταῦτα πρὸς τοὺς ἐν Ἄδου· πεπιστεύκασι γοῦν τὰς ψυχὰς ἀναπεμπομέ-
 νας κάτωθεν δειπνῆν μὲν ὥς οἷον τε περιπετομένης τὴν κνίσαν καὶ τὸν καπνὸν, πίνειν δὲ ἀπὸ τοῦ βόθρου τὸ μελίκρατον.

XAP. Ἐκείνους ἐτι πίνειν ἢ ἐσθίειν, ὧν τὰ κρανία ξηρότατα; καίτοι γελοῖός εἰμι σοὶ λέγων ταῦτα δαήμε-
 ραι κατάργοντι αὐτούς. Οἶσθ' οὖν, εἰ δύναιντ' ἂν ἐτι ἀνελθεῖν ἀπαξ ὑποχθόνιοι γενομένοι; ἐπεὶ τοι καὶ παγ-
 γελοι' ἂν, ὦ Ἑρμῆ, ἐπασχες, οὐκ ὀλίγα πράγματα ἔχων, εἰ δεῖ μὴ κατὰ γινεῖν μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ ἀνάγειν πομένους. ὦ μάταιοι, τῆς ἀνοίας, οὐκ εἰδό-
 τες ἡλίκοις ὁροῖς διακρίνεται τὰ νεκρῶν καὶ τὰ ζώντων πράγματα καὶ οἷα τὰ παρ' ἡμῖν ἐστί καὶ οἷα

numi est; nec quicquam inde secum abstulerit qui vita fun-
 gitur; quandoquidem necesse est ipsum abire nudum, do-
 mum vero, agrum, aurum aliorum ex aliis esse et mutare dominos. Hæc atque ejusmodi si sic, ut exaudiri possim, ipsis inclamem, non tu censens magnos inde redundaturos ad vitam fructus, ipsosque multo fore prudentiores?

21. MERC. Mi Charon, nescis quam eos ignorantia et fraudulentus error teneant occupatos, ut ne terebra quidem ipsis perforari queant aures: tanta certe copia eas obstruxe-
 runt, quemadmodum Ulysses fecit sociis metuens ne Sire-
 nas auscultarent. Quæ ergo spes est, illi ut audire possint, etiamsi tu clamando dirumparis? Quod enim apud vos Lethe potest, idem hic ignorantia perficit. Attamen sunt eorum pauci, qui ceram in aures non receperunt, veritatis partes sequentes, acie mentis ad pervidendas cognoscendasque res humanas plane singulari.

CHAR. Quin illis certe inclamamus?

MERC. Supervacuum et hoc fuerit, si dicas iis quæ no-
 verunt. Viden' ut semoti a vulgo hominum derideant quic-
 quid agitur, nullaque ex parte probant unquam? imo vero non obscure patefaciunt, se aufugere jam conari ad vos ex vita; eo magis quod odio sint, dum redarguunt istorum inscitias.

CHAR. Euge, generosa pectora! verum valde sunt pau-
 ci, Mercuri.

MERC. Etiam hi sufficiunt. Sed jam descendamus.

22. CHAR. Unum est adhuc quod desiderem scire, Mer-
 curi: id si mihi ostenderis, plene res mihi humanas de-
 monstrandi beneficium absolveris; scilicet conditoria cada-
 verum, ubi ea sepeliunt, ut spectem.

MERC. Monumenta, Charon, tumulos et sepulcra vo-
 cant istiusmodi conditoria. Ceterum, qui ante urbes sunt, aggestæ terræ cumulos illos vides, cipposque et py-
 ramidas? ista omnia loci sunt mortuis recipiendis servan-
 disque corporibus.

CHAR. Quid igitur illi coronant lapides et perungunt
 unguento? quidam vero etiam rogo præ tumulis exstructo et
 scrobe quadam effossa comburunt sumtuosas istas cœnas,
 atque in foveas vinum mulsumque, quantum conjectare li-
 cet, invergunt?

MERC. Equidem, o portitor, quid ista faciant ad eos
 qui sunt in Orco, ignoro: hoc tamen illis esse persuasum
 scio, animas sursum emissas ab inferis cœnare, qua licet,
 circumvolitantes nidorem et fumum, atque haurire de scrobe
 mulsum.

CHAR. Illi ut adhuc bibant edantve, quorum crania
 sunt aridissima? ridiculus enim vero sim, hæc tibi si dicam,
 qui quotidie deducis eos. Scin' quid, si possint remeare,
 ubi semel terram subierunt? nimirum tibi plane risu digna
 acciderent, Mercuri, qui jam satis quod agas habes negotiis,
 si te oporteret non deducere solum ad inferos, sed insuper
 eos iterum reducere potaturos. Vah dementia! inanissimi
 mortales, qui nescitis quam longinquo finium intervallo
 discreta sint mortuorum viventiumque negotia, qualisque
 rerum sit nostrarum ratio; nec illud sciat:

κάθ'αν' ὁμῶς ὁ τ' ἄτυμβος ἀνὴρ ὅς τ' ἔλαχε τύμβου,
ἐν δὲ ἱὴ τιμῇ Ἴρος κρείων τ' Ἀγαμέμνων·
Θερσίτη δ' ἴσος Θέτιδος παῖς ἡνκόμοιο.
Πάντες δ' εἰσὶν ὁμῶς νεκῶν ἀμενηνὰ κάρηνα,
γυμνοί τε ἡρώϊ τε κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα.

23. EPM. Ἡράκλεις, ὡς πολὺν τὸν Ὀμηρον ἐπαντλεῖς. Ἄλλ' ἐπέπερ ἀνέμνησάς με, ἐθέλω σοι δεῖξαι τὸν τοῦ Ἀχιλλέως τάφον. Ὅρξας τὸν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ; Σίγειον μὲν ἐκεῖνό ἐστι τὸ Τρωϊκόν· ἀντικρὺ δὲ ὁ Αἴας τέθαπται ἐν τῷ Ῥοιτείῳ.

ΧΑΡ. Οὐ μεγάλοι, ὦ Ἑρμῇ, οἱ τάφοι. Τὰς πόλεις δὲ τὰς ἐπιστήμους δεῖξόν μοι ἤδη, ἃς κάτω ἀκούομεν, τὴν Νίνον τὴν Σαρδαναπάλλου καὶ Βαβυλῶνα καὶ Μυκήνας καὶ Κλεωνάς καὶ τὴν Ἴλιον αὐτήν· πολλοὺς γοῦν μέντημα διαπορθεύσας ἐκείθεν, ὡς δέκα ὄλων ἐτῶν μὴ νεωλεῖσθαι μηδὲ διαψύξαι τὸ σκαφίδιον.

EPM. Ἡ Νίνος μὲν, ὧ πορθευῖ, ἀπόλωλεν ἤδη καὶ οὐδὲ ἔγχεος ἐτι λοιπὸν αὐτῆς, οὐδ' ἂν εἴποις ὅπου ποτ' ἦν· ἡ Βαβυλὼν δὲ σοι ἐκεῖνη ἐστὶν ἡ εὐπυργος, ἡ τὸν μέγαν περίβολον, οὐ μετὰ πολὺ καὶ αὐτὴ ζητηθῆσομένη ὥσπερ ἡ Νίνος· Μυκήνας δὲ καὶ Κλεωνάς αἰσγύνονται δεῖξαι σοι, καὶ μάλιστα τὸ Ἴλιον. Ἀποπνίξεις γάρ εὔ οἶδ' ὅτι τὸν Ὀμηρον κατελθὼν ἐπὶ τῇ μεγαληγορίᾳ τῶν ἐπῶν. Πλὴν ἀλλὰ πάλοι μὲν ἦσαν εὐδαίμονες, νῦν δὲ τεθνᾶσι καὶ αὐταί· ἀποθνήσκουσι γάρ, ὧ πορθευῖ, καὶ πόλεις ὥσπερ ἄνθρωποι, καὶ τὸ παραδοξότατον, καὶ ποταμοὶ ὄλοι· Ἰνάχου γοῦν οὐδὲ τάφρος ἐτι ἐν Ἀργεὶ καταλείπεται.

ΧΑΡ. Παπαῖ τῶν ἐπαίων, Ὀμηρε, καὶ τῶν ὀνομάτων, Ἴλιος ἱρή καὶ εὐρυάγρια καὶ εὐκτίμεναι Κλεωνάι.

24. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων τίνες ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ πολεμῶντες ἢ ὑπὲρ τίνος ἀλλήλους φονεύουσιν;

EPM. Ἀργεῖους ὄρξας, ὧ Χάρων, καὶ Λακεδαιμονίους καὶ τὸν ἡμιθνήτα ἐκείνον στρατηγὸν Ὀθρυάδαν τὸν ἐπιγράφοντα τὸ τρόπαιον τῷ αὐτοῦ αἵματι.

ΧΑΡ. Ὑπὲρ τίνος δ' αὐτοῖς, ὧ Ἑρμῇ, ὁ πόλεμος;

EPM. Ὑπὲρ τοῦ πεδίου αὐτοῦ, ἐν ᾧ μάχονται.

ΧΑΡ. Ὡς τῆς ἀνοίας, ὅ γ' οὐκ ἴσασιν ὅτι, κἂν ὅλην τὴν Πελοπόννησον ἑκάστος αὐτὸν κτήσωνται, μόγις ἂν ποδιαῖον λάβοιεν τόπον παρὰ τοῦ Αἰαχοῦ· τὸ δὲ πεδῖον τοῦτο ἄλλοτε ἄλλοι γεωργήσουσι πολλαῖς ἐκ βάρων τὸ τρόπαιον ἀνασπᾶσαντες τῷ ἀρότρῳ.

EPM. Οὕτω μὲν ταῦτα ἔσται· ἡμεῖς δὲ καταβάντες ἤδη καὶ κατὰ χώραν εὐθετήσαντες αὐτοὺς τὰ ὄρη ἀπαλλαττώμεθα, ἐγὼ μὲν καθ' ἃ ἐστάλην, σὺ δὲ ἐπὶ τὸ πορθεῖον· ἤξω δὲ σοι καὶ αὐτὸς μετ' ὀλίγον νεκροστολῶν.

ΧΑΡ. Εὖ γ' ἐποίησας, ὧ Ἑρμῇ· εὐεργέτης ἐς αἰὲ ἀναγεγράφῃ. Ὡνάμην δέ τι διὰ σέ τῆς ἀποδημίας. — Οἷά ἐστι τὰ τῶν κακοδαίμωνων ἀνθρώπων πράγματα. Χάρωνος δὲ οὐδεὶς λόγος.

Æque oblit nactus tumulum quique intumulatus :
hinc simili est in honore Irusque et rex Agamemno,
et par Therstæ pulchra Nereide natus.

Debilla umbrarum capita omnes sunt simul atque
per pratum asphodell nudi siccieque vagantur.

23. MERC. Hercules, quam large nobis Homeri versus ingeris? Sed quandoquidem me commonefecisti, volo tibi monstrare Achillis sepulcrum. Viden' mari prope adjacens? Sigeum est illud Troicum; e regione autem situs est Ajax in Rhæteo.

CHAR. Non magna sunt, Mercuri, monumenta. Nunc urbes insignes monstra mihi, quas infra celebrari audimus, Ninum illam Sardanapali, Babylonem, Mycenæ, Cleonæ, ipsamque Ilion : multos oquidem inde memini me trajecisse, adeo ut decem integris annis nec subducere neque ventis exponere licuerit scapham.

MERC. Ninus jam, portitor, interiit, neque ullum vestigium amplius est ejus reliquum; sic ut dicere nequeas ubi olim fuerit. Ecce tibi Babylonem turribus ornatam, quæ magno mœnium ambitu est cincta : illa ipsa quoque non diu post quæretur, haud secus ac Ninus. Mycenæ vero Cleonæque pudet me monstrare tibi, ac præcipue Ilion : offocabis enim, sat scio, Homerum ad Orcum reversus ob magniloquentiam carminum. Attamen olim erant felices; nunc vero hæc quoque totæ sunt mortuæ : moriuntur enim, quemadmodum homines, sic et urbes; quodque maxime mirabile, fluvii etiam integri : Inachi certe ne alveus quidem Argis amplius superest.

CHAR. Papæ, quæ laudes, Homere! qui nominum splendor! Ilíos sacra latisque viis insignis; Cleonæ nitide conditæ.

24. Sed, dum hæc loquimur, quinam isti sunt belligerantes, aut cujus rei causa sese invicem obtuncant?

MERC. Argivos cernis, Charon, et Lacedæmonios, illumque semianimem imperatorem Othryaden, qui inscribit tropæum suo sanguine.

CHAR. Pro qua re, Mercuri, bellum inter eos est?

MERC. Pro illo ipso campo, in quo pugna conseritur.

CHAR. O insignem dementia! scilicet ignorant se, licet vel totam Peloponnesum eorum quisque possederit, vix tamen unius pedis spatium ab Æaco accepturos esse : campum autem illum alii atque alii usque colent, ac sæpe funditus illud tropæum eruent aratro.

MERC. Hæc quidem ita fient : nos vero, ubi jam descendimus, suisque montes sedibus reposerimus, discedamus, ego ad ea peragenda quorum gratia iter ingressus sum, tu ad cymbulam tuam : neque diu erit quum adventabo tibi mortuos deducens.

CHAR. Bene de me meritis es, Mercuri : in omne tempus beneficii auctor penes me eris scriptus. Haud mediocris autem per te fructus ex istac peregrinatione ad me redundavit. — Qualia sunt hominum infortunatorum negotia! Charontis vero nulla habetur ratio.

XIII.

ΠΕΡΙ ΘΥΣΙΩΝ.

1. Ἄ μὲν ἐν ταῖς θυσίαις οἱ μάταιοι πράττουσι καὶ ταῖς ἐορταῖς καὶ προσόδοις τῶν θεῶν καὶ ἃ αἰτοῦσι καὶ ἃ εὐχονται καὶ ἃ γινώσκουσι περὶ αὐτῶν, οὐκ οἷδ' εἰ τις οὕτω κατηγρῆς ἐστί καὶ λελυπημένος ὅστις οὐ γελάσεται τὴν ἀβελτερίαν ἐπιβλέψας τῶν ὀρωμένων καὶ πολὺ γε, οἶμαι, πρότερον τοῦ γελᾶν πρὸς ἑαυτὸν ἐξετάσει πότερον εὐσεβεῖς αὐτοὺς χρὴ καλεῖν ἢ τούναντιον θεοῖς ἐχθροὺς καὶ κακοδαίμονας, οἳ γε οὕτω ταπεινὸν καὶ ἀγεννές τὸ θεῖον ὑπειλήρασαν ὥστε εἶναι ἀνθρώπων ἐνδεεῖς καὶ κολακευόμενον ἥδεσθαι καὶ ἀγανακτεῖν ἀμελούμενον· τὰ γοῦν Αἰτωλικὰ πάθη καὶ τὰς τῶν Καλυδωνίων συμφορὰς καὶ τοὺς τοσοῦτους φόνους καὶ τὴν Μελεάγρου διάλυσιν, πάντα ταῦτα ἔργα φασὶν εἶναι τῆς Ἀρτέμιδος μεμψιμοιρούσης, ὅτι μὴ παρελήφθη πρὸς τὴν θυσίαν ὑπὸ τοῦ Οἰνέως· οὕτως ἄρα βθίως καθίκετο αὐτῆς ἡ τὸν ἱερείων διαμαρτία. Καί μοι δοκῶ ὄρᾶν αὐτὴν ἐν τῷ οὐρανῷ τότε μόνην τῶν ἄλλων θεῶν ἐς Οἰνέως πεπορευμένων, δεινὰ ποιοῦσαν καὶ στυγνὰ ζούσαν ὅλας ἐορτῆς ἀπολειφθήσεται.

2. Τῶς δ' αὖ Αἰθίοπας καὶ μακαροὺς καὶ τρισευδαίμονας εἶποι τις ἂν, εἰ γε ἀπονημονεύει τὴν χάριν αὐτοῖς ὁ Ζεὺς, ἦν [ἐν ἀρχῇ τῆς Ὀμήρου ποιήσεως] πρὸς αὐτὸν ἐπεδείξαντο δώδεκα ἐξῆς ἡμέρας ἐστίασαντες, καὶ ταῦτα ἐπαγόμενον καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς. Οὕτως οὐδὲν, ὡς δοίκεν, ἀμισθὶ ποιοῦσιν ὧν ποιοῦσιν, ἀλλὰ πωλοῦσι τοῖς ἀνθρώποις τὰγαθὰ, καὶ ἔνεστι πρίσχειν παρ' αὐτῶν τὸ μὲν ὑγιαίνειν, εἰ τύχοι, βοείδου, τὸ δὲ πλουτεῖν βοῶν τεττάρων, τὸ δὲ βασιλεύειν ἐκατόμβης, τὸ δὲ σὺν ἐπανελθεῖν ἐξ Ἰλίου ἐς Πύλον τεύρων ἐννέα, καὶ τὸ ἐκ τῆς Αὐλίδος ἐξ Ἰλίου διαπλεῦσαι παρθένου βασιλικῆς· ἡ μὲν γὰρ Ἑκάβη τὸ μὴ ἄλωνα τὴν πόλιν τότε ἐπρίατο παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς βοῶν δώδεκα καὶ πέπλου. Εἰκάζειν δὲ χρὴ πολλὰ εἶναι καὶ ἀλεκτρονός καὶ στεφάνου καὶ λιθανωτοῦ μόνου παρ' αὐτοῖς ὄντα.

3. Ταῦτα δὲ, οἶμαι, καὶ ὁ Χρῦσης ἐπιστάμενος ἔτε ἱερεὺς καὶ γέρων καὶ τὰ θεῖα σοφός, ἐπειδὴ ἀπρακτος ἀπῆγε παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὡς ἂν καὶ προδανείσας τῷ Ἀπόλλωνι τὴν χάριν δικαιολογεῖται καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἀμοιβὴν καὶ μόνον οὐκ ὀνειδίζει λέγων, Ὡ βέλτιστε Ἀπόλλον, ἐγὼ μὲν σου τὸν νεὼν τέως ἀστερᾶνῶτον ὄντα πολλαῖς ἐστερᾶνῶσα καὶ τοσαῦτά σοι μετρία ταύρων τε καὶ αἰγῶν ἔκαυσα ἐπὶ τῶν βομῶν, σὺ δὲ ἀμελεῖς μου τοιαῦτα κεπονότος καὶ παρ' οὐδὲν τίθεσαι τὸν εὐεργέτην. Τοιγαροῦν οὕτω κατεδυσώπησεν αὐτὸν ἐκ τῶν λόγων, ὥστε ἀρπασάμενος τὰ τόξα καὶ ὑπὲρ τοῦ ναυστάθμου καθίσας ἑαυτὸν κατετόξευε τοῖς λοιμοῖς τοὺς Ἀχαιοὺς αὐταῖς ἡμίονοις καὶ κυσίν.

4. Ἐπεὶ δ' ἅπαξ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐμνήσθη, βούλομαι καὶ τὰ ἄλλα εἰπεῖν, ἃ περὶ αὐτοῦ οἱ σοφοὶ τῶν ἀν-

XIII.

DE SACRIFICIIS.

1. In sacrificiis quæ perpetrant inepti homines, in diebus festis, in salutationibus deorum; quæ porro petunt, quæ optant, quæ de illis sentiunt; nescio an ita demissus quisquam aut tristis sit, quin rideat, eorum quæ sunt stoliditatem inspiciens. Verum multo, opinor, antequam rideat, cum animo suo exquiret, piosne prædicare illos fas sit, an contra ea hostes deorum et scelestos; qui quidem ita humilem illiberalemque esse divinam naturam opinentur, ut hominibus indigeat, ut gaudet adulantibus, negligi se indignetur. Etenim Ætolicos illos casus, et calamitates Calydoniorum, et tot cades, et illam Meleagri tabem, universa hæc opera aiunt esse Dianæ agre ferentis ad sacrificium se non adhibitam ab Ceneo: tam profunde in animum illius descendit, quod sacrificialibus epulis excidit! Ac videor mihi illam videre in cælo solam tunc relictam, reliquis diis ad Ceneum profectis, afflictantem se, et conquerentem quali sacro sibi sit cendum.

2. Ab altera parte Æthiopes beatos ac ter felices aliquis dixerit, si gratiam his habeat Jupiter, quam (in ipso Homeri poeseos principio) ab illo inierunt, duodecim deinceps dierum epulis illum excipientes, idque quum reliquos etiam deos tanquam umbras secum adduceret. Adeo eorum quæ faciunt, absque mercede, ut videtur, faciunt nihil, sed vendunt bona hominibus, estque ut emat ab illis hic quidem valetudinem forte bucula, divitias alius bobus quatuor; alius regnum becatomba; alius ut salvus ab Illo Pylium redeat, tauris novem; uti vero Aulide Ilion liceat trajicere, virgine regia. Nam Hecuba quidem, ne tum urbs caperetur, bobus duodecim atque peplo a Minerva redimebat. Conjicere autem fas est, multa etiam gallo, aut corona, aut solo thure adeo apud ipsos esse venalia.

3. Horum puto, etiam Chryses gnarus, qui sacerdos esset, et senex et divinarum rerum consultus, quum infectis rebus rediret ab Agamemnone, expostulat cum Apolline, tanquam apud quem in fœnore collocasset gratiam, et vicem reposcit, et tantum non conviciatur, dicens: Equidem, optime Apollo, ædem tuam, coronarum honore ad eum diem carentem, sæpe coronavi, totque tibi taurorum caprarumque femora in altaribus tuis adolevi: tu vero me talia negligis passum, nulloque numero habes optime de te meritum. Itaque tantum oratione illa pudorem ei objecit, ut sagittis correptis incessoque editore prope navium stationem loco, pestilentiae telis Achivos ipsis cum multis canibusque confingeret.

4. Quum vero semel in Apollinis incidi mentionem, volo etiam reliqua dicere, quæ docti de illo homines commemo-

ὁρώπων λέγουσιν, οὐχ ὅσα περὶ τοὺς ἔρωτας ἔδυστύχησεν οὐδὲ τοῦ Ὑακίνθου τὸν φόνον οὐδὲ τῆς Δάφνης τὴν ὑπεροφίαν, ἀλλ' ὅτι καὶ καταγνωσθεὶς ἐπὶ τῶν τῶν Κυκλώπων θανάτῳ κἀξοστραχισθεὶς διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατεπέμφθη ἐς τὴν γῆν ἀνθρωπίνῃ χρησόμενος τῇ τύχῃ· ὅτε δὴ καὶ ἐθήτευσεν ἐν Θετταλίᾳ παρ' Ἀδμήτῳ καὶ ἐν Φρυγίᾳ παρὰ Λαομέδοντι, παρὰ τούτῳ μὲν γε οὐ μόνος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος ἀμφοτέροι πλινθεύοντες ὑπ' ἀπορίας καὶ ἐργαζόμενοι τὸ τεῖχος, καὶ οὐδὲ ἐντελῆ τὸν μισθὸν ἐκομίσαντο παρὰ τοῦ Φρυγῆος, ἀλλὰ προσώφειλαν αὐτοῖς πλέον ἢ τριάκοντα, φασί, δραχμὰς Τρωικάς.

5. Ἡ γὰρ οὐ ταῦτα σεμνολογοῦσιν οἱ ποιηταὶ περὶ τῶν θεῶν καὶ πολὺ τούτων ἱερώτερα περὶ τὴν Ἥφαιστου καὶ Προμηθέως καὶ Κρόνου καὶ Ῥέας καὶ σχεδὸν ὅλης τῆς τοῦ Διὸς οἰκίας; καὶ ταῦτα παρακαλέσαντες τὰς Μούσας συνωδοῦς ἐν ἀρχῇ τῶν ἐπῶν, ὅφ' ὧν δὴ ἔθνοι γενόμενοι ὥς τὸ εἶκος ἄδουσιν, ὥς δὲ μὲν Κρόνος ἐπειδὴ τάχιστα ἐξέτεμε τὸν πατέρα τὸν Οὐρανόν, ἐδασίλευε τε ἐν αὐτῷ καὶ τὰ τέκνα κατήσθιεν ὅσπερ ὁ Ἀργεῖος Θυέστης· ὕστερον δὲ ὁ Ζεὺς κλαπείς ὑπὸ τῆς Ῥέας ὑποβαλλομένης τὸν λίθον ἐς τὴν Κρήτην ἐκτεθεὶς ὑπ' αἰγὸς ἀνεντράφη καθάπερ ὁ Τήλεφος ὑπ' ἐλάφου καὶ ὁ Πέρσης Κύρος ὁ πρότερον ὑπὸ τῆς κυνὸς, εἰς ἐξελάσας τὸν πατέρα καὶ ἐς τὸ δεσποτῆριον καταβαλὼν ἔσχε τὴν ἀρχὴν αὐτός· ἔγχε μὲν καὶ ἀλλας, ὑστάτην δὲ τὴν Ἥραν τὴν ἀδελφὴν κατὰ τοὺς Περσῶν τοῦτο καὶ Ἀσσυρίων νόμους· ἐρωτικὸς δὲ ὧν καὶ ἐς τὰ ἀφροδίσια κεχυμένος βραδίως ἐνέπλησε παιδῶν τὸν οὐρανόν, τοὺς μὲν ἐξ ὁμοτίμων ποιησάμενος, ἐνίους δὲ καὶ νόθους ἐκ τοῦ θνητοῦ καὶ ἐπιγείου γένους, ἄρτι μὲν δὲ γεννάδας γιγνώμενος χρυσίον, ἄρτι δὲ ταῦρος ἢ κύκνος ἢ ἀετὸς, καὶ ὅλως ποικιλώτερος αὐτοῦ Πρωτόνως· μόνην δὲ τὴν Ἀθηνᾶν ἔφυσεν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπ' αὐτὸν ἀτεχνῶς τὸν ἐγκέφαλον συλλαβὼν· τὸν μὲν γὰρ Διόνυσον ἡμιτελῆ, φασί, ἐκ τῆς μητρὸς ἔτι καομένης ἀρπάσας ἐν τῷ μηρῷ φέρων κατώρυξε κἄτα ἐξέτεμε τῆς ὠδίνος ἐνστάσης.

6. Ὅμοια δὲ τούτοις καὶ περὶ τῆς Ἥρας ἄδουσιν, ἄνευ τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα ὁμιλίας ὑπηνέμιον αὐτὴν παῖδα γεννῆσαι τὸν Ἥφαιστον, οὐ μᾶλα εὐτυχῇ τοῦτον, ἀλλὰ βάναισον καὶ χαλκέα καὶ πυρίτην ἐν καπνῷ τὸ πᾶν βιοῦντα καὶ σπινθήρων ἀνάπλεων οἷα δὴ καμινεὺτην καὶ οὐδὲ ἄρτιον τῷ πόδε· χωλευθῆναι γὰρ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πτώματος, ὅπότε ἐρρίφη ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐξ οὐρανοῦ, καὶ εἰ γε μὴ οἱ Ἀθήνιοι καλῶς ποιοῦντες ἔτι φερόμενον αὐτὸν ὑπεδέξαντο, κἂν ἐτεθνήκει ἂν ἡμῖν ὁ Ἥφαιστος ὅσπερ ὁ Ἀστύναξ ἀπὸ τοῦ πύργου καταπεσών. Καίτοι τὰ μὲν Ἥφαιστου μέτρια· τὸν δὲ Προμηθεά τίς οὐκ οἶδεν οἷα ἔπαθε, διότι καθ' ὑπερβολὴν φιλόανθρωπος ἦν; καὶ γὰρ αὐ καὶ τοῦτον ἐς τὴν Σκυθίαν ἀγαγὼν ὁ Ζεὺς ἀνεσταύρωσεν ἐπὶ τοῦ Καυκάσου καὶ τὸν ἀετὸν αὐτῷ παρακαταστήσας τὸ ἥπαρ δσημέραι κολάφοντα.

rant, non quam invenustus amator fuerit, nec Hyacinthi caedem, neque ut Daphne aspernata sit illum; sed quod et iudicio damnatus ob Cyclopas interfectos et testarum suffragio de caelo in terram sit eiectus, humana conditione atque sorte usus: illo igitur tempore etiam servili ministerio, in Thessalia apud Admetum, et apud Laomedontem in Phrygia, functus est; apud hunc quidem non ipse solus, sed cum Neptuno, lateribus ducendisambo et muro struendo operam locantes ob inopiam, ne integram quidem a Phryge mercedem tulerunt, sed debuit hic de ea illis, aiunt, amplius triginta drachmas Troicas.

5. Numquid enim non talia magnifice narrant de diis poetae, et multum hisce diviniore, de Vulcano, et Prometheo, et Saturno et Rheae, totaque pæne Jovis familia? et hæc faciunt invocatis in principio versuum Musis cantus adjutricibus, quarum afflatu deo, ut consentaneum est, pleni canunt, ut Saturnus exsecto statim Cælo patre in illo imperaverit, suosque natos devoravit, ut Argivus Thyestes; ut deinde Jnpiter, furto subjicientis lapidem Rheæ, in Creta expositus et a capra nutritus sit, quemadmodum Telephus a cerva et a cane Persa Cyrus superior; ut deinde expulso patre et in carcerem coniecto, imperium ipse tenuerit; ut uxores duxerit ille quidem complures alias, ultimam vero Junonein germanam suam, ex Persarum hoc quidem Assyriorumque legibus: amator vero maximus quum esset et effusus solutusque in venerem, facile cælum liberis ut compleverit; quorum alios ex suæ dignitatis matribus, alios vero etiam uothos ex mortali ac terrestri genere creaverit, quum nunc aurum generosus ille, nunc taurus, aut olor, aut aquila fieret, denique ipso Proteo mutabilior; solam autem ex suo ipse capite Minervam ut genuerit, intra ipsum plane cerebrum conceptam: Bacchum enim, semiformem, aiunt, ex matre cummaxime flagrante ereptum, in suo ipse femore ocus defodit, ac deinde instante partus dolore exsecuit.

6. Similia vero hisce etiam de Junone canunt, sine viri consuetudine eam peperisse filium Vulcanum, quasi aura conceptum, non nimis illum beatum, sed sordidum opificem, fabrum ararium, igne adustum, in fumo viventem semper, favilla oppletum, ut qui camino astet tota vita; et ne recte quidem pedibus valentem: claudum nempe redditum ex casu, quum de caelo projectus a Jove esset; et nisi (bonum factum!) Lemnii, quum ita præceps ferretur, illum excepis-pissent, perierat adeo nobis Vulcanus, ut ille præcipitatus de turri Astyanax. Quamquam Vulcani ista tolerabilia: Prometheo vero quis ignorat quæ acciderint ea causa, quod supra modum homines amaret? abductum enim hunc in Scythiam Jupiter Caucasio monti tanquam cruci affixit, aquila etiam apposita, quæ jecur viri quotidie rostro tunderet.

7. Οὗτος μὲν οὖν ἐξετέλεσε τὴν καταδίκην. Ἡ Ῥέα δὲ — χρὴ γὰρ ἴσως καὶ ταῦτα εἰπεῖν — πῶς οὐκ ἀσχημονεῖ καὶ δεινὰ ποιεῖ, γραῦς μὲν ἦδη καὶ ἑωρὸς οὔσα καὶ τοσούτων μήτηρ θεῶν, παιδοεραστοῦσα ὃ ἔτι καὶ ζηλοτυποῦσα καὶ τὸν Ἄττιν ἐπὶ τῶν λεόντων περιφέρουσα, καὶ ταῦτα χρῆσιμον μηκέτι εἶναι δυνάμενον; ὥστε πῶς ἂν ἔτι μέμφοιτό τις ἢ τῇ Ἀφροδίτῃ, ὅτι μοιχεύεται, ἢ τῇ Σελήνῃ πρὸς τὸν Ἐνδυμίωνα καττύσση πολλάκις ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ;

8. Φέρε δὲ ἦδη τούτων ἀρίμενοι τῶν λόγων ἐς αὐτὸν ἀνέλθωμεν τὸν οὐρανὸν ποιητικῶς ἀναπατάμενοι κατὰ τὴν αὐτὴν Ὀμήρῳ καὶ Ἡσιόδῳ δδὸν καὶ θεαυόμεθα ὅπως ἕκαστον διακεχόσμηται τῶν ἄνω καὶ ὅτι μὲν χαλκοῦς ἐστὶ τὰ ἔξω, καὶ πρὸ ἡμῶν τοῦ Ὀμήρου λέγοντος ἤκουσαμεν· ὑπερβάντι δὲ καὶ ἀναχύσαντι μικρὸν ἐς τὸ ἄνω καὶ ἀτεχνῶς ἐπὶ τοῦ νώτου γενομένη φῶς τε λαμπρότερον φαίνεται καὶ ἥλιος καθαρώτερος καὶ ἄστρα διαυγέστερα καὶ τὸ πᾶν ἡμέρα καὶ χροσοῦν τὸ δάπεδον· εἰσόντων δὲ πρῶτα μὲν οἰκοῦσιν αἱ Ἑραὶ πυλωροῦσι γάρ· ἔπειτα δ' ἡ Ἴρις καὶ ὁ Ἑρμῆς ὄντες ὑπέρταται καὶ ἀγγελιαφόροι τοῦ Διὸς· ἐξῆς δὲ τοῦ Ἡραίστου τὸ χαλκεῖον ἀνάμεστον ἀπάσης τέχνης, μετὰ δὲ αἱ τῶν θεῶν οἰκίαι καὶ τοῦ Διὸς τὰ βασίλεια, ταῦτα πάντα περικαλλῇ τοῦ Ἡραίστου κατασκευάσαντος.

9. «Οἱ δὲ θεοὶ παρ' Ζηνὶ καθήμενοι» — πρέπει γὰρ, οἶμαι, ἄνω ὄντα μεγαληγορεῖν — ἀποσκοποῦσιν ἐς τὴν γῆν καὶ πάντῃ περιδiléπουσιν ἐπικυπτοντες, εἴ ποθεν ὄλγονται πῦρ ἀναπτόμενον ἢ ἀναφερομένην «κνίσαν» ἑλισσομένην περὶ καπνῷ. «Κὰν μὲν θύη τις, εὐωχῶνται πάντες ἐπιτεχνήότες τῷ καπνῷ καὶ τὸ αἷμα πίνοντες τοῖς βομφοῖς προσχεόμενον ὥσπερ αἱ μυῖαι· ἦν δὲ οἰκοῦσιν ὡσί, νέκταρ καὶ ἀμβροσία τὸ δεῖπνον. Πάλαι μὲν οὖν καὶ ἄνθρωποι συνεισιτύνοντο καὶ συνέπιπνον αὐτοῖς, ὁ Ἴξιον καὶ ὁ Τάνταλος· ἐπεὶ δὲ ἦσαν ὑβρισταὶ καὶ λάλοι, ἐκείνοι μὲν ἔτι καὶ νῦν κολάζονται, ἄβρατος δὲ τῷ θνητῷ γένει καὶ ἀπόρητος ὁ οὐρανός.

10. Τοιοῦτος ὁ βίος τῶν θεῶν. Τοιγαροῦν καὶ οἱ ἄνθρωποι συνωδὰ τούτοις καὶ ἀκολουθοῦν περὶ τὰς θρησκείας ἐπιτηδεύουσι· καὶ πρῶτον μὲν ὕλας ἀπατέμοντο καὶ ὄρη ἀνέβησαν καὶ ὄρνεα καθιέρωσαν καὶ φυτὰ ἐπερήμεσαν ἐκάστῳ θεῷ· μετὰ δὲ νειμάμενοι κατὰ ἔθνη αἰεδοῦσι καὶ πολιτάς αὐτῶν ἀποραίνουσιν, ὁ μὲν Δελφὶς τὸν Ἀπόλλω καὶ ὁ Δῆλιος, ὁ δ' Ἀθηναῖος τὴν Ἀθηνᾶν — μαρτυρεῖται γοῦν τὴν οἰκειότητα τῷ ὀνόματι — καὶ τὴν Ἑρᾶν ὁ Ἀργεῖος καὶ ὁ Μυθόνομος τὴν Ῥέαν — καὶ τὴν Ἀφροδίτην ὁ Πάριος, οἱ δ' αὖ Κρήτες οὐ γενέσθαι παρ' αὐτοῖς οὐδὲ τραφῆναι μόνον τὸν Δία λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τάφον αὐτοῦ δεικνύουσι· καὶ ἡμεῖς ἄρα τοσοῦτον ἡπατήμεθα χρόνον οἰόμενοι τὸν Δία βροντᾶν τε καὶ βεῖν καὶ τὰλλα πάντα ἐπιτελεῖν, ὁ δὲ ἐλελήθει πάλαι τεθνεὺς παρὰ Κρησὶ τεθαμμένος.

11. Ἐπειτα δὲ ναοὺς ἐγείραντες, ἐν αὐτοῖς μὴ δοιοκαὶ μηδὲ ἀνέστιοι ὄθην ὥσιν, εἰκόνας αὐτοῖς ἀπεικάζ-

7. Hic igitur poenas persolvit. Rheam vero (fortasse enim ista quoque dicenda sunt) quis neget indecore se gerere et indigna facere, quae, anus licet et effeta et tot deorum mater, puerorum adhuc amoribus ac zelotypia ardeat, atque Attin suum juncta leonibus rheda tollat, eumque talem qui jam nec utilis illi esse possit? Quae quum ita sint, quis jam Veneri succenseat ob adulteria, aut Lunae de media saepe via ad suum descendenti Endymionem?

8. Age vero jam his relictis sermonibus in ipsum ascendamus caelum, poetarum licentia eadem qua Homerus Hesiodusque via evecti, videamusque quomodo coelestium unumquodque ornatum instructumque sit. Atque aeneum quidem esse caelum exterius, jam ante nos Homerum narrantem audivimus: si quis autem transgressus paulum etiam interiora sublato capite introspexerit, atque adeo in dorsum et terga convexa evaserit, illi vero et lux candidior fulget, et sol purior, et illustriora sidera, ac dies ubique et solum aureum. Ad primum ingressum Horae habitant, janitrices nempe; tum Iris et Mercurius, ministri siquidem Jovis ac nuntii: deinde aeraria Vulcani officina omni artis instrumento plena; tum deorum domus, et ipsa Jovis regia: haec omnia pulcherrima undique a Vulcano fabricata.

9. «Consedere dei» (deceat enim puto superna illa ingressum magnifice etiam loqui) circa Jovem et in terram despicunt, ubique oculos cernui circumferentes, si qua videant ignem accensum, aut surgentia «nidore volumina fumi». Et si quis sacrificat, epulantur omnes inhiantes fumo, et sanguinem altaribus affusum, muscarum instar, haurientes; domi vero si cenant, nectar et ambrosia illorum sunt epulae. Olim quidem homines etiam ad convivium et comessationem illorum adhibebantur, Ixion puta et Tantalus: quum vero tentatores earum essent et loquaces, ipsi quidem poenas ad hunc diem luunt, ceterum inaccessum est ab illo tempore mortalium generi caelum atque interdictum.

10. Talis deorum vita est. Homines igitur consonantia his et consequentia circa religiones instituerunt. Primum nemora sacrarunt, et montes dedicarunt, et sacras esse jusserunt aves, et suas unicuique plantas deo assignarunt; deinde in gentes descriptos colunt, suosque cives declarant; Delphus quidem Deliusque Apollinem; Minervam vero Atheniensis (testatur enim ipso suo nomine Graeco illam conjunctionem); Junonem porro Argivus, et Mygdonius Rheam, et Venerem Paphius: rursus Cretenses non natum modo apud se, neque nutritum modo Jovem praedicant, sed sepulcrum quoque illius ostendunt. Nos igitur longo adeo tempore falsi sumus, qui putaverimus Jovem tonare et pluere et reliqua omnia perficere: at fugit nos, olim eum esse mortuum, qui apud Cretenses sepultus sit.

11. Deinde templis excitatis, ne sine domo videlicet et sine foco sibi sint dii, signa illis assimilant, aut Praxitele

ζουσι παρακαλέσαντες ἢ Πραξιτέλην ἢ Πολύκλειτον ἢ Φειδίαν, οἱ δ' οὐκ οἶδ' ὅπου ἰδόντες ἀναπλάττουσι γε-
νειήτην μὲν τὸν Δία, παῖδα δ' ἐς αἰὲ τὸν Ἀπόλλωνα
καὶ τὸν Ἑρμῆν ὑπηγῆτην καὶ τὸν Ποσειδῶνα κυανο-
χαίτην καὶ γλαυκῶπιν τὴν Ἀθηνᾶν. Ὅμως δ' οὖν οἱ
παριόντες ἐς τὸν νεῶν οὔτε τὸν ἐξ Ἰνδῶν ἐλέφαντα ἔτι
ὄνται ὄρᾱν οὔτε τὸ ἐκ τῆς Θράκης μεταλλευθὲν χρυ-
σίον, ἀλλ' αὐτὸν τὸν Κρόνου καὶ Ῥέας ἐς τὴν γῆν ὑπὸ
Φειδίου μετωκισμένον καὶ τὴν Πισαίων ἐρημίαν ἐπι-
σκοπεῖν κεχελευσμένον, ἀγαπῶντα εἰ διὰ πάντε δλων
ἐτῶν θύσει τις αὐτῷ πάρεργον Ὀλυμπίων.

12. Θέμενοι δὲ βωμοὺς καὶ προρρήσεις καὶ περι-
ραντήρια προσάγουσι τὰς θυσίας, βοῦν μὲν ἀροτῆρα δ
γεωργὸς, ἄρνα δὲ δ ποιμῆν καὶ αἶγα δ αἰπόλος, ὁ δὲ
τις λιθωντῶν ἢ πόπανον, ὁ δὲ πέννης ἱάσατο τὸν θεὸν
φιλήσας μόνον τὴν αὐτοῦ δεξιάν. Ἄλλ' οἱ γε θύοντες
— ἐπ' ἐκείνους γὰρ ἐπάνειμι — στεφανώσαντες τὸ ζῶον
καὶ πολὺ γε πρότερον ἐξετάσαντες εἰ ἐντελὲς εἴη, ἵνα
μὴδὲ τῶν ἀγρῆσιων τι κατασφάττωσι, προσάγουσι τῷ
βωμῷ καὶ φονεύουσιν ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ θεοῦ γοερὸν τι
μυκώμενον καὶ ὡς τὸ εἶκος εὐφημοῦν καὶ ἡμίφωνον ἤδη
τῇ θυσίᾳ ἐπαυλοῦν. Τίς οὐκ ἂν εἰκάσειεν ἥδεσθαι
ταῦτα δρῶντας τοὺς θεούς;

13. Καὶ τὸ μὲν πρόγραμμα φησι μὴ παρίεμαι ἐς τὸ
εἶσω τῶν περιραντηρίων ὅστις μὴ καθαρὸς ἐστὶ τὰς χεῖ-
ρας· ὁ δὲ ἱερεὺς αὐτὸς ἐστήκειν ἡμαχμένος καὶ ὥσπερ ὁ
Κύκλωψ ἐκείνος ἀνατέμνων καὶ τὰ ἔγκατα ἐξαιρῶν καὶ
καρδιουκῶν καὶ τὴ αἶμα τῷ βωμῷ περιχέων καὶ τί γὰρ
οὐκ εὐσεβὲς ἐπιτελῶν; ἐπὶ πᾶσι δὲ πῦρ ἀνακαύσας ἐπέ-
θηκε φέρων αὐτῇ δορᾷ τὴν αἶγα καὶ αὐτοῖς ἐρίους τὸ
πρόβατον· ἡ δὲ κνῖσα θεοπέσιος καὶ ἱεροπρεπῆς χωρεῖ
ἄνω καὶ ἐς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἡμέρα διασκιδνάται. Ὅ
μὲν γε Σκύθης πᾶσας τὰς θυσίας ἀφείλε καὶ ἡγησάμενος
ταπεινὰς αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους τῇ Ἀρτέμιδι παρί-
στησι καὶ οὕτω ποιῶν ἀρέσκει τὴν θεόν.

14. Ταῦτα μὲν δὴ ἴσως μέτρια καὶ τὰ ὑπ' Ἀσσυρίων
γινόμενα καὶ ὑπὸ Φρυγῶν καὶ Λυδῶν, ἣν δ' ἐς τὴν
Αἴγυπτον ἔλθης, τότε δὴ τότε ὅψει πολλὰ τὰ σεμνὰ καὶ
ὡς ἀληθῶς ἄξια τοῦ οὐρανοῦ, κριοπρόσωπον μὲν τὸν
Δία, κυνοπρόσωπον δὲ τὸν βέλτιστον Ἑρμῆν καὶ τὸν
Πᾶνα ὅλον τράγον καὶ ἱβὶν τινα καὶ χροκόδειλον ἕτερον
καὶ πύθηχον.

Εἰ δ' ἐθέλεις καὶ ταῦτα δαήμεναι, ὅρρ' εὐ εἰδῆς,

ἀκούσῃ πολλῶν σοφιστῶν καὶ γραμματέων καὶ προφη-
τῶν ἐξηρημένων διηγουμένων — πρότερον δὲ φησιν ὁ
λόγος, « θύρας δ' ἐπιθεσθε βέβηλοι » — ὡς ἄρα ὑπὸ
τῶν πολεμίων καὶ τῶν γιγάντων τὴν ἐπανάστασιν οἱ
θεοὶ φοβηθέντες ἦχον ἐς τὴν Αἴγυπτον ὡς δὴ ἐνταῦθα
λησόμενοι τοὺς πολεμίους· εἴθ' ὁ μὲν αὐτῶν ὑπέδου τρά-
γον, ὁ δὲ κριὸν ὑπὸ τοῦ δέους, ὁ δὲ θηρίον ἢ ὄρνεον, διὸ
δὴ εἰσέτι καὶ νῦν φυλάττεσθαι τὰς τότε μορφάς τοῖς
θεοῖς· ταῦτα γὰρ ἀμέλει ἐν τοῖς ἀδούτοις ἀπόκειται γρ-
φέντα πλεῖον ἢ πρὸ ἐτῶν μυρίων.

advocato aut Polycleto, aut Phidia : atque hi nescio ubi
viderint deos; fingunt certe barbarum Jovem, perpetuo
adulescentem Apollinem, Mercurium primæ lanuginis juve-
nem, cæruleo capillo Neptunum, et glaucis Minervam oculis.
Tamen qui intrant ædem, non jam Indicum sibi ebur viden-
tur videre, aut quæsitum ex Thraciæ metallis aurum; sed
ipsum Saturni ac Rheæ filium, in terram tractum collo-
catumque a Phidia, et Pisæorum desertis præsidere jussum,
ac satis habere si ipsis quinque interjectis annis per Olym-
piorum occasionem obiter aliquis ei sacrificet.

12. Positis vero altaribus et edictis et vasis lustralibus,
hostias admovent, aratorem bovem agricola, opilio ovem,
capram caprarius, alius quidam thus aut libum; pauper au-
tem placavit deum adorata solum dextra. Ipsi vero sacri-
ficantes (ad hos enim redeo) vittatum animal, quod quidem
diu ante probarunt si sit integrum, ne quod impurum aut
parum idoneum mactent, admovent altari, et in oculis dei
mactant lugubre quiddam sonans, quæ bona illius verba
interpretari licet, et tibiæ instar dimidiata jam voce sa-
crificio accinens. Quis non putet delectari, hæc quum vi-
dent, deos?

13. Et edicti quidem tabula denunciat, ne ingredi audeat
intra vasa lustralia, si quis manus puras non habeat : ce-
terum sacerdos ipse stat cruentatus, et ut Cyclops ille secans
et exta eximens et cor protrahens, et sanguinem affundens
altari, et nihil non pium perficiens : denique vero igni ac-
censo imponit ipsa cum pelle capram, et ovem cum sua
sibi lana : tum nidor ille sanctus ac deo dignus alta petit
et in ipsum cælum paullatim diffunditur. At Scythia reli-
ctis hostiis omnibus, quas humiles putat, ipsos homines
ad aram Dianæ sistit, eoque facto deam placat.

14. At ista forte mediocria, non minus his quæ apud Assy-
rios fiunt et Phrygas Lydosque : in Ægyptum vero si ve-
neris, tum sane, tum videbis magnifica multa et vere digna
cælo : arietina facie Jovem, canina præclarum illum Mercu-
rium, et Pana caprum usquequaque : et aliquem eorum ibin
videbis, crocodilum alium, et simiam.

Hæc si nosse velis, ut sint tibi cognita plane,

audies sophistas multos et scribas, et raso capite prophetas,
qui tibi enarrant, edicto prius, « Aures colibete profani ! »
qui tibi enarrant, inquam, ut ab hostibus et gigantibus se-
ditionem metuentes dii in Ægyptum venerint, ubi latere se
sperarent ab hostibus; deinde unus illorum caprum subierit,
arietem præ metu alius, bestiam quancumque alius, aut
avem : hancque ob causam illas formas hodie quoque servari
diis. Hæc nimirum in penetralibus templorum reposita
servantur, scripta ante decies mille amplius annos.

15. Αἱ δὲ θυσίαι καὶ παρ' ἐκείνοις αἱ αὐταί, πλὴν ὅτι πενθοῦσι τὸ ἱερεῖον καὶ κόπτονται περιστάντες ἤδη πεφρονεῦμένον, οἱ δὲ καὶ θάπτουσι μόνον ἀποσφάζαντες. Ὁ μὲν γὰρ Ἄπις, δὲ μέγιστος αὐτοῖς θεὸς, ἐὰν ἀποθάνῃ, τίς οὕτω περὶ πολλοῦ ποιεῖται τὴν κόμην ὅστις οὐκ ἀπεξῆρθε καὶ ὑψηλὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸ πένθος ἐπεδείκτο, καὶ τὸν Νίσου ἐγγὺς πλόκαμον τὸν πορφυροῦν; Ἔστι δὲ ὁ Ἄπις ἐξ ἀγέλης θεὸς ἐπὶ τῷ προτέρῳ χειροτονούμενος, ὥς πολλὸν καλλίων καὶ σεμνότερος τῶν ἰδιωτῶν βοῶν. Ταῦτα οὕτω γιγνώμενα καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν πιστευόμενα δεῖσθαι μοι δοκεῖ τοῦ μὲν ἐπιτιμῆσαντος ὑδενός, Ἡρακλείτου δὲ τινος ἢ Δημοκρίτου, τοῦ μὲν γελᾶσμενοῦ τὴν ἀγνοίαν αὐτῶν, τοῦ δὲ τὴν ἀνοίαν ὀδυρουμένου.

XIV.

BION ΠΡΑΣΙΣ.

1. ΖΕΥΣ. Σὺ μὲν διατίθει τὰ βάρβα καὶ παρασκευάζε τὸν τόπον τοῖς ἀξιουμένοις, σὺ δὲ στήσον ἐξῆς παραγῶν τούς βίους, ἀλλὰ κοσμήσας πρότερον, ὥς εὐπρόσωποι φανοῦνται καὶ ὅτι πλείστους ἐπάξονται· σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῆ, κήρυττε καὶ ξυγκάλει ἀγαθὴ τύχη τοὺς ὠνητάς ἤδη παρῆναι πρὸς τὸ πωλητήριον. Ἀποκτρύζομεν δὲ βίους φιλοσόφους παντὸς εἶδους καὶ προαιρέσεων ποικίλων. Εἰ δὲ τις οὐκ ἔχοι τὸ παραυτίκα τὰργύριον καταβαλέσθαι, ἐς νέωτα ἐκτίσει καταστάσας ἐγγυητήν.

ΕΡΜ. Πολλοὶ συνίσιν· ὥστε χρὴ μὴ διατρίβειν μηδὲ κατέχειν αὐτούς.

ΖΕΥΣ. Πωλώμεν οὖν.

2. ΕΡΜ. Τίνα θέλεις πρῶτον παραγάγωμεν;

ΖΕΥΣ. Τουτοῖ τὸν κομήτην, τὸν Ἰωνικόν, ἐπεὶ καὶ σεμνός τις εἶναι φαίνεται.

ΕΡΜ. Οὗτος ὁ Πυθαγορικὸς κατάδητι καὶ παρέχεσθαι τὸν ἀναθεωρεῖν τοῖς συνειλεγμένοις.

ΖΕΥΣ. Κήρυττε δὴ.

ΕΡΜ. Τὸν ἀρίστον βίον πωλῶ, τὸν σεμνότατον, τίς ὠνήσεται; τίς ὑπὲρ ἀνθρώπων εἶναι βούλεται; τίς εἰδέναι τὴν τοῦ παντὸς ἀρμονίαν καὶ ἀναβιβῶναι πάλιν;

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ. Τὸ μὲν εἶδος οὐκ ἀγεννὴς. Τί δὲ μάλιστα οἶδεν;

ΕΡΜ. Ἀριθμητικὴν, ἀστρονομίαν, τερατεῖαν, γεωμετρίαν, μουσικὴν, γοητεῖαν. Μάντιν ἄκρον βλέπεις.

ΑΓΟ. Ἐξεστὶν αὐτὸν ἀνακρίνειν;

ΕΡΜ. Ἀνάκρινε ἀγαθὴ τύχη.

3. ΑΓΟ. Ποδαπὸς εἶ σύ;

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ. Σάμιος.

ΑΓΟ. Ποῦ δὲ ἐπαιδεύθης;

ΠΥΘ. Ἐν Αἰγύπτῳ παρὰ τοῖς ἐκεῖ σοφοῖσι.

ΑΓΟ. Φέρε δὲ, ἦν πρῶτα σε, τί με διδάξεις;

ΠΥΘ. Διδάξομαι μὲν οὐδὲν, ἀναμνήσω δέ.

ΑΓΟ. Πῶς ἀναμνήσεις;

15. Ceterum sacrificia etiam apud illos eadem, nisi quod lugent hostiam et plangunt circumstantes modo mactatam; alii vero eam sepeliunt, contenti jugulasse. Maximus quidem illorum deus Apis si moritur, quis tanti facit comam, quin tondeat, et altum in capite luctum prae se ferat, si vel purpureum Nisi cirrum habeat? Est porro Apis de grege deus, priori illi suffectus, honestior longe ceteris de plebe bobus et augustior. Haec quae ita fiunt et a vulgo creduntur, reprehensore opus habere mihi non videntur, sed vel Heraclito quodam vel Democrito, quorum alter ignorantiam illorum rideat, amentiam alter deploret.

XIV.

VITARUM AUCTIO.

1. JUP. Tu scamna dispone, et locum para advenientibus: tu colloca productas ordine vitas; sed exorna ante, ut speciosae videantur et emtores quam plurimos alliciant. Tu vero, Mercuri, praconium fac, et jube, quod bene veritat! emtores jam adesce ad forum. Praconio autem vendemus vitas philosophas omnis generis et sectarum diversarum. Si quis vero praesentem pecuniam numerare non possit, fidejussore dato, proximo anno solvet.

MERC. Multi conveniunt: roinde nihil cunctandum est, neque illos retinendum.

JUP. Vendamus ergo.

2. MERC. Quem vis primum producamus?

JUP. Comatum huncce, Ionicum; etenim honestus esse videtur.

MERC. Heus tu, Pythagorice, descende et perspicendum te praebere congregatis.

JUP. Jam fac praconium.

MERC. Optimam vitam vendo, honestissimam: quis emet? quis supra hominis conditionem extolli vult? quis nosse concordiam universi, et reviviscere?

EMTOR. Specie videtur haud illiberali. Quid vero maxime novit?

MERC. Arithmeticam, astronomiam, praestigias, geometriam, musicam, imposturam. Vatem vides summum.

EMT. Licetne interrogare hominem?

MERC. Interroga, quod bene eveniat!

3. EMT. Cujas es?

PYTHAGORAS. Samius.

EMT. Ubi institutus es?

PYTH. In Aegypto apud sapientes qui ibi sunt.

EMT. Age, si te emero, quid me docebis?

PYTH. Docebo te nihil, sed in memoriam tibi revocabo.

EMT. Quomodo revocabis?

ΠΥΘ. Καθάρην πρότερον τὴν ψυχὴν ἐργασάμενος καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ ῥύπον ἐκκλύσας.

ΑΓΟ. Καὶ δὴ νόμισον ᾗδῃ κεκαθάρθαι με, τίς δ' τρόπος τῆς ἀναμνήσεως;

ΠΥΘ. Τὸ μὲν πρῶτον ἡσυγίῃ μακρῇ καὶ ἀφωνίῃ καὶ πέντε θύων ἐτέων λαλέειν μὴδέν.

ΑΓΟ. Ὡρα σοι, ὦ βέλτιστε, τὸν Κροίσου παῖδα παιδεύειν· ἐγὼ γὰρ ἄλλος, οὐκ ἀνδριάς εἶναι βούλομαι. Τί δὲ μετὰ τὴν σιωπὴν θύωας καὶ τὴν πενταετίαν;

ΠΥΘ. Μουσουργίῃ καὶ γεωμετρίῃ ἐνασκήσεις.

ΑΓΟ. Χάριεν λέγεις, εἰ πρῶτόν με κιθαρῳδὸν γε-
νομένου κατὰ εἶναι σοφὸν χρή.

4. **ΠΥΘ.** Εἴτ' ἐπὶ τούτοις ἀριθμείν.

ΑΓΟ. Οἶδα καὶ νῦν ἀριθμεῖν.

ΠΥΘ. Πῶς ἀριθμείεις;

ΑΓΟ. Ἐν, δύο, τρία, τέτταρα.

ΠΥΘ. Ὅρθως; ἀ σὺ δοκέεις τέσσαρα, ταῦτα δέκα ἐστὶ καὶ τρίγωνον ἐντελές καὶ ἡμέτερον ὄρκιον.

ΑΓΟ. Οὐ μὰ τὸν μέγιστον τοῖνον ὄρκον τὰ τέτταρα, οὔποτε θειοτέρους λόγους ἤκουσα οὐδὲ μᾶλλον ἱεροῦς.

ΠΥΘ. Μετὰ δὲ, ὦ ξεῖνε, εἴσαι γῆς τε πέρι καὶ ἡέρος καὶ ὕδατος καὶ πυρὸς ἥτις αὐτέοισι ἡ φορὴ καὶ δκοῖα ἐόντα μορφήν ὅπως κινεῖνται.

ΑΓΟ. Μορφήν γὰρ ἔχει τὸ πῦρ ἢ ἀήρ ἢ ὕδωρ;

ΠΥΘ. Καὶ μᾶλα ἐμφανέα· οὐ γὰρ οἶά τε ἀμορφίῃ καὶ ἀσχημοσύνῃ κινεῖσθαι. Καὶ ἐπὶ τούτοις δὲ γνώ-
σαι τὸν θεὸν ἀριθμὸν ἐόντα καὶ νόον καὶ ἀρμονίην.

ΑΓΟ. Θαυμάσια λέγεις.

5. **ΠΥΘ.** Πρὸς δὲ τοῖσδεσι τοῖσιν εἰρημένοις καὶ σεωυτὸν ἓνα δοκούντα καὶ ἄλλον ὁρεόμενον ἄλλον ἐόντα εἴσαι.

ΑΓΟ. Τί φής; ἄλλος εἰμὶ καὶ οὐχ οὗτος ὅσπερ νῦν πρὸς σὲ διαλέγομαι;

ΠΥΘ. Νῦν μὲν οὗτος, πάλαι δὲ ἐν ἄλλῳ σῶματι καὶ ἐν ἄλλῳ οὐνόματι ἐφαντάζεο· χρόνῳ δὲ αὖτις ἐς ἄλλον μεταβήσῃ.

ΑΓΟ. Τοῦτο φής, ἀθάνατον ἔσεσθαι με ἀλλαττό-
μενον ἐς μορφὰς πλείονας; Ἀλλὰ τὰδε μὲν ἱκανῶς.

6. **Τὰ δ' ἀμυδρὰ δαίταν ὁποῖος εἶ;**

ΠΥΘ. Ψυχτικὸν μὲν οὐδὲ ἐν σιτέομαι, τὰ δ' ἄλλα πλὴν κυάμων.

ΑΓΟ. Τίνος εἵνεκα; ἢ μυσαττῇ τοὺς κυάμους;

ΠΥΘ. Οὐκ, ἀλλὰ ἱροὶ εἰσι καὶ θουμαστή αὐτέων ἡ φύσις· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ πᾶν γονή εἰσι, καὶ ἦν ἀπο-
δύσης κυάμων εἶτι χλωρὸν ἐόντα, ὅφεια τοῖσι ἀνδρητοῖσι
μορτοῖσι ἐμπερέα τὴν φύσιν· ἐψηθέντα δὲ ἦν ἀφῆς ἐς
τὴν σεληναῖν νυξὶ μεμετρημένησι, αἶμα ποιήσεις.
Τὸ δὲ μεῖζον, Ἀθηναῖοι νόμος κυάμοισι τὰς ἀρχὰς
αἰρέσθαι.

ΑΓΟ. Καλῶς πάντα ἔφης καὶ ἱεροπρεπῶς. Ἄλλ' ἀπόδου, καὶ γυμνὸν γὰρ σε ἰδεῖν βούλομαι. Ὡ Ἡρά-
κλεις, χρυσοῦς αὐτῷ δ' μηρός ἐστι. Θεός, οὐ βροτός
τις εἶναι φαίνεται· ὥστε ὀνήσομαι πάντως αὐτόν.
Πόσου τοῦτον ἀποκηρύττεις;

PYTH. Purgando prius animam, et sordes in ea collectas eluendo.

EMT. Pone nimirum me jam purgatum esse: quis modus reponendi in memoriam?

PYTH. Primum quidem longa quies, et silentium, et quinque integris annis nihil quicquam loqui.

EMT. Quin tu, bone vir, Cræsi filium instituas: ego enim loquax esse volo, non statua. Sed tamen, quid post silentium, et post quinquennium istud fiet?

PYTH. In musicis exercebere et geometricis.

EMT. Lepide narras, si prius fieri citharædum oportet, tum deinde sapientem.

4. **PYTH.** Post hæc deinde numerare.

EMT. Novi jam nunc numerare.

PYTH. Quomodo igitur numeras?

EMT. Unum, duo, tria, quattuor.

PYTH. Viden? quæ tu putas quattuor, ea decem sunt, et trigonum perfectum et nostrum jusjurandum.

EMT. Ita me quaternio, maximum illud jusjurandum, ut non unquam diviniore nec sacros magis sermones audivi.

PYTH. Post ea vero, hospes, scies de terra et aere et aqua et igne, quis motus illorum naturalis sit, qua sint forma, et quomodo moveantur?

EMT. Formam igitur habet ignis, aut aer, aut aqua?

PYTH. Et maxime quidem manifestam: alioquin qui possent habituque nullo et forma cassa moveri? Ad hæc intelliges deum numerum esse, mentem et harmoniam.

EMT. Mira prædicas.

5. **PYTH.** Præter ea quæ dicta sunt, etiam ipsum te, qui unus videris, alium oculis cerni, alium autem esse cognosces.

EMT. Quid ais? alium me esse, non illum ipsum qui nunc tecum loquor?

PYTH. Jam quidem hic es, olim vero in alio corpore et sub nomine alio apparebas: cum tempore vero rursus in alium transibis.

EMT. Hoc dicis, immortalem me futurum, mutandum in formas plures? Sed de his satis.

6. **Quod ad victum, qualis es?**

PYTH. Animale edo prorsus nihil: sed reliqua exceptis fabis.

EMT. Cur hoc? an aversaris fabas?

PYTH. Non aversor: sed sacræ sunt, et mira earum natura. Primum quantæ sunt, genitura sunt; et si cute nudes fabam adhucdum viridem, videbis eam virilibus membris figura similem; coctam vero si destitutas sub luna certo numero noctium, sanguinem efficies. Quod vero majus, lex est Atheniensibus fabarum suffragiis eligere magistratus.

EMT. Præclare omnia dixisti, et ut sacris dignum est. Sed exue te; nam et nudum te videre volo. Hercules, aureum illi femur est! Deus, non mortalis aliquis esse videtur. Itaque omnino emam eum. Quanti hunc prædicas?

ΕΡΜ. Δέκα μῶν.

ΑΓΟ. Ἐγὼ τοσούτου λαβὼν.

ΖΕΥΣ. Γράφε τοῦ ὠνησαμένου τούνομα καὶ ὄθεν ἐστίν.

ΕΡΜ. Ἰταλιώτης, ὃ Ζεῦ, δοκεῖ τις εἶναι τῶν ἀμφοῖν Κρότωνα καὶ Τάραντα καὶ τὴν ταύτην Ἑλλάδα· καί-
τοι οὐχ εἷς, ἀλλὰ τριακόσιοι σχεδὸν ἐώνηται κατὰ
κοινὸν αὐτόν.

ΖΕΥΣ. Ἀπαγέτωσαν ἄλλον παραγάγωμεν.

7. ΕΡΜ. Βούλει τὸν αὐχμῶντα ἐκείνον, τὸν Πον-
τικόν;

ΖΕΥΣ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΡΜ. Οὗτος δὲ τὴν πῆραν ἐξηρτημένος, δὲ ξωμίας,
ἐλθὲ καὶ περίβηι ἐν κύκλῳ τὸ συνέδριον. Βίον ἀνδρι-
κὸν πωλῶ, βίον ἄριστον καὶ γεννικόν, βίον ἐλευθέρων·
τίς ὠνήσεται;

ΑΓΟ. Ὁ κῆρυξ πῶς ἔφη; πωλεῖς τὸν ἐλευθέρων;

ΕΡΜ. Ἐγώ γε.

ΑΓΟ. Εἴτα οὐ δέδιας μὴ σοι δικάσῃται ἀνδραποδι-
σμοῦ ἢ καὶ προκαλέσῃται σε ἐς Ἄρειον πάγον;

ΕΡΜ. Οὐδὲν αὐτῷ μέλει τῆς πράξεως· οἶεται γὰρ
εἶναι παντάπασιν ἐλευθέρων.

ΑΓΟ. Τί δ' ἂν τις αὐτῷ χρήσαιτο ῥυπῶντι καὶ οὕτω
κακοδαίμονως διακειμένῳ; πλὴν εἰ μὴ σκαπανέα γε
καὶ ὑδροφόρον αὐτὸν ἀποδείκτεον.

ΕΡΜ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἣν θυρωρὸν αὐτὸν ἐπι-
στήσης, πολὺ πιστοτέρῳ χρήσῃ τῶν κυνῶν. Ἀμέλει
κύνων αὐτῷ καὶ τούνομα.

ΑΓΟ. Ποδαπὸς δὲ ἐστὶ καὶ τίνα τὴν ἀσκήσιν ἐπαγ-
γελλεται;

ΕΡΜ. Αὐτὸν ἐροῦ· κάλλιον γὰρ οὕτω ποιεῖν.

ΑΓΟ. Δέδια τὸ σκυθρωπὸν αὐτοῦ καὶ κατηφές, μὴ
με ὑλακτήσῃ προσελθόντα ἢ καὶ νῆ Δία δάκῃ γε. Οὐχ
ὄρεξ ὥς διῆται τὸ ξύλον καὶ συνέσπακε τὰς ὀφρῦς καὶ
ἀπειλητικὸν τι καὶ γολῶδες ὑποβλέπει;

ΕΡΜ. Μὴ δέδιθι· τιθασὸς γάρ ἐστι.

8. ΑΓΟ. Τὸ πρῶτον, ὃ βέλτιστε, ποδαπὸς εἶ;

ΔΙΟΓΕΝΗΣ. Παντοδαπός.

ΑΓΟ. Πῶς λέγεις;

ΔΙΟΓ. Τοῦ κόσμου πολίτην ὄρεξ.

ΑΓΟ. Ζηλοῖς δὲ τίνα;

ΔΙΟΓ. Τὸν Ἡρακλέα.

ΑΓΟ. Τί οὖν οὐχὶ καὶ λεοντῇ ἀμπέχῃ; τὸ μὲν γὰρ
ξύλον ἱοικας αὐτῷ.

ΔΙΟΓ. Τουτί μοι λεοντῇ, τὸ τριδώνιον. Στρα-
τεύομαι δὲ ὥσπερ ἐκεῖνος ἐπὶ τὰς ἡδονάς, οὐ κελευστός,
ἀλλ' ἐκούσιος, ἐκκαθᾶραι τὸν βίον προαιρούμενος.

ΑΓΟ. Εὖ γε τῆς προαιρέσεως. Ἀλλὰ τί μάλιστα
εἰδέναι σε φώμεν; ἢ τίνα τὴν τέχνην ἔχεις;

ΔΙΟΓ. Ἐλευθερωτῆς εἰμι τῶν ἀνθρώπων καὶ ἱατρὸς
τῶν παθόντων· τὸ δ' ὅλον ἀληθείας καὶ παρρησίας προφή-
της εἶναι βούλομαι.

9. ΑΓΟ. Ἄγε, ὃ προφήτα, ἣν δὲ πρῶμαι σε, τίνα
με τὸν τρόπον διασκήσεις;

ΛΥΣΙΑΝΟΣ. 1.

MERC. Decem minis.

EMT. Meus igitur est: tanti enim emo.

JUP. Scribe nomen emtoris et patriam.

MERC. Videtur, Jupiter, Italicus esse de his qui circa
Crotonem et Tarentum et illam Graciam habitant. Quan-
quam non unus, sed trecenti circiter emerunt communiter
possidendum.

JUP. Abducant. Nos producamus alium.

7. MERC. Visne squalidum illum, illum Ponticum?

JUP. Prorsus ita volo.

MERC. Heus tu peram suspense, exserte humerum,
veni, circumi undique hunc consessum. Virilem vitam
vendo, vitam præclaram et generosam, vitam liberalem:
ecquis emet?

EMT. Quid ais, præco? liberum tu hominem vendis?

MERC. Equidem.

EMT. Et non metuis, ne dicam tibi impingat plagii, aut
in Areopagum te in jus vocet?

MERC. Nihil sua referre putat, si vendatur: putat enim
omni modo se esse liberum.

EMT. Quis vero usus esse possit hominis squalidi et
adeo miseri? nisi forte fossorem aut aquarium facere ve-
limus.

MERC. Non hoc solum, sed si januæ etiam custodem
illum imponas, multo quam sunt canes fideliori illo ute-
ris: sane cani ei et nomen est.

EMT. Cujas est autem et cuius rei usum et exercitatio-
nem promittit?

MERC. Ipsum interroga; id enim melius factu erit.

EMT. Metuo truculentum hominis vultum atque tristem,
ne allatret me accedentem, aut hercle etiam mordeat. Nonne
vides uti clavam sustulit et supercilia contraxit, et minax
quiddam ac biliosum obtinetur?

MERC. Noli timere: cicur est.

8. EMT. Primum, bone vir, cujas es?

ΔΙΟΓΕΝΗΣ. Onnigena.

EMT. Quid ais?

ΔΙΟΓ. Mundi civem vides.

EMT. Quem vero sectaris?

ΔΙΟΓ. Herculem.

EMT. Quin igitur et leoninam sumis? nam ad clavam
quod pertinet, similis ei videris.

ΔΙΟΓ. At leonina mihi est detritum hoc palliolum. Bel-
lum autem gero, ut ille, contra voluptates, non jussu, ut
ille, sed mea sponte, qui repurgare illis vitam instituerim.

EMT. Laudo propositum. Sed quid maxime scire te dica-
mus? aut quam artem habes?

ΔΙΟΓ. Liberator sum hominum, et medicus affectio-
num: in universum autem veritatis et libertatis in loquendo
propheta esse volo.

9. EMT. Age, propheta, si te emero, qua me ratione
docebis?

ΔΙΟΓ. Πρῶτον μὲν παραλαβὼν σε καὶ ἀποδύσας τὴν τρυφὴν καὶ ἀπορίαν συγκατακλίσας τριβῶνιον περιβαλὼν, μετὰ δὲ πονεῖν καὶ κάμνειν καταναγκάσω χαμαὶ καθεύδοντα καὶ ὕδωρ πίνοντα καὶ ὧν ἔτυχε πιμπλάμενον, τὰ δὲ χρήματα, ἣν ἔχῃς, ἐμοὶ πιθόμενος ἐς τὴν θάλατταν φέρων ἐμβάλῃς, γάμου δὲ ἀμελήσεις καὶ παίδων καὶ πατρίδος, καὶ πάντα σοι λήρος ἔσται, καὶ τὴν πατρῶαν οἰκίαν ἀπολιπὼν ἡ τάφον οἰκήσεις ἡ πυργίον ἔρχημον ἡ καὶ πύθον· ἡ πῆρα δὲ σοι θέρμων ἔστω μεστή καὶ ὀπισθογράφων βιβλίων, καὶ οὕτως ἔχων εὐδαιμονέστερος εἶναι φήσεις τοῦ μεγάλου βασιλέως. Ἦν μαστιγοῖ δὲ τις ἡ στρεβλοῖ, τούτων οὐδὲν ἀνιάρῃν ἡγήσῃ.

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτο φῆς τὸ μὴ ἀλγεῖν μαστιγούμενον; οὐ γὰρ γελώνης ἡ χαράσου δέρμα περιβέβληται.

ΔΙΟΓ. Τὸ Εὐριπίδειον ἐκεῖνο ζηλώσεις μικρὸν ἐναλλάξ.

ΑΓΟ. Τὸ ποῖον;

ΔΙΟΓ. Ἡ φρήν σοι ἀλγήσει, ἡ δὲ γλῶσσα ἔσται ἀνάληγτος.

10. Ἄ δὲ μάλιστα δεῖ προσεῖναι, ταῦτ' ἐστίν· ἰταμόν γρῆ εἶναι καὶ θρασὺν καὶ λοιδορεῖσθαι πᾶσιν ἐξ ἴτης καὶ βασιλεῦσι καὶ ιδιώταις· οὕτω γὰρ ἀποβλέφονται σε καὶ ἀνδρεῖον ὑπολήφονται. Βάρβαρος δὲ ἡ φωνὴ ἔστω καὶ ἀπηγῆς τὸ φέγγμα καὶ ἀτεχνῶς ὅμοιον κυνί, καὶ πρόσωπον δὲ ἐντεταμένον καὶ βάδισμα τοιούτου προσώπου πρέπον, καὶ ὅλως θηριώδη τὰ πάντα καὶ ἄγρια. Αἰδὼς δὲ καὶ ἐπιείκεια καὶ μετρίτης ἀπέστω, καὶ τὸ ἐρυθριᾶν ἀπόξῃσιν τοῦ προσώπου παντελῶς. Δίωκε δὲ τὰ πολυανθρωπότατα τῶν γυναικῶν, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῦτοῖς μόνος καὶ ἀκοινωνήτος εἶναι θέλε μὴ φίλον, μὴ ξένον προσείμενος· κατὰ λυσιν γὰρ τὰ τοιαῦτα τῆς ἀρχῆς. Ἐν ὅψει δὲ πάντων, ἀ μὴδ' ἰδίᾳ ποιήσεις ἄν τις, θαρρῶν ποιεῖ, καὶ τῶν ἀγροδισίων αἰροῦ τὰ γελοιότερα, καὶ τέλος, ἣν σοι δοκῇ, πολύποδα ὥμῳν ἡ σπρίαν φραγῶν ἀπόθανε. Ταύτην σοι τὴν εὐδαιμονίαν προξενούμεν.

11. **ΑΓΟ.** Ἀπαγε· μιὰρὰ γὰρ καὶ οὐκ ἀνθρώπινα λέγεις.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ ῥᾶστά γε, ὦ οὗτος, καὶ πᾶσιν εὐχερῇ μετελθεῖν· οὐ γὰρ σοι δεήσει παιδείας καὶ λόγων καὶ λήρων, ἀλλ' ἐπίτομος αὕτη σοι πρὸς δόξαν ἡ δόδος· καὶ ιδιώτης γὰρ ἐὰν ᾖς, ᾗτοι σκυτοδεφός ἡ ταριχοπώλης ἡ τέκτων ἡ τραπεζίτης, οὐδὲν σε κωλύσει θαυμαστόν εἶναι, ἣν μόνον ἀναίδεια καὶ τὸ θράσος παρῇ καὶ λοιδορεῖσθαι καλῶς ἐκμάθης.

ΑΓΟ. Πρὸς ταῦτα μὲν οὐ δέομαι σου. Ναύτης δ' ἂν ἴσως ἡ κηπουρός ἐν καιρῷ γένοιτο, καὶ ταῦτα, ἣν ἐθέλῃ σε ἀποδόσθαι οὕτως τὸ μέγιστον δὴ ὀβολῶν.

ΕΡΜ. Ἐγε λαβὼν· καὶ γὰρ ἄσμενοι ἀπαλλαξόμεθα ἐνοχλοῦντος αὐτοῦ καὶ βοῶντος καὶ ἀπαντας ἀπαξάπλως ἐβρίζοντος καὶ ἀγορεύοντος κακῶς.

12. **ΖΕΥΣ.** Ἄλλον καλεῖ τὸν Κυρηναῖον, τὸν ἐν τῇ πορφυρίδι, τὸν ἐστεφανωμένον.

ΔΙΟΓ. Quum primum te accepero, et deliciis exutum cum inopia concludero, palliolo te amiciam, deinde opus facere et elaborare te cogam, humi dormientem inter haec, aquam bibentem, et obvio primum facillimoque cibo implendum : opes autem, si quas habeas, mihi obsecutus statim in mare abjicies : tum matrimonium et liberos et patriam negliges, et nugas putabis omnia : relictaque domo paterna, aut sepulcrum inhabitabis, aut desertam turriculam, aut dolium denique. Ceterum pera tibi lupinorum plena erit, et librorum in tergo etiam scriptorum. Ita constitutus beatiorem te magno rege Persarum putabis. Si vero flagris te caadat aliquis, aut torqueat, nihil horum molestum judicabis.

ΕΜΤ. Quid ais? non dolere flagris licet cæsum? non enim testudinis neque cancri testa circumdatus sum.

ΔΙΟΓ. Euripidis illud parva mutatione deflexum æmulabere.

ΕΜΤ. Quodnam?

ΔΙΟΓ. Animus tibi dolebit, sed lingua dolore vacabit.

10. Porro quæ maxime adesse tibi debent, hæc sunt : improbum oportet esse, et audacem, et conviciari ordine omnibus regibus pariter et privatis : ita enim oculos in te conjicient, fortemque te virum putabunt. Porro barbara vox erit, et absbna loquela, et plane cani similis : vultus contentus ac rigidus, et incessus qui vultum talem deceat : verbo, fera omnia et agrestia. Pudor vero et æquitas et mediocritas abesto : erubescendi facultatem a facie abrađe penitus. Loca sequere celeberrima, et in his ipsis solus et insociabilis esse postula, neque amico admissio neque hospite : in hoc enim inest regni illius tui interitus. In conspectu omnium ea fac animose, quæ neque solus aliquis temere suscipiat, et rerum venerearum elige formas vulgaribus magis ridendas. Tandem, si e re videbitur, crudo polypo aut sepiā devorata mortem oppete. Hanc tibi propinamus felicitatem.

11. **ΕΜΤ.** Apage : impura narras et ab humanitate abhorrentia.

ΔΙΟΓ. Sed heus tu, facillima et quæ nullo negotio unusquisque obeat. Neque enim opus tibi erit eruditione et literis et nugis, sed compendiaria ista tibi ad famam via. Licet enim idiota fueris, vel cerdo, aut salsamentarius, aut faber, aut argentarius, nihil prohibebit admirabilem te esse, modo impudentia audaciaque adsint, et conviciari præclare didiceris.

ΕΜΤ. Ad ista quidem te non opus habeo : verum nauta forte, aut olitor opportune fias, idque, hic si duobus summum obolis te vendere voluerit.

ΜΕΡC. Habe tibi hominem : gaudemus enim illo liberari, qui molestiam nobis facessat, et clamet, et in universum omnibus insultet atque maledicat.

12. **ΙΥΠ.** Alium voca, Cyrenæum illum, purpura illum indutum, coronatum.

ΕΡΜ. Ἄγε δὴ, πρόσχευε πᾶς· πολυτελεὲς τὸ χρῆμα καὶ πλουσιῶν δεόμενον. Βίος οὗτος ἡδὺς, βίος τρισμακάριστος. Τίς ἐπιθυμεῖ τρυφῆς; τίς ὠνεῖται τὸν ἀδρότατον;

ΑΓΟ. Ἐλθέ σὺ καὶ λέγε ἅπερ εἰδὼς τυγχάνεις· ὠνήσομαι γὰρ σε, ἦν ὠρέλιμος ἦς.

ΕΡΜ. Μὴ ἐνόηλεις αὐτόν, ὦ βέλτιστε, μηδὲ ἀνάκρινε· μεθύει γὰρ· ὥστε οὐκ ἂν ἀποκρίναιτό σοι τὴν γλῶτταν, ὡς ἑρῆς, διολισθάνων.

ΑΓΟ. Καὶ τίς ἂν εὖ φρονῶν πρίαιτο διεφθαρμένον οὕτω καὶ ἀκόλαστον ἀνδράποδον; ὅσον δὲ καὶ ἀποπνεῖ μύρων, ὡς δὲ καὶ σφαλερὸν βυθίζει καὶ παράφορον. Ἀλλὰ κἄν σύ γε, ὦ Ἐρμῆ, λέγε ὅποσα πρόσσεστιν αὐτῷ καὶ ἂ μετιῶν τυγχάνει.

ΕΡΜ. Τὸ μὲν ὅλον συμβιβῶναι δεξιὸς καὶ συμπεῖν ἱκανὸς καὶ κοιμάσαι μετὰ αὐλητρίδος ἐπιτήδειος ἔρῳντι καὶ ἀσώτῳ δεσπότη· τὰ ἄλλα δὲ πεμμάτων ἐπιστήμων καὶ ὁλοποιῶς ἐμπειρότατος, καὶ θλῶς σοφιστῆς ἡδυπαθεῖας. Ἐπαίδευσί μὲν οὖν Ἀθήνησιν, ἐδούλευσε δὲ καὶ περὶ Σικελίαν τοῖς τυράννοις καὶ σφόδρα κηδοκίμει παρ' αὐτοῖς. Τὸ δὲ κεφάλαιον τῆς προαίρεσεως, ἀπάντων καταφρονεῖν, ἅπασι χρῆσθαι, πανταχόθεν ἐρανίζεσθαι τὴν ἡδονήν.

ΑΓΟ. ὦρα σοι ἄλλον περιβλέπειν τῶν πλουσιῶν τοῦτων καὶ πολυχρημάτων· ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπιτήδειος ἱκάρων ὠνεῖσθαι βίον.

ΕΡΜ. Ἀπρaktos ἔοικεν, ὦ Ζεῦ, οὗτος ἡμῖν μενεῖν.

13. ΖΕΥΣ. Μετάστησον ἄλλον παράγαγε· μάλλον δὲ τῷ δύο τοῦτω, τὸν γελῶντα τὸν Ἀδὸτρόθεν καὶ τὸν κλάοντα τὸν ἐξ Ἐρέσου· ἅμα γὰρ αὐτῷ πεπρᾶσθαι βούλομαι.

ΕΡΜ. Κατάβητον ἐς τὸ μέσον. Τὸ ἀρίστῳ βίῳ πωλῶ, τῷ σοφωτάτῳ πάντων ἀποκηρύττομεν.

ΑΓΟ. ὦ Ζεῦ τῆς ἐναντιότητος. Ὁ μὲν οὐ διαλείπει γελῶν, ὁ δὲ τίνα ἔοικε πενθεῖν· δακρύει γὰρ τὸ παράπαν. Τί ταῦτα, ὦ οὗτος; τί γελᾷ;

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ. Ἐρωτᾷς; ὅτι μοι γελοῖα πάντα δοκεῖ τὰ πρήγματα ὑμῶν καὶ αὐτοὶ ὑμεῖς.

ΑΓΟ. Πῶς λέγεις; καταγελαῖς ἡμῶν ἀπάντων καὶ παρ' οὐδὲν τίθεσαι τὰ ἡμέτερα πρήγματα;

ΔΗΜ. Ὅδε ἔχει· σπουδαῖον γὰρ ἐν αὐτέοισι οὐδὲν, κενεὰ δὲ τὰ πάντα καὶ ἀτόμων φορὴ καὶ ἀπειρία.

ΑΓΟ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ κενὸς ὡς ἀληθῶς καὶ ἀπειρος. ὦ τῆς ὕβρεως, οὐ παύση γελῶν;

14. Σὺ δὲ τί κλάεις, ὦ βέλτιστε; πολλὴ γὰρ οἶμαι κάλλιον σοὶ προσλαλεῖν.

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ. Ἠγέομαι γὰρ, ὦ ξεῖνε, τὰ ἀνθρώπινα πρήγματα διζυρὰ καὶ δακρυώδεα καὶ οὐδὲν αὐτέων ὅτι μὴ ἐπικηρίον· τῷ δὲ οἰκτεῖρω τε σφέας καὶ οἰόμεμαι, καὶ τὰ μὲν παρεόντα οὐ δοκέω μεγάλα, τὰ δὲ ὑστέρω χρόνῳ ἐσόμενα πάμπαν ἀντιρᾶ, λέγω δὲ τὰς ἐκφυρώσεως καὶ τὴν τοῦ θλου συμφορὴν· ταῦτα οἰόμεμαι καὶ ὅτι ἐμπεδον οὐδὲν, ἀλλὰ κως ἐς κυκεῶνα πάντα

MERC. Age ergo, attende quisquis es : res pretiosa et locupletem emtorem desiderans. Haec vita suavis, vita ter beata. Quis voluptatis cupidus est? quis emit delicatissimum?

EMT. Huc veni, et dic quæ nosti : emam enim te, si frugi fueris.

MERC. Noli molestiam ei facessere, o bone, neu interroga; ebrius enim est : quare haud responderit tibi, labante, ut vides, lingua.

EMT. Et quis bene sanus emat corruptum adeo et nequam mancipium? ut vero olet unguenta! ut incerto labantique pede incedit et extra viam fertur! Interim vel tu dic, o Mercuri, quæ sint in illo et quæ tractet.

MERC. In universum conviva dexter est, et computationi aptus, et qui comessetur cum tibia apud amatorem hierum et luxuriosum : ceterum bellariorum coquendum sciens, et obsoniorum peritissimus, et omnino voluptatis magister. Institutus quidem est Athenis, servit autem tyrannis in Sicilia, quorum gratia floruit. Summa autem illius instituti, contemnere omnia, uti omnibus, undique corrogare voluptatem.

EMT. Circumspiciendus tibi erit alius emtor, de divitibus illis et pecuniosis : equidem bilarem adeo vitam emere non possum.

MERC. Videtur hic non vendibilis esse et apud nos mansurus, Jupiter.

13. JUP. Transire illum in alteram partem jube. Produce alium, quin duos illos, ridentem alterum ex Abdera, et ex Epheso alterum ploratorem : ambo enim una vendi volo.

MERC. Descendite in medium. Vitas optimas vendo, sapientissimos omnium prædico venales.

EMT. Quantum, Jupiter, distant! alter ridere non desinit; lugere alter aliquem videtur, ita plorat perpetuo. Heus tu, quid hoc sibi vult? quid rides?

DEMOCRITUS. Rogas? quoniam ridiculæ mihi videntur res vestrae omnes et vos ipsi.

EMT. Ain tu? omnes tu nos derides, nihilque putas res nostras?

DEM. Sic est. Serium enim in iis nihil quicquam : vana omnia, atomorum impetus et infinitas.

EMT. Enimvero tu vanus es re vera et imperitus. O insolentiam! non desines ridere?

14. Tu vero, vir optime, quid ploras? multo enim melius credo, te alloqui.

HERACLITUS. Puto enim, hospes, res hominum questu et lacrimis dignas, neque quicquam earum non fato obnoxium. Hoc sane nomine miseror illos et desleo, et praesentia quidem magna non arbitror; sed quæ in posterum futura sunt, ea denuum tristitia, exustiones dico, et universi calamitatem. Haec deploro, et quod stabile nihil est ac firmum, sed cinno quasi quodam permista et confusa feruntur,

συνελεύονται καὶ ἐστὶ τῷ αὐτῷ τέρψις ἀτερπής, γνώσις ἀγνοσίη, μέγα μικρὸν, ἄνω κάτω περιχωρόντα καὶ ἀμειβόμενα ἐν τῇ τοῦ αἰῶνος παιδίῳ.

ΑΓΟ. Τί γὰρ ὁ αἰὼν ἐστὶ;

ΗΡΑΚ. Παιὶς παίζων, πεσσεύων, διαφερόμενος.

ΑΓΟ. Τί δαὶ οἱ ἀνθρώποι;

ΗΡΑΚ. Θεοὶ θνητοί.

ΑΓΟ. Τί δαὶ οἱ θεοί;

ΗΡΑΚ. Ἀνθρώποι ἀθάνατοι.

ΑΓΟ. Αἰνίγματα λέγεις, ὦ οὔτος, ἢ γρίφους συντίθης; ἀτεχνῶς γὰρ ὥσπερ ὁ Λοξίας οὐδὲν ἀποσαφείς.

ΗΡΑΚ. Οὐδὲν γάρ μοι μέλει ὑμέων.

ΑΓΟ. Τοιγαροῦν οὐδὲ ὠνήσεται σέ τις εὖ φρονῶν.

ΗΡΑΚ. Ἐγὼ δὲ χέλομαι πᾶσιν ἡδὺδὸν οἰμῶζειν, τοῖσι ὠνεομένοισι καὶ τοῖσι οὐκ ὠνεομένοισι.

ΑΓΟ. Τοῦτ' ἐπὶ τὸ κακὸν οὐ πόρρω μελαγχολίας ἐστίν· οὐδέτερον δ' ἐγὼγε αὐτῶν ὠνήσομαι.

ΕΡΜ. Ἀπράτοι καὶ οὗτοι μενοῦσιν.

ΖΕΥΣ. Ἄλλον ἀποκέρυττε.

15. ΕΡΜ. Βούλει τὸν Ἀθηναῖον ἐκεῖνον, τὸν στωμύλον;

ΖΕΥΣ. Πάνυ μὲν οὔν.

ΕΡΜ. Δεῦρ' ἔλθε σύ. Βίον ἀγαθὸν καὶ συνετὸν ἀποκέρυττομεν. Τίς ὠνεῖται τὸν ἱερώτατον;

ΑΓΟ. Εἰπέ μοι, τί μάλιστα εἰδὼς τυγχάνεις;

ΣΩΚ. Παιδραστής εἰμι καὶ σοφὸς τὰ ἐρωτικά.

ΑΓΟ. Πῶς οὖν ἐγὼ πρίωμαι σε; παιδαγωγοῦ γὰρ ἐδέομην τῇ παιδίῳ καλῶ ὄντι μοι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Τίς δ' ἂν ἐπιτηδειότερος ἐμοῦ γένοιτο συνεῖναι καλῶ; καὶ γὰρ οὐ τῶν σωματικῶν ἐραστὴς εἰμι, τὴν ψυχὴν δὲ ἡγοῦμαι καλήν. Ἀμελίαι κἂν ὑπὸ ταῦτόν ἱματίον μοι κατακείνται, ἀκούσῃ αὐτῶν λεγόντων μηδὲν ὑπ' ἐμοῦ δεινὸν παθεῖν.

ΑΓΟ. Ἄπιστα λέγεις, τὸ παιδραστήν ὄντα μὴ πέρα τῆς ψυχῆς τι πολυπραγμανεῖν, καὶ ταῦτα ἐπ' ἐξουσίας, ὑπὸ τῷ αὐτῷ ἱματίῳ κατακείμενον.

16. ΣΩΚ. Καὶ μὴν ὁμνύω γέ σοι τὸν κύνα καὶ τὴν πλάτανον, οὕτω ταῦτ' ἔχειν.

ΑΓΟ. Ἡράκλεις τῆς ἀτοπίας τῶν θεῶν.

ΣΩΚ. Τί σύ λέγεις; οὐ δοκεῖ σοι ὁ κύων εἶναι θεός; οὐχ ὄρῃς τὸν Ἀνουβιν ἐν Αἰγύπτῳ ὅσος; καὶ τὸν ἐν οὐρανῷ Σείριον καὶ τὸν παρὰ τοῖς κάτω Κέρβερον;

17. ΑΓΟ. Εὖ λέγεις, ἐγὼ δὲ διημάρτανον. Ἀλλὰ τίνα βίῳ τὸν τρόπον;

ΣΩΚ. Οἰκῶ μὲν ἐμαυτῷ τίνα πόλιν ἀναπλάσας, χρῶμαι δὲ πολιτείᾳ ξένη καὶ νόμους νομίζω τοὺς ἐμούς.

ΑΓΟ. Ἐν ἐβουλόμην ἀκοῦσαι τῶν δογματικῶν.

ΣΩΚ. Ἄκουε δὴ τὸ μέγιστον, δ περὶ τῶν γυναικῶν μοι δοκεῖ· μηδεμίαν αὐτῶν μηδενὸς εἶναι μόνου, παντὶ δὲ μετεῖναι τῷ βουλομένῳ τοῦ γάμου.

ΑΓΟ. Τί τοῦτο φής; ἀνηρῆσθαι τοὺς περὶ μοιχείαν νόμους;

ΣΩΚ. Νῆ Δία, καὶ ἀπλῶς γε πᾶσαν τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα μικρολογίαν.

idemque sunt delectatio et fastidium, cognitio ignorantia, magnum parvum, sursum deorsum circueuntia, et vices in illo saeculi lusu permutantia.

EMT. Quidnam est saeculum?

HER. Puer ludens, talos jactans, huc illuc vagans.

EMT. Homines vero quid?

HER. Dii mortales.

EMT. Dii vero?

HER. Homines immortales.

EMT. Aenigmata loqueris, mi homo, an griphos nectis? plane enim veluti Loxias ille nihil clare dicis.

HER. Nihil enim vos curo.

EMT. Igitur neque sanus quisquam te emerit.

HER. Ego vero plorare jubeo omnes, maximos minimos, emtores non emtores.

EMT. Morbus hujus hominis ab atra bile non procul abest; neutrum vero eorum emerim equidem.

MERC. Neque igitur hi vendi poterunt.

JUP. Praedica alium.

15. MERC. Vis Atheniensem illum, illum loquaculum?

JUP. Ego vero volo.

MERC. Huc tu transi. Vitam bonam et prudentem praedicamus. Quis emit sanctissimum?

EMT. Dic mihi, quid maxime nosti?

SOCR. Puerorum amator sum et doctus artes amatorias.

EMT. Quomodo igitur ego emam te? paedagogo enim opus habebam puero qui mihi est pulchro.

SOCRATES. Ecquis vero aptior me sit contubernalis pulchri? neque enim corporum amator ego, verum animam pulchram judico. Adeo si vel sub eadem veste mecum pernoctarint, audias dicentes, nulla se injuria a me affectos.

EMT. Supra fidem sunt quae dicis: amatorem ultra animam nihil nugarum tentare, idque ubi plena ejus rei sit facultas, utpote sub eadem veste jacenti.

16. SOCR. At ego canem tibi juro et platanum, haec ita se habere.

EMT. Hercules! quam absurdi sunt isti dii!

SOCR. Quid ais? nonne canis deus tibi esse videtur? Anubin non vides quantus sit in Aegypto? et illum in caelo Sirium? et Cerberum illum apud inferos?

17. EMT. Recte dicis: ego vero errabam. Sed qua ratione vivis?

SOCR. Civitatem incolo quam ipse mihi formavi, republica utor nova, et meas ipse mihi leges fero.

EMT. Unum velim audire decretorum tuorum.

SOCR. Audi ergo maximum, quod de mulieribus statui. Placet nullam earum uniuscujusquam esse, sed in partem nuptiarum venire quisquis voluerit.

EMT. Quid ais? sublatas abrogatasque quae sunt de adulterio leges?

SOCR. Ita per Jovem, et omnem simpliciter circa talia minutam illam diligentiam.

ΑΓΟ. Τί δαι περὶ τῶν ἐν ὄρῃ σοι παίδων δοκεῖ;

ΣΟΚ. Καὶ οὗτοι ἐσονται τοῖς ἀρίστοις ἄθλον φιλή-
σαι λαμπρόν τι καὶ νεανικὸν ἐργασαμένοις.

18. ΑΓΟ. Βαθαὶ τῆς φιλοδοξίας. Τῆς δὲ σοφίας
τί σοι τὸ κεφάλαιον;

ΣΟΚ. Αἱ ἰδέαι καὶ τὰ τῶν ὄντων παραδείγματα·
ὅποσα γὰρ δὴ ὄρεῖς, τὴν γῆν, τὰπὶ γῆς, τὸν οὐρανὸν,
τὴν θάλατταν, ἀπάντων τούτων εἰκόνες ἀφανεῖς ἐστᾶσιν
ἐξω τῶν ὄλων.

ΑΓΟ. Ποῦ δὲ ἐστᾶσιν;

ΣΟΚ. Οὐδαμοῦ· εἰ γάρ που εἶεν, οὐκ ἂν εἶεν.

ΑΓΟ. Οὐχ ὁρῶ ταῦθ' ἅπερ λέγεις τὰ παραδεί-
γματα.

ΣΟΚ. Εἰκότως· τυφλὸς γὰρ εἴ τῆς ψυχῆς τὸν
ὀφθαλμόν. Ἐγὼ δὲ πάντων ὁρῶ εἰκόνας καὶ σὲ ἀφανῆ
κάμει ἄλλον, καὶ ὅλως διπλᾶ πάντα.

ΑΓΟ. Τοιγαροῦν ὠνητέος εἴ σοφὸς καὶ ὀξυδερκῆς
τις ὢν. Φέρε δ' ἰδοὺ τί καὶ πράξεις με ὑπὲρ αὐτοῦ σὺ;

ΕΡΜ. Δὸς δύο τάλαντα.

ΑΓΟ. Ὑψησάμην δσου φῆς. Τὰργύριον μέντοι ἐς
αὐτῆς καταβαλῶ.

19. ΕΡΜ. Τί σοι τούνομα;

ΑΓΟ. Δίων Συρακόσιος.

ΕΡΜ. Ἄγε λαβὼν ἀγαθὴν τύχην. Τὸν Ἐπικούρειον
σὲ ἤδη καλῶ. Τίς ὠνεῖται τοῦτον; Ἔστι μὲν τοῦ γε-
λῶντος ἐκείνου μαθητῆς καὶ τοῦ μεθύοντος, οὗς μικρῶ
πρόσθεν ἀπεκρήνυτομεν. Ἐν δὲ πλείον ὕδεν αὐτῶν,
παρ' ὅσον ἀσεβέστερος τυγχάνει· τὰ δ' ἄλλα ἡδὺς καὶ
λιχνεία φίλος.

ΑΓΟ. Τίς ἡ τιμὴ;

ΕΡΜ. Δύο μναί.

ΑΓΟ. Λάμβανε· τὸ δεῖνα δὲ, ὅπως εἰδῶ, τίσι χαίρει
τῶν ἐδεσμάτων.

ΕΡΜ. Τὰ γλυκέα σιτεῖται καὶ τὰ μελιτώδη καὶ
μάλιστα γε τὰς ἰσχάδας.

ΑΓΟ. Χαλεπὸν οὐδέν· ὠνησόμεθα γὰρ αὐτῷ πα-
λάθας τῶν Κερικῶν.

20. ΖΕΥΣ. Ἄλλον καλεῖ, τὸν ἐν ἡρῶ κουρίαν ἐκεῖ-
νον, τὸν σκυθρωπὸν, τὸν ἀπὸ τῆς στοᾶς.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· εἰκότασι γοῦν πολὺ τι πλῆθος αὐ-
τὸν περιμένειν τῶν ἐπὶ τὴν ἀγορὰν ἀπηνηχότων. Αὐτὴν
τὴν ἀρετὴν πωλῶ, τῶν βίων τὸν τελειότατον. Τίς
πάντα μόνος εἰδέναι ὀφείλει;

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτο φῆς;

ΕΡΜ. Ὅτι μόνος οὗτος σοφὸς, μόνος καλὸς, μόνος
δίκαιος ἀνδρείος βασιλεὺς βῆτωρ πλούσιος νομοθέτης
καὶ τέλλα ὅποσα ἐστίν.

ΑΓΟ. Οὐκοῦν, ὦγαθέ, καὶ μάγειρος μόνος, καὶ νῆ
Δία γε σκυτοδεφὸς καὶ τέκτων καὶ τὰ τοιαῦτα;

ΕΡΜ. Ἔοικεν.

21. ΑΓΟ. Ἐλθέ, ὦγαθέ, καὶ λέγε πρὸς τὸν ὠνητὴν
ἐμὲ ποῖός τις εἴ, καὶ πρῶτον εἰ οὐκ ἄχθη πιπρασχό-
μενος καὶ δούλος ὢν.

ΕΜΤ. De pueris vero ætate et forma florentibus quid
statuis?

ΣΟΚΡ. Et hi erunt præmium fortissimis, qui osculenter
eos, quoties splendidum et audax facinus ediderint.

18. ΕΜΤ. Hem magnificentiam! Sapientiæ vero quod tibi
caput est?

ΣΟΚΡ. Formæ et exemplaria rerum. Quidquid enim
vides, terram, terrestria, cælum, mare : horum omnium
imagines quædam, visum effugientes, stant extra hoc uni-
versum.

ΕΜΤ. At ubi stant?

ΣΟΚΡ. Nusquam : si enim in loco aliquo essent, plane
non essent.

ΕΜΤ. Non video ea quæ narras exemplaria.

ΣΟΚΡ. Neque id mirum : cæcus enim es mentis quidem
oculo. At ego omnium video imagines, et te quendam
alium corporis oculos fugientem, et me, et prorsus duplicia
omnia.

ΕΜΤ. Ergo emendus es, ita sapiens et visu ita acuto præ-
ditus. Jam age videam, quid pro illo a me exigas?

MERC. Dabis talenta duo.

ΕΜΤ. Emi quanti dicis. Pecuniam vero deinde solvam.

19. MERC. Quod tibi nomen?

ΕΜΤ. Dio Syracusanus.

MERC. Habe tibi et duc, quod bene vertat! Te jam Epi-
cureum voco. Quis hunc emet? Est quidem ridentis illius
discipulus, et ebrii alterius, quos paullo ante præconio
offerebamus. Unum autem amplius novit illis, quatenus
magis est impius. Ceterum suavis est, et gula: amicus.

ΕΜΤ. Quod pretium?

MERC. Duæ minæ.

ΕΜΤ. En tibi illas. Illud vero fac ut sciam, quibus gau-
det cibis.

MERC. Dulcibus vescitur et mellis saporem habentibus,
maxime quidem ficibus.

ΕΜΤ. Hæc res difficultatem non habet : enamus viro
massas caricarum.

20. JUP. Alium voca; illum ad cutem rasum, tristem
illum de porticu.

MERC. Bene mones : videntur sane multi eum expectare
eorum qui ad forum venerunt. Ipsam virtutem vendo,
vitam perfectissimam. Quis omnia solus scire cupit?

ΕΜΤ. Quorsum illud dicis?

MERC. Nempe solus hic sapiens, solus pulcher, solus
justus, fortis, rex, rhetor, dives, legislator et quotquot
sunt reliqua.

ΕΜΤ. Ergo, o bone, coquus etiam solus, et medius fidius
cerdo, et faber, et id genus?

MERC. Apparet.

21. ΕΜΤ. Huc prodi, o bone, et dic mihi te emturo, ἥνδ
hominis sis; et primum, an non ægre feras te vendi et ser-
vum esse.

ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ. Οὐδαμῶς· οὐ γὰρ ἐφ' ἡμῶν ταῦτά ἐστιν. Ὅσα δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῶν, ἀδιάφορα εἶναι συμβέβηκεν.

ΑΓΟ. Οὐ μανθάνω ἤ καὶ λέγεις.

ΧΡΥΣ. Τί φής; οὐ μανθάνεις ὅτι τῶν τοιούτων τὰ μὲν ἐστί προηγημένα, τὰ δ' ἐμπλύν ἀποπροηγημένα;

ΑΓΟ. Οὐδὲ νῦν μανθάνω.

ΧΡΥΣ. Εἰκότως· οὐ γὰρ εἰ συνήθης τοῖς ἡμετέροις δνόμασιν οὐδὲ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν ἔχεις, ὁ δὲ σπουδαῖος ὁ τὴν λογικὴν θεωρίαν ἐκμαθὺν οὐ μόνον ταῦτ' οἶδεν, ἀλλὰ καὶ σύμβαια καὶ παρασύμβαμα ὁποῖα καὶ ὅποσον ἀλλήλων διαφέρει.

ΑΓΟ. Πρὸς τῆς σοφίας, μὴ φθονήσης κἂν τοῦτο εἰπεῖν τί τὸ σύμβαμα καὶ τί τὸ παρασύμβαμα· καὶ γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως ἐπλήγην ὑπὸ τοῦ ρυθμοῦ τῶν ὀνομάτων.

ΧΡΥΣ. Ἀλλ' οὐδεὶς φθόνος· ἦν γὰρ τις γωλὸς ὢν αὐτῷ ἐκείνῳ τῇ γωλῷ ποδὶ προσπατῶντας λίθῳ τραῦμα ἐξ ἀφανοῦς λάβη, ὁ τοιοῦτος εἶχε μὲν δῆπου σύμβαμα τὴν γωλείαν, τὸ τραῦμα δὲ παρασύμβαμα προσέλαβεν.

22. ΑΓΟ. Ὡ τῆς ἀγχινοίας. Τί δαί ἄλλο μά-
λιστα φῆς εἶδέναι;

ΧΡΥΣ. Τὰς τῶν λόγων πλεκτάνας, αἷς συμποδίζω τοὺς προσομιλοῦντας καὶ ἀπογράφω καὶ σιωπᾶν ποιῶ φημὸν ἀτεχνῶς αὐτοῖς περιτιθείς· ὄνομα δὲ τῇ δυνάμει ταύτῃ ὁ αἰσίδιμος συλλογισμός.

ΑΓΟ. Ἡράκλεις, ἀμαχόν τινα καὶ βίχιον λέγεις.

ΧΡΥΣ. Σκόπει γοῦν. Ἔστι σοι παιδίον;

ΑΓΟ. Τί μήν;

ΧΡΥΣ. Τοῦτο ἦν πῶς κροκόδειλος ἀρπάσῃ πλησίον τοῦ ποταμοῦ πλῆζόμενον εὐρών, κατὰ σοὶ ἀποδώσειν ὑπισχνῆται αὐτό, ἦν εἴπῃς τάληθές ὅ τι δέδοκται αὐτῷ περὶ τῆς ἀποδόσεως τοῦ βρέφους, τί φήσεις αὐτὸν ἐγνωκέναι;

ΑΓΟ. Δυσἀπόκριτον ἐρωτᾷς· ἀπορῶ γὰρ ὁ πρότερον εἰπὼν ἀπολάβοιμι. Ἀλλὰ σὺ πρὸς τοῦ Διὸς ἀποκρινάμενος ἀνάσσωσάι μοι τὸ παιδίον, μὴ καὶ φθάσῃ αὐτὸ καταπιῶν.

ΧΡΥΣ. Θάρρει· καὶ ἄλλα γάρ σε διδάξομαι θαυμασιώτερα.

ΑΓΟ. Τὰ ποῖα;

ΧΡΥΣ. Τὸν θερίζοντα καὶ τὸν κυριεύοντα καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν Ἠλέκτραν καὶ τὸν ἐγκεκαλυμμένον.

ΑΓΟ. Τίνα τοῦτον τὸν ἐγκεκαλυμμένον ἢ τίνα τὴν Ἠλέκτραν λέγεις;

ΧΡΥΣ. Ἠλέκτραν μὲν ἐκείνην τὴν πάνυ, τὴν Ἀγαμέμνονος, ἣ τὰ αὐτὰ οἶδ' ὅτι ἅμα καὶ οὐκ οἶδε· παρ-
εστῶτος γὰρ αὐτῆς τοῦ Ὀρέστου εἶτι ἀγνώστου οἶδε μὲν Ὀρέστην, ὅτι ἀδελφὸς ἀπ' αὐτῆς, ὅτι δὲ οὗτος Ὀρέστης ἀγνοεῖ. Τὸν δ' αὖ ἐγκεκαλυμμένον καὶ πάνυ θαυμα-
στὸν ἀκούσῃ λόγον· ἀπόκριναι γάρ μοι, τὸν πατέρα οἶσθα τὸν σεαυτοῦ;

ΑΓΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Τί οὖν; ἦν σοι παραστήσας τινὰ ἐγκεκα-
λυμμένον ἔρωμαι, τοῦτον οἶσθα; τί φήσεις;

ΑΓΟ. Δηλαδὴ ἀγνοεῖν.

CHRYSIPPUS. Nequaquam; hæc enim in nostra pote-
state non sunt: quæcumque vero in potestate nostra non
sunt, ea indifferentia esse contingit.

EMT. Non intelligo quomodo hoc dicas.

CHRYS. Quid ais? intelligere te negas, talium quædam
esse præposita, alia rursus rejectanea?

EMT. Ne nunc quidem intelligo.

CHRYS. Nec mirum, qui non assuetus sis nostris nomi-
nibus, neque facultate gaudeas facile percipiendi rerum
imagines. Sed studiosus, qui rationalem inspectionem per-
didicit, non hæc modo novit, verum etiam accidens et
præteraccidens qualibus et quantis rebus inter se differant.

EMT. Per Philosophiam, ne inideas mihi vel hoc dicere,
quid rei accidens sit, et quid præteraccidens: nescio enim
quomodo ferit aures ipse numerus horum nominum et
concinnitas.

CHRYS. Nulla vero est invidia: si quis enim, claudus
quum sit, illo ipso claudo pede offendens ad lapidem, vulnus
ex improvise accipiat, ille habuit accidens claudicationem,
vulnus autem illud ut præteraccidens insuper nactus est.

22. EMT. Hem solertiam! Quid vero amplius te nosse
ais?

CHRYS. Verborum laqueos, quibus impeditio qui me-
cum loquuntur, quos obturato ore et freno plane injecto
ad silentium redigo. Nomen huic facultati decantatus ille
syllogismus.

EMT. Inexpugnabilem herde mihi et violentum narras.

CHRYS. Attende igitur. Estne tibi puer?

EMT. Quid tum?

CHRYS. Hunc si forte crocodilus ad flumen oberrantem
rapiat, ac deinde redditurum se tibi polliceatur, ea lege, si
verum dicas quid statuerit ipse de reddendo puero: quid
dices illum decrevisse?

EMT. Rogas ad quod respondere admodum sit diffi-
cile: anceps enim hæreo, quo responso recipere illum pos-
sim. Sed tu per Jovem responso tuo serva mihi puerum,
ne, antequam ego respondeam, illum devoret.

CHRYS. Bono es animo: nam et alia te docebo etiam
admirabiliora.

EMT. Quænam?

CHRYS. Metentem syllogismum, et dominantem, et su-
per omnia Electram et opertum.

EMT. Quem tu mihi Opertum, quam Electram narras?

CHRYS. Electram dico nobilissimam illam, Agamemno-
nis filiam quæ eadem novit simul et non novit: astante
enim apud illam Oreste nondum agnito, novit illa quidem
Orestem esse fratrem suum, huncce hominem vero esse
Orestem ignorat. Opertum autem illum et prorsus admi-
rabilem sermonem jam statim audies. Etenim responde
mihi: patrem tuum nosti?

EMT. Sanequam.

CHRYS. Quid igitur, si quenpiam hominem opertum
astare jubeam, teque interrogem, Huncce nosti? quid
dices?

EMT. Scilicet me non nosse.

23. ΧΡΥΣ. Ἀλλὰ μὴν αὐτὸς οὗτος ἦν ὁ πατήρ δός· ὥστε εἰ τοῦτον ἀγνοεῖς, δῆλος εἶ τὸν πατέρα τὸν σὸν ἀγνοῦν.

ΑΓΟ. Οὐ μὲν οὖν· ἀλλ' ἀποκαλύψας αὐτὸν εἰσομαι τὴν ἀλήθειαν. Ὅμως δ' οὖν τί σοι τῆς σοφίας τὸ τέλος, ἡ τί πράξεις πρὸς τὸ ἀκρότατον τῆς ἀρετῆς ἀρικόμενος;

ΧΡΥΣ. Περὶ τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν τότε γενήσομαι, λέγω δὲ πλοῦτον, υγίαιαν καὶ τὰ τοιαῦτα. Πρώτερον δὲ ἀνάγκη πολλὰ προπονήσθαι λεπτογράφοις βιβλίοις παραβήγοντα τὴν ὄψιν καὶ σχολία συναγείροντα καὶ σολοικισμῶν ἐμπιπλάμενον καὶ ἀτόπων ῥημάτων· καὶ τὸ κεφάλαιον, οὐ θέμις γενέσθαι σοφὸν, ἦν μὴ τρίς ἐξεῖξῃς τοῦ ἐλλεβορίου πίσης.

ΑΓΟ. Γενναῖά σου ταῦτα καὶ δεινῶς ἀνδρικά. Τὸ δὲ Γνίφωνα εἶναι καὶ τοκογλύφον — καὶ γὰρ τάδε ὁρῶ σοι προσόντα — τί φῶμεν, ἀνδρὸς ἤδη πεπωκότος τὸν ἐλλέβορον καὶ τελείου πρὸς ἀρετὴν;

ΧΡΥΣ. Ναί· μόνον γοῦν τὸ θανείζειν πρέπει ἂν τῷ σοφῷ· ἐπεὶ γὰρ ἴδιον αὐτοῦ τὸ συλλογίζεσθαι, τὸ δανείζειν δὲ καὶ λογιζεσθαι τοὺς τόκους πλησίον εἶναι δοκεῖ τοῦ συλλογίζεσθαι, μόνου ἂν εἴη τοῦ σπουδαίου καὶ ἀπέρ ἐκεῖνο καὶ τοῦτο, καὶ οὐ μόνον γε ἀπλοῦς, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, τοὺς τόκους, ἀλλὰ καὶ τούτων ἐτέρους τόκους λαμβάνειν· ἡ γὰρ ἀγνοεῖς ὅτι τῶν τόκων οἱ μὲν εἰσι πρῶτοί τινες, οἱ δὲ δεῦτεροι καὶ ἀπέρ αὐτῶν ἐκείνων ἀπόγονοι; Ὅρῃς δὲ δῆτα καὶ τὸν συλλογισμὸν ὁποῖά φησιν· εἰ τὸν πρῶτον τόκον λήψεται, λήψεται καὶ τὸν δεῦτερον· ἀλλὰ μὴν τὸν πρῶτον λήψεται, λήψεται ἄρα καὶ τὸν δεῦτερον.

24. ΑΓΟ. Οὐκοῦν καὶ μισθὸν περὶ τὰ αὐτὰ φῶμεν, οὗς σὺ λαμβάνεις ἐπὶ τῇ σοφίᾳ παρὰ τῶν νέων, καὶ δῆλον ὅτι μόνος δὲ σπουδαῖος μισθὸν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ λήψεται;

ΧΡΥΣ. Μανθάνεις· οὐ γὰρ ἐμαυτοῦ ἔνεκα λαμβάνω, τοῦ δὲ διδόντος αὐτοῦ χάριν· ἐπεὶ γὰρ ἔστιν ὁ μὲν τις ἐκχύτης, ὁ δὲ περιεκτικός, ἐμαυτὸν μὲν ἄσκῳ εἶναι περιεκτικόν, τὸν δὲ μαθητὴν ἐκχύτην.

ΑΓΟ. Καὶ μὴν τούναντίον ἔχρῃν, τὸν νέον μὲν εἶναι περιεκτικόν, σὲ δὲ τὸν μόνον πλούσιον ἐκχύτην.

ΧΡΥΣ. Σκώπτεις, ὦ οὔτος. Ἀλλ' ὅρα μὴ σε ἀποτοξεύσω τῷ ἀναποδείκτῳ συλλογισμῷ.

ΑΓΟ. Καὶ τί δεινὸν ἀπὸ τοῦ βέλους;

ΧΡΥΣ. Ἀπορία καὶ σιωπὴ καὶ διαστραφῆναι τὴν διάνοιαν.

25. Οὐ δὲ μέγιστον, ἦν ἐθέλω, τάχιστα σε ἀποδειξω λίθον.

ΑΓΟ. Πῶς λίθον; οὐ γὰρ Περσεὺς σὺ, ὦ βέλτιστε, εἶναι μοι δοκεῖς.

ΧΡΥΣ. Ὡδέ πως· ὁ λίθος σῶμά ἐστι;

ΑΓΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Τί δέ; τὸ ζῶον οὐ σῶμα;

ΑΓΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Σὺ δὲ ζῶον;

ΑΓΟ. Ἐοικα γοῦν.

23. CHRYS. Verum enim vero ille ipse erat pater tuus. Hunc igitur si non novisti, manifestum est patrem tuum te non nosse.

EMT. Minime vero, sed ego relecto illo verum sciam. Attamen quis tibi finis sapientiae, aut quid facies quum ad fastigium virtutis perveneris?

CHRYC. In primis naturae tunc morabor, divitias dico, sanitatem et similia. Opus vero est multa ante laborare, libris subtiliter scriptis velut cote acuere mentis aciem, commentarios congerere, solocismis impleri et inusitatis vocibus: et quod caput rei est, fas non est sapientem fieri, nisi ter deinceps helleborum biberis.

EMT. Generosa ista et plane virilia. Sed Gniphonem sordidum esse et feneratorum improbum (nam haec quoque tibi inesse video), haecne dicemus esse viri helleboro jam purgati et perfecti ad virtutem?

CHRYC. Ita sane; solum igitur sapientem feneratori deceat. Quum enim proprium illius sit argumentis putare, feneratori autem et argenti computare usuras vicinum videatur argumentis putandi industriae, solius esse dixerim viri boni, quemadmodum illud, ita hoc etiam, et non simpliciter modo, ut reliqui solent, usuras, sed usurarum quoque alias usuras capere. An enim ignoras, usurarum alias quasdam esse primas, alias secundas, illarum quasi filias? Vides vero scilicet syllogismum, quid dicat: si primas usuras accipiet sapiens, accipiat etiam secundas: atqui primas accipiet: accipiet ergo etiam secundas.

24. EMT. Igitur de mercedibus eadem dicemus, quas sapientiae nomine tu sumis ab adolescentibus, manifestumque est solum virum bonum mercedem virtutis nomine capturum.

CHRYC. Rem tenes; neque enim ego mea causa capio, sed ipsius dantis. Quum enim alius sit effusor et prodigus, alius comprehensor, et tenax; ego quidem comprehensor esse meditator, discipulum autem studeo effusorem efficere.

EMT. At enim contrarium oportebat; ut juvenis quidem esset comprehensor, tu vero, qui solus dives es, effusor.

CHRYC. Rides tu quidem: sed vide ne syllogismo te indemonstrabili feriam.

EMT. Et quid ab illo telo metuendum?

CHRYC. Dubitatio et silentium, et mentis distractio.

25. Quod vero maximum, si voluero, statim efficiam te lapidem.

EMT. Quomodo lapidem? neque enim tu, opinor, optime vir, es Perseus.

*CHRYC. Hac fere ratione. Lapis corpusne est?

EMT. Est.

CHRYC. Quid vero? animal nonne corpus?

EMT. Est.

CHRYC. Tu vero animal?

EMT. Sic sane videtur.

ΧΡΥΣ. Αίθος ἄρα εἴ σῶμα ὢν.

ΑΓΟ. Μηδαμῶς. Ἄλλ' ἀνάλυσόν με πρὸς τοῦ Διὸς καὶ ἐξ ὑπαρχῆς ποιήσον ἀνθρωπον.

ΧΡΥΣ. Οὐ χαλεπὸν· ἀλλ' ἐμπάλιν ἴσθι ἀνθρωπος. Εἰπέ γάρ μοι, πᾶν σῶμα ζῶν;

ΑΓΟ. Οὐ.

ΧΡΥΣ. Τί δέ; λίθος ζῶν;

ΑΓΟ. Οὐ.

ΧΡΥΣ. Σὺ δὲ σῶμα εἴ;

ΑΓΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Σῶμα δὲ ὦν ζῶν εἴ;

ΑΓΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Οὐκ ἄρα λίθος εἴ ζῶν γε ὢν.

ΑΓΟ. Εὖ γε ἐποίησας, ὡς ἤδη μου τὰ σκέλη κα-
θάπερ τῆς Νιοβῆς ἀπεψύχετο καὶ πάγια ἦν. Ἀλλὰ
ὠνήσομαι γε σέ. Πόσον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλῶ;

ΕΡΜ. Μνᾶς δώδεκα.

ΑΓΟ. Λάμβανε.

ΕΡΜ. Μόνος δ' αὐτὸν ἐώνησαι;

ΑΓΟ. Μὰ Δί', ἀλλ' οὐτοὶ πάντες, οὓς ὄρεξ.

ΕΡΜ. Πολλοί γε καὶ τοὺς ὤμους καρτεροὶ καὶ τοῦ
θερίζοντος λόγου ἄξιοι.

26. ΖΕΥΣ. Μὴ διάτριβε· ἄλλον κἀλεὶ τὸν Περι-
πατητικόν.

ΕΡΜ. Σέ φημι, τὸν καλὸν, τὸν πλούσιον. Ἄγε
δὴ, ὠνήσασθε τὸν συνετώτατον, τὸν ἅπαντα ὅλως ἐπι-
στάμενον.

ΑΓΟ. Ποῶς δὲ τις ἐστί;

ΕΡΜ. Μέτριος, ἐπιεικής, ἀρμόδιος τῷ βίῳ, τὸ δὲ
μέγιστον, διπλοῦς.

ΑΓΟ. Πῶς λέγεις;

ΕΡΜ. Ἄλλος μὲν ὁ ἔκτοσθεν φαινόμενος, ἄλλος δὲ
ὁ ἐντοσθεν εἶναι δοκεῖ· ὥστε ἦν πρὶν αὐτὸν, μέμνησο
τὸν μὲν ἐσωτερικόν, τὸν δὲ ἐξωτερικόν καλεῖν.

ΑΓΟ. Τί δὲ γινώσκει μάλιστα;

ΕΡΜ. Τρία εἶναι τὰγαθὰ, ἐν ψυχῇ, ἐν σώματι, ἐν
τοῖς ἐκτός.

ΑΓΟ. Ἀνθρώπινα φρονεῖ. Πόσου δὲ ἐστίν;

ΕΡΜ. Εἴκοσι μνῶν.

ΑΓΟ. Πολὺ λέγεις.

ΕΡΜ. Οὐκ, ὦ μακάριε· καὶ γὰρ αὐτὸς ἔχειν τι ἀρ-
γύριον δοκεῖ· ὥστε οὐκ ἂν φθάνοις ὠνήσάμενος. Ἔτι
δὲ εἰσα αὐτίκα μάλα παρ' αὐτοῦ πόσον μὲν ὁ κώνωψ
βιοῖ τὸν χρόνον, ἐφ' ὅπου δὲ βάρος ἡ θάλαττα ὑπὸ
τοῦ ἡλίου καταλάμπεται, καὶ ὅποια τίς ἐστὶν ἡ ψυχὴ
τῶν ὀστρεῶν.

ΑΓΟ. Ἡράκλεις τῆς ἀκριβολογίας.

ΕΡΜ. Τί δαί, εἰ ἀκούσεις ἄλλα πολλῶν τούτων
δευδερκέστερα, γονῆς τε πέρι καὶ γενέσεως καὶ τῆς ἐν
ταῖς μήτραις τῶν ἐμβρύων πλαστικῆς, καὶ ὡς ἀνθρω-
πος μὲν γελαστικόν, ὄνος δὲ οὐ γελαστικόν *** οὐδὲ
τεκταίνόμενον οὐδὲ πλωϊζόμενον;

ΑΓΟ. Πάνσεμνα φῆς καὶ ὀνησιφόρα τὰ μαθήματα,
ὥστε ὀνοῦμαι αὐτὸν εἰκοσιν.

CHRYΣ. Lapis ergo es, qui sis corpus.

ΕΜΤ. Nequaquam vero. Sed solve me per Jovem, et
rursus me hominem redde.

CHRYΣ. Difficile non est : sed rursus esto homo. Dic
mili : omne corpus animal?

ΕΜΤ. Non.

CHRYΣ. Quid vero? num lapis animal?

ΕΜΤ. Non.

CHRYΣ. Tu vero es corpus?

ΕΜΤ. Scilicet.

CHRYΣ. Corpus vero quum sis, an animal es

ΕΜΤ. Sane.

CHRYΣ. Nec igitur lapis es, qui sis animal.

ΕΜΤ. Bene abs te factum : jam enim crura mea, ut
olim Niobes, spiritu vitali exeunte dirigerant. Verum
emam te. Quantum pro illo numerabo?

ΜΕΡC. Minas duodecim.

ΕΜΤ. Hem cape.

ΜΕΡC. Solus vero illum emisti?

ΕΜΤ. Non hercle, sed hi quos vides universi.

ΜΕΡC. Multi quidem et robusti humeros et ratione illa
metente digni.

26. JUP. Noli tempus terere, voca alium, Peripateticum
illum.

ΜΕΡC. Te jam dico, te pulchrum, divitem. Agite,
emite prudentissimum, scientem omnino omnia.

ΕΜΤ. At qualis est?

ΜΕΡC. Moderatus, æquus, vitæ aptus, et, quod maxi-
mum est, duplex.

ΕΜΤ. Quid ais?

ΜΕΡC. Alius est qui extra apparet, intus autem vide-
tur alius. Itaque si illum emeris, memento hunc quidem
interiorem, illum vocare exteriorem.

ΕΜΤ. Quid vero maxime tenet?

ΜΕΡC. Tria esse bona, in anima, in corpore, in rebus
externis.

ΕΜΤ. Humanum sapit. Quanti vero est?

ΜΕΡC. Viginti minarum.

ΕΜΤ. Multum dicis.

ΜΕΡC. Non, o bone : videtur enim et ipse argenti ali-
quantum habere. Itaque non est cur cesses emere. Porro
statim ex illo scies, quanto tempore culex vivat; ad quam
altitudinem mare a sole perluceat, et qualis sit anima ostreo-
rum.

ΕΜΤ. Hercules! quam subtilis illa perscrutatio!

ΜΕΡC. Quid vero, alia multa si audias hisce acutiora? de
semine, et generatione, et illa embryonum in uteris figlina;
et ut homo sit animal risibile, asinus autem non risibile,
*** neque fabricans, neque navigans.

ΕΜΤ. Gravissima narras, et utilia plane hujus disciplinæ
capita : itaque emam illum viginti minis.

27. EPM. Εἶεν.

ΖΕΥΣ. Τίς λοιπὸς ἡμῖν καταλείπεται;

ΕΡΜ. Ὁ σκεπτικὸς οὗτος. Σὺ δὲ Πύρρων πρόσιθι καὶ ἀποκηρύττου κατὰ τὰς. Ἦδη μὲν ὑπορρέουσιν οἱ πολλοὶ καὶ ἐν ὀλίγοις ἢ πρᾶσι ἔσται. Ὅμως δὲ τίς καὶ τοῦτον ὀνειτάται;

ΑΓΟ. Ἐγώ γε. Ἀλλ' οὖν πρῶτον εἰπέ μοι, σὺ τί ἐπίστασαι;

ΠΥΡΡΩΝ. Οὐδέν.

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτ' ἐφησθα;

ΠΥΡΡ. Ὅτι οὐδὲν ὀλιῶς εἶναι μοι δοκεῖ.

ΑΓΟ. Οὐδὲ ἡμεῖς ἄρα ἐσμέν τινες;

ΠΥΡΡ. Οὐδὲ τοῦτο οἶδα.

ΑΓΟ. Οὐδ' ἐτι σὺ τις ὦν τυγχάνεις;

ΠΥΡΡ. Πολὺ μᾶλλον ἐτι τοῦτ' ἀγνοῶ.

ΑΓΟ. Ὡς ἀπορίας. Τί δαί σοι τὰ σταθμιά ταυτί βούλεται;

ΠΥΡΡ. Ζυγιστάτῳ ἐν αὐτοῖς τοὺς λόγους καὶ πρὸς τὸ ἴσον ἀπευθύνω, καὶ ἐπειδὴν ἀκριβῶς ὁμοίους τε καὶ ἰσοβαρεῖς ἴδω, τότε δὴ τότε ἀγνοῶ τὸν ἀληθέστερον.

ΑΓΟ. Τῶν ἄλλων δὲ τί ἂν πράττοις ἐμμελῶς;

ΠΥΡΡ. Τὰ πάντα πλὴν ὀραπέτην μεταδιώκειν.

ΑΓΟ. Τί δαί τοῦτό σοι ἀδύνατον;

ΠΥΡΡ. Ὅτι, ὦγαθέ, οὐ καταλαμβάνω.

ΑΓΟ. Εἰκότως· βραδύς γάρ καὶ νοθής τις εἶναι δοκεῖς. Ἀλλὰ τί σοι τὸ τέλος τῆς ἐπιστάσεως;

ΠΥΡΡ. Ἡ ἀμαθία καὶ τὸ μήτε ἀκούειν μήτε ὁρᾶν.

ΑΓΟ. Οὐκοῦν καὶ κωφὸς ἄμα καὶ τυφλὸς εἶναι λέγεις.

ΠΥΡΡ. Καὶ ἀκριτὸς γε προσέτι καὶ ἀναίσθητος καὶ ὀλιῶς τοῦ σκόληκος οὐδὲν διαφέρων.

ΑΓΟ. Ὡς γὰρ εἶ διὰ ταῦτα. Πόσου τοῦτον ἄξιον γρὴν φάναι;

ΕΡΜ. Μνάς Ἀττικῆς.

ΑΓΟ. Λάμβανε. Τί φης, ὦ οὗτος; ἐπρίεμν σε;

ΠΥΡΡ. Ἀδελφον.

ΑΓΟ. Μηδαμῶς· ἐώνημαι γὰρ καὶ τὰργύριον κατέβαλον.

ΠΥΡΡ. Ἐπέγω περὶ τούτου καὶ διασκέπτομαι.

ΑΓΟ. Καὶ μὴν ἀκολουθεῖ μοι, καθάπερ γρὴν ἐμὸν οἰκέτην.

ΠΥΡΡ. Τίς οἶδεν εἰ ἀληθῆ ταῦτα φής;

ΑΓΟ. Ὁ κῆρυξ καὶ ἡ μνά καὶ οἱ παρόντες.

ΠΥΡΡ. Πάρεσι γὰρ ἡμῖν τινες;

ΑΓΟ. Ἀλλ' ἐγώ γε φῶν ἐμβαλὼν ἐς τὸν μυλῶνα πείσω εἶναι δεσπότης κατὰ τὸν χεῖρω λόγον.

ΠΥΡΡ. Ἐπεγε περὶ τούτου.

ΑΓΟ. Μὰ Δί, ἀλλ' ἤδη γε ἀπεφηνάμην.

ΕΡΜ. Σὺ μὲν παῦσαι ἀντιτινῶν καὶ ἀκολουθεῖ τῷ πριαμένῳ, ὅπως δὲ ἐς αὐρίον παρακαλοῦμεν· ἀποκηρύξιν γὰρ τοὺς ἰδιώτας καὶ βαναύσους καὶ ἀγοραίους βίους μέλλομεν.

27. MERC. Fiat.

JUP. Quis reliquus nobis est?

MERC. Scepticus hicce. Heus tu, Pyrrhon, prodi, praconio vendendus celeriter. Jam enim plures paulatim recedunt, ut inter paucos futura sit venditio. Attamen quis et hunc emet?

EMT. Ego. Verum hoc tu primum dic mihi, quid nosti?

PYRRHON. Nihil equidem.

EMT. Quid tibi vis hoc responso?

PYRRH. Nempe nihil omnino esse mihi videtur.

EMT. Ergo neque nos quicquam sumus?

PYRRH. Neque hoc novi equidem.

EMT. Neque te si quis sis nosti?

PYRRH. Etiam multo hoc magis ignoro.

EMT. Vah quanta dubitatio! Ista vero bilanx quid sibi vult?

PYRRH. Rationes in ea expendo et exaequo: deinde quum ad amissim pares et ejusdem ponderis esse intelligo, tum demum ultra veior sit, plane ignoro.

EMT. Reliquarum vero rerum numi quid facere recte et ordine potes?

PYRRH. Omnia, nisi quod fugitivum nescio persequi.

EMT. Cur vero hoc non potes?

PYRRH. Quia, o bone, non comprehendo.

EMT. Credibile est: tardus enim et ignavus esse videris. Sed quis finis tibi scientiae est?

PYRRH. Nihil discere, et neque audire quicquam, nec videre.

EMT. Sordum igitur simul et caecum esse dicis te ipsum.

PYRRH. Et insuper judicii omnis expertem et sensus, denique a verme nulla in re differentem.

EMT. Propter haec emendus sane es. Quanto hunc dignum dicemus?

MERC. Mina Attica.

EMT. Summe. Heus tu, quid ais? num emi te?

PYRRH. Obscurum id est.

EMT. Minime vero: emi enim et pecuniam numeravi.

PYRRH. Cohibeo me hac de re, et dispicio.

EMT. Quin tu sequere me, ut par est meum servum.

PYRRH. Quis novit utrum vere illa dicas?

EMT. Praeco, et mina, et praesentes.

PYRRH. Adsunt ergo nobis quidam?

EMT. At ego tibi jam in pistrinum compacto planum faciam, dominum me tuum esse, secundum rationem detriorem.

PYRRH. De hoc cohibe assensum.

EMT. At hercle jam quid videatur pronunciavi.

MERC. Desine contra niti, et sequere entorem: vos autem in crastinum invitamus; nam idiotas, et sellularias, et forenses vilas praconio vendemus.

XV.

ΑΛΙΕΥΣ Η ΑΝΑΒΙΟΥΝΤΕΣ.

1. ΣΩΚΡ. Βάλλε βάλλε τὸν κατάρπτον ἰφθόνοις τοῖς λίθοις, ἐπίβαλλε τῶν βώλων, προσεπίβαλλε καὶ τῶν δοτράκων, παῖε τοῖς ξύλοις τὸν ἀλιτήριον, ὅρα μὴ διαφύγῃ· καὶ σὺ βάλλε, ὦ Πλάτων· καὶ σὺ, ὦ Χρύσιππε, καὶ σὺ δέ. Πάντες ἅμα ξυνασπίσωμεν ἐπ' αὐτὸν,

ὥς πῆρῃ πῆρῃν ἀρήγῃ, βάκτρα δὲ βάκτροις.

Κοινὸς γὰρ πολέμιος, καὶ οὐκ ἔστιν ὄντινα ὑμῶν οὐχ ὕβριξε. Σὺ δέ, ὦ Διογένης, εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε, γρῶ τῷ ξύλῳ, μὴδὲ ἀνῆτε· διδόντω τὴν ἀξίαν βλάσφημος ὢν. Τί τοῦτο; κεκμηκάτε, ὦ Ἐπίκουρε καὶ Ἀρίστιππε; καὶ μὴν οὐκ ἔχρῃν.

Ἄνέρες ἔστε, σοφοί, μνήσασθε δὲ θούριδος ὀργῆς.

2. Ἀριστοτέλης, ἐπισπουδάσων ἔτι θάττον. Εὖ ἔχει· ἐάλωκε τὸ θηρίον· εἰλήχμεν σε, ὦ μικρὲ. Εἴσῃ γοῦν αὐτίκα οὐστίνας ὄντας ἐκακηγόρεις. Τῷ τρόπῳ δέ τις αὐτὸν καὶ μετέλθῃ; Ποικίλον γὰρ τινα ἐπινοῶμεν θάνατον κατ' αὐτοῦ πᾶσιν ἡμῖν ἐξαρκέσαι δυνάμενον· καθ' ἕκαστον γοῦν δίκαιός ἐστιν ἡμῖν ἀπολωλέναι.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ Α. Ἐμοὶ μὲν ἀνεσκολοπίσθαι δοκεῖ αὐτόν.

ΦΙΛ. Β. Νῆ Δία, μαστιγωθέντα γε πρότερον.

ΦΙΛ. Γ. Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκεκόφθω.

ΦΙΛ. Δ. Τὴν γλῶτταν αὐτὴν ἔτι πολὺ πρότερον ἀποτετμήσθω.

ΣΩΚ. Σοὶ δὲ τί, Ἐμπεδοκλεῖς, δοκεῖ;

ΕΜΠ. Ἐς τοὺς κρατῆρας ἐμπεσεῖν αὐτόν, ὥς μάλῃ μὴ λιοδορεῖσθαι τοῖς κρείττοσι.

ΠΛΑΤ. Καὶ μὴν ἀρίστον ἦν καθάπερ τινὰ Πενθέα ἢ Ὀρφέα

λαχιστὸν ἐν πέτραισιν εὐρέσθαι μόρον,

ἢ' ἂν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ ἕκαστος ἔχων ἀπηλλάττετο καὶ —

3. ΛΟΥΚ. Μηδαμῶς· ἀλλὰ πρὸς ἱκεσίῳ φείσασθέ μου.

ΣΩΚ. Ἄραρεν· οὐκ ἂν ἀφελείης ἔτι. Ὅρῃς δὲ δὴ καὶ τὸν Ὀμηρον ἃ φησιν,

ὥς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὄρκια πιστά;

ΛΟΥΚ. Καὶ μὴν καὶ Ὀμηρον ὑμᾶς καὶ αὐτὸς ἱκετεύω· αἰδέσασθε γὰρ ἴσως τὰ ἔπη καὶ οὐ παρόψεσθε βαψωδῆσαντά με·

Ζωγρεῖτ' οὐ κακὸν ἄνδρα καὶ ἄξια δέχθε ἄποινα,
χαλκὸν τε χρυσόν τε, τὰ δὲ φίλεύουσι σοφοὶ περ.

ΠΛΑΤ. Ἀλλ' οὐδὲ ἡμεῖς ἀπορήσομεν πρὸς σέ Ὀμηρικῆς ἀντιλογίας. Ἄκουε γοῦν·

Μὴ δὴ μοι φύζην γε, κακῆφόρε, βάλλεο θυμῷ
χρυσὸν περ λίθας, ἐπεὶ ἴκεο χεῖρας ἐς ἡμάς.

XV.

PISCATOR VEL REVIYISCENTES.

1. SOCR. Feri, feri execrabilem saxis copiosissimis; adjice glebas; insuper adjice testas: pulsa baculis impium; vide ne effugiat. Et tu, Plato, feri, et tu, Chrysippe, et tu. Omnes simul in illum irruamus facta testudine,

Ut baculus baculo firmetur, peraque peris.

Communis enim hic hostis, neque quisquam est nostrum, quem contumelia non affecerit. Tu vero, Diogenes, si unquam alias, clava nunc utere; nec remittite quicquam: dignas maledico illo ore pomas luat. Quid hoc? fessine estis, Epicure et Aristippe? Atqui non decebat. Sapientes,

Este viri, calide moveat vos impetus iræ.

2. Aristoteles, magis accelera! Bene habet: capta est bestia. Cepimus te, impure. Mox igitur scies, quibus viris maledixeris. Quo vero modo illum tractabimus? Variam enim quandam contra ipsum mortem excogitemus, quæ sufficere nobis omnibus possit; dignus vero est qui secundum uniuscujusque nostrum sententiam sigillatim pereat.

PHILOSOPHUS A. Ego censeo palo eum figi.

PHIL. B. Flagellis quidem hercle prius cæsum.

PHIL. C. Oculi effodiuntur ei.

PHIL. D. Imo multo prius lingua ipsi exciditor.

SOCR. Tibi vero quid videtur, Empedocles?

EMP. In crateres dejici Ætnæ, ut discat non maledicere melioribus.

PLAT. Quin optimum fuerit, eum instar Penthei alicujus aut Orphei,

lacerum invenire fatum per petras,

ut etiam partem illius habens quisque discedat, et —

3. LUC. Minime vero: sed per Jovem supplicum præsidem mihi parcite.

SOCR. Decretum est: non amplius potes dimitti. Vides vero quid Homerus dicat,

Nunquam fœdera fida leonibus atque viris sunt?

LUC. Verumtamen ex Homero et ego vobis supplicabo: reverebimini fortasse versus, neque aspernabimini consuetum carmina:

Ducite captivum! vir non malus: ac redimet se
ære, auro: nec enim sapientes munera spernunt.

PLAT. Sed neque nobis deerit Homericæ responsio tibi faciendæ. Audi modo:

Ne meditare fugam, blasphemæ, barbæ, lingua,
ostentans aurum, postquam mea præda fuisti.

ΛΟΥΚ. Οἱμοὶ τῶν κακῶν. Ὁ μὲν Ὀμηρος ἡμῖν ἀπραχτός, ἡ μεγίστη, ἐλπίς. Ἐπὶ τὸν Εὐριπίδην δὲ μοι κατασκευτέον· τάχα γὰρ ἂν ἐκεῖνος σώσειέ με.

Μὴ κτείνε· τὸν ἱκέτην γὰρ οὐ θέμις κτείνειν.

ΠΛΑΤ. Τί δ'· Ὁδὴ κακείνα Εὐριπίδου ἐστίν,

οὐ δεινὰ πάσχειν δεινὰ τοὺς εἰργασμένους;

ΛΟΥΚ. Νῦν οὖν ἔχατι βῆματων κτενεῖτέ με;

ΠΛΑΤ. Νῆ Δία· φησὶ γοῦν ἐκεῖνος αὐτός,

Ἀγαλίνων στομάτων
αἰμοῦ τ' ἀρροσύναι
το τέλος δυστυχία.

4. **ΛΟΥΚ.** Οὐκοῦν ἐπεὶ δέδοκται πάντως ἀποκτείνωνται καὶ οὐδεμία μηχανὴ τὸ διαφυγεῖν με, φέρε, τοῦτο γοῦν εἵπατέ μοι, οἵτινες ὄντες ἡ τί παπονῶτες ἀνήκεστον πρὸς ἡμῶν ἀμειλικτὰ ὀργίζεσθε καὶ ἐπὶ θανάτῳ με συνειλήφατε;

ΠΛΑΤ. Ἄτινα μὲν εἰργασαὶ ἡμᾶς τὰ δεινὰ, σεαυτὸν ἐρώτα, ὃ κακίστε, καὶ τοὺς καλοὺς ἐκείνους σου λόγους, ἐν οἷς φιλοσοφίαν τε αὐτὴν κακῶς ἡγόρευες καὶ ἐς ἡμᾶς ὕβριζες ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς ἀποκηρύττων σοφοὺς ἀνδρας, καὶ τὸ μέγιστον, ἐλευθέρους· ἐφ' οἷς ἀγανακτῆσαντες ἀνεληλύθαμεν ἐπὶ σὲ παραιτησάμενοι πρὸς ὀλίγον τὸν Αἰθωνία, Χρύσιππος οὗτος καὶ Ἐπίκουρος καὶ ὁ Πλάτων ἐγὼ καὶ Ἀριστοτέλης ἐκείνοσι καὶ ὁ σιωπῶν οὗτος Πυθαγόρας καὶ ὁ Διογένης καὶ ἅπαντες ὅσους διέσφρες ἐν τοῖς λόγοις.

5. **ΛΟΥΚ.** Ἀνέπνευσα· οὐ γὰρ ἀποκτενεῖτέ με, ἦν μάχητε ὑπὸς ἐγὼ περὶ ὑμᾶς ἐγενόμην· ὥστε ἀπορρίψατε τοὺς λίθους, μάλλον δὲ φυλάττετε. Χρήσεσθε γὰρ αὐτοῖς κατὰ τῶν ἀξίων.

ΠΛΑΤ. Αἰρεῖς. Σὺ δὲ τήμερον χρὴ ἀπολωλέναι, καὶ ἤδη γε

λαῖον ἔσσο χιτῶνα κακῶν ἕνεχ', ὅσσα ἔοργας.

ΛΟΥΚ. Καὶ μὴν, ὃ ἄριστοι, ὃν ἔρῃν μόνον ἐξ ἀπάντων ἐπαινεῖν οἰκτιρῶν τε ὑμῖν ὅντα καὶ εὖνον καὶ δημοσίωμονα καὶ, εἰ μὴ φορτικὸν εἰπεῖν, κηδεμόνα τῶν ἐπιτηδευμάτων, εὖ ἴστε ἀποκτενοῦντες, ἦν ἐμὲ ἀποκτείνητε τοσαῦτα περὶ ὑμῶν πεπονηκότα. Ὁρᾶτε σὺν μὴ τὸ τῶν νῦν φιλοσόφων αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλ' ἄριστοι καὶ ὀργίλοι καὶ ἀγνώμονες φαινόμενοι πρὸς ἄνδρα εὐεργέτην.

ΠΛΑΤ. Ὡ τῆς ἀνισχυρίας. Καὶ χάριν σοι τῆς κακῆγορίας προσυφειλομεν; οὕτως ὡς ἀνδραπόδοις ἀληθῶς οἶε διαλέγεσθαι καὶ εὐεργεσίαν καταλογιῆ πρὸς ἡμᾶς ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ ὕβρει καὶ παροινία τῶν λόγων;

6. **ΛΟΥΚ.** Ποῦ γὰρ ἐγὼ ὑμᾶς ἡ πότῃ ὕβρικα, ὃς δεῖ φιλοσοφίαν τε θαυμάζων διατετέλεκα καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὑπερεπαιδῶν καὶ τοῖς λόγοις οὖς καταλελοίπατε θυμῶν; Αὐτὰ γοῦν ἄρχει ταῦτα, πόθεν ἄλλοθεν ἢ παρ' ὑμῶν λαβὼν καὶ κατὰ τὴν μέλειτταν ἀπανθισάμενος ἐπιείκνυμαι τοῖς ἀνθρώποις; οἱ δὲ ἐπαινοῦσι καὶ γνωρίζουσιν ἕκαστον τὸν ἄνθρωπον ὅθεν καὶ παρ' οὗτου καὶ ὅπως ἀνελεῖσάμην, καὶ λόγῳ μὲν ἐμὲ ζηλοῦσι τῆς ἀνθρολογίας, τὸ δ' ἀληθὲς ὑμᾶς καὶ τὸν λευμῶνα τὸν ὑμέτερον, οἱ

LUC. Vae mihi! Homerus nos destituit, spes maxima! Ad Euripidem nempe confugiendum : forsitan ille me servaverit.

Ne cede : supplicem etenim jus vetat mori.

PLAT. Quid vero? nonne et illa sunt Euripidea,

Haud digna ferre, indigna qui patnaverint?

LUC. Sic igitur propter verba me occidetis?

PLAT. Sic per Jovem. Ait enim idem ille,

Effrenis loquelæ,
Impii stuporis
tuis miseria est.

4. **LUC.** Igitur quum stet sententia omnino interficere me, neque ulla arte liceat mihi, effugere agite, hoc certe mihi dicite, qui sitis, aut quam immedicabilem a me injuriam passi sine ullo remedio mihi irascamini, et supplicii causa me comprehenderitis.

PLAT. Quibus nos injuriis affeceris, ipsum te, scelus, interroga, et praeclaros illos tuos libros, in quibus et philosophiae ipsi maledixisti, et nos affecisti contumelia, tanquam in foro vendens praeconio viros sapientes, et, quod maximum, ingenuos. Propter haec indignati, contra te ab inferis huc venimus, commeatu brevi a Plutone impetrato, Chrysippus hic, et Epicurus, et ego Plato, et Aristoteles ille, et tacitus hic Pythagoras, et Diogenes, et omnes quos in libris tuis lacerasti.

5. **LUC.** Respiravi. Nec enim interficietis me, ubi cognoveritis qualem erga vos me praeberim. Itaque abjicite lapides. Quin servate potius : utemini enim iis contra dignos.

PLAT. Nugaris : hodie enim periisse te oportet. Quin jam

saxea adest toga tantorum tibi perna malorum.

LUC. Enimvero scitote, viri optimi, vos eum interfecturos, quem unum omnium laudare oportebat, utpote familiarum vestrum et benevolum, et earundem sententiarum, et nisi dictu grave est, vestrorum studiorum curatorem utoremque, me si interficiatis, qui tantum pro vobis laboris susceperim. Videte igitur ne idem faciatis, quod qui nunc sunt philosophi, si ingrati, iracundi et parum officii memores videamini adversus virum bene de vobis meritum.

PLAT. Impudentiam hominis videte! Insuper gratiam tibi maledicentiae illius causa debemus? usque adreone cum mancipiis te putas disputare veris? etiamne in beneficio nobis imputabis contumeliam tantam et ebriam verborum in nos petulantiam?

6. **LUC.** Ubi ergo vos ego aut quando affeci contumelia? qui semper ita vixerim, philosophiam ut admirarer, et vos ipsos laudibus tollerem, et in libris quos reliquistis versarer. Haec enim ipsa quae dico, unde alias, quam a vobis, sumens, et apum instar delibans flores vestros, ostendo hominibus? at illi laudant, et florem unumquemque agnoscunt, unde et a quo et quomodo legerim : et verbis quidem me sectantur propter florum legendorum solertiam, re autem ipsa vos et vestrum illud pratum, qui tales protuleritis, tam

τοιαῦτα ἐξηγηθήκατε ποικίλα καὶ πολυειδῆ τὰς βαφὰς, εἰ τις ἀναλέξασθαι τε αὐτὰ ἐπίσταται καὶ ἀναπλέξαι καὶ ἀρμόσαι, ὥς μὴ ἀπάδειν θάτερον θατέρου. Ἐσθ' ὅστις οὖν ταῦτα εὖ πεπονθώς παρ' ὑμῶν κακῶς ἂν εἰπεῖν ἐπιχειρήσειεν εὐεργέτας ἄνδρας, ἂρ' ὧν ἤδη τις εἶναι ἔδοξεν; ἐκτὸς εἰ μὴ κατὰ τὸν Θάμυριν ἢ τὸν Εὐρυτον εἴη τὴν φύσιν, ὥς ταῖς Μούσαις ἀντάδειν, παρ' ὧν εἰλήφει τὴν ὥδην, ἢ τῷ Ἀπόλλωνι ἐριδᾶν εἰνάντια τοξεύων, καὶ ταῦτα δοτῆρι ὄντι τῆς τοξικῆς.

7. ΠΛΑΤ. Τοῦτο μὲν, ὦ γενναῖε, κατὰ τοὺς ῥήτορας εἴρηται σοι· ἐναντιώτατον γοῦν ἐστὶ σοι τῷ πράγματι καὶ γαλεπωτέραν σου ἐπιδείκνυσαι τὴν τόλμαν, εἰ γε τῇ ἀδικίᾳ καὶ ἀχαριστίᾳ πρόσσεστιν, ὅς παρ' ἡμῶν τὰ τοξεύματα, ὥς φῆς, λαθὼν καθ' ἡμῶν ἐτόξευες, ἓνα τοῦτον ὑποβέβηκας τὸν σκοπὸν, ἅπαντας ἡμᾶς ἀγορεύειν κακῶς τοιαῦτα παρὰ σοῦ ἀπειλήσαμεν ἂνθ' ὧν σοι τὸν λειμῶνα ἐκείνον ἀναπετάσαντες οὐκ ἐκούλυσαν ὁρέπεσθαι καὶ τὸ προκόλιον ἐμπλησάμενον ἀπελθεῖν· ὥστε διὰ γε τοῦτο μάλιστα δίκαιος ἂν εἴης ἀπονεῖν.

8. ΛΟΥΚ. Ὅρᾳτε; πρὸς ὄργην ἀκούετε καὶ οὐδὲν τῶν δικαίων προσέειπε. Καίτοι οὐκ ἂν ὥρῃην ποτὲ ὡς ὄργῃ Πλάτωνος ἢ Χρυσίππου ἢ Ἀριστοτέλους ἢ τῶν ἄλλων ὑμῶν καθίσκοιτο ἂν, ἀλλὰ μοι ἔδοκεῖτε μόνον ὁμῶς εἶναι τοῦ τοιούτου. Πλὴν ἀλλὰ μὴ ἀκριτὸν γε, ὡς θαυμάσιοι, μὴδὲ πρὸ δίκης ἀποκτείνήτε με· ὑμετέρον γοῦν καὶ τοῦτο ἦν, μὴ βία μὴδὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότερον πολιτεύεσθαι, δίκη δὲ τὰ διάφορα διαλύεσθαι διδόντας λόγον καὶ δεχομένους ἐν τῷ μέρει. Ὡστε δικαστὴν ἐλόμην καὶ κατηγορήσατε μὲν ὑμεῖς ἢ ἅμα πάντες ἢ ὅντινα ἂν χειροτονήσητε ὑπὲρ ἁπάντων, ἐγὼ δὲ ἀπολογίσσομαι πρὸς τὰ ἐγκλήματα, καὶ ἦν μὲν ἀδικῶν φαίνωμαι καὶ τοῦτο περὶ ἐμοῦ γινώ τὸ δικαστήριον, ὑψέω δὲ λαχὼ τῇ ἀξίᾳ· ὑμεῖς δὲ βίσιον οὐδὲν τοιμήσετε. Ἦν δὲ τὰς εὐθύνas ὑποσχὼν καθαρὸς ὑμῖν καὶ ἀνεπίληπτος εὐρίσκωμαι, ἀφῆσού με οἱ δικασταί, ὑμεῖς δὲ ἐς τοὺς ἐξπατήσαντας ὑμᾶς καὶ παροξύνοντας καθ' ἡμῶν τὴν ὄργην τρέψατε.

9. ΠΛΑΤ. Τοῦτ' ἐκεῖνο, ἐς πεδίον τὸν ἵππον, ὥς παρχρυσάμενος τοὺς δικαστὰς ἀπέλθης· χάσι γοῦν ῥήτορά σε καὶ δικανικὸν τινα εἶναι καὶ πανούργον ἐν τοῖς λόγοις. Τίνα δὲ καὶ δικαστὴν ἐθέλεις γενέσθαι, ὄντινα μὴ σὺ θεωροδοκήσας οἷα πολλὰ ποιεῖτε, ἀδίκῃ πείσεις ὑπὲρ σοῦ ψεύσεσθαι;

ΛΟΥΚ. Θαρρεῖτε τούτου γε ἕνεκα· οὐδένα τοιοῦτον δικαιοτῆτιν ὑποπτον ἢ ἀμείβωλον ἀξιώσασμαι· ἂν γενέσθαι καὶ ὅστις ἀποδύσεται μοι τὴν ψῆφον. Ὅρᾳτε γοῦν, τὴν φιλοσοφίαν αὐτὴν μεθ' ὑμῶν δικαστρίαν ποιοῦμαι ἐγωγε.

ΠΛΑΤ. Καὶ τίς ἂν κατηγορήσειεν, εἰ γε ἡμεῖς δικάσομεν;

ΛΟΥΚ. Οἱ αὐτοὶ κατηγορεῖτε καὶ δικάζετε· οὐδὲν οὐδὲ τοῦτο δέδια· τοσούτον ὑπερφέρω τοῖς δικαίοις καὶ ἐκ περιουσίας ἀπολογήσασθαι ὑπολαμβάνω.

varios specie et coloribus; si quidem legere illos sciat aliquis et nectere et concinnare, ne alter ab altero dissideat. Estne igitur qui his bonis vestris usus male audeat dicere viris bene de se meritis, a quibus jam hoc habet, ut esse aliquis videatur? nisi forte eo sit ingenio, quo Thamyris quondam aut Eurytus, ut occinat ipsis Musis, a quibus canendi artem acceperit, aut cum Apolline contendat, jaculari ausus contra ipsum muneris hujus et artis sagittandi datorem.

7. PLAT. Ista quidem, vir fortis, ex rhetorum arte declamasti: maxime enim rebus ipsis sunt contraria, et eo importunior ostendunt audaciam tuam, quandoquidem injuriæ huic ingratus etiam animus accedit, qui acceptis a nobis, quod satere, telis, contra nos jaculatus sis, hoc uno tibi scopo proposito, de omnibus nobis male uti diceres. Hæc a te præmia habemus, quod aperto tibi illo prato nostro, non prohibuimus quominus meteres, et pleno sinu abires. Itaque vel propter ipsum hoc mori dignus fueris.

8. LUC. Videtisne? cum ira auscultatis, neque justum quidquam admittitis: quanquam non putabam fieri unquam posse, ut ad Platonem, ad Chrysippum aut Aristotelem aut ad alium quenquam vestrum ira perveniat; verum soli vos ab ejusmodi rebus videbamini esse remotissimi. Sed quidquid est, certe non indemnatum, viri admirabiles, nec ante judicium me occideritis. Vestrum enim hoc quoque erat, non vi, nec prout quis robustior est, rem gerere, sed jure lites dirimi, redditis invicem auditisque rationibus. Itaque judice capto accusate me vos aut simul omnes, aut quemcumque pro universis dicturum suffragiis vestris elegeritis: ego vero criminibus respondebo. Si deinde pareat me fecisse injuriam, idque de me statuerit judicium, sustinebo nimirum justam penam; vos vero nihil per vim audebitis. Si vero, cognitione facta, purus vobis et expers reprehensionis inveniar, absolvent me scilicet judices, vos vero inde in eos iram veritile, qui deceperunt vos et contra nos incitarunt.

9. PLAT. Hoc vero illud fuerit, Equum in campum, ut tu impulsus in fraudem judicibus abeas. Aiunt enim te rhetorem esse et causidicum et versutum in dicendo veteratorem. Quem vero judicem vis fieri, quem tu non muneribus corruptum (ejusmodi enim multa facilis) inducas, ut injuste secundum te ferat sententiam?

LUC. Hac quidem cura vos libero: suspectum id genus judicem, aut ambiguum, quique calculum mihi suum vendat, esse velim neminem. Videte enim, ipsam vobiscum Philosophiam judicem vobis ipse fero.

PLAT. Quis igitur accuset, siquidem nos judicaturi sumus?

LUC. Vos iidem et accusate et judicate. Ne hoc quidem metuo: tantum justitia causæ supero, et ex abundanti pro me dicturum confido.

10. ΠΑΑΤ. Τί ποιῶμεν, ὦ Πυθαγόρα καὶ Σώκρατες; εἴκει γάρ οὐκ ἄλογα ὁ ἀνὴρ προκαλεῖσθαι ἀξίων.

ΣΩΚ. Τί δ' ἄλλο ἢ βαδίζομεν ἐπὶ τὸ δικαστήριον καὶ τὴν Φιλοσοφίαν παραλαβόντες ἀκούσωμεν ὅ τι καὶ ἀπολογήσεται· τὸ πρὸ δίκης γάρ οὐχ ἡμέτερον, ἀλλὰ δεινὸς ἰδιωτικὸν, ὀργίλων τινῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ δίκαιον ἐν τῇ χειρὶ τιθεμένων. Παρέξομεν οὖν ἀφορμὰς τοῖς κακῶς ἐθέλουσι καταλεύσαντες ἄνδρα μὴδὲ ἀπολογησάμενον ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ ταῦτα δικαιοσύνη χαίρειν αὐτοὶ λέγοντες. Ἡ τί ἂν εἴποιμεν Ἀνούτου πέρι καὶ Μελήτου, τῶν ἐμοῦ κατηγορησάντων, ἢ τῶν τότε δικαστῶν, εἰ οὗτος τεθνήσκει μὴδὲ τὸ παράπαν ὕδατος μεταλαβών;

ΠΑΑΤ. Ἄριστα παραινεῖς, ὦ Σώκρατες· ὥστε ἀπίωμεν ἐπὶ τὴν Φιλοσοφίαν· ἢ δὲ δικασάτω, καὶ ἡμεῖς ἀγαπήσομεν οἷς ἂν ἐκείνη διαγῶῃ.

11. ΛΟΥΚ. Εὖ γε, ὦ σωφύτατοι, ἀμείνω ταῦτα καὶ νομιμώτερα. Τοὺς μέντοι λίθους φυλάττετε, ὡς ἔφην· δέσχει γάρ αὐτῶν μικρὸν ὕστερον ἐν τῇ δικαστηρίῳ. Πῶς δὲ τὴν Φιλοσοφίαν εὐροί τις ἄν; οὐ γάρ οἷα ἐνθα οἰκεῖ· καίτοι πάνυ πολὺν ἐπλανήθην χρόνον ἀναζητῶν τὴν οἰκίαν, ὡς συγγενοίμην αὐτῇ· εἴτα ἐντυγχάνων ἂν τιαι τριδύονια περιδεβλημένοις καὶ πώγωνας βυθεῖς καθεμένους παρ' αὐτῆς ἐκείνης ἤκειν φάσκουσιν, οἷόμενος εἰδέναι αὐτοὺς ἀνθρώπων· οἱ δὲ πολὺ μᾶλλον ἐμοῦ ἀγνωστοὺς ἢ οὐδ' ὅλοις ἀπεκρίνοντό μοι, ὡς μὴ ἐλέγχοντο οὐκ εἰδότες, ἢ ἄλλην θύραν ἂντ' ἀλλῆς ἀπεδείκνυσιν. Οὐδέπω γοῦν καὶ τήμερον ἐξευρεῖν δεδύνημαι τὴν οἰκίαν.

12. Πολλάκις δὲ αὐτὸς εἰκάσας ἢ ξαναῆσαντός τινας ἔχον ἂν ἐπὶ τινὰς θύρας βεβαίως ἐλπίσας τότε γοῦν εὐρηγένοι, τεκμαριζόμενος τῇ πλήθει τῶν εἰσόντων τε καὶ ἐξιόντων, ἀπάντων σκυθρωπῶν καὶ τὰ σήματα εὐσταλῶν καὶ φροντιστικῶν τὴν πρόσφιν· μετὰ τούτων οὖν συμπαράβουσαις καὶ αὐτὸς ἐσθλῶν. Ἰῆτα ἑώρων γυναικίαν τὴν οὐχ ἀπλοϊκὴν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἐς τὸ ἀφελὲς καὶ ἀκόσμητον ἑαυτὴν ἐρρύθμιζεν, ἀλλὰ κατεράνη μοι αὐτίκα οὐδὲ τὸ ἀνετον δοκοῦν τῆς κόμης ἀκαλλώπιστον ἐῶσα οὐδὲ τοῦ ἱματίου τὴν ἀναβολὴν ἀνεπιτηδεύτως περιστέλλουσα· πρόδηλος δὲ ἦν κοσμουμένη αὐτοῖς καὶ πρὸς εὐπρέπειαν τῇ ἀθεραπείῳ δοκοῦντι προσχρωμένη. Ὑπεραίετο δὲ τι καὶ ψιμύθιον καὶ φῶκος καὶ τὰ ῥήματα πάντα ἐταιρικά· καὶ ἐπαινουμένη ὑπὸ τῶν ἐραστῶν ἐς κάλλος ἔχαιρε, καὶ εἰ δοίη τις, προχείρως ἐδέχετο, καὶ τοὺς πλουσιωτέρους ἂν παρακαθιστάμενη πλησίον τοὺς πένητας τῶν ἐραστῶν οὐδὲ προσεβλεπε. Πολλάκις δὲ καὶ γυμνωθείσης αὐτῆς κατὰ τὸ ἀκούσιον ἑώρων περιδέραια χρύσεια τῶν κλοιῶν παχύτερα. Γαῦτα ἰδὼν ἐπὶ πόδας αὐτῆς ἀνέστρεφον οἰκτεῖρας δηλαδὴ τοὺς κακοδαίμονας ἐκείνους οὐ τῆς ῥίνος, ἀλλὰ τοῦ πύγωνος ἐλκομένου πρὸς αὐτῆς καὶ κατὰ τὸν Ἰξίωνα εἰδῶν ἀντὶ τῆς Ἥρας ἐνυόντας.

13. ΠΑΑΤ. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς εἰλέας· οὐδὲ γάρ

10. PLAT. Quid agimus, Pythagora et Socrates? videtur enim vir non præter rationem provocare velle ad iudicium.

SOCR. Quid vero aliud quam eamus ad tribunal, et assumpta Philosophia audiamus, quid causæ dicturus sit. Indicta enim causa damnare nostrum non est, sed valde idioticum, iracundorum quorundam hominum et jus in manu ponentium: Præbebimus enim occasiones volentibus male de nobis loqui, si indicta causa virum lapidemus, idque homines gaudere nos justitia professi: aut de Anyto ac Melito quid dicemus, meis accusatoribus, aut de iis qui tum erant iudices, si hic ne aqua quidem concessa et clepsydra ad defensionem moriatur?

PLAT. Optime mones, Socrates. Itaque abeamus ad Philosophiam: illa iudicet, et nos sententia illius stabimus.

11. LUC. Euge, viri sapientissimi, meliora ista et magis legitima. Verum lapides servate, uti dixi: opus enim paullo post illis erit apud tribunal. Ubi vero Philosophiam inveniat aliquis? neque enim ubi habitat, novi; quanquam longo tempore oberravi domo ejus quaerenda, ut illius consuetudine uterer. Deinde quum incidere in quosdam pallioli amictos et prolixas barbas submittentes, qui ab illa se venire dicerent, putans hos scire, interrogabam: at illi, qui multo quam ego magis ignorarunt, aut plane non respondere mihi, ne ignorantiae suæ convincerentur, aut aliam pro alia januam mihi demonstrare. Itaque ad hodiernum diem nondum invenire illius domum potui.

12. Sæpe vero vel mea conjectura vel aliquo deducente ad januas quasdam delatus sum, firma cum spe tandem aliquando me invenisse, idque colligebam ex multitudine intrantium et exeuntium, qui severi omnes viderentur, habitu composito, et vultu acriorem cogitationem præ se ferente. Cum his igitur clanculum me inferciens et ipse intrabam. Deinde vidi mulierculam minime candidam, quantumvis ad simplicitatem quandam cultus expertem se concinnaret: sed mox mihi apparuit scilicet, eam neque comas, quas negligenter solutas videri volebat, inornatas reliquisse, neque vestis amictum sine affectatione composuisse; manifesto autem iis se rebus exornaverat, et ad decentiam assimilato illo cultus neglectu usa fuerat. Sublecebat vero etiam aliquantum ceruse et fuci, verbaque omnino meretricia; laudarique se ab amatoribus pulchritudinis nomine gaudebat, et, si quis quid daret, accipiebat cupide, et ditiores prope se assidere iubens, pauperes amatorum suorum ne respiciebat quidem. Sæpe vero etiam si imprudens nudaretur, videbam monilia illius aurea buiis crassiora. Hæc videns mea per vestigia mox recessi, miseratus nempe infelices illos, qui se ab illa non naso quidem, sed barba ducti paterentur, et Ixionis exemplo inanem speciem amplecterentur pro Junone.

13. PLAT. Illud quidem recte dixisti: neque enim in

πρόδηλος οὐδὲ πᾶσι γνώριμος ἡ θύρα. Πλὴν ἀλλὰ οὐδὲν δεήσει βαδίζειν ἐπὶ τὴν οἰκίαν· ἐνταῦθα γὰρ ἐν Κεραμεικῷ ὑπομενοῦμεν αὐτήν. Ἡ δὲ ἡδὴ που ἀφίξεται ἐπανιούσα ἐξ Ἀκαδημίας, ὡς περιπατήσῃ καὶ ἐν τῇ Ποικίλῃ τοῦτο ὁσημέραι ποιεῖν ἔθος αὐτῇ· μᾶλλον δὲ ἡδὴ προσέρχεται. Ὅρξας τὴν κόσμιον, τὴν ἀπὸ τοῦ σχήματος, τὴν προσηγὴ τὸ βλέμμα, τὴν ἐπὶ συννοίᾳ ἡρέμα βαδίζουσαν;

ΛΟΥΚ. Πολλὰς ὁμοίας δρῶν τό τε σχῆμα καὶ τὸ βάδισμα καὶ τὴν ἀναβολήν. Καίτοι μία πάντως ἡ γε ἀληθὴς Φιλοσοφία ἐστὶν ἐν αὐταῖς.

ΠΛΑΤ. Εὖ λέγεις. Ἀλλὰ δηλώσει ἥτις ἐστὶ φθεγγαμένη μόνον.

14. ΦΙΑ. Παπαῖ· τί Πλάτων καὶ Χρύσιππος ἄνω καὶ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, αὐτὰ δὴ τὰ κεφάλαιά μου τῶν μαθημάτων; τί αὖθις ἐς τὸν βίον; ἄρά τι ἡμᾶς ἐλύπει τῶν κάτω; ὀρῶμενοι γούν εἰσάκατε. Καὶ τίνα τούτων συλλαβόντες ἀγετε; ἢ που τυμβωρύχος τις ἡ ἀνδροφόνος ἢ ἱεροσουλός ἐστι;

ΠΛΑΤ. Νῆ Δί, ὦ Φιλοσοφία, πάντων γε ἱεροσούλων ἀσεβέστατος, ὃς τὴν ἱερωτάτην σὲ κακῶς ἀγροεύειν ἐπεγείρησε καὶ ἡμᾶς ἅπαντας, ὅσοσσι τι παρὰ σοῦ μάθοντες τοῖς μεθ' ἡμᾶς καταλελοίπαμεν.

ΦΙΑ. Εἴτα ἡγανακτήσατε λοιδορησάμενοι τινός, καὶ ταῦτα εἰδότες ἡμεῖς, οἷα πρὸς τῆς Κοιμηθείας ἀκούουσα ἐν τοῖς Διονυσίοις ὁμοῦ φίλῃν τε αὐτὴν ἡγῆμαι καὶ οὔτε ἐδικασάμην οὔτε ἡτιασάμην προσελθοῦσα, ἐρίμην δὲ παίζειν τὰ εἰκότα καὶ τὰ ζυγῆθη τῇ ἐορτῇ; οἷα γὰρ ὡς οὐκ ἂν τι ὑπὸ σκώμματος χεῖρον γένοιτο, ἀλλὰ τοῦναντίον ὅπερ ἂν ἦ καλόν, ὥσπερ τὸ χρυσίον ἀποσμώμενον τοῖς κόμμασι λαμπρότερον ἀποστήλβει καὶ φανερώτερον γίγνεται. Ὑμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅπως ὀργίλοι καὶ ἀγανακτικοὶ γεγόνατε. Τί δ' οὖν αὐτὸν ἀγγετες;

ΠΛΑΤ. Μίαν ἡμέραν ταύτην παρητιχσάμενοι ἤχομεν ἐπ' αὐτόν, ὡς ὑπόσχῃ τὴν ἀξίαν ὧν δέδρακε· φῆμαι γὰρ ἡμῖν διήγγελλον οἷα ἔλγε ἐπιὼν ἐς τὰ πλήθη καὶ ἡμῶν.

15. ΦΙΑ. Εἴτα πρὸ δίκης οὐδὲ ἀπολογησάμενοι ἀποκτενεῖτε; δῆλος γούν ἐστιν εἰπεῖν τι θέλων.

ΠΛΑΤ. Οὐκ, ἀλλ' ἐπὶ σὲ τὸ πᾶν ἀνεβαλόμεθα. Καὶ σοὶ ἂν δοκῇ τοῦτο, ποιήσῃ τέλος τῆς δίκης.

ΦΙΑ. Τί φῆς σύ;

ΛΟΥΚ. Τοῦτο αὐτό, ὦ δέσποινα Φιλοσοφία, ἥπερ καὶ μόνη τάλῃθις ἂν εὐρεῖν δύναιτο· μόγις γούν εὐρόμην πολλὰ ἱκετεύσας τὸ σοὶ φυλαχθῆναι τὴν δίκην.

ΠΛΑΤ. Νῦν, ὦ κατάρτα, δέσποιναν αὐτὴν καλεῖς; πρῶτην δὲ τὸ ἀτιμώτατον Φιλοσοφίαν ἀπέφρινες ἐν τοσούτῳ θεάτρῳ ἀποκηρύττων κατὰ μέρη δὴ ὁβολῶν ἔκαστον εἶδος αὐτῆς τῶν λόγων.

ΦΙΑ. Ὅρατε, μὴ οὐ Φιλοσοφίαν οὗτός γε, ἀλλὰ γόητας ἀνδρας ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ ὀνόματι πολλὰ καὶ μαρὰ πράττοντας ἡγόρευσε κακῶς.

propatulo janua, neque nota omnibus. Ceterum ne opus quidem est domum ad illam ire: hic enim ipsam in Ceramico operiemur, mox huc venturam in reditu ab Academia, ut in Poecile inambulet, quod facere solet quotidie. Quin jam accedit. Viden' illam decenti habitu, aspectu propitio, quæ cogitabunda placide incedit?

LUC. Multas video similes habitu, incessu atque amictu: et tamen inter has quoque una tantum est vera quidem Philosophia.

PLAT. Recte; sed quum loqui incipiet, satis se ipsa indicabit.

14. PHIL. Vah! quid Plato et Chrysippus apud superos, et Aristoteles, et reliqui omnes, ipsa disciplinæ meæ capita? quid vos rursus in vitam? num quid adversi vobis apud inferos accidit? irati certe videmini. Et quis est quem captum hic ducitis? sepulchrorumne spoliator est, an homicida, an sacrilegus?

PLAT. Et quidem, Philosophia, sacrilegorum omnium scelestissimus, qui sanctissimam te maledictis lacerare ausus sit, et nos omnes, quotquot aliquid eorum, quæ apud te didiceramus, posteris reliquimus.

PHIL. Et vos indignati estis maledicente nobis quodam, idque quum me sciat, qualia a Comordia audiens Dionysiis, tamen amicam illam putem, neque in jus vocarim unquam, neque accedens cum illa expostulaverim; sed patiar illam ludere quæ convenire videntur et solemnia sunt illis feriis? quippe quum noverim, nihil a dicto fieri deterius, sed contra ea, quod pulchrum sit, ut aurum ipsa percussione detersum clarius exsplendescere et fieri manifestius. Vos vero nescio quomodo iracundi facti estis et irritabiles. Quid vero collum obtorquetis homini?

PLAT. Commeatu unius huius diei sumto, contra illum venimus, ut dignam factis suis pœnam sustineat. Fama enim ad nos perlatus est, qualia in concionem progressus de nobis dixerit.

15. PHIL. Deinde vos illum ante iudicium, indicta causa interficietis? apparet certe dicere illum velle aliquid.

PLAT. Non; sed ad te rejecimus omnia. Ac tibi si ita videtur, tu litem diuines.

PHIL. Tu quid ais?

LUC. Idem hoc, Philosophia domina, quæ sola nempe invenire verum possis. Itaque vix multis precibus hoc impetravi, tibi ut cognitio causæ servaretur.

PLAT. Nunc, sacerrime, dominam vocas? paullo ante vero contemtissimam rerum pronuntiabas Philosophiam, in tanto theatro praconio vendens, et duobus quidem obolis genus unumquodque illius disputationum.

PHIL. Videte ne iste non Philosophiam, sed impostores quosdam, nostri sub nominis obtentu turpia multa patran-
tes, traduxerit.

ΠΑΤ. Εἴση αὐτίκα, ἣν ἐθέλῃς ἀκούειν ἀπολογουμένου μόνον.

ΦΙΛ. Ἀπίστωμ ἐπ' Ἄρειον πάγον, μᾶλλον δὲ ἐς τὴν ἀκρόπολιν αὐτὴν, ὥς ἂν ἐκ περιωπῆς ἅμα καταφανῇ πάντα εἴη τὰ ἐν τῇ πόλει.

16. Ὑμεῖς δὲ, ὦ φίλοι, ἐν τῇ Ποικίλῃ τέως περιπατήσατε· ἥξω γὰρ ὑμῖν ἐκδικάσασα τὴν δίκην.

ΛΟΥΚ. Τίνες δὲ εἰσιν, ὦ Φιλοσοφία; πᾶν γάρ μοι κόσμιαι καὶ αὐταὶ δοκοῦσιν.

ΦΙΛ. Ἀρετὴ μὲν ἡ ἀνδρώδης αὕτη, Σοφροσύνη δὲ ἐκείνη καὶ Δικαιοσύνη ἡ παρ' αὐτῇ· ἡ δὲ προηγούμενη Παιδεία, ἡ ἀμυδρὰ δὲ αὕτη καὶ ἀσαφὲς τὸ χροῖμα ἡ Ἀλήθεια ἐστίν.

ΛΟΥΚ. Οὐχ ὁρῶ ἥτινα καὶ λέγεις.

ΦΙΛ. Τὴν ἀκαλλώπιστον ἐκείνην οὐχ ὁρᾷς, τὴν γυμνὴν, τὴν ὑποπερνούσαν αἰὶ καὶ διολισθάνουσαν;

ΛΟΥΚ. Ὅρῳ νῦν μόγις. Ἀλλὰ τί οὐχὶ καὶ ταύτας ἄγεις, ὥς πλήρως γένοιτο καὶ ἐντελὲς τὸ ζυνέδριον; τὴν Ἀληθεῖαν δέ γε καὶ ζυνήγορον ἀναβιδάσασθαι πρὸς τὴν δίκην βούλομαι.

ΦΙΛ. Νῆ Δίε, ἀκολουθήσατε καὶ ὑμεῖς· οὐ χαλεπὸν γὰρ μίαν δικάσαι δίκην, καὶ ταῦτα περὶ τῶν ἡμετέρων ἐσομένην.

17. ΑΛΗΘ. Ἄπιτε ὑμεῖς· ἐγὼ γὰρ οὐδὲν δέομαι ἀκούειν ἢ πάλαι οὔα ὁποῖα ἐστίν.

ΦΙΛ. Ἀλλ' ἤμιν, ὦ Ἀλήθεια, ἐν δέοντι ζυνδικάζοις ἂν, ὥς καὶ καταμετρήσεις ἕκαστα.

ΑΛΗΘ. Οὐκοῦν ἐπάγωμαι καὶ τῷ θεραπευτιδίῳ τοῦτω συνοικιστάτω μοι ὄντε;

ΦΙΛ. Καὶ μάλα ὑπόσας ἂν ἐθέλῃς.

ΑΛΗΘ. Ἐπεσθον, ὦ Ἐλευθερία καὶ Παρρησία, μεθ' ἡμῶν, ὥς τὸν δειλίαν τουτονὶ ἀνθρωπίσκον ἐραστὴν ἡμέτερον ὄντα κινδυνεύοντα ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει δικαίᾳ σώσαι δυνηθώμεν· σὺ δὲ, ὦ Ἐλεγγε, αὐτοῦ περιμένε.

ΛΟΥΚ. Μηδამῶς, ὦ δέσποινα, ἤκείτω δὲ καὶ οὗτος, εἰ καὶ τις ἄλλος· οὐ γὰρ τοῖς τυγῶσι θερίοις προσπολεμῆσαι δεῖται με, ἀλλ' ἀλαζόνσιν ἀνθρώποις καὶ δυσελέγκτοις, αἰετίνας ἀποφυγὰς εὕρισκομένους, ὥστε ἀναγκᾶς ὁ Ἐλεγγος.

ΦΙΛ. Ἀναγκαιότατος μὲν οὖν ἄμεινον δὲ, εἰ καὶ τὴν Ἀπόδειξιν παραλάβοις.

ΑΛΗΘ. Ἐπεσθε πάντες, ἐπεὶ περ ἀναγκαιότατοι δοκεῖτε πρὸς τὴν δίκην.

18. ΑΡΙΣΤ. Ὅρᾳ; προσεταιρίζεται καθ' ἡμῶν, ὦ Φιλοσοφία, τὴν Ἀλήθειαν.

ΦΙΛ. Εἴτα δέδιτε, ὦ Πλάτων καὶ Χρύσιππε καὶ Ἀριστοτέλες, μή τι ψεύσῃται ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀλήθεια οὔσα;

ΠΑΤ. Οὐ τοῦτο, ἀλλὰ δεινῶς πανοῦργός ἐστι καὶ κολακικός· ὥστε παραπείσει αὐτήν.

ΦΙΛ. Θαρρῶτε· οὐδὲν μὴ γένηται ἄδικον, Δικαιοσύνης ταύτης ξυμπαρούσης. Ἀνίσταμεν οὖν.

19. Ἀλλ' εἰπέ μοι σὺ, τί σοι τοῦνομα;

PLAT. Hoc statim scies, si modo causam dicturo operam darevolueris.

PHIL. Abeamus in Areopagum : potius vero in ipsam arcem, ut ex illa quasi specula simul in conspectu sint res urbanae omnes.

16. Vos vero, amici, in Pœcile interim inambulate. Veniam enim vobis, hac lite judicata.

LUC. Quæ vero sunt, o Philosophia? videntur enim mihi et ipsæ decentissimæ.

PHIL. Virtus est illa virago, Temperantia ista, et prope illam Justitia, præcedens vero Eruditio, sed obscura illa et tenui colore Veritas est.

LUC. Non video quam tu dicas.

PHIL. Nonne vides fuci illam expertem, nudam, subducentem se semper et elabentem?

LUC. Nunc tandem vix video. Sed quidni has etiam adducis, ut plenus perfectusque nobis consessus fiat? Veritatem vero etiam advocatam mihi adducere in jus volo.

PHIL. Nempe sequimini etiam vos : nec enim molestum erit, unam judicare causam, eamque de rebus nostris futuram.

17. VER. Ite vos : ego enim non opus habeo audire quæ dudum scivi ut sint comparata.

LUC. Verum tu nobis, Veritas, adfueris, quando erit opus, in judicio, ut indices singula.

VER. Itaque adducam etiam duas ancillulas meas, quæ semper mecum habitant?

PHIL. Duc sane quotquot volueris.

VER. Sequimini, Libertas, et tu, Loquendi Fiducia, ut infortunatum hunc homuncionem, amatorem nostrum, in periculo justa nulla causa versantem servare possimus. Tu vero, Elenche (Arguens), hic manè.

LUC. Minime vero, domina : quin hic etiam, si quis alius, veniat. Neque enim cum vulgaribus bestiis depugnandum mihi erit, sed cum insolentibus hominibus et qui difficillime arguantur, effugia sibi semper quædam invenientibus. Itaque necessarius est Elenchus.

PHIL. Maxime ille quidem : rectius vero feceris, si Demonstrationem etiam assumes.

VER. Sequimini omnes, quandoquidem maxime necessarii ad judicium videmini.

18. ARIST. Viden'? ad suas partes allicit, o Philosophia, contra nos Veritatem.

PHIL. Et vos metuitis, Plato, Chrysippe, Aristoteles, ne quid mentiatur pro ipso, quum sit Veritas?

PLAT. Non istuc quidem : sed terribili quadam astutia est et adulandi facultate. Itaque persuasione a via illam abducet.

VER. Bono animo estote. Nihil profecto injustum fiet, hac una presente, Justitia. Ascendamus igitur.

19. Sed age dic, quod tibi nomen est?

ΛΟΥΚ. Ἐμοὶ Παρρησιάδης Ἀληθίωνος τοῦ Ἑλεγευιλέου.

ΦΙΛ. Πατρίς δέ;

ΛΟΥΚ. Σύρος, ὧ Φιλοσοφία, τῶν Ἑπευφρατιδίων. Ἀλλὰ τί τοῦτο; Καὶ γὰρ τούτων τινὰς οἶδα τῶν ἀντιδίκων οὐχ ἥττον ἐμοῦ βρβάρους τὸ γένος· ὁ τρόπος δὲ καὶ ἡ παιδεία οὐ κατὰ Σολέας ἢ Κυπρίους ἢ Βαβυλωνίους ἢ Σταγειρίτας. Καίτοι πρὸς γε σέ οὐδὲν ἂν ἐλάττων γένοιτο οὐδ' εἰ τὴν φωνὴν βάρβαρος εἴη τις, εἴπερ ἡ γνώμη ὀρθὴ καὶ δικαία φαίνοιτο οὐσα.

ΦΙΛ. Εὖ λέγεις· ἄλλως γοῦν τοῦτο ἠρόμην.

20. **Ἡ τέχνη δέ σοι τίς;** Ἄξιον γὰρ ἐπίστασθαι τοῦτό γε.

ΛΟΥΚ. Μισαλαζὼν εἰμι καὶ μισογῆς καὶ μισοῦεν δὴς καὶ μισότυπος καὶ μισῶ πᾶν τὸ τοιουτῶδες εἶδος τῶν μιαιφῶν ἀνθρώπων· πάνυ δὲ πολλοὶ εἰσιν, ὥς οἶσθα.

ΦΙΛ. Ἡράκλειος, πολυμιοσὴ τινα μέτει τὴν τέχνην.

ΛΟΥΚ. Εὖ λέγεις· ὁρᾷς γοῦν ὁπόσοις ἀπεχθάνομαι καὶ ὥς κινδυνεύω δι' αὐτήν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐναντίαν αὐτῇ πάνυ ἀκριβῶς οἶδα, λέγω δὴ τὴν ἀπὸ τοῦ φιλο τὴν ἀρχὴν ἔχουσαν· φιλαλήθης τε γὰρ καὶ φιλόκαλος καὶ φιλαπλοϊκὸς καὶ ὅσα τῷ φιλεῖσθαι συγγενῇ· πλὴν ἀλλ' ὀλίγοι πάνυ ταύτης ἄξιτοι τῆς τέχνης· οἱ δὲ ὑπὸ τῇ ἐναντίᾳ ταττόμενοι καὶ τῷ μίσει οἰκειότεροι πεντακισμῦριοι. Κινδυνεύω τοιγαροῦν τὴν μέν ὑπ' ἀρχῆς ἀπομαθεῖν ἤδη, τὴν δὲ πᾶν ἠκριβωκέναί.

ΦΙΛ. Καὶ μὴν οὐκ ἔρχῃ· τοῦ γὰρ αὐτοῦ καὶ τάδε, φασί, καὶ τάδε· ὥστε μὴ διαίρει τὸ τέχνα· μία γὰρ ἐστὼν δὴ εἶναι δοκοῦσαί.

ΛΟΥΚ. Ἄμεινον σὺ ταῦτα οἶσθα, ὦ Φιλοσοφία. Τὸ μέντοι ἐμὸν τοιοῦτόν ἐστιν, οἷον τοὺς μὲν πονηροὺς μισεῖν, ἐπαινεῖν δὲ τοὺς χρηστοὺς καὶ φιλεῖν.

21. **ΦΙΛ.** Ἄγε δὴ, πάρεσμεν γὰρ ἐνθάδε ἔρχῃ· ἐνταῦθα πού ἐν τῷ προναῷ τῆς Πολιάδος δικάζομεν. Ἡ Ἰέρεια διάθες ἡμῖν τὰ βάρθρα, ἡμεῖς δὲ ἐν τοσούτῳ προσκυνήσωμεν τῇ θεῷ.

ΛΟΥΚ. ὦ Πολιάς, ἐλθέ μοι κατὰ τῶν ἀλαζόνων σύμμαχος ἀνιμνηθεῖσα ὁπόσα ἐπιπορούντων ὁσημέραι ἀκούεις αὐτῶν καὶ ἀπράττουσι δὲ, μόνῃ ὁρᾷς ἅτε δὴ ἐπίσκοπος οὔσα. Νῦν καιρὸς ἀμύνασθαι αὐτούς. Ἐμὲ δὲ ἢν που κρατούμενον ἰδῆς κἂν πλείους ὦσιν αἱ μέλαιναί, σὺ προσθεῖσα τὴν σκυτῆς σῶζέ με.

22. **ΦΙΛ.** Εἴεν· ἡμεῖς μὲν ὑμῖν καὶ δὴ καθήμεθα ἔτοιμοι ἀκούειν τῶν λόγων, ὑμεῖς δὲ προελόμενοι τινα ἐξ ἀπάντων, ὅστις ἀρίστα κατηγορεῖται ἂν δοκῇ, ξυνείρετε τὴν κατηγορίαν καὶ διελέγγετε· πάντας γὰρ ἅμα λέγειν ἀμήχανον. Σὺ δὲ, ὦ Παρρησιάδῃ, ἀπολογήσῃ τὸ μετὰ τοῦτο.

ΧΡΥΣ. Τίς οὖν ἂν ἐπιτηδεύτερος ἐξ ἡμῶν γένοιτο πρὸς τὴν δίκην σοῦ, ὦ Πλάτων; ἢ τε γὰρ μεγαλόνοια θυμιαστὴ καὶ ἡ καλλιφωνία δεινῶς Ἀττικῇ καὶ τὸ κεχαρισμένον καὶ πειλοῦς μεσὸν ἢ τε ζύνεσις καὶ τὸ ἀκριβὲς καὶ τὸ ἐπαγωγὸν ἐν καιρῷ τῶν ἀποδείξεων, πάντα ταῦτά σοι ἀθρόα πρόσεστιν· ὥστε τὴν προηγορίαν δέ-

LUC. Parrhesiades Alethionis Elenxiclis (*i. e.* Confidentius Veri F. Convincentii N.).

PHIL. Sed patria?

LUC. Syrus sum, o Philosophia, eorum qui ad Euphratem colunt. Sed quid hoc ad rem? nam horum etiam adversariorum meorum novi quosdam non minus quam ego sum genere barbaros; mores vero et eruditio, non qualis Solensium, aut Cypriorum, aut Babyloniorum, aut Stagitarum. Quanquam apud te quidem nihil quicquam deteriore causa quis fuerit, neque si voce sit barbarus; modo sententia recta et justa esse appareat.

PHIL. Recte narras: temere enim illud quaesieram.

20. **Ars vero quæ tibi est?** nam istud quidem scire refert.

LUC. Osor superbiæ sum, et præstigiæ, et mendaciorum, et tumoris inanis: odi igitur omne hoc genus impurorum hominum. Admodum vero multi sunt, quod nosti.

PHIL. Hercules! multi odii quandam artem facis.

LUC. Bene dicis. Vides enim apud quam multos in odio sim, et in quæ pericula propter eam venerim. Verum tamen etiam oppositam illi artem accurate novi: illam putæ quæ amore constat. Sum enim veri amans, et honesti ac pulchri, tum simplicitatis et quæcumque natura amabilia sunt: verum pauci admodum digni in quibus hac arte utar; contra alteri illi oppositæ arti subjecti et odio aptiores quinquagies mille: quare periculum est ne alteram quidem, cujus exercendæ ita rara offeratur occasio, dediscam; alteram autem nimis etiam calleam.

PHIL. At non oportebat: ejusdem enim et hoc est, aiunt, et illud. Noli itaque has artes dirimere, quæ duæ quum videantur esse, una sunt.

LUC. Melius tu ea nosti, Philosophia. Mea igitur hæc ratio est, odisse malos, bonos autem laudare atque amare.

21. **PHIL.** Jam age, adsumus enim nunc ubi oportebat: hic alicubi in templo urbicæ Palladis judicemus. Disponi nobis, Antistes, jube subsellia: nos interea deam adoremus.

LUC. Custos urbis, præsidio mihi veni contra insolentes homines, recordata quot illorum perjuria quotidie audias. Quæ faciunt, sola vides, quæ inspectionem habeas. Nunc tempus est illos ulcisci. Me vero si qua succumbere videas, et plures sint nigri calculi, tuo tu adjecto me serva.

22. **PHIL.** Age jam sedemus vobis, paratæ vestras audire rationes. Vos autem electo uno ex omnibus, qui optime accusaturus videatur, actionem componite, et reum convincite: neque enim fieri potest ut simul omnes dicatis. Tu vero post hæc causam dices, Parrhesiade.

CHRYΣ. Quis igitur nostrum huic judicio aptior fuerit te, o Plato? tua enim cogitandi admirabilis sublimitas, et mere Attica vocis suavitas, et gratia illa, quæ tantum in persuadendo valet; tum prudentia, et exquisitum illud artificium, et illæ, ubi demonstrandum est, verborum illecebræ; omnia hæc copiose tibi adsunt. Itaque orandi

λου καὶ ὑπὲρ πάντων εἶπε τὰ εἰκότα. Νῦν ἀναμνήσθητι πάντων ἐκείνων καὶ ζυμφορεῖς ἐς τὸ αὐτὸ, εἴ τί σοι πρὸς Γοργίαν ἢ Πῶλον ἢ Ἰππίαν ἢ Πρόδικον εἰρηται· δεινότερος οὗτός ἐστιν. Ἐπίπαττε οὖν καὶ τῆς εἰρωνείας καὶ τὰ κομψὰ ἐκείνα καὶ συνεγῇ ἐρώτα, κἄν σοι δοκῇ, κακείνῳ που παράβυσσον, ὡς ὁ μέγας ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνων ἀγανακτήσειεν ἄν, εἰ μὴ οὗτος ὑπόσχοι τὴν δίκην.

23. ΠΑΑΤ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ τινα τῶν σφοδρῶτερων προχειρισώμεθα, Διογένην τοῦτον ἢ Ἀντισθένην ἢ Κράττηα ἢ καὶ σέ, ὦ Χρύσιππε· οὐ γὰρ δὴ κάλλους ἐν τῷ παρόντι καὶ δεινότητος συγγραφικῆς ὁ καιρὸς, ἀλλὰ τινος ἐλεγκτικῆς καὶ δικανικῆς παρασκευῆς· ῥήτωρ δὲ ὁ Παρρησιάδης ἐστίν.

ΔΙΟΓ. Ἄλλ' ἐγὼ αὐτοῦ κατηγορήσω· καὶ γὰρ οὐδὲ πᾶν μακρὸν οἰομαι τῶν λόγων δεῖσθαι. Καὶ ἄλλως δὲ ὑπὲρ πάντας ὕβρισμαὶ δὴ ὀβολῶν πρώην ἀποκεκχυμένους.

ΠΑΑΤ. Ὁ Διογένης, ὦ Φιλοσοφία, ἐρεῖ τὸν λόγον ὑπὲρ πάντων. Μέννησο δέ, ὦ γενναίε, μὴ τὰ σεαυτοῦ μόνον πρεσβεύειν ἐν τῇ κατηγορίᾳ, τὰ κοινὰ δὲ ὀρᾶν· εἰ γάρ τι καὶ πρὸς ἀλλήλους διαφερόμεθα ἐν τοῖς λόγοις, σὺ δὲ τοῦτο μὲν μὴ ἐξέταζε, μηδ' ὅστις ἐστὶν ὁ ἀλγυθέστερος νῦν λέγε, ὅπως δὲ ὑπὲρ φιλοσοφίας αὐτῆς ἀγανακτεῖ περιυβρισμένης καὶ κακῶς ἀκουούσης ἐν τοῖς Παρρησιάδου λόγοις, καὶ τὰς προαιρέσεις ἀφείας, ἐν αἷς διαλλάττομεν, ὁ κοινὸν ἅπαντες ἔχομεν, τούτου υπερμάχει. Ὅρᾳς δέ, μόνον σέ προσεστιάμεθα καὶ ἐν σοὶ τὰ πάντων ἡμῶν νῦν κινδυνεύεται, ἢ σιμνότερα δοῶσι ἢ τοιαῦτα πιστευθῆναι οἷα οὗτος ἀπέφηνε.

24. ΔΙΟΓ. Θαρρεῖτε, οὐδὲν ἐλλείψομεν, ὑπὲρ πάντων ἐρῶ. Κἂν γὰρ Φιλοσοφία δὲ πρὸς τοὺς λόγους ἐπιπλασθεῖσα — φύσει γὰρ ἡμέρος καὶ πρῶός ἐστιν — ἀρεῖναι διαβουλεύεται αὐτὸν, ἀλλ' οὐ τὰμὰ ἐνδεήσει· δεῖξω γὰρ αὐτῷ ὅτι μὴ μάτην ζυλοφοροῦμεν.

ΦΙΛ. Τοῦτο μὲν μηδαμῶς, ἀλλὰ τῷ λόγῳ μάλλον — ἄριστον γάρ — ἤπερ τῷ ὅλῳ. Μὴ μέλλε δ' οὖν. Ἦδη γὰρ ἐγκέχυται τὸ ὕδωρ καὶ πρὸς σέ τὸ δικαστήριον ἀποβλέπει.

ΛΟΥΚ. Οἱ λοιποὶ καθιζέσθωσαν, ὦ Φιλοσοφία, καὶ ψηφοφορεῖτωσαν μεθ' ὑμῶν, Διογένης δὲ κατηγορεῖτω μόνος.

ΦΙΛ. Οὐ δέδιας οὖν μὴ σου καταψηφίσωνται;

ΛΟΥΚ. Οὐδαμῶς· πλείοσι γοῦν κρατῆσαι βούλομαι.

ΦΙΛ. Γενναῖά σου ταῦτα· καθίστατε δ' οὖν. Σὺ δ', ὦ Διόγενες, λέγε.

25. ΔΙΟΓ. Οἷοι μὲν ἡμεῖς ἄνδρες ἐγεγόμεθα παρὰ τὸν βίον, ὦ Φιλοσοφία, πᾶν ἀκριβῶς οἶσθα καὶ οὐδὲν δεῖ λόγων· ἵνα γὰρ τὸ κατ' ἐμὲ σωπῆσω, ἀλλὰ Πυθαγόραν τοῦτον καὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Χρύσιππον καὶ τοὺς ἄλλους τίς οὐκ οἶδεν ὅσα ἐς τὸν βίον καλὰ ἐσεκομίσαντο; ἃ δὲ τοιοῦτους ὄντας ἡμᾶς ὁ τρισκατάρατος οὗτος Παρρησιάδης ὕβριξεν, ἤδη ἐρῶ· ῥήτωρ γάρ τις, ὡς φησιν, ὢν, ἀπολιπὼν τὰ δικαστήρια

LUCIANUS. — I.

auscipe provinciam, et pro omnibus ea, quibus opus est, profer. Nunc recordare omnium illorum, et in eundem locum confer, si quid tibi ad Gorgiam, aut Polum, aut Hippiam, aut Prodicum dictum est: hic enim illis magis formidandus est. Itaque asperge etiam aliquid de ironia, et lepidas illas perpetuasque interrogationes profer: et si videbitur, illud etiam alicubi inferci, ut magnus ille in caelo Jupiter volucrum currum agens indignaturus sit, nisi supplicio iste afficiatur.

23. PLAT. Nequaquam: sed vehementiorum aliquem deligamus, Diogenem hunc, vel Antisthenem, vel Cratetem, vel te adeo, Chrysippe. Neque enim sane pulchritudinem aut in scribendo vim quandam praesens tempus desiderat, sed apparatus convincendi et judicialem: orator autem est Parrhesiades.

DIOG. Ego vero accusabo illum: neque enim puto longa oratione opus futurum. Et alioquin ego supra omnes contumeliose tractatus sum, quem duobus ille obolis nuper sub praecone vendiderit.

PLAT. Diogenes, o Philosophia, aget pro omnibus. Memento autem, vir generose, ne tuum modo in accusatione negotium agas, sed communem causam species. Si quid enim inter nos non convenit de nostris disputationibus, tu in praesentia quidem hoc noli quaerere, aut ultra sit verior ratio definire: sed in universum modo pro philosophia ipsa indignationem ostende, contumeliis obruta et male audiente in Parrhesiadae sermonibus; relictisque sectis, quibus dissidemus, quod commune habemus omnes, pro eo propugna. Vide, solum te praefecimus, in te nostra jam omnia periclitantur, ut aut honestissima videantur, aut talia credantur esse qualia hic proposuit.

24. DIOG. Bono estote animo; nulla in re deficiemus: dicam pro omnibus. Et, si forte Philosophia sermonibus istius fracta, ut est ingenio mansuetus et miti, dimittere illum cogitet, at ego certe causae non deero: ostendam enim homini nos non frustra clavam gerere.

PHIL. Istuc quidem minime; sed oratione potius, quod optimum, quam clava res gerenda est. Sed noli cunctari diutius. Jam enim infusa est in clepsydrum aqua, et in te consilium intuetur.

LUC. Assideant reliqui, o Philosophia, et ferant suffragia vobiscum: Diogenes vero accuset solus.

PHIL. Non metuis igitur ne contra te ferant suffragia?

LUC. Minime: pluribus enim volo vincere.

PHIL. Generose tu quidem. Asside igitur: tu vero dic, Diogenes.

25. DIOG. Qui viri nos in vita fuerimus, o Philosophia, accurate nosti, neque oratione opus est. De me enim ut taceam, quis vero hunc Pythagoram, et Platonem, et Aristotelem, et reliquos ignorat, quanta in vitam bona intulerint? quibus vero nos, tales quum simus, execrabilis ter et amplius iste Parrhesiades contumeliis affecerit, jam dicam. Quum enim orator, ut ait, esset, relictis judiciis et secunda

καὶ τὰς ἐν ἐκείνοις εὐδοκίμησιν, ὅποσον ἢ δεινότητος ἢ ἀκμῆς ἐπεπόριστο ἐν τοῖς λόγοις, τοῦτο πᾶν ἐφ' ἡμᾶς συσκευασάμενος οὐ παύεται μὲν ἀγορεύων κακῶς γόητας καὶ ἀπατεῖνους ἀποκαλῶν, τὰ πλῆθη δὲ ἀναπεῖθων καταγελᾶν ἡμῶν καὶ καταφρονεῖν ὡς τὸ μὴδὲν ὄντων· μᾶλλον δὲ καὶ μισεῖσθαι πρὸς τῶν πολλῶν ἤδη πεποίηκεν αὐτούς τε ἡμᾶς καὶ σὲ τὴν Φιλοσοφίαν, φληνάφους καὶ λήρους ἀποκαλῶν τὰ σὰ καὶ τὰ σπουδαϊότατα ὧν ἡμᾶς ἐπαίδευσας ἐπὶ χλευασμῶν διεξιών, ὥστε αὐτὸν μὲν κροτεῖσθαι καὶ ἐπαινέσθαι πρὸς τῶν θεατῶν, ἡμᾶς δὲ ὑβρίζεσθαι· φύσει γὰρ τοιοῦτόν ἐστιν ὁ πολλὸς λεῶς, χαίρουσιν ἀποσκώπτουσι καὶ λοιδορουμένοις, καὶ μάλιστα ὅταν τὰ σεμνότεστα εἶναι δοκοῦντα διασύρηται, ὥσπερ ἀμέλει καὶ πάλαι ἔχαιρον Ἀριστοφάνει καὶ Εὐπολίδι Σωκράτην τουτονὶ ἐπὶ χλευασία παράγουσιν ἐπὶ τὴν σκηνὴν καὶ κοιμωδοῦσιν ἀλλοκοτούς τινὰς περὶ αὐτοῦ κοιμωδίας. Καίτοι ἐκεῖνοι μὲν καὶ ὁ ἐνὸς ἀνδρὸς ἐτόλμων τοιαῦτα καὶ ἐν Διόνυσου, ἐφειμένον αὐτὸ δρᾶν, καὶ τὸ σκῶδιμα μέρος ἐδόκει τῆς ἑορτῆς, καὶ ὁ θεὸς ἴσως χαίρει φιλόγελως τις ὧν.

26. Ὁ δὲ τοὺς ἀρίστους συγκαλῶν, ἐκ πολλοῦ φροντίας καὶ παρασκευασάμενος καὶ βλασφημίας τινὰς ἐς παρὺ βιβλίον ἐγγράψας μεγάλην τῇ φωνῇ διαγορεύει κακῶς Πλάτωνα, Πυθαγόραν, Ἀριστοτέλην, Χρύσιππον ἐκείνους, ἐμὲ καὶ ὅλους ἅπαντας οὔτε ἑορτῆς ἐπιούσης οὔτε ἰδίᾳ τι πρὸς ἡμῶν παθῶν· εἶχε γὰρ ἂν τινα συγνώμην αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, εἰ ἀμυνόμενος, ἀλλὰ μὴ ἀρχὼν αὐτὸς ἐδρασε. Καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὅτι ταῦτα ποιεῖν καὶ ὑπὸ τὸν σὺν ὄνομα, ὧ Φιλοσοφία, ὑποδύεται καὶ ὑπελθὼν τὸν Διάλογον ἡμέτερον οἰκεῖον ὄντα, τούτῳ ξυναγωνιστῇ καὶ ὑποκριτῇ χρῆται καὶ ἡμῶν, ἐτι καὶ Μένιππον ἀνατείσας ἐταῖρον ἡμῶν ἄνδρα ξυκωμωδεῖν αὐτῷ τὰ πολλὰ, δὲ μόνος οὐ πάρεστιν οὔδ' ἐκατηγορεῖ μετ' ἡμῶν, προδοὺς τὸ κοινόν.

27. Ἄνθ' ὧν ἁπάντων ἄξιόν ἐστιν ὑποσχεῖν αὐτὸν τὴν δίκην. Ἡ τί γὰρ ἂν εἰπεῖν ἔχοι τὰ σεμνότεστα διασύρας ἐπὶ τοσούτων μαρτύρων; Χρήσιμον γοῦν καὶ πρὸς ἐκείνους τὸ τοιοῦτον, εἰ θεάσαιντο αὐτὸν κολασθέντα, ὡς μὴδὲ ἄλλος τις ἐτι καταφρονοῖ φιλοσοφίας· ἐπεὶ τό γε τὴν ἡσύχῃαν ἄγειν καὶ ὑβριζόμενον ἀνέχεσθαι οὐ μετριότητος, ἀλλ' ἀνανδρίας καὶ εὐθειας εἰκότως ἂν νομίζοιτο. Τὰ γὰρ τελευταῖα τίνι φορητά; δὲ καθάπερ τὰ ἀνδράποδα παραγαγὼν ἡμᾶς ἐπὶ τὸ πωλητήριον καὶ κήρυκα ἐπιστῆσας ἀπημπόλησεν, ὡς φασί, τοὺς μὲν ἐπὶ πολλῷ, ἐνίους δὲ μᾶς Ἀττικῆς, ἐμὲ δ' ὁ παμπονηρότατος οὗτος οὐδ' ὀβολῶν οἱ παρόντες δ' ἐγέλων. Ἄνθ' ὧν γε αὐτοὶ τε ἀνελήλυθαμεν ἀγανακτήσαντες καὶ σὲ ἀξιοῦμεν τιμωρήσειν ἡμῖν τὰ αἰσχίστα ὑβρισμένους.

28. ANAB. Εὖ γε, ὦ Διόγενες, ὑπὲρ ἁπάντων καλῶς ὅποσα ἔχρῃν εἰρηκας.

ΦΙΛ. Παύσαθε ἐπαινοῦντες· ἔρχει τῷ ἀπολογουμένῳ. Σὺ δὲ, ὦ Παρρησιάδῃ, λέγε ἤδη ἐν τῷ μέρει· σοὶ γὰρ τὸ ὕδωρ βρεῖ νῦν. Μὴ μέλεε οὖν.

in illis fama, quantum vel vehementia vel maturitatis in dicendo ipsi suppeteret, omni, inquam, illo instrumento ac dicendi copiis contra nos collectis, male loqui de nobis non desinit, quum præstigiatores atque impostores appellet, ac persuadeat multitudini, ut irrideat nos et, tanquam nihili simus, contemnat. Quin et in plurimorum odium jam et nos ipsos et te Philosophiam adduxit, nugas ac deliria quum appellet res tuas, et, quæ maxime seria nos docuisti, per risum et ludibrium enarret, ut ipse quidem plausus ferat ac laudes a spectatoribus, nobis vero insultetur. Tale enim ingenium est vulgi, gaudent irrisoribus et maledicis, præsertim quum ea traducuntur, quæ videntur augustissima, ut nimirum olim quoque Aristophane gaudebant et Eupolide, Socratem hunc nostrum risus causa in scenam producentibus, et absurdas quasdam de illo agentibus fabulas. Quanquam illi quidem unum contra virum audebant talia, idque Dionysiis, quando permissum erat hoc facere, quum pars quadam ea solemnitatis viderefur; ac deus ille forte gaudet ludis talibus qui risus amans sit.

26. At iste convocatis optimatibus, diu multumque commentatus et paratus, maledictis quibusdam inscriptis crasso libro, magna voce male differt Platonem, Pythagoram, Aristotelem, Chrysippum illum, me, et in universum omnes, nec solemnitate instante, neque ulla privatim a nobis læsus injuria. Haberet enim sane ea res veniam, si defendens injurias, non ultro lædens hoc faceret. Omnium vero indignum maxime illud est, quod hæc quum agat, tuum tamen, Philosophia, nomen subit; et conciliato sibi Dialogo, familiari nostro, certaminis adjutore actoreque contra nos utitur; qui insuper Menippo persuaserit, nostro sodali, ut comœdias plerumque secum agat, qui solus non adest neque accusat nobiscum, communis causæ proditor.

27. Pro quibus rebus omnibus penas illum subire æquum est. Quid enim habeat quod contradicat homo res gravissimas tot sub testibus traducens? Utile igitur etiam hisce tale supplicium, si puniri istum videant, ne quis alius in posterum philosophiam contemnat: quandoquidem si nunc quiescamus et feramus injurias, ea non jam moderatio, sed ignavia et inscitia videatur merito. Ultima enim illa cui tolerabilia: quum mancipiorum instar in forum nos productos, præcone constituto, alios, ut narrant, magno, quosdam vero mina Attica; me quidem pessimus duobus obolis, cum risu præsentium, vendidit. Quibus de causis et ipsi indignabundi in vitam rediimus, et te rogamus, ut vicem nostram ulciscaris, qui turpissimis contumeliis sumus affecti.

28. REV. Euge, Diogenes! præclare quæ opus erant pro omnibus dixisti.

PHIL. Desinite laudare: infunde jam causam dicturo. Tu vero, Parrhesiade, nunc vicissim dicito: tua nunc aqua fluit; noli ergo cunctari.

29. ΠΑΡΡ. Οὐ πάντα μου, ὦ Φιλοσοφία, κατηγόρησε Διογένης, ἀλλὰ τὰ πλείω καὶ ὅσα ἦν χαλεπώτερα οὐκ οἶδ' ὅ τι παθὼν περιέλειπεν. Ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω ἐξαρνος γενέσθαι ὥς οὐκ εἶπον αὐτὰ, ἢ ἀπολογίζαν τινὰ μεμελετηκῶς ἀφί/θαι, ὥστε καὶ εἰ τινα ἢ αὐτὸς οὗτος ἀπεσιώπησεν ἢ ἐγὼ μὴ πρότερον ἐρθασα εἰρηκῶς, νῦν προσθήσειν μοι δοκῶ· οὕτω γὰρ ἂν μάθοις οὐστίνας ἀπεκήρυττον καὶ κακῶς ἡγόρευον ἀλαζόνας καὶ γόητας ἀποκαλῶν· καὶ μοι μόνον τοῦτο παραφυλάττετε, εἰ ἀληθὴ περὶ αὐτῶν ἔρω. Εἰ δέ τι βλάσφημον ἢ τραγὺ φαίνεται ἔχων ὁ λόγος, οὐ τὸν διελέγγοντα ἐμέ, ἀλλ' ἐκείνους ἂν, οἷμαι, δικαιότερον αἰτιάσαισθε τοιαῦτα ποιοῦντας. Ἐγὼ γὰρ ἐπειδὴ τάχιστα ξυνεῖδον ὅποσα τοῖς ῥητορεύουσι τὰ δυσχερῆ ἀναγκαῖον προσεῖναι, ἀπάτην καὶ ψεύδος καὶ θρασυτητα καὶ βοήν καὶ ὠθισμούς καὶ μυρία ἄλλα, ταῦτα μὲν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἀπέφυγον, ἐπὶ δὲ τὰ σά, ὦ Φιλοσοφία, καλὰ δρυάσας ἤξιον ὅσόν ἐστι μοι λοιπὸν τοῦ βίου καθάπερ ἐκ ζάλης καὶ κλύδωνος ἐς εὐδίαν τινα λιμένα σπεύσας ὑπὸ σοι σκεπτόμενος καταβιβῶναι.

30. Κάπειδ' ἢ μόνον παρέκφυα ἐς τὰ ὑμέτερα, σέ μὲν, ὥσπερ ἀναγκαῖον ἦν, καὶ τούτῳ ἀπαντας ἐθαύμαζον ἀρίστου βίου νομοθέτας ὄντας καὶ τοῖς ἐπ' αὐτὸν ἐπιτεικόμενοι χεῖρα ὀρέγοντας, τὰ κάλλιστα καὶ ξυμφορώτατα παραινοῦντας, εἰ τις μὴ παραβαίνει αὐτὰ μὴδὲ διολισθάνοι, ἀλλ' ἀτενὲς ἀποβλέπων ἐς τοὺς κανόνας οὐς προτεθείκατε, πρὸς τούτους βυθιμίζοι καὶ ἀπειθυνοῖ τὸν ἑαυτοῦ βίον, ὅπερ νῆ Δία καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ὀλίγοι ποιοῦσιν.

31. Ὅρῳ δὲ πολλοὺς οὐκ ἔρωτι φιλοσοφίας ἐχομένους, ἀλλὰ δόξης μόνον τῆς ἀπὸ τοῦ πράγματος, τὰ μὲν πρόχειρα ταῦτα καὶ δημόσια καὶ ὅποσα παντὶ μιμεῖσθαι ῥάδιον εὔ μάλα εἰκότως ἀγαθοῖς ἀνδράσι, τὸ γένειον λέγω καὶ τὸ βάδισμα καὶ τὴν ἀναβολήν, ἐπὶ δὲ τοῦ βίου καὶ τῶν πραγμάτων ἀντιφεγγόμενους τῷ σχήματι καὶ τάναντία καὶ ἐπιτηδεύοντας καὶ διαφθερόντας τὸ ἀζῖωμα τῆς ὑποσέσεως, ἡγανάχουν· καὶ τὸ πρῆγμα ὁμοῖον ἐδόκει μοι καθάπερ ἂν εἰ τις ὑποκριτὴς τραγωδίας μαλθακὸς αὐτὸς ὢν καὶ γυναικεῖος Ἀχιλλεῖα ἢ Θυεῖα ἢ καὶ τὸν Ἡρακλῆα ὑποκρίνοιο αὐτὸν μῆτε βαδίζων μῆτε βοῶν ἡρωϊκόν, ἀλλὰ θρυπτόμενος ὑπὸ τηλικούτῳ προσωπεῖω, θν οὐδ' ἂν ἡ Ἑλένη ποτὲ ἢ Πολυξένη ἀνάσχοιτο πέρα τοῦ μετρίου αὐταῖς προσοικοῦτα, οὐχ ὅπως ὁ Ἡρακλῆς ὁ καλλίνικος, ἀλλὰ μοι δοκεῖ τάχιστ' ἂν ἐπιτρίψαι τῷ βοπάλῳ παίων τὸν τοιοῦτον, αὐτὸν τε καὶ τὸ προσωπεῖον, οὕτως ἀτίμως κατατεθλυμμένος πρὸς αὐτοῦ.

32. Τοιαῦτα καὶ ἡμᾶς πάσχοντας ὑπ' ἐκείνων ὁρῶν· οὐκ ἤνεγκα τὴν αἰσχύνην τῆς ὑποκρίσεως, εἰ πίθηκοι ὄντες ἐτολμήσαν ἡρώων προσωπεῖα περιθέσθαι ἢ τὸν ἐν Κύμῃ ὄνον μιμήσασθαι, δὲ λεοντῆν περιβαλόμενος ἤξιον λέων αὐτὸς εἶναι πρὸς ἀγνοοῦντας τοὺς Κυμαίους ὀγκώμενος μάλα τραγὺ καὶ καταπληκτικόν, ἄχρι δὲ τις αὐτὸν ξένος καὶ λέοντα ἰδὼν καὶ ὄνον πολλάκις

29. PARRH. Non omnia contra me dixit, o Philosophia, Diogenes : sed pleraque, et difficiliora quidem, nescio quare motus, prætermisit. Ego vero tantum abest ut ea neque me dixisse, aut meditatæ defensionem aliquam huc venerim, ut statuerim, si quid aut iste ipse reticuit, aut ego dicere nondum occupavi, nunc jam adicere : ita enim intelligas quos ego homines præconio vendiderim, quibus male, ventosos et impostores appellando, dixerim. Et ad hoc mihi unum attendite, si vera de omnibus dicam. Si quid vero maledicum aut asperum habere videatur oratio, non me, qui arguo, sed illos accusare æquius arbitror, qui talia faciunt. Equidem quum primum perspexissem ; quæ dura necessario inesse debeant caudicibus, deceptionem, mendacium, audaciam, clamorem, conflictationes, et sexcenta alia ; ab his, ut decebat, refugiens, animum ad ea quæ tu pulchra habes, o Philosophia, appuli, optavi- que, quicquid reliquum mihi vitæ esset, tanquam ex procella et æstu in serenum quandam portum invecus, sub tua tutela transigere.

30. Deinde quum vix inspexissem res vestras, te quidem, quod necesse erat, et hosce omnes admirabar, vitæ beatæ leges, et manum festinantibus ad eam porrigentes, honestissimis præceptis proponendis utilissimisque, si quis ab his non discedat neque vestigio fallente labatur, sed intentis in regulas a vobis propositas oculis, ad illas componat vitam suam ac dirigat, quod mehercules nostra ætate pauci faciunt.

31. Quum vero viderem multos non amore philosophiæ captos, sed sola, quæ ab illo negotio sperari potest, gloria ductos, promptis istis et palam gestis, quæque imitari unicuique facile est, satis bene referre viros bonos, harbam dico, incessum et amictum ; vita vero et actionibus contradicere habitui, et contraria vestris studia habere, dignitatemque professionis corrumpere, indignabar equidem : videbaturque mihi negotium illi simile, si quis actor tragicus, mollis ipse atque effeminatus, Achillem, aut Thesea, aut ipsum Herculem agens, neque incessu utatur neque voce heroica, sed sub tanta persona fractas delicias faciat : quem neque Helena quondam, neque Polyxena ferret ultra modum sibi similem ; nedum ille decorus victoris Hercules, qui videtur mihi mox cum ipsa persona actorem talem sua clava elisurus a quo ignominiose adeo in feminam fractus esset.

32. Huic similem injuriam ab illis quum fieri vobis cerne- rem, non tuli illam histrionice turpitudinem, simios hosce heroum personas induere ausos, et Cumanum illum asinum imitari ; qui leoninam indutus postulabat ipse leo esse, quum apud ignaros ejus rei Cumanos asperos terribilesque ruditus ederet, donec illum peregrinus, qui et leonem sæpe et asinum vidisset, redargueret, et fustibus

ἤλεγξε παίων τοῖς ξύλοις. Ὁ δὲ μάλιστα μοι δεινόν, ὦ Φιλοσοφία, κατεφαίνεται, τοῦτο ἦν οἱ γὰρ ἄνθρωποι εἴ τινα τούτων ἑώρων πονηρὸν ἢ ἀσχημον ἢ ἀσελγές τι ἐπιτηδεύοντα, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ φιλοσοφίαν αὐτὴν ἤτιθέτο καὶ τὸν Χρύσιππον εὐθὺς ἢ Πλάτωνα ἢ Πυθαγόραν ἢ δτου αὐτὸν ἐπώνυμον δ διαμαρτάνων ἐκεῖνος ἐποιεῖτο καὶ οὐ τοὺς λόγους ἐμιμείτο, καὶ ἀπὸ τοῦ κακῶς βιοῦντος πονηρὰ περὶ ὑμῶν εἰκαζόν τῶν πρὸ πολυλῶ τεθνηκότων — οὐ γὰρ παρὰ ζῶντας ὑμᾶς ἢ ἐξέτασις αὐτοῦ ἐγίγνετο, ἀλλ' ὑμεῖς μὲν ἐκποδῶν — ἐκείνον δὲ ἑώρων σαφῶς ἅπαντες δεινὰ καὶ ἀσεμνα ἐπιτηδεύοντα, ὥστε ἐρήμην ἠλίσκεσθε μετ' αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοίαν διαβολὴν συγκατεσπᾶσθε.

33. Ταῦτα οὐκ ἤνεγκα ὁρῶν ἔγωγε, ἀλλ' ἤλεγχον αὐτοὺς καὶ διέκρινον ἀφ' ὑμῶν ὑμεῖς δὲ, τιμᾶν ἐπὶ τούτοις δέον, ἐς δικαστήριον ἄγετε. Οὐκοῦν ἦν τινα καὶ τῶν μεμνημένων ἰδὼν ἐξαγορεύοντα ταῖν θεαῖν τάπορρητα καὶ ἐξοργούμενον ἀνανακτήσω καὶ διελέγξω, ἐμὲ τὸν ἀδικούντα ἡγήσεσθε εἶναι; ἀλλ' οὐ δίκαιον ἐπεὶ καὶ οἱ ἀθλοθέται μαστιγοῦν εἰώθασιν, ἣν τις ὑποκριτὴς Ἀθηνᾶν ἢ Ποσειδῶνα ἢ τὸν Δία ὑποδεδυκὼς μὴ καλῶς ὑποκρίνοιτο μὴδὲ κατ' ἀξίαν τῶν θεῶν, καὶ οὐ δὴ που ὀργίζονται αὐτοῖς ἐκεῖνοι, ὅτι τὸν περιεκείμενον αὐτῶν τὰ προσωπεῖα καὶ τὸ σῆμα ἐνδεοδικότα ἐπέτρεψαν πατεῖν τοῖς μαστιγοφόροις, ἀλλὰ καὶ ἡδῶνται ἂν, σίμαι, μαστιγούμενων οἰκέτην μὲν γὰρ ἢ ἀγγελόν τινα μὴ δεξιῶς ὑποκρίνασθαι μικρὸν τὸ πταῖσμα, τὸν Δία δὲ ἢ τὸν Ἡρακλέα μὴ κατ' ἀξίαν ἐπιδείξασθαι τοῖς θεαταῖς ἀποτρόπαιον ὄντως καὶ αἰσχρόν.

34. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τὸδε πάντων ἀτοπώτατόν ἐστιν, ὅτι τοὺς μὲν λόγους ὑμῶν πάνυ ἀκριβοῦσιν οἱ πολλοὶ αὐτῶν, καθάπερ δὲ ἐπὶ τούτῳ μόνον ἀναγιγνώσκοντες αὐτοὺς καὶ μελετῶντες, ὡς τάναντία ἐπιτιθεύοιεν, οὕτω βιοῦσι πάντα μὲν γὰρ ὅσα φασὶν, ὅσον χρημάτων καταφρονεῖν καὶ δόξης καὶ μόνον τὸ καλὸν οἶσθαι ἀγαθόν, καὶ ἀόργητον εἶναι καὶ τῶν λαμπρῶν τούτων ὑπερορᾶν καὶ ἐξ ἰσοτιμίας αὐτοῖς διαλέγεσθαι, καλὰ, ὦ θεοί, καὶ σοφὰ καὶ θαυμάσια λίαν ὡς ἀληθῶς. Οἱ δὲ καὶ αὐτὰ ταῦτα ἐπὶ μισθῷ διδάσκουσι καὶ τοὺς πλουσίους τεθῆ-
-πασιν καὶ πρὸς τὸ ἀργύριον κελύβησιν, ὀργιλώτεροι μὲν τῶν κυνιδίων ὄντες, δειλότεροι δὲ τῶν λαγῶν, κολακευτικώτεροι δὲ τῶν πιθήκων, ἀσελγέστεροι δὲ τῶν ὄνων, ἀρτακτικώτεροι δὲ τῶν γαλῶν, φιλονεικώτεροι δὲ τῶν ἀλεκτρυόνων. Τοιγαροῦν γέλωτα ὀχλίσκάνουσιν ὠθιζόμενοι ἐπὶ ταῦτα καὶ περὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας ἀλλήλους παραγωνιζόμενοι, δειπνα πολυάνθρωπα δειπνοῦντες καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις ἐπαινοῦντες φορτικῶς καὶ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορούμενοι καὶ μεμψιμοιροὶ φαινόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς κύλικος ἀτερπῇ καὶ ἀπρωδᾷ φιλοσοφούντες καὶ τὸν ἄκρατον οὐ φέροντες· οἱ ἰδιῶται δὲ ὅποσοι ξυμπίνουσιν, γελῶσι δηλαδὴ καὶ καταπτύουσι φιλοσοφίας, εἰ τοιαῦτα καθάρματα ἐκτρέφει.

35. Τὸ δὲ πάντων αἰσχιστον, ὅτι μηδενὸς δεῖσθαι λέγων ἕκαστος αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον πλούσιον εἶναι τὸν

dolatum abigeret. Præter cetera vero indignum hoc mihi, Philosophia, videbatur, quod nemo non hominum, si quem horum prave aut indecore aut libidinose quicquam facere videret, ipsam statim philosophiam accusaret, et Chrysippum, aut Platonem, aut Pythagoram, aut cujuscumque se cognominem peccator ille ferret disputationesque imitaretur. Itaque ab male illo vivente, male de vobis conjectabant, olim mortuis : neque enim ad vos viventes exigebatur, sed vos discesseratis e medio : illum vero aperte videbant omnes indigne et inhoneste se gerentem. Ita quasi deserto vos vadimonio cum illo damnati, et in simile cum illo crimen pertracti estis.

33. Hæc ego videns non tuli, sed redargui illos et a vobis discrevi. At vos, qui honorem mihi ea de causa debetis habere, in jus me trahitis. Igitur si quem ego initiorum observans, dearum mysteria effluentem et indignis omnibus impie monstrantem, indignatus fuero, eumque redarguero; mene impium esse putabitis? injuste illud quidem : quum etiam sacrorum certaminum præsidēs flagris objurgare soleant, si quis histrio Minervæ aut Neptuni aut Jovis personam qui susceperat, non bene neque ex dignitate deorum perferat : neque ideo illis irascantur dii, quod personas suas gerentem et habitu suo indutum flagellis cadendum virgatoribus tradiderint : sed gaudeant, puto, vapulantibus. Nam servum aut nuntium parum dextre agere, parvus fuerit error. : Jovem vero aut Herculem non pro dignitate demonstrare spectatoribus, piaculi sane instar et turpe nimis fuerit!

34. Rursus illud omnium est absurdissimum; quod dogmata quidem vestra studiose vulgus illorum exquirat; ceterum perinde vivunt, ac si ad hoc solum ea legerent et meditentur, ut contraria omnia sequantur. Quæ enim dicunt omnia, exempli causa, divitias gloriamque contemnere, et sola quæ bona sunt honesta putare, et iræ expertem esse, et splendidos hosce despiciere, et tanquam cum æqualibus agere, pulchra, dii boni! sunt et sapientia, et vere sane admiranda. Verum enim vero isti mercede hæc ipsa docent, et divites admirantur, et argento inliant, et caniculis iracundiores sunt, et leporibus timidiores, magis adulatores quam simii, libidinosiores asinis, felibusque rapaciores, et in contentionibus quam gallinacei galli pertinaciores. Itaque ludibrium debent, quum circa ista conflantur, et circa divitum januas alii alios cubitis detrudunt, et celebriores cœnas frequentant, et in illis ipsis sine more modoque laudant, et ultra decus se ingurgitant, et attributa sibi parte non contentos se produnt, et in vino insuavia quædam atque absurda philosophantur, et merum non continent. Idiotæ autem quotquot convivæ adsunt, rident scilicet, et despuunt philosophiam, talia quæ purgamenta educat.

35. Quod vero turpissimum omnium est, nulla se re indigere unusquisque eorum quum dicat, sed solum divitem

σοφὸν κεκραγὸς μικρὸν ὕστερον αἰτεῖ προσελθὼν καὶ ἀγανακτεῖ μὴ λαβὼν, ὅμοιον ὡς εἴ τις ἐν βασιλικῷ σχήματι ὁρθὴν τιάραν ἔχων καὶ διάδημα καὶ τᾶλλα ὅσα βασιλείας γνωρίσματα προσαιτεῖ τῶν ὑποδεεστέρων δεόμενος. Ὅταν μὲν οὖν αὐτοὺς τι δέη λαμβάνειν, πολὺς δὲ περὶ τοῦ κοινωνικῶν εἶναι δεῖν λόγος καὶ ὡς ἀδιάφορον δὲ πλοῦτος καὶ, τί γὰρ τὸ χρυσίον ἢ ἀργύριον οὐδὲν τῶν ἐν ταῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδων διαφέρει; ὅταν δὲ τις ἐπικουρίας δεόμενος ἑταῖρος ἐκ παλαιοῦ καὶ φίλος ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα αὐτῇ προσελθὼν, σωπῇ καὶ ἀπορία καὶ ἀμυχία καὶ παλινωδία τῶν λόγων πρὸς τὸ ἐναντίον· οἱ δὲ πολλοὶ περὶ φιλίας ἔκκενοι λόγοι καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ καλὸν οὐκ οἶδ' ὅποι ποτὲ οἴγεται πάντα ταῦτα ἀποκτάμενα, πτερόεντα ὡς ἀληθῶς ἐπη, μάτῃν δσημέραι πρὸς αὐτῶν ἐν ταῖς διατριβαῖς σκιαμαχοῦμενα.

36. Μέγρι γὰρ τούτου φίλος ἑκαστος αὐτῶν, ἐς ὅσον ἂν μὴ ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ προκειμένον ἐν τῷ μέσῳ ἦν δὲ τις ὁλόκληρον ἐπιδείξῃ μόνον, λήγεται μὲν ἡ εἰρήνη, ἀσπονδα δὲ καὶ ἀκήρυκτα πάντα, καὶ τὰ βιβλία ἐξαληλιτταί καὶ ἡ ἀρετὴ πέφρυγεν, οἷόν τι καὶ οἱ κύνες πάσχουσιν· ἐπειδὴν τις ὅσπου ἐς μέσους αὐτοὺς ἐμβάλῃ, ἀναπηδῶσαντες δάκνουσιν ἀλλήλους καὶ τὸν προαρπάσαντα τὸ ὅσπου ὑλακτοῦσι. Λέγεται δὲ καὶ βασιλεὺς τις Αἰγύπτιος πιθήκους ποτὲ πυρριχίζειν διδάζει καὶ τὰ θηρία — μιμηλόμενα δὲ ἐστὶ τῶν ἀνθρωπίνων — ἐκμαθεῖν τάχιστα καὶ ὀργεῖσθαι ἀλουργίδας ἀμπερόμενα καὶ προσωπεῖα περιεικόμενα, καὶ μέγρι γε πολλοῦ εὐδοκιμεῖν τὴν θέαν, ἄχρι δὲ τις θεατὴς ἀστεῖος κάρυα ὑπὸ κόλπῳ ἔχων ἀφῆκεν ἐς τὸ μέσον· οἱ δὲ πιθήκοι ἰδόντες καὶ ἐκλαθόμενοι τῆς ὀρχήσεως, τοῦθ' ὅπερ ἦσαν, πιθήκοι ἐγένοντο ἀντὶ πυρριχιστῶν καὶ ξυνέτριβον τὰ προσωπεῖα καὶ τὴν ἐσθῆτα κατερρήγνυν καὶ ἐμάχοντο περὶ τῆς ὀπίρας πρὸς ἀλλήλους, τὸ δὲ σύνταγμα τῆς πυρρίχης διελέλυτο καὶ κατεγέλτο ὑπὸ τοῦ θεάτρου.

37. Τοιαῦτα καὶ οὗτοι ποιοῦσι, καὶ ἔγωγε τοὺς τοιοῦτους κακῶς ἡγόρευον καὶ οὐποτε παύσομαι διελέγων καὶ κωμῶδῶν, περὶ ὑμῶν δὲ ἡ τῶν ὑμῖν παραπλησιῶν — εἰσὶ γὰρ, εἰσὶ τινες ὡς ἀληθῶς φιλοσοφίαν ζηλοῦντες καὶ τοῖς ὑμετέροις νόμοις ἐμμένοντες — μὴ οὕτω μανείην ἐγὼ ὡς βλάσφημον εἰπεῖν τι ἢ σκαιόν. Ἡ τί γὰρ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι; τί γὰρ ὑμῖν τοιοῦτο βεβίωται; τοὺς δὲ ἀλαζόνες ἐκείνους καὶ θεοὺς ἐχθροὺς ἄξιον οἶμαι μισεῖν. Ἡ σὺ γὰρ, ὦ Πυθαγόρα καὶ Πλάτων καὶ Χρυσίππε καὶ Ἀριστοτέλες, τί φατε προσήκειν ὑμῖν τοὺς τοιούτους ἢ οἰκεῖόν τι καὶ ξυγγενὲς ἐπιδιδάσκουσθαι τῷ βίῳ; νῆ Δία Ἡρακλῆς, φασί, καὶ πιθήκος. Ἡ διότι πώγωνας ἔχουσι καὶ φιλοσοφεῖν φάσκουσι καὶ σκυθρωποὶ εἰσι, διὰ τοῦτο χρὴ ὑμῖν εἰκάζειν αὐτούς; ἀλλ' ἤνεγκα ἂν, εἰ πιθάνοι γοῦν ἦσαν καὶ ἐπὶ τῆς ὑποκρίσεως αὐτῆς· νῦν δὲ θάπτον ἂν γυφὶ ἀηδὸνα μιμησάιτο ἢ οὗτοι φιλοσόφοι. Εἴρηκα ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ὅποσα εἶπον. Σὺ δὲ, ὦ Ἀληθεία, μαρτύρει πρὸς αὐτοὺς εἰ ἀληθὴ ἐστὶ.

esse sapientem clamet, paulo post rogandi causa accedit, et nisi acceperit, indignatur: non aliter quam si quis in regio habitu tiamam rectam gerens ac diadema, et reliqua quotquot sunt insignia regni, mendicet, rogans a tenuioribus. Quum igitur sperant aliquid accipere, multa de bonorum inter sapientes communione disputatio, et quam res sit indifferens divitiarum! Quid enim, inquit, aurum est vel argentum, nihil calculis in litore distans? Si vero opis indigus sodalis vetus et amicus accedens ex multis paullum quiddam roget, silentium, æstus, inscitia et verborum illorum in contrariam sententiam retractatio: multæ autem illæ de amicitia disputationes, et virtus, et honestum, nescio quo repente abiere; omnia quidem avolarunt, volucra vere verba, quibus temere quotidie in scholis suis umbratiles pugnas ludunt.

36. Eo enim usque unusquisque eorum amicus est, quoad argentum vel aurum in medio positum non fuerit: si quis vero obolum unum ostenderit, illicet rupta pax, ut nec jam fœderi locus, nec præconi sit securitas: libri deleti, fugit virtus: cuius rei simile quiddam usu venif canibus: si quis os in medios illos projecerit, exsiliunt, mordent invicem; eumque qui os præripuit allatrant. Dicitur autem rex etiam aliquis Ægyptius simios quondam docuisse saltare pyrrhicham, easque bestias (facillime autem humanas imitantur actiones) didicisse celeriter, et saltasse in vestibus purpureis, et personatas, diuque probatum spectaculum; donec spectator aliquis festivus, qui nuces sinu gereret, projiceret eas in medium: tum vero simli, visa re, oblitæ saltationis, repente pro pyrrhichistis simii, quod erant scilicet, facti, larvas contrivere, laceratisque vestibus de fructibus invicem depugnarunt: illa autem pyrrhiches institutio dissoluta risui fuit spectatoribus.

37. Talia igitur hi quoque faciunt. Talibus ego maledixi, neque unquam desinam convincere illorum fraudes, ipsosque ridendos præhere: de vobis vero vestrumque similibus (sunt enim, sunt quidam vere sectantes philosophiam, legumque vestrarum observantes) absit a me insania illa ut contumeliosum quicquam aut sinistrum dicam. Aut quid habeam dicere? quid enim horum simile est in vita vestra? At insolentes illos et diis invisos odio persequi, puto, fas est. Nisi forte tu, Pythagora, et Plato, et Chrysippe, et Aristoteles, ad vos pertinere quicquam dicetis tales, aut proprium quicquam vestrum et cognatum vita sua demonstrare: quanta scilicet Herculi cum simia necessitudo est. An forte quod barbas submittunt et philosophari se prædicant et truci vultu sunt, propter hæc vobis assimilare illos oportet? Atqui equidem ferrem illos, si in ipsa illa histrionia probabiles essent: jam vero facilius lusciniæ vultus imitetur, quam isti philosophos. Dixi pro me quæ habebam. Jam tu, Veritas, testimonium apud hosce perhibe, si vera sint.

38. ΦΙΑ. Μετάστηθι, ὦ Παρρησιάδη, ἐτι πορρωτέρω. Τί ποιῶμεν ἡμεῖς; πῶς ὑμῖν εἰρηκέναι ἀνὴρ ἔδοξεν;

ΑΛΗΘ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Φιλοσοφία, μεταξὺ λέγοντας αὐτοῦ κατὰ τῆς γῆς δύναι πύχρυν· οὕτως ἀληθῆ πάντα εἶπεν. Ἐγνώριζον γοῦν ἀκούουσα ἕκαστον τῶν ποιούντων αὐτὰ κάρημον μεταξὺ τοῖς λεγομένοις τοῦτο μὲν ἐς τόνδε, τοῦτο δὲ ὁ δεῖνα ποιεῖ· καὶ ὅπως ἔδειξε τοὺς ἀνδρας ἐναργῶς καθάπερ ἐπὶ τινος γραφῆς τὰ πάντα εἰκότας, οὐ τὰ σώματα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς αὐτὰς ἐς τὸ ἀκριβέστατον ἀπεικάζας.

ΣΩΦΡ. Κἀγὼ πάνυ ἡρυσίασα, ὦ Ἀλήθεια.

ΦΙΑ. Ὑμεῖς δὲ τί φάτε;

ΑΝΑΒ. Τί δαί ἄλλο ἢ ἀρεῖσθαι αὐτὸν τοῦ ἐγκλήματος καὶ φίλον ἡμῖν καὶ εὐεργέτην ἀναγεγράφαι; τὸ γοῦν τῶν Ἰλίων ἀτεχνῶς πεπόνθαμεν, τραγῳδόν τινα τοῦτον ἐφ' ἡμᾶς κεκινήκαμεν ἄσμενον τὰς Φρυγῶν ξυμφοράς. Ἀδέτω δ' οὖν καὶ τοὺς θεοὺς ἐχθροὺς ἐκτραγωδεῖτω.

ΔΙΟΓ. Καὶ αὐτὸς, ὦ Φιλοσοφία, πάνυ ἐπαινῶ τὸν ἀνδρα καὶ ἀνατίθεμαι τὰ κατηγορούμενα καὶ φίλον ποιῶμαι αὐτὸν γενναῖον ὄντα.

39. ΦΙΑ. Εὖ γε, ὦ Παρρησιάδη· ἀφίμεν σε τῆς αἰτίας, καὶ ταῖς πάσαις κρατεῖς καὶ τὸ λοιπὸν ἴσθι ἡμέτερος ὢν.

ΠΑΡΡ. Προσεκύνησα τήν γε πρώτην· μάλλον δὲ τραγικώτερον αὐτὸ ποιήσιν μοι δοκᾷ· σεμνότερον γάρ·

ὦ μέγα σεμνὴ Νίκη, τὸν ἐμὸν
βίον κατέχεις
καὶ μὴ λόγῳ στεφανοῦσα.

ΑΡΕΤ. Οὐκοῦν δευτέρου κρατῆρος ἤδη καταρχώμεθα, προσκαλῶμεν κακείνους, ὡς δίκην ὑπόσχωσιν ἀν' ὧν ἐς ἡμᾶς ὑβρίζουσιν· κατηγορήσει δὲ Παρρησιάδης ἕκαστου.

ΠΑΡΡ. Ὅρθως, ὦ Ἀρετῇ, ἔλεξας ὥστε σὺ, παῖ Συλλογισμέ, κατακύψας ἐς τὸ ἄστν προσκήρυττε τοὺς φιλοσόφους.

40. ΣΥΛΛ. Ἄκουε, σίγα· τοὺς φιλοσόφους ἔκειν ἐς ἀκρόπολιν ἀπολογησομένους ἐπὶ τῆς Ἀρετῆς καὶ Φιλοσοφίας καὶ Δίκης.

ΠΑΡΡ. Ὅρθως; ὀλίγοι συνέρχονται γνωρίσαντες τὸ κήρυγμα· ἄλλως γὰρ δεδίασι τὴν Δίκην. Οἱ πολλοὶ δὲ αὐτῶν οὐδὲ σχολὴν ἄγουσιν ἀμρὶ τοὺς πλουσίους ἔχοντες. Εἰ δὲ βούλει πάντας ἔκειν, κατὰ τάδε, ὦ Συλλογισμέ, κήρυττε.

ΦΙΑ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ σὺ, ὦ Παρρησιάδη, προσκάλει καθ' ὃ τι σοι δοκεῖ.

41. ΠΑΡΡ. Οὐδὲν τόδε χαλεπὸν. Ἄκουε, σίγα. Ὅσοι φιλόσοφοι εἶναι λέγουσι καὶ ὅσοι προσήκειν αὐτοῖς οἰοῦνται τοῦ δνόματος, ἔκειν ἐς ἀκρόπολιν ἐπὶ τὴν διανομήν. Δύο μναὶ ἕκαστω δοθήσονται καὶ σισαμαῖος πλακοῦς· ὃς δ' ἂν πώγωνα βαθὺν ἐπιδείξηται, καὶ παλάθην ἰσάδων οὗτός γε προσεπιλήφεται. Κομίζειν δ' ἕκαστον σωφροσύνην μὲν ἢ δικαιοσύνην ἢ ἐγκράτειαν

38. PHIL. Longius hinc, Parrhesiade, recede interim. Nos quid faciamus? quomodo dixisse vobis videtur?

VER. Equidem, Philosophia, illo dicente terram mihi hiscere optabam prae pudore: adeo vera dicebat omnia. Agnoscebam enim inter audiendum unumquemque qui ista faceret; et referebam, dum dicerentur, illud quidem ad huncce; hoc vero ille, inqueiebam, facit. Et omnino ostendit homines dilucide, ut in pictura quadam similes per omnia, quum non corpora modo, sed ipsas quoque animas exquisitissima similitudine exprimeret.

MODESTIA. Et ego plane erubescam, o Veritas.

PHIL. Vos autem quid dicitis?

REV. Quid aliud nisi absolvi illum a crimine oportere, et amicum nobis ac bene meritum in publico monumento scribi? Illensium enim exemplo tragœdum hunc in nos commovimus, qui Phrygum canat calamitates. Canito igitur, et illos diis invisos tragœdiis suis infamato.

DIOG. Ipse quoque ego, Philosophia, laudo virum magnopere et retracto crimina, eumque, ut virum fortem, amicum mihi ascisco.

39. PHIL. Bonum factum, Parrhesiade; solvimus te accusatione; vincis suffragiis omnibus, et quod reliquum est, scito te nostrum esse.

PARRH. Equidem initio jam adoravi: jam vero tragico magis orationis genere faciendum videtur: augustius enim fuerit.

Splendida quæso Victoria, me
comitare tuum,
viridi neu parce coronæ.

VIRT. Igitur de altero jam cratere libemus, et vocemus etiam istos, ut penas suarum in vos contumeliarum nobis persolvant. Accusabit unumquemque Parrhesiades.

PARRH. Bene istud, Virtus. Itaque tu, Syllogisme puer, despiciens in urbem, præconio huc evoca philosophos.

40. SYLL. Audi, tace. Veniunt philosophi in arcem, causam dicturi ad tribunal Virtuti, Philosophiæ, Justitiæ.

PARRH. Viden? pauci conveniunt agnito præconio: nam alioqui Justitiam metuunt. Ceterum vulgus illorum otium non habet, occupati circa divites. Si vero venire omnes volueris, hunc fere in modum edic, Syllogisme.

PHIL. Nequaquam: sed tu, Parrhesiade, prout videbitur, eos advoca.

41. PARRH. Nihil res habet difficultatis. Audi, tace. Quotquot philosophos se esse dicunt, quotquot nominis causa ad illos pertinere se judicant, veniunt in arcem ad congiarium. Binæ unicuique minæ dabuntur, et de sesamo placenta. Quicumque vero prolixam barbam exhibuerit, ille corollarium ficuum massam accipiet. Afferat autem quisque temperantiam aut justitiam aut continentiam mi-

μηδ' ἀναγκαῖα γὰρ ταῦτά γε, ἣν μὴ παρῇ·
πέντε δὲ συλλογισμούς ἐξ ἁπαντός· οὐ γὰρ θέμις ἀνευ
τούτων εἶναι σοφόν.

Κεῖται δ' ἐν μέσσοις δύο χρυσοῖο ταλάντα,
τῷ δόμεν, ὃς μετὰ πᾶσιν ἐρίεμεν ἔξοχος εἴη.

42. Βαβαί, ὡς πλήρης μὲν ἡ ἀνοδος ὠλιζομένων,
ἐπεὶ τὰς δύο μνᾶς ἤκουσαν μόνον. Παρὰ δὲ τὸ Πελα-
σγικὸν ἄλλοι καὶ κατὰ τὸ Ἀσκληπιεῖον ἕτεροι καὶ παρὰ
τὸν Ἀρειὸν πάγον ἐτι πλείους, ἐνιοὶ δὲ καὶ κατὰ τὸν τοῦ
Τάλω τάφον, οἱ δὲ καὶ πρὸς τὸ Ἀνακτεῖον προσθέμενοι
κλίμακας ἀνέρπουσι βομβηδὸν νῆ Δία καὶ βοτρυδὸν
ἐσμῶς δίκην, ἵνα καὶ καθ' Ὅμηρον εἴπω, ἀλλὰ κακεῖ-
θεν εὖ μάλα πολλοὶ κἀντεῦθεν

μυρίαι, ὅσα τε φύλλα καὶ ἀνθεα γίνεται ὥρη.

Μεστὴ δὲ ἡ ἀκρόπολις ἐν βραχεὶ κλαγγῇδὸν προκαλιζόν-
των καὶ πανταχοῦ πῆρα πῶγων κολακεία ἀναισχυντῖα
βακτηρία λιγεία συλλογισμὸς φιλαργυρία· οἱ ὀλίγοι
δὲ, ὅποσοι πρὸς τὸ πρῶτον κήρυγμα ἐκεῖνο ἀνῆσαν,
ἀφανεῖς καὶ ἀσημοί, ἀναμιχθέντες τῷ πλήθει τῶν ἀλ-
λων, καὶ λεληθασιν ἐν τῇ ὁμοιότητι τῶν ἄλλων σχημά-
των. Τοῦτο γοῦν τὸ δεινότατόν ἐστιν, ὃ Φιλοσοφία,
καὶ ὃ τις ἂν μέμψαιτό σου μάλιστα, τὸ μὴδὲ ἐπιβαλεῖν
γνώρισμα καὶ σημεῖον αὐτοῖς· πιθανώτεροι γὰρ οἱ γόητες
οὗτοι πολλάκις τῶν ἀληθῶς φιλοσοφούντων.

ΦΙΛ. Ἔσται τοῦτο μεθ' ὀλίγον, ἀλλὰ δεχόμεθα
ἤδη αὐτούς.

43. ΠΛΑΤ. Ἡμᾶς πρῶτους χρὴ τοὺς Πλατωνικοὺς
λαβεῖν.

ΠΥΘ. Οὐκ, ἀλλὰ τοὺς Πυθαγορικοὺς ἡμᾶς· πρότε-
ρος γὰρ ὁ Πυθαγόρας ἦν.

ΣΤΩΙΚ. Ἀηρεῖτε· ἀμείνους ἡμεῖς οἱ ἀπὸ τῆς
στοᾶς.

ΠΕΡ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐν γε τοῖς χρήμασι πρῶτος
ἂν ἡμεῖς εἴημεν οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου.

ΕΠΙΚ. Ἡμῖν τοῖς Ἐπικουρεῖσι τοὺς πλακοῦντας
δοτε καὶ τὰς παλάθας· περὶ δὲ τῶν μῶν περιμενοῦμεν,
κἂν ὑστάτους δέη λαμβάνειν.

ΑΚΑΔ. Ποῦ τὰ δύο τάλαντα; δεῖξομεν γὰρ οἱ Ἀκα-
δημαῖκοι ὅσον τῶν ἄλλων ἐσμέν ἐριστικώτεροι.

ΣΤΩΙΚ. Οὐχ ἡμῶν γε τῶν Στωϊκῶν παρόντων.

44. ΦΙΛ. Παύσασθε φιλονεικοῦντες· ὑμεῖς δὲ οἱ
Κυνικοὶ μῆτε ὠθεῖτε ἀλλήλους μῆτε τοῖς ξύλοις παῖετε·
ἐπ' ἄλλα γὰρ ἴστε κεκλημένοι· καὶ νῦν ἐγωγε ἡ Φιλο-
σοφία καὶ Ἀρετὴ αὕτη καὶ Ἀλήθεια δικάσομεν τίνες οἱ
ὀρθῶς φιλοσοφούντες εἰσιν, εἴτα ὅσοι μὲν ἂν εὐρεθῶσι
κατὰ τὰ ἡμῖν δοκοῦντα βιοῦντες, εὐδαιμονήσουσιν ἄρι-
στοι κεκριμένοι· τοὺς γόητας δὲ καὶ οὐδὲν ἡμῖν προσή-
κοντας κακούς κακῶς ἐπιτρέψομεν, ὡς μὴ ἀντιποιοῦντο
τῶν ὑπὲρ αὐτοὺς ἀλαζόνες ὄντες. Τί τοῦτο; φεύγετε;
νῆ Δία, κατὰ τῶν γε κρημνῶν οἱ πολλοὶ ἀλλόμενοι.
Κενὴ δ' οὖν ἡ ἀκρόπολις, πλὴν ὀλίγων τούτων, ὅποσοι
μεμενῆχασιν οὐ φοβηθέντες τὴν κρίσιν.

45. Οἱ ὑπηρέται ἀνέλασθε τὴν πῆραν, ἣν ὁ Κυνίσκος

nime; neque enim ista, si non adsint, necessaria: verum
quinque omnino syllogismos; quippe nefas est absque illis
esse sapientem.

Proposita in medio sunt auri bina talenta,
præmia, qui reliquos rixa superaverit omnes.

42. Vah quam plenus est ascensus invicem se trudentium,
quum modo de duabus minis audiere. Ad Pelasgicum
autem alii, ad Æsculapii alii, et circa Areopagum etiam plu-
res, alii vero etiam ad Tali sepulchrum: alii ad Dioscurorum
ædem scalis admotis in altum enituntur, cum bombo hercle
atque examinis instar apum glomerati in uvam, ut Homeri
verbo utar. Verum inde etiam bene sane multi, et hinc
sexcenti,

Quot folia, et flores quot nascens exigit annus.

Brevi autem plena illorum arx erit, cum clangore considen-
tium, et ubique pera, barba, adulatio, impudentia, bacu-
lum, gula, syllogismus, avaritia. Pauci vero qui ad pri-
mam præconis vocem ascenderant, vix apparent, nulla nota
insignes, reliquorum turbæ immisti, et latent per simili-
tudinem habitus reliquorum. Illud enim, Philosophia,
sane molestissimum est, et quod quis maxime in te etiam
reprehendat, quod notam illis nullam aut signum imponis:
sæpe enim hi impostores ipsis vere philosophantibus ma-
gis probantur.

PHIL. Fiet illud paulo post, sed jam hos excipiamus.

43. PLAT. Ipsos nos Platonicos accipere primum oportet.

PYTH. Non, sed Pythagoricos nos; prior enim fuit Py-
thagoras.

STOIC. Nugas agitis, meliores nos de Porticu.

PER. Nequaquam, sed quantum ad pecunias, primi nos
esse debemus Peripatetici.

EPIC. Nobis Epicureis placentas date et massas: de minis
expectabimus, etsi accipiamus ultimi.

ACAD. Ubi duo illa talenta? ostendemus enim Academici,
quantum reliquis simus contentiores.

STOIC. Nequaquam, nobis quidem Stoicis præsentibus.

44. PHIL. Desinite rixarum: vos vero, Cynici, ne in-
pellite alii alios, neu baculis pulsate: ad alia enim vocati
estis. Et jam ego Philosophia, et Virtus hæc, et Veritas co-
gnosceamus, qui vestrum vere philosophentur, deinde qui
invenientur ex nostris placitis vivere, beati erunt, iudicio
nostro optimi: impostores vero et nihil ad nos pertinentes
malos male conteremus, ne quæ supra ipsos sunt, affectent
ventosi. Quid hoc? fugitis? per Jovem, per ipsa præcipitia
desilientes multi. Vacua igitur arx est, præter paucos illos,
qui remansere, nihil metuentes iudicium.

45. Famuli, tollite peram, quam minutus ille Cynicus in

ἀπέρριψεν ἐν τῇ τροπῇ. Φέρ' ἴδω τί καὶ ἔχει, ἥ που θέρμους ἢ βιβλίον ἢ ἄρτους τῶν αὐτοπυριτῶν;

ΠΑΡΡ. Οὐκ, ἀλλὰ χρυσίον τοῦτ' καὶ μύρον [καὶ μαχαίριδιον θυτικὸν] καὶ κάτοπτρον καὶ κύβους.

ΦΙΛ. Εὖ γε, ὦ γενναῖε. Τοιαῦτά σοι ἦν τὰ ἐφοδία τῆς ἀσκήσεως καὶ μετὰ τούτων ἡξίους λοιδορεῖσθαι ἅπασιν καὶ τοὺς ἄλλους παιδαγωγεῖν;

ΠΑΡΡ. Τοιοῦτοι μὲν οὖν ὑμῖν οὗτοι. Χρὴ δὲ ὑμᾶς σκοπεῖν ὅτινα τρόπον ἀγνοούμενα ταῦτα πεπαύσεται καὶ διαγνώσονται οἱ ἐντυγχάνοντες, οἵτινες οἱ ἀγαθοὶ αὐτῶν καὶ οἵτινες αὖ πάλιν οἱ τοῦ ἐτέρου βίου. Σὺ δὲ, ὦ Ἀλήθεια, ἐξεύρισκε — ὑπὲρ σοῦ γὰρ τοῦτο γένοιτ' ἂν — ὥς μὴ ἐπικρατήσῃ τὸ Ψεῦδος μὴδὲ ὑπὸ τῇ Ἀγνοίᾳ λανθάνωσιν οἱ φαῦλοι τῶν ἀνδρῶν σε τοὺς χρηστοὺς μεμιμημένοι.

46. ΑΛΗΘ. Ἐπ' αὐτῶν, εἰ δοκεῖ, Παρρησιάδῃ ποιησώμεθα τὸ τοιοῦτον, ἐπεὶ χρηστὸς ὤπται καὶ εὖνους ἡμῖν καὶ σέ, ὦ Φιλοσοφία, μάλιστα θαυμάζων, παραλαβόντα μετ' αὐτοῦ τὸν Ἐλεγχον ἅπασιν τοῖς φάσκουσι φιλοσοφεῖν ἐντυγχάνειν, εἴθ' ὃν μὲν ἂν εὕρῃ γνήσιον ὥς ἀληθῶς φιλοσοφίας, στεφανωσάτω θαλλοῦ στεφάνῳ καὶ ἐς τὸ Πρυτανεῖον καλεσάτω, ἣν δὲ τινι — οἷοι πολλοὶ εἰσι — καταράτῃ ἀνδρὶ ὑποκριτῇ φιλοσοφίας ἐντύγῃ, τὸ τριβώνιον περισπάσας ἀποκειράτω τὸν πύγωνα ἐν χρῶ πάννυ τραγοκουρικῇ μαχαίρᾳ καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου στίγματα ἐπιβαλέτω ἢ ἐγκαυσάτω κατὰ τὸ μεσόφρυον· ὁ δὲ τύπος τοῦ καυτήρος ἔστω ἀλώπηξ ἢ πίθηκος.

ΦΙΛ. Εὖ γε, ὦ Ἀλήθεια· ὁ δὲ ἔλεγχος, ὦ Παρρησιάδῃ, τοιοῦτος ἔστω, ὅσος ὁ τῶν αἰετῶν πρὸς τὸν ἥλιον εἶναι λέγεται, οὐ μὰ Δί' ὥστε καλέινους ἀντιβλέπειν τῷ φωτὶ καὶ πρὸς ἐκεῖνο δοκιμαζεσθαι, ἀλλὰ προθεῖς χρυσίον καὶ δοῶν καὶ ἡδονὴν ὃν μὲν ἂν αὐτῶν ἴδῃς ὑπερ-ορῶντα καὶ μηδαμῶς ἐλκόμενον πρὸς τὴν ὄψιν, οὗτος ἔστω ὁ τῷ θαλλῷ στεφόμενος, ὃν δ' ἂν ἀτενὲς ἀποβλέποντα καὶ τὴν χεῖρα ὀρέγοντα ἐπὶ τὸ χρυσίον, ἀπάγειν ἐπὶ τὸ καυτήριον τοῦτον ἀποχειράντα πρότερον τὸν πύγωνα.

47. ΠΑΡΡ. Ὡς ἔδοξεν, ἔσται ταῦτα, ὦ Φιλοσοφία, καὶ ὅψαι αὐτίκα μάλιστα τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ἀλωπεκίας ἢ πιθηκοφόρους, ὀλίγους δὲ καὶ ἐστεφανωμένους· εἰ βούλεσθε μέντοι, κάνταῦθα ἀνάξω τινὰς ὑμῖν νῆ Δί' αὐτῶν.

ΦΙΛ. Πῶς λέγεις; ἀνάξεις τοὺς φυγόντας;

ΠΑΡΡ. Καὶ μάλα, ἥνπερ ἡ ἱερεία μοι ἐβελήσῃ πρὸς ὀλίγον χρῆσαι τὴν ὁρμιάν ἐκείνην καὶ τὸ ἀγκιστρον, ὅπερ ὁ ἀλιεὺς ἀνέθηκεν ὁ ἐκ Πειραιῶς.

ΙΕΡ. Ἰδοὺ δὴ λαβὲ, καὶ τὸν κάλαμόν γε ἅμα, ὥς πᾶντ' ἔχῃς.

ΠΑΡΡ. Οὐκοῦν, ὦ ἱερεία, καὶ ἰσχάδας μοι τινὰς ὁδὸς ἀνύσασα καὶ ὀλίγον τοῦ χρυσίου.

ΙΕΡ. Λάμβανε.

ΦΙΛ. Τί πράττειν ἀνὴρ διανοεῖται;

ΙΕΡ. Δελεάσας τὸ ἀγκιστρον ἰσχαδί καὶ τῷ χρυσίῳ καθεζόμενος ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ τειγίου καθῆκεν ἐς τὴν πόλιν.

fuga abiecit. Age videam, quid habeat: num forte lupinos, aut librum, aut panes ex atrorum genere?

PARRH. Non: sed hoc aurum, et unguentum, [et cultrum ad sacrificiales epulas,] et speculum, et tesseras.

PHIL. Bonum factum, vir fortis. Haec igitur tibi habebas exercitationis tuae viatica? his instructus postulabas maledicere omnibus, et reliquos disciplina continere?

PARRH. Tales quidem nobis hi sunt. Oportet autem vos videre quemadmodum ista ignorari desinant, dignoscantque qui in illos incidunt, qui illorum boni viri sint, et qui alterius sint vitae. Tu vero, Veritas, inveni: quandoquidem e tua hoc re fuerit, ne invalescat contra te Mendacium, neve sub Ignorantia te lateant pravi homines bonos speciose imitati.

46. VER. Ipsi, si videtur, Parrhesiadæ hoc permittamus, quandoquidem bonus vir spectatus est, et nobis benevolus, et tuus, Philosophia, admirator maximus, ut secum assumpto Elencho, cum omnibus agat, qui se dicunt philosophos: deinde si quem invenerit germanum vere philosophiæ, coronet eum oleagina corona, et in Prytaneum vocet; si vero incidat in aliquem, quod genus multi sunt, execrabilem virum, philosophiæ histronem, detracto pallio, barbam illi in ipsa ante eo genere cultri, quo capri tondentur, resecat, et stigmata fronti illius imponat, aut inter supercilia inurat: typus autem cauteris vulpes esto, aut simia.

PHIL. Bene ista, Veritas: examen autem, Parrhesiade, tale erit, quale aquilarum ad solem esse dicitur: non sane ut et illi adversus lumen contueantur et ad illud examinentur; sed auro proposito, et gloria, et voluplate, quem illorum videris despiciere ista et nequaquam ad speciem illam trahi, hic esto ille ramo olivæ coronandus: quem vero fixis oculis respicere et manum ad aurum porrigere, hunc vero ad cauterium memento, detonsa prius barba, abducere.

47. PARRH. Fient ista, ut tibi visum est, Philosophia: et videbis confestim vulgus illorum vulpe notatos aut simia; sed paucos quosdam etiam coronatos. Verum si vultis, etiam huc profecto quosdam illorum vobis extraham.

PHIL. Quid? tu fugientes huc retrahes?

PARRH. Ego vero, si antistes velit paullum mihi commodare lineam illam cum hamo, quem piscator ex Piræeo dedicavit.

ANT. En tibi, cape, una cum arundine, ut habeas omnia.

PARRH. Ergo fac, antistes, ut mihi des etiam caricæ aliquot, et paxillum auri.

ANT. Cape.

PHIL. Quid facere vir cogitat?

ANT. Escam hamo impositam ficum et aurum, sedens ipse in lorica muri demisit in urbem.

ΦΙΛ. Τί ταῦτα, ὦ Παρρησιάδῃ, ποιεῖς; ἢ που τοὺς λίθους ἀλιεύσεις διέγωνκας ἐκ τοῦ Πελασγικοῦ;

ΠΑΡΡ. Σιώπησον, ὦ Φιλοσοφία, καὶ τὴν ἄγραν περὶ μενε· σὺ δὲ, Πόσειδον ἀγρεύῃ καὶ Ἀμφιτρίτῃ φίλῃ, πολλοὺς ἡμῖν ἀνάπεμπε τῶν ἰχθύων.

48. Ἄλλ' ὁρῶ τινα λάβρακα εὐμεγέθη, μάλλον δὲ χρύσοφρον.

ΕΛΕΓ. Οὐκ, ἀλλὰ γαλαῖος ἐστὶ· προσέρχεται δὲ τῷ ἀγκίστρῳ κεχηνώς. Ὅσφρᾶται τοῦ χρυσοῦ, πλησίον ἤδη ἐστίν· ἔψαυσε, εἰληπται, ἀνασπάσμεν.

ΠΑΡΡ. Καὶ σὺ, ὦ Ἐλεγγε, νῦν ξυνεπιλαβοῦ τῆς δρυμῆς· ἄνω ἐστί. Φέρον ἰδὼ τίς εἶ, ὦ βελτιστε ἰχθύων; κίων οὗτός γε. Ἡράκλεις τῶν ὀδόντων. Τί τοῦτο, ὦ γενναῖότατε; εἰληψαί λιχνηύων περὶ τὰς πέτρας, ἐνθα λήσιν ἡλιπιας ὑποδευκώς; ἀλλὰ νῦν ἔση φανερός ἅπασιν ἐκ τῶν βραγχίων ἀπηρτημένος. Ἐξέλωμεν τὸ δέλεαρ καὶ τὸ ἀγκίστρον τουτί. Κενόν σοι τὸ ἀγκίστρον· ἡ δ' ἰσχὰς ἤδη προσέσχηται καὶ τὸ χρυσίον ἐν τῇ κοιλίᾳ.

ΔΙΟΓ. Μὰ Δ' ἐξεμεσάτω, ὥς δὲ καὶ ἐπ' ἄλλους δελεάσωμεν.

ΠΑΡΡ. Εὖ ἔχει· τί φῆς, ὦ Διόγενες; οἶσθα τοῦτον ὅστις ἐστίν, ἢ προσήκει σοὶ τι ἀνήρ;

ΔΙΟΓ. Οὐδαμῶς.

ΠΑΡΡ. Τί οὖν; πόσου ἄξιον αὐτὸν χρὴ φάναι; ἐγὼ μὲν γὰρ δὴ ὁδολῶν πρόην αὐτὸν ἐτιμησάμην.

ΔΙΟΓ. Πολὺ λέγεις· ἀβρωτός τε γὰρ ἐστὶ καὶ εἰδεχθὴς καὶ σκληρὸς καὶ ἄτιμος· ἄφες αὐτὸν ἐπὶ κεφαλὴν ἀπὸ τῆς πέτρας· σὺ δὲ ἄλλον ἀνάσπασον καθείς τὸ ἀγκίστρον. Ἐκεῖνο μέντοι ὄρα, ὦ Παρρησιάδῃ, μὴ καμπτόμενός σοι δὲ κάλαμος ἀποκλασθῇ.

ΠΑΡΡ. Θάρρει, ὦ Διόγενες· κοῦφοί εἰσι καὶ τῶν ἀφύων ἐλαφρότεροι.

ΔΙΟΓ. Νῆ Δί', ἀφνέστατοί γε· ἀνάσπα δὲ ὅμως.

49. **ΠΑΡΡ.** Ἰδοῦ· τίς ἄλλος οὗτος δ' πλατύς; ὥσπερ ἡμίτομος ἰχθύς προσέρχεται, ψῆττα τις, κεχηνώς ἐς τὸ ἀγκίστρον· κατέπιεν, ἔχεται, ἀνεσπάσθω.

ΔΙΟΓ. Τίς ἐστίν;

ΕΛΕΓ. Ὁ Πλατωνικός εἶναι λέγων.

ΠΛΑΤ. Καὶ σὺ, ὦ κατάρατε, ἤκεις ἐπὶ τὸ χρυσόν;

ΠΑΡΡ. Τί φῆς, ὦ Πλάτων; τί ποιῶμεν αὐτόν;

ΠΛΑΤ. Ἀπὸ τῆς αὐτῆς πέτρας καὶ οὗτος.

50. **ΔΙΟΓ.** Ἐπ' ἄλλον καθείσθω.

ΠΑΡΡ. Καὶ μὴν ὁρῶ τινα πάγκαλον προσιόντα, ὥς ἂν ἐν βυθῷ δόξειεν, ποικίλον τὴν χροάν, ταινίας τινὰς ἐπὶ τοῦ σώτου ἐπιχρυσούς ἔχοντα. Ὅρα, ὦ Ἐλεγγε; ὁ τὸν Ἀριστοτέλην προσποιούμενος οὗτός ἐστιν. Ἥλθεν, εἴτα πάλιν ἀπενήξατο. Περισκοπεῖ ἀκριβῶς, αὖθις ἐπανήλθεν, ἔχανεν, εἰληπται, ἀνιμήσθω.

ΑΡΙΣΤ. Μὴ ἔρη με, ὦ Παρρησιάδῃ, περὶ αὐτοῦ· ἀγνώω γὰρ ὅστις ἐστίν.

ΠΑΡΡ. Οὐκοῦν καὶ οὗτος, ὃς Ἀριστοτέλης, κατὰ τῶν πετρῶν.

PHIL. Quorsum hæc facis, Parrhesiade? numquid lapides piscari cogitas e Pelasgico?

PARRH. Tace, quæso, Philosophia, et capturam exspecta. Tu vero, piscator Neptune, et tu, cara Amphitrite, multos nobis submitte pisces.

48. Verum video lupum speciosum, aut potius auratam.

ELENCH. Non : sed mustelus est. Accedit sane ad hamum hians : jam auri odorem captat : prope jam est : attingit, captus est : extrahamus.

PARRH. Et tu, Elenche, manum lineæ admove. Jam supra est. Age videam, quis es, piscium optime? Canis hic quidem est. Hercules! qui dentes! Quid hoc, vir bone, captus es, gulam dum sectaris circa petras, ubi putabas subeundo te latere posse : sed nunc manifestus eris omnibus, suspensus e branchiis. Eximamus escam, et hamum huncce. Vacuus jam tibi hamus, fucus jam inedit, et aurum descendit in ventrem.

DIOG. Per Jovem evomat, ut ea ad alios etiam esca utamur.

PARRH. Recte. Quid ais, Diogenes? nosti hunc quis sit, et ad tene aliqua ratione hic vir pertinet?

DIOG. Minime.

PARRH. Quid igitur? quanti illum æstimare par est? eequidem duobus illum obolis nuper indicavi.

DIOG. Multum narras. Neque enim edulis est, et horridus aspectu, et durus, et nullius pretii. Demitte illum per petram præcipitem : tu vero alium hamo demisso extrahe. Illud tamen vide, Parrhesiade, ne inflexa tibi arundo frangatur.

PARRH. Noli metuere, Diogenes : leves enim sunt et minoris quam apure ponderis.

DIOG. Ita sane : maxime sunt cognati apuis, infelicissimi ingenii homines. Sed tamen extrahe.

49. **PARRH.** Vide : quis alius ille latus? quasi dimidiatus piscis accedit : rhombus est, hians ad hamum : deglutiit : tenetur : extrahatur.

DIOG. Quis est?

ELENCH. Platonicum se dicit.

PLAT. Et tu, sacercrime, ad aurum venis?

PARRH. Quid ais, Plato? quid illo faciemus?

PLAT. De eadem petra hic etiam.

50. **DIOG.** In alium jam demittatur hamus.

PARRH. Et sane video quendam undique pulchrum accedere, ut in profundo videri potest, vario colore, tænias quasdam per tergum inauratas habentem. Viden', Elenche? hic est qui Aristotelis se esse prædicat. Accessit : deinde rursus renat : cum cura respicit : denuo redit : hiat, captus est : extrahatur.

ARIST. Noli me de illo interrogare, Parrhesiade : ignoro enim quis sit.

PARRH. Igitur hic quoque, o Aristoteles, de rupe ibit præceps.

51. ΔΙΟΓ. Ἄλλ' ἦν ἰδοῦ, πολλοὺς που τοὺς ἰχθῦς δρω κατὰ ταῦτὸν ὑμῶχροας, ἀκανθώδεις καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἐκτετραχυσμένους, ἐχίνων δυσληπτοτέρους. Ἡ που σαγήνης ἐπ' αὐτοὺς δεήσει; ἀλλ' οὐ πάρεστιν. Ἰκάνον εἰ καὶ ἓνα τινὰ ἐκ τῆς ἀγέλης ἀνασπᾶσαιμεν. Ἡζει δὲ ἐπὶ τὸ ἀγκιστρὸν δηλαδὴ ὅς ἂν αὐτῶν θρασυτάτος ᾖ.

ΕΛΕΓ. Κάθες, εἰ δοκεῖ, σιδηρώσας γε πρότερον ἐπὶ πολὺ τῆς ὀρμῆς, ὥς μὴ ἀποπρίσῃ τοῖς δόδοσι καταπιῶν τὸ χρυσίον.

ΠΑΡΡ. Καθῆκα. Σὺ δὲ, ὦ Πόσειδον, ταγείαν ἐπιτέλει τὴν ἄγραν. Βαβαί, μάχονται περὶ τοῦ δελέατος, καὶ συνάμα πολλοὶ περιτρώγουσι τὴν ἰσχάδα, οἱ δὲ προσφύντες ἔχονται τοῦ χρυσίου. Εὖ ἔχει· περιεπάρη τις μάλα καρτερός. Φέρ' ἴδω τίνας ἐπώνυμον σεαυτὸν εἶναι λέγεις; καίτοι γελιοὺς γέ εἰμι ἀναγκάζων ἰχθὺν λαλεῖν· ἄφρωνι γὰρ αὐτοί. Ἀλλὰ σὺ, ὦ Ἐλεγγε, εἰπέ δντινα ἔχει διδάσκαλον.

ΕΛΕΓ. Χρύσιππον τουτονί.

ΠΑΡΡ. Μανθάνω· διότι χρυσίον, οἶμαι, προσῆν τῷ ὀνόματι. Σὺ δ' οὖν, Χρύσιπτε, πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς εἰπέ, οἶσθα τοὺς ἄνδρας ἢ τοιαῦτα παρῆνεις αὐτοῖς ποιεῖν;

ΧΡΥΣ. Νῆ Δί', ὕβριστικά ἐρωτᾷς, ὦ Παρρησιάδη, προσήκειν τι ἡμῖν ὑπολαμβάνων τοιοῦτους δντας.

ΠΑΡΡ. Εὖ γε, ὦ Χρύσιπτε, γενναίος εἶ. Οὕτω γοῦν καὶ αὐτὸς ἐπὶ κεφαλῇ μετὰ τῶν ἄλλων, ἐπεὶ καὶ ἀκανθώδης ἐστὶ, καὶ δέος μὴ διαπαρῇ τις τὸν λαιμὸν ἐσθίων.

52. ΦΙΛ. Ἄλις, ὦ Παρρησιάδη, τῆς ἄγρας, μὴ καὶ τίς σοι, οἷοι πολλοὶ εἰσιν, οἰχεται ἀποσπᾶσας τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀγκιστρὸν, εἰτά σε ἀποτίσαι τῇ ἱερεΐᾳ δεήσει. Ὡστε ἡμεῖς μὲν ἀπίωμεν περιπατήσουσαι· καιρὸς δὲ καὶ ὑμᾶς ἀπιέναι ὅθεν ἤκετε, μὴ καὶ ὑπερήμεροι γένησθε τῆς προθεσμίας. Σὺ δὲ καὶ ὦ Ἐλεγχος, ὦ Παρρησιάδη, κύκλω ἐπὶ πάντας αὐτοὺς ἰόντες ἢ στεφανοῦτε ἢ ἐγκάετε, ὥς ἔφην.

ΠΑΡΡ. Ἔσται ταῦτα, ὦ Φιλοσοφία. Χαίρετε, ὦ βέλτιστοι ἄνδρῶν. Ἡμεῖς δὲ κατιώμεν, ὦ Ἐλεγγε, καὶ τελῶμεν τὰ παραγγελλόμενα. Ποῖ δὲ καὶ πρῶτον ἀπιέναι δεήσει; μῶν ἐς τὴν Ἀκαδήμειαν ἢ ἐς τὴν Στοάν;

ΕΛΕΓ. Ἀπὸ τοῦ Λυκείου ποιησόμεθα τὴν ἀρχήν.

ΠΑΡΡ. Οὐδὲν διοίσει τοῦτο. Πλὴν οἶδά γε ἐγὼ ὥς ὅποι ποτ' ἂν ἀπέλθωμεν, ὀλίγων μὲν τῶν στεφάνων, πολλῶν δὲ τῶν καυτηρίων δεησόμεθα.

XVI.

ΚΑΤΑΠΛΟΥΣ ἢ ΤΥΡΑΝΝΟΣ.

1. ΧΑΡΩΝ. Ἐῖεν, ὦ Κλωθοί, τὸ μὲν σκάφος τοῦτο ἡμῖν πάλαι εὐτρεπέες καὶ πρὸς ἀναγωγὴν εὖ μάλα παρσκευασμένον· ὅτε γὰρ ἄντλος ἐκκέχυται καὶ ὁ ἰσθδς

51. ΔΙΟΓ. Sed ecce multos illic pisces video in eodem loco concolores, spinosos, exasperata facie, echinis captu difficiliores. Anne sagena ad illos opus erit? Verum ad manus non est. Satis fuerit, vel unum de grege si extraxerimus. Nimirum veniet ad hamum, qui illorum erit audacissimus.

ELENCH. Demitte si videtur, ferrata prius probe linea, ne auro devorato dentibus illam serratis resecel.

PARRH. Demisi : tu vero, Neptune, propere piscatum perfice. Vah! pugnant de esca : et alii quidem simul multum arrodunt, alii vero mordicus tenent aurum. Bene habet. Trajectus est hamo unus robustissimus. Age videam : cujus nomine te dictum ais? quanquam ridiculus equidem sum qui loqui piscem cogam; mutum enim hoc genus. Sed tu dic, Elenche, quem habeat magistrum.

ELENCH. Chrysippum hunc.

PARRH. Jam percipio : ideo quod aurum (Chrysus) inerat nomini. Tu igitur, Chrysippe, per Minervam, dic, an nosti hos viros? aut talia facere illos jubebas?

CHRY. Contumeliose facis, Parrhesiade, quum talia nos interroges, hoc sumens, ad nos aliquid pertinere qui sint tales.

PARRH. Euge, Chrysippe, vir fortis es. Itaque hic etiam præceps eat cum reliquis, spinosus quum sit, metuendumque adeo, ne quis edere volens guttur sibi configat.

52. PHIL. Satis captum, Parrhesiade, ne quis tibi, ut sunt multi, abeat cum auro et hamo, ac tu deinde dependere antistitæ cogaris. Itaque nos quidem ambulatum ibimus in Peripatum : sed tempus etiam est vos abire unde venistis, ne commeatum vobis datum excedatis. Tu vero, Parrhesiade, et Elenchus, in orbem ad omnes illos euntes, vel coronate vel inurite ut jussi.

PARRH. Fiet istuc, Philosophia. Vos valet viri optimi. Nos vero, Elenche, descendamus, perfecturi quæ injuncta nobis sunt. Quorsum vero primo eundum erit? in Academiamne an in Porticum?

ELENCH. A Lyceo capiemus initium.

PARRH. Nihil intererit. Verum scio ego, quocumque tandem ibimus, paucis nobis coronis, cauteriis vero plurimis opus futurum.

XVI.

TRAJECTUS, SIVE TYRANNUS.

1. CHARON. Satis de his, Clotho. At scapha nobis dum instructa, et ad trajectum parata optime est : exhausta enim sentina, erectus malus, velum passum, suo loco su-

ὀρίζεται καὶ ἡ θόνη παρακέρχουσαι καὶ τῶν κωπῶν ἐκάστη τετρώπεται, κωλύει τε οὐδὲν, ὅσον ἐπ' ἐμοί, τὸ ἀγκύριον ἀνασπασάντας ἀποπλεῖν. Ὁ δ' Ἑρμῆς βραδύνει, πάλαι παρῆναι δέον· κενὸν γοῦν ἐπιθατῶν, ὡς ὁρᾷς, ἔστι τὸ πορθμεῖον τρεῖς ἡμέρας τήμερον ἀναπεπλευκέναι δυνάμενον· καὶ σχεδὸν ἀμφὶ βουλευτόν ἐστιν, ἡμεῖς δὲ οὐδέπω οὐδὲ ὁβολὸν ἐμπεπυλῆκαμεν. Εἴτα δὲ Πλούτων εὐ οἶδα ὅτι ἐμὲ βραθυμεῖν ἐν τούτοις ὑπολήψεται, καὶ ταῦτα παρ' ἄλλῃ οὔσης τῆς αἰτίας. Ὁ δὲ καλὸς ἡμῖν κῆρυχθός νεκροπομπὸς ὥσπερ τις ἄλλος καὶ αὐτὸς τὸ τῆς ἄνω Λήθης ὕδωρ πεπωκὼς ἀναστρέψαι πρὸς ἡμᾶς ἐπιέλῃται, καὶ ἔτοι παλαίει μετὰ τῶν ἐφύθων ἢ κιθαρίζει ἢ λόγους τινὰς διεξέρχεται ἐπιδοικνυμένος τὸν λῆρον τὸν αὐτοῦ, ἢ τάχα που καὶ κλυπεύει δὲ γεννάδας παρελθόν· μία γὰρ αὐτοῦ καὶ αὕτη τῶν τεγνῶν. Ὁ δ' οὖν ἐλευθεριάζει πρὸς ἡμᾶς, καὶ ταῦτα ἐξ ἡμισείας ἡμέτερος ὢν.

2. ΚΛΩΘ. Τί δέ; οἶδας, ὦ Χάρων, εἰ τις ἀσχολία προσέπειν αὐτῷ, τοῦ Διὸς ἐπὶ πλέον δεγθέντος ἀποχρήσασθαι πρὸς τὰ ἄνω πράγματα; δεσπότης δὲ κακείνός ἐστιν.

ΧΑΡ. Ἄλλ' οὐχ ὥστε, ὦ Κλωθοῖ, πέρα τοῦ μετρίου δεσπόειν κοινῷ κτήματος, ἐπεὶ οὐδὲ ἡμεῖς ποτε αὐτὸν, ἀπιέναι δέον, κατεσχέχαμεν. Ἄλλ' ἐγὼ οἶδα τὴν αἰτίαν· παρ' ἡμῖν μὲν γὰρ ἰστροδέλος μόνον καὶ χοαὶ καὶ πόπανα καὶ ἐναγίσματα, τὰ δ' ἄλλα ζῶρος καὶ διμήχλη καὶ σκότος, ἐν δὲ τῷ οὐρανῷ φαιδρὰ πάντα καὶ ἢ τε ἀμβροσία πολλὴ καὶ τὸ νέκταρ ἄφρονον· ὥστε μοι ἥδιον παρ' ἐκείνοις βραδύνειν εἵκει. Καὶ παρ' ἡμῶν μὲν ἀνίπταται καθάπερ ἐκ δεσμοτηρίου τινὸς ἀποδιδράσκων· ἐπειδὴν δὲ καιρὸς κατιέναι, σχολῇ καὶ βάδην μόλις ποτὲ κατέρχεται.

3. ΚΛΩΘ. Μηκέτι χαλέπαινε, ὦ Χάρων· πλησίον γὰρ αὐτὸς οὗτος, ὡς ὁρᾷς, πολλοὺς τινὰς ἡμῖν ἄγων, μᾶλλον δὲ ὥσπερ τι αἰπόλον ἀρόρους αὐτοὺς τῇ βάδυν σοβῶν. Ἀλλὰ τί οὗτο; δεδεμένον τινὰ ἐν αὐτοῖς καὶ ἄλλον γελῶντα ὁρῶ, ἕνα δὲ τινὰ καὶ πῆρην ἐξημμένον καὶ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχοντα, ὀρμὴν ἐνορῶντα καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισπεύδοντα. Οὐχ ὁρᾷς δὲ καὶ τὸν Ἑρμῆν αὐτὸν ἰδρῶτι βέομενον καὶ τῷ πόδε κεκονιμένον καὶ πνευστιῶντα; μεστὸν γοῦν ἄσθματος αὐτῷ τὸ στόμα. Τί ταῦτα, ὦ Ἑρμῆ; τίς ἡ σπουδὴ; τεταραγμένος γὰρ ἡμῖν εἵκας.

ΕΡΜ. Τί δ' ἄλλο, ὦ Κλωθοῖ, ἢ τούτον τὸν ἀλιτήριον ἀποδράντα μεταδιώκων ὀλίγου δεῖν λειπόνεως ὑμῖν τήμερον ἐγενόμην;

ΚΛΩΘ. Τίς δ' ἐστίν; ἢ τί βουλόμενος ἀπεδιδράσκε;

ΕΡΜ. Τούτῳ μὲν πρόδηλον, ὅτι ζῆν μᾶλλον ἐβούλετο. Ἔστι δὲ βασιλεὺς τις ἢ τύραννος, ἀπὸ γοῦν τῶν ὀδυρμῶν καὶ ὧν ἀνανακῶει, πολλῆς πινος εὐδαιμονίας ἐστερηθῆναι λέγων.

ΚΛΩΘ. Εἴθ' ὁ μάταιος ἀπεδιδράσκεν, ὡς ἐπιβῶναι δυνάμενος, ἐπιλαλοῦντος ἡδὲ τοῦ ἐπικεκλημένου αὐτῷ νήματος;

spensus unusquisque remus; neque quicquam in me morae est, quominus sublata ancora solvamus. Sed moras nectit Mercurius, qui jam olim adesse debebat. Itaque vacua vectoribus, ut vides, navis est, quae ter jam hodie trajecisse poterat: et prope jam vesperam est, nos vero obolum nondum fecimus. Deinde Pluto, bene novi, me omissiore esse his in rebus animo putabit, idque quum penes alium sit culpa.

Præclarus vero ille noster et bonus mortuorum deductor, si quis alius, supra et ipse aquis Lethes potis redire ad nos oblitus est, et vel luctatur cum adolescentulis, vel cithara canit, aut orationes quasdam explicat, suis nugis ostendendis, aut forte obiter etiam furatrinam facit generosus ille: est enim hæc quoque una ipsius artium. Licenter igitur nobiscum agit, quum tamen ex semisse noster sit.

2. CLOTHO. Quid vero? an nosti, Charon, si quod forte negotium illi incidit, dum Jovi opus fuerit opera illius diutius abuti ad superna negotia? herus autem et ille est.

CHAR. Verum non ita, Clotho, ut ultra modum imperitet communi mancipio: quandoquidem neque nos unquam illum retinimus quum discedendum esset. Verum causam novi equidem. Apud nos enim asphodelus solum est, et libationes, et placenta, et inferia; ceterum obscuritas, nebulae, tenebrae: in caelo vero læta sunt omnia, et multa ambrosia, et copiosissimum nectar: itaque suavius apud illos morari mihi videtur: atque a nobis quidem evolat, tanquam e carcere quodam fugiens; quum vero descendendi tempus est, potiose et lento gradu vix tandem aliquando adest.

3. CLOTHO. Desine indignari, Charon; prope enim ipse est, ut vides, multos nobis adducens, vel potius ut gregem caprarum confertos virga agens. Sed quid hoc? vinctum quendam inter hos, et alium ridentem, alium vero peram ab humeris suspensam et clavam in manu habentem video, torvum tumentem, et cogentem urgentemque reliquos. Nonne vides autem Mercurium ipsum sudore diffluentem, pulvere oppletis pedibus, et anhelantem? plenum enim spiritu os habet. Quid hæc, Mercuri? quæ ista est festinatio? perturbatus enim esse nobis videre.

MERC. Quid aliud, Clotho, quam quod, impurum hunc fugitivum dum persequor, navem parum abest quin hodie deseruerim?

CLOTHO. Quis vero est? aut quid sibi voluit quum fugam molitus est?

MERC. Illud quidem apertum, vivere hominem maluisse. Est autem rex aliquis vel tyrannus, quantum quidem intelligas ex lacrimis, et quatenus ejulat, multa se felicitate privatum dicens.

CLOTHO. Et ineptus homuncio fugere instituit, quasi diutius posset supervivere, deficiente jam, quod netum ipsi a me fuit, stamine?

4. EPM. Ἀπεδίδρασκε, λέγεις; εἰ γὰρ μὴ ὁ γενναϊότατος οὗτος, ὁ τὸ ζῦλον, συνήργησέ μοι καὶ συλλαβόντες αὐτὸν ἐδήσαμεν, ἅν ὥχετο ἡμᾶς ἀποφυγών· ἀφ' οὗ γάρ μοι παρέδωκεν αὐτὸν ἡ Ἄτροπος, παρ' ὅλην τὴν ὁδὸν ἀντέτεινε καὶ ἀντέσπα, καὶ τὸι πόδε ἀντερείδων πρὸς τοῦδαρος οὐ παντελῶς εὐάγωγος ἦν· ἐνίστε δὲ καὶ ἰκέτευσέ καὶ κατελιπάρει ἀφ' ἑθ' ἡναι πρὸς ὀλίγον ἀξίων καὶ πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος. Ἐγὼ δὲ, ὥσπερ εἶκός, οὐκ ἀνίειν ὁρῶν ἀδυνάτων ἐφίεμενον. Ἐπεὶ δὲ κατ' αὐτὸ ὁ δὴ τὸ στόμιον ἤμεν, ἐμοῦ τοὺς νεκροὺς, ὡς ἔθος, ἀπαριθμοῦντος τῷ Αἰακῷ κάκεινου λογιζομένου αὐτοὺς πρὸς τὸ παρὰ τῆς σῆς ἀδελφῆς πεμφοθὲν αὐτῷ σύμβολον, λαθὼν οὐκ οἶδ' ὅπως ὁ τρισκατάρατος ἀπῶν ὥχετο. Ἐνέδει οὖν νεκρὸς εἰς τῷ λογισμῷ, καὶ ὁ Αἰακὸς ἀνατείνας τὰς ὀφρῦς, Μὴ ἐπὶ πάντων, ὦ Ἑρμῆ, φησί, χρῶ τῇ κλεπτικῇ, ἅλις σοι αἱ ἐν οὐρανῷ παιδιαί· τὰ νεκρῶν δὲ ἀκριβῆ καὶ οὐδαμῶς λαθεῖν δυνάμενα. Τέτταρας, ὡς ὁρᾷς, πρὸς τοῖς χιλίοις ἔχει τὸ σύμβολον ἐγκεχαρᾶμένους, σὺ δέ μοι παρ' ἑνα ἥχεις ἄγων, εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὡς παραλελόγισται σε ἡ Ἄτροπος. Ἐγὼ δὲ ἐρυθρίασας πρὸς τὸν λόγον ταχέως ὑπεμνήσθην τῶν κατὰ τὴν ὁδὸν, κάπειδ' ἐπεριβλέπων οὐδαμῶς τοῦτον εἶδον, συνείς τὴν ἀπόδρασιν ἐδίωκον ὡς εἶχον τάχους κατὰ τὴν ἀγούσαν πρὸς τὸ φῶς· εἴπετο δὲ αὐθαίρετός μοι ὁ βέλτιστος οὗτος, καὶ ὥσπερ ἀπὸ ὑσπληγῆος θεόντες κατελαμβάνομεν αὐτὸν ἦδη ἐν Ταινάρῳ· παρὰ τοσοῦτον ἦλθε διαφυγεῖν.

5. ΚΛΩΘ. Ἡμεῖς δὲ, ὦ Χάρων, ὀλιγωρίαν ἤδη τοῦ Ἑρμοῦ κατεγιγνώσκομεν.

ΧΑΡ. Τί οὖν ἐτι διαμέλλομεν ὡς οὐχ ἱκανῆς ἡμῖν γεγεννημένης διατριβῆς;

ΚΛΩΘ. Εὖ λέγεις· ἐμβαινέτωσαν. Ἐγὼ δὲ προχειρισμένην τὸ βιβλίον καὶ παρὰ τὴν ἀποδοῖραν καθέζομένην, ὡς ἔθος, ἐπιβάνοντα ἕκαστον αὐτῶν διαγνώσσομαι, τίς καὶ πόθεν καὶ ὄντινα τεθνεὺς τὸν τρόπον· σὺ δὲ παραλαβάνων στοίβαζε καὶ συντίθει· σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῆ, τὰ νεογνὰ ταυτὶ πρῶτα ἐμβαλοῦ· τί γάρ ἂν καὶ ἀποκρίναιντό μοι;

EPM. Ἰδοὺ σοι, ὦ πορθμεῦ, τὸν ἀριθμὸν οὗτος τριακόσιοι μετὰ τῶν ἐκτελειμένων.

ΧΑΡ. Βαβαὶ τῆς εὐαργίας. Ὁμφακίας ἡμῖν νεκροὺς ἥκεις ἄγων.

EPM. Βούλει, ὦ Κλοθοῖ, τοὺς ἀκλαύστους ἐπὶ τούτοις ἐμβιθασώμεθα;

ΚΛΩΘ. Τοὺς γέροντας λέγεις; οὕτω ποιεῖ· τί γάρ με δεῖ πράγματα ἔχειν τὰ πρὸ Εὐκλείδου νῦν ἐξετάζουσιν; Οἱ ὑπὲρ ἐξήκοντα ἡμεῖς πάριτε ἤδη. Τί τοῦτο; οὐκ ἐπακούσι μου βεβυσμένοι τὰ ὅσα ὑπὸ τῶν ἐτῶν. Δεήσει τάχα καὶ τούτους ἀράμενον παραγαγεῖν.

EPM. Ἰδοὺ πάλιν οὗτοι δυοῖν δέοντες τετρακόσιοι, τακεροὶ πάντες καὶ πέπειροι καὶ καθ' ὥραν τετραυγήμενοι.

ΧΑΡ. Νῆ Δ', ἐπεὶ ἀσταφίδες γε πάντες ἤδη εἰσὶ.

6. ΚΛΩΘ. Τοὺς τραυματίας ἐπὶ τούτοις, ὦ Ἑρμῆ,

4. MERC. Instituisse fugere dicis? nisi enim vir ille fortissimus, ille cum clava, adjuvisset me, nisi comprehensum vinxissemus, fuga nobis evaserat. Ex quo enim tradiderat illum mihi Atropos, per totam viam contra contendit, et obtraxit gradum, pedibusque solo obnixus non sane facilis ductu fuit: interdum vero supplicavit etiam, et blandis precibus magnisque promissionibus interpositis, dimitti paululum rogavit. Ego vero, ut par erat, non remisi, quum ea illum petere viderem, quæ fieri non possunt. Quum vero in ipsis jam faucibus essemus, annumerante me pro more mortuos Æaco, et illo ad tesseram a tua sorore missam eos recensente, illicit, clanculum exsecrabilis ille nescio quomodo abierat. Defuit igitur mortuus unus rationibus, et subductis Æacus superciliis, Noli, inquit, Mercuri, apud omnes illa furandi solertia uti: satis tibi apud superos lusus sit; mortuorum res accuratæ, neque latere quicquam potest. Quatuor et mille, ut vides, insculptos habet tabula; tu vero mihi uno minus adducis; nisi forte hoc dixeris, circumventum te ab Atropo. Ego vero erubescens ad hanc illius orationem, mox recordatus sum eorum quæ in via acta essent, quumque circumlatis oculis nusquam hunc viderem, intellecta fuga, quam celeriter potui, qua ad lucem itur persecutus sum; sua vero sponte insecutus me est vir optimus hicce: itaque velut emissi carceribus currentes comprehendimus hominem in ipso jam Tænaro: tantillum aberat quin effugisset.

5. CLOTH. Nos vero, Charon, jam negligentia Mercurium damnabamus.

CHAR. At quid cunctamur adhuc, quasi non satis jam morarum fuerit?

CLOTH. Bene dicis: incendant. Ego vero libro in manus sumto ad scalas assidens, uti mos est, illorum ingredientem unumquemque cognoscam, quis sit et unde et qua ratione mortuus. Tu vero assumptos stipa et compone. At tu, Mercuri, hosce recens natos primum injice: quid enim mihi respondeant?

MERC. En tibi, portitor, trecenti hi sunt numero una cum expositis.

CHAR. Vah dives captura! acerbos nobis et immaturos mortuos adducis.

MERC. Vin', Clotho, ut indeploratos post hosce imponamus?

CLOTH. Senes dicis? ita facias. Quid enim molestiam subeam exquirendi nunc quæ ante Euclidem acta sunt? Vos jam accedite sexagenariis majores. Quid hoc? non exaudiunt me: ab annis ipsis (credo) occalluerunt illis aures. Opus forte erit ut hos quoque sublato admoveamus.

MERC. En tibi hos etiam duodequadringentos, maturitate mites omnes et suo tempore vindemiatos.

CHAR. Ita sane: qui passi jam omnes et corrugati sint.

6. CLOTH. Jam vulneribus interfectos, Mercuri, admove.

παράγαγε· καὶ πρῶτοί μοι εἶπατε ὅπως ἀποθανόντες
ἔχετε· μᾶλλον δὲ αὐτὴ πρὸς τὰ γεγραμμένα ὑμᾶς ἐπι-
σκέβομαι. Πολεμοῦντας ἀποθανεῖν ἔδει γῆρας ἐν Μυσίᾳ
τέτταρας ἐπὶ τοῖς ὀδοήκοντα καὶ τὸν Ὀξύαρτου υἱὸν
μετ' αὐτῶν Γωδάρην.

ΕΡΜ. Πάρεισι.

ΚΛΩΘ. Δι' ἔρωτα αὐτοὺς ἀπέσφαξαν ἐπτά, καὶ
ὁ φιλόσοφος Θεαγένης διὰ τὴν ἐταίραν τὴν Μεγαρόθεν.

ΕΡΜ. Οὐτοί τι πλησίον.

ΚΛΩΘ. Ποῦ δ' οἱ περὶ τῆς βασιλείας ὑπ' ἀλλήλων
ἀποθανόντες;

ΕΡΜ. Παρεστᾶσιν.

ΚΛΩΘ. Ὁ δ' ὑπὸ τοῦ μοιχοῦ καὶ τῆς γυναικὸς φου-
νευθεῖς;

ΕΡΜ. Ἰδοὺ σοι πλησίον.

ΚΛΩΘ. Τοὺς ἐκ δικαστηρίων ὄντα παράγαγε, λέγω
ὅτι τοὺς ἐκ τυμπάνου καὶ τοὺς ἀνεσκολοπισμένους. Οἱ
δ' ὑπὸ ληστῶν ἀποθανόντες ἑκατάδεκα ποῦ εἰσιν, ὧ
Ἑρμῇ;

ΕΡΜ. Πάρεσιν οἷδε οἱ τραυματαῖαι, ὡς ὁρᾷς. Τὰς
δὲ γυναῖκας ἅμα βούλει παραγάγω;

ΚΛΩΘ. Μάλιστα, καὶ τοὺς ἀπὸ ναυαγίων γε ἅμα·
καὶ γὰρ τεθνᾶσι τὸν ὅμοιον τρόπον. Καὶ τοὺς ἀπὸ
τοῦ πυρετοῦ δὲ, καὶ τούτους ἅμα, καὶ τὸν ἱατρὸν μετ'
αὐτῶν Ἀγαθοκλέα.

7. Ποῦ δ' ὁ φιλόσοφος Κυνίσκος, ὃν ἔδει τῆς Ἑκά-
της τὸ δεῖπνον φαγόντα καὶ τὰ ἐκ τῶν καθαρσίων ὥρα
καὶ πρὸς τούτοις γε σπηλίαν ὥμην ἀποθανεῖν;

ΚΥΝ. Πάλαι σοι παρέστηκα, ὦ βελτίστη Κλωθοῖ.
Τί δέ με ἀδικήσαντα τοσοῦτον εἰσας ἀνω τὸν χρόνον;
σχεδὸν γὰρ ὅλον μοι τὸν ἀτρακτον ἐπέκλωσας. Καίτοι
πολλάκις ἐπειράθην τὸ νῆμα διακόψας ἔλθεῖν, ἀλλ' οὐκ
οἶδ' ὅπως ἀρρηκτον ᾔην.

ΚΛΩΘ. Ἐφορὸν σε καὶ ἱατρὸν εἶναι τῶν ἀνθρω-
πίνων ἀμαρτημάτων ἀπελίμπανον. Ἀλλ' ἐμβαινε
ἀγαθῇ τύχῃ.

ΚΥΝ. Μὰ Δι', εἰ μὴ πρότερόν γε τουτονὶ τὸν δεδε-
μένον ἐμβιβάσόμεθα· δέδια γὰρ μή σε παραπεῖσθι θεό-
μενος.

8. ΚΛΩΘ. Φέρ' ἴδω τίς ἐστι.

ΕΡΜ. Μεγαπένθης ὁ Λαχύδου, τύραννος.

ΚΛΩΘ. Ἐπίβαινε σύ.

ΜΕΓ. Μηδαμῶς, ὦ δέσποινα Κλωθοῖ, ἀλλά με
πρὸς ὀλίγον ἔασον ἀνελθεῖν. Εἰτά σοι αὐτόματος ἤξω
καλοῦντος μηδενός.

ΚΛΩΘ. Τί δὲ ἐστὶν οὗ χάριν ἀρκεῖσθαι θέλεις;

ΜΕΓ. Τὴν οἰκίαν ἐκτελέσαι μοι πρότερον ἐπίτρε-
ψον· ἡμιτελής γὰρ ὁ δόμος καταλείπεται.

ΚΛΩΘ. Ἀηρεῖς· ἀλλ' ἐμβαινε.

ΜΕΓ. Οὐ πολλὸν χρόνον, ὦ Μαῖρα, αἰτῶ· μίαν με
ἔασον μέναι τήνδε ἡμέραν, ἄχρι ἂν τι ἐπισκήψω τῇ
γυναικὶ περὶ τῶν χρημάτων, ἐνθα τὸν μέγαν εἶχον θη-
σαυρὸν κατορωρυγμένον.

ΚΛΩΘ. Ἄραρεν· οὐκ ἂν τύχοις.

Et vos primi mihi dicite, qua ratione mortui huc veneritis:
potius vero ipsa ad ea quæ descripta sunt, recognoscam.
In pugna mori oportuit heri in Mysia quattuor et octaginta
et in his Gobarem Oxyartis filium.

MERC. Adsunt.

CLOTH. Amoris impatientia interfecerunt se septem: et
Theagenes philosophus propter Megarensē meretricem.

MERC. Hic prope te isti.

CLOTH. Ubi vero sunt qui regnandi causa alter ab al-
tero interemti sunt?

MERC. Astant.

CLOTH. Et ille ab adultero et uxore interfectus?

MERC. En prope te.

CLOTH. Jam iudicio damnatos adduc: dico autem illos
fustibus et fidiculis excruciatos, itemque palo suffixos.
Sexdecim vero a latronibus interfecti ubi sunt, Mercuri?

MERC. Adsunt saucii isti, ut vides. Vin' mulieres si-
mul adducam?

CLOTH. Sane: et naufragos; simul enim et eodem modo
perierunt. Et a febris confectos simul, et cum illis Agatho-
clem medicum.

7. Ubi autem Cyniscus ille philosophus, quem cæna He-
cates devorata et ovis piacularibus, insuperque sepiæ cruda,
mori oportuit?

CYN. Olim tibi adsum, Clotho optima. Ob quod vero
peccatum meum diu adeo me apud superos reliquisti? fere
enim totum mihi fusu glomeraveras: quanquam sæpe
tentabam abscisso filo huc venire; at illud nescio quomodo
rumpi non poterat.

CLOTH. Reliqueram te, ut inspector esses et medicus
eorum quæ peccant homines. Sed inscende, quod faustum
felixque sit.

CYN. Non prius, Hercule, quam vinctum huncce im-
posuerimus: metuo enim ne precibus te suis præter fas mo-
veat.

8. CLOTH. Age videam quis sit.

MERC. Megapenthes Lacydis filius, tyrannus.

CLOTH. Inscende tu.

MEG. Nequaquam, Clotho domina: sed paulum me re-
dire ad superos patere; deinde mea tibi sponte veniam,
vocante nemine.

CLOTH. Quid vero est cujus causa ire cupis?

MEG. Domum perficere mihi prius permitte: ex dimidia
enim parte ædificatam reliqui.

CLOTH. Nugas agis? verum inscende.

MEG. Non multum, o Parca, temporis oro. Unum hunc
diem manere mihi permitte, dum uxori de pecuniis aliquid
mandem, ubi magnum thesaurum defossum habeam.

CLOTH. Stat sententia: non potes consequi.

ΜΕΓ. Ἀπολείται οὖν ὁ χρυσὸς τοσοῦτος;

ΚΛΩΘ. Οὐκ ἀπολείται. Θάρρει τούτου γε ἔνεκα· Μεγακλῆς γὰρ αὐτὸν ὁ σὸς ἀνεψιὸς παραλήφεται.

ΜΕΓ. Ὡ τῆς ὕβρεως. Ὁ ἐχθρὸς, ὃν ὑπὸ βράθυ-
μίας ἔφυγε οὐ προαπέκτεινα;

ΚΛΩΘ. Ἐκείνος αὐτός· καὶ ἐπιδιώσεται σοι ἔτη
τετταράκοντα καὶ μικρόν τι πρὸς, τὰς παλλακίδας καὶ
τὴν ἐσθῆτα καὶ τὸν χρυσὸν ὅλον σου παραλαβών.

ΜΕΓ. Ἀδικεῖς, ὦ Κλωθοῖ, τὰμὰ τοῖς πολεμιωτά-
τοις διανεμούσα.

ΚΛΩΘ. Σὺ γὰρ οὐχὶ Κυδιμάχου αὐτὰ ὄντα, ὧ
γενναϊότατε, παρειλήφεις ἀποκτείνας τε αὐτὸν καὶ τὰ
παῖδιά ἐτι ἐμπνέοντι ἐπισφάζας;

ΜΕΓ. Ἀλλὰ νῦν ἐμὰ ἦν.

ΚΛΩΘ. Οὐκοῦν ἐξήκει σοι ὁ χρόνος ἤδη τῆς κτή-
σεως.

9. ΜΕΓ. Ἀκουσαν, ὦ Κλωθοῖ, ἃ σοι ἰδίᾳ μηδενὸς
ἀκούοντος εἰπὲν βούλομαι· ὑμεῖς δὲ ἀπόστητε πρὸς
ὀλίγον. Ἄν με ἀφῆς ἀποδρᾶναι, χιλιά σοι τάλαντα
χρυσίου ἐπιστήμου δώσειν ὑπισχνούμαι τήμερον.

ΚΛΩΘ. Ἐτι γὰρ χρυσὸν, ὧ γελοῖε, καὶ τάλαντα
διὰ μνήμης ἔχεις;

ΜΕΓ. Καὶ τοὺς δύο κρατῆρας, εἰ βούλει, προσθήσω,
οὓς ἔλαβον ἀποκτείνας Κλεόκριτον, ἔλκοντας ἑκάτερον
χρυσοῦ ἀπέφθου τάλαντα ἑκατόν.

ΚΛΩΘ. Ἔλκετε αὐτόν· ἔοικε γὰρ οὐκ ἐπεμδῆσε-
σθαι ἡμῖν ἐκόν.

ΜΕΓ. Μαρτύρομαι ὑμᾶς, ἀτελὲς μένει τὸ τεῖχος
καὶ τὰ νεώρια· ἐξετέλεσα γὰρ ἂν αὐτὰ ἐπιθιούς πέντε
μόνας ἡμέρας.

ΚΛΩΘ. Ἀμείλησον· ἄλλος τειγίει.

ΜΕΓ. Καὶ μὴν τοῦτό γε πάντως εὐγνωμον αἰτῶ.

ΚΛΩΘ. Τὸ ποῖον;

ΜΕΓ. Εἰς τοσοῦτον ἐπιδιῶναι, μέχρι ἂν ὑπαγάγω-
μαι Πισίδας καὶ Λυδοῖς ἐπιθῶ τοὺς φόρους καὶ μῆνμα
ἐμαυτοῦ παμμέγεθες ἀναστήσας ἐπιγράψω ὀπίσσω ἐπραξα
μεγάλα καὶ στρατηγικά παρὰ τὸν βίον.

ΚΛΩΘ. Οὗτος, οὐκέτι ταῦτα μίαν ἡμέραν αἰτεῖς,
ἀλλὰ σχεδὸν εἴκοσιν ἑτῶν διατριβήν.

10. ΜΕΓ. Καὶ μὴν ἐγγυητὰς ὑμῖν ἔτοιμος παρα-
σχέσθαι τοῦ τάχους καὶ τῆς ἐπανόδου. Εἰ βούλεσθε
δὲ, καὶ ἀντανδρὸν ὑμῖν ἂν' ἐμαυτοῦ παραδώσω τὸν
ἀγαπητόν.

ΚΛΩΘ. Ὡ μιαρὲ, ὃν ἡῦχου πολλάκις ὑπὲρ γῆς κα-
ταλιπεῖν;

ΜΕΓ. Πάλαι ταῦτα ἡνδρόμην· νυνὶ δ' ὀρῶ τὸ βέλ-
τιον.

ΚΛΩΘ. Ἡξεῖ κακείνους σοι μετ' ὀλίγον ὑπὸ τοῦ
νεωστὶ βασιλεύοντος ἀνηρημένος.

11. ΜΕΓ. Οὐκοῦν ἀλλὰ τοῦτό γε μὴ ἀντίπης ὧ
Μοῖρά μοι.

ΚΛΩΘ. Τὸ ποῖον;

ΜΕΓ. Εἰδέναι βούλομαι τὰ μετ' ἐμὲ ὄντινα ἔξει
τὸν τρόπον.

ΜΕΓ. Peribit igitur tantum auri?

CLOTH. Non peribit : noli laborare. Megacles enim
illud cognatus tuus accipiet.

ΜΕΓ. Heu quæ ista contumelia! inimicus ille meus,
quem præ socordia non prius interfeci?

CLOTH. Ille ipse : et superstes tibi erit annis quadra-
ginta et paullo amplius, pellices tuas nactus et vestem et
aurum tuum universum.

ΜΕΓ. Injuriam mihi, Clotho, facis, quæ res meas inimi-
cissimis attribuas.

CLOTH. Nonne enim tu eadem, quum Cydimachi fuisset,
accepisti, interfecto illo, et liberis ipsius super spirantem
adhuc jugulatis?

ΜΕΓ. Sed jam quidem mea erant.

CLOTH. Nunc igitur exit tibi possessionis tempus.

9. ΜΕΓ. Audi, Clotho, quæ tibi soli, nemine audiente,
dicturus sum. Vos vero paulum recedite. Si patiaris me
aufugere, mille tibi auri signati talenta dare hodie promitto.

CLOTH. Itaque adhuc aurum et talenta in memoria ha-
bes, ridiculum caput?

ΜΕΓ. Et duos crateras, si vis, adjiciam, quos interfecto
Cleocrito accepi, utrumque auri excocti et purissimi talen-
torum centum pondo.

CLOTH. Rapite hominem : sponte enim sua insensu-
rus non videtur.

ΜΕΓ. Antestor vos : imperfecta manent mœnia et na-
vale, quæ perfecturus eram si vel quinque ipsos dies vi-
vere adhuc licuisset.

CLOTH. Omite curam, struet alius.

ΜΕΓ. Verum hoc quidem omnino æquum postulo.

CLOTH. Quid illud est?

ΜΕΓ. Tantum ut superstes sim, quoad Pisidas subegero,
et Lydis tributa imposuero, et monumentum mihi ipsi
maximum excitavero, cui inscribam quot et quanta impe-
ratoria in vita facinora ediderim.

CLOTH. Heus tu, non jam diem unum postulas, sed
viginthi fere annorum moram.

10. ΜΕΓ. Verum vades vobis dare paratus sum celeri-
tatis et redditus. Si vultis vero, succedantem vobis pro me
dabo unicum filium meum.

CLOTH. Impurissime, quem sæpe optabas esse tibi su-
perstitem?

ΜΕΓ. Olim istud optabam; sed nunc quod est melius
video.

CLOTH. Veniet et ille tibi paullo post, ab eo qui modo
regnat sublatus.

11. ΜΕΓ. Igitur illud certe non negabis mihi, Parca.

CLOTH. Quid?

ΜΕΓ. Scire volo quemadmodum post me mea se habi-
tura sint.

ΚΛΩΘ. Ἄκουε· μάλλον γὰρ ἀνιάσῃ μαθῶν. Τὴν μὲν γυναῖκα Μίδας ὁ δούλος ἔχει, καὶ πάλαι δὲ αὐτὴν ἐμώγειεν.

ΜΕΓ. Ὁ κατάρατος, ἐν ἐγὼ πιθόμενος αὐτῇ ἀφ᾽ ἧκα ἐλεύθερον.

ΚΛΩΘ. Ἡ θυγάτηρ δὲ σοι ταῖς παλλακίσιν τοῦ νυνὶ τυραννοῦντος ἐγκαταλεγέσεται· εἰκόνες δὲ καὶ ἀνδριάντες, οὓς ἡ πόλις ἀνέστησέ σοι πάλαι, πάντες ἀνατετραμμένοι γέλωτα παρῆζουσιν τοῖς θεωμένοις.

ΜΕΓ. Εἰπέ μοι, τῶν φίλων δὲ οὐδεὶς ἀγανακτεῖ τοῖς δορυμένοις;

ΚΛΩΘ. Τίς γὰρ ἦν σοι φίλος; ἢ ἐκ τίνος αἰτίας γενόμενος; ἀγνοεῖς ὅτι πάντες οἱ καὶ προσκυνοῦντες καὶ τῶν λεγομένων καὶ πραττομένων ἕκαστα ἐπαινούντες ἢ φόβῳ ἢ ἐλπίσιν ταῦτ' ἐδρων τῆς ἀρχῆς ὄντες φίλοι καὶ πρὸς τὸν καιρὸν ἀποβλέποντες;

ΜΕΓ. Καὶ μὴν σπένδοντες ἐν τοῖς συμποσίοις μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἐπηύχοντό μοι πολλὰ καὶ ἀγαθὰ, προαποθανεῖν ἕκαστος αὐτῶν ἔτοιμος, εἰ οἶόν τε εἶναι, καὶ δῖος, ὁρκος αὐτοῖς ἦν ἐγώ.

ΚΛΩΘ. Τοιγαροῦν παρ' ἐνὶ αὐτῶν χθές δειπνήσας ἀπέθανες· τὸ γὰρ τελευταῖόν σοι πίνειν ἐνεχθὲν ἐκείνῳ δευρὶ κατέτεμψέ σε.

ΜΕΓ. Ταῦτ' ἄρα πικροῦ τινος ἡσθόμην· τί βουλόμενος δὲ ταῦτ' ἐπραξε;

ΚΛΩΘ. Πολλὰ με ἀνακρίνεις, ἐμβῆναι δέον.

12. ΜΕΓ. Ἐν με πνίγει μάλιστα, ὦ Κλωθοῦ, δι' ἑπερ ἐπόθουν καὶ πρὸς δλίγον ἐς τὸ φῶς ἀνακῦψαι πάλιν.

ΚΛΩΘ. Τί δὲ τοῦτό ἐστιν; εἴκοι γὰρ τι παμμέγεθες εἶναι.

ΜΕΓ. Καρίων ὁ ἐμὸς οἰκέτης ἐπεὶ τάχιστά με ἀποθνήσκοντα εἶδε, περὶ δειλὴν ὄψιν ἀνελθὼν εἰς τὸ οἶκμα, εἶθα ἐκείμην, σχολῆς οὔσης — οὐδεὶς γὰρ οὐδὲ ἐφύλαττέ με — Γλυκερίον τὴν παλλακίδα μου — καὶ πάλαι δὲ, οἷμαι, κεκοινωνήσασα — παραγαγὼν ἐπισπασάμενος τὴν θύραν ἐσπόδει καθάπερ οὐδενὸς ἔνδον παρόντος, εἴτ' ἐπειδὴ ἄλις εἶχε τῆς ἐπιθυμίας, ἀποβλέψας εἰς ἐμέ, Σὺ μέντοι, φησίν, ὦ μισρὸν ἀνθρώπιον, πληγὰς μοι πολλάκις οὐδὲν ἀδικοῦντι ἐνέτεινας· καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων παρέτιλλέ με καὶ κατὰ χόρρης ἔπαιε, τέλος δὲ πλατὺ χρεμψάμενος καὶ καταπτύσας μου καὶ, Εἰς τὸν τῶν ἀσεβῶν χώρον ἀπιθί, ἐπειπὼν ὤχετο· ἐγὼ δὲ ἐνεπιμπράμην μὲν, οὐκ εἶχον δὲ θμῶς ὅ τι καὶ ἐράσασμαι αὐτὸν αὖτος ἦδη καὶ ψυχρὸς ὢν. Καὶ ἡ μισρὰ δὲ παιδίσκη ἐπεὶ φόρου προσιόντων τινῶν ἤσθετο, σιέλῳ χρίσασα τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς θαυμάσασα ἐπ' ἐμοί, κωκύουσα καὶ τοῦνομα ἐπικαλουμένη ἀπηλλάττετο. Ὡν εἰ λαβοίμην —

13. ΚΛΩΘ. Παῦσαι ἀπειλῶν, ἀλλὰ ἐμβῆθι· καιρὸς ἦδη σοι ἀπαντᾶν ἐπὶ τὸ δικαστήριον.

ΜΕΓ. Καὶ τίς ἀξιώσει κατ' ἀνδρὸς τυράννου ψῆρον λαβεῖν;

ΚΛΩΘ. Κατὰ τυράννου μὲν οὐδεὶς, κατὰ νεκροῦ δὲ

CLOTH. Audi : magis enim iis auditis lugebis. Uxorem tuam Midas habebit servus, qui dudum adulterio illi cognitus est.

MEG. Sacerrimus homo, quem ego illi obsecutus manu-misi.

CLOTH. Filia tua in pellicibus ejus, qui nunc imperitat, annumerabitur. Imagines vero et statuæ, quas olim tibi posuit respublica, eversæ omnes, ludibrium præbunt spectantibus.

MEG. Dic mihi, an amicorum nullus indigne fert ea quæ fiunt?

CLOTH. Quis enim amicus tibi fuit? aut qua justa causa fuisset? Ignoras, etiam qui adorabant te, et quæcumque diceres faceresve laudabant, eos universos aut metu aut spe quadam hoc fecisse, imperii tui amicos et rationem habentes temporis?

MEG. At illi libantes in convitiis magna voce multa mihi et magna bona apprecari solebant, vicariam pro me mortem, si fas esset, subire parati omnes : et omnino per genium meum jurabant.

CLOTH. Igitur apud unum illorum cænatus heri periisti. Ultimum enim quod oblatum tibi poculum est, illud ipsum huc te demisit.

MEG. Hoc erat ergo, quod amarulentum quid gustabam. Quo vero consilio hæc fecit?

CLOTH. Multa me interrogas, quum inscendendum sit.
12. MEG. Unum me angit maxime, Clotho, propter quod cuperem vel pauxillum in lucem respicere.

CLOTH. Quid vero illud est? videtur enim maximum quiddam esse.

MEG. Cario servus meus, ut primum me vidit mortuum, circa vesperam, quum ascendisset in conclave ubi jacebam, nactus opportunitatem (neque enim quisquam adearet qui me custodiret), Glycerium pellicem meam, cum qua stupri consuetudinem olim, credo, habuit, ostio clauso, quasi nemine intus præsentem, subegit : deinde quum explevisset libidinem, me respiciens, Tu quidem, inquit, impure homuncio, plagas mihi sæpe nihil commerito inflixisti; et cum his dictis vellicavit me, et malas mihi percussit : denique pituitam lato screatu adductam in me quum exspuisset, et in impiorum loca abire me jussisset, discessit. Ego vero quamvis excandescens, non habebam tamen quo ulciscerer hominem, qui exsanguis jam et frigidus essem. Scelestæ vero puella, strepitu quorundam supervenientium animadverso, saliva madefactis oculis, quasi me lacrimasset, plorans et nomen meum appellans discessit. Quos ego si nanciscar —

13. CLOTH. Parce minis, sed inscende : tempus est te jam ad tribunal venire.

MEG. Et quis audebit contra virum tyrannum sumere tabellam?

CLOTH. Contra tyrannum quidem nemo; contra mor-

δ' Ῥαδάμανθος, ὃν αὐτίκα ὄφει μάλα δίκαιον καὶ κατ' ἀξίαν ἐπιτιθέντα ἑκάστῳ τὴν δίκην· τὸ δὲ νῦν ἔχον μὴ διάτριβε.

ΜΕΓ. Κἂν ἰδιώτην με ποιήσον, ὦ Μοῖρα, τῶν πενήτων, κἂν δοῦλον ἀντὶ τοῦ πάλαι βασιλείως ἀναδιῶναι με ἔασον μόνον.

ΚΛΩΘ. Ποῦ ἔστιν δὲ τὸ ξύλον; καὶ σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῆ, σύρετ' αὐτὸν εἰσω τοῦ ποδός· οὐ γὰρ ἂν ἐμβαίῃ ἐκὼν.

ΕΡΜ. Ἐπου νῦν, δραπετά· δέχου τοῦτον σὺ, πορθημεῦ, καί, τὸ δεῖνα, ὅπως ἀσφαλῶς —

ΧΑΡ. Ἀμέλει, πρὸς τὸν ἰσθὺν δεδῆσεται.

ΜΕΓ. Καὶ μὴν ἐν τῇ προεδρίᾳ καθέζεσθαι με δεῖ.

ΚΛΩΘ. Ὅτι τί;

ΜΕΓ. Ὅτι, νῆ Αἴα, τύραννος ἦν καὶ δορυφόρους ἔχον μυρίους.

ΚΥΝ. Εἴτ' οὐ δικαίως σε παρέτίλλεν δὲ Κάρϊον οὕτως σκαλὸν ὄντα; πικρὰν γοῦν τὴν τυραννίδα ἔξεις γευσάμενος τοῦ ξύλου.

ΜΕΓ. Τολμήσει γὰρ Κυνίσκος ἐπανατεῖναισθαι μοι τὸ βᾶκτρον; οὐκ ἐγὼ σε πρήν, ὅτι ἐλευθερὸς ἄγαν καὶ τραχὺς ἦσθα καὶ ἐπιτιμητικὸς, μικροῦ δεῖν προσεπατάλευσα;

ΚΥΝ. Τοιγαροῦν μενεῖς καὶ σὺ τῷ ἰσθῷ προσεπαταλευμένος.

14. ΜΙΚ. Εἰπέ μοι, ὦ Κλωθοῖ, ἐμοῦ δὲ οὐδεὶς ὑμῖν λόγος; ἢ διότι πένθης εἰμι, διὰ τοῦτο καὶ τελευταῖον ἐμβῆναι με δεῖ;

ΚΛΩΘ. Σὺ δὲ τίς εἶ;

ΜΙΚ. Ὁ σκυτοτόμος Μικύλλος.

ΚΛΩΘ. Εἴτα ἄχθῃ βραδύνων; οὐχ ὁρᾷς ὅποσα δὲ τύραννος ὑπισχνεῖται δώσειν ἀρεθεῖς πρὸς ολίγον; θαῦμα γοῦν ἔχει με εἰ μὴ ἀγαπητὴ καὶ σοὶ ἡ διατριβή.

ΜΙΚ. Ἄκουσον, ὦ βελτίστη Μοιρῶν· οὐ πάνυ με ἡ τοῦ Κύκλωπος εὐφραίνει δωρεὰ, τὸ ὑπισχνεῖσθαι ὅτι πύματον ἐγὼ τὸν Οὐτὶν κατέδομαι· ἂν τε γοῦν πρῶτον, ἂν τε πύματον, οἱ αὐτοὶ δδόντες περιμένουσιν. Ἄλλως σε οὐδ' ὅμοια τὰμὰ τοῖς τῶν πλουσίων· ἐκ διαμέτρου γὰρ ἡμῖν οἱ βίοι, φασίν· ὁ μὲν γε τύραννος εὐδαίμων εἶναι δοκῶν παρὰ τὸν βίον, φοβερός ἅπασι καὶ περίβλεπτος, ἀπολιπὼν χρυσὸν τοσούτον καὶ ἀργύριον καὶ ἐσθῆτα καὶ ἵππους καὶ δειπνα καὶ παιῶνας ὠραίους καὶ γυναῖκας εὐμόρφους εἰκότως ἦνιᾶτο καὶ ἀποσπώμενος αὐτῶν ἤχθετο· οὐ γὰρ οἶδ' ὅπως καθάπερ ἱξῶ τινι προσέχεται τοῖς τοιούτοις ἡ ψυχὴ καὶ οὐκ ἐθέλει ἀπαλλάττεσθαι· βράδιος ἄτε αὐτοὶ πάλαι προστετηκυῖα· μάλλον δὲ ὥσπερ ἄρρηκτός τις οὗτος ὁ δεσμός ἐστιν, ὃ δεῖσθαι συμβέβηκεν αὐτούς· ἀμέλει κἂν ἀπάγῃ τις αὐτοὺς μετὰ βίας, ἀνακωκύουσι καὶ ἱκετεύουσι, καὶ τὰλλα ὄντες θρασεῖς, δειλοὶ πρὸς ταύτην εὐρίσκονται τὴν ἐπὶ τὸν Ἄδην φέρουσαν ὁδόν· ἐπιστρέφονται γοῦν εἰς τοῦπίσω καὶ ὥσπερ οἱ δυσέρωντες κἂν πόρρωθεν ἀποβλέπειν τὰ ἐν τῷ φωτὶ βούλονται, οἷα ὁ μάταιος ἐκεῖνος ἐποίει καὶ παρὰ τὴν ὁδὸν ἀποδιόρασκων κἀνταυθα σε καταλιπαρῶν.

tuum vero Rhadamanthus, quem statim videbis plane iustum et juste de unoquoque pronunciantem. Jam vero moras diutius nectere noli.

MEG. Vel privatum me facito, Parca, pauperum unum, vel servum pro eo qui rex nuper fui : ad vitam modo redire me patere.

CLOTH. Ubi ille cum clava? et tu, Mercuri, pede illum intro trahite : neque enim sponte intraverit.

MERC. Sequere jam, fugitive : assume hunc, portitor, et, quod dicere volebam, ut tuto —

CHAR. Noli curare, ad malum alligabitur.

MEG. Atqui loco primo assidere me oportet.

CLOTH. Quid ita?

MEG. Quod mehercule tyrannus fui, et satellites decies mille habui.

CYN. Et tum non juste barbam tibi vellit Cario, scævo adeo mortali? Amaram igitur tyrannidem habebis, clava hujus subinde gustata.

MEG. Audebit quippe Cyniscus intendere mihi baculum? non ego te nuper, quum procax nimium et asperesses, et increpare me ausus, vix continebar quin clavis affligerem?

CYN. Propterea et tu nunc ad malum defixus manebis.

14. MIC. Dic mihi, Clotho, mei plane nulla a vobis habetur ratio? an quod pauper sum, ideo ultimo etiam inscendendum mihi est?

CLOTH. Tu vero quis es?

MIC. Sutor Micyllus.

CLOTH. Et gravis moram? non vides quanta daturum se pollicetur tyrannus, ad exiguum tempus si dimittatur? miror igitur, nisi tibi etiam grata videtur mora.

MIC. Audi, Parcarum optima. Non sane illud me Cyclopis munus delectat, quum promittit, Ultimum ego Utin devorabo : sive primum enim sive ultimum, iidem dentes manent. Ceterum nec par mea ac divitum ratio est : ex diametro enim opposita nobis vitæ genera. Tyrannus quippe felix quum videretur in vita, metuendus omnibus et conspicuus, relicto auro illo tanto atque argento, et vestibibus, et equis, et cænis, et pueris speciosis, formosisque mulieribus, non absurde angebatur, et se ab illis abstrahi ferebat graviter : nescio enim quomodo velut visco quodam talibus adhærescit animus, nec facile ab illis vult discedere, quibus offm conglutinator velut fuerit : potius illud quasi nescium rumpi vinculum est, quo devinciri eos contigit. Quin si quis vi illos abducatur, ejulatus tollunt, supplicant, et quum cetera sint audaces, meticulosi ad hanc ferentem ad inferos viam deprehenduntur. Itaque conversi retro ad ea quæ a tergo sunt, ut invenusti amatores, e longinquo certe aspicere cupiunt, ea quæ in vita sunt, qualia ineptus ille modo facitabat, qui et in via fugam tentarit, et hic te fatigarit precibus.

15. Ἐγὼ δὲ ἄτε μὴδὲν ἔχων ἐνέχυρον ἐν τῷ βίῳ, οὐκ ἄγρὸν, οὐ συνοικίαν, οὐ χρυσὸν, οὐ σκεῦος, οὐ δοῦλαν, οὐκ εἰκόνας, εἰκότως εὐζωνος ἦν, καίπειθ' ἰόντων ἡ Ἀτροπος ἐνευσέ μοι, ἄσμενος ἀπορρίψας τὴν σμίλην καὶ τὸ κάττυμα — χρητὶδα γὰρ τινα ἐν ταῖν γεροῖν εἶχον — ἀναπηδῆσας εὐθὺς ἀνυπόδητος οὐδὲ τὴν μελαντηρίαν ἀπονιψάμενος εἰπόμην· μᾶλλον δὲ ἡγούμην ἐς τὸ πρόσω δρῶν. Οὐδὲν γὰρ με τῶν κατόπιν ἐπέστρεψε καὶ μετεκάλει. Καὶ νῆ Δί' ἤδη καλὰ τὰ παρ' ὑμῖν πάντα ὄρω· τό τε γὰρ ἰσοτιμίαν ἅπασιν εἶναι καὶ μηδὲνα τοῦ πλησίον διαφέρειν, υπερῆδιστον ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. Τεκμαίρομαι δὲ μὴδ' ἀπαιτεῖσθαι τὰ χρεᾶ τοὺς ὀφειλοντας ἐνταῦθα μὴδὲ φόρους ὑποτελεῖν, τὸ δὲ μέγιστον, μὴδὲ βριγῶν τοῦ χειμῶνος μὴδὲ νοσεῖν μὴδ' ὑπὸ τῶν δυνατωτέρων ραπίζεσθαι. Εἰρήνη δὲ πᾶσα καὶ τὰ πράγματα ἐς τὸ ἐμπαλιν ἀνατετραμμένα· ἡμεῖς μὲν οἱ πένητες γελῶμεν, ἀνιώνται δὲ καὶ οἰμώζουσιν οἱ πλούσιοι.

16. ΚΛΩΘ. Πάλαι οὖν σε, ὦ Μίκυλλε, γελῶντα εἴρων. Τί δὲ ἦν ὃ σε μάλιστα ἐκίνει γελᾶν;

ΜΙΚ. Ἄκουσον, ὦ τιμιωτάτη μοι θεῶν· παροικῶν ἄνω τυράνῳ πάνυ ἀκριβῶς εἴρων τὰ γιγνόμενα παρ' αὐτῷ καὶ μοι ἐδόκει τότε ἰσοθέος τις εἶναι· τῆς τε γὰρ πορφύρας τὸ ἄνθος ὄρων ἐμακαρίζον, καὶ τῶν ἀκολουθούντων τὸ πλῆθος καὶ τὸν χρυσὸν καὶ τὰ λιθοχόλλητα ἐκπώματα καὶ τὰς κλίνας τὰς ἀργυρόποδας· ἔτι δὲ καὶ ἡ κνῖσα ἡ τῶν σκευαζομένων εἰς τὸ δεῖπνον ἀπέκναιέ με, ὥστε ὑπεράνθρωπός τις ἀνὴρ καὶ τρισόλοιός μοι κατεφαίνετο καὶ μονονογῆ καλλίων καὶ ὑψηλότερος ὅλῳ πῆγῃ βασιλικῷ, ἐπαυρόμενος τῇ τύχῃ καὶ σεμνῶς προβαίνων καὶ ἑαυτὸν ἐξυπτιάζων καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐκπλήττων· ἐπεὶ δὲ ἀπέθανεν, αὐτὸς τε παγγέλοιος ὤφθη μοι ἀποδοσάμενος τὴν τρυφήν, κάμαυτ' ἔτι μᾶλλον κατεγέλων, ὅσον καθαράμα ἐτεθήπειν ἀπὸ τῆς κνίσσης τεκμαίρομαι αὐτοῦ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ μακαρίζων ἐπὶ τῷ αἵματι τῶν ἐν τῇ Λακωνικῇ θαλάττῃ κοχλίδων.

17. Οὐ μόνον δὲ τοῦτον, ἀλλὰ καὶ τὸν δανειστήν Γνίφωνα ἰδὼν στένοντα καὶ μεταγιγνώσκοντα, ὅτι μὴ ἀπέλαυσε τῶν χρημάτων, ἀλλ' ἀγευστος αὐτῶν ἀπέθανε τῷ ἀσώτῳ Ῥοδοχάρει τὴν οὐσίαν καταλιπὼν — οὗτος γὰρ ἀγχίστα ἦν αὐτῷ γένους καὶ πρώτος ἐπὶ τὸν κλῆρον ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν νόμων — οὐκ εἶχον ὅπως καταπαύσω τὸν γέλωτα, καὶ μάλιστα μεμνημένος ὡς ὠχρὸς αἶι καὶ αὐχμηρὸς ἦν· φροντίδος τὸ μέτωπον ἀνάπλευς καὶ μόνοις τοῖς δακτύλοις πλουτῶν, οἷς τάλαντα καὶ μυριάδας ἐλογίζετο, κατὰ μικρὸν συλλέγων τὰ μετ' ὀλίγον ἐκρυπθίσόμενα πρὸς τοῦ μακαρίου Ῥοδοχάρους. Ἀλλὰ τί οὐκ ἀπερχόμεθα ἤδη; καὶ μεταξὺ γὰρ πλείοντες τὰ λοιπὰ γελασόμεθα οἰμώζοντας αὐτοὺς ὄρυντες.

ΚΛΩΘ. Ἐμβάμεν, ἵνα καὶ ἀνιμῇσθαι δὲ πορθυεῖς τὸ ἀγκύριον.

18. ΧΑΡ. Οὗτος, ποῖ φέρῃ; πλῆρες ἤδη τὸ σκάφος αὐτοῦ περίμενε εἰς αὐρίον· ἐνθὲν σε διαπορθυέσσομεν.

15. Ego vero, quippe qui nullum in vita pignus haberem, nec agrum, nec domus plures, nec aurum, nec instrumentum, neque gloriam, neque statuas, non est mirum quod succinctus fui, et ad primum Atropi nutum latus, abjecto scalpro et coriis (crepidam forte in manibus habebam), exsilii statim, ut eram discalceatus, ac non abluto prius atramento, secutus sum, vel praevi potius, ad anteriora prospiciens: neque enim quicquam eorum quae a tergo erant advertit me et revocavit. Et Hercules, jam pulchra esse vestra video omnia. Quod enim aequo omnes honore sunt, neque quisquam super alium eminet, supra sane quam dici potest jucundum mihi videtur. Arbitror autem neque aes alienum repositi hic debitores, nec tributa pendere; et quod maximum, neque frigere per hiemem, neque aegrotare, nec pulsari a potentioribus. Pax vero ubique, et res plane in contrarium versae: nos enim ridemus pauperes, at illi divites affliguntur et plorant.

16. CLOTH. Hoc est quod diu te ridere observavi, Micylle. Quid vero est quod risum tibi movit maxime?

MIC. Audi, veneranda mihi maxime dearum. Quum apud superos vicinus essem tyranni, accurate, quae fierent ab illo, observavi, et videbatur mihi tunc par diis esse: quippe florem purpurae quum viderem et ministrantium multitudinem, et aurum et pocula gemmis distincta, et lectos argenteis fultos pedibus, beatum hominem praedicabam: enecabat me porro nidor eorum quae in coram illi parabantur, adeo quidem, ut ille egressus mortalium sortem ac ter beatus mihi videretur, ac tantum non pulchrior excelsiorque reliquis cubito ipso regio: sublatus fortuna, et procedens cum gravitate quadam, ac vultu supino, et colloqui volentibus terrorem incutiens. Quum vero defunctus esset, et ipse mihi usquequaque ridiculus videbatur exutis illis deliciis, meque ipsum magis etiam deridebam quale purgamentum admiratus essem, nidore aestimans illius felicitatem, et beatum illum putans propter cochlearum Laconici maris sanguinem.

17. Quum vero non hunc solum, sed praeterea Gniphonem fenoratorem viderem, ingemiscentem et cruciantem se penitentia, quippe non fructum divitiis, sed haud gustatis illis mortuum, relicta substantia Rhodochari luxurioso, qui proximus genere illi quum esset, primus lege ad haereditatem vocabatur; haec inquam quum viderem, compescere risum non potui, recordatus praesertim, quam pallidus semper squalidusque fuerit, curarum, quod frons ostenderet, plenus, solisque dives digitis, quibus talenta et myriadas computaret, minutatim ea colligens, quae paullo post effunderetur a beato illo Rhodochare. Sed cur non jam solvimus? etenim inter navigandum ridebimus reliqua, plorare illos videntes.

CLOTH. Ingredere, ut tollat ancoram portitor.

18. CHAR. Heus tu, quo tendis? plena jam est cymba: illic exspecta: cras mane trajiciemus te.

MIK. Ἀδικεῖς, ὦ Χάρων, ἔωλον ἤδη νεκρὸν ἀπολιμπάνων· ἀμέλει γράφομαι σε παρανόμων ἐπὶ τοῦ Ῥαδαμάνθυος. Οἱμοὶ τῶν κακῶν ἤδη πλέουσιν ἐγὼ δὲ μόνος ἐνταῦθα περιλελείπομαι. Καίτοι τί οὐ διανήχομαι κατ' αὐτούς; οὐ γὰρ δέδια μὴ ἀπαγορεύσας ἀποπνιγῶ ἤδη τεθνεώς· ἄλλως τε οὐδὲ τὸν ὀβολὸν ἔχω τὰ πορθμεῖα καταβαλεῖν.

ΚΛΩΘ. Τί τοῦτο; περίμενον, ὦ Μίκυλλε· οὐ θέμις οὕτω σε διελθεῖν.

MIK. Καὶ μὴν ἴσως ὑμῶν καὶ προκαταχθήσομαι.

ΚΛΩΘ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ προσελάσαντες ἀναλάβωμεν αὐτόν, καὶ σὺ, ὦ Ἑρμῇ, συνανάσπασον.

19. **ΧΑΡ.** Ποῦ νῦν καθοδεῖται; μεστὰ γὰρ πάντα, ὡς ὁρᾷς.

ΕΡΜ. Ἐπὶ τοὺς ὤμους, εἰ δοκεῖ, τοῦ τυράννου.

ΚΛΩΘ. Καλῶς δ' Ἑρμῆς ἐνενόησεν.

ΧΑΡ. Ἀνάβαινε οὖν καὶ τὸν τένοντα τοῦ ἀλιτηρίου καταπάτει· ἡμεῖς δὲ εὐπλοῦμεν.

ΚΥΝ. ὦ Χάρων, καλῶς ἔχει σοι τὰς ἀληθείας ἐντεῦθεν εἰπεῖν. Ἐγὼ τὸν ὀβολὸν μὲν οὐκ ἂν ἔχοιμι δοῦναι σοι καταπλεύσας· πλεόν γὰρ οὐδέν ἐστι τῆς πῆρας, ἣν ὁρᾷς, καὶ τουτοῦ τοῦ ξύλου· τάλλα δὲ ἦν ἀντλεῖν ἐθέλης ἔτοιμος καὶ πρόσκυπος εἶναι· μέμψη δὲ οὐδὲν, ἦν εὐήρες καὶ καρτερόν μοι ἐρετμόν ὄως μόνον.

ΧΑΡ. Ἐρεττε· καὶ τουτὶ γὰρ ἱκανὸν παρὰ σοῦ λαβεῖν.

ΚΥΝ. Ἥ καὶ ὑποκαλεῖσαι δεήσει;

ΧΑΡ. Νῆ Δ', ἥνπερ εἰδῶς κέλευσμά τι τῶν ναυτικῶν.

ΚΥΝ. Οἶδα καὶ πολλὰ, ὦ Χάρων. Ἄλλ', ὁρᾷς, ἀντεπηγῶσιν οὗτοι δακρύνοντες· ὥστε ἡμῖν τὸ ἄσμα ἐπιταρχήσεται.

20. **NEKPOI.** Οἱμοὶ τῶν κτημάτων. — Οἱμοὶ τῶν ἀγρῶν. — Ὅτοτοῖ, τὴν οἰκίαν οἶαν ἀπέλιπον. — Ὅσα τάλαντα δ' κληρονόμος σπαθήσει παραλαβών. — Αἰαί, τῶν νεογνῶν μοι παιδίον. — Τίς ἄρα τὰς ἀμπελούς τρυγήσει, ἃς πέρυσιν ἐφύτευσάμην;

ΕΡΜ. Μίκυλλε, σὺ δ' οὐδὲν οἰμώξεις; καὶ μὴν οὐ θέμις ἀδακρυτὲ διαπλεῦσαι τινα.

MIK. Ἀπαγε· οὐδέν ἐστιν ἐφ' ὅτῳ οἰμώξαιμι εὐπλοῦν.

ΕΡΜ. Ὅμως κἂν μικρόν τι ἐς τὸ ἔθος ἐπιστέναξον.

MIK. Οἰμώξομαι τοίνυν, ἐπειδὴ, ὦ Ἑρμῇ, σοὶ δοκεῖ. Οἱμοὶ τῶν κατῴκτων· οἱμοὶ τῶν κρηπίδων τῶν παλαιῶν ὅτοτοῖ τῶν σαθρῶν ὑποδημάτων. Οὐκ ἐτι δ' καχοδαίμων ἔωθεν εἰς ἑστέραν ἄσιτος διαμενῶ, οὐδὲ τοῦ χειμῶνος ἀνυπόδητός τε καὶ ἡμίγυμνος περινοστήσω τοὺς ὀδόντας ὑπὸ τοῦ χρύους συγκροτῶν. Τίς ἄρα μου τὴν σμίλην ἔξει καὶ τὸ κεντητήριον;

ΕΡΜ. Ἰκανῶς τεθρήνηται· σχεδὸν δὲ ἤδη καὶ καταπεπλεύκαμεν.

21. **ΧΑΡ.** Ἄγε δὴ τὰ πορθμεῖα πρῶτον ἡμῖν ἀπόδοτε· καὶ σὺ ὅς· παρὰ πάντων ἤδη ἔχω. Δὲς καὶ σὺ τὸν ὀβολόν, ὦ Μίκυλλε.

MIC. Injuriam mihi, Charon, facis, si relinquis me hesternum jam mortuum. Crede mihi, legum te violatarum apud Rhadamanthum reum faciam. Heu mihi malorum! jam navigant, ego vero solus hic destituar. Quamquam cur non post illos transnato? neque enim metuo ne viribus defectus suffocer, qui jam sim mortuus, praesertim quum nec obolum habeam unde nulum solvam.

CLOTH. Quid hoc? exspecta, Micylle: non est fas ita te transire.

MIC. Quin forte citius quam vos deferar.

CLOTH. Nequaquam: sed adnavigabimus ejus recipiendi causa, et tu, Mercuri, una illum manu porrecta intro trahes.

19. **CHAR.** Ubi jam sedebit? plena enim, ut vides, omnia.

MERC. Super humeros, si videtur, tyranni.

CLOTH. Scite excogitavit illud Mercurius.

CHAR. Ascende igitur et cervices impli conculca. Nobis vero felix cursus contingat!

CYN. Optimum fuerit, nunc tibi, Charon, verum dicere. Ego obolum, quem post trajectory tibi solvam, non habeo: neque enim mihi quicquam est praeter hanc quam vides peram, et hanc clavam. Ceterum si exhaurire me velis, aut remigare, paratus sum: nihil autem de me querere, modo commodum et robustum mihi remum dederis.

CHAR. Remiga. Satis etenim fuerit si hoc abs te auferam.

CYN. Numquid etiam cantu incitare remiges oportebit?

CHAR. Sane, si nosti celeusma quoddam nauticum.

CYN. Novi, Charon, et plurima quidem. Sed vide, occidunt hi nobis ploratus: itaque cantus nobis perturbabitur.

20. **MORTUI.** Hei mihi divitias! — Hei mihi agros! — Hei mihi quam domum reliqui! — Quot talenta haeres meus a me accepta per luxum effundet! — Hei mihi recens mihi natos pueros! — Quis igitur vineas vindemiabit, quas superiore anno institui?

MERC. Tu vero nihil, Micylle, ploras! et tamen nefas est, sine lacrimis quenquam trajicere.

MIC. Apage, nihil est quod secunda adeo navigatione plorem.

MERC. Tamen vel pauxillum quiddam moris gratia ingemisce.

MIC. Plorabo igitur, quum tibi ita videatur, Mercuri. Hei frustra corii! hei crepidas veteres! hei hei putres calceos! Non jam infelix ego a mane ad vespem sine cibo manebō, nec hieme sine calceis oberrabo et seminudus, stridens praefrigore dentibus. Quis igitur scalprum meum habebit et subulam?

MERC. Satis ploratum est, et prope jam trajicimus.

21. **CHAR.** Age jam vecturae pretium nobis primum date — da tu quoque: ab omnibus jam habeo. Tu quoque obolum da, Micylle.

ΜΙΚ. Παῖσις, ὦ Χάρων, ἡ καθ' ὕδατος, φασίν, γράφεις παρὰ Μικύλλου τινὰ ὀβολὸν προσδοκῶν. Ἀρχὴν δὲ οὐδὲ οἶδα εἰ τετράγωνόν ἐστιν ὁ ὀβολὸς ἢ στρογγύλον.

ΧΑΡ. Ὁ καλῆς ναυτιλίας καὶ ἐπικερδοῦς τήμερον. Ἀποβαίνετε δ' ὅμως ἐγὼ δ' ἵππους καὶ βοῦς καὶ κύνας καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα μέτειμι· διαπλεῦσαι γὰρ ἤδη καλεῖνα δεῖ.

ΚΛΩΘ. Ἀπαγε αὐτοὺς, Ἐρμῆ, παραλαβὼν ἐγὼ δὲ αὐτὴ ἐς τὸ ἀντιπέραν ἀναπλευροῦμαι Ἰνδοπάτρην καὶ Ἡραμίθρην τοὺς Σῆρας διάζουσα· τεθνᾶσι γὰρ ἤδη πρὸς ἀλλήλων περὶ γῆς ὄρων μαχομένοι.

ΕΡΜ. Προΐωμεν, ὦ οὔτοι· μᾶλλον δὲ πάντες ἐξῆς ἔσσεσθαι μοι.

22. ΜΙΚ. Ὁ Ἡράκλεις, τοῦ ζόφου. Ποῦ νῦν ὁ καλὸς Μέγillus; ἡ τῷ διαγνῶ τις ἐνταῦθα εἰ καλλίων Φρύνης Σιμίγη; πάντα γὰρ ἴσα καὶ ὁμόχροα καὶ οὐδὲν οὔτε καλὸν οὔτε καλλίων, ἀλλ' ἡδὴ καὶ τὸ τριβώνιον πρότερον τέως ἀμορρον εἶναι μοι δοκοῦν ἰσότημον γίγνεται τῇ πορφυρίδι τοῦ βασιλέως· ἀφανὴ γὰρ ἄμφω καὶ ὑπὸ τῷ αὐτῷ σκότει καταδεδουκότα. Κυνίσκε, σὺ δὲ ποῦ ποτε ἄρα ὦν τυγχάνεις;

ΚΥΝ. Ἐνταῦθα λέγω σοι, Μικύλλε· ἀλλ' ἄμα, εἰ δοκεῖ, βαδίζωμεν.

ΜΙΚ. Εὖ λέγεις· ἐμβαλέ μοι τὴν δεξιάν. Εἰπέ μοι — ἐτελέσθης γὰρ, ὦ Κυνίσκε, τὰ Ἐλευσίνια δῆλον ὅτι — οὐχ ὅμοια τοῖς ἐκεῖ τὰ ἐνθάδε σοι δοκεῖ;

ΚΥΝ. Εὖ λέγεις· ἰδοὺ γούν προσέρχεται θαλασσοῦσά τις φοβερόν τι καὶ ἀπειλητικὸν προσελέπουσα. Ἡ ἄρα που Ἐρινὺς ἐστίν;

ΜΙΚ. Ἔουκεν ἀπὸ γε τοῦ σχήματος.

23. ΕΡΜ. Παραλαβε τούτους, ὦ Τισιφόνη, τέταρτα ἐπὶ τοῖς χιλίοις.

ΤΙΣ. Καὶ μὴν παλαί γε ὁ Ραδάμανθους οὗτος ὅμῃς περιμένει.

ΡΑΔ. Πρόσαγε τούτους, ὦ Ἐρινύ. Σὺ δὲ, ὦ Ἐρμῆ, χήρυττε καὶ προσχάλει.

ΚΥΝ. Ὁ Ραδάμανθου, πρὸς τοῦ πατρὸς πρῶτον ἐμὲ ἐπίσχεψαι παραγαγών.

ΡΑΔ. Τίνος ἔνεκα;

ΚΥΝ. Πάντως βούλομαι κατηγορῆσαι τινος ἃ συν-επίσταμαι πονηρὰ δράσαντι αὐτῷ παρὰ τὸν βίον. Οὐκ ἂν οὖν ἀξιοπίστος εἴην λέγων, μὴ οὐχὶ πρότερον αὐτὸς φανεὶς οἷός εἰμι καὶ οἷόν τινα ἐδίωσα τὸν τρόπον.

ΡΑΔ. Τίς δὲ σύ;

ΚΥΝ. Κυνίσκος, ὦ ἄριστε, τὴν γνώμην φιλόσοφος.

ΡΑΔ. Δεῦρ' ἐλθέ καὶ πρῶτος εἰς τὴν δίκην κατὰ-στηθι. Σὺ δὲ προσχάλει τοὺς κατηγοροῦς.

24. ΕΡΜ. Εἰ τις Κυνίσκου τουτουῖ κατηγορεῖ, δεῦρο προσίτω.

ΚΥΝ. Οὐδεὶς προσέρχεται.

ΡΑΔ. Ἀλλ' οὐχ ἱκανὸν τοῦτο, ὦ Κυνίσκε· ἀπόδουθι δὲ, ὅπως ἐπισκοπήσω σε ἀπὸ τῶν στιγμάτων.

ΚΥΝ. Ποῦ γὰρ ἐγὼ στιγματίας ἐγενόμην;

MIC. Ludis, Charon, aut in aqua, quod aiunt, scribis, a Micyllo si exspectas obolum. Omnino enim neque hoc novi, quadratum quiddam sitne obolus, an rotundum.

CHAR. Præclaram vero navigationem hodie et lucrosam! Exscendite tamen. Ego vero ad equos, et boves, et canes, et reliquas animantes transeo: trajici enim et has oportet.

CLOTH. Accipe istos abducendos, Mercuri. Ego ipsa in adversam ripam renavigabo, Indopatrem et Heramithrem Seras transductura: mortui enim sunt in pugna quam inter se de finibus commiserant.

MERC. Heus procedamus, vel potius sequimini me deinceps omnes.

22. MIC. Vah quanta hic obscuritas! ubi nunc pulcher Megillus? aut qua re hic dignoscat aliquis, pulchriorne Phryne sit Simicha? omnia enim æqualia, et ejusdem coloris, neque quicquam vel pulchrum vel pulchrius, sed jam detrita illa lacerna, quæ turpis mihi paullo ante videbatur, æquum honorem regis purpuræ obtinet: speciem enim neutra habet, easdem utraque tenebras subiit. Tu vero ubi tandem es, Cynisce?

CYN. Hic, dico tibi, Micylle. Sed, si videtur, amho una ibimus.

MIC. Bene mones: manum mihi porrige. Dic mihi (initiatos enim es, Cynisce, Eleusiniis), nonne tibi similis hic status superis esse rebus videtur?

CYN. Bene dicis. Ecce igitur accedit cum facibus mulier, terribile et minax quiddam tuens. Numquid ista Erinys est?

MIC. Sic quidem videtur, habitum si spectes.

23. MERC. Adsume hosce, Tisiphone, quatuor supra mille.

TIS. Quin diu jam Rhadamanthus hic vos exspectat.

RHAD. Adduce eos, Erinys. Tu vero, Mercuri, præconium fac et advoca.

CYN. Per ego te tuum patrem obtestor, Rhadamanthe, me primum inspiciendum admove.

RHAD. Qua causa?

CYN. Omnino decrevi accusare criminam quandam quæ me conscio in vita patravit: neque vero fide dignus ante fuero, quam aperto, quis fuero ipse, et quonam modo vixerim.

RHAD. Quis autem es?

CYN. Cyniscus, vir optime, sententia philosophus.

RHAD. Huc accede, et primus sta in iudicio. Tu vero accusaturos advoca.

24. MERC. Si quis contra hunc Cyniscum velit dicere, huc accedito.

CYN. Nemo accedit.

RHAD. Verum non satis hoc est, Cynisce. Exue te, ut inspiciam de stigmatibus.

CYN. Ubinam ego notis componctus essem?

ΡΑΔ. Ὅποσα ἂν τις ὑμῶν πονηρὰ ἐργάσῃται παρὰ τὸν βίον, καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἀφανῆ στίγματα ἐπὶ τῆς ψυχῆς περιφέρει.

ΚΥΝ. Ἴδού σοι γυμνὸς παρέστηκε· ὥστε ἀναζητεῖ ταῦτα ἅπερ σὺ φῆς τὰ στίγματα.

ΡΑΔ. Καθαρὸς ὡς ἐπίπαν οὗτοσι πλὴν τούτων τῶν τριῶν ἡ τεττάρων ἀμαυρῶν πᾶν καὶ ἀσαφῶν στιγμάτων. Καίτοι τί τοῦτο; ἔγην μὲν καὶ σημεῖα πολλὰ τῶν ἐγκαυμάτων, οὐκ οἶδα δὲ ὅπως ἐξαλήλιπται, μᾶλλον δὲ ἐκκέκοπται. Πῶς ταῦτα, ὦ Κυνίσκε, ἢ πῶς καθαρὸς ἐξ ὑπαρχῆς ἀναπέφνης;

ΚΥΝ. Ἐγὼ σοι φράσω· πάλαι πονηρὸς δι' ἀπειδευσίαν γενόμενος καὶ πολλὰ διὰ τοῦτο ἐμπολήσας στίγματα ἐπειδὴ τάχιστα φιλοσοφεῖν ἠρέαμην, κατ' ὀλίγον ἀπάσας τὰς κηλίδας τῆς ψυχῆς ἀπελουσάμην ἀγαθῶ γινούτω καὶ ἀνυσιμωτάτῳ χρησάμενος τῷ φαρμάκῳ.

ΡΑΔ. Ἄλλ' ἀπὶ τὰς Μακάρων νήσους τοῖς ἀρίστοις συνεσόμενος, κατηγορήσας γε πρότερον οὐ φῆς τυράννου. Ἄλλους προσκάλει.

25. ΜΙΚ. Καὶ τοῦμόν, ὦ Ῥαδάμανθ, μικρόν ἐστι καὶ βραχείας τινὸς ἐξετάσεως δεόμενον· πάλαι γοῦν σοὶ καὶ γυμνὸς εἰμι, ὥστε ἐπισκοπεῖ.

ΡΑΔ. Τίς δὲ ὢν τυγχάνεις;

ΜΙΚ. Ὁ σκυτοτόμος Μίκυλλος.

ΡΑΔ. Εὖ γε, ὦ Μίκυλλε, καθαρὸς ἀκριβῶς καὶ ἀνεπίγραφος· ἀπὶ καὶ σὺ παρὰ Κυνίσχον τουτονί. Τὸν τύραννον ἤδη προσκάλει.

ΕΡΜ. Μεγαπένθης Λακύνου δέξω. Ποῖ στρέφῃ; πρόσθι. Σὲ τὸν τύραννον προσκαλῶ. Πρόβαλλ' αὐτόν, ὦ Τισιφόνῃ, ἐς τὸ μέσον ἐπὶ τράχηλον ὠθοῦσα.

ΡΑΔ. Σὺ δὲ, ὦ Κυνίσκε, κατηγορεῖ καὶ διέλεγχε ἤδη· πλησίον γὰρ ὁ ἀνὴρ οὗτοσ.

26. ΚΥΝ. Τὸ μὲν δλον οὐδὲ λόγων εἶδει· γνώσῃ γὰρ αὐτὸν αὐτίκα μάλα οἷός ἐστιν ἀπὸ τῶν στιγμάτων. Ὅμως δὲ καὶ αὐτὸς ἀποκαλύψω σοὶ τὸν ἄνδρα καὶ τοῦ λόγου δέξω φανερώτερον· οὗτοσὶ γὰρ ὁ τρισκατάρατος ὅποσα μὲν ἰδιώτης ὢν ἔπραξε, παραλείψει μοι δοκῶ· ἐπεὶ δὲ τοὺς θρασυτάτους προσεταιριζόμενος καὶ δορυφόρους συναγαγὼν ἐπαναστὰς τῇ πόλει τύραννος κατέστη, ἀκρίτους μὲν ἀπέκτεινε πλείους ἢ μυρίους, τὰς δὲ οὐσίας ἐκάστων ἀφαιρούμενος καὶ πλοῦτος πρὸς τὸ ἀκρότατον ἀφικόμενος οὐδεμίαν μὲν ἀκολασίας ἰδέαν παραλείπειν, ἀπάσῃ δὲ ὁμότητι καὶ ἔβρει κατὰ τῶν ἀθλιῶν πολιτῶν ἐχρήσατο, παρθένους διαφείρων καὶ ἐφήβους κατασιγύων καὶ πάντα τρόπον τοῖς ὑπηκόοις ἐμπαροῖνῃ. Καὶ ὑπεροψίας μέντοι καὶ τύφου καὶ τοῦ πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας φρυάγματος οὐδὲ κατ' εἴαν δύναιο ἂν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν τὴν δίκην· ῥῆον γὰρ οὖν τὸν ἥλιον ἂν τις ἢ τοῦτον ἀσκαρδαμυκτὶ προσέβλεψεν. Οὐ μὴν καὶ τῶν κολάσεων τὸ πρὸς ὁμότητα καινουργὸν αὐτοῦ τίς ἂν διηγῆσθαι δύναίτο, ὅς γε καὶ τῶν οἰκειοτάτων ἀπέσχετο; Καὶ ταῦτα ὅτι μὴ ἄλλως κενὴ τίς ἐστι κατ' αὐτοῦ διαβολή αὐτίκα εἴση προσκαλέσας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ περὸν ἐμμένοντες· μᾶλλον δὲ ἀκλήτοι, ὡς

RHAD. Quaecumque vestrum quisque mala in vita pertraherit, eorum notas quasdam visum effugientes in animo circumfret.

CYN. Ecce nudus tibi asto. Require igitur quas dicis notas.

RHAD. Purus ut plurimum hic est, praeter tres illas aut quatuor evanidas omnino et vix cognoscibiles notulas. Quanquam quid hoc est? vestigia quidem et signa multa notarum inustarum adsunt, sed nescio quomodo deleta vel exsculpta potius. Quomodo haec se habent, Cynisce, aut quomodo purus quasi postliminio factus es?

CYN. Dicam tibi. Olim malus quum essem disciplinae defectu, ac multa hinc nactus stigmata, quum primum cepti philosophari, maculas paulatim omnes ex animo elui: tam bono et eximie efficaci usus sum remedio.

RHAD. At abi in Beatorum insulas, versaturus cum optimis quibusque, quando prius tyrannum quem dicis remum peregeris. Advoca alios.

25. MIC. De me negotium parvum est, o Rhadamanthe, et brevi exploratione opus habet. Olim enim nudus tibi sum: inspicere igitur.

RHAD. Quis vero es?

MIC. Sutor Micylus.

RHAD. Euge, Micylle, purus plane es et nulla nota inscriptus: abi et tu ad Cyniscum illum. Tyrannum jam advoca.

MERC. Megapenthes Lacydæ F. proclito. Quo te vertis? accede. Te tyrannum advoco. Protrude illum, Tisiphone, oborto collo in medium.

RHAD. Tu vero, Cynisce, accusa jam et convince: prope enim homo est.

26. CYN. Universe quidem neque opus erat oratione: statim enim illum, qualis sit, cognoscas ex notis: tamen et ipse detegam tibi virum, et oratione mea clarius ostendam. Quae igitur sacerrimus iste, quamdiu privatus fuit, perpetraverit, omittenda arbitror: postquam vero assumptis in scelere societatem audacissimis quibusque, et conducto satellitio, insurgens contra civitatem, tyrannidem occupavit, indemnatos interfecit decies mille amplius. Horum vero omnium bonis correptis, ad fastigium divitiarum quum pervenisset, nullam ille luxuriae formam praetermisit: crudelitate porro omni et contumelia in miseros cives usus est, virgines eorum stupris corrumpit, adolescentibus pudorem eripuit, ebrii more in subjectos sibi impotenter grassatus. Et superbiae quidem, et fastus, et fremebundae illius erga alloquentes insolentiae ne possis quidem satis dignas ab isto penas repetere: facillius enim solem aliquis quam istum oculis rectis et nihil conniventibus aspexisset. Verum etiam crudelium istius in novis suppliciis excogitandis solertia quis valeat enarrare, ut qui ne familiarissimis quidem pepercerit? Hanc vero non esse inanem contra istum calumniam, statim scies, si advocari jusseris ab isto interemptos: quin invocati, ut vides, adsunt, et circumfusi illum

ὄρως, πάρεισι καὶ περιστάντες ἄγχουσιν αὐτόν. Οὗτοι πάντες, ὧς Ῥαδάμανθου, πρὸς τοῦ ἀλιτηρίου τεθνᾶσιν, οἱ μὲν γυναικῶν ἔνεκα εὐμόρφων ἐπιβουλευόντες, οἱ δὲ υἱέων ἀπαγομένων πρὸς ὕβριν ἀγανακτῆσαντες, οἱ δὲ, ὅτι ἐπλούτουν, οἱ δὲ, ὅτι ἦσαν δεῖοι καὶ σώφρονες καὶ οὐδαμοῦ ἡρέσκοντο τοῖς δρωμένοις.

27. ΡΑΔ. Τί πρὸς ταῦτα φῆς, ὦ μιὰρὲ σύ;

ΜΕΓ. Τοὺς μὲν φόνους εἰργασμαι οὐς λέγει, τὰ δ' ἄλλα πάντα, τὰς μοιχείας καὶ τὰς τῶν ἐφ' ἑβων ὕβρεις καὶ τὰς διαφορὰς τῶν παρθένων, ταῦτα πάντα Κυνίσκος μου κατεψεύσατο.

ΚΥΝ. Οὐκοῦν καὶ τούτων, ὦ Ῥαδάμανθου, παρέξω σοι μάρτυρας.

ΡΑΔ. Τίνας τούτους λέγεις;

ΚΥΝ. Προσκαίλει μοι, ὦ Ἑρμῇ, τὸν λύχνον αὐτοῦ καὶ τὴν κλίνην· μαρτυρήσουσι γὰρ αὐτοὶ παρελθόντες, οἳ πράττοντι συνηπίσταντο αὐτῷ.

ΕΡΜ. Ἡ Κλίνη καὶ ὁ Λύχνος ὁ Μεγαπένθους παρέστω. Εὖ γε ἐποίησαν ὑπακούσαντες.

ΡΑΔ. Εἶπατε οὖν ὑμεῖς ἃ συνεπίστασθε Μεγαπένθει τούτῳ· προτέρα δὲ σὺ ἡ Κλίνη λέγε.

ΚΛΙΝ. Πάντα ἀληθῆ κατηγόρησε Κυνίσκος. Ἐγὼ μέντοι ταῦτα εἰπεῖν, ὦ δέσποτα Ῥαδάμανθου, αἰσχύνομαι· τοιαῦτα ἦν ἢ ἐπ' ἐμοῦ διεπράττετο.

ΡΑΔ. Σαφέστατα μὲν οὖν καταμαρτυρεῖς μὴδὲ εἰπεῖν αὐτὰ ὑπομένουσα. Καὶ σὺ δὲ ὁ Λύχνος ἤδη μαρτύρει.

ΛΥΧ. Ἐγὼ τὰ μεθ' ἡμέραν μὲν οὐκ εἶδον· οὐ γὰρ παρῆν· ἃ δὲ τῶν νυκτῶν ἐποίει καὶ ἐπασχεν, ὁκνῶ λέγειν· πλὴν θυσασάμην γε πολλὰ καὶ ἄρρητα καὶ πᾶσαν ὕβριν ὑπερπεπαικότα. Καίτοι πολλάκις ἐκὼν τούλαιον οὐκ ἐπινόων ἀποσβεσθῆναι θέλων· ὁ δὲ καὶ προσῆγέ με τοῖς δρωμένοις καὶ τὸ φῶς μου πάντα τρόπον κατεμίαινεν.

28. ΡΑΔ. Ἄλις ἤδη τῶν μαρτύρων. Ἀλλὰ καὶ ἀπόδου τὴν πορφυρίδα, ἵνα τὸν ἀριθμὸν ἴδωμεν τῶν στιγμάτων. Παπαί, ὅλος οὗτος πελιδνός καὶ κατάγραφος, μᾶλλον δὲ κυανός ἐστιν ἀπὸ τῶν στιγμάτων. Τίνα ἂν οὖν χολασθεῖν τρόπον; ἄρ' ἐς τὸν Πυριφλεγέθοντά ἐστιν ἐμβλητός ἢ παραδοτέος τῷ Κερβέρῳ;

ΚΥΝ. Μηδαμῶς· ἀλλ' εἰ θέλεις, ἐγὼ σοι καινὴν τινα καὶ πρέπουσαν αὐτῷ τιμωρίαν ὑποθήσομαι.

ΡΑΔ. Λέγε, ὡς ἐγὼ σοι μεγίστην ἐπὶ τούτῳ χάριν εἶσομαι.

ΚΥΝ. Ἔθος ἐστίν, οἶμαι, τοῖς ἀποθνήσκουσι πᾶσι πίνειν τὸ Λήθης ὕδωρ.

ΡΑΔ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΚΥΝ. Οὐκοῦν μόνος οὗτος ἐξ ἀπάντων ἀποτος ἔστω.

29. ΡΑΔ. Διὰ τί δὴ;

ΚΥΝ. Χαλεπὴν οὕτως ὑφέξει τὴν δίκην μεμνημένος οἷος ἦν καὶ ὅσον ἡδύνατο ἐν τοῖς ἄνω, καὶ ἀναπεμπαζόμενος τὴν τρυφήν.

ΡΑΔ. Εὖ λέγεις· καὶ καταδεδικάσθω καὶ παρὰ τὸν Τάνταλον ἀπαχθεῖς οὕτως δεδέσθω, μεμνημένος ὧν ἔπραξε παρὰ τὸν βίον.

angunt. Hi omnes, Rhadamanthe, ab exsecrabili homine perierunt: alii quidem insidiis, quas ob uxores formosas illis struxit; alii, quod indignarentur filiis suis contumeliae causa ad ipsum perductis; alii, quod essent divites; alii, quod dextri essent ac prudentes, iisque quae fierent minime delectarentur.

27. RHAD. Quid ad haec, impurate, respondes?

MEG. Cades quidem perpetravi quas dicit; reliqua vero omnia, adulteria, adolescentum contumelias, corruptelas virginum, haec omnia, inquam, contra me Gyniscus mentitus est.

CYN. Igitur et horum exhibebo tibi, Rhadamanthe, testes.

RHAD. Quosnam dicis?

CYN. Advoca mihi, Mercuri, lucernam ipsius et lectum: haec enim pro testimonio dicent quae se consciis fecerit.

MERC. Lectus et Lucerna Megapenthis adsunto. Bonum factum! paruerunt.

RHAD. Dicite igitur vos, quorum consilii sitis huic Megapenthii. Prior vero tu dicas, Lecte.

LECT. Vere omnia accusavit Cyniscus. Ego tamen dicere ea, domine Rhadamanthe, pudore prohibeor: tam turpia erant, quae in me patravit.

RHAD. Planissime igitur contra illum fers testimonium, qui nec dicere ea sustineas. Et tu jam, Lucerna, dic testimonium.

LUC. Diurna ejus facinora non novi; neque enim adeam: quae vero noctibus fecerit ac passus fuerit, piget dicere. Verum vidi equidem infanda multa, et contumeliam omnem supergressa. Quamvis saepe ultro oleum non biberem, exstingui cupiens: at ille et admovit me factis suis, et lucem meam modis omnibus polluit.

28. RHAD. Satis jam testium. Sed exue etiam purpuram, ut numerum videamus stigmatum. Papae! totus hic est lividus et notis scriptus, quin caeruleus est a notia. Quo igitur modo puniatur? numquid in Pyriphlegethontem injiciendus, an tradendus Cerbero?

CYN. Nequaquam. Sed ego tibi, si placet, novum quoddam et dignum illo supplicium subjiciam.

RHAD. Dic, maximam ea re gratiam a me initurus.

CYN. Mos est, puto, mortuis omnibus Lethes aquam bibere.

RHAD. Ita est.

CYN. Solus igitur iste ex omnibus non bibit.

29. RHAD. Quid ita?

CYN. Gravem ita poenam sustinebit, qui meminert quis fuerit, quantum potuerit apud superos; et delicias illas animo revolvat.

RHAD. Bene mones. Damnas esto, et ad Tantalum abductus vincitor, memor eorum quae in vita egerit.

XVII.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΙ ΜΙΣΘΩ ΣΥΝΟΝΤΩΝ.

1. Καὶ τί σοι πρῶτον, ὦ φιλότης, ἢ τί ὕστατον, φασί, καταλέξω τούτων, ἃ πάσχειν ἢ ποιεῖν ἀνάγκη τοὺς ἐπὶ μισθῷ συνόντας καὶ ταῖς τῶν εὐδαιμόνων τούτων φιλίας ἐξεταζομένους, εἰ γὰρ φιλίαν τὴν τοιαύτην αὐτῶν δουλείαν ἐπονομάζειν; οἶδα γὰρ πολλὰ καὶ σχεδὸν τὰ πλεῖστα τῶν συμβαινόντων αὐτοῖς, οὐκ αὐτὸς μὰ Δία τοῦ τοιούτου πειραθεῖς — οὐ γὰρ ἐν ἀνάγκῃ μοι ἡ πείρα ἐγεγένητο, μηδὲ, ὦ θεοί, γένοιτο — ἀλλὰ πολλοὶ τῶν ἐς τὸν βίον τούτον ἐμπεπτωκότων ἐξηγόρευον πρὸς με, οἱ μὲν ἐτι ἐν τῷ κακῷ ὄντες, ἀποδυρόμενοι δόποια καὶ ὁποῖα ἐπάσχοι, οἱ δὲ ὥσπερ ἐκ δεσμωτηρίου τινὸς ἀποδράντες οὐκ ἀηδῶς μνημονεύοντες ὧν ἐπεπόνθεσαν· ἀλλὰ γὰρ ἡφραίνοντο ἀναλογιζόμενοι οἷων ἀπῆλλαγήσαν. Ἀξιοπιστότεροι δὲ ἦσαν οὗτοι διὰ πάσης, ὥς εἰπεῖν, τῆς τελευτῆς διεξεληλυθότες καὶ πάντα ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος ἐποπτεύσαντες. Οὐ παρέργως οὖν οὐδὲ ἀμελῶς ἐπῆκουον αὐτῶν καθάπερ ναυαγίαν τινὰ καὶ σωτηρίαν αὐτῶν παράλογον διηγούμενων, οἳοί εἰσιν οἱ πρὸς τοῖς ἱεροῖς ἐξυρήμενοι τὰς κεφαλὰς, συνάμα πολλοὶ τὰς τρικυμίας καὶ ζάλας καὶ ἀκρωτήρια καὶ ἐκβολὰς καὶ ἰσθμὸν κλάσεις καὶ πηδαλίων ἀποκαλίσεις διεξιόντες, ἐπὶ πᾶσι δὲ τοὺς Διοσκούρους ἐπιπαινομένους — οἰκεῖοι γὰρ τῆς τοιαύτης τραγῳδίας οὗτοί γε — ἢ τιν' ἄλλον ἐκ μηχανῆς θεὸν ἐπὶ τῷ καρχησίῳ καθεζόμενον ἢ πρὸς τοῖς πηδαλίοις ἐστῶτα καὶ πρὸς τινὰ ἥϊονα μαλακὴν ἀπειθύνοντα τὴν ναῦν, οἱ προσενεχθεῖσα ἐμελλεν αὐτῇ μὲν ἡρέμα καὶ κατὰ σχολὴν διαλυθῆσεσθαι, αὐτοὶ δ' ἀσφαλῶς ἀποθῆσεσθαι χάριτι καὶ εὐμενείᾳ τοῦ θεοῦ. Ἐκείνοι μὲν οὖν τὰ πολλὰ ταῦτα πρὸς τὴν χρείαν τὴν παρούστικα ἐπιτραγῳδοῦσιν, ὥς παρὰ πλειόνων λαμβάνοιεν οὐ δυστυχεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ θεοφιλεῖς τινες εἶναι δοκοῦντες.

2. Οἱ δὲ τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις χειμῶνας καὶ τὰς τρικυμίας καὶ νῆ Δία πεντακυμίας τε καὶ δεκακυμίας, εἰ οἷον τε εἰπεῖν, διηγούμενοι, καὶ ὥς τὸ πρῶτον εἰσέπλευσαν, γαληνοῦ ὑποφαινομένου τοῦ πελάγους, καὶ ὅσα πράγματα παρὰ τὸν πλοῦν ὅλον ὑπέμειναν ἢ διψῶντες ἢ ναυτιῶντες ἢ ὑπεραντλούμενοι τῇ ἄλμῃ, καὶ τέλος ὥς πρὸς πέτραν τινὰ ὕψαλον ἢ σκόπελον ἀπόκρημον περιρρήξαντες τὸ δύστηνον σκαφίδιον ἄθλιοι κακῶς ἐξηνήξαντο γυμνοὶ καὶ πάντων ἐνδεεῖς τῶν ἀναγκαίων· ἐν δὲ τούτοις καὶ τῇ τούτων διηγῆσει ἐδόκουν μοι τὰ πολλὰ οὗτοι ὑπ' αἰσχύνῃς ἐπικρύπτεσθαι καὶ ἐκόντες εἶναι ἐπιλανθάνεσθαι αὐτῶν· ἀλλ' ἐγὼ γε κακείνα καὶ εἰ τιν' ἄλλα ἐκ τοῦ λόγου ξυντιθεὶς εὐρίσκω προσόντα ταῖς τοιαύταις ξυνουσίαις, οὐκ ὀνήσω σοι πάντα, ὦ καλὲ Τιμόκλεις, διεξελθεῖν δοκῶ γάρ μοι ἐκ πολλοῦ ᾗδῃ κατανενοημένοι σε τούτῳ τῷ βίῳ ἐπιβουλεύοντα.

3. Καὶ πρῶτόν γε, ὀπηνίκα περὶ τῶν τοιούτων ὁ λόγος ἐνέπεσεν, εἶτα ἐπήνεσέ τις τῶν παρόντων τὴν τοι-

XVII.

DE MERCEDE CONDUCTIS POTENTIUM FAMILIARIBUS.

1. Et quid primum tibi, amice, aut quid ultimum, aiant, enarrem illorum, quæ pati vel facere coguntur mercenarii familiares illi, quique censeri se in amicitiiis beatorum istorum volunt, modo amicitiam nominare fas sit hanc illorum servitutem? Novi enim multa et fere pleraque eorum, quæ usu illis veniunt, non ego profecto ejusmodi aliquid expertus (neque enim necessarium mihi experimentum fuit, neque unquam, dii boni, fiat), sed multi eorum, qui in hanc vitam inciderant, apud me enunciarunt; alii in malo adhuc constituti, quum deslerent quam multa et qualia paterentur; alii vero, qui ex illo quasi carcere effugerant, quæ perpessi essent non sine jucunditate memorantes: sane enim lætabantur, quoties rationes ponerent quæ effugissent. Fide autem digniores hi erant, qui tota, ut ita loquar, mysteria exsecuti, ab initio ad finem omnia inspexissent. Non obiter itaque nec incuriose audiebam illos velut naufragium quoddam et insperatam ex illo salutem enarrantes; quales sunt quos ad templa videmus rasis capitibus, multi simul decumanos fluctus, et procellas, et promontoria, et jacturas, et malos fractos, et gubernacula revulsa persequentes: super omnia vero ut Dioscuri præsentibus illuxerint (hi enim tragediæ hujus velut domestici sunt), aut alius aliquis ex machina deus in carchesio sede rit, aut aslitterit gubernaculo, et ad molle quoddam litus navem direxerit, quo delata ipsa quidem paullatim et otiose solveretur, ipsi vero gratia et benignitate numinis salvi discederent. Et illi quidem multa id genus, prout ipsis tum usus est, tragice declamant, ut a pluribus accipiant nimirum, si non calamitosi solum, sed diis etiam cari esse videantur.

2. At hi tempestates domesticas, fluctusque triplices, atque adeo quintuplices et hercle decemplices, si fas sit ita dicere, enarrant, et ut primum solverint, tranquillo ad speciem mari, et quos deinde labores per totam navigationem sustinuerint, vel siti, vel nausea, vel abundante ultra exhaurientium vires aqua salsa; et denique ut ad cæcum aliquem scopulum aut præruptam rupem, fracta infelici scapha, miseri aggre enataverint, nudi et rerum omnium necessariorum indigentes. Inter hæc sane et in harum rerum enarratione videbantur mihi multa illi præ pudore tegere, ac velle eorum oblivisci. At ego et illa, et si qua alia ex sermonibus illorum conjectura quadam componens, invenio adesse ejusmodi familiaritatibus, non gravabor tibi omnia, mi bone Timocles, enarrare: quippe diu est quum intellexisse mihi videor, hujus vite inondæ consilium agitare.

3. Et primum quidem, si quando sermo incideret de talibus, ac deinde laudaret præsentium aliquis vitam illam

αὐτὴν μισθοφορὰν τρισευδαίμονα εἶναι λέγων οἷς μετὰ τοῦ τοὺς φίλους ἔχειν τοὺς ἀρίστους Ῥωμαίων καὶ δειπνεῖν δεῖπνα πολυτελῆ καὶ ἀσύμβολα καὶ οἰκεῖν ἐν καλῷ καὶ ἀποδημεῖν μετὰ πάσης βασιλείας καὶ ἡδονῆς ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, εἰ τύχοι, ἐξυπτιάζοντας, προσέτι καὶ μισθὸν τῆς φιλίας καὶ ὧν εὖ πάσχουσι τούτων λαμβάνειν οὐκ ὀλίγον ἐστίν. — ἀτεχνῶς γὰρ ἀσπορα καὶ ἀνήροτα τοῖς τοιούτοις καὶ πάντα φύεσθαι — ὅποτε οὖν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἤκουες, ἑώρων ὅπως ἐκεχρήνεις πρὸς αὐτὰ καὶ πάνυ σφόδρα πρὸς τὸ δέλεαρ ἀναπεπταμένον παρῆχες τὸ στόμα. Ὡς οὖν τό γε ἡμέτερον εἰσαυθίς ποτε ἀνάιτιον ἢ μηδὲ ἔχτης λέγειν ὡς ὀρυντές σε τηλικούτο μετὰ τῆς καρίδος ἀγκιστρον καταπίνοντα οὐκ ἐπελαβόμεθα οὐδὲ πρὶν ἐμπεσεῖν τῷ λαιμῷ περιεσπασαμένον οὐδὲ προεθλωσάμεν, ἀλλὰ περιμενίαντες ἐξελκομένου καὶ ἐμπεπηγότος ἤδη συρόμενον καὶ πρὸς ἀνάγκην ἀγόμενον ὄρῳ, ὅτ' οὐδὲν ὀφελος ἐστὶντες ἐπεδακρύομεν· ὅπως μὴ ταῦτα λέγῃς ποτὲ πάνυ εὐλογα, ἣν λέγεται, καὶ ἀφύκτα ἡμῖν, ὡς οὐκ ἀδοκῶμεν μὴ προμηνύσαντες, ἀκούσον ἐξ ἀρχῆς ἀπάντων καὶ τὸ δίκτυόν τε αὐτὸ καὶ τῶν κῦρτων τὸ ἀδιέξοδον ἔκτοθεν ἐπὶ σχολῆς, ἀλλὰ μὴ ἐνδοθεν ἐκ τοῦ μυχοῦ προεπισκόπησον, καὶ τοῦ ἀγκιστροῦ δὲ τὸ ἀγκύλον καὶ τὴν ἐς τὸ ἐμπαλιν τοῦ σκόλοπος ἀναστροφὴν καὶ τῆς τριαίνης τὰς ἀκμὰς ἐς τὰς χειρὰς λαβὼν καὶ πρὸς τὴν γνάθον πεφουσημένην ἀποπειρώμενος ἦν μὴ πάνυ ὀξέα μηδὲ ἀφύκτα μηδὲ ἀνιάρᾳ ἐν τοῖς τραύμασι φαίνεται βιαίως σπώντων καὶ ἀμάγχως ἀντιλαμβανόμενα, ἡμᾶς μὲν ἐν τοῖς δειλοῖς καὶ διὰ τοῦτο πεινώσιν ἀνάγραφε, σεαυτὸν δὲ παρακαλέσας θαρρεῖν ἐπιχειρεῖ τῇ ἀγρᾷ, εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λάρος ὄλον περιγανῶν τὸ δέλεαρ.

4. Ῥηθήσεται δὲ ὁ πᾶς λόγος τὸ μὲν ὄλον ἴσως διὰ σέ, πλὴν ἄλλ' οὐ γὰρ περὶ τῶν φιλοσοφούντων ὑμῶν μόνον, οὐδ' ὅποσοι σπουδαιότεραν τὴν προαίρεσιν προεβόλοντο ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ καὶ περὶ γραμματιστῶν καὶ ῥητόρων καὶ μουσικῶν καὶ ὄλων τῶν ἐπὶ παιδείᾳ συνεῖναι καὶ μισθοφορεῖν ἀξιουμένων. Κοινῶν δὲ ὡς ἐπίπαν ὄντων καὶ ὁμοίων τῶν συμβαινόντων ἅπασιν, ὁῦλον ὡς οὐκ ἐξαίρετα μὲν, αἰσχρῶ δὲ τὰ αὐτὰ ὄντα γίγνεται τοῖς φιλοσοφοῦσιν, εἰ τῶν ὁμοίων τοῖς ἄλλοις ἀξιοῦντο καὶ μηδὲν αὐτοὺς σεμνότερον οἱ μισθοδοταὶ ἀγοίεν. Ὅτι δ' ἂν οὖν ὁ λόγος αὐτὸς ἐπιὼν ἐξευρίσκη, τούτου τὴν αἰτίαν μάλιστα μὲν οἱ ποιοῦντες αὐτοί, ἔπειτα δὲ οἱ ὑπομείνοντες αὐτὰ δίκαιοι ἔχουσιν· ἐγὼ δὲ ἀνάιτιος, εἰ μὴ ἀληθείας καὶ παρρησίας ἐπιτίμιόν τι ἐστί. Τοὺς μέντοι τοῦ ἄλλου πλήθους, ὅσον γυμναστάς τινας ἢ κόλλακας, ἰδιώτας καὶ μικροὺς τὰς γνώμας καὶ ταπεινοὺς αὐτοῦθεν ἀνθρώπους, οὔτε ἀποτρέπειν ἀξίον τῶν τοιούτων ξυνουσιῶν — οὐδὲ γὰρ ἂν πεισθεῖεν — οὔτε μὴν αἰτιᾶσθαι καλῶς ἔχει μὴ ἀπολειπομένους τῶν μισθοδοτῶν, εἰ καὶ πάνυ πολλὰ ὑβρίζοντο ὑπ' αὐτῶν — ἐπιτῆδαιο γὰρ καὶ οὐκ ἀνάτιος τῆς τοιαύτης διατριβῆς — ὁλως τε οὐδὲ σχολεῖν ἂν τι ἄλλο πρὸς ὃ τι χρὴ ἀποκλίναντας αὐτοὺς παρέχειν αὐτοὺς ἐνεργούς, ἀλλ' ἦν τις

mercenariam, ter eos beatos prædicans, quibus cum eo, quod amicos haberent Romanorum nobilissimos, et cœnarent nihil ipsi conferentes cœnas sumtuosissimas, et pulchre habitarent, et peregrinarentur commodissime jucundissimeque, resupini, si res ita ferret, in curru equis albis juncto; mercedem insuper amicitiae et perceptarum, quas dixi, commoditatum non exiguam capere contigisset; hos enim plane esse quibus nec serentibus neque colentibus nascerentur omnia: quoties igitur hæc et his similia audires, videbam te hiare ad illa, et patens ad escam os cupide præbere. Ut igitur ego in posterum culpa sim vacuus, neque dicere possis nos, licet viderimus te talem cum carica hamum glutire, manum tibi non injecisse, neque prius, quam immergeretur gutturi, retraxisse, neque ante indicasse adeo, sed exspectasse dum videremus te reducto et fixo firmiter jam trahi et necessitate duci, et jam, quum nihil tibi ea res prosit, stantes illacrimari; ne, inquam, talia dicas aliquando, rationabilia omnino, si dicantur, et ad quæ causam dicere non possimus, quin videamur injuri in te illo silentio nostro fuisse: audi nunc a principio omnia, et rete ipsum et nassam, ut exitum non habeat, otiose extra illam constitutus, non intus ex recessu, ante considera; et hami aduncitatem, ipsumque flexum retro aculeum, et tridentis acumina in manus sumens et ad inflatam buccam tentans, nisi valde acuta, nisi inevitabilia, nisi ipso vulnere molestissima intelligas, trahentia violenta et invicle contra urgentia, nos quidem in meticulosis, et ob id ipsum esurientibus ascribe; ipse vero animo confirmato venatum aggredere, si volueris, et lari more totam escam hiatu complectere.

4. Habebitur autem omnis oratio in universum quidem tua forte causa; verum non de vobis solum philosophantibus, aut his qui serium et grave vitæ genus amplexi sunt, sed de grammaticis etiam, et rhetoribus, et musicis, omnibusque adeo, qui ut sint doctrinæ causa familiares et ejus rei mercedem ferant digni habentur. Quum vero communia ut plurimum sint et similia quæ usu veniunt omnibus, manifestum est non eximia quidem esse ista, sed eo turpiora, quatenus eadem eveniunt philosophis, si ipsi iisdem quibus alii omnes digni putentur, et illi conductores nulla parte honestius ipsos tractent. Quicquid autem progressus orationis hujus deprehenderit, eorum causam maxime quidem ipsi qui faciunt, deinde vero etiam qui ea patiuntur, sustinent merito: ego vero innocens, nisi veritatis et libertatis pœna est. Ac reliquam quidem turbam, ut exercitores quosdam aut adulescentes, idiotas et parvo animo humilesque suo ingenio homunciones, neque operæ pretium est ab ejusmodi familiaritatibus detertere: neque enim obsequantur: quin ne reprehendi quidem eos decet, si non discendant a suis conductoribus quantacumque ab illis contumelia affecti (idonei enim neque indigni sunt ea consuetudine), et alioquin neque habeant ad quod animum appellentes, operosos se demonstrent; sed si quis hoc illis auferat, illicet

αὐτῶν ἀφ᾽ ἑλῆν τοῦτο, ἄτεχνοι αὐτίκα καὶ ἀργοὶ καὶ περιττοὶ εἰσιν. Οὐδὲν οὖν οὐτ' αὐτοὶ δεινὸν πάσχοιεν ἂν οὐτ' ἐκεῖνοι ὑβριστὰι δοκοῖεν ἐς τὴν ἀμίδα, φασίν, ἐνυρῶντες· ἐπὶ γὰρ τοὶ τὴν ὕβριν ταύτην ἐξ ἀρχῆς παρέρχονται ἐς τὰς οἰκίας, καὶ ἡ τέχνη φέρειν καὶ ἀνέχεσθαι τὰ γιγνόμενα. Περὶ δὲ ὧν προεῖπον τῶν πεπαιδευμένων ἀξίον ἀγανακτεῖν καὶ πειρᾶσθαι ὥς ἐνὶ μάλιστά μετὰγειν αὐτοὺς καὶ πρὸς ἐλευθερίαν ἀφαιρεῖσθαι.

5. Δοκῶ δέ μοι καλῶς ἂν ποιῆσαι, εἰ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν ἐπὶ τὸν τοιοῦτον βίον ἀφικνοῦνται τινες, προεξέτασας δεῖξαιμι οὐ πᾶν βιαίους οὐδ' ἀναγκαίαις· οὕτω γὰρ ἂν αὐτοῖς ἡ ἀπολογία προαναίροίτο καὶ πρώτη ὑπόθεσις τῆς ἐυελοδοουλείας. Οἱ μὲν δὲ πολλοὶ τὴν πενίαν καὶ τὴν τῶν ἀναγκαίων χρεῖαν προθέμενοι ἱκανὸν τοῦτο προκάλυμμα οἰοῦνται προβεβλήσθαι τῆς πρὸς τὸν βίον τούτον αὐτομολίας, καὶ ἀποχρῆν αὐτοῖς νομίζουσι εἰ λέγοιεν ὡς ξυγγνωμῆς ἀξίον ποιῶσι τὸ χαλεπώτατον τῶν ἐν τῷ βίῳ τὴν πενίαν διαφυγεῖν ζητούντες· εἴτα ὁ Θεόγνης πρόχειρος καὶ πολὺ τὸ,

πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δαδμημένος,

καὶ ὅσα ἄλλα δέματα ὑπὲρ τῆς πενίας οἱ ἀγεννέστατοι τῶν ποιητῶν ἐξηγνήσαν. Ἐγὼ δ' εἰ μὲν ἑώρων αὐτοὺς φυγῆν τινα ὡς ἀληθῶς τῆς πενίας εὕρισκομένους ἐκ τῶν τοιούτων ξυνουσιῶν, οὐκ ἂν ὑπὲρ τῆς ἀγαν ἐλευθερίας ἐμικρολογούμην πρὸς αὐτούς· ἐπεὶ δὲ — ὡς ὁ καλὸς ποῦ ῥήτωρ ἔφη — τοῖς τῶν νοσούντων σιτίσις εἰκότα λαμβάνουσι, τίς ἔτι μηχανῇ μὴ οὐχὶ καὶ πρὸς τοῦτο κακῶς βεβουλευθῆναι δοκεῖν αὐτοὺς αἰεὶ μενούσης ὁμοίας αὐτοῖς τῆς ὑποθέσεως τοῦ βίου; πενία γὰρ εἰσαεῖ καὶ τὸ λαμβάνειν ἀναγκαῖον καὶ ἀπόθετον οὐδὲν οὐδὲ περιττὸν ἐς φυλακὴν, ἀλλὰ τὸ δοθὲν, κἂν δοθῇ, κἂν ἀθρόως ληφθῇ, πᾶν ἀκριβῶς καὶ τῆς χρεῖας ἐνδεῶς καταναλίσκεται. Καλῶς δὲ εἶχε μὴ τοιαύτας τινας ἐφορμὰς ἐπινοεῖν, αἱ τὴν πενίαν τηροῦσι παραβοηθῶσαι μόνον αὐτῇ, ἀλλ' αἱ τέλειον ἐξαιρήσουσι, καὶ ὑπὲρ γε τοῦ τοιούτου καὶ ἐς βαθυκῆτα πόντον ἴσως ῥίπτειν ἔδει, ὡς Θεόγνι, καὶ πετρῶν, ὡς φης κατ' ἡλιθιάτων. Εἰ δέ τις αἰεὶ πένης καὶ ἐνδεῆς καὶ ὑπόμιθος ὧν οἶεται πενίαν αὐτῷ τούτῳ διαπεφευγῆναι, οὐκ οἶδα πῶς ὁ τοιοῦτος οὐκ ἂν δόξαιεν ἑαυτὸν ἐξαπατᾶν.

6. Ἄλλοι δὲ πενίαν μὲν αὐτὴν οὐκ ἂν φοβηθῆναι οὐδὲ καταπλαγῆναι φασιν, εἰ ἡδύναντο τοῖς ἄλλοις ὁμοίως πονουντες ἐκπορίζειν τὰ ἄλφιστα, νῦν δὲ — πεπονηκέναι γὰρ αὐτοῖς τὰ σώματα ἢ ὑπὸ γήρωος ἢ ὑπὸ νόσων — ἐπὶ τήνδε ῥάστην οὖσαν τὴν μισθοφορὰν ἀπηντηκέναι. Φέρ' οὖν ἰδῶμεν εἰ ἀληθῆ λέγουσι καὶ ἐκ τοῦ ῥάστου μὴ πολλὰ μὴδὲ πλείω τῶν ἄλλων πονοῦσι περιγίγνεται αὐτοῖς τὰ διδόμενα· εὐχῇ γὰρ ἂν εἰκότα εἴη ταῦτα γε, μὴ πονήσαντα μὴδὲ καμόντα ἐτοιμον ἀργύριον λαβεῖν. Τὸ δὲ ἐστὶ καὶ ῥηθῆναι κατ' ἀλίαν ἀδύνατον· τσαῦτα πονοῦσι καὶ κάμνουσιν ἐν ταῖς συνουσίαις ὥστε πλείονος ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τοῦτο μάλιστα τῆς ὑγείας δεῖσθαι, μυρίων ὄντων ἡσυχίαι τῶν ἐπιτριβόν-

inertes sunt, otiosi, superflui. Neque igitur indigna his accidere, neque illos alteros contumeliosos esse putaverim, si in matulam, quod aiunt, immingant: hujus enim contumeliæ causa a principio domos isti intrant, hæc professio istorum est, ferre quæ fiunt et perpeti. Horum vero, quos dixi, eruditorum hominum causa indignari æquum est, et tentare, quantum ejus potest fieri, reducere possint et erepti dominis suis ad libertatem revocari.

5. Videor autem commode facturus, si perpensis antea causis, quibus ad hoc vitæ genus induci quidam se patiuntur, ostendam non valide urgentes esse neque necessarias. Ita enim præcidatur illis causa quam possint dicere, et primum voluntariæ servitutis argumentum. Plerique igitur paupertatem et necessariorum rerum indigentiam causati, illud putant idoneum velum prætendisse sui ad hanc vitam transfugii, ac sufficere sibi putant si dixerint venia se dignum facere, qui molestissimam rerum in vita omnium, paupertatem, effugere studeant. Tum Theognis in promptu est, et frequens illud,

Quisquis enim dira vir paupertate subactus,

et quæcumque terriculamenta de paupertate ignavissimi quique poetarum extulere. Ego vero si quidem viderem illos fugam aliquam paupertatis revera talibus in convictibus invenire, minutam cum illis de nimia libertate disputationem non occiperem. At quoniam, ut præclarus alicubi orator ait, cibis aegrotorum similia accipiunt, quomodo efficiant ut non et hac parte male sibi consuluisse videantur, eodem illis vitæ tenore semper manente? Paupertas enim semper illos comitatur, accipere semper necesse habent, nihil est quod reponant aut tanquam superfluum in præsentia custodiant; sed quod datur, si quid detur, si vel crebro accipiatur, ad assem omne et in præsentem necessitatem haud sufficiens impenditur. At præstiterat eas excogitasse rationes; non quæ servent paupertatem, modice modo sublevatam interim, sed quæ tollant penitus: Et hujus quidem rei causa in pontum forte cetis horribilem projicere se, Theogni, fas fuerit, rupe vel acria, quod ais, se dare præcipitem. Si quis vero semper inops, indigus et mercenarius quum sit, ea ipsa re paupertatem se putat effugisse: nescio qui talis non ipse sibi videatur imponere.

6. Alii rursus paupertatem ipsam a se metui negant neque reformidari, si possint eodem quo alii modo laborantes victum parare. Jam vero affecto sibi, aiunt, vel senectute vel morbis corpore, ad hanc se facillimam mercenariæ vitæ rationem delatos. Age igitur videamus, utrum vera prædicent, et an ex facili adeo redeant illis ea quæ dantur, non multum, non plus quam alii laborantibus: voto enim sane simile fuerit, sine labore aliquem, sine molestia, præsentem pecuniam accipere. Sed quam contra omnia se habeant neque dici, prout res postulat, potest: tot labores sustinent, tot molestias in illis familiaritatibus, ut firmiore hic vel ad hoc ipsum valetudine opus sit, quum sexcenta sint quæ corpus atterant quotidie, et ad ultimam

των τὸ σῶμα καὶ πρὸς ἐσχάτην ἀπόγνωσιν καταπονούντων. Αἰξόμενοι δὲ αὐτὰ ἐν τῷ προσήκοντι καιρῷ, ἐπειδὴν καὶ τὰς ἄλλας αὐτῶν δυσχερείας διεξίωμεν· τὸ δὲ νῦν εἶναι ἱκανὸν ἦν ὑποδείξαι ὡς οὐδ' οἱ διὰ ταύτην λέγοντες αὐτοὺς ἀποδίδουσι τὴν πρόφασιν ἀληθεύουσιν ἄν.

7. Λοιπὸν δὴ καὶ ἀληθέστατον μὲν, ἥκιστα δὲ πρὸς αὐτῶν λεγόμενον, ἡδονῆς ἕνεκα καὶ τῶν πολλῶν καὶ ἀθρόων ἐλπίδων ἐσπεύδαν αὐτοὺς ἐς τὰς οἰκίας καταπλεγέντας μὲν τὸ πλῆθος τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου, εὐδαιμονήσαντας δὲ ἐπὶ τοῖς δαίπνοις καὶ τῇ ἄλλῃ τρυφῇ, ἐλπίσαντας δὲ ὅσον αὐτίκα χανδρὸν οὐδενὸς ἐπιστομαίζοντος πείσθαι τοῦ χρυσοῦ. Ταῦτα ὑπάγει αὐτοὺς καὶ δούλους ἀντ' ἐλευθέρων τίθησιν, οὐχ ἡ τῶν ἀναγκαίων χρεία, ἣν ἐρασκον, ἀλλ' ἡ τῶν οὐκ ἀναγκαίων ἐπιθυμία καὶ ὁ τῶν πολλῶν καὶ πολυτελῶν ἐκείνων ζῆλος. Τοιγαροῦν ὥσπερ δυσέρωτας αὐτοὺς καὶ κακοδαίμονας ἐραστὰς ἔντεχνοί τινες καὶ τριβῶνες ἐρώμενοι παραλαβόντες ὑπεροπτικῶς περιέπουσιν, ὅπως αἰεὶ ἐραστήσονται αὐτῶν θεραπεύοντες, ἀπολαῦσαι δὲ τῶν παιδικῶν ἀλλ' οὐδὲ μέχρι φιλήματος ἄκρου μεταδιδόντες· ἴσασι γὰρ ἐν τῷ τυχεῖν τὴν διαλυσιν τοῦ ἐρωτος γεννησομένην. Ταύτην οὖν ἀποκλείουσι καὶ ζηλοτύπως φυλάττουσι· τὰ δ' ἄλλα ἐπ' ἐλπίδος αἰετὸν ἐραστὴν ἔχουσι· δεδίασι γὰρ μὴ αὐτὸν ἢ ἀπόγνωσις ἀπαγάγῃ τῆς ἀγαν ἐπιθυμίας καὶ ἀνέραστος αὐτοῖς γένηται· προσμειδῶσιν οὖν καὶ ὑπισχνοῦνται ὡς αἰετὸν ποιήσουσι καὶ χαριούνται καὶ ἐπιμελήσονται ποτε αὐτῶν πολυτελῶς. Εἴτ' ἔλαθον ἄμφοι γηράσαντες, ἔξωροι γεγόμενοι καὶ οὗτος τοῦ ἐρᾶν κάκεινος τοῦ μεταδιδόναι. Πέπρακται δ' οὖν αὐτοῖς οὐδὲν ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ πέρα τῆς ἐλπίδος.

8. Τὸ μὲν δὴ δι' ἡδονῆς ἐπιθυμίαν ἅπαντα ὑπομένειν οὐ πᾶν ἴσως ὑπαιτιον, ἀλλὰ συγγνώμην, εἰ τις ἡδονῇ χαίρει καὶ ταύτην ἐξ ἁπαντος θεραπεύει, ὅπως μετέξει αὐτῆς. Καίτοι αἰσχρὸν ἴσως καὶ ἀνδραποδῶδες ἀποδοῦναι διὰ ταύτην ἐαυτὸν· πολλὴ γὰρ ἡδίων ἢ ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἡδονή. Ὅμως δ' οὖν ἐξέτω τινὰ συγγνώμην αὐτοῖς, εἰ ἐπιτυχάνοιτο· τὸ δὲ δι' ἡδονῆς ἐλπίδα μόνον πολλὰς ἀχθίας ὑπομένειν, γελοῖον οἶμαι καὶ ἀνόητον, καὶ ταῦθ' ὁρῶντας ὡς οἱ μὲν πόνοι σαφεῖς καὶ πρόδηλοι καὶ ἀναγκαῖοι, τὸ δὲ ἐλπιζόμενον ἐκεῖνο, ὁτιδήποτε ἔστι τὸ ἥδῃ, οὔτε ἐγένετό πω τοσούτου χρόνου, προσέτι δὲ οὐδὲ γενήσεσθαι ἔοικεν, εἰ τις ἐκ τῆς ἀληθείας λογίζοιτο. Οἱ μὲν γε τοῦ Ὀδυσσεὺς εἰταίροι γλυκύν τινα τὸν λωτὸν ἐσθίωντες ἡμέλων τῶν ἄλλων καὶ πρὸς τὸ παρὸν ἡδῇ τῶν καλῶς ἐχόντων κατεφρόνουν· ὥστε οὐ πάντῃ ἀλογος αὐτῶν ἡ λήθη τοῦ καλοῦ, πρὸς τὸ ἡδῇ ἐκεῖνο τῆς ψυχῆς διατριβούσης. Τὸ δὲ λιμῷ ξυνόντα παρσύνει ἄλλω τοῦ λωτοῦ ἐμφορουμένῳ μηδὲν μεταδιδόντι ὑπ' ἐλπίδος μόνης τοῦ καὶ αὐτὸν παραγεύσασθαι ποτε δεῖσθαι τῶν καλῶς καὶ ὁρθῶς ἐχόντων ἐπιληλησμένον, Ἡράκλειος, ὡς καταγέλαστον καὶ πληγῶν τινον Ὀμηρικῶν ὡς ἀληθῶς δεόμενον.

9. Τὰ μὲν τοῖνον πρὸς τὰς ξυνουσίας αὐτοὺς ἄγοντα

desperationem fatigent. Dicimus autem suo illa tempore, quum etiam reliquas istorum molestias enarrabimus : in praesentia satis fuit ostendisse, ne eos quidem verum dicere qui hac de causa se ipsos vendere praedicant.

7. Relinquitur, id quod verissimum est, minime vero omnium ab illis dicitur, voluptatis causa illos et multas propter spes, easque luculentas, in domos alienas insilire, attonitos multitudinem auri atque argenti, felicitatem ponentes in cœnis ceterisque deliciis, sperantes tantum non statim plenis faucibus, nemine obturante, aurum esse devoraturus. Hæc abducunt illos et ex liberis servos faciunt : non indigentia rerum necessariorum, quam dicebant modo, sed non necessariorum cupiditas, et multarum illarum atque pretii magni rerum affectatio. Itaque istos, tanquam invenustus et infelices amatores, quum nacti sunt astuti et veteratores amasii, superbe tractant, atque in tantum modo colunt, uti semper ab iis amentur, frui autem amoribus suis ne ad osculum quidem extimum permittunt, qui norint in fructu ipso solutionem amoris eventuram. Hanc igitur excludunt et summo cavent studio. Ceterum spe semper amatorem sustentant : quippe metuunt, ne desperatio illum a nimia cupiditate abducatur, atque ita amare ipsos desinat. Arrident igitur, et pollicentur se quavis oblata occasione facturos et præbituros, et curam olim ipsorum acturos splendidum in modum. Inter hæc ambobus non sentientibus anni obrepunt, ut jam intempestivum sit, amare alterum, alterum præbere. Tota itaque vita nihil aliis uttra spem effectum est.

8. Ac propter cupiditatem voluptatis sustinere omnia, non omnino forte reprehendendum fuerit; sed venia indulgenda, si quis voluptate gaudeat, et undique illam persequatur, ut particeps illius fiat : quanquam illud tamen forte turpe ac servile, ipsum se propter eam vendere; multo enim major ea quæ ex libertate contingit voluptas est : veruntamen veniam aliquam habeat, ea si potius. At enim propter solam spem voluptatis insuavia ita multa sustinere, ridiculum et amens esse arbitror, idque quum videant, labores quidem manifestos esse et apertos et necessarios, speratum autem illud, quicquid demum sit suave, neque contigisse unquam tanto tempore, neque adeo, si quis recte rationem putet, ut contingat, futurum videri. Ac socii quidem Ulyssis, dulci illo loto gustato, neglexerunt reliqua, et præ eo, quod in præsentia suave videretur, honesta et pulchra neglexerunt : igitur non omnino absurda erat illorum oblivio honesti, animo in suavitate illa occupato. Verum esse aliquem qui famis ipse sodalis astet alii loto se ingurgitanti neque impertienti quicquam, hac sola spe vincitur, fore ut sibi etiam aliquando degustandus detur; atque interim bona et recta obliviscatur : illud mehercules risu dignum et Homericis plagis vere indigena.

9. Quæ igitur ad hos convictus istos agunt, et propter

καὶ ἀπ' ὧν αὐτοὺς φέροντες ἐπιτρέπουσι τοῖς πλουσίοις χρῆσθαι πρὸς θεὸν ἂν ἐθέλωσι, ταῦτά ἐστιν ἢ ὅτι ἐγγύτατα τούτων, πλὴν εἰ μὴ κακέινων τις μεμνησθαι ἀξιώσει τῶν καὶ μόνῃ τῇ δόξῃ ἐπαιρουμένων τοῦ ζυνεῖναι εὐπατρίδαις τε καὶ εὐπαρούφοις ἀνδράσιν· εἰσὶ γὰρ οἱ καὶ τοῦτο περιβλεπτον καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς νομίζουσιν, ὡς ἔγωγε τοῦμόν ἴδιον οὐδὲ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ αὐτὸ μόνον συνεῖναι καὶ συνῶν ὁρᾶσθαι μὴδὲν χρηστὸν ἀπολαύων τῆς ζυνοῦσας δεξαίμεν ἂν.

10. Τοιαύτης δὲ αὐτοῖς τῆς ὑποθέσεως οὕσης, φέρε ἥδη πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπισκοπήσωμεν ὅσα μὲν πρὸ τοῦ εἰσδεχθῆναι καὶ τυχεῖν ὑπομένουσιν, ὅσα δ' ἐν αὐτῷ ἥδη ὄντες πάσχουσιν, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἥτις αὐτοῖς ἡ καταστροφὴ τοῦ ὁράματος γίνεται· οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνο γε εἰπεῖν ἐστιν, ὡς εἰ καὶ πονηρὰ ταῦτα, εὐληπτα γούν καὶ οὐ πολλοὺς δεήσει τοῦ πόνου, ἀλλὰ θελῆσαι δεῖ μόνον, εἴτ' αἱ σοὶ πεπρακται τὸ πᾶν εὐμαρῶς· ἀλλὰ πολλὰς μὲν τῆς διαδρομῆς, συνεχροῦς δὲ τῆς θυραυλίας, ἐωθέν τε ἐξανιστάμενον περιμένειν ὠνούμενον καὶ ἀποκλειόμενον καὶ ἀναίσχυντον ἐνίστα καὶ ὀγληρὸν δοκοῦντα ὑπὸ θυρωρῶ κακῶς Συρίζοντι καὶ ὀνομακλήτορι Λιθυκῷ ταττόμενον καὶ μισθὸν τελοῦντα τῆς μνήμης τοῦ ὀνόματος· καὶ μὴν καὶ ἐσθλῆτος ὑπὲρ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν ἐπιμεληθῆναι χρὴ πρὸς τὸ τοῦ θεραπευομένου ἀξίωμα καὶ χρώματα αἰρεῖσθαι, οἷς ἂν ἐκείνος ἥδηται, ὡς μὴ ἀπόδος μὴδὲ προσχροῦς βλεπόμενος, καὶ φιλοπόνως ἔπασθαι, μᾶλλον δὲ ἡγεῖσθαι ὑπὸ τῶν οἰκετῶν προωθούμενον καὶ ὥσπερ τινὰ πομπὴν ἀναπληροῦντα. Ὁ δὲ οὐδὲ προσβλέπει πολλῶν ἐξῆς ἡμερῶν.

11. Ἦν δέ ποτε καὶ τὰ ἄριστα πράξης, καὶ ἴδη σε καὶ προσκαλέσας ἔρηται τι ὧν ἂν τύχη, τότε δὴ τότε πολλὰς μὲν ὁ ἰδρῶς, ἀθρόος δὲ ὁ ὀλιγος καὶ τρόμος ἄκαιρος καὶ γέλως τῶν παρόντων ἐπὶ τῇ ἀπορίᾳ· καὶ πολυλακίαι ἀποκρίνασθαι δέον, τίς ἦν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀχαιῶν, ὅτι χιλιαὶ νῆες ἦσαν αὐτοῖς, λέγεις. Τοῦτο οἱ μὲν χρηστοὶ αἰδῶ ἐκάλεσαν, οἱ δὲ τολμηροὶ δειλίαν, οἱ δὲ κακοήθεις ἀπαιδευσίαν. Σὺ δ' οὖν ἐπισφραγεστάτης πειραθείς τῆς πρώτης φιλοφροσύνης ἀπῆλθες καταδικάσας σεαυτοῦ πολλὴν τὴν ἀπόγνωσιν. Ἐπειδὴν δὲ

πολλὰς μὲν ἀπνοὺς νύκτας ἰαύσης
ἡματα δ' αἰματόεντα

διαγάγῃς, οὐ μὰ Δία τῆς Ἑλένης ἔνεκα οὐδὲ τῶν Πριάμου Περγάμων, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων πέντε ὁβολῶν, τύχῃς δὲ καὶ τραγικοῦ τινος θεοῦ συνιστάντος, ἐξέτασις τοῦντεῦθεν εἰ οἶσθα τὰ μαθήματα· καὶ τῇ μὲν πλουσίῳ ἡ διατριβὴ οὐκ ἀγῆρς ἐπαινουμένη καὶ εὐδαιμονιζόμενη, σοὶ δὲ ὁ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἀγὼν καὶ ὑπὲρ ἀπαντος τοῦ βίου τότε προκείσθαι δοκεῖ· ὑπεισέρχεται γὰρ εἰκότως τὸ μὴδ' ὑπ' ἄλλου ἂν καταδεγθῆναι πρὸς τοῦ προτέρου ἀποβληθέντα καὶ δόξαντα εἶναι ἀδοκίμων. Ἀνάγκη τοίνυν ἐς μυρία διαιρεθῆναι τότε τοῖς μὲν ἀντεξεταζομένοις φθονοῦντα — τίθει γὰρ καὶ ἄλλους εἶναι τῶν αὐτῶν ἀντιποιοιζόμενους — αὐτὸν δὲ πάντα ἐνδεῶς εἰρη-

quæ divitibus alacriter se præbent, ut ipsis pro arbitrio abutantur, hæc sunt, aut his fere proxima: nisi forte illorum etiam mentionem injecisse aliquis velit, qui gloria sola effervuntur versandi cum generosis viris et prætextatis. Sunt enim qui hoc etiam illustre quiddam et vulgo superius putent, quum equidem, quod me privatim attinet, ne cum magno quidem Rege esse velim et in convictu eo conspici, si hoc per se solum sit, neque aliud quicquam boni ex illa consuetudine ad me redeat.

10. Hoc igitur quum rationis suæ argumentum et quasi fundamentum habeant, age jam inter nos videamus primo, quæ illi sustineant, priusquam admittantur et voti fiant compotes; quæ deinde, quum ibi sunt, illis eveniant; post omnia vero qualis ipsis exitus fiat fabulæ. Neque enim hoc dicere licet, vilia quidem ista esse, sed ob id ipsum facilia ad adipiscendum, neque multo labore opus habere; sed modo opus esse ut velis, dein reliqua facile perfecta omnia: quin multo discursu opus est, et multis ad januam excubiis. Mane surgendum, expectandum deinde est ac durandum, si impellaris interea et excludaris, et impudens nonnunquam molestusque videaris, sub imperio quasi janitoris Syrum male sermonem admiscentis, aut nomenclatoris Libyci constitutus, quibus mercedem solvas etiam oportet, quod nomen tuum meminere. Quin etiam vestium curam majorem quam pro facultatibus suscipere oportet, ad dignitatem nempe ejus quem colas, et colores eligere quibus ille delectetur, ne discrepes ab illo, neu offendas si forte te videat; tum studiosè illum assectari, vel præcedere potius impulsus a servis, et quandam quasi pompam vero implere. Ille multis deinceps diebus ne aspicit quidem te.

11. Si vero aliquando felicissimus sis, et videat te, et ad se vocatum rogaverit fortuitorum quiddam: tum sane sudor multus, et crebra vertigo, et tremor intempestivus, et risus præsentium de aestu tuo: et sæpe quum respondendum sit, quis Achivorum rex fuerit, respondes, mille illis naves fuisse. Hoc boni quidem viri pudorem appellant, audaces vero timiditatem, et maligni, inscitiam: tu vero primam tibi humanitatem periculosissimam expertus, discedis tuam ipse damnas meticulosam diffidentiam. Quum vero

multæ inde tibi noctes sine munere somni,
sanguinelque dies

transierunt, non Helenæ sane causa, aut Pergamorum Priami, sed quinque quos speras obolorum, et jam tragicus tibi deus aliquis obvenerit, qui te commendet; examen inde instituitur, an literas noveris. Ac diviti quidem illa non insuavis exercitatio, qui laudetur tum et felicitatis nomine prædicetur; tibi vero certamen de ipsa anima et vita universa videtur esse propositum. Nec immerito enim subit, nec ab alio receptum te iri, rejectus a priore aliquo et reprobatus si fueris. Necesse igitur est in sexcentas tum partes animum distrahi, qui invidas his qui tecum simul examinantur (pone enim alios esse eadem quæ tu appetentes), te ipsum vero tenuiter nimis dixisse omnia

κάνει νομίζοντα, φοβούμενον δὲ καὶ ἐλπίζοντα καὶ πρὸς τὸ ἐκείνου πρόσωπον ἀτενίζοντα καὶ εἰ μὲν ἐκπαυλίζοι τι τῶν λεγομένων, ἀπολλύμενον, εἰ δὲ μειδιῶν ἀκούοι, γεγηθότα καὶ εὐέλπιν καθιστάμενον.

12. Εἰκὸς δὲ πολλοὺς εἶναι τοὺς ἐναντία σοι φρονούντας καὶ ἄλλους ἀντὶ σοῦ τιθεμένους, ὧν ἕκαστος ὥσπερ ἐκ λόγου τοξεύων λεληθεν. Εἴτ' ἐννόησον ἄνδρα ἐν βαθεῖ πώγωνι καὶ πολὺν τῇ κόμῃ ἐξεταζόμενον, εἰ τι οἶδεν ὠφέλιμον, καὶ τοῖς μὲν δοκοῦντα εἰδέναι, τοῖς δὲ μή. Μέσος ἐν τοσούτῳ χρόνος, καὶ πολυπραγμονεῖται σου ἅπας ὁ παρεληλυθὸς βίος, κὰν μὲν τις ἢ πολίτης ὑπὸ φθόνου ἢ γείτων ἐκ τινος εὐτελοῦς αἰτίας προσκεκρουκὸς ἀνακρινόμενος εἴπῃ μοιχὸν ἢ παιδεραστὴν, τοῦτ' ἐκεῖνο, ἐκ τῶν Διὸς δέλτων ὁ μάρτυς, ἦν δὲ πάντες ἅμα ἐξῆς ἐπαινῶσιν, ὑποπτοὶ καὶ ἀμείβοιοι καὶ δεδεκασμένοι. Χρὴ τοίνυν πολλὰ εὐτυχῆσαι καὶ μὴδὲν θλίως ἐναντιωθῆναι· μόνους γὰρ ἂν οὕτω κρατήσεις. Εἴεν, καὶ δὴ νῦν ὑχεται σοι πάντα τῆς εὐχῆς μειζόνους· αὐτὸς τε γὰρ ἐπήνεσε τοὺς λόγους καὶ τῶν φίλων οἱ ἐντιμώτατοι καὶ οἱς μάλιστα πιστεύει τὰ τοιαῦτα οὐκ ἀπέτρεψαν· ἐτι δὲ καὶ ἡ γυνὴ βούλεται, οὐκ ἀντιλέγει δὲ οὔτε ὁ ἐπίτροπος οὔτε ὁ οἰκονόμος· οὐδὲ τις ἐμειψατό σου τὸν βίον, ἀλλὰ πάντα βλεω καὶ πανταχόθεν αἴσια τὰ ἱερά.

13. Κεκράτηκας οὖν, ὦ μακάριε, καὶ ἔσπεψαι τὰ Ὀλύμπια, μᾶλλον δὲ Βαβυλῶνα εἰληρας ἢ τὴν Σάρδεων ἀκρόπολιν καθήρηκας καὶ ἐξεις τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρας καὶ ἀμειλξεις ὀρνίθων γάλα. Δεῖ δὴ σοι ἀντὶ τῶν τοσούτων πόνων μέγιστα ἡλίκᾳ γενέσθαι τάγαθὰ, ἵνα μὴ φύλλινος μόνον ὁ στέφανος ἦ, καὶ τὸν τε μισθὸν οὐκ εὐκαταπρόνητον ὀρισθῆναι καὶ τοῦτον ἐν καιρῷ τῆς χρείας ἀπραγμόνως ἀποδίδοσθαι καὶ τὴν ἄλλην τιμὴν ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ὑπάρχειν, πόνων δὲ ἐκείνων καὶ πλοῦ καὶ δρόμων καὶ ἀγρυπνῶν ἀναπεπαῦσθαι, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τῆς εὐχῆς, ἀποτείναντα τῷ πόδε καθεύδειν μόνᾳ ἐκείνᾳ πράττοντα ὧν ἕνεκα τὴν ἀρχὴν παρελήφθης καὶ ὧν ἑμμεσθός εἶ. Ἐχρῆν μὲν οὕτως, ὦ Τιμόκλειε, καὶ οὐδὲν ἂν ἦν μέγα κακὸν, ὑποκύψαντα φέρειν τὸν ζυγὸν ἐλαττόν τε καὶ εὐζορον καὶ τὸ μέγιστον, ἐπίχρυσον ὄντα. Ἀλλὰ πολλοῦ, μᾶλλον δὲ τοῦ παντὸς δεῖ· μυρία γάρ ἐστιν ἀφόρητα ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ ἐν αὐταῖς ἡδὴ ταῖς συνουσίαις γιγνόμενα. Σκέψαι δ' αὐτὸς ἐξῆς ἀκούειν εἰ τις ἂν αὐτὰ ὑπομείναι δύναιτο παιδείᾳ κὰν ἐπ' ἐλάχιστον ὀμιλητικῶς.

14. Ἀρξομαι δ' ἀπὸ τοῦ πρώτου δείπνου, ἦν δοκῇ, ὃ σε εἰκὸς δειπνήσειν τὰ προτέλεια τῆς μελλούσης συνουσίας. Εὐθὺς οὖν πρόσσεισι παραγγέλλων τις ἡκριν· ἐπὶ τὸ δείπνον, οὐκ ἀνομιλητος οἰκέτης, ὃν χρὴ πρῶτον βλεῖν ποιῆσασθαι, παραδύσαντα ἐς τὴν χεῖρα, ὥς μὴ ἀδόξιος εἶναι δοκῇς, τοῦλάχιστον πέντε δραχμάς· ὃ δὲ ἀκισιάμενος καὶ, ἄπαγε, παρὰ σοῦ δὲ ἐγώ, καὶ, Ἡράκλειε μὴ γένοιτο, ὑπειπὼν τέλος ἐπέισθη, καὶ ἀπεισὶ σοι πλατὺ ἐγχαλὼν· σὺ δ' ἐσθῆτα καθαρὰν προχειρισάμενος καὶ σεαυτὸν ὥς κοσμηώτατα σχηματίσας λου-

arbitreris; porro metuas et speres, et ipsius in vultu oculos defigas, ita ut si eorum quæ dicis ipse respicere quid videatur, perisse te putes; si vero cum snbrisa audiat, gaudeas et bona cum spe astes.

12. Est autem vero simile, multos esse qui obtrecent tibi, et alios tibi opponant, quorum unusquisque velut ex insidiis occulte jaculetur. Jam cogita virum proluxa cum barba et canis capillis explorari, si quid norit utile; et aliis quidem videri nosse, aliis non item. Tum tempus intercedit, quo scrupulose inquiritur vita tua omnis superior: et si quis vel tuus civilis invidia, aut vicinus levi quadam de causa tibi offensus, interrogatus de te aut morum dixcrit, aut puerorum amore infamem, illicet, is putatur ex Jovis ipsius tabulis datus testis; sin ad unum omnes ordine te laudent, suspecti habentur et ambigui et corrupti. Oportet igitur multa te felicitate uti, et nusquam omnino oppugnari: hac sola enim ratione viceris. Esto: feliciter tibi omnia et supra votum evenerunt: et ipse enim tuam laudavit orationem, et amicorum honoratissimi, et quibus maxime credit de talibus, ipsum non averterunt: porro idem vult uxor, neque procurator contradicit, nec dispensator: neque vitam tuam quisquam reprehendit, sed placata omnia, et litatum undique.

13. Viciisti igitur, beate, coronatus es Olympiis, vel potius, Babylonem cepisti, aut Sardium arcem expugnasti: et Amalthææ cornu habebis, et gallinarum lac mulgebis. Oportet enim pro tantis tibi laboribus mirum quanta bona contingere, ne foliacea modo corona sit; mercedem oportet constitui minime contemnendam, eamque, quo tempore opus est, sine difficultate solvi, ceterumque supra vulgus honorem tibi haberi; et requiem jam contingere laborum illorum, et luti, et cursuum, et vigiliarum; et illud quod in votis fuerat, ut porrectis pedibus dormire liceat, ac sola agere ea, quorum causa assumtus initio fuisti, et quorum nomine capis mercedem. Sic quidem oportebat, Timocles, nec magnum sic malum foret, submissa cervice jugum ferre leve et commodum, et quod maximum est, inauratum. Sed multum abest, immo omnia. Sexcenta enim sunt intolerabilia libero homini, quæ in ipso jam convicto fiunt. Considera autem ipse dam deinceps audies, utrum ferre ea possit, si cui vel ad brevissimum tempus consuetudo cum eruditione fuerit.

14. Incipiam autem a prima cœna, si ita videtur, quam te cœnaturum probabile est, aditalem quasi futuræ consuetudinis. Statim igitur accedit, qui ad cœnam te vocet, non inhumanus servulus, quem placare prius oportet, in manum insertis, ne rusticus esse videaris, quinque minimum drachmis. Ille vero per simulationem recusans initio, et, Apage, inquiens, a tene ego? et, Mehercules non fiet, subjiciens, denique persuaderi sibi patitur, et albis te dentibus ridens abit. Tu vero pura veste depromta, et quam ornatissime compositus lotusque venis, metuens ne

σάμενος ἤκεις δεδῶκε μὴ πρὸ τῶν ἄλλων ἀρίχοιο, ἀπειρόκαλον γάρ, ὥσπερ καὶ τὸ ὕστατον ἤκειν φορτικόν. Αὐτὸ οὖν τηρήσας τὸ μέσον τοῦ καιροῦ εἰσελθούσας, καὶ σε πάνυ ἐντίμως ἐδέξαντο, καὶ παραλαβὼν τις κατέκλινε μικρὸν ὑπὲρ τοῦ πλουσίου μετὰ δύο που σκεδὸν τῶν παλαιῶν φίλων.

15. Σὺ δ' ὥσπερ ἐς τὸν Διὸς τὸν οἶκον παρελθὼν πάντα τεύαμακας καὶ ἐφ' ἐκάστῳ τῶν πραττομένων μετέωρος εἶ· ξένα γάρ σοι καὶ ἀγνώστα πάντα· καὶ ἡ τε οἰκετεία εἰς σὲ ἀποβλέπει καὶ τῶν παρόντων ἕκαστος ὃ τι πράξεις ἐπιτηροῦσιν, οὐδ' αὐτῇ δὲ ἀμελὲς τῇ πλουσίῳ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ προεῖπέ τισι τῶν οἰκετῶν ἐπισκοπεῖν, [ὅπως] ἐς τοὺς παιδας ἡ ἐς τὴν γυναῖκα εἰ πολλάκις ἐκ περὶ πωπῆς ἀποβλέψεις· οἳ μὲν γὰρ τὸν συνδείπνων ἀκόλουθοι ὁρῶντες ἐκπεπληγμένοι ἐς τὴν ἀπειρίαν τῶν δρωμένων ἀποσκώπτουσι τεκμήριον ποιούμενοι τοῦ μὴ παρ' ἄλλῳ πρότερον σε δεδειπνηκέναι καὶ τὸ καινὸν εἶναι σοι τὸ χειρομακτρον τιθέμενον· ὥσπερ οὖν εἶκος, ἰδίειν τε ἀνάγκη ὑπ' ἀπορίας καὶ μήτε διψῶντα πιεῖν αἰτεῖν τολμᾶν, μὴ δόξης οἰνόφυλς τις εἶναι, μήτε τῶν ὀψων παρατεθέντων ποικίλων καὶ πρὸς τινα τάξιν ἐσκευασμένων εἰδέναι ἐφ' ὃ τι πρῶτον ἢ δεύτερον τὴν χεῖρα ἐνέγκῃ· ὑποβλέπειν οὖν ἐς τὸν πλησίον δεήσει κάκεινον ζηλοῦν καὶ μανθάνειν τοῦ δείπνου τὴν ἀκολουθίαν.

16. Τὰ δ' ἄλλα ποικίλος εἶ καὶ θορόβου πλέως τὴν ψυχὴν, πρὸς ἕκαστα τῶν πραττομένων ἐκπεπληγμένος, καὶ ἄρτι μὲν εὐδαιμονίζει τὸν πλούσιον τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἐλέφαντος καὶ τῆς τοσαύτης τρυφῆς, ἄρτι δὲ οἰκτερεῖς σεαυτὸν, ὡς τὸ μηδὲν ὦν εἶτα ζῆν ὑπολαμβάνεις, ἐνίοτε δὲ κάκεινο εἰσέρχεται σε, ὡς ζηλωτὸν τινα βίωσιν τὸν βίον ἅπασιν ἐκείνους ἐντροφήσων καὶ μεθέξων αὐτῶν ἐξ ἰσότητος. Οἷε γὰρ εἰς αἰὲ Διονύσια ἐορτάσειν, καὶ που καὶ μεράσια ὀραῖα διακονούμενα καὶ ἡρέμα προσμειδιῶντα γλαφυρωτέραν ὑπογράφει σοι τὴν μέλλουσαν διατριβὴν, ὥστε συνεχῶς τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἐπιφθέγγεσθαι,

οὐ νέμεσις Τρώας καὶ εὐκνήμιδας Ἀχαιοὺς

πολλὰ πονεῖν καὶ ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς τοσαύτης εὐδαιμονίας. Φιλοτησῆαι τὸ ἐπὶ τούτῳ, καὶ σχύρον εὐμεγέθη τινὰ αἰτήσας προὔπιε σοι τῇ διδασκαλίῳ, ἢ ὅτιδῆποτε προσειπών· σὺ δὲ λαβὼν, ὅτι μὲν τί σε καὶ αὐτὸν ὑπειπεῖν ἔδει ἡγνόντας ὑπ' ἀπειρίας, καὶ ἀγροικίας δόξαν ὠφλες.

17. Ἐπιφθονος δ' οὖν ἀπὸ τῆς προπόσεως ἐκείνης πολλοῖς τῶν παλαιῶν φίλων γεγένησιν καὶ πρότερον ἐπὶ τῇ κατακλίσει ἐλύθησάς τινας αὐτῶν, ὅτι τήμερον ἤκων προὔκρηθς ἀνδρῶν πολυετῇ δουλείαν ἠντληχότων. Εὐθύς οὖν καὶ τοιοῦτός τις ἐν αὐτοῖς περὶ σοῦ λόγος· Τοῦτο ἡμῶν πρὸς τοῖς ἄλλοις δεινοῖς ἐλείπετο, καὶ τῶν ἄρτι ἐσεληλυθόντων ἐς τὴν οἰκίαν δευτέρους εἶναι· καὶ, Μόνοις τοῖς Ἑλλήσι τούτοις ἀνέωκται ἡ Ῥωμαίων πόλις. Καίτοι τί ἐστιν ἐφ' ὅτῳ προτιμῶνται ἡμῶν; οὐ βημάτια δύστηνα λέγοντες οἰονταί τι παμμέγεθες

ante alios adsis : parum elegantis enim hoc fuerit, ut superbum, venire ultimum. Ipso igitur medio observato tempore ingressus es, et cum multa te honoris significatione exceperunt, teque prehensum aliquis accumbere jussit paululum supra divitem, post duos circiter amicorum veterum.

15. Tu vero tanquam Jovis domum ingressus admiraris omnia, et ad unumquodque eorum quæ sunt suspensus æstuas : peregrina enim tibi et incognita omnia. Porro hinc familia in te intendit oculos, hinc convivarum quisque, quid agas, observant. Neque ipse dives non hoc curat, sed præcepit etiam servorum quibusdam, ut attendant, si ad pueros et uxorem sæpe circumlatis oculis respicias. Ac convivarum quidem servi attonitum te videntes, inscitiam eorum, quæ facis, rident, signumque etiam ex illo capiunt, te nunquam apud alium prius cœnasse, quod novum tibi insolensque sit mantile appositum. Ut igitur facile est ad conjiciendum, sudare te præ æstu necesse est, nec audere quom sitis poscere poculum, ne vinosus videare; neque dapilus appositis variis, ordine quodam structis, scire ad quid primo aut postea manum porrigas. Furtim igitur respicere ad vicinum oportebit, et illum imitari, et ab illo discere cœnæ ordinem.

16. Ceterum varius es, et tumultu animi plenus, perturbatus ad singula quæ sunt : et nunc quidem beatum prædicas divitem auri causa et eboris, et tantarum deliciarum : jam vero te ipsum miserare, qui quum nihil sis ad hunc comparatus divitem, vivere tamen te arbitreris : nonnumquam vero illud quoque in mentem tibi venit, quam invidendam victurus sis vitam, qui ad delicias usque omnibus illis usus et æquo jure particeps sis illorum futurus. Putabis nimirum semper te acturum Dionysia : ac forte etiam adolescentuli formosi ministrantes et leviter arriidentes venustiore tibi futuram vivendi conditionem pingunt, uti semper Homericum illud succinas,

Non pigeat Troasque ocreati et cruris Achivos

multa facere et pati tantæ felicitatis gratia. Hinc amicitia libabitur, et magnum quoddam poculum poscens propinat tibi Magistro, vel quocumque demum nomine te appellans : tu vero capiens poculum, et respondendum tibi esse aliquid ignorans præ imperitia, rusticitatis adeo opinionem præbes.

17. Igitur invidiam ab illa propinatione veterum amicorum plurimum subiisti, et jam prius in ipso accubitu offendisti quosdam illorum, quod hodie ingressus prælatus es viris qui multorum jam annorum servitutem exhansere. Statim igitur tales inter ipsos habentur de te sermones : Hoc scilicet nobis ad reliqua mala deerat, ut etiam post eos, qui modo ingressi domum sunt, habeamus ! et, Solis hisce Græculis Romanorum urbs patet. Quid vero est quo ante nos censentur? nonne sermunculis quibusdam miseris proferendis maximam se putant utilitatem asferre? Alius vero, Non

ἄρελειν; Ἄλλος δέ, Οὐ γὰρ εἶδες ὅσα μὲν ἔπιεν, ὅπως δὲ τὰ παρατεθέντα συλλαβὼν κατέφαγεν; ἀπειράκαλος ἄνθρωπος καὶ λιμοῦ πλέως, οὐδ' ὄναρ λευκοῦ ποτε ἄρτου ἐμφορηθεῖς, οὐτι γέ Νομαδικοῦ ἢ Φασιανοῦ ὄρνιθος, ὧν μολίς τὰ ὀστέα ἡμῖν καταλλόοιτε. Τρίτος ἄλλος, Ὡ μάταιοι, φησί, πέντε οὐδ' ὧν ἡμερῶν ὤψεσθε αὐτὸν ἐνταῦθα που ἐν ἡμῖν τὰ ὁμοία ποτνωόμενον· νῦν μὲν γὰρ ὥσπερ τὰ καινὰ τῶν ὑποδημάτων ἐν τιμῇ τινι καὶ ἐπιμελείᾳ ἐστίν, ἐπειδὴν δὲ κατητῇ πολλὰκις καὶ ὑπὸ τοῦ πηλοῦ ἀναπλασθῇ, ὑπὸ τῇ κλίνῃ ἀθλίως ἐρρίβεται κόρεων ὥσπερ ἡμεῖς ἀνάπλεως. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν τοιαῦτα πολλὰ περὶ σοῦ στρέφουσι καὶ που ἤδη καὶ πρὸς διαβολὰς τινες αὐτῶν παρασκευάζονται.

18. Τὸ δ' οὖν συμπόσιον δλον ἐκεῖνο σὺν ἐστὶ καὶ περὶ σοῦ οἱ κλειστοὶ τῶν λόγων· σὺ δ' ὑπ' ἀγέλης πλείον τοῦ βianoῦ ἐμπῶν οἴνου λαπτοῦ καὶ ὀρμῆος, πάλοι τῆς γαστροῦ ἐκπειγούσης, πονήρας ἔχεις, καὶ οὔτε προεξαναστήναι σοι καλὸν οὔτε μένειν ἀσφαλές· ἀποτεινομένου τοίνυν τοῦ πότου καὶ λόγων ἐπὶ λόγοις γιγνομένων καὶ θαυμάτων ἐπὶ θαύμασι παριόντων — ἅπαντα γὰρ ἐπιδείξασθαι σοι τὰ αὐτοῦ βούλεται — κόλασιν οὐ μικρὰν ὑπομένεις μήτε ὀρῶν τὰ γινώμενα μήτε ἀκούων εἰ τις ἄδει ἢ καθαρίζει πάνην τιμωμένους μεираκίσκος, ἀλλ' ἐκαινείς μὲν ὑπ' ἀνάγκης, εὐχῇ δὲ ἢ σεισμῷ συμπεσεῖν ἐκεῖνα πάντα ἢ πυρκαϊάν τινα προσαγγελλῆναι, ἵνα ποτὲ καὶ διαλυθῇ τὸ συμπόσιον.

19. Τοῦτο μὲν δὴ σοι τὸ πρῶτον, ὦ ἑταῖρε, καὶ ἥδιον ἐκεῖνο δέπνον, οὐκ ἔμοιγε τοῦ θύμου καὶ τῶν λευκῶν ἄλων ἥδιον, ὀπνηκία βούλομαι καὶ ὀπόσον, ἐλευθέρως ἐσθιομένω. Ἴνα γοῦν σοι τὴν ὀυρεγμαίαν τὴν ἐπὶ τούτοις παρῶ καὶ τὸν ἐν τῇ νυκτὶ ἔμετον, ἔωθεν δεήσει περὶ τοῦ μισθοῦ ζυμῶναι ὕμῃς, ὀπόσον τε καὶ ὅποτε τοῦ ἔτους χρὴ λαμβάνειν. Παρόντων οὖν ἢ δύο ἢ τριῶν φίλων προσκαλέσας σε καὶ καθίζεσθαι καλεύσας ἀρχεται λέγειν· Τὰ μὲν ἡμέτερα ὁποῖά ἐστιν ἐόρακας ἤδη, καὶ ὡς τύφος ἐν αὐτοῖς οὐδὲ εἰς, ἀτραπώδητα δὲ καὶ πεζὰ πάντα καὶ δημοτικὰ, χρὴ δὲ σε οὕτως ἔχειν ὡς ἀπάντων ἡμῖν κοινῶν ἐσομένων· γελοῖον γὰρ εἰ τὸ κυριώτατον, τὴν ψυχὴν σοι τὴν ἑμαυτοῦ ἢ καὶ νῆ Δία τῶν παιδων — εἰ παῖδες εἶεν αὐτῷ παιδαύσεως δεόμενοι — ἐπιτρέπων τῶν ἄλλων μὴ ἐπ' ἴσης ἡγούμεν δεσπότην. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὠρίσθαι τι δεῖ, ὀρῶ μὲν τὸ μέτριον καὶ αὐταρκές τοῦ σοῦ τρόπου καὶ σύνημι ὥς οὐχὶ μισθοῦ ἐλπίδι προσελήλυθας ἡμῶν τῇ οἰκίᾳ, τῶν δὲ ἄλλων ἕνεκα, τῆς εὐνοίας τῆς παρ' ἡμῶν καὶ τιμῆς, ἣν παρὰ πᾶσιν ἔξεις· ὅμως δ' οὖν καὶ ὠρίσθω τι. Σὺ δ' αὐτὸς δ τι καὶ βούλει λέγε μεμνημένος, ὦ φίλτατε, κἀκείνων, ἅπερ ἐν ἐορταῖς διητησίους εἰκὸς ἡμᾶς παρέξειν· οὐ γὰρ ἀμελήσομεν οὐδὲ τῶν τοιούτων, εἰ καὶ μὴ νῦν αὐτὰ συντιθέμεθα· πολλὰ δὲ, ὁσθα, τοῦ ἔτους αἱ τοιαῦται ἀφορμαί. Καὶ πρὸς ἐκεῖνα τοίνυν ἀποδίδωμι μετριώτερον ὅλγον ὅτι ἐπιβαλεῖς ἡμῖν τὸν μισθόν· ἄλλως τε καὶ πρέπον ἂν εἴη τοῖς πεκαυδευμένοις ὑμῖν χρεῖ- τοσιν εἶναι χρημάτων.

tu vidisti, inquit, quantum biberit? et quomodo apposita sibi corripens voraverit? bonarum rerum imperitus homo, et esuritionum plenus, ne per somnum quidem unquam candido pane satiat, nedum Numidica gallina, vel Phasiana, quarum vix ossa nobis reliquit. Tertius alius, Inepti, inquit, ne totis quidem quinque interjectis diebus videbitis hominem hic inter nos similiter querentem. Nunc enim ut novi calcei in honore quodam et cura est: quum vero calceus fuerit aliquoties, et luto perlitus, sub lecto jacebit misere, cunicibus non minus quam nos refertus. Atque hi quidem talia de te multa versant, et forte jam ad calumnias se parant quidam eorum.

18. Convivium igitur illud totum tuum est, ac de te sermones plerique. Tu vero, insuetus videlicet, plus justo qui biberis vini tenuis et acris, dudum urgente ventre male habes: et tamen neque ante reliquos surgere decorum tibi est, neque manere tutum. Producta ergo computatione, dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectaculum succedit spectaculo (omnia enim sua ostentare tibi vult), penam non parvam sustines, prae qua nec vides quae sunt, neque audis si quis cantat, vel cithara canit habitus magno in pretio adolescentulus: sed laudas tu quidem necessario, ceterum aut terrae motu concidere illa omnia optas, aut incendium quoddam nunciari, ut tandem aliquando solvatur convivium.

19. Haec itaque prima tibi, sodalis, et suavissima illa cena: mihi quidem cepa et candido sale non jucundior, quum volo et quantum volo, libere sumtis. Jam ut acidum tibi ructum, qui consequi ista solet, et vomitionem nocturnam omitam, postridie oportebit de mercede inter vos convenire, quantum et quo anni tempore accipere oporteat. Praesentibus ergo duobus tribusve amicis, advocato te atque assidere jusso, dicere incipit: Quae sit nostra vivendi ratio, heri vidisti, et quam nullus sit in ea superbiae locus; nihil hic tragoediarum, pedestria omnia et civilia: ceterum ita te existimare volo, et ita te instituere, ut communia nobis futura memineris omnia. Ridiculum enim fuerit, si quod principatum tenet, animum tibi meum aut hercule liberorum (si sint illi liberi institutionis egentes) quum credam, reliquorum te non ex aequo dominum arbitrer. Quandoquidem vero et definiri aliquid opus est, video quidem mediocritatem tuam et mores sua virtute beatos contentosque, atque intelligo, non mercedis spe nostram te domum accessisse, sed ceterarum rerum causa, benevolentiae nostrae, et honoris, quem omnes tibi habebunt: attamen etiam definatur aliquid. Tu vero ipse, quid volueris, dicito, sed memineris, carissime, illorum etiam, quae in solemnitatibus annuis daturus nos consentaneum est: neque enim negligemus ista, licet de his nihil jam inter nos conveniat: multae autem, nosti, singulis annis ejusmodi sunt occasiones. Ad haec ergo respiciens, moderatiorem nobis scilicet mercedem impones: et alioquin decet vos eruditos superiores esse pecunia.

20. Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν καὶ δλον σε διασείσας ταῖς ἐλπίαι τιθασὼν αὐτῷ πεποίηκε, σὺ δὲ πάλαι τά- λαντα καὶ μυριάδας ὄνειροπολήσας καὶ ἀγροὺς ὄλους καὶ συνοικίας συνίης μὲν ἡρέμα τῆς μικρολογίας, σαίνεις δὲ ὅμως τὴν ὑπόσχεσιν καὶ τὸ, πάντα ἡμῖν κοινὰ ἔσται; βέβαιον καὶ ἀληθὲς ἔσσεσθαι νομίζεις, οὐκ εἰδὼς ὅτι τὰ τοιαῦτα

χεῖλα μὲν τ' ἐδίην', ὑπερῶν δ' οὐκ ἐδίηνε·

τελευταῖον δ' ὑπ' αἰδοῦς αὐτῷ ἐπέτρεψας. Ὁ δὲ αὐτὸς μὲν οὐ φησιν ἑρεῖν, τῶν φίλων δὲ τινα τῶν παρόντων κελεύει μέσον ἐλθόντα τοῦ πράγματος εἰπεῖν ὃ μὴ αὐτῷ γίγνεται· ἀν βαρὺ καὶ πρὸς ἄλλα τούτων ἀναγκαι- ὅτερα δαπανῶντι μῆτε τῷ ληφόμενῳ εὐτελές. Ὁ δὲ ὁμογέρων τις ἐκ παίδων κολακεία συντροφος, Ὡς μὲν οὐκ εὐδαιμονέστατος εἶ, φησί, τῶν ἐν τῇ πόλει ἀπάν- των, ὧς οὗτος, οὐκ ἂν εἴποις, ὅ γε τοῦτο πρῶτον ὑπῆρ- χεν, ὃ πολλοῖς πάνυ γιγχομένοις μόλις ἂν γένοιτο παρὰ τῆς Τύχης, λέγω δὴ, ὁμιλίας ἀξιωθῆναι καὶ ἐστίας κοινωνῆσαι καὶ ἐς τὴν πρώτην οἰκίαν τῶν ἐν τῇ Ῥω- μαίων ἀρχῇ καταδεχθῆναι· τοῦτο γὰρ ὑπὲρ τὰ Κρόισου τάλαντα καὶ τὸν Μίδα πλοῦτον, εἰ σωφρονεῖν οἴσθαι. Εἰδὼς δὲ πολλοὺς τῶν εὐδοκίμων ἐβελήσαντας ἂν, εἰ καὶ προσδιδόναι δέοι, μόνης τῆς δόξης ἔνεκα συνεῖναι τοῦτω καὶ ὁρᾶσθαι περὶ αὐτὸν ἑταίρους καὶ φίλους εἶναι δοκοῦντας, οὐκ ἔγω ὅπως σε τῆς εὐποτίας μα- καρίσω, ὅς καὶ προσλήψῃ μισθὸν τῆς τοιαύτης εὐδαι- μονίας. Ἄρκειν οὖν νομίζω, εἰ μὴ πάνυ ἄσωτος εἶ, τοσόνδε τι — εἰπὼν ἐλάχιστον καὶ μάλιστα πρὸς τὰς σὰς ἐκείνας ἐλπίδας —.

21. Ἀγαπᾶν δ' ὅμως ἀναγκαῖον· οὐ γὰρ οὐδ' ἂν φυγεῖν ἔτι σοι δυνατόν ἐντὸς ἀρκύων γενομένων. Δέχῃ τοίνυν τὸν χαλινὸν μύσας καὶ τὰ πρῶτα εὐάγωγος εἰ πρὸς αὐτὸν οὐ πάνυ περισπῶντα οὐδὲ ὀξέως νύττοντα, μέχρι ἂν λάθῃς τέλεον αὐτῷ συνῆθης γενομένος. Οἱ μὲν δὴ ἔξω ἄνθρωποι τὸ μετὰ τοῦτο ζηλοῦσι σε ὁρῶν- τες ἐντὸς τῆς κιγκλίδος διατρίβοντα καὶ ἀκωλύτως εἰσ- ιόντα καὶ τῶν πάνυ τινα ἔνδον γεγεννημένον· σὺ δὲ αὐτὸς οὐδέπω ὁρᾷς οὕτινος ἔνεκα εὐδαιμονῶν αὐτοῖς εἶ- ναι δοκεῖς. Πλὴν ἀλλὰ χαίρεις γε καὶ σεαυτὸν ἐξα- πατᾶς καὶ αἰεὶ τὰ μέλλοντα βελτίως γενήσεσθαι νομίζεις. Τὸ δ' ἐμπαλιν ἢ σὺ ἡλπίσας γίγνεται καὶ ὡς ἡ παροι- μία φησιν, ἐπὶ Μανδροβούλου χωρεῖ τὸ πρᾶγμα καθ' ἐκάστην, ὡς εἰπεῖν, τὴν ἡμέραν ἀποσμικρυνόμενον καὶ εἰς τοῦπίσω ἀναποδίζον.

22. Ἡρέμα οὖν καὶ κατ' ὀλίγον ὥσπερ ἐν ἀμυδρῷ τῷ φωτὶ τότε πρῶτον διαβλέπων ἀρχὴν κατανοεῖν, ὡς αἱ μὲν χρυσαὶ ἐκείνας ἐλπίδας οὐδὲν ἄλλ' ἢ φῦσαι τινες ἦσαν ἐπίχρυσοι, βαρεῖς δὲ καὶ ἀληθεῖς καὶ ἀπαραίτητοι καὶ συνεχεῖς οἱ πόνοι. Τίνες οὗτοι; ἴσως ἐρήση με· οὐχ ὁρῶ γὰρ ὅτι τὸ ἐπίπνον ἐν ταῖς τοιαύταις ξυνου- σίαις ἐστὶν οὐδ' ἐπινοῶ ἄνευ ἐφησθαι τὰ καματηρὰ καὶ ἀφόρητα. Οὐκοῦν ἄκουσον, ὦ γενναῖε, μὴ εἰ κάματος ἔνεστιν ἐν τῷ πράγματι μόνον ἐξετάζων, ἀλλὰ καὶ τὸ

20. His ille dictis totum te commovit spe varia et man- suetum sibi reddidit : tu vero, qui talenta olim et millia somniaveras, et agros totos vicosque, intelligis quidem paullatim minutam parcimoniam ; interim tamen adularis ad promissionem, et illud, Communia nobis erunt omnia, firmum verumque esse putas, nesciens hæc talia

labra rigasse quidem ; non humectasse palatum.

Denique præ pudore ipsi permittis. At ille se quidem dic- tum negat, amicorum autem presentium unum jubet intercedere, et dicere quod neque sibi grave sit, qui in alia etiam magis necessaria sumtum faciat, nec vile accepturo. Ille vero viridis senectutis homo, adulationi a pueritia inde assuetus, Felicissimum te, o noster, inquit, esse qui in hac urbe sunt omnium, non negabis, cui primum hoc con- tigerit, quod multis vehementer cupientibus vix a Fortuna obtingat : hoc dico, quod consuetudine et communi mensa dignus habitus es atque in primam earum, quæ sunt in Romanorum imperio, domum receptus. Hoc enim supra Cresi talenta et Midæ divitias, si moderate scias uti. Equi- dem quum norim multos nobiles viros qui vellent, si quid etiam impendendum sit, solius gloriæ causa cum hoc vi- vere, et conspici circa hunc, et sodales ipsius atque amicos videri : non invenio quibus verbis fortunam tuam prædicem, qui hujus felicitatis insuper etiam mercedem sis accepturus. Sufficere igitur puto, nisi plane prodigus et nequam es, fere tantum — hic valde exiguum quiddam dicit, inprimis ad illas spes tuas.

21. Tamen boni consulas necesse est : neque enim jam fugere tibi integrum, intra retia hærenti. Recipis itaque frenum et os comprimis, et primum facilem te ipsi præbes agilemque, nec valde trahenti, neque acutum pungenti, donec sensim plane mansuetus illi fias. At qui extra fami- liam sunt homines ab eo tempore admirantur te videntes intra cancellos esse, ac nemine prohibente intrare, et inter- riorum quam qui maxime unum factum esse. Tu vero nondum ipse vides, qua re felix illis esse videaris : gaudes tamen interim, et ipse te decipis, et futura semper meliora putas fore. At illud plane contra quam tu speraveras accidit, et quod est in proverbio, Mandroboli more succedit nego- tium, quod singulis prope diebus minuitur et retro pedem ferat.

22. Paullatim itaque et pedetentim quasi per obscuram lucem tum primum perspicies intelligere incipis, aureas illas spes nihil fuisse aliud quam bullas aqueas coloris au- rei ; graves autem, veros, inevitabiles perpetuosque la- bores. Qui sunt illi? forte rogabis; nec enim video quid laboriosum sit tali in convictu, nec intelligo, quæ molesta atque intolerabilia dixeris. Audi itaque, vir optime, et non hoc solum, an labor insit in hoc negotio, expendes; sed

αἰσχρὸν καὶ ταπεινὸν καὶ συνόλως δουλοπρεπές οὐκ ἐν παρέργῳ τῆς ἀκροάσεως τιθέμενος.

23. Καὶ πρῶτον γε μέμνησο μηκέτι ἐλεύθερον τὸ ἀπ' ἐκείνου μηδὲ εὐπατρίδην σεαυτὸν οἰεσθαι· πάντα γὰρ ταῦτα, τὸ γένος, τὴν ἐλευθερίαν, τοὺς προγόνους ἔξω τοῦ ὁδοῦ καταλείβων ἴσθι, ἐπειδὴν ἐπὶ τοιαύτῃν σεαυτὸν λατρεῖαν ἀπεμπολήσας εἰσῆς οὐ γὰρ ἐθέλῃσαι σοὶ ἡ 'Ελευθερία ξυνεισελθεῖν ἐφ' οὗτως ἀγεννῆ πράγματα καὶ ταπεινά εἰσιόντι. Δούλος οὖν, εἰ καὶ πάνυ ἀρχέσῃ τῷ ὀνόματι, καὶ οὐχ ἑνός, ἀλλὰ πολλῶν δούλος ἀναγκαιῶς ἔσῃ καὶ θητεύσεις κάτω νενευκῶς ἔωθεν εἰς ἐσπέραν « ἀεικελίῳ ἐπὶ μισθῷ » καὶ ἄτε δὴ μὴ ἐκ παίδων τῇ δουλείᾳ ξυντραφεῖς, ὀφθαλμῶν δὲ καὶ πόρῳ που τῆς ἡλικίας παιδευόμενος πρὸς αὐτῆς οὐ πάνυ εὐδόκιμος ἔσῃ οὐδὲ πολλοῦ ἀξίος τῷ δεσπότη· διαφθείρει γὰρ σε ἡ μνήμη τῆς ἐλευθερίας ὑποῦσα καὶ ἀποσχιρτᾷν ἐνίστη ποιεῖ καὶ δι' αὐτὸ ἐν τῇ δουλείᾳ πονήρως ἀπαλλάττειν, πλὴν εἰ μὴ ἀποχρῆν σοὶ πρὸς ἐλευθερίαν νομίσεις, τὸ μὴ Πυρρίου μηδὲ Ζωπυρίου υἱὸν εἶναι, μηδὲ ὥσπερ τις Βιθυνὸς ὑπὸ μεγαλοφώνῳ τῷ κήρυκι ἀπημπολήσθαι. Ἄλλ' ὅπότεν, ὦ βέλτιστε, τῆς νομηνίας ἐπιστάσης ἀναμιχθεὶς τῷ Πυρρίᾳ καὶ τῷ Ζωπυρίῳ προτείνῃς τῇ χεὶρ ἀμοιβῆς τοῖς ἄλλοις οἰκέταις καὶ λάβῃς ἐκεῖνο διδόντα ἦν τὸ γινόμενον, τοῦτο ἡ πράξις ἐστὶ· κήρυκος γὰρ οὐκ ἔδει ἐπ' ἄνδρα ἑαυτὸν ἀποκηρύξαντα καὶ μακρῷ χρόνῳ μνηστευσάμενον ἑαυτῷ τὸν δεσπότην.

24. Εἴτ', ὦ κάθαμα, φαίην ἂν, καὶ μάλιστα πρὸς τὸν φιλοσοφεῖν φάσκοντα, εἰ μὲν σέ τις ἢ πλεόντα καταποντιστῆς συλλαβὼν ἢ ληστῆς ἀπεοῖδοτο, ὥκτειρες ἂν σεαυτὸν ὡς παρὰ τὴν ἀξίαν δυστυχοῦντα, ἢ εἰ τίς σου λαβόμενος ἤγε δούλον εἶναι λέγων, ἐβόας ἂν τοὺς νόμους καὶ δεινὰ ἔποιεις καὶ ἡγανάκτεις καὶ, ὦ γῆ καὶ θεοί, μεγάλη τῇ φωνῇ ἐκεκράγεις ἂν, σεαυτὸν δὲ δλίγων ἔνεκα ὀβολῶν ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας, ὅτε καὶ εἰ φύσει δούλος ἦσθα, καιρὸς ἦν πρὸς ἐλευθερίαν ἤδη ὄραν, αὐτῇ ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ φέρων ἀπημπολήσας, οὐδὲ τοὺς πολλοὺς ἐκείνους λόγους αἰδέσθεις, οὐς ὁ καλὸς Πλάτων ἢ ὁ Χρύσιππος ἢ Ἀριστοτέλης διεξεληλύθασι τὸ μὲν ἐλευθέριον ἐπαινοῦντες, τὸ δουλοπρεπές δὲ διαβάλλοντες; καὶ οὐκ αἰσχύνῃ κόλαξιν ἀνθρώποις καὶ ἀγοραίοις καὶ βωμολόχοις ἀντιζεταζόμενος καὶ ἐν τοσούτῳ πλήθει ἀστικῷ μόνος ξενίζων τῷ τρίβῳ καὶ πονήρως τὴν Ῥωμαίων φωνὴν βαρβαρίζων, εἴτα δειπνῶν δειπνα θυρυβώδῃ καὶ πολυάνθρωπᾳ συγκαλύδων τινῶν καὶ τῶν πλείστων μοχθηρῶν; καὶ ἐν αὐτοῖς ἐπαινεῖς φορτικῶς καὶ πίνεις πέρα τοῦ μετρίως ἔροντος, ἑωθέν τε ὑπὸ κώδωνι ἐξαναστὰς ἀποσεισάμενος τοῦ ὕπνου τὸ ᾗδιστον συμπεριθεὶς ἄνω καὶ κάτω ἔτι τὸν χεῖρ ἔχων πηλὸν ἐπὶ τοῖν σκελοῖν. Οὕτως ἀπορία μὲν σε θέρμων ἔσχεν ἢ τῶν ἀγρίων λαχάνων, ἐπέλιπον δὲ καὶ αἱ χρῆναι ῥέουσai τοῦ ψυχροῦ ὕδατος, ὡς ἐπὶ ταῦτά σε ὑπ' ἀμηχανίας ἔλθειν; Ἀλλὰ δῆλον ὡς οὐχ ὕδατος οὐδὲ θέρμων, ἀλλὰ πεμμάτων καὶ ὀψων καὶ

quid turpe, quid humile et omnino servile habeat, non obiter audi.

23. Ac primum quidem illud memento, ab illo te tempore non jam liberum, non ingenuum putare. Genus enim, libertatem, majores, hæc omnia extra te limen illud relicturum scito, quum primum ad tale ministerium a te ipso mancipatus intraveris. Nec enim ingredi tecum Libertas volet, qui ad ignobilia adeo negotia et humilia ingrediare. Servus itaque, quantumvis hoc nomen graveris, nec unius, sed multorum servus eris necessario, et serviles operas obstituto capite prestabis a mane inde usque ad vesperam, mercede iniquissima: et tanquam homo non a puero inde servituti innutritus, sed qui sero discas atque ætate jam provecta instituendum te illi tradideris, non valde probaberis, nec magni pretii videre domino. Corrupt enim te subiens libertatis recordatio, et resiliere facit nonnunquam, et ea ipsa de causa servitute male defungi: nisi forte illud satis esse putas ad libertatem, quod non Pyrrhiæ neque Zopyrionis filius es, neque ut Bithynus aliquis sub vocali præcone veniisti. Verum enim vero, quum tu, vir optime, instantibus calendis permistus Pyrrhiæ ac Zopyrioni, magnum non minus quam bi alii servi porriges, capiesque quicquid est quod tibi redit; hæc vere venditio est: præcone quidem non erat opus in viro qui ipse suo se præconio venderet, et longo tempore herum ambiret et quasi procaretur.

24. Tu vero, purgamentum hominis, prope dixerim, præsertim ad eum, qui philosophum se ferat, si te navigantem hostis qui submerserit navim, vel pirata captum vendidisset, miserareris te, ut præter dignitatem calamitosum: ut si quis, manu inacta, servum te suum perhibens abduxisset, leges proclamares, et quiritareris, et indignareris, et terram deosque magna voce testareris: sed te ipsum paucos propter nummos, in hoc ætatis, quum, si vel natus esses servus, tempus erat libertatem circumspicere, cum ipsa te virtute et sapientia ultro vendidisti, nihil veritus multas illas disputationes, quas pulcher Plato, et Chrysippus, et Aristoteles in laude libertatis et servilis humilitatis vitæoperatione consumserunt? neque pudet te cum adulatoribus et forensi turba et nidorem sectantibus componi, et in tanta Urbis multitudine solum peregrino cum pallio conspici, et male nec sine barbarie Romanorum lingua loqui, tum cœnas cœnare tumultuosas et multorum hominum, convenarum et majorem partem malorum? In his ipsis convivij laudas importune, et bibis ultra mediocritatem, et mane ad tintinnabuli sonum surgens, excussa somni parte suavissima, sursum deorsum curris cum aliis, hesternum adhuc lutum in cruribus circumferens? Adeone inops lupinorum eras aut agrestium olerum, adeone defecerant te frontes frigida manantes, ut præ desperatione ad hæc devenires? Sed apertum scilicet est, te non aquas

οἶνον ἀνθοσμίου ἐπιθυμῶν ἐάλω, καθάπερ ὁ λάβραξ αὐτὸν μάλα δικαίως τὸν ὀρεγόμενον τούτων λαίμον διαπαρεῖς. Παρὰ πόδας τοιγαροῦν τῆς λιγνείας ταύτης τάπιγχεira, καὶ ὥσπερ οἱ πίθηκοι δεθεῖς κλοιῷ τὸν τράχηλον ἀλλοιὰ μὲν γέλωτα παρέχεις, σεαυτῷ δὲ δοκεῖς τρυφᾶν, ὅτι ἐστὶ σοὶ τῶν ἰσχυρῶν ἀφθρόνας ἐντραγεῖν· ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ εὐγενὲς αὐτοῖς φυλέταις καὶ φράτορσι φροῦδα πάντα καὶ οὐδὲ μνήμη τις αὐτῶν.

25. Καὶ ἀγαπητὸν εἰ μόνον τὸ αἰσχρὸν προσῆν τῷ πράγματι, δούλον ἀντ' ἐλευθέρου δοκεῖν, οἱ δὲ πόνοι μὴ κατὰ τοὺς πάνυ τούτους οἰκέτας. Ἄλλ' ὅρα εἰ μετρίωτέρα σοι προστέτακται τῶν Δρομῶνι καὶ Τιβίῳ προστεταγμένων· ὧν μὲν γὰρ ἕνεκα τῶν μαθημάτων ἐπιθυμεῖν φήσας παρεῴησέ σε, ὀλίγον αὐτῷ μέλει. Τί γὰρ κοιὸν, φασί, λύρα καὶ ὄνυ; πάνυ γούν, οὐχ ὀρθς; ἐκτετήχασι τῷ πόθῳ τῆς Ὀμήρου σοφίας ἢ τῆς Δημοσθένους δεινότητος ἢ τῆς Πλάτωνος μεγαλοφροσύνης, ὧν ἦν τις ἐκ τῆς ψυχῆς ἀρέτη τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὰς περὶ τούτων φροντίδας, τὸ καταλειπόμενόν ἐστι τύφος καὶ μαλακία καὶ ἡδυπάθεια καὶ ἀσέλγεια καὶ ὕβρις καὶ ἀπαιδευσία. Δεῖται δὲ σου ἐπ' ἐκεῖνα μὲν οὐδαμῶς, ἐπεὶ δὲ πώγωννα ἔχεις βαθὺν καὶ σεμνός τις εἴ τὴν πρόσφιν καὶ ἱμάτιον Ἑλληνικὸν εὐσταλῶς περιβέβλησαι καὶ πάντες ἴσασι σε γραμματικὸν ἢ ῥήτορα ἢ φιλόσοφον, καλὸν αὐτῷ δοκεῖ ἀναμεμίσχθαι καὶ τοιοῦτόν τινα τοῖς προσώοις καὶ προπομπέουσιν αὐτοῦ· δόξει γὰρ ἐκ τούτου καὶ φιλομαθῆς τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων καὶ ὅλος περὶ παιδείαν φιλόκαλος· ὥστε κινδυνεύσεις, ὦ γενναῖε, ἀντὶ τὴν θαυμαστῶν λόγων τὸν πώγωννα καὶ τὸν τρίβωνα μεμισθωκέναι. Χρὴ οὖν σε αἰεὶ σὺν αὐτῷ ὀρεῖσθαι καὶ μηδέποτε ἀπολείπεσθαι, ἀλλ' ἐῷθεν ἐξαναστάντα παρέχειν σεαυτὸν ὀφθησόμενον ἐν τῇ θεραπείᾳ καὶ μὴ λιπεῖν τὴν τάξιν. Ὁ δ' ἐπιβάλλων ἐνίστάει σοι τὴν χεῖρα, ὅτι ἂν τύχη, ληρεῖ τοῖς ἐντυχάνουσιν ἐπιδεικνύμενος ὡς οὐδὲ ὀδῶν βαδίζων ἀμελής ἐστι τῶν Μουσῶν, ἀλλ' εἰς καλὸν τὴν ἐν τῷ περιπάτῳ διατίθεται σχολήν.

26. Σὺ δ' ὁ ἀθλιός τὰ μὲν παραδραμῶν, τὰ δὲ βράδην ἀναντα πολλὰ καὶ κάταντα — τοιαύτη γὰρ, ὡς οἶσθα, ἡ πόλις — περιελθὼν ἰδρωκᾶς τε καὶ πνευστιῆς, κάκεινον ἐνδον τινὲ τῶν φίλων, πρὸς δὲ ἦλθε, διαλεγόμενος, μηδὲ ὅπου καθίζης ἔχων ὀρθὸς ὑπ' ἀπορίας ἀναγινώσκεις τὸ βιβλίον προχειρισάμενος· ἐπειδὴν δὲ αἰτῶν τε καὶ ἄποτον ἢ νύξ καταλάβῃ, λουσάμενος πονηρῶς ἀωρεῖ· περὶ αὐτὸ που σχεδὸν τὸ μεσονύκτιον ἤκεις ἐπὶ τὸ δειπνον οὐκέθ' ὁμοίως ἐντίμος οὐδὲ περιβλεπτός τοῖς παρούσιν, ἀλλ' ἦν τις ἄλλος ἐπεισελθὼν νεαλίστερος, ἐς τοῦπίσω συ, καὶ οὕτως ἐς τὴν ἀτιμοτάτην γωνίαν ἐξωσθεὶς κατακεισθαι μάρτυς μόνον τῶν παραφερομένων, τὰ δὲ εἰς, εἰ ἐρίκοιτο μέχρι σοῦ; καθάπερ οἱ κύνες περιεσθίουν ἢ τὸ σκληρὸν τῆς μαλάχης φύλλον, ὧρὰ τὰ ἄλλα συνειλοῦσιν, εἰ ὑπερορθεῖν ὑπὸ τῶν προκατακειμένων, ἄσμενος ὑπὸ λιμοῦ παρορῶμενος. Οὐ μὴν οὐδ' ἡ ἄλλη ὕβρις ἀπεστίν, ἀλλ' οὔτε ὧν

neque lupinorum, sed bellariorum et pulpamentorum et vini odorati cupiditate captum, lupi marini instar, ipsa merito, quæ appeteret ista, gula confossum. Præsto ergo sunt liguritionis illius præmia, et instar simiorum collari vinculus risum præbes aliis, tibi vero in deliciis esse videris, quod licet quantum lubet devorare sicum. Ceterum libertas cum ipsis tribulibus et sodalibus, illicet evanuerunt, nec memoria illorum ulla superest.

25. Ac ferendum erat, si sola turpitudine inesset huic negotio, quod jam pro libero servus videaris; nec labores etiam iidem qui plane servis. Verum vide mihi an moderatiora tibi injuncta sint, quam Dromoni aut Tibio. Nam doctrina illa, cujus se cupiditate ductum ascrivisse te dicebat, parum illi curæ est: quid enim, aiunt, asino cum lyra? Nimirum omnino (nonne vides?) intabescunt cupiditati Homericae sapientiae, aut Demosthenicae gravitatis, aut magnificentiae Platonis: quorum si quis ex animo aurum auferat et argentum, et earum rerum curas; quod superest, fastus est, et mollities, et voluptas, et luxuries, et contumelia, et ruditas. Ad ista vero neutiquam te opus habet: verum, quoniam barbam habes prolixam et vultum venerabilem, et Græco pallio decenter amictus es; et quod omnes grammaticum te esse norunt, aut rhetorem, aut philosophum, pulchrum illi videtur, permistum esse etiam ex hoc genere aliquem præcedentibus ipsum et deducentibus: videbitur enim ipsa hac re ipse quoque Graccarum literarum cupidus, et universim pulchritudinis illius, quæ in doctrina inest, studiosus. Itaque metus est, ne pro admirandis illis sermonibus tuis barbam palliumque locaveris. Oportet igitur te semper cum illo conspici, nec unquam desiderari, sed mane surgentem præbere te videndum in officio, nec deserere ordines. Ille vero manu nonnunquam tibi injecta, quod in buccam venerit, nugatur, ostendens obviis, se ne in via quidem curam Musarum deponere, sed ipsum quod in itinere contingit otium bene collocare.

26. Tu vero miser partim una currens, partim lente ingressus, per ardua multa et declivia (talis enim est urbs, ut nosti), post circuitum illum sudas et anhelas: et dum ille intus cum amicorum aliquo, ad quem invisit, colloquitur, tu, qui ne sedendi quidem copiam habeas, astans, quum nihil sit quod agas, deprompto libello legis. Quum vero cibi potusque expertem nox oppressit, lotus male, intempestive circa ipsam fere mediam noctem ad cenam venis, non jam ut antè honoratus, neque conspiciendus præsentibus, sed si quis alius supervenit recentior, tu post tergum, atque ita in contemtißimum angulum expulsus testis modo accumbis eorum quæ præferuntur, ossa sola, modo ea ad te perveniant, rodens canum instar, aut siccum malvæ folium, cui involvunt alia, si qua despiciantur ab his qui ante te accumbunt, præ fame lubenter comedens instar-obsonii. Verum nec alia contumelia abest: sed neque ovum solus habet

ἔχεις μόνος — ὦ γὰρ ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ σὲ τῶν αὐτῶν αἰεὶ τοῖς ξένοις καὶ ἀγνώστοις ἀντιποιεῖσθαι· ἀγνώστῃ γὰρ δὴ τοῦτο γε — οὐτὲ ἡ ὄρνις ὁμοία ταῖς ἀλλαῖς, ἀλλὰ τῷ μὲν πλησίον παγῆα καὶ πιμελῆς, σοὶ δὲ νεοττὸς ἡμίτομος ἢ φάττα τις ὑπόσκληρος, ὕβρις ἀντικρυς καὶ ἀτιμία. Πολλάκις δὲ ἦν ἐπιλίπη ἄλλου τινὸς αἰφνιδίως ἐπιπαρόντος, ἀράμενος δὲ διάκονος τὰ σοὶ παρακείμενα φέρων ἐκείνῳ παρατίθεικεν ὑποτονθορύσας, Σὺ γὰρ ἡμέτερος εἶ· τευνομένου μὲν γὰρ ἐν τῇ μέσῃ ἡ σὺς ὑπογαστρίου ἢ ἐλάρου, χρὴ ἐκ πάντος ἢ τὸν διανεμόντα ἔλεον ἔχειν ἢ τὴν Προμηθέως μερίδα φέρεσθαι, ὅσα κεκαλυμμένα τῇ πιμελῇ. Τὸ γὰρ τῷ μὲν ὑπὲρ σὲ τὴν λοπάδα παρεστάναι, ἐστ' ἂν ἀπαγορεύσῃ ἐμφορούμενος, σὲ δ' οὕτω ταχέως παραδραμεῖν, τίμη φορητὸν ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ κἂν ὁπόσῃν αἰέλαροι τὴν χολὴν ἔχοντι; Καίτοι οὐδέπω ἐκείνο ἐζηγῶ, ὅτι τῶν ἄλλων ἡδιστόν τε καὶ παλαιότατον οἶνον πινόντων μόνος σὺ πονηρόν τινα καὶ παχὺν πίνεις, θεραπείων αἰεὶ ἐν ἀργύρῳ ἢ χρυσῷ πίνειν, ὥς μὴ ἐλεγχθεῖς ἀπὸ τοῦ χρωματός οὕτως ἀτίμως ὧν ἐμπότης· καὶ εἴθε γε κἂν ἐκείνου ἐς κόρον ἦν πιεῖν, νῦν δὲ πολλάκις αἰτήσαντος, ὁ παῖς « οὐδ' αἰόντι ἔοικεν. »

27. Ἀνιᾷ δὴ σε πολλά καὶ ἀθρόα καὶ σχεδὸν τὰ πάντα, καὶ μάλιστα θῆαν σε παρευδοκίμῃ κιναιδὸς τις ἢ ὄρχηστοδιδάσκαλος ἢ Ἴωνικά· ζυνεῖρων Ἀλεξανδρεωτικὸς ἀνθρωπίσκος· τοῖς μὲν γὰρ τὰ ἔρωτικά ταῦτα διακονουμένοις καὶ γραμματίδια ὑπὸ κόλπου διακομίζουσι πόθεν σὺ γ' ἰσότημος κατακείμενος; Τοιγαροῦν ἐν μυρῇ τοῦ συμποσίου καὶ ὑπ' αἰδοῦς καταδεύουως στένεις ὥς τὸ εἶδος καὶ σεαυτὸν οἰκτεῖρεις καὶ αἰτιᾷ τὴν τύχην οὐδ' ὀλίγα σοὶ τῶν χαρίτων ἐπιτεκάζασαν. Ἡδέως δ' ἂν μοι δοκεῖς καὶ ποιητὴς γενέσθαι τῶν ἐρωτικῶν ᾠσμάτων ἢ κἂν ἄλλου ποιήσαντος δύνασθαι ᾄδειν ᾄζῳ· ὁρᾷς γὰρ οἶον τὸ προτιμᾶσθαι καὶ εὐδοκίμειν ἐστίν. Ὑποσταίης δ' ἂν, εἰ καὶ μάγον ἢ μάντιν ὑποκρίνασθαι δέοι τὸν κλήρους πολυταλάντους καὶ ἀρχὰς καὶ ἀθρόους τούτων πλούτους ὑπισχυνομένων· καὶ γὰρ αὐτὸς καὶ τούτους ὁρᾷς εὖ φερομένους ἐν ταῖς φιλαῖς καὶ πολλῶν ἀξιουμένους. Κἂν ἔν τι οὖν τούτων ἡδέως ἂν γένοιτο, ὥς μὴ ἀπόβλητος καὶ περιττὸς εἴης. Ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ταῦτα ὁ καχοδαίμων πιθανὸς εἶ. Τοιγαροῦν ἀνάγκη μειῦσθαι καὶ σωπῇ ἀνέχεσθαι ὑπομιμῶζοντα καὶ ἀμελούμενον.

28. Ἦν μὲν γὰρ κατέπη σοῦ τις ψιθυρὸς οἰκέτης, ὥς μόνος οὐκ ἐπὶ ἡνείκε τὸν τῆς δεσποίνης παιδίσκον ὀρχούμενον ἢ κιθαρίζοντα, κίνδυνος οὐ μικρὸς ἐκ τοῦ πράγματός. Χρὴ οὖν χειρσαῖον βατράχον δόξῃν διψῶντα κεκραγῆναι, ὥς ἐπίσημος ἐστὶ ἐν τοῖς ἐπαινοῦσι καὶ κορυφαῖος ἐπιμελούμενον· πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἄλλων σωπησάντων αὐτὸν ἐπειπεῖν ἐσκεμμένον τινὰ ἐπαινον πολλὴν τὴν κολακίαν ἐμφανιοῦντα· τὸ μὲν γὰρ λιμῷ ζυνόντα καὶ νηδία γε διψῶντα μύρω χρίεσθαι καὶ στεφανοῦσθαι τὴν κεφαλὴν, ἡρέμα καὶ γελοῖον· ἔοικας γὰρ τότε στήνῃ ἡ ἐώλου τινὸς νεκροῦ ἀγοντος ἐναγίσματα·

LUCIANUS. I.

(neque enim opus est, et te eadem affectare semper, quæ hospites et ignoti : illa enim esset impudentia tua), neque avis tibi similis aliarum apponitur : verum vicino convivæ pinguis et saginata ; tibi vero pullus dimidiatus, aut palumbus exsiccus ; quæ quidem aperta contumelia est et contemptus. Sæpe etiam, si qua desit, alio repente conviva superveniente, minister ablata ea, quæ tibi apposita fuerant, ponit illi, admurmurans illud : Tu enim noster es. Quoties quidem carpitur in medium appositus aut porcellus subrumis, aut cervus, omnino aut propitium habes divorem opus est, aut Promethei partem feras, ossa dico pinguedini involuta. Quod enim supra te accumbenti astat patina, donec satietate victus renunciet, te vero celeriter adeo præterit, cui libero tolerabile est, etiam si non plus quam cervi bilis habeat : Sed illud nondum dixi, quod aliis suavissimum vetustissimumque vinum bibentibus, solus tu malum et quoddam crassum potas, curans in argento semper aut auro ut bibas, ne colore vini, quam contemptus sis conviva, prodaris. Et utinam vel illius ad satietatem bibere tibi liceret ! Jam vero sæpe te poscente, puer se exaudiisse dissimulat.

27. Molestia sane te afficiunt multa et crebra, et pæne omnia : maxime quoties præ te floret vel cinædus aliquis, vel saltandi magister, vel Ionicos modos et cantilenas contexens homuncio Alexandrinus. Unde enim amatoriarum voluptatum hisce ministris, et literulas sinu perferentibus, æqualem accubitus honorem tu postules ? Itaque in latibulo aliquo triclirii, præ pudore quærens suffugium, ingemiscis merito, teque ipse miseraris, et fortunam accusas, quæ ne tantillum quidem tibi vennistatis asperserit. Libenter autem videaris mihi et ipse poeta velle fieri amatoriarum cantilenarum, aut ab alio composita canere posse commode ; quum videas quanta sit res præferri ceteris et in honore haberi. Sustineas vero, si vel magum aut vatem agere oporteat ex eorum genere, qui hareditates multorum talentorum, et imperia, et confertas divitias pollicentur : vides enim hos quoque felicem in amicitias cursum habere, et magna in dignitate versari. Horum igitur unum aliquid libenter fieres, ne plane rejiculus esses et superfluous. Sed nec ad ista tu, infelix, es probabilis. Itaque necessario minueris, et silentio occultisque lacrimis perfers neglectum tui.

28. Si enim deferat te susurro servus, solum te non laudasse puerum dominæ saltantem, aut canentem cithara, periculum ex ea re non parvum. Oportet igitur terrestris ranæ instar sitientem clamare, et ut insignis inter clamantes sis et quasi præcentor, studere : sæpe etiam, postquam conticuerunt alii, ipsum subjicere meditatam quandam laudationem, magnæ adulationis indicem. Porro esuritionum te sodalem, et hercle sitientem ungi et coronari caput, fere etiam ridiculum est : tum enim similis es cippo nuper aliquis mortui, cui mittuntur inferiæ : nam etiam illum per-

καὶ γὰρ ἐκείνου καταχέαντες μύρον καὶ τὸν στέφανον ἐπιθέντες αὐτοὶ πίνουνσι καὶ εὐχολοῦνται τὰ παρεσκευασμένα.

29. Ἦν μὲν γὰρ καὶ ζηλοτύπος τις ἦ καὶ παῖδες εὐμορφοὶ ὥσιν ἡ νέα γυνὴ καὶ σὺ μὴ παντελοῖς πόρρω Ἀπροδίτης καὶ Χαρίτων ἦς, οὐκ ἐν εἰρήνῃ τὸ πρᾶγμα οὐδ' ὁ κίνδυνος εὐκαταφρόνητος· ὧτα γὰρ καὶ ὀφθαλμοὶ βασιλείως πολλοὶ, οὐ μόνον τᾶληθῇ ὀρώντες, ἀλλ' αἰεὶ τι καὶ προσεπιμετροῦντες, ὥς μὴ νυστάζειν δοκοῖεν. Δεῖ οὖν ὥσπερ ἐν τοῖς Περσικοῖς δείπνοις κάτω νεύοντα κατακεῖσθαι δεδιότα μὴ τις εὐνοῦχος σε ἰδῇ προσβλέψαντα μίτ' τῶν παλλακίδων, ἐπεὶ ἄλλος γε εὐνοῦχος ἐντεταμένον πάλοι τὸ τόξον ἔχων, ἂ μὴ θέμις ὀρώντα διαπείρας τῶν οἰστῶν μεταξὺ πίνοντος τὴν γνάθον.

30. Εἴτ' ἀπελθὼν τοῦ δείπνου μικρὸν τι κατέδραρες· ὑπὸ δὲ ὥρῃν ἀλεκτρονῶν ἀνεγρόμενος, ὦ δειλαῖος ἐγὼ, φῆς, καὶ ἄθλιος, οἷός τις πάλοι διατριβάς ἀπολιπὼν καὶ ἐταίρους καὶ βίον ἀπράγμονα καὶ ὕπνον μετρούμενον τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ περιπάτους ἐλευθερίους εἰς οἶον βάραθρον φέρων ἑμαυτὸν ἐνσέσεικα. Τίνος ἕνεκα, ὦ θεοί, ἡ τίς ὁ λαμπρὸς οὗτος μισθὸς ἐστίν; οὐ γὰρ καὶ ἄλλως μοι πλείω τούτων ἐκπορίζειν δυνατόν ἦν καὶ προσῆν τὸ ἐλεύθερον καὶ τὸ πάντα ἐπ' ἐξουσίας; Νῦν δὲ τὸ τοῦ λόγου, λέων κρόκη δεθείς, ἄνω καὶ κάτω περισύρομαι, τὸ πάντων οἰκτιστον, οὐκ εὐδοκίμειν εἰδὼς οὐδὲ κεχαρισμένος εἶναι δυνάμενος· ἰδιώτης γὰρ ἔγωγε τῶν τοιούτων καὶ ἄτεχνος, καὶ μάλιστα παραβαλλόμενος ἀνδράσι τέχνην τὸ πρᾶγμα πεποιημένους. Ὡς δὲ καὶ ἀχάριστός εἰμι, καὶ ἥχιστα συμποτικὸς, οὐδ' ὅσον γέλωτα ποιῆσαι δυνάμενος· συνήμι δὲ ὡς καὶ ἐνοχλῶ πολλάκις βλεπόμενος, καὶ μάλιστα ὅταν ἡδίων αὐτὸς αὐτοῦ εἶναι θέλω· σκυθρωπὸς γὰρ αὐτῷ δοκῶ, καὶ ὅλως οὐκ ἔχω ὅπως ἀρμώσωμαι πρὸς αὐτόν. Ἦν μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ σεμνοῦ φυλάττω ἑμαυτὸν, ἀηδὴς ἐδοξεν καὶ μόνουχ' ἰφικτὴς, ἣν δὲ μειδιάσω καὶ ρυθμίσω τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ἥδιστον, κατεφρόνησεν εὐθὺς καὶ διέπτυσεν, καὶ τὸ πρᾶγμα ὁμοιον δοκεῖ ὥσπερ ἂν εἴ τις κομωρδίαν ὑποκρίναιτο τραγικὸν προσωπεῖον περιεείμενος. Τὸ δ' ὅλον, τίνα ἄλλον ὁ μάλιστα ἑμαυτῷ βιώσωμαι βίον τὸν παρόντα τοῦτον ἄλλω βεβιωκώς;

31. Ἔτι σου ταῦτα διαλογιζομένου ὁ κώδων ἤχησε, καὶ χρὴ τῶν ὁμοίων ἔχεσθαι καὶ περινοστεῖν καὶ ἐστάναι ὑπαλείψαντά γε πρότερον τοὺς βουβῶνας καὶ τὰς ἰγνύας, εἰ θέλεις διαρκεῖσαι πρὸς τὸν ἄθλον· εἴτα δείπνον ὁμοιον καὶ ἐς τὴν αὐτὴν ὥραν περιηγμένον, καὶ σοὶ τὰ τῆς διαίτης πρὸς τὸν πάλοι βίον ἀντίστροφα καὶ ἡ ἀγρυπνία δὲ καὶ ὁ ἰδρώς καὶ ὁ κάματος ἡρέμα ἤδη ὑπορύττουσιν ἡ φρόνην ἡ περιπνευμονίαν ἡ κώλου ἀλγῆμα ἡ τὴν καλὴν ποδάγραν ἀναπλάττοντες. Ἀντέχεις δὲ ὁμῶς, καὶ πολλάκις κατακεῖσθαι δέον, οὐδὲ τοῦτο συγχεχώρηται· σκῆψις γὰρ ἡ νόσος καὶ φυγὴ τῶν καθηκόντων ἐδοξεν. Ὡστ' ἐξ ἀπάντων ὡχρὸς αἰεὶ καὶ ὅσον οὐδέπω τεθνηξομένῳ ζοικας.

32. Καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ πόλει ταῦτα. Ἦν δὲ πού

fundunt unguento, et coronam illi imponunt, vinum vero ipsi bibunt et epulantur ea quæ parata sunt.

29. Si vero et zelotypus ipse sit, et formosi pueri, aut mulier juvenis, neque tu sis plane alienus a Venere et Gratiis, res in pace non transit nec periculum est contemptibile. Aures enim regis et oculi multi, nec qui vera solum videant, sed semper quasi corollarium, ne connivere unquam putentur, adjiciant. Oportet igitur, ut in Persarum conviviiis, dejecto vultu accumbere, metuentem ne quis te forte eunuchorum observet aspicientem pellicum unam, quum alius eunuchus intentum jam arcum habeat, qui spectantis quæ fas non est buccan sagitta inter bibendum trajiciat.

30. Deinde egressus convivio paullum obdormiisti. Sub gallorum vero cantum excitatus, Miserum me, inquis, et ærumnosum! quibus ego exercitationibus relictis, et sodalibus, et quam otiosa vita, et somno, quem sola metiretur dormiendi libido, et ambulationibus liberis, in quod me barathrum ipse præcipitavi! Cujus rei causa, dii boni! aut quæ splendida illa merces? nonne enim alio etiam modo plura ipsis parare mihi licuit, libertate manente et omnium rerum potestate? Nunc vero tanquam leo, quod est in proverbio, licio devinctus, sursum deorsum trahor, et quod omnium miserrimum est, nec bonam de me opinionem concitare, neque gratiosus esse possum. Idiota enim ego his in rebus et iners, maxime si cum hominibus comparer, qui artem sibi hoc opus fecerint. Insuper vero invenustus etiam sum, et minime comis conviva, ac ne risum quidem excitare valeo: intelligo autem, conspectum etiam meum sæpe molestum esse, imprimis quoties me ipso suavior hilariorque esse volo: tetricus enim illi videor, et in universum non habeo quomodo aptus illi esse possim: nam si gravitatem servo, insuavis illi videor et tantum non fugiendus; sin rideam et ad suavitatem componam vultum, contemnit statim et despuit; et similis mihi res videtur, ac si quis tragicam personam indutus comœdiam agat. In summa vero, quam aliam stultus ego vitam mihi ipsi vivam, hanc præsentem si alii vixero?

31. Adhuc ista cogitas quum tintinnabulum sonuit, et consuetus vitæ tenor servandus est: circumeundum est, standum est, unctis prius summis femoribus poplitibusque, si velis durare ad instans certamen: tum cœna similis, et in eandem horam protracta. Inter hæc victus ratio superiori vitæ contraria, tum vigiliæ, et sudor, et fatigatio paullatim jam cuniculis te suffodiunt, et vel tabem, vel respirandi difficultatem, vel coli dolorem, vel præclaram podagram elaborant. Obduras tamen et sæpe, quum decumbendum esset, neque hoc tibi concessum est: simulatio enim morbus tuus videtur esse et officiorum fuga. Itaque ob hæc omnia pallidus semper, et parum abest quin jam morituro similis videaris.

32. Hæc quidem urbanæ vitæ ratio. Si qua vero etiam

καὶ ἀποδημῆσαι δέη, τὰ μὲν ἄλλα ἔω· ὕοντος δὲ πολ-
λάκις ὕστατος ἐλθὼν — τοιοῦτο γὰρ σοι ἀποκεκλήρωται
— τὸ ζεύγος περιμένεις, ἔστ' ἂν οὐκέτ' οὐσης καταγω-
γῆς τῷ μαγεῖρι σε ἢ τῷ τῆς δεσποίνης κομμωτῇ συμ-
παρεῦσωσιν οὐδὲ τῶν φρυγᾶνων θαψιλοῦς ὑποβλάζοντες.

33. Οὐκ ὀκνῶ δέ σοι καὶ διηγῆσθαι ὁ μοι Θεσμό-
πολις οὗτος ὁ Στωϊκὸς διηγῆσατο ξυμβᾶν αὐτῷ πάνυ
γελῶτον καὶ νῆ Δ' οὐκ ἀνέλπιστον, ὥς ἂν καὶ ἄλλω
ταῦτον συμβαίῃ· συνῆν μὲν γὰρ πλουσίᾳ τινὶ καὶ τρυ-
φῶσῃ γυναικὶ τῶν ἐπιφανῶν ἐν τῇ πόλει· δεῆσαν δὲ καὶ
ἀποδημῆσαι ποτὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐκείνῳ παθεῖν ἔρη-
γeloύστατον, συγκαθίζεσθαι παρ' αὐτῷ παραδεδούσῃ
φιλοσόφῳ ὄντι κίναιδόν τινα τῶν πεπιτωμένων τὰ σκέλη
καὶ τὸν πώγωνα περιεξυρμένον· διὰ τιμῆς δ' αὐτὸν
ἐκείνη, ὥς τὸ εἶδος, ἦγε, καὶ τοῦνομα δὲ τοῦ κίναϊδου
ἀπειμνημόνευε, Χελιδόνιον γὰρ καλεῖσθαι. Τοῦτο τοίνυν
πρῶτον ἤλικον, σκυθρωπῷ καὶ γέροντι ἀνδρὶ καὶ πολὺ
τὸ γένειον — ὄσθα δὲ ὡς βαθὺν πώγωνα καὶ σεμνὸν δ'
Θεσμόπολις εἶχε — παρακαθίζεσθαι φῦκος ἐντετριμμέ-
νον καὶ ὑπογεγραμμένον τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ διασεσα-
λευμένον τὸ βλέμμα καὶ τὸν τράχηλον ἐπικεκλασμένον,
οὐ χελιδόνα μὰ Δ', ἀλλὰ γυῖά τινα περιτετιμμένον
τοῦ πώγωνος τὰ πτερὰ, καὶ εἰ γε μὴ πολλὰ δεηθῆναι
αὐτοῦ, καὶ τὸν κεκρύφαλον ἔχοντα ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἂν
συγκαθίζεσθαι· τὰ δ' οὖν ἄλλα παρ' ὅλην τὴν ὁδὸν μυ-
ρίζας τὰς ἀηδίας ἀνασέρσθαι ὑπάρχοντος καὶ τερετίζον-
τος, εἰ δὲ μὴ ἐπεῖχεν αὐτός, ἴσως ἂν καὶ ὀρχουμένου
ἐπὶ τῆς ἀπῆνης.

34. Ἔτερον δ' οὖν τι καὶ τοιοῦτον αὐτῷ προσταχθῆ-
ναι· καλέσασα γὰρ αὐτὸν ἡ γυνή, Θεσμόπολι, φησὶν,
οὗτος ὄναιο, χάριν οὐ μικρὰν αἰτούσῃ ὅς με μὴδὲν ἀν-
τειπῶν μηδ' ὅπως ἐπὶ πλείον σου δεήσομαι περιμείνας.
Τοῦ δὲ, ὅπερ εἶδος ἦν, ὑποσχόμενου πάντα πράξειν,
Δέομαί σου τοῦτο, ἔφη, χρηστὸν ὁρῶσά σε καὶ ἐπιμελῇ
καὶ φιλοσόργον, τὴν κύνα ἦν ὄσθα τὴν Μυρρίνην ἀνα-
λαβὼν ἐς τὸ ὄχημα φύλαττέ μοι καὶ ἐπιμελοῦ ὅπως
μηδενὸς ἐνδεῆς ἔσται· βαρύνεται γὰρ ἡ ἀθλία τὴν γα-
στέρα καὶ σγεδὸν ὡς ἐπίτεξ ἐστίν· οἱ δὲ κατάρτοι οὗ-
τοι καὶ ἀπειθεῖς οἰκέται οὐχ ὅπως ἐκείνης, ἀλλ' οὐδ'
ἐμοῦ αὐτῆς πολὺν ποιοῦνται λόγον ἐν ταῖς ὁδοῖς. Μὴ
τοίνυν τι μικρὸν οἰσθῆς εὖ ποιήσεις με τὸ περισπού-
δαττόν μοι καὶ ἥδιστον κυνίδιον διαφυλάξας. Ὑπέ-
σχετο δὲ Θεσμόπολις πολλὰ ἱκετευσούσης καὶ μονονουχί
καὶ δακρυούσης. Τὸ δὲ πρᾶγμα παγγέλοιον ἦν, κυνί-
διον ἐκ τοῦ ἱματίου προκύπτον μικρὸν ὑπὸ τὸν πώγωνα
καὶ κατορυῆσαν πολλάκις, εἰ καὶ μὴ ταῦτα ὁ Θεσμό-
πολις προσετίθει, καὶ βαῦζον λεπτὴ τῇ φωνῇ — τοιαῦτα
γὰρ τὰ Μελιταῖα — καὶ τὸ γένειον τοῦ φιλοσόφου πε-
ριλιχμώμενον, καὶ μάλιστα εἴ τι τοῦ χιζῶ αὐτῷ ζωμοῦ
ἐγκατεμειμικτο. Καὶ ὁ γε κίναϊδος, δὲ ζύνεδρος, οὐκ
ἀμούσως ποτὲ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τοὺς παρόντας ἐν τῷ
ξυμposίῳ ἀποσκώπτων, ἐπειδὴ ποτὲ καὶ ἐπὶ τὸν Θε-
σμόπολιν καθῆκε τὸ σῶμμα, Περὶ δὲ Θεσμοπόλεως,
ἔφη, τοῦτο μόνον εἰπεῖν ἔγω, ὅτι ἀντὶ Στωϊκοῦ ἡδὲ

iter instituendum sit, reliqua omitto: sæpe vero quum pluit
ultimus tu veniens (hoc enim sors tibi tribuit) jumentum
exspectas, donec, quum jam non amplius sit devertendi co-
pia, cum coquo te aut ciniffone dominae in vehiculum com-
pungunt, et ne virgultorum quidem satis substernunt.

33. Non piget etiam narrare tibi, quod sibi accidisse The-
smopolis, hic Stoicus, mihi narravit, ridiculum sane, quod
aliis quoque usu venire posse non improbabile, per Jovem,
fuerit. Vivebat ille in domo divitis et delicatæ mulieris ex
nobilium in Urbe numero: quum autem peregre eundum
esset aliquando, primum hoc sibi accidisse narravit omnino
ridiculum, ut juxta se philosophum hominem, assidere
juberetur cinædus quidam lævigatis pice cruribus et rasa
barba: nempe in honore illum ipsa, ut facile est ad intel-
ligendum, habebat: nomen etiam cinædi mihi retulit, Che-
lidonium dictum esse. Hoc igitur primum quale est! te-
trico et seni viro, et cano mento, (nostri vero quam proli-
xam barbam et venerabilem Thesmopolis habuerit) assidere
infucatum, et pictis genis, et natantibus oculis, et fracta
cervice, non hirundinem sane (quæ nominis illius vis est),
sed vulturem quandam vulsis barbæ pennis! et nisi multum
deprecatus esset, etiam caput flammeo tectum habentem
ait fuisse assessurum: se ergo tum cetera sexcentas in illa
via molestias sustinuisse, cantillante illo et minuriente; qui,
nisi ipse retinisset, fortasse etiam in ipso plastro esset
saltaturus.

34. Verum injunctum sibi esse etiam aliud fere hujusmodi:
vocans enim ipsum mulier, Da mihi, inquit, hanc veniam,
Thesmopoli, sic fortunatus sis! magnam quidem, petenti
nihil contradicens, nec exspecta, ut diutius te rogem. Illo
vero, quod facile credas, pollicito se facturum omnia, Hoc,
inquit, te rogo, quæ benignum te videam, et diligentem, et
a natura factum ad amorem; canem quam nosti, Myrrhi-
nam, receptam in vehiculum custodi mihi, et curam illius
gere ne qua re indigeat: utrum enim gerit misera, et prope
abest a partu: exsecrabiles vero illi et immorigeri servi, ne
mei quidem ipsius, tantum abest ut illius, ullam rationem
habent in via. Ne putes igitur te medicriter de me mereri,
si caniculam, de qua tantum labore, suavissimamque mihi
servaveris. Pollicetur Thesmopolis multum ita et tantum
non cum lacrimis petenti. Res autem ridicula omnino,
cunicula de veste sub ipsam barbam prospiciens, et sæpe
ipsum permings, etiamsi illud quidem non addidit The-
smopolis, et minuta voce ganniens (tales enim sunt Meli-
tenses illæ caniculæ), et mentum philosophi circumlambens,
inprimis si quid pridiani juris in illo hæreret. Et cinædus
ille, assessor, qui interdum non indocta dicta in ceteros
quoque convivas jacere solet, quum in Thesmopolin quoque
aliquando laxaret dicacitatem, De Thesmopolide, inquit,

Κυνικός ἡμῖν γεγέννηται. Τὸ δ' οὖν κυνίδιον καὶ τετοκέναι ἐν τῷ τρίβωνι τῷ τοῦ Θεσμοπόλεως ἐπυθόμην.

35. Τοιαῦτα ἐντρύφωσι, μάλλον δὲ ἐνυβρίζουσι τοῖς ξυνοῦσι κατὰ μικρὸν αὐτοὺς χειροῦθεις τῇ ὕβρει παρασχευάζοντες. Οἶδα δ' ἐγὼ καὶ ῥήτορα τῶν καρχάρων ἐπὶ τῷ δειπνῷ κελευσθέντα μελετήσαντα μὰ τὸν Δί' οὐκ ἀπαιδέυτους, ἀλλὰ πάνυ τορῶς καὶ ξυγκεκροτημένως ἐπηνεῖτο γοῦν μεταξὺ πινόντων οὐ πρὸς ὕδωρ μεμετρημένον, ἀλλὰ πρὸς οἶνου ἀμφορέας λέγων, καὶ τοῦτο ὑποστῆναι τὸ τὸλμημα ἐπὶ διακοσίαις δραχμαῖς ἐλέγγο. Ταῦτα μὲν οὖν ἴσως μέτρια. Ἦν δὲ ποιητικὸς αὐτὸς ἡ συγγραφικὸς δὲ πλούσιος ἦ, παρὰ τὸ δειπνῶν τὰ αὐτοῦ βραβυδῶν, τότε καὶ μάλιστα διαρραγῆναι γρῆ ἐπαينوῦντα καὶ κολακεύοντα καὶ τρόπους ἐπαίων καινοτέρους ἐπινοοῦντα. Εἰσι δ' οἱ καὶ ἐπὶ κάλλει θαυμαμάσθαι ἐθέλουσι, καὶ δεῖ Ἀδωνίδα αὐτοὺς καὶ Ὑακίνθους ἀκούειν, πῆγως ἐνίοτε τὴν ῥίνα ἔχοντας. Σὺ δ' οὖν ἐὰν μὴ ἐπαίνῃς, ἐς τὰς λιθοτομίας τὰς Διονυσίου εὐθὺς ἀφίξῃ ὡς καὶ φθονῶν καὶ ἐπιβουλεύων αὐτῷ. Χρὴ δὲ καὶ σοφοὺς καὶ ῥήτορας εἶναι αὐτοὺς, κἂν εἴ τι σολοικίσαντες τύχῃσιν, αὐτὸ τοῦτο τῆς Ἀττικῆς καὶ τοῦ Ὑμηττοῦ μεστοὺς δοκεῖν τοὺς λόγους καὶ νόμον εἶναι τὸ λοιπὸν οὕτω λέγειν.

36. Καίτοι φορητὰ ἴσως τὰ τῶν ἀνδρῶν. Αἱ δὲ [οὖν] γυναῖκες — καὶ γὰρ αὐ καὶ τότε ὑπὸ τῶν γυναικῶν σπουδάζεται, τὸ εἶναι τινὰς αὐταῖς πεπαιδευμένους μισθοῦ ὑποτελεῖς ξυνόντας καὶ τῷ φορεῖω ἐπομένους· ἐν γάρ τι καὶ τοῦτο τῶν ἄλλων καλλωπισμάτων αὐταῖς δοκεῖ, ἢν λέγηται ὡς πεπαιδευμένοι τέ εἰσι καὶ φιλόσοφοι καὶ ποιοῦσιν ἄσματα οὐ πολλὰ τῆς Σαπφῶς ἀποδέοντα — διὰ δὲ ταῦτα μισθωτοὺς καὶ αὐτὰ περιάγονται ῥήτορας καὶ γραμματικούς καὶ φιλοσόφους, ἀκροῶνται δ' αὐτῶν πηνίκα; — γελοῖον γὰρ καὶ τοῦτο — ἤτοι μεταξὺ κοιμούμεναι καὶ τὰς κόμας παραπλεκόμεναι ἢ παρὰ τὸ δειπνῶν· ἄλλοτε γὰρ οὐκ ἄγουσι σχολήν. Πολλάκις δὲ καὶ μεταξὺ τοῦ φιλοσόφου τι διεξιόντος ἢ ἄρα προσελθοῦσα ὥρεξε παρὰ τοῦ μοιχοῦ γραμματίον, οἱ δὲ περὶ σωπροσύνης ἐκείνοι λόγοι ἐστῶσι περιμένοντες, ἔστ' ἂν ἐκείνῃ ἀντιγράψασα τῷ μοιχῷ ἐπαναδράμῃ πρὸς τὴν ἀκρόασιν.

37. Ἐπειδὴν δὲ ποτε διὰ μακροῦ τοῦ χρόνου Κρονίον ἢ Παναθηναίων ἐπιστάντων, πέμπηται τί σοι ἐφ' ἐστρίδιον ἄλλιον ἢ χιτώνιον ὑπόσαβρον, ἐνταῦθα μάλιστα πολλὴν δεῖ καὶ μεγάλην γενέσθαι τὴν πομπήν· καὶ ὁ μὲν πρῶτος εὐθὺς ἐτι σκεπτομένου παρακούσας τοῦ δεσπότου προδραμῶν καὶ προμηνύσας ἀπέρχεται μισθὸν οὐκ ὀλίγον τῆς ἀγγελίας προλαβών, ἔωθεν δὲ τρισκαίδεκα ἄκουσι κοιμῶντες, ἕκαστος ὡς πολλὰ εἶπε καὶ ὡς ὑπέμνησε καὶ ὡς ἐπιτραπείς τὸ κάλλιον ἐπελέξατο διεξιῶν. Ἀπαντες δ' οὖν ἀπαλλάττονται λαβόντες, ἐτι καὶ βρενθυόμενοι, ὅτι μὴ πλείω ἔδωκας.

38. Ὁ μὲν γὰρ μισθὸς αὐτὸς κατὰ δύ' ὀβολοὺς ἢ τέταρας, καὶ βαρὺς αἰτῶν σὺ καὶ ὀχληρὸς δοκεῖς. Ἴνα δ' ὦν λάβῃς, κολακευτέος μὲν αὐτὸς καὶ ἱκετευτέος, ὅτε

hoc solum habeo quod dicam, illum pro Stoico jam Cynicum nobis factum. Caniculum igitur etiam peperisse in pallio Thesmopolidis audiui.

35. Sic ad delicias, vel ad contumeliam potius abutuntur suis familiaribus, quos paullatim mansuetos et patientes injuriæ faciunt. Novi ego etiam rhetora quendam de asperis illis jussum in cœna declamare, non inerudite profecto, sed vehementer et concinne: laudabatur igitur inter pocula, qui non ad aquam demensam diceret, sed ad vini amphoras; dicebatur autem pro ducentis illam rem drachmis ausus esse. Sed hæc fortasse modica. Si vere dives ipse vel poeticam affectet laudem vel historicam, qui in convivio sua recitet, tum maxime est ubi rumpatur aliquis laudando, adulando, modis laudandi novis excogitandis. Sunt vero qui etiam pulchritudinis nomine admirationi esse postulent, quos Adonidas, vel Hyacinthos audire oportet, cubitalem licet nasum interdum habeant. Tu vero si non laudes, illicet in Dionysii lautumias venies, utpote qui invidias ipsi et insidieris. Oportet autem doctos esse ipsos et rhetoras, et licet solecismos committant, Atticæ tamen et Hymetti plenos videri illorum sermones, et legem esse in posterum ita dicendi.

36. Quanquam tolerabilia forte videantur quæ viri faciunt. Mulieres vero, nam hoc quoque nunc affectant mulieres, habere quosdam eruditos, mercede conductos sibi familiares, et lecticam assercant, quandoquidem unum hoc inter reliqua ornamenta illis videtur, si dicantur eruditæ esse et philosophæ, et carmina faciant non multum inferiora Sapphicis: propter hæc igitur mulieres ipsæ quoque mercenarios circumducunt rhetores, et grammaticos, et philosophos. Audiunt vero illos, quando? (nam hoc quoque ridiculum) vel dum ornantur et comas disponi sibi curant, vel in cœna adeo: neque enim aliud ipsis otium suppedit. Sæpe vero, dum philosophus aliquid disputat, accedens ancilla a mœcho tabellas tradit: at illi de temperantia sermones insistent expectantque, dum illa, mœcho postquam rescriperit, ad auditionem redeat.

37. Quum vero longo post tempore aliquando Saturnalibus instantibus vel Quinquatribus, mittitur tibi amiculum miserum aut tunica fere putris, tunc maxime multam institui magnamque pompam oportet. Et primus quidem, qui deliberante etiamnum domino illud sublegit, præcurrens et indicans, non parvo ablato nuncii præmio, redit. Mane vero tredecim veniunt ferentes munus, quorum unusquisque, ut multa dixerit, ut monuerit, ut dato sibi negotio pulcherrimum elegerit, commemorat. Omnes igitur cum munusculo abeunt, insuper cum fastidio quodam murmurantes, quod plura non dederis.

38. Merces ipsa minutatim tibi solvitur, obolis binis aut quaternis; si petas, gravis videris ac molestus. Ut igitur accipias; adulandum primo ipsi et supplicandum; colendus

ραπευτέας δὲ καὶ ὁ οἰκονόμος, οὗτος μὲν καὶ ἄλλον θεραπεύειας τρόπον· οὐκ ἀμελητέος δὲ οὐδὲ ὁ ξύμβουλος καὶ φίλος. Καὶ τὸ ληρὲν ἤδη προωφείλετο ἱματιοκαπῆλῳ ἢ ἱατρῷ ἢ σκυτοτόμῳ τινί. Ἄδωρα οὖν σοι τὰ δῶρα καὶ ἀνόνητα.

39. Πολὺς δὲ ὁ φθόνος καὶ πού καὶ διαβολή τις ἡρέμα ὑπεξανίσταται πρὸς ἄνδρα ἤδη τοὺς κατὰ σὺ λόγους ἡδέως ἐνδεχόμενον· ὁρᾷ γὰρ ἤδη σὲ μὲν ὑπὸ τῶν συνεχῶν πόνων ἐκτετριγυμένον καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν σκάζοντα καὶ ἀπηυδότηχότα, τὴν ποδᾶγρην δὲ ὑπανιούσαν· ὅπως γὰρ ὅπερ ἦν νοστιμώτατον ἐν σοὶ ἀπανθισάμενος καὶ τὸ ἐγκαρπώτατον τῆς ἡλικίας καὶ τὸ ἀχμαιοτάτον τοῦ σώματος ἐπιτρίψας καὶ βράχος σε πολυσχιδὸς ἐργασάμενος ἤδη περιβέπει, σὲ μὲν οἱ τῆς κόπρου ἀπορρίψει φέρων, ἄλλον δὲ ὅπως τῶν δυναμένων τοὺς πόνους καρτερῆν προσλήψεται, καὶ ἦτοι μειράκιον αὐτοῦ ὅτι ἐπείρασας τότε ἢ τῆς γυναικὸς ἄβραν παρθένον γέρον ἄνδρ' διαφθείρεις ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ἐπικληθεὶς νύκτωρ ἐνκακαλυμμένος ἐπὶ τράχηλον ὥσθεις ἐξεληλυθας ἐρῆμος ἀπάντων καὶ ἄπορος τὴν βελτίστην ποδᾶγρην αὐτῷ γήρᾳ παραλαβὼν, καὶ ἃ μὲν τέως ἤδεις, ἀπομαθὼν ἐν τοσούτῳ χρόνῳ, θυλάκῳ δὲ μεῖζον τὴν γαστέρα ἐργασάμενος, ἀπλήρωτόν τι καὶ ἀπαράτητον κακὸν καὶ γὰρ ὁ λαϊμὸς ἀπαιτεῖ ἐκ τοῦ ἔθους καὶ ἀπομανθάνων αὐτὰ ἀγανακτεῖ.

40. Καὶ σε οὐκ ἂν τις ἄλλος δέξαιτο ἔξωρον ἤδη γεγονότα καὶ τοῖς γεγρακώσιν ἵπποις ὅμοια, ὧν οὐδὲ τὸ δέρμα ὁμοίως χρήσιμον. Ἄλλως τε καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἀπισθεῖναι διαβολή πρὸς τὸ μεῖζον εἰκάζομένη μοιρὸν ἢ φαρμακεία σε ἢ τι τοιοῦτον ἄλλο δοκεῖν ποιεῖ· ὁ μὲν γὰρ κατήγορος καὶ σωπῶν ἀξιώσιμος, σὺ δ' Ἕλληνα καὶ βράδιος τὸν τρόπον καὶ πρὸς πᾶσαν ἀδικίαν εὐκολος τοιούτους γὰρ ἅπαντας ἡμᾶ· εἶναι οἴονται, καὶ μάλα εἰκότως· δοκῶ γάρ μοι καὶ τῆς τριαύτης δόξης αὐτῶν, ἣν ἔχουσι περὶ ἡμῶν, κατανενοημένοι τὴν αἰτίαν. Πολλοὶ γὰρ ἐς τὰς οἰκίας παρελθόντες ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἄλλο χρήσιμον εἶδέναι μαγείας καὶ φαρμακείας ὑπέσγοντο καὶ χάριτας ἐπὶ τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ ἐπαγωγὰς τοῖς ἐγθροῖς, καὶ ταῦτα πεπαιδευθῆναι λέγοντες καὶ τρίβοντας ἀμπεχόμενοι καὶ πώγωνας οὐκ εὐκαταφρονήτους καθεμμένοι. Εἰκότως οὖν τὴν ὁμοίαν περὶ πάντων ὑπόνοιαν ἔχουσιν, οὓς ἀρίστους ὦντο, τοιούτους ὁρῶντες καὶ μάλιστα ἐπιτηροῦντες αὐτῶν τὴν ἐν τοῖς δειπνοῖς καὶ τῇ ἄλλῃ συνουσίᾳ κολακείαν καὶ τὴν πρὸς τὸ κέρδος δουλοπρέπειαν.

41. Ἀποσεισάμενοι δὲ αὐτοὺς μισοῦσι, καὶ μάλα εἰκότως, καὶ ἐξ ἅπαντος ζητοῦσιν ὅπως ἄρδην ἀπολέσωσιν, ἣν δύνωνται· λογιζόμενοι γὰρ ὡς ἐξαγορεύουσιν αὐτῶν τὰ πολλὰ ἐκείνα τῆς φύσεως ἀπόρρητα ὡς ἅπαντα εἰδότες ἀκριβῶς καὶ γυμνοὺς αὐτοὺς ἐνωπτευχότες. Τοῦτο τοῖνυν ἀποπνίγει αὐτοὺς· ἅπαντες γὰρ ἀκριβῶς ὁμοιοὶ εἰσι τοῖς καλλίστοις τούτοις βιβλίοις, ὧν χρυσοὶ μὲν οἱ ὀμφακοί, πορφυρᾶ δ' ἔκτοσθεν ἢ διφθέρα, τὰ δ' ἔνδον ἢ Θυέστης ἐστὶ τῶν τέκνων ἐστιώμενος ἢ Οἰδί-

autem dispensator quoque est, hic quidem alio culturae genere: nec vero negligendus consiliarius et amicus. Porro quod accipis, id jam debebatur vestiario aut medico, aut auctori cuidam. Munera igitur illa non munera et nullius utilitatis.

39. Tum invidia multa, forte etiam calumnia paullatim contra te insurgit apud virum, sermones qui contra te habentur libenter jam excipientem. Videt enim te jam perpetuis laboribus detritum, et ad officia claudicantem, et defectum viribus, subeuntisque paullatim podagram. Omnino enim postquam florem etatis valetudinisque tuae praecepit, postquam fertilissimam vitae tuae partem et summum vigorem corporis contrivit, et pannum te undique fissum concinnavit, jam circumspicit, te quidem in quod sterquilinum abijciat, alium vero ex iis, qui labores sustinere possunt, ut assumat. Tum igitur vel tentasse puerum ipsius, vel ancillam virginem dominæ subigere, homo senex, vel quiddam aliud huic simile incusatus noctu, capite obvoluto, praeceps ejiceris domo, relictus ab omnibus, inops, cum senectute podagram etiam optimam nactus; oblitus hoc tanto tempore interjecto eorum quae ante sciebas, ventre auctus majore quam culeus est, malo quod neque explere possis, nec deprecari. Etenim et gula poscit te ex consuetudine, et cum indignatione et querela dediscit.

40. Nec te facile alius quis recipiat, exoletum jam et equis vetulis similem, quorum neque pellis aequae utilis. Alioquin etiam calumnia e tua expulsionem orta, et majus quid suspicata, ut mæchus vel veneficus, vel horum simile aliquid videaris, efficit. Tuus enim accusator tacens etiam fide dignus: tu vero Græculus et levis ingenii, et ad scelus omne facilis. Tales enim universos nos esse arbitrantur: nec injuria. Videor enim mihi etiam talis illorum opinionis, quam de nobis habent, causam intellexisse. Multi enim in domos ingressi, quod nihil aliud utile scirent, vaticinia et veneficia polliciti sunt, et gratiam ab amasiis, et carmina magica contra hostes: idque quum facerent, se eruditos dicebant, et pallia induti erant et barbas submittebant minime contemnendas. Non absurde ergo similia de omnibus suspicantur, quum tales esse videant, quos putabant praestantissimos, maximeque quum observent eorum in conia et reliqua consuetudine adulationem, et quam servilem lucti causa personam suscipiant.

41. Quos vero ejecerunt, illos etiam, ut valde consentaneum est, odio habent, et undique quaerunt funditus, si queant, perdere. Etenim arbitrantur illos enunciaturus multa illa in natura ipsorum ac moribus secreta, ut qui norint accurate omnia, et nudos ipsos inspexerint. Hoc igitur est, quod illos angit. Omnes enim accurate similes sunt pulcherrimis illis libris, quorum aurei umbilici, purpureique coloris membrana exterior; intus autem vel Thyestes est liberos suos epulatus, aut Oedipus cum matre

πους τῇ μητρὶ ξυνὼν ἢ Τηρεὺς δύο ἀδελφάς ἅμα ὀπύων. Τοιοῦτοι καὶ αὐτοὶ εἴσι, λαμπροὶ καὶ περιβλεπτοί, ἔνδον δ' ὑπὸ τῇ πορφύρᾳ πολλὴν τὴν τραγῳδίαν σκέποντες· ἕκαστον γοῦν αὐτῶν ἦν ἐξελεῖσθαι, δῖα οὐ μικρὸν εὐρήσεις Εὐριπίδου τινὸς ἢ Σοφοκλέους, τὰ δ' ἔξω πορφύρα εὐανθής καὶ χρυσοῦς ὁ ὀμφαλός. Ταῦτ' οὖν ξυνεπιστάμενοι αὐτοῖς μισοῦσι καὶ ἐπιβουλεύουσιν, εἰ τις ἀποστάς ἀκριβῶς κατανενοηκῶς αὐτοὺς ἐκτραγῳδῇ καὶ πρὸς πολλοὺς ἔρεϊ.

42. Βούλομαι δ' ὅμως ἔγωγε ὥσπερ ὁ Κέβης ἐκείνος εἰκόνα τινὰ τοιοῦτου βίου σοι γράψαι, ὅπως ἐς ταύτην ἀποβλέπων εἰδῶς εἰ σοι παρητητόν ἐστιν ἐς αὐτήν. Ἠδέως μὲν οὖν Ἀπελλοῦ τινος ἢ Παρρασίου ἢ Ἀετίωνος ἢ καὶ Εὐφράνोरους ἂν ἐδεήθην ἐπὶ τὴν γραφήν· ἐπεὶ δὲ ἄπορον νῦν εὐρεῖν τινὰ οὕτω γενναῖον καὶ ἀκριβῆ τὴν τέχνην, ψιλὴν ὡς οἷόν τέ σοι ἐπιδείξω τὴν εἰκόνα. Καὶ δὴ γεγράφω προπύλαια μὲν ὑψηλὰ καὶ ἐπίγρυστα καὶ μὴ κάτω ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ἄνω τῆς γῆς ἐπὶ λόφου κεῖμενα, καὶ ἡ ἀνοδος ἐπὶ πολὺ καὶ ἀνάγτης καὶ ὀλισθὸν ἔχουσα, ὡς πολλάκις ἤδη πρὸς τῷ ἄκρῳ ἔσεσθαι ἐλπίσαντας ἐκτραγῳλισθῆναι διαμαρτόντος τοῦ ποδός· ἔνδον δὲ ὁ Πλούτος αὐτὸς καθήσθω χρυσοῦς ὅλος, ὡς δοκεῖ, πᾶν εὐμορφος καὶ ἐπέραστος, ὁ δ' ἔραστής μολις ἀνελθὼν καὶ πλησιάσας τῇ θύρᾳ τεθηπέντω ἀπορῶν ἐς τὸ χρυσίον· παραλαβούσα δ' αὐτὸν ἡ Ἑλπίς, εὐπρόσωπος καὶ αὐτὴ καὶ ποικίλα ἀμπεχομένη, ἔσαγγέτω σφόδρα ἐκπεπληγμένον τῇ εἰσόδῳ. Τούντεῦθεν δὲ ἡ μὲν Ἑλπίς ἀεὶ προηγείσθω, διαδεξάμεναι δ' αὐτὸν ὀλαὶ γυναῖκες, Ἀπάτη καὶ Δουλεία, παραδότησαν τῷ Πόνῳ, ὁ δὲ πολλὰ τὸν ἄθλιον καταγυμνήσας τελευτῶν ἐγγχειρισάτω αὐτὸν τῷ Γῆρα ἤδη ὑπονοσοῦντα καὶ τετραμμένον τὴν χροάν· ὑστάτῃ δὲ ἡ Ὑbris ἐπιλαβομένη συρέτω πρὸς τὴν Ἀπόγνωσιν· ἡ δ' Ἑλπίς τὸ ἀπὸ τούτου ἀφανὴς ἀποπτέσθω, καὶ μηκέτι καθ' οὓς εἰσῆλθε τοὺς χρυσοῦς θυρῶνας, ἐκ τινος δ' ἀποστροφῆς καὶ λεληθῆναις ἐξόδου ἐξωβείσθω γυμνὸς προγαστῶρ ὡς ἄλλος γέρων, τῇ ἑτέρᾳ μὲν τὴν αἰδῶ σκέπων, τῇ δεξιᾷ δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν ἄγγων· ἀπαντάτω δ' ἐξίοντι ἡ Μετανοία δακρύουσα εἰ οὐδὲν ὄφελος καὶ τὸν ἄθλιον ἐπαπολύουσα. Τοῦτο μὲν ἔστω τὸ τέλος τῆς γραφῆς. Σὺ δ' οὖν, ὦ ἄριστε Τιμόκλεις, αὐτὸς ἤδη ἀκριβῶς ἐπισκοπῶν ἕκαστα ἐννόησον εἰ σοι καλῶς ἔχει προσελθόντα εἰς τὴν εἰκόνα κατὰ ταύτας τὰς θύρας κατ' ἐκείνην τὴν ἔμπανιν αἰσχυρῶς οὕτως ἐκπεσεῖν. Ὅ τι δ' ἂν πράττης, μέμνησο τοῦ σοφοῦ λέγοντος, Ὡς θεὸς ἀναιτίος, αἰτία δὲ ἐλομένου.

XVIII.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ.

1. Πάλαι σκοπῶ πρὸς ἑμαυτὸν, ὦ καλὲ Σαβίνε, ἅτινα σοι εἰκὸς ἐπέλθειν εἰπεῖν ἀναγνόντι ἡμῶν τὸ περὶ τῶν

concumbens, aut duas simul sorores Tereus subigens. Tales et hi sunt, splendidi et conspicui, intus vero sub purpura tragœdiam multam tegentes. Si enim unumquemque eorum evolvas, fabulam invenies haud parvam, Euripide aliquo aut Sophocle dignam : extra autem sunt purpura florida, et umbilicus aureus. Horum ergo sibi conscii odio habent et struunt insidias, si quis ab illis sejunctus, qui accurate ipsos norit, tragœdiam ipsos faciat, et in vulgus de ipsis narret.

42. Volo tamen ego, ut Cebes ille, imaginem tibi quandam talis vitæ depingere, ut illa inspecta constituas, utrum in eam tibi ingrediendum sit. Libenter itaque Apellem quendam, aut Parrhasium, aut Aetionem, aut Euphranorem etiam ad picturam adhiberem : quandoquidem vero fieri non potest ut nunc inveniatur aliquis eo ingenio et hac artis accurate, tenuem tibi, quantum a me potest, imaginem ostendam. Pingatur itaque vestibulum altum, inauratum, nec infra in solo, sed supra terram in colle situm : ascensus sit valde et arduus et lubricus, ut sæpe qui in summo se jam sperarent esse, vestigio fallente præcipitentur. Intra vero Plutus sedeat ipse, aurea specie totus, formosus idem atque amabilis : amator autem qui ægre ascendit et ad januam accessit, obstupescat oculis in aurum directis. Assumptum vero Spes, formosa et ipsa, et pictam vestem induta, introducat valde in ingressu perculsum. Inde vero Spes quidem præcedat semper, excipientes autem illum alie mulieres, Fraus, et Servitus, tradant Labori. At hic postquam multum exercuit miserum, commendet eum Senectuti, jam aliquantum agrotantem et colorem vertentem : ultima vero Contumelia comprehensum abducat ad Desperationem. Spes ab hoc inde loco avolet nec conspiciatur amplius : ipse vero non jam per aureum qua ingressus fuerat vestibulum, sed per aversum quendam et latentem exitum nudus extrudatur, ventre prominulo, pallidus, senex, altera manu pudenda tegens, dextra autem suum ipse collum angens. Occurrat autem exeunti Pœnitentia nequicquam plorans, et magis perdens perditum. Hic quidem picturæ finis esto. At tu, Timocles optime, ipse jam diligenter inspiciens singula, cogita, an docere te putes, ingressum in vitam depictam per illas portas, altera illa janua opposita turpiter adeo elabi. Quicquid autem feceris, sapientis viri memento, qui, Innocens, inquit, deus est, culpa vero eligentis.

XVIII.

APOLOGIA.

1. Dudum apud me considero, pulcher Sabine, quid in mentem tibi venisse probabiliter dicam, legenti nostrum

ἐπὶ μισθῷ συνόντων βιβλίον· ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἀγελαστὶ διεξήεις αὐτὸ καὶ πάνυ μοι πρόδηλον. Ἄ δὲ μεταξὺ καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὑπὸ σοῦ ἐλέγτο, ταῦτα νῦν ἐφραμύττειν ζητῶ τοῖς ἀνεγνωσμένοις. Εἰ τοίνυν μὴ καχὸς ἐγὼ μαντικὴν, δοκῶ μοι ἀκούειν σου λέγοντος· Εἴτά τις αὐτὸς ταῦτα γεγραμμὸς καὶ κατηγορίαν οὕτω δεινὴν κατὰ τοῦ τοιοῦτου βίου διεξελθὼν, ἔπειτα πάντων ἐκλαθόμενος, δοτράκου, φησὶ, μεταπεσόντος, ἐκὼν ἑαυτὸν φέρων ἐς δουλείαν οὕτω περιφανῇ καὶ περιβλεπτον ἐνέσσεικε; πόσοι Μίδαι καὶ Κροῖσοι καὶ Πακτωλοὶ οἷοι μετέπεισαν αὐτὸν ἀρῆναι μὲν τὴν ἐκ παιδῶν φιλίην καὶ σύντροφον ἐλευθερίαν, πρὸς αὐτῷ δὲ ἥδη τῷ Αἰακῷ γενόμενον καὶ μονονουχί τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῷ πορθμείῳ ἔχοντα παρέχειν ἑαυτὸν ἔλκεσθαι καὶ σύρεσθαι καθάπερ ὑπὸ κλοιῶν· τινι χρυσῷ τὸν αὐχένα δεθέντα; [οἷά ἐστι τῶν τρυφώντων πλουσίων τὰ σφιγγία καὶ τὰ κουράλλια;] πολλὴ γοῦν ἡ διαφωνία τοῦ νῦν βίου πρὸς τὸ σύγγραμμα, καὶ τὸ ἄνω τοὺς ποταμούς χωρεῖν καὶ ἀνεστράφθαι τὰ πάντα καὶ παλινωρεῖν πρὸς τὸ χεῖρον τοῦτ' ἂν εἴη οὐχ ὑπὲρ Ἑλένης μὰ Δ' οὐδ' ὑπὲρ τῶν ἐπ' Ἰλῖω γενομένων, ἀλλ' ἔργῳ ἀνατρεπομένων τῶν λόγων, καλῶς πρότερον εἰρησθαι δοκούντων.

2. Ταῦτα μὲν πρὸς ἑαυτὸν, ὡς τὸ εἶκος, λέλεκται σοι. Ἐπάξεις δὲ ἰσως καὶ πρὸς αὐτὸν ἐμὲ συμβουλήν τινα τοιαύτην οὐκ ἄκαιρον, ἀλλὰ φιλικὴν καὶ οἷω σοι χρηστῇ καὶ φιλοσόφῳ ἀνδρὶ πρέπουσαν. Ἦν μὲν οὖν κατ' ἀξίαν ὑποδὺς τὸ σὸν πρόσωπον ὑποκρίνωμαι, εὖ ἂν ἤμιν ἔχοι καὶ τῷ Λογίῳ θύσοιμεν· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ σὺ προσήσεις τὰ ἐνδεόντα. Ὡρα τοίνυν μετασκεύασσας ἡμᾶς τὴν σκηνὴν ἐμὲ μὲν σιωπᾶν καὶ ἀνέχεσθαι τεμνόμενον καὶ καόμενον, εἰ δέοι, ἐπὶ σωτηρίᾳ, σὲ δὲ ἐπιπάττειν τῶν φαρμάκων καὶ τὴν σμῖλιν ἅμα πρόχειρον ἔχοντα καὶ τὸ καυτήριον διάπυρον· καὶ δὴ παραλαβὼν τὴν ῥήτραν σὺ ταῦτα πρὸς με δ' Σαβίνος ἥδη λέγεις.

3. Πάλαι μὲν, ὦ φιλότῃς, ὡς εἶκος, νῦδοκίμηταί σοι τοῦτ' ἐν τῷ σύγγραμμῳ καὶ ἐν πολλῇ πλῆθει δειχθέν, ὡς οἱ τότε ἀκροασάμενοι διηγούντο, καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῖς πεπαιδευμένοις, ὅσοοι θυμῶν αὐτῷ καὶ διὰ χειρὸς ἔχουν ἡξίωσαν· ἥ τε γὰρ τῶν λόγων παρασκευὴ οὐ μεμπτή καὶ ἡ ἱστορία πολλὰ καὶ ἐμπεiria τῶν πραγμάτων καὶ ὅτι ἕκαστα σαφῶς ἐλέγτο, καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι χρήσιμα πᾶσιν ἦν, καὶ μάλιστα τοῖς πεπαιδευμένοις, ὡς μὴ ὑπ' ἀγνοίας σφᾶς αὐτοὺς εἰς δουλείαν ὑπάγοιεν. Ἐπεὶ δὲ σοι μετέδοξε βελτίω ταῦτα εἶναι καὶ τὴν μὲν ἐλευθερίαν μακρὰ χαίρειν ἔαν, ζηλωσαὶ δὲ τὸ ἀγεννέστατον ἐκείνο ἱαμβεῖον

ὅπου τὸ κέρδος, παρὰ φύσιν δουλευτέον,

δρα ὅπως μηδεὶς ἐτι ἀκούσεται σου ἀναγιγνώσκοντος αὐτὸ, ἀλλὰ μὴδ' ἄλλω παράσχῃς τῶν τὸν παρόντα σου βίον ὁρῶντων ἐπελθεῖν τὰ γεγραμμένα, εὐχου δὲ Ἑρμῇ τῷ χθονίῳ καὶ τῶν ἀκηκόων πρότερον πολλὴν λήθην κατασχεδάσαι, ἡ δόξεις τῷ τοῦ Κορινθίου μύθου ταυτὸν

de mercenariis familiaribus libellum. Nam id quidem omnino certum habeo, non sine risu te illum percurrisse. Quæ vero interjecto tempore et post omnia a te dicta sint, ea nunc componere his, quæ legisti, studeo. Nisi igitur male ego vaticinari didici, videor mihi audire te dicentem ista : Et est, qui postquam scripsit ipse talia, et gravem adeo accusationem contra hoc vitæ genus explicavit, repente omnium oblitus, cadente, ut aiunt, aliter calculo, sua se sponte in manifestam adeo conspicuamque servitutem alacriter demiserit? Quot hunc Midæ et Cresi et Pactoli integri in sententiam aliam traduxere, ut relictæ amica illa a teneris inde et cui innutritus est libertate, quum jam prope ipsum est Æacum, et tantum alterum pedem in cymba Charontis habet, præberet se trahendum agendumque tanquam aureo circa cervicis collari devinctum? [quales sunt delicatiorum divitum simiolæ et pueruli?] Multum ergo hæc vita et illa scriptio discrepant, et hoc sane fuerit illud, quod aiunt, flumina retro ire et inversa omnia, et in pejus recantare, non de Helena per Jovem, aut his quæ ad Ilium gesta sunt, sed opere et factis retractantur quæ bene antea dicta videbantur.

2. Hæc quidem ad te ipsum, ut consentaneum, a te dicta sunt. Subjicies autem forte ad me ipsum etiam consilium quoddam ejusmodi non intempestivum, sed amicum, teque virum bonum et sapientem decens. Si igitur pro dignitate sumptam personam tuam egero, bene res habet nobis, et Eloquenti deo sacrificabimus : sin minus, at tu quæ desunt adjicies. Tempus est igitur, conversa inter nos scena, me silentio secundum urendumque, si opus sit, salutis causa præbere me, te vero medicamenta inspergere, cultrumque in promptu habere, et candens cauterium. Jamque sumtis dicendi partibus tu hæc ad me Sabinus, dicis.

3. Olim sane, amice, ut par erat, bonam famam tibi hoc scriptum adeptum est, tam in magna concione quum recitaretur, ut narrarunt mihi qui tum audire, quam privatim apud eruditos, quotquot cognoscere illud et in manu habere dignati sunt. Etenim verborum in eo apparatus non contemnendus, et historiæ multum, et rerum peritia, et quod aperte omnia dicerentur : et maxime, quod utilia omnibus essent, eruditis præsertim, ne per ignorantiam ipsi in servitutem se conjiciant. Postquam vero mutata sententia tibi visum est, meliora hæc esse, et longum libertati vale dicere, imitarique ignavissimum illum versiculum,

Ubi lucra magna, serviant et liberi :

vide ne quis in posterum audiat te illud prælegentem, sed nec alii cuiquam eorum, qui præsentem vitam tuam inspiciunt, copiam facito legendi; sed infero Mercurio vota nuncupa, ut hos, qui prius audire, Lethæis aquis perfundat : alioquin videberis idem esse expertus, quod est in

τι πεπονθέναι, κατὰ σαυτοῦ ὁ Βελλεροφόντης γεγραφώς τὸ βιβλίον· μὰ γὰρ τὸν Δι' οὐχ ὁρῶ τὴν ἀπολογίαν, ἥτις ἂν εὐπρόσωπός σοι γένοιτο πρὸς τοὺς κατηγοροῦντας, καὶ μάλιστα, ἣν σὺν γέλῳ αὐτὸ ποιῶσιν ἐπαινοῦντες μὲν τὰ γεγραμμένα καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐλευθερίαν, αὐτὸν δὲ τὸν συγγραφεὰ δουλεύοντα δρῶντες καὶ ἐκόντα ὑποτιθέντα τὸν αὐχένα τῷ ζυγῷ.

4. Οὐκ ἀπεικότα γοῦν λέγοιεν ἂν, εἰ λέγοιεν ἦτοι ἄλλου τοῦ γεναίου ἀνδρὸς εἶναι τὸ βιβλίον καὶ σὲ τὸν κολοῖον ἄλλοτρίοις πτεροῖς ἀγάλλεσθαι, ἢ εἴπερ σὺν ἔστιν, ὁμοιά σε τῷ Σαλαθῷ ποιεῖν, ὃς πικρότατον κατὰ μοιχῶν τοῖς Κροτωνιάταις νόμον θείας καὶ θαυμαζόμενος ἐπ' αὐτῷ μετὰ μικρὸν αὐτὸς ἐάλω μοιχεύων τοῦ ἀδελφοῦ τὴν γυναῖκα. Περὶ πόδα τοίνυν καὶ σὲ τὸν Σάλαιβον ἐκείνον εἶναι φαίη τις ἂν· μᾶλλον δὲ πολλὸν μετριώτερος ἐκείνος, ἔρωτι μὲν ἁλοῦς, ὥς ἐφασκεν ἀπολογούμενος, ἐκὼν δὲ μάλα εὐψύχως ἐς τὸ πῦρ ἀλλόμενος, καίτοι ἐλευσύντων αὐτὸν ἤδη Κροτωνιάτων καὶ ἐνδιδόντων φυγεῖν, εἰ βούλοιο. Τὸ δὲ σὺν οὐ παρὰ μικρὸν ἀτοπώτερον, ἀκριβοῦντος μὲν ἐν τοῖς λόγοις τὴν τοῦ τοιοῦτου βίου δουλοπρέπειαν καὶ κατηγοροῦντος, εἴ τις εἰς πλουσίου τινὸς ἐμπεσὼν καὶ καθεῖρξας ἑαυτὸν ἀνέχοιτο μυρία τὰ δυσχερῆ πάσῃων καὶ ποιῶν, ἐν γήρᾳ δ' ὑστάτῳ καὶ σχεδὸν ἤδη ὑπὲρ τὸν οὐδὸν οὕτως ἀγενεῖ λατρεῖαν ἐπανηρημένον καὶ μονονουχί καὶ ἐμπομπεύοντος αὐτῇ· ὅσω γοῦν πᾶσιν ἐπισημότερος εἶναι δοκεῖς, τοσούτῳ καταγελαστότερος ἂν δοξείας εἶναι, ἀντιφωνοῦντος τοῦ νῦν βίου τῷ βιβλίῳ.

5. Καίτοι τί δεῖ καινὴν ἐπὶ σὲ κατηγορίαν ζητεῖν μετὰ τὴν θαυμαστήν τραγωδίαν λέγουσαν

μισῶ σοριστὴν, ὅστις οὐχ αὐτῷ σοφός;

Οὐκ ἀπορήσουσι δὲ οἱ κατηγοροῦντες καὶ ἄλλων παραδειγμάτων ἐπὶ σὲ, ἀλλ' οἱ μὲν τοῖς τραγικοῖς ὑποκριταῖς εἰκάσουσιν, οἱ ἐπὶ μὲν τῆς σκηνῆς Ἀγαμέμνων ἕκαστος αὐτῶν ἢ Κρέων ἢ αὐτὸς Ἡρακλῆς εἰσιν, ἔξω δὲ Πῶλος ἢ Ἀριστόδημος ἀποθέμενοι τὰ προσωπεῖα γίνονται δόμοισθι τραγωδοῦντες, ἐκπίπτοντες καὶ συριττόμενοι, ἐνίοτε δὲ καὶ μαστιγοῦμενοί τινες αὐτῶν, ὥς ἂν τῷ θεάτρῳ δοκῇ· ἄλλοι δὲ τὸ τοῦ πιθήκου πεπονθέναι σε φήσουσιν, δν Κλεοπάτρα τῇ πάνυ φασὶ γενέσθαι· ἐκείνον γὰρ διδαχθέντα τέως μὲν ὀργεῖσθαι πάνυ κοσμίως καὶ ἐμμελῶς καὶ ἐπὶ πολλῷ θαυμάζεσθαι μένοντα ἐν τῷ σχήματι καὶ τὸ πρέπον φυλάττοντα καὶ τοῖς ἄδουσι καὶ αὐλοῦσι συγκινούμενον ὑμέναιον, ἐπεὶ δὲ εἶδεν ἰσχυρά, οἶμαι, ἢ ἀμύγδαλον πόρῳ κειμένην, μακρὰ χαίρειν φράσαντα τοῖς αὐλοῖς καὶ ρυθμοῖς καὶ ὀρχήμασι συναρπάσαντα κατατρώγειν, ἀπορρίψαντα, μᾶλλον δὲ συντρίψαντα τὸ πρόσωπον.

6. Καὶ σὺ τοίνυν, φαίεν ἂν, οὐχ ὑποκριτὴς, ἀλλὰ ποιητὴς τῶν καλλίστων καὶ νομοθέτης γενόμενος ὑπὸ ταυτησὶ τῆς ἰσχυροῦς παραφάνειας ἡλέγχῃς πίθηκος ὦν καὶ ἀπ' ἀκροῦ χεῖλους φιλοσοφῶν καὶ ἕτερα μὲν κεύων ἐνὶ φρεσίν, ἄλλα δὲ λέγων, ὥς εἰκότως ἂν τινα ἐπὶ

fabula Corinthia, et ipse contra te Bellerophon scripsisse libellum. Ita enim me Jupiter amet, ut non video, quam causam, quæ quidem speciem habeat, contra accusantes possis dicere : præsertim si cum risu hoc faciant, laudantes scripta, et quæ in illis elucet libertatem, ipsum vero scriptorem servientem videntes et qui sponte collum jugo submiserit.

4. Non absurde itaque dixerint, si dixerint aut alterius cujusdam fortis viri esse librum, teque graculum alienis superbire pennis; aut, si tuus sit, idem te quod Salathum facere, qui acerbissima apud Crotoniatas lege contra adulteros lata, eam ob causam celebratus, non ita multo post in adulterio cum fratris uxore deprehensus est. Ad amusim igitur te quoque Salathum illum aliquis dixerit. Quin multo tolerabilior ille, amore qui captus esset, quemadmodum in causa dicenda commemoravit, et ultro in ignem atque animose insilierit, misericordia licet illius jam tangerentur Crotoniatæ, et exilii, si voluisset, copiam facerent. Tuum autem haud paullo absurdius factum est, qui servilem hujus vitæ humilitatem accurata oratione excusseris, accusaverisque si quis in divitis alicujus domum incidens et concludens se, sexcenta incommoda et pati et facere sustineat; extrema vero senectute et prope jam in limine, ignavam adeo servitutem subieris, et tantum non in ea te, tanquam in pompa quadam constitutus, ostentes. Quanto igitur insignior esse omnibus videris, tanto magis idem videre ridiculus, reclamante quam nunc agis vita libello tuo.

5. Quanquam quid opus est novam contra te accusationem circumspectare, post admirabilem illam tragediam, quæ,

Odi (inquit) sophistam qui sibi nihil sapit?

Nec deerunt his, qui accusare volent, etiam alia in te argumenta : sed alii tragicis te actoribus assimilabunt, qui in scena quidem Agamemno unusquisque aut Creon, aut ipse adeo Hercules sunt; extra vero Polus aut Aristodemus personis depositis fiunt mercenarii tragædi, qui excidunt interdum exsibilanturque, interdum vero etiam, si ita videatur spectatoribus, flagellis quidam illorum cæduntur. Alii idem tibi usu venisse dicent quod simiæ, quam illustri Cleopatæ aiunt fuisse. Illam enim edoctam aliquamdiu quidem saltasse decenter admodum modulateque, ac multæ fuisse admirationi, quæ et habitum suum servaret, et decorum custodiret, et hymenæum voce tibiaque canentibus motus accommodaret, conspecta vero sic, opinor, aut amygdala procul jacente, longum vale dixisse tibiis et modis et saltationibus, correptosque fructus abjecta vel contrita potius persona, devorasse.

6. Et tu igitur, dixerint, non actor, sed poeta rerum pulcherrimarum et legislator qui fueris, ab hac ostensa sicu simius esse et a primoribus labris philosophari convictus es, atque mente aliud celare, aliud promere verbis; ut jure aliquis de te dicat, quæ dicis et propter quæ lau-

σοῦ εἰπεῖν ὅτι ἂν λέγεις καὶ ἐγὼ οἷς ἐπαίνεσθαι ἀξίοις, γέλεια μὲν σου εἰδένην, ὑπερώην δ' αὐχμῶσαν καταλέλοιπε. Τοιγαροῦν παρὰ πόδας εὐθὺς εἰσας δίκην, προπετώς μὲν θρασυνάμενος πρὸς τὰς ἀνθρώπων χρεῖας, μετὰ μικρὸν δὲ μονονουχὶ ὑπὸ κήρυξιν ἐξομσάμενος τὴν ἐλευθερίαν. Καὶ ἐφικεῖ ἡ Ἀδράστεια τότε κατόπιν ἐξεστῶσά σοι εὐδοκιοῦντι ἐφ' οἷς κατηγορεῖς τῶν ἁλῶν, καταγελᾶν ὡς ἂν θεὸς εἰδυῖα τὴν μέλλουσάν σου εἰς τὰ θύμια μεταβολῇ καὶ ὅτι οὐκ εἰς τὸν κόλπον πτύσσας πρότερον ἡζίους κατηγορεῖν τῶν διὰ ποικιλίας τινὰς τύχας τοιαῦτα πράττειν ὑπομενόντων.

7. Εἰ γοῦν ὑποθεῖτό τις τῷ λόγῳ τὸν Αἰσχίνην μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Τιμάρχου κατηγορίαν αὐτὸν ἀλῶναι καὶ φωραθῆναι τὰ θύμια πάσχοντα, πόσον ἂν οἶε παρὰ τῶν δρώντων γενέσθαι τὸν γέλωτα, εἰ Τιμάρχον μὲν νῦθουν ἐπὶ τοῖς καθ' ὧραν ἡμαρτημένοις, αὐτὸς δὲ γέρων ἤδη τοιαῦτα εἰς ἑαυτὸν παρενόμει; Τὸ δ' ὅλον ἐκείνῳ τῷ φαρμακοπύλῳ ἔοικας, δὲ ἀποκηρύττων βηγὸς φάρμακον καὶ αὐτίκα παύσειν τοὺς πάσχοντας ὑπὸ σιγῶντες αὐτὸς μεταξὺ σπώμενος ὑπὸ βηγὸς ἐφάνετο.

8. Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα πολλὰ ἕτερα εἴποι τις ἂν οἷος σὺ κατηγορῶν ἐν οὕτως ἀμφιλαεῖ τῇ ὑποθέσει καὶ μυρίας τὰς ἀφορμὰς παρεχομένη· ἐγὼ δὲ ἤδη σκοπῶ ἥγνινα καὶ τραπῶμαι πρὸς τὴν ἀπολογίαν. Ἄρα μοι κράτιστον, ἐθελοκαχῆσαντα καὶ τὰ νῦτα ἐπιστρέψαντα καὶ ἀδικεῖν οὐκ ἀρνούμενον ἐπὶ τὴν κοινὴν ἐκείνην ἀπολογίαν καταφυγεῖν — λέγω δὲ τὴν Τύχην καὶ Μοῖραν καὶ Εἰμαρμένην — καὶ παρατεῖσθαι συγγνώμην ἔχειν μοι τοὺς ἐπιτιμῶντας εἰδότας ὡς οὐδενὸς ἡμεῖς κύριοι, ἀλλ' ὑπὸ τίνος κρείττονος, μᾶλλον δὲ μιᾶς τῶν προειρημένων ἀγόμεθα οὐχ ἐκόντες, ἀλλ' ἀναίτιοι παντάσῃσιν ὄντες ἂν ἐλγόμεν ἢ ποιδόμεν; ἢ τοῦτο μὲν κομιδὴ ἰδιωτικόν, καὶ οὐδ' ἂν σύ με, ὦ φίλότης, ἀνάσχοιο τοιαύτην ἀπολογίαν προῖσχύμενον καὶ συνήγορον τὸν Ὀμηρον παραλαμβάνοντα καὶ τὰ ἐκείνου ἐπη βαφροῦντα,

Μοῖραν δ' οὐτὶνὰ φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,

καὶ τὸ

Γεινομένῳ ἐπένησε λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ.

9. Εἰ δὲ τοῦτον ἀφείλῃ τὸν λόγον ὡς οὐ πάνυ ἀξιόπιστον ἐκείνο λέγοιμι, μήτε ὑπὸ χρημάτων μήτε ὑπ' ἄλλης τινὸς ἐλπίδος τοιαύτης δελεασθεὶς ὑποστῆναι τὴν παρούσαν συνουσίαν, ἀλλὰ τὴν σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν καὶ μεγαλόνοιαν τοῦ ἀνδρὸς θαυμάσας ἐθελῆσαι κοινωνῆσαι πράξεων τῷ τοιούτῳ, δέδοικα μὴ πρὸς τῇ ἐπιφερομένῃ κατηγορίᾳ κολακείας αἰτίαν προσλαβὼν κατὰ εὐρίσκωμαι ἥλω, φασίν, ἐκκρούων τὸν ἥλον, καὶ μείζονί γε τὸν σμικρότερον, ὅσω κολακεία τῶν ἁλλων ἀπάντων κακῶν τὸ δουλοπρεπέστατον εἶναι καὶ ταύτῃ χεῖριστον νενόμισται.

10. Τί οὖν ἄλλο, εἰ μήτε ταῦτα μήτε ἐκείνα λέγειν δοκεῖ, ὑπολοιστὶν ἔστιν ἢ ὁμολογεῖν μηδὲ ἐν ὑγιεῖς εἰπεῖν

dem affectas, ea labra rigasse quidem, siccum liquisse palatum. Itaque e vestigio statim pœnas dedisti, qui temere audaciam sumseris contra hominum necessitates, paullo post autem tantum non sub præcone libertatem ejuraveris. Ac videtur laudibus tibi hominum ab accusatione aliorum florenti a tergo tum astans Adrastea te derisisse, quæ utpote dea futuram tuam ad idem vitæ genus mutationem videret, atque illud etiam, quod non despuens ante in tuum sinum, accusares eos qui per quandam fortunæ varietatem facere talia sustinerent.

7. Si quis igitur hoc declamationi argumentum ponat Æschinem post Timarchi accusationem ipsum deprehendi patientem similia : quantum a spectantibus risum putas oriturum, si Timarchum quidem in iudicium vocet ob ea quæ in flore ætatis peccaverit, ipse vero jam senex eadem in se designet? In summa, pharmacopolæ illi similis es, qui tussis remedium prædicans, et statim liberaturum se illa laborantes pollicitus, ipse interim convelli a tussi cerneretur.

8. Hæc igitur et in hoc genere multa alia dicat aliquis tui similis accusator in argumento ita copioso et mille dicendi opportunitates præbente. Ego vero jam dispicio qua via ad causam dicendam aggrediar. Numquid optimum fuerit sponte me succumbere et tergum præbere, nec negare peccatum, sed ad communem illam deprecationem confugere; Fortunam dico, et Parcā, et Fatum; ac rogare veniam hos qui me reprehendant, quum sciant, nullius rei penes nos arbitrium esse, sed a præstantiore natura, aut potius ab una earum quas prædiximus, agi non sponte nostra, sed extra causam undique constitutos, quicquid dicamus faciamusve? An plane hoc plebeium, ut neque tu me, amice, feras, talem defensionem si prætendam, et Homerum advocatum asciscam, versusque illius recitem,

Fatum equidem nullum dico effugisse virorum;

et illud,

Nascenti nevīt, genitrix quum funderet alvo.

9. Sin relicta hac oratione tanquam non valde probabili, illud dicam, me neque a pecuniæ neque ab alia id genus cupiditate illectum, subisse præsentem convictum, sed prudentiæ, fortitudinis et magnanimitatis in hoc viro admiratione voluisse in communionem venire talis illius actuum : metuo ne ad intentatam accusationem adulationis insuper crimen subeam, deprehendarque clavo, quod aiunt, clavum ejicere, majori quidem minorem, in quantum adulatio malorum omnium reliquorum maxime servile esse, et hoc ipso nomine pessimum, perhibetur.

10. Quid igitur, si neque hæc neque illa dicenda videntur, aliud relinquitur, quam ut confitear nihil quicquam

ἔχειν; Μία μοι ἰσως ἐκείνη ἀγκυρα ἔτι ἄβροχος, δούρεσθαι τὸ γῆρας καὶ τὴν νόσον καὶ μετὰ τούτων τὴν πενίαν πάντα ποιεῖν καὶ πάσχειν ἀναπεύδουσιν, ὡς ἐκφύγοι τις αὐτήν· καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ οὐκ ἄκαιρον ἰσως καὶ τὴν τοῦ Εὐριπίδου Μήδειαν παρακαλέσαι παρελθοῦσαν εἰπεῖν ὑπὲρ ἐμοῦ ἐκεῖνα τὰ ἱαμβεῖα μικρὸν αὐτὰ παρωδήσαν·

Καὶ μὴν ἄνω μὲν οἷα δρᾶν μέλλω κακά,
πενία δὲ κρίσσω τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.

Τὸ μὲν γὰρ τοῦ Θεόγνιδος κᾶν ἐγὼ μὴ λέγω, τίς οὐκ ὄδεν, οὐκ ἀπαξιούντος, καὶ ἐς βαθυκῆτα πόντον σφᾶς αὐτοὺς ῥίπτειν καὶ κατὰ χρημῶν γε ἡλιθάτων, εἰ μέλλοι τις οὕτως ἀποδράσεσθαι τὴν πενίαν;

11. Ταῦτα μὲν εἶναι δοκεῖ, ἃ τις ἂν ὡς ἐν τοιούτῳ ἀπολογῆσασθαι ἔχοι, οὐ πάνυ εὐπρόσωπον ἕκαστον αὐτῶν. Σὺ δέ μοι θάρρει, ὦ ἑταῖρε, ὡς οὐδενὶ τούτων ἐμοῦ χρησόμενον· μὴ γὰρ τοσοῦτος ποτε λιμὸς καταλάβοι τὸ Ἄργος, ὡς τὴν Κυλλάραβιν σπείρειν ἐπιχειρεῖν· οὐδ' ἡμεῖς οὕτω πένητες εὐλόγου ἀπολογίας ὡς ὑπ' ἀπορίας τὰ τοιαῦτα χρησφύγετα πρὸς τὴν κατηγορίαν ζητεῖν. Ἀλλὰ μοι ἐκεῖνο ἐννόησον, ὡς πᾶμπλου διαφέρει, ἐς οἰκίαν τινὸς πλουσίου ὑπόμισθον παρελθόντα δουλεύειν καὶ ἀνέχεσθαι ὅσα μοί φησι τὸ βιβλίον, ἢ δημοσίᾳ πράττοντά τι τῶν κοινῶν καὶ ἐς δύναμιν πολιτευόμενον ἐπὶ τούτῳ παρὰ βασιλέως μισθοφορεῖν. Διελθὼν δὲ καὶ ἰδίᾳ καταθεὶς ἐκάτερον σκόπει· εὐρύσεις γὰρ τὸ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, οἷς διὰ πασῶν τὸ πρᾶγμα, καὶ τοσοῦτον ἐοικότας ἀλλήλοις τοὺς βίους, ὅσον μόλυβδος ἀργύριον καὶ χαλκὸς χρυσὸν καὶ ἀνεμῶν ῥόδον καὶ ἀνθρώπων πύθον· μισθὸς μὲν γὰρ δὴ κακῇ κἀνταῦθα καὶ τὸ ὑπ' ἄλλῃ τάττεσθαι, τὸ δὲ πρᾶγμα παμπόλλην ἔχει τὴν διαφωνίαν. Ἐκεῖ μὲν γὰρ δουλεία σαφὴς καὶ οὐ πολλὴ τῶν ἀργυριωμένων καὶ οἰκοτρίβων διαφέρουσιν οἱ ἐπὶ τῷ τοιούτῳ εἰσιόντες, οἱ δὲ τὰ κοινὰ διὰ χειρὸς ἔχοντες καὶ πόλει καὶ ἔθνεσιν ὅλοις σφᾶς αὐτοὺς χρησίμους παρέχοντες οὐκ ἂν εἰκότως ἐκ μόνου τοῦ μισθοῦ διαβάλλονται καὶ ἐς ὁμοιότητα καὶ κοινωνίαν τῆς κατηγορίας καθέλκονται· ἐπεὶ οὐκ ἂν φθάνοι τις ἀπάσας ἀναιρῶν τὰς τοιαύτας προστασίας, καὶ οὔτε οἱ τοσαῦτα ἔθνη ἐπιτροπεύοντες οὔθ' οἱ τὰς πόλεις ἀρμόττοντες οὔθ' οἱ τὰς φάλαγγας ἢ στρατόπεδα ὅλα ἐγχειριζόμενοι ὀρθῶς ποιήσουσιν, ἐπεὶ καὶ μισθὸς αὐτῶν τῷ ἔργῳ πρόσεστιν. Ἀλλ' οὐκ ἀφ' ἐνός, οἶμαι, χρὴ ἀνατρέπειν τὰ πάντα οὐδ' ἰσοτιμίαν τῶν μισθοφορούντων καθιστάναι.

12. Τὸ δὲ ὅλον οὐ τοὺς μισθαρνοῦντας ἅπαντας ἐγὼ φαῶλῳ βίῳ συνεῖναι ἔφασκον, ἀλλὰ τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἐπὶ προφάσει παιδεύσεως δουλεύοντας ὥχτειρον. Τοῦτ' ἐγὼ, ὦ ἑταῖρε, τὸ ἡμέτερον πρᾶγμα παντάπασιν ἑτεροῖόν ἐστιν, εἰ γε τὰ μὲν οἰκοὶ ἰσότημα ἡμῖν, δημοσίᾳ δὲ τῆς μεγίστης ἀρχῆς κοινωνοῦμεν καὶ τὸ μέρος συνδιαπράττομεν. Ἐγὼ γ' οὖν, εἰ σκέψαιο, δοῶμαι· ἂν σοι οὐ τὸ σμικρότατον τῆς Αἰγυπτίας ταύτης ἀρχῆς ἐγχεχερί-

sani me quod dicam habere? Illa forte una mihi ancora adhuc in sicco est, deplorare senectutem, et morbum, et cum his paupertatem, facere omnia ac pati persuadentem, ut quis illam effugiat : ubi forte nec intempestivum fuerit Euripidis Medeam advocare, quæ in medium progressa dicat pro me iambos illos paulum quiddam inflexos,

Nec me, scelestas quantum moliar, fugit;
sed major urget meis consiliis inopia.

Illam enim Theognidis vel me tacente quis ignorat, non indignum putantis vel in mare cetosum abjicere se, vel montis ab aerii præcipitio, si quis hoc modo queat effugere pauperiem?

11. Hæc igitur esse videntur, quæ quis in tali re defendendi criminis causa dicere habeat, quorum nullum unum per se valde speciosum. At bono te, sodalis, animo esse jubeo, utpote nullo horum me usuro : ne enim talis unquam fames Argos deprehendat, ut Cyllarabin conserere conentur. Neque nos ita pauperes defensionis rationabilis, ut præ inopia id genus effugia contra accusationem quaeramus. Sed illud mihi cogita, multum omnino hæc inter se differre, utrum in domum divitis cujusdam mercede conductus aliquis ingreditur, et ibi serviat sustineatque quæcumque mihi dicit liber, an vero publicæ rei partem aliquam tractans et pro virili parte administrans, mercedem eo nomine ab imperatore accipiat. Nimirum percurrere, et separatim unumquodque horum positum considera. Invenies sane musicorum illud Disdiapason, hoc est eo quod maximum est intervallo scriptum illud distare a facto meo, ac tantundem sibi similem utramque vitam, quantum argento plumbum, æs auro, et anemone rosæ, et homini simius. Etenim merces quidem et illic et hic est, et quod alieno paretur imperio : at res ipsa plurimum discrepat. Nam ibi quidem servitus manifesta nec multum emtis mancipiis distant qui ea lege accedunt : at qui publicam rem tractant, et urbibus gentibusque integris utiles se præstant, eos iniquum fuerit solius mercedis causa male audire, et in similitudinem communionemque criminis detrahi. Quandoquidem ubi primum aliquis omnes id genus præfecturas sustulerit : neque ipsi qui tantas gentes procurant, neque qui urbium statum ordinant, neque quibus legiones et exercitus integri mandati sunt, recte facient, quum merces ipsorum quoque operi proposita sit. Verum non oportet uno omnia impetu evertere, neque uno loco qui mercedem accipiunt omnes habere.

12. In universum vero non omnes ego qui mercede locarent operas, miseram vitam dixi vivere, sed eos miseratus sum, qui in domibus institutionis obtentu serviunt. Hoc vero nostrum, o sodalis, negotium longe diversum est : quandoquidem privatim eodem quo ante loco sumus, publice autem in maximi communionem imperii venimus, ejusque partem una administramus. Equidem, si considerare velis, videar tibi non minimam Ægyptii hujus imperii partem

σθαι, τὰς δίκας εἰσάγειν καὶ τὰς αὐταῖς τὴν προσήκουσαν ἐπιτιθεῖναι καὶ τῶν πραττομένων καὶ λεγομένων ἀπαξιπάντων ὑπομνήματα γράφειν καὶ τὰς τε βητορείας τῶν δικαιολογούντων βυβλίζειν καὶ τὰς τοῦ ἀρχόντος γνώσεις πρὸς τὸ σφαιρόστατον ἅμα καὶ ἀκριβέστατον σὺν πίστει τῇ μεγίστῃ διαφυλάττειν καὶ παραδιδόναι δημοσίᾳ πρὸς τὸν αἰεὶ χρόνον ἀποκεισσομένας, καὶ ὁ μισθὸς οὐκ ἰδιωτικὸς, ἀλλὰ παρὰ τοῦ βασιλέως, οὐ μικρὸς οὐδὲ οὗτος, ἀλλὰ πολυτάλαντος· καὶ τὰ μετὰ ταῦτα δὲ οὐ φαῦλαι ἐλπίδες, εἰ τὰ εἰκότα γίγνοιτο, ἀλλ' ἔθνος ἐπιτραπῆναι ἢ τινας ἄλλας πράξεις βασιλικάς.

13. Ἐθέλω γοῦν ἐκ περιττοῦ χρησάμενος τῇ παραρησίᾳ καὶ ὁμοίᾳ χωρήσας τῷ ἐπιφερομένῳ ἐγκλήματι καθ' ὑπερβολὴν ἀπολογήσασθαι, καὶ δὴ φημί σοι μηδὲνα μηδὲν ἀμίσθι ποιεῖν, οὐδ' ἂν τοὺς τὰ μέγιστα πράττοντας εἴπῃς, ὅπου μηδὲ βασιλεὺς αὐτὸς ἀμίσθος ἐστίν. Οὐ φόρους λέγω οὐδὲ δασμοὺς, ὅποσοι παρὰ τῶν ἀρχομένων ἐπέτειοι φοιτῶσιν, ἀλλ' ἔστι βασιλεὺς μισθὸς μέγιστος ἐπαινοὶ καὶ ἡ παρὰ πᾶσιν εὐκλεία καὶ τὸ ἐπὶ ταῖς εὐεργεσίαις προσκυνεῖσθαι, καὶ εἰκόνες δὲ καὶ νεῶ καὶ τεμένη, ὅποσα παρὰ τῶν ἀρχομένων ἔχουσι, μισθοὶ καὶ ταῦτά εἰσιν ὑπὲρ τῶν φροντίδων καὶ προνοίας, ἣν εἰσφέρονται προσκοποῦντες αἰεὶ τὰ κοινὰ καὶ βελτίῳ ποιοῦντες. Ὡς δὴ μικρὰ μεγάλοις εἰκάζειν, ἣν ἐθέλης ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς τοῦ σωτοῦ κορυφῆς ἐφ' ἑκαστον τούτων, ἀφ' ὧν συγκρατεῖται, καταβαίνειν, ὅψι ἐτι μεγέθει καὶ σμικρότητι διαλλάττομεν τῶν ἀκροτάτων, τὰ δ' ἄλλα μισθοφόροι ὁμοίως ἅπαντες.

14. Εἰ μὲν οὖν τούτων ἐπιθεῖκεν τὸν νόμον, μηδὲνα μηδὲν πράττειν, ἔνοχος ἂν εἰκότως ἐδόκουν τῇ παρανομίᾳ, εἰ δὲ τοῦτο μὲν οὐδαμῶς τοῦ βελίου λέλεκται μοι, χρὴ δὲ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ἐνεργὸν εἶναι, τί ἂν ἄλλο ἐς δέον αὐτῷ χρόνῳ, ἡ φίλοις συμπονῶν πρὸς τὰ βέλτιστα καὶ τῷ μέσῳ ὑπαίθριος πείραν αὐτοῦ διδοὺς ὅπως ἔχει πίστεως καὶ σπουδῆς καὶ εὐνοίας πρὸς τὰ ἐγκρατευσμένα, ὥς μὴ, τὸ Ὀμηρικὸν ἔχειν, « ἐτώσιον ἄλγος ἀρούρης » εἶη.

15. Πρὸ δὲ τῶν ὧν μεμνησθαι χρὴ τοὺς ἐπιτιμῶντας ὅτι οὐ σὺν ὄντι μοι — εἰ δὴ τις καὶ ἄλλος ἐστὶ που σοφός — ἐπιτιμῆσουσιν, ἀλλὰ τῷ ἐκ τοῦ πολλοῦ ὀήμου, λόγους μὲν ἀσκήσαντι καὶ τὰ μέτρια ἐπαινουμένῳ ἐπ' αὐτοῖς, πρὸς δὲ τὴν ἄκραν ἐκείνην τῶν κορυφαίων ἀρετῇ οὐ πάνυ γεγυμνασμένῳ· καὶ μὴ Δί' οὐδ' ἐπὶ τούτῳ ἀνιδεῖσθαι μοι ἄξιον, ὅτι μηδὲ ἄλλῳ ἐγὼ γοῦν ἐν ἐντέτυγχα τὴν τοῦ σοφοῦ ὑπόσχεσιν ἀποπληροῦντι. Σοὺ μὲντοι καὶ θαυμάσαιμ' ἂν ἐπιτιμῶντός μοι τῷ νυνὶ βίῳ, εἰ γε ἐπιτιμῆς, ὃν πρὸ πολλοῦ ἔδειξεν ἐπὶ ρητορικῇ δημοσίᾳ μεγίστας μισθοφορὰς ἐνεγκάμενον, ὅποτε κατὰ θέαν τοῦ ἑσπερίου Ὀξείνου καὶ τὴν Κελτικὴν ἅμα ἐπιὼν ἐνέτυχες ἡμῖν τοῖς μεγαλομίσθοις τῶν σοφιστῶν ἐναριθμουμένοις. Ταῦτά σοι, ὦ ἐταῖρε, καίτοι ἐν μυρίαῖς ταῖς ἀσχολαῖς ὧν ὁμοῦς ἀπελογησάμην, οὐκ ἐν παρέργῳ θέμενος τὴν λευκὴν

inandatum habere, judicia dare et ordinem illis decentem adhibere, et eorum quæ aguntur dicunturque omnium commentarios scribendos curare, et litigantium orationes moderari, et decreta principis, quam disertissime potest et accuratissime, cum fide maxima conservare, et publice tradere ad futuri temporis perpetuitatem reponenda. Porro merces non a privato, sed ab imperatore; nec parva illa, sed multorum talentorum: et post hæc non spes quædam exiguæ, si fiant, quæ consentaneum est fieri, sed futurum ut gens integra nobis committatur, aut actiones aliæ principales.

13. Volo equidem ex abundanti, utens fiducia, et communis congressus intentato crinini, ultra etiam quam oportet causam dicere: et illud nempe dico tibi, neminem quicquam sine mercede facere. Neque tu mihi eos nomines, qui res maximas gerunt; quum neque ipse imperator mercedis expers sit. Non vectigalia dico neque tributa, quæ a civibus quotannis veniunt: sed est imperatori merces maxima laudes et gloria apud omnes, et quod beneficiorum causa adoratur; statuæ porro, et ædes, ac templa, quæ habent a civibus, merces et ista sunt pro curis et providentia, quam adhibent procuranda semper publica re et in melius augenda. Nempe ut parva assimilemus magnis, si volueris a vertice quasi acervi ad unumquodque eorum, quibus constat, descendere, videbis magnitudine nos et parvitate differre ab his qui summi sunt; ceterum mercenarios æque esse universos.

14. Si igitur eam ego legem scripsissem, neminem quicquam oportere agere, tenerer merito violatæ legis meæ: sin vero hoc quidem nusquam in libello dictum a me est, ac porro bonum virum efficacem esse oportet, quodnam aliud ad officium applicet se, quam ut elaboret cum amicis in iis quæ optima sunt, et in medio atque sub divo quasi constitutus experimentum sui præbeat, qualis sit fide, diligentia, amore eorum quæ commissi ipsi sunt, ne sit, ut Homeri verbo utar, « telluris inutile pondus. »

15. Ante omnia vero et hoc meminisse oportet qui reprehendere nos voluerint, ipsos non tanquam sapientem me (modo usquam sit aliquis sapiens) reprehensuros, sed unum de multis, qui dicendi facultatem exercuerit ille quidem, mediocrem ex ea re laudem consecutus; ad summam autem illam eorum, qui capita ac duces sunt, virtutem non sit exercitatus. Neque hercules eo nomine dolere mihi fas est, quandoquidem nec in alium ego quenquam iucidi, qui sapientis professionem impleteret. Ac mirer etiam te si reprehendas vitam præsentem nostram, si quidem reprehendas, ejus hominis, quem olim noveras rhetorices nomine maximas publice mercedes capere, quum occidentalis Oceani videndi causa, et Celticam eadem peragrans, in nos incideres, qui in illis sophistarum numeraremur, qui magnas mercedes inererentur. Hæc apud te, sodalis, maximas licet inter occupationes, tamen defendendi crininis causa scripsi, non obiter id agendum ratus, ut album

παρὰ τοῦ καὶ πλήρη μοι ἐνεχθῆναι· ἐπεὶ πρὸς γε τοὺς ἄλλους, κἂν συνάμα πάντες κατηγορώσω, ἱκανὸν ἂν εἴη μοι τὸ, οὐ φροντὶς Ἰπποκλείδῃ.

XIX.

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΠΡΟΣΑΓΟΡΕΥΣΕΙ
ΠΤΑΙΣΜΑΤΟΣ.

1. Χαλεπὸν μὲν ἄνθρωπον ὄντα δαίμονός τινος ἐπήρειαν διαφυγεῖν, πολλὴ δὲ χαλεπώτερον ἀπολογίαν εὔρεϊν παραλόγου καὶ δαιμονίου πταισμάτος, ἅπερ ἀμφοτέρω νῦν ἐμοὶ συμβέβηκεν, ὃς ἀρικόμενος παρὰ σέ, ὡς προσείποιμι τὸ ἐωθινὸν, δέον τὴν συνήθη ταύτην φωνὴν ἀφεῖναι καὶ χαίρειν κελεύειν, ἐγὼ δ' ὁ χρυσοῦς ἐπιλαθόμενος ὑγιαίνειν σε ἡξίουν, εὐφημον μὲν καὶ τοῦτο, οὐκ ἐν καιρῷ δὲ ὡς οὐ κατὰ τὴν ἐω. Ἐγὼ μὲν οὖν ἐπὶ τοῦτω εὐθύς ἰδιόν τε καὶ ἡρυθρίων καὶ παντοῖος ἦν ὑπὸ ἀπορίας, οἱ παρόντες δὲ οἱ μὲν παραπαίειν, ὡς εἰκὸς, οἱ δὲ ληρεῖν ὑπ' ἡλικίας, οἱ δὲ χθесινῆς κραιπάλης ἀνάμεστον ἔτι ὥροντό με εἶναι, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα σὺ ἐπεικὺς ἤνεγκας τὸ γεγονός οὐδ' ὅσον ἄκρω τῷ μειδιάματι ἐπιστημηνάμενος τῆς γλώττης τὴν διαμαρτίαν. Ἐδοξεν οὖν μοι καλῶς ἔχειν παραμυθίαν τινὰ ἐμαυτῷ συγγράψαι, ὡς μὴ πᾶν ἀνιώμην ἐπὶ τῷ πταίσματι μηδ' ἀφόρητον ἡγοίμην, εἰ πρεσβύτης ἀνὴρ τοσοῦτον ἀπεσφάλην τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐπὶ τοσοῦτων μαρτύρων· ἀπολογίας μὲν γὰρ οὐδὲν ἔδει, οἷμαι, ὑπὲρ γλώττης εἰς οὕτως εὐφημον εὐχὴν ὀλισθοῦσης.

2. Ἀρχόμενος μὲν οὖν τῆς γραφῆς πᾶν ἀπόρῳ ἐντεύξεσθαι ὧμην τῷ προβλήματι, προϊόντι δὲ πολλὰ προὔφανη τὰ λεκτέα. Οὐ μὴν πρότερον ἐρῶ αὐτά, ἣν μὴ περὶ τοῦ χαίρειν αὐτοῦ καὶ τοῦ εὖ πράττειν καὶ τοῦ ὑγιαίνειν προείπω τὰ εἰκότα. Τὸ μὲν δὲ χαίρειν ἀρχαία μὲν ἡ προσαγόρευσις, οὐ μὴν ἐωθινὴ μόνον οὐδὲ ὑπὸ τὴν πρώτην ἐντεύξιν, ἀλλὰ καὶ πρῶτον μὲν ἰδόντες ἀλλήλους ἔλεγον αὐτὸ, ὡς τὸ,

Χαῖρ', ὦ δυνάστα τῆσδε γῆς Τιρυνθίας·

καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ἐς λόγους ἤδη παροινίους τρεπόμενοι, ὡς τὸ,

Χαῖρ', Ἀχιλεῦ, δαιτὸς μὲν εἰσὶς οὐκ ἐπιδευεῖς,

Ὅδυσσεὺς ὁπότε τὴν ἐπεσταλμένην πρεσβείαν αὐτῷ ἐρρηγόρευε· καὶ ἤδη ἀπionτες παρ' ἀλλήλων, ὡς τὸ,

Χαίρετ', ἐγὼ δ' ὕμιν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητός.

Ἰδιος δὲ καιρὸς οὐδεὶς ἀπενενέμητο τῇ προσήσει, οὐδὲ ὡς νῦν μόνος ὁ ἐωθινός, ὅπου γε καὶ ἐπὶ τῶν ἀπαισιων καὶ ἀπευκτοτάτων ὁμῶς ἐχρύντο αὐτῇ, ὡς ὁ τοῦ Εὐριπίδου Πολυνείκης ἤδη τελευτῶν τὸν βίον,

Καὶ χαίρετ', ἥδη γάρ με περιβάλλει σκότος.

Καὶ οὐ μόνον φιλοφροσύνης αὐτοῖς ἦν τοῦτο σύμβουλον, ἀλλὰ καὶ ἀπεχθείας καὶ τοῦ μηκέτι γρήσσεσθαι ἀλλή-

a te et plenum calculum feram. Apud alios enim si vel simul omnes me accusent, satis mihi illud fuerit, Non curat Hippoclidēs.

XIX.

PRO LAPSU IN SALUTANDO.

1. Difficile est, homo natus quum sis, dei alicujus invidiam effugere: multo porro difficilius, verba invenire quibus defendas inopinatum et immissum divinitus errorem. Quæ quidem duæ res modo usu mihi venerunt, qui matutinae salutationis causa domum tuam veniens, quum oportet consuetam illam vocem mittere, et Gaude [i. e. Ave] dicere; ego vero homo aureus oblivione lapsus, Valere te jusserim, quod boni et ipsum quidem ominis, sed non tempestivum, quippe quod matutino parum conveniret. Ergo in ipso verbo statim sudabam equidem, erubesceram, æstuabam consilii inopia: præsentēs vero qui essent, alii desipere me videlicet, alii præ senectute delirare, alii hesternæ crapula adhuc oppletum turbatumque existimabant, quanquam humaniter ipse tu ferres, ut qui maxime, quod factum erat, ac ne lenissime quidem subridens linguæ nostræ errorem notares. Faciendum itaque putavi, ut consolationem ipsi mihi aliquam scriberem, ne lapsu illo nimis excruciarer, neque intolerandum putarem, si homo senex tantum a decore, coram tot testibus, aberrassem: nam linguæ quidem defensione nihil opus videbatur in bene ominatas adeo preces lubrico quasi vestigio prolapsæ.

2. Ac sub initium scriptionis difficilem dubiamque sane questionem propositam mihi fore arbitrabar: aliquantum autem progressu multa se dicenda ultro offerebant. Neque tamen prius ea dicam, quam de ipsis verbis Gaudere, Salvere, et Valere, quæ opportuna videbuntur prædixero. Atque Gaudere (si quem jubeas) est illa quidem antiqua salutatio, verum non matutina solum, neque quæ ad primam modo congressionem pertineat: sed utebantur ea quidem et qui primum se videbant, quale est,

Gaude, potens telluris o Trynthiæ;

et qui post carnem ad comessionem et liberiores in vino sermones se convertebant, ut,

Gaude, verum epulis paribus nec egemus, Achille;

Ulysses dicit, quando mandatam sibi legationem apud illum orare incipit: et qui jam discedunt, ab se invicem, ut,

Gaudete, hinc vobis ero morte carens deus, haud vir.

Proprium autem tempus nullum attributum erat huic appellationi, neque, ut nunc, solum matutinum: atque adeo minime auspiciatīs temporibus et abominandis maxime, tamen illa utebantur, ut Euripidis ille Polynices, jam finiēns vitam, dicit,

Gaudete, jam nox atra me complectitur.

Nec benevolentia modo illis hæc erat quasi tessera, sed inimicitiarum quoque, et quum negaret alter se usurum altero:

λοις τὸ γοῦν μακρὰ χαίρειν φράσαι τὸ μηκέτι φροντιεῖν ὀηλοῖ.

3. Πρῶτος δ' αὐτὸ Φιλίππιδης ὁ ἡμεροδρομήσας λέγεται ἀπὸ Μαραθῶνος ἀγγέλλων τὴν νίκην εἰπεῖν πρὸς τοὺς ἀρχοντας καθήμενους καὶ περροντικότητας ὑπὲρ τοῦ τέλους τῆς μάχης, Χαίρετε, νικῶμεν, καὶ τοῦτο εἰπὼν συναποθανεῖν τῇ ἀγγελίᾳ καὶ τῷ χαίρειν συνεκπνεῦσαι. Ἐν ἐπιστολῇ δὲ ἀρχῇ Κλέων ὁ Ἀθηναῖος ὁμηγερέας ἀπὸ Σφακτηρίας πρῶτον χαίρειν προῦθηκεν εὐαγγελιζόμενος τὴν νίκην τὴν ἐκείθεν καὶ τὴν τῶν Σπαρτιατῶν ἄλλωσιν· καὶ ὅπως γε μετ' ἐκείνων δὲ Νικίας ἀπὸ Σικελίας ἐπιστέλλων ἐν τῷ ἀρχαίῳ τῶν ἐπιστολῶν διέμεινεν ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενος τῶν πραγμάτων.

4. Ἄλλ' ὁ θαυμαστός Πλάτων, ἀνὴρ ἀξιοπistos νομοθέτης τῶν τοιούτων, τὸ μὲν χαίρειν κελεύει καὶ πάνυ ἀποδοκιμάζειν ὡς μοιθηρὸν ὃν καὶ οὐδὲν σπουδαῖον ἐμφαίνειν, τὸ δ' εὖ πράττειν αὐτ' αὐτοῦ εἰσαγεῖν ὡς κοινὸν σώματος τε καὶ ψυχῆς εὖ διακειμένου σύμβουλον, καὶ ἐπιστέλλων γε τῷ Διονυσίῳ αἰτιάται αὐτὸν, ὅτι ποιῶν ἐς τὸν Ἀπόλλω χαίρειν τὸν θεὸν προσεῖπεν ὡς ἀνάξιον τοῦ Πυθίου καὶ οὐχ ὅπως θεοῖς, ἀλλ' οὐδ' ἀνθρώποις δεξιοῖς πρέπον.

5. Ὁ μὲν γε θεσπέσιος Πυθαγόρας, εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸς ἴδιον ἡμῖν καταλιπεῖν τῶν αὐτοῦ ἡξίωσεν, ὅσον Ὁκέλλω τῷ Λευκανῷ καὶ Ἀρχύτῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμιληταῖς αὐτοῦ τεκμαίρεσθαι, οὐτε τὸ χαίρειν οὐτε τὸ εὖ πράττειν προῦγραφεν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ υἱαίνειν ἀρχεσθαι ἐκέλευεν· ἅπαντες γοῦν οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἀλλήλοις ἐπιστέλλοντες ὁπότε σπουδαῖον τι γράφοιεν, υἱαίνειν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ παρεκλεύοντο ὡς καὶ αὐτὸ ψυχῇ τε καὶ σώματι ἀρμόδιωτατον καὶ συνόλως ἅπαντα περιειληφὸς τάνθρωπου ἀγαθὰ, καὶ τό γε τριπλοῦν αὐτοῖς τρίγωνον, τὸ δι' ἀλλήλων, τὸ πεντάγραμμον, ᾧ συμβόλῳ πρὸς τοὺς δημοδόξους ἐχρῶντο, υἱεῖς πρὸς αὐτῶν ὠνομάζετο, καὶ ὅπως ἡγοῦντο τῷ μὲν υἱαίνειν τὸ εὖ πράττειν καὶ τὸ χαίρειν εἶναι, οὐτε δὲ τῷ εὖ πράττειν οὐτε τῷ χαίρειν πάντως καὶ τὸ υἱαίνειν. Εἰσι δὲ οἱ καὶ τὴν τετρακτὺν, τὸν μέγιστον ὅρκον αὐτῶν, ἢ τὸν ἐντελῆ αὐτοῖς ἀριθμὸν ἀποτελεῖ, ἥδη καὶ υἱείας ἀρχὴν ἐκάλεσαν, ὧν καὶ Φιλόλαός ἐστι.

6. Καὶ τί σοι τοὺς παλαιούς λέγω, ὅπου καὶ Ἐπίκουρος ἀνὴρ πάνυ χαίρων τῷ χαίρειν καὶ τὴν ἡδονὴν πρὸ ἁπάντων αἰρούμενος ἐν ταῖς σπουδαιοτέραις ἐπιστολαῖς — εἰσι δ' αὐταὶ ὀλίγαι — καὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς φιλάτους μάλιστα υἱαίνειν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ προστάττει; Πολὺ δ' ἂν καὶ ἐν τῇ τραγῳδίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κωμῳδίᾳ εὖροι τὸ υἱαίνειν πρῶτον εὐθὺς λεγόμενον· τὸ μὲν γὰρ

Οὐλέ τε καὶ μάλα χαῖρε

σαφῶς προτεταγμένον τοῦ χαίρειν τὸ υἱαίνειν ἔχει δὲ Ὁ Ἀλέξιν,

Ὡ δέσποθ', υἱαίν', ὡς χρόνιος ἐλήλυθας·

ὃ δ' Ἀχαιῖς,

qui enim longum gaudere jubet aliquid, ille non curaturum se in posterum significat.

3. Primus vero illud verbum Philippides cursor dicitur usurpasse, quum a Marathone victoriam nunciaret, et dixisse ad Archontes sedentes ac de pugnae exitu sollicitos, Gaudete, vincimus; eoque dicto suo nuntio immortuus esse, et in ipso gaudendi verbo exspirasse. In epistolae autem principio Cleon, Atheniensis populi ductor, primum illud Gaudere praeposuit, epistolae ejus quam Sphacteria dederat, victoriae ibi reportatae et captorum Spartanorum nuntiam: in universum tamen etiam Nicias a Sicilia scribens in antiquo epistularum more perseveravit, initium ab ipsis rebus capiens.

4. Sed admirabilis noster Plato, fide dignus legislator talium, illud Gaudere quidem gaudere (*i. e. valere*) jubet, et plane rejici, velut malum et nihil honesti significans: sed Salvere (*ad verbum Bene agere*) pro eo inducit, ut communem corporis pariter et animi bene constituti tesseram. Atque scribens ad Dionysium accusat illum, quod in Hymno Apollinis Gaudere deum jubeat, tanquam indignum Pythio, et non tantum diis, sed ne hominibus quidem non ineptis decorum.

5. Divinus sane Pythagoras, etsi nihil ipse nobis proprium relinquere suorum scriptorum dignatus est, quantum tamen ex Ocello Lucano et Archyta et reliquis ipsius familiaribus colligere licet, neque ipsum illud Gaudere neque Salvere praeposuit, sed a verbo Valere jussit incipere. Omnes enim ab illo docti in epistolis quoties serium quiddam scriberent, Valere (*ad verbum Sanum esse*) in ipso statim principio jubeant, tanquam et ipsum animo pariter et corpori convenientissimum, et bona hominis complexum in universum omnia: et triplex illud triangulum sibi implexum, quinque descriptum et inclusum lineis, qua tesseram ad sententiae suae homines uterentur, sanitas ab ipsis vocabatur. Et omnino putabant, in verbo Valere inesse etiam ipsum Salvere et Gaudere; sed neque Salvere, neque Gaudere, continuo esse etiam Valere. Sunt vero etiam qui quaternionem, maximum illorum jusjurandum, qui perfectum secundum ipsos numerum efficit, jam sanitatis initium vocarent, in quibus et Philolaus est.

6. Et quid tibi antiquos narro, quum et Epicurus, vir valde gaudens Gaudere, et voluptatem rebus praecipians omnibus, tum in seriis magis epistolis (sunt autem hae paucae), tum in his quas dedit ad omnium carissimos, Valere statim in principio jubeat? Multum etiam in tragedia et in comedia vetere invenias Valere primo statim congressu dictum. Etenim illud,

Valeque et multum gaude,

perspicue praepositum habet gaudendi voto illud valitudinis. Alexis autem,

Here mi, vale quam quæso serus adventis!

et Achaëus,

Ἦκω πεπραγὸς δεινὰ, σὺ δ' ὑγιάινει μοι·

καὶ ὁ Φιλήμων,

Αἰτῶ δ' ὑγίαιαν πρῶτον, εἴτ' εὐπραξίαν,
τρίτον δὲ χαίρειν, εἴτ' ὀφείλειν μηδένι.

Ὁ μὲν γὰρ τὸ σκόλιον γράψας, οὗ καὶ Πλάτων μέμνηται, τί καὶ οὗτος φησιν; Ὑγιάινειν μὲν ἄριστον, τὸ δεύτερον καλὸν γενέσθαι, τρίτον δὲ πλουτεῖν, τοῦ χαίρειν δὲ τὸ παρὰπαν οὐκ ἐμνήσθη, ἵνα σοι μὴ τὸ γνωριμώτατον ἐκείνο καὶ πᾶσι διὰ στόματος λέγω,

Ὑγίαια, πρεσβίστα μακάρων, μετὰ σεῦ ναίοιμι τὸ λειπόμενον βιοτᾶς·

ὥστε εἰ πρεσβίστη ἐστὶν ὑγίαια, καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς τὸ ὑγιάινειν προτακτέον τῶν ἄλλων ἀγαθῶν.

7. Μυρία δὲ καὶ ἄλλα ἐκ τῆς ποιητῶν καὶ συγγραφέων καὶ φιλοσόφων καταδεικνύει σοι ἔργον, προτιμώντων τὸ ὑγιάινειν, τοῦτο μὲν παριτηρόσμαι, ὡς μὴ εἰς ἀπειροκαλίαν τινὰ μεираκιώδη ἐκπέση μοι τὸ σύγγραμμα καὶ κινδυνεύωμεν ἄλλω ἢλω ἐκχροῦν τὸν ἥλον, ὀλίγα δὲ σοι τῆς ἀρχαίας ἱστορίας ὅποσα μέμνηται οἰκεία τῇ παρόντι προσγράψαι καλῶς ἔχειν ὑπέλαβον.

8. Ὅτε Ἀλέξανδρος τὴν ἐν Ἰσσοῦ μάχην ἀγωνισθαι ἐμελλεν, ὡς Εὐμένης ὁ Καρδινανὸς ἐν τῇ πρὸς Ἀντίπατρον ἐπιστολῇ λέγει, ἔωθεν εἰσελθὼν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ὁ Ἡρακλείων, εἴτ' ἐπιλαθόμενος εἴτ' ἐκταραχθεὶς ὥσπερ ἐγὼ, εἶπε καὶ θεοῦ τινος τοῦτο καταναγκάσαντος, ταυτὸν ἐμοὶ ἔφη, Ὑγιάινει, βασιλεῦ, καιρὸς ἤδη παρατάττεσθαι. Ταραχθέντων δὲ τῶν παρόντων πρὸς τὸ παράδοξον τῆς προσαγορεύσεως καὶ τοῦ Ἡρακλείωνος ὀλίγου δεῖν ὑπ' αἰδοῦς ἐκθανόντος, Ἀλέξανδρος, Δέχομαι, εἶπε, τὴν κληδόν· τὸ γὰρ σώους ἐπανήξειν ἀπὸ τῆς μάχης ἤδη μοι ὑπέσχηται.

9. Ἀντίοχος δὲ ὁ σωτὴρ ὅτε τοῖς Γαλάταις συνάπτειν ἐμελλεν, ἔδοξεν ὄναρ ἐπιστάντα οἱ τὸν Ἀλέξανδρον κελεύειν σύνθημα πρὸ τῆς μάχης παραδοῦναι τῇ στρατιᾷ τὸ ὑγιάινειν, καὶ ὑπὸ τοῦτω συνθήματι τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην νίκην ἐνίκησε.

10. Καὶ Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου Σελεύκου ἐπιστελλῶν σαφῶς ἀνέστρεψε τὴν τάξιν ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς ἐπιστολῆς ὑγιάινειν αὐτὸν προσειπὼν, ἐπὶ τέλει δὲ ἀντὶ τοῦ ἐρρῶσθαι ὑπογράφας τὸ χαίρειν, ὡς Διονυσόδωρος ὁ τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ συναγαγὼν φησιν.

11. Ἄξιον δὲ καὶ Πύρρου τοῦ Ἡπειρώτου μνησθῆναι, ἀνδρὸς μετ' Ἀλέξανδρον τὰ δεύτερα ἐν στρατηγίαις ἐνεγκαμέων καὶ μυρίας τροπὰς τῆς τύχης ἐνεγκόντος. Οὗτος τοίνυν αἰεὶ θεοὺς εὐχόμενος καὶ θύων καὶ ἀνατιθεὶς οὐδεπώποτε ἡ νίκην ἢ βασιλείας ἀζώϊμα μεῖζον ἢ εὐκλειαν ἢ πλοῦτον ὑπερβολὴν ἤτησε παρ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐν τοῦτω ἤρχετο, ὑγιάινειν, ὡς ἐστ' ἀν' τοῦτ' ἔχη, ῥαδίως αὐτῷ τῶν ἄλλων προσγενησομένων. Καὶ ἄριστα, ὦμαι, ἐφρόνει, λογιζόμενος ὅτι οὐδὲν ὄφελος τῶν ἀπάντων ἀγαθῶν, ἐστ' ἀν' τοῦ ὑγιάινειν μόνον ἀπῆ.

12. Ναί, φησὶ τις· ἀλλὰ νῦν ἐκάστου καιρὸς ἴδιος

Venio patris horridis, at tu vale!

et Philemo,

Valere est quod primum opto, tum res prosperas,
gaudere deinde, tum debere nemini.

Ille vero convivalis cantici scriptor, cujus etiam Plato mentionem facit, quid etiam hic ait? Primum volo Valere: deinde vero pulcher esse; deinde dives; Gaudendi vero omnino mentionem non fecit, ne tibi notissimum illud denique, quod omnium in ore est, dicam,

Divum senior, Valitudo, habitem tecum vitæ mihi relicuum quod superest.

Si itaque antiquissima est Valitudo, ejus etiam opus, Valere, utique præponendum est bonis reliquis.

7. Sexcenta autem alia quum habeam quæ ostendere tibi possim e poetis, historicisque et philosophis, Valere præponentibus, supersedebo equidem, ne in pueriles mihi ineptias scriptio ista exeat, et forte clavum excutere clavo alio videar: pauca vero tibi ex antiqua historia, quantum quidem recordor in rem præsentem convenientium, ascribere opportunum putavi.

8. Quum Alexander prælium ad Issum commissurus esset, ut narrat in Epistola ad Antipatrum Cardianus Eumenes, mane in tabernaculum regis ingressus Hephæstio, vel oblivione quadam, vel mente excussus, ut ego, vel numine quodam cogente, idem quod ego dixit, Vale, rex; tempus est jam eundi in aciem. Turbatus autem ad insolitam salutationem reliquis, et Hephæstione præ pudore tantum non mortuo, Alexander, Accipio, inquit, omen; salvos enim nos e prælio redituros, jam mihi pollicitum est.

9. Antiochus autem Soter, conflicturus cum Gallo-Græcis, per quietem videre sibi visus est astantem Alexandrum, qui tesseram juberet ipsum dare ante pugnam militibus, Vale: et sub ea ipsa tessera admirabilem illam victoriam retulit

10. Et Ptolemæus Lagi scribens ad Seleucum aperte invertit ordinem, qui in principio epistolæ Valere illum juberet, in fine autem usitata formulæ loco Gaudere subscribe-ret, ut Dionysodorus refert, qui collegit illius epistolas.

11. Operæ vero pretium est Epirotæ etiam Pyrrhi mentionem facere, viri qui secundas post Alexandrum imperii militaris tulit, et sexcentas fortunæ vices subiit. Hic igitur qui semper diis supplicaret et mactaret et donaria suspenderet, nec victoriam unquam, neque regni majestatem ampliorem, neque gloriam, nec divitiarum ingentem vim ab illis petebat, sed hoc unum optabat, Valere, veluti, hoc si haberet, facile ipsi accessuris reliquis. Et præclare, arbitratur, sapuit, qui ita putaret, nihil prodesse sibi bona reliqua omnia, quoad solum illud absit, Valere.

12. Recte hæc omnia, forte dixerit aliquis: at nunc qui-

ὅρ' ἡμῶν ἀποδέδεται, οὐ δὲ τοῦτον ἐναλλάξας, εἰ καὶ μὴδὲν ἄλλο ἐφησθα, ὅμως τῷ δικαίῳ λόγῳ οὐκ ἂν ἔξω εἰς τοῦ ἡμαρτηθέναι, ὥσπερ ἂν εἴ τις περὶ τῇ κνήμῃ τὸ κράνος ἢ περὶ τῇ κεφαλῇ τὰς κνημιῶδας ἐπιδῆσαιτο. Ἀλλ', ὡ βέλτιστε, φαῖν' ἂν καὶ πρὸς αὐτὸν, εἰκότως ἂν ταῦτα ἔλεγες, εἴ τις ὅλως καιρὸς ἦν ὑγιείας μὴ δεόμενος, νῦν δὲ καὶ ἔωθεν καὶ μεσοῦσης ἡμέρας καὶ νύκτωρ αἰεὶ τὸ ὑγιαίνειν ἀναγκαῖον, καὶ μάλιστα τοῖς ἀρχουσι καὶ πολλὰ πράττουσιν ὑμῖν, ὅσῳ καὶ πρὸς τὰ πολλὰ δείσθαι τοῦ σώματος· ἔτι δὲ ὁ μὲν χαῖρε εἰπὼν μόνον εὐφύμῳ τῇ ἀρχῇ ἐχρήσατο, καὶ ἔστιν εὐχὴ τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ ὑγιαίνειν παρακελευόμενος καὶ χρησιμὸν τι δρᾷ καὶ ὑπομεινῆσκει τῶν πρὸς τὸ ὑγιαίνειν συντελούντων, καὶ οὐ συνεύχεται μόνον, ἀλλὰ καὶ παραγγέλλει.

13. Τί δ'; οὐχὶ καὶ ἐν τῷ τῶν ἐντολῶν βιβλίῳ, δ αἰεὶ παρὰ βασιλείας λαμβάνετε, τοῦτο πρῶτον ὑμῖν ἔστι παράγγελμα, τῆς ὑγιείας τῆς ὑμετέρας αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι; καὶ μάλ' εἰκότως οὐδὲν γὰρ ἂν εἴη ὄφελος ὑμῖν πρὸς τὰ ἄλλα μὴ οὕτω διαχειμένον. Ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ, εἴ τι καὶ τῆς Ῥωμαίων φωνῆς ἐπαῖω, τοὺς προσαγορεύοντας ἀντιδεξιούμενοι τῷ τῆς ὑγιείας ὀνόματι πολλάκις ἀμείβεσθε.

14. Καὶ ταῦτα πάντα εἶπον οὐχ ὥς ἐκ προνοίας ἀρελῶν μὲν τὸ χαῖρειν, ἐπιτηδεύσας δὲ ἀντ' αὐτοῦ εἰπεῖν τὸ ὑγιαίνειν, ἀλλ' ὥς τοῦτο μὲν ἄκων παθῶν ἢ γελοῖός γ' ἂν ἦν ξενίζων καὶ τοὺς καιροὺς τῶν προσαγορεύσεων ἐναλλάττων.

15. Χάριν δὲ ὁμολογῶ τοῖς θεοῖς, ὅτι μοι τὸ σφάλμα εἰς ἄλλο μακρῶν αἰσιώτερον περιετράπη καὶ εἰς τὸ ἀμεινον παύλισσον, καὶ τάχα τῆς Ὑγιείας ἢ Ἀσκληπιοῦ αὐτοῦ ἐπιπνοία τοῦτ' ἐπράχθη δι' ἐμοῦ σοι τὸ ὑγιαίνειν ὑπισχυόμενον· ἐπεὶ ἔγωγε πῶς ἂν αὐτὸ ἐπαθον ἀνευ θεῶν μὴδέπω πρότερον ἐν τῷ μακρῷ βίῳ παραχθεὶς ἔμειον;

16. Εἰ δὲ δεῖ καὶ ἀνθρωπίνην τινὰ ὑπὲρ τοῦ γεγονότος ἀπολογίαν εἰπεῖν, οὐδὲν ἔξω, εἰ πάνυ ἐσπουδακὺς ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις ὑπὸ σοῦ γνωρίζεσθαι ἐκ τῆς ἀγαν ἐπιθυμίας εἰς τοὐναντίον διαπαραχθεὶς ἐνέπεσον. Τάχα δ' ἂν τινα ἐκπλήξῃς τῆς κατ' ὀρθὸν λογισμὸν καὶ στρατιωτῶν πλῆθος, ὧν οἱ μὲν προωθούμενοι, οἱ δὲ ἐν τῇ τάξει τῆς προσαγορεύσεως μὴ μένοντες.

17. Σὺ δ' εὖ οἶδ' ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι εἰς ἄνοιαν ἢ ἀπειθευσίαν ἢ παραρροσύνην ἀναφέρωσι τὸ πρᾶγμα, αἰδοῦς αὐτὸ σύμβολον καὶ ἀρελείας ἐποιήσω καὶ ψυχῆς μὴδὲν ἀγοραῖον καὶ ἐντεχον ἐχούσης· ὥς τὸ γε πάνυ θαρραλέον ἐν τοῖς τοιοῦτοις οὐ πόρρω θρασύτητος καὶ ἀναίσχυντίας ἐστί. Καὶ ἔμοιγε εἴη μὴδὲν μὲν τοιοῦτο σφάλλῃσθαι, εἰ δὲ συμβαίη, πρὸς εὐφημίαν αὐτὸ τρέπεσθαι.

18. Ἐπὶ γοῦν τοῦ πρώτου Σεβαστοῦ καὶ τοιόνδε τι λέγεται γενέσθαι· ὁ μὲν ἔτυχε δικὴν τινὰ δικάσας ὀρθῶς καὶ ἀπολύσας ἐγκλήματος τοῦ μεγίστου ἀδίκως συκοφαντούμενον ἄνθρωπον, ὁ δὲ χάριν ὁμολογῶν μεγάλην τῇ φωνῇ, Χάριν οἶδά σοι, ἔφη, ὡ αὐτοκράτορ, ὅτι κακῶς

dem proprium unicuique verbo et suum tempus ab nobis assignatum est : tu vero, illo immutato, etsi nihil diversum dixisti, tamen, si recte rem putemus, extra peccatum non fueris, non magis quam si tibiae galeam alliget aliquis, aut ocreas capiti. Verum, vir optime, ego quoque huic respondeam, merito ista tu quidem diceres, si quod omnino tempus esset valitudine non indigens : jam vero et mane, et medio die, et noctu semper Valere necessarium est, et maxime imperantibus vobis et negotia multa sustinentibus, quo magis corpore ad multas illas res opus habetis. Ad hæc, qui Gaude dicit, bene ominato tantum exordio usus est et votum est quicquid agitur : sed qui Valere jubet, etiam utile aliquid agit, et eorum admonet, quæ ad valitudinem aliquid conferunt, nec una optat modo, sed etiam præcipit.

13. Quid vero? nonne et in mandatorum libello, quem semper ab imperatore accipitis, hoc primum vobis est præceptum, Valitudinem vestram curate? Recte sane : neque enim usus aliquis vestrum esset ad reliqua, nisi ita constitutorum. Verum vos ipsi adeo, si quid ego quoque de Romanorum lingua intelligo, salutantibus comiter respondentes, valitudinis (*Lat.* salutis) nomen sæpe reponitis.

14. Et hæc dixi omnia, non qui prudens Gaudere illud abjecerim, et Vale pro eo dicere affectarim; sed tanquam cui imprudenti hoc acciderit : alioqui ridiculus ego essem peregrino more agens et tempora salutationum permutans.

15. Sed gratias diis ago, quod error mihi meus in longe auspicatius quiddam abiit, et labascente lingua in melius incidi : et forte Hygieæ aut ipsius adeo Æsculapii afflatu hoc est factum, Valitudinem meo tibi ore promittentis : quomodo enim sine deo hoc mihi accidisset, qui in longa vita nunquam ante simili ratione turbatus fuero?

16. Si vero humanam etiam pro eo quod accidit excusationem proferre opus est, nihil mirum, si in summo studio ut optimis in rebus abs te cognoscerer, præ nimia illa cupiditate perturbatus in contrarium incidi. Forte etiam recta cogitandi via excutiat aliquem multitudo militum, quorum alii quidem antrorsum urgent, alii vero ordinem salutandi minime servant.

17. Tu vero, bene novi, licet ceteri ad stuporem, aut rusticam ruditatem, aut delirationem referant illud factum, pudoris signum et simplicitatis iudicasti, et animi a fori tritura et artificis abhorrentis : ut fere insignis in talibus fiducia a protervitate et impudentia non longe abest. Ac mihi quidem contingat nihil tale peccare; si vero eveniat, in bonum id ipsum quoque omen verti.

18. Primo quidem Augusto imperante etiam tale quid factum narratur. Causam forte ille quandam recte iudicaverat, hominemque maximo crimine per summam illi calumniam impacto liberaverat. At ille gratias agens, magna voce : Gratiam tibi habeo, inquit, Imperator, quod male et

καὶ ἀδίκως εἰδικασας καὶ τῶν περὶ Σεβαστὸν ἀγανακτησάντων καὶ διασπάσασθαι τὸν ἄνθρωπον ἐθελόντων, Παύσασθε χαλεπαίνοντες, ἐκεῖνος ἔφη· οὐ γὰρ τὴν γλῶτταν αὐτοῦ, ἀλλὰ τὴν γνώμην ἐξετάζειν ἄξιον. Ἐκεῖνος μὲν οὕτως· σὺ δ' εἴτε τὴν γνώμην σκέψαιο, πάνυ εὖνουν εὐρήσεις, εἴτε τὴν γλῶτταν, εὐρημος καὶ αὐτῇ.

19. Ἔοικα δ' ἐνταῦθα ἤδη γενόμενος εἰκότως ἄλλο τι φοβήσεσθαι, μὴ τισι δοῶ ἐξεπίτηδες ἡμαρτηκέναι, ὥς τὴν ἀπολογίαν ταύτην συγγράψαιμι. Καὶ εἴη γε, ὦ φίλτατε Ἀσκληπιέ, τοιοῦτον φανῆναι τὸν λόγον, ὥς μὴ ἀπολογίαν, ἀλλ' ἐπιδείξωας ἀφορμὴν εἶναι δοκεῖν.

XX.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ Η ΠΕΡΙ ΑΙΡΕΣΕΩΝ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ὅσον, ὦ Ἑρμότιμε, τῷ βιβλίῳ καὶ τῇ τοῦ βαδίσματος σπουδῇ τεκμήρασθαι, παρὰ τὸν διδάσκαλον ἐπειγομένῳ ἔοικας· ἐνενόεις γοῦν τι μεταξὺ προῖων καὶ τὰ γεῖλη διεσάλευες ἡρέμα ὑποτονθορύζων καὶ τὴν χεῖρα ὥδε κάκεισε μετέφερες ὥσπερ τινὰ ῥῆσιν ἐπὶ ἑαυτοῦ διατιθέμενος, ἐρώτημα δὴ τι τῶν ἀγκύλων συντιθεῖς ἢ σκέμμα σοφιστικὸν ἀναφροντίζων, ὥς μὴδὲ δόξῃ βαδίζων σχολὴν ἄγοις, ἀλλ' ἐνεργὸς εἴης αἰεὶ σπουδαῖόν τι πράττων καὶ ὁ πρὸ δόξῃ σοι γένοιτ' ἂν ἐς τὰ μαθήματα.

ΕΡΜ. Νῆ Δί', ὦ Λυκῖνε, τοιοῦτό τι· τὴν γὰρ χθιζὴν συνουσίαν καὶ ἃ εἶπε πρὸς ἡμᾶς, ἀνεπεμπαζόμεν ἐπιὼν τῇ μνήμῃ ἕκαστα. Χρὴ δὲ μηδὲνα καιρὸν, οἶμαι, παριέναι εἰδότας ἀληθῆς ὃν τὸ ὑπὸ τοῦ Κῆρου ἱατροῦ εἰρημένον, ὡς ἄρα «βραχὺς μὲν ὁ βίος, μακρὴ δὲ ἡ τέχνη.» Καίτοι ἐκεῖνος ἱατρικῆς περὶ ταῦτ' ἔλεγεν, εὐμαθεστέρου πράγματος· φιλοσοφία δὲ καὶ μακρῇ τῷ χρόνῳ ἀνέφυκτος, ἣν μὴ πάνυ τις ἐργηγορὸς ἀτενὲς αἰεὶ καὶ γοργὸν ἀποβλέπει ἐς αὐτήν, καὶ τὸ κινδύνευμα οὐ περὶ μικρῶν, ἢ ἄθλιον εἶναι ἐν τῷ πολλῷ τῶν ἰδιωτῶν σурφетῷ παραπολόμενον ἢ εὐδαιμονῆσαι φιλοσοφῆσαντα.

2. ΛΥΚ. Τὰ μὲν ἄθλα, ὦ Ἑρμότιμε, θαυμάσια ἡλίκᾳ εἴρηκας. Οἴμαί γε μὴν οὐ πόρρω σε εἶναι αὐτῶν, εἴ γε χρὴ εἰκάζειν τῷ τε χρόνῳ, ὅπόσον φιλοσοφεῖς, καὶ προσέτι τῷ πόνῳ οἷόν μοι οὐ μέτριον ἐκ πολλοῦ ἤδη ἔχειν δοκεῖς· εἰ γάρ τι μέμνημαι, σχεδὸν εἰκοσιν ἔτη ταῦτά ἐστιν, ἂφ' οὗ σε οὐδὲν ἄλλο ποιοῦντα ἑώρακα, ἢ παρὰ τοὺς διδασκάλους φοιτῶντα καὶ ὡς τὸ πολὺ ἐς βιβλίον ἐπικεκυφτότα καὶ ὑπομνήματα τῶν συνουσιῶν ἀπογραφόμενον, ὥχρον αἰεὶ ὑπὸ φροντίδων καὶ τὸ σῶμα κατεσκληρότα. Δοκεῖς δέ μοι ἀλλ' οὐδὲ ὄναρ ποτὲ ἀνέναι σεαυτὸν, οὕτως βλος εἰ ἐν τῷ πράγματι. Ταῦτ' οὖν σκοπομένη μοι φαίνεται οὐκ ἐς μακρὰν ἐπιλήψεσθαι τῆς εὐδαιμονίας, εἴ γε μὴ λεληθας ἡμᾶς καὶ πάλαι αὐτῇ συνών.

ΕΡΜ. Πόθεν, ὦ Λυκῖνε, δε νῦν ἄρχομαι παρακύ-

injuste judicasti. Quumque ii qui essent circa Augustum, indigne ferrent et dilacerare hominem vellent, ille, Desinite, inquit, irasce: neque enim linguam hominis, sed mentem examinare æquum est. Atque ille quidem sic: tu vero, sive animum spectes, benevolentissimum reperies; sive linguam, bene ominata etiam hæc est.

19. Cæterum huc delatus jam non sine causa videor alterum quiddam vereri, ne sint quibus dedita opera peccasse videar, ut defensionem hanc scriberem. Ac sane contingat mihi, Æsculapi optime, talem videri hunc libellum, ut non defensio, sed ostentandæ orationis petita esse occasio videatur.

XX.

HERMOTIMUS, SIVE DE SECTIS.

1. LYCINUS. Quantum licet, Hermotime, ex libro et ex incessus celeritate colligere, ad magistrum festinare videris. Commentabaris enim aliquid inter eundum, et movebas cum leni murmure labia, et manum huc illuc transferebas, tantum qui orationem aliquam intra te disponeres, interrogationem, videlicet quandam ex tortuosis illis componens, aut sophisticam quæstionem persequens mente, ut ne in via quidem otio indulgeas, sed operosus sis, nunquam non agens serium quiddam, quodque ad doctrinam tibi prosit.

HERM. Per Jovem, Lycine, tale quiddam erat. Etenim hesternam auditionem et quæ dixit nobis repelebam, memoria percurrens singula. Oportet autem, puto, tempus nullum prætermittere, qui sciamus verum esse illud a Coo dictum medico, Brevem vitam esse, artem vero longam. Quanquam hæc de medicina dixit ille, re ad discendum faciliore: ad philosophiam vero aliquis ne longo quidem tempore pervenerit, nisi vigilantī admodum animo defixos et acres in illam oculos habeat; nec de parva re periculum, quum id agatur, ut aut miser sis et in multa vulgi colluvie pereas, aut beatum in philosophia ævum agas.

2. LYC. Præmia quidem, quanta dixisti, admirabilia. Ac puto equidem te non longe ab illis abesse, si quidem concipere illud fas est et ex tempore ex quo philosopharis, et ex labore insuper, quem minime mihi mediocrem jam diu sustinere videris. Si quid enim memini, prope viginti ipsi anni sunt ex quo te nihil aliud vidi agentem, quam ad magistros itare, et ut plurimum libro imminere, et commentarios disputationum tibi exscribere, pallidum semper curis, et callo quodam aridum corpus habentem. Videris autem mihi adeo totus in hac re esse, ut ne per somnum quidem te remittas. Hæc ergo cogitanti mihi videris non ita multo post comprehensurus istam felicitatem, nisi forte fugit nos te dudum cum illa versari.

HERM. Qui possim, Lycine, qui nunc tandem incipiam

πτειν ἐς τὴν ὁδόν; Ἡ δ' Ἀρετὴ πάνυ πόρρω κατὰ τὸν Ἡσίοδον οἰκεῖ καὶ ἔστιν ὁ οἶμος ἐπ' αὐτὴν μακρὸς τε καὶ ὀρθίος καὶ τρηχὺς, ἰδρωτὰ οὐκ ὀλίγον ἔχων τοῖς ὁδοιπόροις.

ΛΥΚ. Οὐχ ἱκανὰ οὖν ἴδρωται σοι, ὦ Ἑρμοτίμει, καὶ ὁδοιπόρηται;

ΕΡΜ. Οὐ, φημί· οὐδὲν γὰρ ἂν ἐκούλυέ με πανευδαίμονα εἶναι ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενον· τὸ δὲ νῦν ἀρχόμεθα ἔτι, ὦ Λυκίνε.

3. ΛΥΚ. Ἀλλὰ τίν γε ἀρχὴν δ' αὐτὸς οὗτος Ἡσίοδος ἔμεισε τοῦ παντὸς ἐρη εἶναι, ὥστε κατὰ μέσσην τὴν ὁδὸν εἶναι σε ἡδὴ λέγοντες οὐκ ἂν ἀμάρτοιμεν.

ΕΡΜ. Οὐδέπω οὐδὲ τοῦτο· πάμπλου γὰρ ἂν ἡμῖν ἦνυστο.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ ποῦ γάρ σε φῶμεν τῆς ὁδοῦ τυγχάνειν ὄντα;

ΕΡΜ. Ἐν τῇ ὑπωρεῖα κάτω ἔτι, ὦ Λυκίνε, ἄρτι προβαίνειν βιαζόμενον· ὀλισθηρὰ δὲ καὶ τραχεῖα καὶ δεῖ χεῖρα ὀρέγοντας.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν δ' διδάσκαλός σοι τοῦτο ἱκανὸς ποιῆσαι ἀνωθεν ἐκ τοῦ ἄκρου καθάπερ δ' τοῦ Ὀμήρου Ζεὺς χρυσὴν τινα σειρὰν καθίεις τοὺς αὐτοῦ λόγους, ὅρ' ὦν σε ἀνασπᾷ δηλαδὴ καὶ ἀνακουφίζει πρὸς αὐτόν τε καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτὸς πρὸ πολλοῦ ἀναβεβηκώς.

ΕΡΜ. Αὐτὸ ἐρησθα, ὦ Λυκίνε, τὸ γιγνώμενον· ὅσον γοῦν ἐπ' ἐκείνῳ πάλαι ἂν ἐσπιάσμεν ἄνω καὶ συνῆν αὐτοῖς, τὸ δ' ἐμὸν ἔτι ἐνδοεῖ.

4. ΛΥΚ. Ἀλλὰ θαρρεῖν γρη καὶ θυμὸν ἔχειν ἀγαθὸν ἐς τὸ τέλος τῆς ὁδοῦ ὀρόντα καὶ τὴν ἄνω εὐδαιμονίαν, καὶ μάλιστα ἐκείνου ζυμπροθυμουμένου. Πλὴν ἄλλα τίνα σοι ἐλπίδα ὑποφαίνει ὥς δὴ πότε ἀναβησόμενος; ἐς νέωτα εἰκάξεν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἐσεσθαί σε, ὅλον μετὰ τὰ μυστήρια τὰ μεγάλα ἢ Παναθήναια;

ΕΡΜ. Ὀλίγον φῆς, ὦ Λυκίνε.

ΛΥΚ. Ἀλλ' ἐς τὴν ἐξῆς ὀλυμπιάδα;

ΕΡΜ. Καὶ τοῦτο ὀλίγον ὥς πρὸς ἀρετῆς ἀσκήσιν καὶ εὐδαιμονίας κτῆσιν.

ΛΥΚ. Μετὰ δύο μὲν δὴ ὀλυμπιάδας πάντως· ἢ πολλὴν γ' ἂν θυμὸν βραθυμίαν καταγνοίη τις, εἰ μὴδ' ἐν τοσούτῳ χρόνῳ δύνασθε, ὅσον τρεῖς ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν εἰς Ἰνδοὺς ἀπελθεῖν, εἴτ' ἐπανελθεῖν ῥάδιον, εἰ καὶ μὴ εὐθεῖαν μὴδ' αἰεὶ βαδίζοι τις, ἀλλ' ἐν τοῖς διὰ μέσου ἔθνεσι περιπλανώμενος. Καίτοι πόσω τινὶ βούλει ὑψηλοτέραν καὶ λισσοτέραν θῶμεν εἶναι τὴν ἄκραν, ἐρ' ἥς ὑμῖν Ἀρετὴ οἰκεῖ, τῆς Ἀόρνου ἐκείνης, ἣν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν Ἀλέξανδρος κατὰ κράτος εἶλεν;

5. ΕΡΜ. Οὐδὲν ὁμοιον, ὦ Λυκίνε, οὐδ' ἔστι τὸ πρᾶγμα τοιοῦτον ὅσον σὺ εἰκάεις, ὥς ὀλίγῳ χρόνῳ κατεργασθῆναι καὶ ἀλῶναι, οὐδ' ἂν μυριοὶ Ἀλέξανδροι προσβάλλωσιν· ἐπεὶ πολλοὶ ἂν οἱ ἀνιόντες ἦσαν. Νῦν δὲ ἀνέρχονται μὲν οὐκ ὀλίγοι μάλα ἐρωμένως καὶ προσέργονται ἐπὶ ποσόν, οἱ μὲν ἐπὶ πάνυ ὀλίγον, οἱ δὲ ἐπὶ πλεόν, ἐπειδὴν δὲ κατὰ μέσσην τὴν ὁδὸν γένωνται πολλοῖς τοῖς ἀπόροις καὶ δυσχερεσίαν ἐντυγχάνοντες ἀποδυσ-

inspicere in viam? Valde procul autem habitat Hesiodo teste Virtus, et est via ad illam longaque et prærupta, et aspera, sudorem excutens non parvum viatoribus.

LYC. Nondum ergo satis tibi sudatum est, Hermotime, nec via satis factum?

HERM. Nondum, inquam. Nihil enim prohiberet me undique beatum esse, in summo si essem: at nunc vix, Lycine, incipimus.

3. LYC. At initium idem ille Hesiodus lotius dimidium ait esse. Itaque nihil erraverimus, si circa medium te ascensum jam esse dicamus.

HERM. Nondum ne hoc quidem: multum enim sic effectum esset.

LYC. Sed ubinam tandem viæ versari te dicemus?

HERM. In ipsis adhuc montis radicibus, Lycine, sed summa jam vi conantem progredi; lubrica autem est, et aspera, et opus est qui manum nobis porrigat.

LYC. Magister ergo tuus qui hoc faciat idoneus, qui desuper ex summo ut Homericus ille Jupiter auream catenam demittat, sermones suos, quibus nimirum attrahat te et levat ad se et virtutem, quum olim ipse ascenderit.

HERM. Rem ipsam, Lycine, dixisti. Quantum enim in illo est, olim extractus in altum essem, et cum illis versar: sed quod mearum est partium, adhuc deficit.

4. LYC. Verum confidere oportet, et bonum habere animum, et finem viæ spectare, supernamque illam felicitatem, illo præsertim una animum studiumque adhibente. Interea quam tibi spem ostendit, quando futurum sit ut enitaris? proximone anno conjicit in arce te futurum, verbi causa post mysteria magna, aut Panathenæa?

HERM. Pauxillum narras, Lycine.

LYC. Sed proxima olympiade?

HERM. Et hoc parum est, ut ad virtutis exercitationem, possessionemque felicitatis.

LYC. Post duas ergo olympiadas omnino: alioquin multam quis sociordiam vobis exprobraverit, si ne tanto quidem illud tempore possitis, quo facile sit ter a columnis inde Herculis ad Indos abire, indeque redire; etiamsi nec recto itinere neque semper progrediatur aliquis, sed in gentibus interjectis oberret. Quanquam, quanto vis altiore et magis lubricum ponamus verticem illum, in quo Virtus vobis habitat, Aorno petra illa, quam paucos intra dies vi cepit Alexander?

5. HERM. Nihil quicquam simile est, Lycine, neque res talis est, qualem tu imaginaris, quæ exiguo tempore confici possit et capi; non, si sexcenti simul Alexandri aggrediantur: sic enim multi ascenderent. Jam vero aggrediuntur quidem non pauci valde animose, et aliquantum appropinquant, alii perparum, alii longius: quum vero circa mediam jam viam sunt, atque in impedita multa atque aspera incidunt, difficultate victi pedem referunt, anhelantes, sudore

πετοῦσι τε καὶ ἀναστρέφουσιν ἀσθμαίνοντες καὶ ἰδρῶτι βρόμενοι, οὐ φέροντες τὸν κάματον. Ὅσοι δ' ἂν εἰς τέλος διακαρτερήσωσιν, οὗτοι πρὸς τὸ ἄκρον ἀφικνοῦνται καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου εὐδαιμονοῦσι θαυμάσιόν τινα βίον τὸν λοιπὸν βιοῦντες, οἷον μύρμηκας ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐπισκοποῦντες τινὰς τοὺς ἄλλους.

ΛΥΚ. Παπαί, ὦ Ἑρμότιμε, ἡλίχους ἡμᾶς ἀποφαίνεις, οὐδὲ κατὰ τοὺς Πυγμαίους ἐκείνους, ἀλλὰ χαμαιπετεῖς παντάπασιν ἐν χρῶϊ τῆς γῆς. Εἰκότως ὑψηλὰ γὰρ ἡδὴ φρονεῖς καὶ ἀνωθεν ἡμεῖς δὲ ὁ συρφετός καὶ ὅσοι χαμαὶ ἐρχόμενοι ἐσμέν, μετὰ τῶν θεῶν καὶ ὑμᾶς προσευξόμεθα ὑπερνεφέλους γενομένους καὶ ἀνελθόντας οἱ πάλοι σπεύδετε.

ΕΡΜ. Εἰ γὰρ γένοιτο καὶ ἀνελθεῖν, ὦ Λυκίνε. Ἀλλὰ πάλιν τὸ λοιπόν.

6. ΛΥΚ. Ὅμως οὐκ ἔφησθα ὅπόσον, ὡς χρόνῳ περιλαβεῖν.

ΕΡΜ. Οὐδ' αὐτὸς γὰρ οἶδα, ὦ Λυκίνε, τάκριβες· εἰκάζω μέντοι οὐ πλεῖον τῶν εἴκοσιν ἐτῶν ἔσεσθαι, μεθ' ἃ πάντως που ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ἐσόμεθα.

ΛΥΚ. Ἡράκλεις, πολὺ λέγεις.

ΕΡΜ. Καὶ γὰρ περὶ μεγάλων, ὦ Λυκίνε, οἱ πόνοι.

ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν ἴσως ἀληθές· ὑπὲρ δὲ τῶν εἴκοσιν ἐτῶν, ὅτι βίωσῃ τοσαῦτα, πότερον δὲ διδάσκαλός σου καθυπέσχετο, οὐ μόνον σοφός, ἀλλὰ καὶ μαντικός ὧν ἡ χρησμολόγος τις ἡ ὅσοι τὰς Χαλδαίων μεθόδους ἐπίστανται; φασὶ γοῦν εἰδέναι τὰ τοιαῦτα· οὐ γὰρ δὴ σέ γε εἰκὸς ἐπὶ τῷ ἀδῆλῳ, εἰ βίωσῃ μέχρι πρὸς τὴν ἀρετὴν, τοσοῦτους πόνους ἀνέχεσθαι καὶ ταλαιπωρεῖν νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν οὐκ εἰδότα, εἰ σε πλησίον ἤδη τοῦ ἄκρου γεγόμενον τὸ χρεὶν ἐπιστὰν κατασπάσει λαβόμενον τοῦ ποδὸς ἐξ ἀτελοῦς τῆς ἐλπίδος.

ΕΡΜ. Ἀπαγε· δύσφημα γὰρ ταῦτα, ὦ Λυκίνε. Ἀλλ' εἰη βιώναι, ὡς μίαν γοῦν ἡμέραν εὐδαιμονήσω σοφὸς γεγόμενος.

ΛΥΚ. Καὶ ἱκανὴ σοι ἀντὶ τῶν τοσοῦτων καμάτων ἡ μία ἡμέρα;

ΕΡΜ. Ἐμοὶ μὲν καὶ ἀκαριαῖον ὅπόσον ἱκανόν.

7. ΛΥΚ. Τὰ δὲ δὴ ἄνω ὅτι εὐδαιμόνα καὶ τοιαῦτα ὡς πάντα χρῆν ὑπομεῖναι δι' αὐτὰ, πόθεν ἔχεις εἰδέναι; οὐ γὰρ δὴ αὐτός πω ἀνελήλυδας.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ τῷ διδασκάλῳ πιστεύω λέγοντι· ὁ δὲ πᾶν οἶδεν ἅτε ἀχρότατος ἦδ' ὢν.

ΛΥΚ. Ἐλεγε δὲ πρὸς θεῶν ποῖα τὰ περὶ αὐτῶν ἡ τίνα τὴν εὐδαιμονίαν εἶναι τὴν ἐκεῖ; ἡ που τινὰ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ ἡδονὰς ἀνυπερβλήτους;

ΕΡΜ. Εὐφῆμει, ὦ ἑταῖρε· οὐδὲν γάρ ἐστι ταῦτα πρὸς τὸν ἐν τῇ ἀρετῇ βίον.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ τίνα φησὶ τάγαθὰ, εἰ μὴ ταῦτα, ἔξιν πρὸς τὸ τέλος τῆς ἀσκήσεως ἐλθόντας;

ΕΡΜ. Σοφίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ τὸ καλὸν αὐτὸ καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ πάντα ἐπίστασθαι βεβαίως πεπεισμένον ἢ ἕκαστα ἔχει· πλούτους δὲ καὶ δόξας καὶ ἡδονὰς καὶ ὅσα τοῦ σώματος, ταῦτα πάντα κάτω ἀφίεις καὶ

manantes, atque impares illi labori ferendo. Quotquot vero ad finem perseverant, hi in arcem perveniunt, et ab eo inde tempore felices, admirabilem, quæ reliqua est, vitam vivunt, velut formicas quasdam de alta illa specula reliquos intuentes.

LYC. Papæ, Hermotime, quantillos nos facis! ne Pygmæis quidem illis æquales sed humi omnino, in ipsa quasi telluris cute repentes. Nec mirum: jam enim altum sapis et e summo: nos vero colluvio illa, et quotquot humi repimus, cum diis vos etiam veneramus, qui supra nubes gradimini et eo quo festinatis dudum escendistis.

HERM. Modo contingat ille ascensus, Lycine. Sed nimis multum superest.

6. LYC. Tamen non dixisti, quantum, ut tempore metiri possemus.

HERM. Nempe nec ipse accurate scio, Lycine: conjicio tamen, viginti non amplius annos futuros, post quos omnino quondam in summo futuri simus.

LYC. Hercules tuam fidem! multum narras.

HERM. Etenim, Lycine, de magnis rebus laboratur.

LYC. Istuc quidem forte verum fuerit: sed de viginti annis, te eos exacturum, an magister tibi tuus promisit, ut non sapiens modo, sed divinus quidam aut fatidicus, aut ex eorum numero aliquis, qui Chaldaeorum rationes norunt? aiunt quippe eum scire talia. Neque enim veri simile est, te rebus incertis, an vitam ad virtutem usque sis perducturus, tot labores sustinere, et ærumnis vexari noctes ac dies, dum nescias, an non te jam prope fastigium enixum, instans fatum ex imperfecta spe pede prehensum detrahat.

HERM. Apage: mali enim ominis sunt ista, Lycine. Sed vivere liceat, ut unum certe diem sapientiæ possessione beatus sim.

LYC. Ac satis tibi est pro tot laboribus unus ille dies?

HERM. Mihi quidem minuta quamvis temporis particula satis est.

7. LYC. Supera autem illa beata esse ac talia, propter quæ sustinere omnia consultum sit, unde potes scire? neque enim ipse unquam ascendisti.

HERM. Ego vero magistro fidem habeo dicenti: ille quidem omnino novit, fastigium jam assecutus videlicet.

LYC. Qualem autem dixit, per ego te deos oro, illorum conditionem, aut quam ibi esse felicitatem? numquid divitias, et gloriam, et voluptates inexcuperabiles?

HERM. Bona verba, amice! nihil enim ista ad vitam in virtute versantem.

LYC. Quæ igitur dicit bona, si hæc non dicit, habituros qui ad finem exercitationis pervenerint.

HERM. Sapientiam, et fortitudinem, et ipsum honestum, et quod firma persuasionem novit quomodo se habeant singula omnia. Divitias autem, et glorias, et voluptates, et quæcumque sunt corporis, ea infra reliquit omnia, hæcque

ἀποδυσάμενος ἀνέρχεται, ὥσπερ φασι τὸν Ἡρακλέα ἐν τῇ Οἴτῃ κατακαυθέντα θεὸν γενέσθαι· καὶ γὰρ ἐκεῖνος ἀποβαλὼν ὅσους ἀνθρώπων εἶχε παρὰ τῆς μητροῦ καὶ καθαρὸν τε καὶ ἀκήρατον φέρων τὸ θεῖον ἀνέπτει τοὺς θεοὺς διευκρινηθὲν ὑπὸ τοῦ πυρός. Καὶ οὗτοι δὲ ὑπὸ φιλοσοφίας ὥσπερ ὑπὸ τίνος πυρός ἀπαντα ταῦτα περιαιρεθέντες, ἃ τοῖς ἄλλοις θαυμαστά εἶναι δοκεῖ οὐκ ὁρθῶς δοξάζουσιν, ἀνελθόντες ἐπὶ τὸ ἄκρον εὐδαιμονοῦσι πλοῦτου καὶ δόξης καὶ ἡδονῶν ἄλλ' οὐδὲ μεμνημένοι ἐτι, καταγελῶντες δὲ τῶν οἰομένων ταῦτα εἶναι.

8. ΛΥΚ. Νῆ τὸν Ἡρακλέα, ὦ Ἑρμότιμε, τὸν ἐν Οἴτῃ ἀνδρεία καὶ εὐδαιμόνα λέγεις περὶ αὐτῶν. Πλὴν ἄλλὰ τὸδε μοι εἰπὲ, καὶ κατέρχονται ποτε ἐκ τῆς ἄκρας, ἣν ἐβελήσωσι, χρησόμενοι τοῖς κάτω ἃ καταλελοίπασιν, ἢ ἀνάγκη ἀπαξ ἀνελθόντας αὐτοὺς μένειν καὶ συνεῖναι τῇ ἀρετῇ πλοῦτου καὶ δόξης καὶ ἡδονῶν καταγελῶντας;

ΕΡΜ. Οὐ μόνον τοῦτο, ὦ Λυκίνα, ἀλλ' ὅς ἂν ἀποτελεσθῇ πρὸς ἀρετὴν, οὔτε ὀργῇ οὔτε φόβῳ οὔτ' ἐπιθυμίαις ὁ τοιοῦτος ἂν δουλεύει, οὐδὲ λυποῖτο, οὐδὲ ὀλως πάθος ἐτι τοιοῦτον πάθει ἂν.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εἰ γέ με δεῖ μηδὲν ὀκνήσαντα εἰπεῖν τὰληθές — ἀλλ' εὐφημεῖν γρη, οἶμαι, μηδὲ ὅσιον εἶναι ἐξετάζειν τὰ ὑπὸ τῶν σοφῶν γιγνόμενα.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ἀλλ' εἰπὲ ὅτι καὶ λέγεις.

ΛΥΚ. Ὅρα, ὦ ἐταῖρε, ὡς ἐγωγε καὶ πάνυ ὀκνῶ.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ μὴ ὀκνεῖ, ὦ γενναῖε, πρὸς γε μόνον ἐμὲ λέγων.

9. ΛΥΚ. Τὰ μὲν τοίνυν ἄλλα, ὦ Ἑρμότιμε, διηγούμενῳ σοι παρεισώμεν καὶ ἐπίστευον οὕτως ἔχειν, σοφοὺς τε γίνεσθαι αὐτοὺς καὶ ἀνδρείους καὶ δικαίους καὶ τὰλλα, καὶ πως ἐκηλούμεν πρὸς τὸν λόγον, ὅπότε δὲ καὶ πλοῦτον ἐρησθα καταφρονεῖν σφᾶς καὶ δόξης καὶ ἡδονῶν καὶ μήτε ὀργίζεσθαι μήτε λυπεῖσθαι, πάνυ ἐνταῦθα — μόνῳ γάρ ἐσμεν — ἐπέστην ἀναμνησθεῖς ἃ πρῶην εἶδον ποιοῦντα — βούλει πῶ τίνα; ἢ ἱκανὸν καὶ ἀνευ τοῦ ὀνόματος;

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰπὲ, ὅστις ἦν.

ΛΥΚ. Διδάσκαλος αὐτὸς οὗτος ὁ σὸς, ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα εἰδοὺς ἀξίος καὶ γέρον ἤδη ἐς τὸ ὕστατον.

ΕΡΜ. Τί οὖν δὴ ἐποίεις;

ΛΥΚ. Τὸν ξένον οἶσθα τὸν Ἡρακλεώτην, ὃς ἐκ πολλοῦ συνεφιλοσώφει αὐτῷ, μαθητὴς ὢν, τὸν ξανθόν, τὸν ἐριστιόν;

ΕΡΜ. Οἶδα ὃν λέγεις· Δίῳ αὐτῷ τοῦνομα.

ΛΥΚ. Ἐκεῖνον αὐτὸν, ἐπεὶ τὸν μισθόν, οἶμαι, μὴ ἀπεδίδου κατὰ καιρὸν, ἀπήγαγε παρὰ τὸν ἄρχοντα ἐναγχοῦς περιθείς γε αὐτῷ θοιμάτιον περὶ τὸν τράχηλον καὶ ἐβόα καὶ ὠργίζετο, καὶ εἰ μὴ τῶν συνήθων τινὲς ἐν μέσῳ γενόμενοι ἀφείλοντο τὸν νεανίσκον ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, εὖ ἴσθι, προσφύς ἂν ἀπέτραγεν αὐτοῦ τὴν βίαν ὁ γέρον, οὕτως ἡγανάκτει.

10. ΕΡΜ. Πονηρὸς γὰρ ἐκεῖνος εἰ καὶ ἀγνώμων,

exutus ascendit, ut Herculem aiunt, quum in Ceta conflasset, deum factum. Etenim ille, abjectis quæcumque humana a matre habebat, puramque et sinceram divinitatem, ipso igne quasi purgatam a scoriis, ferens evolavit ad deos. Et hi sane a philosophia velut igne quodam liberati illis omnibus quæ admiratione digna aliis non recte rem putantibus videntur, in arcem evecti felix ævum agunt, divitiarum et gloriæ et voluptatum ne memoriam servantes quidem, sed irridentes eos qui esse ista arbitrantur.

8. LYC. Ceterum tibi Herculem juro, Hermotime, magnam tu mihi illorum fortitudinem prædicas, magnam felicitatem. Verum hoc mihi expedi, utrum descendunt aliquando de arce illa sua, si voluerint, usuri illis quæ hic infra reliquerunt? an necesse est eos qui semel ascenderunt, manere et usque versari cum virtute, divitias et gloriam et voluptates deridere?

HERM. Non hoc solum ita habet, Lycine, sed qui consummatus ad virtutem fuerit, is neque iræ, neque metui, neque cupiditatibus servit, neque tristitia, nec ulla in univ ersum perturbatione afficitur.

LYC. Verum, si quidem fas est nihil cunctantem dicere quod res est — sed linguis, puto, favere oportet, neque per religionem licere inquirere in ea quæ fiunt a sapientibus.

HERM. Minime, quin tu loquere quicquid est, quod dicis.

LYC. Vide, amice, quam vehementer ego cuncter.

HERM. Tu vero cunctari noli, apud me solum qui dicas.

9. LYC. Cetera quidem, Hermotime, narrantem te prosequerbar, credebamque rem ita habere, sapientesque fieri illos et fortes, et justos, et reliqua, mulcebarque aliquantum sermone illo tuo: quum vero etiam divitiarum contemptores esse diceres et gloriæ et voluptatum, et neque irasci illos nec dolere, hic omnino (soli enim duo sumus) institi, quum in mentem veniret quæ paullo ante videram facientem ... vis dicam quem? an satis est etiam tacito nomine?

HERM. Nequaquam, sed hoc etiam dic, quis fuerit.

LYC. Ipse tuus ille doctor, reverentia dignus vir cetera, et ultimæ jam ætatis senex.

HERM. Quid is igitur faciebat?

LYC. Hospitem nosti illum Heracleensem, qui diu cum ipso philosophatus est, tanquam discipulus? rufum illum, contentiosum?

HERM. Novi quem dicas. Dioni nomen est.

LYC. Illum ipsum, quum mercedem puto in tempore non solveret, rapuit nuper ad magistratum, obtorto collo, vociferans et irarum plenus, et nisi familiarium quidam, qui commodum adessent, eripuissent ipsius manibus juvenem, crede mihi, correptum morsu nasum homini abstulisset senex; adeo indignabatur.

10. HERM. Siquidem malus ille semper et in reddendo

πετοῦσί τε καὶ ἀναστρέφουσιν ἀσθμαίνοντες καὶ ἰδρῶτι ῥέοντες, οὐ φέροντες τὸν κάματον. "Οσοί δ' ἂν εἰς τέλος διακαρτερήσωσιν, οὗτοι πρὸς τὸ ἄκρον ἀφικνῶνται καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου εὐδαιμονοῦσι θαυμασίον τινα βίον τὸν λοιπὸν βιοῦντες, οἷον μύρμηκας ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐπισκοποῦντές τινας τοὺς ἄλλους.

ΛΥΚ. Παπαῖ, ὦ Ἑρμότιμε, ἡλίους ἡμᾶς ἀποφαίνεις, οὐδὲ κατὰ τοὺς Πυγμαίους ἐκείνους, ἀλλὰ χαμαιπετεῖς παντάπασιν ἐν χρῶϊ τῆς γῆς. Εἰκότως ὑψηλὰ γὰρ ᾗδῃ φρονεῖς καὶ ἀνωθεν ἡμεῖς δὲ ὁ συρρετὸς καὶ ὅσοι χαμαὶ ἐρχόμενοι ἐσμέν, μετὰ τῶν θεῶν καὶ ὑμᾶς προσευζόμεθα ὑπερνεφέλους γενομένους καὶ ἀνελθόντας οἱ πάλοι σπεύδετε.

ΕΡΜ. Εἰ γὰρ γένοιτο καὶ ἀνελθεῖν, ὦ Λυκίνα. Ἀλλὰ πάμπλουτο τὸ λοιπόν.

6. ΛΥΚ. Ὅμως οὐκ ἔφησθα ὁπόσον, ὡς χρόνῳ περιλαβεῖν.

ΕΡΜ. Οὐδ' αὐτὸς γὰρ οἶδα, ὦ Λυκίνα, τάχιβές· εἰκάζω μέντοι οὐ πλείω τῶν εἴκοσιν ἐτῶν ἔσεσθαι, μεθ' ἃ πάντως που ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ἐσόμεθα.

ΛΥΚ. Ἡράκλεις, πολὺ λέγεις.

ΕΡΜ. Καὶ γὰρ περὶ μεγάλων, ὦ Λυκίνα, οἱ πόνοι.

ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν ἴσως ἀληθές· ὑπὲρ δὲ τῶν εἴκοσιν ἐτῶν, ὅτι βίωσθι τοσαῦτα, πότερον ὁ διδάσκαλός σου καθυπέσχετο, οὐ μόνον σοφός, ἀλλὰ καὶ μαντικός ὢν ἡ χρησμολόγος τις ἡ δαίμων τὰς Χαλδαίων μεθόδους ἐπίστανται; φασὶ γοῦν εἰδέναι τὰ τοιαῦτα· οὐ γὰρ δὴ σέ γε εἰκὸς ἐπὶ τῷ ἀδελῷ, εἰ βίωσθι μέχρι πρὸς τὴν ἀρετὴν, τοσούτους πόνους ἀνέχεσθαι καὶ ταλαιπωρεῖν νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν οὐκ εἰδότα, εἰ σε πλησίον ᾗδῃ τοῦ ἄκρου γενομένου τὸ χρεῶν ἐπιστὰν κατασπάσει λαβόμενον τοῦ ποδὸς ἐξ ἀτελοῦς τῆς ἐλπίδος.

ΕΡΜ. Ἀπαγε· δύσφημα γὰρ ταῦτα, ὦ Λυκίνα. Ἀλλ' εἴη βιώναι, ὡς μίαν γοῦν ἡμέραν εὐδαιμονήσω σοφὸς γεόμενος.

ΛΥΚ. Καὶ ἱκανὴ σοι ἀντὶ τῶν τοσούτων καμάτων ἡ μία ἡμέρα;

ΕΡΜ. Ἐμοὶ μὲν καὶ ἀκαριαῖον ὁπόσον ἱκανόν.

7. ΛΥΚ. Τὰ δὲ δὴ ἄνω ὅτι εὐδαιμόνα καὶ τοιαῦτα ὡς πάντα χρῆν ὑπομεῖναι δι' αὐτὰ, πόθεν ἔχεις εἰδέναι; οὐ γὰρ δὴ αὐτὸς πῶ ἀνελήλυθας.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ τῷ διδασκάλῳ πιστεύω λέγοντι· ὁ δὲ πάνυ οἶδεν ὅτε ἀκρότατος ᾗδῃ ὢν.

ΛΥΚ. Ἐλέγε δὲ πρὸς θεῶν ποῖα τὰ περὶ αὐτῶν ἡ τίνα τὴν εὐδαιμονίαν εἶναι τὴν ἐκεῖ; ἢ που τινὰ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ ἡδονὰς ἀνυπερβλήτους;

ΕΡΜ. Εὐφήμει, ὦ ἑταῖρε· οὐδὲν γὰρ ἐστὶ ταῦτα πρὸς τὸν ἐν τῇ ἀρετῇ βίον.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ τίνα φησὶ τὰ γαθὰ, εἰ μὴ ταῦτα, ἔξιν πρὸς τὸ τέλος τῆς ἀσκήσεως ἔλθοντας;

ΕΡΜ. Σοφίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ τὸ καλὸν αὐτὸ καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ πάντα ἐπίστασθαι βεβαίως πεπεισμένον ἢ ἕκαστα ἔχει· πλοῦτους δὲ καὶ δόξας καὶ ἡδονὰς καὶ ὅσα τοῦ σώματος, ταῦτα πάντα κάτω ἀφείεις καὶ

manantes, atque impares illi labori ferendo. Quotquot vero ad finem perseverant, hi in arcem perveniunt, et ab eo inde tempore felices, admirabilem, quæ reliqua est, vitam vivunt, velut formicas quasdam de alta illa specula reliquos intuentes.

LYC. Papæ, Hermotime, quantillos nos facis! ne Pygmæis quidem illis æquales sed humi omnino, in ipsa quasi telluris cute repentes. Nec mirum: jam enim altum sapis et e summo: nos vero colluvio illa, et quotquot humi repimus, cum diis vos etiam veneramus, qui supra nubes gradimini et eo quo festinatis dudum escendistis.

HERM. Modo contingat ille ascensus, Lycine. Sed nimis multum superest.

6. LYC. Tamen non dixisti, quantum, ut tempore metiri possemus.

HERM. Nempe nec ipse accurate scio, Lycine: conjicio tamen, viginti non amplius annos futuros, post quos omnino quondam in summo futuri simus.

LYC. Hercules tuam fidem! multum narras.

HERM. Etenim, Lycine, de magnis rebus laboratur.

LYC. Istuc quidem forte verum fuerit: sed de viginti annis, te eos exacturum, an magister tibi tuus promisit, ut non sapiens modo, sed divinus quidam aut fatidicus, aut ex eorum numero aliquis, qui Chaldaeorum rationes norunt? aiunt quippe cum scire talia. Neque enim veri simile est, te rebus incertis, an vitam ad virtutem usque sis perducturus, tot labores sustinere, et ærumnis vexari noctes ac dies, dum nescias, an non te jam prope fastigium enixum, instans satum ex imperfecta spe pede prehensum detrahat.

HERM. Apage: mali enim ominis sunt ista, Lycine. Sed vivere liceat, ut unum certe diem sapientiæ possessione beatus sim.

LYC. Ac satis tibi est pro tot laboribus unus ille dies?

HERM. Mihi quidem minuta quamvis temporis particula satis est.

7. LYC. Supera autem illa beata esse ac talia, propter quæ sustinere omnia consultum sit, unde potes scire? neque enim ipse unquam ascendisti.

HERM. Ego vero magistro fidem habeo dicenti: ille quidem omnino novit, fastigium jam assecutus videlicet.

LYC. Qualem autem dixit, per ego te deos oro, illorum conditionem, aut quam ibi esse felicitatem? numquid divitias, et gloriam, et voluptates inexasuperabiles?

HERM. Bona verba, amice! nihil enim ista ad vitam in virtute versantem.

LYC. Quæ igitur dicit bona, si hæc non dicit, habituros qui ad finem exercitationis pervenerint.

HERM. Sapientiam, et fortitudinem, et ipsum honestum, et quod firma persuasionem novit quomodo se habeant singula omnia. Divitias autem, et glorias, et voluptates, et quæcumque sunt corporis, ea infra reliquit omnia, hæcque

ὦ Λυκίνε, περὶ τὰς ἀποδόσεις ἐπεὶ τοὺς γε ἄλλους, ὅς δανείζει, πολλοὺς ὄντας, οὐδὲν τοιοῦτό πω διατίθει-
κεν ἀποδίδοσι γὰρ αὐτῷ κατὰ καιρὸν τοὺς τόκους.

ΛΥΚ. Τί δαί, ἂν μὴ ἀποδιδῶσι, ὦ μακάριε, μέ-
λει τι αὐτῷ καθαρθέντι ἤδη ὑπὸ φιλοσοφίας καὶ μηκέτι
τῶν ἐν τῇ Οἴτῃ καταλειμμένων δεομένων;

ΕΡΜ. Οἶε γὰρ εἶαι αὐτοῦ χάριν ἐκείνος περὶ τὰ
τοιαῦτα ἐσπούδακεν; ἄλλ' ἐστὶν αὐτῷ παιδεία νεογνά,
ὣν κήδεαι μὴ ἐν ἀπορίᾳ καταβιώσῃσι.

ΛΥΚ. Δέον, ὦ Ἑρμότιμε, ἀναγαγεῖν κάκεινα ἐπὶ
τὴν ἀρετὴν, ὡς συνευδαιμονοῖεν αὐτῷ πλοῦτου κατα-
φρονούντες.

11. ΕΡΜ. Οὐ σχολή μοι, ὦ Λυκίνε, περὶ τούτων
διαλέγεσθαι σοι· σπεύδω γὰρ ἤδη ἀκροάσασθαι αὐτοῦ,
μὴ καὶ λάθω τελέως ἀπολειφθεῖς.

ΛΥΚ. Θάρρει, ὦγαθέ· τὸ τήμερον γὰρ ἐκχειρία
ἐπήγγελται· ὥστε ἐγὼ ἀφήμῃ σοι ὅσον ἐστὶ τὸ λοιπὸν
τῆς ὁδοῦ.

ΕΡΜ. Πῶς λέγεις;

ΛΥΚ. Ὅτι ἐν τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἴδοις αὐτὸν, εἴ
γε χρὴ πιστεῦειν τῷ προγράμματι· πινάκιον γάρ τι
ἐκρέματο ὑπὲρ τοῦ πυλῶνος μεγάλοις γράμμασι λέγον,
τήμερον οὐ συμφιλοσοφεῖν. Ἐλέγτο δὲ παρ' Εὐκράτει
τῷ πάνυ δειπνήσας χθὲς γενέθλια θυγατρὸς ἐστιῶντι
πολλὰ τε συμφιλοσοφῆσαι ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ πρὸς
Εὐθύδημον τὸν ἐκ τοῦ Περιπάτου παροξυνθῆναι τι καὶ
ἀμφισβητῆσαι αὐτῷ περὶ ὧν ἐκείνῳ εἰώθασιν ἀντιλέ-
γειν τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς· ὑπὸ τε οὖν τῆς κραυγῆς πο-
νήρως τὴν κεφαλὴν διατεθῆναι καὶ ἰδρῶσαι μάλα πολλὰ
ἐς μέσας νύκτας ἀποταθείσης, ὡς φασί, τῆς συνουσίας·
ἅμα δὲ καὶ ἐπεπώκει, οἶμαι, πλεον τοῦ ἱκανοῦ, τῶν
παρόντων, ὡς εἰκὸς, φιλοτησίας προπινόντων, καὶ ἔδε-
δειπνήκει πλεον ἢ κατὰ γέροντα· ὥστε ἀναστρέψας ἤμεισέ
τε, ὡς ἔφασκον, πολλὰ καὶ μόνον ἀριθμῷ παραλαβὼν
τὰ κρέα, ὅποσα τῷ παιδί κατόπιν ἐστῶτι παραδεδῶκε
καὶ σημηνάμενος ἐπιμελῶς τὸ ἀπ' ἐκείνου καθεύδει
μηδὲνα εἰσδέχεσθαι παραγέλλας. Ταῦτα δὲ Μίδα
ἤκουσα τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ διηγουμένου τισὶ τῶν μαθη-
τῶν, οἱ καὶ αὐτοὶ ἀνέστρεφον μάλα πολλοί.

12. ΕΡΜ. Ἐχράτῃς δὲ πότερος, ὦ Λυκίνε, ὁ δι-
δάσκαλος ἢ ὁ Εὐθύδημος; εἰ τι καὶ τοιοῦτον ἔλεγεν ὁ
Μίδα.

ΛΥΚ. Τὰ μὲν πρῶτά φασιν, ὦ Ἑρμότιμε, ἀγχώ-
μαλα σφίσι γενέσθαι, τὸ δ' οὖν τέλος τῆς νίκης καθ'
ὕμης ἐγένετο καὶ παρὰ πολὺ ὁ πρῶτος ὑπερέσχε-
τον γούν Εὐθύδημον οὐδ' ἀναιμῶς φασὶν ἀπελθεῖν,
ἀλλὰ τραῦμα παμμέγεθες ἔχοντα ἐν τῇ κεφαλῇ· ἐπεὶ
γὰρ ἀλαζῶν ἦν καὶ ἐλεγκτικὸς καὶ πειθεσθαι οὐκ ἤθελεν
οὐδὲ παρείχετο ῥάδιον αὐτὸν ἐλέγχεσθαι, ὁ δὲ διδάσκαλος
σου ὁ βέλτιστος ὃν εἶχε σκύφον Νεστόρειόν τινα κατα-
φέρει αὐτοῦ πλησίον κατακειμένου, καὶ οὕτως ἐχρά-
τῃσεν.

ΕΡΜ. Εὖ γε· οὐ γὰρ ἄλλως ἔχρην πρὸς τοὺς μὴ
ἐθελοντας εἰκεῖν τοῖς χρεῖττοσιν.

quod debet ingratus, Lycine. Aliis enim quibus sceneratur
(sunt autem multi), nihil unquam tale fecit; solvunt quippe
usuras temporis.

LYC. Quid vero, si non solvant, o beate, an curae est
ipsi, purgato jam a philosophia, et relictis illis in Ceta monte
nihil jam indigenti?

HERM. Putas enim sua ipsum causa laborare de tali-
bus? Verum sunt ipsi parvi liberi, quorum curam habet,
ne inopes vitam agant.

LYC. Oportebat, Hermotime, educere et illos ad virtu-
tem, ut pari cum ipso felicitate fruantur in divitiarum
contentu.

11. HERM. Non vacat mihi, Lycine, de his disputare te-
cum; jam enim festino ad ipsum audiendum, ne forte im-
prudens plane sero veniam.

LYC. Bono es animo, bone vir: hodie enim induciæ
denunciatae sunt; itaque ego tibi quod reliquum est viæ
remitto.

HERM. Quid ais?

LYC. Tibi illius jam copiam non futuram, si quidem
fides habenda programmati. Tabella enim suspensa super
vestibulum magnis literis scripta significabat, hodie illum
non disputare. Dicebatur autem apud Eucratem, nobilem
illum, filiae suæ natalem qui celebraret convivio, heri cœna-
tus, tum disputasse multa in convivio, tum Euthydemo
Peripatetico iratior concertasse cum illo de iis, in quibus
illi solent contradicere Stoicis; a clamore vero caput illi do-
lere, et sudasse plurimum, protracta in medium noctem,
ut aiunt, congressione. Simul vero biberat, puto, plus quam
satis fuit, quum, ut fieri solet, convivæ illum largioribus
invitationibus ad bibendum provocarent; porro plus, quam
pro sene, cibi sumserat. Igitur domum reversus et vo-
muit, ut aiunt, copiose, et quum primum annumerari sibi
jussisset carnis frusta, quæ puero a tergo stanti tradiderat,
et curate ea obsnasset, ab eo inde tempore dormit, im-
perato ne quis intro admittatur. Hæc autem e Mida audivi
ejus servo, narrante quibusdam ipsius discipulorum, qui
et ipsi, multi sane, revertebantur.

12. HERM. Uter vero, Lycine, discessit superior, do-
ctorne meus an Euthydemus? si quid tale etiam narravit
Midas.

LYC. Primo quidem æquo fere Marte pugnatum esse,
ceterum finis victoriae penes vos fuit, multumque fuit se-
nex superior. Euthydemum enim nec incruentum disces-
sisse aiunt, sed vulnus habentem in capite maximum. Quum
enim insolens esset, et convincere vestrum studiose vellet,
et persuaderi sibi nollet, nec facilem refutanti se præberet,
optimus ille tuus magister, quem forte habebat scyphum,
Nestoreum quendam, impingit in illum prope accubantem,
atque ita superavit.

HERM. Bonum factum! neque enim aliter oportebat
adversus eos qui cedere melioribus recusant.

ΛΥΚ. Ταῦτ' ἐγὼ μὲν, ὦ Ἑρμότιμ', πάνυ εὖλογα. Ἡ γὰρ παῶν Εὐθύδημος ἀνδρὰ γέροντα παρωξύνει, ἀόργητον καὶ θυμοῦ κρείττονα, σκύφον οὕτω βαρὺν ἐν τῇ χειρὶ ἔχοντα;

13. Ἀλλὰ σχολὴν γὰρ ἄγομεν — τί οὐ διηγῇ μοι ἐταίρω ὄντι ἐν τρόπῳ ὠρμήθης τὸ πρῶτον φιλοσοφεῖν, ὥς καὶ αὐτὸς, εἰ δυνατόν ἐστι, συνοδοιποροῖν ὑμῖν τὸ ἀπὸ τοῦδε ἀρξάμενος. Οὐ γὰρ ἀποκλείσετέ με δηλαδὴ φίλοι ὄντες.

ΕΡΜ. Εἰ γὰρ ἐθελήσεις, ὦ Λυκίνε· εἴπει ἐν βραχεὶ ὅσον διόσεις τῶν ἄλλων παιδᾶς, εὖ ἴσθι, οἴσῃ ἅπαντας ὥς πρὸς σέ, τοσοῦτον ὑπερπρονήσεις αὐτός.

ΛΥΚ. Ἰκανόν, εἰ μετὰ εἰχόσιν ἔτη γενομένην τοιοῦτος οἷός σὺ νῦν.

ΕΡΜ. Ἀμέλει, καὶ αὐτὸς κατὰ σέ γεγονὸς ἡρξάμεν φιλοσοφεῖν τετραρακοντούτης σχεδόν, ὅπως, οἶμαι, σὺ νῦν γέγονας.

ΛΥΚ. Τσαῦτα γὰρ, ὦ Ἑρμότιμ', ὥστε τὴν αὐτὴν ἄγε λαβὼν κάμει — δίκαιον γάρ — καὶ πρῶτόν γέ μοι τοῦτο εἰπεῖ, δίδοτε ἀντιλέγειν τοῖς μανθάνουσιν, ἥν τι μὴ ὀρθῶς λέγεσθαι δοκῇ αὐτοῖς, ἢ οὐκ ἐφέτε τοῦτο τοῖς νεωτέροις;

ΕΡΜ. Οὐ πάνυ. Σὺ δέ, ἥν τι βούλῃ, ἐρώτα μεταξὺ καὶ ἀντιλέγε· ῥᾶν γὰρ ἂν οὕτω μάθοις.

ΛΥΚ. Εὖ γε, νῆ τὸν Ἑρμῆν, ὦ Ἑρμότιμ', αὐτόν, οὐ ἐπώνυμος ὢν τυγχάνεις.

14. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, μία τις ὁδὸς ἐστίν ἢ ἐπὶ φιλοσοφίαν ἄγουσα, ἢ τῶν Στωϊκῶν ὁμῶν, ἢ ἀληθῆ ἐγὼ ἤκουον ὥς καὶ ἄλλοι πολλοὶ τινές εἰσιν;

ΕΡΜ. Μάλα πολλοὶ, Περιπατητικοὶ καὶ Ἐπικούρειοι καὶ οἱ τῶν Πλάτωνα ἐπιγραφόμενοι, καὶ αὖ Διογένης ἄλλοι τινές καὶ Ἀντισθένης Ζηλωταὶ καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Πυθαγόρου καὶ ἐπὶ πλείους.

ΛΥΚ. Ἀληθῆ ταῦτα· πολλοὶ γάρ εἰσι. Ἡότερον δὲ, ὦ Ἑρμότιμ', τὰ αὐτὰ οὕτω λέγουσιν ἢ διάφορα;

ΕΡΜ. Καὶ πάνυ διάφορα.

ΛΥΚ. Τὸ δέ γε ἀληθές, οἶμαι, πάντως πῶς ἐν ἡν αὐτῶν, ἀλλ' οὐ πάντα διάφορά γε ὄντα.

ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν.

15. ΛΥΚ. Ἴθι δὴ, ὦ φιλότις, ἀπόκριναι μοι, τῷ τότε πιστεύσας τὸ πρῶτον, ὅποτε ἤεις φιλοσοφῆσαν, πολλῶν σοι θυρῶν ἀναπεπταμένων, παρείς σὺ τὰς ἄλλας εἰς τὴν τῶν Στωϊκῶν ἥκας καὶ δι' ἐκείνης ἡξίους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν εἰσεύσαι, ὥς δὴ μόνῃς ἀληθοῦς οὐσίας καὶ τὴν εὐθείαν ἐπιδεικνυσούσης, τῶν δ' ἄλλων εἰς τυφλὰ καὶ ἀνέξοδα φερουσῶν; τίνοι ταῦτ' ἐτεκμαίρου τότε; Καὶ μή μοι τὸν νῦν δὴ τοῦτον σεαυτὸν ἐννόει, τὸν εἴτε ἡμισοφον εἴτε σοφὸν ᾗδ' ἐπὶ τὰ βελτίω κρίνειν ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ἡμᾶς δυνάμενον, ἀλλ' οὕτως ἀπόκριναι, ὅπως τότε ἦσθα ἰδιώτης καὶ κατὰ τὸν νῦν ἐμέ.

ΕΡΜ. Οὐ συνίημι ὃ τί σοι τοῦτο βούλεται, ὦ Λυκίνε.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν οὐ πάνυ ἀγκύλον ἡρόμην· πολλῶν

LYC. Illa quidem, Hermotime, valde rationabilia. Quibus enim intemperis agitatus Euthydemus virum senem incendit, irritari nescium et ira superiorem, scyphum adeo gravem manu tenentem?

13. Verum enim vero, quando otiosi sumus, quid non narras mihi tuo sodali, quomodo primum animum ad philosophiam appuleris? ut ipse quoque, si fieri possit, iter illud vestrum ingrediari, initio ab hac inde hora facto. Neque enim excludetis me videlicet, amicum amici.

HERM. Modo velles, Lycine! paullo post videres quantum sis superaturus alios: pueros, mihi crede, judicabis, ad te si comparentur, omnes: tantum illos superabis sapientia.

LYC. Satis mihi fuerit, si post viginti annos talis fiam, qualem te nunc video.

HERM. Noli esse sollicitus: ego quoque ea, qua nunc es, ætate philosophari cœpi, quadraginta circiter annorum, quot tu jam, puto, natus es.

LYC. Nempe totidem, Hermotime. Itaque eadem via susceptum me quoque ducito; æquum enim est. Sed primum quidem hoc mihi dic, permittitisne contradicere discentibus, si quid minus recte dictum illis videatur? an non conceditis hoc junioribus?

HERM. Non usquequaque. At tu si quid volueris, inter dicendum interrogato et contradicito; sic enim discas facilius.

LYC. Bene, Ita me Hermes (*Mercurius*) amet, cujus tu nomine appellaris.

14. At illud mihi dic, unane est via ad philosophiam ducens, vestra illa Stoicorum, an verum ego audiui, alios quoque multos esse philosophos?

HERM. Sane quam multi, Peripatetici, et Epicurei, et qui Platonis sibi nomen inscribunt, et rursus alii quidam Diogenis, et Antisthenis æmuli, et qui a Pythagora sunt, et adhuc plures.

LYC. Vera dicis: multi enim sunt. Utrum vero eadem isti, Hermotime, dicunt, an diversa?

HERM. Vehementer diversa.

LYC. Sed verum quidem, puto, omnino unum illorum est, at non omnia, si quidem sunt diversa.

HERM. Recte sane.

15. LYC. Age ergo, amice, responde mihi, cui tandem argumento fidem tu primum habens, quum philosophatum ires, ac multæ tibi januæ paterent, ceteris relictis, Stoicorum illam ingressus sis, ac per eam decreveris ad virtutem intrare, velut sola ea vera sit et rectam viam ostendat, reliquis ad cæca et exitum non habentia loca ducentibus? quo, inquam, argumento ista tum colligebas? Nec velis mihi illum qui nunc es te ipsum cogitare, vel semisapientem, vel sapientem plane, qui meliora judicare præ nobis, qui de vulgo sumus, possis: verum pro eo responde, qualis tum eras, idiota, et mei, ut nunc sum, similis.

HERM. Non intelligo, quid hoc tibi sermone velis, Lycine.

LYC. Atqui nihil valde tortuosum interrogavi. Quum

γὰρ ὄντων φιλοσόφων, οἷον Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους καὶ Ἀντισθένης καὶ τῶν ὑμετέρων προγόνων, τοῦ Χρυσίππου καὶ Ζήνωνος καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι εἰσὶ, τῷ σὺ πιστεύσας τοὺς μὲν ἄλλους εἶας, ἐξ ἁπάντων δὲ προελόμενος ἅπερ προήρησαι, ἀξιοῖς κατὰ ταῦτα φιλοσοφεῖν; ἄρα καὶ σὲ ὥσπερ τὸν Χαιρέφωνα ὁ Πύθιος ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὰ Στωϊκῶν ἀρίστους ἐξ ἁπάντων προσειπῶν; ἔθος γὰρ αὐτῷ ἄλλον ἐπ' ἄλλο εἶδος φιλοσοφίας προτρέπειν τὴν ἀρμόττουσαν, οἶμαι, ἐκάστω εἰδότει.

ΕΡΜ. Ἀλλ' οὐδὲν τοιούτων, ὦ Λυκίνα, οὐδὲ ἡρόμην περὶ γε τούτων τὸν θεόν.

ΛΥΚ. Πότερον οὐκ ἀξίως θείας συμβουλίας ἡγούμενος αὐτὸ ἢ ἱκανὸς ὅπου αὐτὸς εἶναι ἐλέσθαι τὸ βέλτιον κατὰ σεαυτὸν ἀνευ τοῦ θεοῦ;

ΕΡΜ. Ὁμῶν γάρ.

16. ΛΥΚ. Οὐκοῦν καὶ ἡμᾶς διδάσχοις ἂν τοῦτο πρῶτον, ὅπως διαγνωστέον ἡμῖν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, τίς ἢ ἀρίστη φιλοσοφία ἐστὶ καὶ ἢ ἀληθεύουσα, καὶ ἢ ἂν τις εἴκοιτο παρὲς τὰς ἄλλας.

ΕΡΜ. Ἐγὼ σοι φράσω· ἐύρων τοὺς πλείστους ἐπ' αὐτὴν ὁρμῶντας, ὥστε εἰκαζον ἀμείνω εἶναι αὐτήν.

ΛΥΚ. Πόσω τινὶ πλείους τῶν Ἐπικουρείων ἢ Πλατωνικῶν ἢ Περιπατητικῶν; ἡρίθμησας γὰρ αὐτοὺς δηλαδὴ καθάπερ ἐν ταῖς χειροτονίαις.

ΕΡΜ. Ἀλλ' οὐκ ἡρίθμησα ἐγωγε, εἰκαζον δέ.

ΛΥΚ. Ὡς οὐκ ἐθέλεις διδάξαι με, ἀλλ' ἐξαπατᾷς, ὅς περὶ τῶν τοιούτων εἰκασμῶν φῆς καὶ πλήθει χρῆναι ἀποκρυπτόμενος λέγειν πρὸς με τάληθές.

ΕΡΜ. Οὐ μόνον τοῦτο, ὦ Λυκίνα, ἀλλὰ καὶ ἤκουον ἁπάντων λεγόντων ὡς οἱ μὲν Ἐπικουρεῖοι γλυκύθυμοι καὶ φιλήδονοι εἰσιν, οἱ Περιπατητικοὶ δὲ φιλόπλουτοι καὶ ἐριστικοὶ τινες, οἱ Πλατωνικοὶ δὲ τετυφώνται καὶ φιλόδοξοι εἰσι, περὶ δὲ τῶν Στωϊκῶν πολλοὶ ἐφασκον, ὅτι ἀνδρώδεις καὶ πάντα γινώσκουσι, καὶ ὅτι δ' αὐτὴν ἰὼν τὴν δδὸν μόνος βασιλεὺς, μόνος πλούσιος, μόνος σοφός καὶ συνόλως ἅπαντα.

17. ΛΥΚ. Ἐλεγον δὲ ταῦτα πρὸς σε ἄλλοι δηλαδὴ περὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνοις ἂν αὐτοῖς ἐπίστευσας ἐπαινοῦσι τὰ αὐτῶν.

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' οἱ ἄλλοι ἔλεγον.

ΛΥΚ. Οἱ μὲν δὴ ἀντιδοῦσι οὐκ ἔλεγον, ὡς τὸ εἰκός.

ΕΡΜ. Οὐ γάρ.

ΛΥΚ. Οἱ δ' ἄρα ἰδιῶται ταῦτα ἔλεγον.

ΕΡΜ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Ὅρᾳς ὅπως αὖθις ἐξαπατᾷς με καὶ οὐ λέγεις τάληθές, ἀλλ' οἷε Μαργίτη διαλέγεσθαι τινι, ὡς πιστεῦσαι ὅτι Ἐρμότιμος, ἀνὴρ συνετὸς, ἔτη τότε γεγονὼς τετταράκοντα, περὶ φιλοσοφίας καὶ φιλοσόφων ἀνδρῶν τοῖς ἰδιώταις ἐπίστευσε καὶ κατὰ τὰ ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα ἐποίετο τὴν αἵρεσιν τῶν κραιπνώνων.

18. ΕΡΜ. Ἀλλ' οἶσθα, ὦ Λυκίνα, οὐχὶ τοῖς ἄλλοις μόνον ἐπίστευον, ἀλλὰ καὶ ἑμαυτῷ· ἐύρων γὰρ αὐτοὺς κοσμίως βαδίζοντας, ἀναβεβλημένους εὐστα-

enim philosophi sint multi, ut Plato, ut Aristoteles, ut Antisthenes, ut vestri progenitores, Chrysippus, Zeno, et reliqui quotquot sunt, quo, inquam, argumento reliquos aspernatus, ex omnibus elegisti quæ elegisti; et secundum hæc philosophandum censes? Numquid te etiam, ut Chærophontem, Pythius ad Stoicorum rationem ablegavit, optimos omnium illos appellans? mos enim illi alium ad aliud philosophiæ genus hortari, qui noverit, opinor, quod cuique maxime conveniat.

HERM. At nihil tale, Lycine; nec interrogavi de hisce deum.

LYC. Utrum ideo, quod parum dignum negotium deliberatione divina judicares, an quod sufficere te putabas, qui per te ipsum quod optimum esset, etiam sine deo eligeres?

HERM. Nimirum sic putabam.

16. LYC. Igitur nos etiam hoc primum docueris, quomodo ab initio statim dignosci possit, quæ sit optima philosophia et sola verax, quam quis relictis ceteris eligat.

HERM. Ego tibi dicam. Videbam plerosque ad illam ferri: hanc itaque optimam esse colligebam.

LYC. Quanto fere plures videbas Epicureis aut Platoniciis aut Peripateticis? numerabas enim illos videlicet, ut in suffragiis.

HERM. Quin non numerabam equidem: sed conjiciebam.

LYC. Ut tu non vis me docere! sed fallis, qui de tali re conjectura dicas et multitudine judicasse, verum apud me dicere subterfugiens.

HERM. Non hoc solum, Lycine: sed audiebam quoque omnes dicere, Epicureos quidem delicatos esse et voluptarios, Peripateticos vero divitiarum amantes et contentiosos, Platonicos denique inflatos gloriæque cupidos: de Stoicis autem multi prædicabant, fortes esse et cognoscere omnia, et qui illam viam ingressus esset, eum solum regem esse, solum divitem, solum sapientem, et universum omnia.

17. LYC. Dicebant vero de illis hæc ad te alii nimirum: neque enim sane illis ipsis credidisses sua laudantibus.

HERM. Nequaquam, sed dicebant ceteri.

LYC. Qui vero diversæ sententiæ erant philosophi, non dicebant, ut consentaneum est.

HERM. Non sane.

LYC. Ergo idiotæ dicebant ista.

HERM. Ita est.

LYC. Vides quam iterum me decipias, nec verum dicas, sed cum Margite quodam te disputare putes, qui credat Hermotimum, virum prudentem, annos tunc natum quadraginta, de philosophia et philosophis fidem habuisse idiotis, et secundum illorum dicta fecisse electionem præstantiorum.

18. HERM. Sed noris, Lycine; non aliis modo credebam sed ipsi etiam mihi. Videbam enim illos decenter ingredientes, amictos honeste, cogitabundos semper, virile quid

λῶς, φροντίζοντας δὲ, ἀρρενωπούς, ἐν χρῶι κουρίας τοὺς πλείστους, οὐδὲν ἄβρὸν οὐδ' αὖ πᾶν ἐς τὸ ἀδιάφορον ὑπερεκπίπτον, ὡς ἐκπληκτον εἶναι καὶ κυνικὸν ἀτεχνῶς, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μέσου καταστήματος, ὃ δὴ ἀριστον ἅπαντες εἶναι φασιν.

ΛΥΚ. Ἄρ' οὖν κακείνα εἶδες ποιούντας αὐτοὺς, ὃ μικρῶ πρόσθεν ἔλεγον αὐτὸς ἑορακέναι τὸν σὸν διδάσκαλον, ὃ Ἑρμότιμε, πράττοντα; ὅσον δανείζοντας καὶ ἀπαιτοῦντας πικρῶς καὶ φιλονεικίας πᾶν ἐρίζοντας ἐν ταῖς ξυνουσίαις καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐπιδείκνυνται; ἡ τούτων ὀλίγον σοι μέλει, ἄχρι ἂν εὐσταλὴς ἢ ἀναβολὴ καὶ πύγων βαθὺς καὶ ἐν χρῶι ἢ κουρά; καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν ἄρα ἔχωμεν τουτοῦ κανόνα καὶ στάθμην ἀκριβῆ τῶν τοιούτων, ὡς Ἑρμότιμός φησι, καὶ χρὴ ἀπὸ σχημάτων καὶ βαδισμάτων καὶ κουρᾶς διαγιγνώσκειν τοὺς ἀρίστους, ὃς δ' ἂν μὴ ἔχῃ ταῦτα μὴδὲ σκυθρωπὸς ἢ καὶ φροντιστικὸς τὸ πρόσωπον, ἀποδοκιμαστέος καὶ ἀποβλητέος;

19. Ἄλλ' ὅρα μὴ καὶ ταῦτα, ὃ Ἑρμότιμε, παίζης πρὸς με πειρώμενος εἰ ἔξαπατῶμενος συνίημι.

ΕΡΜ. Διὰ τί τοῦτ' ἐφησθα;

ΛΥΚ. Ὅτι, ὦγαθέ, ἀνδριάντων ταύτην ἐξέτασιν λέγεις τὴν ἀπὸ τῶν σχημάτων· παρὰ πολλὸ γούν ἐκεῖνοι εὐσχημονέστεροι καὶ τὰς ἀναβολὰς κοσμιώτεροι, Φειδίου τινὸς ἢ Ἀλκαμένους ἢ Μύρυνος πρὸς τὸ εὐμορφῆτατον εἰκάσαντος. Εἰ δὲ καὶ ὅτι μάλιστα χρὴ τεκμαίρεσθαι τοῖς τοιούτοις, τί ἂν πάθοι τις, εἰ τυφλὸς ὢν ἐπιθυμοίη φιλοσοφεῖν; τῷ διαγνῶ τὸν τὴν ἀμείνω προαίρεσιν προηρημένον οὔτε σχῆμα οὔτε βάδισμα ὁρᾷ δυνάμενος;

ΕΡΜ. Ἄλλ' ἐμοίγε οὐ πρὸς τυφλοὺς ὁ λόγος, ὢ Λυκίне, οὐδὲ μοι μέλει τῶν τοιούτων.

ΛΥΚ. Ἐχρῆν μὲν, ὦ χρηστὲ, κοινόν τι τὸ γνῶρισμα εἶναι τῶν οὕτω μεγάλων καὶ ἅπασι χρησίμων. Πλὴν εἰ δοκεῖ, οἱ μὲν ἔγωγε ἡμῖν φιλοσοφίας μενέτωσαν οἱ τυφλοὶ, ἐπεὶ περ μὴδὲ ὁρῶσι — καίτοι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς τοιούτοις μάλιστα φιλοσοφεῖν, ὡς μὴ πᾶν ἄχθονται ἐπὶ τῇ συμφορᾷ — οἱ δὲ δὴ βλέποντες, καὶ πᾶν ὀξυδερκεῖς ὥσι, τί ἂν δύναιντο συνιδεῖν τῶν τῆς ψυχῆς ἀπὸ γε τῆς ἔξωθεν ταύτης περιβολῆς;

20. Ὅ δὲ βούλομαι εἰπεῖν, τοῖνδε ἐστίν, οὐχ ὅτι τῆς γνώμης τῶν ἀνδρῶν ἔρωτι προσήεις αὐτοῖς καὶ ἡξίους ἀμείνων γίνεσθαι ἐς τὰ τῆς γνώμης;

ΕΡΜ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Πῶς οὖν ὅλόν τέ σοι ἦν ἀφ' ὧν ἐφησθα ἐκείνων τῶν γνωρισμάτων διορᾷν τὸν ὁρθῶς φιλοσοφούντα ἢ μὴ; οὐ γὰρ φιλεῖ τὰ τοιαῦτα οὕτω διαφαίνεσθαι, ἀλλ' ἐστὶν ἀπόρρητα καὶ ἐν ἀφανεί κείμενα, λόγοις καὶ συνουσίαις ἀναδεικνύμενα καὶ ἔργοις τοῖς ὁμοίοις ὅψε μόλις. Ὁ γούν Μῶμος, ἀκήκοας, οἴμαι, ἄτινα ἡτιέσαστο τοῦ Ἡφαίστου, εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ νῦν ἄκουε· φησὶ γάρ ὁ μῦθος ἐρίσαι Ἀθηναῖν καὶ Ποσειδῶνα καὶ Ἡφαιστον εὐτεχνίας πέρι, καὶ τὸν μὲν Ποσειδῶ ταῦρον ἀναπλάσαι, τὴν Ἀθηναῖν δὲ οἰκίαν ἐπινοῆσαι, ὃ Ἡφαιστος δὲ

tuentes, ad cutem tonsos plerosque, nihili neque molle, neque rursus in nimiam negligentiam prolapsum (quo fit ut attonitus aliquis et plane cynicus sit); sed in medio quodam statu, quem optimum omnes esse perhibent, constitulos.

LYC. Numquid igitur ista quoque illos facere videbas, quæ paullo ante ipse dicebam me vidisse tuum, Hermotime, magistrum facere? verbi causa, fanerari, et reposcere acerbe, et rixose omnino contendere in congressionibus, et reliqua quæ in se demonstrant? an parum ista curas, dum compositus sit amictus, et barba proluxa, et capillus ad cutem detonsus? et, quod superest, hunc haheamus canonem, hanc regulam exactam talium, de sententia Hermotimi; atque oportet ex habitu, incessu, tonsura dignoscere optimos; quicumque vero ista non habuerit, qui neque tetricus fuerit et cogitabundo vultu, reprobandus est ac rejiciendus?

19. Sed vide ne in his quoque ludas me, Hermotime, tentans an decipi me sentiam?

HERM. Quorsum hoc dixisti?

LYC. Quod statuarum, bone vir, probationem mihi narrasti, quæ fit ex habitu: multum enim illæ magis compositæ et decentius amictæ, ubi Phidias aliquis, vel Alcámenes, vel Myron ad formosissimam illas speciem conformavit. Si vero vel maxime signis talibus utendum est, quid faciat si quis cæcus philosophari cupiat? qua re dignoverit sectæ melioris sectatorem, qui neque habitum cernere neque incessum queat?

HERM. At mihi oratio est non ad cæcos, Lycine, neque tales curo.

LYC. Debebat quidem, vir bone, commune quoddam signum esse rerum ita magnarum et omnibus utilium. Interim, si videtur, extra philosophiam nobis maneant cæci, quandoquidem neque oculis cernunt: quanquam talibus vel maxime necesse erat philosophari, ne nimis graviter calamitalem ferrent suam: sed ipsi sane qui vident, vel si acutissimum cernant, quidnam videre queant eorum, quæ sunt in animo, ex illo quidem externo amictu?

20. Quod autem dicere volo, ejusmodi est. Nonne verum est te amore quodam mentis et sententiarum in his viris ad eos accessisse, et mente fieri voluisse meliorem?

HERM. Ita est.

LYC. Quomodo ergo potuisti signis quæ modo dicebas, recte vel secus philosophantem pervidere? Neque enim solent ita dilucere talia, sed secreta sunt, in occulto latent, sermonibus et congressionibus et operibus sententiarum similibus vix sero tandem ostenduntur. Itaque Momus ille audisti, puto, quid Vulcanum accusaverit: sin minus, at nunc audi. Fert nempe fabula contentionem inter Minervam et Neptunum et Vulcanum de artis præstantia intercessisse; et a Neptuno quidem effictum taurum, a Minerva excogitatam domum, compositum a Vulcano hominem.

ἀνθρώπων ἄρα συνεστήσατο, καὶ ἐπέπερ ἐπὶ τὸν Μῶ-
μον ἦγον, ὅνπερ δικαστὴν προεἶλοντο, θεασάμενος ἐκεῖ-
νος ἐκάστω τὸ ἔργον, τῶν μὲν ἄλλων ἅτινα ἡτιάσατο
περιττὸν ἂν εἶη λέγειν, ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου δὲ τοῦτο
ἐμέμψατο καὶ τὸν ἀρχιτέκτονα ἐπέπληξε τὸν Ἥφαιστον,
διότι μὴ καὶ θυρίδας ἐποίησεν αὐτῷ κατὰ τὸ στέρνον,
ὥς ἀναπετασθεῖσιν γνώριμα γίνεσθαι ἅπασιν ἃ βού-
λεται καὶ ἐπινοῇ καὶ εἰ ψεύδεται ἢ ἀληθεύει. Ἐκεῖνος
μὲν οὖν ἄτε ἀμβλυώττων οὕτω περὶ τῶν ἀνθρώπων
διανοεῖτο, σὺ δὲ ὑπὲρ τὸν Λυγκέα ἡμῖν δέδορκας καὶ
ὁρᾷς τὰ ἔνδον, ὥς ἔοικε, διὰ τοῦ στέρνου καὶ ἀνεφικταί
σοι τὰ πάντα, ὥς εἰδέναι μὴ μόνον ἃ βούλεται καὶ ἃ
γινώσκει ἕκαστος, ἀλλὰ καὶ πότερος ἀμείνων ἢ χεῖρων.

21. ΕΡΜ. Παιζεις, ὦ Λυκίνε. Ἐγὼ δὲ κατὰ
θεὸν εἰλόμην, καὶ οὐ μεταμέλει μοι τῆς αἰρέσεως ἱκα-
νὸν δὲ τοῦτο πρὸς γούν ἐμέ.

ΛΥΚ. Ὅμως οὐκ ἂν εἴποις, ὦ ἐταῖρε, καὶ πρὸς
ἐμέ, ἀλλὰ περιόψει με παραπολόμενον ἐν τῷ πολλῷ
συρφετῷ;

ΕΡΜ. Οὐδὲν γάρ σοι ἄρ᾽ ἐσκεῖν ὧν ἂν εἴπω.

ΛΥΚ. Οὐκ, ὦγαθέ, ἀλλ' οὐδὲν ἐθέλεις εἰπεῖν ὅποιον
ἂν μοι ἀρᾷσιν. Ἐπεὶ δ' οὖν σὺ ἐκὼν ἀποκρύπτῃ
καὶ φθονεῖς ἡμῖν, ὥς μὴ ἐξ Ἰσου γενοίμεθα σοι φιλοσο-
φήσαντες, ἐγὼ πειράσομαι, ὅπως ἂν οἷός τε ὦ, κατ'
ἔμαυτον ἐξευρεῖν τὴν ἀκριβῆ περὶ τούτων κρίσιν καὶ
τὴν ἀσφαλεστάτην αἵρεσιν. Ἄκουε δὲ καὶ σὺ, εἰ βούλει.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ βούλομαι, ὦ Λυκίνε· ἴσως γάρ τι γνῶ-
ριμον εἴρει.

ΛΥΚ. Σκόπει δὴ καὶ μὴ καταγέλαστος, εἰ παντά-
πασιν ἰδιωτικῶς ἀναζητῶ αὐτό· ἀνάγκη γὰρ οὕτως,
ἐπεὶ μὴ σὺ θύελλας σαφέστερον εἰπεῖν εἰδὼς ἀμείνων.

22. Ἔστω δὴ μοι ἢ μὲν ἀρετὴ τοιόνδε τι, οἷον πόλις
τις εὐδαίμονας ἔχουσα τοὺς ἐμπολιτευομένους — ὥς
φαίη ἂν ὁ διδάσκαλος ὁ σὸς ἐκεῖθεν ποθεῖν ἀφιγμένος —
σοφοὺς ἐς τὸ ἀκρότατον, ἀνδρείους ἅπαντας, δικαίους,
σώφρονας, ὀλίγον θεῶν ἀποδόοντας· οἷα δὲ πολλὰ γί-
γνεται παρ' ἡμῖν, ἀρπαζόντων καὶ βιαζομένων καὶ
πλεονεκτούντων, οὐδὲν ἂν ἰδοίς, φασί, ἐν ἐκείνῃ τῇ
πόλει τολμώμενον, ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονομίᾳ συμπο-
λιτεύονται, μάλ' εἰκότως· ἃ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν,
οἷμαι, τὰς στάσεις καὶ φιλονεικίας ἐγείρει καὶ ὧν ἔνεκα
ἐπιβουλεύουσιν ἀλλήλοις, ταῦτα πάντα ἐκποδὼν ἔστιν
ἐκεῖνοις. Οὐ γὰρ οὔτε χρυσίον ἔτι οὔτε ἡδονὰς οὔτε
δόξας ὁρῶσιν, ὥς διαφέρεισθαι περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ πάσαι
τῆς πόλεως ἐξεληλάκασιν αὐτὰ οὐκ ἀναγκαῖα ἡγησά-
μενοι συμπολιτεύεσθαι. Ὡστε γαλήνῳ τινα καὶ παν-
ευδαίμονα βίον βιοῦσι ξὺν εὐνομίᾳ καὶ ἰσότητι καὶ
ἐλευθερίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς.

23. ΕΡΜ. Τί οὖν, ὦ Λυκίνε; οὐκ ἄξιον ἅπαντας
ἐπιθυμεῖν πολίτας γίνεσθαι τῆς τοιαύτης πόλεως μῆτε
κάματον ὑπολογιζομένους τὸν ἐν τῇ ὁδῷ μῆτε πρὸς τὸ
μῆκος τοῦ χρόνου ἀπαγορεύοντας, εἰ μέλλουσιν ἀφικό-
μενοι ἐγγραφήσεσθαι καὶ αὐτοὶ καὶ μεθέξειν τῆς πολι-
τείας;

Quum ad Momum venissent, quem arbitrum sibi nempe
sumserant, perspecto ille uniuscujusque opere, quid in re-
liquis reprehenderit, dicere jam superfluum fuerit : in ho-
mine autem hoc vituperavit, et increpuit architectum illius
Vulcanum, quod non et valvas pectori illius applicuisset,
quibus apertis nota fierent omnibus quæ is vellet atque co-
gitaret, atque utrum mentiretur an vera diceret. Ille igitur
ita de hominibus sentiebat, tanquam qui hebeti circa illos
visu esset : tu vero supra Lyncea illum nobis acute vides,
et quæ intus sunt trans ipsa, opinor, præcordia cernis, et
patent tibi omnia, ut non quæ velit modo et quæ cognos-
cat unusquisque, scias, verum etiam uter melior sit aut
deterior.

21. HERM. Ludis, Lycine. Ego vero secundo numine
elegi, neque optionis illius meæ me pœnitet : satis autem
hoc mihi quidem est.

LYC. Mihi tamen hoc, amice, non dixeris ; sed negliges
me in multa illa colluvione pereuntem cum reliquis ?

HERM. Nihil enim tibi placet, quicquid dixerō.

LYC. Non ita est, mi boue ; sed tu nihil vis dicere,
quod placere mihi possit. Quandoquidem vero tu volens
occultus es et nobis invides, ne æque ac tu philosophemur,
ego tentabo, quantum ejus facere potero, per me
invenire accuratum de his judicium, et sectam certissi-
mam. Audi vero et tu, si volueris.

HERM. Ego vero volo, Lycine : forte enim cognitu ali-
quid dignum dixeris.

LYC. Considera igitur, sed noli irridere, si hominis
omnino rudis in morem illud disquiram : necesse est enim
ita facere ; quum tu, qui melius scias, dicere clarius polis.

22. Sit igitur mihi virtus tale quiddam, velut civitas
quædam beatos habens cives (ut dicat forte tuus magister,
inde aliqua via huc delatus), sapientes summo gradu, fortes
universos, tum justos, temperantes, parum diis minores.
Eorum vero, quæ multa apud nos sunt, quum rapiant
homines, vim faciant, justo plus sibi arrogant, nihil vi-
deas, aiunt, in ea urbe quenquam audere, sed per pa-
cem et concordiam civitate una fruuntur. Nec mirum :
quæ enim, puto, aliis in civitatibus seditiones et conten-
tiones excitant, quorum causa mutuas sibi insidias struant
homines, illa e medio sublata apud illos sunt omnia. Ne-
que enim amplius aurum, neque voluptates, neque glorias
spectant, de quibus certent : sed olim civitate illa exege-
runt, non necessaria rati quæ in ea versentur. Itaque
tranquillam quandam et undique beatam vitam vivunt,
cum bonis legibus, et æqualitate, et libertate, et bonis
reliquis.

23. HERM. Quid ergo, Lycine ! nonne dignum est omnes
concupiscere civitatem eam adipisci, nec laborem metientes
viæ, neque animum despondentes propter longitudinem
temporis, si futurum sit ut, ubi pervenerint, ascribantur
et ipsi in tabulis publicis, civitatemque consequantur ?

ΛΥΚ. Νῆ Δ', ὦ Ἑρμότιμε, πάντων μάλιστα ἐπὶ τούτῳ σπουδαστέον, τῶν δ' ἄλλων ἀμελητέον, καὶ μήτε πατρίδος τῆς ἐνταῦθα ἐπιλαμβανομένης πολλὴν ποιεῖσθαι τὸν λόγον μήτε παίδων ἢ γονέων, ὅτω εἰσὶν, ἐπικατεχόντων καὶ κλαυθυριζομένων ἐπικλᾶσθαι, ἀλλὰ μάλιστα μὲν κακείνους παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν αὐτὴν ὁδόν, εἰ δὲ μὴ ἐθέλοιεν ἢ μὴ δύναιντο, ἀποσεισάμενον αὐτοὺς χωρεῖν εὐθὺς τῆς πανευδαίμονος ἐκείνης πόλεως καὶ αὐτὸ ἀπορρίψαντα τὸ ἱμάτιον, εἰ τούτου ἐπειλημμένοι κατερύκοιεν, ἐσσύμενον ἐκείσε· οὐ γὰρ δέος μὴ σέ τις ἀποκλείσῃ καὶ γυμνὸν ἐκείσε ἵκοντα.

24. Ἦδῃ γάρ ποτε καὶ ἄλλοτε πρεσβύτου ἀνδρὸς ἥκουσα διεξιόντος ὅπως τὰ ἐκεῖ πράγματα ἔχοι, καὶ με προὔτρεπεν ἐπεσθαι οἱ πρὸς τὴν πόλιν· ἡγήσεσθαι γὰρ αὐτὸς καὶ ἐλθόντα ἐγγράψειν καὶ φυλέτην ποιήσεσθαι καὶ φρατρίδας μεταδύσειν τῆς αὐτοῦ, ὡς μετὰ πάντων εὐδαίμονοι· « ἀλλ' ἐγὼ οὐ πιθόμην » ὑπ' ἀνοίας καὶ νεότητος τότε, πρὸ πεντεκαίδεκα σχεδὸν ἐτῶν· ἴσως γὰρ ἂν αὐτὰ ἤδη ἀμφὶ τὰ προάστεια καὶ πρὸς ταῖς πύλαις ἦν ἄν. Ἐλεγε δ' οὖν περὶ τῆς πόλεως, εἰ γε μέμνημαι, ἄλλα τε πολλὰ καὶ ὅλ' καὶ τάδε, ὡς ζυμπαντες μὲν ἐπὶ ἡλυδες καὶ ξένοι εἶεν, αὐτιγενὲς δὲ οὐδὲ εἷς, ἀλλὰ καὶ βαρβάρους ἐμπολιτεύεσθαι πολλοὺς καὶ δούλους καὶ ἀμόρφους καὶ μικροὺς καὶ πένητας, καὶ ὅλως μετέχειν τῆς πόλεως τὸν βουλούμενον· τὸν γὰρ δὴ νόμον αὐτοῖς οὐκ ἀπὸ τιμημάτων ποιεῖσθαι τὴν ἐγγραφὴν οὐδ' ἀπὸ σχημάτων ἢ μεγέθους ἢ καλλους οὐδ' ἀπὸ γένους οὐδὲ λαμπρῶν ἐκ προγόνων, ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδὲ νομίζεσθαι παρ' αὐτοῖς, ἀπογορῆν δ' ἐκάστω πρὸς τὸ πολίτην γενέσθαι σύνεστι καὶ ἐπιθυμίαν τῶν καλῶν καὶ πόνον καὶ τὸ λιπαρὲς καὶ τὸ μὴ ἐνδοῦναι μηδὲ μαλακισθῆναι πολλοῖς τοῖς δυσχερεσί· κατὰ τὴν ὁδὸν ἐντυγχάνοντα, ὡς ὅστις ἂν ταῦτα ἐπιδείξηται καὶ διεξέλθῃ πορευόμενος ἄχρι πρὸς τὴν πόλιν, αὐτίκα μάλα πολίτην ὄντα τοῦτον, ὅστις ἂν ᾗ, καὶ ἰσότημον ἄπασιν· τὸ δὲ χεῖρον ἢ χρεῖττον ἢ εὐπατρίδης ἢ ἀγεννὲς ἢ δούλος ἢ ἐλευθερός οὐδὲ ὅλως εἶναι ἢ λέγεσθαι ἐν τῇ πόλει.

25. ΕΡΜ. Ὁρᾷς, ὦ Λυκίνη, ὡς οὐ μάτριν οὐδὲ περὶ μικρῶν κάμνω πολίτης ἐπιθυμῶν γενέσθαι καὶ αὐτὸς οὕτω καλῆς καὶ εὐδαίμονος πόλεως;

ΛΥΚ. Καὶ γὰρ αὐτὸς, ὦ Ἑρμότιμε, τῶν αὐτῶν σοι ἔρω καὶ οὐκ ἔστιν ὅ τι ἂν μοι πρὸ τούτων εὐξαίμην γενέσθαι. Εἰ μὲν οὖν πλησίον ἦν ἡ πόλις καὶ φανερά ἰδεῖν ἄπασιν, πάσαι ἂν, εὐ ἴσθι, μηδὲν ἐνδοιάσας αὐτὸς ᾗεν ἐς αὐτὴν καὶ ἐπολιτεύμην ἂν ἐκ πολλοῦ, ἐπεὶ δὲ, ὡς ὑμεῖς φατε, σὺ τε καὶ Ἡσίοδος ὁ ῥαψωδός, πάνυ πόρρω ἀπώκισται, ἀνάγκη ζητεῖν ὁδὸν τε τὴν ἀγουσαν ἐπ' αὐτὴν καὶ ἡγεμόνα τὸν ἀρίστον. Ἡ οὐκ οἶει σὺ χρῆναι οὕτω ποιεῖν;

ΕΡΜ. Καὶ πῶς ἂν ἄλλως ἔλθοι τις;

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ὅσον μὲν ἐπὶ τῷ ὑπισχνέσθαι καὶ φάσκειν εἰδέναι πολλὰ ἀφρονία τῶν ἡγησομένων· πολλοὶ γὰρ ἔτοιμοι παρεστῆσιν, αὐτόχθονες ἐκείθεν ἕκαστος εἶναι λέγοντες. Ὁδὸς γε μὴν οὐ μία καὶ ἡ αὐτὴ φαί-

LYC. Per Jovem, Hermotime, omnium maxime in hoc elaborandum est, reliquorum vero cura abjicienda; neque si hæc antiqua patria manum injiciat, multam habere rationem oportet, neque liberis aut parentibus, si cui sint, retinere cum ploratu volentibus, frangi; sed primum quidem hortari et illos ad eandem viam ingrediendum; si vero nolint vel non possint, dimotis illis recta procedere ad beatam illam ex omni parte civitatem, et ipso abjecto vestimento, si forte illo comprehenso impediunt, eo erumpere. Neque enim metus est ne quis excludat te vel nudum eo advenientem.

24. Jam enim alias quondam senem audiavi enarrantem uti se res illæ haberent; isque me hortatus est uti ad eam se civitatem sequeretur; ipsum enim se præiturum, et ascripturum civibus quum advenissem, et tribulem facturum, et curiæ militi suæ jus impertiturum, ut cum omnibus beatam vitam viverem. Ego vero præ juvenili tum incititia (quindecim fere anni sunt) non sum obsecutus: forte circa ipsa jam suburbia et ad portas essem. Dicebat autem de civitate illa, si bene memini, tum alia multa, tum ista etiam: omnes ibi advenas esse et peregrinos, indigenam neminem; sed et barbaros in civitate versari multos et servos, et deformes, et parvos, et pauperes, atque in universum civem esse qui velit: legem enim illis esse, non ex censu ascribi quenquam, neque ex habitu, vel statura, vel pulchritudine, neque ex genere, neque claris ex majoribus; sed istorum nec rationem ullam haberi apud illos: sufficere autem unicuique ad hoc, uti civis fiat, prudentiam, et honesti amore, et laborem, et constantiam, et animum qui neque cedat temere, neque molliatur si in multas in via difficultates incidat. Atque adeo, si quis ista in se esse demonstraverit, emensusque totum ad urbem usque iter fuerit, eum civem esse continuo, et æquo cum omnibus jure, quisquis alloqui fuerit: ista autem nomina, deterior, melior, nobilis, ignobilis, servus, liber, neque esse omnino, neque nominari in ea civitate.

25. HERM. Vides, Lycine, quam non frustra neque parvis de rebus laborem, qui civis cupiam fieri et ipse pulchræ adeo et beatæ civitatis?

LYC. Nam egomet eorundem quorum tu amore flagro: neque est quod mihi præ istis velim contingere. Si quidem igitur in propinquo esset illa civitas, et manifesta in conspectu omnium, olim, crede mihi, ipse nihil conctatus ad eam perrexissem, et civis illius essem a longo inde tempore. Quum vero, ut vos dicitis, tu nempe et Hesiodus consarcinator ille carminum, longo admodum spatio remota habitetur, necesse est et viam quæ ducit ad illam quaerere, et ducem optimum. An non putas hoc agendum?

HERM. Et qua alia ratione perveniat aliquis?

LYC. Igitur quantum ad promissiones et scientiæ professionem, multa tibi ducum copia. Multi enim parati astant, indigenas inde esse quasque se dicentes. Sed via non una atque eadem videtur, sed multæ ac diversæ, ac

νεται, ἀλλὰ πολλαὶ καὶ διάφοροι καὶ οὐδὲν ἀλλήλαις ὁμοίαι· ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ ἐσπέρια, ἡ δὲ ἐπὶ τὴν ἑω φέρειν εἰσικεν, ἡ δὲ τις ἐπὶ τὰς ἀρχαίους, καὶ ἄλλη εὐθὺ τῆς μεσημβρίας, καὶ ἡ μὲν διὰ λειμῶνων καὶ φυτῶν καὶ σκιάς εὐυδρὸς καὶ ἡδέϊα οὐδὲν ἀντίτυπον ἢ δύσβατον ἔχουσα, ἡ δὲ πετρώδης καὶ τραχεῖα πολλὴν ἥλιον καὶ δίψος καὶ κάματον προφαίνουσα· καὶ ὅμως αὗται πᾶσαι πρὸς τὴν πόλιν ἄγειν λέγονται μίαν οὖσαν ἐς τὰ ἐναντιώτατα τελευτῶσαι.

26. Ἐνθα δὴ μοι καὶ ἡ πᾶσα ἀπορία ἐστίν· ἐφ' ἣν γὰρ ἂν ἔλθω αὐτῶν, ἀνὴρ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀτραποῦ ἐκαστῆς ἐφεστὼς ἐν τῇ εἰσόδῳ μάλα τις ἀξιόπιστος ὁρέγει τε τὴν χεῖρα καὶ προτρέπει κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀπίεσθαι, λέγων ἕκαστος αὐτῶν μόνος τὴν εὐθείαν εἰδέναι, τοὺς δ' ἄλλους πλανᾶσθαι μήτε αὐτοὺς ἐληλυθότας μήτε ἄλλοις ἡγήσασθαι δυναμένους ἀκολουθήσαντας. Κἂν ἐπὶ τὸν πλησίον ἀφίκωμαι, κακείνους τὰ ὁμοία ὑπισχνεῖται περὶ τῆς αὐτοῦ ὁδοῦ καὶ τοὺς ἄλλους κακίζει, καὶ ὁ παρ' αὐτὸν ὁμοίως καὶ ἐξῆς ἅπαντες. Τό τε τοίνυν πλῆθος τῶν ὁδῶν καὶ τὸ ἀνόμοιον αὐτῶν οὐ μετρίως ταραττει με καὶ ἀπορεῖν ποιεῖ, καὶ μάλιστα οἱ ἡγεμόνες ὑπερδιατεινόμενοι καὶ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι ἐπαινοῦντες· οὐ γὰρ οἶδα ἥντινα τραπόμενος ἢ τῷ μᾶλλον ἀκολουθήσας ἀφικόμην ἂν πρὸς τὴν πόλιν.

27. ΕΡΜ. Ἀλλὰ ἐγὼ σε ἀπολύσω τῆς ἀπορίας· τοῖς γὰρ προωδοιορηκόσιν, ὧς Λυκίνοι, πιστεύσας οὐκ ἂν σφαλεῖς.

ΛΥΚ. Τίσι λέγεις; τοῖς κατὰ ποῖαν ὁδὸν ἔλθοῦσιν, ἢ τίνι τῶν ἡγεμόνων ἀκολουθήσασιν; αὐτὴς γὰρ ἡμῖν τὸ αὐτὸ ἀπορον ἐν ἄλλῃ μορφῇ ἀναφαίνεται ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἐπὶ τοὺς ἀνδρας μετεληλυθόσι.

ΕΡΜ. Πῶς τοῦτο φῆς;

ΛΥΚ. Ὅτι ὁ μὲν τὴν Πλάτωνος τραπόμενος καὶ συνοδοιορησας μετ' αὐτοῦ, ἐκείνην ἐπαινεῖσθαι δῆλον ἐστι, ὁ δὲ τὴν Ἐπικούρου, ἐκείνην, καὶ ἄλλος ἄλλην, σὺ δὲ τὴν ὑμετέραν. Ἡ πῶς γὰρ, ὧς Ἑρμότιμε; οὐχ οὕτως;

ΕΡΜ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΛΥΚ. Οὐ τοίνυν ἀπέλυσάς με τῆς ἀπορίας, ἀλλ' ἐτι ὁμοίως ἀγνοῶ τῷ μᾶλλον χρῆσι πιστεῦσαι τῶν ὁδοιπόρων· ὁρῶ γὰρ ἕκαστον αὐτῶν καὶ αὐτὸν τὸν ἡγεμόνα μιᾶς πεπειραμένον καὶ ἐκείνην ἐπαινοῦντα καὶ λέγοντα, ὡς αὕτη μόνῃ ἄγει ἐπὶ τὴν πόλιν. Οὐ μέντοι ἔχω εἰδέναι εἰ ἀληθὴ φησιν· ἀλλ' ὅτι μὲν ἀφίχεται πρὸς τι τέλος καὶ εἶδὲ τίνα πόλιν, δώσω αὐτῷ ἴσως, εἰ δὲ ἐκείνην εἶδεν, ἣν ἔχρην, ἐν ἣ ἐπιθυμοῦμεν ἐγὼ τε καὶ σὺ πολιτεύσασθαι, ἢ δέον εἰς Κόρινθον ἔλθεῖν, ὁ δ' εἰς Βαβυλῶνα ἀφικόμενος οἶεται Κόρινθον ἑοραχέναι, ἀδῆλον ἐμοὶ γοῦν ἐστίν· οὐ γὰρ πάντως ὁ τίνα πόλιν ἰδὼν Κόρινθον εἶδεν, εἴ γε οὐ πόλιν μόνῃ ἐστὶν ἡ Κόρινθος. Ὅ δὲ δὴ μάλιστα εἰς ἀπορίαν με καθίστησιν, ἐκεῖνο ἐστίν, τὸ εἰδέναι ὅτι πᾶσα ἀνάγκη μίαν εἶναι τὴν ἀληθὴ ὁδόν· καὶ γὰρ ἡ Κόρινθος μία ἐστίν, αἱ δ' ἄλλαι πανταχόσε μάλλον ἢ εἰς Κόρινθον ἀγούσιν, εἰ μὴ τις οὕτω σφόδρα πα-

nihil altera alteri similes. Nam hæc quidem ad occidentales partes, illa vero ad orientem videtur ferre; hæc ad septentriones, et alia recta ad meridiem: et hæc quidem per prata et plantas et umbram, irrigua et amœna, nihil durum habens, nihil incedentibus asperum: altera vero saxosa, et aspera, solem multum ac sitim et laborem denuncians. Et tamen omnes hæc ad civitatem ferre dicuntur illam, quæ una est, ipsæ in maxime opposita exeuntes.

26. Hic igitur mihi, et quidem omnis dubitatio est. Ad quamcumque enim illarum veniam, vir ad caput uniuscujusque trinitis in ipso ingressu astans, fide dignissimus, et manum porrigit, et in suam nos abire hortatur, dicens unusquisque illorum, solum se rectam nosse, ceteros vero errare, qui nec ipsi venerint illuc, nec alios sint secuti duces peritos. Et si ad proximum accessero, ille quoque similia de sua via promittit, et aliis detrahit; et ille, qui juxta hunc est, similiter, et sic deinceps omnes. Hæc ipsa igitur viarum multitudo, earumque ratio dissimilis me non mediocriter perturbat, et in consilii inopiam conjicit: ac duces maxime quantum possunt et ultra contententes, suamque singuli laudantes. Neque enim, in quam conversus, aut quem maxime secutus ad civitatem perveniam, scio.

27. HERM. At ego ista te consilii inopia liberabo. Si enim his, Lycine, fidem habueris, qui viam illam ante fecerunt, non erraveris.

LYC. Quibus dicis? et qua via euntibus, aut quem dum secutis? rursus enim nobis eadem consilii inopia alia se forma offert, quum a rebus ad viros transivimus.

HERM. Quid ita ais?

LYC. Quoniam hic quidem in Platonis viam digressus eoque viæ duce usus, illam nimirum laudabit; ille vero Epicuri viam, atque alius aliam; tu autem, vestram: nam qui non ita fiat, Hermotime?

HERM. Et cur non?

LYC. Non tu liberasti me dubitatione, sed adhuc æque ignoro, cui viatorum magis credendum sit. Video enim unumquemque illorum cum ipsum, tum ducem, unius modo viæ periculum fecisse, et illam laudare, ac dicere solam ferre in urbem. Neque tamen habeo unde sciam vera illum dicere: verum venisse illum ad finem quandam, et vidisse civitatem aliquam, forte illi dederim: utrum vero illam viderit, quam oportebat, cujus cives esse tu non minus quam ego volumus; an quum Corinthum eundem esset, ille Babylonem delatus Corinthum se vidisse putarit, illud mihi quidem adhuc obscurum est: neque enim quisquis urbem vidit, Corinthum vidit, siquidem non sola urbs est Corinthus. Quod autem maxime inopem me consilii reddit, illud est, quod novi unam necessario esse veram, quippe quum et Corinthus una sit, reliquas autem quovis potius quam Corinthum ducere, nisi in tantum quis desi-

ραπαίοι, ὡς ὀλεσθαι καὶ τὴν εἰς Ὑπερβορέους καὶ τὴν εἰς Ἰνδοὺς ἀγούσαν εἰς Κόρινθον στέλλειν.

ΕΡΜ. Καὶ πῶς οἶόν τε, ὦ Λυκίне; ἀλλή γὰρ ἀλλὰ χόσε ἀγει.

28. ΑΥΚ. Οὐκοῦν, ὦ καλὲ Ἑρμότιμε, οὐ μικρὰς δὲ βουλῆς ἐπὶ τὴν αἵρεσιν τῶν δδῶν τε καὶ ἡγεμόνων, οὐδὲ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου ποιήσομεν, ἐνθα ἂν ἡμᾶς οἱ πόδες φέρωσιν, ἐκεῖσε ἀπιμεν· ἐπεὶ λήσομεν οὕτως ἀντὶ τῆς εἰς Κόρινθον ἀγούσης τὴν ἐπὶ Βαβυλωνίως ἢ Βάκτρων ἀπιόντες. Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνο καλῶς ἔχει, τῇ τύχῃ ἐπιτρέπειν ὡς τάχα ἂν τὴν ἀρίστην ἐλομένους, εἰ καὶ ἄνευ ἐξετάσεως ὁρμήσαιμεν ἐπὶ μίαν τῶν δδῶν ἡντιναοῦν· δυνατὸν μὲν γὰρ καὶ τοῦτο γενέσθαι, καὶ ἴσως ποτὲ ἐγένετο καὶ ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ· ἡμᾶς δὲ γε περὶ τῶν οὕτω μεγάλων οὐκ οἶμαι δεῖν παραβόλως ἀναρριπτεῖν οὐδ' ἐς στενὸν κομιδῇ κατακλείειν τὴν ἐλπίδα ἐπὶ ῥιπός, ὡς ἡ παροιμία φησὶ, τὸν Αἰγαῖον ἢ τὸν Ἰόνιον διαπλεῦσαι θέλοντας, ὅτε οὐδ' αἰτιασάμεθ' ἂν εὐλόγως τὴν τύχην, εἰ τοξεύουσα καὶ ἀκοντίζουσα μὴ πάντως ἔφυγε τέληθους ἐνὸς ὄντος ἐν μυρίοις τοῖς ψεύδεσιν, ὅπερ οὐδὲ τῷ Ὀμηρικῷ τοξότη ὑπῆρξεν, ὃς δέον τὴν πελειάδα κατατοξεύσαι, ὃ δὲ τὴν μήρινθον ἐνέτεμεν, ὃ Τεύκρος, οἶμαι. Ἀλλὰ παρὰ πολὺ ἐκεῖνο εὐλογώτερον τῶν πολλῶν τρωτήσεσθαι καὶ περιπεσεῖσθαι τῷ τοξεύματι ἐλπίζειν, ἢ πάντως ἐκεῖνο τὸ ἐν ἐξ ἀπάντων. Ὁ δὲ κίνδυνος ὅτι οὐ μικρὸς, εἰ ἀντὶ τῆς ἐπ' εὐθὺ ἀγούσης ἐς τῶν πεπλανημένων μίαν ἀγνοοῦντες ἐμπίσειμεν, ἐλπίζοντες ἀμεινὸν αἰρήσεσθαι τὴν τύχην ὑπὲρ ἡμῶν, εἰκάξειν οἶμαι· οὐδὲ γὰρ ἀναστρέψαι ἔτι καὶ ἀνασπῶσθαι ὀπίσω βράδιον, ἣν ἀπαξ ἐπιδῶν τῇ πνεύσει τις αὐτὸν τὰ ἀπόγεια λυσάμενος, ἀλλ' ἀνάγκη ἐν τῷ πελάγει διαφρέσθαι ναυτιώντα ὡς τὸ πολὺ καὶ δεδιότα καὶ καρηβαρύντα ὑπὸ τοῦ σάλου, δέον ἐξ ἀρχῆς, πρὶν ἐκπλεῦσαι, ἀναβάτναι ἐπὶ σκοπὴν τινα σκέψασθαι εἰ ἐπὶ πόρῳ ἐστὶ καὶ οὐρίον τὸ πνεῦμα τοῖς Κόρινθόνδε διαπλεῦσαι ἐθέλουσι, καὶ νῆ Δία κυβερνήτην ἕνα τὸν ἀρίστον ἐκλέξασθαι καὶ ναῦν εὐπαγῇ, οἷαν διαρκέσαι πρὸς τηλικούτων κλύδωνα.

29. ΕΡΜ. Οὐτῶ γε ἀμεινόν, ὦ Λυκίне, παρὰ πολὺ. Πλὴν οἶδ' αὖ γε ὅτι ἀπαντας ἐν κύκλῳ περιελθὼν οὐκ ἄλλους ἂν εὐροῖς οὔτε ἡγεμόνας ἀμεινούς οὔτε κυβερνήτας ἐμπεριότερους τῶν Στωϊκῶν, καὶ ἣν ἐβελήσης γε ἀφικέσθαι ποτὲ εἰς τὴν Κόρινθον, ἐκεῖνοις ἔβη κατὰ τὰ Χρυσίππου καὶ Ζήνωνος ἔχῃ προϊών· ἄλλως δὲ ἀδύνατον.

ΑΥΚ. Ὅρᾳς, τοῦτο ὡς κοινόν, ὦ Ἑρμότιμε, εἰρηκας; εἵποι γὰρ ἂν αὐτὸ καὶ ὁ τῷ Πλάτῳ ξυνοδοιπορῶν καὶ ὁ Ἐπικούρῳ ἐτόμενος οἱ ἄλλοι, μὴ ἂν ἔλθεῖν με εἰς τὴν Κόρινθον, εἰ μὴ μεθ' αὐτοῦ, ἕκαστος. Ὡστε ἢ πᾶσι πιστεύειν χρὴ, ὅπερ γελοιότατον, ἢ ἀπιστεῖν ὁμοίως· μακρῷ γὰρ ἀσφαλέστατον τὸ τοιοῦτον, ἄχρι ἂν εὐρωμεν τέληθῃ.

30. Ἐπεὶ φέρε, εἰ καθάπερ νῦν ἔχω, ἀγνοῶν ἔτι ὅστις ἐξ ἀπάντων ἐστὶν ὁ ἀληθεύων, ἐλοίμην τὰ ὑμέτερα

pliat, etiam eam quæ ad Hyperboreos fert et quæ ad Indos, Corinthum ducere ut opinetur.

HERM. Et quomodo hoc fieri possit, Lycine? alia quippe aliorum ducit.

28. LYC. Ergo, pulcher Hermotime, non parva deliberatione opus est ad electionem viarum pariter ac ductorum: neque id quod est in proverbio hic agemus, Quocumque nos pedes tulerint, eo ibimus: alioquin imprudentes pro ea quæ Corinthum fert, alteram quæ Babylonem aut Bactra ducit, ingrediamur. Neque illud consultum est, fortunæ permittere, ut qui forte optimam capessituri simus, licet sine examine in unam quamcumque viarum ingrediamur. Etenim potest quidem id quoque fieri, et forte aliquando in longo tempore factum est. At nos de tantis rebus non puto oportere periculosam temere aleam jacere, neque in angusto adeo concludere spes nostras, viminea, quod est in proverbio, crate Egæum Ioniumve mare ausos trajicere: ubi nec fortunam cum ratione accusaremus, si ea sagittando vel jaculando non omnino feriat verum, quippe quod unum sit inter mille mendacia: quale quid nec Homericus illi sagittario contigit, qui quum columba dejienda esset, lineam telo rupit; Teucrum fuisse arbitror. Atqui multo rationabilius est sperare futurum ut de multis quiddam (quodcumque sit) feriat et in telum quasi incidat, quam unum illud omnino ex omnibus. Non parvum autem esse periculum, si spe illa inducti, futurum ut melius fortuna pro nobis eligat, pro recta via in erronearum aliquam ignorantia incidamus, ita me puto colligere: neque enim redire jam et retro navigare ad salutem facile est, si quis semel spiranti se auræ, solutis retinaculis, permiserit; sed necesse est in pelago jactari nauseantem plerumque, metuentem, et gravato ob agitationem capite: quum oportuisset ab initio, ante aliquando quam portu exires, conscensa specula videre, ferensne sit et secundus ventus Corinthum navigare volentibus; et, per Jovem, gubernatorem unum optimum deligere, et navim bene compactam, quæ durare ad tantum fluctum possit.

29. HERM. Ita quidem, Lycine, multo melius. Verum novi equidem, te, si circulo omnes obeas, nec duces meliores inventurum, neque peritiores gubernatores Stoicis: et si quidem pervenire aliquando Corinthum volueris, illos sequere, per Chrysippi Zenonisque vestigia progressus: aliter vero fieri non potest.

LYC. Vides quam commune illud, Hermotime, dixeris? Eodem enim modo et qui cum Platone viam faciat, et qui Epicurum sequatur, et reliqui, non perventurum me Corinthum, nisi secum, quisque dixerit. Itaque aut credere omnibus oportet, quod maxime ridiculum; aut fidem denegare similiter: longe vero tutissimum tale quid fuerit, dum qui vera promittat inveniamus.

30. Nam, age, si ita uti nunc habeo, ignarus adhuc quis ex omnibus verum dicat, vestra eligam, fide tibi habita

σοὶ πιστεύσας, ἀνδρὶ φίλῳ, ἀτὰρ μόνῳ γε τὰ τῶν Στωϊκῶν εἰδοῖται καὶ μίαν ὁδὸν ὁδοιπορήσαντι ταύτην, ἔπειτα θεῶν τις ἀναβιῶναι ποιήσῃ Πλάτωνα καὶ Πυθαγόραν καὶ Ἀριστοτέλην καὶ τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ περιστάντες ἐρωτῶν με ἢ καὶ νῦν Δ' ἐς δικαστήριον ἀγαγόντες ὕβρεως ἑκαστος δικάζοντο λέγοντες, Ὡς βέλτιστε Λυκίνε, τί παθὼν ἢ τίνι ποτὲ πιστεύσας Χρύσιππον καὶ Ζήνωνα προετίμησας ἡμῶν, πρεσβυτέρων ὄντων παρὰ πολλῷ, χθές καὶ πρῶην γενομένους, μήτε λόγου μεταδόους ἡμῖν μήτε πειραθεὶς ὁλως ὦν φαμέν; Εἰ ταῦτα λέγοιεν, τί ἂν ἀποκρινάμην αὐτοῖς; ἢ ἐξαρκέσει μοι, ἂν εἴπω ὅτι Ἑρμοτίμῳ ἐπέισθην φίλῳ ἀνδρὶ; ἀλλὰ φαίεν ἂν, οἷδ' ὅτι, Ἡμεῖς, ὦ Λυκίνε, οὐκ ἴσμεν τὸν Ἑρμοτίμον τοῦτον ὅστις ποτὲ ἐστίν, οὐδὲ ἐκεῖνος ἡμᾶς ὥστε οὐκ ἐγγρῆν ἀπάντων καταγιγνώσκειν οὐδὲ ἐρήμην ἡμῶν καταδικαίειν ἀνδρὶ πιστεύσαντα μίαν ὁδὸν ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ οὐδὲ ταύτην ἴσως ἀκριβῶς κατανοήσαντι. Οἱ δὲ γε νομοθεῖται, ὦ Λυκίνε, οὐχ οὕτω προσταττούσι τοῖς δικασταῖς ποιεῖν, οὐδὲ τοῦ ἑτέρου μὲν ἀκούειν, τὸν δὲ ἕτερον οὐκ ἔαν λέγειν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἃ οἶεται συμφέρειν, ἀλλ' ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι, ὥς ῥᾶον ἀντεξτάζοντες τοὺς λόγους εὐρίσκειεν τάλῃθ' τε καὶ ψευδῆ, καὶ ἢν γε μὴ οὕτω ποιῶσιν, ἐφίεμαι δίδωσιν ὁ νόμος εἰς ἕτερον δικαστήριον. Τοιαῦτα ἅττα εἰκὸς ἐρεῖν αὐτούς.

31. Ἡ τάχ' ἂν τις αὐτῶν καὶ προσέροιτό με, Εἰπέ μοι, λέγων, ὦ Λυκίνε, εἰ τις Αἰθιοψ μῆδεπώποτε ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν, οἳ ἡμεῖς ἴσμεν, διὰ τὸ μὴ ἀποδεδημηκέναι τὸ παράπαν, ἐν τινι συλλόγῳ τῶν Αἰθιοπῶν δισχυρίζοιτο καὶ λέγοι μηδαμῶθι τῆς γῆς ἀνθρώπους εἶναι λευκοὺς ἢ ξανθοὺς μὴδὲ ἄλλο τι ἢ μέλανας, ἄρα πιστεύοιτ' ἂν ὑπ' αὐτῶν; ἢ εἴποι τις ἂν πρὸς αὐτὸν τῶν πρεσβυτέρων Αἰθιοπῶν, Σὺ δὲ δὴ πόθεν ταῦτα, ὦ θρασυτάτε, οἴσθα; οὐ γὰρ ἀπεδημησας παρ' ἡμῶν οὐδὰ μῶστε οὐδὲ εἶδες νῦν Δ' ἀτὰρ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὅποιά ἐστι φαίην ἂν ἐγὼ γε δίκαια ἐρωτῆσαι τὸν πρεσβύτερον; ἢ πῶς, ὦ Ἑρμοτίμε, συμβουλευεῖς;

ΕΡΜ. Οὕτω· δικαιοτάτα γὰρ ἐπιπλῆξαι δοκεῖ μοι.

ΛΥΚ. Καὶ γὰρ ἐμοίγε, ὦ Ἑρμοτίμε. Ἀλλὰ τὸ μετὰ τοῦτο οὐκέτ' οἶδα εἰ ὁμοίως καὶ σοὶ δοξεῖ· ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ τοῦτο πάνυ δοκεῖ.

32. ΕΡΜ. Τὸ ποῖον;

ΛΥΚ. Ἐπάξει δηλαδὴ ὁ ἀνὴρ καὶ φήσει πρὸς με ὥδε πως· Ἀνάλογον τοῖνυν κείσθω τις ἡμῖν, ὦ Λυκίνε, τὰ Στωϊκῶν μόνῳ εἰδῶς, καθάπερ ὁ σὸς φίλος οὗτος ὁ Ἑρμοτίμος, ἀποδημήσας δὲ μῆδεπώποτε μήτε ἐς Πλάτωνος μήτε παρὰ τὸν Ἐπικουρον μήτε ὁλως παρ' ἄλλον τινά. Εἰ τοῖνυν λέγοι μηδὲν οὕτω καλὸν εἶναι μὴδ' ἀληθές παρὰ τοῖς πολλοῖς, οἳ τὰ τῆς Στοᾶς ἐστὶ καὶ ἃ ἐκεῖνη φησὶν, οὐκ ἂν εὐλόγως θρασὺς εἶναι δόξειεν ἂν σοι περὶ πάντων ἀποφανόμενος, καὶ ταῦτα ἐν εἰδῶς, οὐδεπώποτε ἐξ Αἰθιοπίας τὸν ἕτερον πόδα προελθὼν; εἰ βούλει ἀποκρίνωμαι αὐτῷ; — Τὸ ἀληθέστατον ἐκεῖνο δηλαδὴ, ὅτι ἡμεῖς τὰ μὲν Στωϊκῶν καὶ πάνυ ἐκμανθό-

viro amico, sed qui sola tamen Stoicorum dogmata didiceris, et unam hanc viam iveris; ac deinde deus aliquis in lucem revocet Platonem, et Pythagoram, et Aristotelem, et reliquos: iique circumstantes me interrogent, quin, hercle, ad tribunal tractum injuriarum unusquisque postulent, dicentes, Quo animi impetu, bone Lycine, aut cujus auctoritate Chrysippum et Zenonem nobis prætulistis, homines heri et audiustertius natos, nobis multum natu majoribus, qui nec sermonem communicaveris nobiscum, neque omnino quæ dicimus exploraveris? Hæc, inquam, si dicant, quid illis respondeam? satisne mihi erit dixisse, Hermotimo, amico homini, fidem habui? At ego novi illos dicturos, Nos, Lycine, Hermotimum illum tuum, quis homo sit, nescimus; neque ille nos. Itaque non decebat damnare universos, neque contra absentes et inauditos nos ferre arbitrium, ac fidem habere homini qui unam modo philosophiæ viam, et forte ne hanc quidem accurate satis perspexerit. Legumlatores autem, Lycine, non ita facere iudices jubent, neque alteram quidem partem audire, alteram dicere pro se non pati quæ conducere videantur, sed similiter audire utramque, quo facilius, comparatis invicem orationibus, quid verum falsumve sit inveniant: et si tamen ita non fecerint iudices, provocandi ad aliud tribunal potestatem lex tribuit. Talia fere dicturos illos veri simile est.

31. Aut forte illorum aliquis præterea me interroget, Dic mihi, Lycine, si quis Æthiops, qui alios nunquam homines, quales nos sumus, usurpasset oculis, eo quod patria pedem non unquam extulisset, hic igitur in concione Æthiopum asseveraret atque diceret, nusquam terrarum homines esse albos, vel flavos, neque aliud usquam nisi nigros, numquid fidem apud illos inveniat? aut si quis ei de majoribus natu Æthiopibus dicat, Tu vero unde hæc, audacissime, nosti, qui neque usquam a nobis peregre abfuersis, neque hercle res aliorum quales sint noveris? dicamne ego merito sic interrogasse seniore? aut quid consulis, Hermotime?

HERM. Sic est: justissime enim illum mihi videtur increpuisse.

LYC. Nimirum mihi quoque, Hermotime. Sed quod sequitur, non jam novi an æque tibi placeat: mihi certe hoc etiam magno videtur opere.

32. HERM. Quale id est?

LYC. Subjiciet nempe vir ille, et ita fere mecum aget: Hac igitur ratione ac proportionē servata ponatur nobis aliquis, Lycine, qui Stoicorum placita sola norit, ut amicus hic tuus Hermotimus, nunquam autem neque in Platonis regnum, neque ad Epicurum, neque ad alium quenquam peregrinatus fuerit. Is ergo si dicat, nihil ita pulchrum esse neque verum apud plerosque, quam sint ea quæ sunt in Porticu, et quæ dicit hæc: nonne merito videatur tibi temerarius esse, qui de omnibus pronunciet, quum unum modo sciat, et nunquam alterum ex Æthiopia illa sua pedem protulerit? Quid vis illi respondeam? — Verissimum illud nempe, nos quidem Stoicorum dogmata, et præcipue

νομεν ὡς ἂν κατὰ ταῦτα φιλοσοφεῖν ἀξιοῦντες, οὐκ ἀγνοοῦμεν δὲ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων λεγόμενα· ὁ γὰρ διδάσκαλος κακῆϊνα μεταξὺ καὶ διέξεισι πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀνατρέπει γὰρ αὐτὰ προσθεὶς αὐτός.

33. Ἡ νομίζεις ἐνταῦθα σιωπήσεσθαι ἡμῖν τοὺς ἀμυρὶ τὸν Πλάτωνα καὶ Πυθαγόραν καὶ Ἐπίκουρον καὶ τοὺς ἄλλους, οὐχὶ δὲ ἀναγελάσαντας ἂν εἰπεῖν πρὸς ἐμέ, Οἷα ποιεῖ, ὦ Λυκίνε, ὁ ἐταῖρός σου ὁ Ἑρμοτίμος; ἀξιοὶ τοῖς ἀντιδίοις περὶ ἡμῶν πιστεύειν καὶ οἰεταὶ τοιαῦτα εἶναι τὰ ἡμέτερα, ὅποια ἂν ἐκεῖνοι φῶσιν ἢ οὐκ εἰδότες ἢ κρυπτόμενοι τᾶλθής; Οὐκοῦν ἤν τινα καὶ τῶν ἀθλητῶν ἴδῃ ἀσκούμενον πρὸ τοῦ ἀγῶνος, λακτίζοντα εἰς τὸν ἄερα ἢ πύξιν κληγῆν τινα καταφέροντα, ὡς τὸν ἀνταγωνιστὴν ὄγθην παίοντα, εὐθύς ἀνακρυῖται αὐτὸν ἀγωνοθέτης ὢν ὡς ἀμαχόν τινα, ἢ ἐκεῖνα μὲν οἴησεται βῆδία εἶναι καὶ ἀσφαλεῖ τὰ νεανειύματα, οὐδενὸς ἀνταίρομένου αὐτῷ, τὴν δὲ νίκην τνικαῦτα κρίνεσθαι, ὅπταν καταγωνιστῇ τὸν ἀντίπαλον αὐτὸν καὶ κρατήσῃ, ὁ δ' ἀπαγορεύσῃ, ἄλλως δὲ οὐ; Μὴ τοίνυν μὲν δὲ Ἑρμοτίμος ἀρ' ὢν ἂν οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ σκιαμαχῶσι πρὸς ἡμᾶς ἀπόντας, οἰσθῶ κρατεῖν αὐτοὺς ἢ τὰ ἡμέτερα τοιαῦτα εἶναι ὡς ἀνατρέπεσθαι βραδίως· ἐπεὶ τὸ τοιοῦτον ὁμοιον ἂν εἶναι τοῖς τῶν παιδίων οἰκοδομήμασιν, ἃ κατασκευάσαντες ἐκεῖνοι ἀσθενῇ εὐθύς ἀνατρέπουσιν, ἢ καὶ νῆ Δία τοῖς τοξεύειν μελετῶσιν, οἱ κάρην τινὰ συνδῆσαντες, ἔπειτα ἐπὶ κοντοῦ πῆξαντες οὐ πόρρω προθέμενοι στογάζονται ἀφίεντες, καὶ ἢν τύχῃσι ποτε καὶ διαπείρῃσι τὰ κάρη, ἀνέκραγον εὐθύς ὡς τι μέγα τοιήσαντες, εἰ διεξέλθῃεν αὐτοῖς τὸ βέλος διὰ τῶν φρυγάνων. Ἀλλ' οὐ Πέρσαι γε οὕτω ποιοῦσιν οὐδὲ Σκυθῶν ὅσοι τοξόται, ἀλλὰ πρῶτον μὲν αὐτοὶ κινούμενοι ἀρ' ἵππων ὡς τὸ πολὺ τοξεύουσιν, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ τοξεύόμενα κινεῖσθαι ἀξιοῦσιν, οὐχ' ἐστῶτα οὐδὲ περιμένοντα τὸ βέλος, ἐστ' ἂν ἐμπέσῃ, ἀλλὰ διαδιδράσκοντα ὡς ἐνὶ μάλιστ' ὀθρία γέ τοι ὡς τὸ πολὺ κατατοξεύουσι, καὶ ὀρνίθων ἐνιοὶ τυγχάνουσιν. Ἦν δέ ποτε καὶ ἐπὶ σκοποῦ δέη πειραθῆναι τοῦ τόνου τῆς πληγῆς, ὕλον ἀντίτυπον ἢ ἀσπίδα ὁμοβοδῖνον προθέμενοι διελαύνουσι, καὶ οὕτω πιστεύουσι καὶ δι' ὅπλων σφίσι χωρῆσαι τοὺς οἰστούς. Εἰπέ τοίνυν, ὦ Λυκίνε, παρ' ἡμῶν Ἑρμοτίμῳ ὅτι οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ φρύγανα προθέμενοι κατατοξεύουσιν, εἰτά φασιν ἀνδρῶν ὀπλισμένων κερρατηκένας, καὶ εἰκόνας ἡμῶν γραφάμενοι πυκτεύουσι πρὸς ἐκείνας, καὶ κρατήσαντες, ὡς τὸ εἶκος, κρατεῖν ἡμῶν οἴονται. Ἀλλὰ φαίμεν ἂν ἕκαστος πρὸς αὐτοὺς τὰ τοῦ Ἀχιλλεύς ἐκεῖνα, ἃ φησι περὶ τοῦ Ἑκτορος, ὅτι

Οὐ γὰρ ἐμῆς κόρυθος λείσσοις μέτωπον.

Ταῦτα μὲν οἱ ἑμπάντες ἐν τῷ μέρει ἕκαστος.

34. Ὁ Πλάτων δ' ἂν μοι δοκεῖ καὶ διηγῆσασθαι τι τῶν ἐκ Σικελίας ὡς ἂν εἰδὼς τὰ πλείστα· τῷ γὰρ Συρακοσίῳ Γέλωνι φασὶ δυσώδες εἶναι τὸ στόμα καὶ τοῦτο ἐπὶ πολὺ διαλαβεῖν αὐτὸν, οὐδενὸς τολμῶντος ἐλέγγειν τύραννον ἄνδρα, μέχρι δὴ τινα γυναῖκα ξένην συνενε-

quidem illa, ediscere, ut qui secundum illa philosophari postulemus; neque tamen ignorare quæ dicantur ab aliis: magistrum enim et illa inter docendum nobis enarrare, atque eadem deinde suis verbis evertere.

33. An putas hic tacituros nobis Platonem et Pythagoram, et Epicurum, et reliquos, ac non potius cum risu ad me dicturos, Quid agit tuus, Lycine, sôdalis Hermotimus? æquum censet adversariis de nobis nostris credere, ac talia esse putat nostra, qualia illi dixerint, vel ignorantes, vel suo studio occultantes verum? Utrum igitur si quem athletarum videat se exercentem ante certamen, calcibus petentem aera, aut vanam pugno plagam inferentem, quasi adversarium feriat: continuone, si præses sit certaminis, illum præconio ornabit pro invicto? an potius facilia illa putabit, et periculi expertes juvenis lusus, insurgente adversario nemine, victoriam vero tum decerni, quum ipsum adversarium certamine devicerit, isque victum se fassus fuerit, alias vero non? Ne igitur Hermotimus, ex eo quod magistri ipsius umbratiles forte vellitationes adversus absentes nos instituunt, vincere illos arbitretur, aut talia esse nostra, quæ facile adeo evertantur: quum ea ratio similis sit puerorum ædificationibus, quas quum infirmas admodum struxerint, celeriter evertunt; aut his hercle, qui sagittandi artem meditantur, qui stipulas quasdam colligatas et in conto defixas proponunt intervallo non longo, atque ad eas deinde collineant; et si quando feriant trajiciantque stipulas, exclamant continuo, ut in magno facinore, si sarmenta telum ipsorum transierit. Verum ita Persæ certe non faciunt, neque Scytharum qui sunt sagittarii: sed primo ipsi dum moventur in equis, ut plurimum sagittant; deinde vero ea etiam quæ petuntur, volunt moveri, non stare et exspectare sagittam, dum incidat, sed fugere quantum licet maxime: bestias enim ut plurimum dejiciunt sagittis, et aves quidam eorum feriunt. Si vero etiam ad scopum tentanda sit vis et contentio plagæ, lignum quod ictum repellat, aut scutum e crudo boum tergore, propositum trajiciunt, et ita sperant per arma quoque sagittas suas transaturas. Dic igitur, Lycine, a nobis Hermotimo, magistros ipsius proposita sarmenta sagittis trajicere, deinde viros armatos a se devictos gloriari; et pictas imagines nostras pugnis invadere, hisque, ut facile est ad existimandum, victis, nos a se putare superatos. Nostrum vero quisque dixerimus ad eos Achilles ista, quæ ille de Hectore dixit,

Nec galeæ poterunt vultumque minasque tueri nostræ.

Hæc, inquam, universi, et pro se unusquisque.

34. Plato vero videtur mihi etiam enarraturus aliquid de Sicilia, qui pleraque ejus novit. Nempe Syracusio Geloni graveolens fuisse os aiant, idque diu ipsum ignorasse, quum nemo auderet indicare viro tyranno, donec peregrina mulier congressa illi auderet dicere, uti se res haberet:

χθεῖσαν αὐτῷ τολμῆσαι καὶ εἰπεῖν ὅπως ἔχοι· τὸν δὲ παρὰ τὴν γυναῖκα ἐλθόντα τὴν ἑαυτοῦ ὀργίζεσθαι ὅτι οὐκ ἐμήνυσε πρὸς αὐτὸν εἰδὼτα μάλιστα τὴν δυσωδίαν, τὴν δὲ παραιτεῖσθαι συγγνώμην ἔχειν αὐτῇ· ὑπὲρ γὰρ τοῦ μὴ πεπειρᾶσθαι ἄλλου ἀνδρὸς μηδὲ ὁμιλῆσαι πλησίον οἰηθῆναι ἅπασι τοῖς ἀνδράσι τοιοῦτό τι ἀποπνεῖν τοῦ στόματος. Καὶ δ' Ἑρμότιμος τοιγαροῦν ἅτε μόνους τοῖς Στωϊκοῖς ξυνῶν, φαίη ἂν ὁ Πλάτων, εἰκότως ἀγνοεῖ ὅποια τῶν ἄλλων τὰ στόματά ἐστιν. Ὅμοια δ' ἂν καὶ Χρύσιππος εἴποι ἢ ἔτι πλείω τούτων, εἴπερ λιπὼν αὐτὸν ἄκριτον ἐπὶ τὰ Πλάτωνος ὁρμήσαιμι πιστεύσας τινὶ τῶν μόνῃ Πλάτωνι ὁμιληκότων. Ἐνὶ τε λόγῳ ξυνελών φημι, ἄχρι ἂν ἀδηλον ἢ τίς ἀληθὴς ἐστὶ προαίρεσις ἐν φιλοσοφίᾳ, μηδεμίαν αἰρεῖσθαι· ὕβρις γὰρ ἐς τὰς ἄλλας τὸ τοιοῦτον.

35. ΕΡΜ. Ὁ Λυκῖνε, πρὸς τῆς Ἑστίας, Πλάτωννα μὲν καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Ἐπικούρου καὶ τοὺς ἄλλους ἀτρεμεῖν ἐάσωμεν· οὐ γὰρ κατ' ἐμὲ ἀνταγωνίζεσθαι αὐτοῖς· νῶ δὲ, ἐγὼ τε καὶ σὺ, ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐξετάσωμεν εἰ τοιοῦτόν ἐστι τὸ φιλοσοφίας πρᾶγμα, ὅσον ἐγὼ φημι αὐτὸ εἶναι. Αἰθίοπας δέ γε ἢ τὴν Γέλωνος γυναῖκα τί εἶδει καλεῖν ἐκ Συρακουσῶν ἐπὶ τὸν λόγον;

ΛΥΚ. Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἀπίψαν ἐκποδῶν, εἰ σοὶ δοκοῦσι περιττοὶ εἶναι πρὸς τὸν λόγον· σὺ δὲ λέγε ἥδη· θαυμαστόν γάρ τι βρεῖν εἴοικας.

ΕΡΜ. Δοκεῖ μοι, ὦ Λυκῖνε, καὶ πάντῃ δυνατὸν εἶναι μόνᾳ τὰ τῶν Στωϊκῶν ἐκμαθόντα εἰδέναι τὰληθές ἀπὸ τούτων, κἂν μὴ τὰ τῶν ἄλλων ἐπεξέλθῃ τις ἐκμανθάνων ἕκαστα. Οὕτως δὲ σκόπει· ἢν τις λέγῃ πρὸς σὲ μόνον τοῦτο, ὡς αἱ δύο δυάδες τὸν τέτταρα ἀριθμὸν ἀποτελοῦσιν, ἅρα δεήσει περιόντα σε πυνθάνεσθαι τῶν ἄλλων, ὅσοι ἀριθμητικοί, μὴ τις ἅρα εἴη πέντε ἢ ἑπτὰ λέγων αὐτάς εἶναι; ἢ αὐτίκα εἰδείης ἂν ὅτι ὁ ἀνὴρ ἀληθῶς λέγει;

ΛΥΚ. Αὐτίκα, ὦ Ἑρμότιμε.

ΕΡΜ. Τί ποτ' οὖν ἀδύνατον εἶναι σοὶ δοκεῖ, ἐντυχάνοντά τινα μόνους τοῖς Στωϊκοῖς λέγουσι τὰληθῆ πεῖθεσθαι τε αὐτοῖς καὶ μηκέτι δεῖσθαι τῶν ἄλλων εἰδόμενα ὡς οὐκ ἂν ποτε τὰ τέτταρα πέντε γένοιτο, οὐδ' ἂν μυριοὶ Πλάτωνες ἢ Πυθαγόραι λέγωνσιν;

36. ΛΥΚ. Οὐδὲν πρὸς ἔπος, ὦ Ἑρμότιμε· τὰ γὰρ ὁμολογούμενα τοῖς ἀμφισβητουμένοις ἐκάζεις, πάμπολυ αὐτῶν διαφέροντα. ἢ τί ἂν φαίης; ἔστιν ᾧ τινι ἐντετύχηκας λέγοντι τὰς δύο δυάδας συντεθείσας τὸν ἑπτὰ ἢ ἑνδεκα ἀριθμὸν ἀποτελεῖν;

ΕΡΜ. Οὐκ ἔγωγε· ἢ φαίνονται· ἂν ὁ μὴ τέτταρα ἐμβαλεῖν λέγων.

ΛΥΚ. Τί δαί; ἐντετύχηκας πώποτε — καὶ πρὸς Χαρίτων περὶ ἀληθεύειν — Στωϊκῷ τινι καὶ Ἐπικουρεῖ μὴ διαφερομένοις περὶ ἀρχῆς ἢ τέλους;

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς.

ΛΥΚ. Ὅρα τὸν μὴ πῶς με παραλογίζῃ, ὦ γενναῖε, καὶ ταῦτα φιλὸν ὄντα· ζητούντων γὰρ ἡμῶν οὔτι-

illum vero ad conjugem quum veniret suam, iratum fuisse ipsi, quod sibi non indicasset, quum maxime graveolentiam illam sciret: illam vero ignosci sibi petiisse: se enim, quod virum alium experta non esset, neque ex proximo sermones cum quoquam miscuisset, putasse viris omnibus tale quiddam os olere. Etiam Hermotimus igitur, qui solis cum Stoicis fuerit, dicat Plato, ignorat (nec id mirum) qualia aliorum sint ora. Similia vero etiam Chrysippus dicat, aut plura hisce, si quidem relinquens ipsum inauditum ad Platonica me conferam, postquam fidem habuerim eorum alicui, qui solo cum Platone versati fuerint. Uno denique verbo comprehendens omnia aio: donec obscurum sit quæ vera sit in philosophia secta, nullam earum esse sectandam: ista enim contumelia fuerit in reliquas.

35. HERM. Per Vestam, Lycine, Platonem, et Aristotelem, et Epicurum, et reliquos quiescere sinamus; neque enim cum illis contendere meum est. Nos vero, ego, inquam, et tu, per nos ipsos quaeramus, sitne tale quid philosophia, quale ego aio esse. Æthiopus autem vel Gelonis uxorem Syracusis evocare ad hunc sermonem quid attinebat?

LYC. At illi quidem e vestigio abeant, si superflui tibi videntur esse ad nostram disputationem: tu vero jam dicito, mirabile enim quiddam videris dicturus.

HERM. Videtur mihi, Lycine, et facile quidem fieri posse, ut aliquis, qui sola Stoicorum placita didicerit, sciat ex his verum, etiam si aliorum sententias non persequatur atque ediscat singulas. Ita vero considera. Si quis hoc tibi solum dicat, bis binos quaternarium numerum efficere, numquid opus est te in circuitu interrogare reliquos, quotquot sunt numerorum periti, num quis forte sit qui quinque aut septem dicat eos esse? an vero statim noris vera illum dicere?

LYC. Statim, Hermotime.

HERM. Qui tandem igitur fieri tibi non posso videtur, ut aliquis solos Stoicos adeat vera dicentes, et persuaderi sibi ab iis patiat, nec amplius opus reliquis habeat, quum sciat, nunquam quæ quatuor sint quinque posse fieri, neque si sexcenti Platones aut Pythagoræ dicant?

36. LYC. Nihil hoc ad disputationem nostram, Hermotime: ea enim de quibus inter omnes convenit, cum his de quibus disceptatur confers, quæ tamen longe inter se distant. Aut quid dixeris? estne quem videris qui dicat binarios duos compositos septem aut undecim numerum efficere?

HERM. Non equidem. Alioqui furat, qui non confieri quatuor dicat.

LYC. Quid vero? incidistine unquam (et, per ego te Gratiarum numen obtestor, tenta verum amare) in Stoicum aliquem et Epicureum, qui non dissiderent de initiis rerum aut de finibus?

HERM. Nequaquam.

LYC. Vide igitur ne me rationibus colligendis fallas, eumque amicum. Quaerentibus enim nobis, qui veram ra-

νες ἀληθεύουσιν ἐν φιλοσοφίᾳ, σὺ τοῦτο προαρπάσας ἰσοκας φέρων τοῖς Στωϊκοῖς λέγων ὡς οὗτοί εἰσιν οἱ τὰ εἰς δύο τέτταρα τιθέντες, ὅπερ ἄδηλον εἰ οὕτως ἔχει· φαῖεν γὰρ ἂν οἱ Ἐπικούρειοι ἢ Πλατωνικοὶ, σφᾶς μὲν οὕτω ξυντιθέναι, ὑμᾶς δὲ πέντε ἢ ἑπτὰ λέγειν αὐτά. Ἡ οὖν δοκοῦσι σοὶ τοῦτο ποιεῖν, ὅποταν ὑμεῖς μὲν μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν ἡγήσθε εἶναι, οἱ Ἐπικούρειοι δὲ τὸ ἥδύ; καὶ ὅταν ὑμεῖς λέγητε σύμματα εἶναι ἅπαντα, ὁ Πλάτων δὲ νομίζει καὶ ἀσώματόν τι ἐν τοῖς οὖσιν εἶναι; Ἄλλ' ἔπερ ἔργον, πλεονεκτικῶς πᾶν τὸ ἀμρισθητούμενον συλλαβὼν ὡς ἀναμφιλόγως ἴδιον τῶν Στωϊκῶν οἰδῶς αὐτοῖς ἔχειν, καίτοι ἀντιλαμβάνομενον τῶν ἄλλων καὶ λεγόντων αὐτῶν τοῦτο εἶναι, ἐνθα δὲ κρίσεως μάλιστα, οἶμαι, δεῖ. Ἄν μὲν οὖν πρόδηλον γένηται τοῦτο, ὡς Στωϊκῶν ἐστὶ μόνων τὰ οἰς δύο τέτταρα ἡγεῖσθαι, ὅρα σιωπᾶν τοῖς ἄλλοις· ἄχρι δ' ἂν αὐτοῦ τούτου πέρι διαμάχωνται, πάντων ὁμοίως ἀκουστέον ἢ εἰδέναι ὅτι πρὸς χάριν δικάζειν ὀφείμεν.

37. EPM. Οὐ μοι δοκεῖς, ὦ Λυκίне, ξυνιέναι πῶς βούλομαι εἰπεῖν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν σαφέστερον χρὴ λέγειν εἰ ἑτεροῖόν τι, ἀλλὰ μὴ τοιοῦτον φήσεις.

EPM. Εἴση αὐτίκα οἷόν τι λέγω. Θῶμεν γάρ τινας δύο ἐσελθούμεναι εἰς τὸ Ἀσκληπείον ἢ εἰς τοῦ Διονύσου τὸ ἱερόν, εἴτα μέντοι φιάλην τινὰ τῶν ἱερῶν ἀπολωλέναι. Διήσει δὴ που ἀμφοτέρους ἐρευνήσονται αὐτοὺς, ὁπότερος ὑπὸ κόλπου ἔχει τὴν φιάλην.

ΛΥΚ. Καὶ μάλα.

EPM. Ἐχει δὲ πάντως ὁ ἕτερος.

ΛΥΚ. Πῶς γὰρ οὐ, εἰ γε ἀπολώλεν;

EPM. Οὐκοῦν ἂν παρὰ τῷ προτέρῳ εὐρῆς αὐτῆν, οὐκέτι τὸν ἕτερον ἀποδύσεις· πρόδηλον γὰρ ὡς οὐκ ἔχει.

ΛΥΚ. Πρόδηλον γάρ.

EPM. Καὶ εἰ γε μὴ εὐροῖμεν ἐν τῷ τοῦ προτέρου κόλπῳ, ὁ ἕτερος πάντως ἔχει, καὶ οὐδὲν ἐρευνῆς οὐδὲ οὕτω δεῖ.

ΛΥΚ. Ἐχει γάρ.

EPM. Καὶ ἡμεῖς τοῖνον εἰ εὐροῖμεν ἤδη παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς τὴν φιάλην, οὐκέτι ἐρευνᾶν τοὺς ἄλλους ἀξιόσομεν ἔχοντες ὁ πάλα ἐζητοῦμεν· ἢ τίνας γὰρ ἂν ἐνεκα ἔτι κάμνομεν;

38. ΛΥΚ. Οὐδενός, εἰ γε εὐροῖτε καὶ εὐρόντες ἔχοιτε εἰδέναι ὡς ἐκείνο ἦν τὸ ἀπολωλός, ὃ ἔδωκε γνῶριμον ὑμῖν εἶη τὸ ἀνάθημα. Νῦν δὲ, ὦ ταῖρε, πρῶτον μὲν οὐ δύο εἰσὶν οἱ παρελθόντες εἰς τὸν νεῦν, ὡς ἀναγκαῖον εἶναι τὸν ἕτερον αὐτοῖν τὰ φώρια ἔχειν, ἀλλὰ μάλα πολλοὶ τινες, εἴτα καὶ τὸ ἀπολωλόμενον αὐτὸ ἄδηλον ὃ τι ποτὲ ἐστίν, εἴτε φιάλη τις ἢ σκύφος ἢ στέφανος· ὅσοι γοῦν ἱερεῖς, ἄλλος ἄλλο εἶναι λέγουσι καὶ οὐδὲ περὶ τῆς ὕλης αὐτῆς ὁμολογοῦσιν, ἀλλ' οἱ μὲν χαλκοῦ, οἱ δὲ ἀργύρου, οἱ δὲ χρυσοῦ, οἱ δὲ καττιτέρου εἶναι αὐτὸ φάσκουσιν. Ἀνάγκη τοῖνον ἅπαντας ἀποδῶσαι τοὺς εἰσελθόντας, εἰ βούλει εὐρεῖν τὸ ἀπολωλός· καὶ γὰρ ἂν παρὰ

tionem in philosophia sequantur, tu hoc præceptum aliis ad Stoicos detulisti, quum diceres, hos esse, qui his duo ponant esse quattuor; quod obscurum, an ita habeat. Dixerint enim Epicurei vel Platonici, se quidem ita componere, vos autem quinque aut septem ea esse dicere. An non videntur tibi hoc facere, quum vos quidem solum quod honestum sit idem bonum putatis esse, Epicurei autem id quod suave sit? et quum vos dicitis corpora esse quaecumque sint, Plato autem statuit etiam incorporeum quiddam in rerum natura esse? Tu vero, quod modo dicebam, prorsus arroganter id ipsum de quo disceptatur comprehendens, tanquam extra controversiam Stoicorum esset proprium, ipsis habendum adjudicas, licet vindicantibus idem sibi reliquis, et suum esse dicentibus, ubi sane iudicio vel maxime, opinor, opus est. Si quidem igitur planum hoc fiat, Stoicorum solum esse his duo putare esse quatuor; tum sane tacendum reliquis. Dum autem de hoc ipso certaverint, omnes æque audiendi sunt, aut sciendum, nos in opinionem venturos condonati gratiæ iudicii.

37. HERM. Non videris mihi, Lycine, intelligere quid mihi vulerim.

LYC. Igitur dilucidius dicendum erit, si quid diversum, non autem tale quale ante intelligebam dices.

HERM. Statim scies, quid dicam. Ponamus enim duos quosdam in Æsculapii aut in Bacchi templum ingressos: deinde vero phialam de sacris perditam. Oportebit scilicet ambos excuti, uter in sinu habeat phialam.

LYC. Sane.

HERM. Habet autem omnino alteruter.

LYC. Qui non, si quidem perditam sit?

HERM. Igitur si apud priorem illam inveneris, non jam alterum exues: planum enim, illum non habere.

LYC. Planum.

HERM. Et si non inveniamus in sinu prioris, alter omnino habet, et nihil perscrutatione neque sic opus est.

LYC. Habet enim alter.

HERM. Et nos igitur si inveniamus statim apud Stoicos phialam, non jam excutere reliquos opus putabimus, quippe qui habeamus quod dudum quærebarus: aut cujus rei gratia plus laboris sumamus?

38. LYC. Nullius, si quidem inveneritis, et inventum scire possitis illud esse id ipsum, quod fuerat perditum; aut si omnino notum vobis sit donarium. Jam vero, amice, primum quidem non duo sunt ingressi in templum, ut necesse sit alterutrum habere rem furtivam, sed valde multi: deinde ipsum quod desideratur, quid sit obscurum est, phialane, an acyphus, an corona; quot enim sunt sacerdotes, alius aliud dicit, nec de materia ipsa inter illos convenit, sed alii ex ære, alii argenteum esse, aureum alii, alii e stanno esse dicunt. Necesse igitur est quicumque ingressi sunt, exuere omnes, si invenire velis quod desideratur:

τῷ πρώτῳ εὐθὺς εὗρης φιάλην χρυσῇν, ἔτι καὶ τοὺς ἄλλους σοι ἀποδύετε.

ΕΡΜ. Διὰ τί, ὦ Λυκίне;

ΛΥΚ. Ὅτι ἀδελὸν εἰ φιάλην τὸ ἀπολόμενον ἦν. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο ὑπὸ πάντων ὁμολογηθεῖη, ἀλλ' οὐτὶ γε χρυσῇν ἅπαντες φασιν εἶναι τὴν φιάλην· εἰ δὲ καὶ μάλιστα γνωρίζον γενόιτο ὡς φιάλη ἀπόλοιτο χρυσῇ, καὶ σὺ παρὰ τῷ πρώτῳ εὗροις φιάλην χρυσῇν, οὐδὲ οὕτω παύσῃ διερευνώμενος τοὺς ἄλλους· οὐ γὰρ δῆλόν που εἰ αὕτη ἦν ἡ τοῦ θεοῦ· ἢ οὐκ οἶε πολλὰς φιάλας εἶναι χρυσᾶς;

ΕΡΜ. Ἐγωγε.

ΛΥΚ. Δεήσει δὴ ἐπὶ πάντας εἶναι ἐρευνῶντα καὶ τὰ παρ' ἑκάστῳ εὐρεθέντα πάντα εἰς μέσον καταθέντα εἰκάζειν ὅ τι ποτὲ αὐτῶν πρέποι ἂν θεῖον κτῆμα οἰσθαι.

39. Καὶ γὰρ αὖ τὸ τὴν πολλὴν ἀπορίαν παρεχόμενον τοῦτο ἔστιν, ὅτι ἕκαστος τῶν ἀποδυθησομένων ἔχει τι πάντως, ὃ μὲν σκύφον, ὃ δὲ φιάλην, ὃ δὲ στέφανον, καὶ ὃ μὲν ἐκ χαλκοῦ, ὃ δὲ ἐκ χρυσοῦ, ὃ δὲ ἀργύρου· εἰ δὲ ὃ ἔχει, τοῦτο τὸ ἱερὸν ἔστιν, οὐδέπω δῆλον. Πᾶσα τοίνυν ἀνάγκη ἀπορεῖν ὅτινα ἱερόσυλον εἴπῃς, ὅπου γε καὶ εἰ πάντες τὰ ὁμοία εἶχον, ἀδελὸν ἦν καὶ οὕτως ὅστις ὁ τὰ τοῦ θεοῦ ὑφηρῆμένος· ἔστι γὰρ καὶ ἰδιωτικὰ ἔχειν. Τὸ δ' αἴτιον τῆς ἀγνοίας ἐν ἔστιν, οἶμαι, τὸ ἀνεπίγραφον εἶναι τὴν ἀπολομένην φιάλην — ὥμην γὰρ φιάλην ἀπολωλέναι — ὡς εἴ γε ἐπεγέγραπτο τοῦ θεοῦ τὸ ὄνομα ἢ τοῦ ἀναθέντος, ἦττον ἂν ἐκάμνομεν καὶ εὐρόντες τὴν ἐπιγεγραμμένην ἐπεπαύμεθ' ἂν ἀποδύοντες καὶ ἐνοχλοῦντες τοὺς ἄλλους. Οἶμαι δὲ σε, ὦ Ἐρμότιμε, καὶ ἀγῶνας ἤδη γυμνικούς ἐορακέναι πολλάκις.

ΕΡΜ. Καὶ ὁρθῶς οἶε· πολλάκις γὰρ καὶ πολλὰ χόθι.

ΛΥΚ. Ἡ οὖν ποτὲ καὶ παρὰ τοὺς ἀθλοθέτας αὐτοὺς ἐκαθέζου;

ΕΡΜ. Νῆ Δία, ἐναγχος Ὀλυμπίᾳσιν ἐπὶ τὰ λαῖα τῶν Ἑλλανοδικῶν, Εὐανδρίδου τοῦ Ἥλιδος θέαν μοι προκαταλαβόντος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ πολιταῖς· ἐπεθύμουν γὰρ ἐγγύθεν ἅπαντα ὄρᾱν τὰ παρὰ τοῖς Ἑλλανοδικαῖς γιγνόμενα.

ΛΥΚ. Οἶσθα οὖν καὶ τοῦτο, πῶς κληροῦσιν ὅτινα ὄτινι χρὴ παλαῖειν ἢ παγκρατίζειν;

ΕΡΜ. Οἶσα γάρ.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν εἰμὶν σὺ εἰποῖς ὡς ἐγγύθεν ἰδῶν.

40. ΕΡΜ. Τὸ μὲν παλαῖον ἐπὶ Ἡρακλέους ἀγωνοθετοῦντος φύλλα δάφνης —

ΛΥΚ. Μή μοι τὰ παλαί, ὦ Ἐρμότιμε, ἀ δὲ εἶδες ἐγγύθεν, ἐκεῖνα λέγε.

ΕΡΜ. Κάλπεις ἀργυρᾷ πρόκειται ἱερὰ τοῦ θεοῦ· ἐς ταύτην ἐμβάλλονται κλῆροι μικροί, ὅσων δὴ κυμαῖαῖοι τὸ μέγεθος, ἐπιγεγραμμένοι. Ἐγγράφεται δὲ ἐς δύο μὲν ἄλφα ἐν ἑκατέρῳ, ἐς δύο δὲ τὸ βῆτα, καὶ ἐς ἄλλους δύο τὸ γάμμα καὶ ἑξῆς κατὰ τὰ αὐτὰ, ἣν πλείους οἱ

etiam si enim apud primum statim invenias phialam auream, adhuc reliquos tamen oportet exuere.

HERM. Cur, Lycine?

LYC. Quoniam obscurum est, sitne phiala illud quod periit. Si vero hoc etiam inter omnes conveniat, at auream non omnes aiunt esse phialam: et si maxime illud etiam constet, auream periisse phialam, tuque penes primum invenias phialam auream, ne sic quidem excutere alios desines: neque enim planum est, sitne hac ipsa quæ fuit dei: aut non putas plures esse phialas aureas?

HERM. Ego vero.

LYC. Opus igitur erit per omnes ire scrutando, quæque apud singulos inventa fuerint, ea in medio ponere omnia, et sic facere conjecturam, quid tandem illorum divinam possessionem putare deceat.

39. Etenim quod multam adeo dubitationem affert, illud est, quod eorum qui exuenter unusquisque habet aliquid, scyphum unus, alius phialam, alius coronam; et alius quidem ex ære, ex auro alius, alius ex argento: utrum vero quod habet quisque, id ipsum sacrum sit, nondum patet. Necesse igitur omnino est dubitare, quem dicas sacrilegum: ubi, etiam si similia haberent omnes, sic quoque obscurum esset, quis sit qui dei res surripuisset: licet enim privata quoque habere. Causa autem illius ignorantiae una est, puto, quod inscriptionem non habet desiderata phiala (ponamus enim interim, phialam desiderari): nam si inscriptum ei dei esset nomen, aut donantis, minus laboraremus, inventaque ea quæ inscripta est, desineremus exuere alios et molestiam illis facessere. Puto autem te, Hermotime, gymnicos etiam sæpe vidisse ludos.

HERM. Recte putas: sæpe enim vidi, et multis locis.

LYC. Numquid igitur unquam prope ipsos sedisti certaminum præsides?

HERM. Quin nuper Olympiis ad sinistram Hellanodidarum, Evandrida Eleo spectandi locum mihi occupante in suis civibus: cupiebam enim ex proximo videre omnia quæ apud Hellanodicas fierent.

LYC. Itaque nosti hoc quoque, ut sortiantur quem quicum aut lucta certare aut pancratio oporteat?

HERM. Novi enim.

LYC. Itaque melius tute dixeris, qui videris ex proximo.

40. HERM. Olim quidem, præside certaminis Hercule, lauri folia —

LYC. Ne tu mihi antiqua, Hermotime; sed quæ ex propinquo vidisti, ea narra.

HERM. Urna argentea proposita est, dei sacra: in hanc parvæ fabarum instar sortes injiciuntur, inscriptæ. Inscribitur autem binis A, binis aliis B, aliis binis C, et eodem modo deinceps, si plures athletee fuerint, ut duæ semper

ἀθλῆται ὧσι, δύο δὲ κλήροι τὸ αὐτὸ γράμμα ἔχοντες. Προσελθὼν δὲ τῶν ἀθλητῶν ἕκαστος προσευζάμενος τῷ Διὶ καθίεις τὴν χεῖρα ἐς τὴν κάλπιν ἀνασπᾶ τῶν κλήρων ἓνα καὶ μετ' ἐκείνον ἕτερος, καὶ παρεστὼς μαστιγοφόρος ἕκαστῳ ἀνέχει αὐτοῦ τὴν χεῖρα οὐ παρέχων ἀναγνῶναι ὅ τι τὸ γράμμα ἐστὶν ὃ ἀνέσπακεν. Ἀπάντων δὲ ἤδη ἔχόντων ὁ ἀλυστάρχης, οἶμαι, ἢ τῶν Ἑλλανοδικῶν αὐτῶν εἰς — οὐκέτι γὰρ τοῦτο μέμνημαι — περιῶν ἐπισκοπεῖ τοὺς κλήρους ἐν κύκλῳ ἐστῶτων καὶ οὕτω τὸν μὲν τὸ ἄλφα ἔχοντα τῷ τὸ ἕτερον ἄλφα ἀνεσπακότε παλαίειν ἢ παγκρατιάζειν συνάπτει, τὸν δὲ τὸ βῆτα τῷ τὸ βῆτα ὁμοίως καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμογράμμους κατὰ ταῦτά· οὕτω μὲν γάρ, ἢν ἄρτιοι ὧσιν οἱ ἀγωνισταί, ὅσον ὀκτὼ ἢ τέτταρες ἢ δώδεκα, ἢν δὲ περιττοί, πέντε ἢ πτὰ ἑννέα, γράμμα τι περιττὸν ἐνὶ κλήρῳ ἐγγραφὲν συμβάλλεται αὐτοῖς, ἀντίγραφον ἄλλο οὐκ ἔχον. Ὅς δ' ἂν τοῦτο ἀνασπᾶσθαι, ἐφεδρεῖται περιμέμων, ἐστ' ἂν ἐκεῖνοι ἀγωνίσωνται· οὐ γὰρ ἔχει τὸ ἀντίγραμμα· καὶ ἐστὶ τοῦτο οὐ μικρὰ εὐτυχία τοῦ ἀθλητοῦ, τὸ μέλλειν ἀκμῆτα τοῖς κεκμηκόσι συμπεσεῖσθαι.

41. ΛΥΚ. Ἐχ' ἀτρέμας· τοῦτου γὰρ ἐδεόμην μάλιστα. Οὐκοῦν ἑννέα ὄντες ἀνεσπάκασι πάντες καὶ ἔχουσι τοὺς κλήρους. Περιῶν δὴ — βούλομαι γὰρ σε Ἑλλανοδικὴν ἀντίθετον ποιῆσαι — ἐπισκοπεῖς τὰ γράμματα, καὶ οὐ πρότερον, οἶμαι, μάθοις ἂν ὅστις ὁ ἐφεδρός ἐστιν, ἢν μὴ ἐπὶ πάντας ἑλθῇ καὶ συζεύξῃς αὐτούς.

ΕΡΜ. Πῶς, ὦ Λυκίне, τοῦτο φῆς;

ΛΥΚ. Ἀδύνατόν ἐστιν εὐθὺς εὑρεῖν τὸ γράμμα ἐκεῖνο τὸ δηλοῦν τὸν ἐφεδρὸν, ἢ τὸ μὲν γράμμα ἴσως ἂν εὔροις, οὐ μὴν εἴσῃ γε εἰ ἐκεῖνός ἐστιν· οὐ γὰρ προεῖρηται ὅτι τὸ Κ ἢ τὸ Μ ἢ τὸ Ι ἐστὶ τὸ χειροτονοῦν τὸν ἐφεδρὸν· ἀλλ' ἐπειδὴν τῷ Α ἐντύχῃς, ζητεῖς τὸν τὸ ἕτερον Α ἔχοντα καὶ εὐρὼν ἐκεῖνους μὴ ἤδη συνέζευξας, ἐντυγὼν δὲ αὐθὺς τῷ βῆτα τὸ ἕτερον βῆτα ὅπου ἐστὶ ζητεῖς, τὸ ἀντίπαλον τῷ εὐρεθέντι, καὶ ἐπὶ πάντων ὁμοίως, ἄχρι ἂν ἐκεῖνός σοι περιλειφθῇ ὁ τὸ μόνον γράμμα ἔχων τὸ ἀνασταγωνιστόν.

42. ΕΡΜ. Τί δ' εἰ ἐκείνῳ πρώτῳ ἢ δευτέρῳ ἐντύχοις, τί ποιήσεις;

ΛΥΚ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ ὁ Ἑλλανοδικὸς ἐθέλω εἰδέναι ὅ τι καὶ πράξεις, πότερον αὐτίκα ἔρεῖς ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ἐφεδρός, ἢ δεήσει ἐπὶ πάντας ἐν κύκλῳ ἐλθόντα ἰδεῖν εἰ ποὺ αὐτῷ γράμμα ὁμοῖόν ἐστιν; ὥς εἴ γε μὴ τοὺς πάντων κλήρους ἴδοις, οὐκ ἂν μάθοις τὸν ἐφεδρὸν.

ΕΡΜ. Καὶ μὴν, ὦ Λυκίне, βραδίως ἂν μάθοιμι· ἐπὶ γοῦν τῶν ἑννέα ἢν τὸ Ε εὔρω πρώτον ἢ δεύτερον, οἶδα ὅτι ἐφεδρός ὁ τοῦτο ἔχων ἐστὶ.

ΛΥΚ. Πῶς, ὦ Ἑρμότιμε;

ΕΡΜ. Οὕτως· τὸ Α δύο αὐτῶν ἔχουσι καὶ τὸ Β ὁμοίως δύο, τῶν λοιπῶν δὲ τεττάρων ὄντων οἱ μὲν τὸ Γ, οἱ δὲ τὸ Δ πάντως ἀνεσπάκασι καὶ ἀνήλυνται ἤδη ἐς τοὺς ἀθλητάς ὀκτὼ ὄντας τὰ τέτταρα γράμματα. Δῆλον

sortes eandem litteram habeant. Accedens autem athletarum unusquisque, Jovem precatus, demissa in urnam manu sortium unam extrahit, et post illum alius; astansque unicuique flagellifer manum illius retinet, nec sinit illum videre quæ sit litera quam extraxerit. Omnibus autem suam jam habentibus, Alytarcha puto, aut ipsorum unus Hellanodicarum (hoc enim non jam recorder) circumiens inspicit sortes stantium circulo, atque ita eum qui A habet, cum eo qui alterum A extraxit, ad luctum vel pancratium comparat similiterque eum cui B evenit, cum altero qui B habet, et reliquos ejusdem literæ eadem ratione. Atque ita quidem si pari numero sint athlete, octo puta, quattuor, duodecim: si vero impari numero, quinque, septem, novem; litera quædam impar et ipsa, uni tantum sorti inscripta, respondentem sibi aliam non habens, cum reliquis injicitur. Hanc qui extraxerit, subsidet, exspectans dum illi certaverint: non enim habet ex adverso sibi respondentem litteram. Et est illa non parva athlete felicitas, qui integer committendus sit fatigatis.

41. LYC. Insiste: hoc enim maxime mihi opus erat. Igitur novem quum sint, extraxerunt omnes et habent sortes. Circumiens itaque (volo enim te jam pro spectatore Hellanodicam facere) inspicis literas, nec prius puto didiceris, quis subsector ille sit, quam quum veneris ad omnes, eosque comparaveris.

HERM. Quid ita, Lycine?

LYC. Fieri non potest ut statim invenias litteram illam subsectoris indicem, aut litteram forte invenias, sed ntrum ille sit, nescies. Neque enim prædictum est, aut K aut M aut I esse quæ subsectorem indicet. Sed ubi in A incidis, quæris eum qui alteram A habet, eoque invento, illos jam comparasti: et quum in B incidis, altera B ubi sit quæris, inventæ respondens, ac de omnibus similiter, donec ille tibi relinquatur, solitariam litteram habens, cui nulla ex adverso respondet.

42. HERM. Quid vero si in illam primo aut secundo incidas, quid facies?

LYC. Minime quid ego sim facturus quæritur: sed tu Hellanodica, scire volo, quid facturus sis: utrum statim sis dicturus, hic est subsector, an ad omnes per orbem eundem putes, et videndum si qua ipsi litera similis sit: atque adeo nisi omnium sortes videris, non discas subsectorem.

HERM. Quin, Lycine, facile discam. Inter novem enim si E primo invenero, aut secundo loco, novi, hanc qui habeat, esse subsectorem.

LYC. Quid ita, Hermotime?

HERM. Hoc modo: A duo illorum habent, B itidem duo; reliqui, quum sint quattuor, duo C, D autem alii duo omnino extraxerunt, consumptæque sunt in octo athlete literæ quat-

οὖν ὅτι μόνον ἂν οὕτω περιττὸν εἴη τὸ ἐξῆς γράμμα τὸ Ε, καὶ ὁ τοῦτο ἀνεσπαχῶς ἐφεδρός ἐστι.

ΛΥΚ. Πότερον, ὦ Ἑρμοτίμει, ἐπαίνεσθε σε τῆς συνέσεως, ἢ θέλεις ἀντεῖπαι τὰ γ' ἐμοὶ δοκοῦντα, ὅποια ἂν ᾖ;

ΕΡΜ. Νῆ Δία· διαπορῶ μέντοι ὅ τι ἂν εὐλογον ἀντεῖπειν ἔχοις πρὸς τὸ τοιοῦτον.

43. ΛΥΚ. Σὺ μὲν γὰρ ὡς ἐξῆς πάντως γραφομένων γραμμάτων εἰρηκας, οἷον πρώτου τοῦ Α, δευτέρου δὲ τοῦ Β καὶ κατὰ τὴν τάξιν, ἄχρι ἂν ἐς ἐν αὐτῶν τελευτήσῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀθλητῶν· καὶ διδοίμῃ σοι Ὀλυμπιασιν οὕτω γίνεσθαι. Τί δέ, εἰ ἐξελόντες ἀτάκτως πέντε γράμματα ἐξ ἀπάντων, τὸ Χ καὶ τὸ Σ καὶ τὸ Ζ καὶ τὸ Κ καὶ τὸ Θ, τὰ μὲν ἄλλα τέτταρα διτλά ἐπὶ τῶν κλήρων τῶν ὀκτῶ γράφομεν, τὸ δὲ Ζ μόνον ἐπὶ τοῦ ἐνάτου, ὃ δὴ καὶ δηλοῦν ἐμελλεν ἡμῖν τὸν ἐφεδρον, τί ποιήσεις πρώτων εὐρῶν τὸ Ζ; τῷ διαγνώσῃ ἐφεδρον ὄντα τὸν ἔχοντα αὐτὸ, ἢν μὴ ἐπὶ πάντας ἐλθῶν εὐρῆς οὐδὲν αὐτῷ συμφανοῦν; οὐ γὰρ εἶχες ὥσπερ νῦν τῇ τάξει αὐτῶν τεκμαίρεσθαι.

ΕΡΜ. Δυσασπόκριτον τοῦτο ἐρωτᾷς.

44. ΛΥΚ. Ἴδου δὴ καὶ ἐτέρως τὸ αὐτὸ ἐπισκόπησον. Τί γάρ, εἰ μὴδὲ γράμματα γράφομεν ἐπὶ τῶν κλήρων, ἀλλὰ τινα σημεῖα καὶ χαρακτῆρας, οὔα πολλὰ Αἰγύπτιοι γράφουσιν ἀντὶ τῶν γραμμάτων, κυνοκεφάλους τινὰς ὄντας καὶ λεοντοκεφάλους ἀνθρώπους, ἢ ἐκεῖνα μὲν ἑάσωμεν, ἐπεὶ περ ἀλλόκοτά ἐστι· φέρε δὲ τὰ μονοειδῆ καὶ ἀπλά ἐπιγράψωμεν ὡς οἷν τε εἰκάσαντες ἀνθρώπους ἐπὶ δυοῖν κλήροι, δύο ἵππους ἐπὶ δυοῖν καὶ ἀλεκτρούνας δύο καὶ κύνας δύο, τῷ δὲ ἐνάτῳ λέων ἔστω τοῦπιστημον. Ἦν τοίνυν τῷ λεοντοφόρῳ τοῦτῳ κλήρῳ ἐν ἀρχῇ ἐντύχης, πόθεν ἔξεις εἰπεῖν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ τὸν ἐφεδρον ποιῶν, ἢν μὴ παραθεωρήσης ἅπαντας ἐπιὼν εἰ τις καὶ ἄλλος λέοντα ἔχει;

ΕΡΜ. Οὐκ ἔχω ὅ τι σοι ἀποκρίνωμαι, ὦ Λυκίνα.

45. ΛΥΚ. Εἰκότως οὐδὲ γὰρ εὐπρόσωπον οὐδὲν. Ὡστε ἢν ἐθέλωμεν ἢ τὸν ἔχοντα τὴν ἱερὰν φιάλην εὐρεῖν ἢ τὸν ἐφεδρον ἢ τὸν ἀρίστα ἡγησόμενον ἡμῖν ἐς τὴν πόλιν ἐκείνην τὴν Κόρινθον, ἐπὶ πάντας ἀναγκαιῶς ἀφιξόμεθα καὶ ἐξετάσομεν ἄκρως πειρώμενοι καὶ ἀποδύοντες καὶ παραθεωροῦντες· μόλις γὰρ ἂν οὕτω τάληθές ἐκμάθοιμεν. Καὶ εἰ γέ τις μέλλει σύμβουλός μοι ἀξιόπιστος ἔσεσθαι φιλοσοφίας περὶ, ἥντινα φιλοσοφητέον, οὗτος ἂν εἴη μόνος ὃ τὰ ὑπὸ πασῶν αὐτῶν λεγόμενα εἰδώς, οἱ δ' ἄλλοι ἀτελεῖς, καὶ οὐκ ἂν πιστεῦσαιμι αὐτοῖς, ἔστ' ἂν καὶ μιᾶς ἀπείρατοι ὦσι· τάχα γὰρ ἂν ἢ ἀρίστη ἐκείνη εἴη. Οὐ γὰρ δὴ εἰ τις παραστησάμενος καλὸν ἄνθρωπον λέγοι τοῦτον εἶναι καλλίστον ἀνθρώπων ἀπάντων, πιστεῦσαιμι ἂν αὐτῷ, ἢν μὴ εἰδῶμεν ὅτι πάντας ἀνθρώπους ἑώρακεν· ἴσως μὲν γὰρ καὶ οὗτος καλός, εἰ δὲ πάντων καλλίστος οὐκ ἂν ἔχοι εἰδέναι μὴ ἰδὼν ἅπαντας. Ἡμεῖς δὲ οὐκ αὐτὸ μόνον καλοῦ, ἀλλὰ τοῦ καλλίστου δεόμεθα, καὶ ἢν μὴ τοῦτο εὐρωμεν, οὐδὲν ἡμῖν πλέον πεπραῆχθαι ἡγησόμεθα· οὐ γὰρ

tuor. Apparet igitur solam ita imparē futuram proximam literam E, eumque qui illam extraxerit, esse subsessorem.

LYC. Utrum, Hermotime, prudentiam tuam laudabo, an vis contra dicam quæ mihi videantur, qualiacumque demum fuerint?

HERM. Quin dic. Non comminiscor equidem quid cum ratione in tali re dicere contra possis.

43. LYC. Tu quidem ita dixisti, tanquam ordine deinceps suo omnino scribantur literæ, velut prima A, altera B, et sic ordine, donec in una illarum numerus athletarum deficiat. Ac do tibi, Olympiæ ita fieri. Quid vero, si sumtis sine ordine quinque literis C, S, Z, K, T, reliquas quidem quatuor bis quamque in octo sortibus scribamus, Z autem solum in nona, quod scilicet designet nobis subsessorem : quid facies, si primum Z invenias? quamam re intelliges subsessorem esse qui illam habeat, nisi ad omnes accedens invenias nullam cum ea convenire? non enim poteris, ut modo, ex ordine illarum illud intelligere.

HERM. Difficile est ad respondendum quod rogas.

44. LYC. Ecce alio etiam modo idem illud considera. Quid enim, si neque literas scribamus in sortibus, sed signa quædam et notas, quo genere Ægyptii multa scribunt, pro literis pingentes caninis aut leoninis capitibus homines : aut illa quidem relinquamus, quum absurda sint; sed age uniformia illa et simplicia in iis pingamus, observata quantum potest similitudine, homines in duabus sortibus, duos in duabus equos, et gallos duos, et duos canes, nonæ autem nota esto leo. In hanc igitur signatam leone sortem si primum incidas, unde habebis dicere, hanc esse quæ subsessorem faciat, nisi ante obeundo omnes inspexeris, si qua etiam alia leonem habeat?

HERM. Non habeo quod tibi, Lycine, respondeam.

45. LYC. Nihil mirum : neque enim speciosum quidquam est quod responderi possit. Itaque si voverimus vel eum qui auream phialam habeat invenire, vel subsessorem, vel optimum in civitatem illam Corinthum ducem, ad omnes necessario deveniemus, et inquiremus summo opere tentantes, et exuentes, et cum aliis conferentes : vix enim vel sic verum perdiscamus. Et si quis mihi futurus est consiliarius fide dignus de philosophia ea quæ sequenda sit, ille fuerit solus, qui ea quæ ab omnibus dicuntur noverit : reliqui omnes in censum non veniunt, neque iis crediderim, dum vel unius sectæ sint ignari : forte enim hæc ipsa fuerit optima. Neque enim sane, si quis pulchrum nobis hominem adducat, huncque dicat esse omnium hominum pulcherrimum, ipsi credamus, nisi sciamus omnes illum homines vidisse. Forte enim et hic quidem pulcher : an vero omnium pulcherrimus, scire non possit qui omnes non viderit. Nos autem non pulchro solum, sed pulcherrimo opus habemus : et hoc nisi invenerimus, nihil nobis profecisse videbimur. Neque enim satis habebimus in pul-

ἀγαπήσομεν ὅποιωδὲποτε καλῶ ἐντυχόντες, ἀλλ' ἐκείνο τὸ ἀκρότατον ζητούμεν κάλλος, ὅπερ ἀνάγκη ἐν εἶναι.

46. EPM. Ἀληθῆ.

ΛΥΚ. Τί οὖν; ἔχεις μοί τινα εἰπεῖν ἀπάσης ὁδοῦ πεπειραμένον ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ ὅς τὰ τε ὑπὸ Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους καὶ Χρυσίππου καὶ Ἐπικούρου καὶ τῶν ἄλλων λεγόμενα εἰδὼς τελευτῶν μίαν εἴλετο ἐξ ἀπάσων ὁδῶν ἀληθῆ τε δοκιμάσας καὶ πείρα μαθὼν ὡς μόνῃ ἀγεί εὐθὺ τῆς εὐδαιμονίας; εἰ γὰρ τινα τοιοῦτον εὐροίμεν, παυσόμεθα πράγματα ἔχοντες.

EPM. Οὐ βῆδιον, ὦ Λυκίне, τοιοῦτον ἄνδρα εὐρεῖν.

47. ΛΥΚ. Τί δὴ οὖν πράττουμεν, ὦ Ἑρμότιμε; Οὐκ ἀπαγορευτέον οἶμαι, ἐπεὶ μηδενὸς ἡγεμόνος τοιούτου ἐς γε τὸ παρὸν εὐπορούμεν. Ἄρα τότε πάντων κράτιστόν ἐστι καὶ ἀσφαλέστατον, αὐτὸν ἕκαστον ἀρξάμενον διὰ πάσης προαιρέσεως χωρῆσαι καὶ ἐπισκέψασθαι ἀκριβῶς τὰ ὑπὸ πάντων λεγόμενα;

EPM. Ἔοικεν ἀπὸ γε τούτων· πλὴν ἐκείνο μὲ ἐναντίον ἦ, ὃ μικρῇ πρόσθεν ἔλεγες, ὡς οὐ βῆδιον, ἐπιδόντα ἑαυτὸν καὶ πετάσαντα τὴν ὁδόν· ἄναδραμῶν αὖθις. Πῶς γὰρ οἶδ' ὅτι πάσας ἐπελθεῖν τὰς ὁδοὺς ἐν τῇ πρώτῃ, ὡς φῆς, κατασχευομένην;

ΛΥΚ. Ἐγὼ σοι φράσω· τὸ τοῦ Θησέως ἐκείνο μιμησόμεθα, καὶ τι λίνον παρὰ τῆς τραγικῆς Ἀριάδνης λαβόντες εἰσιμεν ἐς τὸν λαβυρίνθον ἕκαστον, ὡς ἔχειν ἀπραγμόνως κερυόμενοι αὐτὸ ἐξίεναι.

EPM. Τίς οὖν ἂν ἡμῖν Ἀριάδνη γένοιτ' ἂν ἢ πόθεν τοῦ λίνου εὐπορήσομεν;

ΛΥΚ. Θάρρει, ὦ ἑταίρε· δοκῶ γάρ μοι εὐρηκέναι οὐτινος ἐγγόμενοι ἐξέλθοιμεν ἄν.

EPM. Τί οὖν τοῦτο ἐστιν;

ΛΥΚ. Οὐκ ἐμὸν ἔρω, ἀλλὰ τινος τῶν σοφῶν, τὸ, « νῆρε καὶ μέννησ' ἀπιστεῖν. » ἦν γὰρ μὲ βῆδιος πιστεύομεν ἀκούοντες, ἀλλὰ δικαστικῶς αὐτὸ ποιῶμεν ἀπολιπόντες καὶ τοῖς ἐξῆς λόγον, ἴσως εὐμαρῶς ἂν τοὺς λαβυρίνθους ἐκφυγοίμεν.

EPM. Εὖ λέγεις, καὶ τοῦτο ποιῶμεν.

48. ΛΥΚ. Εἴεν. Ἐπὶ τίνα δὴ αὐτῶν πρῶτον ἐλθοίμεν ἄν; ἢ τοῦτο μὲν οὐδὲν διοίσει, ἀρξάμενοι δὲ ἀφ' ὅτουσιν, ὅσον ἀπὸ Πυθαγόρου, ἦν οὕτω τύχη, πόσω ἂν χρόνῳ οἴωμεθα ἐκμαθεῖν τὰ Πυθαγόρου ἅπαντα; καὶ μὴ μοι ἐξαίρει καὶ τὰ πέντε ἔτη ἐκεῖνα τὰ τῆς σιωπῆς· σὺν δ' οὖν τοῖς πέντε ἱκανὰ τριάκοντα, οἶμαι, εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ πάντως γε εἴκοσι.

EPM. Θῶμεν οὕτως.

ΛΥΚ. Εἴτα ἐξῆς τῶν Πλάτωνι θετὸν δηλαδὴ τσαῦτα ἕτερα, ἔτι μὴν καὶ Ἀριστοτέλει οὐκ ἐλάττω.

EPM. Οὐ γάρ.

ΛΥΚ. Χρυσίππῳ δὲ γε οὐκέτι ἐρήσομαι σε πόσα· οἶδα γὰρ παρὰ σοῦ ἀκούσας ὅτι τετταράκοντα μόγις ἱκανά.

EPM. Οὕτως.

ΛΥΚ. Εἴτα ἐξῆς Ἐπικούρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις. Ὡς

chrum quodcumque incidisse, sed summam illam pulchritudinem quærimus, quam unam esse necesse est.

46. HERM. Vera sunt ista.

LYC. Quid igitur? habes mihi dicere aliquem, qui viam omnem in philosophia tentaverit, quique cognitis quæ dicuntur a Pythagora et Platone et Aristotele et Chrysippo et Epicuro et reliquis, unam tandem ex omnibus viam delegerit, quam veram probaverit, et cognoverit experimento, solam ducere recta ad felicitatem? talem enim si invenerimus, laborare desinemus.

HERM. Non facile est, Lycine, talem virum reperire.

47. LYC. Quid agemus ergo, Hermotime? Non puto despondendum esse animum, si in præsens quidem non sit ducis ejusmodi copia. Numquid hoc omnium optimum est atque tutissimum, ipsum quemque incipere et per sectas ire omnes, et considerare accurate quæ dicuntur ab omnibus?

HERM. Sic videtur ex his quidem quæ disputata sunt: modo illud paullo ante a te dictum non adversetur, quod non facile est, qui semel se vento passis velis permiserit, retro cursum agere. Quomodo enim fieri potest ut vias aliquis omnes obeat, si in prima, quod dicis, futurum sit ut retineatur?

LYC. Dicam tibi. Thesei illud consilium imitabimur, et lino a tragica Ariadne accepto in labyrinthum quemque ingrediemur, ut glomerando illo sine molestia exeamus.

HERM. Quæ igitur nobis Ariadne fuerit, aut unde lini nobis erit copia?

LYC. Bono animo, sodalis, esto. Videor enim mihi invenisse quod tenentes egrediamur.

HERM. Quod igitur illud est?

LYC. Non meum dicam, sed cujusdam sapientium: « Sobrius fidem negato. » Si enim non facile credamus inter audiendum, sed tanquam iudices illud facimus, relinquentes etiam his qui sequuntur dicendi copiam, facile fortasse labyrinthos illos effugiamus.

HERM. Bene mones; hoc igitur faciemus.

48. LYC. Sint ista. Ad quem igitur illorum primum veniamus? an nihil hoc refert, verum incipientes a quocumque, verbi gratia a Pythagora, si usu ita veniat, quanto putamus tempore ediscere nos posse Pythagoræ omnia? ac noli mihi excipere etiam quinque illos silentii annos. Computatis igitur quinque illis, sufficere triginta arbitror: quod si non placet, at viginti quidem certe.

HERM. Sic ponamus.

LYC. Tum deinceps Platoni assignandi totidem nempe alii; hinc vero etiam Aristoteli non pauciores.

HERM. Non sane.

LYC. Chrysippo autem non jam interrogabo te quot: novi enim ex te auditum, quadraginta annos vix sufficere.

HERM. Ita est.

LYC. Tum deinceps Epicuro et reliquis ponendi sunt.

δὲ οὐ πολλὰ ταῦτα τίθημι, ἐκεῖθεν μάθοις ἂν, ἣν ἐννοήσῃ ὅσοι οὐδοχοντοῦται εἰσὶ Στωϊκοὶ ἢ Ἐπικούρειοι ἢ Πλατωνικοὶ ὁμολογούντες μὴ πάντα εἰδέναι τὰ τῆς ἑαυτοῦ αἰρέσεως ἕκαστος, ὡς μὴδὲν ἐνδεῖν σφίσιν ἐς τὰ μαθήματα· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ Χρύσιππος γε καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων φαῖεν ἂν, καὶ πρὸ τούτων ὁ Σωκράτης οὐδὲν φαυλότερος αὐτῶν, ὃς ἐκεκράγει πρὸς ἅπαντας οὐχ ὅπως μὴ πάντα, ἀλλὰ μὴδ' ὅπως εἰδέναι τι ἢ τοῦτο μόνον ὅτι οὐκ οἶδε. Λογισώμεθα οὖν ἐξ ἀρχῆς· εἴκοσι τῷ Πυθαγόρᾳ ἔτη ἐτίθεμεν, εἴτα Πλάτωνι τοσαυτὴ ἕτερα, εἴτα ἐξῆς τοῖς ἄλλοις. Ὅσα δ' οὖν ταῦτα συνεθέντα ἐν κεφαλῇ γένοιτ' ἂν, εἰ δέκα μόνας θείμεν τὰς αἰρέσεις ἐν φιλοσοφίᾳ;

ΕΡΜ. Ὑπὲρ διακόσια, ὦ Λυκίνε.

ΛΥΚ. Βούλει οὖν ἀφαιρῶμεν τὸ τέταρτον, ὡς πενήχοντα καὶ ἑκατόν ἔτη ἱκανὰ εἶναι, ἣ τὸ ἥμισυ ὅλων;

49. ΕΡΜ. Αὐτὸς ἂν εἰδείης ἄμεινον· ἐγὼ δὲ δρῶ τοῦτο, ὅτι ὀλίγοι ἂν καὶ οὕτω διὰ πασῶν ἐξέλθοιεν ἐκ γενετῆς εὐθὺς ἀρξάμενοι.

ΛΥΚ. Τί οὖν ἂν πάθοι τις, ὦ Ἐρμότιμε, εἰ τοιοῦτόν ἐστι τὸ πρᾶγμα; ἢ ἀνατρεπτέον ἐκεῖνα τὰ ἡδὴ ὁμολογημένα, ὡς οὐκ ἂν τις ἔλοιτο ἐκ πολλῶν τὸ βέλτιστον μὴ οὐχὶ πειραθεὶς ἁπάντων; ὡς τόν γε ἄνευ πείρας αἰρούμενον μαντεία μᾶλλον ἢ κρίσει τάληθές ἀναζητοῦντα. Οὐχ οὕτως ἐλέγομεν;

ΕΡΜ. Ναί.

ΛΥΚ. Πᾶσα τοῖνον ἀνάγκη ἐπὶ τοσοῦτον βιώναι ἡμᾶς, εἰ μέλλοιμεν εὖ τε αἰρήσεσθαι ἁπάντων πειραθέντες καὶ ἐλόμενοι φιλοσοφῆσιν καὶ φιλοσοφῆσαντες εὐδαιμονήσιν· πρὶν δὲ οὕτω ποιῆσαι, ἐν σκότῳ, φασίν, ὀργόμεθ' ἂν ὅς ἂν τύγωμεν προσπατῖοντες καὶ ὅτι ἂν πρῶτον ἐς τὰς χεῖρας ἔλθῃ, τοῦτ' εἶναι τὸ ζητούμενον ὑπολαμβάνοντες διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τάληθές. Εἰ δὲ καὶ εὐροῖμεν ἄλλως κατὰ τινὰ ἀγαθὴν τύχην περιπεσόντες αὐτῷ, οὐχ ἔξομεν βεβαίως εἰδέναι εἰ ἐκείνὸ ἐστὶν ὃ ζητοῦμεν· πολλὰ γάρ ἐστιν ὁμοία αὐτοῖς, λέγοντα ἕκαστον αὐτὸ εἶναι τάληθέστατον.

50. ΕΡΜ. ὦ Λυκίνε, οὐκ οἶδ' ὅπως εὐλόγα μὲν δοκεῖς μοι λέγειν, ἀτὰρ — εἰρήσεται γὰρ τάληθές — οὐ μετρίως ἀνίξῃ με διεξιὼν αὐτὰ καὶ ἀκριβολογούμενος οὐδὲν δέον. Ἴσως δὲ καὶ εἰκα οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ ἐξεληλυθέναι τῆμερον ἐκ τῆς οἰκίας καὶ ἐξελθὼν ἐντετυγχέναι σοι, ὃς με πλησίον ἤδη τῆς ἐλπίδος ὄντα εἰς ἀπορίας φέρων ἐμβέβληχας ἀδύνατον ἀποφαίνων τῆς ἀληθείας τὴν εὐρεσιν ἐτῶν γε τοσοῦτων δεομένην.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν, ὦ ἑταῖρε, πολὺ δικαιότερον μέμφοιό ἂν τῷ πατρί σου Μενεκράτει καὶ τῇ μητρί — ἥτις ποτὲ καὶ ἐκαλεῖτο, οὐ γὰρ οἶδα — ἢ καὶ πολὺ πρότερον τῇ ψύσει ἡμῶν, ὅτι σε μὴ κατὰ τὸν Τιθωνὸν πολυετῇ καὶ μακρόβιον ἔθεσαν, ἀλλὰ περιεγρῆσαν μὴ πλείω βιώναι τὸ μάλιστα ἐτῶν ἑκατὸν ἀνθρώπων ὄντα. Ἐγὼ δὲ μετὰ σοῦ σκεπτόμενος εὗρον τὸ ἐκ τοῦ λόγου ἀποδῶν.

51. ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλ' ὑβριστῆς αἶετ' οὐ, καὶ οὐκ οἶδ'

Me vero jam non multos ponere, inde intelligas, si cogites quot octogenarii sint Stoici, aut Epicurei, aut Platonici, qui fateantur nondum se scire suæ quisque sectæ omnia, ut nihil sibi ad disciplinam desit. Si hoc non placeat, at Chrysippus, et Aristoteles, et Plato dicant, et ante hos iis nihil deterior Socrates, qui clamabat ad omnes, nedum ut omnia, nihil omnino se scire, nisi hoc solum, nihil se scire. Computemus igitur ab initio : viginti Pythagoræ posuimus annos, tum Platoni totidem alios, tum ordine reliquis : quot igitur hi consummati effecerint, si decem solas ponamus philosophorum sectas?

HERM. Supra ducentos, Lycine.

LYC. Vin' ergo auferamus hinc quartam partem, ut centum et quinquaginta anni sufficiant, aut ipsum dimidium adeo?

49. HERM. Ipse noris melius : ego vero hoc video, paucos vel sic per sectas omnes ituros, si etiam a nativitate inde statim incipient.

LYC. Quid igitur agat aliquis, Hermotime, si ita se res habet? Evertendane illa de quibus jam inter nos convenit? nempe eligere non posse quendam ex pluribus quod sit optimum, nisi exploratis omnibus, eum quippe qui citra experimentum eligat, divinatione magis quam iudicio verum exquirere. Nonne ita diximus?

HERM. Ita.

LYC. Omni igitur ratione necessarium, eo usque nos vivere, si et bene eligere velimus exploratis omnibus, et electione facta philosophari, et per philosophiam felices esse : ante vero quam id fecerimus, in tenebris, quod aunt, saltabimus, offendentes ad quaecumque obvia, et quicquid primum in manus venerit, id ipsum rati quod quaeritur, qui verum non noverimus. Si vero inveniamus temere, bona quadam fortuna in illud incidentes, non habebimus tamen unde sciamus firmiter, sitne illud hoc ipsum quod quaerimus : multa enim sunt inter se similia, quorum unumquodque se verissimum esse contendat.

50. HERM. Nescio qui fiat, Lycine, ut rationalia quidem dicere mihi videaris : sed (dicitur enim verum) non mediocri me molestia afflicis persequendis illis et ad minutias usque perscrutandis præter necessitatem. Forte etiam infelicibus hodie auspiciis domo exisse videar, et egressus in te incidisse, qui me, quum prope spem jam essem, subito in consilii inopiam conjeceris, ostendendo quam supra vires nostras veritatis sit inventio, idque quum tot annis indigeat.

LYC. Igitur, amice, multo justius irascaris patri tuo Menecrati et matri, quocumque illa nomine vocata est, non enim novi; vel etiam multo potius naturæ nostræ, quod te non, Tithoni instar, annosum et longævum fecerunt, sed circumscripserunt, ne plus quam centum summum annis vivat unusquisque homo qui sit. Atego tecum considerans, illud quod ex rationibus consequitur inveni.

51. HERM. Non : sed contumeliosus semper homo es, et

ὅτι παθὼν μισεῖς φιλοσοφίαν καὶ ἐς τοὺς φιλοσοφοῦντας ἀποσκόπτεις.

ΛΥΚ. ὦ Ἑρμότιμε, ἥτις μὲν ἡ ἀλήθειά ἐστιν ὑμεῖς ἂν ἀμεινον εἴποιτε οἱ σοφοί, σὺ τε καὶ ὁ διδάσκαλος· ἐγὼ δὲ τό γε τοσούτον οἶδα, ὥς οὐ πᾶν ἡδεῖά ἐστιν αὐτῇ τοῖς ἀκούουσιν, ἀλλὰ παρευδοκίμεται ὑπὸ τοῦ ψεύδους παρὰ πολὺ· εὐπροσωπότερον γὰρ ἐκεῖνο καὶ διὰ τοῦτο ἡδίων· ἡ δὲ ἄτε μὴδὲν κίβδηλον ἐαυτῇ συνειδυῖα μετὰ παρρησίας διαλέγεται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ διὰ τοῦτο ἄχθονται αὐτῇ. Ἰδοὺ γέ τοι, καὶ σὺ νῦν ἄβη μοι τάληθές ἐξευρόντι περὶ τούτων μετὰ σοῦ καὶ δηλώσαντι οἷον ἐρῶμεν ἐγὼ τε καὶ σὺ, ὥς οὐ πᾶν βραδίων· ὥσπερ εἰ ἀνδριάντος ἐρῶν ἐτύγχανες καὶ ὥρου τεύεσθαι ὑπολαμβάνων ἀνθρώπον εἶναι, ἐγὼ δὲ κατιδὼν ὥς λίθος ἢ χαλκὸς εἴη ἐμήγυσσα πρὸς σε ὑπ' εὐνοίας ὅτι ἀδυνάτων ἐρῆς, καὶ τότε δύσνονον ἐμέ εἶναι ὥρου σαυτῷ, διότι σε οὐκ εἶον ἐξαπατᾶσθαι ἀλλόκοτα καὶ ἀνεπιस्ता ἐλπίζοντα.

52. EPM. Οὐκ οὖν τοῦτο, ὦ Λυκίνε, φῆς, ὥς οὐ φιλοσοφετέον ἡμῖν, ἀλλὰ χρῆ ἀργία παραδιδόντας αὐτοὺς ιδιώτας καταβιβῶναι;

ΛΥΚ. Καὶ ποῦ τοῦτο ἤκουσας ἐμοῦ λέγοντος; ἐγὼ γὰρ οὐχ ὥς οὐ φιλοσοφετέον φημί, ἀλλ' ἐπεὶ περ φιλοσοφετέον δοῖο τε πολλαὶ εἰσιν ἐπὶ φιλοσοφίαν ἐκάστη καὶ ἀρετὴν ἀγειν φάσκουσai, ἡ δὲ ἀληθὴς ἐν αὐταῖς ἀδελγός, ἀκριβῆ ποιήσασθαι τὴν διαίρεσιν. Ἀδύνατον δὲ γε ἡμῖν ἐφαίνετο, πολλῶν προτεθέντων εἰσθαι τὸ ἀριστον, εἰ μὴ ἐπὶ πάντα τοῖς πειρώμενοις εἰτά πως μακρὰ ἡ πείρα ὄβρη. Σὺ δὲ πῶς ἀξιοῖς; — αὐθις γὰρ ἐρήσομαι — ὅτω ἂν πρώτῳ ἐντύγῃς, τοῦτω ἔψῃ καὶ συμφιλοσογήσεις, κακεῖνος ἐρμακίον ποιήσεται σε;

53. EPM. Καὶ τί σοι ἀποκρινάμην ἂν εἴ, ὅς οὔτε αὐτὸν τινα κρίνειν οἶόν τε εἶναι φῆς, ἢν μὴ φοίνικος ἔτη βιώσῃ πάντας ἐν κύκλῳ περιῶν καὶ πειρώμενος, οὔτε τοῖς προπεπειραμένοις πιστεύειν ἀξιοῖς οὔτε τοῖς πολλοῖς ἐπαينوῦσι καὶ μαρτυροῦσι;

ΛΥΚ. Τίνας φῆς τοὺς πολλοὺς εἰδότας καὶ πεπειραμένους ἀπάντων; εἰ γάρ τις τοιοῦτός ἐστιν, ἱκανὸς ἐμοίγε καὶ εἰς, καὶ οὐκέτι πολλῶν δεήσει. Ἦν δὲ τοὺς οὐκ εἰδότας λέγῃς, οὐδὲν τι τὸ πλῆθος αὐτῶν προσάξεται με πιστεύειν, ἄχρι ἂν ἡ μὴδὲν ἢ ἐν εἰδότες περὶ ἀπάντων ἀποφαίνονται.

EPM. Μόνος δὲ σὺ τάληθές κατεῖδες, οἱ δ' ἄλλοι ἀνότῳ ἀπαντες, ὅσοι φιλοσοφοῦσι.

ΛΥΚ. Καταψεύθῃ μου, ὦ Ἑρμότιμε, λέγων ὥς ἐγὼ προτιθημί πῃ ἐμαυτὸν τῶν ἄλλων ἢ τᾶττω θλῶς ἐν τοῖς εἰδόσι, καὶ οὐ μνημονεύεις ὧν ἔφην, οὐκ αὐτὸς εἰδέναι τάληθές ὑπὲρ τοὺς ἄλλους διατεινόμενος, ἀλλὰ μετὰ πάντων αὐτὸ ἀγνοεῖν δηλολογῶν.

54. EPM. Ἄλλ', ὦ Λυκίνε, τὸ μὲν ἐπὶ πάντας ἐλθεῖν χρῆναι καὶ πειραθῆναι ὧν φασὶ καὶ τὸ μὴ ἂν ἄλλως εἰσθαι τὸ βέλτιον ἢ οὕτως, εὐλογον ἴσως, τὸ δὲ τῇ πείρᾳ ἐκάστη τοσαῦτα ἔτη ἀποδιδόναι, παγγέλιον, ὥσπερ οὐκ οἶόν τε ὅν ἀπ' ὀλίγων καταμαθεῖν τὰ

nescio qua animi affectione odisti philosophiam et rides philosophos.

LYC. Mi Hermotime, quæ sit veritas, vos forte melius, qui sapientes estis, dixeritis, tu et tuus ille magister : at ego tantum modo novi, audientibus illam non vehementer suavem esse, sed multum gratia a mendacio superari : speciosius enim hoc, eaque causa jucundius. At illa, quæ scilicet nihil sibi fraudulentis conscia sit, cum fiducia agit cum hominibus, et ob id ipsum eam gravantur. Ecce jam tu quoque nunc offensus es mihi, qui verum hisce de rebus tecum invenerim, et declaraverim qualia amicus ego et tu, quam non omnino facilia : velut si statuam tu forte adamas, ejusque te futurum compotem sperasses, quod hominem putares; ego autem, cognito lapidem esse aut æs, indicassem tibi benevolenti animo, amare te quorum fieri non posset copia, et tum malevolum me esse tibi putares, qui decipi te non passus sum et absurda atque supra omnem spem posita sperare.

52. HERM. Ergo illud, Lycine, dicis, non philosophandum nobis esse, sed consultum ut pigritiæ nos tradamus idiotarumque vitam vivamus?

LYC. Et ubi hoc dicere me audisti? Neque enim ego philosophari nos veto : sed quum philosophandum sit, multæ porro viæ sint ad philosophiam unaquaque et virtutem ducere se professæ, vera denique inter has obscura : accuratum faciendum esse discrimen dixi. Fieri autem non posse nobis apparebat, ut multis propositis eligatur quod est optimum, nisi per omnia quis experiendo eat; deinde longum aliquanto experimentum illud visum est. Tu autem quomodo vis facere? rursus enim interrogabo : in quem primum incideris, eum sequeris, cum illo philosophabere? et ille te sibi habebit lucrum a propitio Mercurio temere objectum?

53. HERM. Et quid tibi porro respondeam, qui neges per se judicare quenquam posse, nisi annos vixerit phœnicis, ac per orbem circumiens omnes probaverit, neque his credere velis, qui ante experti sunt, laudantiumve et perhibentium testimonia multitudini?

LYC. Quam mihi narras multitudinem eorum qui scient et experti sint omnia? si quis enim est talis, sufficit mihi unus etiam, nec jam multis opus fuerit. Si vero nescientes dicas, nihil me ipsorum multitudo ad credendum adducet, dum aut nihil aut unum modo quum scient, pronuntiabunt de omnibus.

HERM. Solus autem tu verum vidisti, reliqui amentes omnes, quotquot philosophantur.

LYC. Calumnias me, Hermotime, quasi ego usquam præponam reliquis, aut omnino in scientibus collocem, nec recordaris eorum quæ dixi, non contendens ipse scire verum præter reliquos, sed cum omnibus ignorare illud confessus.

54. HERM. Sed, Lycine, illud forte consentaneum rationi, eundem esse ad omnes, dicta omnium exploranda, nec aliter quam hoc modo eligendum quod optimum est : sed experimento unicuique tot annos attribuere, valde ridiculum, quasi non liceret ex paucis cognoscere universa.

πάντα. Ἐμοὶ δὲ καὶ πᾶν ῥάδιον εἶναι δοκεῖ τὸ τοιοῦτον καὶ οὐ πολλῆς διατριβῆς δεόμενον· φασι γέ τοι τῶν πλαστῶν τινα, Φειδίαν οἶμαι, ὄνυχά μόνον λέοντος ἰδόντα ἀπ' ἐκείνου ἀναλελογίσθαι, ἡλίκος ἂν ὁ πᾶς λέων γένοιτο κατ' ἀξίαν τοῦ ὄνυχος ἀναπλασθεῖς. Καὶ σὺ δέ, ἦν τίς σοι χεῖρα μόνην ἀνθρώπου δεῖξῃ τὸ ἄλλο σῶμα κατακαλύψας, εἴσῃ, οἶμαι, αὐτίκα ὅτι ἀνθρώπος ἐστὶ τὸ κατακαλυμμένον, κἂν μὴ τὸ πᾶν σῶμα ἴδῃς. Καὶ τοίνυν τὰ μὲν κεφαλαιώδη ὧν ἅπαντες λέγουσι, ῥάδιον καταμαθεῖν ἐν ὀλίγῃ μορίῳ ἡμέρας, τὸ δὲ ὑπερακριβὲς τοῦτο καὶ μακρὰς τῆς ἐξετάσεως δεόμενον, οὐ πᾶν ἀναγκαῖον ἐς τὴν αἵρεσιν τοῦ βελτίονος, ἀλλ' ἐστὶ κρίναι καὶ ἀπ' ἐκείνων.

55. ΛΥΚ. Παπαί, ὦ Ἐρμότιμε, ὡς ἰσχυρὰ ταῦτα εἴρηκας ἀπὸ τῶν μερῶν ἀξίων τὰ ὅλα εἰδέναι· καίτοι ἐγὼ τὰ ἐναντία ἀκούσας μέμνημαι ὡς ὁ μὲν τὸ ὅλον εἰδὼς εἰδείῃ ἂν καὶ τὸ μέρος, ὁ δὲ μόνον τὸ μέρος, οὐκέτι καὶ τὸ ὅλον. Οὕτως καὶ μοι τόδε ἀπόκριναι, ὁ Φειδίας ἂν ποτε ἰδὼν ὄνυχά λέοντος ἔγνω ἂν, ὅτι λέοντός ἐστιν, εἰ μὴ ἐοράκει ποτὲ λέοντα ὅλον; ἢ σὺ ἀνθρώπου χεῖρα ἰδὼν ἔσχες ἂν εἰπεῖν, ὅτι ἀνθρώπου ἐστὶ μὴ πρότερον εἰδὼς μὴδὲ ἐορακὸς ἀνθρώπου; Τί σιγᾷ; ἢ βούλει ἐγὼ ἀποκρίνωμαι ὑπὲρ σοῦ τὰ γε ἀναγκαῖα, ὅτι οὐκ ἂν εἴχες; ὥστε κινδυνεύει ὁ Φειδίας ἀπρακτος ἀπεληλυθέναι μάτην ἀναπλάσας τὸν λέοντα· οὐδὲν γὰρ πρὸς τὸν Διόνυσον ὥπται λέγων. Ἡ πῶς ταῦτα ἐκείνους ὁμοία; τῷ μὲν γὰρ Φειδίᾳ καὶ σοὶ οὐδὲν ἄλλο τοῦ γνωρίζειν τὰ μέρη αἵτιον ἦν ἢ τὸ εἰδέναι τὸ ὅλον, ἀνθρώπου λέγου καὶ λέοντα, ἐν φιλοσοφίᾳ δὲ, οἷον τῇ Στωϊκῶν, πῶς ἂν ἀπὸ τοῦ μέρους καὶ τὰ λοιπὰ ἴδῃς; ἢ πῶς ἂν ἀποφαινοίτο ὡς καλὰ; οὐ γὰρ οἶσθα τὸ ὅλον, οὐ μέρη ἐκείνᾳ ἐστίν.

56. Οὐ δὲ φῆς, ὅτι τὰ κεφάλαια ῥάδιον ἀκοῦσαι ἀπάσης φιλοσοφίας ἐν ὀλίγῃ μορίῳ ἡμέρας, οἷον ἀρχὰς αὐτῶν καὶ τέλη καὶ τὴν θεοὺς οἰονταί εἶναι, τί ψυχὴν, καὶ τίνες μὲν σύμματα πάντα φασι, τίνες δὲ καὶ ἀώματα εἶναι ἀξιούσι, καὶ ὅτι οἱ μὲν ἡδονὴν, οἱ δὲ τὸ καλὸν ἀγαθὸν καὶ εὐδαιμον τίθενται καὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτως μὲν ἀκούσαντας ἀποφρήσασθαι ῥάδιον καὶ ἔργον οὐδὲν εἰδέναι δὲ ὅστις ὁ τάληθ' ἰδὼν ἐστίν, ὅρα μὴ οὐχὶ μορίου ἐστὶν ἡμέρας, ἀλλὰ πολλῶν ἡμερῶν δέχεται. Ἡ τί γὰρ ἐκείνοι παθόντες ὑπὲρ αὐτῶν τοῦτων ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας βιβλίων ἕκαστοι συγγεγράψασιν, ὡς πείσαιεν, οἶμαι, ἀληθῆ εἶναι τὰ ὅλγᾳ ἐκείνα καὶ ἃ σοὶ ἐδόξε ῥάδια καὶ εὐμαθεῖ; Νῦν δὲ μάντευς, οἶμαι, δεῖξαι σοὶ κἀναῦθα πρὸς τὴν αἵρεσιν τῶν κρειττόνων, εἰ μὴ ἀνέχῃ τὴν διατριβὴν, ὡς ἀκριβῶς ἐλίσθαι, αὐτὸς ἅπαντα καὶ ὅλον ἕκαστον κατανοήσας· ἐπίτομος γὰρ αὕτη γένοιτ' ἂν, οὐκ ἔχουσα περιπλοκάς οὐδ' ἀναβολάς, εἰ μεταστειλόμενος τὸν μάντιν ἀκούσας τῶν κεφαλῶν ἀπάντων σφαγιάζοι ἐφ' ἑκάστοις ἀπαλλάξει γάρ σε ὁ θεὸς μυρίων πραγμάτων δεῖξας ἐν τῷ τοῦ ἱερείου ἥπαιτι ἅτινά σοι αἰρετέον.

57. Εἰ δὲ βούλει, καὶ ἄλλο τι ἀπραγμονέστερον

Mihi vero etiam valde facile esse tale quippiam videtur, nec multa mora indigere. Dicunt certe statuariorum aliquem, Phidiam puto, solo conspecto leonis ungue, ex illa portionis aestimatione collegisse, quantus integer leo esset, ex dignitate unguis effictus. Et tu sane, si quis manum tibi solam ostenderit hominis, reliquo contexto corpore, scies. puto, statim, hominem esse quod tegitur, etiam si totum corpus non videas. Jam summa capita eorum quae omnes dicunt, facile est in parva diei parte discere: illud autem nimis exquisitum et longa exploratione indigens, ad melioris electionem non utique necessarium est, sed ex illis etiam potest dijudicari.

55. ΛΥΚ. Vah, Hermotime, quam firma sunt quae dixisti, dum postulas ex partibus nos cognoscere tota: ego vero contraria me audire memini, qui totum norit, eum nosse etiam partes; qui vero partem modo, eum non continuo scire totum. Sic illud etiam mihi responde, Phidias unguem forte leonis videns num leonis esse cognovisset, si totum nunquam leonem vidisset? aut hominis tu manum videns an posses nobis dicere eam esse hominis, si prius neque novisses neque vidisses hominem? Quid taces? aut vis ego pro te necessaria respondeam? te non posse videlicet. Igitur infecta re abiturus videtur tuus Phidias, efficto frustra leone: deprehensus est enim quod nihil ad rem pertineat dicens. Aut quomodo haec illis similia? Phidiae enim et tibi nulla fuit causa alia partes agnoscendi, praeter eam, quod integrum nossetis, hominem dico, et leonem: in philosophia autem, velut Stoicorum, quomodo ex parte cognoscas etiam reliqua? aut quomodo ea pulchra pronunciabis? neque enim totum nosti, cujus illae partes sunt.

56. Quod vero dicis, capita summa cujuscumque philosophiae facile esse audire exigua diei parte, ut principia cujusque, et fines, et quid deos putent esse, quid animam; et qui corpora esse omnia dicant, qui incorporea etiam quaedam velint esse; et quod alii quidem in voluptate, alii vero in honestate bonum ac felicitatem collocent, et similia, sic quidem audire et reddere facile est et labor nullus: scire vero quis sit ille qui vera dicat, vide ne non tam partis sit diei, quam dies multos postulet. Aut quid illis in mentem venit, ut de his ipsis rebus centenos millenosque libros singuli conscriberent? ut persuadeant, opinor, vera esse pauca illa, quae facilia tibi videbantur et discentibus obvia. Jam vero vate, puto, opus erit tibi hic etiam ad meliorum electionem, si morae impatiens sis, qua curiose eligas, ipse omnia et singula universa inspicies. Compendiaria enim haec forte via fuerit, nihil habens perplexum, dilationes nullas, si haruspice advocato, dum audis capita omnia singula, exta de unoquoque consulas: infinitis enim te molestiis deus liberabit, ostendens in jecinore victimae quae tibi eligenda sint.

57. Si vero vis, etiam aliud quiddam tibi minus etiam

ἐποθήσομαι σοι, ὡς μὴ ἱερεῖα καταθύης ταυτὶ καὶ θυσιάῃς τῇ μὴδ' ἱερεῖα τινὰ τῶν μεγαλομίσθων παρακαλῆς, ἀλλ' ἐς κάλπιν ἐμβαλὼν γραμματία ἔχοντα τῶν φιλοσόφων ἐκάστου τοῦνομα κέλευε παῖδα τῶν ἀνήθων ἀμφιχάλῃ τινα, προσελθόντα πρὸς τὴν κάλπιν, ἀνέλεσθαι δ' τι ἀν' πρῶτον ὑπὸ τὴν χεῖρα ἔλθῃ τῶν γραμματίων καὶ τὸ λοιπὸν κατὰ τὸν λαχόντα ἐκείνον, ὅστις ἀν' ἧ, φιλοσόφει.

58. EPM. Ταυτὶ μὲν, ὦ Λυκῖνε, βωμολοχικὰ καὶ οὐ κατὰ σέ. Σὺ δὲ εἰπέ μοι, ἥδη ποτὲ οἶνον ἐπρίω αὐτός;

LYC. Καὶ μάλα πολλάκις.

EPM. Ἄρ' οὖν περιήεις ἅπαντας ἐν κύκλῳ τοὺς ἐν τῇ πόλει καπῆλους ἀπογευόμενος καὶ παραβάλλων καὶ ἀντεξετάζων τοὺς οἶνους;

LYC. Οὐδαμῶς.

EPM. Ἀπέχρη γάρ, οἴμαι, σοι τῷ πρώτῳ χρηστῷ καὶ ἀξίῳ ἐντυχόντι ἀποφέρεισθαι.

LYC. Νὴ Δία.

EPM. Καὶ ἀπὸ γε τοῦ ὀλίγου ἐκείνου γεύματος εἴ-
χες ἀν' εἰπεῖν ὁποῖος ἅπας ὁ οἶνός ἐστιν;

LYC. Εἶχον γάρ.

EPM. Εἰ δὲ δὴ ἔλεγες προσελθὼν τοῖς καπῆλοις, Ἐπειδὴ κοτύλην πρίασθαι βούλομαι, δότε μοι, ὦ οὔτοι, ἐκπιεῖν ὅλον ἕκαστος ὑμῶν τὸν πίθον, ὡς διὰ παντός ἐπεξελθὼν μάθοιμι ὅστις ἀμείνων τὸν οἶνον ἔχει καὶ ὅθεν μοι ὠνητέον· εἰ ταῦτ' ἔλεγες, οὐκ ἀν' οἶε καταγελάσαι σου αὐτούς, εἰ δὲ καὶ ἐπὶ πλέον ἐνοχλοῖς, τάχ' ἀν' καὶ προσχέαι τοῦ ὕδατος;

LYC. Οἴμαι ἔγωγε καὶ δικάιᾳ γ' ἀν' πάθοιμι.

EPM. Κατὰ ταῦτά δὴ καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ. Τί δὲ ἐκπιεῖν τὸν πίθον δυναμένους γε ἀπ' ὀλίγου τοῦ γεύματος εἰδέναι ὁποῖον τὸ πᾶν ἐστιν;

59. LYC. Ὡς ὀλισθηρὸς εἶ, ὦ Ἑρμότιμε, καὶ διαδιδράσκεις ἐκ τῶν χειρῶν. Πλὴν ἀλλ' ὠνησάς γε οἴόμενος γὰρ ἐκπεφυγέναι ἐς τὸν αὐτὸν κύρτον ἐμπέπτωκας.

EPM. Πῶς τοῦτ' ἔφη;

LYC. Ὅτι αὐτομολογούμενον πρᾶγμα λαβὼν καὶ γκώριμον ἅπασιν τὸν οἶνον εἰκάξεις αὐτῷ τὰ ἀνομοιώ-
τατα καὶ περὶ ὧν ἀμφισβητοῦσιν ἅπαντες ἀφανῶν ὄν-
των. Ὡστε ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν καθ' ὅτι σοι ὁμοῖος φιλοσοφία καὶ οἶνος, εἰ μὴ ἄρα κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι καὶ οἱ φιλόσοφοι ἀποδίδονται τὰ μαθήματα ὥσπερ οἱ κάπηλοι, κερασάμενοί γε οἱ πολλοὶ καὶ δολώσαντες καὶ καχομετροῦντες. Οὕτως δὲ ἐπισκοπήσωμεν ὅτι καὶ λέγεις· τὸν οἶνον φῆς τὸν ἐν τῇ πίθῳ ὅλον αὐτὸν αὐτῷ ὁμοῖον εἶναι, καὶ μὰ Δί' οὐδὲν ἄτοπον· ἀλλὰ καὶ εἰ τις γεύσαστο ἀρυσάμενος ὀλίγον ὅσον αὐτοῦ, εἴσεσθαι αὐ-
τίκα ὁποῖος ἅπας ὁ οἶνός ἐστιν, ἀκόλουθον καὶ τοῦτο, καὶ οὐδὲν ἂν ἐγώ γε τι ἀντεῖπον. Ὅρα δὴ καὶ τὸ μετὰ τοῦτο· φιλοσοφία καὶ οἱ φιλοσοφοῦντες οἶον δὲ διδάσκαλος δ' οὐκ ἄρα ταῦτά πρὸς ὑμᾶς λέγει δσημέραι καὶ περὶ τῶν αὐτῶν, ἢ ἄλλα ἄλλοτε; πολλὰ γάρ ἐστι, πρόδηλον,

molestum subijciam, ut non mactes istas hostias et sacrifices cuiquam, sed neque advoces sacerdotem aliquem ex illis qui magna mercede conducuntur; verum conjectis in urnam tabellis singulorum nomina philosophorum inscripta habentibus, jube puerum impuberem, patrum quendam matrumque, accedere ad urnam, et extrahere quaecumque tabellarum prima sub manum venerit, ac deinde secundum eum cujus sors exierit, qui demum cumque fuerit, philosophare.

58. HERM. Ista quidem, Lycine, scurrilia, neque digna te. At dic mihi, ipsene unquam vinum emisisti?

LYC. Et sæpe quidem.

HERM. Tum ergo circumibas circulo omnes in urbe caupones, degustans et comparans, et inter se conferens vina?

LYC. Minime vero.

HERM. Sufficiebat enim tibi, puto, in quod primum bonum et dignum pretio incideres, de eo ferendum tibi curare.

LYC. Per Jovem.

HERM. Et de parvo illo gustu dicere poteras universum vinum quale esset?

LYC. Poteram enim.

HERM. Si vero accedens ad caupones diceres, Quandoquidem emere vini heminam volo, date mihi, o isti, ebibere totum quisque dolium, ut, ubi omne penitus exploraverim, intelligam quis melius vinum habeat et unde mihi sit emendum. Hæc igitur si diceres, non arbitraris illos te derisuros, et, si pergas molestus esse, largiorem fortasse aquam affusuros?

LYC. Equidem arbitror: nec fiat mihi injuria.

HERM. Eadem igitur philosophiæ ratio. Quid ebibere dolium opus est, quum possimus de parvo gustu scire quale sit universum?

59. LYC. Quam lubricus es, Hermotime, et inter manus effugis! Veruntamen adjuvisti me: dum enim effugisse te putas, in nassam eandem incidisti.

HERM. Quid ita?

LYC. Quod rem de qua inter omnes prorsus convenit, et notam omnibus, vinum, sumsisti, eique assimilas dissimilima, de quibus nempe disputent omnes, quum sint obscura. Quare ego quidem non habeo dicere, qua re tibi similis philosophia et vinum sit, nisi forte hoc solo, quod etiam philosophi vendunt doctrinas, ut caupones, multi etiam interpolant, et adulterant, et male metiuntur. Ita vero inspiciamus quod dicis: ais vinum in dolio universum simile sibi esse, nec profecto id absurdum; sed etiam si quis haustum vel tantillum illius gustet, illum statim scitutum quale totum sit dolium: consequens hoc etiam, neque quicquam equidem contra dixerō. Sed jam vide etiam, quod sequitur. Philosophia et philosophi, velut magister tuus, utrum eadem vobis dicit quotidie, et de eisdem, an alias alia? Multa enim

ὦ ἐταῖρε· ἢ οὐκ ἂν εἴκοσιν ἔτη παρέμενες αὐτῷ κατὰ τὸν Ὀδυσσεά περινοστών καὶ περιπλανώμενος, εἰ τὰ αὐτὰ ἔλεγεν, ἀλλ' ἀπέχρη ἂν σοι καὶ ἀπαξ ἀκούσαντι.

60. ΕΡΜ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΛΥΚ. Πῶς οὖν οἷόν τέ σοι ἦν ἀπὸ τοῦ πρώτου γεύματος εἶδέναι τὰ πάντα; οὐ γάρ τὰ αὐτά γε, ἀλλ' αἰετῆρα καὶνὰ ἐπὶ καινοῖς ἔλέγετο, οὐχ ὥσπερ δ' οἶνος αἰεὶ δ' αὐτὸς ἦν. Ὡστε, ὦ ἐταῖρε, ἦν μὴ ὅλον ἐκπίης τὸν πίθον, τὴν ἅλλως μεθύων περιήρεις· ἀτεχνῶς γὰρ ἐν τῷ πυθμένι δοκεῖ μοι δ' θεὸς κατακρύψαι τὸ φιλοσοφίας ἀγαθὸν ὑπὸ τὴν τρύφᾳ αὐτῇ. Δεήσει οὖν ὅλον ἐξαντλῆσαι ἐς τέλος, ἢ οὐποτ' ἂν εὖροις τὸ νεκτάρειον ἐκεῖνο πῶμα, οὗ πάλαι διψῆν μοι δοκεῖς. Σὺ δὲ οἶε τὸ τοιοῦτον αὐτὸ εἶναι, ὥς εἰ μόνον γεύσαιο αὐτοῦ καὶ σπᾶσαις μικρὸν ὅσον, αὐτίκα σε πάνσοφον γενησόμενον, ὥσπερ φασὶν ἐν Δελφοῖς τὴν πρόμαντιν, ἐπειδὴν πῆν τοῦ ἱεροῦ νάματος, ἔνθεν εὐθὺς γίγνεσθαι καὶ χρᾶν τοῖς προσιοῦσιν. Ἄλλ' οὐχ οὕτως ἔχειν ἔοικε· σύ γ' οὖν ὑπὲρ ἥμισυ τοῦ πίθου ἐκπεπωκώς ἐνάργεσθαι ἔτι ἔλεγες.

61. Ὅρα τοίνυν μὴ τῆδε μᾶλλον φιλοσοφία εἴκοιεν· δ' μὲν γὰρ πίθος ἐτι μενέτω σοι καὶ δ' κάπηλος, ἐνέστω δὲ μὴ οἶνος, ἀλλὰ πανσπερμία τις, πυρὸς ὑπεράνω καὶ μετὰ τοῦτον κύαμοι, εἴτα κριθαὶ καὶ ὑπὸ ταύταις φακοί, εἴτα ἐρέβινθοι καὶ ἄλλα ποικίλα. Πρόσει δὴ σὺ ὠνήσασθαι ἐθέλων τῶν σπερμάτων, καὶ δὲ ἀφελὼν τοῦ πυροῦ, ὥσπερ ἦν, ἀνέδωκέ σοι δεῖγμα ἐς τὴν χειρᾶ, ὥς ἴδοις, ἄρα οὖν ἔχοις ἂν εἰπεῖν εἰς ἐκεῖνο ἀποβλέπων, εἰ καὶ οἱ ἐρέβινθοι καθαροὶ καὶ οἱ φακοὶ εὐταχεῖς καὶ οἱ κύαμοι οὐ διάκενοι;

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς.

ΛΥΚ. Οὐ τοίνυν οὐδὲ φιλοσοφίαν ἀφ' ἐνὸς ὧν φήσει τις τοῦ πρώτου, μάθοις ἂν ἀπασαν ὁποῖα ἐστίν· οὐ γὰρ ἐν τῇ ἦν ὥσπερ δ' οἶνος, ὥπερ σὺ αὐτὴν ἀπεικάζεις ἀξίων ὁμοίαν εἶναι τῷ γεύματι, τὸ δὲ ἑτεροῖόν τι ὥρῃ οὐ παρέργου τῆς ἐξετάσεως δεόμενον. Οἶνον μὲν γὰρ φαῦλον πρίσθαι ἐν δοῦνι ὁδολοῖν δ' κίνδυνος, αὐτὸν δὲ τινα ἐν τῷ συρφετῷ παραπολέσθαι, ὥς καὶ αὐτὸς ἐν ἀρχῇ ἔφησθα, οὐ μικρὸν εἶναι κακόν. Ἄλλως τε δ' μὲν ὅλον ἀξίων ἐκπιεῖν τὸν πίθον, ὥς κοτύλην πρίαιτο, ζημιῶσαι ἂν τὸν κάπηλον οὕτως ἀπίθανα γευόμενος, φιλοσοφία δὲ οὐδὲν ἂν τοιοῦτο πάθοι, ἀλλὰ κἂν πάμπολλα πῆγς, οὐδὲν τι ἐλάττων δ' πίθος γίγνεται οὐδὲ ζημιώσεται δ' κάπηλος· ἐπιρρεῖ γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν τὸ πᾶν γίγναται ἐξ ἀντιπαραπολέσεως ἐς τὸ ἐμπλῆναι ἢ δ' τῶν ἀνατίθων πίθος· ἐκεῖνος μὲν γὰρ τὸ ἐμβυλλόμενον οὐ συνεῖγεν, ἀλλὰ διέρρει εὐθὺς, ἐντεῦθεν δὲ ἦν ἀφέλῃς τι, πλείον τὸ λοιπὸν γίγνεται.

62. Ἐθέλω δὲ σοι καὶ ἄλλοι ὁμοῖον εἰπεῖν φιλοσοφίας περὶ γεύματος, καὶ μὴ με νομίσῃς βλασφημεῖν περὶ αὐτῆς, ἦν εἶπω ὅτι φαρμάκῳ ὀλεθρίῳ ἔοικεν, οἷον κωνείῳ ἢ ἀκονίτῳ ἢ ἄλλῳ τῶν τοιούτων· οὐδὲ γὰρ ταῦτα, ἐπεὶ περ θανατηφόρα ἐστίν, ἀποκτείνειν ἂν εἰ τις ὀλίγον ὅσον ἀκαριαῖον ἀποξύσας αὐτῶν ἄκρῳ τῷ ὄνυχι ἀπογεύσασθαι, ἀλλὰ ἦν μὴ τοσοῦτον ὅσον γρῆ, καὶ ὅπως

sunt: manifestum hoc, amice: alioquin probabile non fuerit apud illum mansisse te per viginti annos, Ulixis instar circumueuntem et oberrantem, si eadem diceret; sed semel audis tibi sufficisset.

60. HERM. Qui enim possit res habere aliter?

LYC. Quomodo igitur potuisti de primo gustu nosse omnia? Neque enim eadem profecto, sed alia semper nova super nova dicebantur; non, quemadmodum vinum, semper idem erat. Itaque, sodalis, nisi totum ebibas dolium, temere ebrius oberraveris: in ipso enim plane fundo videtur mihi deus occultasse bonum philosophiæ, sub ipsas fæces. Oportebit igitur totum ad finem usque exhaurire, aut nunquam inuenias nectareum illum, quem dudum sitire mihi videris, potum. Tu autem putas tale hoc esse, ut, si modo gustes illud et paulum quiddam haurias, continuo sapientiæ omnis consultus fias, ut Delphis aiunt antistitam, quum de sacro fonte biberit, deo statim plenam fieri et respondere accedentibus. Sed non ita se rem habere apparet: tu certe, epoto jam ultra dimidium dolio, te circa initia adhuc esse dicebas.

61. Vide igitur ne huic potius similis videatur philosophia, quod dicam. Maneat enim adhuc dolium, et mercator: inesto autem non jam vinum, sed seminum quædam omnigena congeries, triticum supra, deinde faba, tum hordeum, sub his lentes, deinde cicer, et alia insuper varia. Accedes igitur tu emturus de seminibus, et ille de tritico auferens aliquid ubi illud erat, specimen tibi in manum dedit, ut videres; numquid igitur posses illo inspecto videre, an etiam purum cicer, mollis ad coquendum lens, et fabæ non cassæ?

HERM. Nequaquam?

LYC. Ergo neque philosophiam ab uno aliquo, quod primum quis dixerit, universam didiceris qualis sit. Neque unum aliquid erat, ut vinum, cui tu illam assimikas, et similem esse gustui postulas: at illam in se diversum quid esse apparuit, quod exploratione non perfunctoria indigeat. Vinum enim malum emere periculo duorum obolorum constat: ipsum vero aliquem in colluvione perire cum ceteris, ipse initio dicebas non parvum esse malum. Ceterum ille, qui totum ebibere dolium postulet, ut deinde emat heminam, couponem damno illa absurda sua gustatione auxerit: philosophiæ autem nihil tale usu venit; sed quantumcumque biberis, nihilo minus plenum fit dolium, neque damnum ad couponem pervenit. Affluit enim, quod in proverbio est, res illa quo magis exhauritur, contraria ratione illi Danaïdum dolio: illud enim quicquid in funderetur non continebat, quin statim disflueret; hic autem, si quid abstuleris, plus fit quod superest.

62. Volo autem aliud quoque de gustu philosophiæ simile dicere, neque maledicere me putaveris, si veneno illam pernicioso similem dixerō, ut cicuta vel aconito, aut alii ex eo genere. Neque enim hæc, mortifera quantumvis sint, interficiant si quis minutissimum quiddam et individuum summo inde ungue abrasum degustet: sed nisi

καὶ ζῆν οἷς, οὐκ ἂν ἀποθάνοι δ' προσενεγκάμενος· σὺ δὲ ῥῆζους τοῦλάχιστον ἐξαρκεῖν, ὡς ἀποτελέσαι τὴν τοῦ δλου γνῶσιν.

63. EPM. Ἔστω ταῦτα ὡς βούλει, Λυκῖνε. Τί οὖν; ἑκατὸν ἔτη χρηθῶναι καὶ τοσαῦθ' ὑπομεῖναι πράγματα; ἢ οὐκ ἂν ἄλλως φιλοσοφῆσαιμεν;

ΛΥΚ. Οὐ γάρ, ὦ Ἑρμοτίμει· καὶ δεινὸν οὐδὲν, εἴ γε ἀληθῆ εἰλεγες ἐν ἀρχῇ, ὡς δ' μὲν βίος βραχύς, ἡ δὲ τέχνη μακρὴ. Νῦν δ' οὐκ οἶδ' ὅτι παθὼν ἀγανακτεῖς, εἰ μὴ αὐθιμερὸν ἡμῖν πρὶν ἥλιον δῦναι Χρύσιππος ἢ Πλάτων ἢ Πυθαγόρας γένοιτο.

EPM. Περιέρχῃ με, ὦ Λυκῖνε, καὶ συνελαύνεις ἐς στενὸν οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ δεινὸν παθῶν, ὑπὸ φρόνου ὀηλασθῇ, ὅτι ἐγὼ μὲν προῦκοπτον ἐν τοῖς μαθήμασι, σὺ δὲ ὠλιγώρησας ἑαυτοῦ τηλικούτος ὢν.

ΛΥΚ. Οἶσθ' οὖν δ' δράσεις; ἐμοὶ μὲν ὥσπερ κορυβαντιῶντι μὴ πρόσεχε τὸν νοῦν, ἀλλ' ἔα ληρεῖν, σὺ δ' ὡς ἔχεις, προῦρεί ἐς τὸ πρόσθεν τῆς δόδου καὶ πέρανι κατὰ τὰ ἐξ ἀρχῆς σοι δεδογμένα περὶ τούτων.

EPM. Ἄλλ' οὐκ εἴς σὺ βίαιος ὢν αἰρεῖσθαι τι, ἢν μὴ πειραθῶ ἀπάντων.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εὖ εἰδέναι χρηθῶς οὐκ ἂν ποτε ἄλλο εἴποιμι. Βίαιος δὲ λέγων ἐμὲ ἀνατίστον δοκεῖς μοι κατὰ τὸν ποιητὴν αἰτιάσθαι αὐτὸν, ἔστ' ἂν μὴ ἕτερός σοι λόγος συμμάχησας ἀρῆται τῆς βίας, ἥδη ἀγόμενον· ἰδοὺ γέ τοι καὶ τάδε πολλῷ βιαίωτερα φαίη ἂν σοι ὁ λόγος· σὺ δ' ἐκείνον παρὲς ἐμὲ ἴσως αἰτιάσῃ.

EPM. Τὰ ποῖα; θαυμάζω γάρ, εἰ τι ἀρρητον καταλείπεται αὐτῷ.

64. ΛΥΚ. Οὐχ ἱκανὸν εἶναι φησι τὸ πάντα ἰδεῖν καὶ διεξελεῖν δι' αὐτῶν, ὡς ἔχειν ἥδη ἐλέσθαι τὸ βέλτιστον, ἀλλ' ἔτι τοῦ μεγίστου ἐνδεῖν.

EPM. Τίνος τούτου;

ΛΥΚ. Κριτικῆς τινος, ὦ θαυμάσιε, καὶ ἐξεταστικῆς παρασκευῆς καὶ νοῦ ὀξείας καὶ διανοίας ἀκριβοῦς καὶ ἀδεκάστου, ὅαν χρηθῶς εἶναι τὴν περὶ τῶν τηλικούτων διακρίσασθαι, ἢ μάτην ἂν ἀπαντα ἐωραμέναι εἴη. Ἀποδοτέον οὖν φησι καὶ τῷ τοιοῦτῳ χρόνον οὐκ ὀλίγον καὶ προθέμενον ἀπαντα εἰς μέσον αἰρεῖσθαι διαμέλλοντα καὶ βραδύνοντα καὶ πολλάκις ἐπισκοποῦντα, μήτε ἡλικίαν τοῦ λέγοντος ἑκάστου μήτε σχῆμα ἢ δοξάν ἐπὶ σοφίᾳ αἰδούμενον, ἀλλὰ κατὰ τοὺς Ἀρεοπαγίτας αὐτὸ ποιοῦντα, οἱ ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ δικάζουσιν, ὡς μὴ ἐς τοὺς λέγοντας, ἀλλ' ἐς τὰ λεγόμενα ἀποβλέποιεν· καὶ τὸ ἥδη ἐξέσται σοι βεβαίως ἐλομένῳ φιλοσοφεῖν.

EPM. Μετὰ τὸν βίον φῆς· ἐκ γὰρ τούτων οὐδενὸς ἀνθρώπων βίος ἐξαρκέσειεν ἂν ὡς ἐπὶ πάντα ἐλθεῖν καὶ ἑκαστον ἀκριβῶς ἐπιδεῖν καὶ ἐπιδόντα κρίναι καὶ κρίναντα ἐλέσθαι καὶ ἐλόμενον φιλοσοφῆσαι, μόνως γάρ δὴ οὕτως εὐρεθῆναι φῆς τάληθες, ἄλλως δὲ οὐ.

65. ΛΥΚ. Ὅκνῳ γάρ σοι εἰπεῖν, ὦ Ἑρμοτίμει, ὅτι οὐδὲ τοῦτό πω ἱκανὸν, ἀλλ' ἔτι μοι δοκοῦμεν λελθῆναι ἡμᾶς αὐτοὺς οἴομενοι μὲν τι εὐρηκέναι βέβαιον, εὐρόντες δὲ οὐδὲν, ὥσπερ οἱ ἀλείοντες πολλάκις καθέντες τὰ

tantum quantum opus est, et quomodo, et cum quibus; non moriatur qui sumserit. Tu vero postulabas minimam particulam sufficere ad perficiendam totius cognitionem.

63. HERM. Sint ista uti vis, Lycine. Quid igitur? centumne annos vivere oportet, et tot sustinere molestias? an aliter philosophari non licet?

LYC. Non, Hermotime: neque id intolerabile putandum, si quidem vere dixisti ab initio, vitam brevem esse, artem autem longam. Nunc vero nescio qua causa indignaris, si non eodem die nobis ante solis occasum, Chrysippus aut Plato, aut Pythagoras fias.

HERM. Circumvenis me, Lycine, et in angustias cogis, nulla a me affectus injuria, prae invidia scilicet, quod ego progressus aliquo usque sum in doctrina, tu vero, id aetatis homo, te neglexisti.

LYC. Scis ergo quid facias? Mihi quidem, ut parum sanae mentis homini, noli animum advertere, sed delirare me sinito: tu vero, ut habes, perge viam, et, ut ab initio tibi visum est de rebus hisce, ita perfice.

HERM. Sed tu, violentus homo, non pateris eligere me quicquam, nisi exploratis ante omnibus.

LYC. Atqui bene noris nunquam aliud me dicturum. Quum vero violentum me vocas, innocentem videris mihi, ut est apud Poetam, accusare, qui ipse, donec alia ratio mihi succenturiata a tua me vi liberet, jam auferat. Ecce enim ista multo jam violentiora dixerit tibi ratio: tu vero, illa ommissa, me forte accusabis.

HERM. Quae? miror enim si quid indictum ei praetermissum sit.

64. LYC. Negat ratio sufficere si per nos videamus et persequamur omnia, ad hoc, ut jam eligere quod optimum est queamus; sed eo quod maximum est, adhuc opus esse.

HERM. Quonam illo?

LYC. Judicandi quodam, vir mirifice, et explorandi apparatu, ingenio acuto, intelligentia accurata et incorrupta, qualem oportet esse quae tantis de rebus judicatoria sit: alioquin frustra omnia inspecta fuerint. Tribuendum ergo ait huic etiam tempus non parvum, et, in medium propositis omnibus, electionem ita faciendam, ut multum cunctis, teque sustineas, ac saepe consideres; nec aetatem uniuscujusque qui dicunt, neque habitum, aut gloriam sapientiae reverearis, sed ut Areopagitarum more hoc agas, qui noctu et in tenebris judicant, ne ad hos qui dicunt, sed ad ea quae dicuntur respiciant: tum demum licebit tibi post firmam electionem philosophari.

HERM. Post hanc vitam nempe. Quantum enim audio, nullius hominum vita suffecerit, ut ad omnes veniamus, et unumquemque accurate inspiciamus, inspectum judicemus, eligamusque judicatum, atque electione facta philosophemur: hac enim sola ratione inveniri verum ais, alia minime.

65. LYC. Piget enim tibi dicere, Hermotime, ne illud quidem jam satis esse, sed nos videri per imprudentiam putasse firmum quiddam a nobis inventum, invenisse autem nihil: uti piscatores saepe submissis retibus pondus

δίκτυα καὶ βάρους τινὸς αἰσθόμενοι ἀνελκουσιν ἰχθύς παμπολλοὺς γε περιβεβλημένοι ἐλπίζοντες, εἴτα ἐπειδὴν κάμωσιν ἀνασπῶντες, ἡ λίθος τις ἀναγκάζεται αὐτοῖς ἡ κεράμιον ψάμμῳ σσαγμένον. Σκόπει μὴ καὶ ἡμεῖς τι τοιοῦτον ἀνεσπάκαμεν.

ΕΡΜ. Οὐ μανθάνω τί σοι τὰ δίκτυα ταῦτα βούλεται· ἀτεχνῶς γὰρ με περιβάλλεις αὐτοῖς.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν πειρῶ διεκδῶναι· σὺν θεῷ γὰρ οἶσθαι νεῖν, εἰ καὶ τις ἄλλος· ἐγὼ γὰρ κἂν ἐπ' ἅπαντας ἐλθωμεν πειρώμενοι καὶ τοῦτο ἐργασώμεθα ποτε, οὐδέπω οὐδὲ τοῦτο ὀηλον ἔσσεσθαι νομίζω, εἰ τις ἐξ αὐτῶν ἔχει τὸ ζητούμενον ἢ πάντες ὁμοίως ἀγνοοῦσι.

ΕΡΜ. Τί φῆς; οὐδὲ τούτων τις πάντως ἔχει;

ΛΥΚ. Ἀδελον. Ἡ σοι ἀδύνατον δοκεῖ ἅπαντας ψεύδεσθαι, τὸ δ' ἀληθές ἄλλο τι εἶναι πρὸς μηδενὸς αὐτῶν πω εὑρημένον;

66. ΕΡΜ. Πῶς οἶόν τε;

ΛΥΚ. Οὕτως· ἔστω γὰρ ὁ μὲν ἀληθὴς ἀριθμὸς ἡμῖν εἴκοσι, οἶον, κυάμους τις εἴκοσι ἐς τὴν χεῖρα λαβὼν, ἐπικλεισάμενος ἐρωτάτω δέκα τινάς, ὅποσοι εἰσὶν οἱ κύαμοι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, οἱ δ' εἰκάζοντες ὁ μὲν ἐπτά, ὁ δὲ πέντε, ὁ δὲ τριάκοντα λεγέτωσαν, ὁ δὲ τις δέκα ἢ πεντεκαίδεκα, καὶ ὅπως ἄλλος ἄλλον τινὰ ἀριθμὸν ἐνδέχεται μέντοι καὶ κατὰ τύχην τινὰ ἀληθεῦσαι, ἢ γὰρ;

ΕΡΜ. Ναί.

ΛΥΚ. Οὐ μὴν οὐδὲ τοῦτο ἀδύνατον, ἅπαντας ἄλλον ἄλλους ἀριθμοὺς εἰπεῖν, τοὺς ψεῦδεις καὶ οὐκ ὄντας, μηδένα δὲ αὐτῶν φάναι ὅτι εἴκοσι ὁ ἀνὴρ κυάμους ἔχει. Ἡ τί φῆς;

ΕΡΜ. Οὐκ ἀδύνατον.

ΛΥΚ. Κατὰ ταῦτ' αὖτις πάντες μὲν οἱ φιλοσοφῶντες τὴν εὐδαιμονίαν ζητοῦσιν ὁποῖόν τι ἐστὶ, καὶ λέγουσιν ἄλλος ἄλλο τι αὐτὴν εἶναι, ὁ μὲν ἡδονήν, ὁ δὲ τὸ καλὸν, ὁ δὲ ἕσα ἑτέρα φασὶ περὶ αὐτῆς. Εἰκὸς δὲ οὖν καὶ τούτων ἓν τι εἶναι τὸ εὐδαίμονον, οὐκ ἀπεικὸς δὲ καὶ ἄλλο τι παρ' αὐτὰ πάντα. Καὶ εἰκότα μὲν ἡμεῖς ἀνάπαλιν ἢ ἐχρῆν, πρὶν τὴν ἀρχὴν εὑρεῖν, ἐπειγέσθαι πρὸς τὸ τέλος. Ἐξεί δ' οἶμαι πρότερον φανερόν γενέσθαι ὅτι ἐγνωσται τὰληθές καὶ πάντως ἔχει τις αὐτὸ εἰδὼς τῶν φιλοσοφούντων, εἴτα μετὰ τοῦτο τὸ ἐξῆς ἂν ἦν ζητῆσαι, ὅ ῥ' πειστέον ἐστίν.

ΕΡΜ. Ὡστε, ὦ Λυκίνε, τοῦτο φῆς, ὅτι οὐδ' ἂν διὰ πάσης φιλοσοφίας χωρήσωμεν, οὐδὲ τότε πάντως ἐξομεν τὰληθές ἐξευρεῖν.

ΛΥΚ. Μὴ ἐμέ, ὦγαθέ, ἐρώτα, ἀλλὰ τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ ἰσως ἂν ἀποκρίναί τοι ὅτι οὐδέπω, ἔστ' ἂν ἀδελον ἢ εἰ ἐν τι τούτων ἐστὶν ὧν οὗτοι λέγουσιν.

67. ΕΡΜ. Οὐδέποτε ἄρα ἐξ ὧν σὺ φῆς εὑρήσομεν οὐδὲ φιλοσοφήσομεν, ἀλλὰ δεήσει ἡμᾶς ἰδιώτην τινὰ βίον ζῆν ἀποστάντας τοῦ φιλοσοφεῖν. Τοῦτο ξυμβαίνει γε ἐξ ὧν φῆς, ἀδύνατον εἶναι φιλοσοφῆσαι καὶ ἀνεφικτον ἀνθρώπου γε ὄντι· ἀξιοῦς γὰρ τὸν φιλοσοφῆσαι μέλλοντα ἐλῆσθαι πρῶτον φιλοσοφίαν τὴν ἀρίστην, ἢ δ' αἶρεσις

quoddam sentientes, ea extrahunt, pisces se quamplurimos comprehendisse rati; deinde, quum multo cum labore extraxerunt, aut lapis illis apparet, aut figlinum vas arena impletum. Vide ne nos quoque tale quid extraxerimus.

HERM. Non assequor quid tua illi sibi retia velint: plane enim illis me comprehendis.

LYC. Evadere igitur tenta: dei enim virtute, si quis alius, natate didicisti. Ego enim, etiam quum tentando per omnes iverimus, idque perfecimus aliquando, nondum puto neque id ipsum planum futurum, habeatne aliquis eorum id quod quaerimus, an similiter omnes ignorent.

HERM. Quid ais? neque horum quisquam omnino illud habet?

LYC. Obscurum. Nisi forte fieri non posse putas ut fallantur omnes, verumque aliud plane quiddam sit, a nullo-dum illorum inventum.

66. HERM. Qui fieri illud possit?

LYC. Ita. Sit enim verus nobis numerus viginti: verbi causa fabas aliquis viginti in manu sumens, ea clausa interroget decem homines, quot sint in manu sua fabae? at illi divinantes dicant unus septem, alius quinque, alius triginta, alius decem aut quindecim, et in universum alium alius numerum. Fieri quidem potest ut aliquis forte quadam verum dicat: nonne ita est?

HERM. Est sane.

LYC. Verum enim vero neque illud non potest accidere, ut omnes, alium alii, numeros falsos dicant, non veros, nemo autem illorum dicat, viginti fabas virum habere. Aut quid ais?

HERM. Fieri sic posse.

LYC. Eadem ratione igitur philosophi omnes felicitatem quaerunt, qualis sit, et eam dicunt alius in alia re inesse, unus quidem in voluptate, alius in honesto, alii alia omnia de ea dicunt. Veri igitur simile est horum unum quoddam esse summum bonum; sed nec abhorret, esse quiddam praeter illa omnia. Itaque videmur nos, contra quam oportebat, initio nondum invento, festinare ad finem. Oportebat autem, puto, planum ante fieri, cognitam esse veritatem, et omnino teneri illam ab uno, qui eam sciat, philosophorum: ac deinde quaerendum erat, cui illorum fides sit habenda.

HERM. Hoc igitur, Lycine, dicis, neque si per unamquamque eamus philosophiam, ne sic quidem, inquam, omnino verum nos invenire posse.

LYC. Noli me, bone vir, interrogare, sed ipsam rursus rationem. Atque illa tibi forte respondeat, nondum hoc omnino nos posse, dum obscurum maneat, sitne aliquid eorum quae isti dicunt.

67. HERM. Nunquam igitur, quantum dicis, inveniemus, neque philosophabimur, sed idiotarum nos vitam vivere oportebit, et a philosophia desistere. Hoc cogitur ex iis quae dicis, fieri non posse ut philosophemur, pervenire ad eam rem homini nato non licere. Postulas enim eum qui philosophaturus sit eligere primum philosophiam optimam.

οὕτως σοι ἐδόκει μόνως ἀκριβὲς ἂν γενέσθαι, εἰ διὰ πάσης φιλοσοφίας χωρήσαντες ἐλοιμέθα τὴν ἀληθεστάτην. Ἐἵτα λογιζόμενος ἐτῶν ἀριθμὸν, ὅπως ἐκάστη ἱκανός ἐστιν, ὑπερεξέπιπτες ἀπομυκύνουν τὸ πρᾶγμα ἐς γενεὰς ἄλλας, ὡς ὑπερήμερον γίνεσθαι τὰ ληθές τοῦ ἐκείνου βίου· τελευτῶν δὲ καὶ τοῦτο αὐτὸ οὐκ ἀνευδοκίαστον ἀποφαίνεις, ἄθλον εἶναι λέγων, εἴτε εὕρηται πρὸς τῶν φιλοσοφούντων πάλαι τὰ ληθές εἴτε καὶ μή.

ΛΥΚ. Σὺ δὲ πῶς, ὦ Ἑρμότιμε, δύναιο ἂν ἐπομοσάμενος εἰπεῖν ὅτι εὕρηται πρὸς αὐτῶν;

ΕΡΜ. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ὁμολογῶμαι.

ΛΥΚ. Καίτοι πόσα ἄλλα παρεῖδον ἑκὼν σοι ἐξετάσεως μακρᾶς καὶ αὐτὰ δεόμενα;

68. ΕΡΜ. Τὰ ποία;

ΛΥΚ. Οὐκ ἀκούεις τῶν Στωϊκῶν ἢ Ἐπικουρεῶν ἢ Πλατωνικῶν εἶναι φασκόντων τοὺς μὲν εἰδέναι τοὺς λόγους ἐκάστους, τοὺς δὲ μή, καίτοι τὰ γε ἄλλα πάνυ ἀξιολύστοις ὄντας;

ΕΡΜ. Ἀληθῆ ταῦτα.

ΛΥΚ. Τὸ τοίνυν διακρίνει τοὺς εἰδότας καὶ διαγνώσκει ἀπὸ τῶν οὐκ εἰδόντων μὲν, φασκόντων δὲ, οὐ σοι δοκεῖ πάνυ ἐργώδες εἶναι;

ΕΡΜ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Δεήσει τοίνυν σέ, εἰ μέλλεις Στωϊκῶν τὸν ἀριστον εἰσεσθαι, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ πάντας, ἀλλ' οὖν ἐπὶ τοὺς πλείους αὐτῶν ἔλθειν καὶ πειραθῆναι καὶ τὸν ἀμείνων προστήσασθαι διδασκαλον, γυμνασάμενόν γε πρότερον καὶ κριτικὴν τῶν τοιούτων δύναμιν πορισάμενον, ὡς μὴ σε λάθῃ ὁ χείρων προκρίβεις. Καὶ σὺ καὶ πρὸς τοῦτο εὖρα ὅσου δεῖ τοῦ χρόνου, οὐ ἑκὼν παρήκα δεδιώς μὴ σὺ ἀγανακτήσης, καίτοι τὸ γε μέγιστόν τε ἅμα καὶ ἀναγκαιότατον ἐν τοῖς τοιούτοις, λέγω δὴ τοῖς ἀθλοῖς τε καὶ ἀμφιβολοῖς, ἐν τοῦτό ἐστιν, οἷμαι· καὶ μόνῃ σοι αὕτη πιστὴ καὶ βέβαιος ἔλπις ἐπὶ τὴν ἀληθειάν τε καὶ εὖρεσιν αὐτῆς, ἄλλῃ δὲ οὐδ' ἥτις οὖν ἢ τὸ κρίνειν δύνασθαι καὶ χωρίζειν ἀπὸ τῶν ἀληθῶν τὰ ψευδῆ ὑπάρχειν σοι καὶ κατὰ τοὺς ἀργυρογνώμονας διαγινώσκειν ἃ τε δόκιμα καὶ ἀκίβδηλα καὶ ἃ παρακεκομμένα, καὶ εἴ ποτε τοιαύτην τινὰ δύναμιν καὶ τέχνην πορισάμενος ἦεις ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν λεγομένων, εἰ δὲ μή, εὖ ἴσθι ὡς οὐδὲν κωλύσει σε τῆς βίτης ἔλκεσθαι ὑπ' ἐκάστων ἢ θαλλῶν προδειγθέντι ἀκολουθεῖν ὥσπερ τὰ πρόβατα, μᾶλλον δὲ τῷ ἐπιτραπέζῳ ὑδάτι ἑοικὼς ἔσθι, ἐφ' ὅτι ἂν μέρος ἔλκυσθαι σέ τις, ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ἄγομενος, ἢ καὶ νῆ· Δία καλᾶμυρ τινὲ ἐπ' ὄχθῃ παραποταμίᾳ πεφυκότι καὶ πρὸς πᾶν τὸ πνέον καμυτομένῳ, κἂν μικρά τις αὖρα διαφυσήσασα διασαλεύῃ αὐτόν.

69. Ὡς εἰ γέ τινα εὖροις διδασκαλον, ὃς ἀποδείξειας περὶ καὶ τῆς τῶν ἀμφισβητουμένων διακρίσεως τέχνην τινὰ εἰδὼς διδάξειέ σε, πᾶυσθαι δηλαδὴ πρᾶγματα ἔχων αὐτίκα γάρ σοι τὸ βέλτιστον φανέεται καὶ τὰ ληθές ὑπαχθὲν τῇ ἀποδεικτικῇ ταύτῃ τέχνῃ καὶ τὸ ψεῦδος ἐλεγχθήσεται, καὶ σὺ βεβαίως ἐλόμενος καὶ κρίνας φι-

Electio porro ista ita demum accurata tibi videtur esse, si per omnem philosophiam euntes, eam quæ verissima est eligamus. Deinde dum computas annorum numerum qui unicuique sectæ sufficiat, modum omnem excessisti, producto in alias generationes negotio, ut adeo post terminum vitæ singulorum veniat demum veritas. Denique vero id ipsum quoque dubitatione non usquequaque liberum esse pronuncias, qui dicas obscurum esse, inventane sit olim a philosophis veritas, an non.

LYC. At tu, Hermotime, num qua possis juratus dicere, eam inventam ab illis esse?

HERM. Equidem non juraverim.

LYC. Quam multa etiam prætervidi tibi prudens, examine longo quæ et ipsa opus habeant?

68. HERM. Quænam?

LYC. Nonne audis qui se Stoicos, aut Epicureos, aut Platonicos esse dicant, eorum partim scire rationes singulas, alios non item, quamvis fide ceteroquin dignissimos homines?

HERM. Vera ista.

LYC. Discernere igitur eos qui sciunt, et dignoscere ab his qui quum nesciant, scire tamen se dicant, nonne operosum valde esse tibi videtur?

HERM. Valde id quidem.

LYC. Oportebit igitur te, si optimum Stoicorum nosse volueris, si non ad omnes, ad plerosque certe illorum accedere, et tentare, et meliorem tibi magistrum eligere, instituta prius exercitatione, et iudicandi de talibus comparata facultate, ne imprudens deteriorum præferas. Tu vero ad hoc etiam vide quanto opus sit tempore, quod prætermisi volens, veritus ne indigne ferres, licet maximum et maxime necessarium in talibus, obscuris inquam et ambiguis, unum hoc esse arbitrer. Ac sola tibi hæc fidelis et firma spes ad veritatem inveniendam; alia vero non ulla restat nisi hæc, si iudicare possis, et separandi a veris falsa si facultas tibi sit, et, qualis est argentariorum, dignoscendi proba et frandis expertia ab his quæ adulterata sunt; denique si tali facultate atque arte comparata, ad eorum quæ dicuntur examen tandem accedas: sin vero minus, nihil, mihi crede, obstat quominus naribus traharis ab unoquoque, aut fruticem præmonstratum sequaris uti pecora: potius vero fusæ per mensam aquæ similis eris, qui, quamcumque te in partem summo quis digito trahat, sequare: aut, per Jovem, enatæ ad fluminis ripam arundini, ad quemvis se spiritum flectenti, quantumvis minuta aura suo eam flatu moveat.

69. Itaque si quem magistrum invenias, qui de demonstratione atque dubiorum dijudicatione artem, quam norit, te doceat, laborare nimirum desines. Statim enim quod optimum est tibi apparuerit, et verum demonstrativa illa arte subactum; mendacium quoque hinc deprehendetur, tuque, firma electione facta et iudicio, philosophabere,

λοσοφῆσεις καὶ τὴν τριπόθητον εὐδαιμονίαν κτησάμενος βίωσῃ μετ' αὐτῆς ἅπαντα συλλήβδην ἔχων τὰγαθὰ.

ΕΡΜ. Εὐ γε, ὦ Λυκίνε· παρὰ πολλὸν γὰρ ταῦτ' ἀμείνω καὶ ἐλπίδος οὐ μικρᾶς ἐχόμενα λέγεις, καὶ ζητητέος, ὥς ἔοικεν, ἡμῖν ἀνὴρ τις τοιοῦτος, διαγνωστικούς τε καὶ διακριτικούς ποιήσων ἡμᾶς καὶ τὸ μέγιστον, ἀποδεικτικούς· ὥς τὰ γε μετὰ ταῦτα ῥάδιᾳ ἤδη καὶ ἀπράγμονα καὶ οὐ πολλῆς διατριβῆς δεόμενα. Καὶ ἔγωγε ἤδη χάριν οἶδ' αἰ σοὶ ἐξευρόντι σύντομόν τινα ταύτην ἡμῖν καὶ ἀρίστην ὁδόν.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν οὐδέπω χάριν ἂν μοι εἰδείης εἰκότως· οὐδὲν γὰρ σοὶ ἐξευρηκώς ἔδειξα, ὥς ἐγγυτέρω σε ποιήσῃ τῆς ἐλπίδος, τὸ δὲ πολλὸν πορωτέρω γεγόναι μὲν ἢ πρότερον ἤμεν καὶ κατὰ τοὺς παροιμιαζομένους «πολλὰ μοχθήσαντες ὁμοίως ἔσμεν.»

ΕΡΜ. Πῶς τοῦτο φῆς; πᾶν γὰρ λυπηρόν τι καὶ δύσελπι ἐρεῖν ἔοικας.

70. ΛΥΚ. Ὅτι, ὦ ἑταῖρε, κἂν εὐρωμεν ὑπισχνόμενον τινα εἰδέναι τε ἀποδείξιν καὶ ἄλλον διδάξιν, οὐκ αὐτίκα, οἶμαι, πιστεύσομεν αὐτῷ, ἀλλὰ τινα ζητήσομεν τὸν κρίναι δυνάμενον, εἰ ἀληθὴ δ' ἀνὴρ λέγει· κἂν τούτου εὐπορήσωμεν, ἀδόλον ἔτι ἡμῖν εἰ δ' ἐπιγνώμων οὗτος οἷδε διαγιγνώσκων τὸν ὁρθῶς κρινούντα ἢ μὴ, καὶ ἐπ' αὐτὸν αὖθις τοῦτον ἄλλου ἐπιγνώμονος, οἶμαι, δεῖ· ἡμεῖς γὰρ πόθεν ἂν εἰδείημεν διακρίνειν τὸν ἀρίστα κρίναι δυνάμενον; Ὅρᾳς ὅπου τοῦτο ἀποτείνεται καὶ ὥς ἀπέραντον γίνεταί, στήναί ποτε καὶ καταληφθῆναι μὴ δυνάμενον; ἐπεὶ καὶ τὰς ἀποδείξεις αὐτὰς, ὅσας οἷόν τε εὐρίσκειν, ἀμφισβητούμενας ὕψαι καὶ μὴδὲν ἐχούσας βέβαιον· αἱ γοῦν πλείστα αὐτῶν δι' ἄλλων ἀμφισβητούμενων πείθειν ἡμᾶς βιάζονται εἰδέναι, αἱ δὲ τοῖς πᾶν προδόλῳις τὰ ἀφανέστατα συνάπτουσαι οὐδὲν αὐτοῖς κοινωνοῦντα ἀποδείξεις ὁμοῖα αὐτῶν εἶναι φάσκουσιν, ὥσπερ εἰ τις οἶοιτο ἀποδείξειν εἶναι θεούς, διότι βωμοὶ αὐτῶν ὄντες φαίνονται. Ὡστε, ὦ Ἑρμότιμε, οὐκ οἶδ' ὅπως καθάπερ οἱ ἐν κύκλῳ θεόντες ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν καὶ ἀπορίαν ἐπανηληθῶμεν.

71. ΕΡΜ. Οἶά με εἰργάσω, ὦ Λυκίνε, ἀνθρακάς μοι τὸν θησαυρὸν ἀποφῆνας, καὶ ὥς ἔοικεν ἀπολεῖται μοι τὰ τοσαῦτα ἔτη καὶ ὁ κάματος ὁ πολὺς.

ΛΥΚ. Ἄλλ', ὦ Ἑρμότιμε, πολλὸν ἔλαττον ἀνίαση, ἣν ἐννοήσης ὅτι οὐ μόνος ἔξω μένεις τῶν ἐλπισθέντων ἀγαθῶν, ἀλλὰ πάντες, ὥς ἔπος εἰπεῖν, περὶ ὄνου σικιᾶς μάχονται οἱ φιλοσοφῶντες. Ἡ τίς ἄρα δύναίτο δι' ἐκείνων ἀπάντων χωρῆσαι ὧν ἔρην; ὅπερ ἀδύνατον καὶ αὐτὸς λέγεις εἶναι. Νῦν δὲ ὁμοίόν μοι δοκεῖς ποιεῖν ὥσπερ εἰ τις δακρύοι καὶ αἰτιῶτο τὴν τύχην, ὅτι μὴ δύναίτο ἀνελεῖν ἐς τὸν οὐρανόν, ἢ ὅτι μὴ βύβιος ὑπόδ' εἰς τὴν θαλάτταν ἀπὸ Σικελίας ἐς Κύπρον ἀναδύσεται, ἢ ὅτι μὴ ἀρβείας πτηνὸς αὐθιμερόν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς Ἰνδοῦς τελεῖ· τὸ δ' αἷτιον τῆς λύπης, ὅτι ἡλπίκει, οἶμαι, ἢ ὅναρ ποτὲ ἰδὼν τοιούτων ἢ αὐτὸς αὐτῷ ἀναπλάσας, οὐ πρότερον ἔξετάσας εἰ ἐφικτὰ εὐχεται καὶ κατὰ τὴν ἀνθρώπου φύσιν. Καὶ δὴ καὶ σὺ, ὦ ἑταῖρε,

et expetita illa votis omnibus felicitate parta, cum ea vives, bona possidens conjunctum omnia.

HERM. Euge, Lycine! multum enim ista meliora dicis, et cum spe non mediocri conjuncta, quaerendusque, ut videtur, nobis talis vir est, qui illa nos dignoscendi dijudicandique facultate instruat, et, quod maximum est, demonstrandi quoque: itaque ea quæ sequuntur, facilia jam et molestiæ expertia, nec moræ multæ indigentia. Atque jam tibi gratiam equidem habeo, qui compendiarium hanc nobis optimamque viam inveneris.

LYC. Quin nondum mihi de jure debes gratias: nihil enim vel inveni vel ostendi tibi, quod spei te tuæ propius admoveat; sed plerumque, quam prius eramus, longius absumus, et, quod est in proverbio, post multum laborem ut ante habemus.

HERM. Quid ita? videris enim prorsus triste quiddam et desperationis plenum dicturus.

70. LYC. Quoniam, amice, etiamsi inveniamus aliquem professum scire se demonstrationem, ac docere velle alios, non statim, puto, illi credemus, sed quaeremus qui judicare possit, an vera ille dicat: et hujus quoque si oblata copia sit, obscurum adhuc nobis, utrum ille judex dignoscere possit recte judicaturum an non: et ad hunc ipsum alio, arbitror, judice opus est: nos enim unde sciamus dijudicare eum qui judicare possit optime? Vides, quorsum hoc pertineat et ut sit infinitum, quum stare nusquam et comprehendi possit? quandoquidem ipsas quoque demonstrationes, quotquot inveniri possunt, in dubium revocari videas, neque firmum quicquam habere. Nam pleræque illarum per alia, de quibus et ipsis adhuc lis est, persuadere nobis nituntur se scire: aliae vero, quæ e plane manifestis suspendunt obscurissima, commune nihil cum illis habentia, demonstrationes tamen horum se esse dicunt: verbi causa, si quis putet inde se demonstraturum deos esse, quod altaria illorum esse apparet. Itaque nescio quomodo, Hermotime, ut qui currunt in circulo, ad idem initium et dubitationem eandem redimus.

71. HERM. Ut me tractasti, Lycine! qui thesaurum mihi in carbones redegeris: ut videtur, periire mihi tot anni et labor ille plurimus.

LYC. Sed multo minus, Hermotime, moleste feres, si cogitaveris non te solum speratis bonis carere, sed omnes, ut ita dicam, de asini umbra pugnare philosophos. Aut quis ire queat per illa, quæ dixi, omnia? quod fieri posse et ipse negas. Jam vero idem mihi videris facere, ac si quis ploret et cum fortuna queratur, quod ascendere in cælum nequeat, aut quod non profundo mari mersus a Sicilia emergere in Cyprum, aut quod non pennis subhatus ex Græcia eodem die ad Indos perveniat: causam vero ejus doloris hanc habeat, quod illud speraverit, puto, aut viso forte tali somnio, aut quod ipse sibi ultro finxerit, non explorato prius num ea optet ad quæ pervenire possit, quæque humanæ naturæ conveniant. Et sane tibi quoque, so-

πολλὰ καὶ θαυμαστὰ ὄνειροπολοῦντα νύξας δ' λόγους ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐκθορεῖν ἐποίησεν· εἴτα ὀργίζῃ αὐτῷ ἔτι μολις τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοίγων καὶ τὸν ὕπνον οὐ βραδίως ἀποσειόμενος ὑπ' ἡδονῆς ὦν εὐώρας. Πάσχουσι δ' αὐτὸ καὶ οἱ τὴν κενὴν μακαρίαν ἐαυτοῖς ἀναπλάττοντες, ἣν μεταξὺ πλουτοῦσιν αὐτοῖς καὶ θησαυροὺς ἀνορύττουσι καὶ βραστεύουσιν καὶ τὰλλα εὐδαίμονουσιν — οἷα πολλὰ ἡ θεὸς ἐκέλευε βαδίουργεῖ, ἡ Εὐχὴ, μεγαλόδωρος οὔσα καὶ πρὸς οὐδὲν ἀντιλέγουσα, κἂν πτηνὸς θέλῃ τις γενέσθαι, κἂν κολοσσαῖος τὸ μέγεθος, κἂν ὅρη ὅλα χρυσᾷ εὐρίσκειν — ἦν τοίνυν ταῦτα ἐννοοῦσιν αὐτοῖς ὁ παῖς προσελθὼν ἐρηταί τι τῶν ἀναγκαίων, οἷον ὅθεν ἄρτους ὠνητέον ἢ, ὃ τι φατέον πρὸς τὸν ἀπαιτοῦντα τοῦνοίκιον ἐκ πολλοῦ περιμένοντα, οὕτως ἀγανακτοῦσιν ὡς ὑπὸ τοῦ ἐρομένου καὶ παρενοχλήσαντος ἀφαιρεθέντες ἅπαντα ἐκείνα τὰγαθὰ καὶ ὀλίγου δέουσι τὴν ρίνα τοῦ παιδὸς ἀποτραγεῖν.

72. Ἀλλὰ σὺ, ὦ φίλότης, μὴ πάθῃς αὐτὸ πρὸς ἐμέ, εἰ σε θησαυροὺς ἀνορύττοντα καὶ πετόμενον καὶ τινὰς ἐννοίας ὑπερβυεῖς ἐννοοῦντα καὶ τινὰς ἐλπίδας ἀνεφίκτους ἐλπίζοντα φίλος ὢν οὐ περιεῖδον διὰ παντὸς τοῦ βίου ὄνειρῳ ἡδέϊ μὲν ἴσως, ἀτὰρ ὄνειρῳ γε συνόντα, διαναστάντα δὲ ἀξίῳ πράττειν τι τῶν ἀναγκαίων καὶ ὃ σε παραπέμψει ἐς τὸ λοιπὸν τοῦ βίου τὰ κοινὰ ταῦτα φρονοῦντα· ἐπεὶ ὃ γε νῦν ἐπραττες καὶ ἐπενόεις, οὐδὲν τῶν Ἰπποκενταύρων καὶ Χιμαιρῶν καὶ Γοργόνων διαφέρει, καὶ ὅσα ἄλλα ὄνειροι καὶ ποιηταὶ καὶ γραφεῖς ἐλευθεροὶ ὄντες ἀναπλάττουσιν οὔτε γινόμενα πώποτε οὔτε γενέσθαι δυνάμενα. Καὶ ὅμως ὁ πολλὸς λεῖως πιστεύουσιν αὐτοῖς καὶ κηλοῦνται ὀρώντες ἢ ἀκούοντες τὰ τοιαῦτα διὰ τὸ ξένα καὶ ἀλλόκοτα εἶναι.

73. Καὶ σὺ δὴ μυθοποιῶν τινος ἀκούσας ὡς ἔστι τις γυνὴ ὑπερβυὴς τὸ κάλλος, ὑπὲρ τὰς Χάριτας αὐτὰς ἡ τὴν Οὐρανίαν, εἰ καὶ μὴ πρότερον ἐξήτασας εἰ ἀληθὴ λέγει καὶ εἰ ἔστι που τῆς γῆς ἡ ἀνθρωπος αὕτη, ἥρας εὐρύς, ὥσπερ φασι τὴν Μήδειαν ἐξ ὄνειρατος ἐρασθῆναι τοῦ Ἰάσονος. Ὁ δὲ δὴ μάλιστα σε πρὸς τὸν ἔρωτα ἐπηγάγετο καὶ τοὺς ἄλλους δὲ, ὁπόσοι τοῦ αὐτοῦ σοι εἰδῶλου ἔρωσι, τοῦτο ἦν, ὡς γέ μοι εἰκάζοντι φαίνεται, τὸ τὸν λέγοντα ἐκείνον περὶ τῆς γυναικὸς, ἐπεὶ περ ἐπιστεύθη τὸ πρῶτον ὅτι ἀληθὴ λέγει, ἀκολουθεῖ ἐπάγειν· εἰς τοῦτο γὰρ ἐωρᾶτε μόνον, καὶ διὰ τοῦτο εἰλκεν ὑμᾶς τῆς βίως, ἐπεὶ περ ἅπασι τὴν πρώτην λαβὴν ἐνεδώκατε αὐτῷ, καὶ ἦγεν ἐπὶ τὴν ἀγαπωμένην δι' ἧς ἔλεγεν εὐθείας δόξαι· ῥάδια γὰρ, οἶμαι, τὰ μετὰ ταῦτα καὶ οὐδεὶς ὑμῶν ἔτι ἐπιστρέφόμενος εἰς τὴν εἰσοδὸν ἐξήταζεν εἰ ἀληθὴς ἔστι καὶ εἰ μὴ ἔλαθε καθ' ἣν οὐκ ἐχρῆν εἰσελθόν, ἀλλ' ἤκολούθει τοῖς τῶν προωδευκόντων ἴγνεσι, καθάπερ τὰ πρόβια πρὸς τὸν ἡγούμενον, δέον ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν εὐθύς σέψασθαι, εἴπερ εἰσιτῆτέον.

74. Ὁ δὲ φημι, σαφέστερον ἂν μάθοις, ἣν τι τοιοῦτον ὁμοιον παραθεωρήσῃς αὐτῷ· λέγοντος γὰρ τινος τῶν μεγαλοτολμῶν τούτων ποιητῶν, ὡς γένοιτό ποτε τρικέφαλος καὶ ἐξάχειρ ἀνθρωπος, ἂν τὸ πρῶτον ταῦτα

dalīs, multa et admirabilia somnianti latus fodiens ratio, ex somno ut exsilires effecit: deinde illi irasceris vix aperiens oculos, et non sine difficultate somnum prae voluptate visorum excutens. Usu illud venit etiam iis, qui vanam illam beatam insulam sibi fingunt: quibus si, dum divites sunt, dum effodiunt thesauros, et regnant et ceteris modis beati sunt (qualia multa perpetrat dea illa, cui Voti nomen est, magnifica muneribus, neque contradicens cuiquam, nec si volucris fieri quis velit, nec si colossea magnitudine, nec si aureos totos montes invenire): haec igitur dum animo agitant, si puer accedens interroget necessarium quiddam, verbi gratia, unde panis emendus, aut quid sit respondendum mercedem domus repetenti, qui diu jam expectaverit: ita indignantur, quasi ab interrogante illo atque interpellante ablata ipsis essent bona illa omnia, et parum abest quin morsu nasum puero auferant.

72. Tu vero, amice, noli eodem in me impetu ferri, si te effodientem thesauros, aut volantem, aut cogitationes quasdam majores, quam natura patitur, agitantem, et spes habentem, ad quas perveniri non potest, pro amicitia nostra non passus sum per omnem vitam in somnio suavi illo quidem fortasse, somnio tamen, versari: sed surgere jubeo, et facere aliquid eorum quae opus sunt, quodque te ad id quod superest vitae dimittere possit communi illo sensu praeditum. Quod enim modo agebas et cogitabas, ab Hippocentauris et Chimæris et Gorgonibus nihil quicquam differt, et quaecumque alia somni et poetae et pictores pro sua libertate coniungunt, quae nec fuere unquam, neque esse possunt. Et tamen major pars populi credunt illis, et videndis audiendisve talibus mulcentur, ob id ipsum nempe quod peregrina sunt et absurda.

73. Et tu sane quum ex fabulatore quodam audisses, mulierem esse, quae pulchritudine naturam supergressa, Gratiās ipsas aut Caelestem illam Venerem vincat, licet non exploraris prius utrum vera dicat, et sine terrarum alicubi ista mulier, statim amare eam coepisti, ut Medeam aiunt ex insomnio amore Iasonis correptam. Quod autem maxime te in amorem illum induxit, aliosque, quotquot eandem quam tu umbram amant, quantum conjectura assequor, hoc erat, quod is qui de muliere praedicabat, postquam semel fides illi habita est ut vera dicenti, ea subjunxit, quae consequentia et cohaerentia illis essent: ad hoc enim spectabat solum, et propter hoc ipsum naso vos quasi alligatos traxit, quum primam semel velut ansam ei dedissetis, duxitque ad amatam recta, quam dicebat, via. Facilia enim, reor, cetera, neque quisquam vestrum ad ingressum reflexa cogitatione, verane esset via, exploravit, et num forte imprudens quam non oportebat instituit: sed praeceuntium sequebatur vestigia, uti oves suum solent ducem, quum decuisset ad introitum et principio statim videre, essetne intrandum.

74. Quod autem dico apertius intelligas, si consideres et conferas ejusmodi quiddam simile. Si enim audacium horum poetarum aliquis dicat, fuisse quondam tricripitem et sex manibus hominem, si primum ista facile recipias, non

ἀπραγμόνως ἀποδέξῃ μὴ ἐξετάσας εἰ δυνατόν, ἀλλὰ πιστεύσας, εὐθύς ἀκολούθως ἂν ἐπάγοι καὶ τὰ λοιπὰ, ὡς καὶ ὀφθαλμοὺς ὁ αὐτὸς εἶπεν ἐξ καὶ ὧτα ἐξ καὶ ρωνάς τρεῖς ἅμα ἤρπει καὶ ἤσθιε διὰ τριῶν στομάτων καὶ δακτύλους τριάκοντα εἶπεν, οὐχ ὥσπερ ἕκαστος ἡμῶν δέκα ἐν ἀμφοτέροις ταῖς χερσὶ, καὶ εἰ πολεμῶν δέοι, αἱ τρεῖς μὲν χεῖρες ἕκαστη πέλτην ἢ γέρον ἢ ἀσπίδα εἶχον, αἱ τρεῖς δὲ ἡ μὲν πέλεκυν κατέφερεν, ἡ δὲ λόγχην ἤρπει, ἡ δὲ τῷ ξίφει ἐρχήτο. Καὶ τίς ἐτι ἂν ἀπιστήσῃ ταῦτα λέγοντι αὐτῷ; ἀκόλουθα γὰρ τῇ ἀρχῇ, περὶ ἧς ἐχρῆν εὐθύς σκοπεῖν εἴπερ δεκτέα καὶ εἰ συγχωρητέα οὕτως ἔχουσιν. Ἦν δ' ἅπας ἐκεῖνα ὁρῶν, ἐπιρρεῖ τὰ λοιπὰ καὶ οὐποτε στήσεται καὶ τὸ ἀπιστεῖν αὐτοῖς οὐκέτι ῥάδιον, ἐπεὶ περ ἀκόλουθα καὶ ὁμοία ἐστι τῇ συγχωρηθείσῃ ἀρχῇ, ἅπερ καὶ ὑμεῖς πάσχετε· ὑπὸ γὰρ δὴ ἔρωτος καὶ προθυμίας οὐκ ἐξετάσαντες τὰ κατὰ τὴν εἰσοδὸν ἐκάστην δπως ὑμῖν ἔχει, προχωρεῖτε ὑπὸ τῆς ἀκολουθίας ἐλκόμενοι, οὐκ ἐννοοῦντες εἰ πῃ γένοιντο ἂν ἀκολουθόν τι αὐτῷ καὶ ψευδὸς ὄν, οἷον, εἴ τις λέγοι τὰ δις πέντε ἐπτά εἶναι καὶ σὺ πιστεύσεις αὐτῷ μὴ ἀριθμήσας ἐπὶ σαυτοῦ, ἐπάξει δηλαδὴ ὅτι καὶ τετράκις πέντε τετταρεσκαίδεκα πάντως ἐστὶ καὶ μέχρι ἂν θοῦ ἐβλήσῃ, οἷα καὶ ἡ θαυμαστὴ γεωμετρία ποιεῖ· κακείνη γὰρ τοὺς ἐν ἀρχῇ ἄλλοκοτὰ τινὰ αἰτήματα αἰτήσασα καὶ συγχωρηθῆναι αὐτῇ ἀξιώσασα οὐδὲ συστήναι δυνάμενα, σημειῶ τινὰ ἀμερῇ καὶ γραμμὰς ἀπλατεῖς καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐπὶ σαυτοῖς τοῖς θεμελίοις τούτοις οἰκοδομεῖ τὰ τοιαῦτα καὶ ἀξιοῖ εἰς ἀποδείξιν ἀληθῆ λέγειν ἀπὸ ψευδούς τῆς ἀρχῆς δρωμένην.

75. Κατὰ ταῦτα τοῖνον καὶ ὑμεῖς δόντες τὰς ἀρχὰς τῆς προαιρέσεως ἐκάστης πιστεύετε τοῖς ἐξῆς καὶ γνώρισμα τῆς ἀληθείας αὐτῶν τὴν ἀκολουθίαν ἡγεῖσθε εἶναι ψευδῆ οὖσαν· εἴτα οἱ μὲν ὡμῶν ἐναποθυήσκουσι ταῖς ἐλπίσι, πρὶν ἰδεῖν τὰληθές καὶ καταγνῶναι τῶν ἐξαπατησάντων ἐκείνων, οἱ δὲ καὶ αἰσθύνονται ἐξηπατημένοι ὅψε ποτε γέροντες ἦδη γενομένοι, ὀκνοῦσιν ἀναστρέφειν αἰδούμενοι, εἰ δεῖσαι τηλικούτους αὐτοὺς ὄντας ἐξομολογήσασθαι ὅτι πράγματα παίδων ἔχοντες οὐ συνέσαν· ὥστε ἐμμένονοι τοῖς αὐτοῖς ὑπ' αἰσχύνῃς καὶ ἐπαινοῦσι τὰ παρόντα καὶ ὀπόσους ἂν δύνωνται προτρέπουσιν ἐπὶ τὰ αὐτὰ, ὡς ἂν μὴ μόνον ἐξηπατημένοι ὦσιν, ἀλλ' ἔχουσι παραμυθίαν τὸ καὶ ἄλλους πολλοὺς τὰ ὁμοία παθεῖν αὐτοῖς· καὶ γὰρ αὐτὸ κακείνῳ δρῶσιν, ὅτι ἦν τὰληθές εἴπωσιν, οὐκέτι σεμνοὶ ὥσπερ νῦν καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς δοξοῦσιν οὐδὲ τιμήσονται ὁμοίως. Οὐκ ἂν οὖν ἔχοντες εἴποιεν εἰδότες, ἅρ' οἷον ἐκπεσόντες ὁμοιοὶ τοῖς ἄλλοις δοξοῦσιν. Ὀλίγοις δ' ἂν πάννυ ἐντύχοις ὑπ' ἀνδρείας τολμῶσι λέγειν ὅτι ἐξηπάτηνται καὶ τοὺς ἄλλους ἀποτρέπειν τῶν ὁμοίων πειρωμένους. Εἰ δ' οὖν τινι τοιούτῳ ἐντύχοις, φιλαλήθῃ τε καὶ ἐπὶ τὸν τοιοῦτον καὶ χρηστὸν καὶ δίκαιον καὶ, εἰ βούλει, φιλόσοφον· οὐ γὰρ ἂν φρονήσαιμι τούτῳ μόνῳ τοῦ ὀνόματος· οἱ δ' ἄλλοι ἢ οὐδὲν ἀληθὲς ἴσασιν οἰόμενοι εἰδέναι ἢ εἰδότες ἀποκρύπτονται ὑπὸ δειλίας καὶ αἰσχύνῃς καὶ τοῦ προτιμᾶσθαι βούλεσθαι.

explorato fieri possit, sed fide illi habita; ille statim consequenter subjunxit cetera: eundem hominem sex habuisse oculos, et aures totidem, et voces eodem tempore ternas emisisse, et oribus tribus sumsisse cibum, et triginta habuisse digitos, non decem, ut quisque nostrum, in ambabus manibus: ac si bellica opera opus esset, tres quidem manns peltam, aut cratem, aut scutum habuisse; trium vero reliquarum unam deiecisse securim, alteram emisisse lanceam, tertiam usam gladio. Et quis adhuc fidem negaret dicenti talia? conveniunt enim principio, de quo statim videndum erat, possetne recipi, et an concedendum sit rem ita habere. Ubi vero semel illa dederis, affluunt quasi reliqua, neque usquam subsistent, ipsumque illud negare fidem non jam facile, quum consequentia sint et concessis principiis similia: quod quidem vobis accidit. Præ amore enim et studio quum non explorassetis ut se vobis habeant quæ sunt circa unumquemque ingressum, procredit, tracti a consequentia, non advertentes animum si qua sit quod sequatur ex illis et idem sit falsum: velut si quis dicat bis quinque septem esse, tuque fidem illi habeas, non et ipse apud te dinumerans, inferet scilicet etiam qualiter sumta quinque efficere quatuordecim, et quousque ille voluerit: qualia etiam admirabilis geometria efficit. Nam illa quoque hos qui versantur circa principia, absurda quædam postulata poscit, eaque dari sibi æquum censet, quæ tamen ne consistere quidem possunt, puncta quædam individua, et lineas latitudine omni carentes, et id genus plura; deinde putribus illis fundamentis similia inardiscit, et postulat vera ad demonstrationem dicere, initio a falsis principiis facto.

75. Eodem modo vos quoque, concessis sectæ cujusque principiis, his quæ sequuntur fidem adjungitis, et signum veritatis illorum consequentiam istam putatis, quæ et ipsa tamen falsa est: deinde alii quidem vestrum spei suæ immoriuntur, antequam verum viderint suosque illos deceptores cognoverint; alii vero, licet sero denique senes jam facti deceptos se sentiant, redire tamen cunctantur, pudore nimirum deterriti, si oporteat, id ætatis quum sint, fateri se imprudentes puerorum tractasse ludibria: itaque manent in iisdem præ pudore, et laudant præsentia, et quotquot possunt ad eadem hortantur, ne soli sint decepti, sed solatium habeant ex eo, quod multis etiam aliis eadem quæ sibi usu venerint: nam rursus illud quoque vident, si verum dicant, se non jam graves, ut adhuc, et supra vulgus elatos visum iri, neque honore eodem fruituros. Nunquam ergo sua voluntate dixerint, quantumvis sciant, quam vanis opinionibus missis similes futuri sint reliquis. Paucos omnino reperias satis fortes, uti audeant dicere se deceptos esse, et delhortari alios qui similia tentent. In talem ergo si incidas, veritatis amicum voca, et frugi, et justum, et si vis etiam philisophum: non invidiam enim huic soli nominis hujus honorem. Reliqui autem aut veri nihil sciunt, quum scire se putent; aut quod sciunt occultant, præ timiditate et pudore, et quod præferri aliis cupiunt.

76. Καίτοι πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς ἅπαντα μὲν ἂ ἐρην, ἔασωμεν αὐτοῦ καταβαλόντες καὶ λήθῃ τις ἔστω αὐτῶν ὥσπερ τῶν πρὸ Εὐκλείδου ἀρχόντος προχθέντων, ὑποθέμενοι δὲ ταύτην φιλοσοφίαν ὀρθὴν εἶναι τὴν τῶν Στωϊκῶν, ἄλλην δὲ μὴδ' ἡγνισαοῦν, ἴδωμεν εἰ ἐρικτὴ αὕτη καὶ δυνατὴ ἐστίν, ἥ μάλιστα κάμνουσιν ὅποσοι ἐρίενται αὐτῆς· τὰς μὲν γὰρ ὑποσχέσεις ἀκούω θαυμαστάς τινας, ἡλικία εὐδαιμονήσουσιν οἱ ἐς τὸ ἀκρότατον ἐλθόντες· μόνους γὰρ τούτους πάντα συλλαβόντας ἔξειν τὰ τῷ ὄντι ἀγαθὰ. Τὸ μετὰ ταῦτα δὲ σὺ ἂν ἄμεινον εἰδείης, εἰ τι ἐντετύγχεας Στωϊκῶ τοιούτῳ καὶ Στωϊκῶν τῷ ἄκρῳ, οἷον μῆτε λυπεῖσθαι μὴθ' ὑπ' ἡδονῆς κατὰσπᾶσθαι μῆτε ὀργίζεσθαι, φθόνου δὲ κρείττονι καὶ πλούτου καταφρονούντι καὶ συνόλως εὐδαιμόνι, ὅποιον γὰρ τὸν κανόνα εἶναι καὶ γνώμονα τοῦ κατὰ τὴν ἀρετὴν βίου — ὃ γὰρ καὶ κατὰ μικρότατον ἐνδέξιν ἀτελής, καὶ πάντα πλείω ἔχει — εἰ δὲ τοῦτο οὐχί, οὐδέπω εὐδαιμών.

77. EPM. Οὐδένα τοιούτων εἶδον.

ΑΥΚ. Εὖ γε, ὦ Ἐρμότιμε, ὅτι οὐ ψεύδῃ ἐκών. Εἰς τί ὁ σὺν ἀποβλέπων φιλοσοφεῖς, εἴταν δρᾷς μῆτε τὸν διδασκαλὸν τὸν σὺν μῆτε τὸν ἐκείνου μῆτε τὸν πρὸ αὐτοῦ μὴδ' ἂν εἰς δεκαγονίαν ἀναγάγῃς μὴδὲνα αὐτῶν σοφὸν ἀκριβοῦς καὶ διὰ τοῦτο εὐδαιμόνα γεγεννημένον; οὐδὲ γὰρ ἂν ἐκείνο ὀρθῶς εἴποις, ὡς ἀπόρηται καὶ πλησίον γένῃ τῆς εὐδαιμονίας, ἐπεὶ οὐδὲν ὄρελος· ὁμοίως γὰρ ἔξω τοῦ ὁδοῦ ἐστὶ καὶ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ὅτε παρὰ τὴν θύραν ἔξω ἐστὼς καὶ ὁ πόρρω, διαλλάττον δ' ἂν, ὅτι μᾶλλον οὗτος ἀνιάσεται ὅρων ἐγγύθεν οἷον ἐστέρεται. Ἐἴτα ἵνα πλησίον γένῃ τῆς εὐδαιμονίας — δώσω γὰρ τοῦτό σοι — τοσαῦτα πονεῖς κατατρώγῃς σεαυτὸν, καὶ παραδεδράμηκε σε ὁ βίος ὁ τοσοῦτος ἐν ἀκηδία καὶ καμάτῳ καὶ ἀγρυπνίαις κάτω νενευκότα; καὶ εἰσαυθὶς πονήσεις, ὡς φῆς, ἅλλα εἰκοσιν ἔτη τοῦλάχιστον, ἵνα ὀδοσχηκονούτης γενόμενος — εἰ τις ἐγγυητής ἐστί σοι, ὅτι βιώσῃ τοσαῦτα — ὁμοίως ᾗς ἐν τοῖς μηδέπω εὐδαιμονοῦσιν; εἰ μὴ μόνος οἶτε τεύξεσθαι τούτου καὶ αἰρήσειν διώκων ὃ πρὸ σοῦ μάλα πολλοὶ καγαθοὶ καὶ ὠκύτεροι παρὰ πολλοὺ διώκοντες οὐ κατέλαβον.

78. Ἀλλὰ καὶ κατάλαβε, εἰ δοκεῖ, καὶ ἔχε θλον συλλαβῶν, τὸ μὲν ὃν πρῶτον οὐχ ὁρῶ ὅτι ποτ' ἂν εἴῃ τὰγαθόν, ὡς ἀνταξίον δοκεῖν τῶν πόνων τῶν τοσοῦτων· ἐπειτα ἐς πόσον ἔτι τὸν λοιπὸν χρόνον ἀπολαύσεις αὐτοῦ γέρον ἢ καὶ παντὸς ἡδῆς ἔξωρος ὢν καὶ τὸν ἔτερον πόδα, ρασίῃ, ἐν τῇ σορῇ ἔχων; εἰ μὴ τι ἐς ἄλλον, ὡ γενναῖε, βίον προγυμνάσεις σεαυτὸν, ὡς ἐς ἐκείνον ἐλθὼν ἄμεινον διατράγῃς, εἰδὼς ὅτινα τρόπον γὰρ βιοῦν, δμῶν ὡς εἰ τις ἐς τοσοῦτον σκευάζῃ τε καὶ εὐτρεπίζῃ ὡς δειπνήσων ἄμεινον, ἄχι ἂν λάθῃ ὑπὸ λιμοῦ διαφθαρείς.

79. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκείνῳ πῶς κατανενόηκας, οἷμαι, ὡς ἡ μὲν ἀρετὴ ἐν ἔργοις δῆπου ἐστίν, οἷον ἐν τῇ δίκῃαι πράττειν καὶ σοφῇ καὶ ἀνδρείᾳ, ὑμεῖς δὲ — τὸ δὲ ὑμεῖς εἴπῃ, τοὺς ἄκρους τῶν φιλοσοφούντων φημί — ἀφέντες ταῦτα ζητεῖν καὶ ποιεῖν βημάτια δύστηνα μελετᾶτε καὶ συλλογισμοὺς καὶ ἀπορίας καὶ τὸ πλείστον τοῦ

76. Quamquam, per ego te Minervam oro, quaecumque dixi jam relinquamus hic deposita omnia, sitque eorum oblivio, ut eorum quæ ante Euclidem archontem facta sunt, ponamusque hanc Stoicorum philosophiam veram esse, aliam vero quancumque nullam : ac videamus deinde, num illa talis sit, ad quam pervenire et quam assequi aliquis possit ; an vero frustra laborent quotquot illam concupiverunt. Audio enim admirabilia quædam esse illius promissa de eorum felicitate, qui ad fastigium ejus delati sint : solos quippe illos vera bona habituros in universum omnia. Quod vero sequitur, melius tute noris, inciderisne unquam in Stoicum talem, et summum Stoicorum, qui nunquam vincatur dolore, ad voluptatem nunquam detratur, irascatur nunquam, qui invidia major sit, divitiarum contemtor, et, uno verbo, beatus, qualem oportet esse, canon qui haberi velit et regula vitæ ad virtutem composita : qui enim vel minima in re deficiatur, imperfectus est, quantumvis omnibus in rebus aliis superet. Hoc vero si non sit, nondum est beatus.

77. HERM. Talem quidem vidi neminem.

LYC. Recte istud, Hermotime, quod non mentiris prudens ac volens. Quo igitur consilio philosopharis, quum videas neque tuum magistrum, neque qui illius fuit, neque qui ante istum, neque si ad decimam generationem ascendas, quenquam illorum plane sapientem, et propter hoc beatum fuisse? Neque enim illud recte dixeris, sufficere tibi si vel prope felicitatem venias ; nihil quippe profeceris : nam atque extra limen est et sub divo, tam qui ad januam stat foris, quam qui e longinquo ; et in hoc fortasse differant, quod ille magis excrucietur, qui e proximo videat quibus sibi bonis sit cendum. Deinde, ut prope felicitatem sis (dabo tibi enim hoc), tantum laboras, teque conteris, tantumque tibi vitæ spatium effluxit, dum te non respicis, dum labores, dum vigiliæ te humi depriment? ac denuo laborabis, ut ais, viginti alios minimum annos, ut octuagenarius senex (si quis sponsor tibi est te tantum victurum) tamen sis illorum unus qui nondum beati sunt? nisi forte solum te putas illud consecuturum et persequendo capturum, quod ante te multi admodum et boni viri et multum celeriores, persequendo non comprehenderunt.

78. Sed comprehende etiam, si ita videtur, et habe tibi universum. Tum primo quidem non video quid demum sit illud bonum, quod tantis laboribus æquiparari possit : deinde quantum est temporis reliquum quo illo fruaris, senex jam et suavitatibus omnibus non amplius tempestivus, et alterum jam pedem, quod aiunt, habens in capulo? nisi forte ad aliam, generose, te vitam exerceas, ut in eam delatus vivas melius, qui quomodo vivendum sit didiceris : quod est ejusmodi, ac si quis tantum paret atque adornet ad cœnandum melius, donec fame imprudens pereat.

79. Verum neque illud animadvertisti, puto, in operibus scilicet inesse virtutem, ut in faciendo juste, sapienter, fortiter : at vos (vos quum dico, summos philosophorum dico) mittentes ista quærere et facere, in vobis miseris exercemini et syllogismis et perplexis quæstionibus,

βλου ἐπὶ τούτοις διατρίβετε, καὶ ὅς ἂν κρατῇ ἐν αὐτοῖς, καλλίνικος ὑμῖν δοκεῖ· ἀρ' ὦν, οἶμαι, καὶ τὸν διδάσκαλον τουτονὶ θαυμάζετε, γέροντα ἄνδρα, ὅτι τοὺς προσμιλοῦντας ἐς ἀπορίαν καθίστησι καὶ οἶδεν ὡς χρὴ ἐρέσθαι καὶ σοφίσασθαι καὶ πανουργῆσαι καὶ ἐς ἀψυχτα ἐμβαλεῖν, καὶ τὸν καρπὸν ἀτεχνῶς ἀφέντες — οὗτος δὲ ἦν περὶ τὰ ἔργα — περὶ τὸν φλοῖον ἀσχολεῖσθε τὰ φύλλα καταχέοντες ἀλλήλων ἐν ταῖς ὁμιλίαις. Ἡ γὰρ ἄλλα ἐστὶν ἡ πράττετε, ὦ Ἑρμότιμε, πάντες ἔωθεν εἰς ἐσπέραν;

ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλὰ ταῦτα.

ΛΥΚ. Ἡ οὖν οὐχὶ καὶ ὀρθῶς τις φαίη τὴν σκιὰν ὑμᾶς θηρεύειν ἐάσαντας τὸ σῶμα ἢ τοῦ ὄψεως τὸ σύμφαρ ἀμελήσαντας τοῦ δόλου, μᾶλλον δὲ τὸ ὁμοιον ποιεῖν ὥσπερ εἴ τις ἐς ὄλμον ὑδὴρ ἐκχέας ὑπὲρ τοῦ σιτηρῶ πτίττοι πράττει ἀναγκαῖόν τι καὶ προὔργου οἴομαι, οὐκ εἰδὼς ὅτι ἂν ἀποβάλλῃ, φασὶ, τοὺς ὤμους πτίττων, ὑδὼρ ὁμοίως τὸ ὑδὼρ μένει;

80. Καί μοι δὸς ἐνταῦθα ἤδη ἐρέσθαι σε εἰ ἐθέλοις ἂν ἔξω τῶν λόγων τὰ ἄλλα εἰσκένοι τῷ διδασκάλῳ, οὕτω μὲν ὀργίλος, οὕτω δὲ μικρολόγος, οὕτω δὲ φιλόνηκος ὦν καὶ φιλήδονος νῆ Δί', εἰ καὶ μὴ τοῖς πολλοῖς δοκεῖ. Τί σιγῆς, ὦ Ἑρμότιμε; θέλεις διηγῆσθαι ἢ πρόφην ἤκουσα ὑπὲρ φιλοσοφίας τινὸς λέγοντος ἄνδρὸς πᾶν γεγρακός, ὃ πάμπολλοι τῶν νέων ἐπὶ σοφίᾳ πλησιάζουσιν; Ἀπαιτῶν γὰρ παρὰ τινος τῶν μαθητῶν τὸν μισθὸν ἡγανάκτει, λέγων ὑπερήμερον εἶναι καὶ ἐκπρόθεσμον τοῦ ὀφλημάτος, ὃν εἶδε πρὸ ἑκκαίδεκα ἡμερῶν ἐκτετικέναι τῇ ἐνῇ καὶ νέᾳ· οὕτω γὰρ συνθέσθαι.

81. Καὶ ἐπεὶ ταῦτα ἡγανάκτει, παρεστὼς δ' ὁ θεῖος τοῦ νεανίσκου, ἀγροίκος ἄνθρωπος καὶ ἰδιώτης ὡς πρὸς τὰ ὑμέτερα, Πέπαυσος, εἶπεν, ὦ θαυμάσιε, τὰ μέγιστ' ἡδικοῦσθαι λέγων, εἰ ῥημάτια παρὰ σοῦ πριζόμενοι μηδέπω ἐκτετικήμεν διάφορον. Καίτοι ἡ μὲν ἡμῖν πέπρακας, ἔχεις ἔτι καὶ αὐτὸς καὶ οὐδὲν ἔλαττον γέγονέ σοι τῶν μαθημάτων· τὰ δ' ἄλλα ὦν ἐξ ἀρχῆς ἐπιθυμῶν συνέστησά σοι τὸν νεανίσκον, δ' οὐδὲν ἀμείνων γέγνηται διὰ σέ, ὅς τοῦμαυ γέγονος Ἐχεκράτους τὴν θυγατέρα συναρπάσας παρβένον οὖσαν διέσθριψε καὶ ὀλίγου δίκην ἔφυγε βιαίῳ, εἰ μὴ ἐγὼ ταλάντου ὠνησάμην τὸ πλημμελήμα παρὰ πένθητος ἄνδρὸς τοῦ Ἐχεκράτους· τὴν μητέρα δὲ πρόφην ἐρράπισεν, ὅτι αὐτοῦ ἐλάβετο ὑπὸ κόλπου ἐκκομίζοντας τὸν κάδον, ὡς ἔχει συμβολὰς, οἶμαι, καταθεῖναι. Τὰ μὲν γὰρ ἐς ὀργὴν καὶ θυμὸν καὶ ἀναισχυντίαν καὶ ἐς τόλμαν καὶ ψευδὸς μακρῶ τι ἀμείνων εἶχε πέρυσιν ἡ νῦν· καίτοι ἐβουλόμην ἂν αὐτὸν ἐς ταῦτα ὠφελῆσθαι ὑπὸ σοῦ μᾶλλον ἢ περ ἐκεῖνα εἰδέναι, ἃ κατ' ἐκάστην ἡμέραν πρὸς ἡμᾶς οὐδὲν δεομένους ἐπὶ τὸ δεῖπνον διεξέρχεται, ὡς κροκόδειλος ἤρπασε παιδίον, καὶ ὑπέσχηται ἀποδώσειν αὐτὸ, ἂν ἀποκρίνηται ὁ πατήρ οὐκ οἶδ' ὅ τι, ἢ ὡς ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμέρας οὕσας μὴ νύκτα εἶναι· ἐνίστο δὲ καὶ κέρτα ἡμῖν ὁ γενναῖος ἀναφύει οὐκ οἶδ' ὅπως περιπλέκων τὸν λόγον. Ἡμεῖς δὲ γελῶμεν ἐπὶ τούτοις, καὶ μάλιστα ὅταν ἐπιβυστάμενος

et majorem vitæ partem in his conteritis; et qui in hisce vicerit, ille pulchram vobis retulisse victoriam videtur. Quarum rerum causa hunc etiam, puto, doctorem admiramini, senem hominem, quod qui secum colloquantur in perplexas ambages conjicit, et quomodo interrogandum sit novit, et cavillationibus atque fraudibus quomodo utendum, et ad incitas quomodo redigi aliquis possit. Plane igitur fructu relicto, qui in operibus est, circa corticem negotiosi estis, foliis vos invicem vestris in congressibus perfundentes. Aut sunt alia quæ facitis, Hermotime, omnes a prima luce ad vesperam?

HERM. Non, sed hæc ipsa.

LYC. Nonne igitur recte dicat aliquis, relicto vos corpore umbram captare, aut exuvias serpentis tractu ipso ac volumine corporis neglecto? aut potius simile quid illi facere, si quis aquam in mortarium infusam ferro pistillo contundat, necessarium quid et quod ad rem faciat a se putans peragi, ignorans, aquam manere aquam, si tundendo perdat, quod aiunt, humeros?

80. Et concede mihi ut hic te jam interrogem, velisne, excepta doctrina, aliis in rebus similis esse magistri tui, æque iracundus, æque sordidus, æque contentiosus uti sis, et, per Jovem, æque voluptuarius, licet vulgo talis non videatur. Quid laces, Hermotime? Visne tibi referam, quæ nuper audiavi quendam pro philosophia dicere hominem plane senem, cujus domum multi admodum juvenes sapientiæ causa frequentant? Is dum reposcit ab aliquo discipulorum mercedem, indignabatur, dicens ipsum excessisse diem prestitutum præstando debito, quod solutum jam ab illo oportuisset sexdecim diebus ante, nempe pridie calendas illius mensis: ita quippe convenisse.

81. Astans autem avunculus adolescentis, homo rusticus et ad hæc vestra imperitus, Desine, inquit, homo admirabilis, dicere maxima te affectum injuria, si pro verbis a te emtis pretium nondum persolvimus. Atqui quæ vendidisti nobis, eadem adhuc habes et ipse, neque quicquam decessit tibi doctrinarum: ceterum quantum rerum desiderio ab initio commendavi tibi adolescentem, in iis rebus ille nihilo melior tua opera factus est, qui Echecratis vicini mei filiam virginem raptam vitiaverit, et ægre judicium de vi effugisset, nisi talento redemissem injuriam a pauperculo homine Echecrate. Matri vero alapas nuper dedit, deprehensus ab ea quum sub veste efferret cadum, ut haberet, puto, quas conferret symbolas. Quantum ad iram, excandescentiam, impudentiam, audaciam, mendacia, multo melius superiore anno quam nunc habebat: atqui volebam ego in hisce potius illum tuam operam utilem experiri, quam illa scire, quæ quotidie ad nos nihil opus habentes in cœna disputat, ut crocodilus puerum rapuerit, illumque se redditurum promiserit, si respondisset pater nescio quid; aut, necesse esse si dies sit, non esse noctem: interdum et cornua nobis bonus vir, sermone nescio quomodo perplexo, producit. At nos ridemus ista, et maxime quoties obturatis auribus apud se medita-

τὰ ὅτα μελετᾷ πρὸς αὐτὸν ἔξεις τινὰς καὶ σχέσεις καὶ καταλήψεις καὶ φαντασίας καὶ τοιαῦτα πολλὰ δνόματα διεξιών. Ἀκούομεν δὲ αὐτοῦ λέγοντος ὡς καὶ ὁ θεὸς οὐκ ἐν οὐρανῷ ἐστίν, ἀλλὰ διὰ πάντων πεφοίτηκεν, ὅσιν ξύλων καὶ λίθων καὶ ζώων, ἄχρι καὶ τῶν ἀτίμοιστάων· καὶ τῆς γε μητρὸς ἐρομένης αὐτὸν τί ταῦτα ληρεῖ, καταγέλᾳσας αὐτῆς, Ἄλλ' ἦν τὸν λῆρον τοῦτον, ἔφη, ἐκμάθω ἀκριβῶς, οὐδὲν κωλύσει με μόνον πλούσιον μόνον βασιλέα εἶναι, τοὺς δ' ἄλλους ἀνδράποδα καὶ καθάρματα νομίζεσθαι ὡς πρὸς ἐμέ.

82. Τοιαῦτα τῷ ἀνδρὶ εἰπόντος, ὁ φιλόσοφος δρᾷ ὡς ἀπόκρισιν ἀπεκρίναντο, ὧς Ἑρμότιμε, ὡς πρεσβυτικῇν ἔφη γὰρ, Ἄλλ' εἰ γε μὴ ἐμοὶ ἐπιλησίαζεν οὗτος, οὐκ οἶε μακρῷ χεῖρῳ ἂν αὐτὸν ἐξεργάσασθαι ἢ καὶ νῆ Δία ἰσως τῷ δημίῳ παραδεδοσθαι; ὡς νῦν γε χαλινὸν τινα ἐμβέβληκεν αὐτῷ ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ πρὸς ταύτην αἰδώς, καὶ διὰ τοῦτο μετρωτέρος ἐστίν ὑμῖν καὶ φορητὸς ἐτι· φέρεται γὰρ τινα αἰσχύνῃν αὐτῷ, εἰ ἀνάξιος φαίνεται τοῦ σχήματος καὶ τοῦ δνόματος, ἃ δὴ παρακολοῦθουντα παιδαγωγεῖ αὐτόν. Ὅποτε δίκαιος ἂν εἴην, εἰ καὶ μὴ ὦν βελτίω ἀπέργηνα, μισθὸν παρ' ὑμῶν λαβεῖν, ἀλλ' οὖν ἐκείνων γε, ἃ μὴ δέδρακεν αἰδοῦμενος φιλοσοφίαν· ἐπεὶ καὶ αἱ τιθεῖται τοιάδε λέγουσι περὶ τῶν παιδιῶν, ὡς ἀπείτεον αὐτοῖς ἐς διδασκαλίου· καὶ γὰρ ἂν μηδέπω μαθεῖν ἀγαθὸν τι δύνωνται, ἀλλ' οὖν φαῦλον οὐδὲν ποιήσουσιν ἐκεῖ μένοντες. Ἐγὼ μὲν οὖν τὰ ἄλλα πάντα ἀποπλήσας μοι δοκῶ, καὶ ὅτινα ἂν ἐθέλης τῶν εἰδῶν τὰ ἡμέτερα, ἥκέ μοι ἐς αὐρίον παραλαβὼν ὅψει τε ὅπως ἐρωτᾷ καὶ πῶς ἀποκρίνεται καὶ ὅσα μεμάθηκε καὶ ὅσα ἡδὴ ἀνέγνωκε βιβλία περὶ ἀξιωμαίων, περὶ συλλογισμῶν, περὶ καταλήψεως, περὶ καθηκόντων καὶ ἄλλα ποικίλα. Εἰ δὲ ἡ τὴν μητέρα ἔτυπεν ἢ παρθένους συνήραψε, τί ταῦτα πρὸς ἐμέ; οὐ γὰρ παιδαγωγὸν με ἐπιστήσατε αὐτῷ.

83. Τοιαῦτα γέρων ἀνθρώπος ὑπὲρ φιλοσοφίας ἔλεγε. Σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἂν φαῖς, ὧς Ἑρμότιμε, ἱκανὸν εἶναι, ὡς διὰ τοῦτο φιλοσοφοίμεν, ὡς μηδὲν τῶν φαυλοτέρων ἀποκριθῆναι. Ἡ ἐπ' ἄλλαις ἐλπίσιν ἐξ ἀρχῆς φιλοσοφεῖν ἡξιοῦμεν, οὐχ ὡς τῶν ἰδιωτῶν κοσμιώτεροι εἴμεν περινοστούντες; τί οὖν οὐκ ἀποκρίνῃ καὶ τοῦτο;

ΕΡΜ. Τί δ' ἄλλο ἢ ὅτι καὶ δακρύσαι ὀλίγου δέω; ἐς τοσούτῳ μου καθίκετο ὁ λόγος ἀληθὴς ὢν, καὶ δούρομαι, ὅσον ἄθλιος χρόνον ἀνάλωκα καὶ προσέτι μισθούς οὐκ ὀλίγους τελῶν ἀντὶ τῶν πόνων· νυνὶ γὰρ ὥσπερ ἐκ μέθης ἀνάνηρον ὄρω οἷά μὲν ἐστὶν ὢν ἥρων, ὅποσα δὲ πέπονθα διὰ ταῦτα.

84. ΛΥΚ. Καὶ τί δαὶ δακρύων, ὧς χρηστέ; τὸ γὰρ τοῦ μύθου ἐκεῖνο πάνυ συνετὸν, οἶμαι, δν Αἴσωπος διηγείτο ἔφη γὰρ ἀνθρώπον τινα ἐπὶ τῇ ῥῆνι καθεζόμενον ἐπὶ τὴν κυματωγὴν ἀριθμεῖν τὰ κύματα, σφαλέντα δὲ ἄχθεσθαι καὶ ἀνίσθαι, ἄχρι δὴ τὴν κερδῶ παραστᾶσαν εἰπεῖν αὐτῷ, Τί, ὧς γενναῖε, ἀνίσθαι τῶν παρελθόντων βνεκα, δέον τὰ ἐντεῦθεν ἀρξάμενον ἀριθμεῖν ἀμελήσαντα ἐκείνων; Καὶ σὺ τοίνυν, ἐπεὶ περ οὕτω σοι δοκεῖ, ἐς τὸ λοιπὸν ἂν ἄμεινον ποιήσῃς βίον τε κοινὸν ἅπασιν βιοῦν

tur, habitus quosdam, et relationes, et comprehensiones, et visa, et nomina id genus plura persequens. Audimus autem illum dicere, non in caelo esse deum, sed ire per omnia, ut ligna, et lapides, et animalia, ad res usque continentissimas. Ac quum mater ipsum interrogaret, quorsum ista nugaretur? deridens illum, Verum, inquit, si perdidicero accurate nugas illas, nihil prohibebit solum me divitem, solum regem esse, reliquos vero mancipia et purgamenta ad me putare.

82. Hæc ille quum dixisset, quod responsum ei philosophus dederit, jam vide, Hermotime, quam senile. Dixit enim: Verum nisi æe ad me applicuisset, nonne putas multo illum deteriora perpetraturum fuisse, quin carnifici forte fuisse tradendum? adeo jam frenum illi quoddam philosophia imposuit, et adversus eam reverentia, atque ob id ipsum moderatior vobis est et adhuc tolerabilis: affert enim illi pudorem quendam, si indignus isto habitu et nomine isto videatur, quæ nimirum sequuntur illum et pædagogoi in morem continent. Itaque dignus sim si non eorum, in quibus meliorem illum reddidi, mercedem a vobis capere; at certe eorum quæ philosophiæ reverentia facere intermisit: quandoquidem nutrices etiam parvos in scholam censerent mittendos, quum, si nondum bonum quicquam possint discere, certe mali nihil, dum ibi manent, faciant. Equidem reliqua mihi omnia implevisse videor, et quocumque volueris eorum, qui nostra non ignorant, assumpto, cras ad me veni, videbisque ut interroget, ut respondeat, quot res didicerit, et quot jam legerit libros, de axiomatis, de syllogismis, de comprehensione, de officiis, et alia varia. Si vero aut matrem pulsavit, aut rapuit virgines, quid ea ad me? neque enim pædagogum me illi præfecistis.

83. Talia homo senex pro philosophia dicebat. Tu vero et ipse forte dixeris, Hermotime, satis esse si propter hoc philosophemur, ne quid pejus faciamus. Aut num alia spe philosophari ab initio postulavimus? non ideo, ut idiotis decentiores circumiremus? cur igitur non respondes hoc quoque?

HERM. Quid vero aliud quam quod parum abest quin illacrimet? adeo in animum meum penetravit vera ratio; ac deploro quantum miser temporis insumserim, mercedes insuper non parvas laborum meorum persolvens: jam enim velut ab ebrietate respiciens video qualia sint quæ amabam, quæ autem propter ea perpersus sim.

84. LYC. Et quid lacrimis opus est, o bone? valde enim prudens consilium arbitror fabulæ, quam narrabat Æsopus. Dicebat enim, hominem sedentem in litore ad fluctuosum mare, numerasse fluctus: quum vero subinde erraret, graviter tulisse et excruciatum esse, donec astans vulpes ei diceret, Quid laboras, mi homo, eorum causa qui præterierunt? quum oporteat eos qui hinc oriuntur numerare incipere, neglectis illis. Et tu igitur, quoniam ita tibi videtur, in reliquum melius feceris, si communem omnibus vitam

αἰσῶν καὶ συμπολιτεύσει τοῖς πολλοῖς οὐδὲν ἀλλόκοτον καὶ τετυρωμένον ἐλπίζον, καὶ οὐκ αἰσχυρῇ, ἥνπερ εὖ φρονῆς, εἰ γέρων ἀνθρωπος μεταμαθήσῃ καὶ μεταχωρήσει πρὸς τὸ βέλτιον.

85. Ταῦτα πάντα, ᾧ φιλότης, ὅπως αἶπον, μὴ με νομίσας κατὰ τῆς Στοῖας παρεσκευασμένον ἢ ἔχθραν τινὰ ἐξαίρετον πρὸς Στωϊκοὺς ἐπανηρτημένον εἰρηκέναι, ἀλλὰ κοινὸς ἐπὶ πάντας ὁ λόγος· τὰ γὰρ αὐτὰ πρὸς σέ εἶπον ἂν, εἰ τα Ἰλάτωνος ἢ Ἀριστοτέλους ἤρησο τῶν ἄλλων ἀκρίτων ἐρήμην καταγνούς. Νῦν δὲ ἐπεὶ τὰ Στωϊκῶν προετίμησας, πρὸς τὴν Στοῶν ἀποτετάσθαι ὁ λόγος ἐδοξεν οὐδὲν ἐξαίρετον πρὸς αὐτὴν ἔχων.

86. EPM. Εὖ λέγεις· ἀπείμι γοῦν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, ὡς μεταβιβασμένη καὶ αὐτὸ δὴ τὸ σῆμα. Ὅφει γοῦν οὐκ εἰς μακρὰν οὔτε πύγωνα ὥσπερ νῦν λάσιον καὶ βαθύν οὔτε δαίταν κεκολασμένην, ἀλλ' ἀνετα πάντα καὶ ἐλεύθερα· τάχα δὲ καὶ πορφυρίδα μεταμφιάσσομαι, ὡς εἶδειεν ἅπαντες ὅτι μηκέτι μοι τῶν λήρων ἐκείνων μέτεστιν. Ὡς εἶθε γε καὶ ἐξεμέσαι δυνατὸν ἦν ἅπαντα ἐκεῖνα, ὅπως ἤκουσα παρ' αὐτῶν, καὶ εὖ ἴσθι, οὐκ ἂν ὤκησα καὶ ἑλλέβορον πιεῖν διὰ τοῦτο ἐς τὸ ἔμπαλιν ἢ ὁ Χρύσιππος, ὅπως μηδὲν ἔτι ἐννοήσασμαι ὦν φασι. Σοὶ δ' οὖν οὐ μικρὰν χάριν οἶδα, ᾧ Λυκίῃ, ὅτι με παραφερόμενον ὑπὸ θολεροῦ τινος χειμάρρου καὶ τραχέος, ἐπιβιβάσας ἐμαυτὸν καὶ κατὰ ῥοὴν συρρέοντα τῇ ὕδατι ἀνέσπασας ἐπιστάς, τὸ τῶν τραγωδῶν τοῦτο, θεὸς ἐκ μηχανῆς ἐπιφανείς. Δοκῶ δέ μοι οὐκ ἀλόγως ἂν καὶ θυρήσασθαι τὴν κεφαλὴν ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν ναυαγίων ἀποσωθέντες ἐλεύθεροι, ὅτε καὶ σωτήρια τήμερον αἶζων τοσαύτην ἀχλὺν ἀποσεισάμενος τῶν ὁμιμάτων. Φιλοσόφῳ δὲ ἐς τὸ λοιπὸν κἂν ἄκων ποτὲ δῶν βαδίζων ἐν-τύχῳ, οὕτως ἐκτραπήσομαι καὶ περιστήσομαι ὥσπερ τοὺς λυττωμένας τῶν κυνῶν.

XXI.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ Η ΑΕΤΙΩΝ.

1. Ἡροδότου εἶθε μὲν καὶ τάλλα μιμήσασθαι δυνατὸν ἦν, οὐ πάντα φημί ὅσα προσῆν αὐτῷ — μείζον γὰρ εὐχῆς τοῦτο γε — ἀλλὰ κἂν ἐν ἐκ τῶν ἀπάντων, οἷον ἢ κάλλος τῶν λόγων ἢ ἀρμονίαν αὐτῶν ἢ τὸ οἰκεῖον τῇ ἰωνία καὶ προσφυῆς ἢ τῆς γνώμης τὸ περιττὸν ἢ ὅσα μυρία καλὰ ἐκείνος ἅμα πάντα συλλαβῶν ἔχει πέρα τῆς εἰς μίμησιν ἐλπίδος· ἃ δὲ ἐποίησεν ἐπὶ τοῖς συγγραμμασι καὶ ὡς πολλαχῶς τοῖς Ἑλλήσι γνώριμος ἐν βραχεί κατέστη, καὶ ἐγὼ καὶ σὺ καὶ ἄλλος ἂν μιμησάμεθα. Πλεῖστας γὰρ οἰκοῦσθαι ἐκ τῆς Κασίας εὐθὺς τῆς Ἑλλάδος ἐσκοπεῖτο πρὸς ἑαυτὸν ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπραγμονέστατα ἐπίσχυρος καὶ περιδύτης γένοιτο καὶ αὐτὸς καὶ τὰ συγγραμμάτια. Τὸ μὲν οὖν περινοστοῦντα νῦν μὲν Ἀθηναίους, νῦν δὲ Κορινθίους ἀναγνώσκων ἢ Ἀργεῖους ἢ Λακεδαιμονίους ἐν τῷ μέρει,

velis vivere, et civem te gerere de vulgo unum, nihil insolens et inflatum sperans; nec pudeat te, si recte sapis, senem hominem mutatis quasi partibus ad id quod melius est transire.

85. Ceterum haec quaecumque dixi omnia, amice, noli me putare contra Porticum paratum, aut susceptis eximiis contra Stoicos inimicitii dixisse; sed communis ad omnes pertinet ratio: eadem enim ad te dixissem, si Platouis aut Aristotelis sectam secutus esses, reliquis indicta causa damnatis. Nunc vero quum Stoicorum sectam praelulisses, ad Porticum intenta videbatur ratio, quæ eximium nihil contra eam habeat.

86. HERM. Bene dicis. Abeo igitur ad hoc ipsum, ut ipsum etiam mutem habitum. Videbis enim non ita multo post neque barbam uti nunc hirsutam et prolixam, neque victum ita castigatum, sed remissa omnia atque libera. Forte autem purpuram etiam induam, uti sciant omnes, nihil mihi jam esse cum illis nugis. Utinam etiam evomere liceat, quaecumque ex illis audivi! et noris me non cunctanter helleborum propterea bibiturum, contraria quam Chrysippus ratione, nimirum ne quid amplius eorum, quæ dicunt, in mentem mihi veniat. Tibi igitur gratiam, Lycine, non parvam habeo, quod me turbido torrente ablatum atque aspero, quum jam cessissem fluvibus et secundo flumine cum aqua ferrer, extraxisti, superveniens tanquam ille in tragediis praesens ex machina deus. Videor autem mihi non praeter rationem caput etiam rasurus, ut qui e naufragiis servantur liberi, quippe qui et ipse salutis recuperatæ festum diem hodie acturus sim, tanta ab oculis amota caligine. In philosophum autem de reliquo si vel invitatus aliquando ingrediens per viam incidero, ita aversabor, ita cavebo, ut canes rabiosos solemus.

XXI.

HERODOTUS, SIVE AETION.

1. Utinam Herodoti etiam reliqua imitari liceret! non omnia dico quæ viro aderant (majus enim voto illud quidem); sed unum quiddam de omnibus, verbi causa, venustatem orationis aut compositionem, aut domesticam illam Ionicæ linguae et nativam suavitatem, aut sententiarum divitias, aut quæ sexcenta pulchra ille una complexus habet, imitandi omnem spem transgressa: ceterum quæ circa libros suos historicos faciebat, et modum quo Græcis multis in locis brevi innotesceret, illud et ego et tu et quisvis alius imitemur. Quum enim domo e Caria versus Græciam navigaret, dispiciebat apud se, qua tandem ratione quam celerime et minimo labore insignis et celebris tum ipse, tum si quid scripsisset, fieret. Jam circumire, et nunc Atheniensibus, nunc Corinthiis recitare, aut Argivis, aut Lace-

ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἦγετο εἶναι καὶ τριβὴν οὐ μικρὰν ἐν τῷ τοιοῦτῳ εἶσεσθαι· οὐκ οὖν ἱζίου διασπᾶν τὸ πρᾶγμα οὐδὲ κατὰ διαίρεσιν οὕτω κατ' ὀλίγον ἀγείρειν καὶ συλλέγειν τὴν γνώσιν, ἐπεβούλευε δὲ, εἰ δυνατόν εἴη, ἀθρόους ποῦ λαβεῖν τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας. Ἐνίστανται οὖν Ὀλύμπια τὰ μεγάλα, καὶ ὁ Ἡρόδοτος τοῦτ' ἐκείνο ἔκειν οἱ νομίσας τὸν καιρὸν, οὗ μάλιστα ἐγλίγετο, πλήθουσιν τρηγῆτας τὴν πανηγυρίν, ἅπανταχόθεν ἤδη τῶν ἀρίστων συνειλεγμένων, παρελθόντων ἐς τὸν ὀπισθοδόμον οὐ θεατὴν, ἀλλ' ἀγωνιστὴν παρῆγεν ἑαυτὸν Ὀλυμπίων ἄδων τὰς ἱστορίας καὶ κηλῶν τοὺς παρόντας, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτοῦ, ἐννέα καὶ αὐτὰς οὖσας.

2. Ἡδὴ οὖν ἅπαντες αὐτὸν ᾗδεσαν πολλῶ μᾶλλον ἢ τοὺς Ὀλυμπιονίκας αὐτούς· καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἀνήκοος ἦν τοῦ Ἡροδότου ὀνόματος, οἱ μὲν αὐτοὶ ἀκούσαντες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ δὲ τῶν ἐκ τῆς πανηγύρεως ἠκόντων πυθανόμενοι, καὶ εἰ ποῦ γε φανείη μόνον, ἐδείκνυτο ἂν τῷ δακτύλῳ, οὗτος ἐκείνος Ἡρόδοτός ἐστιν ὁ τὰς μάχας τὰς Περσικὰς Ἰαστὶ συγγεγραφώς, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν ὑμνήσας. Τοιαῦτα ἐκείνος ἀπέλαυσε τῶν ἱστοριῶν, ἐν μιᾷ συνόδῳ πάντομόν τινα καὶ κοινὴν ψῆφον τῆς Ἑλλάδος λαβὼν καὶ ἀνακρυπθεὶς οὐχ ὑπ' ἐνὸς μὰ Δία κήρυκος, ἀλλ' ἐν ἀπάσῃ πόλει, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν πανηγυριστῶν.

3. Ὅπερ ὕστερον κατανοήσαντες ἐπιτόμον τινα τυττήν ὁδὸν ἐς γῶσιν Ἰππίας τε ὁ ἐπιγυῖριος αὐτῶν σοφιστὴς καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος καὶ Ἀναξίμενης ὁ Χῖος καὶ Πῶλος ὁ Ἀκραγαντίος καὶ ἄλλοι συχνοὶ λόγους ἔλεγον αἰεὶ καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν πανηγυρίν, ἀφ' ὧν γνώριμοι ἐν βραχεὶ ἐγίνοντο.

4. Καὶ τί σοι τοὺς παλαιούς ἐκείνους λέγω σοφιστὰς καὶ συγγραφεάς καὶ λογογράφους, ὅπου καὶ τὰ τελευταῖα ταῦτα καὶ Ἀετιῶνά φασιν τὸν ζωγράφον, γράψαντα τὸν Ῥωζάνης καὶ Ἀλεξάνδρου γάμον, εἰς Ὀλυμπίαν καὶ αὐτὸν ἀγαγόντα τὴν εἰκόνα ἐπιδείξασθαι, ὥστε Προξενίδα, Ἑλλανοδίκην τότε ὄντα, ἡσύεοντα τῇ τέχνῃ γαμβρὸν ποιήσασθαι τὸν Ἀετιῶνα.

5. Καὶ τί τὸ θαῦμα ἐνὴν τῇ γραφῇ αὐτοῦ, ἥρετό τις, ὥς τὸν Ἑλλανοδίκην δι' αὐτὸ οὐκ ἐπιγυῖρι τῷ Ἀετιῶνι συνάψασθαι τῆς θυγατρὸς τὸν γάμον; Ἔστιν ἡ εἰκὼν ἐν Ἰταλίᾳ, κατὰ εἶδον, ὥστε καὶ σοὶ ἀν εἰπεῖν ἔχοιμι. Θαλάμος ἐστὶ περικαλλὴς καὶ κλίνη νυμφική, καὶ ἡ Ῥωζάνη καθύπαι πάγκαλόν τι χρῆμα παρθένου ἐς γῆν δρῶσα, αἰδουμένη ἐστῶτα τὸν Ἀλεξάνδρον. Ἐρωτες δὲ τινες μειδιῶντες ὁ μὲν κατόπιν ἐφεστώς ἀπάγει τῆς κεφαλῆς τὴν καλύπτραν καὶ δείκνυσιν τῷ νυμφίῳ τὴν Ῥωζάνην, ὁ δὲ τις μάλᾳ δουλικῶς ἀφαιρεῖ τὸ σανδάλιον ἐκ τοῦ ποδός, ὥς κατακλίνειτο ἤδη, ἄλλος τῆς γλάνιδος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπειλημμένος, ἔρως καὶ οὗτος, ἔλκει αὐτὸν πρὸς τὴν Ῥωζάνην πάννυ βιαίως ἐπισπώμενος, ὁ βασιλεὺς δὲ αὐτὸς μὲν στέφανόν τινα δρέγει τῇ παιδί, πάροχος δὲ καὶ νυμφαγωγὸς Ἡραιστῶν συμπάρεστι δᾶδα καομένην ἔχων, μειρακίῳ πάννυ ὠραίῳ ἐπηρειδόμενος, Ὑμέναιος οἰμαί ἐστιν· οὐ γὰρ ἐπεγέ-

dæmoniis particulatim, laboriosum et longum esse dacebat, moramque in ea re haud parvam esse futuram. Noluit igitur negotium hoc distrahere, neque disperse ita et minutatim conciliare et cogere sibi notitiam hominum: verum eo intendit animum, ut, si fieri posset, confertos alicubi Græcos universos deprehenderet. Instant igitur magna Olympia: et Herodotus, rem ipsam putans, venire sibi tempus maxime desideratum, observato pleno concilio, collectis undique jam proceribus, ingressus in posticum templi Jovis Olympii, non spectatorem, sed certatorem se Olympiorum professus est, canens historias, et eo usque demulcens hos qui adessent, ut Musæ ipsius libri, qui et ipsi novem essent, vocarentur.

2. Jam igitur multo ipsum magis nosse omnes, quam victores ipsos Olympiæ; nec esse cui Herodoti nomen non esset auditum, partim quod ipsi illum Olympiæ audissent, partim quod ab his, qui ex concilio venerant, percontando percepissent: et sicubi conspiceretur modo, digito monstrabatur. Hic ille Herodotus est, dicentium, qui prælia cum Persis Ionico sermone conscripsit, qui victorias nostras hymno celebravit. Hunc ille talem historiarum suarum fructum cepit, in uno conventu publicum quoddam et commune totius Græciæ suffragium qui ferret, ornareturque præconio non hercle ab uno præcone, sed in unaquaque urbe, unde singuli spectatorum essent.

3. Quod quidem postea considerantes, hanc nempe compendiariam quandam ad notitiam hominum viam, Hippias ex ipsa illa Elidis regione sophista, et Ceus Prodicus, et Anaximenes Chius, et Agrigentinus Polus, et frequentes alii, semper verba et ipsi fecerunt ad concilium, unde nobiles brevi tempore facti sunt.

4. Et quid tibi antiquos illos sophistas dico, historicos et logographos, quum nuper adeo etiam Aetion pictor dicatur, depictis a se Roxanes et Alexandri nuptiis, Olympiam et ipse deportatam eam tabulam ostendisse, successu eo ut Proxenidas, iudex certaminis qui tum esset, delectatus arte generum sibi Aetionem assumeret.

5. Et quid in pictura ipsius mirum inerat, rogabat aliquis, ut arbiter certaminum propter illud Aetioni, non civi, nuptias filie conciliaret? Est illa in Italia, et ipse eam vidi, ut etiam narrare tibi possim. Thalamus est pulcherri-mus, et lectus nuptialis: et assidet Roxane virgo undique pulcherrima, humi defixos habens oculus, pudore astantis Alexandri. Cupidines autem quidam renidentes, alius quidem a tergo imminens reducit a capite flammeum, ostenditque Roxanen sponso: alius autem aliquis verniliter sane demit pede sandalium, ut jam recumbat: alius læna prehensum Alexandrum, Cupido et hic, trahit versus Roxanem, connixus validissime: rex ipse quidem coronam offert puellæ; comes autem et deductor sponsi Hephæstion un-astat, facem ardentem gerens, puero innixus fornossissimo: Hymenæus pu to est; neque enim ascriptum est

γραπτοῦ νομα. Ἐτέρωθι δὲ τῆς εἰκόνος ἄλλοι Ἑρω-
τες παῖδους ἐν τοῖς ὅπλοις τοῦ Ἀλεξάνδρου, δύο μὲν
τὴν λόγχην αὐτοῦ φέροντες, μιμούμενοι τοὺς ἀχθοφό-
ρους, ὁπότε δοκὸν φέροντες βαροῖντο· ἄλλοι δὲ δύο ἓνα
τινὰ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος κατακείμενον, βασιλέα δῆθεν καὶ
αὐτὸν, σύρουσι τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ἀσπίδος ἐπειλημμένοι·
εἰς δὲ δὴ ἐς τὸν θώρακα ἐσελθὼν ὑπτιον κείμενον λο-
χῶντι ἔοικεν, ὥς φοβήσειεν αὐτοὺς, ὁπότε κατ' αὐτὸν
γένοιτο σύροντες.

6. Οὐ καὶ οὐδὲ ἄλλως ταῦτα ἔστιν οὐδὲ περιεῖρα-
σαι ἐν αὐτοῖς ὁ Ἀετίων, ἀλλὰ δηλοῖ τοῦ Ἀλεξάνδρου
καὶ τὸν ἐς τὰ πολεμικὰ ἔρωτα, καὶ ὅτι ἅμα καὶ Ῥω-
ξάνης ἦρα καὶ τῶν ὅπλων οὐκ ἐπετέλεστο. Πλὴν ἀλλ'
ἢ γε εἰκὼν αὕτη καὶ ἄλλως γαμήλιόν τι ἐπὶ τῆς ἀλη-
θείας διεφάνη ἔχουσα, προμνησμένη τῷ Ἀετίωνι τὴν
τοῦ Προξενίδου θυγατέρα· καὶ ἀπῆλθε γήμας καὶ αὐ-
τὸς, πάρεργον τῶν Ἀλεξάνδρου γάμων, ὑπὸ νυμφαγωγῶ
ἐὼ βασιλεῖ, μισθὸν εἰκασμένου γάμου προσλαβὼν ἀληθῆ
γάμον.

7. Ἡρόδοτος μὲν οὖν — ἐπ' αὐτῇ γὰρ ἐπ' ἐκείνῳ —
ἱκανῆν τῶν Ὀλυμπίων τὴν πανήγυριν ἡγήτο καὶ συγ-
γραφεῖα θαυμαστὸν δεῖξαι τοῖς Ἑλλήσι τὰς Ἑλληνικὰς
νίκας διεξιόντα, ὥς ἐκεῖνος διεξῆλθεν. Ἐγὼ δὲ —
καὶ πρὸς Φιλίου μὴ με κορυβαντιᾶν ὑπολάβητε μηδὲ
τάμα εἰκάζειν τοῖς ἐκείνου, ἵνα δὲ ἀνὴρ — ἀλλὰ τοῦτό
γε ὅμοιον παθεῖν φημι αὐτῷ· ὅτε γὰρ τὸ πρῶτον ἐπε-
δήμησα τῇ Μακεδονίᾳ, πρὸς ἐμαυτὸν ἐσκόπου ὅ τι
μοι χρηστὸν τῷ πράγματι· καὶ ὁ μὲν ἔρωσ οὗτος ἦν
ἄπασιν ὑμῖν γνωστὸν καὶ ὅτι πλείστοις Μακεδόσιν
δείξαι τάμα, τὸ δὲ αὐτὸν περιόντα τῆς νικαυῆς τοῦ ἔτους
συγγενέσθαι τῇ πόλει ἐκάστη οὐκ εὐμαρὲς ἐφαίνετο, εἰ
δὲ τηρήσαιμι τήνδε ὑμῶν τὴν σύνοδον, εἴτα παρελθὼν
ἐς μέσον δεῖξαιμι τὸν λόγον, ἐς δέον οὕτως ἀποδείξεσθαι
μοι τὰ τῆς εὐχῆς.

8. Αὐτοὶ τε οὖν ἤδη συνεληλύθατε, ὅ τι περ ὄφελος
ἐξ ἐκάστης πόλεως, αὐτὸ δὲ τὸ κεφάλαιον ἀπάντων
Μακεδόσων, καὶ ὑποδέχεται πόλις ἡ ἀρίστη οὐσα οὐ
κατὰ Πίσαν μὰ Δί' οὐδὲ τὴν ἐκείθι στενοχωρίαν καὶ
σκηνάς καὶ καλύβας καὶ πνίγος, ὅς τε αὖ πανηγυρίζεται
οὐ συρφετῶδες ὄχλος, ἀθλητῶν μᾶλλον φιλοθεάμονες,
ἐν παρέργῳ οἱ πολλοὶ τὸν Ἡρόδοτον τιθέμενοι, ἀλλὰ
ρητόρων τε καὶ συγγραφέων καὶ σοφιστῶν οἱ δοκιμώ-
τατοι, ὅσων οὐ μικρὸν ἤδη, μὴ τοῦ μὲν παρὰ πολὺ ἐν-
δεέστερον φαίνεται τῶν Ὀλυμπίων. Ἀλλ' ἦν μὲν
ὑμεῖς Πολυδάμαντι τῷ Γλαυκῷ ἢ Μίλωνι παραθεωρῆτέ
με, κομιδῇ ὑμῖν δοξῶ θρασὺς ἀνθρωπος εἶναι, ἦν δὲ
πολλὸν ἐκείνων ἀπαγαγόντες τὴν μνήμην ἐπ' ἐμαυτοῦ
μόνον ἀποδύσαντες ἴδτε, τάχ' ἂν οὐ πάνυ μαστιγώ-
σιμος ὑμῖν δόξαιμι· ὥς ἐν γε τῇ λυκούτῳ σταδίῳ ἱκανὸν
ἔμολ γοῦν καὶ τοῦτο.

nomen. In altera autem tabulae parte Cupidines alii lusus
agunt in armis Alexandri, duo quidem hastam illius feren-
tes, bajulos imitati, quum trabem ferentes onere pandantur :
alii autem duo, unum in clypeo jacentem, regem nempo
ipsum quoque, tanquam in curru trahunt, comprehensis
clypei ansis : unus denique in loricam, quae supina jacet,
ingressus, insidianti similis est, qui perterreat illos, quando
inter trahendum ad se deferantur.

6. Ceterum non lusus ista sunt, neque temere in illis
operam abusus est Aetion, sed indicant Alexandri amorem
etiam rerum bellicarum, ipsumque quum Roxanen amaret,
armorum non esse oblitum. Praeterea ipsa quoque tabula
haec nuptiale quiddam revera habere apparuit, nempe quae
conciliaverit Aetioni Proxenidae filiam : discessitque pictor,
nuptiis et ipse celebratis, quae parergon essent et appendi-
cula quasi nuptiarum Alexandri, conciliatore atque dedu-
ctore sponsae ipso rege, mercedis assimilarum nuptiarum
collarium nactus veras nuptias.

7. Herodotus igitur (ad hunc enim redeo) aptum judicabat
Olympiorum concilium, quod etiam historicum admirabilem
ostenderet Graecis, qui quidem ita, ut ab ipso factum est,
victorias Graecas enarrasset. Ego vero : et per amicitia-
rum vos praesidem Jovem obtestor, ne insanire me putetis,
aut mea illius scriptis comparare, sic vir ille mihi faveat !
ego igitur illud certe simile viri illius accidere mihi con-
firmo : quum primum in Macedoniam peregrinatum venis-
sem, apud animum meum considerabam, quomodo res meae
essent tractandae : et cupiebam sane innotescere vobis
omnibus, et quamplurimis Macedonum, quid essem, osten-
dere ; circumire autem ipsum, id anni, et cum civitate una-
quaque agere praesentem, non facile videbatur : si vero
hunc vestrum conventum observarem, ac tum progressus
in medium dicendi facultatem ostenderem, sic sperabam
votum mihi meum recte eventurum.

8. Jam igitur et ipsi convenistis, quicquid in unaquaque
civitate praestantissimum est, caput ipsum et flos omnium
Macedonum : et suscipit vos urbs praestantissima, non illa
Pisae similis, per Jovem, neque angustiis illis, et taberna-
culis, et casis, et aestui : porro qui huc convenere, non
saepe populi, athletarum spectacula praeferebant plerique et
obiter tantum audiendum putantes Herodotum ; sed rheto-
rum, et historicorum, et sophistarum probatissimi : quare
paene jam effectum est, ne mea haec conditio multum inferior
videatur Olympiis. Verum si quidem ad Polydamantem
aliquem, aut Glaucum, aut Milonem me inter spectandum
comparaveritis, oppido vobis audax videbor homo esse :
sin vero, memoria longe ab illis abducta, per me solum me
exutum spectaveritis, forte non omnino flagris dignus vobis
videar : nam in tali quidem stadio satis mihi certe et hoc
fuerit.

XXII.

ΣΕΥΞΙΣ ἢ ΑΝΤΙΟΧΟΣ.

1. Ἐναγχος ἐγὼ μὲν ὑμῖν δεῖξας τὸν λόγον ἀπήειν οἶκαδε, προσόντες δέ μοι τῶν ἀκηκοῦτων πολλοί — καλούει γὰρ αὐδὲν, οἶμαι, καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς φίλους ἤδη ὄντας ὑμᾶς λέγειν — προσόντες οὖν ἐδεξιούντο καὶ θαυμάζουσιν ἑώρασαν ἐπὶ πολὺ γοῦν παρομαρτοῦντες ἄλλος ἄλλοθεν ἐβόων καὶ ἐπήνουν, ἄχρι τοῦ καὶ ἐρυθριᾶν με, μὴ ἄρα πάμπλου τῆς ἀξίας τῶν ἐπαινῶν ἀπολείποιμην. Τὸ δ' οὖν κεφάλαιον αὐτοῖς αὐτοῦ ἦν, καὶ πάντες ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐπεσημαίνοντο, τὴν γνώμην τῶν συγγραμμάτων ξένην οὔσαν καὶ πολλὴν ἐν αὐτῇ τὸν νεωτερισμόν. Μᾶλλον δὲ αὐτὰ εἰπεῖν ἄμεινον, ἅπερ ἐκείνοι ἀπερθέγγοντο. « Ὡς τῆς καινότητος. Ἡράκλειος, τῆς παραδοξολογίας. Εὐμήχανος ἀνθρώπος. Οὐδὲν ἂν τις εἰποῖ τῆς ἐπινοίας νεωρώτερον. » Οἱ μὲν τοιαῦτα πολλὰ ἔλεγον, ὡς ἐκεκίνητο δηλαδὴ ὑπὸ τῆς ἀκροάσεως ἡ τίνα γὰρ ἂν αἰτίαν ἔχον ψεύδεσθαι καὶ κολακεύειν τὰ τοιαῦτα ξένον ἀνθρώπον, οὐ πᾶν πολλῆς αὐτοῖς φροντίδος ἄξιον τὰ ἄλλα;

2. Πλὴν ἐμέ γε — εἰρήσεται γάρ — οὐ μετρίως ἡνία δ' ἐπαινος αὐτῶν, καὶ ἐπειδὴ ποτε ἀπελθόντων κατ' ἐμαυτὸν ἐγενόμην, ἐκεῖνα ἐνενόουν· οὐκοῦν τοῦτο μόνον χάριεν τοῖς ἐμοῖς ἐνεστιν, ὅτι μὴ συνήθη μὴδὲ κατὰ τὸ κοινὸν βαδίζει τοῖς ἄλλοις, ὀνομάτων δὲ ἄρα καλῶν ἐν αὐτοῖς καὶ πρὸς τὸν ἀρχαῖον κανόνα συγκειμένων ἡ νοῦ ὁξέως ἡ περινοίας τινὸς ἢ χάριτος Ἀττικῆς ἢ ἁρμονίας ἢ τέχνης τῆς ἐφ' ἅπασιν, τούτων δὲ πόρρω ἴσως τοῦμόν· οὐ γὰρ ἂν παρέντες αὐτὰ ἐκεῖνα, ἐπήνουν μόνον τὸ καινὸν τῆς προαιρέσεως καὶ ξενίζον. Ἐγὼ δὲ δ' μάταιος ὦμην, ὅποτε ἀναπηδῶντες ἐπαινοῖεν, τάχα μὲν τι καὶ αὐτὸ τοῦτο προσάγεσθαι αὐτούς· ἀληθὲς γὰρ εἶναι τὸ τοῦ Ὀμήρου, καὶ τὴν νέαν ὥδην κεχαρισμένην ὑπάρχειν τοῖς ἀκούουσιν· οὐ μὴν τοσοῦτον γε οὐδὲ ὅλον τῇ καινότητι νέμειν ἤξιον, ἀλλὰ τὴν μὲν ὥσπερ ἐν προσθήκης μοίρᾳ συνεπικοσμεῖν τι καὶ πρὸς τὸν ἐπαινον συντελεῖν καὶ αὐτὴν, τὰ δὲ τῶν ὄντων ἐπαινούμενα καὶ ὑπὸ τῶν ἀκουόντων εὐφημούμενα ἐκεῖνα εἶναι. Ὡστε οὐ μετρίως ἐπήρμην καὶ ἐκινδύνευον πιστεύειν αὐτοῖς ἕνα καὶ μόνον ἐν τοῖς Ἑλλήσιν εἶναι λέγουσι καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὸ δὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀνθρακες ἡμῶν δ' ἠθασαυρὸς ἦσαν, καὶ ὀλίγου δέω θαυμαστοῦ τοῦ τινος ἐπαινον ἐπαινεῖσθαι πρὸς αὐτῶν.

3. Ἐθέλω γοῦν ὑμῖν καὶ τὸ τοῦ γραφέως διηγήσασθαι· δ' Ζεῦξις ἐκεῖνος ἀριστος γραφέων γενόμενος τὰ δημῶδη καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα οὐκ ἔγραφεν, ἢ ὅσα πᾶν ὀλίγα, ἥρωας ἢ θεοὺς ἢ πολέμους, ἀεὶ δὲ καινοποιεῖν ἐπειρᾶτο καὶ τι ἀλλόκοτον ἂν καὶ ξένον ἐπινοήσας ἐπ' ἐκείνῳ τὴν ἀκρίβειαν τῆς τέχνης ἐπεδείκνυτο· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις τολμήμασι καὶ θήλειαν Ἰπποκένταυρον δ' Ζεῦξις αὐτὸς ἐποίησεν, ἀνατρέφουσάν γε προσέτι παιδίῳ Ἰπποκενταύρῳ διδύμῳ κομιδῇ νηπίῳ. Τῆς εἰκόνος ταύ-

XXII.

ZEUXIS AUT ANTIOCHUS.

1. Nuper quum dicendi vobis facultatem oratione ostendissem, domum abibam : accedentes vero ad me auditorum multi : nihil enim, puto, prohibet talia quoque apud vos amicos jam meos dicere : accedentes igitur complectebantur me, et admirationem præ se ferebant ; multum enim prosecuti aliunde alius clamare, et laudare, adeo ut erubescerem, veritus ne nimis multum a dignitate laudum illarum abessem. Caput autem et summa laudis hæc illis erat, omnesque unum et idem acclamabant, consilium scriptionum insolitum esse, et multum in illo novatum. Quin præstat ipsa illa verba commemorare, quæ illi proferebant. « Vah novitatem ! Mirifica hercle ultra fidem oratio ! hominem ad inveniendum agilem ! Nihil quisquam dixerit cogitatis illis magis novum. » Atque illi quidem talia multa dicere, prout nimirum ab auditione moverentur : quam aliqui mentendi causam habuissent, et eo modo adulandi peregrino homini, nec de cetero ad curam illorum magno opere pertinenti ?

2. At me (dicetur enim) ista laus eorum non mediocri affliciebat molestia, et quum tandem post illorum discessum solus essem, ita cogitabam : Ergo illud solum jucundum meis scriptis inest, quod usitata non sunt, neque communi quasi cum reliquis vestigio incedunt : a nominibus autem in iisdem pulchris et ad antiquam regulam compositis, aut sensu acuto, aut excogitandi solertia quadam, aut venustate Attica, aut compositione ac numero, aut arte in omnibus constituendis, ab his, inquam, longe forte ratio mea remota est : neque enim, nisi hoc ita se haberet, relictis illis ipsis, solum laudarent novitatem rationis nostræ ac peregrinitatem. At vanus ego spei putaram, quum ad laudandum consurgerent, forte quidem hoc ipsum etiam eos allecturum esse, quum verum sit Homericum illud, novam cantilenam jucundam esse audientibus ; non tantum tamen neque omnino omnia novitati eos tribuere censebam ; verum hanc quidem, corollarij cujusdam instar, ornamentum allaturam aliquid, et laudi ipsam quoque non nihil collaturam : ea vero quæ serio ac solide laudarentur, quæque secunda audientium fama exciperentur, ista esse quæ modo commemoravi. Itaque non mediocriter jam elatus eram, et prope fuerat ut crederem illis, quum unum et solum me in Græcis esse dicerent, atque id genus alia. Verum enim vero in carbores, quod est in proverbio, thesaurus noster abiit, et parum abest quin præstigiatoris circumforanei laude ab illis afficiar.

3. Volo igitur illud etiam de pictore vobis narrare. Zeuxis ille, pictorum præstantissimus, popularia ista et communia non pingebat, aut admodum certe pauca, heroas puta, aut deos, aut pugnas ; sed novum quiddam proferre semper tentabat : et si quid insolens aut peregrinum excogitasset, in eo demum vim et accurationem artis summam ostendebat. Inter reliqua ausa Centaurum etiam feminam Zeuxis idem pinxit, lactantem adhuc pueros Centauros gemellos, admodum infantes. Tabulæ hujus exemplum nunc est

της ἀντίγραφος ἐστὶ πῦν Ἀθήνησι πρὸς αὐτὴν ἐκείνην ἀκριβείῃ τῇ στάθμῃ μετενηνεγμένη· τὸ ἀρχέτυπον δ' αὐτὸ Σύλλας ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐλέγετο μετὰ τῶν ἄλλων εἰς Ἰταλίαν πεπομφέναι, εἴτα περὶ Μάλεαν, οἶμαι, καταδύσης τῆς δλκάδος, ἀπολέσθαι ἅπαντα καὶ τὴν γραφὴν. Πλὴν ἀλλὰ τὴν γε εἰκόνα τῆς εἰκόνης εἶδον, καὶ αὐτὸς ὑμῖν, ὡς ἂν οἷός τε ᾧ, δεῖξω τῷ λόγῳ, οὐ μὰ τὸν Δία γραφικὸς τις ὢν, ἀλλὰ πᾶν μέμνημαι οὐ πρὸ πολλοῦ ἰδὼν ἐν τινος τῶν γραφέων Ἀθήνησι καὶ τὸ υπερθαυμάσαι τότε τὴν τέχνην τάχ' ἂν μοι καὶ νῦν πρὸς τὸ σαφέστερον δηλώσαι συναγωνίσαιτο.

4. Ἐπὶ χλόης εὐθαλοῦς ἡ Κένταυρος αὕτῃ πεποή-
ται ὅλη μὲν τῇ ἵππῳ χαμαὶ κειμένη, καὶ ἀποτέτανται εἰς τοῦπίσω οἱ πόδες, τὸ δὲ γυναικεῖον ὅσον αὐτῆς ἡρέμα ἐπεγήγερται καὶ ἐπ' ἀγκῶνός ἐστιν, οἱ δὲ πόδες οἱ ἔμ-
προσθεν οὐκέτι καὶ οὗτοι ἀποτάδην, οἷον ἐπὶ πλευρὰν κειμένης, ἀλλ' ὁ μὲν ὀκλάζοντι ἔοικεν ὧν καμπύλος ὑπε-
σταλμένη τῇ δολῇ, ὁ δὲ ἔμπαλιν ἐπανίσταται καὶ τοῦ ἐδάφους ἀντιλαμβάνεται, οἷοι εἰσιν ἵπποι πειρώμενοι ἀναπηδᾶν. Τοῖν νεογνοῖν δὲ τὸ μὲν ἄνω ἔχει αὐτὴ ἐν ταῖς ἀγκάλαις καὶ τρέφει ἀνθρωπικῶς ἐπέχουσα τὸν γυναικεῖον μαστὸν, τὸ δ' ἔτερον ἐκ τῆς ἵππου θηλάζει ἐς τὸν πωλικὸν τρόπον· ἄνω δὲ τῆς εἰκόνης οἷον ἀπὸ τινος σκοπῆς Ἰπποκένταυρός τις, ἀνὴρ ἐκείνης δηλαδὴ τῆς τὰ βρέφη ἀμφοτέρωθεν τιθηνουμένης, ἐπικύπτει γελῶν οὐχ ὅλος φαινόμενος, ἀλλ' ἐς μέσον τὸν ἵππον, λέοντος σκύμον ἀνέχων τῇ δεξιᾷ καὶ ὑπὲρ ἑαυτὸν αἰωρῶν, ὡς δεδιζαίτο σὺν παιδιᾷ τὰ βρέφη.

5. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῆς γραφῆς, ἐφ' ὅσα τοῖς ἰδιώ-
ταις ἡμῖν οὐ πάντῃ ἐμφανῆ ὄντα τὴν ὅλην δὴμω ἔχει δύναμιν τῆς τέχνης, οἷον τὸ ἀποτεῖναι τὰς γραμμάς ἐς τὸ εὐθύτατον καὶ τῶν χρωμάτων ἀκριβῆ τὴν κράσιν καὶ εὐκαίρην τὴν ἐπιβολὴν ποιήσασθαι καὶ σκιασαι ἐς δέον καὶ τοῦ μεγέθους τὸν λόγον καὶ τὴν τῶν μερῶν πρὸς τὸ ὅλον ἰσότητα καὶ ἁρμονίαν γραφέων παῖδες ἐπαινού-
των, οἷς ἔργον εἰδέναι τὰ τοιαῦτα· ἐγὼ δὲ τοῦ Ζεῦξιδος ἐκεῖνο μάλιστα ἐπήνεσα, ὅτι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ὑπο-
θέσει ποικίλως τὸ περιττὸν ἐπεδείξαιτο τῆς τέχνης, τὸν μὲν ἀνδρα ποιήσας πάντῃ φοβερὸν καὶ κομιῶν ἄγριον, σοβαρὸν τῇ χαίτῃ, λασίον τὰ πολλὰ οὐ κατὰ τὸν ἵππον αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ κατ' ἕτερον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐξάρας αὐτῷ τοὺς ὤμους ἐπὶ πλείστον, τὸ βλέμμα, καί-
τοι γελῶντος, θηριῶδες ὅλον καὶ θρεῖον τι καὶ ἀνήμερον.

6. Τοιοῦτον μὲν ἐκείνων τὴν θήλειαν δὲ ἵππου γε τῆς καλλίστης, οἶμαι μάλιστα αἱ Θεσσαλαὶ εἰσιν, ἀδμητες ἔτι καὶ ἄβατοι, τὸ δ' ἄνω ἡμίτομον γυναικὸς πάγκαλον ἔξω τῶν ὠτων· ἐκείνη δὲ μόνα σατυρωδὴ ἐστὶν αὐτῇ· καὶ ἡ μῆξις δὲ καὶ ἡ ἁρμογὴ τῶν σωματίων, καὶ ὁ συν-
άπτεται καὶ συνδέεται τῷ γυναικεῖῳ τὸ ἵππικόν, ἡρέμα καὶ οὐκ ἀθρόως μεταβαίνουσα καὶ ἐκ προσαγωγῆς τρε-
πομένη λανθάνει τὴν ὅψιν ἐκ θατέρου εἰς τὸ ἕτερον ὑπα-
γομένη. Τὸ νεογνὸν δὲ τὸ ἐν τῇ νηπιῳ δὴμω ἄγριον καὶ ἐν τῷ ἀπαλῷ ᾗδῃ φοβερὸν, καὶ τοῦτο θαυμαστὸν οἷον ἐδοξέ μοι, καὶ ὅτι παιδικῶς μάλα πρὸς τὸν σκύ-

Athenis, exacta regula inde translatus : ipsum vero archotypum Sylla Romanorum imperator dicebatur cum aliis in Italiam misisse, deinde circa Maleam, puto, submersa navi perisse omnia, cum his illam picturam. Verum imaginem certe imaginis vidi, et ipse eam vobis, quantum ejus potero, verbis ostendam, non profecto ut qui picturae peritus sim; verum quod plane memini, qui haud ita pridem in pictoris cujusdam pergula Athenis eam viderim : et vehemens tum artis admiratio forte me nunc etiam in ea evidenti-
us declaranda juverit.

4. In viridi mollior gramine Centaurus haec facta est, qua quidem equa est, humi tota cubans extensis retrorsum pedibus : quantum autem illius muliebri est, sensim attollitur nixum cubito; anteriores vero pedes non jam ipsi quoque porrecti, tanquam jacentis in latus Centauri; sed alter quidem geniculanti similis, incurvatus subducta ungula; alter contra insurgit, humique nititur, quales sunt equi, exsilire dum conantur. Parvorum vero alterum quidem supra ipsa tenet ulnis, et humano more lactat, muliebrem illi mammam praebens : alterum ex equina parte subrumat, more pulli. In suprema vero tabulae parte, quasi e specula quadam Centaurus aliquis, illius scilicet parvos suos utrimque nutrientis maritus, despicit ridens, non totus conspicuus, sed ad medium usque equum, leonis catulum dextra ostentans et supra se extollens, quasi per lusum terrere velit parvulos.

5. Reliquas igitur picturae doles, in quantum nobis, ejus artis rudibus, non satis apparent, quum tamen totani artis vim contineant, velut illam linearum exquisitam directionem, et pigmentorum accuratam temperationem et inductionem tempestive factam, et umbrarum commodam immissionem, et proportionem magnitudinis, et partium mensuras integro aequabiliter respondentes, pictorum filii laudaverint, quorum opus est intelligere talia : ego vero illud maxime Zeuxidis laudare soleo, quod in uno eodemque argumento varie divitias artis ostendit : qui virum quidem fecerit undique terribilem, et omnino ferum, crines superbe jactantem, hirsutum majori ex parte, non qua equus est modo, sed etiam altera parte humana, et humeros ejus quantum potest extulerit; vultum, ridentis licet, ferinum totum fecerit et montanum fere minimeque mansuetum.

6. Ita quidem illum : feminam vero finxit partem dimidiam equae pulcherrimae, quales praesertim sunt Thessalae, nondum domitae et sessorem nondum passae; superiorem partem, mulieris, undique pulcherrimam praeter aures, quae solae satyrorum instar illi sunt. Commistio vero et commissura corporum, ubi coagmentatur ac devincitur muliebri corpori equinum, sensim, non subito transiens, et accessu qui vix sentiat conversus, visum fallit, ubi ex altero in alterum deducitur. Quod autem recens uterque partus in prima infantia tamen ferus, et in tenero jam est terribilis, id ipsum quoque res admirabilis mihi videbatur; et quod

μον τοῦ λέοντος ἀναδλέπουσι, μεταξὺ τῆς θηλῆς ἐκά-
τερος ἐπειλημμένοι ἐν χρῶ τῇ μητρὶ προσιστάμενοι.

7. Ταῦτα δ' οὖν ἐπιδειξάμενος ὁ Ζεῦξις αὐτοὺς μὲν
ᾤετο ἐκπλήξειν τοὺς ὁρῶντας ἐπὶ τῇ τέχνῃ, οἱ δὲ αὐτίκα
μὲν ἐβόων· ἢ τί γὰρ ἂν ἐποίουν καλλίστῳ θεάματι
ἐντυγχάνοντες; ἐπῆνουν δὲ μάλιστα πάντες ἅπερ κάμει
πρώην ἔκεινοι, τῆς ἐπινοίας τὸ ξένον καὶ τὴν γνώμην
τῆς γραφῆς ὡς νέαν καὶ τοῖς ἐμπροσθεν ἡγνοημένην
οὔσαν. Ὡστε ὁ Ζεῦξις συνεῖς ὅτι αὐτοὺς ἀσχολεῖ ἡ
ὑπόθεσις καινὴ οὔσα καὶ ἀπάγει τῆς τέχνης, ὡς ἐν πα-
ρέργῳ τίθεσθαι τὴν ἀκριβείαν τῶν πραγμάτων, Ἄγε δὲ,
ἔφη, ὦ Μικκίων, πρὸς τὸν μαθητὴν, περιέβαλε ἤδη τὴν
εἰκόνα καὶ ἀράμενοι ἀποκομίζετε οἰκάδε· οὗτοι γὰρ ἡμῶν
τὸν πηλὸν τῆς τέχνης ἐπανοῦσι, τῶν δ', ἐφ' ὧν, εἰ κα-
λῶς ἔχει καὶ κατὰ τὴν τέχνην, οὐ πολλὸν ποιοῦνται λό-
γον, ἀλλὰ παρευδοκίμει τὴν ἀκριβείαν τῶν ἔργων ἢ τῆς
ὑποθέσεως καινοτομία.

8. Ὁ μὲν οὖν Ζεῦξις οὕτως, ὀργιλώτερον ἴσως.
Ἀντίοχος δὲ ὁ σωτὴρ ἐπικληθεὶς καὶ οὗτος ὁμοῖόν τι
παθεῖν λέγεται ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας μάχῃ. Εἰ βού-
λεσθε, διηγήσομαι καὶ τοῦτο, ὁποῖον ἐγένετο. Εἰδὼς
γὰρ τούτους ἀλκίμους ὄντας καὶ πλήθει παμπόλλους
ὁρῶν καὶ τὴν φάλαγγα καρτερώς συναραρυῖαν καὶ ἐπὶ
μετώπου μὲν προασπίζοντας τοὺς χαλκοθύρακας αὐτῶν,
ἐς βάθος δὲ ἐπὶ τεττάρων καὶ εἰκοσι τεταγμένους ὀπλί-
τας, ἐπὶ κέρως δ' ἑκατέρωθεν τὴν ἵππον δισυριάν οὔ-
σαν, ἐκ δὲ τοῦ μέσου τὰ ἄρματα ἐκπηδῆσεν αἱ μέλλοντα
δρεπανηφόρα ὀδοσκόχοντα καὶ συνωρίδας ἐπ' αὐτοῖς δις
τοσαύτας, ταῦτα ὁρῶν πάννυ πονηρὰς εἶχε τὰς ἐλπίδας,
ὡς ἀμάχων ὄντων ἐκείνων αὐτῶν ἐκείνος γὰρ δι' ὀλίγου
τῆς στρατιᾶς ἐκείνης παρασκευασθείσης οὐ μεγαλωστί
οὐδὲ κατ' ἀξίαν τοῦ πολέμου ἀρίκετο κομιδῇ ὀλίγους
ἄγων, καὶ τούτων πελταστικὸν τὸ πολὺ καὶ ψιλικόν· οἱ
γυμνήτες δὲ ὑπὲρ ἡμισυ τῆς στρατιᾶς ἦσαν. Ὡστε
ἐδόκει αὐτῷ ἤδη σπένδεσθαι καὶ τινα εὐπρεπῆ διάλυσιν
ἐφρίσκεσθαι τοῦ πολέμου.

9. Ἀλλὰ Θεοδότας ὁ Ῥόδιος, ἀνὴρ γενναῖος καὶ τα-
κτικῶν ἔμπειρος, οὐκ εἶα παρὼν ἀθυμεῖν· καὶ ἦσαν γὰρ
ἑκατάδεκα ἐλέφαντες τῷ Ἀντίχῳ. Τούτους ἐκέλευσεν
ὁ Θεοδότας τέως μὲν ἔχειν ὡς οἷόν τε κατακρύψαντας,
ὡς μὴ καταδόηλοι εἶεν ὑπερραίνόμενοι τοῦ στρατοῦ, ἐπει-
δὲν δὲ σημῆναι ὁ σαλπικτῆς καὶ δέη συμπλέεσθαι
καὶ εἰς χεῖρας ἵεναι καὶ ἡ ἵππος ἢ τῶν πολεμίων ἐπε-
λαύνηται καὶ τὰ ἄρματα οἱ Γαλάται ἀνοίξαντες τὴν
φάλαγγα καὶ διαστήσαντες ἐπαρῶσι, τότε ἀνὰ τέττα-
ρας μὲν τῶν ἐλεφάντων ἀπαντᾶν ἐφ' ἑκάτερα τοῖς ἵπ-
πῳ, τοὺς ὀκτὼ δὲ ἀντεπαφῆναι τοῖς ἀρματηλάταις
καὶ συνοριασταῖς· Εἰ γὰρ τοῦτο γένοιτο, φοβηθήσονται
αὐτῶν, ἔφη, οἱ ἵπποι καὶ ἐς τοὺς Γαλάτας αὖθις ἐμπε-
σοῦνται φεύγοντες. Καὶ οὕτως ἐγένετο.

10. Οὐ γὰρ πρότερον ἰδόντες ἐλέφαντα οὔτε αὐτοὶ
Γαλάται οὔτε οἱ ἵπποι αὐτῶν οὕτω πρὸς τὸ παράδοξον
τῆς ὄψεως ἐταράχθησαν, ὥστε πόρρω ἔτι τῶν θηρίων
ὄντων ἐπεὶ μόνον τετριγύοντων ἤκουσαν καὶ τοὺς ὁδόντας

pueriliter admodum ad leonis catulum respiciunt, mammae
interca quisque suae arte inhaerentes et quam proxime
matrem assiscentes.

7. Haec itaque quum ostenderet Zeuxis, ipse quidem puta-
bat futurum ut artis admiratione percelleret spectatores.
At illi statim quidem exclamarunt : quid enim facerent
aliud, ad pulcherrimum spectaculum admissi? laudabant
vero maxime omnes eadem, propter quae me nuper isti :
inventionis novitatem, argumentum picturae recens et su-
perioribus ignotum. Itaque intelligens Zeuxis occupari
illos argumento novo, et ab arte contemplanda abduci, ut
obiter modo exquisitam rerum curam considerent, Age,
inquit ad suum discipulum, Miccio, involve jam tabulam;
vos sublata domum referte : isti enim lutum artis nostrae
laudant : eorum autem, propter quae debebat laudari, si bene
et ex arte posita sunt, non multam habent rationem; sed
exquisite circa opus ipsum artis laudem intercipit argu-
menti novitas.

8. Zeuxis igitur ita, justo ille forte iracundius. Antiocho
autem, Soteri cognominato, simile quiddam usu venisse
dicitur in pugna adversus Gallograecos. Si vultis, hoc quo-
que, ut factum sit, enarrabo. Quum sciret enim hos viros
fortes esse, et numero plurimos esse videret, et phalangem
valide densam, et in fronte quidem tegentes primam aciem
loricatos aere, intorsus vero et in versum stantes in acie
vicenos quaternos scutatos, cornua firmare utrimque viginti
millium equitatum; e media acie prorupturos currus falcatos
octoginta, et bigarum praeter hos alterum tantum : haec,
inquam, videns, male sane de rebus suis speravit, qui
invicta ista sibi putaret. Ipse enim, brevi tempore com-
parato illo exercitu, non magnifice neque pro dignitate
belli veniebat, paucos oppido ducens, et in his peltastas
plerosque et levis armaturae homines : velites autem ultra
dimidiam exercitus partem erant. Itaque jam videbatur
illi pacisci, et honestam quandam belli dissolvendi rationem
reperire.

9. Verum Rhodius Theodotas, vir fortis et ordinandae
aciei peritus, quum adesset, non passus est animum abjicere :
erant enim etiam sexdecim Antiocho elephantum. Hos jussit
Theodotas tum quidem, quantum ejus fieri posset, occultos
habere, ne manifesti essent, ultra exercitum eminentes :
ubi vero classicum cecinisset, et jam concurrendum esset
atque veniendum ad manus, invehereturque jam hostium
equitatus, currusque suos Gallograeci aperta phalange et
discedentes emitterent : tum quaternos elephantum singulis
utrimque equitum alis occurrere, octo autem reliquos con-
tra immitti curruum et bigarum agitatoribus. Hoc enim
si fiet, terrebuntur, dicebat, illorum equi, et retro in ipsos
Gallograecos fuga irruent. Idque ita factum.

10. Quum enim nunquam elephantem neque ipsi Gallo-
graeci neque equi illorum vidissent, adeo ad inopinatum
spectaculum perturbati sunt, ut quum longe adhuc abessent
bellum, audito solo illorum barritu, et dentibus conspectis,

εἶδον ἀποστίλθοντας ἐπισημότερον ὥς ἂν ἐκ μέλανος τοῦ παντὸς σώματος καὶ τὰς προνομαίας ὥς ἐξ ἀρπαγὴν ὑπεραιρουμένας, πρὶν ἢ τὸ τοῦσμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκ-
κλίναντες σὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἐφευγον, οἱ μὲν περὶ περι-
πειρόμενοι ὑπ' ἀλλήλων τοῖς ὁραταίοις καὶ συμπατού-
μενοι ὑπὸ τῶν ἵππεων, ὥς εἶχον, ἐμπεσόντων ἐπ' αὐτοῦς,
τὰ ἄρματα δὲ, ἀναστρέψαντα καὶ ταῦτα ἐμπαλιν εἰς
τοὺς οἰκείους, οὐκ ἀναιμῶτι διεφέρετο ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ
τὸ τοῦ 'Ομήρου, « δῖφροι δ' ἀνεκυμβαλίζον » οἱ ἵπποι
δ' ἐπέπερ ἅπαξ τῆς ἐς τὸ εὐθὺ δόδῳ ἀπετρέποντο οὐκ
ἀνασχομένοι τῶν ἐλεφάντων, τοὺς ἐπιβάτας ἀποβαλόν-
τες « κείν' ὄρεα κροτάλizon », τέμνοντες νῆ Δία καὶ
διαιροῦντες τοῖς ὁρεπάνοις εἰ τινας τῶν φίλων καταλά-
βοιεν· πολλοὶ δ' ὥς ἐν τὰρ ἄρῃ τοσοῦτον καταλαμβάνοντο.
Εἶποντο δὲ καὶ οἱ ἐλέφαντες συμπατοῦντες καὶ συναναρ-
ριπτοῦντες ἐς ὕψος ταῖς προνομαίαις καὶ συναρπάζοντες
καὶ τοῖς ὁδοῦσι περιπειρόντες, καὶ τέλος οὗτοι κατὰ
κράτος παραδιδόασιν τῷ Ἀντιόχῳ τὴν νίκην.

11. Οἱ Γαλάται δὲ οἱ μὲν ἐτεθνέκσαν, πολλοῦ τοῦ
φόνου γενομένου, οἱ δὲ ζῶντες ἐλαμβάνοντο, πλὴν
πάνυ ὀλίγοι ὅσοι ἐφύλασαν ἐς τὰ ὄρη ἀναφυγόντες, οἱ
Μακεδόνες δὲ ὅσοι σὺν Ἀντιόχῳ ἦσαν, ἐπαίωνιζον καὶ
προσιόντες ἄλλος ἀλλάζον ἐνέδουν τὸν βασιλέα καλ-
λίνικον ἀναβοῶντες· ὁ δὲ καὶ θαυμάσας, ὥς φασιν, Αἰ-
σχυνώμεθα, ἔφη, ὦ στρατιῶται, οἷς γε ἡ σωτηρία ἐν
ἐκκαίδεκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο· ὥς εἰ μὴ τὸ καινὸν
τοῦ θεάματος ἐξέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς
ἦμεν πρὸς αὐτούς; Ἐπειτα τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλο
μὲν μηδὲν, ἐλέφαντα δὲ μόνον ἐγκολάφει.

12. Ὡρα τοίνυν με σκοπεῖν μὴ καὶ τοῦμὸν ὁμοιον ᾗ τῷ
Ἀντιόχῳ καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐκ ἄξια μάχης, ἐλέφαντες δὲ
τινες καὶ ξένα μορμολυκεῖα πρὸς τοὺς ὀρώντας καὶ θαυ-
ματοποιία ἄλλως· ἐκεῖνα γοῦν ἐπαινοῦσι πάντες. Οἷς δ'
ἐγὼ ἐπεποιθεῖν, οὐ πάνυ ταῦτα ἐν λόγῳ παρ' αὐτοῖς
ἐστίν, ἀλλ' ὅτι μὲν θήλεια ἱπποκένταυρος γεγραμμέ-
νη, τοῦτο μόνον ἐκπλήττονται καὶ ὥσπερ ἐστὶ, και-
νὸν καὶ τεράστιον δοκεῖ αὐτοῖς. Τὰ δ' ἄλλα μάτην
ἄρα τῷ Ζεύϊδι πεποιήται. Ἄλλ' οὐ μάτην γραφικὸι
γὰρ ὑμεῖς καὶ μετὰ τέχνης ἕκαστα ὁρᾶτε. Εἴη μόνον
ἄξια τοῦ θεάτρου δεικνύειν.

XXIII.

ΑΡΜΟΝΙΑΔΗΣ.

1. Ἀρμονίδης ὁ αὐλητὴς ἤρετό ποτε Τιμόθεον δι-
δάσκαλον αὐτοῦ ὄντα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Τιμόθεε, πῶς
ἂν ἐνδοξος γενοίμην ἐπὶ τῇ τέχνῃ; καὶ τί ποιοῦντα εἴ-
σονται με οἱ Ἕλληνες ἅπαντες; Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα εὖ ποιῶν
ἐδιδάξω με ἥδη, ἀρμόσασθαι τὸν αὐλὸν ἐς τὸ ἀκριβὲς
καὶ ἐμπνεῖν ἐς τὴν γλωττίδα λεπτὸν τι καὶ ἐμμελές
καὶ ὑποβάλλειν τοὺς δακτύλους εὐαφῶς ὑπὸ πικνῇ τῇ
ἀρπῇ καὶ θέσει καὶ βαίνειν ἐν ῥυθμῷ καὶ σύμφωνα εἴ-

tanto insignitius, ut e nigro usquequaque corpore, fulgen-
tibus, et rostris tanquam ad rapinam sublatis, ante tel-
lactum inclinati sine more modoque fugerent : ubi pedites
quidem confixi mutuo suorum jaculis, et ab equitibus
conculcati, qui toto impetu suo in illos ruerent; currus
autem, conversi et ipsi retro in suos, non sine sanguine
inter ipsos differebantur, sed ut est apud Homerum,

dederunt sontiumque ruinamque :

equi vero semel recta regione viarum excussi, quum ferre
elephantos non possent, dejectis aurigis, currus cum stre-
pitu vacuos raptant, secantes, per Jovem, et lacerantes
falcebus si quos amicorum comprehendissent; multi vero,
ut in tanto tumultu, comprehendebantur. Insequebantur
vero elephantum etiam, qui conculcarent, et rostris in altum
jactarent corpora, et corripere, et confoderent dentibus :
et tandem hi plenissimam tradunt Antiocho victoriam.

11. Gallogræci autem partim in prælio ceciderunt, magna
cæde facta, partim vivi capti sunt, præter paucos oppido,
qui fuga montes occupavere. Præter autem cecinere qui
cum Antiocho erant Macedones, et alius aliunde acce-
dentes coronarunt regem cum clamore, egregium victorem
illum prædicantes. At ille, non sine lacrimis, ut narrant,
Pudeat nos, inquit, milites, quorum salus in sexdecim his
belluis posita fuerit : etenim nisi perculisset hostes hujus
spectaculi novitas, quid nos ad illos futuri eramus? Deinde
in tropæojussit aliud nihil quam solum elephantem insculpi.

12. Jam mihi videndum est ne mea res similis sit Antio-
chi prælio, et cetera non apta quæ in aciem procedant, præ-
ter elephantos quosdam et peregrina spectantibus terrula-
menta, et vanas præstigias : hæc enim laudant omnes. At
quibus ego confisus fuero, horum nulla apud illos habetur
ratio : verum ad id solum obstupescunt, pictam hic esse
Centaurum feminam, idque, ut est, novum ac portentosum
illis videtur. Reliqua igitur frustra elaborata Zeuxidi. At
minime frustra : vos enim pictoriæ rationis periti, et cum
arte inspicitis omnia. Utinam modo digna sint theatro quæ
ostendantur.

XXIII.

HARMONIDES.

1. Harmonides tibicen interrogavit olim magistrum suum
Timotheum : Dic mihi, inquit, Timothee, quomodo cele-
bris in arte fieri possum? et quo facto meo me Græci omnes
cognoscent? Reliqua enim, agnosco beneficium tuum! do-
cuisti me jam, accurate tibiam temperare, et inflare in
ligulam tenue quiddam ac modulatum, et admovere com-
mode digitos sublatione crebra ac positione, et incedere ad
numeros, et ut cantus consentiat choro, et modi uniuscu-

και τὰ μέλη πρὸς τὸν χορὸν καὶ τῆς ἁρμονίας ἐκάστης διαφυλάττειν τὸ ἴδιον, τῆς Φρυγίου τὸ ἔνθεον, τῆς Αὐδίου τὸ Βακχικόν, τῆς Δωρίου τὸ σεμνόν, τῆς Ἰωνικῆς τὸ γλαφυρόν. Ταῦτα μὲν οὖν πάντα ἐκμεμάθηκα παρὰ σοῦ· τὰ μέγιστα δὲ καὶ ὧν ἕνεκα ἐπεθύμησα τῆς αὐλητικῆς, οὐχ ὁρῶ πῶς ἂν ἀπ' αὐτῆς μοι προσγένοιτο, ἢ δόξα ἢ παρὰ τῶν πολλῶν καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι ἐν πλῆθεσι καὶ δεῖκνυσθαι τῷ δακτύλῳ, καὶ ἦν που φανῶ, εὐθὺς ἐπιστρέφεται πάντα εἰς ἐμὲ καὶ λέγειν τοῦνομα, οὗτος Ἀρμονίδης ἐστὶν ὁ ἀριστος αὐλητής, ὥσπερ ἐκεῖνος ὅτε καὶ σὺ, ὦ Τιμόθεε, τὸ πρῶτον ἐλθὼν οἴκοθεν ἐκ Βοιωτίας ὑπηλύθησας τῇ Πανδιονίδι καὶ ἐνίκησας ἐν τῷ Αἰάντι τῷ ἐμμανεῖ, τοῦ ὁμωνύμου σοι ποιήσαντος τὸ μέλος, οὐδεὶς ἦν δὲ ἡγνότες τοῦνομα, Τιμόθεον ἐκ Θηβῶν· ἀλλ' ἔνθα ἂν καὶ νῦν φανῆς, συνθεοῦσιν ἐπὶ σὲ πάντες ὥσπερ ἐπὶ τὴν γλαύκα τὰ ὄρνεα. Ταῦτ' ἐστὶ δι' ἅπερ ἠυξάμην αὐλητῆς γενέσθαι καὶ ὑπὲρ ὧν πεπόνηκα τὸν νόνον τὸν πολύν· ἐπεὶ τό γε αὐλεῖν αὐτὸ ἄνευ τοῦ ἔνδοξος εἶναι δι' αὐτὸ οὐκ ἂν δεξαίμεν ἀγνώστῳ μοι προσγεγόμενον, οὐδ' εἰ Μαρσύας ἢ Ὀλυμπος γενήσεσθαι μέλλοιμι λαμβάνων· οὐδὲν γὰρ ὁφέλος ἀπορρήτου, φασί, καὶ ἀφανοῦς τῆς μουσικῆς. Ἀλλὰ σὺ, ἔφη, καὶ ταῦτα παιδεύσον με, ὅπως μοι χρηστέον κάμαυτῷ καὶ τῇ τέχνῃ, καὶ σοι διττὴν εἰσομαι τὴν χάριν, καὶ ἐπὶ τῇ αὐλήσει καὶ, τὸ μέγιστον, ἐπὶ τῇ δόξῃ αὐτῆς.

2. Ἀποκρίνεται οὖν αὐτῷ ὁ Τιμόθεος, Ἀλλ' ὦ Ἀρμονίδη, ἔρῃς μὲν, ἔφη, εὖ ἴσθι, οὐ μικροῦ πράγματός, ἐπαίνου καὶ δόξης καὶ τοῦ ἐπίσημος εἶναι καὶ γνωσκέσθαι πρὸς τῶν πολλῶν, τοῦτο δὲ εἰ μὲν οὕτως πῶς ἐς τὰ πλῆθη παριὼν ἐπιδοκίμυμένος θέλοις πορίζεσθαι, μακρὸν ἂν γένοιτο, καὶ οὐδὲ οὕτως ἅπαντες εἰσονται σε· πού γὰρ ἂν εὐρεθείη ἡ θέατρον ἢ στάδιον οὕτω μέγα, ἐν ᾧ πᾶσιν αὐλήσεις τοῖς Ἑλλήσιν; Ὡς δὲ ποιήσας γνωστήσῃ αὐτοῖς καὶ ἐπὶ τὸ πέρας ἀφίχῃ τῆς εὐχῆς, ἐγὼ καὶ τοῦθ' ὑποθήσομαι σοι· σὺ γὰρ αὖλει μὲν καὶ πρὸς τὰ θέατρα ἐνίοτε, ἀτὰρ ὀλίγον μελέτω σοι τῶν πολλῶν. Ἡ δ' ἐπίτομος καὶ ῥᾶστα ἐπὶ τὴν δόξαν ἄγουσα ἥδε ἐστίν· εἰ γὰρ ἐπιλεξάμενος τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι τοὺς ἀρίστους καὶ ὀλίγους αὐτῶν ὅσοι κορυφαῖοι καὶ ἀναμφιλόγως θαυμαστοὶ καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα πιστοὶ, εἰ τοῦτοις, φημί, ἐπιδείξαι τοὺς αὐλήματα καὶ οὗτοι ἐπαίνεσσονται σε, ἅπανσι Ἑλλήσι νόμιζε ᾗδ' ἡγενησθαι γνωρίμος ἐν οὕτω βραχεῖ. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὅρα πῶς συντίθῃ· εἰ γὰρ οὐς ἅπαντες ἴσασι καὶ οὐς θαυμάζουσιν, οὗτοι δὲ εἰσονται σε αὐλητὴν εὐδόκιμον ὄντα, τί σοι δεῖ τῶν πολλῶν, οἳ γε πάντως ἀκολουθήσουσι τοῖς ἀμείνων κρίναι δυναμένοις; ὁ γὰρ τοὶ πολλὸς οὗτος λεῷς, αὐτοὶ μὲν ἀγνοοῦσι τὰ βελτίω, βάνανσοι ὄντες οἱ πολλοὶ αὐτῶν, ὅτινα δ' ἂν οἱ προῦγοντες ἐπαίνεσωσι, πιστεύουσι μὴ ἂν ἀλόγως ἐπαίνεθῃαι τοῦτον· ὥστε ἐπαίνεσουσι καὶ αὐτοί. Καὶ γὰρ οὖν καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσιν οἱ μὲν πολλοὶ θεαταὶ ἴσασι κροτῆσαι ποτε καὶ συρίσαι, κρίνουσι δὲ ἑπτὰ ἢ πέντε ἢ ὅσοι δῆ. Ταῦτα ὁ

jusque proprietatem servare, Phrygi illum quasi divinum afflatum, Lydii Bacchicum furorem, honestam gravitatem Dorii, et Ionii denique venustatem. Hæc igitur didici abs te omnia : maxima vero, et propter quæ concupivi artem canendi tibiis, nondum video quomodo ab illa mihi contingant, gloria apud populum, et ut conspicuus sim in multitudine hominum, et monstrer digito, et ut, sicubi appaream, statim convertantur ad me omnes, et nomen meum dicant, Hic est ille Harmonides, tibicen optimus! quem admodum quum tu etiam, Timothee, primum domo e Bœotia adveniens succinuisti Pandionidi, vicistisque in Ajace furioso, modulos faciente tuo illo cognominæ; nemo erat qui ignoraret nomen, Timotheum Thebanum : sed ubicumque nunc etiam conspiciendum te præbes, concurrunt ad te omnes, ut ad noctuam aves. Hæc sunt propter quæ tibicen fieri optavi, et pro quibus laborem illum multum suscepi : ipsam quandoquidem canendi facultatem, a celebritate nominis separatam, non receperim, si inglorio mihi et ignoto contingat, non si vel Marsyas aut Olympus in illa obscuritate futurus sim; occultæ enim, aiunt, nullus est respectus musicæ. Verum tu (inquit) et hæc doce me, quomodo et me ipso et arte utendum sit : et duplicem tibi habebō gratiam, et de canendi facultate, et, quod maximum, gloriæ etiam quæ ejus nomine mihi continget.

2. Respondet igitur illi Timotheus : Tu vero, inquit, Harmonide, amare te noris rem non parvam, laudem et gloriam, et ut insignis fias, et cognoscaris a plurimis, at hoc si sic ad multitudinem prodiens tuique audiendi copiam faciens præstare tibi velis, longum fuerit, et ne sic quidem omnes te noverint : ubi enim aut theatrum inveniat, aut circus ita magnus, in quo tibia canas Græcis omnibus? Quo vero facto innotescas illis et ad finem voti tui pervenias, id ipsum quoque ego tibi subijciam. Cane tu quidem etiam theatri nonnunquam; sed parum cura vulgus. Compendiaria vero et facillime ducens ad gloriam via ista est : si elegeris Græcorum optimos, et paucos illorum qui capita sunt et extra controversiam admirabiles, et quibus fides in utramque partem habeatur : hiis, inquam, si ostenderis cantus tuos, atque hi te laudaverint, Græcis omnibus brevi adeo tempore innotuisse te putato. Vide rem quomodo demonstrem. Si enim quos omnes norunt, et quos admirantur, hi norint te probatum tibicinem esse; quid vulgo tibi opus est, qui omnino sequetur hos qui melius judicare possunt? Ista enim multitudo, ipsi quidem ignorant meliora, sellularii majorem partem opifices : quem vero principes laudaverint, illum non sine ratione laudari credunt : itaque laudant ipsi quoque. Etenim in certaminibus quoque multitudo quidem spectatores sunt eatenus, ut plaudant aliquando vel sibilent : judicant vero aut septem aut quinque, aut quotcumque tandem. Illa quidem Harmonides

μὲν Ἀρμονίδης οὐκ ἔβη ποιῆσαι· μεταξὺ γὰρ αὐλῶν, φασίν, ὅτε τὸ πρῶτον ἡγωνίζετο, φιλοτιμώτερον ἐμπρῶτον ἐναπέπνευσε τῷ αὐλῷ καὶ ἀστεφάνωτος ἐν τῇ σκηπῇ ἀπέθανε τὸ αὐτὸ καὶ πρῶτον καὶ ὕστατον αὐλήσας ἐν τοῖς Διονυσίοις.

3. Ὁ μὲντοι τοῦ Τιμοθέου λόγος οὐκ αὐληταῖς οὐδὲ Ἀρμονίδῃ μόνον εἰρησθαί μοι δοκεῖ, ἀλλὰ πᾶσιν ὅσοι δόξης ὀρέγονται δημόσιον τι ἐπιδεικνύμενοι, τοῦ παρὰ τῶν πολλῶν ἔπαινον δεόμενοι. Ἐγὼ γὰρ οὖν ὅποτε καὶ αὐτὸς ἐνεόοντα θάβοια περὶ τῶν ἐμαυτοῦ καὶ ἐξήτουν ὅπως ἂν τάχιστα γνωσθεῖν πᾶσι, τῷ Τιμοθέου λόγῳ ἐπόμενος ἐσκοπούμην ὅστις ὁ ἀριστος εἴη τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ ὅτω πιστεύουσιν οἱ ἄλλοι καὶ ὅς ἀντὶ πάντων ἀρχέσειεν ἂν. Οὕτω δὲ ἄρα σὺ ἐμέλλεις ἡμῖν φαίνεσθαι τῷ δικαίῳ λόγῳ, ὃ τι περὶ τὸ κεφάλαιον ἀρετῆς ἀπάσης, ὁ γνώμων, φασί, καὶ ὁ ὁρὸς κανὼν τῶν τοιούτων. Εἰ δέ σοι δεῖξαίμι τὰ καὶ σὺ ἐπαινέσεις αὐτά — εἴη γὰρ οὕτω φανήσεσθαι — καὶ δὴ ἐπὶ πέρας ἔκειν με τῆς ἐλπίδος ἐν μιᾷ ψήφῳ τὰς ἀπάσας λαθόντα. Ἡ τίνα γὰρ ἂν πρὸ σοῦ ἐλόμενος οὐχὶ παραπαίειν ἂν εἰκότως νομισθεῖν; ὥστε λόγῳ μὲν ἐφ' ἐνὸς ἀνδρὸς ἀναρρίψομεν τὸν κύβον, τὸ δ' ἀληθὲς ὥσπερ ἂν εἰ τοὺς ἀπανταγροῦεν ἀνθρώπους συγκαλέσας εἰς κοινὸν θέατρον ἐπιδεικνυοίμην τοὺς λόγους· δῆλον γὰρ ὡς καθ' ἕνα τε καὶ συνάμα πάντων συνελεγμένων μόνος αὐτὸς ἀμείνων ἂν ᾖσθα. Οἱ μὲν γε τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεῖς, τῶν ἄλλων ἐκάστου μίαν ψῆφον φερόντων, ἐκείνοι μόνον ἐκάτερος αὐτῶν δύο ἔφερον, σὺ δὲ καὶ τὰς τῶν ἐφόρων καὶ τὰς τῶν γερόντων προσέτι, καὶ ὅλους ἀπάντων ὁ πολυψηφώτατος ἐν παιδείᾳ σὺ γε, καὶ μάλιστα ὅσω τὴν λευκὴν αἰὲ καὶ σώζουσιν φέρεις, ὃ καὶ θαρρεῖν με ἐν τῷ παρόντι ποιεῖ διὰ γε τὸ μέγεθος τοῦ τολμήματος καὶ πάνυ δικαίως ἂν φοβηθέντα. Κάκεινο δὲ νῆ Δία προσέτι καὶ αὐτὸ θαρρεῖν ποιεῖ, τὸ μὴ παντάπασιν ἀλλότρια τὰ καὶ εἶναι σοί, ὅς πολέως γε ἐκείνης εἰμὶ, ἣν πολλάκις εὐ ἐποίησας, τὸ μὲν πρῶτον ἰδίᾳ, τὸ δὲ δεύτερον κοινῇ μετὰ παντὸς τοῦ ἔθνους· ὥστε ἣν που καὶ νῦν ἐμοὶ ἐς τὸ χεῖρον ῥέπωσιν αἱ ψῆφοι ἐν τῷ λόγῳ καὶ ἐλάττους ὥσιν αἱ ἀμείνους, σὺ δὲ τὴν τῆς Ἀθηνᾶς προστιθεῖς ἀναπλήρου τὸ ἐνδέον παρὰ σεαυτοῦ καὶ τὸ ἐπανόρθωμα οἰκείον σοὶ δοκεῖτω.

4. Καὶ γὰρ οὐδὲ ἐκεῖνό μοι ἱκανὸν, εἰ πολλοὶ ἐθαύμασαν πρότερον, εἰ ἐνδοξὸς ἤδη ἐγὼ, εἰ ἐπαινοῦνται πρὸς τῶν ἀκουσάντων οἱ λόγοι. Πάντα ἐκεῖνα ὑπηνέμια ἀνείρατα, φασί, καὶ ἐπαίνων σκιά· τὸ δ' ἀληθὲς ἐν τῷ παρόντι δειχθήσεται. Οὗτος ἀκριβὲς ὁρὸς τῶν ἐμῶν, οὐδὲν ἀμφίδοξον ἔτι οὐδ' ὡς ἂν τις ἐνδοιάσειεν, ἀλλ' ἢ ἀριστον κατὰ παιδείαν δεῖσθαι νομίζεσθαι, σοὶ γε δοξάν ἢ πάντων — εὐφημεῖν δὲ χρὴ πρὸς οὕτω μέγαν ἀγῶνα χωροῦντα. Δόξαιμεν γὰρ, ὦ θεοὶ, λόγου ἄξιοι καὶ βεβαιώσατε ἡμῖν τὸν παρὰ τῶν ἄλλων ἔπαινον, ὥς τὸ λοιπὸν θαρροῦντας ἐς τοὺς πολλοὺς παρῆναι· πᾶν γὰρ ἤδη στάδιον ἦττον φοβερόν τῳ Ὀλύμπῳ τὰ μεγάλα νενικηκότι.

perficere non potuit : inter canendam enim, narrant, quum primum in certamen descenderet, contentius præ honoris cupiditate dum inflat, in ipsam quasi tibiam exspiravit, et sine coronæ honore in scena mortuus est, eundem et primum et ultimum cantum exhibens in Dionysis.

3. Verum Timothei illa oratio non tibicinibus neque Harmonidi solum dicta mihi videtur, sed omnibus illis qui gloriam affectant publica aliqua commissione, populari laude opus habentes. Ego igitur, quum et ipse cogitarem de mea ratione similiter, et quomodo celerrime possem innotescere omnibus, quærerem : Timothei sermonem secutus, dispiciebam quis in quaque urbe esset præstantissimus, cui fidem reliqui essent habituri, quique unus esset instar omnium. Sic igitur tu nobis videri debebas jure meritoque, virtutis omnis quod caput est, norma, aiunt, et recta talium regula. Si vero tibi mea ostendissem, tuque ea laudasses (pono enim ita tibi visum iri), scilicet ad finem me spei venisse, in uno qui suffragio ferrem universa. Aut quis est, quem tibi si præferam, non merito insanire videar? Igitur verbo quidem in uno homine jaciemus aleam; re autem vera idem est, quasi omnibus undecumque hominibus in theatrum publicum convocatis vim dicendi ostenderem. Apertum enim est te et singulis, et collectis in universum omnibus, fuisse unum præstantiorem. Lacedæmoniorum reges, calculos reliquis singulos habentibus, soli habebant binos : tu vero et ephorum, et senum insuper calculos, et omnino omnium in doctrina amplissimum suffragandi jus habes, ea maxima de causa, quod candidum semper et salutarem fers calculum : quæ res etiam mihi in præsentī facit fiduciam, qui propter rei quam conor magnitudinem merito perterrear. Ad hæc illud etiam profecto animum mihi addit, quod non plane aliena tibi sunt mea, qui tum ex ea urbe sim, quam sæpe tu beneficiis ornasti, primo quidem privatim ipsam, iterum vero publice cum gente universa. Itaque si forte nunc etiam in sequiorem partem inclinent, dum loquor, calculi, paucioresque sint meliores, tu adjecto Minervæ, de te quæ deficiunt exple : ac domesticum tibi et familiare videatur prava hic etiam corrigere.

4. Etenim neque illud mihi satis est, si multi ante admirati sunt, si nobilis jam ego, si laudantur ab his qui audierunt orationes : omnia illa somnia, quod aiunt, vento concepta et irrita, laudum umbræ : verum autem jam nunc apparebit. Hic accuratus meorum finis : nihil in utramque partem amplius accipietur, aut ita ut dubitare quis possit; sed oportebit aut optimum circa doctrinam me putari, si quidem tibi ita videatur, aut omnium . . . sed bene ominari fas est ad tantum certamen euntem. Videamur enim, o dii, digni hodie quorum ratio habeatur! et firmate nobis laudem tributam ab aliis, ut reliquo tempore cum fiducia in multitudinem procedere possimus : omne enim stadium jam minus formidabile ei, magna qui Olympiæ vicorūt.

XXIV.

ΣΚΥΘΗΣ Η ΠΡΟΞΕΝΟΣ.

1. Οὐ πρῶτος Ἀνάχαρσις ἀφίκετο ἐκ Σκυθίας Ἀθήναζε παιδείας ἐπιθυμία τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ Τόξαρις πρὸ αὐτοῦ, σοφὸς μὲν καὶ φιλόκαλος ἀνὴρ καὶ ἐπιτηδευμάτων φιλοκαθής τῶν ἀρίστων, οἴκοι δὲ οὐ τοῦ βασιλείου γένους ὧν οὐδὲ τῶν πιλοφορικῶν, ἀλλὰ Σκυθῶν τῶν πολλῶν καὶ δημοτικῶν, οἳ εἰσι παρ' αὐτοῖς οἱ ὀκτάποδες καλούμενοι, τοῦτο δὲ ἐστὶ, δύο βοῶν δεσπότην εἶναι καὶ ἀμάξης μιᾶς. Οὗτος δ' Τόξαρις οὐδ' ἀπῆλθεν ἐτι ὀπίσω ἐκ Σκυθίας, ἀλλ' Ἀθήνησιν ἀπέθανε, καὶ μετ' οὐ πολὺ καὶ ἥρωας ἔδοξε καὶ ἐντέμνουσιν αὐτῷ Ξένῳ Πατρὶ οἱ Ἀθηναῖοι· τοῦτο γὰρ τούνομα ἥρωας γενόμενος ἐπακτίσατο. Τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἐπωνυμίας καὶ ἀνθ' οὗτου ἐς τοὺς ἥρωας κατέλεξε καὶ τῶν Ἀσκληπιαδῶν εἰς ἔδοξεν, οὐ χειρὸν ἴσως διηγῆσθαι, ὥς μάθητε οὐ Σκυθίας μόνον ἐπιγῶριον ὃν ἀπαθανάτιζειν καὶ πέμπειν παρὰ τὸν Ζάμολξιν, ἀλλὰ καὶ Ἀθηναίους ἐξεῖναι θεοποιεῖν τοὺς Σκυθίας ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος.

2. Κατὰ τὸν λοιπὸν τὸν μέγαν ἔδοξεν ἡ Ἀρχιτέλους γυνή, Ἀρεοπαγίτου ἀνδρός, ἐπιστάντα οἱ τὸν Σκυθὴν καλεῖσθαι εἰπεῖν Ἀθηναίους ὅτι παύσονται τῷ λοιπῷ ἔχοντες, ἢν τοὺς στενωποὺς οἶνῳ πολλῷ βάνωσι. Τοῦτο συχνάκις γεγόμενον — οὐ γὰρ ἡμέλησαν οἱ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες — ἔπαυσε μὲν τοῖς λοιμώτευσιν αὐτοὺς, εἴτε ἀτμούς τινας πονηροὺς ὁ οἶνος σθέσας τῇ ὁδῇ, εἴτε ἄλλο τι πλεόνειδός δ' ἥρωας ὁ Τόξαρις, ἅτε λατρικὸς ὢν, συνεβούλευσεν. Ὁ δ' οὖν μισθὸς τῆς ἰάσεως ἐτι καὶ νῦν ἀποδίδεται αὐτῷ λευκὸς ἵππος καταθυόμενος ἐπὶ τῷ μνήματι, ὅθεν ἐδείξεν ἡ Δειμαινέτη προελθόντα αὐτὸν ἐντετασθαι ἐκεῖνα τὰ περὶ τοῦ οἴνου καὶ εὐρέθη ἐκεῖθι ὁ Τόξαρις τεταμμένος τῇ τε ἐπιγραφῇ γνωσθεῖς, εἰ καὶ μὴ πᾶσα ἐφαίνετο ἐτι, καὶ μάλιστα, ὅτι ἐπὶ τῇ στήλῃ Σκυθὴς ἀνὴρ ἐγκυκλόαπτο, τῇ λαίᾳ μὲν τόξον ἔχων ἐντεταμένον, τῇ δεξιᾷ δὲ βιβλίον, ὥς ἐδόκει. Ἐτι καὶ νῦν ἰδοὺς ἂν αὐτοῦ ὑπὲρ ἡμισυ καὶ τὸ τόξον θλον καὶ τὸ βιβλίον· τὰ δ' ἄνω τῆς στήλης καὶ τὸ πρόσωπον ὁ χρόνος ἤδη ἐλυμήνατό που. Ἔστι δὲ οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ Διπύλου, ἐν ἀριστερᾷ εἰς Ἀκαδημειαν ἀπὸντων, οὐ μέγα τὸ χωμα καὶ ἡ στήλη χαμαί· πλὴν ἀλλ' ἔστεπται γε αἶψα, καὶ φασὶ πυρεταίνοντάς τινας ἤδη πεπαύσθαι ἀπ' αὐτοῦ, καὶ μὰ τὸν Δι' οὐδὲν ἄπιστον, ὅς θλην ποτὲ ἰάσατο τὴν πόλιν.

3. Ἀλλὰ γὰρ οὐπὲρ ἕνεκα ἐμνήσθην αὐτοῦ, ἔζη μὲν ἐτι ὁ Τόξαρις, ὁ Ἀνάχαρσις δὲ ἄρτι καταπεπλευκὸς ἀνῆκε ἐκ Πειραιῶς, οἳ δὲ ξένος καὶ βάρβαρος οὐ μετρώως τεταραγμένος ἐτι τὴν γνώμην, πάντα ἀγνοῶν, φοροδεὴς πρὸς τὰ πολλὰ, οὐκ ἔχων δ' τι χρήσαιτο ἑαυτῷ· καὶ γὰρ συνίει καταγελωμένος ὑπὸ τῶν δρώντων ἐπὶ τῇ σκαυῇ, καὶ ὁμόγλωττον οὐδὲνα εὗρισκε, καὶ ὁλως μετέμελεν αὐτῷ ἤδη τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐδέδοκτο ἰδόντα μόνον τὰς Ἀθήνας ἐπὶ πύδα εὐθὺς ὀπίσω χωρεῖν καὶ

XXIV.

SCYTHA, SEU CONCILIATOR HOSPITII.

1. Non primus e Scythia Athenas venit Anacharsis Græcæ disciplinæ cupidus, sed Toxaris etiam ante ipsum, sapiens quidem et pulchrarum rerum amans optimorumque institutorum studiosus, domi vero non regii generis, neque pileatorum, sed Scytharum de multis unus et plebeiorum, quales apud illos sunt qui Octipedes vocantur, hoc autem significat boum duorum dominum esse et unius plaustrî. Hic Toxaris neque rursus ad Scythas rediit, sed Athenis mortuus est; neque ita multo post pro heroe est habitus, sacrificantque illi ut Hospiti Medico Athenienses: hoc enim nomen, quum heros fieret, accepit. Causam vero cognominis, et cur in heros sit relatus, et pro Æsculapii posterorum uno habitus, enarrare haud abs re forte fuerit, ut discatis, non Scythiis modo patrium esse immortales credere homines et ablegare ad Zamolxin; sed Atheniensibus etiam licere deos facere in ipsa Græcia Scythas.

2. In magna illa pestilentia visa sibi per quietem est videre Architelis Areopagitæ uxor astantem sibi Scytham, qui juberet dicere Atheniensibus, a pestilentia ipsos vexari desituros, si vicos urbis vino multo conspergant. Hoc sæpius factum (neque enim neglexerunt qui audierant Athenienses) finem pestilentie apud illos imposuit, seu vapores quosdam malos per odorem delente vino, sive aliud quid amplius sciens Toxaris heros, quippe medicinæ peritus, consuluit. Merces igitur curationis hodieque illi persolvitur, equus albus in ipsius monumento immolatus, illo ipso loco, unde ostendit Dimenete progressum ipsum illa de vino præcepisse: et inventus ibi est sepultus Toxaris, tum inscriptione agnitus, etsi ea non tota jam apparebat, et maxime, quod in columella insculptus erat vir Scythæ, sinistra arcum intentum tenens, dextra vero, ut videbatur, librum. Adhuc etiam videas ultra dimidiam ejus partem, arcum autem integrum atque librum: superiora vero columellæ et ipsam faciem tempus jam abolevit. Est autem non multum a Dipylo, ad sinistram in Academiam euntium, tumulus non magnus, et humi jacens columella. Verumtamen coronata semper est, et aiunt febri laborantes quosdam illius ope esse liberatos: neque profecto incredibile, qui totam olim urbem sanaverit.

3. Verum enim vero, cujus rei causa mentionem illius injeci, superstes erat Toxaris, quum Anacharsis, navigatione modo finita, a Piræeo ascendit, tanquam peregrinus et barbarus non mediocriter adhuc turbatus animo, ignarus omnium, meticulousus ad plurima, de se quid faceret nescius: sentiebat etenim derideri se ob habitum et arma; et linguæ suæ peritum inveniebat neminem: et in universum viæ ipsum jam poenitentia subibat, decretumque ipsi erat, visis modo Athenis, retro legere vestigia,

πλοῖον ἐπιβάδντα πλεῖν αὐτοῖς ἐπὶ Βοσπόρου, ὅθεν οὐ πολλὰ ἐμέλλεν αὐτῷ ὁδὸς ἐσεσθαι οἰκαδὲ ἐς Σκύθας. Οὕτως ἔχοντι τῷ Ἀναχάρσιδι ἐντυχάνει δαίμων τις ἀγαθὸς ὡς ἀληθὺς ὁ Τόξαρς ἤδη ἐν τῷ Κεραμεικῷ· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡ στολὴ αὐτὸν ἐπεσπάσατο πατριῶτις οὖσα, εἶτα μέντοι οὐ χαλεπῶς ἐμέλλε καὶ αὐτὸν γνωσεσθαι τὸν Ἀναχάρσιν ἄτς γένους τοῦ δοκιμωτάτου ὄντα καὶ ἐν τοῖς πρῶτοις Σκυθῶν. Ὁ Ἀναχάρσις δὲ πόθεν ἂν ἐκείνον ἔγνω ὁμοειρηθῆ ὄντα, Ἑλληνιστὶ ἐσταλμένον, ὑπερῤῥημένον τὸ γένειον, ἄζωστον, ἀσιδῆρον, ἤδη στωμύλον, αὐτῶν τῶν Ἀττικῶν ἓνα τῶν αὐτοχθόνων; οὕτω μετεπεποιήτο ὑπὸ τοῦ χρόνου.

4. Ἀλλὰ Τόξαρς Σκυθιστὶ προσεῖπεν αὐτὸν, Οὐ σὺ, ἔφη, Ἀναχάρσις ὃν τυγχάνεις ὁ Δαυκέτου; Ἐδάκρυσεν ὑφ' ἡδονῆς ὁ Ἀναχάρσις, ὅτι καὶ ὁμόφωνον εὕρηκε τινὰ, καὶ τοῦτον εἰδότα ὅστις ἦν ἐν Σκύθαις, καὶ ἤρετο, Σὺ δὲ πόθεν οἶσθα ἡμᾶς, ὧς ἐξένη; Καὶ αὐτὸς, ἔφη, ἐκείθεν εἰμι παρ' ὑμῶν, Τόξαρς τοῦνομα, οὐ τῶν ἐπιφανῶν, ὥστε καὶ ἐγνώσθαι ἂν σοι κατ' αὐτά. Μῶν, ἔφη, σὺ ὁ Τόξαρς εἶ, περὶ οὗ ἐγὼ ἤκουσα ὡς τις Τόξαρς ἔρωτι τῆς Ἑλλάδος ἀπολιπὼν καὶ γυναῖκα ἐν Σκυθίᾳ καὶ παιδία νεογνὰ οἴχοιτο ἐς Ἀθήνας καὶ νῦν διατρίβοι ἐκεῖθι τιμώμενος ὑπὸ τῶν ἀρίστων; Ἐγὼ, ἔφη, ἐκείνός εἰμι, εἴ τις κάμου λόγος ἔτι παρ' ὑμῖν. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς ὁ Ἀναχάρσις, μαθητὴν σου ἴσθι με γεγεννημένον καὶ ζηλωτὴν τοῦ ἔρωτος ἐν ἡράσθης, ἰδεῖν τὴν Ἑλλάδα, καὶ κατὰ γε τὴν ἐμπορίαν ταύτην ἀποδημήσας ἤκω σοι μυρία παθὼν ἐν τοῖς διὰ μέσου ἔθνεσι, καὶ εἴ γε μὴ σοὶ ἐνέτυχον, ἐγνωστο ἤδη πρὶν ἥλιον δύναι, ὀπίσω αὐτοῖς ἐπὶ ναῦν κατιέναι· οὕτως ἐτεταράγμην ξένα καὶ ἀγνωστα πάντα ὁρῶν. Ἀλλὰ πρὸς Ἀκινάκου καὶ Ζαμουξιδος, τῶν πατρώων ἡμῖν θεῶν, σύ με, ὦ Τόξαρ, παραλαβὼν ξενάγησον καὶ δειξὼν τὰ κάλλιστα τῶν Ἀθηνῶν, εἶτα καὶ τὰ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἑλλάδι, νόμων τε τοὺς ἀρίστους καὶ ἀνδρῶν τοὺς βελτίστους καὶ ἥθη καὶ πανηγύρεις καὶ βίον αὐτῶν καὶ πολιτείαν, δι' ἧς ἀπερ σὺ τε κάτῳ μετὰ σὲ τοσαύτην ὁδὸν ἤκομεν, καὶ μὴ περιδῆς ἀθέατον αὐτῶν ἀναστρέψοντα.

5. Τοῦτο μὲν, ἔφη ὁ Τόξαρς, ἥκιστα ἐρωτικὸν εἰρηκας, ἐπὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐλθόντα οἴχεσθαι ἀπιόντα. Πλὴν ἀλλὰ θάρρει· οὐ γὰρ ἂν, ὡς φῆς, ἀπέλθοις οὐδ' ἂν ἀφετῇ σε βραδίως ἡ πόλις· οὐχ οὕτως ὀλίγα τὰ θελγῆτρα ἔχει πρὸς τοὺς ξένους, ἀλλὰ μάλα ἐπιλήψεται σου, ὡς μήτε γυναῖκός ἐστι μήτε παῖδων, εἴ σοι ἤδη εἰσι, μεμνησθαι. Ὡς δ' ἂν τάχιστα πᾶσαν ἰδοῖς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, μᾶλλον δὲ τὴν Ἑλλάδα ὅλην καὶ τὰ Ἑλλήνων καλὰ, ἐγὼ ὑποθήσομαι σοι. Ἔστι σοφὸς ἀνὴρ ἐνταῦθα, ἐπιγυρίως μὲν, ἀποδημήσας δὲ μάλα πολλὰ ἐς τε Ἀσίαν καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ τοῖς ἀρίστοις τῶν ἀνθρώπων συγγενόμενος, τὰ ἄλλα οὐ τῶν πλουσίων, ἀλλὰ καὶ κομιδῇ πένης· ὅψει γέροντα οὕτω δημοτικῶς ἐσταλμένον. Πλὴν διὰ γε τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πάνυ τιμῶσιν αὐτὸν, ὥστε καὶ νομοθέτῃ γρῶνται πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ ἀξιοῦσι κατὰ τὰ ἐκείνου προσ-

consensuque navigio navigare rursus in Bosphorum, unde via sibi non longa domum ad Scythas suos futura esset. Ita affecto Anacharsidi obviam in ipso Ceramico fit bonus aliquis revera genius, Toxaris. Ac primo quidem habitus illum advertebat, patrius qui esset : deinde non difficulter ipsum quoque nosciturus erat Anacharsin, quippe generis nobilissimi virum et Scytharum e principibus. Anacharsis autem unde illum agnosceret popularem suum esse, Græce vestitum, rasum genas, non cinctum, sine ferro, jam affabilem, indigenarum istorum jam unum Atticorum? adeo ab ipso jam tempore immutatus fuerat.

4. Sed Scythice ipsum allocutus Toxaris, Non tu, inquit, Anacharsis es Dauceti filius? Lacrimari præ gaudio Anacharsis, quod et linguae suae peritum invenisset aliquem, eumque gnarum quis ipse esset inter Scythas; atque rogare, Tu vero, hospes, unde nosti nos? Et ipse, inquit, inde sum, e vobis; Toxaris mihi nomen, non e nobilibus, ut eo tibi notus sim. Ad quæ ille : Numquid ille tu Toxaris es, de quo audiui ego, Toxarin quendam Græciæ amore, uxore relicta in Scythia et parvis pueris, Athenas abiisse, et nunc ibi vivere et in honore esse apud optimos quosque? Ille ipse, inquit, ego sum, si quis de me adhuc sermo apud vos est. Tum, Noris ergo, inquit Anacharsis, discipulum me tuum factum esse, et æmulum amoris, quo flagrabas, videndæ Græciæ. Hujus igitur negotii studio profectus venio tibi sexcenta perpersus mala apud interjectas gentes : ac nisl in te incidissem, decretum jam erat, ante solis occasum retro rursus descendere ad navim, adeo perturbatus eram quum peregrina et ignota mihi viderem omnia. Sed per ego te Acinacen et Zamolxin, patria numina, obsecro, tu me, Toxari, assumptum tanquam peregrinum circumducito, et ea, quæ Athenis pulcherrima sunt, ostendito, tum et quæ reliqua in Græcia, legum optimas, virorum præstantissimos, mores, festa, vivendi rationem et administrandæ reipublicæ, propter quæ et tu, et post te ego, tantum itineris fecimus; neque patere me his non visis domum redire.

5. Illud quidem, inquit Toxaris, minime pro amatore dicebas, te ad ipsas quum januas venisses, abitu parasse. Verum bono es animo. Neque enim, ut aiebas, abieris, neque te ita facile urbs hæc dimiserit : non ita pauca habet quibus hospites afficiat delinimenta : sed valide te complectetur, adeo ut neque uxoris jam, neque liberorum, si qui tibi jam sint, memoriam sis servaturus. Quomodo vero celerime omnem videas Athenarum urbem, aut Græciam potius totam et bona Græcorum ac pulchra, ego tibi subijciam. Est hic vir sapiens, indigena ille quidem, sed multum per Asiam et Ægyptum peregrinatus, et versatus cum hominibus præstantissimis, ceterum non divitum unus, sed oppido pauper; videbis senem ita plebeium in morem vestitum. Sed propter sapientiam virtutemque reliquam maximo illum in honore habent, adeo ut legislatore etiam illo ad constituendam civitatem utantur, et secundum illius præ-

τάγματα βιοῦν." Εἰ τοῦτον φίλον κτήσαιο καὶ μάθοις
ὅς ἀνὴρ ἐστὶ, πᾶσαν νόμιζε τὴν Ἑλλάδα ἐν αὐτῷ
ἔχειν καὶ τὸ κεφάλαιον ᾗδ' ἂν εἰδέναι τῶν τῆδε ἀγα-
θῶν· ὥς οὐκ ἔστιν ὃ τι ἂν μεῖζόν σοι καλὸν χαρίσασθαι
δυναίμην ἢ συστήσας ἐκείνῳ.

6. Μὴ τοῖνυν μέλλωμεν, ἔφη, ὦ Τόξαρι, ὁ Ἀνά-
χαρσις, ἀλλὰ με λαβῶν ἄγε παρ' αὐτόν. Ἀτὰρ ἐκεῖνο
δέδωκε, μὴ δυσπρόσοδος καὶ ἐν παρέργῳ θῆται σου τὴν
ἐντευξίν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν. Εὐφήμει, ἦ δ' ὅς, ἐκείνῳ τὰ
μέγιστα χαριεῖσθαι μοι δοκῶ ἀφορμὴν παρὰ σὺν τῆς
ἐς ξένον ἀνδρὰ εὐποίας. Ἐποῦ μόνον· εἴση γὰρ ὅση
πρὸς τὸν Ξένιον ἡ αἰδὼς καὶ ἡ ἄλλη ἐπιεικεία καὶ χρη-
στότης. Μᾶλλον δὲ κατὰ δαίμονα οὗτος αὐτὸς ἡμῖν
πρόσσεισι, ὁ ἐπὶ συννοίας, ὁ λαλὼν ἑαυτῷ· καὶ ἅμα
προσειπὼν τὸν Σόλωνα, Τούτῳ σοι, ἔφη, δῶρον μέγι-
στον ἔχω δῶρον, ξένον ἀνδρὰ φιλίας δεόμενον.

7. Σκυθὴς δὲ ἐστὶ τῶν παρ' ἡμῖν εὐπατριδῶν, καὶ
ὁμοῦς τάκεῖ πάντα ἀφείς ἔχει συνεσόμενος ὑμῖν καὶ τὰ
κάλιστα δόμενος τῆς Ἑλλάδος, καὶ γὰρ ἐπιτόμον τινα
ταύτην ἐξεύρον αὐτῷ, ὅπως ῥᾶστα καὶ αὐτὸς μάθοι
πάντα καὶ γνώριμος γένοιτο τοῖς ἀρίστοις· τοῦτο δ' ἦν
σοὶ προσαγαγεῖν αὐτόν. Εἰ τοῖνυν ἐγὼ Σόλωνα οἶδα,
οὕτω ποιήσεις καὶ προξενήσεις αὐτῷ καὶ πολίτην γνή-
σιον ἀποφανεῖς τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὅπερ σοι ἔφη
μικρὸν ἐμπροσθεν, ὦ Ἀνάχαρσι, πάντα ἐόρακας ᾗδ' ὅση
Σόλωνα ἰδὼν, τοῦτο αἰ' Ἀθῆναι, τοῦτο ἡ Ἑλλάς· οὐκέτι
ξένος σὺ, πάντες σε ἴσασι, πάντες σε φιλοῦσι. Τηλι-
κούτων ἐστὶ τὸ κατὰ τὸν πρεσβύτερον τοῦτον. Ἀπάντων
ἐπιλήσει τῶν ἐν Σκυθίᾳ συνῶν αὐτῷ· ἔχεις τῆς ἀποδη-
μίας τὰ ἅλλα, τοῦ ἔρωτος τὸ τέλος· οὗτός σοι ὁ Ἑλλη-
νικὸς κανὼν, τοῦτο δαίγμα τῆς φιλοσοφίας τῆς Ἀττικῆς.
Οὕτω τοῖνυν γέγνωσας ὥς εὐδαιμονέστατος ὢν, ὃς συν-
έση Σόλωνι καὶ φίλῳ χρῆσι αὐτῷ.

8. Μακρὸν ἂν εἴη διηγῆσασθαι, ὅπως μὲν ἦσθη ὁ
Σόλων τῷ δώρῳ, ὅσα δὲ εἶπεν, ὥς δὲ τὸ λοιπὸν συνῆ-
σαν, ὁ μὲν παιδεύων καὶ διδάσκων τὰ κάλλιστα, ὁ Σό-
λων, καὶ φίλον ἀπασί ποιεῖν τὸν Ἀνάχαρσιν καὶ προσάγων
ταῖς Ἑλλήνων καλοῖς καὶ πάντα τρόπον ἐπιμελούμενος,
ὅπως ἡδίστα διατρίψῃ ἐν τῇ Ἑλλάδι· ὁ δὲ τεθηπὼς τὴν
σοφίαν αὐτοῦ καὶ μὴδὲ τὸν ἕτερον πόδα ἐκὼν εἶναι
ἀπολειπόμενος. Ὡς γοῦν ὑπέσχετο αὐτῷ ὁ Τόξαρς,
ἐξ ἐνὸς ἀνδρὸς τοῦ Σόλωνος ἀπαντα ἔγνω ἐν ἀκαρεῖ καὶ
πᾶσιν ἦν γνώριμος καὶ ἐτιμᾶτο δι' ἐκείνῳ· οὐ γὰρ μι-
κρὸν ἦν Σόλων ἑταιρῶν, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι καὶ τοῦτο ὡς
νομοθέτῃ ἐπείθοντο καὶ ἐφίλουν οὓς ἐκείνος δοκιμάζοι
καὶ ἐπίστευον ἀρίστους ἀνδρας εἶναι. Τὰ τελευταῖα
καὶ ἐμυῖσθη μόνος βαρβάρων Ἀνάχαρσις, δημοποίητος
γενόμενος, εἰ χρὴ Θεοξένῳ πιστεῖναι καὶ τοῦτο ἰστο-
ροῦντι περὶ αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἂν οὐδὲ ἀνέστρεψεν, οἶμαι,
ἐς Σκυθας, εἰ μὴ Σόλων ἀπέθανε.

9. Βούλεσθε οὖν ᾗδ' ἐπαγάγω τῷ μύθῳ τὸ τέλος,
ὥς μὴ ἀκέφαλος περινοστοίη; Ὡς γοῦν εἰδέναι οὐκ ἴσθαι
μοι ἔνεκα ὁ Ἀνάχαρσις ἐκ Σκυθίας καὶ Τόξαρς τὰ νῦν
ἐς Μακεδονίαν ἦκετον ἐτι καὶ Σόλωνα γέροντα ἀνδρὰ

cepta vivere velint. Hunc si amicum tibi conciliaveris, et
quantus vir sit didiceris, totam te in illo Graciam habere
putato, et summam jam nosse bonorum quæ hic sunt. Ita-
que non est quod majus tibi donare bonum possim, quam
illi si te commendem.

6. Ne igitur cunctemur, Toxari, inquit Anacharsis, sed
prehensum me ad ipsum deduc. Verum illud timeo, ne
difficiles accessus habeat, tuamque pro me deprecationem
non magni faciat. Bona verba! inquit alter, quin maxime
illi gratificaturus videor subministranda beneficentiæ in
hospitem occasione. Sequere modo; scies enim quantus
sit illius erga peregrinorum præsidem Jovem pudor, et re-
liqua æquitas et benignitas. Quin divinitus ille ipse ad nos
accedit, cogitabundus ille, ille secum ipse loquens : et
simul Solonem allocutus, Huc tibi, inquit, donum maximum
adduco, peregrinum hominem indigentem amicitiae.

7. Scythia autem est ex generosis apud nos, et tamen
relictis quæ ibi sunt omnibus, huc venit, ut vobiscum ver-
setur, ut ea quæ pulcherrima sunt in Gracia videat; ego autem
compendiariam hanc illi viam reperi, ut facillime et ipse discat
omnia, et innotescat præstantissimis; hæc vero in eo ine-
rat, ut ad te illum deducerem. Si igitur Solonem ego novi,
ita facies, et tanquam publico illum hospitio accipies, et
germanum Graciæ civem efficies. Et quod tibi paullo ante
dicebam, Anacharsi, omnia vidisti, viso Solone : hic Athenæ,
hic Gracia : non tu jam hospes es; norunt te omnes,
omnes te amant. Tantum est in hoc sene! Omnium quæ
sunt in Scythia oblivionem capies, cum hoc si fueris.
Habes præmia peregrinationis tuæ, finem tui amoris : hæc
tibi norma Græcanica, hoc Atticæ philosophiæ specimen.
Ita igitur judica, te esse felicissimum, qui cum Solone fu-
turus sis, et amico illo sis usus.

8. Longum fuerit jam commemorare, quam delectatus sit
munere Solon, et quæ dixerit, et quomodo ab eo inde tem-
pore una vixerint, quum alter quidem, Solon, institueret et
doceret pulcherrima quæque, et amicum omnibus concilia-
ret Anacharsin, et bonis eum Græcorum admoveret, omni
ratione curans ut quam suavissime in Gracia ætatem age-
ret : alter vero, Anacharsis, sapientiam hujus admiraretur,
nec latum pedem ab illo sua voluntate discederet. Ut enim
promiserat illi Toxaris, ex uno viro Solone brevissimo tem-
pore cognoscebat omnia, et innotescebat omnibus, et in ho-
nore erat propter illum : neque enim parvum quiddam erat
laudans Solon; sed homines hac etiam in re illi tanquam
legislatori obsequabantur, amabantque quos ille probaret,
et optimos esse viros credebant. Denique ad mysteria
etiam admissus est Anacharsis, solus barbarorum, civitatis
ante jure donatus, si fides habenda est Theoxeno, hoc etiam
de illo narranti. Et ne rediturus quidem erat, puto, in
Scythiam, nisi Solon esset mortuus.

9. Vultin' igitur jam inducam etiam finem et coronidem
fabulæ, ne sine capite oberret? Jam enim sciendum est cu-
jus mihi rei causa Anacharsis e Scythia Toxarisque nunc
in Macedoniam venerint, adducentes insuper Solonem, so-

ἐπαγομένω Ἀθήνησιν. Φημί δὲ ὁμοίον τι καὶ αὐτὸς παθεῖν τῷ Ἀναχάρσιδι, καὶ πρὸς Χαρίτων μὴ νειμῶσθε μοι τῆς εἰκόνος, εἰ βασιλικῶν ἀνδρῶν ἐμαυτὸν εἰκάσας· βάρβαρος μὲν γὰρ κακείνος καὶ οὐδέν τι φαίης ἂν τοὺς Σύρους ἡμᾶς φαυλοτέρους εἶναι τῶν Σκυθῶν. Ἀτὰρ οὐδὲ κατὰ τὸ βασιλικὸν εἰσποιῶ τὰ μὰ ἐς τὴν ὁμοιότητα, κατ' ἐκείνα δέ· ὅτε γὰρ πρῶτον ἐπεδήμησα ὑμῶν τῇ πόλει, ἐξεπλάγην μὲν εὐθὺς ἰδὼν τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος καὶ τῶν ἐμπολιτευομένων τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν καὶ λαμπρότητα πᾶσαν· ὥστε ἐπὶ πολὺ ἐξεθήκειν πρὸς ταῦτα καὶ οὐκ ἐξήρκουν τῷ θαύματι, οἷόν τι καὶ ὁ νησιώτης ἐκείνος νεανίσκος ἐπεπόνθει πρὸς τὴν τοῦ Μενελάου οἰκίαν. Καὶ ἐμελλον οὕτω διατεθῆσθαι τὴν γνώμην ἰδὼν πόλιν ἀκμάζουσαν ἀκμῇ τοσαύτῃ καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν ἐκείνον

ἀνθοῦσαν ἀγαθοῖς πᾶσιν οἷς θάλλει πόλις.

10. Οὕτω δὲ ἔχων ἐσκοπούμην ἡδὴ περὶ τῶν πρακτέων, καὶ τὸ μὲν δεῖξαι τῶν λόγων ὑμῖν πάλαι ἐδόδοκτο — τίσι γὰρ ἂν ἄλλοις ἐδείξα σιωπῇ παροδεύσας τηλικαύτην πόλιν; ἐξήτουν γὰρ, οὐδὲ ἀποκρῦψομαι τάληθες, οἵτινες οἱ προύχοντες εἴεν καὶ οἷς ἂν τις προσελθὼν καὶ ἐπιγραφάμενος προστάτας συναγωνισταῖς χρώτο πρὸς τὰ ὅλα. Ἐνταῦθά μοι οὐχ εἷς, ὥσπερ τῷ Ἀναχάρσιδι, καὶ οὗτος βάρβαρος, ὁ Τόξαρις, ἀλλὰ πολλοί, μᾶλλον δὲ πάντες τὰ αὐτὰ μόνον οὐκ αὐταῖς συλλαβαῖς ἔλεγον· ὃ ξένη, πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι χρηστοὶ καὶ δεξιοὶ ἂν τὴν πόλιν, καὶ οὐκ ἂν ἀλλὰχόθι τοσούτους εὖροις ἄνδρας ἀγαθοὺς, δύο δὲ μάλιστα ἔστον ἡμῖν ἄνδρε ἀρίστοι, γένει μὲν καὶ ἀξιώματι πολὺ προύχοντες ἅπαντων, παιδείᾳ δὲ καὶ λόγων δυνάμει τῇ Ἀττικῇ δεκάδι παραβάλλοις ἂν· ἡ δὲ παρὰ τοῦ δήμου εὐνοία πάνυ ἐρωτική πρὸς αὐτοὺς, καὶ τοῦτ' ἰγίνεται, ὅτι ἂν οὗτοι ἐθέλωσιν· ἐθέλουσι γὰρ ὅτι ἂν ἀριστον ᾗ τῇ πόλει. Τὴν μὲν γὰρ χρηστότητα καὶ τὴν πρὸς τοὺς ξένους φιλανθρωπίαν καὶ τὸ ἐν μεγέθει τοσούτῳ ἀνεπίφθονον καὶ τὸ μετ' εὐνοίας αἰδέεσθαι καὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ εὐπρόσδοον αὐτὸς ἂν ἄλλοις διηγῆσαι πειραθεῖς μικρὸν ὕστερον.

11. Καὶ ὥς μᾶλλον θαυμάσης, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκίας ἔστων, υἱὸς καὶ πατήρ, ὁ μὲν, εἴ τινα Σόλωνά ἢ Περικλέα ἢ Ἀριστείδην ἐπινοεῖς, ὁ δὲ υἱὸς καὶ ὄφθεις μὲν αὐτίκα ἐπάξεται σε, οὕτω μέγας ἐστὶ καὶ καλὸς ἀρρενωπὴν τινα τὴν εὐμορφίαν· εἰ δὲ καὶ φθέγγαιτο μόνον, οἰχῆσεται σε ἀπὸ τῶν ὤτων ἀναδυσάμενος, τοσαύτην Ἀφροδίτην ἐπὶ τῇ γλώττῃ ὁ νεανίσκος ἔχει. Ἡ γέ μοι πόλις ἅπασα κεχηγνότες αὐτοῦ ἀκούουσιν, δπόταν δημηγορήσων παρέλθῃ, ὅποιόν φασὶ τοὺς τότε Ἀθηναίους πρὸς τὸν τοῦ Κλεινίου πεπονθέναι, παρ' ἔσων τοῖς μὲν οὐκ εἰς μακρὰν μετεμέλησε τοῦ ἔρωτος, ὃν ἡράσθησαν τοῦ Ἀλκιβιάδου, τοῦτον δὲ ἡ πόλις οὐ φιλεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ αἰδεῖσθαι ἡδὴ ἀξιοῖ, καὶ ὅλως ἐν τοῦτο ἡμῖν δημόσιον ἀγαθὸν ἐστὶ καὶ μέγα δρελος ἅπασιν, ἄνθρωποι οὗτοι. Εἰ δὲ αὐτὸς τε καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ δέξαιντο σε καὶ φίλον ποιήσαιντο, πᾶσαν ἔχεις τὴν

nam virum, Athenis. Aio nimirum simile mihi quiddam Anacharsidi usu venisse : et, per ego vos Gratiarum numem rogo, nolite irasci mihi ob istam imaginem, si regi generis viro me assimilavi. Barbarus enim et ille; neque Syros nos Scythia ulla in re deteriores temere dixeris. Ego vero non quantum ad regiam nobilitatem, similitudinem illam affecto, sed quantum ad illa priora. Quum enim primum peregrinus vestram in urbem veni, statim quidem percussus sum conspecta magnitudine, et pulchritudine, et civium numero, et reliqua omni facultate ac splendore. Itaque diu ad ista stupebam, nec par eram admirationi, quale quid illi de insula adolescenti accidit ad Menelai domum. Et debebam ita animo affici, qui viderem urbem in eo culmine constitutam, et secundum poetam, omnibus

bonis florentem, civitas quis possiet.

10. Ita nempe habens, quid agendum esset, jam considerabam. Et facultatis quidem dicendi specimen vobis præbere decretum olim fuerat : quibus enim præberem aliis, si silentio talem urbem præterirem? Quærebam enim (neque verum celabo) qui essent principes, et quibus quis applicans se et patronis sibi ascitis, deinde auxiliatoribus uti ad universa posset. Hic mihi non unus aliquis, ut Anacharsidi, isque barbarus, Toxaris, sed multi, quin omnes eadem tantum non iisdem syllabis dixere : Multi quidem, hospes, et alii boni dextrique in urbe viri, neque alias tot bonos viros invenias : verum duo maxime sunt nobis viri optimi, genere quidem et dignitate multum superiores omnibus, doctrina autem et eloquentia Atticæ illos decadi comparaveris : præterea populari gratia ita florent, ut plane amentur : sitque quicquid hi volunt; volunt enim quicquid optimum est urbi. Nam benignitatem ipsorum et in hospites humanitatem, et quod in tanta magnitudine nullum invidiæ locum relinquunt, et quod in illa se benevolentia venerabiles tamen præstant, et quam sint placidi, quam faciles accessus habeant; tute aliis enarrare poteris, periculo paullo post facto.

11. Utque magis mireris, ex una eademque domo sunt, filius et pater : hic quidem, si Solonem aliquem aut Periclem aut Aristidem cogitas, talis : filius vero, ubi primum videris, statim te amicum sibi adjunget, ita procerus est et virili quadam formositate pulcher : deinde si locutus modo fuerit, illicet auribus te devincto abibit, tantam in lingua venerationem habet juvenis. Urbs quidem universa hiantes eum audiunt quoties in concionem prodierit oraturus, id quod aiunt Atheniensibus, qui tum erant, in Cliniae filio accidisce : nisi quod illos quidem non ita multo post amoris illius, quo prosecuti Alcibiadem fuerant, pernituit; hunc vero non amat modo civitas, sed reverentia jam dignatur : denique unum hoc publicum nostrum bonum est, et maxima omnibus utilitas, hic vir ! Si igitur et ipse et ipsius pater recipient te et amicum sibi faciant, civitatem habes universam : et hoc solum opus est, ut manu significationem

πόλιν, καὶ ἐπισεῖσαι χρὴ τὴν χεῖρα, τοῦτο μόνον, καὶ οὐκέτ' ἐνδοκίμα τὰ σά. Ταῦτα νῆ τὸν Δί' ἅπαντες ἔλεγον, εἰ χρὴ καὶ ὅρκον ἐπάγειν τῷ λόγῳ, καὶ μοι ἤδη πειρωμένῳ τὸ πολλοστὸν τῶν προσόντων εἰρηκέναι ἔδοξαν. « Οὐχ ἔδρας τοίνυν οὐδ' ἀμβολᾶς ἔργον, » ὥς ὁ Κεῖος φησιν, ἀλλὰ χρὴ πάντα μὲν κάλων κινεῖν, πάντα δὲ πράττειν καὶ λέγειν, ὥς φίλοι ἡμῖν τοιοῦτοι γένοιτο· ἦν γάρ τοῦθ' ὑπάρξει, εὖδία πάντα καὶ πλοῦς οὐρίος καὶ λειοκύμων ἢ θάλαττα καὶ ὁ λιμὴν πλησίον.

XXV.

ΠΩΣ ΔΕΙ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΝ.

1. Ἀβδηρίταις φασὶ Λυσιμάχου ἤδη βασιλεύοντος πεσεῖν τι νόσημα, ὃ καλὲ Φίλων, τοιοῦτο πυρέττειν μὲν γὰρ τὰ πρῶτα πανήμει ἅπαντας ἀπὸ τῆς πρώτης εὐθὺς ἐρρωμένως καὶ λιπαρεῖ τῷ πυρετῷ, περὶ δὲ τὴν ἑξῆς μὲν αἷμα πολλὸν ἐκ ῥινῶν ῥυέν, τοῖς δ' ἰδρῶς ἐπιγεγόνως, πολλὸς καὶ οὗτος, ἔλυσε τὸν πυρετόν. Ἐς γελοῖον δὲ τι πάθος περιέστα τὰς γνώμας αὐτῶν ἅπαντες γὰρ ἐς τραγωδίαν παρεκιννοῦντο καὶ ἱαμβεῖα ἐφθέγοντο καὶ μέγα ἑβῶν, μάλιστα δὲ τὴν Εὐριπίδου Ἀνδρομέδαν ἐμονώδουν καὶ τὴν τοῦ Περσέως ῥῆσιν ἐν μέρει διεξήσαν, καὶ μεστὴ ἦν ἡ πόλις ὡρῶν ἀπάντων καὶ λεπτῶν τῶν ἑβδομαίων ἐκείνων τραγωδῶν,

Σὺ δ' ὦ θεῶν τύραννε κἀνθρώπων Ἔρως,

καὶ τὰ ἄλλα μεγάλη τῇ φωνῇ ἀναβοῶντων καὶ τοῦτο ἐπὶ πολλῷ, ἄχρι δὲ χειμῶν καὶ κρύος δὲ μέγα γενόμενον ἔπαυσε ληροῦντας αὐτούς. Αἰτίαν δὲ μοι δοκεῖ τοῦ τοιοῦτου παρασχεῖν Ἀρχέλαος ὁ τραγῳδός, εὐδοκίμων τότε, μεσοῦντος τοῦ θεροῦ ἐν πολλῇ τῷ φλογμῷ τραγωδῆσας αὐτοῖς τὴν Ἀνδρομέδαν, ὥς πυρέξει τε ἀπὸ τοῦ θεάτρου τοὺς πολλοὺς καὶ ἀναστάντας ὕστερον ἐς τὴν τραγωδίαν παρολισθάνειν, ἐπὶ πολλῷ ἐμφιλοχωρούσης ἑτῆς Ἀνδρομέδας τῇ μνήμῃ αὐτῶν καὶ τοῦ Περσέως ἐτι σὺν τῇ Μεδούσῃ τὴν ἐκάστου γνώμην περιετομένου.

2. Ὡς οὖν ἐν, φασὶν, ἐνὶ παραβαλεῖν, τὸ Ἀβδηρικὸν ἐκεῖνο πάθος καὶ νῦν τοὺς πολλοὺς τῶν πεπαιδευμένων περιελήλυθεν, οὐχ ὥστε τραγωδεῖν — ἐλαττον γὰρ ἂν τοῦτο παρέπαιον ἄλλοις ἱαμβείοις, οὐ φαύλοις κατεσχημένοι — ἀλλ' ἀφ' οὗ δὴ τὰ ἐν ποσὶ ταῦτα κενίηται, ὁ πόλεμος ὁ πρὸς βαρβάρους καὶ τὸ ἐν Ἀρμενίᾳ τραῦμα καὶ αἱ συνεχεῖς νύκαι, οὐδεὶς ὅστις οὐχ ἱστορίαν συγγράφει, μᾶλλον δὲ Θουκυδίδαι καὶ Ἡρόδοτοι καὶ Ξενοφῶντες ἡμῖν ἅπαντες, καὶ ὥς εἰ-κεν, ἀληθὲς ἀφ' ἧν ἐκεῖνο τὸ, « Πόλεμος ἀπάντων πατῆρ, » εἰ γε καὶ συγγραφὰς τοσούτους ἀνέφυσεν ὑπὸ μίᾳ τῇ ὁρμῇ.

3. Ταῦτα τοίνυν, ὦ φιλότης, δρῶντα καὶ ἀκούοντά με τὸ τοῦ Σινωπέως ἐκεῖνο εἰσῆλθεν· ὅπότε γὰρ ὁ Φί-

voluntatis edant, neque amplius de tuis fortunis dubitare licebit. Hæc, ita me Jupiter (si jusjurandum adjicere orationi fas est), dixerunt universi : et mihi jam experienti, vix aliquam de multis partem eorum, quæ insunt, dixisse videbantur. Non igitur desidendi aut differendi, ut Cæus poeta ait, jam tempus est, sed funem omnem movere oportet, facereque et dicere omnia, hi ut amici nobis fiant. Hoc enim si contigerit, serena omnia, et secunda navigatio, et molli fluctu leniter motum mare, et portus in proximo.

XXV.

QUOMODO HISTORIA CONSCRIBENDA SIT.

1. Abderitis dicitur Lysimacho jam regnante morbus invasisse, mi jucundissime Philo, talis : primum enim febris correptam esse universam civitatem, eaque statim ab initio vehementissima et continua : circa diem vero septimum aliis sanguis copiosus naribus fluens, aliis sudor superveniens laevis et ipse, febrem solvit. At illa febris in ridiculam quandam affectionem mentes illorum conjecit : omnes ad tragediam velut furore correpti ferebantur, et iambica recitabant clamantes valide, maxime vero Euripideæ Andromedæ cantica modulate pronuntiabant, et illam Persæ orationem per vices declamabant. Plena igitur urbs erat pallida multitudine et extenuata, septiduanis inquam illis tragædis,

Tuque, o deorum atque hominum sæve rex, Amor,

et reliqua voce magna proclamantibus, idque diutius, donec scilicet hiems et gelu magnum factum delirantes eos sisteret. Causam vero mihi videtur ejus rei præbuisse Archelaus, tragædus ea ætate favore hominum florens, qui media ætate per multum æstum, Andromedam illis egerat, adeo ut ab ipso theatro multi febricitarent, et ubi convalescerent, deinde in tragediam delaberentur, utpote quorum memoriæ diutine insideret Andromeda, et Perseus cum sua Medusa singulorum mentes adhuc circumvolitaret.

2. Si igitur unum, quod aiunt, alteri comparare fas est, Abderiticus ille morbus nunc quoque eruditorum multos occupavit, non illos quidem uti tragedias agant (levius enim sic delirarent, si iambis alienis nec malis capti tenerentur), sed ex quo præsens hic motus exstitit, bellum, inquam, contra barbaros, et vulnus in Armenia acceptum. et victoriæ perpetuæ; nemo est quin conscribat historiam, potius vero Thucydides nobis, et Herodoti, et Xenophontes sunt omnes : proinde, ut videtur, verum erat illud, bellum omnium esse patrem, si etiam tot numero historicos hoc uno impetu genuit.

3. Hæc gitor, amice, videntem me et audientem Sino-pensis illud subiit. Quum enim jam appropinquare cum

λιππος ἐλέγето ἥδη ἐπελαύνειν, οἱ Κορίνθιοι πάντες ἐπαράττοντο καὶ ἐν ἔργῳ ἦσαν, ὁ μὲν δπλα ἐπισκευάζων, ὁ δὲ λίθους παραφέρων, ὁ δὲ ὑποικοδομῶν τοῦ τεύχους, ὁ δὲ ἔπαλξιν ὑποστηρίζων, ὁ δὲ ἄλλος ἄλλοι τι τῶν χρησίμων ὑπουργῶν. Ὁ δὲ Διογένης ὁρῶν ταῦτα, ἐπεὶ μὴδὲν εἶχεν ὅ τι καὶ πράττοι — οὐδεὶς γὰρ αὐτῷ ἐς οὐδὲν ἐχρήτο — διαζωσάμενος τὸ τρίβωνιον σπουδῇ μάλα καὶ αὐτὸς ἐκύλιε τὸν πίθον, ἐν ᾧ ἐτύγγανεν οἰκῶν, ἄνω καὶ κάτω τοῦ Κρανείου· καὶ τινος τῶν συνήθων ἐρομένου, Τί ταῦτα ποιεῖς, ὦ Διόγενες; Κυλίω, ἔφη, κἀγὼ τὸν πίθον, ὥς μὴ μόνος ἀργεῖν δοκοίην ἐν τοσούτοις ἐργαζομένοις.

4. Καὶ τὸς οὖν, ὦ Φίλων, ὥς μὴ μόνος ἄφρωνος εἶην ἐν οὗτῳ πολυφῶνι τῷ καιρῷ μὴδ' ὥσπερ κωμικὸν δορυφόρημα κερηνῶς σιωπῇ παραφεροίμην, καλῶς ἔχειν ἐπέλαθον, ὥς δυνατόν μοι κυλίσσαι τὸν πίθον, οὐχ ὥς ἱστορίαν συγγράφειν οὐδὲ πράξεις αὐτάς διεξιέναι· οὐχ οὕτω μεγαλότολμος ἐγὼ, μὴδὲ τοῦτο δέισις περὶ ἐμοῦ· οἶδα γὰρ ἡλικίος ὁ κίνδυνος, εἰ κατὰ τῶν πετρῶν κυλίοι τις, καὶ μάλιστα οἶον τοῦμὸν τοῦτο πιθάνιον οὐδὲ πᾶν καρτερώς κεκραμευμένον· δεήσει γὰρ αὐτίκα μάλα πρὸς μικρὸν τι λιθίδιον προσπταίσαντα συλλέγειν τὰ ὄστρακα. Τί οὖν ἐγινωσθαί μοι καὶ πῶς ἀσφαλῶς μετέξω τοῦ πολέμου, αὐτὸς ἐξω βέλους ἐστῶς, ἐγὼ σοι φράσω. « Τούτου μὲν καπνοῦ καὶ κύματος » καὶ φροντίδων, ὅσαι τῷ συγγραφεῖ ἐνεῖσιν, ἀνέξω ἑμαυτὸν εὖ ποίων, παραίνεσιν δὲ τινα μικρὰν καὶ ὑποθήκας ταύτας ὀλίγας ὑποθήσομαι τοῖς συγγράφουσιν, ὥς κοινωνήσαιμι αὐτοῖς τῆς οἰκοδομίας, εἰ καὶ μὴ τῆς ἐπιγραφῆς, ἄκρω γε τῷ δακτύλῳ τοῦ πηλοῦ προσσφάμενος.

5. Καίτοι οὐδὲ παραινέσεως οἱ πολλοὶ δεῖν οἴονται σφίσιν ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, οὐ μᾶλλον ἢ τέχνης τινὸς ἐπὶ τὸ βαδίζειν ἢ βλέπειν ἢ ἐσθίειν, ἀλλὰ πᾶν βῆστον καὶ πρόχειρον καὶ ἄπαντος εἶναι ἱστορίαν συγγράφαι, ἣν τις ἐρμηνεῦσαι τὸ ἐπελθὼν δύνηται· τὸ δὲ οἶσθ' αὖ ποῦ καὶ αὐτὸς, ὦ ἑταῖρε, ὥς οὐ τῶν εὐμεταχειρίστων οὐδὲ βραθύμως συντεθῆναι δυναμένων τοῦτ' ἐστίν, ἀλλ', εἰ τι ἐν λόγοις καὶ ἄλλο, πολλῆς τῆς φροντίδος δεόμενον, ἦν τις, ὥς ὁ Θουκυδίδης φησιν, ἐς αἰὶ κτῆμα συντιβή. Οἶδα μὲν οὖν οὐ πᾶν πολλοὺς αὐτῶν ἐπιστρέψων, ἐνίοις δὲ καὶ πᾶν ἐπαχθὲς δοῶν, καὶ μάλιστα ὑπόσοις ἀποτετέλειται ἥδη καὶ ἐν τῷ κοινῷ δέδεικται ἡ ἱστορία. Εἰ δὲ καὶ ἐπὶ νῆται ὑπὸ τῶν τότε ἀκροασαμένων, μανία ἢ γε ἐλπίς ὥς οἱ τοιοῦτοι μεταποιήσουσιν ἢ μετεγγράφουσι τι τῶν ἀπαξ κεκυρωμένων καὶ ὥσπερ ἐς τὰς βασιλείους αὐλὰς ἀποκειμένων. Ὅμοιός δὲ οὐ χεῖρον καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους εἰρήσθαι, ἴν', εἰ ποτε πόλεμος ἄλλος συσταίη, ἢ Κελτοῖς πρὸς Γέτας ἢ Ἰνδοῖς πρὸς Βακτριούς — οὐ γὰρ πρὸς ἡμᾶς γε τολμήσειεν ἄν τις, ἁπάντων ἥδη κεχειρωμένων — ἔχωσιν ἀμεινον συντιθέναι τὸν κανόνα τοῦτον προσάγοντες, ἥνπερ γε δοῖται αὐτοῖς ὁρθὸς εἶναι· εἰ δὲ μὴ, αὐτοὶ μὲν καὶ τότε τῷ αὐτῷ πῆχει ὥσπερ καὶ νῦν μετρούντων τὸ

exercitu nunciaretur Philippus, Corinthii omnes perturbari et operi faciendo incumbere; arma reficere alius, alius afferre lapides, alius murorum partem substruere, propugnaculum fulcire alius, denique alius aliud eorum, quæ usui essent, subministrare. Diogenes vero videns ista, quum quid potissimum ageret non haberet, (nemo enim quisquam illo ad ullam rem utebatur), succincto palliolo suo, studiose admodum et ipse dolium, in quo tum degabat, volvere sursum deorsum in Craneo: et familiarium interrogante aliquo, Quorsum hæc facis, Diogenes? respondit, Volvo et ipse dolium, ne otiosus esse solus inter tot occupatos videar.

4. Itaque ipse ego quoque, Philon, ne mutus solus essem in vocali adeo tempore, neu comici satelliti instar hiant ore per silentium transirem, decere arbitratus sum, pro virili me quoque dolium volvere, non ut historiam scriberem, neque ut ipsa enarrem facta; non ita audax ego, neque ab ea re tu metueris salutis meæ: novi enim quantum sit periculum, si per saxa volvat aliquis præsertim quale meum est doliolum, ne sat firmo quidem opere figlino constructum: cogar enim, si vel ad parvum lapillum offendam, ilico colligere testas. Quid igitur decretum mihi sit, et quomodo tutus in partem belli sim venturus, extra teli jactum constitutus ipse, tibi enarrabo. « Illo me fumo ac fluctu » et sollicitudinibus quæ historiarum scriptorem premunt, abstinere sapiens; admonitionem vero parvam quandam, et pauca hæc præcepta subjiciam scribentibus, ut meæ quoque partes sint in ædificando, licet in inscriptione nulla mei mentio sit, qui extremo tantum digito lutum attigerim.

5. Quanquam neque admonitione plerique opus sibi esse putant ad hoc negotium, non magis quam arte quadam ad incedendum, aut videndum, aut edendum: sed facillimum omnino et promptum et uniuscujusque esse, scribere historiam, modo quis eloqui, quæ in mentem veniunt, possit. Hoc vero nosti forte ipse quoque, sodalis, quam non sit ex facillimis, neque ex iis quæ negligenter componi possint, sed hoc esse, si quid est in dicendi arte aliud, quod multa cura indigeat; si quis, ut ait Thucydides, possessionem in perpetuum condere velit. Novi equidem fore ut non admodum multos advertam inhibeamve; quibusdam etiam ut importunus plane videar, illis præsertim quibus jam perfecta est et ostensa in publico historia. Si vero etiam laudata sit ab iis qui tum recitantem audierint, insania fuerit vel sperare retractaturos aliquid ejusmodi homines aut aliter scripturos eorum quæ semel firmata auctoritatibus et quasi in aulis regis reposita sint. Veruntamen non pessimum fuerit etiam ad illos hysos dicta hæc esse, ut, si quando bellum confietur aliud, aut Celtarum adversus Getas, aut contra Bactrianos Indorum (neque enim contra nos quisquam ausit tale quid, perdomitis jam omnibus), habeant quomodo componere melius possint, applicanda hac norma, si quidem recta iis videatur esse: sin minus, ipsi quidem tum eadem ulna, qua nunc etiam,

πρᾶγμα· ὁ ἱατρὸς δὲ οὐ πάνυ ἀνιάσεται, ἢν πάντες Ἀδότηρῖται ἐκόντες Ἀνδρομέδαν τραγωῶσι.

6. Διττοῦ δὲ ὄντος τοῦ τῆς συμβουλῆς ἔργου, τὰ μὲν γὰρ αἰρεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν διδάσκει, φέρε πρῶτα εἰπωμεν ἅτινα φευκτέον τῷ ἱστορίᾳ συγγράφοντι καὶ ὧν μάλιστα καθαρτεύτον, ἔπειτα οἷς χρωόμενος οὐκ ἂν ἀμάρτοι τῆς ὀρθῆς καὶ ἐπ' εὐθὺ ἀγούσης, ἀρχὴν τε οἷαν αὐτῷ ἀρκτέον καὶ τάξιν ἥντινα τοῖς ἔργοις ἐφαρμοστέον καὶ μέτρον ἐκαστοῦ καὶ ὁ σωπητέον καὶ οἷς ἐνδιατριπτέον καὶ ὅσα παραδραμεῖν ἄμεινον καὶ ὅπως ἐρμηνεύσαι αὐτὰ καὶ συναρμόσαι. Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα ὕστερον νῦν δὲ τὰς κακίας ἥδη εἰπωμεν, ὑπόσαι τοῖς φασίως συγγράφουσι παρακολουθούσιν. Ἄ μὲν οὖν κοινὰ πάντων λόγων ἐστὶν ἀμαρτήματα ἐν τε φωνῇ καὶ ἀρμονίᾳ καὶ διανοίᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀτεχνίᾳ, μακρὸν τε ἂν εἴη ἐπελθεῖν καὶ τῆς παρούσης ὑποθέσεως οὐκ ἴδιον· [κοινὰ γὰρ, ὡς ἔφην, ἀπάντων λόγων ἐστὶν ἀμαρτήματα ἐν τε φωνῇ καὶ ἀρμονίᾳ].

7. Ἄ δ' ἐν ἱστορίᾳ διαμαρτάνουσι, τὰ τοιαῦτα ἂν εὖροις ἐπιτηρῶν, οἷα καὶ πολλὰς ἀχρωμένους ἔδοξε, καὶ μάλιστα ἢν ἅπασιν αὐτοῖς ἀναπετάσῃ τὰ ὧτα. Οὐκ ἄκαιρον δὲ μεταξὺ καὶ ἀπομνημονεύσαι ἐνια παραδείγματος ἕνεκα τῶν ἥδη οὕτω συγγεγραμμένων, καὶ πρῶτον γε ἐκεῖνο, ἡλικίον ἀμαρτάνουσι, ἐπισκοπήσωμεν· ἀμελήσαντες γὰρ οἱ πολλοὶ αὐτῶν τοῦ ἱστορεῖν τὰ γεγεννημένα τοῖς ἐπαίνους ἀρχόντων καὶ στρατηγῶν ἐνδιατρίβουσι, τοὺς μὲν οἰκείους εἰς ὕψος ἐπαίροντες, τοὺς πολεμίους δὲ πέρα τοῦ μετρίου καταρρίπτοντες, ἀγνοοῦντες ὡς οὐ στενῶ τῷ ἰσθμῷ διώριται καὶ διατείχισται ἡ ἱστορία πρὸς τὸ ἐγκώμιον, ἀλλὰ τι μέγα τεῖχος ἐν μέσῳ ἐστὶν αὐτῶν καὶ τὸ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, δις διὰ πασῶν ἐστὶ πρὸς ἄλληλα, εἴ γε τῷ μὲν ἐγκωμιάζοντι μόνου ἐνὸς μέλει, ὅπως οὖν ἐπαίνεσαι καὶ εὐφραῖναι τὸν ἐπαινούμενον, καὶ εἰ ψευσαμένῳ ὑπάρχει τυχεῖν τοῦ τέλους, ὀλίγον ἂν φροντίσειεν· ἡ δὲ οὐκ ἂν τι ψεύδος ἐμπεσόν ἡ ἱστορία, οὐδ' ἀκαριζίον ἀνάσχοιτο, οὐ μᾶλλον ἢ τὴν ἀρτηρίαν ἱατρῶν παιδῆς φασὶ τὴν τραχείαν παραδίζεσθαι ἂν τι ἐς αὐτὴν καταποθέν.

8. Ἐτι ἀγνοεῖν ἰόικασιν οἱ τοιοῦτοι ὡς ποιητικῆς μὲν καὶ ποιημάτων ἄλλαι ὑποσχέσεις καὶ κανόνες ἴδιοι, ἱστορίας δὲ ἄλλοι· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀκρατῆς ἡ ἐλευθερία καὶ νόμος εἰς, τὸ δόξαν τῇ ποιητῇ· ἐνθεός γὰρ καὶ κάτοχος ἐκ Μουσῶν, καὶ ἵππων ὑποπτέρων ἄριμα ζεύξασθαι ἐθέλη, καὶ ἐφ' ὕδατος ἄλλους ἢ ἐπ' ἀνθερίκων ἄκρων θευσομένους ἀναβιάσθαι, φθόνος οὐδεὶς, οὐδὲ ὅποταν ὁ Ζεὺς αὐτῶν ἀπὸ μιᾶς σειρᾶς ἀνασπάσας αἰωρῇ ὁμοῦ γῆν καὶ θαλάτταν, δεδῶκε μὴ ἀπορραγείσης ἐκείνης συντριβῇ τὰ πάντα κατενεχθέντα· ἀλλὰ καὶ Ἀγαμέμνονα ἐπαίνεσαι θέλωσιν, οὐδεὶς δὲ κωλύσων Διὶ μὲν αὐτὸν ὁμοῖον εἶναι τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὄμματα, τὸ στέρον δὲ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τῷ Ποσειδῶνι, τὴν δὲ ζώνην τῷ Ἄρει, καὶ δῶκε σύνθετον ἐκ πάντων θεῶν γενέσθαι δεῖ τὸν Ἀτρεΐδην καὶ Ἀερόπην· οὐ γὰρ ἱκανὸς ὁ

rem metiantur : medicus vero non valde angetur, si Abderitae omnes sua voluntate agant Andromedam.

6. Quum autem duplex consilii officium sit, quod alia eligere docet, fugere vero alia : age primum dicamus, quae fugienda sint scribenti historiam, et a quibus maxime sibi cavere debeat ; deinde quibus rebus usus non aberret a vera via, quae recto itinere ducat ; quo initio illi sit incipiendum, quis ordo sit accommodandus rebus, quae uniuscujusque mensura, quae praetereunda silentio, quibus immorandum sit, quae melius breviter percurrere, denique quomodo verbis explicanda omnia et inter se sint connectenda. Atque haec quidem et similia his, deinde : jam nunc vero vitia dicamus, quae malos scriptores comitantur. Quae quidem igitur omni dictionis generi communia insunt peccata, in elocutione, in compositione, in sententia, in reliquis contra artis praecepta positae, longum fuerit persequi, et hujus argumenti minime proprium est. [Communia enim, quod modo dixi, omnis orationis vitia sunt in lingua et compositione.]

7. Quae vero in historia peccant, ea, si observare velis, talia invenias, qualia mihi etiam, saepe audienti recitantes, videbantur, et maxime si omnibus illis patulas aures praebueris. Neque vero intempestivum, interea etiam speciminis causa quaedam commemorare eorum, quae jam ita scripta sunt. Et primum quidem illud quantum sit eorum peccatum inspiciamus, quod omittit vulgus illorum docere quae facta sint, et in laudibus principum atque ducum immorantur, suos quidem tollentes in summum, hostes vero ultra modum deprimentes : ignari quam non angusto intervallo determinata et separata sit ab encomio historia ; sed magnum hisce quasi murum esse interpositum ; et ut musicorum voce utamur, octavae duplicis intervallo illa a se invicem distare : siquidem encomium scribenti illa sola cura est, quomodo eumque laudare, et exhalare eum, qui laudatur, et, si per mendacia finem illum consequi detur, parum curaverit ; historia vero mendacium, quod forte inciderit, nullum ac ne minimum quidem ferat, non magis quam asperam arteriam recipere quicquam in illam glutitione delatum narrant medicorum filii.

8. Ignorare porro tales videntur, poeticae artis et carminum aliam esse professionem et regulas proprias : alias vero historiae. Illic enim immoderata libertas, et lex una, quicquid placuerit poetae : quum enim divino afflatu plenus et a Musis obsessus sit, etiamsi alatos currui equos velit jungere, et si alios super aquas, aut per summas aristas decursuros constituat, invidia nulla est : neque, quum illorum Jupiter una catena in altum trahat terram et mare teneatque suspensa, metuunt ne rupta illa conterantur delapsa illa omnia : verum etiam si laudare Agamemnonem velint, nemo est qui intercedat, Jovi quidem illum similem caput et oculos, pectus fratri illius Neptuno, cincturam Marti, atque in universum compositum e diis omnibus fieri oportet Atrai et Aeropes filium : neque enim par Ju-

Ζεὺς οὐδ' ὁ Ποσειδῶν οὐδ' ὁ Ἄρης μόνος ἕκαστος ἀναπληρῶσαι τὸ κάλλος αὐτοῦ. Ἡ ἱστορία δὲ ἦν τινα κολακειάν τοιαύτην προσλάβῃ, τί ἄλλο ἢ περὶ τὴν ποιητικὴν γίνεταί, τῆς μεγαλοφρονίας μὲν ἐκείνης ἐστερημένην, τὴν λοιπὴν δὲ τερατείαν γυμνὴν τῶν μέτρων καὶ δι' αὐτὸ ἐπισημοτέραν ἐκφαίνουσα; Μέγα τοίνυν, μᾶλλον δὲ ὑπέρμεγα τοῦτο κακόν, εἰ μὴ εἰδῇ τις χωρίζειν τὰ ἱστορίας καὶ τὰ ποιητικῆς, ἀλλ' ἐπεισάγοι τῇ ἱστορίᾳ τὰ τῆς ἐτέρας κοιμώματα, τὸν μῦθον καὶ τὸ ἐγκώμιον καὶ τὰς ἐν τούτοις ὑπερβολὰς, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀθλητὴν τῶν καρπερίων τούτων καὶ κομιδῇ πρηνίσαν ἀλουργίᾳ περιβάλοι καὶ τῷ ἄλλῳ κόσμῳ τῷ ἐταιρικῷ καὶ φυκίῳ ἐντρίβῃ καὶ ψιμύθιον τῷ προσώπῳ, Ἡρακλεῖς, ὡς καταγέλαστον ἂν αὐτὸν ἀπεργάσατο αἰσχύνας τοῦ κόσμου ἐκείνῳ.

9. Καὶ οὐ τοῦτο φημι, ὡς οὐχὶ καὶ ἐπαινετέον ἐν ἱστορίᾳ ἐνίοτε· ἀλλ' ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι ἐπαινετέον καὶ μέτρον ἐπακτέον τῷ πράγματι, τὸ μὴ ἐπαχὺς τοῖς ὕστερον ἀναγνωσομένοις αὐτὰ, καὶ ὅλως πρὸς τὰ ἐπειτα κανονιστέον τὰ τοιαῦτα, ἅπερ μικρὸν ὕστερον ἐπιδείξομεν. Οἱ δὲ οἰνται καλῶς διαίρειν ἐς δύο τὴν ἱστορίαν, εἰς τὸν τερπνὸν καὶ χρήσιμον, καὶ διὰ τοῦτο εἰσποιοῦσι καὶ τὸ ἐγκώμιον εἰς αὐτὴν ὡς τερπνὸν καὶ εὐφραῖνον τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὁρᾷς ὅσον τάληθους ἡμικρήκασι; πρῶτον μὲν κιθόλῃ τῇ διαίρεσει χρώμενοι· ἐν γὰρ ἔργον ἱστορίας καὶ τέλος, τὸ χρήσιμον, ὅπερ ἐκ τοῦ ἀληθοῦς μόνου συνάγεται. Τὸ τερπνὸν δὲ ἄμεινον μὲν εἰ καὶ αὐτὸ παρακολουθήσειεν, ὥσπερ καὶ κάλλος ἀθλητῇ, εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν κωλύσει ἀφ' Ἡρακλεῶς γενέσθαι καὶ Νικοστράτον Ἰσιδότου, γεννάδαν ὄντα καὶ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἑκατέρων ἀλκιμώτερον, εἰ αὐτὸς μὲν αἰσχιστος ὀφθῆναι εἰς τὴν ὄψιν, Ἀλκαῖος δὲ ὁ καλὸς ὁ Μιλήσιος ἀνταγωνίζοιτο αὐτῷ, καὶ ἐρώμενος, ὡς φασί, τοῦ Νικοστράτου ὄν. Καὶ τοίνυν ἡ ἱστορία, εἰ μὲν ἄλλως τὸ τερπνὸν παρεμπορεύσασαιτο, πολλοὺς ἂν τοὺς ἐραστάς ἐπισπάσασαιτο, ἄχρι δ' ἂν καὶ μόνον ἔχῃ τὸ ἴδιον ἐντέλές, λέγω δὲ τὴν τῆς ἀληθείας δῆλωσιν, ὀλίγον τοῦ κάλλους φροντιεῖ.

10. Ἐτι κάκεινο εἰπεῖν ἄξιον, ὅτι οὐδὲ τερπνὸν ἐν αὐτῇ τὸ κομιδῇ μυθώδες καὶ τὸ τῶν ἐπαίνων μάλιστα πρόσαντες παρ' ἑκάτερον τοῖς ἀκούουσιν, ἢ μὴ τὸν συρφετὸν καὶ τὸν πολλὸν δῆμον ἐπινοῆς, ἀλλὰ τοὺς δικαστικῶς καὶ νῆ Δία συκοφαντικῶς προσέτι γε ἀκροασομένους, οὓς οὐκ ἂν τι λάθοι παραδραμόν, ὀξύτερον μὲν τοῦ Ἀργοῦ δρῶντας καὶ πανταχόθεν τοῦ σώματος, ἀργυραμοιβικῶς δὲ τῶν λεγομένων ἑκστα ἐξετάζοντας, ὡς τὰ μὲν παρακεκομμένα εὐθὺς ἀπορρίπτειν, παραδέχεσθαι δὲ τὰ δόκιμα καὶ ἔννομα καὶ ἀκριβῆ τὸν τύπον, πρὸς οὓς ἀποβλέποντα χρὴ συγγράφειν, τῶν δὲ ἄλλων ὀλίγον φροντιεῖν, καὶ διαρραγῶσιν ἐπαινοῦντες. Ἦν δὲ ἀμελήσας ἐκείνων ἡδύνης πέρα τοῦ μετρίου τὴν ἱστορίαν μύθοις καὶ ἐπαίνοις καὶ τῇ ἄλλῃ θωπιᾷ, τάχιστ' ἂν ὁμοίαν αὐτὴν ἐξεργάσασαι τῷ ἐν Λυδίᾳ Ἡρακλεῖ· δορακῆναι γάρ σέ που εἰκὸς γεγραμμένον, τῇ Ὀμφάλῃ δουλεύοντα, πᾶν ἄλλόκοτον σκευὴν ἐσκευασμένον,

pit, neque Neptunus, neque Mars, qui singuli per se pulchritudinem illius expleant. Historia vero, si quam id genus adulationem asciscat, quid aliud quam pedestris quadam poetica fiet, magnifico quidem illo dicendi genere privata, sed praestigias reliquas, nudatas numeris, et ob id ipsum magis conspicuas, ob oculos ponens? Magnum igitur, quin plus quam magnum illud vitium, si quis separare quæ historiae sunt, et poeticae, nesciat, sed historiae fucum alterius artis inducat, fabulam puta et encomium, et quæ sunt in utroque exaggerationes: velut si quis athletam de robustorum horum numero unum, et plane illicis instar durorum, purpureis vestibus induat reliquoque cultu meretricio, et fucum affricet cerussamque faciei: quam, Hercules! ridendum illum reddiderit, deturpatum cultu isto!

9. Neque hoc dico, quasi non et laudandum sit nonnunquam in historia: sed tempore opportuno laudandum, et modus huic negotio adhibendus, in quantum ea laus non molesta sit sequentis ævi lectoribus, et omnino ad posteritatis regulam dirigenda sunt talia, ut paullo post demonstrabimus. Qui vero putant bene se historiam in duas partes dividere, in suave et utile, ob eamque rem etiam encomium in eam inferunt, ut jucundum quiddam et lectores exhilarans, vident, quantum aberrant a vero? primo quidem divisione quod utuntur fallaci; unum enim opus historiae et finis, utilitas, quæ ex vero solo colligitur. Jucunditas vero melius quidem est si et ipsa consequatur, ut athletam pulchritudo: sin minus, nihil prohibebit quominus ab Hercule numeretur Nicostratus Isidoti, generosus vir et utrisque collectatoribus suis fortior, licet ipse sit aspectu foedissimus, Alcæus autem Milesius, pulcher ille, cum ipso certet, amasius adeo, ut aiant, Nicostrati. Historia igitur, si quidem jucunditatem corollarii cujusdam instar adjiciat utilitati, multos amatores alliciet: verum ea quamdiu proprium modo negotium omnibus numeris absolvat, declarationem veritatis dico, pulchritudinem parum curabit.

10. Illud adhuc dicere e re fuerit, ne jucundum quidem esse in historia quod sit plane fabulosum; et laudes maxime molestas in utramque partem esse audientibus, si non faciem populi et plebis multitudinem cogites, sed hos, qui judicium more, quin hercle calumniatorum insuper audituri sunt; quos nihil fugiat præterlapsum, acutius videntes Argo et ex omni parte corporis; tum trapezitica ratione singula quæ dicuntur examinantes, ut adulterina abjiciant protinus, proba autem et legitima et accurate expressa recipiant: ad quos videlicet inter scribendum oportet respicere, parum autem curare reliquos, si vel disrumpantur laudando. Sin, his neglectis, condideris ultra modum historiam fabulis et laudibus et lenocinio reliquo, cito eam similem reddideris illi in Lydia Herculi: verisimile est enim alicubi eum te vidisse pictum, Omphalæ servientem, habitu exornatum

εκέειν μὲν τὸν λέοντα αὐτοῦ περιβεβλημένην καὶ τὸ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχουσιν, ὡς Ἡρακλέα δὴθεν οὖσαν, αὐτὸν δὲ ἐν κροκοτῇ καὶ πορφυρίδι ἔρια ζάινοντα καὶ παιόμενον ὑπὸ τῆς Ὀμφάλης τῷ σανδαλίῳ καὶ τὸ θέγμα αἰσχιστον, ἀφροσύνα ἢ ἐσθλὴς τοῦ σώματος καὶ μὴ προσίζανουσα καὶ τοῦ θεοῦ τὸ ἀνδρωδὲς ἀσχημόνως καταθηλυνόμενον.

11. Καὶ οἱ μὲν πολλοὶ ἴσως καὶ ταῦτά σου ἐπαινέσονται, οἱ ὀλίγοι δ' ἐκείνοι, ὧν σὺ καταφρονεῖς, μάλα ἤδὲ καὶ ἐς κόρον γελάσονται, ὁρῶντες τὸ ἀσύμφυλον καὶ ἀνάρμοστον καὶ δυσκόλλητον τοῦ πράγματος. Ἐκάστου γὰρ ὁ ἰδίον τι καλὸν ἐστίν· εἰ δὲ τοῦτο ἐναλλάξεις, ἀκαλλὲς τὸ αὐτὸ παρὰ τὴν χρῆσιν γίγνεται. Ἐὼ λέγειν ὅτι οἱ ἔπαινοι ἐνὶ μὲν ἴσως τερπνοί, τῷ ἐπαινουμένῳ, τοῖς δ' ἄλλοις ἐπαχθεῖς, καὶ μάλιστα ἢν ὑπερφρεῖς τὰς ὑπερβολὰς ἔχουσιν, οἷους αὐτοὺς οἱ πολλοὶ ἀπεργάζονται, τὴν εὐνοίαν τὴν παρὰ τῶν ἐπαινουμένων θηρώμενοι καὶ ἐνδιατρίβοντες ἄχρι τοῦ πᾶσι προφανῇ τὴν κολακείαν ἐξηργάσασθαι· οὐδὲ γὰρ κατὰ τέχνην αὐτὸ ὁρᾶν ἴσασιν οὐδ' ἐπισκιάζουσι τὴν θωπιεῖαν, ἀλλ' ἐμπέσονται ἄβροα πάντα καὶ ἀπίθανα καὶ γυμνά διεξίσαισι.

12. Ὡστ' οὐδὲ τυγχάνουσιν οὐ μάλιστα ἐξίενται· οἱ γὰρ ἐπαινούμενοι πρὸς αὐτῶν μισοῦσι μάλλον καὶ ἀποστρέφονται ὡς κολακας, εὖ ποιῶντες, καὶ μάλιστα ἢν ἀνδρωδὲς τὰς γνώμας ὦσιν· ὥσπερ Ἀριστόβουλος μονομαχίαν γράψας Ἀλεξάνδρου καὶ Πύρου, καὶ ἀναγνόντος αὐτῷ τοῦτο μάλιστα τὸ χωρίον τῆς γραφῆς — ὥστε γὰρ χαριεῖσθαι τὰ μέγιστα τῷ βασιλεῖ ἐπιψευδόμενος ἀριστείας τινὰς αὐτῇ καὶ ἀναπλάττων ἔργα μεῖζον τῆς ἀληθείας — λαβὼν ἐκείνος τὸ βιβλίον — πλέοντες δὲ ἐτύγγαλον ἐν τῷ ποταμῷ τῷ Ἰθάσπῃ — ἔρριψεν ἐπὶ κεφαλὴν ἐς τὸ ὕδωρ ἐπιπιῶν, καὶ σὲ δὲ οὕτως ἐχρῆν, ὦ Ἀριστόβουλε, τοιαῦτα ὑπὲρ ἐμοῦ μονομαχοῦντα καὶ ἐλέφαντας ἐν ἄκοντίῳ ρονεύοντα. Καὶ ἐμελλέ γε οὕτως ἀγανακτήσειν ὁ Ἀλέξανδρος, ὅς γε οὐδὲ τὴν τοῦ ἀρχιτέκτονος τολμᾶν ἠθέσχετο, ὑποσχόμενου τὸν Ἀθῶν εἰκόνα ποιῆσειν αὐτοῦ καὶ μετακοσμήσειν τὸ ὄρος εἰς ὁμοιότητα τοῦ βασιλείως, ἀλλὰ κολακα εὐθὺς ἐπιγνοὺς τὸν ἀνθρωπινον οὐκέτ' οὐδ' ἐς τὰ ἄλλα ὁμοίως ἐγρῆτο.

13. Ποῦ τοίνυν τὸ τερπνὸν ἐν τούτοις, ἐκτὸς εἰ μὴ τις κομιδῇ ἀνόητος εἴη, ὡς χεῖρειν τὰ τοιαῦτα ἐπαινούμενος, ὧν παρὰ πόδας οἱ ἔλεγχοι; ὥσπερ οἱ ἄμορφοι τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα γε τὰ γύναια τοῖς γραφεῦσι παρακελευόμενα ὡς καλλίστας αὐτὰς γράφειν· ὁλοῦνται γὰρ ἀμεινον ἐξεῖν τὴν ὄψιν, ἣν ὁ γραφεὺς αὐταῖς ἐρύθημά τε πλεῖον ἐπανόησι καὶ τὸ λευκὸν ἐγκαταμίξῃ πολὺ τῷ φαρμάκῳ. Τοιοῦτοι τῶν συγγραφόντων οἱ πολλοὶ εἰσι τὸ τήμερον καὶ τὸ ἴδιον καὶ τὸ χρεῖωδες, ὅτι ἂν ἐκ τῆς ἱστορίας ἐλπίσωσι, θεραπεύοντες, οὐς μισεῖσθαι καλῶς εἶχεν, ἐς μὲν τὸ παρὸν κολακας προδόλους καὶ ἀτέχνους ὄντας, ἐς τούτων δὲ ὑποπτον ταῖς ὑπερβολαῖς τὴν ὀλην πραγματείαν ἀποζάινοντας. Εἰ δὲ τις πάντως τὸ τερπνὸν ἡγεῖται κα-

plane alieno; illam quidem ipsius leonina indutam, clavamque manu tenentem, nempe quasi Hercules sit; ipsum vero in crocata et palla purpurea carpentem lanas, et sandalio ab Omphale percussum : in quo turpissimum illud est spectaculum, recedens a corpore vestis nec satis applicat, et quicquid in deo virile est, indecore effeminatum.

11. Ac vulgus quidem haec ipsa fortasse tua laudaverit : at illi pauci, quos tu contemnis, suaviter sane et ad satietatem ridebunt, videntes rem absurdam, incongruam et combinari nesciam. Etenim sua cuique rei propria quaedam est pulchritudo : quam si tu immutaveris, deforme idem per ipsum hunc usum reddideris. Mitto dicere, laudes istas uni quidem fortasse jucundas esse, illi qui laudatur, ceteris vero graves, praesertim si immodicas exaggerationes habeant, quales illas vulgus scribentium facit, dum aucupantur eorum quos laudant benevolentiam, et in iis eo usque morantur, donec manifestam omnibus adulationem effecerint. Neque enim cum arte hoc facere norunt neque obumbrant adulationem : sed facto impetu, conferta omnia et incredibilia et nuda persequuntur.

12. Quo fit ut ne assequantur quidem quod maxime concupiscunt. Qui enim ab ipsis laudantur, odio magis illos habent et tanquam adulatores aversantur, recte isti quidem, maxime si virili sunt ingenio. Quemadmodum, quum solitariam Alexandri cum Poro pugnam scripsisset Aristobulus, et illum maxime libri sui locum ei recitaret (putabat enim maximam se a rege gratiam initutum, quod mentiendo fortia quaedam facta illi astrueret et gesta fingeret vero majora), arreptum ille librum (commodum autem in Hydaspes fluvio navigabant) praecipitem in aquam abiecit, addens, Te quoque sic oportebat, Aristobule, qui tales pro me pugnas singulares inieris, et uno jaculo elephantos interficias. Et consentaneum erat ita indignari Alexandrum, qui neque architecti conatum tulisset, polliciti se Athonem statuam ipsius facturum et in regis simulacrum transformaturum esse montem : sed adulatorem statim hominem intelligens, non amplius illo neque ad alia similiter ut antea usus est.

13. Ubi igitur in hisce jucunditas illa, nisi si quis plane sit stupidus, ut se in talibus laudari gaudeat, quorum e vestigio ostendi vanitas possit? ut homines deformes, et praesertim mulierculae, quae pictoribus injungunt, se ut quam pulcherrimas pingant : putant enim speciosiore se futuras facie, si plus floridi ruboris pictor asperserit et album multum pigmento admiscuerit. Tale est vulgus historicorum, qui praesenti tempori et suae rei et utilitati, quam sperant ex historia, servant : quos bonum erat odisse, in praesentia quidem adulatores manifestos et artis rudes, in futurum autem suis exaggerationibus suspectum reddentes totum illud historiae scribendae studium. Si quis vero putat

ταμεμύχθαι δεῖν τῇ ἱστορίᾳ πάσῃ, **** ἀλλὰ ἃ σὺν ἀληθείᾳ τερπνὰ ἐστὶν ἐν τοῖς ἄλλοις κάλλει τοῦ λόγου, ὧν ἀμελήσαντες οἱ πολλοὶ τὰ μὲν προσήκοντα ἐπεισ-
κυκλοῦσιν.

14. Ἐγὼ δ' οὖν καὶ διηγήσομαι ὅποσα μέμνημαι ἔναγχος ἐν Ἰωνίᾳ συγγραφέντων, καὶ νῆ Δία ἐν Ἀχαΐᾳ πρῶν ἀκούσας τὸν αὐτὸν τοῦτον πόλεμον διηγουμένων· καὶ πρὸς Χαρίτων μηδεὶς ἀπιστήσῃ τοῖς λεγθησομένοις· ὅτι γὰρ ἀληθὴ ἐστὶ καὶ ἐπωμοσάμην, εἰ ἀστείον ἦν ὄρκον ἐντιθέναι συγγράμματα. Εἷς μὲν τις αὐτῶν ἀπὸ Μουσῶν εὐθὺς ἤρξατο παρακαλῶν τὰς θεὰς συνεφάσθαι τοῦ συγγράμματος. Ὅρᾳς ὡς ἐμμελὲς ἡ ἀρχὴ καὶ περὶ πόδα τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῷ τοιοῦτῳ εἶδει τῶν λόγων πρέπουσα; Εἴτα μικρὸν ὑποβάς Ἀχιλλεῖ μὲν τὸν ἡμέτερον ἄρχοντα εἰκάξει, Θερσίτη δὲ τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, οὐκ εἰδὼς ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς ἀμείνων ἦν αὐτῷ, εἰ ἔκτορα μᾶλλον ἢ Θερσίτην καθήρει, καὶ εἰ πρόσθεν μὲν ἔφευγεν ἐσθλός τις,

ἰδίῳ δέ μιν μέγ' ἀμείνων.

Εἴτ' ἐπῆγεν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ἐγκώμιον, καὶ ὡς ἄξιός ἐστι συγγραφάει τὰς πράξεις οὕτω λαμπρὰς οὕσας. Ἡδὴ δὲ κατιῶν ἐπῆγει καὶ τὴν πατρίδα τὴν Μίλητον, προστιθεὶς ὡς ἀμείνων ποιεῖ τοῦτο τοῦ Ὀμήρου μὴδὲν μνησθέντος τῆς πατρίδος. Εἴτ' ἐπὶ τέλει τοῦ προοιμίου ὑπασχνεῖτο διαρρηδῆναι καὶ σαφῶς, ἐπὶ μείζον μὲν ἀρεῖν τὰ ἡμέτερα, τοὺς βαρβάρους δὲ καταπολεμήσειν καὶ αὐτὸς, ὡς ἂν δύνηται· καὶ ἤρξατο γὰρ τῆς ἱστορίας οὕτως, αἰτία ἅμα τῆς τοῦ πολέμου ἀρχῆς διεξιῶν· «Ὁ γὰρ μαρνώτατος καὶ χάκιστα ἀπολούμενος Οὐολόγεσος ἤρξατο πολεμεῖν δι' αἰτίαν τοιάνδε.»

15. Οὗτος μὲν τοιαῦτα. Ἐτερος δὲ Θουκυδίδου ζηλωτὴς ἄρκος, ὅς ἐστι μάλ' ἀρχαῖον εἰκασμένος, καὶ τὴν ἀρχὴν ὡς ἐκεῖνος σὺν τῷ αὐτοῦ ὀνόματι ἤρξατο, χαριεστάτην ἀρχῶν ἀπασῶν καὶ οὐμοῦ τοῦ Ἀττικῷ ἀποπνέουσιν. «Ὅρα γάρ· «Κρεπέριος Καλπουρνιανὸς Πομπηίουπολίτης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Παρθυαίων καὶ Ῥωμαίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθὺς ξυνισταμένου.» Ὡστε μετὰ γε τοιαύτην ἀρχὴν τί ἂν σοι τὰ λοιπὰ λέγοιμι, ὅποια ἐν Ἀρμενίᾳ ἐδημηγόρησε τὸν Κερκυραῖον αὐτὸν ῥήτορα παραστησάμενος, ἢ ὅσον Νισιβηνοῖς λοιμὸν τοῖς μὴ τὰ Ῥωμαίων αἰρουμένοις ἐπήγαγε παρὰ Θουκυδίδου χρησάμενος ὅλον ἄρδην πλὴν μόνου τοῦ Πελασγικοῦ καὶ τῶν τευχῶν τῶν μακρῶν, ἐν οἷς οἱ τότε λοιμώζαντες ὥκησαν; τὰ δ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Αἰθιοπίας ἤρξατο, ὥστε καὶ ἐς Αἴγυπτον κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλείᾳ γῆν τὴν πολλήν, καὶ ἐν ἐκείνῃ γε ἔμεινεν εὖ ποιῶν. Ἐγὼ γοῦν θάπτοντα ἔτι αὐτὸν καταλιπὼν τοὺς ἀθλίους Ἀθηναίους ἐν Νισίβι ἀπῆλθον ἀκριβῶς εἰδὼς καὶ ὅσα ἀπελθόντος ἐρεῖν ἔμελλε. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ἐπεικτικὸς πολὺ νῦν ἐστὶ, τὸ οἴεσθαι τοῦτ' εἶναι τοῖς Θουκυδίδου εἰκότα λέγειν, εἰ ὀλίγον ἐντρέψας τὰ αὐτοῦ ἐκείνου λέγοι τις [μικρὰ κάκεινα, ὅπως καὶ αὐτὸς ἂν φαίτης, οὐ δ' αὐτὴν ἰδίαν]. Κάκεινο

omnino jucundum admistum esse debere historiae, **** sed quæ cum veritate jucunda sunt in aliis orationis ornamentis, quibus neglectis vulgares illi ea, quæ nihil ad rem faciunt, inculcant.

14. Jamque equidem narrabo quæ memini nuperime in Ionia ex historicis quibusdam, et mehercle in Achaia quoque, non ita pridem audire, idem hoc bellum narratione persequentibus. Et per ego vos Gratias obsecro, nemo his quæ dicentur fidem denegat: vera enim esse dejerare etiam possim, si urbanum esset jusjurandum scripto interponere. Unus quidem illorum aliquis a Musis statim initium fecit, precatus deas, ut manum scriptioni secum admoveant. Viden' quam concinnum principium, et apte conveniens historiae, quodque tale orationis genus deceret? Tum paullum progressus Achilli quidem nostrum principem comparabat, Thersitæ autem regem Persarum, ignarus tanto sibi præstantiorem futurum fuisse Achillem, si Hector empotius quam Thersiten interemisset, et si ante quidem fugisset fortis aliquis, hunc autem « egisset multum præstantior alter. » Deinde subjunxit de se ipso encomium quoddam, quamque dignus sit scriptor claris adeo rebus gestis. Jam vero progressus Miletum laudabat patriam suam, subjiciens, melius hac in re facere se quam Homerum, qui mentionem patriæ nusquam injecerit. Deinde in fine proœmii pollicebatur disertis verbis et clare, se elaturum in majus res nostras, barbaros autem, quantum in se esset, bello et ipsum oppressurum: atque incipiebat hoc modo historiam, simul causas belli incepti persequens: « Impurissimus enim ille et pessimis exemplis periturus Vologesus, bellare coepit propter causam ejusmodi.

15. Hic quidem talia. Alius vero, Thucydidi æmulus absolutissimus scilicet et quam maxime ad archetypi sui similitudinem compositus, initium itidem ut ille a suo nomine fecit, elegantissimum omnium exordium, et quod thymum Atticum redolet. Ecce enim: « Crepereius Calpurnianus Pompeiopolitanus, descripsit bellum Parthorum et Romanorum, ut inter se pugnarunt; initio facto ab eo tempore, quo conflatum est. » Ut post tale exordium, quid reliqua tibi dicam, quales in Armenia conciones habuerit, in medium producto ipso Corcyraeorum oratore? aut qualem Nisibenis, qui Romanas partes non essent secuti, pestilentiam immiserit, sumtam mutuo confertim totam a Thucydide, excepto solo Pelasgico et longis mœnibus, in quibus habitabant tum pestilentia correpti? Ceterum et ipsa inceperat ab Æthiopia, ita ut deinde in Ægyptum descenderet, et in regis terras plurimas, et bonum factum, quod in illis mansit. Equidem sepelientem illum in Nisibi miseris Athenienses relinquens discessi, quin accurate nossem quæ etiam post meum discessum dicturus erat. Nam rursus hoc etiam valde frequens nunc est, uti putent hoc esse Thucydideis similia dicere, si quis paucis immutatis ipsa illius verba proferat, [minuta et illa, ut ipse quoque dixeris, non . . . propria]. Illud parum aberat quin omitt-

δλίγου δὲν παρέλιπον· ὁ γὰρ αὐτὸς οὗτος συγγραφεὺς πολλὰ καὶ τῶν ὅπλων καὶ τῶν μηχανημάτων, ὡς Ῥωμαῖοι αὐτὰ ὀνομάζουσιν, οὕτως ἀνέγραψε, καὶ τάρρον ὡς ἐκείνοι καὶ γέφυραν καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ μοι ἐννοήσον ἤλίκον τὸ ἀζῖωμα τῆς ἱστορίας καὶ ὡς Θουκυδίδῃ πρέπον, μεταξὺ τῶν Ἀττικῶν ὀνομάτων τὰ Ἰταλιωτικὰ ταῦτα ἐγκεῖσθαι, ὥσπερ τὴν πορφύραν ἐπικοσμοῦντα καὶ ἐμπρέποντα καὶ πάντως συνάδοντα.

16. Ἄλλος δὲ τις αὐτῶν ὑπόμνημα τῶν γενομένων γυμνὸν συναγαγὼν ἐν γραφῇ κοιμῶν πεζὸν καὶ χαμαιπετές, οἷον καὶ στρατιωτὴς ἂν τις τὰ καθ' ἡμέραν ἀπογραφόμενος συνέθηκεν ἢ τέκτων ἢ κάπηλός τις συμπερινοστῶν τῇ στρατιᾷ. Πλὴν ἀλλὰ μετριοτερόσ γε ὁ ἰδιώτης οὗτος ἦν, αὐτὸς μὲν αὐτίκα ὁλῶς ὥν οἷος ἦν, ἄλλω δὲ τινι χαρίεντι καὶ δυνησομένῳ ἱστορίαν μεταχειρίσασθαι προπεπονηκώς. Τοῦτο μόνον ἡττάσασθαι αὐτοῦ, ὅτι οὕτως ἐπέγραψε τὰ βιβλία τραγικώτερον ἢ κατὰ τὴν τῶν συγγραμμάτων τύχην· « Καλλιμάχου ἱατροῦ τῆς τῶν κοντοφόρων ἑκτῆς ἱστορίων Παρθικῶν » καὶ ὑπεῖγράψατο ἑκάστη ὁ ἀριθμὸς· καὶ νῆ Δίᾳ καὶ τὸ προοίμιον ὑπερβύχρον ἐποίησεν οὕτως συναγαγὼν· οἰκείον εἶναι ἱατρῷ ἱστορίαν συγγράφειν, εἰ γε ὁ Ἀσκληπιὸς μὲν Ἀπόλλωνος υἱός, Ἀπόλλων δὲ Μουσηγέτης καὶ πάσης παιδείας ἄρχων· καὶ ὅτι ἀρξάμενος ἐν τῇ Ἰαδί γράφειν οὐκ οἶδα ὅτι δόξαν αὐτίκα μάλα ἐπὶ τὴν κοινὴν μετῆλθεν, ἡτρεῖν μὲν λέγων καὶ πείρην καὶ ὁκόσα καὶ νοῦσοι, τὰ δ' ἄλλα ὁμοδαίτα τοῖς πολλοῖς καὶ τὰ πλεῖστα οἷα ἐκ τριόρου.

17. Εἰ δέ με δεῖ καὶ σοφοῦ ἀνδρὸς μνησθῆναι, τὸ μὲν ὄνομα ἐν ἀφανεί κείσθω, τὴν γνώμην δὲ ἐρῶ καὶ τὰ πρόην ἐν Κορίνθῳ συγγράμματα, κρείττω πάσης ἐλπίδος· ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ εὐθύς ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ προοιμίου περιόδῳ συνηρώτησε τοὺς ἀναγιγνώσκοντας λόγον πάνσοφον δεῖξαι σπεύδων, ὡς μόνῳ ἂν τῷ σοφῷ πρέποι ἱστορίαν συγγράφειν. Εἶτα μετὰ μικρὸν ἄλλος συλλογισμὸς, εἶτα ἄλλος· καὶ ὅπως ἐν ἅπαντι σχήματι συνηρώτητο αὐτῷ τὸ προοίμιον. Τὸ τῆς κολακείας ἐς κόρον, καὶ τὰ ἐγκώμια φορτικὰ καὶ κοιμῶν βωμολογικά, οὐκ ἀσυλλόγιστα μέντοι, ἀλλὰ συνηρωτημένα κακείνα. Καὶ μὴν κακείνο φορτικὸν ἐδοξέ μοι καὶ ἥκιστα σοφῷ ἀνδρὶ καὶ πῶγωνι πολὺ καὶ βαθεῖ πρέπον, τὸ ἐν τῷ προοιμίῳ εἰπεῖν ὡς ἐξαιρέτον τοῦτο εἶναι ὁ ἡμέτερος ἄρχων, οὗ γε τὰς πράξεις καὶ φιλόσοφοι ἤδη συγγράφειν ἀξιοῦσιν· τὸ γὰρ τοιοῦτον, εἴπερ ἄρα, ἡμῖν ἔδει καταλιπεῖν λογιζέσθαι ἢ αὐτὸν εἰπεῖν.

18. Καὶ μὴν οὐδ' ἐκείνου ὅσον ἀμνημονῆσαι, δὲ τοιάνδε ἀρχὴν ἤρξατο· « Ἐρχομαι ἐρέων περὶ Ῥωμαίων καὶ Περσέων, » καὶ μικρὸν ὕστερον· « ἔδεε γὰρ Πέρσης γενέσθαι κακῶς, » καὶ πάλιν· « ἦν Ὀσρόης, τὸν οἱ Ἕλληνες Ὀξυρόην ὀνομάζουσιν, » καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα. Ὅρῃς; ὁμοῖος αὐτὸς ἐκείνῳ, παρ' ὅσον ὁ μὲν Θουκυδίδῃ, οὗτος δὲ Ἡροδότῳ εὖ μάλα ἑώκει.

19. Ἄλλος τις αἰδοῖμος ἐπὶ λόγων δυνάμει Θουκυδίδῃ καὶ αὐτὸς ὁμοῖος ἢ ὀλίγῳ ἀμείνων αὐτοῦ, πάσας

terem : idem enim hic scriptor multa etiam armorum et machinarum genera, ut Romani illa nominant, ita in scriptum retulit, fossam ut illi, et pontem, et similia latine dicens, non graece. Et cogita mihi, quae sit historiae illius dignitas, et quam deceat Thucydidem, inter Attica nomina Italica ista interposita esse, quae praetextae instar purpurae ornamentum addant ac decus, omninoque cum illis consentiant.

16. Alius vero quidam ex illo numero commentarium eorum quae gesta fuerant nudum scripto congescit, pedestrem valde et humilem, qualem etiam miles, quae sunt quotidie literis mandans, composuisset, faber ut caupo aliquis circummigrans cum exercitu. Verum enim vero tolerabilior sane hic inductus erat, ipse quidem statim qualis esset manifestus, sed qui alii venusto homini et tractandae historiae perito laborem praecipisset. Illud solum in eo reprehendi, quod ita inscripserat libros suos, tumidius quam consentaneum esset libelli conditioni : « Callimorphi, medici sextae contolorum, historiarum Parthicarum » et subscriptus erat unuscujusque libri numerus. Etiam, me Jupiter, proemium supra modum insulsum fecit, hac ratione concludens : familiare esse medico scribere historiam, siquidem Aesculapius ipse sit Apollinis filius, Apollo autem musageta et eruditionis omnis princeps. Postremo etiam illud reprehendi, quod, quum incepisset Ionica consuetudine scribere, nescio quo consilio ad communem subito transiit, primum ἡτρεῖν dicens et πείρην, et ὁκόσα, et νοῦσοι, reliqua vero, qualia in usu multitudinis sunt et pleraque quasi e trivio petita.

17. Si vero me oportet sapientis etiam viri mentionem facere, nomen quidem illius in obscuro jaceat; dicam vere consilium et libros nuper Corinthi editos, expectatione omni praestantiores. In principio enim, statim prima proemii periodo, interrogatione aggressus est lectores suos, studuitque sapientissimam rationem ostendere, solum nempe sapientem decere historiam scribere. Deinde, paucis interjectis, syllogismus alius; deinde alius : et in universum per quaestiones syllogisticas in omni figura compositum ipsi fuerat proemium. Adulationis hic fuit ad satietatem, laudes importunae et plane scurriles; neque illae tamen extra syllogismum, sed ad argumentandi per interrogata leges compositae et ipsae. Verum illud quoque putidum mihi videbatur, et minime virum philosophum et barbam canam prolixamque decens, quod in proemio dixit, illud eximium habiturum nostrum principem, cujus actiones etiam philosophi scribere jam dignentur. Tale quid enim, si modo omnino veri quid subest, nobis existimandum relinquere potius oportebat, quam ipsum dicere.

18. Neque vero fas fuerit mentionem praetermittere illius, qui hoc cepit exordium : « Venio dicturus de Romanis et Persis; » et paullo post, « Debebat enim Persis male evenire; » et rursus, « Erat Osroes, quem Graeci Oxyrhoen vocitant, » et alia id genus multa. Viden? similis hic illi alteri, nisi quod iste quidem Thucydidem, hic vero Herodotum quam maxime referebat.

19. Alius quidam dicendi facultate nobilis, Thucydidem similis ipse quoque, aut paululum illo melior, urbes omnes,

πολεις καὶ πάντα ὄρη καὶ πεδιά καὶ ποταμοὺς ἐρμηνεύσας πρὸς τὸ σαφέστατον καὶ ἰσχυρότατον, ὡς ὤφετο· τὸ δὲ ἐς ἐχθρῶν κεφαλὰς δ' ἀλεξίκακος τρέψει· τοσαύτη ψυχρότης ἐνὶν ὑπὲρ τὴν Κασπίαν χιόνα καὶ τὸν κρύσταλλον τὸν Κελτικόν. Ἡ γοῦν ἀσπίς ἡ τοῦ αὐτοκράτορος ὅλη βιβλίῳ μόγις ἐξηρμηνεύθη αὐτῷ, καὶ Γοργῶν ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐκ κυανοῦ καὶ λευκοῦ καὶ μελανοῦ καὶ ζώνη ἱραιοειδῆς καὶ δράκοντες ἐλικηδόν καὶ βοστρυχηδόν. Ἡ μὲν γὰρ Οὐολογέσου ἀναξυρίς ἡ δ' χαλινὸς τοῦ ἵππου, Ἡράκλεις, ὅσαι μυριάδες ἐπὶν ἕκαστον τούτων, καὶ οἷα ἦν ἡ Ὀσρόου κόμη, διανέοντος τὸν Τίγρητα, καὶ ἐς οἷον ἄντρον κατέφυγε, κιττοῦ καὶ μυρρίνης καὶ δάφνης ἐς ταῦτο συμπεφυκότων καὶ σύσκιον ἀκριβῶς ποιοῦντων αὐτό. Σκόπει ὡς ἀναγκαῖα τῇ ἱστορίᾳ ταῦτα, ὧν ἄνευ οὐκ ἂν ᾔδειμὲν τι τῶν ἐκεῖ πραγμέντων.

20. Ὑπὸ γὰρ ἀσθενείας τῆς ἐν τοῖς χρησίμοις ἡ ἀγνοίας τῶν λεκτέων ἐπὶ τὰς τοιαύτας τῶν χωρίων καὶ ἄντρον ἐκπράξεις τρέπονται, καὶ ὁπότεν ἐς πολλὰ καὶ μεγάλα πράγματα ἐμπέσωσιν, εἰκόσιν οἰκέτη νεοπλούτῳ, ἄρτι κληρονομήσαντι τοῦ δεσπότη, ὃς οὔτε τὴν ἐσθῆτα οἶδεν ὡς χρὴ περιβαλέσθαι οὔτε δειπνῆσαι κατὰ νόμον, ἀλλ' ἐμπηδῆσας, πολλάκις ὀρνίθων καὶ σειῶν καὶ λαγῶν προκειμένων, ὑπερεμπίπταται ἔνους τινὸς ἡ παρίχους, ἔστ' ἂν διαρραγῇ ἐσθίων. Οὗτος δ' οὖν, ὃν προείπον, καὶ τραύματα συνέγραψε πάνυ ἀπίθανα καὶ θανάτους ἀλλοκότους, ὡς εἰς δάκτυλον τοῦ ποδὸς τὸν μέγαν τρωθείς τις αὐτίκα ἐτελεύτησε, καὶ ὡς ἐμβόησαντος μόνον Πρίσκου τοῦ στρατηγοῦ ἐπτά καὶ εἴκοσι τῶν πολεμίων ἐξέθανον. Ἔτι δὲ καὶ ἐν τῇ τῶν νεκρῶν ἀριθμῷ, τοῦτο μὲν καὶ παρὰ τὰ γεγραμμένα ἐν ταῖς τῶν ἀρχόντων ἐπιστολαῖς ἐφέυστο· ἐπὶ γὰρ Εὐρώπῳ τῶν μὲν πολεμίων ἀποθανεῖν μυριάδας ἐπτά καὶ τριᾶκοντα καὶ ἑξ πρὸς τοῖς διακοσίσι, Ῥωμαίων δὲ μόνους δύο, καὶ τραυματίας γενέσθαι ἐννέα. Ταῦτα οὐκ οἶδα εἰ τις ἂν εὖ φρονῶν ἀνάσχοιτο.

21. Καὶ μὴν καχεῖον λεκτέον, οὐ μικρὸν ὄν· ὑπὸ γὰρ τοῦ κομιδῇ Ἀττικῶς εἶναι καὶ ἀποκαθαράσθαι τὴν φωνὴν ἐς τὸ ἀκριβέστατον ἠξίωσεν οὗτος καὶ τὰ ὀνόματα μεταποιῆσαι τὰ Ῥωμαίων καὶ μετεγγράψαι ἐς τὸ Ἑλληνικόν, ὡς Κρόνιον μὲν Στουρνῖνον λέγειν, Φρόντιν δὲ τὸν Φρόντιωνα, Τιτάνιον δὲ τὸν Τιτιανὸν καὶ ἄλλα πολλὰ γελοιότερα. Ἔτι δ' αὐτὸς οὗτος περὶ τῆς Σευηριανοῦ τελευτῆς ἔγραψεν ὡς οἱ μὲν ἄλλοι ἅπαντες ἐξηπάτῃνται οἰόμενοι ξίφει τεθνάναι αὐτὸν, ἀποθάνει δὲ ὁ ἀνὴρ σιτίων ἀποσχόμενος· τούτον γὰρ αὐτῷ ἀλυπότατον ὁῶσαι τὸν θάνατον· οὐκ εἰδὼς ὅτι τὸ μὲν πάθος ἐκεῖνο πᾶν τῶν οἱμῶν ἡμερῶν ἐγένετο, ἀπόσιτοι δὲ καὶ ἐς ἐβδόμην διαρκούσιν οἱ πολλοί, ἐκτὸς εἰ μὴ τοῦ ὑπολάβοι τις, ὡς Ὀσρόης τις εἰσάγει περμιμένων, ἔστ' ἂν Σευηριανὸς λιμῷ ἀπόληται, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπῆγε διὰ τῆς ἐβδόμης.

22. Τοὺς δὲ καὶ ποιητικοῖς ὀνόμασιν, ὧ καλὲ Φίλων, ἐν ἱστορίᾳ χρωμένους ποῦ ἂν τις θείη; τοὺς λέγοντας,

et omnes montes, et campos et fluvios disertissime descripsit et gravissime, ut putabat: id vero in hostium capita Averruncus convertat! tantum frigus inerat supra Caspiae nives et glaciem Celticam. Clypeus igitur imperatoris toto vix libro ab illo descriptus est, et Gorgo in umbone, et oculi illius ex caeruleo et albo ac nigro, et balteus colore iridis, et dracones flexi in capreolos et in cincinnos plexi. Volgesi quidem braccæ, aut frenum equi, Hercules! quot millia versuum singula horum occupant! et qualis casaries Osrois fuerit, quum Tigrin ille transnaret; et in quale antrum confugerit, quod hedera et myrtus et laurus in unum complexæ densissime umbrosum facerent. Vide quam ista sint necessaria historiæ, et quam sine istis nihil intellexissemus eorum quæ ibi gesta sunt!

20. Præ imbecillitate enim in utilibus recte versandi, aut ignorantia dicendorum, ad tales regionum et antrorum descriptiones se convertunt; et quum in multas magnasque res incidunt, similes sunt servo divitiarum insueto, creta nuper demum domini sui hæreditate, qui neque vestis novit quemadmodum injicienda sit, neque ex more cibum capere; sed irruens saepe, quum tamen alites et suillæ et leporinæ carnes appositæ sint, in pulmentum aliquod aut salsamentum, usque eo oppletur, donec rumpatur edendo. Ille igitur, quem modo dicebam, etiam vulnera conscripsit omnino incredibilia, et mortes absurdas, velut hanc, aliquem in pollice pedis vulneratum statim exspirasse; et ut, inclamante solum Prisco duce, septem et viginti hostium animi deliquium passi sint. Præterea autem in cæsorum numero, etiam ultra scripta in principum epistolis mentitus est. Ad Europum enim hostium quidem cecidisse trecenties et septuagies mille ducentos sex, Romanorum vero solos duos, saucios autem factos novem. Hæc nescio an sanæ mentis quisquam tolerare possit.

21. Verum illud quoque dicendum, quod non pusillum est. Præ nimio Atticisismi studio et accuratissimæ circa linguam puritatis, voluit ille etiam Romanorum nomina Attica facere et transferre in Græcas formas, adeo ut pro Saturnino Κρόνιον diceret, Φρόντιν autem Frontonem, Titianum porro Τιτάνιον, et reliqua multo etiam magis ridicula. Ad hæc idem hic de Severiani obitu scripsit, deceptos esse reliquos omnes, qui ferro illum mortuum putent; perisse autem virum inedia; hoc enim mollissimum mortis genus illi visum: ignorans, totam illam calamitatem trium, puto, dierum fuisse; qui vero cibo abstinent, etiam ad septimum diem durare plerosque; nisi quis hoc putet, stetisse Osroen expectantem dum fame periret Severianus, et ob id ipsum per septem dies signa non intulisse.

22. Eos vero quo quis loco ponat, jucundissime Philo, qui poeticis in historia verbis utuntur? dicentes, « Strido-

« ἔλῃξε μὲν ἡ μηχανή, τὸ τεῖχος δὲ πρὸς μεγάλους ἰδοῦπτε, » καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ μέρει τῆς καλῆς ἱστορίας : « Ἔδεσσα μὲν δὴ οὕτω τοῖς ὅπλοις περιεσφραγείτο καὶ ὁδοὸς ἦν καὶ κόνανθος ἅπαντα ἐκεῖνα, » καὶ « ὁ στρατηγὸς ἐμερμήριζεν ὃ τρόπῳ μάλιστα προσάγοι πρὸς τὸ τεῖχος. » Εἶτα μεταξὺ οὕτως εὐτελεῖ ὀνόματα καὶ δημοτικά καὶ πτωχικά πολλά παρενεβέβυστο, τὸ « ἐπέστειλεν ὁ στρατοπεδάρχης τῷ κυρίῳ, » καὶ « οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐγγυζήζοντα, » καὶ « ἤδη λελουμένοι περὶ αὐτοὺς ἐγίνοντο, » καὶ τὰ τοιαῦτα ὥστε τὸ πρᾶγμα ἐοικὸς εἶναι τραγωδίᾳ τὸν ἕτερον μὲν πόδα ἐπ' ἐμβατοῦ ὑψηλοῦ βεβηκῶτι, θατέρῳ δὲ σάνδαλον ὑποδεδεμένῳ.

23. Καὶ μὴν καὶ ἄλλους ἴδοις ἂν τὰ μὲν προσίμια λαμπρὰ καὶ τραγικά καὶ εἰς ὑπερβολὴν μακρὰ συγγράφοντες, ὡς ἐλπίζεται Ὀχυμαστὰ ἤλικα τὰ μετὰ ταῦτα πάντως ἀκούσεσθαι, τὸ σῶμα δὲ αὐτὸ τῆς ἱστορίας μικρὸν τι καὶ ἀγεννὲς ἐπαγαγόντας, ὡς καὶ τοῦτο ἐοικέναι παιδίῳ, εἰ που Ἐρωτα εἶδες παίζοντα, προσωπεῖον Ἡρακλέους πάμμεγα ἢ Τιτᾶνος περικείμενον· εὐθὺς γοῦν οἱ ἀκούσαντες ἐπιτρέφονται αὐτοῖς τὸ, Ὡδινεν ὁρος. Χρὴ δὲ οἶμαι μὴ οὕτως, ἀλλ' ὅμοια τὰ πάντα καὶ ὁμόχροα εἶναι καὶ συνᾶδον τῇ κεφαλῇ τὸ ἄλλο σῶμα, ὡς μὴ χρυσοῦν μὲν τὸ κράνος εἶη, θώραξ δὲ πᾶν γελῶτος ἐκ βραχὺν ποθεν ἢ ἐκ δερμάτων σαπρῶν συγκατατυμένους καὶ ἡ ἀσπίς οἰσύνῃ καὶ χοιρίνῃ περὶ ταῖς κνήμας. Ἴδοις γὰρ ἂν ἀφρόνους τοιοῦτους συγγραφέας, τοῦ Ῥοδίου κολοσσοῦ τὴν κεφαλὴν ναννώδει σώματι ἐπιτιθέντας· ἄλλους αὖ ἐμπαιν ἀκέφαλα τὰ σώματα εἰσάγοντας, ἀπροοιμίιστα καὶ εὐθὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων, οἱ καὶ προσεταιρίζονται τὸν Ξενοφῶντα οὕτως ἀρξάμενον· « Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος παῖδες γίνονται δύο », καὶ ἄλλους τῶν παλαιῶν, οὐκ εἰδότες ὡς δυνάμει τινὰ προοιμίᾳ ἐστὶ λεληθότα τοὺς πολλούς, ὡς ἐν ἄλλοις δεῖξομεν.

24. Καίτοι ταῦτα πάντα φορητὰ ἐτι, ὅσα ἢ ἐρημνείας ἢ τῆς ἄλλης διατάξεως ἀμαρτήματά ἐστι, τὸ δὲ καὶ περὶ τοὺς τόπους αὐτοὺς ψεύδεσθαι, οὐ παρασάγγας μόνον, ἀλλὰ καὶ σταθμούς ὁλους, τίνι τῶν καλῶν ἔοικεν; Εἷς γοῦν οὕτω ραθύμως συνήγαγε τὰ πράγματα, οὔτε Σύρῳ τινὶ ἐντυχὼν οὔτε τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο τῶν ἐπὶ κουρείων τὰ τοιαῦτα μυθολογούντων ἀκούσας, ὥστε περὶ Εὐρώπου λέγων οὕτως ἔφη· « Ἡ δὲ Εὐρώπη κεῖται μὲν ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ σταθμούς δύο τοῦ Εὐφράτου ἀπέχουσα, ἀπώκισαν δὲ αὐτὴν Ἐδεσσαῖοι ». Καὶ οὐδὲ τοῦτο ἀπέχρησεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμὴν πατρίδα τὰ Σαμόσατα ὁ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ ἀράμενος ὁ γενναῖος αὐτῇ ἀκροπόλει καὶ τείχεσι μετέθηκεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, ὡς περιωρισθαι αὐτὴν ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν ποταμῶν, ἑκατέρωθεν ἐν χερσὶ παραμειβομένων καὶ μονονουχί τοῦ τεύχους ψυχόντων. Τὸ δὲ καὶ γελοῖον, εἰ σοι νῦν, ὦ Φίλων, ἀπολογώμενη, ὡς οὐ Παρθυσίων οὐδὲ Μεσοποταμίτης σοι ἐγὼ, οἷ με φέρων ὁ Ὀχυμαστὸς συγγραφεὺς ἀπώκισε.

rem dedit machina, procumbensque murus tonnit vehementer; » et rursus in alia parte bellæ historiæ : « Jam igitur Edessa armorum sonitu circumstrepebatur, erantque stridor fremorque illa omnia, » et « Dux versat sub pectore curas, qua maxime ratione ad muros accedat. » Deinde inter hæc inculcata erant vilia hujusmodi nomina, et plebeia et mendicorum propria multa, velut, « tribunus militum per literas nunciavit nostro domino, » et, « Milites mercabantur illa quibus indigebant, » et, « Jam loti ad illos se convertebant, » et similia : ut similis ea res esset tragædo, qui altero quidem pede alto cothurno nitatur, alterum autem sandalio devinctum gerat.

23. Ac videas etiam alios, procœmia quidem splendida et tragica et ad excessum usque longa scribentes, ut spes te mira quanta post istæc omnino auditurum : at ipsum corpus historiæ pusillum quoddam et ignavum subjungentes, ut hoc etiam simile videatur puerulo, si qua Cupidinem vidisti sic ludentem, persona Herculis maxima aut Titanis caput occultantem. Statim igitur qui audiere, illud subjiciunt : Parturiunt montes. At, opinor, non ita esse oportet, sed æquabilia omnia et ejusdem velut coloris, consentiensque capiti corpus reliquum, ne galea quidem sit aurea, lorica vero prorsus ridicula, ex pannis alicunde aut coriis putridis consuta, et vimineus clypeus, porcina autem circa tibias. Videas enim satis multos id genus scriptores, Rhodii Colossi caput imponentes nani corpusculo; alios contra ea, trunca suo capite corpora inducentes, sine exordio statim res ipsas aggressos : qui etiam suarum partium esse volunt Xenophontem, qui ita cœperit : « Darii et Parysatidis filii sunt duo; » et alios antiquorum. Ignorant nempe, esse quædam quæ vim procœmiorum habeant, licet vulgi intellectum fugiant, ut monstrabimus alias.

24. Verumtamen hæc omnia adhuc tolerabilia, quæcumque aut elocutionis, aut dispositionis reliquæ sunt peccata : mentiri vero circa ipsa loca, non parasangis modo, sed integris mansionibus, cui rerum bonarum simile est? Unus quippe eorum adeo supine res congescit, qui neque cum Syro unquam locutus videtur, neque, quod est in proverbio, in tonstrinis talia fabulantes audisse, ut de Europo verba faciens ita dicat : « Europus vero sita est in Mesopotamia, mansiones duas ab Euphrate remota : condiderunt autem illam Edesseni. » Neque satis hoc illi fuit, verum etiam Samosata, patriam meam, ipse ille vir fortis eodem in libro sublatam sua cum arce et munitionibus transtulit in Mesopotamiam, adeo ut includatur inter ambo annes, quam proxime utrimque præterlabentes et tantum non ipsa alluentes inenia. Ridiculum autem fuerit, si nunc causam apud te, mi Philo, dicam, non ex Parthis me esse, neque Mesopotamenum hominem, ad quos me correptum historicus admirabilis detulit.

25. Νῆ Δία χάκεινο κομιδῇ πιθάνον περὶ τοῦ Σευηριανοῦ ὁ αὐτὸς οὗτος εἶπεν ἐπομοσάμενος, ἥ μὴν ἀκούσαι τινος τῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔργου διαφυγόντων οὔτε γὰρ ξίφει ἐβελῆσαι αὐτὸν ἀποθανεῖν οὔτε φαρμάκου πιεῖν οὔτε βρόχου ἄψασθαι, ἀλλὰ τινα θάνατον ἐπινοῆσαι τραγικὸν καὶ τῇ τόλμῃ ξενίζοντα· τυχεῖν μὲν γὰρ αὐτὸν ἔχοντα παμμεγέθη ἐκπώματα ὕλινα τῆς καλλίστης ὕαλου· ἐπεὶ δὲ πάντως ἀποθανεῖν ἐγνωστο, κατὰξαντα τὸν μέγιστον τῶν σχύρων ἐνὶ τῶν θραυσμάτων χρησασθαι εἰς τὴν σφαγὴν ἐντεμόντα τῇ ὕαλῳ τὸν λαίμον. Οὕτως οὐ ξιφίδιον, οὐ λογχάριον εὔρεν, ὡς ἀνδρείος γε αὐτῷ καὶ ἡρώϊκός ὁ θάνατος γένοιτο.

26. Εἴτ' ἐπειδὴ Θουκυδίδης ἐπιτάξιόν τινα εἶπε τοῖς πρώτοις τοῦ πολέμου ἐκείνου νεκροῖς, καὶ αὐτὸς ἡγήσατο χρῆναι ἐπειπεῖν τῷ Σευηριανῷ· ἅπασι γὰρ αὐτοῖς πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ κακῶν, τὸν Θουκυδίδην, ἡ ἄμιλλα. Θάψας οὖν τὸν Σευηριανὸν μεγαλοπρεπῶς ἀναβιβάζεται ἐπὶ τὸν τάφον Ἀφράνιον τινα Σίλωνα ἑκατόνταρχον, ἀνταγωνιστὴν Περικλέους, ὃς τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἐπερρητόρευσε αὐτῷ ὥστε με νῆ τὰς Χάριτας πολλὰ πάνυ θαυμάσαι ὑπὸ τοῦ γέλωτος, καὶ μάλιστα ὅποτε ὁ δῆτωρ ὁ Ἀφράνιος ἐπὶ τέλει τοῦ λόγου θαυμάων ἅμα σὺν οἰμωγῇ περιπατεῖ ἐμμένοντο τῶν πολυτελεῶν ἐκείνων δέιπων καὶ προπόσεων, εἴτα ἐπέθηκεν Αἰάντειόν τινα τὴν κορωνίδα· σπασάμενος γὰρ τὸ ξίφος, εὐγενῶς πάνυ καὶ ὡς Ἀφράνιον εἰκὸς ἦν, πάντων ὁρώντων ἀπέσφαξεν ἑαυτὸν ἐπὶ τῷ τάφῳ, οὐκ ἀνάξιος ὢν μὰ τὸν Ἐνυάλιον πρὸ πολλοῦ ἀποθανεῖν, εἰ τοιαῦτα ἐρρητόρευε. Καὶ τοῦτο ἔφη ἰδόντας τοὺς παρόντας ἅπαντας θαυμάσαι καὶ ὑπερεπαινεῖσαι τὸν Ἀφράνιον. Ἐγὼ δὲ καὶ τὰ ἄλλα μὲν αὐτοῦ κατεγίνωσκον, μονονουχὶ ζωμῶν καὶ λοπάδων μεμνημένου καὶ ἐπίδοκρύνοντος τῇ τῶν πλακούντων μνήμῃ, τοῦτο δὲ μάλιστα ἤπιστάμην, ὅτι μὴ τὸν συγγραφέα καὶ διδάσκαλον τοῦ δράματος προαποσφάξας ἀπέθανε.

27. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους ὁμοίους τούτοις ἔχων σοι, ὦ ἑταῖρε, καθαρὴν ἡσασθαι, ὀλίγων ὁμῶς ἐπιμνησθεῖς, ἐπὶ τὴν ἐτέραν ὑπόσχεσιν ἤδη μετελεύσομαι, τὴν συμβουλήν ὅπως ἂν ἄμεινον συγγράφοι τις· εἰσὶ γὰρ τινες, οἳ τὰ μεγάλα μὲν τῶν πεπραγμένων καὶ ἀξιολογούμενα παραλείπουσιν ἢ παραθέουσιν, ὑπὸ δὲ ἰδιωτείας καὶ ἀπειροκαλίας καὶ ἀγνοίας τῶν λεκτέων ἢ σιωπητέων τὰ μικρότατα πάνυ λιπαρῶς καὶ φιλοπόνηως ἐρμηνεύουσιν ἐμβραδύνοντες, ὥσπερ ἂν εἴ τις τοῦ Διὸς τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ τὸ μὲν ὄλον κάλλος τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον ὃν μὴ βλέπει μὴδὲ ἐπαινοῖ μὴδὲ τοῖς οὐκ εἰδόσιν ἐξηγοῖτο, τοῦ ὑποποδίου δὲ τό τε εὐθυεργές καὶ τὸ εὐξέστον θαυμάζοι καὶ τῆς κρηπίδος τὸ εὐρύθμον, καὶ ταῦτα πάνυ μετὰ πολλῆς φροντίδος διεξιῶν.

28. Ἐγὼ γοῦν ἤκουσα τινος τὴν μὲν ἐπ' Εὐρώπῳ μάχην ἐν οὐδ' ὁλοῖς ἐπὶ ἐπεί παραδραμόντος, εἶκοσι δὲ μέτρα ἢ ἐτι πλείω ὕδατος ἀναλωκότες ἐς ψυχρὰν καὶ οὐδὲν ἡμῖν προσήκουσαν διήγησιν, ὡς Μαυρὸς τις ἱππεὺς Μαυσάκας τούνομα ὑπὸ δῖφους πλανήμενος ἀνὰ τὰ ὄρη

25. Illud etiam, mehercule usquequaque probabile de Severiano idem ille, interposito jurejurando, dixit, se profecto audisse quendam eorum, qui ex ipsa clade aufugissent. Neque enim ferro illum voluisse mori, neque venenum bibere, neque laqueo se innectere, sed tragicam mortem aliquam excogitasse, et ipso consilio novam. Habuisse illum forte pocula miræ magnitudinis vitrea de vitro pulcherrimo: quum autem mori omnino decretum esset, confregisse scyphorum maximum et fragmentorum uno usum ad eadem, incisio vitri ope gutture. Adeo pugionem aut lanceolam non invenit, ut certe virilis illi et heroica mors contingeret?

26. Deinde quoniam Thucydides funebrem quandam orationem dixit primis illo in bello mortuis, ipse quoque existimavit dicendum esse talem Severiano: omnibus enim illis cum Thucydide, penes quem tamen nulla causa est illorum in Armenia malorum, est æmulatio. Postquam ergo sepeliit Severianum magnifice, ad sepulcrum statuit Afranium Silonem quendam, centurionem, Periclis æmulum, qui talia ac tanta de illo declamavit, ut, ita me Gratiæ! multum sane lacrimarum risus mihi excusserit, et maxime quum orator Afranius in peroratione, lacrimans cum ejulatione maximi affectus indice, mentionem fecit sumtuosarum illarum cœnarum atque propinationum: deinde sumtam ab Ajacis fabula coronidem imponit; stricto enim euse genere sane, et ut æquum erat Afranium, in conspectu omnium ad sepulcrum se interemit, non indignus, ita me Mars amet, qui multo ante moreretur, si quidem declamavit talia. Et hoc, ait, quum viderent presentes, omnes admiratos esse, et supra modum laudasse Afranium. Ego vero tum reliqua illius damnabam, qui tantum non jusculem et patinarum meminisset, illacrimareturque mentioni placentarum; hoc vero nomine maxime illum incusabam, quod non interfecto antea scriptore, qui hanc fabulam docuit, tum demum mortuus esset.

27. Ceterum multos etiam alios similes hiscæ quum enumerare tibi, sodalis, possim; tamen paucorum facta mentione, ad alterum pronisum meum jam transibo, ad consilium, quomodo quis scribat historiam melius. Sunt enim qui magna negotia et digna memoratu prætermittant aut transcurrant; præ inciscia vero et pulchri imperitia atque dicendorum tacendorumve ignoratione, minima quæque copiose admodum studioseque enarrent, diuque in iis immorentur: velut si quis Olympii Jovis totam quidem pulchritudinem tantamque multiplicem non videat, neque laudet, neque his qui non viderunt enarret, scabellum vero, quod ita ad normam exactum et politum sit, admiretur, et crepidinis proportionem; eaque plurima cum cura persequatur.

28. Ego igitur audiavi quendam, qui pugnam quidem ad Europum vix septem versibus neque iis integris percurreret, viginti autem vel amplius mensuras aquæ (in clepsydra) impenderet in frigidam et nihil ad nos pertinentem narrationem, ut Maurus aliquis eques, Mausacas nomine, præ siti

καταλάβοι Σύρους τινάς τῶν ἀγροίκων, ἄριστον παρατιθεμένως, καὶ οἱ τὰ μὲν πρῶτα ἐκείνοι φοβηθεῖεν αὐτὸν, εἴτα μέντοι μαθόντες ὡς τῶν φίλων εἴη κατεδέξαντο καὶ εἰσίστασαν· καὶ γὰρ τινα τυχεῖν αὐτῶν ἀποδεδημηκότα καὶ αὐτὸν ἐς τὴν τῶν Μαύρων, ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ στρατευομένου. Μῦθοι τὸ μετὰ τοῦτο μακροὶ καὶ διηγήσεις, ὡς θηράσειεν αὐτὸς ἐν τῇ Μαυρουσίᾳ καὶ ὡς ἴδοι τοὺς ἐλέφαντας πολλοὺς ἐν τῷ αὐτῷ συννεμομένους καὶ ὡς ὑπὸ λέοντος ὀλίγου δεῖν καταβῶθῃ, καὶ ἡλίκους ἰχθύς ἐπρίατο ἐν Καισαρείᾳ· καὶ ὁ θαυμαστός συγγραφεὺς ἀρεῖς τὰς ἐν Εὐρώπῳ γιγνομένας σφαγὰς τοσαύτας καὶ ἐπελάσεις καὶ σπονδὰς ἀναγκαίας καὶ φυλακὰς καὶ ἀντιφυλακὰς ἄχρι βαθείας ἐσπέρας ἐρριστήκει ὁρῶν Μαλχίωνα τὸν Σύρον ἐν Καισαρείᾳ σκάρους παμμεγέθους ἀΐους ὠνούμενον· εἰ δὲ μὴ νῦν κατέλαβε, τάχ' ἂν καὶ συνεδείπνει μετ' αὐτοῦ τῶν σκάρων ἐσκευασμένων. Ἄπερ εἰ μὴ ἐνεγέγραπτο ἐπιμελῶς τῇ ἱστορίᾳ, μεγάλα ἂν ἡμεῖς ἡγνοήκοτες ἦμεν, καὶ ἡ ζημία Ῥωμαίοις ἀφόρητος, εἰ Μουσάκας ὁ Μαῦρος διψῶν μὴ εὗρε πῖνεν, ἀλλ' ἀδειπνος ἐπληθύνθη ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Καίτοι πόσα ἄλλα μακρῶν ἀναγκαϊότερα ἐκὼν ἐγὼ νῦν παρήμι· ὡς καὶ αὐλητρὶς ἦκεν ἐκ τῆς πλησίον κώμης αὐτοῖς καὶ ὡς ὠρα ἀλλήλοις ἀντίδοσαν, ὁ Μαῦρος μὲν τῷ Μαλχίῳ λόγῃ, ὁ δὲ τῷ Μουσάκᾳ πόρπῃ, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα τῆς ἐπ' Εὐρώπῳ μάχης αὐτὰ ὅτ' αὐτὰ κεφάλαια. Τοιγάρτοι εἰκότως ἂν τις εἰποὶ τοὺς τοιοῦτους τὸ μὲν βόδον αὐτὸ μὴ βλέπειν, τὰς ἀκάνθας δὲ αὐτοῦ τὰς παρὰ τὴν ρίζαν ἀκριβῶς ἐπισκοπεῖν.

29. Ἄλλος, ὃ Φίλων, μάλα καὶ οὗτος γελοῖος, οὐδὲ τὸν ἕτερον πόδα ἐκ Κορίνθου πῶποτε προβεβηκώς οὐδ' ἄγχι Κεγγρεῶν ἀποδημήσας, οὔτε γε Συρίαν ἢ Ἀρμενίαν ἰδὼν, ὧδε ἤρξατο — μέμνημαι γάρ — « Ὡτα ὀρθαλμῶν ἀπιστότερα· γράψω τοῖνον ἃ εἶδον, οὐχ ἃ ἤκουσα. » Καὶ οὕτως ἀκριβῶς ἅπαντα ἐοράκει, ὥστε τοὺς δράκοντας ἐφ' τῶν Παρθυαίων — σημεῖον δὲ πλῆθος τοῦτο αὐτοῖς· γιλιούς γάρ οἱμα· ὁ δράκων ἄγει — ζῶντας δράκοντας παμμεγέθους εἶναι γεννωμένους ἐν τῇ Περσίδι μικρὸν ὑπὲρ τὴν Ἰβηρίαν, τούτους δὲ τέως μὲν ἐπὶ κοντῶν μεγάλων ἐκδεδεμένους ὑψηλοὺς αἰωρεῖσθαι καὶ πόρρωθεν ἐπελαυνόντων δέας ἐμποιεῖν, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἔργῳ ἐπειδὴν δημοῦ ἴωσι, λύσαντες αὐτοὺς ἐπαφίξει τοῖς πολέμοις· ἀμέλει πολλοὺς τῶν ἡμετέρων οὕτω καταποθῆναι καὶ ἄλλους, περιστειραθέντων αὐτοῖς, ἀποπνιγῆναι καὶ συγχλασθῆναι· ταῦτα δὲ ἐφεστῶς ὁρᾶν αὐτὸς, ἐν ἀσφαλεῖ μέντοι ἀπὸ δένδρου ὑψηλοῦ ποιούμενος τὴν σκοπὴν. Καὶ εὖ γε ἐποίησε μὴ ὁμοσε χωρήσας τοῖς θηρίοις, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἡμεῖς οὕτω θαυμαστὸν συγγραφεὴ νῦν εἶχομεν καὶ ἀπὸ χειρὸς αὐτὸν μεγάλα καὶ λαμπρά ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ ἐργασάμενον· καὶ γὰρ ἐκινδύνευσεν πολλὰ καὶ ἐτρόπηε περὶ Σούραν, ἀπὸ τοῦ Κρανείου ὁλῶν οἱ βαδίζων ἐπὶ τὴν Λέρναν. Καὶ ταῦτα Κορινθίῳ ἀκούοντι ἀνεγίνωσκε τὸν ἀκριβῶς εἰδόντων, ὅτι μὴδὲ κατὰ τοῦχου γεγραμμένον πολεμον ἐοράκει.

per montes oberrans, Syros quosdam rusticos deprehenderit, qui prandium sibi apponebant, atque ut initio illi pertimuerint eum, deinde autem, cognito amicum esse, acceperint prandio : etenim forte quendam illorum et ipsum in Maurorum terra peregrinatum esse, quod suus frater in ea regione militaret. Hinc fabulae longae, et narrationes, quomodo ipse in Mauritania venatus esset, et ut vidisset elephas multos una pascentes, et ut parum abfuerit quina leone devoratus esset, et quam magnos Caesarea pisces emerit. Et historicus admirabilis, omissis tantis cedibus, quae circa Europum iuterea fiebant et invasionibus, et induciis necessariis, et praesidiis ab utraque parte disponendis, ad seram usque vesperam Malchioni Syro, Caesarea scaros ingentes vili pretio ementi, spectator astitit : nisi vero nox oppressisset, forte etiam conaturus cum illo erat, scaris jam paratis. Quae nisi cum cura scripta essent in historia, magna vero nos ignorassemus, et jactura Romanis intoleranda fuisset, si Mausacas Maurus sitiens, quod biberet, non invenisset, sed incomatus in castra rediisset. Quamvis quot etiam alia longe magis necessaria sciens ego nunc praetermitto : tibicina etiam ut illis ex proximo pago venerit, et uti dona alter alteri dederint, Maurus quidem Malchioni lanceam, at hic libulam Mausacae, multaque alia ex hoc genere, ipsa nempe praellii ad Europum capita. Merito ergo dicat aliquis, tales homines rosam quidem ipsam non videre, spinas vero illius radici proximas accurate considerare.

29. Alius, mi Philo, valde ipse etiam ridiculus, qui neque alterum Corinthio pedem protulisset unquam, neque Cenchreas usque discessisset, nedum Syriam vidisset aut Armeniam ; ita, memini enim, exorsus est : « Aures minus fideles oculis : scribo igitur quae vidi, non quae audiui. » Atqui tam accurate viderat omnia, uti diceret, dracones Parthorum (est vero hoc illis numeri signum : mille enim, puto, milites draco ducit) vivos esse serpentes ingenti magnitudine, qui nascantur in Perside paullo supra Iberiam : et eos initio quidem in contis magnis revinctos celsosque ferri, atque e longinquo dum invadant, terrorem injicere : in ipsa autem pugna, inquit, quum concurritur, solutos illos hostibus immittunt : itaque multos nostrorum ita devoratos, et alios quum spiris illos suis complexi essent dracones, suffocatos elisquos. Haec vero ex propinquo se vidisse ipsum, in tuto tamen loco de altissima arbore speculantem. Et bene sane fecit, quod non ex propinquo congressus est illis belluis ; alioqui enim tam admirabili nunc scriptore nobis cendum esset, qui manu etiam sua magnifica quaedam et clarissima facinora hoc bello edidit : multa etenim pericula subiit, et vulneratus est circa Suram, dum videlicet a Cranio ad Lernam ambulaverit. Atque ista Corinthiis audientibus recitavit, qui accurate scirent illum ne pictum quidem in pariete bellum vidisse

Ἄλλ' οὐδὲ δπλα ἐκεῖνος γε ᾗδε οὐδὲ μηχανήματα οἷά ἐστιν οὐδὲ τάξουν ἢ καταλογισμῶν ὀνόματα· πάνυ γοῦν ἐμελεν αὐτῷ πλαγίαν μὲν τὴν φάλγχα, ἐπὶ κέρως δὲ λέγειν τὸ ἐπὶ μετώπου ἄγειν.

30 Εἷς ἐς τις βέλτιστος ἅπαντα ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος τὰ πεπραγμένα, ὅσα ἐν Ἀρμενίᾳ, ὅσα ἐν Συρίᾳ, ὅσα ἐν Μεσοποταμίᾳ, τὰ ἐπὶ τῷ Τίγρητι, τὰ ἐν Μηδίᾳ, πενταχοσίοις οὐδ' ὀλοῖς ἐπεσι περιλαβὼν συνέτριψε καὶ τοῦτο ποιήσας ἱστορίαν συγγεγραφέναι φησί. Τὴν μέντοι ἐπιγραφὴν ὀλίγου δεῖν μακροτέραν τοῦ βιβλίου ἐπέγραψεν, « Ἀντιοχianoῦ τοῦ Ἀπολλωνῶος ἱερονίκου » — ὁλοχρον γάρ που οἶμαι ἐν παισὶ νενίκηκε — « τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ Μεσοποταμίᾳ καὶ ἐν Μηδίᾳ νῦν Ῥωμαίοις πραχθέντων ἀφήγησις ».

31. Ἦδῃ δ' ἐγὼ τινος καὶ τὰ μέλλοντα συγγεγραφοτός ἤκουσα, καὶ τὴν λήψιν τὴν Οὐλολογέσου καὶ τὴν Ὑσρούου σφαγὴν, ὡς παραβληθήσεται τῷ λέοντι, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν τριποθητον ἡμῖν θρίαμβον. Οὕτω μαντικῶς ἅμα ἔχων ἐσπευδεν ἡδὴ πρὸς τὸ τέλος τῆς γραφῆς. Ἄλλὰ καὶ πόλιν ἡδὴ ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ ὥκισε μεγέθει τε μεγίστην καὶ κάλλει καλλίστην· ἐτι μέντοι ἐπισκοπεῖ καὶ διαβουλεύεται εἴτε Νίκαιαν αὐτὴν ἀπὸ τῆς νίκης χρῆ ὀνομάζεσθαι εἴτε Ὀμόνοϊαν εἴτε Εἰρηνίαν. Καὶ τοῦτο μὲν ἐτι ἀκριτον καὶ ἀνώνυμος ἡμῖν ἡ καλὴ πόλις ἐκείνη, λήρου πολλοῦ καὶ κορύσης συγγραφικῆς γέμουσα· τὰ δ' ἐν Ἰνδοῖς πραχθήσμενα ὑπέσχετο ἡδὴ γράψειν καὶ τὸν περίπλουν τῆς ἐξω θαλάττης, καὶ οὐχ ὑπόσχεσις ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ προοίμιον τῆς Ἰνδικῆς ἡδὴ συντάσσεται, καὶ τὸ τρίτον τάγμα καὶ οἱ Κελτοὶ καὶ Μαύρων μοῖρα ὀλίγη σὺν Κασσίῳ πάντες οὗτοι ἐπεραιώθησαν τὸν Ἰνδόν ποταμόν· ὃ τι δὲ καὶ πράξουσιν ἢ πῶς δεῖσονται τὴν τῶν ἐλεφάντων ἐπέλασιν, οὐκ εἰς μακρὰν ἡμῖν ὁ θαυμαστὸς συγγραφεὺς ἀπὸ Μουζίριδος ἢ ἀπ' Ὀξυδρακῶν ἐπιστελεῖ.

32. Τοιαῦτα πολλὰ ὑπὸ ἀπαιδευσίας ληροῦσι, τὰ μὲν ἀξιώματα οὕτε ὀρώμετες οὗτ', εἰ βλέποιν, κατ' ἀξίαν εἰπεῖν δυνάμενοι, ἐπισποῦντες δὲ καὶ ἀναπλάττοντες, ὃ τι κεν ἐπ' ἀκαιρίμῳ γλῶσσαν, φασίν, ἔλθῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ἀριθμῷ τῶν βιβλίων ἐτι σεμνυνόμενοι, καὶ μάλιστα ἐπὶ ταῖς ἐπιγραφαῖς· καὶ γὰρ αὐ καὶ αὐταὶ παγγέλοιοι τοῦ δεινῶς Παρθικῶν νικῶν τσαδά· καὶ αὐτὸ Παρθίδος πρῶτον, δεύτερον, ὡς Ἀττίδος δῆλον ὅτι. Ἄλλος ἀστειότερον παρὰ πολὺ — ἀνέγνων γάρ — Δημητρίου Σαγαλασσέως Παρθονικῆ· οὐδ' ὡς ἐν γέλῳ ποιήσασθαι καὶ ἐπισκῶψαι τὰς ἱστορίας οὕτω καλὰς οὐσας, ἀλλὰ τοῦ χρησίου ἐνεκα· ὡς ὅστις ἂν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα φεύγῃ, πολλὸ μέρος ἡδὴ ἐς τὸ ὀρθῶς συγγράφειν οὗτος προεὶληκε, μᾶλλον δὲ ὀλίγων ἐτι προσδεῖται, εἰ γε ἀληθὲς ἐκεῖνο φησὶν ἡ διαλεκτικὴ, ὡς τῶν ἀμείνων ἢ θατέρου ἄρσις τὸ ἕτερον πάντως ἀντεισάγει.

33. Καὶ δὴ τὸ χωρίον σοι, φαίη τις ἂν, ἀκριβῶς ἀνακαθάραται καὶ αἶ τε ἀκανῶται, ὅπως ἦσαν, καὶ βᾶτοι ἐκκεκομμένοι εἰσὶ, τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἐρείπια ἡδὴ ἐκπεφόρηται, καὶ εἰ τι τραχὺ, ἡδὴ καὶ τοῦτο λεῖτον

Sed neque arma ille novit, neque machinas, quales sint; neque acierum aut ordinum struendorum nomina: qui multum scilicet curavit, equam transversam diceret quæ directa esset acies, vel in cornu ducere appellaret quod dici in frontem oportebat.

30. Unus autem aliquis præstantissimus res ab initio inde ad finem usque gestas omnes, quæcumque in Armenia, quæ in Syria, quæ in Mesopotamia, quæ ad Tigrim, quæ in Media acta sunt, quingentis non integris versibus amplexus comminuit: idque ubi fecit, historiam se ait scripsisse. Titulum tamen, parum abest quin majorem libro, inscripsit ejusmodi: « Antiochiani, in sacro Apollinis certamine victoris (cursu, credo, aliquando puer vicerat), eorum quæ in Armenia et Mesopotamia et Media a Romanis modo gesta sunt enarratio. »

31. Jam vero audiavi etiam qui futurarum rerum historiam scripserit, et captivitatem Vologesi, et Osrois cadem, quomodo ut leoni objicietur, et super omnia desideratissimum nobis triumphum. Sic vaticinantis simul furore instinctus ad finem jam scriptionis properavit. Verum etiam urbem jam in Mesopotamia condidit, magnitudine maximam et pulchritudine pulcherrimam; illud vero adhuc considerat et consulit, utrum Victoriæ illam appellare fas sit, an Concordiam, an Paciferam. Et istud quidem nondum decretum est et adhuc sine nomine nobis urbs illa pulcherrima, deliriis multis atque mucro historico oppleta: ea vero quæ apud Indos aliquando gerentur, jam scripturum se recepit, externique maris circuitum. Neque ista intra promissionem subsistunt, sed proœmium Indicæ jam compositum est: ac tertia legio, et Galli, et Maurorum manus exigua duce Cassio, omnes jam Indum flumen trajecerunt: quid vero facturi sint, aut elephantorum quomodo sint impetum excepturi, ea non ita multo post nobis admirabilis scriptor Muziride aut ab Oxydracis perscribet.

32. Talia multa præ inscitia delirant, qui digna visu neque vident, neque si viderint explicare pro dignitate queant, excogitent vero et confingant quicquid in buccas illas importunas, aiunt, venerit: præterea in numero quoque librorum gravitatem quandam affectant, maxime ipsis in inscriptionibus: nam rursus hæc quoque perquam ridiculæ. Alicujus Parthicarum victoriarum tot libri: et rursus, Parthidis primus, secundus, nempe ut Atthidis. Alius multo etiam urbanus (legi enim), Demetrii Sagalassensis Parthonica. Neque vero eo ista commemoro, ut ridiculo habeam et ludibrio traducam historias tam bellas, verum utilitatis causa: quandoquidem quæ hæc et horum similia fugerit, ille jam multum ad rectam historię scribendæ rationem profecit, vel potius paucis adhuc indiget, si quidem vere illud dialectica præcipit, eorum, inter quæ nihil est medium, alterius sublationem necessario contra inducere alterum.

33. Et sane area tibi, dicat aliquis, accurate purgata est, atque spinæ, quotquot erant, et vepres excisi sunt; rudera reliquorum jam elata, et si quid asperum fuerat, jam planum est. Itaque jam tu aliquid ædifica et ipse, ut

ἔστιν. Ὡστε οἰκοδόμοι τι ἤδη καὶ αὐτοὺς, ὡς δεῖξῃς οὐκ ἀνatreῖναι μόνον τὸ τῶν ἄλλων γεννάδας ὦν, ἀλλὰ τι καὶ αὐτοὺς ἐπινοῆσαι δεξιὸν καὶ ὁ οὐδείς ἄν, ἀλλ' οὐδ' ὁ Μῶμος μωμήσασθαι δύναται.

34. Φημί τοίνυν τὸν ἀρίστα ἱστορίαν συγγράζοντα δύο μὲν ταῦτα κορυφαῖα οἰκοῦν ἐρόντα ἤκειν, συνείναι τε πολιτικὴν καὶ δύναμιν ἐρμηνευτικὴν, τὴν μὲν ἀδιδακτόν τι τῆς φύσεως δῶρον, ἡ δύναμις δὲ πολλῇ τῇ ἀσκήσει καὶ συνεχεῖ τῷ πόνῳ καὶ ζήλῳ τῶν ἀρχαίων προσγενημένη ἔστω. Ταῦτα μὲν οὖν ἀτεργα καὶ οὐδὲν ἐμῷ συμβούλῳ δεόμενα· οὐ γὰρ συνετοὺς καὶ δεξιούς ἀποφαίνειν τοὺς μὴ παρὰ τῆς φύσεως τοιούτους φησὶ τοῦτο ἡμῖν τὸ βιβλίον· ἐπεὶ πολλοὺ ἄν, μάλλον δὲ τοῦ παντὸς ἦν ἄξιον, εἰ μεταπλάσαι καὶ μετακοσμήσαι τὰ τηλικαῦτα ἡδύνατο ἢ ἐκ μολύβδου χρυσὸν ἀπορῆναι ἢ ἀργυρον ἐκ κατιτέρου ἢ ἀπὸ Κόνωνος Τίτορμον ἢ ἀπὸ Λεωτροφίδου Μίλωνα ἐξεργάσασθαι.

35. Ἀλλὰ ποῦ τὸ τῆς τέχνης καὶ τὸ τῆς συμβουλῆς χρήσιμον; οὐκ ἐς ποιήσιν τῶν προσόντων, ἀλλ' ἐς χρήσιν αὐτῶν τὴν προσήκουσαν· ὅτιν τι ἀμείλει καὶ Ἰκκος καὶ Ἡρόδικος καὶ Θέων καὶ εἰ τις ἄλλος γυμναστής, οὐχ ὑπόσχοιντο ἄν σοὶ ποῦ τὸν Περδίκκην παραλαβόντες [εἰ δὲ οὗτός ἐστιν ὁ τῆς μητριᾶς ἐρασθεὶς καὶ διὰ ταῦτα κατεσκληκώς, ἀλλὰ μὴ Ἀντίοχος ὁ τοῦ Σελεύκου Στρατονίκης ἐκείνης] ἀποφαίνειν Ὀλυμπιονίκην καὶ Θεαγένη τῷ Θασίῳ ἢ Πολυδάμαντι τῷ Σκοτούσσαίῳ ἀντίπαλον, ἀλλὰ τὴν δοθείσαν ὑπόθεσιν εὐφυῶς πρὸς ὑποδοχὴν τῆς γυμναστικῆς παρὰ πολὺ ἀμείναι ἀποφαίνεωι μετὰ τῆς τέχνης. Ὡστε ἀπέστω καὶ ἡμῶν τὸ ἐπιζήνον τοῦτο τῆς ὑποσχέσεως, εἰ τέχνην φαμέν ἐφ' οὕτω μεγάλῳ καὶ χαλεπῷ τῷ πράγματι εὐρηκέναι· οὐ γὰρ ὄντιν οὖν παραλαβόντες ἀποφαίνεωι συγγράφειν φάμεν, ἀλλὰ τῷ φύσει συνετῷ καὶ ἀρίστα πρὸς λόγους ἡσυχαιμένῳ ὑποδείξειν δόους τινας ὁρθάς, εἰ δὲ τοιαῦτα φαίνονται, αἷς χρώμενος ὕψιτον ἄν καὶ εὐμαρέστερον τολέσειεν ἄγχι πρὸς τὸν σκοπόν.

36. Καίτοι οὐ γὰρ ἂν φαίης ἀπορροῦν τὸν συνετὸν εἶναι τῆς τέχνης καὶ διδασκαλίας ὦν ἀγνοεῖ· ἐπεὶ καὶ ἐκιδάριζε μὴ μαθὼν καὶ ὑβλεῖ καὶ πάντα ἂν ἠπίστατο. Νῦν δὲ μὴ μαθὼν οὐκ ἂν τι αὐτῶν χειρουργήσειεν, ὑποδείξαντος δὲ τινος βῆσά τε ἂν μάθοι καὶ εὖ μεταχειρίσασθαι ἐφ' αὐτοῦ.

37. Καὶ τοίνυν καὶ ἡμῖν τοιοῦτός τις ὁ μαθητὴς νῦν παραδεδοσθῶ, συνείναι τε καὶ εἰπεῖν οὐκ ἀγεννής, ἀλλ' ὅτῳ δεδορκώς, οἷος καὶ πράγμασι χρῆσασθαι ἂν, εἰ ἐπιτραπιῇ, καὶ γνώμην στρατιωτικὴν, ἀλλὰ μετὰ τῆς πολιτικῆς καὶ ἐμπειρίαν στρατηγικὴν ἔχειν καὶ νῆ Δία καὶ ἐν στρατοπέδῳ γεγωνὸς ποτε καὶ γυμναζομένους ἢ ταττομένους στρατιώτας ἐρακῶς καὶ ὅπλα εἰδὼς καὶ μηχανήματα ἑνία καὶ τί ἐπὶ κέρους καὶ τί ἐπὶ μετώπου, πῶς οἱ λόγοι, πῶς οἱ ἵπποι καὶ πόθεν καὶ τί ἐξελαύνειν ἢ περιελαύνειν, καὶ ὅλους, οὐ τῶν κατοικιδίων τις οὐδ' ὅς τις πιστεύει μόνον τοῖς ἀπαγγέλλουσιν.

38. Μάλιστα δὲ καὶ πρὸ πάντων ἐλεύθερος

non diruendis tantum aliorum operibus virum te fortem ostendas, sed idoneum aliquid etiam per te ipsum excogitare, quodque nemo, ne ipse quidem Momus possit reprehendere.

34. Aio igitur eum qui optime scripturus sit historiam, duo quidem ista maxime capitalia domo ad eam rem afferre debere, prudentiam civilem et vim eloquendi; alteram quidem ingenii munus, doceri nescium: eloquendi vero vis multa exercitatione, et perpetuo labore, et antiquorum annulatione accesserit oportet. Hac quidem igitur artis et disciplinae expertia, neque meo indigentia consilio: non enim prudentes atque acutos reddere eos qui a natura tales non sunt, hic noster libellus promittit: alioquin magni, quin quantivis esset pretii, si refingere et retractare talia posset, aut ex plumbo aurum facere, vel argentum de stanno, aut ex Conone Titormum, aut ex Leotrophide Milonem efficere.

35. Sed ubi artis et consilii usus est? Non ad creanda quae adesse debent, sed ad usum illorum convenientem. Sicut nempe etiam Iccus et Herodicus, et Theon, et si quis alius exercitor, non promiserint tibi assumptum hunc Perdiccam [si modo hic est ille, qui novercae suae amore quum correptus esset, ob id ipsum contabuit; non Antiochus Seleuci filius, Stratoniam illam deperiens] Olympicum victorem reddere, et qui cum Thasio Theagene, aut Polydamante Scotussaro comparari possit: verum hoc promiserint, se datam sibi materiem aptam natam recipiente illi exercitationum rationi meliorem multo ope artis suae reddituros. Itaque absit a nobis etiam pollicitationis illius invidia, si artem nos dicamus rei ita magnae atque difficili consequendae reperisse: neque enim hoc dicimus, nos quemcumque de medio arreptum reddituros historicum; sed ei qui natura prudens et optime ad dicendum exercitatus fuerit, ostensuros vias quasdam rectas, si quidem tales ea videbuntur, quas si instituerit, celerius faciliusque ad scopum pervenire possit.

36. Neque enim hoc dixeris, qui prudens sit, eum nihil indigere arte ac disciplina eorum quae ignorat: alioqui ci-tharam etiam nemine docente pulsaret, et inflaret tibias, ac nosset omnia. Jam vero sine disciplina nihil horum tractaverit: verum si quis illi commonstret, et discet facillime, et bene deinde suo ipse Marte tractabit.

37. Itaque nobis etiam talis nunc tradatur discipulus, non ignavus ad intelligendum neque ad dicendum; sed acutum cernens, qui etiam negotia publica tractare, si praeferatur, possit, militaremque animum, sed cum civili, etiam bellicus experientiam habere: et qui mehercle in castris aliquando versatus fuerit, militesque viderit dum exercentur instruuntur, armaque et machinas quasdam norit, quidque sit in cornu, quid in frontem, quomodo ordines, quomodo equites, et unde, et quid sit obequitare, aut circumequitare: verbo, detur nobis non aliquis qui domi desideat, qui que credat solum narrantibus.

38. Maxime vero et ante omnia liber sit animo, seu

ἔστω τὴν γνώμην καὶ μήτε φοβείσθω μηδένα μήτε ἐλπίζτω μηδέν, ἐπεὶ ὁμοίος ἔσται τοῖς φάουλαις δικασταῖς πρὸς χάριν ἢ πρὸς ἀπέχθειαν ἐπὶ μισθῷ δικάζουσιν. Ἀλλὰ μὴ μελετᾷ αὐτῷ μήτε Φίλιππος ἐκκεκομμένος τὸν ὀρθαλμὸν ὑπὸ Ἀστέρος τοῦ Ἀμφιπολίτου τοῦ τοξότου ἐν Ὀλύμπῳ, ἀλλὰ τοιοῦτος οἷος ἦν δειγθήσεται· μήτ' εἰ Ἀλέξανδρος ἀνιάσεται ἐπὶ τῇ Κλείτου στραγῇ ὡμῶς ἐν τῷ συμποσίῳ γενομένη, εἰ σαφῶς ἀναγράφοιτο· οὐδὲ Κλέων αὐτὸν φοβήσεται μέγα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δυνάμενος καὶ κατέχων τὸ βῆμα, ὡς μὴ εἰπεῖν ὅτι ὀλέθριος καὶ μανικὸς ἄνθρωπος οὗτος ἦν· οὐδὲ ἡ σύμπασα πόλις τῶν Ἀθηναίων, ἣν τὰ ἐν Σικελίᾳ κακὰ ἱστορήσῃ καὶ τὴν Δημοσθένους λῆξιν καὶ τὴν Νικίου τελευτῇ καὶ ὡς ἐδίψων καὶ οἷον τὸ ὕδωρ ἐπίνων καὶ ὡς ἐξονεύοντο πίνοντες οἱ πολλοί. Ἠγῆσεται γάρ — ὅπερ δικαιοτάτον — ὅπ' οὐδενὸς τῶν νοῦν ἐρόντων αὐτὸς ἔξῃεν τὴν αἰτίαν, ἣν τὰ δυστυχίαις ἢ ἀνοήτως γεγενημένα ὡς ἐπράχθη διηγῆται· οὐ γὰρ ποιητὴς αὐτῶν, ἀλλὰ μνηστὴς ἦν. Ὡστε καὶ καταναυαγῶνται τότε, οὐκ ἐκεῖνος ὁ καταδύων ἐστὶ, καὶ φεύγων, οὐκ ἐκεῖνος ὁ διώκων, ἐκτός εἰ μὴ, εὐχασθαι δέον, παρέλπειν· ἐπεὶ τοί γε εἰ σωπῆσας αὐτὰ ἢ πρὸς τούναντίον ἐπὶ τὴν ἐπανορθώσασθαι ἐδύνατο, ῥᾶστον ἦν ἐνὶ καλᾷ μὲν λεπτῷ τὸν Θουκυδίδην ἀνατρέψαι μὲν τὸ ἐν ταῖς Ἐπιπολαῖς παρατείχισμα, καταδῶσαι δὲ τὴν Ἑρμοκράτους τριήρη καὶ τὸν κατάρaton Γύλιππον διαπεῖραι μεταξὺ ἀποτειχίζοντα καὶ ἀποταφρεύοντα τὰς δόους, καὶ τέλος Συρακοσίους μὲν ἐς τὰς λιθοτομίας ἐμβαλεῖν, τοὺς δ' Ἀθηναίους περιπλεῖν Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν μετὰ τῶν πρώτων τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐλπίδων. Ἀλλ', οἶμαι, τὰ μὲν πραχθέντα οὐδὲ Κλωθὸν ἂν ἐτι ἀνακλώσειεν οὐδὲ Ἀτρώπος μετατρέψει.

39. Τοῦ δὲ συγγραφεὺς ἔργον ἐν, ὡς ἐπράχθη, εἰπεῖν. Τοῦτο δ' οὐκ ἂν δύναίτο, ἄχρι ἂν ἡ φοβῆται Ἀρτοξέρξην ἱατρὸς αὐτοῦ ὦν, ἡ ἐλπίς καὶ τὸν πορφυροῦν καὶ στρεπτόν χρυσοῦν καὶ ἵππον τῶν Νισαίων λήψασθαι μισθὸν τῶν ἐν τῇ γραγῇ ἐπαίνων. Ἀλλ' οὐ Ξενοφῶν αὐτὸ ποιήσει, δίκαιος συγγραφεὺς, οὐδὲ Θουκυδίδης. Ἀλλὰ καὶ ἰδίᾳ μισθὴν τινας, πολλὴ ἀναγκαιότερον ἡγήσεται τὸ κοινὸν καὶ τὴν ἀληθειαν περὶ πλειονος ποιήσεται τῆς ἑλπίδος, καὶ φιλή, ὅμως οὐκ ἀφῆσται ἀμαρτάνοντας· ἐν γὰρ, ὡς ἔφην, τοῦτο ἰδίον ἱστορίας, καὶ μόνῃ θυτέον τῇ ἀληθείᾳ, εἰ τις ἱστορίαν γράφων ἦ, τῶν δ' ἄλλων ἀπάντων ἀμελητέον αὐτῷ, καὶ ὅπως πῆχους εἰς καὶ μέτρον ἀκριβές, ἀποβλέπειν μὴ εἰς τοὺς νῦν ἀκούοντας, ἀλλ' εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συνεσομένους τοῖς συγγράμμασιν.

40. Εἰ δὲ τὸ παραυτίκα τις θεραπεύει, τῆς τῶν κολλυμένων μερίδος εἰκότως ἂν νομισθῇ, οὐς πάλαι ἡ ἱστορία καὶ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἀπέστραπτο, οὐ μείον ἡ κομμητικὴ ἢ γυμναστική. Ἀλέξανδρου γοῦν καὶ τοῦτο ἀπομνημονεύουσιν, ὅς, Ἡδῶς ἂν, ἔφη, πρὸς ὀλίγον ἀνέβιουν, ὧ Ὀνησίκριτε, ἀποθανόν, ὡς μάθοιμι ὅπως ταῦτα οἱ ἄνθρωποι τότε ἀναγιγνώσκουσιν. Εἰ δὲ νῦν

metuat quinquam, neve quicquam speret : alioqui malis iudiciis similis erit, ad gratiam aut inimicitias mercede jus dicentibus. Sed neque curae ipsi sit aut Philippus oculo privatus ab Astere Amphipolitano sagittario ad Olymthum ; verum qualis erat, talis ostendetur : neque an Alexander agre laturus sit Cliti caedem crudeliter in convivio factam, si dilucide scribatur ; neque Cleon illum terrebit, multum in concione valens et regnans in suggestu, quominus dicat perniciosum furiosumque fuisse hominem : neque universa Atheniensium civitas, si Siculas clades enarret, et Demosthenis captivitatem, et mortem Niciae, et ut sitierint, et qualem aquam biberint, et ut inter bibendum caesi sint multi. Existimabit enim, quod res est a nemine sano vitio sibi datum iri, si, quae infelicitur aut parum prudenter facta sunt, ea quemadmodum contingere enarret. Neque enim ipse auctor illorum est, sed index. Itaque quum navali praelio vincuntur, non ille est qui submergit ; et, si fugiant, non ille qui tergis instat : nisi forte, quum votis opus esset, ea praetermisit. Quandoquidem ei tacendo illa, aut in contrarium narrando corrigere potuisset ; facillimum erat Thucydidi, tenui uno calamo evertere munitionem Epipolis impositam, et Hermocratis triremem submergere, et execrabilem illum confodere Gylippum, dum munitionibus vias et fossis intercludit ; et tandem Syracusanos quidem in lapicidas conijcere, Atheniensibus vero hoc praestare, ut Siciliam atque Italiam secundum primas spes Alcibiadis navigatione complecterentur. Verum quae facta sunt, ea, puto, neque Clotho retro glomerare potest, neque retractare Atropos.

39. Historici autem unum est opus, ut gesta sint singula, ita dicere. Hoc vero facere non poterit, quam diu Artaxerxen metuet, cujus sit medicus, aut purpuream se candym sperabit, et torquem auream, et equum Nisaeum accepturum, mercedem suarum in historia laudum. Verum Xenophon hoc non fecerit, justus scriptor, neque Thucydides. Sed licet privatim quosdam oderit, multo sibi magis necessariam judicabit rem publicam, et veritatem pluris faciet quam inimicitias : et, si quem amet, tamen non parcat peccanti. Unum enim, ut dixi, hoc historiae proprium est, et soli litandum veritati, si quis ad scribendam historiam accedat ; reliquorum vero omnium cura abijcienda ipsi. Atque in universum, norma una et mensura exacta haec est, respicere non ad eos qui nunc audiunt, sed ad hos qui postero aeo cum scriptis nostris sint versaturi.

40. Si quis vero quod praesens est modo capiet suis studiis, adulatorem merito gregi ascribetur, quos dudum historia ab initio inde non minus quam exercitatrix ars comitricem illam mangonum aversata est. Alexandri quidem illam quoque memorabilem vocem referunt, qui, Lubens, inquit, Onesicrite, vel ad parvum temporis spatium post mortem meam reviviscerem, audiendi causa, quomodo ista lecturi

αὐτὰ ἐπαινῶσι καὶ ἀσπάζονται, μὴ θαυμάσας· οὐδὲν γὰρ οὐ μικρῷ τινι τῷ δολέατι τούτῳ ἀνασπάσειν ἔκαστος τὴν παρ' ἡμῶν εὐνοίαν. Ὀμήρῳ γούν, καίτοι πρὸς τὸ μυθώδες τὰ πλείστα συγγεγραζότι ὑπὲρ τοῦ Ἀχιλλεύου, ἡδὴ καὶ πιστεύειν τινὲς ὑπάγονται, μόνον τοῦτο εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας μέγα τεκμήριον τιθέμενοι, ὅτι μὴ περὶ ζώντος ἔγραψεν· οὐ γὰρ εὐρίσκουσιν οὐτινος ἔνεκα ἐψεύδετ' ἄν.

41. Τοιοῦτος οὖν μοι ὁ συγγραφεὺς ἔστω, ἄφοβος, ἀδέκαστος, ἐλεύθερος, παρρησίας καὶ ἀληθείας φίλος, ὥς ὁ κομικός φησι, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάρην δὲ σκάρην ὀνομάσων, οὐ μίσει οὐδὲ φιλήει τι νέμειν οὐδὲ φειδόμενος ἢ ἐλεῶν ἢ αἰσχυρόμενος ἢ δυσωπούμενος, ἴσος δικαστής, εὖνους ἅπασιν ἄχρι τοῦ μὴ θάτέρῳ ἀπονεῖμαι πλεῖον τοῦ δέοντος, ξένος ἐν τοῖς βιβλίοις καὶ ἀπολις, αὐτόνομος, ἀβασίλευτος, οὐ τί τῷδε ἢ τῷδε ὁῶσι λογιζόμενος, ἀλλὰ τί πέπρακται λέγων.

42. Ὁ δ' οὖν Θουκυδίδης εὖ μάλα τοῦτ' ἐνομοθέτησε καὶ διέκρινεν ἀρετὴν καὶ κακίαν συγγραφικὴν, ὁρῶν μάλιστα θαυμάζόμενον τὸν Ἡρόδοτον, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι αὐτοῦ τὰ βιβλία· κτήμα γὰρ φησι μᾶλλον ἐς αἰεὶ συγγράφειν ἢ περὶ τὸ παρὸν ἀγωνισμα, καὶ μὴ τὸ μυθώδες ἀσπάζεσθαι, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν γεγενημένων ἀπολείπειν τοῖς ὕστερον. Καὶ ἐπάγει τὸ χρῆσιμον καὶ ὁ τέλος ἂν τις εὖ φρονῶν ὑπόλοιτο ἱστορίας, ὥς εἰ ποτε καὶ αὖθις τὰ ὅμοια καταλάβοι, ἔχοιεν, φησὶ, πρὸς τὰ προγεγραμμένα ἀποβλέποντες εὖ χρῆσθαι τοῖς ἐν ποσὶ.

43. Καὶ τὴν μὲν γνώμην τοιαύτην ἔχων ὁ συγγραφεὺς ἡκέτω μοι, τὴν δὲ φωνὴν καὶ τὴν τῆς ἐρμηνείας ἰσθύν, τὴν μὲν σφοδρὰν ἐκείνην καὶ κάρχρον καὶ συνεχῇ ταῖς περιόδοις καὶ ἀγκυλῇν ταῖς ἐπιχειρήσεσι καὶ τὴν ἄλλην τῆς ῥητορείας δεινότητα μὴ κομιδῇ τετηγμένος ἀρχέσθω τῆς γραφῆς, ἀλλ' εἰρηνικώτερον διακείμενος. Καὶ ὁ μὲν νοῦς σύστοιχος ἔστω καὶ πυκνός, ἡ λέξις δὲ σαφὴς καὶ πολιτικὴ, ὅσα ἐπιστημώτατα δηλοῦν τὸ ὑποκείμενον.

44. Ὡς γὰρ τῇ γνώμῃ τοῦ συγγραφέως σκοποῦς ὑπεθέμεθα παρρησίαν καὶ ἀλήθειαν, οὗτω δὲ καὶ τῇ φωνῇ αὐτοῦ εἰς σκοπὸς ὁ πρῶτος, σαφῶς δηλῶσαι καὶ φανότατα ἐμφανίσειν τὸ πρᾶγμα, μῆτε ἀπορρήτοις καὶ ἔξω πάτου ὀνόμασι μῆτε τοῖς ἀγοραίοις τούτοις καὶ καπηλικοῖς, ἀλλ' ὥς μὲν τοὺς πολλοὺς συνεῖναι, τοὺς δὲ πεπαιδευμένους ἐπαινεῖσαι. Καὶ μὴν καὶ σχήμασι κεκοσμησθῶ ἀνεπαχθέσι καὶ τὸ ἀνεπιτήδευτον μάλιστα ἔχουσιν· ἐπεὶ τοῖς καταρτυμένοις τῶν ζωμῶν ἰοικόμενος ἀποφαίνει τοὺς λόγους.

45. Καὶ ἡ μὲν γνώμη κοινωνεῖτω καὶ προσαπέσθω τι καὶ ποιητικῆς, παρ' ὅσον μεγαληγόρος καὶ διηρμένη καὶ ἐκείνη, καὶ μάλιστα ὅπῃ παρατάξει καὶ μάχαις καὶ ναυμαχίαις συμπλέκεται· δεήσει γὰρ τότε ποιητικοῦ τινος ἀνέμου ἐπουριάσαντος τὰ ἀκάτια καὶ συνδιόσοντος ὑψηλὴν καὶ ἐπ' ἄκρων τῶν κυμάτων τὴν ναῦν. Ἡ λέξις δὲ ὅμως ἐπὶ γῆς βεβηκέντω, τῷ μὲν κάλλει καὶ

sint qui tum erunt homines. Nunc vero ea si laudant et amplectuntur, mirari noli : putant enim ea se non parva quadam esca piscaturos esse nostram quisque benevolentiam. Homero sane, licet fabulose pleraque scripserit in Achillis laudem, jam ad credendum quidam inducuntur, solum illud ad veritatis demonstrationem inagnum documentum ponentes, quod non de vivo scripsit : neque enim ejus rei causa mentiretur inveniunt.

41. Talis igitur mihi historicus esto, metus expers, incorruptus, ingenuus, libertatis et veritatis amicus, qui, Comici verbo, ficum vocet ficum, scapham dicat scapham : non odio, neque amicitiae tribuens quicquam, non parcens, non misericordia, aut pudore vel verecundia tactus, judex æquus, benevolus omnibus eatenus, ne quid alteri justo plus tribuat, peregrinus in libris suis, nullius civitatis, suis ipse legibus vivens, regem agnoscens nullum, non quid hic vel ille existimaturus sit reputans, sed dicens quod est factum.

42. Præclare igitur hanc legem tulit Thucydides, virtutemque et vitium historici distinxit, quum maxima in admiratione videret esse Herodotum, adeo ut Musarum etiam nominibus libri illius vocarentur. Possessionem enim potius in perpetuum scribere se ait, quam commissionem quæ in præsens tantum placeat : neque fabulosa se amplecti, sed veram factorum expositionem posteritati se relinquere : subjungitque utilitatem, quemque finem, si quis recte sapiat, constituat historiæ : ut si quando rursus similia ingruant, habeant, inquit, respicientes ad ea quæ olim scripta sunt, quomodo recte utantur præsentibus.

43. Ac talem quidem habens animum historicus mihi detur : quantum vero ad dictionem et eloquendi facultatem attinet, vehementi quidem illa atque aspera, et periodicis continua, et argumentis contorta, ceteraque vi oratoria non admodum exacutus, sed placide magis animo affectus, ad scribendum accedat. Ac sententia quidem sit concinna et crebra ; dictio autem dilucida et civilis, quæ quam clarissime explicet materiam.

44. Quemadmodum enim animo scriptoris metas posuimus dicendi libertatem et veritatem : ita et linguae illius seu dictioni scopus unus primus, dilucide explicare et clarissime rem declarare, neque obscuris et remotis ab usu nominibus, neque hisce de media turba et de caupona sumtis, sed talibus quæ vulgus intelligere, eruditi laudare possint. Verum figuris quoque ornata sit non importunis, et quæ minime videantur quæsitæ : alioquin offis per nimia condimenta corruptis similem orationem efficit.

45. Ac mens quidem historici participet aliquid asciscatque sibi poetices, quatenus magna et ipsam eloqui et erigere se oporteat, præsertim quando aciebus, et pugnis, et navalibus præliis implicatur : opus enim tum erit poetico quodam spiritu, qui secundo flatu vela impleat, celsamque per summos fluctus navim perferat. Dictio autem nihilominus humi incedat, quæ simul cum pulchritudine

τῷ μεγέθει τῶν λεγομένων συνεπαυρομένη καὶ ὡς ἐνὶ μάλιστᾳ ὁμοιοιμένη, ξενίζουσα δὲ μὴδ' ὑπὲρ τὸν χαρὸν ἐνθουσιῶσα· κίνδυνος γὰρ αὐτῇ τότε μέγιστος παρὰ νῆσαι καὶ κατενεχθῆναι ἐς τὸν τῆς ποιητικῆς κορύβαντα, ὥστε μάλιστᾳ πειστέον τῆνικαὺτα τῷ χαλινῷ καὶ σωφρονητέον, εἰδότας ὡς ἵππου τρία τις καὶ ἐν λόγοις πάθος οὐ μικρὸν γίγνεται. Ἀμεινον οὖν ἐφ' ἵππου ὁρουμενῇ τότε τῇ γνώμῃ τὴν ἐρημνεῖαν περὶ συμπαρᾶσθαι, ἐχομένην τοῦ ἐπιπνίου, ὡς μὴ ἀπολείποιο τῆς φορᾶς.

46. Καὶ μὴν καὶ συνθήκη τῶν ὀνομάτων εὐκράτωρ καὶ μέση χρῆστέον, οὔτε ἄγαν ἀριστάντα καὶ ἀπαρτῶντα — τραχὺ γάρ — οὔτε ῥυθμῷ περ' ὀλίγον, ὡς οἱ πολλοὶ, συναπτοντα· τὸ μὲν γὰρ ἐπαίτιον, τὸ δὲ ἀγδὲς τοῖς ἀκούουσι.

47. Τὰ δὲ πράγματα αὐτὰ οὐχ ὡς ἔτυ/ε συνακτέον, ἀλλὰ φιλοπόνως καὶ ταλαιπώρως πολλὰς περὶ τῶν αὐτῶν ἀνακρίναντα, καὶ μάλιστᾳ μὲν παρόντα καὶ ἐφορῶντα, εἰ δὲ μὴ, τοῖς ἀδεκαστότερον ἐξηγουμένοις προσέγοντα καὶ οὐς εἰκάσειεν ἂν τις ἥμιστά πρὸς χάριν ἢ ἀπέχθειαν ἀραιήσεν ἢ προσθήσειν τοῖς γεγονόσι. Κάνταυθα ἤδη καὶ στοχαστικὸς τις καὶ συνθετικὸς τοῦ πιθωνωτέρου ἔστω.

48. Καὶ ἐπειδὴν ἀθρόοις ἅπαντα ἢ τὰ πλεῖστα, πρῶτα μὲν ὑπόμνημά τι συνφανέτω αὐτῶν καὶ σῶμα ποιεῖτω ἀκαλλῆς ἔτι καὶ ἀδιάρθρωτον· εἴτα ἐπιθεῖς τὴν τάξιν ἐπαγέτω τὸ κάλλος καὶ χρωρνύτω τῇ λέξει καὶ σχηματίζετω καὶ ῥυθμίζετω.

49. Καὶ ὅπως εἰκνέτω τότε τῷ τοῦ Ὀμήρου Δι' ἄρτι μὲν τὴν τῶν ἵπποπόλων Θρηκῶν γῆν ὁρῶντι, ἄρτι δὲ τὴν Μυσῶν· κατὰ ταῦτα καὶ αὐτὸς ἄρτι μὲν ἴδια δράτω καὶ δηλοῦται ἡμῖν οἷα ἐφαίνοτο αὐτῷ ἄφ' ὕψους ὁρῶντι, ἄρτι δὲ τὰ Περσῶν, εἴτ' ἀμφοτέρω, εἰ μάχονται. Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ παρατάξει μὴ πρὸς ἓν μέρος δράτω μὴδὲ ἐς ἓνα ἵππεά ἢ πεῖον, εἰ μὴ Βρασίδας τις εἴη προπῆδων ἢ Δημοσθένης ἀνακόπτων τὴν ἐπίθεσιν, ἀλλ' ἐς τοὺς στρατηγούς μὲν τὰ πρῶτα, καὶ εἰ τι παρεκελεύσαντο, καὶ κείνο ἀκηκούσθαι, καὶ ὅπως καὶ ἥτινι γνώμῃ καὶ ἐπινοίᾳ ἔταξαν. Ἐπειδὴν δὲ ἀναμειγθῶσι, κοινῇ ἔστω ἡ θεά, καὶ ζυγοστατείτω τότε ὥσπερ ἐν τρυτάνῃ τὰ γιγνόμενα καὶ συνδιωκόμενα καὶ συμφευγέτω.

50. Καὶ πᾶσι τούτοις μέτρον ἐπέστω, μὴ ἐς κόρον μὴδὲ ἀπειροκαλῶς μὴδὲ νεαρῶς, ἀλλὰ βραδίως ἀπολυέσθω· καὶ στήσας ἐνταῦθά που ταῦτα ἐπ' ἐκεῖνα μεταβαινέτω, ἢν κατεπεῖγῃ· εἴτα ἐπανίτω λυθείς, ὅπταν ἐκεῖνα καλῇ· καὶ πρὸς πάντα σπευδέτω καὶ ὡς δυνατὸν ὁμορρονεῖτω καὶ μεταπετέσθω ἀπ' Ἀρμενίας μὲν εἰς Μηρίαν, ἐκεῖθεν δὲ βοιζήματι ἐνὶ εἰς Ἰβηρίαν, εἴτα εἰς Ἰταλίαν, ὡς μὴ γένος καιροῦ ἀπολείποιο.

51. Μάλιστᾳ δὲ κατόπρην εἰκοιῦαν παρὰσχέσθω τὴν γνώμην ἀθρόω καὶ στιλπνῷ καὶ ἀκριβεῖ τὸ κέντρον, καὶ ὅποιος ἂν δέξηται τὰς μορφὰς τῶν ἔργων, τοιαῦτα καὶ δεικνύτω αὐτὰ, διάστροφον δὲ ἢ παρὰχρουν ἢ ἑτερόσχημον μὴδὲν· οὐ γὰρ ὥσπερ τοῖς ῥήτοσι γράφουσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν λεγόμενα ἔστι καὶ εἰρήσεται· πέπρακται γάρ

dicendorum et magnitudine attollatur, et quantum ejus licet, illis exaequetur; interim in peregrinitatem non exeat, neque ultra quam opportunum est, spiritu efferatur. Tum enim maximum periculum est, ne insaniat praecipueque in poeticum furorem incidat. Itaque tum inprimis obtemperandum est habenis, et sobrietati studendum, cogitantibus magnum etiam in oratione vitium esse nimium et fastuosum equitandi studium. Optimum igitur tum fuerit, uti mentem velut equo vectam pedestri cursu comitetur elocutio, prehensio ephippio, ne ab impetu equi destituatur.

46. Verum compositione etiam verborum temperata et media utendum, ut ea neque nimis distrahās et dimoveas (asperum enim), neque rythmo pæne, ut plerique, concludas: quorum hoc quidem vitiosum est, illud vero insuave audientibus.

47. Res autem ipsas non temere conquirere debet, sed cum labore et arduum quodam diligentia, instituto saepius de iisdem judicio, maxime quidem, praesens ipse et inspiciens; sin vero minus, fidem illis habens qui narrant ceteris incorruptius, et quos conjiciat aliqui minime ad gratiam vel odii causa subtrahere quicquam rebus gestis vel adjicere. Et hinc jam ad conjecturam acutus sit, et qui argumentis elicere quid sit probabilius queat.

48. Et quum collegerit omnia aut pleraque, primo quidem commentarium quendam illorum contextat, et corpus faciat informe adhuc et artubus suis nondum distinctum: tum ordine adjecto pulchritudinem inducat, et dictionis colorem addat, et figurarum numerorumque ornamentis orationem instruat.

49. Et omnino tum Homericō illi Jovi similis sit, nunc quidem equestrium Thracum inspicienti terram, nunc vero Mysorum: eadem enim ratione ipse quoque jam res Romanorum seorsum inspiciat, et, quales sibi visae sint ex alto contemplanti, enarret, jam vero Persarum: tum utraque, si pugnent; et in ipsa adeo acie non ad unam partem respiciat, neque ad unum equitem vel peditem, nisi forte Brasidas aliquis prosiliat, aut Demosthenes escensum prohibeat; sed ad duces quidem primum; et, si quid illi impe- rent, illud quoque audiat, et quomodo et qua mente et consilio aciem instruxerint. Postquam vero ad manus ventum, commune sit spectaculum, et quasi tritina tum suspendat quaecumque geruntur: et persequentes comite- tur, et fugientes.

50. Et modus adsit hisce omnibus, ne ad satietatem, neu ultra quam res poscat neu juveniliter narret; sed cum facilitate se quadam expediat: et certo quodam loco de his cessans, ad illa, si urgeant, transeat; tum redeat exsolutus, ubi ista vocaverint; ac properet ad omnia, et quantum potest, eodem cum ipsis temporibus vestigio procedat, transvoletque ab Armenia quidem in Mediam, inde vero stridentibus velut alis in Iberiam, inde in Italiam, ut nullum non tempus consequatur.

51. Maxime vero speculo similem præbeat animum, nihil turbido, splendido, centri exacti; qualesque acceperit operum species, tales etiam illas ostendat; distortum vero, aut adulterati coloris, aut figuræ diversæ, nihil. Neque enim ut eloquentiæ magistris scribunt historici: sed dicenda præsto sunt, et dicentur omnino; jam enim facta sunt:

ἦδη· δεῖ δὲ τάξαι καὶ εἰπεῖν αὐτά. Ὅστε οὐ τί εἰπωσι ζητητέον αὐτοῖς, ἀλλ' ὅπως εἴπωσιν. Ὅλος δὲ νομιστέον τὸν ἱστορίαν συγγράφοντα Φειδίᾳ χρῆναι ἢ Πραξιτέλει εἰκέναι ἢ Ἀλκαμένει ἢ τῷ ἄλλῳ ἐκείνων. Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκείνοι χρυσὸν ἢ ἄργυρον ἢ ἐλέφαντα ἢ τὴν ἄλλην ὕλην ἐποίουν, ἀλλ' ἡ μὲν ὑπῆρχε καὶ προὔπεθεβλητο, Ἡλείων ἢ Ἀθηναίων ἢ Ἀργείων πεπορισμένων, οἱ δὲ ἐπλάττον μόνον καὶ ἐπριον τὸν ἐλέφαντα καὶ ἔξον καὶ ἐκολλων καὶ ἐρρύθμιζον καὶ ἐπήνθιζον τῷ χρυσῷ, καὶ τοῦτο ἦν ἡ τέχνη αὐτοῖς, ἐς δέον οἰκονομήσασθαι τὴν ὕλην. Τοιοῦτο δὴ τί καὶ τὸ τοῦ συγγραφέως ἔργον, εἰς καλὸν διαθέσθαι τὰ πεπραγμένα καὶ εἰς δύναμιν ἐναργέστατα ἐπιδείξαι αὐτά. Καὶ ὅταν τις ἀκροκόμενος οἴηται μετὰ ταῦτα ὄραν τὰ λεγόμενα καὶ μετὰ τοῦτο ἐπαινῇ, τότε δὴ τότε ἀπηκριβύεται καὶ τὸν οἰκίον ἐπαινον ἀπειλῇ τε τὸ ἔργον τῷ τῆς ἱστορίας Φειδίᾳ.

52. Πάντων δὲ ἦδη παρεσκευασμένων, καὶ ἀπροεμίαςτον μὲν ποτε ποιήσεται τὴν ἀρχήν, ὅποταν μὴ ἀνὰ κατεπεύγῃ τὸ πρῶγμα προδοικῆσασθαι· τί ἐν τῷ προοίμῳ· δύναται δὲ καὶ τότε προοίμιον χρῆσθαι τῷ ἀποσάφοντι περὶ τῶν λεκτέων.

53. Ὅποταν δὲ καὶ προοιμιάζεται, ἀπὸ δυὸν μόνον ἀρξεται, οὐχ ὥσπερ οἱ ῥήτορες ἀπὸ τριῶν, ἀλλὰ τὸ τῆς εὐνοίας παρὲς προσοχὴν καὶ εὐμάθειαν εὐπορήσει τοῖς ἀκούουσιν. Προσέξουσιν μὲν γὰρ αὐτῷ, ἣν δείξῃ, ὥς περὶ μεγάλων ἢ ἀναρχαίων ἢ οἰκείων ἢ χρησίμων ἐρεῖ· εὐμαθὴ δὲ καὶ σαφεῖ τὰ ὕστερον ποιήσει, τὰς αἰτίας προεκτιθέμενος καὶ περιορίζων τὰ κεφάλαια τῶν γεγενημένων.

54. Τοιοῦτος προοίμιος οἱ ἄριστοι τῶν συγγραφέων ἐχρήσαντο, Ἡρόδοτος μὲν, ὥς μὴ τὰ γινόμενα ἐξίτηλα τῷ χρόνῳ γένηται, μεγάλα καὶ θαυμαστά ὄντα, καὶ ταῦτα νίκας Ἑλληνικὰς δηλοῦντα καὶ ἡττας βαρβαρικὰς Θουκυδίδης δὲ, μέγαν τε καὶ αὐτὸς ἐλπίσας ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον καὶ μείζω τῶν προγεγενημένων ἐκείνων τὸν πόλεμον· καὶ γὰρ παθήματα ἐν αὐτῷ μεγάλα ξυνέβη γενέσθαι.

55. Μετὰ δὲ τὸ προοίμιον, ἀνάλογον τοῖς πράγμασιν ἢ μικρύνόμενον ἢ βραχύνόμενον, εὐαφῆς καὶ εὐάγωγος ἔστω ἡ ἐπὶ τὴν διήγησιν μετάβασις· ἅπαν γὰρ ἀτεχνῶς τὸ λοιπὸν σῶμα τῆς ἱστορίας διήγησις μακρά ἐστιν· ὥστε ταῖς τῆς διηγήσεως ἀρεταῖς κατακεκοσμησθῶ, λείως τε καὶ ὁμαλῶς προῖοῦσα καὶ αὐτὴ ὁμοίως, ὥστε μὴ προὔχειν μηδὲ κοιναίνεσθαι· ἔπειτα τὸ σαφὲς ἐπανθελίτω, τῇ τε λέξει, ὥς ἔρην, μεμνηγανήμενον καὶ τῇ συμπεριπολοῦ τῶν πραγμάτων. Ἀπόλυτα γὰρ καὶ ἐντελεῖ πάντα ποιήσει, καὶ τὸ πρῶτον ἐξεργασάμενος ἐπάξει τὸ δεύτερον ἐρόμενον αὐτοῦ καὶ ἀλύσεως τρόπον συνηρμωσμένον, ὥς μὴ διακεκόρθαι μηδὲ διηγήσεις πολλὰς εἶναι ἀλλήλαις παρακειμένας, ἀλλ' αἰεὶ τὸ πρῶτον τῷ δευτέρῳ μὴ γεινέσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ κοινωεῖν καὶ ἀνακεκρῆσθαι κατὰ τὰ ἄκρα.

56. Τάχος ἐπὶ πᾶσι χρήσιμον, καὶ μάλιστα εἰ μὴ ἀπορία τῶν λεκτέων εἴη· καὶ τοῦτο πορίζεσθαι χρὴ μὴ τοσοῦτον ἀπὸ τῶν ὀνομάτων ἢ ῥημάτων, ὅσον ἀπὸ τῶν

oportet autem ordinare illa atque eloqui. Itaque non quid dicant, quaerendum eis est, sed quomodo dicant. In univrsam vero putandum est, historiae scriptorem Phidiae aut Praxiteli similem esse debere, aut Alcameni, aut cuidam alii ex eo numero. Neque enim illi aurum, aut argentum, aut ebur, aut ceteram materiam faciebant ipsi; verum illa quidem aderat et subjecta illis erat, Eleis, aut Atheniensibus, aut Argivis suppeditantibus: at ipsi formabant tantum et secabant ebur, poliebantque, et conglutinabant, et concinnabant, et auri velut florem inducebant: eaque ipsa illorum ars erat, materiam, prout opus erat, disponere. Tale igitur etiam opus historici, cum ornatu disponere res gestas, et quam potest lucidissime eas demonstrare. Et ubi, qui audit, postea putat se videre ea quae dicuntur, ac deinde laudat, tunc sane tunc elaboratur accurate et propriam sibi laudem consecutum est opus historico nostro Phidiae.

52. Omnibus autem jam paratis, et sine prooemio nunquam incipiet, quum res ipsa non valde postulabit praestui quicquam in prooemio; quanquam tum quoque eo exordio utetur, quod vim habeat prooemii ad lucem iis quae dicentur afferendam.

53. Quum vero utetur prooemio, a duobus tantum exordietur, non ut oratores a tribus, sed omisso illo quod ad benevolentiam pertinet, attentionem ac docilitatem in auditoribus parabit. Attendent illi, si ostenderit se de magnis, aut necessariis, aut domesticis, aut utilibus dicturum: perspicua vero ea quae sequuntur et dilucida reddet, causas si primum exponat rerumque gestarum capita finibus suis describat.

54. Talibus prooemiis optimi historicorum usi sunt: Herodotus quidem, Ne res gestae ipso tempore evanescent, magnae quum sint atque admirabiles, eaeque Graecas victorias indicent, et clades barbarorum; Thucydides autem, magnum et ipse futurum ratus et memoria dignissimum et majus prioribus illud bellum; etenim calamitates magnas in illo contigisse.

55. Post prooemium vero, pro rerum ipsarum portione aut productum aut correptum, concinnus porro et facilis sit transitus ad narrationem. Nam omne prorsus reliquum corpus historiae narratio longa est. Itaque virtutibus narrationis ornata sit, mollique et arquabili vestigio pariter et ipsa procedat, ut neque emineat quicquam, neve hiet. Deinde perspicuitas efflorescat, quae et in dictione efficitur, ut dixi, et rerum inter gestarum comprehensione. Nempe expedita omnia et consummata faciet, et primo perfecto secundum illi cohaerens inducet et catenae instar coagmentatum, ut nusquam membratim dissecentur, neque multae sint narrationes altera alteri adjectae, sed semper prius posteriori non vicinum modo sit, sed continuum et extremis suis permistum.

56. Brevitas utilis in omnibus, et maxime si non sit dicendorum penuria: eaque paranda non tantum a nominibus aut verbis, quantum ab ipsis rebus: hoc autem dico, si

πραγμάτων· λέγω δέ, εἰ παραθέοις μὲν τὰ μικρὰ καὶ ᾄττον ἀναγκαῖα, λέγοις δὲ ἱκανῶς τὰ μεγάλα· μᾶλλον δὲ καὶ παραλείπτεον πολλά. Οὐδὲ γάρ ἦν ἐστιᾶς τοὺς φίλους καὶ πάντα ἢ παρεσκευασμένα, διὰ τοῦτο ἐν μέσοις τοῖς πέμψαισι καὶ τοῖς ὀρνέοις καὶ λοπάσι τοσαύταις καὶ συσίην ἀγρίοις καὶ λαγωῖς καὶ ὑπογαστέροις, καὶ σαρπέρδην ἐνθήσεις καὶ ἔτνος, ὅτι καὶ αὐτὸν παρεσκευάστο, ἀμελήσεις δὲ τῶν εὐτελεστέρων.

57. Μάλιστα δὲ σωφρονετέον ἐν ταῖς τῶν ὁρῶν ἢ τεργῶν ἢ ποταμῶν ἐξηγήσεις, ὥς μὴ δύναμιν λόγων ἀπειροκάλως παρεπιθεῖνυσθαι δοκοῖς καὶ τὸ σαυτοῦ ὁρᾶν παρὲς τὴν ἱστορίαν· ἀλλ' ὀλίγον προσεψάμενος, τοῦ χρησίμου καὶ σαροῦς ἕνεκα, μεταβῆς ἐκφυγῶν τὸν ἴσον τὸν ἐν τῷ πράγματι καὶ τὴν τοιαύτην ἅπασαν λιγυρίαν, ὅσην ὁρᾷς καὶ Ὁμηροῦ ὁ μεγαλόφρων ποιεῖ· καίτοι ποιητὴς ὢν παραθεῖ τὸν Ἰάνταλον καὶ τὸν Ἰξίονα καὶ τὸν Τίτυον καὶ τοὺς ἄλλους. Εἰ δὲ Παρθένιος ἢ Εὐφορίων ἢ Καλλιμαχος ἔλεγε, πόσοις ἂν οἶε ἔπεισι τὸ ὕδωρ ἄχρι πρὸς τὸ χεῖλος τοῦ Ἰαντάλου ἤγαγεν; εἴτα πόσοις ἂν Ἰξίονα ἐκύλισε; Μᾶλλον δὲ ὁ Θεοκυδίδης αὐτὸς ὀλίγα τῇ τοιοῦτῳ εἶδει τοῦ λόγου χρησάμενος σκέψαι ὅπως εὐθὺς ἀφίσταται ἢ μηχανήμα ἐξηγησάμενος ἢ πολιορκίας σχῆμα δηλώσας, ἀναγκαῖον καὶ γρη῏δες ὄν, ἢ Ἐπιπολῶν σχῆμα ἢ Συρακοσίων λιμένα· ὅταν μὲν γάρ τὸν λοιπὸν διηγῇται καὶ μακρὸς εἴηαι δοκῇ, σὺ τὰ πράγματα ἐνόησον· εἴση γάρ οὕτω τὸ τάχος καὶ ὡς φεύγοντος ὁμῶς ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τὰ γεγενημένα πολλὰ ὄντα.

58. Ἦν δέ ποτε καὶ λόγους ἐροῦντά τινα δεῖσθαι εἰσαγεῖν, μάλιστα μὲν ἐοικότα τῇ προσώπῳ καὶ τῷ πράγματι οἰκεία λεγέσθαι, ἔπειτα ὡς σαφέστατα καὶ ταῦτα. Πλὴν ἐφεῖται σοι τότε καὶ ῥητορεύσαι καὶ ἐπιδείξαι τὴν τῶν λόγων δευρότητα.

59. Ἐπαινοὶ μὲν γάρ ἢ φόγοι πάνυ πεφισμένοι καὶ περισκεμμένοι καὶ ἀσυκοφάντητοι καὶ μετὰ ἀποδείξεων καὶ ταχεῖς καὶ μὴ ἄκαιροι, ἐπεὶ ἔξω τοῦ δικαστηρίου ἐκείνοι εἰσι, καὶ τὴν αὐτὴν Θεοπόμπην αἰτίαν ἔξεις φιλαπεχθημόνους κατηγοροῦντι τῶν πλείστον καὶ διατριβὴν ποιουμένων τὸ πρᾶγμα, ὡς κατηγορεῖν μᾶλλον ἢ ἱστορεῖν τὰ πεπραγμένα.

60. Καὶ μὴν καὶ μῦθος εἴ τις παρεμπέσοι, λεκτέος μὲν, οὐ μὴν πιστωτέος πάντως, ἀλλ' ἐν μέσῳ θετός τοῖς ὅποις ἂν ἐθέλωσιν εἰκάσουσιν περὶ αὐτοῦ· σὺ δ' ἀκίνδυνος καὶ πρὸς οὐδέτερον ἐπιρρεπέστερος.

61. Τὸ δ' ὅλον ἐκείνου μοι μέμνησο — πολλάκις γάρ τοῦτο ἐρῶ — καὶ μὴ πρὸς τὸ παρὸν μόνον ὁρῶν γράφει, ὡς οἱ νῦν ἐπαινέσονται σε καὶ τιμήσουσιν, ἀλλὰ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος ἐστοχασμένος πρὸς τοὺς ἔπειτα μᾶλλον σύγγραφε καὶ παρ' ἐκείνων ἀπαιτεῖ τὸν μισθὸν τῆς γραφῆς, ὡς λέγεται καὶ περὶ σοῦ· «ἐκείνος μέντοι ἐλευθέρος ἀνὴρ ἦν καὶ παρηγορίας μεστός, οὐδὲν οὔτε κολακευτικὸν οὔτε δουλοπρεπές, ἀλλ' ἀλήθεια ἐπὶ πᾶσι.» Τοῦτ', εἰ σωφρονόη τις, ὑπὲρ πάσας τὰς νῦν ἐλπίδας θεῖτο ἂν, οὕτως ὀλιγοχρονίους οὖσας.

percurras parva et minus necessaria, sufficienter autem dicas de magnis. Quin multa etiam omittenda sunt. Neque enim si quando convivio accipis amicos, paratis omnibus, propterea inter medias placentas, et aviculas, et tot patinas, et apros, et lepores, et sumina, saperdam quoque appones et pultem, quoniam haec etiam parata sunt: verum negliges viliora.

57. Maxime vero sobrie versandum est in montium, aut moenium, aut fluminum descriptionibus, ne imperite ac putide vim dicendi ostentare videaris et omissa historia tuum negotium agere: sed ubi leviter utilitatis perspicuitatisque causa attigeris, transito, viscumque veluti illius rei illasque omnes delicias effugito. Quale quiddam ipse, vides, magnanimus Homerus facit: quantumvis poeta sit, transcurrit Tantalum, et Ixionem, et Tityum, et reliquos. Si vero Parthenius, aut Euphorion, aut Callimachus dixisset, quot, putas, versibus aquam ad labra usque Tantali perduxisset? deinde quot aliis circumegisset Ixionem? Quid? ipse Thucydides, parce hac orationis forma usus, vide quam celeriter desistat, ubi vel machinationem aliquam declaravit, aut obsidionis formam explicavit, necessariam quidem et utilem, aut Epipolarum situm, aut Syracusiorum portum. Quum enim pestilentiam describit et longus ibi esse videtur, at tu res ipsas cogita: sic enim celeritatem ejus cognoscas, et ut fugientem velut tamen facta, multa quidem illa, retineant ac reprehendant.

58. Si quando vero etiam verba facientem aliquem inducere oportebit, maxime quidem personae convenientia et propria negotio dicantur, deinde quam dilucidissime haec quoque: quanquam tum etiam permissum tibi est rhetorem agere et vim dicendi ostentare.

59. Laudes enim aut vituperationes omnino moderatae, et circumspectae, et a calumnia remotae sunt, et cum demonstratione conjunctae, et breves, neque intempestivae, quandoquidem extra tribunal sunt: alioquin idem quod Theopompus crimen sustinebis, qui inimicitarum quodam studio plerosque accuset, in eoque negotio diu moretur, ut accuset potius quam quae facta sunt enarret.

60. Si etiam fabula ex transverso incidat, dicenda quidem, non tamen omnino asseveranda, sed relinquenda in medio, ut prout quisque voluerit, probabiliter de ea decernat: tu vero tutus, ac in neutram partem propensior.

61. In universum autem illud mihi memento (saeptius idem dicam), neu ad praesens modo spectans scribito, ut qui nunc sunt homines te laudent et honoribus afficiant, sed ad omnis aevi suffragia quasi collineans, his potius scribe qui post erunt, et ab illis scriptionis mercedem repute, ut de te etiam dicatur: Ille vero ingenuus vir fuit et dicendi libertate plenus: nihil neque adulatorium, neque aervile; sed veritas in omnibus. Hoc, si quis sapiat, super omnes hujus vitae spes, quae parvi adeo temporis sunt, posuerit.

62. Ὅρᾳς τὸν Κνίδιον ἐκείνον ἀρχιτέκτονα, ὅσον ἐποίησεν; οἰκοδομήσας γὰρ τὸν ἐπὶ τῇ Φάρῳ πύργον, μέγιστον καὶ κάλλιστον ἔργων ἀπάντων, ὡς πυρσεύοιτο ἀπ' αὐτοῦ τοῖς ναυτιλλομένοις ἐπὶ πολλῇ τῆς θαλάττης καὶ μὴ καταφέροντο εἰς τὴν Παραιτονίαν, παγγάλεπον, ὥς φασιν, οὕσαν καὶ ἀφυκτον, εἴ τις ἐμπέσοι εἰς τὰ ἔρυατα· οἰκοδομήσας οὖν τὸ ἔργον ἔνδοθεν μὲν κατὰ τῶν λίθων τὸ αὐτοῦ ὄνομα ἔγραψεν, ἐπιχρίσας δὲ τιτάνῳ καὶ ἐπικαλύψας ἐπέγραψε τὸ ὄνομα τοῦ τότε βασιλεύοντος, εἰδώς, ὅπερ καὶ ἐγένετο, πάνυ ὀλίγου χρόνου συνεκπεσόμενα μὲν τῷ χρίσματι τὰ γράμματα, ἐκφανησόμενον δὲ, « Σώστρατος Δεξιφάνους Κνίδιος θεοῖς σωτήρσιν ὑπὲρ τῶν πλωϊζομένων. » Οὕτως οὐδ' ἐκεῖνος ἐς τὸν τότε καιρὸν οὐδὲ τὸν αὐτοῦ βίον τὸν ὀλίγον ἑώρα, ἀλλ' εἰς τὸν νῦν καὶ τὸν αἶ, ἄχρι ἂν ἐσθήκη ὁ πύργος καὶ μένη αὐτοῦ ἡ τέχνη.

63. Χρὴ τοῖνον καὶ τὴν ἱστορίαν οὕτω γράφεσθαι σὺν τῷ ἀληθεῖ μάλλον πρὸς τὴν μελλούσαν ἐλπίδα ἤπερ σὺν κολακείᾳ πρὸς τὸ ἡδὺ τοῖς νῦν ἐπαινουμένοις. Οὗτός σοι κανὼν καὶ στάθμη ἱστορίας δικαίας. Καὶ εἰ μὲν σταθμῆσονται τινες αὐτῇ, εὖ ἂν ἔχοι καὶ εἰς δέον ἡμῖν γέγραπται, εἰ δὲ μὴ, κεκυλισται ὁ πῖθος ἐν Κρανείῳ.

XXVI.

ΑΛΗΘΟΥΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

1. Ὅσπερ τοῖς ἀθλητικοῖς καὶ περὶ τὴν τῶν σωμάτων ἐπιμέλειαν ἡσυχασμένοις οὐ τῆς εὐεξίας μόνον οὐδὲ τῶν γυμνασίων φροντίς ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ καιρὸν γιγνομένης ἀνέσεως — μέρος γοῦν τῆς ἀσκήσεως τὸ μέγιστον αὐτὴν ὑπολαμβάνουσιν — οὕτω δὴ καὶ τοῖς περὶ τοὺς λόγους ἐσπουδακόσιν ἡγοῦμαι προσήκειν μετὰ τὴν πολλὴν τῶν σπουδαιότερων ἀνάγκῃσιν ἀνιέναι τε τὴν διάνοιαν καὶ πρὸς τὸν ἔπειτα κάματον ἀκμαϊότεραν παρασκευάζειν.

2. Γένοιτο δ' ἂν ἐμμελής ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῖς, εἰ τοῖς τοιούτοις τῶν ἀναγνωσμάτων ὀμιλοῖεν, ἃ μὴ μόνον ἐκ τοῦ ἀστείου τε καὶ χαρίεντος ψιλὴν παρέξει τὴν ψυχαγωγίαν, ἀλλὰ τινα καὶ θεωρίαν οὐκ ἄμουςον ἐπιδίδεται, οἷόν τι καὶ περὶ τῶνδε τῶν συγγραμμάτων φρονήσιν ὑπολαμβάνω· οὐ γὰρ μόνον τὸ ξένον τῆς υποθέσεως οὐδὲ τὸ χάριεν τῆς προαιρέσεως ἐπαγωγὸν ἔσται αὐτοῖς οὐδ' ὅτι ψεύσματα ποικίλα πιθανῶς τε καὶ ἐναληθῶς ἐξηγησάμεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν ἱστορουμένων ἑκαστον οὐκ ἀκωμωδῶτως πρὸς τινὰς ἥνικται τῶν παλαιῶν ποιητῶν τε καὶ συγγραφέων καὶ φιλοσόφων πολλὰ τεράστια καὶ μυθώδη συγγεγραφότων, οὓς καὶ ὀνομαστὶ ἂν ἔγραπον, εἰ μὴ καὶ αὐτῷ σοι ἐκ τῆς ἀναγνώσεως φανεῖσθαι ἐμελλον.

3. Κτησίας ὁ Κτησιόχου ὁ Κνίδιος συνέγραψε περὶ τῆς Ἰνδῶν χώρας καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἃ μῆτε αὐτὸς εἶδε μῆτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσεν. Ἐγράψε δὲ καὶ

62. Videsne tu Cnidium illum architectum, quale quid fecerit? Qui quum aedificasset illam in Pharo turrim, maximum omnium operum pulcherrimumque, ut inde signum igne accenso tolleretur navigantibus longe in mari, ne in Parætoniam deferrentur, difficillimam, ut aiunt, et unde effugere non possit si quis inciderit in scopulosa illa loca: opere igitur exadificato, intus quidem in ipsis axis suum nomen inscripsit; inducta vero calce quum texisset, ipsi tectorio inscripsit nomen regis qui tum erat; ut qui sciret, quod etiam contigit, parvo admodum interjecto tempore futurum, ut cum tectorio exciderent litteræ, in conspectum vero prodiret « Sostratus Dexiphanis Cnidius, diis servatoribus pro salute navigantium. » Ita neque ille ad tempus quod tum erat, neque ad suam vitam, brevem illam oppido, respexit, sed in hoc quod nunc est quodque futurum omni ævo, quamdiu turris stet, ipsiusque maneat artificium.

63. Oportet igitur historiam quoque eo modo scribi, cum veri studio potius ad spem futuram, quam cum adulatione ad delectationem iis, qui nunc laudantur parandam. Illa tibi regula et norma justæ historiæ. Qua si qui in exigenda scribendi ratione usi fuerint, bene habebit, et cum fructu nobis erit scriptum: sin minus, at dolium volutum est in Craneo.

XXVI.

VERÆ HISTORIÆ LIBER PRIMUS.

1. Quemadmodum athletis et his qui circa corporis curam exercentur, non habitus modo boni et exercitationum cura est, sed opportune etiam remissionis, quippe quam partem exercitationis vel maximam arbitrentur: ita etiam his qui studium in literis posuerunt, convenire arbitror ut post multam severiorum rerum lectionem remittant cogitationem, et ad futuros labores alacriorem reddant.

2. Conveniens autem illis requies contingat, si in iis legendis versentur, quæ non nudam modo ex urbanitate et venustate delectationem præbeant, sed cognitionem etiam non inruditam suppedient, quale quid etiam de hisce libellis ut sentiant lectores, futurum existimo. Neque enim sola argumenti peregrinitas, neque quod in ipso consilio venustum est, ipsos alliciet, neque quod mendacia varia probabili et verisimili oratione protulimus, sed etiam quod eorum quæ narrantur unumquodque non sine comica quadam dicacitate respectum occultum habet ad quosdam veterum poetarum, et historicorum et philosophorum, qui portentosa multa et fabulosa conscripserunt, quos nominatim scripsissem, nisi futurum esset ut tibi ipsi inter legendum appareant.

3. Scripsit Ctesias Ctesiocli filius Cnidius de Indorum regione et his quæ ibi sunt, quæ nec vidit ipse, neque alio dicente audivit. Scripsit etiam Iambulus de rebus

Ἰάμβουλος περὶ τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ θαλάττῃ πολλὰ παρὰδοξα, γνώριμον μὲν ἅπασιν τὸ ψεύδος πλασάμενος, οὐκ ἀτερπὴ δὲ ὅμως συνθεῖς τὴν ὑπόθεσιν. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τὰ αὐτὰ τούτοις προελόμενοι συνέγραψαν ὡς δὴ τινὰς ἐκ αὐτῶν πλάνας τε καὶ ἀποδημίας θηρίων τε μεγέθη ἱστοροῦντες καὶ ἀνθρώπων ὠμότητας καὶ βίωσιν καινότητας· ἀρχηγὸς δὲ αὐτοῖς καὶ διδάσκαλος τῆς τοιαύτης βωμολοχίας ὁ τοῦ Ὀμήρου Ὀδυσσεύς, τοῖς περὶ τὸν Ἀλκίνοον διηγούμενος ἀνέμωσιν τε δουλείαν καὶ μονοφθαλμούς καὶ ὠμοφάγους καὶ ἀγρίους τινὰς ἀνθρώπους, ἔτι δὲ πολυκέφαλα ζῶα καὶ τὰς ὑπὸ φαρμάκων τῶν ἐταίρων μεταβολὰς, οἷα πολλὰ ἐκείνος ὡς πρὸς ἰδιώτας ἀνθρώπους ἑτερατεύσατο τοὺς Φαίακας.

4. Τούτοις οὖν ἐντυχὼν ἅπασιν τοῦ ψεύσασθαι μὲν οὐ σφόδρα τοὺς ἀνδράς ἐμεμφάμεν ὁρῶν ἤδη σύνηθες δὴν τοῦτο καὶ τοῖς φιλοσοφεῖν ὑπισχνουμένοις· ἐκείνῳ δ' αὐτῶν ἐθαύμαζον, εἰ ἐνόμισαν λήσειν οὐκ ἀληθῆ συγγράφοντες. Διόπερ καὶ αὐτὸς ὑπὸ κενοδοξίας ἀπολιπεῖν τι σπουδάσας τοῖς μεθ' ἡμᾶς, ἵνα μὴ μόνος ἀμοιρος ᾖ τῆς ἐν τῷ μυθολογεῖν ἐλευθερίας, ἔπει μὴδὲν ἀληθὲς ἱστορεῖν εἶχον — οὐδὲν γὰρ ἐπεπόνθειν ἀξιόλογον — ἐπὶ τὸ ψεύδος ἐτραπόμην πολὺ τῶν ἄλλων εὐγνωμονέστερον· κἂν ἐν γὰρ ὃ τούτῳ ἀληθεύσω λέγων, ὅτι ψεύσομαι. Οὕτω δ' ἂν μοι δοκῇ καὶ τὴν παρὰ τῶν ἄλλων κατηγορίαν ἐκφυγεῖν αὐτὸς ὁμολογῶν μὴδὲν ἀληθὲς λέγειν. Γράφω τοίνυν περὶ ὧν μῆτε εἶδον μῆτε ἔπαθον μῆτε παρ' ἄλλων ἐπαυθόμην, ἔτι δὲ μῆτε ὁλως ὄντων μῆτε τὴν ἀρχὴν γενέσθαι δυνάμενων. Διὸ δὲ τοὺς ἐντυγχάνοντας μηδαμῶς πιστεύειν αὐτοῖς.

5. Ὀρμηθεὶς γάρ ποτε ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν καὶ ἀφείς ἐς τὸν ἐσπερίον ὠκεανὸν οὐρίῳ ἀνέμῳ τὸν πλοῦν ἐποίουν. Αἰτία δέ μοι τῆς ἀποδημίας καὶ ὑπόθεσις ἡ τῆς διανοίας περιεργία καὶ πραγμάτων καινῶν ἐπιθυμία καὶ τὸ βούλεσθαι μαθεῖν τί τὸ τέλος ἐστὶ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τίνες οἱ πέραν κατοικοῦντες ἀνθρώποι. Τούτου γε μέντοι ἕνεκα πάμπολλα μὲν στίβια ἐνεβαλόμην, ἱκανὸν δὲ καὶ ὕδωρ ἐνεθέμην, πεντήκοντα δὲ τῶν ἡλικιωτῶν προσεποιεσάμην τὴν αὐτὴν ἐμοὶ γνώμην ἔχοντας, ἔτι δὲ καὶ ὅπλων πολὺ τι πλῆθος παρεσκευασάμην καὶ κυβερνήτην τὸν ἀριστον μισθῷ μεγάλῳ πείσας παρέλαβον καὶ τὴν ναῦν — ἀκατος δὲ ἦν — ὡς πρὸς μέγαν καὶ βίαιον πλοῦν ἐκρατυνάμην.

6. Ἡμέραν μὲν οὖν καὶ νύκτα οὐρίῳ πλέοντες ἔτι τῆς γῆς ὑποφαινομένης οὐ σφόδρα βιαίως ἀνηγόμεθα, τῇ ἐπιούσῃ δὲ ἅμα ἡλῖος ἀνατέλλωντι ὃ τε ἀνέμος ἐπεδίδου καὶ τὸ κύμα ἠϋέανετο καὶ ζῶφος ἐπεγίγνετο καὶ οὐκέτ' οὐδὲ στείλει τὴν θόνην δυνατόν ἦν. Ἐπιτρέψαντες οὖν τῷ πνεύματι καὶ παραδόντες ἑαυτοὺς ἐχειμαζόμεθα ἡμέρας ἐννέα καὶ ἐβδόμηχοντα, τῇ ὀγδοηκοστῇ δὲ ἄφνω ἐλάμψαντος ἡλίου καθορῶμεν οὐ πόρρω νῆσον ὑψηλὴν καὶ δασεῖαν, οὐ τραχεῖ περιηχομένην τῷ κύματι· καὶ γὰρ ἤδη τὸ πολὺ τῆς ζάλης κατεπέπαυτο. Προσσχόντες οὖν καὶ ἀποβάντες ὡς ἂν ἐκ μακρῆς ταλαιπωρίας πολλὴν μὲν ἐπὶ τῆς γῆς χρόνον ἐκεί-

quæ in magno mari habeantur multa admirabilia, manifestum quidem omnibus mendacium fingens, non indelectabile tamen componens argumentum. Multi vero alii etiam eodem instituto scripsere velut suos quosdam errores et peregrinationes, ubi bestiarum magnitudines enarrant, et hominum crudelitates, et novas victus rationes. Dux autem illis et magister ejus scurrilitatis Homericus ille Ulixes est enarrans Alcinoο ventorum servitia, et coclites, crudivorousque, et silvestres quosdam homines; ad hæc multorum capitum animalia, et versos in animalia medicamentis quibusdam socios; quod genus multa ille utpote ad imperitos rerum Phæaces prodigiose enarravit.

4. In hos igitur quum incidissem omnes, mendaciorum quidem causa non valde reprehendi homines illos, qui viderem jam solemne hoc esse his etiam, qui philosophiam promitterent: at illud in iis miratus sum, si putarunt fieri posse ut lateat se non vera scripsisse. Quare et ego, quum gloriolæ quodam studio impulsus ipse quoque relinquere aliquid vellem posteris, ne solus expertus essem illius fingendi libertatis, quando veri nihil narrare poteram, cui nihil dignum dictu usu venerit, ad mendacium conversus sum multo aliorum mendacii rationabilius: quandoquidem vel unum hoc certe verum dixero, Mentiar. Ita autem mihi videor etiam criminationem aliorum effugere, qui ipse veri nihil me dicere fatear. Scribo igitur de quibus neque vidi neque expertus sum, neque audiui ex aliis; ad hæc, quæ neque sunt, neque fieri omnino possunt. Nullo modo igitur fidem illis adhibere par est qui lectores mihi contigerint.

5. Jam solvens aliquando de Columnis Hercolis et in occidentalem Oceanum delatus, secundo vento navigabam. Causa mihi peregrinationis et institutum erat mentis quædam inanis sedulitas, novarumque rerum cupido, et quod discere vellem quis finis esset Oceani, quique in diversis illius litore habitarent homines. Hujus igitur rei gratia magnam ciborum copiam et aquæ quod satis esset imposueram; porro æqualium quinquaginta mihi adjunxeram, qui consilium idem haberent: ad hæc armorum magnam vim paraveram, gubernatoremque optimum magna mercede inductum asciveram; ac navim (erat autem acatium), ut ad magnam violentamque navigationem, firmaveram.

6. Igitur diem quidem unum ac noctem secundo vento navigantes, adhuc apparente aliquantum tellure, non admodum violenter provecti sumus: at postridie ejus diei cum sole oriente et ventus increbuit, et fluctus auctus est, et caligo ingruit, nec fieri poterat ut vel velum contraheremus. Vento igitur quum concessissemus nosque tradidissemus, tempestate undecotiginta dies jactati sumus: octogesimo vero quum subito sol illucesceret, videmus non procul insulam eminentem atque silvestrem, quam fluctus non asper circumsonabat, quoniam major tempestatis pars resederat. Appulsi igitur et egressi, ut a longa ærumna, longo quidem tempore humi jacuimus: sed surgentes tamen, delegimus

μεθα, διαναστάντες δὲ ὁμοῖς ἀπεκρίναμεν ἡμῶν αὐτῶν τριάκοντα μὲν φύλακας τῆς νεῶς παραμένειν, εἰκοσι δὲ οὖν ἔμοι ἀνελθεῖν ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν ἐν τῇ νήσῳ.

7. Προελθόντες δὲ ὅσον σταδίους τρεῖς ἀπὸ τῆς θαλάττης δι' ὕλης ὁρώμεν τινα στήλην χαλκοῦ πεποιημένην, Ἑλληνικοῖς γράμμασι καταγεγραμμένην, ἀμυδροῖς δὲ καὶ ἐκτετριμένοις, λέγουσαν « ἄχρι τούτων Ἡρακλῆς καὶ Διόνυσος ἀφίκοντο. » Ἦν δὲ καὶ ἰχνη οὐο πλησίον ἐπὶ πέτρας, τὸ μὲν πλεθρίον, τὸ δὲ ἑλαττον· ἔμοι δοκεῖν, τὸ μὲν τοῦ Διονύσου τὸ μικρότερον, θάτερον δὲ Ἡρακλέους. Προσκυνήσαντες δ' οὖν προήειμεν· οὕτω δὲ πολλὸν παρήειμεν καὶ ἐπιστάμεθα ποταμῷ ὄνῳ βρόντι ὁμοιοτάτῳ μάλιστα οἷοσπερ ὁ Χιὸς ἐστίν. Ἀφθονον δὲ ἦν τὸ βρεῦμα καὶ πολλὸν, ὥστε ἐνιαχοῦ καὶ ναυσίπορον εἶναι δύνασθαι. Ἐπῆει οὖν ἡμῖν πολλὸν μᾶλλον πιστεύειν τῷ ἐπὶ τῆς στήλης ἐπιγράμματι ὁρῶσι τὰ σημεῖα τῆς Διονύσου ἐπιδημίας. Δόξαν δέ μοι καὶ ὅθεν ἄρχειται ὁ ποταμὸς καταμαθεῖν, ἀνῆειν παρὰ τὸ βρεῦμα, καὶ πηγὴν μὲν οὐδεμίαν εὔρον αὐτοῦ, πολλὰς δὲ καὶ μεγάλας ἀμπέλους, πλήρεις βοτρυῶν, παρὰ δὲ τὴν ῥίζαν ἐκάστης ἀπέρρει σταγῶν οἴνου διαυγοῦς, ἀφ' ὧν ἐγίνετο ὁ ποταμός. Ἦν δὲ καὶ ἰχθύς ἐν αὐτῷ πολλοὺς ἰδεῖν, οἶνω μάλιστα καὶ τὴν χροάν καὶ τὴν γεῦσιν προσεοικότας· ἡμεῖς γοῦν ἀγρεύσαντες αὐτῶν τινὰς καὶ ἐμφαγόντες ἐμεθύσθημεν· ἀμέλει καὶ ἀνατεμόντες αὐτοὺς εὐρίσκομεν τρυγὸς μεστός. Ὑστερον μέντοι ἐπιστήσαντες τοὺς ἄλλους ἰχθύς, τοὺς ἀπὸ ὕδατος, παραμιγνύντες ἐκεράννυμεν τὸ σποδρὸν τῆς οἰνοφαγίας.

8. Τότε δὲ τὸν ποταμὸν διαπεράσαντες, ἥ διαβατὸς ἦν, εὔρομεν ἀμπέλων χρῆμα τεράστιον· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς, ὁ στέλεχος αὐτὸς εὐρὴνης καὶ παχύς, τὸ δὲ ἄνω γυναικες ἦσαν, ὅσον ἐκ τῶν λαγόνων ἅπαντα ἔχουσαι τέλεια. Τοιαύτην παρ' ἡμῖν τὴν Δάφνην γράφουσιν ἄρτι τοῦ Ἀπόλλωνος καταλαμβάνοντος ἀποδεδρομένην. Ἀπὸ δὲ τῶν δακτύλων ἄκρων ἐξεφύοντο αὐταῖς οἱ κλάδοι καὶ μεστοὶ ἦσαν βοτρυῶν. Καὶ μὴν καὶ τὰς κεφαλὰς ἐκόμουν ἐλιξί τε καὶ φύλλοις καὶ βότρυσι. Προσελθόντας δὲ ἡμᾶς ἡσπάζοντό τε καὶ ἐδεξιοῦντο, αἱ μὲν Λύδιον, αἱ δὲ Ἰνδικήν, αἱ πλείεσται δὲ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν προΐεμεναι. Καὶ ἐφίλον δὲ ἡμᾶς τοῖς στόμασιν· ὁ δὲ φιληθεὶς αὐτίκα ἐμέθυε καὶ παράφορος ἦν. Δρέπεσθαι μέντοι οὐ παρείχον τοῦ καρποῦ, ἀλλ' ἤλγουν καὶ ἐβόων ἀποσπωμένου. Αἱ δὲ καὶ μίγνυσθαι ἡμῖν ἐπεθύμουν· καὶ οὐο τινὲς τῶν ἐταίρων πλησιάσαντες αὐταῖς οὐκέτ' ἀπελύοντο, ἀλλ' ἐκ τῶν αἰδοίων ἐδέδεντο· συνεφύοντο γὰρ καὶ συνερριζοῦντο, καὶ ἤδη αὐτοῖς κλάδοι ἐπεφύκεσαν οἱ δάκτυλοι καὶ ταῖς ἐλιξὶ περιπλεκόμενοι ὅσον οὐδέπω καὶ αὐτοὶ καρποφορήσειν ἔμελλον.

9. Καταλιπόντες δὲ αὐτοὺς ἐπὶ ναῦν ἐφεύγομεν καὶ τοῖς ἀπολειφθεῖσι διηγούμεθα ἐλθόντες τὰ τε ἄλλα καὶ τῶν ἐταίρων τὴν ἀμπελομειζίαν. Καὶ δὴ λαβόντες ἀμφορέας τινὰς καὶ ὑδρευσάμενοί τε ἅμα καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ οἰνισάμενοι καὶ αὐτοῦ πλησίον ἐπὶ τῆς ἥϊονος

e nobis ipsis triginta, qui custodes navis manerent; viginti autem, qui mecum interiora peterent ad res insulae explorandas.

7. Progressi vero per silvam stadia circiter a mari tria, videmus columnam ex aere factam, Graecis inscriptam literis, obscuris autem et exesis, in hanc sententiam: Huc usque Hercules et Bacchus pervenere. Erant autem vestigia quoque duo prope in petra, alterum jugeri magnitudine, alterum vero minus: ut mihi videbatur, Bacchi minus illud, alterum vero Herculis. Adoratis igitur diis, progredimur. Nondum autem multum progressi eramus, quum astamus amni vino, non equa, fluenti, et Chii maxime speciem referenti. Flumen erat copiosum et multum, ut quibusdam locis etiam posset navigari. Subiit ergo multo magis credere inscriptioni columnae, quum signa praesentiae Bacchi videremus. Quum autem mihi placeret discere unde oriatur fluvius, adverso itinere juxta profluentem perrexi. Ac fontem quidem illius nullum reperi, sed multas et magnas vites, uvarum plenas: ad radicem vero uniuscujusque guttatim profluebat vinum liquidum, unde colligebatur amnis. Erat autem pisces quoque in eo videre multos, vino maxime et colore et gustu similes. Nos certe captos eorum aliquot quum devorassetus, inebriati sumus: quin et resectos invenimus faece plenos. Deinde vero illud commenti sumus, ut alteris de aqua piscibus admistis temperaremus quod in vineo cibo nimium erat.

8. Tum trajecto flumine, ubi vadosum est, prodigiosum vitium genus invenimus. Quod enim terrae continens est, truncus ipse viridis et crassus: superius autem mulieres erant, ab illibus inde membra omnia perfecta habentes. Talem apud nos Daphnen pingunt, Apolline jamjam comprehendente in arborem abeuntem. Summis autem digitis enascebantur illis palmites, qui pleni erant uvarum. Verum capita etiam pro coma claviculas habebant, et folia et uvae. Ceterum accedentes nos salutabant et prensabant, vocem partim Lydiam, partim Indicam, Graecam vero pleraeque emittentes. Atque osculabantur nos labris: et quem osculo contigissent, is inebriatus statim incerto vestigio oberrabat. Vindemiare tamen de fructu suo non praebant, sed praedolore exclamabant eo detracto. Quaedam etiam misceri nobis cupiebant; ac duo quidam sociorum congressi illis, dissolvi non amplius potuere, devincti genitalibus: coalescebant nempe illis, et ipsis radicibus permiscebantur; jamque palmites ipsis qui modo digiti fuerant, et claviculis implexi, tantum non jam fructum et ipsi lataturi videbantur.

9. Nos autem relictis illis ad navim fugere, et his qui remanserant, advenientes narrare tum reliqua, tum illam sociorum complexionem et commistionem cum vitibus. Tum sumtis aliquot amphoris aequati quum essemus simul et vinum petissemus de fluvio, et vicino loco in littore

αδυστάμενοι ἔωθεν ἀνῆλθον οὐ σφόδρα βιαίῳ πνεύματι· περὶ μεσημβρίαν δὲ οὐκέτι τῆς νήσου φαινομένης ἄφωι τυρῶν ἐπιγενομένοις καὶ περιδινήσας τὴν ναῦν καὶ μετεωρίσας ὅσον ἐπὶ σταδίους τρισηλίους οὐκέτι καθῆκεν εἰς τὸ πέλαγος, ἀλλ' ἀνω μετέωρον ἐξαπηρτημένην ἄνεμος ἐμπεσὼν τοῖς ἱστίοις ἔφερε κολπώσας τὴν θόλην.

10. Ἑπτὰ δὲ ἡμέρας καὶ τὰς ἴσας νύκτας ἀεροδρομήσαντες ὁδοῇ καθορώμεν γῆν τινα μεγάλην ἐν τῇ ἀέρι καθάπερ νήσον, λαμπρὰν καὶ σφαιροειδῆ καὶ φωτὶ μεγάλῳ καταλαμπομένην· προσενηχθέντες δὲ αὐτῇ καὶ ὁρμιάμενοι ἀπέβημεν, ἐπισκοποῦντες δὲ τὴν χώραν εὐρίσκουμεν οἰκουμένην τε καὶ γεωργουμένην. Ἡμέρας μὲν οὖν οὐδὲν αὐτόθεν καθεωρώμεν, νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης ἐφαινοντο ἡμῖν καὶ ἄλλαι πολλαὶ νῆσοι πλησίον, αἱ μὲν μείζους, αἱ δὲ μικρότεροι, πυρὶ τὴν χροάν προσοικυῖαι, καὶ ἄλλη δὲ τις γῆ κάτω καὶ πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ ποταμοὺς ἔχουσα καὶ πελάγη καὶ ὕλας καὶ ὄρη. Ταύτην οὖν τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην εἰκάζομεν.

11. Δόξαν δὲ ἡμῖν καὶ ἔτι πορρωτέρω προελθεῖν, ξυνελθὼντες τοῖς Ἱππογύποις παρ' αὐτοῖς καλουμένοις ἀπαντήσαντες. Οἱ δὲ Ἱππογύποι οὗτοί εἰσι ἀνδρες ἐπὶ γυπῶν μεγάλων ὁχούμενοι καὶ καθάπερ ἵπποις τοῖς ὀρνέοις χρώμενοι· μεγάλοι γὰρ οἱ γυπες καὶ ὡς ἐπίπαν τρικέφαλοι. Μάθοι δ' ἂν τις τὸ μέγεθος αὐτῶν ἐντεῦθεν· νεῶς γὰρ μεγάλης φορτίδος ἱστοῦ ἕκαστον τῶν πτερῶν μακρότερον καὶ παχύτερον φέρουσι. Τούτοις οὖν τοῖς Ἱππογύποις προστέτακται περιπετομένοις τὴν γῆν, εἰ τις εὐρεθῇ ξένος, ἀνάγειν ὡς τὸν βασιλέα· καὶ δὴ καὶ ἡμᾶς ὑλλασθόντες ἀνάγουσιν ὡς αὐτόν. Ὁ δὲ θεασάμενος καὶ ἀπὸ τῆς θέας καὶ τῆς στολῆς εἰκάσας, Ἑλληνες ἄρα, ἔφη, ὑμεῖς, ὦ ξένοι; Συμψησάντων δὲ ἡμῶν, Πῶς οὖν ἀφίκεσθε, ἔφη, τοσοῦτον ἀέρα διελθόντες; Καὶ ἡμεῖς τὸ πᾶν αὐτῷ διηγούμεθα· καὶ δὲ ἀρξάμενος τὸ καθ' ἑαυτὸν ἡμῖν διεξήκει, ὡς καὶ αὐτὸς ἀνθρώπος ὦν τοῦνομα Ἐνδυμίω ἀπὸ τῆς ἡμετέρας γῆς καθευδὼν ἀναρπασθεὶς ποτὶ καὶ ἀφικόμενος βασιλεύσειε τῆς χώρας· εἶναι δὲ τὴν γῆν ἐκείνην ἔλεγε τὴν ἡμῖν κάτω φαινομένην Σελήνην. Ἀλλὰ θαρρεῖν τε παρεκελεύετο καὶ μηδένα κίνδυνον ὑφορεῖσθαι· πάντα γὰρ ἡμῖν παρέσθαι ὧν δεόμεθα.

12. Ἦν δὲ καὶ κατορθῶσω, ἔφη, τὸν πόλεμον, δν ἐκφέρω νῦν πρὸς τοὺς τὸν ἥλιον κατοικοῦντας, ἀπάντων εὐδαιμονέστατα παρ' ἐμοὶ καταβιώσεσθε. Καὶ ἡμεῖς ἡρόμεθα τίνας τε εἶεν οἱ πολέμιοι καὶ τὴν αἰτίαν τῆς διαφορᾶς· Ὁ δὲ Φαέθων, φησὶν, ὁ τῶν ἐν τῷ ἡλίῳ κατοικούντων βασιλεὺς — οἰκεῖται γὰρ δὴ καὶ ἐκεῖνος ὥσπερ καὶ ἡ Σελήνη — πολλὴν ᾗδὲ πρὸς ἡμᾶς πολεμεῖ χρόνον. Ἦρξατο δὲ ἐξ αἰτίας τοιαύτης· τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ ἐμῇ ποτε τοὺς ἀπορωτάτους συναγαγὼν ἐβουλήθη ἀποικίαν εἰς τὸν Ἑωσφόρον στείλαι, ὅντα ἔρημον καὶ ὑπὸ μηδενὸς κατοικοῦμενον· ὁ τοῖνον Φαέθων φρονήσας ἐκώλυε τὴν ἀποικίαν κατὰ μέσον τὸν πόρον ἀπαντήσας ἐπὶ τῶν Ἱππομυρμήκων. Τότε μὲν οὖν

pernoctassemus; mane vento non nimis vehementi solvimus. Circa meridiem, quum jam disparuisset insula, subito ingruens turbo circumactam vertigine navim in altum sustulit, nec per tria fere millia stadiorum demisit in mare, sed supra in acre suspensam ventus in vela irruens, eaque sinuans, ferebat.

10. Septem dies et noctes totidem per aera vecti, octavo terram quandam conspicimus magnam in aere, insulæ instar, splendidam, globosam, et multa luce illustratam. Delati ad illam et appulsi escendimus, explorataque regione habitari eam colique invenimus. Atque interdiu quidem nihil inde videbamus: superveniente vero nocte aliæ in conspectum nobis veniebant in propinquo insulæ multæ, majores, minores, colore igneo: alia autem quædam terra infra nos, et urbes in se et flumina habens, et maria, et silvas, et montes. Hanc igitur nostram esse tellurem conjiciebamus.

11. Quum vero placuisset nobis ultra progredi, comprehensi sumus ab his, qui Hippogypi (*Equivultures*) apud illos vocantur, in quos incideramus. Sunt autem Hippogypi viri magnis vulturibus vehentes, iisque avibus utentes velut equis: magni enim sunt illi vultures, et ut plurimum triplices. Discat autem magnitudinem eorum inde aliquis, quod pennam unamquamque onerariæ magnæ navis malo majorem crassiorēque ferunt. His igitur Hippogypis injectum est, uti circumvolantes terram, si quis peregrinus inveniatur, deducant ad regem. Itaque nos quoque comprehensos ad eum deducunt. Ille vero, conspectis nobis, conjectura ex habitu ducta, Græci ergo, inquit, vos estis, hospites? Fatentibus nobis, Quomodo igitur, inquit, huc venitis tanto superato aere? Et nos, quicquid erat, illi narramus. Atque ille exorsus suas nobis res enarrat, ut ipse quoque, homo qui esset, Endymion nomine, de nostra terra inter ipsum somnum sursum quondam abreptus esset, et huc delatus regioni imperitet. Esse autem terram illam dicebat eam, quæ infra nobis luna videatur. Sed bono nos animo esse jussit, et periculum suspicari nullum: præsto quippe nobis futura, quibus opus esset, omnia.

12. Si vero, inquit, bellum etiam prospere confecero, quod jam Solis incolis infero, felicissimam apud me vitam vivetis. Interrogantibus nobis, quinam hostes essent, et quæ dissidiorum causa, Ille Phaethon, inquit, rex eorum qui Solem incolunt (habitatur enim ille quoque non minus quam Luna), diu jam bellum adversus nos gerit. Cæpit autem ex causa tali. Collectis aliquando tenuissimis imperii mei, coloniam mittere in Luciferum statui, desertum et inhabitatum a nemine. At Phaethon præ invidia prohibuit coloniam, in media se via obiciens nobis in Hippomyrmecibus (*Equiformicis*). Igitur tum quidem superati

νικηθέντες — οὐ γὰρ ἤμεν ἀντίπαλοι τῇ παρασκευῇ — ἀνεχωρήσαμεν· νῦν δὲ βούλομαι αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν τὸν πόλεμον καὶ ἀποστελεῖν τὴν ἀποικίαν. Ἦν οὖν ἐθέλητε, κοιωνήσατέ μοι τοῦ σύλου, γῆρας δὲ ὑμῖν ἐγὼ παρέξω τῶν βασιλικῶν ἓνα ἐκάστη καὶ τὴν ἄλλην ὀπλισιν· αὐρίον δὲ ποιησόμεθα τὴν ἐξοδον. Οὕτως, ἔφην ἐγώ, γιγνέσθω, ἐπειδὴ σοι δοκεῖ.

13. Τότε μὲν οὖν παρ' αὐτῷ ἐστιαθέντες ἐμείναμεν, ἔωθεν δὲ διαναστάντες ἐταττόμεθα· καὶ γὰρ οἱ σκοποὶ ἐσήμαινον πλησίον εἶναι τοὺς πολεμίους. Τὸ μὲν οὖν κληῖος τῆς στρατιᾶς δέκα μυριάδες ἐγένοντο ἀνευ τῶν σπυροφόρων καὶ τῶν μηχανοποιῶν καὶ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ξένων συμμάχων· τούτων δὲ ὀκτακισμῦριοι μὲν ἦσαν οἱ Ἱππόγυποι, δισμῦριοι δὲ οἱ ἐπὶ τῶν λαχανοπέτρων. Ὅρνεον δὲ καὶ τοῦτο ἐστὶ μέγιστον, ἀντὶ τῶν πτερῶν λαγάνους πάντῃ λείον, τὰ δὲ ὠκύπτερα ἔχει θριακίνης φύλλοις μάλιστα προσεικότα. Ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ Κεγχροβόλοι ἐτατάχοντο καὶ οἱ Σχοροδομάχοι. Ἦλθον δὲ αὐτῷ καὶ ἀπὸ τῆς ἄρκτου σύμμαχοι, τρισμῦριοι μὲν Ψυλλοτόξαι, πεντακισμῦριοι δὲ Ἀνεμοδόρμοι· τούτων δ' οἱ μὲν Ψυλλοτόξαι ἐπὶ φυλλῶν μεγάλων ἱπάζονται, ὅθεν καὶ τὴν προσηγορίαν ἔχουσι· μέγεθος δὲ τῶν φυλλῶν ὅσον δώδεκα ἐλέφαντες· οἱ δὲ Ἀνεμοδόρμοι πεζοὶ μὲν εἰσι, φέρονται δὲ ἐν τῷ ἀέρι ἀνευ πτερῶν· ὁ δὲ τρόπος τῆς φορᾶς τοιοῦτος· γιγνόμενοι ποδῆρεις ὑποζωσάμενοι κολπώσαντες αὐτοὺς τῷ ἀνέμῳ καθάπερ ἱστία, φέρονται ὥσπερ τὰ σκάφη. Τὰ πολλὰ δ' οἱ τοιοῦτοι ἐν ταῖς μάχαις πελτασταὶ εἰσιν. Ἐλέγοντο δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τὴν Καππαδοκίαν ἀστέρων ἤξειν Στρουδοβάλοι μὲν ἐπτακισμῦριοι, Ἱππογέρανοι δὲ πεντακισχίλιοι. Τούτους ἐγὼ οὐκ ἐθεασάμην· οὐ γὰρ ἀφίκοντο. Διόπερ οὐδὲ γράψαι τὰς φύσεις αὐτῶν ἐτόλμησα· τεράστια γὰρ καὶ ἀπίστα περὶ αὐτῶν ἐλέγετο.

14. Αὕτη μὲν ἡ τοῦ Ἐνδυμῖωνος δύναμις ἦν. Σκευὴ δὲ πάντων ἡ αὕτη· κράνη μὲν ἀπὸ τῶν κυάμων· μεγάλοι γὰρ παρ' αὐτοῖς οἱ κύαμοι καὶ καρτεροὶ θώρακες δὲ φοιδωτοὶ πάντες θέρμιοι· τὰ γὰρ λέπη τῶν θέρμων συρράπτοντες ποιοῦνται θώρακας· ἄρρηκτον δ' ἐκεῖ γίγνεται τοῦ θέρμου τὸ λέπος ὥσπερ κέρας· ἀσπίδες δὲ καὶ ξίφη ὅλα τὰ Ἑλληνικά.

15. Ἐπειδὴ δὲ καιρὸς ἦν, ἐτάξαντο ὧδε· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον οἱ Ἱππόγυποι καὶ ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀρίστους περὶ αὐτὸν ἔχων· καὶ ἡμεῖς ἐν τούτοις ἤμεν· τὸ δ' εὐώνυμον οἱ Λαχανόπτεροι· τὸ δὲ μέσον οἱ σύμμαχοι ὡς ἕκαστοι. Τὸ δὲ πεζὸν ἦσαν μὲν ἀμφὶ τὰς ἐξακισχίλιαις μυριάδας· ἐτάχθησαν δὲ οὕτως· ἀράχνη παρ' αὐτοῖς πολλοὶ καὶ μεγάλοι γίγνονται πολλῶν Κυκλάδων νήσων ἕκαστος μεῖζων· τούτοις προσέταξε διυφῆναι τὸν μεταξὺ τῆς Σελήνης καὶ τοῦ Ἑωσφοῦ ἀέρα· ὥς δὲ τάχιστα ἐχειργάσαντο καὶ πεδίον ἐποίησαν, ἐπὶ τούτου παρέταξε τὸ πεζόν· ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Νυκτερίων ὁ Εὐδιάνακτος τρίτος αὐτός.

16. Τῶν δὲ πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εἶχον οἱ Ἱπ-

discessimus; neque enim apparatu pares eramus: jam vero denuo inferre bellum volo, et coloniam deducere. Quodsi ergo volueritis, in partem expeditionis meae venite. Vultures autem vobis ego praebebo de regis singulos, et armaturam reliquam. Ceterum crastino die egrediemur. Ita fiat, inquam ego, quandoquidem tibi sic videtur.

13. Ac tum quidem in convivio ipsius mansimus. Postridie vero ejus diei mane surgentes, in aciem processimus, quum prope esse hostem significarent speculatores. Numerus exercitus fuere centum millia, praeter calones, et machinarios, et pedites, et auxilia peregrina; erant autem octuaginta millia Hippogyporum, et viginti millia qui Lachanopteris (*oleripennibus*) vehuntur. Est illa quoque avis maxima, pro pennis undique hirsuta oleribus, alas habens lactucae foliis maxime similes. Juxta hos collocati in acie erant Cenchroboli (*jaculatores milii*) et Scorodomachi (*allii pugnantes*). Venerant etiam de septentrione auxiliares, trigesies mille Psyllotoxæ (*pulicisagittarii*), et quinquagesies mille Anemodromi (*venticursores*). Horum autem isti magnis in pulicibus equebantur, unde etiam nomen habent; magnitudo singulorum pulicum, quanta duodecim elephantorum: Anemodromi autem pedites illi quidem, sed in aere feruntur sine alis. Ratio cursus ejus hujusmodi est: togas talares substringunt, easque vento velorum instar sinuandas quum permisere, navigiorum more feruntur. Plerumque hi in praeliis pestatae sunt. Dicebantur vero etiam de stellis Cappadociae imminutibus venturi Struthobalanorum (*passeriglandium*) septuaginta millia, Hippogeranorumque (*equigrum*) millia quinque. Hos ego non vidi; neque enim venerunt. Ideo neque naturas illorum ausus sum scribere: prodigiosa enim et incredibilia de illis dicebantur.

14. Atque haec Endymionis copiae. Ceterum arma omnium eadem: galeae de fabis, magnae enim apud illos fabae ac robustae; loricae squamatae omnes de lupinis; lupinorum nempe pelliculis consutis loricas sibi faciunt: impenetrabilis vero ibi nascitur lupini pellicula, corau instar: clypei et gladii Graecis similes.

15. Quum vero opportunum jam esset, aciem formabant ejusmodi: dextrum corau Hippogypi tenebant, et ipse rex, qui circa se habebat quosque fortissimos; in his nos quoque eramus: sinistrum Lachanopteri: mediam aciem auxiliares, suum sibi agmen quique implentes. Peditem numerus erat ad sexagesies mille millia, quorum acies hoc modo instructa est: aranei apud eos multi magnique nascuntur, Cycladum insularum singulis singulae multo majores: his obtexere imperavit interjectum Lunam inter et Phosphorum aera: ac quum primum hoc perfecissent et campum ita parassent, in eo instruxit pedites, quos ducebat Nycterion Eudianactis (*Nocturnus Sereni regis*) filius, cum duobus aliis.

16. At hostium sinistrum cornu tenebant Hippomyrme-

πομύρμηκες καὶ ἐν αὐτοῖς ὁ Φαέθων· θηρία δὲ ἐστὶ μέγιστα, ὑπόπτερα, τοῖς παρ' ἡμῖν μύρμηκι προσεικότα πλὴν τοῦ μεγέθους· ὁ γὰρ μέγιστος αὐτῶν καὶ διπλοῦς ἦν. Ἐμάχοντο δὲ οὐ μόνον οἱ ἐπ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ μάλιστα τοῖς κέρασιν· ἐλέγοντο δὲ οὗτοι εἶναι ἅμφι τὰς πέντε μυριάδας. Ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιοῦ αὐτῶν ἐτάχθησαν οἱ Ἀεροκώωνες, ὄντες καὶ οὗτοι ἅμφι τὰς πέντε μυριάδας, πάντες τοξόται κώνωφι μεγάλοις ἐποχούμενοι· μετὰ δὲ τούτους οἱ Ἀεροκόρδακες, φιλοῖ τε ὄντες καὶ πεζοί, πλὴν μάχιμοι γε καὶ οὗτοι· πόρρωθεν γὰρ ἐσφενδόνων βραφανίδας ὑπερμεγέθεις, καὶ ὁ βληθεὶς οὐδ' ἐπ' ὀλίγον ἀντέχειν ἠδύνατο, ἀπέθνησκε δὲ, δυσωδίας τινος αὐτίκα τῷ τραύματι ἐγγινομένης· ἐλέγοντο δὲ χρεῖν τὰ βέλη μαλάχης ἢ· ἐχόμενοι δὲ αὐτῶν ἐτάχθησαν οἱ Καυλομύκητες, ὀπλίται ὄντες καὶ ἀγχιμαχοὶ τὸ πλῆθος μύριοι· ἐκλήθησαν δὲ Καυλομύκητες, ὅτι ἀσπίσι μὲν μυκητίναις ἐχρῶντο, δόρασι δὲ καυλίνους τοῖς ἀπὸ τῶν ἀσπαράγων. Πλησίον δὲ αὐτῶν οἱ Κυνοβάλανοι ἔστησαν, οὓς ἐπεμψαν αὐτῶν οἱ τὸν Σεῖριον κατοικοῦντες, πεντακισχίλιοι καὶ οὗτοι, ἄνδρες κυνοπρόσωποι ἐπὶ βαλάνων περωτῶν μαχόμενοι. Ἐλέγοντο δὲ κἀκείνων ὑστερίζειν τῶν συμμάχων οὓς τε ἀπὸ τοῦ Γαλαξίου μετεπέμπετο σφενδονήτας καὶ οἱ Νεφελοκένταυροι. Ἀλλ' ἐκείνοι μὲν τῆς μάχης ἤδη κεκριμένης ἀφίκοντο, ὥς μήποτε ὤφελοι· οἱ σφενδονῆται δὲ οὐδὲ ὅπως παργένοντο, διόπερ φασὶν αὐτοῖς ὑστερον ὀργισθέντα τὸν Φαέθοντα πυρπολῆσαι τὴν χώραν. Τοιαύτη μὲν καὶ ὁ Φαέθων ἐπήγει παρασκευῇ.

17. Συμμιζαντες δὲ ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἤρθη καὶ ὠγκήσαντο ἑκατέρων οἱ ὄνοι — τούτοις γὰρ ἀντὶ σαλπικτῶν χρῶνται — ἐμάχοντο. Καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν Ἡλιωτῶν αὐτίκα ἐρυγεν, οὐδ' εἰς χεῖρας δεξιόμενοι τοὺς Ἱππολύπους, καὶ ἡμεῖς εἰσόμεθα κτείνοντες· τὸ δεξιὸν δὲ αὐτῶν ἐκράτει τὸν ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ εὐώνυμου, καὶ ἐπεξήλθον οἱ Ἀεροκώωνες διώκοντες ἄχρι πρὸς τοὺς πεζοὺς. Ἐνταῦθα δὲ κἀκείνων ἐπιβοηθούντων ἐφυγον ἐγκλίναντες, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἤσθοντο τοὺς ἐπὶ τῷ εὐώνυμῳ σφῶν νενικημένους. Τῆς δὲ τροπῆς λαμπρᾶς γεγεννημένης πολλοὶ μὲν ζῶντες ἤλυσκοντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἀνηροῦντο, καὶ τὸ αἷμα ἔρρει πολὺ μὲν ἐπὶ τῶν νεφῶν, ὥστε αὐτὰ βάπτεσθαι καὶ ἐρυθρὰ φαίνεσθαι, οἷα παρ' ἡμῖν δυσόμενου τοῦ ἡλίου φαίνεται, πολὺ δὲ καὶ εἰς τὴν γῆν κατέσταζεν, ὥστε με εἰκάζειν, μὴ ἄρα τοιοῦτου τινὸς καὶ πάλαι ἄνω γενομένου Ὁμήρος ὑπέλαθεν αἵματι ὑσαι τὸν Δία ἐπὶ τῷ τοῦ Σαρπηδόνης θανάτῳ.

18. Ἀναστρέψαντες δὲ ἀπὸ τῆς διώξεως δύο τροπαιὰ ἐστήσαμεν, τὸ μὲν ἐπὶ τῶν ἀραχνίων τῆς πεζομαχίας, τὸ δὲ τῆς ἀερομαχίας ἐπὶ τῶν νεφῶν. Ἄρτι δὲ τούτων γιγνομένων ἠγγέλλοντο ὑπὸ τῶν σκοπῶν οἱ Νεφελοκένταυροι προσελαύνοντες, οὓς ἔδει πρὸ τῆς μάχης ἔλθεῖν τῷ Φαέθοντι. Καὶ δὴ ἐφαίνοντο προσόντες, θέαμα παραδοξότατον, ἐξ ἵππων περωτῶν καὶ ἀνθρώπων συγκεῖμενοι· μέγεθος δὲ τῶν μὲν ἀνθρώπων

ces, atque in illis Phaethon : animalia autem illa sunt maxima, volucra, formicis nostris similia, a magnitudine si discesseris : maximum enim illorum vel duorum jugerum erat. Pugnantur autem non sessoribus modo, sed et ipsa, maxime cornibus : dicebanturque hi esse quinquaginta circiter millia. In dextro cornu collocati erant Aeroconopes (*aeroculices*), quinquagies mille circiter et ipsi, sagittarii omnes magnis calicibus inequantantes. Post hos vero Aerocondaces, levis armaturae pedites, sed pugnaces ipsi quoque : e longinquo enim fundis jaculabantur raphanos supra modum magnos, quibus percussus ne paululum quidem durare poterat, sed moriebatur fodo statim odore superveniente valneri : dicebantur autem ungere tela veneno malvae. Continuo post illos stare jussi Caulomycetes (*Caulifungi*), gravis armaturae milites cominus pugnantes, decies mille numero, appellationem inde nacti, quod acutis quidem e fungis, hastis autem uterentur e caulibus asparagorum. Prope hos collocati Cynobalani (*Caniglandarii*), quos submiserant qui habitant Sirium, quinque mille, caninis capitibus viri, in alatis glandibus pugnantes. Dicebantur autem de illorum quoque auxiliis quidam abesse, tum quos de Laclea via arcessiverat funditores, tum Nephelocentauri (*Nubicentauri*). Verum illi pugna jam diremta advenerunt, et utinam nunquam venissent ! funditores autem plane non venerunt ; propterea alunt iratum deinde illis Phaethontem illorum regionem igni vastasse. Hoc quidem apparatu Phaethon inibat praelium.

17. Quum vero commissa esset pugna, sublati signis rudituque ab asinis utrimque edito (his enim utuntur loco tubicini), certabant. Ac sinistrum Heliotarum cornu statim fugere, quum nec ad manus admisisset Hippogypsos, et nos insequi cedibus : dextrum vero illorum cornu sinistram nostram aciem superavit, impetuque facto persecuti Aeroconopes ad pedites usque pervenerunt. Hic vero et illis subsidio venientibus, inclinata acie fugerunt, et maxime quum sentirent suos in sinistro cornu victos. Quum effuse jam fugerent, multi quidem vivi capti sunt, multi vero etiam interfecti, copiosusque tum per nubes sanguis fluxit, ut tingerentur illo et rubicundae viderentur, quales apud nos occidente sole apparent ; tum multus stillavit in terram, adeo quidem ut conjicerem ego, numquid forte tale quid olim apud superos factum quum esset, Homerus putaverit sanguine pluisse Jovem ob mortem Sarpedonis.

18. A persequendis hostibus reversi tropaea duo statui, alterum de pedestri praelio, in araneorum tela ; alterum vero pugnae in aere commissae, in nubibus. Commodum ista gerebantur, quum nunciantur a speculatoribus adventare Nephelocentauri, quos ante pugnam venire Phaethonti oportebat. Et sane apparebat quum accederent admirabile imprimis spectaculum, ex alatis equis et hominibus compositi : magnitudo autem, hominum, quanta est Colossi

δσον τοῦ Ῥοδίων κυλοσσοῦ ἐξ ἡμισείας ἐς τὸ ἄνω, τῶν δ' Ἰππων δσον νεὼς μεγάλης φορτίδος. Τὸ μέντοι πλήθος αὐτῶν οὐκ ἀνέγραψα, μὴ τῷ καὶ ἀπιστὸν δόξῃ, τοσούτον ἦν. Ἠγεῖτο δὲ αὐτῶν ὁ ἐκ τοῦ Ζωδιακοῦ τοξότης. Ἐπεὶ δὲ ἤσθοντο τοὺς φίλους νενικημένους, ἐπὶ μὲν τὸν Φαέθοντα ἐπεμπον ἀγγελίαν αὐτῷς ἐπίσναι, αὐτοὶ δὲ διαταξάμενοι τεταραγμένοις ἐπιπίπτουσι τοῖς Σεληνίταις, ἀτάκτοις περὶ τὴν δίωξιν καὶ τὰ λάφυρα διεσκεδασμένοι· καὶ πάντας μὲν τρέπουσιν, αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα καταδιώκουσι πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων αὐτοῦ κτείνουσιν· ἀνέσπασαν δὲ καὶ τὰ τρόπαια καὶ κατέδραμον ἅπαν τὸ ὑπὸ τῶν ἀραχνῶν πεδῖον ὑφασμένον, ἐμὲ δὲ καὶ δύο τινὰς τῶν ἐταίρων ἔζωγρησαν. Ἡδὴ δὲ παρῆν καὶ ὁ Φαέθων καὶ αὐτῷς ἄλλα τρόπαια ὑπ' ἐκείνων ἴστατο. Ἡμεῖς μὲν οὖν ἀπηγόμεθα ἐς τὸν Ἥλιον αὐθημερὸν τὸ χεῖρε ὅπως δεθέντες ἀραχνίου ἀποκόμματα.

19. Οἱ δὲ πολιορκεῖν μὲν οὐκ ἔγνωσαν τὴν πόλιν, ἀναστρέφοντες δὲ τὸ μεταξὺ τοῦ ἀέρος ἀπειρίζον, οἷστε μηκέτι τὰς αὐγὰς ἀπὸ τοῦ Ἡλίου πρὸς τὴν Σελήνην διήκειν. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν διπλοῦν, νεφελωτόν· ὥστε σαφὴς ἔκλειψις τῆς Σελήνης ἐγεγόνει καὶ νυκτὶ διηκαῖ πᾶσα κατεῖχeto. Πιεζόμενος δὲ τούτοις ὁ Ἐνδυμίων πέμψας ἱκέτευε καθαιρεῖν τὸ οἰκοδόμημα καὶ μὴ σφᾶς περιορᾶν ἐν σκότῳ βιοτεύοντας, ὅτι· σcheinτο δὲ καὶ φόρους τελέσαι καὶ σύμμαχος ἔσεσθαι καὶ μηκέτι πολεμῆσαι, καὶ δηήρους ἐπὶ τούτοις δοῦναι ἤθελεν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Φαέθοντα γενομένης δις ἐκκλησίας τῇ προτεραιᾷ μὲν οὐδὲν παρελυσαν τῆς ὀργῆς, τῇ ὑστεραιᾷ δὲ μετέγνωσαν, καὶ ἐγένετο ἡ εἰρήνη ἐπὶ τούτοις.

20. « Κατὰ τὰδε συνθήκας ἐποιήσαντο οἱ Ἡλιῶται καὶ οἱ σύμμαχοι πρὸς Σεληνίτας καὶ τοὺς συμμάχους, ἐπὶ τῷ καταλῦσαι μὲν τοὺς Ἡλιώτας τὸ διατείχισμα καὶ μηκέτι ἐς τὴν Σελήνην ἐσθᾶλλειν, ἀποδοῦναι δὲ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ῥητοῦ ἑκαστον χρήματος, τοὺς δὲ Σεληνίτας ἀφείναι μὲν αὐτονόμους τοὺς γε ἄλλους ἀστέρας, ὅπλα δὲ μὴ ἐπιφέρειν τοῖς Ἡλιώταις, συμμαχεῖν δὲ τῇ ἀλλήλων, ἣν τις ἐπὶ· φόρον δὲ ὑποτελεῖν ἑκάστου ἔτους τὸν βασιλέα τῶν Σεληνιτῶν τῷ βασιλεῖ τῶν Ἡλιωτῶν δρόσου ἀμπορέας μυρίους, καὶ δηήρους δὲ σφῶν αὐτῶν δοῦναι μυρίους, τὴν δὲ ἀποικίαν τὴν ἐς τὸν Ἐωσφόρον κοινὴν ποιεῖσθαι καὶ μετέχειν τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον· ἐγγράψαι δὲ τὰς συνθήκας στήλῃ ἡλεκτρῖνῃ καὶ ἀναστήσαι ἐν μέσῳ τῷ αἰρί ἐπὶ τοῖς μεθωρίοις. Ὁμοσαν δὲ Ἡλιωτῶν μὲν Πυρωνίδης καὶ Θερρίτης καὶ Φλόγιος, Σεληνιτῶν δὲ Νύκτωρ καὶ Μήνιος καὶ Πολυλαμπής. »

21. Τοιαύτη μὲν ἡ εἰρήνη ἐγένετο· εὐθὺς δὲ τὸ τεῖχος καθαιρεῖτο καὶ ἡμᾶς τοὺς αἰχμαλώτους ἀπέδωκαν. Ἐπεὶ δὲ ἀφικόμεθα ἐς τὴν Σελήνην, ὕπνιταζον ἡμᾶς καὶ ἡσπάζοντο μετὰ δακρύων ὅς τε ἐταῖροι καὶ ὁ Ἐνδυμίων αὐτός. Καὶ ὁ μὲν ἤξιον μείναι τε παρ' αὐτῷ καὶ κοινωνεῖν τῆς ἀποικίας ὅπως γινόμενος δώσειν πρὸς γά-

Rhodiorum dimidia pars superior; equorum, quanta magnæ navis onerariæ. Numerum eorum non scripsi, ne cui incredibilis videretur : adeo ingens erat. Dux illorum erat ille de Zodiaco Sagittarius. Quum vero victos amicos suos esse sensissent, Phaethontem misso nuncio in praelium revocarunt : ipsi vero instructa acie in Selenitis irruunt perturbatos, palantes, et in persequendis hostibus prædaque legenda dispersos. In fugam vertunt omnes, ipsum regem ad urbem usque persequuntur, plerasque volucrum ipsius interficiunt : deinde tropæa revulsere, totumque campum ab araneis textum percurrerunt : me vero et sociorum duos vivos cepere. Jamque Phaethon aderat, et rursus alia ab illis tropæa statuebantur. Nos quidem igitur eodem adhuc die ad Solem abducebamur, manibus ad terga revinctis filo de aranæ tela abscisso.

19. Atque oppugnare quidem urbem non statuerunt, reversi autem quod interjectum est aeris muro interposito abscederunt, ut splendor a sole non jam pervenire ad Lunam posset. Murus ille duplex erat, nubibus constans : hinc aperta Lunæ eclipsis efficiebatur, ut perpetua nocte universa premeretur. His quum irgeretur malis Endymion, legatione missa supplicavit ut demolirentur illam munitionem, nec rejicerent se degentes in tenebris : promisitque tributa pendere, ac mittere auxilia, neque amplius rebellare : obsidesque harum rerum causa obtulit. Phaethon autem cum suis, concilio bis habito, priori quidem irarum nihil remisere, sed posteriore sententiam mutarunt. Convenit igitur pax his legibus :

20. « In has conditiones fœdus fecere Heliotæ ipsorumque socii, cum Selenitis ac sociis illorum, ut Heliotæ demoliantur munitionem interpositam, neque amplius irruptionem in Lunam faciant, reddantque captivos pretio quo de singulis convenerit : Selenitæ autem uti liberas et sui juris esse patiantur stellas reliquas ; neque bellum inferant Heliotis, sed auxilia potius mittant invicem, si quis illos invadat ; tributumque pendat quotannis Heliotarum regi rex Selenitarum, roris amphoras decies mille, ejusque rei obsides det ex suis decies mille ; coloniam autem in Luciferum communiter mittant, et in partem ejus veniat aliorum etiam quisquis voluerit ; inscribantque fœdus hoc columnæ ex electro, eamque statuant in medio aere, ipsis in confiniis. Jurarunt in hoc fœdus Heliotarum Pyronides (*igneus*) et Therites (*Æstivus*) et Phlogius (*Flammeus*) : Selenitarum vero Nyctor (*Nocturnus*) et Menius (*Menstruus*) et Polylampes (*Multilucius*). »

21. Hæc talis igitur pax facta est. Statimque munitio dejiciebatur, nosque captivos reddidere. Quum autem rediissemus in Lunam, occurrerunt nobis et cum lacrimis complexi sunt tum socii, tum ipse Endymion. Et hic quidem rogabat, maneremus apud se, et coloniam nos ascribi pateremur, pollicitus se nuptui daturum mihi puerum

μον τὸν ἑαυτοῦ παῖδα· γυναῖκες γὰρ οὐκ εἰσὶ παρ' αὐτοῖς. Ἐγὼ δὲ οὐδαμῶς ἐπειθόμην, ἀλλ' ἠξίου ἀποπεμφθῆναι κάτω εἰς τὴν θάλατταν. Ὡς δὲ ἔγνω ἀδύνατον ὃν πείθειν, ἀποπέμπει ἡμᾶς ἐστίασας ἐπὶ τὰς ἡμέρας.

22. Ὁ δ' ἐν τῇ μεταξὺ διατρίβων ἐν τῇ Σελήνῃ κατενόησα καὶνὰ καὶ παράδοξα, ταῦτα βούλομαι εἰπεῖν. Πρῶτα μὲν τὸ μὴ ἐκ γυναικῶν γεννᾶσθαι αὐτοὺς, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀρρένων· γάμοις γὰρ τοῖς ἀρρεσι χρῶνται καὶ οὐδὲ ὄνομα γυναικὸς ὅλως ἴσασι. Μέχρι μὲν οὖν πέντε καὶ εἴκοσι ἐτῶν γαμεῖται ἕκαστος, ἀπὸ δὲ τούτων γαμεῖ αὐτός· κύουσι δὲ οὐκ ἐν τῇ νηδί, ἀλλ' ἐν ταῖς γαστροκνημίαις· ἐπειδὴν γὰρ συλλάβῃ τὸ ἐμβρυον, παχύνεται ἡ κνήμη, καὶ χρόνῳ ὕστερον ἀνατεμνόντες ἐξάγουσι νεκρά, ἐκθέντες δὲ αὐτὰ πρὸς τὸν ἀνεμον κεκρηγότα ζωοποιούσι. Δοκεῖ δέ μοι καὶ ἐς τοὺς Ἑλλήνας ἐκείθεν ἦκειν τῆς γαστροκνημίας τοῦνομα, ὅτι παρ' ἐκείνοις ἀντὶ γαστρος κυοφορεῖ. Μείζον δὲ τούτου ἄλλο διηγῆσμαι. Γένος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς ἀνθρώπων οἱ καλούμενοι Δενδρίται, γίγνεται δὲ τὸν τρόπον τοῦτον· ὄρχιν ἀνθρώπου τὸν δεξιὸν ἀποτεμνόντες ἐν γῇ φυτεύουσιν, ἐκ δ' αὐτοῦ δένδρον ἀναφύεται μέγιστον, σάρκινον, οἷον φαλλός· ἔχει δὲ καὶ κλάδους καὶ φύλλα· ὁ δὲ καρπὸς ἐστὶ βάλανος πηχυαῖα τὸ μέγεθος. Ἐπειδὴν οὖν πεπανθῶσι, τρυγῆσαντες αὐτὰς ἐκκολλᾶπτουσιν τοὺς ἀνθρώπους. Αἰδοῖα μέντοι πρόσθετα ἔχουσιν οἱ μὲν ἐλεφάντινα, οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ξύλινα, καὶ διὰ τούτων ὀχεύουσι καὶ πλησιάζουσι τοῖς γαμέταις τοῖς ἑαυτῶν.

23. Ἐπειδὴν δὲ γηράσῃ ὁ ἀνθρώπος, οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὥσπερ καπνὸς διαλυόμενος ἀῆρ γίγνεται. Τροφὴ δὲ πᾶσιν ἡ αὕτη· ἐπειδὴν γὰρ πῦρ ἀνακαύσῃ, βατράχους ὁπῶσιν ἐπὶ τῶν ἀνθρώκων· πολλοὶ δὲ παρ' αὐτοῖς εἰσιν ἐν τῷ ἀέρι πετόμενοι· ὁπτομένων δὲ περικαθεζόμενοι ὥσπερ ὅθι περὶ τράπεζαν λάπτουσι τὸν ἀναθυμιάμενον καπνὸν καὶ εὐωγῶνται. Σίτῳ μὲν δὴ τρέφονται τοιοῦτον· ποτὸν δὲ αὐτοῖς ἐστὶν ἀῆρ ἀποθλιβόμενος ἐς κύλικα καὶ ὑγρὸν ἀνιείς ὥσπερ ὀρόσον. Οὐ μὴν ἀπουροῦσιν γε καὶ ἀφοδεύουσιν, ἀλλ' οὐδὲ τέττηνται ἥπερ ἡμεῖς· ἀλλ' οὐδὲ τὴν συνουσίαν οἱ παῖδες ἐν ταῖς ἐδραῖς παρέχουσιν, ἀλλ' ἐν ταῖς ἰγνύσιν ὑπὲρ τὴν γαστροκνημίαν· ἐκεῖ γάρ εἰσι τεττημένοι. Καλὸς δὲ νομίζεται παρ' αὐτοῖς ἢν πού τις φαλαχρὸς καὶ ἄχομος ᾗ, τοὺς δὲ κομήτας καὶ μουσάττονται. Ἐπὶ δὲ τῶν κομητῶν ἀστέρων τούναντίον τοὺς κομήτας νομίζουσι καλοῦς· ἐπεδήμουν γάρ τινες, οἱ καὶ περὶ ἐκείνων διηγούντο. Καὶ μὴν καὶ γένεια φύουσι μικρὸν ὑπὲρ τὰ γόνατα. Καὶ ὄνυχας ἐν ταῖς ποσὶν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ πάντες εἰσὶ μονοδάκτυλοι. Ὑπὲρ δὲ τὰς πυγὰς ἐκάστω αὐτῶν κράμβη ἐκπέφυκε μακρὰ ὥσπερ οὐρά, θάλασσα ἐς αἶα καὶ ὑπὸ τὴν ἀναπύπτοντος οὐ κατακλωμένη.

24. Ἀπομύττονται δὲ μέλι δριμύτατον· κάπειδαν ἡ πονῶσιν ἡ γυμνάζονται, γάλακτι πᾶν τὸ σῶμα ἰδρῶσιν, ὥστε καὶ τυροὺς ἀπ' αὐτοῦ πήγνυσθαι, ὀλίγον τοῦ μέλιτος ἐπιστάζαντες· ἑλαιον δὲ ποιοῦνται ἀπὸ τῶν κρομμύων πᾶν λιπαρὸν τε καὶ εὐώδες ὥσπερ μύρον.

sum : mulieres enim apud illos non sunt. At ego nullo modo persuaderi mihi passus sum, sed demitti in mare petii. Quum vero videret persuaderi mihi non posse, post septem nos dierum epulas dimittit.

22. Quæ autem toto hoc quo in Luna commoratus sum tempore nova atque admiranda animadverterim, ea dicere jam volo. Primum quidem illud, non nasci eos ex mulieribus, sed ex viris : masculis enim nuptiis utuntur, mulierisque plane nomen ignorant. Ad quinque igitur et viginti annos nubit eorum unusquisque, ab eo inde tempore alium ipse ducit. Fortum autem gerunt non in utero, sed in suris : quum enim conceptus est embryo, crassescit sura : atque aliquanto post per sectionem educunt mortuos, expositisque hianti ore ad ventum vitam conciliant. Videtur autem mihi ad Græcos istinc descendisse suræ nomen, quam « suræ ventrem » appellant, quod ea apud illos pro ventre grvida est. Sed hoc majus etiam aliud enarrabo. Genus est apud illos hominum Dendritæ (*Arborei*), quod hunc in modum nascitur : testiculum hominis dextrum resectum in terra deponunt : ex illo deinde arbor enascitur maxima, carnea, phalli instar ; habet vero etiam ramos et folia : fructus autem sunt glandes magnitudine cibitales. Has, ubi maturuere, decerpunt hominesque inde extundunt. Pudenda habent asciticia, eburnea alii, lignea vero pauperes, iisque coeunt suosque nuptos subigunt.

23. Quum consenuit homo, non moritur, sed fumi instar in aerem dissolvitur. Cibus omnibus unus est : accenso enim igne ranas in prunis assant : sunt autem apud ipsos multæ volantes in aere. Assidentes vero circa focum in quo assantur quasi circa mensam, surgentem inde nidorem ore captant, atque ita epulantur. Ac cibo quidem nutriuntur ejusmodi : potus vero illis est expressus aer in calicem, ubi liquidum quiddam roris instar dimittit. Veruntamen neque urinam emittunt, neque alterius rei causa secedunt : quin neque iisdem quibus nos locis perforati sunt. Sed neque sedem præbent pueri ad coeundum amatoribus, verum supra suram poplites : ibi enim per forati sunt. Pulcher autem apud illos habetur, si quis calvus et sine comis sit : comatos vero etiam abominantur. Contra ea in Cometis (*stellis comatis*) comatos pro pulchris habent : peregrini enim inde quidam aderant, qui de illis etiam narrarent. Barbas tamen habent paulum supra genua. Ungues in pedibus non habent, sed unum modo omnes ibi digitum. Supra podicem brassica unicuique enata est magna, caudæ instar, virens semper, quæ nec frangitur, si quis supinus cadat.

24. Emungunt mel acerrimum ; et quum aut laborant aut exercentur, lacte totum corpus diffuunt, adeo ut caseos etiam inde, exiguo instillato melle, efficiant. Oleum sibi parant de cepis pingue admodum et unguenti instar fra-

Ἀμπέλους δὲ πολλὰς ἔχουσιν ὑδροφόρους· αἱ γὰρ ῥᾶγες τῶν βοτρώων εἰσὶν ὥσπερ χάλαζα, καὶ μοι δοκεῖν, ἐπειδὴν ἐμπεσὼν ἄνεμος διασειεῖ τὰς ἀμπέλους ἐκείνας, τότε πρὸς ἡμᾶς καταπίπτει ἡ χάλαζα διαρραγέντων τῶν βοτρώων. Τῇ μέντοι γαστρὶ ὅσα πύρρᾳ χρῶνται τιθέντες ἐν αὐτῇ ὄσων δέονται· ἀνοικτὴ γὰρ αὐτοῖς αὕτη καὶ πάλιν κλειστὴ ἐστίν· ἔντερον δὲ οὐδὲ ἦπαρ ἐν αὐτῇ φαίνεται ἢ τῷτο μόνον, ὅτι δασεῖα πᾶσα ἐντοσθεν καὶ λάσιός ἐστιν, ὥστε καὶ τὰ νεογνὰ, ἐπειδὴν ῥιγῶσιν, ἐς ταύτην ὑποδύεται.

25. Ἐσθῆς δὲ τοῖς μὲν πλουσίοις ὑαλίνη μαλθακὴ, τοῖς πένησι δὲ χαλκῇ ὑφαντῇ· πολὺ χαλκα γὰρ τὰ ἐκεῖ χωρία καὶ ἐργάζονται τὸν χαλκὸν ὕδατι υποθρέξαντες ὥσπερ τὰ ἔρια. Περὶ μέντοι τῶν ὀφθαλμῶν, οὓς ἔχουσιν, ὁκνῶ μὲν εἰπεῖν, μή τις με νομίῃ ψεύδεσθαι διὰ τὸ ἄπιστον τοῦ λόγου. Ὅμως δὲ καὶ τοῦτο ἐρῶ· τοὺς ὀφθαλμοὺς περιαιρετοὺς ἔχουσι, καὶ ὁ βουλόμενος ἐξελὼν τοὺς αὐτοῦ φυλάττει ἐστ' ἂν δεηθῇ· ἰδεῖν οὕτω δ' ἐνθήμενος ὁρᾷ· καὶ πολλοὶ τοὺς σφετέρους ἀπολέαντες παρ' ἄλλων χρησάμενοι ὁρῶσιν. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ πολλοὺς ἀπολέτους ἔχουσιν, οἱ πλουσιοί. Τὰ ὅτα δὲ πλατάνων φύλλα ἐστὶν αὐτοῖς πλήν γε τοῖς ἀπὸ τῶν βαλάνων· ἐκείνοι γὰρ μόνον ὅλωνα ἔχουσι.

26. Καὶ μὴν καὶ ἄλλο θαῦμα ἐν τοῖς βασιλείοις ἐθεασάμην· κάτοπτρον μέγιστον κεῖται ὑπὲρ φρέατος οὐ πᾶν υ βαθέος. Ἄν μὲν οὖν ἐς τὸ φρέαρ καταβῇ τις, ἀκούει πάντων τῶν παρ' ἡμῖν ἐν τῇ γῇ λεγομένων, ἐὰν δὲ ἐς τὸ κάτοπτρον ἀποβλέψῃ, πάσας μὲν πόλεις, πάντα δὲ ἔθνη ὁρᾷ ὥσπερ ἐρεστώεις ἐκάστοις· τότε καὶ τοὺς οἰκείους ἐγὼ ἐθεασάμην καὶ πᾶσαν τὴν πατρίδα, εἰ δὲ κακείνοι ἐμὲ ὠρῶν, οὐκ ἔχω τὸ ἀσφαλές εἰπεῖν. Ὅστις δὲ ταῦτα μὴ πιστεύει οὕτως ἔχειν, ἂν ποτε καὶ αὐτὸς ἐκεῖσε ἀρίκηται, εἴσεται ὥς ἀληθῆ λέγω.

27. Τότε δ' οὖν ἀσπασάμενοι τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἐμβάντες ἀνήχθημεν· ἐμοὶ δὲ καὶ οὔρα ἐδώκεν ὁ Ἐνδυμίων, δύο μὲν τῶν ὑαλίνων χιτῶνων, πέντε δὲ χαλκοῦς, καὶ πανοπλίαν θερμίνην, ἃ πάντα ἐν τῷ κῆτει κατέλιπον. Συνέπεμψε δὲ ἡμῖν καὶ Ἱππογύπους χιλιούς παραπέμψοντας ἄχρι σταδίων πεντακοσίων.

28. Ἐν δὲ τῷ παράπλῳ πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας χώρας παρημέψαμεν, προσέερχομεν δὲ καὶ τῷ Ἑωσφόρῳ ἄρτι συνοικισμένῃ καὶ ἀποβάντες ὑδρευσάμεθα. Ἐμβάντες δὲ εἰς τὸν Ζωδιακὸν ἐν ἀριστερᾷ παρήειμεν τὸν Ἥλιον ἐν γῶν τὴν γῆν παραπλέοντες· οὐ γὰρ ἀπέβημεν καίτοι πολλὰ τῶν ἐταίρων ἐπιθυμούντων, ἀλλ' ὁ ἄνεμος οὐκ ἀρῆκεν. Ἐθεώμεθα μέντοι τὴν χώραν εὐθαλῆ τε καὶ πύονα καὶ εὐδύρον καὶ πολλῶν ἀγαθῶν μεστήν. Ἰδόντες δὲ ἡμᾶς οἱ Νεφέλοκένταυροι, μισθοφοροῦντες παρὰ τῷ Φαέθοντι, ἐπέπτησαν ἐπὶ τὴν ναῦν καὶ μαθόντες ἐνσπόνδους ἀνεχώρησαν.

29. Ἡδὴ δὲ καὶ οἱ Ἱππογύποι ἀπεληλύθεσαν· πλεύσαντες δὲ τὴν ἐπιούσαν νύκτα καὶ ἡμέραν περὶ ἐσπέραν ἀφικόμεθα ἐς τὴν Λυχνόπολιν καλουμένην ἥδη τὸν κάτω πλοῦν διώκοντες. Ἡ δὲ πόλις αὕτη κεῖται με-

grans. Vites habent multas aquæ feraces, acinis uvarum grandini similibus : et, ut mihi videtur, quum ventus ingruens illas vites commovet, tum ruptis uvis decidit apud nos grando. Ventre utuntur pro pera, in qua reponant quibus opus est : aperiri enim ille potest et rursus claudi. Intestinum autem in eo nullum neque jecur apparet, nisi hoc solum, quod hirsutus intus et villosus est totus, adeo ut etiam recens nati, quum frigent, in eum irrepant.

25. Vestis divitibus ex vitro mollis ; pauperibus textilis ex ære : æris enim feraces illæ regiones, tractantque illud, affusa paucula aqua, tanquam lanam. Verum de oculis, quales habeant, an dicam hæreo, ne quis mentiri me putet : adeo a fide abhorret oratio. Tamen hoc etiam dicam. Habent igitur oculos exemtiles, et qui vult exemtos suos servat, dum opus sit videre aliquid : inde imposito sibi oculo videt : ac multi quum suos perdidere, commodato acceptis aliorum oculis cernunt. Sunt autem divites, qui repositos servant multos. Aures ipsis sunt folia platānorum, præterquam iis quos e glandibus nasci diximus : ligneas enim hi soli habent.

26. Vidi etiam aliud in regia miraculum : speculum impositum est maximum puteo non adeo profundo. Si quis igitur descendat in puteum, audit quæ in terra nostra dicuntur omnia : si vero in speculum inspiciat, urbes omnes atque gentes non minus videt, quam si astaret singulis. Tum familiares ego quoque vidi, universamque patriam : utrum vero illi me quoque viderint, non habeo certum dicere. Quisquis vero non credit ita rem habere, si quando et ipse eo delatus fuerit, vera a me dici intelliget.

27. Tum igitur salutato rege et ipsius amicis, conscensa navi solvimus. Dedit mihi etiam dona Endymion, duas quidem togas vitreas, æneas autem quinque, et de lupinis armaturam integram, quæ in ceto reliqui omnia. Misit etiam nobiscum Hippogypos mille, qui ad quingenta nos stadia deducerent.

28. Inter navigandum multas alias prætervecti sumus terras : appulimus etiam Lucifero colonis nuper aucto, egressique aequatum sumus. Invecti deinde in Zodiacum, sinistrum Solem præterivimus, proxime terram illam præternavigantes : neque enim escendimus, multum licet cupientibus sociis ; sed non sinebat ventus. Vidimus tamen regionem virentem, pinguem, irriguam, et bonis multis plenam. Sed quum viderent nos Nephelocentauri, qui mercede apud Phaethontem militant, involarunt in navim, cognitoque, fordere nos comprehendi, recesserunt.

29. Jamque Hippogypii etiam discesserant. Navigaveramus noctem proximam et diem, quum versus vesperam, cursum deorsum persequuti, delati sumus in eam quæ Lychnopolis vocatur. Jacet hæc urbs inter aerem qui Pleiades ambit,

ταῦτο τοῦ Πλειάδων καὶ τοῦ Ὑάδων αέρος, ταπεινότερα μέντοι πολὺ τοῦ Ζωδιακοῦ. Ἀποβάντες δὲ ἄνθρωπον μὲν οὐδένα εὕρομεν, λύχνους δὲ πολλοὺς περιθέοντας καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ περὶ τὸν λιμένα διατρίβοντας, τοὺς μὲν μικροὺς καὶ ὥσπερ εἰπεῖν πένητας, ὁλίγους δὲ τῶν μεγάλων καὶ δυνατῶν πάνυ λαμπροὺς καὶ περιφανεῖς. Οἰκήσεις δ' αὐτοῖς καὶ λυχνεῶνες ἰδίᾳ ἐκάστῳ πεποίητο, καὶ αὐτοὶ ὀνόματα εἶχον, ὥσπερ οἱ ἄνθρωποι, καὶ φωνὴν προεϊμένῳν ἡκούομεν, καὶ οὐδὲν ἡμῖς ἠδίκουν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ξενία ἐκάλουν· ἡμεῖς δὲ θύμῳ ἐφοβούμεθα, καὶ οὔτε δειπνῆσαι οὔτε ὑπῶσαι τις ἡμῶν ἐτόλμησεν. Ἀρχεῖα δ' αὐτοῖς ἐν μέσῃ τῇ πόλει πεποιήται, ἐνθα δ' ἀρχῶν αὐτῶν δι' ὅλης νυκτὸς κάθηται ὀνομαστὶ καλῶν ἕκαστον· ὃς δ' ἂν μὴ ὑπακούσῃ, καταδικάζεται ἀποθανεῖν ὡς λιπὼν τὴν τάξιν· ὃ δὲ θάνατός ἐστι σθεσθῆναι. Παρεστῶτες δὲ καὶ ἡμεῖς ἐωρῶμεν τὰ γινόμενα καὶ ἡκούομεν ἅμα τῶν λύχνων ἀπολογουμένων καὶ τὰς αἰτίας λεγόντων δι' ἃς ἐβράδυνον. Ἐνθα καὶ τὸν ἡμέτερον λύχνον ἐγνώρισα καὶ προσειπὼν αὐτὸν περὶ τῶν κατ' οἶκον ἐπυνθανομένην ὅπως ἔχουσιν· ὃ δὲ μοι ἅπαντα ἐκεῖνα διηγήσατο. Τὴν μὲν οὖν νύκτα ἐκείνη αὐτοῦ ἐμείναμεν, τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἀραντες ἐπλέομεν ᾗδῃ πλησίον τῶν νεφῶν· ἐνθα δὴ καὶ τὴν Νεφελοκοκκυγίαν πόλιν ἰδόντες ἰθαυμάσαμεν, οὐ μέντοι ἐπέβημεν αὐτῆς· οὐ γὰρ εἶα τὸ πνεῦμα. Βασιλεύειν μέντοι αὐτῶν ἐλέγετο Κόρωνος ὁ Κοτυφίωνος. Καὶ ἐγὼ ἐμνήσθην Ἀριστοφάνους τοῦ ποιητοῦ, ἀνδρὸς σοφοῦ καὶ ἀληθοῦς καὶ μάτῃ ἐφ' οἷς ἔγραψεν ἀπιστουμένου. Τρίτῃ δ' ἀπὸ ταύτης ἡμέρας καὶ τὸν ὠκεανὸν ᾗδῃ σαφῶς ἐωρῶμεν, γῆν δὲ οὐδαμοῦ, πλην γὰρ τῶν ἐν τῷ αἰέρι· καὶ αὐταὶ δὲ πυρῶδεις ᾗδῃ καὶ ὑπεραυγεῖς ἐφαντάζοντο. Τῇ τετάρτῃ δὲ περὶ μεσημβρίαν μαλακῶς ἐνδιδόντος τοῦ πνεύματος καὶ συνιζάνοντος ἐπὶ τὴν θάλατταν κατετέθημεν.

30. Ὡς δὲ τοῦ ὕδατος ἐψάυσαμεν, θαυμάσιον ὡς ὑπερηδόμεθα καὶ ὑπερεχαίρομεν καὶ πᾶσαν εὐφροσύνην ἐκ τῶν παρόντων ἐποιοῦμεθα καὶ ἀποβάντες ἐνηχόμεθα· καὶ γὰρ ἔτυχε γαλήνη οὕσα καὶ εὐσταθοῦν τὸ πέλαγος. Ἔοικε δὲ ἀρχὴ κακῶν μειζόνων γίνεσθαι πολλάκις ἢ πρὸς τὸ βέλτιον μεταβολή· καὶ γὰρ ἡμεῖς δύο μόνας ἡμέρας ἐν εὐδία πλεύσαντες τῆς τρίτης ὑποφαινούσης πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ἀφνω δρῶμεν θηρία καὶ κῆτη πολλὰ μὲν καὶ ἅλλα, ἐν δὲ μέγιστον ἀπάντων ὅσον σταδίων χιλίων καὶ πεντακοσίων τὸ μέγεθος· ἐπῆει δὲ κεχρηνός καὶ πρὸ πολλοῦ ταραττον τὴν θάλατταν ἀφρῶ τε περικυζόμενον καὶ τοὺς δόοντας ἐκφαίνον πολὺ τῶν παρ' ἡμῖν φαλλῶν ὑψηλοτέρους, δεξιὴ δὲ πάντας ὥσπερ σκόλοπας καὶ λευκοὺς ὥσπερ ἐλεφαντίνους. Ἡμεῖς μὲν οὖν τὸ ὑστατον ἀλλήλους προσειπόντες καὶ περιβαλόντες ἐμένομεν· τὸ δὲ ᾗδῃ παρῆν καὶ ἀναρροφήσαν ἡμᾶς αὐτῇ νηὶ κατέπειν. Οὐ μέντοι ἐφθῃ συναράξει τοῖς ὁδοῦσιν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀραιωμάτων ἢ ναῦς ἐς τὸ ἔσω διεξέπεισεν.

31. Ἐπεὶ δὲ ἔνδον ἦμεν, τὸ μὲν πρῶτον σκότος ἦν καὶ οὐδὲν ἐωρῶμεν, ὕστερον δὲ αὐτοῦ ἀναγνόντος εἶδο-

et qui Hyades, multo tamen humilior Zodiaco. Excursione facta, hominem vidimus neminem; lychnos vero multos circumcurrentes, et in foro et circa portum versantes, parvos alios et, ut ita loquar, pauperes, paucos vero de magnorum et potentium numero, claros omnino atque illustres. Habitationes illis et lucernaria suum unicuique facta erant: ac nomina habebant velut homines. Audivimus etiam vocem emittere; neque ulla nos affecerunt injuria, sed ad hospitium nos invitarunt. Nos vero nihilo scius timere, neque cibum capere neque somnum quisquam nostrum audere. Principis aula in media urbe exstructa est. Hic princeps illorum tota nocte sedet, nominatim unumquemque vocans: qui non obediit, morte damnatur, ut stationis suae desertor. Mors autem est exstingui. Astantes nos etiam simul videbamus quae siebant et audiebamus causas reorum lychnorum, quas tarditatis suae dicerent. Hic nostrum etiam lychnum agnovi, eumque allocutus, quomodo domi se res haberent, interrogavi: isque enarravit mihi illa omnia. Noctem igitur illam ibi mansimus; sed postridie solventes prope nubes navigavimus: ibi etiam Nephelococcygiam (*nubicucullam*) urbem conspectam admirati sumus: nec tamen in illam egressi sumus, vento non permittente. Ceterum regnare apud illos dicebatur Coronus Cottyphionis F. (*cornix Merula F.*). Ac recordatus sum Aristophanis poetae, viri sapientis ac veracis, cujus scriptis fidem frustra denegant. Tertio inde die Oceanum satis jam clare videbamus: terra vero nusquam, praeter eas quae in aere pendent, atque ipsae quoque jam igneae et supra modum fulgentes nobis videbantur. Quarto die circa meridiem, molliter cedente vento subsidenteque, in mare depositi sumus.

30. Quum vero tangeremus jam aquam, mirum quam supra modum delectati et gavisi sumus: laetitiaeque omni pro re praesenti indulgebamus, et in mare nos abjicientes natabamus: forte enim serenitas erat, et tranquillum mare. Videtur vero malorum saepe majorum initium esse mutatio in melius. Etenim nos solos duos dies in sereno mari quum navigassemus, illucescente tertio, ad orientem solem subito videmus belluas ac cetos, multos quidem etiam alios, unum vero omnium maximum, mille et quingentorum stadiorum magnitudine: contra nos autem veniebat hians et longe ante se mare perturbans, spuma undique alludente, dentes exserens, multum phallis apud nos excelsiores, palorum instar omnes acutos, et eboris in modum candidos. Nos igitur ultimum allocuti et complexi nos invicem, expectare: at ille jam adest, et resorbens ipsa nos cum navi haurit. Neque tamen dentibus nos statim comminuit, sed per interstitia eorum navis in interiora illapsa est.

31. Quum vero intus jam essemus, primo tenebrae erant, neque videbamus quicquam. Postea illo hiante, videmus

μεν κύτος μέγα καὶ πάντῃ πλατὺ καὶ ὑψηλόν, ἱκανὸν μυριάσδεσσι πόλει ἐνοικεῖν. Ἐκείντο δ' ἐν μέσῳ καὶ μικροὶ ἰχθύες καὶ ἄλλα πολλὰ θηρία συγκεκομμένα καὶ πλοίων ἱστία καὶ ἄγκυραι καὶ ἀνθρώπων ὅστια καὶ φορτία, κατὰ μέσον δὲ καὶ γῇ καὶ λόφοι ἦσαν, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐκ τῆς ὕλης ἣν κατέπετε συνίζανουσα. Ὅλη γοῦν ἐπ' αὐτῆς καὶ δένδρα παντοῖα ἐπερύκει καὶ λάχανα ἐβεβλαστήκει καὶ ἐμκει πάντα ἐξειργασμένοις. Περιμετρον δὲ τῆς γῆς στάδιοι διακόσιοι καὶ τετταράκοντα. Ἦν δὲ ἰδεῖν καὶ ὄρνεα τὰ θαλάττια, λάρους καὶ ἀλκυόνας, ἐπὶ τῶν δένδρων νεοττεύοντα.

32. Τότε μὲν οὖν ἐπὶ πολὺ ἐδακρύομεν, ὕστερον δὲ ἀναστήσαντες τοὺς ἑταίρους τὴν μὲν ναὺν ὑπεστηρίξαμεν, αὐτοὶ δὲ τὰ πυρεῖα συντρίψαντες καὶ ἀνακαύσαντες δειπνον ἐκ τῶν παρόντων ἐποιούμεθα· παρέκειτο δὲ ἄφθονα καὶ παντοδαπὰ κρέα τῶν ἰχθύων καὶ ὕδωρ ἔτι τὸ ἐκ τοῦ Ἐωσφόρου εἶχμεν. Τῇ ἐπιούσῃ δὲ διαναστάντες, εἰ ποτε ἀναχνοῖ το κῆτος, ἐωρῶμεν ἄλλοτε μὲν γῆν, ἄλλοτε δὲ ὄρη, ἄλλοτε δὲ μόνον τὸν οὐρανόν, πολλὰκις δὲ καὶ νήσους· καὶ γὰρ ἡσθανόμεθα φερομένου αὐτοῦ ὅξενος πρὸς πᾶν μέρος τῆς θαλάττης. Ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐθάδες τῇ διατριβῇ ἐγεγόμεθα, λαβὼν ἑπτὰ τῶν ἑταίρων ἐβάδιζον ἐς τὴν ὕλην περισκοπήσασθαι τὰ πάντα βουλόμενος. Οὕτω δὲ ὁλοὺς πέντε διελθὼν σταδίους εὗρον ἱερὸν Ποσειδῶνος, ὡς ἐδήλου ἡ ἐπιγραφή, καὶ μετ' οὐ πολὺ καὶ τάφους πολλοὺς καὶ στήλας ἐπ' αὐτῶν πλησίον τε πηγὴν ὕδατος διαγουῖς, ἔτι δὲ καὶ κυνὸς ὕλακην ἡκούομεν καὶ χαπνὸν ἐφαίνετο πόρρωθεν καὶ τινα καὶ ἑπαυλιν εἰκάζομεν.

33. Σπουδῇ οὖν βαδίζοντες ἐφιστάμεθα πρεσβύτῃ καὶ νεανίσκῳ μάλᾳ προθύμῳ πρασιάν τινα ἐργαζομένοις καὶ ὕδωρ ἀπὸ τῆς πηγῆς ἐπ' αὐτὴν διοχετεύουσιν· ἡσθέντες οὖν ἅμα καὶ φοβηθέντες ἔστημεν· κἀκεῖνοι δὲ ταῦτόν ἡμῖν ὡς τὸ εἰκὸς παθόντες ἀνυδοὶ παρεστήκασαν· χρόνον δὲ ὁ πρεσβύτερος ἔφη, Τίνες ἄρα ὑμεῖς ἐστέ, ὧ ξένοι; πότερον, ἔφη, τῶν ἐναλίων δαιμόνων ἢ ἀνθρώπων δυστυχεῖς ἡμῖν παραπλήσιοι; καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνθρώποι ὄντες καὶ ἐν γῇ τραφέντες νῦν θαλάττιοι γεγόναμεν καὶ συννηχόμεθα τῶ περιέχοντι τούτῳ θηρίῳ, οὐδ' ἂν πάσχομεν ἀκριδὺς εἰδότες· τεθνάναι μὲν γὰρ εἰκάζομεν, ζῆν δὲ πιστεύομεν. Πρὸς ταῦτα κἀγὼ εἶπον· Καὶ ἡμεῖς σοὶ ἀνθρώποι νεήλυδες, ὧ πάτερ, αὐτῶν σκάφει πρῶτῃν καταποθέντες. Προηλθομεν δὲ νῦν βουλόμενοι μαθεῖν τὰ ἐν τῇ ὕλῃ ὡς ἔχει· πολλὴ γάρ τις καὶ λάσιος ἐφαίνετο. Δαίμων δὲ τις, ὡς εἰκεν, ἡμᾶς ἤγαγε σὲ τε ὀφιομένους καὶ εἰσομένους ὅτι μὴ μόνον ἐν τῷδε καθεύδωμεθα τῶ θηρίῳ· ἀλλὰ φράσον γε ἡμῖν τὴν σαυτοῦ τύχην, ὅστις τε ὦν καὶ ὅπως δαῦρο εἰσῆλθες. Ὁ δὲ οὐ πρότερον ἔφη ἐρεῖν οὐδὲ πείσεσθαι παρ' ἡμῶν πρὶν ξενίων τῶν παρόντων μεταδοῦναι, καὶ λαβὼν ἡμᾶς ἤγεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν — ἐπεποίητο δὲ αὐτάρχει καὶ στιβάδας ἐνυποδόμητο καὶ τάλλα ἐξήρτιστο — παραθείς δὲ ἡμῖν λάχανά τε καὶ ἀκρόδρυα καὶ ἰχθύς, ἔτι δὲ καὶ οἶνον ἐγγέας, ἐπειδὴ

magnum specum, et latum undique et altum, satis capacem, ut decies mille hominum in eo urbs habitaretur. Projecti in medio et pisces minores, et animalia multa alia concisa, et navigiorum vela atque ancoræ, et hominum ossa et sarcinæ. In medio et terra et colles erant, ut mihi videbatur, de limo quem glutiebat considentes. Igitur silva in illis et omnigenæ arbores enatæ erant, et olera genuerant, cultisque omnia apparebant similia. Ambitus terræ illius stadia ducenta quadraginta. Videre autem erat aves quoque marinas, laros et halcyones, quæ pullos in arboribus educerent.

32. Tunc quidem igitur abunde ploravimus. Deinde vero, excitatis sociis, navem firmavimus, atque igne silicibus excusso, cœnam de his, quæ ad manum essent, paravimus: jacebant autem copiosæ et omnis generis carnes piscium; aquam vero de Lucifero adhuc habebamus. Postridie quum surrexissemus, quoties hiaret cetus, videbamus alias quidem terram, alias montes, alias cœlum solum, sæpe etiam insulas; sensimusque adeo ferri illum celeriter in omnes maris partes. Quum jam hujus commorationis consuetudinem quandam contraxissemus, assumptis septem sociis, in silvam ingressus sum, perspecturus omnia. Quinque nondum integra stadia progressus, Neptuni templum inveni, ut indicabat inscriptio: neque multo post sepulcra etiam multa, et in iis columellas, atque in proximo fontem aquæ pellucidæ. Ad hæc canis latratum audivimus, et fumus apparuit e longinquo: unde habitationem etiam conijcere quandam potuimus.

33. Diligenter igitur progressi, seniori cuidam et juveni astitimus, studiose exercentibus hortum olitorum, atque de fonte aquam in eum derivantibus. Delectati simul et territi constitimus: et illi quoque eadem qua nos ratione, ut facile est ad existimandum, affecti, voce interclusa stabant. Post moram aliquam senex, Qui vos igitur estis, inquit, hospites? utrum marini quidam dæmones, an homines infelices, nobis similes? Etenim nos quoque homines nati et in terra nutriti marini jam facti sumus, et cum bellua hac, quæ nos continet, natamus, nec accurate, quid de nobis fiat, scientes: mortuos enim nos esse conjiciebamus, vivere tamen credimus. Ad hæc ego, Et nos sane, inquam, homines novi advenæ sumus, pater, ipsa cum navi nudius tertius hausti. Modo vero progressi sumus, exploraturi hujus silvæ interiora: multa enim et folis densa videbatur. Duxit autem nos genius aliquis, te ut videremus, disceremusque non solos nos in hac includi bellua. Sed enarra tuam nobis fortunam, qui sis, et qua ratione huc intraveris. Ille vero negavit se prius vel dicturum nobis, vel a nobis quicquam quæsiturum, quam hospitali nos munere, prout copia jam esset, impertisset: assumptosque nos in domum deduxit, quam sibi fecerat usibus satis commodam, et lectos in ea struxerat, paraveratque reliqua. Hic quum apposisset nobis olera et arboreos fructus, et pisces, vinumque etiam ministrasset, satiatos interrogavit quid

Ἰκανῶς ἐκορέσθημεν, ἐπυνθάνετο ἂ ἐπιπόνθειμεν· καὶ γὰρ πάντα ἐξῆς διηγησάμεν, τὸν τε χειμῶνα καὶ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ τὸν ἐν τῷ ἁέρι πλοῦν, καὶ τὸν πόλεμον, καὶ τὰλλα μέχρι τῆς ἐς τὸ κῆτος καταδύσεως.

34. Ὁ δ' ὑπερθαυμάσας καὶ αὐτὸς ἐν μέρει τὰ καθ' ἑαυτὸν διεξῆκει λέγων, Τὸ μὲν γένος ἐμεῖ, ὧ ξένοι, Κύπριοι, ὁρμηθεὶς δὲ κατ' ἐμπορίαν ἀπὸ τῆς πατρίδος μετὰ παιδός, ὃν ὄρᾳτε, καὶ ἄλλων πολλῶν οἰκετῶν ἔπλεον εἰς Ἰταλίαν ποικίλον φόρτον κομίζων ἐπὶ νεὺς μεγάλης, ἣν ἐπὶ στόματι τοῦ κήτους διαλελυμένην ἴσως ἑώρακατε. Μέχρι μὲν οὖν Σικελίας εὐτυχῶς διεπλεύσαμεν· ἐκεῖθεν δὲ ἀρπασθέντες ἀνέμῳ σφοδρῷ τριταῖοι ἐς τὸν ὠκεανὸν ἀπηνέχθημεν, ἐνθα τῷ κήτει περιτυχόντες καὶ αὐτάνδροι καταποθέντες δύο ἡμεῖς μῆνοι τῶν ἄλλων ἀποθανόντων ἐσώθημεν. Θάψαντες δὲ τοὺς ἐταίρους καὶ ναὸν τῷ Ποσειδῶνι δειμάμενοι τουτονὶ τὸν βίον ζῶμεν, λάχανα μὲν κηπεύοντες, ἰχθὺς δὲ σιτούμενοι καὶ ἀκρόδρυα. Πολλὴ δὲ, ὡς ὄρᾳτε, ἡ ὕλη, καὶ μὴν καὶ ἀμπέλους ἔχει πολλὰς, ἀφ' ὧν ἥδιοςτος οἶνος γίγνεται· καὶ τὴν πηγὴν δὲ ἴσως εἶδετε καλλιόστου καὶ ψυχροτάτου ὕδατος. Εὐνὴν δὲ ἀπὸ τῶν φύλλων ποιοῦμεθα καὶ πῦρ ἄφθονον κάομεν καὶ ὄρνεα δὲ θηρεύομεν τὰ εἰσπετόμενα καὶ ζῶντας ἰχθὺς ἀγρεύομεν ἐξιόντες ἐπὶ τὰ βραγχία τοῦ θηρίου, ἐνθα καὶ λουόμεθα, ὅπότεν ἐπιθυμήσωμεν. Καὶ μὴν καὶ λίμνη οὐ πόρρω ἐστὶν ἀλμυρὰ σταδίων εἴκοσι τὸ περίμετρον ἰχθὺς ἔρussa παντοδαπούς, ἐν ᾗ καὶ νηγόμεθα καὶ πλέομεν ἐπὶ σκάφους μικροῦ, ὃ ἐγὼ ἐναυπηγησάμεν. Ἐτη δὲ ἡμῖν ἐστὶ τῆς καταπόσεως ταῦτα ἑπτὰ καὶ εἴκοσι.

35. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἴσως φέρειν ἐδυνάμεθα, οἱ δὲ γείτονες ἡμῶν καὶ πάροικοι σφόδρα χαλεποὶ καὶ βαρεῖς εἰσιν, ἀμικτοὶ τε ὄντες καὶ ἄγριοι. Ἦ γάρ, ἔφην ἐγὼ, καὶ ἄλλοι τινὲς εἰσιν ἐν τῇ κήτει; Πολλοὶ μὲν, ἔφη, καὶ ἄζενοι καὶ τὰς μορφαὶ ἀλλόκοτοι· τὰ μὲν γὰρ ἐσπέρια καὶ οὐραῖα τῆς ὕλης Ταρχᾶνες οἰκοῦσιν, ἔθνος ἐγγελευσίων καὶ χαραδοπρόσωπων, μάχιμον καὶ θρασὺ καὶ ὠμοφάγον· τὰ δὲ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς κατὰ τὸν δεξιὸν τοῖχον Τριτωνομένδης, τὰ μὲν ἄνω ἀνθρώποις εἰκοτές, τὰ δὲ κάτω τοῖς γαλεώταις, ἥτητον μέντοι ἀδικοὶ εἰσι τῶν ἄλλων· τὰ λαῖα δὲ Καρκινόχειρες καὶ Θυννοκέφαλοι συμμαχίαν τε καὶ φιλίαν πρὸς ἑαυτοὺς πεποιτημένοι· τὴν δὲ μεσόγειον νέμονται Παγουρίδαι καὶ Ψηττόποδες, γένος μάχιμον καὶ δρομικώτατον· τὰ ἑῷα δὲ πρὸς αὐτῷ τῷ στόματι τὰ μὲν πολλὰ ἐρημὰ ἐστὶ προσκλυζόμενα τῇ θαλάττῃ. Ὅμως δὲ ἐγὼ ταῦτα ἔχω φόρον τοῖς Ψηττόποσιν ὑποτελῶν ἑκάστου ἔτους ὀστρεῖα πενταχόσια.

36. Τοιαύτη μὲν ἡ χώρα ἐστίν· ὑμᾶς δὲ χρὴ δρᾶν ὅπως δυνήσόμεθα τοσούτοις ἔθνεσι μάχεσθαι καὶ ὅπως βιοτεύσομεν. Πόσοι δὲ, ἔφην ἐγὼ, πάντες οὗτοί εἰσι; Πλείους, ἔφη, τῶν χιλίων. Ὅπλα δὲ τίνα ἐστὶν αὐτοῖς; Οὐδὲν, ἔφη, πλὴν τὰ δοτᾶ τῶν ἰχθύων. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγὼ, ἀριστ' ἂν ἔχοι διὰ μά-

nobis accidisset. Atque ego ordine enarravi omnia, tempestatem, et quæ in insula contigerant, et navigationem per aera, et bellum, et reliqua ad descensum usque in piscem.

34. Ille vero admiratus supra modum, vicissim ipse suas res enarravit, sic exoius: Genere, hospites, sum Cyprius. Mercaturæ causa patria egressus cum filio, quem videtis, et aliis multis servis, in Italiam navigavi, onera varia magna navi vehens, quam in ore celi solutam forte vidistis. Atque ad Siciliam usque feliciter navigavimus. Inde vero valido vento abiepti, tertio die in Oceanum delati sumus. Hic incidentes in cetum et viri cum nave glutiti, duo nos, mortuis reliquis, soli servati sumus. Sepultis vero sociis, atque æde Neptuno ædificata, hanc vitam vivimus, olera in horto colentes, in reliquo cibo piscibus utentes et arborum fructibus. Silva autem, ut videtis, prolixa, vites etiam habet multas, de quibus vinum sit suavissimum. Et fontem forte vidistis pulcherrimæ aquæ et frigidissimæ. Cubilia facimus de foliis, et igne utimur copioso, et aves aucupio capimus involantes, et vivos piscamur pisces, exeuntes in branchia belluæ: ibi etiam quando volumus lavamus. Ac lacus quoque non porro est salsus, viginti stadiorum ambitu, pisces alens omnigenos, in quo natamus etiam, et in parva scapha navigamus, quam ego fabricatus sum. Anni nobis processerunt, ex quo hausti sumus, septem hi et viginti.

35. Ac reliqua ferre forte poteramus: at vicini nostri et qui juxta habitant, difficiles admodum et graves sunt, insociabiles atque feri. Ecquid enim, inquam, alii quoque nonnulli sunt in ceto? Multi vero, inquit, itque inhospitalis, et figura horribili. Occidentales enim partes silvæ et versus caudam sitas, Tarichanes (*salsamentarii*) habitant, gens anguillinis oculis et vultu cancrino, pugnax, audax, crudivora. Alterum vero latus, ad parietem dextrum, Tritonomendetes tenent, superiori parte hominibus similes, inferiori autem mustelis: minus tamen hi injusti sunt reliquis. Sinistra vero Carcinochires (*cancrimani*), et Thynnocephali (*thunnicipites*) qui belli societatem atque amicitiam inter se fecere. Mediterranea habitant Paguridæ et Psettopodes (*rhombipedes*), bellicosum genus et cursu valens maxime. Orientales vero et vicinæ ori partes desertæ sunt majorem partem, quod mari aluuntur. Tamen hæc ego habeo Psettopodibus vectigal pendens quingenta quotannis ostrea.

36. Ac talis quidem est regio. Videndum vero vobis est quomodo possimus tot contra gentes pugnare, et victum quomodo quæramus. Quot vero, inquam, hi omnes sunt? amplius mille, inquit. Quæ sunt illis arma? Nulla, inquit, præter spinas piscium. Igitur optimum, inquam,

χης ἔλθειν αὐτοῖς ἅτε ἀνόπλοις οὖσιν ὀπλισμένους· εἰ γὰρ κρατήσομεν αὐτῶν, ἀδεῶς τὸ λοιπὸν οἰκήσομεν. Ἐδόξε ταῦτα, καὶ ἀπελθόντες ἐπὶ ναῦν παρεσκευαζόμεθα. Αἰτία δὲ τοῦ πολέμου ἕμελλον ἔσεσθαι τοῦ φόρου ἢ οὐκ ἀπόδοσις, ἥδη τῆς προθεσμίας ἐνεστώσης. Καὶ δὴ οἱ μὲν ἔπειμον ἀπαιτοῦντες τὸν δασμόν· ὁ δὲ ὑπεροπτικῶς ἀποκρινάμενος ἀπεδίωξε τοὺς ἀγγέλους. Πρῶτοι οὖν οἱ Ψηττόποδες καὶ οἱ Παγουρίδαι χαλεπαίνοντες τῷ Σκινθάρῳ — τοῦτο γὰρ ἑκαλεῖτο — μετὰ πολλοῦ θορύβου ἐπήεσαν.

37. Ἡμεῖς δὲ τὴν ἔρδον ὑποπτεύοντες ἐξοπλισάμενοι ἀνεμνόμενοι, λόχον τινὰ προτάξαντες ἀνδρῶν πέντε καὶ εἰκοσὶν προεῖρητο δὲ τοῖς ἐν τῇ ἐνέδρᾳ, ἐπειδὴν ἰδῶσι παρεληλυθότας τοὺς πολεμίους, ἐπανίστασθαι καὶ οὕτως ἐποίησαν. Ἐπαναστάντες γὰρ κατόπισθεν ἔκοπτον αὐτοὺς, καὶ ἡμεῖς δὲ καὶ αὐτοὶ πέντε καὶ εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν ὄντες — καὶ γὰρ ὁ Σκινθάρως καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ συνεστρατεύοντο — ὑπὸντιάζομεν καὶ συμμίζαντες θυμῷ καὶ ῥώμῃ διεκινδυνεύομεν. Τέλος δὲ τροπὴν αὐτῶν ποιησάμενοι κατεδιώξαμεν ἄχρι πρὸς τοὺς φωλεούς. Ἀπέθανον δὲ τῶν μὲν πολέμιων ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἡμῶν δὲ εἰς ὁ κυβερνήτης τρίγλης πλευρῇ διαπαρεῖς τὸ μετάφρενον.

38. Ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα ἐπηυλισάμεθα τῇ μάχῃ καὶ τρόπαιον ἐστήσαμεν ῥάχιν ξηρὰν δελφίνος ἀναπτέξαντες. Τῇ ὑστεραίᾳ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι αἰσθόμενοι παρήσαν, τὸ μὲν δεξιὸν κέρως ἔχοντες οἱ Ταριχᾶνες — ἤγειτο δὲ αὐτῶν Πήλαμος — τὸ δ' εὐώνυμον οἱ Θυννοκέφαλοι, τὸ μέσον δὲ οἱ Καρκινόχειρες· οἱ γὰρ Ἰτρίτωνομένδητες τὴν ἡσυχίαν ἦγον οὐδετέροις συμμαχεῖν προαιρούμενοι. Ἡμεῖς δὲ προαπαντήσαντες αὐτοῖς παρὰ τὸ Ποσειδώνιον συνεμίζαμεν πολλῇ βοῇ χρώμενοι· ἀντήχει δὲ τὸ κύτος ὥσπερ τὰ σπηλαιοῖα. Τρεψάμενοι δ' αὐτοὺς ἅτε γυμνήτας ὄντας καὶ καταδιώξαντες ἐς τὴν ὕλην τὸ λοιπὸν ἐπεκρατοῦμεν τῆς γῆς.

39. Καὶ μετ' οὐ πολὺ κήρυκας ἀποστείλαντες νεκρούς τε ἀνηρῶντο καὶ περὶ φιλίας διελέγοντο· ἡμῖν δὲ οὐκ ἔδοκει σπένδεσθαι, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς πάντας ἄρδην ἐξεκόψαμεν πλὴν τῶν Τριτωνομενδῆτων. Οὗτοι δὲ ὡς εἶδον τὰ γινόμενα, διαδράντες ἐκ τῶν βραγχίων ἀφῆκαν αὐτοὺς ἐς τὴν θάλατταν. Ἡμεῖς δὲ τὴν χώραν ἀπελθόντες ἐρημον ἥδη οὔσαν τῶν πολέμιων τὸ λοιπὸν ἀδεῶς κατοικοῦμεν τὰ πολλὰ γυμνασίους τε καὶ κυνηγεσίους χρώμενοι καὶ ἀμπελοουργούτες καὶ τὸν καρπὸν συγκομιζόμενοι τὸν ἐκ τῶν δένδρων, καὶ ὅλως ἐμύκειμεν τοῖς ἐν δεσμοτηρίῳ μεγάλῳ καὶ ἀφύκτῳ τρυφῶσι καὶ λελυμένοις. Ἐνι-αὐτὸν μὲν οὖν καὶ μῆνας ὅκτῳ τοῦτον διήγομεν τὸν τρόπον.

40. Τῷ δ' ἐνάτῳ μηνὶ πέμπτῃ ἱσταμένου περὶ τὴν δευτέραν τοῦ στόματος ἀνοιξίν — ἀπαῖ γὰρ δὴ τοῦτο κατὰ τὴν ὥραν ἐκάστην ἐποίει τὸ κῆτος, ὥστε ἡμᾶς πρὸς τὰς ἀνοίξεις τεκμαίρεσθαι τὰς ὥρας — περὶ οὖν

fuert pugna cum illis congregi, inermibus nempe, nos qui arma habemus. Nam si vicerimus illos, sine metu deinde vivemus. Sic placuit : digressique ad navem, nos paravimus. Causa belli futuri erat, vectigal ne in posterum solveretur, cuius jam dies praestituta instaret. Atque illi quidem misere tributum poscentes : iste vero superbo cum responso nuncios repulit. Primum ergo Psettopodes et Paguridae irati, Scintharum (hoc enim nomen viro) magno tumultu invaserunt.

37. Nos vero suspicati invasionem, armati et instructi exspectabamus, agmine praemisso virorum quinque et viginti, quibus praecceptum erat, ex insidiis, quum praetergressos viderent hostes, insurgerent. Et sic fecere : insurgentes enim a tergo illos ceciderunt. Nos vero quinque et viginti numero et ipsi, quum Scintharus ipsiusque filius una pugnarent, occurrimus, animoseque et fortiter confligentes non sine periculo pugnavimus. Tandem vero in fugam versos persecuti sumus ad foveas usque ipsorum. Ceciderunt hostium quidem centum et septuaginta : de nostris vero unus gubernator, costa triglae trajetctus a tergo.

38. Illo igitur die ac nocte in pugnae loco mansimus, tropaeumque statuimus, spina dorsi arida delphini erecta. Postridie vero et reliqui, cognita re, adsunt : dextrum cornu tenentes Tarichanes duce Pelamo, sinistrum vero Thynnocephali, medium Carcinochires. Tritonomendetes enim quiescebant, neutris auxiliari volentes. Nos vero occurrentes illis circa Neptuni adem, ad manus venimus, clamore utentes multo : resonabat autem speluncarum instar alvus ceti. Illos autem in fugam versos, utpote levis armaturae, persecuti in silvam, denique campum obtinuimus.

39. Neque multo post caduceatoribus missis et mortuos tollere volebant et de amicitia agebant. Sed nobis non placuit foedus : quin postridie ejus diei contra illos profecti confertim omnes delevimus, praeter Tritonomendetas. Hi vero quid fieret animadverso, cursu petitis branchiis in mare inde desilierunt. Nos vero tota lustrata regione, quae jam vacua esset hostibus, reliquo tempore metus expertes habitabamus, exercitationibus multum utentes et venatu, vineasque colentes, et fructum comportantes ex arboribus ; et in universum similes videbamur hominibus in magno quodam carcere, unde fuga non est, delicate viventibus ac solutis. Annum igitur et menses octo ad hunc modum vixeramus.

40. Sed noni mensis die quinto, circa secundam oris apertionem : semel enim in singulas horas hoc faciebat cetus, ut illis hiatibus signare horas possemus : circa so-

τὴν δευτέραν, ὥσπερ ἔφην, ἀνοίξιν, ἀφ' ὧν βοή τε πολλή καὶ θόρυβος ἤκουετο καὶ ὥσπερ κελεύσματα καὶ εἰρεσίαι· παραχθέντες οὖν ἀνείρπυσάμεν ἐπ' αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ θηρίου καὶ στάντες ἐνδοτέρω τῶν ὁδόντων καθεωροῦμεν ἀπάντων τῶν ἐγὼ εἶδον θεαμάτων παραδοξότατον, ἀνδρας μεγάλους ὅσον ἡμισταδιαίους τὰς ἡλικίας ἐπὶ νήσων μεγάλων προσπλέοντας ὥσπερ τριηρῶν. Οἶδα μὲν οὖν ἀπίστοις εἰοικότα ἱστορήσων, λέξω δὲ ὁμως.

Νῆσοι ἦσαν ἐπιμήκεις μὲν, οὐ πᾶν δὲ ὕψηλαί, ὅσον ἑκατὸν σταδίων ἑκάστη τὸ περίμετρον· ἐπὶ δ' αὐτῶν ἔπλεον τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀμφὶ τοὺς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν· τούτων δὲ οἱ μὲν παρ' ἑκάτερα τῆς νήσου καθήμενοι ἐφεξῆς ἐκωπηλάτων κυπαρίττοις μεγάλας αὐτοκλάδοις καὶ αὐτοκόμοις ὥσπερ ἐῖρετμοῖς, κατόπιν δὲ ἐπὶ τῆς πρύμνης, ὡς ἐδόκει, κυβερνήτης ἐπὶ λόφου ὕψηλῳ εἰστέκει· ἅλκιον ἔχων πηδάλιον πεντασταδιαῖον τὸ μήκος· ἐπὶ δὲ τῆς πρῶρας ὅσον τετταράκοντα ὀπλισμένοι αὐτῶν ἐμάχοντο πάντα εἰοικότες ἀνθρώποις πλὴν τῆς κόμης· αὕτη δὲ πῦρ ἦν καὶ ἑκάετο, ὥστε οὐδὲ κορύθων ἐδέοντο. Ἄντι δὲ ἱστίων ὁ ἀνεμος ἐμπίπτων τῇ ὕλῃ πολλῇ οὕτῃ ἐν ἑκάστῃ ἐκόλπου τε αὐτὴν καὶ ἔφερε τὴν νῆσον ἢ ἐθέλοι ὁ κυβερνήτης· κλειυστῆς δ' ἐφειστέκει αὐτοῖς καὶ πρὸς τὴν εἰρεσίαν ὀξέως ἐκινούντο ὥσπερ τὰ μακρὰ τῶν πλοίων.

41. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον δύο ἢ τρεῖς ἐωρῶμεν, ὥστερον δ' ἐφάνησαν ὅσον ἑξακόσιοι, καὶ διαστάντες ἐπολέμουν καὶ ἐναυμάχουν. Πολλὰ μὲν οὖν ἀντίπρωροι συνηράσσοντο ἀλλήλαις, πολλὰ δὲ καὶ ἐμβληθεῖσαι κατεδύοντο, αἱ δὲ συμπλεκόμεναι καρτερῶς διηγωνίζοντο καὶ οὐ βραδίως ἀπελύοντο· οἱ γὰρ ἐπὶ τῆς πρῶρας παραταγμένοι πᾶσαν ἐπεδείκνυντο προθυμίαν ἐπιβαίνοντες καὶ ἀναίρουντες· ἐξώγει δὲ οὐδεὶς. Ἄντι δὲ χειρῶν σιδηρῶν πολύποδας μεγάλους ἐκδεδεμένους ἀλλήλοις ἀπερρίπτουν, οἱ δὲ περιπλεκόμενοι τῇ ὕλῃ κατεῖχον αὐτὴν τὴν νῆσον. Ἐβαλλον μέντοι καὶ ἐτίτρωσκον ὀστρεῖσι τε ἀμαξοπληθεῖσι καὶ σπόγγοις πληθυσίοις.

42. Ἠγεῖτο δὲ τῶν μὲν Αἰολοκενταυρος, τῶν δὲ Θαλασσοπότης καὶ μάχη αὐτοῖς ἐγεγένητο, ὡς ἐδόκει, λείας ἔνεκα· ἐλέγετο γὰρ ὁ Θαλασσοπότης πολλὰς ἀγέλας δελφίνων τοῦ Αἰολοκενταύρου ἐληλακέναι, ὡς ἦν ἀκούειν ἐπικαλούντων ἀλλήλοις καὶ τὰ ὀνόματα τῶν βασιλέων ἐπιθωμένων. Τέλος δὲ νικῶσιν οἱ τοῦ Αἰολοκενταύρου καὶ νήσους τῶν πολεμίων καταδύουσιν ἀμφὶ τὰς πενήτηκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ ἄλλας τρεῖς λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν, αἱ δὲ λοιπαὶ πρύμναν κρουσάμεναι ἔφευγον. Οἱ δὲ μέχρι τινὸς διώξαντες, ἐπειδὴ ἐσπέρα ἦν, τραπόμενοι πρὸς τὰ ναυάγια τῶν πλείστων ἐπακράτησαν καὶ τὰ ἐαυτῶν ἀνείλοντο· καὶ γὰρ ἐκείνων κατέδυσαν νῆσοι οὐκ ἐλάττους τῶν ὀγδοήκοντα. Ἔστησαν δὲ καὶ τρόπαιον τῆς νησομαχίας ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τοῦ κήτους μίαν τῶν πολεμίων νήσων ἀνασταυρώσαντες. Ἐκείνην μὲν οὖν τὴν νύκτα περὶ τὸ θηρίον ἡύλίσσαντο ἐξάψαντες αὐτοῦ τὰ ἀπόγια καὶ ἐπ' ἀγκυρῶν

cundum ergo, ut dicebam, hiatum multus subito clamor tumultusque exaudiebatur et quasi remigantium exhortationes et remorum actorum sonitus. Perturbati ergo erepsimus in ipsum os bestiae, stantesque intra dentes spectabamus spectaculorum omnium, quae vidi ego, maxime admirabile, homines magnos quantum est dimidium stadium proceritate, magnis in insulis tanquam triremibus adnavigantes. Novi quidem me incredibilibus similia referre, dicam tamen.

Insulae erant longae illae quidem, sed non magnopere altae, stadiorum circiter centum ambitu quaeque. In his navigabant virorum illorum ad centum viginti. Horum porro alii ad utrumque insulae latus deinceps assidentes ut remos trahebant cupressos magnas ipsis cum ramis atque foliis : in posteriori vero parte, in puppi, ut videbatur, gubernator excelso in colle stabat, aeneum tractans gubernaculum stadii longitudine. In prora autem eorum quadraginta circiter armati pugnant, similes usquequaque hominibus praeferquam comis, pro his enim ignis erat, isque ardens : quare galeis opus non habebant. Pro velis vero irruens in silvam, quae multa in unaquaque erat, ventus sinuabat illam, impellebatque quo vellet gubernator insulam. Hortator autem illis stabat, atque insulae, velut naves longae, ad remigium celeriter movebantur.

41. Ac primo duas aut tres videbamus, deinde apparuerunt vel sexcentae, quae intervallo capto praelium committerent navale. Multae igitur adversis proris concurrebant sibi, multae a conflictu vehementi submergebantur : aliae sibi implicitae pugnant fortiter, nec facile exsolvebantur ; nam qui constituti erant in prora, alacritatem ostendebant maximam, transilientes in naves alienas et caedem ibi edentes ; captivum vero duxit nemo. Pro ferreis manibus polypodas magnos, revinctos sibi invicem, injiciebant, qui silvam complexi retinerent insulam. Jactabant vero ostrea quae singula plaustrum implerent, et jugeri magnitudine spongas, iisque vulnerabant.

42. Dux erat alterius classis Aiolocentaurus, alterius Thalassopotes (*maris potor*) : pugna inter illos exorta erat, ut videbatur, de praeda. Dicebatur enim Thalassopotes greges multos delphinorum Aiolocentauri abegisse, quantum audire dabatur quum inclamarent sibi invicem, et regum nomina appellarent. Tandem vincunt Aiolocentauri milites, atque insulas hostium demergunt centum circiter et quinquaginta, tres alias cum ipsis viris capiunt : reliquae remis inhibentes fugiunt. Hi vero aliquo usque eos persecuti, sub vesperam conversi ad naufragia, pleraque in suam potestatem redegerunt, et receperunt sua : nam ipsorum quoque insulae non minus octoginta submersae fuerant. Statuerunt vero tropaeum pugnae insularis, una insularum hostilium in capite ceti suspensa palo. Illam igitur noctem circa bellum, revinctis ab ea retinaculis et jactis

πλησίον ὀρμισάμενοι· καὶ γὰρ ἀγκύραις ἐχρῶντο μεγά-
λαις, ὑαλίναις, καρτεραῖς. Τῇ ὑστεραίᾳ δὲ θύσαντες
ἐπὶ τοῦ κήτους καὶ τοὺς οἰκείους θάψαντες ἐπ' αὐτοῦ
ἀπέπλεον ἡδόμενοι καὶ ὥσπερ παῖδνας ᾄδοντες. Ταῦτα
μὲν τὰ κατὰ τὴν νησομαχίαν γενόμενα.

XXVII.

ΑΛΗΘΟΥΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

1. Τὸ δ' ἀπὸ τούτου μηκέτι φέρων ἐγὼ τὴν ἐν τῷ
κῆτει δίαιταν ἀχθόμενός τε τῇ μονῇ μηχανὴν τινα ἐζή-
τουν δι' ἧς ἂν ἐξελλοεῖν γένοιτο· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐδο-
ξεν ἡμῖν διορύξασθαι κατὰ τὸν δεξιὸν τοῖχον ἀποδρᾶναι,
καὶ ἀρξάμενοι διεκόπτομεν· ἐπειδὴ δὲ προελθόντες ὅσον
πέντε σταδίου οὐδὲν ἠνύομεν, τοῦ μὲν ὀρύγματος ἐπαυ-
σάμεθα, τὴν δὲ ὕλην καῦσαι διέγνωμεν· οὕτω γὰρ ἂν
τὸ κῆτος ἀποθανεῖν· εἰ δὲ τούτο γένοιτο, βραδία ἐμελ-
λεν ἡμῖν ἔσσεσθαι ἡ ἐξοδός. Ἀρξάμενοι οὖν ἀπὸ τῶν
οὐραίων ἐκάομεν, καὶ ἡμέρας μὲν ἑπτὰ καὶ ἰσας νύκτας
ἀναισθητῶς εἶχε τοῦ καύματος, ὁδὸν δὲ καὶ ἐνάτη
συνέμεν αὐτοῦ νοσοῦντος· ἀργότερον γοῦν ἀνέχα-
σκε, καὶ εἰ ποτε ἀναγνοί, ταχὺ συνέμυε. Δε-
κάτῃ δὲ καὶ ἐνδεκάτῃ τέλει ἀπονενέκρωτο καὶ δυσ-
ῶδες ἦν· τῇ δωδεκάτῃ δὲ μόλις ἐνενοήσαμεν, ὥς, εἰ
μὴ τις χανόντος αὐτοῦ ὑποστηρίξειε τοὺς γομφίους,
ὥστε μηκέτι συγχλεῖσαι, κινδυνεύσομεν καταχλεισθέν-
τες ἐν νεκρῷ αὐτῷ ἀπολέσθαι· οὕτω δὲ μεγάλας δοκοῖς
τὸ στόμα διερείσαντες τὴν ναῦν ἐπεσκευάζομεν ὕδωρ
τε ὥς ἐνὶ πλείστον ἐμβαλλόμενοι καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτή-
δεια· κυβερνᾶν δ' ἐμελλεν ὁ Σκίνθαρος. Τῇ δ' ἐπιούσῃ
τὸ μὲν ἤδη ἐτεθνήκει.

2. Ἡμεῖς δ' ἀνελκυσάντες τὸ πλοῖον καὶ διὰ τῶν
ἀραιωμάτων διαγαγόντες καὶ ἐκ τῶν ὁδόντων ἐξάψαν-
τες ἡρέμα καθήκαμεν ἐς τὴν θάλατταν· ἐπαναβάντες δ'
ἐπὶ τὰ νῦτα καὶ θύσαντες τῷ Ποσειδῶνι αὐτοῦ παρὰ
τὸ τρώπαιον ἡμέρας τε τρεῖς ἐπαυλισάμενοι — νηνεμία
γὰρ ἦν — τῇ τετάρτῃ ἀπεπλεύσαμεν. Ἐνθα δὲ πολ-
λοῖς τῶν ἐκ τῆς ναυμαχίας νεκρῶς ἀπηντῶμεν καὶ προσ-
ωκέλλομεν, καὶ τὰ σώματα καταμετροῦντες ἐθαυμά-
ζομεν. Καὶ ἡμέρας μὲν τινὰς ἐπλέομεν εὐκράτῳ ἀέρι
χρῶμενοι, ἔπειτα βορέου σφοδροῦ πνεύσαντος μέγα
κρύος ἐγένετο καὶ ὑπ' αὐτοῦ πᾶν ἐπάγῃ τὸ πέλαγος οὐκ
ἐπιπολῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς βάθος ὅσον ἐπὶ τετρακο-
σίας ὀργυῖας, ὥστε καὶ ἀποθάντας διαθεῖν ἐπὶ τοῦ χρυ-
στάλλου. Ἐπιμένοντος δὲ τοῦ πνεύματος φέρειν οὐ
δυνάμενοι τοιόνδε τι ἐπενοήσαμεν — ὁ δὲ τὴν γνώμην
ἀποφηνάμενος ἦν Σκίνθαρος — σκάψαντες γὰρ ἐν τῷ
ὕδατι σπήλαιον μέγιστον ἐν τούτῳ ἐμείναμεν ἡμέρας
τριάκοντα, πῦρ ἀνακάοντες καὶ σιτούμενοι τοὺς ἰχθῦς·
εὐρίσκομεν δ' αὐτοὺς ἀνорύττοντες. Ἐπειδὴ δὲ ἡδὴ
ἐπέλιπε τὰ ἐπιτήδεια, προελθόντες καὶ τὴν ναῦν πε-
πηγυῖαν ἀνασπᾶσαντες καὶ πετάσαντες τὴν ὁδὸν

circa ancoris, transegere : nam ancoris quoque utebantur
magnis, vitreis, validis. Postridie vero re sacra in ceto
peracta, sepultisque in eo suis, solverunt læti, et velut
puanas canentes. Ista sunt circa insularem pugnam gesta.

XXVII.

VERÆ HISTORIÆ LIBER SECUNDUS.

1. Ab hoc inde tempore quum non amplius ferrem illam
in ceto vitam, et commoratione illa gravarer, exeuandi
aliquam rationem machinabar. Ac primo quidem placuit
dextro pariete perfosso aufugere, jamque excidere illud
corperamus. Quum vero ad quinque stadia progressi ni-
hil efficeremus, fodiendi consilio abjecto, incendere silvam
statuimus : ita quippe morituram belluam ; quo facto facilis
nobis futurus exitus erat. A caudinis igitur partibus initio
facto eam incendimus : ac septem dies totidemque noctes
non sensit ardorem ; oclavo autem unoque ægrotare eum
intelleximus : hiabat enim tardius, et si haret, statim os
claudebat. Decimo undecimoque plane jam ad mortem
spectabat, atque olebat male. Duodecimo vix tandem ani-
madvertimus, nisi quis illo hiante suffulciret maxillares,
quominus claudere illos posset, periculum esse ne inclusi
in cadavere una periremus. Itaque ore illius magnis tra-
bibus discuneato, navem paravimus, et aqua quamplurima
imposita, et necessariis reliquis : gubernatus autem erat
Scintharus. Proxima luce cetus quidem jam erat mor-
tuus.

2. Nos vero extractum navigium, et per dentium inter-
stitia traductum, suspensumque e dentibus placide in mare
demisimus. Tum tergo ceti consenso sacraque re Neptuno
facta, ibidem prope tropæum commorati triduo, quod ma-
lacia esset, quarto solvimus. Hic in multis de navali illo
prælio mortuos incidimus, offendimusque, ac dimensi cor-
pora cum admiratione sumus. Ac dies quidem aliquot na-
vigavimus aere temperato usi : deinde borea flante vehe-
menti, frigus magnum est ortum et totum inde mare conge-
latum non in superficie modo, sed in fundum etiam ad quat-
tuor circiter stadia ; ita ut egressi per glaciem discurreremus.
Durante autem vento, quum ferre non possemus, tale quid
excogitavimus, consilii auctore Scintharo : effosso intra
aquam specu maximo, triginta in hoc dies mansimus, ac-
censo igne, in cibum utentes piscibus, quos inter fodiendum
inveniebamus. Deficientibus vero jam necessariis, progressi
navem gelu firmatam revulsimus, passoque velo, traheba-

ἐσπρόμεθα ὥσπερ πλέοντες λείως καὶ προσηνῶς ἐπὶ τοῦ πάγου διολισθάνοντες. Ἡμέρα δὲ πέμπτη ἀλέα τε ἤδη ἦν καὶ ὁ πάγος ἐλύετο καὶ ὕδωρ πάντα αὖθις ἐγίγνετο.

3. Πλεύσαντες οὖν ὅσον τριακοσίους σταδίους νήσω μικρᾷ καὶ ἐρήμῃ προσηνέχθημεν, ἀπ' ἧς ὕδωρ λαβόντες — ἐπελεοίπει γὰρ ἤδη — καὶ δύο ταύρους ἀγρίους κατατοξεύσαντες ἀπεπλεύσαμεν. Οἱ δὲ ταῦροι οὗτοι τὰ κέρατα οὐκ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς εἶχον, ἀλλ' ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὥσπερ ὁ Μῶμος ἤϊου. Μετ' οὐ πολὺ δὲ εἰς πελάγους ἐνεβαίνομεν, οὐχ ὕδατος, ἀλλὰ γάλακτος· καὶ νῆσος ἐν αὐτῇ ἐφαίνετο λευκὴ πλήρης ἀμπέλων. Ἦν δὲ ἡ νῆσος τυρὸς μέγιστος, πάνυ συμπετηγὼς, ὥς ὑπερὸν ἐμπαγόντες ἐμάθομεν, πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων τὸ περίμετρον· αἱ δ' ἀμπέλαι βοτρυῶν πλήρεις, οὐ μέντοι ὄνιον, ἀλλὰ γάλα ἐξ αὐτῶν ἀποθλίβοντες ἐπίνομεν. Ἱερὸν δ' ἐν μέσῃ τῇ νήσῳ ἀνωκοδόμητο Γαλατείας τῆς Νηρηίδος, ὡς ἐδήλου τὸ ἐπίγραμμα. Ὅσον δ' οὖν χρόνον ἐκεῖ ἐμείναμεν, ὅσον μὲν ἡ γῆ καὶ τιτῖον ὑπῆρχε, ποτὸν δὲ τὸ γάλα τὸ ἐκ τῶν βοτρυῶν. Βασιλεύειν δὲ τῶν χωρίων τούτων ἐλέγετο Τυρῷ ἡ Σαλμωνέως, μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν ταύτην παρὰ τοῦ Ποσειδῶνος λαβοῦσα τὴν τιμὴν.

4. Μείναντες δ' ἡμέρας ἐν τῇ νήσῳ πέντε τῇ ἑκτῇ ἐξωρμήσαμεν, αὔρας μὲν τινος παραπεμπούσης, λειοκύμονος δὲ κύσης τῆς θαλάττης· τῇ ὀγδόῃ δὲ ἡμέρα πλέοντες οὐκέτι διὰ τοῦ γάλακτος, ἀλλ' ἤδη ἐν ἁλμυρῷ καὶ κυανῷ ὕδατι, καθορῶμεν ἀνθρώπους πολλοὺς ἐπὶ τοῦ πελάγους διαθέντας, ἅπαντα ἡμῖν προσεοικότας καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ μεγέθη, πλὴν τῶν ποδῶν μόνων· ταῦτα γὰρ φέλλινα εἶχον· ἀπ' οὗ δὴ οἶμαι καὶ ἐκαλοῦντο Φελλόποδες. Ἐθαυμάζομεν οὖν ἰδόντες οὐ βαπτίζομένους, ἀλλ' ὑπερέχοντας τῶν κυμάτων καὶ ἀδεῶς ὁδοιποροῦντας. Οἱ δὲ καὶ προσέειπον καὶ ἡσπάζοντο ἡμᾶς Ἑλληνικῇ φωνῇ λέγοντες εἰς Φελλῶ τὴν αὐτῶν πατρίδα ἐπείγεσθαι· μέχρι μὲν οὖν τινος συνωδοιπόρου ἡμῖν παραθέντες, εἶτα ἀποτραπόμενοι τῆς ὁδοῦ ἐβάδιζον εὐπλοῖαν ἡμῖν ἐπευξάμενοι. Μετ' ὀλίγον δὲ πολλαὶ νῆσοι ἐφαίνοντο, πλησίον μὲν ἐξ ἀριστερῶν ἡ Φελλῶ, εἰς ἣν ἐκεῖνοι ἐσπευδον, πόλις ἐπὶ μεγάλῳ καὶ στρογγύλῳ φελλοῦ κατοικουμένη· πόρρωθεν δὲ καὶ μᾶλλον ἐν δεξιᾷ πέντε μέγιστα καὶ ὑψηλότατα, καὶ πῦρ πολὺ ἀπ' αὐτῶν ἀνεκάετο.

5. Κατὰ δὲ τὴν πρῶραν μία πλατεῖα καὶ ταπεινὴ, σταδίους ἀπέρουσα οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων. Ἦδη δὲ πλησίον τε ἤμεν καὶ θαυμαστὴ τις αὔρα περιέπνευσεν ἡμᾶς, ἥδεῖα καὶ εὐώδης, ὅαν φησὶν ὁ συγγραφεὺς Ἡρόδοτος ἀπόζειν τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας. Οἷον γὰρ ἀπὸ βρόδων καὶ ναρκίσσων καὶ ὑακίνθων καὶ κρίνων καὶ ἰων, ἔτι δὲ μυρρίνης καὶ δάφνης καὶ ἀμπελάνθης, τοιούτων ἡμῖν τὸ ἄνθος προσέβαλλεν. Ἦσθόντες δὲ τῇ ὁσμῇ καὶ χρηστὰ ἐκ μακρῶν πόνων ἐλπίσαντες κατ' ὀλίγον ἤδη πλησίον τῆς νήσου ἐγίγνομεθα. Ἐνθα δὲ καὶ καθεωρῶμεν λιμένας τε πολλοὺς περὶ πᾶσαν ἀκλύστους καὶ μεγάλους, ποταμούς τε διαυγεῖς ἐξιόντας ἡρέμα

mur quasi navigantes in laevi motoque blando labentes per glaciem. Quinto inde die aestus jam sit, solvitur glacies, in aquam redeunt omnia.

3. Trecenta ferme stadia navigaveramus, quum delati sumus ad insulam parvam ac desertam. Hinc aqua hausta (jam enim defecerat), confectisque sagittarum ope silvestribus duobus bubus, rursum navigavimus. Hi vero tauri non in capite habebant cornua, sed, quod Momus volebat, sub oculis. Non ita multo post in pelagus intrabamus, non aquae illud, sed lactis. Insula in eo conspiciebatur alba, plena vitibus. Erat autem haec insula caseus maximus, plane compactus, uti postea edendo experti sumus, stadiorum quinque et viginti circuitu: vites porro uvis plenae; verum non vinum inde, sed lac expressum bibebamus. *Edes* in media insula exstructa erat Galatae (*Lactae*) Nereidis, quod significabat inscriptio. Quamdiu igitur ibi mansimus, cibum pariter atque obsonia terra nobis praebuit, potum vero lac de uvis. Regnare his regionibus dicebatur Tyro (*Casea*) Salmonei filia, hunc honorem, postquam hinc discessit, ab Neptune nacta.

4. Morati in hac insula dies quinque, sexto solvimus, aura quidem nos quadam prosequente, non nisi laevibus tamen fluctibus moto mari. Octavo die, non jam lacteo navigantes, sed salso mari et caeruleo, videmus homines multos per mare discurrentes, omni ex parte nobis similes, corporibus et statura, pedibus solum exceptis; hos enim habent ex subere, a quo nempe etiam appellantur puto Phellopodes (*suberipedes*). Mirabamur igitur quum videremus illos non mergi, sed eminentes super fluctus, ac sine metu viam facientes. Atque adeunt nos etiam nonnulli et Graeca lingua salutant, dicuntque in suam se patriam Phello (*Suberiam*) contendere. Et aliquosque juxta currentes nobiscum iter faciebant: deinde ab nostra via deflectentes abibant felicem nobis navigationem precati. Post paullo insulae apparent multae: in proximo ad sinistram Phello, in quam illi festinabant, urbs in magno et rotundo subere aedificata: at e longinquo et dextrorsum magis quinque maximae atque altissimae, a quibus ignis ardens surgebat multus.

5. Versus proram lata una et humilis, stadiis distans non minus quingentis. Jam vero prope eramus, et aura quaedam circa nos spirabat admirabilis, suavis, et odora, qualem Herodotus historicus spirare ait a felici Arabia. Quale enim a rosa, et narcisso, et hyacintho, et liliis, et violis, myrto praeterea et lauro, atque vitis flore, tam suave quiddam ad nares nobis accidit. Delectati odore et optima quaeque post longos labores dum speramus, brevissimo jam intervallo absumus ab insula. Hic et portus videmus multos circumcirca, tutos a fluctibus et spatiosos, fluminaque pel-

ἐς τὴν θάλατταν· ἔτι δὲ λειμῶνας καὶ ὕλας καὶ ὄρεα μουσικά, τὰ μὲν ἐπὶ τῶν ῥόδων ἄδοντα, πολλὰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κλάδων· ἅρ' τε κοῦφους καὶ εὐπνοὺς περιέχευτο τὴν χώραν· καὶ αὐρὰν δὲ τινες ἡδέϊαι διαπνέουσαι ἡρέμα τὴν ὕλην διεσάλευον, ὥστε καὶ ἀπὸ τῶν κλάδων κινουμένων τερπνὰ καὶ συνεχῆ μελὴ ἀπεσυρίζετο ἑοικότα τοῖς ἐπ' ἐρημίας αὐλήμασι τῶν πλαγίων αὐλῶν. Καὶ μὴν καὶ βοή σύμμικτος ἤκούετο ἄλλοις, οὐ θορυβώδης, ἀλλ' ὅσα γένοιτ' ἂν ἐν συμποσίῳ, τῶν μὲν αὐλούντων, τῶν δὲ ἐπαίνούντων, ἐνίων δὲ χροτούντων πρὸς αὐλὸν ἢ κιθάραν.

6. Τοῦτοις ἄσασαι κηλούμενοι κατήχθημεν, δρμίσαντες δὲ τὴν ναῦν ἀπεβαίνομεν τὸν Σκίνθαρον ἐν αὐτῇ καὶ δύο τῶν ἑταίρων ἀπολιπόντες. Προϊόντες δὲ διὰ λειμῶνος εὐανθοῦς ἐντυγχάνομεν τοῖς φρουροῖς καὶ περιπόλοις, οἱ δὲ δῆσαντες ἡμᾶς ῥοδίνοις στεφάνοις — οὗτος γὰρ μέγιστος παρ' αὐτοῖς δεσμός ἐστιν — ἀνῆγον ὡς τὸν ἀρχοντα, παρ' ὧν δὴ καθ' ὁδὸν ἤκουσαμεν ὡς ἡ μὲν νῆος εἴη τῶν Μακάρων προσαγορευομένη, ἀρχὸς δὲ ὁ Κρῆς Ῥαδάμανθος. Καὶ δὴ ἀναχθέντες ὡς αὐτὸν ἐν τάξει τῶν δικαζομένων ἔστημεν τέταρτοι.

7. Ἦν δὲ ἡ μὲν πρώτη δίκη περὶ Αἴαντος τοῦ Τελαμῶνος, εἴτε χρὴ αὐτὸν συνεῖναι τοῖς ἥρωσι εἴτε καὶ μὴ· κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ ὅτι μεμῆνοι καὶ ἑαυτὸν ἀπεκτόνοι. Τέλος δὲ πολλῶν βρῆθέντων ἔγνω ὁ Ῥαδάμανθος, νῦν μὲν αὐτὸν πίομενον τοῦ ἑλλεβορίου παραδοθῆναι Ἰπποκράτει τῷ Κῳῳ ἱατρῷ, ὕστερον δὲ σωφρονήσαντα μετέχειν τοῦ συμποσίου.

8. Δευτέρα δὲ ἦν κρίσις ἐρωτικῇ, Θησεύς καὶ Μενελάου περὶ τῆς Ἑλένης διαγωνιζομένων, ποτέρῳ χρὴ αὐτὴν συνοικεῖν. Καὶ ὁ Ῥαδάμανθος ἐδίκασε Μενέλαῳ συνεῖναι αὐτὴν ἅτε καὶ τοσαῦτα πονήσαντι καὶ κινδυνεύσαντι τοῦ γάμου ἕνεκα· καὶ γὰρ αὐτῷ Θησεὶ καὶ ἄλλας εἶναι γυναῖκας τὴν τε Ἀμαζόνα καὶ τὰς τοῦ Μίνως θυγατέρας.

9. Τρίτη δ' ἐδίκασθη περὶ προεδρίας Ἀλεξάνδρου τε τῷ Φιλίππῳ καὶ Ἀννίᾳ τῷ Καρχηδονίῳ, καὶ ἔδοξε προέχειν ὁ Ἀλεξάνδρος, καὶ θρόνος αὐτῷ ἐτέθη παρὰ Κύρον τὸν Πέρσῃν πρότερον.

10. Τέταρτοι δ' ἡμεῖς προσήχθημεν· καὶ ὁ μὲν ἤρετο τί παθόντες ἔτι ζῶντες ἱεροῦ γωρίου ἐπιβαίμεν· ἡμεῖς δὲ πάντα ἐξῆς διηγησάμεθα. Οὗτος δὲ μεταστησάμενος ἡμᾶς ἐπὶ πολὺ χρόνον ἐσκέπτετο καὶ τοῖς συνέδοις ἐκοινοῦτο περὶ ἡμῶν. Συνήδρευον δὲ ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ Ἀριστείδης ὁ δίκαιος ὁ Ἀθηναῖος. Ὡς δ' ἔδοξεν αὐτῷ, ἀπερῆνατο τῆς μὲν φιλοπραγμοσύνης καὶ τῆς ἀποδημίας, ἐπειδὴ ἀποθάνομεν, δοῦναι τὰς εὐθύνas, τὸ δὲ νῦν βρῆτὸν χρόνον μείναντας ἐν τῇ νήσῳ καὶ συνδιατηθέντας τοῖς ἥρωσι ἀπελθεῖν. Ἔταξε δὲ καὶ τὴν προθεσμίαν τῆς ἐπιδημίας μὴ πλεόν μηνῶν ἑπτὰ.

11. Τοῦντεῦθεν ἡμῖν αὐτομάτων τῶν στεφάνων περιρρύντων ἐλελύμεθα καὶ εἰς τὴν πόλιν ἡγόμεθα καὶ εἰς τὸ τῶν Μακάρων συμπόσιον. Αὕτη μὲν οὖν ἡ πό-

lucida placide exeuntia in mare : ad hæc prata, et silvas, et canoras aves, tum in litoribus modulantes, tum multas in ramis. Aer porro levis et molliter spirans circumfusus regioni erat, atque auræ quædam suaves leni flatu silvam motabant. Itaque et a ramis motis jucunda perpetuaque cantica sibilabant, similia cantibus qui ab obliquis fistulis in loco deserto redduntur. Sed clamor etiam mistus exaudiebatur, non ille tumultuosus, sed qualis oriatur in convivio, instantibus aliis tibias, aliis laudantibus, plaudentibus ad tibiam citharamve alii.

6. Hisce omnibus dum demulcemur appulimus, firmataque in portu navi, escendimus, relictis in ea Scintharo cum duobus sociis. Progressi per pratum floridum, in praesidarios custodes incidimus, qui roseis nos coronis vinctos (durissimum hoc apud illos vinculum est) ad principem abduxere; a quibus in via audivimus hanc esse Beatorum quæ vocatur insulam, et imperitare in ea Rhadamanthum Cretensem. Jam deducti ad illum, quarti stetimur in serie eorum qui judicandi erant.

7. Primum judicium erat de Telamone Ajace, utrum par sit eum versari cum heroibus an non. Accusabatur autem hoc nomine, quod furiosus fuisset atque ipse manus sibi intulisset. Tandem quum multa utrimque dicta essent, pronunciavit Rhadamanthus illam esse cum Menelao, qui nuptiarum illius causa tot labores, pericula tot subisset : etenim Theseo alias quoque esse mulieres, Amazonem illam, et Minois filias.

8. Alterum erat amatorium judicium, Theseo et Menelao de Helena contendentibus, cum utro ea habitare deberet. Judicavitque Rhadamanthus illam esse cum Menelao, qui nuptiarum illius causa tot labores, pericula tot subisset : etenim Theseo alias quoque esse mulieres, Amazonem illam, et Minois filias.

9. Tertia causa judicata est de loco antiquiore inter Alexandrum Philippi et Hannibalem Carthaginiensem, et primas visum est deberi Alexandro, ac sella ei posita est juxta Cyrum majorem Persam.

10. Quarti nos admoti sumus. Atque ille quidem interrogavit, qua re impulsus vivi adhuc sacram regionem ingressi essemus : nos vero omnia deinceps enarravimus. Iste autem nobis secedere aliquantum jussis, diu considerabat, suisque cum assessoribus communicat de nobis. Aderant enim illi in consilio tum alii plures, tum Aristides justus Atheniensis. Quum vero visum ipsi esset, pronunciavit curiositatis quidem et profectionis pœnas nos, ubi mortui fuisset, daturus : jam vero dicto tempore in insula morati, et convictu heroum usi, abiremus. Constituit autem etiam diem commorationis, ne plus septem mensibus maneremus.

11. Hinc sua nobis sponte defluentibus coronis liberati in urbem introducti sumus et ad Beatorum convivium. Hæc urbs tota aurea : mœnia circumposita smaragdina : portæ

λις πᾶσα χρυσῇ, τὸ δὲ τεῖχος περιέκειται σμαράγδινον· πύλαι δὲ εἰσιν ἐπτὰ, πᾶσαι μονόζυλοι κιναμώνιμοι· τὸ μέντοι ἑδάφος τῆς πόλεως καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ τεύχους γῆ ἐλεφαντίνη· ναοὶ δὲ πάντων θεῶν βηρύλλου λίθου ὠκοδομημένοι, καὶ βωμοὶ ἐν αὐτοῖς μέγιστοι μονόλιθοι ἀμεθύστινοι, ἐφ' ὧν ποιοῦσι τὰς ἐκατόμβας. Περὶ δὲ τὴν πόλιν ῥεῖ ποταμὸς μύρου τοῦ καλλίστου τὸ πλάτος πήχεων ἑκατὸν βασιλικῶν, βάθος δὲ πενήκοντα, ὥστε νεῖν εὐμαρῶς. Λουτρά δὲ ἔστιν ἐν αὐτοῖς οἶκοι μεγάλοι ὑάλινοι, τῷ κιναμώνῳ ἐγκαθόμενοι· ἀντὶ μέντοι ὕδατος ἐν ταῖς πυλῶσι δρόσος θερμὴ ἔστιν.

12. Ἐσθῆτι δὲ χροῖνται ἀραχνίους λεπτοὺς, πορφυροῖς. Αὐτοὶ δὲ σώματα μὲν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀναφεῖς καὶ ἄσαρκοι εἰσι, μορφήν δὲ καὶ ἰδέαν μόνην ἐμφαίνουσι, καὶ ἀσώματοι ὄντες ὁμοῦ συνεστᾶσι καὶ κινούνται καὶ φρονοῦσι καὶ φωνὴν ἀφιᾶσι, καὶ ὁλοῦς ἔοικε γυμνὴ τις ἡ ψυχὴ αὐτῶν περιπολεῖν τὴν τοῦ σώματος ὁμοιότητα περιχειμένη· εἰ γοῦν μὴ ἀφαιτό τις, οὐκ ἂν ἐλέγξειε μὴ εἶναι σῶμα τὸ δρῶμενον· εἰσι γὰρ ὥσπερ σκιάι ὄρθαι, οὐ μέλαιναι. Γηράσκει δὲ οὐδεὶς, ἀλλ' ἐφ' ἧς ἂν ἡλικίας ἔλθῃ παραμένει. Οὐ μὴν οὐδὲ νύξ παρ' αὐτοῖς γίγνεται, οὐδὲ ἡμέρα πάνυ λαμπρά· καθάπερ γὰρ τὸ λυκαυγὲς ᾗδὲ πρὸς ἑω μὴδέπω ἀνατείλαντος ἡλίου, τοιοῦτο φῶς ἐπέχει τὴν γῆν. Καὶ μέντοι καὶ ὄραν μίαν ἴσασι τοῦ ἔτους· αἰὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς ἅρ ἔστι καὶ εἷς ἄνεμος πνεῖ δ ζέφυρος.

13. Ἡ δὲ χώρα πᾶσι μὲν ἀνέσει, πᾶσι δὲ φυτοῖς ἡμέροις τε καὶ σκιεροῖς τέθηλεν· αἱ μὲν γὰρ ἀμπελοὶ δωδεκάφοροί εἰσι καὶ κατὰ μῆνα ἕκαστον καρποφοροῦσι· τὰς δὲ ῥοιάς καὶ τὰς μηλέας καὶ τὴν ἄλλην ὀπώραν ἔλεγον μὲν εἶναι τρισκαίδεκάφορον· ἐνὸς γὰρ μηνὸς τοῦ παρ' αὐτοῖς Μινώου δις καρποφορεῖ. Ἀντὶ δὲ πυροῦ οἱ στάχυες ἄρτον ἔτοιμον ἐπ' ἀκρων φύουσιν ὥσπερ μύκητας. Πηγαὶ δὲ περὶ τὴν πόλιν ὕδατος μὲν πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ τριακόσια, μέλιτος δὲ ἄλλα τοσαῦται, μύρου δὲ πεντακόσια, μικρότεροι μὲντοι αὐταί· καὶ ποταμοὶ γάλακτος ἐπτὰ καὶ οἶνου ὀκτώ.

14. Τὸ δὲ συμπόσιον ἔξω τῆς πόλεως πεποιήται ἐν τῷ Ἡλυσίῳ κελευμένῳ πεδίῳ· λειμῶν δὲ ἔστι κάλλιστος καὶ περὶ αὐτὸν ὕλη παντοῖα, πυκνὴ, ἐπισκιάζουσα τοὺς κατακειμένους, καὶ στρωμνὴ μὲν ἐκ τῶν ἀνθέων ὑποβέβηται. Διακονοῦνται δὲ καὶ διαφέρουσιν ἕκαστα οἱ ἄνθρωποι πλὴν γε τοῦ οἰνοχοεῖν· τούτου γὰρ οὐ δέονται, περὶ δὲ τὸ συμπόσιον ὑάλινά ἐστι μεγάλα δένδρα τῆς διαγυστᾶτης ὕαλου, καὶ καρπὸς ἔστι τῶν δένδρων τούτων ποτῆρια παντοῖα καὶ τὰς κατασκευὰς καὶ τὰ μέγεθ. Ἐπειδὴν οὖν παρὶς τις ἐς τὸ συμπόσιον, τρυγῆσας ἐν ἧ καὶ δύο τῶν ἐκπωμάτων παρατίθεται, τὰ δὲ αὐτὰ οἶνου πλήρη γίγνεται. Οὕτω μὲν πίνουσιν. Ἀντὶ δὲ τῶν στεφάνων αἱ ἀηδόνες καὶ τὰ ἄλλα μουσικὰ ὄρνα ἐκ τῶν πλησίον λειμῶνων τοῖς στόμασιν ἀνθολογῶντα κατανίφει αὐτοὺς μετ' ὥδης ὑπερπετόμενα. Καὶ μὴν καὶ μυρίζονται ὥδε· νεφέλαι πυκναὶ ἀνασπᾶσθαι μύρον ἐκ τῶν πηγῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐπι-

septem ex uno singulae trunco elaboratae cinnamominae : solum urbis, quodque intra muros terrae est, eburneum : templa omnium deorum et beryllo gemma aedificata, et altaria in iis maxima, ex una gemma amethystina, in quibus hecatombas faciunt. Circum urbem fluit amnis unguenti pulcherrimi, cujus latitudo centum cubitorum regionum; profunditas autem quinquaginta, ut nates in eo facile. Balnea sunt illis aedes magnae, vitreae, cinnamomo vaporatae : verum pro aqua in solis est ros calidus.

12. Ad vestitum utuntur aranearum telis tenuibus, purpureis. Corpora quidem ipsi non habent, sed tactum effugiant, carnis expertes, et figuram solam atque speciem ostendunt, ac licet corpora non habeant, tamen stant, moventur, sapiunt, vocem emittunt. Et omnino videtur nuda quodammodo anima illorum obversari, similitudinem quandam induta corporis. Nisi enim tetigerit aliquis, haud convinctur corpus non esse id quod videt : sunt enim quasi umbrae erectae, non nigrae. Senescit vero nemo, sed qua aetate huc venerit, in ea manet. Verum neque nox apud illos est, neque dies plane clara : sed quale est mane diluculum, sole nondum exorto, talis lux terram illam obtinet. Unam etiam modo anni tempestatem norunt : semper enim apud illos ver est, et unus flat ventus, Zephyrus.

13. Regio floribus omnibus, plantisque tum mansuetis tum umbrosis viret. Vites quidem duodecies feraces, mensibus singulis fructum ferunt. Punicas vero arbores, et malos, et reliquas frugiferas dicebant etiam ter et decies ferre, bis nempe uno mense, qui Minous apud illos est. Pro tritico spicae panes jam paratos in summo producant, velut fungos. Fontes circa urbem aquae quinque et sexaginta supra trecentos, mellis totidem alii, unguenti autem quingenti, hi tamen minores; fluvii lactis septem, et octo vini.

14. Crenatio extra urbem structa est, in eo qui vocatur campus Elysus. Est autem pratum pulcherrimum, et circa illud silva varia, densa, accumbentibus umbram faciens : stragula de floribus vestis subjecta est. Ministrant omnia et huc illuc ferunt venti, praeterquam quod vinum non infundunt : hoc enim nihil opus est, sed sunt arbores circa crenationem vitreae, magnae, de vitro pellucidissimo : et sunt fructus harum arborum pocula varia et figuris et magnitudine. Quum igitur advenit aliquis in crenationem, decerptum unum alterumve poculorum sibi apponit; at illa statim vini plena fiunt : et sic bibunt. Pro coronis vero luscinae et aves aliae canorae ex vicinis pratis flores rostris lectos instar nivis in eos spargunt, cum cantu supervolantes. Unguentis quoque perfunduntur, hunc in modum : densae nubes bibunt e fontibus ac fluvio unguentum, deinde im-

σῆσαι ὑπὲρ τὸ συμπόσιον ἡρέμα τῶν ἀνέμων ὑποθλι-
βόντων βουσι λεπτὸν ὥσπερ δρόσον.

15. Ἐπὶ δὲ τῷ δείπνῳ μουσικῇ τε καὶ ὥδαϊς σχο-
λάζουσιν· ἄδεται δὲ αὐτοῖς τὰ τοῦ Ὀμήρου ἐπη μά-
λιστά· καὶ αὐτὸς γὰρ πάρεστι καὶ συνευχεῖται αὐτοῖς
ὑπὲρ τὸν Ὀδυσσεῖα κατακείμενος. Οἱ μὲν οὖν χοροὶ
ἐκ παίδων εἰσι καὶ παρθένων· ἐξάρχουσι δὲ καὶ συνά-
δουσιν Εὐνομός τε ὁ Λοκρὸς καὶ Ἀρίων ὁ Λέσβιος καὶ
Ἀνακρέων καὶ Στησίχορος· καὶ γὰρ τοῦτον παρ' αὐτοῖς
ἐθεασάμην, ἥδη τῆς Ἑλένης αὐτῷ διηλλαγμένης.
Ἐπειδὴν δὲ οὗτοι παύσονται ἄδοντες, δεύτερος χορὸς
παρέρχεται ἐκ κύκνων καὶ χελιδόνων καὶ ἀηδόνων.
Ἐπειδὴν δὲ καὶ οὗτοι φῶσι, τότε ἥδη ἡ πᾶσα ὄλη
ἐπαυλεῖ τῶν ἀνέμων καταρχόντων.

16. Μέγιστον δὲ δὴ πρὸς εὐφροσύνην ἔκεινο ἔχου-
σι· πηγαὶ εἰσι δύο παρὰ τὸ συμπόσιον, ἡ μὲν γέλωτος,
ἡ δὲ ἡδονῆς· ἐκ τούτων ἑκατέρας πάντες ἐν ἀρχῇ τῆς
εὐωχίας πίνουσι καὶ τὸ λοιπὸν ἡδόμενοι καὶ γελῶντες
διάγουσι.

17. Βούλομαι δὲ εἰπεῖν καὶ τῶν ἐπιστήμων οὐστινὰς
παρ' αὐτοῖς ἐθεασάμην· πάντας μὲν τοὺς ἡμιθέους καὶ
τοὺς ἐπὶ Ἴλιον στρατεύσαντας πλὴν γε τοῦ Λοκροῦ
Αἴαντος· ἐκείνων δὲ μόνον ἐρασχον ἐν τῷ τῶν ἀσεβῶν
χώρῳ κολάζεσθαι. Βαρβάρων δὲ Κύρους τε ἀμφοτέ-
ρους καὶ τὸν Σκύθην Ἀνάγρην καὶ τὸν Θρᾶκα Ζάμολ-
ξιν καὶ Νομᾶν τὸν Ἰταλιώτην, καὶ μὴν καὶ Λυκοῦργον
τὸν Λακεδαιμόνιον καὶ Φωκίωνα καὶ Τέλλον τοὺς Ἀθη-
ναίους, καὶ τοὺς σοφοὺς ἀνευ Περιάνδρου. Εἶδον δὲ καὶ
Σωκράτην τὸν Σωφρονίσκου ἀδολεσχόντα μετὰ Νέ-
στορος καὶ Παλαμήδους· περὶ δὲ αὐτὸν ἦσαν Ὑάκινθος τε
ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ὁ Θεσπιεύς Νάρκισσος καὶ Ὑάκας
καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ καλοὶ. Καί μοι ἐδόκει ἔρᾶν τοῦ
Ὑακίνθου· τὰ πολλὰ γοῦν ἐκείνων διήλεγχεν. Ἐλέγετο
δὲ χαλπαίνειν αὐτῷ ὁ Ραδάμανθος καὶ ἡπειληκέναι
πολλάκις ἐκβαλεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς νήσου, ἣν φλυαρῇ καὶ
μὴ ἐθέλῃ ἀρεῖς τὴν εἰρωνείαν εὐωχεῖσθαι. Πλάτων δὲ
μόνος οὐ παρῆν, ἀλλ' ἐλέγετο καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ἀναπλα-
σθείσῃ ὑπ' αὐτοῦ πόλει οἰκεῖν χρώμενος τῇ πολιτείᾳ
καὶ τοῖς νόμοις οἷς συνέγραψεν.

18. Οἱ μέντοι ἀμφ' Ἀρίστιππόν τε καὶ Ἐπίκουρον
τὰ πρῶτα παρ' αὐτοῖς ἐφέροντο ἡδεῖς τε ὄντες καὶ κε-
χαρισμένοι καὶ συμποτικώτατοι. Παρῆν δὲ καὶ Αἴσω-
πος ὁ Φρύξ· τούτῳ δὲ ὅσα καὶ γελωτοποιῶν γρῶνται.
Διογένης μὲν γε ὁ Σινωπεὺς τοσοῦτον μετέβαλε τοῦ
τρόπου ὥστε γῆμαι μὲν Λαΐδα τὴν ἑταίραν, ὀρχεῖσθαι
δὲ πολλάκις ὑπὸ μέθης ἀνιστάμενον καὶ παροινεῖν.
Τῶν δὲ Στωϊκῶν οὐδεὶς παρῆν· ἔτι γὰρ ἐλέγοντο ἀνα-
βαίνειν τὸν τῆς ἀρετῆς ὁρθὸν λόφον. Ἡκούομεν δὲ καὶ
περὶ Χρυσίππου ὅτι οὐ πρότερον αὐτῷ ἐπιβῆναι τῆς
νήσου θέμις, πρὶν τὸ τέταρτον ἑαυτὸν ἑλβεορίσῃ.
Τοὺς δὲ Ἀκαδημαϊκοὺς ἔλεγον ἐθέλειν μὲν ἔλθεῖν, ἐπέ-
χειν δ' ἔτι καὶ διασχέπτεσθαι· μὴ δὲ γὰρ αὐτὸ τοῦτό πω
καταλαμβάνειν, εἰ καὶ νησὶς τις τοιαύτη ἐστίν. Ἄλλως
τε καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Ραδάμανθους, οἶμαι, κρίσιν ἐδεδοί-

minentes cœnationi, placide urgentibus ventis, tanquam
tenuem rorem pluunt.

15. In cœna musicæ vacant et cantibus. Canuntur ipsi
Homeri maxime carmina : et adest ipse quoque et cum
illis epulatur, accumbens supra Ulixem. Chori puerorum
sunt et virginum : ducunt eum concinuntque Eunomus
Locrus, et Lesbios Arion, et Anacreon, et Stesichorus :
etenim hunc quoque apud illos vidi, jam reconciliata
illi Helena. Hi vero quum canere desierunt, alter chorus
procedit cynorum, hirundinum ac lusciniarum : et ubi
hi quoque cecinerunt, tum sane silva tota fistulis quasi
succinit, ventis cantum præeuntibus.

16. Maximum vero illud ad hilaritatem adjumentum ha-
bent, quod fontes sunt duo circa cœnationem, risus alter,
alter voluptatis; ex quorum alterutro in ipso convivii
principio bibunt, et quod superest jucunde et cum risu
agunt.

17. Dicere etiam volo, nobilium hominum quos apud illos
viderim. Semideos quidem omnes, et qui ad Ilium pugna-
runt, præter Locrum Ajacem : illum solum dicebant in loco
impiorum dare poenas. Barbarorum vero Cyrum utrumque,
et Scytham Anacharsin, et Zamolxin Thracem, et Numam
Italum : ac præter hos Lycurgum Lacedæmonium, et Pho-
cionem ac Tellum Athenienses, et Sapientes, Periandro
excepto. Vidi etiam Socratem Sophronisci filium sermones
cædentem cum Nestore et Palamede : et circa illum erant
Hyacinthus Lacedæmonius, et Thespiensis Narcissus, et
Hylas, et multi alii pulchri. Ac videbatur mihi amare Hy-
acinthum : nam plerumque illum redargebat. Dicebatur
autem iratus illi Rhadamanthus, et sæpe minatus esse, de
insula se illum ejecturum, si nugas agere pergeret, et nollet
dissimulatione omitta convivari. Plato solus non aderat,
sed dicebatur ipse quoque civitatem habitare a se confictari,
eque forma reipublicæ et eis quas conscripsisset, legibus
uti.

18. Aristippus quidem et Epicurus primas illic ferebant,
snares homines, et gratiosi, et convivæ commodi. Aderat
etiam Æsopus Phryx, quo ut scurra ridiculario utuntur.
Verum Sinopenis Diogenes ita mutavit mores suos, ut
Laida duxerit meretricem, ebriusque sæpe ad saltandum
consurgat et vinolentas nugas agat. Stoicorum aderat ne-
mo : dicebantur enim adhuc ascendere arduum illum virtu-
tis collem. Audiebamus etiam de Chrysippo, non prius illi
fas esse insulam ingredi, quam helleboro quantum usus esset.
Academicos vero dicebant velle quidem venire, sed susti-
nere se adhuc et considerare : neque enim hoc ipsum illos
percipere, an insula talis sit. Alioquin etiam Rhadaman-
thi, puto, iudicium metuunt, ut qui instrumentum judi-

μεσαν, ἄτε καὶ τὸ κριτήριον αὐτοῖς ἀνηρχότες. Πολλοὺς δὲ αὐτῶν ἔφασκον δρυμνηθέντας ἀκολουθεῖν τοῖς ἀρμυκνομένοις, ὑπὸ νωλεῖας δ' ἀπολείπεσθαι μὴ καταλαμβάνοντας καὶ ἀναστρέφειν ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ.

19. Οὗτοι μὲν οὖν ἦσαν οἱ ἀξιολογώτατοι τῶν παρόντων. Τιμῶσι δὲ μάλιστα τὸν Ἀχιλλεῖα καὶ μετὰ τοῦτον Θησεῖα. Περί δὲ συνουσίας καὶ ἀρροδισίων οὕτω φρονοῦσι· μίσγονται μὲν ἀναφανδὸν πάντων ὁρίωντων καὶ γυναῖξι καὶ ἄρρεσι, καὶ οὐδαμῶς τοῦτο αἰσχρὸν αὐτοῖς δοκεῖ· μόνος δὲ Σωκράτης διώμνυτο ἢ μὴ καθαρῶς πλησιάζειν τοῖς νέοις· καὶ μέντοι πάντες αὐτοῦ ἐπιπροσκεῖν κατεγίνωσκον· πολλάκις γοῦν ὁ μὲν Ὑάκινθος ἢ ὁ Νάρκισσος ὁμολόγουν, ἐκεῖνος δὲ ἡρνεῖτο. Αἱ δὲ γυναῖκες εἰσι πᾶσι κοιναὶ καὶ οὐδεὶς φρονεῖ τῷ πλησίον, ἀλλ' εἰσι περὶ τοῦτο μάλιστα Πλατωνικώτατοι· καὶ οἱ παῖδες δὲ παρέχουσι τοῖς βουλομένοις οὐδὲν ἀντιλέγοντες.

20. Οὕτω δὲ δύο ἢ τρεῖς ἡμέραι διελθούσας, καὶ προσελθὼν ἐγὼ Ὀμήρῳ τῷ ποιητῇ, σχολῆς οὔσης ἀμφοῖν, τὰ τε ἄλλα ἐπυνθανόμεν καὶ ὅθεν εἴη, λέγων τοῦτο μάλιστα παρ' ἡμῖν εἰσέτι νῦν ζητεῖσθαι. Ὁ δὲ οὐδ' αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖν ἔφασκεν, ὡς οἱ μὲν Χίον, οἱ δὲ Σμυρναῖον, πολλοὶ δὲ καὶ Κολοφώνιον αὐτὸν νομίζουσιν. Εἶναι μέντοι γε ἔλεγε Βαβυλώνιος, καὶ παρά γε τοῖς πλείστοις οὐχ Ὀμηρος, ἀλλὰ Τιγράνης καλεῖσθαι· ὕστερον δὲ δημεύσας παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἀλλάξει τὴν προσηγορίαν. Ἐτι δὲ καὶ περὶ τῶν ἀθετομένων στίχων ἐπηρώτων, εἰ ὑπ' ἐκείνου εἰσιν ἐγγεγραμμένοι. Καὶ ὅς ἔφασκε πάντας αὐτοῦ εἶναι. Κατεγίνωσκον οὖν τῶν ἀμφὶ τὸν Ζηνόδοτον καὶ Ἀρίσταρχον γραμματικῶν πολλὴν τὴν ψυχρολογίαν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἱκανῶς ἀπεκρίνατο, πάλιν αὐτὸν ἠρώτων τί δὴ ποτε ἀπὸ τῆς μῆνιδος τὴν ἀρχὴν ἐποίησατο· καὶ ὅς εἶπεν οὕτως ἐπελοθεῖν αὐτῷ μὴδὲν ἐπιτηδεύσαντι. Καὶ μὴ χάκειν ἐπεθύμουν εἰδέναι εἰ προτέρῃ ἐγραφε τὴν Ὀδυσσεῖαν τῆς Ἰλιάδος, ὡς οἱ πολλοὶ φασιν· ὁ δὲ ἡρνεῖτο. Ὅτι μὲν γὰρ οὐδὲ τυφλὸς ἦν, ὁ καὶ αὐτὸ περὶ αὐτοῦ λέγουσιν, αὐτίκα ἠπιστάμην· εἴωρα γὰρ, ὥστε οὐδὲ πυνθάνεσθαι ἔδεόμην. Πολλάκις δὲ καὶ ἄλλοτε τοῦτο ἐποίου, εἰ ποτε αὐτὸν σχολὴν ἄγοντα εἴρων· προσίων γὰρ τι ἐπυνθανόμεν αὐτοῦ, καὶ ὅς προθύμως πάλιν ἀπεκρίνατο, καὶ μάλιστα μετὰ τὴν δίκην, ἐπειδὴ ἐκράτησεν· ἦν γάρ τις γραφὴ κατ' αὐτοῦ ἐπεντηνεγμένη ὕβρεως ὑπὸ Θερσίτου ἐφ' οἷς αὐτὸν ἐν τῇ ποιήσει ἔσκωψε, καὶ ἐνίκησεν Ὀμηρος Ὀδυσσεὺς συναγορεύοντος.

21. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀφίκετο καὶ Πυθαγόρας ὁ Σάμιος ἐπτάκις ἀλλαγεῖς καὶ ἐν τοσούτοις ζωαῖς βιοτεύσας καὶ ἐκτελέσας τῆς ψυχῆς τὰς περιόδους. Ἦν δὲ χρυσοῦς ὄλον τὸ δεξιὸν ἡμίτομον. Καὶ ἐκρήθη μὲν συμπολιτεύεσθαι αὐτοῖς, ἐνεδοιάζετο δὲ εἶτι πότερον Πυθαγόραν ἢ Εὐφορβὸν χρῆν αὐτὸν ὀνομάζειν. Ὁ μὲντοι Ἐμπεδοκλῆς ἦλθε μὲν καὶ οὗτος, περίεφρος καὶ τὸ σῶμα ὄλον ὠπηγμένος· οὐ μὴν παρεδέχθη καίτοι πολλὰ ἱκετεύων.

candi sustulerint. Multos vero illorum narrabant impetu capto sequi eos qui veniant in insulam, sed ignavia quadam deficere antequam assequantur, et de media via reverti.

19. Hi quidem igitur eorum qui aderant maxime memorabiles. Præcipuo autem in honore habent Achillem, et post hunc, Theseum. De coitu et rebus veneris ita sentiunt : miscent corpora publice, et in conspectu omnium, cum mulieribus pariter et cum maribus, et nequam turpe hoc illis videtur. Solus Socrates dejerabat se caste accedere ad juvenes : sed omnes pejerare illum indicabant : sæpe enim Hyacinthus quidem aut Narcissus fatebantur ; at ipse negabat. Mulieres vero communes omnibus, neque invidet quisquam viro alteri, sed hac in re maxime sunt Platonicæ. Præbent etiam pueri volentibus, nihil repugnantes.

20. Duo nondum aut tres dies præterierant, et accedens ad Homerum poetam, quum ambobus esset otium, tum reliqua ex eo quæsiui, tum unde esset ; dicens illud maxime apud nos in hunc diem disputari. Ille autem scire et ipse se aiebat, hos Chium, Smyrnæum alios, multos Colophonium ipsum putare : se vero, dicebat, Babylonium esse, et apud cives non Homerum vocari, sed Tigranem : postea tamen, quum obses (Homeros) apud Græcos esset, nomen mutasse. Ad hæc de versibus illius rejectis interrogabam num scripti ab ipso essent. Atque ille suos esse omnes confirmavit. Damnabam itaque Zenodoti et Aristarchi grammaticorum frigidas disputationes. Ad hæc quum satis respondisset, rursus interrogavi, cur tandem ab ira initium carminis fecisset. Et ille ita sibi temere in mentem venisse ait, sine consilio. Etiam illud scire volebam, prioremne scripsisset Odysseam Iliade, ut multi referunt. Negabat. Cæcum enim non fuisse, quod ipsum quoque de illo narrat, statim sciebam : utebatur enim oculis ; quare nec interrogatione opus habebam. Sæpe etiam alias hoc faciebam, si quando otiosum illum viderem, ut accedens ipsum interrogarem aliquid : atque ipse prompte ad omnia respondebat, inprimis post iudicium, quum superior discessisset. Erat enim dica illi scripta injuriæ a Thersite de iis quæ contumeliose in ipsum lusisset in carmine : vicitque Homerus, causam illius una agente Ulixæ.

21. Iisdem temporibus Pythagoras etiam Samius advenit, septies mulatus, vita in totidem acta animalibus, perfectisque tot animæ circuitibus. Erat vero dextro toto latere aureus. Et iudicatum quidem est, ut versaretur cum Beatis ; hoc vero adhuc dubitabatur, utrum Pythagoram vocare an Euphorbum oporteret. Venit Empedocles quoque circum ustulatus, et toto assatus corpore : neque tamen, quantumvis multis verbis supplicaret, receptus est.

22. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐνέσθη ὁ ἀγὼν τὰ παρ' αὐτοῖς Θανατούσια. Ἦγωνοῦνται δὲ Ἀχιλλεύς τὸ πέμπτον καὶ Θησεύς τὸ ἑβδομον. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα μακρὸν ἂν εἴη λέγειν· τὰ δὲ κεφάλαια τῶν πραγμάτων διηγῆσθαι. Πάλιν μὲν ἐνίκησε Κῆρος ὁ ἀπ' Ἡρακλέους Ὀδυσσεύς περὶ τοῦ στεφάνου καταγωνισάμενος· πυγμὴ δὲ ἴση ἐγένετο Ἀρείου τε τοῦ Αἰγυπτίου, ὃς ἐν Κορίνθῳ τέθαιπται, καὶ Ἐπειῶ ἀλλήλοισι συνελοθόντων. Παγκρατίου δ' ἄθλα οὐ τίθεται παρ' αὐτοῖς. Τὸν μέντοι δρόμον οὐκέτι μέμνηται ὅστις ἐνίκησε. Ποιητῶν δὲ τῇ μὲν ἀληθείᾳ παρὰ πολὺ ἐκράτει Ὀμηρος, ἐνίκησε δὲ δημοὶ Ἡσίοδος. Τὰ δὲ ἄθλα ἣν ἅπασι στέφανος πλακεῖς ἐκ πτερῶν ταινείων.

23. Ἄρτι δὲ τοῦ ἀγῶνος συντελεσμένου ἡγγέλλοντο οἱ ἐν τῇ χώρῃ τῶν ἀσεβῶν κολαζόμενοι ἀπορρήξαντες τὰ δεσμά καὶ τῆς φρουρᾶς ἐπικρατήσαντες ἐλαύνειν ἐπὶ τὴν νῆσον· ἡγεῖσθαι δὲ αὐτῶν Φάλαριν τε τὸν Ἀκραγαντίων καὶ Βούσιριν τὸν Αἰγύπτιον καὶ Διομήδην τὸν Θρᾶκα καὶ τοὺς περὶ Σκείρωνα καὶ Πίτυοκάμπην. Ὡς δὲ ταῦτ' ἤκουσεν ὁ Ῥαδάμανθος, ἐκτάττει τοὺς ἥρωας ἐπὶ τῆς ἡónος· ἡγεῖτο δὲ Θησεύς τε καὶ Ἀχιλλεύς καὶ Αἴας ὁ Τελαμώνιος ἥδη σωφρονῶν· καὶ συμμίζαντες ἐμάχοντο καὶ ἐνίκησαν οἱ ἥρωες Ἀχιλλεύς τὰ πλεῖστα κατορθώσας. Ἠρίστευσε δὲ καὶ Σωκράτης ἐπὶ τῷ δεξιῷ ταγθεὶς πολὺ μᾶλλον ἢ ὅτε ζῶν ἐπὶ Δηλίῳ ἐμάχετο. Προσιόντων γάρ τῶν πολεμίων οὐκ ἔφυγε καὶ τὸ πρόσωπον ἀτρεπτός ἦν· ἐφ' οἷς καὶ ὕστερον ἐξηρέθη αὐτῷ ἀριστεῖον, καλὸς τε καὶ μέγιστος παράδεισος ἐν τῷ προαστείῳ, ἔνθα καὶ συγκαλῶν τοὺς ἐπαίρους διέλεγτο Νεκρακάδῃμειαν τὸν τόπον προσαγορεύσας.

24. Συλλαβόντες οὖν τοὺς νενικημένους καὶ δῆσαντες αὐτοὺς ἀπέπεμψαν ἔτι μᾶλλον κολασθησόμενους. Ἐγραψε δὲ καὶ ταύτην τὴν μάχην Ὀμηρος καὶ ἀπὸντι μοι ἔδωκε τὰ βιβλία κομίζειν τοῖς παρ' ἡμῖν ἀνθρώποις· ἀλλ' ὕστερον καὶ ταῦτα μετὰ τῶν ἄλλων ἀπωλέσαμεν. Ἦν δὲ ἡ ἀρχὴ τοῦ ποιήματος αὕτη,

Νῦν δέ μοι ἔννεπε, Μοῦσα, μάχην νεκρῶν ἡρώων.

Τότε δ' οὖν κυάμους ἐθήσαντες, ὥσπερ παρ' αὐτοῖς νόμος ἐπειδὴν τὸν πόλεμον κατορθώσασιν, εἰσιτύντο τὰ ἐπινίκια καὶ ἑορτὴν μεγάλην ἤγον· μόνος δὲ ταύτης οὐ μετεῖχε Πυθαγόρας, ἀλλ' ἄσιτος πόρρω ἐκαθέζετο μυσσόμενος τὴν κυανοφαγίαν.

25. Ἦδη δὲ μηνῶν ἑξ διηλυθότων περὶ μεσοῦντα τὸν ἑβδομον νεώτερα συνίστατο πράγματα· ὁ Κινύρας ὁ τοῦ Σκινθάρου παῖς μέγας τε ὢν καὶ καλὸς ἦρα ἐπὶ πολὺν χρόνον ἥδη τῆς Ἑλένης, καὶ αὕτη δὲ οὐκ ἀφανὴς ἦν ἐπὶ νῶς ἀγαπῶσα τὸν νεανίσκον· πολλάκις γοῦν καὶ διένευσεν ἀλλήλοισι ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ προῦπινον καὶ μόνοι ἐξανιστάμενοι ἐπλανόντο περὶ τὴν ὕλην. Καὶ ὅγ' ποτε ὑπὸ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἀμνηχανίας ἐβουλεύσατο ὁ Κινύρας ἀρπάσας τὴν Ἑλένην φυγεῖν. Ἐδόκει δὲ καχεῖν ταῦτα, ὀλχεσθαι ἀπὸντας ἐς τινα τῶν ἐπικειμένων νήσων, ἥτοι ἐς τὴν Φελλῶ ἢ ἐς τὴν Τυρόεσσαν. Συνωμότας δὲ

22. Procedente tempore certamen instabat, quæ Thanausia (*Mortalia*) apud illos vocantur. Præsidebant Achilles quintum, Theseus septimum. Reliqua longum fuerit dicere : summa capita rerum enarrabo. Lucta vicit Carus Heraclides, dejecto in certamine de hac corona Ulysse. Pugilatus æqua laus fuit Arei Ægyptii, qui Corinthi sepultus est, et Epei, inter se congressorum. Pancrati præmia apud illos non proponuntur. Cursu autem quis vicerit, non amplius recorder. Inter poetas re quidem vera multum Homerus præstabat, vincebat tamen Hesiodus. Præmia omnibus plexa e pavoninis pennis corona.

23. Jam consummato autem certamine nunciantur ii, qui in loco impiorum puniuntur, ruptis vinculis superataque custodia, pergere ad insulam, ducibus Phalari Agrigentino, et Ægyptio Busiride, et Diomede Thrace, Scirone item atque Pityocampte. His auditis Rhadamanthus heros eductos instruit in litore : duces erant Theseus et Achilles, et, qui jam resipuerat, Ajax Telamonius. Ac commisso prælio pugnabant : vicerunt heroes, egregia præsertim Achillis opera. Socrates etiam in dextro cornu collocatus hic fortiter rem gessit, multoque melius quam quum vivus ad Delium pugnaret. Accedentibus enim hostibus non fugit, neque usquam avertit faciem. Eapropter deinde virtutis ipsi præmium eximium decretum est, hortus in suburbio pulcher simul et maximus, ubi postea convocatis sodalibus disputabat, et Mortuorum Academiæ loco nomen dedit.

24. Victos itaque comprehensos vinclosque iterum remiserunt, magis jam puniendos. Scripsit hanc quoque pugnam Homerus, ac discedenti mihi dedit libros nostratibus hominibus asserendos : verum postea hos non minus quam alia perdidimus. Initium poematis hoc fuerat :

Nunc refer heroum pugnas, dea, defunctorum.

Tum fabis coctis, qui apud illos mos est, quando bellum feliciter administrant, epulas victoriæ causa instituebant, celebritatemque agebant maximam. Solus in partem illius non venit Pythagoras, sed cibo abstinens procul sedit, abominatus istum fabarum esum.

25. Jam sex menses peracti fuerant, quum circa medium septimum novæ res conflarentur. Cinyras Scinthari filius, magnus et pulcher qui esset, diu jam amabat Helenam, et ab ipsa juvenem apparebat vehementer amari : sæpe enim et innuebant sibi invicem in convivio, et propinabant, et soli surgentes oberrabant per silvam. Atque adeo præ amore et consilii alius inopia Cinyras fugere decreverat raptâ Helena. Placebat autem mulieri quoque hoc consilium, ut quidem aufugerent in quandam adjacentium insularum, sive in Phello, sive in Tyroessam. Conjuratos autem dudum

πάλαι προσηιλήφesan τρεῖς τῶν ἐταίρων τῶν ἐμῶν τοὺς θρασυτάτους. Τῷ μὲντοι πατρὶ ταῦτα οὐκ ἐμήνυσεν· ἡπίστατο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ κωλυθησόμενος. Ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς, ἐτέλουν τὴν ἐπιβουλὴν. Καὶ ἐπειδὴ νύξ ἐγένετο — ἐγὼ μὲν οὐ παρήμην· ἐτύγγανον γὰρ ἐν τῷ συμποσίῳ κοιμώμενος — οἱ δὲ λαθόντες τοὺς ἄλλους ἀναλαβόντες τὴν Ἑλένην ὑπὸ σπουδῆς ἀνήχθησαν.

26. Περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον ἀνεγρόμενος ὁ Μενέλαος ἐπεὶ ἔμαθε τὴν εὐνὴν κεκλήναι τῆς γυναικὸς, βοήν τε ἴσθη καὶ τὸν ἀδελφὸν παραλαβὼν ᾗει πρὸς τὸν βασιλέα τὸν Ῥαδάμανθον. Ἡμέρας δ' ὑποφαινούσης ἔλεγον οἱ σκοποὶ καθαρθῆναι τὴν ναῦν πολλὰ ἀπέχουσαν· οὕτω δὲ ἐμβιβσάσας ὁ Ῥαδάμανθος πεντήκοντα τῶν ἡρώων εἰς ναῦν μονόξυλον ἀσφοδελίνην παρήγγειλε διώκειν· οἱ δὲ ὑπὸ προθυμίας ἐλαύνοντες περὶ μεσημβρίαν καταλαμβάνουσιν αὐτοὺς ἄρτι ἐς τὸν γαλακτωδὴ ὠκεανὸν ἐμβαίνοντας πλησίον τῆς Τυροέσσης· παρὰ τρυφῶντος ἦλθον διαδρᾶναι· καὶ ἀναθυσάμενοι τὴν ναῦν ἁλύσει βοδίῃ κατέπλεον. Ἡ μὲν οὖν Ἑλένη ἐδόχευε καὶ ἡσχύνετο καὶ ἐνεκαλύπτετο, τοὺς δ' ἀμφὶ τὸν Κινύραν ἀνακρίνας πρότερον ὁ Ῥαδάμανθος, εἴ τινας καὶ ἄλλοι αὐτοῖς συνίσασιν, ὡς οὐδένα εἶπον, ἐκ τῶν αἰδοίων δῆσας ἀπέπεμψεν ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν γῶρον μαλὰχ' πρότερον μαστιγυθέντας.

27. Ἐψηφίσαντο δὲ καὶ ἡμᾶς ἐμπροθέσμιους ἐκπέμπειν ἐκ τῆς νήσου τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν μόνην ἐπιμεινάντας. Ἐνταῦθα δὲ ἐγὼ ἐποτινύμην τε καὶ ἐδάκρυον οἷα ἔμελλον ἀγαθὰ καταλιπὼν αὐθις πλανηθήσεσθαι. Αὐτοὶ μὲντοι παρεμβουῶντο λέγοντες οὐ πολλῶν ἐτῶν ἀφιζεσθαι πάλιν ὡς αὐτοὺς, καὶ μοι ᾗδη θρόνον τε καὶ κλισίαν ἐς τοῦπιόν ἐπεδείκνυσαν πλησίον τῶν ἀρίστων. Ἐγὼ δὲ προσελθὼν τῷ Ῥαδάμανθῳ πολλὰ ἱκέτευον εἰπεῖν τὰ μέλλοντα καὶ ὑποδείξαι μοι τὸν πλοῦν. Ὁ δὲ ἔφασκεν ἀφίξεσθαι μὲν με ἐς τὴν πατρίδα πολλὰ πρότερον πλανηθέντα καὶ κινδυνεύσαντα, τὸν δὲ χρόνον οὐκέτι τῆς ἐπανάδου προσθεῖναι ἠθέλησεν, ἀλλὰ ὅτι καὶ δεικνύς τὰς πλησίον νήσους — ἐφαίνοντο δὲ πέντε τὸν ἀριθμὸν, ἄλλη δὲ ἕκτη πόρρωθεν — ταύτας μὲν εἶναι ἔφασκε τὰς τῶν ἀσεβῶν, τὰς πλησίον, Ἄρ' ὦν, ἔφη, ᾗδη τὸ πολὺ πῦρ ὀρθῶς καόμενον, ἕκτη δὲ ἐκείνῃ τῶν ὀνείρων ἡ πόλις· μετὰ ταύτην δὲ ἡ τῆς Καλυψοῦς νῆσος, ἀλλ' οὐδέπω σοι φαίνεται. Ἐπειδὴν δὲ ταύτας παραπλεύσης, τότε δὲ ἀφίξῃ ἐς τὴν μεγάλην ἥπειρον τὴν ἐναντίαν τῇ ὑφ' ὑμῶν κατοικουμένην· ἐνταῦθα δὲ πολλὰ παθῶν καὶ ποικίλα ἐθνη διελθὼν καὶ ἀνθρώποις ἀμίκτοις ἐπιδημήσας χρόνῳ ποτὲ ἤξεις εἰς τὴν ἐτέραν ἥπειρον. Τοσαῦτα εἶπε.

28. Καὶ ἀνασπᾶσας ἀπὸ τῆς γῆς μαλὰχ' ῥίζαν ὤρεξέ μοι, ταύτην κελεύσας ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις προσεύχεσθαι· παρήνεσε δὲ καὶ εἴ ποτε ἀφικοίμην ἐς τήνδε τὴν γῆν, μήτε πῦρ μαχαίρα σκαλεῖν μήτε θερμούς ἐσθίειν μήτε παιδὶ ὑπὲρ τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη πλησιάζειν· τοῦτων γὰρ ἂν μεμνημένον ἐλπίδας ἔχειν τῆς εἰς τὴν νῆσον ἀφίξεως. Τότε μὲν οὖν τὰ περὶ τὸν

assumerant tres sociorum meorum audacissimos. Patri tamen haec non indicaverat, qui nosset ab ipso prohibitum iri. Quum vero visum esset, cogitata perfecerunt. Itaque oborta nocte, me non praesente (forte enim in coenatione obdormiveram), illi clam reliquos, assumpta Helena, festinanter avecti sunt.

26. Circa mediam vero noctem evigilans Menelaus, quum vacuum uxore torum sensisset, clamorem sustulit, assumtoque fratre ad regiam Rhadamanthi perrexit. Die exorto, videre se navim dicebant speculatores, quae multum jam abesset. Itaque impositos heroum quinquaginta in navim uno ex ligno cavatam, asphodelinam, jussit fugitivos persequi. Hi studiose navigantes circa medium illos diem assequuntur, jam intrantes in lacteum oceanum prope Tyroesam; tantillum aberat quin aufugissent! revinctaque navi catena rosacea, in portum redeunt. Helena igitur lacrimari, pudorem praese ferre, caput obvolvere. Cinyram vero cum sociis quum interrogasset ante Rhadamanthum, si qui alii quoque illorum essent conscii, negantes, in impiorum locum relegavit, pudendis revinctos, et malva verberatos antea.

27. Decreverunt autem etiam nos intra diem statutum insula emitte, solo die proximo manendi facultate concessa. Ibi ego quidem valde queri et lacrimari, quibus relictis bonis iterum oberraturus essem. Ipsi tamen consolari me ac dicere, post annos non ita multos fore ut ad se redeam, jamque mihi sellam et accubitum in posterum assignandum ostendebant, propter optimos. Ego vero ad Rhadamanthum adiens suppliciter petii, ut futura mihi diceret, et navigationem praemonstraret. Respondit venturum quidem me post errores multos atque pericula in patriam: tempus autem reditus non jam volebat adjicere; sed ostensis insulis propinquis (apparebant autem numero quinque, et sexta alia e longinquo), has quidem proximas dicebat esse impiorum, E quibus, inquit, ignem multum vides ardentem: sexta vero illa somniorum civitas; post illam Calypsus insula, sed nondum eam vides. Has vero quum praenavigaveris, tum pervenies in magnam continentem, habitatae a vobis oppositam. Ibi vero multa passus, gentibus peragratias variis, inter homines versatus insociabiles, tandem aliquando in continentem alteram pervenies. Haec dixit.

28. Inde extractam e terra malvae radicem mihi porrexit, jubens me in maximis periculis hanc invocare; praecipitque, si quando in hanc terram venissem, ut neque gladio ignem foderem, neque lupinos ederem, neque puero duodeviginti annis majore fruerer: horum enim si essem memor, spem me habere reditus in hanc insulam. Tum igitur ad navi-

πλοῦν παρεσκευαζόμεν, καὶ ἐπεὶ καιρὸς ἦν, συνεισιτώ-
μεν αὐτοῖς. Τῇ δ' ἐπιούσῃ προσελθὼν πρὸς Ὀμηρον
τὸν ποιητὴν ἐδεήθη αὐτοῦ ποιῆσαι μοι δίστιχον ἐπι-
γράμμα· καὶ ἐπειδὴ ἐποίησε, στήλην βηρύλλου λίθου
ἀναστήσας ἐπέγραψα πρὸς τῷ λιμένι. Τὸ δὲ ἐπίγραμμα
ἦν τοῖονδε·

Δουκιανὸς τάδε πάντα φίλος μυχάρεσσι θεοῖσιν
εἰδὲ τε καὶ πάλιν ἦλθεν ἐν ἐς πατρίδα γαίαν.

29. Μείνας δὲ κάκεινῃ τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιούσης
ἀνηγόμην τῶν ἥρώων παραπεμπόντων. Ἐνθα μοι καὶ
Ὀδυσσεὺς προσελθὼν λάθρα τῆς Πηνελόπης δίδωσιν
ἐπιστολὴν εἰς Ὀυγίαν τὴν νῆσον Καλυψοῖ κομίζειν.
Συνέπεμψε δέ μοι ὁ Ῥαδάμανθους τὸν πορθμέα Ναύ-
πλιον, ἔν' εἰ καταχθείμεν ἐς τὰς νήσους, μηδεὶς ἡμᾶς
συλλάβῃ ἅτε κατ' ἄλλην ἐμπορίαν καταπλέοντας.
Ἐπεὶ δὲ τὸν εὖωδὴ ἀέρα προϊόντες παρεληλύθειμεν,
αὐτίκα ἡμᾶς ὁσμὴ τε δεινὴ διεδέχετο οἷον ἀσφάλτου
καὶ θείου καὶ πίττης ἅμα καομένων, καὶ κνῖσα δὲ πο-
νηρὰ καὶ ἀφόρητος ὥσπερ ἀπ' ἀνθρώπων ὀπταμένων,
καὶ ὁ ἀήρ ζοφερός καὶ διμυγλώδης, καὶ κατέσταζεν ἐξ
αὐτοῦ δρόσος πιττίνη· ἠκούομεν δὲ καὶ μαστίγων ψό-
φον καὶ οἰμωγὴν ἀνθρώπων πολλῶν.

30. Ταῖς μὲν οὖν ἀλλαις οὐ προσέσχομεν, ἥ δὲ
ἐπέβημεν, τοιαύδε ἦν· κύκλῳ μὲν πᾶσα κρημνώδης καὶ
ἀπόχυρος, πέτραις καὶ τραχώσι κατεσκληκυῖα, δέν-
δρον δ' οὐδὲν οὐδὲ ὕδωρ ἐνῆν· ἀνερπύσαντες δὲ ὅμους
κατὰ τοὺς κρημνοὺς προΐειμεν διὰ τινος ἀκανθώδους
καὶ σκολόπων μεστῆς ἀτραποῦ, πολλὴν ἀμορφίαν τῆς
χώρας ἐχούσης. Ἐλθόντες δὲ ἐπὶ τὴν εἰρκτὴν καὶ τὸ
κολαστήριον πρῶτα μὲν τὴν φύσιν τοῦ τόπου ἐθαυμά-
ζομεν· τὸ μὲν γὰρ ἔδαφος αὐτὸ μαχαίραις καὶ σκόλοφι
πάντῃ ἐξηνθήκει, κύκλῳ δὲ ποταμοὶ περιέρρεον, ὁ μὲν
βορβόρου, ὁ δὲ δευτέρως αἵματος, ὁ δὲ ἐνδὸν πυρὸς,
πάνυ μέγας οὗτος καὶ ἀπέρατος, καὶ ἔρρει ὥσπερ ὕδωρ
καὶ ἐκυματοῦτο ὥσπερ θάλαττα, καὶ ἰχθύς δὲ εἶχε
πολλοὺς, τοὺς μὲν δαλοὶς προσεοικίας, τοὺς δὲ μικροὺς
ἀνθραξι πεπυρωμένους, ἐκάλουν δὲ αὐτοὺς λυχνίσκους.

31. Εἰσὸς δὲ μία στενὴ διὰ πάντων ἦν, καὶ πυ-
λωρὸς ἐφειστίκει Τίμων ὁ Ἀθηναῖος. Παρελθόντες δὲ
ὅμους τοῦ Ναυπλίου καθηγουμένου ἐωρῶμεν κολαζόμε-
νους πολλοὺς μὲν βασιλέας, πολλοὺς δὲ καὶ ἰδιώτας,
ὧν ἐνίοις καὶ ἐργαζόμεν· εἶδομεν δὲ καὶ τὸν Κινύραν
καπνῷ ὑποτυφόμενον ἐκ τῶν αἰδολῶν ἀπηρτημένον.
Προσέτιθεσαν δὲ οἱ περιηγητὰι καὶ τοὺς ἐκαστὼν βίους
καὶ τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κολάζονται· καὶ μεγίστας ἀπασῶν
τιμωρίας ὑπέμενον οἱ ψευδόμενοι τι παρὰ τὸν βίον καὶ
οἱ μὴ τἀληθὴ συγγεγραφότες, ἐν οἷς καὶ Κτησίας ὁ
Κνίδιος ἦν καὶ Ἡρόδοτος καὶ ἄλλοι πολλοί. Τούτους
οὖν δρῶν ἐγὼ χρηστὰς εἶχον εἰς τοῦτιδον ἐλπίδας· οὐδὲν
γὰρ ἑμαυτῷ ψεύδος εἰπόντι συνηπιστάμην.

32. Ταχέως δ' οὖν ἀναστρέψας ἐπὶ τὴν ναῦν —
οὐδὲ γὰρ ἠδυνάμην φέρειν τὴν ὄψιν — ἀποσάμενος
τὸν Ναύπλιον ἀπέπλευσα· καὶ μετ' ὀλίγον ἐφαίνετο

gationem necessaria parabam, et quum tempus erat, cum
illis epulabar. Postridie ejus diei accedens ad Homerum
poetam rogavi, ut duorum mihi versiculorum inscriptionem
faceret; et quum fecisset, columellæ de beryllo gemma
erectæ ad ipsum portum, inscripsi. Erat autem epigramma
ejusmodi:

Lucianus divis carus felicibus istæc
omnia contulit, patriam in terram remeavit.

29. Moratus hunc quoque diem, proximo solvi, dedu-
centibus heroibus. Hic accedens etiam Ulixes clam Pe-
nelopen dat mihi epistolam in Ogygiam insulam ferendam
Calypsoni. Miserat mihi comitem Rhadamanthus portitorem
Nauplium, ut, si deferremur in insulas istas, nemo nos
comprehenderet, qui alius negotii causa navigaremus. Quum
vero bene olentem illum aerem profecti exissemus, statim
cum teter odor nos excepit, tanquam asphalti et sulfuris
picisque una ardentium, tum nidor malus atque intolera-
bilis, velut ab ustulatis hominibus: aerque obscurus erat
et caliginosus, et a quo stillaret ros quidam piceus: au-
diebamusque et flagellorum sonitum et ploratus hominum
multorum.

30. Ad reliquas non accessimus: in quam vero escen-
dimus, ea erat ejusmodi. Tota in circuitu præceps et abru-
pta, saxis et asperis locis rigida: neque arbor ulla, neque
aqua inest. Enixi tamen rependo per præcipitia, progre-
dimur per tramitem quendam spinis et aculeis obsitum, re-
gione teterrimum aspectum præbente. Ad carcerem delati
ac suppliciorum locum, primo admirabamur regionis inge-
nium. Solum enim ipsum gladiis et aculeis undique efflorue-
rat, in circuitu amnes tres fluebant; cæni unus, alter
sanguinis, intimus autem ignis, ingens hic et insuperabilis:
fluebat is instar aquæ, fluctus ut mare agebat, piscesque
habebat multos, torribus quosdam similes, minores vero
prunis: lychniscos eos appellabant.

31. Ingressus unus erat per omnia, isque angustus, cui
janitor astitit Timon Atheniensis. Ingressi tamen duce
Nauplio, videbamus puniri reges quidem multos, multos
vero etiam privatos; quorum quosdam etiam agnovimus.
Videbamus etiam Cinyram pudendis suspensum fumigari.
Adjiciebant monstratores nostri vitas singulorum, et causas
propter quas punirentur: maximas omnium penas susti-
nebant qui in vita mentiti essent aliquid, et qui vera non
scripsissent, in quibus Ctesias etiam Cnidius erat, et Hero-
dorus, et multi alii. Hos quum viderem, optimam de futuro
spem concepì, qui nullius mihi mendacii essem conscius.

32. Celeriter igitur ad navim reversus (neque enim ferre
spectaculum poteram), salutato Nauplio solvi. Neque

πλησίον ἢ τῶν δνειρων νῆσος, ἀμυδρά καὶ ἀσαφὴς ἰδεῖν· εἶχε δὲ καὶ αὐτὴ τὶ τοῖς δνειροῖς παραπλήσιον· ὑπεχώρει γὰρ προσιόντων ἡμῶν καὶ ὑπέφευγε καὶ πορρωτέρω ὑπέβαινε. Καταλαβόντες δὲ ποτε αὐτὴν καὶ ἐσπλεύσαντες ἐς τὸν Ὑπνον λιμένα προσαγορευόμενον πλησίον τῶν πυλῶν τῶν ἐλεφαντίνων, ἥ τὸ τοῦ Ἀλεκτρυόνης ἱερὸν ἐστὶ, περὶ δεῖλιν ὅψιαν ἀπεβαίνομεν, παρελθόντες δ' ἐς τὴν πόλιν πολλοὺς δνειροῦς καὶ ποικίλους ἐωρῶμεν. Πρῶτον δὲ βούλομαι περὶ τῆς πόλεως εἰπεῖν, ἐπεὶ μὴδὲ ἄλλω τινὶ γέγραπται περὶ αὐτῆς, ὃς δὲ καὶ μόνος ἐπεμνήσθη Ὅμηρος, οὐ πάνυ ἀκριβῶς συνέγραψε.

33. Κύκλῳ μὲν περὶ πᾶσαν αὐτὴν ὕλη ἀνέσθηκε, καὶ δένδρα δ' ἐστὶ μήκωνες ὕψηλα καὶ μακροβράχια καὶ ἐπ' αὐτῶν πολλοὶ τι πληθὺς νυκτερίζων· τοῦτο γὰρ μόνον ἐν τῇ νήσῳ γίνεσθαι ὄρνειον. Ποταμὸς δὲ παρρηεὶ πλησίον ὁ ὑπ' αὐτῶν καλούμενος Νυκτιπόρος, καὶ πηγαὶ δύο παρὰ τὰς πύλας· ὀνόματα καὶ ταύταις, τῇ μὲν Νήγρετος, τῇ δὲ Παννυχία. Ὁ περιόλος δὲ τῆς πόλεως ὕψηλός τε καὶ ποικίλος, Ἰριδι τὴν χροάν ὁμοιότατος. Πύλαι μέντοι ἐπείσιν οὐ δύο, καθάπερ Ὅμηρος εἴρηκεν, ἀλλὰ τέτταρες, δύο μὲν πρὸς τὸ τῆς Βλακειᾶς πεδῖον ἀποβλέπουσαι, ἡ μὲν σιδηρᾶ, ἡ δὲ ἐκ κεράμου πεποιημένη, καθ' ἃς ἐλέγοντο ἀποδημεῖν αὐτῶν οἱ τε φοβεροὶ καὶ φονικοὶ καὶ ἀπηνεῖς, δύο δὲ πρὸς τὸν λιμένα καὶ τὴν θάλατταν, ἡ μὲν κερατίνη, καθ' ἣν ἡμεῖς παρήλθομεν, ἡ δὲ ἐλεφαντίνη. Εἰσιόντι δὲ ἐς τὴν πόλιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἐστὶ τὸ Νυκτιῶν· σέβουσι γὰρ θεῶν ταύτην μάλιστα καὶ τὸν Ἀλεκτρυόνα· ἐκείνῳ δὲ πλησίον τοῦ λιμένος τὸ ἱερὸν πεποιήται. Ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὰ τοῦ Ὑπνου βασιλεία. Οὗτος γὰρ δὴ ἀρχεὶ παρ' αὐτοῖς σατράπας δύο καὶ ὑπάρχους πεποιημένους, Ταρξιῶνά τε τὸν Ματαιογέουσι καὶ Πλουτοκλέα τὸν Φαντασίῳνος. Ἐν μέσῃ δὲ τῇ ἀγορᾷ πηγὴ τίς ἐστιν, ἣν καλοῦσι Καρεῶτιν· καὶ πλησίον ναοὶ δύο, Ἀπάτης καὶ Ἀληθείας· ἐνθα καὶ τὸ αὐτόν ἐστιν αὐτοῖς καὶ τὸ μαντεῖον, οὗ προεστῆκει προφητεύων Ἀντιφῶν δεινῶν δνειρων ὑποκριτής, ταύτης παρὰ τοῦ Ὑπνου λαχὼν τῆς τιμῆς.

34. Αὐτῶν μέντοι τῶν δνειρων οὔτε φύσις οὔτε ἰδέα ἡ αὐτή. Ἄλλ' οἱ μὲν μακροὶ τε ἦσαν καὶ μαλακοὶ καὶ καλοὶ καὶ εὐεδαῖς, οἱ δὲ σκληροὶ καὶ μικροὶ καὶ ἄμορφοι, καὶ οἱ μὲν χρύσειοι, ὡς ἐδόχουν, οἱ δὲ ταπεινοὶ τε καὶ εὐτελεῖς. Ἦσαν δ' ἐν αὐτοῖς καὶ πτερωτοὶ τινες καὶ τερατιώδεις, καὶ ἄλλοι καθάπερ ἐς πομπὴν δισκευασμένοι, οἱ μὲν ἐς βασιλείας, οἱ δ' ἐς θεούς, οἱ δ' εἰς ἄλλα τοιαῦτα κεκοσμημένοι. Πολλοὺς δὲ αὐτῶν καὶ ἐγνωρίσαμεν πάλαι παρ' ἡμῖν ἐρηκότες, οἱ δὲ καὶ προσήεσαν καὶ ἡσπάζοντο ὡς ἂν καὶ συνήθεις ὑπάρχοντες, καὶ παραλαβόντες ἡμᾶς καὶ κατακοιμήσαντες πάνυ λαμπροὺς καὶ δεξιῶς ἐξένιζον, τὴν τε ἄλλην ὑπόδοχὴν μεγαλοπρεπῆ κατασκευάσαντες καὶ ὑπισγνούμενοι βασιλείας τε ποιήσιν καὶ σατράπας. Ἐνιοὶ δὲ καὶ ἀπῆγον ἡμᾶς ἐς τὰς πατρίδας καὶ τοὺς οἰκίους ἐπεδείκνυσαν καὶ αὐτῷ μερὸν ἐπαγγέλλον.

Ita multo post Somniorum ex propinquo insula apparebat, obscura, et vix distinguenda visu. Accidebat quiddam et ipsi insulae, somniis simile: recedebat enim accedentibus nobis, et subterfugiebat, subducebatque se longius. Tandem vero quum illam teneremus, inveci in portum qui Hypnus (Somnus) dicitur, prope portas eburneas, ubi Alectryonia (Galli gallinacei) sacrum est, sero crepusculo escendimus, progressique in urbem somnia multa variaque vidimus. Primo autem de urbe dicam, quum nemo quicquam de ea scripserit; qui autem solus mentionem illius fecit, Homerus, non satis scripserit accurate.

33. In ambitu totius insulae stat silva: arbores in ea sunt procera papavera, et mandragorae, atque in illis magna vis vespertilionum: nam sola haec in insula avis nascitur. Fluvius ex propinquo alluit, Nyctiporus (Noctivagus) ab illa dictus: et fontes duo circa portas: nomina his quoque, Negretos (Inexperrectus) et Pannychia (Pernox). Vallum urbis altum atque diversi coloris, Iridi simillimum. Portae ejus sunt non duae, ut Homerus dixit, sed quattuor: quorum duae Stuporis campum respiciunt, ferrea altera, altera figlina, per quas abire dicebantur somnia terribilia, cruenta, crudelia: duae versus portum et mare, cornea altera, qua nos transivimus, altera autem eburnea. Ingredientibus in urbem ad dextram est Noctis templum; hanc enim deorum maxime colunt, et Alectryonem: illi vero prope portum aedes collocata est. Ad sinistram est Somni regia. Hic scilicet apud illos imperat, fecitque sibi satrapas et imperii sui vicarios duo, Taraxionem Matæogenis (Terriculum Vanipari) et Plutoclem Phantasionis (Divitiglorium Imaginari) filios. In medio fons est, quem Careotin (Gravisomnem) appellant, et templa prope duo, Deceptionis ac Veritatis. Ibi adytum quoque illis est et oraculum, cujus antistes erat propheta Antiphon, ille somniorum conector, hunc a Somno honorem nactus.

34. Ipsorum autem somniorum neque natura eadem, neque species: sed alia procera erant, et mollia, et formosa, et bona specie; alia vero dura, et parva, et informia; et alia quidem aurea, ut videbantur, humilia alia viliaque. Erant in illis et alata quaedam et prodigiosae figurae, alia tanquam ad pompam exornata, in reges inquam, in deos, in alia ejusmodi ornata. Quaedam agnoscebamus olim domi nostrae visa: quae quidem et adibant nos, et salutabant, tanquam familiaria; prehensosque nos et sopitos, splendide admodum et dextre accipiebant, tum reliquo paratu magnifico, tum quod reges nos satrapasque se factura pollicebantur. Quaedam nos etiam in patriam quemque suam abducebant, et familiares nobis nostros ostendebant, eodemque die reducebant.

35. Ἡμέρας μὲν οὖν τριάκοντα καὶ ἴσας νύκτας παρ' αὐτοῖς ἐμείναμεν καθεύδοντες καὶ εὐνοοῦμενοι. Ἐπειτα ἄρῳ βροντῆς μεγάλης καταρραγείσης ἀνεγρόμενοι καὶ ἀναθορόντες ἀνήχθημεν ἐπισιτισάμενοι. Τριταῖοι δ' ἐκείθεν τῇ Ὠκυγίᾳ νήσῳ προσχόντες ἐπιβαίνομεν. Πρώτερον δ' ἐγὼ λύσας τὴν ἐπιστολὴν ἀνεγνώσκον τὰ γεγραμμένα. Ἦν δὲ τοιαύτη· «Ὀδυσσεὺς Καλυψοῖ χαίρειν. Ἴσθι με, ὡς τὰ πρῶτα ἐξέπλευσα παρὰ σοῦ τὴν σχεδίαν κατασκευασάμενος, ναυαγία χρησάμενος μόλις ὑπὸ Λευκοθέας διασωθῆναι εἰς τὴν τῶν Φαίᾶκων χώραν, ὅφ' ὦν ἐς τὴν οἰκίαν ἀποπεμφθεὶς κατέλαβον πολλοὺς τῆς γυναικὸς μνηστῆρας ἐν τοῖς ἡμετέροις τρυφῶντας· ἀποκτείνας δ' ἅπαντας ὑπὸ Τηλεγόνου ὕστερον τοῦ ἐκ Κίρκης μοι γενομένου ἀνθρώπου, καὶ νῦν εἰμι ἐν τῇ Μακάρων νήσῳ πάνυ μετανοῶν ἐπὶ τῷ καταλιπεῖν τὴν παρὰ σοὶ δίαίταν καὶ τὴν ὑπὸ σοῦ προτεινομένην ἀθανασίαν. Ἦν οὖν καιροῦ λάβωμαι, ἀποδράς ἀφίξομαι πρὸς σέ. » Ταῦτα μὲν ἐδήλου ἡ ἐπιστολή, καὶ περὶ ἡμῶν, ὅπως ξενισθῶμεν.

36. Ἐγὼ δὲ προελθὼν ὀλίγον ἀπὸ τῆς θαλάττης εὔρον τὸ στήλαιον τοιούτων οἶον Ὅμηρος εἶπε, καὶ αὐτὴν ταλασιουργοῦσαν. Ὡς δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἔλαβε καὶ ἐπελέξατο, πρῶτα μὲν ἐπὶ πολλὴν ἐδάχρυνεν, ἔπειτα δὲ παρεκάλει ἡμᾶς ἐπὶ ξενίᾳ καὶ εἰσία λαμπρῶς καὶ περὶ τοῦ Ὀδυσσεύος ἐπυνθάνετο καὶ περὶ τῆς Πηνελόπης, ὅποια τε εἴη τὴν ὄψιν καὶ εἰ σωφρονοίη, καθάπερ Ὀδυσσεὺς πάλαι περὶ αὐτῆς ἐκόμπαζε· καὶ ἡμεῖς τοιαῦτα ἀπεκρινάμεθα, ἐξ ὧν εἰκάζομεν εὐφρανεῖσθαι αὐτήν.

37. Τότε μὲν οὖν ἀπελθόντες ἐπὶ τὴν ναῦν πλησίον ἐπὶ τῆς ἡόνος ἐκοιμήθημεν, ἔωθεν δὲ ἀνηγόμεθα σφοδρότερον κατιόντος τοῦ πνεύματος· καὶ δὴ γεμασθέντες ἡμέρας δύο τῇ τρίτῃ περικίπτομεν τοῖς Κολοκυνθοπειραταῖς. Ἄνθρωποι δὲ εἰσιν οὗτοι ἄγριοι ἐκ τῶν πλησίων νήσων ληστεύοντες τοὺς παραπλέοντας. Τὰ πλοῖα δ' ἔρρουσι μεγάλα κολοκύνθινα τὸ μῆκος πῆχεων ἐξήκοντα· ἐπειδὴν γὰρ ξηράνωσι τὴν κολοκύνθαν, κοιλάαντες αὐτὴν καὶ ἐξελόντες τὴν ἐντεριώνην ἐμπλέουσιν, ἱστοῖς μὲν χρώμενοι καλαμίνους, ἀντὶ δὲ τῆς ὀθόνης τῷ φύλλῳ τῆς κολοκύνθης. Προσβαλόντες οὖν ἡμῖν ἀπὸ δύο πληρωμάτων ἐμάχοντο καὶ πολλοὺς κατετραυματίζον βάλλοντες τῷ σπέρματι τῶν κολοκυνθῶν. Ἀγχωμάλως δ' ἐπὶ πολλὴν ναυμαχοῦντες περὶ μεσημβρίαν εἶδομεν κατόπιν τῶν Κολοκυνθοπειρατῶν προσπλέοντας τοὺς Καρυοναύτας. Πολέμιοι δ' ἦσαν ἀλλήλοις, ὡς ἔδειξαν· ἐπεὶ γὰρ ἐκείνοι ἥσθοντο αὐτοὺς ἐπιόντας, ἡμῶν μὲν ὠλιγόρησαν, τραπόμενοι δ' ἐπ' ἐκείνους ἐναυμάχουν.

38. Ἡμεῖς δ' ἐν τοσούτῳ ἐπάραντες τὴν ὀθόνην ἐφειγομεν ἀπολιπόντες αὐτοὺς μαχομένους. Καὶ δῆλοι ἦσαν κρατῆσόντες οἱ Καρυοναῦται ἅτε καὶ πλείους — πέντε γὰρ εἶχον πληρώματα — καὶ ἀπὸ ἰσχυροτέρων νεῶν μαχόμενοι· τὰ γὰρ πλοῖα ἦν αὐτοῖς κεύφη, καρῶν ἡμίτομα, κεκενομένα, μέγεθος δ' ἐκάστου

35. Dies igitur triginta noctesque totidem apud illa mansimus, dormientes et cenantes. Deinde vero, tonitru subito erumpente maximo excitati et exsistentes, cibariis navi impositis, solvimus. Tertio inde die ad Ogygiam insulam appulsi descendimus. Prius autem ego soluta epistola, quæ scripta in ea fuerant, legi. Erant ejusmodi: *Ulixes Calypsoni* s. Noveris me, quum primum abs te navicula constructa avectus essem, facto naufragio, vix servatum a Leucothea in Phæacum regionem; a quibus domum dimissus, procos uxoris multos deprehendi, luxuriose nostris rebus fruentes: interfectis vero omnibus, deinde a Telegono, qui ex Circe mihi natus fuerat, interemptus sum, et nunc in Beatorum versor insula. Valde autem me poenitet reliquisse illam apud te commorationem, promissamque a te immortalitatem. Si igitur opportunitatem nactus fuero, fugam capessam, atque ad te veniam. » Hæc significabat epistola, prætereaque de nobis aliquid, ut hospitaliter tractaremur.

36. Ego vero aliquantum progressus a mari, speluncam inveni talem, qualem Homerus dixerat, ipsamque intentam lanificio. Quum vero sumtam epistolam perlegisset, primo quidem multum lacrimarum fudit; deinde in hospitium nos invitavit, accepitque splendide, ac de Ulysse interrogavit, et de Penelope, qualis esset facie, et adeone casta esset, prout Ulixes olim de illa sit gloriatus. Nos respondimus ea, quibus delectari illam conjiceremus.

37. Tum reversi in navim prope litus dormivimus: mane vero, vehementiori ingruente vento, solvimus. Biduo inde tempestatibus jactati, die tertio in Colocynthopiratas incidimus. Hi sunt homines feri, de propinquis insulis latrocinia exercentes contra hos qui præternavigant. Naves habent magnas de colocynthide, longitudine cubitorum sexaginta. Quum enim siccatae sunt cucurbitæ et excavatae, dentis medullis, in iis navigant, malis utentes arundineis, pro velo autem foliis colocynthidis. Hi igitur impetu in nos facto, duarum navium sociis pugnant, multosque vulnerant, jaculantes cucurbitarum seminibus. Quum diu æquo Marte pugnassemus, circa meridiem videmus a tergo Colocynthopiratarum adnavigantes Caryonautas (*Nucinautas*). Erant autem, ut demonstrarunt, inimici invicem: nam illi quum adventare hos sentirent, omissis nobis, conversi ad ipsos pugnarunt de navibus.

38. Nos interim velo sublato fugimus, pugnantisque eos reliquimus. Et apparebat victores futuros Caryonautas, ut plures (plenas enim sociis quinque naves habebant), pugnantque de robustioribus navigiis. Nempe naves ipsis erant de putaminibus, dimidiatae naves et excavatae: magnitudo uniuscujusque nucleis dimidiata in longum passus

ἡμιτόμου ἐς μῆκος ὀργυαὶ πεντεκαίδεκα. Ἐπεὶ δ' ἀπεκρύψαμεν αὐτοὺς, ἰώμεθ' αὖτε τοὺς τραυματίας καὶ τὸ λοιπὸν ἐν τοῖς σπλοῖς ἤμεν ὡς ἐπίπαν αἱ τινὰς ἐπιβουλὰς προσδεχόμενοι· οὐ μάτην.

39. Οὕτω γοῦν ἐδεδύκει ὁ ἥλιος, καὶ ἀπὸ τινος ἐρήμου νήσου προσήλκονον ἡμῖν ὅσον εἰκοσιν ἄνδρες ἐπὶ δελφίνων μεγάλων ὀχούμενοι, λησται καὶ οὗτοι· καὶ οἱ δελφίνες αὐτοὺς ἔφερον ἀσφαλῶς, καὶ ἀναπηδῶντες ἐχρεμέτιζον ὥσπερ ἵπποι. Ἐπεὶ δὲ πλησίον ἦσαν, διαστάντες οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δὲ ἔνθεν ἐβαλλον ἡμᾶς σηπταῖς ξηραῖς καὶ ὀφθαλμοῖς καρκίνων. Τροχύντων δὲ καὶ ἡμῶν καὶ ἀκοντιζόντων οὐκέτι ὑπέμειναν, ἀλλὰ τρωθέντες οἱ πολλοὶ αὐτῶν πρὸς τὴν νῆσον κατέφυγον.

40. Περί δὲ τὸ μεσονύκτιον γαλήνης οὐσῃς ἐλάθομεν προσχειλάντες ἀλκυόνος καλιᾶ παμμεγέθει· σταδίων γοῦν ἦν αὕτη ἐξήκοντα τὸ περίμετρον· ἐπέπλει δὲ ἡ ἀλκυὼν τὰ ὡὰ θάλπουσα οὐ πολλὴ μείων τῆς καλιᾶς. Καὶ δὴ ἀναπταμένη μικροῦ μὲν κατέδυσε τὴν ναῦν τῷ ἀνέμῳ τῶν πτερῶν· ὥχεται δ' οὖν φεύγουσα γοεράν τινα φωνὴν προιεμένη. Ἐσθάντες δὲ ἡμεῖς ἡμέρας ἤδη ὑποφαινούσης ἐθεώμεθα τὴν καλιὰν σχεοῖα μεγάλης προσεικουῖαν ἐκ δένδρων μεγάλων συμπεπορημένην· ἐπῆν δὲ καὶ ὡὰ πενταχόσια, ἕκαστον αὐτῶν Χίου πίθου περιπληθέστερον. Ἦδὴ μέντοι καὶ οἱ νεοττοὶ ἐνδοθεν ἐφαίνοντο καὶ ἔκρυκτον. Πελέκεσιν οὖν διακόψαντες ἐν τῶν ὧν νεοττὸν ἄπτερον ἐξεκολύψαμεν εἰκοσι γυπῶν ἀδρότερον.

41. Ἐπεὶ δὲ πλείοντες ἀπείχομεν τῆς καλιᾶς ὅσον σταδίους διακοσίους, τέρατα ἡμῖν μέγала καὶ θαυμαστά ἐπείσθησαν· ὅ τε γὰρ ἐν τῇ πρύμνῃ χηνίσκος ἄφνω ἐπτερύξατο καὶ ἀνεβόησε, καὶ ὁ κυβερνήτης ὁ Σκίνθαρος παλακρὸς ἤδη ὧν ἀνεκώμησε, καὶ τὸ πάντων δὴ παραδοξότατον, ὁ γὰρ ἱστὸς τῆς νῆως ἐξεβλάστησε καὶ κλάδους ἀνέφυσε καὶ ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ἐκαρποφόρησεν, ὁ δὲ καρπὸς ἦν σῦκα καὶ σταφυλὴ μέλαινα, οὕτω πέπειρος. Ταῦτα ἰδόντες ὡς τὸ εἶδος ἐταράχθημεν καὶ ἡγόμεθα τοῖς θεοῖς ἀποτρέφαι τὸ ἀλλόκοτον τοῦ φαντάσματος.

42. Οὕτω δὲ πεντακοσίους σταδίους διελθόντες εἶδομεν ὕλην μεγίστην καὶ λάσιον πιτύων καὶ κυπαρίττων. Καὶ ἡμεῖς μὲν εἰκάσαμεν ἥπειρον εἶναι· τὸ δὲ ἦν πέλαγος αἰθυσσαν ἀρρίζοις δένδροις καταπεφυτευμένον· εἰστήκει δὲ τὰ δένδρα ὅμως ἀκίνητα, ὀρθὰ καθάπερ ἐπιπλέοντα. Πλησιάζαντες γοῦν καὶ τὸ πᾶν κατανοήσαντες ἐν ἀπόρῳ εἰχόμεθα τί χρὴ ὁρᾶν· οὔτε γὰρ διὰ τῶν δένδρων πλεῖν δυνατὸν ἦν — πυκνὰ γὰρ καὶ προσεχῇ ὑπῆρχεν — οὗτ' ἀναστρέφειν ἰδοῦναι· Ἐγὼ δ' ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ μέγιστον δένδρον ἀπεσκόπουν τὰ ἐπέκεινα ὅπως ἔχοι, καὶ ἑώρων ἐπὶ σταδίους μὲν πενήκοντα ἢ ὀλίγω πλείους τὴν ὕλην οὖσαν, ἔπειτα δὲ αὖθις ἕτερον ὡκεανὸν ἐκδεγόμενον. Καὶ δὴ ἰδοῦναι ἡμῖν ἀναθεμένους τὴν ναῦν ἐπὶ τὴν κόμην τῶν δένδρων — πυκνὴ δὲ ἦν — ὑπερβιάσθαι, εἰ δυναίμεθα, ἐς τὴν θαλάτταν τὴν ἐτέραν· καὶ οὕτως ἐποιοῦμεν. Ἐκδήσαντες γὰρ αὐτὴν

quindecim. E conspectu horum quum venissemus, curabamus saucios, atque ab eo tempore in armis plerumque eramus, semper aliquas suspicati insidias. Neque frustra.

39. Nondum enim sol occiderat, quum a deserta quadam insula versus nos perrexere viri circiter viginti, delphinis magnis vecti. Latrones hi quoque : delphini autem eos tuto ferebant, exsultantesque equorum instar hinniebant. Quum vero prope essent, ex intervallo hinc illinc consistentes, jaculati in nos sunt sepias siccatas et oculos cancrorum. Nobis vero sagittas et jacula mittentibus, non durarunt, sed vulnerati plerique eorum confugerunt ad insulam.

40. Circa mediam noctem, tranquillo mari, imprudentes offendimus ad halcyonis nidum maximum ; stadiorum circiter sexaginta erat illi ambitus : vehebatur autem in eo halcyon ova incubans, non multo minor nido suo. Atque illa evolans parum aberat quin mergeret navim nostram vento alarum : aufugiebat autem lugubrem vocem edens. Descendimus nos quum jam illucesceret, nidumque inspeximus, magnæ rati similem, constructæ ex arboribus magnis : inerant vero ova quingenta, Chio dolio unumquodque capacius. Jam quidem pulli intus apparebant et crocitabant. Securibus igitur ovo uno rescisso, pullum implumem extudimus, vulturibus viginti ampliorem.

41. Quum vero navigando discessissemus a nido ad ducenta stadia, portenta nobis magna et mirifica evenere. Nam chenicus (*anserculus*) in prora subito concussis aliis clamorem edidit, et gubernatori Scintharo calvo redire cœperunt comæ ; quodque omnium jam admirabilissimum, malus navis germinavit, et emisit ramos, et in summo fructus tulit. Fructus erat ficus, et uva magna, nondum matura. Hæc videntes perturbati sumus, ut facile est ad existimandum, et deos rogavimus, ut averterent, si quid mali visum hoc portenderet.

42. Nondum quingenta stadia provecti eramus, quum silvam vidimus maximam et densam, pinuum et cupressorum. Ac nos quidem putabamus continentem eam esse : at illud pelagus erat profundum, arboribus radice carentibus consitum : stabant arbores nihilominus immotæ, quasi rectæ innatantes. Appropinquantes igitur, universa re considerata, in dubio eramus quid agendum esset : neque enim navigari per arbores poterat, quæ densæ essent et continuæ : neque reverti facile videbatur. Ego vero, conscensa arbore maxima, prospexi quomodo ulteriora se haberent, ac vidi ad stadia quinquaginta aut paulo plura esse silvam : tum mare rursus excipere aliud. Itaque placuit navim in comas arborum (densæ enim erant) impositam traducere, si possemus, in mare alterum. Idque fecimus. Rovinclam enim

κάλῳ μεγάλῳ καὶ ἀνελθόντες ἐπὶ τὰ δένδρα μολίς ἀνιησάμεθα, καὶ θέντες ἐπὶ τῶν κλάδων, πετάσαντες τὰ ἱστία καθάπερ ἐν θαλάττῃ ἐπλέομεν τοῦ ἀνέμου προωθούμενοι ἐπισυρόμενοι· ἐνθα δὴ καὶ τὸ Ἀντιμάχου τοῦ ποιητοῦ ἔπος ἐπεισθλθε· φησὶ γάρ που κάκεις·

Τοῖσιν δ' ὤληεντα διὰ πλόνιν ἐρχόμενοις.

43. Βιασάμενοι δ' ὅμως τὴν ἕλην ἀφικόμεθα ἐς τὸ ὕδωρ, καὶ πάλιν ὁμοίως καταθέντες τὴν ναῦν ἐπλέομεν διὰ καθαροῦ καὶ διαυγοῦς ὕδατος, ἄχρι δὲ ἐπέστημεν, χάσματι μεγάλῳ ἐκ τοῦ ὕδατος διαστώτος γεγενημένῳ, καθάπερ ἐν τῇ γῇ πολλάκις ὁρῶμεν ὑπὸ σεισμῶν γιγνόμενα διαχωρίσματα. Ἡ μὲν οὖν ναὺς καθελόντων ἡμῶν τὰ ἱστία οὐ βράδιος ἔσται παρ' ὀλίγον ἐλθοῦσα κατενεχθῆναι. Ὑπερκύψαντες δὲ ἡμεῖς ἐωρώμεν βάθος ὅσον σταδίων χιλίων μάλα φοβερόν καὶ παράδοξον· εἰστίχαι γάρ τὸ ὕδωρ ὥσπερ μεμερισμένον· περιβλέποντες δὲ ὁρῶμεν κατὰ δεξιὰ οὐ πάνυ πόρρωθεν γέφυραν ἐπεξευγμένην ὕδατος συνάπτοντος τὰ πελάγη κατὰ τὴν ἐπιράνειαν, ἐκ τῆς ἐτέρας θαλάττης ἐς τὴν ἐτέραν διαρρέοντος. Προσελάσαντες οὖν ταῖς κώπαις κατ' ἐκεῖνο παρεδράμομεν καὶ μετὰ πολλῆς ἀγωνίας ἐπεράσαμεν οὐποτε προσδοκῆσαντες.

44. Ἐντεῦθεν ἡμᾶς ὑπεδέχετο πέλαγός τε προσηνὲς καὶ νῆσος οὐ μεγάλη, εὐπρόσιτος, συνοικουμένη· ἐνέμοντο δὲ αὐτὴν ἄγριοι ἄνθρωποι, Βουκεφαλοὶ, κέρατα ἔχοντες, ὅον παρ' ἡμῖν τὸν Μινώταυρον ἀναπλάττουσιν. Ἀποβάντες δὲ προήμεναν ὕδρευσόμενοι καὶ σιτία ληψόμενοι, εἰ ποθεν δυνηθῆμεν· οὐκέτι γάρ εἰχομεν. Καὶ ὕδωρ μὲν αὐτοῦ πλησίον εὑρομεν, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἐφαίνετο, πλὴν μυκηθμός ποδὺς οὐ πόρρωθεν ἤκούετο. Δοῶντες οὖν ἀγέλην εἶναι βοῶν, κατ' ὀλίγον προχωροῦντες ἐπέστημεν τοῖς ἀνθρώποις. Οἱ δὲ ἰδόντες ἡμᾶς ἐδίωκον, καὶ τρεῖς μὲν τῶν ἑταίρων λαμβάνουσιν, οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς τὴν θάλατταν κατεφεύγομεν. Εἴτα μέντοι πάντες ὁπλισάμενοι — οὐ γὰρ ἐδόκει ἡμῖν ἀτιμωρήτους περιεῖδιν τοὺς φίλους — ἐμπύπτομεν τοῖς Βουκεφαλοῖς τὰ κρέα τῶν ἀνηρημένων διαιρουμένοις· βοήσαντες δὲ πάντες ἐδίωκομεν, καὶ κτείνομέν τε ὅσον πεντήκοντα καὶ ζῶντας αὐτῶν δύο λαμβάνομεν, καὶ αὖθις ὀπίσω ἀνεστρέψαμεν τοὺς αἰχμαλώτους ἔχοντες. Σιτίον μέντοι οὐδὲν εὑρομεν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι παρήκουν ἀποσφάττειν τοὺς εἰλημμένους, ἐγὼ δὲ οὐκ ἐδοκίμαζον, ἀλλὰ δῆσας ἐφύλαττον αὐτοὺς, ἄχρι δὲ ἀφίκοντο παρὰ τῶν Βουκεφάλων πρέσβεις αἰτοῦντες ἐπὶ λύτροις τοὺς συνειλημμένους· συνίεμεν γάρ αὐτῶν διανευόντων καὶ γοερὸν τι μυκωμένων ὥσπερ ἰκετευόντων. Τὰ λύτρα δ' ἦν τυροὶ πολλοὶ καὶ ἰχθύς ξηροὶ καὶ χρόμμυα καὶ ἔλαφοι τέτταρες, τρεῖς ἐκάστη πόδας ἔχουσα, δύο μὲν τοὺς ὀπισθεν, οἱ δὲ πρόσω εἰς ἓνα συνεπερύκεισαν. Ἐπὶ τούτοις ἀποδόντες τοὺς συνειλημμένους καὶ μίαν ἡμέραν ἐπιμεινάντες ἀνήχθημεν.

45. Ἦδη δὲ ἰχθύες τε ἡμῖν ἐφαίνοντο καὶ ὄρεα παρῆκτετο καὶ ἄλλ' ὅπερα γῆς πλησίον οὐσῃς σημεῖα,

magno fune, arboribus conscensis, magno labore eo pertraximus, ramisque eam superimposuimus, ubi velis passis velut in mari navigavimus, vento impellente promoti. Hic mihi Antimachi poetæ versus in mentem venit, qui ait alicubi :

Per silvestre illis navi venientibus æquor.

43. Superata tamen silva, ad aquam pervenimus, ubi similiter demissa iterum navi per puram pellucidamque aquam navigavimus, donec ad hiatum consisteremus magnum ex aqua discedente ortum, ut in terra sæpe videmus a motu illius factas discessionis. Navis quidem nostra, vela nobis contrahentibus, non facile stetit, quum parum abesset quin deferretur. Nos vero capitibus porrectis despicientes, profundum videbamus vel mille stadiorum, terribile admodum atque incredibile : stabat enim aqua velut divisa. Sed circumspicientes ad dextram videmus e longinquo pontem injectum ex aqua, quæ jungeret utriusque pelagi summas oras, et ex uno mari in alterum transfueret. Huc igitur agitantes navim remis cursum fleximus, multoque labore trajecimus, quod nunquam speraveramus.

44. Hinc excepit nos mare placidum et insula non magna, accessu facilis, habitata. Habebant illam homines feri, Bucephali (*Tauricipites*), cornua habentes, qualem apud nos fingunt Minotaurum. Quum escendissemus, aquatum perreximus, etiam ciborum aliquid inde, si possemus, ablaturi ; non enim amplius habebamus. Et aquam quidem ibi in proximo inveniebamus, aliud vero nihil apparebat, præterquam quod mugitus multus non ex longinquo audiebatur. Quum igitur boum gregem esse putaremus, paulum pergressi, stamus apud homines. At illi conspectos nos persequuntur, ac tres quidem sociorum nostrorum comprehendunt ; reliqui vero ad mare confugimus. Deinde universi armis captis (neque enim placebat inultos negligere amicos) irruimus in Bucephalos carnes interfectorum dividentes, atque in terrorem coniectos universos persequimur, eorumque circiter quinquaginta interficimus, duosque capimus vivos. Sic revertimus cum captivis : cibi vero nihil invenieramus. Reliqui igitur hortabantur ut captos interficeremus ; ego vero hoc non probavi, sed vinctos asservabam, dum venirent a Bucephalis legati, qui pretio comprehensos repeterent : intelligebamus quippe illos innuentes ac lugubre quiddam, suppliciter rogantium instar, mugientes. Pretium vero redemptionis erant casei multi, et sicci pisces, et cepæ, et cervi quattuor, trium singuli pedum, quum binoæ quidem posteriores habent, priores autem in unum coactos. Pro his quum reddidissemus captivos, et diem unum essemus morati, solvimus.

45. Jamque places in conspectum venire, et circumvolare aves, aliaque, quotquot sunt terræ propinquæ signa,

προύφαινετο. Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ἄνδρας εἶδομεν καινῶν τρόπων ναυτιλίας χρωμένους· αὐτοὶ γὰρ καὶ ναῦται καὶ νῆες ἦσαν. Λέξω δὲ τοῦ πλοῦ τὸν τρόπον· ὑπτιοὶ κείμενοι ἐπὶ τοῦ ὕδατος ὀρθώσαντες τὰ αἰδοῖα — μεγάλα δὲ φέρουσιν — ἐξ αὐτῶν θόνην πετάσαντες καὶ ταῖς χερσὶ τοὺς ποδῶνας κατέχοντες ἐμπίπτοντος τοῦ ἀνέμου ἐπλεον. Ἄλλοι δὲ μετὰ τούτους ἐπὶ φελλῶν καθήμενοι ζεύξαντες δύο δελφίνας ἤλαυνόν τε καὶ ἡνιόχουν· οἱ δὲ προϊόντες ἐπεφέροντο τοὺς φελλούς. Οὗτοι ἡμᾶς οὔτε ἠδίκουν οὔτε ἔφευγον, ἀλλ' ἤλαυνον ἀδούως τε καὶ εἰρηνικῶς τὸ εἶδος τοῦ ἡμετέρου πλοίου θαυμάζοντες καὶ πάντοθεν περισκοποῦντες.

46. Ἐσπέρα δὲ ἤδη προσήχθημεν νήσῳ οὐ μεγάλῃ· κατωίκητο δὲ αὕτη ὑπὸ γυναικῶν, ὥς ἐνομίζμεν, Ἑλλάδα φωνῇν προεϊμένων· προσήσαν γὰρ καὶ ἐδεξιούντο καὶ ἡσπάζοντο, πάνυ ἑταιρικῶς κεκοσμημένοι καὶ καλὰ πᾶσαι καὶ νεάνιδες, ποδῆρεις τοὺς χιτῶνας ἐπισυρόμεναι. Ἡ μὲν οὖν νῆσος ἐκαλεῖτο Καββαλοῦσα, ἡ δὲ πόλις Ὑδραμαρδία. Λαβοῦσαι δ' οὐν ἡμᾶς αἱ γυναῖκες ἐκάστη πρὸς ἑαυτὴν ἀπῆγε καὶ ξένον ἐποιεῖτο. Ἐγὼ δὲ μικρὸν ὑποστάς — οὐ γὰρ χρηστὰ ἐμαντευόμην — ἀκριβέστερον τε περιδύλων ὁρῶ πολλῶν ἀνθρώπων ὅσῃ καὶ κρανία κείμενα· καὶ τὸ μὲν βοῆν ἰσάναι καὶ τοὺς ἑταίρους συγκαλεῖν καὶ ἐς τὰ ὅπλα χωρεῖν οὐκ ἔδοκίμαζον. Προχειρισάμενος δὲ τὴν μαλάχην πολλὰ τυχόμεν αὐτῇ διαφυγεῖν ἐκ τῶν παρόντων κακῶν. Μετ' ὀλίγον δὲ τῆς ξένης διακονουμένης εἶδον τὰ σκέλη οὐ γυναικὸς, ἀλλ' ὄνου ὀπλᾶς· καὶ δὴ σπασάμενος τὸ ξίφος συλλαμβάνω τε αὐτὴν καὶ δῆσας περὶ τῶν ὀντων ἀνέκρινον. Ἡ δὲ, ἀκουσα μὲν, εἶπε δὲ ὁμῶς, αὐτὰς μὲν εἶναι θαλαττοὺς γυναῖκας Ὀνοσκελάς προσαγορευομένας, τροφὴν δὲ ποιεῖσθαι τοὺς ἐπιδημοῦντας ξένους. Ἐπειδὴν γὰρ, ἔφη, μεθύσωμεν αὐτοὺς, συνευνηθεῖσαι κοιμωμένοις ἐπιχειροῦμεν. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ἐκέκρινεν μὲν αὐτοῦ κατελπίον δεδεμένην, αὐτὸς δὲ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ στέγος ἐβόων τε καὶ τοὺς ἑταίρους συνεκάλουν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, τὰ πάντα ἐμήνουν αὐτοῖς καὶ τὰ τε ὅσῃ ἐδείκνυν καὶ ἦγον ἔσω πρὸς τὴν δεδεμένην· ἡ δὲ αὐτίκα ὕδωρ ἐγένετο καὶ ἀφανὴς ἦν. Ὅμως δὲ τὸ ξίφος ἐς τὸ ὕδωρ καθῆκα πειρώμενος· τὸ δὲ αἷμα ἐγένετο.

47. Ταχέως οὖν ἐπὶ ναῦν κατελθόντες ἀπεπλεύσαμεν· καὶ ἐπεὶ ἡμέρα ὑπὴν γαζε τὴν ἡπειρον ἀποβλεπόμενοι εἰκάζομεν εἶναι τὴν ἀντιπέραν τῇ ὑφ' ἡμῶν οἰκουμένην κειμένην. Προσुकνήσαντες δ' οὖν καὶ προσευξάμενοι περὶ τῶν μελλόντων ἔσκοποῦμεν, καὶ τοῖς μὲν ἔδοκει ἐπιβᾶσι μόνον αὐθὺς ὀπίσω ἀναστρέφειν, τοῖς δὲ τὸ μὲν πλοῖον αὐτοῦ καταλιπεῖν, ἀνελθόντας δὲ ἐς τὴν μεσόγαιαν πειραθῆναι τῶν ἐνοικούντων. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐλογίζομεθα, χειμῶν σφοδρὸς ἐπιτεσὼν καὶ προσαραξάς τὸ σκάφος τῷ αἰγιαλῷ διεύθυνεν. Ἡμεῖς δὲ μόλις ἐξενηξάμεθα τὰ ὅπλα ἕκαστος καὶ εἰ τι ἄλλο οἷός τε ἦν ἀρπασάμενοι.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ μέχρι τῆς ἐτέρας γῆς συνερχόμενοι μοι ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ παρὰ τὸν πλοῦν ἐν ταῖς νήσοις

apparere. Paulo post videmus viros novo navigandi genere utentes : iidem enim et nautæ erant et naves. Dicam vero navigationis rationem. Supini in aqua jacentes pudenda erigunt; habent autem luculenta : ex his porro velum pandentes, manibusque tenentes funes veli inferiores, vento implente navigabant. Alii post hos insidentes suberibus, duos delphinos junclos agebant regebantque habenis, qui progressi traherent post se subera. Hi neque injuria nos afficiebant, neque fugiebant, sed sine metu et pacate juxta nos vehebantur, speciem navigii nostri admirantes et perspicientes undique.

46. Vespera jam ingruebat, quum appulimus ad insulam non magnam. Habitabatur ea a mulieribus, ut putabamus, Græce loquentibus : accedentes enim nos prensabant et complectebantur, ornatæ more plane meretricio, formosæ omnes et juvenculæ, talaria vestimenta trahentes. Insula vocabatur Cabbalusa (*Dejiciens*) ; urbs autem Hydramardia. Assumptos igitur nos mulieres suam quæque domum deducere, suumque sibi facere hospitem. Ego autem cunctatus paullum, cui nihil boni præ sagiret animus, et circumspiciens accuratius, video multorum hominum ossa jacere et crania. Et clamorem quidem tollere, et convocare socios, atque ad arma ire, non placuit. Malvam autem depromptam multis verbis obsecravi, ut effugere liceret ex malis præsentibus. Nec ita multo post ministrante hospita, video illius non mulieris crura, sed ungulas asini. Hic stricto ense illam comprehendo, vinctamque de rebus omnibus interrogabam. Illa invita quidem, sed dixit tamen, se marinas esse mulieres, et Onoscealas (*Asinicuræ*) vocari : cibum sibi parare ex advenientibus hospitibus : Postquam enim, inquit, eos inebriavimus, in lectum ascitæ sopitos invadimus. His auditis, illam quidem vinctam ibi relinquo : consenzo autem tecto, clamore convoco socios : congregatis indico omnia, ossa ostendo, intra eos deduco ad vinctam. At illa statim in aquam influens, conspectum nostrum effugit. Tamen experimenti causa in ipsam aquam demisi gladium : hic aqua in sanguinem abiit.

47. Celeriter itaque ad navem digressi solvimus. Quum illucesceret, continente conspecta, conjecimus eam esse, quæ exadversum nostro orbi (trans Oceanum) jacet. Adoratione hic votisque peractis, quid deinde facto opus esset, deliberabamus. Atque aliis videbatur, post brevem descensum ut iterum nos retro redeamus; aliis autem, relicta ibi nave pergere versus mediterranea atque tentare inhabitantes. Dum ista disputamus, tempesta valida ingruens, et litori allidens navigium, illud dissolvit. Nos vix, arma quisque sua, et si quid forte aliud quis posset, eripientes, enatamus.

Hæc sunt quæ usque ad adventum in alteram illam tellurem contingere mihi in mari, et per navigationem, in in-

καὶ ἐν τῷ ἀέρι καὶ μετ' αὐτὰ ἐν τῷ κήτει καὶ ἐπειδὴ ἐξήλθομεν, παρὰ τε τοῖς ἥρωσι καὶ τοῖς ὄνειροις καὶ τὰ τελευταῖα παρὰ τοῖς Βουκεφάλοις καὶ ταῖς Ὀνοσκελέαις· τὰ δ' ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τοῖς ἐξῆς βιβλίοις διηγῶμαι.

XXVIII.

TYRANNOKTONΟΣ.

Ἀνθρῆ τις εἰς τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἀποκτενῶν τὸν τύραννον· αὐτὸν μὲν οὐχ εὔρε, τὸν δὲ μῖον αὐτοῦ ἀποκτείνας κατέλιπε τὸ ξίφος ἐν τῷ σώματι. Ἐλθὼν δὲ τύραννος καὶ τὸν υἱὸν ἰδὼν ᾗδῃ νεκρὸν τῷ αὐτῷ ξίφει ἑαυτὸν ἀπέκτεινεν. Αἰτεῖ ὁ ἀνελθὼν καὶ τὸν τοῦ τυράννου υἱὸν ἀνελὼν γέρας ὡς τυραννοκτόνος.

1. Δύο τυράννους ἀποκτείνας, ὧς ἄνδρες δικασταί, μιᾶς ἡμέρας, τὸν μὲν ᾗδῃ παρηβηκότα, τὸν δὲ ἀκμάζοντα καὶ πρὸς διαδοχὴν τῶν ἀδικημάτων ἐτοιμότερον, ἥκω μίαν ὁμῶς ἐπ' ἀμφοτέροις αἰτήσεων δωρεὰν μόνος τῶν πύποτε τυραννοκτόνων πληγῇ μιᾷ δύο πονηροὺς ἀποσκευασάμενος καὶ φονεύσας τὸν μὲν παῖδα τῷ ξίφει, τὸν πατέρα δὲ τῇ πρὸς τὸν υἱὸν φιλοστοργίᾳ. Ὁ μὲν οὖν τύραννος ἀνὴρ ὢν ἐποίησεν ἱκανὴν ἡμῖν δέδωκε τιμωρίαν, ζῶν μὲν τὸν υἱὸν ἐπιδὼν προαναγγημένον παρὰ τὴν τελευταίην, τελευταῖον δὲ ἡναγκασμένος, τὸ παραδοξότατον, αὐτὸς αὐτοῦ γενέσθαι τυραννοκτόνος· ὁ παῖς δὲ ὁ ἐκείνου τέθνηκε μὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὑπέρητσε δέ μοι καὶ ἀποθανὼν πρὸς ἄλλον φόνον, ζῶν μὲν συναδικῶν τῷ πατρὶ, μετὰ θάνατον δὲ πατροκτονήσας, ὡς ἐδύνατο.

2. Τὴν μὲν οὖν τυραννίδα ὁ παύσας εἰμι ἐγὼ καὶ τὸ ξίφος, ὃ πάντα εἰργασται, ἐμὸν, τὴν δὲ τάξιν ἐνέηλλαξα τῶν φόνων καὶ τὸν τρόπον ἔκαινοτόμησα τῆς τῶν πονηρῶν τελευτῆς, τὸν μὲν ἰσχυρότερον καὶ ἀμύνασθαι δυνάμενον αὐτὸς ἀνελὼν, τὸν γέροντα δὲ μόνῳ παραχωρήσας τῷ ξίφει.

3. Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ περιττότερόν τι ἐπὶ τούτοις ὥμην γενήσεσθαι μοι παρ' ὁμῶν καὶ δωρεὰς λήψεσθαι ἰσαρίθμους τοῖς ἀνηρημένοις, ὡς ἂν οὐ τῶν παρόντων ἀπαλλάξας ὑμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν μελλόντων κακῶν ἐλπίδος, καὶ τὴν ἐλευθερίαν βέβαιον παρασχῶν, οὐδενὸς παραλειμμένου κληρονόμου τῶν ἀδικημάτων· μεταξὺ δὲ κινδυνεύω τοσαῦτα κατορθώσας ἀγέραςτος ἀπελθεῖν παρ' ὁμῶν καὶ μόνος στέρεσθαι τῆς παρὰ τῶν νόμων ἀμοιβῆς, οὐς διεσφύλαξα. Ὁ μὲν οὖν ἀντιλέγων οὗτοι δοκεῖ μοι οὐ κηδόμενος, ὡς φησι, τῶν κοινῶν τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι λελυπημένος καὶ ἀμυνόμενος τὸν ἐκείνους τοῦ θανάτου αἵτιον γεγεννημένον.

4. Ὑμεῖς δὲ ἀνάσχεσθέ μοι, ὧς ἄνδρες δικασταί, πρὸς ὅλγον τὰ ἐν τῇ τυραννίδι καίπερ εἰδῶσιν ὑμῖν ἀκριβῶς διηγούμενου· καὶ γὰρ τὸ μέγεθος οὕτω μάθοιτ' ἂν τῆς εὐεργεσίας τῆς ἡμῆς, καὶ αὐτοὶ μᾶλλον εὐφρανεῖσθε λογιζόμενοι ὡς ἀπηλλάγητε. Οὐ γὰρ ὥσπερ ἄλλοις τισὶν ᾗδῃ συνέβη πολλὰκις, ἀπλῆν καὶ ἡμεῖς τυραννίδα

sulis, et in aëre, et post hæc in ceto, et quum inde exitissemus, tum apud heroas, tum inter somnia, denique extrema illa apud Bucephalos et Onosceles : quæ vero in illa altera tellure gesta sint, ea proximis libris persequar.

XXVIII.

TYRANNICIDA.

Ascendit aliquis in arcem, tyrannum interfectorus. Et ipsum quidem non invenit : sed in filii ipsius a se occisi corpore reliquit gladium. Superveniens tyrannus, conspecto filio jam mortuo, eodem se gladio ipse interemit. Petit ille qui ascenderat, et filium tyranni interfecerat, præmium ut tyrannicida.

1. Qui duos eodem die tyrannos interfeci, judices, alterum vigoris annos jam egressum, florentem alterum ætate, et ad injuriarum successionem paratior, veni, unum tamen duorum causa petiturus præmium, unus ego omnium qui unquam fuere tyrannicidarum, ictu uno malos amolitus duos, qui interfecerim gladio filium, patrem vero naturali erga filium pietate. Ac tyrannus quidem dignas factis suis pœnas nobis dedit, qui vivus adhuc, circa finem vitæ, filium suum ante se interemtum conspexerit, tandemque, quod maxime admirabile est, suus ipse fieri tyrannicida coactus sit : filius autem illius mea quidem manu periit, sed mortuus tamen alterius mihi cædis fuit minister : qui vivus quidem injuriarum patris socius, post mortem vero suam parentis interfector, quatenus licuit, fuerit.

2. Tyrannidi ergo finem imposui ego, et gladius perfectior omnium meus est : ordinem vero cædium immutavi et rationem interitus sceleratorum excogitavi novam : robustiorem et eum qui propugnare posset, ipse confeci ; senem soli permisi gladio.

3. Ergo pro hisce factis ego etiam cumulatus quiddam a vobis mihi datum iri putabam, ac totidem me præmia accepturum, quot interfecisti essent, quippe qui non præsentibus modo vos liberaverim, sed imminentium etiam spe malorum, libertatemque firmam præstiterim, nullo relicto injuriarum herede. Interim in periculum venio, ne post rem præclare adeo gestam discedam a vobis sine præmio, solusque legum, quas ab oppressione servavi, compensatione caream. Ac videtur meus iste adversarius non publicæ rei cura, ut præ se fert, hoc facere, sed quod dolet interfecisti, et ulcisci cupit eum, qui causa illis mortis fuit.

4. Vos autem, Judices, ferte me quæso paullulum, dum vobis, accurate licet scientibus, ea quæ sunt in tyrannide enarro : sic enim et magnitudinem beneficii mei cognoscetis, et ipsi magis gaudebitis, cogitantes quibus malis sitis liberati. Neque enim, ut aliis sæpe jam contigit, simplicem nos quoque tyrannidem et servitutem unam sustinimus,

καὶ μίαν δουλείαν ὑπεμείναμεν, οὐδὲ ἐνὸς ὑπηνέγκσαμεν ἐπιθυμίαν δεσπότη, ἀλλὰ μόνοι τῶν πώποτε τὰ ὅμοια δυστυχήσαντων δύο ἀν' ἐνὸς τυράννου εἶχομεν καὶ πρὸς διττὰ οἱ δυστυχεῖς ἀδικήματα διηροῦμεθα. Μετρώτερος δὲ ὁ πρεσβύτερος ἢ παρὰ πολὺ καὶ πρὸς τὰς ὀργὰς ἡπιώτερος καὶ πρὸς τὰς κολάσεις βραδύτερος καὶ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἀμβλύτερος, ὥς ἂν ᾗδῃ τῆς ἡλικίας τὸ μὲν σφοδρότερον τῆς ὁρμῆς ἐπεχούσης, τὰς δὲ τῶν ἄρχῃν τῶν ἀδικημάτων ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἄκων προῆχθαι ἐλέγετο, οὐ πάνυ τυραννικὸς αὐτὸς ὢν, ἀλλ' εἰκὼν ἐκείνῳ· φιλότεκνος γὰρ ἐς ὑπερβολὴν ἐγένετο, ὥς ἐδείξε, καὶ πάντα ὁ παῖς ἦν αὐτῷ καὶ ἐκείνῳ ἐπείθετο καὶ ἡδίστη δαα κελεύει καὶ ἐκολάζεν οὓς προστάττει καὶ πάντα ὑπηρέτει, καὶ ὅλως ἐτυραννεῖτο ὑπ' αὐτοῦ καὶ δορυφόρος τῶν τοῦ παιδὸς ἐπιθυμιῶν ἦν.

5. Ὁ νεανίας δὲ τῆς μὲν τιμῆς παρεχώρει καθ' ἡλικίαν ἐκείνῳ καὶ μόνον ἐξίστατο τοῦ τῆς ἀρχῆς ὀνόματος, τὸ δ' ἔργον τῆς τυραννίδος καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸς ἦν, καὶ τὸ μὲν πιστὸν καὶ ἀσφαλὲς ἀπ' αὐτοῦ παρείχε τῇ δυναστείᾳ, τὴν δ' ἀπόλαυσιν μόνος ἐκαρποῦτο τῶν ἀδικημάτων. Ἐκείνος ἦν ὁ τοὺς δορυφόρους συνέχων, ὁ τὴν φρουρὰν κρατύνων, ὁ τοὺς τυραννομένους φοβῶν, ὁ τοὺς ἐπιβουλευόντας ἐκχόπτων, ἐκείνος ὁ τοὺς ἐφίλους ἀνασπῶν, ὁ ἐνυβρίζων τοῖς γάμοις· ἐκείνῳ αἱ παρθέναι ἀνήγοντο, καὶ εἰ τινες σφαγαὶ καὶ εἰ τινες φυγαὶ καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις καὶ βάσανοι καὶ ὕβρεις, πάντα ταῦτα τολμήματα ἦν νεανικά. Ὁ γέρονς δ' ἐκείνῳ ἠκολούθει καὶ συνηδίζει καὶ ἐπήνει μόνον τὰ τοῦ παιδὸς ἀδικήματα, καὶ τὸ πρᾶγμα ἡμῖν ἀφόρητον καθείστηκει· ὅταν γὰρ αἱ τῆς γνώμης ἐπιθυμίαι τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξουσίαν προσλάβωσιν, οὐδένα θρον ποιοῦνται τῶν ἀδικημάτων.

6. Μάλιστα δὲ ἐκεῖνο ἐλύπει, τὸ εἰδέναι μακρὰν, μᾶλλον δὲ αἰδιὸν τὴν δουλείαν ἐσομένην καὶ ἐκ διαδοχῆς παραδοθῆσομένην τὴν πολὺν ἄλottle ἄλλῳ δεσπότη καὶ πονηρῶν κληρονόμημα γενησόμενον τὸν ὄμιον· ὡς τοῖς γε ἄλλοις οὐ μικρὰ τις ἐλπίς αὐτῇ, τὸ λογιζέσθαι καὶ πρὸς αὐτοὺς λέγειν, « ἀλλ' ᾗδῃ παύσεται, ἀλλ' ᾗδῃ τεθνήσκει καὶ μετ' ὀλίγον ἐλεύθεροι γενησόμεθα· » ἐπ' ἐκείνων δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἠλπίετο, ἀλλ' ἐωρῶμεν ᾗδῃ ἐτοιμοὺς τὸν τῆς ἀρχῆς διάδοχον. Τοιγαροῦν οὐδ' ἐπιχειρεῖν τις ἐτόλμα τῶν γεννικῶν καὶ τὰ αὐτὰ ἐμοὶ προαιρουμένων, ἀλλ' ἀπέγνωστο παντάπασιν ἡ ἐλευθερία καὶ ἀμαχὸς ἡ τυραννὴς ἐδόκει πρὸς τοσοῦτους ἐσομένης τῆς ἐπιχειρήσεως.

7. Ἄλλ' οὐκ ἐμὲ ταῦτ' ἐφόβησεν οὐδὲ τὸ δυσχερὲς τῆς πράξεως λογισάμενος ἀπώκησα οὐδὲ πρὸς τὸν κίνδυνον ἀπεδείλυσσα, μόνος δὲ, μόνος πρὸς ὅπως ἰσχυρὰν καὶ πολλὴν τυραννίδα, μᾶλλον δὲ οὐ μόνος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ξίφους ἀνῆειν τοῦ συμμαχουμένου καὶ τὸ μέγας συντετυραννοκτονηκός, πρὸ ὀφθαλμῶν μὲν τὴν τελευτὴν ἔχων, ἀλλαζόμενος δὲ ὅμως τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν τῆς σφαγῆς τῆς ἐμῆς. Ἐντυχὼν δὲ τῇ πρώτῃ

neque unius cupiditatem domini toleravimus, sed soli omnium qui unquam in simili calamitate vivere, duos pro uno habebamus tyrannos et inter duplices injurias miseri distrahebamur. Moderatior autem multo erat senex, placidiorque ad iras, et ad supplicia tardior, hebetiorque ad cupiditates, quum jam ætas vehementiores impetus cohiberet, et voluptatum frenaret appetitiones. Quin ad initia injuriarum a filio præter voluntatem dicebatur impulsus, qui non valde tyrannico ipse ingenio esset, sed illi concederet, vir supra modum amans liberorum, quod facto suo comprobavit. Omnia ipsi filius, illi obsequi; quicquid ille imperaret, injuste agere; quos juberet ille, supplicio afficere; omnia illi ministrare: denique sub illius erat tyrannide et satelles cupiditatum filii.

5. At juvenis ætatis respectu honore isti cedebat soloque imperii nomine abstinencebat: res tamen ipsa tyrannidis et caput erat ipse: tam, ut fida esset et segura potentia, a se præstabat, quam fructum injuriarum percipiebat solus. Ille erat qui satellites contineret, qui firmaret præsidia, qui subjectos tyrannidi terreret, qui insidiantes excideret, qui adolescentes extirparet, qui contumelia nuptias afficeret: ad hunc deducebantur virgines; et si quæ cædes, si quæ exilla, et bonorum ereptiones, et tormenta, et contumeliæ, omnia hæc ausa erant juvenilia. Senex interim illi obsequi, injuriæ socius esse, laudare modo filii sui injusta facinora. Ita res eo adducta est ut jam tolerare amplius non possemus: quando enim cupiditates animi ab imperio nanciscuntur insuper potentiam, modum nullum injuriarum faciunt.

6. Maxime vero illud nos angebat, quod sciremus longam, potius vero æternam, futuram servitutem, et successionem quadam traditum iri urbem alii post alium domino, malorumque hominum hereditatem fore populum. Nam ceteris quidem non parva hæc spes est, quum sic ducunt rationem et apud animum suum dicunt: « Veruntamen jam desinet, veruntamen jam morietur, et paullo post liberi nos erimus: » in illis vero tale nihil sperabatur, sed paratum jam videbamus imperii successorem. Igitur nec manum admovere operi quisquam ausus est generosorum alioquin hominum, qui eadem quæ ego cogitabant: sed spes omnis libertatis erat abjecta, invicta videbatur tyrannis, quum adversus ita multos conandum esset.

7. Me vero ista non terruerunt, neque difficultate operis perpensa conatum abjeci, neque ad periculi conspectum metu resilli: sed solus, solus inquam ad validam adeo et multiplicem tyrannidem; quin non solus, sed gladio meo comitatus escendi, qui auxilio mihi fuit et pro sua parte tyrannum una interfecit, mortem præ oculis quum haberem, cæde tamen mea communem libertatem redempturus. Quum autem in primum præsidium incidissem, nec sine difficul-

φρουρᾷ καὶ τρεφόμενος οὐ βράδιως τοὺς δορυφόρους καὶ τὸν ἐντυγχάνοντα κτείνων καὶ τὸ ἀνθιστάμενον πᾶν διαφθείρων ἐπὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τῶν ἔργων ἱέμεν, ἐπὶ τὴν μόνην τῆς τυραννίδος ἰσχύιν, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν τῶν ἡμετέρων συμφορῶν· καὶ ἐπιστάς τῳ τῆς ἀκροπόλεως φρουρίῳ καὶ ἰδὼν γεννικῶς αἰμυρόμενον καὶ ἀνθιστάμενον πολλοῖς τραύμασιν ὁμῶς ἀπέκτεινα.

8. Καὶ ἡ μὲν τυραννὶς ᾗδῃ καθήρητο καὶ πέρας εἶχε μοὶ τὸ τόλμημα, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου πάντες ἤμεν ἐλεύθεροι, εἰλείπετο δ' ὁ γέρον ἐτι μόνος, ἄνοπλος, ἀποβελήκως τοὺς φύλακας, ἀπολωλεκῶς τὸν μέγαν ἐκείνον ἑαυτοῦ δορυφόρον, ἔρημος, οὐδὲ γενναίως ἐτι χειρὸς ἄξιος. Ἐνταῦθα τοίνυν πρὸς ἑμαυτὸν, ὡς ἄνδρες δικασταί, τὰ τοιαῦτα ἁπολογίζομαι· πάντ' ἔχει μοι καλῶς, πάντα πέπρακται, πάντα κατῴρωται. Τίνα ἂν ὁ περίλοιπος κολασθεῖν τρόπον; ἐμοῦ μὲν γὰρ ἀνάξιος ἐστὶ καὶ τῆς ἐμῆς δεξιᾶς, καὶ μάλιστα ἐπ' ἔργῳ λαμπρῷ καὶ νεανικῷ καὶ γενναίῳ ἀνερημένος, καταισχύνων ἀκαίην τὴν σφαγὴν· αἷον δὲ τίνα δεῖ ζητῆσαι δῆμιον, ἀλλὰ μετὰ τὴν συμφορὰν, μηδὲ τὴν αὐτὴν κερδαίνειν. Ἰδέτω, κολασθῆτω, παρακείμενον ἐχέτω τὸ ξίφος· τοῦτ' αὖτε λοιπὰ ἐντέλλομαι. Ταῦτα βουλευσάμενος αὐτὸς μὲν ἐκποδὼν ἀπηλλαττόμενος, τὸ δὲ, ὅπερ ἐγὼ προῦμαντευσάμην, διεπράξατο καὶ ἐτυραννοκτόνησε καὶ τέλος ἐπέθηκε τῷ ἐμῷ δράματι.

9. Πάρεστι οὖν κομίζων ὑμῖν τὴν δημοκρατίαν καὶ θαρρεῖν ᾗδῃ προκηρύττων ἅπασιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν εὐαγγελιζόμενος. Ἦδη οὖν ἀπολαύετε τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν. Κενὴ μὲν, ὡς ὁρᾶτε, πονηρῶν ἢ ἀκρόπολις, ἐπιτάττει δὲ οὐδεὶς, ἀλλὰ καὶ τιμᾶν ἔξεστι καὶ δικάζειν καὶ ἀντιλέγειν κατὰ τοὺς νόμους, καὶ ταῦτα πάντα γεγένηται δι' ἐμὲ ὑμῖν καὶ διὰ τὴν τόλμαν τὴν ἐμὴν, καὶ τοῦ ἐνὸς ἐκείνου φόνου, μεθ' ὃν οὐκέτι ζῆν πατὴρ ἐδύνατο. Ἀξίω δ' οὖν ἐπὶ τούτοις τὴν ὀφειλομένην δοθῆναι μοι παρ' ὑμῶν δωρεάν, οὐ φιλοκερδῆς οὐδὲ μικρολόγος τις ὢν οὐδ' ἐπὶ μισθῷ τὴν πατρίδα εὐεργετεῖν προσηρημένος, ἀλλὰ βεβαιωθῆναι μοι βουλόμενος τὰ κατορθώματα τῇ δωρεᾷ καὶ μὴ διαβληθῆναι μηδ' ἄδοξον γενέσθαι τὴν ἐπιχείρησιν τὴν ἐμὴν ὡς ἀτελῆ καὶ γέρας ἀναξίαν κεκριμένην.

10. Οὕτως δὲ ἀντιλέγει καὶ φησὶν οὐκ εὐλογον ποιεῖν με τιμᾶσθαι θέλοντα καὶ δωρεάν λαμβάνειν· οὐ γὰρ εἶναι τυραννοκτόνον οὐδὲ πεπραχθῆναι μοι τι κατὰ τὸν νόμον, ἀλλ' ἐνδεῖν τι τῷ ἔργῳ τῷ ἐμῷ πρὸς ἀπαίτησιν τῆς δωρεᾶς. Πυνθάνομαι τοίνυν αὐτοῦ, τί λοιπὸν ἀπαιτεῖς παρ' ἡμῶν; οὐκ ἐβουλήθην; οὐκ ἀνῆλθον; οὐκ ἐφόνευσα; οὐκ ἠλευθέρωσα; μή τις ἐπιτάττει; μή τις κελεύει; μή τις ἀπειλεῖ δεσποτικῶς; μή τις με τῶν κακούργων διέφυγεν; οὐκ ἂν εἶποις. Ἀλλὰ πάντα εἰρήνης μεστὰ καὶ πάντες οἱ νόμοι καὶ ἐλευθερία σαφὴς καὶ δημοκρατία βέβαιος καὶ γάμοι ἀνύδριστοι καὶ παῖδες ἀδελφεῖς καὶ παρθέναι ἀσφαλεῖς καὶ ἐορτάζουσα τὴν κοινὴν εὐτυχίαν ἢ πόλιν. Τίς οὖν ὁ τούτων ἀπάντων αἴτιος; τίς ὁ ἐκείνα μὲν παύσας, τὰ δὲ παρεσχήμενος;

tale in fugam vertissem satellites, interfecto si quis occurreret, et quicquid obstaret trucidato, ad ipsum caput operum ivi, ad solum robur tyrannidis, ad calamitatum nostrarum argumentum. Imminens igitur huic arcis ipsius praesidio, videns illum fortiter pro se propugnante et resistentem multis vulneribus, interfeci tamen.

8. Atque ipsa quidem tyrannis jam destructa erat et finem suum habuit meus mihi conatus: ab eo inde tempore omnes eramus liberi; supererat senex solus, inermis, amissis custodibus, amisso magno illo suo satellite, desertus, forti manu jam non amplius dignus. Hic igitur talia, iudices, apud me agitabam: Bene jam habent mihi omnia: perfecta sunt omnia: feliciter ut oportebat omnia acta sunt. Quemadmodum vindicabitur ille relictus? me quidem et hac dextra indignus est, maxime si post facinus ita clarum et juvenile et generosum interficiatur, et illam quoque caedem dehonestet. Querendus est autem dignus illo carnifex: neque post calamitatem aequum est, eandem istum lucrifacere. Videat: puniatur: adjacentem habeat gladium: huic mando reliqua. Hoc inito consilio, ipse e vestigio discessi: at ille, quod ego divinaveram, perfecit, occidit tyrannum, finem meae actioni imposuit.

9. Adsum igitur, portans vobis populi imperium, et bono animo esse iubens universos, et laetum de libertate nuncium afferens. Jam ergo fructum percipite meorum operum: vacua, ut videtis, malis hominibus arx est: imperat nemo; sed honores dare licet, et in jus ire et contra dicere secundum leges. Atque haec omnia mea vobis opera contigerunt, perque meam audaciam, et ex una illa caede, post quam vivere pater non amplius potuit. Peto igitur pro his debitum dari mihi a vobis praemium, non lucri cupidus aut sordidus, qui mercede inductus bene de patria mereri voluerim; sed quod firmari mihi volo praemio isto rem bene gestam, nec detrahi de illa, aut ingloriam reddi susceptam a me actionem, velut imperfectam indignamque iudicatam praemio.

10. At iste contra dicit, et praeter rationem facere me ait, qui honorari postulem et accipere praemium: neque enim esse me tyrannicidam, neque peractum a me quicquam secundum legem; sed deesse aliquid operi meo ad id, ut postulare praemium possim. Interrogo igitur illum, Quid reliquum a me poscis? non volui? non escendi? non interfeci? non liberavi? numquis imperat? numquis jubet? numquis dominus minatur? numquis me maleficorum effugit? Non sane dixeris. Sed pace omnia plena, et leges valent omnes, et libertas liquida, et firmum populi imperium, et matrimonia contumellis non obnoxia, et liberi metus expertes, et virgines securae, et communis felicitatis causa festos dies agit civitas. Quis igitur suctor horum omnium? quis est qui istis omnibus finem imposuit, haec praestitit? Si

Εἰ γὰρ τίς ἐστι πρὸ ἑμοῦ τιμᾶσθαι δίκαιος, παραχωρῶ τοῦ γέροντος, ἐξίσταμαι τῆς δωρεᾶς· εἰ δὲ μόνος ἐγὼ πάντα διεπραξάμην τολμῶν, κινδυνεύων, ἀνίων, ἀναιρῶν, κολάζων, δι' ἀλλήλων τιμωρούμενος, τί μου διαβάλλεις τὰ κατορθώματα; τί δαί ἀχάριστον πρὸς με τὸν δῆμον ποιεῖς εἶναι;

11. Οὐ γὰρ αὐτὸν ἐφόνευσας τὸν τύραννον· δὲ δὲ νόμος τυραννοκτόνῳ δίδωσι τὴν δωρεάν. Διαφέρει δὲ, εἰπέ μοι, τί ἢ αὐτὸν ἀνελεῖν ἢ τοῦ θανάτου παρασχεῖν τὴν αἰτίαν; Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲν οἶμαι· ἀλλὰ τοῦτο μόνον δὲ νομοθέτης εἶδε, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δημοκρατίαν, τὴν τῶν δεινῶν ἀπαλλαγὴν. Τοῦτ' ἐτίμησε, τοῦτ' ἀξίον ἀμοιβῆς ὑπέλαθεν, ὅπερ οὐκ ἂν εἴποις μὴ δι' ἐμὲ γεγενῆσθαι. Εἰ γὰρ ἐφόνευσας δι' ὃν ἐκείνος ζῆν οὐκ ἔδυνάτο, αὐτὸς εἰργασμαι τὴν σφαγὴν. Ἐμὸς δὲ φόνος, ἡ χεὶρ ἐκείνου. Μὴ τοίνυν ἀκριβολογοῦ ἔτι περὶ τοῦ τρόπου τῆς τελευτῆς μηδ' ἐξέταζε ὅπως ἀπέθανεν, ἀλλ' εἰ μὴκέτ' ἐστίν, εἰ δὲ τὸ μὴκέτ' εἶναι ἔχει· ἐπεὶ κακῆϊον προσεζήτησεν μοι δοκεῖς καὶ συκοφαντήσας τοὺς εὐεργέτας, εἰ τις μὴ ξίφει, ἀλλὰ λίθῳ ἢ ξύλῳ ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ ἀπέκτεινε. Τί δαί, εἰ λιμῷ ἐξεπολιόρχησα τὸν τύραννον τὴν ἀνάγκην τῆς τελευτῆς παρέχων, ἀπήτεις ἂν καὶ τότε παρ' ἐμοῦ αὐτόχειρα τὴν σφαγὴν, ἢ ἐνδεῖν ἐλεγές μοι τι πρὸς τὸν νόμον, καὶ ταῦτα, χαλεπώτερον τοῦ κακούργου πεπονθυμένους; Ἐν μόνον ἐξέταζε, τοῦτο ἀπαίτει, τοῦτο πολυπραγμόνει, τίς τῶν πονηρῶν λείπεται, ἢ τίς ἐλπίς τοῦ φόβου ἢ τί ὑπόμνημα τῶν συμφορῶν; εἰ δὲ καθαρὰ πάντα καὶ εἰρηνικὰ, συκοφαντοῦντός ἐστι τῷ τρόπῳ τῶν πεπραγμένων χρώμενον ἀποστερεῖν ἐθέλειν τὴν ἐπὶ τοῖς πεπονημένοις δωρεάν.

12. Ἐγὼ καὶ τοῦτο μέμνημαι διηγορευμένον ἐν τοῖς νόμοις, ἔκτός ἐστι μὴ διὰ τὴν πολλὴν δουλείαν ἐπιλησθαι τῶν ἐν αὐτοῖς εἰρημένων, αἰτίας θανάτου εἶναι διττάς, εἰ τις αὐτὸς ἀπέκτεινεν ἢ εἰ τις μὴ αὐτὸς μὲν ἀπέκτεινε μηδὲ τῇ χειρὶ ἔδρασε τὸ ἔργον, ἠνάγκασε δὲ καὶ παρέσχεν ἀφορμὴν τοῦ φόνου, τὰ ἴσα καὶ τοῦτον ἀξιοῖ δὲ νόμος αὐτὸν ἀντικολάζεσθαι, μάλα δίκαιως· καὶ γὰρ ἡβούλετο τοῦ πεπραγμένου ἴσον γίνεσθαι τὸ τῆς αἰτίας· καὶ περιττὴ λοιπὸν ἡ ἐξέτασις τοῦ τρόπου τῆς σφαγῆς. Εἶτα τὸν μὲν οὕτως ἀποκτείναντα κολάζειν ὡς ἀνδροφόνον δίκαιός καὶ οὐδαμῶς ἀφεῖσθαι θέλεις, τὸν δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον τρόπον εὖ πεποιηκότα τὴν πόλιν οὐ τῶν ὁμοίων ἀξιώσεις τοῖς εὐεργέταις;

13. Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο ἂν ἔχοις λέγειν, ὡς ἐγὼ μὲν ἀπλῶς αὐτὸ ἐπραξα, ἡκολούθησε δὲ τι τέλος ἄλλως χρηστὸν ἐμοῦ μὴ θελήσαντος. Τί γὰρ ἐτι ἐδεδίδεν τοῦ ἰσχυροτέρου πεπονθυμένου; τί δὲ κατέλιπον τὸ ξίφος ἐν τῇ σφαγῇ, εἰ μὴ πάντως τὸ ἐσόμενον αὐτὸ προεμαντεύμην; ἔκτός ἐστι μὴ τοῦτο φῆς, ὡς οὐ τύραννος θευνεὸς ἦν οὐδὲ ταύτην εἶχε τὴν προσηγορίαν, οὐδὲ δωρεὰς ἐπ' αὐτῷ πολλὰς, εἰ ἀποθάνοι, ἡδέως ἂν ὑμεῖς ἐδώκατε. Ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις. Εἶτα τοῦ τυράννου πεπονθυμένου τῷ τὴν αἰτίαν παρασχόντι τῆς σφαγῆς οὐκ ἀποδώσεις

quis enim est prae me dignus honore, cedo illi praemio, renuncio muneribus: sin solus ego perfecti omnia, audendo, periculum subeundo, ascendendo, interficiendo, puniendo, alterum alterius opera ulciscendo, quid calumniaris res praecclare a me gestas? quid populum, ut ingratus adversum me sit, inducis?

11. Non enim, inquit, tyrannum ipsum interemisti: at lex tyrannicidae decernit praemium. At quidnam, dic mihi, interest, utrum quis ipsum interfecerit, an causam illi mortis praebuerit? Equidem nihil puto, sed hoc solum legislator spectavit, libertatem, potestatem populi, liberationem ab injuriis. Hoc honoravit, hoc dignum judicavit praemio, quod sane mea opera factum minime negaveris. Si enim eum interfeci, propter quem interfectum iste vivere jam non potuit, eadem ipse patravi. Cedes mea est, illius manus. Noli igitur tenuiter porro disputare de genere mortis, neve exquire quomodo perierit, sed utrum esse desiderit, utrum a me illud habeat, quod desiderit! Alioquin mihi illud etiam quaesiturus videris, et calumniaturus bene meritos, si quis non ferro, sed lapide, aut fuste, aut alio modo interfecerit. Quid vero si fame expugnasset tyrannum, objecta illi necessitate moriendi, numquid tum etiam a me reposceres eadem manu mea factam, aut deesse aliquid mihi diceret ad legem? idque, quum difficiliore mortis genere interfectus sit maleficus? Quin tu unum solum exquire; illud reposce, circa illud curiosus esto: quis impiorum relictus sit, aut quae metus suspicio, aut quod calamitatum monumentum; si vero pura omnia et pacata, calumniatoris est, modo et ratione facinoris ad hoc uti velle, ut intercipias praemium laboribus propositum.

12. Quin ego hoc etiam diserte dictum in legibus memini, nisi si per longam servitutem eorum quae ibi dicuntur oblitus sum, causas mortis esse duplices: si quis ipse interfecit; aut si ipse quidem non interfecit neque manu perpetravit opus, coegit autem et causam caedis praebuit; aequaliter hunc etiam ipsum lex censet vicissim debere puniri: iuste sane; voluit enim ipsi facto parem esse culpam: et supervacuum deinde jam est quaerere de modo caedis. Tum tu eum, qui ita interfecit, punire ut homicidam justum arbitraris, et nullo modo vis dimitti; eum vero, qui eadem plane qua hic ratione beneficio urbem affecit, non fisdem, quibus alios bene meritos, praemiis dignum censes?

13. Neque enim illud possis dicere, me simpliciter illud ac temere fecisse, consecutum autem aliunde finem bonum praeter meam voluntatem. Quid enim amplius metuebam, interfecto qui erat fortior? quid vero gladium in jugulo reliqui, nisi omnino quod futurum erat divinavi? nisi si forte hoc dicis, tyrannum non fuisse qui periit, neque illam habuisse appellationem, neque vos de ipso, si moreretur, praemia multa libenter fuisse daturus. At non dixeris. Tum tu caeso tyranno, ei qui causam illi caedis praebuit, praemium

τὴν δωρεάν; Ὁ τῆς πολυπραγμοσύνης. Μᾶλει δέ σοι, πῶς ἀπέθανεν, ἀπολαύοντι τῆς ἐλευθερίας, ἢ τὸν τὴν δημοκρατίαν ἀποδεδωκότα περιττότερόν τι προσαπαγεῖς; καίτοι ὁ γε νόμος, ὡς φῆς, τὸ κεφάλαιον ἐξετάζει τῶν πεπραγμένων, τὰ διὰ μέσου δὲ πάντα ἔξ καὶ οὐκ ἐτι πολυπραγμονεῖ. Τί γάρ; οὐχὶ καὶ ἐξελάσας τις τύραννον ἤδη τιμὴν ἔλαβε τυραννοκτόνου; καὶ μάλα δικαίως· ἐλευθερίαν γὰρ κακείνος ἀντὶ δουλείας παρέσχηται. Τὸ δ' ὑπ' ἐμοῦ γεγενημένον οὐ φυγὴ οὐδὲ δευτέρας ἐπαναστάσεως ἔλπις, ἀλλὰ παντελὴς καθάρσις καὶ πανωλεθρία παντὸς τοῦ γένους καὶ ριζόθεν τὸ δεινὸν ἅπαν ἐκκεκομμένον.

14. Καὶ μοι πρὸς θεῶν ἥδη ἀπ' ἀρχῆς ἐς τέλος, εἰ δοκεῖ, πάντα ἐξετάσατε, εἴ τι τῶν πρὸς τὸν νόμον παραλείπεται καὶ εἰ ἐνδεῖ τι τῶν προσεῖναι ὀφειλόντων τυραννοκτόνῳ. Πρῶτα μὲν δὴ γνώμην προϋπάρχειν χρὴ καὶ γενναίαν καὶ φιλόπολιν καὶ πρὸ τῶν κοινῶν κινδυνεύειν ἐθέλουσαν καὶ τῇ οἰκείῳ θανάτῳ τῇ τῶν πολλῶν σωτηρίαν ὀνησομένην. Ἄρ' οὖν πρὸς τοῦτο ἐνεδέξασα, ἐμαλακίσθην, ἢ προιδόμενός τινα τῶν διὰ μέσου κινδύνων ἀπώκησα; οὐκ ἂν εἴποις. Μένε τοίνυν ἐπὶ τούτου ἐτι μόνου καὶ νόμιζε τοῦ θελῆσαι μόνου καὶ τοῦ βουλεύσασθαι ταῦτα, εἰ καὶ μὴ χρηστὸν ἀποθεβήκει, ἔκ γε τῆς γνώμης αὐτῆς καταστάνα με γέρας ἀξιοῦν ὡς εὐεργέτην λαμβάνειν. Ἐμοῦ μὲν οὐ δυνθέντος, ἄλλου δὲ μετ' ἐμὲ τετυραννοκτονηκότος, ἄλογον, εἰπέ μοι, ἢ ἀγνώμων ἦν παρασχέιν; καὶ μάλιστα εἰ ἔλεγον, Ἄνδρες, ἐβουλόμην, ἠθέλησα, ἐπεγείρησα, ἐπειράθην, τῆς γνώμης μόνης ἀξίός εἰμι τιμᾶσθαι, τί ἂν ἀπεκρίνω τότε;

15. Νῦν δὲ οὐ τοῦτο φημι, ἀλλὰ καὶ ἀνῆλθον καὶ κινδύνευσα καὶ μυρία πρὸ τῆς τοῦ νεανίσκου σφαγῆς ἐπόνησα· μὴ γὰρ οὕτω βῆστον μηδ' εὐχερὲς ὑπολάβητε εἶναι τὸ πρᾶγμα, φρουρὰν ὑπερβῆναι καὶ δορυφόρων κρατήσας καὶ τρέψασθαι τοσοῦτος μόνον, ἀλλὰ σχεδὸν τὸ μέγιστον ἐν τῇ τυραννοκτονίᾳ καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν ἔργων τοῦτο ἐστίν. Οὐ γὰρ δὴ αὐτός γε ὁ τύραννος μέγα καὶ δυσάλωτον καὶ δυσκατέργαστόν ἐστιν, ἀλλὰ τὰ φρουροῦντα καὶ συνέχοντα τὴν τυραννίδα, ἃ τις ἂν νικήσῃ, πάντα οὗτος κατῴρωσε, καὶ τὸ λοιπὸν ὀλίγον. Τὸ δὴ ἄχρι τῶν τυράννων προελθεῖν οὐκ ἂν ὑπῆρξέ μοι, μὴ οὐχὶ τῶν περὶ αὐτοὺς φυλάκων καὶ δορυφόρων ἀπάντων κεκρατηκότι κακείνους ἅπαντας προνομικηκότι. Οὐδὲν ἐτι προστιθίμι, ἀλλ' ἐπὶ τούτων αὖθις μὲν φυλακῆς ἐκράτησα, δορυφόρους ἐνίκησα, τὸν τύραννον ἀφύλακτον, ἀνοπλον, γυμνὸν ἀπέδωκα. Τιμῆς ἀξίος ἐπὶ τούτοις εἶναι σοι δοκῶ, ἢ ἐτι ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ τὸν φόνον;

16. Ἄλλ' εἰ καὶ φόνον ζητεῖς, οὐδὲ τοῦτο ἐνδεῖ, οὐδ' ἀναίμακτός εἰμι, ἀλλ' εἰργασμαι μεγάλην καὶ γενναίαν σφαγὴν νεανίσκου ἀχμαζόντος καὶ πᾶσι φοβεροῦ, δι' ὃν ἀνεπιβούλευτος κακείνους ἦν, ὃ μόνῳ ἐθάρρει, ὃς ἀντὶ πολλῶν ἤρκει δορυφόρων. Ἄρ' οὖν οὐκ ἀξίος, ὃ οὗτος, δωρεὰς, ἀλλ' ἄτιμος ἐπὶ τηλικούτοις γένομαι; Τί

non reddes? Vah curiositatem! Curas autem quomodo mortuus sit, quum libertate fruaris? an ab eo qui populo restituit imperium, amplius quid postulas? Quamquam lex quidem, ut ais, caput factorum exquirat; quæ vero in medio sunt, relinquit omnia neque amplius curiose rimatur. Quid enim? nonne etiam qui expulit tyrannum, jam præmium tyrannicidæ accepit? Et juste quidem: libertatem enim et ipse pro servitute præstitit. At meum factum non exilium est, non novæ metus invasionis, sed perfecta undique destructio et plenus universi generis interitus, radiculusque malum omne exstirpatum.

14. Et jam mihi, obsecro, ab initio inde usque ad finem, exquirite, si videtur, omnia, si quid eorum, quæ ad legem implendam pertinent, prætermisum sit, et si quid desit eorum, quæ inesse in tyrannicida debent. Primo igitur animum ante adesce oportet generosum, et amantem civitatis, et pro publica re periclitari volentem, et sua morte salutem multitudinis emturum. Numquid igitur ad hoc defeci, emollitus sum, aut præviso aliquo eorum quæ intervenire solent periculorum, conatum abjeci? Non dixeris. Mane vero in hoc jam solo, et puta me voluntatis solius et consilii hujus, etsi utile patriæ non evenierit, de animo tamen ipso et hæc agendi voluntate, hic consistentem, postulare præmium, ut bene meritum, accipere. Si igitur non potuissem, alius autem post me interfecisset tyrannum, absurdum, dic mihi, aut irrationabile erat præstari mihi præmium? inprimis si dixissem, Viri, volui, decrevi, suscepi, feci periculum; ob voluntatem solam præmio dignus sum: quid tum mihi respondeas?

15. Jam vero non hoc dico, sed etiam ascendi, periclitatus sum, et sexcenta ante cædem juvenis sustinui: nolite enim putare facillimum adeo et proclive esse negotium, præsidia superare, satellites vincere, tot homines in fugam conicere unum: sed maximum fere in tyrannicidio, et caput operum hoc est. Neque enim sane tyrannus ipse magnum quiddam est, captique et confecti adeo difficile; sed ea quæ custodiunt continentque tyrannidem: quæ si quis vicit, omnia ille præclare confecit; parvum quiddam est quod restat. Accedere autem ad tyrannos mihi non contigisset, nisi superatis devictisque prius, quos circa se habebant, custodibus, satellitibusque universis. Nihil jam adjicio; sed in hoc rursus maneo. Præsidium superavi, vici satellites; tyrannum custodibus exui, inermem, nudum reddidi. Num propter hæc honore dignus tibi videor? an insuper cædem a me poscis?

16. Verum si cædem quoque poscis, neque hæc deest: neque incruentus sum, sed cædem feci magnam et fortem, juvenis in ipso vigore constituti et omnibus formidabilis, propter quem iste quoque superior erat insidiis, in quo solo habebat fiduciam, qui pro multis sufficiebat satellitibus. Numquid igitur, mi homo, non dignus præmio, sed inho-

γάρ, εἰ δορυφόρον ἓνα, τί δ' εἰ ὑπέρτερον τινὰ τοῦ τυράννου ἀπέκτεινα, τί δ' εἰ οἰκέτην τίμιον, οὐ μέγα ἂν ἔδοξε καὶ τοῦτο, ἀνελθόντα ἐν μέσῃ τῇ ἀκροπόλει, ἐν μέσοις τοῖς δούλοις τινὸς ἐργάσασθαι τῶν τοῦ τυράννου φίλων; νῦν δὲ καὶ τὸν περνοεῦμένον αὐτὸν ἰόε. ὧς ἦν τυράννου, μᾶλλον δὲ τυράννος χαλεπώτερος καὶ δεσπότης ἀπαραίτητος καὶ κολαστὴς ὁμότερος καὶ ὑβριστὴς βιαίτερος, τὸ δὲ μέγιστον, κληρονόμος τῶν δίων καὶ διάδοχος καὶ ἐπὶ πολλὴ παρατεῖναι τὰ τῆς ἡμετέρας συμφορᾶς δυνάμενος.

17. Βούλει τοῦτο μόνον περᾶσθαι μοι, ζῆν δ' ἐτι τὸν τυράννον διαπεφευγότα; γέρας δὲ ἐπὶ τούτοις αἰτῶ· τί φάτε; οὐ δούσετε; οὐχὶ χάκεινον ὑπερῷσθε; οὐ δεσπότης; οὐ βαρὺς; οὐκ ἀφόρητος ἦν; Νῦν δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἐννοήσατε· ὁ γὰρ οὗτος ἀπαιτεῖ παρ' ἐμοῦ, τοῦτο, ὡς ἐνῆν, ἄριστα διεπραξάμεν καὶ τὸν τυράννον ἀπέκτεινα ἐτέρῳ φόνῳ, οὐχ ἁπλῶς οὐδὲ πληγῇ μιᾷ, ὅπερ εὐκταίστατον ἦν αὐτῷ ἐπὶ τηλικούτοις ἀδικήμασιν, ἀλλὰ λύπη προθασάνισας πολλῇ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς δείξας τὰ φίλτατα οἰκτρῶς προκείμενα, υἱὸν ἐν ἡλικίᾳ, εἰ καὶ πονηρὸν, ἀλλ' οὐ καὶ ἀχμάζοντα καὶ δέμονον τῷ πατρὶ, αἵματος καὶ λύθρου ἐμπεπλησμένον. Ταῦτ' ἐστὶ πατέρων τὰ τραύματα, ταῦτα ξίφη δικαίων τυραννοκτόνων, οὗτος θάνατος ἄξιος ὁμῶν τυράννων, αὕτη τιμωρία πρέπουσα τοσοῦτοις ἀδικήμασιν· τὸ δ' εὐθὺς ἀποθανεῖν, τὸ δ' ἀγνοῆσαι, τὸ δὲ μηδὲν τοιοῦτο θέαμα ἰδεῖν, οὐδὲν ἔχει τυραννικῆς κολάσεως ἄξιον.

18. Οὐ γὰρ ἠγνούουν, ὦ οὗτος, οὐκ ἠγνούουν, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδεὶς, ὅσῃν ἐκεῖνος εὖνοιαν πρὸς τὸν υἱὸν εἶχε καὶ ὡς οὐκ ἂν ἤξιώσεν ἐπιβιώνει οὐδ' ὀλίγον αὐτῷ χρόνον· πάντες μὲν γὰρ πατέρες ἴσως πρὸς τοὺς παῖδας τοιοῦτοι. Ὁ δὲ καὶ περιττότερόν τι τῶν ἄλλων εἶχεν, εἰκότως, ὁρῶν μόνον ἐκεῖνον κηδεμόνα καὶ φύλακα τῆς τυραννίδος καὶ μόνον προκινδυνεύοντα τοῦ πατρὸς καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῇ ἀρχῇ παρεχόμενον. Ὡστε εἰ καὶ μὴ διὰ τὴν εὖνοιαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπόγνωσιν εὐθύς ἠπιστάμεν τεθνηξόμενον αὐτὸν καὶ λογιούμενον ὡς οὐδὲν ἐτι τοῦ ζῆν ὄφελος τῆς ἐκ τοῦ παιδὸς ἀσφαλείας καθηρημένης. Ἀπαντα τοίνυν αὐτῷ ἀθρόα περιέστησα, τὴν φύσιν, τὴν λύπην, τὴν ἀπόγνωσιν, τὸν φόβον, τὰς ἐπὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδας χρόνων, [ἐπ' αὐτὸν ἐχρησάμεν τοῖς συμμάχοις] καὶ πρὸς τὴν τελευταίαν ἐκείνην σκέψιν κατηνάγκασα. Ἀπέθανεν ὑμῖν ἄτεκνος, λευπημένος, οδυρόμενος, θαυρώων, πεπενθηκώς πένθος ὀλιγοχρόνιον μὲν, ἀλλ' ἱκανὸν πατρὶ, καὶ τὸ δεινότατον, αὐτὸς ὑφ' αὐτοῦ, ὅσπερ θανάτων οἰκτιστος καὶ πολλῷ χαλεπώτερος ἢ εἰ ἐπ' ἄλλου γίγνοιτο.

19. Ποῦ μοι τὸ ξίφος; μὴ τίς ἄλλος τοῦτο γνωρίζει; μὴ τις ἄλλος δούλον τοῦτο ἦν; τίς αὐτὸ ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀνεκόμισε; πρὸ τοῦ τυράννου τίς ἐχρήσατο; τίς αὐτὸ ἐπ' ἐκεῖνον ἀπέστειλεν; Ὡς ξίφος κοινῶν καὶ διάδοχον τῶν ἐμῶν κατορθωμάτων, μετὰ τοσοῦτους κινδύνους, μετὰ τοσοῦτους φόνους ἀμελούμεθα καὶ ἀνάξιοι δοκοῦμεν διωρεᾶς. Εἰ γὰρ ὑπὲρ μόνου τούτου τὴν

noratus post tot ac tanta ero? Quid enim si satellitem unum, quid si ministrum tyranni quendam interfecissem? quid vero si servum illi carum? nonne magnum esset visum hoc quoque, ascendere aliquem, et in media arce, inter media arma caedem facere alicujus amicorum tyranni? Jam vero interfectum vide ipsum. Filius erat tyranni: potius vero tyrannus asperior, et implacabilis dominus, et suppliciorum exactor crudelior, et in facienda injuria violentior: quod vero maximum, heres universorum et successor, quique multum extendere calamitates nostras posset.

17. Vis hoc solum a me perfectum, vivere autem et effugisse tyrannum? Præmium equidem et ob hæc peto. Quid dicitis? non dabitis? nonne illum quoque suspectum habebatis? non dominus? non gravis? non intolerabilis erat? Jam vero caput ipsum rei cogitate. Quod enim iste a me poscit, hoc ipsum quam poteram pulcherrime perfeci, et altera tyrannum caede interemi, non simpliciter, nec una plaga, quod optabile illi quammaxime fuerat in tot tantisque maleficiis: sed postquam illum dolore multo ante excruciaui, et ante oculos ei ostendi, quod carissimum habebat, misere projectum, filium adultum, etsi malum, at in ipso constitutum vigore et patri similem, sanguine et tabo oppletum. Hæc sunt patrum vulnera, hi gladii justorum tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus tyranni; hoc conveniens tot injuriis supplicium. At statim mori, cognitione privari, nullum tale spectaculum videre, nihil habet tyranni vindicta dignum.

18. Neque enim ignorabam, mi homo, non ignorabam, neque aliorum quisquam, quantam ille adversus filium benevolentiam haberet, et quam nollet vel pauxillo ei tempore superstes esse: nam omnes quidem patres ita forte affecti erga filios. At hic etiam amplius quiddam præter ceteros habuit, merito, videns solum illum tutorem et custodem tyrannidis, solum pericula pro patre subeuntem, solum securitatem præstantem imperio. Itaque sciebam, etsi minus propter benevolentiam, at certe propter desperationem mox illum perituum esse, quum ita rationes subducturus esset, nihil sibi prodesse vitam sublata quam a filio habuisset securitate. Omnia igitur illi confertim objeci, naturam, dolorem, desperationem, terrorem, futuri metum temporis, [his contra illum auxiliis usus sum] et ad ultimam illam deliberationem eum adeg. Interiit vobis orbus, tristitia et dolore dejectus, plorans, luctum lugens brevem illum quidem, sed patri conficiendo qui sufficeret; et quod gravissimum est, interiit sua ipsius manu, quæ miserrima omnium mors est, multumque, quam si ab alio inferretur, difficilior.

19. Ubi est gladius meus? num eum agnoscit alius? numquid alterius cujusquam telum illud fuit? quis illum in arcem extulit? ante tyrannum quis eo usus est? quis eum isti immisit? O gladii particeps et successor præclare a me factorum, post tot pericula, post tot caedes negligimur, et indigni videmur præmio! Si enim pro hoc solo honorem a

τιμὴν ἵσταν παρ' ὑμῶν, εἰ γὰρ ἔλεγον, Ἄνδρες, ἀποθανεῖν ἐβελήσαντι τῷ τυράννῳ καὶ ἀνόπλῳ ἐπὶ τοῦ καιροῦ κατειλημμένῳ ξίφος τοῦτο ἐμὸν ὑπηρετήσε καὶ πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐλευθερίας συνήρῃσεν, οὐκ ἂν τιμῆς τε καὶ δωρεᾶς ἄξιον ἐνομίσατε δεσπότην οὕτω δημοτικοῦ κτήματος; οὐκ ἂν ἡμεῖς αὖτε; οὐκ ἂν ἐν τοῖς εὐεργέταις ἀνεγράψατε; οὐκ ἂν τὸ ξίφος ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνεθήκατε; οὐκ ἂν μετὰ τῶν θεῶν κακείνῳ προσεκυνήσατε;

20. Νῦν μοι ἐννοήσατε ὅσα πεποιημέναι εἰκὸς τὸν τύραννον, ὅσα δὲ εἰρηκέναι πρὸ τῆς τελευτῆς· ἐπεὶ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ φρονεούμενος καὶ τιτρωσόμενος πολλοῖς τραύμασιν ἐς τὰ φανερά τοῦ σώματος, ὥς ἂν μάλιστα λυπήσιν ἐμεῖλλον τὸν γεγεννηκότα, ὥς ἂν ἐκ τῆς πρώτης θέας διασπαράξῃν, ὃ μὲν ἀνεβόησεν οἰκτρὸν ἐπιβούμενος τὸν γεγεννηκότα, οὐ βοηθὸν οὐδὲ σύμμαχον — ἥδει γὰρ πρεσβύτην ὄντα καὶ ἀσθενῆ —, ἀλλὰ θεατὴν τῶν οἰκείων κακῶν· ἐγὼ γὰρ ἀππλάττομένην ποιητῆς μὲν τῆς ὀλῆς τραγωδίας γεγεννημένος, καταλιπὼν δὲ τῷ ὑποκριτῇ τὸν νεκρὸν καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὸ ξίφος καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ δράματος· ἐπιστάς δ' ἐκείνος καὶ ἰδὼν υἱὸν δν εἶχε μόνον ὄλῳ ἐμπνέοντα, ἡμαξημένον, ἐμπεπλησμένον τοῦ φόνου καὶ τὰ τραύματα συνεχῇ καὶ πολλὰ καὶ καίρια, ἀνεβόησε τοῦτο, Τέκνον, ἀνηγήμεθα, πεφονεύμεθα, τετυρанныοκτονήμεθα, ποῦ δ' σφαγεύς; τί με τηρεῖ; τί με φυλάττει διὰ σοῦ, τέκνον, προανηρημένον; ἢ μή τι ὥς γέροντος ὑπερφρονεῖ, καὶ τῇ βραδυτῇ, κολάζειν δέον, καὶ παρατείνει μοι τὸν φόνον καὶ μακροτέραν μοι τὴν σφαγὴν ποιεῖ;

21. Καὶ ταῦτα λέγων ἐζήτηε τὸ ξίφος· αὐτὸς γὰρ ἀνόπλος ἦν διὰ τὸ πάντα τῷ παιδί ὁαρρεῖν. Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο ἐνεβόησε, πάλαι δὲ ἦν ὑπ' ἐμοῦ καὶ τοῦτο προπαρασκευασμένον καὶ πρὸς τὸ μέλλον τόλμημα καταλειμμένον. Ἀποσπάσας δὲ τῆς σφαγῆς καὶ τοῦ τραύματος ἐξελὼν τὸ ξίφος φησὶ, Πρὸ μικροῦ μὲν με ἀπέκτεινας, νῦν δὲ ἀνάπασσον, ξίφος, πατρὶ πενθοῦντι παραμύθιον ἐλθε καὶ πρεσβυτικῇ χειρὶ δυστυχούσῃ συναγώνισαι, ἀπόσφαζον, τυρанныοκτόνησον καὶ τοῦ πενθεῖν ἀπάλλαξον. Εἶθε πρῶτός σοι ἐνέτυχον, εἶθε τὴν τάξιν προύλαβον τοῦ φόνου. Ἀπέθανον ἂν, ἀλλ' ἢ ὥς τύραννος μόνον, ἀλλ' ἔτι νομίζων ἔξῃ ἐχθρὸν· νῦν δ' ὥς ἄτεκνος, νῦν δ' ὥς οὐδὲ φονεὺς εὐπορῶν. Καὶ ταῦθ' ἔμα λέγων ἐπῆγε τὴν σφαγὴν τρέμων, οὐ δυνάμενος, ἐπιθυμῶν μὲν, ἀσθενῶν δὲ πρὸς τὴν ὑπερσίαν τοῦ τολμήματος.

22. Πόσαι κολάσεις ταῦτα; πόσα τραύματα; πόσοι θάνατοι; πόσαι τυρанныοκτονίαι; πόσαι δωρεαί; Καὶ τέλος ἐώρακατε πάντες τὸν μὲν νεανίαν προκείμενον, οὐδὲ μικρὸν οὐδ' εὐκαταγώνιστον ἔργον, τὸν πρεσβύτην δὲ αὐτῷ περικεχυμένον καὶ τὸ αἷμα ἀμρῶν ἀνακεκραμένον, τὴν ἐλευθέριον ἐκείνην καὶ ἐπινίκιον σπονδὴν καὶ τὰ ἔργα τοῦ ξίφους τοῦ ἐμοῦ, αὐτὸ δὲ τὸ ξίφος ἐν μέσῳ ἀμροτέρων ἐπιδεικνύμενον, ὥς οὐκ ἀνάξιον γεγένηται τοῦ δεσπότη, καὶ μαρτυρούμενον ὅτι μοι πιστῶς διηκονήσατο. Τοῦτο ὑπ' ἐμοῦ γεγόμενον μικρότερον ἦν· νῦν

vobis peterem, si enim dicerem, Viri, tyranno mori volenti, quum inermem eo temporis articulo se deprehenderet, gladius hic meus ministravit, et ad finem libertatis restituendae adjutor fuit; nonne honore simul et praemio dignum judicassetis dominum rei ita popularis? nonne remuneraremini? non in bene meritis illum scriberetis? non ipsum ensem in templi donariis reponeretis? non cum diis etiam illum adoraretis?

20. Jam mihi animum advertite quid tyrannum fecisse probabile sit, et quid dixisse ante obitum. Quum enim filius, dum trucidaretur a me et vulneraretur multis vulneribus in apertas partes corporis inflictis (ut nempe maximum dolorem patri essem objecturus, ut primo illum spectaculo laceraturus), ipse quidem miserabile quiddam exclamaret, parentem advocans, non adiutorem neque auxiliarium (norat enim senem esse et imbecillum), sed spectatorem malorum domesticorum: ego nempe abieram, auctor quidem totius tragediae, sed reliqueram huic actori mortuum, scenam, gladium, et reliqua fabulae peragenda: superveniens autem ille quum conspexisset filium, quem solum habebat, vix spirantem, cruentatum, oppletum caede, vulneraque ejus continua et multa et letalia, haec exclamavit: Fili, perimus, trucidati sumus, pro tyrannis caesi sumus: ubi est interfector? cui rei me servat? cui me custodit, per te, fili, jam ante caesum? aut numquid ut senem contemnit; et ipsa tarditate, quum punire oporteret, extendit mortem meam, et longiorem mihi caedem efficit?

21. Et haec dicens quarebat ensem, inermis ipse, quum filio in omnibus confideret. Sed ne hic quidem illi defuit; dudum autem erat a me ille praeparatus, et ad facinus futurum relictus. Extractum igitur de caede et vulnere eductum gladium ita alloquitur: Paulo ante tu me interfecisti, nunc vero recrea, gladi; veni lugenti patri solatium, et infelicem manum senilem adjuva: macta, tyrannum interfice, luctu libera; Utinam prior in te incidissem! utinam ordinem caedis praecipissem! mortuus essem, sed solum ut tyrannus, sed putans habiturum me vindicem: nunc vero ut orbus morior, nunc ut is cui ne interfectoris quidem sit copia. Dum haec dicit, intulit caedem, tremens, perficere non valens, cupiens quidem, sed viribus ad ministerium ausi defectus.

22. Quot haec sunt poenae? quot vulnera? quot mortes? quot tyrannicidia? quot praemia? Denique vidistis omnes juvenem quidem jacentem in conspectu, hostiam neque parvam, neque dejectu ita facilem; senem autem illi circumfusus; permistum utriusque sanguinem, libationem Liberatori Jovi sacram pro victoria; et gladii mei opera, ipsumque adeo gladium in medio utriusque ostentantem se, quam non indignus fuerit domino, testantemque fideliter se mihi ministrasse. Hoc universum mea manu factum, minus

δὲ λαμπρότερόν ἐστι τῇ καινότητι. Καὶ ὁ μὲν καθελὼν τὴν τυραννίδα πᾶσαν εἰμὶ ἐγὼ· μεμέρισται δ' ἐς πολλοὺς τὸ ἔργον ὥσπερ ἐν δράματι· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐγὼ ὑπεκρινάμην, τὰ δεύτερα δὲ ὁ παῖς, τὰ τρίτα δὲ ὁ τυραννὸς αὐτός, τὸ ξίφος δὲ πᾶσιν ὑπηρέτησεν.

XXIX.

ΑΠΟΚΗΡΥΤΤΟΜΕΝΟΣ.

Ἀποκηρυχθεὶς τις ἱατρικὴν ἐξέμαθε. Μανέντα τὸν πατέρα καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἱατρῶν ἀπεγνωσμένον ἰασάμενος φαρμάκου δόσει ἀνελήφθη αὖθις ἐς τὸ γένος. Μετὰ ταῦτα μεμνηνύαν τὴν μητρὶάν ἰασασθαι κελεύόμενος καὶ λέγων μὴ δύνασθαι ἀποκρύπτεται.

1. Οὐ καινὰ μὲν ταῦτα, ὧς ἄνδρες δικασταί, οὐδὲ παράδοξα τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐν τῷ παρόντι γιγνόμενα, οὐδὲ νῦν πρῶτον τὰ τοιαῦτα ὀργίζεται, ἀλλὰ πρόχειρος οὗτος ὁ νόμος αὐτῷ καὶ συνήθως ἐπὶ τοῦτ' ἀφικνεῖται τὸ δικαστήριον. Ἐκεῖνο δὲ καινότερον νῦν δυστυχῶ, ὅτι ἐγκλημα μὲν ἴδιον οὐκ ἔχω, κινδυνεύω δὲ τιμωρίαν ὑποσχεῖν ὑπὲρ τῆς τέχνης, εἰ μὴ πάντα δύναται πελθεσθαι τούτῳ κελεύοντι· οὐ τί γένοιτ' ἂν ἀτοπώτερον, θεραπεύειν ἐκ προστάγματος, οὐκέθ' ὥς ἡ τέχνη δύναται, ἀλλ' ὅς ὁ πατὴρ βούλεται; Ἐβουλόμην μὲν οὖν τὴν ἱατρικὴν καὶ τοιοῦτόν τι ἔχειν φάρμακον, ὃ μὴ μόνον τοὺς μεμνηνότας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀδίκως ὀργιζομένους παύειν ἐδύνατο, ἵνα καὶ τοῦτο τοῦ πατρὸς τὸ νόσημα ἰασάμην. Νυνὶ δὲ τὰ μὲν τῆς μανίας αὐτῷ τέλεον πέπυται, τὰ δὲ τῆς ὀργῆς μᾶλλον ἐπιτείνεται· καὶ τὸ δεινότατον, τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασι σωφρονεῖ, κατ' ἐμοῦ δὲ τοῦ θεραπεύσαντος μόνου μαίνεται. Τὸν μὲν οὖν μισθὸν τῆς θεραπείας ὁρᾶτε εἶον ἀπολαμβάνω, ἀποκηρυττόμενος ὑπ' αὐτοῦ πάλιν καὶ τοῦ γένους ἀλλοτριούμενος δεύτερον, ὥσπερ διὰ τοῦτ' ἀναληφθεὶς πρὸς ὀλίγον, ἵν' ἀτιμότερος γένωμαι πολλαχῇ ἐκπεσὼν τῆς οἰκίας.

2. Ἐγὼ δὲ ἐν μὲν τοῖς δυνατοῖς οὐδὲν κελευσθῆναι περιμένω· πρῶτην γοῦν ἀκλήτος ἤκον ἐπὶ τὴν βοήθειαν. Ὅταν δὲ τι ἢ τελέως ἀπεγνωσμένον, οὐδ' ἐπιχειρεῖν βούλομαι. Ἐπὶ δὲ τῆς γυναικὸς ταύτης εἰκότως καὶ ἀτολμότερός εἰμι· λογίζομαι γὰρ οἷα πάθοιμ' ἂν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀποτυχόν, ὃς οὐδ' ἀρξάμενος τῆς θεραπείας ἀποκηρύττομαι. Ἀχθομαι μὲν οὖν, ὧς ἄνδρες δικασταί, ἐπὶ τῇ μητρὶν ἁλεπῶς ἐχούσῃ — χρῆσθαι γὰρ ἦν — καὶ ἐπὶ τῷ πατρὶ δι' ἐκείνην ἀνωμένῳ, τὸ δὲ μέγιστον, ἐπ' ἐμαυτῷ ἀπειθεῖν δοκοῦντι καὶ ἃ προστάττομαι ὑπουργεῖν οὐ δυναμένῳ καὶ δι' ὑπερβολὴν τῆς νόσου καὶ ἀσθένειαν τῆς τέχνης. Πλὴν οὐ δίκαιον οἶμαι ἀποκηρύττεσθαι τὸν ἃ μὴ δύναται ποιεῖν μηδὲ τὴν ἀρχὴν ὑπισχνόμενον.

3. Δι' ἃς μὲν οὖν αἰτίας καὶ πρότερον ἀπεκήρυξέ με, βᾶδιον συνιδεῖν ἐκ τῶν παρόντων. Ἐγὼ δὲ καὶ

futurum erat : jam vero ipsa novitate illustris est. Ac destructor quidem totius tyrannidis ego sum : opus autem ipsum in plures descriptum est, ut in fabula : primarum partium actor ego, secundarum filius, tertiarum ipse tyrannus, gladius ministravit universis.

XXIX.

ABDICATUS.

Abdicatus aliquis medicinam didicit. Patrem furiosam et ab aliis relictum medicis quum medicamento dato sanasset, receptus est iterum in familiam. Post hæc novercam furiosam sanare jussus, quum diceret se non posse, denuo abdicatur.

1. Non nova hæc, judices, aut præter spem eveniunt, quæ præsentī tempore a patre meo fiunt, neque nunc primum talibus modis irascitur, sed in promptu illi ista lex, et consueto more ad hoc venit tribunal. Illa autem nova mea nunc est infelicitas, quod proprium quidem crimen non habeo, sed artis subire pœnam periclitor, si ea non potest per omnia istius imperiis obsequi. Quo quid fieri potest absurdius? curare pro imperio, non jam quantum ars valet, sed ut vult pater. Vellem igitur medicina tale quoque medicamentum haberet, quod non furiosos solum, verum etiam injuste irascentes posset liberare, quo patris etiam hunc morbum sanarem. Jam vero illi mentis furie plane conquieverunt; iracundia vero magis intenditur; et, quod gravissimum est, aliis sapit omnibus, contra me vero, qui sanavi, furit. Quam igitur curationis mercedem accipiam, videtis, qui denuo ab illo abdicor, familia iterum excludor, quasi ea ipsa causa ad breve tempus receptus, ut tanto fiam inhonestior, domo ejectus sapius.

2. Ego vero in his quæ possum, imperia non exspecto : quare nuper invocatus veni ad auxiliandum. Ubi vero aliquid est plane desperatum, neque admovere manum volo. In hac muliere autem merito minus etiam audeo. reputo enim quæ a patre mihi impendeant, si excidam, qui nondum cæpta curatione abdicor. Quare graviter equidem fero, judices, novercæ morbum (bona enim erat), et patris ob eam rem tristitiam; maxime vero, quod ipse obsequium recusare videor, quum quæ imperantur ministrare, tum ob morbi magnitudinem, tum propter imbecillitatem artis, non possim. Verum enim vero justum non arbitror abdicari eum, qui, quæ facere non potest, ea omnino non promittat.

3. Propter quas ergo causas prius me abdicaverit, facile ex præsentibus perspicitur. Ego vero ad illas quidem,

πρὸς ἐκεῖνας μὲν, ὡς οἶμαι, ἱκανῶς τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ ἀπελογησάμην, καὶ ταυτὶ δὲ ἂ νῦν ἐγκαλεῖ, ὡς ἂν οἷός τε ὦ, ἀπολύσομαι μικρὰ ὑμῖν διηγησάμενος τῶν ἐμῶν· ὁ γὰρ δυσάγωγος καὶ δυσπειθὴς ἐγὼ, ὁ καταισχύων τὸν πατέρα καὶ ἀνάξια πράττων τοῦ γένους τότε μὲν αὐτῷ τὰ πολλὰ ἐκεῖνα βῶντι καὶ διατεινομένῳ ὀλίγα χρῆναι ἀντιλέγειν ὥσμην. Ἀπελθὼν δὲ τῆς οἰκίας ἐνόμιζόν μοι δικαστήριον ἔσεσθαι μέγα καὶ ψῆφον ἀληθῆ τὸν μετὰ ταῦτα βίον καὶ τὸ φαίνεσθαι πᾶμπολιν τῶν τοῦ πατρὸς ἐργλημάτων ἐκείνων ἀφροσύνη καὶ περὶ τὰ κάλλιστα τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐσπουδακότα καὶ τοῖς ἀρίστοις συνόντα. Προεωρώμην δὲ καὶ τοιοῦτόν τι καὶ ὑπόπτειον ἦδη ὡς οὐ σφόδρα καθεστηκότος πατρὸς ἀδίκως ὀργίζεσθαι καὶ ἐργλήματα ψευδῆ καθ' οὐίου συντιθέναι· καὶ ἤσαν τινες οἱ μανίας ἀρχὴν ταῦτα εἶναι νομίζοντες καὶ ἀπειλὴν καὶ ἀκροβολισμόν οὐκ εἰς μακρὰν ἐπιπεσούμενον τοῦ κακοῦ, μῖσος ἀλογον καὶ νόμον ἀπηνῆ καὶ βλασφημίας προχείρους καὶ δικαστήριον σκυθρωπὸν καὶ βόην καὶ ὀργὴν καὶ ὅλως χολῆς μεστὰ πάντα. Διὸ δὴ τάχα μοι καὶ ἱατρικῆς δεήσειν ποτὲ προσεδόκων.

4. Ἀποδηΐσας οὖν καὶ τοῖς εὐδοκιμητάτοις τῶν ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἱατρῶν συγγενόμενος καὶ πόνῳ πολλῷ καὶ προθυμίᾳ λιπαρεῖ χρησάμενος ἐξέμαθον τὴν τέχνην. Ἐπανελθὼν δὲ καταλαβάνῳ τὸν πατέρα σαφῶς ἦδη μεμνηνὸτα καὶ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἱατρῶν ἀπεγνωσμένον οὐκ ἐς βάθος δρῶντων οὐδ' ἀκριβῶς φυλοκρινούντων τὰς νόσους. Πλὴν ὅπερ γε εἰκὸς ἦν ποιεῖν χρηστὸν υἱόν, οὔτε ἐμνησκάκησα τῆς ἀποκηρύξεως οὔτε μετὰπειμπος γενέσθαι περιέμεινα· οὐδὲ γὰρ εἴχον τι αὐτῷ ἴδιον ἐγκαλεῖν, ἀλλὰ πάντα ἐκεῖνα ἦν ἀλλότρια τὰ ἀμαρτήματα καὶ ὥσπερ ἔφην ἦδη, τῆς νόσου. Παρελθὼν οὐκ ἀκλήτως οὐκ εὐθὺς ἱασάμην· οὐ γὰρ οὕτως ποιεῖν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν οὐδὲ ταῦτα ἡ τέχνη παραίνει, ἀλλὰ πάντων πρώτων τοῦτο διδασκόμεθα συννοῶν εἴτε ἰασιμόν ἐστι τὸ νόσημα εἴτ' ἀνήκεστον καὶ ὑπερβεβηκὸς τοὺς ὅρους τῆς τέχνης· καὶ τῆνικαῦτα, ἢ μὲν εὐμεταχείριστον ἦ, ἐπιχειροῦμεν καὶ πᾶσαν σπουδὴν εἰσφερόμεθα σώσαι τὸν νοσοῦντα· ἢ δὲ κεκρατηκὸς ἦδη καὶ νενικηκὸς τὸ πάθος ἴδωμεν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν προσεπτόμεθα, νόμον τινὰ παλαιὸν τῶν προπατόρων τῆς τέχνης ἱατρῶν φυλάττοντες, οἳ φασὶ μὴ δεῖν ἐπιχειρεῖν τοῖς κεκρατημένοις. Ἰδὼν οὖν τὸν πατέρα ἐτι ἐντὸς τῆς ἐλπίδος καὶ τὸ πάθος οὐχ ὑπὲρ τὴν τέχνην, ἐπὶ πολὺ τηρήσας καὶ ἀκριβῶς ἐξετάσας ἕκαστα ἐπεγείρου ἦδη καὶ τὸ φάρμακον τεβαρρηκότως ἐνέχεον, καί τοι πολλοὶ τῶν παρόντων ὑπόπτειον τὴν δόσιν καὶ τὴν ἱασιν διέβαλλον καὶ πρὸς κατηγορίας παρεσκευάζοντο.

5. Παρῇν δὲ καὶ ἡ μητρὶς φοβούμενη καὶ ἀπιστοῦσα, οὐ τῷ μισεῖν ἐμέ, ἀλλὰ τῷ δεδιέναι καὶ ἀκριβῶς εἰδέναι πονηρῶς ἐκείνον διακείμενον· ἥπιστατο γὰρ μόνῃ τὰ πάντα συνοῦσα καὶ δοιοδίαιτος τῇ νόσῳ. Πλὴν ἄλλ' ἐγωγε οὐδὲν ἀποδειλιάσας — ἡπιστάμην γὰρ οὐ ψευδόμενα με τὰ σημεῖα οὐδὲ προδύουσιν

ut puto, satis respondi ipsa vita quæ insecuta est : atque ea, quæ nunc dat crimini, quantum potero, diluam, paucula de meis rebus ubi vobis enarravero. Ego enim ille intractabilis, et refractarius, pudore ille patrem afficiens et indigna genere nostro perpetrans, tum quidem, multum illa et contenta voce clamanti, pauca reponenda putabam. Egressus autem domo iudicium mihi magnum et suffragium verum fore sperabam vitam post ea agendam, si appareret plurimum me a patris illis criminibus abesse, qui et in honestissimis studiis elaborarem, et cum viris versari optimis. Prævidebam vero etiam tale quiddam, et suspicabar jam tum, patrem, ut qui mentis esset non valde sanæ, injuste irasci et falsa contra filium crimina componere. Et erant qui furoris initium ista putarent, et minas et quædam quasi præludia mali non multo post ingruentis, odium irrationale, agendi legem asperam, convicia in promptu, triste iudicium, et clamorem, et iram, et omnino bile plena omnia. Propter hæc sane opus mihi forte aliquando et medica arte futurum, exspectabam.

4. Peregrinatus ergo et probatissimorum apud externos medicorum consuetudine, tum labore multo et studio indefesso usus, artem perdidici. Redux patrem invenio aperte jam furem, et a patriis medicis depositum, qui scilicet intima non perviderent, neque accurate satis morbos discernent. Verum, quod consentaneum erat ut faceret filius bonus, ego neque abdicationis memoriam admisi, neque dum arcesserem exspectavi. Neque enim proprium quicquam ipsius, quod accusarem, habebam ; sed aliena illa peccata erant omnia atque, ut modo dicebam, morbi. Accedens igitur invocatus, non statim curavi ; neque enim mos est nobis ita facere, neque ars hæc præcipit, sed hoc docemur primum omnium considerare, sanabilisne sit morbus, an incurabilis et fines artis egressus : ac tum, si tractabilis est, manum admovemus, et diligentiam asserimus omnem ad servandum agrotum : sin videamus jam superasse morbum ac vicisse, omnino non aggredimur, servantes legem antiquam progenitorum artis medicæ, qui negant manum admoveendam his qui superati jam sint. Videns igitur patrem intra spem ac malum artis fines non egressum, diu observatis et accurate exploratis omnibus, manum jam admovebam et audacter infundebam medicamentum, multis licet præsentium suspectam dationem habentibus, calumniantibusque curationem, et ad accusandum se parantibus.

5. Aderat etiam noverca metuens ac diffidens, non quod odio me haberet, sed quod metueret, et male illum habere accurate sciret : noverat enim sola omnia, quæ semper una et in convictu quasi morbi fuisset. Verum enim vero nihil ego deterreri me passus, qui scirem non futurum ut signa me fallerent aut ars me proderet, curationem justo

τὴν τέχνην — ἐπὶ ἦγον τὴν ἱσιν ἐν καιρῷ τῆς ἐπιχειρήσεως, καίτοι καὶ οἱ τινες τῶν φίλων συνεβούλευον μὴ θρασύνεσθαι, μὴ καὶ διαβολὴν τινα μεῖζω ἐνέγκῃ μοι τὸ ἀποτυχεῖν ὡς ἀμυνομένῳ τὸν πατέρα φαρμάκῳ καὶ μνησικαχῆσαντι ὧν ἐπετόνθην ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ τὸ κεφάλαιον, σῶος μὲν οὗτος εὐθὺς ἦν καὶ ἐσωφρόνει πάλιν καὶ πάντα διεγίνωσκεν οἱ παρόντες δὲ ἐθ' ἀνύμαζον καὶ ἡ μητρικὴ δὲ ἐπ' ἤνει καὶ φανερὰ πᾶσιν ἦν χαίρουσα καὶ οἱ εὐδοκίμοι οὐκ ἀκείνῳ σωφρονούντι. Οὗτος δ' οὖν — μαρτυρεῖν γὰρ αὐτῷ ἔγωγε — μήτε μελλήσας μήτε σύμβουλον τινα περὶ τούτων προσλαβὼν, ἐπειδὴ τὸ πᾶν ἤκουσε τῶν παρόντων, ἔλυε μὲν τὴν ἀποκηρύξιν, υἱὸν δὲ ἐξ ὑπαρχῆς ἐποιεῖτό με σωτήρα καὶ εὐεργέτην ἀποκαλῶν, καὶ ἀκριβῆ πεῖραν εἰληφέναι δημογῶν καὶ περὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐκείνων ἀπολογούμενος. Τοῦτο γινόμενον ἡύρραινε μὲν πολλοὺς, ὅσοι παρήσαν χρηστοί, ἐλύπει δ' ἐκείνους, ὅσοι ἀποκηρύξιν [υἱοῦ] ἡδίων ἀναλήψας. Εἶδον γοῦν τότε οὐ πάντας ὁμοίως ἡδομένους τῷ πράγματι, ἀλλ' εὐθὺς τις καὶ χρόαν τρεπομένην καὶ βλέμμα τεταραγμένον καὶ πρόσωπον ὀργισμένον, οἷον ἐκ φθόρου καὶ μίσους γίγνεται. Ἡμεῖς μὲν οὖν, ὡς τὸ εἶδος, ἐν εὐφροσύναις καὶ θυμηδίαις ἤμεν ἀλλήλους ἀπειληφότες.

6. Ἡ μητρικὴ δὲ μετὰ μικρὸν εὐθὺς νοσεῖν ἤρξατο, νόσον, ὃ ἄνδρες δικασταί, γαλεπὴν καὶ παράλογον ἀρχόμενον γὰρ εὐθὺς τὸ δεινὸν παρερύλαξα· οὐ γὰρ ἀπλοῦν οὐδ' ἐπιπόλαιον τῆς μανίας τὸ εἶδος, ἀλλὰ τι παλαιὸν ὑποικουρῶν ἐν τῇ ψυχῇ κακὸν ἀπέρρηξε καὶ ἐς τοῦ μφανὲς ἐξενίκησε. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα ἡμῖν ἐστὶ σημεῖα τῶν ἀνιάτως μεμνηνόντων, ἐν δὲ ἐκείνῳ καινὸν ἐπὶ τῆς γυναικὸς ταύτης παρεφύλαξα· πρὸς μὲν γὰρ τοὺς ἄλλους ἡμερωτέρᾳ καὶ πραεῖά ἐστι καὶ παρόντων εἰρήνην ἀγείη ἡ νόσος, ἂν δὲ τινα ἱατρὸν ἴδῃ καὶ τοῦτ' ἀκούσῃ μόνον, κατ' ἐκείνου μάλιστα παροξύνεται, ὅπερ καὶ αὐτὸ τοῦ πονήριος καὶ ἀνηκέστως ἔχειν ἐστὶ τεκμήριον. Ταῦτα ὁρῶν ἐγὼ μὲν ἡνιώμην καὶ τὴν γυναῖκα ὥκτειρον ἀξίαν οὖσαν καὶ παρὰ τὸ προσῆχον δυστυχοῦσαν.

7. Ὁ πατὴρ δὲ ὑπὸ ἰδιωτείας — οὐ γὰρ οἶδεν οὔτε τὴν ἀρχὴν τοῦ κατέχοντος κακοῦ οὔτε τὴν αἰτίαν οὔτε τὸ μέτρον τοῦ πάθους — ἐκέλευεν ἰᾶσθαι καὶ τὸ ὁμοῖον ἐγγεῖν φάρμακον· ὥστε γὰρ ἐν εἶναι μανίας εἶδος καὶ μίαν τὴν νόσον καὶ τὸ ἀρρώστημα ταῦτόν καὶ παραπλησίαν τὴν θεραπείαν ἐνδεχόμενον. Ἐπεὶ δὲ, ὅπερ ἀληθέστατον, ἀδύνατον εἶναι φημι σωθῆσθαι τὴν γυναῖκα καὶ ἡττησθαι ὑπὸ τῆς νόσου ὁμολογῶ, ἀγανακτεῖ καὶ ὀργίζεται καὶ φησιν ἐκόντα καθυφίσθαι καὶ προδιδόναι τὴν ἀνθρωπὸν, ἐγκαλῶν ἐμοὶ τὴν ἀσθένειαν τῆς τέχνης. Καὶ πᾶσχει μὲν σύνθηες τοῖς λυπουμένοις· ὀργίζονται γοῦν ἅπαντες τοῖς μετὰ παρηλασίας τάλανθ' λέγουσι. Πλὴν ἔγωγε ὡς ἂν οἷός τε ὦ, δικαιολογήσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ καὶ τῆς τέχνης.

8. Καὶ πρῶτόν γε ἀπὸ τοῦ νόμου ἄρξομαι, καθ' ὃν οὗτος με ἀποκηρύξει βούλεται, ἢν' εἰδῇ οὐκέτι ὁμοίαν

tempore adhibebam, licet consulentibus mihi quoque amicis quibusdam, ne confidentius agerem, quo ne frustratus eventus calumniam mihi quandam induceret majorem, ut qui ulcisci vellem patrem medicamento, et memoriam servarem eorum quæ ab illo passus essem mala. In summa, salvus ille mox esse, resipiscere, dignoscere omnia: præsentibus mirari, laudare noverca, et palam gaudere, quod bene audirem ego, quod ille resipisset. Hic igitur (testari hoc ipsi possum) neque cunctatus neque adhibito de his ullo consiliario, quum audisset ab his qui adfuerant omnia, solvit abdicationem, filium me sibi de novo assumsit, servatorem et bene meritum appellans, fassus experimentum se jam certum habere, excusans illa superiora. Id factum exhilaravit quidem multos, qui aderant viri boni; contristavit autem quibus abdicationis filii jucundior receptio fuerat. Videbam certe tunc non æqualiter omnes hac re delectari, sed statim cujusdam et versum colorem, et contristatum visum, et vultum iratum, quale quid ex invidia et odio solet fieri. Nos igitur, ut facile est ad existimandum, in jucunditate et animi oblectatione esse, qui recepissemus alter alterum.

6. Noverca autem paullo post statim ægrotare coepit, morbum, judices, difficilem et irrationabilem: incipiens enim statim malum observavi. Nam non simplex erat aut levis modo furoris species, sed antiquum aliquod desidens in anima malum ruptis quasi vinculis evicit in lucem. Sunt quidem alia quoque signa nobis multa sine spe sanationis furentium: unum autem illud novum hac in muliere observavi. Etenim ad reliquos mitior est et mansueta, præsentibus iis, inducias agit morbus: at si quem medicum videat, et hoc solum nomen audiat, in illum maxime exacerbatur: quod quidem ipsum, quam male illa habeat et insanabiliter, est indicium. Hæc videns ægre ferebam equidem, et miserabar feminam, quod merebatur, præter fas infortunatam.

7. At pater præ imperitia, qui neque principium mali, quod eam tenet, neque causam, neque modum ægritudinis novit, curare illam jussit, atque idem infundere ei medicamentum: putavit enim unum esse furoris genus, morbum unum, infirmitatem eandem, quæ similem curationem reciperet. Quum vero, quod verissimum est, nego fieri posse ut servetur mulier, quum superari eam a morbo fateor; indignatur, irascitur, me ultro ait subtrahere me, et mulierem prodere; ob artis imbecillitatem me accusat. Atque usu illi venit quod solet dolentibus: irascuntur enim omnes his qui libere vera illis dicunt. Verum ego, quantum ejus potuero, causam apud illum dicam, et pro me, et pro arte.

8. Ac primum a lege incipiam, ex qua abdicare me vult, ut sciat non jam similem esse ipsi ut prius potestatem.

οὖσαν αὐτῷ νῦν τε καὶ πρότερον τὴν ἐξουσίαν. Οὐ γὰρ ἄπασιν, ὦ πάτερ, ὁ νομοθέτης οὐδὲ πάντας υἱὰς οὐδὲ δσάκας ἂν ἐθέλωσιν ἀποκηρύττειν συγκεχώρηκεν οὐδ' ἐπὶ πάσαις αἰτίαις, ἀλλ' ὥσπερ τοῖς πατράσι τὰ τηλικαῦτα ὀργίζεσθαι ἐφῆκεν, οὕτω καὶ τῶν παίδων προϋνόησεν, ὥς μὴ ἀδίκως αὐτὸ πάσχωσι καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐλευθέραν ἐφῆκε γίνεσθαι οὐδ' ἄκριτον τὴν τιμωρίαν, ἀλλ' ἐς δικαστήριον ἐκάλεσε καὶ δοκιμαστὰς ἐκάθισε τοὺς μῆτε πρὸς ὀργὴν μῆτε πρὸς διαβολὴν τὸ δίκαιον κρινούντας· ἴδει γὰρ πολλοὺς πολλαῖς ἀλόγους αἰτίας ὀργῆς παρισταμένας, καὶ τὸν μὲν ψευδεῖ τινι διαβολῇ πειθόμενον, τὸν δὲ οἰκῆτῃ πιστεύοντα ἢ γυναικὶ ἐχθρῷ. Οὐκ οὖν ἤγειτο ἀδίκαστον γίνεσθαι τὸ πρᾶγμα οὐδ' ἐξ ἐρήμης τοὺς παῖδας εὐθὺς ἀλίσκεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὕδωρ ἐγγεῖται καὶ λόγος ἀποδίδεται καὶ ἀνεξέταστον οὐδὲν καταλείπεται.

9. Ἐπεὶ τοίνυν ἐξεσι, καὶ τοῦ μὲν ἐγκαλεῖν μόνου ὁ πατὴρ κύριος, τοῦ κρίναι δὲ, εἰ εὐλογα αἰτιᾶται, ὑμεῖς οἱ δικάζοντες, αὐτὸ μὲν ὁμοίᾳ ἐπιφέρει καὶ ἐφ' ᾧ νῦν ἀγανακτεῖ, μηδέπω σκοπεῖτε, πρότερον δ' ἐκείνο ἐξετάσατε, εἰ ἐτι δότεον ἀποκηρύττειν αὐτῷ ἅπαξ ἀποκηρύξαντι καὶ χρησαμένῳ τῇ παρὰ τοῦ νόμου ἐξουσίᾳ καὶ ἀποκληρώσαντι τὴν πατρικὴν ταύτην δυναστείαν, εἴτ' αὖθις ἀναλαβόντι καὶ λύσαντι τὴν ἀποκήρυξιν. Ἐγὼ μὲν γὰρ ἀδικώτατον εἶναι φημι τὸ τοιοῦτον, ἀπειράτους γίνεσθαι τῶν παίδων τὰς τιμωρίας καὶ πολλὰς τὰς καταδικὰς καὶ τὸν φόβον αἰδίου καὶ τὸν νόμον ἄρτι μὲν συνοργίζεσθαι, μετὰ μικρὸν δὲ λύεσθαι καὶ πάλιν ὁμοίως ἰσχυρὸν εἶναι, καὶ ὅλως ἄνω καὶ κάτω στρέφεσθαι τὰ δίκαια πρὸς τὸ ἐπὶ καιροῦ δοκοῦν πατράσιν. Ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον ἄξιον ἐρίναι καὶ ἀγανακτοῦντι συναγανακτεῖν καὶ κύριον τῆς τιμωρίας ποιεῖν τὸν γεγεννηκότα, ἣν δ' ἅπαξ ἀναλῶσῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ καταχρήσῃται τοῦ νόμου καὶ ἐμπλησθῇ τῆς ὀργῆς, εἴτα μετὰ ταῦτα ἀναλάβῃ χρηστὸν εἶναι μεταπεισθεὶς, ἐπὶ τούτων ἀνάγκη μένειν καὶ μηκέτι μεταπηδᾶν μηδὲ μεταβουλεύεσθαι μηδὲ μεταποιεῖν τὴν κρίσιν· τοῦ μὲν γὰρ τὸν γενηθέντα πονηρὸν ἢ χρηστὸν ἀποδῆσεσθαι οὐδὲν, οἶμαι, γνώρισμα ἦν, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἀναξίους τοῦ γένους παραιτεῖσθαι συγκεχώρηται τοῖς ὅτε ἡγνόουν ἀνθρώπων.

10. Ὅταν δὲ μὴ κατ' ἀνάγκην, ἀλλ' ἐπ' ἐξουσίας αὐτὸς τις ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ δοκιμάσας ἀναλάβῃ, τίς ἐτι μηχανῇ μεταβάλλεσθαι, ἢ τίς ἐτι χρῆσις ὑπόλοιπος τοῦ νόμου; Φαίη γὰρ ἂν πρὸς σὲ ὁ νομοθέτης, Εἰ πονηρὸς οὗτος ἦν καὶ τοῦ ἀποκηρυχθῆναι ἄξιος, τί παθὼν ἀνεκάλες; τί δ' αὖθις ἐπανήγες ἐς τὴν οἰκίαν; τί δ' ἔλυσες τὸν νόμον; ἐλευθερὸς γὰρ ἦσθα καὶ τοῦ μὴ ποιεῖν ταῦτα κύριος. Οὐ γὰρ δὴ ἐντροπᾶν σοι δότεον τοῖς νόμοις οὐδὲ πρὸς τὰς σὰς μεταβολὰς συνάγεσθαι τὰ δικαστήρια οὐδὲ ἄρτι μὲν λύεσθαι, ἄρτι δὲ κυρίου εἶναι τοὺς νόμους, καὶ τοὺς δικαστὰς καθῆσθαι μάρτυρας, μᾶλλον δὲ ὑπέρτας τῶν σοι δοκούντων ὅτε μὲν κολάζοντας, ὅτε δὲ διαλλάττοντας, ὅπότεν σοι δοκῇ. Ἄπαξ γεγέννη-

Non enim, pater, omnibus, neque omnes filios, neque quoties voluerint, abdicare legislator concessit, neque omnibus de causis : sed quemadmodum patribus sic irasci permisit, ita etiam filiis, ne injuste hoc patiantur, prospexit. Ac propterea non liberam esse permisit nec sine iudicio poenam, sed ad tribunal eos vocavit, et aestimatores sedere jussit, neque ad iram, neque ad calumniam quid justum sit examinatos. Norat enim multis saepe irrationabiles irae causas inesse, et alium mendaci cuidam calumniae fidem habere, alium servo credere, aut mulierculae inimicæ. Quare voluit non sine iudicio hoc negotium transigi, neque inauditos filios statim damnari, sed aqua illis quoque infunditur et causae dictio datur, et nihil non examinatum relinquitur.

9. Quandoquidem igitur licet, et accusationem solum in potestate habet pater, iudicium vero, an cum ratione accuset, vestrum est, iudices : ipsum quidem quod mihi objicit, et de quo nunc indignatur, nondum considerate : prius vero illud exquirite, sitne concedendum iterum illi abdicare, qui semel jam abdicaverit et potestate legis sit usus, illudque patrium imperium expleverit, deinde vero rursus receperit abdicationemque resciderit. Equidem injustissimum esse tale quid aio, infinitas sic fieri filiorum poenas, et condemnationes multas, et metum perpetuum, et legem nunc quidem adjuvare iras, paullo post autem solvi, et rursus æque valere, atque omnino sursum deorsum jura verti, prout quoque tempore videatur patribus. Sed primo quidem æquum est permittere aliquid et in partem indignationis venire et puniendi potestatem tribuere ei qui genuit : quum vero semel consumserit potestatem, quum lege abusus fuerit, quum satius ira, deinde post hæc receperit, bonum esse contra priorem sententiam persuasus : in his jam necessario manendum, nec transiliendum amplius, neque mutandum consilium, neque iudicium retractandum. Utrum enim filius malus, an bonus futurus esset, signo, opinor, nullo poterat dignosci : ac propterea indignos familia reprobare concessum est iis, qui tum quum ignorarent, aluere.

10. Ubi vero non necessitate quadam, sed libera potestate et suo iudicio aliquis filium probavit et recepit; quinam modus superest mutandi sententiam, aut qui legis usus ei est relictus? Dixerit enim ad te legislator : Si malus hic fuit et abdicari dignus, quid tibi in mentem venit ut revocares? quid rursus reduxisti in domum? quid legem rescidisti? liber enim eras integrum tibi erat hoc non facere. Neque enim concedendum tibi est ut ad animi tui libidinem utaris legibus, neque ut ad tuas inconstantias circumagas iudicia; neque ut nunc abrogentur, nunc valeant leges; et iudices sedeant testes, vel ministri potius eorum quæ tibi placent, modo punientes, modo reconcilians, prout tibi visum

καί, ἀπαξ ἀνατέτροφας, ἀπαξ καὶ τὸ ἀποκηρύττειν ἀντὶ τούτων ἔχεις, καὶ τότε, ἢν δικαίως αὐτὸ ποιεῖν δοκῇ· τὸ δ' ἀπαυστον τοῦτο καὶ αἰδῖον καὶ πολὺ καὶ ῥάδιον μεῖζον ἢ τῆς πατρικῆς ἐστὶν ἐξουσίας.

11. Μὴ δὲ, πρὸς Δίδος, ὃ ἄνδρες δικασταί, συγχωρήσητε αὐτῷ ἐκούσιον τὴν ἀνάληψιν πεποιημένῳ καὶ λύσαντι τὴν γνώσιν τοῦ παλαί δικαστηρίου καὶ ἀκυρώσαντι τὴν ὀργὴν αὐθις τὴν αὐτὴν τιμωρίαν ἀνακαλεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν τὴν πατρικὴν ἀνατρέχειν, ἥς ἐξωρος ἦδη καὶ ἔωλος ἡ προθεσμία, καὶ μόνῳ τούτῳ ἄκυρος καὶ προδεδαπανημένη· ὁρᾶτε γάρ που καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις δικαστηρίοις ὡς ἀπὸ μὲν τῶν κλήρων λαχόντων δικαστῶν, ἢν τις ἀδικον οἴηται γεγενησθαι τὴν κρίσιν, δίδωσιν ὁ νόμος εἰς ἕτερον ἐφεῖναι δικαστήριον· ἢν δὲ τινες ἐκόντες αὐτοὶ συνθῶνται δικαστὰς καὶ προελόμενοι ἐπιτρέψωσι διαίτην, οὐκέτι. Οἷς γὰρ ἐξῆν μὴδὲ τὴν ἀρχὴν ἐμμένειν, εἰ τούτους τις αὐθαίρετος εἴλετο, στέργειν ἐστὶ δίκαιος τοῖς ἐγνωσμένοις. Οὕτω δὲ καὶ σὺ, ὃν ἐξῆν μηκέτ' ἀναλαμβάνειν, εἰ σοὶ ἀνάξιος ἐδόκει τοῦ γένους, τοῦτον εἰ χρηστὸν ἡγησάμενος εἶναι πάλιν ἀνέλιψας, οὐκέτ' ἀποκηρύττειν ἐξεῖς· ὅτι γὰρ οὐκ ἄξιός αὐθις παθεῖν ταῦτα, ὅπ' αὐτοῦ σοῦ μεμαρτύρηται καὶ χρηστὸς ἦδη ἀνωμολόγηται. Ἀμετανόητον οὖν τὴν ἀνάληψιν καὶ τὴν διαλλαγὴν βέβαιον εἶναι προσήκει μετὰ κρίσιν οὕτω πολλὴν καὶ δύο δικαστήρια, ἐν μὲν τὸ πρῶτον, ἐρ' οὐ παρητήσω, δεύτερον δὲ τὸ σὸν, ὅτε μετεβουλευσώ καὶ ἀνάδαστον ἐποίησας· τὰ πρότερον ἐγνωσμένα λύσας βεβαιοῖς τὰ μετ' ἐκεῖνα βεβουλευμένα. Μένε τοίνυν ἐπὶ τῶν τελευταίων καὶ φύλαττε τὴν σπουδῇ κρίσιν, πατέρα σε εἶναι δεῖ· τοῦτο γὰρ ἐδοξέ σοι, τοῦτ' ἐδοκίμασας, τοῦτ' ἐκύρωσας.

12. Ἐγὼ μὲν οὐδ' εἰ μὴ φύσει παῖς ἦν, θέμενος δὲ ἀποκηρύττειν ἤθελες, ἐξεῖναι ἂν σοὶ ὁμῶν· ὃ γὰρ τὴν ἀρχὴν μὴ ποιεῖν δυνατόν ἦν, τοῦτ' ἀδικον λύειν ἀπαξ γινόμενον. Τὸν δὲ καὶ φύσει καὶ αὐθις προαιρέσει καὶ γνώμῃ εἰσπεποιημένον, πῶς εὐλογον αὐθις ἀπωθεῖσθαι καὶ πολλάκις τῆς μιᾶς οικειότητος ἀποστρεῖν; Εἰ δ' οἰκέτης ὢν ἐτύγχανον, καὶ τὸ μὲν πρῶτον πονηρὸν οἰόμενος ἐπέδησας, μεταπεισθεὶς δὲ ὡς οὐδὲν ἡδίσκον, ἐλευθερον ἀφῆκας εἶναι, ἄρ' ἂν σοὶ πρὸς καιρὸν ὀργισθέντι αὐθις ἐξῆν ἐς τὴν ὁμοίαν δουλείαν ἐπανάγειν; οὐδαμῶς. Τὰ γὰρ τοιαῦτα βέβαια καὶ διὰ παντὸς κύρια ὑπάρχειν οἱ νόμοι ἀξιοῦσιν. Ὑπὲρ μὲν οὖν τοῦ μηκέτι ἐξεῖναι τούτῳ ἀποκηρύττειν ὃν ἀπαξ ἀποκηρύξας ἐκὼν ἀνέλαθεν, ἐτι πολλὰ εἰπεῖν ἔχον ὅμως παύσομαι.

13. Σκέψασθε δὲ ἦδη ὄντινα ὄντα με καὶ ἀποκηρύξει καὶ οὐ δὴ που τοῦτό φημι, ὡς τότε μὲν ἰδιώτην, νῦν δ' ἱατρὸν· οὐδὲν γὰρ ἂν πρὸς τοῦτο ἡ τέχνη συναγωνίσαιτο· οὐδ' ὅτι τότε μὲν νέον, νῦν δὲ ἦδη καὶ προβεβηκότα καὶ τὸ πιστὸν τοῦ μηδὲν ἀδικῆσαι ἂν παρὰ τῆς ἡλικίας ἔχοντα· μικρὸν γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο. Ἀλλὰ τότε μὲν, εἰ καὶ μὴδὲν ἡδίκημένος, ὡς ἂν ἔγωγε φαίην, ἀλλ' οὐδ' εὖ πεπονθὼς παρητεῖτο τῆς οἰκίας, νῦν δὲ σωτήρα ἐναγχος καὶ εὐεργέτην γεγεννημένον, οὐ τί γένοιτ' ἂν

fuerit. Semel genuisti, aluisti semel, semel etiam abdicandi pro his potestatem habes, idque tum, si juste illud videaris facere: illud autem indesinenter facere et perpetuo, et saepe, et temere, majus jam est patria potestate.

11. Nolite sane, obsecro, judices, concedere illi, postquam sponte receptionem fecit et superioris judicii cognitionem reddidit irritam et iram suam retractavit, ut eandem rursus poenam revocet et ad patriam potestatem recurat, cujus jam tempus illi praeteriit et olim dies elapsus est, quaeque illo solo actu vim suam amisit et consumpta est. Nam videtis fere in ceteris etiam judiciis, ut a judicibus sortitione lectis, si quis injustam factum putet judicium, permittat lex ad aliud provocare et abire tribunal: sin aliqui ultro sibi judices statuerint et delectis a se permiserint arbitrium, non jam hoc concedat. Quibus enim initio licebat non stare, hos si quis sua sponte legerit, justum est eorum illum cognitione contentum esse. Ita sane tu etiam, quem licebat non iterum recipere, si indignus genere tibi videbatur; hunc si, bonum arbitratus esse, denuo recepisti, non jam poteris abdicare. Non enim dignum esse qui ista denuo a te patiatur, tu ipse testatus et bonum jam esse confessus es. Quare receptionem poenitentiae non jam subjectam, sed ratam conciliationem esse convenit post multum adeo judicium et duo tribumalia, unum prius illud, quo me eiecisti, alterum tuum ipsius, quum mutato consilio irritum prius illud fecisti. Quum priora decreta rescindis, firmas quae post ea deliberasti. Mane ergo in ultimis ac tuere judicium tuum: patrem te esse oportet; ita enim ipsi tibi placuit, hoc probasti, hoc sanxisti.

12. Ego ne tum quidem, si non natura essem filius, sed adoptatum me abdicare velles, licere tibi hoc putarem. Quod enim initio non facere licebat, illud, ubi semel factum, dissolvere iniquum est. Illum autem qui natura, deinde rursus voluntate et sententia tua in domum ascitus est, quomodo rationabile est rursus expellere et uno familiae jure privare saepius? Si vero servus fuisset, tuque primo, malum me putans, vinxisses, ac deinde mutata persuasione arbitratus nihil me injustum egisse, liberum dimisisses; numquid tibi aliquando irato liceret in similem me servitutum retrahere? Minime: haec talia enim firma et perpetuo rata esse leges jubent. De eo igitur, quod non liceat isti abdicare quem semel a se abdicatum sponte receperit, licet multa adhuc quae dicam supersint, tamen desinam.

13. Videte autem nunc, qualem me hominem abdicatum eat. Et nondum hoc dico, tum imperitum, jam vero medicum; nihil enim ad hanc rem ars juverit: neque, tum juvenem, nunc autem jam provectum, qui ab ipsa jam aetate argumentum habeam, injuriam me non temere facere: parvum enim fortasse hoc etiam fuerit. Verum illo tempore, licet injuria nulla laesus, ut equidem dixerim, tamen nec auctus beneficio, domo me exclusit: jam vero servatorem recens et bene de se meritum, quo quid fieri possit ingra-

ἀχαριστότερον, σωθέντα δι' ἐμέ καὶ τληικουτὸν κίνδυνον διαπεφευγότα τοῖς τοιοῦτοις εὐθὺς ἀμείβεσθαι τῆς θεραπείας ἐκείνης οὐδένα λόγον ἔχοντα, ἀλλ' οὕτως βραδίως ἐπυλεῖσθαι καὶ ἐπὶ τῇ ἐρημίᾳ ἐλαυνεῖν τὸν ἐφησθέντ' ἂν δικαίως ἐφ' οἷς ἀδίκως ἐξεβέβλητο, μὴ μόνον οὐ μνησικαχῆσαντα, ἀλλὰ καὶ σώσαντα καὶ σωφρονεῖν παρασκευάσαντα;

14. Οὐ γὰρ σμικρὸν, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐδὲ τὸ τυχόν εὖ πεποιηκὸς αὐτὸν ὅμως τῶν τοιούτων νῦν ἀξιοῦμαι. Ἄλλ' εἰ καὶ οὗτος ἀγνοεῖ τὰ τότε, πάντες ὑμεῖς ἴστε οἷα ποιοῦντα αὐτὸν καὶ πάσχοντα καὶ ὅπως διακείμενον ἐγὼ παραλαβὼν, τῶν μὲν ἄλλων ἱατρῶν ἀπεργνομάτων, τῶν δ' οἰκείων φευγόντων καὶ μὴδὲ πλῆσιον προσέναι τολμῶντων, τοιοῦτον ἀπέφηνα, ὡς καὶ κατηγορεῖν δύνασθαι καὶ περὶ τῶν νόμων διαλέγεσθαι. Μᾶλλον δὲ ὄρεξ, ὦ πάτερ, τὸ παράδειγμα τοιοῦτον ὄντα σε παρ' ὀλίγον οἷα νῦν ἡ γυνή ἐστι, πρὸς τὴν ἀρχαίαν φρόνησιν ἐπαυτήγαγον. Οὐ δὲ δίκαιον, τοιαύτην μοι γενέσθαι τὴν ἀμοιβὴν ἀντ' ἐκείνων οὐδὲ κατ' ἐμοῦ σε μόνου σωφρονεῖν· ὅτι γὰρ μὴ μικρὰ ὑπ' ἐμοῦ εὐηργέτησαι καὶ ἀπ' αὐτῶν ὧν ἐγκαλεῖς δῆλόν ἐστιν· ὅν γὰρ ὡς ἐν ἰσχύοις οὖσαν τὴν γυναῖκα καὶ παμπονήρως ἔχουσαν οὐκ ἰώμενον μισεῖς, πῶς οὐ πολλὸ μᾶλλον, ὅτι σε τῶν ὁμοίων ἀπηλλάξα, ὑπεραγαπᾷς καὶ χάριν ὁμολογεῖς τῶν οὕτω δεινῶν ἀπηλλαγμένων; Σὺ δὲ, ὅπερ ἀγνωμονέστατον, σωφρονήσας εὐθὺς εἰς δικαστήριον ἀγεις καὶ σεωσασμένος κολάζεις καὶ ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον ἐκείνο μίσος ἀνατρέχεις καὶ τὸν αὐτὸν ἀναγιγνώσκεις νόμον. Καλὸν γοῦν τὸν μισθὸν ἀποδίδως τῇ τέχνῃ καὶ ἀξίας ἀμοιβὰς τῶν φαρμάκων ἐπὶ τὸν ἱατρὸν ὑγιαίνων μόνον.

15. Ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὸν εὐεργέτην τούτῳ κολάζειν ἐπιτρέφετε καὶ τὸν σώσαντα ἐξελαύνειν καὶ τὸν σωφρονίσαντα μισεῖν καὶ τὸν ἀναστήσαντα τιμωρεῖσθαι; οὐκ, ἦν γε τὰ δίκαια ποιῆτε. Καὶ γὰρ εἰ τὰ μέγιστα νῦν ἀμαρτάνων ἐτύγχανον, ἦν μοι τις οὐ μικρὰ προσηυχόμενὴ χάρις, εἴς τιν' ἀποδεδόκοντα τοῦτον καὶ ἥς μεμνημένον καλῶς εἶχε τῶν μὲν παρόντων καταφρονεῖν, δι' ἐκεῖνα δὲ πρόχειρον τὴν συγγνώμην ἔχειν, καὶ μάλιστα εἰ τληικαύτη τις ἡ εὐεργεσία τυγχάνοι, ὡς πάντα ὑπερπαλεῖν τὰ μετὰ ταῦτα. Ὅπερ οἶμαι καὶ μοι πρὸς τοῦτον ὑπάρχειν, ὃν ἔσωσα, καὶ δε τοῦ βίου παντὸς χρεώστης ἐστί μοι, καὶ ὃ τὸ εἶναι καὶ τὸ σωφρονεῖν καὶ τὸ συνιέναι παρέσχημαι, καὶ μάλιστα ὅτε οἱ ἄλλοι πάντες ἥδη ἀπεργνώκεσαν καὶ ἥτους εἶναι ὁμολογοῦν τῆς νόσου.

16. Τοῦτο γὰρ μελλῶ οἶμαι ποιεῖν τὴν ἐμὴν εὐεργεσίαν, δε οὔτε υἱὸς ὢν τότε οὔτε ἀναγκαῖαν τῆς θεραπείας ἔχων αἰτίαν, ἀλλ' ἐλεύθερος καθεστὼς καὶ ἀλλότριος, τῆς φυσικῆς αἰτίας ἀφειμένος, ὅμως οὐ περιεῖδον, ἀλλ' ἐβελοντῆς, ἀκλῆτος, αὐτεπαγγέλτος ἦκον, ἐβοήθησα, προσελιπάρησα, ἰασάμην, ἀνέστησα καὶ τὸν πατέρα ἐμαυτῷ διεφύλαξα καὶ ὑπὲρ τῆς ἀποκηρύξεως ἀπελογησάμην καὶ τῇ εὐνοίᾳ τὴν ὀργὴν ἔπαυσα καὶ τὸν νόμον ἔλυσα τῇ φιλοστοργίᾳ καὶ μεγάλῃς εὐεργεσίας τὴν εἰς τὸ

tuis? servatum mea opera, tali superato periculo, talem statim mercedem persolvere, nulla curationis illius ratione habita; sed ita facile oblivisci et in solitudinem abigere eum, qui quum jure lætari potuisset malis pro injusta ejectione, non solum memoriam injuriæ abjecit, verum salutem etiam præstitit et sanitatem.

14. Neque enim parvum est, judices, neque quotidianum beneficium, quo affecti illum, qui talibus nunc poenis me dignum censet. Sed etsi forte iste ignorat quæ tum acta sunt; at vos nostis omnes, qualia agentem illum et patientem, et quomodo affectum, ego illum receperim, desperantibus reliquis medicis, familiaribus autem fugientibus, ac ne prope quidem accedere ausis, ac talem reddiderim, qui etiam accusare possit et de legibus disputare. Potius hoc dicam: vides, pater, tui status specimen: talis prope modum quum esses, qualis nunc mater est, ad pristinam te mentem revocavi. Non igitur justum est eam mihi pro illis mercedem tribui, teque contra me solum sapere. Minime enim parvum tibi beneficium a me tributum esse, ex ipsa tua accusatione manifestum est. Quem enim odio jam habes, qui non sanem uxorem tuam cum extremis conflitantem malis et pessime omnino habentem, cur non multo potius vehementer amas, quod similibus te liberavi, et gratiam habes tantis malis solutus? Tu vero, quod ingrattissimum, recepta mente statim trahis ad tribunal, et servatus punis, et ad antiquum illud odium recurris, et legem eandem recitas. Præclaram igitur arti mercedem exsolvis, et digna medicamentorum præmia, qui contra solum medicum sapias.

15. Vos autem, judices, huic permittetis punire bene de se meritum, servatorem expellere, sanæ mentis restitutorem odisse, afficere supplicio qui jacentem erexit? Minime, si quidem juste agatis. Etenim si maxima nunc peccata commissem, erat quæ ante deberetur mihi gratia non parva, ad quam iste respiciens, cujus recordatus jure meritoque præsentia contemneret, in promptu propter ista haberet veniam: maxime vero, si tale tantumque sit beneficium, ut longe ea, quæ post facta sunt, superet. Quod quidem apud istum mihi ita se habere arbitror, quem servaverim, qui vitam mihi ipsam debeat, cui quod est, quod sapit, quod intelligit, ego præstiterim, idque eo maxime tempore, quum reliqui omnes spem abjecissent seque impares morbo fassi essent.

16. Illa enim re augeri beneficium meum existimo, quod neque filius eo tempore, neque necessariam habens curationis causam, sed in libertate constitutus, alienus, naturali necessitudine solutus, tamen non neglexi patrem; sed sponte, invocatus, meo ipsius instinctu veni, opem tuli, assiduus fui, sanavi, excitavi, patrem servavi mihi, causam de abdicatione dixi, iram illius mea benevolentia sedavi, legem dissolvi pietate, magnoque beneficio reditum in familiam redemi, atque ancipiti adeo

γένος ἐπάνοδον ἐπιδίμην καὶ ἐν οὗτως ἐπισφαλεῖ καιρῷ τὴν πρὸς τὸν πατέρα πίστιν ἐπεδείξαμην καὶ μετὰ τῆς τέχνης ἐμαυτὸν εἰσποίησα καὶ γνήσιος υἱὸς ἐν τοῖς δεινοῖς ἀνεφάνην. Πόσα γὰρ οἴεσθε παθεῖν με, πόσα καμῖν παρόντα, ὑπηρετοῦντα, καιροφυλακοῦντα, νῦν μὲν εἰκόντα τῇ τοῦ πάθους ἀκμῇ, νῦν δὲ τὴν τέχνην ἐπάγοντα πρὸς ὀλίγον ἐνδιδόντος τοῦ κακοῦ; ἔστι δὲ τῶν ὄντων ἀπάντων τούτων ἐν τῇ ἱατρικῇ τὸ ἐπισφαλέστατον, τοὺς τοιούτους ἰᾶσθαι καὶ πλησιάζειν οὕτω διακειμένοις· ἐς γὰρ τοὺς πλησίον πολλὰκις ἀνίσταται τὴν λύτταν ἐπιζέσαντος τοῦ πάθους. Καὶ ὁμοίως πρὸς οὐδὲν τούτων ἀπόκνησα οὐδ' ἀπεδειλίασα, συνὼν δὲ καὶ πάντα τρόπον ἀντεξεταζόμενος τῇ νόσῳ τὸ τελευταῖον ἐκράτησα τῷ φαρμάκῳ.

17.- Μὴ γὰρ τοῦτ' ἀκούσας εὐθὺς ὑπολάβοι τις, ποῖος δὲ ἡ πόσος ὁ κάματος ἐγγεῖαι φάρμακον; πολλὰ γὰρ πρὸ τούτου γενέσθαι δεῖ καὶ προοδοποιῆσαι τῇ πόσει καὶ προπαρασκευάσαι ῥάδιον εἰς ἱσθιν τὸ σῶμα καὶ τῆς ἀπάσης ἐξέως φροντίζειν κενόუნτα καὶ ἰσχυαίνοντα καὶ οἷς χρὴ τρέφοντα καὶ κινοῦντα εἰς ὅσον χρήσιμον καὶ ὑπνους ἐπιννοῦντα καὶ ἡρεμίας μηχανούμενον, ὥπερ οἱ μὲν ἄλλοι νοσοῦντες ῥάδιως πεισθεῖεν ἂν, οἱ μεμνηότες δὲ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ νοῦ δυσάγωγοι καὶ δυσηνιόγητοι καὶ τῷ ἱατρῷ ἐπισφαλεῖς καὶ τῇ θεραπείᾳ δυσκαταγώνιστοι. Ὅταν γοῦν πολλὰκις ποιήσωμεν ἤδη πλησίον γενέσθαι τοῦ τέλους καὶ ἐλπίσωμεν, ἐμπεσόν τι μικρὸν ἀμάρτημα, ἐπακμάσαντος τοῦ πάθους ἅπαντα ῥάδιως ἔχεινα ἀνέτρεψε καὶ ἀνεπόδισε τὴν θεραπείαν καὶ τὴν τέχνην διέσφηλε.

18. Τὸν οὖν ταῦτα πάντα ὑπομεμενηκότα καὶ οὕτω χαλεπῷ νοσήματι προσπαλαίσαντα καὶ πάθος ἁπάντων παθὼν τὸ δυσάλωτότατον νενικηκότα ἔτι τούτῳ ἀποκηρύττειν ἐπιτρέψετε, καὶ τοὺς νόμους ὡς βούλεται ἐρμηνεύειν κατ' εὐεργέτου συγχωρήσετε καὶ τῇ φύσει πολεμεῖν αὐτὸν ἔσσετε; Ἐγὼ τῇ φύσει πειθόμενος, ὡς ἄνδρες δίκασται, σώξω καὶ διαφυλάττω τὸν πατέρα ἐμαυτοῦ, καὶ ἀδικῇ οὗτοσί δὲ τὸν εὐηργετηκότα παῖδα τοῖς νόμοις, ὡς φησιν, ἀκολουθῶν διαφθείρει καὶ τοῦ γένους ἀποστρεφεῖ. Μισόπαις οὗτος, ἐγὼ φιλοπάτωρ γίνομαι· ἐγὼ τὴν φύσιν ἀσπάζομαι, οὗτος τὰ τῆς φύσεως παρορᾷ καὶ καθυβρίζει. Ὁ πατὴρ μισοῦντος ἀδικῶς· ὁ παῖδός φιλοῦντος ἀδικώτερον. Ἐγκαλῶ γὰρ ἐμαυτῷ, τοῦ πατρὸς ἀναγκάζοντος ὅτι μισούμενος οὐ δέον φιλῶ καὶ φιλῶ πλέον ἢ προσῆκε. Καίτοι γε ἡ φύσις τοῖς πατράσι τοὺς παῖδας μᾶλλον ἢ τοῖς παισὶ τοὺς πατέρας ἐπιτάττει φιλεῖν. Ἀλλ' οὗτος ἐκὼν καὶ τοὺς νόμους παρορᾷ, οἱ τοὺς οὐδὲν ἡδικοῦντας παῖδας τῷ γένει φυλάττουσι, καὶ τὴν φύσιν, ἡ τοὺς γεννηθέντας ἔλκει πρὸς πόλιν τῶν γεγεννημένων πολὺν, οὐχ ὅπως μείζους ἀρχὰς εὐνοίας ἔχων πρὸς ἐμὲ μείζονα τὰ δίκαιά μοι τῆς εὐνοίας εἰσφέρει καὶ ἐπιδίδωσιν, ἡ τὸ γε ἔλαττον ἐμὲ μιμεῖται καὶ ζηλοῖ τοῦ φίλτρου· ἄλλ', οἱμοι τῆς συμφορᾶς, προσέτι καὶ μισεῖ φιλοῦντα καὶ ἀγαπῶντα ἐλαύνει καὶ εὐεργετοῦντα ἀδικεῖ καὶ ἀσπαζόμενον ἀποκηρύττει καὶ τοὺς

tempore ostendi meam in parentem fidem, et una cum arte me ipsam quasi adoptavi, germanumque me filium in magno discrimine exhibui. Quæ enim subiisse me putatis? quantum laborasse præsentem, ministrantem, tempora observantem omnia, quum nunc viribus summis morbi concederem, nunc remittenti aliquantum malo artem opponerem? Est autem omnium in medicina hoc periculosissimum, curare tales, et ad ita constitutos accedere: sæpe enim in proximos quosque rabiem, effervescente morbo, emittunt. Ego tamen ad nihil horum vel operam remisi, vel despondi animum: sed congregiens et omni modo contra morbum decertans, medicamento tandem illum expugnavi.

17. Noli enim, si quis ista audis, statim putare, Qualis aut quantus labor est infundere medicamentum? Multa enim ante hoc fieri oportet, et viam munire potioni; et parare habile ad curationem corpus, et habitus totius habere rationem, evacuando, extenuando, iis quibus oportet nutriendo, et movendo quantum utile est, et somno parando, et machinanda quiete, ad quæ morbo laborantes alio facile inducantur, furiosi autem propter mentis licentiam duci regique difficiles sunt, periculosi medico et curationi vix superabiles. Quum enim sæpe effecimus ut prope finem simus, quum speramus: incidens parvulum quoddam peccatum, ingravescente denuo morbo, omnia illa facile evertit, retro egit curationem, artem dejecit.

18. Eam igitur, qui illa omnia sustinuit, qui cum gravi adeo ægritudine conflictatus est, qui morbum morborum omnium superatu difficillimum vicit, isti adhuc abdicare permittetis, et pro sua libidine interpretari leges contra optime de se meritum patiemini, et contra ipsam pugnare naturam sinetis? Ego naturæ obsecutus, iudices, servo et custodio mihi patrem, etiam si injuriam ipse mihi faciat: at hic filium a quo beneficium accepit, legibus, ut ait, obtemperans, perdit et genere privat. Liberorum osor hic est, amans ego patris; ego amplector naturam, hic naturæ vim despicit et jus ejus contumeliose conculcat. Vah patrem injuste odio habentem! vah filium amantem etiam injustius! Me enim ipsum accuso, patre ita cogente, qui exosus præter officium amem, et magis amem quam convenit: quanquam patribus magis injungat amare liberos, quam hisce patres. Sed iste ultro et leges despicit, quæ liberos nullius injuriæ reos servant generi, et naturam, quæ parentes ad vehementem eorum qui nati sunt amorem trahit; tantum abest ut, quum majores habeat benevolentiae erga me causas, majora etiam justæ benevolentiae officia mihi tribuat addatque; aut certe me imitetur, et amoris mei se præbeat æmulum: sed, heu calamitatem! insuper etiam odit amantem, et diligentem exigit, et bene merentem afficit injuria, et amplectentem abdicat, et leges

φιλόπαιδας νόμους ὡς μισόπαιδας κατ' ἐμοῦ μεταχειρίζεται. Ὡς μάλιστα, ἣν εἰσάγεις, πάτερ, τοῖς νόμοις κατὰ τῆς φύσεως.

19. Οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν ὡς θέλεις· κακῶς ἐρμηνεύεις, ὦ πάτερ, καλῶς χειμένους τοὺς νόμους. Οὐ πολεμεῖ φύσις καὶ νόμος ἐν ταῖς εὐνοίαις, ἀλλ' ἀκολουθοῦσιν ἐνταῦθα ἀλλήλοις καὶ συναγωνίζονται τῇ λύσει τῶν ἀδικημάτων. Ὑβρίζεις τὸν εὐεργέτην, ἀδικεῖς τὴν φύσιν. Τί καὶ τοὺς νόμους συναδικεῖς τῇ φύσει; οὐς καλοὺς καὶ δικαίους καὶ φιλόπαιδας εἶναι θέλοντας οὐ συγχωρεῖς, καθ' ἑνὸς παιδὸς ὡς κατὰ πολλῶν κινῶν πολλὰκις καὶ ἡσυχάζειν οὐκ ἔδωκεν ἐν ταῖς τιμωρίαις τοὺς ἐν ταῖς τῶν παιδῶν πρὸς τοὺς πατέρας εὐνοίαις ἡσυχάζειν ἐθέλοντας, καίτοι γε ἐπὶ τοῖς μηδὲν ἡμαρτηκόσι μηδὲ κειμένους. Καὶ μὴν οἱ γε νόμοι καὶ ἀγαριστίας δικάζεσθαι διδόνασιν κατὰ τῶν τοὺς εὐεργέτας μὴ ἀντ' εὖ ποιοῦντων. Ὁ δὲ πρὸς τῇ μὴ ἀμείβεσθαι καὶ ἐπ' αὐτοῖς οἷς εὖ πέπονθε κολάζειν ἀζῶν, σκέψασθε εἴ τινα ὑπερβολὴν ἀδικίας ἀπολέλοιπεν. Ὡς μὲν οὖν οὔτε ἀποκηρύττειν ἐτι τοῦτο ἔξεστιν ἅπαξ ἡδὴ τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἀποπληρώσαντι καὶ χρησαμένῳ τοῖς νόμοις οὔτε ἄλλως δίκαιον, εὐεργέτην εἰς τὰ τηλικαῦτα γεγεννημένον ἀπωθεῖσθαι καὶ τῆς οἰκίας παραιτεῖσθαι, ἱκανῶς, οἶμαι, δέδεικται.

20. Ἦδὴ δὲ καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἔλθωμεν τῆς ἀποκηρύξεως καὶ τὸ ἐγκλημα ἐξετάσωμεν ὁποῖον ἔστιν. Ἀνάγκη δὲ αὐθὺς ἐπὶ τὴν γνώμην ἀναδραμεῖν τοῦ νομοθέτου. Ἵνα γάρ σοι τοῦτο πρὸς ὀλίγον δῶμεν, τὸ ἐξεῖναι δσάκις ἂν ἐθέλης ἀποκηρύττειν, καὶ κατὰ γε τοῦ εὐεργέτου προσέτι τὴν ἐξουσίαν ταύτην συγχωρήσωμεν, οὐχ ἁπλῶς, οἶμαι, οὐδ' ἐπὶ πάσαις αἰτίαις ἀποκηρύξεις. Οὐδὲ τοῦτο δ νομοθέτης φησὶν, ὅ τι ἂν τύχη δ πατὴρ αἰτιασάμενος, ἀποκηρυττέτω, καὶ ἀπόχρη θελῆσαι μόνον καὶ μέμψασθαι· τί γάρ ἂν ἔδει δικαστηρίου; ἀλλ' ὑμῖν ποιεῖ τοῦτο, ὦ ἄνδρες δικασταί, σκοπεῖν εἴτε ἐπὶ μεγάλους καὶ δικαίους δ πατὴρ ὀργίζεται εἴτε καὶ μὴ. Οὐκοῦν τοῦτο ἡδὴ ἐξετάσατε. Ἀρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν μετὰ τὴν μανίαν εὐθὺς.

21. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα τῆς σωφροσύνης τοῦ πατρὸς λύσεις ἦν τῆς ἀποκηρύξεως, καὶ σωτὴρ καὶ εὐεργέτης καὶ πάντα ἦν ἐγὼ. Καὶ οὐδὲν, οἶμαι, τούτοις ἐγκλημα προσεῖναι ἐδύνατο. Τὰ μετὰ ταῦτα δὲ τί τῶν πάντων αἰτιῶν; τίνα θεραπείαν, τίνα ἐπιμέλειαν υἱοῦ παρῆκα; πότε ἀπόκοιτος ἐγενόμην; τίνας πότους ἀκαίρους, τίνας κώμους ἐγκαλεῖς; τίς ἀσωτία, τίς πορνοδοσχὸς ὕβρις; τίς ἡττάσατο; οὐδὲ εἰς. Καὶ μὴ ταῦτ' ἔστιν ἐφ' οἷς μάλιστα δ νόμος ἀποκηρύττειν ἐφίησιν. Ἀλλὰ νοσεῖν ἤρξατο ἡ μητριὰ. Τί οὖν; ἐμοὶ ταῦτ' ἐγκαλεῖς καὶ νόσου δίκην ἀπαιτεῖς; οὐ, φησὶν.

22. Ἀλλὰ τί; θεραπεύειν προσταττόμενος οὐκ ἐθέλεις, καὶ διὰ τοῦτ' ἄξιός ἂν εἴης ἀποκηρύξεως ἀπειθῶν τῷ πατρί. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν ὅλα προσταττόντι αὐτῷ ὑπακούειν οὐ δυνάμενος ἀπειθεῖν δοκῶ πρὸς ὀλίγον ὑπερβήσομαι· πρότερον δ' ἁπλῶς ἐκεῖνὸν φημι, ὡς οὐ

liberis faventes, tanquam infensas liberis in me torquet. Vah pugnā, qua committis, pater, leges et naturam!

19. Non sunt, non sunt ista ut tu vis. Male interpretaris, pater, leges bene constitutas. Non pugnant natura et lex circa benevolentiam; sequuntur hac in re se invicem, et mutuo se dissolvendis injuriis adjuvant. Contumeliose tractas bene de te meritum: in naturam injurius es. Quid etiam leges una cum natura injuria complecteris? quas, bonae, justae, liberorum amantes esse quum velint, tales esse non concedis, quum eas contra unum filium, tanquam adversus plures, sarpinus moveas, et quiescere non patiaris a penis eas, quae in liberorum adversus patres benevolentia quiescere cupiunt, ne propositae quidam iis qui nihil peccarunt. Et sane ingrati etiam animi iudicium dant leges contra eos, qui bene de se meritis gratiam non retulere. Ille vero, qui, praeterquam quod vicem non reddit, insuper propter ipsa quibus affectus est beneficia punire cupit, considerate si quem injuriae excessum reliquerit. Quae quum ita sint, neque integrum amplius isti esse abdicare, qui semel jam patriam potestatem expleverit et usus sit legibus; neque alioquin justum esse, bene in tantis rebus meritum rejici, et expelli domo, satis, puto, demonstratum est.

20. Jam vero ad ipsam quoque causam veniamus abdicationis, et crimen ipsum, quale sit, examinemus. Opus est vero rursus ad sententiam legislatoris recurrere. Ut enim tibi hoc ad parvum tempus demus, licere abdicare quoties velis, et contra bene meritum insuper hanc tibi potestatem concedamus: non tamen simpliciter, puto, neque omnibus de causis abdicabis. Neque hoc ait legislator, Quicquid accusaverit pater, abdicato, et sufficit velle tantum et insimulare (quid enim opus fuisset iudicio?) sed vos, iudices, jubet considerare, magnisne et iustis de causis irascatur pater, an minus. Igitur hoc jam exquirite. Incipiam autem ab his quae furorem statim consecuta sunt.

21. Primum quidem quod sanitate restituta egit pater, hoc fuit, quod abdicationem rescidit; tum servator, bene meritis, et omnia eram ego. Neque ullum in his crimen, puto, esse potuit. Eorum autem, quae secuta sunt, omnium quid incusas? quem cultum, quam curam filii praetermisi? quando abnoctavi? quas computationes intempestivas, quas comessationes accusas? quae luxuria mea est? quis leno pulsatus? quis accusavit me? nemo unus. Atqui haec sunt propter quae maxime abdicare lex permittit. Sed aegrotare cepit noverca. Quid igitur? me hoc nomine accusas? et morbi rationem a me repetis? Non, inquit.

22. Quid ergo? Quod curare eam jussus non vis: et propter hoc dignus fueris abdicatione, parere qui recusas patri. Ego vero, qualia praecipienti patri, quum obsequi non possim, obedientiam negare videar, disputare paululum differam: prius vero simpliciter illud dico, Neque isti lex

πάντα προστάττει οὕτω τούτῳ δίδωσιν δ νόμος οὐτ' ἐμοὶ τὸ πείθεσθαι πᾶσι πάντως ἀναγκαῖον. Ἐν δ' οὖν τοῖς τῶν προσταγμάτων τὰ μὲν ἀνεύθυνα ἔστι, τὰ δ' ὀργῆς καὶ τιμωρίας ἄξια· ἐὰν νοσῇς αὐτὸς, ἐγὼ δὲ ἀμελῶ· ἐὰν τῶν κατ' οἶκον ἐπιμελεῖσθαι κελεύης, ἐγὼ δὲ ὀλιγοῦν· ἐὰν τὰ κατ' ἀγρὸν ἐπισκοπεῖν προστάττης, ἐγὼ δὲ ὀκνῶ. Πάντα ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια εὐλόγους ἔχει τὰς προφάσεις καὶ τὰς μέμφεις πατρικάς· τὰ δ' ἄλλα ἐφ' ἡμῖν ἔστι τοῖς παισὶν, ὅντα τῶν τεχνῶν καὶ τῆς τούτων χρήσεως, καὶ μάλιστα, εἰ μὴδὲν ὁ πατήρ αὐτὸς ἀδοκίμοιτο. Ἐπεὶ τοι ἂν τῷ γραφεῖ πατὴρ προστάττη, ταῦτα μὲν, τέκνον, γράφε, ταῦτ' δὲ μὴ, καὶ τῷ μουσικῷ, τῇδε μὲν τὴν ἁρμονίαν κροῦε, ταύτην δὲ μὴ, καὶ τῷ χαλκίῳ, τοιαῦτα μὲν χαλκευε, τοιαῦτα δὲ μὴ, ἅρ' ἂν τις ἀνάσχοιτο ἀποκηρύττοντα, ὅτι μὴ κατὰ τὰ ἐκείνῳ δοκοῦντα ὁ καὶς χρῆται τῇ τέχνῃ; οὐδὲ εἰς, οἶμαι.

23. Τὸ δὲ τῆς ἱατρικῆς ὅσῳ σεμνότερόν ἐστι καὶ τῷ βίῳ χρησιμώτερον, τοσούτῳ καὶ ἐλευθεριώτερον εἶναι προσήκει τοῖς χρωμένοις, καὶ τίνα προνομίαν ἔχειν τὴν τέχνην δίκαιον τῇ ἐξουσίᾳ τῆς χρήσεως, ἀναγκάζεσθαι δὲ μὴδὲν μὴδὲ προστάττεσθαι πρᾶγμα ἱερὸν καὶ θεῶν παίδευμα καὶ ἀνθρώπων σοφῶν ἐπιτήδευμα, μὴδ' ὑπὸ δουλείαν γενέσθαι νόμου μὴδ' ὑπὸ φόβον καὶ τιμωρίαν δικαστηρίου, μὴδ' ὑπὸ ψῆφον καὶ πατρὸς ἀπειλὴν καὶ ὀργὴν ἰδιωτικὴν. Ὅστε καὶ εἰ τοῦτο σοι σαφῶς οὐτως καὶ διαρρηθὼν ἔλεγον, οὐ βούλομαι οὐδὲ θεραπεύω δυνάμενος, ἀλλ' ἐμαυτῷ μόνῳ τὴν τέχνην οἶδα καὶ τῷ πατρὶ, τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασιν ἰδιώτης εἶναι βούλομαι· τίς τύραννος οὕτω βίαιος, ὥς ἀναγκάσαι ἂν καὶ ἄκοντα χρῆσθαι τῇ τέχνῃ; Τὰ γὰρ τοιαῦτα ἱκετεῖαι καὶ δεήσεις, οὐ νόμοις καὶ ὀργαῖς καὶ δικαστηρίοις ὑπάγειν, οἶμαι, προσήκει· πείθεσθαι τὸν ἱατρὸν χρῆ, οὐ κελεύεσθαι, βούλεσθαι, οὐ φοβεῖσθαι, ἐπὶ τὴν θεραπείαν οὐκ ἄγεσθαι, ἐκόντα δὲ ἐρχόμενον ἤδεσθαι. Πατρικῆς δ' ἀνάγκης ἄμιρος ἡ ἀτελής τέχνη, ὅπου γε τοῖς ἱατροῖς καὶ δημοσίᾳ αἱ πόλεις τιμὰς καὶ προεδρίας καὶ ἀτελείας καὶ προνομίας δίδουσι.

24. Ταῦτα μὲν οὖν ἀπλῶς ἂν εἶχον εἰπεῖν ὑπὲρ τῆς τέχνης, εἰ καὶ σοῦ διδασκόμενου με καὶ πολλὰ ἐπιμεληθέντος καὶ ἀναλώσαντος, ὥς μάθοιμι, πρὸς μίαν ὁμῶς θεραπείαν ταύτην, δυνατὴν οὔσαν, ἀντέλεγον. Νυνὶ δὲ καὶ ἐνὸς ἐννόησον, ὥς παντάπασιν ἀγνώμων ποιεῖς οὐκ ἔων με χρῆσθαι μετ' ἐλευθερίας ἐμῷ κτήματι. Ταύτην ἐγὼ τὴν τέχνην οὐχ οὐδὲν ὡς ἐξέμαθον οὐδὲ τῷ σῷ νόμῳ ὑποκείμενος, καὶ ὁμῶς αὐτὴν μεμαθήκα σοι — καὶ πρῶτος αὐτῆς ἀπολέλυκας — οὐδὲν παρὰ σοῦ πρὸς τὸ μαθεῖν ἔχων. Τίνα διδάσκαλον ἐμισιώσω; τίνα φαρμάκων παρασκευῇ; οὐδ' ἡντιναοῦν· ἀλλὰ πενόμενος ἐγὼ καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀπορούμενος καὶ ὑπὸ τῶν διδασκάλων ἐλεούμενος ἐπαίδευμαι. Καὶ μοι τοιαῦτα παρὰ τοῦ πατρὸς ἦν πρὸς τὸ μαθεῖν ἐφόδια, λύπη καὶ ἐρημία καὶ ἀπορία καὶ μῖσος οἰκείων καὶ ἀποστροφή συγγενῶν. Ἀντὶ τούτων

permittit injungere omnia, neque parere omnibus omnino mihi necessarium. In his ergo quæ imperantur a patre, alia quidem alieno arbitrio non sunt obnoxia, alia vero ira atque supplicio, si violentur, digna : si ægrotes ipse, ego vero negligam; si rem familiarem curare jubeas, ego vilipendam; si rem rusticam inspicere injungas, ego piger. Omnia hæc, et quæ sunt in eodem genere, rationabiles habent causas et reprehensiones patrias : sed altera illa in nostra, liberorum, potestate sunt, quæ nimirum ad artes earumque usum pertinent, inprimis si ipse pater nulla inde lædatur injuria. Quandoquidem si pictori pater injungat, ista quidem, fili, pinge, illa non : et musico, Hanc pulsa harmoniam, illam non; et fabro, Talia fabricare, talia non : num quis ferat abdicare volentem, quod filius non prout ipsi placet, arte utatur? Nemo unus, arbitror.

23. Medicina vero quo honestior est et vitæ utilior, tanto liberior esse debet utentibus; et prærogativam aliquam habere hanc artem justum est in ipsa utendi potestate; cogi autem nihil, neque imperari rem sanctam, traditam a diis, sapientium virorum studium et opus; nec servituti legum subjici, neque metui et pœnæ judicii neque suffragio, et minis patris, et iræ hominum imperitorum. Itaque etiamsi hoc ita aperte tibi ac diserte dixissem, Nolo, neque curo, licet possim, sed mihi soli artem novi, atque patri, reliquis omnibus indoctus esse volo : qui tyrannus ita violentus, qui cogere audeat et invitum arte sua uti aliquem velit? Hæc enim talia supplicationibus et precibus, non legibus et iris et judiciis subjicere, puto, convenit. Persuasionem vinci medicum oportet, non imperio; velle, non terri; ad curationem non compelli, sed sponte venientem gaudere. Necessitatis autem a patre impositæ expers esse debet ars alioquin immunis, quandoquidem medicis publicæ etiam civitates honores et sedem antiquiorem et immunitates et prærogativas tribuunt.

24. Hæc igitur haberem quæ simpliciter pro arte dicerem, etiam si tute docendum me curasses, et providisses multum et in doctrinam meam impendisses, ego tamen in una hac curatione, eaque meæ potestatis, repugnarem. Jam vero illud etiam cogita, quam præter omnem rationem facias, quum meo me peculio libere uti non pateris. Hanc ego artem, quum tuus non essem filius, edidici, quum tuæ legi subjectus non essem : et tamen tibi eam didici; ac primus fructum illius percepisti, quum nihil a te ad discendum præsidii haberem. Quem magistrum conduxisti? quem medicamentorum apparatus emisti? Non ullum : sed pauper ego et necessariis rebus destitutus, per misericordiam a magistris erudiebar. Atque talia mihi erant a patre ad discendum viatica, tristitia, solitudo, inopia, odium familiarium, aversatio cognatorum. Pro his igitur uti arte mea postulas?

τοῖνυν χρῆσθαι μου τῇ τέχνῃ ἀξιοῖς καὶ δεσπότης εἶναι θέλεις τῶν δ' οὐκ ἦσθα δεσπότης πεπορισμένων; Ἀγάπα, εἰ τί σε καὶ πρότερον ἔκων οὐ προσφείλων εὖ ἐποίησα, μηδεμίαν μηδὲ τότε χάριν ἀπαιτεῖσθαι δυνάμενος.

25. Οὐ δὲ δεῖ τὴν εὐποιαν τὴν ἐμὴν ἀνάγκην ἐς τὸ λοιπὸν μοι γενέσθαι οὐδὲ τὸ ἐκόντα εὐεργετῆσαι ἀφορμὴν τοῦ ἄκοντα κελεύεσθαι καταστῆναι οὐδ' ἔθος ὑπάρξαι τοῦτο, τὸ ἀπαξ τινὰ ἱασάμενον πάντας ἐς αἰὲν θεραπεύειν ὁπόσους ἂν ὁ θεραπευθεὶς θέλῃ· ἐπεὶ δεσπότης ἂν οὕτω καθ' ἡμῶν εἴμην τοὺς θεραπευομένους χειροτονηκότες καὶ μισθὸν τὸ δουλεύειν αὐτοῖς καὶ τὸ πάντα κελεύουσιν ὑπηρετεῖν προσδεδωκότες, οὗ τί γένοιτ' ἂν ἀδικώτερον; Διότι σε νοσήσαντα χαλεπῶς οὕτως ἀνέστησα, διὰ τοῦτο νομίζεις ἐξεῖναι σοι καταχρῆσθαι μου τῇ τέχνῃ;

26. Ταῦτα μὲν οὖν εἶχον ἂν λέγειν, εἰ καὶ δυνατόν μοι οὗτος προσέταττεν, ἐγὼ δὲ μὴ πάντως ἀπασι μηδὲ πρὸς ἀνάγκην ὑπήκουον. Νῦν δὲ ᾗδῃ σκέψασθε καὶ οἷά ἐστιν αὐτοῦ τὰ ἐπιτάγματα· ἐπεὶ γὰρ ἐμὲ ἴασω, φησὶ, μεμνηνότες, μέμνητε δὲ καὶ ἡ γυνὴ καὶ τὰ ὅμοια πάσχει — τοῦτο γὰρ οἴεται — καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἀπέγνωσται, δύνασαι δὲ σὺ πάντα ὡς ἐδειξας, ἰὼ καὶ ταύτην καὶ ἀπάλλαττε ᾗδῃ τῆς νόσου. Τοῦτο δὲ οὕτως μὲν ἀπλῶς ἀκοῦσαι πάννυ εὐλογον ἂν δόξαιε, καὶ μάλιστα ἰδιώτῃ καὶ ἀπειρῷ ἱατρικῆς· εἰ δὲ μου ἀκούσατε ὑπὲρ τῆς τέχνης δικαιολογουμένου, μάθοιτ' ἂν ὡς οὔτε πάντα ἡμῖν δυνατόν ἐστιν οὐδ' αἱ τῶν νοσημάτων φύσεις παραπλήσιοι οὐτ' ἴσας ἢ αὐτὴ οὔτε φάρμακα τὰ αὐτὰ ἐπὶ πάντων ἰσχυρά, καὶ τότε ἔσται δῆλον ὡς πάμπαν τοῦ μὴ βούλεσθαι τι τὸ μὴ δύνασθαι διαφέρει. Ἀνάσχεσθε δὲ μου τὰ περὶ τούτων φιλοσοφούντος, καὶ μὴ ἀπειροχάλον μὴδ' ἐξαγώνιον μὴδ' ἀλόγτριον ἢ ἄκαιρον ἡγήσησθε τὸν περὶ τούτων λόγον.

27. Πρῶτα μὲν δὲ σωμάτων φύσεις καὶ κράσεις οὐχ αἱ αὐταί, κἂν ὅτι μάλιστα ἐκ τῶν ὁμοίων συνεστάναι ὁμολογῶνται, ἀλλὰ τὰ μὲν τῶνδε, τὰ δὲ τῶνδε μᾶλλον ἢ ἐλαττον μετέχει. Καὶ λέγω τοῦτο ἐτι περὶ τῶν ἀνδρείων, ὡς οὐδὲ ταῦτα πᾶσιν ἴσα ἢ ὅμοια οὔτε τῇ κράσει οὔτε τῇ συστάσει, διάφορα γὰρ δὴ καὶ μεγέθει καὶ εἴδει ἀνάγκη καὶ τὰ νοσήματα ἐγγίγνεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὰ μὲν εὐτάτα εἶναι καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν ἀναπεπταμένα, τὰ δὲ τέλειον ἀπεγνωσμένα καὶ ῥαδίως ἀλίσκόμενα καὶ κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν νοσημάτων λαμβανόμενα. Τὸ τοῖνυν οἴεσθαι πάντα πυρετὸν ἢ πᾶσαν φθῆν ἢ περιπνευμονίαν ἢ μανίαν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οὔσαν τῷ γένει ὁμοίαν ἐπὶ παντὸς εἶναι σώματος, οὐ σωφρονούντων οὐδὲ λελογισμένων οὐδὲ τὰ τοιαῦτα ἐξητακώτων ἐστὶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἐν μὲν τῷδε ῥαδίον ἴσθαι, ἐν δὲ τῷδε οὐκ ἐτι. Ὡς περ οἶμαι καὶ πυρὸν ἦν τὸν αὐτὸν ἐς διαφόρους χώρας ἐμβάλης, ἄλλως μὲν ἐν τῇ πεδινῇ καὶ βαθείᾳ καὶ ποτιζομένῃ καὶ εὐηλίῳ καὶ εὐηνέμῳ καὶ ἐξηιγασμένῃ ἀναφύεται, εὐδαλῆς οἶμαι καὶ εὐτροφος καὶ πολύχρους καρπός, ἄλ-

et dominus esse eorum quæ suppeditata mihi sunt, quum dominus tu non esses? Satis habeto, si quid tibi prius ultro, quum nihil deberem, benefeci, quum nullam, nedum hujusce tanti muneris, gratiam possem reposci.

25. Non sane debet beneficentia mihi mea necessitas reliquo tempore fieri, neque, quod volens bene merui, causa constitui cur invito imperari possit; neque illa consuetudo exsistere, ut qui semel aliquem sanaverit, omnes in perpetuum curet, quotquot is qui curatus est voluerit. Alioquin dominos ea ratione in nos constituerimus quos curamus, et mercedem præterea ipsis dederimus, serviendo illis et quicquid imperent ministrando: quo quid fieri possit injustius? Quoniam te morbo correptum tanto cum labore suscitavi, propter hoc licere tibi putas abuti arte mea?

26. Hæc haberem dicere, etiam si ea mihi iste imperaret quæ possem, ego vero nec omnibus omnino, neque ut necessitate coactus, parerem. Nunc vero jam considerate etiam qualia sint istius imperia. Quum enim me sanaveris, inquit, furiosum; furiosa autem sit etiam uxor eodemque modo affecta (sic enim arbitratur), et ab aliis similiter deposita; possis autem tu omnia, id quod ostendisti: sana hanc etiam, et morbo jam libera. Hoc autem si ita simpliciter audias, rationabile omnino videatur, indocto præsertim et medicinæ imperito: si vero me audieritis causam pro arte dicentem, intelligetis neque omnia esse in nostra potestate, neque naturas morborum esse similes, neque curationem eandem neque eadem medicamenta valida ad omnia: atque tunc apparebit quam immaniter distent, non velle aliquid, et non posse. Sed ferte me de hisce rebus philosophantem, neu ineptam, aut evagantem extra causam, aut alienam, aut intempestivam earum rerum disputationem putate.

27. Ac primum quidem nature corporum ac temperamenta non sunt eadem, licet maxime similibus ea constare elementis in confesso sit; sed illorum alia aliorum majorem minoremve partem habent. Et loquor adhuc de solis viro-
rum corporibus, ut ne hæc quidem paria omnibus aut similia sint, neque temperatura, neque consistentia; diversos proinde et magnitudine et specie morbos in illis exsistere necesse est; et alia quidem sanatu esse facilia et curationi opportuna, alia autem plane desperata, quæ et capiantur facile, et vi a morbis superentur. Putare igitur febrim omnem, aut tabem, aut pulmonum morbum, aut furorem, unum eundemque esse in omni corpore et genere similem, non est hominum prudentium, qui rationes harum rerum subduxerint et exquisiverint: verum idem morbus in hoc sanatu facilis est, in alio non item. Quemadmodum, puto, triticum si idem in diversos agros spargas, aliter in campestri, et profundo, et irriguo, et aprico, et bonis ventis opposito, et culto, enascetur; lætum puto, et pingue; et

λως δὲ ἐν ὄρει καὶ ὑπολίθῳ γηδῶν, ἄλλως δὲ ἐν δυσ-
λίῳ, ἄλλως δὲ ἐν ὑπαιρέῃ, καὶ ὅλως διαφόρους καθ'
ἐκάστους τόπους· οὕτω δὲ καὶ τὰ νοσήματα παρὰ τοὺς
ὑποδεξιμένους τόπους· εὐφορα καὶ εὐτροφα ἢ ἐλάττω
γίγνεται. Τοῦτο τοίνυν ὑπερβάς ὁ πατήρ καὶ ὅλον
ἀνεξέταστον καταλιπὼν ἀξιοὶ πᾶσαν μανίαν τὴν ἐν
ἄπαντι σώματι ὁμοίαν εἶναι καὶ τὴν θεραπείαν ἴσην.

28. Πρὸς δὲ τοῦτοις τοιοῦτοις οὖσιν ὅτι τὰ γυναικεῖα
σώματα πάμπολυ τῶν ἀνδρείων διαφέρει πρὸς τε νόσου
διαφορὰν καὶ πρὸς θεραπείας ἐλπίδα ἢ ἀπόγνωσιν ῥά-
διον καταμαθεῖν· τὰ μὲν γὰρ τῶν ἀνδρῶν εὐπαγῇ καὶ
εὐτονα πόνοις καὶ κινήσει καὶ ὑπαιθρίῳ διαίτῃ γεγυ-
μασμένα, τὰ δὲ ἐκλυτα καὶ ἀσυμπαγῇ, ἐσκιατροφημένα
καὶ λευκὰ αἵματος ἐνδεία καὶ θερμοῦ ἀπορίχ καὶ ὑγροῦ
ἐπιρροία· εὐαλωτότερα τοίνυν τῶν ἀνδρείων καὶ ταῖς
νόσοις ἐκκείμενα καὶ τὴν ἴσιν οὐ περιμένοντα καὶ μά-
λιστα πρὸς μανίας εὐχερέστερα· ἅτε γὰρ πολὺ μὲν τὸ
ὀργίλον καὶ κοῦφον καὶ ὀξυκίνητον ἔχουσιν, ὀλίγην δὲ
τὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ δύναμιν, ῥαδίως ἐς τὸ πάθος
τοῦτο καταλισθάνουσιν.

29. Οὐ δίκαιον τοίνυν παρὰ τῶν ἱατρῶν τὴν ὁμοίαν
ἐπ' ἀμφοῖν θεραπείαν ἀπαιτεῖν, εἰδότας ὡς πολὺ τὸν
μέσω, βίῳ παντὶ καὶ πράξεσιν ὅλαις καὶ πᾶσιν ἐπιτη-
δεύμασιν ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς κεχωρισμένων. Ὅταν τοίνυν
λέγῃς ὅτι μέμνη, προστίθει καὶ ὅτι γυνή οὖσα μέμνη,
καὶ μὴ σύγγει ταῦτα πάντα τῇ τῆς μανίας ὑπάγων
ὀνόματι ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ δοκοῦντι, ἀλλὰ χωρίσας,
ὥσπερ ἐστὶ καὶ ἐν τῇ φύσει, τὸ ὄνατον ἐρ' ἐκάστου σκό-
πει· καὶ γὰρ ἡμεῖς, ὅπερ ἐν ἀρχῇ τῶν λόγων εἰπὼν μέ-
μνημαι, τοῦτο πρῶτον ἐπισκοποῦμεν, φύσιν σώματος
τοῦ νοσούντος καὶ κρᾶσιν, καὶ τίνος πλείονος μετέχει,
καὶ εἰ θερμότερον ἢ ψυχρότερον, καὶ ἀκμαῖον ἢ παρη-
δικῆς, καὶ μέγα ἢ μικρὸν, καὶ πιμελὲς ἢ ὀλιγόσαρκον,
καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. Καὶ ὅλως ἂν τις αὐτὰ προ-
εξετάσῃ, πάνυ ἀξίπιστος ἂν εἴῃ ἀπογιγνώσκων τι ἢ
ὑπισχνόμενος.

30. Ἐπεὶ καὶ τῆς μανίας αὐτῆς μυρία εἶδη ἐστὶ καὶ
παμπολλὰς ἔχει τὰς αἰτίας καὶ οὐδὲ τὰς προσηγορίας
αὐτὰς ὁμοίας· οὐ γὰρ ταῦτον παρανοεῖν καὶ παραπαίνειν
καὶ λυτᾶν καὶ μεμνηέναι, ἀλλὰ ταῦτα πάντα τοῦ
μᾶλλον ἢ ἥττον ἔχεισθαι τῇ νόσῳ ὀνόματά ἐστιν· αἰτίαι
τε τοῖς μὲν ἀνδράσιν ἄλλαι, ταῖς δὲ γυναιξὶν ἕτεραι,
καὶ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν τοῖς μὲν νέοις ἄλλαι, τοῖς δὲ γε-
γηρακόσι διάφοροι, οἷον νέοις μὲν πλῆθος ὡς τὸ πολὺ,
γέροντας δὲ καὶ διαβολὴ ἀκαιρος καὶ ὀργὴ ἀλογος πολ-
λάκις κατ' οἰκείων ἐμπεσοῦσα τὸ μὲν πρῶτον διετάραξεν,
εἴτα κατ' ὀλίγον ἐς μανίαν περιέτρεψε· γυναικῶν δὲ
πολλὰ καθικνεῖται καὶ ῥαδίως ἐς τὴν νόσον ἐπάγεται,
μάλιστα δὲ μῖσος κατὰ τίνος πολὺ ἢ χρόνος ἐπ' ἐγθρῶ
εὐτυχοῦντι ἢ λύπῃ τις ἢ ὀργή· κατ' ὀλίγον ταῦτα ὑπο-
τιγόμενα καὶ μακρῷ χρόνῳ ἐντρεφόμενα μανίαν ἀπο-
τελεῖ.

31. Τοιαῦτά σοι, ὦ πάτερ, καὶ ἡ γυνὴ πέπονθε καὶ
ἴσως τι λελύπηκεν αὐτὴν ἐναγχοῦς· οὐδένα γὰρ ἐκείνη

fructus inde multiplex : aliter autem in monte, et lapidoso
tenuique solo; aliter in eo quod solem non habet, aliter ad
montis radices, et in universum pro locorum diversitate
diversimode. Sic vero etiam morbi, pro locis qui eos sus-
cipiunt, aut facile aurescunt ac nutriuntur, aut minuuntur.
Hoc igitur præteriens pater atque universum inexploratum
relinquens, postulat furorem omnem, in quocumque sit
corpore, similem esse, et parem ejus curationem.

28. Præter hæc vero, quæ sunt ejusmodi, illud etiam
facile est ad intelligendum, corpora muliebria plurimum a
virilibus distare, tum ad morbi differentiam, tum ad spem
vel desperationem curationis. Virorum quippe corpora so-
lida, nervosa, laboribus et motionibus et subdiali victu
exercitata : altera vero soluta, mollia, in umbra nutrita,
alba sanguinis et caloris defectu et humoris affluentia;
magis proinde, quam sunt virilia, obnoxia et exposita mor-
bis, et curationem non sustinentia, et ad furores præsertim
magis inclinata. Quum enim multum iracundiæ habeant
et levitatis, et valde sint irritabiles, corporis autem parum
robusti, facile in hunc morbum labuntur.

29. Injustum ergo fuerit a medicis similem utrorumque
curationem poscere, quum sciamus quam multum intersit
inter eos qui vita tota et omnibus actionibus et studiis
omnibus statim a principio sint separati. Quum ergo dicis
eam furere, hoc adde, mulierem furere : ne confundere ista
omnia sub furoris nomen cogens, quod unum idemque vide-
tur; sed separa, ut etiam est in natura, ac tum quid in uno-
quoque fieri possit, considera. Nos etenim, quod initio
orationis hujus me dicere memini, primum videmus natu-
ram corporis et temperamentum; et cujus qualitatis plus
habeat, et utrum calidius an frigidius, maturæ ætatis an
jam inclinatæ, magnum an parvum, pingue an extenuatum,
et omnia in eo genere. Et sane si quis ista ante exploraverit,
fide omnino dignus fuerit, sive spem superesse neget, sive
promittat aliquid.

30. Quandoquidem etiam furoris ipsius sexcentæ sunt
species, isque plurimas habet causas, ne appellationibus
quidem similes : neque enim idem est desipere, delirare,
rabiosum esse, furere; sed hæc omnia vel asperioris vel mi-
noris morbi nomina sunt. Tum causæ in viris aliæ, aliæ in
mulieribus : ipsorumque virorum aliæ in juvenibus, diversæ
in senibus; verbi causa, in juvenibus redundantia plerum-
que; in senibus vero et calumnia intemperata, et irrita-
nabilis ira, contra familiares sæpe ingruens, primo pertur-
bare solet animum, deinde paullatim in furorem vertere.
Mulieres autem multa infestant et facile in hunc mor-
bum conjiciunt, maxime vero odium contra aliquem ve-
hemens, aut invidia adversus inimicum felicem, aut dolor
aliquis aut ira : hæc paullatim sub cineribus quasi gliscen-
tia, et alita longo tempore, furorem efficiunt.

31. Talia, pater, uxori quoque tuæ evenerunt, et forte
nuper aliquid illam dolore affecit : neminem enim illa ode-

ἐμίσει, πλὴν ἔχεται γε καὶ οὐκ ἂν ἐκ τῶν παρόντων ὑπ' ἱατροῦ θεραπευθῆναι δύναιτο· ὥς εἰ γε ἄλλος τις ὑπόσχοιτο, εἰ τις ἀπαλλάξει, μίσει τότε ὥς ἀδικοῦντα ἐμέ. Καὶ μὴν κακίον, ὦ πάτερ, οὐκ ἂν ὀκνησάμην εἰπεῖν, ὅτι εἰ καὶ μὴ τελείως οὕτως ἀπέγνωστο, ἀλλὰ τις ἐτι σωτηρίας ἐλπίς ὑπεφαίνεται, οὐκ ἂν οὐδὲ οὕτω βραδύως προσηλάμην οὐδ' αὖ προχειρῶς φάρμακον ἐγγέαι ἐτόλμησα δεδῶκε τὴν τύχην καὶ τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δυσχημίαν. Ὅρξας ὡς οἴονται πάντες εἶναι τι μῖσος πρὸς τοὺς προγόνους πάσαις μητρυαῖς, καὶ ὅσοι χρησταί, καὶ τινα κοινὴν μανίαν ταύτην γυναικεῖαν αὐτὰς μεμνηνάς; Τάχ' ἂν οὖν τις ὑπόπτειυσεν, ἄλλως χωρήσαντος τοῦ κακοῦ καὶ τῶν φαρμάκων οὐ δυνήεντων, κακοήθη καὶ δολερὰν τὴν θεραπείαν γεγονέναι.

32. Καὶ τὰ μὲν τῆς γυναικὸς, ὦ πάτερ, οὕτως ἔχει, καὶ πάνυ σοι τεττηρηκὼς λέγω· οὐ ποτε ἔβρον εἴξει, καὶ μυριάκις πῆχ' τοῦ φαρμάκου· διὰ τοῦτ' ἐπιχειρεῖν οὐκ ἄξιον, εἰ μὴ πρὸς μόνον τὸ ἀποτυχεῖν με κατεπίγεις καὶ κακοδοξία περιβαλεῖν θέλεις. Ἐάσον ὑπὸ τῶν δημοτέχνων φθονεῖσθαι. Ἐάν δέ με ἀποκηρύξης πάλιν, ἐγὼ μὲν καίτοι πάντων ἔρμηρος γενόμενος οὐδὲν κατὰ σοῦ δεινὸν εὐζῶμαι. Τί δ' ἂν, ὅπερ μὴ γένοιτο, αὐθὺς ἡ νόσος ἐπανέλθῃ; — φιλεῖ γάρ πως τὰ τοιαῦτα ἐρεθιζόμενα παλινδρομεῖν — τί με πρᾶξει δεήσει; θεραπεύσω μὲν εὖ ἴσθι καὶ τότε καὶ οὐ ποτε λείψω τὴν τάξιν, ἣν τοὺς παῖδας ἔταξεν ἡ φύσις, οὐδὲ τοῦ γένους τὸ ἐπ' ἐαυτῷ ἐπιλήσσομαι. Εἴτ' ἂν σωφρονήσης, αὐθὺς ἀναλαμβάνειν πώποτε πιστεῦσαι με δεῖ; Ὅρξας; ἤδη καὶ ταῦτα ποιῶν ἐπισπᾶ τὴν νόσον καὶ ὑπομιμνήσκεις τὸ πάθος. Χρὲς καὶ πρῶτον ἐκ τηλικούτων κακῶν ἀνασφάλας διατείνειν καὶ βοᾶς καὶ τὸ μέγιστον, ὀργίζῃ καὶ πρὸς μῖσος τρέπῃ καὶ τοὺς νόμους ἀνακαλεῖς. Οἱμοί, πάτερ, ταῦτ' ἦν σου καὶ τῆς πάλαι μανίας τὰ προοίμια.

XXX.

ΦΑΛΑΡΙΣ ΠΡΩΤΟΣ.

1. Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὦ Δελφοί, ὃ ἡμέτερος δυνάστης Φάλαρις ἄξοντας τῷ θεῷ τὸν ταῦρον τοῦτον καὶ ὑμῖν διαλεξομένους τὰ εἰκότα ὑπὲρ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ τοῦ ἀναθήματος. Ὡς μὲν οὖν ἔνεκα ἤκομεν, ταῦτά ἐστιν· ἃ δέ γε πρὸς ὑμᾶς ἐπέστειλεν, ταῦτα· Ἐγὼ, φησὶν, ὦ Δελφοί, καὶ παρὰ πᾶσι μὲν τοῖς Ἑλλήσι τοιοῦτος ὑπολαμβάνεσθαι ὁποῖός εἰμι, ἀλλὰ μὴ ὁποῖον ἢ παρὰ τῶν μισούντων καὶ φθονούντων φήμῃ ταῖς τῶν ἀγνωσούντων ἀκοαῖς παραδεδόκεν, ἀντὶ τῶν πάντων ἀλλαξάμην ἂν, μάλιστα δὲ παρ' ὑμῖν, ὅσων ἱεροὶ τέ ἐστε καὶ πάρεδροι τοῦ Πυθίου καὶ μόνον οὐ σύνοικοι καὶ δμωρόφιοι τοῦ θεοῦ. Ἦγοῦμαι γάρ, εἰ ὑμῖν ἀπολογησάμην καὶ πείσασμαι μάτην ὡμὸς ὑπελιγῆθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν δι' ὑμῶν ἀπολελογημένος ἔσεσθαι. Καλῶ δὲ ὢν ἐρῶ τὸν θεὸν αὐτὸν μάρτυρα, ὃν οὐκ ἐνὶ δή που παραλογί-

rat : veruntamen tenetur, neque, ut nunc sunt res, medici opera potest sanari. Quare si quis alius susceperit, si quis liberaverit eam, tum odio me, tanquam injuriæ auctorem, persequere. Quin illud quoque, pater, non pigebit divisae : etiam si non ita plane desperata res esset, sed aliqua adhuc salutis spes afflueret, ne sic quidem ita facile attingerem, nec promte medicamentum auderem infundere, fortunam veritus et imminemtem a multis infamiam. Vides ut omnes arbitrentur esse quoddam in privignos odium novercis omnibus, quantumvis bonæ sint, et communem quemdam muliebrem furorem omnes furere? Facile igitur aliquis, si secus malum eveniat, nec potentia satis sint medicamenta, suspicetur malignam et subdolum curationem fuisse.

32. Ita se habent, pater, res uxoris tuæ; et post acriter institutam observationem tibi dico : nunquam illa habebit mollius, si decies millies de medicina biberit; propterea conari non est operæ pretium, nisi me ad hoc solum urges, uti excidam conatu, et infamiam vis mihi contrahere. Patere ut invidiant mihi artis æmuli. Si vero denuo me abdicaveris, nihil equidem, licet desertus ab omnibus, malum tibi imprecabor. Quid si vero, quod abominor, redeat morbus? solent enim quodammodo talia, si irritentur, recurrere : quid tum mihi faciendum erit? Curabo quidem tunc etiam, bene noveris, et stationem, in qua collocavit natura liberos, nunquam deseram, neque unquam generis mei obliviscar. Deinde ubi resipueris, an rursus aliquando te recepturum me credendum est? Viden? jam dum ista facis, arcessis morbum, et malum quasi admones. Heri et nudius tertius e tantis malis recreatus contendis, et clamas, et, quod maximum, irasceris, et ad odium verteris, et leges iterum advocas. Hei mihi! pater, talia erant etiam superioris furoris tui exordia!

XXX.

PHALARIS PRIOR.

1. Misit nos, Delphi, dynasta noster Phalaris, qui ferremus deo taurum hunc, et apud vos, quæ opportuna viderentur, de ipso pariter ac de munere dissereremus. Cujus igitur rei gratia venimus, hæc est : quæ autem vobis nunciari jussit, ista : Equidem, inquit, Delphi, quum apud omnes Græcos talis haberi qualis sum, non qualem orta ab inimicis et invidis fama ignorantium auribus tradidit, rebus omnibus redemerim, tum inprimis apud vos, quoniam et sacrosancti esis, et accolæ Pythii, et tantum non contubernales sub eodem tecto del. Arbitror enim, si probare vobis causam possim, et persuadere, temere crudelem me putari, etiam reliquis omnibus per vos me fore purgatum. Advoco autem eorum quæ dicam testem ipsum deum, qui non potest nimirum arguto sermone falli, vel mendaci ora-

σασθαι και ψεύδει λόγῳ παραγαγεῖν· ἀνθρώπους μὲν γὰρ ἴσως ἐξαπατήσαι βράδιον, θεὸν δὲ, καὶ μάλιστα τοιοῦτον, διαλαθεῖν ἀδύνατον.

2. Ἐγὼ γὰρ οὐ τῶν ἀφανῶν ἐν Ἀκράγαντι ὢν, ἀλλ' εἰ καὶ τις ἄλλος εὖ γεγονὼς καὶ τραφεὶς ἐλευθερίως καὶ παιδείᾳ προσεσχηκώς, αἰετὶ διετέλουν τῇ μὲν πόλει δημοτικὸν ἑμαυτὸν παρέχων, τοῖς δὲ συμπολιτευομένοις ἐπεικὴ καὶ μέτριον, βίαιον δὲ ἡ σκαῖον ἢ ὑβριστικὸν ἢ αὐθέκαστον οὐδεὶς οὐδὲν ἐπεκάλει μου τῷ προτέρῳ ἐκείνῳ βίῳ. Ἐπειδὴ δὲ ἐώρων τοὺς τάναντία μοι ταλιτευομένους ἐπιβουλεύοντας καὶ ἐξ ἅπαντος τρόπου ἀνελεῖν με ζητούντας — διήρητο δὲ ἡμῶν τότε ἡ πόλις — μίαν ταύτην ἀποφυγὴν καὶ ἀσφάλειαν εὕρισκον, τὴν αὐτὴν ἅμα καὶ τῇ πόλει σωτηρίαν, εἰ ἐπιθέμενος τῇ ἀρχῇ ἐκείνους μὲν ἀναστείλαμι καὶ παύσαιμι ἐπιβουλεύοντας, τὴν πόλιν δὲ σωφρονεῖν καταναγκάσαιμι· καὶ ἦσαν γὰρ οὐκ ὀλίγοι ταῦτ' ἐπαίνοντες, ἄνδρες μέτριοι καὶ φιλοπόλιδες, οἳ καὶ τὴν γνώμην ἤδεσαν τὴν ἐμὴν καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως τὴν ἀνάγκην. Τοῦτοις συναγωνισταῖς χρησάμενος βραδίως ἐκράτησα τῆς ἐπιχειρήσεως.

3. Τοῦντ' οὖν οἱ μὲν οὐκέτι ἐτάραττον, ἀλλ' ὑπήκουον, ἐγὼ δὲ ἤρχον, ἡ πόλις δὲ ἀστασίαστος ἦν. Σφαγὰς δὲ ἡ ἐλάσεις ἡ δημεύσεις οὐδὲ κατὰ τῶν ἐπιβεβουλευκότων εἰργαζόμενη, καίτοι ἀναγκαῖον τὰ τοιαῦτα τολμᾶν ἐν ἀρχῇ τῆς δυναστείας μάλιστα· φιλανθρωπία γὰρ καὶ πραότητι καὶ τῷ ἡμέρῳ καὶ ἰσοτιμίας θαυμασιῶς ἐγὼ ἤλπιζον ἐς τὸ πείθεσθαι προσάξεσθαι τοὺτους. Εὐθύς γοῦν τοῖς μὲν ἐχθροῖς ἐσπέισμην καὶ διηλλάμην, καὶ συμβούλοις καὶ συνεστίοις ἐχρώμην τοῖς πλείστοις αὐτῶν. Τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν ὥρων ὀλιγορῖζα τῶν προσεστώτων διεφθαρμένην, τῶν πολλῶν κλεπτόντων, μᾶλλον δὲ ἀρπαζόντων τὰ κοινὰ, ὑδάτων τε ἐπιρροαῖς ἀνεκτησάμην καὶ οἰκοδομημάτων ἀναστάσεις ἐκόσμησα καὶ τειχῶν περιβολὴ ἐκράτυνα καὶ τὰς προσόδους, ὅσαι ἦσαν κοιναί, τῇ τῶν ἐφ' ἐστώτων ἐπιμελείᾳ βραδίως ἐπηύξησα καὶ τῆς νεολαίας ἐμεμελούμην καὶ τῶν γερόντων προύνοον καὶ τὸν δῆμον ἐν θέαις καὶ διανομαῖς καὶ πανηγύρεσι καὶ δημοθoinaῖς διῆγον, ὕβρεις δὲ παρθένων ἢ ἐφ' ἡβῶν διαφθοραὶ ἢ γυναικῶν ἀπαγωγαὶ ἢ δορυφόρων ἐπιπέμψεις ἢ δεσποτική τις ἀπειλὴ ἀποτρόπαιά μοι καὶ ἀκούσαι ἦν.

4. Ἦδη δὲ καὶ περὶ τοῦ ἀφείναι τὴν ἀρχὴν καὶ καταθέσθαι τὴν δυναστείαν ἰσχοπούμην, ὅπως μόνον ἀσφαλῶς παύσαιτο ἂν τις ἐννοῶν, ἐπεὶ τό γε ἀρchein αὐτὸ καὶ πάντα πράττειν ἐπαχθὲς ἤδη καὶ σὺν φρόνῳ καματηρὸν ἐδόκει μοι εἶναι· τὸ δ' ὅπως μηκέτι τοιαύτης τινὸς θεραπείας δεῖσεται ἡ πόλις, τοῦτ' ἐζήτουν ἔτι. Κἀγὼ μὲν ὁ ἀρχαῖος περὶ ταῦτα εἶχον, οἱ δὲ ἤδη τε συνίσταντο ἐπ' ἐμὲ καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐπιβουλῆς καὶ ἀποστάσεως ἐσκοπούντο καὶ συνωμοσίας συνεκρότουν καὶ ὅπλα ἡθροίζον καὶ χρήματα ἐπορίζοντο καὶ τοὺς ἀστυγείτονας ἐπεκαλοῦντο καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα παρὰ Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους ἐπρεσβεύοντο·

tione circumveniri : homines enim fallere facile fortasse fuerit, deum autem, praesertim hunc, ut quis lateat, fieri non potest.

2. Ego enim non ignobilium Agrigenti unus, sed si quis alius bene natus, et educatus liberaliter, studiisque doctrinae qui animum applicuerim, semper popularem me in civitate praestiti, iisque, qui mecum in republica versarentur, aequum et moderatum : vim autem a me factam, aut sinisteritatem, aut superbam contumeliam, aut nimiam pertinaciam ad suum omnia arbitrium referentem, nemo unquam in priori illa vita mea accusavit. Quum vero viderem adversarios in rebus publicis agendis meos insidias mihi struere et omni modo necem meam quaerere (dissidiis autem tum nostra vexabatur civitas), solum illud perfugium et securitatem inveni, eandemque simul salutem civitatis, si vindicato mihi imperio, tum illos compescerem et reprimerem insidiatores, tum civitatem sana sequi consilia cogerem. Erant etenim non pauci qui ista laudarent, viri moderati et civitatis amantes, qui et consilium scirent meum et conatus illius necessitatem. Hisce adiutoribus usus, facile cogita perfecti.

3. Ab eo inde tempore nihil illi amplius turbare, sed obsequi; imperium vero ego tenere, civitas ipsa seditionibus esse libera. Caedes autem aut exilia, aut publicationes bonorum, ne contra eos quidem, qui insidiati mihi fuerant, exercebam, quanquam necessarium est talia audere, in principio potestatis maxime. Humanitate enim, et mansuetudine, et miti atque civili ratione eos tractandi, mirifice sperabam ad obsequium illos me redacturum. Quare celeriter induciis et pace facta conciliatus sum hostibus, et consilio atque convictu plerorumque utebar. Urbem porro ipsam videns magistratuum negligentia perditam, quum vulgo homines furtis, vel rapinis potius, rem publicam vastarent, hinc aquaeductibus recreavi, hinc aedificiis excitationi ornavi, hinc mœnibus circumpositis munivi, publicosque redditus eorum, quos praefeci, cura auxi facile, et juventutis curam suscepi, et prospiciebam senibus, et populum spectaculis, congiariis, diebus festis et epulis publicis detinebam : virginum vero contumeliae, aut corruptiones adolescentum, aut conjuges perductae, aut immissi satellites, aut heriles minae, res erant auditu etiam mihi abominabiles.

4. Jamque de dimittendo imperio, de potestate depouenda cogitabam, illud solum deliberans, quomodo secure hoc facere quis posset; quum ipsum imperare et agere omnia jam molestum mihi et cum invidia laboriosum videretur : hoc adhuc quaerebam, quomodo eo adduci res posset, ut tali quadam curatione non amplius indigeret civitas. Atque ego, antiquae nimium simplicitatis homo, haec agitabam : at illi jam contra me consurgere, ac de insidiarum defectionisque ratione dispicere, et comparare conjuratos, et arma congerere, et conferre pecunias, et vicinos advocare, et in Graeciam ad Spartanos Atheniensesque legatos

ἃ μὲν γὰρ περὶ ἐμοῦ αὐτοῦ, εἰ ληφθείην, ἐδέδοκτο ᾗδ' αὐτοῖς καὶ ὅπως με αὐτοχειρίᾳ διασπάσασθαι ἤπειλουν καὶ ἅς κολάσεις ἐπενόουν, δημοσίᾳ στρεβλούμενοι ἐξεῖπον. Τοῦ μὲν δὴ μηρὸν παθεῖν τοιοῦτον οἱ θεοὶ αἰτίων φωράσαντες τὴν ἐπιβουλήν, καὶ μάλιστα γὰρ ὁ Πύθιος ὁνειράτα τε προδείξας καὶ τοὺς μὲνύσοντας ἕκαστα ἐπιπέμπων.

5. Ἐγὼ δὲ ἐνταῦθα ᾗδ' ὑμᾶς, ὦ Δελφοί, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δέους νῦν τῷ λογισμῷ γενομένους ἀξιώ περὶ τῶν τότε πρακτέων μοι συμβουλευῆσαι, ὅτε ἀφύλακτος ὀλίγου δεῖν ληρθεὶς ἐξήτουν τινὰ σωτηρίαν περὶ τῶν παρόντων. Πρὸς ὀλίγον οὖν τῇ γνώμῃ ἐς Ἀκράγαντα παρ' ἐμεῖ ἀποδημήσαντες καὶ ἰδόντες τὰς παρασκευὰς αὐτῶν καὶ τὰς ἀπειλὰς ἀκούσαντες εἶπατε τί δεῖ ποιεῖν; φιλανθρωπίᾳ χρῆσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔτι καὶ φεῖδεσθαι καὶ ἀνέχεσθαι ὅσον αὐτίκα μελλήσοντα πείσεσθαι τὰ ὕστατα; μᾶλλον δὲ γυμνὴν ᾗδ' ὑπέχειν τὴν σφαγὴν καὶ τὰ φιλήματα ἐν ὀρθαλμοῖς ὄρᾶν ἀπολλύμενα, ἢ τὰ μὲν τοιαῦτα πάνυ ἡλιθίου τινὸς εἶναι, γενναῖα δὲ καὶ ἀνδρώδῃ διανοηθέντα καὶ χολὴν ἐμφρονος καὶ ἡδικημένου ἀναλαβόντα μετελθεῖν ἐκείνους, ἐμαυτῷ δ' ἐκ τῶν ἐνόντων τὴν ἐς τὸ ἐπὶ ὀρθάλειαν παρασχέιν; ταῦτ' οἶδ' ὅτι συνεβουλευέσασθε ἄν.

6. Τί οὖν ἐγὼ μετὰ τοῦτο ἐποίησα; μεταστειλάμενος τοὺς αἰτίους καὶ λόγους μεταδούς αὐτοῖς καὶ τοὺς ἐλέγχους παραγαγὼν καὶ σαφῶς ἐξελέγξας ἕκαστα, ἐπεὶ μὴδ' αὐτοὶ ἔτι ἔξανοι ἦσαν, ἡμυνόμεν ἄγανακτῶν τὸ πλεόν οὐχ ὅτι ἐπεβεβουλευμένη, ἀλλ' ὅτι μὴ εἰσθὴν ὑπ' αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ προαίρεσει μέναι, ἣν ἐξ ἀρχῆς ἐνεστησάμην. Καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου φυλάττων μὲν ἐμαυτὸν διατελῶ, ἐκείνων δὲ τοὺς αἰεὶ ἐπιβουλευόντας μοι κολάζων. Εἰθ' οἱ ἄνθρωποι ἐμὲ τῆς ὁμότητος αἰτιῶνται οὐκέτι λογιζόμενοι παρὰ ποτέρου ἡμῶν ἦν ἡ πρώτη τούτων ἀρχή, συνελόντες δὲ τὰν μέσῃ καὶ ἐρ' οἷς ἐκολάζοντο τὰς τιμωρίας αὐτὰς ἡτιῶντο καὶ τὰς δοκούσας ἐν αὐταῖς ὁμότητας, ὅμοιον ὡς εἰ τις παρ' ὑμῖν ἱερόσυλόν τινα ἰδὼν ἀπὸ τῆς πέτρας βιπτόμενον ἃ μὲν ἐτόλμησε μὴ λογίζοιτο, ὡς νύκτωρ ἐς τὸ ἱερὸν παρῆλθε καὶ κατέσπασε τὰ ἀναθήματα καὶ τοῦ ξοῦαντος ἔφατο, κατηγοροῦν δὲ ὑμῶν πολλὴν τὴν ἀγριότητα, ὅτι Ἑλληνέες τε καὶ ἱεροὶ εἶναι λέγοντες ὑπεμείνατε ἄνθρωπον Ἑλληνα πλησίον τοῦ ἱεροῦ — καὶ γὰρ οὐ πάνυ πόρρω τῆς πόλεως εἶναι λέγεται ἡ πέτρα — κολάσει τοιαύτη περιβαλεῖν. Ἀλλ', ὦμαι, αὐτοὶ τε καταγέλασθε, ἣν ταῦτα λέγῃ τις κατ' ὑμῶν, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐπαινέσονται ὑμῶν τὴν κατὰ τῶν ἀσεβούντων ὁμότητα.

7. Τὸ δ' ὅλον οἱ δῆμοι οὐκ ἐξετάζοντες ὁποῖός τις ὁ τοῖς πράγμασιν ἐφεστώς ἐστιν, εἴτε δίκαιος εἴτ' ἀδίκος, ἀπλῶς αὐτὸ τὸ τῆς τυραννίδος ὄνομα μισοῦσι καὶ τὸν τύραννον, καὶ Αἰαχὸς ἢ Μίνως ἢ Ῥαδάμανθους ἢ, ὁμοίως ἐξ ἁπαντος ἀνελεῖν σπεύδουσι, τοὺς μὲν πονηροὺς αὐτῶν πρὸ ὀρθαλμῶν τιθέμενοι, τοὺς δὲ χρηστοὺς τῇ κοινωνίᾳ τῆς προσηγορίας τῷ ὁμοίῳ μίσει

mittere : nam quæ de me ipso, si caperer, jam decreta ipsi essent, et ut suis me manibus discerpere minarentur, quasque penas excogitarent, in publica tormentorum quæstione fassi sunt. Quod quidem nihil tale passus sum, dii causa fuerunt deprehendentes insidias, et inprimis quidem Pythius, qui somnia mihi ante ostenderet et indices omnium ad me mitteret.

5. Jam hic ego vos, Delphi, rogo ut in eodem metu animis et cogitatione constituti, ipsi consulatis quid mihi tum faciendum fuerit, quum tantum non per imprudentiam meam captus, salutis aliquam in re præsentī viam quærerem. Parumper igitur animis Agrigentum ad me peregrinati, conspectis illorum apparatibus, minis illorum auditis, dicite mihi quid agendum sit? utrum humanitate porro in illos uti me vultis, et parcere, et tolerare, jam statim ultima ab illis subiturum? aut potius nudum jam jugulum præbere, et præ oculis interire videre quæ mihi sunt carissima? an ista quidem plane stupidī hominis esse censetis, meque fortiter viriliterque cogitantem, ac bile viri prudentis atque injuria læsi assumpta, illos ulcisci, mihi pro præsentī facultate futuri temporis securitatem præstare? Hæc, novi ego, mihi consuleretis.

6. Quid igitur post ea feci? Arcessitos noxios, et causæ dicendæ copia illis facta, prolatis argumentis, plane de singulis convictos, quandoquidem nec ipsi amplius negabant, ullus sum, agerrime ferens, non quod factæ mihi essent insidiæ, sed quod mihi per illos integrum non esset in illa ratione permanere, quam initio institueram. Atque ab eo inde tempore ita vivo, ut me custodiam, illorum vero ex numero eos, quos deprehendo mihi insidiantes, puniam. Deinde crudelitatis me accusant homines, non cogitantes illud, ab utro nostrū prima horum origo sit. Nimirum omissis iis quæ erant in medio, et propter quæ puniebantur, penas accusabant ipsas, et quæ viderentur in illis exerceri crudelitates : perinde ac si quis apud vos sacrilegum de rupe videns præcipitari, quæ ille designarit, non cogitet, ut noctu in templum intraverit ac donaria detraxerit signumque ipsum contrectarit; sed multam vestram feritatem accuset, qui Græcos vos et sanctos homines quum dicatis, sustineat tamen Græcum hominem prope templum (etenim non procul ab urbe dicitur esse rupe illa) tali supplicio afficere. Sed ipsi, puto, ridebitis, si quis talia contra vos dicat, et reliqui omnes laudabunt vestram in impios crudelitatem.

7. In universum populi, non explorato qualis sit qui rebus præest, justusne an injustus, ipsum simpliciter nomen tyrannidis odio habent; et tyrannum, etsi Æacus, aut Minos, aut Rhadamanthus fuerit, similiter universe student tollere, dum malos eorum ob oculos sibi ponunt, bonos autem, ob communionem nominis, odio simili conplectuntur.

συμπεριλαμβάνοντες. Ἐγὼ γ' οὖν ἀκούω καὶ παρ' ὑμῖν τοῖς Ἕλλησι πολλοὺς γενέσθαι τυράννους σοφοὺς ὑπὸ φαύλῳ νόματι δοκοῦντι χρηστὸν καὶ ἡμερον ἄθος ἐπιδειγμένους, ὧν ἐνίων καὶ λόγους εἶναι βραχεῖς ἐν τῷ ἱερῷ ὑμῶν ἀποκειμένους, ἀγάλματα καὶ ἀναθήματα τῷ Πυθίῳ.

8. Ὅρατε δὲ καὶ τοὺς νομοθέτας τῷ κολαστικῷ εἶδει τὸ πλέον νέμοντας, ὡς τῶν γε ἄλλων οὐδὲν ὄφελος, εἰ μὴ ὁ φόβος προσεῖη καὶ ἑλπίς τῆς κολάσεως. Ἡμῖν δὲ τοῦτο πολλῷ ἀναγκαιότερον τοῖς τυράννοις, ὅσω πρὸς ἀνάγκην ἐξηγούμεθα καὶ μισοῦσιν τε ἅμα καὶ ἐπιβουλεύουσιν ἀνθρώποις σύνεσμεν, ὅπου μὴδὲ τῶν μυρμιλκεῖων ὄφελος τι ἡμῖν γίνεσθαι, ἀλλὰ τῷ περὶ τῆς Ὑδρας μύθῳ τὸ πρᾶγμα ἔοικεν· ὅσω γὰρ ἂν ἐκκόπτομεν, τοσῶδε πλείους ἡμῖν ἀναφύονται τοῦ κολάζειν ἀφορμαί. Φέρειν δ' ἀνάγκη καὶ τὸ ἀναφυόμενον ἐκκόπτειν αἰεὶ καὶ ἐπικαίνει νῆ Δία κατὰ τὸν Ἰόλειον, εἰ μέλλοιμεν ἐπικρατῆσειν· τὸν γὰρ ἅπαξ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐμπέσειν ἡναγκασμένον ὅμοιον χρὴ τῇ ὑποθέσει καὶ οὗτον εἶναι, ἢ φειδόμενον τῶν πλησίων ἀπολωλέναι. Ὡς δὲ, τίνα οἴεσθε οὕτως ἄγριον ἢ ἀνήμερον ἀνθρώπων εἶναι ὡς ἡδεσθαι μαστιγοῦντα καὶ οἰμωγῶν ἀκούοντα καὶ σπαστομένους δρῶντα, εἰ μὴ ἔχοι τινὰ μεγάλην τοῦ κολάζειν αἰτίαν; Ποσάκις γοῦν ἐδάκρυσα μαστιγομένων ἄλλων, ποσάκις δὲ ὀρηγεῖν καὶ δούρεσθαι τὴν ἑμαυτοῦ τύχην ἀναγκάζομαι μείζω κολασιν αὐτὸς καὶ χρονιωτέραν ὑπομένων; ἀνδρὶ γὰρ φύσει μὲν ἀγαθῷ, διὰ δ' ἀνάγκην πικρῷ πολὺ τοῦ κολάζεσθαι τὸ κολάζειν χαλεπωτέρων.

9. Εἰ δὲ δεῖ μετὰ παρρησίας εἰπεῖν, ἐγὼ μὲν, εἰ αἴρεσίς μοι προτελεῖν, πότερα βούλομαι κολάζειν τινὰς ἀδίκως ἢ αὐτὸς ἀποθάνειν, εὖ ἴστε ὡς οὐδὲν μελλήσας ἐλοῖμην ἂν τεθνάναι μᾶλλον ἢ μὴδὲν ἀδικοῦντας κολάζειν. Εἰ δὲ τις φαίη, Βούλει, ὦ Φάλαρι, τεθνάναι αὐτὸς ἀδίκως ἢ δικαίως κολάζειν τοὺς ἐπιβούλους; τοῦτο βουλοίμην ἂν αὖθις γὰρ ὑμᾶς, ὦ Δελφοί, συμβούλους καλῷ πότερον ἄμεινον ἀδίκως ἀποθάνειν ἢ ἀδίκως σώζειν τὸν ἐπιβεβουλευκότα; οὐδεὶς οὕτως, οἶμαι, ἀνόητός ἐστιν ὅς οὐκ ἂν προτιμῆσαι ζῆν μᾶλλον ἢ σώζων τοὺς ἐχθροὺς ἀπολωλέναι. Καίτοι πόσους ἐγὼ καὶ τῶν ἐπιχειρησάντων μοι καὶ φανερώς ἐληλεγμένων ὅμως ἔσωσα; οἷον Ἀκανθὸν τουτονὶ καὶ Τιμοκράτην καὶ Λεωγόραν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, παλαιᾶς συνηθείας τῆς πρὸς αὐτοὺς μνημονεύσας.

10. Ὅταν δὲ βουλευθῇτε τοῦμὸν εἰδέναι, τοὺς εἰσφοιτῶντας εἰς Ἀκράγαντα ξένους ἐρωτήσατε ὁποῖος ἐγὼ περὶ αὐτοῦ εἶμι καὶ εἰ φιλανθρώπως προσφέρομαι τοῖς καταΐρουσιν, ὅς γε καὶ σκοποῦς ἐπὶ τῶν λιμένων ἔχω καὶ πευθῆνας, καὶ τίνες καὶ ὅθεν καταπεπλεύκασιν, ὡς κατ' ἀξίαν τιμῶν ἀποπέμποιμι αὐτούς. Ἐνιοὶ δὲ καὶ ἐξεπέτηδες φοιτῶσι παρ' ἐμέ, οἱ σοφώτατοι τῶν Ἑλλήνων, καὶ οὐ φεύγουσι τὴν συνουσίαν τὴν ἐμὴν, ὥσπερ ἀμείλει καὶ πρῶτῃν ὁ σοφὸς Πυθαγόρας ἦκεν ὡς ἡμᾶς, ἄλλα μὲν ὑπὲρ ἐμοῦ ἀκηχοῦς· ἐπεὶ δ' ἐπειράθη,

Equidem audio apud vos etiam Græcos multos tyrannos fuisse sapientes, sub malæ existimationis nomine mansuetum et placidum ostendentes ingenium; et quorundam adeo ex illo numero brevia dicta in vestro templo reposita, quasi ornamenta et donaria Pythio.

8. Videtis leges etiam pœnali sanctioni plurimum tribuere, quasi reliquorum nullus sit usus, nisi metus adsit et expectatio pœnæ. Nobis vero tyrannis multo magis illud necessarium est, in quantum invitis imperamus, et cum hominibus versamur qui odio nos habent et insidiis appetunt, ubi larvatis terculamentis nihil proficimus, sed Hydræ fabulam res refert: quo plures enim exciderimus, tanto plures subnascuntur puniendi occasiones. Auferre autem oportet quod subnascitur, et excidere semper, et urere hercle Iolai instar, vincere si velimus. Eum enim qui semel in hanc vitam incidere coactus est, oportet aut similem esse argumento quod agendum suscepit, aut, dum aliis parcit, perire ipsum. Quem vero omnino putatis hominem ferum adeo et immitem esse, qui delectetur flagellandis aliis, et ploratu illorum audiendi, et spectandis cædibus, nisi magnam aliquam habeat puniendi causam? Quoties ego, dum flagellis alii caderentur, illacrimavi! quoties deplorare lamentarique meam fortunam cogor, maiorem ipse et longiorem pœnam sustinens! Viro enim natura bono, sed quem acerbum esse cogat necessitas, punire multo quam puniri difficilior est.

9. Si vero libere dicendum est, equidem, optione proposita, utrum malim injuste quosdam punire, quam ipse mori; scitote me nulla cunctatione interposita mortem potius electurum, quam, qui nihil injuste egerint, punire. Si quis vero dicat, Utrum vis, Phalari, ipse injuste mori, an juste punire insidiatores? hoc sane posterius maluerim. Denoo enim vos, Delphi, in consilium mihi advoco, meliusne sit injuste mori, an injuste servare insidiatorem. Nemo ita, puto, stupidus est, quin vivere potius præferat, quam inimicis servandis ipse perire. Quanquam quot ego eorum etiam, qui insidias mihi struxerant, manifeste licet convictos, tamen servavi! velut Acanthum hunc et Timocratem, et Leogoram illius fratrem, memoria antiquæ cum illis consuetudinis vigente.

10. Si vero meam vitæ rationem nosse volueritis, peregrinos Agrigentum venientes interrogate, qualem me illis prebeam et an humane tractem qui eo deferuntur: qui in portibus speculatores habeam et exploratores qui et unde navibus venerint? ut pro dignitate ejusque honoratos dimittam. Quidam vero etiam dedita opera ad me ventitant, Græcorum sapientissimi, nec consuetudinem meam refugiant: ut nempe etiam nuper sapiens Pythagoras ad nos venit, qui quum alia de me audisset, experimento facto disces-

ἀπῆλθεν ἐπαινῶν με τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐλεῶν τῆς ἀναγκαίας ὁμότητος. Εἶτα οἴεσθε τὸν πρὸς τοὺς θθενίους φιλάνθρωπον οὕτως ἀδίκως τοῖς οἰκείοις προσφέρεισθαι, εἰ μὴ τι διαφερόντως ἡδίκητο;

11. Ταῦτα μὲν οὖν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀπολελόγημαι ὑμῖν, ἀληθῆ καὶ δίκαια καὶ ἐπαίνου μάλλον, ὥς ἑμαυτὸν πείθω, ἢ μίσους ἄξια. Ὑπὲρ δὲ τοῦ ἀναθήματος καιρὸς ὑμᾶς ἀκοῦσαι θέν καὶ θπως τὸν ταῦρον τοῦτον ἐκτρησάμεν οὐκ ἐκδοὺς αὐτὸς τῷ ἀνδριαντοποιῷ. Μὴ γὰρ οὕτω μανείην, ὥς τοιούτων ἐπιθυμῆσαι κτημάτων. Ἀλλὰ Περίλαος ἦν τις ἡμεδαπός, χαλκεὺς μὲν ἀγαθός, πονηρὸς δὲ ἄνθρωπος. Οὗτος πάμπλου τῆς ἐμῆς γνώμης διημαρτηκὸς ὥστο χαριεῖσθαι μοι, εἰ καινὴν τινα κόλασιν ἐπινοήσειεν, ὥς ἐξ ἅπαντος κολάζειν ἐπιθυμοῦντι. Καὶ δὴ κατασκευάσας τὸν βοῦν ἤκέ μοι κομίζων κάλιτον ἰδεῖν καὶ πρὸς τὸ ἀκριβέστατον εἰκασμένον κινήσεως γὰρ αὐτῷ καὶ μυκηθμοῦ ἔδει μόνον πρὸς τὸ καὶ ἐμψυχον εἶναι δοκεῖν. Ἰδὼν δὲ ἀνέκραγον εὐθύς, ἄξιον τὸ κτῆμα τοῦ Πυθίου, πεμπτίας δὲ ταῦρος τῷ θεῷ. Ὁ δὲ Περίλαος παρεστὼς, τί δ' εἰ μάθοις, ἔφη, τὴν σοφίαν τὴν ἐν αὐτῷ καὶ τὴν χρεῖαν ἣν παρέχεται; καὶ ἀνοίξας ἅμα τὸν ταῦρον κατὰ τὰ ὦτα, Ἦν τινα, ἔφη, κολάζειν θέλεις, ἐμβιβάσας ἐς τὸ μηχανήμα τοῦτο καὶ κατακλείσας προστιθέναι μὲν τοὺς αὐλοὺς τούσδε πρὸς τοὺς μυζωτήρας τοῦ βοός, πῦρ δ' ὑποκάειν κελεύειν, καὶ ὁ μὲν οἰμώζεται καὶ βοήσεται ἀλῆκτοισι ταῖς δδύνας ἐχόμενος, ἡ βοή δὲ διὰ τῶν αὐλῶν μέλη σοι ἀποτελέσει ὅλα λιγυρώτατα καὶ ἐπαυλήσει θρηνώδες καὶ μυκήσεται γοερώτατον, ὥς τὸν μὲν κολάζεσθαι, σὲ δὲ τέρπεσθαι μεταξὺ καταλούμενον.

12. Ἐγὼ δὲ ὡς τοῦτ' ἤκουσα, ἐμυσάχην τὴν κακομηχανίαν τοῦ ἀνδρός καὶ τὴν ἐπίνοian ἐμίσησα τοῦ κατασκευάσματος καὶ οἰκείαν αὐτῷ τιμωρίαν ἐπέθηκα· καὶ, Ἀγε δὴ, ἔφη, ὦ Περίλας, εἰ μὴ κενὴ ἄλλως ὑπόσχεσις ταῦτά ἐστι, δεῖξον ἡμῖν αὐτὸς εἰσελθὼν τὴν ἀλήθειαν τῆς τέχνης καὶ μίμησαι τοὺς βοῶντας, ἵν' εἰδῶμεν εἰ καὶ ἂ φῆς μέλη διὰ τῶν αὐλῶν φθέγγεται. Πείθεται μὲν ταῦτα ὁ Περίλαος, ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ ἔνδον ἦν, κατακλείσας αὐτὸν πῦρ ὑφάπτειν ἐκέλευον, Ἀπολάμβανε, εἰπὼν, τὸν ἄξιον μισθὸν τῆς θαυμαστῆς σου τέχνης, ἵν' ὁ διδάσκαλος τῆς μουσικῆς αὐτὸς πρῶτος αὐλῆς. Καὶ ὁ μὲν δίκαια ἔπασχεν ἀπολαύων τῆς αὐτοῦ εὐμηχανίας· ἐγὼ δὲ ἔτι ἔμπουν καὶ ζῶντα τὸν ἄνδρα ἐξαιρεθῆναι κελεύσας, ὥς μὴ μιάνειε τὸ ἔργον ἐναποθανῶν, ἐκείνον μὲν ἄταρον κατὰ κρημνῶν ῥίπτειν ἐκέλευσα, καθήρας δὲ τὸν βοῦν ἀπέπεμψα ὑμῖν ἀνατεθῆσόμενον τῷ θεῷ καὶ ἐπιγράψαι γε ἐπ' αὐτῷ ἐκέλευσα τὴν πᾶσαν διήγησιν, τοῦ ἀνατιθέντος ἐμοῦ τοῦνομα, τὸν τεχνίτην τὸν Περίλαον, τὴν ἐπίνοιαν τὴν ἐκείνου, τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐμὴν, τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν, τὰ τοῦ σοφοῦ χαλκεὺς μέλη, τὴν πρώτην πείραν τῆς μουσικῆς.

13. Ὑμεῖς δὲ, ὦ Δελφοί, δίκαια ποιήσετε θύσαντες μὲν ὑπὲρ ἐμοῦ μετὰ τῶν πρέσβειων, ἀναθέντες δὲ τὸν

sit meam laudans justitiam, et necessitate extortæ misertus crudelitatis. Deinde num putatis hominem in peregrinos adeo humanum, injuste tractaturum suos, nisi insigni affectum injuria?

11. Atque hæc quidem pro me dixi, vera, justa, laude potius, ut mihi persuadeo, quam odio digna. Jam de donario vos audire tempus est, unde et quomodo dominus hujus tauri factus sim, quem ipse non locaverim statuario. Absit enim a me ille furor, ut tale quid possidere cupiam. Sed fuit Perilaus aliquis nostras, faber bonus, sed homo idem pessimus. Hic multum a conjectando animo meo aberrans, gratum se mihi facturum rebatur, tanquam universe pœnis gaudenti, si novam quandam pœnam excogitasset. Fabrefactum igitur bovem mihi attulit, pulcherrima specie, et ad exactissimam similitudinem elaboratum: solo enim motu et mugitu deficiebatur, quominus animatus esse videretur. Ad primum autem conspectum statim exclamavi, Dignum opus quod habeat Pythius: mittendus hic taurus deo. Astans autem Perilaus, Quid si, inquit, noris artem in illo reconditam, et quem usum præbeat? et, simul aperiens in tergo bovem, Si quem punire, inquit, volueris, imposito illo in hanc machinam, eaque clausa, applicari has tibias jube naribus bovis, et succendi ignem. Sic iste ejulabit et clamabit, dolore infinito cruciatus; clamor autem iste per tibias modulos tibi efficiet canoros maxime, et threnis aptos sonos accinet, ac lugubre plane mugiet: adeo ut dum ille puniatur, tibie tu sonis interim demulceare.

12. Ego vero his auditis, pessimum artificium hominis abominatus, et exosus ingenium hujus machinæ, propriam illi pœnam imposui: et, Age sane, inquam, Perilæ, nisi vana temere illa sunt promissa, ostende nobis ingressus ipse veritatem artis tuæ, et imitare clamantes, ut sciamus utrum, quos prædicas modulos, si per tibias sonent. Obsequitur Perilaus: at ego, quum intus esset, concluso homine, ignem succendi jussi, Habe tibi, dicens, dignam mercedem admirabilis illius artis tuæ, ut magister illius musices primus ipse canas. Atque ille digna factis suis passus est, fructum percipiens ingeniosæ machinationis. Ceterum ego viventem adhuc et spirantem hominem eximi jussi, ne intra moriendo opus pollueret, et insepultam per præceptis abjici: expiatum vero bovem vobis misi dedicandum deo, eique inscribi totam narrationem jussi, meum dedicantis nomen, artificem Perilaum, ipsius commentum, meam justitiam, pœnam decentem, sapientis fabri modulos, primum musices experimentum.

13. Vos vero, Delphi, quod justum est feceritis, si pro me cum legatis sacrificaritis, dedicaveritisque taurum in

ταῦρον ἐν καλῷ τοῦ ἱεροῦ, ὡς πάντες εἶδεῖν οἷος ἐγὼ πρὸς τοὺς πονηροὺς εἰμι καὶ ὅπως ἀμύνομαι τὰς περιττὰς ἐκ χακίαν ἐπιθυμίας αὐτῶν. Ἰκάνον γοῦν καὶ τοῦτο μόνον δηλῶσαι μου τὸν τρόπον, Περίλαος κολαθεῖς καὶ ὁ ταῦρος ἀνατεθεὶς καὶ μηκέτι φυλαχθεὶς πρὸς ἄλλων κολαζομένων αὐλήματα μηδὲ μελωδῆσας ἄλλο ἐτι πλὴν μόνον τὰ τοῦ τεχνίτου मुखήματα, καὶ ὅτι ἐν μόνῳ αὐτῷ καὶ πείραν ἔλαβον τῆς τέχνης καὶ κατέπαυσα τὴν ἄμουσον ἐκείνην καὶ ἀπάνθρωπον ὦδῃν. Καὶ τὰ μὲν παρόντα ταῦτα παρ' ἐμοῦ τῷ θεῷ ἀναθήσω δὲ καὶ ἄλλα πολλάκις, ἐπειδὴν μοι παράσχη μηκέτι δεῖσθαι κολάσεων.

14. Ταῦτα μὲν, ὦ Δελφοί, τὰ παρὰ τοῦ Φαλαρίδος, ἀληθῆ πάντα καὶ οἷα ἐπράχθη ἕκαστα, καὶ δίκαιοι ἂν εἴημεν πιστεῦσθαι ὑφ' ὑμῶν μαρτυροῦντες, ὡς ἂν καὶ εἰδότες καὶ μηδεμίαν αἰτίαν τοῦ ψεῦδεσθαι νῦν ἔχοντες. Εἰ δὲ δεῖ καὶ δεηθῆναι ὑπὲρ ἀνδρὸς μάρτην πονηροῦ δοκοῦντος καὶ ἀκοντος κολάζειν ἡναγκασμένου, ἱκετεύομεν ὑμᾶς ἡμεῖς οἱ Ἀκραγαντίνοι Ἑλληνέες τε ὄντες καὶ τὸ ἀρχαῖον Δωριεῖς, προσέσθαι τὸν ἄνδρα φίλον εἶναι ἐθέλοντα καὶ πολλὰ καὶ δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ ἕκαστον ὑμῶν εὖ ποιῆσαι ὠρμημένον. Λάβετε οὖν αὐτοὶ τὸν ταῦρον καὶ ἀνάθετε καὶ εὐχασθε ὑπὲρ τε τῆς Ἀκραγαντος καὶ ὑπὲρ τοῦ Φαλαρίδος, καὶ μήτε ἡμᾶς ἀπράκτους ἀποπέμψετε μήτ' ἐκεῖνον ὑβρίσητε μήτε τὸν θεὸν ἀποστερήσητε καλλίστου τε ἅμα καὶ δικαιοτάτου ἀναθήματος.

XXXI.

ΦΑΛΑΡΙΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

1. Οὔτε Ἀκραγαντίνων, ὦ ἄνδρες Δελφοί, πρόξενος ὢν οὔτε ἰδιόξενος αὐτοῦ Φαλαρίδος οὔτ' ἄλλην ἔχων πρὸς αὐτὸν ἢ εὐνοίας ἰδίαν αἰτίαν ἢ μελλούσης φιλίας ἐλπίδα, τῶν δὲ πρέσβειων ἀκούσας τῶν ἡκόντων παρ' αὐτοῦ ἐπιεικῆ καὶ μέτρια διεξιόντων, καὶ τὸ εὐσεβὲς ἅμα καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον καὶ μάλιστα τὸ Δελφοῖς πρέπον προορώμενος ἀνέστην παραινέσων ὑμῖν μήτε ὑβρίξειν ἄνδρα δυνάστην εὐσεβοῦντα μήτ' ἀνάθημα ἡδὴ τῷ θεῷ καθωμολογημένον ἀπαλλοτριοῦν, καὶ ταῦτα τριῶν τῶν μεγίστων ὑπόμνημα εἰς αἰεὶ γεννησόμενον, τέχνης καλλίστης καὶ ἐπινοίας κακίστης καὶ δικαίας κολάσεως.

2. Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τὸ ἐνδοιάσαι ὑμᾶς ὅπως περὶ τούτου καὶ ἡμῖν προεῖναι τὴν διάσκεψιν, εἰ χρὴ δέγεσθαι τὸ ἀνάθημα ἢ ὅπως αὐτοῖς ἀποπέμψω, ἀνόσιον ἡδὴ εἶναι νομίζω, μᾶλλον δὲ οὐδ' ὑπερβολὴν ἀσεβείας ἀπολελοιπέναι· οὐδὲν γὰρ ἄλλ' ἢ ἱεροσυλία τὸ πρᾶγμα ἐστὶ μακρῷ τῶν ἄλλων χαλεπωτέρα, ὅσω τοῦ τὰ ἡδὴ ἀνατεθέντα συλᾶν τὸ μηδὲ τὴν ἀρχὴν τοῖς ἀνατιθέναι βουλομένοις ἐπιτρέπειν ἀσεβέστερον.

3. Δέομαι δὲ ὑμῶν Δελφοὺς καὶ αὐτὸς ὢν καὶ τὸ ἴσον μετέγων τῆς τε δημοσίας εὐκλείας, εἰ φυλάτταται, καὶ

honesto sacri loco, ut sciant omnes qualis ego in malos sim, et quomodo ulciscar nimias illorum ad mala cupiditates. Sufficit enim vel hoc solum ad declarandum ingenium in eum, Perilaus punitus, dedicatus taurus, neque servatus amplius ad aliorum puniendorum cantus, nullum alia melodia edita, præter solos artificis mugitus : et quod in illo solo et experimentum cepi artis, et finem imposui cantui illi a Musis et humanitate abhorrenti. Et in præsens ista quidem a me deo oblata sunt : dedicabo autem sæpe etiam alia, si hoc mihi præstiterit, ut pœnis non amplius indigeam.

14. Hæc, Delphi, quæ a Phalaride dicere jussi sumus, vera omnia, et qualia gesta sunt singula : ac digni videmur esse, quibus fides habeatur a vobis, quum perhibeamus testimonium, tanquam qui et sciamus et nullam nunc mentiendi causam habeamus. Si vero etiam preces interponendæ sunt pro viro, qui sine causa perhibetur malus, quique præter voluntatem suam punire coactus est, supplicamus vobis nos Agrigentini, qui Græci sumus et antiqua origine Dorienses, ut admittatis virum, amicis vobis esse cupientem, et multa in vos publice, et privatim in singulos vestrum bona conferre paratum. Accipite ergo ipsi taurum, et dedicate, et pro Agrigento ipsoque Phalaride vota facite : et nec infecta res nos dimiseritis, neque illum affeceritis contumelia, nec deum pulcherrimo justissimoque donario privaveritis.

XXXI.

PHALARIS ALTER.

1. Neque cura mihi Agrigentinorum hospitum publice data, Delphi, neque privatum cum Phalaride hospitium intercedit, neque aliam habeo aut peculiarem benevolentie erga illum causam, aut futuræ spem amicitie : verum auditis legatis ab eo venientibus, æqua et moderata disserentibus, atque id quod simul et pium et publice utile est et Delphos maxime decet, spectans, surrexi adhortaturus vos, ut neque contumelia afficiatis virum potentem, religiosum, neque donarium jam nuncupatum deo abalienetis, quod trium maximarum rerum in omne ævum monumentum futurum est artis præstantissimæ, commenti pessimi, et justis supplicii.

2. Equidem ipsum hoc, dubitare vos omnino hac de re, ipsum hoc, quod eam proposuere nobis magistratus disputationem, sitne recipiendum donarium, an retro rursus remittendum, irreligiosum esse arbitror, vel potius, nullum impietati gradum ultra quem ascendat reliquisse. Nihil enim nisi sacrilegium hoc est, longe aliis quibuscumque gravius, quanto nimirum major est impietas, quam spoliare dedicata, ne permittere quidem dedicare volentibus.

3. Rogo autem vos, Delphus ipse quoque, et in partem veniens tum publicæ bonæ famæ, si ea servetur, tum cou-

τῆς ἐναντίας δόξης, εἰ ἐκ τῶν παρόντων προσγένοντο, μήτ' ἀποκλείειν τὸ ἱερὸν τοῖς εὐσεβοῦσι μήτε τὴν πόλιν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους διαβάλλειν ὡς τὰ πεμπόμενα τῷ θεῷ συκοφαντοῦσαν καὶ ψήφῳ καὶ δικαστηρίῳ δοκιμάζουσιν τοὺς ἀνατιθέντας· οὐδεὶς γὰρ ἐτι ἀναθεῖναι τολμήσειεν ἂν εἰδὼς οὐ προστάμενον τὸν θεὸν ὅ τι ἂν μὴ πρότερον τοῖς Δελφοῖς δοκῇ.

4. Ὁ μὲν οὖν Πύθιος τὴν δικαίαν ἤδη περὶ τοῦ ἀναθήματος ψῆφον ἤνεγκεν· εἰ γοῦν ἐμίσει τὸν Φάλαριν ἢ τὸ δῶρον αὐτοῦ ἐμισάττετο, ῥάδιον ἦν ἐν τῷ Ἰονίῳ μέσῳ καταδῶσαι αὐτὸ μετὰ τῆς ἀγούσης ὀλκάδος, ὃ δὲ πολὺ τούναντίον ἐν εὐδίᾳ τε διαπεραιωθῆναι, ὡς φασί, παρέσχεν αὐτοῖς καὶ σῶς ἐς τὴν Κίρραν κατάραι.

5. Ὡ καὶ ὄηλον ὅτι προσίεται τὴν τοῦ μονάρχου εὐσέβειαν. Χρὴ δὲ καὶ ὑμᾶς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ ψήφισαμένους προσθεῖναι καὶ τὸν ταῦρον τουτονὶ τῷ ἄλλῳ κόσμῳ τοῦ ἱεροῦ· ἐπεὶ πάντων ἂν εἴη τοῦτ' ἀτοπώτατον, πέμψαντά τινα μεγαλοπρεπὲς οὕτω δῶρον θεῷ τὴν καταδικάζουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ψῆφον λαβεῖν καὶ μισθὸν κομίσασθαι τῆς εὐσεβείας τὸ κεκρίσθαι μὴδὲ τοῦ ἀνατιθέναι ἀξίος.

6. Ὁ μὲν οὖν τάναντία μοι ἐγνωκώς, καθάπερ ἐκ τοῦ Ἀχράγαντος ἄρτι καταπεπλευκώς, σφαγὰς τινὰς καὶ βίας καὶ ἀρπαγὰς καὶ ἀπαγωγὰς ἐτραγῶδει τοῦ τυράννου μόνον οὐκ αὐτόπτης γεγενῆσθαι λέγων, ὃν ἴσμεν οὐδ' ἄχρι τοῦ πλοίου ἀποδεδηκῶτα. Χρὴ δὲ τὰ μὲν τοιαῦτα μὴδὲ τοῖς πεπονθέναι φάσκουσιν πάνυ πιστεύειν διηγουμένοις — ὄηλον γὰρ εἰ ἀληθῆ λέγουσιν — οὐχ ὅπως αὐτοὺς ἂ μὴ ἐπιστάμεθα κατηγορεῖν.

7. Εἰ δ' οὖν τι καὶ πέπρακται τοιούτου ἐν Σικελίᾳ, τοῦτ' οὐ Δελφοῖς ἀναγκαῖον πολυπραγμονεῖν, εἰ μὴ ἀντὶ ἱερώων ἤδη δικασταὶ εἶναι ἀξιούμεν καὶ, δέον θύειν καὶ ἄλλα θεραπεύειν τὸν θεὸν καὶ συνανατιθέναι εἰ πέμψειέ τις, σκοποῦντες καθήμεθα εἰ τινες τῶν ὑπὲρ τὸν Ἰόνιον δικαίως ἢ ἀδικῶς τυραννοῦνται.

8. Καὶ τὰ μὲν τῶν ἄλλων ἐχέτω ὅπη βούλεται· ἡμῖν δὲ ἀναγκαῖον, οἶμαι, τὰ ἡμέτερα αὐτῶν εἰδέναι, ὅπως τε πάλαι διέκειτο καὶ ὅπως νῦν ἔχει καὶ τί ποιοῦσι λῶον ἔσται. Ὅτι μὲν δὴ ἐν χρημνοῖς τε οἰκοῦμεν αὐτοὶ καὶ πέτρας γεωργοῦμεν, οὐχ Ὅμηρον χρὴ περιμένειν δηλώσοντα ἡμῖν, ἀλλ' ὁρᾶν πάρεστι ταῦτα· καὶ ὅσον ἐπὶ τῇ γῇ, βαθεῖ λιμῶν αἰεὶ συνῆμεν ἂν. Τὸ δ' ἱερὸν καὶ ὁ Πύθιος καὶ τὸ χρηστήριον καὶ οἱ θύοντες καὶ οἱ εὐσεβοῦντες ταῦτα Δελφῶν τὰ πεδία, ταῦτα ἢ πρόσδος, ἐντεῦθεν ἢ εὐπορία, ἐντεῦθεν αἱ τροφαί — χρὴ γὰρ τάληθ' ἑκὸς γὰρ ἡμᾶς αὐτοὺς λέγειν — καὶ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ποιητῶν, ἄσπαρτα ἡμῖν καὶ ἀνήρῳτα φύεται τὰ πάντα ὑπὸ γεωργῶ τῷ θεῷ, ὃς οὐ μόνον τὰ παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ἀγαθὰ γινόμενα παρέχει, ἀλλ' εἰ τι ἐν Φρυγίᾳ ἢ Λυδοῖς ἢ Πέρσαις ἢ Ἀσσυριοῖς ἢ Φοίνεσιν ἢ Ἰταλιώταις ἢ Ὑπερβορείοις αὐτοῖς πάντα ἐς Δελφούς ἀφικνεῖται. Καὶ τὰ δεύτερα μετὰ τὸν θεὸν ἡμεῖς τιμώμεθα ὑφ' ἀπάντων καὶ εὐποροῦμεν καὶ εὐδαιμονοῦ-

trariæ opinionis, si qua ex præsentī negotio contrahatur, ne claudatis sacrum religiosis, neu civitati nostræ infamiam apud omnes homines concilietis, quasi ea quæ mituntur deo calumniatur, et calculo iudicioque exploret qui aliquid donant. Nemo enim amplius donare quicquam temere audebit, si sciat non admissurum esse deum, quod non prius Delphis admittendum videatur.

4. Ac Pythius quidem justum jam de donario suffragium tulit: qui si odisset Phalarin, aut munus illius abominaretur, facile illi erat medio in Ionio illud cum ipsa navi, quæ vehebat, demergere. Verum ille contra per serenitatem uti trajicerent, ut aiunt, ipsis tribuit, et salvi ad Cirrham uti appellerent.

5. Qua re etiam manifestum est admitti ab eo monarchæ pietatem. Oportet autem vos quoque eadem decernere, et adjicere hunc taurum reliquis templi ornamentis. Omnium enim absurdissimum fuerit, magnifici adeo muneris deo missi auctorem damnans ex templo suffragium referre, et mercedem hanc pietatis suæ habere, ut ne dignus quidem sit habitus qui aliquid donet.

6. Ille quidem, qui contraria mihi decrevit, quasi qui Agrigento modo huc appulerit, cædes quasdam, et vim factam, et rapinas, et abductiones tyranni tragica oratione retulit, tantum non visa a se narrari dicens; quem tamen neque ad navem usque peregrinatum esse novimus. Oportet autem talia ne his quidem, qui se passos esse dicunt, omnino credere narrantibus; quum, utrum vera dicant, incertum sit: nedum ut ipsi, quæ non certo scimus, accusemus.

7. Utrum igitur tale quicquam in Sicilia factum sit, hoc Delphis necesse non est studiosè quærere; nisi pro sacerdotibus jam iudices esse postulamus, et quum mactare nos oporteat et reliquum dei cultum peragere, et una ponere donaria si quis mittat, sedemus disceptaturi, si qui trans Ionium mare juste aut injuste reguntur.

8. Aliorum quidem res quomodocumque lubuerit se habeant: nobis vero necessarium arbitror nostra ipsorum scire, tam ut olim constituta fuerint, quam uti nunc se habeant, et quid facientibus melius futurum sit. Ac nos in præcipitiis habitare et saxa arare, non Homerus nobis expectandus est qui nos doceat; sed videre ista licet: et quantum ad terram nostram, summa semper cum fame essemus. Sed templum, et Pythius, et oraculum, et mactantes, et religiosi, hi Delphorum agri, hi redditus, hinc bona copia, hinc alimenta (oportet enim vera, inter nos quidem certe, dicere), et quod a poetis dicitur, sine semine nostro, sine aratro proveniunt omnia, agrum nostrum colente deo, qui non ea solum, quæ apud reliquos Græcos nascuntur bona nobis præbet; sed si quid apud Phrygas, Lydos, Persas, Assyrios, aut Phœnices, aut Italos, aut ipsos Hyperboreos nascitur, Delphos omnia perveniunt. Et secundo post deum loco nos colimur ab omnibus, et ab om-

μεν· ταῦτα τὸ ἀρχαῖον, ταῦτα τὸ μέχρι νῦν, καὶ μὴ παυσαμένηθ' αὖ οὕτω βιούντες.

9. Μένηται δὲ οὐδὲς πώποτε ψῆφον ὑπὲρ ἀναθήματος παρ' ἡμῖν ἀναδοθεῖσαν οὐδὲ κωλυθέντα τινὰ ὕειν ἢ ἀνατιθέναι. Καὶ διὰ τοῦτ', οἶμαι, καὶ αὐτὸ εἰς ὑπερβολὴν ἠϋζήται τὸ ἱερὸν καὶ ὑπερπλουτεῖ ἐν τοῖς ἀναθήμασι. Δεῖ τοίνυν μὴδ' ἐν τῷ παρόντι καινοτομεῖν μηδὲν μηδὲ παρὰ τὰ πάτρια νόμον καθιστάναι, φυλοκρινεῖν τὰ ἀναθήματα καὶ γενεαλογεῖν τὰ πεμπόμενα, θένει καὶ ἀφ' ὅτου καὶ ὁποῖα, δεξαμένους δὲ ἀπραγμόνους ἀνατιθέναι ὑπερρετούντας ἀμφοῖν, καὶ τῷ θεῷ καὶ τοῖς εὐσεβέσι.

10. Δοκεῖτε δέ μοι, ὦ ἄνδρες Δελφοί, ἀριστα βουλευέσθαι περὶ τῶν παρόντων, εἰ λογισάσθε πρῶτον ὑπὲρ ὧν καὶ ἡλικῶν ἐστὶν ἡ σάφεις, πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἱεροῦ καὶ θυσιῶν καὶ ἀναθημάτων καὶ ἐθνῶν ἀρχαίων καὶ θεσμῶν παλαιῶν καὶ ὁδοῦ τοῦ μαντείου, ἔπειτα ὑπὲρ τῆς πόλεως ὅλης καὶ τῶν συμφερόντων τῷ τε κοινῷ ἡμῶν καὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ Δελφῶν, ἐπὶ πᾶσι δὲ τῆς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις εὐκλείας ἢ κακοδοξίας· τούτων γὰρ οὐκ οἶδα εἰ τι μείζον, εἰ σωφρονεῖτε, ἢ ἀναγκαιότερον ἡγήσασθε ἀν.

11. Περὶ μὲν οὖν ὧν βουλευόμεθα, ταῦτά ἐστιν, οὐ Φάλαρις τύραννος εἰς οὐδὲ ταῦρος οὗτος οὐδὲ χαλκὸς μόνον, ἀλλὰ πάντες βασιλεῖς καὶ πάντες δυνάσται, ὅσοι νῦν χρῶνται τῷ ἱερῷ, καὶ χρυσὸς καὶ ἀργυρὸς καὶ ὅσα ἄλλα τίμια πολλὰ πολλὰκίς ἀνατεθασμένα τῷ θεῷ· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ κατὰ τὸν θεὸν ἐξετασθῆναι ἀξιόν.

12. Τίνος οὖν ἕνεκα μὴ ὡς αἰεὶ μηδὲ ὡς πάλαι τὰ περὶ τῶν ἀναθημάτων ποιήσομεν; ἢ τί μεμφόμενοι τοῖς παλαιοῖς ἔθεσι καινοτομήσομεν; καὶ ὁ μὴδὲ πώποτε, ἀφ' οὗ τὴν πόλιν οἰκοῦμεν καὶ ὁ Πύθιος χρᾶ καὶ ὁ τρίπους φθέγγεται καὶ ἡ ἱέρεια ἐμπνεῖται, γηγένηται παρ' ἡμῖν, νῦν καταστησόμεθα, κρίνεσθαι καὶ ἐξετάζεσθαι τοὺς ἀνατιθέντας; Καὶ μὴν ἐξ ἑκείνου μὲν τοῦ παλαιοῦ ἔθους, τοῦ ἀνέδου καὶ πᾶσιν ἐξεῖναι, ὁρᾶτε ὧν ἀγαθὸν ἐμπέπληται τὸ ἱερὸν, ἀπάντων ἀνατιθέντων καὶ ὑπὲρ τὴν ἐπάρχουσαν δύναμιν ἐνίων διουρουμένων τὸν θεόν.

13. Εἰ δ' ὅμως αὐτοὺς δοκιμαστάς καὶ ἐξεταστάς ἐπιστήσετε τοῖς ἀναθημασιν, ὅκνῳ μὴ ἀπορήσωμεν τῶν δοκιμασθησμένων, ἐτι οὐδενὸς ὑπομένουτος ὑπόδικον αὐτὸν καθιστάναι, καὶ ἀναλίσχοντα καὶ καταδαπανῶντα παρ' αὐτοῦ, κρίνεσθαι καὶ ὑπὲρ τῶν ὧν κινδυνεύειν. ἢ τίνι βιωτῶν, εἰ κριθήσεται τοῦ ἀνατιθέναι ἀνάξιος;

damus, et beati sumus. Hæc antiqua ratio, hæc adhuc obtinet, et utinam ita vivere non desinamus!

9. Recordatur autem nemo unquam suffragium de donario apud nos latum, nec prohibitum quenquam, quominus sacrificaret vel dedicaret aliquid. Ac propter hoc ipsum, puto, supra modum auctum est sacrum, et abundat donariis. Quare nec in præsentī novandum quicquam, neque præter patrium morem lex constituenda, ut scrupulose judicentur donaria, et eorum quæ mittuntur origo inquiratur, unde, a quo, et qualia sint: sed accepta sine operosa quæstione dedicare, ambobus ministrantes, tum deo, tum religiosis.

10. Videmini autem mihi, Delphi, sic demum optime de præsentibus judicaturi, si primum consideraveritis, de quot quantisque rebus sit quæstio. Primo quidem de deo, templo, victimis, donariis, moribus antiquis, legibus vetustis, gloria oraculi: deinde de tota civitate et his quæ cum reipublicæ nostræ, tum privatim unicuique Delphorum conducant: super omnia vero de bona aut mala apud omnes homines fama. Hisce enim si quid majus, magisve necessarium, modo sanum adhibeatis iudicium, existimetis, non novi.

11. Hæc ergo sunt de quibus deliberamus, non Phalaris unus tyrannus, neque taurus iste, neque æs tantum; sed reges omnes et omnes dynastæ, qui sacro hodie utuntur, et aurum, et argentum, et quæcumque alia pretiosa dedicabuntur in posterum deo. Primo quidem, quod ad deum pertinet, exploratu dignum.

12. Qua igitur de causa non ut semper neque ut olim ea quæ ad donaria referuntur, faciemus? aut quid reprehondentes in vetusto more novabimus, et quod nunquam a nobis, ex quo urbem habitamus, et Pythius respondet, et tripus loquitur, et sacerdos inspiratur, factum est, nunc constituemus, ut judicentur et explorentur qui aliquid deducant? Atqui ex antiquo illo more, quo promiscuè et omnibus hoc licet, videtis quot quantisque bonis templum impletum sit, dedicantibus omnibus, et supra vires suas quibusdam deo donantibus.

13. Si vero vos cognitores quæsitoresque donariis constitueritis, metuo ne non habeamus amplius quæ explorentur; quum futurum sit ut nemo sustineat iudicio se submittere, et sumtibus atque impensis e sua re familiari factis insuper examinari, et periclitari adeo de capite. Quis enim vivendum sibi putet, si indignus, qui donet aliquid, iudicetur?

XXXII.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Η ΨΕΥΔΟΜΑΝΤΙΣ.

1. Σὺ μὲν ἴσως, ὦ φίλτατε Κέλσε, μικρόν τι τοῦτο καὶ φαῦλον οἶε τὸ πρόσταγμα, προστάττειν τὸν Ἀλεξάνδρου σοι τοῦ Ἀβωνοτειγίτου τοῦ γόητος βίον καὶ ἐπινοίας αὐτοῦ καὶ τολμήματα καὶ μαγγανείας ἐς βιβλίον

XXXII.

ALEXANDER, seu PSEUDOMANTIS.

1. Parvum tu forsitan, Celse carissime, et leve aliquid abs te mandatum esse existimas, quod jussisti Alexandri me tibi Abonotichitæ impostoris vitam et commenta et ausus et præstigias in librum relatas mittere: at illud, si

ἐγγράψαντα πέμψαι· τὸ δὲ, εἰ τις ἐθέλοι πρὸς τὸ ἀκριδὲς ἑκαστον ἐπειείναι, οὐ μείον ἐστὶν ἢ τὰς Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου πράξεις ἀναγράφαι· τοσοῦτος ἐν κακίᾳ οὗτος, ὅσος εἰς ἀρετῇ ἐκεῖνος. Ὅμως δὲ εἰ μετὰ συγνώμης ἀναγνώσκεισθαι μέλλοις καὶ τὰ ἐνδεόντα τοῖς ἱστορουμένοις προσλογιῆσθαι, ὑποστήσομαι σοι τὸν ἄλλον καὶ τὴν Αὐγέου βουστασίαν, εἰ καὶ μὴ πᾶσαν, ἀλλ' ἐς δύνάμιν γε τὴν ἑμαυτοῦ ἀνακαθήρασθαι πειράσομαι, ἀλίγους δσους τῶν κοφίνων ἐκφορήσας, ὡς ἀπ' ἐκείνων τεκμαίροιο πόση πᾶσα καὶ ὡς ἀμύθητος ἦν ἡ κόπρος, ἣν τρισχίλιοι βόες ἐν πολλοῖς ἔτεσι ποιῆσαι ἐδύναντο.

2. Αἰδοῦμαι μὲν οὖν ὑπὲρ ἀμοφοῖν, ὑπὲρ τε σοῦ καὶ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ· σοῦ μὲν, ἀξιούντος μνήμη καὶ γραφῇ παραδοθῆναι ἀνδρὰ τρισκατάρατον, ἑμαυτοῦ δὲ, σπουδὴν ποιουμένου ἐπὶ τοιαύτῃ ἱστορίᾳ καὶ πράξεσιν ἀνθρώπου, ὃν οὐκ ἀναγινώσκεισθαι πρὸς τῶν παπαιδευμένων ἦν ἄξιον, ἀλλ' ἐν πανδήμῳ τινὶ μεγίστῳ θεάτρῳ δρᾶσθαι ὑπὸ πιθήκων ἢ ἀλωπέκων σπαραττούμενον. Ἄλλ' ἦν τις ἡμῖν ταύτην ἐπιφέρει τὴν αἰτίαν, ἔξομεν καὶ αὐτοὶ ἐς παράδειγμά τι τοιοῦτον ἀνενεγκεῖν· καὶ Ἀρριανὸς γὰρ ὁ τοῦ Ἐπικτήτου μαθητῆς, ἀνὴρ Ῥωμαίων ἐν τοῖς πρώτοις καὶ παιδείᾳ παρ' ὅλον τὸν βίον συγγενόμενος, ὁμοῖόν τι παθὼν ἀπολογησάτ' ἂν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν· Τίλλιβόρου γοῦν τοῦ ληστοῦ κακείνος βίον ἀναγράφαι ἠξίωσεν· ἡμεῖς δὲ πολὺ ὠμωτέρου ληστοῦ μνήμην ποιησόμεθα, ὅσω μὴ ἐν ὕλαις καὶ ἐν ὄρεσιν, ἀλλ' ἐν πόλεσιν οὗτος ἐλήστευσεν οὐ Μυσίαν μόνην οὐδὲ τὴν Ἰοὴν κατατρέχων οὐδὲ ὀλίγα τῆς Ἀσίας μέρη τὰ ἐρημώτερα λεηλατῶν, ἀλλὰ πᾶσαν ὡς εἰπεῖν τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐμπλήσας τῆς ληστείας τῆς αὐτοῦ.

3. Πρότερον δὲ σοι αὐτὸν ὑπογράψω τῷ λόγῳ πρὸς τὸ ὁμοιωτάτον εἰκάσας τὴν μορφὴν, ὡς ἂν δύνωμαι, καίτοι μὴ πάνυ γραφικὸς τις ὢν· τὸ γὰρ δὴ σῶμα, ἵνα σοι καὶ τοῦτο δεῖξω, μέγας τε ἦν καὶ καλὸς ἰδεῖν καὶ θεοσπετής ὡς ἀληθῶς, λευκὸς τὴν χροάν, τὸ γένειον οὐ πάνυ λάσιος, κόμην τὴν μὲν ἰδίαν, τὴν δὲ καὶ πρόσθετον ἐπιχειμένους εὐ μάλα εἰκασμένην καὶ τοὺς πολλοὺς στίβους ἦν ἀλλοτρίᾳ λεληθυῖαν· ὀφθαλμοὶ πολλὸν τὸ γοργὸν καὶ ἐνθεον διεμφαίνοντες, φώνημα ἡδιστόν τε ἄμα καὶ λαμπρότατον· καὶ ὁλως οὐδαμῶθεν μωμητὸς ἦν ταῦτά γε.

4. Τοίοςδε μὲν τὴν μορφὴν· ἡ ψυχὴ δὲ καὶ ἡ γνώμη, ἀλεξίστακε Ἡράκλεις καὶ Ζεῦ ἀποτρόπαιε καὶ Διόσκουροι σωτῆρες, πολεμίοις καὶ ἐχθροῖς ἐντυχεῖν γένοιτο καὶ μὴ συγγενέσθαι τοιοῦτῳ τινὶ· συνέσει μὲν γὰρ καὶ ἀγχινόῃ καὶ ὀριμύτῃ πᾶμπλου τῶν ἄλλων διέφερε, καὶ τὸ τε περίεργον καὶ εὐμαθὲς καὶ μνημονικὸν καὶ πρὸς τὰ μαθήματα εὐφυὲς, πάντα ταῦτα εἰς ὑπερβολὴν ἑκαστα ὑπῆρχεν αὐτῷ· ἐχρῆτο δὲ αὐτοῖς ἐς τὸ χεῖριστον· καὶ ὄργανα ταῦτα γενναῖα υποβεβλημένα ἔχων αὐτίκα μάλα τῶν ἐπὶ κακίᾳ διαβόητων ἀκρότατος ἀπετελέσθη ὑπὲρ τοὺς Κέρκωπας, ὑπὲρ τὸν Εὐρύβατον ἢ Φρυωνίδα ἢ Ἀριστόδημον ἢ Σώστρατον. Αὐτὸς μὲν γὰρ τῷ γαμβρῷ Ῥουτίλλιανῳ ποτε γράφων καὶ τὰ με-

quis accurate velit singula persequi, non minus est, quam Alexandri Philippi filii res gestas scripto mandare: quantus enim ille ad virtutem, tantus hic ad malitiam. Verumtamen si cum venia lecturus es, et, quæ deerunt narrationi, adjecturus de tuo, laborem tibi illum sustinebo, et Augiæ stabulum, etsi non universum, certe pro viribus meis repurgare studebo, paucos aliquot coplinos egerens, ut ex illis judicare possis, quantum omne et quam inenarrabile fuerit stercus, quod ter mille boves multorum annorum spatium facere potuerunt.

2. Ac verecundia quadam afficior amborum nomine, tuo pariter ac meo: tuo, qui petas memoriae et scriptis commendari hominem omnibus modis execrabilem; meo, qui studium in tali historia ponam et actionibus hominis, quem non legi conveniebat ab eruditissimis hominibus, sed in maximo theatro totisque populis confluentibus frequentissimo spectari a similibus lacerandum aut vulpibus. Verum si quis hoc nos crimine accuset, habebimus et ipsi exemplum ad quod illum ablegemus. Nam Arrianus quoque, Epicteti discipulus, vir inter primos Romanorum, et tota vita in doctrinae studiis versatus, cui simile quid usu venit, causam pro nobis dixerit: Tillibori enim latronis vitam scribere ipse quoque dignatus est. Nos autem crudelioris longe latronis monumentum faciemus, quatenus non in silvis et montibus, sed in urbibus hic latrocinatus est, qui non Mysiam solum neque Idam incurzarit, neque paucas Asiae partes desertiores sit deprædatus; sed universum, fere dixerim, Romanorum Imperium latrocinio suo opplevit.

3. Prius vero ipsum tibi oratione describam, formamque illius quam similissime potero, non multum licet pingendi arte valeam, delineabo. Corpore enim, ut hoc etiam tibi ostendam, et magnus erat, et honesta specie, et quæ deo dignum aliquid revera præ se ferret: colore candidus, mento non nimis hirsuto, comatus tum sua coma, tum ascita, præclare illa assimilata, ut plerosque, alienam esse, fugeret: oculi perquam vivaci lumine, et deo plenum ostendentes: vox suavissima simul et splendidissima: et paucis ut absolvam, nulla parte, quantum ad hæc, reprehensionem habebat.

4. Talis quidem erat forma. Animus autem et mens hominis, averruncator Hercules, et Jupiter depulsor, et servatores Jovis liberi! in hostes nostros et inimicos potius incidamus, quam versemur cum tali! Nam intelligentia, et sollertia, et acumine plurimum alios omnes antecellebat; tum curiositas et docilitas, ac memoria et ingenium disciplinæ capax, omnia hæc et ad excessum usque singula ipsi aderant: verum utebatur illis pessime: et quum instrumenta ista virtutis in potestate haberet, mox famosissimæ malitiæ hominum summus ipse factus est, supra Cercopas, supra Eurybatum, aut Phrynondam, aut Aristodemum, aut Sostratum. Ipse enim suo genero Rutiliano aliquando scri-

τριώτατα ὑπὲρ αὐτοῦ λέγων Πυθαγόρα ὁμοίος εἶναι ἡξίου. Ἄλλ' ἴλωος μὲν ὁ Πυθαγόρας εἶη, σοφὸς ἀνὴρ καὶ τὴν γνώμην θεσπέσιος. Εἰ δὲ κατὰ τοῦτον ἐγεγένητο, παῖς ἂν εὖ οἶδ' ὅτι πρὸς αὐτὸν εἶναι ἔδοξε. Καὶ πρὸς Χαρίτων μὴ με νομίσῃς ἐφ' ὕβρι ταῦτα τοῦ Πυθαγόρου λέγειν ἢ συνάπτειν πειρώμενον αὐτοὺς πρὸς ὁμοιότητα τῶν πράξεων. Ἄλλ' εἰ τις τὰ χείριστα καὶ βλασφημώτατα τῶν ἐπὶ διαβολῇ περὶ τοῦ Πυθαγόρου λεγομένων, οἷς ἔγωγε οὐκ ἂν πεισθῇην ὡς ἀληθεῖςιν οὖσιν, θύκως συναγάγοι ἐς τὸ αὐτὸ, πολλοστὸν ἂν μέρος ἅπαντα ἐκεῖνα γένοιτο τῆς Ἀλεξάνδρου δεινότητος. Ὅπως γὰρ ἐπινόησόν μοι καὶ τῷ λογισμῷ διατύπωσον ποικιλωτάτην τινὰ ψυχῆς κρᾶσιν ἐκ ψεύδους καὶ δόλων καὶ ἐπιπορευῶν καὶ κακοτεχνῶν συγκεκλήνην, βραδίαν, τολμηράν, παράβολον, φιλόπονον ἐξεργάσασθαι τὰ νοηθέντα, καὶ πεισὴν καὶ ἀξίόπιστον καὶ ὑποκριτικὴν τοῦ βελτίονος καὶ τῷ ἐναντιωτάτῳ τῆς βουλήσεως εἰκοκυῖαν. Οὐδείς γοῦν τὸ πρῶτον ἐντυχὼν οὐκ ἀπῆλθε δόξαν λαβὼν ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς εἶη πάντων ἀνθρώπων χρηστότατος καὶ ἐπεικέστατος καὶ προσέτι ἀπλοϊκώτατος τε καὶ ἀφελέστατος. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὸ μεγαλουργὸν προσῆν καὶ τὸ μὲν μικρὸν ἐπινείειν, ἀλλ' αἰεὶ τοῖς μεγίστοις ἐπέχειν τὸν νοῦν.

5. Μειράκιον μὲν οὖν ἔτι ὢν πάνυ ὠραῖον, ὡς ἐνῆν ἀπὸ τῆς καλᾶς τεχνικᾶς καὶ ἀκούειν τῶν διηγουμένων, ἀνέδην ἐφόρευε καὶ συνῆν ἐπὶ μισθῷ τοῖς βουλομένοις. Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις λαμβάνει τις αὐτὸν ἐραστῆς γόης τῶν μαγείας καὶ ἐπωδᾶς θεσπεσίους ὑπισχνουμένων καὶ χάριτας ἐπὶ τοῖς ἐρωτικαῖς καὶ ἐπαγωγᾶς τοῖς ἐχθροῖς καὶ θησαυρῶν ἀναπομπᾶς καὶ κλήρων διαδοχᾶς. Οὗτος ἰδὼν εὐφυᾶ πᾶῖδα καὶ πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν αὐτοῦ πράξεων ἐτοιμώτατον, οὐ μείον ἐρῶντα τῆς κακίας τῆς αὐτοῦ ἢ αὐτὸς τῆς ὥρας τῆς ἐκεῖνου, ἐξεπαίδευσέ τε αὐτὸν καὶ διέτελει ὑπουργῶν καὶ ὑπηρέτῃ καὶ διακόνω χρώμενος. Ὁ δ' αὐτὸς ἐκεῖνος δημοσίᾳ μὲν ἱατρὸς δῆθεν ἦν, ἡπίστατο δὲ κατὰ τὴν Θῶνος τοῦ Αἰγυπτίου γυναικα

φάρμακα πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.

ὢν ἀπάντων κληρονόμος καὶ διάδοχος οὗτος ἐγένετο. Ἦν δὲ ὁ διδάσκαλος ἐκεῖνος καὶ ἐραστῆς τὸ γένος Τυανεύς τῶν Ἀπολλωνίῳ τῷ Τυανεῖ συγγενομένων καὶ τὴν πᾶσαν αὐτοῦ τραγωδίαν εἰδότην. Ὅρᾳς ἐξ οἷας σοι διατριβῆς ἀνθρώπων λέγω.

6. Ἦδη δὲ πώγωνος ὁ Ἀλέξανδρος πιμπλάμενος καὶ τοῦ Τυανεύς ἐκεῖνου ἀποθανόντος ἐν ἀπορίᾳ καθεστώς, ἀπηνθηκυῖας ἅμα τῆς ὥρας, ἀφ' ἧς τρέφεσθαι ἐδύνατο, οὐκέτι μικρὸν οὐδὲν ἐπινόει, ἀλλὰ κοιωνήσας Βυζαντίῳ τινὶ χρονογράφῳ τῶν καθιέντων ἐς τοὺς ἀγῶνας, πολὺ καταρτοτέρῳ τὴν φύσιν — Κοκκωνᾶς δὲ οἶμαι ἐπεκαλεῖτο — περιήεσαν γοητεύοντας καὶ μαγανεύοντες καὶ τοὺς παγίεις τῶν ἀνθρώπων — οὕτως γὰρ αὐτοὶ τῇ πατρίῳ τῶν μάγων φωνῇ τοὺς πολλοὺς ὀνομάζουσιν — ἀποκείροντες. Ἐν δὲ τούτοις καὶ Μακρίν

bens, et modestissime de se loquens, Pythagoræ similis esse prædicabat. Sed propitius sit Pythagoras, sapiens vir et divina mente præditus. Si vero hujus ætate vixisset, puer, bene novi, ad illum visus esset. Et per Gratiarum numen, noli putare me contumeliæ in Pythagoram causa ista dicere, aut quo componere illos audeam, quantum ad actionum similitudinem. Verum si quis pessima quæque et contumeliosissima, quæ per calumniam dicuntur de Pythagora, quibus ego fidem ut veris nunquam adhibuero, tamen in unum conducat omnia; vix minima pars ea fuerit ejus quæ in Alexandro fuit malæ calliditatis. Omnino enim cogita mihi et animo effinge variam vehementer animas temperaturam, ex mendacio, dolis, perjuriis, malis artibus compositam, agilem, audacem, periculis se objicientem, laboriosam in perficiendis cogitatis, probabilem, quæ fidem facile inveniatur, quæ optima simulet, et maxime his, quæ vult revera, adversari videatur. Nemo igitur, qui primo illum convenisset, non sic ab eo discessit, ut putaret omnium illum hominum optimum et æquissimum, ad hæc simplissimum atque ab omni fuco alienum. Super ea vero omnia inerat quædam in viro magnificentia, et quod nihil unquam cogitaret parvum, sed rebus semper maximis mentem applicaret.

5. Quum igitur adolescens adhuc esset, formosus admodum, quod licebat e stipula quasi et reliquiis formæ colligere, et audire a narrantibus, effuse impudicus, pretio copiam sui faciebat cupientibus. Inter alios ducit illum amator aliquis, præstigiator ex eorum genere, qui magicas artes et divinas incantationes pollicentur, et philtrea venerea, et deorum evocationes in inimicos, et thesauros eruendos, et hereditates. Hic videns ingeniosum puerum, et ad suarum actionum ministeria paratissimum, non minus suæ cupidum malitiæ, quam ipse florem illius ætatis deperierat: instituit illum, et adjutore, ministro, atque famulo perpetuo usus est. Ceterum ipse ille, publica quidem professione medicus, sciebat non minus quam Thonis illius Ægyptii uxor,

pharmaca multa remista bona, ast eadem mala multa;

quorum iste omnium heres et successor factus est. Fuerat autem magister ille et amator Tyaneus genere, ex familiaribus Apollonii Tyanei et iis qui omnem illius tragœdiam nossent. Vides ex qua tibi schola hominem narrem.

6. Jam barbatus Alexander, mortuoque illo Tyanensi in paupertate constitutus, quum jam defloruisset ætacula, qua ali proterat, nihil jam parvum cogitabat; sed societate inita cum Byzantio quodam annalium scriptore ex eo genere, qui in certamina descendunt, multum etiam execrabilioris ingenii homine (Cocconas, puto, vocabatur), circumibant præstigiis et incantationibus utentes, et pingues hominum (sic ipsi patrio magorum nomine vulgus appellabant) detondentes. In hisce vero etiam e. Macedonia mulierem

γυναῖκα πλουσίαν, ἔξωρον μὲν, ἐράσμιον δὲ ἔτι εἶναι βουλομένην, ἐξευρόντες ἐπεσιτίσαντό τε τὰ ἀρχοῦντα παρ' αὐτῆς καὶ ἠκολούθησαν ἐκ τῆς Βιθυνίας ἐς τὴν Μακεδονίαν. Πελλαία δὲ ἦν ἐκείνη, πάλαι μὲν εὐδαίμονος χωρίου κατὰ τοὺς τῶν Μακεδόνων βασιλέας, νῦν δὲ ταπεινούς καὶ ὀλιγίστους οἰκητόρας ἔχοντας.

7. Ἐνταῦθα ἰδόντες δράκοντας παμμεγέθεις, ἡμέρους πάνυ καὶ τιθασούς, ὡς καὶ ὑπὸ γυναικῶν τρέφεσθαι καὶ παιδίους συγκαθεύδειν καὶ πατουμένους ἀνέχεσθαι καὶ θλιβομένους μὴ ἀγανακτεῖν καὶ γάλα πίνειν ἀπὸ θηλῆς κατὰ ταῦτα τοῖς βρέφεσι — πολλοὶ δὲ γίνονται παρ' αὐτοῖς τοιοῦτοι, ὅθεν καὶ τὸν περὶ τῆς Ὀλυμπιάδος μῦθον διαφοιτῆσαι πάλαι εἰκός, ὁπότε ἐκύει τὸν Ἀλέξανδρον, δράκοντος ὄϊμα συγκαθεύδοντας αὐτῇ τοιοῦτου — ὠνοῦνται τῶν ἐρπετῶν ἐν τῷ κάλιτον ὀλίγων ὁβολῶν.

8. Καὶ κατὰ τὸν Θουκυδίδην ἄρχεται ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη. Ὡς γὰρ ἂν δύο κάκιστοι καὶ μεγάλοταλμοι καὶ πρὸς τὸ κακουργεῖν προχειρότατοι ἐς τὸ αὐτὸ συνελθόντες βραδίως κατενόησαν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ὑπὸ δυοῖν τοῦτοιν μεγίστοιν τυραννούμενον, ἐλπίδος καὶ φόβου, καὶ ὅτι ὁ τούτων ἑκατέρῳ ἐς δέον χρήσασθαι δυνάμενος τάχιστα πλουτήσσειν ἂν ἀμφοτέροις γάρ, τῷ τε δεδιότι καὶ τῷ ἐλπίζοντι, ἐύρων τὴν πρόγνωσην ἀναγκαιοτάτην τε καὶ ποθεινοτάτην οὖσαν, καὶ Δελφοὺς οὕτω πάλαι πλουτῆσαι καὶ αἰοιδίους γενέσθαι καὶ Δῆλον καὶ Κλάρον καὶ Βραγχίδας, τῶν ἀνθρώπων αἰεὶ δι' οὗς προεῖπον τυράννους, τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν φόβον, φοιτῶντων ἐς τὰ ἱερὰ καὶ προμαθεῖν τὰ μέλλοντα δεομένων καὶ δι' αὐτὸ ἑκατόμβας θυόντων καὶ χρυσᾶς πλίνθους ἀνατιθέντων. Ταῦτα πρὸς ἀλλήλους στρέφοντες καὶ κυκῶντες μαντεῖον συστήσασθαι καὶ χρηστήριον ἐβουλεύοντο· εἰ γὰρ τοῦτο προχωρήσειεν αὐτοῖς, αὐτίκα πλούσιοί τε καὶ εὐδαίμονες ἔσεσθαι ἤλπίζον, ὅπερ ἐπὶ μείζον ἢ κατὰ τὴν πρώτην προσδοκίαν ἀπῆντησεν αὐτοῖς καὶ κρεῖττον διεφάνη τὴν ἐλπίδος.

9. Τοῦντεῦθεν τὴν σκέψιν ἐποιούντο, πρῶτων μὲν περὶ τοῦ χωρίου, δευτέρων δὲ ἥτις ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ τρόπος ἂν γένοιτο τῆς ἐπιχειρήσεως. Ὁ μὲν οὖν Κοκκωνᾶς τὴν Χαλκηδὸνα ἐδοκίμαζεν ἐπιτῆδειον εἶναι, ὡς ἐμπόρων χωρίον τῇ τε Θράκῃ καὶ τῇ Βιθυνίᾳ πρόσοικον, οὐχ ἑκὰς οὐδὲ τῆς Ἀσίας καὶ Γαλατίας καὶ τῶν ὑπερκειμένων ἐθνῶν ἀπάντων· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐμπαλιν τὰ οἴκοι προῦκρινε λέγων ὅπερ ἀληθὲς ἦν, πρὸς τὴν τῶν τοιούτων ἀρχὴν καὶ ἐπιχειρήσιν ἀνθρώπων δεῖν παγίων καὶ ἡλιθίων τῶν ὑποδεχομένων, οἷους τοὺς Παφλαγόνας εἶναι ἔφασκεν ὑπεροικούντας τὸ τοῦ Ἀθῶνου τεῖχος, δεσιδαίμονας τοὺς πολλοὺς καὶ πλουσίους, καὶ μόνον εἰ φανείη τις αὐλητὴν ἢ τυμπανιστὴν ἢ κυμβάλους κροτοῦντα ἐπαγόμενος, κοσκίνῳ τὸ τοῦ λόγου μαντεύομενος, αὐτίκα μάλα πάντας κεχηγότας πρὸς αὐτὸν καὶ ὥσπερ τινὰ τῶν ἐπουρανίων προσβλέποντας.

10. Ὀλίγης δὲ περὶ τοῦτο στάσεως αὐτοῖς γενομένης τέλος ἐνίκησεν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ἀπικόμενοι ἐς

divitem, effœctam illam quidem, sed quæ amabilis etiamnum esse vellet, quum invenissent, annonæ quantum opus esset ab illa nacti, e Bithynia illam in Macedoniam secuti sunt. Ex Pella autem ea fuit, beato quondam oppido Macedonum regum temporibus, jam vero perpaucos eosque humiles cives habente.

7. Hic visis draconibus ingenti specie, mansuetis plane et cicuribus, qui etiam alerentur a mulieribus, et jacerent cum pueris, et calcari se paterentur, atque urgeri non ægre ferrent, et infantum instar lac e mamma sugerent (multi autem tales apud illos nascuntur, unde etiam illam de Olympiade fabulam olim exiisse probabile est, quum Alexandrum utero ferret, tali, puto, angue cum illa cubante), emunt horum serpentium unum pulcherrimum paucis obolis.

8. Et hinc, ut ait Thucydides, jam belli principia. Tanquam enim pessimi duo mortales et audacissimi et ad maleficium promptissimi, societatem coeuntes, facile intelligebant, a duobus hisce maximis quasi tyrannis vitam regi, spe et metu, eumque, qui alterutro horum, prout opus sit, uti queat, ad divitias celeriter perventurum. In utroque enim horum, quando vel metueretur vel speraretur, videbant futuri scientiam et maxime necessariam et imprimis desiderabilem esse: eaque ipsa ratione Delphos olim divites factos esse atque celebres, et Delum, et Clarum, et Branchidas, hominibus semper propter eos quos dixi tyrannos, spem ac metum, ad templa euntes, et prædiscere futura cupientibus, ac propter ipsum hecatombas sacrificantibus, et aureos lateres dedicantibus. Hæc inter se versantes ac miscentes, de oraculo constituendo deliberabant. Hoc enim si sibi processisset, statim se divites ac beatos sperabant futuros; quæ quidem res magis illis, quam pro prima expectatione, successit, et spe melior apparuit.

9. Hinc dispiciebant primum de loco, deinde quod principium, quæ ratio esset incepti. Cocconas quidem Chalcedonem judicabat aptam, quod commercia multa haberet, atque Thraciæ pariter ac Bithyniæ esset contermina, nec procul distaret Asia, nec Gallogræci, gentesque quæ superjacent omnes. Vicissim Alexander suam patriam præferre, dicens quod verum erat, ad talium rerum initia et conatum opus esse hominibus pinguibus et stupidis qui recepturi sint, quales esse Paphlagonas dicebat, eos qui supra Aboni castrum habitarent, superstitiosos plerosque et divites; quibus si quis modo se ostendat tibicinem, aut tympanistam, aut strepentem cymbalis secum ducens, qui cribro, ut in proverbio est, vaticinetur, statim omnes hiant ore et tanquam cœlestium quendam, illum aspiciant.

10. Hac de re quum aliquamdiu dissedissent, vincit tandem Alexander: ac delati Chalcedonem (nam utile tamen

τὴν Χαλκηδὸνα — χρήσιμον γάρ τι ὁμῶς ἡ πόλις αὐτοῖς ἔχειν ἔδοξε — τοῦ Ἀπολλωνος ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπερ ἀρχαιότατόν ἐστι τοῖς Χαλκηδονίοις, κατορύττουσι δέλτους χαλκᾶς, λεγούσας ὡς αὐτίκα μάλα δ' Ἀσκληπὶδς σὺν τῷ πατρὶ Ἀπολλωνι μέτεισιν ἐς τὸν Πόντον καὶ καθέξει τὸ τοῦ Ἀθῶνου τεῖχος. Αὗται αἱ δέλτοι ἐξεπίτηδες εὐρεθεῖσαι διαφοιτῆσαι ῥαδίως τοῦτον τὸν λόγον ἐς πᾶσαν τὴν Βιθυνίαν καὶ τὸν Πόντον ἐποίησαν, καὶ πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων ἐς τὸ τοῦ Ἀθῶνου τεῖχος· ἐκεῖνοι γοῦν καὶ νῦν αὐτίκα ἐψηφίσαντο ἐγείραι καὶ τοὺς θεμελίους ἤδη ἔσκαπτον. Κἀνταῦθα ὁ μὲν Κοκκωνᾶς ἐν Χαλκηδόνι καταλείπεται, διττοὺς τινὰς καὶ ἀμφιβόλους καὶ λοξοὺς χρησμοὺς συγγράφων. Καὶ μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησε τὸν βίον ὑπὸ ἐχίδνης οἶμαι δηχθεὶς.

11. Προεισπέμπεται δὲ ὁ Ἀλέξανδρος κομῶν ἤδη καὶ πλοκάμους καθειμένους καὶ μεσολευκὸν χιτῶνα πορφυροῦν ἐνδεδυκῶς καὶ ἱμάτιον ὑπὲρ αὐτοῦ λευκὸν ἀναβελημένος ἀρπην ἔχων κατὰ τὸν Περσέα, ἀφ' οὗ αὐτὸν ἐγενεαλόγει μητροθεν, καὶ οἱ ὄλεθροι ἐκείνοι Παφλαγόνες εἰδότες αὐτοῦ ἄμφω τοὺς γονεῖς ἀφανεῖς καὶ ταπεινοὺς ἐπίστευον τῷ χρησμῷ λέγοντι

Περσίδης γενεὴν Φοῖβω φίλος οὗτος ὄραται,
δῖος Ἀλέξανδρος, Ποδαλείριον αἶμα λελογχῶς.

Οὕτως ἄρα ὁ Ποδαλείριος μάχλος καὶ γυναικομανθῆς τὴν φύσιν, ὡς ἀπὸ Τρίκκης ἄχρι Παφλαγονίας στυέσθαι ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρου μητέρα. Εὐρητο δὲ χρησμὸς ἤδη ὡς Σιβύλλης προμαντευσαμένης·

Εὐξείνιοι Πόντιοι παρ' ἧσιν ἄγχι Σινώπης
ἔσται τις κατὰ Τύρῳν ὑπ' Αὐσονίοισι προφῆτης,
ἐκ πρώτης δεικνύς μονάδος τρισσῶν δεκάδων τε
πένθ' ἑτέρας μονάδας καὶ εἰκοσάδα τρισάριθμον,
ἀνδρὸς ἀλεξητῆρος ὀμωνυμῆν τετρακύκλον.

12. Ἐσβαλὼν οὖν ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τοιαύτης τραγῳδίας διὰ πολλοῦ ἐς τὴν πατρίδα περιδελπτός τε καὶ λαμπρὸς ἦν, μεμνημένος προσποιούμενος καὶ ἀφροῦ ἐνίστε υποπιμπλάμενος τὸ στόμα· ῥαδίως δὲ τοῦτο ὑπῆρχεν αὐτῷ, στρουθίου τῆς βαφικῆς βοτάνης τὴν ῥίζαν διαμασησαμένῳ· τοῖς δὲ θεῖόν τι καὶ φοβερὸν ἔδοκει καὶ ὁ ἀφρός. Ἐπεποιήτο δὲ αὐτοῖς πάλαι καὶ κατεσκευάστο κεφαλὴ δράκοντος θονίνῃ ἀνθρωπόμορφόν τι ἐπιφαίνουσα, κατάγραφος, πάνυ εἰκασμένη, ὑπὸ θριξίν ἱππέαις ἀνοίγουσα τε καὶ αὖθις ἐπικλείουσα τὸ στόμα, καὶ γλῶττα οἷα δράκοντος διττὴ μέλαινα προέκυπτεν, ὑπὸ τριχῶν καὶ αὐτὴ ἐλκομένη. Καὶ ὁ Πέλλαϊος δὲ δράκων προῦπῆρχε καὶ οἰκοὶ ἐτρέφετο, κατὰ καιρὸν ἐπιφανησόμενος αὐτοῖς καὶ συντραγωιδῆσων, μᾶλλον δὲ πρωταγωνιστῆς ἐσόμενος.

13. Ἦδη δὲ ἀρχεσθαι δεόν, μηχανᾶται τοῖονδε τινὸς νύκτωρ γὰρ ἔλθων ἐπὶ τοὺς θεμελίους τοῦ νεῶ τοὺς ἄρτι ὀρυττομένους — συνειστέχεται δὲ ἐν αὐτοῖς ὕδωρ ἢ αὐτόθεν ποθὲν συλλεβόμενον ἢ ἐξ οὐρανοῦ πεσόν — ἐνταῦθα κατατίθεται χήνιον ὧν προκεκνωμένον, ἐνδον φυλάττον ἐρπετόν τι ἀρτιγέννητον, καὶ βυθίσας οὗτο ἐν μυγρῇ τοῦ πηλοῦ ὀπίσω αὖθις ἀπηλλᾶττετο.

aliquid urbs ea habere illis visa est) in templo Apollinis, quod antiquissimum est Chalcedonensibus, tabulas defodiunt æneas, in quibus scriptum esset, propediem Æsculapium cum patre suo Apolline in Pontum adventurum esse, et Aboni castrum inhabitaturum. Hæ tabulæ dedita opera inventæ facile hunc sermonem per universam Bithyniam atque Pontum distulere, et multum ante alias urbes, ad Aboni castrum. Illi igitur et templum statim excitare decreverunt, et fundamentis fossam jam fodiebant. Interim Cocconas quidem Chalcedone relinquitur, ambigua quædam et duplicia atque perplexa oracula scribens: necque ita multo post diem supremum obiit, morsus, opinor, a vipera.

11. Præmittitur autem Alexander jam comatus, demissisque cincinnis, tunicam indutus purpuream ex albo virgatam, et pallium superinjectum gerens candidum, falcem gestans instar Persei, a quo maternum genus deducebat. Et perdit illi Paphlagonες, qui scirent illius parentes humiles ambo atque ignobiles, oraculo credere dicenti,

Persides genus hic, Phœbo carusque, videtur,
divus Alexander, Podaliri sanguine cretus.

Adeo igitur Podalirius libidinosus et natura ad furorem usque mulierum cupidus, ut a Tricca inde usque in Paphlagoniam in Alexandri matrem arrexerit. Inventum autem jam erat oraculum quasi Sibyllæ prædicantis:

Littora ad Euxini Ponti vicina Sinopæ,
ad Turres erit Ausonio sub rege propheta,
post primam ostendens monadem, ternas decadasque,
quolque alias monadas, viginti et ter numerata:
nomen Alexeteris habens ex orbe quaterno.

12. Irruens igitur cum hac histronia Alexander post longum tempus in patriam suam, conspicuus erat et splendidus, furere interdum se simulans, et spuma os oppletum habens, quod facile illi contingebat, struthii, tinctoriæ herbæ, radicem mandenti: at illis divinum quiddam et terribile spuma illa videbatur. Factum autem illis et præparatum olim erat caput draconis linteum, humane formæ affine quiddam habens, pictum, accurate assimilatum, per setas equinas aperiens os et iterum claudens; et lingua qualis serpentum, bisulca, nigra, prominebat, setis et ipsa mobilis. Pellæus autem ille draco ipsis jam ante fuerat, et domi alebatur, suo tempore appariturus illis et adjuturus tragediam, vel primarium potius partium ipse actor futurus.

13. Quum jam faciendum esset initium, tale quid machinatur. Accedens noctu ad fundamenta templi recens effossa, in quibus aqua constiterat, vel ibidem undecumque collecta, vel cælestis, deponit ibidem anserinum ovum ante excavatum, in quo inclusus serpens recens natus. Hoc in recessu quodam luti defixo, domum redit. Postridie vero

Ἔωθεν δὲ γυμνὸς ἐς τὴν ἀγορὰν προπηδήσας, διάζωμα δὲ περὶ τὸ αἰδοῖον ἔχων κατὰχρυσον, καὶ τοῦτο καὶ τὴν ἀρπὴν ἐκείνην φέρων, σείων ἅμα τὴν κόμην ἀνέτον ὥσπερ οἱ τῇ μητρὶ ἀγείροντές τε καὶ ἐνθεαζόμενοι, ἐδημηγύρει ἐπὶ βωμόν τινα ὑψηλὸν ἀναβάς καὶ τὴν πόλιν ἐμακάριζεν αὐτίκα μάλα δεξιομένην ἑναργῇ τὸν θεόν. Οἱ παρόντες δὲ — ξυνδεδραμηκεῖ γὰρ σχεδὸν ἅπανα ἡ πόλις ἅμα γυναιξὶ καὶ γέροισι καὶ παιδίοις — ἐτεθήπεσαν καὶ ἤρχοντο καὶ προσεκύουν. Ὁ δὲ φωνάς τινας ἀσήμους φεγγόμενος, οἷαι γίνονται ἂν Ἑβραίων ἢ Φοινίκων, ἐξέπληττε τοὺς ἀνθρώπους οὐκ εἰδότες ὅτι καὶ λέγοι, πλὴν τοῦτο μόνον, ὅτι πᾶσιν ἐγκατεμίγνυ τὸν Ἀπόλλω καὶ τὸν Ἀσκληπιόν.

14. Εἴτ' ἔθει δρόμον ἐπὶ τὸν ἐσόμενον νεών· καὶ ἐπὶ τὸ δρυγμα ἔλθων καὶ τὴν προφυκοδομημένην τοῦ χρηστηρίου πηγὴν, ἐμβάς ἐς τὸ ὕδωρ ὕψους τε ἦδεν Ἀσκληπιῶ καὶ Ἀπολλωνος μεγάλη τῇ φωνῇ καὶ ἐκάλει τὸν θεὸν ἥκειν τύχῃ τῇ ἀγαθῇ ἐς τὴν πόλιν. Εἴτα φιάλῃ αἰτήσας, ἀναδόντος τινός, βράδιως ὑποβαλὼν ἀνιμᾷται μετὰ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πυλῶ τοῦ ὡδὸν ἐκαῖνο, ἐν ᾧ δὲ θεὸς αὐτῷ κατεχέκλειστο, κηρῷ λευκῷ καὶ ψιμυθίῳ τὴν ἀρμυγὴν τοῦ στόματος ξυγκεκολλημένον καὶ λαβὼν αὐτὸ ἐς τὰς χεῖρας ἔχειν ἔρασκεν ἤδη τὸν Ἀσκληπιόν. Οἱ δὲ ἀνέντες ἀπέβλεπον ὅτι καὶ γίνοντο, πολὺ πρότερον θαυμάσαντες τὸ ὡδὸν ἐν τῷ ὕδατι εὐρημένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ καταξὰς αὐτὸ ἐς κοίλῃν τὴν χεῖρα ὑπεδέξατο τὸ τοῦ ἔρπετος ἑκείνου ἔμβρυον καὶ οἱ παρόντες εἶδον κινούμενον καὶ περὶ τοῖς δακτύλοις εἰλούμενον, ἀνέκραγον εὐθὺς καὶ ἡσπάζοντο τὸν θεὸν καὶ τὴν πόλιν ἐμακάριζον καὶ χαρδὸν ἕκαστος ἐνεπίμπλεον τῶν εὐχῶν, θησαυροὺς καὶ πλούτους καὶ υγίειαν καὶ τὰ ἅλλα ἀγαθὰ αἰτῶν παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ δρομαῖος αὐθις ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἵετο φέρων ἅμα καὶ τὸν ἀρτιγέννητον Ἀσκληπιὸν δις τεχθέντα, ὅτε ἄλλοι ἅπαξ τίκονται ἄνθρωποι, οὐκ ἐκ Κορινθίδος μὰ Δι' οὐδέ γε κορώνης, ἀλλ' ἐκ χηνὸς γεγεννημένον. Ὁ δὲ λεὼς ἅπας ἠκολούθει, πάντες ἐνθεοὶ καὶ μεμνηότες ὑπὸ τῶν ἐλπίδων.

15. Ἡμέρας μὲν οὖν οἶκοι ἐμεινεν ἐλπίζων ὅπερ ἦν, ὑπὸ τῆς φήμης αὐτίκα μάλα παμπόλλους τῶν Παφλαγόνων συνδραμεῖσθαι. Ἐπεὶ δὲ ὑπερεπέπληστο ἀνθρώπων ἡ πόλις, ἀπάντων τοὺς ἐγκεφάλους καὶ τὰς καρδίας προεξηρημένων οὐδὲν εἰοικότεν σιτοφάγοις ἀνδράσιν, ἀλλὰ μόνῃ τῇ μορφῇ μὴ οὐχὶ πρόβατα εἶναι διαφερόντων, ἐν οἰκίσκῳ τινὶ ἐπὶ κλίνῃς καθεζόμενος μάλα θεοπερεπὸς ἐσταλμένος ἐλάμβανεν ἐς τὸν κόλπον τὸν Πελλαῖον ἐκείνον Ἀσκληπιόν, μέγιστον τε καὶ κάλλιστον, ὡς ἔφη, ὄντα, καὶ δλον τῷ αὐτοῦ τραχήλῳ περιελήσας καὶ τὴν οὐρὰν ἔξω ἀφείς — πολὺς δὲ ἦν, ὡς καὶ ἐν τῷ προκολπίῳ προκεχύσθαι αὐτοῦ καὶ χαμαὶ τὸ μέρος ἐπισύρεσθαι — μόνῃ τὴν κεφαλὴν ὑπὸ μάλης ἔχων καὶ ἀποκρύπτων, ἀνεγομένου πάντα ἐκείνου, προὔφαινε τὴν θοανὴν κεφαλὴν κατὰ θάτερον τοῦ πύγινος, ὡς δῆθεν ἐκείνου τοῦ φαινομένου πάντως οὔσαν.

maue nudus in forum prosiliens, segestri circa pudenda vinctus aureo, hoc et illam falcem gestans, solutam simul comam quatiens, ut qui matri deorum stipem colligunt fanatici, concionabatur conscenso altari quodam excelso et beatam urbem prædicabat, quæ præsentem jam statim deum susceptura esset. Qui præsentem erant (concurrerat autem tota fere civitas cum mulieribus, senibus, pueris) stupere, precari, adorare. At ille vocibus quibusdam prolatis obscuris, quales fuerint forte Hebræorum aut Phœnicum, percollebat homines, quid sibi vellet nescientes, præter illud solum, quod omnibus immiscebat Apollinem et Æsculapium.

14. Tum curriculo petiit futurum templum, delatusque ad fossam structamque ante oraculi scaturiginem, in aquam ingressus, hymnosque magna voce canebat Æsculapii et Apollinis, deumque faustis auspiciis in urbem ut veniret invocabat. Tum phialam poscit, quam quum dedisset aliquis, facile subjicit, hauritque cum aqua et luto ovum illud, in quo deum ipse incluserat, commissuris aperturæ cera alba et cerussa conglutinatis. Hoc in manus sumto, habere se jam proclamat Æsculapium. At illi defixis oculis videre quid tandem fieret, qui multum ante jam admirati essent ovum in aqua inventum. Quum vero fracto illo in cavam manum susciperet sctum serpentis illius, viderentque præsentem moveri illum et circa digitos volvi, exclamant statim, et deum salutant et beatam civitatem prædicant, et magno hiatu omnes plenisque faucibus precantur, thesauros, divitias, sanitatem, bona reliqua ab eo sibi quisque expetunt. At ille curriculo rursus domum repetit, ferens secum etiam recens natum Æsculapium, bis natum, quum alii semel tantum nascantur homines, non ex Coronide, medius fidius, aut ex cornice, sed ex anseris procreatum. Populus autem universus sequitur, fanatico omnes instinctu pleni et præ spe furentes.

15. Dies igitur aliquot domi manet, sperans futurum quod res erat, ut a fama illa plurimi mox Paphlagonες concurrerent. Quum autem supra modum plena hominibus urbs esset, quibus jam ante cerebra pariter et corda exempta essent, ac nulla cum hominibus frumento vesci solitis similitudo, sed qui sola forma ab ovibus distinguerentur, in quadam adicula in lecto assidens, vestitu, qui plane deum deceret, longo indutus, sinu suscipit Pellæum illum Æsculapium, maximum, ut dixi, pulcherrimumque : ac totum suæ cervici circumponens, cauda extra vestem relicta (adeo autem magnus erat draco, ut et in gremio ipsius provolutus jaceret, et humi pars ipsius traheretur), caput solum sub ala habens et abscondens, sustinente illo omnia, linteum illud caput ab altera parte barbæ protendit, quasi nimirum illius draconis, qui videndum se præbebat, omnino esset.

16. Ἐτά μοι ἐπινόησον οἰκίσκον οὐ πάνυ φαειδρὸν οὐδὲ ἐς κορον τοῦ φωτός δεχόμενον καὶ πλῆθος ἀνθρώπων συγκλύδων τετραγμένων καὶ προεκπεπληγμένων καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἐπαιωρουμένων, οἷς ἐσελθοῦσι τεράστιον ὥς εἰκὸς τὸ πρᾶγμα ἐφαίνετο, ἐκ τοῦ τέως μικροῦ ἔρπετοῦ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τοσοῦτον δράκοντα πεφηνέαι, ἀνθρωπόμορφον καὶ ταῦτα καὶ τιθασόν. Ἡπείγοντο δὲ αὐτίκα πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ πρὶν ἀκριβῶς ἰδεῖν, ἐξηλαύνοντο ὑπὸ τῶν αἰεὶ ἐπεισιόντων. Ἐτετρώπητο δὲ κατὰ τὸ ἀντίθυρον ἄλλη ἔξοδος, οἷον τι καὶ τοὺς Μακεδόνας ἐν Βαβυλῶνι ποιῆσαι ἐπ' Ἀλέξανδρῳ νοσοῦντι λόγος, ὅτε ὁ μὲν ἡδὴ πονήρως εἶχεν, οἱ δὲ περιστάντες τὰ βασιλεία ἐπύθουν ἰδεῖν αὐτὸν καὶ προσεπεινὸν τὸ ὕστατον. Τὴν δὲ ἐπίδειξιν ταύτην οὐχ ἅπαξ ὁ μιὰς, ἀλλὰ πολλάκις ποιῆσαι λέγεται, καὶ μάλιστα εἰ τινες τῶν πλουσιῶν ἀφίκοιντο νεαλίστεροι.

17. Ἐνταῦθα, ὦ φίλε Κέλσε, εἰ δεῖ τὰληθῆ λέγειν, συγγνώμην χρὴ ἀπονέμειν τοῖς Παφλαγόσι καὶ Ποντικοῖς ἐκείνοις, παχέσι καὶ ἀπαιδεύτοις ἀνθρώποις, εἰ ἐξηπατήθησαν ἀπτόμενοι τοῦ δράκοντος — καὶ γὰρ τοῦτο παρεῖχε τοῖς βουλομένοις ὁ Ἀλέξανδρος — δρῶντες ἐν ἀμυδρῷ τῷ φωτὶ τὴν κεφαλὴν δῆθεν αὐτοῦ ἀνοίγουσάν τε καὶ συγκλείουσαν τὸ στόμα, ὥστε πάνυ τὸ μηχανήμα εἶδειτο Δημοκρίτου τινὸς ἢ καὶ αὐτοῦ Ἐπικούρου ἢ Μητροδώρου ἢ τινος ἄλλου ἀδομαντίνην πρὸς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τὴν γνώμην ἔχοντας, ὡς ἀπιστῆσαι καὶ ὅπερ ἦν εἰκάσαι, καὶ εἰ μὴ εὐρεῖν τὸν τρόπον εὐδύναι, ἐκείνο γοῦν προπεπεισμένου, ὅτι λεληθεν αὐτὸν ὁ τρόπος τῆς μαγανείας, τὸ δ' οὖν πᾶν ψεῦδός ἐστι καὶ γενέσθαι ἀδύνατον.

18. Κατ' ὀλίγον οὖν καὶ ἡ Βιθυνία καὶ ἡ Γαλατία καὶ ἡ Θράκη συνέρρει, ἐκάστου τῶν ἀπαγγελλόντων ὡς τὸ εἰκὸς λέγοντος ὡς καὶ γεννώμενον ἰδοὶ τὸν θεὸν καὶ ὑστερον ἄψαιτο μετ' ὀλίγον παμμεγέθους αὐτοῦ γεγεννημένου καὶ τὸ πρόσωπον ἀνθρώπῳ ἑοικώς. Γραφαὶ τε ἐπὶ τούτῳ καὶ εἰκόνες καὶ ἔξανα, τὰ μὲν ἐκ χαλκοῦ, τὰ δὲ ἐξ ἀργύρου εἰκασμένα, καὶ ὀνομά γε τῷ θεῷ ἐπιτεθέν· Γλύκων γὰρ ἐκαλεῖτο ἐκ τινος ἐμμέτρου καὶ θεοῦ προσταγματος ἀνεφώνησε γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος

Εἰμι Γλύκων, τρίτον αἷμα Διὸς, φάος ἀνθρώποισι.

19. Καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἦν, ὅπερ ἕνεκα τὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, καὶ ᾗρᾶν τοῖς δεομένοις καὶ θεσπίζεῖν παρ' Ἀμφιλόχου τοῦ ἐν Κιλικίᾳ τὸ ἐνδόσιμον λαβῶν — καὶ γὰρ ἐκεῖνος μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν τοῦ Ἀμφιάρεω καὶ τὸν ἐν Θήβαις ἀφανισμόν αὐτοῦ ἐκπεσῶν τῆς οἰκίας ἐς τὴν Κιλικίαν ἀφικόμενος οὐ πονήρως ἀπῆλλαξε προθεσπίων καὶ αὐτὸς τοῖς Κιλιεῖς τὰ μέλλοντα καὶ δὴ ὁβολοὺς ἐφ' ἐκάστῳ χρησμῷ λαμβάνων — ἐκεῖθεν οὖν τὸ ἐνδόσιμον λαβὼν ὁ Ἀλέξανδρος προλέγει πᾶσι τοῖς ἀφικομένοις ὡς μαντεύσεται ὁ θεὸς ῥητὴν τινα ἡμέραν. Ἐκέλευσε δὲ ἐκάστου, οὗ δέοιτ'

16. Tum cogita mihi aedulam non omnino illustrem, neque quantum satis est lucis capientem, et multitudinem hominum confluentium, perturbatorum, et jam ante admiratione perculsorum, et ad spes sublatorum, quibus ad primum ingressum portentosa, nec immerito, res videbatur, ex parvo tum serpente intra paucos dies draconem tantum prodisse, eumque humana forma capitis et mansuetum. Urgebantur autem statim ad exitum, et antequam accurate vidissent, exigebantur ab his qui novi semper accederent. Perforatus autem fuerat e regione januae exitus alius, quale quid Macedonas Babylone fecisse, aegrotante Alexandro, sermo est, quum ille male jam haberet, isti vero regiam circumstantes videre illum desiderarent, et ultimum alloqui. Ceterum hanc ostensionem non semel impurus homo, sed saepe fecisse dicitur, praesertim si qui ex divitibus advenissent adhuc integri.

17. Hic, mi Celse, si verum dicendum est, ignoscere par est Paphlagonibus illis et Ponticis, pingui ingenio et ineruditis hominibus, si contacto ipsi dracone (nam hoc quoque volentibus dabat Alexander) decepti sunt, quum viderent in tenui luce caput scilicet ipsius, aperiens pariter os et claudens: adeo ut plane indigeret machinatio illa Democrito quodam, aut ipso Epicuro, aut Metrodoro, aut alio quodam, invictam ad haec et talia mentem habente, qui diffideret, et quod res esset conjiceret, et si ipsum invenire modum non posset, at illud certe jam ante persuasum haberet, licet ipsum ratio praestigiarum fugiat, totum tamen hoc mendacium esse, ac fieri non posse.

18. Paullatim igitur et Bithynia, et Gallograecia, et Thracia confluit, unoquoque renunciantium, ut credere par est, dicente, et nascentem a se visum deum, et postea contactum, quum ingens brevi tempore interjecto factus esset et vultum haberet humano similem. Super haec picturae, et imagines, et simulacra, ex aere partim, partim ex argento assimilata, et nomen deo impositum: Glycon enim appellabatur, ex divino jussu carmine concluso. Exclamavit enim Alexander:

Tertius ecce, Glycon, sanguis Jovis, atque hominum lux.

19. Et quum tempus esset ejus rei, propter quam instituta fuerant omnia, nimirum oracula edendi rogantibus ac vaticinandi, praecentorem quasi secutus Amphilocho, qui in Cilicia colitur (etenim ille quoque post Amphiarai patris mortem, quum ad Thebas ille periisset, ejectus domo et in Ciliciam delatus, non male rem gessit, praedicens et ipse futura Cilicibus, et duos pro unoquoque oraculo obolos accipiens): ab hoc igitur quasi cantus initio accepto, Alexander advenientibus omnibus denuntiat, oracula redditurum deum praestituto quodam die. Jubet autem unumquemque,

ἀν καὶ ὁ μάλιστα μαθεῖν ἐθέλοι, ἐς βιβλίον ἐγγράψαντα καταρράψαι τε καὶ κατασημήνασθαι κηρῷ ἢ πηλῷ ἢ ἄλλῳ τοιούτῳ· αὐτὸς δὲ λαβὼν τὰ βιβλία καὶ ἐς τὸ αὐτοῦ κατατελῶν — ἥδη γὰρ ὁ νεὺς ἐγγήγερτο καὶ ἡ σκηνὴ παρεσκευάστω — καλέσειν ἐμελλε κατὰ τάξιν τοὺς θεοκότας ὑπὸ κήρυκι καὶ θεολόγῳ, καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ ἀκούων ἕκαστα τὸ μὲν βιβλίον ἀποδώσειν σεσημασμένον ὡς εἶχε, τὴν δὲ πρὸς αὐτὸ ἀπόκρισιν ὑπογεγραμμένην, πρὸς ἔπος ἀμειβομένου τοῦ θεοῦ περὶ οὗτοίς ἔροιτο.

20. Ἦν δὲ τὸ μηχανήμα τοῦτο ἀνδρὶ μὲν οἶω σοί, εἰ δὲ μὴ φορτικὸν εἰπεῖν, καὶ οἶω ἐμοί, πρόδηλον καὶ γινώμην βράδιον, τοῖς δὲ ἰδιωταῖς καὶ κορύχτης μεστοῖς τὴν γῆνα τεράστιον καὶ πᾶν ἀπίστῳ ὅμοιον. Ἐπινοήσας γὰρ ποικίλας τῶν σφραγίδων τὰς λύσεις ἀνεγίνωσκέ τε τὰς ἐρωτήσεις ἐκάστας καὶ τὰ δοκούντα πρὸς αὐτάς ἀπεκρίνετο, εἴτα κατελίσσας αὐθις καὶ σημενόμενος ἀπεδίδου μετὰ πολλοῦ θαύματος τοῖς λαμβάνουσι. Καὶ πολὺ ἦν παρ' αὐτοῖς τὸ, πόθεν γὰρ οὗτος ἡπίστατο ἂν ἐγὼ πᾶν ἀσφαλῶς σημενόμενος αὐτῷ ἔδωκα ὑπὸ σφραγίδι δυσμημήτοις, εἰ μὴ θεὸς τις ὡς ἀληθῶς ὁ πάντα γινώσκων ἦν;

21. Τίνες οὖν αἱ ἐπινοίαι, ἴσως ἐρήσῃ με. Ἄκουε τοίνυν, ὡς ἔχοις ἐλέγγειν τὰ τοιαῦτα. Ἡ πρώτη μὲν ἐκείνη, ᾧ φίλτατε Κέλσε· βελόνην πυρώσας τὸ ὑπὸ τὴν σφραγίδα μέρος τοῦ κηροῦ διατήκων ἐξήρει καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῇ βελόνῃ αὐθις ἐπιχρίαντας τὸν κηρὸν, τὸν τε κάτω ὑπὸ τῷ λίνῳ καὶ τὸν αὐτὴν τὴν σφραγίδα ἔχοντα, βράδιως συνεκόλλα. Ἄλλος δὲ τρόπος ὁ διὰ τοῦ λεγομένου κολλυρίου· σκευαστὸν δὲ τοῦτό ἐστιν ἐκ πίττης Βρυττίας καὶ ἀσφάλτου καὶ λίθου τοῦ διαφανοῦς τετριμμένου καὶ κηροῦ καὶ μαστίχης· ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων ἀναπλάσας τὸ κολλύριον καὶ θερμήνας πυρὶ σιάλῳ τὴν σφραγίδα προχρίσας ἐπιτίθει καὶ ἀπέματτε τὸν τύπον. Εἴτα αὐτίκα κηροῦ ἐκείνου γενομένου, λύσας βράδιως καὶ διαναγνοῦς ἐπιθεῖς τὸν κηρὸν ἀπετύπου ὥσπερ ἐκ λίθου τὴν αὐτὴν σφραγίδα εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ ἔοικυιαν. Τρίτον ἄλλο πρὸς τούτοις ἄκουσον· τιτάνου γὰρ ἐς κολλὰν ἐμβαλὼν, ἥ κολλῶσι τὰ βιβλία, καὶ κηρὸν ἐκ τούτου ποιήσας ἔτι ὑγρὸν ὄντα ἐπιτίθει τῇ σφραγίδι καὶ ἀφελὼν — αὐτίκα δὲ ξηρὸν γίνεταί καὶ κέρατος, μᾶλλον δὲ σιδήρου παγιώτερον — τούτῳ δὲ ἐχρήτο πρὸς τὸν τύπον. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τοῦτο ἐπινοηθέντα, ὧν οὐκ ἀναγκαῖον μεμνῆσθαι ἀπάντων, ὡς μὴ ἀπειρόκαλοι εἶναι δοκοῖμεν, καὶ μάλιστα σοῦ ἐν οἷς κατὰ μάγων συνέγραψας, καλλίστοις τε ἅμα καὶ ὠφελιμωτάτοις συγγράμμασιν καὶ δυναμένοις σωφρονίζειν τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἱκανὰ παραθεμένου καὶ πολλῷ τούτων πλείονα.

22. Ἐχρα οὖν καὶ ἐθέσιζε, πολλῇ τῇ συνέσει ἐνταῦθα χρώμενος καὶ τὸ εἰκαστικὸν τῇ ἐπινοίᾳ προσάπτων, τοῖς μὲν λοξὰ καὶ ἀμφίβολα πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκρινόμενος, τοῖς δὲ καὶ πᾶν ἀσφαλῆ· χρησιμωδὸν γὰρ ἐδόκει αὐτῷ καὶ τοῦτο· τοὺς δὲ ἀπέτρεπεν ἢ προὔ-

quod sibi opus sit et quod maxime velit discere, in libellum inscribere, eumque tractum filo obsignare cera, aut creta, aut id genus re alia. Ipse autem in adytum ubi descenderat (jam enim edificatum erat templum, et parata scena), ordine vocaturus eo erat per praconem et adhibito theologo, illos qui dedissent, et, auditis quasi a deo omnibus, libellum cuique suum, ut signatus fuit, redditurus, responsumque illius subscriptum, ad verbum respondente deo de quocumque aliquis interrogasset.

20. Erat vero machinatio ista, viro quidem qualis tu, et, si non est indecens dictu, etiam qualis ego sum, manifesta et cognitu facilis; imperitis autem et obesae ac plenae pituita naris hominibus prodigiosa, et prorsus incredibili similis. Excogitatis enim diversis solvendi sigilla generibus, legebat interrogationes singulas, et quae viderentur ad eas respondebat, tum involutas iterum et obsignatas reddebat multa cum admiratione accipientibus: et frequens inter illos haec erat oratio, Unde enim iste sciret quae firmiter admodum obsignata ipsi dedi sub sigillis imitatu difficillimis, nisi revera deus esset cognoscens omnia?

21. Quae sunt igitur, forte me interrogabis, illa commenta? Audi ergo, ut hales qui convincas talia. Primum, Celse carissime, illud est: acu ignita partem ceræ, quae infra signum est, ubi liquefecerat, signum ipsum detrahebat, lectoque libello, acus ope liquefactam iterum ceram, tum quae infra sub lino est, tum eam quae sigillum ipsum continet, facile conglutinabat. Altera est ratio per illud quod vocatur collyrium: paratur hoc e pice Bruttia, et asphalto, et speculari lapide trito, ceraque et mastiche. Fictum ex his omnibus collyrium, et igni calefactum, in signum, saliva prius madefactum, imponebat, et typum exprimebat: deinde collyrio celeriter siccato, solutas facile tabellas perlegebat; tum cera imposita idem sigillum optime conveniens archetypo tanquam gemma iterum exprimebat. Tertiam aliam praeter has rationem audi: calcem glutini, quo libros glutinant, injectam, et in massam ceræ similem redactam, mollem adhuc sigillo imponebat: ablata deinde (nam siccatur statim, et cornu, quin ferro fit solidior) ad exprimendum utebatur. Sunt vero alia etiam multa ad hoc ipsum excogitata, quorum mentionem facere omnium nihil opus est, ne inepti esse videamur; praesertim quum tu in libris, quos contra magos scripsisti, pulcherrimis pariter atque utilissimis, quique prudentes reddere lectores possunt, satis multa proposueris, et multo his nostris plura.

22. Oracula ergo fundebat, et responsa dabat divina, multa hic prudentia usus, et probabilitatem adjungens commentis suis, qui perplexa quibusdam et ambigua responderet ad interrogationes, aliis vero plane obscura: etenim hoc etiam ad oracula pertinere ipsi videbatur: alios autem vel

τρεπεν, ὡς ἂν ἄμεινον ἔδοξεν αὐτῷ εἰκάζοντι, τοῖς δὲ θεραπαείας προύλεγε καὶ διαίτας, εἰδὺς, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔφην, πολλὰ καὶ χρήσιμα φάρμακα· μάλιστα δὲ ἡδονικίμου παρ' αὐτῷ αἱ κυτμίδες, ἀκόπου τι ὄνομα πεπλασμένον, ἐκ λίπους αἰγίου συνθεθειμένου. Τὰς μέντοι ἐλπίδας καὶ προκοπὰς καὶ κλήρων διαδοχὰς εἰσαυθὶς αἰεὶ ἀνεβάλλετο, προστιθεὶς ὅτι ἔσται πάντα, δόποταν ἐθελήσω ἐγὼ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ προφήτης μου δεσθῇ καὶ εὐχεται ὑπὲρ ὑμῶν.

23. Ἐτέτακτο δὲ καὶ μισθὸς ἐφ' ἐκάστῳ χρησμῷ δραχμῇ καὶ δὴ ὁβολῷ. Μὴ μικρὸν δὲ οἰηθῆς, ὦ ἐταῖρε, μηδὲ ὀλίγον γεγενησθαι τὸν πόρον τοῦτον, ἀλλ' εἰς ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ μυριάδας ἐκάστου ἔτους ἥθροισεν, ἀνὰ δέκα καὶ πεντεκαίδεκα χρησμοῦς τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ ἀπληστίας ἀναδιδόντων. Λαμβάνων δὲ οὐκ αὐτὸς ἐχρήτο μόνος οὐδ' ἐς πλούτον ἀπεθησαύριζεν, ἀλλὰ πολλοὺς ἤδη περὶ αὐτὸν ἔχων συνεργούς καὶ ὑπηρέτας καὶ πεισθῆνας καὶ χρησιμοποιοὺς καὶ χρησιμοφύλακας καὶ ὑπογραφέας καὶ ἐπισφραγιστάς καὶ ἐξηγητάς ἅπασιν ἐνεμεν ἐκάστῳ τὸ κατ' ἀξίαν.

24. Ἦδη δὲ τινες καὶ ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπὴν ἐξέπεμπε, φήμας ἐμποιήσοντας τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ μαντείου καὶ διηγησομένους ὡς προείποι καὶ ἀνέυροι δραπέτας καὶ κλέπτας καὶ ληστές ἐξελέγξει καὶ θησαυροὺς ἀνορύξαι παράσχοι καὶ νοσοῦντας ἰάσαιοτο, ἐνίοις δὲ καὶ ἤδη ἀποθανόντας ἀναστήσει. Δρόμος οὖν καὶ ὠθισμὸς ἀπανταχόθεν ἐγγίγνετο καὶ οὐσίαι καὶ ἀναθήματα, καὶ διπλάσια τῷ προφήτῃ καὶ μαθητῇ τοῦ θεοῦ. Καὶ γὰρ αὐτὸς οὗτος ἐξέπεσεν ὁ χρησμός·

Τίμεναι κέλομαι τὸν ἐμὸν θεράπονθ' ὑποφήτην·
οὐ γάρ μοι κτεάνων μέλειαι ἦσαν, ἀλλ' ὑποφήτου.

25. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ τῶν νοῦν ἔχόντων ὥσπερ ἐκ μέθης βαθείας ἀνανήφροντες συνίσταντο ἐπ' αὐτὸν καὶ μάλιστα οἱ Ἐπικούρου ἐταῖροι, πολλοὶ δὲ ἦσαν, καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπεφώρατο ἡρέμα ἤδη πᾶσα ἡ μαγανεία καὶ συσκευὴ τοῦ δράματος, ἐκφέρει φόβητρόν τι ἐπ' αὐτοὺς, λέγων ἀθῶν ἐμπεπλησθαι καὶ Χριστιανῶν τὸν Πόντον, οἱ περὶ αὐτοῦ τολμῶσι τὰ κάκιστα βλασφημεῖν, οὓς ἐκέλευε λίθοις ἐλαύνειν, εἴ γε ἐθέλουσιν ὧσιν ἔχειν τὸν θεόν. Περὶ δὲ Ἐπικούρου καὶ τοιοῦτόν τινα χρησμὸν ἀπερθέγγατο· ἐρομένου γάρ τινος τί πράττει ἐν Ἀδοῦ ὁ Ἐπίκουρος;

Μολυβδαίνας (ἐφν) ἔχων πένδας ἐν βορβόρῳ κάθηται.

Ἔλτα θαυμάζεις εἰ ἐπὶ μέγα ἥρθη χρησθήριον, ὁρῶν τὰς ἐρωτήσεις τῶν προσιόντων συνετάς καὶ πεπαιδευμένας; Ὅλος δὲ ἀσπονδος καὶ ἀκέρυκτος αὐτῷ ὁ πόλεμος πρὸς Ἐπικούρου ἦν· καὶ μάλα εἰκότως. Τίνι γὰρ ἄλλῳ δικαιοτέρον προσεπολέμει γόνος ἀνθρώπος καὶ τετρατεῖα φίλος, ἀληθεία δὲ ἔχιστος, ἢ Ἐπικούρῳ ἀνδρὶ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καθερακτόν καὶ μόνῃ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀλήθειαν εἰδότεν; οἱ μὲν γὰρ ἀμφὶ τὸν Πλάτωνα καὶ Χρύσιππον καὶ Πυθαγόραν φίλοι καὶ εἰρήνη βαθεῖα πρὸς ἐκείνους ἦν· ὁ δὲ ἀτεγκτος Ἐπίκουρος —

dehortabatur, vel impellebat, prout melius esse conjiceret aliis curationes præcipiebat et victus rationem, qui, quod primum dicebam, multa etiam utilia medicamenta sciret. Maxime vero probabantur illi cytmides, fictum nomen unguenti ad lassitudinem et dolorem, ex caprino adipe confecti. Spes vero et bonorum incrementa et hereditatum successiones in futurum semper rejiciebat, adjiciens, Fient omnia, si voluero ego, sique Alexander propheta meus rogaverit, et vota pro vobis fecerit.

23. Constituta autem erat etiam merces unicuique responso, drachma cum duobus obolis. Ne parvum putes, amice, aut minutum fuisse hunc redditum; ad septuaginta vel octuaginta millia quotannis congeriebat, dena et quindena responsa hominibus præ inexplebili cupiditate sibi reddi petentibus. Quæ autem acceperat, iis non solus utebatur, neque in thesauros reponebat: sed quum multos jam circa se haberet ministros, et operarios, et exploratores, et scriptores oraculorum pariter ac custodes, et exceptores, et obsignatores, et conjectores, illis omnibus suam cuique partem pro dignitate tribuebat.

24. Jam vero in peregrinas etiam regiones quosdam emittebat qui famam apud gentes excitarent de oraculo, ac narrent ut prædicat, et inveniat fugitivos, ac fures et latrones convincat, et effodiendos thesauros præbeat, sanetque ægrotos, ut aliquot jam mortuos resuscitaverit. Concursum igitur et urgentium se undique turba orta est: hinc sacrificia et donaria vel duplicia prophetæ ac discipulo dei. Nam hæc etiam sors exierat:

Vatem ornare meum jubeo vos atque ministrum:
divitias nec enim curō, sed curō ministrum.

25. Quum multi jam prudentes viri, quasi ex profunda ebrietate resipiscentes, contra ipsum consisterent, inprimis Epicuri sodales (erant autem multi), et in urbibus deprehensæ paullatim essent omnes illius præstigiæ, ac totus fabulæ apparatus, terculamentum quoddam contra illos expedit, dicens Atheis plenum esse et Christianis Pontum, qui audeant pessima de se maledicta spargere, quos lapidibus jussit abigi, si propitium habere vellent deum. De Epicuro reddidit etiam oraculum tale. Interrogante quodam, Quid agit apud inferos Epicurus? respondit;

Desidet in cæno plumbels coercitus catenis.

Deinde miraris, si ad magnam gloriam elatum est oraculum, quum videas interrogationes accedentium prudentes adeo atque eruditas? Universim implacabile ipsi et ne caduceatorem quidem admittens bellum erat contra Epicurum. Nec profecto injuria. Contra quem enim justius pugnaret homo præstigiator et portentosarum fraudum amans, veritatis autem inimicissimus, quam contra Epicurum, hominem qui naturam rerum perspexisset, solusque verum in illis vidisset? Nam Platonici, Stoici, Pythagorei amici erant, profunda cum illis pax: sed Epicurus ille molliri nescius (sic enim

οὕτω γὰρ αὐτὸν ὠνόμαζεν — ἐχθιστος δικαίως, πάντα ταῦτα ἐν γέλῳ καὶ παιδιᾷ τιθέμενος. Διὸ καὶ τὴν Ἀμαστριν ἐμίσει μάλιστα τῶν Ποντικῶν πόλεων, ὅτι ἡπιστατο τοὺς περὶ Λέπιδον καὶ ἄλλους ὁμοίους αὐτοῖς πολλοὺς ὄντας ἐν τῇ πόλει· οὐδὲ ἐχρησμάδῃσεν πώποτε Ἀμαστριανῷ ἀνδρί· ὅποτε δὲ καὶ ἐτόλμησεν ἀδελφῷ συγχλητικῷ χρησμοδῆσαι, καταγέλαστος ἀπῆλλαξεν οὐχ εὐρῶν οὐτ' αὐτὸς πλάσασθαι χρησμὸν δεξιῶν οὔτε τὸν ποιῆσαι πρὸς καιρὸν αὐτῷ θυνησόμενον· μεμφομένῳ γὰρ αὐτῷ στομάχῳ οδύνην προστάζει βουλόμενος ὕειον πόδα μετὰ μαλάχης ἐσκευασμένον ἐσθίειν οὕτως ἔφη·

Μάλβακα χοιρείων ἱερῇ κυμίνευσσι πύδων.

26. Πολλάκις μὲν αὖν, ὡς προεῖπον, ἔδειξε τὸν δράκοντα τοῖς δεομένοις, οὐχ ὅλον, ἀλλὰ τὴν οὐρὰν μάλιστα καὶ τὸ ἄλλο σῶμα προβεβληκώς, τὴν κεφαλὴν δὲ ὑπὸ κόλπου ἀθέατον φυλάττων. Ἐβελήσας δὲ καὶ μειζώνας ἐκπλήξαι τὸ πλῆθος ὑπέσχετο καὶ λαλοῦντα παρέξειν τὸν θεόν, αὐτὸν ἀνευ ὑποφύτου χρησμοδούντα. Εἴτα οὐ χαλεπῶς γεράνων ἀρτηρίας συνάψας καὶ διὰ τῆς κεφαλῆς ἐκείνης τῆς μεμηχανημένης πρὸς ὁμοιώτατα διεύρας, ἄλλου τινὸς ἐξῶθεν ἐμβοῶντος, ἀπεκρίνετο πρὸς τὰς ἐρωτήσεις, τῆς φωνῆς διὰ τοῦ ὀθονίνου ἐκείνου Ἀσκληπιῷ προσπιπτούσης. Ἐκαλοῦντο δὲ οἱ χρήσοι οὗτοι αὐτόφωνοι, καὶ οὐ πᾶσιν ἐδίδοντο οὐδὲ ἀνέδην, ἀλλὰ τοῖς εὐπαρφύοις καὶ πλουσίοις καὶ μεγαλοδύροις.

27. Ὁ γοῦν Σευηριανῷ δοθείς ὑπὲρ τῆς ἐς Ἀρμενίαν εἰσόδου τῶν αὐτοφώνων καὶ αὐτὸς ἦν· προτρέπων γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τὴν εἰσβολὴν οὕτως ἔφη·

Πάρθους Ἀρμενίους τε ὅσῳ ὑπὸ δουρὶ δαμάσσας
νοστήσεις· Ῥώμην καὶ Θύμβριδος ἀγλαὸν ὕδωρ
στέμμα φέρων προτάροις μεμυγμένον ἀκτινεύσιν.

Εἴτ' ἐπειδὴ πεισθεὶς ὁ ἡλίσιος ἐκείνος Κελτὸς εἰσέβαλε καὶ ἀπῆλλαξεν αὐτῇ στρατιᾷ ὑπὸ τοῦ Ὀθρυάδου κατακοπεῖς, τοῦτον μὲν τὸν χρησμὸν ἐξαίρει ἐκ τῶν ὑπομνημάτων, ἐντίθησι δὲ ἄλλον αὐτ' αὐτοῦ·

Μὴ σύ γ' ἐπ' Ἀρμενίους ἐλάαν στρατὸν, οὐ γὰρ ἀμεινον,
μὴ σοι θηλυχίτων τις ἀνὴρ τόδῳ ἀπο λυγρὸν
πόμπον ἐπιπροίεις παύσῃ βίβτοιο φάους τε.

28. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο σοφώτατον ἐπένοησε, τοὺς μεταχρονίους χρησμοὺς ἐπὶ θεραπείᾳ τῶν κακῶς προτεθεσπισμένων καὶ ἀποτετευγμένων· πολλάκις γὰρ τοῖς μὲν νοσοῦσι πρὸ τῆς τελευταῖς ὑγίειαν ἐπηγγέλλετο, ἀποθανόντων δὲ χρησμὸς ἄλλος ἔτοιμος ἦν καλινυφθῶν·

Μηκέτι διζῆσθαι νοῦσσοιο λυγρῆς ἐπαρωγῇ·
πόμπος γὰρ προφανῆς οὐδ' ἐκφυγείν δυνατόν σοι.

29. Εἰδὼς δὲ τοὺς ἐν Κλάρῳ καὶ Διδύμοις καὶ Μαλλῳ καὶ αὐτοὺς εὐδοκίμουνας ἐπὶ τῇ ὁμοίᾳ μαντικῇ ταύτῃ φίλους αὐτοὺς ἐποιεῖτο, πολλοὺς τῶν προσόντων πέμπων ἐπ' αὐτοὺς λέγων·

ipsum appellabat) inimicissimus merito, qui omnia ista pro risu et ludibrio sibi haberet. Propterea etiam Amastrin oderat maxime urbium Ponticarum, quod sciebat Lepidum et alios illi similes multos in ea urbe esse: neque unquam Amastriano cuiquam oraculum reddidit. Quum vero ausus etiam esset fratri senatorii viri respondere, ridicule discessit, quum neque ipse posset responsum fingere callidum, neque inveniret qui in tempore illud facere sibi posset. Querenti enim illi ventriculi dolores, quum comedendum imperare vellet suillum pedem cum malva paratum, sic dixit:

Malvaca porcinae sacratio vase cumina.

26. Sæpe quidem, ut dixi antea, ostendit draconem rogantibus, non totum, sed caudam maxime et reliquum corpus protendens, caput autem in sinu, ubi videri non posset, occultans. Quum vero magis percellere multitudinem vellet, promisit se loquentem etiam deum illis prastitutum, oracula reddentem sine vatis excipientis ministerio. Commisiss deinde non difficulter gruum asperis arteriis et per caput illud ad similitudinem humani fabricatum transmissis, alio quodam extra inclamante, ad interrogata respondit, voce per linteam illum Æsculapium accidente. Vocabantur oracula ista vocalia, nec reddebantur omnibus nec promiscue, sed vestitis magnifice, et locupletibus, et magna munera offerentibus.

27. Itaque illud Severiano datum de suo in Armeniam introitu e vocalium numero ipsum quoque fuit. Adhortans enim illum ad impressionem faciendam, sic dixerat:

Parthisque Armenisque hasta celeri superatis,
urbem ad Romanam Tiberisque fluentia redibis,
permixta radiis lauro tua tempora victus.

Deinde quum persuadere sibi passus stolidus ille Gallus irruptionem fecisset, sed male ei (nam cum exercitu suo ab Othryade concisus est) expeditio cessisset: hoc oraculum exemit e commentariis, posuitque pro eo aliud:

Ducere in Armenios noli: nec enim bene cedit:
ne tibi femineo vir amictu triste per arcum
immittens fatum perimat cum lumine vitam.

28. Nam illud quoque callidum fuit viri commentum, oracula post eventum facta, quibus emendarentur ea quæ male prædicta aberraverant. Sæpe enim ægotantibus ante mortem sanitatem promiserat: mortuis autem illis oraculum præsto aliud fuit, quo prius retractaretur:

Auxilium tristi modo desine quærere morbo;
nam fatum apparet, tibi nec vitare licet.

29. Ceterum quod sciret Clarios, ac Didymos et Mallenses celebrari et ipsos simili vaticinandi arte, eos sibi conciliabat amicos, multis eorum qui ad se venirent eo ablegandis, dicens:

Ἐς Κλάρων ἴεσο νῦν, τοῦμοῦ πατρὸς ὡς ὅπ' ἀκούσῃς·

καὶ πάλιν·

Βραγχιδῶν ἀδύτοις πελάζω καὶ κλύε χρησμῶν·

καὶ αὖθις·

Ἐς Μαλλὸν χώρει θεσπίσματά τ' Ἀμφιλόχοιο.

30. Ταῦτα μὲν ἐντὸς τῶν ὁρῶν μέχρι τῆς Ἰονίας καὶ Κιλικίας καὶ Παφλαγονίας καὶ Γαλατίας. Ὡς δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν διεφύτῃσε τοῦ μαντείου τὸ κλέος καὶ εἰς τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἐνέπεσεν, οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἄλλος πρὸ ἄλλου ἠπείγετο, οἱ μὲν αὐτοὶ ἰόντες, οἱ δὲ πέμποντες, καὶ μάλιστα οἱ δυνατώτατοι καὶ μέγιστον ἀξίωμα ἐν τῇ πόλει ἔχοντες, ὧν πρῶτος καὶ κορυφαῖός τος ἐγένετο Ῥουτιλιανὸς, ἀνὴρ τὰ μὲν ἄλλα καλὸς καὶ ἀγαθὸς καὶ ἐν πολλαῖς τάξεσι Ῥωμαϊκαῖς ἐξητασμένος, τὰ δὲ περὶ τοὺς θεοὺς πάνυ νοσῶν καὶ ἀλλόκοτα περὶ αὐτῶν πεπιστευκὸς καὶ εἰ μόνον ἀηλημιμένον που λίθον ἢ δεσπεφανομένον θεάσαιτο, προσπίπτων εὐθὺς καὶ προσκυνῶν καὶ ἐπὶ πολὺ παρεστῶς καὶ εὐχόμενος καὶ τάχαθ' ἀπ' αὐτοῦ αἰτῶν. Οὗτος τοίνυν ἀκούσας τὰ περὶ τοῦ χρηστηρίου μικροῦ μὲν ἐδέησεν ἀφίει τὴν ἐγκεχειρισμένην τάξιν εἰς τὸ τοῦ Ἀθῶνου τεῖχος ἀναπτῆναι. Ἐπεμπε δ' οὖν ἄλλους ἐπ' ἄλλους· οἱ δὲ πεμπόμενοι ἰδιωταί τινες οἰκέται ὁχλῶς ἐξαπατηθέντες ἐπανήσαν τὰ μὲν ἰδόντες, τὰ δὲ ὡς ἰδόντες καὶ ὡς ἀκούσαντες διηγούμενοι καὶ προσεπιμετροῦντες ἔτι πλείω τούτων, ὡς ἐντιμότεροι εἶεν παρὰ τῷ δεσπότῃ. Ἐξέκαον οὖν τὸν ἄβλιον γέροντα καὶ εἰς μανίαν ἐρωμένην ἐνέβαλλον.

31. Ὁ δὲ ὡς ἂν τοῖς πλείστοις καὶ δυνατωτάτοις φίλος ὦν περιῆει τὰ μὲν διηγούμενος ὡς ἀκούσειε παρὰ τῶν πεμπθέντων, τὰ δὲ καὶ αὐτοῦ προστιθείς. Ἐνέπλησε δ' οὖν τὴν πόλιν καὶ διεσάλευσεν οὗτος καὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ τοὺς πλείστους διεορύβησεν, οἱ αὐτίκα καὶ αὐτοὶ ἠπείγοντο ἀκούσαι τι τῶν καθ' αὐτούς. Ὁ δὲ τοὺς ἀφικνουμένους πάνυ φιλοφρόνως ὑποδεχόμενος ξενίοις τε καὶ ταῖς ἄλλαις ὠρεαῖς πολυτελέσιν εὖνους ἐργαζόμενος αὐτῷ ἀπέπεμπε οὐκ ἀπαγγελοῦντας μόνον τὰς ἐρωτήσεις, ἀλλὰ καὶ ὑμνήσοντας τὸν θεὸν καὶ τεράστια ὑπὲρ τοῦ μαντείου καὶ αὐτοῦ ψευσομένους.

32. Ἀλλὰ καὶ μηχανᾶται ὁ τρισκατάρτος οὐκ ἄσπον οὐδὲ τοῦ προστυγόντος ληστού ἄξιον· λύων γὰρ τὰ πεπεμένα βιθλία καὶ ἀναγινώσκων, εἴ τι εὖροι ἐπισφαλές καὶ παρακεκινδυνευμένον ἐν ταῖς ἐρωτήσεσι, κατεῖχεν αὐτὸς καὶ οὐκ ἀπέπεμπε, ὡς ὑποχειρίου καὶ μονονουχὶ δούλους διὰ τὸ δέος ἔχει τοὺς πεπομπότας, μεμνημένους οἷα ἦν ἃ ἔχοντο. Συνίης δὲ οἷας εἰκὸς τοὺς πλουσίους καὶ μέγα δυναμένους τὰς ψύστεις πυνθάνεσθαι. Ἐλάμβανεν οὖν πολλὰ παρ' ἐκείνων εἰδότην, ὅτι ἐντὸς αὐτοῦς ἔχει τῶν ἀρκύων.

33. Βούλομαι δέ σοι καὶ τῶν Ῥουτιλιανῶν δοθέντων χρησμῶν ἐνίους εἰπεῖν· πυνθανομένη γὰρ αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἐκ προτέρας γυναικὸς, παιδείας ὥραν ἔχον-

Jam Claron ito, mei vocem patris auditurus :

et rursus

Branchidarum adytis accede, oracula et audi :

et iterum :

Ad Mallum Amphilochique auditum oracula vade.

30. Hæc quidem intra terminos Asiæ, usque ad Ioniæ, et Ciliciam, et Paphlagoniam, et Gallogræciam. Quum vero in Italiam usque percrebuisset oraculi fama, et in Romanorum urbem incidisset; nemo fuit quin alius præ alio festinaret; alii quidem proficiscentes ipsi; alii vero mittentes alios: et inprimis potentissimi, maximaque dignitate in civitate præditi. Primus horum et caput ipsum Rutilianus fuit, vir cetera bonus et honestus et in multis dignitatibus Romanis versatus, sed circa deos religioso quodam morbo laborans et absurdas de iis persuasiones habens, qui si qua unctum modo lapidem aut coronatum videret, accideret statim adorandi causa, multumque astans et vota faceret, et bona ab illo peteret. Hic igitur de oraculo quum audisset, parum aberat quin mandato sibi munere relicto, ad Aboni castrum advolaret: misit certe alios super alios. Missi vero qui essent, imperiti quidam servi, facile decepti post reditum alia a se visa, alia tanquam visa et audita narrant, et plura his corollariorum instar adjiciunt, ut gratiosiores nempe essent apud dominum. Accendunt ergo misellum senem, et in robustam illum insaniam conjiciunt.

31. At ille qui amicus esset plerisque et potentissimis, circumire et narrare partim quidem ut audierat ex his quos miserat, partim etiam de suo adjecta. Implet igitur urbem et commovet hic vir, et de aula plerosque sollicitat, qui statim ipsi quoque festinant de suis rebus aliquid audituri. At noster blande qui exciperet venientes, hospitalibusque et aliis magni pretii muneribus suos faceret, dimittebat illos, qui non renuntiarent modo interrogata, sed deum etiam celebrarent, et prodigiosa de oraculo seque ipso mentirentur.

32. Ac machinatur quiddam homo exsecrabilis non insipiens et latrone minime vulgari dignum: solvens enim libellos sibi missos et legens, si quid inveniret præcepis et periculosum in interrogationibus, retinuit ipse nec remisit, ut obnoxios et tantum non servos sibi retineret isto metu eos, qui miserant, memores nimirum, qualia fuissent de quibus interrogassent. Probe autem intelligis quas interrogationes proponi a divitibus et potentibus probabile sit. Ab his ergo multa accepit, qui scirent se intra illius retia conclusos.

33. Volo autem tibi oraculorum Rutiliano datorum quædam dicere. Interroganti de filio suo e priori uxore suscepto,

τος, ὅντινα προσθήσεται τὸν διδάσκαλον τῶν μαθημάτων αὐτοῦ, ἔφη·

Πυθαγόρην πολέμων τε διάκτορον ἐσθλὸν αἰοῶν.

Εἶτα μετ' ὀλίγας ἡμέρας τοῦ παιδὸς ἀποθανόντος ὁ μὲν ἤπορει καὶ οὐδὲν εἶχε λέγειν πρὸς τοὺς αἰτιωμένους, παρὰ πόδας οὕτως ἐληλεγμένου τοῦ χρησμοῦ, ὁ δὲ Ῥουτιλιανὸς αὐτὸς φθάσας ὁ βέλτιστος ἀπελογεῖτο ὑπὲρ τοῦ μαντείου λέγων, τοῦτο αὐτὸ προδεδηλωμέναι τὸν θεὸν καὶ δι' αὐτὸ ζῶντα μὲν κελεύσαι μηδὲνα διδάσκαλον ἐλθεῖν αὐτῷ, Πυθαγόραν δὲ καὶ Ὁμηρον πάλαι τεθνεῶτας, οἷς εἰκὸς τὸ μεираχίον ἐν Ἄδου νῦν συνεῖναι. Τί τοίνυν μέμψεσθαι ἄξιον Ἀλεξάνδρῳ, εἰ τοιοῦτος ἀνθρωπίσκοις ἐνοιατρίβειν ἤξιοι;

34. Αὖτις δὲ πυνθανομένη αὐτῷ τὴν τίνος ψυχὴν αὐτὸς διεδέξατο, ἔφη·

Πρῶτον Πηλείδης ἐγένου, μετὰ ταῦτα Μένανδρος, εἴθ' ὅς νῦν φαῖνη, μετὰ δ' ἔσσειαι ἡλίας ἀκτίς, ζῆνεις δ' ὀγῶκοντ' ἐπὶ τοῖς ἐκατὸν λοκάδαντας.

Ὁ δ' ἐβδομηκοντούτης ἀπέθανε μελαγχολήσας εὐπερίμεινας τὴν τοῦ θεοῦ ὑπόσχασιν.

35. Καὶ οὗτος ὁ χρησμὸς τῶν αὐτοζώνων ἦν. Ἐρομένη δὲ αὐτῷ ποτε καὶ περὶ γάμου ρητῶς ἔφη·

Γῆμον Ἀλεξάνδρου τε Σεληναίης τε θυγάτρῃ.

Διεδεδώκει δὲ πάλαι λόγον ὡς τῆς θυγατρὸς, ἣν εἶχεν, ἐκ Σελήνης αὐτῷ γενομένης· τὴν γὰρ Σελήνην ἔρωτι ἄλῳναι αὐτοῦ καθευδόντος ποτε ἰδοῦσαν, ὅπερ αὐτῇ ἔθος, κοιμωμένων ἐρᾶν τῶν καλῶν. Ὁ δ' οὐδὲν μελήσας ὁ συνετώτατος Ῥουτιλιανὸς ἐπεμπεν εὐθὺς ἐπὶ τὴν κόρην καὶ τοὺς γάμους ζυγεῖν ἐλεῖ ἐξήκοντούτης νυμφίως καὶ συνῆν, τὴν πενθερὰν Σελήνην ἐκατόμβαις θλαίς ἱασκόμενος καὶ τῶν ἐπουρανίων εἰς καὶ αὐτὸς οἰόμενος γεγενῆσθαι.

36. Ὁ δ' ὡς ἀπαξ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πραγμάτων ἐλάβετο, μεῖζον αἰεὶ προσεπενόει καὶ πάντοτε τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἐπεμπε χρησμολόγους ταῖς πόλεσι προλέγων, λοιμοὺς καὶ πυρκαϊὰς φυλάττεσθαι καὶ σεισμοὺς, καὶ ἀσφαλῶς βοηθήσειν, ὡς μὴ γένοιτο τι τούτων, αὐτὸς ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς. Ἐνα δὲ τινα χρησμὸν, αὐτόφωνον καὶ αὐτὸν, εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη ἐν τῷ λοιμῷ διεπέμφατο· ἦν δὲ τὸ ἔπος ἔν·

Φοῖβος ἀκερσεκόμης λοιμοῦ νεφέλῃν ἀπερύκει.

Καὶ τοῦτο ἦν ἰδεῖν τὸ ἔπος πανταχοῦ ἐπὶ τῶν πυλῶνων γεγραμμένον ὡς τοῦ λοιμοῦ ἀλεξιφάρμακον. Τὸ δ' ἐς τοῦναντίον τοῖς πλείστοις προὔχουσι· κατὰ γὰρ τινα τύχην αὐταὶ μάλιστα αἱ οἰκίαι ἐκενώθησαν, αἷς τὸ ἔπος ἐπεγέγραπτο. Καὶ μὴ με νομίσσης τοῦτο λέγειν, ὅτι διὰ τὸ ἔπος ἀπώλλυντο· ἀλλὰ τύχῃ τινὶ οὕτως ἐγένετο. Τάχα δὲ καὶ οἱ πολλοὶ θαρροῦντες τῷ στίχῳ ἡμέλουν καὶ ραθυμότερον διητῶντο οὐδὲν τῷ χρησμῷ πρὸς τὴν νόσον συντελοῦντες, ὡς ἂν ἔχοντες προμαχόμενας αὐτῶν τὰς συλλαβὰς καὶ τὸν ἀκερσεκόμην Φοῖβον ἀποτοξεύοντα τὸν λοιμόν.

LUCIANUS. I.

qui jam ad aetatem institutionis capacem pervenisset, quem discendi magistrum ei praeciceret; respondit:

Pythagoram, egregieque canentem praelia vatem.

Puero deinde paucis post diebus mortuo, ipse quidem astuare, nec habere quod accusantibus responderet, oraculo ita rebus praesentibus refutato. At ipse bonus vir Rutilianus ultro suscepta oraculi defensione dixit, hoc ipsum indicatum a deo, ac propterea non vivum illi praecceptorem capi jussisse, sed Pythagoram atque Homerum vita olim functos, quibuscum versari nunc puerum apud inferos probabile sit. Quid vero reprehendendus est Alexander, si tales inter homunciones versari voluit?

34. Rursus interroganti, cujus ipse animam nactus esset? ait:

Pelides primum fueras, post ista Menander, tum, qui nunc vivis, radius post omnia Solis, quum supra centum octoginta exgeris annos.

At ille septuagenarius diem suum obiit, morbo atrabiliario, non exspectata promissione dei.

35. Etiam hoc erat vocalium unum oraculorum. Interroganti quondam de nuptiis diserte dixit:

Ducito Alexandro natam Lunaque puellam.

Nempe olim rumorem sparserat, filiam, quam habebat, ex Luna sibi natam esse. Lunam enim amore ipsius captam, quum dormientem vidisset: mos scilicet illius, dormientes formosos amare. Prudentissimus autem ille Rutilianus nihil cunctatus, statim misit ad arcessendam puellam, nuptias celebravit sexagenarius sponsus, et cum illa cubuit, placata prius socru Luna totis hecatombis, putansque se quoque jam caelestium unum esse factum.

36. At ille quum semel res Italicas attigisset, majora semper adinveniebat, et per omnes Romani imperii partes mittebat oraculorum nuncios, praedicens civitatibus, pestilentias et incendia ut caverent, et terrae motus: pollicebaturque illis, ne quid tale fieret, valide se adjuturum. Unum aliquod oraculum, vocale ipsum quoque, ad omnes gentes pestilentiae tempore misit: erat autem versiculus unus:

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Eratque videre hunc versum ubique inscriptum vestibulis, tanquam depellendae luis remedium. Hoc vero contra plerisque evenit: forte enim fortuna quadam illae maxime domus exhaustae sunt, quibus inscriptus fuerat versiculus. Et ne putes me hoc dicere, per ipsum illos versiculum periisse: quin forte quadam ita factum est. Forte etiam vulgo homines fiducia versiculi negligentius agebant, omissa victus cura, nihil adjuvantes oraculum contra vim morbi, qui haberent propugnaturas pro se illas syllabas, et intonsum Phoebum telis abacturum pestilentiam.

37. Πευθῆνας μέντοι ἐν αὐτῇ Ῥώμῃ κατεστήσατο πᾶνο πολλοὺς τῶν συνωμοτῶν, οἱ τὰς ἐκάστου γνώμας διήγγελλον αὐτῷ καὶ τὰς ἐρωτήσεις προειμῆνουν καὶ ὧν μάλιστα ἐφίενται, ὡς ἵτοιμον αὐτὸν πρὸς τὰς ἀποκρίσεις καὶ πρὶν ἔχειν τοὺς πεμπομένους καταλαμβάνεσθαι.

38. Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα προσεμηχανᾶτο· τελετὴν τε γάρ τινα συνίσταται καὶ δαδουχίας καὶ ἱεροφαντίας, τριῶν ἐξῆς αἰτελουμένων ἡμερῶν· καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ πρῆρρησις ἦν ὡς περ Ἀθήνησι τοιαύτη· Εἴ τις ἄθεος ἢ Χριστιανὸς ἢ Ἐπικουρείος ἤκει κατασκοπος τῶν ὁργίων, φευγέτω, οἱ δὲ πιστεύοντες τῷ θεῷ τελεσθῶσαν τύχῃ τῇ ἀγαθῇ. Εἴτε εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ἐξέλασις ἐγίγνετο· καὶ ὁ μὲν ἤγειτο λέγων « ἔξω Χριστιανούς, » τὸ δὲ πλῆθος ἅπαν ἐπεφθέγγετο « ἔξω Ἐπικουρείους. » Εἴτα Ἀθητοὺς ἐγίγνετο λοχεία καὶ Ἀπόλλωνος γοναὶ καὶ Κορωνίδος γάμος καὶ Ἀσκληπιδὸς ἐτίκτετο· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ Γλύκωνος ἐπιφάνεια καὶ γέννησις τοῦ θεοῦ.

39. Τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ Ποδαλειρίου ἦν καὶ τῆς μητρὸς Ἀλεξάνδρου γάμος· Δαδὶς δὲ ἐκαλεῖτο καὶ δῆδες δὲ ἐκάοντο. Καὶ τελευταῖον Σελήνης καὶ Ἀλεξάνδρου ἔρωσις καὶ τιχτομένη τοῦ Ῥουτιλιανοῦ ἡ γυνή. Ἐδαδούχει δὲ καὶ ἱεροφάνται ἐνδομίῳν Ἀλεξάνδρος. Καὶ ὁ μὲν καθεύδων δῆθεν κατέκειτο ἐν τῷ μέσῳ, κατῆι δὲ ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁροφῆς ὡς ἐξ οὐρανοῦ ἀντὶ τῆς Σελήνης Ῥουτιλλία τις ὥραιστατὴ τῶν Καίσαρος οἰκονόμων τινὸς γυνή, ἐρώσα ὡς ἀληθῶς τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἀντερωμένη ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ δλεθρίου ἐκείνου ἀνδρὸς φιλήματά τε ἐγίγνετο ἐν τῷ μέσῳ καὶ περιπλοκαί· εἰ δὲ μὴ πολλαὶ ἦσαν αἱ δᾶδες, τάχα ἂν τι καὶ τῶν ὑπὸ κολποῦ ἐπράττετο. Μετὰ μικρὸν δὲ πάλιν ἐσθῆι ἱεροφαντικῶς ἐσκευασμένος ἐν πολλῇ τῇ σιωπῇ, καὶ αὐτὸς μὲν ἔλεγε μεγάλην τῇ φωνῇ, ἡ Γλύκων· ἐπεφθέγγοντο δὲ αὐτῷ ἐπακολουθοῦντες Εὐμολπίδαι δῆθεν καὶ Κήρυκές τινες Παφλαγόνες καρβατίνας ὑποδεδεμένοι, πολλὴν τὴν σκοροδάμην ἐρυγγάνοντες, ἡ Ἀλέξανδρε.

40. Πολλὰκι δ' ἐπὶ ταῖς δαδουχίαις καὶ τοῖς μυστικοῖς σκιρτήμασι γυμνωθεὶς ὁ μηρὸς αὐτοῦ ἐξεπίτηδες χρυσοῦς ἐξεφάνη, δέρματος ὡς τὸ εἶδος ἐπιχρύσου περιτεθέντος καὶ πρὸς τὴν αὐγὴν τῶν λαμπάδων ἀποστλιδόντος. Ὡστε καὶ γενομένης ποτὲ ζητήσεως δύο τισὶ τῶν μωροσόφων ὑπὲρ αὐτοῦ, εἴτε Πυθαγόρου τὴν ψυχὴν ἔχοι διὰ τὸν χρυσῶν μηρὸν εἴτε ἄλλην ὁμοίαν αὐτῷ, καὶ τὴν ζήτησιν ταύτην αὐτῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐπαυνεγρόντων, ὁ βασιλεὺς Γλύκων χρησάμῳ ἔλυσε τὴν ἀπορίαν·

Πυθαγόρου ψυχὴ ποτὲ μὲν φθίνει, ἄλλοτε δ' αὖτις· ἡ δὲ προφητεία δίκης φρενὸς ἐστὶν ἀπορροῇ. Καὶ μὴν ἐπεμψε πατὴρ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπαρωγόν· καὶ πάλιν ἐς Διὸς εἰσι Διὸς βληθεῖσα κεραυνῷ.

41. Προλέγων δὲ πᾶσιν ἀπέχεσθαι παιδίου συνουσίας, ὡς ἀσεβὲς ὂν, αὐτὸς τοιόνδε τι ὁ γεννάδας ἐτεχνάσατο

37. Verum etiam exploratores in ipsa Roma multos sane constituerat conjuratorum, qui sententias uniuscujusque sibi nunciarent, et ante indicarent interrogationes, quæque maxime cuperent, ut paratum ad responsiones jam ante adventum suum missi invenirent.

38. Atque homines Italicos his et similibus machinis aggredebatur. Mystera etiam quædam instituit, et facum gestationes, et sacrorum caerimonias, tribus deinceps diebus festos ritus peragendos curans. Ac primo die edicebatur, ut Athenis, in hanc formulam: Si quis atheus, aut Christianus, aut Epicureus venerit, orgiorum speculator, fugito: qui autem deo credunt, initiantur bonis auspiciis! Deinde statim a principio fiebat exactio. Atque ipse initio dicebat, Foras Christianos! multitudo universa subiciebat, Foras Epicureos! Tum Latonæ agebatur puerperium, et Apollinis partus, et Coronidis nuptiæ, et nascebatur Æsculapius: altero autem die Glyconis adventus et nativitas dei.

39. Tertio, Podalirii erant et matris Alexandri nuptiæ: Dadis (*facularia*) autem illa dies vocabatur, et faces accendebantur. Tandem agebantur Lunæ et Alexandri amores, nascensque uxor Rutiliani. Facem porro gestabat, et præibat caerimonias Endymion Alexander. Atque ipse quidem dormiens scilicet jacebat in medio, descendebat autem ad eum ex tecto tanquam e caelo pro Luna Rutilia quædam formosissima, dispensatorum Caesaris cujusdam uxor, vere illa amans Alexandrum, et amata vicissim ab illo, atque in oculis miseri illius viri osculaque intercedebant in medio et complexus; si vero non adfuissent faces nullæ, forte etiam quiddam eorum quæ sub veste fieri solent, patratum esset. Parvo autem interjecto temporis spatio rursus intrabat, ut antisitem caerimoniarum decet exornatus, multo cum silentio: deinde ipse quidem magna voce dicebat, Ie Glycon! succlamabant autem comites, Eumolpidæ nimirum et Ceryces quidam e Paphlagonia, carbatinis calceati, acrem alii odorem ructantes multum, Ie Alexander!

40. Sæpe autem in illa facum gestatione et mysticis saltionibus nudatum ipsius de industria femur apparuit aureum, circumposita, ut probabile est, pelle inaurata, et ad lucernarum splendorem refulgente. Itaque exorta aliquando disputatione de illo inter duos stultitiæ illius consultos, utrum Pythagoræ animam haberet propter aureum illud femur, an aliam illius similem; eamque quæstionem ad ipsum Alexandrum referentibus, Glycon rex oraculo dubitationem illam dissolvit:

Pythagoræ viciibus mens alma peritque reditque: vatis at est animus Joviali e mente propago: missus adest jussu patris auxiliator honestis, et redit ad patrem Joviali fulmine tactus.

41. Quum pueri concubita omnibus interdiceret, tanquam re impia, ipse tale quid vir ingeniosus commentus est. Ci-

ταῖς γὰρ πόλεσι ταῖς Ποντικαῖς καὶ ταῖς Παφλαγονικαῖς ἐπηγγέλλε θεηκόλους πέμπειν ἐς τριετίαν ὑμνήσοντας παρ' αὐτῶν τὸν θεόν· καὶ ἐδοξέ μοι δοκιμασθέντας καὶ προκριθέντας τοὺς εὐγενεστάτους καὶ ὀραιοτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας πεμψῆναι, οὓς ἐγκλεισάμενος ὥσπερ ἀργυρωνήτοισι ἐχρήσατο καὶ συγκαθεύδων καὶ πάντα τρόπον ἐμπαροινῶν. Καὶ νόμον δὲ ἐπεποιήτο, ὑπὲρ τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη μῆδ' ἑνὶ αὐτοῦ στόματι δεξιῶσθαι μηδὲ φιλήματι ἀσπάζεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις προτείνων τὴν χεῖρα κύσαι μόνους τοὺς ὀρραίους κατεφίλει, καὶ ἐκαλοῦντο οὗτοι οἱ ἐντὸς τοῦ φιλήματος.

42. Τοιαῦτα ἐντροφῶν τοῖς ἀνόητοις διετέλει γυναῖκας τε ἀνέχον διαφθεῖρων καὶ παισὶ συνών. Καὶ ἦν μέγα καὶ εὐκτὸν ἐκάστω, εἰ τις γυναῖκα προσβλέψειεν εἰ δὲ καὶ φιλήματος ἀξιώσειεν, ἀθρόαν τὴν ἀγαθὴν τύχην ὥσπερ ἑκάστος ἐς τὴν οἰκίαν αὐτῷ ἐσφυήσεται· πολλὰ δὲ καὶ ἡγύρον τετοκέαι παρ' αὐτοῦ, καὶ οἱ ἄνδρες ἐπεμαρτύρουν ὅτι ἀληθὴ λέγουσιν.

43. Ἐθέλω δέ σοι καὶ διάλογον διηγήσασθαι τοῦ Γλύκωνος καὶ σακέρδωτος τινος, Τianoῦ ἀνθρώπου, ὁποῖου τινὸς τὴν σύνεσιν, εἴση ἀπὸ τῶν ἐρωτήσεων. Ἀνέγων δὲ αὐτὸν χρυσοῖς γράμμασι γεγραμμένον ἐν Τίῳ ἐν τῇ τοῦ σακέρδωτος οἰκίᾳ. Εἰπέ γάρ μοι, ἔφη, ὦ δέσποτα Γλύκων, τίς εἶ; Ἐγὼ, ἦ δ' ὅς, Ἀσκληπιδὸς νέος. Ἄλλος παρ' ἐκείνων τὸν πρότερον, πῶς λέγεις; Οὐ θέμις ἀκοῦσαί σε τοῦτο γε. Πόσα δὲ ἡμῖν ἔτη παραμένεις χρησιμῶδων; Τρίτον πρὸς τοῖς χιλίοις. Εἴτα ποῖ μεταστήσῃ; Ἐς Βάκτρα καὶ τὴν ἐκεῖ γῆν· δεῖ γὰρ ἀπολαῦσαι καὶ τοὺς βαρβάρους τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἐμῆς. Τὰ δ' ἄλλα χρηστήρια, τὸ ἐν Διδύμοις καὶ τὸ ἐν Κλάρῳ καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς ἐτί σου τὸν προπάτορα ἔχει τὸν Ἀπολλῶν, ἦ ψευδεῖς εἰσιν οἱ νῦν ἐκπίπτοντες ἐκεῖ χρησμοί; Μηδὲ τοῦτο ἐβέλθῃς εἰδέναι· οὐ γὰρ θέμις. Ἐγὼ δὲ τίς ἔσομαι μετὰ τὸν νῦν βίον; Κάμηλος, εἴτα ἵππος, εἴτα ἀνὴρ σοφὸς καὶ προφήτης οὐ μείων Ἀλεξάνδρου. Τοιαῦτα μὲν ὁ Γλύκων τῷ σακέρδωτι διελέχθη. Ἐπὶ τέλει δὲ χρησμὸν ἑμμετρον ἐφθέγγετο εἰδὼς αὐτὸν Λεπίδῳ ἐταῖρον ὄντα·

Μὴ πείθου Λεπίδῳ, ἐπεὶ οἱ λυγρὸς οἶτος ὀπηδεῖ.

Πάνυ γὰρ ἐδεδίει τὸν Ἐπίκουρον, ὥς προεῖπον, ὥς τινα ἀντίτεχνον καὶ ἀντισοφιστὴν τῆς μαγανείας αὐτοῦ.

44. Ἐνα γούν τινα τῶν Ἐπικουρείων τολμήσαντα καὶ διελέγγχειν αὐτὸν ἐπὶ πολλῶν τῶν παρόντων ἐς κίνδυνον οὐ μικρὸν κατέστησεν· δὲ μὲν γὰρ προσελθὼν ἔλεγε μεγάλη τῇ φωνῇ, Σὺ μέντοι, ὦ Ἀλέξανδρε, τὸν δεῖνα Παρλαγόναν προσαγαγὲν οἰκέτας αὐτοῦ τῷ ἡγουμένῳ τῆς Γαλατίας τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀνέπεισας ὥς ἀπεκτονότας τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παιδεύομενον, ὁ δὲ νεανίσκος καὶ ζῇ καὶ ἐπανεληλύθε ζῶν μετὰ τὴν τῶν οἰκετῶν ἀπώλειαν θηρίοις ὑπὸ σοῦ παραδοθέντων. Τοιοῦτο δέ τι ἐγεγένητο· ἀναπλεύσας ὁ νεανίσκος εἰς Αἴγυπτον, ἄχρὶ τοῦ Κλύσματος πλοίου ἀναγομένου ἐπέισθη καὶ κῦτος εἰς Ἰνδὴν πλεῦσαι, καπεῖθ' ἤπερ ἐβράδυνεν, οἱ

vitibus Ponticis atque Paphlagonicis inunxit ut divini cultus ministros sibi in triennium mitterent, qui laudes dei apud se canerent: oportebatque probatos ac praelatos ceteris generosissimos quosque et florentissimos aetate et formosissimos mitti: quibus inclusis tanquam emtis pecunia sua utebatur, dormiens cum illis et omni genere intemperantis contumeliae in illos utens. Insuper legem tulerat, ne quis duodeviginti annis major inter salutandum complectendumque ipsum oscularetur; verum aliis manum ad osculum quum offerret, solos aetate florentes osculabatur: dicebanturque hi intra osculum esse.

42. Hunc ad modum stupidis hominibus ad delicias suas illudebat, corrumpendis promiscue mulieribus, et pueris constuprandis. Et magnum erat unicuique atque optabile, si cuius uxorem aspiceret: si vero osculo etiam dignaretur, confertim ut bona fortuna in domum suam inlueret, futurum unusquisque putabat. Multae vero etiam se peperisse ex eo gloriabantur, et vera illas dicere, mariti illis testabantur.

43. Volo tibi etiam colloquium referre Glyconis et sacerdotis cuiusdam, hominis Tianensis, qui quam prudens fuerit, ex interrogationibus discere poteris. Legi autem illud colloquium, aureis literis scriptum in Tio urbe in domo sacerdotis. Nempe, Dic mihi, inquit, domine Glycon, quis es? Ego, inquit ille, Aesculapius junior. Diversusne ab illo priore? quomodo ais? Non fas est te hoc audire. Quot vero annos manebis apud nos et dabis responsa? Tres supra mille annos. Deinde quo te conferes? Bactra, et ad vicinam regionem: oportet enim barbaros etiam frui mea inter homines peregrinatione. Oracula vero reliqua, Didymaeum, Clarium, Delphicum, habentne adhuc progenitorem tuum Apollinem reddentem sibi oracula? an mendacia sunt, quae nunc ibi exeunt, oracula? Neque hoc scire postules; neque enim fas est. Ego vero quis ero post hanc vitam? Camelus, post equus, post vir sapiens, et propheta non minor Alexandro. Haec cum sacerdote Glycon locutus est. In fine autem oraculum versu conclusum pronuntiavit, quum Lepido sodalem esse sciret:

Ne Lepido credas: tristis manet exitus illum.

Velementer enim, ut ante dixi, metuebat Epicurum, tanquam hominem arte sua et sapientia praestigias ipsius oppugnantem.

44. Unum igitur quendam Epicureorum audentem etiam multis praesentibus ipsum confutare, in periculum non parum adduxit. Ille enim accedens ait magna voce, At tu, Alexander, Paphlagoni illi, quem scis, persuasisti, ut apud praesidem Gallograeciae postulare servos suos ultimi supplicii, tanquam qui filium suum Alexandriae doctrinae causa versantem interfecissent. Vivit autem adolescens, et salvus rediit post servorum interitum, bestiis a te obsectorum. Factum vero ejusmodi quid fuerat. Adolescens, qui adverso flumine navigarat in Aegyptum ad Clysmamque, solvente commodum navi persuaderi sibi passus est, ut et ipse navigaret in Indiam; quumque cunctaretur,

δυστυχεῖς ἐκείνοι οἰκέται αὐτοῦ οἰθθέντες ἢ ἐν τῇ Νείλῳ πλέοντα διεφθάρθαι τὸν νεανίσκον ἢ καὶ ὑπὸ ληστῶν — πολλοὶ γὰρ ἦσαν τότε — ἀνηρῆσθαι ἐπανῆλθον ἀπαγγέλλοντες αὐτοῦ τον ἀφανισμόν. Εἶτα ὁ χρησμὸς καὶ ἡ καταδίκη, μεθ' ἣν ἐπέστη ὁ νεανίσκος διηγούμενος τὴν ἀποδημίαν. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν.

45. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀγανακτῆσας ἐπὶ τῷ ἐλέγγῳ καὶ μὴ φέρων τοῦ ὀνειδούς τὴν ἀλήθειαν ἐκέλευε τοὺς παρόντας λίθοις βάλλειν αὐτὸν ἢ καὶ αὐτοὺς ἐναγεῖς ἔσεσθαι καὶ Ἐπικουρείους κληθῆσεσθαι. Τῶν δὲ βάλλειν ἀρξαμένων Δημόστρατος τις ἐπιδημιῶν τοῦ Πόντου πρῶτος περιγυρεὶς ἐρρύσατο τοῦ θανάτου τὸν ἀνθρώπον μικροῦ δεῖν καταλευσθέντα, πάνυ δικαίως· τί γὰρ ἔδει μόνον φρονεῖν ἐν τοσούτοις μεμηγνῶσι καὶ παρπολαῦσαι τῆς Παφλαγόνων μυρίας; καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκείνον τοιαῦτα.

46. Εἰ δὲ τινῶν προσκαλουμένων κατὰ τὰς τῶν χρησμάτων — πρὸ μίας δὲ τοῦτο τοῦ θεσπίσειν ἐγίγνετο — καὶ ἐρομένου τοῦ κήρυκος εἰ θεσπίζει, τῷ δὲ ἀνείπεν ἐνδοθεν « ἐς κόρακας, » οὐκ ἐπὶ τὸν τοιοῦτον οὔτε στέγη τις ἐδέχετο οὔτε πυρὸς ἢ ὕδατος ἐκοινώνει, ἀλλ' ἔξει γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι ὡς ἀσεβῆ καὶ ἄθεον καὶ Ἐπικουρείον, ἥπερ ἦν ἡ μεγίστη λοιδορία.

47. Ἐν γοῦν καὶ γελοιότατον ἐποίησεν ὁ Ἀλέξανδρος· εὐρὼν γὰρ τὰς Ἐπικουρούς κυρίας δοῦσας, τὸ κάλλιστον, ὡς οἶσθα τῶν βιβλίων καὶ κεφαλαῖωδῃ περιέχον τῆς τάνδρὸς σοφίας τὰ δόγματα, κομίσας ἐς τὴν ἀγορὰν μέσσην ἔκαυσεν ἐπὶ ξύλων συκίων ὡς δῆθεν αὐτὸν καταφλέγων, καὶ τὴν σποδὸν ἐς τὴν θάλατταν ἐξέβαλεν ἐπὶ καὶ χρησμάτων ἐπιφρογνόμενος·

Πυρπολεῖν κελομαι δοῦσας ἀλαστο γέροντας·

οὐδ' εἰδὼς ὁ κατάρματος ὅσων ἀγαθῶν τὸ βιβλίον ἐκείνο τοῖς ἐντυγχάνουσιν αἴτιον γίγνεται καὶ ὅσην αὐτοῖς εἰρήνην καὶ ἀταραξίαν καὶ ἐλευθερίαν ἐνεργάζεται, δειμάτων μὲν καὶ φασιμάτων καὶ τεράτων ἀπαλλάττον καὶ ἐλπίδων μακαίων καὶ περὶ τῶν ἐπιθυμιῶν, νοῦν δὲ καὶ ἀλήθειαν ἐντιθὲν καὶ καθαῖρον ὡς ἀληθῶς τὰς γνώμας οὐχ ὑπὸ δαδὶ καὶ σκιλλῇ καὶ ταῖς τοιαύταις φλυαρίαις, ἀλλὰ λόγῳ ὀρθῷ καὶ ἀληθεῖα καὶ παρρησία.

48. Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἐν τι καὶ μέγιστον τόλμημα τοῦ μικροῦ ἀνδρὸς ἄκουσον· ἔχων γὰρ οὐ μικρὰν ἐπὶ τὰ βασίλεια καὶ τὴν αὐλὴν τὸν Πουττιλιανὸν εὐδοκίμουνα πάροδον, διαπέμψαντα χρησμὸν τοῦ ἐν Γερμανίᾳ πολέμου ἀκμάζοντος, πτε ὁ θεὸς Μάρκος ἦδη τοῖς Μαρχομάνοις καὶ Κουάδοις συνεπλέκετο. Ἡξίου δὲ ὁ χρησμὸς δύο λέοντας ἐμβληθῆναι ζώντας ἐς τὸν Ἰστρον μετὰ πολλῶν ἀρωμάτων καὶ θυσιῶν μεγαλοπρεπῶν. Ἀμεινον δὲ αὐτὸν εἰπεῖν τὸν χρησμὸν·

Ἐς δίνας Ἰστροιο διπετέος ποταμοῦ
ἐσβαλεῖν κελομαι δοιοὺς Κυβέλης θεράποντας,
θήρας ὀρειτροφείας, καὶ ὅσα τρέφει Ἰνδικὸς ἀήρ
ἀνθεα καὶ βοτάναι· εὐώδεις· αὐτίκα δ' ἔσται
νίκη καὶ μέγα κύδος ἡμ' εἰρήνην ἐρατεινῇ.

infelices illi servi ipsius, rati aut in Nili navigatione periisae adolescentulum, aut a latronibus, qui multi tum erant, de medio sublatum, redierunt, amissum illum nunciantes. Tum secutum est oraculum, et condemnatio; post quam subito affuit juvenis, suam peregrinationem enarrans. Hæc ille dixit.

45. Alexander vero agerrime ferens se redargui, veracque reprehensionis impatiens, jussit, qui præsentibus erant, lapidibus illum petere, alioquin ipsos quoque devoti capitis futuros et Epicureos vocatum iri. Qui quum jam lapidare inciperent, Demonstratus aliquis ex Ponti proceribus, ibi commorans, circumfusus homini, morti illum eripuit, quum parum abesset quin obrueretur lapidibus: merito ille quidem: quid enim oportebat solum sapere inter tot insipientes, et præter necessitatem frui Paphlagonum stultiitia? Et hæc de illo ejusmodi erant.

46. Si vero eorum alicui, qui advocarentur ordine oraculorum (siebat autem hoc pridie quam responderet), atque interrogante præcone, an responderet? intus diceret: Ad corvos! hunc talem neque tecto amplius recipiebat, neque ignem ei neque aquam impertiebat quisquam; sed cohebatur e terra una vagari ad aliam, tanquam impius homo, et atheus, et Epicureus, quod quidem maximum erat convicium.

47. Unum ergo maxime ridiculum fecit Alexander. Quum invenisset Sententias principes Epicuri, pulcherrimum, quod nosti, illius librorum et qui placita sapientiæ hujus viri summatis omnia contineat, in medium forum prolatis ficulneis lignis cremavit, quasi ipsum videlicet exureret, et in mare abiecit cineres, oraculo etiam adjecto:

Edico decreta senis comburere cæci.

Ignorabat nempe homo execrabilis, quantum onoratum liber ille legentibus causa fiat, quantam in illis pacem, tranquillitatem, libertatem efficiat, qui a timoribus, et spectris, et prodigiis non minus, quam a spe vana et non necessariis cupiditatibus eos liberet; intelligentiam et veritatem inserat, et vere mentes purget, non tæda aut squilla et nugis similibus, sed recta ratione, et veritate et libertate.

48. Inter reliqua vero unum quoddam et audacissimum facinus impuri hominis audi. Quum aditus faciles haberet ad regiam atque aulam per Rutilianum gratia florentem, mittit ad illum oraculum vigente bello Germanico, quum divus Marcus Marcomanis et Quadis esset implicitus. Postulabat autem illud oraculum leones duos conjici vivos in Istrum multis cum aromatis et sacrificiis magnificis. Sed melius est ipsum ponere oraculum:

Istri vorticibus, lapsis divinitus undis,
præcipitare duos Cybeles, edico, ministros
montibus eductos: et, quos alit Indicus aer
flores, atque herbas fragrantis: evenietque
cum decore ingenti victoria, paxque benigna.

Γενομένων δὲ τούτων, ὡς προσέταξε, τοὺς μὲν λέοντας διανηξάμενους ἐς τὴν πολεμίαν οἱ βάρβαροι ξύλοις κατεργάσαντο ὥς τινὰς κύνας ἢ λύκους ξενικούς· αὐτίκα δὲ τὸ μέγιστον τραῦμα τοῖς ἡμετέροις ἐγένετο δισχυρίων που σχεδὸν ἀθρόων ἀπολομένων. Ἔῖτα ἐπηκολούθησε τὰ περὶ Ἀκυληΐαν γενόμενα καὶ ἡ παρὰ μικρὸν τῆς πόλεως ἐκείνης ἄλωσις. Ὁ δὲ πρὸς τὸ ἀποδεσθῆναι τὴν Δελφικὴν ἐκείνην ἀπολογίαν καὶ τὸν τοῦ Κροίσου χρησμὸν ψυχρῶς παρήγε, νίκην μὲν γὰρ προειπεῖν τὸν θεόν, μὴ μέντοι δηλώσαι, Ῥωμαίων ἢ τῶν πολεμίων.

49. Ἦδη δὲ πολλῶν ἐπὶ πολλοῖς ἐπεσερόντων καὶ τῆς πόλεως αὐτῶν θλιβομένης ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἐπὶ τὸ χρηστήριον ἀφικνουμένων καὶ τὰ ἐπιτήδεια διαρκῆ μὴ ἔχουσας, ἐπινοεῖ τοὺς νυκτερινοὺς καλοῦμένους χρησμούς· λαμβάνων γὰρ τὰ βιβλία ἐπεκοιμᾶτο ὥς ἔφασκεν αὐτοῖς καὶ ὡς ὄναρ παρὰ τοῦ θεοῦ ἀκούων ἀπεκρίνετο, οὐ μέντοι σαφεῖς τοὺς πολλοὺς, ἀλλ' ἀμφιβόλους καὶ τετραραγμένους καὶ μάλιστα εἰ ποτε θεᾶσαιτο περιεργότερον τὸ βιβλίον κατεσφραγισμένον. Οὐ γὰρ παρακινδυνεύων τὸ ἐπελθόν ἄλλως ὑπέγραφε χρησμοῖς πρέπον καὶ τὸ τοιοῦτον οἰόμενος, καὶ ἥσάν τινες ἐξηγηταὶ ἐπὶ τούτῳ καθήμενοι καὶ μισθοὺς οὐκ ὀλίγους ἐκλέγοντες παρὰ τῶν τοιούτους χρησμούς ἀπολαμβάνόντων ἐπὶ τῇ ἐξηγήσει καὶ διαλύσει αὐτῶν. Καὶ τοῦτο αὐτῶν τὸ ἔργον ὑπόμισθον ἦν· ἐτέλουν γὰρ οἱ ἐξηγηταὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ τάλαντον Ἀττικὸν ἑκάτερος.

50. Ἐνίοτε δὲ μήτε ἐρομένης τινὸς μήτε πεμπθέντος, ἀλλ' οὐδὲ ὄλως ὄντος ἐγρησμοῦδε πρὸς ἐκπλήξιν τῶν ἀνθρώπων, ὅλον καὶ τοῦτο·

Δίξαι ὅστις σὴν ἄλογον μάλα πάγχυ λελθὼς
Καλλιγένειαν ὑπὲρ λεγέων σαλαγεῖ κατὰ δῶμα;
δοῦλος Πρωτογένης, τῷ δὴ σὺ γε πάντα πέποιθας.
Ἦπιτες γὰρ ἐκείνῳ, ὃ δ' αὖθις σὴν παράκωντιν,
ἀντίδοσιν ταύτην ὕβρεως ἰδίας ἀποτίων.
Ἄλλ' ἐπὶ σοὶ δὴ φάρμακ' ἀπ' αὐτῶν λυγρὰ τέτυκται,
ὥς μήτ' εἰσαίῳς μήτ' εἰσοράῳς ἂ ποιοῦσιν.
Εὐρήσεις δὲ κάτω ὑπὸ σῶ λέχει ἀγχόθι τοῖχου
πρὸς κεφαλῇ· καὶ σὴ θεράπεινα σύνοιδε Κάλυψο.

Τίς οὐκ ἂν Δημόκριτος διατεράχθῃ ἀκούσας ὄνυματα καὶ τόπους ἀκριβῶς, εἴτα μετ' ὀλίγον κατέπτυσεν ἂν συνελὼς τὴν ἐπίνοιαν αὐτῶν;

51. Ἀλλὰ καὶ βαρβάρους πολλὰκις ἔχρησεν, εἴ τις τῇ πατρίῳ ἔροιτο φωνῇ Συριστὶ ἢ Κελτιστὶ, οὐ βραδίως ἐξευρίσκων τινὰς ἐπιχρησμοῦντας δημοθεῖς τοῖς δεδωκόσι. Διὰ τοῦτο καὶ πολὺς ὃ ἐν μέσῳ χρόνος ἦν τῆς τῆς δόσεως τῶν βιβλίων καὶ τῆς χρησμοῦδαιας, ὥς ἐν τοσούτῳ κατὰ σχολὴν λύοντό τε οἱ χρησμοὶ ἀσφαλῶς καὶ εὐρίσκοντο οἱ ἐρμηνεῦσαι δυνάμενοι ἕκαστα, οἷος καὶ ὁ τῷ Σκύθῃ δοθεὶς χρησμός ἦν·

Μόρφι ἐβάργουλis εἰς σκίην χνέγχιπρατα λείψει φάος.

52. Ἄλλως πάλιν οὔτε παρόντι οὔτε ὄλως τινὶ ὄντι ἔφη ἄνευ μέτρου, ἀναστρέφειν ὀπίσω· ὃ γὰρ πέμψας σε τεύνηκεν ὑπὸ τοῦ γείτονος Διοκλέους τήμερον, ληστῶν

Factis autem hisce uti jusserrat, leones quum in hosticum enatassent, lignis confecere barbari, uti canes quosdam, aut lupos peregrinos : statimque maximum vulnus nostri accipere, vicies mille fere uno loco amissis. Deinde consecuta sunt ea, quæ ad Aquileiam contigere, urbsque illa pæne capta. At ille ad eventum excusandum, Delphicam illam defensionem et Croesi oraculum frigide protulit, victoriam nempe prædixisse deum, neque tamen declarasse, Romanorumne ea esset an hostium.

49. Jam vero confluentibus multis, ipsaque urbe pressa a multitudine venientium ad oraculum, nec satis rerum necessarium habente, oracula excogitat quæ nocturna vocaret. Sumtis enim libris, incubabat, prout dicebat, et quasi per quietem audita a deo respondebat oracula, non tamen aperta pleraque, sed ambigua et perturbata, inprimis si quando videret curiosius obsignatum libellum. Quibus, minime periclitans, quicquid in mentem veniret, subscribebat temere, oraculis illud quoque convenire ratus. Et erant constituti ad hoc ipsum interpretes, qui mercedes non tenues quærebant, interpretationis et explicationis causa, ab his, quibus talia oracula reddita fuerant. Hoc quoque illorum opus tributarium erat : pendebant enim interpretes Alexandro talentum unusquisque Atticum.

50. Interdum vero, licet neque interrogaret quisquam, neque missus esset, quin neque omnino esset (ad quem pertineret oraculum), oracula fundebat ad stuporem hominum insipientium : quale est hoc quoque :

Scire cupis quisnam uxorem tibi Calligeniam,
in stratis furtim subigat tecto sub herili?
Servus Protopogenes, is, cui tute omnia credis.
Is tibi quod dederat, dat ei rursus tua conjux :
vindictam is repetit factis pro turpibus istam.
Tristia jamque tibi per utrumque venena parata,
ut neque quæ faciunt videas, nec ea audiat auris.
Ad murum invenies hæc et supposita cubili
ad caput : est horum tua conscia serva Calypso.

Quis non Democritus confundatur auditis nominibus accurate et locis, ac deinde paullo post non despuat intellectum illorum consilium?

51. Verum respondit sæpe etiam barbaris, si quis patria lingua interrogaret, Syriace aut Celtice, cum difficultate aliqua inveniens commorantes in urbe ejusdem gentis, cuius essent, qui darent libellos. Propterea et multum temporis intercedebat inter datos libellos, et ipsa oracula, ut interea per otium solverentur libelli secure, invenirenturque qui interpretari possent singula. Quale etiam fuit oraculum Scythæ datum :

Morphi ebargulis in umbram Chnœchicranc linquet lucem.

52. Rursus neque præsentī, neque omnino viventī cuiquam dixit extra versum, Retro abi : qui enim te misit, interfectus est a Diocle vicino hodie, accedentibus latroni-

ἐπαχθέντων Μάγνου καὶ Κέλερος καὶ Βουβάλου, οἳ καὶ ἤδη δέονται ληφθέντες.

53. Ὀλίγους δὲ καὶ τῶν ἐμοὶ δοθέντων ἄκουσον· ἐρομένου γάρ μου εἰ φαλακρὸς ἐστιν Ἀλέξανδρος, καὶ κατασημνημένου περιέργως καὶ προφανῶς υπογράφεται χρησμὸς νυκτερήσιος,

Σαβαρδάχου μάλαχ Ἄττις ἄλλος ἦν.

Καὶ πάλιν ἐμοῦ ἐρομένου ἐν δύο βιβλίοις διαφόροις τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν, πόθεν ἦν Ὀμηρος ὁ ποιητής, ἐπ' ἄλλου καὶ ἄλλου ὀνόματος, τῷ ἐτέρῳ μὲν ὑπέγραψεν ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ νεανίσκου — ἐρωτηθεὶς γὰρ ἐφ' ὅ τι ἦκε, Θεραπειάν, ἔφη, αἰτήσωμαι πρὸς δόδυνην πλευροῦ —

Κυτμίδα χρῆσθαι κέλομαι δροσίνην τε κελήτος·

τῷ δ' ἐτέρῳ, ἐπεὶ καὶ τοῦτ' ἠχηκόει ὡς ἐρομένου τοῦ πέμψαντος, εἶτε μοι πλεῦσαι ἐπ' Ἰταλίαν εἶτε πεζοπορήσαι λῶϊον, ἀπεκρίνατο οὐδὲν πρὸς τὸν Ὀμηρον·

Μὴ σὺ γε πλωμέναι, πεζὴν δὲ κατ' ὅμιον ὄδου.

54. Πολλὰ γὰρ τοιαῦτα καὶ αὐτὸς ἐπεμηχανησάμην αὐτῷ, οἷον καὶ ἐκείνῳ· μίαν ἐρώτησιν ἐρωτήσας ἐπέγραψα τῷ βιβλίῳ κατὰ τὸ ἔθος· τοῦ δεινὸς χρησμοὶ ὀκτώ, ψευδόμενός τι ὄνομα, καὶ τὰς ὀκτὼ δρχμὰς καὶ τὸ γινόμενον ἔτι πρὸς ταύταις πέμψας· ὁ δὲ πιστεύσας τῇ ἀποπομπῇ τοῦ μισθοῦ καὶ τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ βιβλίου πρὸς μίαν ἐρώτησιν — ἦν δὲ αὕτη· πότε ἀλώσεται μαγγανεύων Ἀλέξανδρος; — ὀκτὼ μοι χρησμοὺς ἐπέμψεν οὔτε γῆς φασιν οὔτε οὐρανοῦ ἀποτομένους, ἀνοήτους δὲ καὶ δυσνοήτους ἅπαντας. Ἄπερ ὕστερον αἰσθόμενος καὶ ὅτι τὸν Ῥουτιλλιανὸν ἀπέτρεπον ἐγὼ καὶ τοῦ γάμου καὶ τοῦ προπτεῖσθαι ταῖς τοῦ χρηστηρίου ἐλπίσιν, ἐμίσει, ὡς τὸ εἶδος, καὶ ἔχθιστον ἠγάτη. Καὶ πότε περὶ ἐμοῦ ἐρομένου τῷ Ῥουτιλλιανῷ ἔφη·

Νυκτιπλόνοις ὁόροις χαίρει κοίταις τε δυσάγνοις.

55. Καὶ θλιὺς ἔχθιστος ἦν ἐγὼ. Κάπειδ' ἔσελθόντα με ἐς τὴν πόλιν ἤσθετο καὶ ἔμαθεν ὡς ἐκείνος εἶχεν ὁ Λουκιανὸς — ἐπηγόμην δὲ καὶ στρατιώτας δύο, λοχόφορον καὶ κοντοφόρον, παρὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Καππαδοκίης, φίλου ὄντος, λαβὼν, ὡς με παραπέμψαι ἄγχι πρὸς τὴν θάλατταν — αὐτίκα μεταστέλλεται δεξιῶς πᾶν καὶ μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης. Ἐλθὼν δ' ἐγὼ πολλοὺς καταλαχιδάμην περὶ αὐτόν· συνεπηγόμην δὲ καὶ τοὺς στρατιώτας τύχῃ τινὶ ἀγαθῇ. Καὶ ὁ μὲν προὔτεινέ μοι κύσας τὴν δεξιάν, ὥσπερ εἰώθει τοῖς πολλοῖς, ἐγὼ δὲ προσφύς ὡς φιλήσω δῆγματι χρηστῷ πᾶν μικροῦ δεῖν χολῶν αὐτῷ τὴν χεῖρα ἐποίησα. Οἱ μὲν οὖν παρόντες ἄγχειν με καὶ καλεῖν ἐπειρῶντο ὡς ἱερόσυλον, καὶ πρότερον ἔτι ἀγανακτήσαντες ὅτι Ἀλέξανδρον αὐτόν, ἀλλὰ μὴ προφήτην προσεῖπον· ὁ δὲ πᾶν γεννικῶς καρτερήσας κατέπαυέ τε αὐτοὺς καὶ ὑπισχνεῖτο τιθασὸν με ῥαδίως ἀποφανεῖν καὶ δείξειν τὴν Γλύκωνος ἀρετὴν, ὅτι καὶ τοὺς πᾶν τραχυνομένους φίλους ἀπεργάζεται· καὶ μεταστησάμενος ἅπαντας

bus Magno et Celere et Bubalo, qui etiam capti jam sunt et viacti.

53. Pauca etiam eorum quæ mihi reddita sunt audi. Quum interrogassem, an calvus sit Alexander, et curiose obsignassem et coram omnibus, subscribitur nocturnum oraculum :

Sabardalachu malach Attis alius est.

Rursus quum duobus libellis interrogassem diversis, et sub nominibus diversis, interrogationem eandem, cujus Homerus poeta fuisset, alteri subscripsit, deceptus a meo puero, qui quaerenti, cujus rei causa veniret? responderat, Peti-tum curationem ad dolorem lateris : scripsit :

Ungi cytmide præcipio spumaque caballi.

Alteri autem, quum et hoc audisset, interrogare eum qui mitteret, utrum navigare melius esset in Italiam, an pedestre iter facere, respondit nihil ad Homerum :

Navibus ire cave, pedibus sed iter peragendum.

54. Multa enim in eo genere et ipse illi machinatus sum, ut hoc quoque. Unam modo quæstionem quum rogarem, inscripsi libro ex consuetudine : Illius (ponebam fictum nomen) consultationes octo, et drachmas octo, quodque insuper efficitur, misi. At ille mercedi missæ credens et inscriptioni libelli, ad unam quæstionem (erat autem hæc : Quando deprehendetur ut præstigiator Alexander?) octo mihi responsa misit, quæ neque terram, aiunt, neque celum tangerent, sed sensu carentia et difficultia intellectu universa. Quæ postea quum sensisset, et illud quoque, dehortatum me esse Rutilianum a nuptiis, et ne nimis intentus esset spei ab oraculo ostensæ, oderat me, ut facile est ad existimandum, et inimicissimum sibi putabat : interrogantique aliquando de me Rutiliano respondebat :

Noctivago gaudet coitu incestoque cubili.

55. Et in summa infensissimum merito me sibi habuit. Quumque sensisset in urbem me ingressum, et didicisset me illum esse Lucianum (adduxeram autem mecum milites duos, hastatum et contarium, quos a præside Cappadociæ, qui amicus mihi erat, acceperam ad mare usque me deducturos), statim invitari me jubet dextre sane et cum multa humanitatis significatione. Adveniens ego multos cum illo deprehendo, adduxeram autem mecum, bona fortuna mea, milites. Et ille protendit mihi osculandam manum, ut solebat vulgo : at ego applicito ore tanquam ad osculum, præclaro morsu tantum non claudam feci viro manum. Præsentes ergo angere me et pulsare tentabant, pro sacri-lego, jam prius irati quod Alexandri ipsum nomine, non prophetæ salutaveram. Ille vero generosa illud patientia sustinens, et ipsos sedavit, promisitque se mansuetum facile me redditurum, et vim Glyconis ostensurum, qui vel maxime asperos ad amicitiam adduceret. Tum arbitris re-

ἐδίκαιοι λογέομαι πρὸς μὲν λέγων πάντῃ εἰδέναι καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ 'Ρουτιλιανῶν συμβουλευόμενα, καὶ τὴν παθὸν τάδε μὲν εἰργάσασθαι δυνάμενος ὑπ' ἐμοῦ ἐπὶ μέγα προαχθῆναι παρ' αὐτῷ; Καὶ γὰρ ἄσμενος ἤδη ἐδεχόμεν ἡν φιλοφροσύνην ταύτην ὁρῶν οἱ κινδύνου καθίσταται, καὶ μετ' ὀλίγον προήλθον φίλος γεγεννημένος. Καὶ τοῦτο οὐ μὴ χρόν θάυμα τοῖς ὁρώσιν ἐδοξεν, οὕτω μου βράδια γενομένη μεταβολή.

56. Ἐῖτα δὴ μου ἐκπεῖν προαιρουμένου ξένια καὶ δῶρα πολλά πέμψας — μόνος δὲ σὺν τῷ Ξενοφῶντι ἔτυχον ἐπιδημῶν, τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἐμούς εἰς Ἀμαστριν προῦκπεπομφῶς — ὑπισχεῖται καὶ πλοῖον αὐτὸς παρέξειν καὶ ἐρέτας τοὺς ἀπᾶσοντας· καὶ γὰρ μὲν ὥρμηται ἀπλοῦν τι τοῦτο εἶναι καὶ δεξιόν. Ἐπεὶ δὲ κατὰ μέσον τὸν πόρον ἐγεγόνη, δακρύοντα ὁρῶν τὸν κυβερνήτην καὶ τοὺς ναῦταις τι ἀντιλέγοντα οὐκ ἀγαθὰς εἶχον περὶ τῶν μελλόντων τὰς ἐλπίδας. Ἦν δὲ αὐτοῖς ἐπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀραμένους ῥίψαι ἡμᾶς ἐς τὴν θάλατταν· ὅπερ εἰ ἐγεγόνητο, βράδιος ἂν αὐτῷ διεπεπολέμητο τὰ πρὸς ἐμὲ. Ἀλλὰ δακρύων ἐκεῖνος ἐπίσας καὶ τοὺς συνναύτας μὴδὲν ἡμᾶς δεινὸν ἢ κακὸν ἐργάσασθαι, καὶ πρὸς ἐμὲ ἔφη, Ἔτι ἐξήκοντα, ὡς ὄρεξ, ἀνεπλήκτον βίον καὶ ὅσιον προβεβιωκώς οὐκ ἂν βουλοίμην ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας καὶ γυναῖκα καὶ τέκνα ἔχων μιᾶναι φόνῳ τὰς χεῖρας, δηλῶν ἐφ' ὅπερ ἡμᾶς ἀνελήφει καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου προστεταγμένα.

57. Καταθέμενος δὲ ἡμᾶς ἐν Αἰγιαλοῖς, ὧν καὶ ὁ καλὸς Ὀμηρος μέμνηται, ὀπίσω ἀπῆλθον. Ἐνθα ἐγὼ παραπλέοντας εὐρὼν Βοσποριανούς τινας πρέσβεις παρ' Εὐπάτορος τοῦ βασιλέως ἐς τὴν Βιθυνίαν ἀπύοντας ἐπὶ κομιδῇ τῆς ἐπετείου συντάξεως καὶ διηγησάμενος αὐτοῖς τὸν περιστάνα ἡμᾶς κινδύνον καὶ δεξιῶν αὐτῶν τυχὼν ἀνακληθεὶς ἐς τὸ πλοῖον διασώζομαι ἐς τὴν Ἀμαστριν παρὰ τοσοῦτον ἐλθὼν ἀποθανεῖν. Τούνηνθεν καὶ αὐτὸς ἐπεκορυσσόμεν αὐτῷ καὶ πάντα κάλων ἐκίνουν ἀμύνασθαι βουλόμενος, καὶ πρὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἤδη μισῶν αὐτὸν, καὶ ἔχριστον ἡγούμενος διὰ τὴν τοῦ τρόπου μιανίαν, καὶ πρὸς τὴν κατηγορίαν ὁρμώμεν πολλοὺς συναγωνιστὰς ἔχων καὶ μάχιστα τοὺς ἀπὸ Τιμοκράτους τοῦ Ἡρακλεώτου φιλοσόφου· ἀλλ' ὁ τότε ἡγούμενος τῆς Βιθυνίας καὶ τοῦ Πόντου αὐτὸς ἐπέσχε μονονουχί ἱκετιῶν καὶ ἀντιβολῶν παύσασθαι· διὰ γὰρ τὴν πρὸς 'Ρουτιλιανὸν εὖνοιαν μὴ ἂν δύνασθαι, καὶ εἰ φανερῶς λάβοι ἀδικοῦντα, κολάσαι αὐτόν. Οὕτω μὲν ἀνεχώρη τῆς δρμῆς καὶ ἐπαυσάμεν οὐκ ἐν δέοντι θρασυόμενος ἐφ' οὕτω δικαστοῦ διαχειμένου.

58. Ἐκεῖνο δὲ πῶς οὐ μέγα ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ τόλμημα τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὸ αἰτῆσαι παρὰ τοῦ αυτοκράτορος μετονομασθῆναι τὸ Ἀβώνου τεῖχος καὶ Ἰωνόπολιν κληθῆναι καὶ νόμισμα καὶνὸν κόψαι ἐγχεγραμμένον τῇ μὲν τοῦ Γλύκωνος, κατὰ θάτερα δὲ Ἀλεξάνδρου στέμματα τε τοῦ πάππου Ἀσκληπιοῦ καὶ τὴν ἀρπην ἐκείνην τοῦ πατρομήτορος Περσέως ἔχοντος;

motis, mecum expostulabat, dicens omnino sibi notum esse quid Rutiliano auctor fuerim : et, Qua de causa, inquit, haec mihi fecisti, quum possis a me in magnum gradum apud ipsum provehi? Hic ego lubens jam illam humanitatem accepi, videns quo in periculo constitissem; ac paulo post prodii factus illi amicus. Idque miraculum videbatur non parvum videntibus, tam facilis circa me mutatio facta.

56. Postea quum inde navigare vellem, xeniiis muneribusque multis missis (solus autem cum Xenophonte iter faciebam, patrem et meos Amastrim praemisera), promittit etiam navim se praebiturum et remiges qui me abducerent. Atque ego simpliciter illum et dextre facere ista putabam. Quum vero medio in trajectu essem, sentem videns gubernatorem et nautis aliqua in re contradicentem, non multum boni de his quae futura essent sperabam. Erat autem illis ab Alexandro praecceptum, uti arreptos nos in mare precipitarent : quod si factum esset, facile contra me debellatum erat. Sed ille lacrimis suis reliquis etiam nautis persuasit, ne quid durum aut malum in nos consulerent; atque ad me, Sexaginta annos, inquit, ut vides, irreprehensam et sanctam vitam quum vixerim, nolim hac aetate, qui conjugem habeam et liberos, caede maculare manus : indicans quo nos consilio receperisset, et quae sibi essent mandata ab Alexandro.

57. Quum autem exposulset nos Aegialis, quorum etiam pulcher Homerus meminit, retro navigavit. Ibi ego praeter-navigantes quum invenissem Bosporanos quosdam legatos, ab Eupatore rege abeuntes in Bithyniam, ut annum tributum afferrent, atque enarrassem illis impendens nobis periculum, benevolos illos nactus et receptus in navem, Amastrim salvus pervenio, quum in propinquum adeo mortis discrimen adductus fuisset. Hinc et ipse in illum concitatus, omnem funem, alunt, movebam, ulcisci hominem cupiens, quem et ante insidias jam odissem, et insensissimum propter morum impuritatem haberem : jamque accusationem meditabar, subscriptores habens multos, praesertim philosophos e schola Timocratis Heracleotae. Sed qui tum Bithyniam et Pontum regebat, impedit ipse, tantum non supplicans obsecransque uti quiescerem : se enim propter amicitiam Rutiliani non posse, manifestis in criminibus licet deprehensum, supplicio afficere. Itaque ab impetu repulsus acquievi, intempestive audax sub iudice sic affecto futurus.

58. Illa vero nonne magna in reliquis audacia Alexandri, quod petiit ab Imperatore, nomen mutari Aboni castro, eamque urbem Ionopolin vocari; et novum nummum percuti, insculptam habentem hinc Glyconis imaginem, ab altera vero parte Alexandri, coronam avi sui gerentis, Aesculapii, et falcem illam materni progenitoris sui Persei?

59. Προειπὼν δὲ διὰ χρησμοῦ περὶ ἑαυτοῦ ὅτι ζῆσαι ἐμάρται αὐτῷ ἔτη πενήνχοντα καὶ ἑκατὸν, εἴτα κεραυνῷ βληθέντα ἀποθανεῖν, οἰκτίστω τέλει οὐδὲ ἐβδομήχοντα ἔτη γεγονώς ἀπέθανεν ὡς Ποδαλειρίου υἱὸς διασαπείας τὸν πόδα μέχρι τοῦ βουβίνου καὶ σκολήκων ζέσας, ὅτε περ καὶ ἐφάνη φλαχρὸς ὢν παρέχων τοῖς ἰατροῖς ἐπιβρέχειν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν διὰ τὴν ὀδύνην, ὃ οὐκ ἂν ποιεῖσαι ἐδύναντο μὴ οὐχὶ τῆς φανάκης ἀφρημένης.

60. Τοιοῦτο τέλος τῆς Ἀλεξάνδρου τραγωδίας καὶ αὕτη τοῦ παντὸς δράματος ἡ καταστροφή ἐγένετο, ὡς εἰκάζειν προνοίας τινὸς τὸ τοιοῦτον, εἰ καὶ κατὰ τύχην συνέβη. Ἐδεῖ δὲ καὶ τὸν ἐπιτάριον αὐτοῦ ἄξιον γενέσθαι τοῦ βίου καὶ ἀγῶνά τινα συστήσασθαι ὑπὲρ τοῦ χρηστηρίου, τῶν συννοσιῶν ἐκείνων καὶ γοήτων, ὅσοι κορυφαῖοι ἦσαν, ἀνελθόντων ἐπὶ δαιτητὴν τὸν Ῥουτιλιανόν, τίνα χρὴ προκρίθῃαι αὐτῶν καὶ διαδῆξασθαι τὸ μαντεῖον καὶ στεφανωθῆναι τῷ ἱεροφαντικῷ καὶ προφητικῷ στέμματι. Ἦν δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ Παῖτος ἱατρός τῇ τέχνῃ, πολιώδης ὢν, οὔτε ἱατρῷ πρέποντα οὔτε πολιῷ ἀνδρὶ ταῦτα ποῖων. Ἄλλ' ὁ ἀγωνοθέτης Ῥουτιλιανὸς ἀστεφανώτους αὐτοὺς ἀπέπεμψε αὐτῷ τὴν προφητείαν φυλάττων μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν.

61. Ταῦτα, ὦ φιλότις, ὀλίγα ἐκ πολλῶν δειγμάτων ἕνεκα γράψαι ἠξίωσα καὶ σοὶ μὲν χαριζόμενος ἀνδρὶ ἐταίρῳ καὶ φίλῳ καὶ δι' ἐγὼ πάντων μάλιστα θαυμάσας ἔχω ἐπὶ τε σοφίᾳ καὶ τῷ πρὸς ἀλήθειαν ἔρωτι καὶ τρόπου πραότητι καὶ ἐπιεικειᾷ καὶ γαλήνῃ βίου καὶ δεξιότητι πρὸς τοὺς συνόντας, τὸ πλεόν δὲ, ὅπερ καὶ σοὶ ἤδιον, Ἐπικούρου τιμωρῶν, ἀνδρὶ ὡς ἀληθῶς ἱερῷ καὶ θεοπεσίῳ τὴν φύσιν καὶ μόνῳ μετ' ἀληθείας τὰ καλὰ ἐγνωκότε καὶ παραδεδοκότε καὶ ἐλευθερωτῇ τῶν διμυλησάντων αὐτῷ γενομένῳ. Οἶμαι δὲ ὅτι καὶ τοῖς ἐντυχούσι χρησίμῳν τι ἔχειν ὁῖεσι ἡ γραφὴ τὰ μὲν διεξελέγχουσα, τὰ δ' ἐν ταῖς τῶν εὐφρονούντων γνώμαις βεβαιούσα.

XXXIII.

ΠΕΡΙ ΟΡΧΗΣΕΩΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐπεὶ τοίνυν, ὦ Κράτων, δεινὴν τινὰ ταύτην κατηγορίαν ἐκ πολλοῦ, οἶμαι, παρεσκευασμένος κατηγορήκας ὀρχήσεώς τε καὶ αὐτῆς ὀρχηστικῆς καὶ προσέτι ἡμῶν γε τῶν χαίροντων τῇ τοιαύτῃ θεᾷ ὡς ἐπὶ φάτῳ καὶ γυναικείῳ πράγματι μεγάλῃν σπουδὴν ποιουμένων, ἀκούσον ὅσον τοῦ ὀρθοῦ δικαίρην καὶ ὡς λέληθας σεαυτὸν τοῦ μεγίστου τῶν ἐν τῷ βίῳ ἀγαθῶν κατηγορῶν. Καὶ συγγνώμη σοι, εἰ ἐξ ἀρχῆς βίῳ ἀγχαρῶ συζῶν καὶ μόνον τὸ σκληρὸν ἀγαθὸν ἡγούμενος ὑπ' ἀπειρίας αὐτῶν κατηγορίας ἄξια εἶναι νενόμικας.

2. ΚΡΑΤ. Ἀνὴρ δέ τις ὢν, ὦ λῶστε, καὶ ταῦτα παιδείᾳ σύντροφος καὶ φιλοσοφία τὰ μέτρια ὠμοληκώς, ἀρέμενος, ὦ Λυκίνε, τοῦ περὶ τὰ βελτίω σπουδάζειν καὶ τοῖς παλαιαῖς συνείναι, κάθηται κατακλύζομενος, θηλυ-

59. Quum vero prædixisset reddito de se oraculo, vitam sibi fato attributam annorum quinquaginta et centum, deinde fulminis ictu se moriturum : miserrimo fine, annos nondum septuaginta natus, periit, ut filius Podalirii, putrefacto ad inguen usque pede, et scatens vermibus : quo tempore etiam calvus esse deprehensus est, dum præbet propter dolorem medicis caput perfundendum, quod nisi ablato ficticio capillamento facere non poterant.

60. Ille finis tragediæ Alexandri, hæc totius fabulæ exitus fuit, ut conjicere quis possit, a quadam hoc providentia fuisse, etsi forte tantum fortuna evenit. Oportebat autem etiam parentari ei prout ista vita dignum erat, et certamen institui pro oraculo obtinendo, quum conjuratorum præstigiatorumque principes ad Rutilianum arbitrum venirent, quis ipsorum prælatus reliquis suscipere deberet oraculum, coronarique sacerdotali illa et prophetica corona. Erat inter illos etiam Pætus arte medicus, jam fere canus, qui neque medicum quod deceret, neque canum hominem, hac in re egit. Sed præses hujus certaminis Rutilianus illos non coronatos remisit, prophetæ munus illi, postquam hinc decesserat, adhuc servans.

61. Hæc, amice, pauca de multis scribere speciminis causa volui, tibi quidem gratificans, sodali et amico, quemque ego omnium maxime admiror, cum propter sapientiam et veritatis amorum et mores mansuetos, tum propter æquitatem et vitæ tranquillitatem, dexteritatemque in convictu : magis vero (id quod tibi etiam jucundius) Epicuri ulciscendi causa, viri vere sancti, et divino ingenio, quique solus cum veritate quæ pulchra sunt cognoverit tradideritque, liberatorque auditorum suorum factus sit. Puto vero aliis etiam qui inciderint, utile quiddam continere visum iri hanc scriptionem, quæ alia quidem refellat, alia vero in recte sentientium animis confirmet.

XXXIII.

DE SALTATIONE.

1. LYCINUS. Quandoquidem ergo, Crato, gravem hanc accusationem, olim, puto, ad eam paratus, protulisti saltationum et ipsius saltandi artis, et nostri insuper, qui tali spectaculo gaudemus, ut qui in vili et muliebri negotio magnum studium adhibeamus : audi jam quantum a recta via aberres, et quam imprudens bonorum in vita maximum accuses. Et ignoscendum tibi, si ab initio inde tristi vitæ generi assuetus, et, quod durum est, solum bonum esse judicans, præ ignorantia earum rerum, dignas accusatione putasti.

2. CRATO. Homo qui vir sit, o bone, isque eruditionis innutritus, et cum philosophia versatus mediocriter, relicto, Lycine, optimarum rerum studio, et antiquorum consuetudine, sedensne tibi mulcendum se præbet, effeminatum

δρίαν ἀνθρώπων δρῶν ἐσθῆσι μαλακαῖς καὶ ἄσμασιν ἀκολάστοις ἐναβρυνόμενον καὶ μιμούμενον ἐρωτικά γύναια, τῶν πάλαι τὰς μαχλοτάτας, Φαίδρας καὶ Παρθενόπας καὶ Ῥοδόπας τινὰς, καὶ ταῦτα πάντα ὑπὸ χροῦμασι καὶ τερετίσμασι καὶ ποδῶν κτύπῳ καταγέλαστα ὡς ἀληθῶς πράγματα καὶ ἥκιστα ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ καὶ οἷω σοὶ πρέποντα; Ὡστε ἔγωγε πυθόμενος ὡς ἐπὶ τοιαύτῃ θεᾷ σχολάζεις οὐκ ἠδέσθην μόνον ὑπὲρ σοῦ, ἀλλὰ καὶ ἠνιάθην, εἰ Πλάτωνος καὶ Χρυσίππου καὶ Ἀριστοτέλους ἐκλαθόμενος κἀθήσαι τὸ ὅμοιον πεπονθὸς τοῖς τὰ ὧτα περὶ κνωμένοις, καὶ ταῦτα μυρίων ἄλλων ὄντων ἀκουσμάτων καὶ θεαμάτων σπουδαίων, εἰ τούτων τις δέοιτο τῶν κυκλικῶν αὐλητῶν καὶ τῶν κιθάρα τὰ ἔννομα προσφθόντων, καὶ μάλιστα τῆς σεμνῆς τραγωδίας καὶ τῆς παιδοροτῆτος κωμωδίας, ἅπερ καὶ ἐναγώνια εἶναι ἡξιώται.

3. Πολλῆς οὖν, ὦ γενναῖε, τῆς ἀπολογίας σοὶ δεήσει πρὸς τοὺς πεπαιδευμένους, εἰ βούλει μὴ παντάπασιν ἐκκεκρίσθαι καὶ τῆς τῶν σπουδαίων ἀγέλης ἐξεληλάσθαι. Καίτοι τό γε ἄμεινον ἐκεῖνο ἐστίν, οἶμαι, ἀρνήσει τὸ πᾶν ἰάσασθαι καὶ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν ὁμολογεῖν τι τοιοῦτον παρανενομησθαι σοί. Πρὸς δ' οὖν τοῦτιον ὅρα ὅπως μὴ λάθῃς ἡμῖν ἐξ ἀνδρὸς τοῦ πάλαι Αὐδῆ τις ἢ Βάκχῃ γενόμενος, ὅπερ οὐ σὸν ἂν ἐγκλημα εἴη μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν, εἰ μὴ σε κατὰ τὸν Ὀδυσσεᾶ τοῦ λωτοῦ ἀποσπᾶσαντες ἐπὶ τὰς συνήθεις διατριβὰς ἐπανάξομεν, πρὶν λάθῃς τελέως ὑπὸ τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ Σειρήνων κατεσχλημένος. Καίτοι ἐκεῖναι μὲν τοῖς ὡσὶ μόνον ἐπεβούλευον, καὶ διὰ τοῦτο κηρῷ ἐδέησε πρὸς τὸν παράπλου αὐτῶν· οὐ δὲ καὶ δι' ὀφθαλμῶν εἰσας ὅλος δεδουλώσθαι.

4. ΛΥΚ. Παπαῖ, ὦ Κράτων, ὡς ἀρχαρόν τινα ἔλυσας ἐφ' ἡμᾶς τὸν σαυτοῦ κύνα. Πλὴν τό γε παράδειγμα τὴν τῶν λωτοφάγων καὶ Σειρήνων εἰκόνα πάνυ ἀνομοιοτάτην μοι δοκεῖς εἰρηκέναι ὧν πέπονθα, παρ' ὅσον τοῖς μὲν τὸ λωτοῦ γευσταμένοις καὶ τῶν Σειρήνων ἀκούσασιν ὁλεθρὸς ἦν τῆς τε ἐδωδῆς καὶ τῆς ἀκροάσεως τοῦπιτίμιον, ἐμοὶ δὲ πρὸς τῇ τὴν ἡδονὴν παρὰ πολὺ ἡδῶι περηνέναι καὶ τὸ τέλος ἀγαθὸν ἀποβέβηκεν· οὐ γὰρ εἰς λήθην τῶν οἴκου οὐδ' εἰς ἀγκωσίαν τῶν κατ' ἐμαυτὸν περισταίμαι, ἀλλ' εἰ χρὴ μὴδὲν ὀκνήσαντα εἰπεῖν, μακρῷ πιτυώτερος καὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ διορατικώτερος ἐκ τοῦ θεάτρου σοὶ ἐπανεληλύθα. Μᾶλλον δὲ τὸ τοῦ Ὁμήρου αὐτὸ εἰπεῖν καλόν, ὅτι δὲ τοῦτο ἰδὼν τὸ θέαμα

τερράμενος νεῖται καὶ πλεῖονα εἰδώς.

ΚΡΑΤ. Ἡράκλεις, ὦ Λυκίνε, οἷα πέπονθας, δὲ οὐδὲ αἰσχρὴν ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ σεμνυνομένην εἰσας. Τὸ γοῦν δεινότατον τοῦτό ἐστιν, ὅτι μὴδὲ ἰασιῶς τινα ἡμῖν ὑποφαίνει ἐλπίδα ἐπαινεῖν τολμῶν τὰ οὕτως αἰσχροῦ καὶ κατὰπτυστα.

5. ΛΥΚ. Εἰπέ μοι, ὦ Κράτων, ταυτὶ δὲ καὶ περὶ ὀρχήσεως καὶ τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ γινόμενων, ἰδὼν πολ- λάκις, αὐτὸς ἐπιτιμᾷς, ἢ ἀπειράτος ὢν τοῦ θεάματος ἡμῶς αἰσχρὸν αὐτὸ καὶ κατὰπτυστον, ὡς φῆς, νομίζεις;

spectans hominem, molli vestitu et lascivis canticis deli-
catum, et amatorias imitantem mulierculas, omnium ex an-
tiquitate libidinosissimas, Phædras, et Parthenopas, et Rho-
dopas quasdam? et hæc omnia ad pulsationes, et frequen-
tamenta, et pedum scabellorum strepitus? res vere ridi-
culæ, et minime virum liberalem et tui similem decentes.
Itaque ipse ego quum audirem tali te spectaculo vacare, non
erubui modo vicem tuam, sed moleste quoque tuli, si Pla-
tonis et Chrysippi et Aristotelis oblitus sedeas iis similis, qui
pinnula aures titillant: idque quum sextentæ sint honestæ
aurium et oculorum voluptates, si quis illos in circulis
tibicines desideret, et qui ad citharam legitimos modos ac-
cinunt; illa præsertim gravis tragoedia, et comedia hilaris-
sima, quæ etiam certaminum publicorum materia esse
meruerunt.

3. Quare longa tibi, o generose, defensione opus erit
apud eruditos, si velis non omnino ejici, et ex honestis vi-
ris expelli. Quanquam illud, puto, optimum erit, ne-
gatione totum hoc sanare, neque fateri omnino tale quid
piam abs te peccatum esse. In futurum tamen vide ne
inscientibus nobis ex viro qui olim fueras, Lyda quædam
aut Baccha evaseris: quod quidem non tuum modo crimen
fuerit, sed etiam nostrum, nisi te Ulixis instar a loto abstrac-
tum ad consueta studia prius reduxerimus, quam non
sentiens ab illis in theatro Sirenibus plane occuperis. Quan-
quam illæ solis insidiabantur auribus, propter quod cera
opus erat, ut quis eas præternavigaret: at tu etiam per oculos omnino in servitutem videris redactus.

4. LYC. Vah, Crato, quam asperum in nos laxasti ca-
nem tuum! Verumtamen exemplum illud, illam Lotophago-
rum et Sirenium imaginem, usquequaque dissimilem eo-
rum protulisse mihi videris, quæ mihi accidit: in quan-
tum his qui lotum gustaverant quique audierant Sirenas,
interitus tanquam præmium esus illius auditionisve pro-
positum erat; mihi vero, præterquam quod voluptas multo
suavior visa est, etiam finis evadit bonus. Neque enim in
oblivionem rerum domesticarum neque ignorantiam mei
ipsius incidi; sed si absque hæsitacione dicendum est, mul-
tum prudentior et perspicacior ad negotia vitæ ex theatro
redii. Quin plane Homeri illud dicere fas est, Qui vidit
illud spectaculum,

lætusque lares et doctior ille revolvit.

CRAT. Hercules, Lycine, quid tibi est, quem adeo non
pudeat harum rerum, ut tibi etiam placere iis videre!
Gravissimum enim hoc est, quod neque curationis ullam
nobis spem ostendis, qui laudare audeas turpia adeo ac
despuenda.

5. LYC. Dic mihi, Crato, istane de saltatione atque his
quæ in theatro fiunt, reprehendis sæpe abs te visa; an
spectaculum nunquam a te usurpatum tamen turpe et des-
spuendum, ut ais, arbitrare? Si enim vidisti, nobis tu exæ-

Εἰ μὲν γὰρ εἶδες, ἔξ Ἰσου ἡμῖν καὶ σὺ γεγέννησαι· εἰ δὲ μὴ, θρα μὴ ἄλογος ἡ ἐπιτίμησις εἶναι σου δόξη καὶ θρασεῖα κατηγοροῦντος ὧν ἄγνοεῖς.

ΚΡΑΤ. Ἐτι γὰρ τοῦτό μοι λοιπὸν ἦν, ἐν βαθεῖ τοῦτω τῷ πώγωνι καὶ πολιῇ τῇ κόμῃ καθῆσθαι μέσον ἐν τοῖς γυναικείοις καὶ τοῖς μεμνησίν· ἐκείνοις θεαταῖς κροτοῦντά τε προσέτι καὶ ἐπαίνους ἀπρεπεστάτους ἐπιβούντα ὀλέθρῳ τινὶ ἀνθρώπῳ ἐς οὐδὲν δέον κατακλιωμένῳ.

ΛΥΚ. Συγγνωστά σου ταῦτα, ὦ Κράτων. Εἰ δέ μοι πεισθείης ποτὲ καὶ ὅσον πείρας ἕνεκα παράσχοις σεαυτὸν ἀναπετάσας τοὺς ὀφθαλμούς, εὖ οἶδα ὡς οὐκ ἀνάσχοις ἂν μὴ οὐχὶ πρὸ τῶν ἄλλων θέαν ἐν ἐπιτηδείῳ καταλαμβάνων, θθεν καὶ ὀφει ἀκριβῶς καὶ ἀκούσῃ ἅπαντα.

ΚΡΑΤ. Μὴ ὥρασιν ἄρα ἰκοίμην, εἰ τι τοιοῦτον ἀνασχόμην ποτὲ, ἔστ' ἂν θασύς τε εἴην τὰ σκέλη καὶ τὸ γένειον ἀπαράτιλτος ὡς νῦν γε καὶ σὲ ἤδη ἐλεῶ τελέως ἡμῖν ἐκδεβακχευμένον.

6. ΛΥΚ. Βούλει οὖν ἀφέμενος, ὦ ἑταῖρε, τῶν βλαστημιῶν τούτων ἀκούσαι μου τι περὶ ὀρχήσεως λέγοντος καὶ τῶν ἐν αὐτῇ καλῶν, καὶ ὡς οὐ τερπνὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμος ἔστι τοῖς θεωμένοις, καὶ ὅσα παιδεύει καὶ ὅσα διδάσκει καὶ ὡς ρυθμίζει τῶν ὁρῶντων τὰς ψυχὰς καλλίστοις θεάμασιν ἐγγυμνάζουσα καὶ ἀρίστοις ἀκούσμασιν ἐνδιατρίδουσα καὶ κοινὸν τι ψυχῆς καὶ σώματος κάλλος ἐπιδεικνυμένη; τὸ γὰρ μετὰ μουσικῆς καὶ ρυθμοῦ ταῦτα πάντα ποιεῖν, οὐ ψῦχος ἂν αὐτῆς, ἀλλ' ἐπαίνος μᾶλλον εἴη.

ΚΡΑΤ. Ἐμοὶ μὲν οὐ πάνυ σχολὴ μεμνηνόςτος ἀνθρώπου ἀκροᾶσθαι τὴν νόσον τὴν αὐτοῦ ἐπαينوῦντος· σὺ δὲ, εἰ βούλει ληρὸν τινα κατασκευάσαι μου, ἔτοιμος φιλικὴν ταύτην λειτουργίαν ὑποστῆναι καὶ παρασχεῖν τὰ ὄντα, καὶ ἄνευ κηροῦ παρακοῦειν τῶν φαύλων δυνάμενος. Ὅστε ἤδη σιωπήσομαι σοι, καὶ λέγε ὅποσα ἐθέλεις ὡς μηδὲ ἀκούοντός τινας.

7. ΛΥΚ. Εὖ γε, ὦ Κράτων, καὶ τούτου ἰδεόμην μάλιστα· εἰσι γὰρ κατ' ὀλίγον εἰ λῆρος εἶναι σοι δόξει τὰ λεχθησόμενα. Καὶ πρῶτον γε ἐκεῖνο πάνυ ἡγνοηκέναι μοι δοκεῖς, ὡς οὐ νεώτερον τὸ τῆς ὀρχήσεως ἐπιτήδευμα τοῦτό ἐστιν οὐδὲ χθὲς καὶ πρόην ἀρξάμενον, οἷον κατὰ τοὺς προπάτορας ἡμῶν ἢ τοὺς ἐκείνων, ἀλλ' ὅ γε τὰ ληθέστατα ὀρχήσεως περὶ γενεαλογούντες ἅμα τῇ πρώτῃ γενέσει τῶν δίων φαῖεν ἂν σοι καὶ ὀρχῇσιν ἀναφῶναι τῷ ἀρχαίῳ ἐκείνῳ Ἐρωτὶ συναναφανείσαν· ἡ γοῦν χορεία τῶν ἀστέρων καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς τῶν πλανήτων συμπλοκὴ καὶ εὐρυθμὸς αὐτῶν κοινωνία καὶ αὐτακτὸς ἀρμονία τῆς πρωτογόνου ὀρχήσεως δείγματα ἐστί. Κατ' ὀλίγον δὲ αὐξανομένη καὶ τῆς πρὸς τὸ βέλτιον αἰεὶ προσθήκης τυγχάνουσα νῦν ἔοικεν ἐς τὸ ἀκρότατον ἀποτετελεῖσθαι καὶ γεγενῆσθαι ποικίλον τι καὶ παναρμόνιον καὶ πολὺμουνον ἀγαθόν.

8. Πρῶτον δὲ φασὶ Ῥεᾶν ἡσθεῖσαν τῇ τέχνῃ ἐν Φρυγίᾳ μὲν τοὺς Κορύβαντας, ἐν Κρήτῃ δὲ τοὺς Κου-

quatus es : sin minus, vide ne irrationabilis reprehensio tua esse videatur et audax, qui quæ nescis, ea tamen accuses.

CRAT. Nempe illud adhuc mihi supererat, cum proluxa hac barba et cano capillo sedere medium inter mulierculas, et spectatores furiosis similes, plaudentem insuper, et laudes indecentissimas inclamantem perditō alicui homini præter decorum se frangenti.

LYC. Ignoscendum in his tibi, Crato. Si vero mihi obsecutus aliquando, vel experimenti causa te des ad spectandum, et oculos aperias : bene novi te nihil intermissurum, quo ante alios spectaculum idoneo loco occupes, unde et videas accurate omnia et audias.

CRAT. Male vero peream, si quid tale unquam sustineam, quamdiu quidem hirsuta crura habuero, et mentum non vulsum : itaque tui me jam miseret, plane bacchico furore correpti.

6. LYC. Vis igitur, amice, omissis maledictis hisce, audire me de saltatione aliquid dicentem, et quæ in illa pulchra insint, et quam non ad delectationem modo pertineat, sed utilis etiam sit spectantibus, et quot ad res instituat, et quæ doceat, quamque in ordinem redigat et concinnet spectantium antmos, dum pulcherrimis illos in spectaculis exercet, et optimarum rerum audita detinet, et communem quandam animi atque corporis pulchritudinem ostendit? quod enim cum musica et rhythmo facit hæc omnia, ea non reprehensio illius, sed laus fuerit potius.

CRAT. Mihi quidem non omnino otium est ad furiosum hominem audiendum, qui morbum laudet suum : interea tu si vis nugis me tuis perfundere, paratus sum hoc tibi amici ministerium subire, et præbere aures, qui sine cera etiam tanquam non auditas transmittere res nauci possim. Itaque jam silentium tibi præbebo, et dic quicquid volueris, quasi nemo plane audiret.

7. LYC. Bene sane, Crato, hoc maxime petebam. Scies enim paullo post, num nugæ tibi, quæ dicturus sum, videantur. Ac primo quidem illud omnino videris mihi ignorare, quam non recens sit hoc saltandi studium, neque heri aut nudius tertius cœperit, verbi causa progenitorum nostrorum ætate, eorumve qui horum fuere majores; sed qui veracissime saltationis origines enarrant, illi cum primo omnium ortu natam tibi dixerint, quippe quæ cum antiquo illo Amore simul in conspectum prodierit. Etenim illa astrorum chorea, planetarum illa ad inerrantes conjunctio, et concinna illorum communio, et ordinatus ille concentus, primigeniæ illius saltationis documenta sunt. Quum autem paullatim creverit et accessionem subinde in melius nacta sit, jam ad summum videtur perfecta, et evasisse varium quoddam, et consentiens undique, et Musarum plurium bonum.

8. Primum autem dicunt Rheam, delectatam arte, in Phrygia Corybantes, Curetes autem in Oreta, saltare jus-

ρήτας ὀρχεῖσθαι καλεῦσαι, καὶ οὐ τὰ μέτρια ὦνατο τῆς τέχνης αὐτῶν, οἳ γε περιορούμενοι διεσώσαντο αὐτῇ τὸν Δία, ὥστε καὶ σωστρα εἰκότως ἂν ὁ Ζεὺς ὀφείλειν δμολογοῖν αὐτοῖς ἐκφυγῶν διὰ τὴν ἐκείνων ὀρχησιν τοὺς πατέρους δόδοντας. Ἐνόπιος δὲ αὐτῶν ἡ ὀρχησις ἦν, τὰ ξίφη μεταξὺ κροτούντων πρὸς τὰς ἀσπίδας καὶ πηδῶντων ἐνθεόν τι καὶ πολεμικόν. Μετὰ δὲ Κρητῶν οἱ κράτιστοι ἐνεργῶς ἐπιτηδεύσαντες αὐτὸ ἄριστοι ὀρχησταὶ ἐγένοντο, οὐχ οἱ ἰδιώται μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ βασιλευότεροι καὶ πρωτεύειν ἀξιοῦντες. Ὁ γοῦν Ὅμηρος τὸν Μηριόνην οὐκ αἰσχῆναι βουλόμενος, ἀλλὰ κοσμηῆσαι, ὀρχηστὴν προσεῖπε, καὶ οὕτως ἄρα πᾶσιν ἐπίσημος ἦν καὶ γινώσκος ἐπὶ τῇ ὀρχηστικῇ, ὥστε οὐχ οἱ Ἕλληνες μόνον ταῦτα ἠπίσταντο περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ οἱ Τρῶες αὐτοὶ καίτοι πολέμιοι ὄντες· ἐύρων γάρ, οἶμαι, καὶ τὴν ἐν τῷ πολεμῆν αὐτοῦ κουφότητα καὶ εὐρυθμίαν, ἣν ἐξ ὀρχήσεως ἐκέκτητο. Φησὶ δὲ πῶς ὥδε τὰ ἐπη·

Μηριόνη, τάχα κέν σε καὶ ὀρχηστὴν περ ἔόντα
ἔγχος ἐμὸν κατέπαυσε.

Καὶ δμως οὐ κατέπαυσε αὐτόν· ἄτε γὰρ ἡσχημένος ἐν τῇ ὀρχηστικῇ βραδίως, οἶμαι, διεδίδρασκε τὰς ἐπ' αὐτὸν ἀφίσεις τῶν ἀκοντίων.

9. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους τῶν ἡρώων εἰπεῖν ἔχων τοῖς αὐτοῖς ἐγγεγυμνασμένους καὶ τέχνην τὸ πρᾶγμα πεπονημένους ἱκανὸν ἡγοῦμαι τὸν Νεοπτόλεμον, Ἀχιλλεύας μὲν παῖδα ὄντα, πάνυ δὲ διαπρέψαντα ἐν τῇ ὀρχηστικῇ καὶ εἶδος τὸ κάλλιστον αὐτῇ προστεθεικότα, Πυρρήχιον ἅπ' αὐτοῦ κεκλημένον καὶ ὁ Ἀχιλλεύς ταῦτα ὑπὲρ τοῦ παιδὸς πυνθανόμενος μᾶλλον ἔχαιρεν, οἶμαι, ἢ ἐπὶ τῷ κάλλει καὶ τῇ ἄλλῃ ἀλκῇ αὐτοῦ. Τοιγαροῦν τὴν Ἰδιον τέως ἀνάλωτον οὖσαν ἡ ἐκείνου ὀρχηστικὴ καθελε καὶ εἰς ἔδαφος κατέρριψε.

10. Λακεδαιμόνιοι μὲν ἄριστοι Ἕλληνων εἶναι δοκῶντες παρὰ Πολυδεύκους καὶ Κάστορος καρυατίζειν μαθόντες — ὀρχήσεως δὲ καὶ τοῦτο εἶδος ἐν Καρύαις τῆς Λακωνικῆς διδασκόμενοι — ἅπαντα μετὰ Μουσῶν ποιοῦσιν ἄχρι τοῦ πολεμῆν πρὸς αὐλὸν καὶ ῥυθμὸν καὶ εὐτακτον ἐμβασιν τοῦ ποδός· καὶ τὸ πρῶτον σύνθημα Λακεδαιμονίους πρὸς τὴν μάχην ὁ αὐλὸς ἐνδίδωσι. Τοιγαροῦν καὶ ἐκράτουν ἀπάντων μουσικῆς αὐτοῖς καὶ εὐρυθμίας ἡγουμένους. Ἴδοις δ' ἂν νῦν ἔτι καὶ τοὺς ἐφθβους αὐτῶν οὐ μείον ὀρχεῖσθαι ἢ ὀπλομαχεῖν μανθάνοντας· ὅταν γὰρ ἀκροχειρισάμενοι καὶ παίσαντες καὶ παισθέντες ἐν τῷ μέρει παύσωνται, εἰς ὀρχησιν αὐτοῖς ἡ ἀγωνία τελευτᾷ. Καὶ αὐλητῆς μὲν ἐν τῷ μέσῳ καθῆται ἐπαυλῶν καὶ κυτῶν τῷ ποδὶ, οἱ δὲ, κατὰ στοῖχον ἀλλήλοις ἐπόμενοι σχήματα παντοῖα ἐπιδείκνυνται πρὸς ῥυθμὸν ἐμβαίνοντες, ἅρτι μὲν πολεμικά, μετ' ὀλίγον δὲ χορευτικά, ἃ Διονύσῃ καὶ Ἀφροδίτῃ φιλία.

11. Τοιγαροῦν καὶ τὸ ἔσμα, ὃ μεταξὺ ὀρχοῦμενοι φέδουσιν, Ἀφροδίτης ἐπικλήσις ἐστὶ καὶ Ἑρώτων, ὥς

sisse, nec mediocrem retulit artis illorum fructum : illi enim circum saltando Jovem illi servarunt, ut credibile sit etiam Jovem fateri se salutis suae illis praemia debere, qui saltationis illorum beneficio dentes patris sui effugerit. Armata autem fuit illorum saltatio, qui interim gladios incuterent clypeis, et tanquam divinitus iumisso furore bellico insultarent. Postea vero Cretensium fortissimi quique, opere de plebe modo homines et privati, sed etiam regibus proximi, et qui ad primatum aspirarent. Homerus enim Merionen non contumeliosa nota afficere volens, sed ornare, saltatorem appellavit. Et ita sane insignis erat et notus omnibus hac arte, ut non Graeci solum haec de illo scirent, sed Trojani quoque, licet hostes : videbant enim, puto, etiam ipsius agilitatem in pugna, et concinnam mobilitatem, quam saltatione sibi paraverat. Ita autem fere versus dicunt :

Merione, quanquam saltator maximus audis,
ista tamen forsitan mea te confecerit hasta.

Et tamen non confecit illum : exercitatus quippe saltandi arte, facile, puto, effugiebat emissa in ipsum jacula.

9. Multos autem alios etiam heroum dicere quum possim iisdem in rebus exercitatos, qui illam tanquam artem habuere, sufficere puto Neoptolemum, Achillis filium, saltandi arte praestantissimum, qui genus pulcherrimum adjecit Pyrrhichiam ab ipsius nomine (Pyrrho) dictam : et Achilles audiens ista de filio, magis, arbitror, eis gaudebat, quam pulchritudine et virtute illius reliqua. Namque illum, invictam ad eum diem urbem, illius saltatoria destruxit et solo aequavit.

10. Lacedaemonii quidem, qui fortissimi Graecorum esse feruntur, a Polluce et Castore Caryaticam edocti (saltationis id genus est, quod Caryis, Laconicae pago, discitur), cum Musis omnia faciunt, adeo ut etiam ad tibiam et rhythmum pugnent, et ad ordinatum pedis ingressum ; et primum signum pugnae Lacedaemoniis canit tibia. Igitur etiam vincebant omnes, musica ipsis duce et motuum concinnitate : videasque etiam nunc illorum adolescentes non minus saltare, quam pugnare armis discentes. Quum enim manibus jam consertis percussere et percussi sunt, ac tum per vices quiescunt, in saltationem illis certamen exit. Ac sedet in medio tibicen canens et pede solum percutiens : illi vero, ut in versus divisi sunt, se invicem sequentes habitus ostendunt omnis generis, incedentes ad numeros, jam quidem bellicos, paullo post autem saltatorios, Baccho et Veneri gratos.

11. Quare etiam canticum, quod inter saltandum canunt, Veneris invitatio est et Cupidinum, ut saltent secum et

συγκωμάζοιεν αὐτοῖς καὶ συνορχοῖντο. Καὶ θάτερον δὲ τῶν ἀσμάτων — δύο γὰρ ἄδεται — καὶ διδασκαλίαν ἔχει ὡς χρὴ ὀρχεῖσθαι. Πόρρω γὰρ, φασίν, ὦ παῖδες, πόδα μετάβατε καὶ κωμάζετε βέλτιον, τουτέστιν ἀμεινον ὀρχήσασθε. Ὅμοια δὲ καὶ οἱ τὸν ὄρμον καλούμενον ὀρχοῦμενοι ποιοῦσιν.

12. Ὁ δὲ ὄρμος ὀρχήσις ἐστὶ κοινή ἐφήβων τε καὶ παρθένων, παρ' ἑνα χορευόντων καὶ ὡς ἀληθῶς ὄρμω ἰοικόντων· καὶ ἡγεῖται μὲν δ' ἐφήβος τὰ νεανικὰ ὀρχούμενος καὶ ὅσοις ὑστερον ἐν πολέμῳ χρήσεται, ἡ παρθένος δὲ ἐπεταὶ κοσμίως τὸ θῆλυ χορεύειν διδάσκουσα, ὡς εἶναι τὸν ὄρμον ἐκ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας πλεούμενον. Καὶ αἱ γυμνοπαῖδιαι δὲ αὐτοῖς ὁμοίως ὀρχήσις ἐστίν.

13. Ἀ δὲ Ὅμηρος ὑπὲρ Ἀριάδνης ἐν τῇ ἀσπίδι πεποίηκε καὶ τοῦ χοροῦ ὃν αὐτῇ Δαίδαλος ἥσκησεν, ὡς ἀνεγνωκότε σοι παρήμι, καὶ τοὺς ὀρχηστάς δὲ τοὺς δύο, οὓς ἐκεῖ δ' ποιητὴς κυβιστητῆρας καλεῖ, ἡγουμένους τοῦ χοροῦ, καὶ πάλιν, ἃ ἐν τῇ αὐτῇ ἀσπίδι λέγει· «Κοῦροι δ' ὀρχηστήρες ἔδινον», ὡς τι κάλλιστον τοῦτο τοῦ Ἥφαιστου ἐμποίησαντος τῇ ἀσπίδι. Τοὺς μὲν γὰρ Φαίακας καὶ πάνυ εἰκὸς ἦν ὀρχήσει χαιρεῖν ἀβροῦς τε ὄντας καὶ ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ διατρίβοντας. Ὁ γοῦν Ὅμηρος τοῦτο αὐτὸν μάλιστα θαυμάζοντα πεποίηκε τὸν Ὀδυσσεά καὶ τὰς μαρμαρυγὰς τῶν ποδῶν θεώμενον.

14. Ἐν μὲν γε Θεσσαλίᾳ τοσοῦτον ἐπέδωκε τῆς ὀρχηστικῆς ἡ ἀσκήσις, ὥστε τοὺς προστάτας καὶ προαγωνιστάς αὐτῶν προορχηστῆρας ἐκάλουν· καὶ δηλοῦσι τοῦτο αἱ τῶν ἀνδριάντων ἐπιγραφαί, οὓς τοῖς ἀριστεύσασιν ἀνίστασιν. Προῦκρινε γὰρ, φησί, προορχηστῆρα ἃ πόλις. Καὶ αὖτις, Εἰλατίωνι τὴν εἰκόνα δ' ὁ δᾶμος εὖ ὀρχησαμένῳ τὴν μάχην.

15. Ἐὼ λέγειν ὅτι τελετὴν οὐδὲ μίαν ἀρχαίαν ἐστὶν εὐρεῖν ἄνευ ὀρχήσεως, Ὅρφέως δηλαδὴ καὶ Μουσαίου, τῶν τότε ἀρίστων ὀρχηστῶν, καταστησασμένων αὐτάς, ὡς τι κάλλιστον καὶ τοῦτο νομοθετησάντων σὺν ῥυθμῷ καὶ ὀρχήσει μυεῖσθαι. Ὅτι δ' οὕτως ἔχει, τὰ μὲν ὄργια σιωπᾶν ἄξιον τῶν ἀμυήτων ἔνεκα, ἐκείνο δὲ πάντες ἀκούουσιν, ὅτι τοὺς ἐξαγορεύοντας τὰ μυστήρια ἐξορχεῖσθαι λέγουσιν οἱ πολλοί.

16. Ἐν Δῆλῳ δὲ γε οὐδὲ αἱ θυσίαι ἄνευ ὀρχήσεως, ἀλλὰ σὺν ταύτῃ καὶ μετὰ μουσικῆς ἐγίνοντο. Παίδων χοροὶ συνελθόντες ὑπ' αὐλῷ καὶ κιθάρᾳ οἱ μὲν ἐχόρευον, ὑπωρχοῦντο δὲ οἱ ἀρίστοι προκριθέντες ἐξ αὐτῶν. Τὰ γοῦν τοῖς χοροῖς γραφόμενα τούτοις ἄσματα ὑπορχήματα ἐκαλεῖτο καὶ ἐμπέπληστο τῶν τοιοῦτων ἡ λύρα.

17. Καὶ τί σοι τοὺς Ἑλλήνας λέγω, ὅπου καὶ Ἰνδοὶ ἐπειδὴν ἔωθεν ἀναστάντες προσεύχονται τὸν Ἥλιον, οὐχ ὥσπερ ἡμεῖς τὴν χεῖρα κύσαντες ἡγούμεθα ἐντελῇ ἡμῶν εἶναι τὴν εὐχὴν, ἀλλ' ἐκείνοι πρὸς τὴν ἀνατολὴν στάντες ὀρχήσει τὸν Ἥλιον ἀσπάζονται σχηματίζοντες ἑαυτοὺς σιωπῇ καὶ μιμούμενοι τὴν χορείαν τοῦ θεοῦ· καὶ τοῦτό ἐστιν Ἰνδῶν καὶ εὐχὴ καὶ χοροὶ καὶ

trepidant. Alterum vero canticorum (duo enim canuntur) etiam institutionem continet, quomodo sit saltandum. Porro enim, aiunt, o pueri, promovete pedem, et saltate melius. Similia vero faciunt illi quoque, qui Hormum saltant.

12. Est autem Hormus saltatio communis adolescentium atque virginum, alterna serie choreas agentium, monilique, qui Hormus est, revera similium. Ac ducit choream juvenis, juveniles gressus saltans et quibus deinde in bello usus est : sequitur virgo decenter saltare suum sexum docens, ut adeo sit istud quasi monile ex modestia et fortitudine plexum. Gymnopædiæ similiter saltatio apud eos est.

13. Quæ autem Homerus de Ariadne in clypeo Achillis describendo fecit carmina, et de choro quem illi exercuit Dædalus, apud te, qui legeris, præmitto, et saltatores duos, quos tibi poeta « in caput saltantes » appellat, chori duces : et quæ rursus ait in eodem clypeo, « Saltantes juvenes convertebantur in orbem, » velut pulcherrimum hoc quiddam in clypeo Vulcanus elaboravisset. Phæaces quidem maxime consentaneum erat saltatione gaudere, delicatos homines et in felicitate omni vitam agentes. Itaque Homerus hoc maxime in illis miratum induxit Ulixen, et spectantem pedes motu trepidante micantes.

14. In Thessalia tantum aucta fuerat saltatoriæ exercitatio, ut suos duces et propugnatores Præsules dicerent : indicantque illud statuarum inscriptiones, quas viris fortibus ob rem bene gestam posuere, Elegit enim, ait una, præsulem civitas : et rursus, Ilioni statuam dedit populus bene saltata pugna.

15. Omitto dicere quod initia antiqua invenire nulla est sine saltatione, quum nempe Orphens et Musæus, qui optimi erant illa ætate saltatores, ea constituerint, tanquam pulcherrimum quiddam illud quoque in legibus ponentes ut cum rhythmo et saltatione homines initiarentur. Rem ita se habere, ipsa quidem orgia tacere oportet, propter non initiatos : at illud omnes audiunt, eos qui enunciant mysteria, « extra seu foras saltare » vulgo dici.

16. In Delo autem neque sacrificia sine saltatione peragebantur, sed cum hac et cum musica fiebant. Nempe puerorum chori convenientes ad tibiam ac citharam partim quidem agebant choreas, partim vero cantum et modos præbant præstantissimi ex eorum numero delecti. Carmina igitur scripta his choris vocabantur Hyporchemata, qualium plena est poesis lyrica.

17. Et quid Græcos tibi commemoro, quum etiam Indî, postquam mane surrexerunt, adorent Solem, non ut nos, qui ubi manum sumus osculati, perfectam putamus a nobis esse adorationem : sed stantes illi in orientem conversi saltatione Solem salutant, silentio conformantes se et del hujus saltationem imitantes. Et hæc est Indorum adoratio,

θυσία. Διὸ καὶ τούτοις ἑλεῖνται τὸν θεὸν δις καὶ ἀρχομένης καὶ δυομένης τῆς ἡμέρας.

18. Αἰθίοπες δέ γε καὶ πολεμοῦντες σὺν ὀρχήσει αὐτὸ δρῶσι, καὶ οὐκ ἂν ἀφείη τὸ βέλος Αἰθίοψ ἀνὴρ ἀφελῶν τῆς κεφαλῆς — ταύτη γὰρ ἀντὶ φαρέτρας χρῶνται περιδόντες αὐτῇ ἀκτινὴν τὰ βέλη — εἰ μὴ πρότερον ὀρχήσαιτο καὶ τῷ σχήματι ἀπειλήσειε καὶ προεκφροβήσειε τῇ ὀρχήσει τὸν πολέμιον.

19. Ἄξιον δὲ, ἐπεὶ τὴν Ἰνδικὴν καὶ τὴν Αἰθιοπίαν διεξεληλύθαμεν, καὶ ἐς τὴν γείτονα αὐτῶν Αἴγυπτον καταβῆναι τῷ λόγῳ δοκεῖ γάρ μοι ὁ παλαιὸς μῦθος καὶ Πρωτέα τὸν Αἰγύπτιον οὐκ ἄλλο τι ἢ ὀρχηστὴν τινα γενέσθαι λέγειν, μιμητικὸν ἀνθρώπων καὶ πρὸς πάντα σχηματίζεσθαι καὶ μεταβάλλεσθαι δυνάμενον, ὥς καὶ ὕδατος ὑγρότητα μιμεῖσθαι καὶ πυρὸς ὀξύτητα ἐν τῇ τῆς κινήσεως σφοδρότητι καὶ λέοντος ἀγριότητα καὶ παρδάλεως θυμὸν καὶ δένδρου δόνημα, καὶ ὅλων ὅ τι καὶ θελήσειεν. Ὁ δὲ μῦθος παραλαβὼν πρὸς τὸ παραδοξότερον τὴν φύσιν αὐτοῦ διηγῆσατο, ὥς γιγνομένου ταῦτα ἅπερ ἐμμεῖτο ὅπερ δὴ καὶ τοῖς νῦν ὀρχομένοις πρόσεστιν. Ἴδοις δ' ἂν οὖν αὐτοὺς πρὸς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὡκέως διαλλαττομένους καὶ αὐτὸν μιμουμένους τὸν Πρωτέα. Εἰκάζειν δὲ χρὴ καὶ τὴν Ἐμπουσάν τὴν ἐς μυριάς μορφὰς μεταβαλλομένην τοιαύτην τινὰ ἀνθρωπὸν ὑπὸ τοῦ μύθου παραδεδοσθαι.

20. Ἐπὶ τούτοις δίκαιον μὴδὲ τῆς Ῥωμαίων ὀρχήσεως ἀμνημονεῖν, ἣν οἱ εὐγενέστατοι αὐτῶν τῷ πολεμικωτάτῳ τῶν θεῶν Ἄρει οἱ Σάλιοι καλούμενοι — ἱερωσύνης δὲ τοῦτο ὄνομα — ὀρχοῦνται σεμνοτάτην τε ἔμμη καὶ ἱεροτάτην.

21. Βιθυνὸς δὲ μῦθος, καὶ οὗτος οὐ πᾶν τῶν Ἰταλιωτικῶν ἀλλότριος, τὸν Πρίαπον δαίμονα πολεμιστήν, τῶν Τιτάνων οἶμαι ἓνα ἢ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων τοῦτο ἔργον πεπονημένων τὰ ἐνόπλια παιδεύειν, παραλαβόντα παρὰ τῆς Ἥρας τὸν Ἄρη, παῖδα μὲν ἔτι, σκληρὸν δὲ καὶ πέρα τοῦ μετρίου ἀνδρικόν, μὴ πρότερον ὅπλομα χεῖν διδάξει, πρὶν τέλειον ὀρχηστὴν ἀπειργάσατο· καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ μισθὸς αὐτῷ παρὰ τῆς Ἥρας ἐγένετο, δεκάτην αἰετῶν ἐκ πολέμου περιγιγνομένων τῷ Ἄρει παρ' αὐτοῦ λαμβάνειν.

22. Τὰ μὲν γὰρ Διονυσιακὰ καὶ Βακχικὰ οἶμαι σε μὴ περιμένειν ἐμοῦ ἀκοῦσαι, ὅτι ὀρχησις ἐκεῖνα πάντα ἦν τριῶν γούν οὐσῶν τῶν γενικωτάτων ὀρχήσεων, κόρδακος καὶ σικινίδος καὶ ἐμμελείας, οἱ Διονύσου θεράποντες οἱ σάτυροι ταύτας ἐφευρόντες ἀφ' αὐτῶν ἐκάστην ὠνόμασαν. Καὶ ταύτῃ τῇ τέχνῃ χρώμενος ὁ Διόνυσος Τυρρηνοῦς καὶ Ἰνδοῦς καὶ Λυδοῦς ἐχειρῶσατο καὶ φῶλον οὕτω μάχμων τοῖς αὐτοῖς θιάσις κατωρχήσατο.

23. Ὡς τε, ὦ θαυμάσιε, ὅρα μὴ ἀνόσιον ἢ κατηγορεῖν ἐπιτηδεύματος θείου τε ἔμμη καὶ μυστικῷ καὶ τοσοῦτοις θεοῖς ἐσπουδασμένον καὶ ἐπὶ τιμῇ αὐτῶν ὀρῶμενον καὶ τοσαύτην τέρψιν ἔμμη καὶ παιδιᾶν ὠφέλιμον παρεχομένου. Θαυμάζω δὲ σου κάκεινο, εἰδὼς Ὁμήρου

et chori et sacrificium : quare etiam his rebus bis placant deum, tum incipiente die, tum occidente.

18. Æthiopes autem, etiam dum præliantur, cum saltatione hoc faciunt : neque emisit sagittam vir Æthiops capite ablatam (hoc enim utuntur pro pharetra, radiorum instar sagittas ei circumponentes), nisi saltaverit prius et habitu suo minatus sit, et saltatione hostem ante terruerit.

19. Operæ pretium autem est, quum Indiam et Æthiopiam peragraverimus, etiam in vicinam illis Ægyptum oratione descendere. Videtur enim mihi antiqua fabula Proteum quoque Ægyptium nihil aliud quam saltatorem quendam fuisse dicere, virum imitandi facultate magna præditum, qui ad figuras se componere omnes et mutare in omnia posset, adeo ut aquæ fluxam mobilitatem imitaretur et celeritatem ignis motus vehementia, et leonis feritatem, et pardalis iracundiam, et agitationem arboris, et quicquid denique vellet. Sed fabula ea parte rem assumens, qua erat admirabilior, naturam ejus ita narrabat, quasi fieret illa omnia quæ imitabatur : quod his etiam, qui nunc saltant, inest. Videas enim illos eodem tempore celeriter immutari, ipsumque æmulari Proteum. Conjicere licet, Empusam etiam illam in sexcentas species verti solitam, ex eo genere mulierem a fabula esse traditam.

20. Præter hæc neque Romanorum saltatio oblivione prætermittenda est, quam generosissimi illorum viri, Salii dicti (quæ sacerdotii appellatio est), deorum bellicosissimo, Marti, obeunt, gravissimam sanctissimamque.

21. Bithyna autem fabula est, et ista ab Italicis non multum abhorrens, qua aiunt Priapum, bellatorem genium, Titanum, puto, unum aut Dactylorum Idaeorum, disciplinam vibrandi arma professorum, acceptum a Junone Martem, puerum illum quidem adhuc, sed durum et supra modum virilem, non prius armis pugnare docuisse, quam saltatorem perfectum reddidisset. Hac de re etiam merces illi a Junone attributa, ut decimam semper eorum, quæ de bello ad Martem pervenirent, ab eo acciperet.

22. Dionysiaca enim et Bacchica non puto te exspectare ut ex me audias saltationem fuisse illa omnia. Quum enim tria summa genera essent saltationis, Cordax, Sicinnis et Emmella; ministri Dionysi Satyri has inventas a se nominarunt singulas. Et hac arte usus Dionysus Tyrrhenes et Indos et Lydos domuit, et gentem adeo pugnacem iisdem thiasis inducendis subegit.

23. Quæ quum ita sint, vir admirabilis, vide ne impium sit accusare studium divinum simul et mysticum, et a tot diis cultum, et quod illorum honori exercetur, et tantam delectationem simul et utilem lulum præbet. Miror vero illam etiam rationem tuam, quum amatorem te Homerici atque

καὶ Ἡσίοδου μάλιστα ἐραστὴν ὄντα σε — αὐθις γὰρ ἐπὶ τοὺς ποιητὰς ἐπάνειμι — πῶς ἀντιφθέγγεσθαι ἐκείνοις τολμᾶς πρὸ τῶν πάντων ὀρχῆσιν ἐπαινοῦσιν· ὁ μὲν γὰρ Ὅμηρος τὰ ἥδιστα καὶ κάλλιστα καταλέγων, ὕπνον καὶ φιλότητα καὶ μολπὴν καὶ ὀρχησιν, ταύτην μόνην ἀμύμονα ὠνόμασε, προσμαρτυρήσας νῆ Δία καὶ τὸ ἥδὺ τῇ μολπῇ, ἅπερ ἀμφοτέρω τῇ ὀρχηστικῇ πρόσ-εστι, καὶ ᾧδῃ γλυκερᾷ καὶ ὀρχηθμῶς ἀμύμων, ὃν σὺ νῦν μωμᾶσθαι ἐπινοεῖς. Καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ μέρει τῆς ποιήσεως·

Ἄλλω μὲν γὰρ ἔδωκε θεὸς πολεμῆϊα ἔργα,
ἄλλω δ' ὀρχηστὴν τε καὶ ἡμέροισαν ἀοιδόν.

Ἡμέροισα γὰρ ὡς ἀληθῶς ἡ μετ' ὀρχήσεως ᾧδῃ καὶ ὤδῳρον θεῶν τοῦτο κάλλιστον. Καὶ εἰκοιεν εἰς δύο διη-ρηκῶς ὁ Ὅμηρος τὰ πάντα πράγματα, πόλεμον καὶ εἰρήνην, τοῖς τοῦ πολέμου μόνᾳ ταῦτα ὡς κάλλιστα ἀντιθετικῶς.

24. Ὁ δὲ Ἡσίοδος οὐ παρ' ἄλλου ἀκούσας, ἀλλ' ἰδὼν αὐτὸς ἔωθεν εὐθὺς ὀρχουμένας τὰς Μούσας ἐν ἀρχῇ τῶν ἐπῶν τοῦτο περὶ αὐτῶν τὸ μέγιστον ἐγκώμιον διηγεῖται, ὅτι « περικρήνην ἰοειδέα πόσσ' ἀπαλοῖσιν ὀρχεῦν-ται » τοῦ πατρὸς τὸν βωμὸν περιχορεύουσαι. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ὦ γυναιε, μονονουχὶ θεομαχῶν ὕβριζεις εἰς τὴν ὀρχηστικὴν.

25. Ὁ Σωκράτης δὲ σοφώτατος ἀνὴρ — εἴ γε πι-στεύοντο τοῦτο περὶ αὐτοῦ λέγοντι τῷ Πυθίῳ — οὐ μόνον ἐπῆνε τὴν ὀρχηστικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐκμαθεῖν αὐτὴν ἡξίου μέγιστον ἀπονέμων εὐρυθμίᾳ καὶ εὐμουσίᾳ καὶ κινήσει ἐμμελεῖ καὶ εὐσχημοσύνῃ τοῦ κινουμένου, καὶ οὐκ ἤδειτο γέρων ἀνὴρ ἐν τῶν σπουδαιωτάτων μαθημά-των καὶ τοῦτο ἡγούμενος εἶναι· καὶ ἐμελλέ γε ἐκεῖνος περὶ ὀρχηστικὴν οὐ μετρίως σπουδάσειν, ὅς γε καὶ τὰ μικρὰ οὐκ ὤκνει μανθάνειν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ διδασκα-λεῖα τῶν αὐλητρῶν ἐφοῖτα καὶ παρ' ἑταίρας γυναικὸς οὐκ ἀπηξίου σπουδαῖν τὴν ἀκούειν Ἀσπασίας. Καί-τοι ἐκεῖνος ἀρτί ἀρχομένην εὔρα τότε τὴν τέχνην καὶ οὐδέπω εἰς τοσοῦτον κάλλος διηρθρωμένην. Εἰ δὲ τοὺς νῦν ἐπὶ μέγιστον αὐτὴν προαγαγόντας ἐθεᾶτο, εὖ οἶδα, πάντων ἂν ἐκεῖνος γε ἀφόμενος μόνῳ τῷ θεάματι τούτῳ τὸν νοῦν ἂν προσεῖχε καὶ τοὺς παῖδας οὐκ ἂν ἄλλο τι πρὸ αὐτοῦ ἐδιδάξαιτο.

26. Δοκεῖς δέ μοι, ὅταν κωμῳδίαν καὶ τραγῳδίαν ἐπαινῇς, ἐπιτελεῖσθαι ὅτι καὶ ἐν ἑκατέρᾳ ἐκείνων ὀρχήσεως ἴδιον τὴν εἰδὸς ἐστίν, ὅλον τραγικὴν μὲν ἡ ἐμμέ-λεια, κωμωδικὴ δὲ ὁ κόρδαξ, ἐνίοτε δὲ καὶ τρίτης σικι-νίδος προσλαμβανόμενης. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν ἀρχῇ προετί-μησας τῆς ὀρχήσεως τὴν τραγῳδίαν καὶ κωμῳδίαν καὶ αὐλητὰς κυκλίους καὶ κιθαρωδίαν ἐναγώνια ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο σεμνὰ προσεῖπων, φέρε νῦν ἀντεξετάσωμεν τῇ ὀρχήσῃ ἕκαστον αὐτῶν. Καίτοι τὸν μὲν αὐλόν, εἰ δοκεῖ, καὶ τὴν κιθάραν παρῶμεν· μέρη γὰρ τῆς τοῦ ὀρχηστοῦ ὑπηρεσίας καὶ ταῦτα.

27. Τὴν τραγῳδίαν δέ γε ἀπὸ τοῦ σχήματος πρῶ-τον καταμάθωμεν ὅσα ἐστὶν, ὡς εἰδεχθῆς ἅμα καὶ φοβε-

Hesiodi inprimis norim (rursus enim ad poetas redeo), quo- modo contradicere illis audeas, saltationem ante omnia laudantibus. Etenim Homerus suavissima et pulcherrima dum enarrat, somnum et amorem et cantum et saltatio- nem, solam hanc nominavit « reprehensionis expertem, » qui hercle etiam suavitatem suo testimonio cantui tribuat; quorum utrumque sane saltatoriae adest, cum cantus dul- cis, tum saltatio reprehensionis experts, quam tu tamen nunc reprehendere audes. Et rursus in alia parte suae poe- seos :

Istum namque deus concinnat bellipotentem,
hunc alium choreæque et cantus amabilis ornat.

Amabilis enim revera cantus cum chorea, et donum deo- rum hoc pulcherrimum. Et videtur in classes duas divi- sisse Homerus res omnes agendas, bellum et pacem, ac bel- licis rebus sola hæc tanquam pulcherrima opposuisse.

24. Hesiodus vero, qui non audisset ab alio, sed ipse vi- disset mane statim saltantes Musas, in principio carminis hanc maximam earum laudem enarrat, quod

Cæruleum circa fontem tenero pede saltant,
et patris circum ducunt altare choreas.

At tu, generose, tantum non deos oppugnans contumeliose cum saltatoria agis.

25. At Socrates, vir sapientissimus, si quidem fides ha- benda dicenti hoc de ipso Pythio, non laudabat modo saltatoriam, sed discere etiam illam operæ pretium putabat, qui plurimum tribueret concinnitati, et musicæ venustati, et numerosis motibus, et decenti inter movendum habitui; nec pudebat virum senem, hanc quoque disciplinam ex iis esse putare, quæ summo cum studio sint tractandæ. Nec mediocriter ille circa saltatoriam elaboraturus erat, qui parva etiam impigre disceret, quin tibicinarum scholas fre- quentaret, et a muliere meretrice, Aspasia, grave quiddam audire non detignaretur. Quanquam ille nascentem modo videbat artem, et nondum ad tantam pulchritudinem quasi articulis omnibus perfectam. Si vero eos vidisset, qui nunc ad summum eam fastigium evexerunt, omnibus ille, bene novi, relictis, soli huic spectaculo advertisset animum, ne- que aliud quicquam pueros doceri jussisset prius.

26. Videris autem, quum comœdiam laudas et tragœdiam, oblitus esse, etiam in unaquaque illarum suum quoddam saltationis genus inesse, nempe tragicæ poesi eam quæ Emmella vocatur, comicæ autem Cordacem : interdum vero tertium quoque, assumpta Sicinnide. Quum vero in principio etiam prætuleris saltationi tragœdiam et comœ- diam, et illos in circulis tibicines, et citharodorum artem, quæ certaminis materiem præbent et ob id ipsum honesta et gravia abs te appellata sunt : age jam componamus unum quodque eorum cum saltatione. Quanquam tibi citha- ramque, si videtur, prætermittamus : partes enim istæ quo- que ministerii saltatoris.

27. Tragœdiam vero primum ab habitu suo, qualis sit, contemplerur : quam odiosum simul et terribile specta-

ρὸν θέαμα εἰς μῆκος ἄρρυθμον ἡσχημένος ἀνθρώπος, ἐμβάταις ὑψηλοῖς ἐποχοῦμενος, πρόσωπον ὑπὲρ κεφαλῆς ἀνατεινόμενον ἐπικείμενος καὶ στόμα κεχρῆνος πάμμεγα ὡς καταπιόμενος τοὺς θεατὰς, εὖ λέγειν προστερνίδια καὶ προγαστρίδια, προσθετὴν καὶ ἐπιτεχνήτην παχύτητα προσποιούμενος, ὡς μὴ τοῦ μήκους ἢ ἄρρυθμίας ἐν λεπτῷ μᾶλλον ἐλέγχοντο· εἴτ' ἐνδοθεν αὐτὸς κεκραγῶς, ἑαυτὸν ἀνακλῶν καὶ κατακλῶν, ἐνίοτε καὶ περιάδων τὰ ἱαμβεῖα, καὶ τὸ δὴ αἰσχιστον μελωδῶν τὰς συμφοράς καὶ μόνης τῆς φωνῆς ὑπεύθυνον παρέχων ἑαυτόν· τὰ γὰρ ἄλλα τοῖς ποιηταῖς ἐμέλησε πρὸ πολλοῦ ποτε γενομένοις· καὶ μέχρι μὲν Ἀνδρομάχῃ τις ἢ Ἑκάβῃ ἐστὶ, φορητὸς ἢ ᾠδῇ, θταν δὲ Ἡρακλῆς αὐτὸς εἰσελθὼν μονωδῇ ἐπιλαβόμενος αὐτοῦ καὶ μήτε τὴν λεοντῇν αἰδεσθεὶς μήτε τὸ ρόπαλον δὲ περικείται, σολοικίαν εὖ φρονῶν εἰκότως φαίει ἂν τις τὸ πρῆγμα.

28. Καὶ γὰρ αὖ, ὅπερ ἐνεκάλεις τῇ ὀρχηστικῇ, τὸ ἄνδρας ὄντας γυναῖκας μιμεῖσθαι, κοινὸν τοῦτο καὶ τῆς τραγωιδίας καὶ τῆς κωμωδίας ἐγκλημα ἂν εἴη· πλείους γοῦν ἐν αὐταῖς τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες.

29. Ἡ κωμωδία δὲ καὶ τῶν προσώπων αὐτῶν τὸ καταγέλαστον μέρος τοῦ τερπνοῦ αὐτῇ venόμικεν, οἷα Δάων καὶ Τιβίων καὶ μαγείρων πρόσωπα. Τὸ δὲ τοῦ ὀρχηστοῦ σχῆμα ὡς μὲν κόσμιον καὶ εὐπρεπὲς οὐκ ἐμὲ χρὴ λέγειν· δῆλα γὰρ τοῖς μὴ τυφλοῖς ταῦτα. Τὸ δὲ πρόσωπον αὐτὸ ὡς κάλλιστον καὶ τῷ ὑποκειμένῳ δράματι ἑοικὸς, οὐ κεχρῆνος δὲ ὡς ἐκεῖνα ἄλλα συμμεμυκός· ἔχει γὰρ πολλοὺς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ βουώντας.

30. Πάλαι μὲν γὰρ οἱ αὐτοὶ καὶ ἥδον καὶ ὠρχοῦντο· εἴτ' ἐπειδὴ κινουμένων τὸ ἄσθμα τὴν ᾠδὴν ἐπετάραττεν, ἄμεινον ἔδοξεν ἄλλους αὐτοῖς ὑπάδειν.

31. Αἱ δὲ ὑποθέσεις κοιναὶ ἀμφοτέροις, καὶ οὐδέν τι διακεκριμέναι τῶν τραγικῶν αἱ ὀρχηστικαί, πλην ὅτι ποικιλώτεροι αὐταὶ καὶ πολυμαθέστεραι καὶ μυρίας μεταβολὰς ἔχουσαι.

32. Εἰ δὲ μὴ ἐναγώνιος ἡ ὀρχησις, ἐκείνην εἶναι φημι αἰτίαν, τὸ δοῆσαι τοῖς ἀγνωσθέταις μεῖζον καὶ σεμνότερον τὸ πρῆγμα ἢ ὥστε εἰς ἐξέτασιν καλεῖσθαι. Ἐὖ λέγειν ὅτι πόλις ἐν Ἰταλίᾳ τοῦ Χαλκιδικοῦ γένους ἢ ἀρίστη καὶ τοῦτο ὥσπερ τι κόσμημα τῷ παρ' αὐτοῖς ἀγῶνι προστέθεικεν.

33. Ἐθέλω δὲ σοὶ ἐνταῦθα ῥῆθ' ἀπολογῆσθαι ὑπὲρ τῶν παραλείμενων τῷ λόγῳ παμπόλλων ὄντων, ὡς μὴ δοῆαν ἀγνοίας ἢ ἀμαθίας παρὰσχωμαι· οὐ γὰρ με λελήθεν ὅτι πολλοὶ πρὸ ἡμῶν περὶ ὀρχήσεως συγγεγραφότες τὴν πλείστην διατριβὴν τῆς γραφῆς ἐποίησαντο πάντα τῆς ὀρχήσεως τὰ εἶδη ἐπεξιόντες καὶ ὀνόματα αὐτῶν καταλέγοντες καὶ οἷα ἐκάστη καὶ ὑφ' ὅτου εὐρέθη, πολυμαθείας ταύτης ἐπίδειξιν ἡγούμενοι παρέξιν. Ἐγὼ δὲ μάλιστα μὲν τὴν περὶ ταῦτα φιλοτιμίαν ἀπειρόχαλόν τε καὶ ὀψιμαθῆ καὶ ἐμμανῶς ἀκαιρον οἶμαι εἶναι καὶ διὰ τοῦτο παρήμι.

34. Ἐπειτα δὲ χάκενόν σε ἀξιώ ἔννοεῖν καὶ μεμνηθῆναι, ὅτι μοι νῦν οὐ πάσαν ὀρχησιν πρόκειται γενεαλο-

culum in longitudinem inconcinnam excultus homo, cothurnis invecutus altis, personam impositam gerens, quæ ultra caput emineat, et os latissime hians, quasi devoraturus esset spectatores : omitto dicere antepectoralia et anteventralia, asciticam et artificialem crassitiem assumens, ne longitudinis inconcinnitas in tenui corpore magis deprehendatur : deinde intra personam ipse clamans, nunc sublata, nunc demissa voce et fracta, nonnunquam etiam cantu invertens iambicos versus, et, quod turpissimum est, ad modos præscriptos cantans calamitates, et solius se vocis auctorem præstans : reliqua enim poetæ qui olim fuisse curarunt. Et quamdiu Andromache quædam aut Hecuba est quæ agitur, tolerabilis cantus : quum vero ingressus in scenam ipse Hercules solus canit, oblitus sui, nec leoninam reveritus, neque clavam quam gestat, solacismum eam rem prudens quisque merito vocaverit.

28. Rursus enim, quod reprehendebas saltatoriam, quod viri nati imitentur mulieres, illud commune tragædiæ pariter et comædiæ crimen fuerit : plures enim viris in utraque mulieres.

29. Comædia vero in ipsis quoque personis eam partem delectationis, quæ ridiculo constat, ad se pertinere putavit, quales sunt Davorum et Tibiorum et coquorum personæ. Contra saltatoris habitus quam ornatus et decorus sit, non opus est uti dicam : manifesta enim sunt ista his qui cæci non sunt. Persona autem ipsa ut pulcherrima est, et subjectæ actioni apta ! non hians ut istæ, sed clauso ore : nam multos habet pro se clamantes.

30. Etenim olim iidem caneant saltabantque : deinde quum moventium se spiritus difficilior commens turbaret cantum, commodius visum est alios illis succinere.

31. Ceterum argumenta utrisque communia, neque differunt a tragicis saltatoria, nisi quod hæc majorem varietatem habent, et plus doctrinæ, et mille mutationes.

32. Si vero certaminum publicorum materia non est saltatio, ejus rei hanc alio esse causam, quod præsidibus certaminum major res videtur atque honestior, quam quæ ad tale examen vocetur. Omitto dicere illud, quod urbs Italiæ, Chalcidici generis præstantissima, etiam hoc quasi ornamentum quoddam certaminibus, quæ apud se aguntur, adjecit.

33. Volo autem hic tibi jam causam dicere pro his, quæ in oratione mea, et plurima quidem, prætermisi, ne ignorantie aut inscitie opinionem præbeam. Neque enim fugit me, multos ante nos de saltatione qui scriberent, majorem scriptionum suarum partem in eo consumsisse, ut omnes saltationis species percurrerent, et nomina illarum recenserent, et quæ esset unaquæque, et a quo inventa esset, rati se multiplicis doctrinæ demonstrationem hanc exhibituros. Ego vero inprimis ambitiosum circa talia studium ineptum et hominis seri studiorum, et mihi intempestivum esse arbitror, ac propterea omitto.

34. Deinde vero illud etiam te cogitare et meminisse ju-beo, mihi jam non propositum hoc esse, ut uniuscujusque sal-

γῆν, οὐδὲ τοῦτον τὸν σκοπὸν ὑπεσθησάμην τῷ λόγῳ ὀρχήσεων ὀνόματα καταριθμήσασθαι πλὴν ὧν ἐν ἀρχῇ ὀλίγων ἐπεμνήσθην τὰς γενικωτέρας αὐτῶν προχειρισάμενος· ἀλλὰ τό γε ἐν τῷ παρόντι μοι κεφάλαιον τοῦ λόγου τοῦτό ἐστι τὴν νῦν ὀρχήσιν καθεστῶσαν ἐπαινεῖν καὶ δεῖξαι ὅσα ἐν αὐτῇ τερπνὰ καὶ χρήσιμα περιλαβοῦσα ἔχει, οὐ πάλαι ἀρξάμεν ἕς τοσούτον κάλλος ἐπιδιδόναι, ἀλλὰ κατὰ τὸν Σεβαστὸν μάλιστα· αἱ μὲν γὰρ πρῶται ἐκείναι ὥσπερ τινὲς ῥίζαι καὶ θεμέλιοι τῆς ὀρχήσεως ἦσαν, τὸ δὲ ἄνθος αὐτῆς καὶ τὸν τελεώτατον καρπὸν, ὅπερ νῦν μάλιστα ἐς τὸ ἀκρότατον ἀποτετέλεσται, τοῦτο νῦν ὁ ἡμέτερος λόγος διεξέρχεται παρὲς τὸ θερμαῦσθαι καὶ γέρανον ὀρχεῖσθαι καὶ τάλλα ὡς μηδὲν τῇ νῦν ταύτῃ ἐτι προσήκοντα· οὐδὲ γὰρ ἐκείνο τὸ Φρύγιον τῆς ὀρχήσεως εἶδος τὸ παροῖνιον καὶ συμποτικὸν μετὰ μέθης γιγνόμενον, ἀγροίκων πολλάκις πρὸς αὐλήμα γυναικῶν ὀρχουμένων σφοδρὰ καὶ καματηρὰ πηδήματα καὶ νῦν ἐτι ταῖς ἀγροικίαις ἐπιπολάζοντα, ἢ π' ἀγροίας παρέλιπον, ἀλλ' ὅτι μηδὲν ταῦτα τῇ νῦν ὀρχήσει κοινωνεῖ. Καὶ γὰρ ὁ Πλάτων ἐν τοῖς Νόμοις τὰ μὲν τινα εἶδη ἐπαινεῖ ταύτης, τὰ δὲ πάνυ ἀπαξιῶι διαιρῶν αὐτὰ ἐς τε τὸ τερπνὸν καὶ τὸ χρήσιμον καὶ ἀπελαύνων αὐτῶν τὰ ἀσχημονέστερα, προτιμῶν δὲ καὶ θαυμάζων ὅσα τερα.

35. Καὶ περὶ μὲν αὐτῆς ὀρχήσεως τοσαῦτα· τὸ γὰρ πάντα ἐπεξιόντα μηχανεῖν τὸν λόγον ἀπειρόκαλον. Ἄ δὲ τὸν ὀρχηστὴν αὐτὸν ἔχειν χρὴ καὶ ὅπως δεῖ ὁρκεῖσθαι καὶ ἂ μεμαυθέναι καὶ οἷς κρατύνειν τὸ ἔργον, ἥδη σοι δίδεμι, ὡς μάθης οὐ τῶν βραδίων καὶ τῶν εὐμεταχειρίστων οὔσαν τὴν τέχνην, ἀλλὰ πάσης παιδείσεως ἐς τὸ ἀκρότατον ἀφικνουμένην, οὐ μουσικῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ρυθμικῆς καὶ μετρικῆς καὶ τῆς σῆς φιλοσοφίας μάλιστα, τῆς τε φυσικῆς καὶ τῆς ἡθικῆς· τὴν γὰρ διαλεκτικὴν αὐτῆς περιεργίαν ἄκαιρον αὐτῇ νεόμικεν. Οὐ μὴν οὐδὲ βητορικῆς ἀφίστηεν, ἀλλὰ καὶ ταύτης μετέχει, καθ' ὅσον ἥθους τε καὶ πάθους ἐπιδεικτικὴ ἐστίν, ὧν καὶ οἱ ῥήτορες γλίσχονται. Οὐκ ἀπῆλλακται δὲ καὶ γραφικῆς καὶ πλαστικῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ταύταις εὐρυθμίαν μάλιστα μιμουμένη φαίνεται, ὡς μηδὲν ἀμείνω μήτε Φειδίαν αὐτῆς μήτε Ἀπελλῆν εἶναι δοκεῖν.

36. Πρὸ πάντων δὲ Μνημοσύνην καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς Πολύμνιαν ὧν ἔχειν αὐτῇ πρόκειται καὶ μεμνησθαι πειράται ἀπάντων· κατὰ γὰρ τοὺς τὸν Ὀμηρικὸν Κάλχαντα τὸν ὀρχηστὴν εἰδέναι χρὴ « τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσόμενα πρό τ' ἐόντα », ὡς μηδὲν αὐτὸν διαλαθεῖν, ἀλλ' εἶναι πρόχειρον τὴν μνήμην αὐτῶν. Καὶ τὸ μὲν κεφάλαιον τῆς ὑποθέσεως, μιμητικὴ τίς ἐστιν ἐπιστήμη καὶ δεικτικὴ καὶ τῶν ἐννοηθέντων ἐξαγορευτικὴ καὶ τῶν ἀφανῶν σαφηνιστικὴ, καὶ ὅπερ ὁ Θουκυδίδης περὶ τοῦ Περικλέους ἐφῆ ἐπαινῶν τὸν ἄνδρα, τοῦτο καὶ τὸ τοῦ ὀρχηστοῦ ἀκρότατον ἐγκώμιον ἂν εἴη, γινῶναι τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεύσαι αὐτά· ἐρμηνεῖαν δὲ νῦν τὴν σαφήνειαν τῶν σχημάτων λέγω.

tationis origines persequar, neque hunc libro hunc scopum a me constitutum, enumerare saltationum nomina, præter pauca illa, quorum ab initio mentionem feci, quum summa earum genera proferrem. Sed summa mihi præsentis libri hæc est, laudare saltationem ut nunc constituta est, atque ostendere quantum illa delectationis et utilitatis complexa habeat, quum non olim inceperit tanta pulchritudinis incrementa habere, sed Augusto maxime imperante. Nam primæ illæ quasi radices quædam et fundamenta erant saltationis: sed florem ejus, et perfectissimum fructum, qui nunc maxime ad summum perfectionis fastigium pervenit, hæc nunc oratio nostra persequitur, omisso quid sit Thermasytrida vel gruem saltare, et reliqua, quæ nihil jam ad hodiernam pertineant. Neque enim illud Phrygium saltationis genus, vinolentum istud et in conviviis inter ebrios exerceri solitum, rusticorum sæpe ad tibia: cantum saltantium saltus vehementes et laboriosos, qui nunc adhuc inter rusticos frequentantur, per ignorantiam quandam prætermisi; verum quod hæc talia nihil cum hodierna saltatione commune habent. Etenim Plato in Legibus quædam hujus genera laudat, quædam vero plane rejicit, dividens illa ipsa secundum delectationem et utilitatem, et ab iis removens indecora, præferens autem et admiratione prosequens altera.

35. Ac de saltatione ipsa tantum: omnibus enim persequendis producere orationem, ineptum fuerit. Quæ vero saltatorem ipsum habere oporteat, quomodo exercitatus esse debeat, et quæ dilicisse et quibus rebus confirmare opus suum, jam tibi enarro, uti discas non inter faciles et leves tractatu esse hanc artem, sed ad summum omnis doctrinæ fastigium pertinere, non musicæ modo, sed rhythmicæ etiam, et geometricæ, et philosophiæ illius tuæ maxime, tum naturalis tum moralis: nam disputatricem illius subtilitatem intempestivam sibi putavit. Verum neque ab oratoria removit se, sed hujus quoque partem sibi vindicavit, in quantum mores atque affectus declaret, quam rem etiam oratores studiose sectantur. Neque vero abhorret a pictura et plasticæ, sed harum quoque artium concinnitatem imprimis imitari deprehenditur, ut nihilo melior neque Phidias neque Apelles illa esse videatur.

36. Ante omnia vero Mnemosynen ejusque Polymniam filiam propitiam habere illi propositum est, ac meminisse tentat omnium. More enim Homericæ illius Calchantis scire oportet saltatorem: quæ sunt et quæ fient omnia, quæque fuere, » ut nihil ipsum fugiat, sed prompta sit illorum memoria. Et quantum ad capitale argumentum et propositum artis, scientia est imitandi, ostendendique et cogitata proferendi, et obscura declarandi: et quod Thucydides in laude Periclis dixit, illa summa etiam saltatoris laus fuerit, intelligere quid oporteat, et explicare ea: explicationem autem nunc dico claram uniuscujusque habitus expressionem.

37. Ἡ δὲ πᾶσα τῷ ἔργῳ χορηγία ἡ παλαιὰ ἱστορία ἐστίν, ὡς προείπον, καὶ ἡ πρόχειρος αὐτῆς μνήμη τε καὶ μετ' εὐπρεπείας ἐπιδείξις· ἀπὸ γὰρ χάους εὐθὺς καὶ τῆς πρώτης τοῦ κόσμου γενέσεως ἀρξάμενον χρόνιον αὐτὸν ἅπαντα εἰδέναι ἄχρι τῶν κατὰ τὴν Κλεοπάτραν τὴν Αἰγυπτίαν. Τούτῳ γὰρ τῷ διαστήματι περιωρίσθω ἡμῖν ἡ τοῦ ὄρχηστοῦ πολυμαθεῖα καὶ τὰ διὰ μέσου μάλιστα ἴστω, Οὐρανοῦ τομὴν, Ἀφροδίτης γονάς, Τιτάνων μάχην, Διὸς γέννησιν, Ῥέας ἀπάτην, λίθου ὑποβολὴν, Κρόνου δεσμὰ, τὸν τῶν τριῶν ἀδελφῶν κληρὸν.

38. Εἴτα ἐξῆς Γιγάντων ἐπανάστασιν, πυρὸς κλοπὴν, ἀνθρώπων πλάσιν, Προμηθέως κόλασιν, Ἔρωτος ἱσχὺν ἀμφοτέρου, καὶ μετὰ ταῦτα Δηλοῦ πλάνην καὶ Λητοῦς ὠδινὰς καὶ Πύθωνος ἀναίρεσιν καὶ Τιτυοῦ ἐπιβουλὴν καὶ τὸ μέσον τῆς γῆς εὐρισκόμενον πτήσει τῶν αἰετῶν.

39. Δευκαλιὼνα ἐπὶ τούτοις καὶ τὴν μεγάλην ἐπ' ἐκείνου τοῦ βίου ναυαγίαν καὶ λάρνακα μίαν λείψανον τοῦ ἀνθρωπείου γένους φυλάττουσαν καὶ ἐκ λίθων ἀνθρώπους πάλιν, εἴτα Ἰάχχου σπαραγμὸν καὶ Ἥρας ὄδον καὶ Σεμέλης κατὰφλεξίν καὶ Διονύσου ἀμφοτέρας τὰς γονάς καὶ ὅσα περὶ Ἀθηνᾶς καὶ ὅσα περὶ Ἥρακλῆτος καὶ Ἐριχθονίου καὶ τὴν ἔριν τὴν περὶ τῆς Ἀττικῆς καὶ Ἀλιρρόθιον καὶ τὴν πρώτην ἐν Ἀρεῖῳ πάγῳ κρίσιν, καὶ ὅπως τὴν Ἀττικὴν πᾶσαν μυθολογίαν.

40. Ἐξαιρέτως δὲ τὴν Δήμητρος πλάνην καὶ Κόρης εὐρεσιν καὶ Κελεοῦ ξενίαν καὶ Τριπτολέμου γεωργίαν καὶ Ἰκαρίου ἀμπελοργίαν καὶ τὴν Ἡριγόνης συμφορὰν, καὶ ὅσα περὶ Βορέου καὶ ὅσα περὶ Ὀρειθυίας καὶ Θυσσεύς καὶ Λιγέως· ἔτι δὲ τὴν Μηδείας ὑποδοχὴν καὶ αὐτὴς ἐς Πέρσας φυγὴν καὶ τὰς Ἐρεχθέως θυγατέρας καὶ τὰς Πανδίωνος, αἱ τε ἐν Θράκῃ ἔπαθον καὶ ἔπραξαν· εἴτα δ' Ἀκάμας καὶ ἡ Φυλλίς καὶ ἡ προτέρα δὲ τῆς Ἑλένης ἀρπαγὴ καὶ ἡ στρατεία τῶν Διοσκουρέων ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ Ἰππολύτου πάθος καὶ Ἡρακλειδῶν κάθοδος· Ἀττικὰ γὰρ καὶ ταῦτα εἰκότως ἂν νομίζοιτο. Ταῦτα μὲν τὰ Ἀθηναίων ὀλίγα πάνυ δείγματος ἕνεκα ἐκ πολλῶν τῶν παραλειμμένων διήλθον.

41. Ἐξῆς δὲ Μέγαρα καὶ Νῖσος καὶ Σκύλλα καὶ πορφυρεὺς πλόκαμος καὶ Μίνως πόρος καὶ περὶ τὴν εὐεργετίαν ἀγαριστία· οἷς ἐξῆς δ' Κιθαίων καὶ τὰ Θηβαίων καὶ Λαβδακιδῶν πάθη καὶ Κάδμου ἐπιδημία καὶ βοὸς ὀκλασις καὶ ὄρεως ὁδόντες καὶ Σπαρτῶν ἀνάδοσις καὶ αὐτὴς τοῦ Κάδμου εἰς δράκοντα μεταβολὴ καὶ πρὸς λύραν τείχεσις καὶ μανία τοῦ τευχιστοῦ καὶ τῆς γυναῖκος αὐτοῦ τῆς Νιόβης ἡ μεγαλαυχία καὶ ἡ ἐπὶ τῇ πένθει σιγὴ καὶ τὰ Πενθέως καὶ Ἀκτέωνος καὶ τὰ Οἰδίποδος καὶ Ἡρακλῆς σὺν τοῖς ἀθλοῖς αὐτοῦ ἅπασιν καὶ τῶν παίδων σφαγή.

42. Εἴθ' ἡ Κόρινθος πλέα καὶ αὕτη μύθων, τὴν Γλαύκην καὶ τὸν Κρέοντα ἔχουσα, καὶ τὸν πρὸ αὐτῶν Βελλεροφόντην καὶ τὴν Σθενέβοιαν καὶ Ἥλιου μάχην καὶ Ποσειδῶνος, καὶ μετὰ ταῦτα τὴν Ἀθάμαντος μα-

37. Apparatus omnis hujus operis antiqua historia est, ut prædixi, et prompta illius tum memoria, tum decora representatio. Oportet enim illum, captis ab ipso statim Chao et prima mundi origine initiis, scire omnia, ad Cleopatram usque Ægyptiam. Hoc enim intervallo definiatur nobis saltatoris multiplex scientia, eaque præsertim sciat quæ interjecta sunt, Cæli castrationem, natales Veneris, Titanum pugnam, Jovis nativitatem, fraudem Rheæ, subjectum lapidem, Saturni vincula, fratrum trium sortem.

38. Tum deinceps Gigantum seditionem, ignem furto subductum, homines formatos, Promethei poenam, vim utriusque Amoris : et post ista Deli insulæ errores, et Latonæ partum, et Pythonem sublatum, Tityi insidias, mediumque telluris locum volatu aquilarum deprehensum.

39. Deucalionem super hæc, et magnum hoc vivente sæculi naufragium, et arcam unam reliquias humani generis servantem, et enatos rursus ex lapidibus homines : tum Iacchum laceratum, et Junonis dolum, et combustam Semelen, et utramque Dionysi nativitatem, et quæcumque traduntur de Minerva, de Vulcano et Erichthonio, et contentionem de Attica, et (interfectum a Marte) Halirrhothium, et primum (de ea re) in Areopago judicium, et Atticam in universum mythologiam omnem.

40. Præter cetera vero errorem Cereris, inventamque Proserpinam, et Celei hospitium, et agriculturam Triptolemi, et vineam ab Icario cultam, et calamitatem Erigones, et quæcumque de Borea, et de Orithyia, et Theseo, et Ægeo narrantur. Ad hæc receptionem Medæ, et rursus fugam ad Persas, et Erechthei filias, et Pandionis, quæ in Thracia vel passæ sunt vel fecerunt. Postea tenendi sunt Acamas et Phyllis, et prior Helenæ raptus, et Dioscurorum contra urbem expeditio, et quæ acciderunt Hippolyto, et Heraclidarum reditus : Attica enim ista quoque videri possunt merito. Atque ista quidem Atheniensium, pauca sane, speciminis csusa de multis omissis retuli.

41. Deinde occurrunt Megara, et Nisus, et Scylla et cincinnus purpureus, et profectio Minois, ingratusque adversus bene de se meritam animus : post quæ sequuntur Cithæron, et Thebanorum Labdacidarumque res tragicæ, et Cadmi adventus, et hos procumbens, et dentes serpentis, et Spartorum exortus, ac rursus Cadmi in serpentem mutatio, et ædificatio Amphionis ad lyram, et furor structoris et uxoris illius Niobes magniloquentia, et in luctu silentium, et Penthei, et Actæonis, et Œdipi res, et Hercules suis cum laboribus omnibus, et liberorum illius cædes.

42. Tum Corinthus plena et ipsa fabularum, quæ Glaucon habeat et Creontem, et ante hos Bellerophonem et Sthenobæam et Solis atque Neptuni pugnam : ac post hæc

νίαν καὶ τῶν Νεφέλης παίδων ἐπὶ τοῦ κριοῦ τὴν διαέριον φυγὴν, Ἰνοῦς καὶ Μελικέρτου ὑποδοχὴν.

43. Ἐπὶ τούτοις τὰ Πελοπιδῶν καὶ Μυκῆναι καὶ τὰ ἐν αὐταῖς καὶ πρὸ αὐτῶν, Ἰναχος καὶ Ἴω καὶ ὁ φρουρὸς αὐτῆς Ἄργος καὶ Ἄτρεϋς καὶ Θυέστης καὶ Ἀερόπη, καὶ τὸ χρυσοῦν ἄρνιον καὶ Πελοπείας γάμος καὶ Ἀγαμέμνωνος σφαγὴ καὶ Κλυταιμνήστρας τιμωρία· καὶ ἔτι πρὸ τούτων ἢ τῶν ἑπτὰ λογαγῶν στρατεία καὶ ἡ τῶν φυγαδίων γαμβρῶν τοῦ Ἀδράστου ὑποδοχὴ καὶ ὁ ἐπ' αὐτοῖς χρῆσμός καὶ ἡ τῶν πεσόντων ἀταφία καὶ Ἀντιγόνης διὰ ταῦτα καὶ Μενεικέως ἀπώλεια.

44. Καὶ τὰ ἐν Νεμεῇ δὲ ἡ Ὑψιπύλῃ καὶ Ἀρχέμορος, ἀναγκαιότατα τῷ ὀρχηστῇ μνημονεύματα. Καὶ πρὸ αὐτῶν εἴσεται τὴν Δανάης παρθένευσιν καὶ Περσέως γέννησιν καὶ τὸν ἐπὶ τὰς Γοργόνας ἄθλον αὐτῇ προσηρημένον, ὃ οἰκεία καὶ ἡ Αἰθιοπικὴ διήγησις, Κασσιέπεια καὶ Ἀνδρομέδα καὶ Κηφέης, οὓς καὶ ἄστροις ἐγκατέλεξεν ἡ τῶν μετὰ ταῦτα πίστις. Κάκεινα δὲ τὰ ἀρχαία τὰ Αἰγύπτου καὶ Δαναοῦ εἴσεται καὶ τὴν ἐπιθαλάμιον ἐπιβουλὴν.

45. Οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ἡ Λακεδαιμῶν τοιαῦτα παρέχεται, τὸν Ὑάκινθον καὶ τὸν τοῦ Ἀπολλωνος ἀντεραστὴν Ζέφυρον καὶ τὴν ὑπὸ τῷ δίσκῳ τοῦ μαιραχίου σφαγὴν καὶ τὸ ἐκ τοῦ αἵματος ἄνθος καὶ τὴν ἐν αὐτῇ αἰάζουσαν ἐπιγραφὴν, καὶ τὴν Τυνδάρειν ἀνάστασιν καὶ τὴν Διὸς ἐπὶ τούτῳ κατ' Ἀσκληπιοῦ ὀργὴν· ἔτι δὲ καὶ τὸν Πάριδος ξενισμὸν καὶ τὴν Ἑλένης ἄρπαγὴν μετὰ τὴν ἐπὶ τῷ μῆλῳ κρίσιν.

46. Νομιστέον γάρ τῃ Σπαρτιατικῇ ἱστορίᾳ καὶ τὴν Ἰλιακὴν συνῆφθαι, πολλὴν οὖσαν καὶ πολυπρόσωπον· καθ' ἕκαστον γοῦν τῶν ἐκεῖ πεσόντων δρᾶμα τῇ σκηνῇ πρόκειται· καὶ μεμνησθαι δεῖ τούτων αἰεὶ, μάλιστα ἀπὸ τῆς ἄρπαγῆς εὐθὺς ἄχρι τῶν ἐν τοῖς νόστοις γεγενημένων καὶ τῆς Αἰνείου πλάνης καὶ Διδοῦς ἔρωτος, ὧν οὐκ ἀλλότρια καὶ τὰ περὶ τὸν Ὀρέστην δράματα καὶ τὰ ἐν Σκυθίᾳ τῷ ἥρωϊ τετολημμένα. Οὐκ ἀπορῶν δὲ καὶ τὰ πρὸ τούτων, ἀλλὰ τοῖς Ἰλιακοῖς συγγενῇ, Ἀχιλλέως ἐν Σκύρῳ παρθένευσιν καὶ Ὀδυσσεὺς μανία καὶ Φιλοκτήτου ἐρημία, καὶ ὧις ἡ πᾶσα Ὀδυσσεὺς πλάνη καὶ Κίρκη καὶ Τηλέγονος καὶ ἡ Αἰόλου τῶν ἀνέμων δυναστεία καὶ τὰ ἄλλα μέχρι τῆς τῶν μνηστήρων τιμωρίας· καὶ πρὸ τούτων ἢ κατὰ Παλαμήδους ἐπιβουλὴ καὶ ἡ Ναυπλίου ὀργὴ καὶ ἡ Αἴαντος μανία καὶ ἡ θατέρου ἐν ταῖς πέτραις ἀπώλεια.

47. Ἐχει πολλὰς καὶ ἡ Ἥλις ἀφορμὰς τοῖς ὀρχεῖσθαι πειρωμένοις, τὸν Οἰνόμαον, τὸν Μυρτίλον, τὸν Κρόνον, τὸν Δία, τοὺς πρώτους τῶν Ὀλυμπίων ἀγωνιστάς.

48. Πολλὴ δὲ καὶ ἡ κατ' Ἀρκαδίαν μυθολογία, Δάφνης φυγὴ, Καλλιστοῦς θηρίωσις, Κενταύρων παροινία καὶ Πανὸς γοναί, Ἀλφειοῦ ἔρος καὶ ὑφαλός ἀποδημία.

49. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Κρήτην ἀφίκη τῷ λόγῳ, πάμπολλα κάκειθεν ἡ ὀρχησις ἐρανίζεται· τὴν Εὐρώ-

Athamantis furorem, et liberorum Nepheles aeriam in ariete fugam, Ino et Melicertam mari exceptos.

43. Post hæc Pelopidarum res et Mycenæ, tum quæ ibi ante hos quoque gesta sunt: Inachus, atque Io, ipsiusque Argus custos, et Atreus, ac Thyestes, et Aerope, et aureum vellus, et Pelopææ nuptiæ, et cædes Agamemnonis, et poena Clytæmnestræ: et ante hæc etiam septem ducum ad Thebas expeditio, receptioque generorum Adrasti exulum, oraculumque de illis, et insepulti qui ibi ceciderant, et Antigones propter ista Menœceique interitus.

44. Et quæ in Nemea acciderunt, Hypsipyle et Archemorus, res saltatori memoratu maxime necessariæ. Et ante ista sciet custoditam Danaes virginitatem, et natum ex ea Perseum, propositumque illi contra Gorgonas certamen; cui domestica etiam illa Æthiopica narratio, Cassiopea, et Andromeda, et Cepheus, quos astris etiam annumeravit fides posterior. Illa quoque antiqua sciet de Ægypto et Danao, et illas in nuptiali toro insidias.

45. Non pauca vero etiam Lacedæmon talia præbet: Hyacinthum, et rivalem Apollinis Zephyrum, et cædem pueri a disco, et florem ex sanguine, inscriptionemque in illo lugubrem; et excitatum ab inferis Tyndarum, Jovemque propterea iratum Æsculapio: porro hospitium Paridis, et Helenæ raplum, post iudicium de pomo.

46. Putandum enim Spartaniæ historiæ Iliacam quoque connexam esse, quæ multa est et multarum personarum: de unoquoque enim eorum, qui ibi ceciderunt, actus aliquis scenæ propositus est: et meminisse horum oportet semper, maxime statim inde a rapina usque ad ea quæ in reditu cujusque facta sunt, et errorum Æneæ et Didus amorum, a quibus non alieni actus circa Oresten, et quæ in Scythia heros ille ausus est. Neque abhorrent abhiscæ illa etiam ante gesta, sed cognata sunt rebus Iliacis, Achilles in Scyro pro virgine commoratio, furor simulatus Ulixis, Philoctetes destitutus, et tota in universum Ulixæ peregrinatio, et Circe, et Telegonus, et Æoli in ventos potestas, et reliqua ad poenam usque procorum: et ante hæc structæ Palamedii insidiæ, et Nauplii ira, et furor Ajacis, et alterius Ajacis in scopulis interitus.

47. Habet multas occasiones Elis quoque saltare conantibus, Cænomaum, Myrtilum, Saturnum, Jovem, primos Olympiorum certatores.

48. Multa quoque circa Arcadiam fabularum materies, Daphnes fuga, Callistus in feram mutatio, Centaurorum ebrii furores, Panis nativitas, amor Alpei et iter sub mari.

49. Verum etiam in Cretam si mente adveneris, plurima inde quoque sibi saltatio colligit, Europen, Pasi-

κην, τὴν Πασιφάν, τοὺς Ταύρους ἀμφοτέρους, τὸν Λαδύρινθον, τὴν Ἀριάδνην, τὴν Φαίδραν, τὸν Ἀνδρόγεον, τὸν Δαίδαλον, τὸν Ἰκαρον, τὸν Γλαυκόν, τὴν Πολυίδου μαντικήν, τὸν Τάλω, τὸν χαλκοῦν τῆς Κρήτης περίπολον.

50. Κἂν εἰς Αἰτωλίαν μετέλθῃς, χάκει πολλὰ ἡ ὄρχησις καταλαμβάνει, τὴν Ἀλθαίαν, τὸν Μελέαγρον, τὴν Ἀταλάντην, τὸν δαλόν, καὶ ποταμοῦ καὶ Ἡρακλέους πάλιν καὶ Σειρήνων γένεσιν καὶ Ἐχινάδων ἀνάδοσιν καὶ μετὰ τὴν μανίαν Ἀλκμέωνος οἴκησιν· εἴτα Νέσσον καὶ Δηϊανειράς ζηλοτυπίαν, ἐφ' ἣ τὴν ἐν Οἰτῇ πυράν.

51. Ἔχει καὶ Θράκη πολλὰ τῷ ὄρχησμένῳ ἀναγκαῖα, τὸν Ὀρφέα, τὸν ἐκείνου σπαραγμὸν καὶ τὴν λάλον αὐτοῦ κεφαλὴν τὴν ἐπιπλέουσιν τῇ λύρᾳ, καὶ τὸν Αἴμον καὶ τὴν Ῥοδόπην καὶ τὴν Λυκούργου κόλασιν.

52. Καὶ Θεσσαλία δὲ ἐτι πλείω παρέχεται, τὸν Πελίαν, τὸν Ἰάσονα, τὴν Ἀλκηστίην, τὸν τῶν πεντήκοντα νέων στόλον, τὴν Ἀργῶ, τὴν λάλον αὐτῆς τρόπιν.

53. Τὰ ἐν Λήμῳ, τὸν Αἰήτην, τὸν Μηδείας ὄνειρον τὸν Ἀψύρτου σπαραγμὸν καὶ τὰ ἐν τῷ παράπλῳ γένομενα, καὶ μετὰ ταῦτα τὸν Πρωτεσίλαον καὶ τὴν Λαοδάμειαν.

54. Κἂν εἰς τὴν Ἀσίαν πάλιν διαβῇς, πολλὰ χάκει δράματα· ἡ γὰρ Σάμος εὐθὺς καὶ τὸ Πολυκράτους πάθος καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ μέχρι Περσῶν πλάνη, καὶ τὰ ἐτι ἀρχαιότερα, ἡ τοῦ Ταντάλου φλυαρία καὶ ἡ παρ' αὐτῷ θεῶν ἐστίασις καὶ ἡ Πέλοπος κρεουργία καὶ ὁ Ἐλεφάντιος ὧμος αὐτοῦ.

55. Καὶ ἐν Ἰταλίᾳ δὲ ὁ Ἡριδανὸς καὶ Φαέθων καὶ αἰγυριοὶ ἀδελφαὶ θρηνοῦσαι καὶ ἤλεκτρον δακρύουσαι.

56. Εἴσεται δὲ ὁ τοιοῦτος καὶ τὰς Ἑσπερίδας καὶ τὸν φρουρὸν τῆς χρυσῆς ὀπώρας δράκοντα καὶ τὸν Ἀτλαντὸς μόχθον καὶ τὸν Γηρυόνην καὶ τὴν ἐξ Ἐρυθείας ἔλπασιν τῶν βοῶν.

57. Οὐκ ἀγνοήσει δὲ καὶ τὰς μυθικὰς μεταμορφώσεις ἀπάσας, ὅσαι εἰς δένδρα ἢ θηρία ἢ ὄρνεα ἡλλάχθησαν καὶ ὅσαι ἐκ γυναικῶν ἄνδρες ἐγένοντο, τὸν Καινέα λέγω καὶ τὸν Τειρεσίαν καὶ τοὺς τοιούτους.

58. Καὶ ἐν Φοινίκῃ δὲ Μύρραν καὶ τὸ Ἀσσύριον ἐκείνο πένθος μερικόμενον, καὶ ταῦτα εἴσεται, καὶ τὰ νεώτερα δὲ ὅσα μετὰ τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν ἐτολμήθη ὑπὸ τε Ἀντιπάτρου καὶ παρὰ Σελεύκου ἐπὶ τῷ Στρατονίκῃ ἔρωσι.

59. Τὰ γὰρ Αἰγυπτίων μυστικώτερα ὄντα εἴσεται μὲν, συμβολικώτερον δὲ ἐπιδειξεται, τὸν Ἑπαφὸν λέγω καὶ τὸν Ὀσιριν καὶ τὰς τῶν θεῶν εἰς τὰ ζῶα μεταβολὰς· πρὸ πάντων δὲ τὰ περὶ τοὺς ἔρωτας αὐτῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Διὸς καὶ εἰς ὅσα ἑαυτὸν μετεσκεύασεν.

60. Εἴσεται δὲ καὶ τὴν ἐν Ἄδου ἅπασαν τραγῳδίαν καὶ τὰς κολάσεις καὶ τὰς ἐφ' ἑκάστη αἰτίας καὶ τὴν Πειρίθου καὶ Θησεῶς ἀχρί τοῦ Ἄδου ἐταιρείαν.

61. Συνελόντι δὲ εἰπεῖν, οὐδὲν τῶν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου καὶ τῶν ἀρίστων ποιητῶν καὶ μάλιστα

phaen, et utriusque Tauros, Labyrinthum, Ariadnen Phædrum, Androgeon, Dædalum, Icarum, Glaucum, Polyidi vaticinandi artem, Talum illum æneum per Cretam erronem.

50. Et in Ætoliā si transieris, etiam ibi multa invenit saltatio : Althæam, Meleagrum, Atalantam, fatalem illum torrem, Herculis cum fluvio luctam, Sirenū natales, et emergentes Echinadas, ab Alcæone furore discusso habitatas : tum Nessum et Deianiræ zelotypiam, ex eaque Hercules in Ceta rogum.

51. Habet etiam Thrace multa saltaturo necessaria : Orpheum, ejus laniationem, caput illius loquax lyre innatans; et Hæmum, et Rhodopen, et Lycurgi supplicium.

52. Ac Thessalia multo etiam plura exhibet, Peliam, Iasonem, Alcestin, quinquaginta juvenum expeditionem, Argo, loquacem illius carinam.

53. Ea quæ in Lemno acta sunt, Æeten, Medæ somnium, laceratum Absyrtum, et gesta in præternavigando : et post ista Protesilaum et Laodamiam.

54. Et si in Asiam rursus transeas, multæ ibi etiam actiones : statim enim occurrit Samus et Polycratis calamitas, filiaque ipsius ad Persas usque error : et antiquiora adhuc, lingua Tantali incontinenens, deorum apud illum epulæ, mactatus Pelops, redditusque illi humerus eburneus.

55. In Italia vero Eridanus, et Phaethon, et sorores illius populi plorantes electri lacrimas.

56. Norit talis etiam Hesperidas, et custodem aurei autumnus draconem, et Atlantis laborem, et Geryonem, et boves ex Erythea abactos.

57. Neque ignorabit fabulosas formarum immutationes, sed sciet omnes illas quæ in arbores, aut bestias, aut aves mutatae sunt, et quæ ex mulieribus in viros abierint, Cæneum dico et Tiresiam, et similes.

58. In Phœnice Myrrham, et Assyrium illum luctum æternum. Hæc, inquam, norit : insuper vero etiam recentiora, quæcumque post magnum illud Macedonum imperium constitutum suscepta sunt ab Antipatro et a Seleuco præ amore Stratonices.

59. Ægyptiorum illa occultiora sciet quidem, sed symbolice magis demonstrabit : Epaphum dico, et Osirin, et mutatos in animalia deos : ante omnia vero amores illorum, ipsiusque adeo Jovis, et in quos se habitus mutaverit.

60. Sciet etiam totam illam apud inferos tragædiam, supplicia, et singulorum causas, et Pirithoi atque Thesei ad inferos usque amicitiam.

61. Ut breviter comprehendam, nihil eorum quæ ab Homero et Hesiodo et optimis poetis, et maxime tragicis,

τῆς τραγωδίας λεγομένων ἀγνοήσει. Ταῦτα πάνυ ὀλίγα ἐκ πολλῶν, μάλλον δὲ ἀπείρων τὸ πλῆθος ἐξελὼν τὰ κεφαλαιωδέστερα κατέλεξα, τὰ ἄλλα τοῖς τε ποιηταῖς ἀφείς ἀδείν καὶ τοῖς ὀρχησταῖς αὐτοῖς δεικνύναι καὶ σοὶ προσεξεύρισκεν καθ' ὁμοιότητα τῶν προεξημένων, ἅπερ ἅπαντα πρόχειρα καὶ πρὸς τὸν καιρὸν ἕκαστον τῷ ὀρχηστῇ προπεπορισμένα καὶ προτεταμειυμένα κείσθαι ἀναγκαῖον.

62. Ἐπεὶ δὲ μιμητικὸς ἐστὶ καὶ κινήμασι τὰ ἀδόμητα δείξειν ὑπισχνέται, ἀναγκαῖον αὐτῷ ἅπερ καὶ τοῖς ῥήτορι, σαφήνεια ἀσκεῖν, ὥς ἕκαστον τῶν δεικνυμένων ὑπ' αὐτοῦ δηλοῦσθαι μηδενὸς ἐξηγητοῦ δεόμενον, ἀλλ' ἅπερ ἔφη ὁ Πυθικός χρησμὸς, δεῖ τὸν θεόμενον ὀρχησιν καὶ κωροῦ συνιέναι καὶ μὴ λαλέοντος (τοῦ ὀρχηστοῦ) ἀκούειν.

63. Ὁ δὲ καὶ Δημήτριον τὸν Κυνικὸν παθεῖν λέγουσιν· ἐπεὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁμοίᾳ σοὶ κατηγόρει τῆς ὀρχηστικῆς, λέγων τοῦ αὐλοῦ καὶ τῶν συρίγγων καὶ τῶν κτύπων πάρεργόν τι τὸν ὀρχηστὴν εἶναι, μηδὲν αὐτὸν πρὸς τὸ ὄρμα συντελοῦντα, κινούμενον δὲ ἄλογον ἄλλως κίνησιν καὶ μάταιον, οὐδενὸς αὐτῇ νοῦ προσόντος, τῶν δ' ἀνθρώπων τοῖς περὶ τὸ πρᾶγμα γοητευομένων, ἐσθῆτι Σηρικῇ καὶ προσωπιῇ εὐπρεπεῖ, αὐτῷ τε καὶ τερετίσμασι καὶ τῇ τῶν ἀδόντων εὐφωνίᾳ, οἷς κοσμεῖσθαι μηδὲν ὃν τὸ τοῦ ὀρχηστοῦ πρᾶγμα· ὁ τότε κατὰ τὸν Νέρωνα εὐδοκιμῶν ὀρχηστὴς οὐκ ἄσυνετος, ὥς φασιν, ἀλλ' εἰ καὶ τις ἄλλος ἐν τε ἱστορίας μνήμη καὶ κινήσεως κάλλει διενεγκὼν ἐδεήθη τοῦ Δημητρίου εὐγνωμονεστάτην, οἶμαι, τὴν δέξαι, ἰδεῖν ὀρχούμενον, ἔπειτα κατηγορεῖν αὐτοῦ, καὶ ὑπέσχετό γε ἄνευ αὐλοῦ καὶ ἀσμάτων ἐπιδείξασθαι αὐτῷ· καὶ οὕτως ἐποίησεν· ἡσυχίαν γὰρ τοῖς τε κτυποῦσι καὶ τοῖς αὐλοῦσι καὶ αὐτῷ παραγγέλλας τῷ χορῷ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ ὠρχήσατο τὴν Ἀφροδίτης καὶ Ἀρεως μοιχείαν, Ἥλιον μνηύοντα καὶ Ἥφαιστον ἐπιβουλεύοντα καὶ τοῖς δεσμοῖς ἀμφοτέρους, τὴν τε Ἀφροδίτην καὶ τὸν Ἄρη, σαγηνεύοντα καὶ τοὺς ἐξεστῶτα θεοὺς ἕκαστον αὐτῶν, καὶ αἰδομένην μὲν τὴν Ἀφροδίτην, ὑποδεδοικῶτα δὲ καὶ ἱκετεύοντα τὸν Ἄρη καὶ ὅσα τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ πρόσεστιν, ὥστε τὸν Δημήτριον ὑπερησθέντα τοῖς γιγνομένοις τοῦτον ἐπαινον ἀποδοῦναι τὸν μέγιστον τῷ ὀρχηστῇ· ἀνέκραγε γὰρ καὶ μεγάλη τῇ φωνῇ ἀνεβρόγξατο, Ἀκούω, ἄνθρωπε, ἃ ποιεῖς, οὐχ ὁρῶ μόνον, ἀλλὰ μοι δοκεῖς ταῖς χερσὶν αὐταῖς λαλεῖν.

64. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸν Νέρωνα ἔσμεν τῷ λόγῳ, βούλομαι καὶ βαρβάρου ἀνδρὸς τὸ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὀρχηστοῦ γενομένου εἰπεῖν, ἅπερ μέγιστος ἐπαινος ὀρχηστικῆς γένει· ἂν τῶν γὰρ ἐκ τοῦ Πόντου βαρβάρων βασιλικὸς τις ἄνθρωπος κατὰ τι χρέος ἦκων ὡς τὸν Νέρωνα ἐθεῖτο μετὰ τῶν ἄλλων τὸν ὀρχηστὴν ἐκείνον οὕτω σαφῶς ὀρχούμενον, ὥς καίτοι μὴ ἐπακούοντα τῶν ἀδομένων — ἡμιέλλην γὰρ τις ὢν ἐτύγχανε — συνεῖναι ἀπάντων. Καὶ δὲ ἀπὼν ἤδη ἐς τὴν οἰκίαν, τοῦ Νέρωνος δεξιουμένου καὶ ὁ τι βούλοιτο αἰτεῖν κελεύοντος καὶ δώσειν ὑπισχνουμένου, τὸν ὀρχηστὴν, ἔφη, δοῦς

dicuntur, ignorabit. Hæc pauca sane de multis, vel potius multitudine infinitis, decerpta enumeravi præcipua, reliqua tum poetis canenda relinquens, tum ipsis ostendenda saltatoribus, tibique ad similitudinem prædictorum inveniendæ, quæ omnia in promptu, et ad unamquamque occasionem jam ante præparata, et in penu quasi reposita esse saltatori necesse est.

62. Quandoquidem vero imitator est, et motibus se ostensurum ea quæ canuntur promittit, opus est illi, quemadmodum et oratoribus, exercere diluciditatem, ut unumquodque eorum, quæ ostenduntur ab illo, declararetur, neque interprete opus habeat: sed quod dixit oraculum Pythicum, oportet a spectatore saltationis et mutum intelligi, et audiri nihil loquentem saltatorem.

63. Quod etiam Cynico Demetrio accidisse aiunt. Quum enim et ipse similibus argumentis, quibus tu, usus accusaret saltatoriam, dicens tibiarum et fistularum et percussionum accessionem esse saltatorem, qui nihil ipse ad actionem conferat, sed moveatur temere, motu quodam irrationabili atque vano, quippe cui intellectus nullus insit, fascinat inter hominibus per ea quæ adjuncta rei sunt, vestem Sericam, et personam decentem, et tibiam atque cantillationes, bonasque canentium voces, quibus exornari diceret opus saltatoris, quod per se nihil esset: saltator qui tum floreret, Neronis temporibus, non imprudens, ut aiunt, sed si quis alius et historiæ memoria et motus decentia præstans, petiit a Demetrio rem æquissimam, puto, ut saltantem se videret, deinde accusaret: promisitque, se absque tibia et canticis copiam sui facturum. Idque fecit. Imperato enim scaballo pulsantibus et infantibus tibias, choroque ipsi, silentio, ipse per se saltavit Martis atque Veneris adulterium, Solem indicantem, insidiantem Vulcanum, et vincula ambobus, Veneri ac Marti, injicientem, astantiumque deorum unumquemque: et Venerem quidem pudore suffusam, aliquantum metuentem vero et supplicantem Martem, et quæcumque insunt in hac historia; adeo ut supra modum his quæ fierent delectatus Demetrius, hanc saltatori laudem maximam tribueret: exclamavit enim et maxima voce: Audio, inquit, homo, quæ facis, non solum video: sed ipsis mihi manibus loqui videris.

64. Quando vero circa Neronem nostra versatur oratio, volo etiam, quid barbaro homini in eodem saltatore acciderit, commemorare, quæ quidem maxima saltatoriæ artis laus fuerit. Regii generis homo de barbaris ad Pontum, qui negotii cujusdam sui causa ad Neronem venerat, spectabat cum aliis saltatorem illum saltantem ita dilucide, ut, licet ea quæ cantabantur non assequeretur (semi-Græcus enim erat), omnia tamen intelligeret. Itaque quum reditum jam pararet in patriam, Nerone illum complectente, et quicquid vellet, jubente petere, atque dare pollicente, Bea-

τὰ μέγιστα εὐφρανεῖς. Τοῦ δὲ Νέρωνος ἐρομένου, Τί ἂν σοι χρήσιμος γένοιτο ἐκεῖ; Προσούους, ἔφη, βαρβάρους ἔγω, οὐχ ὁμογλώττους, καὶ ἐρμηνέων οὐ βῆδιον εὐπορεῖν πρὸς αὐτούς· ἦν οὖν τινος δέωμαι, διανεύων οὗτος ἑκαστά μοι ἐρμηνεύσει. Τοσοῦτον ἄρα καθίκετο αὐτοῦ ἡ μίμησις τῆς ὀρχήσεως, ἐπίσημός τε καὶ σαφὴς φανεῖσα.

65. Ἡ δὲ πλείστη διατριβὴ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ὀρχηστικῆς ἡ ὑπόκρισις ἐστίν, ὡς ἔφη, κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τοῖς ῥήτορσιν ἐπιτηδευομένη, καὶ μάλιστα τοῖς τὰς καλουμένας ταύτας μελέτας διεξιούσιν· σὺνοιδε γὰρ καὶ ἐν ἐκείνοις μᾶλλον ἐπαινουμένη τῷ ὁικεῖναι τοῖς ὑποκειμένοις προσώποις καὶ μὴ ἀπωδᾶ εἶναι τὰ λεγόμενα τῶν εἰσαγομένων ἀριστέων ἢ τυραννοκτόνων ἢ πενήτων ἢ γεωργῶν, ἀλλ' ἐν ἑκάστῳ τούτων τὸ ἴδιον καὶ τὸ ἐξαίρετον δείκνυσθαι.

66. Ἐθέλω γοῦν σοι ἄλλου βαρβάρου ῥῆσιν ἐπὶ τούτοις εἰπεῖν· ἰδὼν γὰρ πέντε πρόσωπα τῷ ὀρχηστῇ παρεσκευασμένα — τοσοῦτων γὰρ μερῶν τὸ δρᾶμα ἦν — ἐξήτει ἓνα ὁρῶν τὸν ὀρχηστὴν, τίνες οἱ ὀρχησόμενοι καὶ ὑποκρινόμενοι τὰ λοιπὰ προσωπεῖα εἶεν· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ὅτι ὁ αὐτὸς ὑποκρινεῖται καὶ ὑπορχήσεται τὰ πάντα, Ἐλελήθεις, ὦ βέλιστε, ἔφη, σῶμα μὲν τοῦτο ἐν, πολλὰς δὲ τὰς ψυχὰς ἔχων.

67. Ταῦτα μὲν ὁ βάρβαρος. Οὐκ ἀπεικώτως δὲ καὶ οἱ Ἰταλιῶται τὸν ὀρχηστὴν παντόμιμον καλοῦσιν, ἀπὸ τοῦ ὀρωμένου σπεδόν· καλὴ γὰρ ἡ ποιητικὴ παραίνεσις ἐκείνῃ τῷ, «ὦ παῖ, ποντίου θηρὸς πετραίου νόον ἴσχω· πάσαις πολιέσσιν ὁμίλει,» καὶ τῷ ὀρχηστῇ ἀναγκά· καὶ δεῖ προσφύντα τοῖς πράγμασι συνοικεῖσθαι αὐτὸν ἑκάστῳ τῶν ὀρωμένων. Τὸ δὲ ὅλον ἤθη καὶ πάθη δεῖξιν καὶ ὑποκρινεῖσθαι ἡ ὀρχησις ἐπαγγέλλεται νῦν μὲν ἔρῳντα, νῦν δὲ ὀργιζόμενόν τινα εἰσάγουσα, καὶ ἄλλον μεμνηνόντα καὶ ἄλλον λελυπημένον, καὶ ἅπαντα ταῦτα μεμετρημένως· τὸ γοῦν παραδοξότατον, τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἄρτι μὲν Ἀθάμας μεμνηνός, ἄρτι δὲ Ἰνώ φοβουμένη δεικνύται, καὶ ἄλλοτε Ἀτρεὺς ὁ αὐτός, καὶ μετὰ μικρὸν Θυέστης, εἴτα Αἰγισθος ἢ Ἀερόπη· καὶ ταῦτα πάντα εἰς ἀνθρωπὸς ἐστί.

68. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα θεάματα καὶ ἀκούσματα ἐνὸς ἑκάστου ἔργου τὴν ἐπίδειξιν ἔχει· ἡ γὰρ αὐλὸς ἐστίν ἢ κιθάρα ἢ διὰ φωνῆς μελωδία ἢ τραγικὴ δραματοποιία ἢ κωμικὴ γελοιοποιία· ὁ δὲ ὀρχηστὴς τὰ πάντα ἔχει ξυλλαβῶν, καὶ ἐνεσι τοικίῃ καὶ παμμιγίῃ τὴν παρασκευὴν αὐτοῦ ἰδεῖν, αὐλὸν, σύριγγα, ποδῶν κτύπον, κυμβάλου φόρον, ὑποκριτοῦ εὐφωνίαν, ἀδόντων ὁμοφωνίαν.

69. Ἔτι δὲ τὰ μὲν ἄλλα θατέρου τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἔργα ἐστί, τὰ μὲν ψυχῆς, τὰ δὲ σώματος· ἐν δὲ τῇ ὀρχήσει ἀμφοτέρω συμμέμικται. Καὶ γὰρ διανοίας ἐπίδειξιν τὰ γινόμενα ἔχει καὶ σωματικῆς ἀσκήσεως ἐνέργειαν, τὸ δὲ μέγιστον ἡ σοφία τῶν ὀρωμένων καὶ μὴδὲν ἔξω λόγου. Λεσβῶναξ γοῦν ὁ Μυτιληναῖος, ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθός, χειροσόφους τοὺς

veris, inquit, si saltatorem illum mihi dederis. Interrogante autem Nerone, Quinam tibi utilis ibi esse possit? Accolas, inquit, habeo barbaros linguae diversae, et difficile est interpretes ad illos nancisci: si quid igitur opus habuero, hic nutibus suis omnia mihi explicabit. Adeo in animum illius descenderat imitatio saltationis, insignis et dilucida illi visa.

65. Ceterum maxima occupatio et finis saltatoriae artis est actionis assimilatio, uti dixi, cui eodem modo etiam rhetores dant operam, et illi maxime, qui eas quas declamationes vocamus, persequuntur. Scit enim illa in istis quoque magis se laudari, si congrue agat personas subjectas, eaque quae dicuntur non abhorreant ab his qui introducuntur viris fortibus, aut tyrannicidis, aut pauperibus, aut agricolis; sed in unoquoque horum, quod proprium est, quod eximium, demonstratur.

66. Volo autem tibi etiam alius barbari de hisce rebus dictum ferre. Videns enim quinque personas saltatori paratas (tot nempe partium erat actio), et unum modo videns saltatorem, interrogavit quinam saltaturi et acturi reliquas personas essent: quum vero audisset, eundem acturum et saltatione expressurum omnes, Nesciebam, inquit, vir optime, te corpus quidem hoc unum, animas autem multas habere.

67. Haec barbarus ille. Non absurde autem Itali saltatorem appellant Pantomimum, quasi dicas, imitatore omnium, ab eo quod fit fere. Pulchra enim illa quoque poetica adhortatio: «Fili, belluæ in saxi marinae (polyppi) modo adhærens urbes populosque frequenta,» et saltatori necessaria; nam oportet rebus adhærescentem familiarem se et quasi domesticum unicuique eorum, quae aguntur, reddere. Atque in universum mores atque affectus se demonstraturam atque actione expressuram saltatio pollicetur, nunc amantem, nunc irascentem aliquem inducens, et furem alium, affectum alium tristitia, et sua unumquodque mensura. Quod enim imprimis admirabile est, eodem die jam quidem Athamas furens, jam perterrita Ino ostenditur: et alias idem est Atreus, ac paulo post Thyestes, tum Egisthus, aut Aerope, et omnia haec unus homo est.

68. Igitur spectacula quidem reliqua et acroamata unius cuiusdam operis specimen edunt; aut enim tibia est aut cithara, aut vocis cantus, aut tragica actionis representatio, aut comica risus affectatio: saltator autem omnia complexus habet, et licet varium illius et mixtum ex omnibus apparatus videre, tibiam, fistulam, pedum percussionem, cymbali strepitum, actoris vocalitatem, canentium concentum.

69. Porro reliqua alterius utrius partis in homine opera sunt, partim animae, partim corporis: at in saltatione commixta sunt utraque. Nam et intellectus demonstrationem habent quae ibi fiunt, et corporalis exercitationis efficaciam: maximum autem est sapientia in his quae aguntur, et nihil extra rationem. Lesbonax igitur Mytilenæus, vir honestus

ὀρχηστάς ἀπεκάλει καὶ ἔειπε ἐπὶ τὴν θέαν αὐτῶν ὡς βελτίων ἀναστρέψαν ἀπὸ τοῦ θεάτρου. Τιμοκράτης δὲ ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ ἰδὼν ποτε ἀπαξ, οὐκ ἐξεπίτηδες ἐπιστὰς, ὀρχηστὴν τὰ αὐτοῦ ποιοῦντα, Οἴου με, ἔφη, θεάματος ἢ πρὸς φιλοσοφίαν αἰδῶς ἀπεστέρηκεν.

70. Εἰ δ' ἐστὶν ἀληθὴς ἡ περὶ ψυχῆς ὁ Πλάτων λέγει, τὰ τρία μέρη αὐτῆς καλῶς ὁ ὀρχηστὴς δεικνύσει, τὸ θυμικόν, ὅταν ὀργιζόμενον ἐπιδείκνυται, τὸ ἐπιθυμητικόν, ὅταν ἐρῶντας ὑποκρίνεται, τὸ λογιστικόν, ὅταν ἕκαστα τῶν παθῶν χαλινάγωνγῃ· τοῦτο μὲν γε ἐν ἀπαντί μέρει τῆς ὀρχήσεως καθάπερ ἡ ἀφῆ ἐν ταῖς αἰσθήσεσι κατέσπαρται. Κάλλους δὲ προνοῶν καὶ τῆς ἐν τοῖς ὀρχήμασιν εὐμορφίας, τί ἄλλο ἢ τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπαληθεύει, τὸ κάλλος ἐπαινοῦντος καὶ μέρος τρίτον ἡγουμένου τάχαθ' οὕτως καὶ τοῦτο εἶναι; ἤκουσα δέ τινος καὶ περιττότερόν τι νεανειομένου ὑπὲρ τῆς τῶν ὀρχηστικῶν προσωπειῶν σιωπῆς, ὅτι καὶ αὕτη Πυθαγορικόν τι δόγμα αἰνίττεται.

71. Ἐτι δὲ τῶν ἄλλων ἐπιτηδευμάτων τῶν μὲν τὸ τερπνόν, τῶν δὲ τὸ χρησίμον ὑπασχομένων, μόνῃ ἢ ὀρχησῆς ἀμφὶ ἔχει καὶ πολὺ γε τὸ χρησίμον ὠφελιμώτερον, ὅσω μετὰ τοῦ τερπνοῦ γίγνεται. Πόσω γάρ τοῦτο ἥδιον ὁρᾶν ἢ πυκτεύοντας νεανίσκους καὶ αἵματι βρομένους καὶ παλαιόντας ἄλλους ἐν κόνει, οὓς ἢ ὀρχησῆς πολλάκις ἀσφαλέστερον ἅμα καὶ εὐμορφότερον καὶ τερπνότερον ἐπιδείκνυται. Τὴν μὲν οὖν γε σύντονον κίνησιν τῆς ὀρχηστικῆς καὶ στροφῆς αὐτῆς καὶ περιγωγῆς καὶ πηδήματα καὶ ὀπτιασμοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις τερπνὰ εἶναι συμβέβηκεν δρῶσι, τοῖς δὲ ἐνεργοῦσιν αὐτοῖς ὑγιεινότερα· γυμνασίῳ γὰρ τὸ κάλλιστόν τε ἅμα καὶ εὐρυθμότατον τοῦτο φαίνεται ἂν ἔγωγε εἶναι, μαλάττον μὲν τὸ σῶμα καὶ κάμπτον καὶ κουφίζον καὶ εὐχερὲς εἶναι πρὸς μεταβολὴν διδάσκον ἰσχύϊν τε οὐ μικρὰν περὶποιῶν τοῖς σώμασι.

72. Πῶς οὖν οὐ παναρμόδιόν τι χρῆμα ἡ ὀρχησῆς, θήγουσα μὲν τὴν ψυχὴν, ἀσχοῦσα δὲ καὶ τὸ σῶμα, τέρπουσα δὲ τοὺς δρῶντας, διδάσκουσα δὲ πολλὰ τῶν πάλοι ὑπ' αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις καὶ μελῶν εὐρυθμίᾳ καὶ κηλήσει διὰ τὸ ὀφθαλμῶν καὶ ἀκοῆς; εἴτ' οὖν φωνῆς εὐμοιρίαν ζητεῖς, ποῦ ἂν ἀλλαχόθι εὐροις, ἢ ποῖον πολυφωνότερον ἄκουσμα ἢ ἐμμελέστερον; εἴτε αὐλοῦ καὶ σύριγγος τὸ λιγυρώτερον, ἢ αἰολοῦ καὶ τούτων ἐν ὀρχήσει ἀπολαῦσαι σοὶ πάρεστιν. Ἐγὼ λέγειν ὡς ἀμείνων τὸ ἥθος δμῶν τῇ τοιαύτῃ θῆα γενέσθαι, ὅταν ὁρᾶς τὸ θεάτρον μισοῦν μὲν τὰ κακῶς γιγνόμενα, ἐπιδακρῶν δὲ τοῖς ἀδικουμένοις, καὶ βλαῖς τὰ ἥθη τῶν δρῶντων παιδαγωγῶν.

73. Ὅ δὲ ἐστὶ μάλα τα ἐπὶ τῶν ὀρχηστῶν ἐπαινεῖσαι, τοῦτο ἥδη ἐρῶ· τὸ γὰρ ἰσχύϊν τε ἅμα καὶ ὑγρότητα τῶν μελῶν ἐπιτηδεύειν ὁμοίως παράδοξον εἶναι μοι δοκεῖ ὡς εἰ τις ἐν τῷ αὐτῷ καὶ Ἡρακλέους τὸ καρτερόν καὶ Ἀφροδίτης τὸ ἀβρόν δεικνύει.

74. Ἐθέλω δὲ ἥδη καὶ ὑποδείξαι σοὶ τῷ λόγῳ ὁποῖον χρῆ εἶναι τὸν ἀρίστον ὀρχηστὴν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ σώματι. Καίτοι τῆς μὲν ψυχῆς προεῖπον τὰ πλεῖστα·

et bonus, « manu sapientes » vocabat saltatores, atque ad spectacula eorum stabat, tanquam melior e theatro reversurus. Timocrates autem illius magister, quum vidisset semel, non dedita opera astans, edentem opus suum saltatorem, Quali, dixit, spectaculo philosophiæ me verecundia privavit!

70. Si vera sunt quæ de anima dicit Plato, tres partes illius pulchre saltator ostendit: iram, quum irati personam gerit; cupiditatem, quum amantes agit; rationem, quum passionem unamquamque frenis quasi moderatur: quod quidem in unaquaque saltatione, quemadmodum in sensibus tactus, disseminatum est. Pulchritudini vero dum prospicit et bonæ in saltationibus speciei, quid aliud quam verum esse Aristotelis illud demonstrat, laudantis pulchritudinem, et tertiam hanc quoque boni partem esse dicentis? Audivi etiam qui juvenilius lasciviret de personarum saltatoriarum silentio, dicens, etiam hoc Pythagoricum quoddam dogma innui.

71. Præterea quum studia alia partim quidem jucunditatem, partim vero utilitatem promittant, sola utrumque habet saltatio: ac tanto plus prodest ipsius utilitas, quatenus cum jucunditate affertur. Quanto enim hoc videre jucundius, quam pugnis contententes juvenes, et sanguine fluentes, luctantesque alios in pulvere, quos saltatio sæpe autius simul et formosius repræsentat et jucundius. Contentior ergo ille motus saltatoriæ, et conversiones ipsius, et circumductiones, et saltus, et resupinati flexus corporis, ceteris jucunda visu accidunt; ipsis vero efficientibus saluberrima. Exercitationum quippe omnium pulcherrimam simul hanc et maxime concinnam esse equidem dixerim, quæ subigat corpus, et flectat, et levius reddat, et ad omnem mutationem expeditum esse doceat, roburque non parvum conciliet corporibus.

72. Quidni ergo res undique conveniens saltatio, animum acuens, exercens corpus, oblectans videntes, multaque antiqua docens, inter tibias, et cymbala, et canticorum concinnitatem oculos auresque demulcens? Si igitur vocie perfectionem quæris, ubi alias invenias? aut quem audias vocum plurium modulationemque concentum? sive tibiarum fistularumque argutiores sonos, satis etiam his frui in saltatione tibi datur. Omitto dicere, te meliorem etiam quod ad mores futurum, tali in spectaculo si verseris, quum videas theatrum odisse quæ male fiunt, illacrimare autem his qui opprimuntur injuria, et in universum mores spectantium regere.

73. Quod autem maxime in saltatoribus laudandum est illud jam dicam. Quod robori simul et mobilitati membrorum studere hic licet, æque admirabile mihi videtur, ac si quis eodem momento Herculis robur, et delicatos Veneris motus ostendat.

74. Volo jam illud quoque oratione tibi declarare, qualem esse optimum saltatorem anima pariter et corpore oporteat. Quanquam animæ pleraque jam dixi: nam et memoria

μνημονικόν τε γὰρ καὶ εὐφυῆ καὶ ξυνοτὸν καὶ ὀξὺν ἐπινοῆσαι καὶ καιροῦ μάλιστα ἐστοχάσθαι φημί δεῖν αὐτόν, ἔτι δὲ καὶ κριτικόν τε ποιημάτων καὶ ᾠμάτων καὶ μελῶν τῶν ἀρίστων διαγνωστικόν καὶ τῶν κακῶς πεποιημένων ἐλεγκτικόν.

75. Τὸ δὲ σῶμα κατὰ τὸν Πολυκετεῖου κανόνα ἥδη ἐπιδείξειν μοι δοκῶ· μήτε γὰρ ὑψηλὸς ἄγαν ἔστω καὶ πέρα τοῦ μετρίου ἐπιμήκης μήτε ταπεινὸς καὶ ναννώδης τὴν φύσιν, ἀλλ' ἑμμετρος ἀκριβῶς, οὔτε πολὺσαρκος — ἀπίθανον γὰρ — οὔτε λεπτὸς ἐς ὑπερβολήν — σκελετώδης τοῦτο καὶ νεκρικόν —.

76. Ἐθέλω γοῦν σοὶ καὶ δήμου τινὸς οὐ φαύλου τὰ τοιαῦτα ἐπισημαίνεσθαι βοὰς εἰπεῖν· οἱ γὰρ Ἀντιοχεῖς εὐφροεστάτη πόλις καὶ ὀρχησιν μάλιστα πρεσβεύουσα οὕτως ἐπιτηρεῖ τῶν λεγομένων καὶ τῶν γιγνομένων ἕκαστα, ὡς μηδὲνα μὴδὲν αὐτῶν διαλανθάνειν. Μικροῦ μὲν γὰρ ὀρχηστοῦ εἰσελθόντος καὶ τὸν Ἑκτορα ὀρχουμένου μιᾷ φωνῇ πάντες ἀνεβόησαν, Σὺ Ἄστυάναξ, Ἑκτωρ δὲ πού; Ἄλλοτε δὲ ποτε μηχίστου τινὸς ὑπὲρ τὸ μέτριον ὀρχεῖσθαι τὸν Καπανέα ἐπιχειροῦντος καὶ προσβάλλειν τοῖς Θηβαίων τεύχεσιν, Ἰπέρβηθι, ἔφησαν, τὸ τεῖχος, οὐδὲν σοὶ δεῖ κλίμαχος. Καὶ ἐπὶ τοῦ παγίος δὲ καὶ πιμελοῦς ὀρχηστοῦ πηδᾶν μεγάλα πειρωμένου, Διόμεθα, ἔφησαν, περεῖσθαι τῆς θυμῆλης. Τὸ δὲ ἐναντίον τῷ πάνυ λεπτῷ ἐπεβόησαν, Καλῶς ἔγε, ὡς νοσοῦντι. Τούτων οὐ τοῦ γελοίου ἕνεκα ἐπεμνήσθην, ἀλλ' ὡς ἴδης ὅτι καὶ ὅμοιο ὅλοι μεγάλην σπουδὴν ἐποιήσαντο ἐπὶ τῇ ὀρχηστικῇ, ὡς καὶ ῥυθμίζειν τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσγρά αὐτῆς δύνασθαι.

77. Εὐκίνητος δὲ τὸ μετὰ τοῦτο πάντως ἔστω καὶ τὸ σῶμα λευκός τε ἄμα καὶ συμπεπηγὸς, ὡς λυγρίζεσθαι τε θῆη καιρὸς καὶ συνεστάναι καρτερῶς, εἰ τούτου δέοι.

78. Ὅτι δὲ οὐκ ἀπῆλλαται ὀρχησις καὶ τῆς ἐναγωνίου χειρονομίας, ἀλλὰ μετέχει καὶ τῶν Ἑρμοῦ καὶ Πολυδεύκου καὶ Ἡρακλέους ἐν ἀθλήσει καλῶν, ἰδίως ἂν ἕκαστη τῶν μιμησέων ἐπισχῶν. Ἡροδότῳ μὲν οὖν τὰ δι' ὁμαμάτων φαινόμενα πιστότερα εἶναι τῶν ὥτων δοκεῖ· ὀρχήσει δὲ καὶ τὰ ὥτων καὶ ὀφθαλμῶν πρόσεστιν.

79. Οὕτω δὲ θέλγει ὀρχησις ὥστε ἂν ἔρῳν τις εἰς τὸ θέατρον παρέλθῃ, ἐσωφρονίσθῃ ἰδὼν ὅσα ἔρωτος κακὰ τέλη· καὶ λύπη ἐχόμενος ἐξέρχεται τοῦ θεάτρου παιδρότερος ὥσπερ τὴν φάρμακον ληθεδανὸν καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν νηπιονέες τε καὶ ἄρχολον πιῶν. Σημεῖον δὲ τῆς πρὸς τὰ γινόμενα οικειότητος καὶ τοῦ γνωρίζειν ἕκαστον τῶν δρώντων τὰ δεικνύμενα τὸ δακρύειν πολὺ λάκκις τοὺς θεατὰς, ὅπότεν τι οἰκτρὸν καὶ ἐλεεινὸν φαίνεται. Ἡ μὲν γε Βακχικὴ ὀρχησις ἐν Ἰωνίᾳ μάλιστα καὶ ἐν Πόντῳ σπουδαζομένη, καίτοι σατυρικῇ οὔσα, οὕτω κεχρίρωται τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐκεῖ, ὥστε κατὰ τὸν τεταγμένον ἕκαστοι καιροὶ ἀπάντων ἐπιλαθόμενοι τῶν ἄλλων κἀθηναι δι' ἡμέρας τιτᾶνας καὶ κορύβαντας καὶ σατύρους καὶ βουκόλους δρώντες· καὶ ὀρχοῦνται

præstare, et ingeniosum esse, et prudentem, et acutum in cogitando, et opportunitatibus recte uti oportere illum aio; ad hæc judicare posse de poematibus, et cantica atque modulos optimos dignoscere, et male factos redarguere.

75. Quantum vero ad corpus, ad Polycleti regulam illum jam demonstraturus mihi videor. Neque enim procerus sit nimium et ultra modum longus, neque humili statura et nano similis; sed justæ exactæque mensuræ; neque carnosus (nam sic extra probabilitatem moveretur), neque ad excessum usque tenuis: sceleton ita referret aut mortuum.

76. Volo tibi etiam populi cujusdam, non mali ad Italia notanda, clamores narrare. Antiopenhenses enim, ingeniosissima civitas, et maxime saltationem in honore habens, ita quæ dicuntur et fiunt singula observat, ut neminem illorum quicquam effugiat. Parvo enim ingresso saltatore et saltante Hectorem, una voce exclamarunt omnes, Hic Astyanax, Hector autem ubi? Alio vero tempore quum ultra modum longissimus aliquis saltare Capaneum inciperet, et invadere Thabonorum moenia, Transcende murum, dicebant; scala nihil opus habes. Ac de crasso pinguique saltatore magnos tentante saltus, Rogamus, aiunt, ut parcas thymelæ. Contra vehementer attenuato succlamarunt velut ægrotanti, Bene habeas! Horum non ridiculi causa mentionem feci, sed ut videas, populos quoque integros magnum in saltatoria arte studium posuisse, ut etiam quæ deceant illam, quæ dedeant, quasi ad normam possent exigere.

77. Mobilis deinde omnino sit saltator, et corpore soluto pariter et compacto, ut et inflecti opportune, et firmiter consistere, ubi opus est, possit.

78. Non abhorreere autem saltationem nec ab illa usitata in sacris certaminibus manuum gesticatione, sed partem habere eorum quæ in Mercurii pariter et Pollucis et Herculis certaminibus pulchra sunt, videas, si unicuique harum imitationum attendere animum volueris. Herodoto quidem ea quæ per oculos ad sensum perveniunt, fideliora esse auribus videntur: at saltationi aurium pariter et oculorum perceptiones adsunt.

79. Ita vero saltatio mulcet, ut si quis amans in theatrum veniat, resipiscat visis multis adeo malis amoris finibus. Et tristitia aliquis affectus exit theatro hilarior, quasi epoto oblivionis quodam poculo, aut secundum poetam, « luctus bilisque medela. » Quam vero familiaria sint naturæ nostræ quæ fiunt in saltatione, et quam agnoscat spectantium unusquisque quæ demonstrantur, illud signum est, quod lacrimantur sæpe spectatores, quum triste aliquid et miserabile apparet. Bacchica quidem saltatio, cui in Ionia præsertim et in Ponto seria datur opera, satyrica licet sit, ita tamen qui ibi sunt homines subegit, ut stato tempore universi, reliquorum omnium obliti, totos dies sedeant, ac Titanas et Corybantes, Satyrosque, et pastores spectent:

γε ταῦτα οἱ εὐγενέστατοι καὶ πρωτεύοντες ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οὐχ ὅπως αἰδοῦμενοι, ἀλλὰ καὶ μέγα φρονούντες ἐπὶ τῷ πράγματι μάλλον ἤπερ ἐπ' εὐγενείας καὶ λειτουργίας καὶ ἀξιώμασι προγονικαίς.

80. Ἐπεὶ δὲ τὰς ἀρετὰς ἔφην τὰς ὀρχηστικάς, ἀκουε καὶ τὰς κακίας αὐτῶν. Τὰς μὲν οὖν ἐν σώματι ἤδη ἔδειξα, τὰς δὲ τῆς διανοίας οὕτως ἐπιτηρεῖν ὅμαι δύναίαι ἄν· πολλοὶ γὰρ αὐτῶν ὑπ' ἀμαθίας — ἀμήχανον γὰρ ἅπαντας εἶναι σοφοῦς — καὶ σολοικίας δεινὰς ἐν τῇ ὀρχήσει ἐπιδείκνυνται, οἳ μὲν ἀλογα κινούμενοι καὶ μηδὲν, ὥς φασι, πρὸς τὴν χορδὴν· ἕτερα μὲν γὰρ ὁ πούς, ἕτερα δ' ὁ ῥυθμός λέγει. Οἱ δὲ εὐρύθμα μὲν, τὰ πράγματα δὲ μεταχρονα ἢ πρόχρονα, οἷον ἐγὼ ποτε ἰδὼν μέμνημαι· τὰς γὰρ Διὸς γονὰς ὀρχούμενός τις καὶ τὴν τοῦ Κρόνου τεκνοφαγίαν παρωρεῖτο καὶ τὰς Θυέστου συμφορὰς τῷ ὁμοίῳ παρηγμένος. Καὶ ἄλλος τὴν Σεμέλην ὑποκρινόμενος βαλλομένην τῷ κεραυνῷ τὴν Γλαύκην αὐτῇ εἰκάζε μεταγενεστέραν οὖσαν. Ἄλλ' οὐκ ἀπὸ γε τῶν τοιούτων ὀρχηστῶν ὀρχήσεως αὐτῆς, ὅμαι, καταγνωστέον οὐδὲ τὸ ἔργον αὐτὸ μισητέον, ἀλλὰ τοὺς μὲν, ὥσπερ εἰσιν, ἀμαθεῖς νομιστέον, ἐπαινετέον δὲ τοὺς ἐνόμως καὶ κατὰ ῥυθμὸν τῆς τέχνης ἱκανῶς ἑκαστα δρῶντας.

81. Ὅλως δὲ τὸν ὀρχηστὴν δεῖ πανταχόθεν ἀπηκριβῶσθαι, ὥς εἶναι τὸ πᾶν εὐρύθμον, εὐμόρφον, σύμμετρον, αὐτὸ αὐτῷ ἑοικὸς, ἀσυκοφάντητον, ἀνεπίληπτον, μηδαμῶς ἑλλίπες, ἐκ τῶν ἀρίστων κεκραμένον, τὰς ἐνθυμήσεις ὀξύν, τὴν παιδείαν βαῦν, τὰς ἐννοίας ἀνθρώπων μάλιστα. Ὁ γοῦν ἐπαινος αὐτῷ τότε ἂν γίγνοιτο ἐντελής παρὰ τῶν θεατῶν, ὅταν ἑκαστος τῶν δρῶντων γνωρίζῃ τὰ αὐτοῦ, μάλλον δὲ ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ τῷ ὀρχηστῇ αὐτὸν βλέπῃ καὶ ἂ πάσχειν αὐτὸς καὶ ἂ ποιεῖν εἴωθε· τότε γὰρ οὐδὲ κατέχειν αὐτοὺς οἱ ἄνθρωποι ὑφ' ἡδονῆς δύνανται, ἀλλ' ἀθροοὶ πρὸς τὸν ἐπαινον ἐκχέονται τὰς τῆς αὐτοῦ ψυχῆς ἑκαστος εἰκόνας δρῶντες καὶ αὐτοὺς γνωρίζοντες· ἀτεχνῶς γὰρ τὸ Δελφικὸν ἔκεινο τὸ Γνώθι σαυτὸν ἐκ τῆς θεάς ἐκείνης αὐτοῖς περιγίγνεται· καὶ ἀπέρχονται ἀπὸ τοῦ θεάτρου ἅ τε χρὴ αἰρεῖσθαι καὶ ἂ φεύγειν μεμαθηκότες καὶ ἂ πρότερον ἠγνοῦν διδαχθέντες.

82. Γίγνεται δὲ ὥσπερ ἐν λόγοις, οὕτω δὲ καὶ ἐν ὀρχήσει ἡ πρὸς τῶν πολλῶν λεγομένη κακοζήλια ὑπερβαίνοντων τὸ μέτρον τῆς μιμήσεως καὶ πέρα τοῦ δέοντος ἐπιτεινόντων καὶ εἰ μέγα τι δεῖξαι δεοί, ὑπερμέγεθος ἐπιδεικνυμένων, καὶ εἰ ἀπαλόν, καὶ ὑπερβολὴν θηλυνομένων, καὶ τὰ ἀνδρώδη ἄχρι τοῦ ἀγρίου καὶ θηριώδους προαχόντων.

83. Οἷον ἐγὼ ποτε μέμνημαι ἰδὼν ποιοῦντα ὀρχηστὴν εὐδοκιμοῦντα πρότερον, συνετὸν μὲν τὰ ἄλλα καὶ θαυμάζεσθαι ὥς ἀληθῶς ἄξιον, οὐκ οἶδα δὲ ἥτινι τύχῃ εἰς ἀσχήμονα ὑπόκρισιν δι' ὑπερβολὴν μιμήσεως ἔξοκέλαντα· ὀρχούμενος γὰρ τὸν Αἴαντα μετὰ τὴν ἥτταν εὐθὺς μαϊνόμενον εἰς τοσοῦτον ὑπερεξέπεσεν, ὥστε οὐχ ὑποκρίνασθαι μανίαν, ἀλλὰ μαίνεσθαι αὐτὸς εἰκότως

saltantque ista etiam generosissimi et principes uniuscujusque civitatis, quos tantum abest ut pudeat ejus rei, ut potius sibi valde in ea placeant, magis quidem, quam in nobilitate, aut muneribus publicis, aut dignitatibus majorum.

80. Quandoquidem vero virtutes dixi saltatorias, audi nunc etiam vitia. Ac corporis quidem quæ sint, jam ostendi: mentis vero vitia sic, puto, observare possis. Multi enim illorum præ incititia (neque vero fieri potest, ut omnes sint sapientes) etiam graves solécismos in saltatione committunt: alii quidem irrationabiliter moventes se, et nihil, aiunt, ad chordam: alia enim pes illorum, alia rhythmus indicat. Alii numerose quidem illi, sed res ipsæ aut post tempus justum aut ante fiunt. Quale quid ego quondam videre me memini. Jovis enim natales saltans aliquis et Saturni in liberis suis vorandis crudelitatem, aberrabat saltatione in Thyestæ mala, similitudine abductus. Et alius Semelen agens dum feritur fulmine, Glaucen illi assimilavit tempore posteriorem. Sed non puto tales propter saltatores ipsam damnandam esse saltationem, neque odio ipsum opus esse proseguendum, sed illos quidem pro imperitis, quales sunt, habendos, laudandos vero qui legitime et concinno artis ordine, quantum satis est, omnia faciunt.

81. In universum autem oportet undique perfectum exactumque esse saltatorem, ut omnia sint concinna, formosa, mensuris sibi respondentibus, omnia sibi similia, calumnia et prehensione superiora, deficient nusquam, temperata sint ex optimis: saltatorem ipsum acutum in cogitando, profunda eruditione, humanissimo præsertim animo. Nam tum denique laus ipsi perfecta a spectatoribus contigerit, quum spectantium unusquisque sua agnoscat, vel potius tanquam in speculo, sic in saltatore se ipsum videbit, quæque sentire ipse, et quæ soleat facere. Tunc enim ne continere quidem se possunt præ gaudio homines, sed conferunt in laudes effunduntur, suæ quisque animæ videntes imaginem, agnoscentes se ipsos. Plane enim Delphicum illud Nosce te ipsum ex hoc illis spectaculo paratur: abeuntque e theatro, quæ eligenda sint, quæ fugienda, moniti, edoctique quæ ante ignoraverant.

82. Exsistit autem quemadmodum in oratione, sic in saltatione etiam ea quæ Cacozeia vulgo dicitur, eorum qui egrediuntur modum imitationis, et ultra quam par est contendunt, et si quid magnum ostendendum sit, immensum ostendunt; et si molle, ad excessum usque sese effeminant; eaque quæ virilia sunt, ad agrestem usque feritatem producant.

83. Quale quid ego quondam memini facientem videre saltatorem, qui ante hæc florebat laudibus, prudentem illum quidem de cetero, et admiratione vere dignum, sed qui nescio quo fato in indecentem actionem per excessum imitationis incidisset. Saltans enim Ajacem quum inferior discessisset, illico furentem, adeo modum omnem egressus est, ut non ageret jam furentem, sed furere ipse facile alicui vi-

ἀν τινι ἔδοξεν· ἐνὸς γὰρ τῶν τῷ σιδηρῷ ὑποδήματι κτυ-
πούντων τὴν ἐσθῆτα κατέρρηξεν, ἐνὸς δὲ τῶν ὑπαυλούν-
των τὸν αὐλὸν ἀρπάσας τοῦ Ὀδυσσεύς πλησίον ἐστῶτος
καὶ ἐπὶ τῇ νύκῃ μέγα φρονούντος διείλε τὴν κεφαλὴν
κατενεγκών, καὶ εἰ γε μὴ ὁ πῖλος ἀντέσχε καὶ τὸ πολὺ
τῆς πληγῆς ἀπεδέξατο, ἀπωλόιει ἂν ὁ κακοδαίμων
Ὀδυσσεὺς ὀρχηστῇ παραπαλόντι περιπεσών. Ἀλλὰ
τό γε θέατρον ἅπαν συνεμεμῆναι τῷ Αἴαντι καὶ ἐπὶ δῶν
καὶ ἐβόων καὶ τὰς ἐσθῆτας ἀνερρίπτουν, οἱ μὲν συρρε-
τῶδεις καὶ αὐτὸ τοῦτο ἰδιώται τοῦ μὲν εὐσχήμονος οὐκ
ἐστοχασμένοι οὐδὲ τὸ χεῖρον ἢ τὸ κρείττον δρῶντες,
ἄκραν δὲ μίμῃσιν τοῦ πάθους τὰ τοιαῦτα οἰόμενοι εἶ-
ναι· οἱ ἀσπιότεροι δὲ συνιέντες μὲν καὶ αἰδούμενοι
ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις, οὐκ ἐλέγχοντες δὲ σιωπῇ τὸ πρᾶ-
γμα, τοῖς δὲ ἐπαίνοις καὶ αὐτοὶ τὴν ἀνοιαν τῆς ὀρχή-
σεως ἐπικαλύπτοντες, καὶ ἀκριβῶς δρῶντες ὅτι οὐκ
Αἴαντος, ἀλλ' ὀρχηστοῦ μανίας τὰ γινόμενα ἦν. Οὐ
γὰρ ἀρκεσθεὶς τούτοις ὁ γενναῖος ἄλλο μακρῷ τούτου
γελιοτέρῳ ἔπραξε· καταβάς γὰρ εἰς τὸ μέσον ἐν τῇ
βουλῇ δύο ὑπατικών μέσος ἐκαθίζετο πάνυ δεδιότων μὴ
καὶ αὐτῶν τινα ὥσπερ χρίδον μαστιγίσσῃ λαβῶν· καὶ τὸ
πρᾶγμα οἱ μὲν ἐθαύμαζον, οἱ δὲ ἐγέλων, οἱ δὲ ὑπώπτευον
μὴ ἄρα ἐκ τῆς ἄγαν μιμήσεως εἰς τὴν τοῦ πάθους ἀλή-
θειαν ὑπηνέχθη.

84. Καὶ αὐτὸν μέντοι, φασίν, ἀνανήψαντα οὕτω
μετανοῆσαι ἐφ' οἷς ἐποίησεν, ὥστε καὶ νοσῆσαι ὑπὸ
λύπης ὡς ἀληθῶς ἐπὶ μανίᾳ κατεγνωσμένος· καὶ ἐδή-
λωσέ γε τοῦτο σαφῶς αὐτός. Αἰτούντων γὰρ αὐθις
τὴν συστασιωτῶν αὐτὸν τὸν Αἴαντα ὀρχήσασθαι αὐ-
τοῖς, παραστησάμενος τὸν ὑποκριτὴν ἔφη πρὸς τὸ
θέατρον· Ἰκανόν ἐστιν ἅπαξ μανῆναι. Μάλιστα δὲ
αὐτὸν ἠνάσεν ὁ ἀνταγωνιστὴς καὶ ἀντίτεχνος· τοῦ γὰρ
ὁμοίου Αἴαντος αὐτῷ γραφέντος οὕτω κοσμίως καὶ σω-
φρόνως τὴν μανίαν ὑπεκρίνατο, ὡς ἐπαίνεσθαι μείνας
ἐντὸς τῶν τῆς ὀρχήσεως ὅρων καὶ μὴ παροινίσας εἰς
τὴν ὑπόκρισιν.

85. Ταῦτά σοι, ὦ φίλῳτῃς, ὀλίγα ἐκ παμπολλῶν
παρέδειξα ὀρχήσεως ἔργα καὶ ἐπιτηδεύματα, ὡς μὴ
πάνυ ἄχθοιό μοι ἐρωτικῶς θεωμένῳ αὐτά. Εἰ δὲ
βουληθεὶς κοινωνῆσαι μοι τῆς θέας, εὖ οἶδα ἐγὼ πάνυ
ἁλωσόμενόν σε καὶ ὀρχηστομανήσοντά γε προσέτι.
Ὡστε οὐδὲν δεήσομαι τὸ τῆς Κίρκης ἐκείνο πρὸς σὲ
εἰπεῖν τὸ

Θαυμά μ' ἔχει ὡς οὔτι πῶν τάδε φάρμακ' ἐθέλχης.

Θεληθήσῃ γὰρ καὶ μὰ Δ' οὐκ ὄνου κεφαλὴν ἢ σὺός
καρδίαν ἔξεις, ἀλλ' ὁ μὲν νόος σοι ἐμπεδωτέρος ἔσται,
σὺ δὲ ὑψ' ἡδονῆς οὐδὲ ὀλίγον τοῦ κυκεῶνος ἄλλω με-
ταδώσεις πειν· ἔπερ γὰρ ὁ Ὅμηρος περὶ τῆς Ἑρμοῦ
βάβδου τῆς χρυσῆς λέγει, ὅτι καὶ « ἀνδρῶν ὄμματα
θέλγει δι' αὐτῆς »

ὣν ἐθέλει, τοὺς δ' αὐτὲ καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει,

τοῦτο ἀτεχνῶς ὀρχησὶς ποιεῖ καὶ τὰ ὄμματα θέλγουςα

deretur. Unius enim eorum qui ferrea solea humum scri-
bant, vestem laceravit, modos autem tibia accinentium uni
ereptam tibiam, Ulixis prope astantis et de victoria se
effferentis capiti ita impegit, ut divideret, et nisi obstitisset
pileus majoremque plagæ partem excepisset, perierat nobis
infelix ille Ulixes, qui in insanientem saltatorem incidis-
set. Verum totum adeo theatrum cum Ajace isto furebat;
exsultabant, clamabant, abjiciebant vestes. Nempe de
plebe homines, et plane idiotæ, decorum ipsum non asse-
cuti, pejus aut melius quid esset, non videbant, sed talia
perfectissimam perturbationis illius esse imitationem puta-
bant: urbaniores autem, licet intelligerent, et puderet eos
illorum quæ fierent, silentio tamen non arguebant factum,
sed laudibus ipsi quoque tegebant saltatoris amentiam, et
si distincte videbant non Ajacis furores, sed saltatoris esse
quæ fierent. Neque enim satis habebat vir fortis ista fe-
cisse, sed aliud multo magis ridiculum hisce designabat:
descendens enim in medium, in senatus sedilibus medius
inter Consulares duos assidebat, valde metucentes ne de
ipsis etiam aliquem velut arietem arreptum flagellaret: eamque rem alii quidem admirari, ridere alii, alii suspi-
cari, numquid ex nimio imitandi studio in verum furorem
esset delatus.

84. Ipsum quidem aiunt, quum resipuisset, adeo preni-
tuisse factorum suorum, ut etiam in morbum ex a-gritudine
incideret, seque veri ipse furoris damnaret. Et satis aperte
hoc declaravit ipse. Quum enim rursus Ajacem tibi salt-
taret, factionis illius homines peterent, actorem alium
commendans dixit ad theatrum: Satis est semel insaniisse.
Maxima vero illum molestia affecit adversarius in certamine
et artis armulus: quum enim similis illi scriptus esset Ajax,
adeo decenter, modeste adeo simulavit furorem, ut lauda-
retur, quod mansisset intra terminos saltationis, neque
ebrioso quasi furore actionem violasset.

85. Hac tibi, amice, pauca de plurimis proposui salta-
tionis opera atque studia, ne prorsus agre feras me cupide
illa spectare. Si vero in partem venire spectaculi mecum
volueris, bene novi te plane captum iri, et insuper ad fu-
rorem usque amaturum saltationem. Itaque non opus ha-
bebo Circas illud apud te dicere,

Mirror demulctum te non esse hocce veneno.

Demulceberis enim, et medius fidius non asini caput, aut
suis cor habebis; sed stabiliior tibi mens erit, tuque præ
voluptate non pauxillum de potione ista alii quoque biben-
dum imperties. Quod enim de aurea Mercurii virga Ho-
merus dicit,

— Virorum hæc dulci lumina somno
mulcet quum lubuit, somnos dispellit eadem:

hoc planissime facit saltatio, tum demulcens oculos, tum

καὶ ἐγρηγορεῖν ποιῶσα καὶ ἐπεγείρουσα τὴν διάνοιαν πρὸς ἕκαστα τῶν δρωμένων.

ΚΡΑΤ. Καὶ μὴν ἤδη ἐγὼ, ὦ Λυκίνε, πείθομαι τέ σοι καὶ ἀναπεπταμένα ἔχω καὶ τὰ ὦτα καὶ τὰ ὄμματα. Καὶ μέμνησός γε, ὦ φιλότης, ἐπειδὴν εἰς τὸ θέατρον ἴης, καὶ μοι παρὰ σεαυτῇ θέαν καταλαμβάνειν, ὡς μὴ μόνος ἐκείθεν σοφώτερος ἡμῖν ἐπάνηξ.

XXXIV.

ΛΕΞΙΦΑΝΗΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Λεξιφάνης ὁ καλὸς μετὰ βιβλίου ; ΛΕΞ. Νῆ Δ', ὦ Λυκίνε, γράμμα ἐστὶ τητινὸν τι τῶν ἐμῶν κομιδῇ νεοχμὸν.

ΛΥΚ. Ἦδη γάρ τι καὶ περὶ αὐχμῶν ἡμῖν γράφεις ;

ΛΕΞ. Οὐ δῆτα, οὐδὲ αὐχμὸν εἶπον, ἀλλὰ ὦρα σοι τὸ ἀρτιγραφὲς οὕτω καλεῖν. Σὺ δὲ κυφελόβυστα ἔοικας ἔχειν τὰ ὦτα.

ΛΥΚ. Σύγγνωθι, ὦ ἐταῖρε· πολὺ γὰρ τοῦ αὐχμοῦ τὸ νεοχμὸν μετέχει. Ἄλλ' εἰπέ μοι, τίς ὁ νοῦς τῷ συγγράμματι ;

ΛΕΞ. Ἀντισυμποσιάζω τῷ Ἀρίστωνος ἐν αὐτῷ.

ΛΥΚ. Πολλοὶ μὲν οἱ Ἀρίστωνες· σὺ δὲ ὅσον ἀπὸ τοῦ συμποσίου τὸν Πλάτωνά μοι ἐδοξας λέγειν.

ΛΕΞ. Ὅρθως ἀνέγνως· τὸ δὲ λεγόμενον ὡς ἄλλω παντὶ ἀνόητον ἂν ᾔην.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ὀλίγα μοι αὐτοῦ ἀνάγνωθι τοῦ βιβλίου, ὅπως μὴ παντάπασιν ἀπολειπομένην τῆς ἐστίας· νεκταρὸς γάρ τινας ἔοικας οἰνοχοῆσαι ἡμῖν ἀπ' αὐτοῦ.

ΛΕΞ. Τὸν μὲν εἰρώνα πεδοῖ κατάβαλε· σὺ δὲ εὐπορα ποιήσας τὰ ὦτα ἤδη ἄκουε. Ἀπέστω δὲ ἡ ἐπιβύστρα ἡ Κυφελίς.

ΛΥΚ. Λέγε θαρρῶν, ὡς ἔμοιγε οὔτε Κύφελός τις οὔτε Περιάνδρος ἐν τοῖς ὡσι καθύηται.

ΛΕΞ. Σκόπει δὴ μεταξὺ, ὅπως διαπεραίνομαι, ὦ Λυκίνε, τὸν λόγον, εἰ εὐαρχὸς τέ ἐστι καὶ πολλὴν τὴν εὐλογίαν ἐπιδεικνύμενος καὶ εὐλεξίς, ἔτι δὲ εὐώθυμος.

ΛΥΚ. Ἔοικε τοιοῦτος εἶναι σός γε ὦν. Ἄλλ' ἀρξαι ποτέ.

2. ΛΕΞ. « Εἴτα δειπνήσομεν, ἥ δ' ὅς ὁ Καλλικλῆς, εἴτα τὸ δειλινὸν περιδινησόμεθα ἐν Λυκείῳ, νῦν δὲ ἥδη καιρὸς ἐστὶ χρίεσθαι τὸ ἡλιοκαὲς καὶ πρὸς τὴν εἰλην θέρεσθαι καὶ λουσαμένους ἀρτοσιτεῖν· καὶ ἥδη γε ἀπότης. Σὺ δὲ, ὦ παῖ, σπλεγγίδα μοι καὶ βύρσαν καὶ φασάωνα καὶ ῥύμματα ναυστολεῖν ἐς τὸ βαλανεῖον καὶ τοῦ πλουτρον κομίζειν· ἔχεις δὲ χαμᾶζε παρὰ τὴν ἐγυθῆκην δὴ ὀβολῶ. Σὺ δὲ τί καὶ πράξεις, ὦ Λεξιφάνης, ἥξεις ἢ ἐλινύσεις ἐτι αὐτόθι; Κἀγὼ, ἦν δ' ἐγὼ, τρίπαλαι λουτῶ· οὐκ εὐπόρως τε γὰρ ἔχω καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν τράμιν μαλακίζομαι ἐπ' ἀστράβης ὀχλήθεις. Ὁ γὰρ

vigilare illos faciens, et mentem ad singula quae sunt excitans.

CRAT. Quin jam nunc ego, Lycine, in sententiam tuam traductus sum, apertosque et biantes habeo cum auribus oculos. Ac memineris, amice, quum in theatrum ieris, etiam mihi juxta te occupare spectandi locum, ut ne solus inde sapientior nobis revertaris.

XXXIV.

LEXIPHANES.

1. LYCINUS. Lexiphanes ille pulcher cum libro ?

LEX. Per Jovem, Lycine, scriptum est hornum quoddam de meis, plane musteum.

LYC. Nempe de musto aliquid nobis scribis ?

LEX. Minime equidem ; neque mustum nominari : sed memineris musteum vocare quod modo scriptum est. At tu sorditudine (Gr. Cypseli) obturatas habere aures mihi videris.

LYC. Ignosce mihi, sodalis : multum enim de musto habet musteum. Sed dic mihi, quod scripti consilium est ?

LEX. Convivio instruendo aemulor ibi filium Aristonis.

LYC. Multi sunt Aristones : tu vero, quantum e convivii mentione suspicor, dicere mihi Platonem videris.

LEX. Recte agnovisti : sed quam istud dictum ignorabile fuit civis alii !

LYC. Ergo mihi pauca lege de libro, ne omnino convivio illo excludar : videris enim nectar nobis de illo ministraturus.

LEX. Illum quidem cum irrisione simulatorem animum solo allide : tu vero commeabiles fac aures, et jam audi. Absit vero obturatix illa Cypselis [aurium sordes].

LYC. Quin tu audacter dicito : neque enim Cypselus, neque (filius illius) Periander in auribus mihi residet.

LEX. Considera autem interea quomodo peragam, Lycine, sermonem, num bene principiatum sit, multamque beneloquentiam ostendens, et bonis verbis constans, bonisque insuper nominibus.

LYC. Sine dubio est talis, tuus quum sit. Sed incipe tandem.

2. LEX. « Tum cornabimus, inquit Callicles : tum ad vesperam gyros faciemus in Lyceo. Nunc autem tempus est ungi in sole, et ad calorem illius apricari, et quum laverimus, panem gustare. Et jam abeundum. Tu vero, puer, strigilem mihi, et pellem, et mappas, et saponem, classe advehito in balneum, et ablutionis mercedem ferto : habes autem humi prope incitegam obolos duo. Tu vero quid ages, Lexiphanes, veniesne, an hic adhuc nectes moras ? Quin ego etiam, inquam, ter olim est quod lavaturio : nec enim satis bene habeo, et circa perinaeum infirmus sum, clitellaria mula vectus. Agaso enim nimis urgebat, quan-

ἀστραβηλάτης ἐπέσπερχε καίτοι ἀσκληιάζων αὐτός. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ οὐκ ἀκηρὴς ἦν τῷ ἀργῷ· κατέλαβον γὰρ τοὺς ἐργάτας λιγυρίζοντας τὴν θερὴν ὥδην, τοὺς δὲ τάφον τῷ ἐμῷ πατρὶ κατασκευάζοντας. Συντυμωρυγῆσας οὖν αὐτοῖς καὶ τοῖς ἀναχούσι τὰ ἀνδρῶν καὶ αὐτὸς ὀλίγα συγχειροπονήσας ἐκείνους μὲν διαφῆκα τοῦ τε κρύους ἔνεκα καὶ ὅτι καύματα ἦν· οἶσθα δὲ ὡς ἐν κρύει σφοδρῶ γίγνεται τὰ καύματα. Ἐγὼ δὲ περιελθὼν τὰ ἀρώματα σκόροδά τε εὗρον ἐν αὐτοῖς πεφυκότα καὶ γηπατάλους τινὰς ἀνορύζας καὶ τῶν σκανδίκων καὶ βραχάνων λαχανευσάμενος, ἔτι δὲ κάκρυς πριάμενος — οὕτω δὲ οἱ λειμῶνες ἀνοσμίαί ῥσαν, ὡς αὐτοποδητὴ βαδίζειν — ἀνατελὴς ἐπὶ τὴν ἀστράβην ἐδάρην τὸν ὄρον· καὶ νῦν βαδίζω τε δδυνηρῶς καὶ ἰδῶ θαμὰ καὶ μαλκῶ τὸ σῶμα καὶ δέομαι διανεῦσαι ἐν τῷ ὕδατι ἐπὶ πλείστον· χαίρω δὲ μετὰ κάματον ἀπολούμενος.

3. Ἀ θρέζομαι οὖν καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν παῖδα, ὃν εἰκὸς ἦ παρὰ τῇ λευκοπώλιδι ἢ παρὰ τῷ γρυμεοπώλῃ με περιμένειν· καίτοι προηγόρευτο αὐτῷ ἐπὶ τὰ γέληγ ἀπαντᾶν. Ἀλλ' εἰς καιρὸν οὗτοσι αὐτὸς ἐμπολήσας γε, ὡς ὁρῶ, πυριάτην τέ τινα καὶ ἐγκρυφίας καὶ γήτεια καὶ φύσκα καὶ οἶδον τουτοῖν καὶ λωγάνων καὶ τοῦ βοδὸς τὸ πολὺπτυχον ἔγκατον καὶ φώκτας. Εὐ γέ, ὦ Ἀττικίων, ὅτι μοι ἄβατον ἐποίησας τὸ πολὺ τῆς ὁδοῦ. Ἐγὼ δέ, ἦ δ' ὅς, Ἰλλὸς, ὃ δέσποτα, γεγέννημαι σὲ περιορῶν. Σὺ δὲ ποῦ χθὲς ἐδεῖπνες; μὴν παρὰ Ὀνομακρίτῳ; Οὐ, μὰ Δῖ, ἦν δ' ἐγὼ, ἀλλ' ἀγρόνδε ὥχόμεν ψύττα κατατείνας· οἶσθα δὲ ὡς φιλαγρός εἰμι. Ὑμεῖς δὲ ἴσως ὤσεσθέ με λαταγεῖν κοττάβους. Ἀλλ' εἰσὼν ταῦτά τε καὶ τὰ ἄλλα ἡδύνειν καὶ τὴν κάρδοπον σμῆν, ὡς θριδακίνας μάττοιτε ἡμῖν.

4. Ἐγὼ δὲ ξηραλοφῆσω ἀπελθὼν. Καὶ ἡμεῖς, ἦ δ' ὅς ὁ Φιλίνος, ἐγὼ τε καὶ Ὀνομαρχος καὶ Ἑλλάνικος οὗτοσι ἐψόμεθα· καὶ γὰρ ὁ γυνῶν σκιάζει μέσσην τὴν πόλιν, καὶ δέος μὴ ἐν λουτρῷ ἀπολουσώμεθα κατόπιν τῶν Καριμάντων μετὰ τοῦ σύρφακος βύζην ὥστιζόμενοι. Καὶ ὁ Ἑλλάνικος ἔφη, Ἐγὼ δὲ καὶ δυσωπῶ· καὶ γὰρ τὰ κόρα μοι ἐπιτεθλόωσθον καὶ σκαρδαμυκτῶ θαμὰ καὶ ἀρτίδακρὺς εἰμι καὶ τὰ δμμάτα μοι φαρμακᾶ καὶ δέομαι Ἀσκληπιάδου τινὸς ὀφθαλμοσόφου, ὃς ταραζᾶς καὶ ἐγγέας μοι φάρμακον ἀπερυθρίᾶσαι τε ποιήσει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μηκέτι λημαλέους εἶναι μηδὲ διερὸν βλέπειν.

5. Τοιαῦτα ἅττα διεξίοντες ἅπαντες οἱ παρόντες ἀσήμεν· καπνιστὴν περ ἤκομεν εἰς τὸ γυμνάσιον ἀπὸ στήμενον ἦδη, ὃ μὲν τις ἀποχευειρσιμῶ, ὃ δὲ τραχηλισμῶ καὶ ὀρθοπάλῃ ἐχρῆτο, ὃ δὲ λίπα χρυσάμενος ἐλυγίζετο, ὃ δὲ ἀντέβαλλε τῷ κωρύκῳ, ὃ δὲ μολυβδοκίνας χερμαδίου ἀράγδην ἔχων ἐχειροβόλει. Ἔττα συντριβέντες καὶ ἀλλήλους κατανωτῖσάμενοι καὶ ἐμπαίζαντες τῷ γυμνασίῳ ἐγὼ μὲν καὶ Φιλίνος ἐν τῇ θερμῇ πυέλῳ καταιονθῆντες ἐξήμεν· οἱ λοιποὶ δὲ τὸ ψυχροβαφὲς κάρα δελφίνισαντες παρένεον ὑποδρύχοι θαυμασίως. Ἀναστρέψαντες

quam ipse uno pede velut in utres saltans. Sed neque in ipso rure fatigationis expers eram : deprehendebam enim operas æstivam cantionem minuientes, partim vero sepulcrum parantes meo patri. Quum ergo effodissem cum illis sepulcrum, et his, qui areolas aggerant, et ipse manibus laborem paulum adjuvissem, illos quidem dereliqui, cum frigoris causa, tum quod essent uredines : nosti autem in frigore vehementi uredines exsistere. Ego autem obiens vervacta, alliaque inveni ibi nata, et effossis quibusdam terræ paxillis, et scandicibus, et bracanis pro olere lectis, emtisque insuper cachrybus, (nondum autem odorifera erant prata, ut meis ipse pedibus ambulare mallet), in mulam iterum impositus excoriatum sum podicem : et nunc incedo cum dolore et sudo frequenter, et languo corpore, atque opus habeo pernatere in aqua plurimum ; gaudeo autem fessus ablui.

3. Decurram igitur ipse quoque ad puerum, quem credibile est aut apud pisorum farinæ venditricem, aut venditorem perarum me præstolari : quanquam prædictum ipsi fuerat ut occurreret ad veteramenta. Sed opportune hic ipse adest, mercatus, ut video, clibanarium panem unum et alios subcinericios, et cepas, et pantes, et hoc superar-male, et paleare, et illud multorum foliorum bovis intestinum, et phoctas. Euge Atticio, compendi mihi fecisti majorem viæ partem. Ego vero, inquit ille, strabus, here, factus sum, te dum circumspicio. Tu vero ubi cœnabas heri? num apud Onomacritum? Non per Jovem, inquam, verum rus abieram, citissime tendens : nosti autem quam sim amans ruris. Vos autem forte putabatis me sonare cottabos. Sed intro abi, hæcque et alia condito, et expurga mactram, ut lactucinas subigatis nobis.

4. Ego vero ad siccam unctionem discedam. Ac nos, inquit Philinus, ego nempe, et Onomarchus et Hellanicus hic, sequemur. Etenim gnomon mediam jam arcam inumbat, et metus est ne in turbido aliorum sordibus balneo abluamur, post Carimantes, cum fece plebis confertim trudendi. Et Hellanicus, Ego vero, inquit, etiam ægre video ; etenim utraque mihi pupilla turbida est, ac frequenter conniveo, et facilis lacrimarum sum, et medicamenturiunt mihi oculi, atque Asclepiade quodam oculorum sapiente indigeo, qui confuso et infuso mihi medicamento faciat ut ruborem ponant oculi, neque amplius lipposi sint, neque humidum videant.

5. Talia quædam disputantes præsentibus omnes, abimus. Et quum venissemus in gymnasium, exvestiti jam, unus quidem exercitatione extremarum manuum, alius supinandi et luctæ erectæ utebatur : alius vero pingui unctus inflectebat se : alius objiciebat se coryco : alius autem plumbeas manum implentes cum fragore manibus jactabat. Deinde contriti frictione quum tergis nos invicem portassemus, atque illusissemus gymnasio, ego quidem et Philinus in labro calido perfusi exiimus : at reliqui caput frigida perfusum delphinorum instar immergentes, admirabiliter sub aqua pernabant. Reversi autem rursus alio alius, alia

δὲ αἴθις ἄλλος ἄλλοσε ἄλλα ἐδρῶμεν. Ἐγὼ μὲν ὑποδυσάμενος ἐξυόμην τὴν κεφαλὴν τῇ ὁδοντωτῇ ζύστρᾳ· καὶ γὰρ οὐ κηπίον, ἀλλὰ σκάριον ἐκεκάρμην ὡς ἂν οὐ πρὸ πολλοῦ τὸν κόνον καὶ τὴν κορυφαίαν ἀποκεκομηκώς· ἄλλος ἐθερμostrάγει, ὃ δὲ ἤμει τὸν νῆστιν, ὃ δὲ ἀραιὰς ποιῶν τὰς βραφανίδας ἐμυστιλάτο τοῦ ἰχθυηροῦ ζωμοῦ, ἄλλος ἤσθιε φαυλάς, ὃ δὲ ἐρρόφει τῶν κριθῶν.

6. Κάπειδ' ἡ καὶρὸς ἦν, ἐπ' ἀγκῶνος ἐδειπνοῦμεν· ἐκείντο δὲ καὶ ὀκλαδαὶ καὶ ἀσκάνται. Τὸ μὲν δὲ δείπνον ἦν ἀπὸ συμφορῶν. Παρασκευάστο δὲ πολλὰ καὶ ποικίλα, διχαλὰ βεῖα καὶ σχελίδες καὶ ἡτριάα καὶ τοκάδος ὕος τὸ ἐμβρυοδόχον ἐντερὸν καὶ λοθὸς ἐκ ταγήνου καὶ μυττωτὸς καὶ ἀδυστάκη καὶ τοιαῦται τινες καρυκεῖαι καὶ θρυμματίδες καὶ θρία καὶ μελιτοῦται· τῶν δὲ ὑποβρυχίων τὰ σελάχια πολλὰ καὶ ὅσα ὀστρακόρινα τὸ δέρμα καὶ τεμάχη ποντικὰ τῶν ἐκ σαργάνης καὶ κωπαίδες καὶ ὄρνις σύντροφος καὶ ἀλεκτροῦν ἦδη ἀπωδὸς καὶ ἰχθὺς ἦν παράσιτος· καὶ οἷν δὲ ὄλον ἱπποκαῆ εἶχμεν καὶ βοὸς λειπογνώμονος κωλῆν. Ἄρτοι μέντοι ἦσαν σιφαῖοι, οὐ φαῖλοι, καὶ ἄλλοι νομῆνιοι, ὑπερήμεροι τῆς ἐορτῆς, καὶ λάχανα τὰ τε ὑπόγεια καὶ τὰ ὑπερφῶ· οἶνος δὲ ἦν οὐ γέρων, ἀλλὰ τῶν ἀπὸ βύρσης, ἦδη μὲν ἀγλευκῆς, ἀπεπτος δὲ ἔτι.

7. Ποτήρια δὲ ἔκειτο παντοῖα ἐπὶ τῆς δελφινίδος τραπέζης, ὃ χρυσιμέτωπος καὶ τρυῦλης μεντορουργῆς εὐλαβῆ ἔχων τὴν κέρκον καὶ βομβυλίδος καὶ δειροκύπελλον καὶ γηγενῆ πολλὰ οἷα Θηρικλῆς ὥπτα, εὐρυχαῶν τε καὶ ἄλλα εὐστομα, τὰ μὲν Φωκαῆθεν, τὰ δὲ Κνιδόθεν, πάντα μέντοι ἀνεμοφόρητα καὶ ὑμενόστρακα. Κυμβία δὲ ἦν καὶ φιαλίδες καὶ ποτήρια γραμματικά, ὥστε μεστὸν ἦν τὸ κυλικεῖον.

8. Ὁ μὲντοι ἱππολέθης ὑπερπαφλάζων ἐς κεφαλὴν ἡμῖν ἐπέτρεπε τοὺς ἀνθρακας. Ἐπίνομεν δὲ ἀμυστι καὶ ἦδη ἀκροθώρακες ἤμεν· εἴτ' ἐγρίομεθα βαρχάριδι καὶ εἰσεκύκλυσέ τις ἡμῖν τὴν ποδοκτύπην καὶ τριγωνίστριαν· μετὰ δὲ ὃ μὲν τις ἐπὶ τὴν κατήλιφα ἀναρριχσάμενος ἐπιφόρημα ἐζήτει, ὃ δὲ ληκίνδα ἐπαιζεν, ἄλλος ἐρρικνοῦτο σὺν γέλωτι τὴν ὀσφύν.

9. Καὶ ἐν ταῦτ' ἡ λελουμένη εἰσεκώμασαν ἡμῖν αὐτεπάγγελτοι Μεγαλὼνυμος τε ὁ δικοδίφης καὶ Χαίρεας ὁ χρυσοτέκτων ὁ κατὰ νότου ποικίλος καὶ ὁ ὠτοκάταξ Εὐδήμος. Κἀγὼ ἤρῳην αὐτοὺς, τί παθόντες ὀφείλοισιν. Ὁ μὲν οὖν Χαίρεας, Ἐγὼ, ἡ δ' ὅς, λῆρόν τινα ἐκρότου καὶ ἐλλόδια καὶ πέδας τῇ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ καὶ διὰ τοῦτο ὑμῖν ἐπιδείπνιος ἀφίγμαι. Ἐγὼ δὲ, ἡ δ' ὅς ὁ Μεγαλὼνυμος, περὶ ἄλλα εἶχον· ἦν μὲν γὰρ ἀδικος ἡ ἡμέρα, ὡς ἴστε, καὶ ἀλογος· ὅς ἂν οὖν ἐγγελωτίας οὖσης οὔτε ῥησιμετρεῖν εἶχον οὔτε ἡμερολογεῖν ὡς ὑδρονομεῖσθαι· πυθόμενος δὲ ὅτι ὁ στρατηγὸς ὀπτός ἐστι, λαβὼν ἄχρηστα ἱμάτια εὐήτρια καὶ ἀφόρητα ὑποδήματα ἐξέφρησα ἐμαυτόν.

10. Εἴτ' εὐθὺς ἐντυγχάνω δαδούχῳ τε καὶ ἱεροφάντῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀρρητοποιοῖς Δεινίαν σύρουσιν ἄγδην

alii faciebamus. Ego quidem subligatus, rodebam caput radula ex dente facta : quippe non in simiam, sed in scaphium tonsus eram, qui non ita pridem barbani et verticem decomaverim : alius lupinos rodebat : alius vomebat jejunum : alius excavatis tenuiter raphanis hauriebat jus pisculentum : edebat alius phaulias : sorbebat alius de hordeis.

6. Ac deinceps quum tempus esset, cubito nixi cenabamus : positæ autem erant sellæ plicatiles et grabatuli. Ac cœna quidem ipsa erat de collationibus. Parata autem erant multa et varia, bifida suilla, laterum pulpæ, sumen, et porcæ foetæ intestinum embryonem recipiens, et lobus ex sartagine, et alliatum, et abyrtace, similesque quædam condituræ, et thrymmatides, et involuta foliis, et mellita : et e subaquaneis cartilaginosa multa, et quæ corium habent testaceum, et salsamenta Pontica de sporta, et Copaicæ (anguillæ), et gallina domestica, et gallus qui jam canere desiit, et piscis convictor. Ovem autem etiam habuimus totam in furno assatam, atque bovis sine dente pullino pedem anteriorem. Verum panes erant siliginæ, non mali, et alii de novilunio, qui sero ad festum venerant, et olæ tum quæ sub terra, tum quæ supra illam crescent. Vinum autem erat non senex, sed de corio, non illud quidem adhuc mustum, sed nondum tamen percotum.

7. Pocula posita erant omnis generis in Delphica mensa, fronticelum illud, et mortarium, Mentoris opus, caudam habens capiendo commodam, et bombylius, et cervicatum poculum, et terrigena multa, qualia assabat Thericles, late hiantia, et alia ori commoda, e Phocæa quædam, alia e Cnido, omnia quidem, quæ ventus auferret et testam membranæ habentia [*levia et tenuia*]. Cymbia autem erant, et phialæ minutæ, et literata pocula : itaque plenum erat popularium.

8. Sed lebes camini supra modum ebulliens in caput nobis evertit carbones. Bibebarum autem amystida : et jam bene poti eramus, quum ungeremur baccharide : atque intro voluit nobis aliquis pedisonam (*saltatricem*) et trigonistram (*psaltriam*). Postea alius quidem in cantherium enisus, insultum parabat : alius ludebat crepitu : alius crispabat cum risu lumbum.

9. Eodem tempore loti comissatum non vocati ad nos venire Megalonymus ille causarum subactor, et Chæreas aurifaber ille tergo varius, et ille confractor aurium Eudemus. Et ego interrogavi illos, qua causa sero adeo venient. Ac Chæreas quidem : Ego, inquit, segmentum quoddam concinnabam, et inaures, et compedes filia: meæ, ac propterea post cœnam vobis adsum. Ego vero, inquit Megalonymus, aliud agebam : erat enim, ut acitis, sine iudicio, sine oratione dies : quum igitur linguistitium esset, neque admetiri verba habebam, neque dies computando ut aquæ demensum acciperem. Cognito autem visibilem esse prætorem, sumtis vestibus inusitatis boni staminis, calceis autem ingestis (*noris*), extuli me ipsum.

10. Deinde statim incido in facigerum et hierophantam et reliquos infanda (*mysteria*) facientes, qui Diniam actum

ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ἐγκλημα ἐπάγοντας, ὅτι ὀνόμαζεν αὐτοὺς, καὶ ταῦτα εὖ εἰδὼς ὅτι ἐξ οὐπὲρ ὠσιώθησαν, ἀνώνυμοι τέ εἰσι καὶ οὐκέτι ὀνομαστοὶ ὡς ἂν ἱερώνυμοι ᾗδη γεγενημένοι. Ἐκαλεῖ δ' οὖν με τούνομα. Οὐκ οἶδα, ἦν δ' ἐγὼ, ὃν λέγεις τὸν Δεινίαν. Ἔστιν, ἦ δ' ὅς, ἐν τοῖς σκιραφείοις ἐγκαπιπτήδαλος ἄνθρωπος τῶν αὐτοληκῦθων καὶ τῶν αὐτοκαβδάλων, αἰεὶ κουριῶν, ἐνδρομίδας ὑποδοῦμενος ἢ βαυκίδας, ἀμφιμάσχαλον ἔχων. Τί οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ἔδωκεν ἀμνηγῆναι δίκην ἢ λάξ πατήσας ὥχεται; Καὶ μὴν ἐκεῖνός γε, ἦ δ' ὅς, ὁ τέως σαυλούμενος ᾗδη ἔμπεδός ἐστιν· ὁ γὰρ στρατηγὸς καίτοι ἀτιμαγελοῦντι καρπόδεσμά τε αὐτῷ περιθεῖς καὶ περιδέραρον ἐν ποδοκάκαις καὶ ποδοστράβαις ἐποίησεν εἶναι. Ὡστε ἐν δεσμοῖς ὢν ὑπέβδύλλε τε ὁ κακοδαίμων ὑπὸ τοῦ δέους καὶ πορδαλέος ἦν καὶ χρήματα ἀντίψυχα διδόναι ἠθέλεν.

11. Ἐμὲ δέ, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐδῆμος, ὑπὸ τὸ ἀκροκνεφὲς μετεστελλατο Δαμασίας ὁ πάλαι μὲν ἀθλητὴς καὶ πολυνίκης, νῦν δὲ ᾗδη ὑπὸ γήρωι ἐξαθλος ὢν. Οἶσθα τὸν χαλκοῦν τὸν ἐστῶτα ἐν τῇ ἀγορᾷ. Καὶ τὰ μὲν πέττων τὰ δὲ εὖων διετέλεσεν. Ἐξοικεῖν γὰρ ἔμελλε τήμερον εἰς ἀνδρός τὴν θυγατέρα καὶ ᾗδη ἐκάλλυνεν αὐτήν. Ἐἴτα μερμερίον τι κακὸν ἔμπεδόν διέκοψε τὴν ἐορτήν· ὁ γὰρ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Δίων, οὐκ οἶδ' ἐφ' ὅτῳ λυπηθεὶς, μᾶλλον δὲ θεοεχθρία σφειδὲς ἀπῆγγεν αὐτόν, καὶ εὖ ἴσται, ἀπωλώλει ἂν, εἰ μὴ ἐγὼ ἐπιστάς ἀπηγχοῖσά τε αὐτόν καὶ παρέλυσά τῃς ἐμβροχῆς, ἐπὶ πολὺ τε ὁκλάξ παρακαθήμενος, ἐπινύττειν τὸν ἄνθρωπον, βαυκαλῶν καὶ διακυδωνίζων, μὴ πῇ ἐτι συνεχῆς εἴη τὴν φάρυγγα. Τὸ δὲ μάλιστα ὄνῃσαν ἐκεῖνο ἦν, ὅτι ἀμφοτέραις κατασχὼν αὐτοῦ τὰ ἄκρα διεπίεσα.

12. Μὴν ἐκεῖνον, ἦν δ' ἐγὼ, φῆς Δίωνα τὸν καταπύγονα καὶ λακχοσθέν, τὸν μύρτωννα καὶ σχινοτρώκταν νεανίσκον, ἀναφλῶντα καὶ βλιμάζοντα, ἦν τινα πεῶδη καὶ πόσθηνα αἰσθηται; Βινητιῶν ἐκεῖνός γε καὶ λαικαλέος. Ἄλλα τὸ γε τὴν θεὸν, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐδῆμος, θαυμασάας — Ἄρτεμις γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἐν μέσῃ τῇ αὐλῇ Σκοπάδειον ἔργον — ταύτῃ προσπεσόντες ὁ τε Δαμασίας καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ πρεσβύτες ᾗδη καὶ τὴν κεφαλὴν πολιὰς ἀκριβοῦς ἰκέτευον ἐλεῆσαι σφᾶς· ἡ δὲ αὐτίκα ἐπένευσε, καὶ σῶς ἦν, καὶ νῦν Θεόδωρον, μᾶλλον δὲ περιφανῶς Ἀρτεμίδωρον ἔχουσι τὸν νεανίσκον. Ἀνέθεσαν οὖν αὐτῇ τὰ τε ἄλλα καὶ βέλη καὶ τόξα, ὅτι χαίρει τούτοις· τοξότις γὰρ καὶ ἐκτρώλος καὶ τηλέμαχος ἡ Ἀρτεμῖς.

13. Πίνωμεν οὖν, ἦ δ' ὅς ὁ Μεγαλόνυμος, καὶ γὰρ καὶ λάγυνον τουτονὶ παρηθηχότος ἦκω ὑμῖν κομίζων καὶ τροφαλίδας τυροῦ καὶ ἐλάας χαμαιπετεῖς — φυλάττω δ' αὐτάς ὑπὸ σφραγίδι θριπτήδεστοις — καὶ ἄλλας ἐλάας νευστάς καὶ πῆλινά ταυτί ποτήρια, ὀζυόστρακα, εὐπυνδάκωτα, ὡς ἐξ αὐτῶν πίνοιμεν, καὶ πλακοῦντα ἐξ ἐντέρων κρωδυλώδη τὴν πλοκήν. Σὺ δ', ὦ παῖ, πλέσον μοι τοῦ βδάτος ἔγχει, ὡς μὴ καρηθαρεῖν ἀρεάμενην κῆτ᾽

in jus traherent, crimen objicientes hoc, quod illos nominasset, idque quum bene sciret, a quo tempore consecrati essent, anonymos esse nec jam nominabiles (suo nomine), ut qui sacro jam nomine gaudeant. Vocabat igitur me nomine. At ego, Non novi, inquam, quem dicas Diniam. Est, inquit, in foris aleatoriis homo ob offam saltator, ex illo genere qui lecythum ipsi sibi portant, qui farinam ipsi sibi subigunt, semper horrido capillitio, endromides aut haucides soleas gerens, habens tunicam utrimque manulcatam. Quid ergo, inquam, deditne pomas aliquo modo, an jactatis calcibus abiit? Quin ille, inquit, qui adhuc delicate spatiabatur, jam immotus est. Prætor enim ei licet segregare se vellet, et manicis circumdatis et collari, in cippis et nervo illum esse fecit. Quare vincetus infelix suppedebat præ metu, et crepitabundus erat, et opes pretium animæ dare volebat.

11. Me autem, Eudemus inquit, sub summum crepusculum accessit Damasias, athleta olim et multorum victor, nunc vero jam præ senectute expers certaminum. Nosti æneum illum in foro stantem. Et partim quidem coquendo, partim assando occupatus erat. Elocare enim destinabat hodie viro filiam, et jam illam comebat. Deinde sollicitum quoddam malum incidens festum diem turbavit. Filius enim illius Dio, nescio qua re dolens, vel potius deorum odio implicitus, ipse se suspendit. Et, scitote, perierat, nisi superveniens ego ablaqueassem illum, et solvissem a nexu, multumque geniculatim assidens, fodiens hominem, titillans, explorans undique, ne qua adhuc continens (*compressus*) esset gula. Quod autem maxime profuit, illud erat, quod ambabus illius extrema tenens compressi.

12. Numquid illum, inquam ego, Dionem ais, cinædum, laxo et pendente scroto, illum effeminatum, et lentiscum rodentem adolescentem, illum masturbantem et lascive contractantem, si quem bene vasatum et improbe mutonium senserit? Ille vero semper inituriens et scortator. Atqui deam, inquit Eudemus, adorans (Diana enim illis est in media aula, Scopadeum opus), huic igitur supplicantes, Damasias et uxor illius, senex jam et cana caput accurate, obsecrabant ut sui misereretur: at illa statim inuit, et salvus erat; et nunc Theodorum (*Deodatum*), aut magis aperte Artemidorum (*Dianidatum*) habent adolescentulum. Dedicarunt igitur illi tum alia, tum tela et sagittas, quod his gaudet: sagittaria enim et procul-jaculans et eminus-pugnans est Diana.

13. Bibamus igitur, inquit Megalonymus. Etenim lagenam hancce effeti vini vobis veni afferens, et casei recentis massas, et olivas caducas (servo autem illas sub sigillis vermium opera præclare erosio) et alias olivas natatiles (*colymbades*), et lutea ista pocula, acutiteslacea, bono fundo, ut ex illis bibamus; et placentam ex intestinis cinninato plexu formatam. At tu, puer, plus mihi aquæ infunde, ne gravari caput incipiam, deinde tibi puerulum (*pædagogum*)

σοι τὸν παιδοβοσκὸν καλῶ ἐπὶ σέ· ἴστε γάρ ὡς δδυνῶμαι καὶ διέμπιλον ἔχω τὴν κεφαλὴν.

14. Μετὰ δὲ τὸν ποτὸν συνυβλήσομεν ὅα καὶ ἄττα εἰώθαμεν· οὐ γὰρ ἀκαιρον δῆπουθεν ἐνοينوφλύειν. Ἐπαινῶ τοῦτο, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ γὰρ ὅτι περ ὀφελὸς ἐσμεν τῆς ἀττικίσσεως ἄκρον. Εὖ λέγεις, ἦ δ' ὅς δ' Καλλικλῆς· τὸ γὰρ ἐρεσχηλεῖν ἀλλήλους συχνάκις λάλης θηγάνη γίγνεται. Ἐγὼ δὲ, ἦ δ' ὅς δ' Εὐδήμος, — κρύος γάρ ἐστιν — ἥδιον ἂν εὐζωροτέρῳ ὑποπυκνάζοιμι· καὶ γὰρ χειμῶνός εἰμι, καὶ χλιανθείς ἥδιον ἀκούοιμι τῶν χειρῶν τούτων τοῦ τε αὐλητοῦ καὶ τῆς βαρβιτωδοῦ.

15. Τί ταῦτα ἐρησθα, ὦ Εὐδήμει; ἦν δ' ἐγὼ· ἀλογίαν ἤμιν ἐπιτάττεις ὡς ἀστόμοις οὐσι καὶ ἀπειλωτισμένοις; ἐμοὶ δὲ ἡ γλῶττά τε ἡδὴ λογά καὶ δὴ ἀνηγρόμην γε ὡς ἀρχαιολογήσαν ὑμῖν καὶ κατανίψων ἀπὸ γλώττης ἅπαντας. Ἀλλὰ σὺ τὸ δμοιον εἰργάσω με ὥσπερ εἰ τις δλαδὰ τριάρμενον ἐν οὐρίῳ πλέουσιν, ἐμπεπνευματωμένου τοῦ ἀκατίου, εὐφοροῦσάν τε καὶ ἀκροκυματοῦσαν, ἔκτορας τινὰς ἀμφοστόμους καὶ ἰσθαδὰς σιδηρὰς ἀφελὲς καὶ ναυσιπέδας ἀναγκαιτίζοι τοῦ δρόμου τὸ ῥόθιον φθόνῳ τῆς εὐνεμίας. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, σὺ μὲν, εἰ βοῦλει, πλεῖστέ καὶ νεῖ καὶ θεῖ κατὰ τοῦ κλύδωνος, ἐγὼ δὲ ἀπόγειος πίνων ἅμα ὥσπερ δ τοῦ Ὀμήρου Ζεὺς ἡ ἀπὸ φαλάκρων ἡ ἀπὸ τῆς ἀκρουρανίας ὄψομαι διαφερόμενόν σε τε καὶ τὴν ναῦν πρύμνηθεν ἀπὸ τοῦ ἀνέμου κατουρουμένην.

16. ΑΥΚ. Ἄλις, ὦ Λεξιφάνες, καὶ ποτοῦ καὶ ἀναγνώσεως. Ἐγὼ γοῦν ἡδὴ μεθύω σοι καὶ ναυτιῶ καὶ ἢν μὴ τάχιστα ἐξεμέσω πάντα ταῦτα ὁπόσα διεξελήλυθας, εὖ ἴσθι, κορυβαντιάζειν μοι δοκῶ περιβομβούμενος ὑπ' ὧν κατεσκέδασάς μου ὀνομάτων. Καίτοι τὸ μὲν πρῶτον γελᾶν ἐπέη μοι ἐπ' αὐτοῖς, ἐπειδὴ δὲ πολλὰ καὶ πάντα δμοια ἦν, ἡλέουν σε τῆς κακοδαίμονος ὥρῃν εἰς λαδύρινθον ἀφικτον ἐμπεπτωκότα καὶ νουσούντα νόσον τὴν μεγίστην, μᾶλλον δὲ μελαγχολῶντα.

17. Ζητῶ οὖν πρὸς ἐμαυτὸν ὁπόθεν τὰ τοσαῦτα κακὰ συνελέξω καὶ ἐν ὁπόσῳ χρόνῳ καὶ ὅπου κατακλείσας εἶχες τοσοῦτον ἐσμὸν ἀτόπων καὶ διαστρόφων ὀνομάτων, ὧν τὰ μὲν αἰτὸς ἐποίησας, τὰ δὲ κατορυγμένα ποθὲν ἀνασπῶν κατὰ τὸ λαμβεῖον

ὅλοιο θνητῶν ἐκλέγων τὰς συμφοράς·

τοσοῦτον βόρβορον συνερανίσας κατήντησάς μου μηδὲν σε δεινὸν εἰργασμένου. Δοκεῖς δέ μοι μήτε φίλον τινα καὶ οἰκεῖον ἢ εὖνον ἔχειν μήτε ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πῶποτε καὶ παρρησίαν ἄγοντι ἐντετυχημένοι, δὲ τάληθες εἰπὼν ἔπαυσεν ἂν σε ὑδέρῳ μὲν ἐχόμενον καὶ ὑπὸ τοῦ πάθους διαρραγῆναι κινδυνεύοντα, σαυτῷ δὲ εὐσαρκον εἶναι δοκοῦντα καὶ εὐρωστίαν οἰόμενον τὴν συμφορὰν καὶ ὑπὸ μὲν τῶν ἀνοήτων ἐπαινούμενον ἀγνοούντων δὲ πάσχεις, ὑπὸ δὲ τῶν πεπαιδευμένων εἰκότως ἔλσούμενον.

18. Ἄλλ' εἰς καλὸν γάρ τουτονὶ Σώπολιν ὄρω τὸν ἱατρὸν προσόντα, φέρε τούτῳ ἐγγεγίρισαντές σε καὶ

contra te advocem : scitis enim quam crucier, et quam compactum (et minime pervium vaporibus) caput habeam.

14. Post potum autem connugabimur, qualia et quæ solemus : neque enim intempestivum sane in vino garrere. Laudo hoc, inquam : etenim flos ipse et medulla sumus Atticissationis. Bene dicis, inquit Callicles : sæpe enim invicem se petere dictis cotricula fit loquelæ. Ego vero, inquit Eudemus, frigus enim est, lubentius meraciore pocula suffrequentarem : etenim frigore enectus sum ; et calefactus lubentius audirem manusapientes illos, et tibicinem, et barbiticinem.

15. Quid hæc, inquam, Eudeme? indictionem (*silentium*) nobis injungis, quasi ore carentibus, et elingualis? Mihi vero et lingua jam sermocinaturit, et jam provehebar, ut qui antiquo apud vos sermone usus essem, et velut nive vos de lingua mea conspuirurus omnes. At tu simile quid fecisti, ac si quis trium velorum onerariam navem, secundo navigantem, inflatis velis scaphæ, felici cursu summus fluctus lambentem, dimissis quibusdam tenacibus ancipitibus, et habenis ferreis, et compedibus navium, comis retrahat impetuoso illud cursus, invidia venti ferentis. Igitur, inquit ille, tu quidem, si volueris, naviga et nata et curre per fluctum : ego vero e terra, bibens interim, ut Homericus ille Jupiter, aut de glabris (*montis specula*) aut de cæli arce, videbo te differri, ac navim de puppi a vento secundo flatu impelli.

16. LYC. Satis, Lexiphanes, convivii et lectionis : ego enim jam ebrius tibi sum et nauseo, ac nisi celeriter evomero hæc omnia quæ recitasti, Corybanticum, scito, morbum nactus mihi videor, circumsonantibus, quibus perfudisti me, verbis. Quanquam primum ridere illa subibat : quum vero multa essent, et similia inter se omnia, miseratus sum infelicitatem tuam, qui viderem in labyrinthum te incidisse e quo fuga nulla sit, et morbo laborare maximo, vel atra potius bili esse percitum.

17. Quæro igitur apud me ipse, unde tot mala collegeris, et quanto tempore atque ubi tantum examen absurdorum distortorumque nominum concluderis, quorum partem qui dem ipse fecisti, partim vero sepulta alicunde eruisti, ut ex iambico illo tibi dici possit,

Male pereas mala eligens mortalium !

tantum cæni collectum in me effudisti, qui nulla te injuria læserim. Videris autem mihi neque amicum quenquam, aut familiarem, aut benevolum habere, neque in virum liberum unquam et libere loquendi audacia utentem incidisse, qui vera dicendo liberaret te aquoso tumore correptum, et, ne a morbo illo rumparis, periclitantem, dum te corpus fecisse putas, et firmam validudinem esse quæ calamitas est, et ab insanis quidem laudaris, morbum tuum ignorantibus, eruditibus autem misericordiam moves merito.

18. Verum enim vero, accedentem enim video opportune hunc Sopolin medicum, huic te commendemus, age,

διαλεχθέντες ὑπὲρ τῆς νόσου ἰασὶν τινά σοι εὐρώμεθα· συνετὸς γὰρ ἄνθρωπος καὶ πολλοὺς ἤδη παραλαβὼν ὥσπερ σὲ ἡμιμανεῖς καὶ κορυζῶντας ἀπήλλαξεν ἐγγχείας φάρμακον. Χαῖρε, Σώπολι, καὶ τουτονὶ Λεξιφάνην παραλαβὼν ἐταῖρον, ὡς οἶσθα, ἡμῖν ὄντα, λήρω δὲ νῦν καὶ ξένη περὶ τὴν φωνὴν νόσῳ ζυγνόντα καὶ κινδυνεύοντα ἤδη τελείως ἀπολωλέναι σῶσον ἐνὶ γέ τῳ τρόπῳ.

19. ΛΕΞ. Μὴ ἐμέ, Σώπολι, ἀλλὰ τουτονὶ Λυκῖνον, ὃς περιφανῶς μακκοῦ καὶ ἀνδράς πεφρενωμένους ὀλισθονωμονεῖν οἶεται καὶ κατὰ τὸν Μνησάρχου τὸν Σάμιον, σιωπὴν καὶ γλωτταργίαν ἡμῖν ἐπιβάλλει. Ἀλλὰ μὰ τὴν ἀναίσχυντον Ἀθηνᾶν καὶ τὸν μέγαν θηριομάχον Ἡρακλέα οὐδ' ὅσον τοῦ γρῦ καὶ τοῦ φνεῖ φροντισόμεν αὐτοῦ· ὀττεύομαι γοῦν μηδὲ ὅλως ἐντυγχάνειν αὐτῷ. Ἔοικα δὲ καὶ βιναυλήσειν τοιαῦτα ἐπιτιμῶντος ἀκούων. Καὶ ἤδη γε ἀπειμι παρὰ τὸν ἐταῖριον Κλεινίαν, ἔτι πυνθάνομαι χρόνου ἥδη ἀκαθάarton εἶναι αὐτῷ τὴν γυναῖκα καὶ ταύτῃ νοσεῖν, ὅτι μὴ βρεῖ. Ὡστε οὐκέτι οὐδ' ἀναβαίνει αὐτήν, ἀλλ' ἄβατος καὶ ἀνήροτος ἐστί.

20. ΣΟΠΟΛΙΣ. Τί δὲ νοσεῖ, ὦ Λυκῖνε, Λεξιφάνης; ΛΥΚ. Αὐτὰ ταῦτα, ὦ Σώπολι. Οὐκ ἀκούεις ἂ φέγγεται; καὶ ἡμᾶς τοὺς νῦν προσομιλοῦντας καταλιπὼν πρὸ χιλιῶν ἐτῶν ἡμῖν διαλέγεται διαστρέφειν τὴν γλῶτταν καὶ ταυτὶ τὰ ἀλλόκοτα συντιθεῖς καὶ σπουδῇ ποιούμενος ἐπ' αὐτοῖς, ὡς δὴ τι μέγα ὄν, εἰ τις ξενίζει καὶ τὸ καθεστηκὸς νόμισμα τῆς φωνῆς παρακόπτοι.

ΣΟΠ. Μὰ Δὲ οὐ μικράν τινα λέγεις τὴν νόσον, ὦ Λυκῖνε. Βοηητέα γοῦν τῷ ἀνδρὶ πάσῃ μηχανῇ καὶ — κατὰ θεὸν γὰρ τῶν χολωτῶν τινι φάρμακον τουτὶ κερασάμενος ἀπῆλιν, ὡς πῶν ἐμέσειε — φέρε πρῶτος αὐτὸς πῖθι, ὦ Λεξιφάνης, ὡς ὑγιῆς ἡμῖν καὶ καθαρὸς γένοιτο τῆς τοιαύτης τῶν λόγων ἀτοπίας κενωθεῖς. Ἀλλὰ πείσθητί μοι καὶ πῖθι καὶ βῶν ἔσῃ.

ΛΕΞ. Οὐκ οἶδ' ὃ καὶ δράσετέ με, ὦ Σώπολι, σύ τε καὶ Λυκῖνος, πιπίσκοντες τουτοῦ τοῦ φαρμάκου. Δέδοικα γοῦν μὴ πτώμα γένοιτό μοι τοῦτο τῶν λόγων τὸ πῶμα.

ΛΥΚ. Πῖθι καὶ μὴ μέλλε, ὡς ἀνθρώπινα ἤδη φρονόις καὶ λόγοις.

ΛΕΞ. Ἴδου πείθομαι καὶ πίομαι. Φεῦ, τί τοῦτο; πολλὸς ὁ βορβορυγμός. Ἐγγαστρίμυθόν τινα ἔοικα πεπωκέναι.

21. ΣΟΠ. Ἀρξαι δὴ ἐμεῖν. Βαβαί. Πρῶτον τουτὶ τὸ μῶν, εἴτα μετ' αὐτὸ ἐξεληλυθε τὸ κᾶτα, εἴτα ἐπ' αὐτοῖς τὸ ἦ δ' ὅς καὶ ἀμυγέπη καὶ λῶστε καὶ δῆπουθεν καὶ συνεχὲς τὸ ἄττα. Βίασαι δ' ὅμως, κάδες εἰς τὴν φάρυγγα τοὺς δακτύλους. Οὐδέπω τὸ ἱκταρ ἐμῆμεκας οὐδὲ τὸ σκορδινᾶσθαι οὐδὲ τὸ τευτάζεσθαι οὐδὲ τὸ σκύλλεσθαι. Πολλὰ ἔτι ὑποδέδυκε καὶ μεστή σοι αὐτῶν ἡ γαστήρ. Ἄμεινον δὲ, εἰ καὶ κάτω διαχωρήσειεν ἕνια· ἡ γοῦν σιληπορδία μέγαν τὸν φόρον ἐργάζεται συνεχεπεσσοῦσα μετὰ τοῦ πνεύματος. Ἀλλ' ἤδη μὲν καθαρὸς οὗτος πλὴν εἰ τι μεμνήνχεν ὑπόλοιπον ἐν τοῖς κάτω ἐντέροις. Σὺ δὲ τὸ μετὰ τοῦτο παραλα-

et sermone de morbo instituto curationem tibi allquam inveniamus. Prudens enim vir est, qui jam multos tui similes furori proximos, et pituita laborantes, medicamento infuso liberavit. Salve, Sopoli, et assumtum hunc Lexiphanem, sodalem, ut nosti, nostrum, verum in delirio jam et peregrino circa linguam morbo versantem, et ne jam plane perierit periclitantem, serva quacumque demum ratione.

19. LEX. Non me, Sopoli, sed huncce Lycinum, qui manifeste maccus est, et homines cordatos labi sententia arbitratur, et ut Samius ille Mnesarchi filius, silentium nobis et linguotium imponit. Sed per impudentem (*quam nemo pudore afficiet*) Minervam, et magnum monstripugnacem Herculem, neque gry neque phni illum curabimus, quare abominor etiam omnino in illum incidere. Videor mihi etiam naso sibilaturus, quum tot ipsius reprehensiones audiam. Et jam quidem abeo ad sodalicium meum Cliniam, quod audio tempore jam satis longo impuram (*non menstruatam*) illi esse mulierem, eaque aegrotare, quod non fluit. Itaque non amplius inscendit illum, sed invia et inarata est.

20. SOPOLIS. Quid vero aegrotat, Lycine, Lexiphanes?

LYC. Ipsum hoc, Sopoli. Non audis quæ loquatur? et nobis, qui nunc cum ipso versamur, relictis, ante mille annos recepto sermone nobiscum loquitur, linguam pervertens, et absurda illa componens, studiumque in illis collocaus, quasi magnum quiddam esset, si quis ut peregrinum se instituat, et constantem linguæ monetam adulteret.

SOP. Non parvum profecto morbum narras, Lycine. Succurrendum igitur omni ope viro: ac divina quadam sorte atri bilario cuidam hanc potionem temperaveram, jamque ibam ad illum, ut ea pota vomeret: age igitur prius ipse bibe, Lexiphanes, uti sanus nobis et purus fias, egesta tali sermonum absurditate. Quin obsequere mihi et hibe, habebisque mollius.

LEX. Nescio quid acturi mecum sitis, Sopoli, tuque Lycine, potantes me hoc medicamenti poculo. Metuo enim ne loculum mihi verborum paret hoc poculum.

LYC. Bibe, ne cunctare, ut humanum jam sapias et loquare.

LEX. En obsequor, et bibo. Væ, quid hoc est? multus intestinorum tumultus. Videor mihi profunda ventris movens dæmonium glutiisse.

21. SOP. Incipe ergo vomere. Vah, primum hoc μῶν, deinde post illud exiit κᾶτα. Tum post illa, ἡ δ' ὅς et ἀμυγέπη, et λῶστε, et δῆπουθεν, et frequens illud ἄττα. Attamen vim tibi adhibe, demitte in gulam digitos. Nondum enim ἱκταρ illud evomuisti, neque σκορδινᾶσθαι, neque τευτάζεσθαι, neque σκύλλεσθαι. Multa adhuc subiere, plenusque tibi illis venter. Melius fuerit, si deorsum etiam quædam decedant. Atque illa σιληποδία magnum crepitum edet cum spiritu una elabens. En jam purus hic est, nisi si quid mansit reliquum in inferioribus intestinis. Verum tu postea

ῶν αὐτὸν, ὦ Λυκίне, μεταπαίδευσεν καὶ δίδασκεν ἄ ῥη λέγειν.

22. ΛΥΚ. Οὕτω ποιήσομεν, ὦ Σώπολι, ἐπειδὴ περ ἡμῖν προωδοποιῆται τὰ παρὰ σοῦ· καὶ πρὸς σέ τὸ λοιπὸν, ὦ Λεξιφάνης, ἡ συμβουλὴ. Εἴπερ ἄρ' ἐθέλεις ὡς ἁλθῶς ἐπαινεῖσθαι ἐπὶ λόγοις καὶ τοῖς πλήθεσιν εὐδοκίμειν τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα φεῦγε καὶ ἀποτρέπου, ἐρξάμενος δὲ ἀπὸ τῶν ἀρίστων ποιητῶν καὶ ὑπὸ διδασκάλους αὐτοὺς ἀναγνοὺς μέτιθι ἐπὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τῇ ἐκείνων φωνῇ συντραφεῖς ἐπὶ τὰ Θουκυδίδου καὶ Πλάτωνος ἐν καιρῷ μέτιθι πολλὰ καὶ τῇ καλῇ κωμῳδίᾳ καὶ τῇ σεμνῇ τραγῳδίᾳ ἐγγεγυμνασμένος· παρὰ γὰρ τούτων ἅπαντα τὰ κάλλιστα ἀπαντῶν· ἐστὶ τις ἐν λόγοις· ὡς νῦν γε ἐλελήθεις σαυτὸν τοῖς ὑπὸ τῶν χοροπλάθων εἰς τὴν ἀγορὰν πλαττομένοις ἰοικώς, κεχρωσμένος μὲν τῇ μίλτῳ καὶ τῷ κυανῷ, τὸ δ' ἐνδοθεν πῆλινός τε καὶ εὐρυπτοὺς ὢν.

23. Ἐὰν ταῦτα ποιῇς πρὸς ὀλίγον τὸν ἐπὶ τῇ ἀπαιδευσίᾳ ἔλεγχον ὑπομείνας καὶ μὴ αἰδεσθεῖς μεταμανθάνων, θαρρῶν ὁμιλήσεις τοῖς πλήθεσι καὶ οὐ καταγελασθήσῃ ὥσπερ νῦν οὐδὲ διὰ στόματος ἐπὶ τῷ χείρονι τοῖς ἀρίστοις ἐστὶ, Ἑλλήνα καὶ Ἀττικὸν ἀποκαλούντων σε τὸν μὴδὲ βαρβάρων ἐν τοῖς σαφιστάτοις ἀριθμῆσθαι ἄξιον. Πρὸ πάντων δὲ ἐκεῖνο μέμνησέ μοι, μὴ μιμῆσθαι τῶν ὀλίγων πρὸ ἡμῶν γενομένων σοφιστῶν τὰ φαυλότατα μὴδὲ περισθεῖναι ἐκεῖνα ὥσπερ νῦν, ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα καταπατεῖν, ζηλοῦν δὲ τὰ ἀρχαῖα τῶν παρδείματων. Μὴδὲ σε θελγέτωσαν αἱ ἀνεμῶναι τῶν λόγων, ἀλλὰ κατὰ τὸν τῶν ἀθλητῶν νόμον ἢ στερεὰ σοι τροφὴ συνήθης ἐστω, μάλιστα δὲ χάρισι καὶ σαφηνείᾳ ὅτε, ὢν πάμπλουτος νῦν ἀπολέλειψο.

24. Καὶ ὁ τύφος δὲ καὶ ἡ μεγαλαυχία καὶ ἡ κακὴ βία καὶ τὸ βρενθῆσθαι καὶ λαρυγγίζειν ἀπέστω καὶ τὸ διασιλλάζειν τὰ τῶν ἄλλων καὶ οἰεσθαι ὅτι πρῶτος ἐστὶ αὐτὸς, ἣν τὰ πάντων συκοφαντῆς. Καὶ μὴν κακῆν οὐ μικρὴν, μάλλον δὲ τὸ μέγιστον ἄμαρτάνεις, ὅτι οὐ πρότερον τὰς διανοίας τῶν λέξεων παρασκευασμένος ἔπειτα κατακοσμεῖς τοῖς ῥήμασι καὶ τοῖς ὀνόμασι, ἀλλὰ ἣν που ῥῆμα ἐκφυλὸν εὐρὴς ἢ αὐτὸς πλασάμενος οἰσθῆς εἶναι καλὸν, τούτῳ ζητεῖς διανοίαν ἐφαρμόσαι καὶ ζημίαν ἡγῆς, ἂν μὴ παραβύσης αὐτό που, καὶ τῷ λεγομένῳ μὴδ' ἀναγκᾶν ἢ, ὅσον πρόφην τὸν θυμάλωπα οὐδὲ εἰδὼς ὅ τι σημαίνει, ἀπερριψάς οὐδὲν ἰοικότα τῷ ὑποκειμένῳ. Καὶ οἱ μὲν ἰδιώται πάντες ἐτεθήπεσαν ὑπὸ τοῦ ξένου πληγέντες τὰ ὅσα· οἱ πεσπαυμένοι δὲ ἐπ' ἀμφοτέροις, καὶ σοὶ καὶ τοῖς ἐπαινοῦσι, ἐγέλων.

25. Τὸ δὲ πάντων καταγελαστότατον ἐκεῖνό ἐστιν, ὅτι ὑπεράττικος εἶναι ἄξιον καὶ τὴν φωνὴν εἰς τὸ ἀρχαιοτάτον ἀπηκριβωμένους τοιαῦτα ἔνια, μάλλον δὲ τὰ πλεῖστα ἐγκαταμιγνύεις τοῖς λόγοις, ἃ μὴδὲ παῖς ἀρτίμανθάνων ἀγνοήσειεν ἄν· ὅσον ἐκεῖνα πῶς οἶε κατὰ γῆς δύναι ἡδύχνην ἀκούων σου ἐπιδεικνυμένου, ὅτε χιτώνιον μὲν καὶ τὸν ἀνδρεῖον φῶν λέγεσθαι, δουλάρια

assumptum, Lycine, aliter institue et doce quæ sint dicenda.

22. LYC. Sic faciemus, Sopolis, quandoquidem via nobis a te munita est : atque ad te de cetero, Lexiphanes, pertinet admonitio. Si volueris vere laudari ab oratione, et in multitudine celebrari, talia quidem omnia fuge et avversare : facto autem initio a poetarum optimis, quum magistrorum opera eos cognoveris, ad oratores transi, eorumque linguæ innutritus, ad Thucydidis et Platonis libros tempestive transi, multum in pulchra etiam comœdia et tragœdia gravi exercitatus. Ab his enim si pulcherrima quæque florum instar decerpseris, eris aliquid in eloquentiæ studio, qui nunc imprudens similis fuisti his quæ a figulis ad vendendum finguntur, rubrica quidem ac cæruleo pictusquum intra luteus sis et fragilis.

23. Hæc si feceris, et pauxillo tempore incitiæ reprehensionem sustinueris, neque discere de novo te pudeat : cum fiducia multitudinem alloqueris, neque deridebere ut nunc, neque in deteriore partem in ore eris præstantissimorum, Græcum te Atticumque per contemptum vocantium, qui neque in barbarorum disertissimis numerari dignus sis. Ante omnia vero hoc mihi memento, ne imiteris sophistarum qui paulo ante nos fuere pessima, neque circumrodas illa, uti nunc facis ; verum talia conculces, exemplaria autem antiqua æmuleris. Neque demulceant te verborum inodori et caduci flores ; sed ex lege athletarum, solidus tibi cibus consuetus sit : maxime vero Gratiis et Perspicuitati litato, a quibus longissime jam relictus eras.

24. Tumor vero et jactantia, et mala consuetudo, et gravitatis illa ac sonoræ dictionis affectatio absit, et insectatio aliorum, et ne putes primum te fore ipsum, si omnium scripta calumniaris. Etenim illud quoque non parvum, sed potius maximum peccas, quod non prius, quam verba, sententias tibi comparas, deinde verbis exornandas nominibusque ; sed si qua verbum extra suam tribum quasi oberans inveneris, aut ipse confictum a te pulchrum putaveris, huic studes aptare sententiam, et damnum judicas, si illud non aliquorsum infercias, etiamsi ei, quod dicitur, plane necessarium non sit, ut nuper θυμάλωπα illud, quum neque quid significaret scires, projecisti, nihil argumento conveniens. Atque imperiti quidem omnes obstupuerunt, quum aures illorum feriret peregrinitas : sed eruditi utroque, et te et laudatores illos, risere.

25. Maxime autem ridiculum illud est, quod, quum super omnes esse Atticos postules, et ad antiquissimam rationem linguam expoliis, tamen talia quædam, potius vero plurima immisceas orationi, quæ neque puer modo discens ignorare possit : ut illa, quid putas ? terram mihi hiscere optabam, quum audirem te, specimen eloquentiæ edentem, χιτώνιον etiam virorum dici putare, δουλάρια autem etiam

δὲ καὶ τοὺς ἄρρενας τῶν ἀκολούθων ἀπεκάλει, ἃ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι χιτώνιον μὲν γυναικὸς ἐσθῆς, δουλάρια δὲ θήλεα καλοῦσι; καὶ ἄλλα πολλὰ τούτων προφανέστερα, οἷον τὸ ἱπτὰτο καὶ τὸ ἀπαντῶμενος καὶ τὸ καθεσθῆις οὐδὲ μετοικικὰ τῆς Ἀθηναίων φωνῆς. Ἡμεῖς δὲ οὐδὲ ποιητὰς ἐπαινοῦμεν τοὺς κατάγλωττα γράζοντας ποιήματα. Τὰ δὲ σὰ, ὡς περὶ μέτροις παραβάλλειν, καθάπερ ὁ Δωσιάδᾳ βωμὸς ἂν εἴη καὶ ἡ τοῦ Λυκόφρονος Ἀλεξάνδρα, καὶ εἰ τις ἐτι τούτων τὴν φωνὴν κακοδαίμονέστερος. Ἄν ταῦτα ζηλώσης καὶ μεταμάθης, ἀρίστα βεβουλευμένος ὑπὲρ σεαυτοῦ ἔσῃ· ἦν δὲ λάθης αὐθὺς εἰς τὴν λιγυρίαν κατολισθῶν, ἐμοὶ μὲν ἀποπεπληρωταὶ ἡ παραίνεσις, σὺ δὲ σεαυτὸν αἰτιάσῃ ἂν γε καὶ ζυνῆς χεῖρων γενόμενος.

XXXV.

ΕΥΝΟΥΧΟΣ.

1. ΠΑΜΦΙΛΟΣ. Πόθεν, ὦ Λυκίνα, ἡ τί γελῶν ἡμῖν ἀφίξει; αἰ μὲν γὰρ φαίδρος ὢν τυγχάνεις· τουτὶ δὲ πλεόν τοῦ συνήθους εἶναι μοι δοκεῖ, ἐφ' ὅτῳ μὴδὲ κατέγειν δυνατός εἰ τὸν γέλῳτα.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐξ ἀγορᾶς μὲν ἤκω σοι, ὦ Πάμφιλε· τοῦ γελῶτος δὲ αὐτίκα κοινῶνιν ποιήσομαι σε, ἣν ἀκούσης οἷα δίκη δικάζομένη παρεγενομένη, φιλοσόφων πρὸς ἀλλήλων ἐριζόντων.

ΠΑΜΦ. Καὶ τοῦτο μὲν ὡς ἀληθῶς γελοῖον λέγεις τὸ φιλοσοφοῦντας δικάζεσθαι πρὸς ἀλλήλους, δέον, εἰ καὶ τι μέγα εἴη, κατ' εἰρήνην ἐν σφίσι διαλύεσθαι τὰ ἐγχλήματα.

2. ΛΥΚ. Πόθεν, ὦ μακάριε, κατ' εἰρήνην ἐκεῖνοι, οἳ γε ξυμπεσόντες ὅλας ἀμάξας βλασφημιῶν κατεσκάδασαν ἀλλήλων κεκραγότες καὶ ὑπερδαιτεινόμενοι;

ΠΑΜΦ. Ἦ που, ὦ Λυκίνα, περὶ τῶν λόγων διεφέροντο τὰ συνήθη ταῦτα ἑτεροδόξοι τυγχάνοντες;

ΛΥΚ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἑτεροῖόν τι τοῦτο ἦν· ἡμῶδοξοι γὰρ ἄμφοι καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν λόγων. Δίκη δὲ ὁμῶς συνειστίχει καὶ δικασταὶ ψεφοροοῦντες ἦσαν οἱ ἀρίστοι καὶ πρεσβύτατοι καὶ σοφώτατοι τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ ἐφ' ὧν ἂν τις ἡδέσθῃ παρὰ μέλος τι φεγξάμενος, οὐχ ὅπως ἐς τοσαύτην ἀναισχυντίαν τραπόμενος.

ΠΑΜΦ. Οὐκοῦν λέγοις ἂν ἤδη τὸ κεφάλαιον τῆς δίκης, ὡς καὶ αὐτὸς εἰδείην ὅ τι σοὶ τὸ κεκινηκὸς εἴη τὸν τοσοῦτον γέλῳτα.

3. ΛΥΚ. Συντέτακται μὲν, ὦ Πάμφιλε, ὡς οἶσθα, ἐκ βασιλέως μισθοφορὰ τις οὐ φαῦλη κατὰ γένη τοῖς φιλοσόφοις, Στωϊκοῖς λέγω καὶ Πλατωνικοῖς καὶ Ἐπικουρείοις, ἐτι δὲ καὶ τοῖς ἐκ τοῦ περιπάτου, τὰ ἴσα τούτοις ἄπασιν. Ἐδεῖ δὲ ἀποθανόντας αὐτῶν τινος ἄλλον ἀντικαθίστασθαι δοκιμασθέντα ψήφῳ τῶν ἀρίστων. Καὶ τὰ ἄλλα οὐ βοεῖη τις ἦν κατὰ τὸν ποιητὴν οὐδὲ ἐερξίον, ἀλλὰ μύρια κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν, ἐφ' ὅτῳ συνεῖναι τοῖς νέοις.

LUCIANUS. — I.

mares pedissequos appellares : quæ quis nescit χιτώνιον mulierum esse vestimentum, δουλάρια autem servas modo illos vocare? et alia multo his aptiora, quale est ἱπτὰτο, et ἀπαντῶμενος et καθεσθῆις, quæ ne aliunde quidem delata domicilium unquam in Attico sermone acceperunt. Nos vero non magis laudamus poetas, insolitis oppleta vocibus poemata scribentes. Tua vero, ut pedestria metris comparem, sicut Dosiadæ Ara fuerint, aut Alexandra Lycophronis, et si quis adhuc est linguæ quam isti infelicioris. Hæc si studiose dediscas, optime tutemet tibi consulueris : sin imprudens iterum in delicias illas fallente velut vestigio labaris, admonitione ego defunctus sum, tu vero te accusabis, si quidem intelliges aliquando factum te deteriores.

XXXV.

EUNUCHUS.

1. PAMPHILUS. Unde nobis, Lycine, aut quid ridens advenis? nam semper quidem hilaris esse soles; hoc autem solito plus mihi videtur, in quo ne vales quidem continere risum.

LYCINUS. E foro tibi adsum, Pamphile : risus autem statim faciam te participem, si audieris, quali causæ disceptandæ interfuerim, contententibus inter se philosophis.

PAMPH. Illud ipsum quidem vere ridiculum narras, philosophos jure inter se experiri, qui debeant, si quid etiam sit magnum, pacate inter se crimina dissolvere.

2. LYC. Unde illi, sodalis, pacate? qui commissi inter se plastra conviciorum tota in se congesserunt invicem, clamantes et ultra modum contententes?

PAMPH. Numquid de literis disceptabant solennia illa, quum diversæ essent sententiæ atque sectæ?

LYC. Minime : sed aliusmodi quiddam hoc erat : ejusdem enim ambo sententiæ, et disciplinæ ejusdem. Et tamen judicium constitutum est, et suffragia ferebant iudices optimales et ætate maxime provecti et sapientissimi civitatis, ii denique apud quos merito pudeat aliquem, extra numerum quicquam dicere, nedum ut eo impudentiæ progrediat.

PAMPH. Quin tu igitur dicis jam caput causæ, ut et ipse sciam, quid tantum tibi risum moverit.

3. LYC. Constituta sunt, quod nosti, Pamphile, ab imperatore salaria non contemnenda generatim philosophis, Stoicis dico, et Platoniciis, et Epicureis, insuper etiam Peripateticis, æqualia his omnibus. Oportebat autem in mortui alicujus locum surrogari alium, probatum suffragiis optimatum. Premium certaminis non bubula pellis erat, secundum poetam, neque victima, sed decies millenæ quotannis drachmæ, ut juvenes doceret.

ΠΑΜΦ. Οἶδα ταῦτα· καὶ τινὰ φασιν αὐτῶν ἐναγχος ἀποθανεῖν, τὸν Περιπατητικῶν οἶμαι τὸν ἕτερον.

ΛΥΚ. Αὕτη, ὦ Πάμφιλε, ἡ Ἑλένη, ὑπὲρ ἧς ἐμονομάχουν πρὸς ἀλλήλους. Καὶ ἄχρι γε τούτου γελοῖον οὐδὲν ἦν ἐκείνοις ἢ τὸ φιλοσόφους εἶναι φάσκοντας καὶ χρημάτων καταφρονεῖν ἔπειτα ὑπὲρ τούτων ὡς ὑπὲρ πατρίδος κινδυνευούσης καὶ ἱερῶν πατρώων καὶ τάφων προγονικῶν ἀγωνίζεσθαι.

ΠΑΜΦ. Καὶ μὴν καὶ τὸ δόγμα τοῦτό γέ ἐστι τοῖς Περιπατητικοῖς, τὸ μὴ σφόδρα καταφρονεῖν χρημάτων, ἀλλὰ τρίτον τι ἀγαθὸν καὶ τοῦτο οἶεσθαι.

ΛΥΚ. Ὅρθως λέγεις. Φασὶ γὰρ οὖν ταῦτα, καὶ κατὰ τὰ πάτρια ἐγένετο αὐτοῖς ὁ πόλεμος.

4. Τὰ μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη ἄκουε. Πολλοὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοι τὸν ἐπιτάφιον τοῦ ἀποθανόντος ἐκείνου ἡγωνίζοντο· δύο δὲ μάλιστα ἦσαν οἱ ἀμφήριστοι αὐτῶν, Διοκλῆς τε ὁ πρεσβύτερος — οἶσθα ὃν λέγω, τὸν ἐριστικόν — καὶ Βαγῶας ὁ εὐνούχος εἶναι δοκῶν. Τὰ μὲν οὖν τῶν λόγων προηγώνιστο αὐτοῖς καὶ τὴν ἐμπειρίαν ἑκάτερος τῶν δογμάτων ἐπεδείδειτο καὶ ὅτι τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τῶν ἐκείνῳ δοκούντων εἶχετο· καὶ μὰ τὸν Δι' οὐδέτερος αὐτῶν ἀμείνων ἦν.

5. Τὸ δ' οὖν τέλος οἵκῃς ἐς τοῦτο περιέστη· ἀφήμενος γὰρ ὁ Διοκλῆς τοῦ δεικνύναι τὰ αὐτοῦ μετέβαινεν ἐπὶ τὸν Βαγῶαν καὶ διελέγχειν ἐπειρᾶτο μάλιστα τὸν βίον αὐτοῦ· κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ Βαγῶας ἀντεζήτησε τὸν ἐκείνου βίον.

ΠΑΜΦ. Εἰκότως, ὦ Λυκίνε· καὶ τὰ πλείω γε τοῦ λόγου περὶ τούτου μάλλον ἐχρῆν εἶναι αὐτοῖς· ὡς ἔγωγε, εἰ δικάζων ἐτύγχανον, ἐπὶ τῷ τοιούτῳ τὸ πλεῖον διατρίψαι ἂν μοι δοκῶ τὸν ἀμείνον βιούντα μάλλον ἢ τὸν ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῖς προχειρότερον ζητῶν καὶ οἰκειότερον τῇ νίκῃ νομίζων.

6. **ΛΥΚ.** Εὖ λέγεις καὶ μετὰ δμοψήφον ἐν τούτῳ ἔχεις. Ἐπεὶ δὲ ἅλις μὲν εἶχον βλασφημιῶν, ἅλις δὲ ἐλέγχων, τὸ τελευταῖον ἤδη ὁ Διοκλῆς ἐφῆ, μηδὲ τὴν ἀρχὴν θεμιτὸν εἶναι τῷ Βαγῶα μεταποιεῖσθαι φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐπ' αὐτῇ ἀριστεῖων εὐνούχῳ γε ὄντι, ἀλλὰ τοὺς τοιούτους οὐχ ὅπως τούτων ἀποκεκλεισθαι ἡξίου, ἀλλὰ καὶ ἱερῶν αὐτῶν καὶ περιρραντηρίων καὶ τῶν κοινῶν ἀπάντων συλλόγων, δυσσιωνιστὸν τι ἀποφαίνων καὶ δυσάντητον θέαμα, εἰ τις ἔωθεν ἐξῶν ἐκ τῆς οἰκίας ἴδοι τοιοῦτον τινα. Καὶ πολὺς ἦν ὁ περὶ τούτου λόγος, οὔτε ἀνδρὰ οὔτε γυναῖκα εἶναι τὸν εὐνούχον λέγοντος, ἀλλὰ τι σύνθετον καὶ μικτὸν καὶ τερατώδες ἔξω τῆς ἀνθρωπείας φύσεως.

ΠΑΜΦ. Καίνον γε τὸ ἐγκλημα φῆς, ὦ Λυκίνε, καὶ ἤδη γελάειν καὶ αὐτὸς, ὃ ἔταίρε, προάγομαι τῆς παραδόξου ταύτης κατηγορίας ἀκούων. Τί δ' οὖν ἄτερος; ἄρα τὴν ἡσυχίαν ἤγαγεν, ἢ τι πρὸς ταῦτα καὶ αὐτὸς ἀντειπεῖν ἐτόλμησε;

7. **ΛΥΚ.** Τὰ μὲν πρῶτα ὑπ' αἰδοῦς καὶ δειλίας — οἰκτεῖον γὰρ αὐτοῖς τὸ τοιοῦτον — ἐπὶ πολὺ ἐσιώπηα καὶ ἡρῴδεια καὶ ἰδίων φανερός ἦν, τέλος δὲ λεπτόν τι καὶ

PAMPH. Novi ista, et aiunt quendam illorum nuper mortuum, Peripateticorum puto alterum.

LYC. Hæc, Pamphile, Helena illa erat, pro qua depugnabant inter se invicem. Et hactenus quidem ridiculum illis erat nihil aliud, quam quod qui philosophos se dicerent esse et pecunias contemnere, deinde pro his tanquam pro patria periclitante et sacris patrii et sepulcris majorum suorum decertarent.

PAMPH. Quin etiam hoc dogma est Peripateticis, non nimis contemnere divitias, sed tertium quoddam bonum illud quoque putare.

LYC. Recte dicis. Aiunt scilicet ista, atque ex patria disciplina bellum ab iis gestum est.

4. Quæ autem post consecuta sunt, jam audi. Multi enim alii quoque in funebribus defuncti ludis pugnabant : duo autem maxime erant quorum anceps esset certamen, Diocles senex (nosti quem dico, contentiosum illum) et Bagoas, qui putatur eunuchus. Ac doctrinæ certamen jam ante certatum illis fuerat, peritiamque dogmatum uterque demonstraverat, seque Aristoteli ejusque sententiis addictum esse. Et sane neuter illorum erat melior.

5. Finis ergo causæ huc evasit : Diocles omisso ostendere sua merita, ad Bagoam transiit, et vitam maxime illius reprehendere tentavit : et eadem ratione etiam Bagoas contra in illius vitam inquisivit.

PAMPH. Merito illud quidem, Lycine : ac major pars orationis versari illis circa hoc potius debebat. Nam equidem si judex essem, in tali re præcipue immoraturus mihi videor, quæramque potius, uter melius vixerit, quam qui promptior sitoratione, eumque magis affinem victoriæ judicem.

6. **LYC.** Bene dicis, meque ea in re suffragantem tibi habes. Quum vero satis haberent conviciorum et criminum satis, denique jam negavit Diocles omnino fas esse Bagoæ tractare philosophiam et præmia illius affectare, qui eunuchus sit : tales vero non modo his rebus excludendos affirmavit, sed sacris ipsis, et lustralibus vasis, et communibus universis cœtibus; inauspicatum esse pronuncians et abominabile spectaculum, si quis mane domo egressus talem quendam viderit. Et fuit illi multus hac de re sermo, quum neque virum neque feminam esse eunuchum diceret, sed compositum quiddam, et mixtum et prodigiosum, et a natura humana abhorrens.

PAMPH. Novum crimen narras, Lycine, jamque ipse ad risum, sodalis, adducor, inexpectatam accusationem audiens. Quid igitur alter? numquid tum quievit, an ipse quoque contra hæc dicere quicquam ausus est?

7. **LYC.** Primo quidem præ pudore ac metu, quod familiare his est, diu tacebat erubescibat et manifeste sudabat : tandem vero tenue quiddam sonans ac muliebre, inique

γυναικεῖον ἐμφεγεῖσθαι οὐ δίκαια ποιεῖν ἔφη τὸν Διοκλέα φιλοσοφίας ἀποκλείοντα εὐνοῦχον ὄντα, ἥς καὶ γυναιξὶ μετείναι· καὶ παρήγοντο Ἀσπασία καὶ Διοτίμα καὶ Θαρρηλία συνηγορήσασαι αὐτῷ, καὶ τὴν Ἀκαδημαῖκός εὐνοῦχος ἐκ Κελτῶν ὀλίγον πρὸ ἡμῶν εὐδοκίμησας ἐν τοῖς Ἑλλήσιν. Ὁ Διοκλῆς δὲ καχεῖνον αὐτὸν, εἰ περιῆν καὶ τῶν ὁμοίων μετεποιεῖτο, ἔρξεν ἂν οὐ καταπλαγείς αὐτοῦ τὴν παρὰ τοῖς πολλοῖς δοξαν· καὶ τινὰς καὶ αὐτὸς ἀπειρημένους λόγους καὶ πρὸς ἐκείνους ὑπὸ τε Στωϊκῶν καὶ Κυνικῶν μάλιστα εἰρημένους πρὸς τὸ γελοιότερον ἐπὶ τῷ ἀτελεῖ τοῦ σώματος.

8. Ἐν τούτοις ἦν τοῖς δικασταῖς ἡ διατριβή· καὶ τὸ κεφάλαιον ἦν τοῦ σκέμματος τοῦτο ἐτύγγανεν ὃν, εἰ δοκιμαστέος εὐνοῦχος ἐπὶ φιλοσοφίαν παρελθὼν καὶ νέων προστασίαν ἐγγχειρισθῆναι ἀξίων· τοῦ μὲν καὶ σῆμα καὶ σώματος εὐμοιρίαν προσεῖναι φιλοσόφῳ δεῖν λέγοντος, καὶ τὸ μέγιστον, πώγωνα βαλὺν ἔχειν αὐτὸν καὶ τοῖς προσιοῦσι καὶ μανθάνειν βουλομένοις ἀξιοῖσιν καὶ πρέποντα ταῖς μυρίαις, ἃς χρὴ παρὰ βασιλέως ἀποφέρεισθαι, τὸ δὲ τοῦ εὐνοῦχου καὶ τῶν βακχῶν χειρὸν εἶναι· τοὺς μὲν γὰρ καὶ πεπεισθῆναι ποτε ἀνδρείας, τοῦτον δὲ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἀποκεκοῦσθαι καὶ ἀμφίβολόν τι ζῶν εἶναι κατὰ ταῦτα ταῖς κορώναις, αἱ μὴτε περιστεραῖς μὴτε κόραξιν ἐναριθμοῦντο ἂν.

9. Τοῦ δὲ οὐ σωματικὴν λέγοντος εἶναι τὴν κρίσιν, ἀλλ' ἀλλήν ψυχῆς καὶ τῆς γνώμης ἐξέτασιν δεῖν γίνεσθαι καὶ τῆς τῶν δογματῶν ἐπιστήμης, εἶθ' ὁ Ἀριστοτέλης ἐκαλεῖτο μάρτυς τοῦ λόγου εἰς ὑπερβολὴν θαυμάσας Ἑρμεῖαν τὸν εὐνοῦχον τὸν ἐκ τοῦ Ἀταρνέως τύραννον ἄχρι τοῦ καὶ θύειν αὐτῷ κατὰ ταῦτα τοῖς θεοῖς. Καὶ τι καὶ ἐτόλμα προστιθέναι ὁ Βαγώας τοιοῦτον, ὡς πολλὸ ἐπιτηδεύτερος εὐνοῦχος τοῖς νέοις διδάσκαλος οὐδὲ διαβολὴν τινα πρὸς αὐτοὺς ἐνδέξασθαι δυναμένος οὐδὲ τὸ τοῦ Σωκράτους ἐκείνου ἐγκλημα παθεῖν ἂν οὐκ διαφείρωνται καὶ μεράκια. Ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς τὸ ἀγένητον μάλιστα ἐσκώφθη, χαριέντως τοῦτο, ὡς γοῦν ὤετο, προσέριψεν· Εἰ γὰρ ἀπὸ πώγωνος, ἔφη, βαθέος κρίνεσθαι δεοὶ τοὺς φιλοσοφούντας, τὸν τράγον ἂν δικαιότερον προκριθῆναι πάντων.

10. Ἐν τούτῳ τρίτος ἄλλος παρεστώς — τὸ δὲ ὄνομα ἐν ἀφανεί κείσθαι — Καὶ μὲν, ἔφη, ὧς ἄνδρες δικασταί, οὐτοσί δὲ τὰς γνάθους λείως καὶ τὸ φώνημα γυναικεῖος καὶ τὰ ἄλλα εὐνοῦχῳ ἐοικὸς εἰ ἀποδύσαιτο, πάντῃ ἀνδρείος ὑμῖν φανέσται· εἰ δὲ μὴ ψεύδονται οἱ περὶ αὐτοῦ λέγοντες, καὶ μοιχὸς ἐάλω ποτὲ, ὡς ὁ ἄξων φησὶν, ἄρθρα ἐν ἄρθροις ἔχων· ἀλλὰ τότε μὲν ἐς τὸν εὐνοῦχον ἀναφυγὼν καὶ τοῦτο κρησφύγετον εὐρόμενος ἀφείθη, ἀπιστησάντων τῇ κατηγορίᾳ τῶν τότε δικαστῶν ἀπὸ γε τῆς φανερᾶς ὁφείας· νῦν δὲ καὶ καλινωδῆσά μοι δοκεῖ τοῦ προκειμένου μισθοῦ ἕνεκα.

11. Τούτων δὲ λεγομένων παρὰ πάντων μὲν γέλως ἐγίνετο, ὡς τὸ εἶκος. Βαγώας δὲ μᾶλλον ἐταράττετο καὶ παντοίως ἦν ἐς μυρία τραπέμενος χρώματα καὶ ψυχρῷ τῷ ἰδρωτὶ βρέμενος, καὶ οὔτε συγκατατίθεσθαι

facere dixit Dioclem, qui philosophia arceat eum qui sit eunuchus, quam mulieres etiam vindicare sibi possint; adducebanturque Aspasia, ac Diotima, et Thargelia, quæ causam ipsius juvarent; atque aliquis Academicus e Gallia eunuchus, qui paullo ante nostram ætatem inter Græcos floruerit. At Diocles illum ipsum quoque, si superstes esset aspirassetque ad similia, his exclusisset nihil commotus ipsius apud vulgus fama: et quædam ipse memorabat dicta, in illum a Stoicis quoque, et Cynicis maxime, ridicule coniecta de corporis illo vitio.

8. In his occupabantur iudices, et caput causæ jam in eo vertebatur, probandusne esset eunuchus philosophiam profiteri et adolescentium præfecturam sibi demandari postulans: altero dicente, habitum et integritatem partium omnium corporis inesse philosopho debere, præsertim, prolixam eum barbam habere, quæ fidem ei apud accedentes et discere volentes auctoritatemque præstet, dignam denique decem millibus, quæ ab imperatore acciperet: at eunuchi conditionem, exsectorum etiam statu esse deteriore. Hos enim tamen aliquando expertos esse virilitatem; hunc autem ab initio statim abscissum, et ambiguum quoddam animal esse, cornicum instar, quæ neque in columbis neque in corvis numerari possint.

9. Altero autem contendente, non corporis hoc esse iudicium, sed robur animi spectari, et examen mentis oportere fieri atque scientiæ dogmatum: tum Aristoteles citabatur testis ejus orationis, qui supra modum admiratus sit Hermeam eunuchum, Aternensem tyrannum, usque eo, ut etiam illi eodem modo quo diis rem sacram faceret. Quin etiam illud adjicere ausus est Bagoas, multo aptiorem esse adolescentibus eunuchum magistrum, in quo neque hæreere aliqua illorum respectu calumnia possit, neque Socratis illud crimen locum habere, quasi corrumpere adolescentulos. Quumque in mentem imberbe inprimis jacta quædam essent, lepide hoc, ut sibi quidem videbatur, inter alia obiecit: si enim, inquit, a barba prolixa judicari philosophos oporteat, caprum justius præferri omnibus.

10. Inter hæc tertius alius superveniens, cujus nomen in obscuro relinquatur, Verumtamen, inquit, iudices, iste lævibus genis, muliebri voce, et reliqua eunuchis similis, si exuatur, virilis valde vobis videbitur: si vero non mentiuntur qui de isto narrant, etiam mæchus aliquando deprehensus est, membra, quod ait tabula Solonis, in membris habens. Sed tum quidem ad eunuchum se recipiens, invento illo perfugio, absolutus est, fidem crimini, qui tum judicabant, negantibus, ex specie manifesta: jam vero etiam retractaturus mihi videtur propositæ mercedis causa.

11. His vero dictis, omnium quidem risus, ut facile est ad existimandum, ortus est. Bagoas vero magis etiam perturbabatur, et omnia tentabat, in mille colores versus, frigidique sudore diffuens: qui neque honestum putaret

τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι καλῶς ἔχειν ὧστο οὐτε ἀρχιεὶν αὐτῷ τὴν κατηγορίαν ταύτην ἐς τὸν παρόντα ἀγῶνα ἡγεῖτο εἶναι.

ΠΑΜΦ. Γελοῖα, ὦ Λυκίνε, ὡς ἀληθῶς ταῦτα καὶ ἔοικεν οὐ τὴν τυχοῦσαν ὑμῖν διατριβὴν παρεσχῆσθαι. Τὸ δ' οὖν τέλος τί ἐγένετο καὶ πῶς ἔγνωσαν ὑπὲρ αὐτῶν οἱ δικάσταί;

12. LYC. Οὐχ ὁμῶςφοι πάντες ἦσαν, ἀλλ' οἱ μὲν ἤξιον ἀποδύσαντας αὐτὸν ὥσπερ τοὺς ἀργυρωνήτους ἐπισκοπεῖν, εἰ δύναίτο φιλοσοφεῖν τὰ γε πρὸς τῶν ὀρχεων οἱ δὲ ἐτι γελοϊότερον μεταστειλαμένους τινὰς τῶν ἐξ οἰκῆματος γυναικῶν κελεύειν αὐτὸν συνείναι καὶ ὀπυεῖν, καὶ τινὰ τῶν δικαστῶν τὸν πρεσβυτάτον τε καὶ πιστότατον ἐφεστῶτα ὄρῶν, εἰ φιλοσοφεῖ. Μετὰ δὲ ἐπεὶ πάντας ὁ γέλως κατεῖχε καὶ οὐδεὶς ὅστις οὐ τὴν γαστέρα ἤλγει βραττόμενος ὑπ' αὐτοῦ, ἔγνωσαν ἀναπόμπιμον ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐκπέμψαι τὴν δίκην.

13. Καὶ νῦν ἄτερος μὲν πρὸς τὴν τῶν λόγων ἐπίδειξιν, ὡς φασί, γυμνάζεται καὶ παρασκευάζεται καὶ κατηγορίαν συγκροτεῖ καὶ τὸ τῆς μοιχείας ἐγκλήμα ὑποκινεῖ ἐναντιώτατον αὐτῷ, καὶ οὗτος κατὰ τοὺς φαύλους τῶν ρητόρων τοῦτο ποιῶν καὶ εἰς τοὺς ἀνδρας τὸν ἀντίδικον ἐκ τοῦ ἐγκλήματος καταλέγων· τῷ Βαγῳά δὲ ἕτερα, ὡς φασί, μέλει καὶ ἀνδρίζεται τὰ πολλὰ καὶ διὰ χειρὸς ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ τέλος κρατῆσειν ἐλπίζει, ἣν ἐπιδείξῃ ὡς οὐδὲν χείρων ἐστὶ τῶν τὰς ἵππους ἀναβαινόντων ὄνων. Αὕτη γάρ, ὦ ἑταῖρε, φιλοσοφίας ἀρίστη κρίσις ἔοικεν εἶναι καὶ ἀποδείξις ἀναντίλεκτος. Ὡστε καὶ τὸν υἱὸν — ἐτι δέ μοι κομιδῇ νέος ἐστίν — εὐξαίμην ἂν οὐ τὴν γνώμην οὐδὲ τὴν γλῶτταν ἀλλὰ τὸ αἰδοῖον ἔτοιμον ἐς φιλοσοφίαν ἔχειν.

XXXVI.

* ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑΣ.

1. Ἀμφὶ τε οὐρανοῦ ἀμφὶ τε ἀστέρων ἡ γραφή, οὐκ αὐτέων ἀστέρων οὐδ' αὐτέου πέρι οὐρανοῦ, ἀλλὰ μαντικής καὶ ἀληθείας, ἣ δὴ ἐκ τούτων ἐς ἀνθρώπων βίον ἔρχεται. Ὁ δέ μοι λόγος οὐχ ὑποθημοσύνην ἔχει οὐδὲ διδασκαλίην ἐπαγγέλλεται, ὅπως ταύτην τὴν μαντοσύνην διενεκτέον, ἀλλὰ μέμφομαι ὁκόσοι σοφοὶ ἐόντες τὰ μὲν ἄλλα ἐπασκέουσι καὶ πᾶσι τοῖς ἐσωτέων ἀπηγγέονται, μούνην δ' ἀστρολογίην οὐτε τιμέουσιν οὐτε ἐπασκέουσι.

2. Καὶ ἡ μὲν σοφία παλαιὴ οὐδὲ νέον ἐς ἡμέας ἀπικετο, ἀλλ' ἔστιν ἔργον ἀρχαίων βασιλέων θεοφιλέων. Οἱ δὲ νῦν ἀμαθίη καὶ βῆθυμιά καὶ προσέτι μισοπονίη κείνοισι τε ἀντίτρα φρονέουσι καὶ εὖτ' ἂν ἀνδράσιν ἐπικυρώσει ψευδεῖα μαντευομένοισι, ἄστρον τε κατηγορεῖται καὶ αὐτὴν ἀστρολογίην μισέουσι, οὐδὲ μιν οὔτε υγιεία οὔτε ἀληθῆα νομίζουσιν, ἀλλὰ λόγον ψευδέα καὶ ἀνεμῳλίον, οὐ δικαίως, ἐμοὶ δοκεῖ, φρονέοντες· οὐτε

adulterii crimen non refutando confiteri neque vero inutile sibi crimen ad praesens certamen iudicaret.

PAMPH. Ridicula profecto ista, quæque non vulgarem vobis oblectationem videantur præbuisse. Sed quid tandem factum est, et quomodo iudices de illis decreverunt?

12. LYC. Non in eadem omnes erant sententia, sed alii postulabant illum exutum instar mancipiorum inspicere, possetne, quantum quidem ad testiculos, philosophari : alii, magis etiam ridicule, arcessitis quibusdam de Iupanari mulierculis, juberi illum congregari et inire, et iudicium aliquem, ætate maximum et fide dignissimum, assistere ac, num philosophetur, spectare. Postea vero, quum risus occupasset omnes et nemo esset cui non concussa dolerent ilia, decreverunt rejicere et remittere causam in Italiam.

13. Et nunc alter quidem ad eruditonis ostentationem, ut aiunt, exercet se et comparat, et accusationem componit, et adulterii crimen movet, maxime sibi contrarium ; isque more malorum causidicorum hoc agit, et inter viros adversarium suum hoc ipso crimine recenset : Bagoam autem alia, aiunt, cura tenet, et pro viro se gerit frequenter et præ manu rem habet, et denique superaturum se sperat, si ostendat nihil se asinis qui equas ineunt esse detergiorem. Illud enim, sodalis, optimum videtur philosophiæ specimen esse, hæc demonstratio cui contradici nihil possit. Itaque filium etiam (est autem mihi admodum juvenis) optaverim non mentem neque linguam, sed verecundam partem philosophiæ aptam habere.

XXXVI.

* DE ASTROLOGIA.

1. De cælo deque stellis hæc scripto est ; non ipsis de astris neque ipso de cælo, sed de divinatione ac veritate, quæ ab hisce ad hominum vitam pervenit. Neque vero præcepta libellus meus habet, nec disciplinam promittit, quomodo excellere hac divinatione quis possit, sed reprehendo, quotquot docti quum sint, alia quidem exercent et suis omnibus enarrant, solam autem astrologiam neque honorant neque exercent.

2. Ac sapientia quidem hujus rei est antiqua, neque recens demum ad nos venit, sed est opus antiquorum regum diis carorum. Verum qui nunc sunt, inscitia et socordia atque insuper laboris odio, tum contraria illis sentiunt, tum si quando in homines incidunt falsa divinant, et sidera accusant, et ipsam oderunt astrologiam, eamque neque sanam neque veram arbitrantur, sed disciplinam mendacem et ventosam, inique, ut mihi videtur, sentientes. Neque

γὰρ τέκτονος αἰδῶν τεκτοσύνης αὐτῆς ἀδικίῃ οὔτε ἀλητέω ἀμουσίῃ μουσικῆς ἀσφίῃ, ἀλλ' οἱ μὲν ἀμαθέες τῶν τεχνῶν, ἐκάστη δ' ἐν ἐωυτῇ σοφῇ.

3. Πρῶτον μὲν ὧν Αἰθίοπες τόνδε τὸν λόγον ἀνθρώποισι κατεστήσαντο. Αἰτίη δὲ αὐτέοισι τὰ μὲν ἡ σοφίη τοῦ ἔθνους — καὶ γὰρ τὰλλα τῶν ἄλλων σοφώτεροι Αἰθίοπες — τὰ δὲ καὶ τῆς οἰκῆσις ἡ εὐμοιρίη· αἰεὶ γὰρ σφέας εὐδίῃ καὶ γαληναίῃ περιέχεται· οὐδὲ τῶν τοῦ ἔτους τροπέων ἀνέχονται, ἀλλ' ἐν μιῇ ὥρῃ οἰκεῖουσιν. Ἰδόντες ὧν πρῶτα τὴν σεληναίην οὐκ ἐς πᾶμπαν ὁμοίην φαινομένην, ἀλλὰ πολυειδέα τε γιγνομένην καὶ ἐν ἄλλοτε ἄλλῃ μορφῇ τρεπομένην, ἐδόκεε αὐτέοισι τὸ χρεῖμα θαύματος καὶ ἀπορίας ἄξιον. Ἐνθεν δὲ ζητούντες εὐρον τούτων τὴν αἰτίην, ὅτι οὐκ ἴδιον τῇ σεληναίῃ τὸ φέγγος, ἀλλὰ οἱ παρ' ἡελίου ἔρχεται.

4. Εὖρον δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀστέρων τὴν φορὴν, τοὺς δὲ πλάνητας ἡμεῖς καλέομεν — μῶνοι γὰρ τῶν ἄλλων ἀστέρων κινεῖνται — φύσιν τε αὐτῶν καὶ δυναστείην καὶ ἔργα, τὰ ἕκαστος ἐπιτελεῖουσι. Ἐν δὲ καὶ οὐνόματα αὐτέοισιν ἐπέθεσαν, οὐκ οὐνόματα, ὅπως ἐδόκεον, ἀλλὰ σημήνια.

5. Ταῦτα μὲν ὧν Αἰθίοπες ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπέδλεψαν. Μετὰ δὲ γείτοσιν οὖσι Αἰγυπτίοισι ἀτελέα τὸν λόγον παρέδοσαν, Αἰγύπτιοι δὲ παρὰ σφέων ἐκδεχόμενοι ἡμερογεία τὴν μαντικὴν ἐπὶ μέζον ἤγειραν μέτρα καὶ τῆς ἑκάστου κινήσεως ἐσημῆναντο καὶ ἐτέων ἀριθμὸν καὶ μηνῶν καὶ ὥρων διατάξαντο. Καὶ μηνῶν μὲν σφίσι μέτρον ἡ σεληναίη καὶ ἡ ταύτης ἀναστροφὴ ἐγένετο, ἔτος δὲ ἡλίος καὶ ἡ τοῦ ἡελίου περίφορος.

6. Οἱ δὲ καὶ ἄλλα ἐμήσαντο πολλῶ μῆζω τούτων· ἐκ γὰρ δὴ τοῦ παντὸς ἥερος καὶ ἀστέρων τῶν ἄλλων ἀπλανέων τε καὶ εὐσταθῶν καὶ οὐδαμὰ κινεομένων δυώδεκα μοῖρας ἐτάμοντο ἐν τοῖσι κινεομένοις, καὶ οἰκία ζῶνα ὄντα ἕκαστον αὐτῶν ἐς ἄλλην μορφήν μεμιμέσθαι τὰ μὲν ἐνάλια, τὰ δὲ ἀνθρώπων, τὰ δὲ θηρῶν, τὰ δὲ πτηνῶν, τὰ δὲ κτηνῶν.

7. Ἀπὸ τῶν δὲ καὶ ἱερὰ τὰ Αἰγύπτια πολυειδέα ποιεῖται· οὐ γὰρ πάντες Αἰγύπτιοι ἐκ τῶν δυώδεκα μοιρῶν πασῶν ἐμαντεύοντο, ἄλλοι δὲ ἀλλοίησι μοίρῃσι ἐχρέοντο καὶ κρῖον μὲν σέβουσι δόκοσι ἐς κρῖον ἀπέβλεπον, ἰχθύας δὲ οὐ σιτέονται δόκοσι ἰχθύας ἐπεσημῆναντο, οὐδὲ τράγον κτείνουσι ὅσοι αἰγόκερων ᾔδεσαν, καὶ οἱ ἄλλοι τὰλλα ὡς ἕκαστοι ἰδίσκονται. Ναὶ μὴν καὶ ταῦρον ἐς τιμὴν τοῦ ἡέριου ταύρου σεβίζονται, καὶ ὁ ἄπας αὐτέοις χρεῖμα ἱρώτατον τὴν χώραν ἐπινέμεται καὶ οἱ ἐκεῖ μαντήιον ἀνατιθέασι σημήνιον τῆς ἐκείνου τοῦ ταύρου μαντικῆς.

8. Οὐ μετὰ πολλὸν δὲ καὶ Αἰθίοες ἐπέβησαν τοῦ λόγου· καὶ γὰρ τὸ Αἰθῶν μαντήιον τὸ Ἄμμωνος, καὶ τοῦτο ἐς τὸν ἥερα καὶ ἐς τὴν τουτέου σοφίην εὐρητο, παρ' ὅσον τὸν Ἄμμωνα καὶ οὗτον κριοπρόσωπον ποίονται.

9. Ἐγνώσαν δὲ τούτων ἕκαστα καὶ Βαβυλώνιοι,

enim fabri incititia, fabrilis ipsius artis mala indoles; neque imperitia tibicinis, musicæ ipsius est inertia: sed isti quidem artium imperiti, unaquæque autem ars in se sapiens est.

3. Primi ergo Æthiopes hanc rationem hominibus constituerunt. Causa illis partim sapientia gentis (nam reliquis etiam in rebus sapientiores ceteris Æthiopes), partim etiam habitandi sors commoda. Semper enim illos serenitas et tranquillitas circumdat; neque anni vices patiuntur, sed in una eademque tempestate habitant. Quum igitur cernerent lunam non eandem semper apparere, sed plures accipere species et in aliam alias formam verti, visa est illis res admiratione et dubitatione digna. Inde igitur querendi invenerunt causam harum rerum, quod non sua lunæ lux, verum a sole illi venit.

4. Invenerunt vero aliorum quoque siderum motum, quos quidem planetas nos vocamus (soli enim reliquorum siderum moventur), naturamque illorum et potestatem, et opera quæ singuli efficiunt. Imposuerunt autem illis quoque nomina: non nuda nomina, ut videbantur, sed signa ipsarum naturarum.

5. Hæc igitur Æthiopes in cælo conspexerunt. Post vicinis suis Ægyptiis imperfectam artem tradiderunt: Ægyptiis vero, quam accipere ab illis ex parte modo altera absolutam divinandi rationem, in majus extulerunt, mensuras motus uniuscujusque signarunt, et annorum numerum et mensium atque horarum ordinarunt. Et mensium quidem illis modus luna ejusque conversio fuit, anni autem sol atque solis circuitus.

6. At ipsi alia quoque his multo majora machinati sunt. Ex omni enim aere, et stellis reliquis inerrantibus atque fixis et haudquaquam moventibus se, duodecim partes rescuerunt illis alteris quæ moverentur, et propria his animalia: quæ singula in aliam unumquodque formam expressere, marina alia, alia vero hominum, alia bestiarum, volucrum alia, alia jumentorum.

7. Unde etiam sacra apud Ægyptios multorum generum sunt. Nec enim omnes Ægyptii ex duodecim partibus iisdem omnibus divinabant; sed aliis aliis partibus diversisque utebantur. Atque arietem quidem colunt quotquot respiciebant Arietem; pisces non edunt qui Pisces nomine illo signaverant; neque caprum mactant quicumque noverant Capricornum: atque alii alia, ut cuique visum est, placent. Sane etiam taurum in honorem cælestis Tauri colunt, atque Aps illis, ut res sanctissima, regionem incolit; cui oraculum etiam constituerunt ibi, signum divinationis illius cælestis Tauri.

8. Non ita multo post Libyes etiam hanc rationem amplexi sunt. Nam Libyum etiam oraculum Ammonis ipsum quoque ad cælum ejusque sapientiam relatum est, quatenus Ammonem hi etiam arietis vultu sibi faciunt.

9. Agnoverunt autem horum singula etiam Babylonii:

οὔτοι μὲν, λέγουσι, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων, ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, πολλὸν ὑστερον ἐς τούτους ὁ λόγος ἀπικέτο.

10. Ἑλληνες δὲ οὔτε παρ' Αἰθιοπῶν οὔτε παρ' Αἰγυπτίων ἀστρολογίης πέρι οὐδὲν ᾔκουσαν, ἀλλὰ σφίσιν Ὀρφεὺς ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης πρῶτος τὰδε ἀπηγῆσατο, οὐ μάλᾳ ἐμφανέως, οὐδὲ ἐς φάος τὸν λόγον προήνεγκε, ἀλλ' ἐς γοητείην καὶ ἱρολογίην, οἷη διανοίῃ ἐκείνου· πηξάμενος γὰρ λύρην ὀργία τε ἐποίεετο καὶ τὰ ἱρὰ ᾄδει· ἡ δὲ λύρη ἐπτάμιτος εἴουσα τὴν τῶν κινεομένων ἀστέρων ἀρμονίην συνεβάλλετο. Ταῦτα Ὀρφεὺς διζήμενος καὶ ταῦτα ἀνακινέων πάντα ἔθελγε καὶ πάντων ἐκράτεε· οὐ γὰρ ἐκείνην τὴν λύρην ἔθλεπε οὐδέ οἱ ἄλλης ἐμελε μουσουργίης, ἀλλ' αὕτη Ὀρφέος ἡ μεγάλη λύρη. Ἑλληνὲς τε τὰδε τιμούντες μοῖρην αὐτέῃ ἐν οὐρανῷ ἀπέχριναν καὶ ἀστέρες πολλοὶ καλέονται λύρῃ Ὀρφέος. Ἦν δὲ κοτε Ὀρφέα ἰδὼς ἡ λίθοισι ἡ χοροῖσι μεμιμημένον, ἐν μέσῳ ἔζεται ἱκέλος αἰδούντι μετὰ χερσὶ ἔχων τὴν λύρην· ἀμφὶ δὲ μιν ζῶια μυρία ἔστηκε, ἐν οἷς καὶ ἄνθρωπος καὶ ταῦρος καὶ λέων καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. Εὖτ' ἂν ἐκεῖνα ἰδὼς, μέμνησό μοι τούτων, κοίτῃ ἐκείνου αἰοῖδῃ, κοίτῃ δὲ καὶ ἡ λύρη, κοῖος δὲ καὶ ταῦρος ἡ δκοῖος λέων Ὀρφέος ἐπαίουσι. Εἰ δὲ τὰ λέγω αἷτια γνοίης, σὺ δὲ καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ ὀρέχαιο ἕκαστον τούτων.

11. Λέγουσι δὲ Τειρεσίην ἄνδρα Βοιωτίου, τοῦ δὲ κλέος μαντοσύνης περὶ πολλὸν αἰρείεται, τοῦτον τὸν Τειρεσίην ἐν Ἑλληνισι εἰπεῖν, ὅτι τῶν πλανεομένων ἀστέρων οἱ μὲν θήλειες, οἱ δὲ ἄρρενες ἐόντες οὐκ ἴσα ἐκτελέουσι· τῇ καὶ μιν διφύεα γενέσθαι καὶ ἀμφίβιον Τειρεσίην μυθολογέουσιν ἄλλοτε μὲν θῆλυν ἄλλοτε δὲ ἄρρενα.

12. Ἀτρεὺς δὲ καὶ Θυέστει περὶ τῇ πατρῴῃ βασιλῆῃ φιλονεικόντων ἤδη τοῖσι Ἑλλῆσι ἀναφανδὸν ἀστρολογίης τε καὶ σοφίης τῆς οὐρανίης μάλιστα ἔμελε, καὶ τοῦ θυόντων Ἀργεῖων ἀρχεῖν ἐγνύσαν ἐκωτῶν ὅστις τοῦ ἐτέρου σοφίην προερέστερος. Ἐνθα δὲ Θυέστις μὲν τὸν κριδὸν σφίσι τὸν ἐν τῷ οὐρανῷ σημενόμενος ὑπέδειξεν, ἀπὸ τῆς δὲ ἄρνα χρύσειον Θυέστη γενέσθαι μυθολογέουσι. Ἀτρεὺς δὲ τοῦ ἡελίου πέρι καὶ τῶν ἀνατολέων αὐτέου λόγον ἐποίησατο, ὅτι οὐκ ἐς ὁμοίην φορὴν ἡελίος τε καὶ ὁ κόσμος κινεῖνται, ἀλλ' ἐς ἀντίτροον ἀλλήλοισι ἀντιδρομέουσι, καὶ αἱ νῦν δύσεις δοκέουσαι, τοῦ κόσμου δύσεις εἴουσαι, τοῦ ἡελίου ἀνατολαὶ εἰσι. Τὰδε εἰπόντα βασιλέα μιν Ἀργεῖοι ἐποίησαντο, καὶ μέγα κλέος ἐπὶ σοφίᾳ αὐτέου ἐγένετο.

13. Ἐγὼ δὲ καὶ περὶ Βελλεροφόντει τοιαύδε φρονέω· πτηνὸν μὲν οἱ γενέσθαι ὡς ἵππον, οὐ μάλᾳ πείθομαι, δοκέω δὲ μιν ταύτην τὴν σοφίην μετέποντα ὑψηλὰ τε φρονέοντα, καὶ ἀστροισι διελόντα ἐς οὐρανὸν οὐχὶ τῷ ἵππῳ ἀναβῆναι, ἀλλὰ τῇ διανοίᾳ.

14. Ἰσα δὲ μοι καὶ ἐς Φρίξον τὸν Ἀθάμαντος εἰρησθῶ, τὸν δὲ κριτῷ χρυσῷ δι' αἰθέρος ἐλάσαι μυθόνται. Ναὶ μέντοι καὶ Δαίδαλον τὸν Ἀθηναίων ξεινὴν μὲν ἡ ἱστορίη, δοκέω γε μὴν οὐκ ἔξω ἀστρολογίης,

hi quidem aiunt, etiam ante alios; mihi vero videtur multo post ad ipsos hæc ratio pervenisse.

10. Græci autem neque ab Æthiopibus neque ab Ægyptiis de astrologia quicquam audire: sed ipsis Orpheus, Cæagri et Calliopes filius, primus hæc enarravit: non ille manifeste valde, neque in lucem totam rationem protulit, sed ad incantationem et sacramenta utebatur, qualis erat mens illius. Lyra enim constructa faciebat orgia et sacra canebat: lyra autem septem chordarum quæ esset, errantium stellarum harmoniam symbolo quodam signabat. Hæc inquit Orpheus, et hæc movens, mulcebat omnia, et omnia vincebat: neque enim illam, quam fecerat sibi, lyram spectabat, neque alia illi cordi erat ars musica; sed hæc erat magna lyra Orphei. Honorantes vero ista Græci, partem in cælo illi decreverunt, et stellæ plures Lyra vocantur Orphei. Si vero videris aliquando Orpheum vel lapidibus vel colore assimilatum, in medio sedet canenti similis, in manibus habens lyram: circa ipsum autem animalia stant sexcenta, in quibus homo etiam, et taurus, et leo, eorumque singuli. Ea vero quum videris, horum mihi memento, qualis ille sit cantus, qualis lyra, qualis etiam taurus, et qualis leo Orpheum audiant. Si vero quas dico causas noveris, tum tu etiam in cælo unumquodque videas.

11. Aiunt vero Tiresiam, virum Bœotium, cuius divinandæ gloria multum elata est, hunc igitur Tiresiam inter Græcos dixisse ferunt, errantium siderum alia quæ sint femina, alia vero quæ masculina, non eadem efficere: unde etiam illum duplicis naturæ fuisse atque vitæ Tiresiam fabulantur, alias feminam, alias vero marem.

12. Atreo autem et Thyeste de regno paterno contendentibus, jam Græci aperte astrologiam et cœlestem sapientiam vehementer sectabantur: et commune Argivorum regnare eum apud se decreverunt, qui altero quantum ad hanc sapientiam esset præstantior. Tunc Thyestes quidem arietem illi, qui in cælo est, designatum monstravit: a quo auream ovem Thyesti fuisse fabulantur. Atreus vero de sole et ortibus illius sermonem habuit, non versus eandem plagam solem atque mundum moveri, sed contrarium sibi invicem cursum tenere: et qui nunc occasus solis videatur, quum sit mundi, solis esse ortum. Hæc illum dicentem regem suum Argivi fecerunt, magnæque fuit sapientiæ illius gloria.

13. Ego vero etiam de Bellerophonte eadem sentio. Alium quidem equum illi fuisse, persuaderi mihi non patior: puto autem illum sapientiæ huius studiosum sublimia cogitasse, et versatum cum astris, in cælum non equi opera ascendisse, sed animo.

14. Eadem mihi etiam in Athamantis filium Phrixum dicta sunt, quem ariete aureo per æthera vectum fabulantur. Quin etiam in Dædalum Atheniensem: peregrinum quidem et mira historia; sed puto illum non fuisse ab astro-

ἀλλὰ οἱ αὐτοὶ μάλιστα ἐχρήσατο καὶ παιδὶ τῷ ἑωυτοῦ κατηγγήσατο.

15. Ἰκαρος δὲ νεότητι καὶ ἀτασθαλίῃ χρεόμενος καὶ οὐκ ἐπιτατὴ διζήμενος, ἀλλ' ἐς πολλὸν ἀερόεις τῷ νῷ ἐξέπεσε τῆς ἀληθείης καὶ παντὸς ἀπεσφάλη τοῦ λόγου καὶ ἐς πέλαγος κατηνέχθη ἀβύσσων πρηγμάτων, τὸν Ἕλληνας ἄλλως μυθολογέουσι καὶ κολπον ἐπ' αὐτῷ ἐν τῇδε τῇ θαλάσῃ Ἰκάριον εἰκὴ καλέουσι.

16. Τάχα δὲ καὶ Πασίφρῃ παρὰ Δαίδαλου ἀκούσασα ταύρου τε πέρι τοῦ ἐν τοῖς ἀστροῖσι φαινομένου καὶ αὐτῆς ἀστρολογίης εἰς ἔρωτα τοῦ λόγου ἀπίκετο, ὅθεν νομίζουσι ὅτι Δαίδαλος μιν τῷ ταύρῳ ἐνύμφευσεν.

17. Εἰσὶ δὲ οἱ καὶ κατὰ μέρεα τὴν ἐπιστήμην διελόντες ἕκαστοι αὐτῶν ἄλλα ἐπενοήσαντο, οἱ μὲν τὰ ἐς τὴν σεληναίην, οἱ δὲ τὰ ἐς Δία, οἱ δὲ τὰ ἐς ἥλιον συναγείραντες δρόμου τε αὐτέων πέρι καὶ κινήσιος καὶ δυνάμιος.

18. Καὶ Ἐνδυμίων μὲν τὰ ἐς τὴν σεληναίην διετάξατο.

19. Φαέθων δὲ τοῦ ἡλίου δρόμον ἐτεκμήρατο, οὐ μὲν γε ἀτρεκέως, ἀλλ' ἀτελέα τὸν λόγον ἀπολιπὼν ἀπέθανε. Οἱ δὲ τὰδε ἀγνοέοντες Ἡελίου παῖδα Φαέθοντα δοκέουσι καὶ μῦθον ἐπ' αὐτέρῳ οὐδαμὰ πιστὸν διηγόνται. Ἐλθόντα γάρ μιν παρὰ τὸν Ἡέλιον τὸν πατέρα αἰτέειν τὸ τοῦ φωτὸς ἄρμα ἡνιογεύειν, τὸν δὲ δοῦναι τέ οἱ καὶ ὑποθέσθαι τῆς ἱππασίης τὸν νόμον. Ὁ δὲ Φαέθων ἐπειδὴ ἀνέβη τὸ ἄρμα, ἡλικίῃ καὶ ἀπειρίῃ ἄλλοτε μὲν πρόσγειος ἡνιοχεύε, ἄλλοτε δὲ πολλὸν τῆς γῆς ἀπαιωρούμενος· τοὺς δὲ ἀνθρώπους κρύος τε καὶ θάλλπος οὐκ ἀνασχετὸν διέφθειρε. Ἐπὶ τοῖσι δὲ τὸν Δία ἀγανακτόντα βαλεῖν πρηστῆρι Φαέθοντα μεγάλῳ. Πέσόντα δέ μιν αἱ ἀδελφαὶ περιστῆσαι πένθος μέγα ἐποίησαν, ἔστε μετέβαλλον τὰ εἶδεα, καὶ νῦν εἰσι αἰγίροι καὶ τὸ ἥλεκτρον ἐπ' αὐτέῳ δάκρυον σταλάουσι. Οὐχ οὕτω ταῦτα ἐγένετο οὐδὲ ὅσιον αὐτοῖσι πείθεσθαι, οὐδὲ Ἡέλιος παῖδα ἐποίησατο, οὐδὲ ὁ παῖς αὐτέρῳ ἀπέθανε.

20. Λέγουσι δὲ καὶ ἄλλα Ἕλληνας πολλὰ μυθώδεα, τοῖσι ἐγὼ οὐ μάλα τι πείθομαι. Κῶς γὰρ δὴ ὅσιον πιστεῦσαι παῖδα Αἰνείην τῆς Ἀφροδίτης γενέσθαι καὶ Διὸς Μίνω καὶ Ἄρεος Ἀσκάλαφον καὶ Αὐτολύκον Ἑρμῆ· ἀλλ' οὗτοι ἕκαστος αὐτέων θεοφιλέες ἐγένοντο καὶ σφίσι γενομένοις τῷ μὲν ἡ Ἀφροδίτῃ, τῷ δὲ ὁ Ζεὺς, τῷ δὲ ὁ Ἄρης ἐπέδλεψαν· ὅκοσοι γὰρ δὴ ἀνθρώποις ἐν τῇ γενεῇ ταύτῃ οἰκοδεσποτεύουσι, οὗτοι ὅκως τοχέες ἑωυτοῖσι πάντα ἱκελὰ ἐκτελέουσι καὶ χρὸν καὶ μορφήν καὶ ἔργα καὶ διανοίην, καὶ βασιλεὺς μὲν ὁ Μίνως Διὸς ἡγεομένου, καλὸς δὲ Αἰνείης Ἀφροδίτης βουλῇσι ἐγένετο, κλέπτης δὲ Αὐτολύκος, ἡ δὲ οἱ κλεπτικῇ ἐξ Ἑρμῆ ἀπίκετο.

21. Οὐ μὲν ὦν οὐδὲ τὸν Κρόνον ὁ Ζεὺς ἔδῃσε οὐδὲ ἐς Τάρταρον ἔρριψε οὐδὲ τὰ ἄλλα ἐμήσατο ὁκόσα ἀνθρώποι νομίζουσι, ἀλλὰ φέρεται γὰρ ὁ Κρόνος τὴν ἑξωφορὴν πολλὸν ἀπ' ἡμέων καὶ οἱ νωβρῇ τε ἡ κίνησις καὶ οὐ βῆιδι τοῖσι ἀνθρώποις δρέσθαι. Διὸ δὴ μιν

logia alienum : verum ea tum ipse maxime est usus, tum filium eam suum docuit.

15. Icarus autem, juventute et temeritate usus et inconcessa quærens, sed animo in polum ipsum sublatus, vero excidit et ab tota ratione aberravit, et in mare decidit negotiorum fundo ac fine carentium : de quo temere fabulam narrant Græci, et ab illo sinum in hoc mari frustra vocant Icarium.

16. Fortasse etiam Pasiphae, quæ audisset ex Dædalo de Tauro sidere in astris lucente et ipsa astrologia, in amore doctrinæ devenit : unde putant eam a Dædalo conciliatam tauro esse.

17. Sunt vero etiam qui, divisa in partes disciplina, alia singuli excogitarunt, alii quæ ad lunam pertinent, alii quæ ad Jovem, alii quæ ad solem, colligentes, deque cursu illorum, motu et potestate.

18. Atque Endymion quidem quæ ad lunam pertinent ordinavit.

19. Phaethon autem solis cursum designavit, non sane exploratis omnibus, sed imperfectam artem relinquens mortuus est. Qui autem ista ignorant, Solis filium Phaethontem putant, et fabulam de eo nulla parte credibilem narrant : venisse nempe ad Solem patrem, ab eoque petiisse ut lucis cursum regere sibi liceret ; illum vero dedisse, et legem aurigationis subjecisse. At Phaethon consensu curru præ juventute et imperitia alias quidem terræ nimis vicinus aurigatur, alias nimium a terra sublatus, unde homines frigus calorque intolerabilis perdidit. Inter hac Jovem indignatum fulmine magno Phaethontem ferisse. Cadentem circumstantes sorores luctus habuere magnos, donec formas mutarent : et nunc sunt populi, lacrimamque super eo electrum stillant. Non ita gesta hæc sunt, nec fas est fidem iis adjungere : neque filium Sol genuit, neque filius ipsi mortuus est.

20. Dicunt autem alia quoque multa fabulosa Græci, quibus ego non multum fidei tribuo. Quomodo enim fas sit credere filium Æneam fuisse Veneris, et Jovis Minoem, et Martis Ascalaphum, et Autolycum Mercurii ? At singuli horum cari Deo fuere, nascentesque hunc Venus, hunc Jupiter, hunc Mars respexerunt. Quicumque enim hominibus in hac genitura domum ut domini regunt, illi tanquam parentes similia sibi omnia efficiunt, et colorem, et formam, et opera, et animum : ac rex quidem Minos Jove ducente, pulcher autem Æneas Veneris voluntate fuit ; fur autem Autolycus, furandique illi ars a Mercurio venit.

21. Jam vero neque Saturnum Jupiter vinxit, neque in Tartarum detrusit, neque reliqua machinatus est quæ putant homines : sed enim fertur Saturnus per orbem extimum procul a nobis, estque illi languidus motus, neque observatu facilis hominibus. Propterea nempe stare illum

δοτάναι λέγουσι δίκως πεπεδημένον· τὸ δὲ βάθος τὸ πολλὸν τοῦ ἥeros Τάρταρος καλεῖται.

22. Μάλιστα δ' ἐκ τε Ὀμήρου τοῦ ποιητέω καὶ τῶν Ἡσιόδου ἐπέων μάθοι ἂν τις τὰ παλαιοῖς ἀστρολόγοις δημοφυνόντα. Εὐστ' ἂν δὲ τὴν σειρὴν τοῦ Διὸς ἀπηγήται καὶ τοῦ Ἡελίου τὰς βόας, τὰ δὲ ἐγὼ ἡματα εἶναι συμβάλλομαι, καὶ τὰς πόλιας τὰς ἐν τῇ ἀσπίδι Ἡφαίστος ἐποίησας καὶ τὸν χορὸν καὶ τὴν ἄλωήν. Τὰ μὲν γὰρ ὁκόσα ἐς τὴν Ἀφροδίτῃν αὐτέω καὶ τοῦ Ἄρεος τὴν μοιχείην λείλεται, καὶ τὰ ἐμφανέα οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῆσδε τῆς σοφίης πεποιημένα· ἡ γὰρ δὴ ὦν Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεος δημοδομίη τὴν Ὀμήρου αἰοδὴν ἀπεργάζεται· ἐν ἄλλοις δὲ ἔπεισι τὰ ἔργα ἐκάστου αὐτέων διωρίσας τῇ Ἀφροδίτῃ μὲν εἰπὼν,

Ἄλλὰ σύ γ' ἱμερόντας μετέρχαιο ἔργα γάμοιο·

τὰ δὲ τοῦ πολέμου,

Ταῦτα δ' Ἀρηι θυφὶ καὶ Ἀθήνῃ πάντα μελήσει·

23. Ὅπερ οἱ παλαιοὶ ἰδόντες μάλιστα μαντήϊσι ἐχρέοντο καὶ οὐ παρέργον αὐτέην ἐποίεοντο, ἀλλ' οὔτε πόλιας ὥκιζον οὔτε τείχεα περιβάλλοντο οὔτε φόνους ἐργάζοντο οὔτε γυναῖκας ἐγάμεον, πρὶν δὴ παρὰ μάντεων ἀκοῦσαι ἑκάστα· καὶ γὰρ δὴ τὰ μαντήϊα αὐτέοις οὐκ ἔξω ἀστρολογίης ἦν, ἀλλὰ παρὰ μὲν Δελφοῖσι παρθένος ἔχει τὴν προφητείην σύμβολον τῆς παρθένου τῆς οὐρανίης, καὶ δράκων ὑπὸ τῷ τρίποδι φθέγγεται, ὅτι καὶ ἐν τοῖς ἀστροῖσι δράκων φαίνεται, καὶ ἐν Διδύμοις δὲ μαντήϊον τοῦ Ἀπολλωνος, ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ἱερῶν Διδύμων ὀνομάζεται.

24. Οὕτω δὲ αὐτέοις χρῆμα ἱρότατον ἡ μαντοσύνη ἐδόκεε, ὥστε δὴ Ὀδυσσεὺς ἐπειδὴ ἔκκαμε πλανεόμενος, ἐθελήσας ἀτρεκέως ἀκοῦσαι περὶ τῶν ἐσωτοῦ πρηγμάτων ἐς τὸν Ἰδὴν ἀπίκητο, οὐκ ὅφρα ἰδὼ νέκυας καὶ ἀτερπεία χῶρον, ἀλλ' εἰς λόγους ἐλθεῖν Τειρεσίῃ ἐπιθυμῶν. Καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸν χῶρον ἦλθε, ἐνθα οἱ Κίρκη ἐσήμηνε καὶ ἔσκαψε τὸν βόθρον καὶ τὰ μῆλα ἔσφαξε, πολλῶν νεκύων παρεόντων, ἐν τοῖσι καὶ τῆς μητρὸς τῆς ἐσωτοῦ, τοῦ αἵματός πρὶν ἐθελόντων οὐ πρότερον ἀπῆκεν οὐδενὶ οὐδὲ αὐτῇ τῇ μητρὶ, πρὶν Τειρεσίῃν γεύσασθαι καὶ ἐξαναγκάσαι εἰπεῖν οἱ τὸ μαντήϊον· καὶ ἀνέσχετο διψῶσαν ὀρέων τῆς μητρὸς τὴν σκίην.

25. Λακεδαιμονίοισι δὲ Λυκούργος τὴν πολιτήϊν πᾶσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διατάσας καὶ νόμους σφίσι ἐποίησαςτο μὴδαμὰ μὴδὲ ἐς πόλεμον προχωρεῖν πρὶν τὴν σεληναίην πλήρεια γενέσθαι· οὐ γὰρ ἴσῃν ἐνόμιζε εἶναι τὴν δυναστείην αὐξανομένης τῆς σεληναίης καὶ ἀφανιζομένης, πάντα δὲ ὑπ' αὐτῇ διοικέσθαι.

26. Ἄλλὰ μῶνοι Ἀρχαδῆς ταῦτα οὐκ ἐδέξαντο οὐδὲ ἐτίμησαν ἀστρολογίην, ἀνοίῃ δὲ καὶ ἀσορίῃ λέγουσι καὶ τῆς σεληναίης ἔμμεναι προγενέστεροι.

27. Οἱ μὲν ὦν πρὸ ἡμῶν οὕτω χάρτα ἦσαν φιλομάντις, οἱ δὲ νῦν οἱ μὲν αὐτέων ἀδύνατα εἶναι λέγουσι ἀνθρώποισι τέλος εὖρασθαι μαντικῆς — οὐ γὰρ εἶναι

alunt tanquam vinculum compedibus ingens autem caeli profunditas Tartarus vocatur.

22. Maxime vero ex Homeri poetæ et Hesiodi versibus discat aliquis, de quibus olim inter astrologos convenerit. Quando vero catenam Jovis refert, et boves Solis, hos ego utique dies esse conjicio; et urbes, quas in clypeo Achillis fecit Vulcanus, et chorum, et vineam, similiter ad astrologiam pertinere. Nam illa omnia, quæ in Venerem ab illo et in Martis adulterium dicta sunt, et quæ ut palam gesta, non aliunde, quam ex hac sapientia ficta sunt: conjunctus nempe cursus Veneris et Martis Homeri cantum efficit, et absolvit. In aliis vero versibus opera uniuscujusque illorum definivit, quum Veneri dicit:

Dulcia nempe tibi sunt connubia curæ:

de bellicis autem:

Mars celer ista quidem Pallasque armata parabunt.

23. Quæ quum viderent veteres, maxime utebantur divinationibus, neque obiter illam tractabant: sed neque urbes condebant, neque ducebant mœnia, nec prælia committebant, neque uxores ducebant ante, quam a vatibus audissent singula. Etenim neque oracula illis expertia astrologiæ erant: verum Delphis quidem virgo vaticinandi munus habet, coelestis Virginis symbolum: et draco sub tripode vocem emittit, quoniam inter sidera quoque lucet Draco. Quod autem Didymis est Apollinis oraculum, ut mihi videtur, ipsum quoque a coelestibus Didymis (*Geminis*) appellatur.

24. Adeo res sanctissima illis visa divinatio est, ut Ulysses, quum in errore illo suo laboraret, verum audire cupiens de rebus suis, ad inferos descenderet, non « Cerneret ut functos vita, illælabile regnum, » sed in colloquium Tiresiæ venire qui desideraret. Et quum venisset in locum quem designaverat ipsi Circe, et fossam fodisset, mactassetque oves; mortuis multis præsentibus, interque illos matre ipsius, ac bibere de sanguine volentibus, non prius permisit cuiquam, nec ipsi matri adeo, quam Tiresias gustasset, eumque ipse coegisset edere sibi oraculum; sustinuitque sitientem matris umbram videre.

25. Lacedæmoniis autem Lycurgus rem omnem publicam ex caeli rationibus constituit, et leges illis posuit, ne usquam in bellum ante progredierentur, quam plena luna esset. Neque enim æqualem putabat esse potentiam auge-scentis lunæ et decrescentis, omniaque ab illa administrari.

26. Sed soli ista Arcades non recepere, neque in honore habuerunt astrologiam; sed amentia quadam et insipientia dicunt ipsa se luna esse antiquiores.

27. Majores igitur nostri valde adeo divinationis erant studiosi: sed qui nunc sunt, partim illi quidem fieri posse negant ut inveniant homines finem certumque fundamen-

μιν οὔτε πιστὴν οὔτε ἀληθέα, οὐδὲ τὸν Ἄρεα ἢ τὸν Δία ἐν τῷ οὐρανῷ ἡμέων ἕνεκα κινεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀνθρώπων πρηγμάτων οὐδεμίαν ὥρην ἐκείνοι ποιέονται οὐδ' ἔστιν αὐτέοισι πρὸς τὰδε κοινωνίη, κατὰ σφέας δὲ χρείη τῆς περιφορῆς ἀναστρέφονται.

28. ἄλλοι δὲ ἀστρολογίην ἀψευδέα μὲν, ἀνωφελέα δ' εἶναι λέγουσι· οὐ γὰρ ὑπὸ μαντοσύνη ἀλλάσσεσθαι ὁκόσα τῇσι μοίρησι δοκίοντα ἐπέρχεται.

29. Ἐγὼ δὲ πρὸς τὰδε ἄμφοι κεῖνα ἔγω εἰπεῖν, ὅτι οἱ μὲν ἀστέρες ἐν τῷ οὐρανῷ τὴν σφετέρην εἰλέονται, πάρεργον δὲ σφίσι τῆς κινήσεως τῶν κατ' ἡμέας ἕκαστον ἐπιγίγνεται. Ἡ ἐθέλεις ἵππου μὲν θέοντος καὶ ὀρνίθων καὶ ἀνδρῶν κινουμένων λίθους ἀνασκαλεῦσθαι καὶ κάρφεια δονεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνέμων τοῦ δρόμου, ὑπὸ δὲ τῇ δυνάμει τῶν ἀστέρων μηδὲν ἄλλο γίνεσθαι; Καὶ ἐκ μὲν ὀλίγου πυρὸς ἀπορροίη ἐς ἡμέας ἔρχεται, καὶ τὸ πῦρ οὐ δι' ἡμέας καίει τι οὐδὲ οἱ μέλει τοῦ ἡμετέρου θάλπεος, ἀστέρων δὲ οὐδεμίαν ἀπορροίην δεχόμεθα; Καὶ μέντοι τῇ ἀστρολογίῃ τὰ μὲν φαῦλα ἐσθλὰ ποιῆσαι ἀδύνατά ἐστιν οὐδὲ ἀλλάξαι τι τῶν ἀπορροούντων πρηγμάτων, ἀλλὰ τοὺς χροισμένους τὰδε ὠφελεῖ, τὰ μὲν ἐσθλὰ εἰδόμενα ἀπιζόμενα πολλὸν ἀπόπροσθεν εὐφραίνει, τὰ δὲ φαῦλα εὐμαρέως δέχονται· οὐ γὰρ σφίσι ἀγνοέουσι ἐπέρχεται, ἀλλ' ἐν μελέτῃ καὶ προσδοκίῃ βῆτιδά καὶ πρῆξια ἡγέεται. Τὰδε ἀστρολογίης περὶ ἐγὼν ὑπολαμβάνω.

XXXVII.

ΔΗΜΩΝΑΚΤΟΣ ΒΙΟΣ.

1. Ἐμελλεν ἄρα μηδὲ ὁ καθ' ἡμῆς βίος τὸ παντάπασιν ἁμοιρὸς εἶσεσθαι ἀνδρῶν λόγου καὶ μνήμης ἀξίων, ἀλλὰ καὶ σώματος ἀρετὴν ὑπερφυᾶ καὶ γνώμην ἄκρως φιλόσοφον ἐκφαίνειν· λέγω δὲ εἰς τε τὸν Βοιωτίαν Σώστρατον ἀναφέρων, ὃν Ἡρακλέα οἱ Ἕλληνες ἐχάλουν καὶ ὦντο εἶναι, καὶ μάλιστα εἰς Δημόνακτα τὸν φιλόσοφον, οὗς καὶ εἶδον αὐτὸς καὶ ἰδὼν ἐθαύμασα, θατέρω δὲ τῷ Δημόνακτι καὶ ἐπὶ μάλιστα συνεγενόμεν. Περὶ μὲν οὖν Σωστράτου ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ γέγραπται μοι καὶ δεδῆλωται μέγεθος τε αὐτοῦ καὶ ἰσχύος ὑπερβολὴ καὶ ἡ ὑπαίθερος ἐν τῷ Παρνασσῷ δίαίτα καὶ ἡ ἐπὶ πόας εὐνὴ καὶ τροφαὶ ὄρειοι καὶ ἔργα οὐκ ἀπὸ τοῦ ὀνόματος καὶ ὅσα ἢ ληστὰς αἰρῶν ἔπραξεν ἢ ὁδοποιῶν τὰ ἄβαστα ἢ γεφυρῶν τὰ δύσπορα.

2. Περὶ δὲ Δημόνακτος ἤδη δίκαιον λέγειν ἁμφοῖν ἕνεκα, ὡς ἐκείνους τε διὰ μνήμης εἶη τοῖς ἀρίστοις τό γε κατ' ἐμὲ καὶ οἱ γενναϊότατοι τῶν νέων καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ὀρῶντες ἔχιοιεν μὴ πρὸς τὰ ἀρχαῖα μόνον τῶν παρὰδειγμάτων σφᾶς αὐτοὺς ῥυθμίζειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἡμετέρου βίου κανόνα προτίθεσθαι καὶ ζηλοῦν ἐκείνων ἀρίστον ὧν οἶδα ἐγὼ φιλοσόφων γενόμενον.

3. Ἦν δὲ τὸ μὲν γένος Κύπριος, οὐ τῶν ἀφανῶν ὅσα

tum divinationis : neque enim fidam illam esse, neque veram; neque Martem aut Jovem in caelo nostra causa moveri; sed humanarum rerum curam illos plane nullam habere, neque communionem adeo ipsis cum hisce rebus nostris ullam intercedere; verum suae rei causa atque quod necessarius sit ille ipsis circuitus, converti.

28. Alii vero astrologiam mendacii quidem, sed eandem utilitatis quoque expertem aiunt : neque enim per divinationis usum immutari quae fatorum decreto eveniant.

29. Ego autem ad haec ambo illa habeo dicere : stellae quidem in caelo suam sibi viam volvi, sed obiter, praeter suum illum motum, nostri quoque singulorum rationem accedere. Aut vis tu equo quidem currente, aut avibus hominibusve se moventibus exsilire lapides, et festucas agitari a vento quem effecit cursus; a stellarum autem vertigine aliud nihil fieri? Et ex parvulo quidem igni aliquid ad nos defluit, et tamen ignis non propter nos urit quicquam, neque ille nos ut calefiamus curat : stellarum autem influxum non recipimus? Et sane astrologiae quae mala sunt in melius mutare non licet, neque mutare quicquam rerum quae ex principiis fluunt; sed qui ea ntuntur, illis prodest eatenus : bona eventura praemonitos multo ante exhilarant, mala autem facilius accipiunt : neque enim imprudentes opprimunt, sed exercitatione et expectatione facilia leniaque ducuntur. Haec de astrologia equidem statuo.

XXXVII.

DEMONACTIS VITA.

1. Ergo ne nostrum quidem saeculum omnino erat futurum expers hominum sermone et commemoratione dignorum; sed tum corporis ingens robur prolaturum, tum animum summo opere philosophum : dico autem hoc ad Boeotium Sostratum respiciens, quem Herculem vocabant Graeci et putabant esse; et maxime ad Demonactem philosophum : quos et vidi ipse, et visos admiratus sum; altero vero, Demonacte, diutissime etiam sum usus. Ac de Sostrato quidem alio in libro a me scriptum est, et tum magnitudo illius ostensa, tum fidem prope excedens robur hominis, et subdialis in Parnasso mora, et cubile in gramine, et montanus victus, et opera a nomine Herculis non abhorrentia, quaeque aut tollendis latronibus perfecit, aut viis per invia muniendis, aut quum pontibus junxit loca trajectu difficilia.

2. De Demonacte autem jam dicere fas fuerit duarum rerum causa, ut et ille in memoria versetur, quantum fieri opera mea potest, praestantissimorum hominum, et juvenum generosissimi, qui ad philosophiam appulere animum, non antiqua tantum exemplaria habeant ad quae se ipsos componant, sed etiam e nostro saeculo illum sibi tanquam canonem proponant atque aemulentur, optimum, quos ego novi, philosophorum.

3. Fuit autem genere Cyprius, non obscurorum unus,

εἰς ἀξίωμα πολιτικὸν καὶ κτῆσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πάντων τούτων ὑπεράνω γενόμενος καὶ ἀξιώσας ἑαυτὸν τῶν καλλίστων πρὸς φιλοσοφίαν ὁρμήσεν οὐκ Ἀγαθοβούλου μὲν Δ' οὐδὲ Δημητρίου πρὸ αὐτοῦ οὐδὲ Ἐπικτήτου ἐπεχειράντων, ἀλλὰ πᾶσι μὲν συνεγένετο τούτοις καὶ ἔτι Τιμοκράτει τῷ Ἡρακλεώτῃ σοφῷ ἀνδρὶ φωνήν τε καὶ γνώμην μάλιστα κεκοσμημένῃ· ἀλλ' ὃ γε Δημῶναξ οὐχ ὑπὸ τούτων τινός, ὡς ἔφην, παρακληθεὶς, ἀλλ' οἰκείας πρὸς τὰ καλὰ ὁρμῆς καὶ ἐμφύτου πρὸς φιλοσοφίαν ἔρωτος ἐκ παίδων εὐθὺς κεκινημένος ὑπερεῖδε μὲν τῶν ἀνθρωπείων ἀγαθῶν ἀπάντων, ὅλον δὲ παραδοὺς ἑαυτὸν ἐλευθερίᾳ καὶ παρρησίᾳ διετέλεσεν αὐτός τε ὁρῶν καὶ ὑγιεῖ καὶ ἀνεπιλήπτῳ βίῳ χρώμενος καὶ τοῖς ὁρῶσι καὶ ἀκούουσι παράδειγμα παρέχων τὴν ἑαυτοῦ γνῶμην καὶ τὴν ἐν τῷ φιλοσοφεῖν ἀλήθειαν.

4. Οὐ μὴν ἀνίπτοις γε ποσὶ, τὸ τοῦ λόγου, πρὸς ταῦτα ᾗξεν, ἀλλὰ καὶ ποιηταῖς σύντροπος ἐγένετο καὶ τῶν πλείστων ἐμέμνητο καὶ λέγειν ἥσκητο καὶ τὰς ἐν φιλοσοφίᾳ προκίρεσεις οὐκ ἐπ' ὀλίγον οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ἀψάμενος ἡπίστατο, καὶ τὸ σῶμα δὲ ἐγεγύμναστο καὶ πρὸς καρτερίαν διεπεπόνητο, καὶ τὸ ὅλον ἐμεμελήκει αὐτῷ μηδενὸς ἄλλου προσδεῖν· ὥστε ἔπει καὶ ἔμαθεν οὐκέτι ἑαυτοῦ διαρκῶν, ἐκὼν ἀπῆλθε τοῦ βίου πολὺν ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον τοῖς ἀρίστοις τῶν Ἑλλήνων καταλιπών.

5. Φιλοσοφίας δὲ εἶδος οὐχ ἓν ἀποτεμόμενος, ἀλλὰ πολλὰ ἐς ταῦτο καταμίξας οὐ πᾶν τι ἐξέφαινε τίνι αὐτῶν ἔχαιρεν· ὥκει δὲ τῷ Σωκράτει μᾶλλον ὠκειώσθαι, εἰ καὶ τῷ σχήματι καὶ τῇ τοῦ βίου ῥαστώνῃ τὸν Σινωπέα ζηλοῦν ἐδόξεν, οὐ παρχαράττων τὰ εἰς τὴν δίαίταν, ὡς θαυμάζοιτο καὶ ἀποβλέποιο ὑπὸ τῶν ἐντυγχανόντων, ἀλλ' ὁμοδαίτος ἦσασιν ὧν καὶ πεζός καὶ οὐδ' ἐπ' ὀλίγον τύφῳ κάτοχος συνῆν καὶ ζυεπολιτεύετο.

6. τὴν μὲν τοῦ Σωκράτους εἰρωνείαν οὐ προσιέμενος, χάριτος δὲ Ἀττικῆς μεστάς ἀποφαίνων τὰς συνουσίας, ὡς τοὺς προσομιλήσαντας ἀπέναι μῆτε καταφρονήσαντας ὡς ἀγενεοὺς μῆτε τὸ σκυθρωπὸν τῶν ἐπιτιμήσεων ἀποφεύγοντας, παντοίους δὲ ὑπ' εὐφροσύνης γενομένους καὶ κοσμιωτέρους παρὰ πολὺ καὶ φαιδρωτέρους καὶ πρὸς τὸ μέλλον εὐέλπιδας.

7. Οὐδεὶς ποτε γοῦν ὥφρη κεκραγὼς ἢ ὑπερδίατεινόμενος ἢ ἀγανακτῶν οὐδ' εἰ ἐπιτιμᾶν τῷ δέοι, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀμαρτημάτων καθήπτετο, τοῖς δὲ ἀμαρτάνουσι συνεγίνωσκε, καὶ τὸ παράδειγμα παρὰ τῶν ἱατρῶν ἡξίου λαμβάνειν τὰ μὲν νοσήματα ἰωμένων, ὀργῇ δὲ πρὸς τοὺς νοσοῦντας οὐ γρωμένων· ἤγειτο γὰρ ἀνθρώπου μὲν εἶναι τὸ ἀμαρτάνειν, θεοῦ δὲ ἢ ἀνδρός ἰσθιέου τὰ πταισθέντα ἐπανορθοῦν.

8. Τοιοῦτῳ δὲ βίῳ χρώμενος εἰς ἑαυτὸν μὲν οὐδενὸς ἐδεῖτο, φίλοις δὲ συνέπραττε τὰ εἰκότα, καὶ τοὺς μὲν εὐτυχεῖν δοκοῦντας αὐτῶν ὑπεμίνηνσκεν ὡς ἐπ' ὀλιγοχρονίους τοῖς δοκοῦσιν ἀγαθοὺς ἐπαιρομένους, τοὺς δὲ ἢ πενίαν ὀδυρομένους ἢ φυγὴν δυσχεραίνοντας ἢ γῆρας ἢ νόσον αἰτιωμένους σὺν γέλῳ παρεμυθεῖτο, οὐχ ὁρῶντας

neque quantum ad dignitatem in republica, nec divitiarum nomine. Verum enim vero superior hisce omnibus, atque ad ea quæ pulcherrima sunt, aspirans, animum ad philosophiam appulit, non Agathobulo profecto, neque ante ipsum Demetrio, neque Epicteto excitantibus; quibus omnibus quidem utebatur, et insuper Timocrate Heracleota, sapienti viro, et linguæ pariter atque animi ornatissimi: sed non ab ullo horum incitatus, uti dixi, Demonax, verum a domestico ad honesta impetu et insito philosophiæ amore a puero inde statim commotus, humana bona omnia despiciebat, totumque se libertati et fiduciæ quum tradidisset, ita vivebat semper, tum ipse recta, sobria atque experte reprehensionis vita utens, tum præbens videntibus audientibusque exemplar, suam prudentiam, suamque in philosophando veritatem.

4. Nec tamen illotis, quod aiunt, pedibus in hæc irrui: sed poetis innutritus erat, ac plerosque tenebat memoria, exercitatusque erat dicendo; tum sectas philosophorum non pauxillum, neque extremo, secundum proverbium, digito attingerat, verum sciebat: corpus vero exercuerat et ad patientiam laborum subegerat. In universum cura illi, ne cuiuscumque alterius rei indigeret: adeo ut, quum intelligeret se non amplius sibi sufficere, de vita sponte abierit, relicto Græcorum optimis quibusque multo de se sermone.

5. Philosophiæ autem non unam aliquam speciem sibi reseculit, sed multis in unum commistis, non satis declaravit, qua illarum præter ceteras gauderet. Videbatur tamen Socratis maxime ad familiam se applicuisse, licet habitu et illa victus facilitate æmulari Sinopensem videretur: neque tamen ea quæ ad victum pertinent in deterius mutabat, ut admirarentur ipsum et oculos in ipso defigerent vulgo homines: sed eodem quo ceteri victus cultusque genere utens, communis, ne pauxillum quidem tumidus, versabatur privatim et publice cum omnibus:

6. Socratis quidem illam dissimulationem non admittens, sed plenam Attica quadam gratia consuetudinem præ se ferens. Itaque sic ab eo discedebant qui cum illo fuerant, ut neque contemnerent tanquam ignavum, neque asperitatem reprehensionum ejus refugerent: sed præ voluptate animi nihil non facerent et decentiores multum, et hilariores, et spei in futurum melioris essent.

7. Nunquam enim visus est clamare, aut supra modum contendere, aut indignari, neque si quis reprehendendus esset: sed peccata quum perstringeret, ignoscebat peccantibus, volebatque exemplum nos capere a medicis, sanantibus quidem morbos, ira autem in aegrotos non utentibus: putabat enim, hominis quidem esse peccare, dei autem aut æqualis deo viri, peccata corrigere.

8. Hanc vitam quum viveret, pro se ille quidem nullius rei indigebat, sed amicos in iis, quæ e re esse judicaret, adjuvabat: et si qui illorum felices sibi viderentur, submonebat quam brevibus, quæ nunc viderentur, bonis efferrentur: qui vero aut paupertatem deplorarent, aut exilium ægre ferrent, aut senectutem, vel morbum accusarent,

ὅτι μετὰ μικρὸν αὐτοῖς παύσεται μὲν τὰ ἀνιώντα, λήθῃ δέ τις ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ ἐλευθερία μακρὰ πάντας ἐν ὀλίγῳ καταλήψεται.

9. Ἐμελε δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφοὺς στασιάζοντας διαλάττειν καὶ γυναῖξιν πρὸς τοὺς γεγαμηκότας εἰρήνην πρυτανεύειν· καί ποῦ καὶ δῆμοις ταρπτομένοις ἐμμελῶς διελέχθη καὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἔπεισεν ὑπουργεῖν τῇ πατρίδι τὰ μέτρια. Τοιοῦτός τις ἦν ὁ τρόπος τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ, πρῶτος καὶ ἡμερος καὶ φαιδρός.

10. Μόνον αὐτὸν ἦν ἡ φίλου νόσος ἡ θάνατος, ὡς ἂν καὶ τὸ μέγιστον τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν τὴν φίλιαν ἡγούμενον· καὶ διὰ τοῦτο φίλος μὲν ἦν ἅπασιν καὶ οὐκ ἔστιν ὅτινα οὐκ οἰκεῖον ἐνόμιζεν, ἀνθρωπὸν γε ὄντα. Πλέον δὲ ἢ ἑλαττον ἔχαιρε συνὸν ἐνίοις αὐτῶν, μόνους ἐξιστάμενος ὅσοι ἂν ἐδόκουν αὐτῷ ὑπὲρ τὴν τῆς θεραπείας ἐλπίδα διαμαρτάνειν. Καὶ πάντα ταῦτα μετὰ Χαρίτων καὶ Ἀφροδίτης αὐτῆς ἔπραττε τε καὶ ἔλεγεν, ὡς αἰεὶ, τὸ καμικὸν ἐκεῖνο, τὴν πειθῶ τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ ἐπικαθῆσθαι.

11. Τσιγαροῦν καὶ Ἀθηναίων δὲ σύμπασι δῆμος καὶ οἱ ἐν τέλει ὑπερρυῖς ἐθαύμαζον αὐτὸν καὶ διέτλουν ὡς τινα τῶν κρείττωνων προσβλέποντες. Καίτοι ἐν ἀρχῇ προσέχρουε τοῖς πολλοῖς αὐτῶν καὶ μῖσος οὐ μείον τοῦ Σωκράτους παρὰ τοῖς πλήθεσιν ἐκτίσαστο ἐπὶ τε τῇ παρηρσίᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ, καὶ τινες ἐπ' αὐτὸν συνέστησαν Ἄνυτοι καὶ Μέλῃτοι τὰ αὐτὰ κατηγοροῦντες ἅπερ καί κεινον οἱ τότε, ὅτι οὔτε θύων ὥφθη πώποτε οὔτε ἐμυήθη μόνος ἀπάντων ταῖς Ἐλευσινίαις πρὸς ἅπερ ἀνδρείως μάλα στεφανωσάμενος καὶ καθαρὸν ἱμάτιον ἀναλαβὼν καὶ παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὰ μὲν ἐμμελῶς, τὰ δὲ καὶ τραχύτερον ἢ κατὰ τὴν ἐαυτοῦ προαίρεσιν ἀπελογήσατο· πρὸς μὲν γὰρ τὸ μὴ τευχεῖναι πώποτε τῇ Ἀθηνᾷ, Μὴ θαυμάσητε, ἔφη, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ πρότερον αὐτῇ ἔθυσα, οὐδὲ γὰρ δεῖσθαι αὐτὴν τῶν παρ' ἐμοῦ θυσιῶν ὑπελάμβανον. Πρὸς δὲ θάτερον, τὸ τῶν μυστηρίων, ταύτην ἔφη ἔχειν αἰτίαν τοῦ μὴ κοινωῆσαι σφίσι τῆς τελετῆς, ὅτι, ἂν τε φαῦλα ἢ τὰ μυστήρια, οὐ σιωπήσεται πρὸς τοὺς μηδέπω μεμυημένους, ἀλλ' ἀποτρέψει αὐτοὺς τῶν ὀργίων, ἂν τε καλὰ, πᾶσιν αὐτὰ ἐξαγορεύσειν ὑπὸ φιλανθρωπίας· ὥστε τοὺς Ἀθηναίους ἡδὴ λίθους ἐπ' αὐτὸν ἐν ταῖν χερσὶν ἔχοντας πράους αὐτῷ καὶ ὡς γενέσθαι αὐτίκα καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀρξάμενους τιμᾶν καὶ αἰδεῖσθαι καὶ τὰ τελευταῖα θαυμάζειν, καίτοι εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τῶν πρὸς αὐτοὺς λόγων τραχύτερῳ ἐχρήσατο τῷ προοιμίῳ· Ἄνδρες γὰρ, ἔφη, Ἀθηναῖοι, ἐμὲ μὲν δρῶντες ἐστεφανωμένον ὑμεῖς ἡδὴ καμὲ καταθύσατε, τὸ γὰρ πρότερον οὐκ ἐκαλλιερῆσατε.

12. Βούλομαι δὲ ἕναι παραθέσθαι τῶν εὐστόχως τε ἅμα καὶ ἀστείως καπ' αὐτοῦ λελεγμένων, ἄρξασθαι δὲ ἀπὸ Φαβωρίνου ἡλὸν αὐτὸν καὶ ὦν πρὸς ἐκεῖνον εἶπεν. Ἐπεὶ γὰρ ὁ Φαβωρίνος ἀκούσας τινὸς ὡς ἐν γέλῳ τι ποιοῖτο τὰς δμιλίας αὐτοῦ καὶ μάλιστα τῶν ἐν αὐταῖς μελῶν τὸ ἐπικεκλασμένον σφόδρα ὡς ἀγεννὲς καὶ γυναικεῖον καὶ φιλοσοφίᾳ ἥκιστα πρέπον, προσελθὼν

consolabatur cum risu, ut qui non viderent, post pusillum temporis cessatura quæ ipsos contristarent, oblivionem vero quandam bonorum pariter ac malorum, ac libertatem longam brevi omnes occupaturam.

9. Curæ hoc quoque sibi habebat, ut dissidentes inter se fratres in concordiam redigeret, mulieribusque pacem cum maritis conciliaret. Est etiam ubi in populo turbis agitato concinne verba fecit, persuaderetque majori parti, ut patriæ rebus consulerent modeste. Talis erat ratio illius philosophiæ, mitis, mansueta, hilaris.

10. Unum molestia ipsum afficiebat, morbus aut mors amici, ut qui maximum inter homines bonum amicitiam iudicaret. Ac propter hæc amicus erat omnibus, nec est quem ipse non domesticum et familiarem putaret, in quantum homo esset. Ceterum magis minusve quorundam inter illos consuetudine delectabatur, a solis illis se removens, quicumque ultra spem emendationis peccare ipsi viderentur. Atque hæc cum Gratiis et ipsa Venere faciebatque et dicebat, ut semper, quod est in comœdia, Suada labiis illius insideret.

11. Itaque Atheniensium tum universus populus, tum principes supra modum illum admirabantur, et ut ad deum aliquem semper ad ipsum respiciebant. Quanquam initio plerisque illorum offensus erat, odiumque non minus quam Socrates apud multitudinem contraxerat loquendi illa fiducia atque libertate: jamque consurrexerant contra illum Anyti quidam et Meliti, accusantes eadem quæ illi quondam, quod neque sacrificans unquam visus esset, neque initiatus esset solus omnium Eleusiniis. Ad quæ quidem ille viliriter sane, coronatus et pura veste indutus quum in concione prodiiisset, partim concinne, partim vero asperius quam pro suo instituto causam dixit. Ad illud enim crimen, quod non unquam rem sacram Minervæ fecisset: Nolite, inquit, mirari, Athenienses, si non prius ei sacrum feci; neque enim indigere meis illam victimis putabam. Ad alterum vero illud de mysteriis, hanc sibi causam esse dicebat, cur non veniret in communionem initiorum, quod, si mala sint mysteria, taciturnus non esset apud non initiatos, sed dehortaturus illos ab orgiis; sin bona, indicaturum præ humanitate omnibus. Igitur Athenienses, qui jam lapides contra ipsum haberent in manibus, mites ei et propitii statim sunt facti, et inde initio facto honorarunt virum, reveriti sunt, ac denique admirati: quanquam in principio statim suæ ad illos orationis asperiori paulum usus esset proœmio. Nam, Athenienses, inquit, quum coronatum me (victimæ instar) videatis, vos jam me quoque mactate; priore enim hostia non litastis.

12. Volo jam subjicere quædam acute pariter et urbane ab illo dictorum. Decet autem a Phavorino, et his quæ ad illum dixit, incipere. Quum enim audisset e quodam Phavorino, deridiculo ab illo haberi ipsius cum familiaribus sermones, maxime versiculos illis immistos, quod fracti nimis, ignavi, muliebres, philosophiam minime decentes

ἡρώτα τὸν Δημόνακτα τίς ὦν χλευάζει τὰ αὐτοῦ· Ἀνθρωπος, ἔφη, οὐκ εὐαπάτητα ἔχων τὰ ὤτα. Ἐγκειμένον δὲ τοῦ σοριστοῦ καὶ ἐρωτῶντος, τίνα δὲ καὶ ἐφ' ὧν δια ἔχων, ὦ Δημόναξ, ἐκ παιδιᾶς εἰς φιλοσοφίαν ἦκες; Ὁρχεῖς, ἔφη.

13. Ἄλλοτε δὲ ποτε ὁ αὐτὸς προσελθὼν ἡρώτα τὸν Δημόνακτα τίνα αἵρεσιν ἀσπάζεται μᾶλλον ἐν φιλοσοφίᾳ· ὁ δὲ, Τίς γάρ σοι εἶπεν ὅτι φιλοσοφῶ; Καὶ ἀπιὼν ἤδη παρ' αὐτῷ μάλα ἡδὺ ἐγέλασε· τοῦ δὲ ἐρωτήσαντος ἐφ' ὧν γελᾷ, ἐκεῖνος ἔφη, Γελοῖτόν μοι εἶναι ἔδοξεν, εἰ σὺ ἀπὸ τοῦ πώγωνος ἀξιοῖς κρίνεσθαι τοὺς φιλοσοφοῦντας αὐτὸς πώγωννα οὐκ ἔχων.

14. Τοῦ δὲ Σιδωνίου ποτὲ σοριστοῦ Ἀθήνησιν εὐδοκίμουντος καὶ λέγοντος πᾶσι αὐτοῦ ἔπαινόν τινα τοιοῦτον, ὅτι πάσης φιλοσοφίας πεπειράται — οὐ χεῖρον δὲ αὐτὰ εἰπεῖν ἢ ἐλεγε· Ἐὰν Ἀριστοτέλης με καλῇ ἐπὶ τὸ Λύκειον, ἔφομαι· ἂν Πλάτων ἐπὶ τὴν Ἀκαδημίαν, ἀφίξομαι· ἂν Ζήνων, ἐπὶ τῇ Ποικίλῃ διατρίψω· ἂν Πυθαγόρας καλῇ, σιωπήσομαι. Ἀναστὰς οὖν ἐκ μέσων τῶν ἀκροωμένων, Οὗτος, ἔφη προσεῖπὼν τὸ ὄνομα, καλεῖ σε Πυθαγόρας.

15. Πύθωνος δὲ τινος τῶν ἐν Μακεδονίᾳ εὐπαρφῶν νεανίσκου ὠραίου ἐρεσχλυόντος αὐτὸν καὶ προτείνοντος ἐρώτημά τι σοριστικὸν καὶ κελεύοντος εἰπεῖν τοῦ συλλογισμοῦ τὴν λύσιν, Ἐν, ἔφη, οἶδα, τέκνον, ὅτι περαίνῃ. Ἀγανακτήσαντος δὲ ἐκείνου ἐπὶ τῷ τῆς ἀμφιβολίας σκώμματι καὶ συναπειλήσαντος, Αὐτίκα σοι μάλα τὸν ἄνδρα δεῖξω, ὁ δὲ σὺν γέλῳ τῇ ἡρώτησε, Καὶ γὰρ ἄνδρα ἔχεις;

16. Ἐπεὶ δὲ τις ἀθλητῆς καταγελασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι ἐσθλὰ ὠρῇ ἀνθινὴν ἀμπεχόμενος Ὀλυμπιονίκης ὦν, ἐπάταξεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν λίθῳ καὶ αἷμα ἐρρύη, οἱ μὲν παρόντες ἠγανάκτουν ὥς αὐτὸς ἕκαστος τετυπτημένος καὶ ἐβόων ἐπὶ τὸν ἀνθύπατον ἵνα, ὁ δὲ Δημόναξ, Μηδὰ μὴ, ἔφη, ὦ ἄνδρες, πρὸς τὸν ἀνθύπατον, ἀλλ' ἐπὶ τὸν ἱατρόν.

17. Ἐπεὶ δὲ ποτε καὶ χρυσοῦν δακτύλιον ὀδῶ βαδίζων εὔρε, γραμμᾶτιον ἐν ἀγορᾷ προθεὶς ἡζίου τὸν ἀπολέσαντα, ὅστις εἶη τοῦ δακτυλίου δεσπότης, ἦκειν καὶ εἰπόντα ὀλκὴν αὐτοῦ καὶ λίθον καὶ τύπον ἀπολαμβάνειν· ἦκεν οὖν τις μετράχισκος ὠραῖος αὐτὸς ἀπολώλεκα· λέκέναι λέγων. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ὑγιὲς ἔλεγεν, Ἀπιθι, ἔφη, ὦ παῖ, καὶ τὸν σεαυτοῦ δακτύλιον φύλαττε, τοῦτον γὰρ οὐκ ἀπολώλεκα.

18. Τῶν δὲ ἀπὸ τῆς Ρωμαίων βουλῆς τις Ἀθήνησιν υἱὸν αὐτῷ δεῖξας πᾶν ὠραῖον, θηλυδρίαν δὲ καὶ διακεκλασμένον, Προσαγορεύει σε, ἔφη, ὁ ἐμὸς υἱὸς οὐ τοσί· καὶ ὁ Δημόναξ, Καλὸς, ἔφη, καὶ σοῦ ἀξίος καὶ τῇ μητρὶ ὅμοιος.

19. Τὸν δὲ Κυνικὸν ἐν ἄρκτου δέρματι φιλοσοφοῦντα οὐχ Ὀνωρᾶτον, ὥσπερ ὠνομάζετο, ἀλλ' Ἀρκεσίλαον καλεῖν ἡζίου.

20. Ἐρωτήσαντος δὲ τινος τίς αὐτῷ ὄρος εὐδαμονίας εἶναι δοκεῖ, Μόνον εὐδαίμονα, ἔφη, τὸν ἐλεύθερον·

essent : accessit ad Demonactem rogavitque quis esset qui sua dederet : is, Homo, inquit, aures habens decepta non nimium faciles. Instante vero sophista atque interrogante, Quo vero vialico instructus, Demonax, a puero ad philosophiam accessisti? Testiculis, inquit.

13. Alio quodam tempore idem accedens interrogat Demonactem, quam maxime sectam in philosophia amplecteretur : at ille, Quis vero tibi, inquit, dixit me philosophari? Et jam discedens apud se suaviter sane risit : illo vero interrogante quid rideret, Ridiculum mihi, inquit, esse videbatur, te a barba judicari velle philosophos, barbam quum non habeas ipse.

14. Sidonio aliquando sophista Athenis florente ac de se laudem commemorante ejusmodi, se philosophiam universam explorasse — sed nihil impedit verba ipsa referre : Si Aristoteles me vocet in Lyceum, sequar : si Plato in Academiam, veniam : si Zeno, in Pæcile commorabor : si Pythagoras vocet, silebo. Surgens igitur Demonax ex mediis auditoribus, Heus tu, inquit nomine illum appellans, vocat te Pythagoras.

15. Pythonis cujusdam purpuratorum Macedoniæ filio pulchro, irritante illum nugis et sophisticam interrogationem proponente, ejusque syllogismi solutionem dicere illum jubente, Unum, inquit, puer, novi, te περαίνεσθαι [quod est et concludere ex sumtis quibusdam et subigi]. Ægre autem ferente illo lusum ex ambiguo, et una minitante, Statim tibi virum monstrabo ! cum risu interrogavit, Virum nempe habes?

16. Quum vero athleta quidam derisus ab illo, quod in florida veste, Olympionices licet, visus esset, caput illius lapide percussisset, et sanguis efflueret : præsentem quidem indignari, quasi unusquisque ipsorum pulsatus esset, clamareque, ad proconsulem eundum esse : at Demonax, Nequaquam, inquit, viri, ad proconsulem ; sed ad medicum.

17. Invenerat aliquando aureum annulum incedens per viam, tabellaque in foro proposita postulabat, ut qui perdidisset, dominus annuli, veniret, dictoque pondere illius et gemma, et imagine, eum reciperet. Venit adolescentulus formosus, se perdidisse dicens. Quum vero sani nihil diceret, Abi, puer, inquit, et tuum ipsius anulum serva : hunc quidem non perdidisti!

18. De Romano senatu aliquis Athenis filium ipsi suum ostendens formosum valde, sed effeminatum fractumque, Salutet te, inquit, filius hic meus. Et Demonax, Pulcher, inquit, et te dignus, et matris similis.

19. Cynicum illum in ursi pelle philosophantem, non Honoratum, quod illi nomen erat, sed Arcesilaum vocari volebat.

20. Interrogante quodam quis ipsi finis felicitatis videretur, Solum felicem, ait, liberum : illo vero dicente,

ἐκείνου δὲ φήσαντος πολλοὺς ἐλευθέρους εἶναι, Ἄλλ' ἐκείνον, εἶπε, νομίζω τὸν μήτε ἐλπίζοντά τι μήτε δεδιότα· ὁ δὲ, Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, τοῦτο τις δύναται; ἅπαντες γὰρ ὡς τὸ πολὺ τούτοις δεδουλωμένοι, Καὶ μὴν εἰ κατανόσεις, εἶπε, τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα, εὐροὶς ἂν αὐτὰ οὐτ' ἐλπίδος οὔτε φόβου ἄξια, παυσομένην πάντως καὶ τῶν ἀνιάρων καὶ τῶν ἡδέων.

21. Περὲργίνου δὲ τοῦ Πρωτέως ἐπιτιμῶντος αὐτῷ, ὅτι ἐγέλα τὰ πολλὰ καὶ τοῖς ἀνθρώποις προσέπαιζε, καὶ λέγοντος, Δημιῶναξ, οὐ κυνᾶς, ἀπεκρίνατο, Περὲργινε, οὐκ ἀνθρωπίζεις.

22. Καὶ μὴν καὶ φυσικόν τινα περὶ τῶν ἀντιπόδων διαλεγόμενον ἀναστήσας καὶ ἐπὶ φρέαρ ἀγαγὼν καὶ δείξας αὐτῷ τὴν ἐν τῷ ὕδατι σκίαν ἤρετο, Τοιούτους ἄρα τοὺς ἀντίποδας εἶναι λέγεις;

23. Ἄλλα καὶ μάγου τινὸς εἶναι λέγοντος καὶ ἐπωδὰς ἔχειν ἰσχυράς, ὡς ὑπ' αὐτῶν ἅπαντας ἀναπείθειν καὶ παρέχειν αὐτῷ ὅσποια βούλεται, Μὴ θαύμαζε, ἔφη· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁμοτεχνὸς εἰμί σοι, καὶ εἰ βούλει, ἔπου πρὸς τὴν ἀρτόπωλιν καὶ ὄψει με διὰ μιᾶς ἐπωδῆς καὶ μικροῦ τοῦ φαρμάκου πείθοντα αὐτὴν δοῦναί μοι τῶν ἄρτων, αἰνιττόμενος τὸ νόμισμα ὡς τὰ ἴσα τῇ ἐπωδῇ δυνάμενον.

24. Ἐπεὶ δὲ Ἡρώδης ὁ πάννυ ἐπένθει τὸν Πολυδεύκην πρὸ ὥρας ἀποθανόντα καὶ ἡζίου δχημα ζεύγυσθαι αὐτῷ καὶ ἵππους παρίστασθαι ὡς ἀναθησομένην καὶ δεῖπνον παρασκευάζεσθαι, προσελθὼν, Παρὰ Πολυδεύκου, ἔφη, κομίζω σοὶ τινα ἐπιστολήν. Ἡσθέντος δὲ ἐκείνου καὶ οἰθθέντος ὅτι κατὰ τὸ κοινὸν καὶ αὐτὸς συντρέχει τοῖς ἄλλοις τῷ πάθει αὐτοῦ, καὶ εἰπόντος, Τί ὦν, ὦ Δημιῶναξ, Πολυδεύκης ἄξιοι; Αἰτιᾶται σε, ἔφη, ὅτι μὴ ἤδη πρὸς αὐτὸν ἄπει.

25. Ὁ δ' αὐτὸς υἱὸν πενθοῦντι καὶ ἐν σκότῳ ἑαυτὸν καθιερῶντι προσελθὼν ἔλεγε μάγος τε εἶναι καὶ δύνασθαι ἀναγαγεῖν τοῦ παιδὸς τὸ εἶδωλον, εἰ μόνον αὐτῷ τρεῖς τινας ἀνθρώπους ὀνομάσει μὴδένα πώποτε πεπνηγμένος· ἐπὶ πολλὸ δὲ ἐκείνου ἐνδοκίμαστος καὶ ἀποροῦντος — οὐ γὰρ εἶχε τινα, οἶμαι, εἰπεῖν τοιούτων — Εἴτ', ἔφη, ὧ γελοῖτε, μόνος ἀφόρητα πάσχειν νομίζεις μὴδένα ὁρῶν πένθους ἄμοιρον;

26. Καὶ μὴν κακείνων καταγελαῖν ἡζίου τῶν ἐν ταῖς ὁμιλίαις πάννυ ἀρχαίους καὶ ξένους ὀνόμασι χρωμένους· ἐνὶ γούν ἐρωτηθέντι ὑπ' αὐτοῦ λόγον τινὰ καὶ ὑπεραττικῶς ἀποκριέντι, Ἐγὼ μὲν σε, ἔφη, ὧ ἑταῖρε, νῦν ἡρώτησα, σὺ δὲ μοι ὡς ἐπ' Ἀγαμέμνονος ἀποκρίνη.

27. Εἰπόντος δὲ τινος τῶν ἑταίρων, Ἀπίωμεν, Δημιῶναξ, εἰς τὸ Ἀσκληπιεῖον καὶ προσευξώμεθα ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ, Πάννυ, ἔφη, κωπὸν ἡγῇ τὸν Ἀσκληπιῶν, εἰ μὴ δύναται κἀντεῦθεν ἡμῶν εὐχομένων ἀκούειν.

28. Ἰδὼν δὲ ποτε δύο τινας φιλοσόφους κομιδῇ ἀπαιδεύτως ἐν ζητήσῃ ἐρίζοντας καὶ τὸν μὲν ἀτοπα ἐρωτῶντα, τὸν δὲ οὐδὲν πρὸς λόγον ἀποκρινόμενον, Οὐ δοκεῖ ὑμῖν, ἔφη, ὧ φίλοι, ὁ μὲν ἕτερος τούτων τράγον ἀμελγεῖν, ὁ δὲ αὐτῷ κόσκινον ὑποτιθέναι;

multos liberos esse : At ego, inquit, illum puto, qui neque speret quicquam, neque metuat. Ille, Et quomodo, inquit, quis illud possit? omnes enim ut plurimum hisce rebus servimus. Quin si perspicies, respondit, res hominum, deprehendes illas neque spe neque metu dignas, quum desitura sint omnino molesta pariter et jucunda.

21. Peregrino illo Proteo increpante ipsum, quod multum rideret atque alluderet hominibus, ac dicente, Demonax non agis canem (*Cynicum*), respondit, Peregrine, non agis hominem!

22. Physicum adeo quendam, de antipodibus disputantem, excitavit, et ad puteum deducto ostendit in aqua umbram, interrogans : Tales igitur ais esse antipodas?

23. Etiam quum aliquis magum se esse diceret et carmina habere potentissima, quibus persuadere posset omnibus, ut praeberent sibi quaecumque vellet : Noli admirari, inquit; nam et ego artis tuae sum : et, si vis, sequere ad panum venditricem, et videbis uno me carmine et pauxillo quodam veneno inducere illam ut panem mihi det : nummum indicans, cujus eadem quae carminis vis esset.

24. Quum Herodes ille celeberrimus Pollucem suum lugeret ante pubertatem defunctum, juberetque currum illi jungi, et equos astare tanquam consensuro, et caenam parari, accedens, A Polluce, inquit, afferro tibi epistolam. Delectato autem illo, atque putante, pro communi reliquorum ratione, et ipsum suo subservire morbo, dicenteque : Quid ergo, Demonax, Pollux mandat? Accusatur te, inquit, quod non jam ad ipsum abeas.

25. Idem lugenti filium, et in tenebris se concludenti accedens dixit magum se esse, et posse ipsi evocare filii umbram, modo sibi tres quosdam homines nominaret, qui neminem unquam luxerint. Multum autem illo dubitante et haerente (neque enim habebat, opinor, quem talem nominaret), Tum tu, inquit, ridicule, solum te intolerabilia pati arbitraris, quum tamen expertem lucius videas neminem?

26. Etiam illos risu solebat excipere, qui in congressibus uterentur antiquatis omnino peregrinisque vocabulis. Uni ergo interrogato a se aliquid, et supra modum Attice respondenti, Equidem te jam nunc, inquit, interrogavi : at tu mihi tanquam sub Agamemnone respondes.

27. Dicente sodalium quodam, Abeamus, Demonax, in Aesculapii, et oremus pro filio, Utique, inquit, surdum judicas Aesculapium, si non potest hinc etiam orantes audire.

28. Videns aliquando duos quosdam philosophos omnino indocte in disputatione contendere, et alterum quidem absurda interrogare, alterum nihil quod ad rem faceret respondere, Nonne videtur vobis, inquit, amici, alter horum mulgere hircum, alter cribrum ei supponere?

29. Ἀγαθοκλέους δὲ τοῦ Περιπατητικοῦ μέγα φρονούντος ὅτι μόνος αὐτός ἐστι καὶ πρῶτος τῶν διαλεκτικών, ἔφη, Καὶ μὴν, ὦ Ἀγαθόκλεις, εἰ μὲν πρῶτος, οὐ μόνος, εἰ δὲ μόνος, οὐ πρῶτος.

30. Κεθήγου δὲ τοῦ ὑπατικοῦ, ὅποτε διὰ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπῆι πρεσβεύων τῷ πατρὶ, πολλὰ καταγέλαστα καὶ λέγοντος καὶ ποιούντος, ἐπειδὴ τῶν ἐταίρων τις ὄρων ταῦτα ἔλεγεν αὐτὸν μέγα κάθαρμα εἶναι, Μὰ τὸν Δι', ἔφη, ὁ Δημῶναξ, οὐδὲν μέγα.

31. Καὶ Ἀπολλώνιον δὲ ποτε τὸν φιλόσοφον ἰδὼν μετὰ πολλῶν τῶν μαθητῶν ἐξελαύνοντα — ἦδη δὲ ἀπῆι μετὰ πεμπτος ὡς ἐπὶ παιδείᾳ τῷ βασιλεῖ συνεσόμενος — Προσέρχεται, ἔφη, ὁ Ἀπολλώνιος καὶ οἱ Ἀργοναῦται αὐτοῦ.

32. Ἄλλου δὲ ποτε ἐρομένου εἰ θάνατος αὐτῷ ἢ ψυχὴ δοκεῖ εἶναι, Ἀθάνατος, ἔφη, ἀλλ' ὡς πάντα.

33. Περὶ μέντοι Ἡρώδου ἔλεγεν ἀληθεύειν τὸν Πλάτωνα φάμενον οὐ μίαν ἡμᾶς ψυχὴν ἔχειν· οὐ γὰρ εἶναι τῆς αὐτῆς ψυχῆς Ῥηγίλλαν καὶ Πολυδεύκην ὡς ζῶντας ἐστιᾶν καὶ τὰ τοιαῦτα μελετᾶν.

34. Ἐτόλμησε δὲ ποτε καὶ Ἀθηναίους ἐρωτῆσαι δημοσίᾳ τῆς προρρηθείας ἀκούσας, διὰ τίνα αἰτίαν ἀποκλείουσι τοὺς βαρβάρους καὶ ταῦτα τοῦ τὴν τελετὴν αὐτοῖς καταστησαμένου Εὐμόλπου βαρβάρου καὶ Θρακῶς ὄντος.

35. Ἐπεὶ δὲ ποτε πλεῖν μέλλοντι αὐτῷ διὰ χειμῶνος ἔφη τις τῶν φίλων, Οὐ δέδοικας μὴ ἀνατραπέντος τοῦ σκάφους ὑπὸ ἰχθύων καταβρωθῆς; Κᾶτ' οὐκ ἀγνώμων ἂν εἴην, ἔφη, ὁκνῶν ὑπὸ ἰχθύων καταδασθῆναι τοσοῦτους αὐτὸς ἰχθύς καταφαγών;

36. Ῥήτορι δὲ τινι κάκιστα μελετήσαντι συνεβούλευεν ἀσκεῖν καὶ γυμνάζεσθαι τοῦ δὲ εἰπόντος, Ἀεὶ ἐπ' ἑαυτοῦ λέγω, Εἰκότως τοίνυν, ἔφη, τοιαῦτα λέγεις μωρῷ ἀκροατῇ χρώμενος.

37. Καὶ μάντιν δὲ ποτε ἰδὼν δημοσίᾳ ἐπὶ μισθῷ μαντεύμενον, Οὐχ ὄρω, ἔφη, ἐφ' ὅτῳ τὸν μισθὸν ἀπαιτεῖς· εἰ μὲν γὰρ ὡς ἀλλάξαι τι δυνάμενος τῶν ἐπικεκλωσμένων, ὀλίγον αἰτεῖς ὅπου ἂν αἰτῆς, εἰ δὲ ὡς δέδοκται τῷ θεῷ πάντα ἔσται, τί σου δύναται ἡ μαντικὴ;

38. Πρεσβύτου δὲ τινος Ῥωμαίου εὐσωματούντος καὶ τὴν ἐνόπλιον αὐτῷ μάχην πρὸς πάτταλον ἐπιδειξαμένου καὶ ἐρομένου, Πῶς σοι, Δημῶναξ, μεμαχῆσθαι ἔδοξα; Καλῶς, ἔφη, ἂν ξύλινον τὸν ἀνταγωνιστὴν ἔχης.

39. Καὶ μὴν καὶ πρὸς τὰς ἀπόρους τῶν ἐρωτήσεων πάνυ εὐστόχως παρεσκεύαστο· ἐρομένου γάρ τινος ἐπὶ χλευασμῷ, εἰ χιλίας μνᾶς ξύλων καύσαιμι, ὦ Δημῶναξ, πόσαι μναὶ ἂν καπνοῦ γένοντο; Στῆσον, ἔφη, τὴν σποδὸν, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν καπνός ἐστι.

40. Πολυβίου δὲ τινος, κομιδῇ ἀπαιδευτοῦ ἀνθρώπου καὶ σολοῦκου, εἰπόντος, Ὁ βασιλεὺς με τῇ Ῥωμαίων πολιτείᾳ τετίμηκεν. Εἶθε σε, ἔφη, Ἑλλήνα μᾶλλον ἢ Ῥωμαῖον πεποιήκεν.

41. Ἰδὼν δὲ τινὰ τῶν εὐπαρύφων ἐπὶ τῷ πλάτει

29. Agathocle Peripatetico gloriantē, solum se et primum esse dialecticorum, Quin tu, inquit, Agathocles, si quidem primus, non solus: si vero solus; non primus.

30. Cethego consulari, quum per Græciam in Asiam pergeret legatus patri futurus, ridicula multa et dicente et faciente; atque sodalium ipsius uno, qui ista videret, dicente; magnum eum purgamentum esse: Medius fidius, inquit Demonax, magnum nihil.

31. Apollonium aliquando philosophum quum videret multis cum discipulis exeuntem (ibat autem arcessitus, ut institutionis causa cum imperatore esset), Accedit, inquit, Apollonius cum suis Argonautis.

32. Interrogante alio utrum immortalis illi videatur anima, Immortalis, inquit, sed ut omnia.

33. De Herode dicebat, verum dicere Platonem, non unam nos animam habere: neque enim ejusdem esse animæ, Regillam et Pollucem (mortuos) ut viventes convivio excipere, et talia declamare.

34. Ausus est aliquando etiam Athenienses publice interrogare, audita solemnī denuntiatione, propter quam causam excludant sacris barbaros, idque, quum constituerit illis initia Eumolpus, barbarus e Thracia.

35. Quum navigaturo per hiemem diceret amicorum aliquis, Non metuis ne everso navigio devoreris a piscibus? Tum non ingratus fuerim, inquit, si gravarer consumi a piscibus, qui ipse multos adeo pisces sim epulatus?

36. Rhetori cuidam pessime declamanti consulebat exercere se et meditari: hoc autem dicente, Semper apud me dico; Non igitur mirum est, inquit, talia te dicere, qui stultum adeo auditorem adhibeas.

37. Divinatorem videns publice accepta mercede divinantem, Non video, inquit, pro qua re mercedem repetas: si enim, ut qui mutare aliquid possis de fatiis, parum nimis exigis, quantumcumque exigas; sin vero ut decretum deo est, sic erunt omnia, tua quid prodest divinatio?

38. Sene quodam Romano, corporis bene curati, armatam ipsi pugnam ad palum ostendente, atque interrogante, Quomodo tibi, Demonax, pugnasse videor? Præclare, inquit, ligneum si hostem habueris.

39. Etiam ad difficiles quæstiones acute admodum paratus erat. Per ludibrium enim interrogante quodam, Si mille minas lignorum cremavero, Demonax, quot ibi minæ fumi fuerint? Appende, inquit, cineres; reliquum omne fumus est.

40. Polybio cuidam indocto plane homini et vitiose loquenti, quum diceret: Imperator Romana me civitate honoravit: Utinam, inquit, Græcum te potius quam Romanum fecisset!

41. Quum prætextatum aliquem vidisset latitudine clavi

τῆς πορφύρας μέγα φρονούντα, κύψας αὐτοῦ πρὸς τὸ οὖς καὶ τῆς ἐσθῆτος λαβόμενος καὶ δεῖξας, Τοῦτο μέντοι, ἔφη, πρὸ σου πρόβατον ἐφόρει καὶ ἦν πρόβατον.

42. Ἐπεὶ μέντοι λουόμενος ὠκνησεν εἰς τὸ ὕδωρ ζεῖν ἐμβῆναι, καὶ ῥητιάσατό τις ὡς ἀποδειλιάσαντα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὑπὲρ πατρίδος αὐτὸ πείσεσθαι ἐμελλον;

43. Ἐρομένου δέ τινος, Ὅποια νομίζεις τὰ ἐν Ἄδου; Περιμένουν, ἔφη, κακείθεν σοι ἐπιστελῶ.

44. Ἀδμήτω δέ τινι ποιητῇ φαύλῳ λέγοντι γεγραφέναι μυνόστιχον ἐπιγράμμα, ὅπερ ἐν ταῖς διαθήκαις κεκλεύκεν ἐπιγραφῆναι αὐτοῦ τῇ στήλῃ — οὐ χεῖρον δὲ καὶ αὐτὸ εἰπεῖν,

Γαῖα λάβ' Ἀδμήτου Εὐτρον, βῆ δ' εἰς θεὸν αὐτός —

γέλσσας εἶπεν, Οὗτω καλὸν ἐστίν, ὦ Ἀδμητε, τὸ ἐπιγράμμα ὥστε ἐβουλόμην αὐτὸ ῥῆθ' ἐπιγεγράφθαι.

45. Ἰδὼν δέ τις ἐπὶ τῶν σκελῶν αὐτοῦ οἷα τοῖς γέρουσιν ἐπιεικῶς γίγνεται, ἤρετο, Τί τοῦτο, ὦ Δημῶναξ; ὁ δὲ μειδιάσας, Χάρων με ἔδωκεν, ἔφη.

46. Καὶ μέντοι καὶ Λακεδαιμονίων τινὰ ἰδὼν τὸν αὐτοῦ οἰκῆτην μαστιγοῦντα, Παῦσαι, ἔφη, ὁμότιμον σαυτοῦ τὸν δοῦλον ἀποφαίνων.

47. Δανάης δέ τινος πρὸς τὸν ἀδελφὸν δίκην ἐχούσης, Κρίθητι, ἔφη, οὐ γὰρ εἴ Δανάη ἢ Ἀκρίσιου θυγάτηρ.

48. Μάλιστα δὲ ἐπολέμει τοῖς οὐ πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς ἐπίδειξιν φιλοσοφοῦσιν. Ἐνα γοῦν ἰδὼν Κυνικὸν τρίβωνα μὲν καὶ πήραν ἔχοντα, ἀντὶ δὲ τῆς βακτηρίας ὑπερον, κεκραγόντα καὶ λέγοντα ὅτι Ἀντισθένης καὶ Κράτητος καὶ Διογένης ἐστὶ ζηλωτής, Μὴ ψεύδου, ἔφη, σὺ γὰρ Ὑπερίδου μαθητὴς ὢν τυγχάνεις.

49. Ἐπεὶ μέντοι πολλοὺς τῶν ἀθλητῶν ἑώρα κακομαχοῦντας καὶ παρὰ τὸν νόμον τὸν ἐναγώνιον ἀντὶ τοῦ παγκρατιάζειν δάκνοντας, Οὐκ ἀπεικίτως, ἔφη, τοὺς νῦν ἀθλητὰς οἱ παρομαρτοῦντες λέοντας καλοῦσιν.

50. Ἀστείον δὲ κακείνο αὐτοῦ καὶ δηχτικὸν ἄμα τὸ πρὸς τὸν ἀνύπατον εἰρημένον ἦν μὲν γὰρ τῶν πιττουμένων τὰ σκέλη καὶ τὸ σῶμα ὅλον, Κυνικοῦ δέ τινος ἐπὶ λίθον ἀναβάντος καὶ αὐτὸ τοῦτο κατηγοροῦντος αὐτοῦ καὶ εἰς κιναιδίαν διαβάλλοντος, ἀνακατήσας καὶ κατασπασθῆναι τὸν Κυνικὸν κελεύσας ἐμελλεν ἢ ξύλοις συντρίψειν ἢ καὶ φυγῇ ζημιώσκειν· ἀλλ' ὅ γε Δημῶναξ παρατυχὼν παρηρτεῖτο συγγνώμην ἔχειν αὐτῷ κατὰ τινὰ πάτριον τοῖς Κυνικοῖς παρρησίαν θρασυνομένῳ. Εἰπόντος δὲ τοῦ ἀνυπάτου, Νῦν μὲν σοι ἀφίμει αὐτὸν, ἂν δὲ ὕστερον τοιοῦτόν τι τολμήσῃ, τί παθεῖν ἀξίός ἐστι; καὶ ὁ Δημῶναξ, Δρωπακισθῆναι τότε αὐτὸν κέλευσον.

51. Ἄλλῳ δέ τινι στρατοπέδῳ ἄμα καὶ ἔθνους τοῦ μεγίστου τὴν ἀρχὴν ἐμπιστευθέντι ἐκ βασιλείας ἐρομένῳ πῶς ἀρίστα ἄρξει, Ἀόρητος, ἔφη, καὶ ὀλίγα μὲν λαλῶν, πολλὰ δὲ ἀκούων.

52. Ἐρομένου δέ τινι εἰ καὶ αὐτὸς πλακοῦντας ἐσθίοι, Οἶε οὖν, ἔφη, τοῖς μωροῖς τὰς μελίττας τιθέναι τὰ κηρία;

superbientem, ad aurem illius inclinatus, et prehensa veste ostensaque, Hanc quidem, inquit, ante te ovis gestabat, et erat ovis.

42. In balneo quum ingredi in ferventem aquam cunctaretur, et ut timidum aliquis accusaret, Dic mihi, inquit, an pro patria hoc subiturus eram?

43. Interrogante quodam, Quid putas agi apud inferos? Exspecta, inquit, inde tibi rescribam.

44. Admeto cuidam, malo poetæ, quum diceret scriptum a se epigramma unius versus, quod testamento jussisset suæ columellæ sepulcri inscribi: sed quid prohibet ipsum ponere,

Terra cape Admeti utriculum, deus exiit ipse!

ridens dixit: Adeo pulchrum est, o Admete, epigramma, ut velim illud jam inscriptum esse.

45. Videns aliquis in cruribus illius, qualia fere solent accidere senibus, rogarat: Equid hoc, Demonax? Ille subridens, Charon, inquit, me momordit.

46. Lacedæmonium quendam quum vidisset flagellis cedere servum, Desine, inquit, parem tibi honore reddere servum tuum.

47. Danae quædam litem contra fratrem quum haberet, In jus ambula, inquit, neque enim illa es Danae Acrisii (injudicati) filia.

48. Maxime autem impugnabat qui non vere, sed ostentationis causa philosopharentur. Unum enim videns Cynicum pallium quidem habentem ac peram, pro clava autem pistillum, valde clamantem, dicentemque se Antisthenis et Cratetis et Diogenis æmulum, Noli mentiri, inquit; tu enim Hyperidis (pistillarii) discipulus es.

49. Quum multos athletarum videret male pugnantes et contra legem certaminis loco pancratii mordentes, Haud injuria, inquit, hodiernos athletas sui sectatores leones appellant.

50. Lepidum sane illud quoque ipsius et mordax simul ad proconsulem dictum. Erat enim ille ex eo numero, qui crura ac totum corpus vellerent. Cynico autem quodam ascendente in lapidem, atque id ipsum accusante, mollitiemque illius traducente, indignatus, detrahique jubens Cynicum, aut fustibus contundere aut multare exilio parabat. Forte autem superveniens Demonax deprecatus est, veniam ut illi daret, qui patria quodam Cynicis libertate hoc ausus esset. Dicente vero proconsule: Jam quidem illum tibi dimitto, sed si in posterum tale quid ausus fuerit, quid pati dignus est? Demonax, Tum dropace illum velli jube, inquit.

51. Alii cuidam, cui legionum et provinciarum maximæ imperium commissum fuerat ab imperatore, interroganti quomodo optime imperaret, respondit: Si non irascaris et loquaris pauca, multa vero audias.

52. Interrogante quodam, num et ipse placentas ederet, Putasne igitur, inquit, stultis favos strui ab apibus?

53. Πρὸς δὲ τῇ Ποικίλῃ ἀνδριάντα ἰδὼν τὴν χεῖρα ἀποκεκομμένον, ὅψε ἔφη Ἀθηναίους εἰκόνι χαλκῇ τιμηθέντα τὸν Κυναίγειρον.

54. Καὶ μὴν καὶ Ρουφῖνον τὸν Κύπριον — λέγω δὲ τὸν χωλὸν τὸν ἐκ τοῦ περιπάτου — ἰδὼν ἐπὶ πολλοῖς περιπάτοις ἐνδιατρίβοντα, Οὐδὲν ἔστιν, ἔφη, ἀναισχυντότερον χωλοῦ Περιπατητικοῦ.

55. Ἐπεὶ δὲ ποτε ὁ Ἐπίκτητος ἐπιτιμῶν ἅμα συνεβούλευεν αὐτῷ ἀγαθέσθαι γυναῖκα καὶ παιδοποιήσασθαι, πρέπειν γάρ καὶ τοῦτο φιλοσόφῳ ἀνδρὶ ἕτερον ἀνθ' αὐτοῦ καταλιπεῖν τῇ φύσει, ἐλεγκτικώτατα πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο, Οὐκοῦν, ὦ Ἐπίκτητε, δὸς μοι μίαν τῶν σαυτοῦ θυγατέρων.

56. Καὶ μὴν καὶ τὸ πρὸς Ἑρμῖνον τὸν Ἀριστοτελικὸν ἀξιὸν ἀπομνημονεύσαι· εἰδὼς γὰρ αὐτὸν παγκάκιστον μὲν ὄντα καὶ μυρία κακὰ ἐργαζόμενον, τὸν Ἀριστοτέλην δὲ διὰ στόματος καὶ αὐτοῦ τὰς δέκα κατηγορίας ἔχοντα, Ἑρμῖνε, ἔφη, ἀληθῶς ἀξίος εἶ δέκα κατηγοριῶν.

57. Ἀθηναῖον δὲ σκεπτομένον κατὰ ζῆλον τὸν πρὸς Κορινθίους καταστήσασθαι θῆαν μονομάχων προσελθὼν εἰς αὐτοὺς, Μὴ πρότερον, ἔφη, ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, ψηφίσησθε, ἂν μὴ τοῦ Ἑλέου τὸν βοῦμόν καθέλητε.

58. Ἐπεὶ δὲ εἰς Ὀλυμπίαν ποτὲ ἐλθόντι αὐτῷ Ἥλειοι εἰκόνα χαλκῇν ἐψηφίσαντο, Μηδαμῶς τοῦτο, ἔφη, ὦ ἄνδρες Ἥλειοι, μὴ δοξῇτε ὀνειδίζειν τοῖς προγόνους ὑμῶν, ὅτι μὴτε Σωκράτους μῆτε Διογένης εἰκόνα ἀνατεθείκασιν.

59. Ἦκουσα δὲ αὐτοῦ ποτε καὶ πρὸς τὸν τῶν νόμων ἔμπειρον ταῦτα λέγοντος, ὅτι κινδυνεύουσιν ἄχρηστοι εἶναι οἱ νόμοι, ἂν τε πονηροὶ ἂν τε ἀγαθοὶ γράφωνται· οἱ μὲν γὰρ οὐ δέονται νόμων, οἱ δὲ ὑπὸ νόμων οὐδὲν βελτίους γίνονται.

60. Τῶν δὲ Ὀμήρου στίχων ἓνα ἥδε μάλιστα,

Κάθ' ἂν ὁμῶς ὁ τ' ἀεργὸς ἀνὴρ ὅτε πολλὰ ἐοργάς.

61. Ἐπῆναι δὲ καὶ τὸν Θερσίτην ὡς Κυνικὸν τινα δημηγόρον.

62. Ἐρωτηθεὶς δὲ ποτε τίς αὐτῷ ἀρέσκοι τῶν φιλοσόφων, ἔφη, Πάντες μὲν θαυμαστοί, ἐγὼ δὲ Σωκράτην μὲν σέβω, θαυμάζω δὲ Διογένην καὶ φιλῶ Ἀρσίνην.

63. Ἐβίου δὲ ἔτη ὀλίγου δέοντα τῶν ἑκατὸν ἄνσος, ἄλυπος, οὐδένα ἐνοχλήσας τι ἢ αἰτήσας, φίλοις χρήσιμος, ἐμὴν οὐδένα οὐδεπώποτε ἐσχηκώς· καὶ τοσούτον ἔρωτα ἔσχον πρὸς αὐτὸν Ἀθηναῖοι τε αὐτοὶ καὶ ἅπανα ἢ Ἑλλὰς ὥστε παριόντι ὑπεξανίστασθαι μὲν τοὺς ἄρχοντας, σωπῆν δὲ γίνεσθαι παρὰ πάντων. Τὸ τελευταῖον δὲ ἤδη ὑπὲρ ῥήγους ὦν ἀκλῆτος εἰς ἡν τύχοι παριῶν οἰκίαν ἐδείκνει καὶ ἐκάθευδε, τῶν ἐνοικούντων θεοῦ τινα ἐπιφάνειαν ἡγουμένων τὸ πρᾶγμα καὶ τινα ἀγαθὸν δαίμονα εἰσεληλυθέναι αὐτοῖς εἰς τὴν οἰκίαν. Παριόντα δὲ αἱ ἀρτοπώλιδες ἀνθεῖλον πρὸς αὐτὰς ἐκάστη ἀξιοῦσα παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τῶν ἀρτων, καὶ

53. Ad Pœcilen quum vidisset statuam manu truncatam, sero tandem ait statua ænea honoratum ab Atheniensibus Cynægirum.

54. Rufinum Cyprium, dico autem illum claudum, illum de Peripato, videns multum in illis ambulationibus versantem, Nihil est, inquit, claudo Peripatetico impudentius.

55. Quum quondam Epictetus non sine reprehensione consuleret illi uxorem ducere, et procreare liberos; decere enim hoc quoque virum philosophum, ut alium pro se relinqueret progeneratum ex se; sic respondit, ut planissime illum refutaret, Da mihi igitur, Epictete, unam filiarum tuarum.

56. Etiam illud quod ad Aristotelicum Herminum dixit, commemorabile est. Quem quum sciret pessimum esse hominem et infinita patrantem mala, Aristotelem autem et decem illius categorias (*prædicamenta*) in ore habentem; Vere, ait, Hermine, dignus es decem categoriis (*accusationibus*.)

57. Atheniensibus æmulatione quadam Corinthiorum de gladiatorum constituendo spectaculo deliberantibus, progressus inter illos, Ne prius, inquit, o Athenienses, de his in suffragium ite, quam Misericordiæ aram sustuleritis.

58. Quum Olympiam venienti Elei æneam statuam decernerent, Nequaquam, inquit, o viri Elei, hoc facite, ne exprobrare videamini majoribus vestris, qui neque Socrati statuam, neque Diogeni posuerint.

59. Audiui illum quondam ad jurisperitum ista dicere: inutiles fere leges esse, sive bonis scribantur, sive malis; alteros enim non indigere legibus, alteros nihilo a legibus fieri meliores.

60. Homeri versum unum maxime cantillabat:

Mors simul ignavum rapit, et qui multa patravit.

61. Thersiten laudabat ut Cynicum quendam concionatorem.

62. Interrogatus, quis philosophorum maxime ipsi probaretur? Omnes quidem, ait, admirabiles: ego vero Socratem veneror, miror Diogenem, amo Aristippum.

63. Vixit annos non multos intra centum, sine morbo, sine dolore, nemini molestus quum fuisset, a nemine quicquam petisset: utilis amicis, qui inimicum nunquam quenquam habuisset. Tanto illum amore persecuti sunt cum ipsi Athenienses, tum universa Græcia, ut prodeunti in publicum assurgerent principes, silentium autem ab omnibus illi præstaretur. Denique quum ad ultimam senectutem jam pervenisset, invocatus quancumque luberet domum ingressus, cœnebat ibi pernoctabatque, quam rem dei alicujus adventum existimabant incolæ, bonum alicujus genium domum ad se introiisse putantes. Prætereuntem panum venditricem certatim ad se trahere, postulans unaquæque a se

τοῦτο εὐτυχίαν ἑαυτῆς ἡ δαδωκυῖα ᾤετο. Καὶ μὴν καὶ οἱ παῖδες ὁπώρας προσέφερόν αὐτῷ πατέρα ὀνομάζοντες.

64. Στάσεως δέ ποτε Ἀθήνησι γενομένης εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ φανείς μόνον σιωπᾶν ἐποίησεν αὐτούς· ὁ δὲ ἰδὼν ἤδη μετεγνωνκότες οὐδὲν εἰπὼν καὶ αὐτὸς ἀπηλλάγη.

65. Ὅτε δὲ συνῆκεν οὐκέθ' ὁδὸς τε ὦν αὐτῷ ἐπικουρεῖν, εἰπὼν πρὸς τοὺς παρόντας τὸν ἐναγώνιον τῶν κηρύκων πόδα,

Ἀγχεῖ μὲν ἀγὼν τῶν καλλίστων
ἀθλῶν ταμίαις, καιρὸς δὲ καλεῖ
μηκέτι μέλλειν·

καὶ πάντων ἀποσχόμενος ἀπῆλθε τοῦ βίου φαειρὸς καὶ ὁδὸς αἰεὶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐφαίνετο.

66. Ὀλίγον δὲ πρὸ τῆς τελευτῆς ἐρομένου τινός, Περὶ ταρῆς τί κελεύεις; Μὴ πολυπραγμονεῖτε, ἔφη· ἡ γὰρ ὁδμή με θάψει. Φαμμένου δὲ ἐκείνου, Τί οὖν; οὐκ αἰσχρὸν ὀρνέοις καὶ κυσὶ βορὰ προτεθῆναι τηλικούτου ἀνδρός σῶμα; Καὶ μὴν οὐδὲν ἄτοπον, ἔφη, τοῦτο, εἰ μέλλω καὶ ἀποθανὼν ζῶοις τισὶ χρήσιμος ἔσεσθαι.

67. Οἱ μὲντοι Ἀθηναῖοι καὶ ἐθαψάν αὐτὸν δημοσίᾳ μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐπὶ πολλὴ ἐπένησαν καὶ τὸν ὄγκον τὸν λίθινον, ἐφ' οὗ εἰώθει ὁπότε κάμναι ἀναπαύεσθαι, προσεκύνουν καὶ ἐστεφάνουν ἐς τιμὴν τοῦ ἀνδρός ἡγούμενοι ἱερὸν εἶναι καὶ τὸν λίθον ἐφ' οὗ ἐκαθέζετο. Ἐπὶ μὲν γὰρ τὴν ἐκφοράν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἀτήντησε, καὶ μάλιστα τῶν φιλοσόφων· οὗτοι μὲντοι ὑποδύντες ἐκόμιζον αὐτὸν ἄχρι πρὸς τὸν τάφον.

Ταῦτα ὀλίγα πάνυ ἐκ πολλῶν ἀπεμνημόνευσα, καὶ ἔστιν ἀπὸ τούτων τοὺς ἀναγιγνώσκουσι λογιζεσθαι ὁποῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐγένετο.

XXXVIII.

* ΕΡΩΤΕΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐρωτικῆς παιδείας, ἑταῖρέ μοι Θεόμνηστε, ἐξ ἐθνωῖθ' πεπλήρωκας ἡμῶν τὰ κεχηκῶτα πρὸς τὰς συνεχεῖς σπουδὰς ὧτα, καὶ μοι σφόδρα διψῶντι τοιαύτης ἀνέσεως εὐκαιρὸς ἡ τῶν ἱλαρῶν σου λόγων ἑρρῆ χάρις· ἀσθενὴς γὰρ ἡ ψυχὴ διηνεχοῦς σπουδῆς ἀνέχεσθαι, ποθοῦσι δ' οἱ φιλότιμοι πόνοι μικρὰ τῶν ἐπαθῶν φροντίδων χαλασθέντες εἰς ἡδονὰς ἀνίσθαι. Πάνυ δὲ μοι ὑπὸ τὸν ὄρθρον ἡ τῶν ἀκολάστων σου διηγμάτων αἰμύλη καὶ γλυκεῖα πειθὼ κατηύρρα-νεν, ὥστ' ὀλίγου δεῖν Ἀριστείδης ἐνόμιζον εἶναι τοῖς Μιλησιακοῖς λόγοις ὑπερκηλούμενος, ἄχθομαι τε νῆ τοὺς σοὺς ἔρωτας, οἷς πλατὺς εὐρέλης σκοπὸς, ὅτι πέ-παιυσαι διηγούμενος· καὶ σε πρὸς αὐτῆς ἀντιβολοῦμεν Ἀφροδίτης, εἰ περιττὰ με λέγειν ἔοικας, εἰ τις ἄρρην ἢ καὶ νῆ Δία θῆλυς ἐφρεῖται σοι πόθος, ἡρέμα τῇ μνήμῃ

panem uti caperet, eoque se feliciorem, quae dederat, judicare. Quin pueri fructus illi offerre, et appellare patrem.

64. Seditione aliquando Athenis exorta, in concionem prodiit, ipsaque praesentia sua silentium procuravit. At quum videret jam illos resipuisse, verbo nullo prolato iterum discessit.

65. Quum vero intelligeret se non amplius praestare sibi opem posse, dixit ad praesentes praekonum illud in certaminum ludis carmen :

Finit ludus, pulchram tribuens
meritis laurum, tempusque vocat
prohibitque moras :

atque abstinens omnibus, vita discessit hilaris, et qualis semper his, qui illum vidissent, apparuit.

66. Paulo ante mortem interrogante aliquo, De sepultura quid jubes? Nolite laborare, inquit, odor me sepeliet. Dicente autem illo : Quid? nonne turpe avibus canibusque cibum jacere talis viri corpus? Quin, ait, nihil absurdi hoc, si mortuus etiam animalibus quibusdam futurus sim utilis.

67. Verum Athenienses et publico illum funere magnifico extulere, et luxerunt diu, et lapideam sedem, in qua acquiescere fessus solebat, adorabant, coronabantque honoris viro habendi causa, rati sacrum etiam esse, in quo sederat, lapidem. Ad funus quidem nemo fuit quin procederet, philosophorum praesertim : hi quidem subeuntes feretro ad sepulcrum illum portarunt.

Haec pauca sane de multis commemoravi. Est et de his existimandi copia lectoribus, qualis ille vir fuerit.

XXXVIII.

* AMORES.

1. LYCINUS. Amatorio lusu, Theomneste sodalis, a mane inde implevisti mihi fatigatas ad perpetua seria aures; mihiq; vehementer ejusmodi remissionem sitiendi, opportuna admodum fluxit hilarium sermonum tuorum venustas. Infirrior enim est animus, quam qui perpetuam contentionem ferre possit; desiderantque ambitiosi labores, gravibus parumper curis laxati, in voluptates remitti. Me sane hoc matutino petulantium sermonum tuorum loquacitas dulcisque suada oblectavit, ut parum abesset quin Aristides mihi viderer, Milesiis sermonibus supra modum oblectatus: atque fero moleste, per tibi tuos amores juro, quibus latus adeo scopus inventus es, quod narrare desiisti: ac per ipsam te Venerem obsecro (si forte vana me dicere putas) sive masculus aliquis, sive femineus hercle tibi amor immisus est, ut placide illum memoriae ope huc evoces. Nam

ἐκκαλέσασθαι. Καὶ γὰρ ἄλλως ἑορταστικὴν ἄγομεν ἡμέραν Ἡράκλεια θύοντες· οὐκ ἄγνοεῖς δὲ ὅτι ποὺ τὸν θεὸν ὡς οὕτως ἦν πρὸς Ἀφροδίτην· ἥριστα οὖν δοκεῖ μοι τῶν λόγων τὰς θυσίας προσήσσεσθαι.

2. ΘΕΟΜΝΗΣΤΟΣ. Θάττον ἂν μοι, ὦ Λυκίνε, θαλάττης κύματα καὶ πυκνάς ἀπ' οὐρανοῦ νιβάδας ἀριθμήσεις ἢ τοὺς ἔμους Ἑρώτας. Ἐγὼ γοῦν ἅπασαν αὐτῶν κενὴν ἀπολελεῖσθαι φαρέτρην νομίζω, καὶ ἐπ' ἄλλον τινα πτῆναι θελήσωσιν, ἀνοπλος αὐτῶν ἡ δεξιὰ γελασθήσεται· σχεδὸν γὰρ ἐκ τῆς ἀντίπαιδος ἡλικίας εἰς τοὺς ἐψήλους κριθεὶς ἄλλαις ἀπ' ἄλλων ἐπιθυμίαις βουκολοῦμαι· διάδοχοι ἔρωτες ἀλλήλων καὶ πρὶν ἢ λῆξαι τοὺς προτέρους, ἄρχονται δεύτεροι, κάρηνα Λερναῖα τῆς παλιμφοῦς Ἰόδας πολυπλοκώτερα μὴδ' Ἰόλεων βοηθὸν ἔχειν δυναμένα· πυρὶ γὰρ οὐ σβέννυται πῦρ. Οὕτω τις ὑγρὸς τοῖς ὅμμασιν ἐνοικεῖ μύωψ, δὲ ἅπαν κάλλος εἰς αὐτὸν ἀρπάζων ἐπ' οὐδενὶ κόρῳ παύεται· καὶ συνεχὲς ἀπορεῖν ἐπέρχεται μοι, τίς οὗτος Ἀφροδίτης δ' ὁ λόλος· οὐ γὰρ Ἡλιάδης ἐγὼ τις οὐδὲ Λημνιάδων ἔρις οὐδὲ Ἰππολύτειον ἀγροικίαν ὠφρυνόμενος, ὥς ἐρεθίσαι τῆς θεοῦ τὴν ἄπαστον ταύτην ὁρμήν.

3. ΛΥΚ. Πέπαυστο τῆς ἐπιπλάστου καὶ δυσχεροῦς ταύτης ὑποκρίσεως, Θεόμνηστε. Ἀχθῇ γὰρ, ὅτι τούτῳ τῷ βίῳ ἢ τυχῇ προσεκλήρωσέ σε, καὶ χαλεπὸν εἶναι νομίζεις, εἰ γυναίξιν ὥραιαις καὶ μετὰ παίδων τὸ καλὸν ἀνθούτων ὁμιλεῖς; ἀλλὰ σοὶ καὶ καθαρσίῳ τάχα δεήσει πρὸς τὸ δυσχερὲς οὕτω νόσημα· δεινὸν γὰρ τὸ πάθος. Ἀλλ' οὐχὶ τοῦτον τὸν πολλὸν ἐκχέας λήθρον εὐδαίμονα σαυτὸν εἶναι νομίζεις, ὅτι σοὶ δ' θεὸς οὐκ ἀχμηρὰν γεωργίαν ἐπέκλωσεν οὐδ' ἐμπορικὰς ἄλας καὶ στρατιωτῆν ἐν ὅπλοις βίον, ἀλλὰ λιπαρὰι παλαῖστραι μέλουςί σοι καὶ φαιδρὰ μὲν ἐσθῆς μέχρι ποδῶν τὴν παρυφὴν καθευμένη, διακριδὸν δ' ἡσχημένης κόμης ἐπιμέλεια; τῶν γε μὴν ἐρωτικῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸ τὸ βασανίζον εὐφραίνει καὶ γλυκύς δόδους δ' τοῦ πόθου δάκνει· πειράσας μὲν γὰρ ἐλπίζεις, τυγῶν δ' ἀπολέλαυκας· ἴση δὲ ἡδονὴ τὸ παρῆναι καὶ τὸ μέλλον. Ἐναγχοῦ γοῦν διηγούμενου σου τὸν πολλόν, ὡς καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, κατάλογον ὦν ἀρχῆθεν ἡράσθης, ἱλαρὰι μὲν τῶν ὁμμάτων αἱ βολαὶ ταχερῶς ἀνυγραίνοντο, τὴν φωνὴν δ' ἴσην τῇ Λυκάμβου θυγατρὶ λεπτὸν ἀρηδύνων ἀπ' αὐτοῦ τοῦ στήματος εὐθύς ὅτλος ἦς οὐκ ἐκείνων μόνων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μνήμης ἔρων. Ἀλλ' εἰ τί σοι τοῦ κατὰ τὴν Ἀφροδίτην περίπλου λείψανον ἀφείται, μὴδὲν ἀποκρύψῃ, τῷ δὲ Ἡρακλεῖ τὴν θυσίαν ἐντελῇ παράσχου.

4. ΘΕΟΜΝ. Βουράγος μὲν δ' ὀκνῶν, ὦ Λυκίνε, καὶ ταῖς ἀκάπνοις, ὅς φασι, τῶν θυσίων ἥκιστα τερπόμενος. Ἐπεὶ δ' αὐτοῦ τὴν ἐτήσιον ἑορτὴν λόγῳ γεραίρομεν, αἱ μὲν ἔμαί διηγῆσεις ἐξ ἐωθινοῦ παραταθείσαι κόρον ἔχουσιν, ἡ δὲ σὴ Μοῦσα τῆς συνήθους μεθαρμοσαμένη σπουδῆς ἱλαρῶς τῷ θεῷ συνδιημερεύσάτω, καὶ μοι γενοῦ δικαστῆς ἴσος, ἐπεὶ μὴδ' εἰς ἕτερόν σε τοῦ πάθους ῥέποντα ὁρῶ, ποτέρους ἀμείνονας ἡγῇ, τοὺς φιλόπαιδους ἢ τοὺς γυναίκοις ἀσμενίζοντας; ἐγὼ

alioquin festum agimus diem, sacrificantes Herculi : non autem ignoras, opinor, deum hunc, quam acer fuerit in Venerem : lubentissime igitur videtur mihi sermonum talium victimas admissurus.

2. THEOMNESTUS. Citius mihi, Lycine, fluctus maris densosque nivis-floccos numeraveris, quam meos Amores. Equidem omnem illorum inanem relictam pharetram arbitror, et si involare in alium quenquam voluerint, inermis illorum dextra ridebitur. Nam ab eo fere inde tempore quo e puerili aetate ad pubertati proximis transii, ab aliis cupiditatibus post alias delinior. Succedunt sibi invicem amores, et ante adeo quam priores desinant, incipiunt alteri, Lernæa capita, renascentis illius Hydræ capitibus magis multiplicia, nec Iolaum adiutorem admittentia : neque enim igni ignis exstinguitur. Vegetum adeo oculis meis æstrum insidet, quod pulchritudinem omnem ad se rapiens satietate nulla quiescit. Ac sæpe in mentem mihi venit dubitare, quæ sit tanta Veneris ira. Neque enim de Solis progenie sum, neque Lemniarum offensionis reus, neque Hippolytea rusticitate superciliosus, ut irritaverim implicabilem hanc deæ iram.

3. LYC. Desine fictam hanc et molestam simulationem, Theomneste. Gravaris enim hanc te vitam a Fortuna sortitum, ac durum esse putas inter mulieres formosas et pueros pulchre florentes versari? Forte etiam piaculis tibi quibusdam opus erit ad difficilem adeo morbum : gravis enim ægrimonia. Quin tu effusis multis id genus nugis beatum te esse putato, quod non squalidam tibi agriculturam fato deus attribuit, neque mercatorum errores, militaremve in armis vitam : sed nitidæ tibi palæstræ curæ sunt, ac læta vestis ad pedes usque purpuram demittens ; conæque cura in discrimen pexæ. Ceterum amatoriorum desideriorum ipsa etiam tormenta exhilarant, dulcisque dens cupiditatis mordet. Post experimenta enim speras ; frueris jam potitus : æqua voluptas est præsens ac futurum. Nuper enim quum recitares longum, qualis est apud Hesiodum, catalogum amorum ab initio inde tuorum, hilares oculatorum conjectus molliter fluctuabant : vocem vero, qualis Lycambæ filiae fuit, blande suaviterque extenuans, ipso illo habitu statim declarabas, te non ipsos modo, sed eorum quoque amare memoriam. Sed si quæ tibi de illa Venerea circumnavigatione sunt reliquæ repositæ, ne quid occulta, verum perfectam Herculi victimam præsta.

4. THEOMN. Ille quidem deus, Lycine, solidos boves vorat, et victimis sine fumo, ut aiunt, minime delectatur. Quandoquidem autem annum illius diem festum sermone honoramus, meæ narratione a matutino inde extentæ satietatem habent : tua vero Musa a consueto studio ad aliud quasi cantus genus concinnata, hilariter cum deo hunc diem transigit : fiasque mihi æquus arbiter, quum in neutrum te morbum proclivem videam, quos meliores putes, puero-rumne amatores, an eos qui ferantur in mulierculas? Ego

μὲν γὰρ ὁ πληγεὶς ἑκατέρω καθάπερ ἀκριβὲς τρυτάνη
ταῖς ἐπ' ἀμφοτέρω πλάστιγιζιν ἰσορρόπως ταλαντεύομαι,
οὐ δ' ἔκτος ὧν ἀδεκάστῳ κριτῇ τῷ λογισμῷ τὸ βέλτιον
αἰρήσῃ. Πάντα δὴ περιελὼν ἀκχισμὸν, ὧ φιλότῃς,
ἦν πεπίστευε σοι ψῆφον ἢ περὶ τῶν ἐμῶν ἐρώτων
κρίσις, ἥδη φέρε.

5. ΛΥΚ. Παιδιᾶς, ὦ Θεόμνηστε, καὶ γέλωτος
ἡγῇ τὴν διήγησιν; ἢ δ' ἐπαγγέλλεται τι καὶ σπουδαῖον.
Ἐγὼ γοῦν ἐξ ὑπογούου τῆς ἐπιχειρήσεως ἡψάμην, εἰ-
δὼς ὅτι λίαν, ἀλλ' οὐ παλαιᾶς, ἐξ ὅτου δυοῖν ἀνδρῶν
ἀκχικῶς περὶ τούτων συντόνους ἀμιλλωμένους ἐτι τὴν
μνήμην ἐναυλον ἔχω. Διήρητο δ' αὐτῶν ἅμα τοῖς λό-
γοις τὰ πάθη οὐχ ὥσπερ σὺ κατ' εὐκολίαν ψυχῆς αὐ-
πνος ὧν διττοὺς ἀρτυσαι μισθοὺς,

τὸν μὲν βουκολέων, τὸν ἄργυρα μῆλα νομεύων,

ἀλλ' ὁ μὲν ὑπερφυῶς παιδικοῖς ἤδετο τὴν θήλειαν
Ἀφροδίτῃν βάραθρον ἡγούμενος, ὁ δ' ἀγνέων ἔρωτος
ἄρρενος ἐς γυναῖκα ἐπτόητο. Δυοῖν οὖν μαχομένοι
παθοῖν ἀγνωθετήσας ἀμιλλαν οὐδ' ἂν εἰπεῖν δυναίμην
ὅς ὑπερῡπρράνθην· καὶ μοι τὰ τῶν λόγων ἔχνη ταῖς
ἀκοαῖς ἐνεσφράγισται σχεδὸν ὡς ἀρτίως εἰρημένα. Πᾶ-
σαν οὖν ὑποτιμήσεως ἀφορμὴν ἐκποδὼν ἀποθέμενος ἅ-
παρ' ἀμφοῖν ἤκουσα λεγόντων κατ' ἀκριβὲς ἐπέξειμ' αἰ.

ΘΕΟΜΝ. Καὶ μὴν ἔγωγε ἐπαναστάς ἐνθεν ἀπαν-
τικρὺ καθεδοῦμαι σοι,

δέγμενος Αἰακίδην ὅποτε λήξειεν αἰδῶν.

Σὺ δ' ἡμῖν τὰ πάλοι κλέα ἐρωτικῆς διαφορᾶς μελωδία
πέραινε.

6. ΛΥΚ. Ἐπ' Ἰταλίαν μοι πλεῖν διανοομένην τα-
χυναυτοῦν σκάφος ἡγρέπιστο τούτων τῶν δικρότων,
οἷς μάλιστα χρῆσθαι Λιβυνοὶ δοκοῦσιν ἔθνος Ἰονίῳ
κόλπῳ παρωκισμένον. Ὡς δ' ἐνῆν, πάντας ἐπιχω-
ρίους θεοὺς προσκυνήσας καὶ Δία ξένιον ἔλω συνεψά-
ψασθαι τῆς ἀποδήμου στρατείας ἐπικαλεσάμενος ἀπ'
ἄστεος ὀρικῶ ζεύγει κατῆειν ἐπὶ θάλατταν· εἶτα τοὺς
παραπέμποντάς με δεξισάμενος — ἡκολούθει δὲ παι-
δείας λιπαρῆς ὄχλος, οἱ συνεχὲς ἡμῖν ἐντυγχάνοντες
ἀνιάρως διεξέγγυντο — τῆς πρύμνης ἐπιβὰς ἐγγὺς
ἐμαυτὸν Ἰδρυσά τοῦ κυβερνήτου. Καὶ ῥοδίῳ τῷ τῶν
ἐλατήρων μετὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀναχθέντες, ἐπειδὴ
μᾶλα καὶ κατόπιν ἡμᾶς ἐποίμαινον αὐραὶ, τὸν ἰσθμὸν
ἐκ τῶν μεσοκοίλων ἀραντες καρχησίῳ τὸ κέρασ προσε-
στελαμένῳ εἶτ' ἀθρόας κατὰ τῶν κάλων τὰς θόνας
ἐκχέαντες ἡρέμα πιμπλαμένου τοῦ λίνου κατ' οὐδὲν
οἶμαι βέλους ἐλάττονι ῥοδίῳ διηπάμεθα βαρὺ τοῦ κύ-
ματος ὑποβρυχωμένου περὶ τὴν σχίζουσαν αὐτὸ
πρῶϊραν.

7. Ἀλλ' ἂ γε μὴν ἐν τῷ μεταξὺ παράπλῳ σπουδῆς
ἢ παιδιᾶς ἐχόμενα συνιένεθαι, καιρὸς οὐ πᾶν μηκύν-
ειν. Ὡς δὲ τῆς Κιλικίας τὴν ἐφ' αὐτὸν ἀμείψαντες εἰσέ-
μεθα τοῦ Παμφυλίου κόλπου, Χελιδονέας ὑπερθέοντες
οὐχ ἀμοχθὶ τοὺς εὐτυχεῖς τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος δροῦς,
ἐκαστῇ τῶν Λυκισκῶν πόλει ἐπεξενούμεθα μύθοις τὰ

enim utroque amore percussus, ut exacta trutina utrisque
lancibus, momentis libror aequalibus : tu vero, qui extra
causam sis, incorrupto iudice, ratiocinatione, quod me-
lius est eliges. Omissis igitur deliciis omnibus, sodalis,
quem tibi calcalum iudicium meis de amoribus permisit, eum
jam ferto.

5. LYC. Ludine tu, Theomneste, et risus esse putas eam
tractationem? at ea serium etiam quiddam pollicetur.
Ego enim nuper manum operi admovi, ac scio, valde id
quidem *serium*, sed minime *ludi*, ex quo duo viros audi-
vi de hisce rebus quanta potest contentione certantes, cujus
memoria aures adhuc personare videntur. Divisi erant illo-
rum cum sententiis etiam affectus, neque uti tu, prout
animo commodum est, pervigil mercedem capis duplicem,

Hanc armenta regens, pecora illam candida pascens :

sed alter supra modum puerorum oblectabatur amoribus,
barathrum iudicans Venerem muliebrem; alter purus ab
amore masculo, forebat in feminas. Quum igitur arbiter es-
sem certaminis inter pugnantes duos affectus, dicere non
possum quam incredibiliter sim delectatus. Atque ser-
monum mihi illorum vestigia velut sigillo quodam im-
pressa sunt auribus, quasi modo dicta essent. Quare de-
posita statim omni reprehensionis tuae occasione, quæ
ex utroque dicente audiui, accurate tibi enarrabo.

THEOMN. At ego paulum hinc discedens e regione tibi
considebo,

Æacidi intentus, dum cesset fundere carmen.

Tu vero jam nobis antiquam gloriam amatorie illius con-
certationis modulate perage.

6. LYC. Versus Italiam navigare mihi cogitanti navigium
velox paratum erat, de biremium illo genere, quibus maxime
uti perhibentur Liburni, ad Ionium sinum gens habitans.
Quantum vero licebat, patrios deos omnes quum adorassem,
et Jove hospitali invocato, ut volens propitius peregrinam
militiam una capesseret, mulis junctis ab urbe ad mare
descendi. Tum complexus eos qui me deduxerant (se-
quebatur autem assidua eruditionis turba, qui perpetuo
nobiscum versati cum molestia jam disjungebantur), et
puppi conscensa, prope gubernatorem assedi. Atque remo-
rum impetu brevi tempore de terra in altum evecti, quum
valide etiam a tergo nos auræ pastorum instar agerent,
malum ex media navi ereximus et carchesio adduximus
antennam : deinde collecta per rudentes vela quum effudis-
semus, impleto sensim linteo, impetu, qui nihil, puto, telo
concederet, per mare volavimus, fluctu graviter circa
findentem ipsum proram reinugiente.

7. Verum quæ inter illum cursum vel seria vel ludicia
acciderunt, ea non nimis producenda sunt. Quum vero ma-
ritimam Ciliciæ partem prætervecti Panphylum sinum at-
tigissemus, superatis non sine labore Chelidoneis, felicibus
illis antiquæ Græciæ terminis, ad singulas Lyciæ urbes
devertimus, sermonibus plerumque nos oblectantes; nullæ

πολλά χαίροντες· οὐδὲν γὰρ ἐν αὐταῖς σαφὲς εὐδαιμονίας ὁρᾶται λείψανον· ἄλλοι τῆς Ἡλιαδὸς ἀψάμενοι Ῥόδου τὸ συνεχὲς τοῦ μεταξύ πλοῦ διαναπαύσαι πρὸς ὀλίγον ἐκρίναμεν.

8. Οἱ μὲν οὖν ἐρέται τὸ σκάφος ἔξαλον ἐς γῆν ἀνασπᾶσαντες ἐγγὺς ἐσκήνωσαν, ἐγὼ δ' ἠῤῥεπισμένον μοι ξενῶνος ἀπαντικρὺ τοῦ Διονυσίου κατὰ σχολὴν ἐβάδιζον ὑπερφυοῦς ἀπολαύσεως ἐμπιπλάμενος· ἔστι γὰρ ὄντως ἡ πόλις Ἡλίου πρέπον ἔχουσα τῷ θεῷ τὸ κάλλος. Ἐκπεριῶν δὲ τὰς ἐν τῇ Διονυσίῳ στοὰς ἐκάστην γραφὴν κατώπτευον ἅμα τῷ τέρποντι τῆς ὕψους ἡρωϊκούς μύθους ἀνανεούμενος· εὐθὺς γάρ μοι δύο ἡ καὶ τρεῖς προσεerrύσαν ὀλίγου διαφόρου πᾶσαν ἱστορίαν ἀρηγοῦμενοι· τὰ δὲ πολλὰ καὶ αὐτὸς εἰκασίᾳ προὔλαμβανον.

9. Ἦδῃ δὲ τῆς θεᾶς ἄλλις ἔχοντι καὶ διανοομένῳ μοι βαρύνει οἰκαδὲ τὸ ἥδιστον ἐπὶ ξένης ἀπήντησέ μοι κέρδος, ἄνδρες ἐκ παλαιοῦ χρόνου συνήθεις, οὓς οὐδ' αὐτὸς ἀγνοεῖν μοι δοκεῖς πολλάκις ἡμῖν ἰδὼν ἐπιφροτύντας ἐνταῦθα, τὸν ἐκ Κορίνθου Χαρικλέα νεανίαν οὐκ ἄμωρον, ἔχοντά τι καὶ κομμητικῆς ἀσχέσεως ἅτε οἶμαι γυναικίους ἐνωραϊζόμενον· ἅμα δ' αὐτῷ καὶ Καλλικρατίδαν τὸν Ἀθηναῖον τὸν τρόπον ἀπολιπόν· προηγούμενους γὰρ πολιτικῶν λόγων προίστατο καὶ ταυτησί τῆς ἀγοραίου βητορικῆς. Ἦν δὲ καὶ τῷ σώματι γυμναστικός, οὐ δὲ ἄλλο τί μοι δοκεῖν τὰς παλαίστρας ἀγαπῶν ἢ διὰ τοὺς παιδικούς ἐρωτας· ὁλος γὰρ εἰς τοῦτο ἐπτόητο· τῷ δὲ πρὸς τὸ θῆλυ μίσει πολλά καὶ Προμηθεὶ κατηράτο. Πόρρωθεν οὖν ἰδὼν ἐκάτερός με γήθους καὶ χαρᾶς πλείοι προσέδραμον· εἴθ' ὅποιον φιλεῖ, δεξιωσάμενοι πρὸς αὐτὸν ἐλθὲν ἐκάτερος ἤξιον με. Καὶ γὰρ φιλονεικούντας ὁρῶν περαιτέρω, τὸ μὲν τῆμερον, εἶπον, ὦ Καλλικρατίδα καὶ Χαρικλείς, ἄμφω καλῶς ἔχον ἐστὶν ὑμᾶς παρ' ἐμὲ φοιτᾶν, ἵνα μὴ πλείω τὴν ἔριν ἐγείρῃτε· ταῖς δὲ ἐρεξῆς ἡμέραις — τρεῖς γὰρ ἐνταῦθα ἢ τέτταρας διεγνώκα μένειν — ἀμοιβαίως ἀνθεστιάσετέ με, κλήριον διακριθεὶς ὁ πρότερος.

10. Δοκεῖ ταῦτα. Κάκεῖνην μὲν τὴν ἡμέραν εἰσιτάρχουν ἐγὼ, τῇ δ' ἐπιούσῃ Καλλικρατίδας, εἴτα μετ' αὐτὸν ὁ Χαρικλῆς. Ἐώρων δὲ καὶ παρὰ τὴν ἐστίαν ἐναργῆ τῆς ἐκατέρου διαθέσεως τεκμήρια· ὁ μὲν γὰρ Ἀθηναῖος εὐμόρφοις παισὶν ἐξήσκητο, καὶ πᾶς οἰκῆτης αὐτῷ σχεδὸν ἀγένειος ἦν μέχρι τοῦ πρῶτον ὑπογραφέντος αὐτοῖς χροῦ παραμένοντες, ἐπειδὴν δὲ ἰούλοις αἱ παρειαὶ πυκασθῶσιν, οἰκονόμοι καὶ τῶν Ἀθῆνησι χωρίων κηδεμόνες ἀπεστελλόντο. Χαρικλεῖ γε μὴν πολλὸς ὀργηστρίδων καὶ μουσουργῶν χορὸς εἴπετο καὶ πᾶν τὸ διωμάτιον ὥς ἐν Θεσμοφορίῳ γυναικῶν μεστὸν ἦν ἀνδρὸς οὐδ' ἀκαρπὸν παρόντος, εἰ μὴ τί που νήπιον ἢ γέρον ὑπερῆλθε ὀλοποιὸς ὀρθείῃ, τοῦ χρόνου ζηλοτυπίας ὑποψίαν οὐκ ἔχοντος. Ἦν μὲν οὖν, ὡς ἔρην, καὶ ταῦθ' ἱκανὰ τῆς ἀμφοτέρων γνώμης δεῖγματα. Πολλάκις γε μὴν ἀψιμαχίαι τινὲς ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐκινήθησαν, οὐχ ὡς πέρας ἔχεν τι τὴν ζήτησιν. Ἀλλ' ἐπεὶ καὶρός ἦν ἀνάγεσθαι, σύμπλους ἐβέλθησαντας αὐτοὺς ἐπηγό-

enim evidentes in illis fortunarum spectantur reliquiae; donec sacram Soli Rhodum attigimus, ubi perpetuam quae adhuc fuerat navigationem intermittere aliquantum decrevimus.

8. Remiges igitur subducto e mari in terram navigio, tentoria in proximo habuerunt: ego vero, quum hospitium mihi e regione aedis Bacchi paratum esset, otiose incedebam, incredibili voluptate largiter fruens. Est enim vere Solis urbs, dignam deo pulchritudinem habens. Circumiens autem undique porticus templi, picturam unamquamque contemplabar, cum visus oblectatione heroicas simul instaurans fabulas: statim enim duo aut tres etiam ad me confluebant, qui parva mercedula omnem mihi historiam enarrant: et ipse conjectura praecepebam.

9. Jam satius eram spectaculo et domum ire cogitabam, quum quod jucundissimum est in peregrina regione lacerum mihi oblitgit, viri a longo inde tempore familiares, quos nec tibi incognitos esse arbitror, qui saepe hic ad me ventitantes videris, Corinthium Chariclem minime juvenem deformem, habentem aliquid illius exercitationis quae formae studet, ut qui mulierculis, puto, pulcher videri gestiat; et una cum illo Callicratidam Atheniensem, moribus simplicem: nam duce[m] veluti se atque antislitem civilium orationum et forensis illius dice[n]di facultatis praebebat. Sequebatur vero etiam corporis exercitationes, non aliam ob causam amans, ut mihi videbatur, palaestrae, quam ob puerorum amores, quorum studio plane erat attonitus: odio autem feminei sexus etiam Prometheo saepe maledicebat. Uterque igitur e longinquo me quum conspexissent, gaudio et laetitia pleni accurrunt: tum, ut assolet, complexi, ad se uterque venire me postulant. Et ego ultra modum ambitiose petentes quum viderem, Hodie, inquam, Callicratida et Charicles, vos ambo ad me venire optimum fuerit, ne in majus tollatis hanc rixam; proximis vero diebus (tres enim hic aut quattuor decrevi manere) vicissim mihi cenam praebebitis, uter autem prior, sorte decernetur.

10. Placent ista. Itaque illo die convivor ego, postridie Callicratidas, et post ipsum Charicles. Animadverti autem etiam in convivio manifesta animi utriusque indicia. Nam Atheniensis formosis pueris erat instructus, et unusquisque servus illi prope imberbis, qui nempe, dum prima illos lanugo obumbraret, apud ipsum manerent; quum primum vero prima barba densarentur genae, dispensatores et villici agrorum in Attica dimitterentur. Verum Chariclem multus saltatricularum et musicarum chorus sequebatur, totaque domus, velut in Thesmophoriis, plena erat mulierum, viro plane nullo praesente, nisi forte alicubi infans, aut vetulus coquus conspiceretur, illius nempe aetatis, in quam zelotypa suspicio non caderet. Erant igitur ista quoque, uti dixi, satis aperta sententiae utriusque specimina. Saepae autem ad parvum tempus velitationes quaedam inter illos commotae sunt, non tamen ut exitum haberet disputatio. Verum quum discedendi tempus esset, navigationis illos socios, quod sic

μην διενεοῦντο γὰρ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀπαρεῖν ὁμοίως ἐμοί.

11. Καὶ δόξαν ἡμῖν Κνίδῳ προσορμίσαι κατὰ θέαν καὶ τὸ Ἀφροδίτης ἰδεῖν ποθήσαντες ἱερὸν — ὑμνεῖται δὲ τούτου τὸ τῆς Πραξιτέλους εὐχερεῖας ὄντως ἐπαφρόδιτον — ἡρέμα τῇ γῇ προσηνέχθημεν αὐτῆς οἶμαι τῆς Θεοῦ λιπαρᾶ γαλήνῃ πομποστολούσης τὸ σκάφος. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐμελόν αἱ συνθήκαι παρασκευαί, ἐγὼ δὲ τὸ ἐρωτικὸν ζεῦγος ἐκατέρωθεν ἐξαψάμενος κύκλῳ περιήειν τὴν Κνίδον οὐκ ἀγελαστὶ τῆς κεραμευτικῆς ἀκολασίας μετέχων ὡς ἐν Ἀφροδίτης πόλει. Στοὰς δὲ Σωστράτου καὶ τὰλλα ὅσα τέρπειν ἡμᾶς ἐδύνατο, πρῶτον ἐκπεριελθόντες ἐπὶ τὸν νεῶν τῆς Ἀφροδίτης βαδίζομεν, νῦν μὲν, ἐγὼ τε καὶ Χαρικλῆς, πάντῳ προθύμως, Καλλικρατίδας δ' ὡς ἐπὶ θέαν ὅληιαν ἄκων, ἥδιον ἂν οἶμαι τῆς Ἀφροδίτης τῆς Κνιδίας τὸν ἐν Θεσπιαῖς ἀντικαταλαζάμενος ἔρωτα.

12. Καὶ πῶς εὐθὺς ἡμῖν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ τεμένους Ἀφροδίσειοι προσέπνευσαν αὖραι· τὸ γὰρ αἶθριον οὐκ εἰς ἑδάφος ἄγονον μάλιστα λίθων πλατὶ λείαις ἐστρωμένον, ἀλλ' ὡς ἐν Ἀφροδίτης ἄπαν ἦν γόνιμον ἡμέρων καρπῶν, ἃ ταῖς κόμαις εὐθαλέσιν ἄχρι πόρρω βρύοντα τὸν πέριξ ἀέρα συνωρόφουν. Περιττόν γε μὴν ἢ πυκνόκαρπος ἐτεθήλει μυρρίνη παρὰ τὴν δέσποιναν αὐτῆς θαψιλλῆς πεφυκυῖα τῶν τε λοιπῶν δένδρων ἑκάστον, ὅσα κάλλους μετεβλήχεν· οὐδ' αὐτὰ γέροντος ἤδη χρόνου πολὶὰ καθάουαιεν, ἀλλ' ὑπ' ἀκμῆς σφριγῶντα νέοις κλωσίν ἦν ὥρια. Τούτοις δ' ἀνεμέμικτο καὶ τὰ καρπῶν μὲν ἄλλως ἄγωνα, τὴν δ' εὐμορφίαν ἔχοντα καρπὸν, κυπαρίττων γε καὶ πλατανίστων αἰθέρια μύκη καὶ σὺν αὐταῖς αὐτόμολος Ἀφροδίτης ἢ τῆς θεοῦ πάλαι φυγὰς Δάφνη. Παντὶ γε μὴν δένδρῳ περιπλέγδην ὁ φίλεως προσεῖρπυζε κιττός. Ἀμφιλαφεῖς ἀμπελοὶ πυκνοὶς κατήρτητο βότρυσιν τερπνοτέρῃ γὰρ Ἀφροδίτῃ μετὰ Διονύσῳ καὶ τὸ παρ' ἀμφοῖν ἡδὺ σύγκρατον, εἰ δ' ἀποζευχθεῖεν ἀλλήλων, ἥττον εὐφραίνουσιν. Ἦν δ' ὑπὸ ταῖς ἄγαν παλινσχοῖς ὕλαις ἱλαρὰ κλισίαι τοῖς ἐνεστιᾶσθαι θέλουσιν, εἰς ἃ τῶν μὲν ἀστικῶν σπανίως ἐπεφοίτων τινές, ἀθρόος δ' ὁ πολιτικὸς ὄχλος ἐπανηγύριζεν ὄντως ἀφροδισιάζοντες.

13. Ἐπεὶ δ' ἱκανῶς τοῖς φυτοῖς ἐτέρφθημεν, εἰσω τοῦ νεῶ παρήειμεν. Ἡ μὲν οὖν θεὸς ἐν μέσῳ καθόρουται — Παρίας δὲ λίθου δαίδαλα μὲν κάλλιστον — ὑπερήφανον καὶ σισηρότι γέλῳτι μικρὸν ὑπομειδιῶσα. Πᾶν δὲ τὸ κάλλος αὐτῆς ἀκάλυπτον οὐδεμιᾶς ἐσθῆτος ἀμπεγούσης γεγύμνωται, πλην ὅσα τῇ ἐτέρᾳ χειρὶ τὴν αἰδῶ λεληθότως ἐπικρύπτειν. Τοσοῦτό γε μὴν ἢ δημιουργὸς ἴσχυσε τέχνη, ὥστε τὴν ἀντίτυπον οὕτω καὶ καρτερὰν τοῦ λίθου φύσιν ἐκάστοις μέλεσιν ἐπιπρέπειν. Ὁ γοῦν Χαρικλῆς ἐμμανές τι καὶ παράφορον ἀναβοήσας, Εὐτυχεστάτος, εἶπε, θεῶν δ' διὰ ταύτην δεθείς Ἄρης, καὶ ἅμα προσδραμὼν λιπαρέσι τοῖς χεῖλεσιν ἐφ' ὅσον ἦν δυνατὸν ἐκτείνων τὸν αὐχένα κατεψίλει· σιγῇ δ' ἐφεστὼς ὁ Καλλικρατίδας κατὰ νοῦν ἀπεθαύ-

vellent, assumsi : cogitabant enim non minus quam ego proficisci in Italiam.

11. Et quum placuisset ad Cnidum appellere spectaculi causa, et templum Veneris videre cuperemus (celebratur autem in illo Praxiteles artis opus revera venustum), paulatim ad terram delati sumus, ipsa, puto, dea splendida serenitate navigium nostrum deducente. Reliquis in apparatu consueto occupatis, ego amatorium illud par utrimque suspensum ducens brachiis, in orbem Cnidum circuibam, non sine risu figulinæ lasciviæ, tanquam in Veneris urbe, particeps. Quum autem Sostrati porticus, et quæ oblectare nos poterant reliqua, primum obvissemus, ad Veneris templum progredimur, nos quidem, ego inquam et Charicles, lubentissimo animo; Callicratidas autem, tanquam ad muliebne spectaculum, invitus; qui jucundius, puto, pro Cnidia Venerē cum qui Thespiis est Cupidinem permutaturus fuerat.

12. Et ab ipso statim consepito Venerē velut auræ nobis aspirabant. Subdivalis enim area non in sterile solum politis lapidum tabulis strata; sed tanquam in Veneris sacro totum erat mansuetorum fructuum fertile, quum arbores viridantibus comis in longinquum usque exuberantes, circumjectum aerem quasi tacto concluderent. Præter ceteras vero illa denso fructu myrtus suam apud heram vigeat, uberrime enata, reliquiarumque arborum unaquæque quotquot pulchritudinem sortitæ sunt. Neque illas longæ ætatis canities reddiderat marcidas, sed sub ipso maturitatis fastigio novis luxuriantes ramis tempestivæ erant. His immixtæ erant steriles alioquin, sed pulchritudinem pro fructu habentes, cupressorum platanorumque proceritates aeris, et cum illis transfuga jam Veneris, olim fugitiva ejus deæ, Daphne (*laurus*). Verum ad unamquamque arborescē ambitiose amatoria illa hedera adrepserat. Densis vitibus crebræ pendebant uvæ : jucundior quippe cum Baccho Veneris, miscerique se, quod utrimque suave est, patitur; at se juncti a se invicem minus oblectant. Erant, qua densior umbrosiorque silva, hilares conationes iis institutæ, qui convivia ibi agitare vellent, in quas urbanorum hominum raro quidam ventitabant; frequens autem popularium turba festos ibi dies, re quidem vera Veneri operantes, obibant.

13. His plantis satis oblectati, intus in ipsum templum ingressi sumus. Dea igitur in medio collocata est, e Pario marmore, pulcherrimum artificium, superbum atque ad derisum diducto ore renidens. Omnis autem illius pulchritudo nihil tecta, vestitu nullo circumposita, nudata est, nisi quod altera manu pubem furtim occultat. Tantum quidem ars statuaria hic valuit, ut dura adeo et rigida lapidis natura membris omnibus decora videatur. Charicles igitur, quasi furibundum quiddam alienata mente exclamans, Beatissimus, inquit, deorum vincit propter hanc Mars! et occurrens simul appressis labiis, propensa quantum poterat cervice, illam deosculatur. At silentio astans Callicratidas intra animum admirabatur. Est autem utrimque

μαζεν. Ἔστι δ' ἀμφίβυρος ὁ νεὺς τοῖς θέλουσι καὶ κατὰ νότου τὴν θεὸν ἰδεῖν ἀκριβῶς, ἵνα μὴδὲν αὐτῆς ἀθαύμαστον ᾖ. Δι' εὐμαρείας οὖν ἐστὶ τῇ ἐτέρᾳ πύλῃ παρελθοῦσι τὴν ὁπίσθεν εὐμορφίαν διαθρῆσαι.

14. Δόξαν οὖν ὄλην τὴν θεὸν ἰδεῖν, εἰς τὸ κατόπιν τοῦ σηκοῦ περιήλθομεν. Εἴτ' ἀνοίγεισθς τῆς θύρας ὑπὸ τοῦ κλειδοφύλακος ἐμπειστευμένου γυναικοῦ θάμβος αἰφνίδιον ἡμᾶς εἶχε τοῦ κάλλους. Ὁ γοῦν Ἀθηναῖος ἡσυχῇ πρὸ μικροῦ βλέπων ἐπεὶ τὰ παιδικὰ μέρη τῆς θεοῦ κατώπτευσεν, ἀθρόως πολλὸ τοῦ Χαρικλέους ἐμμανέστερον ἀνεβόησεν, Ἡράκλεις, ὅση μὲν τῶν μεταφρένων εὐρυθμία, πῶς δ' ἀμφιλαφεῖς αἱ λαγόνες, ἀγκάλισμα χειροπληθές· ὥς δ' εὐπερίγραφοι τῶν γλουτῶν αἱ σάρκες ἐπικυρτοῦνται μὴτ' ἄγαν ἑλλιπεῖς αὐτοῖς δατέοις προσεσταλμένοι μὴτε εἰς ὑπέρογκον ἐκχευμένοι πύσθητα. Τῶν δὲ τοῖς ἰσχυίοις ἐνεσφραγισμένοι ἐξ ἐκατέρων τύπων οὐκ ἂν εἴποι τις ὥς ἡδὺς ὁ γέλως· μηροῦ τε καὶ κνήμης ἐπ' εὐθὺ τεταμένης ἄχρη ποδὸς ἡκριβωμένοι ῥυθμοί. Τοιοῦτος ἄρα Γανυμήδης ἐν οὐρανῷ Διὶ τὸ νέκταρ ἥδιον ἐγγχεῖ· παρὰ μὲν γὰρ Ἥθης οὐκ ἂν ἐγὼ διακονομένης ποτὸν ἐδεξάμην. Ἐνθεαστικῶς ταῦτα τοῦ Καλλιμαχίδου βωόντος ὁ Χαρικλῆς ὑπὸ τοῦ σφόδρα θάμβους ὀλίγου δεῖν ἐπεπύχει ταχερόν τι καὶ ῥέον ἐν τοῖς ὄμμασι πάθος ἀνυγραίνων.

15. Ἐπεὶ δὲ τοῦ θαυμάσιου ὁ χόρος ἡμᾶς ἀπῆλλαζεν, ἐπὶ θατέρου μηροῦ σπῖλον εἶδομεν ὥσπερ ἐν ἐσθῇτι κηλίδι· ἤλεγχε δ' αὐτοῦ τὴν ἀμορφίαν ἡ περὶ τὰλλα τῆς λίθου λαμπρότης. Ἐγὼ μὲν οὖν πιθανῇ τάλῃθός εἰκασίᾳ τοπαίων φύσιν ὅμην τοῦ λίθου τὸ βλέπόμενον εἶναι· πάθος γὰρ οὐδὲ τούτων ἐστὶν ἔξω, πολλὰ δὲ τοῖς κατ' ἄκρον εἶναι δυναμένοις καλοῖς ἡ τύχη παρεμποδίζει. Μέλαιναι οὖν ἐσπιλώσθαι φυσικὴν τινα κηλίδα νομίζον καὶ κατὰ τοῦτο τοῦ Πραξιτέλους ἐθαύμαζον, ὅτι τοῦ λίθου τὸ δῆσμορφον ἐν τοῖς ἥττον ἐλέγχουσι δυναμένοις μέρεσιν ἀπέκρυψεν. Ἡ δὲ παρεστῶσα πλησίον ἡμῶν ζάκορος ἀπίστου λόγου καινὴν παρέδωκεν ἱστορίαν· ἔφη γὰρ οὐκ ἀσήμερον γένους νεανίαν — ἡ δὲ πρᾶξις ἀνώνυμον αὐτὸν εἰσήγαγε — πολλὰκις ἐπιφοιτῶντα τῇ τεμένει σὺν δειλαίῳ δαίμονι ἐρασθῆναι τῆς θεοῦ καὶ πανήμερον αὐτὸν ἐνδιατρίβοντα τῷ ναῷ κατ' ἄρχας ἔχειν δεισιδαίμονος ἀγιστείας δόκησιν· ἔκ τε γὰρ τῆς ἐωθινῆς κοίτης πολλὴ προλαμβάνων τὸν ὄρθρον ἐπεφοῖτα καὶ μετὰ δύσιν ἄκων ἐβάδιζεν οἴκαδε τὴν θ' ὄλην ἡμέραν ἀπαντικρὺ τῆς θεοῦ καθεζόμενος ὀρθὰς ἐπ' αὐτὴν διηνεκῶς τὰς τῶν ὀμμάτων βολὰς ἀπῆρειδεν. Ἄσχημοι δ' αὐτῷ ψιθυρισμοὶ καὶ κλεπτομένης λαλιᾶς ἐρωτικαὶ διεπεραίνοντο μέμφεις.

16. Ἐπειδὴ δὲ καὶ μικρὰ τοῦ πάθους ἑαυτὸν ἀποβουκολῆσαι θελήσειε, προσεῖπὸν, τῇ δὲ τραπέζῃ τέτταρας ἀστραγάλους Αἰθουκῆς δορκὸς ἀπαριθμήσας διεπέττειε τὴν ἐλπίδα, καὶ βάλων μὲν ἐπίσκοπα, μάλιστα δ' εἴποτε τὴν θεὸν αὐτὴν εὐβολήσειε, μὴδενὸς ἀστραγάλου πεσόντος ἴσω σχήματι, προσεκύνει τῆς ἐπιθυμίας τεύξεσθαι νομίζων· εἰ δ', ὅποια ζυλιεῖ, φαύλως κατὰ

aperta illa aedes, si qui volunt etiam a tergo accurate contemplari deam, ut nulla ejus pars admirationi non exponatur. Facile ergo est per alteram januam accedentibus eam etiam, quæ a tergo est, pulchritudinem perspicere.

14. Quum ergo placuisset totam videre deam, ad posticum templi transivimus. Tum aperta janua per mulierculam, cui clavium credita custodia erat, subitus nos stupor ad tantam pulchritudinem corripuit. Atheniensis igitur, qui otiose paullo ante spectasset, ut pueriles deæ partes conspexit, repente furiosius etiam quam Charicles exclamavit: Hercules! quanta dorsi concinnitas, quam plena utrimque latera, simplex implens manus! quam venuste circumscriptæ clunium carnes sinuantur, neque deficientes nimium et ipsis astrictæ ossibus, neque in nimia molis pinguedinem effusæ! Lacunarum autem, coxis ipsis utrimque impressarum, nemo dixerit quam suavis sit risus, femorisque et tibie recta linea ad pedem usque protensæ quam exacta proportio. Talis igitur Ganymedes in cælo Jovi nectar ob id ipsum suavius infundit: nam ab Hebe equidem ministrante potum non accepissem. Fanatico more ista clamante Callicratida, præ nimio stupore Charicles tantum non dirigerat, molli quadam tabe se disfluere natantibus oculis confessus.

15. Quum vero ipsa satietas videndi admirationem abstersisset, labem in altero femore vidimus, ut in veste maculam, cujus deformitatem reliquus saxi candor argueret. Atque ego quidem probabili conjectura verum colligens, lapidis ingenium esse, quod videbamus, putabam. Neque enim hæc talia quoque morbi et vitii omnis expertia sunt, multumque his, quæ summo gradu pulchra esse poterant, fortuna obstat. Nigrum ergo naturalem quandam nævum aspersum ratus, in hoc etiam admirabar Praxitelem, qui deforme illud in lapide iis in partibus, quæ minus deprehendi possent, abscondisset. Verum astans prope nos æditima incredibile dictu novamque nobis historiam tradidit. Narrabat enim, genere non ignobili juvenem (nomen ejus ut reticeretur, ipsa fecit actio), qui sæpe in templum hoc ventitaret, in amorem deæ malis auspiciis incidisse, qui quum totos dies in templo transigeret, initio superstitionis venerationis opinionem sustinuisse: ex ipso enim cubili mane, occupata multum aurora, ventitabat, et post occasum denique invitum domum redibat, totumque diem ex adverso deæ residens, rectos in eam perpetuo oculorum conjectus defigebat. Obscuri autem susurri et furtivi sermonis amatorie querelæ ab ipso peragebantur.

16. Si quando vero fallere parumper amorem suum vellet, allocutus ante deam, atque quatuor talis de dama Africana in mensam numeratis, jactu spem suam experiebatur: et si ex sententia jactasset, maxime si quando ipsam deam (Venerem) jecisset, nullo talo eadem facie cadente, adorabat, suæ se cupiditatis compotem futurum putans; sin, ut fieri solet, male jactasset in mensam, talique sinistro

τῆς τραπέζης ῥίψαιεν, οἱ δ' ἐπὶ τὸ δυσφημότερον ἀνασταίεν, ὅλη Κνίδω καταρούμενος ὡς ἐπ' ἀνηκέστῳ συμφορᾷ κατήξει καὶ δι' ὀλίγου συναρπάσας ἐτέρῳ βόλῳ τὴν πρὶν ἀστογίαν ἐθεράπευεν. Ἥδη δὲ πλέον αὐτῷ τοῦ πάθους ἐρεθιζομένου τοῖχος ἅπας ἐχαράσσετο καὶ πᾶς μαλακοῦ δένδρου φλοῖος Ἀφροδίτην καλὴν ἐκήρυσσεν· ἐτιμᾶτο δ' ἐξ Ἰοῦ Διὶ Πραξιτέλῃς καὶ πᾶν δ' τι κειμήλιον εὐπρεπὲς οἶκοι φυλάττειτο, τοῦτ' ἦν ἀνάθημα τῆς θεοῦ. Πέρασ αἱ σφοδραὶ τῶν ἐν αὐτῷ πόθων ἐπιτάσεις ἀπενόηθησαν, εὐρέθη δὲ τόλμα τῆς ἐπιθυμίας μαστροπόδ' ἤδη γὰρ ἐπὶ δύσιν ἡλίου κλίνοντος ἡρέμα λαθὼν τοὺς παρόντας ὅπισθε τῆς θύρας παρεισερρῦν καὶ στὰς ἀφανὴς ἐνδοτάτῳ σχεδὸν οὐδ' ἀναπνέων ἡτρέμει, συνήθως δὲ τῶν ζακώρων ἔξωθεν τὴν θύραν ἐφελκυσσάμενων ἐνδον δ' καὶ νῦν Ἀρχίσῃς καθεῖρκετο. Καὶ τί γὰρ ἀρρήτου νουκτὸς ἐγὼ τόλμαν ἢ ἄλλος ἐπ' ἀκριβὲς ὑμῖν διηγοῦμαι; τῶν ἐρωτικῶν περιπλοκῶν ἔχνη ταῦτα μεθ' ἡμέραν ὥφθη καὶ τὸν σπῖλον εἶχεν ἢ θεὸς ὧν ἔπαθεν ἐλεγχον. Αὐτὸν γε μὴν τὸν νεανίαν, ὡς δ' ἡμιώδης ἱστορεῖ λόγος, ἢ κατὰ πετρῶν φασιν ἢ κατὰ πελαγίου κύματος ἐνεχθέντα παντελῶς ἀφανῇ γενέσθαι.

17. Ταῦτα τῆς ζακώρου διηγουμένης μεταξὺ τοῦ λόγου διαβοήσας εἶπεν ὁ Χαρικλῆς, Οὐκοῦν τὸ θῆλυ, καὶ λίθινον ἦ, φιλεῖται. Τί δ', εἰ τις ἐμψυχον εἶδε τοιοῦτο κάλλος; ἄρ' οὐκ ἂν ἡ μία νύξ τῶν τοῦ Διὸς σκήπτρων ἐτιμᾶτο; Μειδιάσας δὲ ὁ Καλλικρατίδας, Οὐδέπω, φησὶν, ἴσμεν, ὦ Χαρικλῆς, εἰ πολλῶν ἀκουσόμεθα τοιούτων διηγημάτων, ὅταν ἐν Θεσπιαῖς γενώμεθα. Καὶ νῦν δὲ τῆς ὑπὸ σοῦ ζηλουμένης Ἀφροδίτης ἐναργὲς ἐστὶ τοῦτο δεῖγμα. Πῶς; ἐρομένου τοῦ Χαρικλέους, ἄγαν πιθανῶς μοι ἔδοξε λέγειν ὁ Καλλικρατίδας, ἔφη γὰρ ὡς δ' ἐρασθεὶς νεανίας παννύχου σχολῆς λαβόμενος, ὥσθ' ὅλην τοῦ πάθους ἔχειν ἐξουσίαν κορεσθῆναι, παιδικῶς τῷ λίθῳ προσωμίλησε βουλευθεὶς οἷδ' ὅτι μὴδ' ἐν τῷ θῆλει πρόσθεν εἶναι τὸ θῆλυ. Πολλῶν οὖν ἀκρίτων ἀφυλακτομένων λόγων τὸν συμμιγῆ καταπαύσας ἐγὼ θόρυβον, Ἄνδρες, εἶπον, ἑταῖροι, τῆς κατὰ κόσμον ἐχέσθε ζητήσεως, ὡς εὐπρεπὲς ἐστὶ νόμος παιδείας. Ἀπαλλαγέντες οὖν τῆς ἀτάκτου καὶ πέρας οὐδὲν ἔχουσας φιλονεικίας ἐν μέρει ὑπὲρ τῆς αὐτῶς αὐτοῦ δόξης ἐκάτερος ἀποτεινάσθε· καὶ γὰρ οὐδέπω καιρὸς ἐπὶ αὐτῶν ἀπείναι· τῇ δὲ σχολῇ καταχρηστέον εἰς ἱλαρίαν καὶ μετὰ τέρψεως ὠρελῆσαι δυναμένην σπουδῇ. Ὑπεκστάντες οὖν τοῦ νεώ — πολλὸς γὰρ δ' κατ' εὐσέβειαν ἐπιφοιτῶν ὄχλος — εἰς ἐν τι τῶν συμποσίων ἀποκλίνωμεν, ὅπως δι' ἡμερίας ἀκούειν τε καὶ λέγειν ἄτ' ἂν ἦ βουλομένοις ἐξῇ. Μένουσθε δὲ ὡς ὁ τήμερον ἡττηθεὶς οὐκέτ' αὐθις ἡμῖν περὶ τῶν ἰσων διοχλήσει.

18. Καλῶς ἔδοξα ταῦτα λέγειν καὶ συγκαταίνεσθαι τῶν ἐξήκειμεν, ἐγὼ μὲν ἡδόμενος οὐδεμιᾶς με πιεζούσης προντίδος, οἱ δ' ἐπὶ συννοίας μεγάλῃ ἐν ἑαυτοῖς σκέψιν ἄνω καὶ κάτω κυκλοῦντες ὡς περὶ τῆς προπομπίας ἐγνωσιόμενοι Πλαταιᾶσιν. Ἐπεὶ δ' ἤκομεν εἰς τι

omine starent, toti maledicens Cnido, tanquam in immedicabili calamitate, tristitia deprimebatur; interjecto tamen parvo tempore correptis denuo talis, novo jactu priorem infelicitatem emendabat. Jam vero magis irritato morbo, paries insculpi omnis, unusquisque arbusculæ mollis cortex pulchram Venerem prædicare, æquo ac Jupiter in honore esse Praxiteles; si quid domi pretiosum et decens repositum custodiret, donarium offerri deæ. Tandem vehemens desideriorum illius contentio excedit in amentiam; ac præsto est, quæ cupiditati lenocinetur, audacia. Jam enim ad occasum inclinato sole, sensim, clam præsentibus, post januam correpsit, et stans occultus in penitissimo angulo, vix respirans se continuit. Æditimis autem pro more extrorsum ad se januam trahentibus, intus Anchises novus includitur. Et, quid enim infandæ noctis facinus aut ego aut alius accurate vobis enarret? amplexationum amatoriarum vestigia istæc interdium conspecta sunt, et maculam habet dea eorum quæ passa est indicium. Ipsum quidem adolescentem, ut popularis fert sermo, aut per petras, aiunt, aut in pelagios fluctus præcipitem, omnino e conspectu hominum abiisse.

17. Hæc narrante æditima, clamore sermonem illius interpellans Charicles, Ergo, ait, femina, si vel e lapide sit, amatur! Quid vero, si quis animatam ejusmodi pulchritudinem videat? nonne una illius nox Jovis sceptris æstimetur? Subridens autem Callicratidas, Nondum, inquit, Charicles, novimus, an multas id genus narrationes audituri simus, quum erimus Thespiis. Et nunc jam ejus, quam tu tanto opere admiraris, Veneris manifestum est hoc documentum. Qui istuc? interrogante Charicle, probabili admodum sermone uti mihi visus est Callicratidas, quum diceret, amatorem illum juvenem, totius noctis otiosam usuram nactum, adeo ut integram exsatiandæ cupiditatis facultatem haberet, puerilem in modum saxo se applicuisse, qui vellet scilicet ne feminam quidem anteriori parte esse feminam. Multis igitur indiscretis sermonibus elatrat, quum promiscuum ego tumultum sedassem, Viri, inquam, sodales, modestum servate disputandi ordinem, ut venusta lex est eruditionis. Relicta ergo perturbata illa et exitum habente nullum rixa, per vices pro sua uterque sententia contendite. Etenim tempus nondum adest eundi ad navim; otio autem abutendum ad hilaritatem et ad ejusmodi, quod cum delectatione prodesse etiam queat, studium. Egressi itaque templo (quando quidem multa turba religionis-causa affluebat), in cœnationem unam devertamus, ut otiose audire et dicere, quæcumque libuerit, liceat. Mementote autem, qui hodie victus fuerit, eum non amplius de iisdem rebus molestum nobis futurum.

18. Recte ista dicere visus sum, et comprobantibus illis, egressi sumus, lætus ego, quem cura nulla angeret: at isti cogitabundi, qui magnam intra se commentationem sursum deorsum volverent, quasi de pompæ ducatu Platæis decertaturi. Quum autem delati essemus ad tecta undique et

συνηρεφές καὶ παλίνσχιον ὥρα ὕρους ἀναπαυστήριον, Ἥδους, εἰπὼν, ὁ τόπος, ἐγὼ, καὶ γὰρ οἱ κατὰ κορυφὴν λιγυρὸν ὑπηρχοῦσι τέττιγες, ἐν μέσῳ πάνυ δικαστικῶς καθεζόμεν ἑαυτὴν ἐπὶ ταῖς ὀφρῦσι τὴν Ἥλιαίαν ἔχων. Προβείς δ' ἀμφοτέροις κλῆρον ὑπὲρ τοῦ τίνα χρὴ πρῶτον εἰπεῖν, ἐπειδὴ Χαρίκλῃς ἐλελόγγει πρότερον, εὐθὺς ἐνάρχῃσθαι τοῦ λόγου διεκελευσάμην.

19. Ὁ δὲ τῇ δεξιᾷ τὸ πρόσωπον ἀνατρίψας ἡσυχῇ καὶ μικρὸν ἐπισχὼν ἀρχεται τῇδε πη, Σέ, δέσποινα, τῶν ὑπὲρ σοῦ λόγων, Ἀφροδίτη, σέ βοηθὸν αἱ ἐμαὶ δεήσεις καλοῦσιν· ἀπαντὶ μὲν γὰρ ἔργῳ κἂν βραχὺ τῆς ἰδίας πειθοῦς ἐπιστάτης, τελειότατόν ἐστιν, οἱ δ' ἐρωτικοὶ λόγοι περιττοῦς σοῦ δέονται· σὺ γὰρ αὐτῶν γνησιωτάτη μήτηρ. Ἴθι δὴ γυναιξὶ συνήγορος ἡ θήλεια, χάρισαι δὲ καὶ τοῖς ἀνδράσι μένειν ἄρρεσιν, ὥς ἐγενήθησαν. Ἐγὼ γ' οὖν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου τὴν προμήτορα καὶ πάσης γενέσεως πρωτόρριζον ὦν ἀξιώμαρτα ἐπικαλοῦμαι, λέγω δὲ τὴν ἱερὰν τῶν ὄλων φύσιν, ἣ τὰ πρῶτα πηξάμενη στοιχεῖα τοῦ κόσμου γῆν ἀέρα πῦρ ὕδωρ τῇ πρὸς ἀλλήλα τούτων ἐπικράσει πᾶν ἐξωογόνησεν ἑμψυχόν. Ἐπισταμένη δ' ὅτι θνητῆς ἐσμέν ὕλης ὁμιουργήμα καὶ βραχὺς χρόνος ὁ τοῦ ζῆν ἐκάστῳ καθεῖμαρται, τὴν ἑτέρου φθορὰν ἄλλου γένεσιν ἐμηχανήσατο καὶ τῷ θνήσκοντι τὸ τικτόμενον ἀντεμέτηρσεν, ἵνα ταῖς παρ' ἀλλήλων διαδοχαῖς εἰς τὸν αἰὲν χρόνον ζῶμεν. Ἐπεὶ δ' ἦν ἄπορον ἐξ ἑνός τι γεννᾶσθαι, διπλὴν ἐν ἐκάστῳ φύσιν ἐμηχανήσατο· τοῖς μὲν γὰρ ἄρρεσιν ἰδίας καταβολὰς σπερμάτων χρισταμένη, τὸ θῆλυ δ' ὥσπερ γονῆς τι δοχεῖον ἀποφύνασα, κοινὸν ἀμφοτέρῳ γένει πόθον ἐγκρασαμένη συνέζευξεν ἀλλήλοισι, θεσμὸν ἀνάγκης ὅσιον καταγράφασα μένειν ἐπὶ τῆς οἰκείας φύσεως ἐκότερον, καὶ μήτε τὸ θῆλυ παρὰ φύσιν ἀρρενοῦσθαι μήτε ἄρρεν ἀπρεπτοῦς μαλακίζεσθαι. Διὰ τοῦθ' αἱ σὺν γυναιξὶν ἀνδρῶν διαιταίαι μέχρι δεῦρο τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀθανάτοις διαδοχαῖς φυλάττουσιν· οὐδεὶς δ' ἀνὴρ ἀπ' ἀνδρός αὐχεῖ γενέσθαι. Δυσὶν δ' ὀνομάτοις σεβασμίῳν πᾶσαι τιμαὶ μένουσιν ἐξ ἰσοπατρὶ μητέρα προσκυνούντων.

20. Κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἔθ' ἡρωικὰ φρονῶν ὁ βίος καὶ τὴν γείτονα θεῶν σέβων ἀρετὴν οἷς ἐνομοθέτησεν ἡ φύσις ἐπειθάρχει, καὶ καθ' ἡλικίας μέτρα γυναιξὶ ζευγνύμενοι γενναίων πατέρες ἐγίνοντο τέκνων· κατὰ μικρὸν δ' ὁ χρόνος ἀπ' ἐκείνου τοῦ μεγέθους ἐς τὰ τῆς ἡδονῆς καταβαίνων βράθυρα ξένας δόδους καὶ παρηλλαγμένας ἀπολαύσεων ἔτεμνεν. Εἴθ' ἡ πάντα τολμῶσα τρυφὴ τὴν φύσιν αὐτὴν παρενόμησε· καὶ τίς ἄρα πρῶτος ὀφθαλμοῖς τὸ ἄρρεν εἶδεν ὡς θῆλυ, δυσὶν ὁύτερον ἢ τυραννικῶς βιασάμενος ἢ πείσας πανούργως· συνῆλθε δ' εἰς μίαν κοίτην μία φύσις· αὐτοὺς δ' ἐν ἀλλήλοισι βρῶντες οὐθ' ἂ δρῶσιν οὐθ' ἂ πάσχουσιν, ἡδρῶντο, κατὰ πετρῶν δὲ, φασίν, ἀγόνων σπείραντες ὀλίγης ἡδονῆς ἀντικατηλλάξαντο μεγάλην ἀδοξίαν.

21. Τούτοις γε μὴν εἰς τοσοῦτον τυραννικῆς βίας ἡ τόλμα προέκοψεν, ὥς μέχρι σιδήρῳ τὴν φύσιν ἱεροσ-

umbrosa ipso ætatis tempore sedilia, Suavis locus, dices ego, etenim in cacumine jucundum quiddam cicadæ strepunt; in medio, plane judicis in morem, consedi ipsam in superciliis meis Heliam præferens. Quum vero sortem ambobus de eo, uter prior diceret, proposuissem, et Charicles priorem locum sortitus esset, eum statim ingredi orationem jussi.

19. At ille dextra mulcens faciem, aliquantum cunctatus sic fere exorsus est: Te, domina, causæ pro te, Venus, dicendæ adjutricem preces meæ advocant. Cuicumque enim operi vel parvum quiddam tuæ suadellæ asperseris, illico perfectissimum est: amatorii autem sermones præcipue te indigent; tu enim germanissima illorum mater. Veni sane advocata mulieribus, quæ es ipsa femina: etiam viris largire, ut mares manere velint, prout nati sunt. Equidem in principio statim orationis primam matrem, primam generationis omnis radicem, eorum quæ vera esse censeo testem advoco, sanctam illam dico universorum naturam, quæ prima cogens et concilians mundi elementa, terram, aera, ignem, aquam, horum ad se invicem commissione animata omnia ad vitam generavit. Quod vero sciret mortalis nos materiam opificium esse et breve vivendi tempus fato unicuique assignatum, ut unius interitus generatio alterius esset machinata est, et pro his quæ moriuntur ea quæ nascuntur admensa est, ut mutuis successionibus perpetuo tempore vivamus. Quum autem fieri non posset, ex uno uti quicquam nasceretur, duplicem in unoquoque genere naturam machinata est, maribus suas seminum coniectiones largita, feminam autem velut receptaculum genituræ constituens. Quum igitur commune utrique generi desiderium admiscuisset, ea sibi invicem copulavit, sacra necessitatis lege præscripta, ut in sua unumquodque natura maneat, et neque muliebri genus præter naturam affectet virilia, neque indecenter virile mollescat. Itaque virorum cum mulieribus consuetudo ad hunc diem immortalibus humanam vitam successionibus custodit: neque enim quisquam vir ex viro se natum gloriatur: duobusque nominibus venerabilibus honores omnes tribuuntur, hominibus ex æquo patri matrem etiam adorantibus.

20. Initio igitur, quum heroicis adhuc sententiis viverent homines, et vicinam deorum virtutem colerent, legibus a natura constitutis obtemperabant, et pro ætatis modo conjuncti mulieribus, generosorum patres liberorum facti sunt. Paullatim vero vita ab illa magnitudine ad voluptatis baratira se demittens, novas quasdam vias et immutatas fruendi secuerunt. Deinde luxuria nihil non audens ipsius naturæ legem violavit. Et quis inde primus ita matrem oculis ut feminam intuitus est, alterutrum horum, aut tyrannico eum more violans, aut callidis persuasionibus inducens? intravit cubile unum unus sexus: quumque se alterum in altero viderent, neque quæ facerent, neque quæ paterentur, erubescabant, atque per sterilia, quod aiunt, saxa seminantes, pro parva voluptate magnam permutabant infamiam.

21. His quidem eo usque violentiæ tyrannicæ processit audacia, ut ferro etiam sacrilego naturam violarent: nam

λῆσαι· τῶν δ' ἄρρενων τὸ ἄρρεν ἐκκενώσαντες εὖρον ἡδονῆς παρέλκοντα μέτρα. Οἱ δ' ἄλλιοι καὶ δυστυχεῖς ἴν' ἐπὶ πλεόν ὥσι παίδες, οὐδὲ ἐτι μένουσιν ἄνδρες, ἀμυγδαλὸν ἀνιγνὰ διπλῆς φύσεως, οὐτ' εἰς δ' γεγέννηται φυλαχθέντες οὐτ' ἔχοντες ἐφ' ὃ μετέβησαν· τὸ δ' ἐν νεότητι παραμείναν ἄνδρος εἰς γῆρας αὐτοὺς μαραίνει πρόωρον. Ἄμα γὰρ ἐν παισὶν ἀριθμοῦνται, καὶ γεγηράκασιν οὐδὲν ἄνδρῶν μεταίχιμιον ἔχοντες. Οὕτως ἡ μισαὶ καὶ παντὸς κακοῦ διδάσκαλος τρυφῇ ἄλλην ἀπ' ἄλλης ἡδονὰς ἀναίσχυντους ἐπινοοῦσα μέχρι τῆς οὐδὲ βῆθηναι δυναμένης εὐπρεπῶς νόσου κατώλισθεν, ἵνα μηδὲν ἀγνοῇ μέρος ἀεληγείας.

22. Εἰ δ' ἐφ' ὧν ἡ πρόνοια θεσμῶν ἔταξεν ἡμᾶς, ἕκαστος ἴδρυτο, ταῖς μετὰ γυναικῶν ἀν' ὁμιλίαις ἡρκούμεθα καὶ παντὸς ὀνειδούς ὁ βίος ἐκαθάρευεν. Ἀμέλει παρὰ τοῖς οὐδὲν ἐκ πονηρᾶς διαθέσεως παραχαράζει διναμένοις ζωοῖς ἀχραντος ἡ τῆς φύσεως νομοθεσία φυλάττεται· λέοντες οὐκ ἐπιμαίνονται λέουσιν, ἀλλ' ἡ κατὰ καιρὸν Ἀφροδίτῃ πρὸς τὸ θῆλυ τὴν ὄρεξιν αὐτῶν ἐκκαλεῖται· ταῦρος ἀγέλαρχης βουσὶν ἐπιθόρνυται, καὶ κριὸς θλιν τὴν ποίμνην ἄρρενος πληροὶ σπέρματος. Τί δέ; οὐ σὺν μὲν εὐνὰς μεταδιώκουσι κάπροι; λυκαίναις δ' ἐπιμύνονται λύκοι; καθόλου δ' εἰπεῖν, οὐθ' οἱ ἀέρια βροίζοντες ὄρνεις οὐθ' ὅσα τὴν ὑγρὰν καθ' ὕδατος εἰληχε λῆξιν, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ γῆς τί ζῶον ἄρρενος ὁμιλίας ἐπωρέχθη, μένει δὲ ἀκίνητα τῆς προνοίας τὰ δόγματα. Ὑμεῖς δ', ὦ μάτην ἐπὶ τῷ φρονεῖν εὐλογούμενοι, θηρίον ὡς ἀληθῶς φαῦλον, ἀνθρώποι, τίνοι καὶ νῆ νόσω παρανομήσαντες ἐπὶ τὴν κατ' ἀλλήλων ὑβριν ἡρέθισθε; τίνα τῆς ψυχῆς τυφλὴν ἀναίσθησιαν καταχέαντες ἀμφοῖν ἡστοχῆκατε φεύγοντες δ' διώκειν εἶδει καὶ διώκοντες ἀφ' ὧν ἔδει φεύγειν; καὶ καθ' ἓνα τοιαῦτα ζηλοῦν πάντων ἐλομένων οὐδὲ εἰς ἔσται.

23. Ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα τοῖς Σωκρατικοῖς ὁ θαυμαστός ἀναφέρεται λόγος, ὅφ' οὐ παιδικὰ μὲν ἀκοαὶ τελείων ἐνδεεῖς λογισμῶν φανακίζονται· τὸ δ' ἡδὲ κατὰ φρόνησιν ἐς ἄκρον ἔχον οὐκ ἂν ὑπαχθῆναι δύναιτο· ψυχῆς γὰρ ἔρωτα πλάττονται καὶ τὸ τοῦ σώματος εὐμορζον αἰδούμενοι φιλεῖν ἀρετῆς καλοῦσιν αὐτοὺς ἑραστάς. Ἐφ' οἷς μοι πολλάκις καχάζειν ἐπέρχεται. Τί γὰρ παθόντες, ὦ σεμνοὶ φιλόσοφοι, τὸ μὲν ἡδὲ μακρῷ χρόνῳ δεδοκὸς ἑαυτοῦ πείραν ὁποῖον ἔστιν, ὅφ' πολὺὰ προσήκουσα καὶ γῆρας ἀρετὴν μαρτυρεῖ, δι' ὀλιγωρίας παραπέμπετε, πᾶς δὲ ὁ σοφὸς ἔρωσ ἐπὶ τὸ νέον ἐπτότῃται, μηδέπω τῶν λογισμῶν ἐν αὐτῷ, πρὸς δ' τραπήσσονται, κρίσιν ἐχόντων; ἡ νόμος ἐστὶ, πᾶσαν μὲν ἀμορφίαν πονηρίας εἶναι κατὰκριτον, εὐδὲ δ' ὡς ἀγαθὸν ἐπαπεισθαὶ τὸν καλόν; Ἀλλὰ τοι κατὰ τὸν μέγαν ἀληθείας προφήτην Ὅμηρον

εἰδὸς τις ἀκιδνότερος πλεῖε ἀνὴρ,
ἀλλὰ θεὸς μορφὴν ἐπέσι στέζει, οἱ δὲ τ' ἐς αὐτὸν
τερπόμενοι λείουσιν, ὃ δ' ἀσφαλῶς ἀγορεύει
αἰδοῖ μελιχίῃ, μετὰ δὲ πρέπει ἀγομένουσιν·
ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ θεὸν ὡς εἰσρόωσιν.

Καὶ πάλιν εἰπέ που λέγων·

marium exhausta virilitate, cumulum quandam voluptatis inveniebant. At miseri illi atque infelices, ut diutius sint pueri, non jam manent viri, ambiguum aenigma sexus duplicis, qui neque in quem nati sunt servaverint, neque habeant ad quem transire: flos autem ille, qui in juventute aliquantum manserat, in senectutem uti praematuram flaccescant, efficit. Simul enim in pueris censentur, et consequere, nullum virorum intervallum habentes. Adeo impura illa et mali omnis magistra luxuria voluptates impudentes aliam ex alia excogitans, ad eum usque morbum qui neque nominari honeste potest, lubrico vestigio prolapsa est, ut nullam libidinis partem ignoraret.

22. Si vero in qua nos lege constituit providentia, unusquisque permaneret, mulierum consuetudine contenti essemus, et criminis omnis vita esset pura. Nempe apud animalia, quae vitare nihil prava affectione animi possunt, non polluta naturae lex servatur. Non furunt leones in sui sexus leones, sed tempestiva Venus ad fewinam libidinem illorum excitat. Dux armenti taurus in vaccas salit, et aries universum gregem masculo implet semine. Quid vero? non suum cubilia persequuntur apri? non lupas lupi inscendunt? Universim dicamus, neque qui aerias regiones perstrepunt volucres, nec quaecumque humidam per aquas sortem sortita sunt; sed neque in terra ullum animal masculam illam consuetudinem appetiit, verum imnota manent decreta providentiae. Vos vero, o frustra sapientiae nomine bene audientes, mala profecto bestia, homines, quo novo morbo contra leges in mutuam contumeliam irritati estis? quo caeco mentibus stupore offuso utrimque aberratis, fugientes quae consecrari oportebat, et a quibus fugiendum erat, ea consecrantes? Ac si singulatim omnes eandem sibi rationem sequendam eligant, ne unus quidem superstes fuerit.

23. Verum enim vero hic Socraticis praecleara illa, si diis placet, nascitur oratio, qua pueriles aures, plena ratiocinandi facultate nondum munitae, decipiuntur: sed quisquis ad maturitatem quandam mentis pervenerit, supplantari non jam possit. Animi enim quandam amorem fingunt, et quum pudeat illos corporis amare formam, virtutis se amatores vocant. Qua in re cachinnari saepe me subit. Quid enim vobis in mentem venit, venerabiles philosophi, quod eam aetatem, quae longo jam tempore sui experimentum dedit, cui canities convenit et senectus virtutis testimonium perhibet, contemtam transmittitis? sed sapiens omnis amor in teneram aetatem attonito impetu fertur, in qua judicari nondum potest, quorsum se conversura sit sententia? an lex est, deformitatem omnem pravilatis esse damnatam, continuo tanquam bonum laudari, quicquid pulchrum est? Verum enim vero secundum magnum veritatis interpretem Homerum

Alius pulchro minus enitet ore;

at formam eloquio deus ornat, eumque tuentur
laeti omnes: suavi intrepidus commixta pudore
dum satur, medioque in caetu praestat honore;
perque urbem aspiciunt gradientem numinis instat.

Et rursus dicit alicubi,

Οὐκ ἄρα σοὶ γ' ἐπὶ εἶδει καὶ φρένας ἦσαν.

Ἄμειλε τοῦ καλοῦ Νιρέως ὁ σοφὸς Ὀδυσσεὺς πλέον ἐπαίνειῖται.

24. Πῶς οὖν φρονήσεως μὲν ἡ δικαιοσύνης τῶν τε λοιπῶν ἀρετῶν, αἱ τελεῖοι ἀνδράσι σύγκληρον εἰλήχασι τάξιν, οὐδεὶς ἔρωε ἐντρέχει, τὸ δ' ἐν παῖσι κάλλος οὕτως ὁρμας παθῶν ἐγείρει; πάνυ γοῦν ἔρᾶν ἔδει Φαίδρου διὰ Λυσίαν, ὧ Πλάτων, ὃν προῦδωκεν. Ἡ τὴν ἀρετὴν φιλεῖν Ἀλκιβιάδου εἰκὸς ἦν, διότι ἡρωωτηρίαζε τὰ θεῶν ἀγάλματα καὶ τὴν ἐν Ἐλευσίνι τελετὴν αἱ παρά πότον ἐξορχοῦνται φωναί; τίς ἔραστης ὁμολογεῖ γένεσθαι προδιδόμενων Ἀθηνῶν καὶ Δεκελείας ἐπιτελιζομένης καὶ βίου τυραννίδα βλέποντος; Ἄλλ' ἄχρι μὲν οὐδέπω κατὰ τὸν ἱερὸν Πλάτωνα πῶγανος ἐπιμύλατο, πᾶσιν ἐπέραςτος ἦν· μεταβάς δ' ἀπὸ τοῦ παιδὸς εἰς τὸν ἄνδρα, καθ' ἣν ἡλικίαν ἡ τέως ἀτελής φρόνησις δλόκληρον εἶχε τὸν λογισμόν, ὑπὸ πάντων ἐμίσετο. Τί δὴ; πάθειςιν αἰσχροῖς ὀνομάτων ἐπιγράφοντες αἰδῶ ψυχῆς ἀρετὴν λέγουσι τὴν τοῦ σώματος εὐπρέπειαν οἱ φιλόνομοι μάλλον ἢ φιλόσοφοι. Καὶ ταῦτα μὲν ἡμῖν ὑπὲρ τοῦ μὴ δοκεῖν ἐπισήμων ἀνδρῶν φιλαπεχθημόνως μνημονεύειν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσῃω.

25. Μικρὰ δ' ἀπὸ τῆς ἀγαν σπουδῆς ἐπὶ τὴν ὑμέτεραν, ὧ Καλλικρατίδα, καταβάς ἡδονὴν ἐπιδείξω παιδικῆς χρήσεως πολὺ τὴν γυναικεῖαν ἀμείνω. Καὶ τό γε πρῶτον ἐγὼ πᾶσαν ἀπολαυσιν ἡγοῦμαι τερπνοτέραν εἶναι τὴν χρονιωτέραν· ὅξεια γάρ ἡδονὴ παραπῆσασα φθάνει πρὶν ἢ γνωσθῆναι πεπαυμένη, τὸ δ' εὐφραῖνον ἐν τῷ παρελθόντι κρεῖττον. Ὡς εἶθε γε καὶ βίου μακρὰς προδεσμίας ἡ μικρολόγος ἡμῖν ἐπέκλωσε Μοῖρα καὶ τὸ πᾶν ἦν διηνεκῆς ὑγίεια μηδεμιᾶς λύπης τὴν διάνοιαν ἐκνευρομένης· ὁρτὴν γὰρ ἂν καὶ πανήγυριν τὸν θλον χρόνον ἡγομεν. Ἀλλ' ἐπεὶ τῶν μειζόνων ἀγαθῶν ὁ βάσκανος δαίμων ἐνεμέσθησεν, ἐν γε τοῖς παροῦσιν ἡδίστα τὰ παρελθόντα. Γυνὴ μὲν οὖν ἀπὸ παρθένου μέχρι ἡλικίας μέσης, πρὶν ἢ τελεῖας τὴν ἐσχάτην ῥυτίδα τοῦ γήρως ἐπιδραμεῖν, εὐάγκαλον ἀνδράσιν ὁμίλημα, καὶν παρελθὼν τὰ τῆς ὥρας, ὅμως ἡ ἐμπειρία ἔχει τι λέγει τῶν νέων σοφώτερον. »

26. Εἰ δ' εἰκόσιν ἐτῶν ἀποπειρώῃ παιδὰ τις, αὐτὸς ἐμοίγε δοκεῖ πασχητιᾶν ἀμφίβολον Ἀφροδίτην μεταδύσκων· σκληροὶ γὰρ οἱ τῶν μελῶν ἀπανδρωθέντες ὄγκοι καὶ τραχὺς μὲν ἀντὶ τοῦ πάλαι μαλακοῦ πυκασθὲν ἰούλοιο τὸ γένειον, οἱ δ' εὐφρεῖς μηροὶ θριζῖν ὥσπερ εἰ ῥυπῶντες. Ἄ δ' ἐστὶ τούτων ἀφανέστερα, τοῖς πεπειρακόσιν ὑμῖν εἰδέναι παρήμι. Γυναικὶ δὲ αἰ πάσῃ ἡ τοῦ χρώματος ἐπιστιλβει χάρις, καὶ δαφυλεῖς μὲν ἀπὸ τῶν βοστρύχων τῆς κεφαλῆς ἔλικες διακίνθοις τὸ καλὸν ἀνθοῦσιν ὁμοία πορφύροντες οἱ μὲν ἐπινώτιοι χέχυνται μεταφρένων κόσμος, οἱ δὲ παρ' ὧτα καὶ χροτάφους πολὺ τῶν ἐν λειμῶνι οὐλότεροι σελίνων. Τὸ δ' ἄλλο σῶμα μὴ ἄκαρπῃ τριχὸς αὐταῖς ὑποφουμένης ἡλέκτρον, φασίν, ἢ Σιδωνίας δέλου διαφεγγέστερον ἀπαστράπτει.

At tibi formoso sub corpore non habitat mens.

Videlicet pulchro Nireo sapiens Ulixes magis laudatur.

24. Quomodo igitur prudentiæ quidem aut iustitiæ, reliquarumque virtutum, quæ forte quadam maturæ ætatis viris adjunctæ sunt, amor non convenit; sed ea quæ in pueris est pulchritudo vehementissimos perturbationum impetus excitat? Omnino enim amare oportebat Phædram propter Lysiam, o Plato, quem prodidit: aut virtutem amare Alcibiadis conveniebat, propterea quod deorum statuas truncavit, et quod Eleusinia mysteria voces inter comissionem fusæ propalarunt? quis amatorem se profitetur proditarum Athenarum, Decelex ab hostibus munitæ, denique vitæ ad tyrannidem spectantis? Sed quandiu nondum, ut divinus Plato ait, barba erat oppletus, amabilis erat omnibus: quum vero e puero transiisset in virum, qua ætate adhuc imperfecta prudentia plenam assecuta rationem erat, odio erat omnibus. Quid ergo? turpibus animi affectionibus nomina verecunda tribuentes, virtutem appellant corporis decorem, adolescentiæ magis amatores, quam sapientiæ. Et hæc quidem, ne insignium virorum infesto animo videamur meminisse, huc usque dicta sunt.

25. Paullum vero a nimio illo studio ad vestram illam, Callicratida, voluptatem descendens, ostendam consuetudine puerorum præstantiorem longe esse muliebrem. Ac primum quidem voluptatis quemcumque fructum eo delectabiliorem arbitror, quo sit longior: prætervolans enim celeris voluptas prius quam cognoscatur desinit: quicquid autem oblectat, eo ipso quod protrahitur melius est. Itaque optabile erat, ut etiam vitæ longiorem diem sordida nobis Parca destinavisset, atque universum illud spatium nobis esset perpetua sanitas, dolore nullo mentem depascente: festum enim diem et celebritatem totum illud tempus transigeremus. Sed quandoquidem majora nobis bona invida fortuna negavit, in præsentibus certe suavissima sunt quæ longissime durant. Mulier igitur a virginitate inde ad mediam usque ætatem, antequam omnino extrema senectutis ruga incurset, res est amplexu et consuetudine viri dignissima; et licet illa formæ maturitas præterierit; tamen « experientia illius habet quod dicat sapientius adolescentulis. »

26. At si quis viginti annorum adolescentulum aggredietur, ipse pathicus esse mihi videatur, qui ambignam adeo sectetur Venerem. Dura etenim membrorum in his qui viri facti sunt robora, et asperum pro molli quondam mentum, quod prima barba densavit, et femora illa bene nata pills velut sordescunt. Quæ hisce magis latent, vos, qui experti estis, scire cedo. In muliere autem semper omni coloris relucet gratia, et densæ de cincinnis capitis spiræ, hyacinthorum instar pulchre florentium ferrugineæ, partim per tergum fusæ sunt, scapularum decus, partim cirra aures ac tempora, pratensibus apicibus multo lætiores. Reliquum vero corpus, ne minimo quidem illis succrescente pilo, electro, quod aiunt, vel Sidonio vitro refulget lucidius.

27. Τί δ' οὐχὶ τῶν ἡδονῶν καὶ τὰς ἀντιπαθείς με-
ταδιωκτέον, ἐπειδὴν ἐξ Ἰσου τοῖς διατιθεῖσιν οἱ πάσχο-
ντες εὐφραίνονται; σχεδὸν γὰρ οὐ κατὰ ταῦτα τοῖς ἀλό-
γοις ζῷοις τὰς μονήρεις διατριβάς ἀσμενίζομεν, ἀλλὰ
πως φιλεταίρω κοινωνία συζυγέστες ἡδῶ τά τε ἀγαθὰ
σὺν ἀλλήλοις ἡγοῦμεθα καὶ τὰ δυσχερῆ κουφότερα μετ'
ἀλλήλων. Ὅθεν εὐρήθη τράπεζα κοινή· καὶ φίλας
μεσίτιν τράπεζαν παραθέμενοι γαστρὶ τὴν ὀφειλομένην
ἀπομετροῦμεν ἀπολαυσιν, οὐ μόνον τὸν Θάσιον, εἰ τύ-
χοι, πίνοντες οἶνον οὐδὲ καθ' αὐτοὺς τῶν πολυτελῶν
πιμπλάμενοι σιτίων, ἀλλὰ δοκεῖ τερπνὸν ἑκάστῳ τὸ
μετ' ἄλλου, καὶ τὰς ἡδονὰς κοινωνάμενοι μάλλον εὐ-
φραϊνόμεθα. Αἱ μὲν οὖν γυναικεῖαι σύνοδοι τῆς ἀπο-
λαύσεως ἀντίδοσιν ὁμοίαν ἔχουσιν· ἀλλήλους γὰρ ἐξ
Ἰσου διαθέντες ἡδέως ἀπῆλλάγησαν, εἰ γε μὴ δικαστῇ
Τειρεσία προσεχτέον, ὅτι ἡ θήλεια τέρψις ὅλη μοῖρα
πενονεκτεῖ τὴν ἄρρενα. Καλὸν δ' οἶμαι, μὴ φιλαύτως
ἀπολαῦσαι θελήσαντας, ὅπως ἰδίᾳ τὴν χρηστὸν ἀποίσου-
ται, σκοπεῖν ὅλην παρὰ τοῦ λαμβάνοντος ἡδονήν, ἀλλ'
ἐκείνο μερισμένους οὗ τυγχάνουσιν ἀντιπαρασχεῖν
ἁμοῖα. Τοῦτο δ' οὐκ ἂν ἐπὶ παῖδων εἴποι τις, οὐχ
οὕτω μέμνηεν, ἀλλ' ὁ μὲν διαθείς, ἥ νομίζει ποτὶ
ταῦτα, τὴν ἡδονὴν ἐξαίρετον λαβὼν ἀπέρχεται, τῷ δὲ
ὑβρισμένῳ κατ' ἀρχὰς μὲν δόδῃναι καὶ δάκρυα, μικρὸν
δὲ ὑπὸ χρόνου τῆς ἀλγυδόνος χαλασάσης πλέον, ὥς φα-
σιν, οὐδὲν ἂν ὀλγῆσεας, ἡδονὴ δ' οὐδ' ἤτισσιν. Εἰ
δὲ δεῖ τὴν καὶ περιεργότερον εἰπεῖν — δεῖ δὲ ἐν Ἀφρο-
δίτης τεμένει — γυναῖκα μὲν, ὧς Καλλικρατίδα, καὶ
παιδικώτερον χρώμενον ἔστιν εὐπρανθῆναι διπλα-
σίας ἀπολαύσεως ὁδοὺς ἀνοίξαντα, τὸ δὲ ἄρρεν οὐδενὶ
τρόπῳ χαρίζεται θήλειαν ἀπόλαυσιν.

28. Ὅστ' εἰ ἡ μὲν καὶ ὑμῖν ἀρέσκειν δύναται, πρὸς
ἀλλήλους ἡμεῖς ἀποτεριγισώμεθα, εἰ δὲ τοῖς ἄρρεσιν εὐ-
πρεπεῖς αἱ μετὰ ἀρρένων ἡμιλῖαι, πρὸς τὸ λοιπὸν ἐράτω-
σαν ἀλλήλων καὶ γυναῖκες. Ἄγε νῦν, ὦ νεώτερε χρόνε καὶ
τῶν ξένων ἡδονῶν νομοθέτα, καινὰς ὁδοὺς ἄρρενος τρυ-
φῆς ἐπινοήσας χάρισαι τὴν ἰσὴν ἐξουσίαν καὶ γυναι-
ξιν, ἀλλήλαις ἡμιλείτῳσαν ὥς ἄνδρες· ἀσελγῶν δὲ ὀργά-
νων ὑποζυγισάμεναι τέχνασμα, ἀσπόρων τεράστιον
αἰνίγμα, κοιμάσθωσαν γυνὴ μετὰ γυναικὸς ὥς ἀνὴρ·
τὸ δὲ εἰς ἀκοήν σπανίως ἔχον ὄνομα — αἰσχύνομαι
καὶ λέγειν — τῆς τριβακτῆς ἀσελγείας ἀνέδην πομ-
πεύτω· πᾶσα δ' ἡμῶν ἡ γυναικωνίτις ἔστω Φιλαινὶς
ἀνδρογόνους ἔρωτας ἀσχημονοῦσα. Καὶ πόσω κρείτ-
τον εἰς ἄρρενα τρυφὴν βιάζεσθαι γυναῖκα ἢ τὸ γενναῖον
ἀνδρῶν εἰς γυναῖκα θηλύνεσθαι;

29. Τοιαῦτα συντόκως μεταξὺ παθαινόμενος ὁ Χαρ-
ικλῆς ἐπαύσατο δεινόν τι καὶ θηριώδες ἐν τοῖς ὁμασίᾳ
ὑποβλέπων. Ἐώκει δέ μοι καὶ καθαρσίῳ χρῆσθαι
πρὸς τοὺς παιδικοὺς ἔρωτας. Ἐγὼ δὲ ἡσυγῇ μειδιά-
σας καὶ πρὸς τὸν Ἀθηναῖον ἥρέμα τὸ ὀφθαλμῶ παρα-
βαλὼν, Παιδιάς, ἔφη, καὶ γέλωτος, ὦ Καλλικρατίδα,
δικαστῇ καθεδεῖσθαι προσδοκῆσας οὐκ οἶδ' ὅπως ὑπὸ
τῆς Χαρικλέους δεινότητος ἐπὶ σπουδαϊότερον ἡγμαί-

27. Quidni vero in voluptatum genere eas præsertim per-
sequamur, quæ sunt mutuae, ubi æqualiter qui inferunt
amorem et qui excipiunt oblectantur? Fere enim non
eo modo, quo animalia rationis expertia, solitariam vitam
amamus; sed sociali quadam communione conjuncti, tum
suaviora putamus bona quæ communiter habemus, tum
mala leviora, quæ ferinus communiter. Unde mensa
communis inventa est, et parariam amicitiae mensam ap-
ponentes, debitam ventri voluptatem admetimur, non soli
Thasium, ut hoc utar, vinum bibentes, neque privatim sin-
guli pretiosis nobis cibis impletes: sed Jucundum unicuique
videtur quo fruitur cum alio, et communicatis voluptatibus
magis delectamur. Congressus autem cum mulieribus mu-
tuum quendam et parem utrumque voluptatis fructum
habent: quum enim æqualiter se invicem afficiant, delectati
ambo abeunt, nisi forte Tiresias iudex audiendus est, fe-
minæ voluptatem altero tanto majorem esse virili pronun-
tians. Honestum autem puto, homines non præ sui amore
nimio, frui quum volunt, hoc spectare, ut ipsi pro se bonum
quiddam auferant, totam ex aliquo voluptatem capientes
ipsi; sed ut partientes illud; quod consequuntur, vicissim
præbeant similia. Hoc autem in pueris ita se habere non
dixerit quisquam: non ita insanierit; verum amator qui-
dem, prout de his existimat, eximia voluptate percepta abijt;
at passo contumeliam ab initio quidem dolores et lacrimæ;
remittentibus autem paulum ipso tempore doloribus, nihil
amplius, ut aiunt, molestus fueris, voluptas autem nec
tantilla. Si quid vero curiosius dicendum (debet autem in
lucis Veneris), muliere quidem, Callicratida, etiam puerilem
in morem utenti oblectari licet, duplici fructus via aperta;
sed femineum fructum nullo modo mas præbere potest.

28. Itaque si hæc volis etiam, puerorum amatoribus,
placere potest, a nobis invicem, quasi interjecto pariete,
discedamus: si vero decet viros cum viris consuetudo, in
posterum etiam ament se invicem mulieres. Age jam, no-
vum sæculum, peregrinarum voluptatum legislator, quum
novas virilis libidinis vias excogitaveris, æquam potestatem
feminis etiam indulge: secum invicem, ut viri, coeant;
lascivorumque instrumentorum commenta substringentes,
portentosum sterilium ænigma, cum muliere mulier, ut vir
cum viro cubet: illudque ad aures raro perveniens nomen
(pudet etiam dicere) tribadicæ obscenitatis, effuse trium-
phet: gynæceum omne nostrum esto Philænis, seminares
amores contra decus usurpans. Et quanto melius, femi-
nam in luxuriam irrumperet masculam, quam, quod in viris
generosum est, in mulierem effeminari?

29. Talia contentius et affectu sensim augescente quum
dixisset Charicles, conticuit, vehemens quiddam et ferinum
oculis cernens. Videbatur autem mihi etiam piamennis
quibusdam contra masculos amores uti. Ego vero placide
subridens, conversis leniter in Atheniensem oculis, Ludi,
inquam, et risus, Callicratida, me sedere ratus arditum,
nescio quomodo a Chariclis vehementia ad seriam curam

σχεδὸν γὰρ ὡς ἐν Ἀρείῳ πάγῳ περὶ φόνου καὶ πυρκαϊᾶς, ἢ νῆ Δία φαρμάκων ἀγωνιζόμενος ὑπερφυῶς ἐπαθῆναι. Καίρος οὖν ὁ νῦν, εἴ ποτε καὶ πρότερον, ἀπαιτεῖ σε τὰς Ἀθήνας, Περικλέους δὲ πειθῶ καὶ τῶν δέκα ῥητόρων τὰς Μακεδόσιν ἀνωπλισμένας γλώσσας ἐν ἐνὶ τῷ σῷ λόγῳ διατρίψαι μίᾳς τῶν ἐν Πυκνῇ δημογῶν ἀναμνησθέντι.

30. Μικρὸν οὖν ἐπισχὼν ὁ Καλλικρατίδας — ἐρώκει δὲ ἀπὸ τοῦ προσώπου μοι τεκμαιρομένῳ καὶ λίαν ἀγώνιας μεσὸς εἶναι — λόγων ἀμοιβαίων ἐνάργεται· Εἰ γυναῖξιν ἐκκλησία καὶ δικαστήρια καὶ πολιτικῶν πραγμάτων ἦν μετουσία, στρατηγὸς ἂν ἢ προστάτης ἐκεχειροτόνησο καὶ σε χαλκῶν ἀνδριάντων ἐν ταῖς ἀγοραῖς, ὡς Χαρίκλεις, ἐτίμων. Σχεδὸν γὰρ οὐδὲ αὐταὶ περὶ αὐτῶν, ὁπόσαι προὔχουσιν κατὰ σοφίαν ἐδόχουν, εἴ τις αὐταῖς τὴν τοῦ λέγειν ἐξουσίαν ἐφῆκεν, οὕτω μετὰ σπουδῆς ἂν εἶπον, οὐχ ἢ Σπαρτιάταις ἀνωπλισμένη Τελέσιλλα, δι' ἣν ἐν Ἀργεὶ θεὸς ἀριθμεῖται γυναικῶν Ἄρης· οὐχὶ τὸ μελιχρὸν αὐχῆμα Λεσβίων Σαπφῶ καὶ ἢ τῆς Πυθαγορείου σοφίας θυγάτηρ Θεανώ· τάχα δ' οὐδὲ Περικλῆς οὕτως ἂν Ἀσπασίᾳ συνηγόρησεν. Ἄλλ' ἐπειδὴ περ εὐπρεπὲς ἄρρενας ὑπὲρ θηλειῶν λέγειν, εἰπόμεν καὶ ἄνδρες ὑπὲρ ἀνδρῶν. Σὺ δὲ ὤλεως, Ἀφροδίτη, γενοῦ· καὶ γὰρ ἡμεῖς τὸν σὸν Ἔρωτα τιμῶμεν.

31. Ἐγὼ μὲν οὖν ἐνόμιζον ἄχρι παιδιᾶς ἱλαρὰν τὴν ἔριν ἡμῶν προκόψαι, ἐπεὶ δὲ οἱ παρὰ τούτου λόγῳ καὶ φιλοσοφεῖν ὑπὲρ γυναικῶν ἐπενόηθησαν, ἀσέμνως τὴν ἀφορμὴν ἤρπαξα· μόνος γὰρ ὁ ἄρρην ἔρως κοινὸν ἀρετῆς καὶ ἡδονῆς ἐστὶν ἔργον. Εὐδαίμων γὰρ ἂν, εἴπερ ἦν ἐν δυνατῷ, τὴν ἐπὶ πόσον ποτε τῶν Σωκρατικῶν λόγων πλατάνιστον, Ἀκαδημείας καὶ Λυκείου δένδρον εὐτυχέστερον, ἐγγὺς ἡμῶν ἐστάναι πεφυκυῖαν, ἐνθ' ἢ Φαίδρου προσανάχλινος ἦν, ὥσπερ ὁ ἱερός εἶπεν ἀνὴρ πλείστων ἀψάμενος χαρίτων· αὐτὴ τάχα ἂν ὥσπερ ἢ ἐν Δωδώνῃ φηγὸς ἐκ τῶν ὁροδᾶμνων ἱερὰν ἀπορρήξασα φωνὴν τοὺς παιδικούς ἐφύμησεν ἔρωτας ἐνὶ τοῦ καλοῦ μεμνημένη Φαίδρου. Πλὴν ἐπεὶ τοῦτ' ἀμήχανον,

ἢ γὰρ πολλὰ μεταξὺ
οὐρεᾶ τε σκιόεντα θάλασσά τε ἤχησσε,

ξένοι τε ἐπ' ἄλλοτρίας γῆς ἀπειλήμμεθα καὶ πλεονέκτημα Χαρίκλέους ἐστὶν ἢ Κνιδός, ὅμως τάληθές οὐ προδώσομεν εἴξαντες δύνω.

32. Μόνον ἡμῖν σὺ, δαίμων οὐράνιε, καιρίως παράσθῃ φιλίας εὐγνώμων, ἱεροφάντα μυστηρίων Ἔρω, οὐ κακὸν νήπιον ὅποιον ζωγράφῳ παίζουσι χεῖρες, ἀλλ' ὅν ἢ πρωτοσπόρος ἐγέννησεν ἀρχὴ τέλειον εὐδὺ τεχθέντα· σὺ γὰρ ἐξ ἄφαντος καὶ κεχυμένης ἀμορφίας τὸ πᾶν ἐμόρφωσας. Ὡσπερ οὖν θλοῦ κόσμου τάφον τινὰ κοινὸν ἀφελὼν τὸ περικείμενον χάος ἐκεῖνο μὲν ἐς ἐσχάτους ταρτάρου μυχοὺς ἐφυγάδευσας, ἐνθα ὡς ἀληθῶς

οὐδ' ἔραια τε πύλαι καὶ χάλκεος οὐδός,

traductus sum. Fere enim ut in Areopago de caede, aut incendiario crimine, aut veneficio medius fidius decertans, ultra modum commotus est. Nunc igitur, si usquam alias, res abs te reposcit Athenas tuas, et ut Periclea suada et oratorum decem armatae adversus Macedoniam linguae, in una hac tua versentur oratione, quae jam concionum in Pnyce unius sit memor.

30. Parum igitur quum sustinuisset se Callicratidas (videbatur autem, quantum mihi ex vultu licebat colligere, vehementer plenus et ipse certaminis esse), orationem contrariam exorsus est: Si mulieribus concio et tribunalia et civilium rerum esset communio, imperator tu quidem aut praetor deligereris, et aeneis te per fora statuis, Charicles, honorarent. Vix enim ipsae de se, quotquot illarum praestare sapientia ferebantur, si quis illis dicendi potestatem permisisset, tanto studio dixissent: non illa armata contra Spartanos Telesilla, propter quam Argis in feminarum numinibus Mars memoratur; non mellita Lesbiorum gloria Sappho, et filia sapientiae Pythagorae Theano. Ac forte ne Pericles quidem ita Aspasiae causam egit. Verum enim vero quandoquidem virum dicere pro feminis decet, pro viris etiam dicamus viri. At tu propitia, Venus, esto: nam tuum nos quoque Amorem colimus.

31. Equidem putabam intra ludum hilarem contentionem nostram processisse: quando vero istius oratio philosophari etiam pro mulieribus instituit, lubens eam occasionem arripui: solus enim amor masculus commune virtutis atque voluptatis opus est. Optaverim enim, si quidem fieri posset, arbitram aliquando Socraticorum sermonum platanum, Academia pariter et Lyceo arborem feliciorum, prope nos stare enatam, ubi acclinabat se Phaedrus, ut sanctus vir dixit, qui plures ceteris omnibus Gratias assecutus est. Ipsa forte, velut illa Dodonae fagus, sacram erumpens de ramis vocem, pueriles amores formosi Phaedri adhuc recordata probaverit. Verum quum fieri hoc nullo modo possit,

(multa etenim nimis intercedunt,
montes umbrosi, resonanti in murmure pontus,)

peregrinique in aliena terra intercepti simus, et praerogativa Chariclis sit Cnidos: tamen verum non prodemus concedentes ignaviae.

32. Modo tu nobis, caelestis genii, opportune ades, amicitiae cognitor, arcanorum revelator Amor, non infans vilis, qualem pictorum ludunt manus, sed quem seminandi princeps origo genuit ab ipsa statim nativitate perfectum: tu enim ex obscura et profusa informitate universum hoc formasti. Igitur velut commune quoddam universi mundi sepulchrum auferens, circumfusum illi chaos, hoc quidem in ultimos tartari recessus fugasti, ubi vere

Sunt portae ex ferro, sunt duri liminis ara,

δπως ὑπ' ἀρρήκτου δεθὲν φρουρᾶς τῆς ἐμπαλιν ὁδοῦ εἶρηγται· λαμπρῷ δὲ φωτὶ τὴν ἀμαυρὰν νύκτα πετάσας παντὸς ἀφύχου τε καὶ ψυχῇν ἔχοντος ἐγένου δημιουργός· ἐξαίρετον δὲ ἐγκεράσας ὁμόνοιαν ἀνθρώποις τὰ σεμνὰ φιλίας πάθῃ συνῆψας, ἐν ἑξ ἀκάχου καὶ ἀπαλῆς ἐτι ψυχῆς ἡ εὐνοια συνεκτρεφομένη πρὸς τὸ τέλειον ἀνδρῶνται.

33. Γάμοι μὲν γὰρ διαδοχῆς ἀναγκαίως εὐρηνται φάρμακα, μόνος δὲ ὁ ἄρρην ἔρωας φιλοσόφου καλὸν ἐστι ψυχῆς ἐπίταγμα. Πᾶσι δὲ τοῖς ἐκ τοῦ περιόντος εἰς εὐπρέπειαν ἡσχημένοις ἔπεται τιμὴ πλείων ἢ ὅσα τῆς παραυτὰ χρείας ἐπιδείτται, καὶ πάντα τοῦ ἀναγκαίου τὸ καλὸν κρείττον. Ἄχρι μὲν οὖν ὁ βίος ἀμαθῆς ἦν οὐδέπω τῆς καθ' ἡμέραν πείρας πρὸς τὸ βέλτιον εὐσχωλῶν, ἀγαπητῶς ἐπ' αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα συνεστέλλετο, τῆς δὲ ἀγαθῆς διαίτης ἐπείγων ὁ χρόνος οὐ παρέσχευεν εὐρεσιν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ μὲν ἐσπευσμένοι χρεῖαι πέρας εἶχον, οἱ δὲ τῶν ἐπιγιγνομένων αἰεὶ λογισμοὶ τῆς ἀνάγκης ἀπεθέντες ἡκαίρουν ἐπινοεῖν τι τῶν κρειττόνων, ἐκ τούτου κατ' ὀλίγον ἐπιστῆμαι συνηϋζοντο. Τοῦτο δ' ἡμῖν ἀπὸ τῶν ἐντελεστερῶν τεχνῶν ἔνεστιν εἰχάζειν. Αὐτίκα πρῶτοί τινες ἀνθρωποὶ γεγόμενοι τοῦ καθ' ἡμέραν λιμοῦ φάρμακον ἐζήτουν, εἴθ' ἄλισκόμενοι τῇ πρὸς τὸ παρὸν ἐνδείᾳ, τῆς ἀπορίας οὐκ ἐώσης ἐλέσθαι τὸ βέλτιον, τὴν εἰκαίαν πόαν ἐσιτοῦντο καὶ μαλθακὰς ῥίζας ὀρύττοντες καὶ τὰ πλείστα δρυὸς καρπὸν ἐσθίοντες. Ἄλλ' ἡ μὲν ἀλόγοις ζώοις μετὰ χρόνον ἐρρίφη, σπὸρον δὲ πυροῦ καὶ κριθῆς εἶδον αἱ γεωργῶν ἐπιμελείαι εὐρύσσαι κατ' ἔτος ἐκνεάζοντα. Καὶ οὐδὲ μανεῖς ἂν εἴποι τις ὅτι δρῦς στάχυος ἀμείνων.

34. Τί δ'· οὐκ ἐν ἀρχῇ μὲν εὐθύς τοῦ βίου σκέπης δεηθέντες ἀνθρωποὶ νάχη, θηρία δέιραντες, ἡμφίεσαντο· καὶ σπήλυγγας ὀρύων κρύους καταδύσεις ἐπενόησαν ἢ παλαιῶν ῥιζῶν ἢ φυτῶν αὐτὰ κοιλώματα· τὴν δὲ ἀπὸ τούτων μίμησιν ἐπὶ τὸ κρείττον αἰεὶ μετὰγοντες ὕψην μὲν ἑαυτοῖς χλανίδας, οἴκους δὲ ὥκισαντο, καὶ λεληθότως αἱ περὶ ταῦτα τέχνη τὸν χρόνον λαβοῦσαι διδάσκαλον ἀντὶ μὲν λιτῆς ὕψης τὸ κάλλιον ἐποίκιλαν, ἀντὶ δὲ εὐτελῶν δοματίων ὑψηλὰ τέρεμνα καὶ λίθων πολυτέλειαν ἐμηχανήσαντο καὶ γυμνῇν τοίχων ἀμορφίαν εὐανθέσι βαφαῖς χρωμάτων κατέγραψαν. Πλὴν ἐκάστη γε τούτων τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ἄφρονος οὖσα καὶ βαθεῖαν ἐπιτεθειμένη λήθην ὡς ἀπὸ μακρᾶς δύσεως κατὰ μικρὸν εἰς τὰς ἰδίας ἀνέτειλεν ἀκτίνας· ἕκαστος γὰρ εὐρών τι παρεδίδου τῷ μετ' αὐτόν· εἴθ' ἡ διαδοχὴ τῶν λαμβανόντων ὥς ἔμαθεν ἤδη προστιθεῖσα, τὸν δένδον ἐπλήρωσε.

35. Μὴ δὴ τις ἐρωτᾷς ἀρρένων ἀπαιτεῖτω παρὰ τοῦ παλαιοῦ χρόνου· γυναιξὶ γὰρ ὁμιλεῖν ἀναγκαῖον ἦν, ἵνα μὴ τελέως ἀσπερμον ἡμῶν φθαρῇ τὸ γένος. Αἱ δὲ ποικίλαι σοφίαι καὶ τῆς φιλοκαλῶς ταύτης ἀρετῆς ἐπιθυμίαι μόλις ὑπὸ τοῦ μηδὲν ἑώντος ἀνίχνευτον αἰῶνος εἰς τοῦμφανὲς ἐμμελλον ἤξειν, ἵνα τῇ θεῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τῷ παιδεραστεῖν συνακμάσῃ. Μὴ δῆτα, Χαρίκλεις, δμῇ

uti perrumpenda nunquam custodia vinculum a reditu arceatur; ac splendida luce obscuram noctem explicans, inanimatorum omnium animatorumque factus es opifex: eximia autem hominibus concordia affundenda honestas amicitiae affectiones conjunxisti, ut ex innocenti et molli adhuc anima simul enutrita benevolentia ad virilem maturitatem perveniat.

33. Nuptiae enim, ut necessariae successionis remedia, inventae sunt: solus amor masculus honestum philosophiae mentis imperium est. Quaecumque autem praeter necessitatem decoris causa exercentur, ea major consequitur honor, quam quibus usus quadam praesentis indigentia adjecta est: et omnino pulchra necessariis sunt praestantiora. Donec ergo imperiti erant homines, necdum satis otii ad Quotidiana meliorum experimenta haberent, contenti praesentibus intra ipsa se necessaria continebant; urgensque tempus bonae vivendi rationis inveniendae opportunitatem non praebat. Postquam vero urgentes illae indigentiae finem habuere, posteriorumque ingenia, necessitate soluta, otii satis nacta sunt melioribus inveniendis; ex ea re paulatim scientia multiplex enata est. Hoc nobis de perfectioribus artibus licet conicere. Vix nati erant primi quidam homines, quum quotidianae famis remedium querebant: tum deprehensi a praesente inopia, quum indigentia, quod melius esset, eligendi facultatem non concederet, fortuita herba vescebantur, et molles radices effodientes, et quercus plerumque fructum edentes. Sed haec quidem post tempus aliquod mutis animantibus abjecta sunt: tritici vero sementem atque hordei videbant agricolae curae, ab ipsis inventam, quotannis instaurari. Neque adeo insaniam quisquam, qui spica meliorem dicat quercum.

34. Quid vero? nonne in principio statim vitae indigentes tegumento homines excoriorum pellibus animalium induebantur? et montium speluncas perfugia frigoris excogitabant, aut antiquarum radicum arborumque siccis cavernas? Verum coaptam ab his imitationem transferentes semper in melius, texuere sibi laenas, domus aedificarunt, et sensim artes istarum rerum, tempus magistrum nactae, pro simplici textura pulchrius quiddam variegarunt; pro vilibus casis, sublimia tecta et marmorum magnificentiam machinati sunt, et nudam parietum informitatem floridis colorum tincturis pinxere. Verum unaquaeque harum artium ac scientiarum, muta olim et profunda oblivione mersa, velut post longum occasum paulatim in suos radios exorta est. Unusquisque enim, si quid invenisset, suo successoris tradidit: tum ipsa accipientium series, addendo illis quae didicisset, quod deficiebat explevit.

35. Ne igitur a vetusto tempore masculos amores quisquam postulet: cum mulieribus enim congredi necesse erat, ne plane seminis expertus genus nostrum interiret. Varia autem eruditio, et virtutis huius, pulchri amore accensae, cupiditates vix ab ipso, quod nihil impervestigatum relinquit, aeo in lucem venturae erant, ut cum divina philosophia puerorum etiam amor adolesceret. Quare noli, Charicles,

πρότερον εὔρητο, τούτο ἐπινοηθέν αὐθις ὡς φαῦλον εὐθυνη, μὴδ' ὅτι τῶν παιδικῶν ἐρώτων αἱ γυναικεῖαι σύνοδοι πρεσβυτέρους ἐπιγράφονται χρόνους, ἐλάττω θάτερον· ἀλλὰ τὰ μὲν παλαιὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀναγκαῖα νομίζομεν, ἃ δὲ αὐθις ἐνευσχολήσας τοῖς λογισμοῖς ὁ βίος ἐπέεῦρεν, ὡς ἐκείνων ἀμείνω τιμητέον.

36. Ἐμοὶ μὲν γὰρ ὀλίγου καὶ γελᾶν ἐναγγχος ἐπῆει, Χαρικλέους ἄλογα ζῶα καὶ τὴν Σκυθῶν ἐρημίαν ἐπαυνοῦντος· ὀλίγου δὲ ὑπὸ τῆς ἄγαν φιλονεικίας καὶ μετενοεὶ γενόμενος Ἕλλην. Οὐδὲ γὰρ ὡς ἐναντία φθεγγόμενος οἷς ἐπεχειρεῖ λέγειν, ὑπεσταλμένῳ τῷ τῆς φωνῆς τόνῳ τὸ ῥηθὲν ἐκλεπτεν, ἀλλ' ἐπηρμένη φωνῇ λαρυγγίζων, Οὐκ ἐρώσι, φησὶν, ἀλλήλων λέοντες οὐδ' ἄρκτοι καὶ σύες, ἀλλ' αὐτῶν ἢ πρὸς τὸ θῆλυ μόνον ὁρμὴ κρατεῖ. Καὶ τί θαυμαστόν; ἃ γὰρ ἐκ λογισμοῦ δικαίως ἂν τις εἰλοῖτο, ταῦτα τοῖς μὴ δυναμένοις λογίζεσθαι δι' ἀφροσύνην οὐκ ἐνεστὶν ἔχειν. Ἐπεὶ τοι Προμηθεὺς ἡ θεῶν τις ἄλλος εἰ νοῦν ἐκάστω συνέχευεν ἀνθρώπινον, οὐκ ἂν ἐρημία καὶ βίος ὁρεῖος αὐτοὺς ἐποίμανεν οὐδὲ ἀλλήλους τροφὴν εἶχον, ἐξ Ἰσοῦ δὲ ἡμῖν ἐρὰ δειμάμενοι καὶ μέσῃν ἐστὶαν τῶν ἰδίων ἐκάστος οἰκῶν ὑπὸ τοῖς κοινοῖς ἐπολιτεύοντο νόμοις. Τί δὲ παράδοξον, εἰ ζῶα τῆς φύσεως κατὰκριτα μὴδὲν ὦν λογισμοὶ παρέχονται, παρὰ τῆς προνοίας λαβεῖν ἡτύχηκότα προσαφῆρηται μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰς ἄρρενας ἐπιθυμίας; οὐκ ἐρώσι λέοντες, οὐδὲ γὰρ φιλοσοφοῦσιν· οὐκ ἐρώσιν ἄρκτοι, τὸ γὰρ ἐκ φιλίας καλὸν οὐκ ἴσασι. Ἀνθρώποις δ' ἡ μετ' ἐπιστήμης φρόνησις ἐκ τοῦ πολλῶν πειράσαι τὸ κάλλιστον ἐλομένη βεβαιωτάτους ἐρώτων ἐνόμισα τοὺς ἄρρενας.

37. Μὴ τοίνυν, ὦ Χαρίκλεις, ἀκολάστου βίου συμφορήσας ἐταιρικὰ διηγήματα γυνὴ τῷ λόγῳ τῆς σεμνότητος ἡμῶν καταπόμπει, μὴδὲ τὸν οὐράνιον Ἔρωτα τῷ νηπίῳ συναριθμεῖ, λογίζου δὲ ὅψε μὲν ἡλικίας τὰ τοιαῦτα μεταμαθάνων, ὅμως δ' οὖν λογίζου νῦν γε, ἐπειδὴ περ οὐ πρότερον, ὅτι διπλοῦς θεὸς ὁ Ἔρως, οὐ κατὰ μίαν ὁδὸν φοιτῶν οὐδὲ ἐνὶ πνεύματι τὰς ἡμετέρας ψυχὰς ἐρεθίζων, ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς ἂν, οἶμαι, κομιδῇ νῆπια φρονῶν, οὐδενὸς αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ἡνιοχεῖν δυναμένου λογισμοῦ, πολλὺς ἐν ταῖς τῶν ἀφρόνων ψυχαῖς ἀθροίζεται, μάλιστα δὲ αὐτῷ γυναικεῖοι πόθοι μέλουσιν· οὗτός ἐστιν ὁ τῆς ἐφημέρου ταύτης ὕβρεως ἐταῖρος ἀκρίτῳ φορᾷ πρὸς τὸ βουλούμενον ἄγων. Ἄλλος δὲ Ἔρως Ὠκυγίων πατὴρ χρόνων, σεμνὸν ὀφθῆναι καὶ πάντοθεν ἱεροπρεπὲς θέαμα, σωφρονούντων ταμίας παθῶν ἥπια ταῖς ἐκάστω διανοαῖς ἐμπνεῖ, καὶ λαχόντες ἴλεω τοῦδε τοῦ δαίμονος ἡδονὴν ἀρετῇ μεμιγμένην ἀσπαζόμεθα· δισὰ γὰρ ὄντως κατὰ τὸν τραγικὸν πνεύματα πνεῖ ὁ Ἔρως, ἐνὸς δὲ ὀνόματος οὐχ ἕμοια τὰ πάθη κεκοινώνηκε· καὶ γὰρ Αἰδὼς ὠφελείας ὁμοῦ καὶ βλάβης ἀμφιβολός ἐστὶ δαίμων.

Αἰδὼς ἦν· ἄνδρας μέγα σίνεται ἢδ' ὀνίνησιν.
Οὐ μὴν οὐδ' Ἐρίδων γένος ἐστὶν ἐν, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν

quod prius inventum non erat, postquam excogitatum est rursus tanquam pravum sub censuram vocare; neque ideo, quod puerorum amoribus muliebres congressus antiquiora tempora inscripta habent, alteri generi detrahe. Sed vetera quidem studia necessaria putemus; quæ autem rursus vita, excogitandi otium nacta, adinvenit, ea tanquam meliora illis honorare oportet.

36. Equidem paullo ante vix a risu mihi temperabam, Charicle muta animalia et Scytharum laudante solitudinem: parum aberat quin præ nimia contentione, quod Græcus esset, ipsum poneret. Neque enim, ut qui contraria proposito diceret, submissa voce ipsa dicta sua quasi suffurabatur; sed sublata voce, dilatato gutture clamans, Non amant, inquit, se invicem leones mares, neque ursi, neque apri; sed ipsos solus in feminas impetus superat. Et quid mirum? quæ enim ratione ductus merito elegerit aliquis, ea his, quæ rationes non possunt subducere, propter suum stuporem habere non licet. Nam si Prometheus, aut deorum quis alius, mentem unicuique humanam adjunxisset, non solitudo sane et silvestris victus ea pasceret, neque in cibo se invicem haberent; sed æque ac nos templis ædificatis, et medium suarum quisque ædium larem colens, communibus legibus in civitate viverent. Quid mirum autem, si animalia, ab ipsa natura damnata, quibus nihil eorum, quæ ratio suppeditat, accipere a providentia contigerit, inter alias res masculis etiam cupiditatibus privata sunt? Non amant leones; non enim philosophantur: non amant ursi; quantum enim oriatur ex amicitia bonum, nesciunt. Sed inter homines prudentia scientiæ conjuncta, frequentibus intellecta experimentis optima eligens, firmissimos amores decrevit masculos.

37. Noli igitur, Charicles, meretriciis vitæ libidinosæ collatis narrationibus, nudo sermone pudori nostro et gravitati insultare, nec coelestem Amorem cum illo infante numerare: sed cogita, sero tu quidem ætatis ista demum aliter discens, verumtamen cogita nunc certe, quando non prius, duplicem Deum esse Amorem, non eadem utrumque via venientem, nec spiritu eodem animos nostros incitantem: sed alter, pueriliter omnino, ut arbitror, animatus, cujus nulla gubernare mentem prudentia possit, multus in imprudentium animis colligitur: maxime autem illi muliebria desideria cordi sunt. Hic est illius diem modo durantis contumeliæ sodalis, indiscreto impetu agens in id quod appetitur. At alter Amor Ogygiorum pater temporum, honestum visu et sacrum undique spectaculum, sanarum promus affectionum, mite quiddam uniuscujusque mentibus inspirat: hunc deum propitium nacti mixtam virtute voluptatem amplectimur. Duplices enim revera spiritus Amor spirat, ut est apud Tragicum, idemque nomen habent affectiones minime similes: nam Pudor quoque utilitatis simul et noxæ ambiguus deus est, Pudor, inquam,

Et multum prodesse et lædere idoneus idem.
Neu crede Iarum genus unum, sed duo teris

εἰσι δύο, τὴν μὲν κεν ἐπαινήσειε νοήσας,
ἢ δ' ἐπιμωμητή· διὰ δ' ἀνδρα θυμὸν ἔχουσιν.

Οὐδὲν οὖν παράδοξον, εἰ πάθος ἀρετῇ κοινὴν προσηγορίαν ἔχειν ἔτυχεν, ὥστε ἔρωτα καλεῖσθαι καὶ τὴν ἀκόλαστον ἡδονὴν καὶ τὴν σωφρονουσαν εὖνοιαν.

38. Γάμους οὖν, φησί, τὸ μὴδὲν οἶει, καὶ τὸ θῆλυ τοῦ βίου φυγαδεύεις, ἵνα πῶς μείνωμεν ἄνθρωποι; Ζηλωτὸν μὲν ἦν κατὰ τὸν σοφώτατον Εὐριπίδην, εἰ δόξα τῆς πρὸς γυναῖκας συνόδου φοιτῶντες ἐπὶ ἱερὰ καὶ ναοὺς ἀργύρου καὶ χρυσοῦ τέκνα ὑπὲρ τῆς διαδοχῆς εἰνούμεθα· ἀνάγκη γὰρ βαρὺν κατ' αὐχέναν ζυγὸν ἡμῖν ἐπιθεῖσα τοῖς κελουμένοις πειθαρχεῖν βιάζεται. Τὸ μὲν οὖν καλὸν αἰρώμεθα τοῖς λογισμοῖς, εἰκέτω δὲ τῇ ἀνάγκῃ τὸ χρεῖν ὄδες. Ἄχρη τέκνων γυναῖκες ἀριθμὸς ἔστωσαν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀπαγε, μὴ μοι γένοιτο. Τίς γὰρ ἂν εὖ φρονεῖν ἀνέχεσθαι δύναίτο ἐξ ἐωθινοῦ γυναικὸς ὠραισμένης ἐπιτήτοις σοφίσμασιν; ἥς δὲ μὲν ἀληθῶς χαρακτήρ ἀμορφος, ἄλλότριοι δὲ κόσμοι τὸ τῆς φύσεως ἀπρεπὲς βουκολοῦσιν.

39. Εἰ γοῦν ἀπὸ τῆς νυκτέρου κοίτης πρὸς ὄρθρον ἰδοί τις ἀνισταμένης γυναῖκας, αἰσχρίῳ νομίει θηρίων τῶν πρωίας ὥρας ὀνομασθῆναι δυσκληρόνιστων· ὅθεν ἀκριβῶς οἶκος καθειργουσιν αὐτὰς οὐδενὶ τῶν ἀρρένων βλεπομένης· γρᾶς δὲ καὶ θεραπευνδίων ὁ σύμμορφος ὄχλος ἐν κύκλῳ παρεστᾶσι ποικίλοις φαρμάκοις καταφαρμακεύουσαι τὰ δυστυχῇ πρόσωπα· οὐ γὰρ ὑδατος ἀκράτῳ νάματι τὸν ὑπὴλθον ἀπονιψάμεναι κάρον εὐθὺς ἄπτονται σπουδῆς ἐχομένου τινὸς πράγματος, ἀλλ' αἱ πολλαὶ τῶν διαπασμάτων συνθέσεις τὸν ἀγῶν τοῦ προσώπου χρωτᾶ διαδρύνουσιν, ὥς δὲ ἐπὶ δημotelοῦς πομπῆς ἄλλο τι ἄλλη τῶν ὑπηρετουσῶν ἐγκεχεῖρισται, λεκανίδας ἀργυρᾶς καὶ προχόους ἔσποπρά τε καὶ καθάπερ ἐν φαρμακοπώλῳ πευθιδίων ὄχλον, ἀγγεῖα μετὰ πολλῆς κακοδαμονίας, ἐν οἷς ὁδόντων σημηχτικαὶ δυνάμεις ἢ βλέφαρα μελαίνουσα τέχνη θησαυρίζεται.

40. Τὸ δὲ πλεῖστον ἀναλίσκει μέρος ἡ πλοκή τῶν τριχῶν· αἱ μὲν γὰρ φαρμάκοις ἐρῶναινε δύναμένοις πρὸς ἡλίου μεσημβρίαν τοὺς πλοκάμους ἴσα ταῖς τῶν ἐρίων χροαῖς ξανθῷ μεταβάπτουσιν ἄνθει τὴν ἰδίαν κατακρίνουσαι φύσιν· ὁπόσαις δὲ ἀρκεῖν ἡ μελαῖνα χαίτη νομίζεται, τὸν τῶν γεγαμηκότων πλοῦτον εἰς ταύτην ἀναλίσκουσιν ὅλην Ἀραβίαν σχεδὸν ἐκ τῶν τριχῶν ἀποπνέουσαι, σιδηρὰ τε ὄργανα πυρὸς ἀμβλείᾳ φλογὶ χλιανθέντα βία τὴν ἐλίκων οὐλότητα διαπλέκει, καὶ περιέργοι μὲν αἱ μέχρι τῶν ὀφρύων ἐφελκυσμένοι κόμαι βραχὺ τῷ μετώπῳ τὸ μεταγίμμιον ἀφίᾳσι, σοβαροὺς δὲ ἀχρὶ τῶν μεταφρένων οἱ ὅπσιον ἐπισαλεύονται πλόκαμοι.

41. Καὶ μετὰ τοῦτο ἀνοδοβαφῇ πέδιλα τῆς σαρκὸς ἐνδοτέρῳ τοὺς πόδας ἐπισφίγγοντα καὶ λεπτοῦφῆς ἐς πρόφασιν ἐσθῆς ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν μὴ γεγυμνωσθαι. Πάντα δὲ τὰ ἐντὸς αὐτῆς γνωριμώτερα τοῦ προσώπου χωρὶς τῶν ἀμόρφως προπεπτωκότων μαζῶν, οὓς αἰεὶ περιφέρουσι δεσμώτας. Τί δεῖ τὰ τούτων πλουσιώτερα κακὰ διεξίναί; λίθους Ἐρυθραίους κατὰ τῶν

insedere : unum, qui novit, laudibus ornet;
alteri inest labe : in partes pectora scindunt.

Neque igitur mirum est, si affectio communem vi tuti appellationem forte accepit, ut amor vocaretur et voluptas libidinosa, et sapiens benevolentia.

38. Nuptias igitur, ait, nihili putas, et muliebne genus exulare e vita jubes? tum quomodo duremus homines? Optabile sane erat, de Euripidis doctissimi viri sententia, ut absque congressu cum mulieribus, in templa et aedes sacras venientes, argento et auro liberos successionis causa emeremus. Necessitas enim grave cervicibus nostris jugum imponens imperiis parere nos cogit. Quod igitur pulchrum est ratione eligamus, cedat autem necessitati utilitas. Liberiorum tenuis numerus sunt mulieres : in reliquis vero, apage, ne mihi sit mulier. Quis enim bene sanus perferre possit mulierem, a mane inde ascitis artificii formam interpolantem? cuius innata figura turpis est, alieni vero ornatus, quod natura indecens est, lenociniis quibusdam demulcent.

39. Si enim a nocturno cubili mane surgentes aliquis videat mulieres, turpiora censebit animalia illis quæ matutina hora nominare male auspicatum est [similis]. Unde diligenter domi se concludunt et virorum nulli conspiciuntur : aniculæ vero et simili specie ancillarum grex circulo astant, variis medicamentis infelices vultus inficientes. Non enim puro aquæ liquore soporem ex somno abluunt, statim ad serium aliquod opus accessuræ; sed multæ fucorum compositiones insuavem faciei colorem laxiorem reddunt, ac tanquam in publica pompa, aliud alii ministrarum commendatum est, pelves argentæ, et gutturia, speculaque, et velut apud pharmacopolam turba pyxidum, vasa multa infelicitate repleta, in quibus aut dentium detorsoræ facultates, aut nigrorem inducens superciliis ars reposita est.

40. Majorem autem partem temporis et operarum consumit cura capillorum. Aliæ enim medicamentis rutilare valentibus ad solem meridianum cincinnos, instar lanarum infectionis, flavo tingunt flore, propriam nativum [nativum colorem] dampnantes : quibus autem sufficere nigra coma solet, illæ maritorum divitias in hanc impendunt, totam fere de capillis Arabiam spirantes; et instrumenta ferrea, obtuso ignis ardore calefacta, vi quadam crispis cincinnos implicant, et minuta industria ad supercilia tsque deductæ comæ breve fronti interstitium relinquunt, jactabunde autem ad tergum scapulas usque posterioris comæ anuli fluctuant.

41. Et post hæc florei coloris sandalia intra ipsam carnem pedes astringentia, et tenuissimo textu dicis causa vestitus, quo ne nudæ esse videantur. Omnia autem intra hanc vestem facilius agnoscuntur quam facies, exceptis, quæ deformiter alioquin prociderent, uberibus, quæ in vinculis semper circumferunt. Quid opus est ditiora harum mala enarrare? Erythraeos lapillos ex auriculis suspensos,

λοδῶν πολυτάλαντον ἡρτημένους βρῖθος ἢ τοὺς περὶ καρποῖς καὶ βραχίονι δράκοντας, ὡς ὦφελον ὄντως ἀντὶ χρυσοῦ δράκοντες εἶναι· καὶ στεφάνῃ μὲν ἐν κύκλῳ τὴν κεφαλὴν περιθεῖ λίθοις Ἰνδικαῖς διάστερος, πολυτελεῖς δὲ τῶν αὐχένων ὄρμοι καθεῖνται, καὶ ἄχρι τῶν ποδῶν ἐσχάτων καταβέβηκεν ὁ ἄθλιος χρυσὸς ἅπαν, εἰ τι τοῦ σφυροῦ γυμνοῦται, περισφίγγων. Ἄξιον δ' ἦν σιδήρῳ τὰ περισφύρα σκελὴ πεπεδησθαι. Καθεῖδαν αὐτῶν δλον τὸ σῶμα νόθης εὐμορφίας ἐξαπατῶντι κάλλει διαμαγευθῇ, τὰς ἀναισχύντους παρειὰς ἐρυθραίνουσιν ἐπιγρίστοις φύκεσιν, ἵνα τὴν ὑπέρλευκον αὐτῶν καὶ πύονα χροῖαν τὸ πορφυροῦν ἄνθος ἐπιφω- νίῃ.

42. Τίς οὖν ὁ μετὰ τὴν τοσαύτην παρασκευὴν βίος; εὐθὺς ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐξοδοί, καὶ πᾶς θεὸς ἐπιτρίβων τοὺς γεγαμηκότας, ὧν ἐνίων οἱ καχοδαίμονες ἄνδρες οὐδὲ αὐτὰ ἴσασι τὰ δνόματα, Κωλιάδας, εἰ τύχοι, καὶ Γενετυλλίδας ἢ τὴν Φρυγίαν δαίμονα καὶ τὸν δυσέρωτα κῶμον ἐπὶ τῷ ποιμένι. Τελεταὶ δὲ ἀπόρρητοι καὶ χωρὶς ἀνδρῶν ὑποπτα μυστήρια καὶ — τί γὰρ δεῖ περι- πλέκειν; — διαφθορὰ ψυχῆς. Ἐπειδὴν δὲ τούτων ἀπαλλαγῶσιν, οἴκοι εὐθὺς τὰ μακρὰ λουτρά, καὶ πολυτελεῖς μὲν νῆ Δία τράπεζα, πολλὸς δὲ ὁ μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἄκκισμός. Ἐπειδὴν γὰρ ὑπέρπλεω γένωνται ταῖς παρ' αὐταῖς γαστριμαργίαις, οὐκέτ' οὐδὲ τοῦ φάρυγγος αὐταῖς παραδέχεσθαι δυναμένου τι σιτίον, ἄκροις δακτύλοις ἐπιγράφουσαι τῶν παρακειμένων ἔκαστον ἀπογοεύοντα νύκτας ἐπὶ τούτοις διηγούμεναι καὶ τοὺς ἐτερόχρωτα ὑπνους καὶ θηλότητος εὐνήν γέμουσαν, ἀφ' ἧς ἀναστὰς ἕκαστος εὐθὺς λουτροῦ χρεῖός ἐστιν.

43. Ταυτὶ μὲν οὖν εὐσταθοῦς βίου τεκμήρια· τῶν δὲ πικροτέρων εἰ τίς ἐθελήσῃ τὸ ἀληθὲς κατὰ μέρος ἐξετάζειν, ὄντως καταράσσεται Προμηθεὶ τὴν Μενάνδρειον ἐκείνην ἀπορρήξας φωνήν·

Εἴτ' οὐ δικαίως προσπεπαταλευμένον
γράφουσι τὸν Προμηθεῖα πρὸς ταῖς πέτραις;
καὶ γίγνεται αὐτῷ λαμπάς, ἄλλο δ' οὐδὲ ἐν
ἀγαθόν. "Ὁ μισεῖν οἶμ' ἅπαντας τοὺς θεοὺς,
γυναῖκας ἐπλάσεν, ὧ πολυτίμητοι θεοί,
ἔθνος μισρόν. Γαμεῖ τις ἀνθρώπων, γαμεῖ;
λάβριοι τὸ λοιπὸν γὰρ ἐπιθυμῖαι κακαί,
γαμηλίῳ λέχει τε μοιχὸς ἐντροφῶν
καὶ φαρμακείαι καὶ νόσων χαλεπωτάτῃ
φθόνος, μεθ' οὗ ζῇ πάντα τὸν βίον γυνή.

Τίς ταῦτα τὰ ἀγαθὰ διώκει; τίς βίος ὁ δυστυχὲς οὗτος θυμῆρης;

44. Ἄξιον τοίνυν ἀντιθεῖναι τοῖς θήλεσι κακοῖς τὴν ἄρρενα τῶν παίδων ἀγωγὴν. Ὁρθρίος ἀναστὰς ἐκ τῆς ἀζύγου κοίτης τὸν ἐπὶ τῶν ὀμμάτων ἔτι λοιπὸν ὑπνον ἀπονιδάμενος ὕδατι λιτῷ καὶ τὴν ἱερὰν χλαμύδα ταῖς ἐπωμίαις περόναις συρράψας ἀπὸ τῆς πατρῴας ἐστίας ἐξέρχεται κάτω κεκυφώς καὶ μηδὲνα τῶν ἀπαντώντων ἐξ ἐναντίου προσβλέπων· ἀκόλουθοι δὲ καὶ παιδαγωγοὶ χορὸς αὐτῷ κύσμιος ἐπονται τὰ σεμνὰ τῆς ἀρετῆς ἐν χερσὶν ὄργανα κρατοῦντες, οὐ πριστοῦ κτενὸς ἐντομὰς

pondus multorum talentorum; aut illos circa manus et brachia dracones, qui utinam veri pro auro dracones essent: et corona in orbem caput ambit, Indicis stellata gemmis, sumtuosaeque cervice monilia demittuntur, et ad ultimos pedes miserum descendit aurum, quicquid circa talum nudatur constringens. Dignum erat autem ferro potius crura in talorum regione compediri. Quumque totum illarum corpus spuriae formositatis pulchritudine deceptrice velut incantatum fuerit, impudentes genas inunctis fucis rubefaciunt, ut candidissimum illarum et pinguem colorem florens purpura suo rubore aspergat.

42. Quae igitur post tantum apparatus vita est! Statim exitur domo, et nullus ipsis deus est quin idem perdat maritos: sunt etiam ex iis numinibus quorum ne ipsa quidem nomina sciant infelices illi mariti, ut puta Coliadas, et Genetylidas, aut Phrygiam deam, aut infelicitate amantissimum ad pastorem commissationem. Accedunt sacra arcana, et suspecta sine viris mysteria, et (quid enim opus est haec involvere?) animi corruptela. Quum vero ab his redire, domi statim longa lavacra, ac sumtuosa hercle mensa, multaeque apud viros suos deliciae. Quum enim ultra modum oppletae sunt penes se liguritionibus, nec jam ipsa capere gula cibi aliquantillum potest, summis digitis velut conscribillantes appositorum singula degustant, noctes inter haec enarrantes, et diversi coloris somnos, et cubile muliebri plenum mollium, e quo quicumque surgit, balneo statim indiget.

43. Haec igitur sunt vitae bene sibi constantis indicia. Eorum vero, quae acerbiora sunt, si quis singulatim velit verum exquirere, ille profecto Promethea exsecrabitur in Menandri illam vocem erumpens,

Et nonne merito pinxerunt Promethea
pendere fixum Caucas de rupibus?
cui dedicatur fax, aliud nihil boni.
Sed, quod deos odisse cunctos autumo,
formavit idem feminam, o dei boni!
genus scelestum! Ducit aliquis conjugem,
ducit? libido nempe clancularia,
et nuptiali mœchus illuditt toro:
venena dehinc, insidiae, invidia, pessimum
morborum, toto femina ævo quem fovet.

Quis haec bona persequitur? cui haec infelix vita cordi est?

44. Aequum igitur opponere muliebribus istis malis virilem puerorum vivendi rationem. Mane surgens de caelibes lecto, reliquum adhuc in oculis somnum simplici aqua postquam abluit, sacra chlamyde humeralibus connexa fibulis, paterna domo egreditur dejecto vultu, ac neminem eorum, qui ex adverso veniunt, contuens. Pedissequi autem illum et paedagogi, decens caterva, sequitur, honesta illa virtutis instrumenta manibus tenentes, non secti serra pectinis incisuras inulcere comam aptas, neque specula,

κόμην καταψήχειν δυναμένας οὐδὲ ἔσοπτρα τῶν ἀντιμόρφων χαρακτῆρων ἀγράφους εἰκόνας, ἀλλ' ἢ πολύπτυχοι δέλτοι κατόπιν ἀκολουθοῦσιν ἢ παλαιῶν ἔργων ἀρετὰς φυλάττουσαι βίβλοι, κὰν εἰς μουσικοῦ δέη φοιτᾶν, εὐμελὲς λύρα.

45. Πᾶσι δὲ τοῖς φιλοσόφοις ψυχῆς μαθήμασι λιπαρῶς ἐναθλήσας, ἐπειδὴν ἡ διάνοια τῶν ἐγκυκλίων ἀγαθῶν κορεσθῇ, τὸ σῶμα ταῖς ἐλευθερίοις ἀσκήσεσιν ἐκπονεῖ. Θετταλοὶ γὰρ ἵπποι μέλουσιν αὐτῷ· καὶ βραχὺ τὴν νεότητα πωλοδαμνήσας ἐν εἰρήνῃ μελετᾷ τὰ πολεμικὰ ἀκοντὰς ἀφιεῖς καὶ βέλη δι' εὐστόχου δεξιᾶς ἀποπάλλων. Εἰδ' αἱ λιπαρὰ παλαῖστραι, καὶ πρὸς ἡλίου μεσημβρινὸν θάλαπος ἐγκονίεται τὸ σῶμα πυκνούμενον, οἱ τε τῶν ἐναγωνίων πόνων ἀποσταλάζοντες ἰδρωῖτες, μεθ' οὓς λουτρὰ σύντομα καὶ τράπεζα τῇ μετὰ μικρὸν ἐπιτήρουσα πράξει· πάλιν γὰρ αὐτῷ διδάσκαλοι καὶ παλαιῶν ἔργων αἰνιττόμεναι καὶ ἐπιμελούμεναι μνῆμαι, τίς ἀνδρείος ἥρως ἢ τίς ἐπὶ φρονήσει μαρτυρούμενος ἢ οἰοὶ δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην ἡσπάσαντο. Τοιαύταις ἀρεταῖς ἀπαλὴν ἔτι τὴν ψυχὴν ἐπάρδων, ὅταν ἐσπέρα τὴν πράξιν ὀρίσῃ, τῇ γαστρὶ ἀνάγκη τὸν ὀρεῖλόμενον δασμὸν ἐπιμετρήσας ἡλίου ὕπνου καθυύδει τοῖς μεθ' ἡμέραν καμάτοις ἐπηρεμῶν ἐπιφθονον.

46. Τίς οὐκ ἂν ἐραστής ἐρχέου γένοιτο τοιούτου; τίς δ' οὕτω τυφλὰ μὲν αἱ τῶν ὀμμάτων βολαί, πηροὶ δὲ οἱ τῆς διανοίας λογισμοί; πῶς δ' οὐκ ἂν ἀγαπήσῃ τὸν ἐν παλαίστραις μὲν Ἑρμῆν, Ἀπόλλωνα δὲ ἐν λύραις, ἱππαστὴν δὲ ὡς Κάστορα, θείας δὲ ἀρετὰς διὰ θνητοῦ διώκοντα σώματος; Ἄλλ' ἐμοὶ μὲν, θαίμονες οὐράνιοι, βίος εἴη διηνεχὲς οὗτος, ἀπαντικρὺ τοῦ φίλου καθέζεσθαι καὶ πλησίον ἡδὺ λαλοῦντος ἀκούειν, ἐξιώντι δὲ αὐτῷ συνεξίεναι καὶ παντὸς ἔργου κοινωνίαν ἔχειν. Εὖξαιτο μὲν οὖν ἐρῶν τις δι' ἀπταίστου καὶ ἀκλινοῦς βίου τὸν στεργόμενον ἀλύτως εἰς γῆρας δδεῦσαι μηδεμιᾶς τύχης πειράσαντα βάσκανον ἐπῆρειαν. Εἰ δὲ καὶ, ὅς ἄνθρωπίνης φύσεως νόμος, νόστος ἐπιψαύσειεν αὐτοῦ, κἀμνοντι συνοισίῃ καὶ διὰ χειμερίου θαλάττης ἀναγομένῳ συμπλεύσομαι· κὰν τυραννικὴ βία δεσμὰ περιάψῃ, τὸν ἴσον ἐμαυτῷ περιθίσω σίδηρον· ἐχθρὸς ἅπας ὁ μισῶν ἐκείνον ἐμὸς ἔσται, καὶ φιλήσω τοὺς πρὸς αὐτὸν εὐνοϊκῶς ἔχοντας· εἰ δὲ ληστὰς ἢ πολεμίους θεασάμην ἐπ' αὐτὸν ὀρμῶντας, ὀπλισάμην καὶ παρὰ δύναμιν· κὰν ἀποθάνῃ, ζῆν οὐκ ἀνέξομαι· τελευταίας δὲ ἐντολὰς τοῖς μετ' ἐκείνον ὑπ' ἐμοῦ στεργόμενοις ἐπιθήσομαι· κοινὸν ἀμφοτέροις ἐπιγίωμαι τάφον, ὁστέρις δὲ ἀναμειβαντας ὁστέα μηδὲ τὴν κωφὴν κόνιν ἀπ' ἀλλήλων διακρίναι.

47. Ταῦτα δ' οὐ πρῶτοι χαράζουσιν οἱ ἐμοὶ πρὸς τοὺς ἀξίους ἔρωτες, ἀλλ' ἡ θεοὺς γαίτων ἡρωϊκῇ φρόνησις ἐνομοθέτησεν, ἐν οἷς ὁ φιλικὸς ἔρως ἄχρι θανάτου συνεξέπνευσεν. Φωκὶς ἐκ νηπίων ἔτι χρόνων Ὀρέστην Πυλάδην συνῆψεν· θεὸν δὲ τῶν πρὸς ἀλλήλους παθῶν μεσίτην λαβόντες ὡς ἐφ' ἑνὸς σκάφους τοῦ βίου συνέπλευσαν· ἀμφοτέροις Κλυταιμνήστραν ἀνήρουν ὡς

objectarum formarum non plectas imagines; sed vel multiplices tabellae a tergo sequuntur, aut antiquorum operum virtutes servantia volumina; et, si ad musicae magistrum eundum sit, canora lyra.

45. Peractis diligenter omnibus in philosophica doctrina mentis exercitiis, quum eruditus illius circuli bonis saturatus est animus, liberalibus exercitamentis corpus perficit. Thessali enim equi curae illi sunt; et quum paullum juventutem ipse suam equulei instar agitavit et subegit, bellicam rem in pace meditatur, emittens jacula, et tela certa manu vibrans. Tum palaestrae unctae, et ad meridianum solis calorem densandum corpus in pulvere volutatur, stillantesque de certaminum labore sudores: post quos breves balnear, et sobrietatem instanti paullo post operi servans mensa. Rursus enim adsunt illi magistri, veterumque operum commentarii, tectius significantes aut data opera exponentes quis fortis heros, aut quis prudentiae testimonio ornatus, aut qui iustitiam, quique temperantiam amplexi sint. Talibus virtutibus quum tenerum adhuc animum velut irrigavit, vespera finem operibus imponente, ubi debitum ventris necessitati tributum admensus est, suaviores dormit somnos, qui diurnos post labores invidenda voluptate quiescat.

46. Talis adolescentis quis non amator fiat? cujusnam adeo caeci oculorum conjectus, ita stupidae mentis cogitationes? quomodo non amet aliquis Mercurium in palaestra; in lyra Apollinem, equitem instar Castoris, divinasque in mortali corpore virtutes persequentem? Verum mihi quidem, o caelestes dii, vita perpetua sit haec, ex adverso amici sedere, et ex proximo suave loquentem audire, exeuntem deducere, et omnium rerum cum illo communione habere! Atque amator quidem aliquis optaverit, per inoffensam et nihil vacillantem vitam sine ullo dolore ad senectutem pervenire amasium suum, invidiam fortunae nullius noxam expertum. Si vero, quae humanae naturae lex est, morbus illum attigerit, aegrotabo cum laborante, et per tempestuosum mare navigantem comitabor: et, si tyrannica vis vincula ei injiciat, aequale mihi ferrum circumponam. Inimicus, quicumque illum oderit, meus erit, et amabo qui benevolentia illum complectentur. Si vero latrones aut hostes videam in illum irruentes, ultra vires etiam arma sumam: et, si moriatur, vivere non sustinero: ultimaque mandata iis, qui post illum cari mihi erunt, dederò communem utrique tumulum uti aggerent, ossibusque ossa permiscerent ne pulverem quidem mutum discernant.

47. Haec vero non primi sancient amores adversus dignos mei, sed vicinus diis heroum sensus hanc legem tulit, in quibus ille amicitiae amor ad mortem usque progressus una expiravit. A puerilibus inde annis Orestis Pyladen Phocis copulavit, qui, deo mutui affectus arbitro assumpto, tanquam in uno vitae navigio vecti sunt: anibo Clytaemnestram, tanquam ambo essent Agamemnonis filii, interfecere; ab am-

Ἀγαμέμνωνος παῖδες, ὑπ' ἀμφοῖν Αἰγισθος ἐφρονέουτο· τὰς Ὀρέστην ἐλαυνούσας Ποινὰς Πυλάδης ἐνόσσει μᾶλλον, κρινομένῳ συνηγωνίζετο. Τὴν δὲ ἐρωτικὴν φιλίαν οὐδὲ τοῖς τῆς Ἑλλάδος ὄροις ἐμέτρησαν, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ἐσχάτους Σκυθῶν τέρμονας ἐπλευσαν ὁ μὲν νοσῶν, ὁ δὲ θεραπεύων. Τῆς γοῦν Ταυρικῆς γῆς ἐπιβαίνοντας εὐθὺς ἡ μητροκτόνος αὐτοὺς Ἑρινὺς ἐξενόδογγησε, καὶ τῶν βρβαρῶν ἐν κύκλῳ περιεστώτων ὁ μὲν ὑπὸ τῆς συνήθους μανίας πεσὼν ἔκειτο, Πυλάδης δὲ

ἀρρὸν τ' ἀπέψα σώματός τ' ἐτημέλει
πῆπλου τε προῦκαλύπτειν εὐπήκτους ὕδας,

οὐκ ἐραστοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ πατρός ἐνδεικνύμενος ἦθος. Ἦνίκα γοῦν ἐκρίθη θατέρου μένοντος ἐπὶ τῇ φωνεῦσθαι τὸν ἕτερον ἐς Μυκήνας ἀπιέναι κομιοῦντα γράμματα, μένειν ὑπὲρ ἀλλήλων ἀμφοτέροι θέλουσιν ἑκάτερος ἐν θατέρῳ ζῶντι ζῆν ἑαυτὸν ἡγούμενος. Ἀπαθεῖται δὲ τὰς ἐπιστολάς Ὀρέστης ὡς Πυλάδου λαβεῖν ἀξιωτέρου, μόνον οὐκ ἐραστῆς ἀντ' ἐρωμένου γενόμενος·

Τὸ γὰρ σφαγῆναι τόνδ' ἐμοὶ βάρος μέγα·
ὁ ναυστολῶν γάρ εἰμ' ἐγὼ τὰς συμφοράς.

Καὶ μετ' ὀλίγον φησί,

Τῷδε μὲν δέλτον δίδου·
πέμψω γάρ Ἀργος, ὥστε σοι καλῶς ἔχειν·
ἡμᾶς δ' ὁ χρῆζων κτείνεται.

48. Καὶ γὰρ οὕτως ἔχει τὸ πᾶν· ὅταν γὰρ ἐκ παιδῶν δ σπουδαῖος ἔρως ἐντραφεῖς ἐπὶ τὴν ἤδη λογίζεσθαι δυναμένην ἡλικίαν ἀνδρωθῇ, τὸ πάλαι φιληθὲν ἀμοιβαίους ἔρωτας ἀνταποδίδωσι, καὶ δυσχερὲς αἰσθῆσθαι ποτέρου πότερος ἐραστῆς ἔστιν, ὥσπερ ἀπ' ἐσώπτρου τῆς τοῦ φιλήσαντος εὐνοίας ἐπὶ τὸν ἐρώμενον ὁμοίου πεσόντος εἰδώλου. Τί δὴ οὖν τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου ζέξην αὐτὸ τρυφὴν ὀνειδίζει θεοῖς νόμοις ὅρι θέν ἐκ διαδοχῆς ἐφ' ἡμᾶς καταβεθῆκός; Ἀσμένως δὲ αὐτὸ δεξιόμενοι μεθ' ἄγνης διανοίας νεωκοροῦμεν· ὀλβιος γὰρ ὡς ἀληθῶς κατὰ τὴν τῶν σοφῶν ἀπόφασιν,

ὃ παῖδες τε νέοι καὶ μώνυχες ἵπποι,
γῆράσκει δ' ὁ γέρον κείνος ἐλαφρότατα,
κούροι τὸν φιλέουσιν.

Αἶ γε μὴν Σωκρατικαὶ διδασκαλαὶ καὶ τὸ λαμπρὸν ἐκείνου τῆς ἀρετῆς δικαστήριον τοῖς Δελφικοῖς τρίποσιν ἐτιμήθη· χρησμὸν γὰρ ἀληθείας δ Πύθιος ἐθέσπισεν,

Ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος,

δς ἅμα τοῖς ἄλλοις μαθήμασιν, ἐξ ὧν τὸν βίον ὄνησε, καὶ τὸ παιδεραστεῖν ὡς μάλιστα ὠφελοῦν προσήκατο.

49. Δεῖ δὲ τῶν νέων ἐρᾶν ὡς Ἀλκιβιάδου Σωκράτης, δς ὑπὸ μιᾷ χλανιδί πατρός ὕπνους ἐκοιμήθη. Καὶ ἔγωγε τὸ Καλλιμάχειον ἐπὶ τέλει τῶν λόγων ἡδίστα προσθεῖην ἂν ἅπασι κήρυγμα·

Αἴθε γὰρ, ὦ κούροις ἐπ' ἔμματα λίχνα φέροντες,
Ἐρχίος ὡς ὑμῖν ὤρισε παιδορρεῖν,
ὥδε νέων ἐράοιτε, πόλιν κ' εὐάνδρον ἔχοιτε.

Ταῦτ' εἰδότες, ὦ νεανίαι, σωφρόνως παισὶν ἀγαθοῖς

bobus Aegisthus occisus est; Furis Oresten agitantibus magis laborabat Pylades; iudicio cum illo periclitatus est. Amatoriam illam amicitiam nec Graeciae finibus mensi sunt, sed ad extremos Scytharum terminos navigarunt, aegrotans alter, alter eum curans. In Tauricam enim tellurem egresos occisae matris ultrix Furia hospitio statim excepit, circumstantibusque barbaris, alter a consueto furore prolapsus jacebat; Pylades vero

spumam aufererebat, corporis curam gerens,
jacentem textu pepli firmo prolegens,

non amatoris modo, sed patris etiam animum ostendens. Quum enim iudicatum esset, manente altero ut occideretur, Mycenae abire alterum, qui literas eo ferret, manere uterque pro altero volunt, rati uterque se vivere in vivente altero. Repellit autem epistolas Orestes, tanquam digniore qui eas acciperet Pylade, factus tantum non amator pro amasio :

Istum perire, mihi nimis grave est onus;
nam mea malorum sarcinam navī veho.

et paullo post ait ;

Isti da literas ;
hic ibit Argos, hic tuum negotium
curabit : nos necato qui cupit.

48. Sic enim universum se habet. Nempe quum innutritus a pueris inde honestus amor ad aetatem ratiocinandi jam capacem corroboratus est, ille qui amatus adhuc fuit mutuos amores rependit, difficile ut sit ad animadvertendum, utrius uter amator sit, tanquam a speculo, sic a benevolentia amantis simili ad amatum simulacro reflexo. Quid igitur, velut peregrinam vitae nostrae luxuriam, exprobras quod divinis legibus definitum successione quadam ad nos delatum est? Quin lubenter illud acceptum pura mente, tanquam rem sacram, servamus. Felix enim vere de sapientium virorum sententia,

cui juvenescit equus, puerique ministrant,
nam fert aetatem mollior ille senex,
qui pueris carus.

Ac Socraticam quidem disciplinam et splendidum illud virtutis tribunal Delphici tripodes honorarunt; veritati enim oraculum fudit Pythius,

Excellit omnes mente Socrates viros,

qui cum reliqua disciplina, qua vitam juvit, etiam puerorum amorem, tanquam rem maxime utilem, adsciverat.

49. Oportet autem amare juvenes, ut Alcibiadem Socrates, qui sub eadem laena cum illo patris somnum dormivit. Atque ego Callimacheum illud in fine orationis lubens posuerim, praconium ad omnes :

Vos o qui pueros oculo patrans voratis,
Erchius ut teneros jussit amare mares,
sic pueros petitote; virisque implebitis urbem.

Haec quum scialis, juvenes, modeste ad bonos pueros acce-

πρόσιτε μὴ δὲ ὀλίγης τέρψεως ἕνεκα τὴν μακρὰν ἐκχέοντες εὖνοιαν ἄχρι τῆς ἀκμῆς πλαστὰ τὰ τοῦ φιλεῖν πάθη προβάλλετε, τὸν δ' οὐράνιον Ἑρώτα προσκυνῶντες εἰς γῆρας ἀπὸ παιδῶν βέβαια τηρεῖτε τὰ πάθη· τοῖς γὰρ οὕτω φιλοῦσιν ἥστος μὲν ὁ τοῦ ζῆν χρόνος οὐδεμιᾶς ἀπρεποῦς συνειδήσεως παροικούσης, αἰδῶμοι δὲ μετὰ θάνατον εἰς πάντας ἐκροῦνται κληρόνες. Εἰ δὲ δεῖ φιλοσόφων παισὶ πιστεῦειν, αἰθὴρ μετὰ γῆν ἐκδέχεται τοὺς ταῦτα ζηλοῦντας· εἰς δὲ ἀμείνονα βίον ἀποθανόντες ἔχουσι τῆς ἀρετῆς γέρας τὸ ἀφθαρτον.

50. Τοιαῦτα τοῦ Καλλικρατίδου σφόδρα νεανικῶς σεμνολογησαμένου, Χαρικλέα μὲν ἐκ δευτέρου λέγειν περιώμενον ἐπέσχον· ὦρα γὰρ ἦν ἐπὶ ναῦν κατιέναι. Δεομένων δ' ὅτι φρονόιν ἀπορρίνασθαι, δι' ὀλίγου τοὺς ἑκατέρου λόγους ἀριθμησάμενος, Οὐκ ἐξ ὑπογύου, φημί, καὶ παρημελημένους ὑμῖν, ὧ ἐταῖροι, τὰ τῶν λόγων εἰσικεν ἀπεσχεδιάσθαι, διηνεκοῦς δὲ καὶ νῆ Δι' ἐρρωμένης φροντίδος ἐναργῆ ταῦτ' ἐστὶν ἔχνη· σχεδὸν γὰρ οὐδὲν ἐστὶν ὅτι τῶν λεκτέων εἰπεῖν ἐτέρῳ δύνασθαι παρήκατε· καὶ πολλή μὲν ἡ τῶν πραγμάτων ἐμπειρία, πλείων δ' ἡ τῶν λόγων δεινότης, ὥστ' ἔγωγε ἂν εὐχαίμην, εἴπερ ἦν ἐν δυνατῷ, γενέσθαι Θηραμένης ἐκείνος ὁ Κόθορνος, ἢ ἄμφορ νενικηκότας ἐξ ἴσου βαδίζοιτε. Πλὴν ἐπειδὴ περ ἀνῆσσειν οὐκ εἰσίκετε καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μεταξὺ πλῶι περὶ τῶν αὐτῶν οὐ κέρικα διοχλεῖσθαι, τὸ μάλιστα παραστὰν εἶναι μοι δίκαιον ἀποφανοῦμαι.

51. Ἰάμοι μὲν ἀνθρώποις βιωφελὲς πρᾶγμα καὶ μακάριον, ὅποταν εὐτυγχάνται, παιδικούς δ' ἔρωτας, ὅσοι φίλεις ἀγὰρ δίκαια προμῶνται, μόνης φιλοσοφίας ἔργον ἡγοῦμαι. Διὸ δὴ χαμητέον μὲν ἅπασι, παιδεραστεῖν δὲ ἐρείσθω μόνους τοῖς σοφοῖς· ἥμισυ γὰρ ἐν γυναιξὶν ὁλοκληρὸς ἀρετὴ φύεται. Καὶ σὺ δ', ὦ Χαρίκλειε, μὴδὲν ἄχθεσθῆς, εἰ ταῖς Ἀθηναῖς ἢ Κόρινθος εἴξει.

52. Κἀγὼ μὲν ὑπ' αἰδῶς συντόμῳ λόγῳ τὴν κρίσιν ἐπισπεύσας ἐξάνεστη· ἑώρων γὰρ ὑπερκατηφῆ τὸν Χαρικλέα παρὰ μικρὸν ὡς θανάτου κατὰκριτον. Ὁ δ' Ἀθηναῖος Ἰλαρῷ τῷ προσώπῳ φαίδρος ἀναπηδήσας προΐει σφόδρα σοβαρῶς· εἶκασεν ἂν τις αὐτὸν ἐν Σαλαμῖνι Πέρσας κατανεναυαρχήναι. Καὶ τοῦτό γε τῆς κρίσεως ἀπονάμην, λαμπρότερον ἡμῶς ἐστιάσαντος αὐτοῦ τὰ πινύκια· καὶ γὰρ ἦν ἄλλως τὸν βίον μεγαλοφρονέστερος. Ἡσυχῇ δὲ καὶ τὸν Χαρικλέα παρηγορησάμην ἐπὶ τῇ δεινότητι τῶν λόγων συνεχὲς ὑπερβαυμάζων, ὅτι δυσχερεστέρω μέρει δυνατῶς συνηγόρησεν.

53. Ἄλλ' ἡ μὲν ἐν Κνίδῳ διατριβὴ καὶ τὰ παρὰ τῇ ὑπὸ λαληθέντα σπουδῇ ἱλαρὰν ἅμα καὶ παιδιὰν εὖμουσον ἐσχηκότα, τῇ δὲ πῃ διεκρίθη. Σὺ δὲ, ὦ Θεόμνηστε, ὁ τὴν ἑωλον ἡμῶν ἐκκαλεσάμενος μνήμην, εἰ δικαστὴς τότ' ἦσθα, πῶς ἂν ἀπεφῇς;

ΘΕΟΜΝ. Μελετίδην ἢ Κόροιβον οἶμι με πρὸς θεῶν, ἵνα τοῖς ὑπὸ σοῦ δικαίως κρίνεις ἐναντίαν φέρω ψήφον; ὅς ὑπ' ἄκρας ἡδονῆς τῶν λεγομένων ἐν Κνίδῳ διατρίβειν ὥρομην ὀλίγου τὸ βραχὺ τοῦτο δωμάτιον αὐ-

dite, neu parvæ voluptatis causa longam benevolentiam effundentes, usque ad maturam ætatem fictos amoris affectus obtentui libidinis habere: sed, cælesti illo invocato Amore, in senectutem a pueris inde stabiles servate affectus. Qui enim ita amant, illis suavissimum vivendi tempus, turpi nulla conscientia in animo habitante; nobilis autem post mortem ad omnes fama exit. Si vero fides habenda philosophorum filiis, æther post terram excipit qui his rebus studuerunt; atque, ad vitam meliorem mortui, præmium virtutis habent immortalitatem.

50. Ista Callicratidas juvenili ardore et gravi oratione quum protulisset, Chariclem, dicere volentem denuo, repressi: quod tempus erat descendendi ad navim. Rogantibus autem ut quid sentirem pronunciare vellem, perpensa paullum utriusque oratione, « Non ex tempore, inquam, et negliger, sodales, orationem uterque suam videnini deperperasse; sed perpetuæ et robustæ profecto cogitationis aperta hæc sunt vestigia: vix enim quicquam est eorum, quæ dici hic debent, quod dicendum alteri reliqueritis; ac quum multa rerum peritia emittit, tum major etiam vis verborum. Itaque optaverim, Theramenes, si fieri posset, ille Cothurnus esse, ut victores ambo æquo pede incederetis. Verum enim vero quandoquidem remissuri non videmini, et ipse inter navigandum de iisdem rebus flagitari non decevi; id quod maxime in præsens mihi justum esse videtur, pronuntiabo.

51. Nuptiæ quidem res vitæ hominum utilissima, et beata, quoties felices sunt: masculos autem amores, quoties casta amicitia jura illi conciliant, solius opus philosophiæ arbitror. Propterea nuptiæ contrahendæ omnibus; pueros autem amare solis concedatur philosophis; minime enim perfecta in mulieribus virtus existit. Tu vero, Charicles, non gravabere, si Athenis Corinthus cesserit.

52. Atque ego præ pudore concisa oratione festinanter judicium quum expedissem, surrexi: videbam enim demisso supra modum vultu Chariclem, quasi tantum non capitis damnatus esset. Atheniensis vero hilari gestu lætus exsultans, jactabundo valde incesso progrediebatur; putares navali ad Salamina prælio Persas ab illo superatos. Atque hunc certe judicii mei fructum habui, quod splendidius nos tanquam triumphali cæna excepit: erat enim alioquin etiam in victu magnificentior. Submissa autem voce Chariclem etiam subinde consolabar, vi dicendi illius commemorata, perpetuo vehementer admirari me dicens, quam potenter difficiliore partes tuitus fuisset.

53. Sed illa in Cuido commoratio et habitus in dææ sacro sermones, qui lætum simul studium et eruditum lusum habuerant, hoc fere modo compositi sunt. At tu, Theomneste, qui antiquam illam nobis memoriam evocasti, si tum judex fuisses, quid pronunciaturus eras?

THEOMN. Adeone Melediden aut Coræbum medius fidius me arbitraris, ut juste a te judicatis contrariam feram sententiam? qui præ summa jucunditate eorum quæ dicebantur, in Cuido versari mihi videretur, ut parum abesset quin

τὸν ἡγιούμενος εἶναι τὸν νεὼν ἐκεῖνον. "Ομως δ' οὖν — οὐδὲν γὰρ ἀπρεπὲς ἐν ἑορτῇ λέγεσθαι, πᾶς δὲ γέλως, καὶ περιέργος ἦ, πανηγυρίζειν δοκεῖ — τοὺς ἄγαν ὑπὸ τοῦ παιδεραστεῖν κατωφρυωμένους λόγους θαύμαζον μὲν ἐπὶ τῇ σεμνότητι, πλὴν οὐ πάνυ θυμῆρες ὥσπερ, ἐφ' ἧς παιδὶ συνδιημερεύοντα Τανταλείους δίκας ὑποφέρειν, καὶ τοῖς ὁμμασι τοῦ κάλλους μονονουχὶ προσκλύζοντος, ἐξὸν ἀρύσασθαι, διψῆν ὑπομένειν· οὐ γὰρ ἀπόρη τὸ θεωρεῖν ἐρώμενον οὐδ' ἀπαντικρὺ καθημένον καὶ λαλοῦντος ἀκούειν, ἀλλ' ὥσπερ ἡδονῆς κλίμακα συμπηξάμενος ἔρωι πρωτὸν ἔχει βαθμὸν ὀψεύς, ἵνα ἰδῇ, καὶ θεάσῃται, ποθεῖ προσάγων ἐφαψασθαι· δι' ἄκρων γοῦν δακτύλων καὶ μόνον θίγει, τὰ τῆς ἀπολαύσεως εἰς ἅπαν διαθεῖ τὸ σῶμα. Τυχῶν δ' εὐμαρῶς τούτου τρίτην πείραν ἐπάγει φιλήματος, οὐκ εὐθὺς περιέργον, ἀλλ' ἡρέμα χεῖλη προσεγγίσας χεῖλεσιν, ἀ πρὶν ἢ ψαῦσαι τελειῶς, ἀπέστη, μηδὲν ὑπονοίας ἔχνος καταλιπὼν· εἴτα πρὸς τὸ παρῆικον ἀρμυζόμενος αἰεὶ λιπαρεστέροις μὲν ἀσπάσμασιν ἐνέτηκεν, ἐσθ' ὅτε καὶ διαστελλὼν ἡσυχῇ τὸ στόμα, τῶν δὲ χειρῶν οὐδεμίαν παρήσιν ἀργήν· αἱ γὰρ φανεραὶ μετὰ τῶν ἐσθίων περιπλοκαὶ τὴν ἡδονὴν συνάπτουσιν, ἢ λάθριος ὑγρῶς ἢ δεξιὰ κατὰ κόλπου ὄσασμαστούς βραχὺ τὴν φύσιν ὑπεροδῶντας πῆζει, καὶ σφριγώσης γαστρός ἀμφιλαφὲς τοῖς δακτύλοις ἐπιδράττεται ὁμαλῶς, μετὰ τούτου καὶ πρωτόχουν ἄνθος ἤβης. Καὶ

τί τάρρην' ἀναμετρήσασθαι με δεῖ;

τοσαύτης τυχῶν ἐξουσίας ὁ ἔρωις θερμότερου τινὸς ἄπτεται πράγματος· εἴτ' ἀπὸ μηρῶν προοιμιασάμενος κατὰ τὸν κομικὸν αὐτὸ ἐπάταξεν.

54. Ἐμοὶ μὲν οὕτω παιδεραστεῖν γένοιτο· μετewρολέσχει δὲ καὶ ὅσοι τὴν φιλοσοφίας ὄρρυν ὑπὲρ αὐτοὺς τοὺς κροτάφους υπερήρκασι, σεμνῶν ὀνομάτων κομψέμασι τοὺς ἀμαθεῖς ποιμαίνετωσαν· ἐρωτικὸς γὰρ ἦν, εἴπερ τις, καὶ ὁ Σωκράτης, καὶ ὑπὸ μίαν Ἀλκιβιάδης αὐτῷ χλανίδα κλιθεὶς οὐκ ἀπλῆξ ἀνέστη. Καὶ μὴ θαυμάσης· οὐδὲ γὰρ ὁ Πάτροκλος ὑπ' Ἀχιλλεύως ἡγαπᾶτο μέχρι τοῦ καταντικρὺ καθέζεσθαι

δέγμενος Αἰακίδην, ὅποτε λήξειεν ἀείδων,

ἀλλ' ἦν καὶ τῆς ἐκείνων φιλάς μεσότης ἡδονή· στένων γοῦν Ἀχιλλεύς τὸν Πατρόκλου θάνατον ἀταμιεύει πάθει πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπερράγη,

Μηρῶν τε τῶν σῶν εὐσεβὴς ὁμιλία.

Τοὺς γε μὴν ὀνομαζομένους παρ' Ἑλλήσι κομμαστὰς οὐδὲν ἀλλ' ἢ δόλους ἐραστὰς νομίζω. Τάχα φήσει τις αἰσχρὰ ταῦτ' εἶναι λέγεσθαι, πλὴν ἀληθὴ γένη τὴν Κνιδίαν Ἀφροδίτην.

ΑΥΚ. Οὐκ ἀνέξομαι σου, φίλε Θεόμνηστε, ἀλλὴν ἀρχὴν καταβαλλομένου τρίτων λόγων, ἧς ἀκούειν ἐν ἑορτῇ μόνον εἰκὸς ἐστὶ, τὰλλα δὲ τῶν ἐμῶν ὧτων πόρρω ἀποικιεῖν. Ἀφέμενοι δὲ τοῦ παρέλκειν πλείω χρόνον εἰς ἀγορὰν ἐξίωμεν· ἡδὴ γὰρ εἰκὸς ἐστὶν ὑφάπτεσθαι τῷ

parvulam hanc domunculam ipsum illud esse templum putarem. Verumtamen (nilui enim non decens est hoc die festo dicere, quum risus omnis, etiamsi forte nimius, ad celebrationem pertinere videatur) orationem illam in puorum amore, nimio quasi supercilio elatam, gravitatis causa admirabar equidem: verum illud parum videbatur ad animi voluptatem pertinere, aliquem totos dies versautem cum puero pubertati propinquo, Tantaleas pœnas sustinere, quumque pulchritudo tantum non alluat oculos, quum hauriendi sit copia, tolerare tamen sitim. Neque enim satis est videre quem ames, neque ex adverso sedentem et loquentem audire, sed velut scalas quasdam voluptatis fabricans amor primum habet gradum visus, uti spectet: et ubi contemplatus est, cupit admoto corpore attingere: si enim vel summis tantum digitis attigerit, totum corpus fructus ille percurrit. Hoc ubi facile consecutus est, tertio tentat osculum, non statim curiosum illud, sed placide labia admovens labiis, quæ prius etiam quam plume se contigerint, desistant, nullo suspitionis relicto vestigio. Deinde concedenti se quoque tempore accommodans, longioribus amplexibus quasi illiquescit, interdum etiam placide os diducens, nullamque manum otiosam esse patitur: nam manifestæ illæ in vestimentis complexiones voluptatem conglutinant, aut latenter lubrico lapsu dextra sinum subiens, mamillas premit paullum ultra nalnram tumentes, et duriusculi ventris rotunditatem digitis mollior percurrit, post hæc etiam primæ lanuginis in pube florem. Et quid me oportet arcana illa remeti? tantam nactus opportunitatem amor, calidius quoddam opus occipit: deinde a feminibus exorsus, ut ait Comicus, rem ipsam percussit.

54. Mihi quidem hoc modo amare pueros contingat. Sublimes autem isti nugatores et quotquot philosophiæ supercilium ultra ipsa tempora sustulere, honestorum verborum phaleris imperitos pascant: nam amator erat, si quisquam, Socrates, et sub eadem cum illo læna jacens Alcibiades non sine plaga surrexit. Neu mireris: neque enim Patroclus ab Achilles eatenus tantum amabatur, ut e regione sederet,

Æacidi Intentus, dum cesset fundere carmen:

sed erat ipsorum etiam amicitiae pararia voluptas: nam gemens Patrocli mortem Achilles, affectu parum custo dito in verum erupit,

Femorum tuorum sanctior consuetio.

Hos equidem, qui apud Græcos Commissatores vocantur, nihil aliud quam professos amatores arbitror. Dixit forte aliquis, turpia hæc esse dictu: at vera quidem sunt, per Cnidiam Venerem.

LYC. Non feram te, care Theomneste, aliud tertie orationis quasi fundamentum jacentem, cujus initium festo tantum die audire fas est, reliqua vero procul ab auribus meis ablegare. Omissa autem longiore in iis quæ nihil ad rem faciunt mora, in forum prodeamus. Jam enim con-

θεῶν τὴν πυράν. Ἔστι δ' οὐκ ἀτερπής ἡ θέα τῶν ἐν
Οἴτῃ παθῶν ὑπομνησκούσα τοὺς παρόντας.

XXXIX.

EIKONES.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἄλλ' ἢ τοιοῦτόν τι ἄρα ἐπασχον
οἱ τὴν Γοργὼν ἰδόντες οἷον ἐγὼ ἐναγχος ἐπαθον, ὃ Πολύ-
στρατε, παγκάλην τινὰ γυνεῖκα ἰδών· αὐτὸ γάρ τὸ τοῦ
μύθου ἐκεῖνο μικροῦ δέω λίθος ἐξ ἀνθρώπου σοι γεγονέν-
αι πεπτηγὼς ὑπὸ τοῦ θαύματος.

ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΟΣ. Ἡράκλεις, ὑπερφυέσι τὸ θέαμα
φῆς καὶ δεινῶς βίαιον, εἴ γε καὶ Λυκῖνον ἐξέπληξε γυνή
τις οὕσα· σὺ γάρ ὑπὸ μὲν τῶν μειρακίων καὶ πάνυ βρ-
δῶς αὐτὸ πάσχεις, ὥστε θάττον ἂν τις θλόν τὸν Σίπυλον
μετακινήσειεν ἢ σὲ τῶν καλῶν ἀπάγοι μὴ οὐχὶ παρε-
στάναι αὐτοῖς κεχρηότα καὶ ἐπιδακρύοντά γε πολλάκις
ὥσπερ ἐκεῖνην αὐτὴν τὴν τοῦ Ταντάλου. Ἀτὰρ εἰπέ
μοι, τίς ἡ λιθοποιὸς αὕτη Μέδουσα ἥμῃν ἐστι καὶ πόθεν,
ὥς καὶ ἡμεῖς ἰδοίμεν· οὐ γάρ ἂν, οἴμαι, φρονήσας ἡμῖν
τῆς θέας οὐδὲ ζηλοτυπήσας, εἰ μέλλοιμεν πλησίον που
καὶ αὐτοὶ παραπεπηγέναι σοι ἰδόντες.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εὖ εἰδέναι γρή σε, ὥς κὰν ἐκ πε-
ριωπῆς μόνον ἀπίδῃς ἐς αὐτήν, ἀχανὴ σε καὶ τῶν ἀν-
δριάντων ἀκινήτοτερον ἀποφανεῖ. Καίτοι τοῦτο μὲν
ἴσως εἰρηνικώτερον ἐστὶ καὶ τὸ τραῦμα ἤττον καίριον,
εἰ αὐτὸς ἰδοῖς· εἰ δὲ κάκεινὴ προσβλέψει σε, τίς ἐσται
μηχανὴ ἀποστῆναι αὐτῆς; ἀπάξει γάρ σε ἀναδησαμένη
ἐνθα ἂν ἐθέλῃ, ὅπερ καὶ ἡ λίθος ἡ Ἡρακλεία ὁρᾷ τὸν
σίδηρον.

2. ΠΟΛ. Παύου, ὃ Λυκῖνε, τεράστιόν τι κάλλος
ἀναπλάττων, ἀλλ' εἰπέ, τίς ἡ γυνὴ ἐστίν;

ΛΥΚ. Οἷε γάρ με ὑπερβαλέσθαι τῷ λόγῳ, ὃς δέ-
δια μὴ σοι ἰδόντι ἀσθενέας τις ἐπαινέσαι δόξω, παρὰ
τοσοῦτον ἀμείνων φανεῖται. Πλὴν ἀλλὰ ἤτις μὲν, οὐκ
ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι, θεραπεία δὲ πολλὴ καὶ ἡ ἄλλη περὶ
αὐτὴν παρασκευὴ λαμπρὰ καὶ εὐνούχων τι πλῆθος καὶ
ἄβραι πάνυ πολλαί, καὶ θλῶς μεῖζον γε ἢ κατ' ἰδιωτι-
κὴν τύχην ἐδόκει τὸ πρᾶγμα εἶναι.

ΠΟΛ. Οὐδὲ τούνομα ἐπύθου σύ γε ἤτις καλοῖτο;

ΛΥΚ. Οὐδαμῶς, ἡ τοῦτο μόνον, τῆς Ἰωνίας ἐστὶ
τῶν θεατῶν γάρ τις ἀπίδῃς ἐς τὸν πλησίον, ἐπεὶ πα-
ρῆλθε, τοιαῦτα μέντοι, ἔφη, τὰ Σμυρναϊκὰ κάλλη
καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, εἰ ἡ καλλίστη τῶν Ἰωνικῶν πό-
λεων τὴν καλλίστην γυναῖκα ἤνεγκεν. Ἐδόκει δέ μοι
καὶ αὐτὸς Σμυρναῖος εἶναι ὁ λέγων, οὕτως ἐσεμνύνετο
ἐπ' αὐτῇ.

3. ΠΟΛ. Οὐκοῦν ἐπεὶ λίθου τοῦτό γε ὥς ἀληθοῦς
ἐποίησας οὔτε παρακολούθησας οὔτε τὸν Σμυρναῖον
ἐκείνον ἐρόμενος ὅστις ἦν, κὰν τὸ εἶδος ὥς οἷόν τε ὑπό-
δειξον τῷ λόγῳ· τάχα γὰρ ἂν οὕτω γνωρίσαιμι.

ΛΥΚ. Ὅρῃς ἡλικίον τοῦτο ἤτησας; οὐ κατὰ λόγον

venit rogum deo accendi : neque est Injucundum spectacul-
um, eorum quæ in Ceta deo evenere, præsentibus admonens.

XXXIX.

IMAGES.

1. LYCINUS. Tale igitur aliquid usu veniebat his qui
Gorgonem vidissent, quale usu nuper mihi venit, Po-
lystrate, pulcherrimam quandam feminam videnti : parum
enim abest quin, ut habet fabula, lapis tibi ex homine sim-
factus, ac præ admiratione dirigerim.

POLYSTRATUS. Insolitum hercle spectaculum ais et
valde violentum, si quidem Lycinum etiam mulier aliqua
perculit. Nam ab adolescentulis tu quidem, idque facile
admodum sic afficeris, ut facilius aliquis totum Sipylum
loco moveat, quam te abducat a pulchris, quominus astes
illis hians, et sæpe illacrimans etiam, ut illa ipsa Tantali
filia. Verum dic mihi, quæ nobis est illa Medusa saxilica,
et unde? ut nos quoque eam videamus. Neque enim, puto,
invidetis nobis spectaculum, neque zelotypia accenderis,
si ex propinquo nos etiam velimus juxta te in illo obrige-
scere.

LYC. Quin certo scias, illa te, si vel ab alta eam specula
aspexeris, attonitum, et magis quam statuæ sunt, immo-
tum redditura est. Quanquam hoc quidem forte pacatius
fuerit, et minus letale vulnus, ipse si videas : si vero ipsa
quoque te aspiciat, qua ratione ab illa abscedes? revin-
ctum enim te quorsum voluerit abducat, quod Heracleus
lapis (*magnes*) facit in ferro.

2. POL. Desine, Lycine, portentosam pulchritudinem
effingere; sed dic mihi quæ sit mulier.

LYC. Pulas enim me dicendo modum excedere, qui
metuam ne tibi, quum videris, imbecillis in laudando vi-
dear : tanto illa apparebit præstantior. Verum quæ sit,
non habeo dicere. Ministerium vero multum, et reliquus
circa illam apparatus splendidus, et eunuchorum multi-
tudo, et ancillæ sane multæ, atque in universum major,
quam pro fortuna privata, res videbatur esse.

POL. Neque nomen audiebas tu quidem, quomodo vo-
caretur?

LYC. Nequaquam, nisi hoc solum, ex Ionia est. Spec-
tatorum enim aliquis, vicinum respiciens, quum transiret :
Tales quidem Smyrnenses, inquit, sunt formæ; nec mirum
si pulcherrima Ionicarum urbium mulierem pulcherrimam
protulit. Videbatur autem mihi Smyrnæus ipse quoque
esse qui dicebat, adeo illa gloriabatur.

3. POL. Quandoquidem igitur hoc vere pro lapide fecisti,
qui neque secutus sis neque interrogaveris Smyrnæum il-
lum, quænam esset; certe formam illius, quantum ejus fieri
potest, sermone ostende: forte enim sic eam agnovero.

LYC. Vides quantum sit quod petisti? non est facultatis

δύναμιν, καὶ μάλιστα γὰρ τῶν ἐμῶν, ἐμφανίσαι θαυμασίαν οὕτως εἰκόνα, πρὸς ἣν μοῖσις ἂν ἢ Ἀπελλῆς ἢ Ζεῦσις ἢ Παρράσιος ἱκανοὶ ἐδόξαν, ἢ εἰ τις Φειδίας ἢ Ἀλκαμένης. Ἐγὼ δὲ λυμανοῦμαι τὸ ἀρχέτυπον ἀσθενεῖα τῆς τέχνης.

ΠΟΛ. Ὅμως, ὦ Λυκίνε, ποία τις ἦν τὴν ὄψιν; οὐ γὰρ ἐπισφαλές τὸ τὸλμημα, εἰ φίλῳ ἀνδρὶ ἐπιδείξαις τὴν εἰκόνα ὅπως ἂν τῆς γραμμῆς ἔχη.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν ἀσφαλέστερον αὐτὸς ποιήσῃ μοι δοκῶ τῶν παλαιῶν τινὰς ἐκεῖνων τεχνιτῶν παραχαλῆσας ἐπὶ τὸ ἔργον, ὡς ἀναπλάσσειν μοι τὴν γυναικα.

ΠΟΛ. Πῶς τοῦτο φῆς; ἢ πῶς ἂν ἀφίκοιντό σοι πρὸ τοσούτων ἐτῶν ἀποθανόντες;

ΛΥΣ. Ῥαδίως, ἥνπερ σὺ μὴ ὀκλήσῃς ἀποκρίνασθαι τί μοι.

ΠΟΛ. Ἐρώτα μόνον.

4. ΛΥΚ. Ἐπεδήμησάς ποτε, ὦ Πολύστρατε, τῇ Κνιδίῳ;

ΠΟΛ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν καὶ τὴν Ἀφροδίτην εἶδες πάντως αὐτῶν;

ΠΟΛ. Νὴ Δία, τῶν Πραξιτέλους ποιημάτων τὸ κάλλιστον.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ καὶ τὸν μῦθον ἤκουσας, ὃν λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι περὶ αὐτῆς, ὡς ἐρασθεῖη τις τοῦ ἀγάλματος καὶ λαθὼν ὑπολειφθεὶς ἐν ἱερῷ συγγένοιτο, ὡς δυνατὸν ἀγάλματι. Τοῦτο μὲντοι ἄλλως ἱστορεῖσθω. Σὺ δὲ — ταύτην γὰρ, ὡς φῆς, εἶδες — ἴθι μοι καὶ τότε ἀποκρίναι, εἰ καὶ τὴν ἐν κήποις Ἀθήνησιν τὴν Ἀλκαμένους ἐόρακας;

ΠΟΛ. Ἦ πάντων γ' ἂν, ὦ Λυκίνε, ὃ ῥαθυμότατος ἦν, εἰ τὸ κάλλιστον τῶν Ἀλκαμένους πλασμάτων παρῶν.

ΛΥΚ. Ἐκεῖνο μὲν γε, ὦ Πολύστρατε, οὐκ ἐξερήσομαι σε, εἰ πολλάκις ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀνελθὼν καὶ τὴν Καλάμιδος Σωσάνδραν τελέεσαι.

ΠΟΛ. Εἶδον κακείνην πολλάκις.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα μὲν ἱκανῶς. Τῶν δὲ Φειδίου ἔργων τί μάλιστα ἐπήνεσας;

ΠΟΛ. Τί δ' ἄλλο ἢ τὴν Αἰγυπτιανήν, ἣ καὶ ἐπιγράφει τοῦνομα ὁ Φειδίας ἠξίωσε; καὶ νὴ Δία τὴν Ἀμαζύνα τὴν ἐπερειδομένην τῷ δορατίῳ.

5. ΛΥΚ. Τὰ κάλλιστα, ὦ ἑταῖρε, ὥστε οὐκέτ' ἄλλων τεχνιτῶν δεήσει. Φέρε δὴ ἐξ ἀπασῶν ἡδὴ τούτων ὡς οἷόν τε συναρμόσας μίαν σοι εἰκόνα ἐπιδείξω τὸ ἐξαίρετον παρ' ἐκάστης ἔχουσαν.

ΠΟΛ. Καὶ τίνα ἂν τρόπον τοῦτ' ἐγένετο;

ΛΥΚ. Οὐ χαλεπὸν, ὦ Πολύστρατε, εἰ τὸ ἀπὸ τοῦδε παραδόντες τὰς εἰκόνας τῷ λόγῳ ἐπιτρέψαιμεν αὐτῷ μετακοσμεῖν καὶ συντιθέναι καὶ ἀρμόζειν ὡς ἂν εὐρυμότατα δύναιτο φυλάττων ἅμα τὸ συμμιγῆς ἐκεῖνο καὶ ποικίλον.

ΠΟΛ. Εὖ λέγεις· καὶ δὴ παραλαβὼν δεικνύτω· ἐθέλω γὰρ εἰδέναι ὅ τι καὶ γρήσεται αὐταῖς ἢ ὅπως ἐκ

dicendi, meae praesertim, declarare admirabilem adeo imaginem, cui vix Apelles, aut Zeuxis, aut Parrhasius, apti videantur, aut si quis Phidias vel Alcamenes. Ego vero corruero exemplum artis imbecillitate.

POL. Tamen, Lycine, qualis erat specie? neque enim periculosus ille conatus, si amico homini ostendas imaginem, quomodo delineatio ejus se habeat.

LYC. Quin tutius mihi facturus videor, si veterum illorum artificum quosdam ad opus advocem, uti mulierem mihi effingant.

POL. Quomodo hoc intelligis? aut quomodo veniant tibi tot ante annos mortui?

LYC. Facile, si quidem tu non graveris aliquid mihi respondere.

POL. Interroga modo.

4. LYC. Peregrinatusne aliquando es, Polystrate, in urbe Cnidiorum?

POL. Sane.

LYC. Igitur omnino etiam Venerem illorum vidisti?

POL. Ego vero, ita me Jupiter, operum Praxitelis pulcherrimum.

LYC. Sed fabulam etiam audisti, quam narrant de ea civis, amore aliquem captum statuæ clam, quum relictus esset in templo, coisse cum ea, quoad ejus fieri potuerit cum statua. Atque illud quidem alias tibi referatur: jam vero (hanc enim, ut ais, vidisti) age mihi illud quoque responde, an illam etiam in hortis apud Athenas, Alcamenis Venerem, vidisti?

POL. Equidem omnium, Lycine, essent negligentissimus, si pulcherrimum Alcamenis signorum praetervidissem.

LYC. Illud quidem, Polystrate, non exquiram ex te, an saepe escensa arce Calamidis Sosandram contemplatus fueris.

POL. Vidi et illam saepe.

LYC. Sed satis ista. Inter Phidiae vero opera quod maxime laudasti?

POL. Quod vero aliud, quam Lemniam (Minervam), cui nomen etiam inscribere suum Phidias voluit? et hercle Amazone quoque innixam hastæ.

5. LYC. Pulcherrima hæc, sodalis. Itaque aliis artificibus opus non habebis. Age jam ex omnibus hisce, ut potest, coagmentatam tibi unam imaginem ostendam, id quod in singulis eximium est habentem.

POL. Et quomodo illud fieri possit?

LYC. Non difficile est, Polystrate, si jam dicendi facultati tradamus illas imagines, permittamusque illi aliter eas ornare, et componere et concinnare quam commodissime possit, servata simul commiscendi proportionem et varietatem.

POL. Recte dicis. Sumat sane atque ostendat: volo enim scire, quomodo illis usura sit, aut quomodo ex tot diver-

τοσούτων μίαν τινά συνθείς οὐκ ἀπάρδουσιν ἀπεργάσεται.

6. ΛΥΚ. Καὶ μὴν ᾗδ' σοι ὁρᾶν παρέξει γιγνομένην τὴν εἰκόνα ὧδε συναρμόζων, τῆς ἐκ Κνίδου ἡκούσης μόνον τὴν κεφαλὴν λαβών· οὐδὲν γὰρ τοῦ ἄλλου σώματος γυμνοῦ ὄντος δεῖσεται· τὰ μὲν ἀμφὶ τὴν κόμην καὶ μέτωπον ὀρθῶν τε τὸ εὐγραμμὸν ἑάσει ἔχειν ὥσπερ ὁ Πραξιτέλης ἐποίησε, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν δὲ τὸ ὑγρὸν ἅμα τῷ φαιδρῷ καὶ κεχαρισμένῳ καὶ τοῦτο διαφυλάξει κατὰ τὸ Πραξιτέλει δοκοῦν· τὰ μῆλα δὲ καὶ ὅσα τῆς ὀφείας ἀντωπὰ παρ' Ἀλκαμένους καὶ τῆς ἐν κήποις λήφεται, καὶ προσέτι χειρῶν ἄκρα καὶ καρπῶν τὸ εὐρύθμιον καὶ δακτύλων τὸ εὐάγωνον ἐς λεπτὸν ἀπολῆγον παρὰ τῆς ἐν κήποις καὶ ταῦτα· τὴν δὲ τοῦ παντός προσώπου περιγραφὴν καὶ παρεῖων τὸ ἀπαλὸν καὶ ῥίνα σύμμετρον ἡ Αἰγυπία παρέξει καὶ Φειδίας· ἐτι καὶ στόματος ἀρμολογὴν ὁ αὐτὸς καὶ τὸν αὐχένα, παρὰ τῆς Ἀμαζόνης λαβών· ἡ Σωσάνδρα δὲ καὶ ὁ Κάλαιμις αἰδοῦ κοσμήσουσιν αὐτήν, καὶ τὸ μειδίωμα σεμνὸν καὶ λεληθὸς ὥσπερ τὸ ἐκείνης ἔσται· καὶ τὸ εὐσταλὲς δὲ καὶ κόσμιον τῆς ἀναβόλης παρὰ τῆς Σωσάνδρας, πλὴν ὅτι ἀκατακάλυπτος αὕτη ἔσται τὴν κεφαλὴν. Τῆς ἡλικίας δὲ τὸ μέτρον, ἡλικίον ἂν γένοιτο, κατὰ τὴν ἐν Κνίδῳ ἐκείνην μάλιστα· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο κατὰ τὸν Πραξιτέλην μεμετρήσθω. Τί σοι, ὦ Πολύστρατε, δοκεῖ; καλὴ γενέσθαι ἡ εἰκὼν; καὶ μάλιστα, ἐπειδὴ ἐς τὸ ἀκριβέστατον ἀποτελεσθῇ.

7. ΠΟΛ. Ἐτι γάρ, ὦ πάντων γενναιότατε, καταλελοιπὰς τι κάλλος ἔξω τοῦ ἀγάλματος οὕτως πάντα ἐς τὸ αὐτὸ συμπεπορηκώς;

ΛΥΚ. Τί τοῦτο;

ΠΟΛ. Οὐ τὸ μικρότατον, ὦ φιλότῃς, εἰ μὴ σοι δόξει ὀλίγα πρὸς εὐμορφίαν συντελεῖν χροῖα καὶ τὸ ἐκάστῳ πρέπον· ὡς μέλανα μὲν εἶναι ἀκριβῶς ὅποσα μέλανα, λευκὰ δὲ ὅσα τοιαῦτα χρῆ, καὶ τὸ ἐρύθημα ἐπανθεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα· κινδυνεύει τοῦ μεγίστου ἐτι ἡμῖν προσδεῖν.

ΛΥΚ. Πόθεν οὖν καὶ ταῦτα πορισάμεθ' ἂν; ἡ παρακαλέσαιμεν δηλαδὴ τοὺς γραφεάς, καὶ μάλιστα ὅποσοι αὐτῶν ἀριστοὶ ἐγένοντο κεράσασθαι τὰ χρώματα καὶ εὐκαιρὸν ποιεῖσθαι τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν; Καὶ δὴ παρακεκλήσθω Πολύγνωτος καὶ Εὐφράνωρ ἐκεῖνος καὶ Ἀπελλῆς καὶ Ἀετίων· οὗτοι δὲ διελόμενοι τὸ ἔργον ὁ μὲν Εὐφράνωρ χρωσάτω τὴν κόμην ὅταν τῆς Ἥρας ἔγραψεν, ὁ Πολύγνωτος δὲ ὀρθῶν τὸ ἐπιπρεπὲς καὶ παρεῖων τὸ ἐνερευθὲς ὅταν τὴν Κασάνδραν ἐν τῇ λέσχῃ ἐποίησε τοῖς Δελφοῖς, καὶ ἐσθῆτα δὲ οὗτος ποιησάτω ἐς τὸ λεπτότατον ἐξεργασμένην, ὡς συνεστάθαι μὲν ὅσα χρῆ, διηνεμῶσθαι δὲ τὰ πολλὰ· τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ὁ Ἀπελλῆς δεῖξάτω κατὰ τὴν Πακάτην μάλιστα, μὴ ἄγαν λευκὸν, ἀλλὰ ἑναιμὸν ἀπλῶς· τὰ γέλη δὲ οἷα Ῥωξάνης ὁ Ἀετίων ποιησάτω.

8. Μᾶλλον δὲ τὸν ἀριστον τῶν γραφῶν Ὅμηρον παρόντος Εὐφράνωρος καὶ Ἀπελλοῦ δεδέγμεθα· οἷον γάρ

is componens unam aliquam, non absurdam effectura sit.

6. LYC. Atque jam tibi videndam præbet, dum existit, imaginem, hunc in modum componens : de illa, quæ Cnido venit, solum caput sumet; reliquo enim corpore, quum nudum sit, nihil opus habebit : et comam quidem, ac frontem, et supercilia quasi ad amussim facta sinet eam habere ut fecit Praxiteles : etiam oculorum mobilem hilaremque gratiam, prout Praxiteli visum est, servabit et ipsam : malas autem, et quæ in adverso vultu eminent, ab Alcamenæ et illa in hortis Venere assumet, et insuper manus extremas, et volarum proportionem, et molles digitos, in tenuitatem exeuntes, hæc inquam et ipsa ab Hortensi : totius vero vultus circumscriptionem, et genas teneras, et nasi proportionem, Lemnia præbebit et Phidias : etiam oris commissuram idem, et cervicem, sumtas ab Amazone : Sosandra vero et Calamis verecundia ornabunt illam; et risus honestus ac latens sicut illius erit, itemque compositus et decens amictus a Sosandra, nisi quod hæc nuda caput erit. Staturæ autem atque incrementi mensura quanam fuerit? secundum Cnidiam illam maxime : nam hoc etiam secundum Praxitelem metiamur. Quid tibi, Polystrate, videtur? pulchrano futura imago? et maxime, quandoquidem accuratissima ratione est absoluta.

7. POL. Scilicet adhuc reliquisti, omnium generosisime, pulchritudinis aliquid extra imaginem, qui sic omnia in illam unam contulisti?

LYC. Quale hoc?

POL. Non minimum vero, amice, nisi videntur pauca tibi ad formæ decus conferre color et cuiusque rei decentia, ut exacte nigra sint quæ sunt nigra, alba autem quæ oportet esse talia, et ruborem ubi decet efflorescere, et quæ sunt ejus generis : videtur adhuc deesse nobis quod est picturæ maximum.

LYC. Unde igitur et hæc parabimus? an advocemus scilicet pictores, et maxime quotquot illorum præstantissimi fuerunt temperandis coloribus, et tempestive allinendis? Nempe advocetur Polygnotus, et Euphranor ille, et Apelles, et Aetion. Atque hi divisio operis, Euphranor comæ colorem det, qualem Junonis pinxit; Polygnotus vero supercilliorum decorem et ruborem suffusum genis, qualem Casandram in conciliabulo Delphis fecit : vestem vero etiam hic faciat, subtilissime elaboratam, ut astricta sint quæ debent, fluctuant autem pleraque. Reliquum corpus Apelles ostendat, Pacatæ præsertim exemplo, ne nimis candidum sit, sed in quo sanguinem inesse appareat : labia vero qualia Roxanes faciat Aetion.

8. Quin optimum pictorum Homerum, Euphranore præsentem et Apelle, assumamus. Qualem enim ille Menelai

τι τοῖς Μενελάου μηροῖς τὸ χρῶμα ἐκείνος ἐπέβαλεν ἑλέφαντι εἰκάσας ἡρέμα πεφοινιγμένῳ, τοῖνδ' ἐστὼ τὸ πᾶν· ὁ δ' αὐτὸς οὕτως καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς γραψάτω βοῶπιν τινα ποίησας αὐτήν. Συνεπιλήψεται δὲ τοῦ ἔργου αὐτῷ καὶ ὁ Θεβαῖος ποιητής, ὡς ἰοβλέφαρον ἐξεργάσασθαι· καὶ φιλομειδῇ δὲ Ὅμηρος ποιήσει καὶ λευκώλενον καὶ βοδοδάκτυλον, καὶ ὅλως τῇ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ εἰκάσει πολὺ δικαιότερον ἢ τὴν τοῦ Βρισηύς.

9. Ταῦτα μὲν οὖν πλαστῶν καὶ γραφέων καὶ ποιητῶν παῖδες ἐργάσσονται. Ὁ δὲ πᾶσιν ἐπανθεῖ τοῦτοις, ἡ Χάρις, μᾶλλον δὲ πᾶσαι ἅμα ὁπόσαι Χάριτες καὶ ὁπόσοι Ἑρῶτες περιχορεύοντες, τίς ἂν μιμήσασθαι δύναίτο;

ΠΟΛ. Θεσπέσιόν τι χρῆμα, ὦ Λυκίне, φῆς καὶ διυπετές ὡς ἀληθῶς οἷόν τι τῶν ἐξ οὐρανοῦ γένοιτ' ἄν. Τί δὲ πράττουσαν εἶδες αὐτήν;

ΛΥΚ. Βιβλίον ἐν ταῖν χερσὶν εἶχεν ἐξ δύο συνεληγμένον, καὶ ἔρχετο τὸ μὲν τι ἀναγινώσκεισθαι αὐτοῦ, τὸ δὲ ἤδη ἀνεγνωκέναι. Μεταξὺ δὲ προϊούσα διελέγετο τῶν παρομαρτούντων τινὶ οὐκ οἶδα εἴ τι· οὐ γὰρ ἐς ἐπὶ ἔπ' ἔπ' ἐφθέγγετο. Πλὴν μειδιάσασα γε, ὦ Πολύστρατε, δδόντας ἐξέφηνε πῶς ἂν εἰποίμ' σοι ὅπως μὲν λευκοὺς, ὅπως δὲ συμμέτρους καὶ πρὸς ἀλλήλους συνηρμοσμένους; εἰ που κάλλιστον ὄρμον εἶδες ἐκ τῶν στιλπνοτάτων καὶ ἰσομεγεθῶν μαργαριτῶν, οὕτως ἐπὶ στήλῳ ἐπεφύκεσαν· ἔκοσμοῦντο δὲ μάλιστα τῶ τῶν χεῖλων ἐρυθήματι. Ὑπεφαίνοντο γοῦν, αὐτὸ δὴ τὸ τοῦ Ὁμήρου, ἑλέφαντι τῶ πρῶτῳ ὅμοιοι, οὐχ οἱ μὲν πλατύτεροι αὐτῶν, οἱ δὲ προέχοντες ἢ διεσπληνότες οἰοί ταις πλείσταις, ἀλλὰ τις πάντων ἰσοτιμία καὶ ὁμόχροια καὶ μέγεθος ἐν καὶ προσεχέως διδύως, καὶ ὅλως μέγα τι θαῦμα καὶ θέαμα πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην εὐμορφίαν ὑπερπεπαικός.

10. ΠΟΛ. Ἐχ' ἀτρέμας. Συνίημι γὰρ ἤδη πᾶν σαφῶς ἦντινα καὶ λέγεις τὴν γυναῖκα τούτοις τε αὐτοῖς γνωρίσας καὶ τῇ πατρίδι. Καὶ εὐνούχους δὲ τινὰς ἔπεσθαι αὐτῇ ἔφη.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, καὶ στρατιώτας τινὰς.

ΠΟΛ. Τὴν βασιλεῖ συνοῦσαν, ὦ μακάριε, τὴν ἀοιδίμον ταύτην λέγεις.

ΛΥΚ. Τί δὲ ἐστὶν αὐτῇ τοῦνομα;

ΠΟΛ. Πάνυ καὶ τοῦτο γλαφυρόν, ὦ Λυκίне, καὶ ἐπέραστον· ὁμώνυμος γάρ ἐστι τῇ τοῦ Ἀβραδάτα ἐκείνης τῇ καλῇ. Οἶσα πολλὰς ἀκούσας Ξενοφώντος ἔπαινον τὸς τινὰ σώφρονα καὶ καλὴν γυναῖκα.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, καὶ ὥσπερ γε ὁρῶν αὐτὴν οὕτω διατέθειμαι, ὁπόταν κατ' ἐκεῖνο που ἀναγινώσκων γένομαι, καὶ μογονουχὶ καὶ ἀκούω λεγούσης αὐτῆς ἃ πεποίηται λέγουσα, καὶ ὡς ὥπλιζε τὸν ἄνδρα καὶ οἶα ἦν παραπέμπουσα αὐτὸν ἐπὶ τὴν μάχην.

11. ΠΟΛ. Ἀλλ', ὦ ἄριστε, σὺ μὲν ὥσπερ τινὰ ἀστραπὴν παραδραμοῦσαν ἀπαξ εἶδες αὐτὴν καὶ εἰκας τὰ πρόχειρα ταῦτα, λέγω δὲ τὸ σῶμα καὶ τὴν μορφήν, ἔπαινεῖν· τῶν δὲ τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν ἀθέατος εἴ οὐδὲ

femoribus colorem induxit, ebori ea comparans leniter inducto purpura, tale sit universum. Idem vero oculos etiam pingat, et amplis quidem reddat conspicuam. Adjuvabit illi opus etiam Thebanus poeta, qui violæ nigræ colore supercilium elaboret. Etiam risus amantem faciet Homerus, et candidia lacertis, et roseis digitis, et aureæ Veneri similem faciet justius multo quam Brisei filiam.

9. Atque ista quidem statuariorum et pictorum poetarumque filii efficiunt: quod autem in hisce omnibus floribus instar enitet, Gratia, quin omnes simul, quotquot sunt Gratia, et quotquot sunt Amores, qui choreas circa illa ducunt, imitari quis possit?

POL. Divinum quiddam dicis, Lycine, et a Jove revera demissum, quale quid eorum fuerit, quæ nascuntur cœlitus. Sed quid facientem vidisti?

LYC. Librum tenebat manibus, bifariam convolutum, videbaturque alteram quidem partem illius legere, alteram vero jam legisse. Dum progrediebatur, dicebat alicui comitantium nescio quid: neque enim ita ut exaudiri posset loquebatur. Verum subridens, Polystrate, dentes ostendebat, quomodo dicam tibi? quam albos, quam æquabiles et sibi invicem commissos! Si quando pulcherrimum monile vidisti, de splendidissimis et æqualibus margaritis; ita ad seriem nati erant. Ornabantur autem maxime rubore labiorum. Inter illa enim nitebant sectili quod est apud Homerum ebori plane similes, non hi quidem illorum latiores, alii vero eminentes, aut distantes, quales plerisque: sed quædam omnium æqualitas, et color idem, et una magnitudo, et æque juncti: in universum autem magnum quoddam miraculum spectaculumque, humanam omnem pulchritudinem excedens.

10. POL. Quiesce. Jam enim apertissime intelligo quam mulierem dicas, his ipsis illud colligens, et patria. Dixisti autem etiam eunuchos aliquot eam secutos.

LUC. Sane quidem; etiam milites quosdam.

POL. Eam quæ cum imperatore est, beatissime, dicis, illam nobilem.

LYC. Quod vero est illi nomen?

POL. Valde ipsum quoque venustum, Lycine, et amabile: est enim cognominis pulchra illi Abradate uxori. Nosti, crebro qui aadieris, Xenophontem laudare modestam quandam et pulchram mulierem.

LYC. Ita sane est, et quasi viderem illam, ita animatus sum, quoties ad illum locum legendo pervenio: ac tantum non audio dicentem quæ dixisse fingitur, et ut armaverit virum, et qualis fuerit in pugnam illum deducens.

11. POL. Verum tu quidem, vir optime, fulguris instar illam prætercurrentem semel vidisti, et videris ea quæ in promptu sunt, corpus et formam dico, laudare: animæ vero ejus bonorum nihil vidisti, nec nosti quam longe sit

οἶσθα ὅσον τὸ κάλλος ἐκεῖνό ἐστιν αὐτῆς μακρῶν τινα ἄμεινον καὶ θεοειδέστερον τοῦ σώματος. Ἐγὼ δὲ συνήθης γάρ εἰμι καὶ λόγων ἐκονώνησα πολλὰς δημοθνής ὤν. Καὶ γὰρ, ὡς οἶσθα καὶ αὐτὸς, τὸ ἡμερον καὶ τριλάνθρωπον καὶ μεγαλόφρον καὶ σωφροσύνην καὶ παιδείαν πρὸ τοῦ κάλλους ἐπαίνω· ἄξια γὰρ προκεκρίσθαι ταῦτα τοῦ σώματος· ἐπεὶ ἄλογον ἂν εἴη καὶ γελοῖον, ὥσπερ εἴ τις τὴν ἐσθλότητα τοῦ σώματος θαυμάζοι. Τὸ δ' ἐντελές, οἶμαι, κάλλος τοῦτο ἐστίν, ὅπταν ἐς τὸ αὐτὸ συνδράμῃ ψυχῆς ἀρετῇ καὶ εὐμορφίᾳ σώματος. Ἀμέλει πολλὰς ἂν σοὶ δεῖξαιμι μορφῆς μὲν εὐήκούσας, τὰ δ' ἄλλα αἰσχυνοῦσας τὸ κάλλος, ὡς καὶ μόνον φεγεζαμένων ἀπανθῆναι αὐτὸ καὶ ἀπομαραίνεσθαι ἀσχημονοῦν τε καὶ ἐλεγγόμενον παρ' ἄξιαν συνὸν πονηρᾷ τινι δεσποίνῃ τῇ ψυχῇ. Καὶ αἶ γε τοιαῦτα μοι δοκοῦσι τοῖς Αἰγυπτίοις ἱεροῖς· κακεῖ γὰρ αὐτὸς μὲν ὁ νεὸς κάλλιστός τε καὶ μέγιστος, λίθοις τοῖς πολυτελέσιν ἡσχημένος καὶ χρυσοῖ καὶ γραφαῖς διηνησιμένος, ἐνδον δὲ ἦν ζητῆς τὸν θεόν, ἡ πύγκλος ἐστὶν ἡ ἴδις ἡ τράγος ἡ αἰλουρος. Τοιαῦτας πολλὰς ἰδεῖν ἔνεστιν. Οὐ τοίνυν ἀπόγρη τὸ κάλλος, εἰ μὴ κεχόσμηται τοῖς δικαίοις κοσμήμασι, λέγω δὴ οὐκ ἐσθλῇ ἀλουργεῖ καὶ ὀρμῇ, ἀλλ' οἷς προεῖπον ἐκείνοις, ἀρετῇ καὶ σωφροσύνῃ καὶ ἐπεικειᾷ καὶ φιλανθρωπίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅποσα ταύτης ὕρος ἐστίν.

12. ΛΥΚ. Οὐκοῦν, ὦ Πολύστρατε, μῦθον ἀντὶ μύθου ἀμειψαί αὐτῇ τῷ μέτρῳ, φασίν, ἡ καὶ λῶνον, δύνασαι γάρ, καὶ τινα εἰκόνα γραψάμενος τῆς ψυχῆς ἐπίδειξον, ὡς μὴ ἐξ ἡμισείας θαυμάζοιμι αὐτήν.

ΠΟΛ. Οὐ μικρὸν, ὦ ἑταῖρε, τὸ ἀγώνισμα προστάτεις· οὐ γὰρ ὁμοῖον τὸ πᾶσι προφανές ἐπαίνεσαι καὶ τὰ ἀόχλα ἐμφανίσαι τῷ λόγῳ. Καὶ μοι δοκῶ συνεργῶν καὶ αὐτὸς δεήσεσθαι πρὸς τὴν εἰκόνα, οὐ πλαστῶν οὐδὲ γραφῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ φιλοσόφων, ὡς πρὸς τοὺς ἐκείνων κανόνας ἀπευθῆναι τὸ ἀγαλμα καὶ δεῖξαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν πλαστικὴν κατεσκευασμένον.

13. Καὶ δὴ πεποιήσθω. Αὐδῆσσαν μὲν τὸ πρῶτον καὶ λίγεια, καὶ τὸ, γλυκίων μέλιτος ἀπὸ τῆς γλύσσης περὶ αὐτῆς μᾶλλον ἢ περὶ τοῦ Πυλίου γέροντος ἐκείνου ὁ Ὀμηρος ἂν εἰρήκει. Πᾶς δὲ ὁ τόνος τοῦ φλέγματος οἷος ἀπαλώματος, οὔτε βαρὺς ὡς εἰς τὸ ἀνδρεῖον ἡρμόσθαι οὔτε πάνυ λεπτὸς ὡς θηλυτάτος τε εἶναι καὶ κομιδῇ ἐκλυτός, ἀλλ' οἷος γένοιτ' ἂν παιδί μὴ πῶ ἡδύσκοντι, ἡδὺς καὶ προσήνης καὶ πρῶτος παραδύομενος ἐς τὴν ἀκοήν, ὡς καὶ παυσταμένης ἐναυλον εἶναι τὴν βοήν καὶ τι λείψανον ἐνδιατρίβειν καὶ περιβομβεῖν τὰ ὦτα καθάπερ ἡχώ τινα παρατείνουσιν τὴν ἀκρόασιν καὶ ἔγνη τῶν λόγων μελιγρὰ ἅττα καὶ πειθοῦς μεστὰ ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἀπολιμπάνουσιν. Ὅπταν δὲ καὶ τὸ καλὸν ἐκεῖνο ἄδῃ, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν κιθάραν, τότε δὴ τότε ὄρα μὲν σιωπᾶν ταῖς τ' ἀλκυόσι καὶ τέττιζι καὶ τοῖς κύκνοις· ἄμουςα γὰρ ὡς πρὸς ἐκείνην ἅπαντα· κἂν τὴν Πανδίωνος εἴπῃς, ἰδιωτὶς κἀκείνη καὶ ἀτεχνος, εἰ καὶ πολυηχέα τὴν φωνὴν ἀφίησιν.

ista illius pulchritudo corporis pulchritudine præstantior ac diviniior. Ego vero, familiaris enim sum, et sæpe cum ea, popularis quippe, locutus. Etenim, ut ipse etiam nosti, mansuetudinem, et humanitatem, et magnanimitatem, et temperantiam, et eruditionem, ante pulchritudinem laudo: digna enim ista quæ præferantur corpori; alioquin irrationale fuerit et ridiculum, velut si quis vestimentum præ corpore admiretur. Perfecta autem, opinor, pulchritudo illa est, quum in eodem homine conveniunt et animi virtus et forma corporis. Videlicet multas tibi ostenderim, quarum forma quidem bene habet, ceterum vero turpitudine speciem afficientes, adeo ut vel loqui exorsis deflorescat ea et emoriatur, ipso indecenti gestu convicta quod præter dignitatem cum mala quadam domina (animam dico) vivat. Et sane videntur mihi tales similes esse sacris Ægyptiis: nam ibi quoque ipsum templum pulcherrimum est et maximum, lapidibusque pretiosis exornatum, auro et picturis distinctum: intus vero deum si quæras, aut simius est, aut ibis, aut hircus, aut feles. Tales, inquam, multas videre licet. Non ergo sufficit pulchritudo, nisi exornata sit justis ornamentis, dico autem non vestitu purpureo et monilibus, sed illis quæ prædixi, virtute, et modestia, et aqutate, et humanitate, et reliquis, quæ in hac perfectissima cernuntur.

12. LYC. Itaque, Polystrate, sermonem sermone compensa, ipsa mensura, aiunt, vel melius etiam, potes enim; et quandam animæ imaginem depictam ostende, ut ne ex dimidia modo parte illam admirer.

POL. Non parvam, sodalis, materiem certaminis injungis. Neque enim simile est id laudare quod in omnium oculos incurrit, et ea quæ videri non possunt sermone declarare. Et videor mihi adjutoribus ipse etiam opus habere ad hanc imaginem, non statuariis solis, neque pictoribus, sed philosophis etiam, ut ad illorum regulas exigere possim signum, et ostendere antiqua illud arte perfectum.

13. Quin jam fiat! Eloquentes primum et arguta: atque illud, « Dulcior a lingua favis, » de ipsa potius quam de Pyllo illo sene Homerus dixisset. Omnis autem tonus vocis ut qui mollissimus, neque gravis, qui ad virile ingenium conveniat, neque tenuis omnino, qui et nimis muliebris sit et omnino fractus, sed qualis fuerit pueri nondum pubescentis, suavis, et blandus, et placide in aurem se insinuans, adeo ut etiam quum desierit, intus adhuc resonent verba, et reliquæ quædam intus maneant, circumsonetque aures velut echo quædam, producat auditum, et vestigia verborum mellita quædam atque persuasionis plena in animo relinquit. Quum vero etiam pulchrum illud canit, et maxime ad citharam, tum enimvero tacere propter ea decet halcyonas, et cicadas, et cycnos: imperita enim cantus, ad illam si comparentur, istæ omnia: et si Pandionis filiam nomines, ignara etiam illa et rudis, et si multipliciter sonoram vocem emittat.

14. Ὀρφεὺς δὲ καὶ Ἀμφίων, ὅσπερ ἐπαγωγότατοι ἐγένοντο τῶν ἀκροατῶν, ὥς καὶ τὰ ἀψυχα ἐπικαλέσασθαι πρὸς τὸ μέλος, αὐτοὶ ἂν, οἶμαι, εἰ γε ἤκουσαν, καταλιπόντες ἂν τὰς κιθάρας παρεστήκεσαν σιωπῇ ἀκροούμενοι· τὸ γὰρ τῆς τε ἀρμονίας τὸ ἀκριβέστατον διαφυλάττειν, ὥς μὴ παραβαίνειν τ. τοῦ ῥυθμοῦ, ἀλλ' εὐκαίρῳ τῇ ἄρσει καὶ θέσει διαμεμετρηθῆναι τὸ ἄσμα καὶ συνοῶν εἶναι τὴν κιθάραν καὶ ὁμοχρονεῖν τῇ γλώττῃ τὸ πλῆκτρον, καὶ τὸ εὐαφές τῶν δακτύλων καὶ τὸ εὐκαμπές τῶν μελῶν πόθεν ἂν ταῦτα ὑπῆρχε τῷ Θρακί ἐκείνῳ καὶ τῇ ἀνὰ τὸν Κίθαιρῶνα μεταξὺ βουκολοῦντι καὶ κιθαρίζειν μελετῶντι; ὥστε ἦν ποτε, ὦ Λυκίне, καὶ ἀδούσης ἀκούσης αὐτῆς, οὐκέτι τὸ τῶν Γοργόνων ἐκείνο ἔση μόνον πεπονώως, λίθος ἐξ ἀνθρώπου γεγόμενος, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν Σειρήνων εἴση ὁποῖόν τι ἦν· παρεστήξῃ γὰρ εὐ οἶδα κεκτλημένος, πατρίδος καὶ οἰκείων ἐπιλαθόμενος. Καὶ ἦν κηρῷ ἐπιφράξῃ τὰ ὦτα, καὶ διὰ τοῦ κηροῦ διαδύσεται σοὶ τὸ μέλος· τοιούτων τι ἀκουσμά ἐστι, Τερψιχόρης τινὸς ἡ Μελοποιμένης ἡ Καλλιόπης αὐτῆς παίδευμα, μυρία τὰ θελγητρα καὶ παντοῖα ἐν ἑαυτῷ ἔχον. Ἐνὶ τε λόγῳ συνελὼν φαίην ἂν, τοιαύτης μοι τῆς ὥδης ἀκούειν νόμιζε, ὅταν εἰκὸς εἶναι τὴν διὰ τοιούτων χειλῶν, δι' ἐκείνων δὲ τῶν ὁδόντων ἐξιούσαν. Ἐόρακας δὲ καὶ αὐτὸς ἦν φημι, ὥστε καὶ ἀκχοεῖναι νόμιζε.

15. Τὸ μὲν γὰρ ἀκριβές τοῦτο τῆς φωνῆς καὶ καθαρῶς Ἰωνικὸν καὶ ὅτι διηλιγῆσαι στωμύλην καὶ πολλὰ τῶν Ἀττικῶν χαρίτων ἔχουσα οὐδὲ θαυμάζειν ἄξιον· πάτριον γὰρ αὐτῇ καὶ προγονικόν, οὐδὲ ἄλλως ἐχρῶν μετέχουσιν τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν ἀποικίαν. Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκείνο θαυμάσαιμ' ἂν, εἰ καὶ ποιῆσαι χεῖροι καὶ τὰ πολλὰ ταύτῃ διηλεῖ τοῦ Ὀμήρου πολῖτις οὖσα. Μία μὲν δὲ σοὶ, ὦ Λυκίне, καλλιφωνίας αὐτῇ καὶ ὥδης εἰκὼν, ὥς ἂν τις ἐπὶ τὸ ἑλαττον εἰκάσειε. Σκόπει δὲ δὴ καὶ τὰς ἄλλας· οὐ γὰρ μίαν ὥσπερ σὺ ἐκ πολλῶν συνθεὶς ἐπιδείξαι διέγνωκα — ἥτην γὰρ δὴ τοῦτο καὶ γραφικῶς συντελεσθέν, κάλλη τσαῦτα καὶ πολυειδές τι ἐκ πολλῶν ἀποτελεῖν αὐτὸ αὐτῷ ἀνθαμιλλώμενον — ἀλλ' αἱ πᾶσαι τῆς ψυχῆς ἀρεταὶ καδ' ἐκάστην εἰκὼν μία γεγράφεται πρὸς τὸ ἀργεῦτον μεμιμημένη.

ΛΥΚ. Ἐορτήν, ὦ Πολύστρατε, καὶ πανδοσίαν ἐπαγγέλλεις. Ἐοικας γοῦν λῶν ὥς ἀληθῶς ἀποδώσειν μοι τὸ μέτρον. Ἐπιμέτρεῖ δ' οὖν ὥς οὐκ ἔστιν ἔτι ἂν ἄλλο ποιήσας μᾶλλον χαρισαῖό μοι.

16. ΠΟΛ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ πάντων καλῶν παιδεῖαν ἡγεῖσθαι ἀνάγκη, καὶ μάλιστα τούτων ὅσους μελετητὰς, φέρε καὶ ταύτην ἡδὴ συστησώμεθα, ποικίλῃν μέντοι καὶ πολυμορφον, ὥς μὴ κατὰ τοῦτο ἀπολιποῖμεθα τῆς σῆς πλαστικῆς. Καὶ δὴ γεγράφθω πάντα συλλήβδην τὰ ἐκ τοῦ Ἑλικωνῶς ἀγθὰ ἔχουσα οὐχ ὥσπερ ἡ Κλειὴ καὶ ἡ Πολύμνια καὶ ἡ Καλλιόπη καὶ αἱ ἄλλαι ἐν τι ἐκάστῃ ἐπισταμένη, ἀλλὰ τὰ πασῶν καὶ προσέτι τὰ Ἑρμοῦ καὶ Ἀπόλλωνος· ὅπου γὰρ ἡ ποιητὰι μέτροις διακοσμήσαντες ἢ ῥήτορες δεινότητι κρατύναντες ἐξε-

14. Orpheus autem et Amphion, qui vel maxime demulcendis auditoribus valebant, ut inanimata etiam ad suum cantum allicerent, ipsi, puto, si audirent, relictis citharis astarent silentio auscultantes. Servare etenim exquisitissima ratione harmoniam, ne quid rhythmum egrediatur, sed sublatione tempestiva ac positione dimensum habere cantum, et consonare citharam, et eadem tempora linguam plectrumque custodire, et faciles digitorum tactus, et molles membrorum flexus, unde hæc contigissent isti Thraci, et illi alteri per Citharonem inter boum curam meditantī citharam? Itaque si quando, Lycine, etiam canentem illam audieris, non jam illud solum, quod a Gorgonibus solet, tibi usu veniet, ut lapis fias ex homine; sed etiam quid fuerit illud quod de Sirenibus narratur, intelliges. Astabis enim, bene novi, delinitus, patriæ oblitus et familiarium. Et licet cera obturaveris aures, etiam per ceram penetrabit tibi cantus: talis auditio est, Tersichoræ cujusdam, aut Melpomenes, aut ipsius Calliopes e disciplina, sexcentas omnis generis complexa illecebras. Uno verbo comprehenders dixerim, eum mihi cantum audire te puta, qualem esse convenit qui per labra talia, per illos dentes egrediatur. Vidisti autem ipse quam dico: itaque puta te etiam audisse.

15. Accuratus enim ille sermo, et Ionica puritas, et quod arguta in consuetudine loquendi, et multum Gratiarum Atticarum habet, id neque admiratione dignum, quum patrum hoc illi sit, et ab ipsis tractum majoribus: neque aliter eam oportebat, quæ ipso coloniarum jure Atticæ civitatis sit particeps. Nam ne illud quidem admiratus fuerim, si poesi etiam gaudet, et multum in ea versatur, quæ Homeri civis sit. Nimirum hæc una tibi, Lycine, pulchri sermonis illius et cantus imago, prout possit ipsam aliquis in deterius effingere. Sed vide etiam reliquas: neque enim unam, uti tu, e multis compositam ostendere decrevi (minus enim hoc fuerit, etiam propria pictoris arte si perficiatur, tot pulchri species et multiforme quiddam ex pluribus elaborare, quod secum ipsum lamen pugnet); sed omnes animæ virtutes imagine sibi sua pingentur singulæ, ad ipsum animale exemplum imitando expressa.

LYC. Diem festum, Polystrate, et publicum epulum promittis. Videris revera meliorem mihi mensuram redditurus. Admetre ergo: neque enim est in quo majorem a me gratiam inire possis.

16. POL. Quandoquidem igitur pulchrarum rerum omnium principem esse eruditionem necesse est, earum præsertim quæ meditatione constant; age hanc quoque jam constituamus, variam quidem et multiformem, ut neque hac parte tua illa fingendi arte inferiores simus. Pingatur ergo ita, ut universim omnia de Helicone bona habeat, non tanquam Clio, aut Polymnia, aut Calliope, aut reliquæ, unum quiddam unaquæque sciens, sed quæ sunt omnium; et insuper Mercurii atque Apollinis munera. Quæcumque enim vel poetæ versibus ornata oratores eloquentiæ pote-

νηνόχασιν ἢ συγγραφεῖς ἱστορήκασιν ἢ φιλόσοφοι παρηνέκασιν, πᾶσι τοῦτοις ἢ εἰκὼν κεκοσμησῶ, οὐκ ἄγρι τοῦ ἐπιχερῶσθαι μόνον, ἀλλ' ἐς βᾶθος δευσοποιοῖς τις φαρμάκοις ἐς κόρον καταβαφείσα. Καὶ συγγνώμη, εἰ μηδὲν ἀργέτευον ἐπιδοῖξαι ταύτης δυνάμεν τῆς γραφῆς· οὐ γὰρ ἐστὶ δ' τι τοιούτων ἐν τοῖς πάλαι παιδείας περὶ μνημονεύεται. Πλὴν ἀλλὰ, εἰ γε δοκεῖ, ἀνακείσθω καὶ αὕτη· οὐ μεμπτή γάρ, ὡς ἐμοὶ φαίνεται.

ΛΥΚ. Καλλίστη μὲν οὖν, ὦ Πολύστρατε, καὶ πάσαις ταῖς γραμμαῖς ἀπηκριβωμένη.

17. ΠΟΛ. Μετὰ δὲ ταύτην ἢ τῆς σοφίας καὶ συνέσεως εἰκὼν γραπτέα. Διήσει δὲ ἡμῖν ἐνταῦθα πολλῶν τῶν παραδειγμάτων, ἀρχαίων τῶν πλείστων, ἐνὸς μὲν καὶ αὐτοῦ Ἰωνικοῦ· γραφεῖς δὲ καὶ δημιουργοὶ αὐτοῦ Αἰσχίνης Σωκράτους ἐταῖρος καὶ αὐτὸς Σωκράτης, μιμηλότεστοι τεχνιτῶν ἀπάντων, ὅσων καὶ μετ' ἐρωτος ἔγραπον. Τὴν δὲ ἐκ τῆς Μιλήτου ἐκείνην Ἀσπασίαν, ἥ καὶ δ' Ὀλύμπιος θαυμασιώτατος καὶ αὐτὸς συνῆν, οὐ φαῦλον συνέσεως παράδειγμα προβέμενοι, ὅπως ἐμπειρίας πραγμάτων καὶ οὐζύτητος ἐς τὰ πολιτικὰ καὶ ἀγχινοίας καὶ ὀρμύτης ἐκείνη προσῆν, τοῦτο πᾶν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν εἰκόνα μεταγάγωμεν ἀκριβεῖ τῇ στάσει· πλὴν ὅσον ἐκείνη μὲν ἐν μικρῷ πινακίῳ ἐγέγραπτο, αὕτη δὲ κολοσσιαία τὸ μέγεθος ἔσται.

ΛΥΚ. Πῶς τοῦτο φῆς;

ΠΟΛ. Ὅτι, ὦ Λυκίне, οὐκ ἰσομεγέθεις εἶναι φημι τὰς εἰκόνας ὁμοίας οὐσας· οὐ γὰρ ἴσον οὐδὲ ἐγγὺς Ἀθηναίων ἢ τότε πολιτεία καὶ ἡ παρούσα τῶν Ῥωμαίων δυνάμις. Ὡστε εἰ καὶ τῇ ὁμοιότητι ἢ αὕτη, ἀλλὰ τῷ μεγέθει γε ἀμείνων αὕτη ὡς ἂν ἐπὶ πλατυτάτου πίνακος καταγεγραμμένη.

18. Δεύτερον δὲ καὶ τρίτον παράδειγμα Θεανῷ τε ἐκείνη καὶ ἡ Λεσβία μελοποιὸς καὶ Διοτίμα ἐπὶ ταύταις, ἡ μὲν τὸ μεγαλύνον ἢ Θεανῷ συμβαλλομένη εἰς τὴν γραφὴν, ἡ Σαπφῷ δὲ τὸ γλαυρὸν τῆς προαιρέσεως τῇ Διοτίμῃ δὲ οὐχ ἢ Σωκράτης ἐπήνεσεν αὐτὴν, εἰκονῆς ἔσται μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην σύνεσιν τε καὶ συμβουλίαν. Τοιαύτη σοὶ καὶ αὕτη, Λυκίне, ἀνακείσθω ἢ εἰκὼν.

19. ΛΥΚ. Νῆ Δ', ὦ Πολύστρατε, θαυμάσιος οὐσα. Σὺ δὲ ἄλλας γράφε.

ΠΟΛ. Τὰς τῆς χρηστότητος, ὦ ἐταῖρε, καὶ φιλανθρωπίας, ἡ τὸ ἡμερον ἐμπανιεῖ τοῦ τρόπου καὶ πρὸς τοὺς δεομένους προσηγές. Εἰκάσθω οὖν αὕτη Θεανῷ τε ἐκείνῃ τῇ Ἀντήνορος καὶ Ἀρήτῃ καὶ τῇ θυγατρὶ αὐτῆς τῇ Ναυσικάῃ, καὶ εἰ τις ἄλλη ἐν μεγέθει πραγμάτων ἐσωρρόνησε πρὸς τὴν τύχην.

20. Ἐξῆς δὲ μετὰ ταύτην ἢ τῆς σωφροσύνης γεγράφθω καὶ τῆς πρὸς τὸν συνόντα εὐνοίας, ὡς κατὰ τὴν τοῦ Ἰκαρίου μάλιστα εἶναι τὴν σαόχρονα καὶ τὴν περιφρονα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου γεγραμμένην — τοιαύτην γὰρ τὴν τῆς Πηνελόπης εἰκόνα ἐκεῖνος ἔγραψεν — ἢ καὶ νῆ Δία κατὰ τὴν δμῶνυμον αὐτῆς τὴν τοῦ Ἀβραδάτα, ἥς μικρὸν ἐμπροσθεν ἐμνημονεύσαμεν.

tia associati protulere, aut retulerunt historici, aut philosophi admonuerunt, omnibus illis exornata imago esto, non ut colorem tantum traxerit, sed ut alte descendantibus medicamentis ad saturitatem sit imbuta. Atque ignoscendum mihi, si exemplum vivum ostendere hujus picturae non potero: neque enim tale inter antiquos, quantum ad doctrinam, memoratur. Verum, si videtur, ponatur haec etiam imago: neque enim, puto, est reprehendenda.

LYC. Pulcherrima quidem, Polystrate, et lineis omnibus absoluta.

17. POL. Post haec vero sapientiae et prudentiae pingenda imago est. Opus autem nobis hic erit exemplis pluribus, antiquis plerisque, uno quidem et ipso Ionico; pictores autem et opifices illius Aeschines Socratis sodalis, et ipse Socrates, imitandi inter artifices omnes peritissimi, in quantum etiam cum amore pingebant. Nempe illam ex Mileto Aspasiam, quicum Olympius ille, admiratione ipse quoque dignissimus, vivebat, non malum prudentiae exemplum proponamus, et quantum in illa rerum peritiae, et acuminis circa civilia negotia, et celeritatis in cogitando, et acrimoniae fuit, illud omne in nostram imaginem accurata regula transferamus: nisi quatenus illa quidem in parva quasi tabella picta erat, haec autem colossea magnitudine erit.

LYC. Quorsum illud dicis?

POL. Quod nego, Lycine, aequali magnitudine esse imagines, similes quum sint. Neque enim par est, ac ne prope quidem, Atheniensium quae tum erat respublica, praesenti Romanorum potentiae. Itaque licet, quantum ad similitudinem, eadem sit, tamen magnitudine haec praestantior, tanquam in tabula latiore depicta.

18. Alterum vero ac tertium exemplum, Theano illa, et Lesbica poetria, et super illas Diotima. Ac Theano quidem magnitudinem sensum conferat ad picturam; Sappho autem vitae elegantiam; Diotimae vero non iis solum, propter quae Socrates illam laudavit, similis erit, sed reliqua etiam prudentia et consilio. Talis tibi haec etiam imago, Lycine, proposita sit.

19. LYC. Admirabilis profecto, mi Polystrate. Tu vero alias jam pinge.

POL. Benignitatis quidem, amice, et humanitatis, quae mansuetum ingenium declarabit, et propitium adversus indigentes animum. Similis ergo ipsa reddatur Theanoni illi Antenoris uxori, tum Aretae et ejus filiae Nausicaae, et si qua alia in magnis rebus moderate fortunam habuit.

20. Deinceps vero post hanc ipsius modestiae pingatur et ad virum benevolentiae imago, ita ut Icarii filiae maxime similis sit, modestae illi et prudenti ab Homero depictae (talem enim Penelope imaginem ille pinxit), aut etiam, medius fidius, illi cognomini hujus, Abradatae conjugi, cujus paulo ante mentionem fecimus.

ΛΥΚ. Παγκάλην καὶ ταύτην, ὦ Πολύστρατε, ἀπειργάσω, καὶ σχεδὸν ἤδη τέλος σοι ἔχουσιν αἱ εἰκό-
νες· ἅπασαν γὰρ ἐπελήλυθας τὴν ψυχὴν κατὰ μέρη
ἐπαινῶν.

21. ΠΟΛ. Οὐχ ἅπασαν· ἔτι γὰρ τὰ μέγιστα τῶν
ἐπαινῶν περιλείπεται. Λέγω δὲ τὸ ἐν τηλικούτῳ ὄγκῳ
γενομένην αὐτὴν μήτε τύφον ἐπὶ τῇ εὐπραξίᾳ περιθα-
λέσθαι μήτε ὑπὲρ τὸ ἀνθρώπινον μέτρον ἐπαρθῆναι
πιστεύσασαν τῇ τύχῃ, φυλάττειν δὲ ἐπὶ τοῦ ἱσπεδίου
ἐαυτὴν μηδὲν ἀπειροκάλον ἢ φορτικὸν φρονοῦσαν καὶ
τοῖς προσιοῦσι δημοτικῶς τε καὶ ἐκ τοῦ ὁμοίου προσ-
φέρεσθαι καὶ δεξιῶσεις καὶ φιλοπροσύνas φιλοφρονεῖ-
σθαι τοσούτῳ ἡδύους τοῖς προσομιλοῦσιν, ὅσῳ καὶ παρὰ
μειζόνος ὅμως γιγνόμεναι οὐδὲν τραγικὸν ἐμφαίνουσιν·
ὥς ὅποσοι τῷ μέγα δύνασθαι μὴ πρὸς ὑπεροψίαν, ἀλλὰ
πρὸς εὐποιίαν ἐχρήσαντο, οὗτοι καὶ ἄξιοι μάλιστα τῶν
παρὰ τῆς τύχης δοθέντων ἀγαθῶν ὠφθησαν. Καὶ
μόνοι ἂν οὗτοι δικαίως τὸ ἐπιφθονοῦν διαφύγοιν· οὐδεὶς
γὰρ ἂν φθονήσει τῷ ὑπερέχοντι, ἢν μετριάζοντα ἐπὶ
τοῖς εὐτυχήμασιν αὐτὸν ὁρᾷ καὶ μὴ κατὰ τὴν τοῦ
Ὁμήρου Ἄτην ἐκείνην ἐπ' ἀνδρῶν κράτα βεβηκότα
καὶ τὸ ὑποδεέστερον πατοῦντα. Ὅπερ οἱ ταπεινοὶ
τὰς γνώμας πάσχουσιν ἀπειροκαλίᾳ τῆς ψυχῆς· ἐπει-
δὲν γὰρ αὐτοὺς ἡ τύχη μηδὲν τοιοῦτον ἐλπίσαντας
ἄφνω ἀναδιβάσῃ ἐς πτηνόν τι καὶ μετάρσιον ὄχημα,
οὐ μένουσιν ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων οὐδ' ἀφορώσι κάτω,
ἀλλ' αἰεὶ πρὸς τὸ ἀνάντες βιάζονται. Τοιγαροῦν
ὥσπερ οἱ Ἰκαροὶ τακέντος αὐτοῖς τάχιστα τοῦ κηροῦ
καὶ τῶν πτερῶν περιρρυέντων γέλωτα ὀφλισκάνουσιν
ἐπὶ κεφαλῇν εἰς πελάγη καὶ κλύδωνα ἐμπέπτοντες.
Ὅσοι δὲ κατὰ τὸν Δαίδαλον ἐχρήσαντο τοῖς πτεροῖς
καὶ μὴ πάνυ ἐπήρθησαν, εἰδότες ὅτι ἐκ κηροῦ ἦν αὐ-
τοῖς πεποιημένα, ἐταμειύσαντο δὲ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον
τὴν φορὰν καὶ ἡγάθησαν ὑψηλότεροι μόνον τῶν κυμά-
των ἐνεργέντες, ὥστε μέντοι νοτίζεσθαι αὐτοῖς αἰεὶ τὰ
πτερά καὶ μὴ παρέχοντα αὐτὰ μόνῳ τῷ ἡλίῳ, οὗτοι δὲ
ἀσφαλῶς τε ἅμα καὶ σωφρόνως διέπτησαν· ὅπερ καὶ
ταύτην ἂν τις μάλιστα ἐπαινέσειε. Τοιγαροῦν καὶ
ἄξιον παρὰ πάντων ἀπολαμβάνει τὸν καρπὸν εὐχρμέ-
νων ταῦτα τε αὐτῇ παραμεῖναι τὰ πτερά καὶ ἔτι πλείω
ἐπιρρεῖν τάγαθά.

22. ΛΥΚ. Καὶ οὕτως, ὦ Πολύστρατε, γιγνέσθω·
ἄξια γὰρ οὐ τὸ σῶμα μόνον ὅσπερ ἡ Ἑλένη καλὴ
οὔσα, καλλίω δὲ καὶ ἐρασμιωτέραν ὑπ' αὐτῇ τὴν ψυ-
χὴν σκέπουσα. Ἐπρεπε δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ
χρηστῷ καὶ ἡμέρῳ ὄντι καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων
ἀγαθῶν, ὅποσα ἐστὶν αὐτῷ, εὐδαιμονῆσαι, ὥς ἐπ' αὐ-
τοῦ καὶ φῦναι γυναῖκα τοιαύτην καὶ συνοῦσαν αὐτῷ
ποθεῖν αὐτόν· οὐ γὰρ μικρὸν τοῦτο εὐδαιμόνημα γυνή,
περὶ ἧς ἂν τις εὐλόγῳ τὸ Ὁμηρικὸν ἐκεῖνο εἰποι,
χρυσεῖη μὲν αὐτὴν Ἀφροδίτῃ ἐρίζειν τὸ κάλλος, ἔργα
δὲ Ἀθηναίῃ αὐτῇ ἰσοφαρίζειν. Γυναικῶν γὰρ συνόλωσ
οὐκ ἂν τις παραβληθεῖ αὐτῇ « οὐδέμας οὐδὲ φυλὴν, »
φησὶν Ὁμηρος, « οὐτ' ἄρ φρένας οὔτε τι ἔργα. »

LYC. Pulchram undique hanc etiam fecisti, Polystrate.
Et prope jam finem tibi habent imagines; totum enim ani-
mum persecutus es, per partes illam laudando.

21. POL. Non omnem : adhuc enim maxima laudum
supersunt. Illud dico, quod in tanto fastigio constituta,
neque felicitate illa inflatur, neque supra humanam mensu-
ram effertur fortunæ fiducia, sed in eodem se plano continet,
nihil ineptum aut insolens sapit, et adeunt civiler atque
æqualiter tractat, et in prensationibus salutationibusque
præstat humanitatem his, qui cum ipsa versantur, eo jucun-
diorem, quo major est a qua illæ proficiscuntur, nihil tamen
fastus tragici præ se ferentes. Adeo qui magnis opibus non
ad superbiam utuntur, sed ad beneficentiam, iidem etiam
maxime digni bonis a fortuna datis videntur. Ac soli isti
invidiam effugerint merito : neque enim temere quisquam
eminenti videat, si moderate illum uti videat felicitate,
neque ad instar Homericæ illius Ates per capita hominum
ingredi, et conculcare quicquid est imbecillius : quale quid
humilis animi hominibus usu venit, ob indolem pulchri
omnis expertem : nam quum fortuna illos, nihil tale speran-
tes, subito in alatum et sublimem currum sôstulit, non ma-
nent in statu, nec deorsum respiciunt, sed ardua semper ur-
gent. Itaque, alteri tanquam Icarî, liquefacta iis subito cera
de fluentibusque alis, risum debent, præcípites in mare et
fluctus delapsi. Qui vero Dædali exemplo alis suis usi, nec
nimium se extulere, memores de cera esse factas; sed hu-
manitus dispensarunt volatum, et satis habuere tantum su-
pra fluctus ferri, ut tamen semper aspergine madescerent
alæ, nec uni eas soli præberent : hi vero secure simul et
prudenter transvolaverunt. Quod quidem in hac vel maxime
laudet aliquis. Quare etiam dignum ab omnibus fructum
capit, optantibus et has perpetuo illi alas manere, et plura
subinde affluere bona.

22. LYC. Atque ita fiat, Polystrate. Digna enim; quippe
quæ non corpore modo, ut Helena ista, pulchra sit, sed
pulchriorem et amabiliorem sub illo mentem legat. Dece-
bat vero etiam, magnum imperatorem, bonus adeo et pla-
cidus qui sit, hoc etiam cum aliis, quæ sunt ipsi, bonis
beatum esse, ut sub illius imperio et nasceretur talis femina,
et juncta illi ipsum amaret. Neque enim parvum felicitatis
argumentum mulier, de qua cum ratione aliquis Homericum
illud dicat : cum aurea illam Venere de forma contendere,
opera autem illam æquiparare Minervæ. Mulierum enim in
universum nulla ei comparetur, « non membra, » ut Home-
rus ait, « aut instar, non mentem aut denique facta. »

23. ΠΟΛ. Ἀληθῆ φῆς, ὦ Λυκῖνε· ὥστε εἰ δοκεῖ, ἀναμειζαντες ἤδη τὰς εἰκόνας, ἦν τε σὺ ἀνέπλασας τὴν τοῦ σώματος καὶ ἃς ἐγὼ τῆς ψυχῆς ἐγραψάμην, μίαν ἐξ ἀπασῶν συνθέντες ἐς βιβλίον καταθέμενοι παρέγγυμεν ἅπασι θαυμάζειν τοῖς τε νῦν οὖσι καὶ τοῖς ἐν ὑστέρῳ ἑσομένοις· μονιμωτέρα γοῦν τῶν Ἀπελλοῦ καὶ Παρρασίου καὶ Πολυγνώτου γένοιτ' ἂν, καὶ αὐτὴ ἐκείνη παρὰ πολὺ τῶν τοιούτων κεχωρισμένη, ὅσω μὴ ξύλου καὶ κηροῦ καὶ χρωμάτων πεποιήται, ἀλλὰ ταῖς παρὰ Μουσῶν ἐπιπνοαῖς εἰκασταί, ἥπερ ἀκριβεστάτη εἰκὼν γένοιτ' ἂν σώματος κάλλος καὶ ψυχῆς ἀρετὴν ἅμα ἐμφανίζουσα.

XL.

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ.

1. ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΟΣ. Ἐγὼ σοι, ὦ Λυκῖνε, φησὶν ἡ γυνὴ, τὰ μὲν ἄλλα πολλὴν ἐνεῖδον τὴν εὐνοίαν πρὸς ἐμέ καὶ τιμὴν ἐκ τοῦ συγγράμματος· οὐ γὰρ ἂν οὕτως ὑπερεπῆναι τις, εἰ μὴ καὶ μετ' εὐνοίας συνέγραφε· τὸ δὲ ἐμὸν ὡς ἂν εἰδῆς, τοιόνδε ἐστίν· οὐδὲ ἄλλως μὲν χαίρω τοῖς κολακικαῖς τὸν τρόπον, ἀλλὰ μοι δοκοῦσιν οἱ τοιοῦτοι γόητες εἶναι καὶ ἥκιστα ἐλεύθεροι τὴν φύσιν, ἐν δὲ τοῖς ἐπαίνοις μάλιστα, ὅταν τις ἐπαινῇ με φορτικὰς καὶ ὑπερμέτρους ποιοῦμενος τὰς ὑπερβόλας, ἐρυθρίῳ τε καὶ ὀλίγου δεῖν ἐπιφράττομαι τὰ ὦτα καὶ τὸ πρᾶγμα χλεύη μᾶλλον ἢ ἐπαίνω εἰκέναι μοι δοκεῖ.

2. Μέγρι γὰρ τοῦδε οἱ ἐπαινοὶ ἀνεκτοὶ εἰσιν ἐς ὅσον ἂν ὁ ἐπαινούμενος γνωρίζῃ ἕκαστον τῶν λεγομένων προσὸν ἑαυτῶν· τὸ δὲ ὑπὲρ τοῦτο ἀλλότριον ἤδη καὶ κολακεία σαφές. Καίτοι πολλοὺς οἶδα, ἔφη, χαίροντας, εἰ τις αὐτοὺς ἐπαινῶν καὶ ἃ μὴ ἔχουσι προσάπτει τῷ λόγῳ, οἷον εἰ γέροντας ὄντας εὐδαμονίζοι τῆς ἀκμῆς ἢ ἀμόρφοις οὔσι τὸ Νιρέως κάλλος ἢ τὸ Φάωνος περιθείη· οἴονται γὰρ ὑπὸ τῶν ἐπαίνων ἀλλαγῆσθαι σφίσι καὶ τὰς μορφὰς καὶ αὐτοὶ ἀντηθῆσιν αὐθις ὥσπερ ὁ Πελλίας ᾤετο.

3. Τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει· πολλοῦ γὰρ ἂν ὁ ἐπαινος ᾖ τίμιος, εἰ τι καὶ ἔργον αὐτοῦ ἀπολαῦσαι δυνατόν ᾖ ἐκ τῆς τοιαύτης ὑπερβολῆς. Νῦν δὲ ὁμοῖόν μοι δοκοῦσιν, ἔφη, πάσχειν, ὥσπερ ἂν εἰ τινα ἀμόρφον προσώπειον εὐμορφον ἐπιθείη τις φέρων, ὁ δὲ μέγα ἐπὶ τῷ κάλλει φρονοίῃ, καὶ ταῦτα περιαιρετῶ ὄντι καὶ ὑπὸ τοῦ τυχόντος συντριβῆναι δυναμένῳ, ὅτε καὶ γελοιότερος ἂν γένοιτο αὐτοπρόσωπος φανείς, οἷος ὢν ὑφ' οἷῳ κέχυπτο· ἡ καὶ νῆ Δί' εἰ τις ὑποδησάμενος κοθόρνους μικρὸς αὐτὸς ὢν ἐρίζοι περὶ μεγέθους τοῖς ἀπὸ ἰσοπέδου ὄλῳ πῆχει ὑπερέχουσιν. Ἐμμένητο γὰρ καὶ τοιοῦτου τινός.

4. Ἐφη γυναῖκά τινα τῶν ἐπιφανῶν τὰ μὲν ἄλλα καλὴν καὶ κόσμιον, μικρὰν δὲ καὶ πολλὸ τοῦ συμμέ-

23. POL. Vera dicis, Lycine. Quare, si videtur, permittis jam imaginibus, tum ea quam tu finixisti corporis, tum quas ego pinxi animæ, unam ex omnibus compositam in libello proponamus, admirandamque exhibeamus et his qui nunc sunt, et qui erunt in posterum. Durabilior enim Apellis et Parrhasii et Polygnotti tabulis fuerit, quum ipsa quoque multum a talibus differat, quatenus non e ligno et cera et pigmentis facta est, sed Musarum vario affectu efficta, quæ quidem accuratissima imago fuerit, corporis pulchritudinem atque virtutem animæ simul ostendens.

XL.

PRO IMAGINIBUS.

1. POLYSTRATUS. Equidem, Lycine, sic ait mulier, cetera quidem magnam perspexi tuam in me benevolentiam ex scripto tuo et honoris significationem: neque enim adeo supra modum quisquam landasset, nisi scriberet cum benevolentia: me vero ipsam ut noris, talis sum. Neque alias gaudeo his qui adulatorios mores habent, sed videntur mihi tales impostores esse et ingenio minime liberali: maxime vero in laudibus, si quis me laudet vehementer nimis et ultra modum excedens vera, erubesco et tantum non obturo aures: eaque res irrisioni potius quam laudi similis mihi videtur.

2. In tantum enim tolerabiles sunt laudes, quatenus agnoscit qui laudatur, inesse sibi quæ dicuntur singula: quod autem ultra est, iam alienum est et manifesta assentatio. Quanquam multos, inquit, gaudere novi, si quis in eorum laudibus ea etiam, quæ non habent, orationi adjungat; verbi causa, si senes ob ipsum maturæ ætatis robur beatos prædicet, aut deformibus Nirei pulchritudinem aut Phaonis circumponat: putant enim a laudibus formas quoque sibi mutatum iri, et futurum ut juvenescant denuo, veluti sperabat Pelias.

3. At hoc non ita se habet. Quantivis enim pretii esset prædicatio, si rem ipsam quoque et substantiam illius percipere ex tali excessu liceret. Jam vero idem usu illis, inquit, venire mihi videtur, ac si deformi homini personam formosam aliquis imponat, isque pulchritudine illa superbiat, quum tamen auferri ea facile et ab unoquoque conteri possit, quo facto magis etiam fiat ridiculus, quum sua ipsius facie conspiciendus, et qualis sit, et qua sub re conditus latuerit, appareat: aut etiam, ita me Jupiter, si quis parvus cothurnis subligatis de magnitudine contendat cum hisce qui tota ulna ab æquo solo super ipsum emineant. Nam facti etiam talis meminerat.

4. Dicebat mulierem quandam nobilem, pulchram de cetero et decentem, sed parvam eandem et multum a ju-

τρον ἀποδέουσιν, ἐπαινέσθαι πρὸς τινος ποιητοῦ ἐν ᾧ αἶσματι τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι καλὴ τε καὶ μεγάλη ἦν· αἰγείρω δ' αὐτῆς εἰκάξεν ἐκείνος τὸ εὐμηχὲς τε καὶ ὀρθιον. Τὴν μὲν δὴ γάνυσθαι τῷ ἐπαινῷ καθάπερ αὐξανομένην πρὸς τὸ μέλος καὶ τὴν χεῖρα ἐπισείειν, τὸν ποιητὴν δὲ πολλάκις τὸ αὐτὸ ἄδειν ὀρῶντα ὡς ἤδοιτο ἐπαινομένην, ἄχρι δὲ τῶν παρόντων τινὰ προσκύψαντα πρὸς τὸ οὖς εἰπεῖν αὐτῇ, Πέπαισο, ὦ οὗτος, μὴ ἀναστῆναι ποιήσης τὴν γυναῖκα.

5. Παραπλήσιον δὲ καὶ μακρῷ τούτου γελοιότερον Στρατονίκην ποιῆσαι τὴν Σελεύκου γυναῖκα· τοῖς γὰρ ποιηταῖς ἀγῶνα προθεῖναι αὐτὴν περὶ ταλάντου, ὅστις ἂν ἄμεινον ἐπαινέσαι αὐτῆς τὴν κόμην, καίτοι φαλακρὰ ἐτύγγανεν οὖσα καὶ οὐδὲ ὅσας ὀλίγας τὰς ἐκ τῆς τρίχας ἔχουσα. Καὶ ὁμοῦς οὗτω διακειμένη τὴν κεφαλὴν, ἀπάντων εἰδόντων ὅτι ἐκ νόσου μακρᾶς τὸ τοιοῦτον ἐπεπόνθει, ἤκουε τῶν καταράτων ποιητῶν ὑπαινέσας τὰς τρίχας αὐτῆς λεγόντων καὶ οὐλοῦς τινὰς πλοκάμους ἀναπλεκόντων καὶ σελίνους τοὺς μὴδὲ ὅλως ὄντας εἰκαζόντων.

6. Ἀπάντων οὖν τῶν τοιούτων κατεγέλα τῶν παρεχόντων αὐτοὺς τοῖς κολάζει, καὶ προσετίθει δὲ ὅτι μὴ ἐν ἐπαινοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν γραφαῖς τὰ ὅμοια πολλοὶ κολακεύεσθαι τε καὶ ἐξαπατᾶσθαι θέλουσι. Χαίρουσι γοῦν, ἔφη, τῶν γραφῶν ἐκείνους μάλιστα οἱ ἂν πρὸς τὸ εὐμορφότερον αὐτοὺς εἰκάσουσιν· εἶναι δὲ τινὰς οἱ καὶ προστάττουσι τοῖς τεχνίταις ἢ ἀφελεῖν τι τῆς ῥινὸς ἢ μελάντερα γράψασθαι τὰ ὅμοια ἢ ὅτι ἂν ἄλλο ἐπιπομῆσιν αὐτοῖς προσεῖναι, εἴτα λαμβάνειν αὐτοὺς ἁλλοτρίας εἰκόνας στεφανοῦντας καὶ οὐδὲν αὐτοῖς εοικυίας.

7. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἔλεγε τὰ μὲν ἄλλα ἐπαινοῦσα τοῦ συγγράμματος, ἐν δὲ τούτῳ οὐ φέρουσα, ὅτι ταῖς θεαῖς αὐτὴν Ἥρᾳ καὶ Ἀφροδίτῃ εἰκάσας· ὑπὲρ ἐμὲ γάρ, φησί, μᾶλλον δὲ ὑπὲρ ἅπασαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὰ τοιαῦτα. Ἐγὼ δὲ σε οὐδ' ἐκείνα ἠξίουν, ταῖς ἡρώϊναις παραθεωρεῖν με Πηνελόπῃ καὶ Ἀρήτῃ καὶ Θεανοῖ, οὐχ ὅπως θεῶν ταῖς ἀρίσταῖς· καὶ γὰρ αὐ καὶ τοδε, Πάνυ, ἔφη, τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς δεισιδαιμόνους καὶ φοροδεῖς ἔγω. Δέδοίκατόν μιν κατὰ τὴν Κασσιόπειαν εἶναι ὁδῶν τὸν τοιοῦτον ἐπαινον προσεμένην· καίτοι Νηρηΐσιν ἐκείνη ἀντεζητάζετο, Ἥραν δὲ καὶ Ἀφροδίτῃν ἔσεθεν.

8. Ὡστε, ὦ Λυκίνα, μεταγράψαι σε τὰ τοιαῦτα ἐκέλευσεν, ἢ αὐτὴ μὲν μαρτύρασθαι τὰς θεὰς ὡς ἀκούσας αὐτῆς γέγραπας, σὲ δὲ εἰδέναι ὅτι ἀνιάσει αὐτὴν τὸ βιβλίον οὕτω περινοστοῦν, ὥσπερ νῦν σοι διαχέεται, οὐ μάλ' αὐσεβὲς οὐδὲ ὁσίως τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς. Ἐδόκει τε ἀσέβητα ἐκ τῆς καὶ πλημμέλημα τοῦτο δοῦναι, εἰ ὑπομένοιν τῇ ἐν Κνίδῳ καὶ τῇ ἐν Χίῳ οἰομένη λέγεσθαι· καὶ σε ὑπεμείνησκε τῶν τελευταίων ἐν τῷ βιβλίῳ περὶ αὐτῆς εἰρημένον, ὅτι μετρίαν καὶ ἄτυρον ἔφη αὐτὴν οὐκ ἀνατεινομένην ὑπὲρ τὸ ἀνθρώπινον μέτρον, ἀλλὰ πρόσγειον τὴν πτῆσιν ποιομένην, ὃ δὲ ταῦτα εἰπὼν

sta statura deficientem, laudatam a poeta in carmine, quum propter cetera, tum etiam quod pulchra et magna esset, qui populo arbori compararet proceram illius erectamque staturam. Atque illam quidem gestire ad laudem, quasi ad carminis mensuram cresceret, et manum movere; poetam vero saepe idem canere, videntem nimirum quantum laudibus delectaretur; donec tandem presentium aliquis ad aurem illius inclinatus diceret, Desine quaeso, ne facias ut surgat etiam mulier.

5. Simile huic, et multo magis hoc ridiculum Stratonicen fecisse, uxorem Seleuci. Poetis enim illam certamen proposuisse de talento, quis melius laudaret ipsius comam, licet calva esset, ac ne paucissimos quidem suos capillos haberet. Et tamen quum sic affectum caput haberet, scientque omnes a longo hoc illi morbo accidisse; audiebat execrabiles poetas, quum hyacinthinus illius crines dicerent, et plexus quosdam inflecterent cincinnorum, et apius eos, qui neque essent omnino, compararent.

6. Hos itaque deridebat omnes, qui praeberent se adulatoribus; adungebatque, non in laudationibus solum, verum etiam in picturis similiter, demulceri multos decipique velle. Gaudent enim, inquit, inter pictores illis maxime, qui pulchriore illos specie expriment: esse autem qui injungant etiam artificibus, aut auferre quid a naso, aut nigriores pingere oculos, aut si quid aliud adesse sibi cupiant: deinde imprudentes coronare signa aliena et nihil sibi similia.

7. Haec vero ac talia dicebat mulier, reliqua laudans in libro, unum autem hoc non ferens, quod deabus illam Junoni et Veneri comparasti. Supra me enim, inquit, quin humanam supra omnem naturam sunt talia. Ego vero ne illud quidem volebam, ut cum heroinis me contenderes, Penelope et Arete et Theanone, nedum ut cum dearum praestantissimis. Etenim istud quoque dixit, Religiose admodum et meticulose adversum deos animo affecta sum. Metuo igitur ne Cassiopeae fatum simile sustinere videar, laudem ejusmodi si admisero. Et tamen Nereidibus modo se conferebat illa, Junonem autem et Venerem colebat.

8. Talia itaque, Lycine, rescribere te et immutare jussit, alioquin ipsam se deas testari, contra suam voluntatem te scripsisse, quum scias molestum ipsi fore libellum ita oberantem, uti nunc compositus est, neque pietate erga deos neque religione conservata. Putabat autem impie a se factum et suam culpam visum iri, si Cnidiae, aut illi quae in Hortis colitur, Veneri similem se dici patiatur: admonebatque te eorum quae in fine libri de ipsa a te dicta sunt, quum modestam et a fastu alienam laudasti, quae ultra humanam se mensuram non extenderet, sed volatum faceret terrae vicinum: quum tu statim post haec ipsa dicta, supra caelum

ὑπὲρ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἀναβιδάξει τὴν γυναῖκα, ὡς καὶ θεαὶς αὐτὴν ἀπεικάζειν.

9. Ἡεῖου δέ σε μηδὲ ἀξυνετωτέραν αὐτὴν ἡγεῖσθαι τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὃς τοῦ ἀρχιτέκτονος ὑπισχυομένου τὸν Ἄθω ὅλον μετασχηματιεῖν καὶ μορφοῦσιν πρὸς αὐτὸν, ὡς τὸ ὅρος ἅπαν εἰκόνα γενέσθαι τοῦ βασιλέως, ἔχοντα δύο πόλεις ἐν ταῖν χερσίν, οὐ προσήκατο τὴν τερατείαν τῆς ὑποσχέσεως, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτὸν ἡγησάμενος τὸ τόλμημα ἔπαυσε τὸν ἄνθρωπον οὐ πιθανῶς κολοσσὸς ἀναπλάττοντα καὶ τὸν Ἄθω κατὰ χώραν ἔαν ἐκέλευσε μηδὲ κατασμικρύνειν ὅρος οὕτω μέγα πρὸς μικροῦ σώματος ὁμοιότητα. Ἐπῆνε δὲ τὸν Ἀλεξάνδρον τῆς μεγαλοφυΐας καὶ ἀνδριάντα μείζω τοῦτον τοῦ Ἄθω ἔλεγεν αὐτοῦ ἀνεστάναι ἐν ταῖς τῶν αἰεὶ μεμνησμένων διανοαῖς· οὐ γὰρ μικρὰς εἶναι γνώμης ὑπεριδεῖν οὕτω παρὰ δόξου τιμῆς.

10. Καὶ ἑαυτὴν οὖν τὸ μὲν πλάσμα σου ἐπαινεῖν καὶ τὴν ἐπίνοιαν τῶν εἰκόνων, μὴ γνωρίζειν δὲ τὴν ὁμοιότητα· μὴ γὰρ εἶναι τῶν τηλικούτων ἄξιαν, μηδὲ ἔγγυς, ὅτι μηδὲ ἄλλην τινα, γυναῖκα γε οὖσαν· ὥστε ἀρίστῃ σοι ταύτην τὴν τιμὴν καὶ προσκυνεῖ σου τὰ ἀργύρεπα παραδείγματα. Σὺ δὲ τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα ἐπαινέει αὐτὴν, μηδὲ ὑπὲρ τὸν πόδα ἔστω τὸ ὑπόδημα, μὴ καὶ ἐπιστομίσῃ με, φησὶν, ἐμπεριπατοῦσαν αὐτῷ. Κακὸν οὖν εἰπεῖν σοι ἐνετείλατο.

11. Ἀκούω, ἔφη, πολλῶν λεγόντων — εἰ δὲ ἀληθές, ἡμεῖς οἱ ἄνδρες ἴστε — μὴδ' Ὀλυμπίαισι ἐξεῖναι τοῖς νικῶσι μείζους τῶν σωμάτων ἀνεστάναι τοὺς ἀνδριάντας, ἀλλὰ ἐπιμελεῖσθαι τοὺς Ἑλλανοδίκας ὅπως μηδὲ εἰς ὑπερβάλληται τὴν ἀλγίειαν, καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀνδριάντων ἀκριβεστέραν γίνεσθαι τῆς τῶν ἀθλητῶν ἐγκρίσεως. Ὡστε ὅρα, ἔφη, μὴ αἰτίαν λάβωμεν ψεύδεσθαι ἐν τῷ μέτρῳ, κατὰ ἡμῶν ἀνατρέψωσιν οἱ Ἑλλανοδίκαί τὴν εἰκόνα.

12. Ταῦτα μὲν ἔλεγεν ἐκείνη. Σὺ δὲ σκόπει, ὦ Λυκίε, ὅπως μετακοσμήσεις τὸ βιβλίον καὶ ἀφαιρήσεις τὰ τοιαῦτα, μηδὲ σφαλῆς πρὸς τὸ θεῖον· ὡς ἐκείνη πάνυ γε αὐτὰ ἐδυσχέραινε καὶ ὑπέριπτε μεταξὺ ἀναγινωσκομένων καὶ παρηγεῖτο τὰς θεὰς ἡλικίας εἶναι αὐτῇ, καὶ συγγνώμη, εἰ γυναικεῖόν τι ἔπαθε. Καίτοι εἰ γὰρ τὰ ληθές εἰπεῖν, καὶ αὐτῷ ἐμοὶ τοιούτων τι εἶναι ἐδόξε· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἀκούων οὐδὲν πλημμελεῖν ἐνέωρων τοῖς γεγραμμένοις, ἐπεὶ δὲ ἐκείνη ἐπεσεμύνητο, καὶ αὐτὸς ἀρχομαι τὰ ὅμοια γινώσκω περὶ αὐτῶν, καὶ παραπλήσιόν τι ἔπαθον ὅς ἐπὶ τῶν βρωμένων πάτρωμεν· ἦν μὲν πάνυ ὀδυρθεὶν σκοποῦμέν τι καὶ ὑπὸ τῶν ὀρθαλμῶν αὐτῶν, οὐδὲν ἀκριβὲς διαγινώσκωμεν, ἦν δὲ ἀποστάντες ἐκ τοῦ συμμέτρου διαστήματος ἴδωμεν, ἅπαντα σαφῶς καταφαίνεται τὰ εὖ καὶ τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα.

13. Τὸ δὲ ἄνθρωπον οὖσαν Ἀφροδίτῃ καὶ Ἥρᾳ εἰκάσαι τί ἄλλο ἢ ἀντικρύς ἐστιν εὐτελεῖσιν τὰς θεάς; ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις οὐχ οὕτω τὸ μικρὸν μείζον γίγνεται τῇ παραθέσει, ὡς τὸ μείζον ἀποσμικρύνεται πρὸς τὸ

ipsum mulierem extollas, ut ipsis etiam deabus eam dicas similem.

9. Petebat porro ex te, ne Alexandro imprudentiorem se putares, qui, pollicente architecto se toto Atho montis habitu immutato formatum eum ad ipsius exemplum, ut universus mons statua fieret regis, duas in manibus urbes tenens, non admisit portentosum promissum, sed supra se arbitratu audacem conatum, quiescere hominem iussit, colossos parum probabiliter effingentem, et ut suo loco relinqueret Athon imperavit, nec montem ita magnum ad parvi corporis similitudinem attenuaret. Laudabat vero illam Alexandri magnanimitatem, eamque maiorem ipso Atho statuam sibi posuisse aiebat in eorum, qui semper illius recordaturi essent, mentibus. Neque enim parvi animi esse, incredibiliter magnum adeo honorem despiciere.

10. Se quoque ipsam igitur commentum illud tuum laudare, et excogitatas imagines; similitudinem autem non agnoscere: neque enim illis se, ac ne propemodum quidem, dignam, quin neque aliam ullam, quæ quidem sit mulier. Itaque remittit tibi hunc honorem, adoratque primigenia illa tua exempla. Tu vero hoc nostro humano more illam lauda, neu pede major esto calceus, Ne supplantet me, inquit, in illo incedentem. Etiam illud dicere me tibi præcepit.

11. Audio, inquit, multis dicentibus (utrum verum sit, vos viri nostis), ne Olympic quidem licere victoribus majores corporibus ponere statuas, sed curari ab Hellenodicis, ne quis verum excedat, et accuratius statuarum examen institui, quam ipsorum receptionis athletarum. Ergo vide, inquit, ne culpam contrahamus mendacii circa mensuram, ac nostram deinde imaginem Hellenodicæ dejiciant.

12. Hæc illa. Tu vero vide, Lycine, ut retractes librum, et talia auferas, neve in numen pecces: quum illa ægre admodum ea tulerit, et cohorrerit dum legerentur, et deas, ut propitiæ sibi essent, deprecata fuerit: et ignoscendum illi, si quid muliebri ei accidisset. Ac profecto, si verum fatendum est, mihi quoque ipsi talis esse res videbatur. Nam primo quidem audiens recitantem, peccatum nullum in scriptis animadverti: at postquam illa suam significavit sententiam, ipse quoque affinia iis sentire incipio. Atque simile quid mihi usu venit iis quæ in rebus illis observamus, quas oculis cernimus: si enim plane ex proximo, et sub ipsis oculis videmus aliquid, nihil accurate discernimus; si vero recedentes aliquid ex proportionis distantia spectamus, dilucide omnia apparent, quæque recte, quæque non ita habent.

13. Nimirum homo quæ sit, eam Veneri et Junoni similem pronunciare, quid aliud est, quam aperte detrahere deabus? In talibus enim non tam quod parvum est majus sit illa compositione, quam minuitur majus, dum ad hu-

ταπεινότερον κατασπώμενον· οἷον εἴ τινες ἅμα βαδίζουσιν, ὁ μὲν μέγιστος, ὁ δὲ πάνυ τῇ ἡλικίᾳ χαμαίζηλος, εἴτα δεήσειεν ἀπισθῶσαι αὐτοὺς, ὥς μὴ ὑπερέχῃν θατέρου τὸν ἕτερον, οὐ τοῦ βραχυτέρου ὑπερανατεινόμενου τοῦτο γένοιτ' ἂν, κἂν ὅτι μάλιστα ἀχροποδῇτι ἐπεγεῖρῃ ἑαυτὸν· ἀλλ' εἰ μέλλουσιν δυήλικες φανείσθαι, ὁ μείζων ἐκείνους ἐπικύψει καὶ ταπεινότερον ἀποσανεῖ ἑαυτὸν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν ταῖς τοιαύταις εἰκόσιν οὐχ οὕτως ἄνθρωπος μείζων γίγνεται, ἢν τις αὐτὸν θεῷ ἀπεικάξῃ, ὥς τὸ θεῖον ἀνάγκη ἐλαττοῦσθαι πρὸς τὸ ἐνδόν ἐπικλυόμενον· καὶ γὰρ εἰ μὲν ὑπὸ ἀπορίας τῶν ἐπιγείων ἐπὶ τὰ οὐράνια ἐκτείνει τις τὸν λόγον, ἥττονα ἂν ὁ τοιοῦτος αἰτίαν ἔχοι ὑπὸ ἀσβεστίας αὐτὸ δρᾶν· σὺ δὲ τοσαῦτα ἔργων κάλλη γυναικῶν Ἀφροδίτῃ καὶ Ἥρᾳ εἰκάσαι αὐτὴν ἐτόλμησας οὐδὲν δέον.

14. Ὡστε τὸ ἄγαν τοῦτο καὶ ἐπίφθονον ἀφαιρεῖ, ὧς Λυκῖν· οὐ γὰρ πρὸς τοῦ σοῦ τρόπου τὸ τοιοῦτον, ὅς οὐδὲ ἄλλως βῆδρις πρὸς τοὺς ἐπαίνους καὶ πρόχειρος ὢν ἐτύγχανες· ἀλλὰ νῦν οὐκ οἶδ' ὅπως ἀθρόαν πεποιήσαι τὴν μεταβολὴν ἐπιδαφιευόμενος καὶ ἐκ τοῦ τέως φειδομένου ἄσματος ἐν τοῖς ἐπαίνοις ἀναπέφνης. Ἀλλὰ μὴδὲ ἐκείνον αἰσχυνῶς, εἰ μεταρρουμιεῖς τὸν λόγον ᾗδὲ διαδεδομένον· ἐπεὶ καὶ Φειδίαν φασὶν οὕτω ποιῆσαι, ὁπότε ἐξεργάσατο τοῖς Ἥλείοις τὸν Δία· στάντα γὰρ αὐτὸν κατόπιν τῶν θυρῶν, ὁπότε τὸ πρῶτον ἀναπετάσας ἐπεδείκνυε τὸ ἔργον, ἐπακοῦειν τῶν αἰτιωμένων τι ἢ ἐπαίνουντων· ἥτις αὖτὸ δὲ ὁ μὲν τὴν βίνα ὥς παχείαν, ὁ δὲ ὥς ἐπιμηκέστερον τὸ πρόσωπον, ὁ δὲ ἄλλος ἄλλο τι. Εἴτ' ἐπειδὴ ἀπηλλάγησαν οἱ δεαταί, αὐθις τὸν Φειδίαν ἐγκλεισάμενον ἑαυτὸν ἐπανορθοῦν καὶ ρυθμίζειν τὸ ἀγαλμα πρὸς τοῖς πλείστοις δοκοῦν· οὐ γὰρ ἡγεῖτο μικρὰν εἶναι συμβουλὴν δήμου τοσούτου, ἀλλ' αἰεὶ ἀναγκαῖον ὑπάρχειν τοὺς πολλοὺς περιττώτερον δρᾶν τοῦ ἐνός, κἂν Φειδίας ᾗ. Ταῦτά σοι παρ' ἐκείνης κομίζω καὶ αὐτὸς παραινῶ ἐταῖρός τε καὶ εὖνους ὢν.

16. ΛΥΚΙΝΟΣ. Πολύστρατε, οἷος ὢν ῥήτωρ ἐλελήθεις με· ῥῆσιν γοῦν οὕτω μακρὰν καὶ κατηγορίαν τοσαύτην ἐξένηνοχας κατὰ τοῦ συγγράμματος, ὥστε μὴδὲ ἐλπίδα μοι ἀπολογίας ἐτι καταλείπεσθαι. Πλὴν ἀλλὰ ἐκεῖνός γε οὐ δικαστικὸν ἐποίησατε, καὶ μάλιστα σὺ ἐρήμην καταδαιτῆσας τοῦ βιβλίου μὴ παρόντος αὐτοῦ τοῦ συνηγόρου. Ῥᾶστον δὲ, οἷμαι, τοῦτό ἐστι κατὰ τὴν παροιμίαν, μόνον θέοντα κρατεῖν. Ὡστε οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ καὶ ἡμεῖς ἐάλωμεν οὔτε ὕδατος ἡμῖν ἐγγυθέντος οὔτε ἀπολογίας ἀποδοθείσης. Μᾶλλον δὲ τοῦτο πάντων ἀτοπίωτατον, οἱ αὐτοὶ κατήγοροι καὶ δικασταὶ ᾗτε. Πότερα δ' οὖν ἐθέλεις, ἀγαπήσας τοῖς ἐγνωσμένοις ἡσυχίαν ἄγω ἢ κατὰ τὸν Ἱμεραῖον ποιητὴν παλινφρίαν τινὰ συγγραψῶ, ἢ δώσετέ μοι ἐξέσιμον ἀγωνίσασθαι τὴν δίκην;

ΠΟΛ. Νῆ Δι', ἡνέπερ ἔχῃς τι δίκαιον εἰπεῖν· οὐ γὰρ ἐν ἀντιδίκῳ, ὥς σὺ φῇς, ἀλλ' ἐν φίλοις ποιήσῃ τὴν ἀπολογίαν. Ἐγὼ δὲ καὶ συνεξετάζεσθαι σοι ἐτοιμὸς ἐπὶ τῆς δίκης.

milius deprimitur. Velut, si qui una eant, unus quidem admodum procerus, at alter statura valde humili; deinde oporteat æquare illos, ne alter supra alterum emineat: non minore supra modum extendente se hoc fiat, si vel maxime in summos se digitos erigat; sed si debent æqualis staturæ videri, major ille inclinabit se scilicet, et se ostendet humiliorem. Similiter in hujusmodi comparationibus non tam homo fit excelsior, deo si eum assimiles, quam divina natura minuitur necessario, ad imperfectum illud depressa. Ac si præ inopia terrestrium ad cœlestia sermonem extendat aliquis, minorem ille culpam sustinuerit, quasi præ impietate hoc faciat: tu vero, tot quum habeas mulierum formas, Veneri illam et Junoni similem dicere ausus es sine ulla necessitate.

14. Itaque quod nimium est et invidiosum aufer, Lycine: neque enim tuorum tale quid morum est, qui neque alias facilis ad laudes et promptus esse soleas, sed nunc nescio quomodo subitam mutationem feceris plane jam luxurians, atque ex parco ad illum diem prodigus in laudando exstiteris. Verum neque illud te pudeat, si retractes librum jam in vulgus editum: quandoquidem etiam Phidiam sic fecisse aiunt, quum Jovem Eleis elaborasset. Stantem enim post valvas aediculæ, quum primum illis remotis opus ostenderet, auscultasse reprehendentes aliquid, aut laudantes: reprehendebat autem alius quidem nasum, ut nimis crassum, alius faciem ut longiorem, alius aliud quid. Deinde quum discessissent, rursus Phidiam inclusum emendasse et correxisse signum de plurium sententia. Neque enim putabat parvum esse consilium tanti populi, sed necesse semper esse, ut multi plus videant uno, si vel sit Phidias. Hæc tibi ab illa affero, et ipse hortor sodalis tuus atque amicus.

15. LYCINUS. Quantum te oratorem, Polystrate, ignoravi! Orationem quidem adeo longam, et tantam contra scriptum meum accusationem protulisti, ut ne spes quidem mihi defensionis ulla relicta sit. Verum enim vero hoc non pro forma et consuetudine judiciorum fecistis, tu maxime, quod indicta causa judicium dedisti contra libellum, non præsentem ipsius advocato. Facillimum autem, puto, hoc est ex proverbio, vincere quum solus curras. Itaque nihil mirum, si et nos causa cecidimus, neque aqua nobis infusa, neque concessa causæ dicendæ facultate. Potius autem, quod quidem omnium minime conveniebat, accusatores iidem fuistis et iudices. Utrum igitur vis, contentus decretis vestris quiescam, an Himeræi poetæ exemplo palinodiam scribam; an vero provocandi mihi copiam dabitis?

POL. Per Jovem, si quidem habueris quod de jure dicas. Neque enim inter adversarios, ut tu vocas, sed inter amicos causam dices. Ego vero etiam idem tecum judicium subire paratus sum.

16. ΛΥΚ. Ἄλλ' ἐκεῖνο ἀνιάρῃν, ὦ Πολύστρατε, ὅτι μὴ ἐκεῖνης παρούσης ποιήσομαι τοὺς λόγους· μακρῷ γὰρ ἂν οὕτως ἄμεινον ᾦν. Νῦν δὲ ἀνάγκη ἀπ' ἐντολῆς ἀπολογήσασθαι. Ἄλλ' εἰ μοι τοιοῦτος ἀγγελιαφόρος γένοιτο πρὸς αὐτὴν οἷος παρ' ἐκεῖνης πρὸς με γεγέννησαι, τολμήσω ἀναρτῆσαι τὸν κύβον.

ΠΟΛ. Θάρρει, ὦ Λυκίνε, τοῦτου γε ἕνεκα, ὡς οὐ φαῦλόν με ὑποκριτὴν ἔξω τῆς ἀπολογίας, πειρώμενος διὰ βραχέων εἰπεῖν, ὡς ἂν μᾶλλον μνημονεύσαιμι.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν πάνυ μὲν ἔδει μοι μακρῶν τῶν λόγων πρὸς οὕτω σφοδρὰν τὴν κατηγορίαν. Ὅμως δὲ σοῦ ἕνεκα ἐπιτεμοῦμαι τὴν ἀπολογία. Καὶ παρ' ἐμοῦ τοῖον τάδε αὐτὴ ἀπάγγελλε.

ΠΟΛ. Μηδαμῶς, ὦ Λυκίτε, ἀλλ' ὥσπερ αὐτῆς ἐκεῖνης παρούσης λέγε τὸν λόγον, εἴτ' ἐγὼ μιμησώμαι σε πρὸς αὐτήν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ περ οὕτω σοι δοκεῖ, ὦ Πολύστρατε, ἢ μὲν πάρεστι καὶ προεῖρχκε δηλαδὴ ἐκεῖνα ὅπσα σὺ παρ' αὐτῆς ἀπήγγειλας, ἡμᾶς δὲ γὰρ τῶν δευτέρων λόγων ἐνάρχεσθαι. Καίτοι — οὐ γὰρ ὀκνήσω πρὸς σέ εἰπεῖν ὃ πέπονθα — οὐκ οἶδ' ὅπως φρονητέρον μοι τὸ πρᾶγμα πεποιήκας, καὶ ὡς ὀρθῶς ἰδῶν τε ᾔδῃ καὶ δέδοικα καὶ μονονοῦν καὶ ὁρᾶν αὐτὴν οἶμαι καὶ τὸ πρᾶγμα πολλὴν μοι τὴν ταραχὴν ἐμπεποίηκεν. Ἄρξομαι δ' ὁμῶς· οὐ γὰρ οἶδν τε ἀναῶναι ᾔδῃ παρούσης.

ΠΟΛ. Καὶ νῆ Δία πολλὴν τὴν εὐμένειαν ἐπιφαίνει τῷ προσώπῳ· φαίνεται γὰρ ὡς ὀρθῶς καὶ προσσηνῆς ὥστε θαρρῶν λέγε τὸν λόγον.

17. ΛΥΚ. Ἐγὼ σε, ὦ γυναικῶν ἀρίστη, μεγάλη, ὡς φῆς, καὶ πέρα τοῦ μέτρου ἐπαινέσας οὐχ ὁρῶ ὃ τι τιλικούτων ἐπίνεσα, ἥλικον αὐτὴ σὺ τοῦτο ἐγκώμιον ὑπὲρ σεαυτῆς· ἐξενήνογας τὴν πρὸς τὸ θεῖον τιμὴν ἐν μεγάλῳ τιθειμένη· σκεδὼν γὰρ ἀπάντων τοῦτο μεῖζον ὢν εἰρηκα περὶ σοῦ, καὶ συγγνώμη, εἰ μὴ καὶ ταύτην σοι προσέγραψα τὴν εἰκόνα ὑπ' ἀγνοίας με διαλαβοῦσαν· οὐ γὰρ ἂν ἄλλην περὶ αὐτῆς ἐγραψάμην. Ὡστε ταύτη γε οὐχ ὅπως ὑπερβάλλεσθαι τοὺς ἐπαινούς, ἀλλὰ πολὺ καταδύσετέρον μοι δοκῶ τῆς ἀξίας εἰρηκέναι. Σκόπει γοῦν ἥλικον τοῦτο παρέλιπον, ὡς παμμέγεθες εἰς ἐπίδειξιν τρόπου χρηστοῦ καὶ γνώμης ὀρθῆς· ὡς ὅσοι τὸ θεῖον μὴ ἐν παρέργῳ σέβουσιν, οὗτοι καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ἀριστοὶ ἂν εἴεν. Ὡστε εἰ πάντως μετακομῆται δέοι τὸν λόγον καὶ τὸ ἀγχαλμα ἐπανορθώσασθαι, ἀφελεῖν μὲν οὐκ ἂν τι τολμήσαιμι αὐτοῦ, προσθήσω δὲ καὶ τοῦτο ὡς τινα κεφαλὴν τοῦ παντὸς ἔργου καὶ κορυφὴν. Ἐπ' ἐκεῖνῳ μέντοι καὶ πάνυ πολλὴν σοι εἰδέναι τὴν χάριν ὁμολογῶ· ἐμοῦ γὰρ ἐπαινέσαντος τοῦ σοῦ τρόπου τὸ μέτριον καὶ ὅτι μῆδὲν ὑπερπετὲς μηδὲ τύφου μεστὸν ἐνεποίησέ σοι ὃ παρὼν ὄγκος τῶν πραγμάτων, σὺ τὰ τοιαῦτα αἰτιασαμένη τοῦ λόγου ἐπιστώσω τοῦ ἐπαινοῦ τὴν ἀλήθειαν· τὸ γὰρ μὴ προσαρμόζειν τὰ τοιαῦτα τῶν ἐγκωμίων, ἀλλ' αἰδεῖσθαι ἐπ' αὐτοῖς καὶ μεῖζον ἢ κατὰ σὲ εἶναι λέγειν, μετρίας καὶ δημοτικῆς τινας διανοίας δεῖγμά ἐστι. Πλὴν ἀλλὰ ἐς ὅσον περ ἂν πρὸς τὸ ἐπαι-

16. LYC. At illud molestum, Polystrate, quod non illa praesente habebam orationem : longe enim sic esset melius. Jam vero necesse est per mandatum causam dicere. Verum si talis mihi ad illam internuncius fueris, qualis ab illa ad me fuisti, jacere aleam audebo.

POL. Bono animo esto, quantum ad hoc, Lycine; nec enim malum me defensionis tuae apud illam actorem habebis, si breviter dicere studeas, quo facilius memoria complectar.

LYC. Atqui longissima mihi oratione opus erat, adversus vehementem adeo accusationem. Verumtamen tua causa in compendium mittam defensionem. A me igitur ista illi renuncia.

POL. Nequaquam, Lycine : sed tanquam illa praesente habeo orationem : tum ego apud illam te imitabor.

LYC. Igitur, quando ita tibi videtur, Polystrate, ipsa jam adest, et prior dixit nimirum quaecumque tu ab ipsa mihi renunciasti : nos autem oportet altero jam loco dicere incipere. Quamquam (neque enim dicere apud te piget, quid mihi acciderit) terribilius mihi nescio qua ratione hoc negotium reddidisti : atque, ut vides, sudo jam, et pertimui, ac tantum non videre etiam ipsam mihi videor, multamque mihi perturbationem haec res objecit. Verumtamen incipiam; nam subducere me, ipsa jam praesente, non est integrum.

POL. Ac multam, ita me Jupiter, benevolentiam ipso vultu praese fert : hilaris enim, ut vides, et propitia est. Itaque fidenter orationem habeo.

17. LYC. Ego te, mulierum praestantissima, quum vehementer, ut ais, et ultra modum laudaverim, non video qua in re laudaverim tantum, quantum ipsa de te praconium illud protulisti, quod magni adeo facis honorem numinis. Prope enim illis quae de te dixi omnibus illud majus est : et venia mihi debetur, si non hanc quoque tibi imaginem depinxi, quae propter ignorantiam me fugerit : neque enim aliam ante illam pinxissem. Itaque hac quidem parte adeo non excessisse modum in laudando mihi videor, ut potius multo tenuius quam pro dignitate dixerim. Considera igitur quantum hoc sit quod praetermisi, quam immensum ad boni moris et recti animi demonstrationem; quatenus, quicumque divinum numen non obiter colunt, iidem etiam adversus homines optimi fuerint. Itaque si omnino retractare orationem oporteat et simulacrum corrigere, auferre quidem de illo nihil ausim, sed illud tanquam caput totius operis atque verticem adjecerim. Verum eo nomine gratiam tibi me, et magnam quidem, habere fateor. Quum enim illam animi tui moderationem laudaverim, et quod nihil in te superbum, nihil tumidum praesens rerum amplitudo produxit; tu tales ob causas libellum accusans, veritatis fidem laudationi fecisti. Etenim non referre ad se talia praconia, sed pudore propter ea confundi, et majora quam quae tibi convenient dicere, id ipsum vero moderati et civilis animi specimen est. Verum quanto magis

νεῖσθαι αὐτὸ οὕτω διακειμένην τυγχάνης, τοσοῦτον ἀξιώ-
τεραν ὑπερβαίνεισθαι ἀπορρίπτεις σεαυτὴν. Καὶ σχε-
δὸν ἐς τὸν τοῦ Διογένηος λόγον περιελήλυθέ σοι τὸ
πρᾶγμα, ὃς ἐρομένου τινός, ὅπως ἂν τις ἐνδοξος γένοιτο,
Εἰ δόξης, ἔφη, καταφρονήσεις· φαίην γὰρ ἂν καὶ αὐτὸς,
εἰ τις ἐροῖτό με, Τίνες εἰσι μάλιστα ἐπαίνου ἀξιοί;
Ὅποσοι ἐπαινέσθαι μὴ θέλουσιν.

18. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως ἐξαγώνια καὶ πόρρω τοῦ
πράγματος. Ὑπὲρ δὲ οὗ χρὴ ἀπολογησασθαι, τοῦτό
ἐστιν, ὅτι τῇ ἐν Κνίδῳ καὶ τῇ ἐν χήποις καὶ Ἡρᾷ καὶ
Ἀθηνᾷ τὴν μορφήν ἀναπλάττων εἰκασα· ταῦτά σοι ἐκ-
μετρα ἔδοξε καὶ ὑπὲρ τὸν πόδα. Περὶ αὐτῶν δὲ τού-
των ἔρω. Καίτοι παλαιὸς οὗτος ὁ λόγος, ἀνευθύνους
εἶναι καὶ ποιητὰς καὶ γραφέας, τοὺς δὲ ἐπαινούντας καὶ
μᾶλλον, οἶμαι, εἰ καὶ χαμαὶ καὶ βιάδην ὥσπερ ἡμεῖς,
ἀλλὰ μὴ ἐπὶ μέτρῳ φέρονται. Ἐλευθέρον γάρ τι ὁ
ἐπαινος οὐδ' ἐστὶν αὐτοῦ μέτρον εἰς μέγεθος ἢ βραχύτητα
νενομοθετημένον, ἀλλὰ τοῦτο μόνον ἐξ ἅπαντος ὀρθῶν,
ὅπως ὑπερβυμάσεται καὶ ζηλωτὸν ἀποφανεῖ τὸν ἐπαι-
νούμενον. Οὐ μὴν ταῦτα ἐν γῇ βαδιούμαι, μὴ καὶ σοὶ
δοῶν ὑπ' ἀπορίας αὐτὸ ὄρῶν.

19. Ἐκεῖνο δὲ σοὶ ζημι, τοιαύτας ἡμῖν τὰς ἀφορμὰς
τῶν ἐπαινετικῶν τούτων λόγων εἶναι, ὥς χρὴ τὸν ἐπαι-
νούonta καὶ εἰκόσι καὶ δομῶσι προσγράψθαι, καὶ σχε-
δὸν ἐν τούτῳ τὸ μέγιστόν ἐστιν εὖ εἰκάσαι· τὸ δὲ εὖ οὕδε
μάλιστα ἂν κρίνοιτο, οὐκ ἦν τις τοῖς ἁλοῖσι παραβάλλῃ
οὐδ' ἦν πρὸς τὸ ὑποδέεστερον ποιῆται τὴν παράθεσιν,
ἀλλ' ἦν πρὸς τὸ ὑπερέχον ὥς οἷόν τε προσβιβάσῃ τὸ ἐπαι-
νούμενον. Οἷον εἰ τις κύνα ἐπαινῶν εἰπὼι ἀλώπεκος
εἶναι μείζων αὐτὸν ἢ αἰλούρου, ἄρα σοὶ δοκεῖ ὁ τοιοῦτος
ἐπαινέειν εἰδέναι; Οὐκ ἂν εἰποις. Οὐ μὴν οὐδ' εἰ λύκῳ
φαίῃ ἴσον αὐτὸν ὑπάρχειν, οὐδὲ οὕτω μεγαλωστί ἐπήνε-
σεν. Ἀλλὰ ποῦ τὸ ἴσιον τοῦ ἐπαινοῦ ἀποτελεῖται; ἦν
ὁ κύων τῷ λέοντι εἰοικέναι λέγεται καὶ μέγεθος καὶ ἀλ-
κήν. Ὡς ὁ τὸν Ὠρίωνος κύνα ἐπαινῶν ἔφη ποιητῆς
λεοντοδάμαν αὐτόν· οὗτος γὰρ δὴ κυνὸς ἐντελής ἐπαινος.
Καὶ πάλιν εἰ τις Μίλωνά τὸν ἐκ Κρότωνος ἢ Γλαῦκον
τὸν ἐκ Καρύστου ἢ Πολυδάμαντα ἐπαινέσαι θέλων
ἐπειτα λέγοι ἰσχυρότερον ἕκαστον αὐτῶν γυναῖκος γενέ-
σθαι, οὐκ ἂν οἷε γελασθῆναι αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἀνολίᾳ τοῦ
ἐπαινοῦ; ὅπου γε καὶ εἰ ἐνὸς ἀνδρός ἔλεγεν ἀμείνω
εἶναι αὐτόν, οὐδὲ τοῦτο ἀπέργησεν ἂν εἰς ἐπαινον.
Ἀλλὰ πῶς ἐπήνεσε ποιητῆς εὐδόκιμος τὸν Γλαῦκον, οὐδὲ
Πολυδέυκτος βίαν φήσας ἀνατείνασθαι ἂν αὐτῷ ἐναντίας
τὰς χεῖρας οὐδὲ σιδάρεον Ἀλκμήνης τέκος; Ὅρθῳ ὁποῖος
αὐτὸν θεοὺς εἰκασε; μᾶλλον δὲ καὶ αὐτῶν ἐκείνων
ἀμείνω ἀπέργη. Καὶ οὕτε αὐτὸς ὁ Γλαῦκος ἡγανά-
κτησε τοῖς ἐφόροις τῶν ἀθλητῶν θεοὺς ἀντεπεινούμενος
οὕτε ἐκεῖνοι ἡμύναντο ἢ τὸν Γλαῦκον ἢ τὸν ποιητὴν ὥς
ἀσεβοῦντα περὶ τὸν ἐπαινον, ἀλλὰ εὐδοκίμου ἀμφῶ
καὶ ἐτιμῶντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὁ μὲν ἐπὶ τῇ ἀλκῇ, ὁ
δὲ ποιητῆς ἐπὶ τε τοῖς ἀλλοῖς καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ μᾶ-
λιστα τῷ ᾄσματι. Μὴ δὴ θαυμάσης, εἰ καὶ αὐτὸς
εἰκάσαι βουλομένος, ὅπερ ἦν τῷ ἐπαινούντι ἀναγκαῖον,

ad ipsas laudes sic affecta animo es, tanto te demonstras
summis laudibus digniorem. Ac pæne ad illud Diogenis
dictum tibi res devenit, qui interrogante quodam, quomodo
gloriam quis posset consequi, Si gloriam, inquit, contem-
serit. Nam ipse quoque, si quis ex me quærat, Qui sunt
maxima laude digni? dixerim, Qui laudari minime volunt.

18. Sed ista forte extra quæstionem sunt, et a causa se-
juncta. Pro quo autem nunc jam causa dicenda, illud
est, quod Cnidiæ Veneri, et quæ in Hortis colitur, et Ju-
noni, et Minervæ similem dixi, quum formam tuam effinge-
rem : hæc modum tibi pedemque excedere visa sunt : de
his igitur ipsis dicam. Quancquam antiquum illud dictum
est, ad causam dicendam non vocari poetas et pictores :
verum qui laudant, etiam minus, puto, etsi humi et pe-
destri, ut nos, oratione, sed non per metra ferantur. Li-
berum enim quiddam laus est, nec est modus illius ad ma-
gnitudinem aut brevitatem lege constitutus ; sed hoc solum
omni modo videt, ut in summa admiratione ponat et æmula-
tione dignum ostendat eum qui laudatur. Verum hac non
incedam equidem, ne consilii inopia hoc facere tibi etiam
videar.

19. At illud dico, tales esse nobis in laudum scriptione
locos et formas, ut is qui laudat, imaginibus etiam simili-
tudinibusque utatur : et est fere in hoc laudandi opere illud
maximum, bene comparare. Porro illud bene sic maxime
judicetur, non si quis paribus aliquid comparet, neque si
ad vilius quid collationem instituat ; verum si quis ad aliquid
excellentius, quantum ejus fieri potest, illud quod laudatur
admoveat. Velut si quis in laude canis dicat, illum vulpe
majorem esse, aut fele, numquid talis videtur tibi laudare
scire? Non sane dixeris. Sed neque si lupo dicat parem
illum esse, neque sic magno opere laudaverit. Sed ubi
id quod proprium est laudis efficitur? si canis leoni par
dicatur et magnitudine et robore. Ut Orionis canem lau-
dans poeta « leonum domitorem » vocavit : hæc enim sane
perfecta canis laus est. Et rursus si quis Milonem Croto-
niam, aut Glaucum ex Carysto, aut Polydamantem laudare
volens, deinde dicat, fortiorem unumquemque illorum fuisse
muliere, non derisum illum iri putas ob laudis vecordiam?
quum etiam si uno illum viro superiorem esse diceret, neque
hoc satis esset ad laudem. Sed quomodo laudavit Glaucum
nobilis poeta, neque Pollucis vim, dicens, protensuram
adversarias illi manus, neque ferreum Alcmenæ natum!
Viden' qualibus illum diis comparaverit? imo potius illis
ipsis præstantiorem ostendit. Ac neque Glaucus indignatus
est, se præsidibus athletarum diis oppositum laudari; ne-
que illi vel Glaucum vel poetam ulti sunt, tanquam impie
se in laude illa gerentem; sed in gloria et honore ambo apud
Græcos fuere, alter roboris causa; poeta vero quum propter
alia, tum propter hoc ipsum maxime carmen. Noli ergo ad-
mirari, si et ipse, comparatione uti quum vellem, quod erat

ὡφελωτέρῳ ἐχρησάμην τῷ παραδείγματι, τοῦτο ὑποβαλόντος τοῦ λόγου.

20. Ἐπεὶ δὲ καὶ κολακείας ἐπεμνήσθης, ὅτι μὲν καὶ σὺ μισεῖς τοὺς κολακικούς, ἐπαινῶ μὲν σε, καὶ οὐκ ἐχρῆν ἄλλως. Ἐθέλω δέ σοι διακρίναι καὶ διορίσαι τὸ τε τοῦ ἐπαινοῦντος ἔργον καὶ τὴν τοῦ κολακῆος ὑπερβολήν. Ὁ μὲν οὖν κολαῖς ἅτε τῆς χρείας ἕνεκα τῆς ἑαυτοῦ ἐπαινῶν, ἀληθείας δὲ ὀλίγην ποιούμενος τὴν πρόνοιαν, ἅπαντα ὑπερεπαινεῖν οἶεται δεῖν, ἐπιψευδόμενος καὶ προστιθεὶς παρ' αὐτοῦ τὰ πλεῖω, ὥς μὴ ἂν ὀκνήσῃ καὶ τὸν Θεοσίτην εὐμορφότερον ἀποφῆναι τοῦ Ἀχλλέως καὶ τὸν Νέστορα φάναι τῶν ἐπὶ Ἴλιον στρατευσάντων τὸν νεώτατον εἶναι· διομῶσαιτο δ' ἂν καὶ τὸν Κροίσου παῖδα ὀξυκώτερον εἶναι τοῦ Μελάμποδος καὶ τὸν Φινέα δξύτερον δεδορκέναι τοῦ Λυγκέως, ἥνπερ μόνον κερδᾶναι τι ἐλπίσῃ ἐπὶ τῷ ψεύσματι. Ὁ δὲ γε αὐτὸ τοῦτο ἐπαινῶν οὐχ ὅπως οὐδ' ἂν ψεύσαιτό τι ἢ προσθεῖναι τῶν μηδὲ ὅλως προσόντων, τὰ δ' ὑπάρχοντα αὐτῷ φύσει ἀγαθὰ καὶ μὴ πάνυ μεγάλα ἦ, παραλαβὼν ἐπηύξησε καὶ μεῖζω ἀπέφηνε· καὶ τολμήσειεν ἂν εἰπεῖν, ἵππον ἐπαινεῖσαι θέλων φύσει κοῦφον ὦν ἴσμεν ζῶων καὶ ὁρομικῶν, ὅτι

Ἄκρον ἐπ' ἀνδρῶν κερπὸν θέεν οὐδὲ κατέκλα.

καὶ πάλιν οὐκ ἂν ὀκνήσειε φάναι « ἀελλοπόδων ὁρόμων ἵππων. » Καὶ ἢν οἰκίαν ἐπαινῇ καλὴν καὶ ἀρίστα κατασκευασμένην, εἴποι ἂν,

Ζηνὸς που τοιγάρ γ' Ὀλυμπίου ἐνδοθεν αὐλή.

Ὁ δὲ κολαῖς τοῦτο τὸ ἔπος καὶ περὶ τῆς συνδύτου καλύθης εἴποι, εἰ μόνον τι παρὰ τοῦ συνδύτου λαβεῖν ἐλπίσειεν· ὅπου Κύναιθος ὁ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ κολαῖς ἁπάντων αὐτῶ τῶν πρὸς τὴν κολακείαν καταναλωμένων ἐπήνει ὑπὸ βηχὸς ἐνοχλούμενον τὸν Δημήτριον, ὅτι ἐμμελῶς ἐχρέμπτετο.

21. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἑκατέρου αὐτῶν γνῶρισμά ἐστι, τὸ τοὺς μὲν κολακῆς οὐκ ὀκνεῖν καὶ ψεύδεσθαι τοῦ χαρίσασθαι ἕνεκα τοῖς ἐπαινουμένοις, ἐξαίρειν δὲ τοὺς ἐπαινοῦντας τὰ ὑπάρχοντα πειρᾶσθαι· ἀλλὰ καὶ ἐνὶ οὐ μικρῷ διαλλάττουσιν, ὅτι οἱ μὲν κολακῆς, ἐφ' ὅσον οἷόν τε αὐτοῖς, γρῶνται ταῖς ὑπερβολαῖς, οἱ ἐπαινοῦντες δὲ καὶ ἐν αὐταῖς ταύταις σωφρονοῦσι καὶ ἐντὸς τῶν ὅρων μένουσι. Ταῦτά σοι ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα κολακείας καὶ ἐπαινῶν ἀληθοῦς δείγματα, ὥς μὴ πάντας ὑποπτεύῃς τοὺς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ διακρίνης καὶ παραμετρήῃς τῷ οἰκίῳ μέτρῳ ἑκάτερον.

22. Φέρ' οὖν, εἰ δοκεῖ, πρόσσage τοῖς ὅπ' ἐμοῦ εἰρημένους τοὺς κανόνας ἀμφοτέρους, ὥς μάθῃς εἶτε τοῦτω εἶτ' ἐκεῖνω εἰλόκασιν· ἐγὼ γάρ εἰ μὲν τινα ἄμορφον οὖσαν ἔφην τῷ ἐν Κνίδω ἀγάλματι ὁμοίαν, γόης ἂν καὶ τοῦ Κυναίου κολακικώτερος ὄντως νομιζομένη· εἰ δὲ τοιαύτην ὑπάρχουσαν οἶαν πάντες ἴσασιν, οὐ πάνυ ἐκ πολλοῦ διαστήματος ἦν τὸ τολμήμα.

23. Τάχ' ἂν οὖν φαίης, μάλλον δὲ ἤδη εἰρηχας, ἐπαινεῖν μὲν σοι ἐς τὸ κάλλος ἐφέσθω· ἀνεπίφθονον

laudaturo necessarium, exemplo usus sum altiore, ratione hoc ipsa subjiciente.

20. Quandoquidem autem adulationis mentionem fecisti; quod odio habes adulatōres, laudo te equidem, neque aliter oportebat. Volo autem tibi jam discernere ac finire tum laudantis opus, tum adulatoris excessum. Adulator igitur, quippe qui suae ipsius utilitatis causa laudet, veritatis autem parvam admodum curam habeat, supra modum laudanda censet omnia, mentiens plurima ac de suo addens, ut neque Thersiten Achille pulchriorem pronunciare pigretur, et Nestorem dicat eorum, qui ad Ilium pugnarunt, maxime juvenem fuisse: juraverit autem etiam Croesi filium audire acutius Melampode, et Phineum acutius cernere Lynceo; modo lucrifacere aliquid mendacio suo speret. At alter, qui id ipsum usque facit, ut laudet, non ille quidem is est qui mentiat̄ur quicquam vel addat eorum, quae plane non adsunt; sed quae natura illi bona insunt, etiamsi non nimis magna fuerint, ea sumit, auget et facit majora. Et ausit ille dicere, quum equum laudare vult, levem inter ea quae novimus animalia et ad cursum aptum,

Per summas currat nec eas confringat aristas:

et rursus non dubitet dicere « procellipedum cursum equorum. » Et si domum laudet pulchram et optime aedificatam, dicat:

Talis nimirum Jovis intus regia Olympi.

At adulator hunc versum etiam de subulci tugurio dicat, si modo accipere aliquid a subulco speret: quum Cynæthius Poliorcetæ Demetrii adulator, omnibus adulandi rationibus, sibi consumptis, laudaverit vexatum a tussi Demetrium, quod modulate screaret.

21. Non solum autem hic utriusque generis character est, quod adulatōres non dubitant etiam mentiri in gratiam eorum quos laudant; laudatōres autem extollere student quae adsunt: verum etiam illa re non parva distant, quod adulatōres quantum possunt utuntur hyperbolis, laudatōres autem in his ipsis quoque sobrii sunt et intra terminos se continent. Haec tibi pauca de multis sunt adulationis ac veræ laudis specimina, ne omnes omnino laudantes suspectos habeas, sed ut discernas et sua utrumque mensura metiaris.

22. Age igitur, si videtur, admove his, quae dicta a me sunt, regulam utramque, ut videas, huicne an illi conveniant. Etenim si deformem quandam statuem Cnidiae dixissem similem, impostor sane, et Cynætho ipso magis adulator vere haberet: si vero talem, qualem omnes norunt, non sane magni ille ausus intervalli fuerit.

23. At forte jam dixeris, quin jam dixisti, laudare quidem pulchritudinis nomine tibi permissum esto: verum

μέντοι ποιήσασθαι τὸν ἔπαινον ἐγρῆν, ἀλλὰ μὴ θεαῖς ἀπεικάζειν ἄνθρωπον οὖσαν. Ἐγὼ δὲ — ἥδη γάρ με προάξεται τὰ ληθές εἰπεῖν — οὐ θεαῖς σε, ὦ βελτίστη, εἰκασα, τεχνιτῶν δ' ἀγαθῶν δημιουργήμασι λίθου καὶ χαλκοῦ ἢ ἐλέφαντος πεποιημένους. Τὰ δὲ ὑπ' ἀνθρώπων γεγεννημένα οὐκ ἀσεβές οἶμαι ἀνθρώποις εἰκάζειν ἐκτός ἐι μὴ σὺ τοῦτο εἶναι τὴν Ἀθηνᾶν ὑπείληφας τὸ ὑπὸ Φειδίου πεπλασμένον ἢ τοῦτο τὴν οὐράνιαν Ἀφροδίτην, ὃ ἐποίησε Πραξιτέλης ἐν Κνίδῳ οὐ πάνυ πολλῶν ἐτῶν. Ἀλλ' ὅρα μὴ ἀσεμνον ἢ τὰ τοιαῦτα περὶ θεῶν δοξάζειν, ὃν τὰς γε ἀληθεῖς εἰκόνας ἀνεφίχτους εἶναι ἀνθρωπίνῃ μιμῆσει ἔγωγε ὑπολαμβάνω.

24. Εἰ δὲ καὶ ὅτι μάλιστα σε αὐταῖς ἐκείναις εἰκασα, οὐκ ἐμὸν τοῦτο οὐδὲ ἐγὼ πρῶτος ταύτην ἐτεμόμην τὴν δόδον, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ποιηταί, καὶ μάλιστα ὁ πολίτης ὁ σὸς Ὅμηρος, ὃν καὶ νῦν ἀναβιβάζομαι συναγορεύοντά μοι, ἢ οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν σὺν ἐμοὶ ἄλῳναι. Ἐρήσομαι τοίνυν αὐτὸν, μᾶλλον δὲ σὲ ὑπὲρ αὐτοῦ — καὶ γὰρ διαμνημονεύεις εὖ ποιούσα τὰ χαριέστατα τῶν ἐρραβωδῶν αὐτῶν — τί σοι ἐκεῖνος δοκεῖ, ὅπότεν περὶ τῆς αἰχμαλώτου λέγει τῆς Βρισηΐδος, ὅτι χρυσῇ Ἀφροδίτῃ ἱκέτη ἐπέβηεν τὸν Πάτροκλον· εἴτα μετὰ μικρὸν, ὡς οὐχ ἱκανὸν εἰ μόνῃ τῇ Ἀφροδίτῃ εἰκονία ἔσται,

Εἶπε δ' ἄρα — φησί — κλαίονσα γυνὴ εἰκονία θεῶσιν.

Ὅπότεν οὖν τὰ τοιαῦτα λέγει, μισεῖς κἀκεῖνον, καὶ ἀπορρίπτεις τὸ βιβλίον, ἢ δίδως αὐτῷ ἐλευθερίαν ἐν τῷ ἐπαίνῳ; ἀλλὰ κἄν σὺ μὴ δῷς, ὃ γε τοσούτος αἰὼν δέδωκεν, οὐδ' ἔστιν ὅστις αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ ἠτιάσατο, οὐδὲ δ' μαστιῖσαι τολμήσας αὐτοῦ τὴν εἰκόνα οὐδ' ὃ τὰ νόθα ἐπιστημηνάμενος τῶν ἐπῶν ἐν τῇ παραγραφῇ τῶν ὁβελῶν. Εἴτα ἐκείνῳ μὲν ἐφεθήσεται βάρβαρον γυναικα, καὶ ταῦτα κλάουσιν, τῇ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ εἰκάσαι, ἐγὼ δὲ, ἵνα μὴ τὸ κάλλος εἶπω, διότι μὴ ἀνέχῃ ἀκούουσα, οὐκ ἂν παραβάλλοιμι θεῶν εἰκόσι γυναῖκα φαίδραν καὶ μειδιῶσαν τὰ πολλὰ, ὅπερ θεοῖς ὅμοιον ἄνθρωποι ἔχουσιν;

25. Ἐπὶ μὲν γε τοῦ Ἀγαμέμνονος ὅρα ὅσην αὐτὸς φειδῶ ἐποίησατο τῶν θεῶν καὶ ὡς ἐταμίευσάτο τὰς εἰκόνας ἐς τὸ σύμμετρον, ὡς ὅμοια μὲν φησι καὶ κεφαλὴν ἱκελον αὐτὸν εἶναι τῷ Διὶ, τῷ Ἀρεῖ δὲ τὴν ζώην, στέφρον δὲ τῷ Ποσειδῶνι, διαίρων τὸν ἄνθρωπον κατὰ μέλη πρὸς τοσούτων θεῶν εἰκόνας· καὶ αὖ πάλιν βροτολογίῳ Ἀρεῖ φησιν ὅμοιον εἶναι καὶ ἄλλον ἄλλω, θεοειδῆ τὸν Φρύγα τὸν Πριάμου, καὶ θεοείκελον πολάκις τὸν Πηλέως. Ἀλλὰ ἐπ' αὐτοῖς ἐπὶ τὰ γυναικεῖα τῶν παραδειγμάτων· ἀκούεις γὰρ δὴ πού αὐτοῦ λέγοντος,

Ἀρτέμιδι ἱκετὴ δὲ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ,

καὶ

Ὡς δ' Ἀρτεμις εἰσι κατ' οὐρέας.

26. Οὐ μόνον δὲ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς θεοῖς ἀπει-

invidiæ non obnoxiam oportebat laudationem facere, nec similem deabus dicere hominem. Verum ego (jam enim ipsum me verum ad se dicendum invitabit) non profecto deabus, o præstantissima, similem dixi te, sed bonorum artificum operibus, e lapide, et ære, vel ebone fabrefactis. Quæ autem facta sunt ab hominibus, ea similia hominibus dicere, non puto impium: nisi forte hoc tu Minervam existimas, quod est effictum a Phidia, aut illud cœlestem Venerem, quod in Cnido fecit Praxiteles annis post non ita multis. Sed vide ne non satis grave sit talia de diis sentire, quorum veras imagines supra humanam imitationem esse positas, equidem arbitror.

24. Si vero vel maxime illis ipsis deabus similem te dixissem, non meum istuc esset, neque primus ego istam viam secuissem; sed fecerunt hoc multi ac boni poetæ, et maxime civis ille tuus Homerus, quem nunc etiam excitabo advocatum mihi, aut fieri non potest quin ipse mecum damnetur. Interrogabo igitur illum, potius vero te pro illo (meministi enim, in quo bene facis, venustissima quævis illius carminum), quid de illo tibi videtur, quom de captiva dicit Briseide, aureæ eam Veneri similem luxisse mortem Patrocli: tum paullo post, quasi non satis foret si soli similis Veneri sit,

Sic fatur (inquit) lacrimans par sanctis femina divis.

Quum igitur dicit talia, odistine ipsum quoque, et abjicies librum, an das illi, ut libertate in laudando utatur? Verum etsi tu non dederis, tantum certe ævum illi dedit, nec est qui hoc illum nomine accusaverit, ne iste quidem qui flagellis cedere statuam ipsius ausus est, neque qui obelis ascribendis supposititios illius versus notavit. Deinde huic quidem licebit, barbaram mulierem, eamque plorantem, aureæ Veneri dicere similem: ego vero, ne de pulchritudine dicam, quoniam de hac audire non sustines, non comparem statuis dearum mulierem læti vultus et plerumque subridentem, quod deorum simile habent homines?

25. Verum in Agamemnone vide quam diis ipse pepercerit, et quam illorum imagines proportionem quadam dispensarit, qui oculis quidem et capite similem eum dicat Jovi, quod ad balteum autem, Marti, ac pectus Neptuno, in sua hominem membra dividens pro totidem deorum imaginibus. Ac rursus homicidæ Marti similem ait esse, et alium alii, dei specie Phrygem Priami, dei similem sæpe natum Pelæi. Sed redeo rursus ad exempla muliebria. Audis enim sane illum dicentem,

Dianæ similis, vel quæ Venus ærea fertur,

et

Qualis Diana in montibus errat.

26. Non solum autem ipsos homines diis facit similes,

κάξει, ἀλλὰ καὶ τὴν Εὐφρόβου κόμην ταῖς Χάρισιν ἀπέεικας, καὶ ταῦτα αἵματι δεδευμένην. Καὶ ὅλας τοσαῦτά ἐστι τὰ τοιαῦτα, ὥς μηδὲν εἶναι μέρος τῆς ποιήσεως, ὃ μὴ ταῖς θεαῖς εἰκόσι διακεκόσμηται. Ὡστε ἡ κακείνα ἐξαληλίθω, ἥ καὶ ἡμῖν τὰ ὅμοια τομᾶν ἐφείσθω. Οὕτω δὲ τὸ κατὰ τὰς εἰκόνας καὶ τὰς ὁμοιώσεις ἀνεύθυνόν ἐστιν, ὥστε Ὅμηρος καὶ τὰς θεὰς αὐτάς οὐκ ὥκνησεν ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων ἐπαινέσαι· τοὺς γοῦν τῆς Ἡρας ὀφθαλμοὺς τοῖς τῶν βοῶν εἰκασεν· ἕτερος δὲ τις ἰοβλέφαρον τὴν Ἀφροδίτῃν εἶπε. Τὴν μὲν γὰρ βοδοδάκτυλον τίς ἄγνοεῖ τῶν κἂν ἐπ' ἐλάχιστον τῇ Ὁμήρου ποιήσει ὁμιληχότων;

27. Καίτοι τὰ μὲν τῆς μορφῆς ἐτι μετριώτερα, εἰ τις θεῶν εἰκέναι λέγεται· ἀλλὰ τὰς προσηγορίας αὐτάς πότοι ἐμιμήσαντο τὰς τῶν θεῶν Διονύσιοι καὶ Ἡφαιστῖωνες καὶ Ζήνωνες καὶ Ποσειδώνιοι καὶ Ἑρμαῖοι προσγορευόμενοι; Ἀγῶν δὲ γυνὴ τις ἐγένετο Εὐαγόρου τοῦ Κυπρίων βασιλέως, καὶ ὅμοιος οὐκ ἡγανάκτησεν ἡ θεὸς δυναμένη λίθον αὐτὴν ὥσπερ τὴν Νιόβην ἀπεργάσασθαι. Ἐὖ γὰρ τοὺς Αἰγυπτίους, ὅπερ καὶ δεισιδαιμονέστατοι εἰσι πάντων, ὅμοιος τοῖς θεοῖς ὀνόμασιν ἐξ κόρον ἐπιγρυμμένους· σχεδὸν γοῦν τὰ πλεῖστα αὐτοῖς ἐξ οὐρανοῦ ἐστίν.

28. Ὡστε οὐ πρὸς γε σοῦ τὸ τοιοῦτον, φοφοδεῦς διακεῖσθαι πρὸς τὸν ἐπαινόν· εἰ γάρ τι ἐν τῷ συγγράμματι πεπλημμελῆται ἐς τὸ θεῖον, σὺ μὲν ἀνεύθυνος αὐτοῦ, ἐκτός ἐι μὴ τίνα νομίζεις ἀκροάσεως εὐθύνην εἶναι, ἐμὲ δὲ ἀμυνούνται οἱ θεοί, ἐπειδὴν πρὸ ἐμοῦ τὸν Ὅμηρον καὶ τοὺς ἄλλους ποιητάς ἀμύνονται. Ἀλλ' οὐδέπω οὐδὲ τὸν ἄριστον τῶν φιλοσόφων ἡμύναντο εἰκόνα θεοῦ τὸν ἀνθρώπων εἰπόντα εἶναι. Πολλὰ ἐτι ἔχων πρὸς σὲ εἰπεῖν Πολυστράτου ἕνεκα τούτου παύσομαι, ἵνα καὶ ἀπομνημονεῦσαι δυνήσῃ τὰ εἰρημένα.

29. ΠΟΛ. Οὐκ οἶδα εἰ μοι τοῦτο δυνατόν ἐστι, ὦ Λυκίη· μακρὰ γὰρ εἰρηταί σοι ταῦτα καὶ ὑπὲρ τὸ βδωρ τὸ ἐγκεχυμένον. Πειράσομαι δὲ ὅμοιος ἐπιμνησθῆναι αὐτῶν. Καὶ ὥς ὁρᾷς, ἤδη ἀποσοβῶ παρ' αὐτὴν ἐπιβυσάμενος τὰ ὤτα, ὥς μὴ τι παρεμπεσόν ἄλλο συγχέῃ τὴν τάξιν αὐτῶν, εἰτά μοι συρίττεσθαι συμβῇ πρὸς τῶν θεατῶν.

ΛΥΚ. Αὐτῷ σοι μελήσει, ὦ Πολύστρατε, ὅπως ἄριστα ὑποκρίνῃ. Ἐγὼ δὲ ἐπεὶ περ ἄπαξ σοι τὸ δρᾶμα παραδέδωκα, νῦν μὲν ἐκποδὸν ἀποστήσομαι· ὅπῃ δὲ τὰς ψήφους ἀνακηρύττωσι τῶν κριτῶν, τότε ἤδη καὶ αὐτὸς παρέσομαι ὀφόμενος ὅποιόν τι τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος ἔσται.

XLI.

ΤΟΞΑΡΙΣ Η ΦΙΛΙΑ.

1. ΜΝΗΣΙΠΠΟΣ. Τί φῃς, ὦ Τόξαρι; οὐτε Ὀρέστη καὶ Πυλάδῃ ὁμοῖοι οἱ Σκύθαι καὶ θεοὺς εἶναι πεπιστεύκατε αὐτούς;

sed Euphorbi etiam comam Gratiis similem dixit, eamque infectam sanguine. Atque in universum tanta sunt in hoc genere, ut nulla poeseos pars sit, quin divinis imaginibus exornata cernatur. Itaque aut illa etiam deantur, aut nobis quoque audere similia concessum esto. Adeo autem illa imaginum et similitudinum ratio a censura libera est, ut Homerus deas ipsas non dubitaverit laudare a deterioribus: Junonis enim oculos comparavit bubulis: alius autem aliquis superciliis violaceis Venerem dixit: roseis enim digitis insignem quis eorum ignorat, qui vel pauxillum in Homeri poematibus sunt versati?

27. Quanquam quæ ad formam pertinent adhuc moderatiora sunt iis, si quis deo similis esse dicatur: verum ipsas appellationes deorum quot jam sunt, imitati, Dionysii, et Hephæstiones, et Zenones, et Posidonii et Hermæi cognominati? Latona autem mulier quædam fuit Evagoræ Cypriorum regis: et tamen non indignata est dea, quum posset illam, Niobes instar, lapidem facere. Omitto enim Egyptios, qui quidem omnium sunt superstitionisissimi, tamen divinis nominibus ad satietatem abutentes: fere enim pleraque apud illos de cælo sunt.

28. Itaque tuum non est, meticulose adeo affectam esse ad laudes. Si quid enim in illo scripto adversus nomen peccatum sit, tu quidem minime es rea illius; nisi quam putas etiam auditionis poenam esse: me vero tum dii punient, quum ante me Homerum et alios poetas ulți fuerint. At illi nondum nec optimum philosophorum ulți sunt, qui dei imaginem esse dixit hominem. Multa adhuc ad te dicenda quum habeam, Polystrati hujus causa desinam, ut meminissee possit dictorum.

29. POL. Nescio si adhuc possim hoc, Lycine: longa enim a te habita est oratio, atque adeo ultra infusam tibi aquam. Studebo tamen illorum meminisse: et ut vides jam ad illam abire festino, obtortatis auribus, ut ne quid incidens aliud ordinem illorum confundat, ac deinde accidat mihi, ut exsibiler a spectatoribus.

LYC. Ipsi tibi curæ erit, Polystrate, ut optime agas. Ego vero quandoquidem semel agendam tibi tradidi fabulam, nunc quidem statim discedam: quum vero sententias renunciabunt judicum, tum jam ipse quoque adero, visurus qualisnam certaminis exitus futurus sit.

XLI.

ΤΟΞΑΡΙΣ SEU AMICITIA.

MNESIPPUS. Ain' tu, Toxari? sacra facitis Orestī ac Pyladi vos Scythæ, et deos esse illos creditis?

ΤΟΞΑΡΙΣ. Θύομεν, ὦ Μνήσιππε, θύομεν, οὐ μὴν θεοὺς γε οἰόμενοι εἶναι, ἀλλὰ ἀνδρας ἀγαθοὺς.

ΜΝΗΣ. Νόμος δὲ ὑμῖν καὶ ἀνδράσιν ἀγαθοῖς ἀποθανοῦσι θύειν, ὥσπερ θεοῖς;

ΤΟΞ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσι τιμῶμεν αὐτούς.

ΜΝΗΣ. Τί θηρώμενοι παρ' αὐτῶν; οὐ γὰρ δὴ ἐπ' εὐμενεῖα θύετε αὐτοῖς, νεκροῖς γε αὔσιν.

ΤΟΞ. Οὐ χεῖρον μὲν ἴσως, εἰ καὶ οἱ νεκροὶ ἡμῖν εὐμενεῖς εἶεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ζῶντας ἀμεινον οἰόμεθα πράξειν μεμνημένοι τῶν ἀρίστων, καὶ τιμῶμεν ἀποθανόντας· ἡγοῦμεθα γὰρ οὕτως ἂν ἡμῖν πολλοὺς ὁμοίους αὐτοῖς ἐβελῆσαι γενέσθαι.

2. **ΜΝΗΣ.** Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὀρθῶς γιγνώσκετε. Ὅρεστην δὲ καὶ Πυλάδην τίνος μάλιστα θαυμάσαντες ἰσοθέους ἐποιήσασθε, καὶ ταῦτα ἐπὶ λυγρὰς ὑμῖν ὄντας, καὶ τὸ μέγιστον πολεμικούς; οἱ γε, ἐπεὶ σφᾶς ναυαγία περιπεσόντας οἱ τότε Σκυθαὶ συλλαβόντες ἀπήγαγον ὡς τῇ Ἀρτέμιδι καταθύσαντες, ἐπιθέμενοι τοῖς δεσμοφυλάξι καὶ τῆς φρουρᾶς ἐπικρατήσαντες τὸν τε βασιλέα κτείνουσι καὶ τὴν Ἱέρειαν παραλαβόντες, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἄρτεμιν αὐτὴν ἀποσολήσαντες ὥχοντο ἀποπλέοντες, καταγελῶσάντες τοῦ κοινοῦ τῶν Σκυθῶν. Ὅστε εἰ διὰ ταῦτα τιμᾶτε τοὺς ἀνδρας, οὐκ ἂν φθάνοιτε πολλοὺς ὁμοίους αὐτοῖς ἐξεργασάμενοι. Καὶ τούντε ὕβην αὐτοὶ ἤδη πρὸς τὰ παλαιὰ σκοπεῖτε, εἰ καλῶς ἔχει ὑμῖν πολλοὺς εἰς τὴν Σκυθίαν Ὅρεστας καὶ Πυλάδας καταίρειν. Ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖτε τάχιστα ἂν οὕτως ἀσεβεῖς αὐτοὶ καὶ ἀθεοὶ γενέσθαι τῶν περιλοιπῶν θεῶν τὸν αὐτὸν τρόπον ὑμῖν ἐκ τῆς γῶρας ἀποξενωθέντων· εἴτ', οἴμαι, ἀντὶ τῶν θεῶν ἀπάντων τοὺς ἐπ' ἐξαγωγῇ αὐτῶν ἤχοντας ἀνδρας ἐκθειάζετε καὶ ἱεροσύλους ὑμῶν θύετε ὡς θεοῖς.

3. Εἰ γὰρ μὴ ἀντὶ τούτων Ὅρεστην καὶ Πυλάδην τιμᾶτε, ἀλλ' εἰπέ, τί ἄλλο, ὦ Τόξαρι, ἀγαθὸν ὑμᾶς εἰργάσαντο, ἀνθ' οὗ, πάλαι οὐ θεοὺς εἶναι δικαιοῦσαντες αὐτούς, νῦν τὸ ἐμπαιλιν θύσαντες αὐτοῖς θεοὺς νανομῖκατε καὶ ἱερείους ὀλίγου δεῖν τότε γενομένους ἱερεῖα νῦν προσάγετε; γελοῖα γὰρ ἂν ταῦτα δόξειε καὶ ὑπεναντία τοῖς πάλοι.

ΤΟΞ. Καὶ ταῦτα μὲν, ὦ Μνήσιππε, γενναῖα τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ἀ κατέλεξας. Τὸ γὰρ δύο ὄντας οὕτω μέγα τόλμημα τολμᾶσαι καὶ τοσοῦτον ἀπὸ τῆς αὐτῶν ἀπάραντας ἐκπλεῦσαι εἰς τὸν Πόντον ἀπείρατον ἔτι τοῖς Ἕλλησιν ὄντα πλὴν μόνων τῶν ἐπὶ τῆς Ἀργοῦς ἐς τὴν Κολχίδα στρατεύσαντων, μὴ καταπλεγέντας μήτε τοὺς μύθους τοὺς ἐπ' αὐτῷ μήτε τὴν προσρηγορίαν καταδείσαντας, οἱ ἄξενος ἐκαλεῖτο, οἷα, οἴμαι, ἀγρίων ἐθνῶν περιαικούντων, καὶ ἐπειδὴ ἐάλωσαν, οὕτως ἀνδρείως χρῆσθαι τῇ πράγματι καὶ μὴ ἀγαπῆσαι εἰ διαφεύγονται μόνον, ἀλλὰ τιμωρησαμένους τὸν βασιλέα τῆς ὕδρεως καὶ τὴν Ἄρτεμιν ἀναλαβόντας ἀποπλεῦσαι, πῶς ταῦτα οὐ θαυμαστά καὶ θείας τινὸς τιμῆς ἄξια παρὰ πάντων ὑπόσοι ἀρετὴν ἐπαινοῦσιν; Ἀτὰρ οὐ ταῦτα

ΤΟΧ. *Sacra facimus, Mnesippe, sacra facimus : verum non quo deos arbitremur esse, sed viros bonos.*

MNES. *Lex autem apud vos viris etiam bonis post mortem sacrificare tanquam diis?*

ΤΟΧ. *Non hoc modo, sed diebus festis etiam celebratibusque illos honoramus.*

MNES. *Quid inde venantes? neque enim sane, ut propitii vobis sint, sacrificatis illis, utpote mortuis.*

ΤΟΧ. *Fortasse neque istuc male, si mortui etiam sint nobis propitii : veruntamen viventibus quoque melius nos arbitramur facturos, si memoriam virorum praestantissimorum usurpemus, et honore prosequimur mortuos : putamus enim sic futurum ut plures nobis illorum similes velint fieri.*

2. **MNES.** *Recte ista quidem statultis. Sed quo imprimis nomine admirati Oresten ac Pyladen honore diis aequastis, idque, apud vos advenae quum essent, et quod maximum, hostes? qui quidem, quum illos naufragio ejectos, qui tum erant Scythae, comprehensos abduxissent, immolandos Dianae, insidiatum carceris custodibus superatoque praesidio, et regem interfecerint, et ascita sibi sacerdotum, quia ipsa derepta Diana, navigio, derisa Scytharum civitate, evaserint. Itaque propter ista si honoratis illos viros, non effugeritis quin multos illis reddatis similes. Atque hinc ipsi jam ad antiqua respicite, an bonum vobis sit multos in Scythiam Orestes et Pyladas appellere. Etenim mihi quidem videmini quam celerrime hac ratione impli ipsi et sine diis futuri, si reliqui dii eodem modo et vestra vobis regione in peregrinam abducantur. Nempe deinde puto, pro diis universis viros qui eorum educendorum causa venerint, consecrabit, et sacrilegi qui apud vos fuerint, iis tanquam diis sacra facietis.*

3. *Quodsi enim non harum rerum causa Oresten ac Pyladen honoratis; dic tandem, quod aliud, Toxari, beneficium vobis praestitere, cujus nomine illos, quum olim deos non haberetis, jam contra ea sacrificando deos judicastis, atque his qui parum aberant quin fierent tum victimae, victimas nunc offertis? ridicula enim istaec videri possunt, et rebus olim gestis contraria.*

ΤΟΧ. *Etiam ista, Mnesippe, generosa sunt illorum virorum facta, quae enarrasti. Quod enim, duo quum essent, magnum adeo facinus ausi, longam adeo a sua patria navigationem ingressi, expeditionem in Pontum suscepere, intentatum adhuc Graecis, praeter illos qui Argo vecti bellum Colchidi intulerant; nec perhorrescentes portentosas de illo fabulas, neque appellationem timentes, quum Inhospitalis vocaretur, feris nimirum, ut interpretor, populis circum eum habitantibus; quod capti quum essent, viriliter adeo in ea re se gesserunt, nec satis habuere si incolumes ipsi evaderent, verum vindicata regis injuria et ablata Diana inde solverunt : quomodo haec non admiranda, non divino quodam apud omnes, qui virtutem laudant, honore digna?*

ἡμεῖς Ὀρέστη καὶ Πυλάδῃ ἐνιδόντες ἤρωσιν αὐτοῖς χρώμεθα.

4. ΜΝΗΣ. Λέγοις ἂν ἤδη ὅ τι τὸ σεμνὸν καὶ θεῖον ἄλλο ἐξεργάσαντο. Ἐπεὶ ὅσον ἐπὶ τῷ πλῶ καὶ τῇ ἀποδημίᾳ πολλοὺς ἂν σοι θειοτέρους ἐκείνων ἀποδείξαιμι τοὺς ἐμποροὺς, καὶ μάλιστα τοὺς Φοίνικας αὐτοὺς, οὐκ ἐς τὸν Πόντον οὐδὲ ἄχρι τῆς Μαιώτιδος καὶ τοῦ Βοσπόρου μόνον ἐσπλέοντας, ἀλλὰ πανταχοῦ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ βαρβαρικῆς θαλάττης ναυτιλλομένους· ἄπασαν γὰρ οὗτοι ἀκτὴν καὶ πάντα αἰγιαλὸν, ὥς εἰπεῖν, διερευνησάμενοι καθ' ἑκάστον ἔτος ὀψὲ τοῦ μετοπώρου εἰς τὴν αὐτῶν ἐπανίστασιν. Οὗς κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον θεοὺς νόμιζε, καὶ ταῦτα καπήλους καὶ ταριχοπώλας, εἰ τύχοι, τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ὄντας.

5. ΤΟΞ. Ἄκουε δὴ, ὦ θαυμάσιε, καὶ σκόπει καθ' ὅσον ἡμεῖς οἱ βάρβαροι εὐγνωμόνστερον ὑμῶν περὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν κρίνομεν, εἰ γε ἐν Ἀργεὶ μὲν καὶ Μυκλήναις οὐδὲ τάφον ἐνδοξὸν ἐστὶν ἰδεῖν Ὀρέστου ἢ Πυλάδου, παρ' ἡμῖν δὲ καὶ νεὸς ἀποδίδεσθαι αὐτοῖς ἅμα ἀμφοτέροις, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἑταίροις γε οὔσι, καὶ θυσαίαι προσάγονται καὶ ἡ ἄλλη τιμὴ ἄπασα· κωλύει τε οὐδὲν, ὅτι ξένοι ἦσαν, ἀλλὰ μὴ Σκυθαί, ἀγαθοὺς κεκρίσθαι· οὐ γὰρ ἐξετάζομεν ὅθεν οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ εἰσιν, οὐδὲ φθονοῦμεν, εἰ μὴ φίλοι ὄντες ἀγαθὰ εἰργάσαντο, ἐπαινοῦντες δὲ ἃ ἐπραξαν, οἰκείους αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἔργων ποιοῦμεθα. Ὁ δὲ δὴ μάλιστα καταπλαγέντες τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐπαινοῦμεν, τοῦτό ἐστιν, ὅτι ἡμῖν ἑδόξαν φίλοι οὗτοι δὴ ἀρίστοι ἀπάντων γεγενῆσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθεταὶ καταστήναι ὥς χρὴ τοῖς φίλοις ἀπάσης τῆς τύχης κοινωνεῖν καὶ ὑπὸ Σκυθῶν τῶν ἀρίστων θεραπεύεσθαι.

6. Καὶ ἃ γε μετ' ἀλλήλων ἡ ὑπὲρ ἀλλήλων ἔπαθον, ἀναγράφαντες οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐπὶ στήλης χαλκῆς ἀνέθεσαν εἰς τὸ Ὀρέστειον καὶ νόμον ἐποίησαντο, πρῶτον τοῦτο μάθημα καὶ παιδεύμα τοῖς παισὶ τοῖς σφετέροις εἶναι τὴν στήλην ταύτην καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς γεγραμμένα διαπαινοῦνσαι. Ὡς τὸν γοῦν τοῦνομα ἑκάστος ἂν αὐτῶν ἐπιλάβοιτο τοῦ πατρὸς ἢ τὰς Ὀρέστου καὶ Πυλάδου πράξεις ἀγνοήσειεν· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ νεὸς τὰ αὐτὰ ὀπίσω ἢ στήλῃ δηλοῖ, γραφαῖς ὑπὸ τῶν παλαιῶν εἰκασμένα δεικνύται, πλείων Ὀρέστης ἅμα τῷ φίλῳ, εἴτα ἐν τοῖς κρημνοῖς διαφθορείσης αὐτῷ τῆς νεὸς συνειλημμένος καὶ πρὸς τὴν θυσίαν παρεσκευασμένος καὶ ἡ Ἰφιγένεια ἤδη κατάρχεται αὐτῶν· καταντικρὺ δὲ ἐπὶ τοῦ θένου τοίχου ἡδὴ ἐκδεδουκὸς τὰ δεσμὰ γέγραπται καὶ φονεύων τὸν Θόαντα καὶ πολλοὺς ἄλλους τῶν Σκυθῶν, καὶ τέλος ἀποπλέοντας, ἔχοντας τὴν Ἰφιγένειαν καὶ τὴν θεόν· οἱ Σκυθαὶ δὲ ἄλλως ἐπιλαμβάνονται τοῦ σκάφους ἤδη πλέοντος ἐκκρεμαννύμενοι τῶν πεδάλων καὶ ἐπαναδύειν πειρώμενοι, εἴτ' οὐδὲν ἀνύσαντες οἱ μὲν αὐτῶν τραυματίζαται, οἱ δὲ καὶ δέει τοῦτου ἀπονήχονται πρὸς τὴν γῆν. Ἐνθα δὴ καὶ μάλιστα ἴδοι τις ἂν ὀπίσθην ὑπὲρ ἀλλήλων εὖνοϊαν ἐπεδείκνυντο, ἐν τῇ πρὸς τοὺς Σκυθὰς συμπλοκῇ. Πεποίηκε γὰρ ὁ

Verum non ista nos in Oreste et Pylade spectantes pro heroibus illos tractamus.

4. MNES. Dic ergo jam quid praclarum et divinum aliud perfecerint. Quantum enim ad navigationem profectioemque, multos ego tibi diviniores illis mercatores ostenderim, et eos maxime qui sunt Phœnices, non in Pontum modo, neque ad Mæotida usque et Bosporum navigantes, sed ubique et Græcum mare percurrentes et barbarum : omne enim isti litus et oram omnem, ut ita loquar, perscrutati, singulis annis sero auctumni domum suam revertuntur. Hos tu eadem ratione deos puta, idque, quum caupones fere et salsamentarii sint eorum plerique.

5. TOX. Quin audi, mire vir, et vide quantum barbari nos æquius de bonis viris quam vos judicemus : quandoquidem Argis et Mycenis ne sepulcrum quidem nobile videre est Orestæ aut Pyladæ ; apud nos autem et templum illis exhibitum est simul ambobus, ut conveniebat sodalibus, et sacrificia offeruntur, et alius omnis honos habetur. Neque quicquam obstat quod peregrini, non Scythæ fuerunt, quominus boni viri judicati sint : non hoc enim inquirimus, cujates sint honesti bonique viri, neque invidemus si amici non fuerunt, qui honesta perpetrarunt : imo vero laudando ea quæ gessere, nostrates, quantum ad res gestas, facimus. Quod autem maxime attoniti in viris illis laudamus, hoc est, quod nobis visi sunt amici hi optimi omnium fuisse, et velut legislatores aliis constituti, quomodo oporteat in societatem omnis fortunæ cum amicis venire, et sic ab optimis quibusque Scytharum coli.

6. Et, quæ secum invicem aut pro se subierunt, ea relata in literas majores nostri in aerea columna dedicarunt in Oresteo, lata lege, primam disciplinam et institutionem pueris suis esse hanc columnam, et quæ scripta in illa sunt, uti memoria comprehendant. Itaque facilius sui patris nomen unusquisque illorum obliviscatur, quam Orestæ atque Pyladæ facta ignoret. Sed in cousepto etiam templi eadem, quæ columna indicat, picturis expressa ab antiquis, ostenduntur : navigans Orestes simul cum amico ; deinde inter rupes fracta illorum navi comprehensus, et ad sacrificium paratus ; et Iphigenia jam illos immolat : e regione vero in altero muro jam exutus vinculis depictus est, Thoantem interficiens et Scytharum multos alios ; ac denique ut solvunt, Iphigeniam habentes ac deam ; Scythæ autem frustra manus injiciunt navi jam eunti, suspensi e gubernaculis, ac tentantes inscendere ; tum ut nihil proficiunt, partim jam vulnerati, partim ejus rei metu, terram natatu repetunt. Hic vero vel maxime videat aliquis quantam sibi invicem benevolentiam exhibuerint in conflictu cum Scythiis. Fecit

γραφεὺς ἑκάτερον ἀμελοῦντα μὲν τῶν καθ' ἑαυτὸν πολεμίων, ἀμυνόμενον δὲ τοὺς ἐπιπερομένους θατέρω καὶ πρὸ ἑκείνου ἀπαντᾶν πειρώμενον τοῖς τοξεύμασι καὶ παρ' οὐδὲν τιθέμενον, εἰ ἀποθανεῖται σώσας τὸν φίλον, καὶ τὴν ἐπ' ἑκείνον φερομένην πλῆγην προαρπάσας τῷ ἑαυτοῦ σώματι.

7. Τὴν δὲ τοσαύτην εὐνοίαν αὐτῶν καὶ τὴν ἐν τοῖς δεινοῖς κοινωνίαν καὶ τὸ πιστὸν καὶ φιλέταιρον καὶ τὸ ἀληθές καὶ βέβαιον τοῦ πρὸς ἀλλήλους ἔρωτος οὐκ ἀνθρώπινα ταῦτα ὥλθηνεν εἶναι, ἀλλὰ τινος γνώμης βελτίονος ἢ κατὰ τοὺς πολλοὺς τούτους ἀνθρώπους, οἱ μέγρι μὲν κατ' οὖρον δ' πλοῦς εἴη, τοῖς φίλοις ἀγανακτοῦσιν εἰ μὴ ἐπ' ἴσης κοινωνήσουσι τῶν ἡδέων, εἰ δέ τι καὶ μικρὸν ἀντιπνεύσῃ αὐτοῖς, οἴονται μόνους τοῖς κινδύνους ἀπολιπόντες. Καὶ γὰρ οὖν καὶ τότε ὅπως εἰδῆς, οὐδὲν Σκυθαὶ φιλικίας μείζον οἴονται εἶναι, οὐδὲ ἔστιν ἐφ' ὅτῳ ἂν τις Σκυθῆς μάλλον σεμνύναιτο ἢ ἐπὶ τῷ συμποντῇ· σάν φίλῳ ἀνδρὶ καὶ κοινωνήσῃ τῶν δεινῶν, ὥσπερ οὐδὲν δνεῖος μείζον παρ' ἡμῖν τοῦ προδότῃ φιλικίας γεγενῆσθαι δοκεῖν. Διὰ ταῦτα Ὀρέστην καὶ Πυλάδην τιμῶμεν, ἀρίστους γενομένους τὰ Σκυθῶν ἀγαθὰ καὶ ἐν φιλικίᾳ διανεχόμενους, ὃ πρῶτον ἡμεῖς ἀπάντων θαυμάζομεν, καὶ τοῦνομα ἐπὶ τούτοις αὐτῶν ἐθέμεθα, Κοράκουσ καλεῖσθαι, τοῦτο δὲ ἔστιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φωνῇ ὥσπερ ἂν εἴ τις λέγοι, φίλοι δαίμονες.

8. ΜΝΗΣ. Ὁ Τόξари, οὐ μόνον ἄρα τοξεύειν ἀγαθοὶ ἦσαν Σκυθαὶ καὶ τὰ πολεμικὰ τῶν ἄλλων ἀμείνους, ἀλλὰ καὶ ῥῆσιν εἰπεῖν ἀπάντων πιθανώτατοι. Ἐμοὶ γοῦν τέως ἄλλως γινώσκοντι ἥδῃ καὶ αὐτῷ δίκαια ποιεῖν δοκεῖτε οὕτως Ὀρέστην καὶ Πυλάδην ἐκθειάσαντες. Ἐλελήθεις δέ με, ὦ γενναῖε, καὶ γραφεὺς ἀγαθὸς ὢν. Πάνῳ γοῦν ἐναργῶς ἐπέδειξας ἡμῖν τὰς ἐν τῷ Ὀρεστείῳ εἰκόνας καὶ τὴν μάχην τῶν ἀνδρῶν καὶ τὰ ὑπὲρ ἀλλήλων τραύματα. Πλὴν ἄλλ' οὐκ ὥλθην ἂν ποτε οὕτω περιποιήσασθαι εἶναι φίλιαν ἐν Σκυθαῖς· ἅτε γὰρ ἀξέ- νους καὶ ἀγρίους ὄντας αὐτοὺς ἔθραξ μὲν αἰεὶ συνεῖναι καὶ ὀργῇ καὶ θυμῷ, φιλικίαν δὲ μηδὲ πρὸς τοὺς οἰκειοτάτους ἐπαναίρεισθαι, τεκμαίρομενος τοῖς τε ἄλλοις ἃ περὶ αὐτῶν ἀκούομεν, καὶ ὅτι κατεσθίουσι τοὺς πατέρας ἀποθανόντας.

9. ΤΟΞ. Εἰ μὲν καὶ τὰ ἄλλα ἡμεῖς τῶν Ἑλλήνων καὶ δικαιότεροι τὰ πρὸς τοὺς γονέας καὶ δσιώτεροι ἔσμεν, οὐκ ἂν ἐν τῷ παρόντι φιλοτιμηθεῖν πρὸς σέ· ὅτι δὲ οἱ φίλοι Σκυθαὶ πολὺ πιστότεροι τῶν Ἑλλήνων φίλων εἰσι καὶ ὅτι πλείων φιλικίας λόγος παρ' ἡμῖν ἢ παρ' ὑμῖν, βᾶδιον ἐπιδείξαι καὶ πρὸς θεῶν τῶν Ἑλλήνων μὴ πρὸς ἀχρηδόνᾳ μου ἀκούσης, ἣν εἶπω τῷ ὄν κατανεσθῆκα πολὺν ἥδῃ χρόνον ὑμῖν συγγιγνόμενος. Ἡμεῖς γάρ μοι δοκεῖτε τοὺς μὲν περὶ φιλικίας λόγους ἀμείνουν ἄλλων ἂν εἰπεῖν δύνασθαι, τάργα δὲ αὐτῆς οὐ μόνον οὐ κατ' εἴξαν τῶν λόγων ἐκμελετᾶν, ἀλλ' ἀπόρησ ὑμῖν ἐπαινέσαι τε αὐτὴν καὶ δεῖξαι ἡλικίον ἀγαθόν· ἔστιν ἐν δὲ ταῖς χρεαῖς προδόντες τοὺς λόγους δραπετεύετε οὐκ οἷδ' ὅπως ἐκ μέσων τῶν

enim pictor utrumque negligentem sibi oppositos hostes, depellentem autem qui irruunt in alterum, et pro illo occurrere tentantem telis, et nihili curantem si ipse moriatur, modo servet amicum, et intentatam illi plagam suo corpore velut præcipiat.

7. Hanc nempe tantam illorum benevolentiam, et malorum communionem, et fidem, et socialitatem, et veritatem firmitatemque amoris mutui; hæc, inquam, non humana esse putavimus, sed præstantioris cujusdam animi, quam est in plerisque his hominibus, qui, dum secundus est cursus, indignantur amicis si non in æquam jucundorum partem veniant; si vero vel paullum quiddam illis reflaverit, illicet abeunt, solos periculis relinquentes. Etenim ut hoc etiam scias, nihil Scythæ amicitia majus esse existimant; neque est in quo Scythia magis sibi placeat, quam si cum amico laborare illi contingat, et in societatem adversorum illius venire: quemadmodum majus nullum apud nos probrum, quam si quis prodidisset amicitiam videatur. Propter hæc Oresten honoramus et Pyladen, qui præstiterint Scytharum bonis, et in amicitia eminuerint, quod primum omnium admiramur: atque nomen etiam propterea illis posuimus, ut Coracos appellaremus; id autem est nostra lingua, ut si quis « præsides amicitiae genios » dicat.

8. MNES. Igitur non sagittis modo, Toxari, boni fuerunt Scythæ, et rebus bellicis præstantiores aliis, verum etiam in dicendo maxime omnium probabiles. Mihi quidem, aliter ad hunc diem sentienti, jam et ipsi recte facere videntur, quum divinis adeo honoribus Oresten Pyladenque afficitis. Sed nesciebam, vir optime, te pictorem etiam bonum esse. Lucidissime enim nobis, quæ sunt in Oresteo, imagines ostendisti, et pugnam virorum, et quæ pro se invicem excipere vulnera. Verum hoc nunquam putaram, ita studiosè colli inter Scythas amicitiam, quippe ut inhospitales et agrestes in inimicitias semper versari illos arbitrabar, et ira, et excarescentia; amicitiam vero neque inter conjunctissimos suscipi; colligens ista tum e reliquis quæ de iis audimus, tum inde, quod parentes mortuos in cibo habent.

9. TOX. Utrum in reliquis etiam nos et justiores adversum parentes Græcis et religiosiores simus, de eo in præsentem tecum non contenderim: amicos vero Scythas nullo Græcis amicis fideliores esse, et majorem amicitiae rationem inter nos haberi quam apud vos, demonstratu facile est. Et, per ego te Græcorum deos oro, ne moleste me audias, si quid eorum dixerò, quæ, postquam diu inter vos versor, observavi. Vos enim mihi videmini verba quidem de amicitia melius aliis posse facere; at opera illius non tantum non pro dignitate illorum verborum meditari atque exercere, sed sufficit vobis laudasse illam, et quantum sit bonum ostendisse; quum autem opus ea est, proditores orationis vestræ, nescio quomodo mediis ex operibus trans-

ἔργων. Καὶ ὅπότεν ὑμῖν οἱ τραγῳδοὶ τὰς τοιαύτας φιλίας ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἀναβιβάσαντες δεικνύουσιν, ἐπαινείτε καὶ ἐπικροτεῖτε καὶ κινδυνεύουσιν αὐτοῖς ὑπὲρ ἀλλήλων οἱ πολλοὶ καὶ ἐπιδακρύετε, αὐτοὶ δὲ οὐδὲν ἀξίον ἐπαινῶν ὑπὲρ τῶν φίλων παρέχεσθαι τολμᾶτε, ἀλλ' ἦν τοῦ φίλου δεηθεὶς τύχη, αὐτίκα μάλα ὥσπερ τὰ δνεύρατα οἴχονται ὑμῖν ἐκποδὼν ἀποπτάμεναι αἱ πολλαὶ ἐκείναι τραγῳδαί, τοῖς κειοῖς τούτοις καὶ κωφοῖς προσωπείοις ὁμοκῶτας ὑμᾶς ἀπολιποῦσαι, ἃ διτρυμένα τὸ στόμα καὶ παμμέγεθες χειρῶν ὀνόματα οὐδὲ τὸ σμικρότατον φθέγγεται ἡμεῖς δὲ ἔμπαλιν· ὅσω γὰρ δὴ λειπόμειν ἐν τοῖς περὶ φιλίας λόγοις, τοσούτῳ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῆς πλεονεκτοῦμεν.

10. Εἰ γ' οὖν δοκεῖ, οὕτω νῦν ποιῶμεν, τοὺς μὲν παλαιούς φίλους ἀτρεμεῖν ἐάσωμεν, εἴ τινας ἡ ἡμεῖς ἢ ὑμεῖς τῶν πάλαι καταρῖμειν ἔχομεν — ἐπεὶ κατὰ γε τοῦτο πλεονεκτοῖτε ἂν πολλοὺς καὶ ἀξιοπίστους μάρτυρας τοὺς ποιητὰς παρεχόμενοι, τὴν Ἀχιλλέως καὶ Πατρόκλου φιλίαν καὶ τὴν Θησεύς καὶ Πειρίθου καὶ τῶν ἄλλων ἑταιρείαν ἐν καλλίστοις ἐπέσι καὶ μέτροις ῥαψωδοῦντας — ὀλίγους δὲ τινας προχειρισάμενοι τῶν κατ' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν διηγησάμενοι, ἐγὼ μὲν τὰ Σκυθικὰ, σὺ δὲ τὰ Ἑλληνικὰ, καὶ ὁπότερος ἂν ἐν τούτοις κρατῇ καὶ ἀμείνους παράσχηται τοὺς φίλους, αὐτὸς τε νενικηκώς ἔσται καὶ τὴν αὐτοῦ ἀνακηρύξει καλλίστον ἀγῶνα καὶ σεμνότερον ἀγωνισάμενος ὥς ἐγωγε πολλὸν ἥδιον ἂν μοι δοκῶ μονομαχοῖν ἡττηθεὶς ἀποτμηθῆναι τὴν δεξιάν, ἢ περ τῆς Σκυθικῆς ἐπιτιμιὸν ἔστιν, ἢ γείρων ἄλλου κατὰ φιλίαν κεκρίσθαι, καὶ ταῦτα Ἑλληνος Σκύθης αὐτὸς ὦν.

11. ΜΝΗΣ. Ἔστι μὲν, ὦ Τόξαρι, οὐ φαῦλον τὸ ἔργον ἀνδρὶ οἷώ σοι πολεμιστῇ μονομαχεῖν πᾶν εὐστόχους καὶ τεθηγμένους παρεσκευασμένῳ τοὺς λόγους. Οὐ μὴν ἀγεννῶς γε οὕτω καταπροδούς ἐν βραχείῃ τὸ Ἑλληνικὸν ἅπαν υποχωρήσομαί σοι· καὶ γὰρ ἂν εἴη πάνδεινον, ὑπὸ τοῖν μὲν ἐκείνῳ ἡττηθῆναι τοσούτους τῶν Σκυθίων, ὁπόσους οἱ τε μῦθοι ὀηλοῦσι καὶ αἱ ὑμέτεραι παλαιαὶ γραφαί, ἃς μικρῷ πρόσθεν εὖ μάλα ἐξετραγῳδῆσας Ἑλλήνας δὲ πάντας, τοσαῦτα ἔθνη καὶ τοσαύτας πόλεις ἐρήμην ὑπὸ σοῦ ἄλῳναι. Εἰ γὰρ τοῦτο γένοιτο, οὐ τὴν δεξιάν ὥσπερ ὑμεῖς, ἀλλὰ τὴν γλῶτταν ἀποτμηθῆναι καλόν. Ἠότερον δὲ ὀρίσθαι χρὴ τὸν ἀριθμὸν ἡμῖν τῶν φιλικῶν τούτων πράξεων, ἢ ὁπόσῳ ἂν τις πλείους ἔχη λέγειν, τοσούτῳ εὐπορώτερος δοῖεν ἂν πρὸς τὴν νίκην;

ΤΟΞ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ὀρίσθω μὴ ἐν τῷ πλήθει αὐτῶν τὸ κράτος, ἀλλ' εἰ ἀμείνους καὶ τομώτεροι φαίνονται αἱ σαὶ τῶν ἐμῶν ἴσαι τὸν ἀριθμὸν οὔσαι, καιρώτερα δὴλον ὅτι ἐργάζονται μοι τραύματα καὶ θάττον ἐνδύσω πρὸς τὰς πληγὰς.

ΜΝΗΣ. Εὖ λέγεις, καὶ ὀρίσθωσαν ὁπόσαι ἱκαναὶ Πέντε ἔμοιγε δοκοῦσιν ἑκατέρῳ.

ΤΟΞ. Κάμοι δοκεῖ, πρότερος δὲ λέγε, ἀλλ' ἐπομοσάμενος ἢ μὴν ἀληθῆ εἶρεῖν ἄλλως γὰρ πλάττειν τὰ

fugitis. Et quando vobis tragædi tales amicitias in scenam productas ostendunt, laudatis et plauditis, illisque pro se invicem periclitantibus plerique etiam illacrimamini: ipsi vero nihil laude dignum præstare pro amicis audetis; sed si qua re indigeat forte amicus, subito, velut insomnia, auferunt vobis avolantque e vestigio multæ illæ tragædiæ, inanibusque his et mutis personis similes vos destituunt, quæ diducto rictu et immane quantum hiantes ne minimum quidem sonum edunt. Nos contra ea, quantumcumque disputationibus de amicitia habendis inferiores sumus, tantum in operibus quæ illa imperat præstamus.

10. Quare, si videtur, ita nunc agamus. Antiquos amicos patiamur quiescere, si quos aut nos, aut vos de prisco ævo annumerare possimus: nam hac quidem parte vos viceritis, multos eosque dignos fide testes dantes poetas, qui Achillis et Patrocli amicitiam, et Thesei atque Pirithoi, reliquorumque sodalium pulcherrimis versibus et numeris canant: sed paucos quosdam de his, qui nostro ipsorum tempore vixerunt, promamus, quorum enarremus facta, ego quidem Scythica, tu autem Græca: et in his uter vicerit et meliores produxerit amicos, ille victor erit, suamque præconio victoriam ornabit, pulcherrimo et honestissimo peracto certamine. Nam multo equidem libentius mihi videor solitaria pugna superatus dextram præcidendam præbere, quæ Scythicæ gentis pena est, quam deterior alio in amicitia judicari, idque Græco, quum ipse sim Scythia.

11. MNES. Est quidem, Toxari, opus minime contemtilabile, cum viro, qualis tu, bellatore pugnam solitariam inire, qui tam apta ad scopum et acuta argumenta habeas. Veruntamen non ignave adeo proditam cito Græciam omnem tibi concessero: indignissimum etenim fuerit, a duobus illis tantum Scythiarum esse superatum, quantos et fabulæ indicant, et antiquæ vestræ picturæ, quas paulo ante præclare velut in tragica scena enarrasti: Græcos vero universos, tot gentes et tot urbes, deserta causa a te superari. Hoc enim si fiat, non dextram, ut vobis, sed linguam mihi abscidi justum fuerit. Utrum vero finire nobis oportet numerum amicarum ejusmodi actionum; an quo plures quis proferendas habuerit, tanto ad victoriam videbitur instructor?

TOX. Nequaquam: sed definitum esto non in multitudine earum robur, sed si præstantiores et quasi penetrabiliores tuæ videantur amicitia meis, æquales ceteroqui numero utraqque, graviora nempe facient mihi vulnera, eoque celerius plagis concedam.

MNES. Recte dicis: et finiantur quot satis sint. Quinque mihi quidem unicuique videntur sufficere.

TOX. Et mihi videtur. Dic tu prior, sed jurato prius, te vera dicturum: alioquin enim fingere talia non admodum

τοιαῦτα οὐ πᾶν χαλεπὸν καὶ ὁ Διερχος ἀφανής. Εἰ δὲ ὁμύσεις, οὐχ ὅσον ἀπιστεῖν.

ΜΝΗΣ. Ὁμύμεθα, εἴ τι καὶ ὄρου δεῖν νομίζεις. Τίς δέ σοι τῶν ἡμετέρων θεῶν.... ἄρ' ἱκανὸς ὁ Φίλιος;

ΤΟΞ. Καὶ μάλα· ἐγὼ δὲ τὸν ἐπιχώριον ὁμύμηναι σοι ἐν τῇ ἑμαυτοῦ λόγῳ.

12. ΜΝΗΣ. Ἰσθὺ τοίνυν ὁ Ζεὺς ὁ φίλιος, ἥ μὴν ὁπόσα ἂν λέγω πρὸς σέ ἢ αὐτὸς εἰδὼς ἢ παρ' ἄλλων, ὁπόσον οἶόν τε ἦν, δι' ἀκριβείας ἐκπυθανόμενος ἐρεῖν, μηδὲν παρ' ἑμαυτοῦ ἐπιτραπηδῶν. Καὶ πρώτην γέ σοι τὴν Ἀγαθοκλέους καὶ Δεινίου φιλίαν διηγῆσμαι αἰοίδιμον ἐν τοῖς Ἰωσι γενομένην· Ἀγαθοκλῆς γὰρ οὗτος ὁ Σάμιος οὐ πρὸ πολλοῦ ἐγένετο, ἀριστος μὲν πρὸς φιλίαν, ὡς ἔδειξε, τᾶλλα δὲ οὐδὲν Σαμίων τῶν πολλῶν ἀμείνων οὔτε ἐς τὸ γένος οὔτε ἐς τὴν ἄλλην περιουσίαν· Δεινία δὲ τῇ Λύσωνος Ἐφεσίου φίλος ἐκ παίδων ἦν· ὁ δὲ Δεινίας ἐπλούτει ἄρα εἰς ὑπερβολὴν καὶ ὥσπερ εἰδὼς νεόπλουτον ὄντα, πολλοὺς καὶ ἄλλους εἶχε περὶ ἑαυτὸν ἱκανοὺς μὲν συμπεῖν καὶ πρὸς ἡδονὴν συνεῖναι, φιλίαν δὲ πλείστον ὅσον ἀποδέοντα. Τέως μὲν οὖν ἐν τούτοις καὶ ὁ Ἀγαθοκλῆς ἐξητάζετο καὶ συνῆν καὶ συνέπινεν αὐτοῖς οὐ πᾶν χαίρων τῇ τοιαύτῃ διατριβῇ, καὶ ὁ Δεινίας οὐδὲν αὐτὸν ἐντιμότερον εἶχε τῶν κολάκων· τελευταῖον δὲ καὶ προσέκρουε τὰ πολλὰ ἐπιτιμῶν, καὶ φορτικὸς ἐδόκει ὑπομιμνήσκων αἰετῶν προγόνων καὶ φυλάττειν παραγγέλλων ἃ μετὰ πολλῶν καμάτων ὁ πατήρ αὐτῷ κτησάμενος κατέλιπεν· ὥστε διὰ ταῦτα οὐδὲ ἐπὶ τοὺς κώμους ἐπῆγεν ἐτι αὐτὸν, ἀλλὰ μόνος μετ' ἐκείνων ἐκώμαζε λανθάνειν πειρώμενος τὸν Ἀγαθοκλέα.

13. Καὶ δὴ ποτε ὑπὸ τῶν κολάκων ἐκείνων ὁ ἄθλιος ἀναπειθεται ὡς ἐρώη αὐτοῦ Χαρίκλεια Δημώνακτος γυνὴ ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς καὶ πρώτου Ἐφεσίων τὰ πολιτικά· καὶ γραμματίαια τε εἰσεφοῖτα αὐτῷ παρὰ τῆς γυναικὸς καὶ στέφανοι ἡμιμάραντοι καὶ μῆλ' αἷνα ἀποδεδηγμένα καὶ ἄλλα ὁπόσα αἱ μαστροποὶ τοῖς νέοις ἐπιμνησάντωνται, κατὰ μικρὸν αὐτοῖς ἐπιτεχνούμεναι τοὺς ἑρῶντας καὶ ἀνατρίσαντας τὸ πρῶτον ἐρᾶσθαι νομίζοντας· ἐπαγωγότατον γὰρ τοῦτό γε, καὶ μάλιστα τοῖς καλοῖς εἶναι οἰομένοις, ἄχρι ἂν λάθωσιν εἰς τὰ δίκτυα ἐμπεσόντες. Ἡ Χαρίκλεια δὲ ἦν ἀστεῖον μὲν τι γύναιον, ἐταιρικὸν δὲ ἐκτόπως καὶ τοῦ προστυχόντος αἰετῶν, καὶ εἰ πᾶν ἐπ' ὀλίγῳ ἐβελήσειε τις καὶ εἰ προσίδοι τις μόνον, εὐθὺς ἐπένευε καὶ δέος οὐδὲν ἦν μὴ τι ἀντίποιτι Χαρίκλεια. Δεινὴ δὲ καὶ τᾶλλα τεχνίτις παρ' ἧντινα βούλει τῶν ἐταιρῶν ἐπισπάσασθαι ἐραστὴν καὶ ἀμυβόλον ἔτι ὄντα ὅλον ὑποποιήσασθαι καὶ ἐνεχόμενον ἥδη ἐπιτεῖναι καὶ προσεκκαῦσαι ἄρτι μὲν ὀργῇ, ἄρτι δὲ κολακείᾳ καὶ μετὰ μικρὸν ὑπεροψία καὶ τῷ πρὸς ἕτερον ἀποκλίνειν δοκεῖν, καὶ ὅλη συνεκεκρότητο ἀπανταχόθεν ἡ γυνὴ καὶ πολλὰ μηχανήματα παρεσκεύαστο κατὰ τῶν ἐρῶστων.

14. Ταύτην οὖν τότε οἱ Δεινίου κολακῆς παραλαμβάνουσιν ἐπὶ τὸ μειράκιον καὶ τὰ πολλὰ ὑπεκωμῶδον συνορθῶντες αὐτὸν εἰς τὸν ἑρῶτα τῆς Χαρίκλειας. Ἡ

difficile, et convincendi obscura ratio. Si vero juraveris, fidem negare irreligiosum fuerit.

MNES. Jurem, si quid opus esse jurato arbitraris. Quis vero tibi deorum nostrorum.... num idoneus est Philius?

TOX. Sane. Ego autem per patrum tibi in mea oratione juro.

12. MNES. Audiat igitur Jupiter Philius, me, quæcumque ad te dixerō, aut quæ ipse sciam dicturum, aut quæ ab aliis quanta fieri potuit cura exquisiverim, neque quicquam de meo tragicæ fabulositatis addiderim. Ac primum tibi Agathocles et Dinias amicitiam enarrabo, decantatam inter Iones. Nempe Agathocles hic Samius non diu est quum vixit, ad amicitiam quidem, ut ostendit, præstantissimus, ceterum vulgo Samiorum nihil melior, neque genere, neque copiis ceteris: Dinias autem Lysonis filio, Ephesio, amicus a pueris fuerat. Ac dives erat Dinias ultra fidem, et, quod facile credas de homine divitias nuper demum nactus, multis quoque alios circa se habebat, ad computandum quidem idoneos et voluptatem eo convictu parandam, ab amicitia autem tantum, quantum est maximum, remotos. Igitur adhuc quidem in hisce numerari etiam Agathocles, et una esse, et una potare, quanquam non valde illa consuetudine gauderet; Dinias etiam nihilo majore illum in pretio habere, quam adulatores. Tandem etiam offensus est, quod crebro illum reprehenderet, et importunus visus, qui majorum illum admoneret suorum, et servare juberet quæ multo labore parva pater ipsi reliquisset. Itaque propter ista neque ad comissiones amplius illum adhibebat, sed solus cum istis potare, subducere se Agathocli studens.

13. Jamque ab adulatoribus istis persuaderi sibi miser ille patitur, amore ipsius accensam Charicleam Demonactis uxorem, clarissimi viri, et in civitate Ephesiorum primi: et ventitant illi a muliere codicilli, et coronæ semimarcidulæ, et mala quædam demorsa, et alia quæ machinantur contra adolescentulos lenæ, dum paulatim suis artificii amoris illis instruant, et accendunt ultro amari se putantes: maxime enim hoc ad illiciendum valet, apud eos præsertim qui pulchri sibi videntur, dum imprudentes in retia incidunt. Erat autem Chariclea muliercula haud illepidi, sed meretricii supra modum ingenii, quæ ejus semper esset, in quem forte incideret, etiam si parvo admodum amare quis vellet: et si quis aspiceret modo, innuebat statim, neque unquam metus ne Chariclea repugnaret. Erat etiam alioquin mira artifex, supra quamvis meretricem, alliciendi amatorem, et ambiguus qui adhuc esset, subjugandi totum, et qui jam teneretur intendendi et magis accendendi nunc ira, nunc adulatione, et paulo post fastidio, et simulata ad alium inclinatione: ac tota undique ad hæc composita erat mulier, multasque paraverat in amatores machinas.

14. Hanc ergo tum asciscunt Dinias adulatores contra adolescentem, et fere ut secundarum actores subser-viunt, in Charicleam illum amorem impellentes. Illa vero,

δὲ πολλοὺς ἤδη νέους ἐκτραχηλίσασα καὶ μυρίους ἔρωτας ὑποκρινάμενη καὶ οἴκους πολυταλάντους ἀνατρέψασα, ποικίλον τι καὶ πολυγύμναστον κακὸν, παραλαβούσα εἰς τὰς χεῖρας ἀπλοῖκόν καὶ ἄπειρον τῶν τοιούτων μηχανημάτων νεανίσκον οὐκ ἄντηεν ἐκ τῶν δυνύων, ἀλλὰ περιέχουσα πανταχόθεν καὶ διαπείρασα, ὅτε ἤδη παντάπασιν ἐκράτει, αὐτὴ τὴ ἀπώλετο ὑπὸ τῆς ἀγρας καὶ τῷ κακοδαίμονι Δεινίᾳ μυρίων κακῶν αἰτία ἐγένετο. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον εὐθὺς ἔκεινα ἐπ' αὐτὸν καθίει τὰ γραμμάτια, καὶ συνεχῶς πεμπομένη τὴν ἄβραν, ὡς ἐδάκρυσε καὶ ἐπηγρύπνησε καὶ τέλος ὡς ἀπάγξει ἐαυτὴν ἡ ἀθλία ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ἔως δὴ ὁ μακάριος ἐπέισθη καλὸς εἶναι καὶ ταῖς Ἑφεσίων γυναιξὶ περιπόθητος.

15. Καὶ που συνήντησεν πολλὰ ἱκετευθεῖς. Καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἤδη βῆεν, ὡς τὸ εἶδος, ἀλώσεσθαι ἐμελλεν ὑπὸ γυναικὸς καλῆς καὶ πρὸς ἡδονὴν τε διαιτῆσαι ἐπισταμένης καὶ ἐν καιρῷ δακρῦσαι καὶ μεταξὺ τῶν λόγων ἐλεεινῶς ὑποστεινάζει καὶ ἀπίντονος ἤδη λαβέσθαι καὶ εἰσελθόντι προσδραμεῖν καὶ καλλωπίζεσθαι, ὡς ἂν μάλα στα ἀρίστει, καὶ που καὶ ᾄσαι καὶ κιθαρίσαι οἷς ἅπασι κατὰ τοῦ Δεινίου ἐκέχρητο. Καὶ ἐπεὶ ἤσθετο πονηρῶς ἔχοντα καὶ διάβροχον ἤδη τῷ ἔρωτι καὶ τακερὸν γεγενημένον, ἄλλο ἐπὶ τούτοις ἐπενόει καὶ τὸν ἀθλίον ἀπώλλυε· κύσει τε γὰρ ἐξ αὐτοῦ σκῆπτρεται — ἱκανὸν δὲ καὶ τοῦτο βλᾶκα ἐραστὴν προσεκπυρῶσαι — καὶ οὐκέτι ἐφοῖτα πρὸς αὐτὸν φυλάττεσθαι ὑπὸ τάνδρὸς λέγουσα πεπυσμένον τὸν ἔρωτα· ὁ δ' οὐκέτι οἷός τε ἦν φερεῖν τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ ἠνεῖχετο μὴ δρῶν αὐτὴν, ἀλλὰ ἐδάκρυε καὶ τοὺς κόλακας εἰσέπεμπε καὶ τούνομα τῆς Χαρικλείας ἐπέβοᾶτο καὶ τὴν εἰκόνα περιβαλὼν αὐτῆς — ἐπεποίητο δὲ λίθου λευκοῦ — ἐκώκυε καὶ τέλος καταβαλὼν ἐαυτὸν εἰς τοῦδαφος ἐκυλινδέτο καὶ λύττα ἦν ἀκριβῆς τὸ πρᾶγμα· τὰ μὲν γὰρ δῶρα οὐ κατὰ μῆλα καὶ στεφάνους ἀντεδίδοδο αὐτῇ, ἀλλὰ συνοικίαι θλαὶ καὶ ἀγροὶ καὶ θεράπαινοι καὶ ἐσθῆτες εὐανθεῖς καὶ χρυσὸν ὀπὸς ὀνέλεσσει. Καὶ τί γάρ; ἐν βραχεὶ ὁ Λύσανος οἶκος ὀνομαστότατος τῶν ἐν Ἰωνίᾳ γενόμενος ἐξήντηλτο ἡδὴ καὶ ἐξεκενέωτο.

16. Εἶτα ὡς ἡδὴ αὖτος ἦν, ἀπολιπούσα αὐτὸν ἄλλον τινὰ Κρήτα νεανίσκον τῶν ὑποχρύσων ἐθήρα καὶ μετέβαινε ἐπ' ἐκεῖνον καὶ ἦρα ἡδὴ αὐτοῦ κάκεινος ἐπίστευεν. Ἀμελούμενος οὖν ὁ Δεινίας οὐχ ὑπὸ τῆς Χαρικλείας μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν κολάκων — κάκεινοι γὰρ ἐπὶ τῶν Κρήτα ἡδὴ τὸν ἐρώμενον μετεληλύθεσαν — ἐρχεται παρὰ τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ πάλαι εἰδότα ὡς ἔχει πονηρῶς τὰ πράγματα αὐτῷ. Καὶ αἰδούμενος τὸ πρῶτον δμῶς διηγείτο πάντα, τὸν ἔρωτα, τὴν ἀπορίαν, τὴν ὑπεροφίαν τῆς γυναικὸς, τὸν ἀντεραστὴν τὸν Κρήτα, καὶ τέλος ὡς οὐ βιώσεται μὴ οὐχὶ συνῶν τῇ Χαρικλείᾳ. Ὁ δὲ ἄκαιρον εἶναι νομίας ἐν τούτῳ ἀπομνημονεύειν τῷ Δεινίᾳ, διότι οὐ προσέτιο μόνον τῶν φίλων αὐτὸν, ἀλλὰ τοὺς κόλακας αὐτοῦ προετίμα τότε, ἦν μόνον εἶχε πατρώων οἰκίαν ἐν Σάμῳ ἀπεμπολήσας ἔχεν αὐτῷ τὴν τιμὴν κομίζων τρία τάλαντα. Λαβὼν δὲ ὁ Δεινίας οὐκ ἀφανὴς εὐθὺς ἦν τῇ

multos jam adolescentes supplantaverat, et mille amores simulaverat, et domus opulentissimas everterat, multiplex quoddam et subactum longa exercitatione infortunum; hæc igitur nacta intra manus suas simplicem et imperitum talium artificiorum juvenem, non dimisit ex unguibus, sed complexa undique et contigens, quum jam ex omni parte illum teneret, et ipsa a sua præda periit, et misero Dinia mille malorum causa fuit. Nam primo statim illos demittit in eum hami instar codicillos, et continue legat ancillam suam, ut lacrimetur, et pervigilet, tandem ut suspensura se sit præ amore misera, significaturam: donec persuasum est beatulo, pulchrum esse et Ephesiorum uxoribus expetitum.

15. Ac tandem multis precibus exoratus cum ea congreditur. Et hinc jam facile, ut apparet, fuit illum expugnari a pulchra muliere, quæ sciret ad voluptatem attemperare suos sermones, et plorare opportune, et inter sermones miserabiliter ingemiscere, et abeuntem jam complecti, et ingredientem occurrere, et eum ornatum adhibere quo maxime placeret, et interdum canere etiam ac citharam pulsare: quibus illa omnibus adversus Diniam usa est. Et quum sentiret jam illum laborare, et madefactum amore mersumque esse, hinc aliud excogitat, quo perderet miserum, nempe utrum se etiam ex illo gerere: valet autem hoc etiam ad stolidum amatorem magis accendendum: neque amplius ad illum ventitat, custodiri se a viro dicens, qui audierit de amore. At ille rem non ferre, neque pati posse, quod non videret illam, sed lacrimari, et intro mittere adulatores, et nomen Charicleæ inclamare, ejusque statuam (de candido marmore facta erat) amplectens ejulare, tandem humi se abiciens volvitur, resque in confessum furorem exit. Dona enim non pro portione malorum et corollarum illi reddebantur, sed ædes totæ, et agri, et servæ, et vestes floridæ, et auri quantum vellet. Et quid multa? brevi tempore Lysonis domus nobilissima per Ioniam quæ fuerat, exhausta jam et vacuifacta erat.

16. Deinde quum jam siccus ille et aridus esset, eo relicto, alium quendam Cretensem juvenem, de auratis illis, venata, ad illum transiit; et illum jam amabat, et ille amari se credebatur. Dinias igitur, neglectus jam non a Chariclea solum, sed etiam ab adulatoribus (nam hi quoque jam ad Cretensem illum amasium transierant), venit ad Agathoclem, qui jam diu sciret quam malo loco res ipsius essent. Ac primum non sine pudore, enarrat tamen omnia, amorem, indigentiam, superbiam mulieris, rivalem Cretensem, et denique se vivere non posse, nisi esset cum Chariclea. At ille in tempestivum ratus eo tempore exprobrare Dinia, quod solum se amicorum non admisisset, sed adulatores prætulisset tum sibi: vendita, quam solam habebat Sami, domo paterna, venit pretium illi ferens tria talenta. His acceptis

Χαρικλείας καλὸς ποθεν ἄρτι γεγεννημένος· καὶ αὖθις ἡ ἄδρα καὶ τὰ γραμματία καὶ μέμψις, ὅτι μὴ πολλοῦ χρόνου ἀφίκετο, καὶ οἱ κόλακες συνέθεον ἐπικαλαμησόμενοι ὁρῶντες ἐδωδόμενον ἔτι ὄντα τὸν Δεινίαν.

17. Ὡς δὲ ὑπέσχετο ἤξεν παρ' αὐτὴν καὶ ἤκε περὶ πρῶτον ὕπνον καὶ ἔδον ἦν, ὁ Δημῶνας δὲ τῆς Χαρικλείας ἀνὴρ εἴτε ἄλλως αἰσθόμενος εἴτε καὶ ἀπὸ συνθήματος τῆς γυναικός — ἄμρω γὰρ λέγεται — ἐπαναστὰς ὥσπερ ἐκ λόχου τὴν τε αὐλείον ἀποκλείειν ἐκέλευε καὶ συλλαμβάνειν τὸν Δεινίαν, τῷ καὶ μάλιστα ἀπειλῶν καὶ ξίφος ὡς ἐπὶ μοιχὸν σπασάμενος. Ὁ δὲ συνιδὼν οὐ κακῶν ἦν, μοχλὸν τινα πλησίον κείμενον ἀρπάζας αὐτὸν τε ἀποκτείνει τὸν Δημῶνακτα πατάσας εἰς τὸν κρόταρον καὶ τὴν Χαρίκλειαν, οὐ μὴ πληγῇ ταύτην, ἀλλὰ καὶ τῷ μοχλῷ πολλὰς καὶ τῷ ξίφει τοῦ Δημῶνακτος ὕστερον. Οἱ δ' οἰκέται τῶς μὲν ἐστήκεσαν ἀφωνοὶ τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος ἐκπεπληγμένοι, εἰτα πειρώμενοι συλλαμβάνειν, ὥς καὶ αὐτοῖς ἐπὶ μετὰ τοῦ ξίφους, ἐκεῖνοι μὲν ἔφρουγον, ὁ Δεινίας δὲ ὑπεξέρχεται τηλικούτων ἔργον εἰργασμένος· καὶ τὸ μέχρι τῆς ἑω παρὰ τῷ Ἀγαθοκλεῖ διέτριβεν, ἀναλογιζόμενοι τὰ πεπραγμένα καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὅτι ἀποδύσεται σκοποῦντες· ἔωθεν δὲ οἱ στρατηγοὶ παρῆσαν — ἥδη γὰρ τὸ πρᾶγμα διεβεβόητο — καὶ συλλαβόντες τὸν Δεινίαν, οὐδ' αὐτὸν ἔφαρνον ὄντα μὴ οὐχὶ περνευκέναι, ἀπάγουσι παρὰ τὸν ἄρμωσθην, ὃς ἤρμωζε τὴν Ἀσίαν τότε· ὁ δὲ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἀναπέμπει αὐτόν· καὶ μετ' οὐ πολλὸν κατεπέμφθη ὁ Δεινίας εἰς Γύαρον νῆσον τῶν Κυκλάδων ἐν ταύτῃ φεύγειν εἰς αἰὲς τεταγμένος ὑπὸ βασιλείας.

18. Ὁ δὲ Ἀγαθοκλῆς καὶ τὰλλα μὲν συνῆν καὶ συναπῆρεν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ συνεισῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον μόνος τῶν φίλων καὶ πρὸς οὐδὲν ἐνεδέησεν. Ἐπεὶ δὲ ἥδη ἔφρουγεν ὁ Δεινίας, οὐδὲ τότε ἀπελείφθη τοῦ ἑταίρου, καταδικάσας δὲ αὐτὸς αὐτοῦ διέτριβεν ἐν Γύαρῳ καὶ συνέφρουγεν αὐτῷ, καὶ ἐπειδὴ παντάσιν ἡπόρουσαν τῶν ἀναγκαίων, παραδοὺς ἑαυτὸν τοῖς πορφυρεῦσι συγκατεδύετο καὶ τὸ γινόμενον ἐκ τούτου ἀποφέρων ἔτρεφε τὸν Δεινίαν καὶ νοστήσαντά τε ἐπὶ μήκιστον ἐθεράπευσε καὶ ἀποθάνοντος οὐκέτι ἐπανελθεῖν εἰς τὴν ἑαυτοῦ ἠθέλησεν, ἀλλ' αὐτοῦ ἐν τῇ νήσῳ ἔμεινεν αἰσχυρόμενος καὶ τεθνεῶτα ἀπολιπεῖν τὸν φίλον. Τοῦτό σοι ἔργον φίλου Ἕλληνος οὐ πρὸ πολλοῦ γεγόμενον· ἐτὶ γὰρ οὐκ οἶδα εἰ πέντε ἡδὴ διεῆλθυσεν, ἀφ' οὗ Ἀγαθοκλῆς ἐν Γύαρῳ ἀπέθανε.

ΤΟΞ. Καὶ εἶθε γε, ὦ Μνήσιππε, ἀνώμοτος ὢν ταῦτα ἔλεγες, ἵνα καὶ ἀπιστεῖν ἂν ἐδυνάμην αὐτοῖς· οὕτω Σκυθικόν τινα φίλον τὸν Ἀγαθοκλέα τοῦτον διηγῆσω. Πλὴν οὖν δέδια μὴ τινα καὶ ἄλλον ὅμοιον εἴπῃς αὐτῷ.

19. ΜΝΗΣ. Ἄκουε τοίνυν καὶ ἄλλον, ὦ Τόξари, Εὐθύδικον τὸν Χαλκιδέα. Διηγείτο δὲ μοι περὶ αὐτοῦ Σιμόλος ὁ ναύκληρος ὁ Μεγαρικὸς ἐπομοσάμενος ἢ μὴν αὐτὸς ἑορακέναι τὸ ἔργον· πλεῖν μὲν γὰρ ἔφη ἔξ

Dinias jam non obscurus esso Charicleæ pulcher quodam modo factus denuo : et rursus ancilla, et codicilli, et reprehensio, quod diu non venisset : adulatōres etiam concurrere, facturi spicilegium quum viderent esse adhuc Diniam talem, quem comederent.

17. Quum autem venturum se ad illam condixisset, et venisset circa primam quietem, et intus esset, Demonax, Charicleæ maritus, sive forte fortuna illud senserit, sive re cum uxore composita (utrumque enim dicitur), consurgens velut ex insidiis claudi jubet januam aulae, et comprehendi Diniam, ignem minans ac flagella, strictoque velut in adultorum gladio. At ille videns quantis in malis esset, correpto vecti quodam prope jacente, tum ipsum Demonactem percussio tempore in erigit, tum Charicleam, nec una hanc plaga, verum et vecti sæpius, et deinde Demonactis gladio. Servi autem, qui muti adhuc astiterant inopinata re perculsi, jam comprehendere illum tentantes, quum ipsos quoque gladio invaderet, se subducebant, et Dinias, tanto patrato facinore, clanculum exit, inde ad auroram usque moratur apud Agathoclem, ubi perpendunt acta, et de futuris, quem res exitum habitura esset, considerant. Mane vero adsunt magistratus, re jam rumoribus dilata, et comprehensum Diniam, qui nec ipse eadem a se factam negaret, ad Præsidem, qui tum regebat Asiam, abducunt. At ille mittit ad Imperatorem : neque ita multo post relegatur Dinias in Gyarum insulam, unam Cycladum, exulare in ea perpetuo jussus ab Imperatore.

18. Agathocles autem quum alias illum comitatus est, tum navigavit cum illo in Italiam, et in Judicium venit amicorum solus, et nulla in re illi defuit. Et quum jam exularet Dinias, ne tum quidem a sodali destitutus est, qui velut ipse se damnavit, in Gyaro moraretur, exulans cum illo ; et quum omnino rebus necessariis deficerentur, locata purpurariis opera, cum his urinabat, mercedulaque inde accepta alebat Diniam. Agrotantem quoque diutissime curavit ; ac ne mortuo quidem illo redire in patriam voluit, sed ibidem in insula mansit, qui mortuum etiam amicum relinquere pudori sibi duceret. Hoc tibi factum amici Græci non ita diu est ex quo contigit : anni enim nescio an quinque abierint, a quo Gyaris mortuus est Agathocles.

ΤΟΞ. Utinam vero injuratus, Mnesippe, ista narrasses, ut etiam fidem negare illis possem : adeo Scythicum quendam amicum Agathoclem istum narrasti. Verum enim metuo ne quem alium dicas illi similem.

19. MNES. Audi ergo alium etiam, Toxari, Euthydicum Chalcidensem. Narravit autem mihi de illo Simylus naucleus Megarensis jurans, se rem vidisse ipsum. Navigasse

Ἰταλίας Ἀθήναζε περὶ δύσιν Πλειάδος συλλογμαίους τινὰς ἀνθρώπους κομίζων, ἐν δὲ τούτοις εἶναι καὶ τὸν Εὐθύδικον καὶ μετ' αὐτοῦ Δάμωνα, Χαλκιδίδα καὶ τοῦτον, ἑταῖρον αὐτοῦ· ἡλικιώτας δὲ εἶναι, τὸν μὲν Εὐθύδικον ἐρρωμένον καὶ καρτερόν, τὸν δὲ Δάμωνα ὑποχρον καὶ ἀσθενικόν, ἄρτι ἐκ νόσου μακρῆς, ὡς ἐδόκει, ἀνιστάμενον. Ἀχρὶ μὲν οὖν Σικελίας εὐτυχῶς διαπλεύσαι ἔφη ὁ Σιμύλος σφῆς· ἐπεὶ δὲ τὸν πορθμὸν διαπεράσαντες ἐν αὐτῇ ᾗδῃ τῷ Ἰονίῳ ἔπλεον, χειμῶνα μέγιστον ἐπιπεσεῖν αὐτοῖς. Καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί ἂν τις λέγοι, τρικυμίας τινὰς καὶ στροβίλους καὶ χαλᾶζας καὶ ἄλλα ὅσα χειμῶνος κακὰ; ἐπεὶ δὲ ᾗδῃ σφῆς κατὰ τὴν Ζάκυνθον εἶναι ἀπὸ φύλης τῆς κεραίας πλέοντας, ἔτι καὶ σπεῖρας τινὰς ἐπισυρομένους, ὡς τὸ ῥόθιον ἐπιδέρχεσθαι τῆς ὁρμῆς, περὶ μέσας νύκτας ὅον ἐν τοσούτῳ σάλῳ ναυτιάσαντα τὸν Δάμωνα ἐμείν ἐγκεχυρότα εἰς τὴν θάλατταν· εἶτα, οἶμαι, τῆς νεῶς βικιότερον ἐς δ' ἐκεκρύει μέρος ἐπικλιθείσης καὶ τοῦ κύματος συναπώσαντος, ἐκπεσεῖν αὐτὸν ἐπὶ κεφαλὴν ἐς τὸ πέλαιος, οὐδὲ γυμνὸν τὸν ἄλλου, ὡς ἂν καὶ ῥῆζον δύνασθαι νεῖν· εὐθὺς οὖν βοᾶν πνιγόμενον καὶ μόγις ἑαυτὸν ὑπερέχοντα τοῦ κλύδωνος.

20. Τὸν δὲ Εὐθύδικον, ὡς ἤκουσε — τυχεῖν δὲ γυμνὸν ἐν τῇ εὐνῇ ὄντα — ῥῖψαι ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλατταν καὶ καταλαβόντα τὸν Δάμωνα ᾗδῃ ἀπαγορεύοντα — φρίνεσθαι γὰρ ἐπὶ πολὺ ταῦτα τῆς σελήνης καταλαμπύσης — συμπαρανήγεσθαι καὶ συγκουφίζε· σφῆς δὲ ἐπιθυμῆν μὲν αὐτοῖς βοηθεῖν καὶ ἔλεεῖν τὴν συμφορὰν τῶν ἀνδρῶν, μὴ δύνασθαι δὲ μεγάλῳ τῷ πνεύματι ἐλαυμένους· πληγὴν ἐκείνῳ γε ποιῆσαι, φελλοὺς τε γὰρ πολλοὺς ἀφείναι αὐτοῖς καὶ τῶν κοντῶν τινὰς, ὡς ἐπὶ τούτων ἀπονήξαιτο, εἴ τινα αὐτῶν περιτύχειν, καὶ τέλος καὶ τὴν ἀποβάθραν αὐτὴν οὐ μικρὰν οὔσαν. Ἐνώησον τοίνυν πρὸς θεῶν, ἥτινα ἂν τις ἄλλην ἐπίδειξιν ἐπιδείξαιτο εὐνοίας βεβαιωτέραν πρὸς ἄνθρωπον ἐν νυκτὶ ἐκπεσόντα ἐς πέλαιος οὕτως ἡγρωμένον ἢ κοιωνήσας τοῦ θανάτου; καὶ μοι ἐπ' ὀφθαλμῶν λαβὴ τὴν ἐπανάστασιν τῶν κυμάτων, τὸν ἥχον τοῦ ὕδατος ἐπικλωμένον, τὸν ἀπρὸν περιζέοντα, τὴν νύκτα, τὴν ἀπόγνωσιν, εἶτα ἀποπνιγόμενον ἔκεινον καὶ μόγις ἀνακύπτοντα καὶ τὰς χεῖρας ὀρέγοντα τῷ ἑταίρῳ, τὸν δὲ ἐπιτηδῶντα εὐθὺς καὶ συννέοντα καὶ δεδιότα μὴ προαπώληται αὐτοῦ ὁ Δάμων· οὕτω γὰρ ἂν μάθοις ὡς οὐκ ἄγεννη σοὶ καὶ τοῦτον φίλον τὸ Εὐθύδικον διηγησάμεν.

21. ΤΟΞ. Πότερον δὲ ἀπώλοντο, ὦ Μνήσιππε, οἱ ἄνδρες, ἥ τις αὐτοῖς ἐκ παραλόγου σωτηρία ἐγένετο; ὡς ἔγωγε οὐ μετρίως δέδοικα ὑπὲρ αὐτῶν.

ΜΝΗΣ. Θάρρει, ὦ Τόξαρι, ἐσώθησαν καὶ ἔτι καὶ νῦν εἰσιν Ἀθήνῃσιν ἄμφω φιλοσοφούντες. Ὁ μὲν γὰρ Σιμύλος ταῦτα μόνῃ εἶχε λέγειν, ἀ ποτε εἶδε τῆς νυκτὸς, τὸν μὲν ἐκπύπτοντα, τὸν δὲ ἐπιτηδῶντα καὶ νηχόμενος, ἐς ὅσον ἐν νυκτὶ καθορᾶν εἶδύνατο. Τὰ δὲ ἀπὸ τούτου οἱ ἄμφω τὸν Εὐθύδικον αὐτοὶ διηγούμενοι·

nimirum se dixit ex Italia Athenas versus circa Vergiliarum occasum, cum vectoribus hinc inde collectis: in hisce autem fuisse Euthydicum, et cum illo Damonem, Chalcidensem hunc quoque, illius sodalem: fuisse autem aequales, ceterum Euthydicum valentem ac robustum, Damonem vero subpallidum et imbecillum, qui e longo morbo videretur modo convalescere. Atque ad Siciliam usque feliciter ipsos navigasse, retulit mihi Simylus: superato autem freto, in ipso jam Ionio navigantes, tempestate oppressos maxima. Quid autem attinet dicere multa illa, fluctus decumanos, et turbines, et grandines, et reliqua tempestatis mala? quum jam prope Zacynthum essent, nuda navigantes antenna et spiras quasdam ad impetum undae excipiendum trahentes, media circiter nocte, nauseantem, ut in tanta agitatione, Damonem vomuisse proclinato versus mare corpore. Tum navi, puto, violentius in eam partem in quam incubuerat inclinata, et fluctu simul depellente, praecipitem excidisse in pelagus, ne nudum quidem miserum, ut natare posset facilius. Statim igitur clamasse ut qui jam suffocetur, et vix se supra fluctus teneat.

20. Euthydicum vero, quum audisset (fuisse autem forte in cubili nudum), abjecisse se in mare, et comprehenso Damonem, jam victo ac despondenti animum (videri potuisse autem pleraque fulgente luna), adnatasse, eumque sublevasse. Illos autem cupisse quidem opem ferre, et miseratos casum hominum, sed non potuisse, a magno vento actos: at illa certe fecisse, suberis frustra multa illis projecisse et contos aliquot, ut illorum ope enatarent, si quid illorum nanciscerentur, et ipsum denique navis pontem non parvum. Cogita jam, per deos, quod quis aliud specimen ostendat firmiter benevolentiae adversus amicum, delapsum noctu in mare adeo efferatum, quam si in mortis ipsius societatem veniat? Et intueri mihi animo fluctus insurgentes, sonitum se frangentis aquae, circum ferventem spumam, noctem, desperationem: deinde illum jam in eo ut suffocetur, et vix capite eminentem, tendentemque manus amico; hunc vero desilientem statim, et natantem una, ac metuentem ne ante se Damon pereat: sic enim discas minime ignavum me tibi hunc etiam amicum narrasse, Euthydicum.

21. TOX. Utrum vero interierunt, Mnesippe, illi viri, an aliqua illis ex insperato salus contigit? nam haud mediocriter equidem illis metuo.

MNES. Bono esto animo, Toxari: servati sunt, et nunc adhuc sunt Athenis, ambo philosophiae dantes operam. Simylus enim haec sola habuit dicere, quae quondam illa nocte viderat, excidere alterum, alterum saltu istum sequi, natare ambos, quantum videre noctu poterat: reliqua ipse

τὸ μὲν γὰρ πρῶτον φελλοῖς τισι περιπεσόντας ἀνέχων ἐπὶ τούτων ἑαυτοὺς καὶ ἀπονήχθεσθαι πονήρως, ὕστερον δὲ τὴν ἀποβάθραν ἰδόντας ἤδη πρὸς ἑω προσνήξασθαι τε αὐτῇ καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιβάντας εὐμαρῶς προσενεχθῆναι τῇ Ζακύνθῳ.

22. Μετὰ δὲ τούτους οὐ φαύλους ὄντας, ὡς ἔγωγ' ἂν εἰποίμι, ἀκουσον ἤδη τρίτον ἄλλον οὐδὲν τι χεῖρονα αὐτῶν. Εὐδαμίδας Κορίνθιος Ἀρεταίῳ τῷ Κορινθίῳ καὶ Χαρίξενῳ τῷ Σικυωνίῳ φίλοις ἐκέχρητο εὐπόροις οὔσι πενέστατος αὐτὸς ὢν· ἐπεὶ δὲ ἀπέθνησκε, διαθήκας ἀπέλειπε τοῖς μὲν ἄλλοις ἰσως γελοίας, σοὶ δὲ οὐκ οἶδα εἰ τοιαῦτα δοξοῦσιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ φιλίαν τιμῶντι καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ πρωτείων ἀμιλλωμένῳ ἐγγράπτο γὰρ ἐν αὐταῖς, Ἀπολείπω Ἀρεταίῳ μὲν τὴν μητέρα μου τρέφειν καὶ γηροκομεῖν, Χαρίξενῳ δὲ τὴν θυγατέρα μου ἐκδοῦναι μετὰ προικὸς, ὅσπῃσιν ἂν πλείστην ἐπιδόῦναι παρ' αὐτοῦ δύνῃται — ἦν δὲ αὐτῷ καὶ μήτηρ πρεσβυτίς καὶ θυγάτριον ὥραιον ἤδη γάμου — ἦν δέ τι ἄτερος αὐτῶν ἐν τοσούτῳ πάθῃ, καὶ τὴν ἐκείνου μερίδα, φησὶν, ἐχέτω ὁ ἕτερος. Τούτων ἀναγνωσθεισῶν τῶν διαθηκῶν οἱ τὴν πενίαν μὲν εἰδότες τοῦ Εὐδαμίδα, τὴν φιλίαν δὲ, ἣ πρὸς τοὺς ἀνδρας ἦν αὐτῷ, ἀγνοοῦντες ἐν παιδιᾷ τὸ πρᾶγμα ἐποιοῦντο καὶ οὐδεὶς οὐ γελῶν ἀπηλλάττετο, οἷον Ἀρεταῖος καὶ Χαρίξενος οἱ εὐδαίμονες κλῆρον διαδέξονται, λέγοντες, εἴπερ ἀποτίσουσιν Εὐδαμίδᾳ καὶ ζῶντες αὐτοὶ κληρονομήσονται ὑπὸ τοῦ νεκροῦ.

23. Οἱ κληρονόμοι δὲ, οἷς ταῦτα κατελείπετο, ὡς ἤκουσαν, ἤκον εὐθὺς διατινῶντες τὰ ἐκ τῶν διαθηκῶν. Ὁ μὲν οὖν Χαρίξενος πέντε μόνας ἡμέρας ἐπιθίους ἀπέθανεν, ὁ δὲ Ἀρεταῖος ἀριστος κληρονόμων γενόμενος τὴν τε αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκείνου μερίδα παραλαβὼν τρέφει τε τοῦ Εὐδαμίδα τὴν μητέρα καὶ τὴν θυγατέρα οὐ πρὸ πολλοῦ ἐκδέδωκεν, ἀπὸ ταλάντων πέντε ὧν εἶχε, δύο μὲν τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ, δύο δὲ τῇ τοῦ φίλου ἐπιδούς, καὶ τὸν γάμον γε αὐταῖν ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας ἤρξασε γυνέσθαι. Τί σοι δοκεῖ, ὦ Τόξαρι, ὁ Ἀρεταῖος οὗτος; ἄρα φαῦλον παράδειγμα φιλίας παρεσχῆσθαι τοιαῦτα κληρονομήσας καὶ μὴ προδούς τὰς διαθήκας τοῦ φίλου; ἢ τίθεμεν καὶ τοῦτον ἐν ταῖς τελείαις ψήφοις μίαν τῶν πέντε εἶναι;

ΤΟΞ. Καὶ οὗτος μὲν καλός· ἐγὼ δὲ τὸν Εὐδαμίδαν πολὺ μᾶλλον ἐθαύμασα τοῦ θάρρους ὃ εἶχεν ἐπὶ τοῖς φίλοις. Ἐδόγηλον γὰρ ὡς καὶ αὐτὸς ἂν τὰ ὅμοια ἐπραξεν ἐπ' αὐτοῖς, εἰ καὶ μὴ ἐν διαθήκαις ταῦτα ἐνεγέγραπτο, ἀλλὰ πρὸ τῶν ἄλλων ἦκεν ἂν ἄγραφος κληρονομός τῶν τοιούτων.

24. ΜΝΗΣ. Εὖ λέγεις. Τέταρτον δὲ σοι διηγήσομαι, Ζηνόθεμιν τὸν Χαρμοῖδω Μασσαλίθην· ἐδείχθη δέ μοι ἐν Ἰταλίᾳ πρεσβεύοντι ὑπὲρ τῆς πατρίδος καλὸς ἀνὴρ καὶ μέγας καὶ πλούσιος, ὡς δόκει· παρεκάθητο δὲ αὐτῷ γυνὴ ἐπὶ ζεύγους δομοποροῦντι τὰ τε ἄλλα εἰδεχθῆς καὶ ἡρὰ τὸ ἥμισυ τὸ δεξιὸν καὶ τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένην, παλλώδην τι καὶ ἀπρόσιτον μορμολυ-

narrat Euthydicus: primo quidem quum in suberis quadam frustra incidissent, illis se sustinuisse, et ægre natasse; postridie autem jam ponte navis conspecto, versus lucis exortum, ad illum adnatasse, eoque consensu, quantum supererat spatii, facile ad Zacynthum appulisse.

22. Post hos autem non malos, ut ego dixerim, audi jam tertium alium, nihil illis deteriore. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio et Charixeno Sicyonio amicis usus fuerat, copiosis hominibus, pauperrimus ipse. Moriens autem testamentum reliquit, aliis forte ridiculum; tibi vero nescio an tale sit visurum, viro bono et magni amicitiam æstimanti, et de primo illius præmio certanti. Scriptum autem in illo erat, Relinquo Aretæo alendam matrem meam curandamque illius senectutem; Charixeno autem filiam meam collocandam dote, quam maximam dare e re sua familiari poterit (erat illi mater anus, et puella nuptiis jam matura): si vero alterutri illorum aliquid humanitus interea accidat, etiam illius partem, inquit, habeat alter. His apertis tabulis, qui paupertatem scirent Eudamidæ, amicitiam autem, quam cum illis viris habuerat, ignorarent, pro ludo rem habere, et nemo non ridens abire, Quantam, dicentes, Aretæus et Charixenus, beati illi, hereditatem accipient, si quidem solvent Eudamidæ, et viventes ipsi heredem habebunt mortuum!

23. At heredes, quibus relicta ista fuerant, quum audissent, veniunt statim et hereditatem ex tabulis cernunt. Ac Charixenus quidem quinque solis diebus superstes moritur: Aretæus autem, optimus heredum, tum illius, tum sua parte ascita, et matrem alit Eudamidæ, et filiam nuper elocavit, de quinque, quæ habebat, talentis duo quidem filiæ suæ, duo autem amici filiæ in dotem tribuens, nuptiis utriusque in eundem diem collatis. Quid tibi videtur, Toxari, Aretæus hic? parvumne se exemplum amicitiae præstitisse, tanta hereditate adita, non prodito amici testamento? an ponimus hunc quoque in perfectis calculis, ut de quinque unus sit?

ΤΟΧ. Etiam hic honestus: at ego Eudamidam multo magis admiratus sum fiducia causa, quam de amicis habuit. Ostendit enim se quoque eadem pro illis fuisse facturum, etiamsi non scripta essent ista in tabulis, sed ante alios nec scriptum talium heredem venturum fuisse.

24. ΜΝΕΣ. Recte dicis. Sed quartum tibi narrabo Zenothemin Charmolei filium, Massiliensem. Ostensus est autem mihi in Italia, quum legatione pro patria fungerer, vir pulcher et magnus et dives, ut videbatur: assidebat autem illi mulier jumentis junctis iter facienti, tum alias deformis, tum dimidia parte, dextra, arida, et excusso oculo fœda, contumeliosissime habitum a fortuna et cui

καῖον. Εἴτα ἐπεὶ ἐθαύμασα εἰ καλὸς οὗτος καὶ ὠραῖος ὢν ἀνέχεται παροχουμένην τοιαύτην αὐτῷ γυναῖκα, δὲ δεῖξας αὐτὸν διηγείτο μοι τὴν ἀνάγκην τοῦ γάμου ἀκριβῶς εἰδὼς ἕκαστα· Μασσαλιώτης δὲ καὶ αὐτὸς ἦν. Μενεκράτει γάρ, ἔφη, τῷ πατρὶ τῆς δυσμόρρου ταύτης φίλος ἦν ὁ Ζηνόθεμις πλουτοῦντι καὶ τιμωμένῳ ὁμότιμος ὢν. Χρόνῳ δὲ ὁ Μενεκράτης ἀφῆρέθη τὴν οὐσίαν ἐκ καταδίκης, ὅτεπερ καὶ ἄτιμος ἐγένετο ὑπὸ τῶν ἐξακοσίων ὡς ἀποφηνάμενος γνῶμην παράνομον. Οὕτω δὲ οἱ Μασσαλιῶται κολάζομεν, ἔφη, εἰ τις παράνομα γράψειεν. Ἐλπιεῖτο οὖν ὁ Μενεκράτης καὶ ἐπὶ τῇ καταδίκῃ καὶ ἐπεὶ ἐκ πλουσίου πένης καὶ ἐξ ἐνδόξου ἄδοξος ἐν ὀλίγῳ ἐγένετο· μάλιστα δὲ αὐτὸν ἡνία θυγάτηρ αὐτῆ ἐπίγαμος ἥδη ὀκτωκαίδεκαετίας οὔσα, ἣν οὐδὲ μετὰ πάσης τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, ἣν πρὸ τῆς καταδίκης ἐκέκτητο, ἤξισεν ἂν τις τῶν γε ἀγενῶν καὶ πενήτων βραδίως παραλαβεῖν οὕτω κακοδαίμονα οὔσαν τὴν ὄψιν. Ἐλέγετο δὲ καὶ καταπίπτειν πρὸς τὴν σελήνην αὐξανομένην.

25. Ὡς δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Ζηνόθεμιν ἀπωδύρετο, Θάρρει, ἔφη, ὦ Μενέκρατες, οὔτε γὰρ ἀπορήσεις τῶν ἀναγκαίων καὶ ἡ θυγάτηρ σου ἄξιον τοῦ γένους εὐρήσει νυμφῖον τινά· καὶ ταῦτα ἅμα διεξιὼν λαθρόμενος αὐτὸν τῆς δεξιᾶς ἤγεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ τὴν τε οὐσίαν πολλὴν οὔσαν ἐνείματο πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνον παρασκευασθῆναι κελεύσας εἰσῆλθαι τοὺς φίλους καὶ τὸν Μενεκράτην, ὡς δὴ τινα τῶν ἐταίρων πεπεικὼς ὑποσθῆναι τῆς κόρης τὸν γάμον. Ἐπεὶ δὲ ἐδεδείπνητο αὐτοῖς καὶ ἔσπεισαν τοῖς θεοῖς, ἐνταῦθα δὴ μεστὴν αὐτῷ τὴν φιάλην προτείνας, Δέδεξο, εἶπεν, ὦ Μενέκρατες, παρὰ τοῦ γαμβροῦ τὴν φιλοτησίαν· ἄξιμα γὰρ ἐγὼ τήμερον τὴν σὴν θυγατέρα Κυδιμάχην τὴν προῖκα δὲ πάλαι εἰληφα, τάλαντα πέντε καὶ εἰκοσι. Τοῦ δὲ, Ἀπαγε, λέγοντος, μὴ σύ γε, ὦ Ζηνόθεμι, μὴ οὕτω μανεῖν, ὡς περιιδεῖν σε νέον καὶ καλὸν ὄντα κόρη αἰσχρᾷ καὶ λελωθῆμένην συγκαταzeugνύμενον· ὁ δὲ, ταῦτα διεξιόντος, ἀράμενος τὴν νύμφην ἀπῆγε ἐς τὸν θάλαμον καὶ μετ' ὀλίγον προῆλθε διακορήσας αὐτήν· καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου σύνεστιν ὑπεραγαπῶν καὶ πάντῃ ὡς ὀρεῖς περιηγόμενος αὐτήν.

26. Καὶ οὐχ ὅπως αἰσχύνεται τῷ γάμῳ, ἀλλὰ καὶ σεμνυνομένην ἔοικεν, ἐπιδεικνύμενος ὡς καταφρονεῖ μὲν τῶν ἐν τῷ σώματι καλῶν ἢ αἰσχυρῶν καὶ πλούτου καὶ δόξης, ἀπορᾷ δὲ ἐς τὸν φίλον καὶ τὸν Μενεκράτην· οὐδὲ οἷεται χεῖρῳ πρὸς φιλίαν ὑπὸ τῆς ψήφου τῶν ἐξακοσίων γεγενῆσθαι. Πλὴν ἥδη γε τούτων οὕτως αὐτὸν ἡμείψατο καὶ ἡ τύχη· παιδίον γὰρ πᾶγκαλον ἐκ τῆς αἰσχίστης αὐτῷ ταύτης ἐγένετο. Καὶ πρῶτον γε ἐπεὶ ἀράμενος αὐτὸ εἰσεκόμισεν ὁ πατήρ εἰς τὸ βουλευτήριον θαλλῷ ἑστεμμένον καὶ μέλανα ἀμπεργόμενον, ὡς ἑλεεινότερον φανεῖν ὑπὲρ τοῦ πάππου, τὸ μὲν βρέφος ἀνεγέλασε πρὸς τοὺς βουλευτὰς καὶ συνεκρότει τὼ χεῖρε, ἡ βουλή δὲ ἐπικλασθεῖσα πρὸς αὐτὸ ἀφῆκε τῷ Μενεκράτει τὴν καταδίκην, καὶ ἥδη ἐπίτιμός ἐστι τηλικούτῃ συνη-

appropinquare nolles terriculamentum. Deinde quum admirarer quod pulcher iste et formosus sustineret vehi secum talem mulierem, ille qui virum mihi ostenderat (nam accurate noverat omnia, Massiliensis et ipse), necessitatem illarum nuptiarum mihi enarravit. Menecrati nimirum, ait, patri deformis istius mulieris, amicus erat Zenothemis, diviti et honorato, ejusdem ipse quoque fastigii. Procedente vero tempore Menecrates judicio facultatibus suis privatus est, quo tempore etiam honos illi a sexcentis senatoribus ademptus, ut qui sententiam contra leges tulisset; ita autem, inquit, Massilienses punimus, si quis contra leges aliquid promulget. Tristis ergo Menecrates tum propter damnationem, tum quod ex divite pauper, et ex nobili ignobilis parvo adeo intervallo factus esset; maxime vero cruciabatur ob filiam hanc, nubilem jam et duodeviginti annorum, quam ne cum omni quidem patris substantia, quam ante damnationem habuerat, voluisset aliquis vel ignobilium et pauperum facile, cum infelici illa forma, ducere. Dicebatur autem etiam concidere ad lunæ incrementa.

25. Hæc quum deploraret apud Zenothemin, ille, Bono, inquit, animo esto, Menecrates; neque enim necessaria tibi deerunt et filia tua dignum suo genere sponsum inveniet: ac cum his dictis dextra illius prehensa domum secum suam illum deducit; suasque opes, quæ magnæ erant, cum illo dividit, et cœna parari jussa amicos excipit convivio, ipsumque Menecratem, velut amicorum alicui persuasisset puellæ adire nuptias. Quum vero cœnati essent, et diis libassent; hic plenam illi phialam propinans, Accipe, inquit, Menecrates, a genero poculum amicitiae! ducam enim ego hodie tuam filiam Cydimachen; dotem accepi olim, talenta quinque et viginti. Illo vero dicente, Apage, noli hoc facere, Zenothemi! ne ita ego insaniam, ut videre te possim, juvenem et pulchrum, puellæ turpi et male affectæ junctum. At ille, hæc dicente patre, ablata sponsa in thalamum abit, et inde prodit paullo post virginitate illius interfecta: et ab illo inde tempore cum illa vivit vehementer illam amans, et ubique, uti vides, illam secum circumducens.

26. Et tantum abest ut hujus eum matrimonii pœniteat, ut glorianti eo videatur similis, ostendens contemni a se vel pulchra vel turpia corporis, et divitias, et splendorem; respici vero amicum et Menecratem, quem non putet deteriozem ad amicitiam suffragiis sexcentorum factum. Verumtamen pro his hoc jam ipsi præmium fortuna retulit: puer enim illi pulcherrimus ex turpissima hæc natus est. Et nuper, quum suis illum manibus intulisset in senatum pater, ramo olivæ redimitum et pulla veste indutum, ut miserabilior videretur pro avo deprecans, arrisit senatoribus puer, et plausum manibus dedit: fractus autem eo spectaculo senatus, damnationem remisit Menecrati; et jam honoribus restitutus est, advocato tali apud sena-

γόνῳ χρησάμενος πρὸς τὸ συνέδριον. Τοιαῦτα δὲ Μασσαλιώτης ἔλεγε τὸν Ζηνοθέμειν εἰργάσθαι ὑπὲρ τοῦ φίλου, ὡς ὁρᾷς, οὐ μικρὰ οὐδὲ ὑπὸ πολλῶν ἂν Σκυθῶν γεγόμενα, οἳ γε καὶ τὰς παλλακὰς ἀκριβῶς τὰς καλλίστας ἐκλέγεσθαι λέγονται.

27. Λοιπὸς ἡμῖν δὲ πέμπτος· καὶ μοι δοκῶ οὐκ ἄλλον εἶναι Δημητρίου τοῦ Σουνιέως ἐπιλαθόμενος· συνεκπεύσας γὰρ ἐς τὴν Αἴγυπτον ὁ Δημήτριος Ἀντιφίλῳ τῷ Ἀλωπεκῆθεν ἐταίρῳ ἐκ παίδων ὄντι καὶ συνεζήθῃ συνῆν καὶ συνεπαιδεύετο αὐτὸς μὲν τὴν ἀσκησιν τὴν Κυνικὴν ἀσκούμενος ὑπὸ τῷ Ῥοδίῳ ἐκείνῳ σοριστῇ, ὁ δὲ Ἀντίφιλος ἱατρικὴν ἀρὰ ἐμελέτα. Καὶ ὁ γὰρ ποτε ὁ μὲν Δημήτριος ἔτυχεν ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀποδημῶν κατὰ θέαν τῶν πυραμίδων καὶ τοῦ Μέμνονος· ἔχουε γὰρ ταῦτα ἐν ὑψηλὰς οὐσας μὴ παρέχεσθαι σκίαν, τὸν δὲ Μέμνονα βοᾶν πρὸς ἀνατέλλοντα τὸν ἥλιον· τούτων ἐπιθυμήσας Δημήτριος, θέας μὲν τῶν πυραμίδων, ἀκροάσεως δὲ τοῦ Μέμνονος, ἀναπεπλευκεῖ κατὰ τὸν Νεῖλον ἕκτον ἤδη μῆνα ὀκνήσαντα πρὸς τὴν ὁδὸν καὶ τὸ θάλασπος ἀπολιπὼν τὸν Ἀντίφιλον.

28. Ὁ δὲ ἐν τοσούτῳ συμφορᾷ ἐχρήσατο μάλα γενναίου τινὸς φίλου δεομένη· οἰκέτης γὰρ αὐτοῦ Σύρος καὶ τοῦνομα καὶ τὴν πατρίδα, ἱεροσύλοις τισι κοινωνήσας συνεισῆλθέ τε αὐτοῖς ἐς τὸ Ἀνουβίδειον καὶ ἀποσυλήσαντες τὸν θεὸν χρυσᾶς τε φιάλας δύο καὶ κηρύκιον, χρυσοῦν καὶ τοῦτο, καὶ κυνοκεφάλους ἀργυροῦς καὶ ἄλλα τοιαῦτα κατέθεντο πάντα παρὰ τῷ Σύρῳ· εἴτ' ἐμπεσόντες — ἐάλωσαν γὰρ τι ἀπεμπολῶντες — ἅπαντα εὐθύς ἔλεγον στρεβλοῦμενοι ἐπὶ τοῦ τροχοῦ καὶ ἀγόμενοι ἦκον ἐπὶ τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀντιφίλου καὶ τὰ φώρια ἐξέφερον ὑπὸ κλίνῃ τινὶ ἐν σκοτεινῷ κείμενα. Ὁ τε οὖν Σύρος ἐδέδετο εὐθύς καὶ ὁ δεσπότης αὐτοῦ Ἀντίφιλος, οὗτος μὲν καὶ μεταξὺ ἀκροώμενος τοῦ διδασκάλου ἀνασπασθεῖς· ἐβόηθει δὲ οὐδεὶς, ἀλλὰ καὶ οἱ τέως ἐταῖροι ἀπεστρέφοντο ὥς τὸ Ἀνουβίδειον σεσυληκότα καὶ ἀσέβημα αὐτῶν ἡγοῦντο εἶναι, εἰ συνέπιόν ποτε ἢ συνειστάθησαν αὐτῷ. Καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τῶν οἰκετῶν, δύο ὄντες, ἅπαντα ἐκ τῆς οἰκίας συσκευασάμενοι ὤχοντο φεύγοντες.

29. Ἐδέδετο οὖν ὁ ἄθλιος Ἀντίφιλος πολλὴν ἤδη χρόνον ἁπάντων ὅσοι ἦσαν κακοῦργοι ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, μικρώτατος εἶναι δοκῶν· καὶ ὁ ἐπὶ τῶν δεσμῶν Αἰγύπτιος, δεισιδαίμων ἄνθρωπος, ὥστε χαρεῖσθαι καὶ τιμωρῆσαι τῷ θεῷ βαρὺς τῷ Ἀντιφίλῳ ἐφυστῶς. Εἰ δ' ἀπολογεῖτο ποτε λέγων ὡς οὐδὲν τοιοῦτον εἰργασται, ἀναίσχυντος ἐδόκει καὶ πολὺ πλεόν ἐπὶ τούτῳ ἐμισεῖτο. Ὑπενόσει τοιγαροῦν ἤδη καὶ πονήρως εἶχε ὅν ὡς εἰκὸς χαμαὶ καθυδόντα καὶ τῆς νυκτὸς οὐδὲ ἀπτείνεν τὰ σκέλη δυνάμενον ἐν τῷ ξύλῳ κατακεκλεισμένα· τῆς μὲν γὰρ ἡμέρας ὁ κλοιὸς ἤρκει καὶ ἡ ἑτέρα χεὶρ πεπεδημένη, εἰς δὲ τὴν νύκτα ἔδει ὅλον καταδεδεσθαι. Καὶ μὴν καὶ τοῦ οἰκῆματος ἡ δυσοσμία καὶ τὸ πνίγος ἐν ταῦτῳ πολλῶν δεδεμένων καὶ στενοχωρουμένων καὶ μάλιστα ἀναπνεόντων καὶ τοῦ σιδήρου δὲ ψό-

tum usus. Talia Massillensis dixit acta a Zenothemi in amici gratiam, non parva, ut vides, neque a Scythiis multis exspectanda, qui quidem pellices adeo pulcherrimas cum cura dicantur eligere.

27. Superest nobis quintus : et videor mihi non alium dicturus Suniensi Demetrio praetermisso. Quum navigasset enim in Aegyptum Demetrius cum Antiphilo Alopecien-si, suo a pueris inde sodali et aequali, una vivebat atquo instituebatur, Cynicas ipse sectatus exercitationes, sub sophista illo Rhodio; Antiphilus autem medicinam meditabatur. Aliquando Demetrius peregrinatur per Aegyptum pyramidas visurus et Memnonem : audiebat enim illas, quantumvis altas, umbram non praebere; Memnonem autem ad orientem solem exclamare. Horum ergo cupidus, nempe videndarum pyramidum ac Memnonis audiendi, adverso Nilo sextum jam mensem navigaverat, relicto Antiphilo, quem via et astus deterruerant.

28. Atque hic interim in calamitatem incidit, quæ maxime generoso amico indigeret. Servus enim illius Syrus nomine et patria, societate cum sacrilegis quibusdam inita, ingressus cum illis est templum Anubidis. Hi spoliato deo, phialas ex auro duas, et caduceum, aureum ipsum quoque, et canino capite simios argenteos, aliaque id genus, deposuerunt apud Syrum omnia. Deinde incidentes in vincula (deprehenso enim fuerant vendentes aliquid) omnia statim rota quum torquerentur, fassi sunt, ductique in hospitium Antiphili venerunt, protuleruntque res furtivas sub lectulo quodam in obscuro jacentes. Syrus ergo victus statim est, et herus illius Antiphilus; hic quidem, dum magistrum audit, abstractus, auxiliante nemine, sodalibus qui adhuc fuerant eum, velut qui Anubidis adem sacrilegio violasset, aversantibus, impiatosque se putantibus, si quando cum ipso computationem aut cœnam obiissent. Ceteri autem servi duo, convasatis quæ in domo erant omnibus, aufugere.

29. Vincitus igitur miser Antiphilus jam satis diu, et pro impurissimo omnium, quotquot malefici in carcere erant habitus fuerat : et carceris custos Aegyptius, superstitionis homo, putabat gratum facere se deo et illius ulcisci injurias, si gravis instaret Antiphilo. Si vero quando causam diceret, se nihil tale fecisse, impudens videbatur, majorique eam ipsam ob causam erat in odio. Jam igitur aegrotabat aliquantum, et male habebat, ut probabile erat qui jaceret humi, et ne noctu quidem extendendorum pedum facultatem haberet, inclusorum nempe nervo : interdum enim numella sufficiebat, et manus altera compedita; noctu autem vinciri totum oportebat. Verum etiam foedus odor carceris, et aestus, multis in eodem loco vinctis et anguste confertis, vixque respirantibus, et ferri stridor, et parum

φος καὶ ὕπνος ὀλίγος ταῦτα πάντα χαλεπὰ ἦν καὶ ἀφόρητα οἷα ἀνδρὶ ἐκείνῳ ἀήθει καὶ ἀμελετήτῳ πρὸς οὕτω σκληρὰν τὴν δαίταν.

30. Ἀπαγορεύοντος δὲ αὐτοῦ καὶ μηδὲ σίτον αἰρεῖσθαι θέλοντος ἀρκεῖναι ποτε καὶ ὁ Δημήτριος οὐδὲν εἰδὼς τῶν ᾗδ' γεγενημένων. Καὶ ἐπειδὴ ἔμαθεν, ὥς εἶχεν εὐθὺς ἐπὶ τὸ δεσμοκτήριον δρομαῖος ἐλθὼν τότε μὲν οὐκ εἰσεδέχθη, ἑσπέρα γὰρ ἦν, καὶ ὁ δεσμοφύλαξ πάλαι κεκλεισὺς τὴν θύραν ἐκάθευδε ρουρεῖν τοῖς οἰκέταις παρακελευσάμενος· ἔωθεν δὲ εἰσέρχεται πολλὰ ἱκετεύσας· καὶ παρελθὼν ἐπὶ πολὺ μὲν ἐξήτει τὸν Ἀντίφιλον ἀδελφὸν ὑπὸ τῶν κακῶν γεγενημένων καὶ περιῶν ἀνεσκοπεῖτο καθ' ἕκαστον τῶν δεδεμένων, ὥσπερ εἰώθασιν οἱ τοὺς οἰκέλους νεκροῦς, ᾗδ' ἐώλων ὄντων, ἀναζητοῦντες ἐν ταῖς παρατάξεσι. Καὶ εἰ γε μὴ τούτου αἰσθόμενος, Ἀντίφιλον Δεινομένους, καὶ ἐπὶ πολὺ ἡγνόησεν ἂν ὅστις ἦν, τοσοῦτον ἤλλακτο ὑπὸ τῶν δεινῶν. Ὡς δὲ τὴν φωνὴν αἰσθόμενος ἀνεβόησε καὶ προσιόντος διαστείλας τὴν κόμην καὶ ἀπαγαγὼν τοῦ προσώπου αὐχμηρὰν καὶ συμπεπιλημένην ἔδειξεν αὐτὸν ὅστις ἦν, αὐτῷ μὲν αὐτίκα πίπτουσι ἰλιγγιάσαντες ἐπὶ τῇ ἀπροσδοκίῳ θέῃ. Χρόνῳ δὲ ἀναλαβὼν αὐτὸν τε καὶ τὸν Ἀντίφιλον ὁ Δημήτριος καὶ σαφῶς ἕκαστα ὥς εἶχεν ἐκφυθόμενος παρ' αὐτοῦ θάρρειν τε παρακελεύεται καὶ διελθὼν τὸ τριβώνιον τὸ μὲν ἤμισυ αὐτὸς ἀναβάλλεται, τὸ λοιπὸν δὲ ἐκείνῳ δίδωσιν ἃ εἶχε πιναρὰ καὶ ἐκτετραγυμμένα βράχη περισπάσας.

31. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου πάντα τρόπον συνῆν ἐπιμελούμενος αὐτοῦ καὶ θεραπεύων· παραδοὺς γὰρ ἑαυτὸν τοῖς ἐν τῷ λιμένι ἐμπόροις ἔωθεν εἰς μέσην ἡμέραν οὐκ ὀλίγον ἀπέφερεν ἀχθοφορῶν. Ἐῖτ' ἐπανελθὼν ἂν ἐκ τοῦ ἔργου, μέρος μὲν τοῦ μισθοῦ τῷ δεσμοφύλακι καταβαλὼν τιθασὸν αὐτῷ καὶ εἰρηνικὸν ἀπειργάζετο αὐτόν, τὸ λοιπὸν δὲ εἰς τὴν τοῦ φίλου θεραπείαν ἱκανῶς αὐτῷ διήρκει. Καὶ τὰς μὲν ἡμέρας παρῆν τῷ Ἀντίφιλῳ παρκαμθούμενος, ἐπεὶ δὲ νύξ καταλάβοι, ὀλίγον πρὸ τῆς θύρας τοῦ δεσμοκτηρίου στιβάδιόν τι ποιησάμενος καὶ φύλλα ὑποβαλλόμενος ἀνεπαύετο. Χρόνον μὲν οὖν τινα οὕτω διήγον, εἰσιὼν μὲν ὁ Δημήτριος ἀκωλύτως, ῥᾶον δὲ φέρων τὴν συμφορὰν ὁ Ἀντίφιλος.

32. Ὑστερον δὲ ἀποθανόντος ἐν τῷ δεσμοκτηρίῳ ληστοῦ τινος ὑπὸ φαρμάκων, ὥς ἐδόκει, φυλακὴ τε ἀκριβὴς ἐγένετο καὶ οὐκέτι παρῆει εἰς τὸ οἶκημα οὐδὲ εἰς τῶν δεομένων. Ἐφ' οἷς ἀπορῶν καὶ ἀνιώμενος, οὐκ ἔχων ἄλλως παρῆναι τῷ ἐταίρῳ, προσαγγέλλει ἑαυτὸν ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀρμοστήν, ὥς εἴη κεκοινωνηκῶς τῆς ἐπὶ τὸν Ἀνουβιν ἐπιβουλῆς. Ὡς δὲ τοῦτο εἶπεν, ἀπήγετο εὐθὺς εἰς τὸ δεσμοκτήριον, καὶ ἀγθεὶς παρὰ τὸν Ἀντίφιλον — τοῦτο γοῦν μόλις πολλὰ ἱκετεύσας τὸν δεσμοφύλακα ἐξειργάσατο παρ' αὐτοῦ πλησίον τῷ Ἀντίφιλῳ καὶ ὑπὸ τῷ αὐτῷ κλοιῷ δεδεσθαι — ἐνθα δὲ καὶ μάλιστα ἔδειξε τὴν εὐνοίαν ἣν εἶχε πρὸς αὐτόν, ἀμελῶν μὲν τῶν καθ' ἑαυτὸν δεινῶν· καίτοι ἐνόσησε καὶ

somni; hæc omnia difficilia erant atque intolerabilia, utpote insueto talium viro et ad durum adeo victum non exercitato.

30. Jam despondebat animum, jam nec cibum capere volebat, quum tandem redit etiam Demetrius, nihil eorum sciens quæ accidissent. Ubi vero rescivit, ut erat curriculo statim veniens ad carcerem, tum quidem non est admissus: erat enim vespера, et carceris custos clausa diu janua quiescebat, custodia servis tradita. Mane autem, quum multum supplicasset, intro mittitur: atque ingressus diu requirit Antiphilum, qui jam præ malis nosci vix poterat, et circumiens singulos vincitorum inspicit, ut solent qui suos mortuos, jam corruptos, requirunt in præliis. Et nisi nomen exclamasset, Antiphilum Dinomenis filium, diutius etiam, quis esset, ignoraturus erat; adeo malis illis fuerat immutatus. Quum vero voce agnita exclamaret, et illi accedenti, dimota atque abducta a vultu coma squalida condensataque, se quis esset ostenderet; ambo statim, vertigine ab inexpectato spectaculo correpti, concidunt. Spatio autem temporis recipiens se pariter atque Antiphilum recreans Demetrius, distincte singula uti se haberent ab eo quum sciscitando comperisset, bono illum animo esse jubet, et diviso palliolo dimidia ipse parte amicitur, alteram dat illi, detractis sordidis detritisque, quos habuerat, pannis.

31. Atque ab eo inde tempore, quocumque modo poterat, cum illo erat, curam illi et ministerium suum accommodans. Locata enim mercatoribus in portu opera sua, a mane inde ad meridiem, non parvam pro gestandis oneribus mercedem referebat. Tum ut rediit ab opere, parte mercellis custodi soluta, mansuetum sibi illum ac placatum reddebat, reliquum autem ad amicum curandum sufficiebat. Atque interdiu erat cum Antiphilo solandi ejus causa; nocte autem ingruente non procul a janua carceris in lectulo, quem substratis sibi foliis fecerat, quiescebat. Aliquanto igitur tempore hunc in modum vivere, intrans nullo prohibente Demetrius, Antiphilus autem lenius ita ferens calamitatem.

32. Postea quum latro aliquis in carcere mortuus esset a veneno, ut putabatur, et custodia accurate fieri, nec admitti quisquam eorum qui cuperent in carcerem. Qua de re inops consilii et ægre ferens, quum alia conditione adesse non posset amico, Præfectum adiens ipse se defert, ac si socius fuisset insidiarum contra Anubin. His autem dictis abducitur statim in carcerem, et ductus ad Antiphilum hoc enim ægre multum supplicans a carceris custode impetraverat, ut prope Antiphilum et numellis iisdem includeretur, hic ergo vel maxime benevolentiam declaravit, qua illum complecteretur: qui sua mala negligeret, quamvis ipse

αὐτὸς ἐπιμελουμένος δὲ ὅπως ἐκείνος μάλιστα καθευδήσει καὶ ἤττον ἀνιάσεται· ὥστε ῥῶον ἔφερον μετ' ἀλλήλων κακοπαθοῦντες.

33. Χρόνῳ δὲ καὶ τοιόνδε τι προσπεσὼν ἔπαυσεν ἐπὶ πλεόν αὐτοὺς δυστυχοῦντας· εἷς γὰρ τῶν δεδεμένων οὐκ οἶδ' ὅθεν ῥίνης εὐπορήσας καὶ συνυμότας πολλοὺς τῶν δεσμωτῶν προσλαβὼν ἀποπρίει τε τὴν ἄλυσιν, ἥ ἐδέεδντο ἐξῆς, τῶν κλοιῶν εἰς αὐτὴν διειρομένων, καὶ ἀπολύει ἅπαντας· οἱ δὲ ἀποκτείναντες εὐμαρῶς ὀλίγους ὄντας τοὺς φύλακας ἐκπηδῶσιν ἄθροοι. Ἐκείνοι μὲν οὖν τὸ παραυτίκα ἔνθα ἐδύναντο ἕκαστος διασπαρέντες ὕστερον συνελήφθησαν οἱ πολλοί· ὁ Δημήτριος δὲ καὶ ὁ Ἀντίφιλος κατὰ χώραν ἔμειναν, καὶ τοῦ Σύρου λαβόμενοι ἤδη ἀπτόντος. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, μαθὼν δὲ τὴν Αἰγυπτὸν ἐπιτετραμμένος τὸ συμβεβηκὸς ἐπ' ἐκείνους μὲν ἐπεμψε τοὺς διωζομένους, μεταστείλαμενος δὲ τοὺς ἀμὲν τὸν Δημήτριον ἀπέλυσεν τῶν δεσμῶν ἐπαινέσας ὅτι μόνον οὐκ ἀπέδρασαν· ἀλλ' οὐκ ἐκείνοί γε ἠγάπησαν οὕτως ἀφίεμενοι, ἐβόα δὲ ὁ Δημήτριος καὶ δεινὰ ἐποίει, ἀδικεῖσθαι σφᾶς οὐ σμικρὰ, εἰ ὁδῶσι κακοῦργοι ὄντες ἐλέω ἥ ἐπαινῶ τοῦ μὴ ἀποδρᾶναι ἀφεῖσθαι· καὶ τέλος ἠγάχασαν τὸν δικαστὴν ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα ἐξετάσαι. Ὅ δὲ ἐπεὶ ἔμαθεν οὐδὲν ἀδικούντας, ἐπαινέσας αὐτοὺς, τὸν Δημήτριον δὲ καὶ πάνυ θαυμάσας ἀφίησι παραμυθησάμενος ἐπὶ τῇ κολάσει ἣν ἠνέσχοτο ἀόικως θεθέντες, καὶ ἑκάτερον δωρησάμενος παρ' αὐτοῦ δραχμαῖς μὲν μυριάς τὸν Ἀντίφιλον, δὲ τσαυταῖς δὲ τὸν Δημήτριον.

34. Ὁ μὲν οὖν Ἀντίφιλος ἔτι καὶ νῦν ἐν Αἰγύπτῳ ἔστιν, ὁ δὲ Δημήτριος καὶ τὰς αὐτοῦ διςμυρίας ἐκείνῳ καταλιπὼν ὄψετο ὁπίωιν εἰς τὴν Ἰνδικὴν παρὰ τοὺς Βραχμαῖνας, τοσοῦτον εἰπὼν πρὸς τὸν Ἀντίφιλον, ὥς συγγνωστὸς ἂν εἰκότως νομίζοιτο ἤδη ἀπολιπὼν αὐτόν· οὔτε γὰρ αὐτὸς δεῖσθαι τῶν χρημάτων, ἔστ' ἂν αὐτὸς ἦ, ὅπερ ἔστιν, ἀρκεῖσθαι ὀλίγοις δυνάμενος, οὔτε ἐκείνῳ ἔτι δεῖν φίλου εὐμαρῶν τῶν πραγμάτων αὐτῷ γεγεννημένων. Τοιοῦτοι, ὦ Τόξαρι, οἱ Ἕλληνες φίλοι. Εἰ δὲ μὴ προδιεβέβληκας ἡμᾶς ὥς ἐπὶ ῥήμασι μέγα φρονούντας, καὶ αὐτοὺς ἂν σοι τοὺς λόγους διεξῆλλον πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ὄντας, οὐδ' ὁ Δημήτριος εἶπεν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ὑπὲρ αὐτοῦ μὲν οὐδὲν ἀπολογούμενος, ὑπὲρ τοῦ Ἀντιφίλου δὲ, καὶ δακρύων προσέτι καὶ ἰκετεύων καὶ τὸ πᾶν ἐφ' ἑαυτὸν ἀναδεχόμενος, ἄχρι μαστιγούμενος ὁ Σύρος ἀμφοτέρους ἀφίησιν αὐτούς.

35. Ἐγὼ μὲν οὖν τούτους ὀλίγους ἀπὸ πλειόνων, οὓς πρῶτους ἡ μνήμη ὑπέβαλε, διηγησάμην σοι ἀγαθοὺς καὶ βεβαίους φίλους. Καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη καταβὰς ἀπὸ τοῦ λόγου σοὶ τὴν ῥήτραν παραδίδωμι· σὺ δὲ ὅπως μὴ χείρους ἔρεις τοὺς Σκύθας, ἀλλὰ πολλῶν τούτων ἀμείνους, αὐτῷ σοὶ μελήσει, εἴ τι καὶ τῆς δεξιᾶς πεφρόντικας, ὥς μὴ ἀποστηθείης αὐτήν. Ἀλλὰ χρὴ ἄνδρα ἀγαθὸν εἶναι· ἐπεὶ καὶ γελοῖα ἂν πάθοις Ὀρέστην μὲν καὶ Πυλάδην πάνυ σοφιστικῶς ἐπαινέσας, ὑπὲρ δὲ τῆς Σκυθίας φαῦλος ῥήτωρ φαινόμενος.

quoque ægrotans, curaretque ut ille potissimum et quiesceret et minus affligeretur. Itaque lenius ferebant mala jam communia.

33. Aliquamdiu post vero ejusmodi quiddam incidens, ulteriori illorum infelicitati finem imposuit. Vincitorum enim unus limæ copiam nescio unde nactus, assumtis in conjunctionem compeditorum pluribus, dissecat catenam qua deinceps vincti erant, insertis in illam numellis, et solvit omnes. At illi interfectis facile paucis custodibus, cuncti erumpunt. Atque isti in præsens dispersi quo quisque poterat, plerique postea comprehensi sunt. Demetrius vero atque Antiphilus suo loco manserant, et Syrum quoque prehenderant jam abeuntem. Luce orta, quum audisset Præfectus Ægypti quid factum esset, ad illos quidem persequendos mittit; arcessitum autem cum amico Demetrium vinculis liberavit, collaudatos quod soli non aufugissent. Verum illi non satis habebant se ita dimitti; sed proclamat Demetrius, et acerbe conqueritur, injuriam sibi fieri non parvam, si videantur, tanquam malefici, vel misericordia dimissi, vel ut præmium fugæ non tentatæ haberent: et coegerunt denique judicem, ut accurate causas exquireret. Ille vero, cognito nihil mali ab iis admissum, collaudans eos, Demetrium etiam vehementer admiratus, dimittit, consolans de pena quam injuste vincti subierant, et munerebus e sua re familiari afficiens utrumque, Antiphilum decies mille drachmis, altero tanto autem Demetrium.

34. Atque Antiphilus nunc adhuc in Ægypto est: Demetrius vero, etiam suis vicies mille illi relictis, in Indiam profectus est ad Brachmanas, sic allocutus Antiphilum, sibi veniam merito dandam videri, qui jam illum relinqueret: neque enim se indigere opibus, quoad idem esset, hoc est talis qui paucis contentus posset vivere; neque illi opus esse amico, cujus jam res in facili essent. Tales, Toxari, sunt amici Græci. Nisi vero jam ante nos accusasses, ut qui verbis gloriari soleamus; ipsos quoque sermones tibi referrem, multos illos et bonos, quos Demetrius habuit in judicio, pro se ille quidem causæ nihil dicens, verum pro Antiphilo, lacrimans insuper et supplicans, et in se recipiens omnia, donec flagellis tortus Syrus ambos absolvit.

35. Ego quidem igitur paucos hosce de multis, quos primos subjecit memoria, tibi enarravi bonos firmosque amicos. Quod superest jam decedens, oratione finita, agendi partes tibi trado. Tu vero ut ne deteriores dicas Scythas, sed multum his meliores, tibi ipsi curæ erit, si quidem dextram curas ne tibi præcidatur. Sed oportet te virum fortem esse: alioquin ridiculus fueris qui, Oreste et Pylade plane sophistarum arte abs te laudatis, pro Scythia tua malus orator videare.

ΤΟΞ. Εὖ γε, ὦ Μνήσιππε, ὅτι καὶ παροτρύνεις με πρὸς τὸν λόγον, ὥσπερ οὐ πᾶν σοι μέλον, εἰ ἀποτηθεὶς τὴν γλῶτταν κρατῇς ἐν τοῖς λόγοις. Πλὴν ἀρξομαι γε ἥδη μηδὲν ὥσπερ σὺ καλλιλογησάμενος· οὐ γὰρ Σκυθικὸν τοῦτο, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν τὰ ἔργα ὑπερβέγγηται τοὺς λόγους. Προσδοκῆσθαι δὲ μηδὲν τοιοῦτο παρ' ἡμῶν, ὅσα σὺ διεξελέλυθας ἐπαινῶν, εἴ τις ἀπροικον ἔγημεν αἰσχρὰν γυναῖκα ἢ εἴ τις ἀργύριον ἐπέδωκε γαμουμένη φίλου ἀνδρὸς θυγατρὶ δύο τάλαντα, ἢ καὶ νῆ Δί' εἴ τις παρέσχεν ἑαυτὸν δεδυσμένον ἐπὶ προδῆλῳ τῷ μικρὸν ὕστερον λυθῆσθαι· πᾶν γὰρ εὐτελὴ ταῦτα καὶ μεγαλουργὸν ἐν αὐτοῖς ἢ ἀνδρείον ἐνὶ οὐδέν.

36. Ἐγὼ δέ σοι διηγῆσομαι φόνους πολλοὺς καὶ πολέμους καὶ θανάτους ὑπὲρ τῶν φίλων, ἵν' εἰδῆς ὡς παιδιὰ τὰ ὑμετέρᾳ ἐστὶ παρὰ τὰ Σκυθικὰ ἐξετάζεσθαι. Καίτοι οὐδὲ ἀλόγως αὐτὸ πεπνύσθαι, ἀλλὰ εἰκότως τὰ μικρὰ ταῦτα ἐπαινεῖτε· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ εἰσὶν ὑμῖν ἀφορμαὶ ὑπερμεγέθεις πρὸς ἐπίδειξιν φιλίας ἐν εἰρήνῃ βαθεῖα βίῳσιν, ὥσπερ οὐδ' ἐν γαλήνῃ μάλοις, εἰ ἀγαθὸς ὁ κυβερνήτης ἐστί· χειμῶνος γὰρ δεήσει σοὶ πρὸς τὴν διάγνωσιν. Παρ' ἡμῖν δὲ συνεχεῖς οἱ πόλεμοι, καὶ ἡ ἐπελαύνουмен ἄλλοις ἡ ὑποχωροῦμεν ἐπιόντας ἢ συμπεσόντες ὑπὲρ νομῆς ἢ λείας μαχόμεθα, ἐνθα μάλιστα δεῖ φίλων ἀγαθῶν· καὶ διὰ τοῦτο ὡς βεβαιότατα συντιθέμεθα τὰς φιλίας, μόνον τοῦτο ὅπλον ἄμαχον καὶ δυσπολέμητον εἶναι νομίζοντες.

37. Πρότερον δέ σοι εἰπεῖν βούλομαι ὅν τρόπον ποιοῦμεθα τοὺς φίλους, οὐκ ἐκ τῶν πύτων, ὥσπερ ὑμεῖς, οὐδ' εἰ συνέφθός τις ἢ γείτων ἦν, ἀλλ' ἐπειδὴν τινα ἰδῶμεν ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ μέγαλα ἐργάσασθαι δυνάμενον, ἐπὶ τούτῳ ἅπαντες σπεύδομεν, καὶ ὅπερ ὑμεῖς ἐν τοῖς γάμοις, τοῦτο ἡμεῖς ἐπὶ τῶν φίλων ποιεῖν ἀξιούμεν, ἐπὶ πολὺ μνηστεύμενοι καὶ πάντα ὁμοῦ πράττοντες, ὡς μὴ διαμαρτάνοιμεν τῆς φιλίας μηδὲ ἀπόβλητοι δόξωμεν εἶναι. Κάποτε δὲν προκριθεῖς τις ἥδη φίλος ἦ, συνῆκαί το ἀπὸ τούτου καὶ ὄρκος ὁ μέγιστος, ἢ μὴν καὶ βιώσασθαι μετ' ἀλλήλων καὶ ἀποθανεῖσθαι, ἢν δέη, ὑπὲρ τοῦ ἐτέρου τὸν ἕτερον· καὶ οὕτω ποιοῦμεν. Ἀφ' οὗ γὰρ ἂν ἐντεμόντες ἀπαξ τοὺς δακτύλους ἐνσταλάζωμεν τὸ αἷμα εἰς κύλικα καὶ τὰ ξίφη ἄκρα βίψαντες ἅμα ἀμφοτέροι ἐπισχόμενοι πίωμεν, οὐκ ἔστιν ὅ τι τὸ μετὰ τοῦτο ἡμᾶς διαλύσειεν ἄν. Ἐφρεῖται δὲ τὸ μέγιστον ἄχρι τριῶν ἐς τὰς συνθήκας εἰσεῖναι· ὡς ὅστις ἂν πολύφίλος ἦ, ὅμοιος ἡμῖν δοκεῖ ταῖς κοιναῖς ταύταις καὶ μοιγευομέναις γυναῖξί· καὶ οἰόμεθα οὐκέθ' ὁμοίως ἰσχυρὰν αὐτοῦ τὴν φιλίαν εἶναι πρὸς πολλὰς εὐνοίας διατρεθείσαν.

38. Ἀρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν Δανδαμίδος πρῶν γενομένων· ὁ γὰρ Δάνδαμις ἐν τῇ πρὸς Σαυρομάτας συμπολοῇ, ἀπαχθέντος αἰχμαλώτῳ Ἀμιζώκου τοῦ φίλου αὐτοῦ — μάλλον δὲ πρότερον ὁμοῦμαι σοὶ τὸν ὄρκον τὸν ἡμέτερον, ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἐν ἀρχῇ διωμολογησάμεν· οὐ μὰ γὰρ τὸν ἄνεμον καὶ τὸν ἀκινάχην οὐδὲν πρὸς σέ,

ΤΟΧ. Bene facis, Mnesippe, quod etiam incitas me ad orationem, quasi non vehementer labores, ne praedicatur tibi lingua, si victus oratione fueris. Verum jam statim incipiam, nihil studens, uti tu, verborum elegantiae: neque enim Scythicum istuc, praesertim ubi res ipsae magis quam verba loquuntur. Exspectes autem nihil tale a nobis, quia tu retulisti, quum laudares, si quis indotatam deformemque uxorem duxit, aut si quis pecuniam dedit nubenti filiae amici, duo talenta, et, per Jovem, si quis vincendum se praebuit, quum manifestum esset, paullo post solutum iri. Valde enim ista vilia, et magnificum in illis aut virile adeo nihil quicquam inest.

36. Ego vero tibi enarrabo caedes multas, et bella, et mortes pro amicis susceptas, ut scias ludum esse vestra, cum Scythicis si comparentur. Quanquam non praeter rationem illud vobis accidit, sed conveniens est illa parva a vobis laudari: neque enim sunt vobis occasiones ingentes ostendendae amicitiae, in alta pace viventibus: ut nec per serenum discas, bonusne sit gubernator; tempestate enim ad faciendum illud tibi iudicium opus est. Apud nos autem bella perpetua, qui aut invadamus alios, aut excipiamus qui nos aggrediuntur, aut subita concursione pro pascuis aut praeda pugnemus. Hic maxime amicis bonis opus est; et hanc ob rem quam firmissime coimus amicitias, solum hoc telum invictum et vix superabile esse rati.

37. Prius autem dicere tibi volo, qua ratione faciamus amicos; non de commissationibus, uti vos, neque si quis aequaevis adolescens, aut vicinus sit; sed si quem videamus virum fortem et magnis rebus gerendis aptum, ad hunc festinamus omnes, et quod vos in nuptiis, hoc nos in amicis conciliandis facere operae pretium censemus, multum procantes, et omnia simul agentes, ne excidamus hac amicitia, neu rejiculi esse videamur. Et si quis praelatus aliis et jam amicus est, foedus deinde et iusjurandum maximum, «victurum simul, et moriturum, si opus sit, unum pro altero.» Et sic facimus. A quo enim tempore incisus semel digitis instillaverimus sanguinem in calicem, et distinctis gladiatorum mucronibus, simul ambo admoto ore biberimus; nihil est quod post ea nos dissolvat. Ac permiasum est ternos summum tale foedus inire: nam quisquis multos habet amicos, ille similis nobis videtur vulgaribus istis et adulteris mulieribus: putamusque non amplius acque firmam illius amicitiam esse, per multas benevolentias divisam.

38. Incipiam vero ab Dandamidis rebus, quae nuper demum contingere. Dandamis nimirum in praelio cum Sauro-matis abducto in captivitatem Amizoce amico suo — quin prius jurabo tibi nostrum iusjurandum, quandoquidem hoc etiam initio mihi tecum convenit: Non ego, ita me Ventus

ὦ Μνήσιππε, ψεῦδος ἔρῳ περὶ τῶν φίλων τῶν Σχυθικῶν.

ΜΝΗΣ. Ἐγὼ μὲν οὐ πάνυ σου δυνύοντος ἐδεόμην· σὺ δὲ θμῶς εὖ ποῶν οὐδένα τῶν θεῶν ἐπωμώσω.

ΤΟΞ. Τί σὺ λέγεις; οὐ σοι δοκοῦσιν ὁ ἄνεμος καὶ ὁ ἀκινάκης θεοὶ εἶναι; οὕτως ἄρα ἡγήσῃς ὅτι ἀνθρώποις μείζων οὐδὲν ἔστι ζωῆς τε καὶ θανάτου; ὁπότεν τοίνυν τὸν ἄνεμον καὶ τὸν ἀκινάκην δυνύωμεν, ταῦτα δυνύομεν ὡς τὸν μὲν ἄνεμον ζωῆς αἴτιον ὄντα, τὸν ἀκινάκην δὲ ὅτι ἀποθνήσκειν ποιεῖ.

ΜΝΗΣ. Καὶ μὴν εἰ διὰ γε τοῦτο, καὶ ἄλλους ἂν ἔχοιτε πολλοὺς θεοὺς οἷος ὁ ἀκινάκης ἔστι, τὸν οἰστὸν καὶ τὴν λόγχην καὶ κώνειον δὲ καὶ βρόχον καὶ τὰ τοιαῦτα· ποικίλος γὰρ οὗτος ὁ θεὸς ὁ θάνατος καὶ ἀπείρους τὰς ἐφ' ἑαυτὸν παρέχεται ἀγούσας δόδους.

ΤΟΞ. Ὅρᾳς τοῦτο ὡς ἐριστικὸν ποιεῖς καὶ δικανικὸν ὑποκρούων μεταξὺ καὶ διαφθείρων μου τὸν λόγον; ἐγὼ δὲ ἡσυχίαν ἦγον σοῦ λέγοντος.

ΜΝΗΣ. Ἄλλ' οὐκ αὖθις γε, ὦ Τόξαρι, ποιήσω τοῦτο, πάνυ γὰρ ὀρθῶς ἐπετίμησας· ὥστε ὑπάρῶν τό γε ἐπὶ τούτῳ λέγε, ὡς μηδὲ παρόντος ἐμοῦ τοῖς λόγοις, οὕτω σωπῆσομαι σοι.

39. ΤΟΞ. Τετάρτη μὲν ἦν ἡμέρα τῆς φιλίας Δανδάμιδι καὶ Ἀμιζώκῃ, ἀφ' οὗ τὸ ἀλλήλων αἷμα συνεπεώχεσαν· ἦγον δὲ ἡμῖν ἐπὶ τὴν χώραν Σαυρομάται μυριοὶ μὲν ἡππεῦσιν, οἱ πεζοὶ δὲ τρις τοσούτοι ἐπεληλυθέναι ἐλέγοντο. Οἷα δὲ οὐ προῖδομένοισι τὴν ἐφοδὸν αὐτῶν ἐπεισεπρόντες ἅπαντας μὲν τρέπουσι, πολλοὺς δὲ τῶν μαχημῶν κτείνουσι, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἀπάγουσι, πλὴν εἰ τις ἐφθῇ διανηξάμενος εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἔνθα ἡμῖν τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοπέδου καὶ μέρος τῶν ἀμαζῶν ἦν· οὕτω γὰρ ἐσκηνώσαμεν τότε, οὐκ οἶδα ὅτι δόξαν τοῖς ἀρχιπλάνοις ἡμῶν, ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς ὁχθὰς τοῦ Ταναΐδος. Εὐθύς οὖν ἦ τε λεία περιηλαύνετο καὶ τὰ αἰχμάλωτα συνείχετο καὶ τὰς σκηνὰς διήρπαζον καὶ τὰς ἀμάξας κατελαμβάνοντο, αὐτάνδρους τὰς πλείστας ἀλίσκομένας, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ὑβρίζοντες τὰς παλλακίδας καὶ τὰς γυναῖκας· ἡμεῖς δὲ ἠνώμεθα τῇ πράγματι.

40. Ὁ δὲ Ἀμιζώκης ἀγόμενος — ἐλώκει γάρ — ἐβόα τὸν φίλον ὀνομαστὶ κακῶς δεδεμένος καὶ ὑπεμνήμησε τοῦ αἵματος καὶ τῆς κύλικος. Ὡς ἀκούσας ὁ Δάνδαμις οὐδὲν ἔτι μελλήσας ἀπάντων ὀρώντων διανήχεται εἰς τοὺς πολεμίους· καὶ οἱ μὲν Σαυρομάται διηρμένον τοὺς ἄκοντας ὤρμησαν ἐπ' αὐτὸν ὡς κατακεντήσοντας, ὁ δὲ ἐβόα τὸ Ζίριν· τοῦτο δὲ ἦν τις εἴπη, οὐκέτι φονεύεται ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ δέχονται αὐτὸν ὡς ἐπὶ λύτροις ἔχοντα. Καὶ δὴ ἀναχθεὶς πρὸς τὸν ἄρχοντα αὐτῶν ἀπήτει τὸν φίλον, ὁ δὲ λύτρα ἤτει· μὴ γὰρ προήσεσθαι, εἰ μὴ μεγάλα ὑπὲρ αὐτοῦ λάβοι. Ὁ Δάνδαμις δὲ, ἅ μὲν εἶχον, φησὶν, ἅπαντα διήρπασται ὑπ' ὑμῶν, εἰ δὲ τι δύναμαι γυμνὸς ὑποτελέσαι, ἔτοιμος ὑποστῆναι ὑμῖν, καὶ πρόσταττε ὅ τι ἂν θέλησ· εἰ βούλει δὲ, ἐμὲ ἀντὶ τούτου λαβὼν κατάχρησαι πρὸς ὅ τι σοι φίλον. Ὁ δὲ Σαυρο-

et Acinaces, mendacium apud te, Mnesippe, dicam de amicis Scythicis.

MNES. Equidem non valde opus habebam tuo jurejurando : interim bene est quod per deum nullum jurasti.

TOX. Quid ais? non videntur tibi dii esse Ventus et Acinaces? adeo ignorasti, nihil majus esse vita et morte hominibus? Quum ergo Ventum juramus et Acinacem, eatenus juramus, quatenus vitæ causæ ventus (*aer*) est, acinaces vero mortem efficit.

MNES. Verum si propter ista, etiam alios multos habueritis deos qualis est Acinaces, Sagittam, et Hastam, Cicutam adeo, et Laqueum, ac talia : varius enim deus ille Mors est, et infinitas præbet, quæ ducant ad se, vias.

TOX. Vides quam contentiose illud agas et instar rabulæ, interpellans et pervertens orationem meam? At ego dum tu dicebas, quietus eram.

MNES. At non iterum certe, Toxari, hoc faciam : omnino enim recte me increpuisti. Itaque audacter quæ sequuntur dicito : quasi nec intersim tuo sermoni, ita silentium tibi præstabo.

39. TOX. Quartus dies processerat amicitiae Dandamidi et Amizocæ, ex quo sanguinem alter alterius una biberant : quum regionem nostram invadunt Sauromatæ decem millibus equitum ; pedestrium vero copiarum tertium tantum contra nos venisse dicebatur. Quoniam autem nos imprudentes hujus invasionis oppresserant, vertunt in fugam omnes, multosque armatorum interficiunt, alios autem abducunt vivos, præterquam si quis satis celeriter in alteram ripam fluminis transnaret, ubi nobis dimidiis exercitus et pars plaustrorum erat : sic enim tum castra posueramus, nescio quo consilio ducum nostrorum, ad utramque ripam Tanais. Statim ergo præda abduci, captiva corpora comprehendere, diripi tabernacula, plaustra capi cum ipsis pleraque vectoribus : et in oculis nostris contumeliam inferebant pellicibus nostris atque uxoribus : quæ res pessime nos habuit.

40. Amizoces autem quum duceretur (captus enim erat), nominatim inclamat amicum, duriter vinctus, et calicis admonet sanguinisque. Quibus Dandamis auditis, nihil amplius cunctatus, omnium in conspectu ad hostes transnatat. Ac Sauromatæ telis sublati impetum in illum faciunt, ut confossuri : at ille Zirin clamat; hoc vero si quis dicat, non jam illum interficiunt, sed tanquam redimendi causa advenientem recipiunt. Itaque abductus ad ducem illorum, amicum repetit : hic pretium postulat, negatque se dimissurum, nisi magnum pro illo accipiat. Dandamis, Quæ habebam, inquit, ea omnia a vobis direpta sunt : si quid vero nudus possum solvere, subire vobis paratus sum : et impera quicquid volueris. Si vero volueris, pro hoc tibi habe, et, quomodocumque tibi collibuerit, abutere. At Sauromata, Non oportet, inquit, te retineri totum,

μάτης, Οὐδὲν, ἔφη, δεῖ ὅλον κατέχεσθαι σε καὶ ταῦτα Ζίριν ἔχοντα, σὺ δὲ ὧν ἔχεις μέρους καταβαλὼν ἀγού τὸν φίλον. Ἦρετο δὲ Δάνδαμης ὅ τι καὶ βούλεται λαβεῖν. Ὁ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἤτησεν. Ὁ δὲ αὐτίκα παρέσχεν ἐκκόπτειν αὐτούς· καπειδὴ ἐξεκέκοπτο καὶ ἡδὴ τὰ λύτρα εἶχον οἱ Σαυρομάται, παραλαβὼν τὸν Ἀμιζώκην ἐπανήει ἐπερειδόμενος αὐτῷ, καὶ ἅμα διανηξάμενοι ἀπεσώθησαν πρὸς ἡμᾶς.

41. Τοῦτο γινόμενον παρεμυθήσατο ἅπαντας Σχύθας καὶ οὐκέτι ἡττάσθαι ἐνόμιζον ὁρῶντες ὅτι τὸ μέγιστον ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν οὐκ ἀπήγαγον οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ὅτι ἦν παρ' ἡμῖν ἡ ἀγαθὴ γνώμη καὶ ἡ πρὸς τοὺς φίλους πίστις. Καὶ τοὺς Σαυρομάτας δὲ τὸ αὐτὸ οὐ μετρίως ἐφόβησε λογιζομένους πρὸς οἴους ἀνδράς ἐκ παρασκευῆς μαχοῦνται, εἰ καὶ ἐν τῷ ἀπροσδοκῆτῳ τότε ὑπερέσχον· ὥστε νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπολιπόντες τὰ πλείστα τῶν βοσκημάτων καὶ τὰς ἀμαῖζας ἐμπρήσαντες ὄχοντο φεύγοντες. Ὁ μόντοι Ἀμιζώκης οὐκέτι ἡνέσχετο βλέπειν αὐτὸς ἐπὶ τυφλῷ τῷ Δανδάμει, ἀλλὰ τυφλώσας καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἀμφοτέροι καθήντα ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Σχυθῶν δημοσίᾳ μετὰ πάσης τιμῆς τρεφόμενοι.

42. Τί τοιοῦτον, ὦ Μνήσιππε, ὑμεῖς ἔχοιτε ἂν εἰπεῖν, εἰ καὶ ἄλλους σοι δέκα δοίη τις ἐπὶ τοῖς πέντε καταριθμήσασθαι ἀνωμότους, εἰ βούλει, ὥς καὶ πολλὰ ἐπιψευδοῖο αὐτοῖς; Καίτοι ἐγὼ μὲν σοι γυμνὸν τὸ ἔργον διηγησάμην· εἰ δὲ σύ τινα τοιοῦτον ἔλεγες, εὖ οἶδα, ὅποσα ἂν κομψὰ ἐγκατέμειζας τῷ λόγῳ, οἷα ἰκέτευεν ὁ Δάνδαμης καὶ ὥς ἐτυφλοῦτο καὶ ἃ εἶπε καὶ ὥς ἐπανῆκε καὶ ὥς ὑπερέσχον αὐτὸν ἐπευφημοῦντες οἱ Σχύθαι καὶ ἄλλα ὅποια ὑμεῖς μηχανᾶσθαι εἰώθατε πρὸς τὴν ἀκρόασιν.

43. Ἄκουε δ' οὖν καὶ ἄλλον ἰσότημον, Βελίτταν Ἀμιζώκου τοῦτου ἀνεψιόν· ὃς ἐπεὶ κατασπασθέντα ἐκ τοῦ ἵππου ὑπὸ λέοντος εἶδε Βάσθην τὸν φίλον — ἅμα δὲ ἔτυχον θηρῶντες — καὶ ἡδὴ ὁ λέων περιπλακεῖς αὐτῷ ἐνεπερύχει τῷ λαίμῳ καὶ τοῖς ὄνυξιν ἐσπάραττε· καταπρόῃσας καὶ αὐτὸς ἐπιπίπτει κατόπιν τῷ θηρίῳ καὶ περιέσπα, πρὸς ἑαυτὸν παροξύνων καὶ μετάγων καὶ διὰ τῶν ὀδόντων μεταξὺ διείρων τοὺς δακτύλους καὶ τὸν Βάσθην, ὥς οἷόν τε ἦν, ὑπέξελεῖν πειρώμενος τοῦ δήγματος· ἄχρι δὲ ὁ λέων ἀφελὲς ἐκείνον ἡμιθνήτα ἡδὴ ἐπὶ τὸν Βελίτταν ἀπεστράφη καὶ συμπλακεῖς ἀπέκτεινε κακείνον· ὁ δὲ ἀποθνήσκων τὸ γούν τοσοῦτον ἔφθη πατάσας τῷ ἀκινάκῃ τὸν λέοντα εἰς τὸ στέρνον, ὥστε ἅμα πάντες ἀπέθανον, καὶ ἡμεῖς ἐθάψαμεν αὐτοὺς δύο τάφους ἀναχώσαντες πλησίον, ἓνα μὲν τῶν φίλων, ἓνα δὲ καταντικρὺ τοῦ λέοντος.

44. Τρίτην δὲ σοι διηγήσομαι, ὦ Μνήσιππε, τὴν Μακέντου φιλίαν καὶ Λογγάτου καὶ Ἀρσακόμα. Ὁ γὰρ Ἀρσακόμας οὗτος ἡράσθη Μαζαίας τῆς Λευκάνορος τοῦ βασιλεύσαντος ἐν Βοσπόρῳ, ὅποτε ἐπρέσβευεν ὑπὲρ τοῦ δασιμοῦ, ὃν οἱ Βοσποράνοι ἀεὶ φέροντες ἡμῖν τότε ἡδὴ τρίτον μῆνα ὑπερήμεροι ἐγεγέννητο. Ἐν τῷ δελίνῳ οὖν ἰδὼν τὴν Μαζαίαν μεγάλην καὶ καλὴν παρβένον

idque quum Zirin veneris : quin tu parte eorum quæ habes data amicum abducas licet. Rogat Dandamis quid tandem vellet accipere. Hic oculos petit. At ille statim effodiendos præbet, quumque effossi essent, et jam pretium haberent Sauromatæ, assumpto Amizoce redit illo innixus; et simul transnatantes salvi ad nos veniunt.

41. Hoc factum Scythas omnes erexit, neque jam se victos putarunt, quum viderent maximum bonorum nostrorum non ablatum esse ab hostibus, manente apud nos honesto animo et erga amicos fide. Verum etiam Sauromatas non mediocriter eadem res perterrituit, cogitantes contra quos viros in acie pugnaturi essent, etsi imprudentes tum superaverant. Itaque proxima nocte, relictis plerisque pecudum, incensisque plaustris, fuga abierunt. Verum Amizoces ferre non poterat videre se, cæco Dandamide; sed ipse quoque se excacavit: jamque sedent ambo, atque a communi Scytharum publice cum multo honore aluntur.

42. Quid tale, Mnesippe, vos dicere possitis, et si quis alios tibi decem supra illos quinque enumerare permittat, iurijurando non subjectos, ut etiam mendacio augere multa possis? At ego tibi rem nudam exposui: si vero tu talem quendam diceres, bene novi quantas venustates admisturus esses narrationi, quibus verbis supplicaverit Dandamis, et quomodo excæcatus fuerit, et quæ tum dixerit, et ut redierit, et ut cum plausu illum Scythæ receperint, et alia quæ vos machinari auribus soletis.

43. Audi jam et allum æquo honore dignum, Belittam, Amizocæ hujus consobrinum: qui quum equo detractum a leone Basthen amicum videret (una autem erant in venatu), et jam leo complexus hominem fauces illius invasisset, et laceraret eum unguibus: desiliens ipse quoque a tergo irruit in bestiam, eamque detrahit, in se dum irritat et traducit, inferens intra dentes illius suos digitos, et Basthen, quantum fieri poterat, eripere morsui tentans: donec leo, relicto illo jam semanimi, versus in Belittam, eumque complexus, ipsum quoque interemit. Atque ille jam moriens ante tamen sic acinace leonem in pectore percussit, ut simul omnes morerentur. Inde nos sepelivimus illos, duobus prope se invicem tumulis aggestis, uno amicorum, altero autem exadverso leonis.

44. Tertiam tibi enarrabo, Mnesippe, Macentæ amicitiam et Lonchatæ et Arsacomæ. Arsacomæ hic amore incensus fuerat Mazææ Leucanoris filiæ Bosporanorum reguli, quum legatus ad eum esset tributî causa, quod semper nobis solventes Bosporani, illo tempore tertium jam mensem ultra diem dictum debuerant. In cæna igitur quum vidisset Mazæam, magnam et pulchram virginem, amare illam,

ἦρα καὶ πονήρως εἶχε. Τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν φόρων διεπέπρακτο ᾗδῃ καὶ ἐξημαρτίζεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καὶ εἰστία ᾗδῃ αὐτὸν ἀποπέμπων. Ἔθος δέ ἐστιν ἐν Βοσπόρῳ, τοὺς μνηστῆρας ἐπὶ τῷ δείπνῳ αἰτεῖν τὰς κόρας καὶ λέγειν, οἵτινες ὄντες ἀξιοῦσι καταδεῖσθαι ἐπὶ τὸν γάμον. Καὶ δὴ καὶ τότε ἔτυγον ἐν τῷ δείπνῳ πολλοὶ μνηστῆρες παρόντες, βασιλεῖς καὶ βασιλέων παῖδες, καὶ Τιγραπάτης ἦν ὁ Λαζῶν δυνάστης καὶ Ἀδύρμαχος ὁ Μαχλυνηῆς ἄρχων καὶ ἄλλοι πολλοί. Δεῖ δὲ τῶν μνηστῆρων ἕκαστον προσαγγεῖλαινα ἑαυτὸν, διότι μνηστευόμενος ἔχει, δειπνῶν ἐν τοῖς ἄλλοις κατακείμενον ἐφ' ἡσυχίας· ἐπὶ δὲ παύσωνται δειπνοῦντες, αἰτήσαντα φιλήνῃ ἐπιστεῖσαι κατὰ τῆς τραπέζης καὶ μνηστεύεσθαι τὴν παῖδα πολλὰ ἐπαινοῦντα ἑαυτον, ὡς τις ἡ γένους ἢ πλούτου ἢ δυνάμεως ἔχει.

45. Πολλῶν οὖν κατὰ τὸνδε τὸν νόμον σπείσαντων καὶ αἰτησάντων καὶ βασιλείας καὶ πλούτους καταριθμασμένων τελευταῖος ὁ Ἀρσακόμας αἰτήσας τὴν φιλήν οὐκ ἔσπεισεν — οὐ γὰρ ἔθος ἡμῖν ἐκχεῖν τὸν οἶνον, ἀλλὰ ὕβρις εἶναι δοκεῖ τοῦτο εἰς τὸν θεόν — πῶν δὲ ἀμυστὶ, Δός μοι εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὴν θυγατέρα σου Μαζαῖαν γυναῖκα ἔχειν πολὺ ἐπιτηδειότερῳ τούτων ὄντι ὁπόσα γε ἐπὶ τῷ πλούτῳ καὶ τοῖς κτήμασι. Τοῦ δὲ Λευκάνορας θαυμάσαντος — ἡπίστατο γὰρ πένητα τὸν Ἀρσακόμαν καὶ Σκυθῶν τῶν πολλῶν — καὶ ἐρομένου, Πόσα δὲ βοσκήματα ἢ πόσας ἀμάξας ἔχεις, ὦ Ἀρσακόμα; ταῦτα γὰρ ὑμεῖς πλουτεῖτε· Ἄλλ' οὐχ ἀμάξας, ἔφη, ἔγω οὐδὲ ἀγέλας, ἀλλ' εἰσὶ μοι δύο φίλοι καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ οἶοι οὐκ ἄλλῳ Σκυθῶν. Τότε μὲν οὖν ἐγελάσθη ἐπὶ τούτοις καὶ παρώχθη καὶ μεθύειν ἔδοξεν. Ἐωθεν δὲ προκρίθεις τῶν ἄλλων Ἀδύρμαχος ἔμελλεν ἀπάξειν τὴν νύμφην ἐς τὴν Μαιώτιν παρὰ τοὺς Μάχλους.

46. Ὁ δὲ Ἀρσακόμας ἐπανελθὼν οἰκαδὲ μηνύει τοῖς φίλοις ὡς ἀτιμασθῆναι ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ γελασθῆναι ἐν τῷ συμποσίῳ πένης εἶναι ὁδῶς. Καίτοι, ἔφη, ἐγὼ διηγησάμην αὐτῷ τὸν πλοῦτον, ὁπόσος ἐστὶ μοι, ὑμᾶς, ὦ Λογγάτα καὶ Μακέντα, καὶ τὴν εὐνοίαν τὴν ὑμετέραν πολὺ ἀμείνω καὶ βεβαιότεραν τῆς Βοσπορωνῶν δυνάμεως. Ἄλλ' ἐμοῦ ταῦτα διεξιόντος ἡμᾶς μὲν ἐγλεύαζε καὶ κατεφρόνει, Ἀδύρμαχῳ δὲ τῷ Μάχλῳ παρέδωκεν ἀπάγειν τὴν νύμφην, ὅτι χρυσῆς τε φιάλας ἐλέγετο ἔχειν δέκα καὶ ἀμάξας τετρακλίνους ὀγδοήκοντα καὶ πρόβατα καὶ βοῦς πολλούς. Οὕτως ἄρα προετίμησεν ἀνδρῶν ἀγαθῶν βοσκήματα πολλὰ καὶ ἐκπώματα περιεργὰ καὶ ἀμάξας βαρεῖας. Ἐγὼ δὲ, ὦ φίλοι, δι' ἀμφοτέρω ἀνιῶμαι, καὶ γὰρ ἐρῶ τῆς Μαζαίας καὶ ἡ ὕβρις ἐν τοσοῦτοις ἀνθρώποις οὐ μετρίως μου καθίκετο, οἷμαι δὲ καὶ ὑμᾶς ἐπ' ἴσης ἡδικοῦσθαι· τὸ γὰρ τρίτον μετὴν ἐκάστῳ ὑμῶν τῆς ἀτιμίας, εἰ γε οὕτω βιωῦμεν ὡς ἄφ' οὗ συνελγύθαμεν εἰς ἀνθρώπος ὄντες, καὶ τὰ αὐτὰ ἀνιῶμενοι καὶ τὰ αὐτὰ χαίροντες. Οὐ μόνον, ἐπεῖπεν ὁ Λογγάτης, ἀλλὰ ἕκαστος ἡμῶν ὁλος ὕβρισται, ὁπότε σὺ τοιαῦτα ἐπαθεῖς.

et inde animo æger esse cœpit. Ac de tributo negotium perfectum jam erat : jam respondebat illi rex, jam discessus causa convivio illum excipiebat. Moris est autem in Bosporo, ut proci in cœna petant puellas, dicantque, qui sint, qui recipi in affinitatem postulent. Jam forte accidit ut tum plures in ea cœna proci adessent, reges et regum filii, et Tigrapates in his erat, Lazorum regulus, et Adyrmachus Machlyenes princeps, et alii multi. Oportet vero procorum unumquemque, quum se indicavit, nimirum nuptiarum se causa venisse, cœnare cum aliis et quiete accumbere : finitis vero epulis poculum poscere, libare in mensam, et procum se puellæ profiteri, multum de se gloriari, quam generosus, quam dives, quam potens sit.

45. Multi igitur pro illo more quum libassent et petissent puellam, et regna sua atque divitias enumerassent, ultimus poculo petito Arsacomas, non ille quidem libavit (neque enim solemus effundere vinum, quæ contumelia potius esse in deum videtur), sed epota haustu uno phiala, Da mihi, rex, inquit, filiam tuam Mazeam, ut uxorem habeam, multo hisce magis idoneo quantum ad divitias et possessiones. Admirante autem Leucanore, qui sciret pauperem esse Arsacomam et de vulgo Scytharum, atque interrogante, Quot autem armenta, aut quot plaustra habes, Arsacoma? hæc enim vestræ divitiæ : At ego, inquit, neque plaustra habeo, neque greges ; sed sunt mihi amici duo honesti bonique viri, quales Scytharum alii nemini. Tunc igitur derisus propter ista est, et contentus, et pro ebro habitus. Altero autem mane praelatus ceteris Adyrmachus abducturus erat sponsam in Mæotidem ad Machlyes.

46. Arsacomas vero reversus domum indicat amicis, quam contemtim habitus esset a rege, quam derisus in convivio, eo quod pauper visus esset : Atqui ego, inquit, narraui illi meas divitias, quantæ sint, vos nempe, Lonchata et Macenta, et benevolentiam vestram, præstantiorem longe et firmiorem Bosporanorum opibus. Hæc vero quum dicerem, nos ille quidem derisui et contemtui habebat, atque Machlyi Adyrmacho abducendam tradidit sponsam, quod aureas se phialas habere decem diceret, et plaustra quaternorum lectorum octoginta, et oves bovesque multas. Sic ergo prætulit viris bonis pecudes multas et pocula vanæ pretiositatis et plaustra gravia. At ego, amici, duplici de causa angor : et enim amo Mazeam, et contumelia in tot hominum conspectu illata mihi profunde in animum descendit : arbitror autem vos quoque non minori injuria affectos : tertia enim contumeliæ pars ad vestrum unumquemque pervenit ; si quidem ita vivimus, ut, a quo tempore coimus, unus homo simus, doleamus iisdem rebus, lætemur iisdem. Non hoc solum, subjungit Lonchates, verum unusquisque nostrum totus injuria affectus est, quum ista tibi evenerunt.

47. Πῶς οὖν, ὁ Μακέντης ἔφη, χρῆσόμεθα τοῖς παροῦσι; Διελώμεθα, ἔφη ὁ Λογγάτης, τὸ ἔργον· καὶ ἐγὼ μὲν ὑπισχνοῦμαι Ἀρσακόμα τὴν κεφαλὴν κομιεῖν τοῦ Λευκάνορος, σὲ δὲ χρὴ τὴν νύμφην ἐπανάγειν αὐτῷ. Οὕτω γιγνέσθω, ἔφη. Σὺ δὲ, ὦ Ἀρσακόμα, ἐν τοσοῦτῳ — εἰκὸς γὰρ καὶ στρατιᾷς καὶ πολέμου τὸ μετὰ τοῦτο δεήσειν ἡμᾶς — αὐτοῦ περιμένων συναγάγειρε καὶ παρασκεύαζε ὄπλα καὶ ἵππους καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν ὡς πλείστην. Ῥᾶστα δ' ἂν πολλοὺς προσαγάγοις αὐτός τε ἀγαθὸς ὢν καὶ ἡμῖν οὐκ ὀλίγων ὄντων οἰκείων, μάλιστα δὲ εἰ καθέξοιο ἐπὶ τῆς βύρσης τοῦ βοός. Ἐδοξε ταῦτα, καὶ ὁ μὲν ἐχέουε ὡς εἶχεν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου ὁ Λογγάτης, ὁ Μακέντης δὲ ἐπὶ τοὺς Μάχλους, ἱππότης ἐκότερος, ὁ δὲ Ἀρσακόμας οἶκοι μένων τοῖς τε ἡλικιώταις διελέγετο καὶ ὥπλιζε δύναμιν παρὰ τῶν οἰκείων, τέλος δὲ καὶ ἐπὶ τῆς βύρσης ἐκαθέζετο.

48. Τὸ δὲ ἔθος ἡμῖν τὸ περὶ τὴν βύρσαν οὕτως ἔχει· ἐπειδὴν ἀδικηθεὶς τις πρὸς ἑτέρου ἀμύνασθαι βουλόμενος ἰδὼν καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἀξιόμαχος ὢν, βοῦν ἱερεύσας τὰ μὲν κρέα κατακόψας ἤψησεν, αὐτὸς δὲ ἐκπετάσας χαμαὶ τὴν βύρσαν κάθηται ἐπ' αὐτῆς εἰς τοῦπίσω παρὰ γαλῶν τῷ χεῖρι ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν ἀγκυῶν δεδεμένοι. Καὶ τούτῳ ἔστιν ἡμῖν ἡ μεγίστη ἱκετηρία. Παρακειμένων δὲ τῶν κρεῶν τοῦ βοός προσιόντες οἱ οἰκεῖοι καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος μοῖραν ἕκαστος λαβὼν ἐπιβάς τῇ βύρσῃ τὸν δεξιὸν πόδα ὑπισχνέεται κατὰ δύναμιν, ὁ μὲν πέντε ἱππέας παρέξειν ἀσίτους καὶ ἀμίσθους, ὁ δὲ δέκα, ὁ δὲ πλείους, ὁ δὲ ὀπλίτας ἢ πεζοὺς ὑπόσους ἂν δύνῃται, ὁ δὲ μόνον ἑαυτὸν ὁ πενέστατος. Ἀθροίζεται οὖν ἐπὶ τῆς βύρσης πολὺ πλῆθος ἐνίοτε καὶ τὸ τοιοῦτον σύνταγμα βεδοκιοτάτον τέ ἐστι συμμείναι καὶ ἀπρόσμαχον τοῖς ἐχθροῖς ἅτε καὶ ἔνορκον ὄν· τὸ γὰρ ἐπιθεῖναι τῆς βύρσης ὄρκος ἐστίν. Ὁ μὲν οὖν Ἀρσακόμας ἐν τούτοις ἦν. Καὶ ἡθροίσθησαν αὐτῷ ἱππεῖς μὲν ἀμφὶ τοὺς πεντακισχιλίους, ὀπλίται δὲ καὶ πεζοὶ συναμφοτέρω διςμύριοι.

49. Ὁ δὲ Λογγάτης ἀγνοούμενος παρελθὼν ἐς τὸν Βόσπορον προσέρχεται τῷ βασιλεῖ διοικουμένῳ τι τῆς ἀρχῆς καὶ φησὶν ἦκειν μὲν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Σκυθῶν, ἰδίᾳ δὲ αὐτῷ μεγάλα πράγματα κομίζων. Τοῦ δὲ λέγειν κελεύσαντος, οἱ μὲν Σκύθαι, φησὶ, τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ τὰ καθ' ἡμέραν ἀξιοῦσι, μὴ υπερβαίνειν τοὺς νόμους ἡμῶν ἐς τὸ πεδῖον, ἀλλὰ μέχρι τοῦ τραχῆος νέμειν· τοὺς δὲ ληστὰς οὐς αἰτιάσθε ὡς κατατρέχοντας ἡμῶν τὴν χώραν, οὐ φασὶν ἀπὸ κοινῆς γνώμης ἐκπέμπεσθαι, ἀλλὰ ἰδίᾳ ἕκαστον ἐπὶ τῷ κέρδει κλωπεύειν· εἰ δέ τις ἀλίσκοιτο, αὐτὸν σὲ κύριον εἶναι κολάζειν· ταῦτα μὲν ἔχειν οἱ ἐπεστάλασιν.

50. Ἐγὼ δὲ μηνῶς σοι μεγάλῃν ἔφοδον ἐσομένην ἐφ' ἡμᾶς ὅπ' Ἀρσακόμα τοῦ Μαριάντα, ὃς ἐπρέσβευε πρῶην παρὰ σέ καί, οἶμαι, διότι αἰτήσας τὴν θυγατέρα οὐκ ἔτυχε παρὰ σοῦ, ἀγανακτεῖ καὶ ἐπὶ τῆς βύρσης ἐβδόμην ἡδὴ ἡμέραν κάθηται καὶ συνήκται στρατὸς οὐκ ὀλίγος αὐτῷ. Ἦκουσα, ἔφη ὁ Λευκάνωρ, καὶ

47. Quomodo igitur, Macentes inquit, in praesens consulamus? Dividamus, ait Lonchates, opus : et, ego quidem polliceor Arsacomae caput me allaturum Leucanoris : te autem oportet sponsam illi adducere. Sic fiat, inquit ille. Tu vero, Arsacoma, interea, quum credible sit exercitu post haec et bello nobis opus futurum, hic manens, coge et para arma et equos et reliquas copias quam amplissimas. Facillime autem plurimos tibi conciliaveris, quum et ipse sis vir bonus, et nos non paucos habeamus familiares : maxime vero si bubulam pellem insederis. Placuerunt ista. Atque e vestigio, ut erat, in Bosporum pergit Lonchates, Macentes vero ad Machlyes, in equo uterque. At Arsacoma domi manens agit cum aequalibus, et familiarium copias armat : tandem etiam pellem insidet.

48. Ceterum illa apud nos de pelle consuetudo ita se habet : si quis injuria laesus ab alio, et ulcisci volens, videat se per se imparem bello esse, sacrificati bovis carnes concisas coquit. Ipse vero stratam humi pellem insidet, manibus post tergum rejectis, ut qui in ipso bractii flexu revincti sunt. Et haec est sanctissima apud nos supplicandi ratio. Appositarum vero carnum bovis, accedentes familiares, et ceterorum quisquis vult, parte unusquisque sumta, inscendens dextro pede pellem, pollicetur pro viribus, hic quidem quinque equites se praebiturum quibus neque cibaria ille neque stipendia debeat, alius decem, alius plures, alius gravem armaturam aut pedites quotcumque possit; alius, pauperrimus nempe, se ipsum. Cogitur ergo in illa pelle magna interdum multitudo; ac talis exercitus quum firmissimus est ad una manendi constantiam, tum invictus hostibus, juratus quippe; nam pellem inscendere sacramentum est. In his ergo occupatus erat Arsacoma. Collecti autem ad ipsum sunt equites ad quinquies mille, gravis armaturae et peditum in summa viginti millia.

49. Interim Lonchates ignotus in Bosporum adit regem pro imperio agentem aliquid, et venire se a communi Scytharum ait, privatim autem res illi magnas ferre. Dicere autem jussus, Scythae, inquit, communia illa et quotidiana postulant, ne vestri pastores in suos campos transgrediantur, sed intra montes maneant : latrones autem illos, a quibus percursari vestram regionem querimini, negant publico consilio mitti, sed privatim sui unumquemque lucri causa latrocinari : si quis autem illorum deprehendatur, penes te esse illum punire. Haec quidem illi nunciare me jusserunt.

50. At ego indico tibi, magnam impressionem in vos ab Arsacoma Mariantae filio factum iri, qui legatione non ita pridem apud vos functus est, et indigne fert, puto, quod expetitam sibi a te filiam tuam non impetravit, et jam septimum diem pellem insidet, collectumque habet exercitum non parvum. Audiveram, inquit Leucanor, ipse quoque

αὐτὸς ἀθροίζεσθαι δύναμιν ἀπὸ βύρσης, ὅτι δ' ἐφ' ἡμᾶς συνίσταται καὶ ὅτι Ἀρσακόμας δ' ἐλαύνων ἐστίν, ἡγνόουν. Ἄλλ' ἐπὶ σέ, ἔφη ὁ Λογγάτης, ἡ παρασκευὴ ἐμοὶ δὲ ἐλθρὸς ὁ Ἀρσακόμας ἐστὶ, καὶ ἀγρεται διότι προτιμῶμαι αὐτοῦ ὑπὸ τῶν γεραιτέρων καὶ ἀμείνων τὰ πάντα δοκῶ εἶναι· εἰ δέ μοι ὑπόσχοιο τὴν ἑτέραν σου θυγατέρα Βαρκέτιν, οὐδὲ τὰ ἄλλα ἀναξίω ὑμῶν ὄντι, οὐκ εἰς μακράν σοι ἤξω τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κομίζων. Ὑπισχνούμαι, ἔφη ὁ βασιλεὺς, μάλα περιδεῆς γενόμενος· ἔγνω γὰρ τὴν αἰτίαν τῆς ὀργῆς τῆς Ἀρσακόμα τὴν ἐπὶ τῷ γάμῳ καὶ ἄλλως ὑπέπτησεν αἰε τοὺς Σκύθας. Ὁ δὲ Λογγάτης, Ὅμοσον, εἶπεν, ἥ μὴ φυλάξῃς τὰς συνθήκας, μηδὲ ἀπαρνήσεσθαι. Τότε ἦδη τούτων γενομένων καὶ ἐπεὶ ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν ᾗτελεν ὀμνύειν, Μὴ σὺ γε ἐνταῦθα, εἶπε, μὴ καὶ τις ὑπὸ ἴσθαι τῶν δρώντων ἐφ' ὅτῳ ὀρκωμοτοῦμεν, ἀλλ' εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἄρεος τοῦτι εἰσελθόντες, ἐπικλεισάμενοι τὰς θύρας ὀμνύωμεν, ἀκουσάτω δὲ μηδεὶς· εἰ γὰρ τι τούτων πύθοιτο Ἀρσακόμας, δέδια καὶ μὴ προθύσθαι με τοῦ πολέμου χεῖρα οὐ μικρὰν ἦδη περιβεβλημένος. Εἰσιώμεν, ἔφη ὁ βασιλεὺς, ὑμεῖς δὲ ἀπόστητε ὅτι πορρωτάτω· μηδεὶς δὲ παρέστω ἐς τὸν νεῶν, ὅντινα μὴ ἐγὼ καλέσω. Ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν εἰσῆλθον, οἱ δορυφόροι δὲ ἀπέστησαν, σπασάμενος τὸν ἀκινάχην ἐπισχὼν τῇ ἑτέρᾳ τὸ στόμα, ὥς μὴ βοήσῃ, παῖε παρὰ τὸν μαστὸν, εἴτα ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τῇ γλαυμῷ ἔχων ἐξήκει, μεταξὺ διαλεγόμενος ὅτῳ αὐτῷ καὶ διὰ ταχέων ἤξῃεν λέγων, ὥς δὴ ἐπὶ τι πεμφθεὶς ὑπ' ἐκείνου. Καὶ οὕτως ἐπὶ τὸν τόπον ἀφικόμενος, ἐνθα καταδεδεμένον καταλελοίπει τὸν ἵππον, ἀναβάς ἀριππάσατο εἰς τὴν Σκυθίαν. Δίωξις δὲ οὐκ ἐγένετο αὐτοῦ, ἐπὶ πολὺ ἀγνοησάντων τὸ γεγονός τῶν Βοσπορανῶν, καὶ ὅτε ἔγνωσαν, ὑπὲρ τῆς βασιλείας στασιαζόντων.

51. Γαῦτα μὲν ὁ Λογγάτης ἔπραξε καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἀπεπλήρωσε τῷ Ἀρσακόμᾳ παραδοὺς τὴν κεφαλὴν τοῦ Λευκάνωρος. Ὁ Μακέντης δὲ καὶ δὸν ἀκούσας τὰ ἐν Βοσπόρῳ γενόμενα ἤκεν ἐς τοὺς Μάχλυας καὶ πρῶτος ἀγγείλας αὐτοῖς τὸν φόνον τοῦ βασιλέως, Ἡ πόλις δὲ, ἔφη, ὦ Ἀδύρμαχε, σὲ γαμβρὸν ὄντα ἐπὶ τὴν βασιλείαν καλεῖ· ὥστε σὺ μὲν προσέλασας παραλάμβανε τὴν ἀρχὴν, τεταραγμένοις τοῖς πράγμασιν ἐπιφανείς· ἡ κόρη δὲ σοι κατόπιν ἐπὶ τῶν ἀμαξίων ἐπέσθω· ῥῆον γὰρ οὕτω προσάξεις Βοσπορανῶν τοὺς πολλοὺς ἰδόντας τὴν Λευκάνωρος θυγατέρα. Ἐγὼ δὲ Ἀλάνος τέ εἰμι καὶ τῇ παιδί ταύτῃ συγγενὴς μητρόθεν· παρ' ἡμῶν γὰρ οὔσαν τὴν Μάστειραν ἡγάγετο ὁ Λευκάνωρ· καὶ νῦν σοι ἦκω παρὰ τῶν τῆς Μαστείρας ἀδελφῶν τῶν ἐν Ἀλάνίᾳ παρακλεινομένων ὅτι τάχιστα ἐλαύνειν ἐπὶ τὸν Βόσπορον καὶ μὴ περιδεῖν ὥς Εὐβότιον περιελοῦσαν τὴν ἀρχὴν, ὃς ἀδελφὸς ὢν νόθος Λευκάνωρος Σκύθαις μὲν αἰε φίλος ἐστίν, Ἀλάνοις δὲ ἀπέρχεται. Ταῦτα δὲ ἔλεγεν ὁ Μακέντης ὁμόσχευος καὶ ὁμόγλωττος τοῖς Ἀλάνοις ὧν κοινὰ γὰρ ταῦτα Ἀλάνοις καὶ Σκύθαις, πλην ὅτι οὐ πάντῳ κομῶσιν οἱ Ἀλάνοι ὥσπερ οἱ Σκύθαι.

colligi de pelle copias; contra nos vero coire et Arsacomam ducem esse, ignorabam. Enimvero contra te, Lonchates ait, apparatus ille. Meus vero Arsacomas inimicus est, et indignatur me sibi præferri ab honoratioribus, et omnibus rebus haberi præstantiorem. Quodsi mihi promiseris alteram filiam tuam Barcetin, qui nec ceteroquin indignus vobis gener sum, non ita multo post veniam caput tibi illius afferens. Promitto, ait rex, valde perterritus, qui causam irarum Arsacomæ, de nuptiis, sciret, et alioquin semper formidaret Scythas. Lonchates vero, Jura, inquit, servaturum te pacta, neque negaturum. Hic, dum ista jam fierent, et ille extensa in cælum manu jam esset juraturus, Ne hic tu, inquit, ne quis forte videntium suspicetur qua de re juremus: sed in hoc Martis templum ingressi, clausis post nos januis juremus, audiente nemine: si quid enim horum audiat Arsacomas, metuo ne ante bellum me cadat, qui manum non parvā jam circa se habeat. Intremus, rex ait: vos vero longissime recedite, neu in templo adsit quisquam, quem ego non vocavero. Quum vero ipsi quidem intrassent, recessissent autem satellites, stricto acinace, altera manu os ne clamaret occludens, ferit ipsum ad mammam, tum caput abscissum tegeus chlamyde exit, inter exeundum velut loquens cum illo, et statim se rediturum dicens, ac si ad aliquid missus ab illo esset. Et sic delatus ad illum locum, ubi revinctum equum reliquerat, eo consensu Scythiam curriculo repetit. Ac persecutus illum nemo est, quid actum esset diu ignorantibus Bosporanis, ac tum, ubi rescissent, factiose de regno decertantibus.

51. Atque ista quidem Lonchates fecit, implevitque Arsacomæ promissum tradendo Leucanoris capite. Macentes autem, audito in ipsa via quid in Bosporo gestum esset, pervenit ad Machlyes, et annuncians primus mortem regis, Civitas, inquit, te, Adyrnache, generum regis ad regnum vocat. Itaque tu quidem præcepto itinere regnum occupa, in turbatis rebus præsens subito: puella vero post te in plaustris sequatur; facilius enim sic Bosporanorum tibi vulgus conciliaveris, Leucanoris filiam si viderint. Ego vero Alanus sum, et virginis illius a matre cognatus: etenim nostri generis Mastiram duxit Leucanor: et jam a Mastiræ tibi fratribus venio, qui sunt in Alania, hortantibus te ut quam celerrime venias in Bosporum, neu patiari transferri imperium in Eubiotum, qui frater nothus Leucanoris, Scythis semper amicus, infestus autem est Alanis. Hæc Macentes dixit, veste et lingua Alanorum similis: communia enim ista Alanis et Scythis, nisi quod non omnino Scytharum instar comati sunt Alani. Verum Macentes in hoc

Ἄλλὰ δὲ Μακέντης καὶ τοῦτο εἴκαστο αὐτοῖς καὶ ἀποκεκάρκει τῆς κόμης ὅσπον εἰκὸς ἦν ἑλαττον κομᾶν τὸν Ἀλανὸν τοῦ Σκύθου· ὥστε ἐπιστεύετο διὰ ταῦτα Μα-στείρας καὶ Μαζαίας συγγενῆς εἶναι.

52. Καὶ νῦν, ἔφη, ὦ Ἀδύρμαχε, ἐλαύνειν ἔτοιμος ἄμα σοὶ ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἣν ἐθέλης, μένειν τε, εἰ δέοι, καὶ τὴν παιδα ἄγειν. Τοῦτο, ἔφη, καὶ μᾶλλον, ὁ Ἀδύρμαχος, ἐβελήσαιμ' ἂν, ἀφ' αἵματος ὄντα σε Μαζαίαν ἄγειν. Ἦν μὲν γὰρ ἄμα ἡμῖν ἦς ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵππῃ ἐνὶ πλείους ἂν γενοίμεθα· εἰ δέ μοι τὴν γυναικά ἄγοις, ἀντὶ πολλῶν ἂν γένοιτο. Ταῦτα ἐγίνετο· καὶ ὁ μὲν ἀπήλαυε παραδούς τῷ Μακέντῃ ἄγειν τὴν Μαζαίαν παρθένον ἔτι οὖσαν. Ὁ δὲ ἡμέρας μὲν ἐπὶ τῆς ἀμάξης ἦγεν αὐτὴν, ἐπεὶ δὲ νύξ κατέλαβεν, ἀναθέμενος ἐπὶ τὸν ἵππον — ἐτεθεραπεύκει δὲ ἓνα σφίσιν ἄλλον ἵππῃα ἐπεσθαι — ἀναπηδήσας καὶ αὐτὸς οὐκέτι παρὰ τὴν Μαίωτιν ἤλαυνεν, ἀλλ' ἀποτραπόμενος εἰς τὴν μεσόγειαν ἐν δεξιᾷ λαβὼν τὰ Μιτράϊων ὄρη, διαναπαύων μεταξὺ τὴν παιδα, τρίτατος ἐτέλεσεν ἐκ Μαχλῶν ἐς Σκύθας. Καὶ ὁ μὲν ἵππος αὐτῷ, ἐπειδὴ ἐπαύσατο τοῦ δρόμου, μικρὸν ἐπιστάς ἀποδνήσκει.

53. Ὁ δὲ Μακέντης ἐγχειρίσας τὴν Μαζαίαν τῷ Ἀρσακόμα, Δέδεξο, εἶπε, καὶ παρ' ἐμοῦ τὴν ὑπόσχεσιν. Τοῦ δὲ πρὸς τὸ ἀνέλπιστον τοῦ θεάματος καταπλεγέντος καὶ χάριν ὁμολογούντος, Παῦε, ἔφη ὁ Μακέντης, ἄλλον με ποῖων σεαυτοῦ· τὸ γὰρ χάριν ἐμοὶ ὁμολογεῖν ἐφ' οἷς ἔπραξα τοῖόνδε ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἰ ἡ ἀριστερά μοι χάριν εἰδείη τῇ δεξιᾷ, διότι τρωθεῖσάν ποτε αὐτὴν ἑυεράπευσε καὶ φιλοφρόνως ἐπεμελήθη καμνούσης. Γελοῖα τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἂν ποιοῖμεν, εἰ πάλαι ἀναμιχθέντες καὶ ὡς οἶόν τε ἦν εἰς ἓνα συνελθόντες ἔτι μέγα νομίζομεν εἶναι, εἰ τὸ μέρος ἡμῶν ἔπραξε τι χρηστὸν ὑπὲρ ὅλου τοῦ σώματος· ὑπὲρ ἑαυτοῦ γὰρ ἔπραττε μέρος ὃν τοῦ ὅλου εὖ πάσχοντος. Οὕτω μὲν δὲ Μακέντης ἔφη τῷ Ἀρσακόμα χάριν ὁμολογήσαντι.

54. Ὁ δὲ Ἀδύρμαχος ὡς ἤκουσε τὴν ἐπιβουλὴν, εἰς μὲν τὸν Βόσπορον οὐκέτι ἦλθεν — ἥδη γὰρ Εὐβίотος ἦρχεν ἐπικληθεὶς ἐκ Σαυροματῶν, παρ' οἷς διέτριβεν — εἰς δὲ τὴν αὐτοῦ ἐπανελθὼν καὶ στρατιὰν πολλὴν συναγαγὼν διὰ τῆς ὀρεινῆς εἰσέβαλεν ἐς τὴν Σκυθίαν· καὶ ὁ Εὐβίотος οὐ μετὰ πολὺ καὶ οὗτος εἰσέπεσεν ἄγων πανόημει μὲν τοὺς Ἕλληνας, Ἀλανοὺς δὲ καὶ Σαυρομάτας ἐπικλήτους ἑκατέρους δισχυμύρας· ἀναμίζαντες δὲ τὰ στρατεύματα ὁ Εὐβίотος καὶ ὁ Ἀδύρμαχος, ἐννέα μυριάδες ἅπαντες ἐγένοντο καὶ τούτων τὸ τρίτον ἵπποτοξόται. Ἡμεῖς δὲ — καὶ γὰρ αὐτὸς μετέσχον τῆς ἐξόδου αὐτοῖς ἐπιδούς ἐν τῇ βύρσῃ τότε ἵππεας αὐτοτελεῖς ἑκατόν — οὐ πολλῷ ἑλαττον τῶν τρισχυμύρων σὺν τοῖς ἵππευσιν ἀθροισθέντες ὑπεμένομεν τὴν ἐφοδὸν· ἐστρατήγει δὲ ὁ Ἀρσακόμας. Καὶ ἐπειδὴ προσιόντας εἶδομεν αὐτοὺς, ἀντεπήγομεν προεπαφέντες τὸ ἱππικόν. Γενομένης δὲ ἐπὶ πολὺ μάχης καρτερὰς ἐνεδίδου ἥδη τὰ ἡμέτερα καὶ παρερρήγνυτο ἡ φάλαγξ, καὶ τέλος εἰς δύο διεκόπη τὸ Σκυθικὸν ἄπαν, καὶ τὸ μὲν ὑπέφευγεν οὐ

etiam similem se iis reddiderat, quod detonderat de coma quantum conveniebat minus Scythia comatum esse Alanum. Propter ista ergo fides illi habita, putatusque Mastiræ ac Mazææ cognatus esse.

52. Et jam, inquit, Adymache, paratus sum vel ire tecum in Bosporum, si volueris, vel manere, si opus sit, et ducere virginem. Hoc vero; et magis quidem velim, ait Adymachus, te, consanguineus qui sis, puellam ducere. Si enim simul eas nobiscum in Bosporum, equite uno plures fuerimus: si vero uxorem mihi adducas, multorum instar mihi fueris. Hæc facta sunt. Atque ille quidem discessit, tradita Macentæ, quam deduceret, Mazææ adhuc virgine. At ille eo quidem die in plastro ipsam duxit: quum vero nox ingruisset, ea in suum equum imposita (paraverat autem alium unum equitem, qui se sequeretur), quum ipse quoque insiluisset, non jam juxta Mæotin pergebat, sed versus mediterranea deflectens, ubi dextros haberet Mitræorum montes, recreata interposita quiete puella, tertio die iter ex Machlyum regione ad Scythas peregit. Atque equus illi, quum finito cursu paulum stetisset, moritur.

53. Macentes vero in manum tradens Mazæam Arsacoma, Habe tibi, inquit, a me etiam promissum. Illo autem ad insperatum adeo conspectum perculso, et gratias agente, Desine, inquit Macentes, alium me a te facere: quod enim gratias mihi eorum nomine, quæ feci, agis, id ejusmodi est, ac si gratiam habeat sinistra mea dextræ, quod vulneratam aliquando illam sanaverit et benigne curaverit laborantem. Proin ridicule nos quoque egerimus, si olim permisti et quoad ejus fieri poterat in unum coaliti, adhuc magnum esse putemus, si qua pars nostri utile quicquam pro toto corpore fecerit: pro se enim fecit, quum pars sit totius corporis, cui bene factum est. Sic tum Macentes locutus est cum agente sibi gratias Arsacoma.

54. Adymachus vero, auditis insidiis, in Bosporum non jam perrexit (jam enim imperabat advocatus ex Sauromatis, apud quos vixerat, Eubiotus), sed reversus in patriam ingenti comparato exercitu, irruptionem per montana fecit in Scythiam. Et Eubiotus non ita multo post ipse quoque irrui, adducens omnes quidem sui imperii Græcos, Alanos autem et Sauromatas auxiliares cujusque generis vices millenos. Conjunctis autem copiis Eubiotus atque Adymachus nonaginta millia ambo conficiebant: quorum tertia pars jaculabatur ex equis. Nos vero (nam ipse quoque expeditionis pars fui, qui dederim illis in pelle tum equites suis sumtibus viventes centum), triginta millibus non multo pauciores, computatis quidem equitibus, impetum eorum Arsacoma duce excepiimus: et quum admoveantes videremus, contra illos equitatu prius emissio duximus. Quum diu fortiter pugnatum esset, jam cedere nostri, jam perrumpi phalanx, et tandem in duas partes scindi Scytharum exercitus: atque altera pars quidem se subducere,

πάνυ σαφῶς ἡττημένον, ἀλλ' ἀναχώρησις ἐδόκει ἡ φυγή· οὐδὲ γὰρ οἱ Ἄλανοι ἐτόλμων ἐπὶ πολὺ διώκειν· τὸ δὲ ἡμῖς, ὅπερ καὶ ἔλαττον, περισχόντες οἱ Ἄλανοι καὶ Μάχλυες ἔκοπτον πανταχόθεν ἀψόβως ἀπέντες τῶν οἰστών καὶ ἀκοντίων, ὥστε πάνυ ἐπονούντο ἡμῶν οἱ περιεσχημένοι, καὶ ἤδη προέιντο οἱ πολλοὶ τὰ ὄπλα.

55. Ἐν τούτοις δὲ καὶ ὁ Λογγάτης καὶ ὁ Μακέντης ἔτυχον ὄντες καὶ ἐτέτρωντο ἤδη προκινδυνεύοντες, ὁ μὲν στυράκιον εἰς τὸν μηρόν ὁ Λογγάτης, ὁ Μακέντης δὲ πελέκει εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ κοντῷ εἰς τὸν ὦμον· ὅπερ αἰσθόμενος ὁ Ἀρσακόμας, ἐν ἡμῖν τοῖς ἄλλοις ὢν, δεινὸν ἡγήσάμενος, εἰ ἄπεισι καταλιπὼν τοὺς φίλους, προσβαλὼν τοὺς μύωπας τῷ ἵππῳ ἐμβοήσας ἤλαυνε διὰ τῶν πολεμίων κοπίδα διηρμένους, ὥστε τοὺς Μάχλυας μὴδὲ ὑποστῆναι τὸ ῥόδιον τοῦ θυμοῦ, ἀλλὰ διαιρεθέντες ἔδωκαν αὐτῷ διεξελθεῖν. Ὁ δὲ ἀνακτησάμενος τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας παρακαλέσας ὄρμησεν ἐπὶ τὸν Ἀδύρμαχον καὶ πατάξας τῇ κοπίδι παρὰ τὸν αὐχένα μέχρι τῆς ζώνης διέτεμε. Περσόντος δὲ ἐκείνου διελύθη τὸ Μαχλυϊκὸν ἅπαν καὶ τὸ Ἀλανικὸν οὐ μετὰ πολὺ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τούτοις· ὥστε ἐκρατοῦμεν ἐξ ὑπαρχῆς ἡμεῖς καὶ ἐπεξήλθομεν ἂν ἐπὶ πολὺ κτείνοντες, εἰ μὴ νῦν τὸ ἔργον ἀφείλετο. Εἰς δὲ τὴν ἐπιούσαν ἱκέται παρὰ τῶν πολεμίων ἤκοντες ἐέοντο φιλίαν ποιεῖσθαι, Βοσποράνοι μὲν ὑποτελέσειν διπλάσιον τὸν δασμὸν ὑπισχνόμενοι, Μάχλυες δὲ ὁμήρους δώσειν ἔρψαν, οἱ Ἄλανοι δὲ ἀντὶ τῆς ἐφόδου ἐκείνης Σινδιανούς ἡμῖν χειρώσασθαι ὑπέστησαν ἐκ πολλοῦ διστώτας. Ἐπὶ τούτοις ἐπείσθημεν, δόξαν πολὺ πρότερον Ἀρσακόμα καὶ Λογγάτῃ· καὶ ἐγένετο εἰρήνη ἐκείνων πρυτανεύόντων ἕκαστα.

Τοιαῦτα, ὦ Μνήσιππε, τολμῶσι ποιεῖν Σκύθαι ὑπὲρ τῶν φίλων.

56. ΜΝΗΣ. Πάνυ τραγικὰ, ὦ Τόξари, καὶ μύθοις ὁμοία. Καὶ ἱλεως μὲν ὁ ἀνιάκης καὶ ὁ ἄνεμος εἶεν, οὓς ὁμοσας· εἰ γοῦν τις ἀπιστοῖη αὐτοῖς, οὐ πάνυ μεμπτὰς εἶναι δοξείεν ἄν.

ΤΟΞ. Ἄλλ' ὄρα, ὦ γενναῖε, μὴ φθόνος ὑμῶν ἡ ἀπιστία ἢ· πλὴν οὐκ ἐμὲ ἀποτρέψεις ἀπιστῶν καὶ ἄλλα τοιαῦτα εἰπεῖν ἃ οἶδα ὑπὸ Σκυθῶν γεγόμενα.

ΜΝΗΣ. Μὴ μακρὰ μόνον, ὦ ἄριστε, μὴδὲ οὕτως ἀρέτοις χρώμενος τοῖς λόγοις· ὥς νῦν γε ἄνω καὶ κάτω τὴν Σκυθίαν καὶ τὴν Μαχλυανὴν διαθέν καὶ εἰς τὸν Βοσπορον ἀπίων, εἰς ἑπαινῶν πάνυ μου κατεχρήσω τῇ σιωπῇ.

ΤΟΞ. Πειστέον καὶ ταῦτά σοι νομοθετοῦντι καὶ διὰ βραχέων λεκτέον, μὴ καὶ κάμης ἡμῖν τῇ ἀκοῇ συμπερινοστών.

57. Μᾶλλον δ' ἄκουσον, ἐμοὶ αὐτῷ ὅσα φίλος, Σισίννης τοῦνομα, ὑπηρέτησεν· ὅτε γὰρ Ἀθήναζε ἀπῆειν οἴκοθεν ἐπιθυμία παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς, κατέπλευσα εἰς Ἀμαστριν τὴν Ποντικὴν· ἐν προσβολῇ δὲ ἐστὶ τοῖς ἀπὸ Σκυθίας πλέουσιν οὐ πολὺ τῆς Καραμβέως ἀπέχουσα ἡ πόλις· εἴπετο δὲ ὁ Σισίννης ἑταῖρος ἐκ παιδός

non illa quidem aperte victa, sed recessus illa fuga videbatur, quum neque Alani multum persequi illos auderent : alteram vero partem, eandemque minorem, circumventam Alani et Machlyes caedebant undique, magna sagittarum jaculorumque vi immissa : valde itaque laborare nostri qui ita conclusi tenerentur, jamque multi arma projicere.

55. Forte fortuna in his erant Lonchates atque Macentes, jamque vulnerati, quum primi se periculis obtulissent, hastilis cuspidē ima Lonchates in femore, Macentes autem securi caput et hasta humerum. Quo comperto Arsacomias, qui inter nos reliquos versaretur, indignumque ratus si relictis amicis abiret, admotis equo calcaribus et sublato clamore, per hostes intentato gladio ipcurvo equitat, ut vel impetum illius animosum Machlyes non sustinerent, sed divisi facultatem illi transeundi darent. At ille recuperatis amicis, hortatus ut accurrerent ceteros omnes, irruit in Adyrmachum, eumque impacto ad cervicem gladio ad zonam usque dividit. Illo vero cadente, quicquid erat Machlyum, neque ita multo post Alani quoque diffugiunt, et post hos etiam Græci. Sic de novo nos superiores, persecuturi illos amplius et cæsuri eramus, nisi nox opus intercepisset. Postridie supplices ab hostibus veniunt amicitiam secum fieri petentes, Bosporani duplum pendere tributum polliciti, Machlyes dare obsides parati; Alani vero pro ista invasione Sindianos, a longo inde tempore a nobis dissidentes, in potestatem nostram se redacturos recipiebant. His conditionibus persuaderi nobis passi sumus, quum primo omnium ita visum esset Arsacomias et Lonchati, et ipsis tractantibus universum negotium, pax facta est.

Talia, Mnesippe, audent facere pro amicis Scythæ.

56. MNES. Omnino tragica, Toxari, et fabulis similia. Atque ignoscat mihi Acinaces ac Ventus per quos jurasti : si quis enim fidem iis neget, non valde videatur reprehendendus.

TOX. Quin vide, generose, ne invidia sit illa vestra credendi cunctatio. Verumtamen non deterrueris me neganda fide, quominus alia quoque de hoc genere dicam, quæ facta a Scythiis novi.

MNES. Modo ne longe nimis, vir optime, nec ita solutis usus sermonibus, ut modo sursum deorsum Scythiam Machlyanenque percurrens, et abiens in Bosporum rediens, quæ deinde, meo omnino silentio abusus es.

TOX. Obsequendum hac quoque in re est tibi legislatori, ac dicendum breviter, ne fatigeris, si auribus oberare nobiscum cogare.

57. Potius audi, quæ mihi ipsi amicus, Sisinnus nomine, præstiterit. Quum enim Athenas domo proficiscerer Græcæ disciplinæ cupiditate, in Ponticam Amastrin navigavi : opportune autem objecta est e Scythia navigantibus hæc urbs, Carambi non multum distans. Sequebatur me Sisinnus, meus a puero inde sodalis. Nos ergo deversorio

ἄν. Ἡμεῖς μὲν οὖν καταγωγὴν τινα ἐπὶ τῷ λιμένι σκεψάμενοι καὶ τοῦ πλοίου εἰς αὐτὴν μετασκευασάμενοι ἠγοράζομεν, οὐδὲν πονηρὸν ὑφορώμενοι· ἐν τοσούτῳ δὲ κλῶπές τινες ἀνασπάσαντες τὸ κλεῖστρον ἐκφέρουσι πάντα, ὡς μηδὲ τὰ εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαρχέσοντα καταλιπεῖν. Ἐπανελθόντες οὖν οἴκαδε καὶ τὸ γεγονός μαθόντες δικάζεσθαι μὲν τοῖς γείτοσι πολλοὺς οὖσιν ἢ τῷ ξένῳ οὐκ ἐδοκιμάζομεν, δεδιότες μὴ συκοφάνται δοῶμεν τοῖς πολλοῖς λέγοντες, ὡς ὑφείλετο ἡμῶν τις θαρσεύων τετρακοσίους καὶ ἐσθῆτα πολλὴν καὶ δάπνιδας τινὰς καὶ τὰλλα ὅποσα εἶχον.

58. Ἐσκοπούμεθα δὲ περὶ τῶν παρόντων ὅ τι πράξομεν, ἄποροι παντάπασιν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γενόμενοι· καί μοι μὲν ἐδόκει ὡς εἶχον αὐτοῦ παραδύσαντα εἰς τὴν πλευρὰν τὸν ἀκινάκην ἀπελθεῖν τοῦ βίου πρὶν ἀγεννές τι ὑποστῆναι λιμῷ ἢ ὀφείει πιεσθέντα, ὃ δὲ Σισίννης παρεμυθεῖτο καὶ ἰκέτευε μηδὲν τοιοῦτον ποιεῖν· αὐτὸς γὰρ ἐπινοήσκειν ὅθεν ἔξομεν ἱκανῶς τὰς τροφάς. Καὶ τότε μὲν ζύλα ἐκ τοῦ λιμένος παρεκόμισε καὶ ἤκειν ἡμῖν ἀπὸ τοῦ μισθοῦ ἐπισιτισάμενος. Ἐωθεν δὲ περὶ αὐτῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν εἶδε πομπὴν τινα, ὡς ἔφη, γενναίων καὶ καλῶν νεανίσκων· μονομαχεῖν δὲ οὗτοι ἐπὶ μισθῷ ἀνδρολογηθέντες εἰς τρίτην ἡμέραν διαγωνιέσθαι ἔμελλον. Καὶ οὕτως ὡς εἶχεν ἄμφ' αὐτοὺς πυθόμενος, ἔλθον ὡς ἐμέ, Μηκέτι, ὦ Τόξαρι, ἔφη, πένητα σεαυτὸν λέγε, εἰς γὰρ τρίτην ἡμέραν πλούσιόν σε ἀποφανῶ.

59. Ταῦτα εἶπε, καὶ πονηρῶς τὸ μεταξὺ ἀποζήσαντες, ἐνστάσης ἤδη τῆς θεᾶς ἐθεώμεθα καὶ αὐτοί· παραλαβὼν γάρ με ὡς ἐπὶ τερπνόν τι καὶ παράδοξον θέαμα τῶν Ἑλληνικῶν ἀγεί εἰς τὸ θέατρον· καὶ καθίσαντες ἐωρῶμεν τὸ μὲν πρῶτον θηρία κατακοντιζόμενα καὶ ὑπὸ κυνῶν διωκόμενα καὶ ἐπ' ἀνθρώπους δεδεμένους ἀφιέμενα κακούργους τινὰς, ὡς εἰκάζομεν. Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον οἱ μονομάχοι καὶ τινα παραγαγὼν ὃ κῆρυξ εὐμεγέθη νεανίσκον εἶπεν, ὅστις ἂν ἐθέλῃ τούτῳ μονομαχεῖν, ἔκειν εἰς τὸ μέσον δραχμὰς ληψόμενον μυριάς μισθὸν τῆς μάχης, ἐνταῦθα ἐξανίσταται ὁ Σισίννης καὶ καταπηδήσας ὑπέστη μαχεῖσθαι καὶ τὰ ὅπλα ἤτει, καὶ τὸν μισθὸν λαβὼν τὰς μυριάς ἐμοὶ φέρων ἐνεχείρισε, καὶ, Εἰ μὲν κρατήσαιμι, ὦ Τόξαρι, εἶπεν, ἅμα ἀπιμεν ἔχοντες τὰ ἀρκοῦντα, ἣν δὲ πέσω, θάψας με ὑποχῶρει ὅπισω ἐς Σκύθας.

60. Ἐγὼ μὲν ἐπὶ τούτοις ἐκώκυον. Ὁ δὲ λαβὼν τὰ ὅπλα τὰ μὲν ἄλλα περιέδησάτο, τὸ κράνος δὲ οὐκ ἐπέθηκεν, ἀλλ' ἀπὸ γυμνῆς τῆς κεφαλῆς καταστάς ἐμάχετο· καὶ τὸ μὲν πρῶτον τιτρώσκειται αὐτὸς καμπύλῳ τῷ ξίφει ὑποτιμηθεὶς τὴν ἰγνύαν, ὥστε αἷμα ἔρρει πολὺ· ἐγὼ δὲ προετεθνήκειν ἤδη τῷ δέει· θρασύτερον δὲ ἐπιφερόμενον τηρήσας τὸν ἀντίπαλον παίει εἰς τὸ στήρνον καὶ διήλασεν, ὥστε αὐτίκα ἐπεπτώκει πρὸ τοῖν ποδοῖν αὐτοῦ· ὃ δὲ κάμνων καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῷ τραύματος ἐπεκάθιζε τῷ νεκρῷ, καὶ μικροῦ δεῖν ἀφῆκεν αὐτὸν ἢ ψυχῇ· ἀλλ' ἐγὼ προσδραμὼν ἀνέστησα καὶ παρεμυθε-

ad portum quæsito, sarcinulisque de navi in illud translatis, nihil mali suspicati, in forum prodimus. Interea vero fures quidam claustris detractis omnia efferunt, ut nec tantum relinquerent, quantum in illum nobis diem sufficeret. Domum ergo reversis, intellecto quid factum esset, in jus vocare vicinos, qui multi essent, aut hospitem, non placuit, veritis ne sycophantæ plerisque videremur, si diceremus abstulisse nobis aliquem Daricos quadringentos, et vestem multam, et stragula quædam, et quæ habueramus reliqua.

58. Deliberabamus autem de præsentī conditione nostra, quid ageremus, inopes omnium rerum in regione peregrina facti. Ac mihi quidem videbatur, ut habebam, e vestigio adacto in latus acinace de vita abire prius, quam humile quicquam fame aut siti subigente admitterem: at Sisinnes consolans me supplicabat, ne quid tale facerem: se quippe excogitaturum aliquid dicebat, unde quantum ad victum satis esset haberemus. Ac tum quidem ligna de portu bajulavit, venitque comparatis de mercede cibis. Altero vero mane in foro circumiens videt pompam, ut dicebat, fortium et honesta specie juvenum: hi autem pecunia auctorati gladiatores, in tertium diem depugnaturi erant. Jamque omnia de illis uti se haberent percontatus, venit ad me, et, Ne amplius, inquit, pauperem te, Toxari, dicito: tertio enim abhinc die divitem te reddam.

59. Hæc dixit. Atque agre interjecto tempore vitam tolerantes, instante jam spectaculo, spectamus ipsi quoque: nam me etiam assumtum velut ad jucundum quoddam novumque spectaculum ex Græcorum genere, ducit in theatrum. Jamque spectamus assidentes, primo bestias jaculis confici, et exagitari canibus, et in vinctos quosdam homines, maleficos, ut conjiciebamus, immitti. Ingressis autem gladiatoribus, quam procerum quendam juvenem producens præco ediceret, qui cum hoc pugnare vellet, progredieretur in medium, pugnae pretium accepturus drachmas decies mille: hic surgit Sisinnes, ac quum desiliisset, pugnaturum se recipit, arma poscit, et mercedem acceptam, decies mille drachmas, ad me fert, in manus mihi tradit: ac, Si quidem, inquit, vicero, Toxari, simul abibimus, habituri quod satis est; sin vero cecidero, me sepulto ad Scythas revertere.

60. Ad hæc plorabam equidem. Verum ille armis captis, reliqua induit, galeam vero non imposuit, sed nudo capite consistens pugnabat. Ac primo quidem vulneratur ipse, curvato ense succisus poplitem, sanguis ut copiosus proflueret; ego præ metu pæne ante mortuus eram. At ille observans inferentem se audacius adversarium, percussus mihi pectus transadigit, ut statim ante pedes illius cecideret: ille autem fessus et ipse vulnere, insidens mortuo: et parum aberat, quin ipsum quoque anima relinqueret. At accurrens ego excitavi eum et consolatus sum: et quum jam pro vi-

σάμην. Ἐπει δὲ ἀφείτο ἤδη νενικηκώς, ἀράμενος αὐτὸν ἐκόμισα εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ ἐπὶ πολλὴν θεραπευθεὶς ἐπέζησε μὲν καὶ ἔστι μέχρι νῦν ἐν Σχύθαις γήμας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν, χωλὸς δὲ ἐστὶν ὁμοῦ ἀπὸ τοῦ τραύματος. Τοῦτο, ὦ Μνήσιππε, οὐκ ἐν Μάχλυσιν οὐδὲ ἐν Ἀλανίᾳ ἐγένετο, ὡς ἀμάρτυρον εἶναι καὶ ἀπιστεῖσθαι, ἀλλὰ πολλοὶ πάρεσιν Ἀμαστριανῶν μεμνημένοι τῆς μάχης τοῦ Σισίνου.

61. Πέμπτον ἔτι σοι τὸ Ἀθαύχα ἔργον διηγησάμενος παύσομαι. Ἦκέ ποτε οὗτος ὁ Ἀθαύχας εἰς τὴν Βορυσθενιτῶν πόλιν ἐπαγόμενος καὶ γυναῖκα, ἥς ἦρα μάλιστα, καὶ παῖδιά δύο· τὸ μὲν ἐπιμαστιδίων ἄρρεν, τὸ δὲ ἕτερον κόρη ἐπτετίς ἦν· συναπεδήμει δὲ καὶ ἑταῖρος αὐτοῦ Γυνδάνης, οὗτος μὲν καὶ νοσῶν ἀπὸ τραύματος, ὁ ἐτέρωτο κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ λησῶν ἐπιπεσόντων σφίσιν· διαμαχόμενος γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἐλαύνεται εἰς τὸν μηρὸν, ὥστε οὐδὲ ἐστάναι ἐδύνατο ὑπὸ τῆς ὀδύνης. Νύκτωρ δὲ καθευδόντων — ἔτυχον δὲ ἐν ὑπερφῶνι τινὶ οἰκόντες — πυρκαϊὰ μεγάλη ἐξανίσταται καὶ πάντα περιεκλείετο καὶ περιεῖχεν ἡ φλόξ ἀπανταχόθεν τὴν οἰκίαν· ἐνταῦθα δὴ ἀνεγρόμενος ὁ Ἀθαύχας καταλιπὼν τὰ παῖδιά κλαυθυριζόμενα καὶ τὴν γυναῖκα ἐκκρεμασμένην ἀποσεισάμενος καὶ σώζειν αὐτὴν παρακελευσάμενος, ἀράμενος τὸν ἑταῖρον κατῆλθε καὶ ἔζη διεκπαίσας καὶ ὁ μηδέπω τελέως ἀπεκέχαιτο ὑπὸ τοῦ πυρός· ἡ γυνὴ δὲ φέρουσα τὸ βρέφος εἴπετο ἀκολουθεῖν κελεύσασα καὶ τὴν κόρην, ἥ δὲ ἡμίφλεκτος ἀφείσα τὸ παιδίον ἐκ τῆς ἀγκάλης μόλις διεπῆδησε τὴν φλόγα καὶ ἡ παῖς σὺν αὐτῇ, παρὰ μικρὸν ἐλθοῦσα κάκεινῃ ἀποθανεῖν. Καὶ ἐπειδὴ ὠνείδισέ τις ὕστερον τὸν Ἀθαύχαν, διότι προδοὺς τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα ὁ δὲ Γυνδάνην ἐξεκόμισεν, Ἀλλὰ παῖδας μὲν, ἔφη, καὶ αὖθις ποιήσασθαι μοι ῥάδιον καὶ ἀχλὺν εἰ ἀγαθοὶ ἔσονται οὗτοι, φίλον δὲ οὐκ ἂν εὕροίμι ἄλλον ἐν πολλῷ χρόνῳ τοιοῦτον ὅς τις Γυνδάνης ἐστὶ πείραν μοι πολλὴν τῆς εὐνοίας παρεσχημένος.

62. Εἶρηκα, ὦ Μνήσιππε, ἀπὸ πολλῶν πέντε τούτους προχειρισάμενος. Ἦδη δὲ καιρὸς ἂν εἴη κεκρίσθαι ὁπότερον ἡμῶν ἢ τὴν γλῶτταν ἢ τὴν δεξιὰν ἀποτεμῆσθαι δεοί. Τίς οὖν ὁ δικάσων ἐστί;

ΜΝΗΣ. Οὐδὲ εἴς· οὐ γὰρ ἐκαθίσταμέν τινα δικαστὴν τοῦ λόγου. Ἀλλ' οἶσθα ὁ δράσομεν; ἐπειδὴ νῦν ἄσκοπα τετοξέυκαμεν, αὖθις ἐλόμενοι διαιτητὴν ἄλλους ἐπ' ἐκείνῳ εἰπόμεν φίλους, εἴτα ὅς ἂν ἤττων γένηται, ἀποτεμῆσθαι τότε ἢ ἐγὼ τὴν γλῶτταν ἢ σὺ τὴν δεξιάν. Ἡ τοῦτο μὲν ἄγροικον, ἐπεὶ δὲ καὶ σὺ φιλιὰν ἐπαινεῖν ἐδοξας, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἡγοῦμαι ἀνθρώποις εἶναι τούτου κτῆμα ἀμεινόν ἢ κάλλιον, τί οὐχὶ καὶ ἡμεῖς συνθέμενοι πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς φίλοι τε αὐτόθεν εἶναι καὶ εἰσαεῖ ἐσσεῖσθαι ἀγαπῶμεν ἀμφοτέρω νικήσαντες, τὰ μέγιστα ἄθλα προσλαβόντες, ἀντὶ μιᾶς γλῶττης καὶ μιᾶς δεξιᾶς; δύο ἐκάτερος ἐπικτησάμενοι καὶ προσέτι γε καὶ ὀφθαλμοὺς τέτταρας καὶ πόδας τέτταρας καὶ ὅλως διπλᾶ πάντα; τοιοῦτόν τι γάρ ἐστι συνελθόντες

ctore dimitteretur, sublatum illum portavi domum. Hic diu curatus, vixit ille quidem, et est nunc adhuc in Scythia, ducta sorore mea, claudus tamen ex vulnere. Hoc, Mnesippe, non inter Machlyes neque in Alaniam factum est, ut testibus careat et fides illi queat negari; sed multi adsunt Amastrianorum, qui meminerunt pugnae Sisinnis.

61. Quintum tibi adhuc Abauchae facinus quom narrovero, desinam. Venit quondam hic Abauchas in Borysthenitarum urbem, habens secum uxorem, quam maxime amaret, et liberos duos; alter lactens adhuc puer erat, altera autem septem annorum puella. Socius peregrinationis amicus illius Gyndanes, hic quidem aeger etiam a vulnere, quo percussus erat in via a latronibus impetum in ipsos facientibus: dum enim contra hos repugnat, feritur illi femur, ut ne insistere quidem pra dolore posset. Noctu autem dormientibus illis (forte fortuna enim in suprema contigitatione deversabantur) incendium oritur magnum; clausa erant circum omnia, circumdederat domum undique flamma. Hic ergo excitatus Abauchas, relictis liberis plorantibus, quom demovisset inhaerentem sibi uxorem, ipsamque saluti suae consulere jussisset, sublato in humeros amico, descendit. Et evasis erumpens ea parte, qua nondum plane igne invalescente arcebat. Mulier autem infantem gerens sequuta est, sequi se iussa puella: atque ipsa semiustulata infantem ex ulnis passa decidere, vix flammam transiit, et post illam puella, in praesentissimum ipsa quoque mortis periculum adducta. Et quom postea objiceret aliquis Abauchae, quod proditis liberis atque uxore exportasset Gyndanem, Verum, inquit, liberos denuo quaerere mihi facile est, atque incertum, bonine hi futuri sint; amicum autem non temere invenero alium, talem quidem, qualis est Gyndanes, qui multa mihi benevolentiae experimenta praestiterit.

62. Dixi, Mnesippe, de magno numero quinque istis depromtis. Jam tempus fuerit judicari, utri nostrum vel lingua vel dextra amputanda sit. Quis igitur judicabit?

MNES. Nemo: neque enim arbitrum quenquam disputationis constituimus. Sed scin' quid faciamus? quando quidem nunc temere neque ad scopum jaculati sumus, rursus electo arbitro alios sub illo amicos enarremus: tum qui victus fuerit, mutilabitur, aut lingua ego, aut tu dextra. An potius nimis hoc agreste fuerit? quando autem et tu amicitiam laudare visus es, et ego nullam homini hac possessione aut meliorem puto aut honestiorem: quidni potius etiam nos, pacto inter nos federe, amici esse e vestigio et in perpetuum manere satis habemus, victores ambo, maximis ambo potiti praemiis, pro lingua una et una dextra nacti uterque geminas, et insuper oculos quattuor, et pedes quattuor, et in universum gemina omnia? tale quid enim sunt coeuntes duo aut tres amici, qualem Geryonem

δύο ἢ τρεῖς φίλοι, ὁποῖον τὸν Γηρυόνην οἱ γραφεῖς ἐνδείκνυνται, ἄνθρωπον ἐξάχειρα καὶ τρικέφαλον· ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ τρεῖς ἐκεῖνοι ἦσαν ἅμα πράττοντες πάντα, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον φίλους γε ὄντας.

63. ΤΟΞ. Εὖ λέγεις· καὶ οὕτω ποιῶμεν.

ΜΝΗΣ. Ἀλλὰ μήτε αἵματος, ὦ Τόξαρ, μήτε ἀκινάκου δεώμεθα τὴν φιλίαν ἡμῖν βεβαιώσοντας· ὁ γὰρ λόγος ὁ παρών καὶ τὸ τῶν ὁμοίων ὀρέγεσθαι πολὺ πιστότερα τῆς κύλικος ἐκείνης ἣν πίνετε, ἐπεὶ τὰ γε τοιαῦτα οὐκ ἀνάγκης, ἀλλὰ γνώμης δεῖσθαι μοι δοκεῖ.

ΤΟΞ. Ἐπαινῶ ταῦτα, καὶ ἡδὴ ὤμειν φίλοι καὶ ξένοι, ἐμοὶ μὲν σὺ ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐγὼ δὲ σοὶ εἴ ποτε ἐς τὴν Σκυθίαν ἀφίκοιο.

ΜΝΗΣ. Καὶ μὴν εὖ ἴσθι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι καὶ ἐτι πορρωτέρω ἔλθειν, εἰ μέλλω τοιοῦτος φίλος ἐντεύξεσθαι οἷός σὺ, ὦ Τόξαρ, διεφάνης ἡμῖν ἀπὸ τῶν λόγων.

XLII.

* ΛΟΥΚΙΟΣ ἢ ΟΝΟΣ.

1. Ἀπῆειν ποτὲ ἐς Θετταλίαν· ἦν δὲ μοι πατρικόν τι συμβόλαιον ἐκεῖ πρὸς ἄνθρωπον ἐπιχώριον· ἵππος δὲ με κατήγε καὶ τὰ σκεύη καὶ θεραπείων ἠκολούθει εἰς. Ἐπορευόμεν οὖν τὴν προκειμένην ὁδὸν καὶ πως ἔτυχον καὶ ἄλλοι ἀπίοντες ἐς Ἰππата πόλιν τῆς Θετταλίας, ἐκεῖθεν ὄντες· καὶ ἄλλων ἐκοινωνοῦμεν, καὶ οὕτως ἐκείνην τὴν ἀργαλέον ὁδὸν ἀνύσαντες πλησίον ἡδὴ τῆς πόλεως ἦμεν, καὶ γὰρ ἡρόμην τοὺς Θετταλούς, εἰπερ ἐπίστανται ἄνδρα οἰκοῦντα ἐς τὰ Ἰππата, Ἰππαρχον τοῦνομα. Γράμματα δὲ αὐτῷ ἐκόμιζον οἰκοθεν, ὥστε οἰκῆσαι παρ' αὐτῷ. Οἱ δὲ εἰδέναι τὸν Ἰππαρχον τοῦτον ἔλεγον καὶ ὅτι τῆς πόλεως οἰκεῖ καὶ ὅτι ἀργύριον ἱκανὸν ἔχει καὶ ὅτι μίαν θεραπείαν τρέφει καὶ τὴν αὐτοῦ γαιμετὴν μόναν· ἐστὶ γὰρ φιλαργυρώτατος δεινῶς. Ἐπεὶ δὲ πλησίον τῆς πόλεως ἐγεγόνειμεν, κῆπός τις ἔνδον ἦν καὶ οἰκίδιον ἀνεκτὸν, ἐνθα ὁ Ἰππαρχος ὦκει.

2. Οἱ μὲν οὖν ἀσπασάμενοί με ὥχοντο, ἐγὼ δὲ κόπτω προσελθὼν τὴν θύραν, καὶ μόλις μὲν καὶ βραδέως, ὑπήκουσε δ' οὖν ἡ γυνή, εἶτα καὶ προῆλθεν. Ἐγὼ μὲν ἡρόμην εἰ ἔνδον εἶη ὁ Ἰππαρχος· Ἐνδον, ἔφη· σὺ δὲ τίς ἢ τί βουλόμενος πυνθάνη; Γράμματα ἦκω κομίζων αὐτῷ παρὰ Δεκριανοῦ τοῦ Πατρώως σοριστοῦ. Μείνων με, ἔφη, αὐτοῦ, καὶ τὴν θύραν συγκλείσασα ὥχeto εἰσω πάλιν· καὶ ποτε ἐξελοῦσα κελεύει ἡμᾶς εἰσελθεῖν. Καὶ γὰρ δὲ παρελθὼν εἰσω ἀσπάζομαι αὐτὸν καὶ τὰ γράμματα ἐπέδωκα. Ἐτυχε δὲ ἐν ἀρχῇ δείπνου ὦν καὶ κατέχειτο ἐπὶ κλινιδίου στενοῦ, γυνὴ δὲ αὐτοῦ καθῆστο πλησίον, καὶ τράπεζα μὴδὲν ἔχουσα παρέκειτο. Ὅ δὲ ἐπειδὴ τοῖς γράμμασιν ἐνέτυχεν, Ἀλλ' ὁ μὲν φιλάτατος ἐμοί, ἔφη, καὶ τῶν Ἑλλήνων

ostendunt pictores, hominem sex manuum et tricripitem. Tres enim, videtur, mihi fuere, simul agentes omnia, ut par erat nimirum, quum essent amici.

63. TOX. Bene sane dicis : et sic agamus.

MNES. Sed neque sanguinem, Toxari, neque acinacem requiramus ad sancendam amicitiam nostram : praesens enim disputatio, et earundem rerum studium, multum sunt calice illo quem bibitis firmiora : quandoquidem non tam necessitate talia, sed proposito indigere mihi videntur.

TOX. Laudo ista equidem : et jam simus amici et hospites, mihi quidem tu hic in Graecia, ego autem tibi, si in Scythiam aliquando veneris.

MNES. At noris me non pigraturum longius etiam iter ingredi, si tales inventurus sim amicos, qualem te, Toxari, de sermonibus tuis cognitum habemus.

XLII.

* LUCIUS sive ASINUS.

1. In Thessaliam aliquando proficiscebam : erat autem mihi quoddam ibi paternum negotium cum ejus regionis homine. Equus unus me et sarcinulas devehebat, servorum sequebatur unus. Sic via proposita pergebam : ac forte quadam alii etiam ibant Hypata, unde erant, Thessaliae urbem ; quorum convictu utebar. Sicque superata illa via difficili, prope jam urbem eramus. Hic ego interrogo Thessalos, nossentne virum Hypatis habitantem, Hipparchum nomine. Epistolam autem illi ferebam domo, uti apud illum deversarer. Illi notum sibi Hipparchum illum dicunt, et quo loco urbis habitet, et argenti ipsam habere satis, et tamen unam modo ancillam alere, suamque uxorem : esse enim supra modum avarissimum. Quum vero prope urbem essemus, hortus intra eam erat, et domuncula tolerabilis, ubi habitabat Hipparchus.

2. Atque illi vale dicto abeunt ; ego vero accedens pulso januam. Ac vix quidem et tarde, sed exaudivit tamen mulier, et deinde etiam progressa est. Rogo, intusne esset Hipparchus : illa ait, esse ; Tu vero, inquit, quis es ? aut qua de causa quaeris ? Literas, inquam, illi affero a Decriano Patrensi sophista. Expecta, inquit, me hic ; clausaque janua intro rursus abit. Et tandem reversa introire nos jubet. Ingressus ego saluto hominem, et reddo literas. Forte autem cenare inceperat, in angusto accumbens lectulo ; mulier prope ibidem assidebat, et apposita erat mensa vacua. Ipse inspectis literis, Enimvero, inquit, carissimus mihi et praestantissimus Graecorum Decrianus bene facit, quum

ἐξοχώτατος Δεσπριανὸς εὖ ποιεῖ καὶ θαρρῶν πέμπει παρ' ἐμέ τοὺς ἐταίρους τοὺς ἐαυτοῦ· τὸ δὲ οἰκίδιον τὸ ἐμὸν δρᾶς, ὦ Λούκιε, ὥς ἐστὶ μικρὸν μὲν, ἀλλὰ εὐγνώμον τὸν οἰκοῦντα ἐνεγκεῖν· ποιήσεις δὲ αὐτὸ σὺ μεγάλην οἰκίαν ἀνεξικάκως οἰκήσας. Καὶ καλεῖ τὴν παιδίσκην, Ὡ Παλαίστρα, δὸς τῷ ἐταίρῳ κοιτῶνα καὶ κατάθες λαβούσα εἰ τι κομίζει σκεῦος, εἴτα πέμπει αὐτὸν εἰς βιβλαιοῖον· οὐχὶ γὰρ μετρίαν ἐλήλυθεν δόδον.

3. Ταῦτα εἰπόντος τὸ παιδισκάριον ἡ Παλαίστρα ἀγεί με καὶ δεικνύσι μοι κάλλιστον οἰκημάτιον· καὶ, Σὺ μὲν, ἔφη, ἐπὶ ταύτης τῆς κλίνης κοιμήσῃ, τῷ δὲ παιδί σου σκιμπόδιον αὐτοῦ παραθήσω καὶ προσκεφάλαιον ἐπιθήσω. Ταῦτα εἰπούσης ἡμεῖς ἀπήγειμεν λουσόμενοι δόντες αὐτῇ χρυσοῖον τιμὴν εἰς τὸν ἵππον· ἡ δὲ πάντα ἔφερε λαβούσα εἰσὼ καὶ κατέθηκεν. Ἡμεῖς δὲ λουσάμενοι ἀναστρέψαντες εἴσω εὐθὺς παρήλθομεν, καὶ ὁ Ἰππαρχὸς με δεξιωσάμενος ἐκέλευε συνανακλίνεσθαι μετ' αὐτοῦ. Τὸ δὲ δεῖπνον οὐ σφόδρα λιτόν· ὁ δὲ ὄϊνος ἡδὺς καὶ παλαιὸς ἦν. Ἐπεὶ δὲ ἐδεδεπνίχκειμεν, πότος ἦν καὶ λόγος· ὁλοὺς δὲ δείπνου ἔξενον, καὶ οὕτω τὴν ἐσπέραν ἐκείνην πότῳ δόντες ἐκοιμήθημεν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Ἰππαρχος ἤρετό με τίς μὲν ἔσται ἡ νῦν μοι ὁδὸς καὶ εἰ πάσαις ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ προσμενῶ. Ἀπειμι μὲν, ἔφη, ἐς Λάρισσαν, εἰσὶν δὲ ἐνταῦθα διατρίβειν τριῶν ἢ πέντε ἡμερῶν.

4. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἦν σχῆψις· ἐπεθύμουν δὲ σφόδρα μέινας ἐνταῦθα ἐξευρεῖν τινα τῶν μαγεύειν ἐπισταμένων γυναικῶν καὶ θεάσασθαι τι παράδοξον, ἢ πετόμενον ἀνθρωπον ἢ λιθοῦμενον. Καὶ τῷ ἔρωτι τῆς θεᾶς ταύτης δοὺς ἐμαυτὸν περιήειν τὴν πόλιν, ἀπορῶν μὲν τῆς ἀρχῆς τοῦ ζητήματος, ὅμως δὲ περιήειν· καὶ τούτῳ γυναῖκα δρῶν προσιοῦσαν ἔτι νέαν, εὐπορουμένην, ὅσον ἦν ἐκ τῆς δόξου συμβαλεῖν ἱματῖα γὰρ ἀνδρῶν καὶ παῖδες συγχνοὶ καὶ χρυσίον περιττόν. Ὡς δὲ πλησιαίτερον γίγνομαι, προσαγορεύει με ἡ γυνή, καὶ ἀμείβομαι αὐτῇ ὁμοίως, καὶ φησὶν, Ἐγὼ Ἀβροαί εἰμι, εἰ τινα τῆς σῆς μητρὸς φίλην ἀκούεις καὶ ὑμᾶς δὲ τοὺς ἐξ ἐκείνης γενομένους φίλῳ ὥσπερ εὖς ἔτεχον αὐτή· τί οὖν οὐχὶ ἐμοὶ καταλείεις, ὦ τέκνον; Ἀλλὰ σοὶ μὲν, ἔφη, πολλὰ χάρις, αἰδοῦμαι δὲ οὐδὲν ἀνδρὶ φίλῳ ἐγκαλῶν ἔπειτα φεύγων τὴν ἐκείνου οἰκίαν· ἀλλὰ τῇ γνώμῃ, ὦ φιλήτατη, καταγόμαι παρὰ σοί. Ποῖ δὲ, ἔφη, καὶ κατάγῃ; Παρὰ Ἰππαρχῳ. Τῷ φιλαργῶρ; ἔφη. Μηδ' αὖτως, εἶπον, ὦ μήτε, τοῦτο εἴπῃς· λαμπρὸς γὰρ καὶ πολυτελὴς γέγονεν εἰς ἐμέ, ὥστε καὶ ἐγκαλέσαι ἂν τις τῇ τρυφῇ. Ἡ δὲ μειδιάσασα καὶ με τῆς χειρὸς λαβομένη ἀγεί ἀπωτέρω καὶ λέγει πρὸς ἐμέ, Φυλάττου μοι, ἔφη, τὴν Ἰππαρχοῦ γυναῖκα πάσῃ μηχανῇ· μάγος γὰρ ἐστὶ δεινὴ καὶ μάγλος καὶ πᾶσι τοῖς νέοις ἐπιβάλλει τὸν ὀφθαλμόν· καὶ εἰ μή τις ὑπήκουσεν αὐτῇ, τοῦτον τῇ τέχνῃ ἀμύνεται, καὶ πολλοὺς μετεμόρφωσεν εἰς ζῶα, τοὺς δὲ τέλειον ἀπώλεσε· σὺ δὲ καὶ νέος εἶ, τέκνον, καὶ καλὸς, ὥστε εὐθὺς ἀρῆσαι γυναῖκα, καὶ ξένος, πρᾶγμα εὐκαταφρόνητον.

fidenter suos ad me mittit sodales. Vides autem domunculam meam, Luci, quam sit parva illa quidem, sed satis ad ferendum deversorem benigna: feceris autem tu domum magnam, si patienter deverseris. Et vocata ancilla, Palaestra, inquit, trade meo sodali cubiculum, et sumtam ibi depone, si quam habet, sarcinulam: tum in balineum illum deduc; venit enim viam non modicam.

3. Haec ubi dixerat, ancillula Palaestra ducit me, et pulcherrimum mihi ostendit cubiculum, ac, Tu quidem, ait, hoc in lecto dormies; tuo autem puero grabatulum hic apponam, imposito etiam cervicali. Ista quum dixisset, nos lotum abiimus, dato ipsi hordei pretio pro equo. Illa vero omnia intus allata deposuit. Nos loti, quum redissemus, statim intramus. Hic Hipparchus me complexus jubet secum accumbere. Cæna non nimis tenuis, vinum suave erat et antiquum. Post cœnam compofatio et sermones, ut in cœna hospitali. Et sic ubi vesperam illam dederamus computationi, cubitum ivimus. Postridie interrogat Hipparchus, quorsum porro irem, et, an toto tempore ibi mansurus essem. Abibo, inquam, Larissam; puto autem hic me mansurum tres aut quinque dies.

4. Verum illa quidem simulatio erat: vehementer autem optabam illic manens invenire aliquam mulierum magicæ artis peritarum, et videre miraculum quoddam, aut volentem hominem, aut in lapidem mutatum. Hujus me spectaculi amor quum dedissem, circumibam per urbem, unde initium quaerendi facerem laborans: circumibam tamen. Ipse hæc mulierem video accedere, juvenem adhuc, beatam, quantum ex illo per urbem incessu licebat colligere: vestes enim illi floridæ, pueri crebri, aurum multum. Quum vero accessissem propius, salutat me mulier, ego illam vicissim. Tum, Ego, inquit, Abroea sum, si quam matris tuæ amicam sic vocari audis; et vos ex illa natos non minus amo, quam quos ipsa peperit: quid igitur non apud me deversaris, fili? Ego, Benigne, inquam: sed vereor, quum nihil habeam quod accusem amicum, illius domo fugere: verum animo quidem, carissima, apud te deversor. Ubi vero, inquit, deversaris? Apud Hipparchum. Ayarum illum? inquit. Minime vero, inquam, mater, hoc dixeris: splendidus enim et sumtuosus in me quidem fuit; adeo quidem, ut luxum illius accusare aliquis facilius possit. At illa subridens, et manu me prehensum seducens, Cave mihi, inquit, omni ope Hipparchi uxorem: maga enim est pessima, et lasciva, quæ ad juvenes omnes oculum adjiciat; et si quis illi non obsequatur, illum arte sua ulciscitur, et multos mutavit in animalia; alios autem funditus perdidit. Tu vero et adolescens es, fili, et pulcher, ut statim placiturus sis mulieri, præterea hospes, res quam nemo curet magno opere.

5. Ἐγὼ δὲ πυθόμενος ὅτι τὸ πάλαι μοι ζητούμενον οἴκοι παρ' ἐμοὶ κάθηται, προσεῖχον αὐτῇ οὐδὲν ἔτι. Ὡς δὲ ποτε ἀφείθην, ἀπῆειν οἶκαδε λαλῶν πρὸς ἑμαυτὸν ἐν τῇ δόῳ, ἄγε δὴ σὺ δὲ φάσκων ἐπιθυμεῖν ταύτης τῆς παραδόξου θέας, ἔγειρέ μοι σεαυτὸν καὶ τέχνην εὗρισκε σοφὴν, ἣ τεύξει τούτων ὧν ἐρᾷς, καὶ ἐπὶ τὴν θεραπείαν τὴν Παλαιστράν ἡδὴ ἀποδούου — τῆς γὰρ γυναικὸς τοῦ ξένου καὶ φίλου πόρρω ἴστασο — καπὶ ταύτης κυλιόμενος καὶ γυμναζόμενος καὶ ταύτῃ συμπλεκόμενος εὖ ἴσθι ὡς βραδίως γνώσῃ· δοῦλοι γὰρ τὰ δεσποτῶν ἐπίστανται καὶ καλὰ καὶ αἰσχρά. Καὶ ταῦτα λέγων πρὸς ἑμαυτὸν εἰσῆειν οἶκαδε. Τὸν μὲν οὖν Ἱππαρχὸν οὐ κατέλαβον ἐν τῇ οἰκίᾳ οὐδὲ τὴν ἐκείνου γυναῖκα, ἣ δὲ Παλαίστρα τῇ ἐστίᾳ παρήδρευε δεῖπνον ἡμῖν εὐτρεπίζουσα.

6. Κἀγὼ εὐθὺς ἔνθεν ἔλθων, Ὡς εὐρύθμους, ἔφην, ὦ καλὴ Παλαίστρα, τὴν πυγὴν τῇ χύτρᾳ μοῦ συμπεριζέρεις καὶ κινεῖς. Ἡ δὲ δσφὺς ἡμῖν ὑγρῶς ἐπικινεῖται. Μακάριος ὅστις ἐνταῦθα ἐνεθάψατο. Ἢ δὲ — σφοδρὰ γὰρ ἦν ἱταμὸν καὶ χαρίτων μεστὸν τὸ χοράσιον — Φεύγοις ἂν, εἶπεν, ὦ νεανίσκε, εἴ γε νοῦν ἔχοις καὶ ζῆν ἐθέλεις, ὡς πολλοὺ πυρὸς καὶ κνίσσης μεστά· ἦν γὰρ αὐτοῦ μόνον ἄψῃ, τραῦμα ἔχων πυρίκαυτον αὐτοῦ μοι παριεδρεύσεις, θεραπεύσει δὲ σε οὐδεὶς ἄλλ' οὐδὲ θεὸς ἱατρὸς, ἀλλ' ἡ κατακαύσασά σε μόνῃ ἐγὼ, καὶ τὸ παραδοξότατον, ἐγὼ μὲν σε ποιήσω πλεόν ποθεῖν, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς θεραπείας οὐννης ἀρόμενος αἰὲ ἀνθέξῃ καὶ οὐδὲ λίθους βαλλόμενος τὴν γλυκεῖαν δόδυνην φεύξῃ. Τί γελᾷς; ἀκριβῆ βλέπεις ἀνθρωπομαίγειρον· οὐ γὰρ μόνα ταῦτα φαῦλα ἐδώδιμα σκευάζω, ἀλλ' ἡδὴ καὶ μέγα τοῦτο καὶ καλόν, τὸν ἀνθρώπον, οἶδα ἔγωγε καὶ σφάττειν καὶ δέρειν καὶ κατακόπτειν, ἡδίστα δὲ τῶν σπλάγχνων αὐτῶν καὶ τῆς καρδίας ἀπτομαι. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς, ἔφην, λέγεις· καὶ γὰρ ἐμὲ πόρρωθεν καὶ μηδὲ ἐγγὺς ὄντα οὐ κατακαύματι μὲν Δ', ἀλλὰ δῶ ἐμπρησμῷ ἐπέθηκας, καὶ διὰ τῶν ὀμμάτων τῶν ἐμῶν τὸ σὸν μὴ φαινόμενον πῦρ κάτω ἐς τὰ σπλάγχνα τὰ μὲν ρίψασα φρύγεις, καὶ ταῦτα οὐδὲν ἀδικοῦντα· ὥστε πρὸς θεῶν ἴασαί με ταύταις αἰς λέγεις αὐτῇ ταῖς πικραῖς καὶ ἡδέαις θεραπαίαις, καὶ με ἡδὴ ἀπεσφαγμένον λαβοῦσα δεῖρε, ὅπως αὐτὴ θέλεις. Ἡ δὲ μέγα καὶ ἡδίστον ἐκ τούτου ἀνακαύσασα ἐμὴ τὸ λοιπὸν ἦν, καὶ συνέκειτο ἡμῖν, ὅπως, ἐπειδὴν κατακοίμισθαι τοὺς δεσπότης, ἔλθῃ εἰσὼ παρ' ἐμὲ καὶ καθευδήσῃ.

7. Κἀπειδὴ ἀφίκετό ποτε δ' Ἱππαρχος, λουσάμενοι ἐδειπνοῦμεν καὶ πότος ἦν συγχρὸς ἡμῶν διμλουντῶν· εἴτα τοῦ ὕπνου καταψευσάμενος ἀνίσταμαι καὶ ἔργῳ ἀπῆειν ἐνθα ὤκουν. Πάντα δὲ τὰ ἐνδον εὐ παρεσκευαστοῦ μὲν παιδί· ἔξω ὑπέστρωτο, τράπεζα δὲ τῇ κλίνῃ παρεστῆκει ποτήριον ἔχουσα· καὶ οἶνος αὐτοῦ παρέκειτο καὶ ὕδωρ ἔτοιμον καὶ ψυχρὸν καὶ θερμόν. Πᾶσα δὲ ἦν αὕτη τῆς Παλαίστρας παρασκευή. Τῶν δὲ στρωμάτων ῥόδα πολλὰ κατεπέπαστο, τὰ μὲν οὕτω γυμνά καθ' ἑαυτά, τὰ δὲ λελυμένα, τὰ δὲ στεφάνοις συμπεπλεγμένα.

5. At ego audito, domi mihi sedere quod dudum quærebam, nihil amplius ad eam attendi. Dimissus tandem domum dum abeo, hæc apud me in via agito : age sane tu qui cupidum te esse ais admirabilis huius spectaculi, te mihi excita, et sapiens quoddam inventum comminiscere, quo ea, quorum amore ardes, consequaris : atque in ancillam Palastram jam accingere (ab uxore enim hospitis et amici longe te remove), atque in hac te volutans atque exercens, huius in amplexibus, noris facile discere te posse : servi enim dominorum et honesta sciunt et turpia. Hæc mecum agitans domum intro : atque Hipparchum domi non invenio, neque illius uxorem, Palaestra autem circa focum versabatur, parans nobis cœnam.

6. Atque ego statim inde initium sermonis faciens, Quam concinne, inquam, pulchra Palaestra, cum ollula ista nates una circumtorques et flectis! Lumbi autem nobis lubrica titillatione moventur. Felix cui hic intingere contigerit! At illa, ut erat diracula et venustatum plena puella, Quin tu ista fugis, inquit, adolescens, si mentem habes et cupis vivere, ut multo igni et fumo plena. Si enim vel semel attigeris istuc, vulnus ex adustione nactus hic mihi desiderabis, neque alius quisquam te, ne deus quidem ille medicus, sanaverit; sed sola ego quæ adussero : et quod maxime admirabile, augebo etiam desiderium tuum, tuque dolorem ex curatione semel perfusus usque sectaberis; neque, si quis te lapidibus abigat, dulcem illum dolorem fugies. Quid rides? veram vides hominum coquam. Neque enim sola illa vilia edulia paro, sed etiam magnum illud et pulchrum, hominem, novi ego et jugulare et glubere et concidere; lubentissime autem ipsa viscera, et cor adeo aggredior. Recte sane, inquam, istuc dicis : nam me quidem e longinquo, qui ne prope quidem accesserim, non adussisti per Jovem, sed in totum coniecisti incendium, et per oculos meos tuo illo non apparente igniculo, intus in ipsa mea viscera coniecto, me torres, idque quum nulla te injuria affecerim. Itaque, per deos, sana me amarissimis illis, quas modo dicebas ipsa, et suavis curationibus; meque jam jugulatum cape et glube tuo arbitrio. Illa vero in magnum suavissimumque cachinnum effusa, de cetero mea fuit : convenitque inter nos, ut, quum cubitum redditis heris ministrasset, intus ad me veniret et mecum cubaret.

7. Venit tandem Hipparchus; loti cenamus; crebrescent; inter sermones pocula : deinde somnum fingens surgo, recta abeo ubi commorabar. Omnia hic pulchre parata erant : puero stratum extra januam erat, mensula cum poculo astabat lecto; vinum ibidem appositum, et aqua parata, frigida pariter et calida : omnis ille Palastræ apparatus erat. Stragula vestis rosis sparsa plurimis, aliis quidem, ut per se sunt, nudis, aliis conceptis, aliis denique in

Κἀγὼ τὸ συμπόσιον εὐρὼν ἔτοιμον ἔμενον τὸν συμπότην.

8. Ἡ δὲ ἐπειδὴ κατέκλινε τὴν δέσποιναν, σπουδῇ παρ' ἐμέ ἦκε, καὶ ἦν εὐφροσύνη τὸν οἶνον ἡμῶν καὶ τὰ φιλήματα προπινόντων ἀλλήλοις. Ὡς δὲ τῷ ποτῷ παρεσκευάσαμεν ἑαυτοὺς εὖ πρὸς τὴν νύκτα, λέγει πρὸς με ἡ Παλαίστρα· Τοῦτο μὲν δὴ πάντως δεῖ σε μνημονεύειν, ὦ νεανίσκε, ὅτι εἰς Παλαίστραν ἐμπέπτωκας, καὶ γρή σε νῦν ἐπιδείξαι εἰ γέγονας ἐν τοῖς ἐφήβοις γοργός καὶ παλαιάματα πολλὰ ἔμαθές ποτε. Ἀλλ' οὐκ ἂν ἴδοις φεύγοντά με τὸν ἔλεγγον τοῦτον· ὥστε ἀποδύσαι, καὶ ἤδη παλαίωμεν. Ἡ δὲ, Οὕτως, ἔφη, ὥς ἐγὼ θέλω, παράσχου μοι τὴν ἐπιδείξιν· ἐγὼ μὲν νόμῳ διδασκάλου καὶ ἐπιστάτου τὰ ὀνόματα τῶν παλαισμάτων ὧν ἐθέλω εὐρῶσα ἐρῶ, σὺ δὲ ἔτοιμος γίγνου ἐς τὸ ὑπακούειν καὶ ποιεῖν πᾶν τὸ κελεύομενον. Ἀλλ' ἐπίταττε, ἔφη, καὶ σκόπει ὅπως εὐχερῶς καὶ ὑγρῶς τὰ παλαιάματα καὶ εὐτόνως ἔσται.

9. Ἡ δὲ ἀποδυσάμενη τὴν ἐσθῆτα καὶ στᾶσα ὅλη γυμνὴ ἔνθεν ἤρξατο ἐπιτάττειν, Ὡς μεिरάκιον, ἔχουσαι καὶ ἀλειψάμενος ἔνθεν ἐκ τοῦ μύρου συμπλέκου τῷ ἀνταγωνιστῇ· δύο μνηρῶν σπᾶσας κλίνων ὑπτίαν, ἔπειτα ἀνώτερος ὑποβάλλων διὰ μνηρῶν καὶ διαστείλας αἰώρει καὶ τεῖνε ἄνω τὰ σκέλη, καὶ χαλάσας καὶ στήσας, κολλῶ αὐτῷ καὶ παρεισελθὼν βάλε καὶ πρῶσας νύττε ἤδη πανταχοῦ ἕως πονέσῃ, καὶ ἡ ὀδρὺς ἰσχυέτω, εἴτα ἐξελκύσας κατὰ πλάτος διὰ βουβῶνος δῆξον, καὶ πάλιν συνῶθει εἰς τὸν τοῖχον, εἴτα τύπτε· ἐπειδὴ δὲ χάλασμα ἴδῃς, τότε ἤδη ἐπιβάς ἄμμα κατ' ἱζύος δῆσας συνέχε, καὶ πειρῶ μὴ σπεύδειν, ἀλλ' ὀλίγον διακαρτερήσας σύντρεχε. Ἡ δὲ ἀπολέλυσται.

10. Κἀγὼ ἐπειδὴ ῥαδίως πάντα ὑπήκουσα καὶ εἰς τέλος ἡμῖν ἔληξε τὰ παλαιάματα, λέγω πρὸς τὴν Παλαίστραν ἄμμα ἐπιγελάσας, Ὡς διδάσκαλε, ὁρᾷς μὲν ὅπως εὐχερῶς καὶ εὐηκόως πεπάλαισταί μοι, σκόπει δὲ, μὴ οὐκ ἐν κόσμῳ τὰ παλαιάματα ὑποβάλλῃς· ἄλλα γὰρ ἐξ ἄλλων ἐπιτάττεις. Ἡ δὲ ἐπὶ κόρρης πλῆξασά με, Ὡς φλύαρον, ἔφη, παρέλαβον τὸν μαθητήν. Σκόπει οὖν μὴ πληγὰς ἔτι πλείους λάβῃς ἄλλα καὶ οὐ τὰ ἐπιταττόμενα παλαίων. Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐπανίσταται καὶ θεραπεύσασα ἑαυτήν, Νῦν, ἔφη, δείξεις, εἴπερ νέος εἶ καὶ εὐτονος παλαιστής καὶ εἰ ἐπίστασαι παλαεῖν καὶ ποιεῖν τὰ ἀπὸ γονατίου. Καὶ πεσοῦσα ἐπὶ τοῦ λέχους ἐς γόνυ, Ἄγε δὴ σὺ δὲ παλαιστής, ἔχεις τὰ μέσα, ὥστε τιναξας ὀξείαν ἐπίπρωσον καὶ βάθυνον. Ψιλὸν ὁρᾷς αὐτοῦ παρακείμενον, τούτῳ χρῆσαι· πρῶτον δὲ κατὰ λόγον, ὥς ἄμμα σφίγγει, εἴτα ἀνακλάσας ἐμβαλλε καὶ συνέχε καὶ μὴ δίδου διάστημα. Ἐὰν δὲ χαλᾷται, θᾶττον ἐπάρας ἀνώτερον μετὰθεῖς καὶ κρούσας κύψον καὶ σκόπει ὅπως μὴ ἀνασπάσῃς θᾶττον ἢ κελευσθῇς, ἀλλὰ δὴ κυρτώσας πολὺ αὐτὸν ὑπέλκε, καὶ ὑποβαλὼν κάτω αὐτὴν τὴν παρεμβολὴν συνέχε καὶ κινῶ, εἴτα ἄφες αὐτόν· πέπτωκε γὰρ καὶ λένεται καὶ ὑδωρ ὅλος ἔστι σοι δὲ ἀνταγωνιστής. Ἐγὼ δὲ ἤδη μέγα ἀνα-

corollas plexis. Et ego, qui paratam sic computationem invenissem, compotorem jam meum exspectabam.

8. Atque illa quum cubitum eunti ministrasset heræ, statim ad me venit : delectamurque vinum et oscula propinantes invicem. Quum autem potu nos ad noctem armassemus, ait ad me Palæstra : Hoc quidem omnino meminisse te oportet, adolescens, te in Palæstram incidisse : ostendendum tibi jam est, fuerisne acer inter ephebos, et luctæ genera multa didiceris. Tu vero, inquam, non videbis me refugere examen harum rerum : itaque exue te, jam luctemur. Illa, Sic, inquit, ut ego jubeo, probationem mihi exhibe. Ego quidem more magistri et præsidis, nomina numerorum, quos volo, inveniam atque dicam : tu vero paratus esto ad obediendum, et imperata omnia faciendum. Quin tu impera, inquam, et vide quam dextre, quam mobiliter, quam contente fiant omnia.

9. Ipsa ergo exutis vestimentis, nuda tota astans imperare hinc incepit, Adolescentule, exue te, et ubi de isto te unguento unxeris, adversarium complectere. Femur stringens utrumque supinam reclina : tum superior ipse subjiciens te inter femora, eaque distinens, tolle et sursum tende crura : tum demittens atque insistens, illi inhære ; ac subiens feri, et usque urgens fode jam undique donec defatigeris : robusti sint etiam lumbi : tum extractum telum secundum latitudinem per ipsum inguen adige : et rursus ad parietem impelle ; deinde percutite. Ubi vero laxum quid videris, tunc jam inscendens, et circa lumbos constringens, contine, et tenta non festinare ; sed paulum ubi te continueris, tum concurre. Jam dimissus es.

10. Atque ego quum facile in omnibus obsecutus essem, et denique finiti nobis essent numeri ; ridens simul dico Palæstræ, vides, magister, quam dextre et obsequiose mihi pugnatum sit. Vide vero, ne præter decus numeros subicias : alia enim post alia injungis. Illa vero alapam mihi infligens, Quam nugacem, inquit, recepi tironem. Vide ergo ne plures etiam plagas accipias, si alios, neque eos, qui injuncti tibi erunt, numeros lucteris. Hisque dictis surgit, et curato corpore, Jam, inquit, ostendes utrum juvenis sis et nervosus luctator, luctarine scias, et geniculatum opus edere. Atque in lecto concidens in genu, Age sane, ait, luctator, habes media : quatiens ergo acutam, protrude intro et fode profunde. Nudum vides hic expositumque jacere, hoc utere : primo autem, ut ratio postulat, velut nodum stringe ; deinde plicatum impelle et contine, et cave concedas intervallum. Si vero laxetur, celerius instans transfer altius, et impelle, irrue, et cave ne celerius imperato retrahas : sed multum incurvans illum, femora subtrahere ; ac infra rursus irruptionem subjiciens contine, teque move : deinde illum dimitte ; decidit enim et solutus est, et aqua totus est tuus adversarius. Ego

γελῶν, Ἐθέλω, ἔφην, καὶ αὐτὸς, ὦ διδάσκαλε, παλαι-
σματα ὀλίγ' ἄττα ἐπιτάξαι, σὺ δὲ ὑπάκουσον ἐπανα-
στῆσα καὶ κάθισον, εἴτα δοῦσα κατὰ χειρὸς παράψα τὸ
λοιπὸν καὶ καταμάττου, καί με πρὸς τοῦ Ἡρακλέους
περιλαβοῦσα ἤδη κοίμισον.

11. Ἐν τοιαύταις ἡδοναῖς καὶ παιδιαῖς παλαισμάτων
ἀγωνιζόμενοι νυκτερινούς ἀγῶνας ἐστεφανούμεθα, καὶ
ἦν πολλή μὲν ἐν τούτῳ τρυφή· ὥστε τῆς εἰς τὴν Λά-
ρισσαν ὁδοῦ παντάπασιν ἐπιτελήσμεθα. Καὶ ποτε ἐπὶ
νοῦν μοι ἦλθε τὸ μαθεῖν ὧν ἐνεκα ἤθλουν, καὶ φημί
πρὸς αὐτήν, ὦ φιλάττη, δεῖξόν μοι μαγανεύουσιν ἢ
μεταμορφουμένην τὴν δέσποιναν· πάσαι γὰρ τῆς παρα-
δόξου ταύτης θεάς ἐπιθυμῶ. Μᾶλλον δ' εἴ τι σὺ οἶδας,
αὐτὴ μαγανεύσον, ὥστε φανῆναι μοι ἄλλην ἐξ ἄλλης
ὄψιν. Οἶμαι δὲ καὶ σὲ οὐκ ἀπειρώς τῆσδε τῆς τέχνης
ἔχειν· τοῦτο δὲ οὐ παρ' ἐτέρου μαθὼν, ἀλλὰ παρὰ τῆς
ἐμαυτοῦ ψυχῆς λαθὼν οἶδα, ἐπεὶ με τὸν πάσαι ἀδα-
μάντινον, ὡς ἔλεγον αἱ γυναῖκες, ἐς μηδεμίαν γυναῖκα
τὰ ὅμματα ταῦτα ἐρωτικῶς ποτε ἐκτείναντα συλλαβοῦσα
τῇ τέχνῃ ταύτῃ αἰχμάλωτον ἔχεις ἐρωτικῶς πολέμῳ
ψυχαγωγοῦσα. Ἡ δὲ Παλαίστρα, Παῦσαι, φησί,
προσπαῖζων. Τίς γὰρ ὥδῃ δύναται μαγεῦσαι τὸν
ἔρωτα, ὅντα τῆς τέχνης κύριον; Ἐγὼ δὲ, ὦ φιλάττε,
τούτων μὲν οἶδα οὐδὲν μὰ τὴν κεφαλὴν τὴν σὴν καὶ
τῆνδε τὴν μακαρίαν εὐνήν· οὐδὲ γὰρ γράμματα ἔμαθον,
καὶ ἡ δέσποινα βάσκανος οὕσα τυγχάνει εἰς τὴν αὐτῆς
τέχνην· εἰ δέ μοι καιρὸς ἐπιτρέψει, πειράσομαι παρα-
σχεῖν σοι τὸ ἰδεῖν μεταμορφουμένην τὴν κεκτημένην.
Καὶ τότε μὲν ἐπὶ τούτοις ἐκοιμήθημεν.

12. Ἡμέραις δὲ ὑστερον οὐ πολλαῖς ἀγγέλλει πρὸς
με ἡ Παλαίστρα ὡς ἡ δέσποινα αὐτῆς μέλλοι ὄρνις
γενομένη πέτεσθαι πρὸς τὸν ἐρώμενον. Κἀγὼ, Νῦν,
ἔφην, ὁ καιρὸς, ὦ Παλαίστρα, τῆς εἰς ἐμέ χάριτος, ἥ
νῦν ἔχεις τὸν σαυτῆς ἰκέτην ἀναπαῦσαι πολυχρονίου
ἐπιθυμίας. Θάρρει, ἔφην. Κάπειθ' ἐσπέρα ἦν, ἄγει
με λαβοῦσα πρὸς τὴν θύραν τοῦ δωματίου, ἐνθα ἔκεινοι
ἐκάθευδον, καὶ κελεύει με προσάγειν ὁπῇ τινι τῆς θύρας
λεπτῇ καὶ σκοπεῖν τὰ γιγνόμενα ἐνδον. Ὅρῳ οὖν τὴν
μὲν γυναῖκα ἀποδουμένην. Εἴτα γυμνὴ τῷ λύχνῳ
προσελθοῦσα καὶ χόνδρους δύο λαβοῦσα τὸν μὲν λιθανω-
τὸν τῷ πυρὶ τοῦ λύχνου ἐπέθηκε καὶ στᾶσα πολλὰ τοῦ
λύχνου κατελάλησεν· εἴτα κιβώτιον ἀδρὸν ἀνοίξασα,
πάνυ πολλὰς ἔχον πυξίδας ἐν αὐτῷ, ἐνθεν ἀναιρεῖται
καὶ προφέρει μίαν· ἡ δὲ εἶχεν ἐμβεδλημένον ὅ τι μὲν
οὐκ οἶδα, τῆς δὲ ὅψεως αὐτῆς ἐνεκα ἔλειον αὐτὸ ἐδόκουν
εἶναι. Ἐκ τούτου λαβοῦσα χρίεται ὅλη, ἀπὸ τῶν
δυνύων ἀρξάμενη τῶν κάτω, καὶ ἄνω πτερὰ ἐκφύεται
αὐτῇ, καὶ ἡ βῖν κερατίνῃ καὶ γρυπῇ ἐγένετο, καὶ τᾶλλα
δὲ ὅσα ὀρνίθων κτήματα καὶ σύμβολα πάντα εἶχε· καὶ
ἦν ἄλλο οὐδὲν ἢ κόραξ νυκτερινός. Ἐπεὶ δὲ εἶδεν
ἑαυτὴν ἐπερωμένην, κρῶσασα δεινὸν καὶ ὅσον ἐκεῖνο οἱ
κόρακες, ἀναστᾶσα ὥχeto πετομένη ἔξω διὰ τῆς θυρίδος.

13. Ἐγὼ δὲ ὄναρ ἐκεῖνο οἰόμενος ὁρᾶν τοῖς δακτύ-
λοις τῶν ἐμαυτοῦ βλεφάρων ἡπτόμην, οὐ πιστεύων τοῖς

vero, clarum jam videns, Volo, inquam, ipse quoque,
magister, numeros paucos quosdam imperare : tu vero
obedi, surge, et asside, deinde in manum præbens, tracta
ceterum, et subige, et me, per Herculem, complexa, jam
sopi.

11. Ejusmodi libidinibus et ludicris colluctationibus
nocturna certantes certamina, coronabamus nos invicem :
ac tam profusa erat hac in re voluptas, ut itineris Larissam
suscepti omnino oblivisceremur. Ac tandem in mentem mihi
venit illud etiam discere, cujus rei causa luctabar : et dico
ad illam, Ostende mihi, carissima, præstigias facientem
aut transformantem se heram tuam : olim enim cupidus
sum admirabilis hujus spectaculi. Potius vero si quid tu
nosti, ipsa fac præstigias, ut appareat mihi alia ex alia
species. Puto enim te nec imperitam hujus artis esse :
idque non ab alio auditum, sed a meo acceptum animo scio :
quandoquidem me adamantinum illum quondam : uti mulie-
res dicebant, quique in nullam unquam mulierem oculos
hosce amatorie intenderim, comprehensum illa arte tua
captive tibi habes, amatorio illo bello anima tibi ipsa
devinctum. At Palæstra, Desine, inquit, joculari. Quod
enim carmen conciliare amorem possit, artis ipsius domi-
um? Ego vero, dulcissime, horum nihil quicquam novi,
caput tuum juro et felicem hunc nostrum lectulum : neque
enim literas didici, et invida hera est quantum ad illam
suam artem. Si vero tempus tulerit, studebo an præbere
tibi possim videndam, dum transformatur, dominam. Ac
tum quidem inter hæc obdormivimus.

12. Diebus vero non multis post desert ad nā Palæstra,
velle dominam suam sumta avis specie volare ad amasium.
Et ego, Nunc, inquam, tempus est, Palæstra, tui in me be-
neficii, quo nunc potes tui supplicis longam cupiditatem
sedare. Bono, inquit, animo esto. Et, quum vespera erat,
prehensum ducit me ad januam cubiculi, ubi illi quiesce-
bant, jubetque applicare oculos rimæ in janua tenui, et
quæ fierent speculari. Video igitur exuere se mulierem.
Tum nuda ad lucernam accedens, sumta turris grana duo in
ignem lucernæ imposuit, stansque multa ad lucernam lo-
quebatur. Tum grandiuscula cistella aperta, quæ pyxides
plurimas haberet, aufert inde promittque unam, quæ haberet
infusum aliquid, quid fuerit non novi, quantum ad speciem
ipsam quidem, oleum esse putabam. De hoc igitur su-
mens tota se inungit, ab unguibus incipiens inferioribus,
et subito pennæ illi enascuntur, et nasus corneus fit atque
aduncus : verum et reliqua, quæcumque avium propria
et signa sunt, habet omnia; neque quicquam est aliud,
quam corvus nocturnus. Quum autem pennatam se vide-
ret, terribile quiddam crocicans et quale corvi, tollens se
per fenestram evolat.

13. Ego vero, qui somnium illud me videre putarem,
palpebras ipse meas contingebam digitis, qui oculis ipse meis

ἐμαυτοῦ ὀφθαλμοῖς οὐθ' ὅτι βλέπουσιν οὐθ' ὅτι ἐγρηγόρασιν. Ὡς δὲ μόλις καὶ βραδέως ἐπέσθην ὅτι μὴ καθεύδω, ἐδόεμην τότε τῆς Παλαίστρας πτερωσαὶ καὶ με καὶ χρίσασαν ἐξ ἐκείνου τοῦ φαρμάκου εἶσαι πέτεσθαί με· ἡβουλόμην γὰρ πείρα μαθεῖν εἰ μεταμορφωθείς ἐκ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ψυχὴν ὄρνις εἶσομαι. Ἡ δὲ τὸ δωμάτιον ὑπανοίξασα κομίζει τὴν πυξίδα. Ἐγὼ δὲ σπεύδων ἤδη ἀποδύσας ἡρίω δλον ἐμαυτὸν, καὶ ὄρνις μὲν οὐ γίγνομαι ὁ δυστυχής, ἀλλὰ μοι οὐρὰ ὀπισθεν ἐξῆλθε, καὶ οἱ δάκτυλοι πάντες ὄροντο οὐκ οἶδ' ὅποι· δύσυχας δὲ τοὺς πάντας τέτταρας εἶχον, καὶ τούτους οὐδὲν ἄλλο ἢ ὀπλάς, καὶ μοι αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες κτήνους πόδες ἐγένοντο, καὶ τὰ ὦτα δὲ μακρὰ καὶ τὸ πρόσωπον μέγα. Ἐπεὶ δὲ κύκλῳ περιεσκόπων, ἐμαυτὸν ἐύρων ὄνον, φωνὴν δὲ ἀνθρώπου ἐς τὸ μέμψασθαι τὴν Παλαίστραν οὐκέτι εἶχον. Τὸ δὲ χεῖλος ἐκτείνας κάτω καὶ αὐτῷ δὴ τῷ στήματι ὡς ὄνος ὑποβλέπων ἡτιώμην αὐτὴν, ὅση δύναμις, ὄνος ἀντὶ ὀρνίθους γενόμενος.

14. Ἡ δὲ ἀμωτέραις ταῖς χερσὶ τυφαιμένη τὸ πρόσωπον, Τάλαινα, εἶπεν, ἐγὼ, μέγα εἰργασμαι κακόν· σπεύσασα γὰρ ἤμαρτον ἐν τῇ ὁμοιότητι τῶν πυξίδων καὶ ἄλλην ἐλαβὼν οὐχὶ τὴν τὰ πτερὰ φύουσιν. Ἀλλὰ θάρρει μοι, ὦ φίλτατε· ῥάστη γὰρ ἡ τούτου θεραπεία· ῥόδα γὰρ μόνα εἰ φάγοις ἀποδύσῃ μὲν αὐτίκα τὸ κτήν, τὸν δὲ ῥάστη μοι τὸν ἐμὸν νύκτα αὐτὴς ἀποδώσεις. Ἀλλὰ μοι, ὦ φίλτατε, τὴν μίαν νύκτα ταύτην ὑπόμεινον ἐν τῷ ὄνῳ, ὄρνιθον δὲ δρακοντα οἶσω σοι ῥόδα καὶ φαγὼν ἰαθήσῃ. Ταῦτα εἶπε καταψηλαφήσασά μου τὰ ὦτα καὶ τὸ λοιπὸν δέρμα.

15. Ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὄνος ἤμην, τὰς δὲ φρένας καὶ τὸν νοῦν ἀνθρώπου ἐκείνους ὁ Λούκιος, δίχα τῆς φωνῆς. Πολλὰ οὖν κατ' ἐμαυτὸν μεμψάμενος τὴν Παλαίστραν ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ δακνὸν τὸ χεῖλος ἀπῆεν ἐνθα ἡπιστάμην ἐστὼτα τὸν ἐμαυτοῦ ἵππον καὶ ἄλλον ἀληθινὸν ὄνον τὸν Ἰππάρχου. Οἱ δὲ αἰσθόμενοι με εἴσω παριόντα, δέισαντες μὴ τοῦ χόρτου κοινωνῶς αὐτοῖς ἐπεισεργομαι, τὰ ὦτα κατακλιναντες ἔτοιμοι ἦσαν τοῖς ποσὶν ἀμύνειν τῇ γαστρὶ· καὶ γὰρ συνείς πορρωτέρῳ ποὶ τῆς φάνης ἀποχωρήσας ἐστὼς ἐγέλων, ὁ δὲ μοι γέλως ὀγκηθμὸς ἦν. Ταῦτα δ' ἄρ' ἐνενοῦν πρὸς ἐμαυτὸν ὡς τῆς ἀκίρου ταύτης περιεργίας· τί δὲ, εἰ λύκος παραιοίλοι ἢ ἄλλο τι θηρίον; κινδυνεύεται μοι μηδὲν κακὸν πεποιηκὸς διαφραῖναι. Ταῦτα ἐννοῶν ἡγνούσων ὁ δυστυχής; τὸ μέλλον κακόν.

16. Ἐπεὶ γὰρ ἦν ἡδὴ νύξ βαθεῖα καὶ σωπὴ πολλή καὶ ὕπνος ὁ γλυκύς, ψοφεῖ μὲν ἐξωθεν ὁ τοῖχος ὡς διορυττόμενος, καὶ διωρύττετό γε, καὶ ὅπῃ ἡδὴ ἐγεγόνει ἀνθρώπον διέσθαι δυνάμενη, καὶ εὐθὺς ἀνθρώπος ταύτη παρήει καὶ ἄλλος ὁμοίως, καὶ πολλοὶ ἐνδον ἦσαν καὶ πάντες εἶχον ξίφη. Εἶτα καταδῆσαντες ἐνδον ἐν τοῖς δωματίοις τὸν Ἰππάρχον καὶ τὴν Παλαίστραν καὶ τὸν ἐμὸν οἰκῆτην ἀδεῶς ἡδὴ τὴν οἰκίαν ἐκένουν τὰ τε χρήματα καὶ τὰ ἱμάτια καὶ τὰ σκεύη κομίζοντας ἔξω. Ὡς δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐνδον κατελείπετο, λαβόντες ἐμέ τε καὶ

non crederem, vel videre eos vel vigilare. Quum autem vix tandem ac tarde mihi persuasissem me non dormire, rogabam tum Palæstram ut pennas etiam mihi adderet, et ex illo unguento unctum volare me sineret. Volebam enim experimento discere utrum transformatus ex homine, deinde etiam quantum ad animam avis essem futurus. Atque illa aperto clam cubiculo affert pyxidem. Et ego urgens opus, exutus totum me ungo, et avis quidem miser non fio, sed cauda mihi de postico exit, et digiti omnes nescio quo abeunt; ungues autem universos non nisi quattuor habebam, eosque nihil aliud quam ungulas; manusque mihi ac pedes jumentum pedes fiebant; et aures lingue, et facies magna. Circumcirca autem me aspiciens, asinum me esse video, ac vocem hominis ad conquerendum cum Palæstra non amplius habebam. Interim labio deorsum protenso, et ipso denique habitu asinino, obliquum respiciens, cum illa, quantum poteram, expostulabam, quod asinus pro volucris factus essem.

14. At illa ambabus manibus faciem suam percutiens, Misera ego, inquit, magnum feci malum; præ festinatione enim in pyxidum similitudine peccavi, et aliam arripui, non eam quæ pennas producit. Sed bono es animo, dulcissime: facillima enim horum medicina. Si enim rosas modo comederis, exues et vestigio jumentum, amatoremque mihi meum reddes. Sed tu mihi, carissime, unicam modo hanc noctem perdura in asino, summo mane curriculo tibi rosas afferam, quibus comesis sanabere. Hæc dum dicit, aures mihi et reliquam cutem demulcet.

15. At ego quantum ad reliqua eram asinus, mentem vero atque animum homo, ille Lucius, voce excepta. Multum igitur intra me Palæstram accusans illius peccati causa, labra mordens illuc abeo, ubi stare equum meum noveram, et alium verum asinum Hipparchi. Hi sentientes me intrare, ac metuentes ne de fœno illorum partem ablaturus advenissem, demissis auribus parati erant pedibus ventrem ulcisci. Quo ego animadverso, longius a præsepi recessi ac stans ridebam: ruditus vero erat risus meus. Hæc igitur apud me cogitabam, Vah intempestivam curiositatem! Quid vero si lupo huc intraret aut alia bestia? in periculum venio, qui mali nihil fecerim, pereundi. Hæc ita cogitans ignorabam infelix instans malum.

16. Quum enim nox profunda jam esset et multum silentium et somnus dulcis, strepitum dat extra murus, velut perfoderetur, et perfodiebatur etiam, jamque lacuna facta erat, quæ capere hominem posset: statimque homo ea intrat, et alius similiter. Jam multi intus erant, gladiis armati omnes. Tum vinctis intra in cubiculis Hipparcho et Palæstra et meo servo, sine metu jam domum totam deprædantur, pecuniasque et vestes et suppellectilem exportant. Quum vero nihil aliud reliquum intus esset, ducentes me et alterum asinum et equum, clitellis ornant; tum,

τὸν ἄλλον ὄνον καὶ τὸν ἵππον ἐπέσασαν, ἔπειτα ὅσα ἐθέστασαν, ἐπικατέδησαν ἡμῖν. Καὶ οὕτω μέγα ἄγθος φέροντας ἡμᾶς ξύλοις παίοντες ἤλαυνον εἰς τὸ ὄρος ἀτρίπτω δὲ φεύγειν πειρώμενοι. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα κτήνη οὐκ ἔγω εἶπεν ὅτι ἐπασγεν, ἐγὼ δὲ ἀνυπόδητος ἀσυνήθης ἀπῶν πέτραις ὀρεῖαις ἐπιβαίνων, τοσαῦτα σκευή φέρων ἀπολλύμην. Καὶ πολλάκις προσέπταιον, καὶ οὐκ ἦν ἐξὸν καταπεσεῖν, καὶ εὐθὺς ἄλλος ὅπισθεν κατὰ τῶν μηρῶν ἔπαιε ξύλῳ. Ἐπεὶ δὲ πολλάκις ὦ Καῖσαρ ἀναβοῇσαι ἐπεθύμουν, οὐδὲν ἄλλο ἢ ὠγκώμην, καὶ τὸ μὲν ὦ μέγιστον καὶ εὐφρονότατον ἐβόων, τὸ δὲ Καῖσαρ οὐκ ἐπηκολούθει. Ἀλλὰ μὴν καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ἐτυπτόμην ὡς προδιδοὺς αὐτοὺς τῷ ὀγκημῷ. Μαθὼν οὖν ὅτι ἄλλως ἐβόων, ἔγνων σιγῇ προίεσθαι καὶ κερδαίνειν τὸ μὴ καίεσθαι.

17. Ἐπὶ τούτῳ ἡμέρα τε ἦν καὶ ἡμεῖς ὄρη πολλὰ ἀναβιβέχκειμεν, καὶ στόματα δὲ ἡμῶν δεσμῷ ἐπέετο, ὡς μὴ περιδοσόμενοι τὴν ὁδὸν εἰς τὸ ἄριστον ἀναλίσκοιμεν ὥστε εἰς τὴν τότε καὶ ἔμεινα ὄνος. Ἐπεὶ δὲ ἦν αὐτὸ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας, καταλύομεν εἰς τινα ἔπαυλιν συνήθων ἐκείνοις ἀνθρώπων, ὅσον ἦν ἐκ τῶν γιγνόμενων σκοπεῖν· καὶ γὰρ φιλήμασιν ἡσπάζοντο ἀλλήλους καὶ καταλύειν ἐκέλευον αὐτοὺς οἱ ἐν τῇ ἐπαύλει καὶ παρέβηκαν ἄριστον καὶ τοὺς κτήνεσιν ἡμῖν παρέβαλον κριθία. Καὶ οἱ μὲν ἡρίστων, ἐγὼ δὲ ἐπεινὼν μὲν κακῶς ἄλλ' ἐπειδὴ οὕτω τότε κριθὰς ὠμάς ἡρίστηκειν, ἐσκοπούμην ὅτι καὶ καταράγοιμι. Ὁρῶ δὲ κῆπον αὐτοῦ ὀπίσω τῆς αὐλῆς; καὶ εἶχε λάχανα πολλὰ καὶ καλὰ καὶ ῥόδα ὑπὲρ αὐτῶν ἐφάνετο· κἀγὼ λαθὼν πάντας τοὺς ἔνδον ἀσχολουμένους περὶ τὸ ἄριστον ἔρχομαι ἐπὶ τὸν κῆπον, τοῦτο μὲν ὠμῶν λαχάνων ἐμπλησθεσόμενος, τοῦτο δὲ τῶν ῥόδων ἕνεκα· ἐλογιζόμην γὰρ ὅτι ὄθην φαγὼν τὸν ἀνθρώπου πάλιν ἀνθρώπος ἔσομαι. Ἔλτα ἐμβὰς εἰς τὸν κῆπον θριδάκιον μὲν καὶ ῥαφανίδιον καὶ σελίνων, ὅσα ὠμά ἐσθίει ἀνθρώπος, ἐνεπλήσθην, τὰ δὲ ῥόδα ἐκεῖνα οὐκ ἦν ῥόδα ἀληθινὰ, τὰ δ' ἦν ἐκ τῆς ἀγρίας δάφνης φυόμενα· ῥοδοδάφνην αὐτὰ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, κακὸν ἄριστον ὄν· τοῦτο παντὶ καὶ ἵππῳ· φασὶ γὰρ τὸν φαγόντα ἀποθνήσκειν αὐτίκα.

18. Ἐν τούτῳ δὲ κηπουρὸς αἰσθόμενος καὶ ξύλον ἀρπάσας, εἰσελθὼν εἰς τὸν κῆπον καὶ τὸν πολέμιον ἰδὼν αὐτῶν λαχάνων τὸν δλεθρον, ὥσπερ τις δυνάστης μισοπόνηρος κλέπτην λαθὼν οὕτω με συνέκοψε τῷ ξύλῳ, μῆτε πλευρῶν φεισάμενος μῆτε μηρῶν, καὶ μὴν καὶ τὰ ὠτά μου κατέκλασε καὶ τὸ πρόσωπόν μου συνέτριψεν. Ἐγὼ δὲ οὐκέτ' ἀνεγόμενος ἀπολακτίσας ἀμφοτέροις καὶ καταβαλὼν ὑπτιον ἐπὶ τῶν λαχάνων ἐφευγον ἄνω εἰς τὸ ὄρος. Ὁ δὲ ἐπειδὴ εἶδε δρόμῳ ἀπίνοντα, ἀνέκραγε λῦσαι τοὺς κύνες ἐπ' ἐμοί· οἱ δὲ κύνες πολλοὶ τε ἦσαν καὶ μεγάλοι καὶ ἄρκτοις μάχεσθαι ἱκανοί. Ἐγνων ὅτι δὴ διασπένονται με οὗτοι λαβόντες, καὶ ὀλίγον ἐκπεριελθὼν ἔκρινά τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, « παλινδρομῆσαι μᾶλλον ἢ κακῶς δραμεῖν. » Ὅπισθ' οὖν ἀπῆειν καὶ εἰσείμι αὐθις εἰς τὴν ἔπαυλιν. Οἱ δὲ τοὺς μὲν κύνες

quae exportaverant, imposita nobis deligant. Et ita nos, magnum ferentes onus, fustibus tunsos agunt, qui in montem via minus trita fugere tentarent. Quid reliqua jumenta sint passa, non habeo dicere: ego vero non soleatus insuetusque incedens, per acutas rupes ingrediens, tot generis sarcinas, peribam. Et saepe offendebar, ac ne licebat quidem cadere, quum statim alius a tergo femora fusti subinde perculeret. Quumque saepe, o Caesar! proclamare cuperem, nihil aliud quam rudebar, quum O quidem maximum et vocalissimum exiret, Caesar autem non sequeretur. Verum hoc ipso quoque nomine pulsabar, qui ruditu illos proderem. Sentiens ergo me frustra clamare, decrevi silentio pergere, et compendificare plagas.

17. Inter haec jam dies erat, et nos montes multos superaveramus; ora autem nostra capistro erant revincta, ne circumpascentes viam consumeremus in prandio: itaque perrexi tunc et mansi asinus. Medio ipso die devertimus in stabulum quoddam familiarium illis hominum, quantum ex his, quae fiebant, licebat videre. Etenim osculo se invicem salutabant, et devertere illos apud se jubebant stabulari: apponunt etiam prandium, nobis autem jumentis obijciunt hordea. Ac reliqui praudent, ego vero misere esurio: et quum nunquam hordea cruda pransus essem, circumspiciebam quod comederem. Video autem hortum ibi post aulam, qui olera multa haberet et bona: rosae etiam super ista videbantur. Hic ego nemini animadversus eorum omnium qui intus erant, qui nempe occupati essent in prandio, venio ad hortum partim impleturus ventrem crudis oleribus, partim rosarum causa. Putabam quippe me comesis floribus hominem iterum futurum. Tum ingressus hortum, lactucis quidem, et raphanis, et apiis, quae cruda homo comedit, me implevi: verum rosae illae verae rosae non erant; sed erant e lauro agresti enatae rosae: rosam lauream vocant homines: malum hoc prandium asino unicuique et equo; alunt enim eum qui comedit statim mori.

18. Inter haec sentiens olitor, arreptoque fusti hortum ingressus, vidensque hostem et perniciem olerum, non aliter quam severus in maleficos aliquis dynasta captum furem, fuste me concidit, neque costis parcens neque femoribus: quin et aures mihi confregit, et contrivit faciem. Ego autem non ultra patiens, calcibus rejectis supinum prosterno in olera, atque versus montem aufugio. Ille quum videret me cursu abire, clamavit ut immitterentur in me canes. Erant vero canes multi et magni, etiam cum ursis pugnare idonei. Intellexi igitur illos me, si capiunt, discerpturos esse: paulum itaque circumiens decrevi quod est in proverbio « retro currere potius, quam male currere. » Retro eo igitur, et stabulum iterum ingredior. Illi canibus, qui cursu

δρόμῳ ἐπιφερομένους ἐδέξαντο καὶ κατέδησαν, ἐμὲ δὲ παίνοντες οὐ πρότερον ἀφῆκαν πρὶν ἢ ὑπὸ τῆς ὁδύνης πάντα τὰ λάχανα κάτωθεν ἐξεμέσαι.

19. Καὶ μὴν ὅτε ὁδοπορεῖν ὄρα ἦν, τὰ βαρύτερα τῶν κλειμμάτων καὶ τὰ πλείστα ἐμοὶ ἐπέθηκαν· κάκειθεν τότε οὕτως ἐξελαύνομεν. Ἐπεὶ δὲ ἀπηγόρευον ἡδὴ παύομένους τε καὶ τῷ φορτίῳ ἀχθόμενος καὶ τὰς ὁπλὰς ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐκτετριμμένους, ἔγνων αὐτοῦ καταπεσεῖν καὶ μὴδ' ἂν ἀποσφάττωσί με ταῖς πληγαῖς, ἀναστῆναι ποτε, τοῦτο ἐλπίσας μέγα μοι ὄφελος ἐσεσθαι ἐκ τοῦ βουλευμάτος· ὥθηθην γὰρ ὅτι πάντως ἡττώμενοι τὰ μὲν ἐμὰ σκευὴ διανεμοῦσι τῷ τε ἵππῳ καὶ τῷ ἡμίονῳ, ἐμὲ δὲ αὐτοῦ ἐάσουσι κεῖσθαι τοῖς λύκοις. Ἀλλὰ τις δαίμων βάσκανος συνείδων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων ἐς τοῦναντίον περιήνεγκεν· ὁ γὰρ ἕτερος ὄνος ἴσως ἐμοὶ τὰ αὐτὰ νοήσας πίπτει ἐν τῇ ὁδῷ. Οἱ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ζύλω παίνοντες ἀναστῆναι τὸν ἄθλιον ἐκέλευον, ὥς δὲ οὐδὲν ὑπῆκυε ταῖς πληγαῖς, λαβόντες αὐτὸν οἱ μὲν τῶν ὠτων, οἱ δὲ τῆς οὐρας ἀνεγείρουν ἐπειρῶντο· ὥς δὲ οὐδὲν ἤνυσον, ἔκειτο δὲ ὡς περ λίθος ἐν τῇ ὁδῷ ἀπηγορευκώς, λογισάμενοι ἐν ἀλλήλοις ὅτι δὴ μάτην ποιοῦσι καὶ τὸν χρόνον τῆς φυγῆς ἀναλίσκουσιν, ὅνῃ κρῶ παρεδρεῖοντες, τὰ μὲν σκευὴ πάντα ὅσα ἐκόμιζεν ἐκεῖνος, διανέμουσιν ἐμοὶ τε καὶ τῷ ἵππῳ, τὸν δὲ ἄθλιον κοινῶν καὶ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀχθοφορίας λαβόντες τῷ ξίφει ὑποτέμνουσιν ἐκ τῶν σκελῶν καὶ σπαίροντα ἐπὶ ὠθοῦσιν ἐς τὸν κρημνόν. Ὁ δὲ ἀπῆει κάτω τὸν θάνατον ὀρχούμενος.

20. Ἐγὼ δὲ ὄρων ἐν τῷ συνοδοιπόρῳ τῶν ἐμῶν βουλευμάτων τὸ τέλος, ἔγνων φερεῖν εὐγενῶς τὰ ἐν ποσὶ καὶ προθύμως περιπατεῖν, ἐλπίδας ἔχων πάντως ποτὲ ἐμπεσεῖσθαι εἰς τὰ ῥόδα κακὰ τούτων εἰς ἐμαυτὸν ἀνασωθῆσεσθαι· καὶ τῶν ληστῶν δὲ ἔκουν ὥς οὐκ εἴη ἐτι πολὺ τῆς ὁδοῦ λοιπόν, καὶ ὅτι καταμενοῦσιν ἐνθα καταλύσουσιν· ὥστε ταῦτα πάντα δρόμῳ ἐκομίζομεν, καὶ πρὸ τῆς ἐσπέρας ἤλθομεν εἰς τὰ οἰκεία. Γραῦς δὲ γυνὴ ἔνδον καθῆστο, καὶ πῦρ πολὺ ἐκάετο. Οἱ δὲ πάντα ἐκεῖνα ἅπερ ἐτυγχάνομεν ἡμεῖς κομίζοντες, εἰσὼ κατέθηκαν. Εἶτα ἤροντο τὴν γραῦν, διὰ τί οὕτω καυέζη καὶ οὐ παρασκευάζεις ἄριστον; Ἀλλὰ πάντα, εἶπεν ἡ γραῦς, εὐτρεπῆ ἡμῖν, ἄρτοι πολλοὶ, οἶνον παλαιοῦ πίθοι, καὶ τὰ κρέα δὲ ὑμῖν τὰ ἀγρία σκευάσασα ἔγω. Οἱ δὲ τὴν γραῦν ἐπαίνεσαντες, ἀποδυσάμενοι ἠλείφοντο πρὸς τὸ πῦρ καὶ λέβητος ἔνδον ὕδωρ θερμὸν ἔχοντας ἀρυσάμενοι ἔνθεν καταχεάμενοι αὐτοσχεδίῳ τῷ λουτρῷ ἐχρήσαντο.

21. Εἶτα ὀλίγῳ ὕστερον ἦγον νεανίσκοι πολλοὶ κομίζοντες πλείστα ὅσα χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ καὶ ἱμάτια καὶ κόσμον γυναικεῖον καὶ ἀνδρεῖον πολύν. Ἐκοινώνουν δὲ οὗτοι ἀλλήλοις· καὶ ἐπειδὴ ταῦτα ἔνδον κατέθεντο, ὁμοίως ἐλούσαντο καὶ οὗτοι. Λοιπὸν μετὰ τοῦτο ἦν ἄριστον σαφιλὰς καὶ λόγος πολὺς ἐν τῷ συμποσίῳ τῶν ἀνδρόφρονων. Ἡ δὲ γραῦς ἐμοὶ καὶ τῷ ἵππῳ κριθὰς παρέθηκεν· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν σπουδῇ τὰς κριθὰς κατέπινε

in me ferebantur, receptis alligatisque, me pulsare prius non desierunt, quam prae dolore olera omnia per inferiorem gutturem evomerem.

19. Verum itineris ingrediendi tempus quum esset, gravissimas quasque rerum furtivarum et plurimas mihi imposuere : atque ita illinc tum proficisceremur. Quum vero jam despondissem animum pulsatus et gravatus onere, detritis insuper a via unguis, procumbere ibi decreveram, neque unquam, si vel interficerent me plagis, surgere; hoc sperans, magnam ad me utilitatem redituram ex eo consilio. Putabam enim ipsos plane victos mea pervicacia, sarcinas meas divisuros inter equum et mulum, me autem ibi jacentem relicturos praedam lupis. Sed invidium quoddam nomen, mea consilia intelligens, vertit ea in contrarium : alter enim asinus, eadem forte quæ ego cogitans, decumbit in via. Illi primo fustium ictibus surgere jubebant miserum : at nihil obedientem plagis, prehensum alii auribus, cauda alii, excitare tentabant. Quum nihil proficerent, jaceretque lapidis instar in via, sine ulla resurgendi spe, subductis inter se rationibus, nequicquam se laborare et fugæ tempus perdere asino mortuo assidentes, sarcinas quas ille gestarat omnes inter me et equum dividunt, miserum vero captivitatis pariter et gestandorum onerum consortiumprehendentes, succisis ferro cruribus, palpitantem adhuc per præceps impellunt. Atque ille mortem saltans descendit.

20. Ego vero animadvertens in socio itineris consiliorum meorum exitum, decrevi fortiter ferre præsentia, et strenue incedere, qui spem haberem futurum ut omnino aliquando in rosas inciderem, atque inde me salutemque reciperem. Audiebam vero etiam ex latronibus, non multum superesse viæ, et finem itineris in proxima mansione. Itaque omnia ista curriculo gestantes ante vespæram domum pervenimus. Mulier anus intus desederat; ignis ardebat multus : illi, quæ portaveramus, intus deponunt omnia. Tum interrogant anum, Quid ita sedes, et cœnam non paras? Illa, Quin parata vobis sunt, inquit, omnia, panes multi, vini veteris dolia, et carnes vobis ferinas paratas habeo. Illi collaudata anu, exutis vestibus ad ignem se ungebant, et quum ahenum calidam haberet, hausta inde aqua perfusi, extemporali isto sunt usi balneo.

21. Deinde paullo post juvenes veniunt multi, supellectilem afferentes plurimam, auream, argenteam, vestimenta, mundam muliebrem, et virilem ornatum multum. Hi in commune conferunt; rebusque intus depositis, lavant ipsi quoque. Ceterum post hæc cœna fuit copiosa, et sermo multus in homicidarum convivio. Anus mihi et equo hordea apposuit : at ille festinabat devorare hordea, metuens, ut

δεδωώς, ὅα εἰκός, ἐμὲ τὸν συνάριστον. Ἐγὼ δὲ ἐπειδὴ ἴδοιμι τὴν γραῦν ἐξιοῦσαν τῶν ἐνδον ἄρτον ἡσθιον. Τῇ δὲ ὑστεραία καταλιπόντες τῇ γραίᾳ νεανίσκον ἓνα οἱ λοιποὶ πάντες ἔξω ἐπὶ τὸ ἔργον ἀπήεσαν. Ἐγὼ δὲ ἔστενον ἑμαυτὸν καὶ τὴν ἀκριβῆ φρουράν· τῆς μὲν γὰρ γραδὸς καταρρονῆσαι ἦν μοι καὶ φυγεῖν ἐκ τῶν ἐκείνης ὁμμάτων δυνατὸν, ὃ δὲ νεανίσκος μέγας τε ἦν καὶ φοβερὸν ἔβλεπε, καὶ τὸ ξίφος αἰεῖ ἔφερε καὶ τὴν θύραν αἰεῖ ἐπῆγε.

22. Τρισὶ δὲ ὑστερον ἡμέραις μεσοῦσης σχεδὸν τῆς νυκτὸς ἀναστρέφουσιν οἱ λησταί, χρυσίον μὲν οὐδὲ ἀργύριον οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν κομίζοντες, μόνην δὲ παρθένον ὠραίαν, σφόδρα καλὴν, κλάουσαν καὶ κατεσπαργμένην τὴν ἐσθῆτα καὶ τὴν κόμην· καὶ καταθέμενοι αὐτὴν ἐνδον ἐπὶ τῶν στιβάδων θαρρεῖν ἐκέλευον καὶ τὴν γραῦν ἐκέλευον αἰεῖ ἐνδον μένειν καὶ τὴν παιδα ἐν φρουρᾷ ἔχειν. Ἡ δὲ παῖς οὔτε ἐμπαγεῖν τι ἤθελεν οὔτε πειν, ἀλλὰ πάντα ἔκλαε καὶ τὴν κόμην τὴν αὐτῆς ἐσπάραττεν· ὥστε καὶ αὐτὸς πλησίον ἐσθῶς παρὰ τῇ φάτνῃ συνέκλαον ἐκείνῃ τῇ καλῇ παρθένω. Ἐν δὲ τούτῳ οἱ λησταὶ ἔξω ἐν τῇ προδόμῳ ἐδείπνου. Πρὸς ἡμέραν δὲ τῶν σκοπῶν τις τῶν τὰς δόδους φρουρεῖν εἰληχότων ἔρχεται ἀγγέλλων ὅτι ξένος ταύτῃ παριέναι μέλλοι καὶ πολλὸν πλοῦτον κομίζοι. Οἱ δὲ οὕτως ὡς εἶχον ἀναστάντες καὶ ὀπλισάμενοι κάμῃ καὶ τὸν ἵππον ἐπιστάξαντες ἤλαυνον. Ἐγὼ δὲ ὁ δυστυχὴς ἐπιστάμενος ἐπὶ μάχην καὶ πόλεμον ἐξελεύεσθαι ὀκνηρῶς προΐειν, ἐνθεν ἐπαιούμην τῷ ξύλῳ ἐπειγομένων αὐτῶν. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἐς τὴν ὁδὸν ἐνθα ὁ ξένος παρελάσειν ἐμελλε, συμπεσόντες οἱ λησταὶ τοῖς ὀχήμασιν αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκείνου θεράποντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσα ἦν τιμωτάτα ἐξελόντες τῷ ἵππῳ κάμοι ἐπέθηκαν, τὰ δὲ ἕτερα τῶν σκευῶν αὐτοῦ ἐν τῇ ὕλῃ ἐκρυψαν. Ἐπειτα ἤλαυνον ἡμᾶς οὕτως ὀπίσω, καγὼν ἐπειγομένος καὶ τῷ ξύλῳ τυπούμενος κρούω τὴν δολιχὴν περὶ πέτρων ὀξέων καὶ μοι ἀπὸ τῆς πληγῆς γίγνεται τραῦμα ἀλγινόον· καὶ γωλεύων ἐνθεν τὸ λοιπὸν τῆς ὁδοῦ ἐβάδιζον. Οἱ δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, Τί γὰρ ἡμῖν δοκεῖ τρέφειν τὸν ὄνον τοῦτον πάντα καταπίπτοντα; ρίψωμεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κρημενοῦ οἰωνὸν οὐκ ἀγαθόν. Ναί, φησὶ, ρίψωμεν αὐτὸν καθαρισμόν τοῦ στρατοῦ ἐσόμενον. Καὶ οἱ μὲν συνετάττοντο ἐπ' ἐμέ· ἐγὼ δὲ ἀκούων ταῦτα τῷ τραύματι λοιπὸν ὡς ἄλλοτρίῳ ἐπέβαινον· ὃ γὰρ τοῦ θανάτου με φόβος ἀναίσθητον τῆς δούλης ἔθηκεν.

23. Ἐπεὶ δὲ ἤλαομεν εἰσω ἐνθα κατελούμεν, τὰ μὲν σκεύη τῶν ἡμετέρων ὦμων ἀφελόντες εὖ κατέθηκαν, αὐτοὶ δὲ ἀναπεσόντες ἐδείπνου. Καὶ ἐπειδὴ νύξ ἦν, ἀπήεσαν ὡς τὰ λοιπὰ τῶν σκευῶν ἀνασῶσαι. Τὸν δὲ ἄλιον τοῦτον ὄνον, ἔφη τις αὐτῶν, τί ἐπάγομεν ἄχρηστον ἐκ τῆς ὀλῆς; τῶν δὲ σκευῶν ἃ μὲν ἡμεῖς οἴσομεν, ἃ δὲ ὁ ἵππος. Καὶ ἀπήεσαν τὸν ἵππον ἄγοντες. Νύξ δὲ ἦν λαμπροτάτη ἐκ τῆς σελήνης. Κάγῳ τότε πρὸς ἑμαυτὸν εἶπον, Ἀθλίε, τί μένεις ἐτι ἐνταῦθα; γυπές σε καὶ γυπῶν τέκνα δειπνήσουσιν. Οὐκ ἀκούεις οἷα περὶ

par erat, me compransorem. At ego, quoties videbam exisse anum, de panibus, qui intus erant, edebam. Postridie relicta anu et uno juvene, ad opus reliqui omnes exterunt. Equidem mihi et accuratæ custodiæ ingemiscebam : nam vetulam quidem poteram contemnere et illius fugere ex oculis; at juvenis magnus erat et terribile quiddam cernebat, et gladium gestabat semper, et adducebat semper januam.

22. Tribus post diebus, circa mediani fere noctem, redeunt latrones, auri quidem aut argenti nihil, neque aliud quicquam afferentes, sed solam virginem nuilem, vehementer pulchram, plorantem lacerata veste et comis passis. Hanc intus in stratis depositam bono animo esse jubent, et anum jubent manere intus velleæ custodiendæ causa. Sed puella nec cibum capere volebat nec bibere, sed nihil nisi plorabat et suam ipsa comam vellebat; adeo ut ipse quoque, prope astans ad præsepe, cum pulchra illa virgine plorarem simul. Inter hæc latrones extra cœnabant in atrio. Sub lucem speculatorum aliquis eorum, quibus vias explorare obvenerat, venit nuncians peregrinum aliquem hac transiturum, qui multas secum ferret divitias. Hi ut erant consurgere, armare se, me autem et equum ornare clitellis, exire. Hic infelix ego, qui ad pugnam et bellum me scirem agi, cunctanter progredior : itaque fusti, festinantibus illis, pulsabar. Quum autem ad viam venissemus, ubi transiturus erat peregrinus, irruentes in vehicula latrones, ipsum ipsiusque servos interficiunt, et pretiosissima quæque ablata equo et mihi imponunt, reliquas sarcinas ibi in silva abscondunt. Deinde sic retro nos agunt, et ego quum urgerer et vapularem fusti, acuto saxo impingo ungulam, et oritur mihi ab illa plaga vulnus dolorificum, ut claudicans quod reliquum erat viæ incederem. At illi inter se, Quid enim nobis videtur, inquit, nutrire asinum istum ubique coincidentem? præcipientes illum de rupe, male ominatam bestiam. Ita sane, inquit alius, dejiciamus illum piacularum futurum nostri exercitus. Atque illi in me jam coibant : verum ego auditis hisco, quod reliquum erat, vulnus tanquam alienum calcabam, mortis metu sensum mihi doloris adimente.

23. Quum vero intrassemus in deversorium nostrum, sarcinas de nostris demtas humeris bene collocant, ipsique cœnatum accumbunt. Nocte vero oborta ad reliquas sarcinas servandas abeunt. Miserum vero hunc asinum, inquit illorum unus, quid adducimus, ex ungula inutilem? sarcinarum alias nos portabimus, alias equus. Itaque cum equo abeunt. Erat autem nox a luna clarissima. Hic ego intra me, Miselle, inquam, quid ultra hic manes? vultures te et vulturum filii cœnabunt. Non audis, quæ de te deli-

σοῦ ἐβουλεύσαντο; θέλεις τῷ χρημῶν περιπεσεῖν; Νῦν μὲν αὕτη καὶ σελήνη πολλή· οἱ δὲ οἴχονται ἀπόντες· φυγὴ σῶζε σαυτὸν ἀπὸ δεσποτῶν ἀνδροφόνων. Ταῦτα πρὸς ἑμαυτὸν ἐννοοῦμενος ὁρῶ ὅτι οὐδὲ προσεδεδέμεν οὐδενί, ἀλλὰ με ὁ σύρων ἐν ταῖς δόσις ἱμᾶς παρεκρέματο. Τοῦτό με καὶ παρῴζυνεν ὡς μάλιστα ἐς τὴν φυγὴν, καὶ δρόμῳ ἐξίω ἀπῆειν. Ἡ δὲ γραῦς ἐπεὶ εἶδεν ἀποδιδράσκειν ἑτοιμον, λαμβάνεται μου ἐκ τῆς οὐρᾶς καὶ εἶχετο. Ἐγὼ δὲ ἄξιον χρημοῦ καὶ θανάτων ἄλλων εἰπὼν εἶναι τὸ ὑπὸ γραίας ἄλυναι ἔσυρον αὐτὴν, ἥ δὲ μάλ' ἀνέκραγεν ἐνδοθεν τὴν παρθένον τὴν αἰχμαλῶτον· ἥ δὲ προσελθοῦσα καὶ ἰδοῦσα γραῦν δίκην κέρκου ἐξ οὐοῦ ἡμένην τολμᾷ τόλμημα γενναῖον καὶ ἄξιον ἀπονενοημένου νεανίσκου· ἀναπηδᾷ γὰρ εἰς ἐμέ, καὶ ἐπικαθίσασά μοι ἤλαυνε· καὶ τῷ τε ἔρωτι τῆς φυγῆς καὶ τῇ τῆς κόρης σπουδῇ ἔφυγον ἵππου δρόμῳ· ἡ δὲ γραῦς ὀπίσω ἀπελέλειπτο. Ἡ δὲ παρθένος τοῖς μὲν θεοῖς ἡύχετο σῶσαι αὐτὴν τῇ φυγῇ· πρὸς δὲ ἐμέ, «Ὦν με, ἔφη, κομίσῃς πρὸς τὸν πατέρα, ὦ καλὲ σὺ, ἐλεύθερον μὲν σε παντὸς ἔργου ἀφῆσω, κριθῶν δὲ μέδιμνος ἔσται σοι ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας τὸ ἄριστον. Ἐγὼ δὲ καὶ τοὺς φονεῖς τοὺς ἑμαυτοῦ φευγόμενος καὶ πολλὴν ἐπικουρίαν καὶ θεράπειαν ἐκ τῆς ἀνασωθείσης ἐμοὶ κόρης ἐλπίζων ἔθεον τοῦ τραύματος ἀμελήσας.

24. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἔνθα ἐσχίζετο τριπλῇ δόδι, οἱ πολέμιοι ἡμᾶς καταλαμβάνουσιν ἀναστρέφοντες καὶ πόρρωθεν εὐθὺς πρὸς τὴν σελήνην ἐγίνωσαν τοὺς δυστυχεῖς αἰχμαλῶτους καὶ προσδραμόντες λαμβάνονται μου καὶ λέγουσιν, Ὡ καλὴ καγάθῃ σὺ παρθένη, ποῖ βαδίσεις ὠρίᾳ ταλαίπωρε; οὐδὲ τὰ δαιμόνια δέδοικας; ἀλλὰ δεῦρο ἴθι πρὸς ἡμᾶς, ἡμεῖς σε τοῖς οἰκείοις ἀποδόσομεν, σαρκῶνιον γελῶντες ἔλεγον, καὶ με ἀποστρέψαντες εἶλον ὀπίσω. Κἀγὼ περὶ τοῦ ποδὸς καὶ τοῦ τραύματος ἀναμνηθεὶς ἐρώλευον· οἱ δὲ, Νῦν, ἔρασαν, χωλὸς ὅτε ἀποδιδράσκων ἐάλωκας; ἀλλ' ὅτε φεύγειν ἐδόκει σοι, υἱαῖων ἵππου οἰκύτερος καὶ πετεινός ἦσθα. Τοῖς δὲ λόγοις τούτοις τὸ ξύλον εἶπετο, καὶ ἤδη ἔλκος τῷ μηρῷ εἶχον νοσητούμενος. Ἐπεὶ δὲ εἶσω πάλιν ἀνεστρέψαμεν, τὴν μὲν γραῦν εὗρομεν ἐκ τῆς πέτρας κρεμαμένην ἐν καλωδίῳ δέισασα γὰρ, οἷον εἰκὸς, τοὺς δεσπότης ἐπὶ τῇ τῆς παρθένου φυγῇ χρημνᾷ ἑαυτὴν σφίγγασα ἐκ τοῦ τραχήλου. Οἱ δὲ τὴν γραῦν θαυμάσαντες τῆς εὐγνωμοσύνης τὴν μὲν ἀπολύσαντες ἐς τὸν χρημὸν κάτω ἀρῆκον ὡς ἦν ἐν τῷ δεσμῷ, τὴν δὲ παρθένον ἐνδον κατέδησαν, εἴτα ἐδείπνουν, καὶ πότος ἦν μακρὸς.

25. Κἀν τούτῳ ἡδὴ περὶ τῆς κόρης διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους· τί ποιοῦμεν, ἔφη τις αὐτῶν, τὴν δραπετίαν; τί δὲ ἄλλο, εἶπεν ἕτερος, ἢ τῇ γρατὶ ταύτῃ κάτω ἐπιρρίψωμεν αὐτὴν, ἀφελομένην μὲν ἡμᾶς γρήματα πολλὰ ὅσον ἐπ' αὐτῇ, καὶ προδοῦσαν ἡμῖν διον τὸ ἐργαστήριον; εὐ ἴστε γὰρ, ὦ φίλοι, ὅτι αὕτη εἰ τῶν οἴκοι ἐδράξατο, οὐδὲ εἰς ἂν ἡμῶν ζῶν ὑπελείπετο· πάντες γὰρ ἂν ἐάλωμεν, τῶν ἐβρόντων ἐκ παρασκευῆς ἡμῖν ἐπιπεσόντων. Ὡστε ἀμυνόμεθα μὲν τὴν πολεμίαν· ἀλλὰ μὴ

berarunt? visne tu in præcipitium incidere? Jam nox est, est luna clara: illi vero abierunt; fuga te eripe dominis homicidiis. Hæc apud me cogitans video me neque alligatum esse usquam, sed juxta pendere quo trahebar alias lorum. Etiam hoc me ad fugam maxime incitabat: itaque curriculo egressus abibam. At anus quum fugere paratum videret, a cauda se mea, quam prehenderat, suspendit. Ego præcipitio et aliis mortibus dignum putans ab anu capi, illam trahere: illa vehementer inclamavit puellam intus captivam. At illa accedens vidensque anum caudæ instar ex asino aplam, generosum facinus audet et dignum desperato juvene: insilit enim in me, insidensque agit. Et ego tum fugæ amore, tum puellæ studio, equi cursu fugio, anu post nos relicta. Virgo diis quidem supplicabat, ut illa se fuga servarent: ad me vero, Si me, inquit, o mi pulcher ad patrem pertuleris, liberum te omni opere dimittam: hordeorum vero medimnus erit tibi in singulos dies prandium. » Ego vero et meos ipsius interfectores fugiens, et multum adjumenti atque cultus ex servata a me puella sperans, curro oblitus vulneris.

24. Quum autem eo veniremus ubi findebatur via in tri-vium, deprehendunt nos hostes redeuntes, et e longinquo statim ad lunam miseros captivos agnoscunt: et accurrentes,prehendunt me dicuntque: « Quorsum, honesta et bona virgo, intempesta nocte abis misella? nec spectra metuis? verum huc veni ad nos, qui tuis te reddemus, » cum Sardonio risu dicebant: meque conversum trahebant retro. Atque ego pedis et vulneris recordatus claudicabam: illi vero, Nunc, aiunt, claudus es, quum in fuga es captus? sed quum fugere tibi collibuit, sanus, ocior equo, et volucris eras. Hæc verba excipiebat fustis; jamque ulcus in femore habebam ab istis admonitionibus. Domum iterum reversi, anum invenimus quæ resticula se e rupe suspenderat: metuens nempe, ut verisimile est, dominos ob fugam virginis, innexo cervici laqueo se ex alto suspenderit. Illi autem probitatem animi in anu admirati, resolutam una cum resti in altum præcipitarunt; virgine autem intus vincta, postea crenant; et longa orat compotatio.

25. Atque interea de puella inter se disputant. Quid facimus, ait illorum unus, fugitiva? Quid vero aliud, inquit alius, quam vetulæ illam superinjiciamus? quæ multas nobis, quantum quidem in ipsa fuit, opes abstulerit, totamque nostram officinam prodiderit. Bene enim noritis, amici, illa si domesticos suos assecuta fuisset, futurum fuisse, ut vivus nostrum nemo relinqueretur: capti enim essemus omnes, ex præparato irrudentibus in nos hostibus. Itaque ulciscamur nos quidem inimicam; sed ne ita facile moriatur

οὗτοι βρόδῳ ἀποθνήσκουσι πεσοῦσα ἐπὶ τοῦ λίθου, θάνατον δὲ αὐτῇ τὸν ἀλγεινότατον καὶ μακρότατον ἐξεύρωμεν καὶ ὅστις αὐτὴν χρόνῳ καὶ βασάνῳ φυλάξας ὑστερον ἀπολεῖ. Ἔλτα ἐξήτουν θάνατον, καὶ τις εἶπεν, Οἶδα ὅτι ἐπαινέσεσθε τὸ ἀρχιτεκτονήμα. Τὸν ὄνον δεῖ ἀπολέσθαι ὀκνηρὸν ὄντα, νῦν δὲ καὶ χωλὸν εἶναι ψευδόμενον, καὶ μὴν καὶ τῆς φυγῆς τῆς παρθένου γενομένου ὑπηρετήν καὶ διάκονον· τοῦτον οὖν ἔωθεν ἀποσπράζαντες ἀνατέμωμεν ἐκ τῆς γαστρὸς καὶ τὰ μὲν ἔγκατα πάντα ἐξω βάλωμεν, τὴν δὲ ἀγαθὴν ταύτην παρθένον τῷ ὄνῳ ἐγκατοικίσωμεν, τὴν μὲν κεφαλὴν ἐξω τοῦ ὄνου πρόχειρον, ὥς ἂν μὴ εὐθὺς ἀποπνιγείη, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα πᾶν ἔνδον κρυπτόμενον, ὥς ἂν αὐτὴν κατακειμένην εὖ μάλα συρράψαντες ῥίψωμεν ἐξω ἄμφω ταῦτα τοῖς γυψί, καινῶς τοῦτο ἐσκευασμένον ἄριστον. Σκοπεῖτε δὲ, ὦ φίλοι, τῆς βασάνου τὸ δεινόν, πρῶτον μὲν τὸ νεκρῷ ὄνῳ συνοικεῖν, εἴτα τὸ θέρουσι ὥρα θερμῶτά τῳ ἔλῳ ἐν κτήνι καθέσθαι καὶ λιμῷ αἰετίνοντι ἀποθνήσκειν καὶ μὴδὲ αὐτὴν ἀποπνίξαι ἔχειν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλ' ὅσα πείσεται σηπομένου τοῦ ὄνου τῇ τε ὀδμῇ καὶ τοῖς σκώληξι πεφυρμένην ἔω λέγειν. Τέλος δὲ οἱ γυῖες διὰ τοῦ ὄνου παρεισιόντες εἰσω καὶ ταύτην ὥς ἐκείνον ἱσῶς καὶ ζῶσαν ἐτι διασπᾶσονται.

26. Πάντες ἀνεδόθησαν ὥς ἐπὶ ἀγαθῷ μεγάλῳ τῷ τερατώδει τούτῳ εὐρήματι. Ἐγὼ δὲ ἀνέστην ἑμαυτὸν ὥς ἂν ἀποσπαραγθόμενος καὶ μὴδὲ νεκρὸς εὐτυχὴς κεισόμενος, ἀλλὰ παρθένον ἀβλίαν ἐπιδεξόμενος καὶ θήκη οὐδὲν ἀδίκουσης κόρης ἐσόμενος. Ὁρῶς δὲ ἦν ἔτι καὶ ἐξαίφνης ἐφίσταται πλῆθος στρατιωτῶν ἐπὶ τοὺς μικροὺς τούτους ἀριγμένον, καὶ εὐθὺς πάντας ἐδέσμου καὶ ἐπὶ τὸν τῆς χώρας ἡγεμόνα ἀπῆγον. Ἐτυχε δὲ καὶ ὁ τὴν κόρην μεμνηστευμένος σὺν αὐτοῖς ἐλθὼν· αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ καὶ τὸ καταγώνιον τῶν ληστῶν μνηστῆρας. Παραλαβὼν σὺν τῇ παρθένῳ καὶ καθίσας ἐπ' ἑμὲ οὕτως ἦγεν οἰκᾶδε. Οἱ δὲ κωμῶνται ὥς εἶδον ἡμᾶς ἐτι πόρρω ἔσσαν, ἔγνωσαν εὐτυχῶντας, εὐαγγέλιον αὐτοῖς ἐμοῦ προσκησαμένου, καὶ προσδραμόντες ἡσπάζοντο καὶ ἦγον εἰσω.

27. Ἡ δὲ παρθένος πολὺν λόγον ἔειχεν ἐμοῦ δίκαιον ποιοῦσα τοῦ συναγχαλῶντος συναποδράντος καὶ τὸν κοινὸν αὐτῇ ἐκείνον θάνατον συγκινδυνεύσαντος. Καὶ μοι παρὰ τῆς κεκτημένης ἄριστον παρέκειτο μέδιμνος κριθῶν καὶ χόρτος ὅσος καὶ καμῆλῳ ἱκανός. Ἐγὼ δὲ τότε μάλιστα κατηρώμην τὴν Παλαίστραν ὥς ὄνον με καὶ οὐ κύναν τῇ τέχνῃ μεταθεῖσαν· ἐώρων γὰρ τοὺς κύνας εἰς τοῦπτανεῖον παρεισιόντας καὶ λαγύσσοντας πολλὰ καὶ ὅσα ἐν γάμοις πλουσίων νυμφίων. Ἡμέραις δὲ ὑστερον μετὰ τὸν γάμον οὐ πολλαῖς ἐπειδὴ χάριν μοι ἡ δέσποινα ἔφη ἔχειν παρὰ τῷ πατρὶ καὶ ἀμείψασθαι με ἀμοιβῇ τῇ δικαίᾳ θέλειν, ὁ πατὴρ ἐκέλευσεν ἐλεύθερον ἀφιέναι ὑπαθρίον καὶ σὺν ταῖς ἀγελαῖαις ἵπποις νέμεσθαι· καὶ γὰρ ὥς ἐλεύθερος, ἔφη, ζήσεται ἐν ἡδονῇ καὶ ταῖς ἵπποις ἐπιθήσεται. Καὶ αὕτη δικαιοσύνη ἀμοιβὴ δέδωκε τότε, εἰ ἦν τὰ πράγματα ἐν

incidens in saxum : verum mortem illi et acerbissimam excogitemus et longissimam, quæque illam tempori et cruciatui servatam tum demum interimat. Deinde quærebant mortis genus : et aliquis ait, Novi vos laudaturos esse commentum. Asinum perdere oportet, ignavum, jam vero et claudicationem mentitum, et fugæ virginis adiutorem ac ministrum : hunc igitur cras mane mactatum exenterabimus, ejectionisque intestinis omnibus bonam hanc virginem collocabimus in asino, capite extra asinum uti promineat, ne mox suffocetur ; reliquo autem corpore toto intus occultetur. Sic ergo dispositam ubi probe consuerimus, extra utrumque vulturibus projiciamus, paratum nova ratione prandium. Videte autem, amici, cruciatu illius acerbissimam : primo quidem in mortuo habitare asino, deinde ætatis tempore sole fervidissimo in ipso jumento coqui, et enecante semper fame mori, neque necis consciscendæ facultatem habere : reliqua enim quæ patietur, tum pulchrescentis odore asini, et scatens vermium, mitto dicere. Tandem vero vultures eo penetrantes per asinum, ipsam ut illum, ac forte viventem adhuc lacerabunt.

26. Clamoribus excipiunt omnes, ut ingens quoddam bonum, portentosum illud commentum. Ego vero mihi ipsi ingemiscebam, tanquam jugulandus, et qui neque post mortem jacendi molliter facultatem habiturus essem, sed infelicem suscepturus virginem, et capulus puellæ innocentis futurus. Jam illucescebat, quum instat subito militum manus, impuris hisce immissa, qui in vincula statim omnes conjecerunt, ad præsidem regionis illius abducendos. Venerat autem cum illis etiam puellæ sponsus : ipse nimirum erat qui receptaculum hoc latronum indicaverat. Assumptam ergo virginem et mihi impositam sic domum deduxit. Vicini autem quum e longinquo nos viderent, jam bene nobis successisse agnoverunt, ruditu me meo bonum illis nuncium ferente. Accurrentes igitur salutant, et intro deducunt.

27. Virgo nullam merito rationem mei habuit, qui, captivitatis illi socius, fugam cum ea tentarim atque in communi mortis periculo sim versatus. Ac mihi ab domina prandium apponebatur medimnus hordei, et feni quantum camelo satis esset. At ego tunc maxime Palæstram exsecrabar, quæ me in asinum, non in canem arte sua transfigurasset. Videbam enim canes furtim ingressos in culinam multa ligurientes quæ solent in nuptiis sponsorum divitum. Paucis post nuptias diebus, quum gratiam mihi hera minor habere diceret apud patrem, et justam mihi vicem velle persolvere, jussit pater liberum me dimitti sub divo et cum gregalibus equabus pascere : Sic enim, inquit, tanquam liber jucunde vivet, et equas inscendet. Et hæc justissima tum gratiæ relatio videbatur, si res asino iudice

δὼν δικαστῇ. Καλέσας οὖν τῶν ἵπποφορῶν τινα τούτῳ με παραδίδουσιν, ἐγὼ δὲ ἔχαιρον ὡς οὐκέτι ἄλθο-φορήσω. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἐς τὸν ἀγρὸν, ταῖς ἵπποις με ὁ νομεὺς συνέμιξε καὶ ἦγεν ἡμᾶς τὴν ἀγέλην εἰς νομόν.

28. Ἐχρῆν δὲ ἄρα κἀνταῦθα ὥσπερ Κανδαύλῃ κάμοι γενέσθαι· ὁ γὰρ ἐπιστάτης τῶν ἵππων τῇ αὐτοῦ γυναικὶ Μεγαπόλῃ ἔδδον με κατέλιπεν· ἡ δὲ τῇ μύλῃ με ὑπεξεύγνυνεν, ὥστε ἀλεῖν αὐτῇ καὶ πυροὺς καὶ κριθὰς ὁλὰς. Καὶ τοῦτο μὲν ἦν μέτριον κακὸν εὐχαρίστῳ δὼν ἀλεῖν τοῖς ἑαυτοῦ ἐπιστάταις· ἡ δὲ βελίστη καὶ παρὰ τῶν ἄλλων τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς ἀγροῖς — πολλοὶ δὲ πάνυ ἦσαν — ἄλευρα τὸν μισθὸν αἰτοῦσα ἐξεμίσθου τὸν ἐμὸν ἄθλιον τράχηλον, καὶ τὰς μὲν κριθὰς τοῦμόν ἄριστον φρούρουσα κάμοι ὥστε ἀλεῖν ἐπιβάλλουσα, μάζας ὁλὰς ποιοῦσα κατέπινεν· ἐμοὶ δὲ πίτυρα τὸ ἄριστον ἦν. Εἰ δέ ποτε καὶ συνελάσειέ με ταῖς ἵπποις ὁ νομεὺς, παιδιόμενος τε καὶ δακνόμενος ὑπὸ τῶν ἀρρένων ἀπωλλόμεν· αἰεὶ γάρ με μοιχὸν ὑποπτεύοντες εἶναι τῶν ἵππων τῶν αὐτῶν γυναικῶν ἐδίωκον ἀμφοτέροις εἰς ἐμέ ὑπολακτίζοντες, ὥστε φέρειν οὐκ ἡδυνάμην ζηλοτυπίαν ἱππικὴν. Λεπτὸς οὖν καὶ ἀμορφος ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ ἐγενόμην, οὔτε ἔδδον εὐφραινόμενος πρὸς τῇ μύλῃ οὔτε ὑπαίθριος νεμόμενος, ὑπὸ τῶν συννόμων πολεμούμενος.

29. Καὶ μὴν καὶ τὰ πολλὰ εἰς τὸ ὄρος ἄνω ἐπεμ-πόμην καὶ ζύλα τοῖς ὅμοις ἐκόμιζον. Τοῦτο δὲ ἦν τὸ κεφαλαιὸν τῶν ἐμῶν κακῶν· πρῶτον μὲν ὑψηλὸν ὄρος ἀναβαίνειν ἔδει, ὀρθὴν δεινῶς ὁδὸν, εἴτα καὶ ἀνυπο-δίητον ὄρει ἐν λιθίνῳ. Καὶ μοι συνεξέπεμπον ὀνηλά-την, παιδάριον ἀκάθαρτον. Τοῦτο με καινῶς ἐκάστοτε ἀπώλλυε· πρῶτον μὲν ἔπαιέ με καὶ τρέχοντα λίαν οὐ ζύλῳ ἀπλῶ, ἀλλὰ τῷ ὄξους πυκνοῦς ἔχοντι καὶ ὀξεῖς, καὶ αἰεὶ ἔπαιεν ἐς τὸ αὐτὸ τοῦ μηροῦ, ὥστε ἀνέωκτό μοι κατ' ἐκεῖνο ὁ μηρὸς τῇ ράβδῳ· ὁ δὲ αἰεὶ τὸ τραῦμα ἔπαιεν. Εἴτ' αὖ με ἐπετίθει φορτίον ὅσον χαλεπὸν εἶναι καὶ ἐλέφαντι ἐνεγκεῖν· καὶ ἄνωθεν ἡ κατάβασις ὀξεῖα ἦν· ὁ δὲ καὶ ἐνταῦθα ἔπαιεν. Εἰ δέ μοι περιπίπτον ἴσοι τὸ φορτίον καὶ εἰς τὸ ἕτερον ἐπικλίνον, δέον τῶν ζύλων ἀφαιρεῖν καὶ τῷ κουφότερῳ προσβάλλειν καὶ τὸ ἴσον ποιεῖν, τοῦτο μὲν οὐδέποτε εἰργάσατο, λίθους δὲ μεγάλους ἐκ τοῦ ὄρους ἀναιρούμενος εἰς τὸ κουφότερον καὶ ἄνω νεῦον τοῦ φορτίου προσετίθει· καὶ κατῆεν ἄθλιος τοῖς ζύλοις ὁμοῦ καὶ λίθους ἀχρεῖους περιφέρων. Καὶ ποταμὸς ἦν ἀνάσας ἐν τῇ ὁδῷ· ὁ δὲ τῶν ὑποδημά-των φειδόμενος ὀπίσω τῶν ζύλων ἐπ' ἐμοὶ καθίζων ἐπέρα τὸν ποταμόν.

30. Εἰ δέ ποτε ὅλα κάμων καὶ ἀλθοφορῶν κατα-πέσοιμι, τότε δὴ τότε τὸ δεινὸν ἀφόρητον ἦν· οὐ γὰρ ἦν καταβάντος τὴν χεῖρά μοι ἐπιδοῦναι κάμῃ χαμόθεν ἐπεγεῖρειν καὶ τοῦ φορτίου ἀφελεῖν, εἰ ποτε καὶ δέοι, ὁ δὲ οὔτε κατῆλθεν οὔτε χεῖρά μοι ἐπέδωκεν, ἀλλ' ἄνωθεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὠτων ἀρξάμενος συνέκοπτέ με τῷ ζύλῳ, ὥς ἐπεγεῖρωσί με αἱ πληγαί. Καὶ μὴν καὶ ἄλλο κακὸν εἰς ἐμέ ἀφόρητον ἔπαιζε· συνενεγκόν

acta esset. Advocato ergo pastorum uni me commendat, me gaudente, qui non amplius onera gestaturus essem. Quum vero rus venissemus, equabus me admiscuit pastor, et nos, gregem, pastum agebat.

28. Fatale autem erat eadem mihi quæ Candauli usu venire. Magister enim equariæ, suæ uxori Megapolæ domi me reliquit: hæc vero molæ me subjugum dabat, ut sibi triticum hordeumque frictum molerem. Atque illud mediocre quidem incommodum erat asino non ingrato, molere suis magistris: at optima mulier etiam ab aliis per illos agros (erant autem sane quam multi) farinas mercedis loco poscens, miseras cervices meas elocabat. Atque hordea in meum prandium sibi data, fricta et ipsa mihi molenda infudit, factasque inde placentas devoravit: at mihi furfures erant prandium. Si quando vero etiam cum equabus me exigeret pastor, percussus morsusque a maribus equis peribam. Semper enim me adulterum suspicati equarum, suarum uxorum, persequabantur, utrasque in me calces jactantes, adeo ut impar essem ferendæ equinæ illi zelotypiæ. Emaciatius ergo et strigosus non ita multo tempore fiebam, qui neque intus lætarer ad molam, neque sub divo pascens, oppugnatus quippe a pastionis sociis.

29. Verum etiam frequenter sursum in montem mittebar, et ligna gerebam humeris. Illud vero caput malorum meorum fuit: primo quidem altus mons ascendendus erat, ardua vehementer via, insuper non calceatus eram in monte scrupulo. Et una mecum emittebant mulionem, impurum puerum, qui novo modo me semper perderet: primo percutiebat me valde licet currentem, non simplici fuste, sed crebris acutisque nodis inæquali, eandemque semper femoris partem percutiebat, adeo ut aperiretur mihi a baculo eo loco femur: at ille ipsum perpetuo vulnus ferire. Deinde imponebat mihi onus elephantis etiam portatu difficile. Eratque descensus de summo arduus; at ille hic etiam pulsabat. Si quando labare mihi videret onus et in alteram partem inclinare, quum deberet de lignis ablatum aliquid leviori parti adjicere et ita peracquare, hoc ille nunquam fecit; sed lapides magnos de monte sublato in leviolem et sursum nutantem oncris partem addebat: descendebar ergo miser, cum lignis lapides simul inutiles circumferens. Erat porro rivus in via perennis: ille vero, parcens calceamentis, post ligna mihi insidens rivum trajiciebat.

30. Si quando vero præ lassitudine et onere decumberem; tum vero intolerabile erat malum. Cujus enim erat ut descendens manum mihi injiceret, neque de terra excitaret, et onere, sicubi opus esset, levaret; ille neque descendebar, neque manum præbebat unquam, sed initio a capite et auribus facto, fusti me concidebat, dum susciterent me plagæ. At ludebat etiam aliud in me malum intolerabile. Comportatum spinarum acutissimarum fascem et

ἀκανθῶν ὀζυτάων φορτίον καὶ τοῦτο δεσμῷ περισφίγγας ἀπεκρήμνα ὀπισθεν ἐκ τῆς οὐρᾶς, αἱ δὲ οἶον εἰκὸς ἀπίοντος τὴν ὁδὸν ἀποκρεμάμεναι προσέπιπτόν μοι καὶ πάντα μοι τὰ ὀπισθεν νύττουςαι ἐτίτρωσκον· καὶ ἦν μοι τὸ ἀμύνειν ἀδύνατον, τῶν τιτρωσκόντων αἰεὶ μοι ἐπομένων κάμου ἡρτημένων. Εἰ μὲν γὰρ ἀτρέμια προίτοιμι φυλαττόμενος τῶν ἀκανθῶν τὴν προσβολὴν, ὑπὸ τῶν ξύλων ἀπωλλύμην, εἰ δὲ φεύγοιμι τὸ ξύλον, τότε ἤδη τὸ δεινὸν ὀπισθεν ὀζυ προσέπιπτε. Καὶ ὅλως ἔργον ἦν τῷ ὀνηλάτῃ τῷ ἐμῷ ἀποκτενεῖν με.

31. Ἐπεὶ δὲ ποτε ἀπαξ κακὰ πάσῃων πολλὰ οὐκέτι φέρων πρὸς αὐτὸν λαὶ ἐκίνησα, εἶχεν αἰεὶ τοῦτο τὸ λαὶ ἐν μνήμῃ. Καὶ ποτε κελεύεται στυππεῖον ἐξ ἐτέρου χωρίου εἰς ἕτερον χωρίον μετενεγκεῖν· κομίσας οὖν με καὶ τὸ στυππεῖον τὸ πολὺ συνενεγκὼν κατέδησεν ἐπ' ἐμέ καὶ δεσμῷ ἀργαλέῳ εὖ μάλα προσέδησέ με τῷ φορτίῳ κακὸν ἐμοὶ μέγα τυρεύων. Ἐπεὶ δὲ προίεναί λοιπὸν ἔδει, ἐκ τῆς ἐστίας κλέψας δαλὸν ἔτι θερμὸν, ἐπειδὴ πόρρω τῆς αὐλῆς ἐγενόμεθα, τὸν δαλὸν ἐνέκρυψεν εἰς τὸ στυππεῖον. Τὸ δὲ — τί γὰρ ἄλλο ἐδύνάτο; — εὐθὺς ἀνάπτεται, καὶ λοιπὸν οὐδὲν ἔφερον ἄλλο ἢ πῦρ ἄπλετον. Μαθὼν οὖν ὡς αὐτίκα ἐπτήσομαι, ἐν τῇ ὁδῷ τέλματι βαθεῖ ἐντυχὼν ῥίπτω ἐμαυτὸν τοῦ τέλματος ἐς τὸ ὑγρότατον· εἴτα ἐκύλιον ἐνταῦθα τὸ στυππεῖον καὶ δινῶν καὶ στρέφων ἐμαυτὸν τῷ πηλῷ κατέσθεσα τὸ θερμὸν ἐκεῖνο καὶ πικρὸν ἐμοὶ φορτίον, καὶ οὕτω λοιπὸν ἀκινδυνότερον ἐβαδίζον τῆς ὁδοῦ τὸ ἐπίλοιπον. Οὐδὲ γὰρ ἔτι με ἀνάψαι τῷ παιδὶ δυνάτον ἦν τοῦ στυππεῖου πηλῷ ὑγρῷ πεφυρμένου. Καὶ τοῦτό γε β' τολμηρὸς παῖς ἐλθὼν ἐμοῦ κατεψεύσατο, εἰπὼν ὡς παριὼν ἐκὼν ἑαυτὸν ἐνείσαιμι τῇ ἐστίᾳ. Καὶ τότε μὲν ἐκ τοῦ στυππεῖου μῆδὲ ἐλπίζων ὑπεξῆλθον.

32. Ἄλλ' ἕτερον δ' ἀκάθαρτος παῖς ἐξεῦρεν ἐπ' ἐμέ μακρῷ χάκιον· κομίσας γάρ με ἐς τὸ ὄρος καὶ μοι φορτίον ἄρδον ἐπιβίς ἐκ τῶν ξύλων, τοῦτο μὲν πιπράσκει γεωργῷ πλυσίων οἰκοῦντι, ἐμὲ δὲ γυμνὸν καὶ ἄξυλον κομίσας οἰκάδε καταψεύδεται μοι πρὸς τὸν αὐτοῦ δεσπότην ἔργον ἀνόςιον· Τοῦτον, δέσποτα, τὸν ὄνον οὐκ οἶδ' ὅτι βόσκομεν δεινῶς ἄργον ὄντα καὶ βραδύν. Ἀλλὰ μὴν νῦν ἐπιτιθεῖται καὶ ἄλλο ἔργον· ἐπ' αὐτὴν γυναῖκα ἢ παρθένον καλὴν καὶ ὡραῖαν ἴδη ἢ παῖδα, ἀπολακτίσας ἔπειτα δρόμῳ ἐπ' αὐτοὺς, ὡς εἴ τις ἐρᾷ ἄνθρωπος ἄρρην ἐπὶ ἐρωμένην γυναῖκα κινούμενος, καὶ δάκνει ἐν φιλήματος σχήματι καὶ πλησιάζειν βιάζεται, ἐκ δὲ τούτου σοι δίκας καὶ πράγματα παρέξει, πάντων ὑβρίζοντων, πάντων ἀνατρεπομένων. Καὶ γὰρ νῦν ξύλα κομίζων γυναῖκα εἰς ἄγρὸν ἀπιοῦσαν ἰδὼν τὰ μὲν ξύλα πάντα χαμαὶ ἐσκόρπισεν ἀποσεισάμενος, τὴν δὲ γυναῖκα ἐς τὴν ὁδὸν ἀνατρέψας γαμεῖν ἐβούλετο, ἕως ἄλλος ἄλλοθεν ἐκδραμόντες ἡμύναμεν τῇ γυναίκῃ ἐς τὸ μὴ διασπασθῆναι ὑπὸ τοῦ καλοῦ τούτου ἔραστου.

33. Ὁ δὲ ταῦτα πυθόμενος, Ἄλλ' εἰ μήτε βαδίζειν, ἔφη, ἔθελαι μήτε φορτηγεῖν καὶ ἐρωτας ἀνθρωπίνους ἐρᾷ ἐπὶ γυναῖκας καὶ παῖδας οἰστρούμενος, ἀποσφάζατε

vinculo constrictum, a tergo et cauda mihi suspendebat. illae ergo, ut facile est ad cogitandum, pergente me viam, dependentes impingebant atque assiduo punctu posteriora mihi omnia vulnerabant. Nec defendere me ullo modo poteram, instantibus mihi semper quae vulnerarent, et a me ipso suspensis. Etenim si sensim progrededer appulsum spinarum cavens, peribam a fustibus: si vero fustim fugerem, tum jam malum illud a tergo acutissimum ingruerat. Et omnino id operam dabat agaso meus, me ut interficeret.

31. Quum autem semel aliquando mala perpressus multa, praë impatientia calcem contra illum movissem, semper illam calcem in memoria habuit. Ac jussus aliquando stuppam ex uno agro in alterum transferre, adducit me, stuppamque illam multam collatam mihi imponit, validoque me fune sarcinae probe alligat, fraudem mihi ea re machinatus maximam. Quum vero jam pergendum esset, de foco furatus torrem adhuc ardentem, ubi procul ab aula recesseramus, eum torrem in stuppa abscondit: illa vero (qui enim posset aliter?) subito ignem concipit: licet, nihil fero aliud quam ignem immensum. Videns ego statim me in via iri assatum, observata forte lacuna palustri, in liquidissimam illius me partem abjicio: volvensque ibi stuppam, meque ipsum adeo circumagens et vertens, luto exstinguo ardentem et acerbam mihi sarcinam: sicque reliquum viae minori cum periculo absolvere. Neque enim poterat jam puer iterum accendere stuppam liquido luto subactam. At hoc certe audax puer, quum delatus esset quo tendebat, me calumniatus est, me praetereuntem ultro infricuisse me foco. Interea tum e stuppa praeter spem evaseram.

32. Sed aliud impurus ille puer contra me longe pejus excogitat. In montem me deducit, gravi lignorum sarcina oneratum: eaque ligna rustico vendit habitanti in vicinia; me vero nudum sine lignis domum deductum apud dominum suum nefandi facinoris per calumniam reum facit: Istum, here, inquit, asinum nescio cur alamus, supra modum piger qui sit ac tardus. Verum nunc aliud quoque sibi opus curae habet: ubi mulierem, aut virginem pulchram ac formosam videt, aut puerum; jactatis calcibus cursu eos insequitur, eademque fere ratione, atque amator homo in amata sibi muliere, commovetur; et osculi in morem moriscat, et vi in complexum ruit. Ex ea autem re lites tibi et negotia facesset, quum insultet omnibus, evertat omnes. Etenim modo ligna gestans, conspecta muliere rus abeunte, humi dispersit excussa ligna omnia, cum muliere vero in viam eversa nuptias facere voluit, donec accurrentes aliunde alius, auxilio fuimus mulieri, ne a praeclearo istoc amatore laceraretur.

33. Ille vero his auditis, Si vero, inquit, neque incedere vult, neque gestare onera, et humanos amores amat, in mulieres puerosque insanien, illum jugulate, atque inte-

αὐτὸν, καὶ τὰ μὲν ἔγκατα τοῖς κυσὶ δότα, τὰ δὲ κρά τοῖς ἐργάταις φυλάττε· καὶ ἦν ἔρηται πῶς οὗτος ἀπέθανε, λύκου τοῦτο καταψεύσασθε. Ὁ μὲν οὖν ἀκάθαρτος παῖς ὁ ἐμὸς ὀνηλάτης ἔχαιρε καὶ με αὐτίκα ἤθελεν ἀποσφάττειν. Ἄλλ' ἔτυχε γὰρ τις παρὼν τότε τῶν γειτόνων γεωργῶν· οὗτος ἐρρύσατό με ἐκ τοῦ θανάτου δεινὰ ἐπ' ἐμοὶ βουλευσάμενος. Μηδ' αὖτως, ἔφη, ἀποσφάξῃς θνον καὶ ἀλεῖν καὶ ἀγροποιεῖν δυνάμενον· καὶ οὐ μέγα. Ἐπειδὴ γὰρ εἰς ἀνθρώπους ἔρωτι καὶ οἰστρῷ φέρεται, λαθὼν αὐτὸν ἔκτεμε· τῆς γὰρ ἐπαφροδίτου ταύτης δρμητὴς ἀφαιρεθείς ἡμερὸς τε εὐθύς καὶ πίων ἔσται καὶ οἶσει φορτίον μέγα οὐδὲν ἀρλόμενος. Εἰ δὲ αὐτὸς ἀπείρωσ ἔχεις ταύτης τῆς ἰατρείας, ἀφίζομαι δεῦρο μεταξὺ τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν καὶ σοι τοῦτον σωφρονέστερον προβατίου παρῆξω τῇ τομῇ. Οἱ μὲν οὖν ἔνδον ἅπαντες ἐπήνουν τὸν σύμβουλον, ὡς εὖ λέγοι, ἐγὼ δὲ ᾗδ' ἐδάκρυον ὡς ἀπολέσω αὐτίκα τὸν ἐν τῷ ὄνῳ ἄνδρα καὶ ζῆν οὐκέτι ἔθελεν ἔφη, εἰ γενοίμην εὐνούχου· ὥστε καὶ ὅλους ἀποσιτῆσαι τοῦ λοιποῦ ἐγνώκειν ἡ βίβη· ἔμαυτὸν ἐκ τοῦ ὄρους, ἔνθα ἐκπεσὼν θανάτῳ οἰκτίστῳ ὁλόκληρος ἔτι καὶ ἀκέραιος νεκρὸς τεθνήσκει.

34. Ἐπεὶ δὲ ἦν νύξ βαθεῖα, ἄγγελός τις ἀπὸ τῆς κώμης ἦκεν εἰς τὸν ἀγρόν καὶ τὴν ἐπαυλιν, ταύτην λέγων τὴν νεόνυμφον κόρην τὴν ὑπὸ τοῖς λησταῖς γενομένην καὶ τὸν ταύτης νυμφίον, περὶ δειλὴν ὄψιαν ἀμφοτέρους αὐτοὺς ἐν τῷ αἰγιαλῷ περιπατοῦντας, ἐπιπολάσασαν ἄφωι τὴν θάλατταν ἀρπάσαι αὐτοὺς καὶ ἀφανεῖς ποιῆσαι, καὶ τέλος αὐτοῖς τοῦτο τῆς συμφορᾶς καὶ θανάτου γενέσθαι. Οἱ δὲ οἷα δὴ κεκνωμένης τῆς οἰκίας νέων δεσποτῶν ἐγνώσαν μηκέτι μένειν ἐν τῇ δουλείᾳ, ἀλλὰ πάντα διαρπάσαντες τὰ ἔνδον φυγῇ ἐσώζοντο. Ὁ δὲ νομεὺς τῶν ἵππων καμὲ παραλαβὼν καὶ πάντ' ὅσα δυνατὸς ἦν συλλαβὼν ἐπικατέδωσέ μοι καὶ ταῖς ἵπποις * * *. Ἐγὼ δὲ ἡγρόμην μὲν φέρων φορτίον ὄνου ἀληθινοῦ, ἀλλ' οὖν ἄσμενος τὸ ἐμπόδιον τοῦτο τῆς ἐμῆς ἐδεξάμην ἐκτομῆς. Καὶ τὴν νύκτα ὅλην ἐλθόντες δδὼν ἀργαλέαν καὶ τριῶν ἁλλων ἡμερῶν τὴν δδὼν ἀνύσαντες ἐργόμεθα ἐς πολὺν τῆς Μακεδονίας Βέρροιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον.

35. Ἐνθαῦτα ἐγνώσαν οἱ ἄγοντες ἡμᾶς ἰδρῶσαι καὶ ἑαυτούς. Καὶ τότε δὴ πρᾶσις ἦν ἡμῶν τῶν κτηνῶν καὶ κῆρυξ εὐφωὸς ἐν ἀγορᾷ μέσῃ ἐσπῶς ἐκῆρυττεν. Οἱ δὲ προσιόντες ἰδεῖν ἤθελον τὰ στόματα ἡμῶν ἀνοίγοντες καὶ τὴν ἡλικίαν ἐν τοῖς ὁδοῦσιν ἐκάστου ἔβλεπον, καὶ τοὺς μὲν ὥνῃσαντο ἄλλος ἄλλον, ἐμὲ δὲ ὕστατον ἀπολελειμμένον ὁ κῆρυξ ἐκέλευεν αὐθὺς ἐπανάγειν ἐς οἶκον. Ὅρξ, ἔφη, οὗτος μόνος οὐχ εὗρηκε κύριον. Ἡ δὲ πολλὰ πολλὰκις δινομένη καὶ μεταπίπτουσα Νέμεσις ἡγάγε καμὸν τὸν δεσπότην, οἷον οὐκ ἂν εὐξαίμην κίναιδος γὰρ καὶ γέρον ἦν τούτων εἰς τὸν τὴν θεὸν τὴν Συρίαν εἰς τὰς κώμας καὶ τοὺς ἀγρούς περιφερόντων καὶ τὴν θεὸν ἐπαιτεῖν ἀναγκάζοντων. Τούτῳ πιπράσκομαι πολλῆς πάνυ τιμῆς, τριάκοντα δραχμῶν καὶ στένων ᾗδ' ἐν τῇ δεσποτῇ εἰπομένη ἄγοντι.

36. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἔνθα ὤκει Φίληθος — τοῦτο

stina projicite canibus, carnes autem servate operis : ac si interrogabitur quomodo iste perierit, a lupo factum mentimini. Impurus ergo puer, meus mulio, gaudere, ac statim me velle jugulare. Sed forte fortuna interveniens de vicinia rusticorum aliquis, illa me morte eripuit, dirum quidem contra me consilium subjiciens. Nequaquam, inquit, interfeceris asinum, et molere valentem et gestare onera : nec magnum opus. Quando enim in homines amore atque æstro fertur, comprehensum exseca : etenim venereo isto impetu sublato, mansuetus statim et pinguis erit, et magnum sine labore onus gestabit. Si vero ipse hujus curationis imperitus es, intra tertium quartumve diem huc veniam, et istum tibi ovicula mitiorem illa sectione præstabo. Itaque familiares omnes laudare consiliarium, bene illum dicere asseverantes. Ego vero jam plorare, qui mox perditurus essem latentem in asino virum, et negare me vivere velle, si eunuchus fierem : adeo ut omnino cibo abstinere in posterum decernerem, aut de monte me præcipitare, unde delapsus miserrima quidem morte, integrum tamen adhuc et intemeratum cadaver, morerer.

34. Intempesta jam nocte nuncius de vico aliquis rus venit et in villam, dicens puellam illam recens nuptam, illam quæ in latronum potestate fuerat, ipsiusque sponsum, sero diei ambos et solos in litore ambulantes, accedente subito maris fluctu abreptos, non amplius comparere, eunque finem illis calamitatis ac mortis accidisse. Hic illi, velut orbata junioribus heris domo, decernunt non amplius manere in servitute, sed direptis quæ intus erant omnibus, fuga sibi consulunt. Equarum autem pastor, et me assumpto et convasatis quæ poterat omnibus, ea mili et equabus imponit. * * * Ego gravabar quidem ferens veri onus asini : interim lubens impedimentum illud meæ castrationis excepi. Ac per totam illam noctem difficili itinere quum perrexissemus, et trium aliorum dierum superata via, venimus in urbem Macedoniæ, Berthæan, magnam et incolis frequentem.

35. Ibi statuunt qui nos egerant, et ipsi se collocare. Tum igitur nostrum, jumentorum, instituta est auctio : et vocalis præco, in medio stans foro, proclamat. Accedentes autem emtores inspicere nos volebant, apertisque nostris oribus, annos de dentibus uniuscujusque spectabant. Et partim quidem, aliud aliud emergunt : me autem relictum jubet domum rursus reduci præco, Vides, inquit, hic solus dominum non repperit. Verum illa, multum sæpe vertigine quasi quadam circumacta et huc illuc labans ultrix Providentia adduxit mihi quoque, qualem minime optarem, herum. Cinadus enim et senex erat, ex eo genere unus, qui Syriam deam per vicos agrosque circumferunt, et mendicatum ire deam cogunt. Huic vendor magno sane pretio, drachmis triginta. Jamque ingemiscens ducentem sequor dominum.

36. Quum autem venissemus in diversorium Philebi

γὰρ εἶχεν ὄνομα δ ὠνησαμένος με — μέγα εὐθὺς πρὸ τῆς θύρας ἀνέκραγεν, Ὡ κοράσια, δοῦλον ὑμῖν ἐώνημαι καλὸν καὶ ἄδρὸν καὶ Καππαδόκην τὸ γένος. Ἦσαν δὲ τὰ κοράσια ταῦτα ὄχλος κιναίδων συνερῶν τοῦ Φιλήθου, καὶ πάντες πρὸς τὴν βοήν ἀνεκρότησαν· ὦντο γὰρ ἀληθῶς ἀνθρώπων εἶναι τὸν ἐώνημένον. Ὡς δὲ εἶδον ὄνον ὄντα τὸν δοῦλον, ἤδη ταῦτα ἐς τὸν Φιλήθον ἐσχωπτον, τοῦτον οὐ δοῦλον, ἀλλὰ νυμφίον σαυτῇ πόθεν ἄγεις λαβοῦσα; ὄναιο δὲ τούτων τῶν καλῶν γάμων καὶ τέκοις ταχέως ἡμῖν πώλους τοιούτους. Καὶ οἱ μὲν ἐγέλων.

37. Τῇ δὲ ὑστεραία συνετάττοντο ἐπ' ἔργον, ὥσπερ αὐτοὶ ἔλεγον, καὶ τὴν θεὸν ἐνσχευασάμενοι ἔμοι ἐπέθηκαν. Ἐῖτα ἐκ τῆς πόλεως ἐξηλαύνοντο καὶ τὴν γῶραν περιήειμεν. Ἐπειδὴ δ' εἰς κώμην τινὰ εἰσελθοίμεν, ἐγὼ μὲν ὁ θεοφόρος Ἰσάμην, ὁ δὲ αὐλητὴς ἐφύσα θυμὸς ἐνθεος, οἱ δὲ τὰς μίτρας ἀπορρίψαντες τὴν κεφαλὴν κάτωθεν ἐκ τοῦ αὐχένος ἐλίσσοντες τοῖς ξίφεσιν ἐτέμνοντο τοὺς πῆγεις καὶ τὴν γλῶτταν τῶν ὀδόντων ὑπερβάλλον ἕκαστος ἔτεμεν καὶ ταύτην, ὥστε ἐν ἀκαρεῖ πάντα πεπληῆσθαι μαλακοῦ αἵματος. Ἐγὼ δὲ ταῦτα ὁρῶν τὰ πρῶτα ἔτρεμον ἐστῶς, μή ποτε χρεία τῇ θεῷ καὶ ὀνείου αἵματος γένοιτο. Ἐπειδὴ δὲ κατακόψειαν οὕτως ἑαυτοὺς, ἐκ τῶν περιστοιχόντων θεατῶν συνέλεγον ὀβολοὺς καὶ δραχμάς· ἄλλος ἰσχύδας καὶ τυροὺς καὶ ὀίνου κάδον ἐπέδωκε καὶ πυροῦ μέδιμνον καὶ κριθῶν τῷ ἥνῳ. Οἱ δὲ ἐκ τούτων ἐτρέφοντο καὶ τὴν ἐπ' ἔμοι κομιζομένην θεὸν ἐθεράπευον.

38. Καί ποτε εἰς κώμην τινὰ αὐτῶν εἰσεβαλόντων ἡμῶν νεανίσκων τῶν κωμητῶν μέγαν ἀγρεύσαντες εἰσάγουσιν εἰς τὴν ἐνθά καταλύοντες ἔτυχον· ἔπειτα ἔπασχον ἐκ τοῦ κωμητοῦ ὅσα συνήθη καὶ φίλια τοιούτοις ἀνοστοῖς κιναίδοις ἦν. Ἐγὼ δὲ ὑπεραγγήσας ἐπὶ τῇ ἑμαυτοῦ μεταβολῇ, καὶ μέγρι νῦν ἀνέρομαι κακῶν, ἀναβοῶσαι, ὦ Ζεῦ σγέτλιε, ἠθέλησα, ἀλλ' ἡ μὲν φωνὴ οὐκ ἀνέβη μοι ἡ ἐμὴ, ἀλλ' ἡ τοῦ ὄνου ἐκ τοῦ φάρυγγος, καὶ μέγα ὠγκησάμεν. Τῶν δὲ κωμητῶν τινες ἔτυχον τότε ὄνον ἀπολωλεκότες, καὶ τὸν ἀπολωλότα ζητούντες ἀκούσαντες μου μέγα ἀνσποήσαντος παρέρχονται εἰς τὸν οὐδενὶ οὐδὲν εἰπόντες ὡς ἐμοῦ τοῦ ἐκεῖνων ὄντος, καὶ καταλαμβάνουσι τοὺς κιναίδους ἄρρητα ἐνδον ἐργαζομένους καὶ γέλως ἐκ τῶν ἐπεισελθόντων πολὺς γίγνεται. Ἐξω ἐκδραμόντες ὅλη τῇ κώμῃ τῷ λόγῳ διέδωκαν τῶν ἱερῶν τὴν ἀσέλγειαν. Οἱ δὲ αἰδοῦμενοι δεινῶς ταῦτα ἐλληλεγμένα τῆς ἐπιούσης νυκτὸς εὐθὺς ἐνθεν ἐξήλασαν, καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ὁδοῦ ἐχάλεπαινον καὶ ὠργίζοντο ἔμοι τῷ μνησάντι τὰ ἐκεῖνων μυστήρια. Καὶ τοῦτο μὲν ἀνεκτὸν τὸ δεινὸν ἦν, κακῶς τῷ λόγῳ ἀκούειν, ἀλλὰ τὰ μετὰ τοῦτο οὐκέτ' ἀνεκτά· τὴν γὰρ θεὸν ἀφελόντες μου καὶ χαμαὶ καταθέμενοι καὶ τὰ στρώματά μου πάντα περιπάσαντες γυμνὸν ἤδη προσδέουσί με δένδρῳ μεγάλῳ, εἶτα ἐκείνῃ τῇ ἐκ τῶν ἀστραγάλων μάστιγι παίωντες ὀλίγου ἐξέησαν ἀποκτεῖναι, κελεύοντές με τοῦ λοιποῦ ἄρῳνον εἶναι θεοφόρον. Καὶ μὴν καὶ ἀποσφάζει μετὰ τὰς μάστιγας ἐβουλεύ-

(hinc enim nomen habebat qui me emerat), magna statim ante januam voce exclamat, Emi vobis, puellæ, servum pulchrum, et compactum, et gente Cappadocem. At illæ puellæ erant turba cinædorum, Philebi sodalium, qui omnes ad illum clamorem plausum tollunt, rati revera hominem esse quod emtum esset. Quum autem viderent asinum esse illum servum, jam ista in Philebum cavillantur, Hunc non servum, o nostra, sed sponsum tibi unde quæro acceptum adducis? feliciter vero tibi eveniant præclaræ hæ nuptiæ, pariasque nobis propediem tales pullos. Sic tum ridebant.

37. Postridie ad opus, ut ipsi dicebant, suum se accingebant; ornatamque deam mihi imposuerunt. Tum urbe egressi per agros circumibamus. Quoties vero ad vicum aliquem accesseramus, ego deæ gerulus insistebam; ac tibicinum turba fanaticum quiddam inflante, illi, mitris abjectis, caput sursum ex cervice intorquentes, gladiis sibi lacertos vulnerant, et exsertam ultra dentes linguam quisque et ipsam incidunt: adeo ut brevissimo temporis spatio molli sanguine plena essent omnia. Ego vero ista quum viderem, primum astans tremere, ne forte deæ asinino etiam sanguine opus esset. Ubi vero ita se conciderant, de circumstantibus spectatoribus stipem, obolos ac drachmas colligunt. Alius ficus, et caseus, et vini cadum insuper dedit, et tritici medimnum et hordei asino. Ex his illi alebantur, gestatamque humeris meis deam colebant.

38. Atque in vicum aliquando illorum delatis nobis, captum de vicanis magnum juvenem intro deducunt, ubi deversabantur: deinde patiuntur a rustico quæ consueta atque cara nefandis istis cinædis erant. Ego vero supra modum dolens mea illa transformatione, Ergo ad hunc usque diem malum sustineo, exclamare, o crudelis Jupiter! volebam: sed vox quidem mea mihi non ascendit e gutture, sed asini; magnum nempe rudebam. Verum agrestes quidam, qui forte asinum perdiderant, requirentes amissum, audito me validum clamante, intro ingrediuntur, nemine præmonito, tanquam ego illorum essem; deprehenduntque cinædos infanda intus patrantes. Itaque risus multus ab his qui ingressi fuerant oritur: hinc extra discurrentes per totum vicum, sermonibus differunt sacerdotum libidinem. Hi, quos vehementer puderet ea in apertum esse prolata, proxima nocte statim inde discesserunt: quumque in deserto viæ essent, indigne ferebant et irascebantur mihi, qui mysteria illorum enunciassem. Atque illud quidem tolerabile malum erat, maledicta illorum audire; sed quæ sequebantur, non jam tolerabilia: dea enim ablata a me et humi deposita, detractisque omnibus meis stragulis, nudum jam magnæ arbori alligant: tum illo de talis flagello cæsum parum aberat quin interficerent, monentes ut mutus in posterum essem deæ gerulus. Quin de jugulando me etiam post verbera deliberabant, qui tanta illos

σαντο ὡς ἐς ὕβριν αὐτοὺς βαλόντα πολλὴν καὶ τῆς κώ-
μης οὐκ ἐργασαμένους ἐκβαλόντα· ἀλλ' ὥστε με μὴ
ἀποκτείνειν, δεινῶς αὐτοὺς ἡ θεὸς ἐδυσώπησε χαμαὶ κα-
θημένη καὶ οὐκ ἔχουσα ὅπως ὁδεύοι.

39. Ἐντεῦθεν οὖν μετὰ τὰς μάστιγας λαβὼν τὴν
δέσποιναν ἐβάδιζον καὶ πρὸς ἐσπέραν ἦδη καταλύμεν
εἰς ἀγρὸν πλουτοῦντος ἀνθρώπου· καὶ ἦν οὗτος ἔνδον
καὶ τὴν θεὸν μάλα ἄσμενος τῇ οἰκίᾳ ὑπεδέξατο καὶ θυ-
σίας αὐτῇ προσήγαγεν. Ἐνθάδε οἶδα μέγαν κίνδυνον
αὐτοὺς ὑποστάς· τῶν φίλων γάρ τις τῇ δεσπότῃ τῶν ἀγρῶν
ἐπεμύει δῶρον ὄνου ἀγρίου μηρὸν· τοῦτον δ' μάγειρος
σκευάσαι λαβὼν βραθυμίᾳ ἀπώλεσε, κυνῶν πολλῶν λα-
θραίως εἰσω παρελθόντων· ὃς δεδιὼς πληγὰς πολλὰς
καὶ βάσανον ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ μηροῦ ἔγνω κρεμά-
σαι ἑαυτὸν ἐκ τοῦ τραχήλου. Ἡ δὲ γυνὴ ἡ τούτου,
κακὸν ἐξαίσιον ἐμὸν, Ἀλλὰ μῆτε ἀποβήσκει, εἶπεν, ὦ
φίλιππε, μῆτε ἀθυμίᾳ τοιαυτῇ ὧς σεαυτὸν· πειθόμε-
νος γάρ μοι πράξεις εὖ πάντα. Τῶν κιναιδῶν τὸν
ὄνον λαβὼν ἔξω εἰς ἔρμῃον χωρίον κἀπειτα σφάζας αὐ-
τὸν τὸ μέρος μὲν ἐκεῖνον τὸν μηρὸν ἀποτεμῶν κόμιζε
δεῦρο καὶ κατασκευάσας τῷ δεσπότῃ ἀπόδος καὶ τὸ ἄλλο
τοῦ ὄνου κάτω που ἐς κρημνὸν ἄφες· δόξει γὰρ ἀποδράς
οἴγεσθαί ποί καὶ εἶναι ἀφανής. Ὅρᾳς δὲ ὡς ἔστιν
εὐσαρκος καὶ τοῦ ἀγρίου ἐκείνου πάντα ἀμείνων; Ὁ δὲ
μάγειρος τῆς γυναικὸς ἐπαίνεσας τὸ βούλευμα, Ἀρίστα,
ἔφη, σοί, ὦ γύναι, ταῦτα, καὶ τούτῳ μόνῳ τῷ ἔργῳ
τὰς μάστιγας φυγεῖν ἔχω, καὶ τοῦτό μοι ἦδη πεπράζε-
ται. Ὁ μὲν οὖν ἀνόσιος οὗτος οὐμὸς μάγειρος ἐμοῦ
πλησίον ἐστὼς τῇ γυναικὶ ταῦτα συνεβουλεύετο.

40. Ἐγὼ δὲ τὸ μέλλον ἦδη προορώμενος κράτιστον
ἔγνων τὸ σῶζειν ἑμαυτὸν ἐκ τῆς κοπίδος καὶ ῥήζας τὸν
ἱμάντα ὃν διηγόμην καὶ ἀνασκιρτήσας ἵεμαι δρόμῳ εἰσω
ἐνθα ἐδείπνουν οἱ κιναιδοὶ σὺν τῷ δεσπότῃ τῶν ἀγρῶν.
Ἐνταῦθα εἰσδραμῶν ἀνατρέπω πάντα τῷ σκιρτήματι
καὶ λυγρίαν καὶ τραπέζας· καὶ γὰρ μὲν ὦμῃν κομψόν τι
τοῦτο πρὸς σωτηρίαν ἐμὴν εὐρηκέναι, καὶ τὸν δεσπότην
τῶν ἀγρῶν κελεύειν εὐθέως ὡς ἀγέρωχον ὄνον ἐμὲ κα-
τακλίσθηντα ποί φυλάττεσθαι ἀσφαλῶς· ἀλλὰ με τοῦτο
τὸ κομψὸν εἰς ἔσχατον ἤνεγκε κίνδυνον. Αὐτῶν δό-
ξαντές με ἔφη πολλὰ ἦδη καὶ λόγχα ἐπ' ἐμὲ ἐσπάσαντο
καὶ ξύλα μακρὰ, καὶ εἶχον οὕτως ὥστε ἀποκτενεῖν με.
Ἐγὼ δὲ ὁρῶν τοῦ δεινοῦ τὸ μέγεθος δρόμῳ εἰσω πα-
ρέργομαι ἐνθα οἱ ἐμοὶ δεσπότης κοιμηθήσεσθαι ἐμελλον.
Οἱ δὲ θεασάμενοι τοῦτο συγκλείουσι τὰς θύρας εὖ μάλα
ἔξωθεν.

41. Ἐπειδὴ δὲ ἦδη ὁρθρος ἦν, ἀράμενος τὴν θεὸν
αὐτὴς ἀπφειν ἅμα τοῖς ἀγύρταις καὶ ἀφικόμεθα εἰς κώ-
μην ἄλλην μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον, ἐν ᾗ καὶ και-
νότερόν τι ἑτερατεύσαντο, τὴν θεὸν μὴ μεῖναι ἐν ἀνθρώ-
που οἰκίᾳ, τῆς δὲ παρ' ἐκείνοις μάλιστα τιμωμένης
ἐπιχωρίου δαίμονος τὸν ναὸν οἰκῆσαι. Οἱ δὲ καὶ μάλα
ἄσμενοι τὴν ξένην θεὸν ὑπεδέξαντο τῇ σφῶν αὐτῶν θεῷ
συνοικίσαντες, ἡμῖν δὲ οἰκίαν ἀπέδειξαν ἀνθρώπων πε-
νήτων. Ἐνταῦθα συχνὰς ἡμέρας οἱ δεσπότης διατρί-

mersissem contumelia, et antequam meruissent aliquid,
vico excussissem : sed quominus me occiderent, deae ve-
recundia movebantur, jacentis humi nec habentis quo-
modo iter faceret.

39. Hinc ergo post flagella, recepta domina, pergo. Ver-
sus vesperam devertimus in praedio hominis divitis. Domi
hic erat commodum, lubensque deam domi recipiebat, of-
ferebatque illi sacrificia. Hic memini magnum me subire
periculum. Miserat domino praedii donum amicorum ali-
quis, femur silvestris asini : hoc coquus, acceptum ut pa-
raret negligentia perdidit, canibus multis clam ingressis.
Hic plagarum multarum metu atque cruciatus ob perditum
femur, suspendere se decernit. Verum uxor illius, inauspi-
catum mihi malum, Tu vero, carissime, inquit, mori noli,
ne desperationi tali te tradideris : mihi enim obsecutus
bene omnia feceris. Cinædorum illum asinum educ in
locum remotum, ibique mactati partem illam, femur abscis-
sum huc affer, apparatusque redde domino, reliqua asini
per praecepta aliquorsum abjice : videbitur enim aufugisse
aliquo, et sic discessisse ex oculis. Viden' quam est carno-
sus, et agresti illo omnibus modis melior ? Coquus, laudato
mulleris consilio, Optime, inquit, ista, uxor : et hoc solo
opere flagella mihi licebit effugere : et hoc jam statim per-
fectum dabitur a me. Haec nefarius ille meus coquus prope
me astans, cum uxore deliberabat.

40. At ego quid futurum esset prospiciens, optimum ra-
tus a cultro me eripere, rupto quo ducebar loro et ex-
sultans, curriculo irrumpo ubi cenabant cum domino agro-
rum cinædi. Hic intro currens everso insultu meo omnia,
candelabrum et mensas. Ac videbar mihi equidem scitum
quiddam ad salutem meam invenisse, ac jussurum ruris
dominum statim me tanquam elatum ferocia asinum includi
uspium diligenterque asservari. Sed illud ipsum me scitum
in extremum periculi adduxit. Rabiosum me rati, multos
jam gladios in me hastasque strinxerant et longos fustes,
atque ut statim interfecuri me se comparaverant. Ego
autem perspecta periculi magnitudine, cursu me intro in
eum locum proripio, ubi pernoctaturi erant mei domini.
Quo illi animadverso, probe januas extra occludunt.

41. Post lucis exortum sublata iterum dea cum agyrtis
abeo, pervenimusque in vicum alium magnum et hominibus
frequentem, in quo novum praestigiarum genus pararunt,
non manere deam in hominis aedibus, sed in templo deae
illius loci, quae maxime ab illis colebatur, deversari velle.
Illi ac lubentes quidem peregrinam deam recipiunt, dicentes
in suae ipsorum deae hospitium deductam : nobis vero do-
mum pauperculorum hominum assignant. Hic dies aliquot
multos commorati domini mei abire in vicinam urbem quum

ψαντες ἀπιέειν ἤθελον εἰς τὴν πλησίον πόλιν καὶ τὴν θεὸν ἀπῆλθον τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ τέμενος παρελθόντες ἐκόμιζον αὐτήν, καὶ θέντες ἐπ' ἐμοὶ ἤλαυνον ἔξω. Ἐτυχον δὲ οἱ δυσσεβεῖς εἰς τὸ τέμενος ἐκεῖνο παρελθόντες ἀνάθημα φιάλῃ χρυσῇ κλέψαντες, ἣν ὑπὸ τῇ θεῇ ἔφερον· οἱ δὲ κωμῆται αἰσθόμενοι τοῦτο εὐθὺς ἐδιώκον, εἴτα ὡς πλησίον ἐγένοντο, καταπηδήσαντες ἀπὸ τῶν ἵππων εἶχοντο αὐτῶν ἐν τῇ δόῳ καὶ δυσσεβεῖς καὶ ἱεροσύλους ἐκάλουν καὶ ἀπῆλθον τὸ κλαπὲν ἀνάθημα, καὶ ἐρευνῶντες πάντα εὗρον αὐτὸ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς θεοῦ. Δῆσαντες οὖν τοὺς γυνίξας ἦγον ὀπίσω καὶ τοὺς μὲν εἰς τὴν εἰρκτὴν ἐμβάλλουσι, τὴν δὲ θεὸν τὴν ἐπ' ἐμοὶ κομίζομένην ἀράμενοι ναῶ ἄλλω ἔδωκαν, τὸ δὲ χρυσίον τῇ πολίτιδι θεῇ πάλιν ἀπέδωκαν.

42. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὰ τε σκεύη καὶ με πιπράσκειν ἔγνωσαν, καὶ ἀπέδοντό με ξένῳ ἀνθρώπῳ τὴν πλησίον κώμην οἰκοῦντι, τέχνην ἔχοντι ἄρτους πέττειν· οὗτός με παραλαβὼν καὶ πυρῶν μεδίμνους δέκα ὀνησάμενος, ἐπιθείς μοι τὸν πυρὸν οἶκαδε ἤλαυνεν ὡς ἑαυτὸν ὁδὸν ἀργαλέον· ὡς δὲ ἤκομεν, εἰσάγει με εἰς τὸν μολῶνα, καὶ ὁρῶ πολλὸν πλῆθος ἔνδον ὁμοδούλων κτηνῶν, καὶ μύλαι πολλαὶ ἦσαν, καὶ πᾶσαι τούτοις ἐστρέφοντο, καὶ πάντα ἐκεῖνα μεστὰ ἦν ἀλευρίων. Καὶ τότε μὲν με οἷα ξένον δοῦλον καὶ φορτὸν βαρύτατον ἀράμενον καὶ δὸν ἀργαλέον ἀφιγμένον ἀναπαύεσθαι ἔνδον ἀφῆκον, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁλόνη τὰ ὀμμάτα μου σκεπάσαντες ὑποζευγνύουσί με τῇ κώπῃ τῆς μύλης· εἴτα ἤλαυνον. Ἐγὼ δὲ ἡπιστάμην ὅπως χρή ἀλείν πολλὰς παθῶν, προσποιούμην δὲ ἀγνοεῖν· ἀλλὰ μάτην ἤλπισα. Λαβόντες γὰρ πολλοὶ τῶν ἔνδον βακτηρίας περιίστανται με καὶ μὴ προσδοκῆσαντα, ὡς οὐχ ὀρῶντα, παίουσιν ἀθρόα τῇ χειρὶ, ὥστε με ὑπὸ τῆς πληγῆς ὥσπερ στρόμβον ἐξαπίνης στρέψεσθαι· καὶ πείρα ἔμαθον ὅτι χρή τὸν δοῦλον ἐς τὸ τὰ δέοντα ποιεῖν, μὴ περιμένειν τὴν χεῖρα τοῦ δεσπότου.

43. Λεπτὸς οὖν πάνυ γίγνομαι καὶ ἀσθενὴς τῷ σώματι, ὥστε ἔγωγε με δὲ δεσπότης πωλῆσαι, καὶ ἀποδίδεται με ἀνθρώπῳ κηπουρῷ τὴν τέχνην· οὗτος γὰρ εἶχε κῆπον λαβὼν γεωργεῖν. Καὶ τοῦτο εἶχομεν ἔργον· ὁ δὲ δεσπότης ἔωθεν ἐπιθείς μοι τὰ λάχανα ἐκόμιζεν εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ παραδούς τοῖς ταῦτα πιπράσκουσιν ἡγέ με πάλιν εἰς τὸν κῆπον. Εἴτα ἐκεῖνος μὲν καὶ ἔσκαπτε καὶ ἐρύτευε καὶ τὸ ὕδωρ τῷ φυτῷ ἐπῆγεν, ἐγὼ δὲ ἐν τούτῳ εἰστήκειν ἀργός. Ἦν δὲ μοι δεινῶς ἀλγεινὸς ὁ τότε βίος· πρῶτον μὲν ἐπεὶ χειμὼν ἦν καὶ ἐκείνος οὐδὲ αὐτῷ στρώματι εἶχεν ἀγοράσαι οὐχ ὅπως ἐμοὶ, καὶ ἀνυπόδητος πλὴν ὑγρὸν καὶ πάγον σκληρὸν καὶ ὀξὺν ἐπάτουν, καὶ φαγεῖν τοῦτο μόνον ἀμφοτέροις ἦν θρίδακας πικρὰς καὶ σκληράς.

44. Καὶ ποτε ἐξιόντων ἡμῶν ἐς τὸν κῆπον ἐντυγχάνει ἀνὴρ γενναῖος στρατιώτου στολὴν ἡμφιεσμένος, καὶ τὰ μὲν πρῶτα λαλεῖ πρὸς ἡμᾶς τῇ Ἰταλῶν φωνῇ καὶ ἤρετο τὸν κηπουρὸν ὅποι ἀπάγοι τὸν ὄνον ἐμέ· ὁ δὲ, οἶμαι, τῆς φωνῆς ἀνόητος ὢν οὐδὲν ἀπεκρίνατο· ὁ δὲ

vellent, deam repetunt ab incolis, atque ipsi in sacrum ingressi inde eam exportant, mihiq̄ue impositam educunt. Verum impii in sacrum illud ingressi donarium, phialam auream furati fuerant, quam sub deæ vestibibus ferebant. Sed animadversa re, vicani statim persequiebantur : deinde, quum prope essent, desilientes ab equis illos in via prehendebant, impios vocabant sacrilegosque, sublatum furto donarium reposcebant, idque excussis omnibus in sinu deæ invenerunt. Vincitos ergo effeminatos hosce reducunt, atque ipsos quidem conjiciunt in vincula ; deam autem, quam meo gestabam tergo, sublatam in aliud templum dedere ; aurum denique suæ civitatis Deæ restituunt.

42. Postridie cum supellectili illorum me quoque statuerunt vendere : et vendidere hospiti de proximo vico homini, cujus ars erat panes coquere. Hic me assumptum, impositis decem, quos emerat, tritici medimnis, domum deduxit suam, via quidem aspera. Quum advenissemus, deducit me in pistrinum. Et video ibi magnam intus conservorum jumentorum multitudinem ; et molæ ibi multæ erant, quæ omnes ab his circumagebantur, plenaque farinis omnia. Et tum quidem me ut servum peregre advenientem, quique gravissimum onus gestassem, viamque difficilem confecissem, requiescere intus passi sunt. At postridie ejus diei, prætenso oculis meis velo, temoni me molæ subjugant ; tum agitabant. Ac bene equidem noram quomodo molendum esset, qui sæpe subissem : ignorare tamen me simulabam. Verum frustra fuit spes mea. Correptis enim baculis domesticorum multi me circumstant, meque necopinantem, qui nihil viderem, conferta manu pulsant, adeo ut a plagis trochi instar subito circumagerer. Itaque experimento tum didici, non oportere servum ad hoc, ut officium faciat, manum exspectare heri.

43. Emaciatum ergo et imbecillum corpore quum fierem, statuit dominus me vendere, venditque homini olitori, qui hortum colendum conduxerat. Hic illud habebamus negotii : dominus autem mane imposita mihi olera deportabat in forum, eaque quum vendentibus tradidisset, retro me in hortum agebat. Deinde illo et fodiente et plantante et plantas irrigante, vacuus ego astabam. Erat autem vehementer molesta quam tum vitam agebam : primo quidem quod hiems jam esset, et ille neque unde stragula sibi emeret haberet, nedum ut mihi, et quod sine soleis lutum humidum et glaciem duram atque acutam calcarem ; cibi vero hoc solum utrique esset, lactucæ amaræ ac duræ.

44. Aliquando exeuntibus nobis in hortum, adest vir fortis, militari veste inductus, ac primum Italorum nos lingua alloquitur, interrogans olitorem, quo me asinum abduceret? Hic, linguæ, puto, ignarus, nihil respondet. Ille

ὀργιζόμενος, ὡς ὑπερορώμενος, παίει τῇ μαστίγι τὸν κηπουρὸν, κἀκείνος συμπλέκεται αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν ποδῶν εἰς τὴν δόδον ὑποσπάσας ἑκτείνει, καὶ κείμενον ἔπαιεν οὕτω καὶ χειρὶ καὶ ποδὶ καὶ λίθῳ τῷ ἐκ τῆς δόδου· ὁ δὲ τὰ πρῶτα καὶ ἀντεμάγετο καὶ ἠπείλει, εἰ ἀνασταίη, ἀποκτενεῖν τῇ μάχαιρᾳ· ὁ δὲ ὥσπερ ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου διδαχθεὶς, τὸ ἀκινδυνότατον, σπᾶ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ καὶ ῥίπτει πόρῳ, εἴτα αὐτὸς ἔπαιε κείμενον. Ὁ δὲ τὸ κακὸν ὁρῶν ἤδη ἀρόρητον ψεύδεται ὡς τεθνηκὼς ἐν ταῖς πληγαῖς· ὁ δὲ δέσας ἐπὶ τούτῳ τὸν μὲν αὐτοῦ ὡς εἶχε κείμενον ἀπολείπει, τὴν δὲ μάχαιραν βαστάσας ἐπ' ἐμοὶ ἤλαυνεν ἐς τὴν πόλιν.

45. Ὡς δὲ ἤλθομεν, τὸν μὲν κῆπον αὐτοῦ συνεργῶ τινι ἐπέδωκε γεωργεῖν, αὐτὸς δὲ τὸν κίνδυνον τὸν ἐκ τῆς δόδου δεδιὼς κρύπτεται ἅμα ἐμοὶ πρὸς τινος τῶν ἐν ἅστει συνήθων. Τῇ δ' ὕστεραίᾳ, ὄψαν αὐτοῖς, οὕτω ποιούσιν· τὸν μὲν ἐμὸν δεσπότην κιβωτῷ ἐνέκρυψαν, ἐμὲ δὲ ἀράμενοι ἐκ τῶν ποδῶν κομίζουσιν ἄνω τῇ κλίμακί ἐς ὑπερῶν κἀκεῖ με ἄνω συγκλείουσιν. Ὁ δὲ στρατιώτης ἐκ τῆς δόδου τότε μόλις ἔξαναστάς, ὡς ἔφασαν, κρηθαρῶν ταῖς πληγαῖς ἦκεν εἰς τὴν πόλιν καὶ τοῖς στρατιώταις τοῖς σὺν αὐτῷ ἐντυχῶν λέγει τὴν ἀπόνοιαν τοῦ κηπουροῦ· οἱ δὲ σὺν αὐτῷ ἐλθόντες μαθηάουσιν ἐνθα ἦμεν κεκρυμμένοι, καὶ παραλαμβάνουσι τοὺς τῆς πόλεως ἄργοντας. Οἱ δὲ εἰσω τινὰ πέμπουσι τῶν ὑπηρετῶν καὶ τοὺς ἐνδον ἅπαντας προελθεῖν ἐξω κελεύουσιν· ὡς δὲ προῆλθον, ὁ κηπουρὸς οὐδαμοῦ ἔφαινετο. Οἱ μὲν οὖν στρατιώται ἐνδον ἔφασαν εἶναι τὸν κηπουρὸν καὶ μὲν τὸν ἐκείνου ὄνον· οἱ δὲ οὐδὲν ἄλλο ὑπολείψαι εἶλεγον οὔτε ἀνθρωπινόν οὔτε ὄνον. Θορύβου δὲ ἐν τῷ στενωπῷ καὶ πολλῆς βοῆς ἐκ τούτων γενομένης ὁ ἀγέρωγος καὶ πάντα περιέργως ἐγὼ βουλόμενος μαθεῖν τίνας εἶεν οἱ βοῶντες, διακύπτω ἀνωθεν κάτω διὰ τῆς θυρίδος. Οἱ δὲ με ἰδόντες εὐθὺς ἀνέκραγον· οἱ δὲ ἐαλώμεσαν ψευδῇ λέγοντες· καὶ οἱ ἄργοντες εἰσω παρελθόντες καὶ πάντα ἀνερρευνῶντες εὐρίσκουσι τὸν ἐμὸν δεσπότην τῇ κιβωτῷ ἐγκείμενον καὶ λαβόντες τὸν μὲν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἔπεμψαν λόγον τῶν τετολημμένων ὑπέζοντα, ἐμὲ δὲ κάτω βαστάσαντες τοῖς στρατιώταις παρέδωκαν. Πάντες δὲ ἄσβεστον ἐγέλων ἐπὶ τῷ μηνύσαντι ἐκ τῶν ὑπερώων καὶ προδόντι τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην· καὶ τότε ἐξ ἐμοῦ πρώτου ἦλθεν εἰς ἀνθρώπους δόλογος οὗτος, Ἐξ ὄνου παρακύψεαι.

46. Τῇ δ' ὕστεραίᾳ τί μὲν ἔπαθεν ὁ κηπουρὸς ὁ ἐμὸς δεσπότης οὐκ οἶδα, ὁ δὲ στρατιώτης πωλήσει με ἔγνω, καὶ πιπράσκει με πέντε καὶ εἰκόσιν Ἀττικῶν· ὁ δὲ ὠνησάμενος θεράπων ἦν ἀνδρὸς σφόδρα πλουσίου πόλεως τῶν ἐν Μακεδονίᾳ τῆς μεγίστης Θεσσαλονίκης. Οὗτος τέχνην εἶχε ταύτην, τὰ ὅσα τῷ δεσπότη ἔσχευάζε, καὶ εἶχεν ἀδελφὸν σύνδουλον ἄρτους πέττειν καὶ μελίπηκτα χιρνᾶν ἐπιστάμενον. Οὗτοι οἱ ἀδελφοὶ σύσκηνοί τε αἱ ἦσαν ἀλλήλοις καὶ κατέλυνον ἐν ταύτῳ καὶ τὰ σκευὴ τῶν τεχνῶν εἶχον ἀναμειγμένα, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ἐστασαν ἐνθα κατέλυνον. Καὶ οὗτοι μετὰ τὸ δεῖ-

vero irascitur, velut qui contemptui haberetur, et flagello pulsatus olitorem. Hic complexus hominem, supplantatum in via extendit, atque ita jacentem manu, pede, lapide de via concidebat. Ille primo et contra pugnare, et, si surrexisset, gladio se hunc interfecturum, minari: hic vero, tanquam ab illo ipso edoctus, quod erat tutissimum, abstractum ei gladium longe abjicit, tum denuo jacentem feriebat. Ille intolerabile jam malum videns, plagis se mortuum fingit. At hic ea re perterritus, istum ibi ut erat jacentem relinquit; gladio autem sumto mihi insidens in urbem pergit.

45. Quo quum venissemus, hortum suum cuidam suo socio colendum dedit: ipse vero metu imminentis ex facinore in via periculi, se mecum apud quemdam in urbe familiarium occultat. Postero die, consilio habito, ita faciunt, meum dominum arca abscondunt, me autem pedibus suspensum per scalas sursum portant in supernum quoddam cubiculum, ibique supra includunt. At miles, aegre de via quum surrexisset, ut dicebant, capite a plagis adhuc gravato in urbem venit, et commilitonibus suis collocutus, narrat olitoris audaciam. Illi, ipsum comitati, ubi occultati essentum explorant, ac magistratus urbis adhibent. Illi lictorum quendam intro mittunt, ac prodire qui intus essent omnes jubent: his prodeuntibus, nusquam comparet olitor. Milites ergo intus esse aiunt olitorem, meque ipsius asinum: at illi nihil relictum ibi aliud confirmant, neque hominem, neque asinum. Tumultu vero in angusto vico clamoreque inde exorto multo, ille ego feroculus et omnium curiosus, scire volens qui essent illi clamantes, desuper ad inferiora per fenestellam despicio. At isti me conspecto statim exclamare: alteri in mendacio deprehendi. Ingressi magistratus et perscrutati omnia, inveniunt dominum meum jacentem in arca; prehensumque mittunt in carcerem, ut causam audaciae suae diceret, me autem deportatum dedunt militibus. Ceterum risus compesci non potuit super illo de tectis indice, et sui domini proditore. Atque ex eo inde tempore a me primum in hominum ora venit proverbium, De prospectu asini.

46. Postridie olitore meo domino quid factum sit ignoro, me vero vendere miles statuit, venditque quinque et viginti drachmis Atticis. Qui me emerat famulus erat viri ditissimi, ex urbe per Macedoniam maxima, Thessalonice. Hic artem habebat istam: pulmentaria parabat domino; habebatque conservum fratrem, panes coquere et mellita concinnare edulia doctum. Hi fratres contubernio semper eodem utebantur, deversabantur in eodem, et permista sibi invicem artium instrumenta habebant. Deinde mihi etiam suo in deversorio stabulum tribuunt. Hi post cœnam heri re-

πνον τοῦ δεσπότου πολλά λεῖψανα ἄμφω εἰσω ἐκόμιζον· ὁ μὲν κρεῶν καὶ ἰχθύων, ὁ δὲ ἄρτων καὶ πλακούντων. Οἱ δὲ κατακλείσαντες ἔνδον ἐμέ μετὰ τούτων καὶ φυλακὴν ἐμοὶ γλυκυτάτην περιστήσαντες ἀπήεσαν ὥστε ἀπολούσασθαι· καὶ γὰρ τοῖς παρακειμένοις κριθιδίοις μακρὰ χαίρειν λέγων ταῖς τέχναις καὶ τοῖς κέρδεσι τῶν δεσποτῶν ἐδίδουν ἐμαυτὸν, καὶ διὰ μακροῦ πάνυ ἐγεμίζομένην ἀνθρωπεύου τροφῆς. Οἱ δὲ ἀναστρέφοντες εἰσω τὰ μὲν πρῶτα οὐδὲν ἡσθάνοντο τῆς ὀφθαγίας τῆς ἐμῆς ἐκ τοῦ πλήθους τῶν παρακειμένων, καὶ μοῦ ἔτι ἐν φόβῳ καὶ φειδοῖ κλέπτοντες τὸ ἄριστον. Ἐπεὶ δὲ καὶ τέλεον ἤμην αὐτῶν καταγνοῦς ἀγνοῖαν, τὰς καλλίστας τῶν μερίδων καὶ ἄλλα πολλὰ κατέτρωγον. Καὶ ἐπειδὴ ἡσθοντο ἤδη τῆς ζημίας, τὰ μὲν πρῶτα ἄμφω ὑποπτον ἐς ἀλλήλους ἐβλεπον καὶ κλέπτην ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον καὶ ἄρπαγα τῶν κοινῶν καὶ ἀναίσχυντον ἔλεγον, καὶ ἦσαν ἀκριβεῖς λοιπὸν ἄμφω καὶ τῶν μερίδων ἀριθμὸς ἐγίγνετο.

47. Ἐγὼ δὲ τὸν βίον εἶχον ἐν ἡδονῇ καὶ τρυφῇ, καὶ τὸ σῶμά μου ἐκ τῆς συνήθους τροφῆς πάλιν καλὸν ἐγεγόνει καὶ τὸ δέρμα ἐπανθούσῃ τῇ τριχὶ ἀπέστειλθεν. Οἱ δὲ γενναῖότατοι μέγαν τέ με καὶ πλοῖα δρῶντες καὶ τὰ κριθίδια μὴ δαπανώμενα, ἀλλ' ἐν ταύτῃ μέτρῳ ὄντα, εἰς ὑπόνοιαν ἔρχονται τῶν τολμημάτων τῶν ἐμῶν, καὶ προσελθόντες ὡς εἰς τὸ βλανεῖον ἀπionτες, ἔπειτα τὰς θύρας συγκαλείσαντες, προσβαλόντες ὅπῃ τινα τὰ ὅμματα τῆς θύρας ἐσκοποῦντο τὰνδον. Καὶ γὰρ τότε μὴδὲν τοῦ δόλου εἰδὼς ἡρίστων προσελθὼν. Οἱ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἐγέλων δρῶντες ἄριστον ἀπιστον· εἴτα δὲ τοὺς δημοδούλους ἐκάλουν ἐπὶ τὴν ἐμὴν θέαν, καὶ γέλιος πολὺς ἦν, ὥστε καὶ ὁ δεσπότης αὐτῶν ἤκουσε τοῦ γέλωτος, θορύβου ὄντος ἔξωθεν, καὶ ἡρετό τινα ἐφ' ᾧ τοσούτον οἱ ἔξω γελῶσιν. Ἐπεὶ δὲ ἤκουσεν, ἐξανίσταται τοῦ συμποσίου καὶ διακύψας εἰσω δρᾷ με σὺς ἀγρίου μερίδα καταπίνοντα, καὶ μέγα ἐν γέλῳτι ἀναβοήσας εἰστρέχει εἰσω. Καὶ γὰρ σφύδρα ἡλθόμεν ἐπὶ τοῦ δεσπότου κλέπτῃς ἅμα καὶ λίχνος ἐαλωκώς. Ὁ δὲ πολλὴν εἶχεν ἐπ' ἐμοὶ γέλῳτα, καὶ τὰ μὲν πρῶτα κελεύει με εἰσω ἀγεσθαι εἰς τὸ ἐκεῖνου συμπόσιον, ἔπειτα τράπεζάν μοι παραθεῖναι εἶπε καὶ εἶναι ἐπ' αὐτῇ πολλὰ τῶν ὅσα μὴ δύνατον ἄλλῳ ὄνῳ καταφαγεῖν, κρέα λοπάδας ζωμοὺς ἰχθύς, τοῦτο μὲν ἐν γάρῳ καὶ ἐλαίῳ κατακειμένους, τοῦτο δὲ νάπτει ἐπιχευμένους. Καὶ γὰρ τὴν τύχην δρῶν ἡδὴ ἀπαλὸν μοι προσμειδῶσαν καὶ μαθὼν ὅτι με τοῦτο μόνον τὸ παίγνιον ἀνασώσει, καίτοι ἡδὴ ἐμπεπλησμένος ὅμως ἡρίστων τῇ τραπέζῃ παραστάς. Τὸ δὲ συμπόσιον ἐκλονεῖτο τῷ γέλῳτι. Καὶ τις εἶπε, Καὶ πῖεται οἶνον οὗτος ὁ ὄνος, ἦν τις αὐτῷ ἐγκερασάμενος ἐπιδῶ· καὶ ὁ δεσπότης ἐκέλευσε καὶ γὰρ τὸ προσερχθὲν ἔπιον.

48. Ὁ δὲ οἶον εἶκος δρῶν με κτῆμα παράδοξον τὴν μὲν τιμὴν τὴν ἐμὴν κελεύει τῶν διοικητῶν τινα καταβαλεῖν τῷ ἐμῷ ὠνησαμένῳ καὶ ἄλλο τοσούτον, ἐμέ δὲ παρέδωκεν ἀπελευθέρῳ τῶν αὐτοῦ τινα νεανίσκῳ καὶ εἶπε κατὰ τῆς ὅσα ποῖων μάλιστα ψυχάγωγεῖν αὐτὸν

liquias ambo multas eo conferunt, carniū alter et piscium, alter panum et placentarum. Ipsi deinde me cum his intus incluso, dulcissimaque mihi mandata custodia, lavatum abeunt. Et ego, appositis mihi hordeolis longum vale dicens, artibus me et lucris dominorum trado; ac longo post intervallo humano me cibo probe saburro. Illi domum reversi primo nihil de mea ligurritione sentire, prae multitudine eorum quae erant apposita, et quod adhuc cum metu et parsimonia quadam furarer prandium. Quum vero jam omnino certum mihi esset de illorum ignorance, pulcherrimas quasque partes et alia multa devorabam. Deinde ubi damnum senserant, principio de se invicem suspicari aliquid, ac furem alter alterum, et communium raptorem, et impudentem dicere, ac sollicitam uterque de cetero curam ac dinumerationem partium adhibere.

47. Ego interim voluptuariam agere vitam ac delicatam: ut corpus meum de consueto cibo speciosum rursus fieret, et corium efflorescente pilo niteret. Illi autem boni viri, obesum me et pinguem quum viderent, nec consumi tamen hordēa, sed eandem servare mensuram, in suspicionem audaciae meae adducuntur. Itaque progressi tanquam in balneum abirent, oclusa deinde janua, et oculis rimae cuidam januae admotis, quid intus fieret speculantur. Ego tum doli ignarus, commodum ad prandendum accesseram. Illi vero primo ridebant, incredibile videntes prandium; deinde conservos ad spectandum me advocabant, et risus multus erat, adeo ut dominus etiam illum audiret, tantus extra erat tumultus, rogaretque aliquem, qua de causa qui extra essent sic riderent. Re vero audita, surgit de convivio et introspicens videt me apri partem devorare; sublatoque cachinno, intro currit. Mihi vehementer molestum erat coram domino furem simul et liguritorem deprehendi. At ille multum diuque de me ridebat, ac primo in suam me cœnationem jubet introduci, tum mensam mihi apponi, et esse in illa eorum multa quae alius edere asinus non potest, carnes, ostrea, jurulenta, pisces, partim in garo et oleo positos, partim perfusos sinapi. Ego fortunam videns jam blandum mihi ridentem, animadverso, hoc solum mihi ludicrum saluti futurum, licet jam impletus cibus, tamen prandebam astans mense. Resonabat interea risu convivium. Ac dicebat aliquis, Bibet etiam vinum hic asinus, si quis illi temperatum praebeat. Jubet dominus, et ego oblatum bibo.

48. Ille, ut facile est ad credendum, quum singulare et insolitum me animal videret, pretium meum solvere jubet procuratorum aliquem ei qui me cinerat, et alterum tantum: me autem liberto cuidam suo adolescenti tradidit, et docere jussit, quibus faciendis maxime illum possem oblectare.

δυναμην. Τῷ δέ γε βράδια ἦν πάντα· ὑπῆκουον γὰρ εὐθὺς εἰς ἅπαντα διδασκόμενος. Καὶ πρῶτον μὲν κατακλίνεσθαί με ἐπὶ κλίνῃς ὥσπερ ἀνθρώπων ἐπ' ἀγκῶνος ἐποίησεν, εἶτα καὶ προσπαλαίειν αὐτῷ, καὶ μὴν καὶ ὀρχεῖσθαι ἐπὶ τοὺς δύο ἐπανιστάμενον ὀρθὸν καὶ κατανεύειν καὶ ἀνανεύειν πρὸς τὰς φωνάς, καὶ πάνθ' ὅσα ἐδυναμην μὲν καὶ δῖχα τοῦ μανθάνειν, ποιεῖν· καὶ τὸ πρᾶγμα περιβόητον ἦν, ὅνος δ' τοῦ δεσπότη, οἰνοπότης, παλαιών, ὄνος ὀρχούμενος. Τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι πρὸς τὰς φωνάς ἀνένευον ἐν καίρῳ καὶ κατένευον· καὶ πτεῖν δὲ ὁπότε θελήσαιμι, ἤτουν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν οἰνοχόῳ κινήσας. Καὶ οἱ μὲν ἐθαύμαζον τὸ πρᾶγμα ὡς παράδοξον ἀγνοοῦντες ἀνθρώπων ἐν τῷ ὄνῳ κείμενον· ἐγὼ δὲ τρυφὴν ἐποιούμην τὴν ἐκείνων ἀγνοίαν. Καὶ μὴν καὶ βαδίζειν ἐμάνθανον καὶ κομίζειν τὸν δεσπότην ἐπὶ νότου καὶ τρέχειν δρόμον ἀλυπότατον καὶ τῷ ἀναβιάτῃ ἀναίσθητον. Καὶ σκευὴ μοι ἦν πολυτελής, καὶ στρώματα πορφυρὰ ἐπιβάλλομαι, καὶ χαλινούς εἰσεδεχόμεν ἀργύριον καὶ χρυσὸν πεποικιλμένους, καὶ κώδωνες ἐξήπτοντό μου μέλος μουσικωτάτων ἐκφωνοῦντες.

49. Ὁ δὲ Μενεκλῆς ὁ δεσπότης ἡμῶν, ὥσπερ ἔφην, ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης δεῦρο ἐληλύθει ἐπ' αἰτία τοιαύτη· ὑπέσχετο τῇ πατρίδι θεῶν παρέξειν ἀνδρῶν ὅπλοις πρὸς ἀλλήλους μονομαχεῖν εἰδότεων· καὶ οἱ μὲν ἄνδρες τῆς ἡδῆ μάχης ἦσαν ἐν παρασκευῇ, καὶ ἀφίκετο ἡ πορεία. Ἐξελαύνομεν ἑωθεν, κἀγὼ τὸν δεσπότην ἔφερον εἰ ποτε χωρίον εἴη τῆς ὁδοῦ τραχὺ καὶ τοῖς ὀχήμασιν ἐπιβαίνειν χαλεπόν. Ὡς δὲ κατέβημεν ἐπὶ Θεσσαλονικίην, οὐκ ἦν ὅστις ἐπὶ θεῶν οὐκ ἠπείγετο καὶ τὴν ὄψιν τὴν ἐμὴν· ἡ γὰρ ἐμὴ ὄψα προεληλύθει ἐκ μακροῦ καὶ τὸ πολυπρόσωπον καὶ τὸ ἀνθρώπινον τῶν ἐμῶν ὀρχημάτων καὶ παλαισμάτων. Ἀλλ' ὁ μὲν δεσπότης τοῖς ἐνδοξοτάτοις τῶν αὐτοῦ πολιτῶν παρὰ τὸν πότον ἐδείκνυε με καὶ τὰ παραδόξα ἐκεῖνα τὰ ἐν ἐμοὶ παίγνια ἐν τῷ δείπνῳ παρτίθει.

50. Ὁ δὲ ἐμὸς ἐπιστάτης πρόσδοον εὔρεν ἐξ ἐμοῦ πολλῶν πᾶν δραχμῶν κατακλείσας γὰρ με ἐνδον εἶχεν ἐστώτα, καὶ τοῖς βουλομένοις ἰδεῖν ἐμὲ καὶ τὰμὰ παραδόξα ἔργα μισθοῦ τὴν θύραν ἡνοίγεν. Οἱ δ' εἰσεκόμεζον ἄλλος ἄλλο τι τῶν ἐδωδίσμων, μάλιστα τὸ ἐχθρὸν εἶναι ὄνου γαστρὶ δοκοῦν· ἐγὼ δὲ ἤσθιον. Ὡστε ὀλίγων ἡμερῶν τῷ δεσπότη καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει συναριστῶν μέγας τε καὶ πῶν δεινῶς ἡδὴ ἐγεγόνηεν. Καὶ ποτε γυνὴ ξένη οὐ μέτρια κεκτημένη, τὴν ὄψιν ἱκανή, παρελθοῦσα ἔσω ἰδεῖν ἐμὲ ἀριστῶντα εἰς ἑρωτὰ μου θερμὸν ἐμπέπτει, τοῦτο μὲν τὸ κάλλος ἰδοῦσα τοῦ ὄνου, τοῦτο δὲ τῷ παραδόξῳ τῶν ἐμῶν ἐπιτηδεμάτων εἰς ἐπιθυμίαν συνουσίας προεληθούσα· καὶ διαλέγεται πρὸς τὸν ἐπιστάτην τὸν ἐμὸν καὶ μισθὸν αὐτῷ ἄδρὸν ὑπέσχετο, εἰ συγχωρήσειεν αὐτῇ σὺν ἐμοὶ τὴν νύκτα ἀναπαύεσθαι· κἀκεῖνος οὐδὲν φροντίσας, εἴτε ἀνύσει τι ἐκείνη ἐξ ἐμοῦ εἴτε καὶ μὴ, λαμβάνει τὸν μισθόν.

51. Κάπειθ' ἑσπέρα τε ἦν ἡδὴ καὶ τοῦ συμποσίου ἀφῆκεν ἡμᾶς ὁ δεσπότης, ἀναστρέφομεν ἔνθα ἐκαθεύδο-

Facilia huic suere omnia : nam statim ego obediebam, docilis ad omnia. Ac primum accumbere me in lecto ut hominem, cubitu nixum, instituit : deinde etiam luctari secum, quin etiam saltare in duos pedes erectum, et annuere et renuere ad voces, et quaecumque potuissem etiam sine disciplina facere. Celebratur ergo res fama, Asinus domini, potior vini, luctator, saltator asinus. Maximum vero illud, quod ad voces annuebam opportune, et renuebam : et si quando bibere vellem, poscebam, per oculos moto pincerna. Atque illi quidem rem mirabantur ut plane inusitatum, quum nescirent hominem inclusum in asino : ego vero ad delicias meas utebar illorum ignorantia. Verum etiam hadizare discebam, et tergo portare dominum, et cursum currere minime molestum et quem vix sentiret eques. Etiam paratus mihi erat sumtuosus, et stragula mihi purpurea injiciebantur, et frena recipiebam argento atque auro distincta, et tintinnabula mihi argutissimum concentum edentia appendebantur.

49. Venerat autem Menecles noster herus, ut dixi, Thessalonice in hanc urbem, tali causa : promiserat patriæ gladiatorum spectaculum ; et viri quidem jam ad pugnam exercebantur, et instabat protectio. Mane igitur eximus, et ego dominum porto sicubi regio esset in via aspera et ad vehendum curru difficilis. Quum vero Thessalonicen pervenissemus, non erat quisquam qui ad spectaculum non festinaret et ad me videndum. Nam fama de me e longinquo præcucurrerat, quam multas agere personas possem, quam humanum in morem saltare atque luctari. At dominus nobilissimis suorum civium in vino me ostendebat, et mirandos illos in me lusus producebat in cena.

50. Meus vero magister reditum de me multarum plane drachmarum repererat. Intus enim conclusum me et stabulantem habebat, et me atque admiranda illa, opera mea videre volentibus mercede intercedente aperiebat januam. Hi inferebant alius aliud quid cibi, maxime quod inimicum asini alvò videretur : ego vero devorabam. Itaque intra paucos dies, cum hero meo et civibus aliis quum pranderem, magnus et vehementer pinguis jam evaseram. Aliquando peregrina mulier non mediocriter dives, specie satis honesta, ingressa ut me pranderent videret, in amorem mei incidit fervidum, partim specie asini capta, partim inusitatis meis artibus ad concubitus mei cupiditatem progressa. Agit ergo meo cum magistro, et mercedem illi luculentam pollicetur, si noctem unam mecum quiescendi copiam sibi fecisset. Ille parum sollicitus, sive illa aliquid a me impetraret, sive minus, mercedem capit.

51. Vespera jam erat et de convivio nos dimiserat dominus, quum eo, ubi dormiebamus, redimus, et mulierem inve-

μεν, καὶ τὴν γυναῖκα εὖρομεν πάλα ἀφιγμένην ἐπὶ τὴν ἐμὴν εὐνήν. Κεκόμιστο δὲ αὐτῇ προσκεφάλαια μαλακὰ καὶ στρώματα εἰσω κατέθεντο καὶ χαμεύνιον ἡμῖν εὐτρεπὲς ἦν. Εἴτα οἱ μὲν τῆς γυναικὸς θερὰποντες αὐτοῦ που πλησίον πρὸ τοῦ θυματίου ἐκάθευδον, ἡ δὲ λύχον ἔνδον ἔκαε μέγαν τῷ πυρὶ λαμπόμενον· ἔπειτα ἀποδυσάμενη παρέστη τῇ λύχνῳ γυμνὴ ὅλη καὶ μύρον ἐκ τινος ἀλαβάστρου προχεαμένη τούτῳ ἀλείφεται, καὶ με μωρίζει ἐνθεν, μάλιστα τὴν ῥινά μου μύρων ἐνέπλησεν, εἰτά με καὶ ἐφίλησε καὶ οἷα πρὸς αὐτῆς ἐρώμενον καὶ ἀνθρώπον διελέγετο καὶ με ἐκ τῆς φορβεῖας ἐπιλαβομένη ἐπὶ τὸ χαμεύνιον εἴλκε· καὶ γὰρ οὐδὲν τι τοῦ παρακαλέσαντος εἰς τοῦτο δεόμενος καὶ οἶνον δὲ παλαιῷ πολλῷ υποθεβεργεμένος καὶ τῷ χρωτὶ τοῦ μύρου ὠστρημένος καὶ τὴν παιδίσκην δὲ ὄρων πάντα καλὴν κλίνουμαι, καὶ σφόδρα ἡπόρουον ὅπως ἀναβήσομαι τὴν ἀνθρώπον· καὶ γὰρ ἐξ ὅτου ἐγεγόνειν ὄνος, συνουσίας ἄλλ' οὐδὲ τῆς ὄνος συνήθους ἔτυχον ἀψάμενος, οὐδὲ γυναικὶ ἔχρησάμην ὄνῳ· καὶ μὴν καὶ τοῦτό μ' εἰς δέος οὐχὶ μέτρων ἦγε, μὴ οὐ χωρήσασα ἡ γυνὴ διασπασθῇ, καὶ γὰρ ὥσπερ ἀνδροφόνος καλὴν δώσω δίκην. Ἠγνόουν δὲ οὐκ εἰς δέον δεδιώς· ἡ γὰρ γυνὴ πολλοῖς τοῖς φίλῃμασι, καὶ τοῦτοις ἐρωτικαῖς, προκαλουμένη ὡς εἶδεν οὐ κατέχοντα, ὥσπερ ἀνδρὶ παρακειμένη περιβάλλεται με καὶ ἄρσασα εἰσω ὄλον παρεδέξατο. Καὶ γὰρ μὲν δὲ δειλὸς ἐδεδοίκεν ἔτι καὶ ὅπισθ' ἀπῆγον ἐμαυτὸν ἀτρέμα, ἡ δὲ τῆς τε σφύρας τῆς ἐμῆς εἴχετο, ὥστε μὴ ὑποχωρεῖν, καὶ αὐτὴ εἶπετο τὸ φεύγον. Ἐπεὶ δὲ ἀκριβῶς ἐπέισθην ἔτι μοι καὶ προσδεῖν πρὸς τὴν τῆς γυναικὸς ἡδονὴν τε καὶ τέρψιν, ἀδεῶς λοιπὸν ὑπηρετοῦν ἐννοούμενος ὡς οὐδὲν εἶην κακίων τοῦ τῆς Πασίφατος μοιχοῦ. Ἡ δὲ γυνὴ οὕτως ἦν ἄρα ἐς τὰ ἀφροδίσια ἐτοίμη καὶ τῆς ἀπὸ τῆς συνουσίας ἡδονῆς ἀκόρεστος, ὥστε ὅλην τὴν νύκτα ἐν ἐμοὶ ἐδαπάνησεν.

52. Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἡ μὲν ἀναστᾷσα ἀπῆγε συνθεμένη πρὸς τὸν ἐπιστάτην τὸν ἐμὸν οἶσιν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τὸν μισθὸν τὸν αὐτὸν τῆς νυκτός. Ὁ δὲ ἄμα μὲν πλουσιώτερος ἐκ τῶν ἐμῶν γενόμενος καὶ τῷ δεσπότη καίνωτερον ἐν ἐμοὶ ἐπιδειξόμενος συγκατακλείει με τῇ γυναικί· ἡ δὲ κατεχρήσατό μοι δεινῶς. Καὶ ποτε ἐλθὼν δὲ ἐπιστάτης ἀπαγγέλλει τῷ δεσπότη τὸ ἔργον, ὡς ἦν αὐτὸς διδάξας, καὶ ἐμοῦ μὴ εἰδότες ἄγει αὐτὸν ἐσπέρας ἥδη ἐνθα ἐκάθευδον, καὶ διὰ τινος ὁπῆς τῆς θύρας δεικνυσί με ἐνδὸν τῇ μέτρᾳ συνευναζόμενον. Ὁ δὲ ἡσθεὶς τῇ θεᾷ καὶ δημοσίᾳ με ταῦτα ποιοῦντα δεῖξαι ἐπεθύμησε, καὶ κελεύει πρὸς μηδὲνα εἶναι τοῦτο εἰπεῖν, Ἰνα, ἔφη, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς θεᾶς παραγάγωμεν τοῦτον εἰς τὸ θέατρον σὺν τινι τῶν καταδεδικασμένων γυναικῶν, καὶ πάντων ὀφθαλμοῖς ἐπὶ τὴν γυναῖκα ἀναβήσεται. Καὶ τινὰ τῶν γυναικῶν, ἥτις κατεκέρριτο θηρίοις ἀποθανεῖν, ἀγούσιν ἐνδὸν παρ' ἐμὲ καὶ προσιέναι τε ἐκέλευον καὶ ψαύειν ἐμοῦ.

53. Εἴτα τὸ τελευταῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐνστάσης ἐν ἡ τὰς φιλοτιμίας ἦγεν ὁ ἐμὸς δεσπότης, εἰσάγειν

nimus, quæ diu jam meum ad cubile venerat. Apportata autem illi fuerant cervicalia mollia et stragulae vestes intus depositæ, ut humi cubile nobis esset paratum. Tum mulieris servi in propinquo ante cellam cubitum eunt : illa vero lucernam intus accendit magnam igne lucentem. Deinde exutis vestibus lucernæ astat nuda integra, fusoque de alabastro unguento se ungit, hinc me quoque ; inprimis vero nares mihi unguentis implet : tum osculis me invadit, tanquam cum amasio suo et homine colloquitur, et me capistro prehensum trahit in stratum. Ego vero alio quodam hortatore ad hoc nihil indigens, et vino antiquo multo madidus, et unguenti odore stimulatus, et puellam videns pulchram undique, acclinor. Sed vehementer in eo anxius eram, quomodo mulierem inscenderem. Ex quo enim tempore asinus fueram, venerem ne asinis quidem consuetam attigeram, neque asina femina eram usus. Verum hoc quoque metum mihi non mediocrem incutiebat, ne mulier non capiens me, laceraretur et ego deinde ut homicida egregie pœnas darem. Ignorabam scilicet, me sine causa metuere. At mulier multis osculis iisque amatoris me alliciens, quum videret me non jam continere, tanquam ad virum se applicans me amplectitur et surrigens intra se totum recepit. Et ego meticulous adhuc verebar, et sensim me subducebam : at illa lumbis inhærebat meis, ut subtrahere me non possem, et ipsa, quod fugere videbatur, insequitur. Quum vero satis accurate edoctus essem adhuc deesse mihi aliquid ad voluptatem et delectationem mulieris, sine metu quod supererat subserviebam, cogitans non deteriorem me esse Pasiphaes adultero. Mulier autem adeo erat parata ad venerem, adeo insatiabilis ejus quæ ex coitu petitur voluptatis, ut totam in me noctem contriverit.

52. Cum luce autem surgens discessit, pacta meo cum magistro iisdem de rebus idem noctis pretium. Hic simul ditior mea opera factus, et ostensurus in me novum quiddam domino, cum muliere me concludit, quæ gnaviger me abusa est. Aliquando magister domino rem denunciat, quasi ipse docuisset, ac me inscio deducit illum jam vesperi in eum locum ubi concumbebamus, et per rimam januæ ostendit me intus cum puella cocuntem. Ille delectatus spectaculo, etiam publice me ostendere facientem ista cupiebat. Jubet igitur nemini hoc enunciar, Ut, inquit, ipso spectaculi die producamus hunc in theatrum cum damnatarum mulierum aliqua ; ibique in omnium oculis mulierem inscendet. Jamque mulierum aliquam, quæ damnata erat ad bestias, intus ad me deducunt, accedere ad me jubent et me mulcere.

53. Denique instante jam die illa, qua munus editurus erat meus dominus, statuunt introducere me in theatrum.

ἐγνωσάν με εἰς τὸ θέατρον. Καὶ εἰσῆεν οὕτω· κλίνη ἦν μεγάλη, ἀπὸ χελωνῆς Ἰνδικῆς πεποιημένη, χρυσῇ ἐσφηκιωμένη, ἐπὶ ταύτῃ με ἀνακλίνουσι καθεύδειν τὴν γυναῖκα παρακατέκλιναν. Ἐἵτα οὕτως ἡμᾶς ἐπέθηκαν ἐπὶ τινος μηχανήματος καὶ εἰσω εἰς τὸ θέατρον παρενέγκαντες κατέθηκαν ἐν τῷ μέσῳ, καὶ οἱ ἄνθρωποι μέγα ἀνεβόησαν καὶ κρότος πάσης χειρὸς ἐξήλατο ἐπ' ἡμῶν, καὶ τράπεζα ἡμῖν παρέκειτο καὶ πολλὰ ἐσκευασμένα ἐπ' αὐτῇ ἔκειτο ὅσα τρυφῶντες ἄνθρωποι ἐν δαίτῳ ἔχουσι. Καὶ παῖδες ἡμῖν παρειστήκεισαν οἰνοχόοι καλοὶ τὸν οἶνον ἡμῖν χρυσῶ διακονοῦμενοι. Ὁ μὲν οὖν ἐμὸς ἐπιστάτης ἐστὼς ὅπισθεν ἐκέλευε με ἀριστᾶν· ἐγὼ δὲ ἅμα μὲν ἡδουμένη ἐν τῷ θεάτρῳ κατακείμενος, ἅμα δὲ ἐδεδεῖν μή που ἄρκτος ἢ λέων ἀναπηδήσεται.

54. Ἐν τούτῳ δὲ τινος ἀνθρῷ φέροντος παροδεύοντος ἐν τοῖς ἀλλοῖς ἀνθεσιν ὀρῶ καὶ ῥόδων γλῶρων φύλλα, καὶ μηδὲν ἔτι ὀκνῶν ἀναπηδήσας τοῦ λέγους ἐκπίπτω καὶ οἱ μὲν ὄντο με ἀνίστασθαι ὀρχησόμενον· ἐγὼ δὲ ἐν ἐξ ἑνὸς ἐπιτρέχων καὶ ἀπανθιζόμενος ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀνθῶν τὰ ῥόδα κατέπινον. Τῶν δὲ ἔτι θαυμαζόντων ἐπ' ἡμῶν ἀποπύπτει ἐξ ἐμοῦ ἐκείνη ἡ τοῦ κτήνους ὄψις καὶ ἀπολλυται, καὶ ἀφανὴς ἐκείνος ὁ πάλαι ὄνος, ὁ δὲ Λούκιος αὐτὸς ἔνδον μοι γυμνὸς εἰστήκει. Τῇ δὲ παραδόξῳ ταύτῃ καὶ μηδέποτε ἐλπίσθησιν θεᾶ πάντες ἐκπεπληγμένοι δεινὸν ἐπεθορύβησαν καὶ τὸ θέατρον εἰς δύο γνώμας ἐσχίζετο· οἱ μὲν γὰρ ὥσπερ φάρμακα δεινὰ ἐπιστάμενον καὶ κακὸν τι πολύμορφον ἤξιον εὐθύς ἔνδον πυρὶ με ἀποθανεῖν, οἱ δὲ περιμένειν καὶ τοὺς ἀπ' ἐμοῦ λόγους ἔλεγον δεῖν καὶ πρότερον διαγνῶναι, εἴθ' οὕτως διακρίνειν περὶ τούτων. Κἀγὼ δραμὼν πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς ἐπαρχίας — ἔτυχε δὲ τῇ θεᾷ ταύτῃ παρῶν — ἔλεγον κάτωθεν ὅτι γυνὴ με Θετταλὴ γυναῖκος Θετταλῆς δούλῃ χρίσματι μεμαγευμένῳ ἐπαλείψασα ὄνον ποιήσῃ, καὶ ἰκέτευον αὐτὸν λαβόντα ἔχειν με ἐν φρουρᾷ ἕστ' ἂν αὐτὸν πείσαιμι, ὥς οὐ καταψεύδομαι οὕτω γεγονός.

55. Καὶ ὁ ἄρχων, Λέγε, φησὶν, ἡμῖν ὄνομα τὸ σὸν καὶ γονεὺν τῶν σῶν καὶ συγγενῶν, εἴ τινος φῆς ἔχειν τῷ γένει προσήκοντα, καὶ πόλιν. Κἀγὼ, Πατὴρ μὲν, ἔφη, * * * * * ἔστι μοι Λούκιος, τῷ δὲ ἀδελφῷ τῷ ἐμῷ Γάιος· ἄμφω δὲ τὰ λοιπὰ δύο ὀνόματα κοινὰ ἔχομεν. Κἀγὼ μὲν ἱστορίων καὶ ἄλλων εἰμὶ συγγραφεύς, ὁ δὲ ποιητὴς ἐλεγείων ἐστὶ καὶ μάντις ἀγαθὸς πατρίς δὲ ἡμῖν Πάτριαι τῆς Ἀχαΐας. Ὁ δὲ δικαστὴς ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσε, Φιλάτων ἡμῶν, ἔφη, λίαν ἀνδρῶν υἱὸς εἶ καὶ ξένων οἰκία τέ με ὑποδεχάμενον καὶ δώροισι τιμησάντων, καὶ ἐπίσταμαι ὅτι οὐδὲν ψεύδῃ παῖς ἐκείνων ἦν· καὶ τοῦ δίφρου ἀναπηδήσας περιβάλλει τε καὶ πολλὰ ἐφίλει, καί με οἶκαδε ἤγεν ὥς ἑαυτόν. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ ἐμὸς ἀδελφὸς ἀφίκετο ἀργύριον καὶ ἄλλα μοι πολλὰ κομίζων, καὶ τούτῳ με ὁ ἄρχων δημοσίᾳ πάντων ἀκούοντων ἀπολύει. Καὶ ἐλθόντες ἐπὶ θάλατταν ναῦν ἐσκεψάμεθα καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἐνεθέμεθα.

56. Ἐγὼ δὲ κράτιστον εἶναι ἐγνων ἐλθεῖν παρὰ τὴν

Et intravi hoc modo : lectus erat magnus, de testudine Indica factus, clavis aureis distinctus; in hoc me deponunt et juxta me mulierem jubent accumbere. Tum ut eram nos in machinam quandam impositos, et ita in theatrum delatos, deposuerunt in medio. Magnos in cavea tollunt clamores, plausus omnium manibus mihi datur : ac mensa nobis erat apposita, et multa in ea parata, quæ in cænis adhibere delicati homines solent. Pueri quoque nobis astabant pincernæ pulchri, vinum nobis in auro ministrantes. Magister meus a tergo stans prandere me jubebat : at ego partim pudore afficiebar in theatro ita jacens, partim metuebam ne aliunde ursus aut leo exsiliret.

54. Inter hæc prætereunte quodam qui flores ferret, reliquos inter flores video etiam rosarum recentium folia : et nihil jam cunctatus, exsilens de lecto me proripio. Atque illi putabant me consurgere ad saltandum : ego vero unum ex altero percurrens naribus florem, carpas inde rosas devorabam. His adhuc in admiratione mei defixis, decedit a me illa jumenti species et perit, disparuitque ex oculis asinus ille antiquus, astitit autem nudus mihi inter-nus ille Lucius. Inopinato hoc insperatoque prorsus spectaculo perculsi omnes, tumultum dedere horribilem, scissumque in duas sententias est theatrum : alteri quidem ut malorum veneficiorum peritum, et versipelle portentum, postulabant statim hic intus igne me mori; alteri expectandam dicebant meam orationem, et prius cognoscendum, deinde sic de his ferendam sententiam. Ego vero accurrens ad præsidem provinciae, qui forte spectaculo huic aderat, ab inferiori loco dico Thessalam mulierem, Thessalæ mulieris ancillam, magico unctum unguento, fecisse asinum : et supplico eum, ut in suam me custodiam recipiat, detineatque donec probare illi possem me de illo facto non mentiri.

55. Et præses, Dic nobis, inquit, nomen tuum et parentum tuorum et cognatorum, si quos habere te ais genere tibi conjunctos, et urbem. Et ego, Pater, inquam, * * * * * (prænomen) mihi est Lucius, fratri autem meo Caius; ambo reliqua duo nomina communia habemus. Ego historicarum et aliorum librorum scriptor sum; ille est elegorum poeta et vates bonus : patria nobis Patræ, urbs Achaïæ. Audiens ista præses, Carissimorum longe mihi hominum, inquit, filius es atque hospitum, qui et domino me exceperunt, et honorarunt donis; et nihil te quicquam mentiri novi, horum qui sis filius : exsilisneque de sella amplectitur me et multum osculatur, domumque ad se me deduxit. Interea vero frater quoque meus advenerat, pecuniam mihi et alia multa afferens; simul etiam præses me publice, audientibus omnibus, absolvit. Tum ad mare quum descendissemus, navim circumspeximus, sarcinasque in eam imposuimus.

56. Ceterum consultum putavi accedere ad mulierem,

γυναῖκα τὴν ἑρασθεῖσάν μου τοῦ ὄνου, καλλίων αὐτῇ φανεῖσθαι λέγων νῦν ἐν ἀνθρώπῳ ὢν. Ἡ δὲ ἀσμένῃ τέ μ' εἰσεδέξατο τῷ παραδόξῳ, οἶμαι, τοῦ πράγματος ἐπιτερπομένη, καὶ δειπνεῖν σὺν αὐτῇ καὶ καθεύδειν ἰκέτευε· ἀγῶν ἐπειθόμην νεμέσεως ἄξιον εἶναι νομίζων τὸν ὄνον τὸν ἀγαπηθέντα νῦν γενόμενον ἀνθρώπον ὑπερτρύφειν καὶ τὴν ἑρασθεῖσαν ὑπερορᾶν· καὶ δειπνῶ σὺν αὐτῇ καὶ πολλὴ ἐκ τοῦ μύρου ἀλείβομαι καὶ στεφανοῦμαι τῷ φιλάτῳ ἐς ἀνθρώπους με ἀνασώσονται ῥόδῳ. Ἐπεὶ δὲ ἦν νύξ βαθεῖα ἤδη καὶ καθεύδειν ἔδει, ἀγῶν δ' ἐπανάσταμαι καὶ ὥσπερ ἐμὴν τι ἀγαθὸν ποιῶν ἀποδύομαι καὶ ἵσταμαι γυμνὸς ὡς ὅθην ἐτι μᾶλλον ἀρέσων ἐκ τῆς πρὸς τὸν ὄνον συγκρίσεως. Ἡ δὲ ἐπειδὴ εἶδε με πάντα ἀνθρώπινα ἔχοντα, προσπτύσασά μοι, Οὐ φέρει ἀπ' ἐμοῦ, ἔφη, καὶ τῆς ἐμῆς οἰκίας καὶ μακρὰν ἀπελθὼν κοιμήσῃ; Ἐμοῦ δ' ἐρομένου, Τί γὰρ καὶ ἡμάρτηταί μοι τοσοῦτο; Ἐγὼ, ἔφη, μὰ Δ' οὐχὶ σοῦ, ἀλλὰ τοῦ ὄνου τοῦ σοῦ ἐρώσα τότε ἐκείνῳ καὶ οὐχὶ σοὶ συνεκάθευδον, καὶ ὅμην σε καὶ νῦν κἂν ἐκεῖνόν γε μόνον τὸ μέγα τοῦ ὄνου σύμβολον διασώζειν καὶ σῦρειν· σὺ δὲ μοι ἐλήλυθας ἐξ ἐκείνου τοῦ καλοῦ καὶ χρησίου ζῶον ἐς πίθηκον μεταμορφωθείς. Καὶ καλεῖ εὐθὺς ἤδη τοὺς οἰκέτας καὶ κελεύει με τῶν νύκτων μετέωρον κομισθῆναι ἔξω τῆς οἰκίας, καὶ ἔξωσθαι πρὸ τοῦ δωματίου ἔξω γυμνὸς καλῶς ἐστεφανωμένος καὶ μεμυρισμένος τὴν γῆν γυμνὴν περιλαβὼν ταύτῃ συνεκάθευδον. Ἄμα δὲ τῷ ὄρῳ γυμνὸς ὢν ἔθεν ἐπὶ ναῦν καὶ λέγω πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὴν ἑμαυτοῦ ἐν γέλωτι συμφορὰν. Ἐπειτα ἐκ τῆς πόλεως δεξιῷ πνεύσαντος ἀνέμου πλέομεν ἔνθεν, καὶ ὀλίγαις ἡμέραις ἔρχομαι εἰς τὴν ἐμὴν πατρίδα. Ἐνταῦθα θεοῖς σωτήρσιν ἔθουν καὶ ἀναθήματα ἀνέθηκα, μὰ Δ' οὐκ ἐκ κυνὸς πρωκτοῦ, τὸ δὲ τοῦ λόγου, ἀλλ' ἐξ ὄνου περιεργίας διὰ μακροῦ πάνυ, καὶ οὕτω δὲ μόλις, οἶκαδε ἀνασωθείς.

XLIII.

ZEVS ELAIGXOMENOS.

1. ΚΥΝΙΣΚΟΣ. Ἐγὼ δὲ, ὦ Ζεῦ, τὰ μὲν τοιαῦτα οὐκ ἐνοχλήσω σε πλοῦτον καὶ χρυσόν καὶ βασιλείας αἰτῶν, ἀπὲρ εὐκταῖότατα τοῖς ἄλλοις, καὶ σοὶ οὐ πάνυ βῆδία παρασχεῖν· ὁρῶ γοῦν σε τὰ πολλὰ παρακούοντα εὐχομένων αὐτῶν. Ἐν δὲ, καὶ τοῦτο βῆστον, ἐβουλόμην παρὰ σοὶ με γενέσθαι.

ΖΕΥΣ. Τί τοῦτό ἐστιν, ὦ Κύνισκε; οὐ γὰρ ἀτυχῆσεις καὶ μάλιστα μετρίων, ὡς φῆς, δεόμενος.

ΚΥΝ. Ἀποκρίναι μοι πρὸς τίνα οὐ χαλεπὴν ἐρώτησιν.

ΖΕΥΣ. Μικρὰ γε ὡς ἀληθῶς ἡ εὐχὴ καὶ πρόχειρος· ὥστε ἐρώτα ὅποσα ἂν ἐθέλῃς.

ΚΥΝ. Ἴδού ταῦτα, ὦ Ζεῦ· ἀνέγνως γὰρ ὅθλον ὅτι καὶ σὺ τὰ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου ποιήματα· εἶπε οὖν

quæ meo asini amore correpta fuerat, cogitans pulchriorem me nunc illi, postquam homini redditus essem, visum tri. Illa lubens me excepit miraculo rei delectata, arbitror, ac cœnare secum et cubare ut vellem rogavit. Obsequor ego, indignum ratus si is qui in asino amatus esset, nunc homo factus fastidire vellet et amatricem suam despicere. Itaque cœno cum illa, et unguento multum ungor, et coronam sumo de carissima rosa, quæ hominibus me restituerat. Quum jam profunda nox esset et somni tempus, surgo equidem et tanquam magnum quiddam bonum factururus, exuo me ac nudus asto, magis nimirum ex comparatione cum asino placiturus. At illa, quum videt omnia me humana habere, despuens in me, Non tu, inquit, in malam rem a me meaque domo facesses, et longe hinc quocumque abiens dormibis? Me vero interrogante, Quod enim tantum peccatum commisi? At ego, inquit, non tui, sed asini tum tui amore ardens, cum illo, non tecum cubavi: putabamque te nunc etiam illud certe solum magnum asini insigne servatum adhuc trahere: jam vero tu mihi venis ex pulchro illo et utili animali mutatus in simiolum. Et advocatis jam statim servis imperat, ut me tergis sublimem domo exportent. Itaque exclusus, ante domum sub divo, nudus, pulcher, coronatus et unctus, terram nudam complexus, cum hac dormio. Cum prima vero luce nudus ad navim curro, ridensque fratri quid mihi accidisset narro. Deinde vento de urbe secundo flante, inde solvimus; paucisque diebus in meam venimus patriam. Hic servatoribus diis sacrificabam, et posui donaria, qui, non profecto e canis podice, quod aiunt, verum ex asino, in quem curiositas me immiserat, post longum tempus, et vix tamen ita, salvus tandem redidissem.

XLIII.

JUPITER CONFUTATUS.

1. CYNISCUS. Ego vero tibi, Jupiter, propter ista non ero molestus, divitiis, aut auro, aut regno petendo; quæ vulgo maxime optabilia videntur, tibi autem ad præbendum non omnino facilia: video certe preces te illorum plerumque quasi non auditas transmittere. At unum, idque facillimum, a te mihi voleham contingere.

JUPITER. Quid illud est, Cynisce? neque enim repulsam feres, præsertim si mediocritas, ut ais, petas.

CYN. Responde mihi ergo ad aliquam interrogationem non difficilem.

JUP. Parvum revera votum et expeditum. Igitur interroga quantumcumque volueris.

CYN. En ista rogabo, Jupiter: legisti nimirum ipse quoque Homeri et Hesiodi poemata: dic mihi ergo, utrum

μοι, εἰ ἀληθὴ ἐστὶ τὰ περὶ τῆς Εἰμαρμένης καὶ τῶν Μοιρῶν ἃ ἐκείνοι ἐρραψυρόχασιν, ἀφικτα εἶναι ὅποσα ἂν αὐταὶ ἐπινήσωσι γεινομένην ἑκάστου.

ΖΕΥΣ. Καὶ πάνυ ἀληθὴ ταῦτα· οὐδὲν γάρ ἐστιν ὃ τι μὴ αἱ Μοῖραι διατάττουσιν, ἀλλὰ πάντα ὅποσα γίγνεται, ὑπὸ τῇ τούτων ἀτράκτῳ στρεφόμενα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἑκαστον ἐπικεκλωσμένην ἔχει τὴν ἀπόδοσιν, καὶ οὐ θέμις ἄλλως γενέσθαι.

2. ΚΥΝ. Οὐκοῦν ὁπόταν δ' αὐτὸς Ὀμηρος ἐν ἐτέρῳ μέρει τῆς ποιήσεως λέγῃ,

μη καὶ ὑπὲρ μοῖραν δόμον Ἄϊδος εἰσαφίκηαι,

καὶ τὰ τοιαῦτα, ληρεῖν δηλαδὴ φήσομεν τότε αὐτόν;

ΖΕΥΣ. Καὶ μάλα· οὐδὲν γάρ ἂν οὕτω γένοιτο ἔξω τοῦ νόμου τῶν Μοιρῶν, οὐδὲ ὑπὲρ τὸ λίνον. Οἱ ποιηταὶ δὲ ὅποσα μὲν ἂν ἐκ τῶν Μουσῶν κατεγόμενοι ᾄδωσιν, ἀληθὴ ταῦτά ἐστιν· ὁπόταν δὲ ἀφῶσιν αὐτοὺς αἱ θεαὶ καὶ καθ' αὐτοὺς ποιῶσι, τότε δὴ καὶ σφάλλονται καὶ ὑπεναντία τοῖς πρότερον διεξίασιν· καὶ συγγνώμη, εἰ ἄνθρωποι ὄντες ἀγνοοῦσι τάληθες ἀπελθόντος ἐκείνου, ὃ τέως παρὼν ἐρραψύδει δι' αὐτῶν.

ΚΥΝ. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτω φήσομεν. Ἔτι δὲ κακῆϊόν μοι ἀποκρίναι· οὐ τρεῖς αἱ Μοῖραί εἰσι, Κλωθὼ καὶ Λάχεσις καὶ Ἀτροπος;

ΖΕΥΣ. Πάνυ μὲν οὖν.

3. ΚΥΝ. Ἡ Εἰμαρμένη τοίνυν καὶ ἡ Τύχη — πολυὲρ ὁρύχεται γὰρ πάνυ καὶ αὐταὶ — τίνες πότ' εἰσὶ καὶ τί δύνανται αὐτῶν ἑκατέρα; πότερον τὰ ἴσα ταῖς Μοῖραις ἢ τι καὶ ὑπὲρ ἐκείνας; ἀκούω γοῦν ἀπάντων λεγόντων, καὶ μὴδὲν εἶναι Τύχης καὶ Εἰμαρμένης δυνατότερον.

ΖΕΥΣ. Οὐ θέμις ἀπαντὰ σε εἰδέναι, ὦ Κυνίσκε. Τίνος δ' οὖν ἕνεκα ἡρώτησάς ποτε τὸ περὶ τῶν Μοιρῶν;

4. ΚΥΝ. Ἦν πρότερόν μοι, ὦ Ζεῦ, κακῆϊόν εἴπης, εἰ καὶ ὑμῶν αὐταὶ ἀρχοῦσι καὶ ἀνάγκη ὑμῖν ἡρτῆσθαι ἀπὸ τοῦ λίνου αὐτῶν.

ΖΕΥΣ. Ἀνάγκη, ὦ Κυνίσκε. Τί δ' οὖν ἐμειδίασας;

ΚΥΝ. Ἀνεμνήσθην ἐκείνων τῶν Ὀμήρου ἐπῶν, ἃ πεποίησαι αὐτῷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν θεῶν δημηγορῶν, ὁπότε ἡπείλεις αὐτοῖς ὡς ἀπὸ σειρᾶς τίνος χρυσῆς ἀναρτησόμενος τὰ πάντα· ἐφησθα γὰρ αὐτὸς μὲν τὴν σειρὰν καλῆσειν ἐξ οὐρανοῦ, τοὺς θεοὺς δὲ ἅμα πάντας, εἰ βούλοιντο, ἐκχρεμαμένους κατασπᾶν βιάσασθαι, οὐ μὴν κατασπᾶσιν γε, σὲ δὲ, ὁπόταν ἐθελήσης, ῥαδίως ἅπαντας

αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαι αὐτῇ τε θαλάσῃ.

Τότε μὲν δὴ θαυμάσιος ἐδόκει μοι τὴν βίαν καὶ ὑπέφριττον μεταξὺ ἀκούων τῶν ἐπῶν· νῦν δὲ αὐτόν σε ἤδη ὁρῶ μετὰ τῆς σειρᾶς καὶ τῶν ἀπειλῶν ἀπὸ λεπτοῦ νήματος, ὡς φῆς, κρεμάμενον. Δοκεῖ γοῦν μοι δικαιοτέρον ἂν ἢ Κλωθῇ μεγαλυχήσασθαι, ὡς καὶ σὲ αὐτὸν ἀνασπαστὸν αἰωροῦσα ἐκ τοῦ ἀτράκτου καθάπερ οἱ ἄλιες ἐκ τοῦ καλῆμου τὰ ὀφάρια.

vera sint quæ de Fato et de Parcīs illi cecinerunt, evitari non posse quæcumque illæ nascenti unicuique neverint.

JUP. Omnino vera hæc : neque enim quicquam est quod non Parcæ ordinent : sed quæcumque fiunt, illorum versata fuso, inde ab initio statim decretum habent exitum, nec fas est aliter fieri.

2. CYN. Ergo quum idem ille Homerus in alia poematis parte ait,

Ne supra fatum subeas Plutonia templa.

et hisce similia, toties nempe delirare illum dicemus?

JUP. Sane. Sic enim nihil quicquam fit, præter legem, inquam, Parcarum neque præter illud filum. Nempe quæ Musarum afflatu canunt poetæ, ea vera sunt : quum vero deserti a deabus, pro se faciunt versus, tunc nimirum falluntur, et contraria prioribus illis narrant. Atque ignoscendum ipsis est, si, homines quum sint, verum ignorant, discedente illo quod, quam diu præsens erat, per ipsos fundebat carmina.

CYN. Hoc ergo sic dicemus. Jam vero illud quoque mihi responde : nonne tres sunt Parcæ, Clotho, Lachesis, et Atropos?

JUP. Recte.

3. CYN. Fatum ergo et Fortuna (multum trita enim ista quoque nomina) quæ sunt, aut quid possunt singulæ? utrum æqualem Parcīs potestatem habent, an aliquid etiam supra illas valent? audio certe dicere universos, nihil esse Fortuna et Fato potentius.

JUP. Fas haud est, Cynisce, scire te omnia. Cujus vero tandem rei causa interrogasti de Parcīs?

4. CYN. Si prius illud mihi dixeris, Jupiter, vobisne etiam illæ imperent, cogaminiue vos ab illorum filo pendere.

JUP. Cogimur, Cynisce. Quid vero risisti?

CYN. Recordabar illorum Homeri versuum, quos ab eo induceris in concione deorum pronuncians, ubi minabaris illis te aurea quadam catena omnia suspensurum. Dicebas enim illam te catenam caelo demissurum, deos vero omnes, si velint, simul ab illa suspensos vi te detrabere conaturos, minime vero esse detracturos; at te, si velis, facile universos

ipsa cum terra tracturum, ipsoque profundo.

Tunc quidem igitur admirabili mihi quadam vi videbare præditus, subhorrescebamque versus istos quum audirem : modo vero ipsum te jam video una cum catena illa et minis a tenui filo, ut ais, suspensum. Videtur ergo mihi justius gloriari posse Clotho, ut quæ ipsum te quoque pendulum de colo sua libret, ut piscatores de arundine pisciculos.

5. ΖΕΥΣ. Οὐκ οἶδ' ὅ τι σοι βούλεται ταῦτ' ἐρωτήματα.

ΚΥΝ. Ἐκεῖνο, ὦ Ζεῦ· καὶ πρὸς τῶν Μοιρῶν καὶ τῆς Εἰμαρμένης μὴ τραχέως μὴδὲ πρὸς ὀργὴν ἀκούσης μου τάληθ' μετὰ παρρησίας λέγοντος. Εἰ γὰρ οὕτως ἔχει ταῦτα καὶ πάντων αἱ Μοῖραι κρατοῦσι καὶ οὐδὲν ἂν ὑπ' οὐδενὸς ἀλλαγῇ τῶν ἀπαξ δοξάντων αὐταῖς, τίνος ἔνεκα ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι θύομεν καὶ ἑκατόμβας προσάγομεν εὐχόμενοι γενέσθαι ἡμῖν παρ' ὑμῶν τὰ γαθὰ; οὐχ ὁρῶ γὰρ ὅ τι ἂν ἀπολαύσαιμεν τῆς ἐπιμελείας ταύτης, εἰ μήτε τῶν φαύλων ἀποτροπὰς εὐρέσθαι δυνατόν ἡμῖν ἐκ τῶν εὐχῶν μήτε ἀγαθοῦ τινος θεοσδότου ἐπιτυχεῖν.

6. ΖΕΥΣ. Οἶδα θένεσσι τὰ κομψὰ ταῦτα ἐρωτήματα ἔστι, παρὰ τῶν καταράτων σοριστῶν, οἱ μὴδὲ προνοεῖν ἡμᾶς τῶν ἀνθρώπων φασίν· ἐκεῖνοι γοῦν τὰ τοιαῦτα ἐρωτῶσιν ὑπ' ἀσεβείας, ἀποτρέποντες καὶ τοὺς ἄλλους θύειν καὶ εὐχεσθαι ὡς εἰκαῖον ὃν ἡμᾶς γὰρ οὐτ' ἐπιμελεῖσθαι τῶν πραττομένων παρ' ὑμῖν οὐθ' ὅπως τι δύνασθαι πρὸς τὰ ἐν τῇ γῇ πράγματα. Πλὴν οὐ χαίρησούσι γε τὰ τοιαῦτα διεξιόντες.

ΚΥΝ. Οὐ μὰ τὸν τῆς Κλωθοῦς ἄτρακτον, ὦ Ζεῦ, οὐχ ὑπ' ἐκείνων ἀναπεισθεὶς ταῦτά σε ἠρώτησα, ὁ δὲ λόγος αὐτὸς οὐκ οἶδ' ὅπως ἡμῖν προῦν ἐς τοῦτο ἀπέβη, περιττὰς εἶναι τὰς θυσίας. Αὖθις δ', εἰ δοκεῖ, διὰ βραχέων ἐρήσομαι σε, σὺ δὲ μὴ δκνήσης ἀποκρίνασθαι, καὶ ὅπως ἀσφαλέστερον ἀποκρίνη.

ΖΕΥΣ. Ἐρώτα, εἰ σοι σχολὴ τὰ τοιαῦτα ληρεῖν.

7. ΚΥΝ. Πάντα φῆς ἐκ τῶν Μοιρῶν γίνεσθαι;

ΖΕΥΣ. Φημί γάρ.

ΚΥΝ. Ὑμῖν δὲ δυνατόν ἀλλάττειν ταῦτα καὶ ἀνακλῶθαι;

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς.

ΚΥΝ. Βούλει ὅν ἐπαγάγω καὶ τὸ μετὰ τοῦτο, ἢ ὅπλον, κἂν μὴ εἴπω αὐτό;

ΖΕΥΣ. Δῆλον μὲν. Οἱ δὲ γε θύοντες οὐ τῆς χρείας ἔνεκα θύουσιν ἀντίδοσιν τινα ποιούμενοι καὶ ὥσπερ ὠνούμενοι τὰ γαθὰ παρ' ἡμῶν, ἀλλὰ τιμῶντες ἄλλως τὸ βέλτιον.

ΚΥΝ. Ἰκανὸν τοῦτο, εἰ καὶ σὺ φῆς ἐπὶ μὴδενὶ χρησίμῳ γίνεσθαι τὰς θυσίας, εὐγνωμοσύνη δὲ τινι τῶν ἀνθρώπων τιμῶντων τὸ βέλτιον. Καίτοι εἰ τις τῶν σοριστῶν ἐκείνων παρῇν, ἤρετ' ἂν σε καθ' ὅ τι βελτίους φῆς τοὺς θεοὺς, καὶ ταῦτα δημοδούλους τῶν ἀνθρώπων ὄντας καὶ ὑπὸ ταῖς αὐταῖς δεσποῖναι ταῖς Μοίραις τατομένους. Οὐ γὰρ ἀποχρήσει αὐτοῖς τὸ ἀθανάτους εἶναι, ὥς δ' αὐτὸ ἀμείνους δοκεῖν· ἐπεὶ τοῦτό γε μακρῶν χειρόν ἐστιν, εἰ γε τοὺς μὲν κἂν ὁ θάνατος ἐς ἐλευθερίαν ἀφαιλετο, ὑμῖν δὲ ἐς ἀπειρον ἐκπίπτει τὸ πρᾶγμα καὶ αἰδῖος ἡ δουλεία γίγνεται ὑπὸ μακρῶ τῷ λίνῳ στρεφομένη.

8. ΖΕΥΣ. Ἄλλ', ὦ Κυνίσκε, τὸ αἰδῖον τοῦτο καὶ ἀπειρον εὐδαίμον ἡμῖν ἔστι καὶ ἐν ἅπασιν ἀγαθοῖς ἡμεῖς βιοῦμεν.

5. JUP. Nescio quid hæc sibi tuæ quæstiones velint.

CYN. Illud, Jupiter; et per ego te Parcas et Fatum obsecro, ne aspere neve iracunde audias me, quæ vera sunt, cum fiducia dicentem. Si enim ita se habent illa, et omnia in Parcarum potestate sunt, neque quicquam eorum, quæ semel illis placuere, a quoquam porro mutari potest: cujusnam rei gratia vobis sacrificamus homines, et heca tombas admovemus, precantes ut nobis contingant a vobis bona? Neque enim video, quid boni ad nos ab illo cultu redeat, si neque malorum depulsiones invenire nobis licet precibus, neque bonum quidquam divino munere nancisci.

6. JUP. Novi unde habeas argutas illas interrogationes; a sophistis illis sacrerimis, qui etiam providere nos hominibus negant. Illi enim præ impietate talia querunt, et alios quoque, ne sacrificare velint aut precari, dehortantur, tanquam frustra sit: nos enim neque curam gerere eorum quæ apud vos agantur, neque omnino posse quicquam ad res terrestres. Verum non impune se auferent ejusmodi disputationes.

CYN. Non profecto, per illum Clothus fusus, Jupiter, non ab illis inductus ista te interrogavi: sed ipse noster sermo non habeo dicere quomodo progressus huc nobis evaserit, supervacanea esse sacrificia. Iterum autem, si videtur, paucis te rogabo: tu vero respondere ne graveris, et fac ut respondeas firmitus.

JUP. Roga, si satis tibi otii est ad sic delirandum.

7. CYN. Omnia ais a Parcis fieri?

JUP. Nempè.

CYN. In vestra autem potestate est mutare ista et retrahere?

JUP. Nequaquam.

CYN. Vis igitur inducam quod sequitur; an manifestum id est, etiam si non dixerò?

JUP. Manifestum id quidem. Verumtamen qui sacrificant, non tam indigentiae causa sacrificant, remunerationem quandam facientes et quasi ementes a nobis bona, quam alioquin honore præstantiorem naturam afficiunt.

CYN. Satis etiam hoc est, si tu quoque dicis, nullius utilitatis causa fieri sacrificia, sed benignitate quadam hominum, honore præstantiorem naturam afficientium. Quamquam si quis sophistarum illorum adesset, fortasse te interrogaret, quam re præstare dicas deos, idque quum hominum sint conservi, iisdem dominabus Parcis subjecti. Neque enim, quod immortales sunt, hoc iis suffecerit, ut ideo meliores videantur: quandoquidem multo hoc est deterius; ubi illos, si nihil aliud, at certe mors in libertatem asserit; vobis autem in infinitum res exit, et æterna servitus oritur, quæ longo illo filo torqueatur.

8. JUP. Verum, Cynisce, ipsa illa æternitas et infinitas nobis est beatitudo plena, atque in bonis omnibus vivimus.

ΚΥΝ. Οὐχ ἅπαντες, ὦ Ζεῦ, ἀλλὰ διώρισται καὶ παρ' ὑμῖν τὸ παῖγμα καὶ πολλή ταρχή ἐνεστί· σὺ μὲν γὰρ εὐδαίμων, βασιλεὺς γὰρ εἰ καὶ δύνασαι ἀνασπᾶν τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν ὥσπερ ἱμονίαν καθείς· ὁ Ἥραϊστος δὲ χυλός ἐστι καὶ βάναισός τις καὶ πυρίτης τὴν τέχνην· ὁ Προμηθεὺς δὲ καὶ ἀνεσκολοπίσθη ποτέ. Τὸν γὰρ πατέρα σου τί ἂν λέγοιμι πεδότην ἔτι ἐν τῷ Ταρτάρῳ ὄντα; Καὶ ἔρᾶν δὲ ὑμᾶς φασὶ καὶ τιτρώσκεσθαι καὶ δουλεῦειν ἐνίοτε παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ὥσπερ ἄμελει καὶ τὸν σὸν ἀδελφὸν παρὰ τῷ Λαομέδοντι καὶ παρὰ τῷ Ἀδμήτῳ τὸν Ἀπόλλω. Ταῦτα δέ μοι οὐ πᾶν εὐδαίμονα δοκεῖ, ἀλλ' εὐόκασιν ὑμῶν οἱ μὲν τινες εὐτυχεῖς τε καὶ εὐμοῖροι εἶναι, οἱ δ' ἔυχαλιν· ἔω γὰρ λέγειν, ὅτι καὶ ληστεύεσθε ὥσπερ ἡμεῖς καὶ περισυλᾶσθε ὑπὸ τῶν ἱεροσύλων καὶ ἐκ πλουσιωτάτων πενέστατοι ἐν ἀχαρεῖ γίγνεσθε· πολλοὶ δὲ καὶ κατεχωνεύθησαν ἡδὴ χρυσοὶ ἢ ἀργυροὶ ὄντες, οἷς τοῦτο εἴμαρτο δηλαδὴ.

9. **ΖΕΥΣ.** Ὅρᾳ; ταῦτ' ἡδὴ ὑβριστικά, ὦ Κυνίσκε, φής· καὶ σοὶ ποτε μεταμελήσει αὐτῶν.

ΚΥΝ. Φεῖδου, ὦ Ζεῦ, τῶν ἀπειλῶν εἰδὼς οὐδέν με πεισόμενον ὅ τι μὴ καὶ τῇ Μοῖρᾳ πρὸ σοῦ ἔδοξεν· ἐπεὶ οὐδ' αὐτοὺς ἐκείνους δρῶ τοὺς ἱεροσύλους καλαζομένους ἅπαντας, ἀλλ' οἳ γε πλεῖστοι διαφεύγουσιν ὑμᾶς· οὐ γὰρ εἴμαρτο, οἶμαι, ἀλῶναι αὐτούς.

ΖΕΥΣ. Οὐκ ἔλεγον, ὅς ἂρ' ἐκείνων τις εἴ τῶν ἀναιρουμένων τὴν πρόνοιαν τῷ λόγῳ;

ΚΥΝ. Πάνυ, ὦ Ζεῦ, δέδιας αὐτούς, οὐκ οἶδα στου ἔνεκα πάντα γοῦν ὅπόσα ἂν εἶπω, ὑποπτεύεις ἐκείνων παιδεύματα εἶναι.

10. Ἐγὼ δὲ — παρὰ τίνος γὰρ ἂν ἄλλου τάληθές ἢ παρὰ σοῦ μάθοιμι; — ἡδέως δ' ἂν καὶ τοῦτο ἐροίμην σε, τίς ἢ Πρόνοια ὑμῖν αὕτη ἐστὶ, Μοῖρά τις ἢ καὶ ὑπὲρ ταύτην θεὸς ὥσπερ ἄρχουσα καὶ αὐτῶν ἐκείνων;

ΖΕΥΣ. Ἡδὴ σοὶ καὶ πρότερον ἔφηρ' οὐ θεμιτὸν εἶναι πάντα σε εἰδέναι. Σὺ δ' ἐν τῇ ἐν ἀρχῇ ἐρωτήσῃν φήσας οὐ παύη τοσοῦτα πρὸς με λεπτολογούμενος· καὶ δρῶ, ὅτι σοὶ τὸ κεφάλαιόν ἐστι τοῦ λόγου, ἐπιδειξάς σου οὐδενὸς ἡμᾶς προνοοῦντας τῶν ἀνθρωπίνων.

ΚΥΝ. Οὐκ ἐμὸν τοῦτο, ἀλλὰ σὺ μικρὸν ἔμπροσθεν ἔφησθα τὰς Μοῖρας εἶναι τὰς ἅπαντας ἐπιτελούσας, ἐκτὸς εἰ μὴ μεταμελεῖ σοὶ ἐκείνων καὶ μετατίθεσαι αὐτοῖς τὰ εἰρημένα καὶ ἀμφισβητεῖτε τῆς ἐπιμελείας παρῳσάμενοι τὴν Εἴμαρμένην.

11. **ΖΕΥΣ.** Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἡ Μοῖρα δι' ἡμῶν ἕκαστα ἐπιτελεῖ.

ΚΥΝ. Μανθάνω· ὑπηρεταὶ καὶ διάκονοί τινες τῶν Μοιρῶν εἶναι φατε. Πλὴν ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐκείναι ἂν εἴεν αἱ προνοοῦσαι, ὑμεῖς δὲ ὥσπερ σκευὴ τινὰ καὶ ἐργαλεία ἐστέ αὐτῶν.

ΖΕΥΣ. Πῶς λέγεις;

ΚΥΝ. Ὅσπερ, οἶμαι, καὶ τὸ σκέπαρνον τῷ τέκτονι καὶ τὸ τρύπανον συνεργεῖ μὲν τι πρὸς τὴν τέχνην, οὐδεὶς δ' ἂν εἰποι ὡς ταῦτα ὁ τεχνίτης ἐστίν, οὐδ' ἡ ναὺς ἔργον τοῦ σκεπάροντος ἢ τοῦ τρυπάνου, ἀλλὰ τοῦ ναυπηγοῦ.

CYN. Non omnes, Jupiter, sed diversa etiam apud vos ratio est, et multa inest confusio. Nam tu quidem beatus, qui rex sis, et possis terram cum mari attrahere velut puteali fune demisso : at Vulcanus claudus est, sellarius opifex et fuliginosus ; Prometheus etiam in alto affixus quondam. De patre enim tuo quid dicam, qui sit compeditus adhuc in Tartaro ? Ajunt autem vos amare etiam, et vulnerari, et servitute servire interdum apud homines, ut nempe fratrem tuum Laomedonti, et Admeto Apollinem. Ista quidem non valde mihi videntur beata : sed verisimile hinc est quosdam vestrum fortunatos et felices esse ; alios autem contra. Omitto dicere quod etiam in latrones inciditis sicut nos, et spoliamini a sacrilegis, et ex diutissimis pauperum temporis momento fitis : multi adeo jam conflati sunt, aurei quum essent vel argentei ; quibus nempe id ipsum falo decretum fuerat.

9. **JUP.** Viden ? ista jam, Cynisce, contumeliosa sunt quae dicis : atque erit forte quum te illorum poenituerit.

CYN. Parce minis, Jupiter, quum scias nihil mihi evenitum quod non Parcae ante te visum fuerit : quandoquidem nec ipsos illos video sacrilegos puniri omnes ; sed plerique vos effugiant : neque enim, puto, capi illos in fatis est.

JUP. Nonne praedixi illorum te de grege esse, qui tollunt disputando providentiam ?

CYN. Vehementer illos, Jupiter, metuis, nescio qua de causa : quaecumque enim ego dico, illorum putas e disciplina esse.

10. **Ego vero** (a quonam enim alio verum quam a te discam ?) libenter illud quoque te interrogaverim, quanam illa vobis sit Providentia, Parcarumne una, an etiam major illis dea, et illis ipsis tanquam imperans ?

JUP. Jam ante tibi dixi equidem, non fas esse scire te omnia. At tu qui principio unum quiddam te interrogaturum dixeras, non desinis minutas mihi nugas ejusmodi obblaterare : et video caput tibi disputationis hoc esse, ut ostendas nullam nos rerum humanarum curam agere.

CYN. Non meum hoc est ; sed tu paullo ante dicebas, Parcae esse quae perficiant omnia : nisi forte poenitet te illorum, et dicta illa tua retractas, deceptantibus vobis de cura rerum et Fatum ab ea repellentibus.

11. **JUP.** Nequaquam : sed per nos Fatum omnia perpetrat.

CYN. Percipio : ministros et famulos quosdam Parcarum vos esse dicitis. Verumtamen sic quoque illae fuerint quae provident ; vos autem velut vasa quaedam illarum et instrumenta estis.

JUP. Quid ais ?

CYN. Puto quemadmodum securis fabro et terebra conferunt illa quidem aliquid ad artem, nemo vero haec esse dixerit artificem ; neque navis opus est securis aut terebrae, sed naupugi : eadem ratione, quod architectatur hanc ma-

ἀνάλογον τοῖνυν ἡ μὲν ναυπηγουμένη ἕκαστα ἡ Εἰμαρμένη ἐστίν, ὑμεῖς δὲ ἄρα τρύπανα καὶ σκεπαρνὰ ἐστε τῶν Μοιρῶν· καὶ, ὡς εἰκοιεν, οἱ ἄνθρωποι δέον τῇ Εἰμαρμένῃ θύειν καὶ παρ' ἐκείνης αἰτεῖν τὰγαθὰ, οἱ δ' ἐφ' ὑμᾶς ἴασι προσόδοις καὶ θυσαῖς γεραίροντες· οἱ δ' οὐδὲ τὴν Εἰμαρμένην τιμῶντες ἂν ἐς δέον αὐτὸ ἐπραττον· οὐ γὰρ οἶμαι δυνατὸν εἶναι οὐδὲ αὐταῖς ἐτι ταῖς Μοίραις ἀλλάξαι τι καὶ μετατρέφαι τῶν ἐξ ἀρχῆς δοξάντων περὶ ἐκάστου· ἡ γοῦν Ἀτροπος οὐκ ἀνάσχοιτ' ἂν, εἰ τις ἐς τὸ ἐναντίον στρέψει τὸν ἀτρακτον ἀναλύων τῆς Κλωθοῦς τὸ ἔργον.

12. ZEYΣ. Σὺ δ' ἤδη, ὦ Κυνίσκε, οὐδὲ τὰς Μοίρας τιμᾶσθαι πρὸς τῶν ἀνθρώπων ἀξιοῖς; ἀλλ' εἰσικας ἅπαντα συγγεῖν προαιρεῖσθαι. Ἡμεῖς δὲ εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου ἐνεκα, τοῦ γε μαντεύεσθαι καὶ προμηνύειν ἕκαστα τῶν ὑπὸ τῆς Μοίρας κεκυρωμένων δικαίως τιμώμεθ' ἂν.

KYN. Τὸ μὲν ὄλον, ἄχρηστον, ὦ Ζεῦ, προειδέναι τὰ μέλλοντα οἷς γε τὸ φυλάσσεσθαι αὐτὰ πάντως ἀδύνατον· ἐκτός ἐι μὴ τοῦτο φῆς, ὡς ὁ προμαθὼν ὅτι ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρᾶς τευγίζεται δύναιτ' ἂν ἐκφυγεῖν τὸν θάνατον ἐγκλεισάμενος ἑαυτόν· ἀλλ' ἀδύνατον· ἐξάξει γὰρ αὐτὸν ἡ Μοῖρα κυνηγετήσοντα καὶ παραδώσει τῇ πύχμῃ· καὶ ὁ Ἀδραστος ἐπὶ τὸν σὺν ἀφείς τὴν λόγῃν ἐκείνου μὲν ἀμαρτήσεται, φονεύσει δὲ τὸν τοῦ Κροίσου παῖδα, ὡς ἂν ἀπ' ἰσχυρᾶς ἐντολῆς τῶν Μοιρῶν φερόμενου τοῦ ἀκοντίου ἐπὶ τὸν νεανίσκον.

13. Τὸ μὲν γὰρ τοῦ Λαίου καὶ γελοῖον, τὸ,

Μὴ σπείρε τέκνων ὅλοκα δαιμόνων βίᾳ·
εἰ γὰρ τεκνώσεις (φησί) παῖδ', ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς·

περιττὴ γὰρ, οἶμαι, ἡ παραίνεσις πρὸς τὰ πάντως οὕτω γενησόμενα. Τοιγάρτοι μετὰ τὸν χρησμὸν καὶ ἔσπειρε καὶ ὁ φύς ἀπέκτεινε. Ὡστε οὐχ ὀρῶ ἀνθ' ὅτου ἀπαιτεῖτε τὸν μισθὸν ἐπὶ τῇ μαντικῇ.

14. Ἐγὼ γὰρ λέγειν, ὡς καὶ ἀμφίδοξα καὶ ἐπαμφοτερίζοντα τοῖς πολλοῖς χρᾶν εἰώθατε οὐ πᾶν ἀποσαφύντες εἰ δὲ τὸν Ἄλυν διαβάς τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν καταλύσει ἡ τὴν τοῦ Κύρου· ἀμφω γὰρ δύναται ὁ χρησμὸς.

ZEYΣ. Ἦν τις, ὦ Κυνίσκε, τῷ Ἀπολλωνί ὀργῆς αἰτία κατὰ τοῦ Κροίσου, διότι ἐπεῖρα ἐκείνος αὐτὸν ἀρνεῖα κρέα καὶ χελώνων ἐς τὸ αὐτὸ ἔψων.

KYN. Ἐχρῆν μὲν μὴδὲ ὀργίζεσθαι θεὸν ὄντα· πλὴν ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξαπατηθῆναι τῷ Αὐδῷ ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ ἐπέπρωτο, οἶμαι, καὶ ἄλλως τὸ μὴ σαφῶς ἀκοῦσαι τὰ μέλλοντα ἡ Εἰμαρμένη ἐπέκλωσεν. Ὡστε καὶ ἡ μαντικὴ ὑμῶν ἐκείνης ἔργον ἐστίν.

15. ZEYΣ. Ἡμῖν δὲ οὐδὲν ἀπολείπεις, ἀλλὰ μάτην θεοὶ ἐσμεν οὔτε πρόνοιάν τινα ἐσπερόμενοι ἐς τὰ πράγματα οὔτε τῶν θυσιῶν ἄξιοι καθάπερ τρύπανα ὡς ἀληθῶς καὶ σκεπαρνα· καὶ μοι δοκεῖς εἰκότως μου καταφρονεῖν, ὅτι κεραυνὸν, ὡς δρᾶς, διηγκυλωμένος ἀνέχομαι σε τοσαῦτα καὶ ἡμῶν διεξιόντα.

KYN. Βάλλε, ὦ Ζεῦ, εἰ μοι καὶ κεραυνῷ πληγῇ-

gnam navim, Fatum est; vos autem nimirum secures Parcarum estis ac terebrae. Et, ut apparet, homines, quum Fato sacra facienda essent et ab illo petenda bona, illi vero ad vos eunt, salutationibusque vos et sacrificiis colunt: sed neque si Fatum colerent, recte illi hoc facerent; neque enim, puto, ipsis etiam Parcis integrum est mutare et aliorum convertere quicquam eorum, quae ab initio inde de unaquaque re decreta sunt: non patiaturn certe Atropos (*Immutabilis*), si quis in contrarium torquere velit fusum et Clothonis opus resolvere.

12. JUP. Tu jam, Cynisce, ne Parcas quidem coli ab hominibus aequum censes? imo hoc agere videris, uti confundas omnia. At nos, si vel nulla alia, ea certe causa honoremur merito, quod vaticinamur, et quae rata sunt apud Parcam singula praedicimus.

CYN. In universum quidem inutile est, Jupiter, praescire futura illis, quibus negatum plane sit illa cavere: nisi forte hoc dicas, illum qui didicerit a mucrone ferri se moriturum, effugere mortem includendo se posse. Sed fieri non potest: educet enim illum Fatum, ut venetur, et mucroni tradet; et Adrastus, emissa in aprum hasta, ab illo aberrabit, interficiet autem Cræsi filium, quum velut a validiori Parcarum imperio feratur hasta in juvenem.

13. Quin illud de Laio etiam ridiculum est,

Ne sparge sulcum liberum, velant dei:
nam si crearis (ait), te necabit filius.

Supervacanea enim, puto, admonitio in his quae omnino ita futura sunt. Igitur post oraculum et seminavit et, qui natus est, ipsum interfecit. Itaque non video quo nomine mercedem vestrorum vaticiniorum repetatis.

14. Mitto enim dicere quam obliqua, quam ambigua respondere vulgo soleatis, non satis declarantes, suum ille, qui Halyn transierit, an Cyri imperium eversurus sit: nam utrumque significat oraculum.

JUP. Erat quaedam, Cynisce, Apollini irae causa contra Cræsum, quod illum tentaverat coquendis una agnibus et testudinis carnibus.

CYN. Oportebat quidem, si deus est, minime irasci: sed nimirum fatale, puto, fuerat Lydo, ab oraculo ut deciperetur: et alioqui Fatum illud neverat, ne dilucide futura intelligeret. Itaque vestra etiam illa divinatatio istius est opus.

15. JUP. Nobis autem nihil relinquis, sed frustra dii sumus, neque providentiam adhibemus rebus, neque digni sumus victimis, ut terebrae nimirum aut secures? Et merito videris me contemnere, quod fulmine, ut vides, jam ad jactum parato astans fero te ista contra nos disputantem.

CYN. Feri, Jupiter, si mihi fatale est fulmine percuti:

ναί εἰμαρται, καὶ σὲ οὐδὲν αἰτιάσονται τῆς πληγῆς, ἀλλὰ τὴν Κλωθὴν τὴν διὰ σοῦ τιτρώσκουσαν· οὐδὲ γὰρ τὸν κεραυνὸν αὐτὸν φαίην ἂν μοι αἴτιον γενέσθαι τοῦ τραύματος. Πλὴν ἐκεῖνό γε ὑμᾶς ἐρήσονται καὶ σὲ καὶ τὴν Εἰμαρμένην· σὺ δὲ μοι καὶ ὑπὲρ ἐκείνης ἀπόκριναι· ἀνέμνησας γὰρ με ἀπειλήσας.

16. Τί δήποτε τοὺς ἱεροσύλους καὶ ληστὰς ἀφέντες καὶ τοσοῦτους ὑβριστὰς καὶ βιαίους καὶ ἐπιόρκους δρῶν τινα πολλάκις κεραυνοῦτε ἢ λίθον ἢ νεὺς ἱστὸν οὐδὲν ἀδικούσης, ἐνίοτε δὲ χρηστόν τινα καὶ ὅσιον δοιοπόρον; τί σιωπᾷς, ὦ Ζεῦ; ἢ οὐδὲ τοῦτο θέμις εἶδέναι με;

ΖΕΥΣ. Οὐ γὰρ, ὦ Κυνίσκε. Σὺ δὲ πολυπράγμων τις εἶ καὶ οὐκ οἶδ' ὅθεν ταῦτα ἤχεις μοι συμπεφορηκώς.

ΚΥΝ. Οὐκοῦν μὴδὲ ἐκεῖνο ὑμᾶς ἔρωμαι, σέ τε καὶ τὴν Πρόνοιαν καὶ τὴν Εἰμαρμένην, τί δήποτε Φωκίων μὲν δ' χρηστὸς ἐν τοσαύτῃ πενίᾳ καὶ σπάνει τῶν ἀναγκαίων ἀπέθανε καὶ Ἀριστείδης πρὸ αὐτοῦ, Καλλίας δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης, ἀκόλαστα μεράκια, ὑπερεπλούτου καὶ Μειδίας δ' ὑβριστὴς καὶ Χάρου δ' Αἰγινήτης, κίναϊδος ἄνθρωπος, τὴν μητέρα λιμῶ ἀπεκτονὼς, καὶ Πάλιν Σωκράτης μὲν παρεδόθη τοῖς ἑνδεκά, Μελίτης δὲ οὐ παρεδόθη, καὶ Σαρδανάπαλλος μὲν ἐβασίλευε Ὀήλως ὢν, Περσῶν δὲ τοσοῦτοι καλοὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες ἀνεσκολοπίζοντο πρὸς αὐτοῦ, διότι μὴ ἤρεσκοντο τοῖς γιγνομένοις;

17. Ἵνα ὑμῖν μὴ τὰ νῦν λέγω καθ' ἕκαστον ἐπεξιῶν, τοὺς μὲν πονηροὺς εὐδαιμονοῦντας καὶ τοὺς πλεονέκτας, ἀγομένους δὲ καὶ φερομένους τοὺς χρηστοὺς ἐν πενίᾳ καὶ νόσοις καὶ μυρίοις κακοῖς πιεζομένους.

ΖΕΥΣ. Οὐ γὰρ οἶσθα, ὦ Κυνίσκε, ἡλικίας μετὰ τὸν βίον οἱ πονηροὶ τὰς κολάσεις ὑπομένουσιν, ἢ ἐν ὅσῃ οἱ χρηστοὶ εὐδαιμονία διατρίβουσιν;

ΚΥΝ. Ἄδην μοι λέγεις καὶ Τιτυοὺς καὶ Ταντάλους. Ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν τι καὶ τοιοῦτόν ἐστιν, εἶσομαι τὸ σαφὲς ἐπειδὴν ἀποθάνω· τὸ δὲ νῦν ἔχον ἐβουλόμην τὸν ὅσονοον χρόνον τοῦτον εὐδαιμόνως διαβίου ὑπὸ ἑκατάδεκα γυπῶν κείρεσθαι τὸ ἥπαρ ἀποθανόν, ἀλλὰ μὴ ἐνταῦθα διψήσας ὥσπερ δ' Τάνταλος ἐν μακάρων νήσοις πίνειν μετὰ τῶν ἡρώων ἐν τῷ Ἥλυσίῳ λειμῶνι κατακείμενος.

18. ΖΕΥΣ. Τί φῆς; ἀπιστεῖς εἶναι τινὰς κολάσεις καὶ τιμὰς καὶ δικαστήριον, ἐνθα δὴ ἐξετάζεται ὁ ἑκάστου βίος;

ΚΥΝ. Ἀκούω τινὰ Μίνωα Κρήτα διχάζειν τὰ τοιαῦτα· καὶ μοι ἀπόκριναί τι καὶ ὑπὲρ ἐκείνου· σὺς γὰρ υἱὸς εἶναι λέγεται.

ΖΕΥΣ. Τί δ' αὐτὸν ἐρωτᾷς, ὦ Κυνίσκε;

ΚΥΝ. Τίνες κολάζει μάλιστα;

ΖΕΥΣ. Τοὺς πονηροὺς δηλαδὴ, ὅσων ἀνδροφόνους καὶ ἱεροσύλους.

ΚΥΝ. Τίνας δὲ παρὰ τοὺς ἥρωας ἀποπέμπει;

ΖΕΥΣ. Τοὺς ἀγαθοὺς τε καὶ ὁσίους καὶ κατ' ἀρετὴν βεβιωκότας.

nec te plagæ illius nomine accusabo, sed vulnerantem per te Clotho: scilicet ne ipsum quidem fulmen causam mihi vulneris fuisse dicam. Verum illud certe vos rogaverim, te pariter ac Fatum; tu autem mihi et pro illo responde; ad monuisti enim me minis tuis.

16. Qui tandem, omissis sacrilegis et latronibus, totque contumeliosis violentis, et perjuris hominibus, quercum sæpe quandam fulminatis, aut lapidem, aut navis malum, quæ nihil mali fecerit; interdum etiam bonum quandam et sanctum viatorem? Quid taces, Jupiter? numquid hoc etiam me scire nefas est?

JUP. Enimvero nefas. At tu curiosulus es, et istis omnibus nescio unde corrasis huc mihi venis.

CYN. Igitur neque illud vos interrogaverim, teque et Providentiam et Fatum, qui tandem Phocion ille vir bonus in tanta paupertate et necessariorum penuria mortuus sit. atque ante ipsum Aristides; Callias autem et Alcibiades, corrupti adolescentuli, abundarint divitiis, et insolens ille Midias, et Charops Æginetes, cinædus, quique suam matrem fame interemit; et rursus Socrates undecimviris capitalibus traditus sit, Melitus autem traditus non sit; et Sardanapalus, effeminatus homo, regnaverit, Persarum vero tot præclari et boni viri in palum ab illo acti sint, quod præsens rerum status illis displiceret?

17. Ne vobis præsentia dicam percurrrens singula, malos homines atque avaros, eosdem esse felices; agi autem et ferri bonos viros, paupertate et morbis et malis sexcentis oppressos.

JUP. Numne ignoras, Cynisce, quanta post hanc vitam supplicia mali sustineant, aut quanta in felicitate versentur boni?

CYN. Inferos mihi narras, et Tityos, et Tantalos. Equidem, sitne tale quicquam, dilucide sciam quum ero mortuus: ut autem nunc res sunt, optem, ea lege hoc quantumcunque est temporis feliciter transigere, ut mortui jecur a sedecim vulturibus tondeatur; sed nolim ea conditione Tantalum instar hic sitire, ut in Beatorum insulis, in Elysio prato accumbens cum heroibus bibam.

18. JUP. Quid ais? non credis esse pœnas quasdam et præmia, et iudicium, ubi vita uniuscujusque examinetur?

CYN. Audio a Minoë quodam Cretensi iudicari talia. Et responde mihi etiam aliquid de illo; tuus enim esse filius dicitur.

JUP. Quid vero de illo interrogas, Cynisce?

CYN. Quosnam punit maxime?

JUP. Malos nempe, velut homicidas et sacrilegos.

CYN. Quos autem dimittit ad heroas?

JUP. Bonos ac sanctos, et qui cum virtute vixerunt.

KYN. Τίνος ἔνεκα, ὦ Ζεῦ;

ZEYΣ. Διότι οἱ μὲν τιμῆς, οἱ δὲ κολάσεως ἄξιοι.

KYN. Εἰ δέ τις ἀκούσιόν τι δεινὸν ἐργάσαιτο, κο-
λάζεσθαι καὶ τοῦτον δίκαιοι;

ZEYΣ. Οὐδαμῶς.

KYN. Οὐδ' ἄρα εἰ τις ἄκων τι ἀγαθὸν ἐδράσεν, οὐδὲ
τοῦτον τιμᾶν ἀξιώσειεν ἄν;

ZEYΣ. Οὐ γὰρ οὖν.

KYN. Οὐδένα τοίνυν, ὦ Ζεῦ, οὔτε τιμᾶν οὔτε κο-
λάζειν αὐτῷ προσήκει.

ZEYΣ. Πῶς οὐδένα;

KYN. Ὅτι οὐδὲν ἐκόντες οἱ ἄνθρωποι ποιοῦμεν,
ἀλλὰ τινι ἀνάγκῃ ἀφύκτῳ κεκελευσμένοι, εἰ γε ἀληθῶς
ἐκείνᾳ ἐστὶ τὰ ἐμπροσθεν ὁμολογημένα, ὥς ἡ Μοῖρα
πάντων αἰτία· καὶ ἣν φονεύῃ τις, ἐκείνη ἐστὶν ἡ φο-
νεύουσα, καὶ ἣν ἱεροσυλῇ, προστεταγμένον αὐτῷ δρᾶν.
Ὅσπερ εἰ γε τὰ δίκαια ὁ Μίνως δικάζειν μέλλοι, τὴν
Εἰμαρμένην ἀντὶ τοῦ Σισύφου κολάσεται καὶ τὴν Μοί-
ραν ἀντὶ τοῦ Ταντάλου· τί γὰρ ἐκείνοι ἠδίκησαν πει-
σθέντες τοῖς ἐπιτάγμασιν;

19. ZEYΣ. Οὐκέτ' οὐδ' ἀποκρίνεσθαι σοι ἄξιον
τοιαῦτα ἐρωτῶντι· θρασὺς γὰρ εἰ καὶ σοφιστής. Καί σε
ἄπειμι ἤδη καταλιπών.

KYN. Ἐδεόμην μὲν ἔτι κἂν τοῦτο ἐρέσθαι σε, ποῦ
αἱ Μοῖραι διατρίβουσιν ἢ πῶς ἐφικνῶνται τῇ ἐπιμελείᾳ
τῶν τοσούτων ἐς τὸ λεπτότατον, καὶ ταῦτα τρεῖς οὐσαι;
ἐπίπονον γάρ τινα καὶ οὐκ εὐμοιρόν μοι δοκοῦσι βιοῦν
τὸν βίον τοσαῦτα ἔχουσαι πράγματα καὶ, ὥς ἔοικεν,
οὐ πάνυ οὐδὲ αὐταὶ ὑπὸ χρηστῇ Εἰμαρμένῃ ἐγεννήθη-
σαν. Ἐγὼ γοῦν, εἰ μοι αἵρεσις δοθείη, οὐκ ἂν ἀλλα-
ξαίμην πρὸς αὐτὰς τὸν ἑαυτοῦ βίον, ἀλλὰ ἐλοίμην ἂν
ἔτι πενέστερος διαβιώων ἤπερ καθῆσθαι κλώθων ἄτρα-
κτον τοσούτων πραγμάτων μεστὸν, ἐπιτηρῶν ἕκαστα. Εἰ
δὲ μὴ βράδιόν σοι ἀποκρίνασθαι πρὸς αὐτὰ, ὦ Ζεῦ, καὶ
τούτους ἀγαπήσομεν οἷς ἀπεκρινώ· ἱκανὰ γὰρ ἐμφανίσαι
τὸν περὶ τῆς Εἰμαρμένης καὶ Προνοίας λόγον· τὰ λοιπὰ
δ' ἴσως οὐχ εἰμάρτο ἀκοῦσαι μοι.

XLIV.

ZEYΣ ΤΡΑΓΩΔΟΣ.

1. ΕΡΜΗΣ. Ὁ Ζεῦ, τί σύννοος κατὰ μόνας στυγρῶ λαλεῖς,
ὠγρός, περιπατῶν, φιλοσόφου τὸ γρῶμ' ἔχων;
ἐμοὶ προσανέθου, λαβέ με σύμβουλον πόνων,
μὴ καταπρονήσης οἰκίτου φλυαρίας.

ΑΘΗΝΗ. Ναὶ πάτερ ἡμέτερε, Κρονίδη, ὕπατε κρειόντων,
γυνουμαί σε θεὰ γλαυκῶπις, τριτογένεια,
ἐξσῦδα, μὴ κεῦθε νόψ, ἵνα εἰδόμεν ἤδη,
τίς μῆτις δάκνει σε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν,
ἢ τί βαρὺ στενάρχεις ὠγρός τέ σου εἶλε παρειάς;

ZEYΣ. Οὐκ ἐστὶν οὐδὲν δεινὸν ὧδ' εἰπεῖν ἔπος,
οὐδὲ πάθος οὐδὲ συμφορὰ τραγικὴ,
ἧς οὐκ ἂν ἄρα κατ' ἄλγος ἡ θεῶν φύσις.

ΑΘΗΝΗ. Ἀπολλόν, οἷος προοίμιος ἄρχει λόγου.

CYN. Cur hoc, Jupiter?

JUP. Quod alteri præmio, poena autem alteri digni sunt.

CYN. Si quis vero involuntarium malum fecerit, puniri
ne hunc etiam æquum putat?

JUP. Nequaquam.

CYN. Nec igitur, si quis præter voluntatem boni quic-
quam fecerit, præmio afficiendum talem arbitratur?

JUP. Nempe.

CYN. Itaque neminem, Jupiter, neque præmio afficere,
neque poena illi convenit.

JUP. Quomodo neminem?

CYN. Quia nihil voluntate nostra facimus homines, sed
inevitabilis cujusdam necessitatis imperio adacti, si quidem
verum est, de quo ante inter nos convenit, Parcam esse
causam omnium: et si quis cædem faciat, illa est quæ
fecit; et si sacrilegium committat, imperata facit. Igitur
si quidem juste judicare Minos voluerit, Fatum puniet pro
Sisypho, et Parcam pro Tantalō: quid enim injuste fecerunt
illi, obsecuti imperiis?

19. JUP. Nec responsione jam porro dignus es, qui talia
interroges: audax enim es et sophista. Itaque jam re-
licto te discedo.

CYN. Operæ mihi erat etiam illud adhuc te rogare, ubi
versentur Parcæ, et quomodo pares esse curationi tot tan-
tarumque rerum ad minutias usque possint; idque quum tres
modo sint: laboriosam enim quandam nec nimis beatam
mihi vitam videntur agere, quæ tot sustineant negotia; et
ut videtur, Fato ipsæ non valde propitio natæ sunt. Equi-
dem, si detur mihi optio, non permutaverim meam cum
illis vitam, sed vel pauperior etiam vivere præoptaverim,
quam sedere fsum torquens tot rerum plenum, et intentus
omnibus. Si vero tibi facile non est, Jupiter, respondere
ad hæc, etiam illis, quæ respondisti, contenti erimus, ut
quæ sufficiant ad explicandam illam de Fato et Providentia
disputationem: reliqua audire fortasse fatale mihi non
fuit.

XLIV.

JUPITER TRAGÆDUS.

1. MERCURIUS. Pater, quid loquere tristis ita solus tibi,
pallidus, inambulans, colore philosophi?
ad me referto, me sume ægritudinis
socium tuæ, ne sperne nugas servoli.

MINERVA. Eia pater noster, Saturnie, maxime regum,
supplex te veneror Tritonia, cæsia Pallas,
eloquere, o, neu mente preme, ut cognoscere detur,
quod tibi consilium rodât præcordia mentemque:
aut grave quid gemis? aut pallor cur occupat ora?

JUPITER. Non est oratio uhlā tam dictu gravis,
non est ærumba, aut calamitas tragædica,
cujus deum natura onus non sentiat.

MIN. Apollo! quali exorsus es procmio?

ΖΕΥΣ. Ὡ παγκράτιστα γθόνια γῆς παιδεύματα,
σύ τ' ὦ Προμηθεῦ, οἷά μ' εἰργασαί κακά.
ΑΘΗΝΗ. Τί δ' ἐστί; πρὸς χορὸν γὰρ οἰκείων ἐρεῖς.
ΖΕΥΣ. Ὁ μεγαλοσπαργάτου στεροπαῖ, βροίχημα, τί βέξεις;

ΗΡΑ. Κοίμεισιν ὄργαν, εἰ μὴ κωμωδίαν, ὦ Ζεῦ,
δυνάμεθα ὑποκρίνεσθαι μηδὲ βραφωδεῖν ὥσπερ οὔτοι
μηδὲ τὸν Εὐριπίδην ὅλον καταπεπώκαμεν, ὥστε σοι
ὑποδραματουργεῖν.

2. Ἀγνοεῖν ἡμᾶς νομίζεις τὴν αἰτίαν τῆς λύπης
ἥτις ἐστί σοι;

ΖΕΥΣ. Οὐκ οἶσθ', ἐπεὶ τοι κἂν ἐκώκυες μέγα.

ΗΡΑ. Οἶδα τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ὧν πάσχεις σὺ
ἐρωτικὸν ἐστίν· οὐ μὴν κωκύνω γε ὑπὸ ἔθους ἤδη πολ-
λάκις ὑβρισθεῖσα ὑπὸ σοῦ τὰ τοιαῦτα. Εἰκόδς γοῦν
ἦτο Δανάην τινὰ ἢ Σεμελὴν ἢ Εὐρώπην αὖθις εὐρόντα
σε ἀνίστασθαι ὑπὸ τοῦ ἐρωτος, εἴτα βουλευέσθαι ταῦρον
ἢ σάτυρον ἢ χρυσὸν γεγόμενον βῦτῃναι διὰ τοῦ ὀρόφου
εἰς τὸν κόλπον τῆς ἀγαπωμένης· τὰ σημεῖα γὰρ ταῦτα,
οἱ στεναγμοὶ καὶ τὰ δάκρυα καὶ τὸ ὥχρον εἶναι, οὐκ
ἄλλου τοῦ ἢ ἐρῶντος ἐστίν.

ΖΕΥΣ. Ὡ μακαρία, ἥτις ἐν ἐρωτι καὶ ταῖς τοιαύ-
ταις παιδιαῖς οἶται τὰ πράγματα ἡμῖν εἶναι.

ΗΡΑ. Ἀλλὰ τί ἄλλο, εἰ μὴ τοῦτο, ἀνιῶ σε Δία
δντα;

3. **ΖΕΥΣ.** Ἐν ἐσχάτοις, ὦ Ἥρα, τὰ θεῶν πρά-
γματα, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, ἐπὶ ξυροῦ νῦν ἐστη-
κεν, εἴτε χρὴ τιμᾶσθαι ἡμᾶς ἐτι καὶ τὰ γέρα ἔχειν
τάν τῃ γῇ εἴτε καὶ ἡμελῆσθαι παντάπασιν καὶ τὸ μη-
δὲν εἶναι δοκεῖν.

ΗΡΑ. Μῶν ἢ γίγαντάς τινας αὖθις ἢ γῇ ἐφυσεν, ἢ
οἱ Τιτᾶνες διαρρηξάντες τὰ δεσμὰ καὶ τῆς φρουρᾶς ἐπι-
κρατήσαντες αὖθις ἡμῖν ἐναντία αἵρονται τὰ ὅπλα;

ΖΕΥΣ. Θάρσει, τὰ νέρβει ἀσφαλῶς ἔχει θεοίς.

ΗΡΑ. Τί οὖν ἄλλο δεινὸν ἂν γένοιτο; οὐχ ὀρῶ γάρ,
ὅτε μὴ τὰ τοιαῦτα παραλυπεῖ, ἐφ' οἷον Πῶλος ἢ Ἀρι-
στόδημος ἀντὶ Διὸς ἡμῖν ἀναπέφνηας.

4. **ΖΕΥΣ.** Τιμοκλῆς, ὦ Ἥρα, ὁ Στωϊκὸς καὶ Ἀἰ-
μῖς ὁ Ἐπικουρεὺς χθές, οὐκ οἶδ' ὅθεν σφίσιν ἀρξαμέ-
νου τοῦ λόγου, προνοίας πέρι διελεγέσθην παρόντων
μάλα συγχῶν καὶ δοκίμων ἀνθρώπων, ὅπερ μάλιστα
ἠγάσέ με· καὶ ὁ μὲν Ἀἰμῖς οὐτ' εἶναι θεοὺς ἐφασκεν
οὐδ' ὅλως τὰ γιγνόμενα ἐπισκοπεῖν ἢ διατάττειν, ὁ Τι-
μοκλῆς δὲ ὁ βέλτιστος ἐπειρᾶτο συναγωνίζεσθαι ἡμῖν·
εἴτα ὄχλου πολλοῦ ἐπιρρυνέντος οὐδὲν πέρας ἐγένετο τῆς
ἔκτασης· διελύθησαν γὰρ ἐσαυθὺς ἐπισκέψασθαι τὰ
λοιπὰ συνθέμενοι, καὶ νῦν μετέωροι πάντες εἰσὶ πρὸς
τὴν ἀκρόασιν, ὁπότερος κρατήσῃ καὶ ἀληθέστερα δόξει
λέγειν. Ὅρατε τὸν κίνδυνον, ὥς ἐν στενῷ παντάπασιν
τὰ ἡμέτερα, ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ κινδυνεύόμενα; καὶ δυοῖν θά-
τερον ἢ παρευρᾶσθαι ἀνάγκη ὀνόματα εἶναι μόνον δό-
ξαντας ἢ τιμᾶσθαι ὡς πρὸ τοῦ, ἣν ὁ Τιμοκλῆς ὑπέρσῃ
λέγων.

JUP. O pessimæ artes, tartareum in terra scelus,
tuque, o Prometheus, quis me affecisti malis!

MIN. Quid est? choro tu loquere enim domestico.

JUP. Magnicrepi o tonitru stridor, jam tempus agendi est.

JUNO. Compesce impetum, Jupiter, si non comedias
agere aut poemata recitare sicut isti possumus, neque Eu-
ripidem totum devoravimus, ut subservire fabulæ tuæ
queamus.

2. Ignorare nos putas causam tui doloris quæ sit?

JUP. Non nosti: cuncta nam misceres flitibus.

JUN. Novi caput eorum quæ te perturbant: amatorium
quiddam est: nec tamen ploro, consuetudine quadam, quum
sæpe jam talibus in rebus contumelia me læseris. Credi-
bile nimirum est, Danaen quandam, aut Semelen, aut Eu-
ropen te reperisse denuo, cujus amore crucieris; deinde
consilia te agitare, taurusne velis an satyrus fieri, an aurum
et per tegulas influere in sinum amasiæ: signa quippe ista,
gemitus, lacrimæ, pallor, non alius hominis quam amantis
sunt.

JUP. O beata, quæ in amore et ejusmodi lusibus res no-
stras versari existimes.

JUN. Verum quid aliud nisi hoc te angit, qui sis Jupiter?

3. **JUP.** In ultimis, Juno, periculis versantur res deo-
rum, et in novacula, quod est in proverbio, consistit, opor-
teatne nos coli adhuc et honores habere in terra, an negligi
prorsus et plane nihil esse videri.

JUN. Numquid gigantes quosdam Terra rursus genuit; an
Titanes ruptis vinculis custodibusque superatis rursus ini-
mica nobis arma capiunt?

JUP. Quiesce: tuta sunt divina ab inferis.

JUN. Quid igitur aliud terribile possit accidere? neque
enim video, nisi talia te dolore afficiant, ob quam rem Po-
lus nobis aut Aristodemus pro Jove prodieris.

4. **JUP.** Timocles, Juno, Stoicus, et Epicureus Damis
heri, nescio unde orto illis sermone, de providentia disputa-
runt, præsentibus quamplurimis et probatis hominibus,
quod quidem vel maxime molestum mihi fuit. Ac Damis
quidem nec esse deos dixit, neque omnino ea quæ fiunt
inspicere aut ordinare; optimus autem vir Timocles cau-
sam agere studebat nostram: tum ubi populus confluxerat
multus, exitum non habuit colloquium: discesserunt enim,
condicto reliqua postridie se consideraturos. Et jam suspen-
si omnes sunt exspectatione audiendi, uter superior sit fu-
turus et veriora dicere visurus. Videtis periculum, quam
in angusto sint omnino res nostræ, et in homine uno peri-
clitantur? atque alterutrum horum necesse est, aut despici
nos et nomina tantum videri, aut honorari, ut olim, si
dicendo Timocles superaverit.

5. HPA. Δεινὰ ταῦτα ὡς ἀληθῶς, καὶ οὐ μάτην, ὦ Ζεῦ, ἐπετραγώδεις αὐτοῖς.

ZEYΣ. Σὺ δ' ὦου Δανάης τινὸς ἢ Ἀντιόπης εἶναι μοι λόγον ἐν ταραχῇ τοσούτῃ. Τί δ' οὖν, ὦ Ἑρμῇ καὶ Ἥρᾳ καὶ Ἀθηνᾷ, πράττομεν ἄν; ζυευρίσχετε γὰρ καὶ αὐτοὶ τὸ μέρος.

EPM. Ἐγὼ μὲν ἐπὶ τὸ κοινόν φημι δεῖν τὴν σκέψιν ἐπενεγκεῖν ἐκκλησίαν συναγαγόντα.

HPA. Κάμοι ταῦτα ξυνδοκεῖ ἄπερ καὶ τούτῳ.

AΘΗΝ. Ἄλλ' ἐμοὶ μὲν τάναντία δοκεῖ, ὦ πάτερ, μὴ ξυνταράττειν τὸν οὐρανὸν μηδὲ δῆλον εἶναι θορυβούμενον τῷ πράγματι, πράττειν δὲ ἰδίᾳ ταῦτα, ἐξ ὧν κρατῆσει μὲν ὁ Τιμοκλῆς λέγων, ὁ Δᾶμις δὲ καταγελασθεὶς ἅπεισιν ἐκ τῆς συνουσίας.

EPM. Ἄλλ' οὔτε ἀγνοηθήσεται ταῦτα, ὦ Ζεῦ, ἐν φανερῷ γενομένης τῆς ἐρίδος τοῖς φιλοσόφοις, καὶ σὺ δόξεις τυραννικὸς εἶναι μὴ κοινούμενος περὶ τῶν οὕτω μεγάλων καὶ κοινῶν ἅπασιν.

6. ZEYΣ. Οὐκοῦν ἤδη κήρυττε καὶ παρέστωσαν ἄπαντες· ὁρθῶς γὰρ λέγεις.

EPM. Ἰδοὺ δὴ ἐς ἐκκλησίαν ξυνέλθετε οἱ θεοί· μὴ μέλλετε, ξυνέλθετε πάντες, ἤχετε, περὶ μεγάλων ἐκκλησιάσσομεν.

ZEYΣ. Οὕτω ψυλὰ, ὦ Ἑρμῇ, καὶ ἀπλοῖκά καὶ πεζὰ κήρυττε, καὶ ταῦτα ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ξυγαλῶν;

EPM. Ἀλλὰ πῶς γὰρ, ὦ Ζεῦ, ἀξιοῖς;

ZEYΣ. Ὅπως ἀξίῳ; ἀποσεμνύναί φημι δεῖν τὸ κήρυγμα μέτροις τισὶ καὶ μεγαλοφωνίᾳ ποιητικῇ, ὡς μᾶλλον συνελθόντων.

EPM. Ναί. Ἄλλ' ἐποποιῶν, ὦ Ζεῦ, καὶ βαφρωδῶν τὰ τοιαῦτα, ἐγὼ δὲ ἥμισυ ποιητικὸς εἰμι· ὥστε διαφθερῶ τὸ κήρυγμα ἢ ὑπέρμετρα ἢ ἐνδεᾶ ξυνείρων, καὶ γέλως ἔσται παρ' αὐτοῖς ἐπὶ τῇ ἄμουσίᾳ τῶν ἐπῶν· δρῶ γοῦν καὶ τὸν Ἀπόλλω γελώμενον ἐπ' ἐνίοις τῶν χρησμῶν, καίτοι ἐπικρυπτούσης τὰ πολλὰ τῆς μαντικῆς, ὡς μὴ πάνυ σχολὴν ἄγειν τοὺς ἀκούοντας ἐξετάζειν τὰ μέτρα.

ZEYΣ. Οὐκοῦν, ὦ Ἑρμῇ, τῶν Ὀμήρου ἐπῶν ἐγκαταμίγνυε τὰ πολλὰ τῷ κηρύγματι, ὡς ἐκεῖνος ἡμᾶς ξυνεκάλει· μεμνήσθαι δέ σε εἰκός.

EPM. Οὐ πάνυ μὲν οὕτω σαφῶς καὶ προχείρως πειράσσομαι δὲ δμως.

Μῆτε τις οὖν ὕλεια θεὸς . . μῆτε τις ἄρσεν, μηδ' αὐτῶν ποταμῶν μενέτω νόσφ' Ὀκεανοῖο μηδὲ τε νυμφῶν, ἀλλ' ἐς Διὸς ἔλθετε πάντες εἰς ἀγορὴν, ὅσοι τε κλυτὰς δαίνυσθ' ἐκατόμβας, ὅσοι τ' αὐτὸ μέγατοί ἢ ὑστατοὶ ἢ μάλα πάγχυ νώνυμοι βωμοῖσι παρὰ κνίσσῃ καθίσθε.

7. ZEYΣ. Εὖ γε, ὦ Ἑρμῇ, ἀριστα κεκήρυκται σοι, καὶ ξυνθέουσι γὰρ ἤδη· ὥστε παραλαμβάνων κάθισε αὐτοὺς κατὰ τὴν ἀξίαν ἕκαστον, ὡς ἂν ὕλης ἢ τέχνης ἔχη, ἐν προεδρίᾳ μὲν τοὺς χρυσοῦς, εἶτα ἐπὶ τούτοις τοὺς ἀργυροῦς, εἶτα ἐξῆς ὅποσοι ἐλεφάντινοι, εἶτα τοὺς χαλκοῦς ἢ λιθίνους, καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις οἱ

JUN. Gravissima sane, Jupiter, sunt quæ narras; nec frustra in illis agebas tragœdias.

JUP. Tu vero putabas Danaes cujusdam aut Antiopæ rationem me habere in tanta rerum perturbatione. Quid ergo, Mercuri, et Juno, et Minerva, faciamus? reperite et vos nobiscum pro sua quisque parte aliquid.

MERC. Equidem ad commune deorum puto considerationem hujus rei referendam, convocata concione.

JUN. Etiam mihi eadem quæ huic probantur.

MIN. Sed alia omnia mihi videntur, pater, nimirum non perturbare corlū, nec manifestum fieri te moveri hoc negotio; sed privatim ea agenda per quæ vincat dicendo Timocles, derisus autem Damis de disputatione discedat.

MERC. Verum neque ignorabuntur ista, Jupiter, quum contentio philosophorum in publico sit futura: ac tu tyrannidem exercere videberis, si non communices de magnis adeo rebus, quæque communes sint omnium.

6. JUP. Ergo jam præconium fac, et adsunto omnes: recte etenim dicis.

MERC. Heus in concionem convenite dii: ne cunctamini, convenite omnes: venite; de magnis rebus concionem habebimus.

JUP. Ita nude, Mercuri, et simpliciter et pedestri oratione præconium facis, idque quum de maximis rebus deus convoces?

MERC. Quomodo igitur jubes, Jupiter?

JUP. Quomodo jubeam? gravitatem conciliandam aio præconio versibus quibusdam et magniloquentia poetica, ut magis conveniant.

MERC. Esto. Sed versificatorum ista, Jupiter, et carmina ad virgam recitantium: ego vero minime aptus sum ad poeticam: itaque corrumpero præconium, vel excedentes mensuram versus, vel deficientes consarcinans: et risus orietur ab illis propter imperitiam carminum. Video enim ipsum quoque Apollinem ridere de oraculis quibusdam, quanquam pleraque hic legat vaticinii obscuritas, ut qui audiunt non multum habeant otii ad versus examinandos.

JUP. Ergo, Mercuri, de Homeri carminibus pleraque admisce præconio, ut ille nos convocabat: meminisse autem te credibile est.

MERC. Non quidem omnino plane et expedite: periculum tamen faciam.

Ne qua igitur mulier dea . . neve vir ullus, neu quis de fluviis ipsius patris Oceani absit, neu quæ nympharum, verum ad Jovis omnis adesto concillium, quotquot celebres editis hecatombas: qui medii, qui postremi, qui nomine nullo, ora supinati nidore sedetis ad aras.

7. JUP. Euge Mercuri: optime functus es præconio. Etenim jam concurrunt. Itaque exceptis sedilia præbe pro dignitate cuique, prout vel quantum ad materiam se habent vel quantum ad artem: primo quidem loco aureis, tum post illos argenteis, deinde juxta hos, qui sunt eburnei, tum arreis aut lapideis: et in his, qui Phidiæ sunt, aut

Φειδίου ἢ Ἀλκαμένους ἢ Μύρωνος ἢ Εὐφράνωρος ἢ τῶν ὁμοίων τεχνιτῶν προτετιμήσθων, οἱ συρφετώδεις δὲ οὗτοι καὶ ἄτεχνοι πόρρω που ξυνωσθέντες σιωπῇ ἀναπληροῦντων μόνον τὴν ἐκκλησίαν.

ΕΡΜ. Ἔσται ταῦτα καὶ καθεδούνται ὡς προσήκει. Ἄλλ' ἐκεῖνο οὐ χεῖρον εἰδέναι, ἣν τις αὐτῶν χρυσοῦς μὲν ἦ καὶ πολυτάλαντος τὴν δακτὴν, οὐκ ἀκριβὲς δὲ τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ κομιδῇ ἰδιωτικὸς καὶ ἀσύμμετρος, πρὸ τῶν χαλκῶν τῶν Μύρωνος καὶ Πολυκλείτου καὶ τῶν Φειδίου καὶ Ἀλκαμένους τῶν λιθίνων καθεδεῖται ἢ προτιμωτέραν χρῆ νομίζειν τὴν τέχνην;

ΖΕΥΣ. Ἐχρῆν μὲν οὕτως, ἀλλ' ὁ χρυσὸς ὁμῶς προτιμωτέος.

ΕΡΜ. Μανθάνω ὅτι πλουτίνδην κελεύεις, ἀλλὰ μὴ ἀριστίνδην καθίζειν καὶ ἀπὸ τιμημάτων. Ἰκέτ' οὖν εἰς τὴν προεδρίαν οἱ χρυσοὶ ὑμεῖς.

8. Ἰοίκασιν, ὦ Ζεῦ, οἱ βαρβαρικοὶ προεδρεύουσιν μόνον ὡς τοὺς γε Ἕλληνας ὁρᾷς ὑποῖοι εἶσι, χαρίεντες μὲν καὶ εὐπρόσωποι καὶ κατὰ τέχνην ἐσηματισμένοι, λίθινοι δὲ ἢ χαλκοὶ ὁμῶς ἅπαντες ἢ οἱ γε πολυτελέστατοι αὐτῶν ἐλεφάντινοι ὀλίγον ὅσον τοῦ χρυσοῦ ἀποστιλβοντες, ὡς ἐπικεχρωσθαι καὶ ἐπηλυγασθαι μόνον, τὰ δὲ ἔνδον ὑπόζυλοι καὶ οὗτοι, μυῶν ἀγέλας ὄλας ἐμπολιτευομένας σκέποντες ἢ Βενόϊς δὲ αὕτη καὶ ὁ Ἄνουβις ἐκείνοσι καὶ παρ' αὐτὸν ὁ Ἄττις καὶ ὁ Μίθρης καὶ ὁ Μὴν ὁλοὶ δλόχρυσοι καὶ βαρεῖς καὶ πολυτίμητοι ὡς ἀληθῶς.

9. ΠΟΣ. Καὶ τοῦτο, ὦ Ἑρμῇ, δίκαιον, τὸν κυνοπρόσωπον τοῦτον προκαθίζειν μου τὸν Αἰγύπτιον καὶ ταῦτα Ποσειδῶνος ὄντος;

ΕΡΜ. Ναί. Ἀλλὰ σὲ μὲν, ὦ ἐννοσίγαιε, χαλκοῦν δ' Αὐσίππος καὶ πένητα ἐποίησεν, οὐκ ἐχόντων τότε τῶν Κορινθίων χρυσόν· οὗτος δὲ ὅλοις μετάλλοις πλουσιώτερός ἐστιν. Ἀνέχεσθαι οὖν χρῆ παρωσμένον καὶ μὴ ἀγανακτεῖν, εἰ τις βίνα τηλικαύτην χρυσῇν ἔχων προτετίμηται σοι.

10. ΑΦΡ. Οὐκοῦν, ὦ Ἑρμῇ, καμὲ λαβὼν ἐν τοῖς προέδροις που κάθιζε· χρυσὴ γὰρ εἰμι.

ΕΡΜ. Οὐχ ὅσα γε, ὦ Ἀφροδίτη, καμὲ δρᾶν, ἀλλ' εἰ μὴ πάνυ λημῶ, λίθου τοῦ λευκοῦ Πεντεληθεν, οἶμαι, λιθοτομηθεῖσα, εἴτα δόξαν οὕτω Πραξιτέλει Ἀφροδίτῃ γενομένη Κνιδίους παρεδόθης.

ΑΦΡ. Καὶ μὴν ἀξιοπιστόν σοι μάρτυρα τὸν Ὅμηρον παρέξομαι ἄνω καὶ κάτω τῶν βᾶψιδῶν χρυσῇν μετὴν Ἀφροδίτῃ εἶναι λέγοντα.

ΕΡΜ. Καὶ γὰρ τὸν Ἀπόλλω δ' αὐτὸς πολύχρυσον εἶναι ἐφη καὶ πλούσιον· ἀλλὰ νῦν ὅψει κακείνῳ ἐν τοῖς ζευγίταις που καθήμενον, ἀπεστεφανωμένον γε ὑπὸ τῶν ληστῶν καὶ τοὺς κολλοπας τῆς κιθάρας περισευλημένον. Ὡστε ἀγάπα καὶ σὺ μὴ πάνυ ἐν τῷ θητικῷ ἐκκλησιάζουσα.

11. ΚΟΛΟΣΣΟΣ. Ἐμοὶ δὲ τίς ἂν ἐρίσαι τολμήσειεν Ἥλιω τε ὄντι καὶ τηλικούτῳ τὸ μέγεθος; εἰ γοῦν μὴ ὑπερρυτῆ μηδὲ ὑπέρμετρον οἱ Ῥῦδιον κατασκευά-

Alcamenis, aut Myronis, aut Euphranoris, aut similium artificum, praeferantur; at illi ex facie, artis omnis expertes, porro in angulum aliquem contrusi silentio, concionis modo explenda causa, assideant.

MERC. Fient ista: sedebunt ut convenit. Verum illud necessarium est ut sciam, si quis illorum aureus quidem sit et multorum talentorum pondere, sed idem non curiose elaboratus, sed plebeius omnino et parum commensu sibi respondens, hicne ante aeneos illos Myronis, Polycleti, Phidiae, et lapideos Alcamenis assidebit, an putandum, praeferi debere artem?

JUP. Sic quidem decebat: sed praefendum tamen est aurum.

MERC. Audio: neumpe ex divitiis atque censu jubes, non ex nobilitate et praestantia illos a me collocari. Venite ergo in primas sedes vos auri.

8. Videntur proinde, Jupiter, prima sedilia occupaturi soli barbarici: Graecos enim quales sint vides: venusti illi quidem, et boni vultus, et ex arte figurati; sed iidem tamen lapidei aut aerei in universum omnes; aut pretiosissimi quidem illorum eburnei, paucillum quantum auri refulgentis habentes, ut colore illo et splendore inducti tantum sint; intus vero iidem sunt lignei, et totos murium greges ibi rempublicam habentes tegunt. At Bendis illa, et Anubis iste, et juxta illum Attis, et Mithres, et Deus Lunus, ex auro solido totī, et graves et multi revera pretii.

9. NEPT. Et ubi hoc justum est, Mercuri, hunc canino vultu praeditum ante me sedere Aegyptium, idque quum ego Neptunus sim?

MERC. Sic est. Verum te, quassator telluris, aereum Lysippus et pauperem fecit, non habentibus eo tempore aurum Corinthiis: at hic totis metallis est diior. Ferre itaque oportet te submoveri, neque indignari si quis tantum ex auro rostrum habens tibi praelatus est.

10. VEN. Ergo me etiam in primis alicubi colloca subsellis: etenim aurea sum.

MERC. Non quantum ego quoque videre, Venus, possum: sed si non plane lippio, ex candido lapide, Pentelico arbitror, excisa, deinde quum ita Praxiteli videretur, Venus facta et tradita es Cnidiis.

VEN. At ego fide dignum tibi testem Homerum adducam, qui a capite ad calcem me carminum auream esse Venerem dicit.

MERC. Nimirum idem etiam Apollinem multi esse auri dicit ac divitem: sed jam videbis illum quoque sedentem inter jugarios, corona exutum a latronibus, et verticillis lyrae a sacrilegis spoliatum: itaque contenta et tu esto, quod non omnino in capite census fers suffragium.

11. COLOSSUS. Mecum vero certare quis ausit, qui et Sol sim, et tanta magnitudine? nisi enim portentose magnum et mensuram omnem supergressum exstruere me voluissent

σασθαι με ἡξίωσαν, ἀπὸ τοῦ ἴσου τελέσματος ἐκκαίδεκα χρυσοῦς θεοὺς ἐπεποιήντο ἄν' ὥστε ἀνάλογον πολυτελέστερος ἂν νομιζοίμην. Καὶ πρόεστιν ἡ τέχνη καὶ τῆς ἐργασίας τὸ ἀκριβές ἐν μεγέθει τοσοῦτω.

ΕΡΜ. Τί, ὦ Ζεῦ, χρὴ ποιεῖν; δύσκριτον ἔμοι γοῦν καὶ τοῦτο· εἰ μὲν γὰρ ἐς τὴν ὕλην ἀποβλέπομαι, χαλκοῦς ἐστίν, εἰ δὲ λογιζοίμην ἄφ' ὀπόσων ταλάντων κεχάλευται, ὑπὲρ τοὺς πεντακοσιομεδίμους ἂν εἴη.

ΖΕΥΣ. Τί γὰρ ἔδει παρῆναι καὶ τοῦτον ἐλέγχοντα τὴν τῶν ἄλλων σμικρότητα καὶ ἐνοχλήσοντα τῇ καθέδρᾳ; πλὴν ἀλλὰ, ὦ Ῥοδίων ἀρίστε, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα προτιμητέος εἰ τῶν χρυσῶν, πῶς ἂν καὶ προεδρεύοις, εἰ μὴ δεήσει ἀναστῆναι ἅπαντας, ὡς μόνος καθεζοιο τὴν Πύκνα ὅλην θατέρᾳ τῶν πυγῶν ἐπιλαβών; ὥστε ἄμεινον ποιήσεις ὀρθοστάδην ἐκκλησιάζων, ἐπικεκυφώς τῷ συνεδρίῳ.

12. ΕΡΜ. Ἰδοὺ πάλιν ἄλλο δύσλυτον καὶ τοῦτο· χαλκῷ μὲν γὰρ ἀμφοτέρω ἐστὸν καὶ τέχνης τῆς αὐτῆς, Λυσιπποῦ ἑκάτερον τὸ ἔργον, καὶ τὸ μέγιστον, δημοτίμω τὰ ἐς γένος, ἅτε δὴ Διὸς παῖδες, ὁ Διόνυσος οὐτοσί καὶ Ἡρακλῆς. Πότερος οὖν αὐτῶν προκαθεδεῖται; φιλονεικοῦσι γὰρ, ὡς δρᾷς.

ΖΕΥΣ. Διατρίβομεν, ὦ Ἑρμῇ, πάλαι δέον ἐκκλησιάζειν ὥστε νῦν μὲν ἀναμῆξ καλίζόντων, ἐνθ' ἂν ἑκαστος ἐθέλῃ, ἐσαυθὶς δὲ ἀποδοθήσεται περὶ τούτων ἐκκλησία, καὶ γὰρ εἴσομαι τότε ἥντινα χρὴ ποιήσασθαι τὴν τάξιν ἐπ' αὐτοῖς.

13. ΕΡΜ. Ἄλλ', Ἡράκλεις, ὡς ὀρυβοῦσι τὰ κοινὰ καὶ τὰ καθ' ἡμέραν ταῦτα βῶντες, Διανομάς, διανομάς· ποῦ τὸ νέκταρ, ποῦ τὸ νέκταρ; ἡ ἀμβροσία ἐπέλιπεν, ἡ ἀμβροσία ἐπέλιπεν· ποῦ αἱ ἐκατόμβαι, ποῦ αἱ ἐκατόμβαι; κοινὰς τὰς θυσίας.

ΖΕΥΣ. Κατασιώπησον αὐτοὺς, ὦ Ἑρμῇ, ὡς μάθωσιν ὅτου ἔνεκα ξυνελέγησαν τοὺς λήρους τούτους ἀτρέντες.

ΕΡΜ. Οὐχ ἅπαντες, ὦ Ζεῦ, τὴν Ἑλλήνων φωνὴν ξυνῆσιν· ἐγὼ δὲ οὐ πολὺγλωττός εἰμι, ὥστε καὶ Σκύθαις καὶ Πέρσαις καὶ Θραξὶ καὶ Κελτοῖς ξυνετὰ κηρύττειν. Ἄμεινον οὖν, οἶμαι, τῇ χειρὶ σημαίνειν καὶ παρακχεύεσθαι σιωπᾷ.

ΖΕΥΣ. Οὕτω ποίει.

14. ΕΡΜ. Εὖ γε, ἀφωνότεροι γεγέννηται σοι τῶν σοφιστῶν. Ὡστε ὄρα δημηγορεῖν. Ὅρᾳς; πάλαι πρὸς σέ ἀποβλέπουσι περιμένοντες ὅ τι καὶ εἰεῖς.

ΖΕΥΣ. Ἄλλ' ὅ γε πέπονθα, ὦ Ἑρμῇ, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι πρὸς σέ εἰπεῖν υἱὸν ὄντα. Οἷόςθα ὅπως θαρραλέος αἶε καὶ μεγαληγός ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἦν.

ΕΡΜ. Οἶδα καὶ ἐδεδιέν γε ἀκούων σου δημηγοροῦντος, καὶ μάλιστα ὁπότε ἀπειλοῖς ἀνασπάσειν ἐκ βάρβρων τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν αὐτοῖς θεοῖς τὴν σειρὰν ἐκείνην τὴν χρυσὴν καθεῖς.

ΖΕΥΣ. Ἄλλὰ νῦν, ὦ τέκνον, οὐκ οἶδα, εἴτε ὑπὸ τοῦ μεγέθους τῶν ἐφεστώτων δεινῶν εἴτε καὶ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν παρόντων — πολυθεωτάτῃ γὰρ, ὡς δρᾷς,

Rhodii, de æquali impensa sedecim aureos facere deos poterant : hac itaque proportionis regula majoris ego pretii judicer. Accedit ars, et exquisitum in tanta magnitudine artificium.

MERC. Quid agendum, Jupiter? difficile enim mihi judicatu hoc quoque : si enim ad materiam respiciam, æneus est ; sin reputem quot talentis sit fabricatus, ultra primum pariter census et equestrem fuerit.

JUP. Quid enim hunc quoque oportebat adesse, qui reliquorum arguat parvitatem et consessum turbet? Verum heus tu, Rhodiorum optime, si vel maxime præponendus es aureis, quomodo tandem primam occupabis, nisi debeant surgere omnes, uti solus assideas tu, qui totam Pnycem altera clunium occupes? Itaque melius feceris si erectus stes in concione, capite versus consessum inclinato.

12. MERC. En tibi aliud, solutu difficile et ipsum. Ærei enim sunt ambo, et artificii ejusdem, Lysippi opus uterque, et quod maximum, genere æquales, utpote filius uterque Jovis; hic Bacchus, et Hercules. Uter igitur horum priorem sedem occupabit? contendunt enim ut vides.

JUP. Tempus, Mercuri, terimus, quum olim oportuerit concionem habere. Itaque nunc promiscue sedeant, ubi quisque voluerit : in postremum concio de his dabitur atque ego tum sciam, quis ordo in illis sit constituendus.

13. MERC. Sed quantos, Hercules, tumultus cient, communia ista et quotidiana clamantes, Viscerationes, viscerationes! ubi nectar, ubi nectar? ambrosia defecit, ambrosia defecit! ubi hecatombæ, ubi hecatombæ? communes victimas!

JUP. Silentium illis impera, Mercuri, ut audiant cujus rei causa huc collecti sint, nugis hisce omissis.

MERC. Non omnes, Jupiter, Græce intelligunt : ego autem non ita multarum peritus linguarum sum, ut concionari possim quæ etiam Scythæ, Persæ, Thraces et Celtæ intelligant. Melius igitur, puto, fuerit, manu silentium poscere.

JUP. Sic facito.

14. MERC. Euge! magis muti tibi facti sunt quam sophistæ. Itaque jam concionis habendæ tempus est. Viden? dudum te aspiciunt, quid dicturus sis expectantes.

JUP. Sed quid mihi acciderit, Mercuri, non cunctabor tibi dicere, filio meo. Nosti quam audax semper et magniloquus fuerim in concionibus.

MERC. Novi, et metuebam equidem si quando audirem te concionantem præsertim quum minareris, te de fundamentis suis extracturum terram et mare cum diis, demissa illa catena aurea.

JUP. At jam, fili, nescio utrum a magnitudine instantium malorum, an a multitudine præsentium (celeberrima

ἡ ἐκκλησία διατετάραγμαί τὴν γνώμην καὶ ὑπότρομος εἰμι καὶ ἡ γλώττά μου πεπεδημένη ἔοικε· τὸ δὲ ἀτοκώτατον ἀπάντων, ἐπιλέλησμαι τὸ προοίμιον τῶν λόγων, ὃ παρεσκευασάμην, ὅς εὐπροσωποτάτῃ μοι ἡ ἀρχὴ γένοιτο πρὸς αὐτούς.

ΕΡΜ. Ἀπολώλεκας, ὦ Ζεῦ, ἅπαντα· οἱ δὲ ὑπτεύουσι τὴν σιωπὴν καὶ τι ὑπέρμεγα κακὸν ἀκούσονται προσδοκῶσιν, ἐφ' ὅτῳ σὺ διαμέλλεις.

ΖΕΥΣ. Βούλει οὖν, ὦ Ἑρμῇ, τὸ Ὅμηρικόν ἐκείνο προοίμιον ἀναρραφωδήσω πρὸς αὐτούς;

ΕΡΜ. Τὸ ποῖον;

ΖΕΥΣ. Κέλνυτέ μεν πάντες τε θεοὶ πάσαι τε θέαιναί.

ΕΡΜ. Ἀπαγε, ἱκανῶς καὶ πρὸς ἡμᾶς πεπαρώνηται σοι τὰ πρῶτα. Πλὴν εἰ δοκεῖ, τὸ μὲν φορτικὸν τῶν μέτρων ἄφες, σὺ δὲ τῶν Δημοσθένους δημηγοριῶν τῶν κατὰ Φιλίππου ἦντινα ἂν ἐθέλῃς, εὐνείρει ὀλίγα ἐναλλάττων· οὕτω γοῦν οἱ πολλοὶ νῦν ῥητορεύουσιν.

ΖΕΥΣ. Εὖ λέγεις ἐπιτόμονα τινὰ ῥητορείαν καὶ ῥαδιουργίαν ταύτην εὐπορον τοῖς ἀπορουμένοις.

15. ΕΡΜ. Ἀρξαι δ' οὖν ποτε.

ΖΕΥΣ. Ἄντι πολλῶν ἂν, ὦ ἄνδρες θεοί, χρημάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω, εἰ φανερόν γένοιτο ὑμῖν ὃ τι δήποτε ἄρα τοῦτό ἐστιν ἐφ' ὅτῳ νῦν ξυνελέγητε. Ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσθήκει προθύμως ἀκροᾶσθαι μου λέγοντος. Ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, ὦ θεοί, μονονοχὶ λέγει φωνῇ ἀφίεις ὅτι τῶν παρόντων ἐρρωμένως ἀντιληπτέον ὑμῖν ἐστίν, ἡμεῖς δὲ πάνυ ὀλιγωρῶς ἔχειν μοι δοκοῦμεν πρὸς αὐτά. Βούλομαι δὲ ἥδη — καὶ γὰρ ἐπιλείπει με ὁ Δημοσθένης — αὐτὰ ὑμῖν δηλῶσαι σαφῶς, ἐφ' οἷς διαταραχθεὶς ξυνήγαγον τὴν ἐκκλησίαν· χολὴς γάρ, ὡς ἴστε, Μνησιθέου τοῦ ναυκληροῦ θύσαντος τὰ σωτήρια ἐπὶ τῇ νηϊ ὀλίγου δεῖν ἀπολομένη περὶ τὸν Καφρέα, εἰσιτώμεθα ἐν Πειραιεῖ, ὁπόσους ἡμῶν ὁ Μνησίθεος ἐπὶ τὴν θυσίαν ἐκάλεσεν· εἴτα μετὰ τὰς σπονδὰς ὑμεῖς μὲν ἄλλος ἄλλῃ ἐτράπεσθε, ὡς ἐκάστῳ ἔδοξεν, ἐγὼ δὲ — οὐδέπω γὰρ πάνυ ὀψὲ ἦν — ἀνῆλθον ἐς τὸ ἄστυ, ὡς περιπατήσαιμι τὸ δειλινὸν ἐν Κεραμεικῷ ἐννοῶν ἅμα τοῦ Μνησιθέου τὴν σμικρολογίαν, ὃς ἐκκαίδεκα θεοὺς ἐστιῶν ἀλεκτρυόνα μόνον κατέθυσσε, γέροντα κἀκαῖνον ἥδη καὶ κορυζῶντα, καὶ λιθωνωτοῦ χόνδρους τέτταράς εὔ μάλα εὐρωτιῶντας, ὡς αὐτίκα ἐπισβεσθῆναι τῷ ἄνθρακι, μηδὲ ὅσον ἄκρα τῇ ῥινὶ ὀσφρέσθαι τοῦ καπνοῦ παρασχόντας, καὶ ταῦτα ἐκατόμβας ὅλας ὑπισχνόμενος ὅποτε ἡ ναῦς ἥδη προσεφέρετο τῷ σκοπέλῳ καὶ ἐντὸς ἦν τῶν ἐρμάτων.

16. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐννοῶν γίγνομαι κατὰ τὴν Ποικίλην, ὁρῶ πλῆθος ἀνθρώπων πάμπολυ ξυνεστηχὸς, ἐνίοις μὲν ἐνδον ἐν αὐτῇ τῇ στοᾷ, πολλοὺς δὲ ἐν ὑπαίθριῳ, καὶ τινὰς βοῶντας καὶ διατεινομένους ἐπὶ τῶν ὁκίων καθήμενους. Εἰκάσας οὖν ὅπερ ἦν, φιλοσόφους εἶναι τῶν ἐριστικῶν τούτων, ἐβουλήθην ἐπιστάς ἀκούσαι αὐτῶν ὃ τι καὶ λέγουσι· καὶ — ἔτυχον γὰρ νεφέλην τῶν παχεῶν περιβεβλημένος — σχηματίσας

enim diis, ut vides, concio est), perturbatus sum animo, et aliquantum trepido, et compedita mihi videtur lingua. quod autem omnium est absurdissimum, oblitus sum proemii totius orationis, quod paraveram, ut speciosissimo apud illos principio uterer.

MERC. Perdidisti, Jupiter, omnia. At illi suspectum habent silentium, et aliquod ingens malum se audituros exspectant, in quo tu cuncteris.

JUP. Vin' ergo, Mercuri, Homericum illud proemium apud illos rursus cantem?

MERC. Quodnam?

JUP. Auscultate mihi vos omnes, dique deaeque!

MERC. Apage: satis etiam nobis importune aggressisti prima illa insana. Verum, si videtur, carminum illam molestiam omitte; sed illarum Demosthenis contra Philippum concionum quamcumque volueris, pauca immutans consarcina. Ita enim plerique jam oratores faciunt.

JUP. Bene me mones de compendiaria quadam dicendi arte et commento hoc laborantibus opportuno.

15. MERC. Sed tandem aliquando incipe.

JUP. Præ multis vos, viri dii, opibus præoptaturos puto, si manifestum vobis fiat, quid tandem illud sit, propter quod jam congregati estis. Quæ quum ita sint, convenit propenso animo me audire dicentem. Præsens igitur tempus, dii, tantum non emissâ voce dicit, præsentibus fortiter admovendam esse manum: at nos negligenter admodum affecti ad ea videmur. Volo autem jam (etenim deficit me Demosthenes) illa vobis dilucide exponere, quibus perturbatus concionem hanc convocaverim. Hæri enim, ut nostis, Mnesitheo nauclero sacrificium offerente pro servata navi, quæ tantum non circa Capharea perierat, epulabamur in Pirææo, quotquot nostrum Mnesitheus ad sacrificium vocaverat. Deinde post libationes vos quidem alio alius, ut cuique collibitum erat, discessistis: ego vero (neque enim valde serum erat) in urbem ascendi, inambulaturus vesperi in Ceramicō, Mnesithei simul sordidam cogitans parsimoniam, qui sedecim diis vocatis ad epulas, solum gallum mactaverit, eumque vetulum et pituita jam laborantem; tum thuris grana quatuor, bene ea mucida, adeo ut statim exstingerentur in carbonibus, et ne tantillum quidem fumi, quod extremas ferire posset nares, præsentia: idque quum totas hecatombas promississet, quo tempore navis jam ferebatur ad scopulum et intra vada erat.

16. Inter has cogitationes quum ad Pœcilen venio, video ibi maximam una stare hominum multitudinem, quosdam intus in ipsa porticu, multos autem sub divo, et clamantes quosdam vocemque contententes, qui in sedilibus assidebant. Conjiiciens ergo quod res erat, philosophos esse de contentiosis illis, volui astans illos audire, quid dicerent: hinc (nubem densam forte indueram) figura illorum et habitu

ἐμαυτὸν εἰς τὸν ἐκείνων τρόπον καὶ τὸν πύγωνα ἐπιστασάμενος εὖ μάλα ἐύκειν φιλοσόφῳ· καὶ δὴ παραγκωνισάμενος τοὺς πολλοὺς εἰσέρχεται ἀγνοούμενος ὅστις ἦν· εὐρίσκω δὲ τὸν Ἐπικούρειον Δάμιν, τὸν ἐπίτριπτον, καὶ Τιμοκλέα τὸν Στωϊκὸν ἀνδρῶν βέλτιστον, ἐκθύμως πάννυ ἐρίζοντα· ὁ γοῦν Τιμοκλῆς καὶ Ἰδρου καὶ τὴν φωνὴν ἤδη ἐξεκέκοπτο ὑπὸ τῆς βοῆς, ὁ Δάμις δὲ τὸν σαρδώνιον ἐπιμυκεύων ἔτι μᾶλλον παρώζυνε τὸν Τιμοκλέα.

17. Ἦν δὲ ἄρα περὶ ἡμῶν ὁ πᾶς λόγος αὐτοῖς· ὁ μὲν γὰρ καταράτος Δάμις οὔτε προνοεῖν ἡμᾶς ἔφασκε τῶν ἀνθρώπων οὔτ' ἐπισκοπεῖν τὰ γιγνόμενα παρ' αὐτοῖς, οὐδὲν ἄλλο ἢ μὴδὲ ὅπως ἡμᾶς εἶναι λέγων· τοῦτο γὰρ αὐτῷ δηλαδὴ ὁ λόγος ἐδύνατο. Καὶ ἦσαν τινες οἱ ἐπὶ τὸν αὐτόν. Ὁ δ' ἕτερος τὰ ἡμέτερα ὁ Τιμοκλῆς ἐφρόνει καὶ ὑπερεμάχει καὶ ἡγανάκτει καὶ πάντα τρόπον ζυγῶνιζεν τὴν ἐπιμέλειαν ἡμῶν ἐπαινῶν καὶ διεξιῶν, ὡς ἐν κόσμῳ τε καὶ τάξει τῇ προσηκούσῃ ἐξηγούμεθα καὶ διατάττομεν ἕκαστα· καὶ εἶχε μὲν τινὰς καὶ αὐτὸς τοὺς ἐπαινοῦντας. Πλὴν ἐκεκμηκεὶ γὰρ ἡδὴ καὶ πονήρως ἐφώνει καὶ τὸ πλῆθος ἐς τὸν Δάμιν ἀπέβλεπε. Συνεὶς δὲ ἐγὼ τὸ κινδυνεύομενον τὴν νύκτα ἐκέλευσα περιχυθεῖσαν τὴν ξυνουσίαν διαλύσαι. Ἀπῆλθον οὖν ἐς τὴν ὑστεραίαν ξυνομένοι ἐς τέλος ἐπεξελεύσεσθαι τὸ σκέμμα, καὶ γὰρ παρομαρτῶν τοῖς πολλοῖς ἐπῆχον μετὰ τὴν ἀπίωντων οἰκάδε παρ' αὐτοὺς ἐπαινούντων τὰ τοῦ Δάμιδος καὶ ἡδὴ παρὰ πολλοὺς αἰρουμένων τὰ ἐκείνου. Ἦσαν δὲ καὶ οἱ μὴ ἀξιούντες προκατεργακεῖναι τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ περιμένειν εἰ τι καὶ ὁ Τιμοκλῆς αὐρίαν εἶρει.

18. Ταῦτ' ἔστιν ἐφ' οἷς ὑμᾶς ζυγεκάλεσα, οὐ μικρά, ὦ θεοί, εἰ λογιέσθε ὡς ἡ πᾶσα μὲν ἡμῖν τιμὴ καὶ πρόσδος καὶ δόξα οἱ ἀνθρώποι εἰσιν· εἰ δ' οὗτοι πεισθεῖεν ἢ μὴδὲ ὅπως ἡμᾶς εἶναι ἢ ὄντας ἀπρονοήτους εἶναι σφῶν αὐτῶν, ἄθυστα καὶ ἀγέραστα καὶ ἀτίμητα ἡμῖν ἔσται τάχ' γῆς καὶ μάτην ἐν οὐρανῷ καθεδούμεθα λιμῶν ἐχόμενοι, ἑορτῶν ἐκείνων καὶ πανηγύρεων καὶ ἀγώνων καὶ θυσιῶν καὶ παννυχίδων καὶ πομπῶν στερόμενοι. Ὡς οὖν ὑπὲρ τηλικούτων φημὶ δεῖν ἅπαντας ἐπινοεῖν τι σωτήριον τοῖς παροῦσι καὶ ἀφ' οὗτου κρατήσει μὲν ὁ Τιμοκλῆς καὶ δόξει ἀλγθέστερα λέγειν, ὁ Δάμις δὲ καταγελασθήσεται πρὸς τῶν ἀκούοντων· ὡς ἔγωγε οὐ πάντῃ τῷ Τιμοκλεῖ πέποιθα ὡς κρατήσει καθ' ἑαυτὸν, ἢ μὴ καὶ τὰ παρ' ἡμῶν αὐτῷ προσγένηται. Κήρυττε οὖν, ὦ Ἑρμῆ, τὸ κήρυγμα τὸ ἐκ τοῦ νόμου, ὡς ἀνίσταμενοι συμβουλεύοιεν.

ΕΡΜ. Ἄκουε, σίγα, μὴ τάραττε· τίς ἀγορεύει βούλεται τῶν τελείων θεῶν, οἷς ἐξεστὶ· τί τοῦτο; οὐδεὶς ἀνίσταται, ἀλλ' ἡσυχάζετε πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἐπηγελημένων ἐκπεπληγμένοι;

19. ΜΟΜΟΣ. Ἄλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοιθε. Ἐγὼ δὲ, εἴ γε μοι μετὰ παρρησίας δοθείη λέγειν, πολλὰ ἂν, ὦ Ζεῦ, εἰπεῖν ἔχοιμι.

sumto, ac barba demissa, satis eram philosopho similis. Pluribus itaque cubito dimotis ingredior, ignotus quis essem. Invenio autem Epicureum Damin, perditissimum nebulem, et Timoclem Stoicum, virum optimum, serio valde contententes: nam sudabat Timocles, vocemque clamore jam obtuderat; Damis autem Sardonio risu illudens magis etiam incendebat Timoclem.

17. Erat autem tota illorum de nobis disputatio; quum sacerrimus ille Damis providere nos negaret hominibus, aut inspicere adeo quæ apud illos fiant; nihil aliud sibi volens quam nos nec omnino esse: nam eo nimirum illius valebat disputatio. Atque erant qui illum laudarent. At alter, qui a nobis erat, Timocles pugnabat supra vires, et indignabatur, et omni modo pro causa nostra decertabat, quum nostram laudaret providentiam, et enarraret quanto ornatu, quam ordine convenienti regamus omnia atque instituiamus. Atque habebat quidem et ipse suos quosdam laudatores; verum enim fessus jam erat, et male clamabat, et multitudo respiciebat ad Damin. Intellecto periculo, noctem ego jussi circumfusam solvere disputationem. Discesserunt igitur, pacti postridie se ad finem deducturos quæstionem: et ego comitans multitudinem sublegi illorum, dum domum eunt, sermones, probantium partes Daminis, et multo jam majori numero ad illas se adjungentium. Erant vero etiam qui prædamnare adversas illi partes nolent, sed exspectare si quid Timocles diceret postridie.

18. Hæc sunt propter quæ vos convocavi, non parva, dii, si consideraveritis, omnem nobis honorem et gloriam et redditum esse homines. His vero si persuadeatur aut omnino deos non esse, aut si sint, ipsorum curam non habere; jam nec victimam, nec munus, nec honorem e terra percipimus, et frustra desiderabimus in cælo fame vexandi, diebus illis festis et celebritatibus sacrificiis, et pervigiiliis et pompis carentes. Tanquam igitur de rebus tanti momenti, aio excogitare omnes debere aliquod salutare consilium rebus præsentibus, cujus ope superior discedat Timocles et veriora videatur dicere; Damis vero ab audientibus derideatur: neque enim valde confido Timocli, futurum ut per se vincat, nisi a nobis ipsi aliquid auxilii accedat. Præconium ergo fac, Mercuri, de more, ut surgant consilii dandi causa.

MERC. Audi: tace: ne turba: quis concionari vult deorum justæ ætatis quibus licet? Quid hoc? nemo surgit, sed tacetis magnitudine eorum, quæ denunciata vobis sunt, perculsi?

19. MOMUS. At vestrum jam quisque lutum flatibus et humor! Ego vero, si mihi loquendi cum fiducia facultas detur, multa, Jupiter, habeo, quæ dicam.

ΖΕΥΣ. Λέγε, ὦ Μῶμε, πάνυ θαρρῶν· ὁ γὰρ εἴ ἐπὶ τῷ συμφέροντι παρρησιασόμενος.

ΜΩΜ. Οὐκοῦν ἀκούετε, ὦ θεοί, τά γε ἀπὸ καρδίας, φασίν· ἐγὼ γὰρ καὶ πάνυ προσεδόκων ἐς τὸδε ἀμνηστίας περιστήσεσθαι τὰ ἡμέτερα καὶ πολλοὺς τοιούτους ἀναφύσεσθαι ἡμῖν σοφιστὰς, παρ' ἡμῶν αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς τολμῆς λαμβάνοντας· καὶ μὴ τὴν Θέμιν οὔτε τῷ Ἐπικουρῷ ὀργίζεσθαι ἄξιον οὔτε τοῖς δμῖληταῖς αὐτοῦ καὶ διαδόχοις τῶν λόγων, εἰ τοιαῦτα περὶ ἡμῶν ὑπειλήφασιν. Ἡ τί γὰρ αὐτοὺς ἀξιώσει τις ἂν φρονεῖν, ὁπότεν ὀρώσι τοσαύτην ἐν τῷ βίῳ τὴν ταραχὴν, καὶ τοὺς μὲν χρηστοὺς αὐτῶν ἀμελουμένους, ἐν πενίᾳ καὶ νόσοις καὶ δουλείᾳ καταφειρομένους, παμπονήρους δὲ καὶ μισαροὺς ἀνθρώπους προτιμωμένους καὶ ὑπερπλουτοῦντας καὶ ἐπιτάττοντας τοῖς κρείττους, καὶ τοὺς μὲν ἱεροσύλους οὐ κολαζομένους, ἀλλὰ διαλανθάνοντας, ἀνασκοπιζομένους δὲ καὶ τυμπανιζομένους ἐνίοτε τοὺς οὐδὲν ἀδικοῦντας; Εἰκότως τοίνυν ταῦτα ὀρώντες οὕτω διαιροῦνται περὶ ἡμῶν ὥς οὐδὲ θλιῶς ὄντων,

20. καὶ μάλιστα ὅταν ἀκούσῃσι τῶν χρησμῶν λεγόντων ὥς διαβάς τις τὸν Ἄλυν μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει, οὐ μέντοι δηλοῦντων εἴτε τὴν αὐτοῦ εἴτε τὴν τῶν πολεμίων· καὶ πάλιν

Ἡ οὐθὶ Σαλαμίς, ἀπολείς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν

καὶ Πέρσαι γὰρ, οἷμαι, καὶ Ἕλληνες τέκνα γυναικῶν ἦσαν. Ὅταν μὲν γὰρ πάλιν τῶν βασιδῶν ἀκούσῃσι, ὅτι καὶ ἐρῶμεν καὶ τιτρωσκόμεθα καὶ δεσμούμεθα καὶ δουλειόμεν καὶ στασιάζομεν καὶ μυρία ὅσα πράγματα ἔχομεν, καὶ ταῦτα μακάριοι καὶ ἀφθαρτοὶ ἀξιοῦντες εἶναι, τί ἄλλο ἢ δικαίως καταγελῶσι καὶ ἐν οὐδενὶ τίθενται τὰ ἡμέτερα; Ἡμεῖς δὲ ἀγανακτοῦμεν, εἴ τινες ἀνθρώποι ὄντες οὐ πάνυ ἀνόητοι διελέγχουσι ταῦτα καὶ τὴν πρόνοιαν ἡμῶν παρωθοῦνται, δέον ἀγαπᾶν, εἴ τινες ἡμῖν θύουσιν ἐπὶ τὰ τοιαῦτα ἐξαμαρτάνουσι.

21. Καὶ μοι ἐνταῦθα, ὦ Ζεῦ — μόνος γὰρ ἔσμεν καὶ οὐδεὶς ἀνθρώπος πάρεστι τῷ συλλόγῳ ἔξω Ἡρακλέους καὶ Διονύσου καὶ Γανυμήδους καὶ Ἀσκληπιοῦ, τῶν παρεγγράπτων τούτων — ἀπόκριναί μοι μετ' ἀληθείας, εἴ ποτέ σοι ἐμελήσεν ἐς τοσούτον τῶν ἐν τῇ γῇ ὥς ἐξετάσαι τίνες αὐτῶν οἱ φαῦλοι ἢ οἵτινες οἱ χρηστοὶ εἰσιν· ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις. Εἰ γοῦν μὴ ὁ Θησεὺς ἐκ Τροϊζῆνος ἐς Ἀθήνας ἰὼν ὁδοῦ πάρεργον ἐξέκοψε τοὺς κακούργους, ὅσον ἐπὶ σοὶ καὶ τῇ σῇ προνοίᾳ οὐδὲν ἂν ἐκώλυεν ἐντροφῶντας ζῆν ταῖς τῶν παροδοιπορούντων σφαγαῖς τὸν Σχεῖρωνα καὶ τὸν Πτυοκάμπτην καὶ Κερκυόνα καὶ τοὺς ἄλλους· ἢ εἰ γε μὴ ὁ Εὐρύσθευς, ἀνὴρ ἀρχαῖος καὶ προνοητικὸς, ὑπὸ φιλανθρωπίας ἀναπνυθάνομενος τὰ παρ' ἐκάστοις ἐξέπεμπε τουτονὶ τὸν οἰκέτην αὐτοῦ, ἐργατικὸν ἀνθρώπον καὶ πρόθυμον ἐς τοὺς πόρους, ὁ Ζεὺς σὺ δλίγον ἐφρόντιζες ἂν τῆς Ὑδρας καὶ τῶν ἐν Στυμφάλῳ ὀρνέων καὶ ἵππων τῶν Θρακικῶν καὶ τῆς Κενταύρων ὕβρεως καὶ παροινίας.

22. Ἀλλ' εἰ γρηὶ τὰ ληθῇ λέγειν, κατήμεθα τοῦτο

JUP. Audacter, Mome, dicito : apertum enim est te utilitatis causa libere locuturum.

MOM. Audite ergo, dii, quæ ex animo, aiunt, proferam. Ego enim et valde quidem expectabam, ad hoc angustiarum perventuras esse res nostras, multosque id genus exorituros nobis sophistas, a nobis ipsis audaciæ suæ obtentum capientes. Et per Themidem, non irascendum est Epicuro, neque ipsius sodalibus et successoribus sententiarum, si talia de nobis putarunt. Quid enim aliud sentire illos aliquis postulet, quando tantam in vita perturbationem rerum observant; qui boni inter illos sunt, negligi, in paupertate, et morbis, et servitute pereuntes; pessimos contra impurosque homines præferri illis, divites ultra modum, imperantes melioribus; sacrilegos non puniri, sed latere; in crucem vero agi, fustibus cædi interdum eos qui nihil injuste egerunt? Merito igitur, ea quum vident, ita de nobis cogitant, quasi omnino non simus :

20. præsertim si audiant oracula dicere,

Qui superabit Halyn, magnam pervertet opum vim, nec tamen indicare, suamne, an hostium; et rursus,

O Salamis, perdes muneori e corpore natos :

et Persæ enim, arbitror, et Græci muliebri e corpore nati erant. Rursus inde carminum sutores quum audiunt, nos et amare, et vulnerari, et vinciri, et servire, et dissidere, et sexcentas molestias habere narrantes, idque quum beati et immortales esse postulemus : quid aliud quam merito nos derident, et nullam nostri rationem habent? Nos vero indignamur, si qui homines non plane amentes reprehendunt ista et nostram providentiam rejiciunt; quum satis habere debeamus, si quidam adhuc nobis post tot nostra peccata sacrificant.

21. Atque hic mihi, Jupiter (soli enim sumus, neque adest in cœtu hoc hominum quisquam, præter Herculem et Bacchum, Ganymedem et Æsculapium, ascriptitios illos), responde mihi ex vero, an unquam tibi tantum ea quæ in terra aguntur curæ fuerint, ut exquireres qui illorum mali, et qui boni sint : verum non dixeris. Nisi enim Theseus, Trézene Athenas pergens, obiter in via excidisset maleficos, quantum ad te tuamque providentiam, nihil prohibebat vivere et in viatorum cædibus luxuriari Scironem, et Pityocamptem, et Cercyonem, et reliquos : aut nisi Eurystheus, antiquus vir et providens, humanitate ductus, explorato quid apud quosque ageretur, misisset hunc suum famulum, operosum hominem et ad labores promptum, tu, Jupiter, parum curasses Hydram, et illas in Styμφalo volucres, et equos Thracios, et ebrias Centaurorum contumelias.

22. Sed si verum dicendum est, sedemus in hoc solum

μόνον ἐπιτηροῦντες, εἴ τις θύει καὶ κνισθ' παρὰ τοὺς βωμούς· τὰ δ' ἄλλα κατὰ ῥῶν φέρεται ὡς ἂν τύχη ἕκαστον παρασυρόμενα. Τοιγαροῦν εἰκότα νῦν πάσχομεν καὶ ἔτι πεισόμεθα, ἐπειδὴν κατ' ὀλίγον οἱ ἄνθρωποι ἀνακλύπτοντες εὐρίσκειν οὐδὲν ὄφελος αὐτοῖς ὄν, εἰ θύοιεν ἡμῖν καὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν. Ἐἴτ' ἐν βραχεῖ ὄψει καταγελῶντας μὲν τοὺς Ἐπικούρους καὶ Μητροδώρους καὶ Δάμιδας, κρατουμένους δὲ καὶ ἀποφραττομένους ὑπ' αὐτῶν τοὺς ἡμετέρους ζυνηγόρους· ὥστε ὑμέτερον ἂν εἴη παύειν καὶ ἰσθαι ταῦτα, τῶν καὶ ἐς τὸδε αὐτὰ προαγαγόντων. Μῶμψ δὲ οὐ μέγας δ κίνδυνος, εἰ ἄτιμος ἔσται· οὐδὲ γὰρ πάλαι τῶν τιμωμένων ἦν, ὑμῶν ἔτ' εὐτυχοῦντων καὶ τὰς θυσίας μόνων ἔστωμένων.

23. ZEYΣ. Τοῦτον μὲν, ὦ θεοί, ληρεῖν ἑάσωμεν αἰετράχυν ὄντα καὶ ἐπιτιμητικόν· ἔστι μὲν γὰρ, ὡς δ θαυμαστός Δημοσθένης ἔφη, τὸ μὲν ἐγκαλέσαι καὶ μέμνησθαι καὶ ἐπιτιμῆσαι ῥᾶδιον καὶ τοῦ βουλομένου παντός, τὸ δ' ὅπως τὰ παρόντα βελτίω γενήσεται ζυμβουλεύσαι, τοῦτ' ἐμπροσθ' ὡς ἀληθῶς ζυμβούλου, ὅπερ οἱ ἄλλοι εὖ οἶδ' ὅτι ποιήσετε καὶ τούτου σιωπῶντος.

24. ΠΟΣ. Ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὑποβρύχιός εἰμι, ὡς ἴστε, καὶ ἐν βυθῷ πολιτεύομαι κατ' ἐμυτὸν, ἐς ὅσον ἐμοὶ δυνατόν αἰῶζω τοὺς πλέοντας καὶ παραπέμπων τὰ πλοῖα καὶ τοὺς ἀνέμους καταμαλάττων· ὅμως δ' οὖν — μέλει γάρ μοι καὶ τῶν ἐνταῦθα — φημι δεῖν τὸν Δῆμιν τοῦτον ἐκποδὸν ποιήσασθαι, πρὶν ἐπὶ τὴν ἔριν ἔλκειν, ἥτοι κεραυνῷ ἢ τινὶ ἄλλῃ μηχανῇ, μὴ καὶ ὑπέρσυχ' λέγων — φῆς γὰρ, ὦ Ζεῦ, πιθανόν τινα εἶναι αὐτόν — ἅμα γὰρ καὶ δείκνυσθαι αὐτοῖς ὡς μετερχόμεθα τοὺς τὰ τοιαῦτα καθ' ἡμῶν διεξιόντας.

25. ZEYΣ. Παῖζεις, ὦ Πόσειδον, ἢ τέλεον ἐπιλέλθαι ὡς οὐδὲν ἐφ' ἡμῖν τῶν τοιούτων ἔστιν, ἀλλ' αἱ Μοῖραι ἑκάστῳ ἐπικλώουσι τὸν μὲν κεραυνῷ, τὸν δὲ ἔριει, τὸν δὲ πυρετῷ ἢ φλόγῃ ἀποθάνειν; ἐπεὶ τοί γε εἰ μοι ἐπ' ἐξουσίᾳ τὸ πρᾶγμα ἦν, εἴσα αὖ, οἷε, τοὺς ἱεροσύλους πρῶην ἀπελθεῖν ἀκεραυνώτους ἐκ Πίστης δύο μου τῶν πλοκάμων ἀποκείραντας ἐξ ὧν ἑκάτερον ἔλκοντα; ἢ σὺ αὐτὸς περιείδες ἂν ἐν Ἐραιστῷ τὸν Ἀλιέα τὸν ἐξ Ὀρεοῦ ὑφαίρουμένον σου τὴν τρίαιναν; Ἄλλως τε καὶ δοξομεν ἀγανακτεῖν λελυπημένοι τῷ πράγματι καὶ δεδιέναι τοὺς παρὰ τοῦ Δάμιδος λόγους καὶ διὰ τοῦτο ἀποσκευάζεσθαι τὸν ἄνδρα οὐ περιμεινάντες ἀντεξετασθῆναι αὐτὸν τῷ Τιμοκλεῖ· ὥστε τί ἄλλο ἢ ἐξ ἐρήμης οὕτω κρατεῖν δοξομεν;

ΠΟΣ. Καὶ μὴν ἐπιτομόν τινα ταύτην ἔγωγε ὦμην ἐπινενοσχεῖν πρὸς τὴν νίκην.

ZEYΣ. Ἄπαγε, θυννώδες τὸ ἐνόημα, ὦ Πόσειδον, καὶ κοιμῇ παρ' ἑ, προκαίρειν τὸν ἀναγωνιστήν, ὡς ἀποθάνῃ ἀήττητος ἀμφήριστον ἔτι καὶ ἀδιάκριτον καταλιπὼν τὸν λόγον.

ΠΟΣ. Οὐκοῦν ἀμείνων τι ὑμεῖς ἄλλο ἐπινεοῖτε, εἰ τὰμὰ οὕτως ὑμῖν ἀποτεθύννισται.

26. ΑΠΟΛ. Εἰ καὶ τοῖς νέοις ἔτι καὶ ἀγενεῖος ἡμῖν

intenti, si quis sacrificet et nidorem excitet prope altaria: reliqua suo fluxu feruntur, et trahuntur unumquodque ut sors tulerit. Itaque nihil prater spem nobis accidit, et in posterum accidet, quum apertis paullatim oculis homines invenient nihil sibi prodesse, si sacrificent nobis et pompas mittant. Tum paullo post videbis illudentes nobis Epicuros, et Metrodoros, et Damides, victos vero ab illis constrictosque nostros patronos. Vestrum ergo fuerit sedare ac sanare talia, qui nempe ea in hunc statum perduxeritis. Momo quidem non magnum imminet periculum, si honore carebit; neque enim olim inter honoratos fuit, quum vos adhuc felices soli frueremini victimis.

23. JUP. Hunc, dii, delirare patiamur, asperum semper et ad reprehensionem proclivem. Est nimirum, ut admirabilis vir Demosthenes dixit, accusare quidem et reprehendere et increpare facile, et uniuscujusque qui modo voluerit; sed consilium dare quomodo meliora fiant praesentia, illud denum prudentis revera consiliiarii est: quod vos reliqui, probe scio, vel tacente isto facietis.

24. NEPT. Ego de cetero submersus sum, ut nostis, et in fundo maris versor pro me, quantum possum, servans navigantes, et navigia deducens, et molliens ventos: interrim tamen (nam haec etiam mihi cura: sunt) aio oportere hunc Damim tollere ante de medio, quam ad contentionem veniat, vel fulmine, vel alia quadam ratione, ne dicendo superet (dicis enim, Jupiter, persuadendi peritum esse hominem): nam simul ostenderimus illis, quam ulcisci soleamus eos qui talia contra nos disputant.

25. JUP. Ludin', Neptune, an plane oblitus es, nihil talium in nostra potestate esse, sed nere unicuique Parcas, ut alius fulmine, gladio alius, alius febri aut tabe moriatur? Alioqui, si quidem in mea potestate res esset, passusno eram, putas, sacrilegos nuper discedere non fulminatos Olympia, qui duos de meis cirris detonderant, sex minas pendentem unumquemque? aut tune ipse neglecturus eras in Geræsto piscatorem ex Oreο, qui tridentem tibi subduxit? Ceterum etiam videbimur indigne ferre et dolere hoc negotium, et metuere argumenta Damidis, et propter hoc ipsum amoliri hominem, neque exspectare ut cum Timocle comparetur: itaque quid aliud quam indicta ab adversario causa, vincere sic videbimur?

NEPT. At ego compendiarium hanc excogitasse mihi videbar ad victoriam viam.

JUP. Apage, thunnos olet hoc commentum, Neptune, et nimis est pingue, ante interficere adversarium, ut invictus moriatur, disputationem relinquens non dijudicatam et de qua contentioni adhuc locus sit.

NEPT. Ergo melius vos aliud excogitate, si mea adeo ad thunnos a vobis ablegantur.

26. APOLLO. Si juvenibus etiam et adhuc imberbibus

ἐφεῖτο ἐκ τοῦ νόμου δημηγορεῖν, ἴσως ἂν εἶπόν τι ζυμ-
φέρον ἐς τὴν διάσκεψιν.

ΜΟΜ. Ἡ μὲν σκέψις, ὦ Ἀπολλων, οὕτω περὶ με-
γάλων, ὥστε μὴ καὶ ἡλικίαν, ἀλλὰ κοινὸν ἅπασι προ-
αἰσθαι τὸν λόγον· χάριεν γάρ, εἰ περὶ τῶν ἐσχάτων
κινδυνεύοντες περὶ τῆς ἐν τοῖς νόμοις ἐξουσίας σμικρο-
λογούμεθα. Σὺ δὲ καὶ πάνυ ἤδη ἔννομος εἰ δημηγόρος,
πρόπαλαι μὲν ἐξ ἐφῆβων γεγονὸς, ἐγγεγραμμένος δὲ ἐς
τὸ τῶν δώδεκα ληξιαρχικόν, καὶ ὀλίγου δεῖν τῆς ἐπὶ
Κρόνου βουλῆς ὣν ὥστε μὴ μεираκίεου πρὸς ἡμᾶς,
ἀλλὰ λέγε θαρρῶν ἤδη τὰ δοκοῦντα μηδὲν αἰδεσθεῖς,
ὅτι ἀγένειος ὢν δημηγορήσεις, καὶ ταῦτα βαθυπώγωνα
καὶ εὐγένειον οὕτως υἱὸν ἔχων τὸν Ἀσκληπιόν. Ἄλλως
τε καὶ πρόπον ἂν εἴη σοι νῦν μάλιστα ἐκφάνειν τὴν
σοφίαν, εἰ μὴ μάτην ἐν τῷ Ἑλικῶνι κάθησαι ταῖς Μού-
σαις συμφιλοσοφῶν.

ΑΠΟΛ. Ἀλλ' οὐ σὲ, ὦ Μῶμε, γρὴ τὰ τοιαῦτα
ἐφίεμαι, τὸν Δία δέ· καὶ ἦν οὗτος κελύσσει, τάχα ἂν τι
οὐκ ἄμουσον εἴποιμι, ἀλλὰ τῆς ἐν τῷ Ἑλικῶνι μελέτης
ἄξιον.

ΖΕΥΣ. Λέγε, ὦ τέκνον· ἐφίημι γάρ.

27. ΑΠΟΛ. Ὁ Τιμοκλῆς οὗτος ἐστὶ μὲν χρηστὸς
ἄνθρωπος καὶ εὐσεβὴς καὶ τοὺς λόγους πάνυ ἡκριβώκε τού-
των Στωϊκῶν ὥστε καὶ σύνοστιν ἐπὶ σοφίᾳ πολλοῖς τῶν
νέων καὶ μισθοὺς οὐκ ὀλίγους ἐπὶ τούτῳ ἐκλέγει, σφό-
δρα πιθάνος ὢν, ὅποτε ἰδίᾳ ταῖς μαθηταῖς διαλέγοιτο·
ἐν πληθείᾳ δὲ εἰπὲν ἀτομωτάτος ἐστὶ καὶ τὴν φωνὴν
ιδιότητος καὶ μιζοδόρβαρος, ὥστε γέλωντα ὀλισκάνειν
διὰ τοῦτο ἐν ταῖς συνουσίαις οὐ ζυνεῖρυν, ἀλλὰ βαττα-
ρίζων καὶ ταραττόμενος, καὶ μάλιστα ὁπότεν οὕτως
ἔχων καὶ καλλιρρημοσύνην ἐπιδείκνυσθαι βούλεται.
Ξυνεῖναι μὲν γάρ εἰς ὑπερβολὴν δξύς ἐστι καὶ λεπτο-
γνώμων, ὥς φασι· οἱ ἄμεινον τὰ τῶν Στωϊκῶν εἰδότες,
λέγων δὲ καὶ ἐρμηνεύων ὑπ' ἀσθενείας διαφθείρει αὐτὰ
καὶ συγχεῖ οὐκ ἀποσαφηνίζων ὅ τι βούλεται, ἀλλ' αἰ-
νίγμασιν ἐοικότα προτείνειν καὶ πάλιν αὐτὸν πολλὴν ἀσαφ-
στερα πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκρινόμενος· οἱ δὲ οὐ ζυν-
ιέντες καταγελῶσιν αὐτοῦ. Δεῖ δ' οἷμαι σαφῶς λέγειν
καὶ τούτου μάλιστα πολλὴν ποιεῖσθαι τὴν πρόνοιαν, ὥς
ζυνήσουσιν οἱ ἀκούοντες.

28. ΜΟΜ. Τοῦτο μὲν ὁρθῶς ἐλεξας, ὦ Ἀπολλων,
ἐπαινέσας τοὺς σαφῶς λέγοντας, εἰ καὶ μὴ πάνυ ποιεῖς
αὐτὸ σὺ ἐν τοῖς χρησμοῖς λοῖζος ὢν καὶ γριφώδης καὶ
ἐς τὸ μεταίχμιον ἀσφαλῶς ἀπορρίπων τὰ πολλὰ, ὥς
τοὺς ἀκούοντας ἄλλοι δεισάται Πυθίου πρὸς τὴν ἐξήγη-
σιν αὐτῶν. Ἀτὰρ τί τὸ ἐπὶ τούτῳ συμβουλευεῖς; τίνα
ἔασιν ποιήσασθαι τῆς τοῦ Τιμοκλέους ἀδυναμίας ἐν τοῖς
λόγοις;

29. ΑΠΟΛ. Ξυνήγορον, ὦ Μῶμε, εἰ πως δυν-
θεῖμην, αὐτῷ παρασχεῖν ἄλλον τῶν δεινῶν τούτων,
ἐροῦντα κατ' ἀξίαν ἅπερ ἂν ἐκείνος ἐνοθυμηθεῖς ὑποβάλῃ.

ΜΟΜ. Ἀγένειον τοῦτο ὥς ἀληθῶς εἴρηκας, ἐτι παι-
δαγωγοῦ τιнос δεόμενον, ξυνήγορον ἐν ξυνουσίᾳ φιλοσό-
φων παραστήσασθαι ἐρμηνεύοντα πρὸς τοὺς περρόντας

nobis permisum lege esset concionari, forte dicerem ali-
quid utile ad nostram deliberationem.

MOM. Deliberatio, Apollo, adeo de magnis rebus est,
ut non secundum aetatem, sed communis omnibus dicendi
facultas proposita sit. Lepidum quippe fuerit, si, quum in
extremis versemur periculis, de potestate legitima subtiliter
et jejune disputemus. Tu vero etiam omnino jam legiti-
mus concionator es, qui ephēbis olim excesseris, et in
duodecim deorum album relatus, atque tantum non de illo
sub Saturno consilio unus sis. Quare noli apud nos ado-
lescentuli pudorem simulare, sed audacter jam quae tibi
videantur dicito, nihil verecundatus, si imberbis concio-
nere, praesertim quum promissa adeo barba et menti probe
hirsuti filium habeas Æsculapium. Præterea decet te
nunc praesertim tuam proferre sapientiam, nisi frustra in
Helicone resides et philosophare cum Musis.

APOL. Atqui tuum non est, Mome, eam facultatem
dare, sed Jovis. Hic si jusserit, forte aliquid dixerō a
Musis non alienum, sed exercitatione quam in Helicone
instituiimus dignum.

JUP. Dic, fili, permitto enim.

27. APOL. Bonus vir est iste Timocles, et deorum
amans, et rationes Stoicorum plane perdidicit. Itaque
multis cum juvenibus philosophiae causa versatur, merce-
desque eo nomine non parvas conficit, qui persuadeat
egregie, quando privatim disputat cum adolescentibus :
in turba autem dicere minime audet, et vocem habet
imperfecti hominis, ac semibarbarus est, ut risum propter
ista debeat in congressibus, qui non connectat verba, sed
balbutiat et perturbetur : et maxime quoties cum hoc inge-
nio etiam venuste dicendi facultatem vult ostendere. Ad
intelligendi enim vim acutissimus est, et subtiliter cogitat,
ut affirmant qui optime Stoicorum res norunt : quum vero
dicit et explicat, prae imbecillitate ea corrumpit et confun-
dit, qui non clare quid sibi velit explanet, sed enigmati-
similia proferat, ac cursus multo etiam obscurius ad interro-
gata respondeat. Inde qui illum non intelligunt, derident.
Oportet autem, puto, dilucide dicere, ejusque rei multam
adhibere providentiam, ut intelligant qui audiunt.

28. MOM. Recte tu quidem illud, Apollo, quod laudas
dilucide dicentes, etsi minime omnium ipse hoc facis in
oraculis, sed obliquus es et perplexus, et qui in medium
inter certantes locum tutus ipse pleraque projicias, ut, qui
audierunt, alio opus habeant ad ea interpretanda Pythio.
Verum quid post illa tu consulis? quam medicinam facere
Timoclis in dicendo imbecillitati?

29. APOL. Patronum, Mome, si qua possemus illi adju-
gere alium de vehementibus illis, qui pro dignitate dicat
quaecumque iste excogitata illi subjecerit.

MOM. Vere pro imberbi istuc dixisti et qui paedagogo
adhuc indigeat, patronum in philosophorum disputatione
astare, explicitantem praesentibus quid sentiat Timocles :

ἄπερ ἂν δοκῇ Τιμοκλεῖ, καὶ τὸν μὲν Δάμιν αὐτοπρόσωπον καὶ δι' αὐτοῦ λέγειν, τὸν δὲ ὑποκριτῇ προσχρώμενον ἰδίᾳ πρὸς τὸ οὗς ἐκείνῳ ὑποβάλλειν τὰ δοκούντα, τὸν ὑποκριτὴν δὲ βητορνεύειν, οὐδ' αὐτὸν ἴσως ξυνιέντα ὅ τι ἀκούσεται. Ταῦτα πῶς οὐ γέλοιον ἂν εἴη τῷ πλήθει; Ἄλλὰ τοῦτο μὲν ἄλλως ἐπινοήσομεν.

30. Σὺ δέ, ὦ θαυμάσιε — φῆς γὰρ καὶ μάντις εἶναι καὶ μισθοὺς οὐκ ὀλίγους ἐπὶ τῷ τοιοῦτῳ ἐξέλεξας ἄχρι καὶ τοῦ πλίνθους χρυσᾶς ποτε εἰληφέναι — τί οὐκ ἐπεδείξω ἡμῖν κατὰ καιρὸν τὴν τέχνην προειπὼν ὁπότερος τῶν σοφιστῶν κρατήσῃ λέγων; οἶσθα γὰρ δῆπου τὸ ἀποθεσόμενον μάντις ὦν.

ΑΠΟΛ. Πῶς, ὦ Μῶμε, δυνατόν ποιεῖν ταῦτα μήτε τρίποδος ἡμῖν παρόντος μήτε θυμιαμάτων ἢ πηγῆς μαντικῆς, οἷα ἡ Κασταλία ἐστίν;

ΜΟΜ. Ὅρᾳς; ἀποδιδράσκεις τὸν ἐλεγχον ἐν στενῷ ἐχόμενος.

ΖΕΥΣ. Ὅμως, ὦ τέκνον, εἰπέ καὶ μὴ παράσχης τῷ συκοφάντῃ τούτῳ προφάσεις διαβάλλειν καὶ χλευάζειν τὰ σά ὡς ἐπὶ τρίποδι καὶ ὕδατι καὶ λιθανωτῷ κείμενα, ὡς, εἰ μὴ ἔχῃς ταῦτα, στερησόμενός σε τῆς τέχνης.

ΑΠΟΛ. Ἄμεινον μὲν ἦν, ὦ πάτερ, ἐν Δελφοῖς ἢ ἐν Κολοφῶνι τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ἀπάντων μοι τῶν χρησίμων παρόντων, ὡς ἔθος· ὁμῶς δὲ καὶ οὕτω γυμνὸς ἐκείνων καὶ ἄσκευος πειράσσομαι προειπεῖν ὁποτέρου τὸ κράτος ἔσται· ἀνέξεσθε δέ, εἰ μὴ ἐκμετρα λέγοιμι.

ΜΟΜ. Λέγε, σαφεῖ δὲ μόνον, ὦ Ἀπόλλον, καὶ οὐ ξυνηγόρου καὶ αὐτὰ ἢ ἐρμηνεύς δεόμενα· καὶ γὰρ οὐκ ἄρνευα κρέα καὶ χελώνη νῦν ἐν Λυδίᾳ ξυνέψεται· ἀλλ' οἶσθα περὶ οὗτου ἢ σκέψαι.

ΖΕΥΣ. Τί ποτ' ἐρεῖς, ὦ τέκνον; ὡς τά γε πρὸ τοῦ χρησμοῦ, ταῦτα ἤδη φοβερά· ἢ χροῖα τετραμμένη καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ περιφερεῖς καὶ κόμη ἀνασοδουμένη καὶ κίνημα κορυδαντωδὲς καὶ ὄλως κατόχμιμα πάντα καὶ φρικώδη καὶ μυστικά.

31. ΑΠΟΛ. Κέλνυτε μαντιπλόου τόδε θέσφατον Ἀπόλλωνος ἀμψ' ἐριδος κρυερῆς, τὴν ἀνέρες ἐσθήσαντο δέξεσθαι μύθοισι κορυσοσόμενοι πυκνοῖσι. Πολλὰ γὰρ ἐνθα καὶ ἐνθα μόθου ἑτεραλκεῖ κλωνιμῶ ταρφέος ἄκρα κόρυμβά καταπλήττουσιν ἐχέτης. Ἄλλ' ὅταν αἰγυπιδίος γαμφώνυχος ἀκρίδα μάρψῃ, δὴ τότε λοιστῆιον ὁμβροφόροι κλάγξουσιν κορώναι. Νίκη δ' ἡμίονων, ὁ δ' ὄνος βοᾷ τέκνα κορύψαι.

ΖΕΥΣ. Τί τοῦτο ἀνεκάχασας, ὦ Μῶμε; καὶ μὴν οὐ γελοῖα τὰ ἐν ποσὶ παῦσαι κακόδαιμον, ἀποπνιγῆσθαι ὑπὸ τοῦ γέλωτος.

ΜΟΜ. Καὶ πῶς δυνατόν, ὦ Ζεῦ, ἔφ' οὕτω σαφεῖ καὶ προδήλῳ τῷ χρησμῷ;

ΖΕΥΣ. Οὐκοῦν καὶ ἡμῖν ἤδη ἐρμηνευοὺς ἂν αὐτὸν ὅ τι καὶ λέγει.

ΜΟΜ. Πάνυ πρόδηλα, ὥστε οὐδὲν ἡμῖν Θεμιστοκλέους δεήσει· φησὶ γὰρ τὸ λόγιον οὕτως διαρρήδην γόητα μὲν εἶναι τοῦτον, ἡμᾶς δὲ ὄνους καυθελίους νῆ Δία καὶ ἡμιόνους, τοὺς πιστεύοντας αὐτῷ, οὐδ' ὅσον ἀκρίδος τὸν νοῦν ἔχοντας.

ac Damin ex sua persona et pro se loqui, alterum autem histrione uti, et seorsum illi in aurem quæ videantur subjicere, ac histrionem deinde magnifice verba facere, qui forte nec ipse quæ audivit intellexerit. Ista quomodo non risus erunt multitudini? Verum de illo quidem frustra cogitabimus.

30. At tu, præstantissime (dicis enim te vatem esse, et mercedes non parvas eo nomine cepisti, adeo ut lateres etiam aureos aliquando acceperis), quin tu ostendisti nobis in tempore artem, prædicens uter sophistarum dicendo sit superaturus? nosti enim scilicet quid futurum sit, quum divinus sis.

ΑΠΟΛ. Quomodo, Mome, fieri potest ut faciam talia, quum neque tripus nobis præsto sit, neque suffimenta, neque fons fatidicus, qualis est Castalius?

ΜΟΜ. Vides? fugis convinci, in angusto deprehensus.

ΖΕΥΣ. Tamen dic, fili, neu præbe calumniatori isti obtentum insimulandi et irridendi tuas divinationes, tanquam in tripode et aqua ac thure positas, ut, si ista non habeas, arte quoque ipsa careas.

ΑΠΟΛ. Melius quidem erat, pater, Delphis aut Colophone talia facere, ubi præsto mihi sunt pro more quæ ad rem faciunt omnia: attamen sic etiam, nudus illis et imparatus, tentabo prædicere cujus futura sit victoria: sustinebitis autem, si non satis modulata dixerō.

ΜΟΜ. Dic, verum dilucida modo, Apollo, nec consiliario aut interprete ipsa quoque indigentia: neque enim agnæ carnes et testudo nunc una coquuntur in Lydia: verum scis qua de re deliberetur.

ΖΕΥΣ. Quid tandem dices, fili? nam ea quæ præcedunt oraculum, jam hæc sunt terribilia: mutatus color, oculi huc illuc torti, coma cum horrore turbata, motus Corybanticus; et in universum possessi hominis omnia, et horribilia, et mystica.

31. ΑΠΟΛ. Percipite, o superi, quæ jam canit augur Apollo ille super rigida, quam constituere valentes arguto clamore viri, verbisque petulci. Multum hinc alternis crocitibus aera et inde, non sine lucentis stivæ terroribus, implent. Curvo at ubi vultur comprehenderit ungue cicadam, tum sane imbriferæ cornices ultima clangent. Victores mull, ast asinus sobolem arietat acrem.

ΖΕΥΣ. Quid pleno ita rictu cachinnas, Mome? atqui ridicula non sunt præsentia. Desine, infelix, suffocaberis a risu.

ΜΟΜ. Et qui possim desinere, Jupiter, super oraculo ita claro ac dilucido?

ΖΕΥΣ. Ergo etiam nobis illud explicaveris quid sibi velit.

ΜΟΜ. Manifestum omnino. Itaque nihil nobis opus erit Themistocle, adeo diserte dicit oraculum hunc præstigiatorum esse, nos vero asinos clitellarios, ita me Jupiter, et mulos, qui credamus illi, et neque tantum mentis quantum cicadam habere.

32. ΗΡΑΚ. Ἐγὼ δὲ, ὦ πάτερ, εἰ καὶ μέτοικός εἰμι, οὐκ ὀκνήσω ὁμῶς τὰ δοκοῦντά μοι εἰπεῖν· ὅποταν γὰρ ἤδη ξυνελθόντες διαλέγονται, τῆνικαῦτα, ἣν μὲν ὁ Τυμοκλῆς ὑπέσχη, ἑάσομεν προχωρεῖν τὴν ξυνουσίαν ὑπὲρ ἡμῶν, ἣν δὲ τι ἑτεροῖον ἀποδαῖνῃ, τότε ἤδη τὴν στοὰν αὐτὴν ἐγὼγε διασείσας, εἰ δοκεῖ, ἐμβαλῶ τῷ Δάμειδι, ὥς μὴ κατάρατος ὢν ὑβρίζῃ ἐς ἡμᾶς.

ΖΕΥΣ. Ἡράκλεις, ὦ Ἡράκλεις, ἄγροικον τοῦτ' εἶρηκας καὶ δεινῶς Βοιωτίων, ξυναπολέσαι ἐνὶ πονηρῇ τοσοῦτους καὶ προσέτι τὴν στοὰν αὐτῷ Μαραθῶνι καὶ Μιλτιάδῃ καὶ Κυναιγεῖρῳ. Καὶ πῶς ἂν τούτων ξυμπεσόντων οἱ ῥήτορες ἔτι ῥητορεύοιεν τὴν μεγίστην εἰς τοὺς λόγους ὑπόθεσιν ἀρηρημένοι; Ἄλλως τε ζῶντι μὲν σοι δυνατὸν ἦν ἴσως ἂν τι καὶ πρῆξι τοιοῦτον, ἀφ' οὗ δὲ θεὸς γεγένησαι, μεμάθηκας, οἶμαι, ὥς αἱ Μοῖραι τὰ τοιαῦτα μόναι δύνανται, ἡμεῖς δὲ ἄκυροι αὐτῶν ἐσμεν.

ΗΡΑΚ. Οὐκοῦν καὶ ὅποτε τὸν λέοντα ἢ τὴν ὕδραν ἐφόνευον, αἱ Μοῖραι δι' ἐμοῦ ἐκεῖνα ἔπραττον;

ΖΕΥΣ. Καὶ μάλιστα.

ΗΡΑΚ. Καὶ νῦν ἦν τις ὑβρίζῃ εἰς ἐμὲ ἢ περισυλῶν μου τὸν νῆον ἢ ἀνατρέπων τὸ ἄγαλμα, ἦν μὴ ταῖς Μοῖραις πάλαι δεδογμένον ἦ, οὐκ ἐπιτρέψω αὐτόν;

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς.

ΗΡΑΚ. Οὐκοῦν ἄκουσον, ὦ Ζεῦ, μετὰ παρρησίας· ἐγὼ γὰρ, ὥς ὁ κωμικός ἐφη, ἄγροικός εἰμι τὴν σκάφην σκάφην λέγων· εἰ τοιαῦτά ἐστι τὰ ὑμέτερα, μακρὰ χαίρειν φράσας ταῖς ἐνταῦθα τιμαῖς καὶ κνίσῃ καὶ ἱερείων αἵματι ἐς τὸν ἄδην ἀπειμι, ὅπου με γυμνὸν τὸ τῶσον ἔχοντα κἂν τὰ εἰδῶλα φοβήσεται τῶν ὑπ' ἐμοῦ πεφονευμένων θηρίων.

ΖΕΥΣ. Εὖ γε, οἴκοθεν δ' μάρτυς, φησὶν· ἀπέσωσάς γ' ἂν οὖν τῷ Δάμειδι ταῦτα εἰπεῖν ὑποβάλλων.

33. Ἀλλὰ τίς δ' σπουδῇ προσίων οὗτός ἐστιν, ὁ χαλκοῦς, ὁ εὐγραμμος καὶ εὐπερίγραπτος, ὁ ἀρχαῖος τὴν ἀνάδεσιν τῆς κόμης; μᾶλλον δὲ ὁ σὸς, ὦ Ἑρμῇ, ἀδελφός ἐστιν, ὁ ἀγοραῖος, ὁ παρὰ τὴν Ποικίλῃν· πίττης γοῦν ἀναπέπλησται δοσημέραι ἐκματτόμενος ὑπὸ τῶν ἀνδριαντοποιῶν. Τί, ὦ παῖ, δρομαῖος ἡμῖν ἀρτίζῃ; ἢ ποῦ τι ἐκ γῆς νεώτερον ἀπαγγέλλεις;

ΕΡΜΑΓΟΡΑΣ. Ὑπέρμεγα, ὦ Ζεῦ, καὶ μυρίας τῆς σπουδῆς δεόμενον.

ΖΕΥΣ. Λέγε ἤδη, εἴ τι καὶ ἄλλο ἡμᾶς ἐπανιστάμενον λελήθεν.

ΕΡΜΑΓ. Ἐτύχανον μὲν ἄρτι χαλουργῶν ὑποπιττούμενος στέρνον τε καὶ μετάρρενον· θώραξ δέ μοι γελοῖος ἀμφὶ σώματι πλασθεὶς παρηώρητο μιμητῇ τέχνῃ σγραψίδι χαλκοῦ πᾶσαν ἐκτυπούμενος· δρῶ δ' ὄγλον στείχοντα καὶ τινας δύο ὠχροὺς κεκράκτας, πυγμάχους σοφισμάτων, Δαμῖν τε καὶ ...

ΖΕΥΣ. Παῦε, ὦ Ἑρμαγόρα βέλτιστε, ἱαμβίζων· οἶδα γὰρ οὐστίνας λέγεις. Ἄλλ' ἐκεῖνό μοι φράσον, εἰ πάλαι συγχροσεῖται αὐτοῖς ἡ ἔρις.

32. HERC. Ego vero, pater, quanquam inquilinus modo, tamen non cunctabor quid mihi videatur dicere. Nempe quum jam congressi disputabunt, tum nos, si quidem Timocles superaverit, procedere sinemus insitutam pro nobis disputationem : si vero quid secius evenierit, tum jam ego ipsam concussam, si ita videtur, porticum in Damidem injiciam, ne homo execrabilis contumellis porro nos afficiat.

JUP. Hercules, heus Hercules! rusticum illud est quod dixisti, et vehementer Boeoticum, perdere cum uno malo tot homines, et insuper totam porticum cum suo Marathone et Miltiade et Cynagiro. Et quomodo his una pereuntibus in posterum orationem ornabant rhetores, maximo illo dicendi argumento privati? Præterea vivus quidem quum esses, poteras forsitan tale quid efficere : a quo autem tempore deus factus es, didicisti, puto, Parcas solas posse talia, nos autem eorum esse expertes.

HERC. Igitur etiam quum leonem aut hydram interficerem, Parcae illa per me faciebant?

JUP. Omnino.

HERC. Et jam si quis contumeliosus in me sit. aut templum spoliando meum, aut evertenda statua, nisi Parcis olim ita decretum fuerit, illum non elidam?

JUP. Nequaquam.

HERC. Itaque audi, Jupiter, libere dicentem; ego enim, ut ait Comicus, sum rusticus et scapham voco scapham : si hæc est vestra conditio, longum ego valere jussis vestris istis honoribus, et nidore, et victimarum sanguine, ad inferos descendo, ubi me, nudum si habeam arcum, umbræ certe interfectarum a me belluarum metuent.

JUP. Euge, domesticus, aiunt, testis! compendificesti enim Damidi ne illa dicat, quum ipse subjicias.

33. Sed quis est ille cum festinatione accedens, ille arneus, ille lineamentis omnibus circumcirca pulchre et ad amussim factus, ille prisco more revinctus comam? quin tuus frater est, Mercuri, forensis ille, juxta Pæcilen : pice enim oppletus est, qui quotidie exprimatur a statuariis. Quid, fili, sic curriculo ad nos venisti? num quid novi nobis de terra affers?

HERMAGORAS. Ingens quiddam, Jupiter, et infinita diligentia dignum.

JUP. Dic jam num quid præterea seditionis nobis imprudentibus sit coortum.

HERM. Statuariis pro more præbebam modo pice oblinendum pectus atque tergora; tenax lorica corpori, risum movens, afflicta jam pendebat arte simia, signum velut totius æris exprimens : quum video turbam affluere, cingentem duos clamorosos, albos, at pugiles sophismatum, Daminque et

JUP. Desine, optime Hermagora, iambos : novi enim quos dicis. At illud dic mihi, an diu commissa sit illis pugna.

ΕΡΜΑΓ. Οὐδέπω, ἀλλ' ἐν ἀκροβολισμοῖς ἐτι ἦσαν ἀποσφενδονῶντες ἀλλήλοις πόρρωθέν ποθεν λοιδορούμενοι.

ΖΕΥΣ. Τί οὖν ἐτι χρῆ ποιεῖν λοιπόν, ὦ θεοί, ἢ ἀκροᾶσθαι ἐπικύψαντας αὐτῶν; Ὡστε ἀφαιρείτωσαν αἱ Ὕραι τὸν μοχλὸν ἥδη καὶ ἀπάγουσαι τὰ νέφη ἀναπεταννύτωσαν τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ.

34. Ἡράκλεις, ὅσον τὸ πλῆθος ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν ἀπηντήκασιν. Ὁ δὲ Τιμοκλῆς αὐτὸς οὐ πάνυ μοι ἀρέσκει ὑποτρέμουν καὶ ταραττόμενος· ἀπολεῖ ἅπαντα οὗτος τῆμερον· ἕλλος γοῦν ἐστὶν ὅτι οὐδ' ἀντάρασθαι τῷ Δάμειδι δυνήσόμενος. Ἀλλ' ὅπερ ἡμῖν δυνατώτατον, εὐχόμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ

σιγῇ ἐρ' ἡμείων, ἵνα μὴ Δαμίδι γέ πύθεται.

TIM. Τί φῆς, ὦ ἱερόσυλε Δᾶμι, θεοὺς μὴ εἶναι μῆρὲ προνοεῖν τῶν ἀνθρώπων;

ΔΑΜ. Οὐκ· ἀλλὰ σὺ πρότερον ἀπόκριναί μοι ᾧτινι λόγῳ ἐπίεσθης εἶναι αὐτούς.

TIM. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ, ὦ μιαιφόνε, ἀπόκριναι.

ΔΑΜ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ.

ΖΕΥΣ. Ταῦτι μὲν παρὰ πολλὸν ὁ ἡμέτερος ἄμεινον καὶ εὐφρονότερον τραχύνεται. Εὖ γε, ὦ Τιμοκλῆς, ἐπίχει τῶν βλασφημιῶν· ἐν γὰρ τούτῳ σοι τὸ κράτος, ὥς τά γε ἄλλα ἰχθύν σε ἀποθανεῖ ἐπιστομίζων.

TIM. Ἀλλὰ, μὰ τὴν Ἀθηνᾶν, οὐκ ἂν ἀποκρινάμην σοι πρότερος.

ΔΑΜ. Οὐκοῦν ἐρώτα, ὦ Τιμοκλῆς· ἐκράτῃσας γὰρ τοῦτό γε ὁμωμοκῶς· ἀλλ' ἄνευ τῶν βλασφημιῶν, εἰ δοκεῖ.

36. TIM. Εὖ λέγεις· εἰπέ οὖν μοι, οὐ δοκοῦσί σοι, ὦ κατάρατε, προνοεῖν οἱ θεοί;

ΔΑΜ. Οὐδαμῶς.

TIM. Τί φῆς; ἀπρονόητα οὖν ταῦτα ἅπαντα;

ΔΑΜ. Ναί.

TIM. Οὐδ' ὑπὸ τινι ἄρα θεῷ τάττεται ἡ τῶν ὀλων ἐπιμέλεια;

ΔΑΜ. Οὐ.

TIM. Πάντα δὲ εἰκῇ φέρεται ἀλόγῳ τῇ φορᾷ;

ΔΑΜ. Ναί.

TIM. Εἴτ' ἀνθρώποι ταῦτα ἀκούοντες ἀνέχεσθε καὶ οὐ καταλείψετε τὸν ἀλιτήριον;

ΔΑΜ. Τί τοὺς ἀνθρώπους ἐπ' ἐμὲ παροξύνεις, ὦ Τιμοκλῆς; ἢ τίς ὢν ἀγανακτεῖ ὑπὲρ τῶν θεῶν, καὶ ταῦτα ἐκείνων αὐτῶν οὐκ ἀγανακτοῦντων; οἳ γε οὐδὲν δεινὸν διατεθείκασι με πάλαι ἀκούοντες, εἰ γε ἀκούουσιν.

TIM. Ἀκούουσι γὰρ, ὦ Δᾶμι, ἀκούουσι, καὶ σε μετ' αἰσίοτε χρόνῳ ὕστερον.

37. ΔΑΜ. Καὶ πότε ἂν ἐκείνοι σχολὴν ἀγάγοιεν ἐπ' ἐμὲ, τσαῦτα, ὥς φῆς, πράγματα ἔχοντες καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ἅπαιρα τὸ πλῆθος ὄντα οἰκονομούμενοι; ὥστε οὐδὲ σέ πω ἡμύναντο ὧν ἐπιπορεύεις καὶ τῶν ἄλλων, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς βλασφημεῖν ἀναγκάζωμαι παρὰ τὰ συγκαίμενα. Καίτοι οὐχ ὁρῶ ἦντινα ἂν ἄλλον ἐπίδει-

HERM. Nondum : sed adhuc erant in velitationibus, ut fundis petentes se invicem, conviciis e longinquo jactatis.

JUP. Quid ergo jam faciendum superest, dii, quam ut prospicientes illos audiamus? Quare jam removeant Horæ obicem, reductisque nubibus portas cæli pandant.

34. Hercules! quanta turba auditum convenit! At iste Timocles non valde mihi placet contremiscens et perturbatus : corrumpet iste hodie omnia : apparet enim illum ne ausurum contra Damidem se attollere. Verum, quod maxime possumus, vota faciamus pro illo,

sed taciti intra nos, seriant ne Damidis aures.

35. TIM. Quid ais, sacrilege Dami, deos non esse, neque providere hominibus?

DAM. Non : Sed tu prius mihi responde, quo argumento illos esse credideris.

TIM. Non ita : sed tu, impure, responde.

DAM. Non, inquam : sed tu.

JUP. Huc usque multo noster melius et vocalius exasperatur. Euge, Timocles!ingere convicia : in hoc enim tibi robor; quantum ad alia, piscem te obturando ore efficiet.

TIM. Ego vero, ita me Pallas, prior tibi non respondero.

DAM. Ergo, Timocles, interroga : hoc enim certe vicisti iurejurando tuo : sed absque illis maledictis, si videtur.

36. TIM. Bene istuc dicis. Dic igitur mihi, non videntur tibi, homo execrabilis, providere dii?

DAM. Nequaquam.

TIM. Quid ais? sine providentia itaque sunt hæc omnia?

DAM. Sane.

TIM. Neque a quodam igitur deo procuratio universorum ordinatur?

DAM. Non.

TIM. Omnia autem temere feruntur irrationabili impetu?

DAM. Nempe.

TIM. Tum vos, qui ista auditis, patimini, nec lapidibus obruitis impium?

DAM. Quid homines contra me irritas, Timocles? aut quis es, qui deorum vicem irascaris, idque illis ipsis non irascentibus? ut qui nihil in me gravius consuluerint, olim licet audierint, modo audiant.

TIM. Enimvero audiunt, Dami, audiunt, et aliquando te suo olim tempore ulciscuntur.

37. DAM. Et quando illi otium ad me puniendum habeant, qui tot, ut ais, negotia sustineant, et res hujus universi, infinitas numero, administrent? Itaque necdum te ulti sunt ob perpetua tua perjuria, et reliqua quæ laceo, ne et ipse maledicere præter pacta cogar. Quanquam non video, quam illi possint aliam demonstrationem provi-

ξιν τῆς αὐτῶν προνοίας μείζω ἐξενεγκεῖν ἡδύναντο ἢ σὲ κακὸν κακῶς ἐπιτρέψαντες. Ἀλλὰ ὅτλοι εἰσιν ἀποδημόντες ὑπὲρ τὸν Ὠκεανὸν ἴσως μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας· ἔθως γοῦν αὐτοῖς συνεχῶς ἰέναι παρ' αὐτοῦς μετὰ δαίτα καὶ αὐτεπαγγέλτοις ἐνίοτε.

38. TIM. Τί πρὸς τοσαύτην ἀναισχυντίαν εἰποίμι ἄν, ὦ Δᾶμι;

ΔΑΜ. Ἐκεῖνο, ὦ Τιμόκλεις, δὲ πάλα ἐγὼ ἐπόθουν ἀκούσαι σου, ὅπως ἐπέσθης οἶσθαι προνοεῖν τοὺς θεούς.

TIM. Ἡ τάξις μὲν πρῶτον τῶν γιγνομένων ἐπεισεν, δὲ ἥλιος αἰετὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰὼν καὶ σελήνη κατὰ ταῦτα καὶ ὄραι τρεπόμεναι καὶ φυτὰ φυόμενα καὶ ζῷα γεννώμενα καὶ αὐτὰ ταῦτα οὕτως εὐμηχάνως κατεσκευασμένα ὥς τρέφεσθαι καὶ ἐννοεῖν καὶ κινεῖσθαι καὶ βαδίζειν καὶ τεκταίνεσθαι καὶ σκυτοτομεῖν, καὶ ἅλλα· ταῦτα οὐ προνοίας ἔργα εἶναι σοι δοκεῖ;

ΔΑΜ. Αὐτό που τὸ ζητούμενον, ὦ Τιμόκλεις, ξυναρπάξεις· οὐδέπω γὰρ ὅτλον εἰ προνοία τούτων ἕκαστον ἀποτελεῖται. Ἀλλ' ὅτι μὲν τοιαῦτά ἐστι τὰ γιγνομένα φαῖναι οὐ καὶ αὐτός· οὐ μὴν αὐτίκα πεπεισθαι ἀνάγκη καὶ ὑπὸ τίνος προμηθείας αὐτὰ γίγνεσθαι· ἐνὶ γὰρ καὶ ἄλλως ἀρξάμενα νῦν ὁμοίως καὶ κατὰ ταῦτά ξυνίστασθαι. Σὺ δὲ τάξιν αὐτῶν ὀνομάζεις τὴν ἀνάγκην. Εἴτα δηλαδὴ ἀχανακτῆσεις, εἴπερ σοι μὴ ἀκολουθοῖ τὰ γιγνώμενα μὲν, ὅποιά ἐστι, καταριθμουμένῳ καὶ ἐπαινοῦντι, καὶ οἰομένῳ δὲ ἀπόδειξιν ταῦτα εἶναι τοῦ καὶ προνοίας διατάττεσθαι αὐτῶν ἕκαστον. Ὡστε κατὰ τὸν κωμικόν,

Τοῦτι μὲν ὑπομόχθηρον, ἄλλο μοι λέγε.

39. TIM. Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι καὶ ἄλλης ἐπὶ τούτοις δεῖν ἀποδείξεως. Ὅμως δ' οὖν ἐρῶ· ἀποκρίναι γάρ μοι. Ὅμηρός σοι δοκεῖ ἄριστος ποιητὴς γενέσθαι;

ΔΑΜ. Καὶ μάλα.

TIM. Οὐκοῦν ἐκεῖνῳ ἐπέσιψην τὴν πρόνοιαν τῶν θεῶν ἐμφανίζοντι.

ΔΑΜ. Ἀλλ', ὦ θαυμάσιε, ποιητὴν μὲν ἀγαθὸν Ὅμηρον γιγνῆσθαι πάντες σοι ξυνομολογῶσιν, μάρτυρα δὲ ἀληθῆ περὶ τῶν τοιούτων οὐτ' ἐκεῖνον οὐτ' ἄλλον ποιητὴν οὐδένα· οὐ γὰρ ἀληθείας μέλει αὐτοῖς, οἶμαι, ἀλλὰ τοῦ κηλεῖν τοὺς ἀκούοντας, καὶ διὰ τοῦτο μέτροις τε κατὰδουσι καὶ μύθοις κατηχούσι καὶ ὅλως ἅπαντα ὑπὲρ τοῦ τερπνοῦ μηχανῶνται.

40. Ἀτὰρ ἡδέως ἂν καὶ ἀκούσαιο ὅστισι μάλιστα ἐπέσθης τῶν Ὀμήρου· ἄρα οἷς περὶ τοῦ Διὸς λέγει, ὡς ἐπεβούλευον ξυνδῆσαι αὐτὸν ἢ θυγάτηρ καὶ ὁ ἀδελφὸς καὶ ἡ θυγάτηρ; καὶ εἰ γε μὴ τὸν Βριάρεων ἢ Θέτις ἐκάλεσεν ἐλεήσασα τὸ γινόμενον, ἐπετέδητο ἂν ἡμῖν ὁ βέλτιστος Ζεὺς ξυναρπασθεῖς. Ἀνθ' ὧν καὶ ἀπομνημονεύων τῇ Θέτιδι τὴν χάριν ἐξαπατᾷ τὸν Ἀγαμέμνονα δειρόν τινα ψευδῆ ἐπιπέμψας, ὡς πολλοὶ τῶν Ἀχαιῶν ἀποθάνοιεν. Ὅρξας; ἀδύναντον γὰρ ἦν αὐτῷ κεραυνὸν ἐμβαλόντι καταφλέξαι τὸν Ἀγαμέμνονα αὐτὸν ἄνευ τοῦ ὀπατεῖναι εἶναι δοκεῖν. Ἡ ἐκεῖνά σε μάλιστα εἰς τὴν

dentiae suae edere, majorem quam malum te mortalem male obtinendo. Sed apparet illos peregre abesse trans Oceanum forte apud Æthiopas crimine puros : mos enim istis frequenter ad illos abire cœnatum, interdum etiam quum sponte ipsi condixerunt.

38. TIM. Quid ad tantam impudentiam dicam, Dami?

ΔΑΜ. Illud, Timocles, quod olim ego audire ex te cupio, quomodo in eam opinionem veneris, uti putes deos providere.

TIM. Ordo primum eorum quæ fiunt mihi persuasit : sol eandem semper viam tenens, et eodem modo luna, et tempestatum vices, et plantarum satius, et generationes animalium, eaque ipsa animalia tanto artificio perfecta, ut nutriri, cogitare, moveri, incedere, fabricare, coriariam facere possint, et quæ sunt alia in eo genere : hæc nonne providentiæ opera tibi esse videntur?

ΔΑΜ. Ipsum quodammodo, quod in quæstione est, pro argumento arripis, Timocles : nondum enim manifestum, an providentia horum unumquodque perficiatur. Sed talia quidem esse quæ fiunt, ipse quoque dixerim; sed non statim necesse est ut credamus etiam a providentia quadam illa fieri. Potest enim fieri ut a fortuito initio nunc similiter et eodem modo consistent. Tu autem ordinem illorum vocas necessitatem. Deinde nimirum indignaberis, si tibi non obsequantur ea quæ fiunt, qualia sunt, enumeranti et laudanti, simul vero putanti, hanc demonstrationem esse, providentia quadam illorum unumquodque vices suas servare. Igitur, ut est in comœdia,

Hoc subdolum videtur : affer alterum.

36. TIM. Equidem non puto alia opus esse in hisce demonstratione. Attamen interrogabo. Etenim responde mihi. Homerusne videtur tibi optimus poeta fuisse?

ΔΑΜ. Sane.

TIM. Illi ergo credidi providentiam deorum declaranti.

ΔΑΜ. Verum enim vero, homo mirabilis, poetam quidem bonum fuisse Homerum omnes tibi largientur, testem autem idoneum talium neque illum neque alium quemcumque poetam. Neque enim veri illis cura est, puto, sed ut auditores demulceant; atque ob id ipsum versibus occurrunt, et personant fabulis, et in universum jucunditatis causa machinantur omnia.

40. Verum libenter audierim, quibus maxime Homeri dictis fidem habueris : num illis quæ de Jove dicit, insidias illi fecisse ut ligarent, filiam, et fratrem, et uxorem? et nisi Briareum advocasset Thetis, miserata factum, in compedes forte raptus nobis esset Jupiter optimus. Pro quo etiam beneficio gratiam relaturus Thetidi, decipit Agamemnonem immisso somnio mendaci, quo Achivorum multi perirent. Vident? non poterat nempe jacto fulmine ipsum comburere Agamemnonem, quo non videretur esse impostor. Aut illa forte ad credendum te pertraxerunt, quum audires

πίστιν ἐπεσπάσατο ἀκούοντα, ὡς Διομήδης μὲν ἔτρωσε τὴν Ἀφροδίτην, εἶτα τὸν Ἄρην αὐτὸν Ἀθηνᾶς παρακελεύσει, μετὰ μικρὸν δὲ αὐτοὶ συμπεσόντες οἱ θεοὶ ἐμονομάχουν ἀναμῖξ οἱ ἄρρενες τε καὶ αἱ θήλειαι, καὶ Ἀθηνᾶ μὲν Ἄρην καταγωνίζεται, ἄτε καὶ προπεπονηκότα, οἶμαι, ἐκ τοῦ τραύματος, δὲ παρὰ τοῦ Διομήδους εἰλήφει,

Λητοῖ δ' ἀντίστη σῶκος ἐριούσιος Ἑρμῆς;

ἢ τὰ περὶ τῆς Ἀρτέμιδος σοι πιθανὰ ἔδοξεν, ὡς ἐκείνη μεμψιμοίρος οὔσα ἡγανάκτησεν οὐ κληθεῖσα ἐφ' ἐστίασιν ὑπὸ τοῦ Οἰνέως, καὶ διὰ τοῦτο σὺν τινι ὑπερφυᾷ καὶ ἀνυπόστατον τὴν ἀλκὴν ἐπαρῆκεν ἐπὶ τὴν χώραν αὐτοῦ; ἄρ' οὖν τὰ τοιαῦτα λέγων σε Ὁμηρὸς πέπεικε;

41. ΖΕΥΣ. Βαβαί, ἤλικον, ὦ θεοί, ἀνεβόησε τὸ πλῆθος, ἐπαινούντες τὸν Ἀἴμιν· δ' δ' ἡμέτερος ἀπορρομένη ἔοικε· δέδιδε γούν καὶ ὑποτρέμει καὶ δῆλός ἐστιν ἀπορρίψων τὴν ἀσπίδα, καὶ ἤδη περιθλίπεται οἱ παρεκδὺς ὑποδράσεται.

TIM. Οὐδ' Εὐριπίδης ἄρα σοι δοκεῖ λέγειν τι εὐγίης, ὁπότεν αὐτοὺς ἀναβιβασάμενος τοὺς θεοὺς ἐπὶ τὴν σκηνὴν δεικνύη, σώζοντας μὲν τοὺς χρηστοὺς τῶν ἡρώων, τοὺς πονηροὺς δὲ καὶ κατὰ σὲ τὴν ἀσέβειαν ἐπιτρίβοντας;

ΔΑΜ. Ἄλλ', ὦ γενναϊότατε φιλοσόφων Τιμόκλεις, εἰ τοιαῦτα ποιοῦντες οἱ τραγωδοποιοὶ πεπεικασί σε, ἀνάγκη δυοῖν θάτερον ἤτοι Πύλλον καὶ Ἀριστοδήμον καὶ Σάτυρον ἡγεῖσθαι σε θεοὺς εἶναι τότε ἢ τὰ πρόσωπα τῶν θεῶν αὐτὰ καὶ τοὺς ἐμβάτας καὶ τοὺς ποδῆρες χιτῶνας καὶ χλαμύδας καὶ χειρῖδας καὶ προγαστρίδια καὶ σωματία καὶ τᾶλλα, οἷς ἐκεῖνοι σεμνύνουσι τὴν τραγῳδίαν, ὅπερ γελοιότατον οἶμαι· ἐπεὶ καθ' ἑαυτὸν ὁπότεν δ' Εὐριπίδης, μηδὲν ἐπαιγούσης τῆς χρείας τῶν δραμάτων, τὰ δοκοῦντά οἱ λέγει, ἀκούσων αὐτοῦ τότε παρρησιαζομένου,

Ὅρας τὸν ὕψου τόνδ' ἀπειρον αἰθέρα
καὶ γῆν περὶ ἔχονθ' ὕγρας ἐν ἀγκάλαις;
τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἥγου θεόν.

Καὶ πάλιν,

Ζεὺς, ὅστις δ' Ζεὺς, οὐ γὰρ οἶδα, πλὴν λόγῳ
κλύων·

καὶ τὰ τοιαῦτα.

42. TIM. Οὐκοῦν ἅπαντες ἄνθρωποι καὶ τὰ ἔθνη ἐξηπάτηνται θεοὺς νομίζοντες καὶ πανηγυρίζοντες;

ΔΑΜ. Εὖ γε, ὦ Τιμόκλεις, ὅτι με ὑπέμνησας τῶν κατὰ τὰ ἔθνη νομιζομένων, ἀφ' ὧν μάλιστα συνίδοι τις ἂν ὡς οὐδὲν βέλαιον δὲ περὶ θεῶν λόγος ἔχει πολλοὶ γὰρ οἱ τάραι καὶ ἄλλοι ἄλλα νομίζουσι, Σκυθαὶ μὲν ἀκινάχῃ θύοντες καὶ Θράκες Ζαμόλξιδοι, δραπετὴ ἀνθρώπων ἐκ Σάμου ὡς αὐτοὺς ἤκοντι, Φρύγες δὲ Μηνὶ καὶ Αἰθίοπες Ἡμέρα καὶ Κυλλήνιοι Φάλητι καὶ Ἀσύριοι περιστερᾷ καὶ Πέρσαι πυρὶ καὶ Αἰγύπτιοι ὕδατι. Καίτοι τοῦτο μὲν ἅπανι κοινὸν τοῖς Αἰγυπτίοις τὸ ὕδωρ,

a Diomede vulneratam Venerem, ac ipsum deinde, Minerva instigante, Martem? paulo post autem, irruentes in se invicem dii praelia miscuere viri pariter ac feminae, et Minerva quidem Martem dejicit, laborantem quippe ex vulnere, opinor, quod a Diomede acceperat;

Latonam at contra stetit utillum dator Hermes.

Aut istae de Diana probabilia tibi visa sunt, quum illa ægre fert et indignatur, se non vocatam ab Cæneo ad epulas: atque eam ob causam aprum horribili magnitudine et robore, cui resistere nihil posset, in regionem illius immittit? quid ergo talia dicens Homerus tibi persuasit?

41. JUP. Hem! quanto, o dii, clamore multitudo laudavit Damin! At noster desperare videtur; metuit enim, et intremiscit, et apparet abjecturum esse clypeum: et jam circumspicit qua se subducens queat aufugere.

TIM. Neque Euripides igitur tibi sanum quid videtur dicere, quum deos ipsos in scenam productos ostendit, ut servant bonos inter heroes, malos vero et impietatem qualis tua est obtulerunt?

DAM. Sed, o generosissime philosophorum Timocles, si, hæc dum agunt, persuasere tibi Tragici; oportet alterutrum horum, aut Polum et Aristodemum et Satyrum putare te deos esse tunc, aut ipsas deorum personas, et coluthurnos, et talares togas, et chilamydes, et manicas, et ventralia, et thoraces, et alia quibus illi tragœdiam ornant: quod quidem maxime ridiculum arbitror. Alioqui ubi pro se Euripides, nihil urgente fabularum necessitate, quæ sibi videantur dicit, audias ipsum tunc libere pronunciantem:

Sublime susum cernis, immensum æthera,
cujus tenet mollibus complexibus
terra? hoc putato numen, hunc perhibe Jovem.

Et rursus,

O Jupiter, quicumque demum es Jupiter;
nam nescio, hominum modo sermone cognitum;

et similia.

42. TIM. Igitur omnes homines et populi decepti sunt, qui deos esse putent ac celebrent?

DAM. Bene, Timocles, admonuisti me eorum quæ inter gentes moribus legibusque recepta sunt: e quibus nimirum maxime cognoverit aliquis, quam nihil firmum illa, quæ de diis feruntur, habeant. Multa enim confusio, et alii alia sanxerunt: Scythæ sacrificantes acinaces, et Zamolxidi Thracæ, qui fugitivus e Samo ad illos venit, Phryges autem Deo Luno, et Diæ Æthiopes, et Cyllenii Phæleti, et Assyrii columbæ, et Persæ igni, et aquæ Ægyptii. Quanquam communis quidem Ægyptiis omnibus deus est

ἰδίᾳ δὲ Μεμφίταις μὲν ὁ βοῦς θεός, Πηλουσιώταις δὲ κρόμμυον, καὶ ἄλλοις ἰβίς ἢ κροκόδειλος καὶ ἄλλοις κυνοκέφαλος ἢ αἰλουρος ἢ πίθηκος· καὶ ἔτι κατὰ χώμας τοῖς μὲν ὁ δεξιὸς ὦμος θεός, τοῖς δὲ κατ' ἀντιπέραν οἰκοῦσιν ἄτερος· καὶ ἄλλοις κεφαλῆς ἡμίτομον, καὶ ἄλλοις ποτήριον κεραμεῦσιν ἢ τρύβλιον. Ταῦτα πῶς οὐ γέλως ἐστίν, ὦ καλὲ Τιμόκλεις;

ΜΩΜ. Οὐκ ἔλεγον, ὦ θεοί, πάντα ταῦτα ἤξειν εἰς τοῦμαρνας καὶ ἀκριβῶς ἐξετασθήσεσθαι;

ΖΕΥΣ. Ἐλεγεσ, ὦ Μῶμε, καὶ ἐπετίμας ὀρθῶς, καὶ ἔγωγε πειράσομαι ἐπανορθώσασθαι αὐτά, ἣν τὸν ἐν ποσὶ τοῦτον κίνδυνον διαρύωμεν.

43. TIM. Ἄλλ', ὦ θεοὶς ἐχθρὸν σὺ, τοὺς χρησμούς καὶ προαγορεύσεις τῶν ἐσομένων τίνος ἔργον ἂν εἴποις ἢ θεῶν καὶ προνοίας τῆς ἐκείνων;

ΔΑΜ. Σιωπήσαν, ὦ ἄριστε, περὶ τῶν χρησμῶν, ἐπεὶ ἐρήσομαι σε, τίνος αὐτῶν μάλιστα μεμνήσθαι ἀξιῶς; ἄρ' ἐκείνου, ὃν τῷ Λυδοῦ ὁ Πύθιος ἔχρησεν, ὃς ἀκριβῶς ἀμφήκης ἦν καὶ διπρόσωπος, οἳοί εἰσι τῶν Ἑρμῶν ἔνιοι, διττοὶ καὶ ἀμφοτέρωθεν ὅμοιοι, πρὸς ὑπὸ-τερον ἂν αὐτῶν μέρος ἐπισταφῆς; τί γάρ, μᾶλλον ὁ Κροίσος διαβάς τὸν Ἄλυν τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν ἢ τὴν Κύρου καταλύσει; καίτοι οὐκ ὀλίγων ταλάντων ὁ Σαρδιανὸς ἐκείνους πλεῖον τὸ ἀμφιδέξιν τοῦτο ἔπος ἐπρίατο.

ΜΩΜ. Αὐτά που, ὦ θεοί, ὁ ἀνὴρ διεξέρχεται λέγων ἂ ἐγὼ ἐδεόδιεν μάλιστα. Ποῦ νῦν ὁ καλὸς ἡμῖν κιθαρωδός; ἀπολόγησαι αὐτῷ κατελθὼν πρὸς ταῦτα.

ΖΕΥΣ. Σὺ ἡμᾶς ἐπισφάττεις, ὦ Μῶμε, οὐκ ἐν καιρῷ νῦν ἐπιτιμῶν.

44. TIM. Ὅρα ὅα ποιεῖς, ὦ ἀλιτήριε Δᾶμι, μόνον ὅτι τὰ ἔδη αὐτὰ τῶν θεῶν ἀνατρέπεις τῷ λόγῳ καὶ βωμούς αὐτῶν.

ΔΑΜ. Οὐ πάντας ἔγωγε τοὺς βωμούς, ὦ Τιμόκλεις; τί γάρ καὶ δεινὸν ἀπ' αὐτῶν γίγνεται, εἰ θυμιαμάτων καὶ εὐωδίας εἰσι μεστοί; τοὺς δ' ἐν Ταύροις τῆς Ἀρτέμιδος ἡρώεας ἂν ἐπειδὸν ἐκ βάθρων ἐπὶ κεφαλὴν ἀνατρεπομένους, ἐφ' ὧν τοιαῦτα ἡ παρθένος εὐωχουμένη ἔχαιρε.

ΖΕΥΣ. Τοῦτ' ὅθεν ἡμῖν τὸ ἄμαχον κακὸν ἐπῆλθεν; ὡς δαιμόνων οὐδενὸς ἀνὴρ φεῖδεται, ἀλλ' ἐξ ἀμάξης παρρησιάζεται καὶ

μάρπτει ἐξείης, ὃς τ' αἵτιος ὃς τε καὶ οὐκί.

ΜΩΜ. Καὶ μὴν ὀλίγους ἂν, ὦ Ζεῦ, τοὺς ἀναιτίους εὖροις ἐν ἡμῖν· καὶ που τάχα προῖων ὁ ἀνὴρ ὅπως ἀψεται καὶ τῶν κορυφαίων τίνος.

45. TIM. Οὐδὲ βροντῶντος ἄρα τοῦ Διὸς ἀκούεις, ὦ θεομάχε Δᾶμι;

ΔΑΜ. Καὶ πῶς οὐ μέλλω βροντῆς ἀκούειν, ὦ Τιμόκλεις; εἰ δ' ὁ Ζεὺς ὁ βροντῶν ἐστὶ, σὺ ἄμεινον ἂν εἰδείης ἐκείθεν ποθεν παρὰ τῶν θεῶν ἀφικόμενος· ἐπεὶ οἱ γε ἐκ Κρήτης ἔχοντες ἄλλα ἡμῖν διηγοῦνται, τάφον τινα ἐκεῖθι δείκνυσθαι καὶ στηλὴν ἐρεστάναί οἱ δηλοῦσαν ὡς οὐκέτι βροντῆσειεν ἂν ὁ Ζεὺς πάλαι τεθνεὺς.

aqua; privatim vero Memphitis deus bos est; Pelusiotis cepe, et aliis ibis, aut crocodilus; aliis cynocephalus, aut feles, aut simia: et insuper per vicos aliis humerus dexter deus est; e regione autem habitantibus, sinister; et aliis caput dimidiatum, et aliis figulinum poculum aut patella. Hæc quomodo non ridicula sunt, o pulcher Timocles?

MOM. Nonne prædicebam, dii, futurum ut proferrentur in lucem hæc omnia, et accurate examinarentur?

JUP. Prædixisti, Mome, et recte nos reprehendisti; ac studebo corrigere ista, modo præsens periculum effugerimus.

43. TIM. Verum tu, diis inimice, oracula et prædictiones futurorum ejus opus dixeris, nisi deorum illorumque providentia?

DAM. Tace, vir bone, de oraculis. Nam interrogabo te, ejus illorum maxime velis mentionem fieri? num illius quod Lydo Pythius reddidit, quod exacte ambiguum erat ac vultu duplici, quales sunt Hermarum quidam, duplices et utrumque similes, ad quancumque illorum te partem convertas? quid enim? utrum magis superato Croesus Halys suum imperium an Cyri dissolvat? atqui non paucis talentis Sardiana illa pestis ancipitem istum versum emerat.

MOM. Illa ipsa fere, dii, hic vir disputat, quæ ego maxime metueram. Ubi nunc est nobis pulcher ille citharædus? descende et responde isti pro te ad hæc crimina.

JUP. Enecas tu nos, Mome, importunis illis reprehensionibus tuis.

44. TIM. Vide quid agas, execranda Dami: tantum non sedes ipsas deorum disputatione tua evertis, ipsorumque altaria.

DAM. Non omnia equidem altaria, Timocles: quid enim mali ab iis fiat, si sufflit et boni odoris plena sint? sed illa Tauricæ Dianæ libenter sane viderem e fundamentis in caput eversa, in quibus talibus epulis virgo illa gaudebat.

JUP. Unde nobis invictum istud malum ingruit? ut nulli deorum vir parcat! sed tanquam e plastro confidenter maledicit,

Et lacerat deinceps insontes atque nocentes.

MOM. Verum paucos sane, Jupiter, inveneris inter nos insontes. Et mox forte progressus homo tanget etiam summorum quendam.

45. TIM. Neque tonantem ipsum Jovem audis, hostis deorum Dami?

DAM. Quidni tonitru audiam, Timocles? utrum vero Jupiter sit qui tonat, melius tu noris, qui forte illinc a diis aliunde veneris: quando, qui e Creta veniunt, alia nobis narrant, sepulcrum ibi quoddam ostendi et columellam impositam, quæ declaret non tonaturum amplius Jovem, ut qui jam olim sit mortuus.

ΜΩΜ. Τούτ' ἐγὼ πρὸ πολλοῦ ἡπιστάμην ἐροῦντα τὸν ἄνθρωπον. Τί δ' οὖν, ὦ Ζεῦ, ὡχρίσθης ἡμῖν καὶ συγκροτεῖς τοὺς ὀδόντας ὑπὸ τοῦ τρόμου; θαρρεῖν χρὴ καὶ τῶν τοιούτων ἀνθρωπίσκων καταφρονεῖν.

ΖΕΥΣ. Τί λέγεις, ὦ Μῶμε; καταφρονεῖν; οὐχ ἑρᾶς ὅσοι ἀκούουσι καὶ ὡς ξυμπεπεισμένοι εἰσὶν ἥδη καθ' ἡμῶν καὶ ἀπάγει αὐτοὺς ἀναδησάμενος τῶν ὧτων ὁ Δᾶμις;

ΜΩΜ. Ἀλλὰ σὺ, ὦ Ζεῦ, ἐπὶ τὴν ἐθελήσῃς, σειρήν χυρσεῖν καθεῖς ἅπαντας αὐτοὺς

αὐτῇ κεν γαῖᾳ ἐρύσαις αὐτῇ τε θαλάσῃ.

46. **TIM.** Εἰπέ μοι, ὦ κατάρατε, πέπλευκας ἤδη ποτέ;

ΔΑΜ. Καὶ πολλὰ, ὦ Τιμόκλεις.

TIM. Οὐκ οὐν ἔφερε μὲν ὑμᾶς τότε ἄνεμος ἐπιπύοντα τῇ θόῳ καὶ ἐμπιπλὰς τὰ ἀκάτια ἣ οἱ ἐρέττοντες, ἐκυβέρνα δὲ εἷς τις ἐρεστώς καὶ ἔσωζε τὴν ναῦν;

ΔΑΜ. Καὶ μάλα.

TIM. Εἴτα ἡ ναῦς μὲν οὐκ ἂν ἔπλει μὴ κυβερνομένη, τὸ δὲ ὅλον τοῦτο ἀκυβέρνητον οἶει καὶ ἀνηγμένονευτον φέρεσθαι;

ΖΕΥΣ. Εὖ γε, Τιμόκλεις, ταῦτα καὶ ἰσχυρῶς τῷ παραδείγματι.

47. **ΔΑΜ.** Ἀλλ', ὦ θεωρίεσθαι Τιμόκλεις, τὸν μὲν κυβερνήτην ἐκείνον εἶδες ἂν αἰεὶ τὰ ξυμφέροντα ἐπισκοῦντα καὶ πρὸ τοῦ καιροῦ παρασκευαζόμενον καὶ προστάττοντα τοῖς ναύταις, ἀλυσιτελὲς δὲ οὐδὲ ἄλογον οὐδὲν εἶχε τι ἡ ναῦς, ὁ μὴ χρήσιμον πάντως καὶ ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τὴν ναυτιλίαν αὐτοῖς· ὁ δὲ σὸς οὗτος κυβερνήτης, ὃν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ νηὶ ἐρεστάναι ἀξιοῖς, καὶ οἱ ξυμμαχῶνται αὐτοῦ οὐδὲν εὐλόγους οὐδὲ κατὰ τὴν ἀξίαν διατάττουσιν, ἀλλ' ὁ μὲν πρότερος, εἰ τύχοι, ἐς τὴν πρύμναν ἀποτέταται, οἱ πόδες δὲ ἐς τὴν πρῶραν ἀμφοτέροι· καὶ χυρσαὶ μὲν αἱ ἀγκυραὶ ἐνίπτε, ὁ γηνίσκος δὲ μολυβδόος, καὶ τὰ μὲν βραχὰ κατὰ γράχα, τὰ δ' ἐξαλα τῆς νεὸς ἄμορφα.

48. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ναυτῶν ἰδοὺς ἂν τὸν μὲν ἀργὸν καὶ ἄτεχνον καὶ ἀτολμον πρὸς τὰ ἔργα διμοιρίτην ἢ τριμοιρίτην, τὸν δὲ κατακυλομβήσῃ τε δεινὸν καὶ ἐπὶ τὴν κεραίαν ἀναπηδῆσαι ῥάδιον καὶ εἰδότα τῶν χρησίμων ἕκαστα, μόνον τοῦτον ἀντλεῖν προστεταγμένον· τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἐν τοῖς ἐπιβάταις, μαστιγίαν μὲν τινα ἐν προεδρίᾳ παρὰ τὸν κυβερνήτην καθήμενον καὶ θεραπευόμενον, καὶ ἄλλον κιναιδὸν ἢ πατραλοῖαν ἢ ἱερόσυλον ὑπερτιμώμενον καὶ τὰ ἄκρα τῆς νεὸς κατελιγφότα, χαρίεντας δὲ πολλοὺς ἐν μυγῇ τοῦ σκάφους στενοχωρουμένους καὶ ὑπὸ τῶν πρὸς ἀλήθειαν χειρόνων πατουμένους· ἐννόησον γοῦν θῶκος μὲν Σωκράτης καὶ Ἀριστείδης ἐπλεσε καὶ Φωκίων, οὐδὲ τὰ ἀλφειὰ διαρχῇ ἔχοντες οὐδὲ ἀποτεινὰ τοὺς πόδας δυνάμενοι ἐπὶ γυμνῶν τῶν σανίδων παρὰ τὸν ἄντλον, ἐν ὅσοις δὲ ἀγαθοῖς Καλλίας καὶ Μειδίας καὶ Σαρδανάπαλλος ὑπερτρυφόντες καὶ τῶν ὑφ' αὐτοῖς καταπτύοντες.

49. Τοιαῦτα ἐν τῇ νηὶ σου γίγνεται, ὦ σοφώτατε

MOM. Hoc diu ego sciebam dicturum esse hominem. Quid ergo, Jupiter, expalluisti nobis, et dentes tremore collidis? bono animo oportet esse, et ejusmodi homunciones contemnere.

JUP. Quid ais, Mome? contemnere? non vides quot ipsum audiant, et quam illius persuasionibus contra nos occupati sint? abducatur illos auribus devinctos Damis?

MOM. At tu, quom volueris, Jupiter, catena aurea demissa omnes

Ipsa cum terra huc et cum mare traxeris ad nos.

46. **TIM.** Dic mihi, execrabilis homo, an aliquando navigasti?

DAM. Et saepe, Timocles.

TIM. Nonne ferebat tum vos ventus in linteum irruens et implens vela, aut etiam remigantes, astabat autem aliquis gubernans et servabat navem?

DAM. Sane.

TIM. Tum navis quidem non navigasset nisi esset gubernata: hoc universum autem sine gubernatore atque duce ferri arbitraris?

JUP. Optime haec, Timocles, et valide disputas similitudine.

47. **DAM.** Verum, deorum amantissime Timocles, gubernatorem illum videbas semper cogitare utilia, et ante tempus parare se, et imperare nautis; inutile autem aut irrationabile nihil habebat navis, quod non omnino usui et necessarium ipsis esset ad navigationem. At tuus iste gubernator, quem magna praesentia navi postulas, et socii illius nautae, nihil ratione neque pro dignitate constituunt: sed protonus forte funis ad puppim tentus est, pedesque ad proram utrique; et ancorae interdum aureae, chenisus autem plumbeus; et picta quae mari demerguntur, quae vero eminent in nave, deformia.

48. Inter ipsos vero nautas videas alium quidem pigrum atque inertem et ad opera suscipienda timidum, dimidia esse vel tertiae parti navis praefectum; alium vero ad nandum strenum, ad exsiliendum in antennis agilem, et utilium omnium scientem, solum exhaurire sentinam jussum: eandemque inter vectores esse rationem: furciferum quendam primo loco apud gubernatorem assidere et coli; aliumque cinadum, aut parricidam aut sacrilegum, supra reliquos honorari, et summa navis occupare; honestos autem multos in angulo navis confertos, ab iis qui re vera deteriores sunt conculcari. Cogita enim, quomodo Socrates et Aristides navigaverint, et Phocion, qui ne alimentorum quidem satis habuerint, neque extendere pedes nudis in tabulis propter ipsam sentinam potuerint: in quantis contra bonis fuerint Callias, et Midias, et Sardanapalus luxuriantes, eosque qui sub se erant despicientes.

49. Talia tua in navi fiunt, Timocles, vir sapientissime:

Τιμόκλεις· διὰ τοῦτο αἱ ναυαγίαι μυρίαί. Εἰ δέ τις κυβερνήτης ἐφεστὼς ἑώρα καὶ διέταττεν ἕκαστα, πρῶτον μὲν οὐκ ἂν ἠγνόησεν ὅτινες οἱ χρηστοὶ καὶ ὅτινες οἱ φαῦλοι τῶν ἐμπλεόντων, ἔπειτα ἕκαστω κατὰ τὴν ἀξίαν τὰ προσήκοντα ἀπένειμεν ἂν, χώραν τε τὴν ἀμείνω τοῖς ἀμείνοσι παρ' αὐτὸν ἄνω, τὴν κάτω δὲ τοῖς χείροσι, καὶ συσσίτους ἔστιν οὐς ἀμείνους καὶ συμβούλους ἐποίησας' ἂν, καὶ τῶν ναυτῶν ὁ μὲν πρόθυμος ἢ πρῶρας ἐπιμελητὴς ἀπέδεδεικτ' ἂν ἢ τοίχου ἄρχων ἢ πάντως πρὸ τῶν ἄλλων, ὁ δὲ ὀκνηρὸς καὶ ῥάθυμος ἐπαίετ' ἂν τῷ καλωδίῳ πεντάκις τῆς ἡμέρας ἐς τὴν κεφαλὴν. Ὡστε σοι, ὦ θαυμάσιε, τὸ τῆς νεῶς τοῦτο παράδειγμα κινδυνεύει περιτετράφθαι κακοῦ τοῦ κυβερνήτου τετυχηκός.

50. MOM. Ταυτὶ μὲν ἤδη κατὰ ῥοὴν προχωρεῖ τῇ Δάμειδι καὶ πλησίστιος ἐπὶ τὴν νίκην φέρεται.

ΖΕΥΣ. Ὅρθως, ὦ Μῶμε, εἰκάξεις. Ὁ δ' οὐδὲν ἰσχυρὸν ὁ Τιμόκλῃς ἐπινοεῖ, ἀλλὰ τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ καθ' ἡμέραν ἄλλα ἐπ' ἄλλοις εὐπερίτρεπτα πάντα ἐπαντλεῖ.

51. TIM. Οὐκοῦν ἐπεὶ τῆς νεῶς τὸ παράδειγμα οὐ πᾶν σοι ἰσχυρὸν ἔδοξεν εἶναι, ἀκούσον ἤδη τὴν ἱερὰν, φασίν, ἀγκυραν καὶ ἣν οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἀπορρήξεις.

ΖΕΥΣ. Τί ποτ' ἄρα καὶ ἐρεῖ;

TIM. Ἴδε γὰρ εἰ ἀκόλουθα ταῦτα ξυλλογίζομαι, καὶ εἰ πᾶσι αὐτὰ δυνατόν σοι περιτρέψαι. Εἰ γὰρ εἰσὶ βωμοὶ, εἰσὶ καὶ θεοὶ· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοὶ, εἰσὶν ἄρα καὶ θεοί. Τί πρὸς ταῦτα φῆς;

ΔΑΜ. Ἦν πρότερον γελᾶσω ἐς κόρον, ἀποκρινοῦμαι σοι.

TIM. Ἀλλὰ εἰκας οὐδὲ παύσεσθαι γελῶν· εἰπέ δὲ ὅμως ὅπῃ σοι γελοῖον ἔδοξε τὸ εἰρημένον εἶναι.

ΔΑΜ. Ὅτι οὐκ αἰσθάνῃ ἀπὸ λεπτῆς χρόκης ἐξαισθάνομαι σου τὴν ἀγκυραν, καὶ ταῦτα ἱερὰν οὔσαν· τὸ γὰρ εἶναι θεοὺς τῇ βωμοῦς εἶναι ξυνόησας ἰσχυρὸν οἶμαι ποιήσασθαι ἀπ' αὐτῶν τὸν ὄρμον. Ὡστε ἐπεὶ μηδὲν ἄλλο τοῦτο φῆς ἔχειν εἰπεῖν ἱερώτερον, ἀπίωμεν ἤδη.

52. TIM. Ὁμολογεῖς τοίνυν ἠττηθῆναι προαπῶν;

ΔΑΜ. Ναί, ὦ Τιμόκλεις. Σὺ γὰρ ὥσπερ οἱ ὑπὸ τινων βιαζόμενοι ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ἡμῖν καταπέφυγας. Ὡστε, νῆ τὴν ἀγκυραν τὴν ἱερὰν, ἐθέλω σπείσασθαι ἤδη πρὸς σὲ ἐπ' αὐτῶν γε τῶν βωμῶν, ὡς μηκέτι περὶ τούτων ἐρίζοιμεν.

TIM. Εἰρωνεύῃ ταῦτα πρὸς ἐμέ, τυμβωρύχε καὶ μιαιφόνε καὶ κατάπτυστε καὶ μαστιγία καὶ κάβαρμα. Οὐ γὰρ ἴσμεν οὕτινος μὲν πατὴρ εἶ, πῶς δὲ ἡ μήτηρ σου ἐπορνεύετο, καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν ἀπέσπινξας καὶ μοιχεύεις καὶ τὰ μαιράκια διαφθείρεις, λιχνότατε καὶ ἀναίσχυντότατε; Μὴ φεῦγε δ' οὖν, ὡς καὶ πληγὰς παρ' ἐμοῦ λαβὼν ἀπέλυες· ἤδη γὰρ σε τουτῷ τῷ ὀστράκῳ ἀποσφάζω παμμίαρον ὄντα.

53. ΖΕΥΣ. Ὁ μὲν γελῶν, ὦ θεοί, ἀποτρέχει, ὁ δ' ἀκολουθεῖ λοιδορούμενος οὐ φέρων κατατρυφῶντα τὸν

propterea naufragia mille. Si quis vero gubernator astans videret et constitueret singula, primo quidem non ignoreret qui boni, quique mali inter navigantes; deinde unicuique pro dignitate, quæ illi conveniunt, tribueret, locumque meliorem melioribus apud se supra, inferioremque deterioribus; et convictores quosdam ex melioribus consiliariosque faceret; atque inter nautas promptus ille aut proaram curare, vel latus, aut omnino præcesse aliis iuberetur; contra iste piger et omissus, quinquies in diem fune in caput pulsaretur. Itaque hæc tibi navis comparatio, vir optime, ne evertatur periculum est, quippe quæ malum adeo gubernatorem sit nacta.

50. MOM. Hæc secundo sane jam fluxu procedunt Damidi, plenisque ad victoriam velis invehitur.

JUP. Recte conjicis, Mome. At hic Timocles firmum nihil excogitat; verum communia ista et quotidiana, aliud post aliud, quæ tamen facile evertantur omnia, effundit.

51. TIM. Quandoquidem igitur navis tibi comparatio non satis valida visa est, audi jam sacram, aiunt, ancoram, et quam nulla machina abrumpas.

JUP. Quid tandem dicet?

TIM. Videas enim an consequentia colligam ista, et si qua evertere illa possis: si enim sunt altaria, sunt etiam dii: at sunt altaria, sunt ergo etiam dii. Quid ad hæc dicis?

DAM. Quum primum satis risero, tibi respondebo.

TIM. Sed videris non desiturus ridere. Dic vero tamen, qua tibi parte ridiculum visum sit quod dixi.

DAM. Quod non sentis a tenui te filo suspendisse ancoram tuam, eamque sacram. Quum enim illud, esse deos, ad illud alterum alligasti, altaria esse, putas firmum ex his te funem fecisse. Quando igitur negas quicquam te libi habere sanctius quod dicas, jam abeamus.

52. TIM. Confiteris ergo te victum, quum prior discedas?

DAM. Recte, Timocles. Tu enim, ut illi quibus vis ab aliis infertur, ad altaria nobis confugisti. Itaque, per ancoram illam sacram, volo jam fœdus tecum ad ipsa illa altaria libatione interposita facere, nos non amplius de hisce rebus tecum velle contendere.

TIM. Cavillaris ista ad me, sepulcrorum effossor, et impure, et despuende, et verbero, et purgamentum. Nonne enim scimus quo sis patre natus, ut meretriciam mater tua vitam egerit, ut etiam fratrem suffocaveris, et adulter sis, et pueros corrupas, helluo et impudentissime? Noli vero ante fugere quam plagis a me acceptis abeas: jam enim hac te testa jugulabo impurissimum.

53. JUP. Alter quidem ridens, dii, discedit; alter vero sequitur maledicens, indigne ferens insultare sibi Damini:

Δᾶμιν, καὶ ἔσικεν αὐτὸν πατάζειν τῷ κεράμῳ ἐς τὴν κεφαλὴν. Ἡμεῖς δὲ τί ποιοῦμεν ἐπὶ τούτοις;

ΕΡΜ. Ὁρθῶς ἐκεῖνό μοι ὁ κωμικὸς εἰρηχέναι δοκεῖ,

Οὐδὲν πέπονθας δεινόν, ἂν μὴ προσποιῇ.

Τί γὰρ καὶ ὑπέρμεγα κακὸν, εἰ ὀλίγοι ἄνθρωποι ταῦτα πεπεισμένοι ἀπίασι; πολλοὶ γὰρ οἱ τάναντία γινώσκοντες, πλείους Ἑλλήνων, ὁ πολὺς λεὼς καὶ ὁ σύρφαξ βάρβαροί τε ἅπαντες.

ΖΕΥΣ. Ἀλλ', ὦ Ἑρμῆ, τὸ τοῦ Δαρείου πάνυ καλῶς ἔχον ἐστίν, ὃ εἶπεν ἐπὶ τοῦ Ζωπύρου· ὥστε καὶ αὐτὸς ἐδουλόμην ἂν ἓνα τοιοῦτον ἔχειν οἷον τὸν Δᾶμιν ἑυμαχὸν ἢ μυρίας μοι Βαβυλώνας ὑπάρχειν.

XLV.

ΟΝΕΙΡΟΣ ἢ ΑΛΕΚΤΡΥΩΝ.

1. ΜΙΚΥΛΛΟΣ. Ἀλλὰ σέ, ὦ κάκιστε ἀλεκτροῦν, ὁ Ζεὺς αὐτὸς ἐπιτρίβει φθονερὸν οὕτω καὶ δέξωνον ὄντα, ὅς με πλουτοῦντα καὶ ἡδίστῳ ὀνειράτι ξυνόντα καὶ θαυμαστῇ εὐδαιμονίᾳ εὐδαιμονοῦντα διάτορόν τι καὶ γεγωνὸς ἀναδοῆσας ἐπήγειρας, ὡς μὴδὲ νύκτωρ γούν τὴν πολλὴν σου μιαιωτέραν πενίαν διαφύγοιμι. Καίτοι εἰ γε χρὴ τεκμαίρεσθαι τῇ τε ἡσυχίᾳ πολλῇ ἐτι οὕτῃ καὶ τῷ κρύει μὴδέπω με τὸ ὄρθριον ὥσπερ εἴωθεν ἀποπηγνύντι — γνώμων γὰρ οὕτος ἀψευδέστατός μοι προσελαινοῦσης ἡμέρας — οὐδέπω μέσαι νύκτες εἰσίν, ὃ δὲ αὖπνος οὗτος ὥσπερ τὸ χρυσοῦν ἐκεῖνο κώδιον φυλάττων ἀφ' ἐσπέρας εὐθὺς ἡδὴ κέκραγεν, ἀλλ' οὐτὶ χαίρων γε ἀμυνοῦμαι γὰρ ἀμελεῖ σε, ἣν μόνον ἡμέρα γένηται, συντρίβων τῇ βακτηρίᾳ, νῦν δέ μοι πράγματα παρέξεις μεταπηδῶν ἐν τῷ σκότῳ.

ΑΛΕΚΤΡΥΩΝ. Μίκυλλε δέσποτα, ὥμην τι χαριεῖσθαι σοι προλαμβάνων τῆς νυκτὸς δόπον ἂν δυναίμην, ὡς ἔροις ἐπορρυσούμενος ἀνύειν τὰ πολλὰ τῶν ἔργων· ἣν γούν πρὶν ἥλιον ἀνίσχειν μίαν κρητῖδα ἐργάσῃ, πρὶν ὁδοῦ εἶη τοῦτο ἐς τὰ ἀλφίτα πεποννηκώς. Εἰ δέ σοι καθεύδειν ἡδίων, ἐγὼ μὲν ἡσυχάσομαι σοι καὶ πολλὸ ἀγωνότερος ἔσομαι τῶν ἰχθύων, σὺ δὲ ὅρα ὅπως μὴ ὄναρ πλουτῶν λιμώττης ἀνεγρόμενος.

2. ΜΙΚ. ὦ Ζεῦ τεράστιε καὶ Ἡράκλειε ἀλεξι-καχε, τί τὸ κακὸν τοῦτ' ἐστίν; ἀνθρωπικῶς ἐλάλησεν ἀλεκτροῦν.

ΑΛΕΚ. Εἴτά σοι τέρας εἶναι δοκεῖ τὸ τοιοῦτον, εἰ δὲ ὁφθαλμοῖς ὑμῶν εἶμι;

ΜΙΚ. Πῶς γὰρ οὐ τέρας; Ἀλλ' ἀποτρέποιτε, ὦ θεοί, τὸ δεινὸν ἀφ' ἡμῶν.

ΑΛΕΚ. Σὺ μοι δοκεῖς, ὦ Μίκυλλε, κοιμῶν ἀπαίδευτος εἶναι μὴδὲ ἀνεγνωκέναι τὰ Ὀμήρου ποιήματα, ἐν οἷς καὶ ὁ τοῦ Ἀχιλλέως ἵππος ὁ Ξάνθος μακρὰ χαίρειν φράσας τῷ χρεματίζειν ἔστηκεν ἐν μέσῳ τῷ πολέμῳ διαλεγόμενος ἔπη ὅλα βαψυδῶν, οὐχ ὥσπερ ἐγὼ νῦν ἄνευ τῶν μέτρων, ἀλλὰ καὶ ἑμαντεύετο ἐκεῖνος καὶ

et videtur caput illi percussurus tegula. At nos quid facimus post haec?

MERC. Recte mihi illud dixisse videtur Comicus,

Non passus es, si non fateri, injuriam.

Quod enim ingens malum, si pauci homines persuasum sibi de istis habentes abeunt? multi enim sunt qui contraria sentiant: plures Graecorum, multitudo populi, atque faex vulgi, omnesque barbari.

JUP. Verum, Mercuri, Darii illud oppido praeclarum est, quod dixit de Zopyro. Itaque et ipse malim unum talem habere, qualem Damini, auxiliatorem, quam sexcentas mihi Babylonos esse.

XLV.

SOMNIUM SEU GALLUS.

1. MICYLLUS. At te, scelestissime galle, Jupiter ipse obterat, invidium adeo et clamorosum animal, qui me divitem et jucundissimo in somnio versantem, et admirabili quadam felicitate beatum, penetrabili illo tuo acutoque clamore excitaveris, ut ne nocte quidem paupertatem, multum vel te impuriorem, effugere liceat. Verumtamen, si quidem ex illo multo adhuc silentio conjiciendum est et ex frigore quod nondum me, ut solet, mane urit (certissimum quippe hoc mihi adventantis diei indicium), media nondum nox est: at hic pervigil, tanquam aureum illud vellus custodiret, a vespera inde statim clamat; sed certe non sic auferet. Uliciscar enim te quum primum illuxerit, et baculo tibi dispergam cerebrum: nunc vero negotium mihi facesseres discurrendo in tenebris.

GALLUS. Micylle here, gratum tibi me putabam facturum, si noctis quantum possem cantu anteverterem, ut posset, ante lucem aggressus, majorem partem operis absolvere: si enim ante solis exortum unam modo crepidam perficias, lucro tibi iste labor ad victum cesserit. Sin dormire tibi jucundius est, equidem tacebo tibi et piscibus ipsis magis ero mutus. At tu vide, ne, dives per quietem, excitatus deinde esurias.

2. MIC. O Jupiter prodigialis, o depulsor malorum Hercules, quid hoc mali est? humana voce gallus locutus est!

GALL. Tum tibi prodigium esse videtur hoc, si eadem qua vos voce utor?

MIC. Qui enim non sit prodigium? Sed averruncate, dii, a nobis malum.

GALL. Videris mihi, Micylle, literarum omnino rudis esse, nec legisse Homeri poemata, in quibus Xanthus Achilles equus, valere longam jussu hinnitu, stetit medio in bello loquens, versus totos consuens, non ut ego nunc extra modulos: verum ille vaticinabatur etiam et divinabat futura, nec tamen inopinatum quid videbatur facere, nec qui

τὰ μέλλοντα προεθέσπιζε, καὶ οὐδέν τι παράδοξον ἐδόκει ποιεῖν, οὐδὲ δ' ἀκούων ἐπεκαλεῖτο ὅσπερ σὺ τὸν ἀλεξί-
κακον ἀποτρόπαιον ἡγούμενος τὸ ἄκουσμα. Καίτοι τί
ἂν ἐποίησας, εἴ σοι ἡ τῆς Ἀργούσας τρόπις ἐλάλησεν ἢ
Δωδώνῃ αὐτόφρωνος ἐμαντεύσατο, ἢ εἰ βύρσας εἶδες ἐρ-
πούσας καὶ βοῶν κρέα μυκώμενα, ἡμιέρβη, περιπεπαρ-
μένα τοῖς ὄβελοις; Ἐγὼ δὲ Ἑρμοῦ πάρεδρος ὢν λα-
λιστάτου καὶ λογιωτάτου θεῶν ἀπάντων καὶ τᾶλλα
δομοδίατος ὑμῖν καὶ σύντροφος οὐ χαλεπῶς ἐμέλλον ἐκ-
μαθήσεσθαι τὴν ἀνθρώπων φωνήν. Εἰ δὲ ἐξεμυθήσειν
ὑπόσχουό μοι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμί σοι τὴν ἀληθεστέραν
αἰτίαν εἰπεῖν τῆς πρὸς ὑμᾶς ἁμοφυνίας καὶ ὅθεν ὑπάρ-
χει μοι οὕτω λαλεῖν.

3. MIK. Ἀλλὰ μὴ ὄνειρος καὶ ταῦτά ἐστιν, ἀλε-
κτρῶν οὕτω πρὸς με διαλεγόμενος; Εἰπέδ' οὖν πρὸς τοῦ
Ἑρμοῦ, ὃ βέλτιστε, ὅ τι καὶ ἄλλο σοι τῆς φωνῆς αἴ-
τιον. Ὡς δὲ σιωπήσῃ καὶ πρὸς οὐδένα ἐρῶ, τί σε
χρὴ δεδιέναι; τίς γὰρ ἂν πιστεύσειέ μοι, εἴ τι διηγοί-
μην ὅς ἀλεκτρυόνος αὐτὸ εἰπόντος ἀκηχώεις;

ΑΛΕΚ. Ἄκουε τοῖνον. Παραδοξότατόν σοι λόγον
εὖ οἶδ' ὅτι λέγω, ὃ Μίκυλλε· οὕτω γὰρ ὁ νῦν σοι ἀλε-
κτρῶν φαινόμενος οὐ πρὸ πολλοῦ ἀνθρώπος ἦν.

MIK. Ἦκουσά τι καὶ πάλαι τοιούτων ἀμέλει περὶ
ὑμῶν ὡς Ἀλεκτρυῶν τις νεανίσκος φίλος γένοιτο τῷ
Ἄρει καὶ θυμπίνοι τῷ θεῷ καὶ ξυγκυμᾶζοι καὶ κοινω-
νοίῃ τῶν ἐρωτικῶν· ὁπότε γοῦν ἀπίοι παρὰ τὴν Ἀφρο-
δίτην μοιχεύσων ὁ Ἄρης, ἐπάγεσθαι καὶ τὸν Ἀλε-
κτρυόνα, καὶ ἐπειδὴ περ τὸν Ἥλιον μάλιστα ὑφειρώατο,
μὴ κατιδὼν ἐξεῖποι πρὸς τὸν Ἥφαιστον, ἕως πρὸς ταῖς
θύραις ἀπολείπειν αἰὲ τὸν νεανίσκον μηνύσοντα ὁπότε
ἀνίσχοι ὁ Ἥλιος. Εἰτά ποτε κατακοιμηθῆναι μὲν
τὸν Ἀλεκτρυόνα καὶ προδοῦναι τὴν φρουρὰν ἄκοντα,
τὸν δὲ Ἥλιον λαθόντα ἐπιστῆναι τῇ Ἀφροδίτῃ καὶ τῷ
Ἄρει ἀφρόντιδι ἀναπαυομένῳ διὰ τὸ πιστεύειν τὸν
Ἀλεκτρυόνα μηνῦσαι ἂν, εἴ τις ἐπίοι· καὶ οὕτω τὸν
Ἥφαιστον παρ' Ἥλιου μαθόντα συλλαβεῖν αὐτοὺς πε-
ριβαλόντα καὶ σαγηνεύσαντα τοῖς δεσμοῖς, ἃ πάλαι
πεποιήτο ἐπ' αὐτούς· ἀφελέντα δὲ τὸν Ἄρη ἀγανακτῆ-
σαι κατὰ τοῦ Ἀλεκτρυόνος καὶ μεταβαλεῖν αὐτὸν ἐς
τουτοῖ τὸ ὄρνειον αὐτοῖς ὄπλοις, ὡς ἔτι τῆς κόρυθος τὸν
λόφον ἔχειν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ διὰ τοῦτο ὑμᾶς ἀπολο-
γούμενους τῷ Ἄρει, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος, ἐπειδὴν ἀσθησθε
ἀνελευσόμενον τὸν ἥλιον, πρὸ πολλοῦ βοᾶν ἐπισημαι-
νομένους τὴν ἀνατολὴν αὐτοῦ.

4. ΑΛΕΚ. Φασὶ μὲν καὶ ταῦτα, ὃ Μίκυλλε, τὸ
δ' ἐμὸν ἑτεροῖόν τι γέγονε καὶ πάνυ ἐναγχος ἐς ἀλε-
κτρυόνα σοι μεταδέβηκα.

MIK. Πῶς; ἐθέλω γάρ τοῦτο μάλιστα εἰδέναι.

ΑΛΕΚ. Ἀκούεις τινὰ Πυθαγόραν Μνησαρχίδην
Σάμιον;

MIK. Τὸν σοφιστὴν λέγεις, τὸν ἀλαζόνα, ὃς ἐνομο-
θέτει μήτε κρεῶν γεύεσθαι μήτε κυάμους ἐσθίειν, ἥδι-
στον ἐμοὶ γοῦν ὅσων ἐκτράπεζον ἀποφαίνων, ἔτι δὲ πεί-
θων τοὺς ἀνθρώπους ἐς πάντα ἔτη μὴ διαλέγεσθαι;

audiebat, invocabat ita, uti tu, depulso rem malorum, abo-
minandum putans quod audiret. Verum quid fecisses,
si tibi illa Argus navis carina locuta, aut Dodonæ nemo
sua voce vaticinata esset? aut si tergora vidisses repentina,
et boum carnes mugientes, semiassas, confixas verubus?
Ego vero, Mercurio assiduus comes, loquacissimo et elo-
quentissimo deorum omnium, ac ceteroquin contubernalis
vester atque convictor, non multum laboraturus eram in
addiscendo sermone humano. Si vero sanctum mihi silen-
tium promiseris, non pigror veriore tibi causam meam
cum sermone vestro communionis dicere, et unde sic loqui
mihi contigerit.

3. MIC. Verum nonne somnium et hoc est, gallus ita
mecum loquens? Dic ergo, per Mercurium, optime, quæ
etiam alia tibi sit loquelæ causa. Ut vero taceam et ad
neminem quicquam dicam, quid est quod metuas? quis
enim crederet mihi, si cui narrarem, tanquam qui de gallo
ista dicente audierim?

GALL. Audi ergo. Remotum ab omnium opinione esse
quod tibi dico, bene novi, Micyle. Hic enim, qui nunc
tibi gallus esse apparet, non ita multo ante homo erat.

MIC. Audivi quiddam tale olim sane de vobis, Gallum
quendam juvenem amicum fuisse Marti, potasse cum deo
et comissatum ivisse, et amoribus illius subservisse. Quo-
ties enim abiret ad Venerem Mars adulterii causa, addu-
xisse etiam Gallum: quumque Solem præsertim suspectum
haberet, ne rem visam Vulcano enunciatet; extra ad januas
reliquisse semper juvenem, indicaturum sibi quando Sol
exoriretur. Tum obdormivisse aliquando Gallum, suum-
que præsidium imprudentem prodidisse, Solem vero non
animadversum astitisse Veneri et requiescenti sine cura
Marti, qui crederet indicaturum, si quis adveniret, Gallum:
atque ita Vulcanum a Sole eductum, ipsos comprehendisse,
injectis vinculis irretitos, quæ olim illis parasset. Dimis-
sum vero Martem, iratum Gallo, illum ipsis cum armis in
avem cognominem mutasse, ut galeæ etiamnum cristam
haberet in capite. Eam ob causam vos, ut excusetis vos
Marti, quum nihil jam prodest, quando sentiat orientem
Solem, canere diu ante, ejusque ortum significare.

4. GALL. Aiunt quidem et ista, Micyle: mea autem
ratio alia fuit, qui plane nuper in gallum tibi transierim.

MIC. Quomodo? velim enim hoc maxime scire.

GALL. Nosti Pythagoram quendam Mnesarchi filium,
Samium?

MIC. Sophistam illum ais, illum nebulonem, qui legem
tulit de carnibus non gustandis, de non edendis fabis, qua
lege suavissimum mihi quidem pulmentum a mensis remo-
vit, qui præterea persuasit hominibus, ut per quinque annos
inter se non colloquerentur?

ΑΛΕΚ. Ἴσθι δῆτα καλῶν, ὡς πρὸ τοῦ Πυθαγόρου Εὐφορβὸς γένοιτο.

ΜΙΚ. Γόητά φασι καὶ τερατουργὸν τὸν ἄνθρωπον, ὦ ἀλεκτρυών.

ΑΛΕΚ. Ἐκείνος αὐτὸς ἐγὼ σοὶ εἰμι ὁ Πυθαγόρας, ὥστε παῦ', ὦγαθέ, λοιδορούμενός μοι καὶ ταῦτα οὐκ εἰδὼς οἷός τις ἦν τὸν τρόπον.

ΜΙΚ. Τοῦτ' αὖ μακρῶ ἐκείνου τερατωδέστερον, ἀλεκτρυών φιλόσοφος. Εἰπέ δὲ θυμῶ, ὦ Μνησάρχου παῖ, ὅπως ἡμῖν ἀντὶ μὲν ἀνθρώπου ὄρνις, ἀντὶ δὲ Σαμίου Ταναρχικὸς ἀναπέφηνας· οὐ πιθανὰ γὰρ ταῦτα οὐδὲ πάνυ πιστεῦσαι βράδια, ἐπεὶ καὶ δὴ μοι τετηρηκέναι δοκῶ πάνυ ἐν σοὶ ἀλλότρια τοῦ Πυθαγόρου.

ΑΛΕΚ. Τὰ ποία;

ΜΙΚ. Ἐν μὲν ὅτι λάλος εἶ καὶ κρακτικὸς, ὁ δὲ σιωπᾶν ἐς πέντε ὅλα ἐστὶ οἶμαι παρῆναι, ἕτερον δὲ καὶ παντελῶς παράνομον· οὐ γὰρ ἔχων ὅ τι σοὶ παραβάλοιμι, κυάμους χυρὸς ἔχον ὡς οἶσθα ἔχων, καὶ σὺ οὐδὲν μελλήσας ἀνέλεξας αὐτοῦς· ὥστε ἡ ἐψεύσθαι σοὶ ἀνάγκη καὶ ἄλλω εἶναι ἢ Πυθαγόρα ὅντι παρανενομηκέναι καὶ τὸ ἴσον ἡσεθηκέναι κυάμους φαγόντα ὡς ἂν εἰ τὴν κεφαλὴν τοῦ πατρὸς βεβρώκεις.

6. ΑΛΕΚ. Οὐ γὰρ οἶσθα, ὦ Μίκυλλε, ἥτις αἰτία τούτων οὐδὲ τὰ πρόσφορα ἐκάστω βίῳ. Ἐγὼ δὲ τότε μὲν οὐκ ἤσθιον τῶν κυάμων, ἐπιλοσώζουσι γὰρ· νῦν δὲ φάγοιμ' ἂν, ὀρνιθικὴ γὰρ καὶ οὐκ ἀπόρρητος ἡμῖν ἡ τροφή. Πλὴν ἀλλὰ εἰ σοὶ φίλον, ἄκουε ὅπως ἐκ Πυθαγόρου τοῦτο νῦν εἰμι καὶ ἐν οἷος βίοις πρότερον ἐβίότευσα καὶ ἄτινα τῆς μεταβολῆς ἐκάστης ἀπολέαυκα.

ΜΙΚ. Λέγοις ἂν ὡς ξυμῖγε υπερήδιστον ἂν τὸ ἄκουσμα γένοιτο, ὥστε εἰ τις αἰρεσιν προθίῃ, πότῃ μᾶλλον ἐθέλω σοῦ ἀκούειν τὰ τοιαῦτα διεξιόντος ἢ τὸν πανευδαίμονα ὄνειρον ἐκείνον αὐθις ὄρεῖν τὸν μικρὸν ἔμπροσθεν, οὐκ οἶδα ὁπότερον ἂν ἐλοιμην· οὕτως ἀδελφὰ ἡγοῦμαι τὰ σὰ τοῖς ἡδίστοις φανείσι καὶ ἐν ἴσῃ διμᾶς τιμῇ ἄνω σέ τε καὶ τὸ πολυτίμητον ἐνύπνιον.

ΑΛΕΚ. Ἐτι γὰρ σὺ ἀναπεμπάζῃ τὸν ὄνειρον τίς ποτε ὁ φανείς σοι ἦν καὶ τίνα ἰνδάλματα μάταια διαφυλάττεις, κενὴν καὶ ὡς ὁ ποιητικὸς λόγος ἀμενηνὴν τίνα εὐδαιμονίαν τῇ μνήμῃ μεταδιώκων;

6. ΜΙΚ. Ἀλλ' οὐδὲ ἐπιλήσομαί ποτε, ὦ ἀλεκτρυών, εἴ ἴσθι τῆς ὁψεως ἐκείνης· οὕτω μοι πολὺ τὸ μέλι ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁ ὄνειρος καταλιπὼν ὥχρετο, ὡς μόγις ἀνοίγειν τὰ βλέφαρα ὑπ' αὐτοῦ ἐς ὕπνον αὐθις κατασπώμενα. Οἷον γοῦν ἐν τοῖς ὥσι τὰ πτερὰ ἐργάζεται στρεφόμενα, τοιοῦτον γάρ γαλον παρῆχέ μοι τὰ δριώμενα.

ΑΛΕΚ. Ἡράκλεις, δεινὸν τίνα τὸν ἔρωτα φῆς τοῦ ἐνυπνίου, εἰ γε πτηνὸς ὢν, ὡς φασι, καὶ ὄρνις ἔχων τῆς πτήσεως τὸν ὕπνον ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἤδη πτεροῦ καὶ ἐνδιατρίβει ἀνεωγόσι τοῖς ὀφθαλμοῖς μελιχρὸς οὗτος καὶ ἐναργὲς φαινόμενος· ἐθέλω γοῦν ἀκοῦσαι οἷός τις ἐστὶν οὕτω σοὶ περιπόθητος ὢν.

ΜΙΚ. Ἐτοιμός λέγειν· ἡδὺ γοῦν μοι τὸ μεμνησθαι

GALL. Noris ergo illud quoque, eum ante Pythagoram fuisse Euphorbum.

MIC. Impostorem aiunt et praestigiatorem fuisse hominem istum, o galle.

GALL. Ille ipse ego tibi adsum Pythagoras : itaque desine, bone vir, mihi maledicere, idque quum nescias quibus fuerim moribus.

MIC. Hoc jam multum illo portentosius, gallus philosophus ! Verum dic tamen, Mnesarchi fili, quomodo nobis pro homine avis, pro Samio autem Tanagraeus factus sis : neque enim probabilia sunt ista nec valde creditu facilia, quum praesertim duo jam mihi observasse in te videar plane a Pythagora aliena.

GALL. Quænam ?

MIC. Unum, quod loquax es, et clamorosus ; at ille tacere per quinque, puto, annos solidos hortabatur : alterum autem omnino etiam legibus illius adversum ; quum enim non haberem quod tibi objicerem in cibum, fabas heri, quod scis, habens domum veni, et tu nihil cunctatus illas sublegisti. Itaque alterutrum necesse est, aut mentitum te et alium esse, aut, si sis Pythagoras, legem a te violatam et æque factum impie, quum fabas devorasti, quam si caput parentis edisses.

5. GALL. Videlicet non nosti, Micylle, quæ sit horum causa, neque quæ unicuique vitæ convenient. At ego tum fabas non edebam ; philosophabar enim : jam vero licet edam ; gallinaceus enim neque interdictus ille nobis cibus est. Sed, si placet, audi quomodo ex Pythagora hoc nunc sim, et in quibus ante vitis vixerim, et quid ex unaquaque mutatione commodi vel incommodi ad me pervenerit.

MIC. Dixeris : nam mihi quidem supra quam dici potest jucundum fuerit audire ; adeo ut si quis mihi optionem proponat, utrum malim te audire talia enarrantem, an illud beatum undique somnium, quod paullo ante mihi obtigit, rursus sompiare, nesciam utrum præoptem : ita geminos arbitror tuos sermones visis jucundissimis, et in æquali vos honore habeo, te, et pretiosissimum illud somnium.

GALL. Adhucnam retractas illud somnium, quale fuerit quod tibi oblatum est, et vana quædam simulacra illius servas, inanem et, poetico verbo, cassam quandam felicitatem memoria persequens ?

6. MIC. Ego vero nunquam, galle, obliviscar, bene noris, illius visi : adeo multo mihi melle in oculis relicto abiit, ut vix aperiā præ illo palpebras in somnum rursus detractas. Quale quid enim conversæ in auribus plumæ efficiunt, talem illa visa præstitere mihi titillationem.

GALL. Mirum, Hercule, mihi narras amorem insomni ; si volucre quum sit et terminum sui volatus somnum habeat, jam transilit lineam, et apertis in oculis commoratur, melitum adeo, et manifesto conspiciendum se præbens. Volo igitur audire, quale sit, quod adeo tibi sit desiderabile.

MIC. Paratus sum dicere : suave enim est mihi recordari

καὶ διεξιέναι τι περὶ αὐτοῦ. Σὺ δὲ πηνίκα, ὦ Πυθαγόρα, διηγήσῃ τὰ περὶ τῶν μεταβολῶν;

ΑΛΕΚ. Ἐπειδὴν σὺ, ὦ Μικυλλε, παύσῃ ὄνειρώτων καὶ ἀπορήσῃ ἀπὸ τῶν βλεφάρων τὸ μέλι· τὸ νῦν δὲ πρότερος εἶπε, ὡς μάθω εἶτε διὰ τῶν ἐλεφαντίνων πυλῶν εἶτε διὰ τῶν κερατίνων σοὶ ὁ ὄνειρος ἔχε πεμπόμενος.

ΜΙΚ. Οὐδὲ δι' ἐτέρας τούτων, ὦ Πυθαγόρα.

ΑΛΕΚ. Καὶ μὴν Ὅμηρος δύο μόνας ταύτας λέγει.

ΜΙΚ. Ἐὰ χαίρειν τὸν λῆρον ἐκείνον ποιητὴν οὐδὲν εἰδότα ὄνειρων πέρι. Οἱ πένητες ἴσως ὄνειροι διὰ τῶν τοιούτων ἐξίσκιν, οἷους ἐκείνος ἑώρα οὐδὲ πᾶν σαφῶς τυφλὸς αὐτὸς ὢν, ἐμοὶ δὲ διὰ χρυσῶν τινων πυλῶν ὁ ἥδιστος ἀφίκετο, χρυσῶς καὶ αὐτὸς, χρυσᾷ πάντα περιβεβλημένος καὶ πολλὸν ἐπαγόμενος χρυσίον.

ΑΛΕΚ. Παῦε, ὦ Μίδα βέλτιστε, χρυσολογῶν· ἀτεχνῶς γὰρ ἐκ τῆς ἐκείνου σοὶ εὐχῆς τὸ ἐνύπνιον καὶ μέταλλα διαχρύσεια κεκοιμήσθαι μοι δοκεῖς.

7. ΜΙΚ. Πολὺ, ὦ Πυθαγόρα, χρυσίον εἶδον, πολὺ, πῶς οἶει καλὸν, ὅταν τὴν αὐγὴν ἀπαστράπτων; Τί ποτε δὲ Πίνδαρος φησὶ περὶ αὐτοῦ ἐπαινῶν; ἀνάμνησον γάρ με, εἰ οἶσθα, ὅποτε ὕδωρ ἄριστον εἰπὼν εἶτα τὸ χρυσίον θαυμάζει, εὖ ποιῶν, ἐν ἀρχῇ εὐθὺς τοῦ βιβλίου, καλλιστόν τι ἀσμάτων ἀπάντων.

ΑΛΕΚ. Μῶν ἐκεῖνο ζητεῖς,

ἄριστον μὲν ὕδωρ, ὃ δὲ χρυσὸς αἰθόμενον πῦρ
ἀτε διαπρέπει νυκτὶ μεγάνορος ἑξοχα πλούτου.

ΜΙΚ. Νῆ Δία τοῦτ' αὐτό· ὥσπερ γὰρ τοῦμὸν ἐνύπνιον ἰδὼν ὁ Πίνδαρος οὕτως ἐπαινεῖ τὸ χρυσίον. Ὡς δὲ ἤδη μάθης ὅλον τι ἦν, ἀκουσον, ὦ σοφώτατε ἀλεκτρῶν. Ὅτι μὲν οὐκ οἰκίστιος ἦν γῆς, οἶσθα· Εὐκράτης γὰρ με δὲ πλούσιος ἐντυχὼν ἐν ἀγορᾷ λουσάμενον ἔκειλε τὴν ὥραν ἐπὶ τὸ δεῖπνον.

8. ΑΛΕΚ. Οἶδα πᾶν τοῦτο πενήσας παρ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀρχὴ μοι βαθείας ἤδη ἑσπέρας ἔχες υποβεβρεγμένος τοὺς πέντε κυάμους ἐκείνους κομίζων οὐ πᾶν δαψιλὲς τὸ δεῖπνον ἀλεκτροῦνι ἀθλητῇ ποτε γενομένῳ καὶ Ὀλύμπια οὐκ ἀφανῶς ἀγωνισαμένῳ.

ΜΙΚ. Ἐπεὶ δὲ δειπνήσας ἐπανήλθον, ἐκάθειδον εὐθὺς τοὺς κυάμους σοὶ παραβαλὼν, εἶτά μοι κατὰ τὸν Ὅμηρον ἀμβροσίην διὰ νύκτα θεῖός τις ὡς ἀληθῶς ὄνειρος ἐπιστάς...

ΑΛΕΚ. Τὰ παρὰ τῷ Εὐκράτει πρότερον, ὦ Μικυλλε, διηγήσαι καὶ τὸ δεῖπνον ὅσον ἐγένετο καὶ τὰ ἐν τῷ συμποσίῳ ἅπαντα· κωλύει γὰρ οὐδὲν αὐθὺς σε δειπνεῖν ὥσπερ ὄνειρόν τινα τοῦ δεῖπνου ἐκείνου ἀναπλάττοντα καὶ ἀναμνηρῶμενον τῇ μνήμῃ τὰ βεβρωμένα.

9. ΜΙΚ. Ὡμην ἐνοχλήσειν καὶ ταῦτα διηγούμενος· ἐπεὶ δὲ σὺ προθυμῇ, καὶ δὴ λέγω. Οὐ πρότερον, ὦ Πυθαγόρα, παρὰ πλουσίῳ τινὶ δειπνήσας ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ τύχῃ τινὶ ἀγαθῇ ἐντυχάμην γῆς τῷ Εὐκράτει, καὶ ἐγὼ μὲν προσεπιπὼν αὐτὸν ὥσπερ εἰώθειν δεσπότην ἀπηλλαττόμην, ὡς μὴ κατασχύνοιμι αὐτὸν

et aliquid de illo narrare. Tu vero, Pythagora, quando de mutationibus tuis expones?

GALL. Quum tu, Micylle, somniare desieris et deterse-
ris mel a palpebris. Jam vero prior dicito, uti audiam
utrum per eburneas portas, an per corneas missum tibi ad-
venerit somnium.

MIC. Per neutram harum, Pythagora.

GALL. Verum Homerus solas istas duas refert.

MIC. Valere jube nugatorem illum poetam, somniorum
imperitum. Paupercula forte insomnia per illas exeunt,
qualia ille, neque ipsa satis dilucide, utpote cæcus homo,
videbat. At mihi per aureas quasdam portas venit dulcissi-
mum, aureum et ipsum, et auro vestitum undique, multum
quoque secum afferens auri.

GALL. Desine, bone Mida, aurum loqui. Sine dubio
enim ex illius voto istud tibi somnium, et tota auri metalla
somniasse mihi videris.

7. MIC. Multum, Pythagora, aurum vidi, multum :
quam putas pulchrum ! quo splendore fulgens ! Quid tandem
Pindarus in illius laude dicit : in memoriam me repone, si
nostis, quum ubi aquam dixit optimam, deinde aurum admi-
ratur, bene ille quidem, in principio statim libri : pulcherri-
mum est canticorum omnium.

GALL. Num illud quæris,

Aqua est illa quidem optima : aurum at, ardida flamma
veluti nocte lucens, super inclyta munera Pluti est.

MIC. Per Jovem, hoc ipsum : velut enim meum si somnium
vidisset Pindarus, sic laudat aurum. Ut vero jam scias
quale fuerit, audi, galle doctissime. Heri me domi non
cenasse, nosti. Eucrates enim dives in foro me quum vi-
disset, a balneo venire jussit hora dicta ad cœnam.

8. GALL. Probe equidem novi, qui toto die esurierim,
donec mihi sero vespere aliquantum vino madidus domum
veniens, quinque illas fabas ferres, cœnam non valde lau-
tam gallo qui athleta quondam fuerit, nec sine fama certa-
verit Olympia.

MIC. A cœna igitur redux, objectis tibi fabis, cubitum
statim concessi. Tum mihi, ut Homerus ait,

Nocte sub ambrosia, divinum somnium adesse,
ac vere divinum...

GALL. Illa prius, quæ apud Eucratem acta sunt, Mi-
cylle, narra, et cœnam qualis fuerit, et convivii rationem
universam. Neque enim quicquam prohibet quominus
denuo cœnes, et tanquam somnium quoddam illius cœnæ
effingas, et memoria cibos quasi ruminando retractes.

9. MIC. Putabam molestum tibi me futurum, si illa etiam
enarrarem : quando autem et tu vis, ecce dico. Nunquam
ante illum diem, Pythagora, quum tota vita mea apud divi-
tem cœnassem, bona quadam fortuna heri incido in Eucra-
tem. Atque ego quum illum, ut solebam, salutassem domi-
num, abibam, ne pudori ipsi essem assectator detricto pal-

ἐν τριβακῶ τῷ τρίβωνι συμπαρομαρτῶν, ὃ δὲ, Μίκυλλε, φησί, θυγατρὸς τήμερον ἐστὶ γυνήλικα καὶ παρεκάλεσα τῶν φίλων μάλα πολλούς· ἐπεὶ δὲ τινὰ φασιν αὐτῶν μαλακῶς ἔχοντα οὐχ οἷόν τε εἶναι ξυνδειπνεῖν μεθ' ἡμῶν, σὺ ἀντ' ἐκείνου ἤκε λουσάμενος, ἦν μὴ ὁ γε κληθεὶς αὖθις εἴπῃ ἀφίξεσθαι, ὥς νῦν γε ἀμυζιβόλος ἐστί. Τοῦτο ἀκούσας ἐγὼ προσκυνήσας ἀπῆλιν εὐχόμενος ἅπασι θεοῖς ἡπίαλόν τινα ἢ πλευρίτιν ἢ ποδάγραν ἐπιπέμψαι τῷ μαλακίζομένῳ ἐκείνῳ, οὗ ἑρδρος ἐγὼ καὶ ἀντίδειπνος καὶ διάδοχος ἐκεκλήμην· καὶ τὸ ἄγρι τοῦ λουτροῦ αἰῶνα μέγιστον ἐτιθέμην, συνελθὲς ἐπισκοπῶν ὅπως αἰῶν τὸ στοιχεῖον εἴη καὶ πηνίκα ἤδη λελοῦσθαι δεῖ. Κάπειδ' ὅτε ὁ καιρὸς ἀφίκετο, πρὸς τάχος ἑμαυτὸν ἀπορρύψας ἀπειμι κοσμίως μάλα ἐσχηματισμένος, ἀναστρέψας τὸ τρίβωνιον ὡς ἐπὶ τοῦ καθαρωτέρου γένοιτο ἢ ἀναβολή.

10. Καταλαμβάνω τε πρὸς ταῖς θύραις ἄλλους τε πολλούς καὶ δὴ κάκεινον φοράδην ὑπὸ τεττάρων κεκομισμένον, ὃ με ὑποδειπνεῖν ἔδει, τὸν νοσεῖν λεγόμενον, καὶ ἐδήλου δὲ πονηρῶς ἔχων· ὑπέστενε γοῶν καὶ ὑπέβητε καὶ ἐρρέμπετο μύχιόν τι καὶ δυσπρόσοδον, ὁ γὰρ δῖος ὦν καὶ διωρηκῶς ἀμφὶ τὰ ἐξήκοντα ἔτη σμεδόν· ἔλεγετο δὲ φιλόσοφος τις εἶναι τῶν πρὸς τὰ μειράκια ρυαυρόντων. Ὁ γοῶν πῶγων μάλα τραγικὸς ἦν ἐς ὑπερβολὴν κουριῶν. Καὶ αἰτιωμένου γε Ἀρχιβίου τοῦ ἱατροῦ, διότι οὕτως ἔχων ἀφίκετο, Ἦ καὶ ἡκούοντα, ἔφη, οὐ χρὴ προδιδόναι καὶ ταῦτα φιλόσοφον ἄνδρα, κἂν μυρία νόσοι ἐμποδὼν ἱστώνται· ἡγήσεται γὰρ Εὐκράτης ὑπερεωρᾶσθαι πρὸς ἡμῶν. Οὐ μὲν οὖν, εἶπον ἐγὼ, ἀλλ' ἐπαινέσεται σε, ἦν οἴκοι παρὰ σαυτῷ μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ ἐλθεῖν ἡπὲρ ἐν τῷ συμποσίῳ συναναχρεμψάμενος τὴν ψυχὴν μετὰ τοῦ φλέγματος. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ὑπὸ μεγαλοπροσόνης οὐ προσεποιεῖτο ἀκχοεῖναι τοῦ σκώμματος· ἐρίσταται δὲ μετὰ μικρὸν Εὐκράτης λελούμενος καὶ ἰδὼν τὸν Θεσμόπολιν — τοῦτο γὰρ ὁ φιλόσοφος ἐκαλεῖτο — Διδάσκαλε, φησὶν, εὐ μὲν ἐποίησας αὐτὸς ἦκων παρ' ἡμᾶς, οὐ μείον δ' ἂν τι ἐγένετο, καὶ ἀπόντι γὰρ ἅπαντα ἐξῆς ἀπέσταλτο ἂν· καὶ ἅμα λέγων ἐσθίει χειραγωγῶν τὸν Θεσμόπολιν ἐπεριδόμενον καὶ τοῖς οἰκέταις.

11. Ἐγὼ μὲν οὖν ἀπείναι παρεσκευαζόμεν, ὃ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἐπὶ πολὺ ἐνδοιάσας, ἐπεὶ με πάνυ σκυθρωπὸν εἶδε, Πάριτι, ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Μίκυλλε, καὶ συνδείπνεις μεθ' ἡμῶν· τὸν υἱὸν γὰρ ἐγὼ κελεύσω ἐν τῇ γυναικωνίτιδι μετὰ τῆς μητρὸς ἐστιάσθαι, ὥς σὺ χῶραν ἔχῃς. Ἐσθῆν οὖν μάτην λύκος χανὼν παρὰ μικρὸν, αἰσχυρόμενος ὅτι ἐδόκουν ἐξεληλακεῖναι τοῦ συμποσίου τὸ παιδίον τοῦ Εὐκράτους. Κάπειδ' ὅτε κατακλίνεσθαι καιρὸς ἦν, πρῶτον μὲν ἀράμενοι ἀνέβησαν τὸν Θεσμόπολιν οὐκ ἀπραγμόνως μὰ Δία πάντες οἶμαι νεανίσκοι εὐμεγέθεις ὑπαυχένια περιβύσαντες αὐτῷ πάντοθεν, ὥς διαμένοι ἐν τῷ σχήματι καὶ ἐπὶ πολλὸν καρτερεῖν δύναίτο. Εἴτα μηδενὸς ἀνεχομένου πλησίον κατακείσθαι αὐτοῦ ἐμὲ ὑποκατακλίνουσι φέροντες, ὥς

liolo indutus. At ille, Micylle, inquit, natalitias hodie filiae meae epulas celebraz, et vocavi amicorum plurimos : quando autem aiunt quendam illorum, morbo impeditum, non posse carnare nobiscum, tu pro illo veni a balneo, nisi ipse qui vocatus est se venturum renunciet : nam adhuc quidem dubius est. His ego auditis, illoque adorato, discessi vota faciens omnibus diis, ut febriculosum horrorem, aut pleuritin, aut podagram illi aegrotο immitterent, cui subessor ego et cenae vicarius atque successor vocatus eram. Atque tempus illud usque ad balneum aetatem esse arbitrabar longissimam, saepissime respiciens quot pedum umbra solarii esset, et quando denique me lotum esse oporteret. Et quum tandem venisset tempus, celeriter detersis mihi sordibus abeo, in decentem maxime habitum composuitus, converso palliolo, ut purior pars extra obversa esset.

10. Ac deprehendo ad januam quum alios multos, tum illum quoque, a quattuor hominibus in lectica gestatum, cui ego substitutus conviva esse debebam, illum qui aegrotare dicebatur ; et manifestum erat illum male habere ; subinde enim ingemiscebat, et tussiebat ex imis recessibus, ita ut prope ipsum accedere metueres, pallidus totus atque tumidus, sexagenarius circiter : dicebatur vero philosophus esse de eo genere, qui garrire solent apud adolescentulos. Barba certe ei plane caprina erat, supra modum tonsorem invitans. Atque accusante illum Archibio medico, quod ita se habens veniret, Officium, inquit, non decet deserere, virum praesertim philosophum, si vel sexcenti morbi obsistant : contemptum enim se a nobis putaret Eucrates. Quin, dicebam ego, laudabit te, si domi apud te potius mori vells, quam in convivio ipsam cum pituita animam extussiens. Ille quidem praemagnitudinis animi se audisse dictum dissimulabat. Adest vero paullo post lotus Eucrates ac videns Thesmopolin (hoc enim vocabatur ille philosophus), Bene tu quidem, inquit, fecisti, magister, ad nos quum venisti : sed nihil damni facturus eras, nam absenti etiam omnia deinceps missurus eram : et cum his verbis intrat manus illi praebens servis insuper innixο.

11. Ego igitur abire parabam, quum ipse conversus ac multum dubitans, quando vultu me valde dejecto vidit, Accede, inquit, tu etiam, Micylle, et cena nobiscum : filium enim jubebo in gynaeconitide epulari cum matre, ut locum tu habeas. Intro igitur eo, tantum non frustra hians lupus, erubescens quod convivio expulisse viderer filiolium Eucratidis. Et quum accumbendi jam tempus esset, primo sublatum apposuerе Thesmopolin non sine labore quinque, puto, juvenes bene magni, cervicalibus illum fulcientes undique, ut in eo situ maneret ac durare aliquamdiu posset. Deinde quod nemo prope illum accumbere sustineret, me eo detrudunt, ut eadem mensa uteremur. Hinc igitur

δροτράπεζοι εἶημεν. Τούτεῦθεν ἐδειπνοῦμεν, ὦ Πυθαγόρα, πολυπόδον τι καὶ ποικίλον δεῖπνον ἐπὶ χρυσοῦ πολλοῦ καὶ ἀργύρου· καὶ ἐκπώματα ἦν χρυσᾶ καὶ διάκονοι ὥραῖοι καὶ μουσουργοὶ καὶ γελοιοποιοὶ μεταξὺ, καὶ θίως ἡδίστη τις ἦν ἡ διατριβή, πλὴν ἄλλ' ἐν με ἐλύπει, οὐ μετρίως ὁ Θεσμόπολις ἐνοχλῶν καὶ ἀρετὴν τινα πρὸς με διεξῶν καὶ διδάσκων ὡς αἱ δύο ἀπορᾶσεις μίαν κατάφασιν ἀποτελοῦσι καὶ ὡς εἰ ἡμέρα ἐστὶ, νῦξ οὐκ ἐστίν, ἐνίοτε δὲ καὶ κέρατα ἔρασκεν εἶναί μοι. Τοιαῦτα πολλὰ οὐδὲν δεομένῳ προσφιλοσοφῶν συνεῖρε καὶ ὑπετέμνετο τὴν εὐφροσύνην οὐκ ἔων ἀκούειν τῶν κιθαριζόντων ἢ ἁδόντων. Τοιοῦτο μὲν σοι, ὦ ἀλεκτρῶν, τὸ δεῖπνον.

ΑΛΕΚ. Οὐχ ἡδιστον, ὦ Μίκυλλε, καὶ μάλιστα ἐπεὶ συνεκληρώθης τῷ λήρῳ ἐκείνῳ γέροντι.

12. ΜΙΚ. Ἄκουε δὲ ἤδη καὶ τὸ ἐνύπνιον· ἦμην γὰρ τὸν Εὐκράτην αὐτὸν ἀπαῖδα ὄντα οὐκ οἶδ' ὅπως ἀποθνήσκειν, εἴτα προσκαλέσαντά με καὶ διαθίχας θέμενον, ἐν αἷς ὁ κληρονόμος ἦν ἀπάντων ἐγὼ, μικρὸν ἐπισφόντα ἀποθανεῖν· ἐμαυτὸν δὲ παρελθόντα ἐς τὴν οὐσίαν τὸ μὲν χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον ἐξαντλεῖν σκάφαις τισὶ μεγάλαις ἀενάον τε καὶ πολὺ ἐπιρρέον, τὰ δ' ἄλλα, τὴν ἐσθλότητα καὶ τραπέζας καὶ ἐκπώματα καὶ διακόνους, πάντα ἐμὰ ὡς τὸ εἶκος εἶναι. Εἴτα ἐξήλαυνον ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, ἐξυπτιάζων, περίβλεπτος ἅπασιν τοῖς δρῶσι καὶ ἐπὶ φθονος. Καὶ προσέθεν πολλοὶ καὶ προῖπνεον καὶ εἴποντο πλείους. Ἐγὼ δὲ τὴν ἐσθλότητα τὴν ἐκείνου ἔχων καὶ δακτυλίους βαρεῖς ὅσον ἑκατάδεκα ἐξημμένους τῶν δακτύλων ἐκέλευον ἐστίασίν τινα λαμπρὰν εὐτρεπισθῆναι ἐς ὑποδοχὴν τῶν φίλων· οἱ δὲ ὡς ἐν ὄνειρῳ εἶδος ἤδη παρῆσαν καὶ τὸ δεῖπνον ἄρτι ἐξεκομίζετο καὶ ὁ πότος συνεκροτεῖτο. Ἐν τούτῳ ὄντα με καὶ φιλοτησίας προπίνοντα ἐν χρυσαῖς φιάλαις ἐκάστω τῶν παρόντων ἡδὴ τοῦ πλακοῦντος ἐσκομιζόμενον ἀναδοῆσας ἀκαίρους συνετάραξας μὲν ἡμῖν τὸ συμπόσιον, ἀνέτρεψας δὲ τὰς τραπέζας, τὸν δὲ πλοῦτον ἐκείνον διασκεδάσας ὑπηνέμιον φέρεσθαι παρεσκεύασας. Ἄρα σοι ἀλόγως ἀγανακτῆσαι κατὰ σοῦ δοκῶ; τριέσπερον ἂν ἡδέως εἴ τι εἶδον τὸν ὄνειρόν μοι γενόμενον.

13. ΑΛΕΚ. Οὕτω φιλόχρυσος εἶ καὶ φιλόπλουτος, ὦ Μίκυλλε, καὶ μόνον τοῦτο ἐξ ἁπαντος θαυμάζεις καὶ ἡγῇ εὐδαίμων εἶναι πολλὸν κεκτῆσθαι χρυσίον;

ΜΙΚ. Οὐκ ἐγὼ μόνος, ὦ Πυθαγόρα, τοῦτο, ἀλλὰ καὶ σὺ αὐτός, ὅπότε Εὐφωρβὸς ἦσθα, χρυσὸν καὶ ἀργυρον τῶν βοστρύγων ἐξημμένους ἦεις πολεμῶσιν τοῖς Ἀχαιοῖς καὶ ἐν τῷ πολέμῳ, ἐνθα σιδηροφορεῖν μᾶλλον ἢ χρυσοφορεῖν ἄμεινον ἦν· σὺ δὲ καὶ τότε ἡζήεις χρυσοῦ ἀναδεδεμένους τοὺς πλοκάμους διαγωνιζέσθαι. Καὶ μοι δοκεῖ ὁ Ὅμηρος διὰ τοῦτο Χαρῖτεςσιν ὁμοίως εἰπεῖν σου τὰς κόμας, ὅτι « χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ ἐσφῆκωντο. » Μακρὸν γὰρ ἄμεινους δηλαδὴ καὶ ἐρασμιώτερά ἐφάνιντο συναναπλεγμέναι τῷ χρυσῷ καὶ συναπολάμπουσαι μετ' αὐτοῦ. Καίτοι τὰ μὲν σὰ, ὦ χρυσοκόμη, μέτρια, εἰ Πάνθου υἱὸς ὢν ἐτίμας τὸ χρυσίον· ὁ

cœnavimus, Pythagoa, multi cibi cœnam et variam in auro multo atque argento. Et pocula erant aurea, et ministri formosi; et symphoniaci aderant, et ridiculari: atque in univrsam, suavissime tempus traducebatur; nisi quod unum male me habebat, nempe non mediocriter molestum se præbens Thesmopolis, qui quandam mihi virtutem narraret, doceretque negationibus duabus unam effici affirmationem; et, si dies sit, noctem non esse; nonnunquam adeo cornua dicebat me habere. Talia multa, philosophiam mihi non petenti, impertiens, continuato sermone blaterabat, interpellabatque hilaritatem, qui non pateretur citliaram pulsantibus canentibusve attendere. Habes, galle, cœnam.

GALL. Non jucundissimam, Micyle, maxime quum sors te ad delirum illum senem detulerit.

12. MIC. Jam audi etiam somnium. Videbatur mihi ipse Eucrates, orbis nescio quomodo, moribundus advocare me, et testamento condito, quo heres ex asse scriptus eram ego, paullo post mori; me vero adita hereditate aurum quidem et argentum scaphis quibusdam magnis haurire, perpetuo et copiose affluens: reliqua autem, vestem, mensas, pocula, ministros, mea esse nimirum omnia. Tum albis evehebar bigis, supinus, conspicendus omnibus; qui me viderent, et invidendus. Ac præcurrebant multi, et circa me equitabant, plures autem sequebantur. Ego autem vestem habens illius et anulos graves, circiter sedecim aptos digitis, jubebam convivium quoddam splendidum parari ad excipiendos amicos. Illi vero, ut in somnio solitum est fieri, jam aderant; ac cœna jam inferebatur, jam instaurabatur potatio. In hoc eram, et amicitie poculum in aureis phialis propinabam præsentium unicuique, et placenta jam inferebatur, quum tu intempestivo cantu perturbasti nobis convivium, mensas evertisti, divitias illas dissipasti et ut ludibrium ventis volarent effecisti. Numquid sine ratione indignari tibi videor? qui tribus perpetuis noctibus astans mihi somnium illud lubens vidissem.

13. GALL. Adeone amans es auri atque divitiarum, Micyle, et hoc solum ex omnibus admiraris et beatum esse putas, multum possidere aurum?

MIC. Non ego solus, Pythagoa, hoc facio, sed tu etiam ipse, quum Euphorbus esses, aurum atque argentum de cincinnis suspensum gerens in pugnam contra Achivos exibas, in bello, inquam, ubi ferrum gestare quam aurum præstabat: tu vero tunc etiam volebas revinctos auro cinninos habens subire pericula. Et videtur mihi ob id ipsum similes Gratias vocasse comas tuas Homerus, quod « argento constringebantur et auro. » Longe nimirum præstantiores videbantur et amabiliore, implexæ auro et cum illo collucentes. Atqui tua hæc, auricome, mediocritia sunt, si, Panti qui sis filius, magni faciebas aurum: verum

δὲ πατὴρ ἀπάντων ἀνδρῶν καὶ θεῶν, ὁ Κρόνου καὶ Ῥέας, ὅποτε ἡράσθη τῆς Ἀργολικῆς ἐκείνης μείρακος, οὐκ ἔχων ἐς ὃ τι ἐρασιμώτερον αὐτὸν μεταβάλοι οὐδὲ θῆκος ἂν διαφθείρειε τοῦ Ἀχαισίου τὴν φρουράν — ἀκούεις δήπου ὡς χρυσίον ἐγένετο καὶ ῥυεῖς διὰ τοῦ τέγους συνῆν τῇ ἀγαπωμένῃ. Ὡστε τί ἂν σοι τὸ ἐπὶ τούτῳ ἔτι λέγοιμι, θσας μὲν χρεῖας παρέχεται ὁ χρυσός, ὡς δὲ οἷς ἂν παρῇ, καλοῦς τε αὐτοὺς καὶ σοφοὺς καὶ ἰσχυροὺς ἀπεργάζεται τιμὴν καὶ δόξαν προσάπτων καὶ ἐξ ἀφανῶν καὶ ἀδόξων ἐνίοτε περιδλεῖπτους καὶ ἀοιδίμους ἐν βραχεῖ τίθισι;

14. Τὸν γείτονα γοῦν μοι τὸν ὁμότεχρον οἶσθα τὸν Σίμωνα, οὐ πρὸ πολλοῦ δειπνήσαντα παρ' ἐμοί, ὅτε τὸ ἔτνος ἤψησα τοῖς Κρονίοις δύο τεμάχῃ τοῦ ἀλλαντοῦ ἐμβάζων.

ΑΑΕΚ. Οἶδα τὸν σιμὸν τὸν βραχύν, ὃς τὸ κεραμεῦν τρύβλιον ὑπελόμενος ὦχετο ὑπὸ μάλῃν ἔχων μετὰ τὸ δεῖπνον, ὃ μόνον ἡμῖν ὑπῆρχεν· εἶδον γὰρ αὐτὸς, ὦ Μίκυλλε.

ΜΙΚ. Οὐκοῦν ἐκείνος αὐτὸ κλέψας εἴτα ἐπωμόσατο θεοὺς τοσούτους; Ἀλλὰ τί οὐκ ἐβόας καὶ ἐμήνυες τότε, ὦ ἀλεκτρυῶν, ληϊζομένους ἡμᾶς ὀρῶν;

ΑΑΕΚ. Ἐκόκκυον, μόνον ὃ τότε δυνατὸν ἦν. Τί ὃ οὖν ὁ Σίμων; ἐφικεις γάρ τι περὶ αὐτοῦ εἰρεῖν.

ΜΙΚ. Ἀνεψιὸς ἦν αὐτῷ πλούσιος ἐς ὑπερβολὴν, Δριμύλος τοῦνομα. Οὗτος ζῶν μὲν οὐδὲ ὀβολὸν ἔδωκε τῷ Σίμωνι· πῶς γὰρ, ὃς οὐδὲ αὐτὸς ἤπιετο τῶν χρημάτων; ὅπει δὲ ἀπέθανε πρῶτην, ἅπαντα ἐκεῖνα κατὰ τοὺς νόμους Σίμωνος ἐστὶ, καὶ νῦν ἐκεῖνος ὁ τὰ βράχια τὰ πιναρὰ, ὃ τὸ τρύβλιον περιλείπων ἄσμενος ἐξελαύνει ἀλουργῇ καὶ ἰσγινόδαφῇ ἀμπερόμενος, οἰκέτας καὶ ζεύγη καὶ χρυσᾶ ἐκπώματα καὶ ἐλεφαντόποδας τραπέζας ἔχων, ὑπ' ἀπάντων προσκυνοῦμενος οὐδὲ προσβλέπων ἔτι ἡμᾶς ἐναγχοῦ γοῦν ἐγὼ μὲν ἰδὼν προσιόντα, Χαῖρε, ἔφη, ὦ Σίμων· ὃ δὲ ἀγανακτήσας, Εἴπατε, ἔφη, τῷ πτωχῷ τούτῳ μὴ κατασμικρύνειν μου τοῦνομα· οὐ γὰρ Σίμων, ἀλλὰ Σιμωνίδης ὀνομάζομαι. Τὸ δὲ μέγιστον ἤδη καὶ ἐρῶσιν αὐτοῦ αἱ γυναῖκες, ὃ δὲ θρύπτεται πρὸς αὐτάς καὶ ὑπερορᾷ καὶ τὰς μὲν προσίεται καὶ ὡς ἐστὶν, αἱ δὲ ἀπειλοῦσιν ἀναρτήσιν ἑαυτάς ἀμειλόμεναι. Ὅρᾳς ὅσων ἀγαθῶν ὁ χρυσὸς αἴτιος, εἴ γε καὶ μεταποιεῖ τοὺς ἀμόρφους καὶ ἐρασιμίους ἀπεργάζεται ὥσπερ ὁ ποιητικὸς ἐκεῖνος κεστός. Ἀκούεις δὲ καὶ τῶν ποιητῶν λεγόντων·

Ὁ χρυσὸς, δεξιῶμα κάλλιστον,

καί,

Χρυσὸς γάρ ἐστιν ὃς βροτῶν ἔχει κράτη.

Ἀλλὰ τί μεταξὺ ἐγέλασας, ὦ ἀλεκτρυῶν;

15. ΑΑΕΚ. Ὅτι ὑπ' ἀγνοίας, ὦ Μίκυλλε, καὶ οὐ τὰ ὅμοια τοῖς πολλοῖς ἐξηπάτησαι περὶ τῶν πλουσίων· οἱ δὲ εὖ ἴσθι πολὺ ὑμῶν ἀθλιώτερον τὸν βίον βιοῦσι· λέγω δὲ σοι καὶ πένης καὶ πλούσιος πολλάκις γενόμενος

LUCIANUS. I.

ille deum pater atque hominum, Saturni et Rheae filius quando Argolicae illius puellae amore captus est, quum nihil haberet amabilius in quod se mutaret, neque Acrisii custodiam quomodo corrumperet — jam audisti videlicet ut aurum factus illapsusque per tegulas cum amasia sit congressus. Quid ergo post illud tibi dicam amplius quot aurum utilitates praestet, quam illos, quibus adsit, et pulchros et sapientes et fortes reddat, honore ipsis conciliato et gloria? quamque ex obscuris ignobilibusque interdum conspicuos brevi reddat ac celebres?

14. Certe vicinum meum, artificii mei hominem, nosti, Simonem, qui non ita diu est quum mecum cenavit, quum Saturnalibus coquerem ex fractis leguminibus puliticulam. injectis duobus de sarcimine frustis.

GALL. Novi, simum illum, brevem, qui fictilem patellam post cenam furatus, sub ala occultans abiit, illam quae sola nobis erat: vidi enim ipse, Micylle.

MIC. Igitur ille eam furatus, tot deinde pejeravit deos? Sed cur non clamabas et indicabas tum, galle, quum spoliari nos videres?

GALL. Cucurriebar, quod solum tum poteram. Quid ergo Simo? videbaris enim de illo dicturus aliquid.

MIC. Patruelis erat ipsi ultra modum locuples, Drimylus nomine. Hic, quam diu vixit, nec obolum unum dedit Simoni: quomodo enim? qui ne ipse quidem opes suas attingeret: postquam vero nuper mortuus est, illa omnia ex lege sunt Simonis: atque ille modo cum pannis sordidis, ille qui patellam liguriebat latus, nunc foras prodit purpuras indutus et hysgina, servos et bigas et aurea pocula et mensas eburneis pedibus habens, adoratur ab omnibus, nos ne respiciens quidem amplius. Nuper enim ego prope me cedentem videns, Salve, dicebam, Simo! at ille indignatus, Dicite, inquit, isti mendico, meum nomen ne deminuat: neque enim Simo vocor, sed Simonides. Maximum vero hoc est, jam eum amant etiam mulieres: at ipse apud illas delicatum se facit, easque despicit; et alias quidem admittit propitius, aliae vero minantur futurum ut suspendant se, si porro negligantur. Vides quantorum bonorum aurum causa sit, siquidem deformes etiam refingit, et, ut poeticus ille cestus, reddit amabiles. Audis vero et poetas dicentes:

Aurum quo dextra nil prehenset dulcius,

et,

Aurum est quod in res regimen humanas tenet.

Sed quid inter haec ridebas, galle?

15. GALL. Quod praee ignorantia tu etiam, Micylle, similiter ac reliquum vulgus deceptus es circa divites. At illi, bene noris, multo miseriorem quam vos vitam agunt. Hoc tibi dico, qui et pauper et dives saepe fuerim,

καὶ παντὸς βίου πεπειραμένος· μετὰ μικρὸν δὲ καὶ αὐ-
τος εἶση ἕκαστα.

ΜΙΚ. Νῆ Δία, καιρὸς γοῦν ᾗδῃ καὶ σὲ εἰπεῖν ὅπως
ἡλλάγῃς καὶ ἃ συνοῖσθα τῷ βίῳ ἕκαστῳ.

ΑΛΕΚ. Ἄκουε τοσοῦτόν γε προειδὺς μηδὲνα με
σοῦ εὐδαιμονέστερον βιῶντα ἐσραχνέαι.

ΜΙΚ. Ἐμοῦ, ὦ ἀλεκτρυόν; οὕτω σοὶ γένοιτο·
προάγῃ γάρ με λοιδορεῖσθαί σοι. Ἀλλὰ εἰπέ ἀπὸ τοῦ
Εὐφόρβου ἀρξάμενος, ὅπως ἐς Πυθαγόραν μετεβλήθῃς,
εἴτα ἐξῆς ἄγχι τοῦ ἀλεκτρυόνος· εἰκὸς γάρ σε ποικίλα
καὶ ἰδεῖν καὶ παθεῖν ἐν πολυειδέσει τοῖς βίοις.

16. ΑΛΕΚ. Ὡς μὲν ἐξ Ἀπόλλωνος τὸ πρῶτον ἡ
ψυχὴ μοι καταπαταμένη ἐς τὴν γῆν ἐνέδῃ εἰς ἀνθρώπου
σῶμα, ἤντινα τὴν καταδίκην ἐκτελοῦσα μακρὸν ἂν εἴη
λέγειν, ἄλλως τε οὐδὲ ὅσιον οὐτ' ἐμοὶ εἰπεῖν οὔτε σοὶ
ἀκούειν τὰ τοιαῦτα. Ἐπειτ' Εὐφρόβος ἐγενόμην....

ΜΙΚ. Ἐγὼ δὲ πρό γε τούτου, ὦ θαυμάσιε, τίς ἦν;
τούτῳ μοι πρότερον εἰπέ, εἰ καὶ γὰρ ποτε ἡλλάγῃν ὥσπερ
σὺ.

ΑΛΕΚ. Καὶ μάλα.

ΜΙΚ. Τίς οὖν ἦν; εἰ τί ἔχεις εἰπεῖν. Ἐθέλω γάρ
τούτῳ εἰδέναι.

ΑΛΕΚ. Σὺ; μύρμηξ Ἰνδικὸς τῶν τὸ χρυσίον ἀνο-
ρυττόνων.

ΜΙΚ. Εἴτα ὄκνον δ κακοδαίμων καὶ ὀλίγα τῶν
ψηγμάτων ἤκειν ἐς τόνδε τὸν βίον ἐξ ἐκείνου ἐπισιτι-
σάμενος; Ἀλλὰ καὶ τί μετὰ τούτῳ ἔσομαι, εἰπέ· εἰκὸς
δὲ εἰδέναι σε. Εἰ γάρ τι ἀγαθὸν εἴη, ἀπάγξομαι ᾗδῃ
ἀναστὰς ἀπὸ τοῦ παττάλου, ἐπ' οὗ σὺ ἐστῆκας.

ΑΛΕΚ. Οὐκ ἂν μάθοις τούτῳ οὐδεμιᾷ μηχανῇ.

17. Πλὴν ἄλλα ἐπέπερ Εὐφρόβος ἐγενόμην —
ἐπάνειμι γάρ ἐπ' ἐκείνα — ἐμαχόμεν ἐπ' Ἰλῷ καὶ
ἀποθανὼν ὑπὸ Μενέλεω χρόνῳ ὕστερον ἐς Πυθαγόραν
ἔκον. Τέως δὲ περιέμενον ἀόικητος ἐστὼς, ἄγχι δὴ
δ Μνήσαρχος ἐξεργάσαίτο μοι τὸν οἶκον.

ΜΙΚ. Ἀσιτος, ὦ τᾶν, καὶ ἄποτος;

ΑΛΕΚ. Καὶ μάλα· οὐδὲ γὰρ εἶδει τούτων ἢ μόνῳ τῷ
σώματι.

ΜΙΚ. Οὐκοῦν τὰ ἐν Ἰλῷ μοι πρῶτον εἰπέ·
τοιαῦτα ἦν ὅα φησιν Ὅμηρος γενέσθαι αὐτά;

ΑΛΕΚ. Πόθεν ἐκείνος ἠπίστατο, ὦ Μίκυλλε, δς
γιννομένων ἐκείνων κάμηλος ἐν Βάκτροις ἦν; Ἐγὼ δὲ
τοσοῦτόν σοι φημι ὑπερφυὲς μηδὲν γενέσθαι τότε
μήτε τὸν Αἴαντα οὕτω μέγαν μήτε τὴν Ἑλένην αὐτὴν
οὕτω καλὴν ὥς οἶονται. Εἶδον γὰρ λευκὴν μὲν τινα
καὶ ἐπιμήκη τὸν τράχηλον, ὥς εἰκάζειν κύκνου θυγατέρα
εἶναι, τὰ δὲ ἄλλα πάνυ πρεσβῦτιν ἡλικιωτὴν σχεδὸν τῆς
Ἑκάδης, ἣν γε Θησεὺς πρῶτον ἀρπάσας ἐν Ἀφίδναις
εἶχε κατὰ τὸν Ἡρακλέα γενόμενος, δ' ὁ Ἡρακλῆς
πρότερον εἶδε Τροίαν κατὰ τοὺς πατέρας ἡμῶν τοὺς
τότε μάλιστα. Διηγεῖτο γάρ μοι δ Πάνθους ταῦτα κο-
μιῶν μεραχιον ὦν ἐσραχνέαι λέγων τὸν Ἡρακλέα.

ΜΙΚ. Τί δαί; δ Ἀχιλλεὺς τοιοῦτος ἦν, ἄριστος τὰ
πᾶντα, ἢ μῦθος ἄλλως καὶ ταῦτα;

et vitæ uniuscujusque fecerim experimentum : paullo post
autem tu quoque scies singula.

MIC. Sic per Jovem : tempus enim jam est ut tu quoque
dicas quomodo fueris mutatus, et quorum de unaquaque
vita tibi sit conscius.

GALL. Audi ergo : verum hoc ante noris, neminem
mihi visum, te qui viveret beatior.

MIC. Me, galle? Ita tu beatus sis! irritas enim me ut
tibi maledicam. Verum dic ab Euphorbo inde facto initio,
quomodo mutatus sis in Pythagoram, ac deinceps usque ad
gallum : verisimile est enim multa vidisse te ac passum, in
diversis adeo vitis.

16. GALL. Quomodo ex Apolline primum anima mea
devolans in terram hominis corpus subierit, quam ita pœ-
nam luerit, longum fuerit dicere; et alioqui neque fas est
mihi dicere talia, neque tibi audire. Deinde Euphorbus
factus sum....

MIC. Ego vero ante hunc me, o mirabilis, quis fueram?
hoc mihi prius dicito, utrum ego quoque, sicut tu, fuerim
immutatus.

GALL. Ita sane.

MIC. Quis igitur eram? si quid habes dicere. Volo enim
hoc scire.

GALL. Tu? formica eras Indica de eo genere, quæ au-
rum effodiunt.

MIC. Tum pigratus sum ego miser paucarum micarum
sumto inde viatico in hanc vitam venire? Verum etiam,
quid post ero, mihi dic : verisimile est autem te scire. Si
enim bonum quid fuerit, surgam statim et ab ipso illo,
in quo tu modo insistis, clavo me suspendam.

GALL. Nullo istud modo resciscas.

17. Verum enim vero quum Euphorbus essem (ad illa
enim redeo), pugnavi ad Ilium, interfectusque a Menelao,
interjecto aliquo tempore veni in Pythagoram. Interim
vero sine domo mansi, usque dum pararet mihi Mnesarchus
domicilium.

MIC. Cibine, o noster, experts et potus?

GALL. Nimirum : neque enim indigebat his nisi solum
corpus.

MIC. Ergo res Iliacas mihi primum dicito : talesne erant
quales gestas esse Homerus ait?

GALL. Unde iste sciret, Micylle, qui, quum fierent ista,
camelus esset in Bactris? Ego vero tantum tibi dico, supra
natram tum factum esse nihil, nec fuisse tum neque ita
magnum Ajacem, neque Helenam ipsam ita pulchram, ut
putant. Vidi enim candidam quidem aliquam, longo collo,
ut cycni filiam agnosceres, ceterum valde anum, Hecubæ
fere æqualem : quam quidem Theseus primum raptam ha-
buerit Aphidnis, qui cum Hercule vixit; Hercules autem
prius Trojam cepit, patrum qui tum erant nostrorum
circiter ætate. Narrabat enim ista mihi Panthus, dicens
visum a se, puero admodum, Herculem.

MIC. Quid vero? Achillesne talis fuit, præstantissimus
undique, an hæc quoque temere conficta?

ΑΛΕΚ. Ἐκεῖνῳ μὲν οὐδὲν συνηγάθη, ὦ Μίκυλλε, οὐδ' ἂν ἐροίμῃ σοι ἀκριβῶς οὕτω τὰ παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς λέγεσθαι· πόθεν γάρ, πολέμιος ὢν; τὸν μέντοι ἑταῖρον αὐτοῦ τὸν Πάτροκλον οὐ χαλεπῶς ἀπέκτεινα διελάσας τῷ δορατίῳ.

ΜΙΚ. Εἰτά σε δὲ Μενέλως μακρῶ εὐχερέστερον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἱκανῶς, τὰ Πυθαγόρου δὲ ἤδη λέγε.

18. ΑΛΕΚ. Τὸ μὲν ὄλον, ὦ Μίκυλλε, σοφιστῆς ἀνθρώπος ἦν· χρὴ γάρ, ὅμαι, τὰ ληθές λέγειν· ἄλλως δὲ οὐκ ἀπαιδευτος οὐδὲ ἀμελέτηςτος τῶν καλλίστων μαθημάτων, ἀπεδημησα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον, ὥς συγγενόμην τοῖς προσητάις ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ ἐς τὰ ἄδύτα κατελθὼν ἐξέμαθον τὰς βίβλους τὰς Ὠρου καὶ Ἰσιδος καὶ αὐθις ἐς Ἰταλίαν ἐκπεύσας οὕτω διέθηκα τοὺς κατ' ἐκεῖνα Ἑλλήνας, ὥστε θεὸν ἦγον με.

ΜΙΚ. Ἦκουσα ταῦτα καὶ ὥς δόξαις ἀναθεωρικέναι ἀποθανῶν καὶ ὥς χρυσῶν τὸν μηρὸν ἐπιδείξαί ποτε αὐτοῖς. Ἐκεῖνο δὲ μοι εἶπέ, τί σοι ἐπῆλθε νόμον ποιήσασθαι μήτε κρεῶν μήτε κυσίων ἐσθίειν;

ΑΛΕΚ. Μὴ ἀνάγκη τὰ τοιαῦτα, ὦ Μίκυλλε.

ΜΙΚ. Διὰ τί, ὦ ἀλεκτρυών;

ΑΛΕΚ. Ὅτι αἰσχύνομαι λέγειν πρὸς σέ τὴν ἀλήθειαν ὑπὲρ αὐτῶν.

ΜΙΚ. Καὶ μὴν οὐδὲν ἐχρῆν ὀκνεῖν λέγειν πρὸς ἄνδρα σύνοικον καὶ φίλον· δεσπότην γάρ οὐκ ἂν ἐτ' εἶποιμι.

ΑΛΕΚ. Οὐδὲν ὑγιές οὐδὲ σοφὸν ἦν, ἀλλ' ἐώρων ὅτι εἰ μὲν τὰ συνῆθη καὶ ταῦτ' οἱ πολλοῖς νομίζοιμι, ἥκιστα ἐπισπάσομαι τοὺς ἀνθρώπους ἐς τὸ θαῦμα, ὅσῳ δ' ἂν ἐνέιζοιμι, τοσούτῳ σεμνότερος ὦμην αὐτοῖς ἐσθαι. Διὰ ταῦτο καινοποιεῖν ἐιλόμην ἀπόρητον ποιήσασθαι τὴν αἰτίαν, ὥς εἰσάγοντες ἄλλος ἄλλως ἀπαντες ἐκπλήττωνται καθάπερ ἐπὶ τοῖς ἀσάφεσι τῶν χρησμῶν. Ὅρξ; καταγελᾷς μου καὶ σὺ ἐν τῷ μέρει.

ΜΙΚ. Οὐ τοσούτον ὅσον Κροτωνιατῶν καὶ Μεταποντιῶν καὶ Ταραντίνων καὶ τῶν ἄλλων ἀφώνων σοι ἐπομένων καὶ προσκυνοῦντων τὰ ἔχνη ἃ σὺ πατῶν ἀπολιμπάνεις.

19. Ἀποδυσάμενος δὲ τὸν Πυθαγόραν τίνας μετημιράσῃ μετ' αὐτόν;

ΑΛΕΚ. Ἀσπασίαν τὴν ἐκ Μιλήτου ἑταίραν.

ΜΙΚ. Φεῦ τοῦ λόγου, καὶ γυνὴ γάρ ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ Πυθαγόρας ἐγένετο, καὶ ἦν ποτε χρόνος ὅτε καὶ σὺ ὥσotόκεις, ὦ γενναϊότατε ἀλεκτρυόνων, καὶ συνῆσθα Περικλεῖ Ἀσπασία οὔσα καὶ ἐκείνῃ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐρὶ ἑξαινες καὶ κρόκην κατῆγες καὶ ἐγνυαικίζου ἐς τὸ ἐταιρικόν;

ΑΛΕΚ. Πάντα ταῦτα ἐποιοῦν οὐ μόνος, ἀλλὰ καὶ Τειρεσίας πρὸ ἐμοῦ καὶ δ' Ἐλάτου παῖς δὲ Καίνεϋς, ὥστε ὅποσα ἂν ἀποσκώψῃς ἐς ἐμέ καὶ ἐς ἐκείνους ἀποσκώψας ἔσῃ.

ΜΙΚ. Τί οὖν; πότερος δὲ βίος ἡδίων σοι ἦν, ὅτε ἀνὴρ ἦσθα ἢ ὅτε σε Περικλῆς ὥπτειν;

GALL. Cum illo nihil mihi negotii fuit, Micylle, neque possim tibi accurate adeo quæ apud Græcos acta sunt dicere : quomodo enim, qui essem hostis? verum ipsius Patroclum amicum non magno negotio hasta trajectum interemi.

MIC. Deinde te multo etiam minori Menelaus. Sed satis de his : jam dic de Pythagora.

18. GALL. In universum, Micylle, sophista fui : oportet enim, puto, verum dicere : alioquin neque illiteratus, nec inexercitatus rerum optimarum disciplina. Peregrinatus sum etiam in Ægyptum, ut de sapientia conferrem cum prophetis, atque admissus in adyta, Hori libros et Isidis edidici; tum rursus navi in Italiam delatus, eo adduxi Græcos illius regionis, uti me pro deo haberent.

MIC. Audivi ista, teque putatum esse revivisse post mortem, et ostendisse iis aliquando femur aureum. Verum illud mihi dic, quid in mentem tibi venit ut legere ferres de carnibus fabisque non edendis?

GALL. Noli perquirere talia, Micylle.

MIC. Quid ita, galle?

GALL. Quia pudet me verum tibi de illis dicere.

MIC. Sed nihil cunctari te oportebat dicere ad virum contubernalem et amicum; dominum enim non amplius dixerim.

GALL. Sanum nihil neque sapiens erat : sed videbam, si consueta et eadem quæ vulgus in legibus ponerem, minime me in admirationem perducturum esse homines; quo magis autem peregrina statuerem, tanto magis gravem me illis putabam futurum. Itaque novare institui, arcanam ejus rei fingens causam, ut conjecturis utentes alii aliis, omnes admiratione percellerentur, ut in obscuris oraculis. Viden? jam tu quoque me derides pro tua parte.

MIC. Non tantum quantum Crotoniatas et Metapontinos et Tarentinos, et reliquos qui muti te sequebantur, adorabantque quæ tu inambulans relinqueres vestigia.

19. Exuto vero Pythagora, quos post eum induisti?

GALL. Aspasiam, meretricem Milesiam.

MIC. Vah quid ais? mulier etiam inter alia fuit Pythagoras? fuitque tempus aliquando, ubi ova etiam tu pareres, gallorum generosissime, et consuesceres cum Pericle, dum esses Aspasia, et uterum ex eo gestares, et lanas carperes, et deduceres fila, et mulierem meretricem ageres?

GALL. Feci hæc omnia equidem non solus, sed etiam Tiresias ante me, et Elati Cæneus filius : quæcumque igitur in me jeceris ridicula, eadem in illos jeceris.

MIC. Quid ergo? utra tibi vita fuit jucundior, quam vir esses, an quum subigitaret te Pericles?

ΑΛΕΚ. Ὅρξας οἷον τοῦτο ἡρώτησας, οὐδὲ τῷ Τειρεσίᾳ συνενεγκοῦσαν τὴν ἀπόκρισιν;

ΜΙΚ. Ἀλλὰ κὰν σὺ μὴ εἴπῃς, ἱκανῶς ὁ Εὐριπίδης διέκρινε τὸ τοιοῦτον, εἰπὼν ὡς τρίς ἂν ἐθέλοι παρ' ἀσπίδα στήναι ἢ ἅπαξ τεκεῖν.

ΑΛΕΚ. Καὶ μὴν ἀναμνήσω σε, Μίκυλλε, οὐκ ἐξ μακρὰν ὠδίνουσιν ἔσθῃ γὰρ γυνὴ καὶ σὺ ἐν πολλῇ τῇ περιόδῳ πολλάκις.

ΜΙΚ. Οὐκ ἀπάγξῃ, ὦ ἀλεκτρυὼν, ἅπαντας οἰόμενος Μιλησίους ἢ Σαμίου εἶναι; σὲ γοῦν φασὶ καὶ Πυθαγόραν ὄντα τὴν ὥραν λαμπρὸν πολλάκις Ἀσπασίαν γενέσθαι τῷ τυράννῳ.

90. Τίς δὲ δὴ μετὰ τὴν Ἀσπασίαν ἀνὴρ ἢ γυνὴ αὐτῆς ἀνεφάνης;

ΑΛΕΚ. Ὁ κυνίσκος Κράτης.

ΜΙΚ. ὦ Διοσκώρω τῆς ἀνομοιότητος, ἐξ ἐταίρας φιλόσοφος.

ΑΛΕΚ. Εἴτα βασιλεὺς, εἴτα πένης καὶ μετ' ὀλίγον σατράπης, εἴτα ἵππος καὶ κολοῖος καὶ βάτραχος καὶ ἄλλα μυρία· μακρὸν δ' ἂν γένοιτο καταριθμῆσασθαι ἕκαστα· τὰ τελευταῖα δὲ ἀλεκτρυὼν πολλάκις, ἥσθην γὰρ τῷ τοιούτῳ βίῳ, καὶ παρὰ πολλοῖς ἄλλοις δουλεύσας βασιλεῦσι καὶ πένῃσι καὶ πλουσίοις τὰ τελευταῖα καὶ ποὶ νῦν πύνυμι καταγελῶν δαήμεραι σοῦ ποτνωμένου καὶ οἰμώζοντος ἐπὶ τῇ πενίᾳ καὶ τοὺς πλουσίους θαυμάζοντος ὅπ' ἀγνοίας τῶν ἐκείνοις προσόντων κακῶν. Εἰ γοῦν ἤδεῖς τὰς φροντίδας αὐτῶν ἃς ἔχουσιν, ἐγέλας ἂν ἐπὶ σαυτῇ πρῶτον οἰηθέντι ὑπερευδαίμονα εἶναι τὸν πλούτον.

ΜΙΚ. Οὐκοῦν, ὦ Πυθαγόρα, ἢ ὁ τι μάλιστα χαίρεις καλούμενος, ὡς μὴ ἐπιταράττοιμι τὸν λόγον ἄλλοτε ἄλλον καλῶν....

ΑΛΕΚ. Διοίσει μὲν οὐδὲν ἦν τ' Εὐφωρβὸν ἦν τε Πυθαγόραν ἢ Ἀσπασίαν καλῆς ἢ Κράτῃτα· πάντα γὰρ ταῦτα ἐγὼ εἰμι. Πλὴν τὸ νῦν δρώμενον τοῦτο ἀλεκτρυὼνα ὀνομάζων ἄμεινον ἂν ποιοῖς ὡς μὴ ἀτιμάζους εὐτελὲς εἶναι δοκοῦν τὸ ὄρνενον, καὶ ταῦτα τσασύτας ἐν αὐτῷ ψυχὰς ἔχον.

21. ΜΙΚ. Οὐκοῦν, ὦ ἀλεκτρυὼν, ἐπειδὴ πάντων σχεδὸν τῶν βίων ἐπειράθης καὶ πάντα ἤσθα, λέγοις ἂν ἤδη σαφῶς ἰδίᾳ μὲν τὰ τῶν πλουσίων ὅπως βιοῦσιν, ἰδίᾳ δὲ τὰ πτωχικὰ, ὡς μάθω εἰ ἀληθῆ ταῦτα φῆς εὐδαιμονέστερον ἀποφαίνειν με τῶν πλουσίων.

ΑΛΕΚ. Ἰδοὺ δὴ, οὕτως ἐπίσχεψαι, ὦ Μίκυλλε· σοὶ μὲν οὔτε πολέμου πολλὸς λόγος, ἦν λέγῃται ὡς οἱ πολέμιοι προσελαύνουσιν, οὔτε φροντίζεις μὴ τὸν ἀγρὸν τέμνωσιν ἐμβαλόντες ἢ τὸν παράδεισον ζυμπατήσωσιν ἢ τὰς ἀμπελους δηλώσωσιν, ἀλλὰ τῆς σάλπιγγος ἀκούων μόνον, εἴπερ ἄρα, περιβλέπεις τὸ κατὰ σεαυτὸν οἷ τραπέμενον χρὴ σωθῆναι καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν· οἱ δ' εὐλαβοῦνται μὲν καὶ ἀμφ' ἑαυτοῖς, ἀνιῶνται δὲ ὀρῶντες ἀπὸ τῶν τειχέων ἀγόμενα καὶ φερόμενα ὅσα εἶχον ἐν ταῖς ἀγροῖς. Καὶ ἦν περ ἐσφέρειν δέη, μόνον καλοῦνται, ἦν τε ἐπιζητῶναι, προκινδυνεύουσι στρατηγοῦντες ἢ

GALL. Scin' quid interrogaris, nec Tiresiae profuisse responsonem?

MIC. Sed etsi tu non dicas, satis Euripides illud diremit, quum dixit malle se ter in acie stare quam semel parere.

GALL. Quin admonebo te, Micylle, non ita multo post ex partu te laboraturam : eris enim aliquando mulier tu quoque, et saepe, in multiplici illo orbe.

MIC. Non abibis in malam rem, galle, qui putes omnes Milesios esse aut Samios? nam te aiunt etiam quum Pythagoras esses et forma splendida, saepe Aspasiā fuisse tyranno.

20. Quis vero post Aspasiā vir an mulier denuo prodiisti?

GALL. Cyniscus Crates.

MIC. O Jovis pueri! quae dissimilitudo, ex meretrice philosophus!

GALL. Tum rex, deinde pauper, et paullo post satrapa, deinde equus, et graculus, et rana, et sexcenta alia : at longum fuerit enumerare singula : denique vero gallus saepe fui (gaudeo enim hac vita), et apud multos alios postquam servivi, reges, pauperes, divites, postremo nunc tecum vivo, deridens quotidie te conquerentem et deplorantem tuam paupertatem, et admirantem divites praeeignorantia malorum quae ipsis adsunt. Si enim scires curas illorum, quas habent, ipsum te rideres, qui prius putaveris ex omni parte beatum esse divitem.

MIC. Igitur Pythagora, aut quo maxime nomine gaudes, ne confundam sermonem, alias alium vocans

GALL. Nihil quidem interfuerit sive Euphorbum, sive Pythagoram, sive Aspasiā vocaveris, sive Cratelem : omnia enim ego haec sum : verum si, id quod nunc videor, gallum nominaveris, melius feceris, ne contumeliosus sis in avem quae vilis esse videtur, quum tamen tot in se animas habeat.

21. MIC. Igitur, galle, quum omnia prope vitae genera sis expertus et omnia fueris, dic mihi jam diserte et separatim tum divitum rationes, quomodo vivant, tum pauperum ; uti cognoscam, verene dicas ista, quum beatior me divitibus pronuncias.

GALL. Nimirum hoc modo rem considera, Micylle. Tibi nec belli multa cura est, si dicantur hostes invadere ; nec sollicitus es ne irruptione facta agrum populentur, aut hortum magnificum conculcent, aut excindant vineam : sed tuba audita tantum, si modo illud quoque, pro te circumspicis, quo te salutis causa convertas et periculum effugas : at illi et sibi timent, et anguntur quum vident de moenibus agi ferrique in agris quaecumque habuerant. Et si tributum pendendum sit, vocantur soli ; et si erumpendum, primi subeunt, vel toto ducendo exercitu, vel equitatu,

ἱπαρχοῦντες· σὺ δὲ οἰσύνῃν ἀσπίδα ἔχων, εὐσταλὴς καὶ κούφος ἐς σωτηρίαν, ἔτοιμος ἐστιᾶσθαι τὰ ἐπινίκια, ἐπειδὴν θύῃ ὁ στρατηγὸς νενικηκώς.

22. Ἐν εἰρήνῃ τε αὐτὸν σὺ μὲν τοῦ δήμου ὦν ἀναβάς ἐς ἐκκλησίαν τυραννήσεις τῶν πλουσίων, οἱ δὲ φρίττουσι καὶ ὑποπτήσουσι καὶ διανομαῖς ἱλάσκονται σε. Λουτρά μὲν γὰρ ὡς ἔχῃς καὶ ἀγῶνας καὶ θεάματα καὶ τάλλα διαρκῆ ἅπαντα, ἐκείνοι πονοῦσι, σὺ δὲ ἐξεταστής καὶ δοκιμαστής πικρὸς ὥσπερ δεσπότης οὐδὲ λόγου μεταδίδους ἐνίστε, κἀν σοὶ δοκῇ, κατεγαλάξῃσας αὐτῶν ἀφρόνους τοὺς λίθους ἢ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐδήμευσας· οὔτε δὲ συκοζάντην δέδιδας αὐτοῖς οὔτε ληστὴν μὴ ὑφέλῃται τὸ χρυσίον ὑπερβάς τὸ θριγκίον ἢ διορύξας τὸν τοῖχον, οὔτε πράγματα ἔχεις λογιζόμενος ἢ ἀπατῶν ἢ τοῖς καταράτοις οἰκονόμοις διαπυκτεύων καὶ πρὸς τοσαύτας φροντίδας διαμεριζόμενος, ἀλλὰ κρηπίδα συντελέσας ἐπὶ τὰ ὀβολοὺς ἔχων τὸν μισθόν, ἀπαναστάς περὶ δεῖλῃν ὄψιν λουσάμενος, ἢν δοκῇ, σαπέρδην τινὰ ἢ μαινίδας ἢ κρομύων κεφαλίδας ὀλίγας πριάμενος εὐφραίνεις σεαυτὸν ἄδων τὰ πολλὰ καὶ τῇ βελτίστῃ πενίᾳ προσφιλοσφῶν.

23. Ὡστε διὰ ταῦτα ὑγιαίνεις τε καὶ ἔρρωσαι τὸ σῶμα καὶ διακαρτερεῖς πρὸς τὸ κρῦος· οἱ πόνοι γὰρ σε παραθῆγοντες οὐκ εὐκαταφρόνητον ἀνταγωνιστὴν ἀποφαίνουσι πρὸς τὰ δοκοῦντα τοῖς ἄλλοις ἄμαχα εἶναι. Ἄμελει οὐδὲν σοὶ τῶν χαλεπῶν τούτων νοσημάτων προσέειναι, ἀλλ' ἢν ποτε κούφος πυρετὸς ἐπιλάβῃται, πρὸς ὀλίγον ὑπηρετήσας αὐτῷ ἀνεπήδησας εὐθὺς ἀποσεισάμενος τὴν ἀσθὴν, ὁ δὲ φεύγει αὐτίκα φοβηθεὶς ψυχροῦ τε ὀρνῶν ἐμφορούμενον καὶ μακρὰ οἰμώζειν λέγοντα ταῖς ἱατρικαῖς περιόδοις, οἱ δὲ ὑπ' ἀκρασίας ἀθύλιοι τί τῶν κακῶν οὐκ ἔχουσι, ποδάγρας καὶ φθόας καὶ περιπνευμονίας καὶ ὑδέρους; ταῦτα γὰρ τῶν πολυτελῶν ἐκείνων δείπνων ἀπόγονα. Τοιγαροῦν οἱ μὲν αὐτῶν ὥσπερ ὁ Ἰκαρος ἐπὶ πολὺ ἀραντες αὐτοὺς καὶ πλυσιάσαντες τῷ ἡλίῳ οὐκ εἰδότες ὅτι κηρῷ ἤρμοστο αὐτοῖς ἢ πέτρῳσις, μέγαν ἐνίστε τὸν πάταγον ἐποίησαν ἐπὶ κεφαλὴν ἐς πέλαγος ἐμπεσόντες· ὅσοι δὲ κατὰ τὸν Δαίδαλον μὴ πάνυ μετέωρα μὴδὲ ὑψηλὰ ἐφρόνησαν, ἀλλὰ πρόσγεια, ὅς νοτίζεσθαι ἐνίστε τῇ ἄλμῃ τὸν κηρὸν, ὡς τὸ πολὺ οὕτοι ἀσφαλῶς διέπτησαν.

ΜΙΚ. Ἐπισκεῖς τινὰς καὶ συνετοὺς λέγεις.

ΑΛΕΚ. Τῶν μέντοι γε ἄλλων, ὦ Μίκυλλε, τὰ ναυάγια πάνυ αἰσχρὰ ἴδοις ἂν, ὅταν ὁ Κροῖσος περιτετιμμένος τὰ πτερὰ γέλωτα παρέχῃ Πέρσαις ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ πῦρ, ἢ Διονύσιος καταδύσης τῆς τυραννίδος ἐν Κορίνθῳ γραμματιστὴς βλέπῃται μετὰ τηλικαύτην ἀρχὴν παιδία συλλαβίζειν διδασκων.

24. ΜΙΚ. Εἰπέ μοι, ὦ ἀλεκτρυών, σὺ δὲ ὁπότε βασιλεὺς ἦσθα — φῆς γὰρ καὶ βασιλεῦσαί ποτε — ποίου τότε ἐπειράθης τοῦ βίου ἐκείνου; ἢ που πανευδαίμων ἦσθα τὸ κεφάλαιον ὃ τι πέρ ἐστι τῶν ἀγαθῶν ἁπάντων ἔχων;

pericula : tu vero acutum habens vimineum, expeditus ac levis ad evadendum, paratus ad obeundas epulas, quum post victoriam triumphale imperator sacrificium celebrat.

22. In pace rursus tu quidem, de plebe unus, in concionem ascendens tyrannidem exercebis in divites : at illi horrent et tremunt et placant te largitionibus. Balnea enim ut habeas, et certamina, et spectacula, et reliqua quantum satis est omnia, elaborant illi : tu vero, exactor atque censor acerbus, tanquam dominus ne sermonem quidem interdum illis impertis ; et quum tibi videtur, grandine illos lapidum obruis, aut bona illorum publicas : neque vero calumniatorem ipse metuis, neque latronem, ne aurum tibi, vel lorica domus superata, vel pariete perfosso, surripiat ; neque molestias habes putandi rationes, aut debita repetendi, aut cum scelestis dispensatoribus conflictandi, neque inter tot curas distraheris : sed perfecta crepida septem obolorum mercedem habens, circa seram vesperam cessas, et lotus, si videtur, saperda aliqua emita, aut mænis aliquot, aut paucis ceparum capitibus, ipse te exhilaras, canens sæpe et cum optima illa paupertate philosophans.

23. Itaque his de causis bene vales, et robusto es corpore, et frigoris patiens : labores enim acuunt te, et adversarium non contemnendum sistunt contra ea quæ invicta reliquis videntur. Ac nullus temere de difficilibus istis morbis incidat tibi ; sed si quando levis te febricula invadat, quum paullo tempore ei inservieris, statim depulso fastidio exsillis, atque illa e vestigio fugit metuens, ubi videt te frigidam ad satietatem bibere, et plorare jubere medicos illos circuitus : verum isti per intemperantiam suam miseri quid malorum non habent, podagras, et tabes, et pulmonis inflammationes, et hydropes ? hæc enim sumtuosarum illorum cernarum soboles. Itaque alii illorum Icarum instar, quum multum se sustulere et appropinquarunt ad solem, ignari cera sibi compactum esse illud alarum remigium, magnum nonnunquam strepitum præcipientes in mare delapsi excitarunt : qui vero Dædali in modum non nimis alta neque sublimia petierunt, sed tenuere vicina terræ, ut marina aspergeretur nonnunquam cera, hi plerumque secure transvolarunt.

ΜΙΚ. Æquos nemp̄e et prudentes viros dicis.

GALL. Verum ceterorum naufragia, Micylle, perquam turpia videas, quum evulsis Cræsus aliis ludibrium Persis præbeat suo in rogam ascensu, aut exstincta tyrannide Dionysius Corinthi cernatur docens literas, post tantum imperium syllabas colligere monstrans pueris.

24. ΜΙΚ. Dic mihi, galle, tu quum rex esses (nam regnas etiam te dicis), qualem illam expertus es vitam ? ecquid ex omni parte beatus fuisti, quum summa quæque bonorum omnium haberes ?

ΑΛΕΚ. Μηδὲ ἀναμνήσης με, ὦ Μίκυλλε, οὕτω τρισάθλιος ἦν τότε, τοῖς μὲν ἔξω πᾶσιν ὅπερ ἔφησθα πανευδαίμων εἶναι δοκῶν, ἐνδοθεν δὲ μυρίαὶ ἀνίας ξυνόν.

ΜΙΚ. Τίσι ταύταις; παράδοξα γὰρ καὶ οὐ πάντη πιστὰ φής.

ΑΛΕΚ. Ἦρχον μὲν οὐκ ὀλίγης χώρας, ὦ Μίκυλλε, παμφόρου τινός καὶ πλήθει ἀνθρώπων καὶ κάλλει τῶν πόλεων ἐν ταῖς μάλιστα θαυμάζεσθαι ἀξίαις ποταμοῖς τε ναυσιπόροις καταρροεμένης καὶ θαλάττης εὐόρμου χρωμένης, καὶ στρατιὰ ἦν πολλή καὶ ἵππος συγκαροτημένη καὶ δορυφορικὸν οὐκ ὀλίγον καὶ τριήρεις καὶ χρημάτων πλῆθος ἀνάριθμον καὶ χρυσὸς ὁ κοῖλος πάμπολυς καὶ ἡ ἄλλη τῆς ἀρχῆς τραγωδία πᾶσα ἐς ὑπεربولὴν ἐξωγκωμένη, ὥστε ὅποτε προΐοιμι, οἱ μὲν πολλοὶ προσεκύνουν καὶ θεόν τινα ὄραν ὄροντο καὶ ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ξυνέθεον ὀφόμενοι με, οἱ δὲ καὶ ἐπὶ τὰ τέγη ἀνιόντες ἐν μεγάλῳ ἐτίθεντο ἀκριβῶς ὁρακέναι τὸ ζεύγος, τὴν ἐφεστρίδα, τὸ διάδημα, τοὺς προπομπεύοντας, τοὺς ἐπομένους. Ἐγὼ δὲ εἰδὼς ὅποσα με ἦνία καὶ ἔστρεφεν, ἐκείνοις μὲν τῆς ἀγνοίας συνεγίγνωσκον, ἑμαυτὸν δὲ ἡλέων ὁμοιον ὄντα τοῖς μεγάλοις τοῦτοις κολοσσοῖς, οἷους ἡ Φειδίας ἡ Μύρων ἡ Πραξιτέλης ἐποίησαν· κακείνων γὰρ ἕκαστος ἕκτοσθεν μὲν Ποσειδῶν τις ἡ Ζεὺς ἐστὶ πάγκαλος ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ξυειργασμένος κεραυτὸν ἢ ἀστραπὴν ἢ τρίαῖναν ἐν τῇ δεξιᾷ, ἦν δὲ ὑποκύψας ἰδὼς τὰ γ' ἐνδον, ὅφει μοχλοὺς τινὰς καὶ γόμους καὶ ἥλους διαμπὰς διαπεπερωμένους καὶ κορμούς καὶ σφῆνας καὶ πίτταν καὶ πηλὸν καὶ πολλήν τινα τοιαύτην ἀμορφίαν ὑποικουρούσαν· ἐγὼ λέγειν μὴ πλῆθος ἢ μυγαλὼν ἐμπολιτευόμενον αὐτοῖς ἐνίοτε. Τοιούτων τι καὶ βασιλεία ἐστίν.

25. **ΜΙΚ.** Οὐδέπω ἔφησθα τὸν πηλὸν καὶ τοὺς μοχλοὺς καὶ γόμους οἵτινες τῆς ἀρχῆς οὐδὲ τὴν ἀμορφίαν ἐκείνην τὴν πολλὴν ἦτις ἐστίν· ὥς τὸ γε ἐξελαύνειν ἀποβλεπόμενον καὶ τοσούτων ἀρχοντα καὶ προσκυνούμενον δαιμονίως εἴκειν ὄντως τῷ κολοσσιᾷ παραδείγματι θεσπέσιον γάρ τι καὶ τοῦτο. Σὺ δὲ τὰ ἐνδον ἤδη τοῦ κολοσσοῦ λέγε.

ΑΛΕΚ. Τί πρῶτον εἰπῶ σοι, ὦ Μίκυλλε; τοὺς εὐόβους καὶ τὰ δαίματα καὶ ὑποψίας καὶ μῖσος τὸ παρὰ τῶν συνόντων καὶ ἐπιβουλὰς, καὶ διὰ ταῦτα ὕπνον τε ὀλίγον, ἐπιπόλαιον κακείνον, καὶ ταραχῆς μεστὰ ὀνειράτα καὶ ἐννοίας πολυπλόκους καὶ ἐλπίδας αἰὶ πονηράς, ἢ τὴν ἀσχολίαν καὶ χρηματισμούς καὶ δίκας καὶ ἐστρατείας καὶ προστάγματα καὶ συνθήματα καὶ λογισμούς; ὑφ' ὧν οὐδὲ ὄναρ ἀπολαῦσαι τινος ἡδέος ἐγγίγνεται, ἀλλ' ἀνάγκη ὑπὲρ ἀπάντων μόνον διασχοπεῖσθαι καὶ μυρία ἔχειν πράγματα·

Οὐδὲ γὰρ Ἀτρεΐδην Ἀγαμέμνονα ὕπνος ἔχε γλυκερὸς πολλὰ φρεσὶν ὀρμαινόντα,

καὶ ταῦτα βεγκόντων Ἀχαιῶν ἀπάντων. Λυπεῖ δὲ τὸν μὲν Λυδὸν ὁ υἱὸς χωρὸς ὦν, τὸν Πέρσην δὲ Κλέαρχος Κύρῳ ξενολογῶν, ἄλλον δὲ Δίῳ πρὸς οὓς τισι τῶν

GALL. Noli me admonere, Micylle : adeo ter infelix tum eram, qui, quum externis omnibus, quod modo dicebas, beatus undique viderer, innumerabilibus intus conflictarer miseris.

MIC. Quibusnam illis? mira enim dicis et vix credibilia.

GALL. Imperabam equidem regioni maximæ, Micylle, ac fertilissimæ cuidam, et ob multitudinem hominum urbiumque pulchritudinem admirandæ ut quæ maxime, quæ fluminibus perlueretur navium patientibus, et portuoso uteretur mari : exercitus erat multus, equitatus exercitissimus, satellitium non parvum, triremes, et pecuniarum vis innumerabilis, auri cælati plurimum, et reliquum imperii choragium ad excessum usque exaggeratum. Itaque si quando procederem, vulgus quidem me adorare, et deum se quendam videre arbitrari, et alii super alios ad me videndum concurrere ; alii etiam tectis consensens, magnum putabant accurate vidisse bigas, trabeam, diadema, præcedentes, sequentes. Ego vero, quot me res angerent ac torquerent mihi conscius, illorum quidem ignoscebam ignorantia, me ipsum vero miserabar, qui similis essem magnis illis colossis, quales Phidias, aut Myro, aut Praxiteles fecerunt : illorum enim unusquisque extra aut Neptunus est, aut Jupiter, pulcherrimus undique, ex auro elaboratus et ebore, fulmen aut fulgur aut tridentem tenens dextra ; si vero capite inserto speculeris interna, vectes quosdam videbis, et paxillos et clavos per interiora adactos, et stiptes, et cuneos, et picem, et lutum, et multam intus habitantem ex eo genere deformitatem : mitto dicere murium multitudinem, aut mustelarum, qui civitatem sibi in illis nonnunquam constituere. Tale quid etiam regnum est.

25. **MIC.** Nondum dixisti lutum et paxillos et vectes qui sint imperii, nec multam illam, quæ sit, deformitatem : nam illud invehi in publico, conspici, tot hominibus imperare, et numinis instar adorari, revera simile est colosso exemplo : excellentissimum enim quiddam etiam hoc. Tu vero jam interiora quoque hujus colossi dicito.

GALL. Quid primum tibi dicam, Micylle? metusne, et formidines, et suspiciones, et odium a familiaribus, et insidias ; ac propter ista somni parum, idque ipsum non profundum, et plena terroris insomnia, et curas varias, et spes semper malas ; an occupationum copiam, et agendi respondendique necessitatem, et judicia, et expeditiones, et imperia, et conventiones, et rationes? a quibus omnibus nec per quietem frui suavitate ulla contingit, sed necesse est pro omnibus dispicere unum, et innumerabiles habere molestias.

Nam non Atriden Agamemnona

somnus habet dulcis, volventem pectore multa,

idque stertentibus Achivis omnibus. Dolore autem afficit Lydum mutus filius, Persam Clearchus in Cyri gratiam peregrinum militem legens ; alium Dió cum Syracusanorum

Συρακοσίων κοινολογούμενος, καὶ ἄλλον Παρμενίων ἐπαινούμενος καὶ Περδίκαν Πτολεμαῖος καὶ Πτολεμαῖον Σέλευκος· ἀλλὰ κακείνα λυπεῖ, ὁ ἐρώμενος πρὸς ἀνάγκην ζυνὸν καὶ παλλακίς ἄλλῃ χαίρουσα καὶ ἀποστήσεσθαι τινες λεγόμενοι καὶ δὴ τὴ τέτταρες τῶν δορυφόρων πρὸς ἀλλήλους διαψιθυρίζοντες. Τὸ δὲ μέγιστον, ὑπορᾶσθαι δεῖ μάλιστα τοὺς φιλάτους καὶ ἐκείνων αἰεὶ τι δεινὸν ἐλπίζειν ἥξειν. Ὁ μὲν γοῦν ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἀπέθανεν ἐκ φαρμάκων, ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου, τὸν δὲ ἄλλον ἴσως ὁμοίος τρόπος θανάτου κατέλαθεν.

26. MIK. Ἄπαγε, δεινὰ ταῦτα φῆς, ὦ ἀλεκτρυών. Ἐμοὶ γοῦν πολὺ ἀσφαλέστρον σκυτοτομεῖν ἐπικεκυφὸτα ἢ πίνειν ἀπὸ χρυσῆς φιάλης κωνεῖν ἢ ἀκονίτιον συνανακραθεῖσαν φιλοτησίαν· ὁ γοῦν κίνδυνος ἐμοὶ μὲν, εἰ παρολίσθω τὸ σμιλῖον καὶ ἀμάρτοι τῆς τομῆς τῆς ἐπ' εὐθῦ, ὀλίγον τι αἰμάζει τοὺς δακτύλους ἐντεμόντα· οἱ δὲ, ὡς φῆς, θανάσιμα εὐωχοῦνται, καὶ ταῦτα μυρίοις κακοῖς ζυνόντες. Εἴτ' ἐπειδὴν πέσωσιν, ὅμοιοι μάλιστα φαίνονται τοῖς τραγικοῖς ὑποκριταῖς, ὧν πολλοὺς ἰδεῖν ἔστι τέως μὲν Κέκροπας δῆθεν ὄντας ἢ Σισύφους ἢ Τηλέφους, διαδήματα ἔχοντας καὶ ἱζήν ἐλεφαντόκωπα καὶ ἐπίσειστον κόμην καὶ χλαμύδα χρυσόπαστον, ἣν δὲ ὅλα πολλὰ γίγνεται, κενεμβατήσας τις αὐτῶν ἐν μεσῇ τῇ σκηνῇ καταπέση, γέλωτα δηλαδὴ παρέχει τοῖς θεαταῖς τοῦ προσωπείου μὲν συντριβέντος αὐτῇ διαδήματι, ἡμαγμένης δὲ τῆς ἀληθοῦς κεφαλῆς τοῦ ὑποκριτοῦ καὶ τῶν σκελῶν ἐπὶ πολὺ γυμνουμένων, ὡς τῆς τε ἐσθῆτος τὰ ἐνδοθεν φαίνεσθαι βράχια δύστηνα ὄντα καὶ τῶν κοθόρων τὴν ὑπόδεσιν ἀμορροτάτην καὶ οὐ κατὰ λόγον τοῦ ποδός. Ὅρῳς ὅπως με καὶ εὐκάζειν ἐδιδάξω ἥδη, ὦ βέλτιστε ἀλεκτρυών; Ἀλλὰ τυραννὶς μὲν τοιοῦτόν τι ὤφθη οὔσα. Ἴππος δὲ ἢ κύων ἢ ἰχθὺς ἢ βάρταχος ὅποτε γένοιτο, πῶς ἐφερὲς ἐκείνην τὴν διατριβήν;

27. ΑΛΕΚ. Μακρὸν τοῦτον ἀνακινεῖς τὸν λόγον καὶ οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ· πλὴν τό γε κεφάλαιον, οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἀπραγμονέστερος πῶν βίων ἐδοξέ μοι τοῦ ἀνθρωπεύου μόναις ταῖς φυσικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ χρεαῖς· ζυμμεμετρημένος· τελώνων δὲ ἔππον ἢ συκοφάντην βάρταχον ἢ σοφιστὴν κολοῖδον ἢ ὀψοποιὸν κώνωπα ἢ κίναδον ἀλεκτρυόνα ἢ ὅσα ὑμεῖς ἐννοεῖτε, οὐκ ἂν ἰδοῖς ἐν ἐκείνοις.

28. MIK. Ἀληθῆ ἴσως ταῦτα, ὦ ἀλεκτρυών. Ἐγὼ δὲ δὲ πέπονθα οὐκ αἰσχύνομαι πρὸς σὲ εἰπεῖν· οὐδέπω δύναμαι ἀπομαθεῖν τὴν ἐπιθυμίαν ἣν ἐκ παίδων εἶχον πλούσιος γενέσθαι, ἀλλὰ μοι καὶ τούνυνιον ἐστὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἔστηκεν ἐπιδεικνύμενον τὸ χρυσίον, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῇ καταράτῳ Σίμωνι ἀποπνίγεται τρυφῶντι ἐν ἀγαθοῖς τοσοῦτος.

ΑΛΕΚ. Ἐγὼ σε ἰάσομαι, ὦ Μίκυλλε· καὶ ἐπειπερ ἐστὶ νῦν ἔστιν, ἐξαναστάς ἐπου μοι· ἀπάξω γάρ σε παρ' αὐτὸν ἐκείνον τὸν Σίμονα καὶ ἐς τὰς τῶν ἄλλων πλουσιῶν οἰκίας, ὡς ἴδῃς ὅτι τὰ παρ' αὐτοῖς ἐστὶ.

quihusdam caput conferens; alium laudatus Parmenio, et Perdiccam Ptolemaeus, et Ptolemaeum Seleucus: verum illa quoque dolorem asserunt, si amasius coactus prebeat, et alio gaudeat pellex, et si defecturi dicantur quidam, et duo vel quattuor satellitum inter se susurrent. Quod vero maximum, suspectos habere oportet carissimos maxime, et ab illis semper aliquid venturum mali metuere. Nam ille a filio suo interfectus est veneno, hic et ipse a suo amasio; alterum vero simile forsitan genus mortis oppressit.

26. MIC. Apage, tristia sunt quæ dicis, galle. Mihi ergo multo securius est inclinato corpore scindere coria, quam aurea in phiala bibere temperatum cicuta et aconito amicitia poculum: nam mihi quidem periculum erit, si fallat scalprum et a recta incisione aberret, cruentare vulnuscule digitos incidentem: at illi, ut narras, mortiferas epulantur cœnas, dum infinitis versantur in malis. Deinde quum cecidere, simillimi videntur tragicis actoribus, quorum multos videre est aliquamdiu quidem, si diis placet, Cecropas, aut Sisypchos aut Telephos, diademata habentes et gladios eburneis capulis, et comam fluctuantem, et chlamydem auro distinctam: si vero, qualia multa accidunt, fallente inani vestigio illorum aliquis in media scena coucidat, risum nempe præbet spectatoribus, fracta cum ipso diademate persona, cruentatoque vero actoris capite, et cruribus magnam partem denudatis, ut jam appareat interiora vestitus esse panniculos miseros, et colturnorum subligationem deformissimam neque ad rationem pedis. Viden' quomodo jam me similitudine quoque uti docueris, galle optime? Sed tyrannis quidem talis tibi visa est: quoties vero equus, aut canis, aut piscis, aut rana fuisti, illam quomodo tulisti commorationem?

27. GALL. Longum hunc sermonem moves, nec præsentis temporis: verumtamen, quod caput est rei, nulla harum vitarum non magis quam est hominum tranquilla mihi visa est, quippe quæ solis se naturalibus cupiditatibus et necessitatibus metiretur: publicanum vero equum, aut calumniatorem ranam, aut sophistam graculum, aut coquum culicem, aut cinædum gallum, aut reliqua quibus vos studetis, in illis non videas.

28. MIC. Vera hæc forsitan, galle. Ego vero quomodo sim affectus, dicere apud te non erubesco: nullo modo possum dediscere cupiditatem, quam habui a pueris, discendi; verum mihi et insomnium adhuc stat ante oculos, aurum ostendens, et maxime de execrabili illo Simone angor, qui in tantis bonis delicate vivit.

GALL. Ego te, Micylle, sanabo. Et quando adhuc nox est, surge, sequere me: abducam enim te ad ipsum illum Simonem et in aliorum divitum domos, ut videas qualis sit illorum conditio.

ΜΙΚ. Πῶς τοῦτο κεκλεισμένων τῶν θυρῶν; εἰ μὴ καὶ τοιχωρυχεῖν γε σὺ με ἀναγκάσεις.

ΑΛΕΚ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ὁ Ἑρμῆς, ὅπερ ἱερός εἰμι, τοῦτο ἐξαίρετον ἔδωκέ μοι, ἦν τις τὸ οὐραῖον πτερόν τὸ μῆχιστον ὃ δι' ἀπαλότητα ἐπικαμπές ἐστί μοι

ΜΙΚ. Δύο δ' ἐστί σοι τοιαῦτα.

ΑΛΕΚ. Τὸ δεξιὸν τοῖνον ὅτω ἂν ἐγὼ ἀποσπάσαι παράσχω καὶ ἔχη, ἐς ὅσον ἂν βούλωμαι ἀνοίγειν τε ὃ τοιοῦτος πᾶσαν θύραν δύναται καὶ ὁρᾶν ἅπαντα οὐχ ὁρώμενος αὐτός.

ΜΙΚ. Ἐλελήθεις με, ὦ ἀλεκτρυών, καὶ σὺ γόης ὢν. Ἑμοὶ δ' οὖν ἦν τοῦτο ἅπαξ παράσχευς, ὅψει τὰ Σίμωνος πάντα ἐν βραχεὶ δεῦρο μετενηνεγμένα· μετοίσω γὰρ αὐτὰ παρεσελθὼν· ὃ δὲ αὖθις περιτρώζεται ἀποτείνων τὰ καττάματα.

ΑΛΕΚ. Οὐ θέμις γενέσθαι τοῦτο· παρήγγειλε γὰρ ὁ Ἑρμῆς, ἦν τινα τοιοῦτον ἐργάζεται ὃ ἔχων τὸ πτερόν, ἀναδοήσαντά με καταφωρᾶσαι αὐτόν.

ΜΙΚ. Ἀπίθανον λέγεις, κλέπτῃν τὸν Ἑρμῆν αὐτόν ὄντα τοῖς ἄλλοις φρονεῖν τοῦ τοιούτου. Ἀπίωμεν δ' ὅμως· ἀφέξομαι γὰρ τοῦ χρυσίου, ἦν δύνωμαι.

ΑΛΕΚ. Ἀπότιλον, ὦ Μίκυλλε, πρότερον τὸ πτίλον.... Τί τοῦτο; ἄμφω ἀπέτιλας.

ΜΙΚ. Ἀσφαλέστερον οὕτως, ὦ ἀλεκτρυών, καὶ σοὶ ἥττον ἂν ἀμορρὸν τὸ πρᾶγμα εἴη, ὡς μὴ χυλεύοις διὰ θάτερον τῆς οὐράς μέρος.

29. ΑΛΕΚ. Εἶεν. Ἐπὶ τὸν Σίμωνα πρῶτον ἀπὸ μὲν ἢ παρ' ἄλλον τινὰ τῶν πλουσίων;

ΜΙΚ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ παρὰ τὸν Σίμωνα, ὃς ἀντὶ δυσυλλάβου τετρασύλλαβος ἤδη πλουτήσας εἶναι ἀξιοῖ. Καὶ δὴ πάρεσμεν ἐπὶ τὰς θύρας. Τί οὖν ποιῶ τὸ μετὰ τοῦτο;

ΑΛΕΚ. Ἐπίθες τὸ πτερόν ἐπὶ τὸ κλεῖθρον.

ΜΙΚ. Ἰδοὺ ᾗδῃ. ὦ Ἡράκλεις, ἀναπεπέτασται ὥσπερ κλειδί ἡ θύρα.

ΑΛΕΚ. Ἡγοῦ ἐς τὸ πρόσθεν. Ὅρξας αὐτόν ἀγρυπνοῦντα καὶ λογιζόμενον;

ΜΙΚ. Ὅρῳ νῆ Δία πρὸς ἀμαυράν τε καὶ διφῶσαν τὴν θρυαλλίδα, καὶ ὠχρὸς δ' ἐστὶν οὐκ οἷδ' ὅθεν, ὦ ἀλεκτρυών, καὶ κατέσκηκεν ὅλος ἐκτετηκώς, ὑπὸ φροντίδων δηλαδὴ· οὐ γὰρ νοσεῖν ἄλλως ἐλέγετο.

ΑΛΕΚ. Ἀκουσον ἄ φησιν· εἰσὴ γὰρ ὅθεν οὕτως ἔχει.

ΣΙΜΩΝ. Οὐκοῦν τάλαντα μὲν ἑβδομήκοντα ἐκείνα πᾶν ἀσφαλῶς ὑπὸ τῇ κλίνῃ κατορῶνται καὶ οὐδεὶς ὅλος εἶδε, τὰ δὲ ἑκκαίδεκα εἶδεν, οἴμαι, Σωσύλος ὃ ἱπποκόμος ὑπὸ τῇ φάτῃ κατακρύπτοντά με· ὅλος γοῦν περὶ τὸν ἱπποῖνά ἐστιν οὐ πᾶν ἐπιμελής ἄλλως οὐδὲ φιλόπνοος ὢν. Εἰκὸς δὲ διηρπάσθαι πολλῶ πλείω τούτων, ἢ πόθεν γὰρ ὁ Τίβιος ταρίχους οὕτω μεγάλους ὠφωνηκέναι χθὲς ἐλέγετο ἢ τῇ γυναικὶ ἐλλόβιον ἐωνῆσαι πέντε δραχμῶν ὅλων; Τὰμὰ οὗτοι σπαθῶσι τοῦ καχοδαίμονος. Ἄλλ' οὐδὲ τὰ ἐκπώματα ἐν ἀσφαλεῖ μοι ἀπόκειται τοσαῦτα ὄντα· δέδωκα γοῦν μὴ τις ὑπορύξας

MIC. Quomodo hoc clausis januis? nisi forte etiam parietes perfodere me coges.

GALL. Minime: sed Mercurius, cujus ego sacer sum, eximium hoc mihi dedit, si quis longissimam in cauda pennam, quæ propter mollietatem inflectitur

MIC. At tibi duæ sunt tales.

GALL. Dextram igitur ego culcumque præbuero evellendam, et teneat ille, quamdiu voluero, is aperire januam unamquamque potest, et videre, non visus ipse, omnia.

MIC. Nesciebam te quoque, galle, præstigiatores esse. Verum mihi hoc si semel concesseris, videbis huc transtata brevi tempore Simonis omnia: eo enim quum abiero, hoc ea transferam; ille vero rursus arrodet, dum producit, soleas.

GALL. Nefas est hoc fieri: præcepit enim mihi Mercurius, si tale quid agat qui habeat pennam, ut cantu meo efficiam ut deprehendatur.

MIC. Non est verisimile quod dicis, furem Mercurium ipsum invidere illud aliis. Sed tamen abeamus; absinebo enim auro, si potero.

GALL. Evelle prius, Micylle, pennam.... Quid hoc? evellisti ambas.

MIC. Sic tutius est, galle, et tibi minus deforme fuerit, ut ne claudices alterutra caudæ parte.

29. GALL. Esto. Ad Simonemne primo abimus, an ad alium quendam divitum?

MIC. Non sane, sed ad Simonem, qui pro disyllabo quadrisyllabus jam, dives factus, esse postulat. Et sane adsumus ad januam. Quid ergo post hæc agam?

GALL. Admove pennam ad seram.

MIC. En jam feci. O Hercules! aperta est velut clavi janua.

GALL. Præcede porro. Viden' eum vigilantem et subducentem rationes?

MIC. Video, per Jovem, ad obscuriusculam quidem et sitientem lucernam: est autem pallidus, nescio unde, galle; et totus exaruit, tabefactus nimirum a curis: neque enim alias ægrotare dictus est.

GALL. Audi quæ dicit: scies enim unde sic habeat.

SIMO. Ergo talenta quidem septuaginta illa secure omnino sub lecto sunt defossa, et nemo omnino vidit: sed sedecim illa vidit me, puto, Sosylus equiso occultantem sub præsepio; semper enim nunc circa stabulum versatur, qui alias omnino nec diligens nec laboris est amans. Verisimile est autem multo his plura esse direpta: unde enim alias tantum sibi salsamentum obsonasse heri Tibius dicebatur, aut inaurem emisisse contubernali suæ drachmis quinque integris? Omnino mea infelicis isti per luxum disperdunt. Sed neque tot pocula in tuto mihi sunt reposita: metuo enim ne quis perfosso pariete ea subducat. Multi

τὸν τοῦτον ὑφέλθαι αὐτά· πολλοὶ φθονοῦσι καὶ ἐπιβουλεύουσιν μοι, καὶ μάλιστα ὁ γείτων Μίκυλλος.

MIK. Νῆ Δία, σοὶ γὰρ ὁμοῖος ἐγὼ καὶ τὰ τρύβλια ὑπὸ μάλης ἀπειμι ἔχων.

ΑΛΕΚ. Σιώπα, ὦ Μίκυλλε, μὴ καταφωράσῃ παρόντας ἡμᾶς.

SIM. Ἄριστον γοῦν ἀγρυπνον αὐτὸν διαφυλάττειν ἅπαντα· περιεῖμι διαναστάς ἐν κύκλῳ τὴν οἰκίαν. Τίς οὗτος; ὁρῶ σέ γε, ὦ τοιχωρύχε..... Μὰ Δί', ἐπεὶ κίων γε ὦν τυγχάνεις, εὖ ἔχει. Ἀριθμῆσω αὖθις ἀνορύξας τὸ χρυσίον, μὴ τί με πρόῃν διέλαθεν. Ἴδου πάλιν ἐφόρηκέ τις ἐπ' ἐμέ δηλαδὴ· πολιορκεῖμαι καὶ ἐπιβουλεύομαι πρὸς ἀπάντων. Ποῦ μοι τὸ ξιφίδιον; ἂν λάβω τινά... Θάπτωμεν αὖθις τὸ χρυσίον.

30. ΑΛΕΚ. Τοιαῦτα μὲν σοι, ὦ Μίκυλλε, τὰ Σίμωνος. Ἀπίωμεν δὲ καὶ παρ' ἄλλον τινά, ἕως ἔτι ὀλίγον τῆς νυκτὸς λοιπὸν ἐστίν.

MIK. ὦ κακόδαμον, οἷον βιοῖ τὸν βίον. Ἐχθροὶς οὕτω πλουτεῖν γένοιτο. Κατὰ κόρρης δ' οὖν πατάξας αὐτὸν ἀπελθεῖν βούλομαι.

SIM. Τίς ἐπάταξέ με; ληστεύομαι ὁ δυστυχής.

MIK. Οἶμωζε καὶ διαγρύπνει καὶ ὁμοῖος γίγνου τὸ χρῶμα τῷ χρυσῷ προστετηκώς αὐτῷ. Ἡμεῖς δὲ παρὰ Γνίφωνα εἰ δοκεῖ τὸν δανειστὴν ἴωμεν· οὐ μακρὰν δὲ καὶ οὗτος οἰκεῖ. Ἀνέωγε καὶ αὕτη ἡμῖν ἡ θύρα.

31. ΑΛΕΚ. Ὅρῳς ἐπαγρυπνοῦντα καὶ αὐτὸν ἐπὶ φροντίδων, ἀναλογιζόμενον τοὺς τόκους καὶ τοὺς δακτύλους ἤδη κατεσκληρότα, ὃν δεήσει μετ' ὀλίγον πάντα ταῦτα καταλιπόντα σίλφην ἢ ἐμπίδα ἢ κυνόμυϊαν γένεσθαι;

MIK. Ὅρῳ κακοδαίμονα καὶ ἀνόητον ἄνθρωπον οὐδὲ νῦν πολὺ τῆς σίλφης ἢ ἐμπίδος ἀμεινον βιοῦντα. Ὡς δὲ καὶ οὗτος ἐκτέτῃεν ὁλος ὑπὸ τῶν λογισμῶν. Ἐπ' ἄλλον ἀπίωμεν.

32. ΑΛΕΚ. Παρὰ τὸν σὸν Εὐκράτην, εἰ δοκεῖ. Καὶ ἰδοὺ γὰρ, ἀνέωγε καὶ αὕτη ἡ θύρα· ὥστε εἰσώμεν.

MIK. Πάντα ταῦτα μικρὸν ἐμπροσθεν ἐμὰ ἦν.

ΑΛΕΚ. Ἐτι γὰρ σὺ ὀνειρώττεις τὸν πλοῦτον; Ὅρῳς δ' οὖν τὸν Εὐκράτην αὐτὸν μὲν ὑπὸ τοῦ οἰκέτου πρεσβύτην ἄνθρωπον;

MIK. Ὅρῳ νῆ Δία καταπυγροσύνην καὶ πασχητισμὸν τινα καὶ ἀσελγίαν οὐκ ἀνθρωπίνην· τὴν γυναῖκα δὲ ἐτέρωθι ὑπὸ τοῦ μαγεῖρου μοιγευομένην καὶ αὐτήν.

33. ΑΛΕΚ. Τί οὖν; ἐθέλεις ἂν καὶ τούτων κληρονομεῖν, ὦ Μίκυλλε, καὶ πάντα ἔχειν τὰ Εὐκράτους;

MIK. Μηδαμῶς, ὦ ἀλεκτρυῶν λιμῷ ἀπολούμεν πρότερον. Χαιρέτω τὸ χρυσίον καὶ τὰ δειπνα, δύο ὁβολοὶ ἐμοὶ γε πλοῦτός ἐστι μάλλον ἢ τοιχωρυχεῖσθαι πρὸς τῶν οἰκετῶν.

ΑΛΕΚ. Ἀλλὰ νῦν μὲν ἡμέρα γὰρ ἤδη ἀμυρὶ τὸ λυκαυγὲς αὐτὸ, ἀπίωμεν οἰκαδὲ παρ' ἡμᾶς· τὰ λοιπὰ δὲ ἐς αὖθις ὄψει, ὦ Μίκυλλε.

invidet mihi et insidiantur, et maxime Micyllus hic vicinus.

MIC. Ita me Jupiter : tui nempe similis ego, et patellas sub ala habens abeo.

GALL. Tace, Micylle, ne adesdes nos deprehendat.

SIM. Optimum igitur fuerit ut somno me abstineam et ipse custodiam omnia : surgens circumibo domum. Quis hic? equidem te video, perfossor parietum ... Per Jovem, quandoquidem columna es, bene habet. Numerabo iterum effossam aurum, num quid me forte nuper fugit. En iterum aliquis strepitum dedit, nempe me petens : obsideor et clanculum oppugnor ab omnibus. Ubi mihi pugio? si quem deprehendero Sepeliamus rursus aurum.

30. GALL. Talis tibi Simonis conditio, Micylle. Abeamus vero etiam ad alium quendam, dum pauxillum adhuc noctis superest.

MIC. Infelix! qualem vivit vitam! Inimicis ita divitiibus esse contingat! Percussa ergo illius mala volo discedere.

SIM. Quis me percussit? a latronibus miser pereor!

MIC. Plora et vigila, et similis quantum ad colorem auro tuo evade, illi intabescens. Nos vero, si videtur, ad Gniphonem eamus danistam : non procul autem hic etiam habitat. Aperta nobis hæc quoque janua.

31. GALL. Vides vigilantem hunc quoque præ curis, computantem usuras, et digitis jam aridis tabe, quem paullo post oportebit, relictis hisce omnibus, blattam aut culicem aut muscam fieri?

MIC. Video miserum et dementem hominem, ne nunc quidem blatta aut culice melius viventem. Quam vero hic quoque totus putandis rationibus contabuit! Ad alium abeamus.

32. GALL. Ad Eucratem tuum, si videtur. Et ecce aperta et hæc est janua. Ingrediamur ergo.

MIC. Istæc omnia paullo ante mea erant.

GALL. Adhucnam divitias tu somnias? Vides igitur Eucraten ipsum a suo servo ... hominem senem?

MIC. Video, ita me Jupiter, pædicationem et morbum pathicum et libidinem non humanam : uxorem vero altero in angulo a coquo adulterio pollui ipsam quoque.

33. GALL. Quid ergo? velisne istorum quoque heres fieri, Micylle, et omnia habere Eucratis?

MIC. Nequaquam, galle : fame prius inteream. Valeant aurum et cænæ! duo oboli mihi quidem divitiæ sunt potius quam si præda fierem servorum.

GALL. Sed nunc, dies enim jam circa ipsum diluculum est, domum ad nos abeamus : reliqua alio tempore, Micylle, videbis.

XLVI.

ΙΚΑΡΟΜΕΝΙΠΠΟΣ Η ΥΠΕΡΝΕΦΕΛΟΣ.

1. ΜΕΝΙΠΠΟΣ. Οὐκοῦν τρισχίλιοι μὲν ἦσαν ἀπὸ γῆς στάδιοι μέχρι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σταθμός· τούτεστιθεν δὲ ἐπὶ τὸν ἥλιον ἄνω παρασάγγαι που πεντακόσιοι· τὸ δ' ἀπὸ τούτου ἐς αὐτὸν ἤδη τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς ἄνοδος καὶ ταῦτα γένοιτ' ἂν εὐζώνῳ ἀετῷ μιᾷς ἡμέρας.

ΕΤΑΙΡΟΣ. Τί ταῦτα πρὸς Χαρίτων, ὦ Μένιππε, ἀστρονομεῖς καὶ ἡσυγῇ πως ἀναμετρεῖς; πάλαι γὰρ ἐπακροῦμαι σου ἀκολουθῶν ἡλίου καὶ σελήνας, ἔτι δὲ τὰ φορτικά ταῦτα σταθμούς τινας καὶ παρασάγγας ὑποξενίζοντος.

ΜΕΝ. Μὴ θαυμάσης, ὦ ἐταῖρε, εἰ μετέωρα καὶ διαέρια δοκῶ σοι λέγειν· τὸ κεφάλαιον γὰρ δὴ πρὸς ἑμαυτὸν λογιζομαι τῆς ἐναγχοῦς ἀποδημίας.

ΕΤΑΙΡ. Εἴτα, ὦγαθὲ, καθάπερ οἱ Φοίνικες ἀστροὺς ἐτεκμαίρου τὴν ὁδόν;

ΜΕΝ. Οὐ μὰ Δία, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀστροῖς ἐποι-
οῦμην τὴν ἀποδημίαν.

ΕΤΑΙΡ. Ἡράκλεις, μακρόν τινα τὸν ὄνειρον λέγεις, εἰ γε σαυτὸν ἐλαθεῖς κατακοιμηθεὶς παρασάγγας ὅλους.

2. ΜΕΝ. Ὀνειρον γὰρ, ὦ τᾶν, δοκῶ σοι λέγειν ὅς ἀρτίως ἀφίγμαι παρὰ τοῦ Διὸς;

ΕΤΑΙΡ. Πῶς ἐφησθα; Μένιππος ἡμῖν διοπετὴς πάρεστιν ἐξ οὐρανοῦ;

ΜΕΝ. Καὶ μὴν ἐγὼ σοι παρ' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ πάνου Διὸς ἦκω τήμερον θαυμάσια καὶ ἀκούσας καὶ ἰδὼν· εἰ δὲ ἀπιστεῖς, καὶ αὐτὸ τοῦτο ὑπερρυφραίνομαι τὸ πέρα πίστεως εὐτυχεῖν.

ΕΤΑΙΡ. Καὶ πῶς ἂν ἐγωγε, ὦ θεσπέσιε καὶ Ὀλύμπιε Μένιππε, γεννητὸς αὐτὸς καὶ ἐπίγειος ὢν ἀπιστεῖν δυναίμην ὑπερνεφέλῳ ἀνδρὶ καὶ ἵνα καθ' Ὁμηρον εἴπω τῶν Οὐρανίωνων ἐνί; Ἀλλ' ἐκεῖνά μοι φράσον, εἰ δοκεῖ, τίνα τρόπον ἥρθης ἄνω καὶ ὁπότεν ἐπορίσω κλίμακα τηλικαύτην τὸ μέγεθος; τὰ μὲν γὰρ ἀμφὶ τὴν ὄψιν οὐ πάνυ ἔοικας ἐκεῖνῳ τῷ Φρυγί, ὥστε καὶ ἡμᾶς εἰκάζειν καὶ σὲ οἰνοχοήσοντά που ἀνάρπαστον γεγενέσθαι πρὸς τοῦ ἀετοῦ.

ΜΕΝ. Σὺ μὲν πάλαι σκώπτων δῆλος εἶ, καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν εἰ σοι τὸ παράδοξον τοῦ λόγου μύθῳ δοκεῖ προσφερές. Ἀτὰρ οὐδὲν ἐδέξά μοι πρὸς τὴν ἄνοδον οὔτε τῆς κλίμακος οὔτε παιδικὰ γενέσθαι τοῦ ἀετοῦ· οἰκεία γὰρ ἦν μοι τὰ περὰ.

ΕΤΑΙΡ. Τοῦτο μὲν ἦδη καὶ ὑπὲρ αὐτὸν Δαίδαλον ἐφησθα, εἰ γε πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐλελήθεις ἡμᾶς ἱέραξ τις ἢ κολοῖος ἐξ ἀνθρώπου γεγόμενος.

ΜΕΜ. Ὅρθως, ὦ ἐταῖρε, καὶ οὐκ ἀπο σκοποῦ εἵ-
κασας· τὸ Δαίδαλειον γὰρ ἐκεῖνο σόφισμα τῶν πτερῶν καὶ αὐτὸς ἐμμηχανησάμην.

3. ΕΤΑΙΡ. Εἴτα, ὦ τολμηρότατε πάντων, οὐκ ἐδε-
δοίκεις μὴ καὶ σύ που τῆς θαλάττης καταπεσὼν Με-

XLVI.

ΙΚΑΡΟΜΕΝΙΠΠΟΣ sive HYPERNEPHELOS.

1. MENIPPUS. Igitur ter mille hæc erant a terra stadia ad lunam usque, quæ prima nobis mansio : hinc ad solem sursum parasangæ circiter quingenti : hinc vero in ipsum cælum et arcem Jovis arduam ascensus; et hæc fuerint expedito aquilæ unius diei.

SODALIS. Quid hæc, per Gratias, Menippe, de astris disputas, et immurmurans ea velut dimetiris? olim enim, dum sequor, te audio soles et lunas, insuper vero etiam plebeia istæc nomina, mansiones quasdam et parasangas, peregrina ratione memorare.

MEN. Noli mirari, sodalis, si sublimia atque aëria videor tibi dicere : summam enim apud me nuperæ peregrinationis repeto.

SOD. Tum tu, o bone, sicut Phœnices stellis signabas viam?

MEN. Non, ita me Jupiter; sed ipsis in astris peregrinatus sum.

SOD. Longum hercle somnium narras, si imprudens parasangas totos dormisti.

2. MEN. Somniumne tibi, amice, videor narrare, qui modo de Jove tibi adsum?

SOD. Quid ais? Menippus nobis a Jove demissus e cælo adest?

MEN. Ego vero ab ipso tibi illo summo Jove advenio hodie, rebus auditis visisque mirabilibus. Si non credis, at ego hoc ipso nomine vehementer delector, quod ultra fidem beatus sum.

SOD. Et quomodo ego, divine atque Olympie Menippe, natus ipse et terrestris qui sim, fidem negare possim viro supra nubes elato, et, ut secundum Homerum dicam, cœlicolarum uni? Sed illud mihi dic, si videtur, qua ratione sursum sublatus sis, et unde copia tibi tantarum scalarum obligerit? quantum enim ad speciem, non valde similis es illi Phrygi, ut nos inde conjicere possemus te quoque ad pincernæ forte officium in sublime raptum ab aquila.

MEN. Apparet dudum te ridere : nec mirum si remota a vulgi opinionibus narratio fabulæ similis tibi videtur. Sed nihil opus mihi ad ascensum neque scalis fuit, neque ut amasius fierem aquilæ, qui meas mihi alas habuerim.

SOD. Jam supra ipsum Dædalum est hoc quod narras, si quidem præter cetera, nobis non sentientibus, accipiter vel graculus ex homine factus es.

MEN. Recte, sodalis, neque a scopo procul coniecisti : Dædaleum enim illud alarum commentum ipse quoque machinatus sum.

3. SOD. Tum tu, audacissime omnium, non metuebas ne tu quoque, in aliquam maris regionem delapsus, Me-

νίπειόν τι πέλαγος ἡμῖν ὥσπερ τὸ Ἰκάριον ἀποδείξῃς ἐπὶ τῷ σεαυτοῦ ὀνόματι;

MEN. Οὐδαμῶς· ὁ μὲν γὰρ Ἰκαρος ἄτε κηρῶ τῇν πτέρωσιν ἡρμοσμένος, ἐπειδὴ τάχιστα πρὸς τὸν ἥλιον ἐκείνος ἐτάχῃ, πτερορρυθσας εἰκότως κατέπεσεν· ἡμῖν δὲ ἀκήρωτα ἦν τὰ ὠκυπετρα.

ΕΤΑΙΡ. Πῶς λέγεις; ἥδη γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως ἡρέμα με προσάγεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς διηγήσεως.

MEN. Ὡδέ ποικ' αἰτὸν εὐμεγέθῃ συλλαβὼν, ἔτι δὲ γῦπα τῶν καρτερῶν ἀποτεμὼν αὐταῖς ὠλένας τὰ πετρα μᾶλλον δὲ καὶ πᾶσαν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἐπίνοιαν, εἰ σοι σγολῇ, δίδειμι.

ΕΤΑΙΡ. Πάνο μὲν οὖν· ὡς ἐγὼ σοι μετέωρός εἰμι ὑπὸ τῶν λόγων καὶ πρὸς τὸ τέλος ἥδη κέληνα τῆς ἀκροάσεως· μὴδὲ πρὸς φίλιόν με περιόδῃς ἄνω που τῆς διηγήσεως ἐκ τῶν ὧτων ἀπηρητημένον.

4. MEN. Ἄκουε τοίνυν· οὐ γὰρ ἀστειῶν γε τὸ θέαμα κεχρηνότε φίλον ἐγκαταλιπεῖν, καὶ ταῦτα ὡς σὺ φῆς ἐκ τῶν ὧτων ἀπηρητημένον. Ἐγὼ γὰρ ἐπειδὴ τάχιστα ἐξετάζων τὰ κατὰ τὸν βίον γελοῖα καὶ ταπεινά καὶ ἀβέβαια τὰ ἀνθρώπινα πάντα εὐρωσκον, πλούτους λέγω καὶ ἀρχὰς καὶ δυναστείας, καταφρόνησας αὐτῶν καὶ τὴν περὶ ταῦτα σπουδὴν ἀσχολίαν τῶν ἀληθῶς σπουδαίων ὑπολαβὼν ἀνακύπτειν τε καὶ πρὸς τὸ πᾶν ἀποβλέπειν ἐπειρώμην· καὶ μοι ἐνταῦθα πολλὴν τινα παρεῖχε τὴν ἀπορίαν πρῶτον μὲν αὐτὸς οὗτος ὁ ὑπὸ τῶν σοφῶν καλούμενος κόσμος· οὐ γὰρ εἶχον εὐρεῖν οὐδ' ὅπως ἐγένετο οὔτε τὸν δημιουργὸν οὔτ' ἀρχὴν οὐδ' ὅ τι τὸ τέλος ἐστὶν αὐτοῦ. Ἐπειτα δὲ κατὰ μέρος ἐπισκοπῶν πολὺ μᾶλλον ἀπορεῖν ἠναγκαζόμεν· τοὺς τε γὰρ ἀστέρας ἑώρων ὡς ἔτυχε τοῦ οὐρανοῦ διερριμμένους καὶ τὸν ἥλιον αὐτὸν τί ποτε ἦν ἄρα ἐπόθουν εἰδέναι· μάλιστα δὲ τὰ κατὰ τὴν σελήνην ἀτοπὰ μοι καὶ παντελῶς παράδοξα καταφαίνεται, καὶ τὸ πολυειδὲς αὐτῆς τῶν σχημάτων ἀπόρητόν τινα τὴν αἰτίαν ἔχειν ἰδοκίμαζον. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀστραπὴ διάξασα καὶ βροντὴ καταρραγεῖσα καὶ υἱὸς ἡ χιών ἡ χάλαζα κατενεχεῖσα καὶ ταῦτα δυσεῖκαστα πάντα καὶ ἀτέκμαρτα ἦν.

5. Οὐχοῦν ἐπειδὴ πρὸς οὕτω διεκείμεν, ἀριστον εἶναι ὑπελάμβανον παρὰ τῶν φιλοσόφων τούτων ταῦτα ἔκαστα ἐκμαθεῖν· ὥμην γὰρ ἐκείνους γε πᾶσαν ἔχειν ἂν εἰπεῖν τὴν ἀλήθειαν. Οὕτω δὲ τοὺς ἀρίστους ἐπιλεξάμενος αὐτῶν, ὡς ἐνῆν τεκμήρασθαι προσώπου τε σκυθρωπότητι καὶ χροᾶς ὠχρότητι καὶ γενείου βαθύτητι — μάλα γὰρ ὑψαγόραι τινὲς καὶ οὐρανογνώμονες οἱ ἄνδρες αὐτίκα μοι κατεσάνθησαν — τοῦτοις ἐγγειρίσας ἐμαυτὸν καὶ συγχὼν ἀργύριον τὸ μὲν αὐτόθεν ἥδη καταβαλὼν, τὸ δὲ εἰσαυθὶς ἀποδώσειν ἐπὶ κεφαλᾷ μου τῆς σοφίας διομολογούμενος ἤξιον μετεωρολόσχῃς τε διδάσκεισθαι καὶ τὴν τῶν ὄλων διακόσμησιν καταμαθεῖν. Οἱ δὲ τοσοῦτον ἄρα ἐδῶσάν με τῆς παλαιᾶς ἐκείνης ἀγνοίας ἀπαλλάξαι, ὥστε καὶ εἰς μεῖζους ἀπορίας φέροντες ἐνέβαλον ἀρχὰς τινὰς καὶ τέλη καὶ ἀτόμους καὶ κενὰ καὶ ὕλας καὶ ἰδέας καὶ τὰ τοιαῦτα δεσμεύει μοι

nippeum quoddam pelagus nobis, sicut Icarium, tuo signatum nomine faceres?

MEN. Nequaquam : nam Icarus, cujus pennae cera aptae essent, ubi primum ad solem liquefactus erat, defluentibus pennis non potuit non decidere : at nostrae sine cera fuerunt alae.

SOD. Quid ais? jam enim nescio quomodo sensim me ad veritatem narrationis perducis.

MEN. Sic fere : aquilam cepi bene magnam et vulturem insuper de robustis illis, horum alis cum ipsis humeris abscissis sed potius totum ab initio inde consilium, si tibi otium est, persequar.

SOD. Omnino vero : suspensus enim sum expectatione narrationis tuae, et fini jam auditionis inhio : neu tu, per ego te amicitia praesidem Jovem obsecro, me negligas in alto fere tuae narrationis auribus quasi suspensum.

4. MEN. Audi ergo : non enim lepidum est spectaculum, hiantem amicum destituere, eumque suspensum, ut tu ais, auribus. Ego enim quum primum examinandis vitae rationibus ridicula et humilia et infirma humana omnia deprehendissem, divitias dico et imperia et potestates, contemtis illis, ut qui studium circa ista obstatē putarem ne rebus vere dignis studio vacare liceret, tollere oculos et ad ipsum hoc universum respicere tentabam. Et hic mihi multam dubitationem objecit primo quidem ipse hic qui a sapientibus mundus vocatur : neque enim invenire poteram quomodo exstillet, neque opificem, neque principium, neque finem illius, quis esset. Deinde vero per partes quum considerabam, multo magis etiam cogebar dubitare : stellas enim videbam forte fortuna per cœlum sparsas, et solem ipsum, quid tandem esset, cupiebam cognoscere. Praesertim vero lunae natura mihi singularis et omnino mira videbatur ; et multiplicem illius figurarum diversitatem occultam quandam causam habere statuebam. Verum etiam fulgur illud impetu per omnia ruens, et prorumpens tonitru, et pluvia, aut nix, aut grando delabens ; hæc quoque omnia vel conjectura vel signis erant mihi investigabilia.

5. Ita igitur animo affectus quum essem, optimum factu judicabam hæc de philosophis hisce discere singula : putabam enim illos certe, quicquid verum est, posse dicere. Sic ergo delectis illorum optimis, quantum colligere licebat e vultus tristitia et colore pallido et menti hirsutiae (valde enim altiloqui et cœli consulti homines isti statim mihi videbantur) : his ergo me quum commissem, magna vi pecuniae partim e vestigio representata, partim in futurum pro summa et fastigio sapientiae promissa, postulabam doceri quomodo de sublimitate rerum disputandum esset, et ornatum hujus universi ediscere. At illi tantum aberat ut veteri illa me ignorantia liberarent, ut in multo etiam majores me dubitationes conjicerent, principia quaedam, et fines, et atomos, et inania, et materias, et talia quoti-

καταχρόντες. Ὁ δὲ πάντων ἔμοι νοῦν ἐδόκει χαλεπώτατον, ὅτι μὴδὲν ἄτερος θατέρῳ λέγοντες ἀκόλουθον, ἀλλὰ μαχόμενα πάντα καὶ ὑπεναντία θυμῷ πείθεσθαι τέ με ἤξιον καὶ πρὸς τὸν αὐτοῦ λόγον ἕκαστος ὑπάγειν ἐπειρῶντο.

ΕΤΑΙΡ. Ἀποπον λέγεις, εἰ σοφοὶ ὄντες οἱ ἄνδρες ἐστασίαζον πρὸς αὐτοὺς περὶ τῶν ὄντων καὶ οὐ τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἐδόξαζον.

6. MEN. Καὶ μὴν, ὦ ἐταῖρε, γελᾶσθ' ἀκούσας τῆν τε ἀλαζονείαν αὐτῶν καὶ τὴν ἐν τοῖς λόγοις τερατουργίαν, οἳ γε πρῶτα μὲν ἐπὶ γῆς βεβηχότες καὶ μὴδὲν τῶν χαμαὶ ἐρχομένων ἡμῶν ὑπερέχοντες, ἀλλ' οὐδὲ δῴτερον τοῦ πλησίον δεδορκότες, ἐνίοι δὲ ὑπὸ γῆρας ἢ ἀργίας ἀμβλυώττοντες, θυμῷ οὐρανοῦ τε πέρατα διορᾶν ἐρασκον καὶ τὸν ἥλιον περιεμέτρουν καὶ τοῖς ὑπὲρ τὴν σελήνην ἐπεβάτευον καὶ ὅσπερ ἐκ τῶν ἀστέρων καταπεσόντες μεγέθη τε αὐτῶν καὶ σχήματα διεζήσαν, καὶ πολλὰκις, εἰ τύχοι, μὴδὲ ὅποσοι στάδιοι Μεγαρόθεν Ἀθήναζε εἰσιν ἀκριβοῦς ἐπιστάμενοι τὸ μεταξὺ τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἡλίου χωρίον ὁπόσων εἴη πηχῶν τὸ μέγεθος ἐτόλμων λέγειν, ἀέρος τε ὕψος καὶ θαλάττης βάθος καὶ γῆς περιόδους ἀναμετροῦντες, ἔτι δὲ κύκλους καταγράφοντες καὶ τρίγωνα ἐπὶ τετραγώνους διασχηματίζοντες καὶ σφαίρας τινὰς ποικίλας τὸν οὐρανὸν δῆθεν αὐτὸν ἐπιμετροῦντες.

7. Ἐπειτα δὲ κάκεινο πῶς οὐκ ἄγνωμον αὐτῶν καὶ παντελῶς τετυρωμένον τὸ περὶ τῶν οὐτῶς ἀδήλων λέγοντας μὴδὲν ὡς ἐκάζοντας ἀποραίνεσθαι, ἀλλ' ὑπερδιατείνεσθαι τε καὶ μηδεμίαν τοῖς ἄλλοις ὑπερβολὴν ἀπολιμπάνειν μονονοῦχι διομυμένους μῦθρον μὲν εἶναι τὸν ἥλιον, κατοικεῖσθαι δὲ τὴν σελήνην, ὕδατοποτεῖν δὲ τοὺς ἀστέρας τοῦ ἡλίου καθάπερ ἱμονιᾷ τινι τὴν ἱκμάδα ἐκ τῆς θαλάττης ἀνασπῶντος καὶ ἅπασιν αὐτοῖς τὸ ποτὸν ἐξ ἰσίου διανεμένοντος.

8. Τὴν μὲν γὰρ ἐναντιότητα ὁπόση τῶν λόγων βῆδιν καταμαθεῖν. Καὶ σκόπει πρὸς Διός, εἰ ἐν γειτόνων ἐστὶ τὰ δόγματα καὶ μὴ πάμπλου διεστηκότα· πρῶτα μὲν γὰρ αὐτοῖς ἡ περὶ τοῦ κόσμου γνώμη διάφορος, εἰ γε τοῖς μὲν ἀγέννητός τε καὶ ἀνώλεθρος εἶναι δοκεῖ· οἱ δὲ καὶ τὸν δημιουργὸν αὐτοῦ καὶ τῆς κατασκευῆς τὸν τρόπον εἰπεῖν ἐτόλμησαν, οὓς καὶ μάλιστα ἐθαύμαζον θεὸν μὲν τινα τεχνίτην τῶν θλων ἐφιστάντας, οὐ προστιθέντας δὲ οὔτε θθεν ἤκων οὔτε θπου ἐστώς ἕκαστα ἐτεκταίνετο, καίτοι πρό γε τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως ἀδύνατον καὶ χρόνον καὶ τόπον ἐννοεῖν.

ΕΤΑΙΡ. Μάλα τινὰς, ὦ Μένιππε, τολμητὰς καὶ θαυμαστοποιούς ἄνδρας λέγεις.

MEN. Τί δ', εἰ ἀκούσεις, ὦ θαυμάσιε, περὶ τε ἰδεῶν καὶ ἀσωμάτων ἃ διεζέχονται ἢ τοὺς περὶ τοῦ πέρατός τε καὶ ἀπείρου λόγους; καὶ γὰρ αὐ καὶ αὕτη νεανικὴ αὐτοῖς ἡ μάχη, τοῖς μὲν τέλει τὸ πᾶν περιγράφουσι, τοῖς δὲ ἀτελὲς τοῦτο εἶναι ὑπολαμβάνουσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παμπόλλους τινὰς εἶναι τοὺς κόσμους ἀπεραίνοντο καὶ τῶν ὡς περὶ ἐνὸς αὐτῶν διαλεγόμενων

die mihi offundentes. Quod autem omnium mihi videbatur difficillimum, illud erat, quod quum nemo illorum quicquam diceret in quo conveniret ipsi cum altero, sed pugnantia omnia et sibi contraria, tamen persuadere mihi postulabant, et ad suam quisque rationem tentabant deducere.

SOD. Mira narras, si viri sapientes de natura rerum inter se dissederunt, neque eadem de iisdem rebus senserunt.

6. MEN. Quin tu ridebis, amice, si audias jactantiam illorum et prodigiosas in disputando præstigias : qui primum constituti in terra, et nihilo nobis, qui humi repimus, eminentiores, sed ne acutius quidem alio quovis cernentes, quidam vero etiam præ senectute vel inertia carcutientes, tamen et cæli se fines pervidere dicerent, et solis circuitum metirentur, et per ea quæ supra lunam sunt incederent, et, tanquam de stellis delapsi, magnitudines illarum et formas enarrarent, et sæpe, si fors ita ferebat, ne hoc quidem, quot stadia Megaris sint Athenas usque, accurate scientes, interjecta inter lunam et solem regio quot sit ulnarum auderent dicere, aerisque altitudines et profunditates maris et terræ circuitus dimetientes, insuper vero describentes circulos, et triangula super quadratis formantes, et sphaeras quasdam varias, cælum nempe ipsum permittentes.

7. Deinde vero illud etiam in ipsis qui non impudens et omnino inflatum? quod de rebus adeo obscuris quum agant, nihil pro conjectura proferunt, sed ultra modum contendunt, neque ullam ceteris superlationem relinquunt, ac tantum non dejerant, candentem massam esse solem, habitari lunam, aquam bibere stellas, quum sol tanquam puteali quodam fune humorem e mari lauriet, et omnibus illis æqualiter potum dispenset.

8. Quanta quidem sit inter sententias illorum pugna facile est discere. Et vide, per Jovem, utrum vicina sint hæc placita, et non plurimum inter se dissidentia : primo enim illis sententia de mundo diversa est, quandoquidem aliis generationis et interitus experts esse videtur; alii vero opificem illius et modum constructionis dicere ausi sunt, quos vel maxime admiratus sum, qui deum quidem aliquem artificem hujus universi constituerunt, non adjecerunt autem neque unde veniens, neque ubi consistens fabricatus sit omnia; quum tamen ante exortum hujus universi neque tempus neque locus cogitari possit.

SOD. Audaces sane quosdam et præstigiatores homines narras.

MEN. Quid vero, si audias illos, carissime, de ideis et incorporeis quæ disputant, aut illorum de fine et infinito sermones? nam hæc quoque vehemens illis pugna est, aliis sine quodam totum hoc circumscriptibentibus, aliis autem infinitum id esse putantibus. Verum etiam permultos quosdam esse mundos pronuntiabant, et eos, qui tanquam de uno

κατεγίνωσκον. Ἄλλος δὲ τις οὐκ εἰρηνικὸς ἀνὴρ πολεμὸν τῶν θῶν πατέρα εἶναι ἐδοῖαζε.

9. Περὶ μὲν γὰρ τῶν θεῶν τί γρῆ καὶ λέγειν; ὅπου τοῖς μὲν ἀριθμὸς τις ὁ θεὸς ἦν, οἱ δὲ κατὰ κυνῶν καὶ γηνῶν καὶ πλατάνων ἐκώμουντο. Καὶ οἱ μὲν τοὺς ἄλλους ἄπαντας θεοὺς ἀπελάσαντες ἐνὶ μόνῳ τῇν τῶν θῶν ἀρχὴν ἀπένεμον, ὥστε ἡρέμα καὶ ἀχθεσθαί με τοσαύτην ἀπορίαν θεῶν ἀκούοντα· οἱ δὲ ἔμπαλιν ἐπιδαψιλεύμενοι πολλοὺς τε αὐτοὺς ἀπέβαινον καὶ διελόμενοι τὸν μὲν τινα πρῶτον θεὸν ἐπεκάλουν, τοῖς δὲ τὰ δεύτερα καὶ τρίτα ἐνεμον τῆς θεότητος· ἔτι δὲ οἱ μὲν ἀσώματόν τι καὶ ἀμορφον ἡγούοντο εἶναι τὸ θεῖον, οἱ δὲ ὡς περὶ σώματος αὐτοῦ διενούοντο. Εἴτα καὶ προνοεῖν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων οὐ πάνιν ἐδόκουν οἱ θεοί, ἀλλ' ἥσαν τινες οἱ τῆς συμπάσης ἐπιμελείας αὐτοὺς ἀριεῖς, ὥστε ἡμεῖς εἰώθαμεν ἀπολύειν τῶν λειτουργιῶν τοὺς παρηγηκότας· οὐδὲν γὰρ ὅτι τοῖς κωμικοῖς δορυφορμασίαις εὐκότως αὐτοὺς εἰσάγουσιν. Ἐνιοὶ δὲ ταῦτα πάντα ὑπερβάντες οὐδὲ τὴν ἀρχὴν εἶναι θεοῦς τινὰς ἐπίστευον, ἀλλ' ἀδέσποτον καὶ ἀνηγεμόνευτον φέρεσθαι τὸν κόσμον ἀπελίπανον.

10. Τοιγάρτοι ταῦτα ἀκούων ἀπιστεῖν μὲν οὐκ ἐτόλμων ὑψιβρεμέταις τε καὶ ἡγυγείοις ἀνδράσιν· οὐ γὰρ εἶχον γε ὅτι τῶν λόγων τραπόμενος ἀνεπιληπτόν τι αὐτῶν εὐροιμι καὶ ὑπὸ θατέρου μηδαμῇ περιτρεπόμενον. Ὅστε δὴ τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἀτεχνῶς ἐπασχόν· πολλὰκις μὲν γὰρ ἂν ὥρμησα πιστεύειν τινὶ αὐτῶν,

ἄλλος δὲ με θυμὸς ἔρκεν.

Ἐφ' οἷς ἅπασιν ἀμυχανῶν ἐπὶ γῆς μὲν ἀκούσεσθαι τι περὶ τούτων ἀληθὲς ἀπεγίνωσκον, μίαν δὲ τῆς συμπάσης ἀπορίας ἀπαλλαγὴν ὤμην ἔσεσθαι, εἰ αὐτὸς περὶ τοῦ πῶς ἀνέλθοιμι ἐς τὸν οὐρανόν. Τούτου δὲ μοι παρῆγε τὴν ἐλπίδα μάλιστα μὲν καὶ ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ λογοποιὸς Αἰσωπὸς ἀετοῖς καὶ κανθάροις, ἐνίοτε καὶ καμήλοισι βάσιμον ἀποφαίνων τὸν οὐρανόν. Αὐτὸν μὲν οὖν πετοφυῆσαι ποτε οὐδεμιᾷ μηχανῇ δυνατόν εἶναι μοι καταφαίνο· εἰ δὲ γυπὸς ἡ ἀετοῦ περιθείμην περὰ — ταῦτα γὰρ μόνον διαρκέσαι πρὸς μέγεθος ἀνθρωπίνου σώματος — τάχα ἂν μοι τὴν πείραν προχωρήσαι. Καὶ δὴ συλλαβὴν τὰ θρῆνα θατέρου μὲν τὴν δεξιὰν πτέρυγα, τοῦ γυπὸς δὲ τὴν ἑτέραν ἀπέτεμον εὖ μάλα· εἴτα διαδήσας καὶ κατὰ τοὺς ὤμους τελαμῶσι καρτεροῖς ἀρμυσάμενος καὶ πρὸς ἄκροις τοῖς ὠκυπτεροῖς λαβὰς τινὰς ταῖς χερσὶ παρασκευάσας ἐπειρώμην ἑμαυτοῦ τὸ πρῶτον ἀνακηδὼν καὶ ταῖς χερσὶν ὑψηλῶν καὶ ὥστε οἱ γῆρας ἔτι χαμαιπετῶς ἐπαιρόμενος καὶ ἀκροβατῶν ἅμα μετὰ τῆς πτήσεως· ἐπεὶ δὲ ὑπῆκούε μοι τὸ πρᾶγμα, τολμηρότερον ἦδη τῆς πείρας ἡπτόμην, καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀφῆκα ἑμαυτὸν κατὰ τοῦ χρημοῦ φέρων ἐς αὐτὸ τὸ θέατρον.

11. Ὡς δὲ ἀκινδύνως κατεπτόμην, ὑψηλὰ ἦδη καὶ μετέωρα ἐφρόνουν καὶ ἄρας ἀπὸ Πάρνηθος ἢ ἀπὸ Ὑμητοῦ μέχρι Γερανείας ἐπτόμην, εἴτε ἐκείθεν ἐπὶ τὸν

disputarent, damnabant. Alius vero quidam, vir minime pacificus, bellum patrem universorum esse sentiebat.

9. De diis enim quid opus etiam est dicere? ubi quibusdam numerus erat deus; alii vero per canes, et anseres, et platano deprecabantur. Et alii quidem, reliquis diis omnibus exactis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant, adeo ut intra me arge ferrem, quum tantam audirem deorum inopiam; alii contra liberales, et multos pronunciabant et divisis provinciis unum quendam primum deum vocabant, aliis secundas aut tertias divinitatis partes tribuebant. Præterea quidam incorporeum quiddam et forma carens esse dicebant numen; alii de eo tanquam de corpore cogitabant. Tum etiam curam gerere nostrarum rerum non omnibus videbantur dii; sed erant quidam qui omni illos cura solverent, uti nos solemus seniores liberare ministeriis: nulla enim in re non comicis satellitiis similes illos introducunt. Alii, hæc omnia supergressi, ne esse quidem omnino deos credebant, sed sine domino, sine duce ferri mundum patiebantur.

10. Verum enim hæc audiens fidem negare non audebam altitremis et bene barbatis viris; nec tamen habebam ad quam partem disputationum conversus aliquid reprehensione vacuum reperirem et ab altero nusquam eversum. Itaque plane Homericum illud usu mihi venit: nam sæpe quidem impetus me capiebat ut uni illorum crederem,

prohibebat at impetus aller.

Propter quæ omnia non inveniens quomodo in terra auditus sim de hisce rebus verum, desperabam: unam vero dubitationis liberationem putavi futuram, si ipse volucris quacunque ratione factus in cælum ascenderem. Hujus autem rei mihi spem præbebat maxime quidem cupiditas, tum vero et fabularum scriptor Æsopus, qui aquilis et scarabæis, quin aliquando camelis viam in cælum aperuit. Atque ut ipsi mihi nascerentur alæ, id quidem nulla ratione fieri posse apparebat: si vero vulturis aut aquilæ mihi applicarem alas (has enim solas sufficere ad humani corporis magnitudinem), fortasse successurum mihi experimentum. Comprehensis ergo illis avibus, alterius dextram alam, vulturis autem alteram curiose amputavi: tum revinctas quum circa humeros loris validis aptassem, et ubi extremæ pennæ sunt, ansas quasdam parasse manibus; ipse me primum experiebar, exultans et subserviens manibus, tollens me, anserum instar, de humo paullulum, et cum volatu extremis etiam digitis progrediens. Quum vero obediret mihi negotium, jam audacius tentabam experimenta, atque conscensa arce, inde me per præceps in theatrum ipsum demisi.

11. Quumque sine periculo devolassem, alta jam et sublimia cogitabam, solvensque a Parnethæ vel Hymetto, Geraneam usque volabam, atque hinc deinde in summam

Ἀκροκόρινθον ἄνω, εἴτα ὑπὲρ Φολόης καὶ Ἐρυμάνθου μέχρι πρὸς τὸ Ταύγετον. Ἦδη δ' οὖν μοι τοῦ τολμήματος ἐκμεμελετημένου τέλειός τε καὶ ὑψηλότης γενόμενος οὐκέτι τὰ νεοτῶν ἐφρόνουν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν Ὀλυμπον ἀναβάς καὶ ὡς ἐνὶν μάλιστα κούφως ἐπισιτισάμενος τὸ λοιπὸν ἔτεινον εὐθὺ τοῦ οὐρανοῦ, τὸ μὲν πρῶτον ἰλιγγίῳ ὑπὸ τοῦ βάθους, μετὰ δὲ ἔφερον καὶ τοῦτο εὐμαρῶς. Ἐπεὶ δὲ κατ' αὐτὴν ἦδη τὴν σελήνην ἐγεγόνειν πέμπου τῶν νεφῶν ἀποσπασας, ἡσθόμην κάμνοντος ἑμαυτοῦ, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τὴν γυπίνην. Προσελάσας οὖν καὶ καθεζόμενος ἐπ' αὐτῆς διανεπαύομην ἐς τὴν γῆν ἀνωθεν ἀποβλέπων καὶ ὥσπερ ὁ τοῦ Ὀμήρου Ζεὺς ἐκεῖνος ἄρτι μὲν τῶν ἵπποπῶλον Θρηκῶν καθορώμενος, ἄρτι δὲ τὴν Μυσῶν καὶ μετ' ὀλίγον, εἰ δοξεί μοι, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Περσίδα καὶ τὴν Ἰνδικήν. Ἐξ ὧν ἀπάντων ποιήλης τινὸς ἡδονῆς ἐνεπιπλάμην.

ΕΤΑΙΡ. Οὐκοῦν καὶ ταῦτα λέγοις ἂν, ὦ Μένιππε, ἵνα μηδὲ καθ' ἐν ἀπολειπώμεθα τῆς ἀποδημίας, ἀλλ' εἰ τί σοι καὶ ὁδοῦ πάρεργον ἱστόρηται, καὶ τοῦτο εἰδόμεν' ὡς ἔγωγε οὐκ ὀλίγα προσδοκῶ ἀκούσεσθαι σήματός τε περὶ γῆς καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς ἀπάντων, οἷά σοι ἀνωθεν ἐπισκοποῦντι κατεφαίνετο.

ΜΕΝ. Καὶ ὁρθῶς γε, ὦ ἐταῖρε, εἰκάσεις· διόπερ ὡς οἷόν τε ἀναβάς ἐπὶ τὴν σελήνην τῷ λόγῳ συναποδήμει τε καὶ συνεπισκοπεῖ τὴν ὅλην τῶν ἐπὶ γῆς διάθεσιν.

12. Καὶ πρῶτον γέ μοι πάνυ μικρὰν δόκει τινὰ τὴν γῆν ὄραν, πολὺ λέγω τῆς σελήνης βραχυτέραν, ὥστε ἐγὼ ἄφνω κατακύψας ἐπὶ πολὺ ἡπύρου ποῦ εἴη τὰ τηλικαῦτα ὄρη καὶ ἡ τοσαύτη θάλαττα· καὶ εἰ γε μὴ τὸν Ῥόδιον κολοσσὸν ἐθεασάμην καὶ τὸν ἐπὶ τῇ Φάρῳ πύργον, εὖ ἴσθι, παντελῶς ἂν με ἡ γῆ διελαβε. Νῦν δὲ ταῦτα ἡψηλὰ ὄντα καὶ ὑπερανεστηκότα καὶ ὁ Ὁκεανὸς ἡρέμα πρὸς τὸν ἥλιον ἀποσιλῶν διεσήμεναι μοι γῆν εἶναι τὸ δρώμενον. Ἐπεὶ δὲ ἅπαρ τὴν ὅσιν ἐς τὸ ἀτρυνὲς ἀπηρεισάμην, ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος ἦδη μοι κατεφαίνετο, οὐ κατὰ ἔθνη μόνον καὶ πόλεις, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ σαφῶς οἱ πλέοντες, οἱ πολεμοῦντες, οἱ γεωργοῦντες, οἱ δικαζόμενοι, τὰ γύναια, τὰ θηρία, καὶ πάνθ' ἀπλῶς ὅσῃα τρέφει ζεῖδιρος ἄρουρα.

ΕΤΑΙΡ. Παντελῶς ἀπίθανά φης ταῦτα καὶ αὐτοῖς ὑπεναντία· ὅς γάρ ἄρτιως, ὦ Μένιππε, τὴν γῆν ἐξήσεις ὑπὸ τοῦ μεταξὺ διαστήματος ἐς βραχὺ συνεσταλμένην, καὶ εἰ γε μὴ ὁ κολοσσὸς ἐμήνυσέ σοι, τάχ' ἂν ἄλλο τι ὠήθης ὄραν, πῶς νῦν καθάπερ Λυγκεύς τις ἄφνω γενόμενος ἅπαντα διαγινώσκεις τὰ ἐπὶ γῆς, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ θηρία, μικροῦ δεῖν τὰς τῶν ἐμπίδων νεοτιάς;

13. ΜΕΝ. Εὖ με ὑπέμνησας· δὲ γὰρ μάλιστα ἐχρῆν εἰπεῖν, τοῦτο οὐκ οἶδ' ὅπως παρελίπον. Ἐπεὶ γὰρ αὐτὴν μὲν ἐγνώρισα τὴν γῆν ἰδόν, τὰ δ' ἄλλα οὐκ οἷός τε ἦν καθορᾶν ὑπὸ τοῦ βάθους ἅτε τῆς ὀψεως μηκέτι ἐφικνουμένης, πάνυ μ' ἤνία τὸ χροῖμα καὶ πολλὴν παρεΐχε

Corinthi arcem; deinde supra Phoen et Erymanthum usque ad Taygetum. Jam igitur satis meditatus audax facinus, quum perfectus essem et altivolans, non amplius quæ pullorum sunt cogitabam, sed consensu Olympo, viatico assumpto quam poterat fieri levissimo, ceterum recta cælum versus tendebam, primo quidem vertigine mihi ob profunditatem oboriente, deinde autem id ipsum quoque ferebam facile. Quum vero ad ipsam jam lunam delatus essem, multum relictis a tergo nubibus, fatigatum me sentiebam, et maxime ala sinistra, vulturina. Appulsus ergo in ea consedi interquiescens, in terram de superiori loco despiciens, et, ut Homericus ille Iupiter, modo equestrium Thracum terram despectans, modo Mysorum, paullo post autem, si videbatur mihi, Græciam, Persidem, et Indiam: e quibus omnibus varia quadam voluptate perfundebar.

SOD. Igitur illa quoque dixeris, Menippe, ne vel unum quiddam illius nos peregrinationis fugiat; sed si quid etiam obiter tibi observatum sit, illud quoque sciamus: non pauca enim me auditurum exspecto equidem de figura terræ omniumque quæ in illa sunt, qualia tibi de loco superiore intuenti sint visa.

ΜΕΝ. Recte istuc, amice, conjicis. Itaque, quatenus fieri potest ascendens in lunam, cogitatione mecum peregrinare et universam eorum, quæ in terra sunt, positionem considera.

12. Et primum quidem puta mihi parvam omnino terram te quandam videre, multum dico luna minorem; adeo ut ego sepe despiciens multum dubitarem ubi essent tanti montes et ingens adeo mare: et nisi Rhodiorum istum colossus vidissem, et illum in Pharo turrim, plane me, bene noris, tellus effugisset. Jam vero illa excelsa et eminentia, et placide refulgens ad solem Oceanus, terram esse quod videretur mihi indicarunt. Quum vero semel visum intentum fixissem, tota jam hominum vita mihi apparuit, non per gentes modo et urbes, sed ipsi distincte, qui navigarent, qui prælia committerent, qui colerent agrum, qui causas agerent, tum mulierculæ, animalia, et simpliciter quæ tellus alma nutrit omnia.

SOD. Omnino improbabilia sunt quæ dicis, et sibi invicem contraria. Qui enim modo terram, Menippe, quærebas ab interjecto spatio in breve contractam, et nisi colossus eam tibi indicasset, forte aliud videre tibi visus esses: quomodo nunc, tanquam Lynceus aliquis factus subito, quæcumque supra tellurem sunt cognoscis, homines, animalia, et parum abest quin culicum pullitiem?

13. ΜΕΝ. Bene facis quod me admones: quod enim maxime dicendum erat, illud nescio quomodo prætermisi. Quum enim ipsam quidem terram visu agnoscerem, reliqua vero perspicere ob profunditatem non possem, visu jam non amplius pertingente, valde me ea res angebat et mul-

τὴν ἀπορίαν. Κατηρεῖ δὲ ὄντι μοι καὶ ὀλίγου δεῖν δεδακρυμένῳ ἐφρίσταιται κατόπιν δ' φυσικῆς Ἐμπεδοκλῆς, ἀνθρακίας τις ἰδεῖν καὶ σποδοῦ πλείως καὶ κατωπτημένους· ἀγὼν μὲν, ὡς εἶδον — εἰρήσεται γάρ — ὑπεταράχθη καὶ τινα σελήναϊον δαίμονα ὥρθηεν δρᾶν· ὁ δὲ, Θάρρει, φησὶν, ὦ Μένιππε,

οὗτις τοι θεός εἰμι, τί μ' ἀθανάτοισιν ἐίσσεις;

ὁ φυσικὸς οὗτος εἰμι Ἐμπεδοκλῆς· ἐπεὶ γὰρ ἐς τοὺς κρατῆρας ἑμαυτὸν φέρων ἐνέβαλον, ὁ καπνὸς με ἀπὸ τῆς Αἴτνης ἀρπάσας δεῦρ' ἀνήγαγε, καὶ νῦν ἐν τῇ σελήνῃ κατοικῶ ἀεροστατῶν τὰ πολλὰ καὶ σιτοῦμαι δρόσον. Ἦκω τοίνυν σε ἀπολύσω τῆς παρούσης ἀπορίας· ἀνιᾶ γάρ σε, οἶμαι, καὶ στρέφει τὸ μὴ σαφῶς τὰ ἐπὶ γῆς δρᾶν. Εὖ γε ἐποίησας, ἦν δ' ἐγὼ, βέλτιστε Ἐμπεδοκλῆς, κάπειδ' ἀντάχιστα κατὰπτωμαι πάλιν ἐς τὴν Ἑλλάδα, μεμνήσομαι σπένδουσιν τέ σοι ἐπὶ τῆς καπνοδόκης κἂν ταῖς νομηνίαις πρὸς τὴν σελήνην τρίς ἐγγυῶν προσεύχεσθαι. Ἄλλὰ μὰ τὸν Ἐνδυμῖωνα, ἦ δ' ὅς, οὐ γὰρ τοῦ μισθοῦ χάριν ἀφίγμαι, πέπονθα δὲ τι τὸν ψυχὴν ἰδὼν σε λελυττημένον. Ἀτὰρ οἶσθα ὅτι τι δράσας ὀξυτερῆς γενήσῃ;

14. Μὰ Δῖ', ἦν δ' ἐγὼ, ἦν μὴ σύ μοι τὴν ἄχλυν πῶς ἀφελῆς ἀπὸ τῶν ὀμμάτων· νῦν γὰρ δὴ λημᾶν οὐ μετρίως δοκῶ. Καὶ μὴν οὐδὲν γε, ἦ δ' ὅς, ἐμοῦ δεήσει· τὸ γὰρ ὀξυτερῆς αὐτὸς ἦδη γῆθεν ἦκει εἶχον. Τί οὖν τοῦτο ἔστιν; οὐ γὰρ οἶδ', ἔφη. Οὐκ οἶσθα, ἦ δ' ὅς, αἰετοῦ τὴν πτέρυγα τὴν δεξιάν περικείμενος; Καὶ μάλα, ἦν δ' ἐγὼ, τί δ' οὖν πτέρυγι καὶ ὀφθαλμῷ κοινόν ἐστιν; Ὅτι, ἦ δ' ὅς, παρὰ πολὺ τῶν ἄλλων ζώων αἰετός ἐστιν ὀξυωπέστατος, ὥστε μόνος ἀντίον δέδορκε τῷ ἡλίῳ, καὶ τοῦτο ἐστὶν ὁ βασιλεὺς καὶ γνήσιος αἰετός, ἦν ἀσκαρδαμυκτὴ πρὸς τὰς ἀκτῖνας βλέπη. Φασὶ ταῦτα, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ μοι ἦδη μεταμέλει, ὅτι δεῦρο ἀνίων οὐ γὰρ τὸ ὀφθαλμῷ τοῦ αἰετοῦ ἐνεβέβηκεν τοὺς ἐμοὺς ἐξελέων· ὡς νῦν γε ἡμιτελὲς ἀφίγμαι καὶ οὐ πάντα βασιλικῶς ἐνεσκευασμένος, ἀλλ' εἰκα τοῖς νόθοις ἐκείνοις καὶ ἀποκηρύκτοις. Καὶ μὴν πάρα σοι, ἦ δ' ὅς, αὐτίκα μάλα τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἔχειν βασιλικόν· ἦν γὰρ ἐβελήσῃς μικρὸν ἀναστὰς ἐπισχῶν τοῦ γυπὸς τὴν πτέρυγα θατέρῃ μόνῃ πτερυξάσθαι, κατὰ λόγον τῆς πτέρυγος τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν ὀξυτερῆς ἔσῃ· τὸν γὰρ ἕτερον οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐκ ἀμβλύτερον δεδορκέναι τῆς μερίδος ὄντα τῆς χειρόνος. Ἄλλως, ἦν δ' ἐγὼ, εἰ καὶ ὁ δεξιὸς μόνος αἰετῶδες βλέποι· οὐδὲν γὰρ ἂν ἐλαττον γένοιτο, ἐπεὶ καὶ τοὺς τέκτονας πολλὰκις ἑορακέναι μοι δοκῶ θατέρῳ τῶν ὀφθαλμῶν ἄμεινον πρὸς τοὺς κανόνας ἀπευθύνοντας τὰ ξύλα. Ταῦτα εἰπὼν ἐποίουν ἅμα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἐμπεδοκλέους παρηγγελμένα· ὁ δὲ κατ' ὀλίγον ὑπαπτιῶν ἐς καπνὸν ἡρέμα διελύετο.

15. Κάπειδ' ἀντάχιστα ἐπτερυξάμην, αὐτίκα με ὧς πάμπῳ περιέλαμψε καὶ τὰ τέως λανθάνοντα πάντα διεφάνετο· κατακύβας γοῦν ἐς τὴν γῆν εὐρών σαφῶς τὰς πόλεις, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ γινόμενα, καὶ οὐ τὰ ἐν ὑπαθροῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅπσα οἶκοι ἐτραττον οἶο-

tam præbebat sollicitudinem. Quum autem demisso essem animo et tantum non lacrimarer, a tergo mihi astat physicus philosophus Empedocles, carbonarius ad speciem et cinere oppletus et assatus: ego vero quum viderem (diceretur enim), aliquantum perturbatus, lunarem quandam me genium videre putabam equidem. At ille, Bono, inquit, animo esto, Menippe;

Non ego sum divus; quid me immortalibus æquas?

physicus ille sum Empedocles. Quum enim in crateras ipse me dejecissem, vapor me de Ætna correptum huc apulit: et jam in luna habito, multum incedens per aera, et rore pascor. Venio igitur exsolviturus te præsentī sollicitudine: angit enim te, puto, et torquet, quod non distincte quæ in terra fiunt vides. Bene sane facis, inquam, optime Empedocles, et quum primum in Græciam iterum devolvero, memor ero ut libem tibi in fumario, et noviluniis ad lunam ter hians te adorem. Verum ita me Endymion, inquit, non huc veni mercedis causa; sed animo commotus sum, quum te tristem viderem. Verum scin' quo facto acutum visum nancisci possis?

14. Non equidem, per Jovem, inquam, nisi tu mihi caliginem quodammodo abstergas ab oculis: nunc enim lippire non mediocriter mihi videor. Quin tu, inquit, nihil mea opera indigebis, qui acumen illud ipse jam de terra allatum habeas. Quid igitur hoc est? neque enim novi, inquam. An nescis, inquit, te dextram aquilæ alam alligatam habere? Ego vero, inquam: quid vero alæ et oculo commune est? Quod, inquit, multum visus acumine reliquis animantibus præstat aquila, adeo ut solus contra solem obtueatur; et ob id ipsum est rex et verus germanusque aquila, si nihil uictans radios intueatur. Aiunt ista, inquam: et jam pœnitet me, quod huc quum ascenderem, non ereptis meis oculis aquilinos eorum loco mihi imposui: qui sic imperfectus nunc venerim, nec regie per omnia instructus; sed similis sum spuris istis et abdicatis. Quin penes te est, inquit, statim alterum oculum habere regium: si enim volueris, surgens paullum, retenta vulturis ala, alteram solam movere, pro ratione alæ dextro oculo acutum cernes; alter enim oculus fieri non potest quin obtusius cernat, qui deterioris partis sit. Satis fuerit, inquam, si vel solus dexter aquilinum cernat; neque enim quicquam mihi decesserit, quandoquidem fabros etiam vidisse mihi videor alterutro oculorum melius ad regulas ligna dirigere. Cum his verbis simul faciebam quod præceperat Empedocles: ille vero sensim se subducens in fumum paulatim dissolvebatur.

15. Ac vix cæperam movere alam, quum statim ingens me lux circumfulsit, et quæ adhuc latuerant, apparebant omnia. Despiciens igitur in terram, dilucide videbam urbes, homines, ea quæ fiebant, neque illa solum quæ sub divo, sed quæ domi etiam faciebant homines, quum latere

μενοι λανθάνειν, Πτολεμαῖον μὲν συνόντα τῇ ἀδελφῇ, Λυσιμάχῳ δὲ τὸν υἱὸν ἐπιβουλεύοντα, τὸν Σελεύκου δὲ Ἀντίον Στρατονίκη διανεύοντα λάθρα τῇ μητρί, τὸν δὲ Θετταλὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀναιρούμενον καὶ Ἀντίγονον μοιχεύοντα τοῦ υἱοῦ τὴν γυναῖκα καὶ Ἀττάλῳ τὸν υἱὸν ἐγγέοντα τὸ φάρμακον, ἐτέρωθι δ' αὖ Ἀρσάκην φονεύοντα τὸ γύναιον καὶ τὸν εὐνοῦχον Ἀρβάκην ἔλκοντα τὸ ξίφος ἐπὶ τὸν Ἀρσάκην, Σπατίνος δὲ ὁ Μῆδος ἐκ τοῦ συμποσίου πρὸς τῶν δορυφορούντων ἔλκετο ἔξω τοῦ ποδὸς σχύφῳ χρυσῷ τὴν ὀφρὺν κατηλομήνος. Ὅμοια δὲ τούτοις ἐν τῇ Λιεύῃ καὶ παρὰ Σκύθαις καὶ Θραξί γιγνόμενα ἐν τοῖς βασιλείοις ἦν ὄρᾶν, μοιχεύοντας, φονεύοντας, ἐπιβουλεύοντας, ἀρπάζοντας, ἐπιορκούντας, δεδιότας, ὑπὸ τῶν οἰκιστῶν προδιδόμενους.

16. Καὶ τὰ μὲν τῶν βασιλέων τοιούτην παρέσχε μοι τὴν διατριβήν, τὰ δὲ τῶν ἰδιωτῶν πολὺ γελοιότερα· καὶ γὰρ αὐτὸν κάκεινους ἑώρων, Ἑρμόδωρον μὲν τὸν Ἐπικούρειον χιλίων ἑνεκα δραχμῶν ἐπιορκούντα, τὸν Στωϊκὸν δὲ Ἀγαθοκλέα περὶ μισθοῦ τῷ μαθητῇ δικάζομενον, Κλεινίαν δὲ τὸν ῥήτορα ἐκ τοῦ Ἀσκληπιδείου φιάλην ὑφαιρούμενον, τὸν δὲ Κυνικὸν Ἡρόφιλον ἐν τῷ χαμαιτυπίῳ καθεύδοντα. Τί γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λέγοιμι, τοὺς τοιχωρυχοῦντας, τοὺς δικάζομένους, τοὺς δανείζοντας, τοὺς ἀπαιτοῦντας; ὅλως γὰρ ποικίλη καὶ παντοδαπή τις ἦν ἡ θέα.

ΕΤΑΙΡ. Καὶ μὴν καὶ ταῦτα, ὦ Μένιππε, καλῶς εἶχε λέγειν· εἶκοι γὰρ οὐ τὴν τυχοῦσαν τερπωλὴν σοὶ παρεσχῆσθαι.

ΜΕΝ. Πάντα μὲν ἐξῆς διελθεῖν, ὦ φίλότης, ἀδύνατον, ὅπου γε καὶ ὄρᾶν αὐτὰ ἔργον ἦν· τὰ μέντοι κεφάλαια τῶν πραγμάτων τοιαῦτα ἐφαίνετο ὡς φησὶν Ὁμήρος τὰ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος· οὐ μὲν γὰρ ἦσαν εἰλαπίναι καὶ γάμοι, ἐτέρωθι δὲ δικάστηρια καὶ ἐκκλησίαι, καθ' ἕτερον δὲ μέρος ἐθνέ τις, ἐν γειτόνων δὲ πενθῶν ἄλλος ἐφαίνετο· καὶ ὅτε μὲν ἐς τὴν Γετικὴν ἀποδιδέσφαιμι, πολεμοῦντας ἂν ἑώρων τοὺς Γέτας· ὅτε δὲ μεταβαίην ἐπὶ τοὺς Σκύθας, πλανωμένους ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν ἦν ἰδεῖν· μικρὸν δὲ ἐπικλίνας τὸν ὀφθαλμὸν ἐπὶ θάτερα τοὺς Αἰγυπτίους γεωργοῦντας ἐπέβλεπον, καὶ ὁ Φοῖνιξ δὲ ἐνεπορεύετο καὶ ὁ Κίλιξ ἐλήστευε καὶ ὁ Λάκων ἐμαστιγοῦτο καὶ ὁ Ἀθηναῖος ἐδικαίετο.

17. Ἀπάντων τούτων ὑπὸ τὸν αὐτὸν γιγνόμενον χρόνον ὥρα σοὶ ἤδη ἐπινοεῖν ὁποῖός τις ὁ κυκεὼν οὗτος ἐφαίνετο. Ὡς περ ἂν εἴ τις παραστησάμενος πολλοὺς χορευτάς, μᾶλλον δὲ πολλοὺς χοροὺς, ἔπειτα προστάξει τῶν ἀδόντων ἐκάστῳ τὴν συνωδίαν ἀφέντα ἴδιον ἄδειν μέλος, φιλοτιμουμένου δὲ ἐκάστου καὶ τὸ ἴδιον περαινόντος καὶ τὸν πλησίον υπερβαλέσθαι τῇ μεγάλῳ φωνῇ· ἂν ἡ ψῆς;

ΕΤΑΙΡ. Παντάπασι, ὦ Μένιππε, παγγέλοιος καὶ τετραγαμένη.

ΜΕΝ. Καὶ μὴν, ὦ ἑταῖρε, τοιοῦτοι πάντες εἰσὶν

se putarent : Ptolemæum coeumtem cum sorore, insidiantem Lysimacho filium, Seleuci Antiochum filium furtim innuentem Stratonicæ novercæ, interhici ab uxore Alexandrum Thessalum, et Antigonum stupro uxorem filii pollutentem, et miscentem Attalo venenum filium; et rursus ab altera parte mulierculam quam Arsaces interficeret, et eunuchum Arbacem, dum gladium stringit in Arsacen, Spatinus autem Medus e convivio a satellitibus foras traheretur pede, scypho aureo contusus circa supercilium. Si milia hisce et apud Scythas et Thraces fieri in regis videre erat, adulteros, homicidas, insidiatores, raptores, perjuros, metuentes, alios qui proderentur a familiarissimis.

16. Ac regum quidem res sic me detinuerunt : privatorum autem multo magis ridiculæ. Nam illos etiam videbam Hermodorum Epicureum propter mille drachmas pejerare; Stoicum Agathoclem de mercede litigare cum discipulo; Cliniam rhetorem ex Æsculapii templo phialam subducere; Cynicum Herophilum pernoctare in fornice. Quid enim dicam alios, qui parietes perfoderent, qui causas haberent, qui scenori darent, qui exigere? in universum enim varium quoddam et omnigenum erat spectaculum.

SOD. Verum etiam talia bene esset si diceres : videntur enim non vulgarem tibi præbuisse voluptatem.

MEN. Omnia quidem deinceps ut enarrem, carissime, fieri non potest, quum etiam videre ipsa difficile fuerit : verum summa rerum capita talia videbantur, qualia Homerus ait fuisse illa in scuto expressa. Hic enim epulæ erant ac nuptiæ, ab altera parte judicia et conciones; alia parte sacrificabat aliquis, in vicinia autem lugens alius apparebat. Et quoties ad Geticam respicerem, pugnantem videbam Getas; quoties vero transirem ad Scythas, videre erat errantes in plaustris : paullum vero deflexo in partem alteram oculo, colentes agrum Ægyptios spectabam; mercaturam exercebat Phœnix, et Cilix latrocinabatur, flagellis cædebatur Laco, Atheniensis litigabat.

17. Hæc omnia quum eodem tempore fierent, jam potes cogitare quis iste cinnus visus sit. Velut si quis cantatoribus conductis multis, vel choris potius, deinde jubeat canentium unumquemque, relicto concentu, suum sibi carmen canere; studiose autem faciente unoquoque et suum peragente canticum, et superare vocis magnitudine prope stantem conante, numquid cogitatione comprehendis, per Jovem, qualis ille cantus futurus sit?

SOD. Omnino quidem, Menippe, ridiculus maxime et confusus.

MEN. Enimvero tales, sodalis, sunt omnes illi in terra

οὐ ἐπὶ γῆς χορευταὶ καὶ τοιαύτης ἀναρμοστίας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος συντέτακται, οὐ μόνον ἀπωδᾶ φοβεγγόμενων, ἀλλὰ καὶ ἀνομοίων τὰ σχήματα καὶ τάναντία κινουμένων καὶ ταυτὸν οὐδὲν ἐπισοοούντων, ἄχρι ἂν αὐτῶν ἕκαστον ὁ χορηγὸς ἀπελάσῃ τῆς σκηνῆς οὐκέτι δεῖσθαι λέγων· τούντεῦθεν δὲ ὅμοιοι πάντες ἦδη σιωπῶντες, οὐκέτι τὴν συμμιγῇ ἐκείνην καὶ ἄτακτον ὥδῃν ἀπάρζοντες. Ἄλλ' ἐν αὐτῷ γε ποικίλῳ καὶ πολυεῖδεϊ τῷ θεάτρῳ πάντα μὲν γελοῖα δῆπουθεν ἦν τὰ γινόμενα·

18. μάλιστα δὲ ἐπ' ἐκείνοις ἐπῆει μοι γελᾶν τοῖς περὶ γῆς ὄρων ἐρίζουσι καὶ τοῖς μέγα φρονούσιν ἐπὶ τῷ τῷ Σικυωνίων πεδίον γεωργεῖν ἢ Μαραθῶνος ἔχειν τὰ περὶ τὴν Οἶνόνην ἢ Ἀχαρνῆσι πλεῖρα κεκτῆσθαι χίλια· τῆς γοῦν Ἑλλάδος ὅλης, ὡς τότε μοι ἄνωθεν ἐφαίνετο, δακτύλων οὐσῆς τὸ μέγεθος τεττάρων κατὰ λόγον, οἶμαι, ἢ Ἀττικῇ πολλοστῆμόριον ἦν. Ὅστε ἐνενόουν, ἐφ' ὁπόσω τοῖς πλουσίοις τούτοις μέγα φρονεῖν κατελείπετο· σχεδὸν γὰρ ὁ πολυπληρώτατος αὐτῶν μίαν τῶν Ἐπικουρείων ἀτόμων ἐδόκει μοι γεωργεῖν. Ἀποβλέψας δὲ δὴ καὶ ἐς τὴν Πελοπόννησον, εἶτα τὴν Κυνουσουρίαν γῆν ἰδὼν ἀνεμνήσθην περὶ ὅσου χωρίου, κατ' οὐδὲν Αἰγυπτίου φακοῦ πλατυτέρου, τοσούτοις ἔπεσον Ἀργείων καὶ Λακεδαιμονίων μιᾷς ἡμέρας. Καὶ μὴν εἰ τινα ἰδοίμι ἐπὶ χρυσῷ μέγα φρονούντα, θεὶ δακτύλους τε εἶχεν ὀκτὼ καὶ φιάλας τέτταρας, πάντα καὶ ἐπὶ τούτῳ ἂν ἐγέλων· τὸ γὰρ Πάγγαιον ὅλον αὐτοῖς μετάλλοις κεχρηαῖον ἦν τὸ μέγεθος.

19. ΕΤΑΙΡ. Ὡ μακάριε Μένιππε τῆς παραδόξου θέας. Αἱ δὲ δὴ πόλεις πρὸς Διὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοὶ πηλικοὶ διεφαίνοντο ἄνω;

MEN. Οἶμαί σε πολλάκις ἤδη μυρμηκῶν ἀγορὰν ἑορακέναι, τοὺς μὲν ἐλλοιμένους, ἐνίοις δὲ ἐξιόντας, ἑτέροις δὲ ἐπανιόντας αὖθις εἰς τὴν πόλιν· καὶ ὁ μὲν τις τὴν κόπρον ἐκφέρει, ὁ δὲ ἀρπάσας πολλὴν ἢ κυάμους λέπος ἢ πυροῦ ἡμίτομον θεῖ φέρων. Εἰκὸς δὲ εἶναι παρ' αὐτοῖς κατὰ λόγον τοῦ μυρμηκῶν βίου καὶ οἰκοδόμους τινὰς καὶ δημαγωγούς καὶ πρυτάνεις καὶ μουσικούς καὶ φιλοσόφους. Πλὴν αἶ γε πόλεις αὐτοῖς ἀνδράσι ταῖς μυρμηκίαις μάλιστα ἐώκεσαν. Εἰ δέ σοι δοκεῖ μικρὸν τὸ παράδειγμα, τὸ ἀνθρώπους εἰκάσαι τῇ μυρμηκῶν πολιτείᾳ, τοὺς παλαιούς μύθους ἐπίσκεψαι τῶν Θετταλῶν· εὐρήσεις γὰρ τοὺς Μυρμιδόνας, τὸ μαχιμώτατον φύλον, ἐκ μυρμηκῶν ἄνδρας γεγονότας. Ἐπειδὴ δ' οὖν πάντα ἱκανῶς ἐώρατο καὶ κατεγεγέλαστό μοι, διασεισας ἐμαυτὸν ἀνεπτόμην

δῶματ' ἐς ἀγιόχοιο Διὸς μετὰ θαίμονας ἄλλους.

20. Οὕτω στάδιον ἀνελήλυθεν καὶ ἡ Σελήνη γυναικεῖαν φωνὴν προεμένη, Μένιππε, φησὶν, οὕτως ὄναιο, διακόνησαί μοι τι πρὸς τὸν Δία. Λέγοις ἂν, ἦν δ' ἐγὼ βαρὺ γὰρ οὐδὲν, ἦν μὴ τι φέρειν δέη. Πρεσβεῖαν, ἔφη, τινὰ οὐ χαλεπὴν καὶ δέησιν ἀπένεγκαι παρ' ἐμοῦ τῷ Διί· ἀπείρηκα γὰρ ἤδη, Μένιππε, πολλὰ καὶ δεινὰ

LUCIANUS. I.

cantatores, et ex tali inconcionitate vita hominum constructa est, non voces modo dissonas edentium, sed figura etiam et habitu dissimilium, contrarioque se motu moventium, et nihil idem cogitantium, donec unumquemque illorum de scena choragus exigit, non amplius illo opus esse dicens. Ab eo inde tempore similes omnes jam tacentes, neque amplius confusum illum et inordinatum cantum invicem turbantes. Verum in ipso hoc vario et multiformi theatro ridicula scilicet erant, quæ fierent, omnia :

18. maxime vero illos ridere subiit, qui de terræ finibus contendunt, et qui magni sibi videntur eo, quod Sicyonium campum exercent, aut Marathonis ea habent quas sunt vicina CEnoæ, aut Acharnis jugera mille possident : quum enim universa, ut tunc mihi ex alto videbatur, Græcia quattuor digitos lata esset, pro portione, opinor, Attica aliquota de plurimis pars erat. Cogitabam igitur quantillum esset in quo divitibus illis, ut magni sibi viderentur, relinqueretur : fere enim, qui illorum plurima jugera possidet, unam de Epicuri atomis mihi videbatur colere. Despicens autem in Peloponnesum quoque, ac Cynosuriam deinde terram videns, recordatus sum de quantilla regione, quæ lente Ægyptia latior non videretur, tot Argivorum et Lacedæmoniorum die uno ceciderint. Verum etiam auro sibi placentem si quem viderem, quod anulos haberet octo et phialas quattuor, vehementer hunc quoque ridebam : Pangæus enim totus cum metallis granum milii magnitudine æquabat.

19. SOD. O beate Menippe admirabilis spectaculi nomine ! Urbes autem, per ego te Jovem, et ipsi viri quanti superne videbantur ?

MEN. Puto jam sæpe te formicarum forum vidisse, discurrentes in orbem alias, alias exeuntes, alias redeuntes rursus in oppidum : atque alia stercus egerit, alia raptum undecumque aut fabæ corticem, aut triticum diminutium, cum illo currit. Verisimile est autem esse apud illas, pro portione vitæ formicarum, et architectos quosdam, et populi duces, et senatores, et musicos, et philosophos. Verum ipsa cum suis viris oppida formicetis maxime similia erant. Si vero parva tibi videatur comparatio, conferre homines formicarum civitati, antiquas Thessalorum fabulas considera : invenies enim Myrmidonas, pugnacissimam gentem, homines ex formicis ortos. Quum ergo satis omnia visa mihi pariter ac derisa essent, concusco corpore evolavi domos

ad Jovis ægisoni post cetera numina divum.

20. Stadium nondum evolaveram, quum muljebreu. Luna vocem emittens, Menippe, inquit, ita tibi bene succedat ! ministra mihi apud Jovem aliquid. Dixeris, inquam : nihil enim grave est, nisi forte ferendum aliquid sit. Legationem, inquit, non difficilem, et preces defer a me ad Jovem. Patientiam enim consumi, Menippe, omnem,

παρὰ τῶν φιλοσόφων ἀκούουσα, οἷς οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἔργον ἢ τὰμὰ πολυπραγμονεῖν, τίς εἰμι καὶ πηλίκῃ ἢ καὶ δι' ἥντινα αἰτίαν διχότομος ἢ ἀμφίκυρτος γίνομαι. Καὶ οἱ μὲν κατοικεῖσθαι μέ φασιν, οἱ δὲ κατοπτροῦ δι-
κην ἐπιχρέμασθαι τῇ θαλάττῃ, οἱ δὲ ὅτι ἂν ἕκαστος ἐπινοήσῃ τοῦτό μοι προσάπτουσι. Τὰ τελευταῖα δὲ καὶ τὸ φῶς αὐτὸ κλοπιμαῖόν τε καὶ νόθον εἶναι μοί φασιν ἄνωθεν ἔχον παρὰ τοῦ Ἥλιου, καὶ οὐ παύονται καὶ πρὸς τοῦτόν με ἀδελφὸν ὄντα μου συγκροῦσαι καὶ στα-
σιάζσαι προαιρούμενοι· οὐ γὰρ ἱκανὰ ἦν αὐτοῖς ἃ περὶ αὐτοῦ εἰρήκασι τοῦ Ἥλιου λίθον αὐτὸν εἶναι καὶ μύ-
δρον διάπυρον.

21. Καίτοι πόσα ἐγὼ συνεπίσταμαι αὐτοῖς ἃ πράτ-
τουσι τῶν νυκτῶν αἰσχρὰ καὶ κατὰπτυστα οἱ μεθ' ἡμέ-
ραν σκυθρωποὶ καὶ ἀνδρώδεις τὸ βλέμμα καὶ τὸ σχῆμα
σεμνοὶ καὶ ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν ἀποβλεπόμενοι; Κἀγὼ μὲν
ταῦτα ὁρῶσα δῆμος σιωπῶ· οὐ γὰρ ἡγοῦμαι πρέπειν
ἀποκαλύπτειν καὶ διαφωτίσαι τὰς νυκτερινὰς ἐκείνας δι-
κριβὰς καὶ τὸν ἐπὶ σκηνῆς ἕκαστου βίον, ἀλλὰ κἄν τινα
ἰδῶ αὐτῶν μοιχεύοντα ἢ κλέπτοντα ἢ ἄλλο τι τολμῶντα
νυκτερινώτατον, εὐθὺς ἐπισπασαμένη τὸ νέφος ἐνεκα-
λυψάμην, ἵνα μὴ δεῖξω τοῖς πολλοῖς γέροντας ἀνδρας
βαθεῖ πῶγωνι καὶ ἀρετῇ ἐνασχλημονοῦντας. Οἱ δὲ
οὐδὲν ἀνίσχουσιν διασπαράττοντές με τῷ λόγῳ καὶ πάντα
τρόπον ὑβρίζοντες, ὥστε νῆ τὴν Νύκτα πολλάκις ἐβου-
λευσάμην μετοικῆσαι ὅτι πορρωτάτω, ἐν' αὐτῶν τὴν
περίεργον ἂν γλῶτταν διέφυγον. Μέννησο τοίνυν ταῦτά
τε ἀπαγγέλλαι τῷ Διὶ καὶ προσθεῖναι δ' ὅτι μὴ δυνα-
τὸν ἐστὶ μοι κατὰ χώραν μένειν, ἢν μὴ τοὺς φυσικοὺς
ἐκείνους ἐπιτρίψῃ καὶ τοὺς διαλεκτικοὺς ἐπιστομίῃ καὶ
τὴν Στοᾶν κατασκάψῃ καὶ τὴν Ἀκαδημειαν καταφλέξῃ
καὶ παύσῃ τὰς ἐν τοῖς περικύτοις διατριβὰς· οὕτω γὰρ
ἂν εἰρήνην ἄγοιμι δσημέραι παρ' αὐτῶν γεωμετρου-
μένη.

22. Ἔσται ταῦτα, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ἅμα πρὸς τὸ
ἀναντες ἔτεινον τὴν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ,

ἐνθα μὲν οὔτε βοῶν οὔτ' ἀνδρῶν φάνετο ἔργα·

μετ' ὀλίγον γὰρ καὶ ἡ σελήνῃ βραχεῖά μοι καθεωρᾶτο
καὶ τὴν γῆν ἡδὴ ἀπέκρυπτε. Λαβὼν δὲ τὸν ἥλιον ἐν δεξιᾷ
διὰ τῶν ἀστέρων πετόμενος τριταῖος ἐπλησίασα τῷ οὐ-
ρανῷ, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει μοι ὡς εἶχον εὐθὺς
εἰσὼ παρίναι· βραδίως γὰρ ὤμην διαλαθεῖν ἅτε ἐξ
ἡμισείας ὦν αἰετός, τὸν δὲ αἰετὸν ἡπιστάμην ἐκ παλαιοῦ
συνῆθι τῷ Διὶ· ὕστερον δὲ ἐλογισάμην ὡς τάχιστα
καταφωράσουσί με γυπὸς τὴν ἑτέραν πτέρυγα περιχεί-
μενον. Ἀριστον οὖν κρίνας τὸ μὴ παρακινδυνεύειν ἔκο-
πτον προσελθὼν τὴν θύραν. Ὑπακούσας δὲ ὁ Ἑρμῆς
καὶ τοῦνομα ἐκπυθόμενος ἀπῆε κατὰ σπουδὴν φράσων
τῷ Διὶ, καὶ μετ' ὀλίγον εἰσεκλήθην πάνυ δεδιώς καὶ
τρέμων, καταλαμβάνων τε πάντας ἅμα συγκαθημένους
οὐδὲ αὐτοὺς ἀφρόντιδας· ὑπετάραττε γὰρ ἡσυχῇ τὸ
παράδοξόν μου τῆς ἐπιδημίας, καὶ ὅσον οὐδέπω πάντας
ἀνθρώπους ἀρξίσθαι προσεδόκων τὸν αὐτὸν τρόπον
ἐπετερωμένους.

multa illa et molesta audiendo a philosophis, quibus nul-
lum aliud opus est, quam curiose de me disputare, quæ
sim et quanta, vel quam ob causam dimidiata aut gibbosa
fiam. Et alii etiam habitari me aiunt; alii, speculi instar
impendere mari; alii, quicquid quisque excogitaverit, illud
mihi applicant. Denique ipsam quoque lucem furtivam
esse mihi et adulterinam aiunt, ut quæ desuper e Sole
veniat; nec desinunt etiam cum hoc fratre me meo com-
mittere et dissidium inter nos excitare velle: neque enim
satis illis erant quæ de ipso Sole dixerant, lapidem illum
esse et massam ignitam.

21. Quanquam quot ego illis conscia sum quæ noctibus
faciunt turpia et despuenda, severi illi interdiu et viriles ob-
tutu, et habitu graves, et conspiciendi plebeiis! Atque ego
videns ista tamen taceo: neque enim decere arbitror reve-
lari atque illuminari illas noctium transigendarum rationes,
et istam uniuscujusque in scena vitam: verum si quem illo-
rum video adulterium committentem aut furantem, aut
aliud quid patrantem maxime nocturnum, statim nube
contracta me involvo, quo ne ostendam multitudini viros
senes in barba proluxa et in virtutis professione turpiter se
gerentes. At illi nihil remittunt lacerare me sermonibus
suis et omnibus contumeliis afficere. Itaque, per Noctem,
sæpe cogitavi migrare quam longissime, ubi illorum linguam
male sedulam possem effugere. Memento igitur ista re-
nunciare Jovi, et adjicere, non posse me loco meo ma-
nere, nisi physicos illos obterat, et os obturet dialecticis, et
Porticum evertat, et comburat Academiam, finemque im-
ponat illis in Peripato commorationibus: ita enim forte quie-
tem agam ego, quam quotidie isti dimetiuntur.

22. Fiet istuc, inquiebam, et simul ardua via tendebam
cælum versus,

nulli ubi comparent hominumve boumve labores:

paullo post enim ipsa quoque luna parva mihi videbatur,
terramque jam occultabat. A dextris autem relicto sole
inter astra volans, tertio die appropinquavi cælo. Ac
primo quidem statueram statim sicut eram ingredi: facile
enim futurum putabam uti laterem, qui ex dimidia parte
essem aquila; aquilam autem ab antiquo inde familiarem
Jovi esse noveram: deinde vero cogitabam, celeriter me
deprehensum ab illis iri, qui alteram vulturis alam affixam
haberem. Optimum ergo ratus illud periculum non subire,
accedens pulso januam. Exauduit Mercurius, et explorato
nomine, abijt celeriter nunciaturus Jovi. Ac paullo post
intro vocatus, metuens sane ac tremens, deprehendo si-
mul assidentes omnes, ne ipsos quidem sollicitudinis ex-
pertes: insperata quippe ista mea peregrinatio aliquantum
illos commoverat, et exspectabant tantum non jam omnes
adventuros esse homines eodem modo alatos.

23. Ὁ δὲ Ζεὺς μάλα φοβερῶς δριμύ τε καὶ τιτα-
νῶδες εἰς ἐμέ ἀπιδὼν φησὶ

Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἢ δὲ τοκῆς;

Ἐγὼ δὲ ὡς τοῦτ' ἤκουσα, μικροῦ μὲν ἐξέθανον ὑπὸ τοῦ
δέους, εἰσθήκειν δὲ ὁμοῖς ἀγανῆς καὶ ὑπὸ τῆς μεγαλο-
φωνίας ἐμβρονοντημένος. Χρόνῳ δ' ἐμαυτὸν ἀναλαβὼν
ἅπαντα διηγούμενη σαφῶς ἄνωθεν ἀρξάμενος, ὡς ἐπι-
θυμήσασαι τὰ μετέωρα ἐκμαθεῖν, ὡς ἔλθοιμι παρὰ τοὺς
φιλοσόφους, ὡς τάναντία λεγόντων ἀκούσασαι, ὡς ἀπα-
γορεύσασαι διασπώμενος ὑπὸ τῶν λόγων, εἴτα ἐξῆς τὴν
ἐπίνοιαν καὶ τὰ πτερὰ καὶ τὰλλα πάντα μέγρι πρὸς τὸν
οὐρανόν· ἐπὶ πᾶσι δὲ προσέθηκα τὰ ὑπὸ τῆς Σελήνης
ἐπεσταλμένα. Μειδιάσας δ' οὖν ὁ Ζεὺς καὶ μικρόν
ἐπανεῖ; τῶν θρυλίων, Ἴ τί ἂν λέγοις, φησὶν, Ὡτου πέρι
καὶ Ἐριζάλτου, σπου καὶ Μένιππος ἐτόλμησεν ἐς τὸν
οὐρανὸν ἀνελεθεῖν; Ἀλλὰ νῦν μὲν ἐπὶ ξενίᾳ σε καλοῦ-
μεν, αὐρίον δὲ, ἔφη, περὶ ὧν ἔχεις γρηματίσαντες
ἀποπέψομεν. Καὶ ἅμα ἐξαναστὰς ἐβάδιζεν ἐς τὸ ἐπι-
κωτάτον τοῦ οὐρανοῦ· καιρὸς γὰρ ἦν ἐπὶ τῶν εὐχῶν
καθεζεσθαι.

24. Μεταξὺ τε προῖων ἀνέκρινέ με περὶ τῶν ἐν τῇ
γῇ πραγμάτων, τὰ πρῶτα μὲν ἐκεῖνα, πόσου νῦν ὁ
πυρὸς ἐστὶν ὄνιος ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰ σφόδρα
ἡμῶν ὁ πέρους χειμὼν καθίκετο, καὶ εἰ τὰ λάχανα
δεῖται κλείονος ἐπομβρίας· μετὰ δὲ ἡρώτα εἰ τις ἐτι
λείπεται τῶν ἀπὸ Φειδίου, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἐλλεί-
ποιεν Ἀθηναῖοι τὰ Διάσια τοσούτων ἐτῶν, καὶ εἰ τὸ
Ὀλύμπιον αὐτῷ ἐπιτελέσαι διανοοῦνται, καὶ εἰ συν-
ελήφθησαν οἱ τὸν ἐν Δωδώνῃ νεῶν σεσυληκότες. Ἐπεὶ
δὲ περὶ τούτων ἀπεκρινάμην, Εἰπέ μοι, Μένιππε,
ἔφη, περὶ δὲ ἐμοῦ ἢ ἀνθρωποὶ τίνα γνώμην ἔχουσι;
Τίνα, ἔφη, δέσποτα, ἢ τὴν εὐσεβεστάτην, βασιλέα σε
εἶναι πάντων θεῶν; Παῖξεις ἔχων, ἔφη· τὸ δὲ φιλόκαινον
αὐτῶν ἀκριβὸς οἶδα, κἂν μὴ λέγῃς. Ἦν γάρ ποτε
χρόνος, ὅτε καὶ μάντις ἐδόκουν αὐτοῖς καὶ ἱατροὶ καὶ
πάντα ὁλως ἦν ἐγὼ,

μεσται δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυαί,
πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί·

καὶ ἡ Δωδώνη τότε καὶ ἡ Πῖσα λαμπραὶ καὶ περίβλε-
πτοι πᾶσιν ἦσαν, ὑπὸ δὲ τοῦ καπνοῦ τῶν θυσιῶν οὐδὲ
ἀναβλέπειν μοι δυνατόν· ἐξ οὗ δὲ ἐν Δελφοῖς μὲν Ἀπόλ-
λων τὸ μαντεῖον κατεστήσατο, ἐν Περγᾶμῳ δὲ τὸ ἱα-
τρεῖον δ' Ἀσκληπιὸς καὶ τὸ Βενιδίδειον ἐγένετο ἐν Θράκῃ
καὶ τὸ Ἀνουβίδειον ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὸ Ἀρτεμῖσιον ἐν
Ἐφέσῳ, ἐπὶ ταῦτα μὲν ἅπαντες θεοῦσι καὶ πανηγύρεις
ἀνάγουσι καὶ ἐκατόμβας παριστᾶσιν, ἐμὲ δὲ ὥσπερ
παρηγηκότα ἱκανῶς τετιμηκέναι νομίζουσιν, ἂν διὰ
πέντε ὁλων ἐτῶν θύσωσιν ἐν Ὀλυμπίᾳ. Τοιγαροῦν
ψυχροτέρους ἂν μου τοὺς βωμὸς ἴδοις τῶν Πλάτωνος
νόμων ἢ τῶν Χρυσίππου συλλογισμῶν.

25. Τοιαῦτ' ἄττα διεξιόντες ἀφικνούμεθα ἐς τὸ χω-
ρίον, ἐνθα δεῖ αὐτὸν καθεζόμενον διακοῦσαι τῶν εὐχῶν.
Θυρίδες δὲ ἦσαν ἐξῆς τοῖς στομοῖς τῶν φρεάτων εἰ-

23. Jupiter autem, terribili me acerboque et Titanico
vultu intuens,

Dic (inquit), quis es? unde virum? quæ patria? quique
parentes?

Ego vero, his auditis, parum aberat quin mortem præ metu
oppeterem: astabam tamen obstupefactus et a majestate
vocis attonitus. Tempore autem quum recepissem animum,
enarrabam diserte omnia, re ab initio inde repetita, quam
cupissem sublimia illa ediscere, ut venerim ad philoso-
phos, ut pugnancia dicentes audiverim, ut sermonibus illo-
rum in multa distractus animum desponderim, tum com-
mentum meum deinceps, et alas, et reliqua ad cælum usque
omnia: post reliqua etiam Lunæ mandata adjeci. Sub-
ridens autem Jupiter, et remittens aliquantulum supercilia,
Quid dicas, inquit, de Oto et Ephialte, quum Menippus
etiam in cælum ascendere ausus sit? Sed nunc quidem ad
hospitalem te cœnam vocamus, cras vero, inquit, operam
de negotio tibi tuo dabimus, ac deinde te dimitemus.
Cum his dictis surgens ad eum cœli locum pergebat, unde
facillime exaudiri possunt omnia: tempus enim erat precum
causa audiendarum assidendi.

24. Dum progreditur, rogat me de his quæ in terra agan-
tur; primo quidem illa, quanti nunc sit in Græcia triticum,
et an vehementer nos superiori anno hiems perstrinxerit,
et an pluribus imbribus indigeant olera: postea vero in-
terrogabat num quis adhuc reliquus esset de genere Phi-
diæ, et quam ob causam intermitterent Athenienses tot an-
nis Jovialia, et an Olympium suum templum exædificare
cogitent, et comprehensine essent qui Dodonæum tem-
plum spoliaverant. De his quum respondissem, Dic mihi,
inquit, Menippe, de me quid sentiunt homines? Quid, in-
quam, domine, aliud quam religiosissimum illud, regem
te esse omnium deorum? Ludis tu quidem, inquit: quam
novarum rerum studiosi sint, accurate novi, etsi non di-
cis. Fuit enim quondam tempus, quum et divinus ipsis
videret, et medicus, et ego essem in universum omnia:

complta plena Jovis, fora tum Jovis omnia plena:

ac Dodona et Pisa splendide conspicuæque tum erant
omnibus, præ fumo autem sacrificiorum nec prospicere
poteram. Verum ex quo Delphis quidem Apollo divi-
nandi officinam constituit, Pergami autem sanandi Æscu-
lapius, et Bendideum factum in Thracia, et Anubideum in
Ægypto, et Ephesi Dianeum, ad illa currunt omnes, et ce-
lebritates agunt, et hecatombas statuunt: mihi vero tan-
quam decrepito satis habitum honoris putant, si quinque so-
lidis annis interjectis sacrificent mihi Olympiæ. Quare
frigidiora mea altaria videas Platonis legibus aut syllogismis
Chrysiippi.

25. Hæc talia quædam collocuti pervenimus ad locum,
ubi assidentem illum preces audire oportebat. Erant autem
fenestræ deinceps puteorum orificiis similes, habentes

κυῖαι πόματα ἔγρυσαι καὶ παρ' ἐκάστη θρόνος ἔκειτο χρυσοῦς. Καθίσας οὖν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς πρώτης δὲ Ζεὺς καὶ ἀφελὼν τὸ πῶμα παρείχε τοῖς εὐχομένοις ἑαυτὸν ἤρχοντο δὲ πανταχόθεν τῆς γῆς διάφορα καὶ ποικίλα. Συμπαράκλυσας γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπῆκουσεν ἅμα τῶν εὐχῶν. Ἦσαν δὲ τοιαῖδε, ὦ Ζεῦ, βασιλεύσαι μοι γένοιτο· ὦ Ζεῦ, τὰ κρίματά μοι φῶναι καὶ τὰ σκόροδα· ὦ θεοὶ, τὸν πατέρα μοι ταχέως ἀποθανεῖν· ὁ δὲ τις ἔρη, εἴθε κληρονομήσαιμι τῆς γυναικὸς, εἴθε λάθοιμι ἐπιβουλεύσας τῷ ἀδελφῷ, γένοιτό μοι νικῆσαι τὴν δίκην, σπερθῆναι τὰ Ὀλύμπια. Τῶν πλεόντων δὲ ὁ μὲν βορέαν ἤρχετο ἐπιπνεῦσαι, ὁ δὲ νότον, ὁ δὲ γεωργὸς ἔχει θετόν, ὁ δὲ κναφεὺς ἥλιον. Ἐπακούων δὲ ὁ Ζεὺς καὶ τὴν εὐχὴν ἐκάστην ἀκριβῶς ἐξετάζων οὐ πάντα ὑπισχνεῖτο,

ἀλλ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατῆρ, ἕτερον δ' ἀνένευσ·

τὰς μὲν γὰρ δικαίας τῶν εὐχῶν προσίετο ἄνω διὰ τοῦ στομίου καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ κατετίθει φέρων, τὰς δὲ ἀνοσίους ἀπράκτους αὖθις ἀπέπεμπεν ἀποφυσῶν κάτω, ἵνα μὴδὲ πλησίον γένοιτο τοῦ οὐρανοῦ. Ἐπὶ μιᾷς δὲ τινος εὐχῆς καὶ ἀπορουῖνα αὐτὸν ἐθεσάζμην· δύο γὰρ ἀνδρῶν τάναντία εὐχομένων καὶ τὰς ἴσας θυσίας ὑπισχνουμένων οὐκ εἶχεν ὁποτέρῳ μᾶλλον ἐπινεύσειεν αὐτῶν, ὥστε δὴ τὸ Ἀκαδημαϊκὸν ἐκεῖνο ἐπεπόνθει καὶ οὐδέν τι ἀποφύνασθαι δυνατός ἦν, ἀλλ' ὥσπερ ὁ Πύρρων ἐπείχεν ἔτι καὶ διεσκέπτετο.

26. Ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς ἐγρημάτισε ταῖς εὐχαῖς, ἐπὶ τὸν ἐξῆς μεταβάς θρόνον καὶ τὴν δευτέραν θυρίδα κατακλύψας τοῖς ὅρκοις ἐσχόλασε καὶ τοῖς ὁμνύουσι. Χρηματίσας δὲ καὶ τούτοις καὶ τὸν Ἐπικούρειον Ἑρμοδώρον ἐπιτρίψας μετεκαθέζετο ἐπὶ τὸν ἐξῆς θρόνον κληδόσι καὶ φήμαις καὶ οἰωνοῖς προσέειπεν. Εἴτ' ἐκείθεν ἐπὶ τὴν τῶν θυσιῶν θυρίδα μετῆει, δι' ἧς ὁ καπνὸς ἀνιῶν ἀπήγγελλε τῷ Διὶ τοῦ θύοντος ἐκάστου τούνομα. Ἀποστάς δὲ τούτων προσέειπε τοῖς ἀνέμοις καὶ ταῖς ὥραις· ὁ δὲ ποιεῖν· Τήμερον παρὰ Σκύθαις ὑέτω, παρὰ Λίβυσις ἀστραπτέτω, παρ' Ἑλλήσι νιφέτω, σὺ δὲ ὁ Βορέας πνεῦσον ἐν Λυδίᾳ, σὺ δὲ ὁ Νότος ἡσυχίαν ἄγε, ὁ δὲ Ζέφυρος τὸν Ἀδρίαν ἀδιακυμαίνετω, καὶ τῆς γαλάζτης ὅσον μέδιμνοι χίλιοι διασχεδασθήτωσαν ὑπὲρ Καππαδοκίας.

27. Ἀπάντων δὲ ᾗδην σχεδὸν αὐτῷ διωκμένων, ἀπῆειμεν ἐς τὸ συμπόσιον· δεῖπνον γὰρ ᾗδην καιρὸς ἦν· καὶ μετ' Ἑρμῆς παραλαβὼν κατέκλινε παρὰ τὸν Πᾶνα καὶ τοὺς Κορύβαντας καὶ τὸν Ἄττην καὶ τὸν Σαβάζιον, τοὺς μετόικους τούτους καὶ ἀμφιβόλους θεούς. Καὶ ἄρτον δὲ ἡ Δημήτηρ παρείχε καὶ ὁ Διόνυσος οἶνον καὶ ὁ Πρακλῆς κρέα καὶ μύρτα ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ποσειδὼν μαινίδα. Ἄμα δὲ καὶ τῆς ἀμβροσίας ἡρέμα καὶ τοῦ νέκταρος παρεγενούμην· ὁ γὰρ βέλτιστος Γανυμήδης ὑπὸ φιλανθρωπίας εἰ θεάσαιτο ἀποδιδέποντά ποι τὸν Δία, κοτύλην ἂν ἡ καὶ δύο τοῦ νέκταρος ἐνέχει μοι φέρων. Οἱ δὲ θεοὶ, ὡς Ὀμηρὸς που λέγει καὶ

opercula; et ad unamquamque sella aurea posita. Ad primam igitur harum assidens Jupiter, remoto operculo precantibus se dabat. Orabant vero undique terrarum diversa et varia. Ego enim ipse quoque capite admoto preces simul audiebam. Erant vero ejusmodi: Jupiter, regnare mihi contingat! Jupiter, cepae mihi nascentur et allia! O dii, pater mihi mox moriatur! Alius quidam dicebat, Utinam heres sim uxoris! utinam lateam dum struo fratri insidias! contingat mihi causam vincere, coronari Olympia. Navigantium vero unus boream aspirare rogabat, alter vero notum: agricola pluviam petebat, solem fullo. Audiens vero Jupiter, precibus singulis accurate examinatis, non pollicebatur omnia;

Verum propitius pater hoc dedit, abnuitt illud.

Justas etenim preces sursum admissas per fenestellam reponerebat ad dextra; nefarias autem infectas deorsum flando remittebat, ut ne prope quidem cœlum venirent. In unis vero precibus dubium etiam illum vidi. Duobus enim viris contraria petentibus et hostias pollicentibus aequales, non habebat utri illorum magis annueret: itaque illud Academicum usu ei venit, neque quicquam poterat pronunciare; sed Pyrrhonis instar sustinebat se adhuc et dispiciebat.

26. Quum autem satis operam dedisset precibus, in proximam transiit sellam et ad fenestram alteram, ubi admoto capite iuribusjurandis vacabat et jurantibus. His quoque ubi se præbuerat et Hermodorum obtriverat Epicureum, in proximam sellam transiit, ut omnibus et vocibus et auguriis attenderet. Tum inde ad sacrificiorum fenestram transgressus est, per quam ascendens fumus renunciabat Jovi sacrificantis uniuscujusque nomen. His perfunctus, ventis atque tempestatibus quid faciendum esset injunxit: Hodie apud Scythas pluat, apud Libyes fulguret, apud Græcos ningat: tu, Borea, flato per Lydiam; tu, Note, quietus esto; Zephyrus autem fluctibus agat Adriam: et grandinis mille circiter medimni spargantur per Cappadociam.

27. Omnibus fere ab illo peractis, ad convivium abiimus: jam enim cœnæ tempus erat: meque assumptum Mercurius accumbere jussit propter Panem et Corybantas et Attin et Sabazium, inquilinos illos et ancipites deos. Hic panem ministrabat Ceres, et Bacchus vinum, et carnes Hercules, et myrta Venus, et Neptunus mœnas. Simul vero etiam ambrosiam et nectar clanculum gustabam: optimus enim Ganymedes, humanitate ductus, si qua dispicientem animadverteret Jovem, cotylam unam aut duas etiam nectaris mihi raptim infundebat. Dii vero, ut alicubi dicit Ho-

αὐτὸς οἶμαι καθάπερ ἐγὼ τάκει τεθεαμένος, οὔτε σίτον
ἔδουσιν οὔτε πίνουσιν αἶθοπα οἶνον, ἀλλὰ τὴν ἀμβροσίην
παρὰ τίθενται καὶ τοῦ νέκταρος μεθύσκονται, μάλιστα
δὲ ἡδοναίαι σιτούμενοι τὸν ἐκ τῶν θυσιῶν καπνὸν αὐτῇ
κνίσῃ ἀνενηνεγμένον καὶ τὸ αἶμα δὲ τῶν ἱερῶν, ὃ τοῖς
βωμοῖς οἱ θύοντες περιχέουσιν. Ἐν δὲ τῇ δειπνῇ δ
τε Ἀπόλλων ἐκιδάρισε καὶ ὁ Σειληγὸς κόρδακα ὠρχή-
σατο καὶ αἱ Μοῦσαι ἀναστᾶσαι τῆς τε Ἡσιόδου Θεο-
γονίας ἦσαν ἡμῖν καὶ τὴν πρώτῃν ᾠδὴν τῶν ὕμνων τῶν
Πινδάρου. Κάπειδ' ὁ κόρος ἦν, ἀνεπαυόμεθα ὡς εἶχεν
ἕκαστος ἱκανῶς ὑποδεδρεγμένος.

28. Ἄλλοι μὲν βὰ θεοὶ τε καὶ ἀνέρες ἱπποκορυσταὶ
εὐδον παννύχιοι, ἐμὲ δ' οὐκ ἔχε νήδυμος ὕπνος·

ἀνελογιζόμενη γὰρ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μᾶλλον δὲ
ἐκεῖνα, πῶς ἐν τοσούτῳ χρόνῳ δ' Ἀπόλλων οὐ φύει
πώγωνα ἢ πῶς γίνεται νύξ ἐν οὐρανῷ τοῦ ἡλίου παρόν-
τος αἰὲ καὶ συνευωχουμένου. Τότε μὲν οὖν μικρὸν τι
κατέδαρνον. Ἐωθεν δὲ διαναστάς ὁ Ζεὺς προσέτατε
κηρύττειν ἐκκλησίαν.

29. Κάπειδ' ἡ παρῆσαν ἅπαντες, ἄρχεται λέγειν· Τὴν
μὲν αἰτίαν τοῦ ξυναγαγεῖν ὑμᾶς ὁ γχιζὸς οὗτος ξένος
παρέσχηται· πάλαι δὲ βουλόμενος ὑμῖν κοινώσασθαι
περὶ τῶν φιλοσόφων, μάλιστα ὑπὸ τῆς Σελήνης καὶ ὧν
ἐκείνη μέμφεται προτραπεῖς ἔγνω μῆκέτ' ἐπὶ πλεόν
παραινέειν τὴν διάσκεψιν· γένος γάρ τι ἀνθρώπων ἐστὶν
οὐ πρὸ πολλοῦ τῷ βίῳ ἐπιπολάζον ἀργὸν φιλονεικόν κε-
νόδοξον δξύχολον ὑπολιγνόν ὑπόμωρον τετυφωμένον
ὑβρεως ἀνάπλεον, καὶ ἴνα καθ' Ὀμηρον εἶπω, « ἐτώσιον
ἄχθος ἀρούρης. » Οὗτοι τοίνυν εἰς συστήματα διαιρε-
θέντες καὶ διαφόρους λόγων λαθυρίνθους ἐπινοήσαντες
οἱ μὲν Στωϊκοὺς ὀνομάκασιν, οἱ δὲ Ἀκαδημαῖκους, οἱ
δὲ Ἐπικουρεῖους, οἱ δὲ Περιπατητικοὺς καὶ ἄλλα πολλὰ
γελοιότερα τούτων· ἔπειτα δὲ ὄνομα σεμνὸν τὴν ἀρετὴν
περιθέμενοι καὶ τὰς δόρυς ἐπάραντες καὶ πώγωνα ἐπι-
σπασάμενοι περιέρχονται ἐπιπλάστῳ σχήματι κατὰ πτυ-
στα ἡθὴ περιστέλλοντες, ἐμπερεῖς μάλιστα τοῖς τραγι-
κοῖς ἐκείνοις ὑποκριταῖς, ὧν ἦν ἀφελὴ τις τὰ προσωπεῖα
καὶ τὴν χρυσόπαστον ἐκείνην στολὴν, τὸ καταλειπόμενόν
ἐστὶ γελοῖον ἀνθρώπιον ἐπὶ δραχμῶν ἐς τὸν ἀγῶνα
μεμισθωμένον.

30. Τοιοῦτοι δὲ ὄντες ἀνθρώπων μὲν ἀπάντων α-
ταφρονοῦσι, περὶ θεῶν δὲ ἀλλόκοτα διεξέρχονται καὶ
συνάγοντες εὐεξαπάτητα μεираκία τὴν τε πολυθρύλητον
ἀρετὴν τραγωδοῦσι καὶ τὰς τῶν λόγων ἀπορίας ἐκδι-
δάσκουσι, καὶ πρὸς μὲν τοὺς μαθητὰς καρτερίαν αἰὲ
καὶ σωφροσύνην ἐπαινοῦσι καὶ πλοῦτου καὶ ἡδονῆς
καταπτύουσιν, μόνον δὲ καὶ καθ' ἑαυτοὺς γενόμενοι τί
ἂν λέγοι τις ὅσα μὲν ἐσθίουσιν, ὅσα δὲ ἀφροδισιάζουσιν,
ὅπως δὲ περιλείχουσι τῶν ὀβολῶν τὸν ῥύπον; Τὸ δὲ
πάντων δεινότατον, ὅτι μὴδὲν αὐτοὶ μῆτε κοινὸν μῆτε
ἴδιον ἐπιτελοῦντες, ἀλλ' ἀχρεῖοι καὶ περιττοὶ καθεστῶ-
τες

οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρίθμοι οὔτ' ἐνὶ βουλῇ,

merus, qui et ipse, puto, non minus quam ego ista viderit,
nec frumento vescuntur, nec vinum bibunt nigricans, sed
apponitur ipsis ambrosia, et nectare inebriantur: maxime
autem delectantur pro cibo haurientes ascendentem cum ni-
dore victimarum fumum, et sanguinem hostiarum, quem
altaribus sacrificantes affundunt. In cœna porro cithara
canente Apolline cordacem saltavit Sileus, et Musæ, quum
surrexissent, Hesiodi de nativitate decorum carmina et pri-
mum hymnorum Pindari nobis canebant. Denique quum
satias esset, unusquisque, ut erat, acquievimus, bene ma-
didi.

28. Rellicos pariter mulcet divosque hominesque
tota nocte quies: sed me non attingit alma,

qui cogitarem tum multa alia, tum præ ceteris illa, quomodo
in tanto tempore Apollo barbam non gignat, aut quomodo
nox fiat in celo, præsentē semper sole et una epulante.
Post hæc paullum obdormiscebam. Mane autem surgens
Jupiter præconio vocari concionem jubebat.

29. Et præsentibus omnibus, dicere incipit: Causam vos
convocandi hesternus hic noster hospes præbuit. Quum
autem jam olim voluerim communicare vobiscum de philo-
sophis, maxime a Luna illiusque querelis incitatus, decrevi
non diutius illam deliberationem differre. Est enim genus
hominum non ita diu sæculo spumæ instar innatans, pi-
grum, contentiosum, inanis gloriæ cupidum, iracundum,
gulæ obnoxium, stolidum, inflatum, contumeliosum, et
ut Homericō verbo utar, « telluris inutile pondus. » Hi ergo
in turmas divisi, excogitatis diversis disputationum laby-
rinthis, alii Stoicos se vocarunt, alii Academicos, Epicureos
alii, alii Peripateticos, et aliis nominibus multo etiam ma-
gis ridiculis: deinde circumposito sibi augusto virtutis no-
mine, superciliis sublatis, demissis barbis, circumeunt
ficto habitu despuendos mores occultantes, similes maxime
tragicis illis actoribus, quibus si personas auferas et amictum
illum auro intextum, quod relinquitur ridiculum quiddam
est, homuncio septem drachmis ad certamen illud condu-
ctus.

30. Tales vero quum sint, homines quidem omnes con-
temnunt, de diis autem absurda narrant, conductisque ado-
lescentulis ad decipiendum opportunis, tum virtutem
illam multis sermonibus iritam tragico clamore prædicant,
tum disputationes edocent quæ exitum non habent: et apud
discipulos quidem tolerantiam semper et temperantiam
laudant, divitiasque et voluptatem despuunt; soli vero et
sibi quum sunt relictī, qui dicat aliquis quæ edant, quam
venerem exerceant, ut sordes delingant obolorum! Gravis-
simum vero omnium hoc est, quod nullam ipsi neque com-
munem rem neque suam conferentes in medium, sed inu-
tiles et supervacanei,

non habiles bello, non consultantibus apti,

ὅμοις τῶν ἄλλων κατηγοροῦσι καὶ λόγους τινὰς πικροὺς συμφορήσαντες καὶ λοιδορίας τινὰς ἐκμεμελητότες ἐπιτιμῶσι καὶ ονειδίζουσι τοῖς πλησίον, καὶ οὗτος αὐτῶν τὰ πρῶτα φέρεσθαι δοκεῖ ὅς ἂν μεγαλοφρονότατός τε ἦ καὶ ἱταμώτατος καὶ πρὸς τὰς βλαστημίας θρασυτάτος.

31. Καίτοι τὸν διατεινόμενον αὐτῶν καὶ βοῶντα καὶ κατηγοροῦντα τῶν ἄλλων ἦν ἔρη, σὺ δὲ δὴ τί πράττων τυγχάνεις ἢ τί φῶμεν πρὸς θεῶν σε πρὸς τὸν βίον συντελεῖν; φαίη ἂν, εἰ τὰ δίκαια καὶ ἀληθῆ θέλοι λέγειν, ὅτι πλεῖν μὲν ἢ γεωργεῖν ἢ στρατεύεσθαι ἢ τινα τέχνην μετιέναι περιττὸν εἶναι μοι δοκεῖ, κέκραγα δὲ καὶ αὐχμῶ καὶ ψυχρολουτῶ καὶ ἀνυπόδοτος τοῦ χειμῶνος περιέρχομαι καὶ ὥσπερ ὁ Μῶμος τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων γινόμενα συκοφαντῶ, καὶ εἰ μὲν τις ὠψώνηκε τῶν πλουσιῶν πολυτελῶς ἢ ἑταῖραν ἔχει, τοῦτο πολυπραγμονῶ καὶ ἀγανακτῶ, εἰ δὲ τῶν φίλων τις ἢ ἑταῖρων κατακείται νοσῶν ἐπικουρίας τε καὶ θεραπαίας δεόμενος, ἀγνοῶ. Τοιαῦτα μὲν ἔστιν ἡμῖν, ὦ θεοί, ταῦτα τὰ ὀρέμματα.

32. Οἱ δὲ δὴ Ἐπικούρειοι αὐτῶν λεγόμενοι μάλα δὴ καὶ ὕβρισταί εἰσι καὶ οὐ μετρίως ἡμῶν καθάπτονται μήτε ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἀνθρωπίνων λέγοντες τοὺς θεοὺς μήτε ὅλως τὰ γινόμενα ἐπισκοπεῖν· ὥστε ὧρα ὑμῖν λογιζέσθαι, διότι ἦν ἀπαξ οὗτο πείσαι τὸν βίον δυνηθῶσιν, οὐ μετρίως πενήσετε. Τίς γὰρ ἂν ἔτι θύσειν ὑμῖν πλέον οὐδὲν ἔξιν προσδοκῶν; Ἄ μὲν γὰρ ἡ Σελήνη αἰτιάται, πάντες ἡκούσατε τοῦ ξένου γῆδες διηγούμενου· πρὸς ταῦτα βουλευέσθε ἃ καὶ τοῖς ἀνθρώποις γένοιτο· ἂν ὠφελιμώτατα καὶ ἡμῖν ἀσφαλέστατα.

33. Εἰπόντος ταῦτα τοῦ Διὸς ἡ ἐκκλησία διετεθρόλητο, καὶ εὐθὺς ἐβόων ἅπαντες, κεραύνωσον, κατάψλεξον, ἐπίτριψον, ἐς τὸ βάραθρον, ἐς τὸν Τάρταρον ὡς τοὺς Γίγαντας. Ἦσυχίαν δὲ ὁ Ζεὺς αὐδὸς παραγγεῖλας, Ἔσται ταῦτα ὡς βούλεσθε, ἔφη, καὶ πάντες ἐπίτριψονται αὐτῇ διαλεκτικῇ, πλην τό γε νῦν εἶναι οὐ θέμις κολασθῆναι τινα· ἱερομηνία γάρ ἐστιν, ὡς ἴστε, μηνῶν τούτων τεττάρων, καὶ ἤδη τὴν ἐκεχειρίαν περιηγγεῖλάμην. Ἐς νῆωτα οὖν ἀρχομένου ἤρος κακοὶ κακῶς ἀπολοῦνται τῷ σμερδαλέῳ κεραινῶ.

Ἦ καὶ κυανέχσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρόνιος.

34. Περὶ δὲ Μενίππου ταῦτα, ἔφη, μοι δοκεῖ· περικαιρέθENTA αὐτὸν τὰ πτερὰ, ἵνα μὴ καὶ αὖτις ἔλθῃ ποτὲ, ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ ἐς τὴν γῆν κατενεχθῆναι τήμερον. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν διέλυσε τὸν σύλλογον, ἐμὲ δὲ ὁ Κυλλήνιος τοῦ δεξιῷ ὠτὸς ἀποκρεμάσας περὶ ἐσπέραν γῆς κατέθηκε φέρων ἐς τὸν Κερμαϊκόν.

Ἄπαντα ἀκήκοας, ἅπαντα, ὦ ἑταῖρε, τὰ ἐξ οὐρανοῦ. Ἀπειμι τοίνυν καὶ τοῖς ἐν τῇ Ποικίλῃ περιπατοῦσι τῶν φιλοσόφων αὐτὰ ταῦτα εὐαγγελιούμενος.

tamen accusant reliquos; et sermonibus quibusdam amaris congestis, maledicta quaedam meditati, increpant et reprehendunt alios; atque ille inter ipsos ferre primas videtur, qui et vocalissimus sit, et impudentissimus, et ad maledicta audacissimus.

31. Atqui horum si eum qui contendit et clamat et accusat alios, interroges, Tu vero quid agis? aut quid te dicamus, diē per deos, ad vitam conferre? dicat sane, si justa et vera velit dicere, Navigare quidem, aut agrum colere, aut militare, aut artem quamcumque tractare, superfluum mihi videtur; sed clamo, et squalleo, et frigida labor, et nudis pedibus per hiemem circumeo, et velut Momus, quæ a ceteris fiunt, ea calumnior: et si quis divitum sumtuose obsonavit, aut meretricem habet, de hoc laboro atque indignor; si vero amicorum aliquis aut sodalium decumbit agrotus, auxilio et curatione indigens, ignoro. Tales sunt nobis, dii, istæ belluæ.

32. Illi vero eorum, qui Epicurei vocantur, vel maxime contumeliosi sunt, nec mediocriter nos perstringunt, neque curari res humanas dicentes a diis, neque omnino quæ fiant inspicere. Itaque tempus est ut rationem harum rerum habeatis: nam si semel hi persuadere saculo poterunt, non mediocriter esuriētis. Quis enim adhuc sacra vobis faciat, si hoc nihil sibi profuturum speret? Quæ quidem Luna accusat, omnes heri, narrante hospite, audivistis: ad hæc jam, quæ et hominibus utilissima et securissima nobis sint, consulite.

33. Hæc ubi dixit Jupiter, crebris concio vocibus persenuit, quum omnes statim clamarent, Fulmina! combure! obtre! in barathrum! in Tartarum ut Gigantas! Imperator rursus silentio, Jupiter, Erunt ista ut vultis, inquit, et omnes cum ipsa dialectica peribunt: verum, ut nunc est, puniri quenquam nefas; festi enim, ut nostis, dies sunt per menses hosce quattuor, et jam inperavi justitium et inducias. Novo igitur anno, ineunte vere, mali male peribunt terribili fulmine.

Hæc ubi dicta, superciliis pater annuit atris.

34. De Menippo autem, ait, hæc mihi placent: amputatis alis, ne qua iterum huc veniat, a Mercurio hodie deferatur in terram. His dictis, concionem dimisit. Me vero Cyllenius dextra aure suspensum heri circa vesperam in Ceramicos deposuit.

Omnia audisti, sodalis, illa e cælo omnia. Abeo jam, ambulanti bus in Porcile philosophis bonum illum nuncium allaturus.

XLVII.

XLVII.

ΔΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΣ Η ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ.

1. ΖΕΥΣ. Ἄλλ' ἐπιτριβεῖεν ὅσοι τῶν φιλοσόφων παρὰ μόνοις τὴν εὐδαιμονίαν φασὶν εἶναι τοῖς θεοῖς· εἰ γοῦν ᾔδεσαν ὅποσα τῶν ἀνθρώπων ἕνεκα πάσχομεν, οὐκ ἂν ἡμᾶς τοῦ νέκταρος ἢ τῆς ἀμβροσίας ἐμακάριζον Ὅμηρῳ πιστεύσαντες ἀνδρὶ τυρλῶ καὶ γόητι, μάκαρας ἡμᾶς καλοῦντι καὶ τὰ ἐν οὐρανῷ διηγουμένῳ, δε οὐδὲ τὰ ἐν τῇ γῇ καθορᾶν ἐδύνατο. Αὐτίκα γέ τοι δὲ μὲν Ὁἷλος οὗτος ζευζάμενος τὸ ἄρμα πανήμερος τὸν οὐρανὸν περιπολεῖ πῦρ ἐνδεδυκὼς καὶ τῶν ἀκτίνων ἀποστίλῳ, οὐδ' ὅσον κνήσασθαι τὸ οὖς, φασί, σχολὴν ἄγων· ἦν γάρ τι κἂν ὀλίγον ἐπιρραθυμῆσας λάβῃ, ἀφηνιάσαντες οἱ ἵπποι καὶ τῆς ὁδοῦ παρατραπόμενοι κατέφλεξαν τὰ πάντα. Ἡ Σελήνη δὲ ἄγρυπνος καὶ αὐτὴ περίεσι φαινόουσα τοῖς κωμάζουσι καὶ τοῖς ἀοιρὶ ἀπὸ τῶν δαίτνων ἐπανοῦσιν. Ὁ Ἀπόλλων τε αὖ πολυπράγμονα τὴν τέχνην ἐπανελόμενος ὀλίγου δεῖν τὰ ὤτα ἐκκεκώφῃται πρὸς τῶν ἐνοχλούντων κατὰ χρεῖαν τῆς μαντικῆς, καὶ ἄρτι μὲν αὐτῷ ἐν Δελφοῖς ἀναγκαῖον εἶναι, μετ' ὀλίγον δὲ ἐς Κολοφῶνα θεῖ, καθεῖθεν ἐς Ξάνθον μεταβαίνει καὶ ὁρομαῖος αὖθις ἐς τὴν Κλάρων, εἴτα ἐς Δῆλον ἢ ἐς Βραγχίδας, καὶ δλωκς ἐνόη ἂν ἡ πρόμαντις πιοῦσα τοῦ ἱεροῦ νάματος καὶ μασσησαμένη τῆς δάφνης καὶ τὸν τρίποδα διασεισαμένη κελεύσῃ παρεῖναι, ἄσκον χρῆ αὐτίκα μάλα παρεστάναι ζυνείροντα τοὺς χρησμοὺς ἢ οἴχεσθαι οἱ τὴν δόξαν τῆς τέχνης. Ἐγὼ λέγειν ὅποσα ἐπὶ πείρα τῆς μαντικῆς ἐπιτεχνῶνται αὐτῷ ἄρνεια κρέα καὶ χελώνας ἐς τὸ αὐτὸ ἔφοντες· ὥστε εἰ μὴ τὴν βίνα δέξῃ ἦν, κἂν ἀπῆλθεν αὐτοῦ ὁ Λυδὸς καταγελῶν. Ὁ μὲν γάρ Ἀσκληπιὸς ὑπὸ τῶν νοσοῦντων ἐνοχλούμενος ὁρᾷ τε δεινὰ θιγγάνει τε ἀηδέων ἐπ' ἀλλοτρίῃσι τε ξυμφορῇσιν ἰδίας καρποῦται λύπας. Τί γάρ ἂν ἢ τοὺς ἀνέμους φυτουργοῦντας λέγοιμι καὶ παραπέμποντας τὰ πλοῖα καὶ τοῖς λικῶσιν ἐπιπνέοντας, ἢ τὸν ὕπνου ἐπὶ πάντας πετόμενον, ἢ τὸν ὄνειρον μετὰ τοῦ ὕπνου διανυκτερεύοντα καὶ ὑποφθεύοντα αὐτῷ; Πάντα γὰρ ταῦτα ὑπὸ φιλανθρωπίας οἱ θεοὶ πονοῦσι πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον ἕκαστοι ζυντελοῦντες.

2. Καίτοι τὰ μὲν τῶν ἄλλων μέτρια· ἐγὼ δὲ αὐτὸς δὲ πάντων βασιλεὺς καὶ πατὴρ ὅσας μὲν ἀηδίας ἀνέχομαι, ὅσα δὲ πράγματα ἔχω πρὸς τοσαύτας φροντίδας διηρημένος· ᾧ πρῶτα μὲν τὰ τῶν ἄλλων θεῶν ἔργα ἐπισκοπεῖν ἀναγκαῖον, ὅποσοι τι ἡμῖν ζυνδιαπράττουσι τῆς ἀρχῆς, ὥς μὴ βλακῶσιν ἐν αὐτοῖς, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτῷ μυρία ἄττα πράττειν καὶ σκεδὸν ἀνέφικτα ὑπὸ λεπτότητος· οὐ γὰρ μόνον τὰ κεφάλαια ταῦτα τῆς διοικῆσεως, ὑετοὺς καὶ χαλάζας καὶ πνεύματα καὶ ἀστράπας αὐτὸς οἰκονομησάμενος καὶ διατάξας πέπαυμαι τῶν ἐπὶ μέρους φροντίδων ἀπηλλαγμένος, ἀλλὰ με δεῖ καὶ ταῦτα μὲν ποιεῖν, ἀποβλέπειν δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀπανταχόσε καὶ πάντα ἐπισκοπεῖν ὥσπερ τὸν

BIS ACCUSATUS SEU TRIBUNALIA.

1. JUPITER. Dispereant vero quotquot philosophorum apud solos felicitatem esse deos contendunt! nam si scirent quot hominum causa subeamus molestias, non sane nectaris aut ambrosiae nos nomine beatos praedicarent, Homero fidem habentes, caeco homini atque impostori, beatos vocanti nos et caelestia enarranti, qui ne illa quidem quae in terra sunt poterat videre. Jam Sol quidem hicce curru juncto per totum diem caelum obit, igne indutus et refulgens radiis, ne tantum quidem otii agens, quantum auri scalpendae, quod aiunt, sufficiat: si enim vel paulum modo de contentione imprudens remittat, excussis frenis equi et via deflectentes ilico comburant omnia. Luna vero pervigil et ipsa circumit, lucens comissantibus et intempesta nocte de cena redeuntibus. Rursus Apollo, negotiosam artem qui sibi delegerit, parum abest quin absurdescat ab his qui divinationis indigentes negotium illi facessunt: et jam quidem Delphis esse cogitur, paulo post currit Colophonem, et inde ad Xanthum transit, tum curriculo rursus Clarum, tum in Delum, aut ad Branchidas; et in universum quocumque illum antistita sacro liquore potō et commansa lauro et commoto tripode adesse jubeat, impigrum oportet confestim praesto esse, consuentem oracula, nisi velit perire sibi artis gloriam. Omitto enim dicere quas ipsi artis tentandae causa insidias struant, dum agninas carnes atque testudines una coquunt; adeo ut, nisi acutas nares haberet, deriso illo abiisset Lydus. Esculapius quidem, vexatus ab agrotantibus, videtque aspera, et insuavia tangit, et ex alienis calamitatibus suos legit dolores. Quid vero aut Ventos dicam plantarum culturam adjuvantes, et navigia deducantes, et aspirantes ventulantibus; aut alivolantem ad omnes Somnum; aut Somnium cum Somno pernoctans, dum oracula illius effatur? Haec enim omnia dii praehominum amore elaborant, et ad vitam in hac terra singuli conferunt.

2. Et tamen reliquorum negotia mediocria: ego vero ipse, rex ille et pater omnium, quot injucunda sustineo, quot negotia habeo, inter tot curas distractus! cui primum quidem ceterorum deorum opera inspicere necesse sit, quotquot imperii nostri aliquam partem nobiscum administrant, ut ne quid negligenter faciant; deinde vero sexcenta alia per me peragenda, quae vix assequi licet propter tenuitatem. Non enim, quum illa tantum, quae ad summam administrationis pertinent, pluvias, grandines, ventos et fulgura, dispensavi ipse atque ordinavi, quietus sum et particularibus curis liber: verum oportet me et ista facere et respicere eodem tempore usquequaque, et inspicere omnia; ut

ἐν τῇ Νεμέᾳ βουκόλον, τοὺς κλέπτοντας, τοὺς ἐπιорκοῦντας, τοὺς θύοντας, εἰ τις ἐσπεισε, πόθεν ἢ κνῖσα καὶ ὁ καπνὸς ἀνέρχεται, τίς νοσῶν ἢ πλέων ἐκάλεσε, καὶ τὸ πάντων ἐπιπονύτατον, ὅψ' ἔνα καιρὸν ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ τῇ ἐκατόμβῃ παρεῖναι καὶ ἐν Βαβυλῶνι τοὺς πολεμοῦντας ἐπισκοπεῖν καὶ ἐν Γέταις χαλαρᾶν καὶ ἐν Αἰθίοφιν εὐχαῖσθαι. Τὸ δὲ μεμψίμοιρον οὐδὲ οὕτω διαφυγεῖν βράδιον, ἀλλὰ πολλάκις οἱ μὲν ἄλλοι θεοὶ τε καὶ ἄνθρωποι ἱπποκορυσταὶ εὐδουσι παννύχιοι, τὸν Δία δὲ ἐμὲ οὐκ ἔχει νηδύμος ὕπνος. Ἦν γάρ τι καὶ μικρὸν ἐπινυστάζωμεν, ἀληθὲς εὐθὺς δ' Ἐπίκουρος, ἀπρονοήτους ἡμᾶς ἀποφαίνων τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων, καὶ ὁ κίνδυνος οὐκ εὐκαταφρόνητος, εἰ ταῦτα οἱ ἄνθρωποι πιστεύουσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἀστεράντων μὲν ἡμῖν οἱ ναοὶ ἔσονται, ἀκνίσωται δὲ αἱ ἀργυαὶ, ἀσπονδοὶ δὲ οἱ κρατῆρες, ψυχροὶ δὲ οἱ βωμοὶ, καὶ ὅλως ἄθυστα καὶ ἀκαλλιέργητα καὶ ὁ λιμὸς πολὺς. Τοιγαροῦν ὥσπερ οἱ κυβερνῆται ὑψηλὸς μόνος ἐπὶ τῆς πρύμνης ἔσθηκα τὸ πηδάλιον ἔχων ἐν ταῖν χερσίν, καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐπιβάται μεθύοντες εἰ τύχοι ἔγκραθεύδουσιν, ἐγὼ δὲ ἀγρυπνῶ καὶ ἄσιτος ὑπὲρ ἀπάντων μερμηρίζω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν μόνῃ τῷ δεσπότῃ εἶναι δοκεῖν τιμημένος.

3. Ὡστε ἡδέως ἂν ἐροίμην τοὺς φιλοσόφους, οἱ μόνους τοὺς θεοὺς εὐδαιμονίζουσιν, ὅποτε καὶ σχολάζειν ἡμᾶς τῷ νέκταρι καὶ τῇ ἀμβροσίᾳ νομίζουσι μυρία ἔσα ἔχοντας πράγματα· ἰδοὺ γέ τοι ὑπ' ἀσχολίας τοσαύτας ἐώλους οἴκας φυλάττομεν ἀποκειμένας ὑπ' εὐρύτου τῆς ἡδῆ καὶ ἀραχνίων διεφθαρμένας, καὶ μάλιστα ὅσσαι τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας πρὸς ἀνθρώπους τινὰς ξυνέστησαν, πάνυ παλαιὰς ἐνείας αὐτῶν. Οἱ δὲ κεκράγασιν ἀπανταγρόθεν καὶ ἀγανακτοῦσι καὶ τὴν οἶκον ἐπιθεωρῶνται καμὲ τῆς βραδυτῆτος αἰτιῶνται ἀγνοοῦντες ὡς οὐκ ὀλιγοῖρά τας κρίσεις ὑπερήμερους ξυνέβη γενέσθαι, ἀλλ' ὑπὸ τῆς εὐδαιμονίας, ἣ ξυνεῖναι ἡμᾶς ὑπολαμβάνουσι· τοῦτο γὰρ τὴν ἀσχολίαν καλοῦσι.

4. ΕΡΜΗΣ. Καὶ αὐτός, ὦ Ζεῦ, πολλὰ τοιαῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ἀκούσας δυσχεραίνωντων λέγειν πρὸς σὺν ἐτόλμων. Ἐπεὶ δὲ σὺ περὶ τούτων τοὺς λόγους ἐνέβαλες, καὶ ὁ γὰρ λέγει. Πάντες ἀγανακτοῦσι καὶ σχετιάζουσιν, ὦ πάτερ, καὶ ἐς τὸ φανερόν μὲν οὐ τολμῶσι λέγειν, ὑποτονβορύζουσι δὲ συγκεχυφότες αἰτιώμενοι τὸν χρόνον, οὗς ἔδει πάλαι τὰ καθ' αὐτοὺς εἰδότες στέργειν ἕκαστον τοῖς δεικασμένοις.

ΖΕΥΣ. Τί οὖν, ὦ Ἑρμῇ, δοκεῖ; προτίθεμεν αὐτοῖς ἀγορὰν δικὴν, ἢ θέλεις ἐς νέωτα παραγγελοῦμεν; ΕΡΜ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ ἡδὴ προῦμαι.

ΖΕΥΣ. Οὕτω ποιεῖν σὺ μὲν κήρυττε καταπατέμενος ὅτι ἀγορὰ δικὴν ἔσται κατὰ τὰδε, πάντας ὅσοι τὰς γραφὰς ἀπεννόησαν, ἔχειν τῆμερον ἐς Ἄρειον πάγον, ἐκεῖ δὲ τὴν μὲν Δίκην ἀποκληροῦν σφίσι τὰ δικαστήρια κατὰ λόγον τῶν τιμημάτων ἐξ ἀπάντων Ἀθηναίων. Εἰ δὲ τις ἀδικον οἴοιτο γεγενῆσθαι τὴν κρίσιν, ἐξείναι ἐφέντι ἐπ' ἐμὲ δικάζεσθαι ἐξ ὑπαρχῆς, ὡς εἰ μήτ' ἐτὶ τὸ παράπαν ἐδεδικαστο. Σὺ δὲ, ὦ θυγάτερ, κα-

illum in Nemea pastorem, fures, pejerantes, sacrificantes, si quis libavit, unde nidor et fumus ascendat, quis agrotus aut navigans vocaverit : quodque omnium laboriosissimum est, eodem tempore adesce Olympiae ad hecatombam, et Babylone ad inspiciendos belligerantes, et grandinem demittere apud Getas, et apud Aethiopoulos epulari. Sed ne sic quidem effugere querelas facile est : verum saepe ceteri atque equitesque viri tota carpunt nocte soporem, me vero, Jovem, fugit alma quies. Si qua enim vel paulum conniveamus, illicet verus est Epicurus, qui pronunciat rebus nos terrestribus nihil providere ; nec contemnendum periculum, si homines ista illi credant : verum sine coronis tum erunt nobis aedes, nidor nullus per compita, sine libamentis crateres, frigida altaria : in universum nec mactabitur nec litabitur, et fames erit multa. Quae quum ita sint, gubernatoris instar excelsus solus sto in puppi, gubernaculum tenens manibus : ac reliqui vectores ebrii forte sunt et dormiunt ; at ego pervigil, cibi expers, pro omnibus « intra animum curas et per praecordia verso, » eo solo honoratus, quod dominus esse videor.

3. Itaque libenter interrogaverim philosophos, qui solos deos beatos praedicant, quando demum vacare nos nectari et ambrosiae putent, qui infinita adeo habeamus negotia. Ecce enim praeter otii inopia obsoletos tot causarum libellos servamus repositos, situ jam et araneorum telis corruptos, illos praesertim per quos scientiae atque artes hominibus quibusdam litem intenderunt, antiquos sane quosdam illorum. At illi clamant undique, et indignantur, et iudicium invocant, et in me tarditatis culpam conjiunt, ignari non negligentia contigisse ut diu adeo differrentur judicia, sed praeter illa felicitate, in qua vivere nos arbitrantur : sic enim vocant nostras occupationes.

4. MERCURIUS. Ipse quoque, Jupiter, multa huiusmodi in terra queres quum audirem, dicere ad te non audebam. Quando vero tute sermonem de his iniecasti, dico nimirum. Cuncti graviter ferunt, pater, et conqueruntur, et aperte quidem dicere non audent, submurmurant vero collatis capitibus, moras accusantes : quos oportebat olim, conditione sua cognita, rebus iudicatis unumquemque acquiescere.

JUP. Quid ergo, Mercuri, videtur? proponimus illis forum iudiciorum? an vis in proximum annum denunciemus?

MERC. Non sane : sed jam proponamus.

JUP. Ita fac : devota, praeconio edic forum iudiciorum, in hanc formulam : Quicumque detulere causas ut veniant omnes hodie in Areopagum : ibi vero Iustitiam sorte assignaturam illis iudices pro portione aestimationum ex omnibus Atheniensibus. Si quis vero injustum putet factum esse iudicium, licet ipsi, ad me provocanti, iudicari de novo, quasi plane iudicatum non esset. Tu vero, filia,

θεζομένη παρὰ τὰς σεμνὰς θεὰς ἀποκλήρου τὰς δίκας καὶ ἐπισχέπει τοὺς δικάζοντας.

5. ΔΙΚΗ. Αὖτις ἐς τὴν γῆν, ἦ' ἐξελαυνομένη πρὸς αὐτῶν δραπετεύω πάλιν ἐκ τοῦ βίου τὴν Ἀδικίαν ἐπιγελῶσαν οὐ φέρουσα;

ΖΕΥΣ. Χρηστὰ ἐλπίζειν σε δεῖ· πάντως γὰρ ἤδη πεπείκασιν αὐτοὺς οἱ φιλόσοφοι σὲ τῆς Ἀδικίας προτιμᾶν, καὶ μάλιστα ὁ τοῦ Σωφρονίσκου τὸ δίκαιον ὑπερπαινέσας καὶ ἀγαθῶν τὸ μέγιστον ἀποφύνας.

ΔΙΚ. Πάνυ γοῦν αὐτὸν δν φῆς ἐκείνων ὥνησαν οἱ περὶ ἐμοῦ λόγοι, ὅς παραδοθεὶς τοῖς ἑνδεκα καὶ ἐς τὸ δεσμωτήριον ἐμπεσὼν ἐπιεν αἰλῶς τοῦ κωνείου, μὴδὲ τὸν ἀλεκτρούνα τῷ Ἀσκληπιῷ ἀποδεδωκώς· παρὰ τοσοῦτον ὑπερέσχον οἱ κατήγοροι τάναντία περὶ τῆς Ἀδικίας φιλοσοφοῦντες.

6. ΖΕΥΣ. Ξένα ἐτι τοῖς πολλοῖς τὰ τῆς φιλοσοφίας ἦν τότε, καὶ ὀλίγοι ἦσαν οἱ φιλοσοφοῦντες, ὥστε εἰκότως ἐς τὸν Ἄνυτον καὶ Μέλιτον ἔρρεπε τὰ δικαστήρια· τὸ δὲ νῦν εἶναι οὐχ ὁρᾷς ὅσοι τρίθωνες καὶ βακτηρίαι καὶ πῆραι; ἀπανταχοῦ πύγων βαθὺς καὶ βιδλίον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, καὶ πάντες ὑπὲρ σοῦ φιλοσοφοῦσι, μεστοὶ δὲ οἱ περίπατοι κατὰ ἱλας καὶ φάλαγγας ἀλλήλοις ἀπαντώντων, καὶ οὐδεὶς δστις οὐ τρόφιμος τῆς ἀρετῆς εἶναι δοκεῖν βούλεται· πολλοὶ γοῦν τὰς τέχνας ἀφέντες ἄς εἶχον τέως, ἐπὶ τὴν πῆραν ἄξαντες καὶ τὸ τρίθωνιον, καὶ τὸ σῶμα πρὸς τὸν ἥλιον ἐς τὸ Αἰθιοπικὸν ἐπιγρᾶναντες αὐτοσχέδιον φιλόσοφοι ἐκ σκυτοτόμων ἢ τεκτόνων περινοστοῦσι σὲ καὶ τὴν σὴν ἀρετὴν ἐπαινοῦντες. Ὡστε κατὰ τὴν παροιμίαν, θάττον ἂν τις ἐν πλοίῳ πεσὼν διαμάρτοι ξυλοῦ ἢ ἐνθα ἂν ἀπίδῃ ὁ ῥηθαλμὸς, ἀπορῆσει φιλοσόφου.

7. ΔΙΚ. Καὶ μὴν οὗτοί με, ὦ Ζεῦ, δεδίττονται πρὸς ἀλλήλους ἐρίζοντες καὶ ἀγνωμονοῦντες ἐν αὐτοῖς οἷς περὶ ἐμοῦ διεξέρχονται. Φασὶ δὲ καὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἐν μὲν τοῖς λόγοις προσποιεῖσθαι με, ἐπὶ δὲ τῶν πραγμάτων μὴδὲ τὸ παράπαν ἐς τὴν οἰκίαν παραδέχεσθαι, ἀλλὰ δήλους εἶναι ἀποκλείουστας, ἣν ἀρίκωμαι ποτε αὐτοῖς ἐπὶ τὰς θύρας· πάλαι γὰρ τὴν Ἀδικίαν προπεξενώσθαι αὐτοῖς.

ΖΕΥΣ. Οὐ πάντες, ὦ θυγάτερ, μοχθηροὶ εἰσιν· ἱκανὸν δὲ, κἂν ἐνίοις τισὶ χρηστοῖς ἐντύχῃς. Ἀλλ' ἄπιτε ἤδη, ὡς κἂν ὀλίγοι τήμερον ἐκδικασθῶσιν.

8. ΕΡΜ. Προΐωμεν, ὦ Δίκη, ταύτην εὐθὺ τοῦ Σουνίου μικρὸν ὑπὸ τὸν Ὑμηττὸν ἐπὶ τὰ κατὰ τῆς Πάρνης, ἐνθα αἱ δύο ἐκείναι ἄκραι· σὺ γὰρ εἰσικας ἐκλελῆσθαι πάλαι τὴν δόδον. Ἀλλὰ τί θαρρύνεις καὶ σχετλιάζεις; μὴ δέδιθι· οὐκέθ' ὁμοία τὰ ἐν τῷ βίῳ· τευθαῖον ἐκείνοι πάντες οἱ Σχεῖρωνες καὶ Πιτυοκάμπται καὶ Βουσίριδες καὶ Φαλάριδες, οὓς ἐδεδίεις τότε, νυνὶ δὲ Σοφία καὶ Ἀκαδήμεια καὶ Στοὰ κατέχουσι πάντα καὶ πανταχοῦ σε ζητοῦσι καὶ περὶ σοῦ διαλέγονται κεχρηνότες εἰ ποθεν ἐς αὐτοὺς καταπτοῖο πάλιν.

ΔΙΚ. Σὺ γοῦν μοι, ὦ Ἑρμῇ, τάληθές ἂν εἴποις μόνος, ἅτε ξυνὼν αὐτοῖς τὰ πολλὰ καὶ ξυνδιατρίβων ἐν

assidens ad Severas Deas, sortire dicas, et judicantibus attende.

5. JUSTITIA. Rursus in terram? ut exacta ab illis de nuo fugiam e vita, si ferre deridentem Injustitiam non poterō?

JUP. Bona sperare fas est: omnino enim jam persuaserunt illis philosophi, ut Injustitiæ te præferant, Sophronisci præsertim filius, qui summis justum laudibus extulit et honorum maximum esse ostendit.

JUST. Valde nimirum illi ipsi quem dicis sermones de me habiti profuere, qui undecimviris traditus et coniectus in carcerem, de cicuta bibit infelix, quum nec gallum reddidisset Æsculapio: in tantum superabant accusatores, contraria philosophantes de Injustitia.

6. JUP. Peregrina adhuc vulgo ista tempestate erat philosophia, ac pauci erant philosophantes: itaque non mirum erat in Anytum et Melitum inclinare judicia. Ut vero nunc res sunt, non vides quot pallia, et baculi, et peræ? ubique barba prolixa, et in sinistra liber, et pro te philosophantur omnes: plenæ sunt ambulationes turmatim et per phalanges sibi invicem occurrentium, et nemo est quin virtutis videri alumnus velit. Multi enim relictis quæ ad eum diem habuerant opificiis, ad peram ruentes et pallium, corpusque ad solem Æthiopum colore inficientes, extemporales philosophi ex cerdonibus aut fabris circumeunt, te tuamque laudantes virtutem. Itaque, quod est in proverbio, facilius aliquis in navigio cadens lignum non contingat, quam oculus quocumque respiciens non incidat in philosophum.

7. JUST. Quin illi ipsi metum mihi incutiunt, Jupiter, qui contendunt inter se, improbi in iis ipsis quæ de me disputant. Aiunt vero etiam plerosque illorum in disputationibus suis quidem me affectare, in rebus autem gereadis vel in domum suam non admittere, sed sine dubio exclusuros, si quando ad fores illorum veniam: dudum enim Injustitiam hospitio ab illis receptam.

JUP. Non omnes, filia, pravi sunt: satis vero fuerit, si vel in paucos aliquot bonos incidas. Verum abite jam, ut vel paucae hodie causæ judicentur.

8. MERC. Abeamus, Justitia, recta Sunium versus, paullum sub Hymetto ad sinistra Parnethis, ubi duo illa cacumina: videris enim dudum oblita esse viæ. Sed quid lacrimaris et lamentaris? noli metuere; non jam similis est sæculi conditio: mortui sunt illi Scirones, et Pityocampæ, et Busirides, et Phalarides, quos tum metuebās; jam vero Sapientia, et Academia, et Porticus tenent omnia; et undique te quærant, et de te disputant, inhiantes sicunde ad illos rursus devoles.

JUST. Tu enimvero, Mercuri, solus verum mihi dixeris, quippe qui frequenter cum illis sis atque verseris in

τε γυμνασίους καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ — καὶ ἀγοραῖος γὰρ εἶ καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κηρύττεις — ὅποιοι γεγέννηται καὶ εἰ δυνατόη μοι παρ' αὐτοῖς ἡ μονή.

ΕΡΜ. Νῆ Δ', ἀδικοῖν γὰρ ἂν πρὸς ἀδελφὴν σε οὔσαν μὴ λέγων· οὐκ ὀλίγα γὰρ πρὸς τῆς φιλοσοφίας ὠφελήνται οἱ πολλοὶ αὐτῶν· καὶ γὰρ εἰ μὴδὲν ἄλλο, αἰδοὶ γούν τοῦ σχήματος μετριώτερα διαμαρτάνουσι. Πλὴν ἀλλὰ καὶ μοχθηροῖς τισὶν ἐντεύξῃ αὐτῶν — χρὴ γὰρ, οἶμαι, τάληθ' ἰλέγειν — ἐνίοις δὲ ἡμισόφοις καὶ ἡμιπαύλοις· ἐτι γὰρ αὐτοὺς μετέβαπτεν ἡ φιλοσοφία παραλαβοῦσα. Ὅποσοι μὲν οὖν ἐς κόρον ἔπιον τῆς βαφῆς, χρηστοὶ ἀκριβῶς ἀπετελέσθησαν ἀμιγεῖς ἐτέρων χρωμάτων, καὶ πρὸς γε τὴν σὴν ὑποδοχὴν οὗτοι ἐτοιμότατοι· ὅσοι δὲ ὑπὸ τοῦ πάλαι ῥύπου μὴ ἐς βάθος παρεδέξαντο ὅσον δεισοποιὸν τοῦ φαρμάκου, τῶν μὲν ἄλλων ἀμείνους, ἀτελεῖς δὲ ὅμως καὶ μὴδ' οὐκ οὐ καὶ κατεστιγμένοι καὶ παρδαλιῶται τὴν χροάν. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ μόνον ψύσαντες ἔκτοσθεν τοῦ λέβητος ἄκρως τῷ δακτύλῳ καὶ ἐπιγρυσάμενοι τῆς ἀσβόλου ἱκανῶς οἴονται καὶ οὗτοι μεταβέβηθαι. Σοὶ μέντοι ὄγλον ὅτι μετὰ τῶν ἀρίστων ἡ διατριβὴ ἔσται.

9. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων ᾗδ' πλησιάζομεν τῇ Ἀττικῇ· ὥστε τὸ μὲν Σούνιον ἐν δεξιᾷ καταλίπομεν, ἐς δὲ τὴν ἀκρόπολιν ἀπενεύσωμεν ᾗδ'. Καὶ ἐπεὶ περ καταβέβηκαμεν, αὕτη μὲν ἐνταῦθα που ἐπὶ τοῦ πάγου κάθησο ἐς τὴν πύκνα ὁρῶσα καὶ περιμένουσα ἔστ' ἂν κηρύξῃ τὰ παρὰ τοῦ Διός, ἐγὼ δ' ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβὰς ῥᾶον οὕτως ἅπαντας ἐκ τοῦ ἐπηκόου προσκαλέσομαι.

ΔΙΚ. Μὴ πρότερον ἀπέλθης, ὦ Ἑρμῇ, πρὶν εἰπεῖν ὅστις οὗτος ὁ προσίων ἐστίν, ὁ κερασφόρος, ὁ τὴν σὺριγγα, ὁ λάσιος ἐκ τοῖν σκελοῖν.

ΕΡΜ. Τί φῆς; ἀγνοεῖς τὸν Πᾶνα, τῶν Διονύσου θεραπόντων τὸν βαχχικώτατον; Οὗτος ὅκει μὲν τὸ πρόσθεν ἂν τὸ Παρθένιον, ὑπὸ δὲ τὸν Δάτιδος ἐπίπλουν καὶ τὴν Μαραθῶναδε τῶν βαρβάρων ἀπόβασιν ἔχεν ἀκλήτος τοῖς Ἀθηναίοις ζύμυχρος, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου τὸ ὑπὸ τῇ ἀκρόπολει σπῆλαιον τοῦτο ἀπολαβόμενος οἰκεῖ μικρὸν ὑπὲρ τοῦ Πελασγικοῦ ἐς τὸ μετοίκιον ξυνηλῶν, καὶ νῦν ὡς τὸ εἶδος ἰδὼν ἡμᾶς ἐκ γειτόνων προσέρχεται δεξιωσόμενος.

10. ΠΑΝ. Χαίρετε, ὦ Ἑρμῇ καὶ Δίῃ.

ΔΙΚ. Καὶ σύ γε, ὦ Πᾶν μουσικώτατε καὶ πηδητικώτατε σατύρων ἅπάντων, Ἀθήνησι δὲ καὶ πολέμικώτατε.

ΠΑΝ. Τίς δαὶ ὑμᾶς, ὦ Ἑρμῇ, χρεῖα δεῦρ' ἤγαγεν;

ΕΡΜ. Αὕτη σοι διηγήσεται τὰ πάντα· ἐγὼ δ' εἴμι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὸ κήρυγμα.

ΔΙΚ. Ὁ Ζεὺς, ὦ Πᾶν, κατέπεμψε με ἀποκληρώσουσαν τὰς δίκας. Σοὶ δὲ πῶς τὰ ἐν Ἀθήναις ἔχει;

ΠΑΝ. Τὸ μὲν ὅλον οὐ κατ' ἀξίαν τιμῶσι με, ἀλλὰ πολὺ καταδέσμετον τῆς ἐλπίδος, καὶ ταῦτα τηλικούτων ἀπωσάμενος κυδοιμὸν τὸν ἐκ τῶν βαρβάρων. Ὅμως δὲ οἷς ἡ τρις τοῦ ἔτους ἀνιόντες ἐπιλεξάμενοι τράγον

gymnasiis et in foro (nam forensis es et in conclonibus praekonium facis), quales tacti sint, et an fieri possit ut apud illos ego maneam.

MERC. Sane potest : injustus enim sim, si tibi, sorori, non dicam : non parvum enim e philosophia fructum vulgus illorum cepit. Etenim, si nihil aliud, reverentia certe habitus moderatius aliquanto peccant. Verum enim vero etiam in pravos illorum quosdam incidis (nam verum, puto, dicendum est); in quosdam vero semisapientes et semipravos : etiamnum enim illos susceptos novo colore inficiebat philosophia. Quotquot igitur ad saturitatem biberunt illius tincturae, plane boni facti sunt, colore nullo admixto alio : atque ad te recipiendam hi sunt paratissimi. Qui vero pra antiquis sordibus non satis profunde receperunt vim illam medicamenti penetrabilem, hi meliores quidem reliquis, imperfecti tamen, et ex albo varii, et punctis pardalium instar maculosi. Sunt vero qui, ubi extra solummodo summo digito alienum contingere, fuligine inuncta, satis ipsi quoque mutasse colorem sibi videntur. Apertum vero, futuram tibi consuetudinem esse cum optimis.

9. Sed dum loquimur, jam appropinquamus Atticae. Itaque relicto a dextris Sunio ad arcem jam deflectamus : et quandoquidem modo descendimus, ipsa quidem hic in colle consideas concionem prospiciens, exspectansque dum mandata a Jove edixero : ego vero conscensa arce sic facilius omnes de loco ad exaudiendum apto advocavero.

JUST. Noli prius abire, Mercuri, quam dixeris quis sit ille ad nos viam affectans, cornutus, cum fistula, hirsutis cruribus.

MERC. Quid ais? Pana ignoras, illum Bacchi famulorum maxime bacchicum? Hic olim quidem ad Parthenium habitabat, sub appulsum vero Datidis et escensionem barbarorum in Marathonam non vocatus auxilio venit Atheniensibus, et ab eo inde tempore istam sub arce speluncam nactus, ibi habitat prope Pelasgicum, censeturque inter inquilinos, et nunc, ut probabile est, ex propinquo nos visos salutat accedit.

10. ΠΑΝ. Salvete, Mercuri et Justitia.

JUST. Tu quoque salve, Pan canendi et saltandi inter satyros omnes peritissime, Athenis vero etiam pugnacissime!

ΠΑΝ. Quodnam vos, Mercuri, negotium huc deduxit?

MERC. Haec tibi narrabit omnia : ego ad arcem eo et praekonium.

JUST. Denisit me, Pan, ad sortienda judicia Jupiter. Tibi vero quomodo Athenis vivitur?

ΠΑΝ. In universum non pro dignitate me colunt, sed multo quam speraveram tenuius, idque quum tantum represserim tumultum ex barbaris. Tamen bis aut ter anno ascendentes, delectum caprum non castratum mihi sacri-

ἐνορχιν θύουσί μοι πολλῆς τῆς κινάβρας ἀπόζοντα, εἴτα εὐωχοῦνται τὰ κρέα, ποιησάμενοί με τῆς εὐφροσύνης μάρτυρα καὶ ψιλῶ τιμήσαντες τῷ κρότῳ· ἀλλ' ἐγεί τινά μοι ψυχαγωγίαν ὁ γέλως αὐτῶν καὶ ἡ παιδιὰ.

11. ΔΙΚ. Τὰ δ' ἄλλα, ὦ Πάν, ἀμείνους πρὸς ἀρετὴν ἐγένοντο ὑπὸ τῶν φιλοσόφων;

PAN. Τίνας λέγεις τοὺς φιλοσόφους; ἄρ' ἐκείνους τοὺς κατηρεῖς, τοὺς ξυνάμα πολλοὺς, τοὺς τὸ γένειον δμοίους ἐμοί, τοὺς λάλους;

ΔΙΚ. Καὶ μάλα.

PAN. Οὐκ οἶδα ὧς δ τι καὶ λέγουσιν οὐδὲ ξυνίημι τὴν σοφίαν αὐτῶν· ὁρεῖος γὰρ ἐγὼ καὶ τὰ κομψὰ ταῦτα ῥημάτια καὶ ἀστικά οὐ μεμάθηκα, ὦ Δίκη· πόθεν γὰρ ἐν Ἀρκαδίᾳ σοφιστὴς ἢ φιλόσοφος; μέχρι τοῦ πλαγίου αὐλοῦ καὶ τῆς σύριγγος ἐγὼ σοφός, τὰ δ' ἄλλα αἰπόλος καὶ χορευτὴς καὶ πολεμιστὴς, ἦν δέη. Πλὴν ἀλλὰ ἀκούω γε αὐτῶν αἰ κερχαγόντων καὶ ἀρετὴν τινα καὶ ιδέας καὶ φύσιν καὶ ἀσώματα διεξιόντων, ἀγνωστα ἐμοὶ καὶ ξένα ὀνόματα. Καὶ τὰ πρῶτα μὲν εἰρηνικῶς ἐνάρχονται τῶν πρὸς ἀλλήλους λόγων, προΐουσης δὲ τῆς ξυνουσίας ἐπιτείνουνσι τὸ φθέγμα μέγχι πρὸς τὸ ὄρθιον, ὥστε υπερδιατεινομένων καὶ ἅμα λέγειν ἐθελόντων τό τε πρόσωπον ἐρυθριᾷ καὶ ὁ τράχηλος οἰδεῖ καὶ αἱ φλέβες ἐξανίστανται ὥσπερ τῶν αὐλητῶν, ὅπταν ἐς στενὸν τὸν αὐλὸν ἐμπνεῖν βιάζωνται. Διαταράξαντες γοῦν τοὺς λόγους καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπισκοπούμενον ξυγγέαντες ἀπέρχονται λοιδορησάμενοι ἀλλήλους· οἱ πολλοὶ τὸν ἰδρωτὰ ἐκ τοῦ μετώπου ἀγκύλω τῷ δακτύλῳ ἀποξυόμενοι, καὶ οὗτος κρατεῖν ἐδοξεν ὅς ἂν μεγαλοφρονότερος αὐτῶν ἦ καὶ θρασύτερος καὶ διαλυομένων ἀπέλθῃ ὑπερος. Πλὴν ἀλλ' ὅ γε λεῶς ὁ πολὺς τεθῆπασιν αὐτοὺς, καὶ μάλιστα ὁπόσους μὴδὲν τῶν ἀναγκαιότερων ἀσχολεῖ, καὶ παρεστᾶσι πρὸς τὸ θράσος καὶ τὴν βοήν κερχλημένοι. Ἐμοὶ μὲν οὖν ἀλαζόνες τινὲς ἐδόκουν ἀπὸ τούτων καὶ ἡνιώμην ἐπὶ τῇ τῷ πόνῳ δμοιότητι. Εἰ δὲ καὶ ὀκνηρελές τι ἐνῆν τῇ βοῇ αὐτῶν καὶ τι ἀγαθὸν ἐκ τῶν ῥημάτων ἐκείνων ἀνεφύετο αὐτοῖς, οὐκ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι. Πλὴν ἀλλ' εἰ γε δεῖ μὴδὲν ὑποστειλόμενον τάληθές διηγήσασθαι — οἰκῶ γὰρ ἐπὶ σκοπῇ, ὡς ὁρᾷς — πολλοὺς αὐτῶν ᾗδῃ πολλάκις ἐθεασάμην περὶ δαίτην ὄψιν ...

12. ΔΙΚ. Ἐπίσχε, ὦ Πάν. Οὐχ ὁ Ἑρμῆς σοὶ κηρύττειν ἐδοξεν;

PAN. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΡΜ. Ἀκούετε λεῶ, ἀγορὰν δικῶν ἀγαθῇ τύχῃ καταστησώμεθα τήμερον Ἐλαφβολῶντος ἐβδόμῃ ἱσταμένου. Ὅποσοι γραφὰς ἀπηνέγκαν, ἤκειν ἐς Ἀρεῖον πάγον, ἐνθα ἡ Δίκη ἀποκληρώσει τὰ δικαστήρια καὶ αὐτὴ παρέσται τοῖς δικάζουσιν, οἱ δικασταὶ ἐξ πάντων Ἀθηναίων, ὁ μισθὸς τριώβολον ἐκάστης δίχης, ἀριθμὸς τῶν δικαστῶν κατὰ λόγον τοῦ ἐγκλήματος. Ὅποσοι δὲ ἀποθέμενοι γραφὴν, πρὶν ἐσελθεῖν, ἀπέθανον, καὶ τούτους ὁ Δίακος ἀναπεμψάτω. Ἦν δέ τις ἄδικα δε-

ficant, hircosissime olentem; tum carnes epulantur, testem me advocantes lætitiæ, et tenui honorantes plausu: verum itamen affert quandam mihi oblectationem risus illorum et jocus.

11. JUST. Ceterum vero, Pan, an meliores ad virtutem facti sunt a philosophis?

PAN. Quosnam mihi narras philosophos? numquid illos demisso vultu, confertos, illos mento tenuis mihi similes, loquaces illos?

JUST. Sane.

PAN. Planissime nescio quid sibi velint, nec sapientiam illorum intelligo: monticola enim ego, et comtula ista dicta atque urbana non didici, Justitia: unde enim in Arcadia sophista aut philosophus? ad obliquam arundinem usque et fistulam ego sapiens; ceterum caprarum pastor, et saltator, et, si opus sit, pugnator. Verum audio tamen illos semper clamantes, et virtutem quandam, et species, et naturam, et expertia corporis proferentes, ignorabilia mihi et peregrina nomina. Ac primo quidem pacifice occipiunt suos inter se sermones; procedente vero disputatione, ad orthium usque modum vocem intendunt: adeo ut a nimia contentione atque simul dicendi studio et vultus rubescat, et intumescat cervix, et venæ surgant magis quam tibicinum, quando in angusta inflanda tibia vim sibi adhibent. Perturbatis igitur invicem sermonibus, et confuso questionis statu abeunt plerique conviciantes sibi invicem, sudorem de fronte digito incurvato detergentes: et ille vicisse videtur, qui vocalior est audaciorque et discedentibus abit ultimus. Interim vulgus illos stupet, maxime si quos nihil magis necessarium occupatos tenet, atque astant audacia illorum atque clamoribus defixi ac deliniti. Mihi vero his indicitiis vani homines esse videbantur, atque ferebam illam barbæ similitudinem. Utrum autem aliquid publice utile insit in illo eorum clamore, et boni quid ex verbis istis exoriatur ipsis, non equidem dixerim. Verum si absque dissimulatione rem ipsam dicere fas est (habito enim hic, ut vides, in specula), multos illorum sæpe jam vidi, sero vespere

12. JUST. Exspecta, Pan. Nonne Mercurius concionari tibi visus est?

PAN. Nempe.

MERC. Audito, popule. Forum judiciorum, quod felix faustumque sit, agamus hodie, Elaphebolionis incuntes septimo. Quicumque causas detulerunt, veniant in Areopagum: ibi Justitia sortietur dicas et ipsa æderit judicantibus. Judices ex omnibus Atheniensibus: merces uniuscujusque causæ triobolum: numerus judicum pro portione criminis. Quicumque vero dato libello ante, quam in judicium venirent, mortui sunt, eos quoque remittito Æacus.

δικάσθαι οἴηται, ἐφέσιμον ἀγωνιᾷται τὴν δίκην· ἡ δὲ ἐφεσις ἐπὶ τὸν Δία.

ΠΑΝ. Βαβαί τοῦ θορύβου, ἡλίχον, ὦ Δίκη, ἀνέβόσαν· ὡς δὲ καὶ σπουδῇ ξυνθέουσιν ἔλκοντες ἀλλήλους πρὸς τὸ ἀναντες εὐθὺ τοῦ Ἀρείου πάγου. Καὶ ὁ Ἑρμῆς δὲ ἦδη πάρεστιν. Ὡστε ὑμεῖς μὲν ἀμφὶ τὰς δίκας ἔχετε καὶ ἀποκληροῦτε καὶ διακρίνετε ὥσπερ ὑμῖν νόμος, ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸ σπήλαιον ἀπελθὼν συρίζομαι τι μέρος τῶν ἐρωτικῶν, ὃ τὴν Ἥλῳ εἴωθα ἐπικερτομεῖν· ἀκροάσεων δὲ καὶ λόγων τῶν δικανικῶν ἄλις ἔχει μοι ὁσημέραι τῶν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ δικαζομένων ἀκούοντι.

13. EPM. Ἄγε, ὦ Δίκη, προσκαλῶμεν.

ΔΙΚ. Εὖ λέγεις. Ἀθρόοι γοῦν, ὡς ὄρεῖς, ξυνθέουσι θορυβοῦντες ὥσπερ οἱ σφῆκες περιδομοῦντες τὴν ἀκραν.

ΑΘΗΝΑΙΟΣ. Εἰληφά σε, ὦ κατάρατε.

ΑΛΛΟΣ. Συκοφαντεῖς.

ΑΛΛ. Δώσεις ποτὲ ἦδη τὴν δίκην.

ΑΛΛ. Ἐξελέγξω σε δεινὰ εἰργασμένον.

ΑΛΛ. Ἐμοὶ πρῶτῳ ἀποκληρώσω.

ΑΛΛ. Ἐπου, μιὰρὲ, πρὸς τὸ δικαστήριον.

ΑΛΛ. Μὴ ἄγχε με.

ΔΙΚ. Οἶσθα ὁ δράσομεν, ὦ Ἑρμῆ; τὰς μὲν ἄλλας δίκας ἐς τὴν αὐρίον ὑπερβαλώμεθα, τήμερον δὲ κληροῶμεν τὰς τοιαύτας, ὅποσαι τέχναις ἢ βίοις ἢ ἐπιστήμασι πρὸς ἀνδρας εἰσὶν ἐπηγγελμένοι. Καὶ μοι ταύτας ἀνάδος τῶν γραφῶν.

EPM. Μέθῃ κατὰ τῆς Ἀκαδημείας ὑπὲρ Πολέμωνος ἀνδραποδισμού.

ΔΙΚ. Ἐπτά κλήρωσον.

EPM. Ἡ Στοὰ κατὰ τῆς Ἥδονης ἀδικίας, ὅτι τὸν ἐραστὴν αὐτῆς Διονύσιον ἀπεδοικολόγησε.

ΔΙΚ. Πέντε ἱκανοί.

EPM. Περί Ἀριστίππου Τρυφῆ πρὸς Ἀρετὴν.

ΔΙΚ. Πέντε καὶ τούτοις δικασάτωσαν.

EPM. Ἀργυραμοιβικὴ δρασμοῦ Διογένηι.

ΔΙΚ. Τρεῖς ἀποκληρώου μόνους.

EPM. Γραφικὴ κατὰ Πύρρῳνος λειποταξίου.

ΔΙΚ. Ἐννέα κρινάτωσαν.

14. EPM. Βούλει καὶ ταύτας ἀποκληρῶμεν, ὦ Δίκη, τὰς δύο, τὰς πρῶν ἀπεννηγεμένας κατὰ τοῦ ῥήτορος;

ΔΙΚ. Τὰς παλαιὰς πρότερον διανύσωμεν· αὗται δὲ ἐς ὕστερον δεδικάσονται.

EPM. Καὶ μὴ δημοιᾷ γε καὶ αὗται καὶ τὸ ἔγκλημα, εἰ καὶ μὴ παλαιόν, ἀλλὰ παραπλήσιον τοῖς προαποκληρωμένοις· ὥστε ἐν τούτοις δικασθῆναι ἄξιον.

ΔΙΚ. Ἐουκας, ὦ Ἑρμῆ, χαριζομένῳ τὴν δέησιν· ἀποκληρῶμεν δὲ ὅμως, εἰ δοκεῖ, πλὴν ἀλλὰ ταύτας μόνας· ἱκαναὶ γὰρ αἱ ἀποκεκληρωμέναι. Δὸς τὰς γραφάς.

EPM. Ῥητορικὴ κακώσεως τῷ Σύρῳ· Διάλογος τῷ αὐτῷ ὕβρεως.

Si quis injuste in sua causa judicatum esse putet, provocatio certabit : est autem ad Jovem provocatio.

PAN. Vah tumultus! quantos tollunt, Justitia, clamores! quam studiose vero concurrunt, trahentes alii alios arduo ascensu in collem Martium! Jam autem adest etiam Mercurius. Itaque vos quidem occupaminor in judiciis, et sortiminor, et judicote, ut vobis legitimum est : ego vero ubi discessero in speluncam, fistula canam cantilenam quandam amatoriam, qua cavillari soleo Echonem; auditionum vero et judiciorum orationum satias mihi est, qui quotidie in Areopago litigantes audiam.

13. MERC. Age, Justitia, advocemus.

JUST. Bene mones. Densi enim, ut vides, cum tumultu accedunt, vesparumque instar hominum circa arcem faciunt.

ATHENIENSIS. Teneo te, sceleste.

ALIUS. Calumniator es.

ALIUS. Dabis tandem aliquando poenas.

ALIUS. Convincam te fecisse horribilia.

ALIUS. Mihi prius sortire.

ALIUS. Sequere in jus, impure.

ALIUS. Noli mihi collum obtorquere.

JUST. Scin' quid agamus, Mercuri? causas alias differamus in crastinum : hodie vero sortiamur illas, quæ ab artibus vel vitæ generibus vel scientiis contra viros delatæ sunt. Et cedo hujus mihi generis libellos.

MERC. Ebrietas contra Academiam pro Polemone, plagii.

JUST. Sortire septem judices.

MERC. Porticus contra Voluptatem, injuriarum, quod suum amatorem Dionysium abduxit.

JUST. Quinque sufficiunt.

MERC. De Aristippo Voluptas contra Virtutem.

JUST. Quinque et his litem judicanto.

MERC. Mensaria fugæ crimen intendit Diogeni.

JUST. Tres solos sortire.

MERC. Pictoria contra Pyrrhonem deserti ordinis.

JUST. Novem judicent.

14. MERC. Visne illas quoque sortiamur, Justitia, duas nuperas, delatas illas contra rhetorem?

JUST. Antiquas prius dirimamus : hæc posterius judicabuntur.

MERC. Verum similes illæ quoque, et crimen, licet novum, tamen finitimum his quæ modo sortiti sumus. Itaque inter hæc judicari æquum est.

JUST. Videris, Mercuri, gratificari velle alicujus preces. Sortiamur tamen, si videtur, verum solas hasce; satias multæ enim sunt illæ quas sumus sortiti. Cedo libellos.

MERC. Rhetorica malæ tractationis dicam scribit Syro; Dialogus eidem, contumeliæ.

ΔΙΚ. Τίς δαί οὗτός ἐστιν; οὐ γὰρ ἐγγέγραπται τοῦνομα.

ΕΡΜ. Οὕτως ἀποκλήρου, τῷ ῥήτορι τῷ Σύρω· κωλύει γὰρ οὐδὲν καὶ ἄνευ τοῦ ὀνόματος.

ΔΙΚ. Ἴδού, καὶ τὰς ὑπερορίους ἤδη Ἀθήνησιν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ ἀποκληρώσομεν, ἃς ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην καλῶς εἶχε δεδικασθαι. Πλὴν ἀλλὰ κλήρου ἑνδεκα τοὺς αὐτοὺς ἑκατέρω τῶν δικῶν.

ΕΡΜ. Εὖ γε, ὦ Δίκη, φείδῃ μὴ πολὺ ἀναλίσκεσθαι τὸ δικαστικόν.

15. ΔΙΚ. Οἱ πρῶτοι καθιζέτωσαν τῇ Ἀκαδημείᾳ καὶ τῇ Μέθῃ· σὺ δὲ τὸ ὕδωρ ἔρχει. Προτέρω δὲ σὺ λέγε ἢ Μέθῃ. Τί σιγᾷ καὶ διανεύεις; Μάθε, ὦ Ἑρμῆ, προσελθὼν.

ΕΡΜ. Οὐ δύναμαι, φησί, τὸν ἀγῶνα εἰπεῖν ὑπὸ τοῦ ἀκράτου τὴν γλῶτταν πεπεδημένην, μὴ καὶ γελοῖα δρῶν ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Μόγις δὲ καὶ ἔστηκεν, ὥς ὁρᾷς.

ΔΙΚ. Οὐκοῦν συνήγορον ἀναβιβασάσθω τῶν δεινῶν τούτων τινά· πολλοὶ γὰρ οἱ καὶ ἐπὶ τριωδόλῳ διαρραγῆναι ἔτοιμοι.

ΕΡΜ. Ἄλλ' οὐδὲ εἰς ἐθελήσει ἐν γε τῇ φανερῇ συναγορεύσαι Μέθῃ· πλὴν εὐγνώμονά γε ταῦτα εἰκεν δέξομαι.

ΔΙΚ. Τὰ ποῖα;

ΕΡΜ. Ἡ Ἀκαδημία πρὸς ἀμφοτέρους αἰεὶ παρεσκεύασται τοὺς λόγους καὶ τοῦτ' ἀσχεῖ τάναντία καλῶς δύνασθαι λέγειν. Αὕτη τοίνυν, φησὶν, ὑπὲρ ἐμοῦ πρότερον εἰπάτω, εἴτα ὕστερον ὑπὲρ ἐαυτῆς ἔρεῖ.

ΔΙΚ. Καὶν μὲν ταῦτα, εἰπέ δὲ ὅμως, ὦ Ἀκαδημία, τὸν λόγον ἑκάτερον, ἐπεὶ σοὶ ῥᾶδιον.

16. ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ. Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρότερά τὰ ὑπὲρ τῆς Μέθης· ἐκείνης γὰρ τό γε νῦν βέον. Ἡδίκηται δὲ ἡ ἀλλοία τὰ μέγιστα ὑπὸ τῆς Ἀκαδημείας ἐμοῦ, ἀνδράποδον δὲ μόνον εἶχεν εὖνουν καὶ πιστὸν αὐτῇ, μηδὲν αἰσχρὸν ὄν πράξειεν οἴομενον, ἀραιρεθεῖσα τὸν Πολέμωνα ἐκείνον, ὃς μεθ' ἡμέραν ἐκώμαζε διὰ τῆς ἀγορᾶς μέσης ψαλτρίας ἔχων καὶ καταδόμενος ἔωθεν ἐς ἐσπέραν, μεθύων αἰεὶ καὶ κραιπαλῶν καὶ τὴν κεφαλὴν τοῖς στεφάνοις διηνησιμένος. Καὶ ταῦτα ὅτι ἀληθῆ, μάρτυρες Ἀθηναῖοι ἅπαντες, οἱ μὴδὲ πώποτε νήροντα Πολέμωνα εἶδον. Ἐπεὶ δὲ ὁ καχοδαίμων ἐπὶ τὰς τῆς Ἀκαδημείας θύρας ἐκώμασεν, ὥσπερ ἐπὶ πάντας εἰώθει, ἀνδραποδισαμένῳ αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς Μέθης ἀρπάσασα μετὰ βίας καὶ πρὸς αὐτὴν ἀπαγαγοῦσα ὑδροποτεῖν τε κατηνάγκασε καὶ νῆφειν μετεδίδαξε καὶ τοὺς στεφάνους περιέσπασε καὶ δεῖον πίνειν κατακείμενον, ῥημάτια σχολιά καὶ δύστηνα καὶ πολλῆς φροντίδος ἀνάμεστα ἐπαίδευσεν· ὥστε ἀντὶ τοῦ τέως ἐπανθούστος αὐτῷ ἐρυθμάτος ὡχρὸς δὲ αἰλίος καὶ βικνὸς τὸ σῶμα γεγέννηται, καὶ τὰς ὥδ' ἀπάσας ἀπομαθὼν δσιτος ἐνίστε καὶ διψαλὸς ἐς μέσην ἐσπέραν κέθεται ληρῶν ὅποια πολλὰ ἢ Ἀκαδημία ἐγὼ ληρεῖν διδάσκω. Τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι καὶ λοιδορεῖται τῇ

JUST. Quis hic est? neque enim ascriptum est nomen.

MERC. Sic modo sortire, Rhetori Syro; nihil enim impedit etiam sine nomine.

JUST. En jam transmontanas etiam Athenis in Areopago sortiemur dicas; quas trans Euphraten judicatas esse oportebat. Verum sortire undecim, eosdem utrique dicæ.

MERC. Bene tu quidem, Justitia; parca es, ne multum insumatur in mercedem judicum.

15. JUST. Primi sedeant Academæ et Ebrietati. Tu vero aquam infunde. Prior tu dic, Ebrietas. Quid tacet et nutat? Accede, Mercuri, et audi.

MERC. Non possum, ait, causam meam agere mero composita lingua, ne ludibrium debeam in judicio. Vix autem stat, ut vides.

JUST. Itaque patronum adhibeat, de acribus illis aliquem: multi enim sunt vel de triobolo dirumpere separati.

MERC. Sed nemo unus temere volet causam Ebrietatis palam suscipere. Et tamen cum ratione istuc videtur petere.

JUST. Quidnam?

MERC. Academia semper in utramque partem dicere parata est, et hoc ipsum meditatur, contraria bene posse dicere. Hæc ergo, ait, pro me primum dicat, deinde posterius pro se verba faciet.

JUST. Nova quidem ista ratio. Sed dic tamen, Academia, utramque causam, quando tibi facile est.

16. ACADEMIA. Audite, iudices, primum quæ pro Ebrietate dicentur: illius enim nunc aqua fluit. Maxima vero infelix injuria a me, Academia, affecta est, mancipio, quod solum habebat amicum et fidele sibi, quod nihil eorum quæ ipsa agebat turpe putaret, privata, isto, dico, Polemone: qui interdum commissabundus vagabatur per forum medium, cum psaltriis, canentibus aures præbens a mane inde ad vespem, ebrius semper, vino gravis, florens caput sertis redimitus. Hæc vera esse, testes Athenienses universi, qui non unquam sobrium viderunt Polemonem. Quum autem ad Academias portas commissatum venisset infelix, ut ad alios omnes solebat, illa plagio usa, vi ereptum e manibus Ebrietatis ad se deduxit, aquam bibere coegit, sobrium esse de novo instituit, coronas ei detraxit, et quum in lecto bibendum esset, tortuosas illum quasdam voculas miserisque et multæ sollicitudinis plenas edocuif. Itaque pro illo, qui tum in ipso efflorescebat, rubore pallidus miser ille et rugosus corpore factus est; et cantilenarum omnium oblitus, sine cibo nonnunquam et sitiens, ad mediam usque vespem desidet inter nugas, quas multas ego, Academia, nugari doceo. Maximum vero illud, quod

Μέθη πρὸς ἐμοῦ ἐπαρθείς καὶ μυρία κακὰ διεξέργεταί
ἐν ἐρί αὐτῆς. Εἴρηται σχεδὸν πὰ ὑπὲρ Μέθης. Ἦδη
καὶ ὑπὲρ ἐμαυτῆς ἐρῶ, καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐμοὶ βρυσάτω.

ΔΙΚ. Τί ἄρα πρὸς ταῦτα ἐρεῖ; Πλὴν ἄλλ' ἔγχει
τὸ ἴσον ἐν τῷ μέρει.

17. ΑΚΑΔ. Οὕτωσι μὲν ἀκοῦσαι πάνυ εὐλογα, ὧς
ἄνδρες δικασταί, ἡ ζυνήγορος εἰρῃκεν ὑπὲρ τῆς Μέθης,
εἰ δὲ καμῶ μετ' εὐνοίας ἀκούσαίτε, εἰσεσθε ὡς οὐδὲν
αὐτὴν ἡδίκηκα· τὸν γὰρ Πολέμωννα τούτον, ὃν φησὶν
ἐαυτῆς οἰκέτην εἶναι, περικοτά οὐ φαύλους οὐδὲ κατὰ
τὴν Μέθην, ἀλλ' οἰκεῖον ἐμοὶ καὶ τὴν φύσιν ὁμοιον,
προαρπάσασα νέον ἔτι καὶ ἀπαλὸν ὄντα ζυγαυονίζο-
μένης τῆς Ἥδωνης, ἥπερ αὐτῇ τὰ πολλὰ συνυπουργεῖ,
διέφθειρε τὸν ἀθλίον τοῖς κόμοις καὶ ταῖς ἐταίραις
παρασχοῦσα ἔκδοτον, ὡς μηδὲ μικρὸν αὐτῇ τῆς αἰδοῦς
ὑπολείπεσθαι· καὶ ἃ γε ὑπὲρ ἐαυτῆς λέγεσθαι μικρὸν
ἐμπροσθεν ὤτετο, ταῦτα ὑπὲρ ἐμοῦ μᾶλλον εἰρῇσθαι νο-
μίσαστε· περιῆγει γὰρ ὁ κακοδαίμων ἔωθεν ἐστεφανω-
μένους κραιπαλῶν διὰ τῆς ἀγορᾶς μέσης, καταυλούμενος,
οὐδέποτε νήρων, κυμαζῶν ἐπὶ πάντας, ὕβρις τῶν προ-
γόνων καὶ τῆς πόλεως ὅλης καὶ γέλως τοῖς ξένοις· ἐπεὶ
μέντοι γε παρ' ἐμέ ἦκεν, ἐγὼ μὲν ἔτυχον, ὥσπερ εἴωθα
ποιεῖν, ἀναπεπταμένων τῶν θυρῶν πρὸς τοὺς παρόντας
τῶν ἐταίρων λόγους τινὰς περὶ ἀρετῆς καὶ σωφροσύνης
διεξιούσα· ὁ δὲ μετὰ τοῦ αὐλοῦ καὶ τῶν στεφάνων
ἐπιστάς τὰ μὲν πρῶτα ἐβόα καὶ ζυγχεῖν ἡμῶν ἐπειρᾶτο
τὴν ζυνοσίαν ἐπιταράξας τῇ βοῇ· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἡμεῖς
ἐπεφροντίκειμεν αὐτοῦ, κατ' ὀλίγον — οὐ γὰρ τέλειον
ἦν διάβροχος τῇ Μέθῃ — ἀνένηψε πρὸς τοὺς λόγους
καὶ ἀφαιρείται τοὺς στεφάνους καὶ τὴν αὐλητρίδα
κατεσιώπη καὶ ἐπὶ τῇ πορφυρίδι ἡσχύνετο, καὶ ὥσπερ
ἐξ ὕπνου βαθείος ἀνεγρόμενος ἑαυτὸν τε εὐώρα ὅπως
διέκειτο καὶ τοῦ πάλαι βίου κατεγίγνωσκε, καὶ τὸ μὲν
ἐρύθημα τὸ ἐκ τῆς Μέθης ἀπῆνθει καὶ ἡρπνίζετο,
ἡρυθρία δὲ κατ' αἰδῶ τῶν δρωμένων, καὶ τέλος ἀπο-
δρᾶς ὥσπερ εἶχεν ἡτομολήσας παρ' ἐμέ, οὐτ' ἐπικαλε-
σαμένης οὔτε βιασαμένης, ὡς αὐτῇ φησὶν, ἐμοῦ, ἀλλ'
ἐκὼν αὐτὸς ἀμείνων ταῦτα εἶναι ὑπολαμβάνων. Καί μοι
ἤδη κάλει αὐτὸν, ὅπως καταμάθῃτε ὃν τρόπον διάκει-
ται πρὸς ἐμοῦ. Τούτον, ὧς ἄνδρες δικασταί, παραλα-
βοῦσα γελώεις ἔχοντα καὶ μήτε φωνὴν ἀφιέναι μήτε
ἐστάναι ὑπὸ τοῦ ἀκράτου δυνάμενον ὑπέστρεψα καὶ
ἀνένηψα καὶ ἀντὶ ἀνδραπόδου κόσμιον ἄνθρωπον καὶ
σώφρονα καὶ πολλοῦ ἀξίον τοῖς Ἑλλήσιν ἀπέδειξα· καί
μοι αὐτὸς τε χάριν οἶδεν ἐπὶ τούτοις καὶ οἱ προσήκον-
τες ὑπὲρ αὐτοῦ. Εἴρηκα· ὑμεῖς δὲ ἤδη σκοπεῖτε πο-
τέρᾳ ἡμῶν ἀμείνων ἢν αὐτῷ συνείναι.

18. ΕΡΜ. Ἄγε δὴ, μὴ μέλλετε, ψηφοφορήσατε,
ἀνάστητε· καὶ ἄλλοις χρὴ δικάζειν.

ΔΙΚ. Πάσαις ἡ Ἀκαδήμεια κρατεῖ πλὴν μιᾶς.

ΕΡΜ. Παράδοξον οὐδὲν, εἶναι τινα καὶ τῇ Μέθῃ
τιθέμενον.

19. Καθίσστε οἱ τῇ Στοᾷ πρὸς τὴν Ἥδωνην λαχόν-

etiam maledicit Ebrietati incitatus a me, et sexcenta de ea
mala narrat. Dicta sunt fere quæ pro Ebrietate debebant.
Jam etiam pro me agam : et hinc mihi fluat clepsydra.

JUST. Quid tandem ad hæc dicet? Sed æquum vicissim
infunde.

17. ACAD. Sic quidem omnino rationabilia auditu, judi-
ces, pro Ebrietate dixit patrona : sin vero me etiam benevole
audieritis, quam nulla istam injuria affecerim, cognoscetis.
Nam Polemonem illum, quem suum ait servum, non male
natum, neque pro Ebrietate, sed mihi familiarem et ingenio
similem, præripuerat juvenem adhuc et tenerum, adjuvante
Voluptate, quæ ipsi frequenter ministrat, corruptique mi-
serum, commissationibus et meretricibus dedititium tradens,
ut ne paullum quidem pudoris illi relinqueretur. Atque ea
quæ pro se dici paulo ante putabat, pro me potius dicia
putatote : circumibat enim infelix ille jam mane diei corona-
tus, crapula gravis, per medium forum, tibiis aures præ-
bens, neque unquam sobrius, commissatum veniens ad quos-
cumque, contumelia majorum suorum et totius civitatis,
risus hospitibus. Verum ad me quum venisset, equidem, ut
facere soleo, apertis januis ad sodalium qui præsentem erant
verba forte faciebam de virtute et temperantia. At ille
cum tibia et coronis astans primo quidem clamabat, tenta-
batque nos confundere, turbans clamore nostram disputa-
tionem : quum vero nihil illum curaremus, paulatim (ne-
que enim plane ab Ebrietate permaduerat) ad sobrietatem
ab illa disputatione rediit, et aufert coronas, et tacere jube-
bat tibicinam, et purpuræ illum pudebat : et tanquam e
profundo somno expergefactus, tum se, quomodo affectus
esset, inspiciebat, tum vitam condemnabat superiorem.
Hinc ille ab Ebrietate rubor deflorescens evanuit, quum a
pudore potius eorum quæ fecerat erubesceret : et tandem,
ut erat, ad me venit transfuga, neque vocantem, neque
vim adhibentem, ut ista dicit; sed quod ipse sua sponte
hæc meliora putaret. Et jam illum mihi voca, ut discatis
quomodo erga me sit affectus. Hunc ego, judices, quum
accepissem ridicule se habentem, et neque vocem mittere
neque stare præ mero valentem, converti, ad sobrietatem
reduxi, et pro mancipio virum honestum et sobrium et
quantivis pretii Græcis reddidi : et mihi tum ipse gratiam
habet harum rerum causa, tum pro ipso necessarij. Dixi.
Vos vero jam considerate, cum ultra nostrum esse illi fuerit
melius.

18. MERC. Age sane, nolite cunctari, ferte suffragia,
surgite : judicare oportet etiam alios.

JUST. Omnibus, una excepta, vincit Academia.

MERC. Mirum non est esse aliquem qui suum Ebrietati
etiam calculum adjecerit.

19. Sedete jam quibus sortito obvenit judicare causam

τες περί τοῦ ἔραστοῦ δικάζειν· ἐγκέχυται τὸ ὕδωρ. Ἡ κατάγραφος ἡ τὰ ποικίλα σὺ ἤδη λέγε.

20. ΣΤΟΑ. Οὐκ ἀγνοῶ μὲν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὡς πρὸς εὐπρόσωπόν μοι τὴν ἀντίδικον ὁ λόγος ἔσται, ἀλλὰ καὶ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ὁρῶ πρὸς μὲν ἐκείνην ἀποβλέποντας καὶ μειδιῶντας πρὸς αὐτήν, ἐμοῦ δὲ καταφρονούντας, ὅτι ἐν χρῶι χέκαρμαι καὶ ἀρρενωπὸν βλέπω καὶ σκυθρωπὴ δοκῶ· ὁμῶς δὲ, ἣν ἐβελήσθητε ἀκοῦσαί μου λεγούσης, θαρρῶ πολὺ δικαιοτέρα ταύτης εἶρεῖν. Τοῦτο γάρ τοι καὶ τὸ παρὸν ἐγκλημὰ ἔστιν, ὅτι οὕτως ἑταιρικῶς ἐσκευασμένη τῷ ἐπαγωγῷ τῆς ὀφείως ἔραστὴν ἐμὸν ἄνδρα τότε σωφρονα τὸν Διονύσιον φανακίσασα πρὸς ἑαυτὴν περιέσπασε, καὶ ἦν γε οἱ πρὸ ὑμῶν δίκην ἐδίκασαν τῇ Ἀκαδημείᾳ καὶ τῇ Μέλῃ, ἀδελφῇ τῆς παρουσίας δίκης ἔστιν· ἐξετάζεται γὰρ ἐν τῷ παρόντι πότερα χοίρων δίκην κατὰ νενευκότας ἡδόμενους χρῆ βιοῦν οὐδὲν σεμνὸν οὐδὲ μεγαλόφρον ἐπινοοῦντας ἢ ἐν δευτέρῳ τοῦ καλῶς ἔχοντος ἡγησαμένους τὸ τερπνὸν ἐλευθέρους ἐλευθέρως φιλοσοφεῖν, μήτε τὸ ἀλγεινὸν ὡς ἄμαχον δεδιότας μήτε τὸ ἥδῃ ἀνδραποδωδῶς προαιρουμένους καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ζητοῦντας ἐν τῷ μέλει καὶ ταῖς ἰσχυαῖς. Τοιαῦτα γὰρ αὕτη δελέατα τοῖς ἀνόητοις προτείνουσα καὶ μορμολυττομένη τῷ πόνῳ προσάγεται αὐτῶν τοὺς πολλοὺς, ἐν οἷς καὶ τὸν δεῖλαιον ἐκείνον ἀφηνιάσαι ἡμῶν ἐποίησε νοσοῦντα ττηρήσασα· οὐ γὰρ ἂν ὑγιαίνων ποτὲ προσήκατο τοὺς παρὰ ταύτης λόγους. Καίτοι τί ἂν ἐγὼ γε ἀγανακτοίην κατ' αὐτῆς, ὅπου μὴδὲ τῶν θεῶν φείδεται, ἀλλὰ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν διαβάλλει; ὥστε εἰ σωφρονεῖτε, καὶ ἀσεβείας ἂν δίκην λάβοιτε παρ' αὐτῆς. Ἦκουον δὲ ἐγὼ γε ὡς οὐδὲ αὕτη παρεσκευάσται ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἀλλὰ τὸν Ἐπίκουρον ἀναβιάσεται συναγορεύσοντα· οὕτως ἐντρύφῃ τῷ δικαστηρίῳ· πλὴν ἀλλὰ ἐκείνᾳ γε αὐτὴν ἐρωτᾶτε, οἷός ἂν οἷεσται γενέσθαι τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν ὑμέτερον Θησέα, εἰ πεισιβέντες τῇ ἡδονῇ ἔφυγον τοὺς πόνους· οὐδὲ γὰρ ἂν ἐκώλυε μεστὴν ἀδικίας εἶναι τὴν γῆν, ἐκείνων μὴ πονησάντων. Ταῦτα εἶπον οὐ πᾶν τοῖς μακροῖς τῶν λόγων χαίρουσα. Εἰ δέ γε ἐβελήσκει κατὰ μικρὸν ἀποκρίνασθαι μοι συνερωτωμένη, τάχιστα ἂν γνωσθεῖν τὸ μὴδὲν οὔσα. Πλὴν ἀλλὰ ὑμεῖς γε τῶν ὀρκίων μνημονεύσαντες ψηφίσασθε ἥδη τὰ εὐόρκα μὴ πιστεύσαντες Ἐπικούρῳ λέγοντι μὴδὲν ἐπισκοπεῖν τῶν παρ' ἡμῖν γιγνομένων τοὺς θεούς.

ΕΡΜ. Μετάσθη. Ὁ Ἐπίκουρος ὑπὲρ τῆς Ἥδωνης λέγε.

21. ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Οὐ μακρὰ, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ· δεῖ γὰρ οὐδὲ πολλῶν μοι τῶν λόγων· ἀλλ' εἰ μὲν ἐπιδόξαι τιςιν ἢ φαρμάκοις ὄν φησιν ἑαυτῆς ἔραστὴν ἢ Στοά τὸν Διονύσιον κατηγάγεσε ταύτης μὲν ἀπέχεσθαι, πρὸς ἑαυτὴν δὲ ἀποβλέπειν ἢ Ἥδονη, φαρμακίᾳ ἂν εἰκότως ἔδοξε καὶ ἀδικεῖν ἐκέρχίτο ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἔραστὰς μαγανεύουσα. Εἰ δέ τις ἐλεύθερος, ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πόλει, μὴ ἀπαγορευόντων τῶν νόμων, τὴν παρὰ ταύτης ἀηδῖαν μυσσάθει καὶ ἦν φησιν ἐπὶ

Porticus contra Voluptatem de amatore. Infusa jam est aqua. Tu jam, variis coloribus picta (Porcile), dicito.

20. PORTICUS. Non ignoro equidem, judices, quam speciosam contra adversariam mihi dicendum sit; quin vestrum etiam plerosque video coniectis in istam oculis ei arridere, me autem despiciere, quod in cute sum tonsa, virili vultu, et tristis atque severa videor: tamen, si volueritis audire me dicentem, confido multo me justiora præ ista dicturam. Nimirum hoc ipsum etiam præsens crimen est, quod meretrici ita ornata, illo vultu illice meum amatorem, virum tunc temperantem, Dionysium, deceptum ad se traduxit; quamque ante vos modo causam judicaverunt judices inter Academiam atque Ebrietatem, ea præsentī causæ gemina est: dispicitur enim nunc, utrum porcorum instar humum spectantes in voluptate vivere deceat, grave nihil nec magnanimum cogitantes; an post honestatem collocato quod delectat, liberos liberaliter philosophari, neque dolorem ut invictum quiddam metuentes, neque suave quod est mancipiorum more sequentes, quærentesque felicitatem in melle et ficibus. Tales enim escas imprudentibus ista proponens, et laborem velut terculamentum quoddam ostentans, plerosque ipsorum ad se allicit: in quibus etiam miserum istum, nostras ut habenas excuteret, adduxit, quum observasset agrotantem: neque enim sanus unquam orationem illius erat admissurus. Verum quid ego isti indignor, quæ ne diis quidem parcat, sed eorum calumnietur providentiam? Itaque si sanum sequi judicium volueritis, impietatis etiam pœnam ab ista sumseritis. Audi equidem neque ipsam ad dicendum se comparasse, sed Epicurum adducturam esse patronum: adeo tribunalis majestatem per delicias conculcat. Verum illud certe istam interrogare, quales putet futuros fuisse Herculem et vestrum Theseum, si, voluptatis castra secuti, fugissent labores: nihil enim impediēbat quominus injustitiæ plena esset terra, illis detractantibus laborem. Hæc dixi, non vehementer gaudens longis orationibus. Si vero voluerit in brevi altercatione mihi respondere, celerrime, quam nihil sit, intelligatur. Verum vos, jurisjurandi memores, religiose jam ite in suffragia, neu Epicuro credide dicenti nihil inspicere eorum quæ apud nos fiunt deos.

MERC. Transi. Tu, Epicure, pro Voluptate dicito.

21. EPICURUS. Non longa apud vos oratione utar, judices; neque enim multis mihi argumentis opus est: sed si quidem incantationibus quibusdam aut venenis, quem amatorem suum dicit Porticus, Dionysium, adegisset Voluptas, ab ista ut segregatus ad se respiceret; venefica visa merito, jam damnata esset injuriarum, usa nimirum veneficiis in amatores alienos. Si quis vero liber, in civitate libera, legibus non prohibentibus, exosus istius insuavitatem, et quam

κεφαλαίῳ τῶν πόνων τὴν εὐδαιμονίαν παραγίγνεσθαι λῆρον οἰηθεὶς τοὺς μὲν ἀγκύλους ἐκείνους λόγους καὶ λαβυρίνθους ὁμοίους ἀπέφυγε, πρὸς δὲ τὴν Ἥδονην ἄσμενος ἐδραπέτευσεν ὥσπερ δεσμά τινα διακόψας τὰς τῶν λόγων πλεκτάνας, ἀνθρώπινα καὶ οὐ βλακώδη φρονήσας καὶ τὸν μὲν πόνον, ὅπερ ἐστὶ, πονηρὸν, ἡδεῖαν δὲ τὴν ἡδονὴν οἰηθεὶς, ἀποκλείειν ἐχρῆν αὐτὸν ὥσπερ ἐκ ναυαγίου λιμένι προσνέοντα καὶ γαλήνης ἐπιθυμοῦντα συνωθούντας ἐπὶ κεφαλῇ ἐς τὸν πόνον καὶ ἐκδοτὸν τὸν ἄθλιον παρέχειν ταῖς ἀπορίαις, καὶ ταῦτα ὥσπερ ἰκέτην ἐπὶ τὸν τοῦ ἐλέου βωμὸν ἐπὶ τὴν ἡδονὴν καταφυγόντα, ἵνα τὴν πολυθρύλητον ὁληαδὴ ἀρετὴν ἐπὶ τὸ ὄρθιον ἰδρῶτι πολλῶ ἀνελθὼν ἴδῃ κατὰ δι' ὅλου πνήσας τοῦ βίου εὐδαιμονήσῃ μετὰ τὸν βίον; Καίτοι τίς ἂν κριτὴς δικαιότερος δοῖεν αὐτοῦ ἐκείνου, ὃς τὰ παρὰ τῆς Στοᾶς εἰδὼς, εἰ καὶ τις ἄλλος, καὶ μόνον τῶς τὸ καλὸν ἀγαθὸν οἰόμενος εἶναι, μεταμαθὼν ὡς κακὸν ὁ πόνος ἦν, τὸ βέλτιον ἐξ ἀμφοῖν δοκιμασθὲν εἴλετο; Ἐώρα γάρ, οἶμαι, τούτους περὶ τοῦ καρτερεῖν καὶ ἀνέχεσθαι τοὺς πόνους πολλὰ διεξιόντας, ἰδίᾳ δὲ τὴν Ἥδονην θεραπεύοντας, καὶ μέχρι μὲν τοῦ λόγου νεανειουμένους, οἵκοι δὲ κατὰ τοὺς τῆς Ἥδονης νόμους βιῶντας, αἰσχυνομένους μὲν εἰ φανόυνται χαλῶντες τοῦ τόνου καὶ προδιδόντες τὸ δόγμα, πεπονησῶτας δὲ ἀθλίου τοῦ τοῦ Ταντάλου, καὶ ἐνθα ἂν λήσειν καὶ ἀσφαλῶς παρανομήσειν ἐλπίσωσι, χανδὸν ἐμπιπλάμενους τοῦ ἡδέος. Εἰ γοῦν τις αὐτοῖς τὸν τοῦ Γύγου δακτύλιον ἔδωκεν, ὡς περιθεμένους μὴ ὁρᾶσθαι, ἢ τὴν τοῦ Ἀΐδος κυνὴν, εὐ οἶδ' ὅτι μακρὰ χαίρειν τοῖς πόνους φράσαντες ἐπὶ τὴν Ἥδονην ὠθοῦντο ἂν καὶ ἐμιμοῦντο ἅπαντες τὸν Διονύσιον, ὃς μέχρι μὲν τῆς νόσου ἤλπιζεν ὠφελῆσειν τι αὐτὸν τοὺς περὶ τῆς καρτερίας λόγους; ἐπεὶ δὲ ἤλγησε καὶ ἐνόσησε καὶ ὁ πόνος ἀληθέστερος αὐτοῦ καθίκετο, ἰδὼν τὸ σῶμα τὸ ἑαυτοῦ ἀντιφλοσσοῦν τῇ Στοᾷ καὶ τάναντία δογματίζον, αὐτῷ μᾶλλον ἢ τούτοις ἐπίστευσε καὶ ἔργω ἄνθρωπος ὢν καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἔχων, καὶ διετέλεσεν οὐχ ὡς ἀνδριάντι αὐτῷ χρώμενος εἰδὼς ὅτι, ὃς ἂν ἄλλως λέγῃ καὶ ἡδονῆς κατηγορήῃ,

λόγοισι χαίρει, τὸν δὲ νοῦν ἐκείῳ ἔχει.

Εἴρηκα· ὑμεῖς δ' ἐπὶ τούτοις ψηφοφορήσατε.

22. ΣΤΟΑ. Μηδαμῶς, ἀλλ' ὀλίγα μοι συνερω-
τῆσαι ἐπιτρέψατε.

ΕΠΙΚ. Ἐρώτησον ἀποκρινοῦμαι γάρ.

ΣΤΟΑ. Κακὸν ἡγῇ τὸν πόνον;

ΕΠΙΚ. Ναί.

ΣΤΟΑ. Τὴν ἡδονὴν δὲ ἀγαθόν;

ΕΠΙΚ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΤΟΑ. Τί δαί; ὁσθα τί διάφορον καὶ ἀδιάφορον
καὶ προηγμένον καὶ ἀποπροηγμένον;

ΕΠΙΚ. Μάλιστα.

ΕΡΜ. Οὐ φασιν, ὦ Στοᾶ, συνέναι οἱ δικασταὶ τὰ
δισύλλαβα ταῦτα ἐρωτήματα· ὥστε ἡσυχίαν ἄγετε.
Ψηφοφορήσουσι γάρ.

pro summa laborum venire tandem ait felicitatem, nugas esse ratus; evitatis tortuosis illis argumentationibus et labyrinthorum similibus, ad Voluptatem transfugit lubens, rescissis velut vinculis quibusdam illis argumentorum cirris, hominem sapiens, non stiptem; et laborem, id quod est, malum, suavem autem voluptatem arbitratus: huncne excludere oportebat, tanquam ex naufragio adnatanem ad portum et tranquillitatis cupidum, præcipitem impellere in laborem, et dedititium tradere infelicem hominem desperationi, idque quum velut supplex ad misericordiae aram, sic ad voluptatem confugerit? ut nimirum celebratissimam illam virtutem, per ardua multo sudore enisus, videat, ac deinde tota vita in ærumnis consumta, beatus sit post vitam? Quanquam quis justior iudex hoc ipso videri potest, qui eorum quæ a Porticu docentur gnarus si quis alius, et solum quod honestum est idem bonum ad eum diem arbitratus, quum deinde didicisset malum esse laborem, quod ex duobus probaverat melius, illud elegerit? Videbat nempe, arbitror, eos qui de tolerantia et patientia doloris multa disputant, privatim colere Voluptatem, et, dum res in sermonibus esset, gerere se fortiter, domi vero ad Voluptatis leges vivere; atque erubescere quidem si appareat ipsos de contentione remittere et sua prodere decreta, verum Tantali illud supplicium sustinere miseros; et ubi latendi spem habeant et secure leges violandi, pleno se haustu ingurgitare suavis. Si quis igitur Gygis anulum det istis, quo induti non videantur, aut Orci galeam; bene novi futurum ut longum valere jussis laboribus, ad Voluptatem trudentes alter alterum ferantur, imitati omnes Dionysium: qui ad morbum usque sperabat profuturas sibi aliquid illas de tolerantia disputationes; quum vero doleret atque ægrotalet, veriorque penetraret ad ipsum labor; videns disputare contra Porticum corpus suum, et contrarias sententias ponere, illi potius quam istis crediti, seque hominem esse et hominis habere corpus agnovit, atque perrexit illo non tanquam statua uti, bene gnarus, qui aliter dicat et voluptatem accuset,

Gaudere verbis, mentem habere illic tamen.

Dixi. Vos autem de his ferte suffragia.

22. PORT. Nequaquam: Sed pauca interrogare mihi permittite.

EPIC. Interroga; respondebo enim.

PORT. Malum putas laborem?

EPIC. Nemp̄e.

PORT. Voluptatem autem bonum?

EPIC. Omnino equidem.

PORT. Quid igitur? nosti quid sit differens et indifferens, productum et rejectum?

EPIC. Omnino.

MERC. Negant iudices intelligere se disyllabas illas interrogatiunculas. Itaque quiescite: ferent enim suffragia.

ΣΤΟΑ. Καὶ μὴν ἐκράτησα ἄν, εἰ συνηρώτησα ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἀναποδείκτων σχήματι.

ΔΙΚ. Τίς ὑπερέσχεν;

ΕΡΜ. Πάσαις ἡ Ἥδονή.

ΣΤΟΑ. Ἐφίημι ἐπὶ τὸν Δία.

ΔΙΚ. Τύχῃ τῇ ἀγαθῇ. Σὺ δὲ ἄλλους κάλει.

23. ΕΡΜ. Περὶ Ἀριστίππου Ἀρετὴ καὶ Τρυφή, καὶ Ἀριστίππος δὲ αὐτὸς παρέστω.

ΑΡΕΤΗ. Προτέραν ἐμὲ χρὴ τὴν Ἀρετὴν λέγειν ἐμὸς γάρ ἐστιν Ἀριστίππος, ὡς δηλοῦσιν οἱ λόγοι καὶ τὰ ἔργα.

ΤΡΥΦΗ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐμὲ τὴν Τρυφήν ἐμὸς γάρ ὁ ἀνὴρ, ὡς ἐστὶν ὁρᾶν ἀπὸ τῶν στεφάνων καὶ τῆς πορφυρίδος καὶ τῶν μύρων.

ΔΙΚ. Μὴ φιλονεικεῖτε· ὑπερκεῖσεται γὰρ καὶ αὕτη ἡ δίκη ἐστ' ἂν ὁ Ζεὺς δικάσῃ περὶ τοῦ Διονυσίου· παραπλήσιον γάρ τι καὶ τοῦτο εἰσιν εἶναι. Ὡστε ἐὰν μὲν ἡ Ἥδονὴ κρατήσῃ, καὶ τὸν Ἀριστίππον ἔξει ἡ Τρυφή· νικώσης δὲ τῆς Στοᾶς, καὶ οὗτος ἐστὶ τῆς Ἀρετῆς κεκριμένος. Ὡστε ἄλλοι παρέστωσαν. Τὸ δεῖνα μέντοι, μὴ λαμβανέτωσαν οὗτοι τὸ δικαστικόν· ἀδίκαστος γάρ ἡ δίκη μεμνήσκην αὐτοῖς.

ΕΡΜ. Μάτην οὖν ἀνεληλυθότες ὡς γέροντες ἀνδρες οὕτω μακρὰν τὴν ἀνάβασιν;

ΔΙΚ. Ἰκανόν, εἰ τριτημόριον λάβοιεν. Ἄπιτε, μὴ ἀγανακτεῖτε, αὐθὺς δικάσατε.

24. ΕΡΜ. Διογένη Σινωπέα παρεῖναι καιρὸς, καὶ σὺ ἡ Ἀργυραμοιδικὴ λέγε.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ. Καὶ μὴν ἂν γε μὴ παύσῃται ἐνοχλοῦσα, ὦ Δίκη, οὐκέτι δρασμοῦ δικάσεται μοι, ἀλλὰ πολλῶν καὶ βαθέων τραυματίων ἐγὼ γὰρ αὐτίκα μάλα καταξῶ τῷ ξύλῳ.

ΔΙΚ. Τί τοῦτο; πέφευγεν ἡ Ἀργυραμοιδικὴ, ὁ δὲ διώκει ἐπηρμένος τὸ βακτρον. Οὐ μέτριόν τι κακὸν ἡ ἀθλία εἶκοι λήψεσθαι. Τὸν Πύρρωνα κήρυττε.

25. ΕΡΜ. Ἀλλὰ ἡ μὲν Γραφικὴ πάρεστιν, ὦ Δίκη, ὁ Πύρρων δὲ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀνελήλυθε, καὶ ἐώκει τοῦτο πράττειν.

ΔΙΚ. Διὰ τί, ὦ Ἐρμῆ;

ΕΡΜ. Ὅτι οὐδὲν ἡγεῖται κριτήριον ἀληθές εἶναι.

ΔΙΚ. Τοιγαροῦν ἐρήμην αὐτοῦ καταδικασάτωσαν. Τὸν λογογράφον ἤδη κάλει τὸν Σύρον· καίτοι πρῶην ἀπηνέχθησαν κατ' αὐτοῦ αἱ γραφαί, καὶ οὐδὲν ἤπειγεν ἤδη κεκριθῆναι. Πλὴν ἄλλ' ἔπει ἐδοξε, προτέραν ἐσάγαγε τῆς Ῥητορικῆς τὴν δίκην. Βαβαί, ὅσοι συνελθύσασιν ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν.

ΕΡΜ. Εἰκότως, ὦ Δίκη· τό τε γὰρ μὴ ἔωλον εἶναι τὴν κρίσιν, ἀλλὰ καινὴν καὶ ξένην, χθές, ὥσπερ ἔφης, ἐπηγγελέμενην, καὶ τὸ ἐπιξίζει ἀκούσεσθαι Ῥητορικῆς μὲν καὶ Διαλόγου ἐν τῷ μέρει κατηγορούντων, ἀπολογουμένου δὲ πρὸς ἀμφοτέρους τοῦ Σύρου, τοῦτο πολλοὺς ἐπήγαγε τῷ δικαστηρίῳ. Πλὴν ἀλλὰ ἀρξαι ποτὲ, ὦ Ῥητορικῇ, τῶν λόγων.

26. ΡΗΤΟΡΙΚΗ. Πρῶτον μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-

LUCIANUS. I.

PORT. Verum viceram, si peregissem interrogationes in tertia figura indemonstrabilem.

JUST. Quis superavit?

MERC. Omnibus calculis Voluptas.

PORT. Provoco ad Jovem.

JUST. Quod bene vertat! Tu vero voca alios.

23. MERC. De Aristippo Virtus et Luxuria. Aristippus autem ipse quoque adsit.

VIRTUS. Priorem me oportet dicere, Virtutem: meus enim est Aristippus, ut sermones illius indicant et opera.

LUXURIA. Nequaquam; sed me, Luxuriam: meus enim vir est, ut videre licet e coronis et purpura et unguentis.

JUST. Nolite contendere: differetur enim hæc quoque causa, usquedum Jupiter pronunciet de Dionysio: vicinum enim quiddam etiam hoc esse videtur. Igitur si vicerit Voluptas, etiam Aristippum habebit Luxuria: vincente contra Porticam, etiam hic Virtuti adjudicatus erit. Quare alii jam adsunto. Verum illud, ne capiant hi mercedem: nam non iudicata ab illis hæc lis est.

MERC. Nequicquam ergo ascenderint viri senes viam tam longam?

JUST. Satis fuerit si tertiam partem accipiant. Abite: nolite indignari; rursus iudicabit.

24. MERC. Diogenem Sinopensem adesse tempus est. Tu igitur, Mensaria, dic.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ. Verum, Justitia, si non desierit mihi molesta esse, non amplius fugæ mihi litem intendet, sed multorum profundorumque vulnere: ego enim jam statim fuste illam percutiam.

JUST. Quid hoc? fugit Mensaria, ille vero sublato eam baculo persequitur. Non leve malum misera nanciscetur, puto. Pyrrhonem advoca.

25. MERC. Verum Pictoria quidem adest, Justitia: Pyrrho autem ne venit quidem, et sic facturum eum probabile erat.

JUST. Quid ita, Mercuri?

MERC. Quia nullam veram putat esse iudicandi normam.

JUST. Itaque desertæ illum litis condemnanto. Librorum scriptorem Syrum jam voca: quanquam nuper demum nomen ipsius delatum est, nec quicquam urgebat eas causas nunc iudicari. Verum quando ita visum est, primam agi jube causam Rhetorices. Vah quot convenerunt ad audiendum!

MERC. Neque immerito, Justitia. Quod enim non obsoleta est causa, sed nova et insolens, heri demum, ut dicebas, delata; et quod sperant se audituros Rhetoricen et Dialogum per vices accusantes, causam verò adversus ambos dicentem Syrum: ea res multos allexit ad iudicium. Verum incipe tandem orationem, Rhetorice.

26. RHETORICE. Primum quidem, Athenienses, deos

ναίοι, τοῖς θεοῖς εὐχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅταν εὖνοιαν ἔχουσα διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξει μοι παρ' ὑμῶν ἐς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα, ἔπειθ' ὅπερ ἐστὶ μάλιστα δίκαιον, τοῦτο παραστήσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν, τὸν μὲν ἀντίδικον σιωπᾶν κελεύειν, ἐμὲ δὲ, ὡς προήρημαι καὶ βεβούλημαι, τὴν κατηγορίαν ἔασαι ποιήσασθαι. Οὐχὶ δὲ ταῦτά παρίσταται μοι γινώσκειν, ὅταν τε ἐς ἃ πέπονθα ἀποβλέψω καὶ ὅταν ἐς τοὺς λόγους οὖς ἀκούω· τοὺς μὲν γὰρ λόγους ὡς δημοιότατους τοῖς ἐμοῖς οὖς αὐτὸς ἐρεῖ πρὸς ὑμᾶς, τὰ δὲ πράγματα ἐς τοῦτο προήκοντα ὤψεσθε, ὥστε ὅπως μὴ χειρόν τι πείσομαι πρὸς αὐτοῦ σκέψασθαι δέον. Ἀλλὰ γὰρ ἵνα μὴ μακρὰ προοιμιάζωμαι, τοῦ ὕδατος πάλαι εἰκῇ βρόντος, ἀρξομαι τῆς κατηγορίας.

27. Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, τουτονὶ κομιδῇ μεираκίον ὄντα, βάρβαρον ἔτι τὴν φωνὴν καὶ μονονουχὶ κἀνδὺν ἐνδεδικυῖα ἐς τὸν Ἀσσύριον τρόπον, περὶ τὴν Ἰωνίαν εὐδρούσα πλαζόμενον ἔτι καὶ ὃ τι γρήσαιοτο ἑαυτῷ οὐκ εἰδότα παραλαβοῦσα ἐπαίδευσα· καὶ ἔπει ἐδόκει μοι εὐμαθὲς εἶναι καὶ ἀτενὲς ὁρᾶν ἐς ἐμέ — ὑπέπτησέ τε γὰρ ἔτι τότε καὶ θεράπευε καὶ μόνην ἐθαύμαζεν — ἀπολιποῦσα τοὺς ἄλλους ὅποσοι ἐμνηστεύοντό με πλοῦσιοι καὶ καλοὶ καὶ λαμπροὶ τὰ προγονικά, τῇ ἀχαρίστῳ τούτῳ ἑμαυτὴν ἐνεγύρῃσα πένητι καὶ ἀφανεῖ καὶ νέῳ προῖκα οὐ μικρὰν ἐπεσενεγκαμένη πολλοὺς καὶ θαυμασίους λόγους· εἴτα ἀγαθοῦσα αὐτὸν ἐς τοὺς φυλάκας τοὺς ἐμοὺς παρενέγραψα καὶ ἀσπὸν ἀπέφηνα, ὥστε τοὺς διαμαρτάνοντας τῆς ἐγγύης ἀποπνίγεσθαι. Δόξαν δὲ αὐτῷ περινοστεῖν ἐπιδειζομένῳ τοῦ γάμου τὴν εὐποτμίαν, οὐδὲ τότε ἀπελείφθην, ἀλλὰ πανταχοῦ ἐπομένη, ἄνω καὶ κάτω περιεγομένη καὶ κλεινὸν αὐτὸν καὶ αἰοίδιμον ἐποίουν κατακοσμοῦσα καὶ περιστέλλουσα, καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰωνίας μέτρια, ἐς δὲ τὴν Ἰταλίαν ἀποδημήσαι θελήσαντι αὐτῷ τὸν Ἰόνιον συνδιέπλευσα καὶ τὰ τελευταῖα μέχρι τῆς Κελτικῆς συναπάρασα εὐπορεῖσθαι ἐποίησα. Καὶ μέχρι μὲν πολλοῦ πάντα μοι ἐπιείθετο καὶ συνῆν ἀεὶ μηδεμίαν νύκτα ἀποκοίτος γινώμενος παρ' ἡμῶν.

28. Ἐπει δὲ ἱκανῶς ἐπεσιτίσαστο καὶ τὰ πρὸς εὐδοξίαν εὖ ἔχειν αὐτῷ ὑπέλαβε, τὰς ὁρῶς ἐπάρας καὶ μέγα φρονήσας ἐμοῦ μὲν ἡμέλεισε, μᾶλλον δὲ τέλειον εἶασεν, αὐτὸς δὲ τὸν γενεϊήτην ἐκείνον, τὸν ἀπὸ τοῦ σχήματος, τὸν Διάλογον, Φιλοσοφίας υἱὸν εἶναι λεγόμενον, ὑπεργαπήσας μάλᾳ ἐρωτικῶς πρεσβύτερον αὐτοῦ ὄντα, τούτῳ σύνεστι, καὶ οὐκ αἰσχύνεται τὴν μὲν ἐλευθερίαν καὶ τὸ ἀνετον τῶν ἐν ἐμοὶ λόγων συντεμῶν, ἐς μικρὰ δὲ καὶ κομματικὰ ἐρωτήματα κατακλείσας ἑαυτὸν καὶ ἀντὶ τοῦ λέγειν ὃ τι βούλεται μεγάλῃ τῇ φωνῇ βραχεῖς τινὰς λόγους ἀναπλέκων καὶ συλλαβίζων, ἀφ' οὗ ἀνθρώπος μὲν ἐπαίνος ἢ κρότος πολλὸς οὐκ ἂν ἀπαντήσσειεν αὐτῷ, μειδίαμα δὲ παρὰ τῶν ἀκουόντων καὶ τὸ ἐπισεῖσαι τὴν χεῖρα ἔντος τῶν ὁρῶν καὶ μικρὰ ἐπινεύσαι τῇ κεφαλῇ καὶ ἐπιστεναῖναι τοῖς λεγομένοις. Τοιοῦτων ἡράσθη ὁ γενναῖος ἐμοῦ καταφρονήσας. Φασὶ δὲ αὐτὸν μηδὲ πρὸς

deasque precor universos, ut quanta est semperque fuit mea adversus urbem vestram et vos omnes benevolentia, talis a vobis mihi in praesenti certamine tribuatur : deinde, quod justissimum est, eam vobis mentem dare deos, ut adversarium tacere jubeatis, meque, ut in animum induxi atque deliberavi, accusationem peragere patiamini. Non idem autem mihi sentiendum videtur, quum ad ea quae acciderunt mihi respicio, et quum ad verba, quae audio. Verba enim quae ipse apud vos faciet, quam simillima erunt meis ; res autem eo pertinere videbitis, ut omnino, ne quod majus detrimentum ab eo capiam, prospiciendum sit. Verum enim vero, ne longo utar exordio, aqua jam dudum temere fluente, accusationem aggrediar.

27. Ego enim, iudices, istum admodum adolescentem, lingua adhuc barbarum, et tantum non candye Assyrio more indutum, circa Ioniam oberrantem adhuc et quid se faceret dubium, assumi atque institui. Et quum docilis mihi videretur esse et intentis me oculis respicere (tum nempe reverebatur me adhuc, et colebat, et solam admirabatur), relictis ceteris quicumque me petebant, divites, et honesti, et claris majoribus, ingrato me isti desponsavi, pauperi, ignobili, juveni, dotem afferens non parvam, multas admirabilesque orationes : deinde ad tribules illum meos deductum, adventitium hominem tabulis inscripsi, et civem feci : adeo ut qui spe nuptiarum mearum exciderant, angerentur. Quum vero illi visum esset circumire ad divites nuptias ostentandas, ne tum quidem destitui : sed ubicumque illum secuta, sursum deorsum circumduci me passa, celebrem illum et nobilem ornando et componendo reddidi. Mediocria vero sunt quae per Græciam atque Ioniam feci : sed quum per Italiam peregrinari vellet, Ionium cum eo sinum trajeci, et denique in Celticam usque cum illo solvens, eum locupletavi. Ac diu quidem per omnia mihi obsequabatur, eratque mecum, ut ne semel quidem abnoctaret.

28. Quum vero satis sibi jam viaticatus esse et satis gloriae habere videretur ; sublati supercillii et summa superbia, me quidem neglexit, vel potius plane deseruit : istum vero barbatur, istum habitum noscendum facile, Dialogum, qui Philosophiae dicitur filius, supra modum et amatorum instar, se licet seniore, diligere coepit, cum hoc habet consuetudinem ; neque erubescit libertatem, et illud meis in verbis solum, concidere, atque in parvas, incisorum instar, interrogationunculas se ipsum concludere ; ac pro eo quod dicere debebat, quicquid vellet, magna voce, breves quosdam sermones contexere, et tanquam colligere syllabas : a quibus conferta quidem laus aut plausus multus illi non redierit ; sed illud, ut leniter arrideant auditores, aut manum, intra terminos tamen, moveant, aut paululum capite annuant, aut ad ea quae dicuntur ingemiscant. Ista adamavit generosus ille, me contemta. Aiunt autem illum

τὸν ἐρώμενον τοῦτον εἰρήνην ἄγειν, ἀλλὰ καὶ ἐς ἐκείνον ὑβρίζειν.

29. Πῶς οὖν οὐκ ἀχάριστος οὗτος καὶ ἔνοχος τοῖς περὶ τῆς κακώσεως νόμοις, ὃς τὴν μὲν νόμῳ γαμετὴν, παρ' ἧς τοσαῦτα εἴληφε καὶ δι' ἣν ἐνδοξὸς ἐστίν, οὕτως ἀτίμως ἀπέλιπε, καὶ νῦν δὲ ὠρέχθη πραγμάτων, καὶ ταῦτα νῦν ὅποτε μόνον ἐμὲ θαυμάζουσι καὶ ἐπιγράφονται ἅπαντες προστάτιν ἐαυτῶν; Ἄλλ' ἐγὼ μὲν ἀντέχω τοσούτων μνηστευόντων καὶ κόπτουσιν αὐτοῖς τὴν θύραν καὶ τοῦνομα ἐπιθωμένους μεγάλη τῇ φωνῇ οὔτε ἀνοίγειν οὔτε ὑπακούειν βούλομαι· ὁρῶ γὰρ αὐτοὺς οὐδὲν πλεον τῆς βοῆς κομίζοντας. Οὗτος δὲ οὐδ' οὕτως ἐπιστρέφεται πρὸς ἐμὲ, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐρώμενον βλέπει, τί, ὦ θεοί, χρηστὸν παρ' αὐτοῦ λήψεται προσδοκῶν, ὃν οἶδε τοῦ τρίβωνος οὐδὲν πλεον ἔχοντα; Εἴρηκα, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὑμεῖς δὲ, ἣν ἐς τὸν ἐμὸν τρόπον τῶν λόγων ἀπολογεῖσθαι θέλω, τοῦτο μὲν μὴ ἐπιτρέπετε — ἀγνώμων γὰρ ἐπ' ἐμὲ τὴν ἐμὴν μάχαιραν ἀκονᾶν — κατὰ δὲ τὸν αὐτοῦ ἐρώμενον τὸν Διάλογον οὕτως ἀπολογεῖσθαι, ἣν δύνῃται.

ΕΡΜ. Τοῦτο μὲν ἀπίθανον· οὐ γὰρ οἶόν τε, ὦ Ῥητορικῇ, μόνον αὐτὸν ἀπολογεῖσθαι κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ Διαλόγου, ἀλλὰ βῆσιν καὶ αὐτὸς εἰπάτω.

30. ΣΥΡΟΣ. Ἐπεὶ καὶ τοῦτο, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἡ ἀντίδικος ἡγανάκτησεν, εἰ μακρῷ χρῆσθαι τῷ λόγῳ καὶ αὐτὸ τὸ δύνασθαι λέγειν παρ' ἐκείνης λαβῶν, πολλὰ μὲν οὐκ ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς, τὰ κεφάλαια δὲ αὐτὰ ἐπιλυσάμενος τῶν κατηγορηθέντων ὑμῖν ἀπολείψω σκοπεῖν περὶ ἁπάντων· πάντα γὰρ ὅποσα διηγήσατο περὶ ἐμοῦ ἀληθῆ ὄντα διηγήσατο· καὶ γὰρ ἐπαίδευσεν καὶ συναπεδήμησεν καὶ ἐς τοὺς Ἑλληνας ἐνέγραψε, καὶ κατὰ γε τοῦτο χάριν ἂν εἰδείην τῷ γάμῳ. Δι' ἧς δὲ αἰτίας ἀπολιπὼν αὐτὴν ἐπὶ τούτῳ τὸν Διάλογον ἐτραπόμην, ἀκούσατε, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ με μὴδὲν τοῦ χρησίμου ἔνεκα ψεύδεσθαι ὑπολάβετε.

31. Ἐγὼ γὰρ ὁρῶν ταύτην οὐκέτι σωφρονούσαν οὐδὲ μένουσαν ἐπὶ τοῦ κοσμίου σχήματος, οἷόν ποτε ἐσχηματισμένην αὐτὴν ὁ Παιανιεὺς ἐκεῖνος ἡγάγετο, κοσμουμένην δὲ καὶ τὰς τρίχας εὐθετίζουσας ἐς τὸ ἐταιρικὸν καὶ φυκίον ἐντριβομένην καὶ τῷ ὀφθαλμῷ ὑπογραφομένην, ὑπώπτειον εὐθὺς καὶ παρεφύλαττον ὅποι τὸν ὀφθαλμὸν φέροι. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐὼ καθ' ἐκάστην δὲ τὴν νύκτα ὁ μὲν στενωπὸς ἡμῶν ἐνεπιμπλαιο μέθυστων ἑραστῶν κομίζοντων ἐπ' αὐτὴν καὶ κοπτόντων τὴν θύραν, ἐνίωμι δὲ καὶ ἐσθιάζεσθαι σὺν οὐδενὶ κόσμῳ τολμώντων. Αὐτὴ δὲ ἐγέλα καὶ ἤδετο τοῖς δρωμένοις· καὶ τὰ πολλὰ ἡ παρέκλυπεν ἀπὸ τοῦ τέλους ἁδόντων ἀκούουσα τραχείᾳ τῇ φωνῇ ὥδ' αἰς τινὰς ἐταιρικούς ἢ καὶ παρνούγουσας τὰς θύρας ἐμὲ οἰομένη λανθάνειν ἡσέλγαινε καὶ ἐμοιχεύετο πρὸς αὐτῶν· ὅπερ ἐγὼ μὴ φέρων γράψασθαι μὲν αὐτὴν μοιχείας οὐκ ἐδοκίμαζον, ἐν γειτόνων δὲ οἰκοῦντι τῷ Διαλόγῳ προσελθὼν ἤξιον καταδεχθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.

32. Ταῦτα ἐστὶν ἡ τὴν Ῥητορικὴν ἐγὼ μεγάλη

neque cum suo isto amasio pacem habere, sed in istum quoque esse contumeliosum.

29. Quidni igitur ingratus sit iste et legibus de mala tractatione teneatur? qui legitimam uxorem, a qua tanta bona acceperit, et per quam sit nobilis, ita ignominiose tamen deseruerit, et novas res appetierit; idque hoc ipso tempore, quum solam me admirantur homines, patronamque suam profitentur. Ego vero tot procis adhuc renitor, et fores pulsantibus nomenque meum magna voce inclamantibus neque aperire volo, neque auscultare: video quippe nihil præter clamorem illos asferre. Iste autem ne sic quidem ad me convertitur, sed ad amasium suum respicit, quid tandem, dii boni, bonum recepturum se ab illo exspectans? quem præter pallium nihil habere videat. Dixi, iudices. Vos autem, si mea ratione in causa dicenda uti voluerit, hoc nolite concedere (ingrati enim animi, si meum in me acuat gladium); sed amasii sui modo, Dialogi, sic dicat causam, si potuerit.

MERC. Hoc quidem probabile non est: neque enim fieri potest ut solus ipse causam dicat Dialogi in modum, sed perpetua oratione ipse quoque utatur.

30. SYRUS. Quandoquidem hoc etiam, iudices, indigne tulit adversaria, si longa oratione utar, qui ipsam banc dicendi facultatem ab se habeam; multa quidem apud vos non dicam: capitibus vero ipsis eorum quæ crimini mihi dedit dissolutis, permittam vobis videre de omnibus. Quæcumque nimirum de me narravit, vere narravit omnia. Etenim instituit me, peregrinata est mecum, Græcis me ascripsit, et harum rerum nomine gratias habeo huic illius conjugio. Quas vero ob causas relicta illa ad hunc me Dialogum converterim, audite, iudices: neu quicquam utilitatis me meæ causa mentiri cogitaveritis.

31. Ego namque videns istam non amplius temperantem esse, neque in decenti illo habitu permanere, quo usam olim Pæaniensis ille rhetor duxerat; sed ornare se illam et capillos meretricio more disponere, et infucare faciem, et genas pingere; statim suspicabar aliquid, et quo oculum ferret, observabam. Ac reliqua prætermitto: singulis vero noctibus implebatur vicus noster ebriis amatoribus ad illam comissatum euntibus, pulsantibusque fores, quibusdam etiam vi irumpere sine more modoque audientibus. At illa ridere, et his quæ fierent delectari: ac sæpe aut de tecto despicere, et audire aspera voce canentes amatorum quædam cantica; aut etiam apertis clanculum foribus, me, ut putabat, ignaro, lascivire, et cum illis adulterari: quod ego non ferens, nomen illius de adulterio deferendum non putavi; sed accedens ad habitantem in vicinia Dialogum, recipi ab eo petii.

32. Hæ sunt magnæ illæ, quibus affecti Rhetoricen, in-

ἡδίκηκα. Καίτοι εἰ καὶ μὴδὲν αὐτῷ τοιοῦτο ἐπέπρακτο, καλῶς εἶχέ μοι ἀνδρὶ ἤδη τετταράκοντα ἔτη σχεδὸν γεγε-
νότι θορύβων μὲν ἐκείνων καὶ δικῶν ἀπηλλάχθαι καὶ
τοὺς ἀνδρας τοὺς δικαστὰς ἀτρεμεῖν ἔξω, τυράννων κα-
τηγορίας καὶ ἀριστέων ἐπαίνους ἐκφυγόντα, ἐς δὲ τὴν
Ἀκαδημίαν ἡ ἐς τὸ Λύκειον ἐλθόντα τῷ βελτίστῳ τούτῳ
Διάλογῳ συμπεριπατεῖν ἡρέμα διαλεγομένους, τῶν
ἐπαίνων καὶ κρότων οὐ δεομένων. Πολλὰ ἔχων εἰπεῖν
ἤδη παύσομαι. Ὑμεῖς δὲ εὐορχον τὴν ψῆφον ἐνέγ-
κατε.

ΔΙΚ. Τίς κρατεῖ;

ΕΡΜ. Πάσαις ὁ Σύρος πλὴν μίξας.

ΔΙΚ. Ῥήτωρ τίς ἔοικεν εἶναι ὁ τὴν ἐναντίαν θέμε-
νος.

33. Ὁ Διάλογος ἐπὶ τῶν αὐτῶν λέγει. Ὑμεῖς δὲ
περιμενεῖτε διπλᾶριον ἀποιοσόμενοι τὸν μισθὸν ἐπ' ἀμφο-
τέραις ταῖς δίκαις.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ. Ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταί, μα-
κροὺς μὲν ἀποτείνειν οὐκ ἂν ἐβουλόμην τοὺς λόγους πρὸς
ὑμᾶς, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ὥσπερ εἶωθα. Ὅμως δὲ ὡς
νόμος ἐν τοῖς δικαστηρίοις, οὕτως ποιήσομαι τὴν κατη-
γορίαν ἰδιώτης παντάπασι καὶ ἀτεχνος τῶν τοιούτων
ὄν· καί μοι τοῦτο ἔστω πρὸς ὑμᾶς τὸ προοίμιον. Ἄ
δὲ ἡδίκημαι καὶ περιύβρισμαι πρὸς τοῦτου, ταῦτά
ἐστίν, ὅτι με σεμνὸν τέως ὄντα καὶ θεῶν τε πέρι καὶ φύ-
σεως καὶ τῆς τῶν ὄλων περιόδου σκοπούμενον, ὑψηλὸν
ἄνω που τῶν νεφῶν ἀεροθατοῦντα, ἔνθα ὁ μέγας ἐν
οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνων φέρεται, κατασπά-
σας αὐτὸς ἤδη κατὰ τὴν ἀψίδα πετόμενον καὶ ἀναβαί-
νοντα ὑπὲρ τὰ νῦτα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ πτερὰ συντρί-
ψας ἰσοδύνατον τοῖς πολλοῖς ἐποίησε, καὶ τὸ μὲν τραγικὸν
ἐκεῖνο καὶ σωφρονικὸν προσωπεῖον ἀφείλε μου, κωμω-
κὸν δὲ καὶ σατυρικὸν ἄλλο ἐπέθηκε μοι καὶ μικροῦ δεῖν
γελοῖον· εἴτα μοι ἐς τὸ αὐτὸ φέρων συγκαθεῖρξε τὸ
σκῶμμα καὶ τὸν ἱαμβον καὶ κυνισμὸν καὶ τὸν Εὐπόλιν
καὶ τὸν Ἀριστοφάνην, δεινοὺς ἀνδρας ἐπικερτομηῆσαι καὶ
σεμνὰ καὶ χλευάσαι τὰ ὀρθῶς ἔχοντα, τελευταῖον δὲ καὶ
Μένιππον τινα τῶν παλαιῶν κυνῶν μάλα ὑλακτικὸν ὡς
δοκεῖ καὶ κάρχαρον ἀνορύξας καὶ τοῦτον ἐπεισθήγαγέ
μοι φοβερόν τινα ὡς ἀληθῶς κύνα καὶ τὸ δῆγμα λα-
θραῖον, ὅσω καὶ γελῶν ἅμα ἔδρακε. Ὡς οὖν οὐ δεινὰ
ὑβρισμαι μὴκέτ' ἐπὶ τοῦ οἰκείου σχήματος διαμένων,
ἀλλὰ κωμωδῶν καὶ γελωτοποιῶν καὶ ὑποθέσεις ἄλλοκό-
τους ὑποκρινόμενος αὐτῷ; τὸ γὰρ πάντων ἀποπίπτατον,
κρᾶσιν τινα παράδοξον κέκραμαι καὶ οὔτε πεζὸς εἰμι
οὔτ' ἐπὶ τῶν μέτρων βέβηκα, ἀλλὰ ἱπποκενταύρου δίκην
σύνθετόν τι καὶ ξένον φάσμα τοῖς ἀκούουσι δοκῶ.

34. ΕΡΜ. Τί οὖν πρὸς ταῦτα εἰρεῖς, ὦ Σύρε;

ΣΥΡ. Ἀπροδόκητον, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὸν ἀγῶνα
τοῦτον ἀγωνίζομαι παρ' ὑμῖν πάντα γούν μᾶλλον ἂν
ἤλπισα ἢ τὸν Διάλογον τοιαῦτα εἶρεν περὶ ἐμοῦ, ὃν
παραλαβὼν ἐγὼ σκυθρωπὸν ἔτι τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα
καὶ ὑπὸ τῶν συνεχῶν ἐρωτήσεων κατεσκληρότα, καὶ
διὰ τοῦτο αἰδέσιμον μὲν εἶναι δοκούντα, οὐ πάντῃ δὲ

juriae. Quanquam, si vel nihil ejusmodi ab ea actum esset,
decebat me, hominem quadraginta fere annos natum, a
tumultibus illis et litibus recedere, et quiescere pati judi-
ces; evitatisque tyrannorum accusationibus et laudibus
virorum fortium, in Academiam aut Lyceum ingredi, ibique
cum optimo hoc Dialogo inambulare, placide disputantes,
laudem ac plausum non desiderantes. Multa quum habeam
dicere, jam desinam : vos vero religiosum ferte suffragi-
um.

JUST. Quis vincit?

MERC. Omnibus Syrus, præter unum.

JUST. Rhetor videtur esse qui contrarium tulit.

33. Jam tu dic, Dialogue, iisdem judicibus. Vos autem
manete, duplicem laturi mercedem de causis ambabus

DIALOGUS. Ego vero, judices, longam extendere apud
vos orationem noli, sed breviter more meo agere. Ta-
men, ut in judiciis fert consuetudo, sic accusationem insti-
tuam, ignarus licet undique sim talium et rudis. Et hoc
mihi sit apud vos exordium. Injuriae autem et contumeliae,
quibus ab isto sum affectus, hæc fere sunt : quod me gravem
ad eum diem, atque de diis, de natura, et universi cir-
cuiu disputantem, sublimem, supra nubes incedentem per
aera, ubi magnus in cælo Jupiter volucrum currum agens
fertur, detractum inde, quum ad ipsam jam absidem vola-
rem et supra cæli terga pararem escendere, confractis alis,
ad vulgi consuetudinem detrusit, et tragica illa decentique
persona detracta, aliam comicam satyricamque mihi, ac
tantum non ridiculam, imposuit. Deinde in unum collata
inclusit mecum jocum mordacem, et iambum, et Cynicam
licentiam, et cum Enpolide Aristophanem, homines maxime
idoneos ad traducendum quæ sunt severa, ad irridendum
quæ recte habent : denique Menippum quendam de antiquis
canibus, latrantem valde et asperum, ut videtur, effossam
ad me introduxit, terribilem vere canem, et occulte mor-
dacem, quatenus ridens etiam mordet. Quidni ergo gravi
injuriam affectus sim? qui non servem habitum proprium ac
domesticum, sed comædias isti, et ridicularia, et prodigiosa
quædam argumenta agere cogar? Quod enim omnium ab-
surdissimum est, mirabili quadam permistione temperatus
sum, neque pedestris sum, neque per metra incedo; sed
hippocentauri instar, compositum quoddam et peregrinum
spectrum audientibus videor.

34. MERC. Quid igitur ad ista, Syre, dices?

SYR. Necopinatum, judices, hoc certamen apud vos
subeo : quidvis enim potius de Dialogo sperabam, quam
ista de me dicturum : quem ego talem quum accepissem,
qui tristis adhuc vulgo videretur, et a perpetuis interroga-
tionibus in ariditatem quandam contractus, eamque ipsam
ob causam venerabilis ille quidem, sed non omnino suavis,

ἡδὺν οὐδὲ τοῖς πλήθεσι κεχαρισμένον, πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐπὶ γῆς βαίνειν εἶθισα ἐς τὸν ἀνθρώπινον τοῦτον τρόπον, μετὰ δὲ τὸν αὐχμὸν τὸν πολλὸν ἀποπλύνας καὶ μειδιδὼν καταναγκάσας ἡδῶ τοῖς ὄρωσι παρεσκεύασα, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν κωμῶδιαν αὐτῷ παρέλκυσα καὶ κατὰ τοῦτο πολλὰ ἢ οἱ μηχανώμενος τὴν εὐνοίαν παρὰ τῶν ἀκούοντων, οἱ τέως τὰς ἀκάνθας τὰς ἐν αὐτῷ δεδιότες ὥσπερ τὸν ἐχθρὸν ἐς τὰς χεῖρας λαβεῖν αὐτὸν ἐφυλάττοντο. Ἄλλ' ἐγὼ οἶδ' ἅπερ μάλιστα λυπεῖ αὐτὸν, ὅτι μὴ τὰ γλίσχρα ἐκείνα καὶ λεπτὰ ἀθήναι πρὸς αὐτὸν σμικρολογούμενος, εἰ ἀθάνατος ἡ ψυχὴ καὶ πόσας κοτύλας ὁ θεὸς, ὅποτε τὸν κόσμον κατεσκευάζετο, τῆς ἀμειγύου καὶ κατὰ ταῦτα ἐγούσης οὐσίας ἐνέγειεν ἐς τὸν κρατῆρα ἐν ᾧ τὰ πάντα ἐκεράννυτο, καὶ εἰ ἡ Ῥητορικὴ πολιτικῆς μορίου εἰδωλὸν, κολακείας τὸ τέταρτον. Χαίρει γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως τὰ τοιαῦτα λεπτολογῶν καθάπερ οἱ τὴν ψόραν ἡδέως κνύμενοι, καὶ τὸ φρόντισμα ἡδὺ αὐτῷ δοκεῖ καὶ μέγα φρονεῖ, ἣν λέγεται ὡς οὐ παντὸς ἀνδρός ἐστι συνιδεῖν ἀ περὶ τῶν ἰδεῶν ὀξυδορκεῖ. Ταῦτα δηλαδὴ καὶ παρ' ἐμοῦ ἀπαιτεῖ καὶ τὰ πτερὰ ἐκείνα ζητεῖ καὶ ἄνω βλέπει τὰ πρὸ τοῖν ποδοῖν οὐκ ὄρων. Ἐπεὶ τῶν γε ἄλλων ἐνεκα οὐκ ἂν οἶμαι μέμψαιτό μοι, ὡς θοιμάτιον τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν περισπᾶσας αὐτοῦ βαρβαρικὸν τι μετενέδυσσας, καὶ ταῦτα βάρβαρος αὐτὸς εἶναι δοκῶν ἡδίκουν γὰρ ἂν τὰ τοιαῦτα ἐς αὐτὸν παρανομῶν καὶ τὴν πατρίον ἐσθλὴν λωποδουτῶν. Ἀπολελόγημαι ὡς δυνατόν ἐμοί· ὑμεῖς δὲ ὁμοίαν τῇ πάλαι τὴν ψῆφον ἐνέγκατε.

35. EPM. Βαβαί, δέκα θλαῖς κρατεῖς· ὁ γὰρ αὐτὸς ἐκείνος ὁ πάλαι οὐδὲ νῦν ἡμόφροός ἐστι. Ἀμέλει τούτῳ ἔθος ἐστὶ καὶ πᾶσι τὴν τετρυπημένην οὕτω φέρειν, μὴ παύσαιτο φθονῶν τοῖς ἀρίστοις. Ἄλλ' ὑμεῖς μὲν ἄπιτε ἀγαθὴ τύχῃ, αὐρίαν δὲ τὰς λοιπὰς δικάσομεν.

XLVIII.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΣΙΤΟΥ ἢ ΟΤΙ ΤΕΧΝΗ
Ἡ ΠΑΡΑΣΙΤΙΚΗ.

1. ΤΥΧΙΑΔΗΣ. Τί ποτε ἄρα, ὦ Σίμων, οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι τέχνην ἔκαστός τινα ἐπίστανται, δι' ἧς αὐτοῖς τέ εἰσι καὶ ἄλλοι χρήσιμοι, σὺ δὲ, ὡς εἰσιν, ἔργον οὐδὲν ἔχεις, δι' οὗ ἂν τι ἡ αὐτὸς ἀποναίω ἢ ἄλλῃ μεταδοίης;

ΠΑΡΑΣΙΤΟΣ. Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς, ὦ Τυχιάδῃ, οὐδέπω οἶδα. Περὶ δὲ σαφέστερον ἐρωτᾷν.

ΤΥΧ. Ἔστιν ἥντινα τυγχάνεις ἐπίστας τέχνην, οἷον μουσικήν;

ΠΑΡ. Μὰ Δία.

ΤΥΧ. Τί δὲ, ἱατρικήν;

ΠΑΡ. Οὐδὲ ταύτην.

ΤΥΧ. Ἀλλὰ γεωμετρίαν;

neque graciosus multitudini haberetur; primo quidem humi incedere illum hoc humano more consuefecerim; deinde multo illo squalore purgatum, et subridere coactum, jucundior reddiderim videntibus: super omnia vero comediam illi conjunxi, ea quoque re multam ipsi machinatus ab audientibus benevolentiam, qui ante illum diem spinas quæ in illo sunt veriti, tanquam erinaceum, in manus illum sumere cavebant. Sed novi ego quæ maxime illum male habeant: quod non subtilia ista atque tenuia, assidens, minutim cum illo disputo, utrum immortalis sit anima, et quot sextarios deus, quum mundum faceret, illius incommiscibilis et quæ semper unius modi sui que similis est materiæ in illam temperationem, in qua miscebantur omnia, infuderit, et utrum Rhetoricæ, civilitalis particulæ simulacrum sit, quarta pars adulationis. Gaudet enim, nescio quomodo, minutis id genus disputatiunculis, ut illi qui libenter scalpunt scabiem: et illa cura jucunda illi videtur, et vehementer sibi ipse placet, si dicatur non cujusvis esse perspicere quæ ipse acute adeo de ideis cernat. Hæc nimirum a me etiam postulat, et alas illas quærit, ac sursum spectat, non videns interim quæ sunt ante pedes. Nam ceterarum rerum causa nihil puto mihi objiciet, veluti quod hac veste Græca detracta, barbaricam sibi, ipse barbarus quum videar, induissem: injustus enim fuisset, si talia contra leges in ipsum designassem, et patria illum veste spoliasset. Causam dixi, ut potui. Vos vero similem superiori ferte calculum.

35. MERC. Vah, ipsis decem vincis: idem enim ille, qui ante, nunc non est ejusdem sententiæ. Nimirum hunc consuetudo est, pertusum omnibus ferre calculum, ne desinat optimis quibusque invidere. Sed vos quidem discedite nunc feliciter: cras judicabimus reliquas.

XLVIII.

DE PARASITO, SIVE ARTEM ESSE
PARASITICAM.

1. TYCHIADES. Quid tandem igitur est, Simo, quod ceteri homines, liberi pariter ac servi, artem unusquisque aliquam norunt, per quam et sibi ipsis sunt et alii utiles; tu vero, ut videtur, opus habes nullum, unde vel ipse juveris, vel alii quicquam impertias?

PARASITUS. Quid sibi hæc tua, Tychiade, interrogatio velit, nondum intelligo. Stude ergo interrogare apertius.

TYCH. Estne ars quam tu forte noris? verbi causa musicam?

PAR. Non, per Jovem.

TYCH. Quid vero, medicinam?

PAR. Neque hanc.

TYCH. Sed geometriam?

ΠΑΡ. Οὐδαμῶς.

ΤΥΧ. Τί δέ, ῥητορικὴν; φιλοσοφίας μὲν γὰρ τοσοῦτον ἀπέχεις ὅσον καὶ ἡ κακία.

ΠΑΡ. Ἐγὼ μὲν, εἰ οἷόν τε εἶη, καὶ πλεῖον. Ὅστε μὴ δοκεῖ τοῦτο καθάπερ ἀγνοοῦντι ὀνειδίσαι· φημί γὰρ κακὸς εἶναι καὶ χείρων ἢ σὺ δοκεῖς.

ΤΥΧ. Ναί. Ἀλλὰ ταύτας μὲν ἰσως τὰς τέχνας οὐκ ἐξέμαθες διὰ μέγεθος αὐτῶν καὶ δυσκολίαν, τῶν δὲ δημοτικῶν τινα, τεκτονικὴν ἢ σκυτοτομικὴν; καὶ γὰρ οὐδὲ τὰλλα οὕτως ἔχει σοι, ὥς μὴ καὶ τοιαύτης ἀν' δεηθῆναι τέχνης.

ΠΑΡ. Ὅρθως λέγεις, ὦ Τυχιάδῃ· οὐ γὰρ τούτων οὐδεμιᾶς ἐπιστήμων εἰμὶ.

ΤΥΧ. Τίνος οὖν ἐτέρας;

ΠΑΡ. Τίνος; ὥς ἐγὼ οἶμαι, γενναίας· ἣν εἰ μάθοις, καὶ σὲ ἐπιανέσσειν οἶομαι. Ἐργῷ μὲν οὖν κατορθοῦν φημι ἤδη, εἰ δὲ καὶ λόγῳ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

ΤΥΧ. Τίνα ταύτην;

ΠΑΡ. Οὐπω μοι δοκῶ τοὺς περὶ ταύτην ἐκμεμελητέχνηναι λόγους. Ὅστε οἱ τέχνην μὲν τινα ἐπίσταμαι, ὑπάρχει ἤδη σοι γινώσκειν καὶ μὴ διὰ τοῦτο χαλεπῶς μοι ἔχειν· ἦντινα δὲ, αὐθις ἀκούσῃ.

ΤΥΧ. Ἀλλ' οὐκ ἀνέξομαι.

ΠΑΡ. Τό γε τῆς τέχνης παράδοξον ἰσως φανέται σοι ἀκούσαντι.

ΤΥΧ. Καὶ μὴν διὰ τοῦτο σπουδάζω μαθεῖν.

ΠΑΡ. Εἰσαυθις, ὦ Τυχιάδῃ.

ΤΥΧ. Μηδαμῶς, ἀλλ' ἤδη λέγε, εἰ μὴ περ ἄρα ἀσχύνη.

ΠΑΡ. Ἡ παρασιτικὴ.

2. ΤΥΧ. Κἄτα εἰ μὴ μαίνοιτό τις, ὦ Σίμων, τέχνην ταύτην φαίη ἄν;

ΠΑΡ. Ἐγωγε· εἰ δέ σοι μαίνεσθαι δοκῶ, τοῦ μηδεμίαν ἄλλην ἐπίστασθαι τέχνην αἰτίαν εἶναι μοι τὴν μανίαν δοκεῖ καί με τῶν ἐγκλημάτων ἤδη ἀφίει. Φασὶ γὰρ τὴν δαίμονα ταύτην τὰ μὲν ἄλλα χαλεπὴν εἶναι τοῖς ἔγροισι, παραιτεῖσθαι δὲ τῶν ἀμαρτημάτων αὐτοὺς ὥσπερ διδάσκαλον ἢ παιδαγωγὸν τούτων ἀναδεχομένην εἰς αὐτὴν τὰς αἰτίας.

ΤΥΧ. Οὐκοῦν, ὦ Σίμων, ἡ παρασιτικὴ τέχνη ἐστὶ;

ΠΑΡ. Τέχνη γὰρ, ἀγῶ ταύτης δημιουργός.

ΤΥΧ. Καὶ σὺ ἄρα παράσιτος;

ΠΑΡ. Πάνυ ὀνειδίσας, ὦ Τυχιάδῃ.

ΤΥΧ. Ἀλλ' οὐκ ἐρυθριᾶς παρσίτιον σαυτὸν ἀποκαλῶν;

ΠΑΡ. Οὐδαμῶς· ἀσχυνομένην γὰρ ἂν, εἰ μὴ λέγοιμι.

ΤΥΧ. Καὶ νῆ Δι' ὅπῃ σε βουλώμεθα γνωρίζειν τῶν οὐκ ἐπισταμένων τῶν, ὅτε χρήζῃ μαθεῖν, ὁ παράσιτος δῆλον ὅτι φήσομεν;

ΠΑΡ. Πολλὸ μᾶλλον λέγοντες τοῦτο ἐμὲ εὐφρανεῖτε ἢ Φειδίαν ἀγαματοπολόν· γαῖρ' γὰρ τῇ τέχνῃ οὐδὲν ἥττον ἢ Φειδίας ἔχαιρε τῷ Δί.

ΤΥΧ. Καὶ μὴν ἐκεῖνό μοι σκοποῦντι προῦσταί γε· λυκὸς πάμπολος.

ΠΑΡ. Nequaquam.

ΤΥΧ. Quid igitur? rhetorice? A philosophia enim tantundem abes, quantum abest pravitas.

ΠΑΡ. Equidem, si fieri posset, etiam longius vellem. Itaque noli putare te hoc mihi objicere tanquam ignorantem: aio enim malum me esse, et pejorem etiam quam tu putes.

ΤΥΧ. Sit ita. Verum has forte artes non didicisti propter magnitudinem ipsarum ac difficultatem: sed popularium unam, fabrillem, aut cerdoniam? neque enim alioquin res tuæ ita habent, ut vel tali arte non indigeas.

ΠΑΡ. Recte istuc, Tychiade: neque enim harum ullius peritus sum.

ΤΥΧ. Cujusnam igitur alius?

ΠΑΡ. Cujus? præclaræ, ut ego puto; quam si didiceris, te quoque laudaturum arbitror. Re quidem ipsa recte in illa me jam versari aio; an verbis etiam et describendo, non habeo tibi dicere.

ΤΥΧ. Quam ergo?

ΠΑΡ. Nondum videor mihi quæ de ea dicenda sunt satis esse meditatatus. Itaque artem me aliquam scire, neque eam ob causam te mihi debere irasci, jam licet cognoscere: quamnam vero, audies alias.

ΤΥΧ. Sed non sustinebo moram.

ΠΑΡ. At novum tibi et mirum forte quiddam videbitur, quum audies, ars ista.

ΤΥΧ. Atqui eam ipsam ob causam cupio discere.

ΠΑΡ. Alias, Tychiade.

ΤΥΧ. Nequaquam; sed nunc dicito, nisi tamen pudore impeditis.

ΠΑΡ. Parasitica.

2. ΤΥΧ. Tum aliquis, qui non insaniat, hanc, Simo, artem dixerit?

ΠΑΡ. Ego nimirum. Si vero insanire tibi videar, at tu insaniam illam in causa esse putato, quod aliam nullam artem noverim, et criminibus me jam absolve. Aiont enim deam illam, Insaniam, gravem ceteroquin esse se habentibus, sed eximere illos criminibus, quorum culpam, magistri aut pædagogi instar, in se recipiat.

ΤΥΧ. Igitur, Simo, parasitica ars est?

ΠΑΡ. Ars quippe: et ego illius artifex.

ΤΥΧ. Et tu parasitus ergo?

ΠΑΡ. Egregie vero maledixisti, Tychiade.

ΤΥΧ. Sed non erubescis, quum parasitum te vocas?

ΠΑΡ. Nequaquam: sed si non ita me vocarem, erubescerem.

ΤΥΧ. Et, per Jovem, si designare te velimus eorum alicui, qui te non norunt, isque cupiat nosse; nempe dicemus, Parasitus?

ΠΑΡ. Multo magis istuc dicentes me lætitia affeceritis, quam Phidiam si vocetis statuarium: non minus enim ego hac arte, quam suo Phidias Jove, gaudeo.

ΤΥΧ. Atqui illud mihi consideranti multus erupit risus.

ΠΑΡ. Τὸ ποῖον;

ΤΥΧ. Εἰ καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ἄνωθεν ὥσπερ ἔθος ἐπιγράφοιμεν, Σίμωνι παρασίτῳ.

ΠΑΡ. Καὶ μὴν ἂν ἐμοὶ μάλλον χαρίζοιο ἢ Δίωνι ἐπιγράφων φιλοσόφῳ.

3. ΤΥΧ. Ἀλλὰ σὺ μὲν ὅπως χαίρεις καλούμενος, οὐδὲν ἢ μικρόν μοι μέλει· σκοπεῖν δὲ δεῖ καὶ τὴν ἄλλην ἀτοπίαν.

ΠΑΡ. Τίνα μὴν;

ΤΥΧ. Εἰ καὶ ταύτην ταῖς ἄλλαις τέχναις ἐγκαταλέξοιμεν, ὥστε ἐπειδὴν πυνθάνηται τις, ὅποια τις αὕτη τέχνη ἐστὶ, λέγειν οἷον γραμματικὴ, ἱατρικὴ, παρασιτικὴ.

ΠΑΡ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Τυχιάδῃ, πολλὸ μάλλον ταύτην ἢ τινα ἑτέραν τέχνην φαίην ἄν. Εἰ δέ σοι φίλον ἀκούειν, καὶ ὅπως οἶμαι λέγοιμι ἂν καίπερ οὐ παντάπασιν ὦν, ὡς ἔφθην εἰπὼν, ἐπὶ τούτῳ παρεσκευασμένος.

ΤΥΧ. Οὐδὲν, εἰ καὶ μικρὰ λέγοις, ἀληθῆ δὲ, διοίσει.

ΠΑΡ. Ἴθι δὴ πρῶτον, εἰ σοι δοκεῖ, περὶ τῆς τέχνης, ἥτις ποτὲ οὔσα τυγχάνει τῷ γένει, σκοπῶμεν· οὕτως γὰρ ἐπακολουθήσαιμεν ἂν καὶ ταῖς κατ' εἶδος τέχναις, εἴπερ ἄρα ὁρθῶς μετέχοιεν αὕτης.

ΤΥΧ. Τί ποτ' οὖν ἐστὶν ἡ τέχνη λέγε· πάνυ γὰρ ἐπίστασαι.

ΠΑΡ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΤΥΧ. Μὴ τοίνυν ὅκνει λέγειν αὕτην, εἴπερ οἶσθα.

4. ΠΑΡ. Τέχνη ἐστίν, ὡς ἐγὼ διαμνημονεύω σοφοῦ τινας ἀκούσας, σύστημα ἐκ καταλήψεων συγγεγυμνασμένων πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τῶν ἐν τῷ βίῳ.

ΤΥΧ. Ὅρθῶς ἐκεῖνον γε εἰπόντος οὕτως ἀπεμνημόνευσας.

ΠΑΡ. Εἰ δὲ μετέχει τούτων ἀπάντων ἡ παρασιτικὴ, τί ἂν ἄλλο ἢ καὶ αὕτη τέχνη εἴη;

ΤΥΧ. Τέχνη γὰρ, εἴπερ οὕτως ἔχει.

ΠΑΡ. Φέρε δὴ καθ' ἕκαστον τοῖς τῆς τέχνης εἰδῶσιν ἐφαρμόζοντες τὴν παρασιτικὴν, εἰ συνάδει, σκοπῶμεν, καὶ ὁ περὶ αὐτῆς λόγος, ἀλλὰ μὴ καθάπερ αἱ πονηραὶ χύτραι διακρουόμεναι μὴ σαθρὸν ἀποθῆγγηται. Δεῖ τοίνυν εἶναι καὶ ταύτην ὥσπερ καὶ πᾶσαν τέχνην σύστημα ἐκ καταλήψεων· πρῶτον μὲν τὸ δοκιμάζειν καὶ διακρίνειν ὅστις ἀνέπιτῆδεος γένοιτο τρέφειν αὐτόν, καὶ ὅτῳ παρασιτεῖν ἀρξάμενος οὐκ ἂν μεταγνοίῃ. Ἡ τὸν μὲν ἀργυρογνώμονα τέχνην τινὰ φήσομεν ἔχειν, εἴπερ ἐπίσταται διαγιγνώσκειν τὰ τε κιβδηλα τῶν νομισμάτων καὶ τὰ μὴ, τοῦτον δὲ ἄνευ τέχνης διακρίνειν τοὺς τε κιβδηλοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ ταῦτα οὐχ ὥσπερ τῶν νομισμάτων καὶ τῶν ἀνθρώπων φανερῶν εὐθὺς ὄντων; αὐτὰ μέντοι ταῦτα καὶ ὁ σοφὸς Εὐριπίδης καταμέμφεται λέγων·

Ἄνδρῶν δ' ὅτῳ χρὴ τὸν κακὸν διειδέναι,
οὐδεὶς· χαρακτὴρ ἐμπέφυκε σώματι.

ΠΑΡ. Quidnam?

ΤΥΧ. Si epistolis etiam in summo, uti mos est, inscribamus, Simoni parasito.

ΠΑΡ. Atqui gratius hoc modo mihi feceris, quam si Dioni inscribas, philosopho.

3. ΤΥΧ. Verum tu quomodo vocari gaudeas, nihil aut parum curo : sed videnda etiam reliqua absurda.

ΠΑΡ. Quanam vero?

ΤΥΧ. Si hanc etiam in reliquarum artium numero ponemus : ut, quum interrogaverit aliquis qualis hæc ars sit, respondeatur (ut dicimus grammatica, ars medica), Parasitica.

ΠΑΡ. Equidem, Tychiade, multo hanc magis quam ullam aliam artem dixerim. Si vero audire tibi placet, quomodo istud ita putem, dixerō, licet non omnino, ut modo dicebam, ad hoc paratus.

ΤΥΧ. Nihil intererit etiamsi tenuia dicas, modo vera.

ΠΑΡ. Age ergo, primum de arte, si tibi videtur, quæ tandem sit genere, videamus. Sic enim assequamur forte etiam artes speciatim, si quidem recte illius participes sint.

ΤΥΧ. Quid tandem ergo ars sit, dicas : nam scis videlicet.

ΠΑΡ. Omnino equidem scio.

ΤΥΧ. Noli ergo cunctari eam dicere, siquidem nosti.

4. ΠΑΡ. Ars, ut memini me ex homine docto audire, est compages perceptionum consentientium et coexercitatarum ad finem vitæ utilem.

ΤΥΧ. Recte illius hoc dictum retulisti.

ΠΑΡ. Si vero omnia hæc convenient in parasiticam, quid aliud ipsa quoque quam ars sit?

ΤΥΧ. Ars enimvero, si quidem res ita se habet.

ΠΑΡ. Age ergo singulatim artis formis applicantes parasiticam, an conveniat illius etiam ratio, videamus, neque ut vitiosæ quum pulsantur testæ, maligne respondeat. Oportet ergo et hanc, ut unamquamque artem, compagem esse rerum certo perceptarum. Primum quidem est explorare ac discernere quis sit ipsum nutrire idoneus, et cui quum parasitari cœperit, ejus postea non pœniteat ipsum. An numularium potius habere artem quandam dicemus, si dignoscere sciat adulterina numismata ab his quæ non sunt; hunc vero sine arte dignoscere fallaces homines a bonis; idque quum non, velut numi, sic homines etiam aperti statim sint? Verum id ipsum accusat vir sapiens Euripides, quum dicit :

Virum qua prævum possies dignoscere,
innata nulla corpori certa est nota.

Ἦ δὴ καὶ μέζων ἢ τοῦ παρασίτου τέχνη, ἥ γε καὶ τὰ οὕτως ἄδηλα καὶ ἀφανῆ μᾶλλον τῆς μαντικῆς γνωρίζει τε καὶ οἶδε.

5. Τὸ δέ γε ἐπίστασθαι λόγους λέγειν ἐπιτηδείους καὶ πράγματα πράττειν δι' ὧν οἰκεῖώσεται καὶ εὐνοῦστατον ἑαυτὸν τῷ τρέφοντι ἀποδείξει, ἄρ' οὐ συνέσεως καὶ καταλήψεως ἐρρωμένης εἶναι σοι δοκεῖ;

ΤΥΧ. Καὶ μάλα.

ΠΑΡ. Τὸ δέ γε ἐν ταῖς ἐστίασεσιν αὐταῖς θπως παντὸς ἀπέλθαι πλέον ἔχων καὶ παρευδοκιμῶν τοὺς μὴ τὴν αὐτὴν αὐτῷ κεκτημένους τέχνην, ἄνευ τινὸς λόγου καὶ σοφίας πράττεσθαι οἶσι;

ΤΥΧ. Οὐδαμῶς.

ΠΑΡ. Τί δέ, τὸ ἐπίστασθαι τὰς ἀρετὰς καὶ κακίας τῶν σιτίων καὶ τῶν ὄψων πολυπραγμοσύνην ἀτέχνου τινὸς εἶναι σοι δοκεῖ; καὶ ταῦτα τοῦ γενναιοτάτου Πλάτωνος οὕτως λέγοντος, Τοῦ μέλλοντος ἐστίασεσθαι μὴ μαγειρικοῦ ὄντος, σκευαζομένης θοίνης ἀκυροτέρα ἢ κρίσις.

6. Ὅτι γε μὴν οὐκ ἐκ καταλήψεως μόνον, ἀλλὰ συγγεγυμνασμένης ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ, μάθοις ἂν ἐνθὺνδε βραδίως· αἱ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων τεγνῶν καταλήψεις καὶ ἡμέρας καὶ νύκτας καὶ μῆνας καὶ ἐνιαυτοὺς πολλάκις ἀσυγγύμναστοι μένουσι, καὶ θμῶς οὐκ ἀπόλλυνται παρὰ τοῖς κεκτημένοις αἱ τέχναι, αἱ δὲ τοῦ παρασίτου καταλήψεις εἰ μὴ καθ' ἡμέραν εἶεν ἐν γυμνασίῳ, ἀπολύασιν οὐ μόνον, οἶμαι, τὴν τέχνην, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν τεχνίτην.

7. Τό γε μὴν « πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τῷ βίῳ » μὴ καὶ μανίας ἦ ζητεῖν. Ἐγὼ γὰρ τοῦ φαγεῖν καὶ τοῦ πίνειν οὐδὲν εὐχρηστότερον εὐρίσκω ἐν τῷ βίῳ ὄν, οὐδὲ ζῆν γε τούτου ἄνευ ἐστί.

ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

8. ΠΑΡ. Καὶ μὴν οὐδὲ τοιοῦτόν τί ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ ὅποιον τὸ κάλλος καὶ ἡ ἰσχὺς, ὥστε τέχνην μὲν μὴ δοκεῖν αὐτὴν, δύναμιν δὲ τινα τοιαύτην.

ΤΥΧ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΠΑΡ. Ἀλλὰ μέντοι οὐδὲ ἀτεχνία ἐστὶν ἡ γὰρ ἀτεχνία οὐδέποτε οὐδὲν κατορθοῖ τῷ κεκτημένῳ. Φέρε γὰρ, εἰ ἐπιτρέψαι τις ἑαυτῷ ναῦν ἐν θαλάττῃ καὶ χειμῶνι μὴ ἐπιστάμενος κυβερνᾶν, σωθεῖν ἂν;

ΤΥΧ. Οὐ δὴ οὕτως.

ΠΑΡ. Τί δὴ ποτε, ἡ τῷ μὴ ἔχειν τέχνην, δι' ἧς δυνήσεται σώζειν ἑαυτόν;

ΤΥΧ. Καὶ μάλα.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν καὶ παράσιτος ὑπὸ τῆς παρασιτικῆς, εἴπερ ἦν ἀτεχνία, οὐκ ἂν ἐσώζετο;

ΤΥΧ. Ναί.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν τέχνη σώζεται, ἀτεχνία δὲ οὐ;

ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΑΡ. Τέχνη ἄρα ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ.

ΤΥΧ. Τέχνη, ὥς εἰκεν.

ΠΑΡ. Καὶ μὴν κυβερνήτας μὲν ἀγαθοὺς καὶ ἡνιόχους τεχνίτας ἐκπεσόντας τῶν δίφρων οἶδα ἐγὼ πολλὰ

Unde etiam major est parasiti ars, siquidem ea res obcuras adeo et minime manifestas, magis quam divinatio, intelligit ac novit.

5. Scire vero dicta dicere idonea et ea facere quibus in familiaritatem perveniat et benevolentissimum se alenti ostendat, nonne intelligentiae et robustae ad percipiendum facultatis esse tibi videtur?

TYCH. Omnino.

PAR. Ut vero in ipsis coenis meliori quam quisquam conditione discedat aliquis, et jucundior conviva habeatur illis, qui non eandem quam ipse artem habent, id num sine ratione ac sapientia putas effici?

TYCH. Minime.

PAR. Quid vero? nosse virtutes et vitia ciborum et obso-riorum, curiositatem inertis esse hominis putas? idque quum generosissimus Plato sic dicat : Si is qui epulaturus est, coquinariae non est peritus, paratae coenae minus firmum iudicium.

6. Esse autem non ex perceptione modo, sed etiam ex coexercitata parasiticam, ex his facile discas : nam aliarum perceptiones artium et dies et noctes et menses et annos saepe sic durant, ut non simul exerceantur; et tamen non pererunt artes apud eos qui ipsas habent : at parasiti perceptiones, si non quotidie sit in sua palaestra, perdunt non solum, puto, artem, sed ipsum etiam artificem.

7. De illo denique, « ad finem vitae utilem, » verendum ne vel insanum sit quaerere. Ego enim nihil in vita utilius invenio quam edere et bibere : ac ne vivere quidem absque illo licet.

TYCH. Sic est sane.

8. PAR. Verum neque ex illo genere est parasitica, qualis forma et robur, ut ars quidem non videatur esse, sed talis quaedam facultas.

TYCH. Vera dicis.

PAR. Sed neque inertia est : inertia enim nunquam quicquam recte peragit ei qui illam habet. Age enim, si quis committendam sibi curet in mari ac tempestate navim, gubernandi imperitus, possitne servari?

TYCH. Minime hic quidem.

PAR. Quare tandem, nisi quod non habeat artem qua se servare possit?

TYCH. Sic est.

PAR. Ergo etiam a parasitica non servaretur parasitus, si ea inertia esset?

TYCH. Nempe.

PAR. Ergo arte servatur, inertia autem non?

TYCH. Scilicet.

PAR. Ars igitur est parasitica.

TYCH. Ars, ut apparet.

PAR. Atqui gubernatores quidem bonos, et aurigas artifices sedibus ego novi saepe excussos, et contusos alios,

κας, καὶ τοὺς μὲν ξυττριβέντας, τοὺς δὲ καὶ πάμπαν διαφθαρέντας, παρασίτου δὲ ναυάγιον οὐδεὶς ἔχει τοιοῦτον εἰπεῖν. Οὐκοῦν εἰ μήτε ἀτεχνία ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ μήτε δύναμις, σύστημα δὲ τὸ ἐκ καταλήψεων συγγεγυμνασμένων, τέχνη δὴλον ὅτι διωμολόγηται ἡμῖν τήμερον.

9. ΤΥΧ. Ὅσον ἐκ τούτου εἰκάζω· ἀλλ' ἐκεῖνο σκόπει, ὅπως καὶ ὅρον ἡμῖν τινα γενναῖον ἀποδῶς τῆς παρασιτικῆς.

ΠΑΡ. Ὁρθῶς σύ γε λέγων. Δοκεῖ γὰρ δὴ μοι οὕτως ἂν μάλιστα ὀρίσθαι παρασιτικὴ ἐστὶ τέχνη ποτέων καὶ βρωτέων καὶ τῶν διὰ ταῦτα λακτέων, τέλος δὲ αὐτῆς τὸ ἡδύ.

ΤΥΧ. Ὑπέρου γέ μοι δοκεῖς ὀρίσασθαι τὴν σεαυτοῦ τέχνην· ἀλλ' ἐκεῖνο σκόπει, μὴ πρὸς ἐνόους τῶν φιλοσόφων μάχη σοι περὶ τοῦ τέλους ᾗ.

ΠΑΡ. Καὶ μὴν ἀπόχρη γέ, εἴπερ ἔσται τὸ αὐτὸ τέλος εὐδαιμονίας καὶ παρασιτικῆς.

10. Φανέται δὲ οὕτως· ὁ γὰρ σοφὸς Ὅμηρος τὸν τοῦ παρασίτου βίον θαυμάζων ὡς ἄρα μακάριος καὶ ζηλωτὸς εἶη μόνος,

Οὐ γὰρ ἐγώ γε τί φημι τέλος χαριέστερον εἶναι,
ἢ ὅτ' ἂν εὐφροσύνη μὲν ἔχη κατὰ δῆμον ἅπαντα,
παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
σίτου καὶ κρειῶν, μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀρύσσω
οἶνοχόος φορέησι καὶ ἐγγεῖη δεπάεσαι.

Καὶ ὥς οὐχ ἱκανῶς ταῦτα θαυμάζων μᾶλλον τὴν αὐτοῦ γνώμην ποιεῖ φανερωτέραν εὖ λέγων·

Τοῦτό τί μοι κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἶδεται εἶναι,

οὐχ ἕτερον τί ἐξ ὧν φησιν, ἢ τὸ παρασιτεῖν εὐδαιμονομίζων· καὶ μὴν οὐδὲ τῷ τυχόντι ἀνδρὶ περιτέθεικε τούτους τοὺς λόγους, ἀλλὰ τῷ σοφιστάτῳ τῶν Ἑλλήνων. Καίτοι γε εἴπερ ἐβούλετο Ὀδυσσεὺς τὸ κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς ἐπαινεῖν τέλος, ἐδύνατο ταυτὶ λέγειν ὅτε τὸν Φιλοκτήτην ἀνήγαγεν ἐκ τῆς Λήμνου, ὅτε τὸ Ἴλιον ἐξεπόρθησεν, ὅτε τοὺς Ἑλληνας φεύγοντας κατέσπεν, ὅτε εἰς Τροίαν εἰσῆλθεν ἑαυτὸν μαστιγώσας καὶ κακὰ καὶ Στωϊκὰ ῥάκη ἐνδύς· ἀλλὰ τότε οὐκ εἶπε τοῦτο τέλος χαριέστερον. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ τῶν Ἐπικουρεῶν βίῳ γενόμενος αὐθις παρὰ τῇ Καλυφῳί, ὅτε αὐτῷ ὑπῆρχεν ἐν ἀργίᾳ τε βιοτεύειν καὶ τρυφᾶν καὶ βινεῖν τὴν Ἀτλαντος θυγατέρα καὶ κινεῖν πάσας τὰς λεῖας κινήσεις, οὐδὲ τότε εἶπε τοῦτο τὸ τέλος χαριέστερον, ἀλλὰ τὸν τῶν παρασίτων βίον. Ἐκαλοῦντο δὲ δαιτυμόνες οἱ παράσιτοι τότε. Πῶς οὖν λέγει; πάλιν γὰρ ἄξιον ἀναμνησθῆναι τῶν ἐπῶν· οὐδὲ γὰρ οἷόν τε ἀκούειν αὐτῶν μὴ πολλάκις λεγομένων· « δαιτυμόνες καθήμενοι ἐξεῖης » καὶ,

Παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
σίτου καὶ κρειῶν.

11. Ὁ γε μὴν Ἐπίκουρος σφόδρα ἀναισχύντως ὑπελόμενος τὸ τῆς παρασιτικῆς τέλος τῆς κατ' αὐτὸν

alios autem omnino pereuntes; parasiti vero naufragium tale nemo dixerit. Ergo si neque inertia est parasitica, neque facultas, sed corpus quoddam cohcinnatum e perceptionibus coexercitatis, artem nempe esse inter nos hodie convenit.

9. TYCH. Quantum ex istis colligo. Verum illud vide, ut etiam finitionem nobis solidam reddas parasiticæ.

PAR. Recte tu illud postulas. Videtur enim mihi hoc fere modo rectissime finiri: parasitica est ars esculentorum et poculentorum atque propter ista dicendorum, finis autem ipsius voluptas.

TYCH. Pulcherrime vero definisse mihi tuam artem videris. Sed illud dispice, ne cum philosophorum quibusdam pugna tibi sit de fine.

PAR. Quin sufficit, modo sit idem finis felicitatis et parasiticæ.

10. Apparebit autem ita: sapiens enim Homerus admirans parasiti vitam, ut quæ beata sit et invidenda sola,

Non (inquit) finis, mihi crede, exstat jucundior ullus, quam si lætitiæ populum tenor occupet omnem,
si mensa exstructa sit alte
pane ac carne, merumque cavis crateribus haustum
circum omnes pincerna ferat, cyathisque ministret.

Et quasi non satis illa esset admiratus, suam ipsius sententiam manifestiorem reddit, bene dicens:

Nimirum hæc animo pulcherrima iudice nostro,

nihil aliud, quantum dicit, beatum putans quam parasitari: ac non vulgari viro illos sermones tribuit, sed sapientissimo Græcorum. Atqui si voluisset Ulysses Stoicum illum finem laudare, poterat ea dicere quum Philocteten reducit e Lemno, quum vastat Ilium, quum fugientes Græcos retinet, quum Trojam ingreditur flagellis a se ipso sectus, malosque et Stoicos indutus pannos: verum eo tempore non dixit hunc « jucundiorem finem. » Quin etiam in Epicureorum vendi ratione constitutus rursus apud Calypsonem, quum liceret ipsi in otio vivere et luxuriari et subigere Atlantis filiam, et mollibus omnibus moveri motibus, ne tum quidem dixit hunc « finem jucundiorem », sed de parasitorum vita dixit. Vocantur autem eo tempore parasiti convivæ. Quomodo igitur dicit? rursus enim versus ipsos memorare operæ pretium est: neque enim possunt intelligi, nisi sæpius recitentur; « Convivæque sedent deinceps; » et,

Mensa exstructa sit alte
pane et carne.

11. Verum Epicurus valde impudenter suffuratus parasiticæ finem, felicitatis quam ipse statuit finem facit. Hoc

εὐδαιμονίας τέλος αὐτὸ ποιεῖ. Καὶ ὅτι κλοπὴ τὸ πρᾶγμα ἐστὶ καὶ οὐδὲν Ἐπικούρῳ μέλει τὸ ἡδὺ, ἀλλὰ τῷ παρσίτῳ, οὕτω μάθοις ἄν. Ἐγὼγε ἡγοῦμαι τὸ ἡδὺ πρῶτον μὲν τὸ τῆς σαρκὸς ἀόχλητον, ἔπειτα τὸ μὴ θορύβου καὶ παραγῆς τὴν ψυχὴν ἐμπεπλησθαι. Τούτων τοίνυν ὁ μὲν παράσιτος ἐκατέρων τυγχάνει, ὁ δὲ Ἐπικούρειος οὐδὲ θατέρου· ὁ γὰρ ζητῶν περὶ σχήματος γῆς καὶ κόσμων ἀπειρίας καὶ μεγέθους ἡλίου καὶ ἀποστημάτων καὶ πρῶτων στοιχείων καὶ περὶ θεῶν, εἴτε εἰσὶν εἴτε οὐκ εἰσὶ, καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ τέλους ἀεὶ πολέμων καὶ διαφερόμενος πρὸς τινὰς οὐ μόνον ἐν ἀνθρωπίναις, ἀλλὰ καὶ ἐν κοσμικαῖς ἐστὶν ἐνοχλήσεσιν. Ὁ δὲ παράσιτος πάντα καλῶς ἔχειν οἰόμενος καὶ πεπιστευκῶς μὴ ἄλλως ταῦτα ἔχειν ἄμεινον ἢ ἔχει, μετὰ πολλῆς ἀδείας καὶ γαλήνης, οὐδενὸς αὐτῷ τοιούτου παρενοχλοῦντος, ἐσθίει καὶ κοιμᾶται ὑπτίως ἀφεικῶς τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ὥσπερ Ὀδυσσεὺς τῆς Σχερίας ἀποπλέων οἰκαδε.

12. Καὶ μὴν οὐχὶ κατὰ ταῦτα μόνον οὐδὲν προσήκει τὸ ἡδὺ τῷ Ἐπικούρῳ, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐκείνα· ὁ γὰρ Ἐπικουρος οὗτος, ὅστις ποτὲ ἐστὶν ὁ σοφός, ἥτοι φαγεῖν ἔχει ἢ οὐ· εἰ μὲν οὖν οὐκ ἔχει, οὐχ ὅπως ἡδέως οὐ ζήσεται, ἀλλ' οὐδὲ ζήσεται· εἰ δὲ ἔχει, εἴτε παρ' ἑαυτοῦ εἴτε παρ' ἄλλου· εἰ μὲν οὖν παρ' ἄλλου τὸ φαγεῖν ἔχει, παράσιτός ἐστι καὶ οὐχ ὅς τις λέγει· εἰ δὲ παρ' ἑαυτοῦ, οὐχ ἡδέως ζήσεται.

ΤΥΧ. Πῶς οὐχ ἡδέως;

ΠΑΡ. Εἰ γὰρ ἔχει τὸ φαγεῖν παρ' ἑαυτοῦ, πολλά τοι, ὦ Τυχιᾷδῃ, τῷ τοιούτῳ βίῳ παρακολουθεῖν ἀνάγκη· καὶ ἄθροι πόσα. Δεῖ τὸν μέλλοντα βιώσεσθαι καθ' ἡδονὴν τὰς ἐγγιγνομένας ὀρέξεις ἀπάσας ἀναπληροῦν. Ἥ τί φῆς;

ΤΥΧ. Κάμοι δοκεῖ.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν τῷ μὲν συχνὰ κεκτημένῳ ἴσως τοῦτο παρέχει, τῷ δὲ ὀλίγῳ καὶ μὴδὲν οὐκέτι ὥστε πένης οὐκ ἂν σοφὸς γένοιτο οὐδὲ ἐφικνοῖτο τοῦ τέλους, λέγω δὴ τοῦ ἡδέος. Ἀλλ' οὐδὲ μὴν πλούσιος, ὁ παρὰ τῆς οὐσίας ἀφθόνως ταῖς ἐπιθυμίαις χορηγῶν, δυνήσεται τοῦδε ἐφικέσθαι. Τί δή ποτε; ὅτι πᾶσα ἀνάγκη τὸν ἀναλίσκοντα τὰ ἑαυτοῦ πολλὰς περιπίπτειν ἀηδίας, τοῦτο μὲν τῷ μαγεῖρω κακῶς σκευάσαντι τὸ ὄψον μαχόμενον ἢ εἰ μὴ μάχοιτο φαῦλα παρὰ τοῦτο ἐσθίοντα τὰ ὄψα καὶ τοῦ ἡδέος ὑστεροῦντα, τοῦτο δὲ τῷ οἰκονομοῦντι τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν, εἰ μὴ καλῶς οἰκονομοίῃ, μαχόμενον. Ἥ οὐχ οὕτως;

ΤΥΧ. Νὴ Δία, κάμοι δοκεῖ.

ΠΑΡ. Τῷ μὲν οὖν Ἐπικούρῳ πάντα ξυμβαίνειν εἰκός, ὥστε οὐδέποτε τεύξεται τοῦ τέλους· τῷ δὲ παρσίτῳ οὔτε μάγειρός ἐστιν ὃ χαλεπήναι, οὔτε ἀγρός οὔτε οἰκονόμος οὔτε ἀργύρια ὑπὲρ ὧν ἀπολλυμένων ἀχθεσθεῖν, καὶ πάντα ἔχει, ὥστε καὶ φάγοι καὶ πίοι ἂν μόνος οὗτος, ὑπὸ μηδενός, ὧν ἐκείνου ἀνάγκη, ἐνοχλούμενος.

13. Ἀλλ' ὅτι μὲν τέχνη ἐστὶν ἡ παρσιτικὴ, καὶ

autem esse furtum, neque Epicuro esse voluptatem curæ, sed parasito, sic didiceris. Equidem arbitror, voluptatem primo quidem inesse in corporis molestia vacuitate; deinde in eo, si tumultus et perturbationis plena non sit anima. Utrumque horum consequitur parasitus; at Epicureus neque alterutrum. Qui enim quærit de figura terræ, de mundis infinitis, de magnitudine solis, de distantis, de primis elementis, de diis, sintne an non sint, qui de ipso denique honorum fine semper pugnat et ab aliis dissidet; ille non in humanis modo, sed in mundanis etiam est molestiis. At parasitus, qui bene habere omnia putet, credatque non meliori hæc esse loco posse quam sunt, cum securitate multa et tranquillitate, nulla re tali ipsum interpellante, edit et dormit supinus, pedibus manibusque remissis, ut Ulysses Scheria domum navigans.

12. Quin non hanc solum ob rationem nihil pertinet ad Epicurum voluptas; verum etiam ob ista: Epicurus enim, quicumque demum est ille sapiens, aut habet quod edat, aut non habet: si non habet, tantum abest ut suaviter vivat, ut ne vivat quidem; si vero habet, aut ab se habet, aut ab alio: si ab alio habeat, parasitus est, non, ut ait, philosophus; si vero ab se, non vivet suaviter.

ΤΥΧ. Quomodo non suaviter?

ΠΑΡ. Quia, si cibum ab se habet, multa sane, Tychiade, hanc vitam consequi necesse est. Et vide quot ac quanta. Oportet eum qui suaviter vivere velit, insitas cupiditates omnes explere. Aut quid dicas aliud?

ΤΥΧ. Etiam mihi sic videtur.

ΠΑΡ. Igitur ei qui multa possidet, hoc fortasse suppeditaverit: illi vero qui parum aut nihil, non item. Itaque pauper non fiat sapiens, neque ad finem perveniat, dico autem voluptatem. Immo ne dives quidem, is qui de suis opibus copiose ministrat cupiditatibus, poterit ad illum pervenire. Quid ita? quia necesse est omnino, eum qui sua impendat, in multas incidere injucunditates: cui nunc pugnandum sit cum coquo, si male paravit obsonium, aut, si non pugnet, mala subinde obsonia edendum, et voluptate cendum: nunc cum dispensatore rei familiaris, si male dispenset, pugnandum. An non ita est?

ΤΥΧ. Per Jovem, mihi quoque sic videtur.

ΠΑΡ. Ergo Epicuro quidem evenire ista possunt omnia; quo fit ut nunquam consequatur finem: sed parasito neque coquus est cui irascatur, neque ager, neque dispensator, neque pecuniæ, de quibus deperditis gravetur; et habet omnia, ut solus ipse edat ac bibat, earum, quibus isti necessario conflictantur, molestiarum a nulla interpellatus.

13. Verum artem esse parasiticam, tum ex his, tum ex

τούτων καὶ τῶν ἄλλων ἱκανῶς δέδεικται. Λοιπὸν ὅτι καὶ ἀρίστη δεικτέον, καὶ τοῦτο οὐχ ἁπλῶς, ἀλλὰ πρῶτον μὲν, ὅτι κοινῇ πασῶν διαφέρει τῶν τεχνῶν, εἴτα ὅτι καὶ ἰδίᾳ ἐκάστης. Κοινῇ μὲν οὖν ἀπασῶν οὕτως διαφέρει· πάσης γὰρ τέχνης ἀνάγκη προσάγειν μάθησιν πόνον φόβον πληγὰς, ἅπερ οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν ἀπέυξαιτο· ταύτην δὲ τὴν τέχνην, ὡς ἔοικε, μόνην ἐξεστι μαθεῖν ἀνευ πόνου. Τίς γὰρ ἀπὸ δειπνοῦ ποτὲ ἀπῆλθε κλάων, ὥσπερ τινὰς ἐκ τῶν διδασκαλείων ὁρῶμεν, τίς δ' ἐπὶ δειπνῶν ἀπὼν ὤφθη σκυθρωπὸς, ὥσπερ οἱ εἰς διδασκαλεῖα φοιτῶντες; Καὶ μὴν ὁ μὲν παράσιτος ἐκὼν αὐτὸς ἐπὶ δειπνῶν ἔρχεται μάλα ἐπιθυμῶν τῆς τέχνης, οἱ δὲ τὰς ἄλλας τέχνας μαθησάντες μισοῦσιν αὐτάς, ὥστε ἐνιοὶ δι' αὐτάς ἀποδιδράσκουσι. Τί δὲ, οὐ κακίων ἐννοῆσαι σε δεῖ, ὅτι καὶ τοὺς ἐν ἐκείναις ταῖς τέχναις προκόπτοντας οἱ πατέρες καὶ μητέρες τούτοις τιμῶσι μάλιστα, ὅς καθ' ἡμέραν καὶ τὸν παράσιτον; Καλῶς νῆ Δι' ἔγραψεν ὁ παῖς, λέγοντες, δότε αὐτῷ φαγεῖν· Οὐκ ἔγραψεν ὁρθῶς, μὴ δότε. Οὕτω τὸ πρᾶγμα καὶ ἐντιμον καὶ ἐν τιμωρίᾳ μέγα φαίνεται.

14. Καὶ μὴν αἱ ἄλλαι τέχναι τὸ ὕστερον τοῦτο ἔχουσι μετὰ τὸ μαθεῖν καὶ τοὺς καρποὺς ἡδέως ἀπολαμβάνουσι· πολλὴ γὰρ « καὶ ὀρθὸς οἶμος ἐς αὐτάς » ἡ δὲ παρατιτικὴ μόνη τῶν ἄλλων εὐθὺς ἀπολαύει τῆς τέχνης ἐν αὐτῇ τῷ μαθάνειν, καὶ ἅμα τε ἄρχεται καὶ ἐν τῇ τέλει ἔστιν. Καὶ μέντοι τῶν ἄλλων τεχνῶν οὐ τις, ἀλλὰ πᾶσαι ἐπὶ μόνην τὴν τροφὴν γεγωναίνουσιν, ὁ δὲ παράσιτος εὐθὺς ἔχει τὴν τροφὴν ἅμα τῷ ἄρξασθαι τῆς τέχνης. Ἡ οὐκ ἐννοεῖς ὅτι ὁ μὲν γεωργὸς γεωργεῖ οὐ τοῦ γεωργεῖν ἕνεκα καὶ ὁ τέκτων τεκταίνεται οὐχ ἵνα τοῦ τεκταίνεσθαι ἕνεκα, ὁ δὲ παράσιτος οὐχ ἕτερον μὲν τι δῶκε, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ καὶ ἔργον ἔστιν αὐτοῦ καὶ οὐ ἕνεκα γίνεται;

15. Καὶ μὴν ἐκεῖνα γε οὐδεὶς ἔστιν ὅστις οὐκ ἐπίσταται, ὅτι οἱ μὲν τὰς λοιπὰς τέχνας ἐργαζόμενοι τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ταλαιπωροῦσι, μίαν δὲ ἡ δύο μόνας τοῦ μηνὸς ἡμέρας ἱερὰς ἄγουσι, καὶ αἱ πόλεις δὲ τὰς μὲν δι' ἔτους, τὰς δὲ ἐμμήνου ἐορτὰς διατελοῦσι, καὶ εὐφραίνεσθαι λέγονται τότε· ὁ δὲ παράσιτος τοῦ μηνὸς τὰς τριάκονθ' ἡμέρας ἱερὰς ἄγει· πᾶσαι γὰρ αὐτῷ δοκοῦσιν εἶναι τῶν θεῶν.

16. Ἐτι οἱ μὲν βουλόμενοι τὰς ἄλλας τέχνας κατορθοῦν ὀλιγοσιταίαι καὶ ὀλιγοποσίαις χρόνται καθάπερ οἱ νοσοῦντες, πολυσιταίαι δὲ καὶ πολυποσίαις οὐκ ἔστιν εὐφραίνόμενον μαθεῖν.

17. Καὶ αἱ μὲν ἄλλαι τέχναι χωρὶς ὀργάνων οὐδαμῶς τῷ κεκτημένῳ ὑπηρετεῖν δύνανται· οὔτε γὰρ αὐλεῖν ἐνὶ χωρὶς αὐλῶν οὔτε ψάλλειν ἀνευ λύρας οὔτε ἱππεύειν ἀνευ ἵππου· αὐτὴ δὲ οὕτως ἔστιν ἀγαθὴ καὶ οὐ βαρεῖα τῷ τεχνίτῃ, ὥστε ὑπάρχει καὶ μηδὲν ἔχοντι ὅπλον χρῆσθαι αὐτῇ.

18. Καὶ ὡς ἔοικεν ἄλλας τέχνας μαθησάντων μισθὸν δίδόντες, ταύτην δὲ λαμβάνοντες.

19. Ἐτι τῶν μὲν ἄλλων τεχνῶν εἰσι διδασκαλοὶ

reliquis satis demonstratum est. Superest ut demonstramus etiam esse optimam; idque non simpliciter, sed primo quidem, communiter artibus omnibus esse praestantiorē; deinde, etiam singulatim unaquaque. Communiter ergo cunctis ita praestat, quod omnis ars necessario adhibet disciplinam, laborem, metum, plagas, quae nemo est quin abominetur: hanc vero solam, ut videtur, artem discere licet sine labore. Quis enim de cena unquam discessit plorans, ut quosdam videmus de scholis? quis vero ad cenam abiens visus est tristis, ut qui scholas frequentant? Quin parasitus sponte sua ipse ad cenam venit, artis cupidissimus: qui vero artes discunt reliquas, odio eas habent, adeo ut quidam propter eas aufugiant. Quid vero? nonne illud etiam tibi cogitandum est, quod illis in artibus proficientes liberos his maxime rebus patres matresque munerantur, quibus parasitum quotidie? Pulchre per Jovem, inquit, scripsit puer; date illi cibum: Non recte scripsit; ne date. Adeo ea res et ad honorem gravis et ad poenam videtur.

14. Verum ceterae artes postremum hoc habent post disciplinam, et laboris fructum lubenter recipiunt; multa enim et ardua ad illas via est: parasitica vero sola reliquarum statim ipso disciplinae tempore sua arte fruuntur; et simul, dum incipit, finem etiam suum consequitur. Ac reliquarum artium non quaedam modo, sed universae ad sola alimenta paranda natae sunt: parasitus autem statim quum incipit artem, alimenta habet. An non cogitas agrum coli ab agricola non agriculturae causa, et struere fabrum domos non struendi causa: sed parasitus nihil sequitur aliud, verum idem et opus ipsius est, et illud cujus causa suscipitur?

15. Praeterea haec etiam nemo est qui nesciat: reliquis in artibus qui elaborant, per omne tempus aeternabili labore funguntur praeter unum aut duo solos in mense dies quos festos habent; ipsaeque civitates alios annuos, alios autem menstruos dies festos obeunt, ac tum ex hilarari dicuntur: parasitus vero triginta mensis dies festos agit: omnes enim deorum esse illi videntur.

16. Porro qui in reliquis artibus recte versari volunt, in paucis cibo et potu paucis utuntur, aegrotorum instar; at copioso cibo potuque multo qui gaudet, is fieri non potest ut discat.

17. Tum reliquae artes sine instrumentis nullo modo ministrare possunt artifices; neque enim tibiis canere licet sine tibiis, neque psallere sine lyra, neque sine equo equitare: haec vero ita commoda, ita non gravis artifices, ut etiam nihil armorum habens uti ea possit.

18. Deinde, ut constat, ceteras artes discimus mercede data; hanc accepta.

19. Insuper ceterarum artium quidam sunt magistri; pa-

τινες, τῆς δὲ παρασιτικῆς οὐδεὶς, ἀλλ' ὥσπερ ἡ ποιητικὴ κατὰ Σοκράτη καὶ αὕτη θεία τινὶ μοίρᾳ παραγίνεται.

20. Κάκεινο δὲ σκόπει, ὅτι τὰς μὲν ἄλλας τέχνας δδεύοντες ἢ πλέοντες οὐ δυνάμεθα διαπράττεσθαι, ταύτη δὲ ἐστὶ χρῆσθαι καὶ ἐν δόξῃ καὶ πλεόντι.

21. ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΑΡ. Καὶ μέντοι, ὦ Τυχιάδῃ, αἱ μὲν ἄλλαι τέχναι δοκοῦσι μοι ταύτης ἐπιθυμεῖν, αὕτη δὲ οὐδεμιᾶς ἐτέρας.

ΤΥΧ. Τί δέ, οὐχ οἱ τὰ ἀλλότρια λαμβάνοντες ἀδικεῖν σοι δοκοῦσι;

ΠΑΡ. Πῶς γὰρ οὔ;

ΤΥΧ. Πῶς οὖν ὁ παράσιτος τὰ ἀλλότρια λαμβάνων οὐκ ἀδικεῖ μόνος;

ΠΑΡ. Οὐκ ἔγω λέγειν.

22. Καὶ μὴν τῶν ἄλλων τεχνῶν αἱ ἀρχαὶ φαῦλαι τινες καὶ εὐτελεῖς εἰσι, τῆς δὲ παρασιτικῆς ἡ ἀρχὴ πάνυ γενναία τις· τὸ γὰρ ὀρυλούμενον τοῦτο τῆς φιλικῆς ὀνομα οὐκ ἂν ἄλλο τι εὖρος ἢ ἀρχὴν παρασιτικῆς.

ΤΥΧ. Πῶς λέγεις;

ΠΑΡ. Ὅτι οὐδεὶς ἐχθρὸν ἢ ἀγνώστα ἄνθρωπον ἄλλ' οὐδὲ συνήθη μετρίως ἐπὶ δείπνον καλεῖ, ἀλλὰ δεῖ πρότερον οἶμαι τοῦτον γενέσθαι φίλον, ἵνα κοινωνήσῃ σπονδῶν καὶ τραπέζης καὶ τῶν τῆς τέχνης ταύτης μυστηρίων. Ἐγὼ γοῦν πολλάκις ἤκουσά τινων λεγόντων, ποταπὸς δὲ οὗτος ὁ φίλος ὅστις οὔτε βέβρωκεν οὔτε πέπωκε μετ' ἡμῶν, δῆλον ὅτι τὸν συμπίνοντα καὶ συνεσθίοντα μόνον πιστὸν φίλον ἡγουμένους.

23. Ὅτι γε μὴν ἡ βασιλικωτάτη τῶν τεχνῶν ἐστὶν αὕτη, μάθεις ἂν καὶ ἐκ τοῦδε οὐχ ἥκιστα· τὰς μὲν γὰρ λοιπὰς τέχνας οὐ μόνον κακοπαθοῦντες καὶ ἰδρῶντες, ἀλλὰ νῆ Δία καθήμενοι καὶ ἐστώτες ἐργάζονται ὥσπερ ἀμέλει δοῦλοι τῶν τεχνῶν, ὁ δὲ παράσιτος μεταχειρίζεται τὴν αὐτοῦ τέχνην ὡς βασιλεὺς κατακαίμενος.

24. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ τί δεῖ λέγειν περὶ τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ, ὅτι δὴ μόνος κατὰ τὸν σοφὸν Ὅμηρον « οὔτε φυτεύει χερσὶ φυτὸν οὔτε ἀροῖ, ἀλλὰ τὰ γ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα » νέμεται;

25. Καὶ μὴν ῥητορά τε καὶ γεωμέτρην καὶ χαλκέα οὐδὲν κωλύει τὴν ἑαυτοῦ τέχνην ἐργάζεσθαι ἂν τε πονηρὸς ἔαν τε καὶ μωρὸς ᾖ, παρασιτεῖν δὲ οὐδεὶς δύναται ἢ μωρὸς ὢν ἢ πονηρὸς.

ΤΥΧ. Παπαῖ, οἷον χρῆμα ἀποφαίνει τὴν παρασιτικὴν· ὥστε καὶ αὐτὸς ἤδη βούλεσθαι δοκῶ μοι παράσιτος εἶναι ἀντὶ τούτου ὃς εἰμι.

26. ΠΑΡ. Ὡς μὲν τοῖνυν κοινῇ πάντων διαφέρει, δεδειχθαι μοι δοκῶ. Φέρε δὲ ὡς καὶ κατ' ἰδίαν ἑκάστης διαφέρει, σκοπῶμεν. Τὸ μὲν δὴ ταῖς βαναύσοις τέχναις παραβάλλειν αὐτὴν ἀνόητόν ἐστι, καὶ μᾶλλον πως καθαιροῦντος τὸ ἀξίωμα τῆς τέχνης. Ὅτι γε μὴν τῶν καλλίστων καὶ μεγίστων τεχνῶν διαφέρει δεικτέον. Ὡμολόγηται δὴ πρὸς πάντων τὴν τε ῥητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἃς διὰ γενναϊότητα καὶ ἐπιστήμης ἀπο-

rasiticæ autem nullus : sed quemadmodum poetica, auctore Socrate, ita hæc quoque divina quadam sorte contingit.

20. Etiam illud mihi considera, quod reliquas artes, dum iter facimus aut navigamus, non possumus exercere; hac in via etiam et naviganti licet uti.

21. TYCH. Utique.

PAR. Verum etiam, Tychiade, videntur mihi hanc appetere artes reliquæ, hæc aliam nullam.

TYCH. Quid vero? nonne qui aliena sumunt injuste agere tibi videntur?

PAR. Quidni?

TYCH. Quomodo igitur parasitus, sumens aliena, solus injuste non agit?

PAR. Non habeo quod dicam.

22. Verum reliquarum artium contemnenda quædam ac vilia sunt initia; parasiticæ vero origo plane generosa: illud enim tritum amicitiae nomen non aliud invenies quam parasiticæ initium.

TYCH. Quid ita?

PAR. Quia nemo luimicum aut ignotum hominem, imo neque mediocriter modo familiarem vocat ad cœnam: sed oportet, puto, hunc prius amicum fieri, ut particeps fiat libationum et mensæ, et artis hujus mysteriorum. Equidem sæpe audiivi dicentes, Qualis autem hic sit amicus, qui neque comedit neque bibit nobiscum! ut qui putarent videlicet solum qui una bibat atque cibum una capiat, fidelem amicum.

23. Hanc vero maxime regiam esse artium, etiam hinc non minimum intelligas. Reliquas artes enim non cum molestia tantum et sudore exercent, sed, per Jovem, sedentes atque stantes, nempe velut servi artium: at parasitus suam artem tractat accumbens velut rex.

24. Illa enim quid dicere attinet de illius felicitate, quod solus, ut docti Homeri verbis utar, « nec plantat manibus plantam, nec arat; sed sine semine aratroque » depascitur omnia?

25. Ceterum rhetorem et geometram et fabrum nihil prohibet artem exercere suam, etsi malus sit vel adeo stultus. parasitari autem nemo potest, qui vel stultus sit, vel malus

TYCH. Vah quam rem ostendis esse parasiticam! Itaque ipse mihi jam videor velle parasitus fieri pro eo quod sum.

26. PAR. Quantum ergo communiter omnibus præstet artibus, ostendisse mihi videar. Age vero etiam, quantum singulatim unaquaque sit præstantior, consideremus. Ac sellulariis quidem artibus illam conferre, insanum fuerit, et potius illius qui destruere dignitatem artis velit. Sed quantum maximis pulcherrimisque præstet artibus, ostendendum. Jam in confesso est apud omnes, rhetoricam et philosophiam, quas propter præstantiam etiam scientias

φαίνονται τινες, * * * * * ἐπειδὴν οὖν καὶ τούτων ἀποδείξω τὴν παρασιτικὴν πολλὴν κρατούσαν, ὅηλον ὅτι τῶν ἄλλων τεχνῶν ὁῶς προφερεστάτῃ καθάπερ ἡ Ναυσικάα τῶν θεραπεινίδων.

27. Κοινὴ μὲν οὖν ἀμφοῖν διαφέρει καὶ τῆς ῥητορικῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας, πρῶτον κατὰ τὴν ὑπόστασιν· ἡ μὲν γὰρ ὑφέστηκεν, αἱ δὲ οὐ· οὔτε γὰρ τὴν ῥητορικὴν ἐν τι καὶ τὸ αὐτὸ νομίζομεν, ἀλλ' οἱ μὲν τέχνην, οἱ δὲ τούναντίον ἀτεχνίαν, ἄλλοι δὲ κακοτεχνίαν, ἄλλοι δὲ ἄλλοι τι· ὁμοίως δὲ καὶ τὴν φιλοσοφίαν κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσιν, ἐτέρως μὲν γὰρ Ἐπικουρίῳ δοκεῖ τὰ πράγματα εἶναι, ἐτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Στωικῆς, ἐτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀκαδημαϊκῆς, ἐτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τοῦ Περιπατήτου, καὶ ἄπλως ἄλλος ἄλλην ἀξιοῖ τὴν φιλοσοφίαν εἶναι· καὶ μέγχι γε νῦν οὔτε οἱ αὐτοὶ γνώμης κρατοῦσιν οὔτε αὐτὸν ἡ τέχνη μία φαίνεται. Ἐξ ὧν ὅηλον ὅτι τεκμαίρεσθαι καταλείπεται. Ἀρχὴν γὰρ φημι μὴδὲ εἶναι τέχνην ἧς οὐκ ἔστιν ὑπόστασις. Ἐπεὶ τί δὴ ποτε; ἀριθμητικὴ μὲν μία ἐστὶ καὶ ἡ αὕτη καὶ δις δύο παρά τε ἡμῖν καὶ παρὰ Πέρσαις τέτταρά ἐστι καὶ συμφωνεῖ ταῦτα καὶ παρὰ Ἑλλήσι καὶ βαρβάροις, φιλοσοφίας δὲ πολλὰς καὶ διαφόρους ὁρῶμεν καὶ οὔτε τὰς ἀρχὰς οὔτε τὰ τέλη σύμφωνα πασῶν.

TYX. Ἀληθὴ λέγεις· μίαν μὲν γὰρ τὴν φιλοσοφίαν εἶναι λέγουσιν, αὐτοὶ δὲ αὐτὰς ποιοῦσι πολλὰς.

28. ΠΑΡ. Καὶ μὴν τὰς μὲν ἄλλας τέχνας, εἰ καὶ τι κατὰ ταύτας ἀσύμφωνον εἴη, καὶ παρελθὼν τις συγγνώμης ἀξιώσας, ἐπεὶ μέσαι τε δοκοῦσι καὶ αἱ καταλήψεις αὐτῶν οὐκ εἰσὶν ἀμετάπτωτοι, προσδεκτέος ἂν εἴη· φιλοσοφίαν δὲ τίς ἂν [ἀναγκαίαν] ἀνάσχοιτο μὴ μίαν εἶναι καὶ μὴδὲ σύμφωνον αὐτὴν ἑαυτῇ μᾶλλον τῶν ὀργάνων; μία μὲν οὖν οὐκ ἔστι φιλοσοφία, ἐπειδὴ ὁρῶ καὶ ἄπειρον οὖσαν· πολλὰ δὲ οὐ δύνανται εἶναι, ἐπειδὴ περ ἡ φιλοσοφία μία.

29. Ὅμοιως δὲ καὶ περὶ τῆς ὑποστάσεως τῆς ῥητορικῆς ταῦτα φαίνεται· τὸ γὰρ περὶ ἐνὸς προκειμένου ταῦτα μὴ λέγειν ἅπαντας, ἀλλὰ μάχην εἶναι φορᾶς ἀντιδόξου, ἀπόδειξις μεγίστη τοῦ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν εἶναι τοῦτο οὐ μία καταλήψις οὐκ ἔστι· τὸ γὰρ ζητεῖν τὸ, τί μᾶλλον αὐτῶν ἐστὶ, καὶ τὸ μὴδέποτε ὁμολογεῖν μίαν εἶναι, τοῦτο αὐτὴν ἀναιρεῖ τοῦ ζητουμένου τὴν οὐσίαν.

30. Ἡ μέντοι παρασιτικὴ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἑλλήσι καὶ βαρβάροις μία ἐστὶ καὶ κατὰ ταῦτα καὶ ὡσαύτως, καὶ οὐκ ἂν εἴποι τις ἄλλως μὲν τούσδε, ἐτέρως δὲ τούσδε παρασιτεῖν, οὐδὲ εἰσὶν ὡς εἴκοι παρασιτοῖ τινες ὡς Στωικοὶ ἢ Ἐπικουρείοι δόγματα ἔχοντες διάφορα, ἀλλὰ πᾶσι πρὸς ἅπαντας ὁμολογία τίς ἐστὶ καὶ συμφωνία τῶν ἔργων καὶ τοῦ τέλους. Ὡστε ἔμοιγε δοκεῖ ἡ παρασιτικὴ κινδυνεύειν κατὰ γε τοῦτο καὶ σοφία εἶναι.

31. TYX. Πάνυ μοι δοκεῖς ταῦτα ἱκανῶς εἰρηχέναι. Ὡς δὲ καὶ τὰ ἄλλα χεῖρων ἐστὶν ἡ φιλοσοφία τῆς σῆς τέχνης, πῶς ἀποδεικνύεις;

ΠΑΡ. Οὐκοῦν ἀνάγκη πρῶτον εἰπεῖν ὅτι φιλοσο-

quidam dicunt,**** Si igitur his quoque longe potius esse parasiticam ostendero, sine dubio nimirum reliquarum quoque artium eminentissima, ut inter famulas Nausicaa, videbitur.

27. Ergo communiter quidem ambabus praestat, et rhetoricae et philosophiae, primo ob id ipsum, quod in rerum natura adest: nam de hac constat, de istis non item. Neque enim rhetoricen unum idemque putamus omnes; sed quidam artem, alii contra ea inertiam, alii vero maleficium, alii aliud: similiter philosophiam quoque, quae eodem se modo atque aequaliter habet: aliter enim se res habere videntur Epicuro, aliter vero Stoicis, aliter Academicis, aliter denique Peripateticis; simpliciterque aliam alius putat esse philosophiam: atque in hunc certe diem neque in eadem sententia iidem manent, neque ars illorum una esse videtur. Ex his nempe apparet quid conicere relinquatur. Neque enim omnino artem esse dico, quam ne esse quidem certum sit. Nam quid tandem? arithmetica una est et eadem, et his duo apud nos pariter et apud Persas sunt quatuor, et convenit de his inter Graecos pariter et barbaros: philosophias vero multas ac diversas videmus, et neque principia omnium neque fines consentire.

TYCH. Vera dicis: nam unam quidem esse dicunt philosophiam; ipsi vero illas faciunt multas.

28. PAR. Verum artes reliquas, si quid etiam in iis sit parum consentiens, et hoc praetereat aliquis, venia dignum censens, eo quod mediae cujusdam ancipitisque videantur naturae, neque omnis erroris expertes illarum perceptiones, ille sane audiendus fuerit: philosophiam vero quis ferre possit non unam esse, neque magis inter se consonare quam diversi generis instrumenta musica? Jam una quidem non est philosophia; infinitam enim esse video: multae autem non possunt esse, quandoquidem una est, si est philosophia. (Ergo nulla est.)

29. Similiter de eo, utrum sit rhetorice, haec eadem aliquis dixerit. Quod enim de uno argumento proposito non eadem dicunt omnes, sed pugna est euntium in diversa sententiarum, ex hoc ipso maxime demonstratur, plane non esse in rerum natura illud cuius una non sit perceptio. Quod enim disputatur, quid eorum potius illud sit, et nunquam in uno aliquo convenitur; illud ipsam tollit ejus, de quo quaeritur, substantiam.

30. Verum non ita se habet parasitica: sed inter Graecos pariter ac barbaros una est, et circa eadem eodem modo versatur: neque est ut dicat quisquam, aliter hos, aliter vero illos parasitari; neque sunt, ut videtur, in parasitis quidam velint Stoici aut Epicurei decreta habentes diversa, sed omnibus respectu omnium est consensus aliquis et convenientia actionum pariter ac finis. Itaque, quantum mihi videtur, parasitica fortasse hoc respectu etiam sapientia fuerit.

31. TYCH. Satis omnino de his dixisse mihi videris. Verum quantum ad reliqua etiam deteriorem esse tua arte philosophiam, quomodo demonstras?

PAR. Igitur illud primum dicendum est: philosophiam

φίλας μὲν οὐδέποτε ἡράσθη παράσιτος, παρασιτικῆς δὲ πάνπολλοι ἐπιθυμήσαντες ἠμνημονεύονται φιλόσοφοι, καὶ μέχρι νῦν γε ἐρῶσι.

ΤΥΧ. Καὶ τίνας ἂν εἰπεῖν ἔχοις φιλοσόφους παρασιτεῖν σπουδάζαντας;

ΠΑΡ. Οὐστίνας μέντοι, ὦ Τυχιάδῃ; οὐς καὶ σὺ γινώσκων ὑποκρίνη ἀγνοεῖν καὶ ὥς τινας αὐτοῖς αἰσχύνῃς ἐντεῦθεν γιγνομένης, οὐχὶ τιμῆς.

ΤΥΧ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σίμων, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀπορῶ οὐστίνας καὶ εὐρῆς εἰπεῖν.

ΠΑΡ. Ὡ γενναῖε, σὺ μοι δοκεῖς ἀνήκοος εἶναι καὶ τῶν ἀναγραφάντων τοὺς ἐκείνων βίους, ἐπεὶ πάντως ἂν καὶ ἐπιγινώσκει οὐστίνας λέγει δύναιο.

ΤΥΧ. Καὶ μέντοι νῆ τὸν Ἡρακλέα ποῦ ὧ δὴ ἀκούειν τίνες εἰσίν.

ΠΑΡ. Ἐγὼ σοι δεῖξω καὶ καταλέξω αὐτοὺς ὄντας οὐχὶ τοὺς φαύλους, ἀλλ' ὧν ἐγὼ δοκῶ τοὺς ἀρίστους καὶ οὓς ἥμισυ αἰεῖ.

32. Αἰσχίνης μέντοι δ Σωκρατικός, οὗτος δ τοὺς μακροὺς καὶ ἀστείους διαλόγους γράψας, ἥκε ποτε εἰς Σικελίαν κομίζων αὐτοὺς, εἰ πως δύναίτο δι' αὐτῶν γνωσθῆναι Διονυσίῳ τῷ τυράννῳ, καὶ τὸν Μιλτιάδην ἀναγνούς καὶ δόξας ἡδουκίμηκεν αὐτὸν ἐκάρητο ἐν Σικελίᾳ παρασιτῶν Διονυσίῳ καὶ ταῖς Σωκράτους διατριβαῖς ἐρρῶσθαι φράσας.

33. Τί δέ, καὶ Ἀριστιππος δ Κυρηναῖος οὐχὶ τῶν δοκίμων φαίνεται σοι φιλοσόφῳ;

ΤΥΧ. Καὶ πάνυ.

ΠΑΡ. Καὶ οὗτος μέντοι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον διέτριβεν ἐν Συρακούσαις παρασιτῶν Διονυσίῳ. Πάντων γοῦν ἀμείλει τῶν παρασιτῶν αὐτὸς ἡδουκίμει παρ' αὐτῶν καὶ γὰρ ἦν πλέον τι τῶν ἄλλων εἰς τὴν τέχνην εὐφυῆς, ὥστε τοὺς ὀφιοποιούς δσημέραι ἐπεμπε παρὰ τοῦτον δ Διονυσίος ὥς τι παρ' αὐτοῦ μαθησομένους. Οὗτος μέντοι δοκεῖ καὶ κοσμητικὴν τὴν τέχνην ἀξίως.

34. Ὁ δὲ Πλάτων ὁ μὲν δ γενναιότατος καὶ αὐτὸς μὲν ἦκεν εἰς Σικελίαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ ὀλίγας παρασιτήσας ἡμέρας τῷ τυράννῳ τοῦ παρασιτεῖν ὑπὸ ἀφύλας ἐξέπεσε, καὶ πάλιν Ἀθήνας ἀφικόμενος καὶ φιλοπονήσας καὶ παρασκευάσας ἑαυτὸν αὐτῆς δευτέρῳ στόλῳ ἐπέπλευσε τῇ Σικελίᾳ καὶ δειπνήσας πάλιν ὀλίγας ἡμέρας ὑπὸ ἀμαθίας ἐξέπεσε· καὶ αὕτη ἡ συμφορὰ Πλάτωνι περὶ Σικελίαν ὁμοία δοκεῖ γενέσθαι τῇ Νικίῳ.

ΤΥΧ. Καὶ τίς, ὦ Σίμων, περὶ τούτου λέγει;

35. ΠΑΡ. Πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι, Ἀριστόξενος δὲ δ μουσικός, πολλοῦ λόγου ἄξιος. Εὐριπίδης μὲν γὰρ εἴτι Ἀρχελάῳ μέχρι τοῦ θανάτου παρεστίει καὶ Ἀνάξαρχος Ἀλεξάνδρῳ πάντως ἐπίσταται.

36. Καὶ Ἀριστοτέλης δὲ τῆς παρασιτικῆς ἤρξατο μόνον ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν, καὶ αὐτὸς δὲ παράσιτος Νηλέως ἦν.

37. Φιλοσόφους μὲν οὖν, ὥσπερ ἦν, παρασιτεῖν σπουδάζαντας ἐδείξα· παράσιτον δὲ οὐδεὶς ἔχει φράσαι φιλοσοφεῖν ἐβελήσαντα.

nemo unquam parasitus adamavit; parasiticam vero appetiisse multi memorantur philosophi, et in hunc diem appetunt.

TYCH. Et quos dicere possis philosophos parasitandi studiosos?

PAR. Quosnam vero, Tychiade? eos quos tu quum bene noris, ignorare me quoque simulas, velut turpitudine quædam illis inde, non honos accedat.

TYCH. Non, ita me Jupiter, Simo: sed vehementer hæreo nec quos tu inveneris habeo dicere.

PAR. Videris mihi, vir optime, non legisse vel eos qui vitas illorum scripsere: alioquin omnino posses, quos dicam, agnoscere.

TYCH. Verum cupio, mehercules, audire qui sint.

PAR. Ego tibi ostendam et recensebo, eosque non viles, sed eorum, quos ego philosophos arbitror, præstantissimos, et quos tu minime putes.

32. Igitur Æschines quidem Socraticus, ille qui longos illos urbanosque dialogos scripsit, venit quondam, secum illos ferens, in Siciliam, si qua per illos posset Dionysio tyranno innotescere, lectoque Miltiade, quum probatus videretur, reliquo tempore in Sicilia, parasitans Dionysio, desedit, longum valere jussis Socratis disputationibus.

33. Quid vero, Aristippus Cyrenæus non de nobilibus tibi videtur philosophis?

TYCH. De nobilissimis.

PAR. Verum hic etiam eodem tempore versabatur Syraculis parasitans Dionysio. Quin omnium ipse parasitorum princeps apud illum audiebat: erat etenim præter ceteros ingenio ad eam artem apto; adeo ut coquos ad ipsum quotidie mitteret Dionysius, ab eo qui aliquid discerent. Atque hic etiam, prout dignum erat, ornasse artem videtur.

34. At Plato ille vester præstantissimus venit et ipse quidem hoc consilio in Siciliam; quum vero paucis diebus parasitatus tyranno fuisset, illa parasitatione, quod satis ad eam ingenii non haberet, excidit: atque Athenas regressus, ubi multo se labore ad eam rem paraverat, altero cursu denuo navigavit in Siciliam, cænatusque paucos dies, propter inscitiam excidit: similisque videtur illa, quæ Platoni in Sicilia evenit, calamitas cladi ad eandem Niciæ.

TYCH. Et quis, Simo, hac de re narrat?

35. PAR. Quum alii multi, tum Aristoxenus musicus, vir maxime memorabilis. Jam Euripidem Archelao ad mortem usque parasitatum esse, et Anaxarchum Alexandro, omnino nosti.

36. Aristoteles vero inchoavit tantum, ut reliquas artes, ita et parasiticam: erat autem et ipse parasitus Nelei.

37. Ergo philosophos, ut res est, parasiticæ vitæ operam dantes ostendi: parasitum vero nemo dicere potest philosophari qui voluerit.

38. Καὶ μέντοι εἰ ἔστιν εὐδαιμον τὸ μὴ πεινῆν μηδὲ διψῆν μηδὲ βριγῶν, ταῦτα οὐδενὶ ἄλλῳ ὑπάρχει ἢ παρασίτῳ. Ὡστε φιλοσόφους μὲν ἂν τις πολλοὺς καὶ βριγῶντας καὶ πεινῶντας εὖροι, παράσιτον δὲ οὐ· ἢ οὐκ ἂν εἴη παράσιτος, ἀλλὰ δυστυχὴς τις ἢ πτωχὸς ἀνθρώπος ἢ φιλόσοφῳ ὅμοιος.

39. ΤΥΧ. Ἰκανῶς ταῦτά γε. Ὅτι δὲ κατὰ πολλὰ διαφέρει φιλοσοφίας καὶ ῥητορικῆς ἢ παρασιτικῆς πῶς ἐπιδεικνύεις;

ΠΑΡ. Εἰσὶν, ὦ βελτιστε, καιροὶ τοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου, ὃ μὲν τις εἰρήνης, οἶμαι, ὃ δ' αὖ πολέμου· ἐν δὴ τοῦτοις πᾶσα ἀνάγκη φανεράς γίνεσθαι τὰς τέχνας καὶ τοὺς ἔχοντας ταύτας ὅποιοί τινές εἰσι. Πρώτερον δὲ, εἰ δοκεῖ, σκοπούμεθα τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν, καὶ τίνες ἂν εἴεν μάλιστα χρησιμώτατοι ἰδίᾳ τε ἑκαστος αὐτῷ καὶ κοινῇ τῇ πόλει.

ΤΥΧ. Οὐ μέτριον ἀγῶνα καταγγέλλεις τῶν ἀνδρῶν· καὶ ἔγωγε πάλαι γελῶ κατ' ἐμαυτὸν ἐννοῶν ποῖος ἂν εἴη συμβαλλόμενος παρασίτῳ φιλόσοφος.

40. ΠΑΡ. Ἵνα τοίνυν μὴ πάνυ θαυμάζῃς μηδὲ τὸ πρᾶγμα δοκῇ σοι γλεύης ἄξιον, φέρε προτυπωσώμεθα παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἡγηγῆσθαι μὲν αἰγνίδιον εἰς τὴν χώραν ἐμβεδηκέναι πολεμίους, εἶναι δὲ ἀνάγκην ἐπεξίστασθαι καὶ μὴ περιορᾶν ἔξω δηουμένην τὴν γῆν, τὸν στρατηγὸν δὲ παραγγέλλειν ἅπαντας εἰς τὸν κατάλογον τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, καὶ δὴ χωρεῖν τοὺς ἄλλους, ἐν δὲ δὴ τοῦτοις φιλόσοφος τινὰς καὶ ῥητορας καὶ παρασίτους. Πρώτον τοίνυν ἀποδύσκειν αὐτοὺς ἀνάγκη γὰρ τοὺς μέλλοντας δπλίζεσθαι γυμνοῦσθαι πρότερον. Θεῷ δὴ τοὺς ἄνδρας, ὦ γενναῖε, καθ' ἑκαστον καὶ δοκίμαζε τὰ σώματα. Τοὺς μὲν τοίνυν αὐτῶν ὑπὸ ἐνδείας ἰδοὺς ἂν λεπτοὺς καὶ ὠχροὺς περριχότας ὥσπερ ἤδη τραυματίας παρεμμένους· ἀγῶνα μὲν γὰρ καὶ μάχην σταδίαίαν καὶ ὠθισμὸν καὶ κόνιν καὶ τραύματα μὴ γελῶσιν ἢ λέγειν δύνασθαι φέρειν ἀνθρώπους ὥσπερ ἐκείνους τινὸς δεομένους ἀναλήψεως.

41. Ἄθρει δὲ πάλιν μεταβάς τὸν παράσιτον ὁποῖός τις φαίνεται. Ἄρ' οὐχ ὃ μὲν τὸ σῶμα πρῶτον πολὺς καὶ τὸ χρῶμα ἡδὺς, οὐ μέλας δὲ οὐδὲ λευκός — τὸ μὲν γὰρ γυναικί, τὸ δὲ δούλῳ προσείκειν — ἔπειτα θυμοειδής, δεινὸν βλέπων ὁποῖον ἡμεῖς, μέγα καὶ ὕψιστον; οὐ γὰρ καλὸν δεδοικότα καὶ θῆλυν ὀφθαλμὸν εἰς πόλεμον φέρειν. Ἄρ' οὐχ ὃ τοιοῦτος καλὸς μὲν γένοιτ' ἂν καὶ ζῶν δπλότης, καλὸς δὲ καὶ εἰ ἀποθάνοι καλῶς;

42. Ἄλλὰ τί δεῖ τὰυτὰ εἰκάζειν ἔχοντας αὐτῶν παραδείγματα; ἀπλῶς γὰρ εἰπεῖν, ἐν πολέμῳ τῶν πώποτε ῥητόρων ἢ φιλοσόφων οἱ μὲν οὐδὲ θλῶς ὑπέμειναν ἔξω τοῦ τεύχους προελθεῖν, εἰ δὲ τις καὶ ἀναγκασθεὶς παρτάσσεται, φημί τοῦτον λείψαντα τὴν τάξιν ὑποστρέφειν.

ΤΥΧ. Ὡς θαυμάσια πάντα καὶ οὐδὲν ὑπισχνῇ μέτριον. Λέγε δὲ ὅμως.

ΠΑΡ. Τῶν μὲν τοίνυν ῥητόρων Ἰσοκράτης οὐχ ὅπως εἰς πόλεμον ἐξῆλθέ ποτε, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ δικαστήριον ἀνέβη, διὰ δειλίαν, οἶμαι, ὅτι οὐδὲ τὴν φωνὴν διαρ-

38. Jam si beatum est non esurire, neque sitire, neque rigere; hæc nulli adsunt alii nisi parasito. Itaque philosophos quidem aliquis multos et rigentes inveniat et esurientes : parasitum vero non inveniat; aut ille non fuerit parasitus, sed infelix aliquis aut mendicus mortalis, aut philosopho similis.

39. TYCH. Satis ista. Sed multum etiam præstare philosophiæ ac rhetoriæ parasiticam, quomodo monstras?

PAR. Sunt, vir optime, tempora vitæ hominum, alterum pacis, arbitror, alterum rursus belli : in hisce vero necesse omnino est manifestas fieri artes earumque professores, cujusmodi sint. Prius autem, si videtur, consideremus tempus belli, et quales maxime videantur tum privatim sibi, tum rei publicæ utilissimi.

TYCH. Non mediocre certamen virorum denuncias : et dudum intra me rideo equidem, qualis futurus sit collatus parasito philosophus.

40. PAR. Ut igitur non nimis admireris, neu ludibrio tibi digna res videatur, age apud animum ipsi nostrum fingamus, nunciatum esse subito hostes irruptionem in patriam nostram fecisse, necessitatem autem postulare ut contra ipsos erumpamus, neque agros vastari extra patiamur; imperatorem porro ad numeros vocare quicumque militari sunt ætate, et venire sane reliquos, in his vero etiam philosophos quosdam et rhetoras, et parasitos. Primo igitur illos exuamus : oportet enim qui armandi sunt prius nudari. Inspice vero viros, o bone, singulatim, et proba corpora. Partem igitur illorum præ indigentia videbis tenues et pallidos, horridos denique, quasi jam saucios in acie relictos : certamen enim et pugnam statariam, et impressionem, et pulverem, et vulnera vide ne ridiculum fuerit dicere perferre posse homines, quales illi sunt, refectioe aliqua indigentes.

41. Vide autem in alteram partem transgressus parasitum, qualis appareat. Nonne iste multum primo corporis habet, et colore est jucundo, neque niger neque albus (quorum alterum mulieri, servo alterum convenit), deinde animosus, vultu, ut nos, minaci, elato et sanguine repleto? non enim honestum est oculum timidum et effeminatum ferre in pugnam. Nonne talis et pulcher fuerit dum vivet miles, et pulcher, si pulchre moriatur?

42. Sed quid opus est conjecturis ista effingere, quum ipsarum rerum habeamus exempla? ut enim simpliciter dicam, in bello, quicumque usquam fuerunt rhetores vel philosophi, vel plane non sunt ausi extra muros procedere; al vero quis etiam coactus in aciem prodiit, hunc alio ordinibus desertis refugisse.

TYCH. Ut mira omnia, et mediocre nihil promittis! Dic tamen.

PAR. E rhetoribus ergo Isocrates tantum abest ut in prælium progressus unquam sit, ut ne in tribunal quidem escenderit, præ timiditate, opinor, quia vel voce destituebatur.

κοῦσαν εἶχε. Τί ἐτι; οὐχὶ Δημάδης μὲν καὶ Αἰσχίνης καὶ Φιλοκράτης ὑπὸ δέους εὐθύς τῇ καταγγελίᾳ τοῦ Φιλίππου πολέμου τὴν πόλιν προῦδσαν καὶ σφᾶς αὐτοὺς τῷ Φιλίππῳ καὶ διετελέσαν Ἀθήνησιν αἰεὶ τὰ ἐκείνου πολιτευόμενοι; ὥς εἰ γε καὶ ἄλλος τις Ἀθηναῖος κατὰ ταῦτα ἐπολέμει, κακείνος ἐν αὐτοῖς ἦν φίλος. Ὁ Ὑπερίδης δὲ καὶ Δημοσθένης καὶ Λυκούργος, οἳ γε δοκοῦντες ἀνδρείοτεροι καὶ ταῖς ἐκκλησίαις αἰεὶ θορυβοῦντες καὶ λοιδορούμενοι τῷ Φιλίππῳ, τί ποτε ἀπειργάσαντο γενναῖον ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν πολέμῳ; καὶ Ὑπερίδης μὲν καὶ Λυκούργος οὐδ' ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐδὲ θῶς ἐτόλμησαν μικρὸν ἔξω παρακῦψαι τῶν πυλῶν, ἀλλ' ἐντειχίδιοι ἐκάθηντο παρ' αὐτοῖς ἤδη πολιορκούμενοι γνωμίδια καὶ προβουλευταία συντιθέντες. Ὁ δὲ δὴ κορυφαϊότατος αὐτῶν, ὁ ταυτί λέγων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις συνεχῶς « Φίλιππος γὰρ ὁ Μακεδῶν βλεπτός, ὅθεν οὐδὲ ἀνδράποδον πρίατό τις ποτε, » τολμήσας προσελθεῖν ἐς τὴν Βοιωτίαν πρὶν ἢ συμμῆξαι τὰ στρατόπεδα καὶ συμβαλεῖν ἐς χεῖρας, ρίψας τὴν ἀσπίδα ἔφυγεν· ἢ οὐδέπω ταῦτα πρότερον διήκουσας οὐδενὸς πάνυ γνωρίμα ὄντα οὐχ ὅπως Ἀθηναῖος, ἀλλὰ Θραξὶ καὶ Σκύθαις, ὅθεν ἐκείνο τὸ κάθαρμα ἦν;

43. ΤΥΧ. Ἐπίσταμαι ταῦτα· ἀλλ' οὗτοι μὲν ῥήτορες καὶ λόγους λέγειν ἡσυχήμενοι, ἀρετὴν δὲ οὐ. Τί δὲ περὶ τῶν φιλοσόφων λέγεις; οὐ γὰρ δὴ τούτους ἔχεις ὥσπερ ἐκείνους αἰτιᾶσθαι.

ΠΑΡ. Οὗτοι πάλιν, ὦ Τυχιάδῃ, οἳ περὶ τῆς ἀνδρείας ὁσμημέραι διαλεγόμενοι καὶ κατατρίβοντες τὸ τῆς ἀρετῆς ὄνομα πολλῷ μᾶλλον τῶν ῥητόρων φανοῦνται δειλότεροι καὶ μαλακώτεροι. Σκόπει δὲ οὕτως. Πρῶτον μὲν οὐκ ἔστιν ὅστις εἰπεῖν ἔχοι φιλόσοφον ἐν πολέμῳ τετελευτηκότα· ἦτοι γὰρ οὐδὲ θῶς ἐστρατεύσαντο, ἢ εἴπερ ἐστρατεύσαντο, πάντες ἔφυγον. Ἀντισθένης μὲν οὖν καὶ Διογένης καὶ Κράτης καὶ Ζήνων καὶ Πλάτων καὶ Αἰσχίνης καὶ Ἀριστοτέλης καὶ πᾶς οὗτος ὁ ὄμιλος οὐδὲ εἶδον παρατάξιν· μόνος δὲ τολμήσας ἐξελθεῖν ἐς τὴν ἐν Δηλῷ μάχην ὁ σοφὸς αὐτῶν Σωκράτης φεύγων ἐκείθεν ἀπὸ τῆς Πάρνηθος ἐς τὴν Ταυρέου παλαιστραν κατέφυγε· πολὺ γὰρ αὐτῷ ἀστειότερον ἐδόκει μετὰ τῶν μειρακυλλίων καθεζόμενον ὁρῶν καὶ σοφισμάτια προβάλλειν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἢ ἀνδρὶ Σπαρτιάτῃ μάχεσθαι.

ΤΥΧ. Ὡ γενναῖε, ταῦτα μὲν ἤδη καὶ παρ' ἄλλων ἐπυθόμην, οὐ μὰ Δία σκώπτειν αὐτοὺς καὶ οὐκ ἐπιδείκναι βουλομένων· ὥστε οὐδὲν τί μοι δοκεῖ χαριζόμενος τῇ σεαυτοῦ τέχνῃ καταψεύδεσθαι τῶν ἀνδρῶν.

44. Ἀλλ' εἰ δοκεῖ ἤδη, φέρε καὶ σὺ τὸν παράσιτον ὁποῖός τις ἐστὶν ἐν πολέμῳ λέγε, καὶ εἰ θῶς λέγεται παράσιτος τις γενέσθαι τῶν παλαιῶν;

ΠΑΡ. Καὶ μὴν, ὦ φιλότης, οὐδεὶς οὕτως ἀνήκοος Ὁμήρου, οὐδ' ἂν πάμπαν ἰδιώτης τύχῃ, δεσὺς ἐπίσταται παρ' αὐτῷ τοὺς ἀρίστους τῶν ἡρώων παρασίτους ὄντας· ὅτε γὰρ Νέστωρ ἐκείνος, οὐ ἀπὸ τῆς γλώττης ὥσπερ μέλι ὁ λόγος ἀπέρρει, αὐτοῦ τοῦ βασιλέως πα-

Quid porro? nonne Demades, et Æschines, et Philocrates præ metu, denunciato Philippi bello, statim et patriam et se ipsos Philippo prodiderunt, manseruntque Athenis sic, ut semper rem publicam ad illius voluntatem tractarent? Itaque si quis etiam Atheniensis alius in illis partibus militaret, ipse quoque inter ipsorum erat amicos. At Hyperides, et Demosthenes, et Lycurgus, qui fortiores videbantur, quique in concionibus tumultus semper ciebant maledicebantque Philippo, quod tandem egregium facinus in bello contra ipsum patrarunt? atque Hyperides quidem et Lycurgus non exierunt, quin ne caput quidem exserere ultra portas ausi sunt, sed intra moenia desidentes, domi suæ jam obsessi, sententias quasdam et consultatiunculas componebant. Sed principes illorum, qui ista perpetuo dicitaret in concionibus, « Philippus enim Macedo, pestis ista, a quo ne servulum quidem emat aliquis unquam, » progredi ausus in Boeotiam, antequam committerentur acies et ventum ad manus esset, abjecto clypeo fugit. An nunquam ista prius a quoquam audisti, quæ sint notissima non dico Atheniensibus, sed Thracibus ac Scythiis, unde purgamentum illud fuit?

43. TYCH. Novi ista. Sed hi rhetores erant et verbis faciendis exercitati, ad virtutem non item. Quid vero ais de philosophis? neque enim sane habes quod hos, quemadmodum illos, accuses.

PAR. Hi rursus, Tychiade, de fortitudine disputantes quotidie, et virtutis nomen conterentes, multo etiam magis timidiores oratoribus apparebunt mollioresque. Considera vero ita. Primo non est qui nominare queat philosophum in prælio mortuum: aut enim plane non militarunt, aut, si militarunt, fugerunt omnes. Antisthenes quidem, et Diogenes, et Crates, et Zeno, et Plato, et Æschines, et Aristoteles, et omnis illa turba, ne viderunt quidem aciem: solus vero ausus progredi in pugnam Deliensem sapiens illorum Socrates, inde a Parnethe fugiens in Taureæ se palæstram abdidit: multo enim illi videbatur urbanus sedentem cum adolescentulis amatorias nugas garrire, et argutiolas obijcere in quos incideret, quam cum viro Spartanum pugnare.

TYCH. Vir optime, ista jam ex aliis quoque audiui, non profecto irridere volentibus illos, aut maledictis incessere. Itaque non videris mihi quicquam tuæ artis in gratiam contra illos mentiri.

44. Sed si videtur, age jam et tu parasitum, in bello qualem se præstet, dicito; et an omnino antiquorum quisquam parasitus fuisse dicatur?

PAR. Atqui nemo, amice, Homerum eum in modum ignorat, etsi aliarum omnium rerum rudis sit, qui nesciat apud illum præstantissimos heroum parasitos esse: nam et Nestor ille, cujus a lingua mellis instar defluebat oratio, ipsius parasitus regis fuit; et neque Achillem, qui quum

ράσιτος ἦν, καὶ οὐτε τὸν Ἀχιλλεύς, ὅσπερ ἐδόκει τε καὶ ἦν τὸ σῶμα γενναϊότατος καὶ δικαιοτάτος, οὐτε τὸν Διομήδην οὐτε τὸν Αἴαντα δ' Ἀγαμέμνων οὕτως ἐπαινέει τε καὶ θαυμάζει ὥσπερ τὸν Νέστορα. Οὐδὲ γὰρ δέκα Αἴαντας εὐχεται γενέσθαι αὐτῷ οὐτε δέκα Ἀχιλλέας· πάλαι δ' ἂν ἐαλωκέναι τὴν Τροίαν, εἰ τοιούτους ὅποιος ἦν οὗτος δὲ παράσιτος, καίπερ γέρων ὢν, στρατιώτας εἶγε δέκα. Καὶ τὸν Ἰδομενέα τὸν τοῦ Διὸς ἔκγονον παράσιτον Ἀγαμέμνονος ὁμοίως λέγει.

45. TYCH. Ταῦτα μὲν καὶ αὐτὸς ἐπίσταμαι· οὐπω γέ μὴν δοκῶ μοι γινώσκειν πῶς δὴ τὸ ἄνδρ' αὐτῷ Ἀγαμέμνονι παράσιτος ἦσαν.

ΠΑΡ. Ἀναμνήσθητι, ὦ γενναῖς, τῶν ἐπ' αὐτῷ ἐκείνων ὥνπερ αὐτὸς δὲ Ἀγαμέμνων πρὸς τὸν Ἰδομενέα λέγει.

TYCH. Ποίων;

ΠΑΡ.

Σὸν δὲ πλεῖτον δέπας αἰεὶ

ἔστιγ' ὥσπερ ἐμοὶ πίνειν ὅτε θυμὸς ἀνάγοι.

Ἐνταῦθα γὰρ τὸ αἰεὶ πλεῖτον δέπας εἶρκεν οὐχ ὅτι τὸ ποτήριον διὰ παντὸς πλήρες εἰστίγῃ τῷ Ἰδομενέῃ καὶ μαχομένῳ καὶ καθυέοντι, ἀλλ' ὅτι αὐτῷ δι' ὅλου τοῦ βίου μόνῳ συνδεῖσθαι ὑπῆρχε τῷ βασιλεῖ οὐχ ὥσπερ τοῖς λοιποῖς στρατιώταις πρὸς ἡμέρας τινὰς καλουμένοις. Τὸν μὲν γὰρ Αἴαντα, ἐπεὶ καλῶς ἐμονομάχησε τῷ Ἑκτορι, « εἰς Ἀγαμέμνονα ὅσον ἄγον, » φησί, κατὰ τιμὴν ἀξιοῦντα ὅψ' αὐτὸν παρὰ τῷ βασιλεῖ δειπνῶν· δὲ Ἰδομενεὺς καὶ δὲ Νέστωρ ὁσημέραι συνεδεῖσθαι τῷ βασιλεῖ, ὡς αὐτὸς φησί. Νέστωρ δὲ παράσιτός μοι δοκεῖ τῶν βασιλέων μάλιστα τεχνίτης καὶ ἀγαθὸς γενέσθαι· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀρξασθαι τῆς τέχνης, ἀλλὰ ἀνωθεν ἐπὶ Καινέως καὶ Ἐξαδίου δοκεῖ δὲ οὐδὲ ἂν παύσασθαι παρασιτῶν, εἰ μὴ δὲ Ἀγαμέμνων ἀπέθανεν.

TYCH. Οὗτοι μὲν γενναῖοι δὲ παράσιτοι. Εἰ δὲ καὶ ἄλλους τινὰς οἶσθα, πειρῶ λέγειν.

46. ΠΑΡ. Τί οὖν, ὦ Τυριάδῃ, οὐχὶ καὶ Πάτροκλος τοῦ Ἀχιλλέως παράσιτος ἦν, καὶ ταῦτα οὐδενὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων φαυλότερος οὐτε τὴν ψυχὴν οὐτε τὸ σῶμα νεανίας ὢν; ἐγὼ γὰρ οὐδ' αὐτοῦ μοι δοκῶ τοῦ Ἀχιλλέως τεκμαίρεσθαι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ χεῖρ' εἶναι· τὸν γὰρ Ἑκτορα ῥήξαντα τὰς πύλας καὶ παρὰ ταῖς ναυσὶν εἰσὼ μαχομένον οὗτος ἐξέωσε καὶ τὴν Πρωτεσίλαου ναῦν ἤδη καιομένην ἔσβεσε, καίτοι ἐπεβάτευον αὐτῆς οὐχ οἱ φαυλότατοι, ἀλλ' οἱ τοῦ Τελαμῶνος Αἴας τε καὶ Τεῦχος δὲ μὲν ὁπλίτης ἀγαθός, δὲ δὲ τοξότης. Καὶ πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε τῶν βαρβάρων, ἐν δὲ δὴ τούτοις καὶ Σαρπηδόνα τὸν παῖδα τοῦ Διὸς, δὲ παράσιτος τοῦ Ἀχιλλέως. Καὶ ἀπέθανε δὲ οὐχὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως, ἀλλ' αὐτὸν μὲν Ἑκτορα Ἀχιλλεύς ἀπέκτεινε, εἰς ἓνα, καὶ αὐτὸν Ἀχιλλεύς Πάρις, τὸν δὲ παράσιτον θεὸς καὶ δύο ἄνθρωποι. Καὶ τελευτῶν δὲ φωνὰς ἀφῆκεν οὐχ ὅσας δὲ γενναϊότατος Ἑκτωρ καὶ προσπίπτων τὸν Ἀχιλλέα καὶ ἱκετῶν ὅπως δὲ νεκρὸς αὐτοῦ τοῖς οἰκείοις ἀποδοθῇ, ἀλλ' ὅσας εἰκὸς ἀφείναι παράσιτον. Τίνας δὲ ταύτας;

LUCIANUS. I.

videbatur tum erat et corpore praestantissimus et iustissimus, neque Diomedem, neque Ajacem Agamemno ita laudatque et admiratur, velut Nestorem. Neque enim Ajaces decem sibi contingere optat, neque decem Achilles: sed olim ait futurum fuisse ut caperetur Troja, si tales, qualis hic parasitus, senex licet, milites decem habuisset. Idomeneum etiam, Jove natum, parasitum similiter dicit Agamemnonis.

45. TYCH. Ista quidem ipse etiam novi; nondum tamen videor mihi intelligere quomodo duo illi viri parasiti Agamemnonis fuerint.

PAR. Recordare, vir optime, versuum illorum quos ipse Agamemno dicit ad Idomeneum.

TYCH. Quorum?

PAR.

Tibi pocula semper

plena steteret, velut mihi, si potare luberet.

Hic enim « plena semper pocula » dixit, non quo poculum perpetuo plenum steterit Idomeneo et pugnanti et dormienti; sed quod ipsi per totam vitam liceret soli cœnare cum rege, non ut reliquis militibus, qui certis modo quibusdam diebus vocarentur. Ajacem enim, solitaria contra Hectorem pugna præclare defunctum, « Ad divum, » ait, « Agamemnona ducunt, » honoris causa cœnæ regis sero adhibitum: Idomeneus vero atque Nestor cœnabant cum rege quotidie, ut ipse ait. Nestor vero parasitus mihi videtur regum maxime artifex et bonus fuisse: nec enim cœpisse artem in Agamemnone, sed superiori tempore in Cæneo et Exadio: videtur autem nec desitutum fuisse parasitari, nisi obivisset Agamemno.

TYCH. Hic quidem præclarus parasitus. Si vero et alios quosdam nosti, tenta dicere.

46. PAR. Quid ergo, Tychiade, nonne etiam Patroclus parasitus Achillis fuit, isque nec ullo ceterorum Græcorum deterior, neque mente neque corpore, quum esset adhuc juvenis? etenim ne ipso quidem illum Achille deteriore esse, ex operibus illius intelligere mihi videor. Hectorem enim perruptis portis ad naves intra vallum pugnantem hic extrusit, et navem Protesilai jam ardentem restinxit, licet vectores in ea essent non vilissimi, sed Telamonis filii Ajax et Teucer, miles alter egregius, alter sagittator: ac barbarorum quidem interfecit multos, in his vero etiam Sarpedonem Jovis filium, ipse parasitus Achillis: nec sicut alii mortuus est, quum ipsum Hectorem Achilles interfecerit, solum solus, et ipsum Achillem Paris; parasitum vero deus et homines duo. Moriensque voces edidit, non quales Hector fortissimus, qui genibus etiam Achillis advolutus supplicavit ut corpus suum reddatur suis; sed quales convenit emittere parasitum. Quas enim?

Τιούτοι δ' εἶπερ μοι ἐείκουν ὄντεβόλησαν,
πάντες κ' αὐτοῦ ὄλοντο ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ δαμέντες.

47. ΤΥΧ. Ταῦτα μὲν ἱκανῶς. Ὅτι δὲ μὴ φίλος, ἀλλὰ παράσιτος ἦν ὁ Πάτροκλος τοῦ Ἀχιλλέως, πειρῶ λέγειν.

ΠΑΡ. Αὐτὸν, ὦ Τυχιᾷ, τὸν Πάτροκλον ὅτι παράσιτος ἦν, λέγοντά σοι παρέξομαι.

ΤΥΧ. Θρυμμαστὰ λέγεις.

ΠΑΡ. Ἄκουε τοίνυν αὐτῶν τῶν ἐπῶν·

Μη' ἐμὰ σῶν ἀπάνευθε τίθηναι ὅστε, Ἀχιλλεῦ,
ἀλλ' ὁμοῦ, ὡς ἐτράφημεν ἐν ὑμετέροισι δόμοισι.

Καὶ πάλιν ὑποθᾷς, καὶ « νῦν με δεξάμενος, » φησὶν, « ὁ Πηλεΐδης »

ἔτρεφεν ἐνδοκέως καὶ σὸν θεράποντ' ὀνόμηνε,

τουτέστι παράσιτον εἶχεν. Εἰ μὲν τοίνυν φίλον ἐβούλετο τὸν Πάτροκλον λέγειν, οὐκ ἂν αὐτὸν ὀνόμαζε θεράποντα· ἐλεύθερος γὰρ ἦν ὁ Πάτροκλος. Τίνας τοίνυν λέγει τοὺς θεράποντας, εἰ μήτε τοὺς δούλους μήτε τοὺς φίλους; τοὺς παρασίτους δῆλον ὅτι· ἡ καὶ τὸν Μηριόνην τοῦ Ἰδομενέως καὶ αὐτὸν θεράποντα ὀνομάζει, οὕτως, οἶμαι, καλουμένῳ τότε τῶν παρασίτων. Σκότειε δὲ ὅτι καὶ ἐνταῦθα τὸν μὲν Ἰδομενέα Διὸς ὄντα υἱὸν οὐκ ἀξιοῖ λέγειν « ἀτάλαντον Ἀργεῖ, » Μηριόνην δὲ τὸν παράσιτον αὐτοῦ.

48. Τί δέ; οὐχὶ καὶ Ἀριστογείτων δημοτικὸς ὢν καὶ πένης, ὥσπερ Θουκυδίδης φησὶ, παράσιτος ἦν Ἀρμόδιου; τί δέ; οὐχὶ καὶ ἔραστής; ἐπεικῶς γὰρ οἱ παράσιτοι καὶ ἔρασταὶ τῶν τρεφόντων εἰσίν. Οὗτος τοίνυν πάλιν ὁ παράσιτος τὴν Ἀθηναίων πόλιν τυραννομένην εἰς ἐλευθερίαν ἀφείλετο, καὶ νῦν ἔστηκε χαλκοῦς ἐν τῇ ἀγορᾷ μετὰ τῶν παιδικῶν. Οὗτοι μὲν δὴ, τοιοῦτοι ὄντες μάλα ἀγαθοὶ, παράσιτοι ἦσαν.

49. Σὺ δὲ ποῖον τινα εἰκάξεις ἐν πολέμῳ τὸν παράσιτον; οὐχὶ πρῶτον μὲν ὁ τοιοῦτος ἀριστοποιησάμενος ἐξεῖσιν ἐπὶ τὴν παράταξιν καθάπερ καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀξιοῖ; οὐ γὰρ ἄλλ' ὃν ἐν πολέμῳ μάχεσθαι φησιν ἐστιάσει, εἰ καὶ εὐθὺς ἅμα ἔρ μάχεσθαι δεοί· καὶ ὃν ἄλλοι στρατιώται χρόνον ὑπὸ δέους ὁ μὲν τις ἀκριβῶς ἀρμόζει τὸ κράνος, ὁ δὲ θωράκιον ἐνδύεται, ὁ δὲ αὐτὸ τὸ δεινὸν ὑποπτεύων τοῦ πολέμου τρέμει, οὗτος δὲ ἐσθίει τότε μάλα φαιδῶν τῇ προσώπῳ καὶ μετὰ τὴν ἔξοδον εὐθὺς ἐν πρῶτοις διαγωνίζεται· ὁ δὲ τρέφων αὐτὸν ὅπισθεν ὑποτέτακται τῇ παρασίτῳ, κακείνος αὐτὸν ὥσπερ ὁ Αἴας τὸν Τεῦχρον ὑπὸ τῷ σάκει καλύπτει, καὶ τῶν βελῶν ἀφιεμένων γυμνώσας ἑαυτὸν τοῦτον σκέπει· βούλεται γὰρ ἐκείνον μᾶλλον σώζειν ἢ ἑαυτὸν.

50. Εἰ δὲ δὴ καὶ πέσοι παράσιτος ἐν πολέμῳ, οὐκ ἂν ἐπ' αὐτῷ δήπου οὔτε λογαγὸς οὔτε στρατιώτης αἰσχυρθείη μεγάλῳ τε ὄντι νεκρῷ καὶ ὥσπερ ἐν συμποσίῳ καλῶς κατακειμένῳ. Ὡς ἀξίον γε φιλοσόφου νεκρὸν ἰδεῖν τοῦτω παρακειμένον, ξηρὸν, ρυπῶντα, μακρὸν πωγώνιον ἔχοντα, προτεθηκότα τῆς μάχης, ἀσθενῆ

Viginti tales si me contra arma talissent,
unusquisque mea domitus jacuisset ab hasta.

47. TYCH. Sufficiunt ista. At, non amicum Achillis fuisse Patroclum, sed parasitum, illud tenta dicere.

PAR. Ipsum, Tychiade, Patroclum præbebo tibi dicentem se fuisse parasitum.

TYCH. Mira narras.

PAR. Ipsos ergo audi versus :

Ne mea, Achille, tuis procul ossibus ossa reconde,
verum una, ut vestris una sumus ædibus alti.

Et rursus paullo post, « Hic me susceptum, » inquit, « Peleus. »

et studiose aluit, jussitque tibi esse ministrum,

hoc est, parasitum. Si enim amicum voluisset dicere Patroclum, non nominasset ministrum; liber enim erat Patroclus. Quos ergo vocat ministros, si neque servos, neque amicos? nempe parasitos. Qua ratione etiam Merionen Idomenei et ipsum ministrum nominat; quum sic, puto, tum vocarentur parasiti. Vide autem quam hic etiam Idomenium, Jovis qui filius esset, non dignetur vocare « Marti æquiparandum, » sed Merionen illius parasitum.

48. Quid vero? nonne et Aristogiton, plebeius homo et pauper, ut ait Thucydides, parasitus erat Harmodii? quid vero? nonne idem etiam amator? æquum est enim ut parasiti iidem etiam sint alentium se amatores. Hic igitur rursus parasitus Athenarum urbem, tyrannide oppressam, vindicavit in libertatem: et nunc stat æneus in foro suo cum amasio. Hi ergo, viri fortissimi quum essent, fuere iidem parasiti.

49. Tu vero qualem suspicaris in bello futurum parasitum? nonne primum talis pransus exhibit in aciem, sicut etiam Ulysses æquum esse censet? Etenim quem in prælio pugnare jubet, eum sine dubio excipiet epulis, etsi statim a lucis exortu pugnandum sit: quoque tempore milites alii præ metu, alius quidem accurate aptat galeam, thoracem induit alius, alius ipsa belli metuenda suspicans tremit; eo tempore hic noster hilari vultu cibum capit, et post egressionem in primis statim pugnam capessit: sed qui illum alit, altero stat ordine post parasitum; quem ille, ut Teucrum Ajax, suo clypeo occultat, emissisque telis, suo nudato corpore, hunc tegit, quippe qui hunc potius quæsi se servare cupiat.

50. Si vero cadat etiam in prælio parasitus, non sane illius interfecti neque ductorem ordinis, neque militem pudeat, magni nempe corporis, et sicut in convivio pulchre decumbentis. Et operæ sane pretium est juxta jacens videre philosophi cadaver, aridum, squalidum, longam habens barbulam, jam ante pugnam demortuum, imbecillum ho-

ἀνθρώπων. Τίς οὐκ ἂν καταφρονήσῃ ταύτης τῆς πόλεως τοὺς ὑπασιπιδᾶς αὐτῆς οὕτω κακοδαίμονας ὁρῶν; τίς δὲ οὐκ ἂν εἰκάσαι χλωροὺς καὶ κομήτας ὁρῶν ἀνθρωπίσκους κειμένους, τὴν πόλιν ἀποροῦσαν συμμάχων τοὺς ἐν τῇ εἰρῇ κακούργους ἐπιλύσαι τῷ πολέμῳ; Τοιοῦτοι μὲν ἐν τῷ πολέμῳ πρὸς ῥήτορας καὶ φιλοσόφους εἰσὶν οἱ παράσιτοι.

51. Ἐν εἰρήνῃ δὲ τοσοῦτόν μοι δοκεῖ διαφέρειν παραιοτική φιλοσοφίας ὅσον αὐτῇ ἡ εἰρήνη πολέμου. Καὶ πρῶτον, εἰ δοκεῖ, σκοπῶμεν τὰ τῆς εἰρήνης χωρία.

ΤΥΧ. Οὐπω ζυνήμῃ δ τι τοῦτό πως βούλεται. Σκοπῶμεν δὲ ὁμῶς.

ΠΑΡ. Οὐκ οὐκ ἀγορὰν καὶ δικαστήρια καὶ παλαίστρας καὶ γυμνάσια καὶ κυνηγία καὶ συμπόσια ἐγὼ γε φαίην ἂν πόλεως χωρία;

ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΑΡ. Ὁ τοίνυν παράσιτος εἰς ἀγορὰν μὲν καὶ δικαστήρια οὐ πάρεστιν, ὅτι, οἶμαι, τοῖς συκοφανταῖς πάντα τὰ χωρία ταῦτα μᾶλλον προσήκει καὶ ὅτι οὐδὲν μέτριόν ἐστι τῶν ἐν τούτοις γιγνομένων, τὰς δὲ παλαίστρας καὶ τὰ γυμνάσια καὶ τὰ συμπόσια διώκει καὶ κοσμεῖ μόνος οὗτος. Ἐπεὶ τίς ἐν παλαίστρᾳ φιλόσοφος ἢ ῥήτωρ ἀποδὺς ἄξιος συγκριθῆναι παρασίτου τῷ σώματι; ἢ τίς ἐν γυμνασίῳ τούτων ὀφθαλμοὺς οὐκ αἰσχύνῃ μᾶλλον τοῦ χωρίου ἐστὶ; Καὶ μὴν ἐν ἐρημίᾳ τούτων οὐδεὶς ἂν ὑποσταίῃ θηρίον ὁμῶς ἰόν, ὃ δὲ παράσιτος αὐτὰ τε ἐπιόντα μένει καὶ δέχεται βραδίως μεμελετηκῶς αὐτῶν ἐν τοῖς δαίπνοις καταφρονεῖν, καὶ οὐτ' ἐλαφὸς οὔτε σὺς αὐτὸν ἐκπλήττει πεφρικῶς, ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτὸν δὲ σὺς τὸν ὀδόντα θήγῃ, καὶ ὁ παράσιτος ἐπὶ τὸν σὺν ἀντιθῇ. Τοὺς μὲν γὰρ λαγῶς διώκει μᾶλλον τῶν κυνῶν. Ἐν δὲ δὴ συμποσίῳ τίς ἂν καὶ ἀμιλλήσαιο παρασίτῳ ἦτοί παιζόντι ἢ ἐσθίοντι; τίς δ' ἂν μᾶλλον εὐφράναι τοὺς συμπότας; πότερόν ποτε οὕτως φῶν καὶ σκώπτων, ἢ ἀνθρώπος μὴ γελῶν, ἐν τριβωνίῳ κείμενος, εἰς τὴν γῆν ὁρῶν, ὥσπερ ἐπὶ πένθος οὐχὶ εἰς συμπόσιον ἦκων; καὶ ἔμοιγε δοκεῖ, ἐν συμποσίῳ φιλόσοφος τοιοῦτόν ἐστιν ὅσον ἐν βαλανείῳ κύων.

52. Φέρε δὴ ταῦτα ἀφέντες ἐπ' αὐτὸν ἤδη βαδίζωμεν τὸν βίον τοῦ παρασίτου σκοποῦντες ἅμα καὶ παραβάλλοντες ἐκείνῳ. Πρῶτον τοίνυν ἴδοις τίς ἂν τὸν μὲν παράσιτον αἰετὶ δόξης καταφρονεῖν καὶ οὐδὲν αὐτῷ μέλον ὦν οἱ ἀνθρωποὶ οἰονταί, περὶ ῥήτορας δὲ καὶ φιλοσόφους εὐροί τίς ἂν οὐ τινὰς, ἀλλὰ πάντας ὑπὸ τύρου καὶ δόξης τριβέντας, καὶ οὐ δόξης μόνον, ἀλλὰ καὶ δούλου αἰσχίον ἐστίν, ὑπ' ἀργυρίου. Καὶ ὁ μὲν παράσιτος οὕτως ἔχει πρὸς ἀργύριον ὥς οὐκ ἂν τις οὐδὲ πρὸς τὰς ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδας ἀμελῶς ἔχοι, καὶ οὐδὲν αὐτῷ δοκεῖ διαφέρειν τὸ χρυσίον τοῦ πυρός· οἱ γὰρ μὴν ῥήτορες, καὶ ὁ δεινότερόν ἐστι, καὶ οἱ φιλοσοφεῖν φάσκοντες πρὸς αὐτὰ οὕτω διάκεινται κακοδαίμονως, ὥστε τῶν μάλιστα νῦν εὐδοκίμουμένων φιλοσόφων — περὶ μὲν γὰρ τῶν ῥητόρων τί δεῖ λέγειν; — ὁ μὲν δικάζων δίκην δώροις ἐπ' αὐτῇ ἐάλω, ὁ δὲ παρὰ βασιλέως ὑπὲρ τοῦ

muncionem. Quis non contemnat eam civitatem, propugnatores illius ita miseros si videat? quis vero non coniciat, pallidos et comatos homunciones si jacentes videat, civitatem auxiliis egentem maleficos de carcere belli causa solvisse? Tales quidem in bello ad philosophos et oratores comparati sunt parasiti.

51. In pace vero tantum milii videtur parasitorum ars philosophiæ præstare, quantum ipsa pax bello. Ac primo, si vis, consideremus loca pacis.

ΤΥΧ. Nondum intelligo quidnam hoc sibi velit. Videamus tamen.

ΠΑΡ. Nonne enim forum, et judicia, et palæstras, et gymnasia, et venationes, et cenationes, loca urbis dixerim?

ΤΥΧ. Omnino.

ΠΑΡ. Igitur parasitus in forum quidem et ad judicia non accedit, quod, puto, sycophantis omnia illa loca magis conveniunt, et quod nihil moderatum fieri in his solet: at palæstras et gymnasia et convivia persequitur et ornat hic solus. Quandoquidem quis in palæstra philosophus aut rhetor exutus cum parasiti corpore conferri meretur? aut quis horum in gymnasio visus, non dedecus potius loci est? Etiam in solitudine nemo horum subsistat occurrentem feram: at parasitus invadentes manet et facile excipit, in cœnis edoctus illas contemnere; et neque cervus illum neque horridus aper percellit, sed etiam si aper dentem in illum acuat, contra in aprum acuit parasitus. Quin lepores magis ipsis canibus persequitur. In convivio autem parasito quis certare audeat, sive jocanti sive edenti? uter magis exhilarare convivas potuerit? hicne canens et dicteria jaciens, an homo ridens nunquam in palliolo accumbens, dejecto in terram vultu, ut qui ad funus venerit, non ad convivium? Ac mea sententia tale quid in cœna philosophus, quale canis in balneo.

52. Sed age his relictis, ad ipsam jam vitam parasiti veniamus, ita ut istorum simul vitas inspiciamus et comparemus. Primo igitur parasitum gloriæ contemptorem semper videas, neque curæ ipsi esse eorum quicquam quæ homines sentiant: in rhetoribus autem ac philosophis invenias non quosdam, sed omnes a superbia et gloria conteri, et non a gloria solum, sed, quod turpius illo est, a pecunia. Ac parasitus quidem ad pecuniam ita affectus est, ut vix aliquis sparsos per litora calculos negligentius habeat; neque quicquam ipsi videtur inter pecuniam atque ignem interesse: verum rhetores, et, quod indignius est, illi qui philosophari se dicunt, ad illa adeo infelicitè animati sunt, ut ex eorum numero philosophorum, qui maxime jam celebrantur (de rhetoribus enim quid attinet dicere?) alius, dum res judicat, corruptionis in illo iudicio damnatus sit; alius pro suo convictu mercedem a rege poscat, nihil erube-

συνεῖναι μισθὸν αἰτεῖ καὶ οὐκ αἰσγύνεται, εἰ πρεσβύτερος ἀνὴρ διὰ τοῦτο ἀποδῇ καὶ μισθοφορεῖ καθάπερ Ἰνδὸς ἢ Σκύθης αἰχμάλωτος, καὶ οὐδὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα αἰσγύνεται, ὃ λαμβάνει.

53. Εὐροῖς δ' ἂν οὐ μόνον ταῦτα περὶ τούτους ἀλλὰ καὶ ἄλλα πάθη, οἷον λύπας καὶ ὀργὰς καὶ φθόνους καὶ παντοίας ἐπιθυμίας. Ὁ γὰρ μὴν παράσιτος ἐξῴθεν τούτων ἐστὶν ἀπάντων· οὔτε γὰρ ὀργίζεται δι' ἀνεξικακίαν καὶ οὔτε οὐκ ἐστὶν αὐτῷ δῶν ὀργισθεῖν· καὶ εἰ ἀγανακτήσειε δέ ποτε, ἡ ὀργὴ αὐτοῦ χαλεπὸν μὲν οὐδὲ σκυθρωπὸν οὐδὲν ἀπεργάζεται, μάλλον δὲ γέλῳτα καὶ εὐφραίνει τοὺς ξυνόντας. Λυπεῖται γὰρ μὴν καὶ ἥκιστα πάντων, τοῦτο τῆς τέχνης παρασκευαζούσης αὐτῷ καὶ χαριζομένης, μὴ ἔχειν ὑπὲρ δῶν λυπηθεῖν· οὔτε γὰρ χρήματά ἐστιν αὐτῷ οὔτε οἶκος οὔτε οἰκείτης οὔτε γυνὴ οὔτε παῖδες, ὧν διαφθειρομένων πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ λυπεῖσθαι τὸν ἔχοντα αὐτὰ, ἐπιθυμεῖ δὲ οὔτε δόξης οὔτε χρημάτων, ἀλλ' οὐδὲ ὠραίου τινός.

54. ΤΥΧ. Ἄλλ', ὦ Σίμων, εἰκὸς γὰρ ἐνδεὴς τροφῆς λυπηθῆναι αὐτόν.

ΠΑΡ. Ἄγνοεῖς, ὦ Τυχιᾷδῃ, ὅτι ἐξ ἀρχῆς οὐδὲ παράσιτός ἐστιν οὗτος, ὅστις ἀπορεῖ τροφῆς· οὐδὲ γὰρ ἀνδρείος ἀπορία ἀνδρείας ἐστὶν ἀνδρείος, οὐδὲ φρόνιμος ἀπορία φρονῶν ἐστὶ φρόνιμος· ἄλλως γὰρ οὐδὲ παράσιτος ἂν εἴη. Προκείται δὲ ἡμῖν περὶ παρασίτου ζητεῖν ὄντος, οὐχὶ μὴ ὄντος. Εἰ δὲ ὁ ἀνδρείος οὐκ ἄλλως ἢ παρουσίᾳ ἀνδρείότητος καὶ ὁ φρόνιμος παρουσίᾳ φρονήσεως, καὶ ὁ παράσιτος δὲ παρουσίᾳ τοῦ παρασιτεῖν παράσιτος ἐσται· ὥς εἰ γὰρ τοῦτο μὴ ὑπάρχει αὐτῷ, περὶ ἄλλου τινός, καὶ οὐχὶ παρασίτου, ζητήσομεν.

ΤΥΧ. Οὐκοῦν οὐδέποτε ἀπορήσει παράσιτος τροφῆς;

ΠΑΡ. Ἔοικεν· ὥστε οὐτ' ἐπὶ τούτῳ οὐτ' ἐπ' ἄλλῳ ἐστὶν ὅτῳ λυπηθεῖν ἂν.

55. Καὶ μὴν καὶ πάντες δημοὶ φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες φοβοῦνται μάλιστα· τοὺς γὰρ τοὺς πλείστους αὐτῶν εὐροῖς τις ἂν μετὰ ξύλου προϊόντας, οὐκ ἂν δῇ που, εἰ μὴ ἐφοβοῦντο, ὥπλισμένους, καὶ τὰς θύρας δὲ μάλα ἐρρωμένως ἀποκλείοντας, μὴ τις ἄρα νύκτωρ ἐπιβουλεύσειεν αὐτοῖς δεδιότας· ὁ δὲ τὴν θύραν τοῦ δωματίου προστίθῃσιν εἰκῇ, καὶ τοῦτο ὥς μὴ ὑπ' ἀνέμου ἀνοιχθεῖν, γενομένου ψόφου νύκτωρ οὐδὲ τι μᾶλλον θορυβεῖται ἢ μὴ γενομένου, καὶ δι' ἐρημίας δὲ αἰῶν ἄνευ ξίφους ὀδεύει· φοβεῖται γὰρ οὐδὲν οὐδαμοῦ. Φιλόσοφος δὲ ἤδη ἐγὼ πολλάκις εἶδον, οὐδενος ὄντος δεινοῦ, τόξα ἐνεσκευασμένους· ξύλα μὲν γὰρ ἔχουσι καὶ εἰς βαλανεῖον ἀπίνοντες καὶ ἐπ' ἄριστον.

56. Παρασίτου μέντοι οὐδεὶς ἔχει κατηγορῆσαι μοιχείαν ἢ βίαν ἢ ἄρπαγην ἢ ἄλλο τι ἀδίκημα ἅπλως· ἐπεὶ ὃ γὰρ τοιοῦτος οὐκ ἂν εἴη παράσιτος, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκείνος ἀδικεῖ. Ὅστ' εἰ μοιχέουσας τίγρεις, ἅμα τῷ ἀδικήματι καὶ τούνομα μεταλαμβάνει τοῦ ἀδικήματος. Ὅσπερ δὲ ὁ κακὸς οὐ τὸ ἀγαθόν, ἀλλὰ φαῦλος εἶναι λαμβάνει, οὕτως, οἶμαι, ὁ παράσιτος, ἐάν τι ἀδικῇ, αὐτὸ μὲν τοῦτο ὅπερ ἐστὶν ἀποβάλλει, ἀναλαμβάνει δὲ

scens, si senex jam vir adhuc peregrinatur et mercede, ut Indus alienis aut Scythia captivus, operam locat; neque ipsum adeo nomen erubescit, quod accipit.

53. Invenias autem non hæc modo circa istos, sed perturbationes etiam alias, tristitias, ut hoc utar, et iras, et invidias, et omnis generis cupiditates. Verum parasitus extra hæc est omnia: neque enim irascitur, ob malorum tolerantiam, et quia nec est cui irascatur; si vero etiam indignetur aliquando, ira illius difficile aut triste nihil quicquam efficit, sed risum potius, ex hilarans quibuscum versatur. Tristitia vero minime omnium afficitur, hanc ipsi commoditatem parante arte sua atque largiente, ut non habeat de quo doleat: neque enim opes illi sunt, neque domus, neque servus, neque uxor, neque liberi; quibus pereuntibus omnino tristitia affici qui illa habeat necesse est: ipse autem neque gloriæ cupidus est, neque opum, neque adeo formosi cujusquam.

54. ΤΥΧ. Verum, Simo, victus penuria angere illum probabile est.

ΠΑΡ. Ignoras, Tychiade, illum omnino parasitum non esse, cibo qui indigeat: neque enim fortis, quum abest ab illo fortitudo, fortis est; neque prudens, quum destituitur prudentia, est prudens: alioquin enim ne fuerit quidem parasitus. Propositum vero nobis est querere de eo qui parasitus est, non de eo qui non est. Si vero fortis non aliter quam præsentē fortitudine, et prudens prudentia præsentē, etiam parasitus præsentē parasitatione parasitus censebitur: adeoque, nisi hoc in illo fuerit, de alio, non jam de parasito, quæremus.

ΤΥΧ. Ergo nunquam cibi copiam non habebit parasitus?

ΠΑΡ. Apparet. Itaque neque hac re, neque alia ulla est ut doleat.

55. Jam philosophi simul omnes et rhetores maxime timent: plerosque certe illorum cum clava prodire vides, non armatos nempe, nisi metuerent; etiam januas firmiter occludere, timentes igitur ne quis noctu sibi insidiatur. At hic januam obditi conclavi temere, ob hoc solum, ne aperiat a vento: strepitus si noctu exoriatur, nihilo movetur magis quam si non ortus esset; et per desertum si proficiscitur, sine gladio iter facit: nihil enim usquam metuit. Philosophos autem sæpe ego vidi telis instructos, quum nihil usquam esset metuendum: clavas enim habent, etiam quum in balneum abeunt et ad prandium.

56. Porro parasitum nemo accuset adulterii, aut de vi, aut raptus, aut cujuscumque simpliciter criminis: nam talis quidem parasitus non fuerit, sed ipse se injuria afficiat. Itaque si forte adulterium committat, simul cum injuria nomen etiam injuriæ recipit. Quemadmodum vero malus non hoc inde habet, ut sit bonus, sed ut improbus: sic, puto, parasitus, si quid sceleris committat, ipsum hoc quod est amittit, id vero, quod commisit, suscipit. Scelera vero

δ ἀδικεῖ. Ἀδικήματα δὲ τοιαῦτα ῥητόρων καὶ φιλοσόφων ἀφθονα οὐ μόνον ἴσμεν αὐτοῖς γεγονότα καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοῖς βιβλίοις ἀπολελειμμένα ὑπομνήματα ἔχομεν ὧν ἡδίκησαν. Ἀπολογία μὲν γὰρ Σωκράτους ἐστὶ καὶ Αἰσχίνου καὶ Ὑπερίδου καὶ Δημοσθένους καὶ τῶν πλείστων σχεδὸν τι ῥητόρων καὶ σοφῶν, παρασίτου δὲ οὐκ ἐστὶν ἀπολογία οὐδ' ἔχει τις εἰπεῖν δίκην πρὸς παράσιτόν τινα γεγραμμένην.

57. Ἀλλὰ νῆ Δία δὲ μὲν βίος τοῦ παρασίτου κρείττων ἐστὶ τοῦ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν φιλοσόφων, ὁ δὲ θάνατος φαυλότερος· πάντι μὲν οὖν τούναντιον παρὰ πολλὴ εὐδαιμονέστερος· φιλοσόφους μὲν γὰρ ἴσμεν ἀπαντας ἢ τοὺς πλείστους κακούς κακῶς ἀποθανόντας, τοὺς μὲν ἐκ καταδίκης ἐαλωκότας ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι, φαρμάκῳ, τοὺς δὲ καταπρησθέντας τὸ σῶμα ἅπαν, τοὺς δὲ ἀπὸ δυσουρίας φθινήσαντας, τοὺς δὲ φυγόντας, παρασίτου δὲ θάνατον οὐδεὶς ἔχει τοιοῦτον εἰπεῖν, ἀλλὰ τὸν εὐδαιμονέστατον φαγόντος καὶ πίνοντος. Εἰ δὲ τις καὶ δοκεῖ βιαίῳ τετελευτηκέναι θανάτῳ, ἀπεπτήσας ἀπέθανε.

58. ΤΥΧ. Ταῦτα μὲν ἱκανῶς διημιλληταί σοι τὰ πρὸς τοὺς φιλοσόφους ὑπὲρ τῶν παρασίτων. Λοιπὸν ἐξ εἰ καλὸν καὶ λυσιτελές ἐστι τὸ κτήμα τοῦτο τῷ τρέφοντι, πειρῶ λέγειν· ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκοῦσιν ὥσπερ εὐεργετοῦντες καὶ χαρίζομενοι τρέφειν αὐτοὺς οἱ πλούσιοι, καὶ εἶναι τοῦτο αἰσχύνῃ τῷ τρεφόμενῳ.

ΠΑΡ. Ὡς ἡλιθία γέ σου, ὦ Τυχιάδῃ, ταῦτα, εἰ μὴ δύνασαι γινώσκειν ὅτι πλούσιος ἀνὴρ, εἰ καὶ τὸ Γύγῳ χρυσίον ἔχει, μόνος ἐσθίων πένης ἐστὶ καὶ προῖων ἄνευ παρασίτου πτωχὸς δοκεῖ, καὶ ὥσπερ στρατιώτης χωρὶς ὅπλων ἀτιμότερος καὶ ἐσθής ἄνευ πορφύρας καὶ ἵππος ἄνευ φαλάρων, οὕτω καὶ πλούσιος ἄνευ παρασίτου ταπεινός τις καὶ εὐτελής φαίνεται. Καὶ μὴν δὲ μὲν πλούσιος κοσμεῖται ὑπ' αὐτοῦ, τὸν δὲ παράσιτον πλούσιος οὐδέποτε κοσμεῖ.

59. Ἄλλως τε οὐδὲ δνειδος αὐτῷ ἐστίν, ὥς σὺ φῃς, τὸ παρασιτεῖν ἐκείνῳ, δῆλον ὅτι ὥς κρείττονι χειρόνα, δμως γε μὴν τῷ πλουσίῳ τοῦτο λυσιτελές ἐστι τὸ τρέφειν τὸν παράσιτον, ὃ γέ μετὰ τὸ κοσμεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσφάλεια πολλὴ ἐκ τῆς τούτου δορυφορίας ὑπάρχει· οὔτε γὰρ μάχῃ βῆδως ἂν τις ἐπιχειρήσῃ τῷ πλουσίῳ τοῦτον ὄρων παρεστῶτα, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἀποθάνοι φαρμάκῳ οὐδεὶς ἔχων παράσιτον· τίς γὰρ ἂν τολμήσειεν ἐπιβουλεύσαι τινι τούτου προσεσθίοντος καὶ προπίνοντος; ὥστε δὲ πλούσιος οὐχὶ κοσμεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων ὑπὸ τοῦ παρασίτου σώζεται. Οὕτω μὲν δὲ παράσιτος διὰ φιλοστοργίαν πάντα κινδύνον ὑπομένει, καὶ οὐκ ἂν παραχωρήσειε τῷ πλουσίῳ φαγεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν αἰρεῖται συμφαγών.

60. ΤΥΧ. Πάντα μοι δοκεῖς, ὦ Σίμων, διεξελθεῖν ὑστερήσας οὐδὲν τῆς σεαυτοῦ τέχνης, οὐχ ὥσπερ αὐτὸς Ἰφάσκες, ἀμελέτητος ὢν, ἀλλ' ὥσπερ ἂν τις ὑπὸ τῶν μεγίστων γεγυμνασμένος. Λοιπὸν, εἰ μὴ αἰχρὸν αὐτὸ τὸ ὄνομά ἐστι τῆς παρασιτικῆς, θέλω μαθεῖν.

talia oratorum et philosophorum plurima non nostra modo ætate patrata ab illis novimus, sed relicta etiam in libris monumenta male ab illis factorum habemus. Nam defensio exstat Socratis, et Æschinis, et Hyperidis, et Demosthenis, et plerorumque fere rhetorum ac sapientium : parasiti vero non exstat defensio, neque potest quisquam memorare li-tem parasito intentatam.

57. Sed per Jovem, si vita quidem parasiti melior est rhetorum et philosophorum vita; an mors fuerit miserior? Quin contra ea multo beatior. Philosophos enim novimus, aut omnes, aut plerosque certe, male malos perisse, alios de sententia judicum, maximorum trimumus damnatos, veneno; alios toto corpore combustos; alios ex urinae difficultate interiisse, alios in exilio : parasiti autem mortem id genus nemo habet dicere, sed beatissimam edentis ac bibentis. Si quis vero etiam violenta morte videatur finisse, ille cruditate mortuus est.

58. TYCH. Satis tibi hoc contra philosophos pro parasitis certatum certamen est. Superest ut dicere coneris, an etiam honesta atque utilis alenti sit ista possessio. Nam mihi videntur tanquam beneficiis fruentes et ex liberalitate quadam pasci a divitibus, id ipsum autem pudori esse ei qui sic pascitur.

PAR. Quæ tua hæc est stoliditas, Tychiade, si non potes intelligere, virum divitem, si vel Gygis haberet aurum, solus si cibum capiat, pauperem esse; et si progrediatur in publicum sine parasito, mendicum videri : et quemadmodum miles sine armis eo contemtor, et vestis sine purpura, et sine phaleris equus, sic etiam dives sine parasito humilis quidam homo vilisque videtur. Quin ornatur ab illo dives, parasitum autem dives ornat nunquam.

59. Alioquin nec probrum illi est, ut tu ais, isti parasitari, nempe tantum præstantiori viliorum; verum diviti potius hoc utile est nutrire parasitum, cui, præterquam quod ab hoc ornatur, etiam securitas multa ab hujus satellitio contingat. Neque enim temere pugna quis invadat divitem, hunc ei astantem videns; sed neque veneno facile moriatur, parasitum qui habeat : quis enim insidiari alicui audeat, hoc cibum potumque prægustante? Itaque dives non ornatur modo, sed maximis etiam ex periculis a parasito liberatur. Adeo parasitus, quicquid est periculi, amore ductus subit, neque hoc concesserit diviti ut edat modo de ipso, verum etiam in convictu illius mori non detrectat.

60. TYCH. Omnia mihi, Simo, videris persecutus, neque ulla in re artem tuam destituisse, non, ut dicebas ipse, imparatus, sed ut exercitatus aliquis in rebus maximis. Superest ut audiam, an non ipsum parasiticæ nomen sit turpe.

ΠΑΡ. Ὅρα δὴ τὴν ἀπόκρισιν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγῃσθαι δοκῇ, καὶ πειρῶ πάλιν αὐτὸς ἀποκρίνασθαι πρὸς τὸ ἐρωτώμενον ἢ ἀρίστα οἶσι. Φέρε γάρ, τὸν αἶτον οἱ παλαιοὶ τί καλοῦσι;

ΤΥΧ. Τροφήν.

ΠΑΡ. Τί δὲ τὸ σιτεῖσθαι, οὐχὶ τὸ ἐσθίειν;

ΤΥΧ. Ναί.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν καθωμολόγηται τὸ παρασιτεῖν διτι οὐκ ἄλλο ἐστί;

ΤΥΧ. Τοῦτο γάρ, ὦ Σίμων, ἐστὶν ὁ αἰσχρὸν φαίνεται.

61. ΠΑΡ. Φέρε δὴ πάλιν ἀποκρίναί μοι, πότερον σοι δοκεῖ διαφέρειν καὶ προκειμένων ἀμφοῖν πότερον ἂν αὐτὸς ἔλοιо, ἢ ἄρα γε τὸ πλεῖν ἢ τὸ παραπλεῖν;

ΤΥΧ. Τὸ παραπλεῖν ἔγωγε.

ΠΑΡ. Τί δὲ, τὸ τρέχειν ἢ τὸ παρατρέχειν;

ΤΥΧ. Τὸ παρατρέχειν.

ΠΑΡ. Τί δὲ, τὸ ἱππεύειν ἢ τὸ παριππεύειν;

ΤΥΧ. Τὸ παριππεύειν.

ΠΑΡ. Τί δὲ, τὸ ἀκοντίζειν ἢ τὸ παρακοντίζειν;

ΤΥΧ. Τὸ παρακοντίζειν.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν ὁμοίως ἂν ἐθέλοις καὶ τοῦ ἐσθίειν μᾶλλον τὸ παρασιτεῖν;

ΤΥΧ. Ὅμολογεῖν ἀνάγκη. Καὶ σοι λοιπὸν ὥσπερ οἱ παῖδες ἀφίξομαι καὶ ἑὸς καὶ μετ' ἀρίστον μαθησόμενος τὴν τέχνην. Σὺ δὲ με αὐτὴν δίκαιος διδάσκειν ἀφθόνης, ἐπεὶ καὶ πρῶτος μαθητὴς σοι γίγνομαι. Φασὶ δὲ καὶ τὰς μητέρας μᾶλλον τὰ πρῶτα φιλεῖν τῶν τέκνων.

XLIX.

ANAXAPΣΙΣ ἢ ΠΕΡΙ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ.

1. ANAXAPΣΙΣ. Ταῦτα δὲ ὑμῖν, ὦ Σόλων, τίνος ἕνεκα οἱ νέοι πιῶσιν; Οἱ μὲν αὐτῶν περιπλεκόμενοι ἀλλήλους ὑποσχελίζουσιν, οἱ δὲ ἀγχοῦσι καὶ λυγίζουσι καὶ ἐν τῇ πληῇ συναναφύρονται κυλινδούμενοι ὥσπερ σύες. Καίτοι κατ' ἀρχὰς εὐθὺς ἀποδυσάμενοι — ἑωρων γάρ — λίπα τε ἡλείψαντο καὶ κατέψησε μάλα εἰρηνικῶς ἄτερος τὸν ἕτερον ἐν τῇ μέρει, μετὰ δὲ οὐκ οἶδ' ὅ τι παθόντες ὠθοῦσι τε ἀλλήλους συννευκότες καὶ τὰ μέτωπα συναράττουσιν ὥσπερ οἱ κριοί. Καὶ ἦν ἰδοὺ ἀράμενος ἕκαστος τὸν ἕτερον ἐκ τῶν σκελοῖν ἀνῆκεν εἰς τὸ ἔδαφος, εἴτ' ἐπικαταπεσὼν ἀνακύπτειν οὐκ ἔα συνωδῶν κάτω ἐς τὸν πληδόν, τέλος δὲ ἤδη περιπλέξας αὐτῷ τὰ σκέλη κατὰ τὴν γαστέρα τὸν πῆχυν ὑποβαλὼν τῷ λαίμῳ ἄγχει τὸν ἄθλιον, ὃ δὲ παρακροτεῖ ἐς τὸν ὦμον, ἱκετεύων οἶμαι, ὥς μὴ τέλεον ἀποπνιγεῖ. Καὶ οὐδὲ τοῦ ἐλαίου ἕνεκα φείδονται μὴ μολύνεσθαι, ἀλλ' ἀφανίσαντες τὸ χρίσμα καὶ τοῦ βορβοροῦ ἀναπλησθέντες ἐν ἰδρωτὶ ἅμα πολλῷ γέλωτα ἐμοὶ γοῦν παρέχουσιν ὥσπερ αἱ ἐγγέλους ἐκ τῶν χειρῶν διολισθάνοντες.

ΠΑΡ. Vide ergo responsionem, an satis tibi videatur dici; et tenta ipse vicissim ad quesita respondere, quomodo optimum tibi videbitur. Age enim, sciron veteres quid vocabant?

ΤΥΧ. Cibum.

ΠΑΡ. Quid autem σιτεῖσθαι, nonne edere?

ΤΥΧ. Sic est.

ΠΑΡ. Ergo constat parasitari nihil esse aliud?

ΤΥΧ. Hoc ipsum enim est quod turpe videtur, Simo.

61. ΠΑΡ. Age ergo rursus mihi responde: utrum tibi videtur prestare, et utrum propositis duobus elegeris, πλεῖν (navigare) an παραπλεῖν (juxta, i. e. cum alio, navigare)?

ΤΥΧ. Equidem cum alio navigare.

ΠΑΡ. Quid vero, currere an cum alio currere?

ΤΥΧ. cum alio currere.

ΠΑΡ. Quid vero, equitare, an cum alio equitare?

ΤΥΧ. Cum alio equitare.

ΠΑΡ. Quid autem, jaculari, an cum alio jaculari?

ΤΥΧ. Cum alio jaculari.

ΠΑΡ. Nonne ergo similiter etiam malis cum alio edere (parasitari) quam edere simpliciter?

ΤΥΧ. Necesse est tibi assentiri. Atque in posterum ego tibi, ut pueri, mane veniam et post prandium, discende hujus artis causa. Equum autem est ut eam tu me sine invidia doceas, quan doquidem primus ego tibi sum discipulus. Aiunt vero a matribus etiam magis amari primogenitos.

XLIX.

ANACHARSIS SIVE DE EXERCITATIONIBUS.

1. ANACHARSIS. Ista vero, Solon, apud vos juvenes cujus rei gratia faciunt? alii complexi se invicem alter alterum supplantant; alii angunt et inflectunt, et in luto volutati se mutuo conspurcant velut sues. Quancquam ab initio quum primum se exuerunt (vidi enim), pingui se ungere solent, et mutuo mulcere alter alterum plane pacate: deinde vero nescio quo instinctu tridunt se invicem pronis capitibus, et frontibus arietum instar concurrunt. Et ubi ecce iste alterum cruribus sublatum prostravit humi, ipse deinde superincumbens tollere se illum non sinit, contruditque deorsum in lutum: tandem vero jam cruribus suis illius ventrem complexus, suoque cubito gutturi illius subjecto suffocat miserum, qui istius interim humerum plaudit, suppliciter eo gestu rogans, puto, ne plane fauces sibi elhantur. Ac ne olei quidem causa parcunt quominus inquinentur, sed de terso unguento, oppleti stercore, sudore insuper multo diffuentes, risum mihi quidem præbent, anguillarum instar alterius alter elabentes manibus.

2. Ἄλλοι δὲ ἐν τῷ αἰθέρῳ τῆς αὐλῆς τὸ αὐτὸ τοῦτο δρῶσιν, οὐκ ἐν πηλῷ οὗτοί γε, ἀλλὰ ψάμμον ταύτην βαθείαν ὑποβαλλόμενοι ἐν τῷ δρύγματι πάττουσι τε ἀλλήλους καὶ αὐτοὶ ἐκόντες ἐπαμῶνται τὴν κόνιν ἀλεκτρούων δίκην, ὡς ἀφυκτότεροι εἶεν ἐν ταῖς συμπλοκαῖς, οἶμαι, τῆς ψάμμου τὸν ὀλισθον ἀφαιρούσης καὶ βεβαιότεραν ἐν ξηρῷ παρεχούσης τὴν ἀντίληψιν.

3. Οἱ δὲ ὀρθοστάδην κεκονιμένοι καὶ αὐτοὶ παύουσιν ἀλλήλους προσπεσόντες καὶ λακτίζουσιν· οὗτοί γε γοῦν καὶ τοὺς ὀδόντας εἴκειν ἀποπτύσειν ὁ κακοδαίμων, οὕτως αἵματος αὐτῷ καὶ ψάμμου ἀναπέπλησται τὸ στόμα, πῦξ, ὡς ὄρεξ, παταχθέντος ἐς τὴν γνάθον. Ἄλλ' οὐδὲ ὁ ἀρχων οὗτοσι δίδωσιν αὐτοὺς καὶ λύει τὴν μάχην — τεκμαίρομαι γὰρ τῇ πορφυρίδι τῶν ἀρχόντων τινὰ τοῦτον εἶναι — ὁ δὲ καὶ ἐποτρύνει καὶ τὸν πατάξαντα ἐπαινέει.

4. Ἄλλοι δὲ ἀλλαχόθι πάντες ἐγκονοῦσι καὶ ἀναπηδῶσιν ὥσπερ θεόντες ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μένοντες καὶ ἐς τὸ ἄνω συναλλόμενοι λακτίζουσι τὸν ἀέρα.

5. Ταῦτα οὖν ἐθέλω εἰδέναι τίνος ἀγαθοῦ ἂν εἴη ποιεῖν· ὡς ἐμοίγε μανίη μάλλον εἰκέναι δοκεῖ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἂν βραδίως μεταπεισέει με ὡς οὐ παραπαύουσιν οἱ ταῦτα δρῶντες.

6. ΣΟΛΩΝ. Καὶ εἰκότως, ὦ Ἀνάχαρσι, τοιαῦτά σοι τὰ γιγνόμενα φαίνονται ξένα γε ὄντα καὶ πάμπλου τῶν Σκυθικῶν ἔθων ἀπάδοντα, καθάπερ καὶ ὑμῖν πολλὰ εἰκὸς εἶναι μαθήματα καὶ ἐπιτηδεύματα τοῖς Ἑλλήσιν ἡμῖν ἀλλόκοτα εἶναι δόξαντα ἂν, εἰ τις ἡμῶν ὥσπερ σὺ νῦν ἐπιστάτῃ αὐτοῖς. Πλὴν ἀλλὰ θάρρει, ὠγαθέ· οὐ γὰρ μανία τὰ γιγνόμενά ἐστιν οὐδ' ἐφ' ὕβρει οὗτοι παύουσιν ἀλλήλους καὶ κυλίουσιν ἐν τῷ πηλῷ ἢ ἐπιπάττουσι τὴν κόνιν, ἀλλ' ἔχει τινὰ χρείαν οὐκ ἀτερπῇ τὸ πρᾶγμα καὶ ἀκμήν οὐ μικρὰν ἐπάγει τοῖς σώμασιν· ἦν γοῦν ἐνδιατρίβῃς, ὥσπερ οἰμαί σε ποιήσεις, τῇ Ἑλλάδι, οὐκ εἰς μακρὰν εἰς καὶ αὐτὸς ἔσῃ τῶν πεπηλωμένων ἢ κεκονιμένων· οὕτω σοι τὸ πρᾶγμα ἡδύ τε ἅμα καὶ λυσitteλές εἶναι δοξεῖ.

ANAX. Ἄπαγε, ὦ Σόλων, ὑμῖν ταῦτα γένοιτο τὰ ὠφέλιμα καὶ τερπνά, ἐμὲ δὲ εἰ τις ὑμῶν τοιοῦτό τι διαθείη, εἴσεται ὡς οὐ μάτην παρεζώσμεθα τὸν ἀκινάκην.

7. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, τί ὄνομα ἔθεσθε τοῖς γιγνομένοις, ἢ τί φῶμεν ποιεῖν αὐτούς;

ΣΟΛ. Ὁ μὲν χῶρος αὐτὸς, ὦ Ἀνάχαρσι, γυμνάσιον ὑφ' ἡμῶν ὀνομάζεται καὶ ἔστιν ἱερὸν Ἀπολλωνος τοῦ Λυκείου· καὶ τὸ ἀγαλμα δὲ αὐτοῦ ὄρεξ, τὸν ἐπὶ τῇ στήλῃ κεκλιμένον, τῇ ἀριστερᾷ μὲν τὸ τόξον ἔχοντα, ἡ δεξιὰ δὲ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἀνακεκλασμένη ὥσπερ ἐκ καμάτου μακροῦ ἀναπαυόμενον δείκνυσιν τὸν θεόν.

8. Τῶν γυμνασμάτων δὲ τούτων τὸ μὲν ἐν τῷ πηλῷ ἐκείνο πάλῃ καλεῖται, οἱ δ' ἐν τῇ κόνει παλαίουσι καὶ αὐτοὶ, τὸ δὲ παλεῖν ἀλλήλους ὀρθοστάδην παγκρατιάειν λέγομεν. Καὶ ἄλλα δὲ ἡμῖν ἔστι γυμνάσια τοιαῦτα πυγμῆς καὶ δίσκου καὶ τοῦ ὑπεράλλεσθαι, ὧν ἅπάντων

2. Alii in subduali aulae idem faciunt, non in luto hi quidem, sed arenam istam profundam substratam habentes in cavea, conspergunt se invicem, et sponte sua pulvere se, gallorum gallinaceorum instar, accumulunt, puto, ut minus inter complectendum elabi possint, lubricitatem auferente arena et firmiorem praestante in sicco comprehendendi facultatem.

3. Illi vero recto statu certantes, conspersi, verberibus et ipsi se invicem calcibusque impetunt: hic adeo miser ipsos videtur dentes exspultur: ita sanguine illi atque arena os oppletum est, pugno, ut vides, mala illi percussa. Sed neque iste praefectus illos separat et pugnam solvit (ex purpura enim de magistratu aliquem hunc esse colligo): quin incitat etiam, et qui percussit, eum laudat.

4. Alii vero alio loco celeriter se movent omnes et exsultant quasi currentes, quum eodem in loco maneant; et jactato in altum corpore calcibus aera petunt.

5. Haec igitur scire velim cui bono sit facere: nam mihi furori potius similis res videtur, neque est qui facile hoc mihi eripiat, non insanire qui ista faciunt.

6. SOLON. Nec mirum est, Anacharsi, talia tibi, quae hic fiunt, videri, quum peregrina tibi sint et multum a Scythicis moribus abhorrentia; quemadmodum vicissim vobis multas et disciplinas esse et studia verisimile est, quae aliena videantur Graecis nobis, si quis nostrum, ut tu jam hisce, illis astat. Sed bono animo esto, vir optime: non sunt furor quae fiunt, neque injuriae causa isti se invicem percutiunt et in luto provolvunt, aut conspergunt pulvere: verum utilitatem ea res habet non injucundam, neque parvum robor corporibus conciliat. Proinde si moraberis, quod facturum te spero, aliquamdiu in Gracia, non ita multo post unus et ipse eris de illis luto aut pulvere oppletis: adeo tibi ea res jucunda pariter atque utilis videbitur.

ANACH. Apage, Solon! vobis eveniant utilia ista atque jucunda: mihi quidem si vestrum aliquis tale quid faciat, sentiet non frustra nos accinctos acinace.

7. Verum dic mihi, quod nomen posuistis his quae hic fiunt, aut quid facere istos dicamus?

SOL. Locus ipse, Anacharsi, gymnasium a nobis appellatur, et est illud Apollini Lycio sacrum. Ac vides signum illius, illum ad columellam acclinatum, sinistra habentem arcum; dextra vero supra caput reflexa velut e longo labore requiescentem ostendit deum.

8. Exercitationum autem istarum ea quae fit in luto, lucta vocatur; isti in pulvere, luctantur ipsi quoque: illud, quod erecto corpore se invicem feriunt, pancratio ceitare dicimus. Sunt autem nobis alia quoque id genus exercitamenta pugilatus, et disci, et saltus: quorum omnium cer-

ἀγῶνας προτίθεμεν, καὶ ὁ κρατήσας ἀριστος εἶναι δοκεῖ τῶν καθ' αὐτὸν καὶ ἀναιρεῖται τὰ ἄθλα.

9. ANAX. Τὰ δὲ ἄθλα τίνα ὑμῖν ταῦτά ἐστιν;

ΣΟΑ. Ὀλυμπίᾳσι μὲν στέφανος ἐκ κοτίνου, Ἰσθμοῖ δὲ ἐκ πίττου, ἐν Νεμέᾳ δὲ σελίνων πεπλεγμένους, Πυθοῖ δὲ μῆλα τῶν ἱερῶν τοῦ θεοῦ, παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς Παναθηναίοις τὸ ἐλαῖον τὸ ἐκ τῆς μορίας. Τί ἐγέλασας, ὦ Ἀνάχαρσι; ἢ διότι μικρά σοι ταῦτα εἶναι δοκεῖ;

ANAX. Οὐκ, ἀλλὰ πάνσεμνα, ὦ Σόλων, κατέλεξας τὰ ἄθλα καὶ ἄξια τοῖς τε διαθείσιν αὐτὰ φιλοτιμείσθαι ἐπὶ τῇ μεγαλοδωρεᾷ καὶ τοῖς ἀγωνισταῖς αὐτοῖς ὑπερσπουδαίεναι περὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν τηλικούτων, ὥστε μῆλων ἕνεκα καὶ σελίνων τοσαῦτα προπονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἀγχομένους πρὸς ἀλλήλων καὶ κατακλωμένους, ὥς οὐκ ἐνὸν ἀπραγμόνους εὐπορῆσαι μῆλων ὅτω ἐπιθυμία ἢ σελίνῳ ἔστεφανῶσθαι ἢ πίτῳ μῆτε πληρῶ καταχρίσμενον τὸ πρόσωπον μῆτε λακτιζόμενον ἐς τὴν γαστέρα ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν.

10. ΣΟΑ. Ἄλλ', ὦ ἀρίστε, οὐκ ἐς ψιλὰ τὰ διδόμενα ἡμεῖς ἀποβλέπομεν. Ταῦτα μὲν γὰρ ἐστί σημεῖα τῆς νίκης καὶ γνωρίσματα ὅτινες οἱ κρατήσαντες, ἢ δὲ παρακολουθοῦσα τούτοις δόξα τοῦ παντός ἀξία τοῖς νεικηκόσιν, ὑπὲρ ἧς καὶ λακτιζεσθαι καλῶς ἔχει τοῖς θηρωμένοις τὴν εὐκλειαν ἐκ τῶν πόνων· οὐ γὰρ ἀπονῆτὶ προσγένοιτο ἂν αὕτη, ἀλλὰ χρὴ τὸν ὀρεγόμενον αὐτῆς πολλὰ τὰ δυσχερῆ ἀνασχομένον ἐν τῇ ἀρχῇ τότ' ἤδη τὸ λυσιτελεῖς καὶ ἡδὺ τέλος ἐκ τῶν καμάτων περιμένειν.

ANAX. Τοῦτο φῆς, ὦ Σόλων, τὸ τέλος ἡδὺ καὶ λυσιτελεῖς, ὅτι πάντες αὐτοὺς ὀφονταὶ ἔστεφανωμένους καὶ ἐπὶ τῇ νίκῃ ἐπαινέσονται πολὺ πρότερον οἰκτεῖραντες ἐπὶ ταῖς πληγαῖς, οἱ δὲ εὐδαιμονήσουσιν ἀντὶ τῶν πόνων μῆλα καὶ σέλινα ἔχοντες.

ΣΟΑ. Ἀπειρος εἶ, φημί, τῶν ἡμετέρων ἔτι· μετὰ μικρὸν δὲ ἄλλα σοι δόξαι περὶ αὐτῶν, ἐπειδὴν ἐς τὰς πανηγύρεις ἀπῶν δρᾶς τοσούτον πλῆθος ἀνθρώπων συλλεγόμενον ἐπὶ τὴν θέαν τῶν τοιούτων καὶ θέατρα μυριάδρα συμπληρούμενα καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς ἐπαινουμένους, τὸν δὲ καὶ νικήσαντα αὐτῶν ἰσόθεον νομίζομενον.

11. ANAX. Αὐτὸ τοῦτο, ὦ Σόλων, καὶ τὸ οἰκτιστὸν ἐστίν, εἰ μὴ ἐπ' ὀλίγων ταῦτα πάσχουσιν, ἀλλὰ ἐν τοσούτοις θεαταῖς καὶ μάρτυσι τῆς ὕβρεως, οἱ δηλαδὴ εὐδαιμονίζουσιν αὐτοὺς αἰματὶ βρανωμένους ὀρωντες ἢ ἀγχομένους ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων· ταῦτα γὰρ τὰ εὐδαιμονέστατα πρόσσεσι τῇ νίκῃ αὐτῶν. Παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς Σχύθαις ἦν τις, ὦ Σόλων, ἢ πατάξῃ τινὰ τῶν πολιτῶν ἢ ἀνατρέψῃ προσπεσὼν ἢ θαῖματῖα περιρρήξῃ, μεγάλας οἱ πρεσβύται τὰς ζημίας ἐπάγουσι, καὶ ἐπ' ὀλίγων τῶν μαρτύρων τοῦτο πάθῃ τις, οὔτι γε ἐν τηλικούτοις θεάτροις οἷα σὺ διηγῇ τὸ Ἰσθμοῖ καὶ τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ. Οὐ μὲν ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀγωνιστὰς οἰκτεῖρειν μοι ἐπεισιν ὧν πάσχουσι, τῶν δὲ θεατῶν οὐς φῆς ἀπανταχόθεν τοὺς ἀρίστους παραγίγνεσθαι ἐς τὰς πα-

tamina proponimus, et qui vicerit, ille præstantissimus inter æquales suos censetur et reportat præmia.

9. ANACH. Quæ sunt autem illa apud vos præmia?

SOL. Olympiæ corona oleagina; in Isthmo de pinu; Nemææ de apio plexa; in Pythiis poma de sacris deo; apud nos Panathenæicis, oleum ex Minervæ olea. Quid risisti, Anacharsi? an quod parva tibi videntur ista?

ANACH. Non; sed magnifica, o Solon, enumerasti præmia, et digna in quibus liberalitate certarent qui ea constituerunt, digna pro quibus auferendis supra etiam, quam possunt, contendant athletæ: adeo ut malorum causa et apiorum tantum laboris præcipiant, et periculum incurrant, ne alter ab altero suffocentur et luxentur, quasi non liceret sine molestia copiam malorum, cui volupe sit, consequi, aut coronari apio, vel pinu, etiam ut non linatur luto facies ipsius, neque calcibus venter ab adversariis contundatur.

10. SOL. Sed, vir optime, non ad nuda ista munera nos respicimus. Hæc enim victoriæ signa sunt, et indicant qui vicerint: verum quæ consequitur inde gloria, ea vero quantivis pretii est victoribus; pro hac etiam calcibus peti præclarum videtur his qui bonam ex laboribus famam venantur: neque enim ea sine labore contigerit, sed oportet qui illam appetat multa ab initio subire difficilia, ac tum demum utilem illum jucundumque finem e laboribus exspectare.

ANACH. Hunc nempe ais, Solon, finem jucundum et utilem, quod omnes illos videbunt coronatos, et victoriæ causa laudabunt, qui diu ante miserati illos fuerant propter plagas: hi vero felices erunt, qui pro laboribus poma habeant et apia.

SOL. Imperitus es, inquam, rerum nostrarum adhuc: verum paullo post aliter de iis senties, quum delatus in conventus illos colligi videbis tantam hominum multitudinem talium spectaculorum causa, impleri theatra tot millium capacia, et laudari athletas, et honore diis æquari qui vicerit reliquos.

11. ANACH. Ipsum hoc vero, Solon, miserrimum est, si non paucis arbitris ista subeunt, sed apud tot spectatores ac testes contumeliæ, qui nempe beatos illos prædicant, videntes ut sanguine fluant, aut angantur ab adversariis: hæc enim beatissima sunt in illorum victoria. Apud nos vero Scythias, Solon, si quis aut pulset civium quenquam, aut impetu facto evertat, aut vestes deripiat, magnas illi pœnas nostri seniores infligunt, etiamsi cui paucis testibus hoc eveniat, neque in tantis theatris, quanta tu narras Isthmi atque Olympiæ. Verum enim certatorum quidem misereri subit ob ea quæ patiuntur; spectatores autem, quos ais undique convenire præstantissimos ad istas celebritates,

νηγύρεις, καὶ πάνυ θαυμάζω, εἰ τἀναγκαῖα παρέντες σχολάζουσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις· οὐδὲ γὰρ ἐκείνῳ πῶ δύναμαι κατανοῆσαι, ὅτι τοῦτο τερπνὸν αὐτοῖς, δρᾶν παιομένους τε καὶ διαπληκτιζομένους ἀνθρώπους καὶ πρὸς τὴν γῆν ἀραττομένους καὶ συντριβομένους ὑπ' ἀλλήλων.

12. ΣΟΑ. Εἰ καιρὸς ἦν, ὦ Ἀνάχαρσι, Ὀλυμπίων ἢ Ἰσθμίων ἢ Παναθηναίων, αὐτὸ ἂν σε τὸ γιγνόμενον ἐδίδαξεν ὥς οὐ μάτην ἐσπουδάκαμεν ἐπὶ τοῦτοις· οὐ γὰρ οὕτω λέγων ἂν τις προσβιάσειε σε τῇ ἡδονῇ τῶν ἐκεῖ δρωμένων, ὥς εἰ καθεζόμενος αὐτὸς ἐν μέσοις τοῖς θεαταῖς βλέποις ἀρετὰς ἀνδρῶν καὶ κάλλη σωματῶν καὶ εὐεξίας θαυμαστάς καὶ ἐμπειρίας δεινὰς καὶ ἰσχυρὸν ἀμαχον καὶ τόλμαν καὶ φιλοτιμίαν καὶ γνώμας ἀητήτους καὶ σπουδὴν ἀληκτον ὑπὲρ τῆς νίκης· εὖ γὰρ δὴ οἶδα ὥς οὐκ ἂν ἐπαύσω ἐπαιῶν καὶ ἐπιδοῶν καὶ ἐπιροσῶν.

13. ANAX. Νῆ Δί', ὦ Σόλων, καὶ ἐπιγελῶν γε προσέτι καὶ ἐπιγλευάζων· ἅπαντα γὰρ ὁπόσα κατηριθμῶσά ἐκείνα, τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς εὐεξίας καὶ τὰ κάλλη καὶ τόλμαν, δρῶ οὐδενὸς μεγάλου ἔνεκα παραπολυμένας ὑμῖν, οὔτε πατρίδος κινδυνευούσης οὔτε χώρας πορθουμένης οὔτε φίλων ἢ οἰκείων πρὸς ὕβριν ἀπαγομένων. Ὡστε τοσούτῳ γελοϊότεροι ἂν εἴεν, ἄριστοι μὲν, ὥς φης, ὄντες, μάτην δὲ τοσαῦτα πάσχοντες καὶ ταλαιπωρούμενοι καὶ αἰσφύοντες τὰ κάλλη καὶ τὰ μεγέθη τῇ ψάμμῳ καὶ τοῖς ὑπαπίοις, ὥς μῆλου καὶ κοτίνου ἐγκρατεῖς γένοιντο νικῆσαντες· ἡδὺ γάρ μοι αἰεὶ μεμνησθαι τῶν ἄλλων τοιούτων ὄντων. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, πάντες αὐτὰ λαμβάνουσιν οἱ ἀγωνισταί;

ΣΟΑ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ εἰς ἐξ ἀπάντων ὁ κρατήσας αὐτῶν.

ANAX. Εἴτ', ὦ Σόλων, ἐπὶ τῷ ἀδελῷ καὶ ἀμφιβόλῳ τῆς νίκης τοσοῦτοις πονοῦσι, καὶ ταῦτ' εἰδότες ὅτι ὁ μὲν νικῶν εἰς ἔσται πάντως, οἱ δὲ ἡττώμενοι πάμπολλοι μάτην ἄλλοι πλεγάς, οἱ δὲ καὶ τραύματα λαβόντες;

14. ΣΟΑ. Ἐοικας, ὦ Ἀνάχαρσι, μηδέπω ἐννενοηχένοι πολιτείας ὁρθῆς πέρι μηδέν· οὐ γὰρ ἂν τὰ κάλλιστα τῶν ἐθῶν ἐν ψόγῳ ἐτίθεσο. Ἦν δέ σοι μελήσῃ ποτὲ εἰδέναι ὅπως ἂν τὰ κάλλιστα οἰκηθεῖν πόλις καὶ ὅπως ἂν ἄριστοι γένοιντο οἱ πολῖται αὐτῆς, ἐπαινέσῃ τότε καὶ τὰς ἀσκήσεις ταύτας καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἣν φιλοτιμούμεθα περὶ αὐτάς, καὶ εἰσῇ ὅτι πολὺ τὸ χρήσιμον ἔχουσιν ἔγκραταμειγμένον τοῖς πόνοις, εἰ καὶ νῦν μάτην σπουδάζεσθαι δοκοῦσι.

ANAX. Καὶ μὲν, ὦ Σόλων, κατ' οὐδὲν ἄλλο ἀπὸ τῆς Σκυθίας ἦκω παρ' ὑμῶς τοσαύτην μὲν γῆν διδοεύσας, μέγαν δὲ τὸν Εὐξείνιον καὶ δυσχείμερον περαιωθεὶς, ἢ ὅπως νόμους τε τοὺς Ἑλλήνων ἐκμάθοιμι καὶ ἔθῃ παρ' ὑμῖν κατανοήσομαι καὶ πολιτεῖαν τὴν ἀρίστην ἐκμελετήσομαι. Διὸ καὶ σὲ κάλλιστα φίλον ἐξ ἀπάντων Ἀθηναίων καὶ ξένον προσιλόμην κατὰ κλέος, ἐπεὶ περ ἔχουσιν νόμων τέ τινων συγγραφεῖα εἶναι σε καὶ ἐθῶν

hos vero valde miror, si necessariis relictis otium sibi sumunt ad talia. Nondum enim vel illud possum intelligere, quæ sit illis jucunditas videre ferientes se et conflictantes homines, et terræ allisos, et alterum ab altero contritos.

12. SOL. Si tempus esset, Anacharsi, Olympiorum, aut Isthmiorum, aut Panathenæorum, ipsa te res doceret, quam non temere studium in his rebus posuerimus. Neque enim dicendo quisquam ita te admovere quasi possit voluptati eorum quæ ibi fiunt, quam si sedens ipse inter medios spectatores videas virtutes virorum, pulchritudines corporum, et habitus admirabiliter firmos, et acerrimam peritiam, et robur invictum, et audaciam, et honoris cupiditatem, et animos insuperabiles, et studium nunquam deficiens victoriæ: bene equidem novi finem te laudandi et acclamandi et plaudendi non facturum.

13. ANACH. Per Jovem, Solon, et irridendi insuper atque cavillandi: omnia enim illa, quæ modo enumerabas, virtutes, et habitus bonos, et pulchritudines, et audaciam, video nullius magnæ rei causa vobis desperire, quum neque patria sit in periculo, neque regio vastetur, neque amici aut familiares abripiantur ad contumeliam. Itaque tanto fuerint magis ridiculi, si, quum sint, ut ais, præstantissimi, nequicquam tot ac tanta patiantur, et malis conflictentur, ac pulchritudines istas ac magnitudines arena fident ac livoribus, ut pomo aut oleæ ramo potiantur victores: suave enim mihi semper meminisse præmiorum istorum, quæ tanta sint scilicet. Sed dic mihi, omnesne ea accipiunt qui decertant?

SOL. Minime, sed unus ex omnibus, qui illos superavit.

ANACH. Tum igitur, Solon, de obscura et ancipiti victoria tot homines laborant, idque quum sciant victorem unum omnino futurum, victos autem plurimos, qui frustra miseri plagas, partim etiam vulnera acceperint?

14. SOL. Videris, Anacharsi, nondum etiam quicquam de recta reipublicæ gerendæ ratione cogitasse: non enim instituta pulcherrima reprehendenda duceres. Si vero tibi curæ fuerit aliquando scire, quomodo pulcherrime condici possit civitas, et qua ratione optimi fiant illius cives, laudabis tunc etiam exercitationes hasce, et honoris studium, quo in illis versamur, et scies multam habere admixtam laboribus utilitatem, etiamsi nunc frustra laborare videantur.

ANACH. Quin ego, Solon, nulla alia causa e Scythia ad vos veni, tantis terræ spatiis superatis, magnum Euxinum ac procellosum transvectus, nisi ut et leges Græcorum ediscam, et qui sint apud vos mores cognoscam, et formam reipublicæ optimam meditando assequar. Qua de causa etiam te maxime amicum ex omnibus Atheniensibus hospitumque delegi ex fama, quandoquidem audieram legum te quarundam scriptorem esse, et morum optimorum invento-

τῶν ἀρίστων εὐρετὴν καὶ ἐπιτηδευμάτων ὠφελίμων εἰσηγητὴν, καὶ ὅπως πολιτείας τινὸς συναρμοστήν. Ὡς οὐκ ἂν φθάνοις διδάσκων με καὶ μαθητὴν ποιούμενος· ὡς ἐγὼ γε ἡδέως ἂν ἀσιτῶς σοι καὶ ἀποτος παρκαθεζόμενος, ἐς ὅσον ἂν αὐτὸς διαρκοίης λέγων, κεχρηγὼς ἐπακούοιμι περὶ πολιτείας τε καὶ νόμων διεξιόντος.

15. ΣΟΛ. Τὰ μὲν πάντα οὐ ῥάδιον, ὦ ἑταῖρε, διελθεῖν ἐν βραχεῖ, ἀλλὰ κατὰ μέρη ἐπιὼν εἴση ἕκαστα, ὅσα μὲν περὶ θεῶν, ὅσα δὲ περὶ γονέων ἢ περὶ γάμων ἢ τῶν ἄλλων δοκεῖ ἡμῖν. Ἄ δὲ περὶ τῶν νέων γιγνώσκωμεν καὶ ὅπως αὐτοῖς χρώμεθα, ἐπειδὴν πρῶτον ἄρξονται συνίεναι τε τοῦ βελτίονος καὶ τῷ σώματι ἀνδρίζεσθαι καὶ ὑφίστασθαι τοὺς πόνους, ταῦτα ἤδη σοι διέξειμι, ὡς μάθοις οὐτινος χάριν τὰς ἀσκήσεις ταύτας προτεθείκαμεν αὐτοῖς καὶ διαπονεῖν τὸ σῶμα καταναγκάζομεν, οὐ μόνον ἔνεκα τῶν ἀγώνων, ὅπως τὰ ὅθλα δύναιντο ἀναιρεῖσθαι — ἐπ' ἐκείνα μὲν γὰρ ὅλγοι πάνυ ἐξ ἀπάντων χωροῦσιν — ἀλλὰ μείζον τι ἀπάσῃ τῇ πόλει ἀγαθὸν ἐκ τούτου καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις προσκτώμενοι· κοινὸς γάρ τις ἀγὼν ἄλλος ἅπασιν τοῖς ἀγαθοῖς πολιταῖς πρόκειται καὶ στέφανος οὐ πίπτους οὐδὲ κοτίνου ἢ σελίνων, ἀλλ' ὅς ἐν αὐτῷ συλλαβὼν ἔχει τὴν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν, οἷον ἐλευθερίαν λέγω αὐτοῦ τε ἐκάστου ἰδίᾳ καὶ κοινῇ τῆς πατρίδος καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ εὐρυτῶν πατρίων ἀπόλαυσιν καὶ οἰκίαν σωτηρίαν, καὶ συνῶλως τὰ κάλλιστα ὧν ἂν τις εὖζαιτο γενέσθαι οἱ παρὰ τῶν θεῶν· ταῦτα πάντα τῷ στεφάνῳ, ὃν φημι, συναναπέπλεκται καὶ ἐκ τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου περιγίγνεται, ἐφ' ὃν αἱ ἀσκήσεις αὗται καὶ οἱ πόνοι ἄγουσιν.

16. ΑΝΑΧ. Εἴτα, ὦ θαυμάσιε Σόλων, τοιαῦτά μοι καὶ τηλικαῦτα ἔχων ὅθλα διεξιέεινα μῆλα καὶ σελίνα διηγούῃ καὶ θαλλὸν ἐλαίας ἀγρίας καὶ πῖτυν;

ΣΟΛ. Καὶ μὴν, ὦ Ἀνάχαρσι, οὐδ' ἐκείνα σοι ἔτι δόξει μικρὰ εἶναι, ὅποταν δὲ λέγω καταμάθης· ἀπὸ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γνώμης γίγνεται καὶ μέρη πάντα ταῦτά ἐστι μικρὰ τοῦ μείζονος ἐκείνου ἀγῶνος καὶ τοῦ στεφάνου ὃν κατέλεξα τοῦ πανευδαίμονος. Ὁ δὲ λόγος οὐκ οἶδ' ὅπως ὑπερβάς τὴν τάξιν ἐκείνων προτέρων ἐπεμνήσθη τῶν Ἰσθμοῖ γιγνομένων καὶ Ὀλυμπίαισι καὶ ἐν Νεμέᾳ. Πλὴν ἀλλὰ νῦν — σχολὴν γὰρ ἄγομεν καὶ σὺ, ὡς φῆς, προθυμῇ ἀκούειν — ἀναδραμούμεθα ῥαδίως πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν κοινὸν ἀγῶνα, δι' ὃν φημι πάντα ταῦτα ἐπιτηδεύεσθαι.

ΑΝΑΧ. Ἄμεινον, ὦ Σόλων, οὕτως· καθ' ὃδὸν γὰρ ἂν ἡμῖν ὁ λόγος μάλλον προχωροῖ καὶ τάχ' ἂν ἴσως ἀπὸ τούτων πεισθῇ μηδ' ἐκείνων ἔτι καταγεῖν, εἴ τινα ἴδοιμι σεμνυνόμενον κοτίνῳ ἢ σελίνῳ ἐστεφανωμένον. Ἄλλ' εἰ δοκεῖ, ἐς τὸ σύσκιον ἐκείσε ἀπελθόντες καθίσωμεν ἐπὶ τῶν θάκων, ὡς μὴ ἐνοχλοῖεν ἡμῖν οἱ ἐπικεκραγότες τοῖς παλαίοις· ἄλλως τε — εἰρήσεται γάρ — οὐδὲ τὸν ἥλιον ἔτι ῥαδίως ἀνέχομαι δέξιν καὶ φλογώδῃ ἐμπύπτοντα γυμνῇ τῇ κεφαλῇ· τὸν γὰρ πῖλόν

reim, teque instituta utilia introduxisse, atque in universum rempublicam quandam constituisse. Igitur quamprimum me doce, et discipulum tibi habe: nam ego lubenter vel sine cibo et potu tibi assidens, quousque ipse durare dicendo possis, hiansque audiam te de republica et legibus disputantem.

15. SOL. Universa quidem, amice, breviter enarrare non est facile; sed si per partes obire ea mecum velis, singula intelliges, quae de diis, quae de parentibus, quae de nuptiis reliquisque rebus nobis placeant. Quae vero de juvenibus decernamus, et quomodo illos tractemus ubi primum intelligere quid sit melius incipiunt, et virile robur accipere et pares esse laboribus: haec jam tibi enarrabo, uti discas cujus rei gratia hasce illis exercitationes proposuerimus, et labore subigere corpus illos cogamus: non propter certamina solum, ut auferre possint praemia (ad illa etenim pauci ex omnibus perveniunt), sed majus quiddam toti civitati ex ea re bonum, atque ipsis adeo, conciliamus. Commune enim quoddam certamen aliud bonis omnibus civibus propositum est, et corona non ex pinu, neque olea, aut apio, sed quae hominum in se felicitatem complectatur, velut libertatem et privatim uniuscujusque et communiter patriae, et divitias, et gloriam, et feriarum patriarum fructum, et rei familiaris conservationem, et in universum pulcherrima quae a diis contingere sibi aliquis optaverit: ea huic coronae, de qua loquor, implexa sunt omnia, et certamine illo parantur, ad quod exercitationes istae et labores ducunt.

16. ANACH. Tum tu, Solon, vir admirabilis, talia ac tanta praemia quum recensenda haberes, mala narrabas et apia, et silvestris olivae ramum, et pinum?

SOL. Verum, Anacharsi, neque illa parva tibi videbuntur, si quae dico perceperis: eodem enim consilio ista fiunt, et partes ista omnia parvae sunt majoris illius certaminis et coronae illius, quam modo enarrabam, undique beatae. At sermo meus, migrato nescio qua ratione ordine, illorum prius mentionem fecit, quae in Isthmo fiunt, et Olympiae, et Nemeae. Sed nos jam, (otiosi enim sumus, et tu, ut ais, audiendi cupidus) recurremus facile ad principium, ad commune illud certamen, propter quod aio studiose omnia illa agi.

ΑΝΑΧ. Melius ita, Solon, fuerit: sic enim magis ordine nobis sermo processerit; et brevi fortasse hinc didicerim non amplius illos irridere, si quem videam olea sibi placentem, aut coronatum apio. Sed, si videtur, in umbrosum illum locum progressi assideamus in sedilibus, ne turbent nos qui inclamant luctantibus. Alioqui (dicetur enim) neque solem facile fero, qui acutus et fervidus incidit nudo capiti: pileum enim deponere domo exeunti visum est, quo ne

μοι ἀφελεῖν οἴκοθεν ἔδοξεν, ὥς μὴ μόνος ἐν ὑμῖν ξενίζομαι τῷ σχήματι. Ἡ δὲ ὥρα τοῦ ἔτους ὅτιπερ τὸ πυρῳδίστατόν ἐστι, τοῦ ἀστέρος, ὃν ὑμεῖς κύνα φατέ, πάντα καταφλέγοντος καὶ τὸν αἶρα ξηρὸν καὶ διακαῆ τιθέντος, ὃ τε ἥλιος κατὰ μεσημβρίαν ἤδη ὑπὲρ κεφαλῆς ἐπικείμενος φλογμὸν τοῦτον οὐ φορητὸν ἐπάγει τοῖς σώμασιν. Ὡστε καὶ σοῦ θαυμάζω, ὅπως γηραιὸς ἤδη ἄνθρωπος οὔτε ἰδίαις πρὸς τὸ θάλλπος ὥσπερ ἐγὼ οὔτε ὅλως ἐνοχλούμενός εἰκας οὐδὲ περιβλέπεις σύσκιόν τι ἐνθα ὑποδύσει, ἀλλὰ δέχῃ τὸν ἥλιον εὐμαρῶς.

ΣΟΛ. Οἱ μάταιοι γὰρ οὗτοι πόνοι, ὦ Ἀνάχαρσι, καὶ αἱ συνεχεῖς ἐν τῷ πηλῷ κυβιστήσεις καὶ αἱ ὑπαίθριοι ἐν τῇ ψάμμῳ ταλαιπωρίαι τοῦτο ἡμῖν τὸ ἀμυντήριον παρέχουσι πρὸς τὰς τοῦ ἡλίου βολὰς, καὶ οὐκέτι πῖλου δεσμεῖθα, ὅς τὴν ἀκτῖνα κωλύσει καθικνεῖσθαι τῆς κεφαλῆς. Ἀπίωμεν δ' οὖν.

17. Καὶ ὅπως μὴ καθάπερ νόμοις προσέξεις οἷς ἂν λέγω πρὸς σέ, ὥς ἐξ ἀπαντος πιστεύειν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐνθα ἂν σοι μὴ ὀρθῶς τι λέγεσθαι δοκῇ, ἀντιλέγειν εὐθὺς καὶ διευθύνειν τὸν λόγον· δυοῖν γὰρ θατέρου πάντως οὐκ ἂν ἀμάρτοιμεν, ἢ σέ βεβαίως πεισθῆναι ἐχέαντα ὅποσα οἷε ἀντιλεκτέα εἶναι ἢ ἐμὲ ἀναδιδραχθῆναι ὥς οὐκ ὀρθῶς γινώσκω περὶ αὐτῶν. Καὶ ἐν τούτῳ πᾶσα ἂν σοι ἡ πόλις ἢ Ἀθηναίων οὐκ ἂν φθάνοι χάριν ὁμολογοῦσα· ὅσα γὰρ ἂν ἐμὲ παιδεύσης καὶ μεταπείσης πρὸς τὸ βέλτιον, ἐκείνην τὰ μέγιστα ἔση ὠφελικῶς. Οὐδὲν γὰρ ἂν ἀποκρυψαίμην αὐτῇ, ἀλλ' εὐθὺς εἰς τὸ μέσον καταθήσω φέρων καὶ καταστὰς ἐν τῇ πυκνῇ ἐρῷ πρὸς ἅπαντας, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐγὼ μὲν ὑμῖν ἔγραψα τοὺς νόμους οἷους ἂν ὤμην ὠφελιμωτάτους ἔσεσθαι τῇ πόλει, ὃ δὲ ξένος οὐτοσί — δειξας σέ, ὦ Ἀνάχαρσι — Σκύθης μὲν ἐστί, σοφὸς δὲ ὢν μετεπαίδευσέ με καὶ ἄλλα βελτίω μαθήματα καὶ ἐπιτηδεύματα ἐδιδάξατο· ὥστε εὐεργέτης ὑμῶν ὁ ἀνὴρ ἀναγεγράφω καὶ χαλκοῦν αὐτὸν ἀναστήσατε παρὰ τοὺς ἐπωνύμους ἢ ἐν πόλει παρὰ τὴν Ἀθηναίαν. Καὶ εὖ ἴσθι ὥς οὐκ αἰσχυνεῖται ἢ Ἀθηναίων πόλις παρὰ βαρβάρου καὶ ξένου τὰ συμφέροντα ἐκμανθάνοντες.

18. ANAX. Τοῦτο ἐκεῖνο ἦν ἄρα, ὃ ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἤκουον τῶν Ἀθηναίων, ὥς εἶπτε εἰρωνες ἐν τοῖς λόγοις. Ἐπεὶ πόθεν ἂν ἐγὼ νομάς καὶ πλάνης ἄνθρωπος, ἐφ' ἀμάξης βεβιωκώς, ἄλλοτε ἄλλην γῆν ἀμείβων, πόλιν δὲ οὔτε οἰκήσας πώποτε οὔτε ἄλλοτε ἢ νῦν ἐορακῶς, περὶ πολιτείας διεξίοιμι καὶ διδάσκωιμι αὐτόχθονας ἀνδράς πόλιν ταύτην ἀρχαιοτάτην τοσοῦτος ἤδη χρόνος ἐν εὐνομίᾳ κατακηκότας, καὶ μάστιγα σέ, ὦ Σόλων, ᾧ τοῦτο, ὥς φασιν, ἐξ ἀρχῆς καὶ μάθημα ἐγένετο, ἐπίστασθαι ὅπως ἂν ἀρίστα πόλις οἰκοῖτο καὶ οἷσσιτι νόμοις χρωμένη εὐδαιμονήσῃ; Πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὥς νομοθέτη πειστέον σοι, καὶ ἄντερῳ, ἦν τί μοι δοκῇ μὴ ὀρθῶς λέγεσθαι, ὥς βεβαίωτερον μάθοιμι. Καὶ ἰδοὺ γὰρ ἤδη ἐκφυγόντες τὸν ἥλιον ἐν τῷ συνηρεφεῖ ἔσμεν, καὶ καλῶρα μάλα ἡδεῖα καὶ εὐκαιρὸς ἐπὶ ψυχροῦ τοῦ λίθου. Λέγε οὖν τὸν λόγον ἐξ ἀρχῆς καὶ ὅ τι τοὺς νέους

solus inter vos peregrino habitu circumeam. Tempus autem illud anni, quæ fervidissima ejus pars est, astro, quod caniculum vocatis, adurente omnia et siccum aridumque aerem reddente; atque sol circa meridiem jam ipsi imminens capiti, æstum hunc intolerabilem corporibus inducit. Itaque te admiror, quomodo senex jam homo neque sudes ad æstum, ut ego, neque omnino incommodi quicquam sentire videaris, neque umbrosum locum circumspecies, quo subeas, sed facile excipias solem.

SOL. Nempе vani isti labores, Anacharsi, et perpetuæ in lato volutationes, et subdivales in arena ærumnæ hoc nobis contra solis jacula propugnaculum præbent; nec jam indigemus pileo, qui prohibeat ad caput pervenire radium. Sed abeamus nempе.

17. Et fac non tanquam legibus his attendas, quæ dicturus ad te sum, ut omnino illis fidem habeas; sed ubicumque tibi aliquid non recte dici videbitur, contradicere statim et examinare meum sermonem memineris. Alterutrum enim duorum omnino consequemur, aut tu firmiter ut in hanc traducare sententiam, effusis quæ contra dicenda putabis omnibus, aut ego ut meliora edocear, tanquam qui recte de hisce rebus non sentiam. Atque ea in re tota Atheniensium civitas gratiam se tibi habere sponte profitebitur: quatenus enim me institueris et ad meliorem traduxeris sententiam, maximo illam beneficio affeceris. Nihil enim illam equidem celavero; sed in medium statim illud conferam, ac stans in concione dicam omnibus, Ego quidem, Athenienses, scripsi vobis leges quales utilissimas fore civitati putabam: at hic hospes (hic te ostendam, Anacharsi), Scythia ille quidem, sed vir sapiens, aliter me instituit, et aliam me meliorem discendi ac vivendi rationem docuit. Itaque tanquam beneficis erga vos scribatur hic vir, et æneum illum statuite juxta heroas tribuum, vel in arce juxta Minervam. Et bene noris, non ducturam sibi pudori Atheniensium civitatem, a barbaro et peregrino discere quæ prosunt.

18. ANACH. Illud nempе erat quod audiebam de vobis Atheniensibus, irrisores cum dissimulatione vos esse in sermonibus. Nam unde ego, pastoricius et vagus homo, qui in plauastro consumsi vitam, nunc hanc nunc aliam terram obiens, qui urbem habitavi nunquam, neque alias præterquam nunc vidi, de civitate disputem, et instruam homines solum in quo primum orti sunt incolentes, qui urbem hanc antiquissimam per tot jam sæcula bonis legibus habuerunt? et te præsertim, Solon, cui hæc, aiunt, ab initio statim disciplina fuerit, scire quomodo optime civitas instituitur, et quibus usa legibus beata esse queat? Verum enim vero illa quoque in re parendum tibi velut legislatori: et contra dicam, si quid minus recte mihi dictum videbitur, ut eo discam firmitus. Et ecce jam evitato sole, in opaco sumus, et jucunda hic sedes atque opportuna in saxo frigido. Itaque ab initio inde exorsus rationem edissere, cur assumptos

παραλαβόντες ἐκ παίδων εὐθὺς διαπονεῖτε καὶ θῶα ὑμῖν ἀριστοὶ ἄνδρες ἀποβαίνουσιν ἐκ τοῦ πηλοῦ καὶ τῶν ἀσκημάτων τούτων καὶ τίς ἡ κόνις καὶ τὰ κυβιστήματα συντελεῖ πρὸς ἀρετὴν αὐτοῖς. Τοῦτο γὰρ δὴ μάλιστα ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἐπόθουν ἀκοῦσαι· τὰ δ' ἄλλα εἰς ὕστερον διδάξῃ με κατὰ καιρὸν ἕκαστον ἐν τῷ μέρει. Ἐκείνου μέντοι, ὦ Σόλων, μέμνησέ μοι παρὰ τὴν βῆσιν, ὅτι πρὸς ἄνδρα βάρβαρον ἔρεις, λέγω δέ, ὡς μὴ περιπλέκῃς μὴδὲ ἀπομηκύνῃς τοὺς λόγους· δέδια γὰρ μὴ ἐπιλανθάνωμαι τῶν πρώτων, εἰ τὰ μετὰ ταῦτα πολλὰ ἐπιρρέοι.

19. ΣΟΛ. Σὺ τοῦτο, ὦ Ἀνάχαρσι, ταμιεύσῃ ἄμεινον, ἔθνα ἂν σοι δοκῇ μὴ πάνυ σαφὲς ὁ λόγος εἶναι ἢ πόρρω ποι ἀποπλανᾶσθαι εἰκὴ βέων· ἐρήσῃ γὰρ μεταξὺ ὅ τι ἂν ἐθέλῃς καὶ διακόμεῖς αὐτοῦ τὸ μῆκος. Ἦν μέντοι μὴ ἐξαγώνια μὴδὲ πόρρω τοῦ σκοποῦ τὰ λεγόμενα ἦ, κωλύσει οὐδέν, οἶμαι, εἰ καὶ μακρὰ λέγοιτο· ἐπεὶ καὶ τῇ βουλῇ τῇ ἐξ Ἀρείου πάγου, ἥπερ τὰς φονικὰς ἡμῖν δίκας δικάζει, πάτριον οὕτω ποιεῖν. Ὅπου-
ταν γὰρ ἀνελθοῦσα εἰς τὸν πάγον συγκαθέζεται φόνου ἢ τραύματος ἐκ προνοίας ἢ πυρκαϊᾶς δικάσοντες, ἀποδίδονται λόγος ἑκατέρω τῶν κρινομένων καὶ λέγουσιν ἐν τῷ μέρει ὁ μὲν διώκων ὁ δὲ φεύγων, ἢ αὐτοὶ ἢ ῥήτορας ἀναβιβάζονται τοὺς ἐροῦντας ὑπὲρ αὐτῶν. Οἱ δ' ἔστ' ἂν μὲν περὶ τοῦ πράγματος λέγουσιν, ἀνέχεται ἢ βουλὴ κατ' ἡσυχίαν ἀκούουσα· ἦν δέ τις τῶν φροῖμων εἴπῃ πρὸ τοῦ λόγου, ὡς εὐνουςτέρους ἀπεργάσασαιτο αὐτούς, ἢ οἰκτον ἢ δεινῶσιν ἐξωθεν ἐπάγῃ τῷ πράγματι — οἷα πολλὰ ῥητόρων παῖδες ἐπὶ τοὺς δικαστὰς μηχανοῦνται — παρελθὼν ὁ κῆρυξ κατεσιώπησεν εὐθὺς οὐκ εἶον ληρεῖν πρὸς τὴν βουλὴν καὶ περιπέττειν τὸ πρᾶγμα ἐν τοῖς λόγοις, ὡς γυμνὰ τὰ γεγενημένα οἱ Ἀρεοπαγῖται βλέποινεν. Ὡστε καὶ σέ, ὦ Ἀνάχαρσι, Ἀρεοπαγίτην ἐν τῷ παρόντι ποιῶμαι ἔγωγε καὶ κατὰ τὸν τῆς βουλῆς μου νόμον ἄκουε καὶ σιωπᾶν κέλευε, ἣν αἰσθῇ καταρρητορευόμενος· ἄχρῃ δ' ἂν οἰκτεῖται τῷ πράγματι λέγεται, ἐξέστω ἀπομηκύνειν. Οὐδὲ γὰρ ὑφ' ἡλίω ἔτι ποιησόμεθα τὴν συνουσίαν, ὡς ἀχθεσθαι εἰ ἀποτείνοντο ἢ βῆσις, ἀλλὰ ἢ τε σικιὰ πυκνὴ καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἄγομεν.

ANAX. Εὐγνώμονά σου ταῦτα, ὦ Σόλων, καὶ ἔγωγε ἤδη χάριν οὐ μικρὰν οἶδά σοι καὶ ἐπὶ τούτοις, ὅτι πάρεργον τοῦ λόγου καὶ τὰ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ γιγνόμενα ἐδιδάξω με θαυμάσια ὡς ἀληθῶς καὶ ἀγαθῶν βουλευτῶν ἔργα πρὸς ἀλτῆριαν οἰσάντων τὴν ψῆφον. Ἐπὶ τούτοις οὖν ἤδη λέγε, καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐγὼ — τοῦτο γὰρ ἔθου με — κατὰ σχῆμα τῆς βουλῆς ἀκούσμαι σου.

20. ΣΟΛ. Οὐκοῦν διὰ βραχέων προακοῦσαι χρή σε ἀ περὶ πόλεως καὶ πολιτῶν ἡμῖν δοκεῖ· πόλιν γὰρ ἡμεῖς οὐ τὰ οἰκοδομήματα ἡγούμεθα εἶναι, οἷον τεῖχῃ καὶ ἱερὰ καὶ νεωσοίκους, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὥσπερ σῶμά τι ἐδραῖον καὶ ἀκίνητον ὑπάρχειν ἐς ὑποδοχὴν καὶ ἀσφάλειαν τῶν πολιτευομένων, τὸ δὲ πᾶν κύρος ἐν τοῖς πολιταῖς τιθέμεθα· τούτους γὰρ εἶναι τοὺς ἀναπληροῦντας καὶ διατάττοντας καὶ ἐπιτελοῦντας ἕκαστα καὶ φυλάτ-

a pueris inde adolescentulos statim labore subigatis, et quomodo vobis optimi viri evadant a luto et ab exercitationibus hisce, et quid pulvis et volutationes ad virtutem illis conferant. Hoc enim praesertim ab initio statim cupiebam audire : reliqua vero in posterum suo quodque loco et tempore me docebis. Illud vero mihi, Solon, in oratione tua memineris, te acturum esse cum homine barbaro ; hoc eo dico, ne implices aut producas sermonem : metuo enim ne priorum obliviscar, si multa postea affluent.

19. SOL. Hoc tute, Anacharsi, dispensabis melius, ubicumque tibi visa fuerit non nimis plana esse oratio, aut longius aliquorsum temere fusa aberrare : interpellabis enim ut volueris, et longitudinem ejus intercedes. Si vero non aliena sint a disputatione, neque procul a scopo cadant quæ dicuntur, nihil, puto, prohibebit, si dicantur etiam longiuscula : quandoquidem etiam Areopagitarum consilio, quod cædis apud nos causas judicat, patrio more receptum est sic facere. Quum enim ascendens in collem consedit ad judicandum causas cædis, aut voluntarii vulneris, aut incendii ; facultas dicendi datur litigantium utrique, et alternis dicunt tum actor tum reus, aut ipsi per se, aut adductis, qui pro se verba faciunt, oratoribus. Hi quam diu de re ipsa dicunt, patitur consilium et audit silentio : si vero quis aut proœmium dicat ante orationem, ut benevolentiores illos reddat ; aut miserationem vel indignationem extrinsecus arcessitam inducat causæ (qualia multa ad iudices struunt rhetorum filii), progressus in medium præco silentium statim imponit, neque patitur ineptias agere apud iudices, aut oblinere quasi et involvere causam verbis, ut nuda quæ facta sunt videant Areopagitæ. Sic etiam te, Anacharsi, Areopagitam in præsens mihi constituo equidem ; et ex mei consilii lege audi, et tacere jube, si sentias rhetoricas tibi insidias strui : at quam diu domestica causæ dicentur, producere orationem liceat. Neque enim sub sole jam disputabimus, ut molestum sit si extendatur oratio ; verum et umbra densa est, et nos otiosi sumus.

ANACH. Æqua hæc dicis, Solon : et gratiam equidem tibi jam habeo non mediocrem ea quoque causa, quod obiter etiam quæ in Areopago fiunt me docuisti, admiranda sane et bonorum judicum opera, qui ex vero calculum laturi sint. Hac ergo conditione jam dicito : et ego Areopagita (hunc enim tibi me posuisti) ad formam illius consilii te audiam.

20. SOL. Igitur paucis ante reliqua audiendum est tibi, quæ de civitate statuamus ac civibus. Civitatem enim non in ædificationibus inesse judicamus, ut sunt mœnia, et templa, et navalia ; sed ista quidem uti corpus quoddam firmum et immobile esse, ad receptionem et securitatem civium ; vim vero omnem ponimus in civibus : hos enim esse qui ista impleant, et gubernent, et perficiant omnia, et custo-

τοντας, ὅσον τι ἐν ἡμῖν ἐκάστῳ ἐστὶν ἡ ψυχὴ. Τοῦτο δὴ τοῖνυν κατανοήσαντες ἐπιμελούμεθα μὲν, ὡς ὁρᾷς, καὶ τοῦ σώματος τῆς πόλεως κατακοσμοῦντες αὐτὸ, ὡς κάλλιστον ἡμῖν εἴη, ἐνδοθὲν τε οἰκοδομήμασι κατεσκευασμένον καὶ ταῖς ἔκτοσθεν ταύταις περιβολαῖς ἐς τὸ ἀσφαλέςτατον περραγμένον. Μάλιστα δὲ καὶ ἐξ ἅπαντος τοῦτο προνοοῦμεν, ὅπως οἱ πολῖται ἀγαθοὶ μὲν τὰς ψυχὰς, ἰσχυροὶ δὲ τὰ σώματα γίγνιντο· τοὺς γὰρ τοιούτους σφίσι τε αὐτοῖς καλῶς χρῆσθαι ἐν εἰρήνῃ συμπολιτευομένους καὶ ἐκ πολέμου σώσειν τὴν πόλιν καὶ ἐλευθεραν καὶ εὐδαίμονα διαφυλάξειν. Τὴν μὲν δὴ πρώτην ἀνατροφὴν αὐτῶν μητράσι καὶ τιτθαῖς καὶ παιδαγωγοῖς ἐπιτρέπομεν ὑπὸ παιδείαις ἐλευθερίοις ἄγειν τε καὶ τρέφειν αὐτοὺς, ἐπειδὴν δὲ συνετοὶ ἤδη γίνωνται τῶν καλῶς ἐχόντων καὶ αἰδῶς καὶ ἐρύθημα καὶ φόβος καὶ ἐπιθυμία τῶν ἀρίστων ἀναφύηται αὐτοῖς καὶ αὐτὰ ἤδη τὰ σώματα ἀξιοχρεὰ δοκῇ πρὸς τοὺς πόνους παγιώτερα γιγνόμενα καὶ πρὸς τὸ ἰσχυρότερον συνιστάμενα, τὴν νικαῦτα ἤδη παραλαβόντες αὐτοὺς διδάσχομεν ἄλλα μὲν τῆς ψυχῆς μαθήματα καὶ γυμνάσια προτιθέντες, ἄλλως δὲ πρὸς τοὺς πόνους καὶ τὰ σώματα ἐθίζοντες· οὐ γὰρ ἱκανὸν ἡμῖν ἔδοξε τὸ μόνον φῦναι ὡς ἐφ' ἑκάστος ἦτοι κατὰ τὸ σῶμα ἢ κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ παιδεύσεως καὶ μαθημάτων ἐπ' αὐτοὺς δεόμεθα, ὅς τ' ὦν τὰ τε εὐφυῶς διακείμενα βελτίω παρὰ πολὺ γίγνιντο ἂν καὶ τὰ φαύλως ἔχοντα μετακοσμοῖτο πρὸς τὸ βέλτιον· καὶ τὸ παραδειγμα ἡμῖν παρὰ τῶν γεωργῶν, οἳ τὰ φυτὰ μέγχι μὲν πρόσγεια καὶ νηπία ἐσσι, σκέπουσι καὶ περιφράττουσιν, ὡς μὴ βλάπτοντο ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἐπειδὴν δὲ ἤδη παχύνηται τὸ ἔρνος, τὴν νικαῦτα περιτέμνουσι τε τὰ περιττά καὶ παραδιδόντες αὐτὰ τοῖς ἀνέμοις δονεῖν καὶ διασαλεύειν καρπιμώτερα ἐξεργάζονται.

21. Τὴν μὲν τοῖνυν ψυχὴν μουσικῇ τὸ πρῶτον καὶ ἀριθμητικῇ ἀναρριπίζομεν καὶ γράμματα γράψασθαι καὶ τοῦς αὐτὰ ἐπιλέξασθαι διδάσχομεν· προῖοσι δὲ ἤδη σοφῶν ἀνδρῶν γνῶμιας καὶ ἔργα παλαιὰ καὶ λόγους ὠφελίμους ἐν μέτροις κατακοσμήσαντες, ὡς μάλλον μνημονεύοιεν, ραψωδοῦμεν αὐτοῖς. Οἱ δὲ καὶ ἀκούοντες ἀριστείας τινὰς καὶ πράξεις ἀοιδίμους ὀρέγονται κατὰ μικρὸν καὶ πρὸς μίμησιν ἐπεγείρονται, ὡς καὶ αὐτοὶ ἄδουσιν καὶ θαυμάζουσιν ὑπὸ τῶν ὑστερον, οἷα πολλὰ Ἡσιόδος τε ἡμῖν καὶ Ὀμηρος ἐποίησαν. Ἐπειδὴν δὲ πλησιάζουσιν πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ δέη αὐτοὺς ἤδη μεταχειρίζεσθαι τὰ κοινά — καίτοι ἔξω τοῦ ἀγῶνος ἴσως ταῦτα· οὐ γὰρ ὅπως τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἀσχοῦμεν, ἐξ ἀρχῆς προῦκειτο εἰπεῖν, ἀλλὰ δι' ἐτι τοῖς τοιούτοις πόνους καταγυμνάζειν αὐτοὺς ἀξιοῦμεν. Ὅστε αὐτὸς ἑμαυτῷ σωπαῖν προστάττω οὐ περιμένοντας τὸν κήρυκα οὐδὲ τὸν Ἀρεοπαγίτην σέ, θς ἐπ' αἰδοῦς, οἶμαι, ἀνέχῃ ληροῦντα ἤδη τοσαῦτα ἔξω τοῦ πράγματος.

ANAX. Εἰπέ μοι, ὦ Σόλων, πρὸς δὲ τοὺς τὰ ἀναγκαιότατα μὴ λέγοντας ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, ἀλλὰ ἀποσωπῶντας, οὐδὲν τῇ βουλῇ πρόστιμον ἐπινεμόνεται;

ΣΟΛ. Τί τοῦτο ἤρου με; οὐδέπω γὰρ δῆλον.

diant, quale quid in unoquoque nostrum est anima. Hoc igitur considerantes, curamus quidem, ut vides, etiam corpus civitatis, ornamusque uti quam pulcherrimum nobis sit, quum intus paratum aedificiis, tum etiam externis illis munimentis ad summam securitatem circumseptum. At maxime et ex omni parte illud providemus, uti cives boni quantum ad animas, et valentes fiant corporibus: tales enim et suae vitae modum pulchre habituros re publica in pace gerenda, et in bello servaturos civitatem, liberamque et beatam custodituros. Ac primam quidem illorum educationem matribus et nutricibus et paedagogis permittimus, ut liberali eos disciplina educant atque nutrant: quum vero jam intelligentes fiunt eorum quae bene se habent, ac pudor, et rubor, et metus, et rerum optimarum cupiditas enascitur in illis, et ipsa jam corpora idonea laboribus videntur, compactiora dum fiunt et in robur majus consistentia; tum jam assumptos docemus, aliis animae disciplinis atque exercitationibus propositis, et alia ratione corporibus labori assuefaciendis. Neque enim satis nobis videtur, eo modo ingenio esse unumquemque uti natus est, sive quantum ad corpus, sive quod ad animum; verum etiam institutione ad illos indigemus ac disciplina, a quibus quum ea quae feliciter nata sunt, meliora multo fiant, tum quae male habent, transferuntur in melius. Atque exemplum nobis est ab agricolis, qui plantas, quam diu humiles sunt ac tenerae, tegunt ac sepiunt, ne laedantur a ventis; quum vero jam crassitiem aliquam surculus habet, tum et superflua resecant putatione, et ventis eos quatientos agitandosque dum permittunt, fertiliores efficiunt.

21. Ac mentem quidem musica primum atque arithmetica quasi flatu agitantes accendimus, et literas pingere et clara voce legere docemus. Progredientibus jam virum sapientium sententias, et opera antiqua, et sermones utiles, versibus exornata, ut memoria facilius complectantur, praecinimus. Illi vero audientes praecleara quaedam facinora et actiones celebres, paullatim aspirant et ad imitationem excitantur, ut et ipsi canantur et admirationi sint posteris, qualia multa nobis Hesiodus Homerusque fecerunt. Quum vero ad rem publicam accedunt, et oportet illos jam tractare communia — quanquam extra causam ista forte: neque enim quomodo animos ipsorum exerceamus, ab initio nobis ad dicendum erat propositum; sed cur talibus illos laboribus exercendos putemus. Itaque silentium ipse mihi impero, non exspectato praecone, aut ipso te Areopagita, qui praepudore, credo, sustines me jam tantum extra causam blaterare.

ANACH. Dic mihi, Solon, in eos qui necessaria non dicunt in Areopago, sed reticent, nullane a consilio poena excogitata est?

SOL. Quid hoc me interrogasti? nondum enim apparet.

ANAX. Ὅτι τὰ κάλλιστα καὶ ἔμοι ἀκοῦσαι ᾗδιστα παρὰ τὰ περὶ τῆς ψυχῆς τὰ ἦττον ἀναγκαῖα λέγειν διανοῇ, γυμνάσια καὶ διαπονήσεις τῶν σωμάτων.

ΣΟΑ. Μέννημαι γάρ, ὦ γενναῖε, τῶν ἀπ' ἀρχῆς προρρήσεων καὶ ἀποπλανᾶν οὐ βούλομαι τὸν λόγον, μή σου ἐπιταράξῃ τὴν μνήμην ἐπιρρέων. Πλὴν ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐρῶ διὰ βραχέων, ὡς οἶόν τε· τὸ γὰρ ἀκριβὲς τῆς περὶ αὐτῶν διασχέψεως ἐτέρου ἂν εἴη λόγος.

22. Ῥυθμίζομεν οὖν τὰς γνώμας αὐτῶν νόμους τε τοὺς κοινούς ἐκδιδάσκοντες, οἱ δὴ δημοσίᾳ πᾶσι πρόκεινται ἀναγιγνώσκειν μεγάλους γράμματα ἀναγεγραμμένοι, κελεύοντες ἅ τε χρῆ ποιεῖν καὶ ὧν ἀπέχεσθαι, καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνουσίαις, παρ' ὧν λέγειν τὰ δέοντα ἐκμανθάνουσι καὶ πράττειν τὰ δίκαια καὶ ἐκ τοῦ ἰσοῦ ἀλλήλους συμπολιτεῖν καὶ μὴ ἐφίεσθαι τῶν αἰσχροῦ καὶ ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν, βίαιον δὲ μὴδὲν ποιεῖν. Οἱ δὲ ἄνδρες οὗτοι σοφισταὶ καὶ φιλόσοφοι πρὸς ἡμῶν ὀνομάζονται. Καὶ μέντοι καὶ ἐς τὸ θέατρον συνάγοντες αὐτοὺς δημοσίᾳ παιδεύομεν ὑπὸ κωμῳδίας καὶ τραγῳδίας ἀρετὰς τε ἀνδρῶν παλαιῶν καὶ κακίας θεωμένους, ὡς τῶν μὲν ἀποτρέποντο, ἐπ' ἐκεῖνα δὲ σπεύδοιεν. Τοῖς δὲ γε κωμῳδοῖς καὶ ἀποσκώπτειν καὶ λοιδορεῖσθαι ἐφίεμεν ἐς τοὺς πολλὰς οὐδ' ἂν αἰσχρὰ καὶ ἀνάξια τῆς πόλεως ἐπιτηδεύοντας αἰσθάνονται, αὐτῶν τε ἐκείνων χάριν, ἀμείνους γὰρ οὕτω γίνονται ὀνειδιζόμενοι, καὶ τῶν πολλῶν, ὡς φεύγοιεν τὸν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις ἐλεγχον.

23. ANAX. Εἶδον, ὦ Σόλων, οὐς φῆς τοὺς τραγῳδοὺς καὶ κωμῳδοὺς, εἰ γε ἐκεῖνοί εἰσι, ὑποδήματα μὲν βαρέα καὶ ὑψηλὰ ὑποδεδεμένοι, χρυσαῖς δὲ ταινίαις τὴν ἐσθῆτα πεποικιλμένοι, κράνη δὲ ἐπιτεκίμενοι παγγέλοια κεκηνότα παμμέγεθες, αὐτοὶ δὲ ἐνδοθεν μεγάλα τε ἐκεκράγεσαν καὶ διέβαινον οὐκ οἷδ' ὅπως ἀσφαλῶς ἐν τοῖς ὑποδήμασι. Διονύσω δὲ οἶμαι τότε ἡ πόλις ἐώρταζεν. Οἱ δὲ κωμῳδοὶ βραγύτεροι μὲν ἐκείνων καὶ πεῖροι καὶ ἀνθρωπινώτεροι καὶ ἦττον ἐδούην, κράνη δὲ πολὺ γελοιότερα, καὶ τὸ θέατρον γοῦν ἅπαν ἐγέλα ἐπ' αὐτοῖς· ἐκείνων δὲ τῶν ὑψηλῶν σκυθρωποὶ ἅπαντες ἤκουον, οἰκτείροντες, οἶμαι, αὐτοὺς πέδας τηλικαύτας ἐπισυρομένους.

ΣΟΑ. Οὐκ ἐκείνους, ὦγαθέ, ὥκτειρον, ἀλλὰ ποιητῆς ἰσως ἀρχαίαν τινὰ συμφορὰν ἐπεδείκνυτο τοῖς θεαταῖς καὶ βῆσεις οἰκτρὰς ἐτραγῳδεῖ πρὸς τὸ θέατρον, ὅφ' ὧν ἐς δάκρυα κατεσπῶντο οἱ ἀκούοντες. Εἰκὸς δὲ σε καὶ αὐλοῦντας ἐορακέναι τινὰς τότε καὶ ἄλλους συνάδοντας ἐν κύκλῳ συνεστῶτας. Οὐδ' αὐτὰ, ὦ Ἀνάχαρσι, ἀχρεῖα ἄσματα καὶ αὐλήματα. Τούτοις δ' οὖν ἅπασι καὶ τοῖς τοιούτοις παραθηγόμενοι τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἡμῖν γίνονται.

24. Τὰ δὲ δὴ σώματα, ὅπερ μάλιστα ἐπόθεις ἀκοῦσαι, ὥδε καταγυμνάζομεν· ἀποδύσαντες αὐτὰ, ὡς ἐφην, οὐκέτι ἀπαλὰ καὶ τέλειον ἀσμπαγῇ ὄντα προῖτον μὲν ἐθίζειν ἀξιούμεν πρὸς τὸν ἀέρα συνοικειοῦντες αὐτὰ ταῖς ὥραις ἐκάσταις, ὡς μήτε θάλαππος δυσχεραίνειν μήτε πρὸς κρύος ἀπαγορεύειν, ἔπειτα δὲ χρίομεν ἐλαίῳ καὶ

ANACH. Quia prætermisiss quæ pulcherrima sunt et mihi ad audiendum jucundissima, iis inquam quæ ad animam spectant, minus necessaria dicere cogitas, gymnasia et laboriosas exercitationes corporum.

SOL. Nempe memor sum, vir optime, eorum quæ in principio dicta sunt, nec volo inde sermonem abducere, ne copiose nimis affluens memoriam tuam turbet. Verumtamen ista quoque dicam breviter, quoad ejus fieri potest: accurata enim earum rerum consideratio alterius disputationis fuerit.

22. Mentis igitur illorum ad concinnitatem quandam formamus, partim communes leges dum illos edocemus, quæ publice omnibus propositæ sunt ad legendum magnis literis descriptæ, tum quæ faciendæ sint jubentes, tum quibus abstinendum; partim virorum honorum consuetudine, a quibus et dicere quæ opus est discant, et quæ justa sunt facere, et ex æquo capessere rem publicam, neque concupiscere turpia, et honesta appetere, nihil autem quicquam per vim agere. Illi porro viri sophistæ apud nos et philosophi appellantur. Verum etiam in theatrum conductos publice erudimus in comædiis et tragœdiis, virtutes dum spectant veterum virorum et vitia: ab his ut avertantur, ad illa vero contendunt. Comædis vero etiam ridicula jacere in cives et male illis dicere permittimus, quos quidem turpia et indigna hac civitate agentes senserint, idque quum illorum ipsorum causa (meliores enim sic fiunt ex reprehensione), tum multitudinis, ut fugiant in similibus argui.

23. ANACH. Vidi, Solon, quos dicis tragædos et comædos, si quidem illi sunt: calceos habent graves et altos, vestem tæniis distinctam aureis, galeas impositas gestant omnino ridiculas, immane quantum hiantes; ipsi vero intus magnos ciebant clamores, et nescio quomodo firmiter illis in calceis incedebant. Bæcho autem arbitrator ferias tum agebat civitas. Comædi vero breviores illi quidem istis, et pedestres, et humaniores, et pinus clamabant; galeæ autem eorum multo magis ridiculæ; ac theatrum universum illos ridebat: excelsos vero illos tristes audiebant universi, miserati illos, puto, qui compedes tantas traherent.

SOL. Non illos miserabantur, bone vir, sed poeta forte antiquam spectatoribus calamitatem ostendebat, et verba miserabilia tragico eantu in theatrum proferebat, a quibus ad lacrimas qui audiebant pertraherantur. Verisimile est autem te etiam tibi canentes quosdam tum vidisse, et alios concinentes, consistentes in circulo. Neque ista, Anacharsi, inutilia sunt cantica et moduli tibiarum. His ergo omnibus, et quæ his sunt similia, dum mentes illorum acuuntur, meliores nobis fiunt.

24. Corpora vero, quod audire cupiebas maxime, sic exercemus. Exuta illa, dum, ut dixi, non amplius tenera et minime compacta sunt, primo assuefacere volumus aeri ac singulis tempestatibus familiaria quasi reddere, ut neque æstum ægre ferant, neque frigori non possint pares esse; deinde oleo ungimus et subigimus, ut contentionem susti-

καταμαλάττομεν, ὡς εὐτονώτερα γίγνεται· ἄτοπον γάρ, εἰ τὰ μὲν σκῆπη νομίζομεν ὑπὸ τῷ ἐλαίῳ μαλαττόμενα δυσραγίστερα καὶ πολλῷ διαρκέστερα γίνεσθαι νεκρά γε ἢ δὴ ὄντα, τὸ δ' ἐτι ζωῆς μετέχον σῶμα μὴ ἂν ἀμεινον ἡγοίμεθα ὑπὸ τοῦ ἐλαίου διατεθῆσθαι. Τούτωνθεν ποικίλα τὰ γυμνάσια ἐπινοήσαντες καὶ διδασκαλούς ἐκάστων ἐπιστήσαντες τὸν μὲν τινα πυκτεύειν, τὸν δὲ παγκρατιάζειν διδάσκομεν, ὥς τοὺς τε πόρους καρτερεῖν ἐθίζονται καὶ ὁμοίως χωρεῖν ταῖς πληγαῖς μηδὲ ἀποτρέπουντο δέει τῶν τραυμάτων. Τοῦτο δὲ ἡμῖν δύο τὰ ὠφελιμώτατα ἐξεργάζεται ἐν αὐτοῖς θυμοειδὲς τε παρασκευάζον ἐς τοὺς κινδύνους καὶ τῶν σωμάτων ἀφειδεῖν καὶ προσέτι ἔρρωσθαι καὶ καρτεροὺς εἶναι. Ὅσοι δὲ αὐτῶν κάτω συννευκότες παλαίουσιν, καταπίπτειν τε ἀσφαλῶς μανθάνουσι καὶ ἀνίστασθαι εὐμαρῶς καὶ ὠδισμοὺς καὶ περιπλοκάς καὶ λυγισμοὺς καὶ ἀγχεσθαι δύνασθαι καὶ ἐς ὕψος ἀναδαστάσαι τὸν ἀντίπαλον, οὐκ ἀχρεῖα οὐδὲ οὕτοι ἐκμελετῶντες, ἀλλὰ ἐν μὲν τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον ἀναμφιβόλως κτῶμενοι· δυσπαθέστερα γάρ καὶ καρτερώτερα τὰ σώματα γίνονται αὐτοῖς διαπονούμενα. Ἔτερον δὲ οὐδὲ αὐτὸ μικρόν· ἐμπειροὶ γάρ ὃι ἐκ τούτου καθίστανται, εἰ ποτε ἀφίκοιντο εἰς χρεῖαν τῶν μαθημάτων τούτων ἐν ὅλοις· ὅλην γάρ ὅτι καὶ πολεμῶν ἀνδρὶ ὁ τοιοῦτος συμπλακεῖς καταρρίψει τε θᾶττον ὑποσκελίσας καὶ καταπεσὼν εἴσεται ὡς ῥᾶστα ἐξανίστασθαι. Πάντα γὰρ ταῦτα, ὧ Ἀνάχαρσι, ἐπ' ἐκείνων τὸν ἀγῶνα πορίζομεθα τὸν ἐν τοῖς ὅλοις καὶ ἡγούμεθα πολλὸν ἀμεινότερον χρήσασθαι τοῖς οὕτως ἀσκηθεῖσιν, ἐπειδὴν πρότερον αὐτῶν γυμνὰ τὰ σώματα καταμαλάξαντες καὶ διαπονήσαντες ἔρρωμενέστερα καὶ ἀλκιμώτερα ἐξεργασώμεθα καὶ κούφα καὶ εὐτονα καὶ τὰ αὐτὰ βαρέα τοῖς ἀνταγωνισταῖς.

25. Ἐννοεῖς γάρ, οἶμαι, τὸ μετὰ τοῦτο, οἷους εἰκὸς σὺν ὅλοις ἔσεσθαι τοὺς καὶ γυμνοὺς ἂν φόβον τοῖς δυσμενέσιν ἐμποιήσαντας, οὐ πολυσαρκίαν ἄργον καὶ λευκὴν ἢ ἀσαρκίαν μετὰ ὀχρότητος ἐπιδεικνυμένους ὅσα γυναικῶν σώματα ὑπὸ σκιᾷ μεμαρασμένα, τρέμοντα ἰδρῶτί τε πολλῷ εὐθὺς ῥέομενα καὶ ἀσθμαίνοντα ὑπὸ τῷ κράνει, καὶ μάλιστα ἢν καὶ ὁ ἥλιος ὥσπερ νῦν τὸ μεσημερινὸν ἐπιφλέγη. Οἷς τί ἂν τις χρήσαιτο διψῶσι καὶ τὸν κοινοτόν οὐκ ἀνεχομένους καὶ εἰ αἷμα ἴδοιεν, εὐθὺς ταραττομένοις καὶ προαποθνήσκουσι πρὶν ἐντὸς βέλους γενέσθαι καὶ εἰς χεῖρας ἔλθειν τοῖς πολεμίοις; Οὗτοι δὲ ἡμῖν ὑπέρυθροι ἐς τὸ μελάντερον ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεχρωσμένοι καὶ ἄρρενωποι, πολλὸν τὸ ἐμψυχον καὶ θερμὸν καὶ ἀνδρῶδες ἐπιφαίνοντες, τοσαύτης εὐεξίας ἀπολαύοντες, οὔτε ρικνοὶ καὶ κατεσκληρότερες οὔτε περιπληθεῖς ἐς βάρος, ἀλλὰ ἐς τὸ σύμμετρον περιγεγραμμένοι, τὸ μὲν ἀχρεῖον τῶν σαρκῶν καὶ περιττὸν τοῖς ἰδρῶσιν ἐξαναλωκότες, ὁ δὲ ἰσχυρὸν καὶ τόνον παρείχον, ἀμιγῆς τοῦ φαύλου περιλειμμένον ἔρρωμένως φυλάττοντες· ὅπερ γὰρ δὴ οἱ λιχωῖντες τὸν πυρρὸν, τοῦτο ἡμῖν καὶ τὰ γυμνάσια ἐργάζεται ἐν τοῖς σώμασι τὴν μὲν ἄχνην καὶ τοὺς ἀθήρας ἀποφυ-

nere majorem possint. Absurdum enim fuerit, si coria quidem putemus ab oleo mollita rumpi difficilior et diutius durare, quæ tamen mortua jam sint; corpus autem vitæ adhuc particeps melius ab oleo fieri non putemus. Hinc diversis exercendi rationibus excogitatis, et magistris uniuscujusque constitutis, alium pugilatu, pancratio alium certare docemus, ut labores tolerare discant et obviam ire plagis, nec vulnere metu avertantur. Illud vero duas nobis res utilissimas in illis efficit, dum animosos reddit illos ad pericula et qui corporibus non parcant, et insuper ut robusti fiant ac laborum patientes. Quotquot vero illorum deorsum vergentes luctantur, ii cadere discunt sine periculo, et facile surgere, et impulsiones, et complexus, et inflexiones, et ut angustie pati queant, et in altum tollere adversarium, non inutilia exercentes isti quoque, sed unum quidem primum et maximum sine controversia sibi parantes: minus enim obnoxia malis et patientiora corpora illis, dum ita labore subiguntur, fiunt. Alterum vero nec ipsum parvum est: usu enim inde edocentur, si quando opus sit ista disciplina in armis. Manifestum est enim, futurum ut celerius hostem etiam talis vir complexus supplantatum dejiciat, et ipse si ceciderit, surgere facillime possit. Nempe, Anacharsi, ad illud in armis certamen suppeditare studemus hæc omnia, putamusque multo melioribus nos usuros his qui ita exercitati sint, quum prius nuda illorum corpora subigendo laboribus valentiora et robustiora reddiderimus, et levia, et contentioni apta, et ob id ipsum gravia adversariis.

25. Vides enim, puto, quid sequatur, quales futuros esse armatos probabile sit qui nudi etiam metum hostibus injiciant; qui non pigram carnis albamque molem, neque pallidam maciem præ se ferant, qualia sunt mulierum corpora in umbra marcescentia, tremantia, sudore statim multo fluentia, et spiritum difficulter sub galea trahentia, præsertim si etiam sol, ut nunc, circa meridiem astum intendat: quibus quid faciat aliquis, sitientibus, pulverem non ferentibus, qui ad solum sanguinis conspectum turbentur statim, præmorianturque antequam intra teli jactum et ad manus hostibus venerint? At hi nobis rubicunduli, fuscum a solo colorem qui traxerunt, et virili aspectu juvenes, multum animi et caloris et virtutis ostendentes, boni adeo habitus fructu gaudentes, neque rugosi atque aridi, neque sua sibi mole graves, sed ad justam quasi proportionem circumscripti; qui si quid inutile erat carni et superfluum, sudoribus absumserint; quod autem vim ac vigorem præstabat, sincerum omnis vitii relictum valide servant. Nam quod ventilantes tritico, hoc nobis exercitationes præstant in cor-

σῶντα, καθαρὸν δὲ τὸν καρπὸν διευκρινοῦντα καὶ προσωρεύοντα.

26. Καὶ διὰ τοῦτο ὑγιαίνειν τε ἀνάγκη καὶ ἐπὶ μήκιστον διαρκεῖν ἐν τοῖς καμάτοις· ὅψε τε ἂν ἰδοίεν ὁ τοιοῦτος ἄρξαιτο καὶ ὀλιγάκις ἂν ἀσθενῶν φανείη· ὥσπερ εἰ πῦρ τις φέρων ἅμα ἐμβάλοι ἐς πυρὸν αὐτὸν καὶ ἐς τὴν καλάμην αὐτοῦ καὶ ἐς τὴν ἄγνην — αὐθις γὰρ ἐπὶ τὸν λιχμῶντα ἐπάνειμι — θᾶπτον ἂν, οἶμαι, παρὰ πολὺ ἢ καλάμη ἀναρλεγγείη, ὃ δὲ πυρὸς κατ' ὀλίγον οὔτε φλογὸς μεγάλης ἀνισταμένης οὔτε ὑπὸ μίᾳ τῇ δρυμῇ, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ὑποτυρόμενος χρόνῳ ὕστερον καὶ αὐτὸς ἂν κατακαυθεῖη. Οὐ τοίνυν οὐδὲ νόσος οὐδὲ κάματος ἐς τοιοῦτο σῶμα ἐμπεσόντα ῥαδίως ἐλέγγειεν ἂν οὐδ' ἐπικρατήσειεν εὐμαρῶς· τὰ ἐνδοθεν γὰρ εὖ παρεσκευάσται αὐτῷ καὶ τὰ ἔξω μάλα καρτερῶς πέφρακται πρὸς αὐτά, ὥς μὴ παρίεναι ἐς τὸ εἶσω μηδὲ παραδέχεσθαι μήτε ἥλιον αὐτὸν μήτε κρύος ἐπὶ λύμῃ τοῦ σώματος. Πρὸς τε τὸ ἐνδιδοῦν ἐν τοῖς πόνοις πολὺ τὸ θερμὸν τὸ ἐνδοθεν ἐπιρρέον, ἅτε ἐκ πολλοῦ προπαρεσκευασμένον καὶ ἐς τὴν ἀναγκαίαν χρεῖαν ἀποκείμενον, ἀναπληροὶ εὐθὺς ἐπάρρον τῇ ἀκμῇ καὶ ἀκαμάτους ἐπὶ πλείστον παρέχεται· τὸ γὰρ προπονῆσαι πολλὰ καὶ προκαμεῖν οὐκ ἀνάλωσιν τῆς ἰσχύος, ἀλλ' ἐπίδοσιν ἐργάζεται καὶ ἀναρριπιζομένη πλείων γίγνεται.

27. Καὶ μὴ καὶ δρομικοὺς εἶναι ἀσχοῦμεν αὐτοὺς ἐς μῆχος τε διαρκεῖν ἐθίζοντες καὶ ἐς τὸ ἐν βραχεὶ ὠκύτερον ἐπικουφίζοντες· καὶ ὁ δρόμος οὐ πρὸς τὸ στερεὸν καὶ ἀντίτυπον, ἀλλὰ ἐν ψάμμῳ βαθείᾳ, ἔνθα οὔτε βεβαίως ἀπείρσαι τὴν βάσιν οὔτε ἐπιστηριζαὶ ῥαδίον ὑποσυρομένου πρὸς τὸ ὑπεῖκον τοῦ ποδός. Ἀλλὰ καὶ ὑπεράλλεσθαι τάφρον, εἰ δέοι, ἢ εἰ τι ἄλλο ἐμπόδιον, καὶ πρὸς τοῦτο ἀσχοῦνται ἡμῖν, ἔτι καὶ μολυβδί-δας χειροπληθεῖς ἐν ταῖν χερσὶν ἔχοντες. Ἐῖτα περὶ ἀκοντίου βολῆς ἐς μῆχος ἀμιλλοῦνται. Εἶδες δὲ καὶ ἄλλο τι ἐν τῷ γυμνασίῳ χαλκοῦν περιζερεῖς ἀσπίδι μικρᾷ ἑοικὸς ὄργανον οὐκ ἐχούσῃ οὐδὲ τελαμῶνας, καὶ ἐπειράθης γε αὐτοῦ κειμένου ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐδόκει σοι βαρὺ καὶ δύσληπτον ὑπὸ λειότητος· ἐκεῖνο τοίνυν ἄνω τε ἀναρριπτοῦσιν εἰς τὸν αἶρα καὶ ἐς τὸ πόρρω φιλοτιμούμενοι ὅστις ἐπὶ μήκιστον ἐξέλθοι καὶ τοὺς ἄλλους υπερβάλοιτο, καὶ ὁ πόνος οὗτος ὥμους τε αὐτῶν κρατύνει καὶ τόνον τοῖς ἄκροις ἐντίθησιν.

28. Ὁ πηλὸς δὲ καὶ ἡ κόνις, ἅπερ σοι γελοιότερα ἐξ ἀρχῆς ἐδόξεν, ἀκούσον, ὦ θαυμάσιε, ὅτου ἔνεκα ὑποδέβληται. Πρῶτον μὲν, ὥς μὴ ἐπὶ τὸ κραταῖον ἢ πτώσις αὐτοῖς γίγνοιτο, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μαλακὸν ἀσφαλῶς πίπτοιεν· ἔπειτα καὶ τὸν ὀλισθόν ἀνάγκη πλείω γίγνεσθαι, ἰδρῶντων ἐν τῷ πηλῷ, ὃ σὺ ταῖς ἐγγέλεσιν εἰκάζεις, οὐκ ἀχρεῖον οὐδὲ γελοιὸν ὄν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐς ἰσχνὴν καὶ τόνον οὐκ ὀλίγα συντελεῖ, ὅποτεν οὕτως ἐχόντων ἀλλήλων ἀναγκάζονται ἐγκρατῶς ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ συνέχειν διολισθάνοντας· αἰρεσθαί τε ἐν πηλῷ ἰδρωκῶτα μετ' ἐλαίου, ἐκπεσεῖν καὶ διαρρυῆναι τῶν χειρῶν σπουδάζοντα μὴ μικρὸν εἶναι νόμιζε. Καὶ ταῦτα πάντα,

poribus; glumam nempe atque paleas flatu abigunt, fructum autem purum separant et coacervant.

26. Hinc valere illos necesse est, et quam longissime durare in laboribus: seroque sudare talis incipiat, ac raro infirmus esse deprehendatur: quemadmodum si quis ignem simul injiciat in triticum atque ejus stipulam, atque in paleas (redeo enim ad ventilantem), multo, arbitror, celerius stipula conflagret, triticum vero paulatim, neque flamma surgente magna, neque uno impetu, sed paulatim fumigans, aliquamdiu post et ipsum comburatur. Non igitur neque morbus, neque labor in tale corpus incidens facile illud redarguat, aut superet temere: nam interiora ipsi bene parata sunt, et exteriora valide contra ea munita, ut non admittat intro neque recipiat vel solem ipsum vel frigus ad perniciem corporis. Si quid vero etiam cedit laboribus, copiosum illud calidum intus affluens, tanquam olim paratum et ad necessarios usus repositum, supplet statim, et vigorem recreat, et labori in longissimum tempus invictos praestat. Multi enim praecedentes labores et crebra fatigatio, non consumptionem virium, sed incrementa efficiunt, quibus illae quasi ventilatae majores fiunt.

27. Verum etiam ut cursu valeant eos exercemus, quum assuefacientes illos ut in longitudinem sufficiant, tum celeritatem in brevi levitatem iis concilians: et cursus instituitur non in solido et resistente solo, sed in arena profunda, ubi neque firmum ponere vestigium neque inniti facile est, subtracto a cedente materia pede. Verum etiam saltu fossam trajicere, si opus sit, aut si quid obstat aliud, ad hoc quoque nobis exercentur, etiam plumbea pondera manum implentia in manibus tenentes. Tum de projiciendis in longum jaculis certant. Vidisti vero etiam aliud quid in gymnasio aeneum, rotundum, parvo clypeo simile ansam non habenti neque lora; ac tentasti illud quum jaceret in medio, videbaturque tibi grave, et difficile ob levitatem comprehensu: illud igitur et sursum jactant in aerem, et in longinquum, certamine quodam, quis longissime projectus superet reliquos. Ac labor iste tum humeros illorum roborat, tum contendendi facultatem conciliat artubus.

28. Lutum vero et pulvis, quae aliquantum tibi ridicula ab initio videbantur, audi, o noster, cujus rei causa subiecta sint. Primo quidem ne in durum impingant, sed in molle cadant sine periculo: deinde magis omnia lubrica fiant necesse est, quum madescent in luto, quod tu anguillis comparabas; idque neque inutile est nec ridiculum, sed ipsum quoque ad robur et contentionem non parum confert, quum ita se habentes cogantur fortiter alteri alteros prehendere, et continere elabentes: tollere sane eum qui praeter oleum in luto permaduit, elabi et effluere manibus studentem, noli parvum quiddam putare. Atque haec omnia, ut dicebam

ὥσπερ ἔφην ἔμπροσθεν, ἐς τοὺς πολέμους καὶ χρήσιμα, εἰ δέοι φίλον τρωθέντα βράδιος ἀράμενον ὑπέξενεγκεῖν ἢ καὶ πολέμιον συναρπάσαντα ἔχειν μετέωρον κομίζοντα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐς υπερβολὴν ἀσκοῦμεν τὰ χαλεπώτερα προτιθέντες, ὥς τὰ μικρότερα μακρῶ ἐυκολώτερον φέροιεν.

29. Τὴν μέντοι κόνιν ἐπὶ τούναντιον χρησίμην οἰόμεθα εἶναι, ὥς μὴ διολισθάνοιεν συμπλεκόμενοι· ἐπειδὴν γὰρ ἐν τῇ πληρῇ ἀσχυθῶσι συνέχειν τὸ διαδιδρᾶσκον ὑπὸ γλισχρότητος, εὐίζονται καὶ ἐκφεύγειν αὐτοὶ ληρόντες ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ ταῦτα ἐν ἀφύκτῳ ἐχόμενοι. Καὶ μὴν καὶ τὸν ἰδρωτά συνέχειν δοκεῖ ἡ κόνις ἀθρόον ἐκχεόμενον ἐπιπαττομένη καὶ ἐπὶ πολλὴ διαρκεῖν ποιεῖ τὴν δύναμιν καὶ κύλμα γίγνεται μὴ βλάπτεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἀραιαῖς τότε καὶ ἀνεωρόσι τοῖς σώμασιν ἐμπίπτοντων. Ἄλλως τε καὶ τὸν ῥύπον ἀποσμάζει καὶ στυλινότερον ποιεῖ τὸν ἄνδρα. Καὶ ἔγωγε ἡδέως ἂν παραστησάμενος πλησίον τῶν τε λευκῶν τινα ἐκαίων καὶ ὑπὸ σκιά δεδιητημένων καὶ ὃν ἂν ἔλῃ τῶν ἐν τῷ Λυκίῳ γυμναζομένων ἀποπλύνας τὴν κόνιν καὶ τὸν πλὸν, ἐροίμην ἂν σε ποτέρῳ ἂν ὁμοιος εὖζαιο γενέσθαι· οἶδα γὰρ ὥς αὐτίκα ἔλοιο ἂν ἐκ πρώτης προσόψεως, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τῶν ἔργων πειραθείης ἑκατέρου, συνεστηκὸς καὶ συγκεκροτημένος εἶναι μᾶλλον ἢ θρύπτεσθαι καὶ διαρρεῖν καὶ λευκὸς εἶναι ἀπορία καὶ φυγῇ εἰς τὰ εἶσω τοῦ αἵματος.

30. Ταῦτ' ἐστίν, ὦ Ἀνάχαρσι, ἃ τοὺς νέους ἡμεῖς ἀσκοῦμεν οἰόμενοι φύλακας ἡμῖν τῆς πόλεως ἀγαθούς γενέσθαι καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ βιώσεσθαι δι' αὐτοὺς, κρατούντες μὲν τῶν δυσμενῶν εἰ ἐπίοιεν, φοβεροὶ δὲ τοῖς περιοίκοις ὄντες, ὥς ὑποπτήσσειν τε καὶ ὑποτελεῖν ἡμῖν τοὺς πλείστους αὐτῶν. Ἐν εἰρήνῃ τε αὐτὸν πολλὴ ἀμείνοσιν αὐτοῖς γρόμμεθα περὶ μηδὲν τῶν αἰσχυρῶν φιλοτιμουμένοις μὴδ' ὑπ' ἀργίας ἐς ὕβριν τρεπομένοις, ἀλλὰ περὶ τὰ τοιαῦτα διατρίβουσι καὶ ἀσχολοῦσθαι ἐν αὐτοῖς. Καὶ ὅπερ ἔφην τὸ κοινὸν ἀγαθὸν καὶ τὴν ἄκραν πόλεως εὐδαιμονίαν, τοῦτ' ἐστίν, ὅποτε ἐς τε εἰρήνην καὶ ἐς πολέμον τὰ ἄριστα παρσκευασμένη φαίνοιτο ἡ νεότης περὶ τὰ κάλλιστα ἡμῖν σπουδάζοντες.

31. ANAX. Οὐκοῦν, ὦ Σόλων, ἦν ποτε ὑμῖν ἐπίωσιν οἱ πολέμοι, χρισάμενοι τῷ ἔλαιῳ καὶ κονισάμενοι πρότε καὶ αὐτοὶ πῦξ τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς προβεβλημένοι, καθεῖνοι δηλαδὴ ὑποπτήσσουσιν ὑμᾶς καὶ φεύγουσι δεδιότες μὴ σφίσι κεχρῶσι πάττητε τὴν ψάμμον ἐς τὸ στόμα ἢ περιπλέξητε, ὥς κατὰ νότον γένησθε, περιπλέξητε αὐτοῖς τὰ σκελὴ περὶ τὴν γαστέρα καὶ διάγγητε ὑπὸ τὸ κράνος ὑποβαλόντες τὸν πῆχυν καὶ νῆ Δ' οἱ μὲν τοξεύσουσι δῆλον ὅτι καὶ ἀκοντιοῦσιν, ὑμῶν δὲ ὥσπερ ἀνδριάντων οὐ καθίσταται τὰ βέλη κεχρωσμένων πρὸς τὸν ἥλιον καὶ πολλὸν τὸ αἶμα πεπορισμένων· οὐ γὰρ καλὰ καὶ ἀήρες ἡμεῖς ἐστέ, ὥς τάχιιστα ἐνδιδόναι πρὸς τὰς πληγὰς, ἀλλὰ ὅψε ποτε ἂν καὶ μόλις κατατεταμένοι βαθέσι τοῖς τραύμασι αἶμα δλίγον ὑπο-

ante, in bella parantur, et utilia sunt, si oporteat amicum vulneratum facile sublatum acie efferre, aut etiam hostem comprehensum sublimem rapere. Ac propter hoc ultra modum illos exercemus, propositis difficilioribus, uti minora multo ferant facilius.

29. Pulverem autem contra ea ad hoc utilem putamus, ne de complexu elabantur: postquam enim in luto elocti sunt continere illud quod præ lubricitate facile effugit, assuefunt etiam effugere ipsi, comprehensi si fuerint, e manibus, idque etiamsi, unde fugere difficile sit, teneantur. Verum etiam sudorem inspersus pulvis continere videtur, ne densus nimis effluat, et facit uti diutius durent vires, atque impedimento est ne damnum a ventis percipiantur, qui laxatis tum atque apertis corporibus incidunt. Ceterum sordes etiam detergit, ac nitidiorem reddit hominem. Atque ego libenter in proxime collocatis quum alborum istorum uno, qui sub umbra vixere, tum quemcumque delegeris ex eo numero, qui in Lyceo exercitati sunt, pulvere absterso et luto, interrogaverim te, utri similis fieri præoptes. Novi enim te statim ex primo aspectu electurum, etiamsi neutrum factis tentaveris, consistentem et compactum esse potius, quam esse delicatum, et diffluere, et album esse defectu et fuga interiora versus sanguinis.

30. Hæc sunt, Anacharsi, ad quæ juvenes nos exercemus, rati custodes nobis civitatis bonos futuros, et fore ut in libertate ipsorum opera vivamus, hostium, si invadant, victores; terribiles autem vicinis, quorum nos metuant plerique et tributa pendant. Pace vero multo illis utimur melioribus, qui de re turpi nulla æmulentur, neque ex otio vertantur in contumeliosam libidinem; sed in talibus rebus agant et otium omne consumant. Et quod dixi commune bonum et summam civitatis felicitatem, hoc significat, quando ad pacem pariter ac bellum optime parata cernitur juventus, in iis quæ pulcherrima sunt nobis elaborantes.

31. ANACH. Igitur, Solon, si quando invadunt vos hostes, uncti oleo et pulvere sparsi etiam vos proceditis, pugnosque contra illos expeditis; et ipsi nempe metuunt vos et fugiunt, timentes ne sibi hiantibus in os ingeratis arenam, aut corpore saltu circumacto, quo terga possitis invadere, crura deinde circa ventrem illorum implicetis, angatisque ipsos cubito subjecto sub galeam: et, per Jovem, illi quidem sagittas arcu mittent nimirum, et jaculabuntur; in vos vero, tanquam in statuas, non penetrabunt tela, qui colorem a sole traxeritis, et multo sitis sanguine instructi: neque enim stipula vos estis aut palææ, qui celeriter cedatis plagis; sed sero tandem aliquando et vix, profundis confossi vulneribus,

δειξαίτε. Τοιαῦτα γὰρ φης, εἰ μὴ πάνυ παρήκουσα τοῦ παραδείγματος.

32. Ἡ τὰς πανοπλίας ἐκείνας τότε ἀναλήψεσθε τὰς τῶν κοιμηθῶν τε καὶ τραγηθῶν, καὶ ἣν προτεβῇ ὑμῖν ἔξοδος, ἐκείνα τὰ κράνη περιθήσεσθε τὰ κεχρηγμένα, ὡς φοβερώτεροι εἴητε τοῖς ἐναντίοις μορμολυττόμενοι αὐτοὺς, καὶ ὑποθήσεσθε τὰ ὑψηλὰ ἐκείνα δηλαδὴ· φεύγουσί τε γὰρ, ἣν δέη, κοῦφα καὶ ἣν διώκῃτε, ἀφυκτα τοῖς πολεμίοις ἔσται, ὑμῶν οὕτω μεγάλα διαβαίνοντων ἐπ' αὐτούς. Ἄλλ' ὅρα μὴ ταῦτα μὲν ὑμῖν τὰ κομψὰ λῆρος ἢ καὶ παιδιὰ ἄλλως καὶ διατριβαὶ ἀργούσι καὶ βρῦμεῖν ἐθέλουσι τοὺς νεανίσκους. Εἰ δὲ βούλεσθε πάντως ἐλεύθεροι καὶ εὐδαίμονες εἶναι, ἄλλων ὑμῖν γυμνασίῳ δεήσει καὶ ἀσκήσεως ἀθλητῆς τῆς ἐν τοῖς ὅπλοις, καὶ ἡ ἀμιλλα οὐ πρὸς ἀλλήλους μετὰ παιδιᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς δυσμενεῖς ἔσται μετὰ κινδύνων μελετῶσι τὴν ἀρετὴν. Ὅστε ἀφέντες τὴν κόνιν καὶ τὸ ἐλαῖον διδάσκετε αὐτοὺς τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν μὴ κοῦφα διδόντες τὰ ἀκόντια καὶ οἷα διατρέσθαι πρὸς τὸν ἄνεμον, ἀλλ' ἔστω λόγχῃ βαρεῖα μετὰ συρισμοῦ ἑλισσόμενη καὶ λίθος χειροπληθὴς καὶ σάγαρις καὶ γέρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ θώραξ καὶ κράνος.

33. Ὅς δὲ νῦν ἔχετε, θεῶν τινας εὐμενεῖς σώζεσθαι μοι δοκεῖτε, οἱ μὴδέπω ἀπολώλατε ὑπὸ τινων δλίγων ψιλῶν ἐπιπεσόντων. Ἰδοὺ γέ τοι ἣν σπασάμενος τὸ μικρὸν τοῦτο ξιφίδιον τὸ παρὰ τὴν ζώνην μόνος ἐπέισπέςω τοὺς νέους ὑμῶν ἅπασιν, αὐτοβοεῖ ἂν ἔλοιμι τὸ γυμνάσιον φυγόντων ἐκείνων καὶ οὐδενὸς ἀντιβλέπειν τῷ σιδήρῳ τολμώντος, ἀλλὰ περὶ τοὺς ἀνδριάντας ἂν περιστάμενοι καὶ περὶ τοὺς κίονας κατακρυπτόμενοι γέλωτα ἂν μοι παράσχοιεν ὁακρύνοντες οἱ πολλοὶ καὶ τρέμοντες. Καὶ τότε ἂν ἴδοις οὐκέτι ἐρυθριῶντας αὐτοὺς τὰ σώματα οἷοι νῦν εἶσιν, ἀλλὰ ὡχροὶ ἅπαντες αὐτίκα γένοιντ' ἂν ὑπὸ τοῦ δέους μεταβαφέντες. Οὕτως ὑμᾶς ἡ εἰρήνη διατέθεικε βαθεῖα οὕσα, ὡς μὴ ἂν βραδίως ἀνασχέσθαι λόφον ἕνα κράνους πολεμίου ἰδόντας.

34. ΣΟΛ. Οὐ ταῦτα ἔφασαν, ὦ Ἀνάχαρσι, Θρακῶν τε ὅσοι μετ' Εὐμόλπου ἐφ' ἡμᾶς ἐστράτευσαν καὶ αἱ γυναῖκες ὑμῶν αἱ μετὰ Ἰππολύτης ἐλάσασαι ἐπὶ τὴν πόλιν οὐδὲ ἄλλοι ὅσοι ἡμῶν ἐν ὅπλοις ἐπειράθησαν. Ἡμεῖς γὰρ, ὦ μακάριε, οὐκ ἐπέπερ οὕτω γυμνὰ τὰ σώματα ἐκπονοῦμεν τῶν νέων, διὰ τοῦτο καὶ ἀνοπλὰ ἐξάγομεν ἐπὶ τοὺς κινδύνους, ἀλλ' ἐπειδὴν καθ' αὐτοὺς ἀριστοὶ γένωνται, ἀσχοῦνται τὸ μετὰ τοῦτο ζῆν τοῖς ὅπλοις, καὶ πολὺ ἄμεινον χροῖσαιντ' ἂν αὐτοῖς οὕτω διακείμενοι.

ANAX. Καὶ ποῦ τοῦτο ὑμῖν ἔστι τὸ γυμνάσιον τὸ ἐν τοῖς ὅπλοις; οὐ γὰρ εἶδον ἔγωγε ἐν τῇ πόλει τοιοῦτον οὐδὲν ἅπασαν αὐτὴν ἐν κύκλῳ περιελθών.

ΣΟΛ. Ἀλλὰ ἴδοις ἂν, ὦ Ἀνάχαρσι, ἐπὶ πλεον ἡμῖν συνδιαιτρίφας, καὶ ὅπλα ἐκάστω μάλα πολλὰ, οἷς χρώμεθα ὑπὸ τῶν ἀναρχαίων ἢ, καὶ λόφους καὶ φάλαρα καὶ ἵππους καὶ ἱππέας σχεδὸν τὸ τέταρτον τῶν πολιτῶν. Τὸ μέντοι ὀπλοφορεῖν αἰεὶ καὶ ἀκινάκην παρεζῶσθαι

paullum sanguinis subostenderitis. Talia enim dicis, nisi plane aberravi a sensu similitudinis.

32. Aut forte illa tunc arma sumetis comædorum et tragædorum, et si eruptio vobis proposita sit, galeas illas imponetis hiantes, ut formidabiliores sitis hostibus, quos sic larvati perterreatis; altosque illos induetis calceos nimirum: leves enim, si ita opus sit, fugientibus, et si ipsi persequamini, eos effugere hostes non poterunt, magnos ita gradus vobis in ipsos facientibus. Verum enim vero vide ne illa, quæ ita lepida vobis videntur, nugæ sint et ludus temere susceptus, et occupatio otiosorum ac remittere animi volentium adolescentulorum. Si vero volueritis liberi omnino ac beati esse, aliis vobis gymnasiis opus erit, et exercitatione vera quæ fit sub armis: ac certamen non inter vos cum ludo, sed contra inimicos vobis instituetur, inter pericula virtutem meditantibus. Itaque relicto pulvere atque oleo, sagittare illos doce et jaculari, neu date levia illis jacula et qualia ventis ferantur, sed esto lancea longa, quæ cum sibilo contorta immittatur, et lapis manum implens, et securis, et in sinistra scutum, et thorax, et galea.

33. Ut vero nunc habetis, deorum cujusdam benevolentia servari mihi videmini, qui nondum ab ingruentibus paucis levis armaturæ militibus perieritis. Certe si stricto isto parvo ad zonam gladiolo solus irruam in juvenes illos vestros omnes, ipso primo clamore capiam gymnasium, fugientibus illis et nemine contra intueri ferrum auso; sed circumstantes statuas, et occultati circa columnas, risum mihi lacrimis plerique suis ac trepidatione præbeant. Ac tunc videas illos non, ut nunc, rubentes corporibus, sed pallidi statim fiant omnes, tincti aliter a timore. In eum vos statum longinqua pax adduxit, ut non facile cristam unam hostilis galeæ videre sustineatis.

34. SOL. Non dicebant ista, Anacharsi, Thracum quotquot cum Eumolpo expeditionem contra nos susceperunt, neque illæ vestræ mulieres, quæ Hippolyta duce urbem nostram invasere, neque alii quicumque periculum nostri fecerunt in armis. Nos enim, beate, non quoniam nuda sic juvenum corpora labore subigimus, propterea etiam inermia educimus in pericula: sed tibi pro se sunt optimi, postea exercentur cum armis; quibus sic parati multo jam utantur melius.

ANACH. Et ubi est illud vobis armatorum gymnasium? ego certe tale nihil in urbe vidi, quam undique totam lustraverim.

SOL. Sed videre poteris, Anacharsi, si diutius apud nos moreris, et arma unicuique nostrum multa, quibus utimur quoties opus est, et cristas, et phaleras, et equos, et equites quartam fere partem civium. Verum arma gestare semper et cinctum esse acinace superfluum in pace putamus;

περιττόν ἐν εἰρήνῃ οἰόμεθα εἶναι, καὶ πρόστιμόν γ' ἔστιν ὅστις ἐν ἄστει σιδηροφοροῖη μὴδὲν δέον ἢ ὅπλα ἐξενέγκοι εἰς τὸ δημόσιον. Ὑμεῖς δὲ συγγνωστοὶ ἐν ὅπλοις αἰετιβοῦντες· τὸ τε γὰρ ἐν ἀγροῦ οἰκεῖν βράδιον ἐς ἐπιβουλὴν, καὶ οἱ πολέμιοι μάλα πολλοὶ, καὶ ἄδηλον ὁπότε τις ἐπιστάς κοιμώμενον κατασπάσας ἀπὸ τῆς ἀμάξης φονεύσειεν· ἢ τε πρὸς ἀλλήλους ἀπιστία, αὐθαιρέτως καὶ μὴ ἐν νόμῳ ζυμπολιτευομένων, ἀναγκαῖον αἰετὸν σίδηρον ποιεῖ, ὡς πλησίον εἶναι ἀμυνοῦντα, εἰ τις βιάζοιτο.

35. ANAX. Εἴτα, ὦ Σόλων, σιδηροφορεῖν μὲν οὐδενὸς ἀναγκαῖον ἐνεκα περιττόν ὑμῖν δοκεῖ καὶ τῶν ὅπλων φεῖδεσθε, ὡς μὴ διὰ χειρὸς ὄντα φθείροιτο, ἀλλὰ φυλάττετε ἀποκείμενα ὡς χρησόμενοι τότε τῆς χρείας ἐπιστάσης· τὰ δὲ σώματα τῶν νέων οὐδενὸς δεινοῦ ἐπείγοντος καταπονεῖτε παίοντες καὶ ὑπὸ τῶν ἰδρώτων καταναλίσκοντες, οὐ ταμειούμενοι πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τὰς ἀλλὰς αὐτῶν, ἀλλ' εἰκῇ ἐν τῷ πληρῷ καὶ τῇ κόνῃ ἐκχέοντες;

ΣΟΛ. Ἐοικας, ὦ Ἀνάχαρσι, τοιόνδε τι δυνάμευς περὶ ἐννοεῖν, ὡς οἶνω ἢ ὕδατι ἢ ἄλλῳ τῶν ὑγρῶν ὁμοίαν αὐτὴν οὔσαν· δέδιας οὖν μὴ ὥσπερ ἐξ ἀγγείου κεραμεῦς λάθῃ διαρρουεῖσα ἐν τοῖς πόνοις, κατὰ ἡμῖν κενὸν καὶ ξηρὸν οἴχεται τὸ σῶμα καταλιπούσα ὑπὸ μηδενὸς ἐνδοθεν ἀναπληρούμενον. Τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει σοι, ἀλλ' ὅσω τις ἂν αὐτὴν ἐξαντλῇ τοῖς πόνοις, τοσῶδε μᾶλλον ἐπιρρεῖ κατὰ τὸν περὶ τῆς Ὑδρας μῦθον, εἰ τινα ἤκουσας, ὡς ἀντὶ μιᾶς κεφαλῆς τμηθείσης οὐ αἰετὶ ἀλλὰ ἀνεφύοντο. Ἦν δὲ ἀγύμναστος ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄτονος ἢ μηδὲ διαρκῇ τὴν ὕλην ἔχῃ ὑποβεβλημένην, τότε ὑπὸ τῶν καμάτων βλάπτοιο ἂν καὶ καταμαραίνοιτο, οἷόν τι ἐπὶ πυρὸς καὶ λύχνου γίγνεται· ὑπὸ γὰρ τῷ αὐτῷ φυστήματι τὸ μὲν πῦρ ἀνακαύσειας ἂν καὶ μεῖζον ἐν βραχεὶ ποιήσειας παραθήγων τῷ πνεύματι, καὶ τὸ τοῦ λύχνου φῶς ἀποσβέσειας οὐκ ἔχον ἀποχρῶσαν τῆς ὕλης τὴν χορηγίαν, ὡς διαρκῇ εἶναι πρὸς τὸ ἀντιπνεῖν· οὐ γὰρ ἀπ' ἰσχυρᾶς, οἶμαι, τῆς ρίζης ἀνεφύετο.

36. ANAX. Ταυτὶ μὲν, ὦ Σόλων, οὐ πάνυ συνήμῃ· λεπτότερα γὰρ ἢ κατ' ἐμὲ εἰρηκας ἀκριβοῦς τινας φροντίδος καὶ διανοίας δεῦν δεδορκυίας δεόμενα· ἐκεῖνο δὲ μοι πάντως εἰπέ, τίνος ἐνεκα οὐχὶ καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῖς Ὀλυμπίαισι καὶ Ἰσθμοῖσι καὶ Πυθοῖ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὁπότε πολλοὶ, ὡς φῆς, συνίσσιν ὀφόμενοι τοὺς νέους ἀγωνιούμενους, οὐδέποτε ἐν ὅπλοις ποιεῖσθε τὴν ἀμιλλαν, ἀλλὰ γυμνοὺς ἐς τὸ μέσον παραγαγόντες λακτιζομένους καὶ παιομένους ἐπιδείκνυτε καὶ νικήσασαι μῆλα καὶ κότινον δίδοτε; αἴτιον γὰρ εἶδέναι τοῦτο γε, οὐτίνος ἐνεκα οὕτω ποιεῖτε.

ΣΟΛ. Ἐγούμεθα γὰρ, ὦ Ἀνάχαρσι, τὴν ἐς τὰ γυμνάσια προθυμίαν οὕτως ἂν κλείω ἐγγενέσθαι αὐτοῖς, εἰ τοὺς ἀριστεύοντας ἐν τούτοις ἴδοιεν τιμωμένους καὶ ἀνακηρυττομένους ἐν μέσοις τοῖς Ἑλλήσι. Καὶ διὰ τοῦτο ὡς ἐς τοσοῦτους ἀποδυσόμενοι εὐεξίας τε ἐπιμελοῦνται, ὡς μὴ αἰσχύνονται γυμνωθέντες, καὶ ἀξιον-

ac poena sancita est, si quis in urbe gestet ferrum ubi opus non est, aut arma in publicum efferat. Vobis vero ignoscendum quod in armis semper vivitis: quum enim habitetis sine munimentis, expositi estis insidiis; et hostes vobis bene multi; obscurumque, quando aliquis subito astant detractum de plaustro dormientem interficiat. Etiam mutua inter vos diffidentia, quum suo quisque arbitrio, non lege quadam in communione civili vivatis, necessarium semper ferrum facit, ut prope sit quo defendatis, si quis vim inferat.

35. ANACH. Tum vobis, Solon, ferrum quidem sine necessitate gestare superfluum videtur, et armis parcitis, ne, si in manibus sint, perdantur; sed reposita custoditis, ut, quum opus fuerit, utamini: corpora vero juvenum, nullo urgente incommodo, labore subigitis, feriendo et exhauriendo sudoribus, non reponentes ad necessitatem illorum robora, sed temere in luto atque pulvere effundentes?

SOL. Videris, Anacharsi, tale quid cogitare de viribus, quasi vino aut aquae aut alii liquorum eae sint similes: metuis ergo ne velut ex fictili vase furtim inter labores effluent, ac deinde inane nobis et aridum corpus relinquentes abeant, quum nihil sit a quo infus suppleatur. At illud non ita se habet: verum quanto quis magis illas laboribus exhauriat, tanto magis affluunt, secundum illam Hydræ fabulam, si quam audisti, ut pro uno abscisso capite duo semper alia succreverint. Si vero ab initio non exerceantur, neque contendantur, nec satis ipsis suppeditetur materiae, tum demum laedantur a laboribus et consumantur; quale quid in igne et lucerna solet fieri. Eodem enim flatu vel accendas ignem et maiorem brevi tempore facias, quippe quem spiritu quasi acuas; vel exstinguas flammam lucernæ, quæ non satis materiae habeat sibi suppeditatum, ut durare adversus vim flatus possit: neque enim hæc firma, opinor, de radice existit.

36. ANACH. Ista quidem, Solon, non plane intelligo: subtiliora enim quam pro meo captu dixisti, accurata quadam cogitatione et mente acutum cernente indigentia: illud vero mihi omnino dicito, cur etiam in Olympicis certaminibus, et in Isthmo, et Pythone, et reliquis, quum multi, ut ais, conveniunt visuri juvenes ibi certaturos, non unquam in armis institutis pugnam, sed nudos in medium producit, et ut calcibus petantur ac feriantur ostenditis, victoribusque mala datis atque oleam? dignum enim scitu est hoc quidem cur ita faciat.

SOL. Putamus enim, Anacharsi, maiorem ita exercitationum amorem in illis oriturum, si eos, qui primas in his tulerint, ita honorari videant et in mediis Græcis celebrari præconio. Ac propterea ut qui apud hos tot numero exuendi sint, et bono habitu esse student, ne pudeat ipsos nudari, et dignissimum se reddit unusquisque victoria.

κότατον ἕκαστος αὐτὸν ἀπεργάζεται. Καὶ τὰ ἄλλα, ὥσπερ ἐμπροσθεν εἶπον, οὐ μικρὰ, δ' ἔπαινος δ' παρὰ τῶν θεατῶν καὶ τὸ ἐπισημότατον γενέσθαι καὶ δείκνυσθαι τῷ δακτύλῳ ἀρίστον εἶναι τῶν καθ' αὐτὸν δοκοῦντα. Τοιγάρτοι πολλοὶ τῶν θεατῶν, οἷς καθ' ἡλικίαν ἔτι ἡ ἀσκήσις, ἀπίσιν οὐ μετρίως ἐκ τῶν τοιούτων ἀρετῆς καὶ πόνων ἐρασθέντες ὥς εἰ γέ τις, ὧ Ἀνάχαρσι, τὸν τῆς εὐκλείας ἔρωτα ἐκβάλοι ἐκ τοῦ βίου, τί ἂν ἔτι ἀγαθὸν ἡμῖν γένοιτο; ἢ τίς ἂν τι λαμπρὸν ἐργάσασθαι ἐπιθυμήσει; Νῦν δὲ καὶ ἀπὸ τούτων εἰκάζειν παρέχοιεν ἂν σοι ὅποιοι ἐν πολέμοις ὑπὲρ πατρίδος καὶ παιδῶν καὶ γυναικῶν καὶ ἱερῶν γένοιτο ἂν ὅπλα ἔχοντες οἱ κοτίνου πέρι καὶ μήλων γυμνοὶ τοσαύτην προθυμίαν ἔς τὸ νικᾶν εἰσφερόμενοι.

37. Καίτοι τί ἂν πάθοις, εἰ θεάσαιο καὶ ὀρτύγων καὶ ἀλεκτρονίων ἀγῶνας παρ' ἡμῖν καὶ σπουδὴν ἐπὶ τούτοις οὐ μικράν; ἢ γελάσῃ ὅλῳ ὅτι, καὶ μάλιστα ἢν μάθης ὥς ὑπὸ νόμῳ αὐτὸ ὀρῶμεν καὶ προστέτακται πᾶσι τοῖς ἐν ἡλικίᾳ παρῆναι καὶ ὁρᾶν τὰ ὄρνεα διαπυκνεύοντα μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀπαγορεύσεως; Ἄλλ' οὐδὲ τούτο γελοῖον ὑποδέεται γάρ τις ἡρέμα ταῖς ψυχαῖς ὁρμὴ ἐς τοὺς κινδύνους, ὥς μὴ ἀγεννέστεροι καὶ ἀτολμότεροι φαίνονται τῶν ἀλεκτρονίων μηδὲ προαπογορεύοιεν ὑπὸ τραυμάτων ἢ καμάτων ἢ τοῦ ἄλλου δυσχεροῦς. Τὸ δὲ δὴ ἐν ὅπλοις πειρᾶσθαι αὐτῶν καὶ ὁρᾶν τιτρωσχομένους ἄπαγε· θηριῶδες γὰρ καὶ δεινῶς ακαῖον καὶ προσέτι γε ἄλυσιτελὲς ἀποσφάττειν τοὺς ἀρίστους καὶ οἷς ἂν τις ἄμεινον χρήσαιτο κατὰ τῶν δυσμενῶν.

38. Ἐπεὶ δὲ φῆς, ὧ Ἀνάχαρσι, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ἐπελεύσεσθαι, μέμνησο ἢν ποτε καὶ ἐς Λακεδαίμονα ἔλθῃς, μὴ καταγέλασαι μηδὲ ἐκείνων μηδὲ οἰεσθαι μάτην πονεῖν αὐτοὺς, ὅποτ' ἂν ἡ σφαίρας πέρι ἐν τῷ θεάτρῳ συμπεσόντες παίωσιν ἀλλήλους ἢ ἐς χωρίον ἔσελθόντες ὕδατι περιγεγραμμένον ἐς φάλαγγα διαστάντες τὰ πολεμίων ἀλλήλους ἐργάζονται γυμνοὶ καὶ αὐτοὶ, ἄχρι ἂν ἐκβάλωσι τοῦ περιγράμματος τὸ ἕτερον σύνταγμα οἱ ἕτεροι, τοὺς κατὰ Λυκοῦργον οἱ καθ' Ἡρακλέα ἢ ἐμπαλιν, συνωθοῦντες ἐς τὸ ὕδωρ· τὸ γὰρ ἀπὸ τούτου εἰρήνῃ λοιπὸν καὶ οὐδεὶς ἂν ἔτι παίσειε· μάλιστα δὲ ἢν ὁρᾷς μαστιγουμένους αὐτοὺς ἐπὶ τῷ βωμῷ καὶ αἵματι ῥεομένους, πατέρας δὲ καὶ μητέρας παρεστώσας οὐχ ὅπως ἀνωμένας ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις, ἀλλὰ καὶ ἀπειλούσας, εἰ μὴ ἀντέχοιεν πρὸς τὰς πληγὰς, καὶ ἱκετευούσας ἐπὶ μήχιστον διαρκῆσαι πρὸς τὸν πόνον καὶ ἐγκατερεῆσαι τοῖς δεινοῖς. Πολλοὶ γοῦν καὶ ἐναπέθανον τῷ ἀγῶνι μὴ ἀξιώσαντες ἀπαγορεῦσαι ζῶντες ἔτι ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν οἰκείων μηδὲ εἶσαι τοῖς σώμασιν, ὧν καὶ τοὺς ἀνδριάντας ὅβρι τιμωμένους δημοσίᾳ ὑπὸ τῆς Σπάρτης ἀνασταθέντας. Ὅταν τοίνυν ὁρᾷς κακείνα, μήτε μαίνεσθαι ὑπολάβῃς αὐτοὺς μήτε εἶπῃς, ὥς οὐδεμιᾶς ἔνεκα αἰτίας ἀναγκαίως ταλαιπωροῦσι μήτε τυράννου βιαζομένου μήτε πολεμίων διατιθέντων· εἰποὶ γὰρ ἂν σοι καὶ ὑπὲρ ἐκείνων Λυκοῦργος

Præmia vero, ut ante dicebam, non parva; laus a spectatōribus, et quod maxime sit insignis, et digito monstratur, tanquam aequalium suorum præstantissimus. Proinde multi spectatōrum, quibus tempestiva adhuc virtutis ac laborum amore inflammati. Nam si quis, Anacharsi, bonæ famæ amorem e vita expulerit, quid jam boni nobis contingat? aut quis splendidum quiddam cupiat perficere? Jam vero ex his quoque conjiciendum tibi præbuerint, quales sint in bellis pro patria, et liberis, et uxoribus, et sacris, armati, qui pro olea et malis, nudi, tantam vincendi cupiditatem afferant.

37. Verum quid tibi animi fuerit, si coturnicum et gallorum apud nos pugnas videris et studium ea in re magnum? Ridebis nimirum, præsertim si audias ex lege nos istuc facere, et imperatum esse adultis omnibus adesse et videre aves ad ultimam usque animi defectionem pugnantes. Sed neque hoc ridiculum: subit enim sensim aliquis in animos ad pericula impetus, ne ignaviores videantur et minus audaces gallis, nec prius quam illi deficiant ipsi a vulneribus aut laboribus, aut difficultate quacumque alia. At in armis tentari illos, et videri vulnerari, apage: belluinum enim et plane sinistrum, atque insuper inutile, interficere optimos, quibus melius aliquis utatur adversus inimicos.

38. Quoniam vero dicis, Anacharsi, te reliquam etiam Græciam peragraturum, memento, quando Lacedæmonem veneris, ne derideas illos, neu putes eos frustra laborare, quum aut de pila in theatro certantes impetu factō alteri alteros cadunt; aut ingressi in locum aqua circumdatum, divisique in suam quisque phalangem, hostiliter, nudi et ipsi, se mutuo invadunt, donec circumscripto illo loco alterum agmen alteri ejeciant, Lycurgi puta factionem Herculanī, aut contra, detrudentes in aquam; hoc enim factō pax ceterum, neque quisquam alterum percusserit: maxime vero si videas, quum flagris caduntur ad altare, et sanguine fluunt, patres vero aut matres astantes adeo indigne quæ aguntur non ferunt, ut etiam minentur, si non durent ad plagas, atque illis supplicent ut quam longissime ferant molestiam et mala tolerant. Multi adeo huic certamini immortui sunt, quum nollent se victos fateri, dum vita superesset, in oculis suorum, neque cedere corpore: quorum etiam statuas videbis honorari publice, a Spartanorum republica positas. Proinde etiam ista quum videbis, noli putare illos furere, neu dicito nulla idonea causa illos ærumnas sustinere, neque tyranno cogente, neque hostibus illam necessitatem imponentibus. Dicat enim pro illis etiam Lycurgus illorum legislator multa rationabilia, quid.

δ νομοθέτης αὐτῶν πολλά τὰ εὐλογα καὶ ἃ συνιδὼν κο-
λάζει αὐτοὺς, οὐκ ἐνθρῶς ὦν οὐδὲ ὑπὸ μίσους αὐτὸ δρῶν
οὐδὲ τὴν νεολαίαν τῆς πόλεως εἰκῇ παραναλίσκων, ἀλλὰ
καρτερικωτάτους καὶ παντὸς δεινοῦ κρείττονας ἀξίων
εἶναι τοὺς σώζειν μέλλοντας τὴν πατρίδα. Καίτοι
κἂν μὴ δ Λυκούργος εἶπῃ, ἐννοεῖς, ὦμαι, καὶ αὐτὸς
ὡς οὐκ ἂν ποτε ληρθεῖς δ τοιοῦτος ἐν πολέμῳ ἀπόρρη-
τόν τι ἐξείποι τῆς Σπάρτης αἰκίζομένων τῶν ἐνθρῶν,
ἀλλὰ καταγελῶν αὐτῶν μαστιγοῖτο ἂν ἀμιλλώμενος
πρὸς τὸν παῖοντα, ὡς πρότερος ἀπαγορεύσειεν.

39. ANAX. Ὁ Λυκούργος δὲ καὶ αὐτὸς, ὦ Σόλων,
ἐμαστιγοῦτο ἐν ἡλικίας, ἢ ἐκπρόθεσμος ὦν ἤδη τοῦ
ἀγῶνος ἀσφαλῶς τὰ τοιαῦτα ἐνεκνέυσατο;

ΣΟΑ. Πρεσβύτες ἤδη ὦν ἐγραφε τοὺς νόμους αὐ-
τοῖς Κρήτην ἀμειβόμενος ἀποδεχόμεναι δὲ παρὰ τοὺς
Κρήτας, ὅτι ἤκουεν εὐνομιωτάτους εἶναι, Μίνως τοῦ
Διὸς νομοθετήσαντος ἐν αὐτοῖς.

ANAX. Τί οὖν, ὦ Σόλων, οὐχὶ καὶ σὺ ἐμιμήσω
Λυκούργον καὶ μαστιγοῖς τοὺς νέους; καλὰ γὰρ καὶ
ταῦτα καὶ ἀξία ὑμῶν ἔστιν.

ΣΟΑ. Ὅτι ἡμῖν ἱκανὰ, ὦ Ἀνάχρσι, ταῦτα τὰ
γυμνάσια οἰκεῖα ὄντα· ζηλοῦν δὲ τὰ ξενικὰ οὐ πάνυ
ἀξιόυμεν.

ANAX. Οὐκ, ἀλλὰ συνίης, ὦμαι, οἷόν τί ἐστι μα-
στιγοῦσθαι γυμνὸν ἄνω τὰς χεῖρας ἐπαίροντα μηδενὸς
ἐνεκα ὠφελίμου ἢ αὐτῷ ἐκάστω ἢ κοινῇ τῇ πόλει.
Ὡς ἐγώ γε ἦν ποτε ἐπιδημῶν τῇ Σπάρτῃ, καθ' ὃν
καιρὸν ταῦτα δρῶσι, δοκῶ μοι τάχιστα καταλευσθή-
σεσθαι δημοσίᾳ πρὸς αὐτῶν, ἐπιγελῶν ἐκάστοις, ὁπό-
ταν δρῶ τυπτομένους κατὰ περ κλέπτας ἢ λωποδύτας
ἢ τι ἄλλο τοιούτων ἐργασαμένους. Ἀτεχνῶς γὰρ ἔλλε-
θόρου δεῖσθαι μοι δοκεῖ ἢ πόλις αὐτῶν οὕτω καταγέ-
λαστα ἐν αὐτῆς πάσσοι.

40. ΣΟΑ. Μὴ ἐρήμην, ὦ γενναῖε, μηδὲ τῶν ἀν-
δρῶν ἀπόντων μόνος αὐτὸς λέγων οἶον κρατεῖν ἔσται
γάρ τις δ καὶ ὑπὲρ ἐκείνων σοι τὰ εἰκότα ἐν Σπάρτῃ
ἀντερῶν. Πλὴν ἄλλ' ἐπεὶ περ ἐγὼ τὰ ἡμέτερά σοι διεξ-
ελήλυθα, σὺ δὲ οὐ πάνυ ἀρεσκομένῳ αὐτοῖς εἰσας,
οὐκ ἄδικοι αἰτήσιν εἰσα παρὰ σοῦ ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ
μέρει διεξέλθῃς πρὸς με δν τρόπον ὑμεῖς οἱ Σκύθαι δια-
σκεῖτε τοὺς νέους τοὺς παρ' ὑμῖν καὶ οἷσσι γυμνασίοις
ἀνατρέφετε καὶ ὅπως ὑμῖν ἄνδρες ἀγαθοὶ γίνονται.

ANAX. Δικαιότατα μὲν οὖν, ὦ Σόλων, καὶ ἐγώ γε
διηγέσσομαι τὰ Σκυθῶν νόμιμα, οὐ σεμνὰ ἴσως οὐδὲ
καθ' ὑμᾶς, ὅλ γε οὐδὲ κατὰ κόρηας παταγθῆναι τολμή-
σαιμεν ἂν μίαν πληγὴν δεῖλοι γάρ ἐσμεν· ἀλλὰ εἰρή-
σεται γε ὁποῖα ἂν ᾖ. Ἐς αὖριον μέντοι, εἰ δοκεῖ,
ὑπερβαλόμεθα τὴν συνουσίαν, ὡς ἃ τε αὐτὸς ἐφης ἐτι
μᾶλλον ἐννοήσασιν καθ' ἡσυχίαν ἃ τε χρὴ εἰπεῖν συν-
αγάγοιμι τῇ μνήμῃ ἐπελθόν. Τὸ δὲ νῦν ἔχον ἀπίω-
μεν ἐπὶ τούτοις, ἑσπέρα γὰρ ἤδη.

que spectans illos ita castiget, qui non ut hostis, neque
odio illud faciat, nec qui sobolem civitatis ita consumere
velit temere, sed quod postulet ut patientissimi et malo
omni superiores sint qui servaturi sint patriam. Quanquam,
etsi non dicat Lycurgus, ipse, puto, intelligis, quam non
unquam captus in bello talis arcanum quoddam Sparta
enunciaturus sit, hostibus ipsum torquentibus, sed deri-
dentem illos, ita flagellandum se praebiturum, ut certet
cum feriente, quo prior ille fatigetur.

39. ANACH. Utrum vero ipse quoque, mi Solon, Lycurgus, juvenis quum esset, pulsabatur, an egressus iam aetatem certaminis illius propriam, secure talia juvenili velut petulantia constituit?

SOL. Senex jam erat quum has illis leges scriberet, e Creta redux: eo autem peregrinatum abierat ad Cretenses, quod optimis illos legibus florere audierat, quarum Minos Jovis filius conditor fuerit.

ANACH. Cur igitur non tu quoque, Solon, imitaris Lycurgum, et flagellas adolescentulos? pulchra enim ista quoque et vobis digna.

SOL. Quod istae nobis, Anacharsi, sufficiunt exercitationes, domesticæ quæ sint: peregrina autem æmulari non sane dignum nobis putamus.

ANACH. Non hac de causa, verum intelligis, opinor, quid sit flagellis cardo nudum, manibus in altum protensis, nullius bonæ rei causa, quæ vel ad unumquemque singulatum, vel communiter ad civitatem perveniat. Igitur si quando peregriner Sparta equidem, quo tempore ista faciunt, metuo ne statim publice lapidibus ab iis obruar, ridens ad singula, ubi videro pulsari illos tanquam fures, aut grassatores, aut qui aliud ex eo genere fecerint. Omnino enim helleboro mihi indigere eorum videtur civitas, quæ tam ridicula fieri in se publice patiatur.

40. SOL. Ne puta, o generose, te desertam litem, vel absentibus viris, dum solus dicis, victurum: erit enim Sparta quoque qui pro istis ea quæ par est tibi respondeat. Verum quandoquidem ego nostra tibi enarravi, tu autem non satis illa probare videris, nihil injusti ego abs te petiturum me arbitror, ut tu etiam vicissim enarres mihi, quo modo vos Scythæ juvenes vestros, quibusque in exercitationibus educetis, et quomodo honesti apud vos viri fiant.

ANACH. Justissime tu quidem istuc, Solon: et enarrabo tibi Scytharum legitima, non ita splendida fortasse, neque vestris similia, qui neque alapam mala unam excipere audeamus, meticulosi homines; sed dicetur tamen, qualia sint. Verum in crastinum, si videtur, differamus disputationem, ut et quæ ipse dixisti magis adhuc silentio perpendam, et quæ dicenda sint, memoria percurrere cogitem. Nunc autem ut res est, his ita dictis abeamus: jam enim est vespera.

L.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ.

1. Ἄξιόν γε παρατηρεῖν τὰ ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐν τοῖς πένθεσι γιγνόμενα καὶ λεγόμενα καὶ τὰ ὑπὸ τῶν παραμυθουμένων δῆθεν αὐτοὺς αὖθις αὖ λεγόμενα, καὶ ὡς ἀφόρητα ἡγοῦνται τὰ συμβαίνοντα σφίσι τε αὐτοῖς οἱ δδυρόμενοι καὶ ἐκείνοις οἷς δδύρονται, οὐ μὰ τὸν Πλούτωνα καὶ Φερσεφόνην, κατ' οὐδὲν ἐπιστάμενοι σαφῶς οὔτε εἰ πονηρὰ ταῦτα καὶ λύπης ἄξια ἢ τούναντίον ἡδέα καὶ βελτίω τοῖς παθοῦσι, νόμῳ δὲ καὶ ζυνηθείᾳ τὴν λύπην ἐπιτρέποντες. Ἐπειδὴν τοίνυν ἀποθάνῃ τις, οὕτω ποιοῦσι — μᾶλλον δὲ πρότερον εἰπεῖν βούλομαι ἀστίννας περὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου δόξας ἔχουσιν· οὕτω γὰρ ἔσται φανερόν, οὕτινος ἕνεκα τὰ περιττὰ ἐκείνα ἐπιτηδεύουσιν.

2. Ὁ μὲν δὴ πολλὸς ὁμιλος, οὗς ἰδιώτας οἱ σοφοὶ καλοῦσιν, Ὁμήρῳ τε καὶ Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς ἄλλοις μυθοποιῶσι περὶ τούτων πειθόμενοι καὶ νόμον θέμενοι τὴν ποίησιν αὐτῶν τόποντινὰ ὑπὸ τῇ γῇ βαθύν' Ἀδην ὑπειλήφασι, μέγαν δὲ καὶ πολύχωρον τοῦτον εἶναι καὶ ῥοπερόν καὶ ἀνήλιον οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτοῖς φωτίζεσθαι δοκοῦντα πρὸς τὸ καὶ καθορᾶν τῶν ἐνόντων ἕκαστον· βασιλεύειν δὲ τοῦ χάσματος ἀδελφὸν τοῦ Διὸς Πλούτωνα κεκλημένον, ὥς μοι τῶν τὰ τοιαῦτα δεινῶν τις ἔλεγε, διὰ τὸ πλουτεῖν τοῖς νεκροῖς τῇ προσηγορίᾳ τετιμημένον. Τοῦτον δὲ τὸν Πλούτωνα τὴν παρ' αὐτῷ πολιτείαν καὶ τὸν κάτω βίον καταστήσασθαι τοιοῦτον· κεκληρῶσθαι μὲν γὰρ αὐτὸν ἄρχειν τῶν ἀποθανόντων, καταδεξάμενον δὲ αὐτοὺς καὶ παραλαβόντα κατέχειν δεσμοῖς ἀφύκτοις, οὐδενὶ τὸ παράπαν τῆς ἀνω δόου ὑφιέμενον πλὴν ἐξ ἁπάντων τοῦ αἰῶνος πάνυ ὀλίγων ἐπὶ μεγίσταις αἰτίαις.

3. Περιρρεῖσθαι δὲ τὴν χώραν αὐτοῦ ποταμοῖς μεγάλοις τε καὶ φοβεροῖς καὶ μόνων τῶν ὀνομάτων· Κωκυτοὶ γὰρ καὶ Πυριπλεγέθοντες καὶ τὰ τοιαῦτα κέκληνται. Τὸ δὲ μέγιστον, ἢ Ἀχερουσία λίμνη πρόκειται πρώτη δεχομένη τοὺς ἀπαντῶντας, ἣν οὐκ ἐνὶ διαπλευσαι ἢ παρελθεῖν ἀνευ τοῦ πορθιμῆος· βαθεῖα γὰρ περᾶσαι τοῖς ποσὶ καὶ διανήξασθαι πολλή, καὶ ὁλως οὐκ ἂν αὐτὴν διαπταίῃ οὐδὲ τὰ νεκρὰ τῶν ὀρνέων.

4. Πρὸς δὲ αὐτῇ τῇ καθόδῳ καὶ πύλῃ οὕσῃ ἀδαμαντίνη ἀδελφιδόους τοῦ βασιλέως Αἰακὸς ἔστηκε τὴν φρουρὰν ἐπιτετραμμένος καὶ παρ' αὐτῷ κύων τρικέφαλος μάλα κάρχαρος, τοὺς μὲν ἐσφαρικνουμένους φίλιόν τι καὶ εἰρηνικὸν προσβλέπων, τοὺς δὲ πειρῶντας ἀποδιδράσκειν ὑλακτῶν καὶ τῷ χάσματι δεδιττόμενος.

5. Περαιωνέτας δὲ τὴν λίμνην ἐς τὸ ἔσω λειμὼν ὑποδέχεται μέγας τῷ ἀσποδελῷ κατάφυτος καὶ ποτὸν μνήμης πολέμιον· Λήθη γοῦν διὰ τοῦτο ὀνόμασται. Ταῦτα γὰρ ἀμέλει διηγῆσαντο τοῖς πάλοι ἐκείθεν ἀριγμένοι Ἀλκηστίς τε καὶ Πρωτεσίλειος οἱ Θετταλοὶ καὶ Θησεύς δὲ τοῦ Αἰγέως καὶ δὲ τοῦ Ὁμήρου Ὀδυσσεύς, μάλα σεμνοὶ καὶ ἀξιοπίστοι μάρτυρες, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐ πίνοντας τῆς πηγῆς· οὐ γὰρ ἂν ἐμέμνηντο αὐτῶν.

L.

DE LUCTU.

1. Operæ pretium sane fuerit observare quæ a vulgo fiunt in luctu ac dicuntur, quæque vicissim ab his qui consolantur scilicet istos, dicuntur; et ut intolerabilia lamentantes putant tum quæ sibi eveniunt ipsis, tum quæ illis quorum vicem dolent: non illi, per Plutonem ac Proserpinam! ulla ex parte scientes dilucide, nec, sintne mala ista ac dolore digna, neque an contra ea læta sint ac meliora his quibus eveniunt; sed institutis et consuetudini illum dolorem suum condonantes. Quum igitur mortuus fuerit aliquis, sic faciunt — quin illud prius volo dicere, de morte ipsa quas habeant sententias: sic enim apparebit cuius rei causa in supervacuis illis elaborent.

2. Vulgus igitur promiscuum, quos idiotas appellant docti, Homero, Hesiodo et fabularum auctoribus ceteris fidem de his qui habeant et legem sibi statuunt illorum fictionem, locum quendam sub terra profundum esse putant inferos, eumque magnum et spatiosum esse, et tenebricosum ac sole carentem; eundem tamen nescio qua ratione illustrem in tantum, ut quæ in eo sint conspici possint omnia. Imperare autem in magno illo hiatu fratrem Jovis, Plutonem sive Ditem nomine, qua quidem appellatione (ut aliquis mihi talium peritissimus retulit) ideo cohonestatus est, quod dives sit mortuus. Hunc porro Ditem suæ civilis et vitæ illius apud inferos hæc habere instituta: nam sorte ipsi obtigisse mortuorum imperium, quos ille receptos atque assumptos vinculis contineat, quæ effugere nemo possit, neque ulli omnino ad supera redeundi facultatem tribuat, nisi ob maximas causas quibusdam ab omni ævo paucissimis.

3. Circumflui autem ipsius regionem fluviis magnis et terrorem vel ipso nomine injicientibus; Cocyti enim [*ploratus*] et Pyriphlegethontes [*ignicremi*] et similiter appellantur. Quod vero maximum, Acherusia palus objacet, prima excipiens venientes, quam trajicere non licet nec præterire sine portitore; quum profundior sit quam ut pedibus transiri possit, et latior quam ut natatu trajicias; adeo ut neque volucres mortui eam transvolare possint.

4. Ad ipsum porro descensum et portam, quæ adamantina est, Æacus stat fratre regis genitus, cui custodia illius credita, et prope illum triceps canis, asperimus, qui advenientes quidem amico vultu et pacato aspiat, fugere autem si qui conentur, latratu atque ricu terreat.

5. Hunc qui lacum superarunt, eos intus pratium suscipit magnum, consitum asphodelo et potus expugnator memoriæ; Lethes enim [*oblivionis*] potus propter hoc ipsum appellatus est. Hæc nimirum narrarunt antiquis qui inde redierunt, Alcestis atque Protesilaus, Thessali, et Ægei Theseus filius, et Homericus Ulysses, graves et fide digni testes, ut mihi videtur, qui de fonte illo non biberint; neque enim alias memoriam eorum retinuisent.

6. Ὁ μὲν οὖν Πλούτων, ὡς ἐκείνοι ἔρασαν, καὶ ἡ Φερσεφόνη δυναστεύουσι καὶ τὴν τῶν ὄλων δεσποτείαν ἔχουσιν; ὑπηρετοῦσι δ' αὐτοὺς καὶ τὴν ἀρχὴν συνδιαπράττουσιν ὄχλος πολλὸς Ἑρινύες τε καὶ Πόιναι καὶ Φόβοι καὶ ὁ Ἑρμῆς, οὗτος μὲν γε οὐκ αἰεὶ συμπάρων.

7. Ὑπαρχοὶ δὲ καὶ σατράπαι καὶ δικασταὶ κάθηνται δύο, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθος οἱ Κρήτες, ὄντες υἱοὶ τοῦ Διός. Οὗτοι δὲ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν καὶ δικαίους καὶ κατ' ἀρετὴν βεβιωκότας, ἐπειδὴν συναλισθῶσι πολλοὶ, καθάπερ ἐς ἀποικίαν τινα πέμπουσιν ἐς τὸ Ἥλύσιον πεδῖον τῷ ἀρίστῳ βίῳ συνεσομένους.

8. Ἄν δὲ τινὰς τῶν πονηρῶν λάβωσι, ταῖς Ἑρινύσι παραδόντες ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χώρον ἐσπέμπουσι κατὰ λόγον τῆς ἀδικίας κολασθησόμενους. Ἐνθα δὲ τί κακῶν οὐ πάσχουσιν στρεβλοῦμενοί τε καὶ καόμενοι καὶ ὑπὸ γυτῶν ἐσθιόμενοι καὶ τροχῷ συμπεριφερόμενοι καὶ λίθους ἀνακυλίωντες; ὁ μὲν γὰρ Τάνταλος ἐπ' αὐτῇ τῇ λίμνῃ αὖτος ἔστηκε κινδυνεύων ὑπὸ τοῦ δαίμονος ὁ κακοδαίμων ἀποθανεῖν.

9. Οἱ δὲ τοῦ μέσου βίου, πολλοὶ ὄντες οὗτοι, ἐν τῷ λειμῶνι πλανῶνται ἀνευ τῶν σωματῶν σχιὰι γινόμενοι καὶ ὑπὸ τῇ ἀφῇ καθάπερ καπνὸς ἀφανιζόμενοι. Τρέφονται δὲ ἄρα ταῖς παρ' ἡμῶν χοαῖς καὶ τοῖς καθαγιζομένοις ἐπὶ τῶν τάφων· ὡς εἴ τῳ μὴ εἴη καταλειμμένος ὑπὲρ γῆς φίλος ἡ συγγενὴς, ἄσιτος οὗτος νεκρὸς καὶ λιμῶντων ἐν αὐτοῖς πολιτεύεται.

10. Ταῦτα οὕτως ἰσχυρῶς περιελήλυθε τοὺς πολλοὺς, ὥστε ἐπειδὴν τις ἀποθάνῃ τῶν οἰκείων, πρῶτα μὲν φέροντες ὁδολὸν ἐς τὸ στόμα κατέθηκαν αὐτῷ, μισθὸν τῷ πορβμῇ τῆς ναυτιλίας γενησόμενον, οὐ πρότερον ἐξέτάσαντες ὅποιον τὸ νόμισμα νομίζεται καὶ διαχωρεῖ παρὰ τοῖς κάτω, καὶ εἰ δύναται παρ' ἐκείνους Ἀττικὸς ἢ Μακεδονικὸς ἢ Αἰγιναιὸς ὁβολός, οὐδ' ὅτι πολὺ κάλλιον ἢν μὴ ἔχῃν τὰ πορβμεία καταβαλεῖν· οὕτω γὰρ ἂν οὐ παραδεξαμένου τοῦ πορβμείως ἀναπόμειμοι πάλιν ἐς τὸν βίον ἀφικνούντο.

11. Μετὰ ταῦτα δὲ λούσαντες αὐτοὺς, ὡς οὐχ ἱκανῆς τῆς κάτω λίμνης λουτρὸν εἶναι τοῖς ἐκεῖ, καὶ μύρω τῷ καλλίστῳ χρίσαντες τὸ σῶμα πρὸς δυσωδίαν ἤδη βιαζόμενον καὶ στεφανώσαντες τοῖς ὠραίοις ἀνθεσι προτίθενται λαμπρῶς ἀμψιέσαντες, ἵνα μὴ βριγῶεν δῆλον ὅτι παρὰ τὴν ὁδὸν μηδὲ γυμνοὶ βλέποντο τῷ Κερβέρῳ.

12. Οἰμωγαὶ δὲ ἐπὶ τούτοις καὶ κωκυτὸς γυναικῶν καὶ παρὰ πάντων δάκρυα καὶ στέρνα τυπτόμενα καὶ σπαρτατομένη κόμη καὶ φοινισσόμεναι παρειαί· καὶ πού καὶ ἐσθῆς καταρρήγνυται καὶ κόνις ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πάττεται καὶ οἱ ζῶντες οἰκτρότεροι τοῦ νεκροῦ· οἱ μὲν γὰρ χαμαὶ κυλινδούνται πολλὰκις καὶ τὰς κεφαλὰς ἀράττουσι πρὸς τὸ ἔδαρος, ὁ δὲ εὐσχήμων καὶ καλὸς καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἐστεφανωμένος ὑψηλὸς πρόκειται καὶ μετέωρος ὥσπερ ἐς πομπὴν κεκοσμημένος.

13. Εἴθ' ἡ μήτηρ ἢ καὶ νῆ Δία ὁ πατὴρ ἐκ μέσων τῶν συγγενῶν προελθὼν καὶ περιχυθεὶς αὐτῷ — προκείσθω γάρ τις νέος καὶ καλός, ἵνα καὶ ἀχμαιότερον τὸ

6. Dis ergo, ut illi dixerunt, et Proserpina imperant, atque in dominio habent omnia; ministrant vero illis et imperium una exercent turba multa, Furiae, Pœnæ, Terrores, et Mercurius; hic quidem non semper ibi præsens.

7. Magistratus vero et satrapæ et iudices sedent duo, Minos ac Rhadamanthus, Cretenses et filii Jovis. Hi vero bonos quidem viros et justos et qui cum virtute vivere, ubi plures convenerunt, tanquam in coloniam quandam mittunt in campum Elysium, ubi vitam agant beatissimam.

8. Si quos vero malos deprehendant, traditos Furiis in inferiorum locum mittunt, pro portione suæ injustitiæ puniendos. Ibi vero quid non malorum patiuntur, torti, ustulati, carpti a vulturibus, in rota circumacti, saxa in arduum volventes? quin Tantalus, ad ipsum stans lacum siccus, siti mori miser metuit.

9. Sed mediæ qui fuere vitæ homines, magnus sane numerus, per pratum oberrant sine corporibus, umbræ facti, quique sub ipso tactu fumi instar evanescent. Nutriuntur autem hi libaminibus nostris et inferiis, quas tumultis illorum mittimus. Itaque si cui non sit relictus supra terram amicus aut cognatus, ille esurit mortuus, et fame cruciatus inter illos vitam agit.

10. Hæc firmiter adeo occuparunt vulgus, ut si quis moriatur familiarium, primo quidem obolum in os illi imponant, mercedem futuram portitori trajectus, non explorato prius quod numi genus lege receptum sit et commeet apud inferos, ac valeatne apud illos Atticus, an Macedonicus, an Ægineticus obolus; neque illud cogitant, multo esse melius si qui pro vectura solvere non possiat: sic enim portitore non admittente rejecti in vitam rursus redirent.

11. Postea vero quum abluerunt illos (quasi non sufficeret pro lavacro infernus iste lacus his qui ibi sunt) et unguento optimo unxerunt proclive jam ad foetorem corpus, et floribus illud tempestivis coronarunt, splendide vestitum proponunt, ne videlicet in via frigeant, vel nudi conspiciantur a Cerbero.

12. Inter hæc ploratus, et fletus mulierum, et lacrimæ ab omnibus, et planctus pectorum, et laceratæ comæ, et genæ cruentatæ: alicubi vestis etiam laceratur, et pulvis inspergitur capiti, et miseres vii mortuo. Nam illi quidem humi sæpe volvuntur, et capita allidunt solo: at iste decorus et pulcher et ultra modum coronatus, sublimis proponitur et elatus, ornatus quasi ad pompam.

13. Tum mater vel, per Jovem, ipse pater, de medio cognatorum agmine progressus, eumque complexus (propositum enim fingamus juvenem et pulchrum aliquem, ut ma-

ἐπ' αὐτῷ ὄραμα ἦ — φωνὰς ἀλλοκότους καὶ ματαίας ἀφίησι, πρὸς ἃς ὁ νεκρὸς αὐτὸς ἀποκρίναιτ' ἂν, εἰ λάβοι φωνήν· φήσει γὰρ ὁ πατὴρ γοερὸν τι φλεγγόμενος καὶ παρατείνων ἕκαστον τῶν ὀνομάτων, Τέκνον ἤδιστον, οἴχῃ μοι καὶ τέθνηκας καὶ πρὸ ὥρας ἀνηρπάσθης μόνον ἐμὲ τὸν ἄθλιον καταλιπὼν, οὐ γαμήσας, οὐ παιδοποιησάμενος, οὐ στρατευσάμενος, οὐ γεωργήσας, οὐκ εἰς γῆρας ἔλθων· οὐ κωμάσῃ πάλιν οὐδ' ἐρασθήσῃ, τέκνον, οὐδ' ἐν συμποσίοις μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν μεθυθήσῃ.

14. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα φήσει οἴόμενος τὸν υἱὸν δεῖσθαι μὲν ἐτι τούτων καὶ ἐπιθυμεῖν καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν, οὐ δύνασθαι δὲ μετέχειν αὐτῶν. Καίτοι τί ταῦτα φημί; πόσοι γὰρ καὶ ἵππους καὶ παλλακίδας, οἳ δὲ καὶ οἰνοχόους ἐπικατέσσεζαν καὶ ἐσθῆτα καὶ τὸν ἄλλον κόσμον συγκατέφλεζαν ἢ συγκατάρυζαν ὡς χρησμένοις ἐκεῖ καὶ ἀπολαύουσιν αὐτῶν κάτω;

15. Ὁ δ' οὖν πρεσβύτερος ὁ πενήθων οὕτως ταῦτα πάντα ὁπότε εἶρηκα καὶ ἐτι τούτων πλείονα οὔτε τοῦ παιδὸς ἔνεκα τραγωδεῖν ἔοικεν — ὁδὲ γὰρ οὐκ ἀκούσόμενος οὐδ' ἂν μεῖζον ἐμβοήσῃ τοῦ Στέντορος — οὔτε μὴν αὐτοῦ φρονεῖν γὰρ οὕτω καὶ γινώσκειν ἱκανὸν ἦν καὶ ἄνευ τῆς βοῆς· οὐδεὶς γὰρ δὴ πρὸς ἑαυτὸν δέχεται βοᾶν. Λοιπὸν οὖν ἐστὶν αὐτὸν τῶν παρόντων ἔνεκα ταῦτα ληρεῖν οὐβ' ὅτι πέπονθεν αὐτῷ ὁ παῖς εἰδότα οὐβ' ὅποι κεχώρηκε, μᾶλλον δὲ οὐδὲ τὸν βίον αὐτὸν ἐξετάσαντα ὁποῖός ἐστιν· οὐ γὰρ ἂν τὴν ἐξ αὐτοῦ μετὰστασιν ὡς τι τῶν δεινῶν ἐδυσχέριανεν.

16. Εἴποι δ' ἂν οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς παραιτησάμενος τὸν Αἰακὸν καὶ τὸν Ἀἰδωνέα πρὸς ὀλίγον τοῦ στομίου ὑπερκύψαι καὶ τὸν πατέρα παῦσαι ματαιάζοντα, Ὡ κακοδαίμον ἀνθρώπε, τί κέκραγας; τί δέ μοι παρέχεις πράγματα; Παῦσαι τιλλόμενος τὴν κόμην καὶ τὸ πρόσωπον ἐξ ἐπιπολῆς ἀμύσσω. Τί μοι λοιδορῇ καὶ ἄθλιον ἀποκαλεῖς καὶ δύσμορον πολὺ σου βελτίων καὶ μακαριώτερον γεγεννημένον; ἢ τί σοι δεινὸν πάσχειν δοκῶ; ἢ διότι μὴ τοιουτοσὶ γέρονι ἐγενόμην οἷος εἶ σύ, φαλακρὸς μὲν τὴν κεφαλὴν, τὴν δὲ ὄψιν ἐρρυτιδωμένος, κυρτὸς καὶ τὰ γόνατα νωθὸς, καὶ ὅλως ὑπὸ τοῦ χρόνου σαθρὸς πολλὰς τριακάδας καὶ Ὀλυμπιάδας ἀναπλήσας, καὶ τὰ τελευταῖα δὴ ταῦτα παραπαίων ἐπὶ τοσούτων μαρτύρων; Ὡ μάταιε, τί σοι χρηστὸν εἶναι δοκεῖ παρὰ τὸν βίον, οὗ μὴκέτι μελέξομεν; ἢ τοὺς πότους ἐρεῖς ὅτλην ὅτι καὶ τὰ δεῖπνα καὶ ἐσθῆτα καὶ ἀφροδίσια, καὶ δέδιας μὴ τούτων ἐνδεὲς γενόμενος ἀπολύμαι, ἀγνοεῖς δὲ ὅτι τὸ μὴ διψῆν πολλὸν κάλλιον τοῦ πεινῆν καὶ τὸ μὴ πεινῆν τοῦ φαγεῖν καὶ τὸ μὴ ῥιγῶν τοῦ ἀμπεχρόνης εὐπορεῖν;

17. Φέρε τοίνυν, ἐπειδὴ εἰκας ἀγνοεῖν, διδάξομαι σε ὀρνεῖν ἀληθέστερον, καὶ δὴ ἀναλαβὼν ἐξ ὑπαρχῆς βόα, Τέκνον ἄθλιον, οὐκέτι διψήσεις, οὐκέτι πεινήσεις οὐδὲ ῥιγώσεις. Οἴχῃ μοι κακοδαίμων ἐκφυγὼν τὰς νόσους, οὐ πυρετὸν ἐτι δεδιώς, οὐ πολέμιον, οὐ τύραννον· οὐκ ἔρω σε ἀνίσσει οὐδὲ συνουσία διαστρέψει οὐδὲ

gis in eo actus quasi fabulae vigeat), voces quasdam absurdas ac vanas edit, ad quas ipse, vocis usum si impetret, respondeat mortuus. Dicit enim pater lugubri voce, productis singulis nominibus, Fili dulcissime, ergo abiisti mihi et mortuus es, et ante maturam aetatem abreptus es, solo me relicto infelici, non uxore ducta, non susceptis liberis; non attigisti militiam, agrum non coluisti, non pervenisti ad senectutem! Non comissaberis iterum, non amabis, fili; non inebriaberis in convivio cum aequalibus!

14. Haec autem atque his similia dicit, putans filium suum adhuc indigere talibus, et appetere ea etiam post mortem, participem autem eorum non posse fieri. Quamquam quid ista dico? quot enim etiam equos, et pellices, alii vero etiam pocillatores jugularunt in tumulto, vestemque et alium mundum una combusserunt defoderuntve, quasi usuris ibi et fructuris apud inferos?

15. Senex igitur iste lugens, quae dixi omnia, et his etiam plura, neque filii causa tragica voce proclamasse videtur (novit enim non auditurum, etsi plus quam Stentorea voce inclamet), neque sua ipsius, quum sic sentire et arbitrari etiam sine clamore sufficiat: nemo quippe, ut ad se ipse clamet, opus habet. Relinquitur ergo illum praesentium causa sic delirare, qui neque quid filio acciderit sciat, neque quorsum abierit; quin qui neque vitam illius, qualis fuerit, explorarit; alioquin enim ipsius inde transitum non tanquam malum quiddam graviter ferret.

16. Dicat ergo illi filius, exorato Aeaco et Dite, ut paulum prospicere de illo inferorum ostio sibi liceat, et a vanis querelis patrem revocare, Quid clamas, homo infelix? et quid molestias mihi facessis? Desine comas vellere et faciei cutem cruentare. Quid maledicis mihi, et miserum me vocas, et fato malo usum, qui multum te melior factus sum ac beator? aut quid mali pati tibi videor? illudne quod non talis, qualis tu es, senex factus sum, calvo capite, facie rugosa, incurvus, imbecillis genibus, atque in universum a tempore ipso fractus, post menses multos atque Olympiadas impletas, denique sic tandem delirans sub tot testibus? Stolidè, quid boni tibi videtur in vita, cujus non amplius futurus sim particeps? potationes dices nimirum, et cernas, et vestes, et res venereas; ac metuis ne hisce carens miser sim? non cogitas autem, non sitire multo esse quam bibere melius; et non esurire quam edere; et non rigere quam copiam habere vestium?

17. Age vero, quandoquidem ignorare videris, docebo te te lamentari verius. Itaque repetito initio clama, Fili miser, non amplius sities, non esuries amplius, non rigebis. Abiisti mihi infelix, et effugisti morbos, febrim non amplius metuis, non hostem, non tyrannum. Non amor tibi facesset negotium, non coitus te distortquebit, neque ad hoc infercies

σπαθήσεις ἐπὶ τούτῳ δις ἢ τρίς τῆς ἡμέρας, ὥς τῆς συμφορᾶς. Οὐ καταρρονηθήσῃ γέρων γενόμενος οὐδ' ὀχληρὸς ἔσῃ τοῖς νέοις βλεπόμενος.

18. Ἄν ταῦτα λέγῃς, ὦ πάτερ, οὐκ οἶε πολλὴ ἀληθέστερα καὶ γενναϊότερα ἐκείνων εἶναι; Ἀλλὰ ὅρα μὴ τότε σε ἀνίσῃ καὶ διανοῇ τὸν παρ' ἡμῖν ζῶρον καὶ τὸ πολλὸν σκότος, κατὰ δέδιας μὴ σοὶ ἀποπνιγῶ κατακλίσθῃς ἐν τῷ μνήματι; Χρὴ δὲ πρὸς ταῦτα λογίζεσθαι, ὅτι τῶν ὀρθαλμῶν διασπαέντων ἡ καὶ νῆ Δία καέντων μετ' ὀλίγον, εἴ γε καὶ σῶσαι με διεγνώκατε, οὔτε σκότος οὔτε φῶς ὄρᾶν δεησόμεθα. Καὶ ταῦτα μὲν ἴσως μέτρια.

19. Τί δέ με δ' κωκυτὸς ὑμῶν δύνῃσι καὶ ἡ πρὸς τὸν αὐλὸν αὕτη στεροφυτρία καὶ ἡ τῶν γυναικῶν περὶ τὸν θρήνον ἀμετρία; τί δὲ ἡ ὑπὲρ τοῦ τάφου λίθος ἐστεφανωμένος; ἡ τί ὑμῖν δύναται τὸν ἄκατον ἐπιγεῖν; ἡ νομίζετε καταστᾶζειν αὐτὸν ἐς ἡμῶν καὶ μέχρι τοῦ Ἄδου διίξεσθαι; Τὰ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν καθ' ἡμετέρας καὶ αὐτοὶ ὁρᾶτε, οἶμαι, ὡς τὸ μὲν νοστιμώτατον τῶν παρεσκευασμένων δ' ἀκαπνὸς παραλαβὼν ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν οἴχεται μηδὲν τι ἡμῶς ὀνήσας τοὺς κάτω, τὸ δὲ καταλειπόμενον, ἡ κόνις, ἄχρειον, ἐκτὸς εἰ μὴ τὴν σποδὸν ἡμῶς σιτεῖσθαι πεπιστευκατε. Οὐχ οὕτως ἄσπορος οὐδὲ ἄκαπτος ἡ τοῦ Πλούτωνος ἀργὴ οὐδ' ἐπιλείπειν ἡμῶς δ' ἀσπόδελος, ἵνα παρ' ὑμῶν τὰ σιτία μεταστελλώμεθα. Ὡστε μοι νῆ τὴν Τισιφῶνιν πάλαι δὴ ἐφ' οἷς ἐποιεῖτε καὶ ἐλέγετε παμμέγεθες ἐπὶ ἡμῶν ἀνακαχάσαι, διεκώλυσε δὲ ἡ θόνη καὶ τὰ ἔρικα, οἷς μου τὰς σιαγόνας ἀπεσπρίγξατε.

20. Ὡς ἄρα μιν εἰπόντα τέλος θανάτοιο κάλυψε.

Πρὸς Διὸς, ἐὰν λέγῃ ταῦτα δ' νεκρὸς ἐπιστραφεὶς ἀνακλίνας αὐτὸν ἐπ' ἀγκῶνος, οὐκ ἂν οἴωμεθα δικαιοτάτα αὐτὸν εἰπεῖν; Ἀλλ' ὅμως οἱ μάταιοι καὶ βροδοὶ καὶ μεταστειλόμενοι τίνα θρήνων σορίστην πολλὰς συνειλογότα παλαιὰς συμφορὰς τούτῳ συναγωνιστῇ καὶ χορηγῶ τῆς ἀνοίας καταχρώνται, ὅποι' ἂν ἐκεῖνος ἐξήρχῃ πρὸς τὸ μέλος ἐπαΐζοντες.

21. Καὶ μέχρι μὲν θρήνων δ' αὐτὸς ἅπασι νόμος τῆς ἀβελτερίας· τὸ δ' ἀπὸ τούτου διελόμενοι κατὰ ἔθνη τὰς τὰρξ δ' μὲν Ἑλλήν ἐκαύσεν, δὲ Πέρσης ἔθαψεν, δὲ Ἰνδὸς ὕαλω περιχρίει, δὲ Σκύθης κατεσθίει, ταριχεύει δὲ δ' Αἰγύπτιος· οὗτος μὲν γε — λέγω δ' ἰδὼν — ξηράνας τὸν νεκρὸν ζύνδειπνον καὶ ξυμπότην ἐποίησατο· πολλάκις δὲ καὶ θεομένῳ χρημάτων ἀνδρὶ Αἰγυπτίῳ ἔλυσε τὴν ἀπορίαν ἐνέχυρον ἡ δ' ἀδελφὸς ἡ δ' πατὴρ ἐν καιρῷ γενόμενος.

22. Χώματα μὲν γὰρ καὶ πυραμίδες καὶ στήλαι καὶ ἐπιγράμματα πρὸς ὀλίγον διαρκούντα πῶς οὐ περιττὰ καὶ παιδιαῖς προσεικότα;

23. Καίτοι καὶ ἀγῶνας ἐνίοι διέθεσαν καὶ λόγους ἐπιταφίους εἶπον ἐπὶ τῶν μνημάτων ὥσπερ συναγορεύοντες ἡ μαρτυροῦντες παρὰ τοῖς κάτω δικασταῖς τῷ νεκρῷ.

te bis aut ter in die : o miseriam ! Neque senex factus contemneris, neque molestus eris ipso conspectu juvenibus.

18. Haec si dicas, pater, nonne putas te multo veriora istis et magis ingenua dicturum? Verum vide an non illud te cruciet, et cogites tenebras quæ apud nos sunt, et multam caliginem; deinde illudne metuis, ne tibi suffocer in sepulcro conclusus? Oportet autem cogitare ad illud, putrefactis oculis, aut etiam, per Jovem, combustis paullo post, si quidem cremare me decrevistis, neque tenebras neque lucem videre nobis erit necesse. Atque ista forte quidem tolerabilia.

19. Quid vero me fletus ille vester juvat, et ille ad tibiam plangit pectorum, et mulierum illa immoderata lamentatio? quid vero coronatum in sepulcro saxum? aut quid apud vos valet infundere illi merum? an putatis destillaturum illud ad nos, penetraturumque esse ipsos ad inferos? Quod enim ad inferiarum sacrificia attinet, et ipsi, puto, videtis, suavissima paratorum auferri fumo, qui ad superiora cælum versus abijt nullo prorsus nostro inferorum commodo : quod autem relinquitur, pulverem, inutile esse, nisi forte cineribus vesci nos creditis. Non adeo sterile nobis atque infructuosum Ditis imperium est, neque asphodelus nos deficit, a vobis cibos ut arcessamus. Itaque, sic me Tisiphone, olim propter ea quæ faciebatis dicebatisque clarum cachinnari subiit : at impediit linteum ac lanæ, quibus mihi devinxeratis maxillas.

20. Hæc orantem atris penitus Mors abdidit alis.

At, per ego vos Jovem obsecro, si dicat talia conversus mortuus et nixus cubito, nonne æquissima nobis videatur dicere? Sed tamen stolidi homines et vociferantur, et arcesso quodam lamentationum sophista, qui veteres multas calamitates collegerit, hoc adjutore et præcentore quasi suæ amentia utuntur, et quælibet ille inceptit, suas querelas illius cantui subjiciunt.

21. Et quantum ad lamentationes, eadem omnibus lex ineptiarum : quod vero superest, divisim per gentes sepulture modis, Græcus illos cremat, humat Persa, Indus vitro oblimit, Scythia vero edit, muria quadam condit Ægyptius : hic vero (quæ vidi narro) siccatum cadaver convivam adeo suum et compotorem solet facere; sæpe etiam pecuniæ indigenti Ægyptio solvit inopiam pignori oppositus in tempore frater patere.

22. Aggesti quidem tumuli, et pyramides, et cippi, et inscriptiones parvo tempore durantes, qui non superflua et lusibus similia?

23. Verum etiam ludorum certamina quidam iñstituunt, et funebres ad monumenta orationes habent, quasi causam defuncti agerent, aut testimonium ei perhiberent apud illos inferorum iudices.

24. Ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸ περίδειπνον καὶ πάρεισιν οἱ προσήκοντες καὶ τοὺς γονέας παραμυθιοῦνται τοῦ τελευταυτῆτος καὶ πείθουσι γεύσασθαι οὐκ ἀηδῶς μὰ Δί' οὐδ' αὐτοὺς ἀναγκαζομένους, ἀλλ' ἥδη ὑπὸ λιμοῦ τριῶν ἑξῆς ἡμερῶν ἀπηυδῆκός τας. Καί, Μέχρι μὲν τίνος, ὦ οὔτος, δδύρομεθα; ἔασον ἀναπαύσασθαι τοὺς τοῦ μακαρίτου δαίμονας· εἰ δὲ καὶ τὸ παράπαν κλάειν διέγνωκας, αὐτοῦ γε τούτου ἕνεκα χρὴ μὴ ἀπόσιτον εἶναι, ἵνα καὶ διαρκέσης πρὸς τοῦ πένθους τὸ μέγεθος. Τότε δὴ τότε βραψυδοῦνται πρὸς ἀπάντων δύο τοῦ Ὀμήρου στίχοι·

Καὶ γάρ τ' ἡσχομος Νιόβη ἐμνήσατο σίτου·

καί,

Γαστέρι δ' οὔπως ἐστὶ νέκυν πενθῆσαι Ἀχαιοῦς.

Οἱ δὲ ἄπτονται μὲν, αἰσχυρόμενοι δὲ τὰ πρῶτα καὶ δειότες εἰ φανοῦνται μετὰ τὴν τελευταίαν τῶν φιλάτων τοῖς ἀνθρωπίνους πάθειν ἐμμένοντες. Ταῦτα καὶ πολλὰ τούτων γελιοτέρως εὗροι τις ἂν ἐπιτηρῶν ἐν τοῖς πένθεσι γιγνόμενα διὰ τὸ τοὺς πολλοὺς τὸ μέγιστον τῶν κακῶν τὸν θάνατον οἰεσθαι.

LI.

ΠΗΤΟΡΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ.

1. Ἐρωτᾷς, ὦ μεираχίον, ὅπως ἂν ῥήτωρ γένοιτο καὶ τὸ σεμνότατον τοῦτο καὶ πάντιμον ὄνομα σοφιστῆς αὐτὸς εἶναι δοῖται· ἀβίωτα γὰρ εἶναι σοὶ φῆς, εἰ μὴ τοιαύτην τινὰ τὴν δύναμιν περιβάλλοιο ἐν τοῖς λόγοις, ὡς ἀμαχον εἶναι καὶ ἀνυπόστατον καὶ θαυμάζεσθαι πρὸς ἀπάντων καὶ ἀποθλίβεσθαι, περισπούδαστον ἄκουσμα τοῖς Ἑλλήσι δοκοῦντα, καὶ δὴ τὰς ἐπὶ τοῦτο ἀγούσας δόδους αἰτινὰς ποτέ εἰσιν ἐθέλεις ἐκμαθεῖν. Ἄλλ' οὐδεὶς φθόνος, ὦ παῖ, καὶ μάλιστα ὁπότε νέος τις αὐτὸς ὦν ὀρεγόμενος τῶν ἀρίστων οὐκ εἰδὼς ὁπόθεν ἂν ταῦτα ἐκπορίσαιο, ἱερὸν τι χρῆμα τὴν συμβουλήν οὔσαν καθάπερ καὶ σὺ νῦν αἰτοίῃ προσελθών. Ὡστε ἄκουε τό γε ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάνυ θαρρῶν, ὡς τάχιστα δεινὸς ἀνὴρ ἔση γινῶναι τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεύσαι αὐτὰ, ἣν τὸ μετὰ τοῦτο ἐβελήσης αὐτὸς ἐμμένειν οἷς ἂν ἀκούσης παρ' ἡμῶν καὶ φιλοπόνως αὐτὰ μελετᾶν καὶ προθύμως ἀνύειν τὴν δόδον ἐστ' ἂν ἀφίκη πρὸς τὸ τέρεμα.

2. Τὸ μὲν οὖν θήραμα οὐ μικρὸν οὐδὲ ὀλίγης τῆς σπουδῆς δεόμενον, ἀλλ' ἐφ' ὅτῳ καὶ πονῆσαι πολλὰ καὶ ἀγρυπνῆσαι καὶ πᾶν διτιοῦν ὑπομείναι ἄξιον· σκόπει γοῦν ὁπόσοι τέως μηδὲν ὄντες ἐνδοξοὶ καὶ πλούσιοι καὶ νῆ Δί' εὐγενέστατοι ἔδοξαν ἀπὸ τῶν λόγων.

3. Ὅμως δὲ μὴ δέδιθι μηδὲ πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἐπιζομένων ἀποδυσπετήσης μυρίους τινὰς τοὺς πόνους προπονήσῃς οἰηθείς· οὐ γάρ σε τραχεῖάν τινα οὐδὲ ὄρειον καὶ ἰδρωτὸς μεστήν ἡμεῖς γε ἄξομεν, ὡς ἐκ μέ-

24. Post hæc omnia sunt parentales epulæ : adsunt cognati, et parentes consolantur defuncti, et gustare illos jubent, ut qui non inviti, per Jovem, cogendos se præbeant, sed jam trium deinceps dierum fame macerati ferre diutius non possint. Et, Quo usque tandem, aiunt, lugemus, amice? patere requiescere felicis pueri manes : si vero omnino plorare decrevisti, illius ipsius rei causa oportet cibo non abstinere, ut magnitudini luctus sufficiat. Tunc sane, tunc in omnium ore sunt duo Homeri versus :

Pulchricoma haud Niobe tamen est oblita ciborum ;

et,

Non jam ventre licet functos lugere Pelasgis.

Illi vero attingunt tandem, cum pudore quidem ab initio, et veriti si videantur post carissimorum mortem humanis tamen passionibus obnoxii. Hæc, et multo his magis ridicula, inveniat aliquis, si observet in luctu fieri, propterea quod vulgus maximum malorum putat mortem.

LI.

RHETORUM PRÆCEPTOR.

1. Quæris, adolescens, quomodo fieri possis rhetor, atque augustissimum illud et in summo honore positum nomen, sophista ipse esse videaris. Nec vitam enim tibi dulcem esse ais, nisi talem quandam in dicendo facultatem assequaris, ut invictus sis, neque quisquam consistere te contra audeat, admirabilis porro apud omnes, et conspicuus, et quem audire Græci vehementer studeant. Vias ergo, quæ ad hoc ducant, quænam tandem sint, studes ediscere. Verum nulla, puer, invidia est, inprimis ubi juvenis aliquis quum sit, optimarum rerum cupidus, ignarus autem unde hæc petat, consilium, quam rem sanctam autumant, rogatum, uti tu modo, veniat. Audi ergo, quantum in mea potestate est, cum fiducia, ut quam celerrime vir acer fias, tum ad cognoscendum quæ opus est, tum ad explicandum, si postea manere in illis, quæ a nobis audies, volueris, et diligenter ea meditari, et studiose viam pergere, donec ad metam perveneris.

2. Atque illud quod venaris non parvum est, neque parvæ curæ indigum, sed in quo multum laborare et vigilare et nihil non sustinere æquum sit. Vide enim quot homines, qui antea nihil essent, nobiles, et divites, et, per Jovem, generosissimi ex dicendi facultate visi sint.

3. Interim tamen noli metuere, neu magnitudo te eorum, quorum spes proponitur, ipsa assequendi difficultate rejiciat, qui putes infinitos nescio quos tibi ante subeundos esse labores. Neque enim asperam quandam te vel arduam

σης αὐτῆς ἀναστρέψαι καμόντα, ἐπεὶ οὐδὲν ἂν διεφείρομεν τῶν ἄλλων, ὅσοι τὴν συνήθη ἐκείνην ἡγοῦνται μακρὰν καὶ ἀνάντη καὶ καματηρὰν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπεγνωσμένην. Ἀλλὰ τὸ γέ παρ' ἡμῶν ἐξαίρετόν σοι τῆς συμβουλῆς τοῦτ' ἐστίν, ὅτι ἡδίστην τε ἅμα καὶ ἐπιτομωτάτην καὶ ἱππύλατον καὶ κατάντη σὺν πολλῇ τῇ θυμῷ καὶ τρυφῇ διὰ λειμώνων εὐανθῶν καὶ σκιᾶς ἀκριβοῦς σχολῇ καὶ βλάδην ἀνιῶν ἀνιδρωτὶ ἐπιστήσῃ τῇ ἄκρᾳ καὶ αἰρήσεις οὐ καμῶν καὶ νῆ Δί' εὐωχίῃ κατακείμενος, ἐκείνους ὅποσοι τὴν ἐτέραν ἐτράποντο ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ἐπισκοπῶν ἐν τῇ ὑπωρεΐᾳ τῆς ἀνόδου ἐτι κατὰ δυσβάτων καὶ ὀλισθηρῶν τῶν χρημῶν μολὶς ἀνέρποντας, ἀποκυλισμένους ἐπὶ κεφαλῇ ἐνίοτε καὶ πολλὰ τραύματα λαμβάνοντας περὶ τραχεῖαις ταῖς πέτραις· σὺ δὲ πρὸ πολλοῦ ἄνω ἐστεφανωμένος εὐδαιμονέστατος ἔση ἅπαντα ἐν βραχεὶ ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ παρὰ τῆς ῥητορικῆς μονοουχὶ καθεύδων λαβών.

4. Ἡ μὲν δὲ ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη· σὺ δὲ πρὸς φιλοῦ Διὸς μὴ ἀπιστήσης, εἰ ῥῆσά τε ἅμα καὶ ἡδίστα σοι ταῦτα ἐπιδείξειν φαμέν. Εἰ γὰρ Ἡσίοδος μὲν ὀλίγα φύλλα ἐκ τοῦ Ἑλικῶνος λαβὼν αὐτίκα μάλα ποιητῆς ἐκ ποιμένος κατέστη καὶ ἦδε θεῶν καὶ ἡρώων γένη κάτοχος ἐκ Μουσῶν γενόμενος, ῥήτορα δὲ, ὃ πολὺ ἐνεβρην τῆς ποιητικῆς μεγαληγορίας ἐστίν, ἀδύνατον καταστῆναι ἐν βραχεὶ, εἰ τις ἐκμάθοι τὴν ταχίστην δόδον;

5. Ὡς ἔγωγε καὶ διηγήσασθαι σοι βούλομαι Σιδωνίου τινὸς ἐμποροῦ ἐπίνοιαν δι' ἀπιστίαν ἀτελεῖ γενομένην καὶ τῷ ἀκούσαντι ἀνόντην. Ἦρχε μὲν γὰρ ἡδὴ Περσῶν Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν ἐν Ἀρβήλοις μάχην Δαρεῖον καθηρκῶς· ἔδει δὲ πανταχόσε τῆς ἀρχῆς διαθεῖν τοὺς γραμματοφόρους τὰ ἐπιτάγματα τοῦ Ἀλεξάνδρου κομίζοντας. Ἐκ Περσῶν δὲ πολλὴ ἐς Αἴγυπτον ἐγίγνετο ἡ ὁδός· ἐκπεριεῖναι γὰρ ἔδει τὰ ὄρη, εἴτα διὰ τῆς Βαβυλωνίας ἐς τὴν Ἀραβίαν ἔλθειν, εἴτα ἐρήμην πολλὴν ἐπελάσαντας ἀφικέσθαι ποτὲ μολὶς ἐς Αἴγυπτον εἰκοσι μηκίστους ἀνδρὶ εὐζώνῳ σταθμούς τούτους διανύσαντας. Ἦλθετο οὖν δ' Ἀλέξανδρος ἐπὶ τούτῳ, διότι Αἰγυπτίους τι παρακινεῖν ἀκούων οὐκ εἶχε διὰ ταχέως ἐκπέμπειν τοῖς σατράπαις τὰ δοκοῦντά οἱ περὶ αὐτῶν. Τότε δὲ ὁ Σιδωνίος ἐμπορός, Ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, ὑπισχνοῦμαι δεῖξαι δόδον οὐ πολλὴν ἐκ Περσῶν ἐς Αἴγυπτον· εἰ γὰρ τις ὑπερβαῖν τὰ ὄρη ταῦτα, ὑπερβαῖν δ' ἂν τριταῖος, αὐτίκα μάλα ἐν Αἰγύπτῳ ἐστὶν οὗτος. Καὶ εἶχεν οὕτως. Πλὴν δ' ἔγε Ἀλέξανδρος οὐκ ἐπίστευσε, ἀλλὰ γόητα ὥστο εἶναι τὸν ἐμπορον. Οὕτω τὸ παράδοξον τῆς ὑποσχέσεως ἀπίστον δοκεῖ τοῖς πολλοῖς.

6. Ἀλλὰ μὴ σὺ γε πάθος τὸ αὐτό· εἴη γὰρ πειρώμενος ὡς οὐδὲν σε χωλῶσει ἡδὴ ῥήτορα δοκεῖν μίᾳς οὐδὲ ὁλης ἡμέρας ὑπερπετασθέντα τὸ ὅρος ἐκ Περσῶν ἐς Αἴγυπτον. Ἐθέλω δὲ σοι πρῶτον ὥσπερ ὁ Κέβης ἐκείνος εἰκόνα γραψάμενος τῷ λόγῳ ἑκατέραν ἐπιδείξαι τὴν δόδον· δύο γὰρ ἔστων, αἱ πρὸς τὴν ῥητορικὴν ἄγетον,

et plenam sudoris viam nos quidem ducemus, qua in media fatigatus retro eas : alioqui nulla parte meliores essemus reliquis, qui consuetæ illius duces sunt, longæ et præruptæ et laboriosæ et ut plurimum desperatæ. At in nostro eximium illud est consilio, quod jucundissima simul et maxime compendiaria, et equitabili ac declivi, multa cum voluptate et oblectatione, per prata florida et umbram solidam, otiose et gradu ascendens, sine sudore stabis in summo, et arcem nullo labore capies, et, ita me Jupiter, epulabere jam accumbens, quum illos, quotquot alteram istam viam secuti sunt, ab alto inspectabis circa inimum ascensum adhuc per difficilia et lubrica præcipitia vix repentes sursum, devolutos nonnunquam in caput, et vulnera multa asperis in rupibus accipientes : tu contra ea jam olim supra coronatus, felicissimus eris, qui brevi tempore quæcumque bona sunt a rhetorice tantum non dormiens acceperis.

4. Promissio sane quam magna ; sed, per ego te amicitia præsidem Jovem rogo, ne fidem nobis deneges, si facillima simul et suavissima hæc tibi nos ostensuros esse dicimus. Si enim Hesiodus, paucis ex Helicone sumtis foliis, poeta statim de pastore factus est, et deorum genera atque heroum, a Musis obsessus, cecinit : rhetoremne, quod multum infra poeticam magniloquentiam est, brevi tempore fieri posse negabimus, si celerrimam quis viam ediscat?

5. Quomodo ego etiam enarrare tibi volo Sidonii cujusdam mercatoris inventum, quod ob negatam illi fidem caruit successu et utilitatem audienti nullam attulit. Imperabat jam Persis Alexander, post devictum prælio ad Arbela Darium : opus erat autem per omnes imperii partes discurrere tabellarios, perferentes Alexandri imperia. Porro multum erat ex Persis in Ægyptum via : circumvendi enim montes erant, deinde per Babyloniam pergendum in Arabiam, tum, deserta regione multa superata, pervenire tandem in Ægyptum, viginti maximas expedito viro istas mansiones emensum. Moleste hoc ferebat Alexander, quia, audito moliri aliquid Ægyptios, non poterat satis celeriter mittere ad satrapas, quid de illis sibi placeret. Tum ergo Sidonius mercator, Ego tibi, inquit, rex, promitto me ostensurum viam non longam e Persis in Ægyptum : si quis enim montes istos superet, superaverit vero triduo, ille statim est in Ægypto. Et res ita se habuit. Verum non credidit Alexander, sed impostorem esse mercatorem putavit. Ita quod præter spem promittitur, incredibile videtur vulgo.

6. Tibi vero ne tale quid in mentem veniat : experimento enim scies nihil obstare quin rhetor jam mox videaris, intra unum nec solidum diem transvolato monte ex Persis in Ægyptum. Volo autem tibi prius, ut ille Cebes, imagine verbis depicta utramque viam ostendere : duæ sunt enim quæ ducunt ad Rhetoricen, quam non mediocriter adamasse

ἥς ἔρβαν οὐ μετρίως μοι δοκεῖς. Καὶ δῆτα ἡ μὲν ἐφ' ὑψηλοῦ καθήσθω πάνυ καλὴ καὶ εὐπρόσωπος, τὸ τῆς Ἀμαλθεΐας κέρως ἔχουσα ἐν τῇ δεξιᾷ παντοίοις καρποῖς υπερβρῦνον, ἐπὶ θατέρᾳ δέ μοι τὸν πλοῦτον δόκει παρεστώτα ὄρβαν χρυσοῦν ὄλον καὶ ἐπέραστον· καὶ ἡ δόξα δὲ καὶ ἡ ἰσχὺς παρέστωσαν καὶ οἱ ἔπαινοι περὶ πᾶσαν αὐτὴν Ἑρῳσι μικροῖς ἐοικότες πολλοὶ ἀπανταρχόθεν περιπλεκέσθωσαν ἐκπετόμενοι. Ἦδῃ που τὸν Νεῖλον εἶδες γραφῇ μεμιμημένον, αὐτὸν μὲν κείμενον ἐπὶ χροκοδείλου τινός ἢ ἱπποποτάμου οἷοι πολλοὶ ἐν αὐτῷ, μικρὰ δὲ τίνα παιδίᾳ περὶ αὐτὸν παίζοντα — πῆγεις δὲ αὐτοὺς οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσι — τοιοῦτοι καὶ περὶ τὴν ῥητορικὴν οἱ ἔπαινοι. Πρόσει δὴ σὺ δ' ἐραστὴς ἐπιθυμῶν δηλαδὴ ὅτι τάχιστα γενέσθαι ἐπὶ τῆς ἀκρας, ὥς γαμήσειάς τε αὐτὴν ἐλθὼν καὶ πάντα ἐκεῖνα ἔχῃς, τὸν πλοῦτον, τὴν δόξαν, τοὺς ἐπαίνους· νόμῳ γὰρ ἅπαντα γίγνεται τοῦ γεγαμηκότος.

7. Εἴτ' ἐπειδὴν πλησιάζεις τῷ ὄρει, τὸ μὲν πρῶτον ἀπογινώσκεις τὴν ἀνοδὸν, καὶ τὸ πρᾶγμα ὁμοῖον εἶναι σοι δοκεῖ ὅποιον ἡ Ἀορνος ἐφάνη τοῖς Μακεδόσιν ἀπόξυρον αὐτὴν ἀπανταρχόθεν ἰδοῦσιν, ἀτεχνῶς οὐδὲ ὀρνέοις υπερπτεγνῆαι βράδιαν, Διονύσου τινός ἢ Ἑρακλέους, εἰ μέλλοι καθαιρεθῆσθαι, δεομένην. Ταῦτά σοι δοκεῖ τὸ πρῶτον· εἴτα μετ' ὀλίγον ὄρξας δύο τινὰς δόλους, μᾶλλον δὲ ἡ μὲν ἀτραπὸς ἐστὶ στενὴ καὶ ἀκανθώδης καὶ τραχεῖα, πολὺ τὸ δίψος ἐμφαίνουσα καὶ ἰδρωτά. Καὶ ἐξῆθ' ἡ γὰρ ἡδὴ Ἡσίοδος εὐ μάλα ὑποδείξας αὐτὴν, ὥστε οὐδὲν ἐμοῦ δεήσει. Ἡ ἑτέρα δὲ πλατεῖα καὶ ἀνθηρὰ καὶ εὐδὸρος, τοιαύτη οἶαν μικρῷ πρόσθεν εἶπον, ἵνα μὴ καὶ ταῦτά λέγων πολλάκις ἐπέχω σε ἡδὴ ῥήτορα εἶναι δυνάμενον.

8. Πλὴν τό γε τοσοῦτον προσθήσειν μοι δοκῶ, διότι ἡ μὲν τραχεῖα ἐκεῖνη καὶ ἀνάντης οὐ πολλὰ ἔγνη τῶν ὁδοιπόρων εἶγεν, εἰ δὲ τίνα, πάνυ παλαιά· καὶ ἔγωγε κατ' ἐκείνην ἄλλιος ἀνῆλθον τοσαῦτα καμῶν οὐδὲν ὀέον. Ἡ ἑτέρα δὲ ἄτε ἐμαλλή οὕσα καὶ ἀγχύλον οὐδὲν ἔχουσα πόρρωθέν μοι ἐφάνη οἷα ἐστὶν οὐχ ὀδεύσαντι αὐτὴν οὐ γὰρ ἐώρων νέος ὢν ἐτι τὸ βέλτιον, ἀλλὰ τὸν ποιητὴν ἐκεῖνον ἀληθεύειν ὥμην λέγοντα ἐκ τῶν πόνων φύεσθαι τάγαθά. Τὸ δ' οὐκ εἶγεν οὕτως· ἀπονῆτι γοῦν ὄρῳ μειζνῶν τοὺς πολλοὺς ἀξιουμένους εὐμοιρίᾳ τῆς αἰρέσεως τῆς τῶν λόγων καὶ ὁδῶν. Ἐπὶ δ' οὖν τὴν ἀρχὴν ἀφικόμενος εὐ οἶδ' ὅτι ἀπορήσεις, καὶ ἡδὴ ἀπορεῖς, ὅποτεράν τραπητέον. Ὁ οὖν ποιήσας ἡδὴ βῆστα ἐπὶ τὸ ἀκρότατον ἀναβῆση καὶ εὐδαίμονησιν καὶ γαμήσεις καὶ θαυμαστὸς πᾶσι ὀδῶν, ἐγὼ σοι φράσω· ἱκανὸν γὰρ τὸ αὐτὸν ἐξαπατηθῆναι καὶ πονῆσαι. Σοὶ δὲ ἄσπορα καὶ ἀνήροτα πάντα φύεσθαι καθάπερ ἐπὶ τοῦ Κρόνου.

9. Εὐθύς οὖν σοι πρόσεισι καρτερός τις ἀνὴρ, ὑπόσκληρος, ἀνδρώδης τὸ βᾶδισμα, πολὺν τὸν ἥλιον ἐπὶ τῷ σώματι δεικνύνων, ἀρρενωπὸς τὸ βλέμμα, ἐγρηγορὸς, τῆς τραχείας δόδῳ ἐκείνης ἡγεμὼν, λήρους τινὰς πρὸς σὲ δ' μάταιος διεξῶν ἐπεσθαι οἱ παρὰ κλειόμενος, ὑποδείκνυς τὰ Δημοσθένους ἔγνη καὶ Πλάτωνος καὶ

mihī videris. Nimirum ipsa jam in alto sedeat, pulchra undique et formosa, Amaltheae cornu dextra gerens, fructibus abundans omnigenis; ad alteram vero manum imaginare astantem Plutū, aureum totum atque amabilem: astant vero etiam Gloria, et Vis, et Plausus circa illam undique, parvis Cupidiniibus similes, multi et ab omni parte se applicant ad illam evolantes. Jam Nilum aliquando vidisti pictura expressum, ipsum quidem jacentem in crocodilo quodam aut hippopotamo, quos habet magno numero, parvos autem ludentes circa illum puerulos (Cubitos illos vocant Aegyptii): tales etiam circa Rhetoricam sunt Plausus. Accedes jam tu, amator, cupiens nimirum quam celerrime in summo esse, ut et uxorem ducas ipsam ubi escenderis, et omnia illa habeas, divitias, gloriam, plausus: lege enim fiunt omnia mariti.

7. Deinde quum ad montem accessisti, primo quidem desperas ascensum, et similis tibi res videtur, qualis Aornus visa Macedonibus, quum praeurplam undique cernerent, neque avibus adeo ad transvolandum facilem, Baccho quodam aut Hercule, si capienda sit, indigentem. Hanc tibi primum videntur: tum post paullo vides duas quasdam vias; quin altera semita modo est angusta et spinis obsita et aspera, sitim multam ostentans ac sudorem. Et jam occupavit illam pulchre ostendere Hesiodus; itaque nihil mea opera indigebis. Altera autem lata, florida, irrigua, denique talis qualem paullo ante dicebam, ne eadem dicendo saepius retineam te, quum jam rhetor esse possis.

8. Verum illud modo adjiciendum puto, asperam illam atque arduam non multa habuisse viatorum vestigia; si vero quaedam, ea omnino antiqua. Et ego etiam miser per illam ascendi, tot susceptis sine causa laboribus. Altera vero, utpote aquabilis, anfractum habens nullum, e longinquo nihil qualis sit conspecta est; non qui ipse ea iverim: neque enim, juvenis quum essem, videbam quod esset melius, sed vera dicere poetam illum putabam, ex laboribus nasci bona dicentem. At illud non ita habebat: video enim sine labore plerosque majora consecutos quodam eligendarum rationum viarumque felicitate. Ad initium igitur utriusque viae delatus, dubitabis, sat scio, et jam dubitas, in utram te veritas. Quid igitur jam faciendo futurum sit ut facillime escendas in summum, et beatus sis, et ducas illam, et admirabilis omnibus videare, ego tibi dicam: satis enim est quod ipse deceptus laboravi. At tibi sine semine et aratro nascentur omnia, ut sub Saturno.

9. Statim ergo accedet ad te robustus vir quidam, subdurus, virili incesu, multum in corpore solem ostendens, masculo vultu, vigilax, asperae illius dux viae, nugas quasdam stolidus ille apud te enarrans, uti se sequaris adhortans, monstrans tibi Demosthenis et Platonis et aliorum

ἀλλων τινῶν, μεγάλα μὲν καὶ ὑπὲρ τοὺς νῦν, ἀμαυρὰ δὲ ἤδη καὶ ἀσαφεῖ τὰ πολλὰ ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ φήσει εὐδαίμονά σε ἕσσεσθαι καὶ νόμῳ γαμήσειν τὴν ῥητορικὴν, εἰ κατὰ τούτων δόξεως ὥσπερ οἱ ἐπὶ τῶν καλῶν βαίνοντες· εἰ δὲ καὶ μικρόν τι παραβαίης ἢ ἔξω πατήσεως ἢ ἐπὶ θάτερα μᾶλλον κλιθείης τῇ ῥοπῇ, ἐκπεσεῖσθαί σε τῆς ὁδοῦ καὶ ἀγούσης ἐπὶ τὸν γάμον. Ἐῖτά σε κελεύσει ζηλοῦν ἐκείνους τοὺς ἀρχαίους ἀνδράς· ὧλα παραδείγματα παρατιθείς τῶν λόγων οὐ ῥῆδια μιμνεῖσθαι, ὅσα τὰ τῆς παλαιᾶς ἐργασίας ἐστίν, Ἥγησιου καὶ τῶν ἀμφὶ Κρίτιον καὶ Ἡσιώτην, ἀπεσφριγμένα καὶ νευρώδη καὶ σκληρὰ καὶ ἀκριβῶς ἀποτεταμμένα ταῖς γραμμαῖς, πόνον δὲ καὶ ἀγρυπνίαν καὶ ὕδατοποσίαν καὶ τὸ λιπαρὲς ἀναγκάζει ταῦτα καὶ ἀπαραίτητα φήσει· ἀδύνατον γὰρ εἶναι ἀνευ τούτων διαγύσαι τὴν ὁδόν. Ὁ δὲ πάντων ἀνιρότατον, ὅτι σοι καὶ τὸν χρόνον πάμπαν ὑπογράφει τῆς ὁδοπορίας, ἔτη πολλὰ, οὐ κατὰ ἡμέρας καὶ τριακάδας, ἀλλὰ κατ' Ὀλυμπιάδας ὅλως ἀριθμῶν, ὥς καὶ προαποκαμῖν ἀκούοντα καὶ ἀπαγορεύσαι πολλὰ χαίρειν φράσαντα τῇ ἐλπίζουμένῃ ἐκείνῃ εὐδαίμονι· ὃ δὲ ἐπὶ τούτοις οὐδὲ μισθοὺς ὀλίγους ἀπαιτεῖ τῶν τοσούτων κακῶν, ἀλλ' οὐκ ἂν ἡγήσαιτό σοι, εἰ μὴ μεγάλα πρότερον λάθοι.

10. Ὁ μὲν ταῦτα φήσει ἀλζῶν καὶ ἀρχαῖος ὡς ἀληθῶς καὶ Κρονικὸς ἀνθρώπος νεκρὸς ἐς μίμησιν παλαιῶν προτιθείς καὶ ἀνούρτεϊν ἀζῶν λόγους πάλαι κατορυγμένους ὥς τι μέγιστον ἀγαθόν, μαχαιροποιοῦ υἱὸν καὶ ἄλλον Ἀτρομήτου τινὸς γραμματιστοῦ ζηλοῦν ἀζῶν, καὶ ταῦτα ἐν εἰρήνῃ μῆτε Φιλίππου ἐπιόντος μῆτε Ἀλεξάνδρου ἐπιτάττοντος, ὅπου τὰ ἐκείνων τέως ἐδόκει χρῆσιμα, οὐκ εἰδὼς ὅποια νῦν κεκαινοτόμηται ταχέια καὶ ἀπράγμων καὶ ἐς τὸ εὐθὺ τῆς ῥητορικῆς ὁδός. Σὺ δὲ μῆτε πείθεσθαι μῆτε προσέχειν αὐτῷ, μὴ σε ἐκτραγῆλίσῃ που παραλβὼν ἢ τὸ τελευταῖον προγηρᾶσαι τοῖς πόνοις παρασκευάσῃ. Ἀλλ' εἰ πάντως ἐρᾷς καὶ τάχιστα ἐθέλεις τῇ ῥητορικῇ συνεῖναι ἀκμάζων ἐτι, ὥς καὶ σπουδάζω πρὸς αὐτῆς, ἴθι τῷ μὲν δασεῖ τούτῳ καὶ πέρα τοῦ μετρίου ἀνδρικοῦ μακρὰ χαίρειν λέγε, ἀναβαίνειν αὐτὸν καὶ ἄλλους ὁπόσους ἂν ἐξαπατᾶν δύνηται ἀνάγειν, καταλιπὼν ἀσθμαίνοντα καὶ ἰδρῶντι πολλῷ συνόντα.

11. Σὺ δὲ πρὸς τὴν ἑτέραν ἑλθὼν εὐρήσεις πολλοὺς μὲν καὶ ἄλλους, ἐν τούτοις δὲ καὶ πάνσοφόν τινα καὶ πάγκαλον ἀνδρά, διασεσαλευμένον τὸ βᾶδισμα, ἐπιεκλασμένον τὸν αὐχένα, γυναικεῖον τὸ βλέμμα, μελιχρὸν τὸ φώνημα, μύρων ἀποπνέοντα, τῷ δακτύλῳ ἄκρην τὴν κεφαλὴν κνήμενον, ὀλίγας μὲν ἐτι, οὐλας δὲ καὶ ὑακινθίνας τὰς τρίχας εὐθετίζοντα, πᾶναβρόν τινα Σαρδανάπαλλον ἢ Κινύραν ἢ αὐτὸν Ἀγάθωνα τὸν τῆς τραγωδίας ἐπέραστον ἐκείνον ποιητήν. Λέγω δὲ ὡς ἀπὸ τούτων γνωρίζεις αὐτὸν μὴδὲ σε οὕτω θεσπέσιον χρῆμα καὶ φίλον Ἀφροδίτῃ καὶ Χάρισι διαλάθοι. Καίτοι τί φημι; καὶ εἰ μόνον γάρ σοι προσελθὼν εἴποι τι τὸ Ὑμῆτιον ἐκείνο ἀνόλεας στόμα καὶ τὴν συνήθη

quorundam vestigia, magna illa quidem et his quæ nunc sunt majora, sed obscura jam, et pleraque a tempore evanida: ac dicet beatum te futurum, et lege ducturum esse Rhetoricen, per hæc si incedas, ut qui per funes eunt; si vero vel pauxillum quiddam deflectas a via aut excedas, aut in alterutram partem magis inclines et propendeas, fore ut ducente ad nuptias recta via excidas. Deinde imitari te jubebit antiquos illos viros, obsoleta orationum exempla proponens nec facilia ad imitandum, qualia sunt de illa veteri officiana, Hegesiae, et Critii et Nesiotæ, astricta, et nervosa, et aspera, et accurate intentis quasi lineis descripta: laborem porro et vigiliam et potum aquæ et assiduitatem necessaria esse dicet et quæ deprecari non liceat; fieri enim non posse ut absque his viam emetiare. Quod vero omnium est molestissimum, plurimum etiam tibi tempus itineris hujus præscribet, annos multos, non secundum dies aut menses, sed secundum totas olympiades numerans, adeo ut qui audit succumbat ante et renunciet labori, et longum valere speratam illam felicitatem jubeat. At ille præter hæc etiam mercedes non exiguas poscit tot malorum, neque viæ se ducem præstiterit tibi, nisi magnum quiddam ante acceperit.

10. Hæc quidem dicet ille, vanus jactator et obsoletus vere homo et Saturnum olens, qui mortuos antiquos ad imitationem proponat, et eruere te postulet rationes olim sepultas, tanquam maximum quoddam bonum, gladiatorum fabri filium et alium Atrometi cujusdam grammatisæ jubeus te æmulari; idque in pace, nec Philippo invadente, neque imperante Alexandro, ubi illorum ratio utilis tum videbatur; nesciens quæ nunc recens inventa sit brevis et minime laboriosa et recta via rhetorices. At tu noli credere neve attendere illi, ne te forte assumptum everlat, aut denique ante tempus ut consenes laboribus efficiat. Verum si omnino amas Rhetoricen, et quam celerrime illa vis poliri, plena adhuc vigore dum frueris, ut etiam ab illa colare; jam et hirsutum illum et ultra mediocritatem virilem valere longum jube, escendere ipsum, et alios quotquot decipere potest educere; anhelantemque et multo sudore fluentem relinque.

11. Ad alteram vero viam transgressus, quum alios multos invenies, tum in his omniscium quendam et usquequaque pulchrum hominem, fluctuante incessu, infracta cervice, vultu femineo, mellita voce, unguenta spirantem, summo digito scalpentem caput, paucos illos jam quidem, sed crispis ferrugineo colore capillos studiosè componentem, delicatissimum quendam Sardanapalum, aut Cinyram, aut Agathonem ipsum, venustum illum poetam tragediæ. Dico autem ideo, ut his illum indicis agnoscas, neu fugiat te res adeo divina, adeo Veneri cara atque Gratiis. Quamquam quid dico? quem adeo, si vel ad te claudentem oculos accedens dicat aliquid Hymettio illo aperto ore, et consue-

φωνὴν ἀφείη, μάθοις ἂν ὡς οὐχὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐστίν, οἱ ἀρούρης καρπὸν ἔδομεν, ἀλλὰ τι ξένον φάσμα ὁρώσῃ ἢ ἀμβροσίᾳ τρεφόμενον. Τοῦτοι τοίνυν προσελθόντες καὶ παραδόντες σεαυτὸν αὐτίκα μάλα ῥήτωρ καὶ περιέλεπτος καὶ, ὡς ὀνομάζει αὐτὸς, βασιλεὺς ἐν τοῖς λόγοις ἀπονητὶ καταστήσῃ τὰ τέθριππα ἐλαύνων τοῦ λόγου· διδάξεται γὰρ σε παραλαβὼν τὰ πρῶτα μὲν ἐκεῖνα.

12. Μᾶλλον δὲ αὐτὸς εἰπάτω πρὸς σέ· γελοῖον γὰρ ὑπὲρ τοιούτου ῥήτορος ἐμὲ ποιεῖσθαι τοὺς λόγους φαῦλον ὑποκριτὴν ἴσως τῶν τοιούτων καὶ τηλικούτων, μὴ καὶ συντρέψω που περὶ τὸν ἥρωα ὃν ὑποκρίνομαι. Φαίη τοιγαροῦν ἂν πρὸς σέ ὥδὲ πῶς ἐπισπασάμενος ὁπόσον ἐτι λοιπὸν τῆς κόμης καὶ ὑπομειδιάσας τὸ γλαφυρὸν ἐκείνο καὶ ἀπαλὸν οἷον εἴθων, Αὐτοθαΐδα τὴν κωμικὴν ἢ Μαλθακὴν ἢ Γλυκεράν τινὰ μιμησάμενος τῷ προσήνεϊ τοῦ φθέγματος· ἀγροίκον γὰρ τὸ ἀρρενωπὸν καὶ οὐ τοῦ ἀβροῦ καὶ ἐρασμοῦ ῥήτορος.

13. Φήσῃ τοίνυν πᾶνυ μετρίῳ ὑπὲρ αὐτοῦ, Μῶν σε, ὦγαθέ, ὁ Πύθιος ἐπέμψεν ἐπ' ἐμὲ ῥητόρων τὸν ἄριστον προσεῖπον, ὥσπερ ὅτε Χαιρέφων ἤρετο αὐτὸν, εἰδείξεν ὅστις ἦν ὁ σοφώτατος ἐν τοῖς τότε; Εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ κατὰ κλέος αὐτὸς ἤκεις ἀκούων ἀπάντων ὑπερεκπεπληγμένων τὰ ἡμέτερα καὶ ὑμνούντων καὶ τεθηπότων καὶ ὑπεπτηγόνων, αὐτίκα μάλα εἴσῃ πρὸς οἷόν τινα δαιμόνιον ἄνδρα ἤκεις. Προσδοκῆσης δὲ μηδὲν τοιούτων ὀφείσθαι οἷον τῷδε ἢ τῷδε παραβαλεῖν, ἀλλ' εἰ τις ἢ Τιτύος ἢ Ὀτος ἢ Ἐφιάλτης, ὑπὲρ ἐκείνων πολλὸ φανεῖται σοι τὸ πρᾶγμα ὑπερφυὲς καὶ τεράστιον· ἐπεὶ τοὺς γε ἄλλους τοσοῦτον ὑπερφανοῦντα εὐρήσεις ὁπόσον ἢ σάλπιγγ' τοὺς αὐλοὺς καὶ οἱ τέττιγες τὰς μελίττας καὶ οἱ χοροὶ τοὺς ἐνδιδόντας.

14. Ἐπεὶ δὲ καὶ ῥήτωρ αὐτὸς ἐθέλει γενέσθαι καὶ τοῦτο οὐκ ἂν παρ' ἄλλου ῥῶον μάθοις, ἔπου μόνον, ὦ μέλημα, οἷς ἂν εἴπω καὶ ζήλου πάντα καὶ τοὺς νόμους, οἷς ἂν ἐπιτάξω χρῆσθαι, ἀκριβῶς μοι παραφύλαττε. Μᾶλλον δὲ ἡδὴ προῶρει μηδὲν ὀκνήσας μηδὲ πτοηθεὶς, εἰ μὴ προτελέσθης ἐκεῖνα τὰ πρὸ τῆς ῥητορικῆς, ὁπόσα ἢ ἄλλη προπαιδεῖα τοῖς ἀνοήτοις καὶ ματαίοις μετὰ πολλοῦ καμάτου ὁδοποιεῖ· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν δεήσει. Ἄλλ' ἀνίπτεις ποσὶν — ἢ παροιμία φησὶν — ἐμβαίνει, οὐ μείον ἔξω διὰ τοῦτο, οὐδ' ἂν, τὸ κοινότατον, μηδὲ γράφειν τὰ γράμματα εἰδῆς· ἄλλο γάρ τι παρὰ ταῦτα ὁ ῥήτωρ.

15. Λέξω δὲ πρῶτον μὲν ὁπόσα χρὴ αὐτὸν σε οἰκολεῖν ἔχοντα ἔχειν ἐφόδια πρὸς τὴν πορείαν καὶ ὅπως ἐπισυτάσθαι, ὡς ἂν τάχιστα διανύσαι δυνήθῃς· ἔπειτα καὶ αὐτὸς ἃ μὲν προΐοντι ἐπιδεικνύς κατὰ τὴν ὁδόν, ἃ δὲ καὶ παραινῶν, πρὶν ἥλιον δύναι, ῥήτορά σε ὑπὲρ τοὺς πάντας ἀπορᾶν ὅς αὐτὸς εἰμι, ἀναμφιλέκτως τὰ πρῶτα καὶ μέσα καὶ τελευταῖα τῶν λέγειν ἐπιχειροῦντων. Κόμῃζε τοίνυν τὸ μέγιστον μὲν τὴν ἀμαθίαν, εἴτα θράσος ἐπὶ τούτῳ καὶ τόλμαν καὶ ἀναίσχυνητίαν αἰδῶ δὲ ἢ ἐπεικίαν ἢ μετριότητα ἢ ἐρύθημα οἰκᾷ ἀπολίπῃ· ἄχρεια γὰρ καὶ ὑπεναντία τῷ πράγματι

tam vocem emittat, statim agnoscas non esse de nostro genere aliquem, qui terræ fructum edimus, sed peregrinum quoddam spectrum, rore pastum vel ambrosia. Ad hunc igitur si accesseris, huic te si tradideris, e vestigio rhetor eris, et conspicuus, et, ut ipse appellat, rex in dicendo sine labore constitueris, quadrigis orationis vehi solitus: assumptum enim te prima statim ista docebit.

12. Potius vero ipse te alloquatur: ridiculum enim fuerit pro eo me rhetore verba facere, malum forte talium tantorumque actorem, ut metus sit ne etiam lapsus alicubi personam herois quam ago conteram. Dicit ergo ad te ita fere, ubi prius quantum adhuc superest comæ promiserit, ac venustulum illud atque molle, ut solet, subriserit, ipsam illam Thaida comicam, aut Malthacen, vel Glyceram quandam blanditia vocis imitatus: rusticus enim est virilis ille vultus, nec delicatum amabilemque rhetorem decens.

13. Dicit igitur modeste admodum de se, Numquid te, vir optime, Pythius misit ad me, quem rhetorum vocarit optimum, ut Chærephonti olim se interroganti ostendit quis esset eorum qui tum viverent sapientissimus? Si vero non istud, sed gloria invitatus sponte venis, quum omnes audias supra modum ad nostra percelli, eaque decantare, et stupere, et fasces nobis submittere: statim sane scies ad quam divinum virum veneris. Exspectes vero nihil te eorum visurum, quale huic vel illi queat comparari; sed si quis aut Tityus, aut Otus, aut Ephialtes, supra illos omnino ingens tibi nostrum opus et prodigiosum videbitur: quandoquidem ita superari ceteros meæ magnificentia vocis invenies, quantum a tuba tibias, et apes a cicadis, et a choris illos qui cantum ordiuntur.

14. Quando autem ipse etiam rhetor vis fieri, hoc sane a nemine didiceris facilius; sequere modo, o mea cura, quæcumque dixerō, et æmulare omnia, et leges quibus te uti jussero, accurate mihi observa omnes. Quin potius jam procede, nihil cunctatus, neque perterritus si nondum initiatus sis illis quæ ante rhetoricen altera illa prævia disciplina dementibus et vanis hominibus multo cum labore tanquam viam substernit: nihil enim iis opus erit. Sed illotis pedibus (ait proverbium) ingredi, nihilo propter hoc deteriore conditione futurus, etiam si neque communissimum illud scias, scribere literas: aliud enim quid præter illa est rhetor.

15. Dicam vero prius quæ oporteat ipsum te viatici instar ad hoc iter domo afferre et quomodo parasse commeatum, ut quam celerrime emetiri illud possis. Tum ipse quoque partim progredienti in via ostendens, partim admonens, ante solem occasum rhetorem te supra omnes efficiam, qualis ipse sum, qui extra controversiam primas et medias et ultimas feram eorum qui audent dicere. Affer igitur quod maximum est, insciam, deinde confidentiam post hoc, et audaciam atque impudentiam: pudorem vero, aut æquitatem, aut modestiam, aut ruborem domi relinque: inutilia enim et contraria negotio: at clamorem etiam affer

τι· ἀλλὰ καὶ βοήν ὅτι μεγίστην καὶ μέλος ἀνάσχυοντες καὶ βάδισμα οἷον τὸ ἐμόν. Ταῦτα δὲ πάνυ ἀναγκαῖα μόνα καὶ ἔστιν ὅτε ἱκανά. Καὶ ἡ εὐθὺς δὲ ἔστω εὐανθὺς καὶ λευκὴ ἔργον τῆς Ταραντίνης ἐργασίας, ὡς διαφανέσθαι τὸ σῶμα, καὶ ἡ χρητὶς Ἀττικὴ καὶ γυναικεία, τὸ πολυσχιδές, ἡ ἐμβὰς Σικυωνία πῖλοις τοῖς λευκοῖς ἐπιπρέπουσα, καὶ ἀκόλουθοι πολλοὶ καὶ βιβλίον αἰεὶ. Ταῦτα μὲν αὐτὸν γὰρ συντελεῖν.

16. Τὰ δ' ἄλλα καθ' ὅσον ἤδη προῖον ὕρα καὶ ἄκουε. Καὶ δὴ σοὶ τοὺς νόμους δίδειμι, οἷς χροῦμένον σε ἡ Ῥητορικὴ γνωριεὶ καὶ προσήσεται, οὐδὲ ἀποστραγήσεται καὶ σχορακίει καθάπερ ἀτέλεστον τινα καὶ κατὰσκοπον τῶν ἀπορρήτων. Ἀλλὰ στήματός μὲν τὸ πρῶτον ἐπιμεληθῆναι χρὴ μάλιστα καὶ εὐμόρφου τῆς ἀναβολῆς, ἔπειτα δὲ πεντεκαίδεκά που ἡ οὐ πλείω γε τῶν εἰκοσιν Ἀττικὰ ὀνόματα ἐκλέξαι ποῦν, καὶ ταῦτα ἀκριβῶς ἐκμελετήσας, πρόχειρα ἐπ' ἀκρας τῆς γλώττης ἔχε, τὸ ἅττα καὶ κᾶτα καὶ μῶν καὶ ἀμνηγέπη καὶ λῶστε καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ ἐν ἅπαντι λόγῳ καθάπερ τι ἥδυσμα ἐπίπαττε αὐτῶν· μελέτω δὲ μηδὲν τῶν ἄλλων, εἰ ἀνόμοια τοῖσι καὶ ἀσύμφωλα καὶ ἀπερῶ· ἡ πορ-φύρα μόνον ἔστω καλὴ καὶ εὐανθὺς, καὶ σισύρα τῶν παχέων τὸ ἱμάτιον ἤ.

17. Μετὰ δὲ ἀπόρρητα καὶ ξένα ῥήματα καὶ σπα-νιακίς εἰρημένα ὑπὸ τῶν παλαιῶν, καὶ ταῦτα ξυμφορήσας ἀποτόξευε προχειρίζομενος πρὸς τοὺς ὀμιλοῦντας· οὕτω γάρ σε ὁ λέως ὁ πολλὸς ἀποβλέφονται καὶ θαυμαστοὶν ὑπολήψονται καὶ τὴν παιδείαν ὑπὲρ αὐτοὺς, εἰ ἀπο-στλεγγίσασθαι μὲν τὸ ἀποξυῖσθαι λέγοι τις, τὸ δὲ ἥλιψ θέρεσθαι εἰληθερεῖσθαι, τὸν ἀρραβῶνα δὲ προνό-μιον, τὸν ὄρθρον δὲ ἀροκονερές. Ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὸς ποιεῖ καὶνὰ καὶ ἀλλόκοτα ὀνόματα καὶ νομοθετεῖ τὸν μὲν ἐρμηνεύσαι δεινὸν εὐλεῖν καλεῖν, τὸν συνετὸν σο-φόνουν, τὸν ὀρηστὴν δὲ χειρόσοφον. Ἄν σοιοικίστης δὲ ἡ βαρβαρίστis, ἐν ἔστω φάρμακον ἡ ἀναισχυντία, καὶ πρόχειρον εὐθὺς ὄνομα οὔτε ὄντος τινὸς οὔτε γενο-μένου ποτὲ ποιητοῦ ἢ συγγραφέως, ὅς οὕτω λέγειν ἔδοκίμαζε σοφὸς ἀνὴρ καὶ τὴν φωνὴν ἐς τὸ ἀκρότατον ἀπηκριβωμένος. Ἀλλὰ καὶ ἀναγίνωσκε τὰ παλαιὰ μὲν μὴ σύ γε, μὴ δὲ εἰ τι ὁ λῆρος Ἰσοκράτης ἢ ὁ χα-ρίτων ἄμοιρος Δημοσθένης ἢ ὁ ψυχρὸς Πλάτων, ἀλλὰ τοὺς τῶν ὀλίγων πρὸ ἡμῶν λόγους καὶ ἄς φασὶ ταύτας μελέτας, ὡς ἔχης ἀπ' ἐκείνων ἐπισιτισάμενος ἐν καιρῷ καταχρήσασθαι καθάπερ ἐκ ταμείου προαιρῶν.

18. Ἐπειδὴν δὲ καὶ δὴ λέγειν καὶ οἱ παρόντες ὑποβάλλωσί τινας ὑποθέσεις καὶ ἀφορμὰς τῶν λόγων, ἅπαντα μὲν ὅσα ἂν ἢ δυσχερῆ, εὐχερῆ λέγέσθω καὶ ἐκπαυλιζέσθω ὡς οὐδὲν ὄλως ἀνδρῶδες αὐτῶν ἐλομένων· ἐλομένων δὲ μηδὲν μελλήσας λέγε ὅτι κεν ἐπ' ἀκαι-ρίμην γλῶτταν ἔλθῃ, μὴδὲν ἐκείνων ἐπιμεληθεὶς, ὡς τὸ πρῶτον, ὥστε οὐ καὶ ἐστὶ πρῶτον, ἔρεῖς ἐν καιρῷ προσήκοντι καὶ τὸ δεύτερον μετὰ τοῦτο καὶ τὸ τρίτον μετ' ἐκείνο, ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἐμπεσὼν πρῶτον λεγέσθω, καὶ ἢν οὕτω τύχη, περὶ τῶ μετώπῳ μὲν ἡ κνημῖς,

quammaximum, et modulationem impudentem, incessum-que qualis est meus. Hæc vero omnino necessaria sunt, sola, interdum plane sufficient. Vestis autem sit florida et candida, de Tarentino textino, ut corpus perluceat; crepida Attica et muliebris, scissilis illa; calceus Sicyonius, qui in albis coactilibus magis deceat. Sint etiam pedissequi multi, et semper liber. Et hæc ipsum te conferre oportet.

16. Reliqua in via jam inter progrediendum vide atque audi. Nimirum leges tibi explico, quibus utentem agnoscat te Rhetorice atque admittet, neque aversabitur et jubebit facessere, tanquam non initiatum et mysteriorum exploratorem. Sed primo maxima habitus cura habenda est, et decentis amictus: deinde quindecim ferme, non plura certe viginti, Attica nomina undecumque collecta, eaque diligenti meditatione comprehensa, in promptu et extrema lingua habeto, illud ἅττα, et κᾶτα, et μῶν, et ἀμνηγέπη, et λῶστε, et similia, et in unaquaque oratione tanquam condimentum illorum quoddam asperge: reliquorum vero nulla cura sit, si dissimilia his, et ex alia quasi tribu sint et absone: purpura modo pulchra sit et florida, licet crassa de pelibus penula sit ipsum vestimentum.

17. Postea abstrusa sunt et peregrina verba, et rarenter a veteribus dicta: atque hæc collecta in promptu habe, ut jaculari possis in eos qui tecum loquuntur: ita enim vulgus te respicient atque admirandum hominem putabunt, cujus suum supra captum sit eruditio, si ἀποστλεγγίσασθαι quis dicat pro destrungi, et pro sole uti εἰληθερεῖσθαι, et arrhabonem nomines pronόμιον, et diluculum ἀροκονερές. Interdum vero et ipse singas nova et prodigiosa nomina, præcipiens vocari eum qui eloquendo valet, εὐλεῖν, et prudentem σοφόνουν, saltatorem vero χειρόσοφον. Si vero vel in iungen- dis verbis peccaveris, vel barbara singula protuleris, unum sit remedium, impudentia, atque in promptu statim nomen alicujus qui neque sit neque fuerit unquam poetæ, vel solutæ orationis scriptoris, qui ita dicendum probaverit, vir doctus et linguæ ad summam accuracionem peritus. Verum leges etiam non tu quidem vetera, neque si quid nugator ille Isocrates, aut expers Gratiarum Demosthenes, aut frigidus Plato scripsere; sed libros paullo ante nostram ætatem editos, et istas quas declamationes vocant, ut commeatu ab iis instructus, habeas quo in tempore abutaris, atque inde tanquam e penu depromas.

18. Si vero etiam dicendum sit, et argumenta quædam præsentibus subjecerint atque dicendi materiam; quæcumque difficilia sunt, facilia dicantur, et contemnuntur, quasi virile omnino nihil ipsi elegerint: verum quando elegere, tu nihil cunctatus dicito quodcumque tandem verbum intempestivum in linguam venerit, nihil curans ista, ut primum, sicut nempe primum est, suo tempore dicas et secundum post hoc, et post illud tertium: sed quod subierit primum, primum dicatur; ac si ita usu veniat, fronti ocrea circumdetur,

περὶ τῇ κνήμῃ δὲ ἡ κόρυς. Πλὴν ἀλλ' ἔπειγε καὶ σύνειρε καὶ μὴ σιώπα μόνον. Κἂν περὶ ὑβριστοῦ τινος ἡ μοιχοῦ λέγῃς Ἀθήνησι, τὰ ἐν Ἰνδοῖς καὶ Ἐχβάνοις λεγόμενα. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ὁ Μαραθὼν καὶ ὁ Κυνάγειρος, ὧν οὐκ ἂν τι ἀνευ γένοιτο. Καὶ αἰεὶ ὁ Ἄθος πλείσθω καὶ ὁ Ἑλλήσποντος πεζεύεσθω καὶ ὁ ἥλιος ὑπὸ τῶν Μηδικῶν βελῶν σκεπέσθω καὶ Ξέρξης φευγέτω καὶ ὁ Λεωνίδας θαυμαζέσθω καὶ τὰ Ὀθρυάδου γράμματα ἀναγιγνωσκέσθω, καὶ ἡ Σαλαμίς καὶ τὸ Ἄρτεμειον καὶ αἱ Πλαταιαὶ πολλὰ ταῦτα καὶ πυκνὰ, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὰ ὀλίγα ἐκείνα ὀνόματα ἐπιπολαζέτω καὶ ἐπαυθεῖτω, καὶ συνεγές τὸ ἅπτα καὶ τὸ δῆπουθεν, κἂν μηδὲν αὐτῶν δέη· καλὰ γάρ ἐστι καὶ εἰκὴ λεγόμενα.

19. Ἦν δέ ποτε καὶ ἄσαι καιροὶ εἶναι δοκῇ, πάντα σοι ἀδέσθω καὶ μέλος γιγνέσθω. Κἂν ποτε ἀπορήσῃς πράγματος ὠδικοῦ, τοὺς ἀνδρας τοὺς δικαστάς ὀνομάσας ἐμμελῶς πεπληρωκέαναι οἶου τὴν ἁρμονίαν. Τὸ δὲ οἷμοι τῶν κακῶν πολλὰκις, καὶ ὁ μῆρὸς πατασέσθω, καὶ λαρύγγιζε καὶ ἐπιχρέμπτου τοῖς λεγομένοις καὶ βράδιζε μεταφέρων τὴν πυγὴν. Καὶ ἦν μὲν σε μὴ ἔπαινωσιν, ἀγανάκτει καὶ λοιδοροῦ αὐτοῖς· ἦν δὲ ὀρθοὶ ἐστήκωσιν ὑπὸ τῆς αἰσχύνῃς ἡδὴ πρὸς τὴν ἐξοδὸν ἔτοιμοι, καθέζεσθαι κέλευε, καὶ δῖος τυραννὶς τὸ πρᾶγμα ἔστω.

20. Ὅπως δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν λόγων θαυμάζωσιν, ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν ἀρξάμενος ἢ καὶ νῆ Δία ἀπὸ τῶν Δευκαλίωνος καὶ Πύρρας γάμων, ἦν δοκῇ, καταβίβαζε τὸν λόγον ἐπὶ τὰ νῦν καθεστῶτα· οἱ μὲν γὰρ συνιέντες ὀλίγοι, καὶ μάλιστα μὲν σωπῆσονται ὑπ' εὐγνωμοσύνης, ἦν δὲ καὶ λέγωσι τι, ὑπὸ φόβου αὐτὸ δόξουσι δρᾶν· οἱ πολλοὶ δὲ τὸ σῆμα καὶ φωνὴν καὶ βάδισμα καὶ περίπατον καὶ μέλος καὶ κρηπίδα καὶ τὸ ἅπτα σου ἐκεῖνο τεθήσῃ καὶ τὸν ἰδῶντα ὁρῶντες καὶ τὸ ἄσθμα οὐκ ἔχουσιν ὅπως ἀπιστήσουσι μὴ οὐχὶ πάνδεινόν τινα ἐν τοῖς λόγοις ἀγωνιστὴν εἶναι σε. Ἄλλως τε καὶ τὸ ταχὺ τοῦτο οὐ μικρὰν ἔχει τὴν ἀπολογίαν καὶ θαῦμα παρὰ τοῖς πολλοῖς· ὥστε ὅρα μὴ ποτε γράψῃς ἢ σκεψάμενος παρέλθῃς, ἔλεγχος γὰρ σαφὴς ταῦτά γε.

21. Οἱ φίλοι δὲ πηδάτωσαν αἰεὶ καὶ μισθὸν τῶν δαίπνων ἀποτινέτωσαν, εἴ ποτε αἰσθαντό σε καταπεσούμενον, χεῖρα ὀρέγοντες καὶ παρέχοντες εὐρεῖν τὸ λεγθῆσόμενον ἐν τοῖς μεταξύ τῶν ἐπαίνων διαλείμμασι· καὶ γὰρ αὐ καὶ τοῦδε μελέτω σοι τὸν χορὸν ἔχειν οἰκεῖον καὶ συνάδοντα. Ταῦτα μὲν σοι τὰ ἐν τοῖς λόγοις. Μετὰ ταῦτα δὲ προῖόντα σε δορυφορεῖτωσαν ἐγκραταυμένον αὐτὸν καὶ περὶ ὧν ἔφης μεταξύ διαλαμβάνοντα. Καὶ ἦν τις ἐντύχη, θαυμάσια περὶ σουτοῦ λέγει καὶ ὑπερπαίνει καὶ ἐπαυθὴς γίγνου αὐτῷ· τί γὰρ ὁ Παιανιεὺς πρὸς ἐμέ; καὶ, Πρὸς ἓνα ἴσως μοι τῶν παλαιῶν ὁ ἀγὼν· καὶ τὰ τοιαῦτα.

22. Ὁ δὲ μέγιστον καὶ πρὸς τὸ εὐδοχιμεῖν ἀναγκαϊότατον ὀλίγου δεῖν παραλείποις, ἀπάντων καταγέλα τῶν λεγόντων· καὶ ἦν μὲν τις καλῶς εἶπη, ἀλλότρια καὶ οὐχ ἑαυτοῦ δεικνύειν δοκεῖτω· ἦν δὲ μετρίως ἐνεχθῇ,

et galea cruri. Verum insta, et verba continua, et modo ne tace. Et si de stupratore aliquo aut adultero dicas Athenis, quæ apud Indos aguntur et Ecbanis, dicantur. Præter omnia vero Marathon et Cynægirus, sine quibus nihil fiat: et semper navigetur Athos, et pedibus transeat Hellespontus, tegaturque sol a sagittis Persicis, et fugiat Xerxes, et Leonidas in admiratione sit, et legantur sanguinea Othryadis literæ, et audiantur Salamis, et Artemisium, ac Platææ, multa hæc et crebra: tum omnibus pauca illa nomina in summo innatent et florum instar præniteant; perpetuumque sit illud ἅπτα, atque δῆπουθεν, licet nusquam illis sit opus: pulchra enim sunt, etiam quum dicuntur temere.

19. Si vero aliquando etiam cantandi tempus esse videatur, contentur omnia et fiant cantilena. Et si quando non habeas quod cantari aptum sit, appellandis flexa in cantum voce iudicibus impletam tibi harmoniam existima. Atque illud, Hei malorum! frequens esto, et percutiatur femur; tum modulanti gutture pronuncia, et screatu verba distingue, et inter agendum fluctuante podice ingredi. Et si te non laudent, indignator illis et maledictor; si per pudorem surrexerint, ad abundum jam parati, assidere illos jubeto, atque in universum, regnum tu exerceo.

20. Ut vero copiam quoque in te admirentur rerum dicendarum, ab Iliacis inde temporibus facto initio, aut, per Jovem, a Deucalionis et Pyrrhæ nuptiis, si videatur, ad illum qui nunc est status rerum orationem deducito. Nam qui intelligunt, pauci; iique maximam partem bonitate quadam reticebunt: si quid vero dicant etiam, per invidiam videbuntur facere. Sed vulgus habitum, et vocem, et incessum, et inambulationem, et cantillationem, et crepidam, et illud tuum ἅπτα admirantur, ac viso sudore tuo atque anhelatione, non possunt non credere, formidandum te in dicendo certatorem esse. Inprimis vero etiam illa extemporalitas excusationem non parvam præstat, atque apud populum admirationem. Itaque vide ne unquam scribas, aut post aliquam meditationem ad dicendum prodeas: in ista enim aperteprehendaris.

21. Amici autem semper plaudant pedibus, et mercedem solvant cœnarum, si quando labare te sentiant, præbentes manum, et inter moras laudationum inveniendi quid dicas occasionem suppeditantes: nam illud quoque tibi curæ sit, chorum tibi tuum uti habeas qui concinat. Hæc quidem observanda tibi in ipsis orationibus. Post ea vero prodeuntem te deducant, suo tectum satellitio, et de his quæ dixisti disputantem. Et si quis forte fiat obviam, admiranda de te dicito, et supra modum te ipse lauda, ut gravis ei sis: Quid enim ad me ille Pæaniensis? et, Ad unum forte veterum mihi certamen est; et id genus alia.

22. Quod autem maximum et ad famam parandam inprimis necessarium, pæne prætermiseram: quicumque dicunt, eos deride: et si quis bene dixerit, aliena, non sua, proferre videatur; si feratur mediocriter, reprehensione di-

πάντα ἔστω ἐπιλήψιμα. Καὶ ἐν ταῖς ἀκρόασι μετὰ πάντας εἰσιέναι χρή, ἐπίσημον γάρ· καὶ σωτηρῶντων ἀπάντων ξένον τινὰ ἔπαινον ἐπειπεῖν τὰς ἀκοὰς τῶν παρόντων ἐπιστρέφοντα καὶ ἐνοχλήσοντα, ὡς ναυτιᾶν ἀπαντὰς ἐπὶ τῷ φορτικῷ τῶν ὀνομάτων καὶ ἐπιφράττεσθαι τὰ ὅσα. Καὶ ἐπίσεισος δὲ μὴ πολλάκις τὴν χεῖρα, εὐτελὲς γάρ, μὴδὲ ἀναστῆς, πλὴν ἀπαξ γε ἢ δις τὸ πλεῖστον· ὑπομειδία δὲ τὰ πολλὰ καὶ δῆλος γίγνου μὴ ἀρεσκόμενος τοῖς λεγομένοις. Ἀμφιλαφεῖς δὲ αἱ ἀρρομαὶ τῶν μέμψεων τοῖς συκοφαντικοῖς τὰ ὅσα. Τὰ δ' ἄλλα χρή θαρρεῖν· ἡ τόλμα γάρ καὶ ἀναισχυντία καὶ ψεῦδος πρόχειρον καὶ ὄρκος ἐπ' ἄρκους αἰ τοῖς χεῖλεσι καὶ φθόνος πρὸς ἀπαντὰς καὶ μίσος καὶ βλασφημία καὶ διαβολαὶ πηθανά. Ταῦτά σε αἰοῖδιμον ἐν βραχεὶ καὶ περιβλεπτον ἀποφανεῖ. Τοιαῦτα μὲν τὰ φανερά καὶ τὰ ἔξω.

23. Ἰδίᾳ δὲ πάντα πράγματα ποιεῖν σοι δεδόχθω, κυδεύειν μεθύσκεσθαι λαγνεύειν μοιχεύειν ἢ αὐχεῖν γε, καὶ μὴ ποιῆς, καὶ πρὸς ἀπαντὰς λέγειν καὶ γραμμᾶτια ἐπιδεικνύειν ὑπὸ γυναικῶν δῆθεν γραφέντα· καλὸς γάρ εἶναι θέλε καὶ σοὶ μελέτω ὑπὸ τῶν γυναικῶν σπουδάζεσθαι δοκεῖν· ἐς τὴν ῥητορικὴν γάρ καὶ τοῦτο ἀνοίσουσιν οἱ πολλοὶ, ὡς διὰ τοῦτό σου καὶ ἄχρι τῆς γυναικωνίτιδος εὐδοκιμοῦντος· καὶ τὸ δεῖνα δὲ, μὴ αἰδέσθῃς, εἰ καὶ πρὸς ἀνδρῶν ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ ἑρᾶσθαι δοκοῖς, καὶ ταῦτα γενεήτης ἢ καὶ νῆ Δία φαλακρὸς ᾖς ὢν. Ἄλλ' ἔστωσαν οἱ καὶ ἐπὶ τούτῳ συνόντες· ἦν δὲ μὴ ὦσιν, οἱ οἰκέται ἱκανοί. Πολλὰ γάρ καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου πρὸς τὴν ῥητορικὴν χρήσιμα παραγίγνεται· πλεῖων ἢ ἀναισχυντία καὶ θράσος. Ὅρξες ὡς χαλίστεροι αἱ γυναῖκες καὶ λοιδοροῦνται περιττῶς καὶ ὑπὲρ τοὺς ἀνδρας· εἰ δὲ τὰ ὅμοια πάσχοι, διοίσεις τῶν ἄλλων. Καὶ μὴν καὶ πιττοῦσθαι χρή μάλιστα μὲν τὰ πάντα, εἰ δὲ μὴ, πάντως ἐκεῖνα. Καὶ αὐτὸ δέ σοι τὸ στόμα πρὸς ἀπαντα ὁμοίως κεχηνέτω, καὶ ἡ γλῶττα ὑπηρετεῖτω καὶ πρὸς τοὺς λόγους καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ὅποσα ἂν δύνηται· δύναται δὲ οὐ σολοικίζειν μόνον καὶ βραβαρίζειν οὐδὲ ληρεῖν ἢ ἐπιορκεῖν ἢ λοιδορεῖσθαι ἢ διαβάλλειν καὶ ψεύδεσθαι, ἀλλὰ καὶ νύκτωρ τι ἄλλο ὑποτελεῖν, καὶ μάλιστα ἦν πρὸς οὕτω πολλοὺς τοὺς ἔρωτας μὴ διαρκέσης· πάντα αὐτῇ γε ἐπιστάσθω καὶ γονιμωτέρα γιγνέσθω καὶ μὴδὲν ἀποστρεφέσθω.

24. Ἦν ταῦτα, ὦ παῖ, καλῶς ἐκμάθης — δύνασαι δέ· οὐδὲν γάρ ἐν αὐτοῖς βαρὺ — θαρρῶν ἐπαγγέλλομαι οὐκ ἐς μακρὰν σε ἄριστον ῥήτορα καὶ ἡμῖν ὅμοιον ἀποτελεσθήσεσθαι. Τὸ μετὰ τοῦτο δὲ οὐκ ἐμὲ χρή λέγειν ὅσα ἐν βραχεὶ παρέσται σοι τάχα παρὰ τῆς Ῥητορικῆς. Ὅρξες ἐμὲ, ὅς πατρός μὲν ἀφανοὺς καὶ οὐδὲ καθαρῶς ἑλευθέρου ἐγενόμην ὑπὲρ Ξοῖν καὶ Θμοῖν δεδουλευκότος, μητρός δὲ ἀκαστρίας, ἐπ' ἀμφοδίου τινός. Αὐτὸς δὲ τὴν ὥραν οὐ παντάπασιν ἀδόκιμος εἶναι δόξας τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ ψιλῷ τῷ τρέφεσθαι συνῆν τινι κακοδαίμονι καὶ γλίσχρῳ ἑραστῇ, ἐπεὶ δὲ τὴν δόδον ταύτην ῥάστην οὖσαν κατέιδον καὶ διεκπαίσας ἐπὶ τῷ

gna sint omnia. In recitationibus ultimus omnium ingredi; facit enim te conspicuum: et tacentibus omnibus, peregrinam quadam laudationem subjicere memento, quæ aures præsentium advertat et offendat, ut nauseent omnes ad verborum insolentiam, et aures obturent. Neque vero manum sæpe ad laudandum moveas, vile enim id est; neu assurgas, nisi semel forte aut bis ad summum: subride autem frequenter, et ostende non placere tibi quæ dicuntur. Opportunæ sunt autem ad reprehendum occasiones apud eos, qui pronas calumniis aures habent. Ceterum confidendum est: audacia enim, et impudentia, et mendacium in promptu, et iusjurandum in extremis semper labiis, et invidia contra omnes, et odium, et maledicentia, et calumniæ probabiles. Hæc celebrem te brevi et conspicuum facient. Atque talia sunt quæ extra sunt et apparent.

23. In privato autem facinora omnia committere tibi decretum sit, aleatorem esse, inebriari, libidinari, mœchiar, aut gloriari certe, si non feceris, idque apud omnes dicere, et literulas ostendere a mulieribus scilicet scriptas. Etenim pulcher esse velle debes, et hoc agere ut mulieres studiosè videantur te sectari: nam hoc quoque ad rhetoricen vulgo referent, quasi ea causa in ipsa gynæconitide gratiosus sis. Verum nec illud tibi pudori sit, si a viris quoque diversæ rei causa amari videre, idque barbatus quum sis, aut, ita me Jupiter, jam calvus. Sed sint qui etiam hac ipsa causa semper tecum sint: si vero non sint, eervi sufficient. Multa enim ex hac etiam re commoda facultati dicendi utilia accedunt: major erit impudentia atque audacia. Viden' ut loquaciores sint mulieres, et abunde maledicant ac supra viros? si ergo idem quod illæ patiaris, præcelles reliquis. Verum etiam pice velli oportet maxime sane per omnia; si vero minus, omnino quidem illis partibus. Ipsum vero os tibi ad omnia hiet pariter, et ministret lingua quum ad sermones, tum ad alia quacumque poterit: potest autem non solécismos tantum committere aut barbarismos, neque nugari solum, aut pejerare, aut maledicere, aut calumniari ac mentiri; sed noctu aliud quoque subire ministerium, inprimis ad multos adeo amores si non sufficiat. Omnia quidem illa norit, et genitalior fiat, neu quicquam aversetur.

24. Hæc si, puer, diligenter edidiceris (potes vero; neque enim quicquam est in illis difficile), confidenter tibi polliceor, non longo interjecto tempore optimum te rhetora et nobis similem redditum iri. Quod sequitur, non opus est uti ego dicam, quod brevi bona a Rhetorice tibi affutura sint. Vides enim me, qui ignobili patre natus sim, et ne pure quidem libero, ut qui ultra Xoin et Thmuin servierit, matre autem sarcinatrice, in bivio quodam. Ipse autem, qui forma videri esse non omnino contemnenda, primo solorum alimmentorū pretio fui cum amatore misero atque avaro: quum vero viderem hanc viam esse facillimam, per eamque prorumpens in summo jam essem (erant mibi enim,

ἀκρω ἐγενόμην — ὑπῆρχε γάρ μοι, ὦ φίλη Ἀδράστεια, πάντα ἐκείνα ἃ προεῖπον ἐφ' ὅδια, τὸ θράσος, ἡ ἀμαθία, ἡ ἀναισχυντία — πρῶτον μὲν οὐκέτι Ποσεινὸς ὀνομάζουσι, ἀλλ' ἤδη τοῖς Διὸς καὶ Ἀθήας παισὶν δμῶνυμος γεγέννηται· ἐπειτα δὲ γὰρ συνοικήσας τὸ πρῶτον μὲν ἐγαστριζόμεν πρὸς αὐτῆς ἔρῃν προσποιούμενος γυναικὸς ἐβδόμηκοντούτιδος τέτταρας ἐτι λοιποὺς δδόντας ἐχούσης, χρυσίῳ καὶ τούτους ἐνδεδεμένους. Πλὴν ἀλλὰ γε διὰ τὴν πενίαν ὑφιστάμην τὸν ἄλλον καὶ τὰ ψυχρὰ ἐκείνα τὰ ἐκ τῆς σοροῦ φιλήματα ὑπερήδιστα μοι ἐποίει ὁ λιμός. Εἴτα ὀλίγου δεῖν κληρονόμος ὢν εἶχεν ἀπάντων κατέστην, εἰ μὴ κατάρατος τις οἰκέτης ἐμήνυσεν ὡς φάρμακον εἶναι ἐπ' αὐτὴν ἐωνημένους.

25. Ἐξωσθεὶς δὲ ἐπὶ κεφαλὴν θώμης οὐδὲ τότε ἠπόρησα τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ ῥήτωρ δοκῶ καὶ ταῖς δίκαις ἐξετάζομαι προδιδοὺς τὰ πολλὰ καὶ τοὺς δικαστὰς τοῖς ἀνοήτοις καθυπισχνούμενος, καὶ ἡτῶμαι μὲν τὰ πλεῖστα, οἱ φοίνικες δὲ ἐπὶ τῇ θύρᾳ χλωροὶ καὶ ἐστεφανωμένοι· τούτοις γὰρ ἐπὶ τοὺς δυστυχεῖς χρώμαι τοῖς δελέασιν. Ἀλλὰ καὶ τὸ μισεῖσθαι πρὸς ἀπάντων καὶ ἐπίσημον εἶναι με ἐπὶ τῇ μοχθηρίᾳ τοῦ τρόπου καὶ πολὺ πρότερον τῶν λόγων καὶ τὸ δείκνυσθαι τῷ δακτύλῳ τοῦτον ἐκείνον τὸν ἀκρότατον ἐν πάσῃ κακίᾳ λεγόμενον, οὐ μικρὸν εἶναι μοι δοκεῖ. Ταῦτά σοι παραινῶ, νῆ τὴν πάνδημον, πολὺ πρότερον ἐμαυτῷ παραινέσας καὶ χάριν ἐμαυτῷ οὐ μικρὰν ἐπισπασάμενος.

26. Εἶεν· ὁ μὲν γεννάδας εἰπὼν ταῦτα πεπαύσεται· οὐ δὲ ἦν πεισθῆς τοῖς εἰρημένοις, καὶ δὴ παρεῖναι νόμιζε ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐπόθει· ἐλθεῖν, καὶ οὐδὲν σε κωλύσει ἐπόμενον τοῖς νόμοις ἐν τε τοῖς δικαστηρίοις κρατεῖν καὶ ἐν τοῖς πλήθεσιν εὐδοκίμειν καὶ ἐπέραστον εἶναι καὶ γαμῖν οὐ γραῦν τινα τῶν κωμικῶν, καθάπερ ὁ νομοθέτης καὶ διδάσκαλος, ἀλλὰ καλλίστην γυναῖκα τὴν Ῥητορικὴν, ὡς τὸ τοῦ Πλάτωνος ἐκείνο πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνοντα φέρεσθαι σοι μᾶλλον πρέπειν περὶ σεαυτοῦ εἰπεῖν ἢ ἐκείνῳ περὶ τοῦ Διός· ἐγὼ δὲ — ἀγεννῆς γὰρ καὶ δειλὸς εἰμι — ἐκστῆσομαι τῆς ὁδοῦ δμῖν καὶ παύσομαι τῇ ῥητορικῇ ἐπιπολάζων, ἀσύμβολος ὢν πρὸς αὐτὴν τὰ ὑμέτερα· μᾶλλον δὲ ἤδη πέπαυμαι. Ὡστε ἀκονιτὶ ἀνακηρύττεσθε καὶ θαυμάζεσθε μόνον τοῦτο μεμνημένοι, ὅτι μὴ τῷ τάχει ἡμῶν κεκρατήκατε ὡκύτεροι φανέντες, ἀλλὰ τῷ ῥάστην καὶ πρηνῇ τραπεῖσθαι τὴν ὁδόν.

LII.

ΦΙΛΟΨΕΥΔΗΣ ἢ ΑΠΙΣΤΩΝ.

1. ΤΥΧΙΑΔΗΣ. Ἐχεις μοι, ὦ Φιλόκληις, εἰπεῖν εἴ ποτε ἄρα τοῦτό ἐστιν ὃ τοὺς πολλοὺς εἰς ἐπιθυμίαν τοῦ ψεύδεσθαι προάγεται, ὡς αὐτοὺς τε χάρειν μὴδὲν ὑγιὲς λέγοντας καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα διεξιῶσι μάλιστα προσέχειν τὸν νοῦν;

cara Adrasteal praesidia illa quæ modo dicebam omnia, confidentia, inscitia, impudentia), primo quidem non amplius Pothinus nominor, sed jam Jovis et Ledaë pueris cognominis factus sum : deinde adjunxi me ad anum mulierem, a qua primum laute alebar, amare dum simulo mulierem septuagenariam, dentes adhuc quattuor habentem reliquos, auro revinctos et ipsos. Verumtamen paupertatis causa laborem sustinui, quum frigida illa de capulo oscula suavissima mihi fames redderet. Deinde parum aberat quin heres constitutus essem quæ habebat omnium, nisi servus exsecrabilis indicasset venenum a me, quod illi darem, esse entum.

25. Præceps igitur ejectus, necessariis tamen ne sic quidem carui : sed et rhetor esse videor, et in judiciis versor, prævaricans sæpe, et judicium corruptionem insipientibus pollicens. Et plerumque causa equidem cado : sed palmae tamen in janua virides et coronis cinctæ ; illis enim ad infelices escis utor. Sed id ipsum quoque, quod odio sum omnibus, et quod insignis sum ob morum perversitatem, et quod multo prius quam ob orationis facultatem ideo monstror digito, quia princeps ipse in omni malitia dicor, non parvum mihi quidem videtur. Hæc tibi, ita me popularis Venus ! præcipio, quæ multo prius ipse mihi præcepi, caque ratione gratiam mihi non parvam conciliavi.

26. Sint ista satis ! generosus ille post hæc dicta tacebit. Tu vero si dictis ab illo moveare, jam adesce te puta quorsum venire initio desiderabas ; neque quicquam te prohibebit quominus legibus illis obsecutus tum in judiciis vincas, tum bene audias apud multitudinem, et amabilis sis, ducasque non anum quandam de comicarum illo genere, ut tuus legislator et magister, sed mulierem pulcherrimam Rhetoricen, adeo ut Platonis illud, volucris curru vectum ferri, de te potius deceat dicere te, quam ipsum de Jove hoc dicere decuit. Ego vero (ignavus enim et timidus sum) de via vobis decedam, et desinam ob rhetoricen spectari, qui nihil ad eam conferam vestri illius modi : vel potius jam desii. Itaque sine pulvere prædicandos vos atque admirandos præbete, illud solum recordati, non celeritate vos vestra vicisse, qui velociores judicati sitis, verum quod facillimam et declivem viam estis ingressi.

LII.

PHILOPSEUDES sive INCREDULUS.

1. TYCHIADES. Potesne mihi, Philocles, dicere, quis sit tandem illud quod ad mentiendi libidinem plerosque allicit, ut et ipsi gaudeant quum nihil sani dicunt, et narrantibus talia animum maxime attendant ?

ΦΙΛΟΚΛΗΣ. Πολλὰ, ὦ Τυχιάδῃ, ἐστὶν ἂ τοὺς ἀνθρώπους ἐνίοις ἀναγκάζει τὰ ψευδῆ λέγειν ἐς τὸ χρησίμῳ ἀποβλέποντας.

ΤΥΧ. Οὐδὲν πρὸς ἔπος ταῦτα, φασὶν, οὐδὲ περὶ τούτων ἡρόμην ὅποσοι τῆς χρείας ἕνεκα ψεύδονται. Συγγνώμης τοιγαροῦν οὗτοί γε μᾶλλον καὶ ἐπαίνου τινὲς αὐτῶν ἄξιοι, ὅποσοι ἢ πολεμίους ἐξηπάτησαν ἢ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῷ τοιούτῳ φαρμάκῳ ἐχρήσαντο ἐν τοῖς δεινοῖς, οἷα πολλὰ καὶ Ὀδυσσεὺς ἐποίει τὴν τε αὐτοῦ ψυχὴν ἀρνύμενος καὶ τὸν νόστον τῶν ἐταίρων. Ἀλλὰ περὶ ἐκείνων, ὦ ἄριστε, ζημιὶ οἱ αὐτὸ ἀνευ τῆς χρείας τὸ ψεῦδος περὶ πολλοῦ τῆς ἀληθείας τίθενται ἡδόμενοι τῷ πράγματι καὶ ἐνδιατρίβοντες ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει ἀναγκαίᾳ. Τούτους οὖν ἐθέλω εἰδέναι τίνος ἀγαθοῦ τοῦτο ποιοῦσιν.

2. ΦΙΛ. Ἡ που κατανενόηκας ἤδη τινὰς τοιούτους, οἷς ἔμψυτος ἔρως οὗτός ἐστι πρὸς τὸ ψεῦδος;

ΤΥΧ. Καὶ μάλα πολλοὶ εἰσιν οἱ τοιοῦτοι.

ΦΙΛ. Τί δ' οὖν ἄλλο ἢ ἀνοίαν χρὴ αἰτίαν εἶναι αὐτοῖς φάναι τοῦ μὴ ἀληθῆ λέγειν, εἰ γὰρ τὸ χερίστων ἀντὶ τοῦ βελτίστου προαιροῦνται;

ΤΥΧ. Οὐδὲν τοῦτο· ἐπεὶ πολλοὺς ἂν ἐγὼ σοι δείξαιμι συνετοὺς τάλλα καὶ τὴν γνώμην θαυμαστοῦς οὐκ οἶδ' ὅπως ἐκλωκότας τούτῳ τῷ κακῷ καὶ φιλοψευδεῖς ὄντας, ὡς ἀνίσταί με, εἰ τοιοῦτοι ἄνδρες ἄριστοι τὰ πάντα θύμῳ χαίρουσιν αὐτούς τε καὶ τοὺς ἐντυχάνοντας ἐξαπατῶντες· ἐκείνους μὲν γὰρ τοὺς παλαιούς πρὸ ἐμοῦ σὲ χρὴ εἰδέναι, τὸν Ἡρόδοτον καὶ Κτησίαν τὸν Κνίδιον καὶ πρὸ τούτων τοὺς ποιητὰς καὶ τὸν Ὀμηρον αὐτὸν, ἀοιδίμους ἄνδρας, ἐγγράφῳ τῷ ψεύσματι κεχρημένους, ὡς μὴ μόνον ἐξαπατᾶν τοὺς τότε ἀκούοντας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μέχρι ἡμῶν διικνεῖσθαι τὸ ψεῦδος ἐκ διαδοχῆς ἐν καλλίστοις ἔπεσι καὶ μέτροις φυλαττόμενον. Ἐμοὶ γοῦν πολλάκις αἰδεῖσθαι ὑπὲρ αὐτῶν ἔπεισιν, ὅπῃ Οὐρανοῦ τομὴν καὶ Προμηθέως δεσμὰ διηγῶνται καὶ Γιγάντων ἐπανάστασιν καὶ τὴν ἐν Ἄδου πᾶσαν τραγωδίαν, καὶ ὡς δι' ἔρωτα ὁ Ζεὺς ταῦρος ἢ κύκνος ἐγένετο καὶ ὡς ἐκ γυναικὸς τις ἐς ὄρνεον ἢ ἐς ἄρκτον μετέπεσεν, ἐτι Πηγάσους καὶ Χιμαίρας καὶ Γοργόνας καὶ Κύκλωπας καὶ ὅσα τοιαῦτα, πάνυ ἀλλόκοτα καὶ τεράστια μυθία παίδων ψυχὰς κηλεῖν δυνάμενα ἐτι τὴν Μορμῶ καὶ τὴν Λάμειαν δεδιότων.

3. Καίτοι τὰ μὲν τῶν ποιητῶν ἴσως μέτρια, τὸ δὲ καὶ πόλεις ἤδη καὶ ἔθνη πολλὰ κοινῇ δημοσίᾳ ψεύδεσθαι πῶς οὐ γελοῖον; εἰ Κρήτες μὲν τοῦ Διὸς τάφον δεικνύοντες οὐκ αἰσχύνονται, Ἀθηναῖοι δὲ τὸν Ἐριχθόνιον ἐκ τῆς γῆς ἀναδοθῆναι φασὶ καὶ τοὺς πρώτους ἀνθρώπους ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀναφῦναι καθάπερ τὰ λάχανα, πολὺ σεμνότερον οὗτοι τῶν Θηβαίων, οἱ ἐξ ὄψεως ὀδόντων Σπαρτούς τινες ἀναβεβλαστηκέναι διηγῶνται. Ὅς δ' ἂν οὖν ταῦτα καταγελαστοῦ ὄντα μὴ οἴηται ἀληθῆ εἶναι, ἀλλ' ἐμφρόνως ἂν ἐξετάζων ταῦτα Κοροΐβου τινὸς ἢ Μαργίτου νομίζοι τὸ πείθεσθαι ἢ Τριπτόλεμον ἐλάσαι διὰ τοῦ ἀέρος ἐπὶ δρακόντων ὑποπτέρων

PHILOCLÉS. Multa sunt, Tychiade, quæ cogant homines quosdam mendacia dicere, utilitatis suæ respectu.

TYCH. Nihil hæc ad rem, neque de his ego rogabam, quotquot usus alicujus causa mentiuntur. Etenim venia hi potius, quidam eorum etiam laude digni sunt, qui vel hostes decipere, vel ad salutem tali remedio in malis usi sunt, qualia etiam Ulysses multa fecit, dum vel suam vitam redimeret, vel reditum sociorum. Verum de illis dico, vir optime, qui ipsum præter necessitatem mendacium longe veritati præponunt, eaque re delectantur, et nulla causa necessaria in ea versantur. De his scire velim ego, cui bono hoc faciant.

2. PHIL. Numquid jam cognovisti tales quosdam, quibus insitus sit hic amor mendacii?

TYCH. Et plurimi quidem sunt tales.

PHIL. Quid ergo aliud causæ illis esse, quam amentiam, dicendum est, quod verum non dicant, quando quod pessimum est pro optimo eligunt?

TYCH. Hoc nihil est; quandoquidem plurimos ego tibi ostenderim, prudentes alloquin et admirabili sapientia, nescio quomodo illo malo captos et mendaciorum studiosos, adeo ut male me habeat, si tales viri, optimi reliqua omnia, tamen gaudent seque et illos quibuscum sunt decipere. Illos enim antiquos prius, quam ego, tu noveris oportet, Herodotum, et Ctesiam Cnidium, et ante hos, poetas, Homerumque adeo ipsum, viros celeberrimos, scripto usos mendacio, adeo ut non modo qui tum erant auditores suos deceiverint, sed ad nos etiam mendacium successionem quadam verbis versibusque pulcherrimis commendatum pervenerit. Me quidem sæpe subit illorum vicem pudere, quum Cæli castrationem, et vincula Promethei enarrant, et seditionem Gigantum, et totam apud inferos tragœdiam, et ut propter amorem Jupiter sit taurus vel cygnus factus, et ut ex muliere in avem aliqua aut in ursam mutata sit: ad hæc Pegasos, et Chimæras, et Gorgones, et Cyclopes, et quæ sunt ex eo genere, absurdæ omnino et portentosæ fabellæ, puerulorum mentes mulcere aptæ, qui etiamnum Larvam Lamiamque metuunt.

3. Qanquam poetarum illa forte tolerabilia fuerint mendacia: quod vero jam civitates et gentes multæ communiter et publice mentiuntur, qui non ridiculum? si Cretenses Jovis sepulcrum ostendentes non erubescunt, Athenienses vero Erichthonium de terra exstitisse aiunt, primosque homines, olerum instar, de Attico solo enatos; multo hi quidem speciosius quam Thebani, qui de serpentis dentibus Spartos (sativos) quosdam germinasse narrant. Si quis vero hæc tam ridicula non putet vera esse, sed iis prudenter examinatis, Coræbi cujusdam aut Margitæ judicet credere vel Triptolemum per æra vectum alatis draconibus, vel Panem

ἢ Πάνα ἤκειν ἐξ Ἀρκαδίας σύμμαχον ἐς Μαραθῶνα ἢ Ὀρείθυϊαν ὑπὸ τοῦ Βορέου ἀναρπασθῆναι, ἀσεβὴς οὗτός γε καὶ ἀνόητος αὐτοῖς ἔδοξεν οὕτω προδήλοισι καὶ ἀληθεῖσι πράγμασιν ἀπιστῶν· ἐς τοσοῦτον ἐπικρατεῖ τό ψεύδος.

4. ΦΙΛ. Ἄλλ' οἱ μὲν ποιηταί, ὦ Τυχιάδῃ, καὶ αἱ πόλεις δὲ συγγνώμης τυγχάνοιεν ἂν, οἱ μὲν τὸ ἐκ τοῦ μύθου τερπνὸν ἐπαγωγότατον ὃν ἐγκαταμινύντες τῇ γραφῇ, οὐπὲρ μάλιστα δέονται πρὸς τοὺς ἀκροατάς, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Θηβαῖοι καὶ εἰ τινες ἄλλοι σεμνοτέρως ἀποφαίνονται τὰς πατρίδας ἐκ τῶν τοιούτων. Εἰ γοῦν τις ἀφελὸι τὰ μυθώδη ταῦτα ἐκ τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲν ἂν καλῶσαι λιμὴν τοὺς περιηγητάς αὐτῶν διαφθαρῆναι μὴδὲ ἀμισθί τῶν ξένων τάληθές ἀκούειν ἐθελήσάντων. Οἱ δὲ μὴδὲ μίσις ἕνεκα τοιαύτης αἰτίας ὁμῶς χαίροντες τῷ ψεύσματι παγγέλοιοι εἰκότως δοκοῖεν ἂν.

5. ΤΥΧ. Εὖ λέγεις· ἐγὼ γὰρ παρὰ Εὐκράτους ἤκω σοι τοῦ πάνυ πολλὰ τὰ ἀπίστα καὶ μυθώδη ἀκούσας, μᾶλλον δὲ μεταξὺ λεγομένων ἀπιῶν ὠρόμην οὐ φέρων τοῦ πράγματος τὴν ὑπερβολήν, ἀλλὰ με ὥσπερ αἱ Ἑρινεὺς ἐξήλασαν πολλὰ τεράστια καὶ ἀλλόκοτα διεξιόντος.

ΦΙΛ. Καίτοι, ὦ Τυχιάδῃ, ἀξιόπιστος ὁ Εὐκράτης ἐστὶ καὶ οὐδεὶς ἂν οὐδὲ πιστεύσειεν ὡς ἐκείνος οὕτω βαθὺν πῶγωνα καθεμμένος ἐξηκοντούτης ἀνῆρ, ἔτι καὶ φιλοσοφία ξυνὸν τὰ πολλὰ, ὑπομείνειεν ἂν καὶ ἄλλου τινὸς ψευδομένου ἀκούσαι παρὼν, οὐχ ὅπως αὐτός τι τομῆσαι τοιοῦτον.

ΤΥΧ. Οὐ γὰρ οἶσθα, ὦ ἑταῖρε, οἷα μὲν εἶπεν, ὅπως δὲ αὐτὰ ἐπιστάσαστο, ὡς δὲ καὶ ἐπὶ μυνυτο τοῖς πλείστοις παραστησάμενος τὰ παιδία, ὥστε με καὶ ἀποδιλέποντα ἐς αὐτὸν ποικίλα ἔννοεῖν, ἄρτι μὲν ὡς μεμῆνοι καὶ ἐξω εἶη τοῦ καθεστηκότος, ἄρτι δὲ ὡς γόνης ὢν ἔρα τοσοῦτον χρόνον ἐλελήθει με ὑπὸ τῇ λεοντῇ γελιόν τινα πίθηκον περιστέλλον· οὕτως ἀτοπα διηγείτο.

ΦΙΛ. Τίνα ταῦτα πρὸς τῆς Ἑστίας, ὦ Τυχιάδῃ; ἐθέλω γὰρ εἰδέναι ἥντινα τὴν ἀλαζονείαν ὑπὸ τηλικούτῳ τῷ πῶγωνι ἔσχεπεν.

6. ΤΥΧ. Εἴωθα μὲν καὶ ἄλλοτε, ὦ Φιλόκληις, φοιτᾶν πρὸς αὐτὸν, εἴ ποτε πολλὴν τὴν σχολὴν ἀγοίμην, τήμερον δὲ Λεοντίῳ συγγενέσθαι δεόμενος — ἑταῖρος δέ μοι, ὡς οἶσθα — ἀκούσας παρὰ τοῦ παιδὸς ὡς παρ' Εὐκράτην ἔωθεν ἀπελθοὶ νοσοῦντα ἐπισκεψόμενος, ἀμφοῖν ἕνεκα, ὡς καὶ τῷ Λεοντίῳ συγγενοίμην καχεῖνον ἴδοιμι — ἡγησάμην γὰρ ὡς νοσοῖ — παραγίνομαι πρὸς αὐτόν· εὗρισκω δὲ αὐτόθι τὸν μὲν Λεόντιον οὐκ ἔτι — ἐφθάκει γὰρ, ὡς ἔφασκεν, ὀλίγον προεξεληλυθώς — ἄλλους δὲ συγχούς, ἐν οἷς Κλεόδημος τε ἦν ὁ ἐκ τοῦ Περιπάτου καὶ Δεινόμαχος ὁ Στωϊκὸς καὶ Ἴων, οἶσθα τὸν ἐπὶ τοῖς Πλάτωνος λόγοις θαυμάζεσθαι ἀξιούντα ὡς μόνον ἀκριβοῦς κατανεσηκός· τὴν γνῶμην τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποφρητεῦσαι δυνάμενον. Ὁρᾷς οὖν ἀνδρας σοφίῃ, πανσόφους καὶ παναρέτους,

venisse ex Arcadia auxiliatum in Marathonem, vel raptam a Borea Orithyiam : ille impius et amens illis videri solet, qui manifestis adeo et veris rebus fidem neget. Eo usque mendacium invaluit.

4. PHIL. Sed poetæ, Tychiade, et civitates veniam fere consequantur : alteri suavitatem fabularum, quæ tantas habeat illecebras, suæ scriptiioni admiscentes, qua scilicet maxime ad auditores suos opus habent ; Athenienses vero ac Thebani, et si qui alii, augustiores talibus commentis reddunt patrias. Si quis enim tollat e Græcia fabulosa ista, nihil prohibuerit fame eorum monstratores perire, quum ne gralis quidem hospites audire verum velint. At qui nulla prorsus tali causa inducti tamen gaudent mendacio, illi merito videantur plane ridiculi.

5. TYCH. Recte istuc dicis. Ego enim ab Eucrate tibi adsum, nobili illo, ubi incredibilibus multis et fabulosis auditis, vel potius in media eorum enarratione discessi, qui ferre egressam modum licentiam non possem : sed tanquam Furia quædam me ejecerunt, illo portentosa multa et absurda enarrante.

PHIL. Atqui, Tychiade, fide dignus Eucrates est, neque quisquam temere crediderit illum, qui prolixam adeo barbam submiserit, hominem sexagenarium, ad hoc cum philosophia diu versatum, vel alium sustinere posse ut audiat se præsentem mentientem, nedum ut ipse tale quid audeat.

TYCH. Nempe nescis, sodalis, qualia dixerit, quomodo fidem illis facere studuerit, quomodo dejeraverit ad pleraque, pueros etiam suos per quorum caput juraret interponens, adeo ut vultu in illum defixio varia cogitarem ; modo quidem furere hominem et mente non constare ; modo impostorem esse ac tam diu me fugisse, qui leonina pelle simium tegeret ridiculum : adeo absurda narrabat.

PHIL. Quænam ista, per ego te Vestam rogo, Tychiade? volo enim scire quamnam sub tanta barba tegat vanitatem.

6. TYCH. Solebam etiam alias, Philocles, ventilare ad illum, si valde otiosus essem : hodie vero quum Leonticho convento mihi opus esset, qui meus, ut nosti, sodalis est, audissemque ex ejus puero, mane abiisse ad Eucratem, ut ægrotantem viseret ; utriusque rei causa, ut et Leontichum convenirem, et viderem ipsum, ignarus ægrotum esse, eo venio. Ac Leontichum quidem non amplius ibi invenio, qui paullo ante, uti ille dicebat, discessisset ; sed alios frequentes, in quibus et Cleodemus erat Peripateticus, et Stoicus Dinomachus, atque Ion ; nosti illum qui de Platonicis disputationibus admirationi esse postulat, tanquam qui solus accurate sententiam viri perciperit et aliis possit interpretari. Viden' quos tibi viros narrem sapientia omni et virtute præditos, quodque caput rei est, de una-

8 τὴν περ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἐξ ἐκάστης προαιρέσεως, αἰδεσίμους ἅπαντας καὶ μονονουχὶ φοβερούς τὴν πρόσψιν; Ἐτι καὶ ὁ ἰατρὸς Ἀντίγονος παρῆν κατὰ γρείαν, οἶμαι, τῆς νόσου ἐπικληθεὶς, καὶ ἔβον ἐδόκει ἥδη ἔχειν ὁ Εὐκράτης καὶ τὸ νόσημα τῶν συντρόφων ἦν τὸ ρεῦμα γὰρ ἐς τοὺς πόδας αὐτῶν κατεληλύθει. Καθέζεσθαι οὖν με παρ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης ὁ Εὐκράτης ἐπένευσεν ἡρέμα ἐγκλίνας τῇ φωνῇ ἐς τὸ ἀσθενικόν, ὁπότε εἶδέν με, καίτοι βοώντος αὐτοῦ καὶ διατεινομένου τι μεταξὺ εἰσίων ἐπήκουον. Κάγῳ μάλᾳ πεφυλαγμένως, μὴ ψάσαιμι τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ἀπολογησάμενος τὰ συνήθη ταῦτα, ὡς ἀγνοήσαιμι νοσοῦντα καὶ ὡς, ἐπεὶ ἔμαθον, δρομαῖος ἔλθοιμι, ἐκαθεζόμεν πλησίον.

7. Οἱ μὲν δὲ ἐτύγχανον ἥδη περὶ τοῦ νοσήματος τὰ μὲν ἥδη προειρηκότες, τὰ δὲ καὶ τότε διεζιόντες, ἔτι δὲ καὶ θεραπείας τινὰς ἕκαστος ὑποβάλλοντας· ὁ γοῦν Κλεόδημος, εἰ τοίνυν, φησί, τῇ ἀριστερᾷ τις ἀνελόμενος χαμόθεν τὸν ὀδόντα τῆς μυγαλῆς οὕτω φονευθείσης, ὡς προεῖπον, ἐνδύσειεν εἰς δέρμα λέοντος ἄρτι ἀποδαρέντος, εἴτα περιάψει περὶ τὰ σκέλη, αὐτίκα παύεται τὸ ἄλγημα. Οὐκ εἰς λέοντος, ἔφη ὁ Δεινόμαχος, ἐγὼ ἤκουσα, ἐλάφῳ δὲ θηλείᾳ ἔτι παρθένῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ τὸ πρᾶγμα οὕτω πιθανώτερον· ὥν γὰρ ἡ ἔλαφος καὶ ἔρρωται μάλιστα ἐκ τῶν ποδῶν. Καὶ ὁ λέων ἀλκιμος μὲν, καὶ τὸ λίπος αὐτοῦ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ καὶ αἱ τρίχες ἐκ τοῦ πώγωνος αἱ ὀρθαὶ μεγάλα δύναιντ' ἂν, εἴ τις ἐπίσταιτο αὐτοῖς χρῆσθαι μετὰ τῆς οἰκείας ἐπωδῆς ἐκαστῷ ποδῶν δὲ ἴσιν ἥιστα ἐπαγγέλλεται. Καὶ αὐτὸς, ἡ δ' ὁ Κλεόδημος, οὕτω πάλαι ἐγίνωσκον ἐλάφῳ χρῆναι τὸ δέρμα εἶναι, διότι ὥν ἔλαφος· ἑναγχοῦ δὲ Αἰβύς ἀνὴρ σοφὸς τὰ τοιαῦτα μετεδιδάξέ με εἰπὼν ὠκυτέρους εἶναι τῶν ἐλάφῳ τὸν λέοντα. Ἀμέλει, ἔφη, καὶ αἰροῦσιν αὐτὰς διώκοντες. Ἐπήνεσαν οἱ παρόντες ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Αἰβύου.

8. Ἐγὼ δὲ, Οἰεσθε γάρ, ἔφη, ἐπωδαῖς τισι τὰ τοιαῦτα παύεσθαι ἢ τοῖς ἐξωθεν παραρτήμασι τοῦ ακοῦ ἐνδον διατρίβοντας; Ἐγέλασαν ἐπὶ τῷ λόγῳ μου καὶ δῆλοι ἦσαν κατεγνώκοτες μου πολλὰν τὴν ἄνοιαν, ἐπεὶ μὴ ἐπισταίμην τὰ προδηλότατα καὶ περὶ ὧν ἂν οὐδεὶς φρονῶν ἀνέλπει μὴ οὐχὶ οὕτως ἔχειν. Ὁ μὲν τοι ἰατρὸς Ἀντίγονος ἐδόκει μοι ἡσῆσθαι τῇ ἐρωτήσει μου· πάλαι γὰρ ἡμελεῖτο, οἶμαι, βοηθεῖν ἀξίων τῷ Εὐκράτει μετὰ τῆς τέχνης οἶνου τε παραγγέλλων ἀπέχεσθαι καὶ λάχανα σιτεῖσθαι καὶ ὅλως ὑφαίρειν τοῦ τόνου. Ὁ γοῦν Κλεόδημος ὑπομειδῶν ἄμα, Τί λέγεις, ἔφη, ὦ Τυχιᾷδῃ; ἀπιστον εἶναι σοι δοκεῖ τὸ ἐκ τῶν τοιούτων γίγνεσθαι τινὰς ὠφελείας ἐς τὰ νοσήματα; Ἐμοιγε, ἦν δ' ἐγὼ, εἰ μὴ πάνυ τὴν ῥῖνα κορύζης μεστός εἴην, ὡς πιστεύσειν τὰ ἐξω καὶ μὲνδὲν κοινωνοῦντα τοῖς ἐνδοθεν ἐπεγείρουσι τὰ νοσήματα μετὰ ῥηματίων, ὡς φατε, καὶ γοητείας τινὸς ἐνεργεῖν καὶ τὴν ἴσιν ἐπιπέμπειν προσαρτώμενα. Τὸ δ' οὐκ ἂν γένοιτο, οὐδ' ἦν ἐς τοῦ Νεμείου λέοντος τὸ δέρμα ἐνδήση τις ἐκκαίδεκα μυγαλᾶς ὅλας· ἐγὼ γοῦν αὐτὸν τὸν λέοντα

quaque secta, venerabiles omnes ac tantum non aspectu ipso terribiles? Insuper vero aderat etiam Antigonus medicus, morbi causa, puto, advocatus. Ac jam mollius videbatur habere Eucrates, eratque familiaris illi morbus: defluxio enim iterum in pedes illi descenderat. Igitur assidere me apud se in lectulo jussit Eucrates, submissa paulum ad infirmitatem significandam voce, quum me vidisset, quanquam clamantem ipsum et contenta voce aliquid dicentem in ipso ingressu audiveram. Et ego summa cautione adhibita, ne forte pedes illius attingerem, excusatione illa vulgari prolata, me morbum ipsius ignorasse, audito autem, cursim advenisse, prope illum assedi.

7. Illi forte jam de morbo partim dixerant, partim adhuc disputabant; insuper etiam curationes unusquisque nonnullas subjiciebant. Nam Cleodemus, Si ergo, inquit, sinistra aliquis humi tollat dentem mustelæ, ita uti dixi infectæ, et in excoriati modo leonis pelle deliget, ac deinde circumponat cruribus; statim cessat dolor. Non leonina, inquit Dinomachus, audiavi equidem, sed cervæ virginis et nondum initæ: et probabilior sic res est; celere enim cerva et robustum maxime pedibus. Et leo fortis ille quidem, atque adeps illius et manus dextra et pili de barba recti multum valeant, si quis cum suo quodque carmine adhibere possit: pedum vero curationem minime promittit. Ipse quoque, inquit Cleodemus, ita olim censebam, cervæ oportere pellem esse, propterea quod velox cerva: sed nuper e Libya vir talium sapiens aliter me docuit, quum diceret velociores esse leones cervis. Nimirum, dicebat, capiunt illos etiam persecuti. Laudabant præsentibus Libyn, qui recte dixisset.

8. At ego, Putatis enim, dicebam, incantationibus quibusdam talia sedari, aut rebus extra appensis, quum tamen intus habitet malum? Riserunt in hoc sermone meo, ac manifestum erat condemnari ab illis multam meam incertiam, quoniam nescirem quæ essent manifestissima ac de quibus nemo sanus contradiceret, quasi non ita se haberent. Verumtamen Antigonus medicus videbatur delectari mea interrogatione: olim enim, puto, negligebatur, qui auxilium per artem suam afferre vellet Eucrati, et vino illum abstinere jubens, et vesci oleribus, et in universum de contentione remittere. Cleodemus ergo subridens, Quid ais, inquit, Tychiadæ? incredibile tibi videtur quasdam existere e talibus utilitates ad morbos? Mihi vero, inquam; nisi omnino pituita plenus mihi sit nasus, ut credam externa et quæ nihil communicent cum internis rebus morbos excitantibus, cum oculis quibusdam, ut dicitis, præstigiisque operari et sanationem, si appendantur, immittere. Enimvero hoc non contigerit, neque si quis in Nemeæ leonis pelle sedecim totas mustelas deliget. Ego enim

εἶδον πολλάκις χλωεύοντα ὑπ' ἀλγηδόνων ἐν δλοκλήρῳ τῷ αὐτοῦ δέρματι.

9. Πάνυ γάρ ἰδιώτης, ἔφη δ Δεινόμαχος, εἴ καὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἐμέλησέ σοι ἐκμαθεῖν ὄντινα τρόπον ὥφελει τοῖς νοσήμασι προσφερόμενα, καὶ μοι δοκεῖς οὐδὲ τὰ προφανέστατα ἀν παραδέξασθαι ταῦτα, τῶν ἐκ περιόδου πυρετῶν τὰς ἀποπομπὰς καὶ τῶν ἐρπετῶν τὰς καταθέξεις καὶ βουδῶνων ἰάσεις καὶ ἄλλα ὅποσα καὶ αἱ γρᾶς ἤδη ποιοῦσιν. Εἰ δὲ ἐκεῖνα γίνεσθαι ἀπαντα, τί δὴ ποτε οὐχὶ ταῦτα οἰήσῃ γίνεσθαι ὑπὸ τῶν ὁμοίων; Ἀπέραντα, ἦν δ' ἐγώ, συμπεραίνῃ, ὦ Δεινόμαχε, καὶ ἥλω, φασίν, ἐκκρούεις τὸν ἥλον οὐδὲ γὰρ ἀφ' ἧς ταῦτα δῆλα μετὰ τοιαύτης δυνάμεως γιγνόμενα. Ἦν γοῦν μὴ πείσης πρότερον ἐπάγων τῷ λόγῳ, διότι φύσιν ἔχει γίνεσθαι, τοῦ τε πυρετοῦ καὶ τοῦ οἰδήματος δεδιότος ἢ ὀνομα θεσπέσιον ἢ ῥῆσιν βαρβαρικὴν καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ βουδῶνος δραπετεύοντος, ἔτι σοι γράων μῦθοι τὰ λεγόμενά ἐστι.

10. Σὺ μοι δοκεῖς, ἦ δ' ὅς δ Δεινόμαχος, τὰ τοιαῦτα λέγων οὐδὲ θεοὺς εἶναι πιστεύειν εἰ γε μὴ οἶει τὰς ἰάσεις οἷόν τε εἶναι ὑπὸ ἱερῶν ὀνομάτων γίνεσθαι. Τοῦτο μὲν, ἦν δ' ἐγώ, μὴ λέγῃς, ὦ ἄριστε· κωλύει γὰρ οὐδὲν καὶ θεῶν ὄντων ὅμως τὰ τοιαῦτα ψευδῇ εἶναι. Ἐγὼ δὲ καὶ θεοὺς σέβω καὶ ἰάσεις αὐτῶν ὁρῶ καὶ αὐτοὶ ποιοῦσι τοὺς κάμνοντας ὑπὸ φαρμάκων καὶ ἱατρικῆς ἀνίσταντες· ὁ γοῦν Ἀσκληπιὸς αὐτὸς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἦντα φάρμακα πᾶντοντες ἐθεράπευον τοὺς νοσοῦντας, οὐ λέοντας καὶ μυγαλᾶς περιάπτοντες.

11. Ἐὰ τοῦτον, ἔφη δ' Ἴων, ἐγὼ δὲ ὑμῖν θαυμάσιόν τι διηγῆσομαι. Ἦν μὲν ἐγὼ μειράκιον ἔτι ἀμφοῖ τα τετραρακάδεκα ἔτη σχεδόν· ἦκε δὲ τις ἀγγέλλων τῷ πατρὶ Μίδαν τὸν ἀμπελουργόν, ἐρρωμένον ἐς τὰ ἄλλα οἰκέτην καὶ ἐργατικόν, ἀμφοῖ πλῆθουσιν ἀγορὰν ὑπὸ ἐχιδνῆς δηχθέντα κείσθαι ἤδη σεσηπότα τὸ σκέλος· ἀναδοῦντι γὰρ αὐτῷ τὰ κλήματα καὶ ταῖς χάραξιν περιπλέκοντι προσεργύσαν τὸ θηρίον δακεῖν κατὰ τὸν μέγαν δάκτυλον, καὶ τὸ μὲν φθάσαι καὶ καταδύνασθαι αὐτοῖς ἐς τὸν φωλεόν, τὸν δὲ οἰμώζειν ἀπολλύμενον ὑπ' ἀλγηδόνων. Ταῦτά τε οὖν ἀπηγγέλλετο καὶ τὸν Μίδαν ἐωρῶμεν αὐτὸν ἐπὶ σκίμποδος ὑπὸ τῶν ὁμοδούλων προσκομιζόμενον, δλον ὥδῃκότα, πελιδνόν, μυδῶντα, τὴν ἐπιφάνειαν ὀλίγον ἔτι ἐμπνέοντα. Αελυπημένῳ δὲ τῷ πατρὶ τῶν φίλων τις παρῶν, Θάρρει, ἔφη, ἐγὼ γάρ σοι ἄνδρα Βαβυλώνιον τῶν Χαλδαίων, ὡς φασιν, αὐτίκα μέτειμι, ὅς ἰάσεται τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἵνα μὴ διατρίβω λέγων, ἦκεν δ Βαβυλώνιος καὶ ἀνέστησε τὸν Μίδαν ἐπωδῇ τινι ἐξελάσας τὸν ἴον ἐκ τοῦ σώματος, ἔτι καὶ προσαναρτήσας τῷ ποδὶ τεθνηκυίας παρθένου λίθον ἀπὸ τῆς στῆλης ἐκκόψας. Καὶ τοῦτο μὲν ἴσως μέτριον καίτοι δ Μίδας αὐτὸς ἀράμενος τὸν σκίμποδα, ἐφ' οὗ ἐκεκόμιστο, φῆγετο ἐς τὸν ἀγρὸν ἀπίων. Τοσοῦτον ἡ ἐπωδὴ ἐδυνήθη καὶ ὁ στηλῆτης ἐκεῖνος λίθος.

12. Ὁ δὲ καὶ ἄλλα ἐποίησε θεσπέσια ὡς ἀληθῶς· ἐς τὸν ἀγρὸν γὰρ ἐλθὼν εὗθεν ἐπειπὼν ἱερατικὰ τινα ἐκ

leonem ipsum sæpe claudicantem præ doloribus in integra sua pelle vidi.

9. Omnino nimirum idiota es, ait Dinomachus, neque talia discere curasti, quemadmodum morbis adhibita, pro sint : ac videris mihi ne manifestissima quidem ista recipere, febrium intermittentium depulsiones, et serpentium mulcedines, et tumorum inguinalium sanationes, et reliqua quæ jam vetulæ faciunt. Si vero illa fiant omnia, quidni et ista putabis fieri a similibus? Ea quæ non consequuntur, inquam, concludis, Dinomache, et clavo, quod aiunt, clavum ejicis : neque enim quæ dicis, ea tali potentia fieri manifestum est. Nisi enim prius eo conversa disputatione persuaseris quomodo fieri ista ex naturali lege possint, metuentes febri aut tumore vel divinum nomen vel sermonem barbaricum, et propterea de inguinibus aufugiente; adhuc quæ dicis aniles sunt fabulæ.

10. Videris tu mihi, ait Dinomachus, talia qui dicas, neque deos credere, si quidem non putas fieri posse ut per divina nomina sanationes contingant. Illud quidem, inquam, noli dicere, vir optime : nihil enim prohibet, etiam si sunt dii, tamen talia esse mendacia. Ego vero et colo deos, et curationes illorum video, et quæ bene faciant laborantibus, quos medicamentorum et medicinæ opera restituant. Æsculapius enim ipse ejusque filii medicamentis bonis miscendis sanabant ægrotos, non leonibus mustelisque alligandis.

11. Omitte istum, inquit Ion : ego vero mirabile quiddam vobis enarrabo. Adolescentulus eram circa quattuor et decem fere annos : venit autem aliquis patri nuncians, Midam vitore, robustum cetera servum et labori intentum, eo fere tempore quo forum mane frequentari solet, a serpente morsum, jacere jam putrescente crure : deliganti enim palmitem et palis applicanti, adrepentem viperam morsu appetiisse pollicem, ac subito suam rursus cavernam subiisse : illum vero plorare, qui periret doloribus. Hac igitur nunciabantur : ac Midam videbamus ipsum in grabato afferri a conservis, totum tumoribus inflatum, luridum, putrescentem jam, et, quod oculis cernebas, ægre adhuc spirantem. Tristi autem patri amicorum aliquis, qui forte aderat, Bono es animo, inquit; ego enim tibi Babylonium hominem, de Chaldaeis quos vocant, statim arcesso, qui sanabit hominem. Et ne moras narrandi faciam, venit Babylonius; restituit Midam, carmine quodam ejecto de corpore veneno, quum alligasset insuper pedi illius lapidem, quem de columella sepulcrali virginis defunctæ exciderat. Atque hoc fortassis mediocre videatur : quanquam ipse Midas, sublato in quo portatus fuerat grabato, discedens rus abiit. Tantum carmen illud valuit et ille lapis de sepulcro.

12. At ille alia quoque patravit vere divina. In prædium enim quum abisset, mane, pronuntiatis ex veteri libro

βίβλου παλαιᾶς ὀνόματα ἑπτὰ, θείῳ καὶ δαδὶ καθαγνίσας τὸν τόπον περιελθὼν ἐς τρεῖς, ἐξήλασεν ὅσα ἦν ἔρπετά ἐντὸς τῶν ὄρων. Ἦκον οὖν ὥσπερ ἐλκόμενοι πρὸς τὴν ἐπωδὴν ὄφεις πολλοὶ καὶ ἀσπίδες καὶ ἐχιδναὶ καὶ κερᾶσται καὶ ἄκοντία φρῦνοί τε καὶ φύσαιοι, ἐλείπετο δὲ εἰς δράκων παλαιὸς ὑπὸ γήρωι, οἶμαι, ἐξερπύσαι μὴ δυνάμενος παρακούσας τοῦ προστάγματος· ὁ δὲ μάγος οὐκ ἔφη παρῆναι ἀπαντας, ἀλλ' ἓνα τινὰ τῶν ὄρων τὸν νεώτατον χειροτονήσας πρεσβευτὴν ἐπεμψεν ἐπὶ τὸν δράκοντα, καὶ μετὰ μικρὸν ἔχε χεῖρας. Ἐπεὶ δὲ συνηλίσθησαν, ἐνεφύσησε μὲν αὐτὰ ὁ Βαθυλῶνιος, τὰ δὲ αὐτίκα μάλα κατεκαύθη ἀπαντα ὑπὸ τοῦ φουσμήματι, ἡμεῖς δὲ ἰθαυμάζομεν.

13. Εἰπέ μοι, ὦ Ἴων, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ ὄφεις ὁ πρεσβευτὴς ὁ νέος ἄρα καὶ ἔχειραγώγει τὸν δράκοντα ἤδη, ὡς φῆς, γεγρακότα, ἡ σκίπωνα ἔχων ἐκείνος ἐπεστηρίζετο; Σὺ μὲν παίζεις, ἔφη ὁ Κλεόδομος, ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπιστότερος ὢν σου πάσαι τὰ τοιαῦτα — ὥμην γὰρ οὐδενὶ λόγῳ δυνατόν γίνεσθαι ἂν αὐτὰ πιστεῦσαι — ὅμως ὅτε τὸ πρῶτον εἶδον πετόμενον τὸν ξένον τὸν βάρβαρον — ἐξ Ὑπερβόρεον δὲ ἦν, ὡς ἔφασκεν — ἐπιστευσά καὶ ἐνικήθην ἐπὶ πολὺ ἀντιστρώων. Τί γὰρ ἔδει ποιεῖν αὐτὸν ὄρῳ τὰ διὰ τοῦ ἀέρος φερόμενον ἡμέρας οὔσης καὶ ἐφ' ὕδατος βαδίζοντα καὶ διὰ πυρὸς διεξιόντα καὶ σκολῇ καὶ βάθῃ; Σὺ ταῦτα, ἦν δ' ἐγώ, εἶδες, τὸν Ὑπερβόρεον ἄνδρα πετόμενον ἢ ἐπὶ τοῦ ὕδατος βεβηκότα; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, ὑποδεδεμένον γε καρβατίνας, οἷα μάλιστα ἐκείνοι ὑποδοῦνται. Τὰ μὲν γὰρ σμικρὰ ταῦτα τί χροὶ καὶ λέγειν, ὅσα ἐπεδείκνυτο ἔρωτας ἐπιπέμπων καὶ δαίμονας ἀνάγων καὶ νεκροὺς εἰώλους ἀνακαλῶν καὶ τὴν Ἑκάτην αὐτὴν ἐναργῇ παριστάς καὶ τὴν Σελήνην κατασπῶν;

14. Ἐγὼ γοῦν διηγήσομαι ὑμῖν ἃ εἶδον γεγόμενα ὑπ' αὐτοῦ ἐν Γλαυκίῳ τοῦ Ἀλεξικλέους· ἄρτι γὰρ ὁ Γλαυκίας τοῦ πατρὸς ἀποθανόντος παραλαβὼν τὴν οὐσίαν ἡράσθη Χρυσίδος τῆς Δημαινέτου θυγατρὸς, ἐμοὶ δὲ διδασκάλῳ ἐχρήτο πρὸς τοὺς λόγους, καὶ εἰ γε μὴ ὁ ἔρως ἐκείνος ἀπασχόλησεν αὐτὸν, ἀπαντα ἂν ᾔδῃ τὰ τοῦ Περιπάτου ἡπίστατο, ὅς καὶ ὀκτωκαιδεκαέτης ὢν ἀνέλυε καὶ τὴν φυσικὴν ἀχροσίαν μετεληλύθει εἰς τέλος· ἀμυχανῶν δὲ ὅμως τῷ ἔρωτι μνησέ μοι τὸ πᾶν. Ἐγὼ δὲ ὥσπερ εἰκὸς ἦν διδάσκαλον ὄντα, τὸν Ὑπερβόρεον ἐκείνον μάγον ἄγω πρὸς αὐτὸν ἐπὶ μναῖς τέτταρσι μὲν τὸ παραυτίκα — ἔδει γὰρ προτελεῖσαι τὴν πρὸς τὰς οὐσίας — ἐκκαίδεκα δὲ, εἰ τόχοι τῆς Χρυσίδος. Ὁ δὲ αὐξομένην τηρήσας τὴν σελήνην — τότε γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰ τοιαῦτα τελεσιουργεῖται — βόθρον τε ὀρυζόμενος ἐν αἰθρῇ τινὶ τῆς οἰκίας περὶ μέσας νύκτας ἀνεκάλεσεν ἡμῖν πρῶτον μὲν τὸν Ἀλεξικλέα τὸν πατέρα τοῦ Γλαυκίου πρὸ ἑπτὰ μηνῶν τεθνεῖτα· ἡγανάκτει δὲ ὁ γέρων ἐπὶ τοῦ ἔρωτι καὶ ὠργίζετο, τὰ τελευτάα δὲ ὅμως ἐπῆκεν αὐτῷ ἔρᾳ. Μετὰ δὲ τὴν Ἑκάτην τε ἀνίγαγεν ἐπαγομένην τὸν Κέρβερον καὶ τὴν Σελήνην κατέσπασε πολύμορφον τὴν θέαμα καὶ ἄλλοτε ἄλλοιόν τι φανταζόμε-

sanctis septem nominibus, loco per sulphur et facem tribus circuitibus lustrato, quotquot intra fines illos fuerant serpentes eiecit. Veniebant igitur velut tracti ad incantationem angues multi et aspidēs, et viperæ, ac cerastæ, et jaculi, et rubetæ ac bufones: remanserat autem draco unus vetulus, qui præ senio, arbitror, non poterat erepere, ac propterea dicto audiens non fuerat. At magus negabat omnes adesse, atque unum serpentium minimum natu electum legatum misit ad draconem. Et venit paullo post iste etiam. Quum vero congregati essent, afflavit illos Babylonius: at illi confestim ab illo ipso flatu, nobis admirantibus, combusti sunt.

13. Dic mihi, Ion, dicebam ego, serpens ille legatus, junior, numquid manu ducebat draconem jam vetulum, ut dicebas, an ille scipione nixus ingrediebatur? Tu quidem ludis, Cleodemus ait: ego vero et ipse magis etiam quam tu incredulus circa talia quum essem (fieri enim nullo modo posse putabam ut ea crederem), tamen, ut primum volantem vidi peregrinum, barbarum illum (erat autem, ut dicebat, ex Hyperboreis), credidi, et diu reluctatus tandem sum evictus. Quid enim facerem, qui viderem illum, sudo die, per aerem ferri, super aqua incedere, per ignem transire otiose et gradatim? Tu hæc, inquam ego, vidisti, Hyperboreum hominem volare, aut super aqua incedere? Ego vero, inquit, calceatum quidem crudo corio, ut plerumque illi calceantur. Nam parva illa quid dicere opus est, quæ ostendit immittendis amoribus, dæmonibus ciendis, mortuis veteribus revocandis in vitam, ipsa Hecate manifesto sistenda, ac detrahenda Luna?

14. Quin ego enarrabo vobis quæ vidi ab eo fieri apud Glauciam Alexicliis. Glaucias enim quum patre vix mortuo adisset hereditatem, amore captus est Chrysidis Demæneti filiæ: me autem philosophiæ tum magistro utebatur; ac nisi amor illum iste detinuisset, omnia jam Peripateticæ scholæ placita didicisset, qui duodeviginti annorum adolescens jam analysi uteretur, et acroamaticos de natura libros ad finem usque pertractasset. Attamen consilii circa suum amorem inops, omnia mihi indicat. Ego vero, quod magistrum decebat, Hyperboreum illum magum ad eum deduco, quattuor in præsens minarum mercede interposita (oportebat enim statim numerare aliquid ad sacrificia), sedecim vero, si frui daretur Chryside. Ille vero plenam quum servasset lunam (tum enim plerumque talia sacra peraguntur), fossa in subdivali domus depressa, circa mediam noctem evocavit nobis primo quidem Alexiclem, patrem Glauciæ, ante menses septem defunctum. Graviter autem ferebat senex amorem, atque irascebatur; denique vero amare illi permisit tamen. Postea autem Hecaten evocavit, quæ Cerberum secum duceret, et Lunam detraxit, multiforme spectaculum, mutantemque præ se speciem fe-

νον· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον γυναικίαν μορφήν ἐπεδείκνυτο, εἴτα βοῦς ἐγένετο πάγκαλος, εἴτα σχύλαξ ἐφάνετο. Τέλος δ' οὖν ὁ Ὑπερβόρεος ἐκ πηλοῦ ἐρώτιόν τι ἀναπλάσας, Ἄπιθι, ἔφη, καὶ ἄγε Χρυσίδα. Καὶ ὁ μὲν πηλὸς ἐξέπτато, καὶ μετὰ μικρὸν δὲ ἐπίστη κόπτουσα τὴν θύραν ἐκείνην καὶ εἰσελθοῦσα περιβάλλει τὸν Γλαυκίαν ὡς ἂν ἐμμανέστατα ἐρώσα καὶ συνῆν ἄχρι δὴ ἀλεκτρυόνων ἠκούσαμεν ἁδόντων. Τότε δὴ ἡ τε Σελήνη ἀνέπτато ἐς τὸν οὐρανὸν καὶ ἡ Ἑκάτη ἐδῶ κατὰ τῆς γῆς καὶ τὰ ἄλλα φάσματα ἠφανίσθη καὶ τὴν Χρυσίδα ἐξεπέμψαμεν περὶ αὐτὸ που σχεδὸν τὸ λυκαυγές.

15. Εἰ ταῦτα εἶδες, ὦ Τυριάδῃ, οὐκ ἂν εἴ τι ἠπίστησας εἶναι πολλὰ ἐν ταῖς ἐπωδαῖς χρήσιμα. Εὖ λέγεις, ἦν δ' ἐγὼ· ἐπίστευον γὰρ ἂν, εἰ γε εἶδον αὐτὰ, νῦν δὲ συγγνώμη, ὦμαι, εἰ μὴ τὰ ὅμοια ὑμῖν οὐδερκεῖν ἔχω. Πλὴν ἀλλ' οἶδ' αὖ γὰρ τὴν Χρυσίδα, ἣν λέγεις, ἐραστὴν γυναικίαν καὶ πρόχειρον· οὐχ ὥρῳ δὲ τίνος ἐνεκα ἐδεήθητε ἐπ' αὐτὴν τοῦ πηλίνου πρεσβευτοῦ καὶ μάγου τοῦ ἐξ Ὑπερβορέων καὶ Σελήνης αὐτῆς, ἣν εἴκοσι δραχμῶν ἀγαγεῖν ἐς Ὑπερβόρεους δυνατὸν ἦν. Πάνυ γὰρ ἐνδίδωσι πρὸς ταύτην τὴν ἐπωδὴν ἡ γυνὴ καὶ τὸ ἐναντίον τοῖς φάσμασι πέπονθεν· ἐκείνα μὲν γὰρ ἦν φόρον ἀκούσῃ χαλκοῦ ἢ σιδήρου, πέφυγε — καὶ ταῦτα γὰρ ὑμεῖς φατε — αὕτη δὲ, ἂν ἀργυρίον που φορῇ, ἔρχεται πρὸς τὸν ἥχον. Ἄλλως τε καὶ θαυμάζω αὐτοῦ τοῦ μάγου, εἰ δυνάμενος αὐτὸς ἐραστῆναι πρὸς τῶν πλουσιωτάτων γυναικῶν καὶ τάλαντα διαπὰρ αὐτῶν λαμβάνειν, ὁ δὲ τεττάρων μῶν πάνυ σμικρολόγος ὢν Γλαυκίαν ἐπέραστον ἐργάζεται. Γελοῖα ποιεῖς, ἔφη ὁ Ἴων, ἀπιστῶν ἅπασιν.

16. Ἐγὼ γοῦν ἡδέως ἂν ἐροίμην σε, τί περὶ τούτων φῆς ὅσοι τοὺς δαιμονῶντας ἀπαλλάττουσι τῶν δαιμάτων οὕτω σαφῶς ἐξάδοντες καὶ τὰ φάσματα. Καὶ ταῦτα οὐκ ἐμὲ χρὴ λέγειν, ἀλλὰ πάντες ἴσασι τὸν Σύρον τὸν ἐκ τῆς Παλαιστίνης, τὸν ἐπὶ τούτων σοφιστὴν, ὅσους παραλαβὼν καταπίπτοντας πρὸς τὴν σελήνην καὶ τῷ ὀφθαλμῷ διαστρέφοντας καὶ ἀπρὸς τιμιπλαμένους τὸ στόμα ὁμῶς ἀνίστησι καὶ ἀποπέμπει ἀρτίους ἐπὶ μισθῷ μεγάλῳ ἀπαλλάξας τῶν δεινῶν· ἐπειδὴν γὰρ ἐπιστῇ κειμένοις καὶ ἔρῃται ὅθεν εἰσεληλύθασιν εἰς τὸ σῶμα, ὁ μὲν νοσῶν αὐτὸς σιωπᾷ, ὁ δαίμων δὲ ἀποκρίνεται ἑλληνίζων ἢ βαρβαρίζων ἢ ὅθεν ἂν αὐτὸς ἦ ὅπως τε καὶ ὅθεν ἐπῆλθεν ἐς τὸν ἄνθρωπον· ὁ δὲ ὄρκους ἐπάγων, εἰ δὲ μὴ πεισθῇ, καὶ ἀπειλῶν ἐξελαύνει τὸν δαίμονα. Ἐγὼ γοῦν καὶ εἶδον ἐξίοντα μέλανα καὶ καπνώδη τὴν χοροῖαν. Οὐ μέγα, ἦν δ' ἐγὼ, τὰ τοιαῦτά σε ὄραν, ὦ Ἴων, ᾧ γε καὶ αἱ ἰδέαι αὐταὶ φαίνονται, ἃς ὁ πατὴρ ὑμῶν Πλάτων δείκνυσιν, ἀμαυρόν τι θέαμα ὡς πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀμβλυώττοντας.

17. Μόνος γὰρ Ἴων, ἔφη ὁ Εὐκράτης, τὰ τοιαῦτα εἶδεν, οὐχὶ δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ δαίμοσιν ἐντετυχέασιν οἱ μὲν νυκτωρ, οἱ δὲ μεθ' ἡμέραν; ἐγὼ δὲ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ μυριάκις ἤδη τὰ τοιαῦτα τεύεσθαι καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐταραττόμην πρὸς αὐτὰ, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ ἔθους οὐδέν

rens : primo quidem muliebrem formam ostendebat; tum bos fiebat pulcherrima; deinde catella videbatur. Tandem Hyperboreus de luto quum finxisset parvulum Cupidinem, Abi, inquit, et adduc Chrysidem! Avolat lutum, neque ita multo post astitit illa pulsans januam; et ingressa Glauciam amplectitur, ut quæ ad summum furorem usque amaret hominem, fuitque cum illo usque dum gallorum cantum audiremus. Tunc nempe Luna evolavit in cælum, et terram Hecate subiit, et reliqua spectra evanuerunt, et emisimus, circa ipsum fere diluculum, Chrysidem.

15. Hæc si vidisses, Tychiade, non amplius fidem negares dicentibus esse multa in incantationibus utilia. Recte, inquam, mones : crederem enim, ea si vidissem; nunc autem venia, puto, parata est, si non ita acute ut vos videre talia possum. Verum enim vero (novi enim Chrysidem quam dicis, amatricem mulierem, facilemque et promptam) non video quam ob causam opus habueritis legato ad illam luteo, et mago ex Hyperboreis, ipsaque adeo Luna; quam viginti drachmis ad ipsos abducere licebat Hyperboreos. Nam tali carmini cedit mulier illa, et contrario spectris ingenio est : quæ si strepitum audiant æris aut ferri, fugiunt (nempe et hæc vos dicitis); verum illa argentum si qua tinniat, venit ad sonum. Alioquin ipsum quoque magum miror, si, quum possit ipse amari a ditissimis mulieribus et solida ab illis talenta accipere, pro quattuor minis sordidus homo Glauciam reddit amabilem. Ridicule facis, inquit Ion, qui fidem neges omnibus.

16. Ego lubens interrogaverim te, de illis quid sentias, qui dæmoniacos liberant terroribus, aperte adeo ipsa quoque spectra excantantes. Et hæc me dicere nihil opus est; sed norunt omnes Syrum illum e Palestina, talium curationum sophistam, quot ille traditos sibi cadentes ad lunam, distorquentes oculos, spuma os repletum habentes, tamen suscitât, et sanos dimittit magna mercede liberatos malis. Quando enim astat jacentibus, et interrogat unde intraverint illi in corpus, ipse quidem tacet ægrotus; respondet vero dæmon græce vel barbare, aut undecumque sit ipse, quomodo et unde venerit in hominem : tum iste adjuratione et, si non pareat, minis dæmonem expellit. Atque ego vidi etiam exeuntem unum nigro colore et fumoso. Non erat magnum, inquam, talia te videre, Ion, cui ipsæ etiam ideæ appareant, quas Plato, pater vester, ostendit, evanidum ac tenue spectaculum nobis qui cæcutimus.

17. Nempe solus talia, Eucrates inquit, vidit Ion? nonne etiam alii multi inciderunt in dæmones, noctu partim, partim interdium? ego vero non semel, sed decies millies jam vidi talia. Ac primo quidem ad ea perterrebar : jam vero ob consuetudinem inusitatum nihil videre mihi videor, et

τι παράλογον δρᾶν μοι δοκῶ, καὶ νῦν μάλιστα ἐξ οὗ μοι τὸν δακτύλιον ὁ Ἄραψ ἔδωκε σιδήρου τοῦ ἐκ τῶν σταυρῶν πεποιημένον καὶ τὴν ἐπωδὴν ἐδίδαξε τὴν πολυώνυμον, ἐκτὸς εἰ μὴ καὶ μοι ἀπιστήσεις, ὦ Τυχιάδῃ. Καὶ πῶς ἂν, ἦν δ' ἐγὼ, ἀπιστήσαιμι Εὐκράτει τῷ Δεινῶνος σοφῷ ἀνδρὶ καὶ μάλιστα ἐλευθερίως τὰ δοκοῦντά οἱ λέγοντι οἴκοι παρ' αὐτῷ ἐπ' ἐξουσίας;

18. Τὸ γοῦν περὶ τοῦ ἀνδριάντος, ἧ δ' ὅς δ' Εὐκράτης, ἅπασι τοῖς ἐπὶ τῆς οἰκίας ὅσαι νύκτες φαινόμενον καὶ παισὶ καὶ νεανίαις καὶ γέροισι τοῦτο οὐ παρ' ἐμοῦ μόνον ἀκούσεις ἂν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀπάντων. Ποίου, ἦν δ' ἐγὼ, ἀνδριάντος; Οὐχ' ἐόρακας, ἔφη, εἰσιὼν ἐν τῇ αὐλῇ ἐστηκότα πάγκαλον ἀνδριάντα, Δημητρίου ἔργον τοῦ ἀνθρωποποιοῦ; Μῶν τὸν διασκευόντα, ἦν δ' ἐγὼ, φῆς τὸν ἐπικεκυρότα κατὰ τὸ σχῆμα τῆς ἀφέσεως, ἀπεστραμμένον εἰς τὴν διακοφόν, ἡρέμα ὀκλαζόντα τῷ ἑτέρῳ, εἰκότα ξυναναστησόμενῳ μετὰ τῆς βοῆς; Οὐκ ἐκείνον, ἧ δ' ὅς, ἐπεὶ τῶν Μῦρωνος ἔργων ἐν καὶ τοῦτο ἔστιν ὁ διακοβόλος, ὃν λέγεις· οὐδὲ τὸν παρ' αὐτὸν φημι, τὸν διαδοῦμενον τὴν κεφαλὴν τῇ ταινίᾳ, τὸν καλὸν, Πολυκλείτου γὰρ τοῦτο ἔργον. Ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ εἰσιόντων ἄφες, ἐν οἷς καὶ τὰ Κριτίου καὶ Νησιώτου πλάσματα ἔστηκεν, οἱ τυραννοκτόνοι. Σὺ δὲ εἴ τινα παρὰ τὸ ὕδωρ τὸ ἐπιρρέον εἶδες προγάζτορα, φαλάντιαν, ἡμίγυμνον τὴν ἀναβολὴν, ἡμενωμένον τοῦ πύγωνος τὰς τρίχας ἐνίας, ἐπίσημον τὰς φλέβας, αὐτοανθρώπων ὁμοιον, ἐκείνον λέγω, Πέλλιχον ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς εἶναι δοκεῖ.

19. Νῆ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, εἰδὼν τινα ἐπὶ τὰ δεξιὰ τοῦ Κρόνου ταινίας καὶ στεφάνους ξηροὺς ἔχοντα, κεχρυσωμένον πετάλοις τὸ στῆθος. Ἐγὼ δὲ, ὁ Εὐκράτης ἔφη, ἐκείνα ἐχρύσωσα, ὅποτε μ' ἱάσατο διὰ τρίτης ὑπὸ τοῦ ἡπιάλου ἀπολλύμενον. Ἦν γὰρ καὶ ἱατρός, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ βελτιστος οὗτος Πέλλιχος; Ἔστι, καὶ μὴ σκῶπτε, ἧ δ' ὅς ὁ Εὐκράτης, ἧ σε οὐκ εἰς μακρὰν μέτεισιν ὁ ἀνὴρ· οἶδα ἐγὼ ὅσον δύναται οὗτος ὁ ὑπὸ σοῦ γελωμένος ἀνδριάς. Ἦ οὐ νομίζεις τοῦ αὐτοῦ εἶναι καὶ ἐπιπέμπειν ἡπιάλους οἷς ἂν ἐθέλοι, εἴ γε καὶ ἀποπέμπειν δυνατὸν αὐτῷ; Ἰλεως, ἦν δ' ἐγὼ, ἔστω ὁ ἀνδριάς καὶ ἡπιος οὕτως ἀνδρείος ὢν. Τί δ' οὖν καὶ ἄλλο ποιοῦντα ὁρᾶτε αὐτὸν ἅπαντες οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ; Ἐπειδὴν τάχιστα, ἔφη, νῦξ γένηται, ὁ δὲ καταβὰς ἀπὸ τῆς βάσεως, ἐφ' ἧ ἔστηκε, περιεῖσιν ἐν κύκλῳ τὴν οἰκίαν καὶ πάντες ἐντυγχανοῦσιν αὐτῷ ἐνίοτε καὶ ἄροντι, καὶ οὐκ ἔστιν ὄντινα ἡδίκησεν· ἐκτρέπεσθαι γὰρ χρὴ μόνον· ὁ δὲ παρέργεται μηδὲν ἐνοχλήσας τοὺς ἰδόντας. Καὶ μὴν καὶ λουεῖται τὰ πολλὰ καὶ παίζει δι' ὅλης τῆς νυκτός, ὥστε ἀκούειν τοῦ ὕδατος ψοφοῦντος. Ὅρα τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, μὴ οὐχὶ Πέλλιχος ὁ ἀνδριάς, ἀλλὰ Τάλως ὁ Κρής ὁ τοῦ Μίνως ἦ· καὶ γὰρ ἐκεῖνος χαλκοῦς τις ἦν τῆς Κρήτης περίπολος. Εἰ δὲ μὴ χαλκοῦ, ὦ Εὐκράτες, ἀλλὰ ξύλου ἐπεποιήτο, οὐδὲν αὐτὸν ἐκώλυεν οὐ Δημητρίου ἔργον εἶναι, ἀλλὰ τῶν Δαιδάλου τεχνημάτων· δραπετεύει γοῦν, ὡς φῆς, ἀπὸ τῆς βάσεως καὶ οὗτος.

nunc maxime, a quo tempore anulum hunc mihi dedit Arabs, de ferro patibulorum factum, et carmen me multorum nomen docuit; nisi forte nec mihi credis, Tychiade. Et quomodo, inquam, non credam Eucrati Dinonis filio, sapientissimo viro, et libere quæ sibi videantur et cum auctoritate domi suæ dicenti?

18. Illud enim de statua, inquit Eucrates, quod domesticis omnibus quot noctibus apparet, et pueris, et adolescentibus, et senibus, illud igitur non ex me solo audias, sed ex nostris omnibus. De qua, inquam, statua? Non vidisti, inquit, ingrediens, in aula stans signum pulcherrimum, Demetrii opus statuarum humanarum artificis? Num discum jaculantem dicis, inquam, incurvantem se ad habitum emittentis, reflexo vultu ad eam quæ discum attulit, paulum submisso genu altero, ut in ipso statim jactu surrecturus una videatur? Non, inquit, illud, quandoquidem Myronis operum et ipsum est, discobolus quem dicis. Neque illum juxta stantem dico, tænia redimitum caput, pulchrum; istud enim Polycleti opus. Sed omitte quæ sunt ad dextram introeuntium, in quibus Critii et Nesiotæ opera stant, tyrannorum interfectores. Tu vero si quam vidisti statuam ad influentem aquam, ventre prominulo, calvam, seminudam amictu, cujus barbæ pilos aliquot ventus videtur jactare, insignes habentem venas, exquisitissima hominis similitudine, illam dico: Pellichus Corinthiorum dux videtur esse.

19. Per Jovem, inquam, vidi quandam ad dextram Saturni, vittas habentem et corollas aridas, cujus pectus bracteis inauratum est. Ego, inquit Eucrates, inauravi illa, quum me sanasset tertium jam febris querquera pereuntem. Fuit nempe medicus quoque, inquam, optimus ille Pellichus? Est; et noli irridere, inquit Eucrates, aut non ita multo post ille te vir ulciscetur: novi ego quid possit ista derisa abs te statua. Aut non putas ejusdem esse immittere, quibus velit, querqueras, si expellere potest? Propitia, inquam, sit et placata virilis adeo statua! Quid igitur aliud quoque facientem quicumque in domo estis, videtis? Quum primum, inquit, nox oritur, descendens de sua basi, in qua stat, domum orbe quodam circumit, et omnes illi occurrunt, nonnunquam etiam cantanti, neque est quem læserit: modo opus est ut illi decedatur: sic præterit nulla molestia afficiens videntes. Quin etiam lavat plerumque et tota nocte ludit, ut strepitus aquæ exaudiat. Vide ergo, dicebam, ne non Pellichus sit illa statua, sed Cretensis Talus, Minois famulus? nam ille æneus erat Cretæ circulator. Si vero non ex ære, sed ex ligno factus esset, Eucrates; nihil prohiberet quominus non Demetrii esset opus, sed unum de Dædali artificiiis: nam, ut ais, fugit de sua basi hic quoque.

20. Ὅρα, ἔφη, ὦ Τυχιάδῃ, μὴ σοι μεταμελήσῃ τοῦ σκώμματος ὕστερον. Οἶδα ἐγὼ οἷα ἔπαθεν ὁ τοὺς ὀβολοὺς ὑφελόμενος, οὗς κατὰ τὴν νομηνίαν ἐκάστην τίθεμεν αὐτῷ. Πάνδεινα ἐχρῆν, ὁ Ἴων ἔφη, ἱερόσυλόν γε ὄντα. Πῶς οὖν αὐτὸν ἡμίνατο, ὦ Εὐκράτες; ἐθέλω γὰρ ἀκοῦσαι, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα οὐτοσί Τυχιάδης ἀπιστήσῃ. Πολλοὶ, ἦ δ' ὅς, ἐκείντο ὀβολοὶ πρὸς τοῖν ποδοῖν αὐτοῦ καὶ ἄλλα νομίσματα ἐνια ἄργυρᾷ πρὸς τὸν μηρόν κηρῷ κεκολλημένα καὶ πέταλα ἐξ ἄργυρου, εὐχαί τινος ἡ μισθὸς ἐπὶ τῇ ἰάσει ὁπόσοι δι' αὐτὸν ἐπαύσαντο πυρετῷ ἐχόμενοι. Ἦν δὲ ἡμῖν Αἰβὺς τις οἰκέτης, κατάρατος, ἱπποκόμος· οὗτος ἐπεχείρησε νυκτὸς ὑφελῆσθαι πάντα ἐκείνα καὶ ὑφέλετο καταβεβηκότα ἤδη τήρησας τὸν ἀνδριάντα. Ἐπεὶ δὲ ἐπανελθὼν τάχιστα ἐγὼ περισευλημένος ὁ Πέλλιχος, δρᾷ ὅπως ἡμίνατο καὶ κατεφύρασε τὸν Αἰβὺν· δι' ὅλης γὰρ τῆς νυκτὸς περιεῖχε ἐν κύκλῳ τὴν αὐλὴν ὁ αὐλῖος ἐξελθεῖν οὐ δυνάμενος ὥσπερ ἐς λαβύρινθον ἐμπεσὼν, ἄχρι δὲ κατελήφθη ἔχων τὰ φώρια γενομένης τῆς ἡμέρας. Καὶ τότε μὲν πληγὰς οὐκ ὀλίγας ἔλαθεν ἀλοῦς, οὐ πολλὴν δὲ ἐπιβιόους χρόνον κακὸς κακῶς ἀπέθανε μαστιγούμενος, ὡς ἔλεγε, κατὰ τὴν νύκτα ἐκάστην, ὥστε καὶ μώλωπας ἐς τὴν ἐπιούσαν φαίνεσθαι αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ σώματος. Πρὸς ταῦτα, ὦ Τυχιάδῃ, καὶ τὸν Πέλλιχον σκώπτει καμὲ ὥσπερ τοῦ Μίνως ἡλικιωτὴν παραπαλεῖν ἤδη δόκει. Ἄλλ', ὦ Εὐκράτες, ἦν δ' ἐγὼ, ἔστ' ἂν ὁ χαλκὸς μὲν χαλκός, τὸ δὲ ἔργον Δημήτριος ὁ Ἀλωπεκῆθεν εἰργασμένος ἦ, οὐ θεοποιός τις, ἀλλ' ἀνθρωποποιός ὢν, οὔποτε φοβήσομαι τὸν ἀνδριάντα Πέλλιχου, ὃν οὐδὲ ζῶντα πάνυ ἐδεοίην ἀπειλοῦντά μοι.

21. Ἐπὶ τούτοις Ἀντίγονος ὁ ἱατρός εἶπε, Κῆμοι, ὦ Εὐκράτες, Ἱπποκράτης ἐστὶ χαλκοῦς ὅσον πηχυαῖος τὸ μέγεθος, ὃς μόνον ἐπειδὴν ἡ θρυαλλὶς ἀποσβῆ, περιεῖσι τὴν οἰκίαν ὅλην ἐν κύκλῳ φορῶν καὶ τὰς πυξίδας ἀνατρέπων καὶ τὰ φάρμακα συγγένων καὶ τὴν θύραν περιτρέπων, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν τὴν θυρίαν ὑπερβαλώμεθα, ἦν κατὰ τὸ ἔτος ἑκάστον αὐτῷ ὅνομα. Ἀξιοῖ γὰρ, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ Ἱπποκράτης ἤδη ὁ ἱατρός θύεσθαι αὐτῷ καὶ ἀγανακτεῖ, ἦν μὴ κατὰ καιρὸν ἐφ' ἱερῶν τελείων ἐστιαθῇ; ὃν εἶδε ἀγαπᾶν, εἰ τὴν ἀναγίσσειεν αὐτῷ ἡ μελίκρατον ἐπισπεύσειεν ἢ στεφανώσειεν τὴν κεφαλὴν.

22. Ἄκουε τοίνυν, ἔφη ὁ Εὐκράτης, τοῦτο μὲν καὶ ἐπὶ μαρτύρων, ὃ πρὸ ἐτῶν πέντε εἶδον· ἐτύγχανε μὲν ἀμφὶ τρυγητὸν τὸ ἔτος ὃν, ἐγὼ δὲ ἀμφὶ τὸν ἄγρον μεσοῦσης τῆς ἡμέρας τρυγῶντας ἀφελὲς τοὺς ἐργάτας κατ' ἐμαυτὸν εἰς τὴν ὕλην ἀπῆεν μεταξὺ φροντίζων τι καὶ ἀνασκοπούμενος. Ἐπεὶ δ' ἐν τῷ συνηρεφεῖ ἦν, τὸ μὲν πρῶτον ὕλας ἔγένετο κυνῶν, καὶ γὰρ εἰκάζον Μνάσωνα τὸν υἱὸν, ὥσπερ εἴωθει, παίζειν καὶ κυνηγετεῖν εἰς τὸ λάσιον μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν παρελθόντα. Τὸ δ' οὐκ εἶχεν οὕτως, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον σεισμῷ τινος γενομένου καὶ βοῆς ὅσον ἐξ βροντῆς γυναῖκα ὁρῶ προσιούσαν φοβερὰν, ἡμισταδιαίαν σχεδὸν τὸ ὕψος· εἶχε δὲ καὶ δῆδα ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ ἕξος ἐν τῇ δεξιᾷ ὅσον εἰκοσάπηχυ,

20. At tu vide, inquit, Tychiade, ne dicti te postea tuipœniteat. Novi ego quid usu venerit ei qui obolos furatus fuerat, quos singulis noviluniis ipsi offerimus. Gravissima quidem oportuit evenire, inquit Ion, ut sacrilego. Quomodo igitur ultus est illum, Eucrates? volo enim audire, et si fidem vel maxime hic Tychiades sit negaturus. Multi, inquit, oboli ad pedes illius jacebant, et numi aliquot alii argentei ad femur ipsius cera agglutinati, et argenti bracteolæ, votum cujusdam, aut sanationis merces eorum qui per ipsum febris erant liberati. Erat vero nobis servus e Libya, sacer homo, equiso. Hic ausus est noctu suffurari omnia illa, et suffuratus est, observato tempore ubi descenderat statua. Quum primum vero reversus cognovit se spoliatum esse Pellichus, vide quomodo ultus sit Libyn ac deprehenderit. Tota enim nocte in aula circumit in orbem infelix, qui exire non posset, velut in labyrinthum delapsus, usque dum die exorto deprehenderetur cum rebus furtivis. Ac tum quidem deprehensus plagas accepit non paucas: non diu vero quum supervixisset, malus male periit, qui diceret singulis se noctibus flagellari, adeo ut vibices etiam postredie illius in corpore apparerent. Post hæc, Tychiade, et Pellichum deride, et me, ut Minois æqualem, jam delirare puta. Verum, Eucrates, inquam, quam diu quod æs est, æs erit, et opus illud Demetrius Alopeciensis elaboraverit, non deorum faber, sed hominum statuarius; nunquam ego statuam Pellichi timuero, quem, neque si vivus mihi minaretur, valde metuere.

21. Post hæc Antigonus medicus ait: Ac mihi, Eucrates, æneus Hippocrates est, cubitali circiter magnitudine, qui modo ubi linum lampadis exstinctum est, totam orbe domum circumit, perstreptit, pyxidas evertit, medicamenta confundit, convertit januam, præsertim ubi rem sacram differimus, quam singulis annis ei facimus. Postulat ergo, inquam, modo etiam Hippocrates sacrificari sibi, et indignatur si non suo tempore opimis epuletur hostiis? quem contentum esse decebat, si quis inferias illi mittat, aut libet mulsum, aut caput coronet.

22. Audi ergo, inquit Eucrates, idque sub testibus gestum, quod ante quinque annos vidi. Erat tempus anni circa vindemiam, ego vero, relictis in agro circa meridiem vindemiatoribus, solus abii in silvam, cogitans interim aliquid et commentans. Jam in opaco eram, quum primo quidem latratus exoritur canum; et ego arbitrabar Mnasonem filium pro more ludere et venari, densum silvæ cum sodalibus ingressum. At illud non ita se habebat: sed post paullo, motu quodam terræ facto et sono qualis est tonitrus, mulierem accedentem video terribilem, dimidii fere stadii altitudine: habebat vero faciem etiam in sinistra, et in dextra gladium, viginti circiter cubitorum; ac quantum ad inferiora

καὶ τὰ μὲν ἐνερθεῖν ὀφίοντες ἦν, τὰ δὲ ἄνω Γοργόνι ἐμπερῆς, τὸ βλέμμα φησὶ καὶ τὸ φρικτῶδες τῆς προσώ-
ψεως, καὶ ἀντὶ τῆς κόμης τοὺς δράκοντας βοστρυχθῶν
περιέκειτο εἰλουμένους περὶ τὸν αὐχένα καὶ ἐπὶ τῶν
ὤμων ἐνιούς ἐσπειραμένους. Ὁρᾶτε, ἔφη, ὅπως
ἔφριξα, ὦ φίλοι, μεταξὺ διηγούμενος; καὶ ἅμα λέγων
ἐδείκνυνεν ὁ Εὐκράτης τὰς ἐπὶ τοῦ πηγῆως τρίχας πᾶσιν
ὀρθὰς ὑπὸ τοῦ φόβου.

23. Οἱ μὲν οὖν ἅμρὶ τὸν Ἴωνν καὶ τὸν Δεινόμαχον
καὶ τὸν Κλεόδημον κεχρῆνότες ἀτενὲς προσεῖχον αὐτῷ
γέροντες ἄνδρες, ἐλκόμενοι τῆς ῥίνος, ἡρέμα προσκυ-
νοῦντες οὕτως ἀπὸ θανάτου χολοσόν, ἡμισταδιαίαν γυναικα,
γιγάντειόν τι μορμουλκεῖον. Ἐγὼ δὲ ἐνενόουν μεταξὺ
οἱ ὄντες αὐτοὶ νέους τε ὁμιλοῦσιν ἐπὶ σοφία καὶ ὑπὸ
πολλῶν θαυμάζονται μόνῃ τῇ πολιᾷ καὶ τῷ πύγωνι
διαφέροντες τῶν βρεφῶν, τὰ δ' ἄλλα καὶ αὐτῶν ἐκείνων
εὐαγωγότεροι πρὸς τὸ ψεῦδος.

24. Ὁ γοῦν Δεινόμαχος, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐκρά-
της, οἱ κύνεις δὲ τῆς θεοῦ πληῖοι τὸ μέγεθος ἦσαν; Ἐλε-
φάντων, ἦ δ' ὅς, ὑψηλότεροι τῶν Ἰνδικῶν, μέλανες καὶ
αὐτοὶ καὶ λάσιοι πιναρᾷ καὶ αὐχμώσῃ τῇ λάχρῃ. Ἐγὼ
μὲν οὖν ἰδὼν ἔστην ἀναστρέψας ἅμα τὴν σφραγίδα, ἣν
μοι δ' Ἀραψὶ ἔδωκεν, εἰς τὸ εἶσω τοῦ δακτύλου· ἡ Ἐκάτη
δὲ πατάσασα τῷ δρακοντείῳ ποδὶ τοῦδαρος ἐποίησε
χάσμα παμμέγεθες, ἤλκον ταρτάρειον τὸ μέγεθος· εἴτα
ᾤχετο μετ' ὀλίγον ἄλλομένη ἐς αὐτό. Ἐγὼ δὲ θαρ-
σῆσας ἐπέκυψα λαθόμενος δένδρου τινὸς πλησίον πεφυ-
κότος, ὥς μὴ σκοτοδινιάσας ἐμπέσοιμι ἐπὶ κεφαλῇ·
εἴτα ἐώρων τὰ ἐν Ἄδου ἅπαντα, τὸν Πυριφλεγέθοντα,
τὴν λίμνην, τὸν Κέρβερον, τοὺς νεκροὺς, ὥστε γνωρίζειν
ἐνιούς αὐτῶν· τὸν γοῦν πατέρα εἶδον ἀκριβῶς αὐτὰ
ἐκεῖνα ἔτι ἀμπεχόμενον, ἐν οἷς αὐτὸν κατεθάψαμεν.
Τί δὲ ἐπραττον, ὁ Ἴων ἔφη, ὦ Εὐκράτης, αἱ ψυχαί;
Τί ἄλλο, ἦ δ' ὅς, ἡ κατὰ φύλα καὶ φρήτρας μετὰ τῶν
φίλων καὶ συγγενῶν διατρίβουσιν ἐπὶ τοῦ ἀσφοδέλου
κατακείμενοι. Ἀντιλεγέτωσαν οὖν ἐντί, ἦ δ' ὅς ὁ Ἴων,
οἱ ἅμρὶ τὸν Ἐπίκουρον τῷ ἱερῷ Πλάτωνα καὶ τῷ περὶ
τῶν ψυχῶν λόγῳ. Σὺ δὲ μὴ καὶ τὸν Σωκράτην αὐτὸν
καὶ τὸν Πλάτωνα εἶδες ἐν τοῖς νεκροῖς; Τὸν Σωκράτην
ἔγωγε, ἦ δ' ὅς, οὐδὲ τοῦτον σαφῶς, ἀλλὰ εἰκάζω ὅτι
φαλακρὸς καὶ προγάστωρ ἦν· τὸν Πλάτωνα δὲ οὐκ ἐγνώ-
ρισα· χρὴ γὰρ, οἶμαι, πρὸς φίλους ἄνδρας τάλῃθ' ἴ-
λεγειν. Ἄμα γοῦν ἔγωγε ἅπαντα ἀκριβῶς ἑώρακα, καὶ
τὸ χάσμα συνέμειναι καὶ τινες τῶν οἰκετῶν ἀναζητοῦντές
με, καὶ Πυρρίας οὗτος ἐν αὐτοῖς, ἐπέστησαν οὕτω τέλεον
μειμυκὸς τοῦ χάσματος. Εἰπέ, Πυρρία, εἰ ἀληθῆ
λέγω. Νῆ Δ', ἔφη ὁ Πυρρίας, καὶ ὑλακῆς δὲ ἤκουσα
διὰ τοῦ χάσματος καὶ πῦρ τι ὑπολάμπειν ἀπὸ τῆς θαλῆς
μοι ἑδόκει. Κάγω ἐγέλασα ἐπιμετρήσαντος τοῦ μάρ-
τυρος τὴν ὑλακὴν καὶ τὸ πῦρ.

25. Ὁ Κλεόδημος δὲ, Οὐ καὶνὰ, εἶπεν, οὐδὲ ἄλλοις
δόρατα ταῦτα εἶδες, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς οὐ πρὸ πολλοῦ νοστή-
σας τοῖνδ' ἐπὶ θέσπιάμην· ἐπεσκόπει δέ με καὶ ἐθερά-
πευεν Ἀντίγονος οὗτος. Ἐβδόμη μὲν ἦν ἡμέρα, ὁ δὲ

anguipes erat, supra autem Gorgoni smills, vultu inquam
et aspectu horribili: et pro coma dracones erant cincinnorum
in modum circumjacentes et implexi circa collum, quidam
etiam in humeris spirarum in modum se volventes. Hic,
Videtin', inquit, amici, quam inter narrandum perhorruerim?
et cum his verbis simul ostendebat Eucrates omnibus pilos
in brachio horrentes a terrore.

23. Ion igitur et Dinomachus et Cleodemus hiantes atque
intenti hominem audiebant, senes viri, qui naso se trahen-
dos praeberent; et tacite adorabant colossus adeo inco-
dibilem, mulierem dimidium stadium altam, giganteum
quoddam terculamentum. Ego vero interea cogitabam
quales hi homines et versentur sapientiae causa cum adole-
scentulis, et multis admirationi sint, qui tamen solo capil-
litio cano et barba distent a puerulis, quibus ipsis cetero-
qui facilius mendacio ductari se patiantur.

24. Igitur Dinomachus, Dic mihi, inquit, Eucrates, ca-
nes deae quanti erant? Elephantis, inquit ille, Indicis al-
tiores, nigri et ipsi, hirsuti, villis sordidis ac squalidis.
Ego itaque quum viderem, constitui, conversa ad interiorē
partem digiti pala anuli, quem Arabs mihi dederat. Hecate
vero, quum percussisset anguino pede solum, hiatus effe-
cit maximum, tartarea magnitudine: tum paulo post in
illum desiliens evanuit. Ego sumto animo, protenso capite
introspexi, apprehensa tamen arbore in proximo enata, ne
vertigine oborta praecipit inciderem. Tum vidi quae sunt apud
inferos omnia, Pyriphlegethontem, lacum, Cerberum,
mortuos, adeo ut quosdam illorum agnoscerem: patrem
quidem meum accurate noram, iisdem adhuc indutum in
quibus eum sepeliveramus. Quid vero agebant, inquit Ion,
animae, mi Eucrates? Quid aliud, inquit, quam per gentes
et tribus cum amicis et cognatis agunt, accumbentes in aspho-
dello. Contradicant ergo adhuc, inquit Ion, Epicurei divino
Platoni et libro de animis. Tu vero nonne ipsum etiam
Socratem et Platonem vidisti inter mortuos? Socratem equi-
dem, inquit, neque hunc dilucide, sed conjecturam inde faci-
ens, quod calvus erat et ventricosus: Platonem vero non
agnovi; oportet enim, arbitror, vera dicere apud amicos. Si-
mul ergo ut omnia accurate ego vidi, et hiatus in eo erat ut
coiret, quidam servorum requirentes me, et in illis hic ipse
Pyrrhias, astitere, nondum plane clauso hiatu. Dic, Pyr-
rhias, utrum vera dicam. Per Jovem, ait Pyrrhias, etiam
latratum audivi per hiatum, et ignis subluere de face mihi
videbatur. Et ego risi, corollarium addente teste latratum
atque ignem.

25. Cleodemus autem, Non nova, inquit, neque non visa
aliis haec spectasti, quum ipse quoque non ita pridem agro-
tans tale quid viderim: visebat me autem et curabat hic
Antigonos. Dies erat septimus; febris talis, ut ipsa arden-

πυρετὸς ὅς καὶ σῶνος σφοδρότερος. Ἄπαντες δέ με ἀπολιπόντες ἐπ' ἐρῆμίας ἐπιλεισάμενοι τὰς θύρας ἔξω περιέμενον· οὕτω γὰρ ἐκέλευσας, ὡς Ἀντίγονε, εἰ πως δυνήσθην εἰς ὕπνον τρέπεσθαι. Τότε οὖν ἐξίσταται μοι νεανίας ἐργηγορότι πάγκαλος λευκὸν ἱμάτιον περιβεβλημένος, εἴτα ἀναστήσας ἄγει διὰ τινος χόσματος ἐς τὸν Ἄδην, ὡς αὐτίκα ἐγνώρισα Τάνταλον ἰδὼν καὶ Τίτυον καὶ Σίσυφον. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα τί ἂν ὑμῖν λέγοιμι; ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ δικαστήριον ἐγενόμην — παρῆν δὲ καὶ ὁ Αἰακὸς καὶ ὁ Χάρων καὶ αἱ Μοῖραι καὶ αἱ Ἑρινύες — δ μὲν τίς ὥσπερ βασιλεὺς ὁ Πλούτων μοι δοκεῖν καθήστο ἐπιλεγόμενος τῶν τεθνηζομένων τὰ ὀνόματα, οὗς ᾗδ' ὑπερήμερους τῆς ζωῆς συνέβαινεν εἶναι. Ὁ δὲ νεανίσκος ἐμὲ φέρων παρέστησεν αὐτῷ· ὁ δὲ Πλούτων ἡγανάκτησε τότε καὶ πρὸς τὸν ἀγαγόντα με, Οὐπὼ πεπλήρωται, φησὶ, τὸ νῆμα αὐτῷ, ὥστε ἀπίτω. Σὺ δὲ δὴ τὸν χαλκίᾳ Δημύλον ἄγε· ὑπὲρ γὰρ τὸν ἄτρακτον ᾗδ' ἔβιοι. Κἀγὼ ἄσμενος ἀναδραμών αὐτὸς μὲν ᾗδ' ἀπύρετος ἦν, ἀπήγγελλον δὲ ἅπασιν ὡς τεθνήσκειται Δημύλος· ἐν γειτόνων δὲ ἡμῖν ὄκει νοσῶν τι καὶ αὐτός, ὡς ἀπήγγελλετο. Καὶ μετὰ μικρὸν ἡκούομεν οἰμωγῆς ὀδυρομένων ἐπ' αὐτῷ.

26. Τί θαυμαστόν; εἶπεν δ' Ἀντίγονος· ἐγὼ γὰρ οἶδά τινα μετὰ εἰκοστὴν ἡμέραν ἢ ἢ ἑτάφη ἀναστάντα, θεραπεύσας καὶ πρὸ τοῦ θανάτου καὶ ἐπεὶ ἀνέστη τὸν ἄνθρωπον. Καὶ πῶς, ᾗν δ' ἐγὼ, ἐν εἰκοσιν ἡμέραις οὔτε ἐμύδησε τὸ σῶμα οὔτε ἄλλως ὑπὸ λιμοῦ διεθάρη; εἰ μὴ τινὰ γε Ἑπιμενίδην σύ γε ἐθεράπευσας.

27. Ἄμα ταῦτα λεγόντων ἡμῶν ἐπεισῆλθον οἱ τοῦ Εὐκράτους υἱοὶ ἐκ τῆς παλαιστρας, ὁ μὲν ᾗδ' ἐξ ἐφηθων, ὁ δὲ ἕτερος ἀμφὶ τὰ πεντεκαίδεκα ἔτη, καὶ ἀσπασάμενοι ἡμᾶς ἐκαθέζοντο ἐπὶ τῆς κλίνης παρὰ τῷ πατρί· ἐμοὶ δὲ εἰσεκομίσθη θρόνος. Καὶ ὁ Εὐκράτης ὥσπερ ἀναμνησθεὶς πρὸς τὴν ὄψιν τῶν υἱῶν, Οὕτως ὀναίμην, ἔφη, τούτων — ἐπιβαλὼν αὐτοῖν τὴν χεῖρα — ὡς ἀληθῆς, ὦ Τυχιάδῃ, πρὸς σε ἔρω. Τὴν μακαρίτην μου γυναῖκα τὴν τούτων μητέρα πάντες ἴσασιν ὅπως ἡγάγησα, ἐδήλωσα δὲ οἷς περὶ αὐτὴν ἔπραξα οὐ ζῶσαν μόνον, ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ἀπέθανε, τὸν τε κόσμον ἅπαντα συγκατακάσας καὶ τὴν ἐσθῆτα ᾗ ζῶσα ἔχαιρεν. Ἐβδόμῃ δὲ μετὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἐγὼ μὲν ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς κλίνης ὥσπερ νῦν ἐκείμην παραμυθούμενος τό γε πένθος· ἀνεγίνωσκον γὰρ τὸ περὶ ψυχῆς τοῦ Πλάτωνος βιβλίον ἐφ' ἡσυχίας· ἐπεισέρχεται δὲ μεταξὺ ἡ Δημαινέτη αὐτῇ ἐκείνῃ καὶ καθίζεταί πλησίον ὥσπερ νῦν Εὐκρατίδης οὐτοσσι, δείξας τὸν νεώτερον τῶν υἱῶν· ὁ δὲ αὐτίκα ἔφριξε μάλα παιδικῶς καὶ πάλαι ᾗδ' ὄχρὸς ἦν πρὸς τὴν διήγησιν. Ἐγὼ δὲ, ᾗ δ' ὁ δὲ Εὐκράτης, ὡς εἶδον, περιπλακεὶς αὐτῇ ὀδᾶκρουον ἀνακωκύσας· ἡ δὲ οὐκ εἰα βοᾶν, ἀλλ' ἡτιᾶτό με, ὅτι τὰ ἄλλα πάντα χαρισάμενος αὐτῇ θάτερον τοῖν σανδάλων χρυσοῖν ὄντοι οὐ κατακαύσαιμι, εἶναι δὲ αὐτὸ ἔφασκε παραπεσὸν ὑπὸ τῇ κιβωτῷ, καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖς οὐχ εὐρόντες θάτερον μόνον ἐκχύσαμεν. Ἐτι δὲ ἡμῶν διαλεγόμενων κατέρατόν τι κυνίδιον ὑπὸ

tissima esset vehementior. Omnes autem, me solo relicto, clausis foribus extra mauebant : ita enim jusseras, Antigone, si qua possem somnum capere. Tunc igitur astat mihi juvenis vigilantique undique pulcherrimus, veste candida indutus : deinde surgere me jussum deducit per hiatum quendam ad inferos, ut primo conspectu agnovi Tantalum videndo et Tityum et Sisyphum. Ac reliqua quid vobis dicam? Quum vero essem apud tribunal (aderat autem Æacus quoque et Charon, et Parcae, et Furiae), aliquis velut rex, Pluto ut mihi videtur, assidebat, pronuncians eorum qui jam morituri essent nomina, quos ultra diem ipsis dictum in vita manere contigerat. At juvenis me illi sistebat : sed Pluto indignabundus ad ductorem meum, Nondum, inquit, impletum illius filum est : proinde abeat. Tu vero jam fabrum adduc Demylum : jam enim ultra colum vivit. Et ego quum lætus recurrissem, ipse quidem jam sine febris eram, denunciabam vero omnibus, morituum mox esse Demylum : in vicinia autem nostra habitabat, agrotans ipse quoque, ut nunciabatur. Et paullo post audiebamus plangentem eorum, qui illum deplorabant.

26. Quid mirabile? ait Antigonus : ego enim novi quandam vicesimo die post, quam sepultus fuerat, reviviscentem, qui et ante mortem et quum redisset in vitam, hominem curaverim. Et quomodo, inquam, viginti diebus neque putruit corpus, neque alioquin fame periit? nisi forte tu Epimenidem quandam curasti.

27. Hæc dum loquimur, superveniunt filii Eucratidis redeuntes de palaestra, quorum alter jam ex ephebis excessit, alter circa quintum decimum annum est. Hi, quum salutassent nos, assidebant in lecto apud patrem : mihi vero illata est sella. Et Eucrates, quasi admonitus ad conspectum filiorum, Ita, inquit, hisce fruar (injecta utrique manu), ut vera tibi, Tycheiade, narrabo. Uxorem meam, nunc felicem, horum matrem, norunt omnes quantum amaverim : declaravi autem iis quæ illius causa feci non viventis modo, sed etiam defunctæ, qui mundum illius omnino una cremaverim, et eam qua viva gaudebat vestem. Septimo autem a morte illius die ego hic in lectulo, uti nunc, jacebam, luctus solatia querens : silentio enim legebam Platonis de anima librum : inter hæc supervenit Demaneta ipsa illa, et prope assidet, ut nunc Eucratides hic (ostendens filiorum juniorem : qui statim puerili more cohorrui, pallidus jam ante ad hanc narrationem). Ego vero, pergīt Eucrates, quum viderem, complexus illam cum ejulatu lacrimabar. Illa non passa me clamare, sed accusavit quod reliquis in rebus omnibus sibi gratificatus, alterum sandaliorum (erant autem aurea) non cremaverim : decidisse vero illud dicebat juxta arcam; ac propter hoc nos quom non invenissemus, alterum modo cremaveramus. Adhuc loquentibus nobis,

τῇ κλίνῃ ὃν Μελιταῖον ὑλάκτησεν, ἥ δὲ ἠφανίσθη πρὸς τὴν ὑλακὴν· τὸ μέντοι σανδάλιον εὐρέθη ὑπὸ τῇ κιβωτῷ καὶ κατεκαύθη ὑστερον.

28. Ἐτι ἀπιστεῖν τοῖσι, ὧς Τυχιάδης, ἄξιον ἐναργέσιν οὔσι καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην φαινομένοις; Μὰ Δεῖ, ἦν δ' ἐγὼ· ἐπεὶ σανδάλω γε χροσῶ ἐς τὰς πυγὰς ὥσπερ τὰ παιδία παῖσθαι ἄξιον ἂν εἴεν οἱ ἀπιστοῦντες καὶ οὕτως ἀνασχυντοῦντες πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

29. Ἐπὶ τοῖσι δὲ Πυθαγορικὸς Ἀρίγνωτος εἰσῆλθεν, δ κομήτης; ὁ σεμνὸς ἀπὸ τοῦ προσώπου, οἶσθα τὸν ἀοίδιμον ἐπὶ τῇ σοφίᾳ, τὸν ἱερὸν ἐπονομαζόμενον. Κἀγὼ μὲν ὡς εἶδον αὐτὸν, ἀνέπνευσα, τοῦτ' ἐκείνο ἤκειν μοι νομίσας, πέλκευν τινα κατὰ τῶν ψευσμάτων· ἐπιστομιεῖ γὰρ αὐτοὺς, ἔλεγον, ὁ σοφὸς ἀνὴρ οὕτω τεράστια διεξιόντας, καὶ τὸ τοῦ λόγου, θεὸν ἀπὸ μηχανῆς ἐπεισχυκλήθηναί μοι τοῦτον ὥμην ὑπὸ τῆς Τύχης. Ὁ δὲ ἐπεὶ ἐκαθέζετο ὑπεκστάντος αὐτῷ τοῦ Κλεοδήμου, πρῶτα μὲν περὶ τῆς νόσου ἤρετο, καὶ ὡς ῥᾶον ἦδη ἔχειν ἤκουσε παρὰ τοῦ Εὐκράτους, τί δὲ, ἔφη, πρὸς αὐτοὺς φιλοσοφεῖτε; μεταξὺ γὰρ εἰσὼν ἐπήκουσα, καὶ μοι δοκεῖτε εἰς καλὸν διατεθήσασθαι τὴν διατριβήν. Τί δ' ἄλλο, εἶπεν ὁ Εὐκράτης, ἡ τουτονὶ τὸν ἀδαμάντινον πείθομεν — δειξας ἐμέ — ἡγεῖσθαι δαίμονας τινας εἶναι καὶ φαντάσματα καὶ νεκρῶν ψυχὰς περιπολεῖν ὑπὲρ γῆς καὶ φαίνεσθαι οἷς ἂν ἐθέλωσιν. Ἐγὼ μὲν οὖν ἡρυσθρίασα καὶ κάτω ἐνευσα αἰδεσθεὶς τὸν Ἀρίγνωτον. Ὁ δὲ, Ὅρα, ἔφη, ὦ Εὐκράτες, μὴ τοῦτο φησι Τυχιάδης, τὰς τῶν βιαίως ἀποθανόντων μόνας ψυχὰς περινοστεῖν, ὅλον εἰ τις ἀπήγγατο ἡ ἀπετημήθη τὴν κεφαλὴν ἢ ἀνεσκολοπίσθη ἢ ἄλλω γέ τω τρόπῳ τοιούτῳ ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ βίου, τὰς δὲ τῶν κατὰ μοῖραν ἀποθανόντων οὐκέτι· ἦν γὰρ τοῦτο λέγει, οὐ πᾶν ἀπόβλητα φήσει. Μὰ Δεῖ, ἦ δ' ὅς δὲ Δεινόμαχος, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως εἶναι τὰ ταῦτα οὐδὲ συνεστῶτα ὁρᾶσθαι οἶεται.

30. Πῶς λέγεις, ἦ δ' ὅς δὲ Ἀρίγνωτος, δριμύ ἀπιδὼν εἰς ἐμέ, οὐδὲν σοι τοῦτον γίνεσθαι δοκεῖ, καὶ ταῦτα πάντων, ὡς εἰπεῖν, ὁρώντων; Ἀπολελόγησθε, ἦν δ' ἐγὼ, ὑπὲρ ἐμοῦ, εἰ μὴ πιστεύω, διότι μὴδὲ ὁρῶ μόνος τῶν ἄλλων· εἰ δὲ ἑώρων, καὶ ἐπίστευον ἂν δηλαδὴ ὥσπερ ὑμεῖς. Ἀλλὰ, ἦ δ' ὅς δὲ, ἦν ποτε ἐς Κόρινθον ἔλθεις, ἐροῦ ἔνθα ἐστὶν ἡ Εὐβατίδου οἰκία, καὶ ἐπειδὴν σοι δειχθῇ παρὰ τὸ Κράνειον, παρελθὼν ἐς ταύτην λέγε πρὸς τὸν θυρωρὸν Τίβιον, ὡς ἐθέλεις ἰδεῖν ὅθεν τὸν δαίμονα ὁ Πυθαγορικὸς Ἀρίγνωτος ἀνορούζας ἀπήλασε καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν οἰκίσθαι τὴν οἰκίαν ἐποίησε.

31. Τί δὲ τοῦτο ἦν, ὦ Ἀρίγνωτε; ἤρετο ὁ Εὐκράτης. Ἀοίκητος ἦν, ἦ δ' ὅς δὲ, ἐκ πολλοῦ ὑπὸ δαιμάτων, εἰ δὲ τις οἰκίσσειεν, εὐθὺς ἐκπλαγείς ἐφύγειεν ἐκδιωχθεὶς ὑπὸ τινος φοβεροῦ καὶ παραχρῶδους φάσματος. Συνέπιπτεν οὖν ἡδὴ καὶ ἡ στέγη κατέρρει, καὶ ὅλως οὐδεὶς ἦν ὁ θαρρήσων παρελθεῖν εἰς αὐτήν. Ἐγὼ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσα, τὰς βίβλους λαβὼν — εἰσι δέ μοι Αἰγύπτιαί μάλα πολλαὶ περὶ τῶν τοιούτων — ἦκον ἐς τὴν οἰκίαν περὶ πρῶτον ὕπνον ἀποτρέποντος τοῦ ξένου

exsecrabilis quaedam sub lecto canicula Melitensis latavit; ad quem illa latratum evanuit. Sandalium tamen, sub arca repertum, post crematum est.

28. Adhucne fidem negare talibus, Tychiade, æquum censens, manifestis adeo et quæ singulis diebus appareant? Non per Jovem, inquam, quandoquidem digni fuerint quorum aureo sandalio nates, ut puerulorum, cædantur, si qui recusant credere et impudenter adeo veris repugnant.

29. Inter hæc Pythagoricus Arignotus intravit, comatus, vultu venerabili: nosti illum sapientiæ causa celebrem, divini cognomine insignem. Atque ego illo conspecto respirabam, illud ipsum venire mihi ratus, securim contra mendacia. Os enim, cogitabam, istis hic obturabit vir sapiens, prodigiosa adeo narrantibus: et, quod est in proverbio, e machina deum demissum mihi hunc a Fortuna putabam. At ille quum assedisset, assurgente ei Cleodem, primo quidem percontari de morbo, et quum mollius jam habere ab Eucrate audisset, Quid vero, inquit, inter vos philosophabamini? dum enim intro, audivi; et videmini mihi bene disputationem collocaturi. Quid vero aliud, inquit Eucrates, quam adamantino huic (me autem ostendebat) persuadere studemus, uti putet dæmones quosdam esse, et spectra, et vita functorum animas vagari in terra, et quibus velint apparere. Igitur erubui equidem, et vultum Arignoti verecundia dejeci. Atque is, Vide, inquit, Eucrates, num hoc dicat Tychiades, solas eorum qui violenta morte perierunt animas oberrare, ut si quis se suspenderit, aut capite truncatus, aut palo fixus, aut alia qua simili ratione de vita egressus sit; falso autem suo mortuorum non item: hoc enim si dicit, non plane rejicienda dixerit. Non ita est, per Jovem, respondebat Dinomachus, sed plane non esse talia, neque consistere ita, ut videri possint, arbitrat.

30. Quid ais? inquit Arignotus, torvum me intuens: nihil tibi horum videtur fieri, idque quum omnes, pæne dixero, videant? Jam causam pro me dixistis, inquam, si non credo, quia solus inter alios non video: si vero vidissem, crederem nimirum, uti vos. Verum, dicebat ille, si quando Corinthum veneris, interroga ubi sit Eubatidæ domus: et quum ostensa tibi fuerit ad Craneum, ingressus in eam dic ad janitorem Tibium, velle te videre unde dæmonem Pythagoricus Arignotus, effosso loco, exegerit, et habitabilem ab eo inde tempore domum præstitit.

31. Quid vero hoc erat, o Arignote? interrogabat Eucrates. Deserta fuerat, inquit, diu propter terrores: si quis vero immigraret, mox percussus fugiebat, a terribili et tumultuoso spectro ejectus. Ergo jam collabi domus, et defluere tectum; neque omnino quisquam erat qui auderet in illam ingredi. At ego his auditis, sumo mecum libros (sunt autem mihi Ægyptii sat multi de talibus), ingredior domum circa primam quietem, dehortante meo hospite ac tan-

καὶ μόνον οὐκ ἐπιλαμβανομένου, ἐπεὶ ἔμαθεν οἱ βαδίζοιμι, εἰς προὔπτον κακὸν, ὡς ὤρετο. Ἐγὼ δὲ λύχνον λαβὼν μόνος εἰσέρχομαι, καὶ ἐν τῷ μεγίστῳ οἰκήματι καταθεῖς τὸ φῶς ἀνεγίγνωσκον ἡσυχῇ χαμαὶ καθεζόμενος· ἐφίσταται δὲ ὁ δαίμων ἐπὶ τινὰ τῶν πολλῶν ἤκειν νομίζων καὶ δεδίζεσθαι καμὲ ἐλπίζων ὥσπερ τοὺς ἄλλους αὐχμηρὸς καὶ κομήτης καὶ μελάντερος τοῦ ζόρου, καὶ ὁ μὲν ἐπιστὰς ἐπειρᾶτό μου πανταχόθεν προσβάλλων, εἰ ποθεν κρατήσῃς, καὶ ἄρτι μὲν κύων, ἄρτι δὲ ταῦρος γιγνόμενος ἢ λέων. Ἐγὼ δὲ προχειρισάμενος τὴν φρικωδεστάτην ἐπίρρησιν αἰγυπτιαζὼν τῇ φωνῇ συνήλασα κατὰδὼν αὐτὸν εἰς τινὰ γωνίαν σκοτεινοῦ οἰκήματος· ἰδὼν δὲ αὐτὸν οἱ κατέδου, τὸ λοιπὸν ἀνεπαυόμην. Ἐωθεν δὲ πάντων ἀπεγνωχότων καὶ νεκρὸν εὐρήσειν με οἰομένων καθάπερ τοὺς ἄλλους προελθὼν ἀπροσδόκητος ἅπασιν πρόσειμι τῷ Εὐδατίῳ, εὐαγγελιζόμενος αὐτῷ ὅτι καθάραν καὶ ἀδείμαντον ἤδη ἔξει τὴν οἰκίαν οἰκεῖν. Καὶ παραλαβὼν αὐτόν τε καὶ τῶν ἄλλων πολλούς — εἶποντο γὰρ τοῦ παραδόξου ἕνεκα — ἐκέλευον ἀγαγὼν ἐπὶ τὸν τόπον, οὗ καταδευοκτά τὸν δαίμονα ἑοράκειν, σκάπτειν λαβόντας δικέλλας καὶ σκαφεῖα, καὶ ἐπειδὴ ἐποίησαν, εὐρέθη ὡς ἐπ' ὄργυιαν κατορωρυγμένος τις νεκρὸς ἔωλος μόνος τὰ δαστὰ κατὰ σχῆμα συγκεκείμενος. Ἐκεῖνον μὲν οὖν ἐθάψαμεν ἀνορύξαντες, ἡ οἰκία δὲ τὸ ἀπ' ἐκεῖνου ἐπαύσατο ἐνοχλομένη ὑπὸ τῶν φασμάτων.

32. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀρίγνωτος, ἀνὴρ δαιμόνιος τὴν σοφίαν καὶ ἅπασιν αἰδέσιμος, οὐδεὶς ἦν ἐτι τῶν παρόντων ὃς οὐχὶ κατεγίγνωσκε μου πολλὴν τὴν ἀνοιαν τοῖς τοιοῦτοις ἀπιστοῦντος, καὶ ταῦτα Ἀρίγνωτου λέγοντος. Ἐγὼ δὲ ὅμως οὐδὲν τρέσας οὔτε τὴν κόμην οὔτε τὴν δόξαν τὴν περὶ αὐτοῦ, Τί τοῦτ', ἔφην, ὦ Ἀρίγνωτε, καὶ σὺ τοιοῦτος ἦσθα ἡ μόνῃ ἐλπίς τῆς ἀληθείας, καπνοῦ μεστός καὶ ἰνδαλμάτων; τὸ γοῦν τοῦ λόγου ἐκεῖνο, ἀνθρακες ἡμῖν ὁ θῆσαυρος πέφνηνας. Σὺ δὲ, ἦ δ' ὅς ὁ Ἀρίγνωτος, εἰ μήτε ἐμοὶ πιστεύεις λέγοντι μήτε Δεινομάχῳ ἢ Κλεοδήμῳ τουτωῖ μήτε αὐτῷ Εὐκράτει, φέρε εἰπεῖς τίνα περὶ τῶν τοιούτων ἀξιοπιστότερον ἡγῇ τὰναντία ἡμῖν λέγοντα; Νῆ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, μάλα θαυμαστὸν ἄνδρα τὸν Ἀβδηρόθεν ἐκεῖνον Δημόκριτον, ὃς οὕτως ἄρα ἐπέπειστο μηδὲν οἶόν τε εἶναι συστήναι τοιοῦτον, ὥστε, ἐπειδὴ καθεῖρξας ἑαυτὸν ἐς μνημα ἔξω πυλῶν ἐνταῦθα διετέλει γράφων καὶ συντάττων καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ τινες τῶν νεανίσκων ἐρῶσθαι βουλόμενοι αὐτόν καὶ δειματῶν στειλάμενοι νεκρικῶς ἐσθῆτι μελαίνῃ καὶ προσωπίοις ἐς τὰ κρανία μεμιμημένοις περιστάντες αὐτὸν περιεχόρευον ὑπὸ πυκνῇ τῇ βᾶσει ἀναπηδῶντες, ὁ δὲ οὔτε ἐδῖσε τὴν προσποίησιν αὐτῶν οὔτε ὀλως ἀνέβλεψε πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ μεταξὺ γράφων, Παύσασθε, ἔφην, παίζοντες· οὕτω βεβαίως ἐπίστευε μηδὲν εἶναι τὰς ψυχὰς ἐτι ἔξω γενομένας τῶν σωμάτων. Τοῦτο φῆς, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐκράτης, ἀνότητόν τινα ἄνδρα καὶ τὸν Δημόκριτον γενέσθαι, εἰ γε οὕτως ἐγίγνωσκεν.

tum non manum injiciente, quum quo irem audisset, in praesentem, ut ipse putabat, perniciem. Ego vero sumta lucerna ingredior solus, et in maximo conclavi deposito lumine, lego tacite, humi sedens. Adest daemon, ad unum se de multis venire putans, et futurum sperans ut me quoque sicut reliquos perterreat, squalidus, comatus, caligine nigrrior: atque astans tentabat ab omni parte me invadere, sicunde posset vincere; et nunc quidem canis, nunc taurus fit, aut leo. Ego vero deprompta allocutione maxime horribili, Aegyptiorum sermone utens, incantando illum adegere in angulum quendam tenebricosi conclavis. Animadverso autem quo subierat, reliquum noctis dormivi. Mane, quum desperassent omnes et mortuum me inventum iri putarent, uti reliquos, progressus praeter spem omnium, accedo ad Eubatiden, bonum ipsi nuncium afferens, puram et melius expertem domum habitare illi in posterum licere. Atque assumtis quum ipso tum aliis pluribus (sequebantur enim rei miraculo moti), deductisque ad ipsum locum ubi subire daemone videram, jussi rastris et ligonibus humum fodi. Quo facto inventum est ad passus altitudinem defossum cadaver antiquum, cujus sola ossa sua figura composita jacerent. Hoc igitur effossum sepelivimus: ceterum domus ab eo inde tempore infesta spectris esse desiit.

32. Haec quum dixisset Arignotus, divina vir sapientia et venerabilis omnibus, nemo jam erat praesentium quin magnam me accusaret amentiae, qui fidem talibus non haberem, idque ipso dicente Arignoto. Ego vero nihil trepidans, neque ob comam, neque ob opinionem de viro, Quid istuc, inquam, Arignote? tune etiam talis eras, sola spes veritatis, idem tamen fumi et spectrorum plenus? tu nobis, qui thesaurus eras, ut est in proverbio, carbonem appares. Tu vero, inquit Arignotus, si neque mihi credis dicenti, neque Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati; age dic, quem fide digniorem putas harum rerum arbitrum contraria nobis dicentem? Per Jovem, inquam, admirabilem virum, Abderitanum illum Democritum, cui nempe adeo persuasum erat nihil horum consistere posse, ut, quum inclusisset se in monumentum extra portas, ibique perpetuo scriberet et commentaretur nocte atque interdiu, adulescentulis quibusdam ludificari illum et perterrere volentibus, qui mortuorum instar nigra veste ornati et personis ad craniorum similitudinem effictis circa illum saltarent, crebris passibus exsultantes: nihil ipse hanc illorum assimilationem metuerit, neque omnino ad illos respexerit, sed inter scribendum illud solum dixerit, Desinite ludere! adeo firmiter credebat nihil amplius esse animas, quum sunt extra corpora. Hoc tu ais, inquit Eucrates, amentem hominem etiam Democritum fuisse, si quidem ita statuit.

33. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν καὶ ἄλλο διηγήσομαι αὐτὸς παθὼν, οὐ παρ' ἄλλου ἀκούσας· τάχα γὰρ ἂν καὶ σὺ, ὦ Τυχιᾷδῃ, ἀκούων προσδιδασθείης πρὸς τὴν ἀλγῆθειαν τοῦ διηγήματος. Ὅποτε γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ διῆγον ἔτι νέος ὢν, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ παιδείας προράσει ἀποσταλεῖς, ἐπεθύμησας ἐς Κοπτὸν ἀναπλεύσας ἐκείθεν ἐπὶ τὸν Μέμνονα ἐλθὼν ἀκοῦσαι τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο ἤχοντα πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον. Ἐκεῖνός μὲν οὖν ἤκουσα οὐ κατὰ τὸ κοινὸν τοῖς πολλοῖς ἀσημόν τινα φωνήν, ἀλλὰ μοι καὶ ἔρχεσεν ὁ Μέμνων αὐτὸς ἀνοίξας τὸ στόμα ἐν ἔπεσιν ἑπτὰ, καὶ εἰ γε μὴ περιττὸν ἦν, αὐτὰ ἂν ὑμῖν εἶπον τὰ ἑπτα.

34. Κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλουον ἔτυχεν ἡμῖν συμπλέων Μεμφίτης ἀνὴρ τῶν ιερογραμματέων, θαυμασίως τὴν σοφίαν καὶ τὴν παιδείαν πᾶσαν εἰδὼς τὴν Αἰγυπτίῳ ἐλέγετο δὲ τρία καὶ εἴκοσιν ἔτη ἐν τοῖς ἀδύτοις ὑπόγειος ὥκηκέναι μαγεύειν παιδεύμενος ὑπὸ τῆς Ἰσίδος. Παγκράτην, ἔφη, λέγεις, ὁ Ἀρίγνωτος, ἐμὸν διδάσκαλον, ἱερὸν ἀνδρᾶ, ἐξυρμένον, ἐν ὀθονίοις, νοήμονα, οὐ καθαρῶς ἐλληνίζοντα, ἐπιμήκη, συμὸν, πρόχειλον, ὑπόλεπτον τὰ σκέλη. Αὐτὸν, ἦ δ' ὅς, ἐκείνον τὸν Παγκράτην· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἠγνούουσιν ὅστις ἦν, ἐπεὶ δὲ ἑώρων αὐτὸν, εἴ ποτε ὀρμίσαιμεν τὸ πλοῖον, ἄλλα τε πολλὰ τεράστια ἐργαζόμενον, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ κροκοδείλων ὀχοῦμενον καὶ συννέοντα τοῖς θηρίοις, τὰ δὲ ὑποπτήσσοντα καὶ σαινόντα ταῖς οὐραῖς, ἔγνων ἱερὸν τινα ἀνθρωπινόν ὄντα, καὶ κατὰ μικρὸν φιλοφρονούμενος θλαθὼν ἐταῖρος αὐτῷ καὶ συνήθης γενόμενος, ὥστε πάντων ἔκονώνηι μοι τὴν ἀπορρήτῳ καὶ τέλος πελθεῖ με τοὺς μὲν οἰκέτας ἅπαντας ἐν τῇ Μέμφιδι καταλιπεῖν, αὐτὸν δὲ μόνον ἀκολουθεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ γὰρ ἀπορῆσειν ἡμᾶς τῶν διακονησόμενων. Καὶ τὸ μετὰ τοῦτο οὕτω διήγομαι.

35. Ἐπειδὴ δὲ ἐλθοιμεν εἰς τι καταγώγιον, λαθὼν ἂν ὁ ἀνὴρ τὸν μοχλὸν τῆς θύρας ἢ τὸ κόρηθρον ἢ καὶ τὸ ὑπερον περιβαλὼν ἱματίοις ἐπειπὼν τινα ἐπωδὴν ἐποίει βραδίξειν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώπων εἶναι δοκούντα· τὸ δὲ ἀπελθὼν ὕδωρ τε ἀπὸντλει καὶ ὠψώνει καὶ ἐσκεύαζε καὶ ἐς πάντα δεξιῶς ὑπερέτει καὶ διηκονεῖτο ἡμῖν· εἴτα δὲ ἐπειδὴ ἥλις ἔχοι τῆς διακονίας, αὐτοῖς κόρηθρον τὸ κόρηθρον ἢ ὑπερον τὸ ὑπερον ἄλλην ἐπωδὴν ἐπειπὼν ἐποίει ἄν. Τοῦτο ἐγὼ πάνυ ἐσπουδακῶς οὐκ εἶχον ὅπως ἐκμάθοιμι παρ' αὐτοῦ· ἐδάσκαине γὰρ αὐτοῦ, καίτοι πρὸς τὰ ἄλλα προχειρότατος ὢν. Μῖα δὲ ποτε ἡμέρᾳ λαθὼν ἐπήκουσα τῆς ἐπωδῆς, ἦν δὲ τρισύλλαβος, σχεδὸν ἐν σκοτεινῷ ὑποστάς. Καὶ ὁ μὲν ὦχετο ἐς τὴν ἀγορὰν ἐντειλάμενος τῷ ὑπέρῳ δ' εἶσι ποιεῖν.

36. Ἐγὼ δὲ ἐς τὴν ὑστεραίαν ἐκείνου τι κατὰ τὴν ἀγορὰν πραγματευομένου λαθὼν τὸ ὑπερον σχηματίσας, ὁμοίως ἐπειπὼν τὰς συλλαβάς, ἐκέλευον ὑδροφορεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἐμπλησάμενος τὸν ἀμφορέα ἐκόμισε, Πέπυσο, ἔφη, καὶ μηκέτι ὑδροφόρει, ἀλλ' ἴσθι αὐτοῖς ὑπερον· τὸ δὲ οὐκέτι μοι πελθεσθαι ἤθελεν, ἀλλ' ὕδρο-

33. Ego autem vobis etiam aliud quid enarrabo, quod mihi usu venit, non auditum ab alio : fortasse enim tu quoque, Tychiade, audiens vi quadam ad narrationis veritatem adigaris. Quum in Aegypto viverem juvenis adhuc, doctrinae causa eo missus a patre, cupido incessit animum, Coptum inde adverso flumine petere, ad Memnonem audiendum, mirabiles illos sonos oriente sole edentem. Atque illius quidem audiui, non, ut vulgus, vocem nullius sensus; sed oraculum mihi ipse aperto ore Memnon reddidit versibus septem, ac nisi supervacaneum esset, ipsos vobis recitarem versus.

34. In reditu autem navigabat forte nobiscum homo Memphiticus, de sacris scribis unus, sapientia admirabili et doctrinae omnis Aegyptiorum consultus : dicebatur autem tres et viginti annos in adytis sub terra habitasse, magicis artibus dum instruitur ab Iside. Pancratem dicis, inquit Arignotus, meum praeceptorem, virum divinum, rasum, linea indutum, cogitabundum, non pure loquentem graece, procerum, simum, labiosum, extenuatis cruribus. Ipsum illum, inquit, Pancratem. Ac primo quidem, qui esset, ignorabam : ubi vero videbam illum, si quando appellere-mus navigium, quum alia multa prodigiose facere, tum inequitare crocodilis, et natare inter belluas, has vero illi se submittere et adulari caudis, divinum quendam hominem esse agnovi; et quum paulatim in illius me amicitiam insinuarem, opinione celerius sodalis ipsius ac familiaris factus sum. Itaque omnia mihi impertiebat arcana, et tandem persuadet mihi, ut, servis omnibus Memphis relictis, solus ipse se sequar; neque enim defuturos nobis ministros. Ac postea ita vivebamus.

35. Tum quoties in stabulum quoddam veneramus, sum-tum ille vir vectem de janua, aut scopas, aut pistillum adeo vestibus induebat, et carmine quodam pronunciato, ut in cederet efficiebat et ut aliis omnibus homo esse videretur : isque abiens et aquam hauriebat, et obsonabat, parabatque cibos, omnibusque in rebus dextre operam nobis dabat ministrabatque. Tum ubi satis ministerio illius usus esset, rursus scopas scopas, aut pistillum pistillum carmine alio pronunciato reddidit. Hoc ego maximo studio non potui tamen impetrare ab eo ut discerem; in hoc enim invidebat, licet ad alia esset promptissimus. At certo tandem die clanculum sublegi incantationem (erat vero trium syllabarum), prope astans in angulo tenebricoso. Atque ille in forum abiit, quum praecipisset pistillo quid facto opus esset.

36. Ego vero postridie illius diel, ipso aliquid in foro negotii habente, sumo pistillum, exornatumque, dictis similiter syllabis istis, aquam afferre jubeo. Quum vero plenam amphoram attulisset, Desine, inquam, neve amplius affer aquam, sed rursus esto pistillus. At ille non amplius parere mihi voluit, verum afferre aquam perrexit, donec aqua

φέρει δει, ἄχρι δὲ ἐνέπλησεν ἡμῖν ὕδατος τὴν οἰκίαν ἐπαντλοῦν. Ἐγὼ δὲ ἀμνηχνῶν τῷ πράγματι — ἐδεῖν γὰρ μὴ ὁ Παγκράτης ἐπανελθὼν ἀγανακτήσῃ, σπερ καὶ ἐγένετο — αἰνῆν λαβὼν διακόπτω τὸ ὕπερον εἰς δύο μέρη· τὰ δὲ, ἑκάτερον τὸ μέρος, ἀμφορέας λαβόντα ὑδροφόροι καὶ ἀν' ἐνὸς δύο μοι ἐγένοντο ὑδροφόροι. Ἐν τούτῳ καὶ ὁ Παγκράτης ἐφίσταται καὶ συνείς τὸ γεγόμενον ἐκεῖνα μὲν αὖθις ἐποίησε ξύλα, ὥσπερ ἦν πρὸ τῆς ἐπωδῆς, αὐτὸς δὲ ἀπολιπὼν με λαθὼν οὐκ οἶδ' ὅποι ἀφανὴς ὄχρητο ἀπιῶν. Νῦν οὖν, ἔφη ὁ Δεινόμαχος, οἶσθα κὰν ἐκείνο, ἀνθρωπὼν ποιεῖν ἐκ τοῦ ὕπερου; Νῆ Δί', ἡ δ' ὅς, ἐξ ἡμισείας γε· οὐκέτι γὰρ εἰς τὸ ἀρχαῖον οἶόν τέ μοι ἄγειν αὐτὸ, ἦν ἀπαξ γένηται ὑδροφόρος, ἀλλὰ δεήσει ἡμῖν ἐπικλυσθῆναι τὴν οἰκίαν ἐπαντλουμένην.

37. Οὐ παύσεθε, ἦν δ' ἐγὼ, τὰ τοιαῦτα τερατολογούντες γέροντες ἄνδρες; εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ κὰν τῶν μειρακίων τούτων ἕνεκα εἰς ἄλλον καιρὸν ὑπερβάλλεσθε τὰς παραδόξους ταύτας καὶ φοβεράς διηγήσεις, μὴ πως λάθωσιν ἡμῖν ἐμπλησθέντες δειμάτων καὶ ἀλλοκότων μυθολογημάτων. Φεῖδεσθαι οὖν χρὴ αὐτῶν μηδὲ τοιαῦτα ἐθίζειν ἀκούειν, ἀ διὰ παντός τοῦ βίου ἐνοχλήσει συνόντα καὶ φοφοδεῖς ποιήσει ποικίλης τῆς δεισιδαιμονίας ἐμπιπλάντα.

38. Εὐ γε ὑπέμνησας, ἡ δ' ὅς ὁ Εὐκράτης, εἰπὼν τὴν δεισιδαιμονίαν. Τί γάρ σοι, ὦ Τυριάδῃ, περὶ τῶν τοιούτων δοκεῖ, λέγω δὴ χρησμῶν καὶ θεσφάτων καὶ ὅσα θεοφορούμενοί τινες ἀναβῶσιν ἡ ἐξ αὐτῶν ἀκούεται ἡ παρθένος ἑμμετρα φεγγομένη προθεσπίζει τὰ μέλλοντα; ἡ δηλαδὴ καὶ τοῖς τοιούτοις ἀπιστήσεις; Ἐγὼ δὲ ὅτι μὲν καὶ δακτύλιόν τινα ἱερὸν ἔχω Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου εἰκόνα ἐκτυπούσης τῆς σφραγίδος καὶ οὗτος ὁ Ἀπόλλων φθέγγεται πρὸς ἐμέ, οὐ λέγω, μὴ σοι ἀπίστα δοῶ περὶ ἐμαυτοῦ μεγαλαυχεῖσθαι· ἀ δὲ ἐν Ἀμφιλόχῳ με ἤκουσα ἐν Μαλλῶ, τοῦ ἥρωος ὕπαρ διαλεχθέντος μοι καὶ συμβουλευσάντος ὑπὲρ τῶν ἐμῶν καὶ ἀ εἶδον αὐτὸς, ἐθέλω ὑμῖν εἰπεῖν, εἴτα ἐξῆς ἀ ἐν Περγάμῳ εἶδον καὶ ἤκουσα ἐν Πατάροις· ὁπότε γὰρ ἐξ Αἰγύπτου ἐπανήειν οἰκαδὲ ἀκούουν τὸ ἐν Μαλλῶ τοῦτ' ἰμαντεῖον ἐπιφανέστατον τε καὶ ἀληθέστατον εἶναι καὶ χρᾶν ἐναργῶς πρὸς ἔπος ἀποκρινόμενον οἷς ἀν ἐγγράψας τις εἰς τὸ γραμματεῖον παραδῶ τῷ προφῆτῃ, καλῶς ἀν ἔχειν ἡγησάμην ἐν παράπλῳ πειραθῆναι τοῦ χρηστηρίου καὶ τι περὶ μελλόντων συμβουλευέσασθαι τῷ θεῷ.

39. Ταῦτα ἔτι τοῦ Εὐκράτους λέγοντος ἰδὼν οἷ τὸ πρᾶγμα προχωρήσειν ἐμελλε καὶ ὥς οὐ περὶ μικρᾶς ἐνῆρχετο τῆς περὶ τὰ χρηστήρια τραγωδίας, οὐ δοκεῖν οἰηθεὶς δεῖν μόνος ἀντιλέγειν ἀπασιν, ἀπολιπὼν αὐτὸν ἔτι διαπλέοντα ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὴν Μαλλόν — καὶ γὰρ συνείν ὅτι μοι ἄχθοντα παρόντι καθάπερ ἀντισοφιστῇ τῶν ψευσμάτων — Ἀλλ' ἐγὼ ἀπειμι, ἔφη, Λεόντιχον ἐπιζητήσω· δέομαι γὰρ αὐτῷ τι συγγενέσθαι. Ὑμεῖς δὲ ἐπεὶ οὐχ ἱκανὰ ἡγείσθε τὰ ἀνθρώπινα εἶναι, καὶ

haurienda domum opplevisset. Ego consilii inope (metuebam enim ne ægre ferret rediens Pancrates, quod etiam factum est), securi arrepta bifariam pistillum disseco. Sed utraque illa pars, captis amphoris, aquam ferebat, ac pro uno duo mihi jam erant ministri. Inter hæc adest Pancrates, intellectoque quid actum esset, illos iterum ligna fecit, ut ante incantationem fuerant; ipse vero clam me relicto, subduxit se nescio quorsum, et conspici desiit. Nunc igitur, inquit Dinomachus, adhuc illud nosti certe, hominem facere ex pistillo? Per Jovem, inquit, ex dimidia quidem parte: Neque enim licet mihi in pristinum eum formam reducere, quum semel factus est aquarius: sed elueretur nobis illo semper hauriente domus.

37. Non desinitis, inquam, talia portenta loqui senes viri? sin minus, at certe horum adolescentulorum causa in aliud tempus differte incredibiles istas horribilesque narrationes, ne sensim impleantur nobis terroribus et absurdis fabulis. Parcere igitur illis oportet, neque assuefacere talibus audiendis, quæ per totam vitam turbabunt illos retenta, animo et ad unumquemque strepitum meticulosos facient, variaque superstitione implebunt.

38. Recte me mones, inquit Eucrates, superstitionem dum nominas. Quid enim, Tychiade, de talibus tibi videtur, de oraculis dico, et vocibus, et quæ a deo agitati quidam proclamant, aut audiuntur ex adytis, aut virgo versibus devincta loquens futura significat? nimirum etiam talibus fidem negabis? Ego vero esse mihi sacrum quandam anulum, cujus sigillum Pythii Apollonis imaginem exprimat, eumque Apollinem mihi loqui non dico, ne tibi incredibilia de me ipse gloriari videar: quæ vero in Amphilochi templo audiavi, Malli, heroe in somnis mecum loquente et de rebus mihi meis consulente, quæque ipse vidi, dicere vobis volo; tum deinceps, quæ Pergami vidi, et audiavi Pataris. Quum enim ex Ægypto domum redirem, audito illud Malli oraculum illustrissimum esse verissimumque, et dilucida fundere oracula, dum ad verbum respondeat his quæ in tabellis scripta prophætæ tradat aliquis, optimum factu putabam, ut in transitu tentarem oraculum, et de futuris aliquid deliberarem cum deo.

39. Hæc adhuc dicente Eucrate, quum viderem quorsum res evasura esset, utque inciperet non parvam illam oraculorum tragediam; ratus non decere me solum contradicere omnibus, relicto illo navigante adhuc ex Ægypto Mallum versus (etenim sentiebam illos præsentiam meam gravari, ut qui contra illorum mendacia disputarem), Ego vero, inquam, discedo requisiturus Leontichum: etenim illo mihi convento opus est. Vos vero, quando quidem satis vobis non esse humana putatis, ipsos jam vocate deos, fabulo-

αὐτοὺς ἤδη τοὺς θεοὺς καλεῖτε συνεπιληγμένους ὑμῖν τῶν μυθολογουμένων καὶ ἅμα λέγων ἐξήειν. Οἱ δὲ ἄσμενοι ἐλευθερίας λαθρόμενοι εἰσίων, ὡς τὸ εἶδος, αὐτοὺς καὶ ἐνεφοροῦντο τῶν ψευσμάτων.

Τοιαῦτά σοι, ὦ Φιλόκληις, παρὰ Εὐκράτει ἀκούσας ἦκω νῆ τὸν Δία ὥσπερ οἱ τοῦ γλεύκους πίνοντες ἐμπεφυσημένος τὴν γαστέρα ἐμέτου δεόμενος. Ἡδέως δ' ἂν ποθεν ἐπὶ πολλῷ ἐπιδράμην ληθεδανόν τι φάρμακον ὧν ἤκουσα, ὡς μὴ τι κακὸν ἐργάσῃται με ἡ μνήμη αὐτῶν ἐνοικουρούσα· τέρατα γοῦν καὶ δαίμονας καὶ Ἑκάτας ὄρᾶν μοι δοκῶ.

40. ΦΙΛ. Καὶ αὐτὸς, ὦ Τυχιάδῃ, τοιοῦτόν τι ἀπέλαυσα τῆς διηγήσεως· φασὶ γέ τοι μὴ μόνον λυττᾶν καὶ τὸ ὕδωρ φοβεῖσθαι δπόσους ἂν οἱ λυτῶντες κύνες δάκωσιν, ἀλλὰ καὶ τινὰ ὁ δὴ κρείσσων ἀνθρώπος δάκῃ, ἴσα τῷ κυνὶ δύναται τὸ δῆγμα, καὶ τὰ αὐτὰ κακείνους φοβεῖται. Καὶ σὺ τοίνυν ἔοικας αὐτὸς ἐν Εὐκράτους δὴ κρείσσων ὑπὸ πολλῶν ψευσμάτων μεταδεωκέναι καὶ μοι τοῦ δῆγματος· οὕτω δαιμόνων μοι τὴν ψυχὴν ἐνέπλησας.

ΤΥΧ. Ἀλλὰ θαρρῶμεν, ὦ φιλότῃς, μέγα τῶν τοιούτων ἀλεξιφάρμακον ἔχοντες τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸν ἐπὶ πᾶσι λόγον ὀρθόν, ὃ χρωμένους ἡμᾶς οὐδὲν μὴ ταραξῇ τῶν κενῶν καὶ ματαίων τούτων ψευσμάτων.

LIII.

* HIPPIAS H BALANEION.

1. Τῶν σοφῶν ἐκείνους μάλιστα ἐγὼ γέ φημι δεῖν ἐπαινεῖν, ὅσοι μὴ λόγους μόνον δεξιόους παρέσχοντο ὑπὲρ τῶν πραγμάτων ἐκάστων, ἀλλὰ καὶ ἔργοις ὁμοίοις τὰς τῶν λόγων ὑποσχέσεις ἐπιστώσαντο. Καὶ γὰρ τῶν ἱατρῶν ὃ γε νοῦν ἔχων οὐ τοὺς ἀρίστα ὑπὲρ τῆς τέχνης εἰπεῖν δυναμένους μεταστελεῖται νοσῶν, ἀλλὰ τοὺς πράττειν τι κατ' αὐτὴν μεμελετηκότας. Ἀμείνων δὲ καὶ μουσικὸς, οἶμαι, τοῦ διακρίνειν ρυθμούς καὶ ἀρμονίας ἐπισταμένου ὁ καὶ ψᾶλαι καὶ κιθαρίσαι αὐτὸς δυνάμενος. Τί γὰρ ἂν σοι τῶν στρατηγῶν λέγοιμι τοὺς εἰκότως ἀρίστους κριθέντας, ὅτι οὐ τᾶττειν μόνον καὶ παραινεῖν ἦσαν ἀγαθοί, ἀλλὰ καὶ προμάχεσθαι τῶν ἄλλων καὶ χειρὸς ἔργα ἐπιδείκνυσθαι· οἷον τῶν πάλαι μὲν Ἀγαμέμνονα καὶ Ἀχιλλέα, τῶν κάτω δὲ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ Πύρρον Ἰσμεν γεγονότας.

2. Πρὸς δὲ τί ταῦτ' ἔφη; οὐ γὰρ ἄλλως ἱστορίαν ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος ἐπεμνήσθην αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν μηχανικῶν ἐκείνους ἄξιον θαυμάζειν, ὅσοι ἐν τῇ θεωρίᾳ λαμπροὶ γινόμενοι καὶ μνημόσυνα δημοῦ τῆς τέχνης καὶ πράγματα τοῖς μετ' αὐτοὺς κατέλιπον· ἐπεὶ οἱ γὰρ τοῖς λόγοις μόνους ἐγγεγυμνασμένοι σοφιστᾶι ἂν εἰκότως μᾶλλον ἢ σοφοὶ καλοῖντο. Τοιοῦτον ἀκούομεν τὸν Ἀρχιμήδην γενέσθαι καὶ τὸν Κνίδιον Σώστρατον, τὸν μὲν Πτολεμαίῳ χειρωσάμενον τὴν

LUCIANUS. — I.

sarum disputationum vestrarum adjutores; et cum dicto exivi. Illi vero libertatem eam lubenter arripientes, tanquam epulis, ut credibile est, se tractarunt invicem et ingurgitarunt mendaciis.

Talibus tibi, Philocles, apud Eucratem auditis venio, ut qui mustum biberunt, ventre inflato, vomitorii indigens. Lubens autem alicunde et magno emerim medicamentum oblivionem inducens eorum quæ audiavi, ne quid mali mihi faciat in me residens illorum memoria: portenta enim, et dæmones, et Hecatas videre mihi videor.

40. PHIL. Ipse etiam ego, Tychiade, tale quid de narratione tua abstuli. Dicunt certe, non solum insanire et aquam metuere quos canes rabiosi momorderint; sed etiam, si quæ homo morsus mordeat, eandem quam canis vim habere illum morsum, eademque illum quoque metuere. Et tu igitur morsus in Eucratis domo a multis mendaciis, mihi videris aliquid illius morsus impertiisse; ita dæmonibus mihi mentem opplevisti.

TYCH. Sed bono simus animo, amice, magnum talibus noxis depellendis remedium habentes, veritatem et rectam in omnibus rationem; qua dum utimur, nos de vanis hisce atque inanibus mendaciis nullum turbabit.

LIII.

* HIPPIAS SEU BALNEUM.

1. Eruditorum ex numero illos maxime laudandos aio equidem, quotquot non disputationes modo acutas de negotio unoquoque attulerunt, sed operibus similibus firmarunt promissiones verborum. Etenim de medicis, si quis sapiat ægrotus, non eos arcesset qui optime dicere de arte possunt, sed qui ad præstandum aliquid illa arte sese studiose paraverint. Melior etiam musicus, arbitror, eo qui numeros et harmonias norit discernere, ille fuerit qui cantare etiam et citharam pulsare ipse possit. Quid enim duces tibi narrem qui merito suo optimi iudicati sunt, non in ordinanda modo acie et adhortandis militibus præstantes, sed eo etiam quod in prima acie pugnarent et manu rem gererent? qualem ex antiquis Agamemnonem atque Achillem, sequioris autem ætatis Alexandrum et Pyrrhum fuisse cognovimus.

2. Quorsum vero ista dixi? non enim temere illorum mentionem feci, ut historiæ peritum me ostenderem, sed ut docerem inter mechanicos quoque admiratione dignos esse quotquot scientia et ratione clari, tamen etiam monumenta artis et opera posteris reliquere: quandoquidem sola in disputatione exercitati, sophistæ potius quam sapientes dici meruerint. Talem audimus Archimedem fuisse, et Cnidium Sostratum, quorum hic Ptolemæo subegerit Mem-

Μέμφιν ἄνευ πολιορκίας ἀποστροφῇ καὶ διαιρέσει τοῦ ποταμοῦ· τὸν δὲ τὰς τῶν πολεμίων τριῖρεις καταφλέξαντα τῇ τέχνῃ. Καὶ Θαλῆς δὲ ὁ Μιλήσιος πρὸ αὐτῶν ὑποσχόμενος Κροίσῳ ἄβροχον διαβιβάσειν τὸν στρατὸν ἐπινοίᾳ κατοπιν τοῦ στρατοπέδου μιᾷ νυκτὶ τὸν Ἄλυν περιήγαγεν, οὐ μηχανικὸς οὗτος γενόμενος, σοφὸς δὲ καὶ ἐπινοῆσαι καὶ συνεῖναι πιθανώτατος. Τὸ μὲν γὰρ τοῦ Ἐπειοῦ καὶ πάνυ ἀρχαῖον, ὃς οὐ μόνον τεχνήσασθαι τοῖς Ἀχαιοῖς τὸν ἵππον, ἀλλὰ καὶ συγκαταβῆναι αὐτοὺς ἐς αὐτὸν λέγεται.

8. Ἐν δὴ τούτοις καὶ Ἰππίου τούτου τοῦ καθ' ἡμᾶς μεμνησθαι ἄξιον, ἀνδρὸς λόγους μὲν παρ' ὄντινα βούλει τῶν πρὸ αὐτοῦ γεγυμνασμένου καὶ συνεῖναι τε ὀξέος καὶ ἐρμηνεύσαι σαφειστάτου, τὰ δὲ ἔργα πολὺ τῶν λόγων ἀμείνως παρεομένου καὶ τὴν τῆς τέχνης ὑπόσχουσαν ἀποπληροῦντος, οὐκ ἐν τοιαύταις μὲν ὑποσχέσεσιν ἐν αἷς οἱ πρὸ αὐτοῦ γενέσθαι ἠτύχησαν, κατὰ δὲ τὸν γεωμετρικὸν λόγον ἐπὶ τῆς δοθείσης, φασίν, εὐθείας τὸ τρίγωνον ἀκριβῶς συνισταμένου. Καίτοι τῶν γε ἄλλων ἕκαστος ἐν τι τῆς ἐπιστήμης ἔργον ἀποτεμόμενος ἐν ἐκείνῳ εὐδοκιμήσας εἶναι τις ὅμως ἔδοξεν, ὃ δὲ μηχανικῶν τε ὧν τὰ πρῶτα καὶ γεωμετρικῶν, ἔτι δὲ ἁρμονικῶν καὶ μουσικῶν φαίνεται, καὶ ὅμως ἕκαστον τούτων οὕτως ἐντελεῶς δεικνυσιν ὥς ἐν αὐτὸ μόνον ἐπιστάμενος· τὴν μὲν γὰρ περὶ ἀκτίνων καὶ ἀνακλάσεων καὶ κατόπτρων θεωρίαν, ἔτι δὲ ἀστρονομίαν, ἐν ᾗ παῖδας τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀπέφηεν, οὐκ ὀλίγου χρόνου ἂν εἴη ἐπαίνειν.

4. Ἄ δὲ ἐναγχος ἰδὼν αὐτοῦ τῶν ἔργων κατεπλάγην, οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν· κοινὴ μὲν γὰρ ἡ ὑπόθεσις καὶ τῷ καθ' ἡμᾶς βίῳ πάνυ πολλή, βαλανείου κατασκευῇ· περίνοια δὲ καὶ ἐν τῷ κοινῷ τούτῳ σύνεσις θαυμαστή. Τόπος μὲν ἦν οὐκ ἐπίπεδος, ἀλλὰ πάνυ προσάντης καὶ ὄρθιος, ὃν παραλαβὼν κατὰ θάτερα εἰς ὑπερβολὴν ταπεινὸν, ἰσόπεδον θατέρῳ ἀπέφηνε, κρηπίδα μὲν βεβαιωτάτην ἅπαντι τῷ ἔργῳ βαλόμενος καὶ θεμελίῳν θέσει τὴν τῶν ἐπιτιθεμένων ἀσφάλειαν ἐμπεδωσάμενος, ὑψέσι δὲ πάνυ ἀποτόμοις καὶ πρὸς ἀσφάλειαν συνεχόμενοις τὸ ὅλον κρατυνάμενος· τὰ δὲ ἐποικοδομηθέντα τῷ τε τοῦ τόπου μεγέθει σύμμετρα καὶ τῷ εὐλόγῳ τῆς κατασκευῆς ἁρμοδιώτατα καὶ τὸν τῶν φῶτων λόγον φυλάττοντα.

5. Πυλὸν μὲν ὑψηλὸς ἀναβάσεις πλατείας ἔχων, ὑπτίος μᾶλλον ἢ ὄρθιος πρὸς τὴν τῶν ἀνιόντων εὐμαρείαν· εἰσιόντα δὲ τοῦτον ἐκδέχεται κοινὸς οἶκος εὐμεγέθης, ἱκανὴν ἔχων ὑπηρέταις καὶ ἀκολούθοις διατριβὴν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῶν εἰς τρυφὴν παρεσκευασμένων οἰκημάτων· βαλανεῖον δ' οὖν καὶ ταῦτα πρεπωδέστατα, χαρίεσσαι καὶ φωτὶ πολλῷ καταλαμπόμεναι ὑποχωρήσεις. Εἴτ' ἐχόμενος αὐτῶν οἶκος, περιττός μὲν ὡς πρὸς τὸ λουτρόν, ἀναγκαῖος δὲ ὡς πρὸς τὴν τῶν εὐδαιμονεστέρων ὑποδοχὴν. Μετὰ δὲ τούτων ἑκατέρωθεν διαρκεῖς τοῖς ἀποδυσμένοις ἀποθέσεις, καὶ μέσος οἶκος ὑψὲς τε ὑψηλότατος καὶ φωτὶ φαιδρότατος, ψυχροῦ

phii, sine obsidione, aversione sola ac divisione fluvii; ille vero triremes hostium arte sua combusserit. Atque ante hos Milesius Thales, quum promississet Croso se siccum trajecturum exercitum, commento quodam a tergo castrorum intra unam noctem circumduxit Halyn; non quod ipse machinandi artifex esset, sed homo prudens ad excogitandum, et in sermone vehementer probabilis. Nam illud de Ereo antiquum nimis, qui non tantum machinatus esse Achivis equum, sed etiam cum reliquis descendisse in illum dicitur.

3. In his igitur Hippiae quoque huius, qui nostra aetate fuit, mentionem injicere aequum est, viri literarum exercitatione cuivis antiquorum comparandi, ad intelligendum acuti, disertissimi in explicando, opera autem verbis multo meliora praestantis, et artis suae professionem implentis, non in talibus modo argumentis in quibus bona fortuna superiores jam versati sunt; sed, ex geometrico proverbio, in data quacunque recta triangulum accurate construentis. Atqui reliquorum unusquisque, si in uno quodam artis opere sibi desumpto bene rem gessit, tamen esse aliquid visus est: hunc vero et mechanicorum principem et geometrarum, praeterea harmonicorum musicorumque esse apparet; et tamen unumquodque horum adeo perfecte praestat, quasi illud ipsum unum modo sciret: nam ejus scientiam de radiis et refractionibus et speculis, insuper etiam astronomiam, in qua effecit ut pueri videantur superiores, laudare non parvi temporis fuerit.

4. Quae vero illius opera nuper cum stupore viderim, enarrare non pigror. Argumentum quidem commune est et in vita nostra satis frequens, balnei aedificatio, at ingenium et intelligentia in re ita vulgari admirabilis. Locus erat non aequabilis planitiei, sed acclivis admodum et erectus; quem quum accepisset ab una parte vehementer humilem, solo alterius aequavit, subjecta toti operi firmissima crepidine, eorumque quae imponenda erant securitate positae rite fundamentis stabilitae; altitudinibus autem praeruptis valde et ad securitatem continuas totum opus roboravit. Quae porro inaedificavit, ea quum ad loci magnitudinem congruunt, tum propter observatam in tota structura proportionem maxime sunt concinna, et respondentem sibi fenestrarum rationem servant.

5. Porta alta, gradus ad ascendendum latos habens, supina magis est quam ardua, ad ascendendum commoditatem. Per hanc qui ingressus fuerit, eum excipit oecus communis, bene magnus, ubi morari commode pedissequi et ministri possint, situs ad sinistram paratorum ad delicias cubiculorum: nam balneo etiam haec pulchre conveniunt, secessus jucundi et multo lumine collustrati. Tum continens illis oecus, supervacaneus ille quidem quantum ad balneum, at necessarius, quatenus beatis hominibus recipiendis destinatus est. Post hunc ab utraque parte, quae sufficiant exuere se volentibus, spoliaria; et medius inter ea oecus altissimus et multa luce laetissimus, aquae

ὑδατος ἔχων τρεῖς κολυμβήθρας, Λακαίνῃ λίθῳ κεκοσμημένος, καὶ εἰκόνες ἐν αὐτῷ λίθου λευκοῦ τῆς ἀρχαίας ἐργασίας, ἡ μὲν Ὑγίαιας, ἡ δὲ Ἀσκληπιοῦ.

6. Εἰσελθόντας δὲ ὑποδέχεται ἡρέμα χλιαινόμενος οἶκος οὐκ ἀπηνεῖ τῇ θέρμῃ προαπαντῶν, ἐπιμήκης, ἀμιστρογγυλος, μεθ' ὃν ἐν δεξιᾷ οἶκος εὖ μάλα φαεινός, ἀλείφσθαι προσηνὺς παρεχόμενος, ἐκατέρωθεν εἰσόδους ἔχων Φρυγίῳ λίθῳ κεκαλλωπισμένης, τοὺς ἀπὸ παλαίστρας εἰσιόντας δεγόμενος. Ἐἵτ' ἐπὶ τούτῳ ἄλλος οἶκος οἰκῶν ἀπάντων κάλλιστος, στήναι τε καὶ ἐγκαθίσθαι προσηνέστατος καὶ ἐμβραδύναι ἀβλαβέστατος καὶ ἐγκυλίσσασθαι ὠφελιμώτατος, Φρυγίου καὶ αὐτοῦ εἰς ὄροφὴν ἄκραν ἀποστῆδων. Ἐξῆς δὲ ὁ θερμός ὑποδέχεται διάδρομος Νομάδι λίθῳ διακεκολλημένος. Ὁ δὲ ἐνδόν οἶκος κάλλιστος, φωτός τε πολλοῦ ἀνάμεστος καὶ ὡς πορφύρα διηνησιμένος.

7. Τρεῖς καὶ οὗτος θερμὰς πυέλους παρέχεται. Λουσαμένῳ δὲ ἐνεστί σοι μὴ τὴν διὰ τῶν αὐτῶν οἰκῶν αὖθις ἐπανέναι, ἀλλὰ ταχεῖαν τὴν ἐπὶ τὸ ψυχρὸν δι' ἡρέμα θερμοῦ οἰκήματος, καὶ ταῦτα πάντα ὑπὸ φωτὶ μεγάλῳ καὶ πολλῇ τῇ ἐνδόν ἡμέρᾳ. Ὑψὲς πρὸς τούτοις ἀνάλογα καὶ πλάτῃ τοῖς μήκεισι σύμμετρα καὶ πανταχοῦ πολλὴ χάρις καὶ Ἀφροδίτῃ ἐπανόει· κατὰ γὰρ τὸν καλὸν Πίνδαρον, «ἀρχομένου ἔργου πρόσωπον χρὴ θέμεν τηλαυγές.» Τούτο δ' ἂν εἴη ἐκ τῆς αὐγῆς μάλιστα καὶ τοῦ φέγγους καὶ τῶν φωταγωγῶν μεμηχανημένον. Ὁ γὰρ σοφὸς ὡς ἀληθῶς Ἱππίας τὸν μὲν ψυχροδόχον οἶκον εἰς βορρᾶν προκεχωρηκότα ἐποίησεν, οὐκ ἄμεινον οὐδὲ τοῦ μεσημβρινοῦ αἵρος· τοὺς δὲ πολλοῦ τοῦ θάλπου δεομένους νότῳ καὶ εὐρῇ καὶ ζεφύρῳ ὑπέθηκε.

8. Τί ἂν σοι τὸ ἐπὶ τούτῳ λέγοιμι παλαίστρας καὶ τὰς κοινὰς τῶν ἱατροφυλακούντων κατασκευὰς ταχεῖαν τὴν ἐπὶ τὸ λουτρὸν καὶ μὴ διὰ μακροῦ τὴν δόδον ἐχούσας τοῦ χρησίου τε καὶ ἀβλαβοῦς ἐνεκα; Καὶ μὴ με ὑπολάβῃ τις μικρὸν ἔργον προθέμενον κοσμεῖν τῷ λόγῳ προαιρεῖσθαι· τὸ γὰρ ἐν τοῖς κοινοῖς καινὰ ἐπινοῆσαι κάλλους δείγματα, οὐ μικρὰς σοφίας ἔγωγε τίθεμαι, οἷον καὶ τότε τὸ ἔργον ὁ θαυμασιος ἡμῖν Ἱππίας ἐπεδείξατο πάσας ἔχον τὰς βαλανεῖον ἀρετάς, τὸ χρήσιμον, τὸ εὐκαιρον, τὸ εὐφεγγές, τὸ σύμμετρον, τὸ τῷ τόπῳ ἡρμοσμένον, τὸ τὴν χρεῖαν ἀσφαλῆ παρεχόμενον, καὶ προσέτι τῇ ἄλλῃ περινοίᾳ κεκοσμημένον, ἀφόδων μὲν ἀναγκαίων δυσὶν ἀναχωρήσεσιν ἐξόδους τε πολλαῖς τεθυρωμένον, ὥρῳ δὲ διττὰς δηλώσεις, τὴν μὲν δι' ὑδατος καὶ μυκημάτων, τὴν δὲ δι' ἡλίου ἐπιδεικνύμενον. Ταῦτα ἰδόντα μὴ ἀποδοῦναι τὸν πρόποντα ἐπαινῶν τῷ ἔργῳ οὐκ ἀνοήτου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀχαρίστου, μᾶλλον δὲ βασκανοῦ μοι εἶναι ἔδοξεν. Ἐγὼ μὲν οὖν εἰς δύναμιν καὶ τὸ ἔργον καὶ τὸν τεχνίτην καὶ δημιουργὸν ἡμεῖν ἡμῖν τῷ λόγῳ. Εἰ δὲ θεὸς παράσχοι καὶ λούσασθαι ποτε, πολλοὺς οἶδα ἔχων τοὺς κοινωνήσοντάς μοι τῶν ἐπαινῶν.

frigidae descensiones habens tres, Lacedæmonio lapide exornatus; ac statuæ in illo de candido lapide vetusti operis, Hygiæ una, altera Æsculapii.

6. Progressus excipit œcus leniter tepidus, non molesto calore occurrens, longus, utrimque rotundus; post quem in dextra parte hilaris admodum œcus, ungendi facultatem comiter præbens, accessus utrimque habens Phrygio lapide politos, intrantes de palæstra recipiens. Tum post hunc œcus alius, œcorum omnium pulcherrimus, ad stationes ac sessiones jucundissimus, ad commorandum minime noxius, ad volutationes commodissimus, Phrygio lapide et ipse ad summum usque tectum fulgens. Deinde transitus excipit calidus, Numidico lapide incrustatus. Interior deinde œcus pulcherrimus, luce multa plenus, et purpuræ instar floridus.

7. Tria hic quoque labra calida præbet. Quum vero laveris, licet tibi non per eosdem redire œcos, sed celeri via ad frigidam per couclave mediocriter calidum, idque in multa luce et multo intus die. Ad hæc altitudines congruentes, et latitudines longitudinibus pro portione respondentes, et multa ubique Gratia atque Venus enitet: etenim ex præclari Pindari præcepto, « Qui opus incipiunt, faciem ponant e longinquo fulgentem. » Hæc autem contigerit maxime, e splendore et luce et fenestris si quis machinetur. Sapiens enim vere Hippias œcum frigidarium ita fecit, ut in boream procurrat, nec meridiani tamen aeris expertem: eos autem qui tepore multo indigent, noto et euro atque zephyro subjecit.

8. Quid deinde tibi dicam palæstras, et communes eorum, qui vestes custodiunt, commorationes, celerem habentes ad lavacra nec per ambages transitum, utilitatis pariter causa et salubritatis? Et ne putet aliquis parvum me opus oratione exornandum suscepisse: in communibus enim excogitare nova pulchritudinis specimina, non parvæ sapientiæ esse arbitror equidem; quale sane hoc quoque opus nobis admirabilis ille Hippias produxit, quod omnes habeat virtutes balnei, utilitatem, opportunitatem, claritatem, proportionem; quod loci ingenio accommodatum sit, quod usum sui securum præbeat: insuper vero etiam reliqua cura instructum, sellarum familiaricarum duobus secessibus, et januis multis apertum; horarum gemina indicia, alterum per aquam et mugitum, alterum per solem exhibens. Hæc si quis viderit, neque dignam operi laudem tribuerit, ille non stupidus modo, sed ingratus etiam, vel invidus potius mihi videatur. Ego proinde pro viribus et opus et artificem atque perfectorem operis oratione remuneratus sum. Si vero deus præbuerit tandem ibi lavandi copiam, multos novi et alios in partem laudum mearum venturos.

LIV.

ΠΡΟΛΟΓΙΑ Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

1. Ὅτε ὁ Διόνυσος ἐπ' Ἰνδοῦς στρατιὰν ἤλασε — κωλύει γὰρ οὐδὲν, οἶμαι, καὶ μῦθον μῦθιν διηγῆσασθαι Βακχικόν — φασὶν οὕτω καταφρονῆσαι αὐτοῦ τὰ πρῶτα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐκεῖ ὥστε καταγεῖν ἐπιόντος, μᾶλλον δὲ ἐλεεῖν τὴν τόλμαν αἰτίκα μάλα συμπατηθσομένου ὑπὸ τῶν ἐλεφάντων, εἰ ἀντιτάξαιτο ἤκουον γὰρ, οἶμαι, τῶν σκοπῶν ἀλλόκοτα ὑπὲρ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ ἀγγελλόντων, ὡς ἡ μὲν φάλαγξ αὐτῶν καὶ οἱ λόχοι γυναῖκες εἶεν ἔκφρονες καὶ μεμνηυῖαι, κιττῶ ἐστεμμένοι, νεβρίδας ἐνημμένοι, δοράτια μικρὰν ἔχουσαι, ἀσίδηρα, κιττοποίητα καὶ ταῦτα, καὶ τινὰ πελτάρια κοῦφα, βομβοῦντα, εἰ τις μόνον προσάψαιτο — ἀσπίσι γὰρ εἶκαζον καὶ τὰ τύμπανα — ὀλίγους δὲ τινὰς ἀγροίκους νεανίσκους ἐκείναι γυμνοὺς, κόρδακα ὀρχομένους, οὐράς ἔχοντας, κεράστας, οἷα τοῖς ἀρτί γεννηθεῖσιν ἐρίφοις ὑποφύεται.

2. Καὶ τὸν μὲν στρατηλάτην αὐτὸν ἐφ' ἄρματος δχεῖσθαι παρδάλεων ὑπεξευγμένων, ἀγένοιον ἀκριδῶς, οὐδ' ἐπ' ὀλίγον τὴν παρείαν χνοῦντα, κερασφόρον, βότρυσιν ἐστεφανωμένον, μίτρα τὴν κόμην ἀναδεδεμένον, ἐν πορφυρίδι καὶ χρυσῇ ἐμβάδι ὑποστρατηγεῖν δὲ δύο, ἓνα μὲν τινὰ βραχὺν, πρεσβύτην, ὑπόπαχυν, προγάστορα, ρινόσιμον, ὥτα μεγάλα ὀρθία ἔχοντα, ὑπότρομον, νάρθηκι ἐπερειδόμενον, ἐπ' ὄνου τὰ πολλὰ ἵππεύοντα, ἐν χροκωτῇ καὶ τοῦτον, πάνυ πιθανόν τινὰ συνταγματάρχην αὐτοῦ. ἕτερον δὲ τεράστιον ἄνθρωπον, τράγῳ τὰ νέρβη ἐοικότα, κομήτην τὰ σκέλη, κέρατα ἔχοντα, βαθυπύγωνα, ὀργίλον καὶ θυμικόν, θατέρα μὲν σύριγγα φέροντα, τῇ δεξιᾷ δὲ ῥάβδον καμπύλην ἐπηγμένον καὶ περισχιρτώντα ὅλον τὸ στρατόπεδον, καὶ τὰ γύναια δὲ φοβεῖσθαι αὐτὸν καὶ σείειν ἡνεμομένους τὰς κόμας, ὅπote προσοί, καὶ βοᾶν εὐοῖ τοῦτο δ' εἰκάζειν καλεῖσθαι αὐτὸν τὸν δεσπότην. Τὰς δ' οὖν ποίμας διηρπάσθαι ἤδη ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ διεσπᾶσθαι ἐτι ζῶντα τὰ θρέμματα· ὡμοφάγους γὰρ τινὰς αὐτὰς εἶναι.

3. Ταῦτα οἱ Ἴνδοι καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀκούοντες ἐγέλων ὡς τὸ εἶδος, καὶ οὐδ' ἀντεπεξάγειν ἢ παρατάτεσθαι ἤξιον, ἀλλ' εἶπερ ἄρα, τὰς γυναῖκας ἐπαφῆσιν αὐτοῖς, εἰ πλησίον γένοιτο, σφίσι δὲ καὶ νικᾶν αἰσχρὸν ἐδόκει καὶ φονεῖν γυναῖκα μεμνηνῶτα καὶ θηλυμίτην ἄρχοντα καὶ μεθὺν μικρὸν γερόντιον καὶ ἡμιστρατιώτην ἄλλον καὶ γυμνῆτας ὀρχηστὰς, πάντας γελοῖους. Ἐπεὶ δὲ ἤγγελο πυρπολῶν ὁ θεὸς ἤδη τὴν χώραν καὶ πόλεις αὐτάνδρους καταφλέγων καὶ ἀνάπτων τὰς ὕλας καὶ ἐν βραχεὶ πᾶσαν τὴν Ἰνδικὴν φλογὸς ἐμπεπληκώς — ὅπλον γὰρ τοι Διονυσιακὸν τὸ πῦρ, πατρῶιον αὐτῷ καὶ τοῦ κεραυνοῦ — ἐνταῦθα ἤδη σπουδῇ ἀνελάμβανον τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἐλεφάντας ἐπιστάξαντες καὶ ἐγγαλινώσαντες καὶ τοὺς πύργους ἀναθέμενοι ἐπ' αὐτοὺς ἀν-

LIV.

PRÆFATIO. BACCHUS.

1. Quum exercitum contra Indos duceret Bacchus (nihil enim, opinor, prohibet etiam fabulam vobis enarrare Bacchicam), ita aiunt primo contemtum ab illis hominibus esse, ut adventantem deriderent, vel potius ipsius audaciæ miserentur, opinantes statim ab elephantis concutatum iri, si aciem contra auderet instruere. Audierant enim, puto, exploratores absurda quaedam de illius exercitu nunciantes, phalangem ipsi et ordines esse mulieres insanas et furentes, hedera coronatas, præcinctas hinnulorum pelibus, hastis parvis instructas, sine ferro, hedera ornatis et ipsis, ac levibus quibusdam parmulis, bombos, si quis modo attingeret, reddentibus; nempe clypeis assimulabant etiam tympana: paucos autem quosdam inter eos versari rusticos juvenes, nudos, saltantes cordacem, qui caudas haberent et corniculis instructi essent, qualia recens natis hædis subnascentur.

2. Ac ducem quidem ipsum curru vehi junctis pardalibus, plane imberbem ac ne pauxilla quidem lanugine vestitum genas, cornutum, uvis coronatum, mitra revinctum comas, amictum purpura, et auro calcatum: sub ipso autem alios præesse duos, unum brevem, senem, crassiusculum, ventricosum, sinum naribus, auribus longis et erectis, tremulum, innixum baculo, asino velentem plerumque, crocata et ipsum indutum, denique congruentem plane agminis sub illo ductorem; alterum porro prodigiosum hominem, capro inferioribus partibus similem, cruribus hirsutis, cornutum, barba prolixa, iracundum et vehementem, qui altera manu ferens fistulam, dextra vero baculum incurvum intentans, exercitum totum circumsallet; terreri autem ab illo mulierculas, jactare permissos ventis capillos ad illius adventum, et clamare Evoe; suspicari autem, hac voce appellari ab illis dominum. Greges porro jam directos a mulieribus, et dilaceratas vivas adhuc pecudes; esse enim illas crudivoras.

3. Audientes ista Indi et rex illorum, ridebant, ut consentaneum est, neque contra educere exercitum aut aciem struere operæ pretium censebant; sed, si modo educendum esset, mulieres iis immittere placuit, si prope venissent; ipsis vero etiam vincere indecorum videbatur, et interficere mulieres furentes et mitratum muliebriter ducem, et ebrium parvum seniculum, et alium semimilitem, et saltatores nudos, ridiculos omnes. Quum vero nunciaretur jam igne vastare regionem deus, et cum ipsis hominibus cremare urbes, et silvas incendere, et Indiam universam brevi tempore impluisse incendiis (nam Bacchi arma ignis, patrius illi et de fulmine), hic jam festinanter sumere arma, et instratis elephantis atque frenatis, impositisque in illos turribus, contra

τεπεζήσαν, καταφρονούντες μὲν καὶ τότε, ὀργιζόμενοι δὲ ὅμως καὶ συντρίψαι σπεύδοντες αὐτῷ στρατοπέδῳ τὸν ἀγένηιον ἐκείνον στρατηλάτην.

4. Ἐπεὶ δὲ πλησίον ἐγένοντο καὶ εἶδον ἀλλήλους, οἱ μὲν Ἴνδοι προτάξαντες τοὺς ἑλέφαντας ἐπῆγον τὴν φάλαγγα, ὁ Διόνυσος δὲ τὸ μέσον μὲν αὐτὸς εἶχε, τοῦ κέρως δὲ αὐτῷ τοῦ δεξιῷ μὲν ὁ Σειληνός, τοῦ εὐωνύμου δὲ ὁ Πᾶν ἡγούντο· λοχαγοὶ δὲ καὶ ταξίαρχοι σάτυροι ἐγκαθειστήκασαν· καὶ τὸ μὲν σύνθημα ἦν ἅπασι τὸ εὐοῖ. Εὐθύς δὲ τὰ τύμπανα ἐπαταγεῖτο καὶ τὰ κύμβαλα τὸ πολεμικὸν ἐσήμαινε καὶ τῶν σατύρων τις λαβὼν τὸ κέρας ἐπηύλει τὸ ὄρθιον καὶ ὁ τοῦ Σειληνοῦ ὄνος ἐνουαλίον τι ὠγκήσατο καὶ αἱ Μαῖνάδες σὺν ὀλολυγῇ ἐνεπήδησαν αὐτοῖς ὀράκοντας ὑπεζωσμένοι καὶ τῶν θύρων ἄκρων ἀπογυμνοῦσαι τὸν σῖδρον. Οἱ Ἴνδοι δὲ καὶ ἑλέφαντες αὐτῶν αὐτίκα ἐγκλίναντες σὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἔφρουγον οὐδ' ἐντὸς βέλους γενέσθαι ὑπομείναντες, καὶ τέλος κατὰ κράτος ἐαλώκασαν καὶ αἰχμάλωτοι ἀπῆγοντο ὑπὸ τῶν τέως καταγελωμένων, ἔργῳ μαθόντες ὡς οὐκ ἔχρην ἀπὸ τῆς πρώτης ἀκοῆς καταφρονεῖν ξένων στρατοπέδων.

5. Ἀλλὰ τί πρὸς τὸν Διόνυσον ὁ Διόνυσος οὗτος; εἴποι τις ἄν. Ὅτι μοι δοκοῦσι — καὶ πρὸς Χαρίτων μὴ με κορυβαντιῶν ἢ τελέως μεθεῖν ὑπολάβητε, εἰ τὰμὰ εἰκάτω τοῖς θεοῖς — ἑμιόν τι πάσχειν οἱ πολλοὶ πρὸς τοὺς καινοὺς τῶν λόγων τοῖς Ἴνδοις ἐκείνοις οἷον καὶ πρὸς τοὺς ἑμούς· οἰόμενοι γὰρ σατυρικά καὶ γελοῖα τινα καὶ κομιδῇ κυμικά παρ' ἡμῶν ἀκούσεσθαι τοιαῦτα πεπιστεύκασιν, οὐκ οἶδ' ὅ τι δόξαν αὐτοῖς ὑπὲρ ἑμοῦ· οἱ μὲν οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀφικνούνται, ὡς οὐδὲν δέον παρέχειν τὰ ὧτα κύμοις γυναικείοις καὶ σκιρτήμασι σατυρικοῖς καταβάντας ἀπὸ τῶν ἐλεφάντων, οἱ δὲ ὡς ἐπὶ τοιοῦτο τι ἤκοντες ἀντὶ τοῦ κιττοῦ σῖδρον εὐρόντες οὐδ' οὕτως ἐπαινεῖν τολμῶσιν τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος τεθορυβημένοι. Ἀλλὰ θαρρῶν ἐπαγγέλλομαι αὐτοῖς, ὅτι ἦν καὶ νῦν ὡς πρότερόν ποτε τὴν τελετὴν ἐβελήσωσιν ἐπιδείν πολλάκις καὶ ἀναμνησθῶσιν οἱ παλαιοὶ συμπόται κύμων κοινῶν τὴν τότε καιρῶν καὶ μὴ καταφρονήσωσι τῶν σατύρων καὶ Σειληνῶν, πῶσι δὲ ἐς κόρον τοῦ κρατῆρος τούτου, ἐκβαχεύσειν καὶ αὐτοὺς καὶ πολλάκις μεθ' ἡμῶν ἐρεῖν τὸ εὐοῖ.

6. Οὗτοι μὲν οὖν — ἐλεύθερον γὰρ ἀκοή — ποιούντων ὅ τι καὶ φίλον, ἐγὼ δὲ, ἐπειδὴ περ ἔτι ἐν Ἴνδοις ἐσμέν, ἐθέλω καὶ ἄλλο ὑμῖν διηγῆσασθαι τι τῶν ἐκείθεν, οὐκ ἀπροσδιόνυσον οὐδ' αὐτὸ, οὐδ' ὧν ποιῶμεν ἄλλοτριον. Ἐν Ἴνδοις τοῖς Μαχλαίοις, οἱ τὰ λαῖα τοῦ Ἴνδου ποταμοῦ, εἰ κατὰ ῥοὴν αὐτοῦ βιλέποις, ἐπινεμόμενοι μέχρι πρὸς τὸν Ὠκεανὸν καθήκουσι, παρὰ τούτοις ἄλλος ἐστὶν ἐν περιφράκτῳ, οὐ πάνυ μεγάλῳ χωρίῳ, συνηφεῖ δὲ· κιττός γάρ πολὺς καὶ ἀμπελοὶ σύσκιον αὐτὸ ἀκριβῶς ποιῶσιν. Ἐνταῦθα πηγαί εἰσι τρεῖς καλλίστου καὶ διειδεστάτου ὕδατος, ἡ μὲν σατύρων, ἡ δὲ Πανός, ἡ δὲ Σειληνοῦ. Καὶ εἰσέρχονται εἰς αὐτὸ οἱ Ἴνδοι ἅπασι τοῦ ἔτους ἐορτάζοντες τῷ θεῷ, καὶ πρί-

illos educere, contemnentes illi quidem tum quoque, sed irati tamen, et conterere festinantes suo cum exercitu imberbem istum imperatorem.

4. Quum vero prope et in conspectum venissent, Indi constitutis in prima acie elephantis, phalangem inducunt: Bacchus mediam ipse tenebat aciem, dextrum illius cornu Silenus ducebat, Pan sinistrum; ordinum vero et agminum ductores constituti Satyri: tessera erat omnibus illud Evoo. Simul pulsabantur tympana, et classicum cymbala sonabant, ac Satyrorum aliquis cornu sumto incinebat orthium, et Sileni asinus Martium quiddam rudis, et insultare illis cum ululatu Mænades, succinctæ draconibus, et de summis thyrsis ferrum nudantes. Atque Indi et illorum elephantis, inclinato statim agmine, sine more et modo fugiebant, nec intra teli jactum venire ausi, ac tandem vi superati captique abducebantur ab his quos modo deriserant, experimento docti, non esse ex prima fama deriendos externos exercitus.

5. Verum enim vero quid ad Bacchum (i. e. ad rem, e proverbio) iste Bacchus? aliquis forte dixerit. Quod mihi videntur (et per ego vos Gratias oro, ne me fanatico furore agi aut plane ebrium esse putetis, si mea cum diis comparem) simili ratione, atque Indi illi, plurimi esse ad novitatem disputationum affecti, velut jam ad mearum quoque. Nam quum opinantur satyrica et ridicula quædam et plane comica a nobis recitata se audituros, talia ea esse sibi plane persuaserunt, nescio qua de me sententia imbuti. Ac partim quidem eorum plane non veniunt, quasi non oporteat descendentes de elephantibus præbere aures comissionibus muliebribus et satyricis saltationibus: alii vero quum tanquam ad tale quid veniant, invento pro hedera ferro, neque sic laudare audent, inopinata re perturbati. Verum audacter illis denuncio, si nunc etiam, ut prius olim, cærimoniam inspicere voluerint sæpius antiqui nostri convivæ, et recordati fuerint comissionum illius temporis communium, neque contemserint Satyros ac Silenos, biberintque ad satietatem de hoc cratere; futurum ut ipsi quoque occupentur Baccho, et sæpe nobiscum Evoo illud ingement.

6. Atque hi quidem (liberum enim audire) faciant quicquid placuerit: ego vero, quoniam adhuc inter Indos versamur, volo etiam aliud vobis de illis rebus enarrare, nec ipsum abhorrens a Baccho, neque ab instituto nostro alienum. Apud Indos Machlaeos, qui sinistra Indi amnis, si secundum flumen respicias, pascentes ad Oceanum usque pertingunt: apud hos igitur nemo est in concepta, non admodum magna regione, sed opaca: hedera enim multa et vites plane illam inumbrant. Hic fontes sunt tres pulcherrimæ et pellucidissimæ aquæ, Satyrorum unus, alter Panis, tertius Sileni. Intran illud nemus Indi quotannis semel, sacrum facientes deo, bibuntque de fontibus, non omnibus

νοῦσι τῶν πηγῶν, οὐχ ἀπασῶν πάντες, ἀλλὰ καθ' ἡλικίαν, τὰ μὲν μεράκια τῆς τῶν σατύρων, οἱ ἄνδρες δὲ τῆς Πανικῆς, τῆς δὲ τοῦ Σειληνοῦ οἱ κατ' ἐμέ.

7. Ἄ μὲν οὖν πάσχουσιν οἱ παῖδες ἐπειδὴν πίωσιν, ἢ οἷα οἱ ἄνδρες τολμῶσι κατεχόμενοι τῷ Πανί, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν· ἀ δ' οἱ γέροντες ποιοῦσιν, ὅταν μεθύσῃσι τοῦ ὕδατος, οὐκ ἄλλότριον εἰπεῖν· ἐπειδὴν πῆν ὁ γέρων καὶ κατὰσχη αὐτὸν ὁ Σειληνός, αὐτίκα ἐπὶ πολὺ ἄφρονός ἐστι καὶ καρηθαρῶντι καὶ βεβαπτισμένῳ ἔοικεν, εἴτα ἄφρονή τε λαμπρὰ καὶ φθέγμα τορὸν καὶ πνεῦμα λιγυρὸν ἐγγίγνεται αὐτῷ καὶ λαλιστάτος ἐξ ἄφρονότατος ἐστίν, οὐδ' ἂν ἐπιστοιμίσας παύσεις αὐτὸν μὴ οὐχὶ συνεχῇ λαλεῖν καὶ ῥήσεις μακρὰς συνεῖρειν. Συνετὰ μέντοι πάντα καὶ κόσμια καὶ κατὰ τὸν Ὅμηρον ἐκείνον ῥήτορα « νιφάδεσσιν εἰκότα χειμερήσι » διεξέρχονται· οὐδ' ἀπογρήσει σοι κύκνοις κατὰ τὴν ἡλικίαν εἰκάσαι αὐτούς, ἀλλὰ καὶ τεττιγῶδες τι πυκνὸν καὶ ἐπίτροχον συνάπτουσιν ἄχρι βαθείας ἐσπέρας. Τῶν τε ὕθεν δὲ ἥδη ἀφρείσεις αὐτοῖς τῆς μέλης σιωπῶσι καὶ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἀνατρέχουσι. Τὸ μέντοι παραδοξότατον οὐδέπω εἶπον· ἦν γὰρ ἀτελὴ ὁ γέρων μεταξὺ καταλίπῃ θν διεξήει τὸν λόγον, δύντος ἡλίου κωλυθεὶς ἐπὶ πέρας αὐτὸν ἐπεξελεῖν, ἐς νέωτα πῶν αὐθις ἐκεῖνα συνάπτει ἀ πέρυσιν αὐτὸν λέγοντα ἢ μέθῃ κατέλιπε.

8. Ταῦτά μοι κατὰ τὸν Μῶμον εἰς ἐμαυτὸν ἀπεσκώθην, καὶ μὰ τὸν Δί' οὐκ ἂν εἴ τι ἐπαγάγοιμι τὸ ἐπιμύθιον· ὁρᾶτε γὰρ ἥδη καθ' ὃ τι τῷ μύθῳ ἔοικα. Ὡστε ἦν μὲν τι παραπαίωμεν, ἢ μέθῃ αἰτία· εἰ δὲ πινυτὰ δόξειε τὰ λεγόμενα, ὁ Σειληνός ἄρα ἦν ἴλεως.

LV.

ΠΡΟΛΟΓΙΑ Ο ΗΡΑΚΛΗΣ.

1. Τὸν Ἡρακλέα οἱ Κελτοὶ Ὅγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ, τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πᾶν ἀλλόχοτον γράφουσι. Γέρων ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, ἀναφαλαντίας, πολλὸς ἀκριβῶς ὅσαι λοιπαὶ τῶν τριγῶν, ῥυσὸς τὸ δέρμα καὶ διακεκαυμένος ἐς τὸ μελάντατον οἷοί εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες· μᾶλλον δὲ Χάρωνα ἢ Ἰαπετόν τινα τῶν ὑποταρταρίων καὶ πάντα μᾶλλον ἢ Ἡρακλέα εἶναι ἂν εἰκάσειας. Ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὢν ἔχει ὅμως τὴν σκευὴν τὴν Ἡρακλέους, καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνῆπται τὴν τοῦ λέοντος καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ τὸν γωρυτὸν παρήρτηται, καὶ τὸ τούζον ἐντεταμένον ἢ ἀριστερὰ προδείκνυσσι, καὶ ὅλος Ἡρακλῆς ἐστὶ ταῦτά γε.

2. Ῥῆμην οὖν ἐρ' ὕβρει τῶν Ἑλληνίων θεῶν τοιαῦτα παρανομεῖν τοὺς Κελτοὺς ἐς τὴν μορφήν τὴν Ἡρακλέους ἀμυνομένους αὐτὸν τῇ γραφῇ, ὅτι τὴν χώραν ποτὲ αὐτῶν ἐπῆλθε λείαν ἐλαύνων, ὅποτε τὰς Γηρυόνου ἀγέλας ζητῶν κατέδραμε τὰ πολλὰ τῶν ἐσπερίων γενῶν.

3. Καίτοι τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἔφην τῆς εἰκό-

omnes, sed pro diversa ætate, adolescentes nimirum de Satyrorum fonte, de Panico viri, de Sileni autem mei æquales.

7. Quæ igitur adolescentulis, quum biberunt, eveniant, aut quæ viri audeant occupati a Pane, longum fuerit dicere : sed quæ senes faciant aqua illa ebrii, narrare haud alienum. Quum bibit senex et occupavit illum Silenus, primo aliquamdiu mutus est et crapula laboranti atque bene madido similis : deinde subito vox splendida, et loquela vehemens, et spiritus modulatus illi contingit, et ex plane muto fit loquacissimus, quem nec ore obturando ad quietem redigas, ne perpetuo loquatur et longos sermones continuet : prudentia tamen omnia et decentia et, ad Homerici illius oratoris exemplum « nivibus similia hibernis » proferunt ; neque satis fuerit cynis illos propter ætatem comparare, sed cicadarum more confertum quiddam et volubile ad seram usque vesperam perpetuant. Inde autem, jam dimissa ebrietate, tacent et ad pristinam rationem redeunt. Verum quod maxime admirabile est nondum dixi : si enim senex imperfectam abrupat, quam explicare cepit, orationem, occidente sole impeditus illam ad finem suum perducere ; altero anno bibens rursus illa adnectit, quæ superiore anno dicentem destituerat ebrietas.

8. Ista Momi illius exemplo in me ipsum conjecta sunt, neque ego, ita me Jupiter, quorsum pertineat fabula adjunxero : jam enim videtis qua in re similis illi sim. Itaque si quid deliremus, causa ebrietas : si prudentia quæ dicimus videantur, Silenus tum erat propitius.

LV.

PRÆFATIO. HERCULES.

1. Herculem Galli Ogmium sua voce appellant ; sed figuram dei plane monstrosam pingunt. Ultimæ ætatis senex illis est, recalvus, plane canis qui supersunt capillis, rugosa cute, et ad nigerrimum colorem perustus, quales sunt senes qui in mari opus faciunt : potius vero Charontem quendam aut Iapetum de tartareis specubus, et omnia potius quam Herculem esse suspiceris. Verum in tali etiam specie habet tamen paratum Herculis : etenim pellem leonis suspensam gerit, et clavam dextra præfert, et phætra appensa est, et intentum arcum sinistra ostendit ; atque in his quidem est Hercules planissime.

2. Itaque suspicabar, ut contumelia afficerent Græcorum deos, talia Gallos in figuram Herculis designasse, quem tali pictura ulcisci vellent, qui suam quondam regionem invaserit, ac prædas ibi egerit, quum greges Geryonis quærens plurimas per occidentem gentes percurreret.

3. Verum quod insolentissimum in illa pictura, nondum

νος· ὁ γὰρ δὴ γέρων Ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων πᾶ-
πολύ τι πλῆθος ἔλκει ἐκ τῶν ὧτων ἅπαντας δεδεμέ-
νους. Δεσμὰ δὲ εἰσὶν οἱ σερραὶ λεπταὶ χρυσοῦ καὶ
ἡλέκτρον εἰργασμέναι ὁρμοῖς ἐοικυῖαι τοῖς καλλίστοις.
Καὶ θμῶς ἀφ' οὕτως ἀσθενῶν ἀγόμενοι οὔτε δρασμὸν
βουλεύουσι, δυνάμενοι ἂν εὐμαρῶς, οὔτε ὅλως ἀντιτεί-
νουσιν ἢ τοῖς ποσὶν ἀντερείδουσι πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς
ἀγωγῆς ἐξυπτιάζοντες, ἀλλὰ φαῖδροι ἐπονται καὶ γε-
γηθότες καὶ τὸν ἀγοντα ἐπαινοῦντες ἐπειγόμενοι ἅπαν-
τες καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλιν τὸν δεσμὸν ἐπιχαλῶντες,
ἐοικότες ἀχθεσθησομένοις εἰ λυθῇσονται. Ὁ δὲ πάντων
ἀποπώτατον εἶναι μοι ἔδοξεν, οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν καὶ
τοῦτο· οὐ γὰρ ἔχων δ' ζωγράφος ὄθεν ἐξάψει τὰς τῶν
δεσμῶν ἀρχὰς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ᾗδῃ τὸ ῥόπαλον, τῆς
λαῖα δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν
γλῶτταν ἄκραν ἐξ ἐκεῖνης ἔλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε,
καὶ ἐπέστραπται δὲ εἰς τοὺς ἀγομένους μειδιῶν.

4. Ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἰστήκειν ὁρῶν καὶ θαυ-
μάζων καὶ ἀπορῶν καὶ ἀγανακτῶν· Κελτὸς δὲ τις πα-
ρεστὼς οὐκ ἀπαίδευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριβῶς
Ἑλλάδα φωνῇ ἀφίει, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια,
Ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ ξένη, λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἰνίγμα·
πάνυ γὰρ παραττομένῳ δοικας πρὸς αὐτὴν. Τὸν λόγον
ἡμεῖς οἱ Κελτοὶ οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς οἱ Ἕλληνες Ἑρμῆν
οἰόμεθα εἶναι, ἀλλ' Ἡρακλεῖ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ
πολὺ τοῦ Ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. Εἰ δὲ γέρων πε-
ποιήται, μὴ θαυμάσης· μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρᾳ
φιλεῖ ἐντελεῖ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμὴν, εἰ γε ἀληθῆ ὑμῶν
οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, θεοὶ αἱ μὲν τῶν « ὀπλοτέρων φρένες
ἡερέθονται » τὸ δὲ γῆρας

ἔχει τι λέξει τῶν νέων σοφώτερον.

Οὕτω γέ τοι καὶ τοῦ Νέστορος ὑμῖν ἀπορρεῖ ἐκ τῆς
γλῶττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν Τρώων τὴν
ὅπα τὴν λειριόεσαν ἀφίσιν εὐανθῇ τινα· λείρια γὰρ
καλεῖται, εἰ γε μέμνημαι, τὰ ἀνθή.

5. Ὡστε εἰ τῶν ὧτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους
πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρων οὗτος Ἡρακλῆς ὁ λόγος
ἔλκει, μηδὲ τοῦτο θαυμάσης εἰδὼς τὴν ὧτων καὶ γλῶτ-
της συγγένειαν· οὐδ' ὕβρις εἰς αὐτὸν, εἰ ταύτῃ τετρώ-
πεται· μέμνημαι γοῦν, ἔφη, καὶ κωμικῶν τινῶν λαμ-
βείων παρ' ὑμῶν μαθὼν,

Τοῖς γὰρ λάλοισιν ἐξ ἄκρου
ἡ γλῶττα πᾶσιν ἐστὶ τετρυπημένη.

6. Τὸ δ' ὅλον καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν Ἡρακλέα λόγῳ
τὰ πάντα ἡγούμεθα ἐξεργάσασθαι σοφὸν γενόμενον καὶ
πειθοῖ τὰ πλεῖστα βιάσασθαι. Καὶ τὰ γε βέλη αὐτοῦ
οἱ λόγοι εἰσιν, οἶμαι, ὀξεῖς καὶ εὐστοχοὶ καὶ ταχεῖς
καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες· πετρώοντα γοῦν τὰ ἐπι-
καὶ ὑμεῖς φατε εἶναι.

7. Τσαῦτα μὲν ὁ Κελτός. Ἐμοὶ δὲ ἥνικα περὶ
τῆς δεῦρο παρόδου ταύτης ἐσκοπούμην πρὸς ἑμαυτὸν,
εἰ μοι καλῶς ἔχει τηλικῶδε ὄντι καὶ πάλαι τῶν ἐπι-

dixi : nempe senex ille Hercules hominum magnam multi-
tudinem trahit, auribus omnes revinctos. Vincula autem
illi sunt tenues catenæ, ex auro atque electro elaboratæ,
monilibus pulcherrimis similes. Et tamen ab infirmis adeo
catellis tracti, neque fugam moliantur, quum possint facite,
neque omnino contra tendunt, aut obnituntur pedibus, re-
supinati in contrariam ei qua ducuntur partem : sed se-
quantur hilares et læti, et ductorem suum laudant atque
urgent omnes, et dum prævenire student, laxant vinculum,
quasi agre lataturi, si solvantur. Quod vero omnium
maxime portentosum mihi visum, non pigror ipsam quo-
que dicere : quum non haberet pictor unde principia vin-
culorum suspenderet, quippe dextra jam clavam, arcum
vero sinistra habente, perforaverat dei linguam extremam,
et trahi ex illa fecit, atque ipse deus ad eos, qui ducun-
tur, conversus subridet.

4. Hæc ego diu stabam intuens nec sine admiratione,
dubius simul et indignans : sed Gallus aliquis astans, non
ineruditus etiam nostris literis, quod declaravit, accurate
loquens græce, popularium suorum more, ut arbitror, phi-
losophus, Ego vero, inquit, solvam tibi, hospes, picturæ
hujus ænigma ; videris enim plane in illa perplexus. Vim
dicendi nos Galli non, uti vos Græci, Mercurium putamus
esse, sed Herculi illam assimilamus, quod hic Mercurio
multum est fortior. Si vero senex representatus est, noli
mirari : sola enim eloquentia in senectute solet plenam vim
et maturitatem ostendere, si quidem verum dixere vestri
poetæ,

Suspensa incerto est juvenum sententiâ motu :

sed

melliora dicit junioribus senex.

Ita quidem etiam de Nestoris apud vos lingua mel defluit ;
et concionatores Trojanorum vocem emittunt liliaceam,
hoc est floridam ; flores enim, si recte memini, sunt lilia.

5. Itaque neque illud mireris, si auribus revinctos senex
hic Hercules eloquentiæ deus trahit, qui noris illam aurium
atque linguæ cognationem. Neque vero contumelia in
ipsum est, si hac parte perforatum cernis : memini enim
etiam quorundam de comœdia iamborum, quos a vobis
didici,

Extrema enim loquacibus
pertusa lingua est omnibus foramine.

6. In universum autem putamus, oratione Herculem per-
fecisse omnia, sapientem virum, et eloquentiæ viribus
pleraque expugnasse : et tela ipsius orationes, puto, sunt,
acutæ, collineantes ad scopum, celeres, quibusque vulne-
rentur animi : alata nempe verba vos quoque esse dicitis.

7. Hæc tum Gallus. Mihi vero, quum apud me considera-
rem, deceretne huc me progredi, hoc ætatis hominem,
quique hoc declamandi genus olim desissem, et rursus de

δείξων πεπαυμένῳ αὐτὸς ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ψῆφον δίδοναι τοσοῦτοις δικασταῖς, κατὰ καιρὸν ἐπὶ τῷ ἀναμνησθῆναι τῆς εἰκόνος· τέως μὲν γὰρ ἐδείδειν, μή τιτι ὑμῶν δόξαιμι κοιμῶν μεираκιώδη ταῦτα ποιεῖν καὶ παρ' ἡλικίαν νεανιεύεσθαι, κατὰ τις Ὀμηρικὸς νεανίσκος ἐπιπλήξει μοι εἰπὼν τὸ, « σὴ δὲ βίη λελυται, » καὶ « χαλεπὸν γῆρας κατελθίγῃ σε, »

ἡπεδανὸς δὲ νύ τοι θεράπων, βραδέες δὲ τοι ἵπποι,

ἐς τοὺς πόδας τοῦτο ἀποσώκπτυν. Ἄλλ' ὅταν ἀναμνησθῶ τοῦ γέροντος ἐκείνου Ἡρακλέους, πάντα ποιεῖν προάγομαι καὶ οὐκ αἰδοῦμαι τοιαῦτα τολμῶν ἡλικιώτης ὢν τῆς εἰκόνος.

8. Ὡστε ἰσχυρὸς μὲν καὶ τάχος καὶ κάλλος καὶ ὅσα σώματος ἀγαθὰ χαιρέτω, καὶ ὁ Ἔρως ὁ σὸς ἐσιδὼν με, ὦ Τῆτιε ποιητὰ, ὑποπόλιον γένειον χρυσοφαένων εἰ βούλεται πετερύγων ἀήταις παραπετέσθω, καὶ ὁ Ἴπποκλειδὴς οὐ φροντιεῖ. Τῷ λόγῳ δὲ νῦν ἂν μάλιστα ἀνηστῶν καὶ ἀνθεῖν καὶ ἀκμάζειν καθ' ὥραν εἴη καὶ ἔλκειν τῶν ὠτων ὄσους ἂν πλείστους δύνηται, καὶ τοξεύειν πολλάκις, ὥς οὐδὲν γε δέος μὴ κενωθείς λάθοι ὁ γωρυτὸς αὐτῷ. Ὅρῃς ὅπως παραμυθῶμαι τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ γῆρας τὸ ἑμαυτοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο ἐτόλμησα πάλαι νενεωλκημένον τὸ ἀκάτιον κατασπάσας καὶ ἐκ τῶν ἐνότων ἐπισκευάσας αὐτὸς ἀρφεῖναι ἐς μέσον τὸ πέλαγος. Εἴη δ', ὦ θεοί, καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ἐμπνεῦσαι δεξιᾷ, ὥς νῦν γε μάλιστα πλησιεσίου τε καὶ ἐσθλοῦ καὶ ἐταίρου ἀνέμου δεόμεθα, ἵνα, εἰ ἄριστοι φαινόμεθα, καὶ ἡμῖν τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἐπιπροέγξηται τις,

Ὅττην ἐκ βραχέων ὁ γέρον ἐπιγυῶντα φαίνει.

LVI.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΥ ἢ ΤΩΝ ΚΥΚΝΩΝ.

1. Ἡλέκτρον πέρι καὶ ὑμᾶς δηλαδὴ ὁ μῦθος πέπεικεν, αἰγείρους ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ ποταμῷ δακρύνει αὐτὸ θρηνοῦσας τὸν Φαέθοντα, καὶ ἀδελφὰς γε εἶναι τὰς αἰγείρους ἐκεῖνας τοῦ Φαέθοντος, εἴτα ὀδυρομένας τὸ μεираκίον ἀλλαγῆναι ἐς τὰ δένδρα, καὶ ἀποστάζειν ἐτι αὐτῶν δάκρυον ὁρῶν τὸ ἡλεκτρον. Τοιαῦτα γὰρ ἀμέλει καὶ αὐτὸς ἀκούων τῶν ποιητῶν ἁδόντων ἡλπιζον, εἴ ποτε γενομένην ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ, ὑπελθὼν μίαν τῶν αἰγείρων ἐκπετάσας τὸ προκολλῶν ὑποδέξασθαι τῶν δακρύνων ὀλίγα, ὥς ἡλεκτρον ἔχοιμι.

2. Καὶ δὴ οὐ πρὸ πολλοῦ κατ' ἄλλο μὲν τι χρέος, ἦχον δὲ ὁμῶς ἐς τὰ χωρία ἐκεῖνα, καὶ — ἔδει γὰρ ἀναπλεῖν κατὰ τὸν Ἡριδανόν — οὗτ' αἰγείρους εἶδον πάνυ περισκοπῶν οὔτε τὸ ἡλεκτρον, ἀλλ' οὐδὲ τοῦνομα τοῦ Φαέθοντος ἤδεσαν οἱ ἐπιχώριοι. Ἀναζητούντος γοῦν ἐμοῦ καὶ διαπυνθανομένου, πότε δὲ ἐπὶ τὰς αἰγείρους ἀφίξιόμεθα τὰς τὸ ἡλεκτρον, ἐγέλων οἱ ναῦται καὶ ἡζίουσαν σαφέστερον λέγειν ὅ τι καὶ θέλομαι· κατὰ τὸν μῦθον διη-

me calculum dare tot iudicibus; opportune in mentem venit ejus imaginis memoria. Ante enim metuebam, ne cui vestrū viderer plane adolescentuli more istuc facere, et præter ætatem juvenari; ac deinde Homericus aliquis juvenis increparet mihi illud,

Jam perit tua vis, gravis arripuitque senectas, invalidusque tibi famulus, tardique caballi,

in pedes hoc ultimum jaciens. Sed ubi recordor senis illius Herculis, ad agenda omnia provehor, nec me pudet talium aursorum, qui imaginis propositæ æqualis sim.

8. Itaque robur, et celeritas, et pulchritudo, et quæcumque corporis bona sunt, valeant: ac tuus, Teie poeta, Cupido, intuitus canescens mihi mentum, auro splendentium vectus, si voluerit, alarum flabris prætervolato: ac non curabit Hippoclidēs. At dicendi facultate vel maxime rejuvenescere et florere et vigere tempestivum fuerit, et auribus trahere quam fieri possit plurimos, et sagittas emittere sæpius, quum metus non sit ne imprudenti vacua fiat pharetra. Vides quomodo meam ipse ætatem senectutemque consoler. Et hac ipsa causa ausus sum subductum olim navigiolum iterum deducere, et pro copia instructum, in medium mare dimittere. Aspiret modo a vobis, dii, dextra aura! nunc enim vel maxime implente vela et bono et amico vento indigemus, ut, si quidem digni videamur, etiam nobis Homericum illud inclamet aliquis,

Quod femur e pannis senior tam villibus effert!

LVI.

DE ELECTRO SEU CYCNIS.

1. De electro nimirum nobis etiam fabula persuasit, populos ad Eridanum flumen eam stillare lacrimam, quæ deplorent Phaethontem, et sorores quidem esse populos illas Phaethontis, deinde dum deflent adolescentulum, mutatas esse in arbores, et stillare adhuc de illis lacrimam, nimirum electrum. Talia nempe ipse quoque quum audissem poetis canentibus, sperabam, si quando essem ad Eridanum, me subiturum populorum unam, et expanso sinu excepturum paucas lacrimas, ut electrum habeam.

2. Et sane non ita diu est quum alius quidem rei causa, veni tamen in loca illa; oportebat autem adverso Eridano navigare: sed nec populos vidi, diligenter licet circumspiciens, neque electrum; quin ne nomen quidem Phaethontis noverant incolæ. Requirente enim me atque interrogante, quando veniremus ad populos illas electrum redentes, ridebant nautæ, postulabantque uti clarius, quid mihi vellem, dicerem. Hic ego fabulam ipsis enarrabam,

γούμην αὐτοῖς, Φαέθοντα γενέσθαι Ἥλιου παῖδα, καὶ τοῦτον ἐς ἡλικίαν ἐλθόντα αἰτῆσαι παρὰ τοῦ πατρὸς Δάσσει τὸ ἄρμα, ὡς ποιήσῃ καὶ αὐτὸς μίαν ἡμέραν τὸν δὲ δοῦναι, τὸν δὲ ἀπολέσθαι ἐκδιφρευθέντα, καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ πενθοῦσας ἐνταῦθ' αὖ, ἔφην, παρ' ὑμῖν, Ἰναπερ καὶ κατέπεσεν ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ, αἰγείρους γενέσθαι καὶ δακρύειν ἐπὶ ἐπ' αὐτῷ τὸ ἤλεκτρον.

3. Τίς ταῦτά σοι, ἔφασκον, διηγῆσάτο ἀπατεῶν καὶ ψευδολόγος ἄνθρωπος; ἡμεῖς δὲ οὔτε ἡνίοχόν τινα ἐκπίπτοντα εἰδομεν οὔτε τὰς αἰγείρους ἄς φῆς ἔχομεν. Εἰ δὲ ἦν τι τοιοῦτον, οἷα ἡμᾶς δοῖν ὁδοῖν ἐνεκα ἐρέττειν ἂν ἢ ἔλακιν τὰ πλοῖα πρὸς ἐναντίον τὸ ὕδωρ, οἷς ἐξῆν πλουτεῖν ἀναλέγοντας τῶν αἰγείρων τὰ δάκρυα; Τοῦτο λεγθὲν οὐ μετρίως μου καθίκετο, καὶ ἐσιώπησα διαισχυνθείς, ὅτι παιδίου τινὸς ὡς ἀληθοῦς ἔργον ἐπεπόνθειν πιστεύσας τοῖς ποιηταῖς ἀπίθανά οὕτω ψευδομένοις, ὡς μηδὲν ὑγιὲς ἀρέσκεσθαι αὐτοῖς. Μῖζας μὲν δὲ ταύτης ἐλπίδος οὐ μικρὰς ἐψευσμένος ἡνιώμην καθάπερ ἐκ τῶν χειρῶν τὸ ἤλεκτρον ἀπολωλεώς, ὅς γε ἤδη ἀνέπλεκτον ὅσα καὶ οἷα χρῆσθαι αὐτῷ.

4. Ἐκεῖνο δὲ καὶ πάννυ ἀληθοῦς ὅμην εὐρήσειν παρ' αὐτοῖς, κύκνους πολλοὺς ἄδοντας ἐπὶ ταῖς ὄχθαις τοῦ ποταμοῦ. Καὶ αὖθις ἡρώτων τοὺς ναῦτας — ἀνεπλόμεν γὰρ ἐστὶ — Ἄλλ' οἳ γε κύκνοι πηνίκα ὑμῖν τὸ λιγυρὸν ἐκεῖνο ἄδουσιν ἐρεστώτεας τῇ ποταμῷ ἔνθεν καὶ ἔνθεν; φασὶ γοῦν Ἀπόλλωνος παρέδρους αὐτοὺς ὄντας ὠδικοὺς ἀνθρώπους ἐνταῦθ' αὖ που ἐς τὰ ὄρνεα μεταπεσεῖν καὶ διὰ τοῦτο ἄδειν ἐπὶ οὐκ ἐκλαθομένου τῆς μουσικῆς.

5. Οἱ δὲ σὺν γέλῳ, Σὺ, ἔφησαν, ὦ ἄνθρωπε, οὐ παύσῃ τήμερον καταψευδόμενος τῆς χώρας ἡμῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ; ἡμεῖς δὲ αἰεὶ πλέοντες καὶ ἐκ παιδῶν σχεδὸν ἐργαζόμενοι ἐν τῷ Ἡριδανῷ ὀλίγους μὲν κύκνους ἐνίοτε δρώμεν ἐν τοῖς ἐλασι τοῦ ποταμοῦ, καὶ κρώζουσιν οὗτοι πάννυ ἄμους καὶ ἀσθενέας, ὡς τοὺς κόρακας ἢ τοὺς κολοιοὺς Σειρῆνας εἶναι πρὸς αὐτοὺς, ἄδόντων δὲ καὶ ἡδὺ καὶ οἷον σὺ φῆς οὐδὲ ὄναρ ἀκηκόαμεν ὥστε θαυμάζομεν πόθεν ταῦτα εἰς ὑμᾶς ἀρίκετο περὶ ἡμῶν.

6. Πολλὰ τοιαῦτα ἐξαπατηθῆναι ἐστὶ πιστεύοντας τοῖς πρὸς τὸ μεῖζον ἔκαστα ἐξηγουμένοις. Ὡστε καὶ γὰρ νῦν δέδια ὑπὲρ ἐμαυτοῦ μὴ ὑμεῖς ἄρτι ἀριγμένοι, καὶ τοῦτο πρῶτον ἀκροασάμενοι ἡμῶν, ἤλεκτρά τινα καὶ κύκνους ἐλπίσαντες εὐρήσειν παρ' ἡμῖν, ἔπειτα μετ' ὀλίγον ἀπέλθῃτε καταγελῶντες τῶν ὑποσχόμενων ὑμῖν τοιαῦτα πολλὰ κειμήλια ἐνεῖναι τοῖς λόγοις. Ἀλλὰ μαρτύρομαι, ὡς ἐμοῦ τοιαῦτα μεγαλαυχουμένου περὶ τῶν ἐμῶν οὔτε ὑμεῖς οὔτε ἄλλος πῶ ἀχέχοεν, οὐδ' ἂν ἀκούσείε ποτε. Ἄλλοις μὲν γὰρ οὐκ ὀλίγοις ἐντύχοις ἂν Ἡριδανῷσι τισὶ καὶ οἷς οὐκ ἤλεκτρον, ἀλλὰ χρυσὸς αὐτὸς ἀποστᾶζει τῶν λόγων, πολλὸν τῶν κύκνων τῶν ποιητικῶν λιγυρωτέρους· τὸ δὲ ἐμὸν δῶρε ἡδὺ ὅποιον ἀπλοῖχον καὶ ἄμυσον, οὐδὲ τις ὦδ' πρόσσεστιν. Ὡστε ὅρα μὴ τοιοῦτό τι πάθῃς μεῖζω περὶ ἡμῶν ἐλπίσας,

Phaethontem fuisse Solis filium, et hunc, adultus quum esset, petiisse a patre curru ipsius agendi facultatem, ut et ipse diem unum faceret : illum dedisse, hunc excussum curru periisse, et sorores ipsius dum lugerent hic circiter, dicebam, apud vos, ubi etiam cecidit, ad Eridanum, populos factas esse, et lacrimari propter eum succina.

3. Quis hæc tibi, dicebant, narravit impostor et mendax homo? At nos neque aurigam quenquam excidere vidimus, neque habemus, quas ais, populos. Si vero quid esset tale, putasne nos duorum obolorum causa remigatos, aut tracturos adverso flumine navigia, quum divitibus nobis esse liceret legendis populorum lacrimis? Hic sermo non mediocriter me momordit : et tacui, quum pucret me, cui revera accidisset quod puerulo, ut poetis crederem improbabilia adeo mentientibus, ut sanum nihil illis placeat. Una igitur hac spe non parva falsus, ægre ferebam quasi ex ipsis manibus electrum perdidissem, qui jam apud me imaginarer ad quot res et quomodo illo essem usus.

4. Illud tamen, et quidem certo, putabam me apud illos reperiturum, cygnos multos canentes in ripis fluvii : ac rursus interrogabam nautas (nam adhuc adverso flumine navigabamus), Verum cyni certe quando vobis modulatum illud carmen canunt, astantes hinc et hinc fluvio? aiunt enim illos Apollinis comites, homines canendi peritos, hic aliquando in volucres abiisse, et propterea adhuc canere, non oblitos musicæ.

5. At illi cum risu, Tu homo, inquam, non desines hodie mentiri de regione nostra atque fluvio? Nos vero semper navigantes, et a pueris fere opus facientes in Eridano, paucos quidem cygnos interdum videmus in palustribus ripis fluminis, et crocitant hi quiddam plane alienum a Musis et imbecillum, adeo ut corvi vel graculi Sirenes sint ad illos : canentes vero suaviter atque ut tu ais, ne per somnium quidem audivimus. Itaque mirari subit unde ista de nobis ad vos pervenerint.

6. Similiter decipi et sæpe potest si quis credat iis qui in majus extollunt narrando omnia. Itaque ego etiam pro me nunc sum sollicitus, ne qui modo venistis et nunc primum nos auditis, electra quædam et cygnos invenire apud nos quum sperarit, discedatis paulo post irridentes illos qui pretiosa id genus multa inesse nostris in orationibus vobis erant polliciti. At ego testor, talia me de meis rebus gloriantem nec vos nec alium quenquam audivisse vel auditurum unquam. Alios quidem invenias non paucos, Eridanos quosdam et quibus non electrum, sed aurum ipsum ex oratione stillet, multum poeticis illis cynis modulationibus : ego vero qualis sim jam videtis, simplex, fabularum expers; neque ullus cantus adest. Igitur vide, si quis majora de nobis speras, ne tibi accidat quod his qui

οἷόν τι πάσχουσιν οἱ τὰ ἐν τῷ ὕδατι δρῶντες· οἴομενοι γὰρ τηλικαῦτα εἶναι αὐτὰ ὅσα διεφαινέτο αὐτοῖς ἀνωθεν, εὐρυνομένης τῆς σκιάς πρὸς τὴν αὐγὴν, ἐπειδὴν ἀνασπάσῃσι, πολλῶι μικρότερα εὐρίσκοντες ἀνιῶνται. Ἦδη οὖν σοι προλέγω ἐκχέας τὸ ὕδωρ καὶ ἀποκαλύψας τὰμὰ, μηδὲν μέγα προσδοκῆσης ἀνιμῆσασθαι, ἢ σαυτὸν αἰτίασθι τῆς ἐλπίδος.

LVII.

ΜΥΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

1. Ἡ μυῖα ἔστι μὲν οὐ τὸ σμικρότατον τῶν δρῶντων, ὅσον ἐμπῖσι καὶ κύνωψι καὶ τοῖς ἔτι λεπτοτέροις παραβάλλειν, ἀλλὰ τοσοῦτον ἐκείνων μεγέθει προὔχει ὅσον αὐτὴ μελίττης ἀπολείπεται. Ἐπτέρωται δὲ οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις, ὥς τοῖς μὲν ἀπανταχόθεν κομᾶν τοῦ σώματος, τοῖς δὲ ὠκυπτεροῖς χρῆσθαι, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀκρίδας καὶ τέττιγας καὶ μελίττας ἔστιν ὑμενόπτερος, τοσοῦτον ἀπαλιώτερα ἔχουσα τὰ πτερὰ ὅσον τῆς Ἑλληνικῆς ἐσθῆτος ἢ Ἰνδικῆς λεπτοτέρα καὶ μαλακιώτερα· καὶ μὴν διήνηθισται κατὰ τοὺς ταύνας, εἰ τις ἀτενὲς βλέπει ἐς αὐτήν, ὁπότεν ἐκπετάσασα πρὸς τὸν ἥλιον περύσσεται.

2. Ἡ δὲ πτήσις οὔτε κατὰ τὰς νυκτερίδας εἰρεσία συνελκεῖ τῶν πτερῶν οὔτε κατὰ τὰς ἀκρίδας μετὰ πηδύματος οὐδὲ ὥς οἱ σφῆκες μετὰ ροιζήματος, ἀλλ' εὐκαμπῆς πρὸς ὅ τι ἂν μέρος ὁρμήσῃ τοῦ αἵρος. Καὶ μὴν κάκεινο πρόσσετιν αὐτῇ, τὸ μὴ καθ' ἡσυχίαν, ἀλλὰ μετ' ὥδης πέτεσθαι οὐκ ἀπηνοῦς ὅσα κινώπων καὶ ἐμπίδων, οὐδὲ τὸ βαρύδρομον τῶν μελιττῶν ἢ τῶν σφηκῶν τὸ φοβερόν καὶ ἀπειλητικὸν ἐνδείκνυμένη, ἀλλὰ τοσοῦτον ἔστι λιγυριώτερα, ὅσον σάλπιγξ καὶ κυμβάλων αὐλοὶ μελιχρότεροι.

3. Τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ἢ μὲν κεφαλὴ λεπτότατα τῷ αὐγέει συνέχεται καὶ ἔστιν εὐπεριάγωγος, οὐ συμπεφυκυῖα ὥς ἡ τῶν ἀκρίδων· ὀφθαλμοὶ δὲ προπαγεῖς, πολλὸ τοῦ κέρατος ἔχοντες· στέρνον εὐπαγές, καὶ ἐκπερύκασιν αὐτῇ οἱ πόδες οὐ κατὰ τοὺς σφῆκας πάνυ ἐσφιγμένοι. Ἡ γαστήρ δὲ ὠχύρωται καὶ αὐτὴ καὶ θώρακι εἴοικε ζώνας πλατείας καὶ φολίδας ἔχουσα. Ἀμύνεται μέντοι οὐ κατὰ τοῦρροπύγιον ὥς σφῆξ καὶ μελίττα, ἀλλὰ τῷ στόματι καὶ τῇ προβοσκήσει, ἣν κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν καὶ αὐτὴ ἔχουσα προνομεύει τε καὶ ἐπιλαμβάνεται καὶ προσφῦσα κατέχει κοτυληδόνι κατὰ τὸ ἄκρον εἰοικυῖαν. Ἐκ δὲ αὐτῆς ὁδοῦ προκύπτει, ᾧ κεντοῦσα πίνει τοῦ αἵματος· πίνει μὲν γὰρ καὶ γάλακτος, ἡδὺ δὲ αὐτῇ καὶ τὸ αἶμα, οὐ μετὰ μεγάλης θόδνης τῶν κεντουμένων. Ἐξάπους δὲ οὖσα τοῖς μὲν τέτταρσι βαδίζει μόνους, τοῖς δὲ προσθίοις ὁσὶν ὅσα καὶ χερσὶ χρῆται. Ἰδοὺς ἂν οὖν αὐτὴν ἐπὶ τεττάρων βεβηκυῖαν ἔχουσάν τι ἐν ταῖν χερσὶν μετέωρον ἐδώδιμον ἀνθρωπίνως πάνυ καὶ καθ' ἡμᾶς.

aquis submersa vident : arbitrati enim tanta esse illa quanta desuper aspicientibus videbantur, dilatata a radiis umbra ; quum extracta multo minora deprehendunt, indignantur. Jam igitur tibi praedico, dispersa aqua et detectis meis, ne quid magni te hausturum speres, aut spei vanae culpam in te ipsam conferas.

LVII.

MUSCÆ ENCOMIUM.

1. Musca non est ea quidem minima volucrum, in quantum culicibus diversi generis et minoribus etiam insectis comparetur : sed tantum istac magnitudine superat, quantum ipsa ape minor est. Pennata est autem non eadem ratione qua aliae volucres, ut plumis toto corpore velut comata sit, majores autem pennas habeat in alis ; verum instar locustarum, et cicadarum, apiumque, pinnas habet e membrana, tanto quidem molliores alis aliis, quanto Graeca veste Indica est tenuior et delicatior. Et sane floreat pavonum instar colores habet, si quis intente illam aspiciat, quum expansis ad solem pennis volatum meditatur.

2. Ac volatus illius non qualis vespertilionum in perpetuo alarum remigio, neque locustarum instar cum saltu conjunctus, neque cum perstrepero impetu, ut vesparum, sed flexilis in quamcumque partem aeris tendit. Etiam hoc illi inest, quod non silentio, verum cum cantu quodam volat, non infesto, qualis est culicum, neque graves fremitus apum, aut terribiles minacesque vesparum imitans, sed in tantum est modulatio, quantum tuba atque cymbalis tibiae sunt placidiores.

3. Quantum ad reliquum corpus, caput tenuissimo canali continetur cervicibus, et circumactu est facile, non adnatum quale locustarum : oculi autem solide eminentes, multum habentes de cornu : pectus compactum, ex quo enati pedes, non omnino ut in vespis astricti. Alvus munita ipsa quoque est, thoraci similis, zonas latas et squamas habens. Ulciscitur se non circa novissimam alvi partem, uti vespa et apis, sed ore ac proboscide, qua eo modo quo elephantum instructa et ante se pascitur, et comprehendit, et adherescens continet, quum acetabulo extrema parte sit similis. Ex illa vero dens emicat, quo ubi pupugit, potat sanguinem : nam bibit quidem lactem quoque ; sed suavis illi etiam sanguis, cum dolore non magno eorum qui punguntur. Sex pedes quum habeat, quattuor solis incedit, anterioribus autem duobus utitur velut manibus. Videas igitur illam quadrupedem ingredi, ferentem manibus sublatum esculentum quiddam humano plane more atque ut nos.

4. Γίνεται δὲ οὐκ εὐθὺς τοιαύτη, ἀλλὰ σκώλης τὸ πρῶτον ἥτις ἐξ ἀνθρώπων ἢ ἄλλων ζώων ἀποθανόντων· εἶτα κατ' ὀλίγον πόδας τε ἐκφέρει καὶ φύει τὰ πτερὰ καὶ ἐξ ἑρπετοῦ ὄρνεον γίγνεται, καὶ κυοφορεῖ δὲ καὶ ἀποτίκτει σκύληκα μικρὸν τὴν μῦιν ὑστέρων. Σύντροφος δὲ ἀνθρώποις ὑπάρχουσα καὶ δημοδίαιτος καὶ δημοτράπεζος ἀπάντων γεύεται πλὴν ἐλαίου θάνατος γὰρ αὐτῇ τοῦτο πτεῖν. Καὶ μέντοι ὠκύμορος οὔσα — πᾶν γὰρ ἐς στενὸν ὁ βίος αὐτῆς συμμεμέτρηται — τῷ πρῶτῳ χαίρει μάλιστα καὶ τούτῳ πολιτεύεται· νυκτὸς δὲ εἰρήνην ἀγεί καὶ οὔτε πέτεται οὔτε ᾄδει, ἀλλ' ὑπέπτῃ καὶ ἀτρεμεῖ.

5. Σύνεστιν δὲ οὐ μικρὰν αὐτῆς εἰπεῖν ἔγω, δόξαν τὸν ἐπιβόλον καὶ πολέμιον αὐτῇ τὸν ἀράχην διαδιδράσκει· λογιώντα τε γὰρ ἐπιτρεῖ καὶ ἀντίον αὐτῷ ὁρᾷ ἐκκλίνουσα τὴν ὁρμήν, ὥς μὴ ἀλίσκοιτο σαγηνευθεῖσα καὶ περιπεσοῦσα ταῖς τοῦ θηρίου πλεξάναις. Τὴν μὲν γὰρ ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀλκὴν αὐτῆς οὐχ ἡμᾶς χρὴ λέγειν, ἀλλ' ὁ μεγαλοφρονότατος τῶν ποιητῶν Ὅμηρος τὸν ἀρίστον τῶν ἥρώων ἐπαινέσας ζητῶν οὐ λένοντι ἢ πορᾶλοι ἢ ὑπὲρ τὴν ἀλκὴν αὐτοῦ εἰκάσει, ἀλλὰ τῷ θάρσει τῆς μῦας καὶ τῷ ἀτρέστῳ καὶ λιπαρεῖ τῆς ἐπιχειρήσεως· οὐδὲ γὰρ θράσος ἀλλὰ θάρσος φησὶν αὐτῇ προσεῖναι. Καὶ γὰρ εἰργομένη, φησὶν, θμυς οὐκ ἀφίσταται, ἀλλ' ἐρίεται τοῦ δῆγματος. Οὕτω δὲ πᾶν ἐπαινεῖ καὶ ἀσπάζεται τὴν μῦιν, ὥστε οὐχ ἄπαξ οὐδ' ἐν ὀλίγοις μέμνηται αὐτῆς, ἀλλὰ πολλάκις· οὕτω κοσμεῖ τὰ ἔπη μνημονευμένη. Ἄρτι μὲν τὴν ἀγέλαϊαν πετῇσιν αὐτῆς ἐπὶ τὸ γάλα διέρχεται, ἄρτι δὲ τὴν Ἀθηνᾶν, ὅποτε τοῦ Μενέλεω τὸ βέλος ἀποκρούεται, ὥς μὴ ἐπὶ τὰ καιριώτατα ἐμπέσοι, εἰκάζων μητρὶ κηδομένη κοιμωμένου αὐτῇ τοῦ βρέφους, τὴν μῦιν αὖθις ἐπεισάγει τῷ παραδείγματι. Καὶ μὴν καὶ ἐπιθέτω καλίστῳ αὐτὰς ἐκόσμησεν « ἀδινὰς » προσειπῶν καὶ τὴν ἀγέλην αὐτῶν « ἔθνη » καλῶν.

6. Οὕτω δὲ ἰσχυρά ἐστιν, ὥσθ' ὁπόταν τι δάκνη, τιτρώσκειν οὐκ ἀνθρώπου δέρμα μόνον, ἀλλὰ καὶ βοῶς καὶ ἵππου, καὶ ἐλέφαντα λυπεῖ ἐς τὰς ῥυτίδας αὐτοῦ παρεισδυσμένη καὶ τῇ αὐτῆς προνομαίᾳ κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους ἀμύσσουσα. Μίξεις δὲ καὶ ἀφροδισίων καὶ γάμων πολλὰ αὐταῖς ἢ ἐλευθερία, καὶ ὁ ἄρρην οὐ κατὰ τοὺς ἀλεκτρούνας ἐπιβάς εὐθὺς ἀπεπῆδησεν, ἀλλ' ἐποχέεται τῇ θηλείᾳ ἐπὶ πολὺ, κάκειν φέρει τὸν νυμφίον, καὶ συμπέτονται τὴν ἐναέριον ἐκείνην μίξιν τῇ πτήσει μὴ διαφθεῖρουσαι. Ἀποτμηθεῖσα δὲ τὴν κεφαλὴν μῦια ἐπὶ πολὺ ζῇ τῷ ἄλλῳ σώματι καὶ ἐμπνους ἐστίν.

7. Ὅδὲ μέγιστον ἐν τῇ φύσει αὐτῶν ὑπάρχει, τοῦτο δὲ βούλομαι εἰπεῖν. Καί μοι δοκεῖ ὁ Πλάτων μόνον αὐτὸ παριδεῖν ἐν τῇ περὶ ψυχῆς καὶ ἀθανασίας αὐτῆς λόγῳ. Ἀποθανοῦσα γὰρ μῦια τέρας ἐπιγυθείσης ἀνίσταται καὶ παλιγγενεσία τις αὐτῇ καὶ βίος ἄλλος ἐξ ὑπαρχῆς γίγνεται, ὥς ἀκριβῶς πεπεσθαι πάντας, ὅτι κάκειν ὁ ἀθάνατος ἐστὶν ἡ ψυχὴ, εἰ γὰρ καὶ ἀπελθοῦσα ἐπανέρχεται πάλιν καὶ γνωρίζει καὶ ἐπανίστησι τὸ σῶμα

4. Nascitur non statim talis, sed vermis primum, sive ex hominibus, sive animalibus aliis demortuis : deinde paulatim et pedes profert, et pinnae gignit, et ex repenti fit volucris ; fit etiam gravida et vermiculum parit, muscam paullo post futurum. Quum autem nutriatur cum hominibus, eorumque contubernio et mensa utatur, omnia gustat, præter oleum ; quippe quod bibisse illi mors est. Verum brevis ævi quum sit (omnino enim arctis vita illius terminis circumscripita est), luce gaudet maxime, et in ea agit : noctu autem quietem agit, et neque volat neque canit, sed contrahit se et nusquam movet.

5. Prudentiam ejus non parvam commemorare possum, quando insidiatorem et hostem suum araneum effugit. Insidiantem enim observat, et contra intuetur, declinans impetum, ne reti illius capiatur et in cirros bestiae incidat. Fortitudinem illius et robur nos dicere nihil opus est, quum poetarum magniloquentissimus, Homerus, laudare studens heroum præstantissimum, non leoni, aut pardali, aut apro robur illius comparat, sed fortitudini muscæ, et intrepidus illius improbisque conatibus : neque enim audaciam ait illi inesse, sed fortitudinem. Nam etiam repulsa, ait, tamen non desistit, sed morsum appetit. Ita autem omnino laudat atque amplectitur muscam, ut non semel neque paucis mentionem illius injiciat, sed sæpe : adeo commemoratione illius ornantur versiculi. Nunc enim gregarium illius ad lac volatum enarrat ; nunc Minervam, quum defendit a Menelao telum, ne in vitalia illius incidat, comparans matri dormientem infantem suum custodienti, muscam rursus comparationi inducit. Quin etiam appellatione pulcherrima eas ornavit, dum « densas » dixit, et turbam illarum vocavit « gentes. »

6. Adeo autem robusta est, ut morsu vulneret non hominis modo cutem, sed bovis etiam et equi : quin elephantem dolore afficit, intra rugas illius dum repit et sua proboscide pro portione magnitudinis suæ sauciat. Coitus autem et veneris et nuptiarum multa illis est libertas ; ac mas non, ut in genere gallinaceo, quum inscendit, statim iterum desilit ; sed diu inequitat feminæ, atque illa fert sponsum, volantque una, neque illum in aere coitum volatu disturbant. Denique præciso capite musca diu vivit corpore reliquo, et spirat.

7. Quod autem maximum in natura illarum est, hoc jam volo dicere. Ac videtur mihi solum illud Plato prætervisisse in suo de anima illiusque immortalitate libro. Mortua enim musca insperso cinere resurgit, et instaurata illi nativitas atque alia de novo vita contingit, adeo ut plane persuasum esse debeat omnibus, illarum quoque immortalem esse animam, siquidem etiam quum discessit, redit iterum et agnoscit et suscitatur corpus, et ut volet musca efficit, et

καὶ πέτεσθαι τὴν μυῖαν ποιεῖ, καὶ ἐπαληθεύει τὸν περὶ Ἑρμοστίμου τοῦ Κλαζομενίου μῦθον, ὅτι πολλάκις ἀφείσα αὐτὸν ἡ ψυχὴ ἀπεδῆμει καθ' ἑαυτὴν, εἴτα ἐπα- νελοῦσα ἐπλήρου αἵθις τὸ σῶμα καὶ ἀνίστα τὸν Ἑρμο- τιμον.

8. Ἄργος δὲ αὐτὴ καὶ ἄνετος οὖσα τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων πονούμενα καρποῦται καὶ πλήρης αὐτῇ πανταχοῦ τρά- πεζα· καὶ γὰρ αἶγες αὐτῇ ἀμέλγονται, καὶ ἡ μέλιττα οὐχ ἥμισυ μυῖαις καὶ ἀνθρώποις ἐργάζεται, καὶ οἱ ὀφο- ποιοὶ ταύτῃ τὰ ὄψα ἡδύνουσι καὶ βασιλείων αὐτῶν προ- γεύεται καὶ ταῖς τραπέζαις ἐμπεριπατοῦσα συνεστιᾷται αὐτοῖς καὶ συναπολαύει πάντων.

9. Νεοττιὰν δὲ ἡ χαλιὰν οὐχ ἐνὶ τόπῳ κατεστήσατο, ἀλλὰ πλάνητα τὴν πτήσιν κατὰ τοὺς Σκύθας ἐπανη- ρημένη, ὅπου ἂν τύχῃ ὑπὸ τῆς νυχτὸς καταληφθεῖσα, ἐκεῖ καὶ ἐστίαν καὶ εὐνὴν ποιεῖται. Ὑπὸ σκότῳ μέν- τοι, ὡς ἔφην, οὐδὲν ἐργάζεται οὔτε ἀξιοὶ λανθάνειν τι πράττουσα, οὐδὲ ἡγεῖται τι αἰσχρὸν ποιεῖν, δ' ἐν φωτὶ δρῶμενον αἰσχυρεῖ αὐτὴν.

10. Φησὶ δὲ ὁ μῦθος καὶ ἀνθρωπὸν τινα Μυῖαν τὸ ἀρχαῖον γενέσθαι πάνυ καλὴν, λάλον μέντοι γε καὶ στωμύλῃν καὶ ὠδικὴν, καὶ ἀντερασθῆναι γε τῇ Σελήνῃ κατὰ τὸ αὐτὸ ἀμφοτέρως τοῦ Ἐνδυμῖωνος. Εἴτ' ἐπειδὴ κοιμώμενον τὸ μειράκιον συνεχὲς ἐπήγειρεν ἐρεσχλοῦσα καὶ ἄδουσα καὶ κωμάζουσα ἐπ' αὐτὸν, τὸν μὲν ἀγανα- κτῆσαι, τὴν δὲ Σελήνην ὀργισθεῖσαν εἰς τοῦτο τὴν Μυῖαν μεταβαλεῖν· καὶ διὰ τοῦτο πᾶσι νῦν τοῖς κοιμωμένοις αὐτὴν τοῦ ὕπνου φθονεῖν μεμνημένην ἐτι τοῦ Ἐνδυμῖω- νος, καὶ μάλιστα τοῖς νέοις καὶ ἀπαλοῖς· καὶ τὸ δῆγμα δὲ αὐτὸ καὶ ἡ τοῦ αἵματος ἐπιθυμία οὐκ ἀγριότητος, ἀλλ' ἐρωτὸς ἐστὶ σημεῖον καὶ φιλανθρωπίας· ὡς γὰρ δυνατόν ἀπολαύει καὶ τοῦ κάλλους τι ἀπανθίζεται.

11. Ἐγένετο κατὰ τοὺς παλαιούς καὶ γυνὴ τις δμῶ- νυμος αὐτῇ, ποιήτρια, πάνυ καλὴ καὶ σοφὴ, καὶ ἄλλῃ ἑταίρα τῶν Ἀττικῶν ἐπιφανῆς, περὶ ἧς καὶ ὁ κωμικὸς ποιητὴς ἔφην, « ἡ Μυῖα ἔδρακεν αὐτὸν ἄχρι τῆς καρδίας »· οὕτως οὐδὲ ἡ κωμικὴ χάρις ἀπηξίωσεν οὐδὲ ἀπέκλεισε τῆς σκηνῆς τὸ τῆς μυῖας ὄνομα, οὐδ' οἱ γονεῖς ἡδοῦντο τὰς θυγατέρας οὕτω καλοῦντες. Ἡ μὲν γὰρ τραγωδία καὶ σὺν μεγάλῳ ἐπαίνῳ μέμνηται τῆς μυῖας, ὡς ἐν τούτοις,

Δεινὸν γε τὴν μὲν μυῖαν ἀλκίμῳ σθένει
πῆρ' ἐπ' ἀνδρῶν σῶμαθ', ὡς πλησθὲ φόνου,
ἄνδρας δ' ὀπλίτας πολέμιον τερβείν' ὄρου.

Πολλὰ ἀνεῖχον εἰπεῖν καὶ περὶ Μυῖας τῆς Πυθαγορικῆς, εἰ μὴ γνώριμος ἦν ἀπασιν ἡ κατ' αὐτὴν ἱστορία.

12. Γίγνονται δὲ καὶ μέγισταί τινες μυῖαι, ἃς στρα- τωτίδας οἱ πολλοὶ καλοῦσιν, οἱ δὲ κύνας, τραχύταται τὸν βόμβον καὶ τὴν πτήσιν ὠκύταται, αἱ γε καὶ μα- κροβιῶτατοί εἰσι καὶ τοῦ χειμῶνος ὅλου ἄσιτοι διακαρ- τεροῦσιν ὑπεπτηχῦναι τοῖς ὁρόφοις μάλιστα, ἐφ' ὧν κᾶκειο θαυμάζειν ἄξιον, ὅτι ἀμφοτέρως, καὶ τὰ θηλειῶν καὶ τὰ ἀρρένων, ὁρῶσι βαίνοντες ἐν τῷ μέρει κατὰ τὸν Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης καῖδα τὸν μικτὸν τὴν φύσιν

fidem conciliat illi de Clazomenio Hermotimo fabulae, ani- mam illius saepe, ipso relicto, pro se peregrinatam; deinde reducem implevisse corpus iterum et suscitasse Hermoti- mum.

8. Jam ipsa musca vacua opere solum alieno labore partis fruitur, ac plena illi ubique mensa. Nam et caprae illi mulgentur, et non minus muscis quam hominibus laborat apis; et coqui huc condunt obsonia, et regibus ipsis praegustat, mensisque inambulans cum illis epulatur, et una fruitur omnibus.

6. Pullitium vero suam aut nidum non uno loco constituit, sed erraticum Scytharum more volatum quum susceperit, ubicumque a nocteprehenditur, ibi et larem sibi et cubile facit. Verum noctu, uti dixi, nihil operatur, neque occulte cupit agere quicquam; neque putat quicquam se turpe facere, quod in luce factum pudori esse sibi debeat.

10. Fertur etiam fabula, mulierem quandam Muscam olim fuisse, pulcherrimam, loquacem vero eandem atque argutam, et cantus amantem; rivalem autem Lunae in amando Endymione fuisse. Deinde quum dormientem adolescentem subinde ludibriis suis et cantionibus et conis- sationibus excitaret, aegre tulisse illum; iratam vero Lu- nam in hoc illam animal mutasse: atque ideo omnibus illam nunc invidere somno, Endymionis nimirum memorem, maxime vero junioribus tenerioribusque. Morsus autem ipse et illa sanguinis cupiditas non ferilitatis signum, sed amoris est atque humanitatis: quantum enim potest frui- tur et de pulchritudine decerpit aliquid.

11. Fuit apud antiquos etiam mulier quaedam illi co- gnominis, poetria, plane pulchra et docta; et alia nobilis apud Athenienses meretrix, de qua comicus poeta dixit:

Istae comoridit Musca ad usque cor viri.

Ita neque comica venustas dedignata est aut scena exclu- sit nomen muscae, neque puduit parentes ita vocare filias. Quin tragedia multa cum laude muscae memoriam usur- pat, ut in illis,

Prohi dedecus, si musca forti robore
corpus virorum amore caedis insillit:
armatus hastam sed metuit vir hosticam.

Multa haberem dicere etiam de Musca [Myia] Pythagorica, nisi nota omnibus esset illius historia.

12. Nascuntur etiam maximae quaedam muscae, quas mi- litares vulgo vocant, alii vero canes, bombo asperissimo, ve- locissimo volatu, quae etiam longevae admodum sunt, et tota hieme sine cibo durant, lacunaribus se insinuantes maxime; in quibus illud etiam mirabile est, quod utrum- que et marium opus et feminarum peragunt, mutuo se inscendentes, ut Veneris ille et Mercurii Hermaphroditus filius, mixta natura, pulchritudine duplici. At multa quum

καὶ διττὸν τὸ κάλλος. Πολλὰ δ' ἐτίεχον εἰπεῖν καταπαύσω τὸν λόγον, μὴ καὶ δόξω κατὰ τὴν παροιμίαν ἐλέφαντα ἐκ μυίας ποιεῖν.

LVIII.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΠΑΙΔΕΥΤΟΝ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ ΒΙΒΑΙΑ ΩΝΟΥΜΕΝΟΝ.

1. Καὶ μὴν ἐναντίον ἐστὶν οὗ ἑθέλεις δ νῦν ποιεῖς οἷε μὲν γὰρ ἐν παιδείᾳ καὶ αὐτὸς εἶναι τις ὁῖσιν σπουδῇ συνωνούμενος τὰ κάλλιστα τῶν βιβλίων· τὸ δέ σοι περὶ τὰ κάτω χωρεῖ καὶ ἕλεγχος γίγνεται τῆς ἀπαιδευσίας πως τοῦτο· μάλιστα δὲ οὐδὲ τὰ κάλλιστα ὦνῃ, ἀλλὰ πιστεύεις τοῖς ὡς ἔτυχεν ἐπαινοῦσι καὶ ἐρμαιῶν εἰ τῶν τοιαῦτα ἐπιψευδομένων τοῖς βιβλίοις καὶ θησαυρὸς ἕτοιμος τοῖς καπτήλοις αὐτῶν. Ἦ πόθεν γάρ σοι διαγνωῖναι δυνατόν τίνα μὲν παλαιὰ καὶ πολλοῦ ἀξία, τίνα δὲ φῶλα καὶ ἄλλως σαπρὰ, εἰ μὴ τῷ διαθεβρῶσθαι καὶ κατακεκρόφθαι αὐτὰ τεκμαίροιο καὶ συμβούλους τοὺς σέας ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν παραλαμβάνοις; ἐπεὶ τοῦ ἀκριβοῦς ἡ τοῦ ἀσφαλοῦς ἐν αὐτοῖς τίς ἢ ποία διάγνωσις;

2. Ἴνα δέ σοι δῶ αὐτὰ ἐκεῖνα κεκριέναι, ὅσα δ Καλλίνος ἐς κάλλος ἢ δ αἰδοῖμος Ἀττικὸς σὺν ἐπιμελείᾳ τῇ πάσῃ γράψαιεν, σοὶ τί ὄφελος, ὦ θαυμάσιε, τοῦ κτήματος οὔτε εἰδοῖται τὸ κάλλος αὐτῶν οὔτε χρησομένῳ ποτὲ οὐδὲν μάλλον ἢ τυφλὸς ἂν τις ἀπολαύσειε κάλλους παιδικῶν; Σὺ δὲ ἀνευρηγμένοις μὲν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρᾷς τὰ βιβλία, καὶ νῆ Δία κατακρόρους, καὶ ἀναγινώσκεις ἐνία πάνυ ἐπιτρέχων φθάνοντος τοῦ ὀφθαλμοῦ τὸ στόμα· οὐδέπω δὲ τοῦτό μοι ἱκανόν, ἦν μὴ εἰδῆς τὴν ἀρετὴν καὶ κακίαν ἐκάστου τῶν ἐγγεγραμμένων καὶ συνίης ὅστις μὲν δ νοῦς σύμπασαι, τίς δὲ ἡ τάξις τῶν ὀνοματῶν ὅσα τε πρὸς τὸν ὁρὸν κανόνα τῷ συγγραφεῖ ἀπηκριβῶται καὶ ὅσα κίβδηλα καὶ νόθα καὶ παρακεκομμένα.

3. Τί οὖν; φῆς καὶ ταῦτα μὴ μαθὼν ἡμῖν εἰδέναι; πόθεν, εἰ μὴ ποτε παρὰ τῶν Μουσῶν κλῶνα δάφνης καθάπερ δ ποιμὴν ἐκεῖνος λαβῶν; Ἐλικῶνα μὲν γάρ, ἵνα διατρέβειν αἱ θεαὶ λέγονται, οὐδὲ ἀκήχοας οἶμαι ποτε οὐδὲ τοιαύτας διατριβὰς ἡμῖν ἐν παισὶν ἐποιεῖν· σοὶ καὶ μεμνησθαι Μουσῶν ἀνάσιον. Ἐκεῖναι γὰρ ποιμένι μὲν οὐκ ἂν ὤκνησαν φανῆναι σκληρῷ ἀνδρὶ καὶ δασεῖ καὶ πολὺν τὸν ἥλιον ἐπὶ τῷ σώματι ἐμφαίνοντι, οἷω δὲ σοὶ — καὶ μοι πρὸς τῆς Λιβαντίδος ἄφες ἐν τῷ παρόντι τὸ μὴ σύμπαντα σαφῶς εἰπεῖν — οὐδὲ ἐγγὺς γενέσθαι ποτ' ἂν εὖ οἶδ' ὅτι κατηξίωσαν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς δάφνης μυρική ἂν ἢ καὶ μαλάχης φύλλοις μαστιγοῦσαι ἀπῆλλαξαν ἂν τὸν τοιοῦτον, ὡς μὴ μιᾶναι μήτε τὸν Ὀλμειὸν μήτε τὴν τοῦ Ἰππου κρήνην, ἅπερ ἢ ποιμνίοις διψῶσιν ἢ ποιμένων στόμασι καθαροῖς πότιμα. Καίτοι οὐδὲ, εἰ καὶ πάνυ ἀναίσχυτος εἶ καὶ

supersint quæ dicam, desinam, ne, quod est in proverbio, elephantem facere ex musca videar.

LVIII.

ADVERSUS INDOCTUM ET LIBROS MULTOS EMENTEM.

1. Quin contrarium est consilio tuo, quod nunc facis : putas enim in doctrina te ipsum quoque visum iri esse ali-quid, si studiose pulcherrimos quosque libros coemas; at illud nequiter tibi evenit, et ignorantiae fere tuæ documentum fit evidens : inprimis vero, quod neque optimos emis, sed credis temere laudantibus, et munus es a Mercurio oblatum iis qui talia mentiuntur de libris, ac thesaurus paratus eorum mangonibus. Aut unde tu dignoscere posses qui sint veteres et multi pretii, qui autem viles et temere futiles, nisi ex eo, si exesi et pertusi sunt, iudices, et consiliarias ad hanc inquisitionem tineas adhibeas? quando-quidem curæ exquisitæ et certæ in ipsis fidei quæ aut qualis a te profisciscatur dijudicatio?

2. Ut autem tibi dem ipsa illa te judicasse, quæ Callinus pulchre, aut celeberrime ille Atticus summa cura scripserint : quid tibi prodest, mirabilis homo, eorum possessio, qui nec pulchritudinem illarum noris, neque unquam illis usus sis, non magis quam cæcus forma fruatur amorum suorum? Tu vero apertis quidem oculis inspicis libros, et sane ad satietatem; alios etiam cursim, oculo os præveniente, perlegis : illud vero mihi nondum satis est, nisi virtutem etiam vitiumque uniuscujusque eorum quæ scripta ibi sunt agnoscas, atque intelligas quæ sit sententia universis, quæ compositio verborum, quæ ad rectam regulam scriptor exegerit, quæ sublestæ fidei, parum genuina, adulterata.

3. Quid igitur? ain' te nec etiam, licet non didiceris, tamen nobis scire? unde, nisi forte a Musis lauri ramum, ut ille pastor, accepisti? nam Heliconem, ubi commorari deæ illæ dicuntur, neque audisti, puto, unquam, neque ibi puerili ætate moratus es : tibi ne meminisse quidem Musarum fas est. Illæ enim pastori apparere non sunt dignatæ, duro homini et hirsuto, et multum in corpore solem præ se ferenti : tali vero qualis tu es homini (et, per ego te Libanidem, permitte in præsens ne diserte dicam omnia) ne prope quidem venire, bene novi, unquam dignatæ sunt; sed pro lauro myrica fere aut malvæ foliis flagellatum destitissent hominem talem, ne Olmeum vel Hippocrenen pol-luat, fontes gregibus sitientibus alioquin et puri oris pasto-ribus opportunos. Verum, quantumcumque impudens es

ἀνδρείος τὰ τοιαῦτα, τολμήσεως ἂν ποτε εἰπὲν ὡς ἐπαιδευτής ἢ ἐμέλυσέ σοι πώποτε τῆς ἐν χροῖ πρὸς τὰ βιβλία συνουσίας ἢ ὡς διδάσκαλός σοι ὁ δεῖνα ἢ τῷ δεῖνι ξυνεροίτας.

4. Ἄλλ' ἐνὶ τούτῳ μόνῳ πάντα ἐκεῖνα ἀναδραμεῖσθαι νῦν ἐλπίζεις τῷ κτᾶσθαι πολλὰ βιβλία. Κατὰ δὲ ταῦτα ἔγε ξυλλαβῶν ἐκεῖνα τὰ τοῦ Δημοσθένους, ὅσα τῇ χειρὶ τῇ αὐτοῦ ὁ ῥήτωρ ἔγραψε, καὶ τὰ τοῦ Θουκυδίδου, ὅσα παρὰ τοῦ Δημοσθένους καὶ αὐτὰ ὀκτάκις μεταγεγραμμένα εὐρέθη καλῶς, ἅπαντα ἐκεῖνα, ὅσα ὁ Σύλλας Ἀθήνηθεν εἰς Ἱταλίαν ἐξέπεμψε, τί ἂν πλέον ἐκ τούτου εἰς παιδείαν κτήσαιο, κὰν ὑποβαλλόμενος αὐτὰ ἐπικαθεύδης ἢ συγκολλήσας καὶ περιβαλλόμενος περινοστής; Πίθηκος γὰρ ὁ πίθηκος, ἢ παροιμία φησί, κὰν γρύσεια ἔχῃ σύμβολα. Καὶ σὺ τοίνυν βιβλίον μὲν ἔχεις ἐν τῇ χειρὶ καὶ ἀναγιγνώσκεις αἰε, τῶν δὲ ἀναγιγνωσκόμενων οἷσα οὐδὲν, ἀλλ' ὄνος λύρας ἀκούεις κινῶν τὰ ὦτα. Ὡς εἰ γε τὸ κεκτῆσθαι τὰ βιβλία καὶ πεπαιδευμένον ἀπέρριψε τὸν ἔργοντα, πολλοὺ ἂν ὡς ἀληθῶς τὸ κτήμα ᾗ ἄξιον καὶ μόνων ὕμῶν τῶν πλουσίων, εἰ ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς ᾗν πρίασθαι τοὺς πένητας ἡμᾶς υπερβάλλοντας. Τίς δὲ τοῖς ἐμπόροις καὶ τοῖς βιβλιοκαπηλίοις ἤρρισε ἂν περὶ παιδείας τοσαῦτα βιβλία ἔχουσι καὶ πωλοῦσιν; Ἄλλ' εἰ γε διελέγγειν ἐθέλεις, ὄψει μὴδ' ἐκεῖνους πολλοὺ σοὺ τὰ ἐς παιδείαν ἀμείνους, ἀλλὰ βαρβάρους μὲν τὴν φωνὴν ὥσπερ σὺ, ἀξυνέτους δὲ τῇ γνώσει, οἷους εἰκὸς εἶναι τοὺς μηδὲν τῶν καλῶν καὶ αἰσθητῶν καθορακότας. Καίτοι σὺ μὲν δύο ἢ τρία παρ' αὐτῶν ἐκείνων πριάμενος ἔχεις, οἱ δὲ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν διὰ χειρὸς ἔχουσιν αὐτά.

5. Τίνος οὖν ἀγαθοῦ ὦνῃ ταῦτα, εἰ μὴ καὶ τὰς ἀποθήκας αὐτὰς τῶν βιβλίων ἡγῇ πεπαιδευθῆναι τοσαῦτα περιεχούσας παλαιῶν ἀνδρῶν συγγράμματα; Καί μοι, εἰ δοκεῖ, ἀποκρίναι· μᾶλλον δὲ, ἐπεὶ τοῦτό σοι ἀδύνατον, ἐπίνευσον γούν ἢ ἀνάνευσον πρὸς τὰ ἐρωτώμενα. Εἰ τις αὐλεῖν μὴ ἐπιστάμενος κτήσαιο τοὺς Τιμοθέου αὐλοῦς ἢ τοὺς Ἰσμενίου, οὗς ἐπὶ τὰ ταλάντων ὁ Ἰσμενίας ἐν Κορίνθῳ ἐπρίατο, ἄρ' ἂν διὰ τοῦτο καὶ αὐλεῖν δύναιτο; ἢ οὐδὲν ὄφελος αὐτῷ τοῦ κτήματος οὐκ ἐπισταμένῳ χρῆσασθαι κατὰ τὴν τέχνην; Εὖ γε ἀνένευσας· οὐδὲ γὰρ τοὺς Μαρσίου ἢ Ὀλύμπου κτησάμενος αὐλήσειεν ἂν μὴ μαθῶν. Τί δ', εἰ τις τοῦ Ἡρακλέους τὰ τόξα κτήσαιο μὴ Φιλοκτῆτης ὦν, ὡς δύνασθαι ἐντείνασθαι τε αὐτὰ καὶ ἐπισκοπεῖν τοξοῦσιν, τί σοι καὶ οὗτος δοκεῖ; ἄρ' ἂν ἐπιδείξασθαι τι ἔργον τοξότου ἄξιον; Ἀνένευσας καὶ τοῦτο. Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ κυβερνᾶν οὐκ εἰδὼς καὶ ἱππεύειν μὴ μεμελετηκὼς εἰ ὁ μὲν ναῦν καλλίστην παραλάβοι τοῖς πᾶσι καὶ εἰς κάλλος καὶ εἰς ἀσφάλειαν καλλίστα ἐξειργασμένην, ὁ δὲ ἵππον κτήσαιο Μῆδον ἢ κενταυρίδην ἢ κοπιπαφόρον, ἐλέγχοντο ἂν, οἷμαι, ἐκάτερος οὐκ εἰδὼς ὅ τι χρῆσταιτο ἐκατέρῳ. Ἐπίνευσας καὶ τοῦτο; Πείθου δὲ καὶ τοῦτό μοι ἐπίνευσον, εἰ τις ὥσπερ σὺ ἀπαιδευτός ὦν ὠνοῖτο πολλὰ βιβλία, οὐ σκώμματα οὗτος εἰς ἀπαιδεύσαν καθ' ἑαυ-

et eatenus virilis, non tamen audebis dicere unquam, te eruditum esse, aut unquam curae tibi fuisse arctiorem cum libris consuetudinem, aut hunc magistrum tuum fuisse, aut illum condiscipulum.

4. Sed uno hoc solo omnia te illa jamassecuturus speras, multis libris comparandis. Hactenus sane habes tibi collecta illa Demosthenis exemplaria, quae sua manu scripsit orator, et illa Thucydidi, quae a Demosthene et ipsa octies descripta pulchre inventa sunt; illa denique omnia quae Sulla Athenis misit in Italiam: quae tandem ea ex re ad eruditionem tibi fiat accessio, etsi substratis tibi indormias, aut ea tibi agglutinata et vestis instar circumposita circumferas? Simia enim simia est, ait proverbium, etiamsi aurea gestet crepundia. Etiam tu igitur librum quidem habes in manu, et legis semper; eorum vero quae legis scis nihil, sed asiaus lyram audis movens auriculas. Nam si eruditum redderet dominum librorum possessio, quantivis certe illa possessio pretii esset, et vestrum solum qui estis divites; si nempe velut de foro liceret emere atque pauperes nos superare. Quis vero cum mercatoribus ac bibliopolis de eruditione contenderet, tot libros habentibus vendentibusque? Verum si volueris examinare, videbis neque illos multum quam tu es eruditione praestantiores, sed lingua barbaros, velut te, et quantum ad cognitionem nihil intelligentes; quales esse credibile est qui nihil vel turpium vel honestorum perspicunt. Quanquam tu duos forte aut tres libros ab illis ipsis emtos habes; at illi die pariter ac noctu manibus illos tractant.

5. Cujus igitur boni causa illos emis, nisi ipsas quoque librorum capsas eruditas esse putas, quae tot veterum virorum scripta contineant? Ac mihi responde sodes: vel potius, quum hoc non possis, annue certe aut renue ad ea quae interrogabo. Si quis tibi arum inflandarum ignarus Timothei tibias emat aut Ismeniae, quas Ismenias septem talentis emit Corinthi; numquid eapropter tibi etiam poterit canere? an nihil ipsi possessio profuerit, qui ex arte illis uti non possit? Recte tu renuisti: neque enim, si vel Marsyae aut Olympi tibias quis possideat, canat nisi didicerit. Quid vero si quis Herculis cum arcu sagittas habens, ipse tamen non sit Philoctetes, qui possit contendere et collineare ad metam; quid hic tibi videtur? an perfecturus opus sagittatore dignum? Renuis hoc quoque. Eadem ratione qui gubernare nescit, et equestrem rationem non exercuit, si iste quidem pulcherrimam navem accipiat rebus omnibus ad decus pariter ac firmitatem elaboratam pulcherrime; hic vero equum emat Medicum, aut centauri de stirpe, aut coppa insignem: deprehendatur, puto, uterque neutra re posse uti recte. Annuis etiam hoc? Crede ergo, et hoc etiam mihi annue, si quis, qualis tu, indoctus homo, multos emat libros; nonne dicteria hic in ruditatem suam contra se ipsum elicit et publicat? quid annuere hic

τοῦ ἐκφέρει; τί δυνεῖς καὶ τοῦτο ἐπινεύεις; ἔλεγχος γάρ, ὅμαι, σαφὲς οὗτος καὶ τῶν ὁρώντων ἕκαστος εὐθὺς τὸ προχειρότατον ἐκεῖνο ἐπιφθέγγεται, τί κυνὶ καὶ βαλανείῳ;

6. Καὶ ἐγένετό τις οὐ πρὸ πολλοῦ ἐν Ἀσίᾳ πλούσιος ἀνὴρ ἐκ συμφορᾶς ἀποτμηθεὶς τοὺς πόδας ἀμφοτέρους ἀπὸ κρύους, ὅμαι, ἀποσπαπέντας, ἐπειδὴ ποτε διὰ χιόνος ὁδοιπορῆσαι ζυνέβη αὐτῷ· οὗτος τοίνυν τοῦτο μὲν ἔλπειν ἐπεπόνθει καὶ θεραπεύων τὴν δυστυχίαν ξυλίνους πόδας πεποίητο, καὶ τούτους ὑποδούμενος ἐβάδιζεν ἐπιστηριζόμενος ἅμα τοῖς οἰκέταις· ἐκεῖνο δὲ γελοῖον ἐποίει, κρηπίδας γὰρ καλλίστας ἐκωεῖτο νεομητούς ἀεὶ, καὶ τὴν πλείστην πραγματείαν περὶ ταύτας εἶχεν, οἷς καλλίστοις ὑποδήμασι κεκοσμημένα εἶχε αὐτῷ τὰ ξύλα, οἱ πόδες δὲ. Οὐ ταῦτα οὖν καὶ σὺ ποιεῖς χωλὴν μὲν ἔχων καὶ συκίνην τὴν γνώμην, ὠνούμενος δὲ χρυσοῦς ἐμβάτας, οἷς μόλις ἂν τις καὶ ἀρτίπους ἐμπεριπατήσειεν;

7. Ἐπεὶ δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν Ὅμηρον ἐπὶ πολλάκις, ἀναγνῶτω σοὶ τις αὐτοῦ λαβὼν τὴν δευτέραν τῆς Ἰλιάδος βραχυδίαν, ἥς τὰ μὲν ἄλλα μὴ ἐξετάζειν· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν πρὸς σέ· πεποιήται δέ τις αὐτῷ δημιουργῶν παγγέλοιος ἀνθρώπου, διάστροφος τὸ σῶμα καὶ λελωθμένος. Ἐκεῖνος τοίνυν ὁ Θεορίτης ὁ τοιοῦτος εἰ λάθοι τὴν Ἀχιλλέως πανοπλίαν, οἷε δτι αὐτίκα διὰ τοῦτο καὶ καλὸς ἅμα καὶ ἰσχυρὸς ἂν γένοιτο, καὶ ὑπερπληρῆσεται μὲν τὸν ποταμόν, ἐπιβολῶσει δὲ αὐτοῦ τὸ βεῖθρον τῷ φόνῳ τῶν Φρυγῶν, ἀποκτενεῖ δὲ τὸν Ἐκτορα καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸν Λυκάονα καὶ τὸν Ἄστεροπαῖον μηδὲ φέρειν ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν μελίαν δυνάμενος; Οὐκ ἂν εἴποις· ἀλλὰ καὶ γέλωτα ἂν ὀφλισκάνοι χωλεύων ἐπὶ τῇ ἀσπίδι καὶ ἐπὶ στόμα καταπίπτων ὑπὸ τοῦ βάρους καὶ ὑπὸ τῷ κράνει, ὅποτε ἀνανεύσει, δεικνὺς τοὺς παραβλῶπας ἐκείνους αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν θώρακα ἐπαίρων τῷ τοῦ μεταφρένου κυρτώματι καὶ τὰς κνημίδας ἐπισυρόμενος καὶ ὅλους αἰσχύνων ἀμφοτέρους καὶ τὸν δημιουργὸν αὐτῶν καὶ τὸν δεσπότην. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ σὺ πάσχων οὐχ ὀρθῶς, ὅποταν τὸ μὲν βεβλῖον ἐν τῇ χειρὶ ἔχῃς πάγκαλον, πορφυρᾶν μὲν ἔχων τὴν διφθέραν, χρυσοῦν δὲ τὸν ὁμφαλὸν, ἀναγινώσχης δὲ αὐτὸ βαρβαρίζων καὶ καταισχύων καὶ διαστρέφων, ὑπὸ μὲν τῶν πεπαιδευμένων καταγελῶμενος, ὑπὸ δὲ τῶν ζυνόντων σοι κολάκων ἐπαινούμενος, οἳ καὶ αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπιστρεφόμενοι γελῶσι τὰ πολλά;

8. Θέλω γοῦν σοὶ διηγῆσασθαι τι Πυθοῖ γεγόμενον· Ταραντίνος Εὐάγγελος τούνομα τῶν οὐκ ἀφανῶν ἐν τῷ Τάραντι ἐπεθύμησε νικῆσαι Πύθια· τὰ μὲν οὖν τῆς γυμνῆς ἀγωνίας αὐτίκα ἐδόκει αὐτῷ ἀδύνατον εἶναι μήτε πρὸς ἰσχύν μήτε πρὸς ὠκύτητα εὖ πεφυκότι, κιθάρα δὲ καὶ ὦδῃ βραδίως κρατῆσειν ἐπεισθῆ ὑπὸ τῶν καταράτων ἀνθρώπων, οὓς εἶχε περὶ αὐτὸν, ἐπαινούμετων καὶ βρώντων, ὅποτε καὶ τὸ σμικρότατον ἐκεῖνος ἀνακρούσαιοτο. Ἦκεν οὖν εἰς τοὺς Δελφοὺς τὰ τε ἄλλα λαμπρὸς καὶ δὴ καὶ ἐσθῆτα χρυσοπάστον ποιησάμενος καὶ

etiam cunctaris? clarum enim istud est argumentum, videntiumque unusquisque statim illud, quod maxime in promptu esse solet, subjicit, Quid cani cum balneo?

6. Et fuit non ita pridem in Asia aliquis vir dives, calamitate quadam utroque pede truncatus, qui ex frigore, puto, sphacelo essent corrupti, quum per nivem iter ei faciendum fuisset. Huic ergo miserabilis ille casus obvenit: quod infortunium uti consolaretur, ligneos sibi pedes fecerat; iisque subligatis, servis simul innixus, incedebat. At hoc facitabat ridicule, quod crepidas semper pulcherrimas emebat, recenti opere, et multum sibi negotii circa illas habebat, ut quam pulcherrimis semper calceis ornata essent ipsi ligna illa, pedes videlicet. Non igitur eadem et tu facis, mentem qui habeas claudam et ficulneam, aureos vero tibi cothurnos compares, in quibus vix rectis pedibus aliquis incedat?

7. Quandoquidem vero inter alios Homerum etiam emisti saepe, capiat aliquis et legat tibi secundum Iliadis librum, cujus reliqua examinare noli; nihil enim eorum ad te: fingitur autem ab illo concionari ridiculus undique homo, distorto corpore atque debili. Ille ergo Thersites, talis, Achilles arma si capiat, putasne illum propterea statim et pulchrum simul et fortem futurum, et trajecti saltu fluminis aquas Phrygum caede infecturum, occisurumque Hectorem, atque ante illum Lycaonem et Asteropæum, qui neque humeris ferre fraxineam illam Achilles hastam possit? Non sane dixeris: sed risum quoque debeat claudicans sub scuto, et præ gravitate pronus prolabens, ac sub galea, si quando suspiciat, strabos illos oculos ostendens, et illa dorsi curvitate thoracem elevans, trahensque ocreas, denique pudorem et artificii et domino armorum objiciens. Idem vero tibi quoque usu venire non vides, quum librum in manu habes pulcherrimum, pelle purpurea, aureo umbilico ornatum; legis autem ita ut pronuntiatione barbara illum deformes atque distorqueas, deridentibus te eruditis, laudantibus autem qui tecum sunt adulatoribus, qui tamen et ipsi ad se invicem conversi frequenter rident?

8. Volo tibi etiam narrare aliquid Pythone factum. Tarentinus quidam, Evangelus nomine, domi non ignobilis, animum adjecerat ad victoriam Pythiorum. Ac nudam ad illos exercitationem statim supra se esse videbat, qui neque ad robur neque ad celeritatem natura aptus esset; cithara vero et cantu facile se victurum persuaderi sibi a sacerdotibus hominibus, familiaribus suis, passus fuerat, laudantibus, clamantibus, quoties vel minimum ille chordas attigisset. Venit ergo Delphos, quum cetera splendidus, tum quod intextam auro vestem sibi fecerat, et coronam ex

στέφανον δάφνης χρυσῆς κάλλιστον, ὡς ἀντὶ καρποῦ τῆς δάφνης σμαράγδους εἶναι ἰσομεγέθεις τῷ καρπῷ· τὴν μὲν γε κιθάραν αὐτὴν, υπερρυῆς τι χρῆμα ἐς κάλλος καὶ πολυτέλειαν, χρυσοῦ μὲν τοῦ ἀκηράτου πᾶσαν, σφραγίσιν δὲ καὶ λίθοις ποικίλοις κατακεκοσμημένην, Μουσῶν μεταξὺ καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ὀρφέως ἐντετορευμένων, θαῦμα μέγα τοῖς δρώσιν.

9. Ἐπεὶ δ' οὖν ποτε καὶ ἦκεν ἡ τοῦ ἀγῶνος ἡμέρα, τρεῖς μὲν ἦσαν, ἔλαχε δὲ μέσος αὐτῶν ὁ Εὐάγγελος ἄδειν καὶ μετὰ Θεσπιν τὸν Θηβαῖον οὐ φαύλως ἀγωνισάμενον· ἐσέρχεται οὖν ὅλος περιλαμπόμενος τῷ χρυσῷ καὶ τοῖς σμαράγδοις καὶ βηρύλλοις καὶ ὑακίνθοις, καὶ ἡ πορφύρα δὲ ἐνέπρεπε τῆς ἐσθῆτος, ἡ μεταξὺ τοῦ χρυσοῦ διεφαίνετο. Τούτοις ἅπασι προεκπλήξας τὸ θέατρον καὶ θαυμαστῆς ἐλπίδος ἐμπλήσας τοὺς θεατὰς, ἐπειδὴ ποτε καὶ ἄσαι καὶ κιθαρίσαι πάντως ἔδει, ἀνακρούεται μὲν ἀνάρμοστον τι καὶ ἀσύντακτον, ἀπορρήγνυσι δὲ τρεῖς ἅμα χορδὰς σφοδρότερον τοῦ δέοντος ἐμπесὼν τῇ κιθάρᾳ, ἄδειν δὲ ἀρχεται ἀπομουσόν τι καὶ λεπτὸν, ὥστε γέλωτα μὲν παρὰ πάντων γενέσθαι τῶν θεατῶν, τοὺς ἀθλοθέτας δὲ ἀγανακτήσαντας ἐπὶ τῇ τολμῇ μαστιγώσαντας αὐτὸν ἐκβαλεῖν τοῦ θεάτρου· ὅτε περ καὶ γελιοτάτος ὦφθ' ἀκρῶν ὁ χρυσοῦς Εὐάγγελος καὶ ὑπὸ τῶν μαστιγοφόρων συρόμενος διὰ μέσης τῆς σκηνῆς καὶ τὰ σκέλη καθηματαυμένος ἐκ τῶν μαστίγων καὶ συλλέγων χαμόθεν τῆς κιθάρας τὰς σφραγίδας· ἐξεπεπτώκεισαν γὰρ κακείνης ζυμμαστιγουμένης αὐτῷ.

10. Μικρὸν δὲ ἐπισχὼν μετ' αὐτὸν Εὐμηλὸς τις Ἥλειος ἐσέρχεται, κιθάραν μὲν παλαιὰν ἔχων, φυλίνους δὲ κόλλοπας ἐπικειμένην, ἐσθῆτά δὲ μόγις σὺν τῷ στεφάνῳ δέκα δρωκμῶν ἀξίαν· ἀλλ' οὗτός γε ἄσας δεξιῶς καὶ κιθαρίσας κατὰ τὸν νόμον τῆς τέχνης ἐκράτει καὶ ἀνεκρῦττετο καὶ τοῦ Εὐαγγέλου κατεγέλα μάτην ἐμπομπέσαντος τῇ κιθάρᾳ καὶ ταῖς σφραγίσιν ἐκείναις, καὶ εἰπεῖν γε λέγεται πρὸς αὐτόν· ὦ Εὐάγγελε, σὺ μὲν χρυσῇ δάφνῃ περιείχεσαι, πλούτεϊς γάρ, ἐγὼ δὲ ὁ πένης τὴν Δελφικὴν· πλὴν τοῦτό γε μόνον ὦνῃσο τῆς σκευῆς, ὅτι μηδὲ ἐλεούμενος ἐπὶ τῇ ἡττῇ ἀπέρχῃ, ἀλλὰ μισούμενος προσέτι διὰ τὴν ἀτεχνόν σου ταύτην καὶ περὶ τὴν τρυφήν. Περὶ πόδα δὲ σοὶ καὶ Εὐάγγελος οὗτος, παρ' ὅσον σοὶ γε οὐδ' ὀλίγον μέλει τοῦ γέλωτος τῶν θεατῶν.

11. Οὐκ ἀκαιρον δ' ἂν γένοιτο καὶ Λέσβιον μῦθόν τινα διηγῆσασθαι σοὶ πάλαι γινόμενον. Ὅτε τὸν Ὀρφέα διεσπᾶσαντο αἱ Θρησσαι, φασὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ σὺν τῇ λύρᾳ εἰς τὸν Ἑβρον ἐμπεσεῦσαν ἐκβλήθῃναι εἰς τὸν μέλανα κόλπον, καὶ ἐπιπλεῖν γε τὴν κεφαλὴν τῇ λύρᾳ, τὴν μὲν ἄδουσαν θρηῆνόν τινα ἐπὶ τῷ Ὀρφεῖ, ὡς λόγος, τὴν λύραν δὲ αὐτὴν ὑπῆρχεῖν τῶν ἀνέμων ἐμπιπτόντων ταῖς χορδαῖς, καὶ οὕτω μετ' ὥδης προσενεγθῆναι τῇ Λέσβῳ, κακείνους ἀνελομένους τὴν μὲν κεφαλὴν καταθάψαι, ἵνα περ νῦν τὸ Βαχχεῖον αὐ-

aurea lauro pulcherrimam, ut pro fructu lauri smaragdi essent aequali fructus illius magnitudine : citharam autem ipsam, admirandum opus pulchritudine et pretio, ex auro totam solido, sigillisque et gemmis variis ornatam, quibus Musæ inter alia et Apollo et Orpheus insculpti essent : ingens videntibus miraculum.

9. Quum vero tandem aliquando venisset dies certaminis, tres erant, quorum media canendi sors exiit Evangelo, et post Thebanum quidem Thespin, qui non male certaverat. Ingreditur ergo, auro relucens totus, et smaragdis, et beryllis, atque hyacinthis : decora quoque vestimenti purpura, inter aurum interlucens. His omnibus quum ante perculisset theatrum et admirabili expectatione spectatores impleisset, ac tandem canere etiam et citharam pulsare omnino oporteret; pulsare incipit inconcinnum quiddam et incongruum; abrumpt autem chordas simul tres, vehementius justo in citharam dum irrui; incipitque cantare adeo alienum quiddam a Musis atque tenue, ut risus spectatorum omnium cooriretur, præsidens autem certaminis indigne ferentes hominis audaciam, flagris cæsum theatro ejicerent : quo quidem tempore maxime ridiculus visus est aureus ille Evangelus, qui ploraret tractus a virgatoribus per mediam scenam, cruenta a flagellis crura habens, humi colligans sigilla citharæ, quæ exciderant scilicet quum vapularet una cum ipso etiam cithara.

10. Parvo autem post illum intervallo Eunelus aliquis intrat ex Elide, citharam habens veterem, cujus lignei essent verticilli, vestem vero vix cum ipsa corona drachmis decem dignam. At hic, qui dextre cantasset et lege artis tractasset citharam, vicit, et præconio ornatus est, et derisit Evangelum, frustra superbientem cithara illa sua et sigillis, ac dixisse illi fertur, Tu quidem, Evangele, aurea lauro cinctus es, quippe dives; ego vero pauperculus Delphica. Ceterum illum solum tui apparatus fructum tibi habes, quod, ne miserante quidem ullo te victum, hinc discedis, sed exosus omnibus propter artis illam expertem atque supervacuam luxuriam. Apprime tibi Evangelus ille congruit, quatenus tu quoque plane non curas risum spectatorum.

11. Neque vero intempestivum fuerit Lesbiam tibi fabulam enarrare antiquam. Quum Orpheum Thressæ mulieres discerpsissent, caput illius una cum lyra in Hebrum delapsam in sinum Melana delatum esse aiunt; atque innatasse caput lyrae, canens, ut ferunt, threnum de Orpheo, cui lyra, ventis chordas impellentibus, succinuerit, et sic cum cantu appulsam Lesbo : illosque sublatum caput sepeliussæ,

τοῖς ἐστί, τὴν λύραν δὲ ἀναθεῖναι ἐς τοῦ Ἀπολλωνος τὸ ἱερὸν καὶ ἐπὶ πολὺ γε σῶζεσθαι αὐτὴν.

12. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Νέανθον τὸν τοῦ Πιττακοῦ τοῦ τυράννου ταῦτα ὑπὲρ τῆς λύρας πυνθανόμενον, ὡς ἐκλήλει μὲν καὶ θηρία καὶ φυτὰ καὶ λίθους, ἐμελώδει δὲ καὶ μετὰ τὴν Ὀρφῆως συμφορὰν μηδενὸς ἀπτομένου, πρὸς ἔρωτα τοῦ κτήματος ἐμπέσειν καὶ διαρθεύραντα τὸν ἱερέα μεγάλοις χρήμασι πείσαι ὑποθέντα ἑτέραν ὁμοίαν λύραν δοῦναι αὐτῇ τὴν τοῦ Ὀρφῆως λαβόντα δὲ μετ' ἡμέραν μὲν ἐν τῇ πόλει χρῆσθαι οὐκ ἀσφαλὲς οἰεσθαι εἶναι, νύκτωρ δὲ ὑπὸ κώπον ἔχοντα μόνον προελθεῖν ἐς τὸ πρόστειον καὶ προχειρισάμενον κρούειν καὶ συνταράττειν τὰς χορὰς ἀτεχνῶν καὶ ἄμουσον νεανίσκων, ἐλπίζοντα μέλη τινὰ θεσπέσια ὑπὲρ ἡρῶν τὴν λύραν, ὑφ' ὧν πάντας καταθέλξειν καὶ κηλήσειν καὶ μακάριον εἶσεσθαι κληρονομήσαντα τῆς Ὀρφῆως μουσικῆς· ἄχρι δὲ ξυνελθόντας τοὺς κύνας πρὸς τὸν ἥχον — πολλοὶ δὲ ἦσαν αὐτόθι — διασπάσασθαι αὐτὸν, ὡς τοῦτο γοῦν ὁμοίον τῷ Ὀρφεὶ παθεῖν καὶ μόνους ἐφ' ἑαυτὸν συγκαλέσαι τοὺς κύνας· ὅτε περ καὶ σαφέστατα ὠρῆθ' ὡς οὐχ ἡ λύρα θέλγουσα ἦν, ἀλλὰ ἡ τέχνη καὶ ἡ ἐρὴ, ἡ μὴ μόνον ἐξάιρετα τῷ Ὀρφεὶ παρὰ τῆς μητρὸς ὑπῆρχεν. Ἡ λύρα δὲ ἄλλως κτῆμα ἦν οὐδὲν ἄμεινον τῶν ἄλλων βαρβίτων.

13. Καὶ τί σοι τὸν Ὀρφέα ἢ τὸν Νέανθον λέγω, ὅπου καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐγένετό τις καὶ εἰ ἐστίν, οἶμαι, δε τὸν Ἐπικτήτου λόγῳ τοῦ Στωϊκοῦ κεραμεῶν ὄντα τρισχίλιον δραχμῶν ἐπρίατο; ἤλπιζε γὰρ οἶμαι κακέινος, εἰ τῶν νυκτῶν ὑπ' ἐκείνῳ τῷ λύχνῳ ἀναγιγνώσκοι, αὐτίκα μάλα καὶ τὴν Ἐπικτήτου σοφίαν ὄναρ ἐπιστήσεσθαι καὶ ὁμοίως εἶσεσθαι τῷ θαυμαστῷ ἐκείνῳ γέροντι.

14. Χθὲς δὲ καὶ πρόην ἄλλος τις τὴν Πρωτεύως τοῦ Κυνικοῦ βακτηρίαν, ἣν καταθέμενος ἤλατο ἐς τὸ πῦρ, ταλάντου κακέινος ἐπρίατο, καὶ ἔχει μὲν τὸ κειμήλιον τοῦτο καὶ δείκνυσιν ὡς Τεγεᾶται τοῦ Καλυδονίου τοῦ δέρμα καὶ Θηβαῖοι τὰ ὀστέα τοῦ Γηρυόνου καὶ Μεμφίται τῆς Ἰσιδος τοὺς πλοκάμους· αὐτὸς δὲ ὁ τοῦ θαυμαστοῦ κτήματος δεσπότης καὶ αὐτὸν σὲ τῇ ἀπαιδευσίᾳ καὶ βδελυρίᾳ ὑπερηχόντισεν. Ὅρᾳς ὅπως κακοδαίμονως διάκεισαι βακτηρίαν ἐς τὴν κεφαλὴν ὡς ἀληθῶς δεόμενος;

15. Λέγεται γὰρ καὶ Διονύσιον τραγωδῖαν ποιεῖν φαύλως πάνυ καὶ γελοιῶς, ὥστε τὸν Φιλοξένον πολλὰκις δι' αὐτὴν ἐς τὰς λατομίας ἐμπέσειν οὐ δυνάμενον κατέχειν τὸν γέλωτα. Οὗτος τοίνυν πωλόμενος ὡς ἐγγελάται, τὸ Αἰσχύλου πυζιον, εἰς δ' ἐκείνους ἔγραφε, σὺν πολλῇ σπουδῇ κτησάμενος καὶ αὐτὸς ὥρετο ἐνδεὸς εἶσεσθαι καὶ κάτοχος ἐκ τοῦ πυζίου, ἀλλ' ὅμως ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ μακρῷ γελοιότερα ἔγραφεν, ὅσον κακέينو τὸ,

Δωρὶς τέβνηχεν ἡ Διονυσίου γυνή·

καὶ πάλιν,

Οἶμοι, γυναῖκα χρησίμην ἀπώλεσα·

LUCIANUS. I.

ubi nunc Baccheum illis est, lyram vero Apollinis in templo dedicasse, ubi diu servata sit.

12. Interjecto tempore Neanthum Pittaci tyranni filium, qui istaec de lyra audisset, ut animalia et plantas et saxa demulceret, ac post Orphei mortem, nemine illam tractante caneret, in cupiditatem illius habendae incidisse, corruptoque magna vi pecuniae sacerdoti persuasisse, ut subiecta alia simili, Orphei sibi lyram daret. Quum vero accepisset, interdiu quidem in urbe ea uti non satis tutum putasse; noctu vero illa sinu condita solum progressum esse in locum suburbanum, eaque depromta, pulsasse et perturbasse fides adolescentem artis et Musarum expertem, qui speraret carmina quaedam divina reddituram esse lyram, quibus delinire omnes ac mulcere quum posset, beatum se fore musicae Orphei heredem; donec convenientes ad sonum canes (multos autem ibi fuisse) istum laniaverint. Hactenus ergo Orphei simile fatum habuisse, sed solos ad se convocasse canes. Ubi illud quidem manifestissime apparuit, non lyram fuisse quae demulserit, sed artem et cantum, quae sola eximia Orpheo a matre contigerant. Ceterum lyra supellex erat non melior barbitis aliis.

13. Et quid Orphea tibi aut Neanthum narro, quum nostra aetate fuerit, et forte adhuc sit, qui Epicteti Stoici lucernam fictilem tribus drachmarum millibus emerit? Sperabat, puto, ille etiam, si noctu ad illam lucernam legeret, continuo sapientiam Epicteti astiluram sibi per quietem, seque similem seni admirabili futurum.

14. Heri vero et nudiustertius alius quis Cynici Protei baculum, quem deposuerat quum in ignem desiliret, talento ipse quoque emit, et habet pignus illud atque ostentat, ut Tegeatæ Calydonii apri exuvias, et Geryonis ossa Thebani, et Memphitæ cincinnos Isisidis: ipse vero admirabilis rei dominus vel ipsum te inscitia atque impuritate vicit. Viden' quam infelicitate te habeas, baculo in caput revera indignus?

15. Dicitur etiam Dionysius tyrannus scripsisse tragicodiam, male sane et ridicule, adeo ut sarpe propter eam in lautumias incidere Philoxenus, qui risum continere non posset. Hic ergo derideri se audiens, pugillares Aeschyli, in quibus ille scribere solitus fuerat, studiose emit, futurum ratus ut et ipse divino quodam ad poeticen studio inde animaretur. Verum enim vero in illis ipsis tabellis longe etiam magis ridicula scribebat, quale illud,

Doris Dionysi conjux suum obiit diem;

et illud,

Hei conjugem ego quam commodam deperidi!

καὶ τοῦτο γὰρ ἐκ τοῦ πυξίου, καὶ τὸ,

Αὐτοὶς γὰρ ἐμπαιζουσιν οἱ μωροὶ βροτῶν.

Τοῦτο μὲν γε πρὸς σέ μάλα εὐστόχως ἂν εἰρημένον εἴη τῷ Διονυσίῳ, καὶ δι' αὐτὸ χρυσῶσαι αὐτοῦ ἔδει ἐκεῖνο τὸ πυξίον.

16. Τίνα γὰρ ἐλπίδα καὶ αὐτὸς ἔχων ἐς τὰ βιβλία καὶ ἀνατυλλίττεις αἰεὶ καὶ διακολλᾷς καὶ περικόπτεις καὶ ἀλείφεις τῷ κρόκῳ καὶ τῇ κέδρῳ καὶ διφθέρας περιβάλλεις καὶ ὀμφαλοῦς ἐντίθης, ὥς δὴ τί ἀπολαύσων αὐτῶν; Πάνυ γοῦν ἡδὴ βελτίων γεγένησαι διὰ τὴν ὠνὴν, ὅς τοιαῦτα μὲν φθέγγῃ... μᾶλλον δὲ καὶ τῶν ἰχθύων ἀφωνήτερος εἶ. Βιοῖς. δὲ ὥς οὐδ' εἰπεῖν καλὸν, μῖσος δὲ ἄγριον, φασί, παρὰ πάντων ἔχεις ἐπὶ τῇ βδελυρίᾳ, ὥς εἰ τοιοῦτους ἀπειργάζετο τὰ βιβλία, φυγῇ φευκτέον ἂν ᾦν ὅτι πορρωτάτω ἀπ' αὐτῶν.

17. Δυσοῖν δὲ ὄντοι, αἵτι' ἂν παρὰ τῶν παλαιῶν τις κτίσαιτο, λέγειν τε δύνασθαι καὶ πράττειν τὰ δέοντα ζῆλῳ τῶν ἀρίστων καὶ φυγῇ τῶν χειρόνων, ὅταν μῆτε ἐκεῖνα μῆτε ταῦτα φαίνεται τις παρ' αὐτῶν ὠφελούμενος, τί ἄλλο ἢ τοῖς μουσὶ διατριβάς ὤνεται καὶ ταῖς ὀλιγαῖς οἰκήσεις καὶ πληγὰς ὥς ἀμειλῶσι τοῖς οἰκέταις;

18. Πῶς δὲ οὐ καχεῖνο αἰσχρὸν, εἰ τις ἐν τῇ χειρὶ ἔχοντά τε βιβλίον ἰδὼν — αἰεὶ δέ τι πάντως ἔχεις — ἔροιτο οὐτινος ἢ ῥήτορος ἢ συγγραφέως ἢ ποιητοῦ ἔστι, σὺ δὲ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς εἰδὼς πρῶτος εἰποις τοῦτό γε· εἶτα, ὥς φιλεῖ τὰ τοιαῦτα ἐν ξυνουσίᾳ προχωρεῖν ἐς μῆκος λόγων, ὁ μὲν ἐπαινοῖ τι ἡ αἰτιῶτο τῶν ἔγγεγραμμένων, σὺ δὲ ἀποροῖς καὶ μηδὲν ἔχεις εἰπεῖν, οὐκ εὖξῃ τότε χανεῖν σοι τὴν γῆν, κατὰ σεαυτοῦ ὁ Βελλεροφόντης περιφέρει τὸ βιβλίον;

19. Δημήτριος δὲ ὁ Κυνικός ἰδὼν ἐν Κορίνθῳ ἀπαίδευτὸν τινα βιβλίον κάλλιστον ἀναγιγνώσκοντα, τὰς Βάκχας οἶμαι τοῦ Εὐριπίδου, κατὰ τὸν ἄγγελον δὲ ᾦν τὸν διηγούμενον τὰ τοῦ Πενθῆως πάθη καὶ τὸ τῆς Ἀγαυῆς ἔργον, ἀρπάσας διέσπασεν αὐτὸ εἰπὼν, ἀμεινόν ἐστι τῷ Πενθεῖ ἀπαξ σπαρχθῆναι ὑπ' ἐμοῦ ἢ ὑπὸ σοῦ πολλάκις. Ζητῶν δὲ αἰεὶ πρὸς ἑμαυτὸν οὕτω καὶ τήμερον εὐρεῖν δεδύνημαι τίνος ἔνεκα τὴν σπουδὴν ταύτην ἐσπούδακας περὶ τὴν ὠνὴν τῶν βιβλίων· ὠφελείας μὲν γὰρ ἢ χρείας τῶν ἀπ' αὐτῶν οὐδ' ἂν οἰηθείη τις τῶν καὶ ἐπ' ἐλάχιστόν σε εἰδότην, οὐ μᾶλλον ἢ φαλακρὸς ἂν τις πρίαιτο κτένα ἢ κάτοπτρον ὁ τυφλὸς ἢ ὁ κυρτὸς αὐλὴν ἢ παλλακὴν ὁ εὐνοῦχος ἢ ὁ ἡπειρώτης κώπην ἢ ὁ κυβερνήτης ἄροτρον. Ἀλλὰ μὴ ἐπίδειξιν πλοῦτος σοι τὸ πρᾶγμα ἔχει καὶ βούλει τοῦτο ἐμφῆναι ἀπασιν, ὅτι καὶ εἰς τὰ μηδὲν σοι χρήσιμα ὅμως ἐκ πολλῆς τῆς περιουσίας ἀναλίσκεις; Καὶ μὴν ὅσα γε καμὲ Σύρον ὄντα εἰδέναι, εἰ μὴ σαυτὸν φέρων ταῖς τοῦ γέροντος ἐκείνου διαθήκαις παρενέγραψας, ἀπωλώλεις ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἢ ὀχλῶν καὶ ἀγορᾶν προὔτιθεις τῶν βιβλίων.

20. Λοιπὸν οὖν δὴ ἐκεῖνο πεπεισμένον σε ὑπὸ τῶν

nam istuc etiam de pugillaribus : et illud,

Stulti sibi illudunt enim mortalium.

Atque hoc quidem aptissime dictum in te videri potest a Dionysio, ac propter hoc carmen inaurare decebat illos ipsius pugillares.

16. Qua enim ipse spe de libris concepta, eos evolvis semper, et glutinas, et circumcidis, et croco cedroque inungis, et pelles circumdas, et apponis umbilicos, tanquam fructum aliquem illorum capturus? Nempe melior omnino jam ipsa illa emtione factus es, qui talia dicas — imo potius piscibus magis mutus es. Vivis autem ut neque dicere honestum sit, sed immane, ut in proverbio est, odium omnium sustines propter impuritatem. Itaque si talem libri efficerent, curriculo quam longissime fugiendum ab illis erat.

17. Quum vero duo fere sint quæ a veteribus parare sibi possit aliquis, ut et dicere possit et facere quæ oportet, optimorum emulatione, et fuga deteriorum : si neque istuc neque hoc utilitatis percepisse aliquem inde appareat ; quid aliud quam exercitationes muribus parabit, aut habitacula blattis, aut servis plagas tanquam istorum negligentibus?

18. Quomodo vero turpe esse illud quoque negabis, si quis te videns in manu librum habere (semper autem omnino habes aliquem), interroget cujus aut oratoris aut historici aut poeta sit ; tu vero, qui ex titulo noris, placide illud certe respondeas : deinde vero, ut solent talia in consuetudine familiari ad longos sermones procedere, ille laudet aliquid aut vituperet de his quæ ibi scripta sunt ; tu vero consilii inops non habes quod dicas : non tibi tum dehiscere tellurem optabis, qui libellum eo modo quo Bellerophonates contra te circumferas?

19. Cynicus Demetrius quum videret Corinthi indoctum quendam, qui librum legeret pulcherrimum, Bacchas puto Euripidis, esset autem in ea parte fabulæ ubi nuncius Penthei factum enarrat et opus Agavæ : raptum librum discerpit, dicens, Melius est Pentheo semel a me lacerari quam a te sæpe. Diu autem ac multum apud me querens, nondum etiam hodie reperire valui, cujus rei causa tantum studii in emendis libris colloques : utilitatis enim aut usus cujusquam ex illis percipiendi causa te facere nemo putarit, qui vel minimam tui notitiam habeat ; non magis quam calvus pectinem emerit, aut speculum cæcus, aut surdus tibicinem, aut pellicem castratus, aut mediterraneus remum, aut aratrum gubernator. Verum ostentationem forte divitiarum ea res habet, et hoc vis declarare omnibus, te in ea etiam, quæ nullam tibi utilitatem afferant, tamen de multa illa affluentia aliquid impendere? Verum enim vero, quantum ego etiam, Syrus homo, scire potui, nisi te ipse in illas senis istius tabulas per fraudem inscripsisses, jam perisses fame, et auctionem librorum tuorum proposuisses.

20. Relinquitur nempe illud, inductum te ab adulatoribus

κολάκων ὡς οὐ μόνον καλὸς εἶ καὶ ἐράσμιος, ἀλλὰ σοφὸς καὶ ῥήτωρ καὶ συγγραφεὺς ὅλος οὐδ' ἕτερος, ὠνεῖσθαι τὰ βιβλία, ὡς ἀληθεύεις τοὺς ἐπαινοὺς αὐτῶν. Φασὶ δὲ σὲ καὶ λόγους ἐπιδείκνυσθαι αὐτοῖς ἐπὶ δείπνῳ κάκεινους χερσαίων βατράχων δίκην διψῶντας κεκραγέειν, καὶ μὴ πίνειν, ἢν μὴ διαρραγῶσι βοῶντες. Καὶ γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως ῥῆστος εἰ τῆς βίνος ἔλκεσθαι, καὶ πιστεύεις αὐτοῖς ἅπαντα, ὃς ποτε κάκεινο ἐπείσθης, ὡς βασιλεῖ τινι ὠμοιώθης τὴν ψὴν καθάπερ ὁ ψευδαλέξανδρος καὶ ψευδοφιλιππος ἐκεῖνος κναφεὺς καὶ ὁ κατὰ τοὺς προπάτορας ἡμῶν ψευδονέρων καὶ εἰ τις ἄλλος τῶν ὑπὸ τὸ ψεύδος τεταγμένων.

21. Καὶ τί θαυμαστὸν, εἰ τοῦτο ἐπαθες ἀνόητος καὶ ἀπαίδευτος ἄνθρωπος καὶ προήεις ἐξυπτιάζων καὶ μιμούμενος βάδισμα καὶ σχῆμα καὶ βλέμμα ἐκείνου, ὃς σεαυτὸν εἰκάζων ἔχαιρες, ὅπου καὶ Πύρρον φασὶ τὸν Ἑπειρώτην τὰ ἄλλα θαυμαστὸν ἄνδρα οὕτως ὑπὸ κολάκων ἐπὶ τῷ ὁμοίῳ ποτὲ διαφθαρῆναι, ὡς πιστεύειν ὅτι ὁμοῖος ἦν Ἀλεξάνδρῳ ἐκείνῳ; καίτοι τὸ τῶν μουσικῶν τοῦτο, δις διὰ πασῶν τὸ πρᾶγμα ἦν· εἶδον γὰρ καὶ τὴν τοῦ Πύρρου εἰκόνα, καὶ ὁμοῖς ἐπέπειστο ἔκμεμάχθαι τοῦ Ἀλεξάνδρου τὴν μορφήν. Ἀλλ' ἔνεκα μὲν δὴ τούτων ὑβρίζεται μοι ἐς τὸν Πύρρον, ὅτι σὲ εἰ-κασα κατὰ τοῦτο αὐτῷ. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου καὶ πάνυ σοι πρέπον ἂν εἴη· ἐπεὶ γὰρ οὕτω διέκειτο ὁ Πύρρος καὶ ταῦτα ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐπέπειστο, οὐδεὶς ὅστις οὐ ξυνετίθετο καὶ ξυνέπασχεν αὐτῷ, ἄχρι δὴ τις ἐν Λαρίσσει πρεσβύτις ξένη αὐτῷ τάληθες εἰπούσα ἐπασυσεν αὐτὸν τῆς κορύμπης. Ὁ μὲν γὰρ Πύρρος ἐπιδείξας αὐτῇ εἰκόνα Φιλίππου καὶ Περδίκου καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Κασσάνδρου καὶ ἄλλων βασιλέων ἤρετο τίνοι ὁμοῖος εἴη, πάνυ πεπεισμένος ἐπὶ τὸν Ἀλεξάνδρον ἤξειν αὐτήν, ἣ δὲ πολλὸν χρόνον ἐπισκοῦσα, Βατραχίωνι, ἔφη, τῷ μαγεῖρ· καὶ γὰρ ἦν τις ἐν τῇ Λαρίσσει Βατραχίων μάγειρος τῷ Πύρρῳ ὁμοῖος.

22. Καὶ σὺ δὴ ὅστιν μὲν τῶν τοῖς ὀρχησταῖς συνόντων κιναίδων ζοικας οὐκ ἂν εἴποιμι, ὅτι δὲ μανίαν ἐρρωμένην ἔτι καὶ νῦν μαίνεσθαι δοκεῖ ἅπασιν ἐπ' ἐκείνῃ τῇ εἰκόνι, πάνυ σαφῶς οἶδα. Οὐκὼν θαυμαστὸν, εἰ ἀπίθανος οὕτω ζωγράφος ὢν καὶ τοῖς πεπαιδευμένοις ἐξομοιοῦσθαι ἐθέλεις πιστεύων τοῖς τὰ τοιαῦτά σε ἐπαινοῦσι. Καίτοι τί ταῦτα ληρῶ; πρόδηλος γὰρ ἡ αἰτία τῆς περὶ τὰ βιβλία σπουδῆς, εἰ καὶ ὑπὸ νωθείας ἐγὼ μὴ παλαι κατείδον· σοφὸν γὰρ, ὡς γούν οἰεῖ, τοῦτ' ἐπινενόηκας καὶ ἐλπίδας οὐ μικρὰς ἔχεις περὶ τοῦ πράγματος, εἰ βασιλεὺς μάθοι ταῦτα σοφὸς ἄνθρωπος καὶ παιδείαν μάλιστα τιμῶν· εἰ δὲ ταῦτα ὑπὲρ σοῦ ἐκεῖνος ἀκούσειεν, ὡς ὠνῇ βιβλία καὶ ξυνάγεις πολλὰ, πάντα ἐν βραχεῖ παρ' αὐτοῦ ἔσεσθαι σοι νομίζεις.

23. Ἀλλ', ὦ κατάπτυχον, οἷε τοσοῦτον μανδραγόραν καταχεῦσθαι αὐτοῦ ὡς ταῦτα μὲν ἀκούειν, ἐκείνα δὲ μὴ εἰδέναι, ὅς μὲν σου ὁ μεθ' ἡμέραν βίος, οἷοι δὲ σοι πότοι, ὅποια δὲ νύκτες καὶ οἷος καὶ ἡλικίος συγκαθεύδεις; οὐκ οἶσθα ὡς ὧτα καὶ ὀφθαλμοὶ πολλοὶ βα-

uti credas non modo pulchrum te esse atque amabilem, sed doctum atque oratorem et historicum, qualis nemo alius, libros emere ideo, ut laudes illorum asseras. Aiunt vero te illis recitare in conviviis, atque illos terrestrium ranarum instar prae siti clamare, nec bibere, nisi dirumpantur clamoribus. Nescio enim quomodo peropportunos es qui naso ducaris, et credas illis omnia; qui aliquando illud etiam persuaderi tibi passus sis, regi te cuidam similem vultu esse, sicut commentitius ille Alexander, et fullo ille Pseudo-Philippus, et qui proavorum nostrorum memoria fuit, simulatus Nero, et si quis alius praefixam suo nomini mendacii notam gerit.

21. Et quid mirum si hoc tibi usu venit, dementi atque indocto homini, si processisti supina cervice, incessum imitatus et habitum et vultum illius, cui assimilare te gaudebas; quum etiam Pyrrhum narrent Epirotam, admirabilem alioqui virum, adeo quondam ab adulatoribus, quantum ad similitudinis iudicium, corruptum, ut Alexandro se illi similem putaret? quum tamen ea res, ut musici dicunt, summo intervallo distaret: vidi enim Pyrrhi etiam imaginem; et tamen putabat in se expressam Alexandri formam. Sed hactenus in Pyrrhum fui injurius, quod te illi, quantum ad hanc rem, comparavi. Quod autem sequitur, vel maxime tibi convenerit: quum enim ita animum induxisset Pyrrhus, eaque de se ipse crederet; nemo erat quin accederet illius sententiae, et in societatem hujus morbi veniret, d nec quaedam Larissae anus peregrina verum dicendo ista ipsum pituita liberavit. Pyrrhus enim postquam ostenderat illi imaginem Philippi, et Perdicae, et Alexandri, et Cassandri, aliorumque regum, interrogabat cui ipse similis esset, persuasum omnino habens venturam ad Alexandrum: at illa diu cunctata, Batrachioni, inquit, coquo. Etenim erat aliquis in urbe Larissa Batrachion nomine coquus, Pyrrho similis.

22. Tu sane cui de cinædis illis, saltatorum libidini servitibus, similis sis, non equidem dixerim: te vero furorem robustum nunc adhuc furere videri omnibus ista de imagine, illud plane scio. Itaque mirandum non est, te malum adeo pictorem eruditus videri velle similem, et his fidem habere qui eo te nomine laudant. Verum quid ista nugor? manifesta enim causa tui circa libros studii, licet ego prae tarditate non olim perspexerim. Sapiens enim, ut quidem putas, hoc tuum commentum est, et spes non parvas ea de re concepisti, si Imperator ista audiat, vir sapiens, et in honore habens eruditionem maximo: si vero ista de te ille audiat, ut emas libros et conducas multos, brevi te tempore ab ipso impetraturum speras omnia.

23. Sed putasne, impudice, tam copiosa illum mandragora perfusum, ut haec quidem audiat, nesciat vero idem, qualis sit diurna vita tua, quales tuae potationes, quae noctes, cum qualibus et cujus aetatis hominibus cubes? nescin' multas esse aures, oculos regis multos? tua vero

σιλέως; τὰ δὲ σὰ οὕτω περιφανῇ ἔστιν ὡς καὶ τυφλοῖς εἶναι καὶ κωφοῖς γινώριμα· εἰ γὰρ καὶ φθέγγαιο μόνον, εἰ γὰρ καὶ λουόμενος ἀποδύσαιο, μᾶλλον δὲ μὴδ' ἀποδύσῃ, εἰ δοκεῖ, οἱ δ' οἰκέται μόνον ἢ ἀποδύσονται σου, τί οἶε, μὴ αὐτίκα ἔσσεθαι πάντα σου πρόδηλα τὰ τῆς νυκτὸς ἀπόρηται; Εἰπέ γοῦν μοι καὶ τότε, εἰ Βάσσος ὁ ὑμέτερος ἐκεῖνος σοφιστὴς ἢ Βάταλος ὁ αὐλητῆς ἢ ὁ κίναιδος Ἡμιθέων ὁ Συβαρίτης, ὃς τοὺς θαυμαστοὺς ὑμῖν νόμους συνέγραψεν, ὡς χρὴ λεαινεσθαι καὶ παρατίλλεσθαι καὶ πάσχειν καὶ ποιεῖν ἐκεῖνα, εἰ τούτων τις νυνὶ λεοντῇ περιβαλλόμενος καὶ ρόπαλον ἔχων βαδίζοι, τί οἶε φαίνεσθαι τοῖς ὄρωσιν; Ἡρακλέα εἶναι αὐτόν; οὐκ, εἰ γε μὴ χύτραις λημῶντες τυγχάνοιεν. Μυρία γάρ ἐστι τὰ ἀντιμαρτυροῦντα τῇ σήματι, βᾶδισμα καὶ βλέμμα καὶ φωνὴ καὶ τράχηλος ἐπικεκλασμένος καὶ ψιμίθιον καὶ μαστίχη καὶ πῦχος, οἷς ὑμεῖς κοσμεῖσθε, καὶ θλῶς κατὰ τὴν παροιμίαν, θάττον ἂν πέντε ἐλέφαντας ὑπὸ μάλης κρύψειας ἢ ἓνα κίναιδον. Ἔϊτα ἡ λεοντῇ μὲν τὸν τοιοῦτον οὐκ ἂν ἔκρυψε, σὺ δ' οἶε λήσειν σκεπτόμενος βιβλίῳ; ἀλλ' οὐ δυνατόν· προδώσει γὰρ σε καὶ ἀποκαλύψει τὰ ἄλλα ὑμῶν γνωρίσματα.

24. Τὸ δ' ὅλον ἀγορεύει μοι δοκεῖς εἶναι τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας οὐ παρὰ τῶν βιβλιοκαπῆλων δεῖ ζητεῖν, ἀλλὰ παρ' αὐτοῦ καὶ τοῦ κατ' ἡμέραν βίου λαμβάνειν. Σὺ δ' οἶε συνήγορον κοινὸν καὶ μάρτυρα ἔσσεσθαι σοι τὸν Ἀττικὸν καὶ Καλλίνον τοὺς βιβλιογράφους; οὐκ, ἀλλ' ὁμῶς τινὰς ἀνθρώπους ἐπιτρίψοντάς σε, ἢ οἱ θεοὶ ἐθέλωσι, καὶ πρὸς ἔσχατον πενίας ξυνελάσσοντας· δέον ἔτι νῦν σωφρονήσαντα ἀποδόσθαι μὲν τινι τῶν πεπαιδευμένων τὰ βιβλία ταῦτα καὶ σὺν αὐτοῖς τὴν νεόκτιστον ταύτην οἰκίαν, ἀποδοῦναι δὲ τοῖς ἀνδραποδοκαπῆλοις μέρος γοῦν ἀπὸ πολλῶν τῶν ὀρελλομένων.

25. Καὶ γὰρ κακείνα περὶ δύο ταῦτα δεινῶς ἐσπούδακας, βιβλίων τε τῶν πολυτελῶν κτήσιν καὶ μειρακίων τῶν ἐξώρων καὶ ἥδη καρτερῶν ὄνῃν, καὶ τὸ πρᾶγμα σοι πάνυ σπουδάζεται καὶ θηρεύεται. Ἀδύνατον δὲ πέννητα ὄντα πρὸς ἄμφω διαρκεῖν. Σχόπει τοίνυν, ὡς ἱερὸν χρῆμα συμβουλή. Ἀξιώ γὰρ σε ἀφήμενον τῶν μὴδὲν προσηκόντων τὴν ἐτέραν νόσον θεραπεύειν καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἐκείνους ὠνεῖσθαι, ὅπως μὴ ἐπιλειπόντων σε τῶν οἰκοθεν μεταστellaῖο τινὰς τῶν ἐλευθέρων, οἷς ἀκίνδυνον ἀπελθοῦσιν, ἢ μὴ λάβωσιν ἅπαντα, ἐξαγορεύσαι τὰ πραχθέντα ὑμῖν μετὰ τὸν πότον, οἷα καὶ πρῶην αἰσχίστα περὶ σοῦ διηγείτο ἐξελθὼν ὁ πόρνος ἔτι καὶ ὁγήματα ἐπιδεικνύς. Ἄλλ' ἔγωγε καὶ μάρτυρας ἂν παρασχοίμην τοὺς τότε παρόντας, ὡς ἡγανάκτησα καὶ ὀλίγου πληγὰς ἐνέτριψα αὐτῷ χαλεπαίνων ὑπὲρ σοῦ, καὶ μάλιστα ὅτε καὶ ἄλλον ἐπεκαλέσατο μάρτυρα τῶν ὁμοίων καὶ ἄλλον ταῦτα καὶ λόγοις διηγούμενους. Πρὸς δὴ ταῦτα, ὦγαθὲ, ταμιεύου τὰργύριον καὶ φύλαττε, ὡς οἶκοι καὶ κατὰ πολλὴν ἀσφάλειαν ταῦτα ποιεῖν καὶ πάσχειν ἔχῃς. Ὡστε μὲν γὰρ μηκέτι ἐργάζεσθαι τίς ἂν μεταπείσειέ σε; οὐδὲ γὰρ κύων ἅπαξ παύσασαί τ' ἂν σκυτοτραγεῖν μαθοῦσα.

facta ita sunt aperta, ut cæcis etiam atque surdis innotuerint. Si enim vocem modo mittas, si enim exuaris in balneo; quin, ne exuaris ipse, si videtur, si servi modo tui exuantur, quid putas? nonne statim manifesta futura tuarum secreta noctium? Dic igitur mihi hoc etiam, si vester ille Bassus sophista, aut Batalus tibicen, aut cinædus Sybaritanus Hemitheon, qui nobiles illas leges vobis scripsit, quomodo lævigari, velli, pati et agere ista deceat; si, inquam, illorum aliquis leonina pelle indutus cum fusti ambulat; quid visum iri putas spectantibus? Herculemne illum esse? non, nisi quidem totas lippiant ollas. Sexcenta enim sunt quæ testimonium adversus illum habitum perhibeant, incessus, conjectus oculorum, et vox, et cervix infracta, et cerussa, et mastiche, et focus, quibus vos ornaminis: et omnino facilius, quod est in proverbio, quinque sub axilla elephantos tegas, quam unum cinædum. Tum leonina talem non tegat; tu vero speras futurum uti libro tectus delitescas? Sed fieri id quidem non potest: prodent enim te ac detegent reliqua indicia vestra.

24. Quod caput est, ignorare mihi videris, bonas spes non a bibliopolis esse petendas, sed a se ipso unicuique atque a quotidiana vita sua sumendas. Tu vero putas advocatum communem testemque futurum tibi Atticum et Callinum librariorum? Non, sed crudeles quosdam homines puta te obtrituros, ubi diis visum erit, et ad extremum paupertatis adacturos: qui debebas vel nunc ad sanitatem revocatus vendere eruditorum alicui libros istos, et cum his recens ædificatam illam domum, ac reddere mangonibus partem certe de multis quæ illis debentur.

25. Etenim in duobus istis studiosissime elaborasti, in libris magni pretii exquirendis, et in adolescentulis exoletis jamque robustis coemendis; eamque rem calide admodum tractas et venaris: fieri autem non potest ut homo pauper utrique studio par sis. Vide ego quam divina res sit consilium. Censeo enim te, relictis quæ nihil ad te pertinent, alteri tantum morbo vacare, et illius ministros pretio emere, ne deficientibus servis, ex liberis hominibus quosdam accersas, quibus nempe haud periculosum, si non cuncta acceperint, eliminare quæ post computationem a vobis fiunt; qualia nuper turpissima de te scortum illud effutiebatur jam tum, quum exiret, et morsus ostendebat. Ac possum ego testes etiam præbere qui tum aderant, quam indigne tulerim, et tantum non plagis hominem mulcaverim, tuam vicem nimirum iratus, præsertim quum alium quoque testem ille advocaret similibus, et alium, eadem claris verbis enarrantes. Ad hæc igitur, vir bone, repone tibi pecuniam et serva, ut domi et secure talia facere et pati possis. Ut enim plane non amplius facias, quis in eam te sententiam traducat? nec enim canis desinat temere, corium semel docta rodere.

26. Τὸ δ' ἕτερον βράδιον, τὸ μηκέτι ὠνεῖσθαι βιβλία. Ἰκανῶς πεπαίδευσαι, ἄλλι σοι τῆς σοφίας, μόνον οὐ καὶ ἐπ' ἄκρου τοῦ χεῖλους ἔχεις τὰ παλαιὰ πάντα, πᾶσαν μὲν ἱστορίαν οἶσθα, πάσας δὲ λόγων τέγνας καὶ κάλλη αὐτῶν καὶ κακίας καὶ ὀνομάτων χρήσιν τῶν Ἀττικῶν· πάνσοφόν τι χρῆμα καὶ ἄκρον ἐν παιδείᾳ γεγένησαι διὰ τὸ πλῆθος τῶν βιβλίων· κωλύει γὰρ οὐδὲν καμῆ σοι ἐν διατρίβειν, ἐπειδὴ χαίρεις ἐξαπατῶμενος.

27. Ὡδέως δ' ἂν καὶ ἐρόμην σε, τὰ τοσαῦτα βιβλία ἔχων τί μάλιστα ἀναγινώσκεις αὐτῶν; τὰ Πλάτωνος; τὰ Ἀντισθένης; τὰ Ἀρχιλόχου; τὰ Ἰππώνακτος; ἢ τούτων μὲν υπερφρονεῖς, ῥήτορες δὲ μάλιστα σοι τούτων διὰ χεῖρός; Εἰπέ μοι, καὶ Αἰσχίνου τὸν κατὰ Τιμάρχου λόγον ἀναγινώσκεις; ἢ ἐκεῖνά γε πάντα οἶσθα καὶ γινώσκεις αὐτῶν ἕκαστον; τὸν δὲ Ἀριστοφάνην καὶ τὸν Εὐπολιν ὑποδέδουκας; ἀνέγνως καὶ τοὺς Βάπτας τὸ δῖον; εἴτ' οὐδὲν σου τάκει καθίκετο οὐδ' ἡρυσθρίασας γνωρίσας αὐτά; τοῦτο γοῦν καὶ μάλιστα θαυμάσειεν ἂν τις, τίνα ποτὲ ψυχὴν ἔχων ἄπει τῶν βιβλίων, ὁποῖαις αὐτὰ χερσὶν ἀνελίττεις. Ποτὲ δὲ ἀναγινώσκεις; μεθ' ἡμέραν; ἀλλ' οὐδεὶς ἐώρακε τοῦτο ποιοῦντα. Ἀλλὰ νύκτωρ; πότερον ἐπιτεταμένος ἤδη ἐκείνοισι πρὸ τῶν λόγων; Ἀλλὰ πρὸ σκότους; μηκέτι τολμήσης τοιοῦτο μὴδὲν.

28. Ἄρες δὲ τὰ βιβλία καὶ μόνον ἐργάζου τὰ σαυτοῦ. Καίτοι ἐχρῆν μηκέτι μὴδὲ ἐκεῖνα, αἰδεσθῆναι δὲ τὴν τοῦ Εὐριπίδου Φαίδραν καὶ ὑπὲρ τῶν γυναικῶν ἀγανακτοῦσαν καὶ λέγουσαν,

Οὐδὲ σκότον φρίσσοις τὸν συνεργάτην
τέρεμνά τ' οἴκων μὴ ποτε φθογῆν ἀφ᾽.

Εἰ δὲ πάντως ἐμμένειν τῇ δουρίᾳ νόσφ' διέγνωσται, ἴθι, ὦνός μὲν βιβλία καὶ οἴκοι κατακλείσας ἔχε καὶ καρποῦ τὴν δόξαν τῶν κτημάτων. Ἰκανόν σοι καὶ τοῦτο. Προσάψῃ δὲ μὴδέποτε μὴδὲ ἀναγνῶς μὴδὲ ὑπαγάγῃς τῇ γλυττῇ παλαιῶν ἀνδρῶν λόγων καὶ ποιήματα μὴδὲν δεινόν σε εἰργασμένα. Οἶδα ὡς μάτην ταῦτά μοι λελῆρηται καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν Αἰθίοπα σμῆχειν ἐπιχειρῶ· σὺ γὰρ ὠνήσῃ καὶ χρήσῃ ἐς οὐδὲν καὶ καταγελασθήσῃ πρὸς τῶν πεπαιδευμένων, οἷς ἀπόχρη ὠφελεῖσθαι οὐκ ἐκ τοῦ κάλλους τῶν βιβλίων οὐδ' ἐκ τῆς πολυτελείας αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς φωνῆς καὶ τῆς γνώμης τῶν γεγραφότων.

29. Σὺ δὲ οἶε θεραπεύσειν τὴν ἀπαιδευσίαν καὶ ἐπικαλύψειν τῇ δόξῃ ταύτῃ καὶ ἐκπλήξῃ τῷ πλήθει τῶν βιβλίων, οὐκ εἰδὼς ὅτι καὶ οἱ ἀμαθέστατοι τῶν ἱατρῶν τὸ αὐτὸ σοι ποιοῦσιν ἐλεφαντίνους νάρθηκας καὶ σικύας ἀργυρᾶς ποιοῦμενοι καὶ σμῖλας χρυσοκολήτους· ὅπταν δὲ καὶ χρῆσθαι τοῦτοις δέη, οἱ μὲν οὐδὲ ὅπως χρῆ μεταχειρίσασθαι αὐτὰ ἴσασιν· παρελθὼν δὲ τις ἐς τὸ μέσον τῶν μεμαθηκότων φλεβότομον εὖ μάλα ἠκονημένον ἔχων ἰοῦ τάλλα μεστὸν ἀπῆλλαξε τῆς ὀδύνης τὸν νοσοῦντα. Ἰνα δὲ καὶ γελοιωτέρῳ τινὶ τὰ σὰ εἰκάσω, τοὺς κούρας τούτους ἐπίσκειναι, καὶ δῖπει

26. At alterum facile, ut libros non amplius emas. Satis eruditus es, satis tibi sapientiæ : tantum non supremis in labiis habes antiqua omnia : historiam nosti omnem, artes omnes dicendi, et elegantias, et vitia, et Atticorum nomina usum. Omnino sapientissimum quiddam et summum in eruditione librorum ista multitudo factus es : nihil enim prohibet quominus ego quoque tempus in te fallam, quandoquidem imponi tibi gaudeas.

27. Lubens autem te interrogaverim, tot libros quum habeas, quem potissimum inter eos legas : Platonisne? an Antisthenis? Archilochi, an Hipponactis? an hos quidem contemnitis, sed oratores potius quam illi in manibus tibi sunt? Dic mihi, an Aeschinis etiam contra Timarchum orationem legis? an illa quidem nosti omnia, et unumquodque illorum agnoscis? Aristophanem et Eupolin egisti? legisti etiam totam Baptas? tum nihil ea quæ ibi sunt te movere, neque in te agnoscens illa erubuisti? Nam vel maxime illud admiretur aliquis, quo tandem animo libros attingas, quibus illos evolvas manibus. Quando autem illos legis? interdum? at nemo te vidit hoc facere. Sed noctu? utrum quum jam istis intentus es ante studia? Sed ante tenebras? nihil quicquam istiusmodi audeas.

28. Quin tu relinquis libros et tuam solum rem agis? Quanquam neque istuc amplius oportebat, sed Euripidis illam Phædram revereri, indignantem pro mulieribus ac dicentem :

Tenebras nec horret ulla lecti conscias,
vocemve, ne gravis prorumpat, parietum.

Sin omnino perseverare in eodem morbo tibi decretum est, abi, eme libros et domi conclusos tibi habe, et frui gloria possessionis. Satis tibi hoc quoque. Sed noli unquam illos attingere, neu lege, neu linguæ isti tuæ veterum virorum orationes et poemata subijcto, quæ nihil tibi mali fecerint. Novi equidem frustra me ista nugatum esse, meque Aethiopem, quod est in proverbio, lavare conari : nam tu emes, et nihil uteris, et deridebere ab eruditis, quibus utilitatem percipere satis est, non e pulchritudine librorum, neque ex magno illorum pretio, sed a sermone et sententia auctorum.

29. Tu vero putas curari a te posse inscitiam tegique ista opinione, percellique posse homines librorum multitudine, ignarus idem, quod tu, facere etiam imperitissimos quosque medicos, qui eburneas medicamentorum capsulas et encurbitas argenteas sibi faciunt, et scalpra auro ferruminata : quum vero iis utendum est, illi ne hoc quidem, quomodo tractanda sint, norunt : at progressus in medium aliquis eorum, qui didicere, scalpellum habens probe acutum, de cetero rubigine obsitum, dolore aegrum liberat. Ut vero ridiculæ magis rei tuam rationem comparem, tonsores mihi istos considera, et videbis eos qui sunt in illo genere arti-

τοὺς μὲν τεχνίτας αὐτῶν ζυρὸν καὶ μαχαίριδα καὶ κάτοπτρον σύμμετρον ἔχοντας, τοὺς δὲ ἀμαθεῖς καὶ ἰδιώτας πλῆθος μαχαίριδων προτιθέντας καὶ κάτοπτρα μεγάλα, οὐ μὴν λήσιν γε διὰ ταῦτα οὐδὲν εἰδότες. Ἀλλὰ τὸ γελοῖοτάτον ἐκεῖνο πάσχειν, ὅτι κείρονται μὲν οἱ πολλοὶ παρὰ τοῖς γείτοσιν αὐτῶν, πρὸς δὲ τὰ ἐκείνων κάτοπτρα προσελθόντες τὰς κόμας εὐθετίζουσι.

30. Καὶ σὺ τοίνυν ἄλλω μὲν δεηθέντι χρήσεαι ἂν τὰ βιβλία, χρῆσασθαι δὲ αὐτὸς οὐκ ἂν δύναιο. Καίτοι οὐδ' ἐχρησάς τινι βιβλίῳ πώποτε, ἀλλὰ τὸ τῆς κυνὸς ποιῆς τῆς ἐν τῇ φάτῃ κατακειμένης, ἣ οὔτε αὐτῇ τῶν κριθῶν ἐσθίει οὔτε τῷ ἵππῳ δυναμένῳ φαγεῖν ἐπιτρέπει. Ταῦτα τὸ γε νῦν εἶναι ὑπὲρ μόνων τῶν βιβλίων παρησιάζομαι πρὸς σέ, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ὅσα κατὰπτυστα καὶ ἐπονείδιστα ποιῆς, αὖθις ἀκούσῃ πολλάκις.

LIX.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΡΑΔΙΩΣ ΠΙΣΤΕΥΕΙΝ
ΔΙΑΒΟΛΗ.

1. Δεινὸν γε ἡ ἀγνοία καὶ πολλῶν κακῶν ἀνθρώποις αἰτία, ὥσπερ ἀχλὺν τινα καταχέουσα τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀμαυροῦσα καὶ τὸν ἐκάστου βίον ἐπηλυγάζουσα. Ἐν σκότῳ γοῦν πλανωμένοις πάντες δοίκαμεν, μᾶλλον δὲ τυφλοῖς ὁμοία πεπόνθαμεν, τῶ μὲν προσπταίοντες ἀλόγως, τὸ δὲ ὑπερβαίνοντες, οὐδὲν δέον, καὶ τὸ μὲν πλησίον καὶ παρὰ πόδας οὐχ ὁρῶντες, τὸ δὲ πόρρω καὶ πάμπλου διεστηκὸς ὡς ἐνοχλοῦν δεδιότες καὶ ὅλως ἐφ' ἐκάστου τῶν πραττομένων οὐ διαλείπομεν τὰ πολλὰ ὀλισθάνοντες. Τοιγάρτοι μυρίας ἤδη τοῖς τραγωδοδιδασκάλοις ἀφορμὰς εἰς τὰ δράματα τὸ τοιοῦτο παρέσχηται, τοὺς Λαβδακίδας καὶ τοὺς Πελοπίδας καὶ τὰ τοῦτοις παραπλήσια· σχεδὸν γὰρ τὰ πλείστα τῶν ἐν τῇ σκηνῇ ἀναβαινόντων κακῶν εὗροι τις ἂν ὑπὸ τῆς ἀγνοίας καθάπερ ὑπὸ τραγικοῦ τινος δαίμονος κεχορηγούμενα· λέγω δὲ καὶ ἐς τὰ ἄλλα μὲν ἀποβλέπων, μάλιστα δὲ ἐς τὰς οὐκ ἀληθεῖς κατὰ τῶν συνήθων καὶ φίλων διαβολὰς, ὅφ' ὧν ἤδη καὶ οἶκοι ἀνάστατοι γέγονασι καὶ πόλεις ἄρδην ἀπολώλασι πατέρες τε κατὰ παίδων ἐξεμάνησαν καὶ ἀδελφοὶ κατὰ τῶν ὁμογενῶν καὶ παῖδες κατὰ τῶν γειναμένων καὶ ἐρασταὶ κατὰ τῶν ἐριωμένων· πολλὰ δὲ καὶ φίλαι συνεκόπησαν καὶ οἶκοι συνεκλύθησαν ὑπὸ τῆς κατὰ τὰς διαβολὰς πιθανότητος.

2. Ἴν' οὖν ὡς ἥκιστα περιπίπτωμεν αὐταῖς, ὑποδείξαι βούλομαι τῷ λόγῳ καθάπερ ἐπὶ τινος γραφῆς ὁποῖόν τί ἐστιν ἡ διαβολὴ καὶ πόθεν ἄρχεται καὶ ὁποῖα ἐργάζεται. Μᾶλλον δὲ Ἀπελλῆς ὁ Ἐφέσιος πάλαι ταύτην προὔλαβε τὴν εἰκόνα· καὶ γὰρ αὐτὸς καὶ οὗτος διαβληθεὶς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ὡς μετεσχηκὸς Θεοδότα τῆς συνωμοσίας ἐν Τύρῳ, ὃ δὲ Ἀπελλῆς οὐχ ἐοράκει ποτὲ τὴν Τύρον οὐδὲ τὸν Θεοδόταν, ὅστις ἦν, ἐγίγνωσκεν, ἡ καθ' ὅσον ἤκουε Πτολεμαίου τινὰ ὑπαρχόν εἶναι τὰ κατὰ

fices novaculam et cultellum et speculum modicum habere; imperitos autem atque indoctos multitudinem cultellorum exponere, et specula magna: nec tamen propterea obscurum esse illos nihil scire. Sed illud ipsis usu venit, quod oppido ridiculum est, ut vulgo quidem homines apud vicinos illorum tondendos se curent, ad illorum vero specula accedentes disponant comas.

30. Quare tu quoque alii roganti commodare possis libros, ipse uti illis nequeas. Quanquam librum nemini unquam commodasti, sed facis quod canis incumbens præseprio; quæ neque ipsa edit de hordeo, neque equum edere, qui potest, patitur. Hæc in præsens de solis libris libere apud te disputo: de reliquis quæ despuenda et flagitiosa facis, sæpe in posterum audies.

LIX.

NON TEMERE CREDENDUM ESSE
DE LATIONI.

1. Grave sane malum ignorantia, et multorum malorum causa hominibus, quæ velut caliginem quandam rebus offundat, et obscurat verum, et umbram vitæ uniuscujusque objiciat. Per tenebras enim oberrantibus similes sumus omnes; potius autem cæcorum more affecti, ad alia offendimus præter rationem, alia, quæ minime debebant, præterimus, non videntes quod prope et ante pedes est, quod vero procul est et longe distat, tanquam molestum quiddam metuentes: atque in universum, in unoquoque negotio labi multum non intermittimus. Quin infinita jam tragediarum scriptoribus scribendarum fabularum argumenta hæc res præbuit, Labdaci Pelopisque progeniem, et horum similia. Pleraque enim fere eorum, quæ in scena aguntur, malorum inveniat aliquis ad ignorantia, velut a tragico quodam dæmone, subministrata: dico autem istuc quum ad alia respiciens, tum maxime ad alienas a vero contra familiares atque amicos delationes: quarum opera jam et eversæ domus sunt, et urbes vastatæ funditus, patresque in furorem acti contra liberos, et contra fratres germani, et liberi adversus parentes, et contra amatores suos amasii: multæ vero etiam amicitia rescissæ, et confusæ domus sunt ab illa calumniarum probabili specie.

2. Ut igitur quam minime in illas incidamus, hoc libello quasi in tabula quadam ostendere volo, quale quid sit delatio, unde incipiat, quid efficiat. Quin Apelles Ephesius olim imaginem illam occupavit: nam ipse quoque delatus fuerat apud Ptolemæum, ut qui conjurationis illius, quam Tyri conflaverat Theodotas, socius fuisset; at neque Tyrum unquam viderat Apelles, neque, quis esset Theodotas, noverat, nisi quatenus audierat Ptolemæi quendam Legatum

τὴν Φοινίκην ἐπιτετραμμένον. Ἄλλ' ὁμοίως τῶν ἀντιτέχνων τις Ἀντίφιλος τοῦνομα ὑπὸ θρόνου τῆς παρὰ βασιλεῖ τιμῆς καὶ τῆς κατὰ τὴν τέχνην ζηλοτυπίας κατεῖπεν αὐτοῦ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ὡς εἴη κεκοινωνηκὼς τῶν ὧλων καὶ ὡς θεάσαιτό τις αὐτὸν ἐν Φοινίκῃ συνεστῶμενον Θεοδότῃ καὶ παρ' ὧλον τὸ δεῖπνον πρὸς τὸ οὗς αὐτῷ κοινολογοῦμενον, καὶ τέλος ἀπέφηνε τὴν Τύρου ἀπόστασιν καὶ Πηλουσίου κατάληψιν ἐκ τῆς Ἀπελλοῦ συμβουλῆς γεγονέναι.

3. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος ὡς ἂν κάρτα οὐ φρενήρης τις ὢν, ἀλλ' ἐν κολακείᾳ δεσποτικῇ τετραμμένος, οὕτως ἐξεκαύθη καὶ συνεταράχθη πρὸς τῆς παραδόξου ταύτης διαβολῆς ὥστε μηδὲν τῶν εἰκότων λογιζάμενος, μηδ' ὅτι ἀντιτεχνὸς ἦν ὁ διαβάλλων μηδ' ὅτι μικρότερος ἢ κατὰ τηλικαύτην προδοσίαν ζωγράφος, καὶ ταῦτα εὖ πεπονηκὼς ὑπ' αὐτοῦ καὶ παρ' ὄντινόν τῶν ὁμοτέχνων τετραμμένος, ἀλλ' οὐδὲ τὸ παράπαν εἰ ἐξέπλευσεν Ἀπελλῆς ἐς Τύρον ἐξετάσας, εὐθὺς ἔαδε μνῖναι καὶ βοῆς ἐνεπέμψα τὰ βασιλεῖα τὸν ἀχάριστον κεκραγὼς καὶ τὸν ἐπίβουλον καὶ συνωμότην. Καὶ εἰ γε μὴ τῶν συνελημμένων τις ἀγανακτήσας ἐπὶ τῇ τοῦ Ἀντιφίλου ἀναισχυντίᾳ καὶ τὸν ἄβιλον Ἀπελλῆν κατελέησας ἔφη μηδένος αὐτοῖς κεκοινωνηκέναι τὸν ἄνθρωπον, ἀπετέμμητο ἂν τὴν κεφαλὴν καὶ παραπολεοῦναι τῶν ἐν Τύρῳ κακῶν οὐδὲν αὐτὸς αἰτίας γεγονώς.

4. Ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος οὕτω λέγεται αἰσχυνθῆναι ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ὥστε τὸν μὲν Ἀπελλῆν ἑκατὸν τάλαντοις ἐδώρησάτο, τὸν δὲ Ἀντίφιλον δουλεύειν αὐτῷ παραδέδωκεν. Ὁ δὲ Ἀπελλῆς ὧν παρεκινδύνευσε μεμνημένος τοιᾷδε τινὶ εἰκόνι ἡμίνατο τὴν διαβολήν.

5. Ἐν δεξιᾷ τὴς ἀνὴρ κάθηται τὰ ὦτα παμμεγέθη ἔχων μικροῦ δεῖν τοῖς τοῦ Μίδου προσεικίότα, τὴν χεῖρα προτείνων πόρρωθεν ἐτι προσίοσθι τῇ Διαβολῇ. Περὶ δὲ αὐτὸν ἐστᾶσι δύο γυναῖκες, Ἄγνοια μοι δοκεῖν καὶ Ὑπολήψις· ἐτέρωθεν δὲ προσέρχεται ἡ Διαβολή, γυναῖον ἐς ὑπερβολὴν πάγκαλον, ὑπόθερμον δὲ καὶ παρακεκινημένον, ὅσον δὴ τὴν λύτταν καὶ τὴν ὀργὴν δεικνύουσα, τῇ μὲν ἀριστερᾷ ὀδῶν κακομένην ἔχουσα, τῇ ἐτέρᾳ δὲ νεανίαν τινὰ τῶν τριχῶν σύρουσα τὰς χεῖρας ὀρέγοντα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ μαρτυρόμενον τοὺς θεούς. Ἡγεῖται δὲ ἀνὴρ ὠχρὸς καὶ ἀμορφος ὄξυ δεορκῶς καὶ εἰκὼς τοῖς ἐκ νόσου μακρᾶς κατεσκληρόσι. Τοῦτον οὖν εἶναι τὸν Φθόνον ἂν τις εἰκάσειε. Καὶ μὴν καὶ ἄλλαι τινὲς δύο παρομαρτοῦσι προτρέπουσαι καὶ περιστέλλουσαι καὶ κατακοσμοῦσαι τὴν Διαβολήν. Ὡς δὲ μοι καὶ ταύτας ἐμήνυσεν ὁ περηγυγτὴς τῆς εἰκότος, ἡ μὲν Ἐπιβουλὴ τις ἦν, ἡ δὲ Ἀπάτη. Κατόπιν δὲ ἡκολούθει πάνυ πενθικῶς τις ἐσκευασμένη, μελανείμων καὶ κατεσπαραγμένη· Μετάνοια, οἶμαι, αὕτη ἐλέγετο· ἐπεστρέφετο γοῦν εἰς τοῦπίσω θακρῶσα καὶ μετ' αἰδοῦς πάνυ τὴν Ἀλήθειαν προσιοῦσαν ὑπέβλεπεν. Οὕτω μὲν Ἀπελλῆς τὸν ἑαυτοῦ κίνδυνον ἐπὶ τῆς γραφῆς ἐμμήσατο.

6. Φέρε δὲ καὶ ἡμεῖς, εἰ δοκεῖ, κατὰ τὴν τοῦ Ἐφε-

esse, cui Phœnice commissæ esset. Interim tamen æmulorum aliquis, Antiphilus nomine, qui invideret illi honorem quo apud regem erat, et artis obtrectatione, illum Ptolemæo detulerat, quasi omnium esset conscius, et esse qui illum viderit in Phœnicie cœnantem cum Theodota, et quam diu duraret convivium, caput cum ipso conferentem : breviter, defecisse Tyrum et Pelusium captam de Apellis consilio indicavit.

2. Ptolemæus, vir alioquin etiam non admodum prudens, sed adulationi innutritus tyrannicæ, absurda hac calumnia adeo exarsit et perturbatus est, ut nihil eorum quæ in mentem venire debebant reputans, neque, æmulum esse delatorem, neque, minorem esse pictorem quam qui tantam prodicionem sustinere posset, eum præsertim qui beneficiis illius affectus et omnibus artis ejusdem hominibus prælatus esset; quin neque explorato ante, navigassetne omnino Tyrum Apelles, furere statim vellet, et clamore impleret regiam, ingratum clamans, et insidiatorem, et conjuratum. Et nisi comprehensorum aliquis, indigne ferens illam Antiphilli impudentiam et miseri Apellis misericordia motus, dixisset nihil quicquam causæ ipsi secum fuisse, capite plexus Tyriorum mala ipse quoque luisset, prorsus innocens.

4. Ptolemæum itaque adeo dicitur actorum puduisse, ut centum talentis donaret Apellem, et in servitutem illi Antiphillum traderet. Apelles autem, periculi sui memor, tali pictura delationem illam ultus est.

5. Ad dextram vir sedet, ingentes aures habens, parum abest quin Midæ auribus similes, protendens manum e longinquo adhuc iaccedenti Delationi. Circa illum vero stant mulieres duæ, Ignorantia, ut mihi videtur, et Suspicio : sed ab altera parte accedit Delatio, pulcherrima ultra fidem muliercula, sed calidiuscula et emota, ut quæ furem atque iram ostendat, sinistra manu accensam facem gestans, altera juvenem quendam trahens capillis, manus cœlo tendentem testantemque deos. Præcedit vir pallidus et deformis, acutum cernens, similis eis qui a magno morbo exaruerunt. Hunc Livorem esse facile aliquis conjecerit. Verum aliæ quoque duæ sequuntur, instigantes et componentes ornantesque Delationem. Ut vero mihi illas quoque indicavit interpretes imaginis, altera quidem Insidiarum quædam erat, altera Fallacia. A tergo sequebatur quædam habitu admodum lugubri, pullata, lacera : Penitentia, opinor, hæc dicebatur : respiciebat enim retrorsum lacrimans, et cum pudore omnino intuebatur accedentem Veritatem. Atque ita suum periculum pictura expressit Apelles.

6. Age vero nos etiam, si videtur, secundum Ephesi

αίου ζωγράφου τέχνην διελθωμεν τὰ προσόντα τῇ διαβολῇ, πρότερόν γε ὅρῳ τινὶ περιγράφαντες αὐτήν· οὕτω γὰρ ἂν ἡμῖν ἡ εἰκὼν γένοιτο φανερωτέρα. Ἔστι τοίνυν διαβολὴ κατηγορία τις ἐξ ἐρημίας γιγνομένη, τὸν κατηγορούμενον λεληθῆα, ἐκ τοῦ μονομεροῦς ἀναντιλέκτως πεπιστευμένη. Τοιαύτη μὲν ἡ ὑπόθεσις τοῦ λόγου. Τριῶν δ' ὄντων προσώπων, καθάπερ ἐν ταῖς κωμωδαῖς, τοῦ διαβάλλοντος καὶ τοῦ διαβαλλομένου καὶ τοῦ πρὸς ὃν ἡ διαβολὴ γίγνεται, καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐπισκοπήσωμεν οἷα εἶδος εἶναι τὰ γιγνόμενα.

7. Πρῶτον μὲν δὴ, εἰ δοκεῖ, παραγάγωμεν τὸν πρωταγωνιστὴν τοῦ δράματος, λέγω δὲ τὸν ποιητὴν τῆς διαβολῆς. Οὗτος δὲ δὴ ὡς μὲν οὐκ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐστὶ, πᾶσιν οἷμαι γινώριμον· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἀγαθὸς κακῶν αἰτίος γένοιτο τῷ πλησίον, ἀλλ' ἐστὶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀφ' ὧν εὖ ποιοῦσιν αὐτοὶ τοὺς φίλους, οὐκ ἀφ' ὧν τοὺς ἄλλους ἀδικοῦντες αἰτιῶνται καὶ μισεῖσθαι παρασκευάζουσιν, εὐδοκιμεῖν δόξαν εὐνοίας προσλαβόντας.

8. Ἐπειτα δὲ ὡς ἀδικὸς ὁ τοιοῦτος καὶ παράνομός ἐστι καὶ ἀσεβὴς καὶ τοῖς χρωμένοις ἐπιζήμιος, ῥᾶδιον καταμαθεῖν. Τίς γὰρ οὐκ ἂν ὁμολογήσειε τὴν μὲν ἰσότητά ἐν ἅπαντι καὶ τὸ μηδὲν πλέον δικαιοσύνης ἔργα εἶναι, τὸ δὲ ἀνίσόν τε καὶ πλεονεκτικὸν ἀδικίας; ὁ δὲ τῇ διαβολῇ κατὰ τῶν ἀπόντων λύβρα χρώμενος πῶς οὐ πλεονέκτης ἐστὶν ὅλον τὸν ἀκρατὴν σφετεριζόμενος καὶ προκαταλαμβάνων αὐτοῦ τὰ ὄντα καὶ ἀποφράττων καὶ τῷ δευτέρῳ λόγῳ παντελῶς ἄβαστα κατασκευάζων αὐτὰ ὑπὸ τῆς διαβολῆς προεμπεπλησμένα; Ἐσχάτης ἀδικίας τὸ τοιοῦτον, ὥς φαίεν ἂν καὶ οἱ ἄριστοι τῶν νομοθετῶν, οἷον ὁ Σόλων καὶ ὁ Δράκων, ἔνορκον ποιησάμενοι τοῖς δικασταῖς τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροῖσθαι καὶ τὴν εὐνοίαν ἴσῃν τοῖς κρινομένοις ἀπονέμειν, ἄχρι ἂν ὁ τοῦ δευτέρου λόγος παρατρεθῇς θατέρου χείρων ἢ ἀμείνων φανῇ· πρὶν δέ γε ἀντεξετάσαι τὴν ἀπαλογίαν τῇ κατηγορίᾳ, παντελῶς ἀσεβῇ καὶ ἀνόσιον ἡγήσαντο ἐσσεσθαι τὴν κρίσιν. Καὶ γὰρ ἂν καὶ αὐτοὺς ἀγανακτήσῃ τοὺς θεοὺς εἰποίμεν, εἰ τῷ κατηγορῶ μετ' ἀδείας ἃ θέλει λέγειν ἐπιτρέποίμεν, ἀποφράξαντες δὲ τῷ κατηγορουμένῳ τὰ ὄντα ἢ τῷ στόματι σιωπῶντες καταφριζοίμεθα τῷ προτέρῳ λόγῳ κεραιρωμένοι. Ὅστε οὐ κατὰ τὸ δίκαιον καὶ τὸ νόμιμον καὶ τὸν ὅρκον τὸν δικαστικὸν φαίη τις ἂν γίγνεσθαι τὰς διαβολάς. Εἰ δὲ τῷ μὴ ἀξιόπιστο δοκοῦσιν οἱ νομοθέται παραινούντες οὕτω δικαίας καὶ ἀμερεῖς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ποιητὴν μοι δοκῶ τὸν ἄριστον ἐπάγειν τῷ λόγῳ εὖ μάλα περὶ τούτων ἀπορηνάμενον, μᾶλλον δὲ νομοθετήσαντα. Φησὶ δὲ,

Μήτε δίκην δικάσῃς, πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς.

Ἦπίστατο γὰρ, οἷμαι, καὶ οὗτος ὡς πολλῶν ὄντων ἐν τῷ βίῳ ἀδικημάτων οὐδὲν ἂν τις εὖροι χεῖρον οὐδὲ ἀδικώτερον ἢ ἀκρίτους τινὰς καὶ ἀμοίρους λόγων καταδικάζεσθαι· ὅπερ ἐξ ἁπαντος ὁ διαβάλλων ἐπιχειρεῖ ποιεῖν ἀκριτον ὑπάγων τὸν διαβαλλόμενον τῇ τοῦ ἀκούον-

pictoris artem ea quæ insunt delationi persequamur, quando fine quodam illam ante descripserimus; sic enim imago nobis fuerit clarior. Est ergo delatio accusatio quædam absente altera parte facta, ignota accusato, uni parti, nemine contradicente, credita. Hoc argumentum erit nostræ disputationis. Quum vero tres sint, velut in comædiis, personæ, delatoris, ejus quem defert, et illius apud quem delatio instituitur; singulatim eas inspiciamus, qualia ab iis fieri verisimile sit.

7. Ac primo quidem, si videtur, inducamus primarum partium actorem, ipsum dico auctorem calumniæ. Hunc sane virum bonum non esse, omnibus, puto, manifestum est: neque enim bonus quisquam malorum auctor alteri fuerit. At est bonorum virorum, suis in amicos benefactis, non accusandis injuria ceteris hominibus conciliandaque illis invidia bene audire et benevolentie sibi parare opinionem.

8. Tum vero quam injustus sit talis homo, et iniquus, et impius, et noxius illis qui se utuntur, discere facile est. Quis enim eat infitias, æqualitatem in unaquaque re et nihil plus sibi arrogandi moderationem justitiæ munera esse; sed inæqualitatem, et plus sibi sumendi audaciam injustitiæ? At qui delatione clanculum utitur contra absentes, quomodo non plus justo, totum nempe auditorem, sibi vindicat? cujus aures occupet prior atque obturet, et alteri orationi plane reddat impervias, quippe ante jam a delatione oppletas. Extremæ id quidem injuriæ, ut optimi etiam legislatorum dixerint, tanquam Solon et Dracon, qui jurisjurandi religione obstrinxerint iudices ad similiter utrosque audientes, æqualemque his qui judicantur tribuendam benevolentiam, donec comparata alterius causa, vel deterior altera vel melior appareat: ante vero quam comparata esset crimini defensio, impium plane et profanum fore iudicium arbitrati sunt. Etenim ipsos quoque indignari deos dixerimus, si accusatori sine metu dicere permittamus quæ velit, obturatis vero defendenti se auribus, vel os ipsi obstruentes, calculum contra eum, priore oratione subacti, feramus. Igitur non ex justo, neque ex lege, neque ex judicialis jurisjurandi religione delationes fieri aliquis dixerit. Si cui vero non satis digni fide videantur legislatores, quum jubent sic justa et in neutram partem propensa iudicia facere; poetam mihi videor optimum inducere orationi, qui præclare de his pronunciavit, vel legem tulit potius. Ait autem,

Judicium cave ferre, priusquam audiveris ambos.

Noverat enim, puto, ille etiam, quum multa sint injusta in vita facinora, nullum inveniri posse deterius neque injustius, quam si sine iudicio et indicta causa aliqui damentur: quod omni studio delator conatur efficere, injudicatum obiciens eum, quem petit calumnia, iræ audientis, et

τος ὀργῇ καὶ τὴν ἀπολογίαν τῇ λαθραίῳ τῆς κατηγορίας παραιρούμενος.

9. Καὶ γὰρ ἀπαρρησίαστος καὶ δειλὸς ἄπας ὁ τοιοῦτος ἀνθρώπος οὐδὲν ἐς τοῦμφάνες ἄγων, ἀλλ' ὥσπερ οἱ λοχῶντες ἐξ ἀφανοῦς ποθεν τοξεύων, ὡς μὴδὲ ἀντιτάξασθαι δυνατόν εἶναι μὴδὲ ἀνταγωνίσασθαι, ἀλλ' ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀγνοίᾳ τοῦ πολέμου διαφθείρεσθαι, ὃ μέγιστόν ἐστι σημεῖον τοῦ μὴδὲν ὑγιὲς τοὺς διαβάλλοντας λέγειν. Ἐπεὶ εἰ τίς γε τάληθ' κατηγοροῦντι ἑαυτῷ συνεπίσταται, οὗτος, οἶμαι, καὶ εἰς τὸ φανερόν ἐλέγξει καὶ διευθύνει καὶ ἀντεξτάζει τῇ λόγῳ, ὥσπερ οὐδαίς ἂν ἐκ τοῦ προφανοῦς νικᾶν δυνατόμενος ἐνδρά ποτὲ καὶ ἀπάτῃ χρῆσταιτο κατὰ τῶν πολέμων.

10. Ἴδοι δ' ἂν τις τοὺς τοιούτους μάλιστα ἐν τε βασιλέων αὐλαῖς καὶ περὶ τὰς τῶν ἀρχόντων καὶ δυναστευόντων φιλίας εὐδοκιοῦντας, ἐνθα πολὺς μὲν ὁ φθόνος, μυρίαὶ δὲ ὑπόνοιαι, πάμπολλαι δὲ κολακειὶν καὶ διαβολῶν ὑποθέσεις· οἷον γὰρ αἰεὶ μείζους ἐλπίδες, ἐνταῦθα καὶ οἱ φθόνοι χαλεπώτεροι καὶ τὰ μίση ἐπισφαλέστερα καὶ ζηλοτυπία κακοτεγνέστεραι. Πάντες οὖν ἀλλήλους δεῦν δεδόρκασι καὶ ὥσπερ οἱ μονομαχοῦντες ἐπιτηροῦσιν εἰ ποῦ τι γυμνωθὲν μέρος θεάσαιντο τοῦ σώματος καὶ πρῶτος αὐτοῦ ἕκαστος εἶναι βουλόμενος παρωθεῖται καὶ παραγκινίζεται τὸν πλησίον καὶ τὸν πρὸ αὐτοῦ, εἰ δύναιτο, ὑποσπᾷ καὶ ὑποσκελίζει. Ἐνθα ὁ μὲν χρηστὸς ἀτεχνῶς εὐθὺς ἀνατέτραπται καὶ παρασέστυρται καὶ τὸ τελευταῖον ἀτίμως ἐξέεσται, ὃ δὲ κολακευτικώτερος καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας κακοθηλαίας πιθανώτερος εὐδοκιμεῖ, καὶ θλῶς φθάσας κρατεῖ· τὰ γὰρ τοῦ Ὀμήρου πᾶν ἐπαληθεύουσιν, ὅτι τοι

ἔνός· Ἐνυάλιος καὶ τὸν κτανέοντα κατέκτα.

Τοιγαροῦν ὅς οὐ περὶ μικρῶν τοῦ ἀγῶνος ὄντος ποικίλας κατ' ἀλλήλων δόδους ἐπινοοῦσιν, ὧν ταχίστη καὶ ἐπισφαλεστάτη ἐστὶν ἡ τῆς διαβολῆς, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ φθόνου ἢ μίσους εὐέλπιδος λαμβάνουσα, οἰκτρότερα δὲ καὶ τραγικὰ ἐπάγουσα τὰ τέλη καὶ πολλῶν συμφορῶν ἀνάπλεα.

11. Οὐ μέντοι μικρὸν οὐδὲ ἀπλοῦν ἐστὶ τοῦτο, ὡς ἂν τις ὑπολάβοι, ἀλλὰ πολλῆς μὲν τέχνης, οὐκ ὀλίγης δὲ ἀγχινοίας, ἀκριβοῦς δὲ τινος ἐπιμελείας δεόμενον· οὐ γὰρ ἂν τσαῦτα ἐβλαπτεν ἡ διαβολή, εἰ μὴ πιθανόν τινα τρόπον ἐγίγνετο· οὐδ' ἂν κατίσχυε τὴν πάντων ἰσχυροτέρην ἀλήθειαν, εἰ μὴ πολὺ τὸ ἐπαγωγὸν καὶ πιθανὸν καὶ μυρία ἄλλα παρεσκύαστο κατὰ τῶν ἀκούοντων.

12. Διαβάλλεται μὲν οὖν ὡς τὸ πολὺ μάλιστα ὁ τιμώμενος καὶ διὰ τοῦτο τοὶ υπολειπομένοις αὐτοῦ ἐπιφθόνος ἄπαντες γὰρ τῷδ' ἐπιτοξάζονται καθάπερ τι κώλυμα καὶ ἐμπόδιον προορώμενοι, καὶ ἕκαστος οἶεται πρῶτος αὐτοῦ ἔσεσθαι τὸν κορυφαῖον ἐκείνον ἐκπολιορκήσας καὶ τῆς φιλίας ἀποσκευασάμενος. Οἷόν τι καὶ ἐπὶ τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ἐπὶ τῶν δρομέων γίγνεται· κακεῖ γὰρ ὁ μὲν ἀγαθὸς δρομεὺς τῆς ὑσπληγγος εὐθὺς καταπεσοῦσης μόνον τοῦ πρόσω ἐφίεμενος καὶ τὴν διά-

clandestina accusatione causæ dicendæ facultatem illi interceptiens.

9. Etenim libertatis in dicendo expers et meticulosus unusquisque huiusmodi homo, nihil in apertum producit, sed, velut qui collocati in insidiis sunt, ex obscuro alicunde jaculatur, ut neque contra consistendi in acie facultas sit, neque repugnandi; sed inopia consilii et belli ignorantia pereundum: quod quidem maximo est indicio, sani nihil a delatoribus proferri. Si quis enim vera a se accusari conscius sibi sit, ille, puto, etiam aperte convincit, et ad rationem dicendam vocat, et oratione contra contendit: quem admodum nemo qui aperto Marte se vincere posse speret, insidiis unquam et fraude contra hostes utatur.

10. Videas vero tales maxime in regum aulis, et principum atque potentium hominum amicitias florere, ubi invidia multa, suspiciones sexcentæ, adulationumque et delationum argumenta quamplurima. Ubi enim spes semper majores, ibi etiam graviore invidia, et odia periculiosiora, et maleficientiores oblectationes. Quare intentis se invicem speculantur oculis omnes, et tanquam gladiatores observant si quam nudam corporis partem conspiciant; dumque unusquisque primus ipse esse cupit, detrudit et cubito dimovet alterum, eumque qui ante se est, si possit, detrahit et supplantat. Hic vir bonus statim videlicet eversus trahitur, expelliturque tandem cum ignominia: floret contra ea qui plus adulando valet et ad malas id genus artes est probabilior; denique prævertit et vincit: atque ita illi Homericæ huius dicti veritatem confirmant,

Mars communis enim cædentem cædit et ipsum.

Igitur quum de rebus non parvis certamen sit, varia comminiscuntur contra se invicem compendia, quorum celerimum et periculosissimum est delatio, initium sumens ab invidia quidem aut odio spei pleno, sed miseriore et plane tragicos exitus multisque refertos calamitatibus infrens.

11. Verum enim vero non parvum neque simplex quiddam hoc est, ut suspicetur aliquis, sed arte multa, nec pauco ingenio, exquisitaque cura indigens. Neque enim tantum noceret delatio, nisi probabili quadam ratione fieret: neque valeret contra valentior omnibus veritatem, nisi allectamenti plurimum et probabilitatis et sexcenta alia ad audientes machinaretur.

12. Defertur ergo ut plurimum ille, qui magno in honore est, atque ob id ipsum eorum, quos post se reliquit, invidia expositus. In hunc enim tela omnes dirigunt tanquam obstaculum quoddam atque impedimentum ipsum intuentes, ac putat unusquisque primum sese futurum, expugnato illo principe et de amicitia regis amoto. Quale quid in gymnico etiam certamine fit in cursoribus: nam ibi quoque bonus cursor, ubi primum decidit repagulum, solum anteriora petens et ad metam intendens animum,

νοϊαν ἀποτείνας πρὸς τὸ τέρμα καὶ τοῖς ποσὶ τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἔχων τῷ πλησίον οὐδὲν κακουργεῖ οὐδέ τι τοῦ κατὰ τοὺς ἀγωνιστὰς πολυπραγμονεῖ, ὁ δὲ κακὸς ἐκεῖνος καὶ ἀναθλος ἀνταγωνιστῆς ἀπογνοὺς τὴν ἐκ τοῦ τάχους ἐλπίδα ἐπὶ τὴν κακοτεχνίαν ἐτράπετο, καὶ τοῦτο μόνον ἐξ ἀπαντος σκοπεῖ, ὅπως τὸν τρέχοντα ἐπισχὼν ἢ ἐμποδίσας ἐπιστομιεῖ, ὥς, εἰ τούτου διαμάρτοι, οὐκ ἂν ποτε νικῆσαι δυνάμενος. Ὁμοίως δὲ τούτοις καὶ τὰς φιλίας τῶν εὐδαιμόνων τούτων γίνεσθαι· ὁ γὰρ προέχων αὐτίκα ἐπιβουλεύεται καὶ ἀφύλακτος ἐν μέσῳ ληφθεὶς τῶν δυσμενῶν ἀνηρπάσθη, οἱ δὲ ἀγαπῶνται καὶ φίλοι δοκοῦσιν ἐξ ὧν ἄλλους βλάπτειν ἔδοξαν.

13. Τὸ τε ἀξίόπιστον τῆς διαβολῆς οὐχ ὥς ἔτυχεν ἐπινοοῦσιν, ἀλλ' ἐν τούτῳ τὸ πᾶν αὐτοῖς ἔστιν ἔργον δεδοικὸς τι προσάψαι ἀπωδὸν ἢ καὶ ἀλλότριον. Ὡς γοῦν ἐπὶ πολλὰ τὰ προσόντα τῷ διαβαλλομένῳ πρὸς τὸ χειρὸν μεταβάλλοντες οὐκ ἀπιθάνους ποιοῦνται τὰς κατηγορίας, οἷον τὸν μὲν ἱατρὸν διαβάλλουσιν ὡς φαρμακέα, τὸν πλούσιον δὲ ὡς τύραννον, τὸν τυραννικὸν δὲ ὡς προδοτικόν.

14. Ἐνίοτε μέντοι καὶ ὁ ἀκροώμενος αὐτὸς ὑποβάλλει τῆς διαβολῆς τὰς ἀφορμὰς, καὶ πρὸς τὸν ἐκείνου τρόπον οἱ κακοήθεις αὐτοὶ ἀρμοζόμενοι εὐστοχοῦσιν. Ἦν μὲν γὰρ ζηλότυπον αὐτὸν ὄντα ἴδωσι, Διένευσε, φασί, τῇ γυναικὶ σου παρὰ τὸ δεῖπνον καὶ ἀπιδὼν ἐς αὐτὴν ἐστέναι, καὶ ἡ Στρατονίκη πρὸς αὐτὸν οὐ μάλᾳ ἀηδῶς καὶ ὁλως ἐρωτικάι τινες καὶ μοιχικάι πρὸς αὐτὸν αἱ διαβολαί. Ἦν δὲ ποιητικὸς ἢ καὶ ἐπὶ τούτῳ μέγα φρονῇ, Νῆ Δί' ἐχλεύασέ σου Φιλόξενος τὰ ἔπη καὶ διέσυρε καὶ ἀμετρα εἶπεν αὐτὰ καὶ κακοσύνθετα. Πρὸς δὲ τὸν εὐσεβῆ καὶ φιλόθεον ἄθεος καὶ ἀνόσιος ὁ φίλος διαβάλλεται καὶ ὡς τὸ θεῖον παρωθούμενος καὶ τὴν πρόνοιαν ἀρνούμενος ὁ δὲ ἀκούσας εὐθὺς μῦθι διὰ τοῦ ὧτος τυπεῖ διακέκασται ὡς τὸ εἶδος καὶ ἀπέστραπται τὸν φίλον οὐ περιμείνας τὸν ἀκριβῆ ἔλεγχον.

15. Ὅλως γὰρ τὰ τοιαῦτα ἐπινοοῦσι καὶ λέγουσιν, ἃ μάλιστα ἴσασιν ἐς ὀργὴν δυνάμενα προκαλέσασθαι τὸν ἀκροώμενον, καὶ ἐνθα τρωτὸς ἔστιν ἕκαστος ἐπιστάμενος, ἐπ' ἐκεῖνο τοξεύουσι καὶ ἀκοντίζουσιν ἐς αὐτό, ὥστε τῇ παραυτίκα ὀργῇ τετραραγμένον μηκέτι σχολὴν ἀγειν τῇ ἐξετάσει τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ καὶ θέλη τις ἀπολογεῖσθαι, μὴ προσέσθαι τῷ παραδόξῳ τῆς ἀκρόσεως ὡς ἀληθεῖ προκατεληγμένον.

16. Ἀνυσιμώτατον γὰρ τὸ εἶδος τῆς διαβολῆς τὸ ὑπεναντίον τῆς τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας, ὅποτε καὶ παρὰ Πτολεμαίῳ τῷ Διονυσῷ ἐπικληθέντι ἐγένετό τις δὲ διέβαλλε τὸν Πλατωνικὸν Δημήτριον, ὅτι ὕδωρ τε πίνει καὶ μόνος τῶν ἄλλων γυναικίᾳ οὐκ ἐνεδύσατο ἐν τοῖς Διονυσίοις καὶ εἰ γε μὴ κληθεὶς ἔωθεν ἐπὶ τε πάντων ὁρώντων καὶ λαβὼν ταραντινίδιον ἐκυμβάλισε καὶ προσωρχήσατο, ἀπολώλει ἂν ὡς οὐχ ἡδόμενος τῷ βίῳ τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἀντισοφιστῆς ὢν καὶ ἀντίτεχνος τῆς Πτολεμαίου τρυφῆς.

suisque in pedibus spem victoriæ reponens, nihil mali infert propinque neque quicquam ad certatores pertinens curat; at ille malus et ad certandum ineptus adversarius, abjecta spe celeritatis ad malas artes conversus, illud omnino solum spectat, quomodo retentum impeditumve illum cursorem sufflammet, ut qui, si hoc non succedat, vincere nunquam possit. Simile quid hisce etiam in amicitiiis beatorum solet evenire. Qui enim primas tenet, insidiantibus statim expositus est, et, si incautus deprehenditur inter medios inimicos, cito abripitur: at isti amantur et videntur amici ob id ipsum, quod lædere visi sunt alios.

13. Fidem autem delationi non temere excogitant, sed in eo omni elaborant studio, veriti ne quid absonum affingant aut alienum. Quare plerumque iis quæ insunt huic, quem calumniari volunt, in peiorem partem detortis, crimina faciunt non improbabilia; medicum, ut hoc ular, calumniantur tanquam veneficum, divitem vero tanquam dominationis appetentem; ministrum denique dominationis suspectum proditiōnis faciunt.

14. Interdum vero ipse qui audit, calumniæ ansam porrigit, adeo ut maligni, ad ipsius se mores dum componunt, scopum feriant. Si enim zelotypum esse videant, In cœna, inquit, innuit uxori tuæ, et intuitus eam ingemuit: vicissim ad illum Stratonice respexit non sane Injucunde: quid multa? præsto sunt amatoris quedam et ad adulterium spectantes calumniæ, quibus ad illum utantur. Si vero poesi studeat eaque in re sibi placeat, Per Jovem, ait, risit versus tuos Philoxenus et traduxit, et immodulatos esse dixit et male compositos. Apud religiosum autem atque pium pro atheo et profano amicus defertur, tanquam qui numen respuat et neget providentiam: alter vero, his auditis, æstro statim in aure percussus, incenditur, ut facile est ad intelligendum, et aversatur amicū, non expectata accurata convictione.

15. Talia denique excogitant et dicunt, quibus maxime norunt ad iram posse provocari audientem: quumque sciant ubi quisque vulnere maxime sit opportunus, eo collineant et feriunt; adeo ut præsentī ira turbatus non jam veritati inquirendæ vacet, sed etiamsi causam dicere velit aliquis, non admittat ille, qui necopinata auditione, tanquam vera, ante sit occupatus.

16. Efficacissimum enim profecto genus calumniæ, quod contrarium est audientis cupiditatī: quum etiam apud Ptolemæum illum qui Dionysus appellatus est, fuerit qui deferret Platonium Demetrium, quod aquam biberet et solus muliebre vestem non indueret Dionysiis: et nisi ille vocatus mane bibisset in conspectu omnium et Tarentinula indutus saltasset cum cymbalis, perierat homo, ut qui non delectaretur vita regis, sed contraria Ptolemæi sententiis, instituto, luxuriæ profiteretur.

17. Παρά δὲ Ἀλεξάνδρῳ μεγίστη ποτὲ πασῶν ἀν διαβολὴ λέγοιτο, εἰ ἑλοῖτό τις μὴ σέβειν μηδὲ προσκυ-
ναῖν τὸν Ἡρασιῶνα· ἐπεὶ γὰρ ἀπέθανεν Ἡρασιῶν,
ὕπὸ τοῦ ἔρωτος Ἀλέξανδρος ἐβουλήθη προσθεῖναι καὶ
τοῦτο τῇ λοιπῇ μεγαλουργίᾳ καὶ θεὸν χειροτονῆσαι τὸν
τετελευτηκότα. Εὐθὺς οὖν νεῶς τε ἀνέστησαν αἱ πό-
λεις καὶ τεμένη καθιδρύετο καὶ βωμοὶ καὶ θυσαίαι καὶ ἐορ-
ταὶ τῷ καινῷ τούτῳ θεῷ ἐπετελοῦντο, καὶ ὁ μέγιστος
ὄρκος ἦν ἅπασιν Ἡρασιῶν. Εἰ δὲ τις ἢ μειδιάσειε
πρὸς τὰ γινόμενα ἢ μὴ φαίνοιτο πάνυ εὐσεβῶν, θάνα-
τος ἐπέκειτο ἢ ζημία. Ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ κολακес
τὴν μειρακιώδη ταύτην τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπιθυμίαν
προσεξέκασαν εὐθὺς καὶ ἀνεζωπύρουν ὄνειρατα διηγούμε-
νοι τοῦ Ἡρασιῶνος, ἐπιφανείας τινὰς, καὶ ἰάματα
προσάπτοντες αὐτῷ καὶ μαντείας ἐπιφημίζοντες· καὶ
τέλος ἔθυσον παρέδωκε καὶ ἀλεξικάκῳ θεῷ. Ὁ δὲ Ἀλέ-
ξανδρος ἡδέτο τὰ ἀκούων καὶ τὰ τελευταῖα ἐπίστευε καὶ
μέγα ἐφρόνει ὥσανει οὐ θεοῦ παῖς ὢν μόνον, ἀλλὰ καὶ
θεοῦ ποιεῖν δυνάμενος. Πόσους τοίνυν οἰώμεθα τῶν
Ἀλεξάνδρου φίλων παρὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον ἀπολαῦσαι
τῆς Ἡρασιῶνος θεοῦτος διαβληθέντας ὥς οὐ τιμῶσι
τὸν κοινὸν ἀπάντων θεὸν, καὶ διὰ τοῦτο ἐξελαθέντας καὶ
τῆς τοῦ βασιλέως εὐνοίας ἐκπεσόντας;

18. Τότε καὶ Ἀγαθοκλῆς ὁ Σάμιος ταξιαρχῶν παρ'
Ἀλεξάνδρῳ καὶ τιμώμενος παρ' αὐτοῦ μικροῦ δεῖν συγ-
καθεῖρχθη λέοντι διαβληθεὶς ὅτι δακρύσειε παριὼν τὸν
Ἡρασιῶνος τάφον. Ἄλλ' ἐκείνῳ μὲν βοηθήσαι λέ-
γεται Περδίκκας ἑπομολάμενος κατὰ πάντων θεῶν καὶ
κατὰ Ἡρασιῶνος, ὅτι δὴ κυνηγετοῦντι οἱ φανέντα
ἐναργῆ τὸν θεὸν ἐπισκῆψαι εἰπεῖν Ἀλεξάνδρῳ φρίσασθαι
Ἀγαθοκλέους· οὐ γὰρ ὡς ἀπιστοῦντα οὐδὲ ὡς ἐπὶ νεκρῷ
δακρῦσαι, ἀλλὰ τῆς πάλας συνηθείας μνημονεύσαντα.

19. Ἡ γοῦν κολακεία καὶ ἡ διαβολὴ τότε μάλιστα
χώραν ἔσχε πρὸς τὸ Ἀλεξάνδρου πάθος συντιθεμένη·
καθάπερ γὰρ ἐν πολιορκίᾳ οὐκ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀπό-
κρημα καὶ ἀσφαλῆ τοῦ τείχους πρόσσιον οἱ πολέμιοι,
ἀλλ' ἐν ᾗ ἀν ἀφύλακτόν τι μέρος ἢ σαθρὸν αἰσθῶνται ἢ
ταπεινόν, ἐπὶ τοῦτο πάσῃ δυνάμει χωροῦσιν ὡς ῥᾶστα
παρεισδύναι καὶ εἰλεῖν δυνάμενοι, οὕτω καὶ οἱ διαβάλ-
λοντες ὅτι ἀν ἀσθενὲς ἴδωσι τῆς ψυχῆς καὶ ὑπόσαθρον
καὶ εὐπερίβητον, τούτῳ προσβάλλουσι καὶ προσάγουσι
τὰς μηχανὰς, καὶ τέλος ἐκπολιορκῶσι μηδενὸς ἀντι-
ταττομένου μηδὲ τὴν ἐφοδὸν αἰσθημένου. Εἴτ' ἐπειδὴ
ἐντὸς ἅπαξ τῶν τειχῶν γένωνται, πυρπολοῦσι πάντα
καὶ κάουσι καὶ σφάττουσι καὶ ἐξελαύνουσιν, οἷα εἰκὸς
ἀλίσκομένης ψυχῆς καὶ ἐξηνδραποδισμένης ἔργα εἶναι.

20. Μηχανήματα δὲ αὐτοῖς κατὰ τοῦ ἀκούοντος ἢ
τε ἀπάτη καὶ τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἐπιτορκία καὶ προσλιπά-
ρησις καὶ ἀναισχυντία καὶ ἄλλα μυρία βραδουργήματα·
ἡ δὲ ὅλῃ μεγίστη πασῶν ἡ κολακεία ἐστὶ, συγγενὴς,
μᾶλλον δὲ ἀδελφὴ τις οὕσα τῆς διαβολῆς. Οὐδεὶς γοῦν
οὕτω γεννάδας ἐστὶ καὶ ἀδαμάντινον τείχος τῆς ψυχῆς
προβεβλημένος, ὅς οὐκ ἂν ἐνδοίῃ πρὸς τὰς τῆς κολα-

17. Apud Alexandrum vero maximum fere omnium cri-
men dictum esset, si quis colendum sibi aut adorandum
non sumsisset Hephæstionem : quum enim decessisset He-
phæstion, præ amore illius Alexander reliquæ suæ hoc etiam
astruere magnificentiae voluit, ut deum suo suffragio faceret
defunctum. Statim ergo et templa excitare urbes, et loca
consecrari et aræ, atque sacrificia festique dies novo deo
parari, sanctissimumque omnibus jusjurandum esse He-
phæstion. Si quis vero subrideret ad ista aut non prorsus
religiosus esse videretur, mortis illi pœna erat proposita.
Excipientes porro puerilem hanc Alexandri cupiditatem
adulatores magis atam eam incenderunt excitantque,
qui immissa sibi ab Hephæstione insomnia narrarent, præ-
sentiamque sibi illius oblatam, et sanationes quasdam illi
tribuerent, vulgarentque edita ab illo oracula : tandem
sacrificarunt velut assessori depulsorique malorum deo.
His audiendis delectari Alexander, ac tandem credere, et
vehementer placere sibi, qui non dei modo filius esset, sed
facere etiam posset deos. Quot ergo amicis Alexandri pu-
temus eo tempore male expetiisse Hephæstionis divinitatem,
delatis ut qui non colerent communem omnium deum, eje-
ctis ea causa atque benevolentia regis exidentibus?

18. Tum etiam Agathocles Samius, qui ordines ducebat
apud Alexandrum et in honore habebatur ab ipso, parum
abfuit quin cum leone concluderetur, delatus nempe ut qui
sepulcrum Hephæstionis præteriens flevisset. Verum suc-
currisse illi dicitur Perdicas, dejerans per omnes deos ipsum-
que adeo Hephæstionem, venanti sibi apparuisse ma-
nifestum deum, ac jussisse dicere Alexandro, parceret
Agathocli; neque enim quod fidem non haberet, vel tanquam
de mortuo, sed veteris consuetudinis memoria flevisse.

19. Adulatio igitur atque calumnia tum maxime locum
invenerunt apud Alexandrum, quum ad illum se affectionem
animi componerent. Quemadmodum enim in obsidione
non ad excelsa et prærupta et tuta murorum accedunt hostes,
verum si qua incustoditam partem aliquam corruptamve
animadvertunt aut humilem, hanc viribus omnibus inva-
dunt, qua quidem facillime subire et capere urbem possint :
sic delatores quamcumque imbecillam viderint animi vitio-
samque partem, et superatam facilem, hanc oppugnant, huic
machinas adhibent, et expugnant denique, quum obiciat
se nemo, neque sentiat oppugnationem. Deinde quum se-
mel sunt intra mœnia, igne vastant omnia, urunt, cædunt-
que et abigunt, qualia nempe victo animo et in servitutem
redacto fieri probabile est.

20. Machinee autem illis contra audientem fraus, et men-
dacium, et perjurium, et improba assiduitas, et impudentia,
et sexcenta alia maleficia : maxima autem omnium adulatio
est, cognata, vel soror potius delationis. Nemo enim tam
generosus est et adamantino muro sic munitum pectus habet,

καίας προσβολάς, καὶ ταῦτα ὑπορυττούσης καὶ τοὺς θε-
μελίουσιν ὑφαίρουσιν τῆς διαβολῆς.

21. Καὶ τὰ μὲν ἐκτὸς ταῦτα. Ἐνδοθεν δὲ πολλὰ
προδοσίαι συναγωνίζονται τὰς χεῖρας ὀρέγουσαι καὶ τὰς
πύλας ἀναπετώσαι καὶ πάντα τρόπον τῇ ἁλώσει τοῦ
ἀκούοντος συμπεριουμέναι. Πρῶτον μὲν τὸ φιλό-
καινον, ὃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει, καὶ τὸ ἀψί-
κορον, ἐπειτα δὲ τὸ πρὸς τὰ παράδοξα τῶν ἀκουσμάτων
ἐπόμενον· οὐ γὰρ οἶδ' ὅπως ἡδόμεθα πάντες πρὸς τὰς λα-
θροδὰς λεγομένας καὶ μεστὰς ὑπονοίας ἀκοάς· οἶδα γοῦν
τινας οὕτως ἡδέως γαργαλιζομένους τὰ ὅσα ὑπὸ τῶν
διαβολῶν ὥσπερ τοὺς πτεροῖς κνωμένους.

22. Ἐπειδὴν τοίνυν ὑπὸ τούτων ἀπάντων συμμα-
χοῦμενοι προσπέσωσι, κατὰ κράτος ἀπρῶσιν, οἴμαι,
καὶ οὐδὲ δυσχερὴς ἡ νίκη γένοιτ' ἂν μηδενὸς ἀντιπαρα-
ταττομένου μηδὲ ἀμυνομένου τὰς προσβολάς, ἀλλὰ τοῦ
μὲν ἀκούοντος ἐκόντος ἑαυτὸν ἐνδιδόντος, τοῦ διαβαλ-
λομένου δὲ τὴν ἐπιβουλὴν ἀγνοούντος· ὥσπερ γὰρ ἐν
νυκτὶ πολέως ἀλούσης καθεύδοντες οἱ διαβαλλόμενοι
φονεύονται.

23. Καὶ τὸ πάντων οἰκτιστον, ὃ μὲν οὐκ εἰδὼς τὰ
γενημένα προσέρχεται τῷ φίλῳ φαῖδρὸς ἄτε μηδὲν
ἑαυτῷ φαῦλον συνεπιστάμενος καὶ τὰ συνήθη λέγει καὶ
ποιεῖ, παντὶ τρόπῳ ὁ ἄθλιος ἐνδρευμένος· ὃ δὲ ἦν μὲν
ἐχθρὸν τι γενναῖον καὶ ἐλεύθερον καὶ παρρησιαστικόν, εὐ-
θὺς ἐξέρρηξε τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἐξέχεε, καὶ τέ-
λος τὴν ἀπολογίαν προστιέμενος ἐγὼ μάτην κατὰ τοῦ
φίλου παρωξυμένος.

24. ἦν δὲ ἀγεννέστερος καὶ ταπεινότερος, προσίεται
μὲν καὶ προσμειδίῃ τοῖς χεῖλεσιν ἄκροις, μισεῖ δὲ καὶ
λάθρα τοὺς ὀδόντας διαπρίει καὶ, ὥς ὁ ποιητὴς φησι,
βυσσοδομεῖ τὴν ὀργήν. Οὐδ' ἔγω οὐδὲν οἴμαι ἀδι-
κώτερον οὐδὲ δουλοπρεπέστερον, ἐνδακόντα τὸ χεῖλος
ὑποτρέφειν τὴν χολὴν καὶ τὸ μῖσος ἐν αὐτῷ κατακλει-
στον αὖξιν ἕτερα μὲν κεύθοντα ἐνὶ φρεσίν, ἀλλὰ δὲ
λέγοντα καὶ ὑποκρινόμενον ἱλαρῶ καὶ κωμικῶ τῷ προσ-
ώπῳ μάλα περιπαθῆ τινα καὶ ἰοῦ γέμουσαν τραγω-
δίαν. Μάλιστα δὲ τοῦτο πάσχουσιν, ἐπειδὴν πάλοι
φίλος ὁ ἐνδιαβάλλων δοκῶν εἶναι τῷ ἐνδιαβαλλομένῳ
ποιῆται ὅμως· τότε γὰρ οὐδὲ φωνὴν ἀκούειν ἔτι θέλουσι
τῶν διαβαλλομένων ἢ τῶν ἀπολογουμένων, τὸ ἀξιοπι-
στον τῆς κατηγορίας ἐκ τῆς πάλοι δοκούσης φιλίας προει-
ληφότες, οὐδὲ τοῦτο λογιζόμενοι, ὅτι πολλὰι πολλάκις
ἐν τοῖς φιλάτοις μίσους παραπίπτουσιν αἰτίαι τοὺς ἄλ-
λους λανθάνουσαι, καὶ ἐνίοτε οἷς αὐτὸς τις ἐνοχὸς ἐστί,
ταυτὶ φθάσας κατηγορήσῃ τοῦ πλησίον ἐκφυγεῖν οὕτω
πειρώμενος τὴν διαβολήν. Καὶ ὅπως ἐγὼ μὲν οὐδεὶς
ἂν τολμήσειε διαβαλεῖν· ἀπιστος γὰρ αὐτόθι ἡ κατηγο-
ρία πρόδηλον ἔχουσα τὴν αἰτίαν· τοῖς δοκοῦσι δὲ μά-
λιστα φίλοις ἐπιχειροῦσι τὴν πρὸς τοὺς ἀκούοντας εὐ-
νοίαν ἐμφῆναι προαιρούμενοι, ὅτι ἐπὶ τῷ ἐκείνων
συμφέροντι οὐδὲ τῶν οἰκειοτάτων ἀπέσχοντο.

25. Εἰσὶ δὲ τινες οἱ καὶ μάθωσιν ὕστερον ἀδίκως δια-
βεβλημένους παρ' αὐτοῖς τοὺς φίλους, ὅμως ὑπ' αἰσχύνης

quin concedat in petui adulationis multiplici, quum prae-
stim velut cuniculis quibusdam fundamenta subruat delatio.

21. Et extra quidem sunt ista. Intus vero proditio-
nes multae adjuvant, quae manum praebent, et portas aperiant,
et omni modo expugnationi audientis favent. Primo quidem
novitatis amor, qui natura inest omnibus hominibus; et
illud celere eorum, quae vix attigimus, fastidium; tum quod
mirabiles auditiones sectamur: gaudemus enim, nescio
quomodo, universi iis quae clanculum atque ad aurem di-
cuntur, et plena sunt suspicionum. Novi enim quosdam,
quorum aures non minus suaviter titillantur a calumniis,
quam si plumis tangerentur.

22. Quum igitur tantis undique auxiliis nixi ingruunt,
vi vincunt, puto, nec difficilis victoria fuerit, quum nemo
stet in contraria acie, neque repellat impetum; sed ille qui
audit sua se sponte dedat, qui vero petitur, ignoret insidias:
nam velut capta noctu urbe, dormientes caeduntur quos
petit delatio.

23. Et quod omnium miserrimum est, hic quidem, rerum
omnium ignarus, accedit ad amicum hilaris, ut qui nullius
mali sibi sit conscius, et consueta loquiturque ac facit, un-
dique insidiis circumventus miser. Alter vero, si quid
generosi pectoris habeat ac liberalitatis libertatisque, statim
erumpit iram, et impetum animi effundit, tandemque ad-
missa defensione intelligit se frustra contra amicum incita-
tum fuisse.

24. Si vero minus generosus sit atque humilior, admittit
ille quidem et summis labris arridet; sed idem odit, et clancu-
lum frendit dentibus, et, ut ait poeta, iram tenet alta
mente repostam. Qua sane re nihil equidem injustius esse
arbitror aut servilius, commorso labio clanculum alere bi-
lem, et conclusum intra se augere odium, aliud sub pectore
tectum habere, aliud vero dicere, atque agere sub hilari et
comica persona aerumnosam plenamque veneni tragediam.
Maxime vero ita afficiuntur, quando delator olim amicus
videtur fuisse ei quem defert, ac tamen hoc facit. Tum
enim nec vocem audire amplius volunt eorum quos calum-
nia petit, neque causae dictionem; quod fide dignam accu-
sationem ex illa, quae olim ferebatur, amicitia praesumunt,
neque hoc cogitant, multas saepe inter amicissimos causas
odii incidere, quae fugiant alios: nonnunquam etiam, quo-
rum aliquis ipse reus est, eorum accusare occupat alium,
effugere ita criminationem tentans. Atque in universum,
inimicum criminari nemo ausit: fidem enim statim amittit
delatio, quae causam manifestam habeat. Sed illos aggre-
diuntur, qui maxime videntur amici; qua re suam adversus
audientes benevolentiam ostentatum eunt, qui ipsorum uti-
litas causa ne familiarissimis quidem parcant.

25. Sunt vero qui etiam quum deinde didicerunt injuria
delatos apud se amicos, tamen praeeverecundia fidei tenere

ὧν ἐπίστευσαν οὐδ' ἔτι προσίσθαι οὐδὲ προσδίδειν
τολμῶσιν αὐτοῖς ὅσπερ ἡδικοῦμένοι, ὅτι μὴδὲν ἀδικοῦν-
τας ἐπέγνωσαν.

26. Τοιγαροῦν πολλῶν κακῶν ὁ βίος ἐπλήσθη ὑπὸ
τῶν οὕτω βραδίως καὶ ἀνεξετάτως πεπιστευμένων δια-
βολῶν. Ἡ μὲν γὰρ Ἄντεια,

Τεθαίης (φησὶν), ὦ Προῖτ', ἡ κάκτανε Βελλεροφόντην,
ὅς μ' ἔθελεν φιλότῃ μιγήμεναι οὐκ ἐθελοσύη·

αὐτὴ προτέρα ἐπιχειρήσασα καὶ ὑπεροφθεῖσα. Καὶ
μικροῦ ὁ νεανίας ἐν τῇ πρὸς τὴν Χίμαιραν συμπλοκῇ
διεφθάρη ἐπιτίμιον σωφροσύνης ὑποσχῶν καὶ τῆς πρὸς
τὸν ξένον αἰδοῦς ὑπὸ μάχλου γυναικὸς ἐπιβεβουλευμέ-
νος. Ἡ δὲ Φαίδρα, κακείνη τὰ ὁμοία κατειπούσα τοῦ
προγόνου, ἐπάρατον ἐποίησε τὸν Ἰππόλυτον γενέσθαι
ὑπὸ τοῦ πατρὸς οὐδὲν, ὧ θεοί, οὐδὲν ἀνόσιον εἰργα-
σμένον.

27. Ναί, φησὶ τις· ἀλλ' ἀξιοπιστός ἐστιν ἐνίοτε ὁ
διαβάλλων ἄνθρωπος τὰ τε ἄλλα δίκαιος καὶ συνετός εἶναι
δοκῶν, καὶ ἔργῳ προσέγειν αὐτῷ ἅτε μὴδὲν ἂν τοιοῦτο
κακούργησαντι. Ἄρ' οὖν τοῦ Ἀριστείδου ἔστι τις δι-
καιότερος; ἀλλ' ὅμως κακείνος συνέστη ἐπὶ τὸν Θεμιστο-
κλέα καὶ συμπάρωξεν τὸν δῆμον, ἥς, φασίν, ἐκείνος εἶχε
πολιτικῆς φιλοτιμίας ὑποκενισμένος. Δίκαιος μὲν
γὰρ ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους Ἀριστείδης, ἄνθρωπος δὲ καὶ
αὐτὸς ἦν καὶ χολὴν εἶχε, καὶ ἡγάπα τινὰ καὶ ἐμίσει.

28. Καὶ εἰ γε ἀληθὴς ἐστὶν ὁ περὶ τοῦ Παλαμήδους
λόγος, ὁ συνετώτατος τῶν Ἀχαιῶν κἀν τοῖς ἄλλοις ἄρι-
στος τὴν ἐπιβουλὴν καὶ ἐνέδραν ὑπὸ φθόνου φαίνεται
συντεθεικὸς κατὰ ἀνδρὸς ὁμαίμου καὶ φίλου καὶ ἐπὶ τὸν
αὐτὸν κίνδυνον ἐκπεπλευκός· οὕτως ἐμφυτον ἅπασιν
ἀνθρώποις ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα ἡμαρτία.

29. Τί γὰρ ἂν τις ἦ τὸν Σωκράτην λέγοι τὸν ἀδίκως
πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διαβεβλημένον ὡς ἀσεβῆ καὶ ἐπί-
βουλον; ἢ τὸν Θεμιστοκλέα ἢ τὸν Μιλτιάδην, τοὺς μετὰ
τῆλικαύτας νίκας ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ὑπόπτους
γενομένους; μυρία γὰρ τὰ παραδείγματα καὶ σχεδὸν τὰ
πλεῖστα ἤδη γνωρίμα.

30. Τί οὖν χρὴ καὶ ποιεῖν τὸν γε νοῦν ἔχοντα ἢ ἀρετῆς
ἢ ἀληθείας ἀμφισβητοῦντα; Ὅπερ, οἶμαι, καὶ Ὀμη-
ρος ἐν τῷ περὶ Σειρήνων μύθῳ ἠνέκατο παραπλεῖν κε-
λεύσας τὰς ὀλεθρίους ταύτας τῶν ἀκουσμάτων ἡδονὰς καὶ
ἀποφράττειν τὰ ὤτα καὶ μὴ ἀνέδῃν αὐτὰ ἀναπεταννύειν
τοῖς πάθει προελημμένοις, ἀλλ' ἐπιστήσαντα ἀκριβῆ
θυρωρὸν τὸν λογισμὸν ἅπασιν τοῖς λεγομένοις τὰ μὲν
ἄξια προσίσθαι καὶ παραβάλλεσθαι, τὰ φαῦλα δὲ ἀπο-
κλείειν καὶ ἀπωθεῖν· καὶ γὰρ ἂν εἴη γελοῖον τῆς μὲν
οἰκίας θυρωροὺς καθίσταναί, τὰ ὤτα δὲ καὶ τὴν διά-
νοιαν ἀνεωγμένα εἶναι.

31. Ἐπειδὴν τοίνυν τοιαῦτα προσή τις λέγων, αὐτὸ
ἐφ' ἑαυτοῦ χρὴ τὸ πρᾶγμα ἐξετάζειν, μήτε ἡλικίαν τοῦ
λέγοντος ὁρῶντα μήτε τὸν ἄλλον βίον μήτε τὴν ἐν τοῖς
λόγοις ἀγχίνουσαν· ὅσω γὰρ τις πιθανώτερος, τοσούτω
ἐπιμελεστέρας δεῖται τῆς ἐξετάσεως. Οὐ δὲ τοίνυν πι-

habita neque jam admittere neque aspicere illos audent,
tanquam injuria affecti eo ipso quod nihil injuste egisse
illos deprehenderunt.

26. Itaque malis multis impleta est vita a creditis ita
temere et sine examine delationibus. Antea enim,

Aut morere (inquit), o Proiete, aut interfice Bellerophontem,
qui nostrum invitat voluit conscendere lectum :

quum tamen ipsa prius pudore illius tentato repulsam tu-
lisset. Et parum abfuit quin in certamine cum Chimæra
periret juvenis, hanc mercedem referens suæ temperantiæ
et pudoris adversus hospitem, libidinosæ mulieris insidiis
petitus. Phædra autem, ipsa quoque similia quum detu-
lisset contra suum privignum, effecit ut execrabilis fieret
patri, nihil, dii boni! nihil nefandum quum patrasset.

27. Sane quam! dicet aliquis; sed fide dignus nonnun-
quam est delator, qui justus cetera et prudens esse videat-
ur : et oportebat rationem illius habere, qui nunquam tale
maleficium commiserit. Numquid ergo est aliquis Aristide
justior? sed tamen ille etiam coivit contra Themistoclem,
et concitavit una populum, eodem, aiunt, quem iste ha-
buit, civilis ambitionis pruritu sollicitatus. Scilicet justus,
si cum aliis comparetur, Aristides : at homo erat ipse quo-
que, et bilem habebat, et amabat quendam atque oderat.

28. Et, si vera est illa de Palamede narratio, Græcorum
ille prudentissimus et in ceteris rebus optimus machinati-
onem eam atque insidias ob invidiam composuisse deprehen-
ditur contra virum consanguineum et amicum, et qui ad
ejusdem societatem periculi una navigaverat : adeo insi-
tium est hominibus omnibus in tali re peccare.

29. Quid enim vel de Socrate dicamus, injuste delato
apud Athenienses pro impio atque insidiatore? vel de The-
mistocle aut Miltiade, post tantas victorias prodicionis Græ-
ciæ suspectos? infinita enim numero sunt exempla, et ple-
raque fere jam cognita.

30. Quid ergo facere par est prudentem, quum aut de
virtute aut de veritate ambigit? Quod, puto, Homerus
etiam illa fabula de Sirenibus obscure significavit, præter-
navigare jubens perniciosas illas auditionum voluptates, et
obturare aures, neque ita effuse illas pandere iis qui per-
turbatione quadam sunt occupati; sed apponere curiosi ja-
nitoris instar rectam rationem his quæ dicuntur omnibus,
quæ admittat digna admissione atque recipiat, mala autem
excludat repellatque. Ridiculum enim fuerit, domus qui-
dem janitores constituere, aures autem ac mentem apertas
sinere.

31. Quum igitur dicens talia aliquis accesserit, ipsum per
se explorare negotium oportet, neque ætate considerata
dicentis, neque vita alia, neque ea quæ in sermonibus illius
forte inest sollertia : quo enim quis probabilior est, eo cu-
riosiore exploratione opus habet. Non oportet igitur cre-

στεύειν ἄλλοτρίᾳ κρίσει, μάλλον δὲ μίσει τοῦ κατηγοροῦντος, ἀλλ' ἑαυτῷ τὴν ἐξέτασιν φυλακτέον τῆς ἀληθείας, ἀποδόντα καὶ τῷ διαβάλλοντι τὸν φθόνον καὶ ἐν φανερώ ποιεσάμενον τὸν ἑλεγχον τῆς ἐκατέρου διανοίας, καὶ μισεῖν οὕτω καὶ ἀγαπᾶν τὸν δεδοκιμασμένον. Πρὶν δὲ τοῦτο ποιῆσαι ἐκ τῆς πρώτης διαβολῆς κεκινημένον, Ἡράκλεις, ὡς μειρακιῶδες καὶ ταπεινὸν καὶ πάντων οὐχ ἥκιστα ἀδίκον.

32. Ἀλλὰ τούτων ἀπάντων αἴτιον, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔφημεν, ἡ ἀγνοία καὶ τὸ ἐν σκότῳ ποιεῖν τὸν ἐκάστοις τρόπον ὡς εἰ γε θεῶν τις ἀποκαλύψειν ἡμῶν τοὺς βίους, οἷοιτο ἂν φεύγουσα ἐς τὸ βάραθρον ἡ διαβολὴ ἰώραν οὐκ ἔχουσα, ὡς ἂν πεφωτισμένων τῶν πραγμάτων ὑπὸ τῆς ἀληθείας.

LX.

ΨΕΥΔΟΛΟΓΙΣΤΗΣ ἢ ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΑΠΟΦΡΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΙΜΑΡΧΟΥ.

1. Ἄλλ' ὅτι μὲν ἡγνόνεις τοῦνομα τὴν ἀποφράδα παντὶ που ὄηλον. Πῶς γὰρ ἂν ἡτιῶ βάρβαρον εἶναι με τὴν φωνὴν ἐπ' αὐτῷ, εἰπόντα ὑπὲρ σοῦ ὡς ἀποφράδι ὁμοίος εἶης — τὸν γὰρ τρόπον σου νῆ Δία μέμνημαι εἰκάσας τῇ τοιαύτῃ ἡμέρᾳ — εἰ μὴ καὶ παντάπασιν ἀνήκοος ἦσθα τοῦ ὀνόματος; Ἐγὼ δὲ τὴν μὲν ἀποφράδα δ τι καὶ βούλεται εἶναι διδάξω σε μικρὸν ὕστερον· τὸ δὲ τοῦ Ἀρχιλόχου ἐκεῖνο ἤδη σοι λέγω, ὅτι τέττιγα τοῦ πετεροῦ συνεληφας· εἴπερ τινὰ ποιητὴν ἱάμβων ἀκούεις Ἀρχιλόχον, Πάριον τὸ γένος, ἀνδρὰ κομιδῇ ἐλευθέρων καὶ παρρησίᾳ συνόντα, μηδὲν ὀκνοῦντα ὀνειδίζειν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα λυπῆσαι ἐμελλε τοὺς περιπετεῖς ἐσομένους τῇ χολῇ τῶν ἱάμβων αὐτοῦ. Ἐκεῖνος τοίνυν πρὸς τινος τῶν τοιούτων ἀκούσας κακῶς τέττιγα ἔφη τὸν ἀνδρὰ εἰληφέναι τοῦ πετεροῦ, εἰκάζων ἑαυτὸν τῷ τέττιγι δ' Ἀρχιλόχῳ φύσει μὲν λάλῳ ὄντι καὶ ἀνευ τινὸς ἀνάγκης, ὁπότεν δὲ καὶ τοῦ πετεροῦ ληφθῇ, γεγωνότερον βοῶντι. Καὶ σὺ δὴ, ἔφη, ὦ κακὸδαίμων ἄνθρωπε, τί βουλόμενος ποιητὴν λάλῳ παροξύνεις ἐπὶ σεαυτὸν αἰτίας ζητοῦντα καὶ ὑποθέσεις τοῖς ἱάμβοις;

2. Ταῦτά σοι καὶ αὐτὸς ἀπειλῶ οὐ μὰ τὸν Δία τῷ Ἀρχιλόχῳ εἰκάζων ἐμαυτὸν — πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δῶ — σοὶ δὲ μυρία συνειδῶς ἱάμβων ἔξια βεβιωμένα, πρὸς ἃ μοι δοκεῖ οὐδ' ἂν ὁ Ἀρχιλόχος αὐτὸς διαρκέσαι προσπαράκαλέσας καὶ τὸν Σιμωνίδην καὶ τὸν Ἰππώνακτα συμποιεῖν μετ' αὐτοῦ κἂν ἐν τι τῶν προσόντων σοι κακῶν· οὕτω σὺ γε παῖδας ἀπέφηνας ἐν πάσῃ βδελυρίᾳ τὸν Ὀροδοκίδην καὶ τὸν Λυκάμεινον καὶ τὸν Βούπαλον, τοὺς ἐκείνων ἱάμβους. Καὶ εἴκοι θεῶν τις ἐπὶ χεῖλος ἀγαγεῖν σοι τότε τὸν γέλων ἐπὶ τῇ ἀποφράδι λεχθεῖσθαι, ὡς αὐτὸς μὲν Σκυθῶν καταφανέστερος γένοιτο κομιδῇ ἀπαίδεutos ὢν καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ τὰ ἐν

dere alieno iudicio, vel odio potius accusantis, sed examen veritatis sibi servare, suamque sibi invidiam delatori redde-re, et qua quisque mente sit in claram lucem protrahere, ac sic demum vel amare vel odisse, postquam quemque probaveris. Prius autem hoc facere prima permotum delatione, quam puerile est, bone Hercules! et humile, et non minime inter omnia injustum.

32. At harum rerum omnium causa, quam principio dicebamus, ignorantia, et quod mores uniuscujusque in obscuro sunt. Nam si deorum aliquis vitas nostras aperiat, iverit sane fuga praeceps in barathrum delatio, locum nempe, rebus a veritate collustratis, non jam habitura.

LX.

PSEUDOLOGISTA sive DE DIE NEFASTO
CONTRA TIMARCHUM.

1. Verum enim vero ignotum tibi fuisse nomen Apophras, unicuique manifestum. Qui enim accusares me hoc ipso nomine barbarismi circa linguam, qui dixerim esse te Apophradi (*nefasto diei*) similem (memini enim profecto tuos me mores tali diei assimilare), nisi omnino tibi nomen illud esset incognitum? Ego vero, Apophras quid tibi velit, paullo post te docebo: jam vero illud tibi Archilochi dicam, Cicadam alisprehendisti! si quidem iamborum quendam poetam nosti Archilochum, Parium genere, virum omnino liberum, et libertate uti solitum, nec cunctantem maledicere, si vel maxime iasurus videretur eos qui in bilem iamborum suorum incidissent. Hic igitur, quum male ipsi a quodam ex illo genere dictum esset, dicebat alisprehensam ab eo esse cicadam, ipsum se cicadae comparans Archilochus, strepero natura sua, etiam nemine cogente, animali; si vero etiam ala prehendantur, clamanti sonantius. Sic tu, inquiebat, homo infelix, quid tibi vis, quum loquacem in te poetam concitas, occasiones et argumenta iambis quaerentem?

2. Haec ipse quoque tibi comminor, non profecto, quasi Archilochi me comparem (unde enim? multum sane ab eo absum), sed quod novi sexcenta tua facinora iambis digna, quibus ne ipse quidem sufficere Archilochus videtur, etiam si Simonidem et Hipponactem advocet, ut secum vel unum eorum, quae tibi insunt, malorum carmine describant: adeo tu pueri in omni impuritate ut videantur effecisti Orodæciden, et Lycamben, et Bupalum, iamborum illorum argumenta. Ac videtur deorum aliquis in labia tua adduxisse tibi risum de dicta a me Apophrade, ut ipse quidem manifestius quam Scythae ruditis omnium rerum convinceretur, qui communia ista et quae ante pedes sunt ignores; occa-

ποσὶν ἀγνοῦν, ἀρχὴν δὲ εὐλογον παράσχοις τῶν κατὰ σοῦ λόγων ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ καὶ οἰκοθὲν σε ἀκριβῶς εἰδοῦσι καὶ μὴδὲν ὑποστελλομένῳ τὸ μὴ οὐχὶ πάντα ξειπεῖν, μᾶλλον δὲ κηρύξαι ἃ πράττεσι νύκτωρ καὶ μετ' ἡμέραν ἐτι καὶ νῦν ἐπὶ πολλοῖς τοῖς πρὶν ἐκείνοις.

3. Καίτοι μάταιον ἴσως καὶ περιττὸν ἐν παιδείας νόμῳ παρρησιάζεσθαι πρὸς σέ· οὔτε γὰρ ἂν αὐτός ποτε βελτίων γένοιτο πρὸς τὴν ἐπιτίμησιν, οὐ μᾶλλον ἢ κἀνασκαρὸς μεταπεισθεῖν ἂν μηκέτι τοιαῦτα κυλινδεῖν ἅπασι αὐτοῖς συνήθης γενόμενος, οὐτ' εἶναι τινα νομίζω τὸν ἀγνοοῦντα ἐτι τὰ ὑπὸ σοῦ τολμώμενα καὶ ἄ γέρων ἀνθρωπος ἐς σεαυτὸν παρανομεῖς. Οὐχ οὕτως ἀσφαλὴς οὐδὲ ἀφανὴς βδελυρὸς εἶ· οὐδὲ δεῖ τινας τοῦ ἀποδύσονται τὴν λεοντήν, ὡς φανερόν γένοιτο κανθῆλιος ὢν, εἰ μὴ τις ἄρα ἐξ Ἵπερβορέων ἄρτι ἐς ἡμᾶς ἔλθοι ἢ ἐς τοσοῦτον Κυμαῖος εἴη, ὡς μὴ ἰδὼν εὐθὺς εἰδέναι ὄντων ἀπάντων ὑβριστότατόν σε ὄντα μὴ περιμένεινς ὀγκωμένου προσέτι ἀκούειν. Οὕτω παλαι καὶ πρὸ ἐμοῦ καὶ παρὰ πᾶσι καὶ πολλάκις κεκήρυκται τὰ σὰ καὶ δόξαν οὐ μικρὰν ἔχεις ἐπ' αὐτοῖς ὑπὲρ τὸν Ἀριφράδην, ὑπὲρ τὸν Συθαρίτην Ἡμιθέωνα, ὑπὲρ τὸν Χῆρον ἐκείνον Βάσταν τὸν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις σοφόν. Ῥητέον δὲ ὅμως, εἰ καὶ ἔωλα δόξω λέγειν, ὡς μὴ αἰτίαν ἔχοιμι μόνος αὐτὰ ἀγνοεῖν.

4. Μᾶλλον δὲ παρακλητέας ἡμῖν τῶν Μενάνδρου προλόγων εἰς δ' Ἐλεγγος, φίλος Ἀληθείᾳ καὶ Παρρησίᾳ, θεὸς οὐχ ὁ ἀσημότατος τῶν ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἀναβαινόντων, μόνους ὑμῖν ἐχθρὸς τοῖς δεδιόσι τὴν γλῶτταν αὐτοῦ, πάντα καὶ εἰδότες καὶ σαφῶς διεξιόντες ὅποσα ὑμῖν σύνοιδε. Χάριεν γοῦν τοῦτο γένοιτ' ἂν, εἰ ἐβλήσειεν ὑμῖν προεισελθὼν οὗτος διηγῆσθαι τοῖς θεαταῖς σύμπαντα τοῦ δράματος τὸν λόγον. Ἄγε τοίνυν, ὦ προλόγων καὶ δαιμόνων ἄριστε Ἐλεγγε, ὅρα ὅπως σαφῶς προδιᾶξῃς τοὺς ἀκούοντας, ὡς οὐ μάτην οὐδὲ φιλαπεχθημόνως οὐδ' ἀνίπτους ποσὶ κατὰ τὴν παροιμίαν ἐπὶ τόνδε τὸν λόγον ἀπηντήκαμεν, ἀλλὰ καὶ ἰδίον τι ἀμυνόμενοι καὶ τὰ κοινὰ μισοῦντες τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῇ βδελυρίᾳ. Ταῦτα μόνον εἰπὼν καὶ σαφῶς προδιηγησάμενος ἵλεως ἀπιθὶ ἐκποδῶν, τὰ δὲ ἄλλα ἡμῖν κατὰλειπε· μιμησόμεθα γάρ σε καὶ διελέξομεν τὰ πολλὰ, ὡς παρρησίας γε καὶ ἀληθείας ἕνεκα μὴδὲν αἰτιάσασθαι σε. Μῆτε δὲ ἐμὲ πρὸς αὐτοὺς ἐπαίνεισης, ὦ φίλτατε Ἐλεγγε, μῆτε τὰ ἐκείνῳ προσόντα προεχέξης αὐτῷ· οὐ γὰρ ἄξιον θεῷ ὄντι ἐπὶ στόμα σοι ἐλθεῖν τοὺς περὶ τῶν οὕτω καταπτύστων λόγους.

5. Ὁ γὰρ σοφιστὴς οὗτος εἶναι λέγων, ὁ πρόλογος ἤδη φησὶ ταῦτα, ἐς Ὀλυμπίαν ποτὲ ἦκε λόγον τινὰ πρὸ πολλοῦ συγγεγραμμένον ἐπιδεικνόμενος τοῖς πανηγυρισταῖς. Ἦν δὲ ὑπόθεσις τῷ συγγράμματι ὁ Πυθαγόρας κωλυόμενος ὑπὸ τινος Ἀθηναίου, οἴμαι, μετέχειν τῆς Ἐλευστίνι τελετῆς ὡς βάρβαρος, ὅτι ἔλεγεν αὐτὸς ὁ Πυθαγόρας πρὸ τούτου ποτὲ καὶ Εὐφορβος γεγονέναι. Ἐτύχανε δὲ ὁ λόγος αὐτῷ κατὰ τὸν Αἰσώπου κολοῖον συμφορητὸς ὢν ἐκ ποικίλων ἁλλοτρίων πτερῶν. Βου-

sionemque et principium justum præberes contra te scribendi viro libero, quique te domo inde accurate noverit, neque metuat quicquam, quominus omnia proferat, vel præconio vulget potius, quæcumque, præter multa illa antiqua, nunc etiam noctu atque interdiu perpetras.

3. Quanquam vanum fortasse et supervacuum fuerit, libertate illa, quæ eruditos decet, apud te uti : neque enim ipse unquam a reprehensione fias melior, non magis quam scarabæus dediscat volvere talia, quum semel iis assueverit ; neque puto quenquam esse qui adhuc ignoret quæ audeas quæque senex homo in te ipsum designes. Non ita securus, non ita obscure impurus es : neque opus est qui leoninam tibi detrahat, ut appareat te asinum esse, nisi quis forte ab Hyperboreis inde modo ad nos venerit, aut adeo sit Cumanus, ut non ad primum statim conspectum cognoscat asinorum te omnium esse insolentissimum, neque expectet dum rudentem etiam audiat : adeo olim et ante me, et apud omnes, et sæpe tua vita præconio vulgata est, et famam eo nomine non parvam habes supra Ariphradem, supra Sybaritam Hemitheonem, supra Chium illum Bastam, illum similibus in rebus doctum. Dicendum tamen, licet obsoleta dicere videar, ne reprehendar, qui solus ea ignorem.

4. Vel potius advocandus erit nobis Menandri prologorum unus, Elenchus [Arguens], amicus Veritati et Libertati in dicendo, deus minime obscurissimus eorum qui in scenam prodeunt, solis vobis inimicus qui linguam ipsius timetis, qui et noverit omnia, et diserte quæ de vobis novit eloquatur. Lepidum sane hoc fuerit, si velit ille ante ad vos procedere, et enarrare spectatoribus totam fabulæ rationem. Age igitur, prologorum atque Geniorum optime, Elenche, vide ut diserte auditores ante edoceas, quam non temere neque animo ad inimicitias prono, neque illotis, quod aiunt, pedibus ad hoc argumentum devenimus, sed tum propriam injuriam ulciscentes, tum communi odio hominem impuritatis causa persequentes. Hæc sola ubi dixeris et aperte exposueris ante fabulam, propitius e vestigio hinc discedito, et reliqua nobis permittito : te enim imitabimur, et convincemus eum in plerisque, ut, quantum ad libertatem veritatemque, minime nos accusaveris. Ne vero rursus me laudaveris apud illos, Elenche carissime, neve isti quæ insunt, temere effundas ante me : neque enim dignum fuerit tibi, qui deus es, in os venire sermones de rebus adeo despuendi.

5. Nimirum iste qui sophistam se esse ait (hæc jam loquitur prologus), Olympiam venit aliquando, orationem olim conscriptam habiturus in panegyri. Erat autem argumentum libelli, Pythagoras prohibitus ab aliquo, Atheniensium puto, sacris Eleusiniis interesse, tanquam barbarus, quod ipse dictitabat Pythagoras se quondam Euphorbum fuisse. Erat porro oratio illi ad Æsopicæ corniculæ instar consarcinata ex multis pennis alienis. Quum

λόμενος δὴ μὴ ἔωλα δοῦναι λέγειν, ἀλλ' αὐτοσχεδιάζειν τὰ ἐκ τοῦ βιβλίου, δέεται τῶν συνήθων τινός — ἦν δὲ ἐκ Πατρῶν ἐκείνος, ἀμφὶ δίκας ἔχων τὰ πολλὰ — ἐπειδὴν αἰτήσῃ τινὰς ὑποθέσεις τοῖς λόγοις, τὸν Πυθαγόραν αὐτῷ προελέσθαι. Καὶ οὕτως ἀνὴρ ἐποίησε καὶ συνέπεισε τὸ θέατρον ἀκούειν τῶν ὑπὲρ τοῦ Πυθαγόρου ἐκείνων λόγων.

6. Ἦν δὴ τὸ ἐπὶ τούτῳ ὁ μὲν πάνυ ἀπίθανος ἐν τῇ ὑποκρίσει συνεῖρων ὅσον εἰκὸς ἐκ πολλοῦ ἐσκεμμένα καὶ μεμελετημένα, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἡ ἀναίσχυντία οὕσα ἐπῆμυνε καὶ χεῖρα ὄρεγε καὶ συνηγωνίζετο αὐτῷ. Γέλως δὲ πολλὸς παρὰ τὸν ἀκούοντων· καὶ οἱ μὲν ἐς τὸν Πατέρα ἐκείνον μεταξὺ ἀποβλέποντες ὑπεδῆλουν ὥς οὐ λελήθε συμπράξας αὐτῷ τὴν ῥαδιουργίαν, οἱ δὲ καὶ αὐτὰ γνωρίζοντες τὰ λεγόμενα παρ' ἄλλων τὴν ἀκρόασιν διετέλεσαν ἐν τούτῳ μόνον ἔργον ἔχοντες, ἀλλήλων πειρώμενοι ὅπως μνήμης ἔχουσι πρὸς τὸ διαγιγνώσκειν ὅτου ἕκαστον ἦν τῶν ὀλίγων πρὸ ἡμῶν εὐδοκίμησάντων ἐπὶ ταῖς καλουμέναις μελέταις σοφιστῶν.

7. Ἐν δὲ τούτοις ἅπασι καὶ ὁ τὸν λόγον τόνδε συγγράφας ἦν ἐν τοῖς γέλῳσι καὶ αὐτός. Τί δ' οὐκ ἐμελλε γελᾶν ἐφ' οὗτω περιφανεί καὶ ἀπίθανῳ καὶ ἀναίσχυντῳ τολμήματι; καὶ πως — ἔστι δὲ ἀκρατὴς γέλῳτος — ὁ μὲν τὴν φωνὴν ἐντρέψας εἰς μέλος, ὥς ὥτεο θρῆνόν τινα ἐπηύλει τῷ Πυθαγόρᾳ, ὁ δὲ τούτῳ δὴ τὸ τοῦ λόγου, δὸν κιθαρίζειν πειρώμενον ὁρῶν ἀνεκάχασε μάλα ἡδὺ ὁ ποιητὴς οὗτος ὁ ἐμός· ὁ δὲ εἶδεν ἐπιστραφεῖς. Τούτῳ ἐξεπολέμωσεν αὐτοὺς τότε ἑναγχος.

8. Ἐνθένδε ἦν μὲν ἡ τοῦ ἔτους ἀρχή, μᾶλλον δὲ ἡ ἀπὸ τῆς μεγάλης νομηνίας τρίτη, ἐν ἣ οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ τι ἀρχαῖον εὐχονται τε αὐτοὶ ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ ἔτους εὐχὰς τινὰς καὶ θύουσι, Νομῆα τοῦ βασιλέως καταστησαμένου τὰς ἱερουργίας αὐτοῖς, καὶ πεπιστεύκασιν τοὺς θεοὺς ἐν ἐκείνῃ μάλιστα τῇ ἡμέρᾳ χρηματίζειν τοῖς εὐχομένοις. Ἐν τοιαύτῃ τοίνυν ἑορτῇ καὶ ἱερομηνίᾳ ὁ τότε γελᾶσας ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐκείνος ἐπὶ τῷ ὑποβολιμαίῳ Πυθαγόρᾳ ἰδὼν προσιόντα τὸν κατὰπτυστον καὶ ἀλαζόνα, τὸν τῶν ἀλλοτρίων λόγων ὑποκριτὴν — ἐτύγχανε δὲ καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ ἀκριβῶς εἰδὼς καὶ τὴν ἄλλην ἀσέλγειαν καὶ μιαιρίαν τοῦ βίου καὶ ἃ ποιεῖν ἐλέγετο καὶ ἃ ποιεῖν κατελιπτο — ὦρα ἡμῖν, ἔφη πρὸς τινὰ τῶν ἐταίρων, ἐκτρέπεσθαι τὸ δυσάντητον τοῦτο θέαμα, ὃς φανεὶς εἴκοι τὴν ἡδίστην ἡμέραν ἀποφράδα ποιήσειεν ἡμῖν. Τούτ' ἀκούσας ὁ σοφιστὴς τὴν ἀποφράδα ὥς τι ξένον καὶ ἀλλότριον ὄνομα τῶν Ἑλλήνων ἐγέλα εὐθὺς καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ πάλαι ἐκείνου γέλῳτος ἡμύνετο, ὥς γούν ὥτεο, καὶ πρὸς ἅπαντας ἔλεγεν, Ἀποφράς, τί δὲ τοῦτο ἐστὶ; καρπὸς τις ἢ βοτάνη τις ἢ σκεῦος; ἄρα τῶν ἐσθιομένων ἢ πινομένων τί ἐστὶν ἀποφράς; ἐγὼ μὲν οὐτε ἤκουσα πώποτε οὔτ' ἂν συνὴν ποτὲ ὃ τι καὶ λέγει.

9. Ταῦθ' ὁ μὲν ὥτεο κατὰ τούτου διεξίεναι καὶ πολὺν ἐπῆγε τῇ ἀποφράδι τὸν γέλῳν· ἐλελήθει δὲ καθ' αὐτοῦ τὸ ὕστατον τεκμήριον ἀπαίδευσίς ἐκφέρων. Ἐπὶ

autem vellet non antiqua videri dicere, sed velut ex tempore proponere quæ de libro edidicerat, rogat sodalium aliquem (erat ille Patrensis, in causis multum versatus homo), quum argumenta posceret dicendi, Pythagoram ut ipse deligeret. Idque fecit homo, ac persuasit theatro ut audire vellent homines illam pro Pythagora orationem.

6. Hinc jam iste in actione erat valde improbabilis, qui connecteret, ut consentaneum erat, orationem ab longo inde tempore commentatam et meditatam, etsi quammaxime præsens homini impudentia pro ipso pugnaret et manum ei porrigeret et certamen ejus adjuvaret. Risus interim multus apud auditores; quum alii in Patrensem illum intuentes, subindicarent auxilium istius imposturæ ab illo præstitum non latere; alii vero qui agnoscerent quæ dicebantur, toto quo audiebant tempore illud unum agebant, ut alter alterius memoriam tentaret in agnoscendo cujus esset unumquodque eorum sophistarum, qui paullo ante nostram ætatem in declamationibus floruerunt.

7. Inter hos autem omnes qui riderent, is ipse quoque fuit qui hunc libellum scripsit. Quid enim non rideret auso tam manifesto et improbabili atque impudenti? Ac fere (est autem alioqui risus impotens) ille quidem inflexa ad modulationem voce, threnum quendam, uti putabat, accinebat Pythagoræ: at hic, poeta meus, in suaves cachinnos solvi, asinum, quod in proverbio est, videns citharam tractare conantem. Verum iste conversus hoc observat. Hoc illos tum nuper inimicos reddidit.

8. Deinde incidit principium anni, vel potius dies a magnis illis kalendis tertius, quo Romani de prisco more vota quædam pro toto anno et sacra faciunt, ritu a Numa rege ipsis præscripto, creduntque deos illo maxime die operam dare precantibus. Hoc igitur festo die atque sacro is qui tum riserat Olympiæ subdititium illum Pythagoram, quum videret accedere conspuendum istum ac nebulonem, alienæ orationis histrionem, cujus etiam mores accurate nosset, et reliquam vitæ istius libidinem atque impuritatem, quæque facere diceretur, et in quibus agendis deprehensus fuerat, Suadeo, inquit ad sodalium quendam, devitemus infelicis occursus hoc ostentum, qui sua præsentia jucundissimum nobis diem Apophrada [*nefastum, atrum*] videtur facturus. Hoc ipsum nomen Apophrada audiens sophista, tanquam peregrinum et alienum a Grecis nomen statim risit, et prioris illius risus nomine virum ultus est, ut quidem sibi videbatur, et apud omnes usurpabat hoc, ut quidem sibi videbatur, et apud omnes usurpabat hoc, Apophras! quid vero id rei est? fructusne aliquis? an herba quædam? an vas? an esculentorum quiddam vel poculentorum est Apophras? equidem nec audiivi unquam, neque unquam scivi quid id sibi velit.

9. Talia iste contra hunc meum se disputare opinabatur, multumque Apophradi risum conflabat, ignarus nempe, ultimum se hoc ruditis contra se indicium proferre. Su-

τοῦτω τὸν λόγον τόνδε συνέγραψεν ὁ ἐμὲ προσιστέμφας ὑμῖν, ὥς δεῖξαι τὸν ἀοίδιμον σοφιστὴν τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων ἀγνοοῦντα καὶ ὅποσα καὶ οἱ ἐπὶ τῶν ἐργαστηρίων καὶ τῶν καπηλείων εἶδειν. Ταῦτα μὲν ὁ Ἑλεγχος.

10. Ἐγὼ δὲ — ἥδη γὰρ αὐτὸς παρείληφα τοῦ δράματος τὰ λοιπὰ — δίκαιος ἂν εἴην τὰ ἐκ τοῦ Δελφικοῦ τρίποδος ἥδη λέγειν, οἷα μὲν σου τὰ ἐν τῇ πατρίδι, οἷα δὲ τὰ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, οἷα δὲ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, οἷα δὲ τὰ ἐν Φοινίκῃ καὶ Συρίᾳ, εἴτα ἐξῆς τὰ ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἰταλίᾳ καὶ ἐπὶ πᾶσι τὰ ἐν Ἐφέσῳ νῦν, ἅπερ κεφαλαιοδέστατα τῆς ἀπονοίας τῆς σῆς καὶ κορυφὴ καὶ κορωνὶς τοῦ τρόπου· ἐπεὶ γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν Ἰλιεύς ὦν τραγῳδοὺς ἐμισθώσω, καιρὸς ἥδη σοὶ ἀκούειν τὰ σαυτοῦ κακά.

11. Μᾶλλον δὲ ταῦτα μὲν μηδέπω, περὶ δὲ τῆς ἀποφράδος πρότερον. Εἰπέ γάρ μοι πρὸς πανδήμου καὶ Γενετυλλίδων καὶ Κυθήνης, πῇ σοι μεμπτὸν καὶ γέλωτος ἄξιον τοῦνομα εἶναι ἔδοξεν ἢ ἀποφράς; Νῆ Δ', οὐ γὰρ ἦν τῶν Ἑλλήνων ἴδιον, ἀλλὰ ποθεν ἐπεισχωμάσας αὐτοῖς ἀπὸ τῆς πρὸς Κέλτους ἢ Θρᾶκας ἢ Σκύθας ἐπιμυξίας. Σὺ δὲ — ἅπαντα γὰρ οἶσθα τὰ τῶν Ἀθηναίων — ἐξέκλεισας τοῦτο εὐθύς καὶ ἐξεκέρυξας τοῦ Ἑλληνικοῦ. Καὶ ὁ γέλως ἐπὶ τούτῳ, οἷτις βαρβαρίζῃ καὶ ξενίῳ καὶ ὑπερβαίνω τοὺς ὅρους τοὺς Ἀττικούς. Καὶ μὴν τί ἄλλο Ἀθηναίους οὕτως ἐπιχώριον ὥς τουτὶ τῷνομα, φαῖεν ἂν οἷ γε σοῦ μᾶλλον τὰ τοιαῦτα εἰδότες· ὥστε θάπτον ἂν τὸν Ἐρεχθέα καὶ τὸν Κέκροπα ξένους ἀποφῆναι καὶ ἐπήλυδας εἶναι τῶν Ἀθηνῶν, ἣ τὴν ἀποφράδα δεξιᾶς οὐκ οἰκείαν καὶ αὐτόχθονα τῆς Ἀττικῆς.

12. Πολλὰ μὲν γάρ ἐστιν ἃ καὶ αὐτοὶ κατὰ ταῦτα τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις ὀνομάζουσιν, ἀποφράδα δὲ μόνον ἐκείνοι τὴν μιανὴν καὶ ἀνευκτὴν καὶ ἀπαίσιον καὶ ἀπρακτον καὶ σοὶ ὁμοίαν ἡμέραν. Ἰδοὺ, μεμάθηκας ἥδη ὁδοῦ πάρεργον, τί βούλεται αὐτοῖς ἢ ἀποφράς ἡμέρα, ὅταν μῆτε αἱ ἀρχαὶ χρηματίζωσι μῆτε εἰσαγώγμοι αἱ δίκαι ὥσι μῆτε τὰ ἱερὰ ἱερουργῇται μῆθ' ὅλως τι τῶν αἰσίων τελῇται, αὕτη ἀποφράς ἡμέρα.

13. Ἐνομήσθη δὲ τοῦτο ἄλλοις ἐπ' ἄλλαις αἰτίαις· ἢ γὰρ ἡττηθέντες μάχαις μεγάλας ἔπειτα ἔαζαν ἐκείνας τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς τὰ τοιαῦτα ἐπεπόνθεισαν, ἀπράκτους καὶ ἀκύρους τῶν ἐνόνμων πράξεων εἶναι, ἢ καὶ νῆ Δία καίτοι ἄκαιρον ἴσως καὶ ἑξυρόν γε ἥδη γέροντα ἄνδρα μεταπαιδεύειν καὶ ἀναδιδάσκειν τὰ τοιαῦτα μὴδὲ τὰ πρὸ τούτων εἰδότες· πᾶν γοῦν τοῦτ' ἐστὶ τὸ λοιπὸν, καὶ ἐκμάθης αὐτὸ, πᾶν ἡμῖν εἰδὸς ἔσθ. Πόθεν γὰρ, ὦ οὗτος; τὰ μὲν γὰρ ἄλλα καὶ ἀγνοῆσαι συγγνώμη ὅποσα ἔξω τοῦ πολλοῦ πάτου καὶ ἀδηλα τοῖς ἰδιώταις, τὴν ἀποφράδα δὲ οὐδὲ βουλευθεὶς ἂν ἄλλως εἴποις· ἐν γὰρ τούτῳ καὶ μόνον ἀπάντων τοῦνομα.

14. Ἔστω, φησί τις· ἀλλὰ καὶ τῶν παλαιῶν ὀνομάτων τὰ μὲν λεκτέα, τὰ δ' οὐ, ὅποσα αὐτῶν μὴ συνήθῃ τοῖς πολλοῖς, ὥς μὴ ταράττομεν τὰς ἀκοὰς καὶ τιτρώ-

per hoc libellum hunc conscripsit ille qui me ad vos præmisit, ut ostendat nobilem sophistam communia Græcorum ignorare, quæque de officinis etiam et cauponis homines norunt. Ista quidem Elenchus.

10. Ego vero (jam enim ipse suscepi quod reliquum est fabulæ) jure meo jam possim ista velut e Delphico tripode dicere, quæ tu in patria egeris, quæ in Palæstina, quæ in Ægypto, quæ in Phœnice et Syria, quæ deinde in Græcia et Italia; ac super omnia, quæ nunc Ephesi, quæ quidem maxime capitalia et fastigium amentię tuæ, et imposita moribus tuis coronis: quum enim, quod est in proverbio, Iliensis ipse tragædos conduxeris, jam decet tua te mala audire.

11. Sed potius ista nondum; de Apophrade vero prius. Nam dic mihi, per ego te Vulgivagam et Genetyllidas et Cybeben oro, qn̄ tibi reprehensione aut risu dignum Apophradis nomen visum est? Ita sane: neque enim erat Græcorum proprium; sed alicunde quasi commissatum venit illis a Celtarum aut Thracum aut Scytharum colluvie. Tu vero (nostis enim Atheniensium omnia) statim hoc exclusisti, et præconio ejecisti de Græco solo. Hinc ille risus, quod barbare loquor et peregrinum in morem, et terminos Atticos egredior. Verum enim vero, Quod aliud ita Atheniensibus patrium est atque hoc nomen? dixerint qui magis quam tu norunt talia: adeo ut citius Erechtheum et Cecropem peregrinos atque advenas esse Athenis ostendas, quam Apophrada demonstres non domesticam esse indigenamque Atticæ.

12. Multa enim sunt quæ ipsi eodem modo, ac reliqui homines, appellant: Apophrada autem soli isti atrum et abominandum et infaustum et inauspicatum et similem tibi diem. Ecce jam obiter didicisti quid sibi velit apud illos dies Apophras: quum neque magistratus sui copiam faciunt, neque causæ judicari possunt, neque sacra peraguntur, neque omnino earum rerum, quas faustas esse volumus, quicquam peragitur; illa dies Apophras est.

13. Illud vero apud alios aliis de causis receptum est: aut enim magnis superati præliis, deinde dies hosce, quibus talia illis evenerant, nefastos esse constituerunt, quibus nihil legitimæ actionis, ita quidem ut ratum deinde esset, posset suscipi: aut etiam per Jovem quanquam intempestivum forte et serum jam nimis, aliter instituire senem hominem ac de novo docere talia, qui neque ea quæ præcedunt noverit: Nimirum (dicas forte) hoc solum est reliquum: quod si didiceris, futurum ut omnium nobis sis sciens. Unde enim, mi homo? reliqua enim si ignores, condonandum fuerit, quæ extra communem sint viam et plebeis incognita; sed apophrada aliter, ne si velis quidem, dixeris: unum nempe hoc et solum omnium hujus rei nomen est.

14. Esto, dixerit forte aliquis: sed de veteribus quoque nominibus alia dicenda sunt, aliaminus: quæ quidem illorum non usitata vulgo, ne perturbemus audientes auresque

σκοιμεν τῶν συνόντων τὰ ὤτα. Ἐγὼ δέ, ὦ βέλτιστε, πρὸς μὲν σέ ἴσως ταῦτα περὶ σοῦ εἰπὼν ἤμαρτον· ἐγρῆν γὰρ ἐγρῆν ἢ κατὰ τὰ Παφλαγόνων ἢ Καππαδοκῶν ἢ Βακτριῶν πάτρια διαλέγεσθαι σοι, ὥς ἐκμάθης τὰ λεγόμενα καὶ σοὶ ἀκούειν ἢ ἡδέα, τοῖς δ' ἄλλοις Ἑλλήσιν οἶμαι καθ' Ἑλλάδα γλῶτταν συνείνειν χρεή. Ἔττα καὶ τῶν Ἀττικῶν κατὰ χρόνους τινὰς πολλὰ ἐντρεψάντων τῆς αὐτῶν φωνῆς, τοῦτο ἐν τοῖς μάλιστα τοῦνομα διετέλεσεν οὕτως αἰεὶ καὶ πρὸς ἀπάντων αὐτῶν λεγόμενον.

15. Εἶπον ἂν καὶ τοὺς πρὸ ἡμῶν κεχρημένους τῷ ὀνόματι, εἰ μὴ καὶ ταύτη σε διαταράξειν ἐμελλον ξένα σοι καὶ ἄγνωστα ποιητῶν καὶ ῥητόρων καὶ συγγραφέων ὀνόματα διεξιῶν. Μᾶλλον δὲ οὐδ' ἐγὼ σοὶ τοὺς εἰπόντας ἐρῶ· πάντες γὰρ ἴσασιν. Ἀλλὰ σύ μοι ἓνα τῶν πάλαι δεῖξας οὐ κεχρημένον τῷ ὀνόματι, χρυσοῦς, φασιν, ἐν Ὀλυμπίᾳ στάθῃτι. Καίτοι ὅστις γέρων ὦν καὶ ἀφῆλιξ τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖ, δοκεῖ μοι ὅτι καὶ Ἀθήναι πόλις ἐστὶν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Κόρινθος ἐπὶ τῷ Ἰσθμῷ καὶ Σπάρτη ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μὴ εἰδέναι.

16. Λοιπὸν ἴσως ἐκεῖνο σοὶ λέγειν, ὥς τὸ μὲν ὄνομα ᾔδεις, τὴν δὲ χρῆσιν αὐτοῦ ἀκαιρον ᾔτισας. Φέρε δὴ καὶ ὑπὲρ τούτου πρὸς σέ ἀπολογησόμεαι τὰ εἰκότα, σὺ δὲ προσέγειν τὸν νοῦν, εἰ μὴ πάνυ ὀλίγον σοὶ μέλει τοῦ μηδὲν εἰδέναι. Οἱ πάλαι πολλὰ τοιαῦτα πρὸ ἡμῶν ἀπέρριψαν ἐς τοὺς σοὶ ὁμοίους ἕκαστοι τοὺς τότε — ἦσαν γὰρ καὶ τότε, ὥς τὸ εἶκος, βδελυροὶ τινες ἐς τὰ ἥθη καὶ μιαινοὶ καὶ κακοῦθεις τὸν τρόπον — καὶ ὁ μὲν κόθορνόν τινα εἶπεν εἰκάσας αὐτοῦ τὸν βίον ἀμφίβολον ὄντα τοῖς τοιούτοις ὑποδήμασιν, ὁ δὲ λυπάην, ὅτι τὰς ἐκκλησίας θορυβώδης ὦν ῥήτωρ ἐπετάραττεν, ὁ δὲ ἐβδόμην, ὅτι ὥσπερ οἱ παῖδες ἐν ταῖς ἐβδόμαις κάκεινος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπαίξε καὶ διεγέλα καὶ παιδιὰν ἐποιεῖτο τὴν σπουδὴν τοῦ δήμου· μὴ δῶς οὖν κάμοι, πρὸς Ἀδωνίδος, εἰκάσαι παμπόνηρον ἄνθρωπον, ἀπάσῃ κακίᾳ σύντροφον, ἡμέρᾳ δυσφήμῳ καὶ ἀπαισίῳ;

17. Ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς χωλοὺς τῷ δεξιῷ ἐκτρεπόμεθα, καὶ μάλιστα εἰ ἔωθεν ἰδοιμεν αὐτοὺς· κἂν εἴ τις βάκχλον ἢ εὐνοῦχον ἴδοι ἢ πίθηκον εὐθὺς ἐξιῶν τῆς οἰκίας, ἐπὶ πόδα ἀναστρέφει καὶ ἐπ' ἀνέρχεται οὐκ ἀγαθὰς μαντευόμενος τὰς ἐφημέρους ἐκείνας πράξεις ἐσεσθαι αὐτῷ ὑπὸ πονηρῷ τῷ πρώτῳ καὶ δυσφήμῳ κληδονίσματι. Ἐν ἀρχῇ δὲ καὶ ἐν θύραις ἐπὶ τῇ πρώτῃ ἐξόδῳ καὶ ἔωθεν τοῦ ἀπαντος ἔτους εἴ τις ἴδοι κίναιδον καὶ ἀπόρρητα ποιοῦντα καὶ πάσχοντα, ἐπίσημον ἐπὶ τούτῳ καὶ ἀπερρωγόντα καὶ μονονουχὶ τοῦνομα τῶν ἔργων αὐτῶν ὀνομαζόμενον, ἀπατεῶνα γόητα ἐπίορκον ὀλεθρον κύφωνα βάραθρον, μὴ φύγῃ μὴδ' εἰκάσῃ τοῦτον ἀποφράδι ἡμέρᾳ;

18. Ἀλλ' οὐχὶ σὺ τοιοῦτος; οὐκ ἂν ἔξαρνος γένοιο, εἰ ἐγὼ τὴν ἀνδρείαν οἶδα τὴν σὴν, ὅς γε καὶ μέγα φρονεῖν ἐπὶ τούτῳ μοι δοκεῖς, ὅτι μὴ ἀπολλυταί σοι ἡ δοξα τῶν ἔργων, ἀλλὰ πᾶσι δῆλος εἴ καὶ περιβόητος. Εἰ δὲ καὶ ὁμοσε χωρήσειας καὶ ἀρνήσαιο μὴ τοιοῦτος εἶναι,

eorum, quibuscum versamur, vulneremur. Ego vero, bone vir, peccaveram fortasse ad te ista de te dicens : oportebat enim, oportebat aut Paphlagonum, aut Cappadocum, aut Bactrianorum vernacula tecum agi, ut perciperes quae dicerentur, et auditu tibi essent jucunda ; sed apud Graecos reliquos Graeca, opinor, lingua utendum est. Deinde quum Attici etiam diversis temporibus multa in lingua sua mutaveriat, hoc inter praecipua nomen remansit, quod eodem modo semper et ab illis universis proferretur.

15. Dicerem etiam eos qui ante nos hoc nomine sunt usi, nisi et hac ratione te perturbaturus essem, peregrina tibi et incognita poetarum ac rhetorum et historicorum nomina recensendo. Potius nec ego tibi, qui dixerint, nominabo : omnes enim norunt. At tu mihi unum si ostenderit antiquorum non usum eo nomine, aureus, aiunt, stabis Olympiae. Verum, quisquis senex et devexa aetate haec talia ignorat, idem mihi videtur ignorare Athenas urbem esse in Attica, et in Isthmo Corinthum, et Spartam in Peloponneso.

16. Reliquum illud forte tibi fuerit, uti dicas nomen quidem te scivisse, sed usum intempestivum ab te esse reprehensum. Age igitur, pro hoc etiam, ut par est, causam apud te dicam, tu vero animum adverte, si non nimis parum tua referre putas nihil scire. Antiqui multa id genus ante nos jecerunt in tui similes suae quisque aetatis (fuerunt enim tum quoque, ut vero simile est, abominandi quidam moribus, et impuri, et malefica vita) : hic Cothurnum quendam appellavit, vitam illius ambiguum depingens, quae talibus calceamentis comparari posset ; alius Lypaen, quod conciones tumultuosus orator perturbaret ; alius Septimum, quod ut pueri septimis cujusque mensis diebus, sic ille in concionibus luderet rideretque, ac ludibrio sibi seriam rem populi haberet : non dederis igitur, per Adonidem, mihi quoque, uti comparem hominem undique malum, flagitio omni innutritum, inauspicato diei atque infausto ?

17. Nos vero etiam claudos dextro pede aversamur, maxime si mane illos videamus : et si quis aut exsectum videat aut castratum aut simiam ad primum domo egressum, in sua vestigia reversus redit, auguratus non bonas sibi futuras illius diei actiones, post malum illud atque obscurum primum omen. In principio vero atque in foribus, in primo egressu, summo velut mane totius anni, si quis videat cinædum, facientem infanda patientemque, notabilem hac ipsa re, ruptumque et vietum, et tantum non nomine suorum operum appellatum, impostorem, praestigiatorem, perjurum, pernecium, carcerem, barathrum, ille non fugiat ? non atro hunc diei comparet ?

18. Verum nonne talis es tu ? non negaveris, si fortitudinem tuam novi, qui etiam multum tibi ea in re placere videaris, quod non perit tibi fama operum, sed manifestus es omnibus et famosus. Si vero manum conserere velis ac negare te talem esse : quibus fidem dictorum facies ? civi-

τίσι πιστά ἐρεῖς; τοῖς πόλιταις τοῖς σοῖς; — ἐκεῖθεν γὰρ ἀρχεσθαι δίκαιον — ἀλλ' ἴσασιν ἐκείνοι τὰς πρώτας σου τροφὰς καὶ ὡς παραδοῦς σεαυτὸν τῷ ὀλέθρῳ ἐκείνῳ στρατιωτῇ συμπεριφερθεῖρου πάντα ὑπηρετῶν, ἄχρι δὴ σε τὸ τοῦ λόγου τοῦτο βράχος πολυσχιδὲς ἐργασάμενος ἐξέωσσε.

19. Κάκεινα μέμνηται, ὡς τὸ εἰκὸς, ἃ πρὸς τὸ θέατρον ἐνεανιεύου τοῖς ὀρχησταῖς ὑποκρινόμενος καὶ συνταγματάρχης ἀξίων εἶναι. Οὐδείς γοῦν πρὸ σοῦ ἂν εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέατρον οὐδ' ἂν ἐμήνησεν ὃ τι τοῦνομα τῷ δράματι· ἀλλὰ σὺ κοσμίως πᾶν χρυσῆς ἐμβάδας ἔχων καὶ ἐσθῆτα τυραννικὴν προεἰσεπέμπου εὐμένειαν αἰτήσων παρὰ τοῦ θεάτρου στεφάνους κομίζων καὶ κρότῳ ἀπῶν, ἤδη τιμώμενος πρὸς αὐτῶν. Ἀλλὰ νῦν βήτωρ εἶ καὶ σοφιστής, καὶ διὰ τοῦτο ἦν πύθωνται ποτε τὰ τοιαῦτα ὑπὲρ σοῦ ἐκείνοι, τοῦτο δὴ τὸ ἐκ τῆς τραγωδίας, « δύο μὲν ἡλίους ὄρᾶν » δοκοῦσι, « διασὰς δὲ Θήβας » καὶ πρόχειρον ἅπασιν εὐθὺς τὸ, Ἐκείνος δὲ τότε καὶ μετ' ἐκείνα; Τοιγάρτοι καὶ αὐτὸς εὖ ποιῶν οὐκ ἐπιβαίνεις τὸ παράπαν οὐδ' ἐπιχωριάσεις αὐτοῖς, ἀλλὰ φεύγεις ἐκὼν πατρίδα οὔτε χεῖμα κακὴν οὔτε θέρει ἀργαλέαν, ἀλλὰ καλλίστην καὶ μεγίστην τῶν ἐν Φοινίκῃ ἀπασῶν· τὴ γὰρ ἐλέγχεσθαι καὶ τοῖς εἰδοῖσι καὶ μεμνημένοις τῶν πάλαι ἐκείνων συνεῖναι βρόχος ὡς ἀληθῶς ἔστι σοι. Καίτοι τί ταῦτα ληρῶ; τίνα γὰρ ἂν αἰδεσθείης σὺ; τί δ' ἂν αἰσχρὸν ἡγήσαιο τῶν ὑστάτων; Πυνθάνομαι δὲ καὶ κτήματα εἶναι σοι μεγάλα παρ' αὐτοῖς, τὸ δόστηγον ἐκεῖνο πυργίον, ὡς τὸν τοῦ Σινωπέως πίθον τὴν Διὸς αὐλὴν εἶναι πρὸς αὐτό. Τοὺς μὲν δὴ πόλιτας οὐδαμῇ οὐδαμῶς μεταπίσειας ἂν μὴ οὐχὶ τῶν ἀπάντων βδελυρώτατόν σε ἡγεῖσθαι, δνειδὸς κοινὸν ἀπάσῃ τῇ πόλει.

20. Τάχα δ' ἂν τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν Συρίᾳ προσάβοις ὁμοψήφους, εἰ λέγοις μηδὲν πονηρὸν μηδὲ ἐπαίτιον βεβιωσθαι σοι. Ἡράκλεις, ἡ μὲν Ἀντιόχεια καὶ τοῦργον αὐτὸ εἶδεν, ὅτε τὸν Ταρσοθέν ἤκοντα ἐκείνον νεανίσκον ἀπαγαγών . . . ἀλλὰ καὶ ἀναδέρειν αὐτὰ αἰσχρὸν ἴσως ἔμοι. Πλὴν ἀλλὰ ἴσασι γε καὶ μέμνηται οἱ τότε ὑμῖν ἐπιστάντες καὶ σὲ μὲν ἐς γόνυ συγκαθήμενον ἰδόντες, ἐκείνον δὲ οἶσθα ὃ τι καὶ ποιῶντα, εἰ μὴ παντάπασιν ἐπιλήσμων τις εἶ, τὸ στόμα.

21. Ἄλλ' οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ἴσως ἀγνοήσουσι σε οἱ μετὰ τοὺς ἐν Συρίᾳ θαυμαστοὺς ἄλλους ἐκείνους ὑποδεξάμενοι φεύγοντα ἐρ' οἷς εἶπον, ὑπὸ τῶν ἱματιοκαπῆλων διωκόμενον, παρ' ὧν ἐσθῆτας πολυτελεῖς πριάμενος ἐφόδια εἶχες. Ἀλλ' οὐκ ἐλάττω σοι ἡ Ἀλεξάνδρεια σύνοιδεν, οὐδὲ μὰ Δι' ἐχρῆν δευτέραν τῆς Ἀντισχεῖας κεκρίσθαι αὐτήν· ἀλλ' ἥ τε ἀκολασία γυμνοτέρα καὶ ἡ αἰσχουργία σοι ἐκεῖ ἐπιμανεστέρα καὶ τούνομα ἐπὶ τούτοις μείζον καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἀνάλυπτος ἡ κεφαλὴ. Εἷς μόνος ἂν ἐπίστευσέ σοι ἐξάρῳ γιγνομένῳ μηδὲν τοιούτων εἰργάσθαι καὶ βοηθὸς ἂν κατέστη ὁ τελευταῖος μισθοδότης, ἀνὴρ ἐν τοῖς ἀρίστοις Ῥωμαίων. Τούνομα δὲ αὐτὸ δώσεις ἀποσιωπῆσαι μοι, καὶ ταῦτα πρὸς πάντας εἰδόμε-

busne tuis? (Inde enim incipere æquum est :) sed norunt illi prima tua alimenta, et quomodo deditus tua voluntate perditio illi militi cum illo nequiter sis vagatus, in omnibus ei subserviens, donec te lacerum, quod aiunt, pannum quam effecisset, exegit.

19. Etiam illa meminerunt, ut probabile est, quomodo in scena adolescentem te validum ostenderis, quum saltatoribus commodares operam tuam, et dux gregis esse postulares. Nemo enim te prius in theatrum prodibat, neque quod nomen esset fabulæ indicabat : sed tu decenti habitu, aureis indutus calceis vesteque tyrannica præmittēbare, benevolentiam petiturus a theatro, coronas ferens, discedens cum plausu, jam tum honoratus ab illis. At modo orator es ac sophista. Itaque quum audient quondam talia de te illi, illud eam quod est in tragœdia, duo sibi soles videre videbuntur ac Thebas duplices : atque in prompta statim erit omnibus, « Istene? qui tum? post ista? » Verum enim ipse, prudenti sane consilio, omnino non accedis ad illos, neque in ista regione versaris, sed sponte exulas e patria, nec mala per hiemem, neque gravi per æstatem, sed pulcherrima et maxima earum quæ in Phœnice sunt omnium. Nempe redargui et versari cum scientibus et recordantibus antiquorum illorum, vere tibi suspendium est. Verum quid ita deliro? quem enim tu verearis? quid ultimorum turpe putes? Audio vero etiam possessiones apud illos magnas tibi esse, miseram illam turriculam, adeo ut Sinopensis dolium cum illa comparatum Jovis aula esse videatur. Civibus ergo tuis nulla unquam ratione persuadeas, quominus omnium te potent impurissimum, commune totius civitatis opprobrium.

20. Fortasse autem reliquorum in Syria suffragia feras, si dicas nihil tibi malum neque culpæ affine patratum esse. At, Hercule, ipsum opus vidit Antiochia, quum venientem illum Tarso adolescentem abduxisti verum etiam detegere ista turpe forte mihi fuerit. Interim norunt et meminere qui tum vobis astiterunt, ac te conquiscentem viderunt, illum autem facientem quod nosti, nisi omnino obliviosus es, ore tuo.

21. Sed Ægyptii forsitan te ignorabunt, qui post præclara illa in Syria certamina fugientem ob ea quæ dixi te receperunt, quum vestiarii te mercatores persequerentur, a quibus emtas vestes pretiosas habebas pro viatico. Sed nec minorum tibi Alexandria conscia est, neque oportebat, ita me Jupiter, illam Antiochia inferiorem judicari : verum ibi et libido magis nuda, et turpitudine flagitiorum furiosior et major propter ista celebritas, et super omnia caput apertum. Unus solus neganti tibi credidisset nihil te tale fecisse; et auxilio tibi fuisset, ultimus qui te conduxit, vir inter principes Romanorum. Nomen ipsum tacere mihi permittes, idque quum sciant omnes quem designem. Ille igitur quot

τας δὲ λέγω. Ἐκεῖνος τοίνυν τὰ μὲν ἄλλα ὁπόσα ἐτλη ἐν τῇ συνουσίᾳ τολμηθέντα ὑπὸ σοῦ, τί γὰρ λέγειν; ἀλλ' ἥνικα σε κατέλαβε τοῦ μειρακίου τοῦ οἰνοχόου τοῦ Οἰνοπίωνος ἐν γόνασι κείμενον, τί οἶε; ἐπίστευσεν ἄν σοι μὴ εἶναι τοιοῦτον αὐτὸ ὄρῳ τὸ ἔργον; οὐκ, εἰ γὰρ μὴ παντάπασι τυφλὸς ἦν. Ἀλλ' ἐδήλωσε τὴν γνώμην αὐτίκα ἐξελάσας τῆς οἰκίας καὶ καθάρσιόν γε, ὥς φησι, περιενεγκὼν ἐπὶ τῇ σῇ ἐξόδῳ.

22. Ἀχαΐα μὲν γὰρ καὶ Ἰταλία πᾶσα ἐμπέπλησται τῶν σὺν ἔργων καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς δόξης· καὶ ὅναί γε τῆς εὐκλείας. Ὡστε πρὸς τοὺς θαυμάζοντας ἔγωγε τὰ ἐν Ἑρέσῳ νῦν πραττόμενα ὑπὸ σοῦ ἐκείνῳ λέγω, σπερ ἀληθέστατον, ὡς οὐκ ἂν ἐθαύμαζον, εἰ τὰ πρῶτά σου ᾔδεισαν. Καίτοι καὶ νῦν ἐνταῦθα καὶ τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας προσέμαθες.

23. Οὐ περὶ πόδα οὖν τῷ τοιούτῳ, εἰπέ μοι, ἀποφράδα ὀνομάζεσθαι; Ἀλλὰ τί, πρὸς Δίος, καὶ φιλῆσαι τῷ στόματι προσέτι ἀζώσεις ἡμᾶς ἐπ' ἐκείνοις τοῖς ἔργοις; τοῦτο γοῦν τὸ ὑβριστότατον ποιεῖς, καὶ μάλιστα πρὸς οὓς ἥκιστα ἔρῃν καὶ τοὺς ἡμιλητάς, οἷς ἱκανὰ ἦν ἐκεῖνα μόντα τὰ κακὰ τοῦ σοῦ στόματος ἀπολαύειν, τὸ βάρβαρον τῶν ὀνομάτων, τὸ τραχὺ τῆς φωνῆς, τὸ ἀκριτον, τὸ ἄτακτον, τὸ πάντῃ ἄμουσον καὶ τὰ τοιαῦτα· φιλῆσαι δέ σε ἐπὶ τοῦτοις μὴ γένοιτο, ὦ ἀλεξίκακε. Ἀσπίδα μᾶλλον ἢ ἐχιδνὰν φιλῆσαι ἄμεινον· ὄγχημα ἐκεῖ τὸ κινδύνευμα καὶ ἀλγῆμα, καὶ ὁ ἱατρὸς εἰσκληθεὶς ἐπὶ μυνεν· ἀπὸ δὲ τοῦ σοῦ φιλήματος καὶ τοῦ τοῦ ἐκείνου τίς ἂν ἢ ἱεροῖς ἢ βωμοῖς προσέλθοι; τίς δ' ἂν θεὸς ἐπακούσειεν ἐτι εὐχομένου; πόσων περιρραντηρίων, πόσων ποταμῶν δεῖ;

24. Καὶ τοιοῦτος αὐτὸς ὢν κατεγέλας τῶν ἄλλων ἐπ' ὀνόμασι καὶ ῥήμασιν ἔργα τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἐργαζόμενος. Καίτοι ἐγὼ μὲν ἀποφράδα μὴ εἰδὼς ἡσχυρόμην ἂν μᾶλλον, οὐκ ὅπως εἰπὼν ἀρνηθεῖν ἂν· σὲ δὲ οὐδεὶς ἡτιάσατο ἡμῶν βρωμολόγους λέγοντα καὶ τροπομασθλήτας καὶ ῥησιμετερεῖν καὶ ἀθηνῶν καὶ ἀνθοκρατεῖν καὶ σπενδικίζειν καὶ χειροβλημᾶσθαι. Κακὸν κακῶς σε δὲ λόγιος Ἑρμῆς ἐπιτρίψειεν αὐτοῖς λόγοις. Ποῦ γὰρ ταῦτα τῶν βιβλίων εὐρίσκει; ἐν γωνίᾳ που τάχα τῶν ἱαλέμων τινὸς ποιητῶν κατορυγμένα, εὐρωτός καὶ ἀραχνίων μεστὰ, ἢ που ἐκ τῶν Φιλαίνιδος δέλτων, ἢς διὰ χειρὸς ἔχεις· σοῦ μέντοι καὶ τοῦ σοῦ στόματος ἀξία.

25. Ἐπεὶ δὲ τοῦ στόματος ἐμνήσθην, τί φαίης ἂν, εἰ σε ἡ γλῶττα ἐς δικαστήριον προκαλεσαμένη — θῶμεν γὰρ οὕτως — ἀδικήματος ἢ τὸ μετριώτατον ὕβρεως διώκοι λέγουσα, Ἐγὼ σε, ὦ ἀχάριστε, πένητα καὶ ἄπορον παραλαβούσα καὶ βίου δεόμενον τὰ μὲν πρῶτα ἐν τοῖς θεάτροις εὐδοκιμεῖν ἐποίησα, νῦν μὲν Νίνον, νῦν δὲ Μητιόχον, ἔτα μετὰ μικρὸν Ἀχιλλέα τιθεῖσα· μετὰ ταῦτα δὲ παῖδας συλλαβίζεις διδάσκοντα μακρῷ χρόνῳ ἰσοσκον· ἤδη δὲ καὶ τοὺς ἀλλοτριούς τούτους λόγους ὑπακρινόμενον σοφιστὴν εἶναι δοκεῖν ἐποίησα καὶ τὴν μηδὲν προσήκουσαν δόξαν περιῆψα. Τί τοίνυν τηλικαῦ-

alias res sustinuerit in tua consuetudine a te perpetratas, quid attinet dicere? sed quum deprehendisset te pueri pocillatoris CEnopionis in genibus jacentem, quid putas? credidissetne tibi, te non esse talem, ipsum opus quum videret? Non; nisi caecus omnino fuit. Verum indicavit nempe sententiam suam, qui statim domo te ejiceret, et purgamina quaedam, ut aiunt, post excessum tuum circumferret.

22. Ergo Achaia quidem et omnis Italia tuorum plena est facinorum et partae inde famae. Ac fruaris, opto, ista gloria. Itaque ad eos qui mirantur quae nunc abs te sunt Ephesi, illud equidem dico, quod est verissimum, admiraturus non fuisse, si priora tua nossent. Verum etiam novum quidam hic, illud circa mulieres, addidicisti.

23. Nonne ergo tali homini examussim convenit, dic mihi, Apophrada vocari? Sed quid, per Jovem, etiam osculum nobis post istaec facinora postulabis offerre? hoc enim facis contumeliosissime, et illis maxime quibus minime oportebat, tuis sodalibus, quos satis erat illa sola oris tui mala exhaurire, nomina barbara, vocem asperam, nihil discretum, nihil ordinatum, a Musis aliena omnia, et quae his similia sunt: osculum autem te ferre insuper, absit, Depulsor malorum! Natricem aut viperam osculari potius est. Morsus hic periculum, et dolor, quem advocatus depellit medicus: a tuo vero osculo et isto veneno quis ad templa accedat vel altaria? quis deus amplius precantem exaudiat? quot aspersionibus, quot fluminibus opus erit?

24. Ac talis ipse quum esses, ridebas alios de nominibus ac verbis, facinora talia ac tanta perpetrans. Verum ego si nescissem Apophrada, pudore aficerer potius; tantum abest ut me usum eo nomine negem: at te nemo nostrum adhuc accusavit, quum frigidiloquos diceres, et morefuitiles, et vocimetiri, et Athenurio, et floripotentem esse, et σπενδικίζειν, et χειροβλημᾶσθαι. Male te malum hominem dicendi arbiter Mercurius ipsis tuis cum verbis conterat! Ubi enim librorum ista invenis? in angulo forte miserrimorum poetarum cujusdam defossa, situs et araneorum plena, aut forte de Philaenidis tabulis, quas prae manu habes; te tamen ac tuo ore dignissima.

25. Quum vero in mentionem oris incidi, quid dicas, si tecum in jus vocato lingua (ita enim ponamus) injuriæ, aut minimum contumeliæ agat, dicens: Ego te, ingrate, pauperem et inopem omnium quum acceperissem, et victus indigum, primo in theatris ut floreres effeci, quæ mox Ninum te, modo Metiochum, et paulo deinde post Achillem constituerim: postea syllabas colligere docentem pueros diu alui. Jam vero, alienas illas agentem orationes, sophistam videri effeci, gloriamque tibi, quæ nihil ad te pertineat, conciliavi. Quid igitur tantum habes quod mihi objicias, quod

τον ἔγων ἐγκαλεῖν τοιαῦτά με διατίθης καὶ ἐπιτάτεις ἐπιτάγματα αἰσχίστα καὶ ὑπουργίας καταπτύστους; οὐχ ἱκανά μοι τὰ ἐπὶ τῆς ἡμέρας ἔργα, ψευδεσθαὶ καὶ ἐπι-
ορκεῖν καὶ τοὺς τοσούτους ὕθλους καὶ λήρους διαν-λεῖν, μᾶλλον δὲ τὸν βόρβορον τῶν λόγων ἐκείνων ἔμειν; ἀλλ' οὐδὲ νυκτὸς τὴν κακοδαίμονα σχολὴν ἀγειν ἔξῃς, ἀλλὰ μόνῃ σοι πάντα ποιῶ καὶ πατοῦμαι καὶ μαινομαι, καὶ ἀντὶ γλώττης ὅσα καὶ χειρὶ χρῆσθαι διέγνωκας καὶ ὡς-
περ ἄλλοτρίαν ὑδρίζεις καὶ ἐπικλύζεις τοσούτους κακοῖς. Ἀαλεῖν μοι ἔργον ἐστὶ μόνον, τὰ δὲ τοιαῦτα ποιεῖν καὶ πάσχειν ἄλλοις μέρεσι προστέτακται. Ὡς ὦφελε καί με τις ὡςπερ τὴν τῆς Φιλομήλας ἐκτεμεῖν. Μακαριώτε-
ραι γοῦν μου αἱ γλώτται τῶν τὰ τέκνα κατεδεδόκο-
των.

26. Πρὸς θεῶν, ἦν λέγει ταῦτα ἡ γλώττα ἰδίαν αὐτῇ φωνὴν λαβοῦσα καὶ τὸν πύγωνα συνήγορον ἐπι-
καλεσαμένη, τί ἂν ἀποκρίναιο αὐτῇ; ἐκεῖνα δὴλον ὅτι ἂ καὶ πρὸς τὸν Γλαῦκον ἐναγῆρος εἰρηταί σοι ἐπὶ πεπρα-
γμένῳ ἤδη τῷ ἔργῳ αἰτιώμενον, ὡς ἐπὶ τούτῳ ἐνδοξος ἐν βραχεὶ καὶ γνωρίμος ἅπασι γεγένηται, πόθεν ἂν οὕτω περιβόητος ἐπὶ τοῖς λόγοις γεγόμενος; ἀγαπήτῳ δὲ ὅπως οὖν κλεινὸν καὶ ὀνομαστὸν εἶναι. Εἴτα κατα-
ριθμήσεις αὐτῇ τὰς πολλὰς σου προσηγορίας, ὁπόσας κατὰ θῆνη προσεδίησας. Ὁ καὶ θαυμάζω, ὅτι τὴν μὲν ἀποφράδα ἐδυσχέρανας ἀκούσας, ἐπ' ἐκείνοις δὲ τοῖς ὀνόμασιν οὐκ ἠγανάκεις,

27. ἐν Συρίᾳ μὲν ροδόδαφνη κληθεῖς, ἐφ' ᾧ δὲ, νῆ-
την Ἀθηναῖαν, αἰσγύνομαι διηγείσθαι· ὥστε τό γ' ἐπ' ἐμοὶ ἀσαρὲς ἐστὶ ἔστω· ἐν Παλαιστίνῃ δὲ φραγμὸς ἐς τὰς ἀκάνθας τοῦ πύγωνος, οἶμαι, ὅτι ἐνυττε μεταξὺ ἐστὶ γὰρ ἔξωρος αὐτόν· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ συνάγχη, πρόδη-
λον τοῦτο· μικροῦ γοῦν φασιν ἀποπνιγῆναι σε ναύτη τινὶ τῶν τριακίων ἐντυχόντα, ὃς ἐμπεσὼν ἀπέφραξέ σοι τὸ στόμα. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ βέλτιστοι αἰνιγμα-
τῶδες οὐδὲν, ἀλλὰ γραμμάτος ἐνὸς προσθήκη τιμήσαν-
τές σε Ἀτίμαρχον ὀνόμαζον· ἔδει γὰρ κάκεινον τι πε-
ριττότερον προσεῖναι σοι. Ἐν Ἰταλίᾳ δὲ, βαβαί, ἡρώϊκον ἐκεῖνο ἐπεκλήθης ὁ Κύκλωψ, ἐπειδὴ ποτε καὶ πρὸς ἀρχαίαν διασκευὴν παρ' αὐτὰ τὰ τοῦ Ὀμήρου βραψωδῆσαι καὶ σὺ τὴν αἰσχροουργίαν ἐπεθύμησας. Καὶ αὐτὸς μὲν ἐκείσο μεθύνων ἥδη χιστύδιον ἔχων ἐν τῇ χειρὶ βινητιῶν Πολύφημος, νεανίας δὲ ὑπόμισθος ὀρθὸν ἔχων τὸν μοχλὸν εὖ μάλα ἠκονημένον ἐπὶ σὲ Ὀδυσσεύς τις ἐπῆγε ὡς ἐκκόψων τὸν ὀφθαλμόν·

κάκεινον μὲν ἄμαρτε, παρὰ δὲ οἱ ἐτράπετ' ἔγχος,
αἰχμὴ δ' ἐξεσῆθ' ἀπὸ νείατον ἀνδρεῶνα.

Καὶ γὰρ οὐδὲν ἄτοπον ὑπὲρ σοῦ λέγοντα ψυχρολογεῖν. Σὺ δὲ ὁ Κύκλωψ ἀναπετάσας τὸ στόμα καὶ ὡς ἐνὶ πλατύτατον κεχηνὸς ἠνεῖχον τυρλούμενος ὑπ' αὐτοῦ τὴν γνάθον, μᾶλλον δὲ ὡςπερ ἡ Χάρυβδις αὐτοῖς ναύ-
ταις καὶ πηδάλιαις καὶ ἱστίοις θύον ζητῶν καταπιεῖν τὸν Οὐτίν. Καὶ ταῦτα ἐώρων καὶ ἄλλοι παρόντες. Εἴτά σοι ἐς τὴν ὑστεραίαν μία ἦν ἀπολογία ἡ μέθῃ καὶ ἐς τὸν ἄκρατον ἐνέφευγες.

ita mecum agis, et imperia mihi imperas spurcissima, ac despuenda ministeria? nonne satis mihi erant diurna illa opera, mentiri, pejerare, tot nugas et deliramenta exhaus-
rire, vel potius cornum orationum illarum vomere? At tu neque noctibus infelicem me otiosam esse pateris: sed sola tibi facio omnia, et conculcor, et polluor. Et pro eo quod ut lingua debebas, ut manu uti me decrevisti; meque tan-
quam alienam contumeliose tractas, et tot malis obruis. Loqui meum opus unicum est: ista vero talia et facere ac pati aliis membris a natura injunctum est. Itaque utinam me quoque allquis, ut illam Philomela, exsecet! Beatiores enim me sunt linguae eorum qui suos ipsi pueros devora-
runt.

26. Per deos! ista si dicat suum sibi sermonem nacta lingua, et advocatam sibi asciscat barbam tuam, quid illi respondeas? Illa nempe, quæ etiam ad Glaucum nuper a te dicta sunt, de perpetrato jam facinore expostulantem, te hac ipsa re nobilem brevi tempore et conspicuum omnibus fa-
ctum: unde enim tantum celebritatis dicendo consecutus esses? optabile est autem quacumque demum ratione cele-
brem esse atque nobilem. Tum enumerabis illi multas illas tuas appellationes, quas per gentes accepisti. Qua in re miror, te Apophrade audita indignatum esse, illis autem nominibus non fuisse offensum:

27. in Syria Rhododaphne vocatus; qua vero causa, ita me Pallas ainet! enarrare pudet; itaque, quantum ad me, obscurum porro sit: in Palestina vero Sepes, propter barbæ spinas arbitror, quæ interea pungeret; tum enim adhuc eam radebas: in Ægypto Angina, quod manifestum est; parum enim abfuisse aint quin suffocare, quum in nau-
tam quendam, de iis qui trium velorum naves habent, inci-
disisses, qui irruens ipsum tibi os obtulerat. Athenien-
ses quidem, viri optimi, nulla circuitione usi, sed unius te litteræ additione honorantes, Atimarchum [*principem infamium*] appellabant: oportebat enim illo etiam amplius quiddam tibi accedere. In Italia autem vah! heroicum illud cognomen adeptus es, Cyclops, quum supra veterem illum apparatus, ad Homerice tu fabulæ imitationem peragere impuritatem velles. Atque ipse quidem jacebas ebrius jam, poculum manu tenens, libidinans Polyphemus: ad-
lescens vero mercede conductus, rectum gestans vectem probe acutum, te velut Ulysses aliquis invasit, ut exterebra-
turus oculum:

Hinc at aberravit: aliorum vertitur hasta,
cuspisque extremas ad menti elabitur oras.

Neque enim absurdum est, de te qui dicat, frigide dicere. Tu vero Cyclops, aperto ore et quam poteras latissime hians, buccas tibi ab illo excæcari patiebaris, vel potius ut Charybdis, ipsis cum nautis et gubernaculis ac velis totum glutire Utin capiens. Atque hæc alii quoque videbant præsentibus. Deinde postridie illius diei sola tibi pro defen-
sione erat ebrietas, confugiebaskue ad merum.

28. Τοιούτοις δὴ καὶ τοσούτοις ὀνόμασι πλουτῶν αἰσχύνῃ τὴν ἀποφράδα; Πρὸς θεῶν εἰπέ μοι, τί πάσχεις, ἐπειδὴν κακῆϊνα λέγωσιν οἱ πολλοί, λασθιάζειν σε καὶ φοινικίζειν; Ἄρα καὶ ταῦτα ὥσπερ τὴν ἀποφράδα ἀγνοεῖς καὶ οἷε τάχα που ἐπαινέσῃσαι πρὸς αὐτῶν; ἢ ταῦτα μὲν διὰ τὸ σύντερον οἶσθα, τὴν ἀποφράδα δὲ ὡς ἀγνώτα μόνην ἀτιμάζεις καὶ ἀποκλείεις τοῦ καταλόγου τῶν ὀνομάτων; Τοιγαροῦν οὐ μεμπτὰς ἡμῖν τί νεις τὰς δίκας, ἀλλὰ μέχρι καὶ τῆς γυναικωνίτιδος περιβόητος εἶ. Πρῶν γοῦν ἐπειδὴ τινα γάμον ἐν Κυζίκῳ μῆσθαι ἐτόλμηςας, εὖ μάλα ἐκπεπυσμένη πάντα ἡ βελτίστη ἐκείνῃ γυνή, οὐκ ἂν προσεῖμην, ἔφη, ἄνδρα καὶ αὐτὸν ἀνδρὸς δεόμενον.

29. Εἴτα ἐν τοιούτοις ὄντι σοι ὀνομάτων μέλει καὶ γελᾷς καὶ τῶν ἄλλων καταπτύεις; εἰκότως· οὐ γὰρ ἂν ἅπαντες δημοῖά σοι λέγειν δυναίμηναι. Πόθεν; τίς οὕτως ἐν λόγοις μεγαλότολμος, ὡς ἐπὶ μὲν τοὺς τρεῖς μοιχοὺς ἀντὶ ξίφους τρίαῖναν αἰτεῖν; τὸν δὲ Θεόπομπον ἐπὶ τῷ Τρικαρᾶνῳ κρίνοντα φάναι τριγλῶχινι λόγῳ καθηρηκέναι αὐτὸν τὰς προϋγούσας πόλεις; καὶ πάλιν, ἐκτριανῶσαι αὐτὸν τὴν Ἑλλάδα καὶ εἶναι Κέρβερον ἐν τοῖς λόγοις; πρῶν γὰρ καὶ λύχνον ἄψας ἐζήτει ἀδελφόν τινα, οἶμαι, ἀπολωλότα· καὶ ἄλλα μυρία, ὧν οὐδὲ μεμνησθαι ἄξιον, ἢ μόνου ἐκείνου, ὅπερ οἱ ἀκούσαντες ἀπεμνημόνεον. Πλούσιός τις, οἶμαι, καὶ δύο πένητες ἦσαν ἐγχοροί· εἴτα μεταξὺ περὶ τοῦ πλουσίου λέγων, Ἀπέκτεινεν, ἔφη, θάτερον τῶν πενήτων. Γελασάντων δὲ, ὡς τὸ εἶκος, τῶν παρόντων, ἐπανορθούμενος δὴ σὺ καὶ ἀνατιθέμενος τὸ διημαρτημένον, οὐ μὲν οὖν, ἔφη, ἀλλὰ ἄτερον αὐτῶν ἀπέκτεινεν. Ἐὼ τὰ ἀρχαῖα, τὸ τριῶν μνηοῖν καὶ τὸ ἀνημεμία καὶ τὸ πέταμαι καὶ τὸ ἐκχύνειν καὶ ὅσα ἄλλα καλὰ τοῖς σοῖς λόγοις ἐπανθεῖ.

30. Ἄ μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς πενίας ἐλαυνόμενος ποιεῖς, Ἀδράστεια φίλῃ, οὐκ ἂν τι διανοίσομαι. Συγγνωστὰ γοῦν, εἰ τις λιμῷ πιεζόμενος παρακαταθήκας παρ' ἀνδρὸς πολιτοῦ λαβὼν εἴτα ἐπιωρκῆσεν ἢ μὴ μὴ παρειληγέναι, ἢ εἰ τις ἀναισχύντως αἰτεῖ, μᾶλλον δὲ προσαιτεῖ καὶ λωποδυτεῖ καὶ τελωνεῖ. Οὐ δὲ λέγω ταῦτα· φθόνος γὰρ οὐδεὶς ἐξ ἅπαντος ἀμύνεσθαι τὴν ἀπορίαν. Ἐκεῖνο δὲ οὐκέτι φορητὸν, πένητά σε ὄντα ἐς μόνας τὰς τοιαύτας ἡδονὰς ἐκχεῖν τὰ ἐκ τῆς ἀναισχυντίας περιγιγνόμενα. Πλὴν εἰ γέ τι καὶ ἐπαινέσαι μοι δώσεις, πᾶν ἀστεῖως ὑπὸ σοῦ πεπραγμένον, ὁπότε τοῦ Τισίου τὴν τέχνην οἶσθα, ὡς τὸ διαχόρακος ἔργον αὐτὸς ἐποίησας ἐξαρκάσας τοῦ ἀνοήτου ἐκείνου πρεσβύτου χρυσοῦς τριάκοντα, ὃ δὲ διὰ τὸν Τισίαν ἀντὶ τοῦ βιβλίου πεντήκοντα καὶ ἑπτακοσίας ἐξέτισε κατασοφισθείς.

31. Πολλὰ ἐτι ἔχων εἰπεῖν τὰ μὲν ἄλλα ἐκὼν ἀφήμι σοι, ἐκεῖνο δὲ μόνον προσλέγω, πρῶττε μὲν ταῦτα ὅπως σοι φίλον καὶ μὴ παύσαι τοιαῦτα ἐς ἑαυτὸν παροινῶν, ἐκεῖνο δὲ μηκέτι, ἄπαγε· οὐ γὰρ ὅσιον ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἐστίαν τοὺς ταῦτα διατιθέντας καλεῖν καὶ φιλοτησίας προπίνειν καὶ ὅλων τῶν αὐτῶν ἄπτεσθαι. Ἄλλὰ μὴδὲ ἐκεῖνο ἐστω τὸ ἐπὶ τοῖς λόγοις, φιλήματα, καὶ

28. His ergo talibus ac tantis quum nominibus abundes, Apophradis te pudet? Per deos dic mihi, quid tibi est animi, quum etiam illa vulgus ait, Lesbio te et Phœnicio morbo laborare? numquid ista quoque, ut Apophrada, ignoras, et putas forte illis te laudari? an ista quidem, ut familiaria tibi, nosti, Apophrada autem solam ut ignotam respuis et tuorum catalogo nominum excludis? Nimirum non leves nobis pœnas luis, sed ad gynæconitidem usque celebraris. Nuper enim quum nuptias quasdam Cyzici ambire auderes, bene edocta de omnibus optima illa mulier, Non admiserim, inquit, virum qui virum ipse quærat.

29. Deinde quum hic loci sint res tuæ, nomina curas, et rides, et despuis alios? Merito sane: neque enim, qualia tu, dicere omnes possumus. Unde? quis ita audax in verbis, ut contra tres mœchos pro gladio tridentem poscat? aut ut Theopompum de Tricarano iudicans dicat tricuspide eum oratione destruxisse eminentissimas urbes? et rursus, extridentasse illum Græciam, et esse in dicendo Cerberum? nuper quidem etiam accensa lucerna quærebas fratrem quandam, puto, perditum: et sexcenta alia, quorum neque meminisse operæ pretium est, præterquam istius solius, quod auditores referebant. Dives aliquis, puto, et duo pauperes inimici erant. Deinde, quum de divite diceres, Interfecit, aiebas, θάτερον [alterum: *debebat τὸν ἑτερον*] pauperum. Ridentibus autem, ut facile est ad credendum, qui aderant, emendaturus peccatum tuum et repositurus in quo peccatum erat, Non ita volebam, dicebas, sed eorum interfecit ἄτερον. Omitto antiqua illa τριῶν μνηοῖν [trium duorum-mensium] et ἀνημεμία [*pro νηνεμία, tranquillitas a ventis*] et ἰλλὸδ πέταμαι [*pro πέτομαι, ἵταμαι volo*] et ἐκχύνειν [*pro ἐκχεῖν, effundere*], et quæ alia pulchra tuis in orationibus efflorescunt.

30. Quæ enim paupertate stimulante facis, illa ego, o fave Adrastea! nemini exprobraverim. Ignoscendum certe, si quis fame subactus depositum a cive acceptum, deinde perjurio interposito abneget; aut si quis impudenter roget, vel mendicet potius, et spoliēt alios vestibus, et tekonium humile exerceat. Non dico sane talia: nam nulla est invidia paupertatem omni ope depellere. At illud jam ferri non potest, pauperem te hominem in solas id genus libidines effundere impudentiæ tuæ lucra. Verum si quid etiam laudare mihi permittes, illud urbane admodum a te factum est, quod, Tisii artem quum noris, his-Coracis [*corvi*] opus ipse fecisti, triginta aureis illum imprudentem senem emungens: at ille propter Tisiam pro libello quinquaginta et septingentas drachmas astu circumventus exsolvit.

31. Multa quum dicenda adhuc habeam, reliqua tibi remitto lubens; illud vero solum adjicio: age istæc ut libitum fuerit, neu desine ebrios in te ipsum furores exercere: at istud ne amplius, apage: neque enim fas est ad eandem mensam vocare qui ita se institunt, et amicitiae illis poculum propinare, et eosdem attingere cibos. Verum neque illud fiat quod post sermones solet, oscula: eaque apud

ταῦτα πρὸς τοὺς οὐ πρὸ πολλοῦ ἀποφράδα σοι ἐργασα-
μένους τὸ στόμα. Κάπειδ' ἤπερ ἅπαξ φιλικῆς παραι-
νέσεως ἡρξάμην, χάκεινα, εἰ δοκεῖ, ἄφελε, τὸ μύρω
χρίεσθαι τὰς πολιὰς καὶ τὸ πιττοῦσθαι μόνᾳ ἐκεῖνα.
Εἰ μὲν γὰρ νόσος τις ἐπέγχει, ἅπαν τὸ σῶμα θεραπευ-
τέον, εἰ δὲ μὴδὲν νοσεῖς τοιοῦτον, τί σοι βούλεται καθαρὰ
καὶ λεῖα καὶ ὀλισθηρὰ ἐργάζεσθαι ἢ μηδὲ δρᾶσθαι θέ-
μις; Ἐκεῖνό σοι μόνον σοφὸν αἰ πολιὰ καὶ τὸ μυχέ-
τι μελαίνεσθαι, ὥς προκάλυμμα εἶεν τῆς βδελυρίας.
Φείδου δὴ αὐτῶν πρὸς Διὸς ἂν τούτω, καὶ μάλιστα
τοῦ πάγωνος αὐτοῦ, μηδὲ μιάνης ἔτι μηδὲ ὕβρισης· εἰ
δὲ μὴ, ἐν νυκτὶ γε καὶ σὺν σκότῳ, τὸ δὲ μεῦ ἡμέραν,
ἅπαγε, κομιδῇ ἄγριον καὶ θηριῶδες.

32. Ὅρᾳς ὡς ἄμεινον ἦν σοι ἀκίνητον τὴν Καμάρι-
ναν εἶναι, μηδὲ καταγελαῖν τῆς ἀποφράδος, ἥ σοι ἀπο-
φράδα τὸν βίον ὅλον ἐργάζεται; ἢ ἔτι προσδεῖ τινος;
ὥς τό γε ἐμὸν οὐ ποτε ἐλλείψει. Οὐδέπω γοῦν οἶσθα
ὡς ὅλην τὴν ἄμαξαν ἐπεσπάσω, δέον, ὃ παιπάλημα
καὶ κίναδος, ὑποπτήσσειν, εἰ τις ἀνὴρ δαυὺς καὶ τοῦτο
δὴ τὸ ἀρχαῖον, μελάμπυγος δριμύ μόνον εἰς σὲ ἀπο-
βλέψειν. Ἴσως ἤδη καὶ ταῦτα γελάσῃ τὸ παιπάλημα
καὶ τὸ κίναδος ὥσπερ τινὰ αἰνίγματα καὶ γρίφους ἀκού-
σας ἄγνωστα γάρ σοι τῶν ὅων ἐργὸν τὰ ὀνόματα. Ὅστε
ὥρα ἤδη καὶ ταῦτα συκαφαντεῖν, εἰ μὴ τριπλῇ καὶ τε-
τραπλῇ σοι ἡ ἀποφράς ἐκτέτεκεν. Αἰτιῶ δ' οὖν σεαυ-
τὸν ἐπὶ πᾶσιν ὥς γὰρ ὁ καλὸς Εὐριπίδης λέγειν εἶωθεν,
ἀχαλίνων στομάτων καὶ ἀπροσύνης καὶ ἀνομίας τὸ τέ-
λος δυστυχία γίγνεται.

LXI.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ.

1. Εἴτα Ἀλέξανδρος μὲν ἐπεθύμησεν ἐν τῷ Κύδνῳ
λούσασθαι καλὸν τε καὶ διαυγῇ τὸν ποταμὸν ἰδὼν καὶ
ἀσφαλῶς βαθὺν καὶ προσηγῶς ὀξὺν καὶ νήξασθαι ἡδὺν
καὶ θέρους ὥρα ψυχρὸν, ὥστε καὶ ἐπὶ προδήλῳ τῇ
νόσῳ, ἣν ἐνόσησεν ἀπ' αὐτοῦ, δοκεῖ μοι οὐκ ἂν τοῦ
λουτροῦ ἀποσγέσθαι, οἶκον δὲ τις ἰδὼν μεγέθει μέγιστον
καὶ κάλλει κάλλιστον καὶ φωτὶ φαειρότατον καὶ χρυσῶ
στιλπνότατον καὶ γραφαῖς ἀνθηρότατον οὐκ ἂν ἐπιθυ-
μήσειε λόγους ἐν αὐτῷ διαθέσθαι, εἰ τύχοι περὶ τού-
τους διατρέδων, καὶ ἐνευδοκίμησαι καὶ ἔλλαμπρύνασθαι
καὶ βοῆς ἐμπλῆσαι καὶ ὡς ἐνὶ μάλιστα καὶ αὐτὸς μέρος
τοῦ κάλλους αὐτοῦ γενέσθαι, ἀλλὰ περισκοπήσας ἀκρι-
βῶς καὶ θαυμάσας μόνον ἅπεισι κωρὸν αὐτὸν καὶ ἄλο-
γον καταλιπὼν μήτε προσεπῶν μήτε προσομιλήσας
ὥσπερ τις ἀνδραὸς ἢ φθόνῳ σιωπᾶν ἐγνωκίως;

2. Ἡράκλεις, ὡς οὐ φιλοκάλου τινὸς οὐδὲ περὶ τὰ
εὐμορφότατα ἐρωτικῷ τὸ ἔργον, ἀγροικία δὲ πολλή
καὶ ἀπειροκαλία καὶ προσέτι γε ἀμουσία τῶν ἡδίστων
αὐτὸν ἀπαξιοῦν καὶ τῶν καλλίστων ἀποξενοῦν καὶ μὴ
συνιέναι ὡς οὐχ ὁ αὐτὸς περὶ τὰ θεάματα νόμος ἰδιώ-

illos, qui paullo ante ipsum tibi os ut Apophras [*obscenum*]
fieret effecere. Et quando semel amice te cohortari cœpi,
etiam illa, si videtur, aufer, ut unguento ungas canos, ac
vellas ista sola. Si quis enim morbus urget, totum corpus
curandum est; sin tale nihil ægrotas, quid sibi vult quod
pura et lævia et lubrica facis, quæ nec videri fas est? Illud
solum in te sapiens, cani, et quod non amplius nigres:
itaque velum illi sint patere tuæ impuritatis. Parce sane
illis, per Jovem, vel hactenus, et inprimis barbæ ipsi, neu
amplius illam pollue, vel contumeliose tracta: sin minus,
noctu certe et in tenebris fac quæ facis; interdum enim,
apage; nimis serum et belluinum est.

32. Vides quanto melius tibi fuisset non movisse Cama-
rinam, nec derisisse Apophrada, quæ tibi apophrada de-
testabilemque totam vitam reddet? aut deest forte adhuc ad
eam rem aliquid? quantum in me est, nunquam deficiet.
Nondum enim scis quam totum in te plaustrum attraxeris,
qui debebas, o pollen, o vulpes, metu trepidare, si quis
vir hirsutus, et, ut veteres dicebant, nigro podice, vel tor-
vum te intueretur. Forte jam hæc etiam ridebis, quum
illud pollen et illud vulpes tanquam ænigmata quædam et
griphos audieris: incognita enim tibi sunt operum tuorum
nomina. Itaque hæc etiam opportunum est calumniaris,
nisi jam tripli aut quadrupli pœnas tibi dedit Apophras.
Tibi nimirum imputabis omnia: ut enim pulcher Euripides
dicere solebat, effrenis oris et stuporis et legum contemptus
solet esse finis infortunium.

LXI.

DE ŒCO.

1. Ergo Alexander lavare in Cydno cupivit, quum pul-
chrum videret et pellucidum amnem, et sine periculo pro-
fundum, et blande celerem, et natatui jucundum, et æstatis
tempore frigidum; adeo ut videatur mihi ne præsentī qui-
dem morbi, quem inde nactus est, periculo a lavandi
voluptate revocari potuisset: œcum autem aliquis conspi-
catus magnitudine ingentem, et specie pulcherrimum, et
luce multa hilarem, et fulgentem ab auro, et picturis flori-
dum ut qui maxime, non concupiscat orationem (si hæc
forte illius sit professio) in eo habere, et in illo probari, et
claritatem sibi in eo parare, et clamoribus eum implere, et
quantum licet ipse quoque pars illius pulchritudinis fieri? sed
perspectis cum cura omnibus, et admiratus modo, abeat,
surdum relinquens et orationis suæ expertem, neque allocu-
tus eum, nec sermone cum illo habito, ut mutus aliquis, aut
qui per invidiam tacere decreverit?

2. Quam non elegantis istuc, Hercules, neque amore pul-
cherrimorum capti fuerit, sed rusticitas multa, et stupor
quidam circa pulchra ipsasque insuper Musas, rebus jucun-
dissimis se indignum judicare, et alienum ostendere a rebus
pulcherrimis, neque intelligere, non eandem circa specta-

ταῖς τε καὶ πεπαιδευμένοις ἀνδράσιν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀπόγῃ τὸ κοινὸν τοῦτο ἰδεῖν μόνον καὶ περιβλέψαι καὶ τῷ ὀφθαλμῷ περινεγκεῖν καὶ πρὸς τὴν ὁροφὴν ἀνακῦψαι καὶ τὴν γεῖρα ἐπισεῖσαι καὶ καθ' ἡσυχίαν ἡσθῆναι θέει τοῦ μὴ ἂν δυνηθῆναι ἀξίον τι τῶν βλεπομένων εἰπεῖν, ὅστις δὲ μετὰ παιδείας ὁρᾷ τὰ καλὰ, οὐκ ἂν, οἶμαι, ἀγαπήσειεν ὅψει μόνη καρπωσάμενος τὸ τερπνὸν οὐδ' ἂν ὑπομείναι ἀφρονος θεατῆς τοῦ κάλλους γενέσθαι, πειράσεται δὲ ὡς οἷόν τε καὶ ἐνδιατρίψαι καὶ λόγῳ ἀμείψασθαι τὴν θέαν.

3. Ἡ δὲ ἀμοιβὴ οὐκ ἔπαινος τοῦ οἴκου μόνον — τοῦτο μὲν γὰρ ἴσως ἐκείνῳ τῷ νησιωτῇ μεираκίῳ ἔπρεπε, τὴν Μενελάου οἰκίαν ὑπερεκπεπλήχθαι καὶ πρὸς τὰ ἐν οὐρανῷ καλὰ τὸν ἐλέφαντα καὶ τὸν χρυσὸν αὐτῆς ἀπεικάζειν, ἅτε μηδὲν ἐν γῇ καλὸν τι ἄλλο ἑορακτόν — ἀλλὰ καὶ τὸ εἰπεῖν ἐν αὐτῷ καὶ τοὺς βελτίστους συγκαλέσαντα λόγων ἐπίδειξιν ποιήσασθαι μέρος τοῦ ἔπαινου καὶ τοῦτο γένοιτο ἂν. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερήδιστον, οἶμαι, οἴκων δὲ κάλλιστος ἐξ ὑποδοχῆν λόγων ἀναπεπταμένος καὶ ἔπαινου καὶ εὐφημίας μεστός ὢν, ἡρέμα καὶ αὐτὸς ὥσπερ τὰ ἀντρα συνεπηγῶν καὶ τοῖς λεγομένοις παρακολουθεῖν καὶ παρατείνων τὰ τελευταῖα τῆς φωνῆς καὶ τοῖς ὑστάτοις τῶν λόγων ἐμβραδύνων, μᾶλλον δὲ ὡς ἂν τις εὐμαθὲς ἀκροατῆς διαμνημονεύων τὰ εἰρημένα καὶ τὸν λέγοντα ἔπαινων καὶ ἀντίδοσιν οὐκ ἄμουσον ποιοῦμενος πρὸς αὐτά· οἷόν τι πάσχουσι πρὸς τὰ αὐλήματα τῶν ποιμένων αἱ σκοπιαὶ ἐπαυλοῦσαι τῆς φωνῆς ἐπανιούσης κατὰ τὸ ἀντίτυπον καὶ πρὸς αὐτὴν ἀναστροφούσης, οἱ δὲ ἰδιῶται νομίζουσι παρθένον τινὰ εἶναι τὴν ἀμειβομένην τοὺς ἄδοντας ἢ βοῶντας ἐν μέσοις που τοῖς κρημονίς κατοικοῦσας καὶ λαλοῦσας ἐκ τῶν πετρῶν ἐνδοθεῖν.

4. Ἐμοιγ' οὖν δοκεῖ καὶ συνεξαίρεσθαι οἴκου πολυτελεῖα ἢ τοῦ λέγοντος γνώμη καὶ πρὸς τοὺς λόγους ἐπεγεῖρεσθαι, καθάπερ τι καὶ ὑποβαλλούσης τῆς θέας· σχεδὸν γὰρ εἰσρεῖ τι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν καλὸν, εἴτα πρὸς αὐτὸ κοσμήσασα ἐκπέμπει τοὺς λόγους. Ἡ τῷ μὲν Ἀχιλλεῖ πιστεύομεν, τὴν ὅσιν τῶν θπλων ἐπιτείνει κατὰ τῶν Φρυγῶν τὴν ὀργὴν, καὶ ἔπει ἐνέδου αὐτὰ πειρώμενος, ἐπαρθῆναι καὶ πετρωθῆναι πρὸς τὴν τοῦ πολέμου ἐπιθυμίαν, λόγου δὲ σπουδὴν μὴ ἐπιτείνεσθαι πρὸς κάλλη χωρίων· καίτοι Σοικράτει μὲν ἀπέχρησε πλατάνου εὐφύια καὶ πόα εὐθαλῆς καὶ πηγὴ διαυγῆς μικρὸν ἀπὸ τοῦ Ἰλισσοῦ, κἀνταῦθα καθεζόμενος Φαίδρου τε τοῦ Μυρρινουσίου κατειρωνεύετο καὶ τὸν Λυσίου τοῦ Κεφάλου λόγον διήλεγχε καὶ τὰς Μούσας ἐκάλει καὶ ἐπίστευεν ἤξειν αὐτάς ἐπὶ τὴν ἐρημίαν συνεπιληφομένας τῶν περὶ τοῦ ἔρωτος λόγων, καὶ οὐκ ἡσχύνετο γέρων ἀνθρώπου παρακαλῶν παρθένοισι συνεισομέναις τὰ παιδευστικά. Ἐς δὲ οὕτω καλὸν χωρίον οὐκ ἂν οἰώμεθα καὶ ἀκλήτους αὐτάς ἔλθειν;

5. Καὶ μὴν οὐ κατὰ γε σκιάν μόνην οὐδὲ κατὰ πλατάνου κάλλος ἢ ὑποδοχῇ, οὐδ' ἂν τὴν ἐπὶ τῷ

cula legem esse imperitis literarum, atque eruditis hominibus : quum illis sufficiat commune illud, videre solum et circumspicere et circumferre oculos et ad lacunar suspicere, et movere ab admiratione manum, et tacite oblectari, praemetu ne dignum quicquam iis quae spectantur proferre non valeant : qui vero eruditus pulchrarum rerum spectator est, nou, puto, satis habeat oculis tantum fructum illius jucunditatis percipere, neque sustineat mutus pulchri spectator esse; sed tentabit quantum potest immorari spectaculo et oratione illud remunerari.

3. Remuneratio vero illa non laus modo conclavis : nam hoc forte insulanum illum adolescentulum decuerit, ut admiratione domus Menelai percellatur, et cum caelestium rerum pulchritudine ebur atque aurum illius comparet, ut qui nihil in terra pulchrum aliud viderit : sed ipsum illud, dicere in eo, et convocatis praestantissimis hominibus orationis facultatem ostendere, id ipsum, inquam, pars forte laudis fuerit. Ac res meo iudicio supra quam dici potest jucundissima, pulcherrimus oecus ad accipiendam orationem apertus, laude et faventium vocibus plenus, placide et ipse antrorum instar resonans, et subsequens quae dicuntur, et ultima vocis protendens, extremisque orationis immorans, vel potius ut docilis auditor memorans quae dicta sunt, laudansque dicentem, et aliquid non alienum a Musis ad illa reddens : quale quiddam excelsis rupibus accidit, quae tibiaram pastoriarum cantum resonant, redeunte per reperussionem voce et in se ipsam revertente; imperiti autem putant virginem quandam esse, quae canentibus respondeat clamantibusve, in mediis alicubi praeruptis habitantem, et intus loquentem e rupibus.

4. Mihi quidem efferri etiam cum pretioso conclavi videtur animus dicentis et ad orandum excitari, quasi subiciente aliquid spectaculo : fere enim per oculos pulchrum quiddam in ipsum etiam animum influit, quae exornatam ad illud exemplum orationem deinde emittit. Nisi credimus Achilli quidem ab ipso conspectu armorum auctam esse iram contra Phryges, et quum tentandi causa illa induisset, elatum esse et quasi alatum ad belli cupiditatem; dicendi autem studium non intendi ad pulchritudines locorum. Verum Socrati satis ad hoc erat platanus bene nata, et herba florida, et fons pellucidus parum distans ab Ilisso. atque ibi assidens Phaedrum Myrrhinusium dissimulatae sermonibus sapientiae lusit, et Lysiae Cephalii filii orationem redarguit, et Musas vocavit, ratus in illud desertum venturas, adjuturasque illam de amore disputationem; nec pudit hominem senem vocare virgines, conscias sermonum futuras de puerorum amore. In tam pulchrum vero locum non putemus etiam invocatas illas venire?

5. Atqui non umbram modo habet aut platani pulchritudinem hoc deversorium, etiam si relicta ista ad ille-

Ἰλισσῷ καταλιπὼν τὴν βασιλείας λέγῃς τὴν χρυσῇν ἐκείνης μὲν γὰρ ἐν τῇ πολυτελείᾳ μόνῃ τὸ θαῦμα, τέχνη δὲ ἡ κάλλος ἡ τέρψις ἡ τὸ σύμμετρον ἡ τὸ εὐρύθμιον οὐ συνείργαστο οὐδὲ κατεμέμικτο τῷ χρυσῷ, ἀλλ' ἦν βαρβαρικὸν τὸ θέαμα, πλοῦτος μόνον καὶ φθόρος τῶν ἰδόντων καὶ εὐδαιμονισμὸς τῶν ἐχόντων· ἐπαινος δὲ οὐδαμῶς προστῇν· οὐδὲ γὰρ ἔμελε τοῖς Ἀρσacidαῖς τῶν καλῶν οὐδὲ πρὸς τὸ τερπνὸν ἐποιοῦντο τὰς ἐπιδείξεις οὐδ' ἐφρόντιζον εἰ ἐπαινέσσονται οἱ θεαταί, ἀλλ' ὅπως ἐκπλαγίσσονται· οὐ φιλόκαλοι γὰρ, ἀλλὰ φιλόπλουτοί εἰσιν οἱ βάρβαροι.

6. Τοῦτου δὲ τοῦ οἴκου τὸ κάλλος οὐ κατὰ βαρβαρικούς τινας ὀφθαλμούς οὐδὲ κατὰ Περσικὴν ἀλαζονείαν ἢ βασιλικὴν μεγαλαυχίαν οὐδὲ πέντης μόνον, ἀλλὰ εὐφυοῦς θεατοῦ δεόμενον καὶ ὅτῳ μὴ ἐν τῇ ὄψει ἡ κρίσις, ἀλλὰ τις καὶ λογισμὸς ἐπακολουθεῖ τοῖς βλεπομένοις. Τὸ γὰρ τῆς τε ἡμέρας πρὸς τὸ κάλλιστον ἀποβλέπειν — κάλλιστον δὲ αὐτῆς καὶ ποθεινότατον ἡ ἀρχὴ — καὶ τὸν ἥλιον ὑπερκυψάντα εὐθὺς ὑποδέχεσθαι καὶ τοῦ φωτὸς ἐμπύλασθαι ἐς κόρον ἀναπεπταμένων τῶν θυρῶν, καθ' ὃ καὶ τὰ ἱερὰ βλέποντα ἐποιοῦν οἱ παλαιοί, καὶ τὸ τοῦ μήκους πρὸς τὸ πλάτος καὶ ἀμφοῖν πρὸς τὸ ὕψος εὐρύθμιον καὶ τῶν φωταγωγῶν τὸ ἐλεύθερον καὶ πρὸς ὥραν ἐκάστην εὖ ἔχον πῶς οὐχ ἡδέα ταῦτα πάντα καὶ ἐπαινῶν ἄξια;

7. Ἐτι δὲ θαυμάσειεν ἂν τις καὶ τῆς ὀροφῆς ἐν τῷ εὐμόρφῳ τὸ ἀπέριττον καὶ τῷ εὐκόσμῳ τὸ ἀνεπίληπτον καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ ἐς τὸ εὐπρεπὲς σύμμετρον, ἀλλὰ μὴ περὶ τὰς χρεῖας ἐπίφθονον, ἀλλ' ὅπως ἂν καὶ γυναῖκί σώφρονι καὶ καλῇ ἀρχέσῃ ἐπισημότερον ἐργάσασθαι τὸ κάλλος ἢ περὶ τῇ δειρῇ λεπτός τις ὄρμος ἢ περὶ τῷ δακτύλῳ σφενδόνην εὐφωρος, ἢ ἐν τοῖν ὥτοι ἐλλόβια ἢ πόρπη τις ἢ ταινία τὸ ἄρετον τῆς κόμης συνδέουσα, τοσοῦτον τῇ εὐμορφίᾳ προστιθεῖσα ὅσον τῇ ἐσθῇτι ἢ πορφύρᾳ· αἱ δὲ γε ἑταῖραι, καὶ μάλιστα αἱ ἀμορφότεραι αὐτῶν, καὶ τὴν ἐσθῆτα διην πορφυρᾶν καὶ τὴν δειρὴν χρυσῇν πεποιήντα τῷ πολυτελεῖ θηρώμεναι τὸ ἐπαγωγὸν καὶ τὸ ἐνδόν τῷ καλῷ προσθέσει τοῦ ἐξωθεν τερπνοῦ παραμυθούμεναι· ἡγοῦνται γὰρ καὶ τὴν ὠλένην αὐταῖς στιλπνοτέραν φανείσθαι συναπολάμπουσιν τῷ χρυσῷ καὶ τοῦ ποδὸς τὸ μὴ εὐπερίγραφον λήσειν ὑπὸ χρυσῷ σανδάλῳ καὶ τὸ πρόσωπον αὐτὸ ἐρασμιώτερον γενήσεσθαι τῷ φαινοτάτῳ συνοριόμενον. Ἄλλ' ἐκεῖναι μὲν οὕτως· ἢ δὲ γε σώφρων οἰκία χρυσῷ μὲν τὰ ἀρκούντα καὶ μόνον τὰ ἀναγκαῖα πρόσχρηται, τὸ δ' αὐτῆς κάλλος οὐκ ἂν αἰσχύνοντο, οἷμαι, καὶ γυνὸν δεικνύουσα.

8. Καὶ τοίνυν ἡ τοῦδε τοῦ οἴκου ὀροφή, μᾶλλον δὲ κεφαλὴ εὐπρόσωπος μὲν καὶ καθ' ἑαυτὴν, τῷ χρυσῷ δὲ ἐς τοσοῦτον κεκόσμηται, ἐς ὅσον καὶ οὐρανὸς ἐν νυκτὶ ὑπὸ τῶν ἀστέρων ἐκ διαστήματος περιλαμπόμενος καὶ ἐκ διαλείμματος ἀνθῶν τῷ πυρί. Εἰ δὲ γε πῦρ ἦν τὸ πᾶν, οὐ καλὸς ἂν, ἀλλὰ φοβερὸς ἡμῖν ἔδοξεν. Ἴδοι δ' ἂν τις οὐδ' ἄργον ἐνταῦθα τὸν χρυσὸν οὐδὲ μόνου τοῦ

sum, illam Regis auream dicas : istius enim in solo pretio inerat miraculum ; ars vero, aut pulchritudo, aut delectatio, aut commensurata proportio, non una elaborata aut permixta auro erat, sed barbaricum erat spectaculum, divitiarum solum, quibus inviderent spectantes, beati possidentes iudicarentur : laus autem inerat nusquam. Neque enim pulchra curabant Arsacidæ, neque ad delectationem hominum visui exponere sua solebant, neque curabant laudaturine essent spectatores, sed id solum, ut percellerentur : neque enim elegantiarum, sed divitiarum studiosi sunt barbari.

6. Hujus autem pulchritudo cæci non ad barbaricos oculos exacta est, neque ad Persicam superbiam, aut jactationem regiam ; neque pauperem solum, sed ingeniosum spectatorem postulat, cui non in solis oculis sit iudicium, sed ratiocinatio etiam aliqua consequatur visum. Quod enim diei partem pulcherrimam spectat (est autem pulcherrima et amabilissima pars ejus principium), et tollentem statim caput solem excipit ; quod valvis apertis luce ad satietatem repletur, quo posito templa etiam faciebant antiqui ; quod longitudo latitudini et ambabus altitudo decora proportionem respondet ; quod fenestræ sunt liberæ et ad unamquamque partem anni recte dispositæ : qui non jucunda hæc omnia et digna laudibus ?

7. Insuper admiretur aliquis, quod in formoso lacunari nihil superfluum, in ornato nihil quod reprehendi possit, illa auri decora et commensurata distinctio, nihil habens in usu invidiosum ; sed quantum etiam in muliere pudica et pulchra ad formam insigniorem reddendam sufficiat, aut tenue circa collum monile, aut in digito anulus habilis, aut inaures in auribus, aut fibula quædam, aut colubens comam fluctuantem tania, quæ tantum addat formæ quantum vesti purpura : at meretrices, præsertim si qua est deformior, et vestem totam purpuream, et collum sibi faciunt aureum, ipso pretio venantes illecebras, et quod pulchritudini deest, extra apponendis quæ aliquam suavitatem habeant solantes. Putant enim et brachium sibi candidius visum iri, aurum si una refulgeat ; et pes quod minus circumscripte formosus est, illud occultatum iri sub aureo sandalio ; ipsam denique faciem visum iri amabiliorem, si una cum eo, quod splendidissimum est, aspiciatur. Atque istæ quidem hoc modo : verum modesta domus auro, quantum satis est, et ad necessaria tantum utitur ; suam vero pulchritudinem non erubescat, puto, etiam nudam ostendere.

8. Igitur lacunar cæci hujus, vel caput potius, formosum quidem per se quoque, auro eatenus ornatum est, quatenus etiam cælum noctu a stellis per intervalla collustratum, et ignibus per interstitia quædam a se remotis floret. Si vero totum esset ignis, non pulchrum nobis, sed terribile videretur. Videat autem hic aliquis neque otiosum aurum, neque solius delectationis causa reliquo ornatui aspersum ;

τέρποντος ἔνεκα τῷ λοιπῷ κόσμῳ συνεσπαρμένον, ἀλλὰ καὶ αὐγὴν τινα ἡδεῖαν ἀπολάμπει καὶ τὸν οἶκον διον ἐπιχρῶννυσι τῷ ἐρυθρήματι· ὁπότεν γὰρ τὸ φῶς προσπεσὼν ἐφάψεται καὶ ἀναμιχθῇ τῷ χρυσοῦ, κοινόν τι ἀπαστράπτουσι καὶ διπλασίαν τοῦ ἐρυθρήματος ἐκφαίνουσι τὴν αἰθρίαν.

9. Τὰ μὲν δὴ ὑψηλὰ καὶ κορυφαῖα τοῦ οἴκου τοιαύδε, Ὁμήρου τινὸς δεόμενα ἐπαινέτου, ἵνα αὐτὸν ἢ ὑψώρῳ ὥς τὸν Ἑλένης θάλαμον ἢ αἰγλήεντα ὥς τὸν Ὀλύμπου εἴποι· τὸν δὲ ἄλλον κόσμον καὶ τὰ τῶν τοίχων γράμματα καὶ τῶν χρωμάτων τὰ κάλλη καὶ τὸ ἐναργὲς ἐκάστου καὶ τὸ ἀκριβὲς καὶ τὸ ἀληθὲς ἕαρος ὄψει καὶ λειμῶνι δὲ εὐανθεῖ καλῶς ἂν ἔροι παραβαλεῖν· πλὴν παρ' ὅσον μὲν ἔκεινα ἀπανθεῖ καὶ μαραίνεται καὶ ἀλλάττεται καὶ ἀποβάλλει τὸ κάλλος, τοῦτι δὲ τὸ ἔαρ αἶδιον καὶ λειμῶν ἀμάραντος καὶ τὸ ἀνθος ἀθάνατον ἅτε μόνης τῆς ὄψεως ἐφαπτομένης καὶ δρεπομένης τὸ ἥδὺ τῶν βλεπομένων.

10. Τὰ δὲ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα τίς οὐκ ἂν ἡσθεῖη βλέπων ἢ τίς οὐκ ἂν προθυμηθεῖ καὶ παρὰ τὴν δύναμιν ἐν αὐτοῖς λέγειν εἰδὼς αἰσχιστον δὲ ἀπολειφθῆναι τῶν ὀρωμένων; ἐπαγωγότατον γάρ τι ἡ ὄψις τῶν καλῶν, οὐκ ἐπ' ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἵππος ἥδιον ἂν οἶμαι δράμοι κατὰ πρανοὺς πεδίου καὶ μαλακοῦ, προσηῶς δεχομένου τὴν βάσιν καὶ ἡρέμα ὑπείκοντος τῷ ποδὶ καὶ μὴ ἀντιτυπούντος τῇ ὀπλῇ· ἀπαντι γοῦν τότε χρῆται τῷ δρόμῳ καὶ διον ἐπιδοὺς ἑαυτὸν τῷ τάχει ἀμιλλᾶται καὶ πρὸς τοῦ πεδίου τὸ κάλλος.

11. Ὁ δὲ ταῦς ἥρος ἀρχομένου πρὸς λειμῶνά τινα ἔλθων, ὁπότε καὶ τὰ ἄνθη πρόεισιν οὐ ποθεινότερα μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ ὥς ἂν εἴποι τις ἄνθηρότερα καὶ τὰς βαφὰς καθαρώτερα, τότε καὶ οὗτος ἐκπετάσας τὰ πτερὰ καὶ ἀναδείξας τῷ ἡλίῳ καὶ τὴν οὐρὰν ἐπάρας καὶ πάντοθεν αὐτῷ περιστήσας ἐπιδείκνυται τὰ ἄνθη τὰ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔαρ τῶν πτερῶν ὥσπερ αὐτοῦ προκαλοῦντος τοῦ λειμῶνος ἐς τὴν ἀμιλλαν· ἐπιστρέφει γοῦν ἑαυτὸν καὶ περιάγει καὶ ἐμπομπεῖ τῷ κάλλει· ὅτε δὴ καὶ θαυμασιώτερος φαίνεται πρὸς τὴν αὐγὴν ἀλλαττομένων αὐτῷ τῶν χρωμάτων καὶ μεταβαινόντων ἡρέμα καὶ πρὸς ἕτερον εὐμορφίας εἶδος τρεπομένων. Πάσχει δὲ αὐτὸ μάλιστα ἐπὶ τῶν κύκλων, οὓς ἐπ' ἄκροις ἔχει τοῖς πτεροῖς, ἱριδὸς τινος ἐκαστον περιθεούσης· ὁ γὰρ τέως χαλκὸς ἦν, τοῦτο ἐγκλιναντος ὀλίγον χρυσοῦ ὥφθη, καὶ τὸ ὑπὸ τῷ ἡλίῳ κυαναγές, εἰ σκιασθεῖη, χλοαυγὲς ἐστίν· οὕτω μετακοσμεῖται πρὸς τὸ φῶς ἡ πτέρωσις.

12. Ὅτι μὲν γὰρ καὶ ἡ θάλαττα ἱκανὴ προκαλέσασθαι καὶ εἰς ἐπιθυμίαν ἐπισπάσασθαι ἐν γαλήνῃ φανεῖσα, ἴστε, κἂν μὴ εἴπω· ὅτε, εἰ καὶ παντάσῃσιν ἡπειρώτης καὶ ἀπειρόπλους τις εἴη, πάντως ἂν ἐβελήσειε καὶ αὐτὸς ἐμβῆναι καὶ περιπλεῦσαι καὶ πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἀποσπάσαι, καὶ μάλιστα εἰ βλέποι τὴν μὲν αὔραν κούφως ἐπουριάζουσιν τὴν ὁδόν, τὴν δὲ ναῦν προσηῶς τε καὶ λείως ἐπ' ἄκρων ἡρέμα διαλισθάνουσιν τῶν κυμά-

verum splendore etiam jucundo quodam relucet, totique oco rutilum colorem adjicit : quum enim incidens lumen attingit aurum, permistumque illi est, commune quiddam refulgent, ac duplicem ruboris serenitatem reddunt.

9. Excelsa ergo oeci et fastigio proxima talia sunt, Homero quodam laudatore indigentia, qui illum aut « alte fastigiatum », ut Helenæ thalamum, aut « splendidum, » ut Olympum, dicturus esset : ornatum vero reliquum, et picturas parietum, et colorum pulchritudines, et evidential uniuscujusque, accuratationemque, et veritatem, aspectui veris et prato florido comparare rectum fuerit : nisi quod ista deflorent, marcescuntque, et mutantur, ac pulchritudinem amittunt; hoc vero perpetuum ver, et nunquam marcescens pratum, et flos æternus, quem solus attingat visus et spectaculi illam suavitatem carpat.

10. Hæc igitur tanta ac talia quis non cum voluptate videat? aut quis non cupiat, etiam præter vires, inter hæc verba facere? qui sciat turpissimum esse non paria facere his quæ videmus. Est enim res illecebrarum plena pulchrarum rerum aspectus, non hominibus modo, sed equus etiam libentius, puto, decurrat per pronum campum ac mollem, placide accipientem gressus, et molliter pedi cedentem, nec repellentem ungulas : omnibus enim tum utitur viribus ad currendum, totumque se celeritati impendit, eaque cum campi pulchritudine certat.

11. Ac pavo sub veris initia in pratum veniens, quum et flores prodeunt non desiderabiliores tantum, verum etiam, ut dicat aliquis, floridiores coloribusque purioribus; tunc ipse quoque passis pennis ac soli ostensis, elata cauda et in orbem circa se erecta, suos itidem flores exponit, suarumque ver pennarum, prato ipso velut ad certamen eum provocante. Convertit se itaque et circumagat, et pulchritudinis suæ quandam velut pompam agit : ubi sane admirabilior etiam videtur, mutantibus subinde ad lucem coloribus ipsius et sensim in alios transeuntibus, atque in aliam se pulchritudinis speciem vertentibus. Maxime autem hoc ei accidit in illis orbibus, quos in extremis habet pennis, quorum unumquemque velut iris quædam circuit : quod enim modo æs erat, hoc, modice illo inclinante, aurum videtur; atque ille cæruleus ad solem splendor, si inombretur, viridem lucem spargit : sic alium ornatum pennæ illius ad lucem induunt.

12. Quin ipsum etiam mare habere quo nos provocet et cupidine quadam, quum tranquillum cernitur, ad se trahat, vel me tacente nostis; quando, etiam si aliquis plane mediterraneus sit et navigandi imperitus, tamen et ipse conscendere navim velit, et circumnavigare, et multum discedere de terra, idque inprimis si videat ab aura secunda leniter inflari vela, navim autem placido lenique motu per summos quiete labi fluctus.

13. Καὶ τοίνυν καὶ τοῦδε τοῦ οἴκου τὸ κάλλος ἱκανὸν καὶ παρορμηθεῖς ἐς λόγους καὶ λέγοντα ἐπεγείραι καὶ πάντα τρόπον εὐδοκμεῖσαι παρασκευάσαι. Ἐγὼ μὲν δὴ τούτοις πείθουμαι καὶ ἤδη πέπεισμαι καὶ ἐς τὸν οἶκον ἐπὶ λόγοις παρελήλυθα ὥσπερ ἀπὸ ἰυγγοῦ ἢ Σειρήνος τῷ κάλλει ἐλκόμενος, ἐλπίδα οὐ μικράν ἔχων, εἰ καὶ τέως ἡμῖν ἄμορφοι ἦσαν οἱ λόγοι, καλοὺς αὐτοὺς φανεῖσθαι καθάπερ ἐσθῆτι καλῇ κεκοσμημένους.

14. Ἄλλος δὲ τις οὐκ ἀγεννὴς λόγος, ἀλλὰ καὶ πᾶν γενναῖος, ὥς φησι, καὶ μεταξὺ μου λέγοντος ὑπέκρουε καὶ διακόπτειν ἐπειράτο τὴν βῆσιν καὶ ἐπειδὴ πέπαυμαι, οὐκ ἀληθῆ ταῦτα λέγειν φησὶ με, ἀλλὰ θαυμάζειν, εἰ φάσκειμι ἐπιτηδειότερον εἶναι πρὸς λόγων ἐπίδειξιν οἴκου κάλλος γραφῇ καὶ χρυσοῦ κεκοσμημένον· αὐτὸ γάρ που τούναντίον ἀποβαίνειν. Μᾶλλον δὲ, εἰ δοκεῖ, αὐτὸς παρελθὼν ὁ λόγος ὑπὲρ αὐτοῦ καθάπερ ἐν δικασταῖς ὑμῖν εἰπάτω, ὅτι λυσitelésteron ἡγεῖται τῷ λέγοντι εὐτέλειαν οἴκου καὶ ἀμορφίαν. Ἐμοῦ μὲν ἀκηχόατε ἤδη λέγοντος, ὥστε οὐδὲν ὀέομαι δις περὶ τῶν αὐτῶν εἰπεῖν, ὁ δὲ παρελθὼν ἤδη λεγέτω, κάγω σωπῆσομαι καὶ πρὸς ὀλίγον αὐτῷ μεταστήσομαι.

15. Ἄνδρες τοίνυν δικασταί, φησὶν ὁ λόγος, ὁ μὲν προειπὼν ῥήτωρ πολλὰ καὶ μεγάλα τόνδε τὸν οἶκον ἐπῆνεσε καὶ τῷ αὐτοῦ λόγῳ ἐκόσμησεν, ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω φόγον αὐτοῦ διεξελύσεσθαι, ὥστε καὶ τὰ ἐπ' ἐκείνου παραλελειμμένα προσθήσειν μοι δοκῶ· ὅσω γὰρ ἂν ὑμῖν καλλίων φαίνεται, τοσῶδε ὑπεναντίος τῇ τοῦ λέγοντος χρεία δειχθήσεται. Καὶ πρῶτον γε ἐπειδὴ γυναικῶν καὶ κόσμου καὶ χρυσοῦ ἐκείνους ἐμνημόνευσε, κάμοι ἐπιτρέψατε χρῆσασθαι τῷ παραδείγματι· φημί γὰρ οὐ καὶ γυναῖξὶ καλαῖς οὐχ ὅπως συλλαμβάνειν ἐς τὸ εὐμορφότερον, ἀλλὰ καὶ ἐναντιοῦσθαι τὸν κόσμον τὸν πολὺν, ὅπῃ τῶν ἐντυγχανόντων ἕκαστος ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν λίθων τῶν πολυτελῶν ἐκπλαγεῖς ἀντὶ τοῦ ἐπαινέειν ἢ χροᾶν ἢ βλέμματι ἢ δειρῇν ἢ πῆχυν ἢ δάκτυλον, ὁ δὲ ταῦτ' ἀφείλες ἐς τὴν σαρόν ἢ τὸν σμάραγγον ἢ τὸν ὄρυμον ἢ τὸ πέλιον ἀποβλέπει, ὥστε ἄχοντο ἂν εἰκότως παρορμηθέντι διὰ τὸν κόσμον, οὐκ ἀγόντων σχολὴν ἐπαινέειν αὐτὴν τῶν θεατῶν, ἀλλὰ πάρεργον αὐτῆς ποιουμένων τὴν θέαν.

16. Ὅπερ ἀνάγκη, οἶμαι, παθεῖν καὶ τὸν ἐν οὗτω καλοῖς ἔργοις λόγους δεικνύοντα· λανθάνει γὰρ ἐν τῷ μεγέθει τῶν καλῶν τὸ λεγθῆν καὶ ἀμαυροῦται καὶ συναρπάζεται, καθάπερ εἰ λύχνον τις ἐξ πυρκαϊᾶν μεγάλην φέρων ἐμβάλλουσι ἢ μύρμηκα ἐπ' ἐλέφαντος ἢ καμήλου δεικνύουσι. Τοῦτο γοῦν φυλακτέον τῷ λέγοντι. Καὶ προσέτι μὴν καὶ τὴν φωνὴν αὐτὴν ἐπιταράττεται ἐν οὕτως εὐφώνῳ καὶ ἡχῇ οἴκῳ λέγων· ἀντιφθέγγεται γὰρ καὶ ἀντιφωνεῖ καὶ ἀντιλέγει, μᾶλλον δὲ ἐπικαλύπτει τὴν βοήν, οἷόν τι καὶ σάλπιγξ ὁρᾷ τὸν αὐλόν, εἰ συναυλοῖεν, ἢ τοὺς κελευστὰς ἢ θάλαττα, ὅπῃ τῶν πρὸς κύματος ἦχον ἐπῄδειν τῇ εἰρεσίᾳ θέλῳσιν· ἐπικρατεῖ γὰρ ἡ μεγαλοφωνία καὶ κατασιωπᾷ τὸ ἦτον.

17. Καὶ μὴν κακίον, ὅπερ ἐξη ὁ ἀντίδικος, ὥς ἄρα

13. Itaque hujus etiam pulchritudo oeci apta est quæ impellat ad dicendum, et dicentem excitet, et plausum illi omni ratione paret. Equidem his ipsis moveor, ino jam sum motus, et in oecum dicendi causa deveni, tanquam ab iynge quadam aut Sirene tractus a pulchritudine, spe non parva fretus, etiam ad hunc diem informis nostra fuit oratio, pulchram visum iri, velut veste honesta ornatam.

14. Verum enim vero alia quædam non ignava oratio, sed generosa, ut videri vult, quum inter dicendum me interpellavit et ahumpere dictionem conata est, tum postquam desii, non vera ait me dixisse, sed mirari se, si aptiorem esse ad elenda eloquentiæ specimina dicam pulchritudinem oeci pictura et auro ornatam : fere enim contrarium plane evenire. Quin, si videtur, ipsa in medium progressa oratio pro se apud vos, tanquam judices, dicat, quare commodiorem esse putet dicenti vilitatem oeci atque deformitatem. Me quidem orantem jam audistis; ergo non opus est his me de eadem re verba facere : ista vero jam progressa in medium dicat, ac tacebo interim ego et paulum illi decedam.

15. Sic igitur oratio : Qui modo dixit rhetor, judices, multis et magno opere laudavit hunc oecum, suaque illum oratione ornavit; ego vero tantum abest ut reprehensionem illius velim dicere, ut etiam prætermissa ab illo additurus mihi videar : quo enim ille vobis pulchrior videbitur, tanto magis contrarius dicentis usul ostendetur. Ac primum, quandoquidem mulierum et mundi et auri mentionem iste fecit, etiam mihi, ut ea similitudine utar, permittite. Ato enim ego mulieribus quoque pulchris non modo nihil ad hoc, ut formosiores videantur, conferre, sed contrarium etiam esse mundum copiosum, quum videntium unusquisque auro illo et lapidibus pretiosis percussus, pro eo quod laudare debebat aut colorem, aut oculorum conjectum, aut collum, aut brachium, aut digitum; relictis hisce ad Sardam aut smaragdum, aut monile, aut armillam respicit; adeo ut illa habeat quod indigne ferat, se propter mundum prætervideri, non habentibus otium ad ipsam laudandam spectatoribus, sed obiter tantum se respicientibus.

16. Quod quidem necessario accidere arbitror etiam illi, qui inter opera adeo pulchra dicendi facultatem velit ostendere. Delitescit enim quicquid dicitur in magna vi rerum pulchrarum, et obscuratur, atque una abripitur, ac si quis lucernam magnum in incendium injiciat, aut formicam in elephanto vel camelo ostendat. Hoc ergo cavendum dicenti. Ad hæc vox etiam ipsa confunditur in vocali adeo et sonoro oeco dicentis : resonat enim, et reclamationem, et contra dicit, aut potius occultat clamorem, quale quid etiam tuba facit tibiæ, si una canant, aut celeusma canentibus mare, si inter fluctuum sonos accinere remigio velint. Vincit nimirum sonus magnus, et ad silentium illum qui minor est redigit.

17. Quin illud ipsum, quod dicebat adversarius, exci-

ἐπεγείρει δὲ καλὸς οἶκος τὸν λέγοντα καὶ προθυμότερον παρασκευάζει, ἐμοὶ δοκεῖ τὸ ἐναντίον ποιεῖν ἐκπλήττει γὰρ καὶ φοβεῖ καὶ τὸν λογισμὸν διαταράττει καὶ δειλότερον ἐργάζεται ἐνθυμούμενον ὡς ἀπάντων ἐστὶν αἰσχιστον ἐν εὐμόρφῳ χωρίῳ μὴ δημοῖους φαίνεσθαι τοὺς λόγους. Ἐλέγγων γὰρ οὗτός γε δὲ φανερώτατος, ὥσπερ ἂν εἴ τις πανοπλίαν καλὴν ἐνδὺς ἐπειτα φεύγοι πρὸ τῶν ἄλλων, ἐπιστημότερος ἂν δειλὸς ἀπὸ τῶν δπλων. Τοῦτο δέ μοι δοκεῖ λογισάμενος καὶ ὁ τοῦ Ὀμήρου ῥήτωρ ἐκείνος εὐμορφίας ἐλάχιστον φροντίσαι, μᾶλλον δὲ καὶ παντελῶς αἰδρεῖ φοιτῇ ἑαυτὸν ἀπεικάσαι, ἵνα αὐτῇ παραδοξότερον φαίνηται τῶν λόγων τὸ κάλλος ἐκ τῆς πρὸς τὸ ἀμορφότερον ἐξετάσεως. Ἄλλως τε ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὴν τοῦ λέγοντος αὐτοῦ διάνοιαν ἀσχολεῖσθαι περὶ τὴν θέαν καὶ τῆς φροντίδος τὸ ἀκριβὲς ἐκλύειν τῆς ὀψεως ἐπικρατούσης καὶ πρὸς αὐτὴν καλούσης καὶ τῷ λόγῳ προσέγειν οὐκ ἑώσης. Ὡστε τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντως ἔλαττον εἶναι αὐτὸν τῆς ψυχῆς διατριβούσης περὶ τὸν τῶν δρωμένων ἔπαινον;

18. Ἐγὼ γὰρ λέγειν ὅτι καὶ οἱ παρόντες αὐτοὶ καὶ πρὸς τὴν ἀκρόασιν παρελημμένοι ἐπειδὴν εἰς τοιοῦτον οἶκον παρέλθωσιν, ἀντὶ ἀκροατῶν θεαταὶ καθίστανται, καὶ οὐχ' οὕτω Δημόδοκος ἢ Φῆμιος ἢ Θάμυρις ἢ Ἀμφίων ἢ Ὀρφεύς τις λέγων ἐστὶν ὥστε ἀποσπάσαι τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἀπὸ τῆς θέας· ἀλλ' οὐν ἕκαστος, ἐπειδὴν μόνον ὑπερβῇ τὸν ὁδόν, ἀθρόω τῷ κάλλει περιχυθεὶς λόγων μὲν ἐκείνων ἢ ἀκροάσεως ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν « αἰνοῦντι ἔοικεν, » ὅλος δὲ πρὸς τοῖς δρωμένοις ἐστὶν, εἰ μὴ τύχοι τις παντελῶς τυφλὸς ὢν ἢ ἐν νυκτὶ ὥσπερ ἢ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλή τοιοῦτο τὴν ἀκρόασιν.

19. Ὅτι γὰρ οὐκ ἀξιόμαχον λόγων ἰσχυρὸς ὅψει ἀνταγωνίσασθαι καὶ δ Σειρήνων μῦθος παραθεθεὶς τῷ περὶ τῶν Γοργόνων διδάξειεν ἂν ἐκείναι μὲν γὰρ ἐκλήλουν τοὺς παραπλέοντας μελιρροῦσαι καὶ κολακεύουσαι τοῖς ἄσματος καὶ καταπλεούσαντας ἐπὶ πολλὰ κατεῖχον, καὶ ὅπως τὸ ἔργον αὐτῶν ἐδεῖτό τις διατριβῆς, καὶ πού τις αὐτάς καὶ παρέπλευσε καὶ τοῦ μέλους παρήκουσε· τὸ δὲ τῶν Γοργόνων κάλλος ἄτε βιαιότατόν τε ὃν καὶ τοῖς καιριωτάτοις τῆς ψυχῆς διολοῦν εὐθὺς ἐξίστη τοὺς ἰδόντας καὶ ἀφώνους ἐποιοεῖ, ὡς δὲ ὁ μῦθος βούλεται καὶ λέγεται, λίθινον ἐγίνοντο ἀπὸ θαύματος. Ὡστε καὶ ὃν ὑπὲρ τοῦ ταῶ λόγον εἶπε πρὸς ὑμᾶς μικρὸν ἔμπροσθεν, ὑπὲρ ἑμαυτοῦ εἰρηθεῖναι νομίζω καὶ γὰρ ἐκείνου ἐν τῇ ὄψει, οὐκ ἐν τῇ φωνῇ τὸ τερπνόν. Καὶ εἰ γέ τις παραστησάμενος τὴν ἀηδονά ἢ τὸν κύκνον ἄδειν κελεύει, μεταξὺ δὲ ἄδόντων παραδείξειε τὸν ταῶ σιωπῶντα, εὖ οἶδ' ὅτι ἐπ' ἐκείνον μεταθήσεται ἢ ψυχῇ μακρὰ χαίρειν φράσασα τοῖς ἐκείνων ἄσματος. Οὕτως ἀμαχόν τι ἔοικεν εἶναι ἢ δι' ὀψεως ἡδονή.

20. Καὶ ἐγωγε, εἰ βούλεσθε, μάρτυρα ὑμῖν παραστήσομαι σοφὸν ἄνδρα, ὃς αὐτίκα μοι μαρτυρήσει ὡς πολὺ ἐπικρατέστερά ἐστι τῶν ἀκουομένων τὰ δρωμένα. Καὶ μοι σὺ ἦδη δὲ κῆρυξ προσκάλει αὐτὸν Ἡρόδοτον Λυξίου Ἀλικαρνασσοῦ· καὶ περὶ τὴν καλῶς ποιῶν ὑπήκουσε,

tari a pulchro oeco dicentem et alacriorem reddi, illius, mea quidem sententia, fit contrarium: percillit enim ac terret, et cogitationem perturbat, facitque timidiorem, dum cogitat omnium turpissimum esse, si in loco formoso habitata non similis ei videatur oratio. Sic enim manifestissime aliquis deprehendatur; velut si quis armis indutus pulcherrimis deinde fugiat ante alios, cujus nempe ignavia ipsis ab armis fiat apertior. Hoc ipsum perpendens Homericus ille orator mihi videtur minimam curam habuisse pulchritudinis; imo potius imperito omnium homini se assimillasse, ut ipsis pulchritudo orationis tanto admirabilior ex ipsa ad illam deformitatem comparatione appareret. Alioqui necessario plane dicentis ipsius animus occupatur in spectaculo, et exquisitam illam curam remittit, quum vincat ipsa species et ad se vocet, atque attendere ad orationem non sinat. Quomodo ergo fieri potest ut non omnino dicat deterius, occupato circulaudem eorum, quæ videntur, animo?

18. Omitto dicere quod ipsi etiam præsentibus et ad audiendum assumpti, quum intrant in talem arcum, spectatores fiunt pro auditoribus; neque quisquam ita vel Demodocus est, vel Phemius in dicendo, vel Thamyras, vel Amphion, vel Orpheus adeo, qui abstrahere mentem illorum a spectaculo possit: verum unusquisque, superato solum limine, conferta illa pulchritudine circumfusus, orationem illam, sive auditionem, nec omnino audire videtur; sed totus est in his quæ videntur, ni quis forte plane cæcus sit, aut noctu, ut illud Areopagitarum consilium, auscultet.

19. Neque enim satis valere vim verborum, quoties cum visu pugnandum est, Sirenum etiam fabula cum altera Gorgonum composita docuerit. Nam illæ quidem præternavigantes mulcebant canendo et adulando carminibus, delinebantque appulsos, et mora omnino quadam opus illarum indigebat: et aliquando aliquis præternavigavit, et inaudita prætermisit illorum carmina. At Gorgonum pulchritudo, quæ esset violentissima et principibus animæ partibus se insinuaret, statim videntes extra se rapiebat, faciebatque mutos; ut vero vult fabula ac fertur vulgo, lapidei præ admiratione fiebant. Igitur quæ de pavone paullo ante ad vos iste dixit, ea quoque pro me dicta esse arbitror: etenim illius etiam quod delectat in specie inest, non in voce. Et si quis juxta collocatos hinc lusciniæ et cygnum canere jubeat, hinc inter ipsum cantum tacentem ostendat pavonem; bene novi ego transituram ad hunc mentem, longum valere jussis illorum cantibus. Adeo invictum quid esse videtur ea quæ per visum voluptas contingit.

20. Atque ego, si vultis, testem ad vos allegabo virum sapientem, qui statim testimonium mihi perhibebit, multo, quæ videntur, his quæ auditu percipiuntur esse validiora. Et mihi tu jam, præco, huc voca ipsum Herodotum Lyxi filium Halicarnasso. Et quando, præclare ille quidem,

μαρτυρεῖται παρελθόν. Ἀναδέξασθε δὲ αὐτὸν Ἰαστὶ πρὸς ὑμᾶς λέγοντα ὥσπερ αὐτῷ ἔθος. « Ἀληθέα τάδε ὁ λόγος ὑμῖν, ἄνδρες δικασταί, μυθεῖται καὶ οἱ πείσεσθε ὅσα ἂν λέγῃ τούτων περὶ ὅσιν ἀκοῆς προτιμῶν ὧτα γὰρ τυγχάνει ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν. » Ἀκούετε τοῦ μάρτυρος ἃ φησιν, ὡς τὰ πρῶτα τῇ ὀφει ἀποδεδώκεν; εἰκότως. Τὰ μὲν γὰρ ἔπεα πτερόεντά ἐστι καὶ οἴχεται ἅμα τῇ προελθεῖν ἀποπτάμενα, ἡ δὲ τῶν ὁρωμένων τέρψις αἰεὶ παρεστῶσα καὶ παραμένουσα πάντως τὸν θεατὴν ὑπάγεται.

21. Πῶς οὖν οὐ χαλεπὸς τῷ λέγοντι ἀνταγωνιστὴς οἶκος οὕτω καλὸς καὶ περίβλεπτος ὢν; μᾶλλον δὲ τὸ μέγιστον οὐδέπω φημί· ὑμεῖς γὰρ αὐτοὶ οἱ δικασταί καὶ μεταξὺ λεγόντων ἡμῶν ἐς τὴν ὁροφὴν ἀπεβλέπετε καὶ τοὺς τοίχους ἐθαυμάζετε καὶ τὰς γραφὰς ἐξητάζετε πρὸς ἐκάστην ἀποστρεφόμενοι. Καὶ μὴδὲν αἰσχυνοῦντε· συγγνώμη γάρ, εἴ τι ἀνθρώπινον πεπόνθατε, ἄλλως τε καὶ πρὸς οὕτω καλὰς καὶ ποικίλας τὰς ὑποθέσεις. Τῆς γὰρ τέχνης τὸ ἀκριβὲς καὶ τῆς ἱστορίας μετὰ τοῦ ἀρχαίου τὸ ὠφέλιμον ἐπαγωγὸν ὡς ἀληθῶς καὶ πεπαιδευμένων θεατῶν δεόμενον. Καὶ ἵνα μὴ πάντα ἐκείσε ἀποβλέπῃτε ἡμᾶς ἀπολιπόντες, φέρε ὡς οἷόν τε γράψωμαι αὐτὰ ὑμῖν τῷ λόγῳ· ἡσθήσεσθε γάρ, οἶμαι, ἀκούοντες ἃ καὶ ὁρῶντες θαυμάζετε. Καὶ ἴσως ἂν με καὶ δι' αὐτὸ ἐπαινέσαιτε καὶ τοῦ ἀντιδίκου προτιμήσαιτε, ὡς μὴ καὶ αὐτοῦ ἐπιδείξαντος καὶ διπλασιάσαντος ὑμῖν τὴν ἡδονήν. Τὸ χαλεπὸν δὲ τοῦ τολμήματος ὁρᾷτε, ἄνευ χρωμάτων καὶ σχημάτων καὶ τόπου συστήσασθαι τοσαύτας εἰκόνας· ψυχὴ γάρ τις ἡ γραφὴ τῶν λόγων.

22. Ἐν δεξιᾷ μὲν οὖν εἰσιόντι Ἀργολικῷ μύθῳ ἀναμείμνεται πάθος Αἰθιοπικόν, ὃ Περσεὺς τὸ κῆτος φονεύει καὶ τὴν Ἀνδρομέδαν καθαιρεῖ, καὶ μετὰ μικρὸν γαμήσει καὶ ἄπεισιν αὐτὴν ἄγων· πάρεργον τοῦτο τῆς ἐπὶ Γοργόνας πτήσεως. Ἐν βραχεῖ δὲ πολλὰ ὁ τεχνίτης ἐμμήσατο, αἰδῶ παρθένου καὶ φόβον· ἐπισκοπεῖ γὰρ μάχην ἄνωθεν ἐκ τῆς πέτρας καὶ νεανίου τόλμαν ἐρωτικὴν καὶ θηρίου ὅσιν ἀπρόσμαχον· καὶ τὸ μὲν ἔπεισι πεφρικὸς ταῖς ἀκάνθαις καὶ δεδιττόμενον τῷ χάσματι, ὃ Περσεὺς δὲ τῇ λαίᾳ μὲν προδείκνυσιν τὴν Γοργόνα, τῇ δεξιᾷ δὲ καθικνεῖται τῷ ξίφει· καὶ τὸ μὲν ὅσον τοῦ κήτους εἶδε τὴν Μέδουσαν, ἥδη λίθος ἐστὶ, τὸ δ' ὅσον ἐμψυχον μένει, τῇ ἄρπῃ κόπτεται.

23. Ἐξῆς δὲ μετὰ τήνδε τὴν εἰκόνα ἕτερον δῖον γέγραπται δικαιοτάτον, οὗ τὸ ἀρχέτυπον ὃ γραφεὺς παρ' Εὐριπίδου ἢ Σοφοκλέους δοκεῖ μοι λαβεῖν· ἐκεῖνοι γὰρ ὁμοίαν ἐγραψάντην εἰκόνα. Τῷ νεανίᾳ τῷ ἐταίρῳ Πυλάδῃς τε ὁ Φωκεὺς καὶ Ὀρέστης δοκῶν ἥδη τεθνάναι παρελθόντες τὰ βασίλεια καὶ λαθόντες φονεύουσιν ἄμφω τὸν Αἰγισθον· ἡ δὲ Κλυταιμνήστρα ἥδη ἀνήρηται καὶ ἐπ' εὐνῆς τινος ἡμίγυμνος πρόκειται καὶ θεραπείᾳ πᾶσα ἐκπεπληγμένη· τὸ ἔργον οἱ μὲν ὥσπερ βοῶσιν, οἱ δὲ τινες ὀπηφύγῳσι περιδιδέπουσι. Σμῆνόν δέ τι ὃ γραφεὺς ἐπενόησε τὸ μὲν ἀσεβὲς τῆς ἐπιχειρήσεως δεῖξας μόνον καὶ ὡς ἥδη πεπραγμένον παραδραμὸν,

jam obsecutus est, in medium progressus dicat testimonium. Patiemiini autem illum Ionice vobiscum pro more suo loqui. « Vera ista haec oratio apud vos, iudices, loquitur, et credite illi quae in hanc sententiam dixerit, visum esse praefendum auditui: aures enim oculis fere sunt infideliore. » Auditiu' testem quae dicat, ut primas tribuat visui? Merito sane. Verba enim alata sunt, et abeunt et simul dum prodeunt avolant: verum delectatio ex his quae videntur, astans semper ac manens, subjicit omnino spectatorem.

21. Qui igitur non validus dicenti adversarius sit oculus adeo pulchier, adeo spectabilis? Quin quod maximum est nondum dico. Vos enim ipsi, iudices, dum nos dicimus, lacunar respiciebatis, muros admirabamini, picturas examinabatis conversi ad singulas. Nec est quod vos pudeat: ignoscendum enim si quid humani vobis acciderit; praesertim in argumentis ita pulchris, ita variis. Ars enim exquisita, et historiae cum antiquitate utilitas, illecebras habent vere, et eruditus spectatoribus indigent. Et ne omnino relictis nobis co respiciatis, age, quantum ejus fieri potest, verbis illa vobis depingam. Delectabimini enim, puto, iis audiendis quae spectantibus quoque admirationi sunt. Ac forte illo ipso nomine me laudabitis, et adversario praeponeis, ut qui intermiserit ostendere oecum et voluptatem vobis geminare. Difficultatem autem incepti mei videte, qui audeam sine coloribus, et figuris, et loco, tot imagines constituere: tenuis nempè est verborum pictura.

22. Igitur ad dextram intranti Argolicae fabulae Aethiopici affectus permixtus est: Perseus cetum interficit, et liberat Andromedam, uxorem paullo post sibi habiturus, abiturusque illam ducens: agit hoc obiter in suo ad Gorgonas volatu. In brevi autem tabella multa expressit artifex; pudorem virginis ac metum: inspicit enim haec pugnam desuper e scopulo, et ausum juvenis amatorium, et difficilem oppugnatum speciem belluae. Atque haec quidem irrumpit spinis horrens ac terribilis rictu; Perseus autem laeva Gorgonem objicit, dextra ferit gladio; et qua parte vidit Medusam cetus, jam lapis est; qua adhuc vivit, falce carditur.

23. Deinde post hanc imaginem alia tabula picta est plena justitiae, cujus animale exemplum ab Euripide vel Sophocle sumsisse mihi pictor videtur, qui similem et ipsi pinxerunt imaginem: juvenes duo sodales Pylades Phocensis atque Orestes, qui jam putabatur esse mortuus, latentes in regiam intrant, interficiuntque ambo Aegisthum: Clytemnestra vero jam occisa in cubili quodam seminuda jacet, ac ministerium omne circumstat, consternati facinore, alii tanquam clamant, alii quorsum fugiant circumspiciunt. Sapienter vero illud commentus est pictor, quum impium quod fuit in hoc facinore ostendit modo et tanquam perpetratum

ἐμβραδύνοντας δὲ τοὺς νεανίσκους ἐργασάμενος τῷ τοῦ μοιχοῦ φόνῳ.

24. Μετὰ δὲ τοῦτο θεὸς ἐστὶν εὐμορφος καὶ μεϊράκιον ὥραϊον, ἐρωτικὴ τις παιδιὰ· ὁ Βράγχος ἐπὶ πέτρας καθεζόμενος ἀνέχει λαγῶν καὶ προσπαίζει τὸν κύνα, ὁ δὲ πηδῆσομένῳ ἔοικεν ἐπ' αὐτὸν ἐς τὸ ὕψος, καὶ Ἀπόλλων παρεστὺς μειδιᾷ τερπόμενος ἀμφοῖν, καὶ τῷ παιδί παίζοντι καὶ πειρωμένῳ τῷ κυνί.

25. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ Περσεύς πάλιν τὰ πρὸ τοῦ κήτους ἐκεῖνα τολμῶν καὶ ἡ Μέδουσα τεμνομένη τὴν κεφαλὴν καὶ Ἀθηνᾶ σκέπουσα τὸν Περσεά· ὁ δὲ τὴν μὲν τολμᾷ εἰργασταί, τὸ δὲ ἔργον οὐχ ἑώρακέ πω, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τῆς Γοργόνης τὴν εἰκόνα· οἶδε γὰρ τὸ πρόστιμον τῆς ἀληθοῦς ὄψεως.

26. Κατὰ δὲ τὸν μέσον τοῖχον ἄνω τις ἀντίθυρος Ἀθηνᾶς ναὸς πεποιήται, ἡ θεὸς λίθου λευκοῦ, τὸ σχῆμα οὐ πολεμιστήριον, ἀλλ' ὅσον ἂν γένοιτο εἰρήνην ἀγούσης θεοῦ πολεμικῆς.

27. Εἶτα μετὰ ταύτην ἄλλη Ἀθηνᾶ, οὐ λίθος αὕτη γέ, ἀλλὰ γραφὴ πάλιν· Ἡφαίστος αὐτὴν διώκει ἐρῶν, ἡ δὲ φεύγει, καὶ τῆς διώξεως Ἐριχθόνιος γίγνεται.

28. Ταύτην ἔπεται παλαιὰ τις ἄλλη γραφή· Ὀρίων φέρει τὸν Κηδάλωνα τυφλὸς ὢν, ὁ δ' αὐτῷ σημαίνει τὴν πρὸς τὸ φῶς ὁδὸν ἐποχούμενος,

29. καὶ ὁ Ἥλιος φανείς ἱσθται τὴν πῆρσιν, καὶ ὁ Ἡφαίστος Λημνῶθεν ἐπισκοπεῖ τὸ ἔργον.

30. Ὀδυσσεὺς τὸ μετὰ τοῦτο δῆθεν μεμνηνὸς, ὅτε συστρατεύει τοῖς Ἀτρεΐδαϊς μὴ θέλων πάρεισι δὲ οἱ πρέσβεις ἤδη καλοῦντες. Καὶ τὰ μὲν τῆς ὑποκρίσεως πιθανὰ πάντα, ἡ ἀπήνη, τὸ τῶν ὑπερευγμένων ἀσύμφωνον, ἀγνοία τῶν δρωμένων· ἐλέγχεται δὲ διμῶς τῷ βρέφει· Παλαμήδης γὰρ ὁ τοῦ Ναυπλίου συνέις τὸ γιγνώμενον, ἀρπάσας τὸν Γηλέμαχον ἀπειλεῖ φονεῦσιν πρόωπον ἔχων τὸ ξίφος, καὶ πρὸς τὴν τῆς μανίας ὑπόκρισιν ὀργὴν καὶ οὕτως ἀνθυποκρίνεται. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς πρὸς τὸν φόβον τοῦτον σωφρονεῖ καὶ πατὴρ γίγνεται καὶ λύει τὴν ὑπόκρισιν.

31. Ὑστάτιν δὲ ἡ Μήδεια γέγραπται τῷ ζήλῳ διακαῆς, τῷ παιδὲ υποβλέπουσα καὶ τι δεινὸν ἐννοοῦσα· ἔχει γοῦν ἤδη τὸ ξίφος, τῷ δ' ἀθλίῳ καθῆσθον γελῶντες μηδὲν τῶν μελλόντων εἰδότες, καὶ αὐτὰ δρῶντες τὸ ξίφος ἐν ταῖν χερσίν.

32. Ταῦτα πάντα, ὧς ἄνδρες δικασταί, οὐχ ὁρᾶτε ὅπως ἀπάγει μὲν τὸν ἀκροατὴν καὶ πρὸς τὴν θεάν ἀποστρέφει, μόνον δὲ καταλείπει τὸν λέγοντα; Καὶ ἐγὼ γε διεξῆλθον αὐτὰ, οὐχ ἵνα τὸν ἀντίδικον τολμηρὸν ὑπολαβόντες καὶ θρασὺν, εἰ τοῖς οὕτω δυσκόλοις ἑαυτὸν ἐκὼν φέρων ἐπέβαλε, καταγνῶτε καὶ μισήσητε καὶ ἐπὶ τῶν λόγων ἐγκαταλίπητε, ἀλλ' ἵνα μάλλον αὐτῷ συναγωνισθῆτε καὶ ὡς οἷόν τε καταμύοντες ἀκούητε τῶν λεγομένων λογιζόμενοι τοῦ πράγματος τὴν δυσχέρειαν· μόλις γὰρ ἂν οὕτω δυνθῆθαι οὐ δικασταῖς, ἀλλὰ συναγωνισταῖς ὑμῖν χρυσάμενος μὴ παντάπασιν ἀνάξιός τῆς τοῦ οἴκου πολυτελείας νομισθῆναι. Εἰ δὲ ὑπὲρ ἀντι-

jam prætercucurrit; sed immorantes pinxit juvenes in caede adulteri.

24. Post hæc vero formosus deus est, et adolescentulus pulcher, lusus quidam amatorius : Branchus in petra sedens, leporem retinet, et alludit cani; hic vero sussulturi ad illum speciem habet : atque astans Apollo subridet delectatus utroque, et puero ludente, et tentante capturam cane.

25. Post ista iterum Perseus, audens illa quæ ante cetum gesta sunt, et Medusa cui caput præciditur, tegensque Perseum Minerva. At ille peregit facinus, ipse vero suum opus non vidit, sed Gorgonis in clypeo suo imaginem : noverat nimirum quanti constaret directo visu illam aspexisse.

26. In medio autem pariete superne, e regione januæ, ædícula Minervæ facta est : dea e candido marmore; habitus non bellicus, sed qualis fuerit pacem agente dea bellica.

27. Tum post hanc Minerva alia, non marmor illa quidem, sed pictura rursus : persequitur eam Vulcanus amator, illa se subducit, atque ex ea persecutione nascitur Erichthonius.

28. Hanc sequitur vetus quædam alia pictura : cæcus Orion fert Cedalionem, hic vero insidens illi viam ad lucem significat :

29. oriensque Sol cæcitati illius medetur : ac Vulcanus e Lemno rem inspicit.

30. Ulysses post ista, nempe furens, ut qui expeditionem suscipere cum Atridis nolit : adsunt autem legati jam vocantes. Et simulatio ipsius satis illa quidem probabilis : currus, discrepantia jumentorum, eorum quæ agerentur ignoratio; at deprehenditur tamen in puero. Palamedes enim Nauplii filius intelligens quid ageretur, raptum Telemachum interfecturum se minatur, stricto jam gladio, et adversus furoris simulationem iram et ipse vicissim simulat. At Ulysses ab hoc metu respiscit, et fit pater, et simulationem solvit.

31. Ultima Medea picta est, zelotypia inflammata, pueros duos torvum aspiciens, et dirum quiddam animo agitans : jam enim habet gladium; at miselli sedent ridentes, futurorum ignari, idque quum in manu videant gladium.

32. Hæc omnia, judices, nonne ut abducant auditorem videtis et ad spectaculum avertant, solumque eum qui dicit relinquunt? Atque ego ista persecutus sum, non ut adversarium meum, audacem rati ac temerarium, qui difficilibus adeo rebus volens ipse se ingesserit, damnatum habeatis odio, atque in ipsa oratione destitutus : sed uti potius adjuvetis ipsi certamen, et conniventes, quantum ejus fieri potest, verba illius audiat, perpensa nimirum operis difficultate. Vix enim vel sic potuerit, etiam si non judicibus vobis, sed sociis utatur, non usquequaque indignus magnifico isto ceco putari. Denique si pro adversario ista pelo,

δίκου ταῦτα δέομαι, μὴ θαυμάσῃτε· ὑπὸ γὰρ τοῦ τὸν οἶκον φιλεῖν καὶ τὸν ἐν αὐτῷ λέγοντα, ὅστις ἂν ᾖ, βουλομένην ἂν εὐδοκιμεῖν.

LXII.

* ΜΑΚΡΟΒΙΟΙ.

1. Ὅναρ τι τοῦτο, λαμπρότατε Κύντιλλε, κελευσθεὶς προσφέρω σοι δῶρον τοὺς μακροβίους, πάλαι μὲν τὸ ὄναρ ἰδὼν καὶ ἱστορήσας τοῖς φίλοις, ὅτε ἐτίθεσο τῷ δευτέρῳ σου παιδί τούνομα· συμβαλεῖν δὲ οὐκ ἔχων τίνας ὁ θεὸς κελεύει μοι προσφέρειν σοι τοὺς μακροβίους, τότε μὲν ἠϋξάμην τοῖς θεοῖς ἐπὶ μήχιστον ὕμᾱς βιώναι σέ τε αὐτὸν καὶ παῖδας τοὺς σοὺς, τοῦτο συμφέρειν νομίζων καὶ συμπαντι μὲν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει, πρὸ δὲ τῶν ἀπάντων αὐτῷ τε ἔμοι καὶ πᾶσι τοῖς ἔμοις· καὶ γὰρ καί μοι τι ἀγαθὸν ἐδόκει προσημαίνειν ὁ θεός.

2. Σχεπτόμενος δὲ κατ' ἐμαυτὸν εἰς σύννοιαν ἦλθον, εἰκὸς εἶναι τοὺς θεοὺς ἀνδρὶ περὶ παιδείαν ἔχοντι ταῦτα προστάττοντας κελεύειν τι προσφέρειν σοι τῶν ἀπὸ τῆς τέχνης. Ταύτην οὖν αἰσιωτάτην νομίζων τὴν γε τῶν σῶν γενεθλίων ἡμέραν δίδωμί σοι τοὺς ἱστορημένους εἰς μακρὸν γῆρας ἀφιέσθαι ἐν ὑγιαίνουσῃ τῇ ψυχῇ καὶ ὁλοκλήρῳ τῷ σώματι. Καὶ γὰρ ἂν καὶ ὄρελος γένοιτό τί σοι ἐκ τοῦ συγγράμματος διπλοῦν· τὸ μὲν εὐθυμία τις καὶ ἐλπίς ἀγαθὴ καὶ αὐτὸν ἐπὶ μήχιστον δύνασθαι βιώναι, τὸ δὲ διδασκαλία τις ἐκ παραδειγμάτων, εἰ ἐπιγνοίης θεοὶ οἱ μάλιστα ἑαυτῶν ἐπιμέλειαν ποιησάμενοι κατὰ τε σῶμα καὶ κατὰ ψυχὴν, οὗτοι εἰς μακρότατον γῆρας ἦλθον σὺν ὑγιείᾳ παντελεῖ.

3. Νέστορα μὲν οὖν τὸν σοφώτατον τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τρεῖς παρατεῖναι γενεάς Ὅμηρος λέγει, ὃν συνίστησιν ἡμῖν γεγενησμένον ἀρίστα καὶ ψυχῇ καὶ σώματι. Καὶ Τειρεσίαν δὲ τὸν μάντιν ἡ τραγῳδία μέχρις ἐξ γενεῶν παρατεῖναι λέγει. Πιθανὸν δ' ἂν εἴη ἀνδρὰ θεοῖς ἀνακείμενον καὶ καθαρωτέρᾳ διαίτῃ χρώμενον τὸν Τειρεσίαν ἐπὶ μήχιστον βιώναι.

4. Καὶ γένῃ δὲ ὅλα μακρόβια ἱστορεῖται διὰ τὴν δίδεσθαι, ὥσπερ Αἰγυπτίων οἱ καλούμενοι ἱερογραμματεῖς, Ἀσσυρίων δὲ καὶ Ἀράβων οἱ ἐξηγηταὶ τῶν μύθων, Ἰνδῶν δὲ οἱ καλούμενοι Βραχμᾶνες, ἄνδρες ἀκριβῶς φιλοσοφία σχολάζοντες, καὶ οἱ καλούμενοι δὲ μάγοι, γένος τοῦτο μαντικὸν καὶ θεοῖς ἀνακείμενον παρὰ τε Πέρσαις καὶ Πάρθοις καὶ Βάκτροις καὶ Χορασμοῖς καὶ Ἀρείοις καὶ Σάκαις καὶ Μήδοις καὶ παρὰ πολλοῖς ἄλλοις βαρβάρους ἔρρωμένοι τέ εἰσι καὶ πολυχρόνιοι διὰ τὸ μαγεύειν διατιώμενοι καὶ αὐτοὶ ἀκριβέστερον.

5. Ἦδη δὲ καὶ ἔθνη ὅλα μακροβιώτατα, ὥσπερ Σῆρας μὲν ἱστοροῦσι μέχρι τριακοσίων ἔτην ἑτῶν, οἱ μὲν τῷ ἀέρι, οἱ δὲ τῇ γῇ τὴν αἰτίαν τοῦ μακροῦ γήρους προστιθέντες, οἱ δὲ καὶ τῇ διαίτῃ· ὕδροποτεῖν γάρ φασι

nolite mirari; ob amorem enim hujus cœci, quisquis est qui in eo dicit, velim probari.

LXII.

* LONGÆVI.

1. Somnio quodam monitus hoc facere, Quintille clarissime, munus ad te defero Longævos; somnio, inquam, quod olim vidi, quum nomen poneress filio tuo secundo, ac narravi amicis: sed quod conjicere non possem, quosnam longævos tibi offerri deus juberet, tum quidem vota diis nuncupavi, ut quam longissime vivatis et tu et tui filii; utile id esse ratus quum universo hominum generi, tum præter ceteros et ipsi mihi et meis omnibus: etenim mihi quoque bonum quiddam præsignificare videbatur deus.

2. Re autem mecum considerata, in cogitationem veni, vero esse simile deos, quum viro doctrinæ studiis operato hæc imperent, jubere de arte tibi mea aliquid ut offeram. Hunc igitur auspicatissimum ratus natalitiorum tuorum diem, dono tibi eos qui ad longam senectutem pervenisse, cum sana mente et corpore integro, memorantur. Etenim duplex quædam tibi utilitas ex hoc libello nascatur: hinc animus alacris, et bona spes fieri posse ut ipse quoque vivas quam diutissime; hinc quædam petita ab exemplis disciplina, si cognoscas, ut quique maxime et corporis sui et animi curam gesserint, ita ad longissimam senectutem, cum valetudine integerrima, pervenisse.

3. Itaque Nestorem, Achivorum sapientissimum, ad tria sæcula extendisse ætatem Homerus narrat, quem proponit nobis corpore pariter atque animo exercitatum optime. Tiresiam vero vatem ad sex usque sæcula produxisse vitam ait tragædia. Probabile autem fuerit, virum diis dictum et puriore usum victu, qualis Tiresias, vixisse longissimæ.

4. Commemorantur autem genera quoque hominum universa fuisse longæva propter victus rationem, ut Ægyptiorum ii qui sacri scribæ vocantur; Assyriorum autem et Arabum qui interpretes fabularum; Indorumque qui vocantur Brachmanes, viri solide vacantes philosophiæ; et qui dicuntur magi, genus hominum fatidicum et dictum diis apud Persas et Parthos et Bactros, Choramiosque et Arios, atque Sacas et Medos, barbaros denique multos alios, valentes sunt ac longævi, quum ob magiæ exercitium accuratior vivendi ratione ipsi quoque utantur.

5. Jam vero gentes etiam totæ diutissime vivunt, ut Serras referunt ad trecentos usque annos vitam proferre, cujus longæ senectutis causam alii aeri, terræ alii imputant, alii vero etiam rationi victus; aquam enim bibere univer-

τὸ ἔθνος τοῦτο σύμπαν. Καὶ Ἀθότας δὲ μέχρι τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτων βιοῦν ἰστόρηται, καὶ τοὺς Χαλδαίους ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη βιοῦν λόγος, τούτους μὲν καὶ κριθῖναι ἄρτω χρωμένους, ὡς ὀξυδορκίας τοῦτο φάρμακον· οἷς γέ φασι διὰ τὴν τοιαύτην διαίταν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐρρωμένας εἶναι.

6. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τῶν μακροβίων γενῶν καὶ τῶν ἐθνῶν, ἅτινά φασιν ὡς ἐπὶ πλεῖστον διαγίγνεσθαι χρόνον, οἱ μὲν διὰ τὴν γῆν καὶ τὸν ἀέρα, οἱ δὲ διὰ τὴν διαίταν, οἱ δὲ καὶ δι' ἄμφω. Ἐγὼ δ' ἂν σοι διακαίως τὴν ἐλπίδα βραδύως παρὰσχοιμι ἱστορήσας ὅτι καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν καὶ κατὰ πάντα ἀέρα μακρόβιοι γεγόνασιν ἄνδρες οἱ γυμνασίοις τοῖς προσήκουσι καὶ διαίτῃ τῇ ἐπιτηδευοτάτῃ πρὸς ὑγίειαν χρώμενοι.

7. Διαίρεισιν δὲ τοῦ λόγου ποιήσομαι τὴν πρώτην κατὰ γὰρ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνδρῶν, καὶ πρώτους γέ σοι τοὺς βασιλικούς καὶ στρατηγικούς ἄνδρας ἱστορήσω, ὧν ἓνα καὶ εὐσεβεστάτῃ μεγάλῳ θεοσιμῶν αὐτοκράτορος τύχῃ εἰς τὴν τελευτάτῃν ἀγαθοῦσα τάξιν εὐηργέτηκε τὰ μέγιστα τὴν οἰκουμένην τὴν ἑαυτοῦ· οὕτω γὰρ ἂν ἀπιδῶν καὶ σὺ τῶν μακροβίων ἀνδρῶν πρὸς τὸ ὅμοιον τῆς ἕξεως καὶ τῆς τύχης ἐτοιμότερον ἐλπίσεις γῆρας ὑγιεινὸν καὶ μακρὸν καὶ ἅμα ζηλώσας ἐργάσαιο σαυτῷ τῇ διαίτῃ μέγιστόν τε ἅμα καὶ ὑγιεινότετον βίον.

8. Πομπίλιος Νοῦμας ὁ εὐδαιμονέστατος τῶν Ῥωμαίων βασιλέων καὶ μάλιστα περὶ τὴν θεραπείαν τῶν θεῶν ἀσχολήεις ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη βεβιωκέναι ἰστόρηται. Σέρβιος δὲ Τούλλιος Ῥωμαίων καὶ οὗτος βασιλεὺς ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη καὶ αὐτὸς βιώσας ἰστόρηται. Ταρχυνίος δὲ δὲ τελευταῖος Ῥωμαίων βασιλεὺς φυγαδευθεὶς καὶ ἐπὶ Κύμῃς διατρίβων ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἔτη λέγεται στερρότατα βιώσας.

9. Οὗτοι μὲν οὖν Ῥωμαίων βασιλεῖς, οἷς συνάψω καὶ τοὺς λοιποὺς βασιλεῖς τοὺς εἰς μακρὸν γῆρας ἀφικομένους καὶ μετ' αὐτοὺς καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἑκάστου. Ἐπὶ τέλει δὲ σοι καὶ τοὺς λοιποὺς Ῥωμαίων τοὺς εἰς μήκιστον γῆρας ἀφικομένους προσαναγράψω προσθεὶς ἅμα καὶ τοὺς κατὰ τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν ἐπὶ πλεῖστον βιώσαντας· ἀξιόλογος γὰρ ἔλεγχος ἡ ἱστορία τῶν διαβόλλειν πειρωμένων τὸν ἐνταῦθα ἀέρα, ὥστε καὶ ἡμᾶς χρηστοτέρας ἔχειν τὰς ἐλπίδας, τελείους ἡμῖν τὰς εὐχὰς ἔσσεσθαι πρὸς τὸ εἰς μήκιστόν τε καὶ λιπαρόν τὸν πάσης γῆς καὶ θαλάττης δεσπότην γῆρας ἀφικέσθαι τῇ ἑαυτοῦ οἰκουμένην βασιλεύοντα ἤδη καὶ γέροντα.

10. Ἀργανθώνιος μὲν οὖν Ταρτησιῶν βασιλεὺς πενήτηκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη βῶναι λέγεται, ὡς Ἡρόδοτος ὁ λογοποιὸς καὶ ὁ μελοποιὸς Ἀνακρέων· ἀλλὰ τοῦτο μὲν μῦθος τισι δοκεῖ. Ἀγαθοκλῆς δὲ ὁ Σικελίας τύραννος ἔτῳ ἐνενήκονταπέντε τελευτᾷ, καθάπερ Δημοχάρης καὶ Τίμαιος ἱστοροῦσιν. Ἱέρων τε ὁ Συρακοσίων τύραννος δύο καὶ ἐνενήκοντα ἔτῳ γενόμενος ἐτελεύτα νοσῶν, βασιλεύσας ἐβδομήκοντα ἔτη, ὥσπερ

sam hanc gentem aiunt. Athotas etiam ad triginta et centum annos vivere literis proditum est; et Chaldaeos supra centum annos vivere fama est, hos etiam pane hordeaceo utentes ut acuti visus remedio: quibus nempe dicant ob talem victum reliquos etiam sensus supra reliquos homines vigere.

6. Sed haec de longævis et generibus hominum et gentibus, quos longissimo durare tempore aiunt, partim propter terram et aerem, partim propter rationem victus, partim propter utrumque. Æquum est autem ut ego facilem tibi spem injiciam, narrando, in omni solo, in aere omni longævus fuisse eos qui exercitationibus convenientibus et aptissima ad sanitatem victus ratione uterentur.

7. Distribuam vero orationem primo pro vitæ generibus virorum, et initio quidem regii fastigii viros et exercituum duces commemorabo; quorum uno etiam pia magni augustique Imperatoris nostri *Fortuna* in supremum ordinem evecto, maximum beneficium suo terrarum orbi tribuit. Sic enim respiciens tu quoque ad longævorum similes habitudines ac fortunas, senectutem sanam longamque speraveris facilius; simulque æmulatus eos, longissimam pariter atque saluberrimam tibi vitam hac victus ratione paraveris.

8. *Pomplilius Numa*, felicissimus Romanorum regum, et maxime circa deorum cultum occupatus, supra octoginta annos vixisse memoratur. *Servius Tullius*, rex et ipse Romanorum, supra octoginta annos itidem vixisse refertur. *Tarquinius* vero, ultimus Romanorum rex, exul Cumis agens, ultra nonagesimum annum in firmissima valitudine dicitur pervenisse.

9. Hi Romanorum reges, quibus adjungam reliquos etiam reges longam senectutem adeptos, et post ipsos etiam studia et vivendi rationem uniuscujusque. In fine autem Romanorum ascribam reliquos quoque, qui ad longissimam senectutem pervenere, additis etiam qui in reliqua Italia diutissime vixere. Non parvi enim momenti refutatio eorum qui istum aerem criminari conantur, est historia: quo meliorem nos quoque spem habemus, rata futura vota nostra, ut in longissimamque et pinguem senectutem perveniat terræ totius atque maris dominus, qui jam senex suum terrarum orbem regit.

10. *Arganthonius* ergo, *Tartessiorum* rex, quinquaginta et centum annos vixisse dicitur, ut volunt *Herodotus* historicus, et poeta *Anacreon*: verum ista quibusdam videtur fabula. *Agathocles* autem, *Siciliæ* tyrannus, quum esset annorum quinque et nonaginta, mortuus est, sicut *Demochares* ac *Timæus* tradunt. Et *Hiero*, *Syracusanorum* tyrannus, duo et nonaginta annos natus morbo finiit vitam, quum septuaginta annos regnasset, ut *Calatianus Demetrius*

Δημητρίος τε ὁ Καλλατιανὸς καὶ ἄλλοι λέγουσιν. Ἀτέας δὲ Σκυθῶν βασιλεὺς μαχόμενος πρὸς Φίλιππον περὶ τὸν Ἴστρον ποταμὸν ἔπεσεν ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἔτη γεγονώς. Βάρδυλις δὲ ὁ Ἰλλυριῶν βασιλεὺς ἀφ' ἵππου λέγεται μάχεσθαι ἐν τῷ πρὸς Φίλιππον πολέμῳ εἰς ἐνενήκοντα τελὼν ἔτη. Τήρης δὲ Ὀδρυσῶν βασιλεὺς, καθά φησι Θεόπομπος, δύο καὶ ἐνενήκοντα ἐτῶν ἐτελεύτησεν.

11. Ἀντίγονος δὲ ὁ Φιλίππου ὁ μονόφθαλμος βασιλεὺς Μακεδόνων περὶ Φρυγίαν μαχόμενος Σελεύκῃ καὶ Λυσίμαχῳ τραύμασι πολλοῖς περιπεσὼν ἐτελεύτησεν ἐτῶν ἑνὸς καὶ ὀγδοήκοντα, ὥσπερ ὁ συστρατευόμενος αὐτῷ Ἰερώνυμος ἱστορεῖ. Καὶ Λυσίμαχος δὲ Μακεδόνων βασιλεὺς ἐν τῇ πρὸς Σέλευκον ἀπώλετο μάχῃ ἔτος ὀγδοηχοστὸν τελὼν, ὡς δ' αὐτὸς φησιν Ἰερώνυμος. Ἀντίγονος δὲ υἱὸς μὲν ἦν Δημητρίου, υἱὼν δὲ Ἀντιγόνου τοῦ μονοφθάλμου, οὗτος τέτταρα καὶ τετταράκοντα Μακεδόνων ἐβασίλευσεν ἔτη, ἐβίωσε δὲ ὀγδοήκοντα, ὡς Μήδιος τε ἱστορεῖ καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς. Ὁμοίως δὲ καὶ Ἀντίπατρος ὁ Ἰολάου μέγιστον δυνάμεις καὶ ἐπιτροπεύσας πολλοὺς Μακεδόνων βασιλεῖας ὑπὲρ ὀγδοήκοντα οὗτος ἔτη ζήσας ἐτελεύτα τὸν βίον.

12. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου ὁ τῶν καθ' αὐτὸν εὐδαιμονέστατος βασιλεὺς Αἰγύπτου μὲν ἐβασίλευσε τέτταρα καὶ ὀγδοήκοντα βιώσας ἔτη, ζῶν δὲ παρέδωκε τὴν ἀρχὴν πρὸ δύο ἐτοῖν τῆς τελευτῆς Πτολεμαίῳ τῷ υἱῷ, Φιλαδέλφῳ δὲ ἐπικλησιν, ὅστις διεδέξατο τὴν πατρὸς βασιλείαν ἀδελφῶν. Φιλέταιρος δὲ πρῶτος μὲν ἐκτίσαστο τὴν περὶ Πέργαμον ἀρχὴν καὶ κατέσχευεν εὐνούμενος ὢν, κατέστρεψε δὲ τὸν βίον ὀγδοήκοντα ἐτῶν γενόμενος. Ἀτταλὸς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Φιλαδέλφος, τῶν Περγαμηνῶν καὶ οὗτος βασιλεὺς, πρὸς ὃν καὶ Σκιπίων ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς ἀφίκετο, δύο καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἐξέλιπε τὸν βίον.

13. Μιθριδάτης δὲ ὁ Πόντου βασιλεὺς ὁ προσαγορευθεὶς κτιστὴς Ἀντίγονον τὸν μονόφθαλμον φεύγων ἐπὶ Πόντῳ ἐτελεύτησε βιώσας ἔτη τέτταρα καὶ ὀγδοήκοντα, ὥσπερ Ἰερώνυμος ἱστορεῖ καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς. Ἀριαράθης δὲ ὁ Καππαδοκῶν βασιλεὺς δύο μὲν καὶ ὀγδοήκοντα ἐξῆσεν ἔτη, ὡς Ἰερώνυμος ἱστορεῖ· ἐδυνήθη δὲ ἰσως καὶ ἐπὶ πλεόν διαγενέσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς Περδίκαν μάχῃ ζωγρηθεὶς ἀνεσκολοπίσθη.

14. Κύρος δὲ ὁ Περσῶν βασιλεὺς ὁ παλαιός, ὡς δηλοῦσιν οἱ Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων ὄροι, οἷς καὶ Ὀνησίκριτος δὲ τὰ περὶ Ἀλεξάνδρου συγγράφας συμφωνεῖν δοκεῖ, ἑκατοντούτης γενόμενος ἐζήτει μὲν ἕνα ἑκάστον τῶν φίλων, μαθὼν δὲ τοὺς πλείστους διεσθαρμένους ὑπὸ Καμβύσου τοῦ υἱός, καὶ φάσκοντος Καμβύσου κατὰ πρόσταγμα τὸ ἐκείνου ταῦτα πεπονηκέναι, τὸ μὲν τι πρὸς τὴν ὁμότητα τοῦ υἱοῦ διαβληθεὶς, τὸ δὲ τι ὡς παρανομοῦντα αὐτὸν αἰτιασάμενος ἀθυμήσας ἐτελεύτα τὸν βίον.

15. Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων ἐπικληθεὶς, ἐφ' ὃν Κύρος ὁ ἀδελφὸς ἐστρατεύσατο, βασιλεὺς ἐν Πέρσας

et alii perhibent. Ateas autem, Scytharum rex, pugnans contra Philippum circa Istrum flumen cecidit supra nonaginta annos natus. Etiam Bardylis, rex Illyriorum, ex equo dicitur pugnasse in bello contra Philippum, annos natus nonaginta. Teres, Odrysarum rex, ut refert Theopompus, duorum et nonaginta annorum quum esset, obiit.

11. Antigonus, Philippi filius, cocles, rex Macedonum, in Phrygia pugnans cum Seleuco et Lysimacho, vulneribus multis confectus cecidit, annorum quum esset unius et octoginta, ut narrat qui expeditionis illius socius ipsi fuit Hieronymus. Etiam Lysimachus, Macedonum rex, in prælio contra Seleucum periit annum agens octogesimum, ut idem ait Hieronymus. Antigonus autem filius erat Demetrii, Antigoni coclitis nepos; is quattuor et quadraginta annos imperavit Macedonibus, vixit autem octoginta, ut Medius refert et scriptores alii. Sic etiam Antipater, Iolai filius, potentissimus vir, aliquot Macedoniæ regum tutor, quum supra octoginta annos vixisset, vitam finivit.

12. Ptolemæus Lagi, regum suæ ætalis felicissimus, Ægypti regnum tenuit ad quartum et octogesimum vitæ annum; idque duobus ante mortem annis tradidit Ptolemæo filio, Philadelpho cognomen habenti, qui ex fratribus in paterno regno successit. Philæterus primus Pergami imperium peperit pariter ac tenuit, eunuclus licet, natus autem annos octoginta vitam cum morte commutavit. Post eum Attalus is, qui Philadelpho cognomen habuit, Pergamenorum et ipse rex, ad quem etiam Scipio ille dux Romanus venit, annorum octoginta duorum quum esset, e vita discessit.

13. Mithridates, Ponti rex, cognomine Conditor, Antigonum coclitem fugiens in Pontum mortuus est, quum vixisset quattuor et octoginta annos, ut refert Hieronymus et scriptores alii. Ariarathes, Cappadocum rex, duo et octoginta vixit annos, ut narrat Hieronymus: poterat autem forte diutius superstes esse; sed captus in prælio contra Perdiccam, in crucem actus est.

14. Cyrus, Persarum rex, antiquus ille, ut indicant Persarum et Assyriorum annales quibus etiam Onesicritus, vitæ Alexandri scriptor, consentire videtur, centum annorum quum esset, amicorum unumquemque requisivit: comperto autem plerosque interfectos a Cambyse filio suo, qui ipsius se imperio hoc fecisse diceret, contristatus partim quod male audiret propter crudelitatem filii, partim quod facinora ipsius coarguisset, vitam finiit.

15. Artaxerxes, Memoriosi cognomine notus, contra quem Cyrus frater expeditionem moverat, regnans in Persia,

ἐτελεύτησε νόσῳ ἐξ καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν γενόμενος, ὡς δὲ Δείωνιν ἱστορεῖ, τεττάρων καὶ ἐνενήκοντα. Ἄρτα-
ξέρξης ἕτερος Περσῶν βασιλεὺς, ὃν φησὶν ἐπὶ τῶν πατέ-
ρων τῶν ἑαυτοῦ Ἰσίδωρος ὁ Χαρακηνὸς συγγραφεὺς
βασιλεύειν, ἔτη τρία καὶ ἐνενήκοντα βιούς ἐπιβουλῇ
τᾶδελεφῶ Γωσιθίου ἐδόλορονήθη. Σινatrocles δὲ ὁ
Παρθυαίων βασιλεὺς ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἡδὴ γεγονὺς ἀπὸ
Σακαυράκων Σκυθῶν καταχθεις βασιλεύειν ἤρξατο καὶ
ἐβασίλευσεν ἔτη ἑπτὰ. Τυγράνης δὲ ὁ Ἀρμενίων βα-
σιλεὺς, πρὸς δὲν Λεύκουλλος ἐπολέμησε, πέντε καὶ
ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἐτελεύτα νόσῳ.

16. Ὑσπασίνης δὲ ὁ Χάρακος καὶ τῶν κατ' ἐρυθρὰν
τόπων βασιλεὺς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν νοστήσας
ἐτελεύτησε. Τίραιος δὲ ὁ μετ' Ὑσπασίνην τρίτος
βασιλεύσας δύο καὶ ἐνενήκοντα βιούς ἐτελεύτα νόσῳ.
Ἄρτάβαζος δὲ ὁ μετὰ Τίραιον ἑβδομος βασιλεύσας ἐξ
καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν καταχθεις ἀπὸ Παρθῶν ἐβασίλευσε.
Καὶ Μνασκήρης δὲ βασιλεὺς Παρθυαίων ἐξ καὶ ἐνενή-
κοντα ἔζησεν ἔτη.

17. Μασσινισσᾶς δὲ Μαυρουσίῳν βασιλεὺς ἐνενή-
κοντα ἐβίωσεν ἔτη. Ἀσανδρος δὲ ὁ ὑπὸ τοῦ θεοῦ σε-
βαστοῦ ἀντὶ ἐθνάρχου βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς Βοσπόρου
περὶ ἔτη ὧν ἐνενήκοντα ἵππομάχων καὶ πεζομάχων
οὐδενὸς ἦττων ἐφάνη· ὡς δὲ ἑώρα τοὺς ὑπὸ τῇ μάχῃ
Σκριβωνίῳ προστιθεμένους ἀποσχόμενος στίλβων ἐτελεύ-
τησε βιούς ἔτη τρία καὶ ἐνενήκοντα. Γόαισος δὲ, ὡς
φησὶν Ἰσίδωρος ὁ Χαρακηνός, ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας
Ὀμανῶν τῆς ἄρωματοφόρου βασιλεύσας πεντεκαίδεκα
καὶ ἑκατὸν γεγονὺς ἐτῶν ἐτελεύτησε νόσῳ. Βασιλέας
μὲν οὖν τοσούτους ἱστορήκασι μακροβίους οἱ πρὸ ἡμῶν.

18. Ἐπεὶ δὲ καὶ φιλόσοφοι καὶ πάντες οἱ περὶ παι-
δείαν ἔχοντες, ἐπιμέλειάν πως καὶ οὗτοι ποιούμενοι
ἑαυτῶν, εἰς μακρὸν γῆρας ἦλθον, ἀναγράφωμεν καὶ τού-
των τοὺς ἱστορημένους, καὶ πρώτους γε φιλοσόφους.
Δημόκριτος μὲν ὁ Ἀβδηρίτης ἐτῶν γεγονὺς τεττάρων
καὶ ἑκατὸν ἀποσχόμενος τροφῆς ἐτελεύτα. Ξενοφίλος
δὲ ὁ μουσικὸς, ὡς φησὶν Ἀριστοξένος, προσσχὼν τῇ Πυ-
θαγόρου φιλοσοφίᾳ ὑπὲρ τὰ πέντε καὶ ἑκατὸν ἔτη Ἀθή-
νησιν ἐβίωσε. Σόλων δὲ καὶ Θαλῆς καὶ Πιττακός, οἵτι-
νες τῶν κληθέντων ἑπτὰ σοφῶν ἐγένοντο, ἑκατὸν ἑκα-
στος ἔζησεν ἔτη.

19. Ζήνων δὲ ὁ τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας ἀρχηγὸς
ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα, ὃν φασὶν εἰσερχόμενον εἰς τὴν
ἐκκλησίαν καὶ προσπταίσαντα ἀναφθέγγεσθαι, Τί με
βοᾷς; καὶ ὑποστρέψαντα οἰκᾶδε καὶ ἀποσχόμενον τρο-
φῆς τελευτῆσαι τὸν βίον. Κλεάνθης δὲ ὁ Ζήνωνος
μαθητὴς καὶ διάδοχος ἐννέα καὶ ἐνενήκοντα οὗτος γεγο-
νὸς ἔτη πῦμα ἔσχεν ἐπὶ τοῦ χειλοῦς καὶ ἀποκαρτερῶν
ἐπελθόντων αὐτῷ παρ' ἐταίρων τινῶν γραμμῶν προσ-
ενεγκάμενος τροφὴν καὶ πράξας περὶ ὧν ἤζιον οἱ φίλοι,
ἀποσχόμενος αὖθις τροφῆς ἐξέλιπε τὸν βίον.

20. Ξενοφάνης δὲ ὁ Δεξίνου μὲν υἱός, Ἀρχελαῶ δὲ
τοῦ φυσικοῦ μαθητὴς ἐβίωσεν ἔτη ἑν καὶ ἐνενήκοντα.
Ξενοκράτης δὲ Πλάτωνος μαθητὴς γενόμενος τεττάρω

morbo obiit annos natus sex et octoginta; ut vero Dino
prodidit, quattuor et nonaginta. Artaxerxes, Persarum rex
alius, quem patrum suorum ætate regnasce dicit Isidorus
Characenus historicus, tres et nonaginta annos quum vi-
xisset, insidiis fratris sui Gosithris periit. Sinatrocles,
Parthorum rex, annum jam agens octogesimum, ab Sacau-
racibus Scythiis in patriam reductus, regnare cepit, regna-
vitque annos septem. Tigranes, Armeniorum rex, quicum
Lucullus bellum gessit, quinque et octoginta annos natus
fuit, quum morbo decederet.

16. Hyspases, Characis et locorum Erythræo mari vici-
norum rex, quinto et octogesimo anno ex morbo decessit.
Tiræus, tertius ab Hyspase rex, duos et nonaginta annos
quum vixisset, morbo finit. Artabazus, a Tiræo septimus
qui regnavit, sexto et octogesimo anno deductus a Parthis,
regnum tenuit. Et Mnascires, rex Parthorum, sex et non-
aginta annis vixit.

17. Massinissa, Maurorum rex, nonaginta annos imple-
vit. Asander ille, qui a divo Augusto pro ethnarcha rex
Bospori renunciatus fuerat, circa annum nonagesimum nullo
neque equite neque milite deterior visus est: quum vero
videret suos cives in prælio ad Scribonii se partes conferre,
inedia de vita exiit, quam ad tres et nonaginta annos pro-
duxerat. Goæsus, ut narrat Isidorus Characenus, sua ætate
Omanorum in thurifera regione rex, quindecim supra cen-
tum annos quum haberet, e morbo obiit. Tot reges lon-
gævus nobis tradiderunt qui ante nos scripsere.

18. Quando vero etiam philosophi, et omnino literarum
cultores, curam et ipsi sui ipsorum habentes ad longam
senectutem pervenire; perscribamus etiam de his quotquot
in literarum monumenta relati sunt, et primos quidem phi-
losophos. Democritus Abderitanus, annos natus quattuor
supra centum, abstinens a cibo vitam finit. Xenophilus
autem musicus, ut ait Aristoxenus, Pythagoricæ philoso-
phiæ deditus, supra quinque et centum annos Athenis vi-
xit. Solon, Thales, et Pittacus, qui de septem illis qui
sapientes vocantur fuere, centum quisque annos vixerunt.

19. Zeno, Stoicæ philosophiæ princeps, octo et nona-
ginta; quem aiunt, quum in concionem prodiret et lapsus
offendisset, exclamasse, Quid me vocas? (o terra!) rever-
sumque domum, inedia vitam finisse. Cleanthes autem,
discipulus Zenonis et successor, novem et nonaginta annos
natus, tuber in labio nactus est, jam suscepto moriendi
consilio, quum supervenirent ipsi a sodalibus quibusdam
literæ, cibo assumpto perfecit quæ rogaverant amici, tum
denuo a cibis se abstinens de vita exiit.

20. Xenophanes, Dexini filius, Archelai physici discipu-
lus, annos vixit nonaginta unum: Xenocrates, Platonis
auditor, quattuor et octoginta: Carneades, junioris Academiæ

καὶ ὀγδοήκοντα· Καρνεάδης δὲ ὁ τῆς νεωτέρας Ἀκαδημείας ἀρχηγὸς ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα· Χρύσιππος ἐν καὶ ὀγδοήκοντα· Διογένης δὲ ὁ Σελευκεὺς ἀπὸ Τίγριος Στωϊκὸς φιλόσοφος ὀκτώ καὶ ὀγδοήκοντα· Ποσειδώνιος ὁ Ἀπαμεὺς τῆς Συρίας, νόμῳ δὲ Ῥώδιος, φιλόσοφός τε ἕκκα καὶ ἱστορίας συγγραφεὺς τέτταρα καὶ ὀγδοήκοντα· Κριτόλαος ὁ Περιπατητικὸς ὑπὲρ δύο καὶ ὀγδοήκοντα· Πλάτων δὲ ὁ ἱερώτατος ἐν καὶ ὀγδοήκοντα.

21. Ἀθηνόδορος Σάνδωνος Ταρσεὺς Στωϊκὸς, ὃς καὶ διδάσκαλος ἐγένετο Καίσαρος σεβαστοῦ θεοῦ, ὅρ' οὗ ἡ Ταρσεὺς πόλις καὶ φόρῳ ἐκουφίσθη, δύο καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη βίου ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πατρίδι καὶ τιμὰς ὁ Ταρσεῶν δῆμος αὐτῷ κατ' ἔτος ἕκαστον ἀπονέμει ὡς ἥρωϊ. Νέστωρ δὲ Στωϊκὸς ἀπὸ Ταρσοῦ διδάσκαλος Καίσαρος Τιβερίου ἔτη δύο καὶ ἐννήκοντα· Ξενοφῶν δὲ ὁ Γρύλλου ὑπὲρ τὰ ἐννήκοντα ἐβίωσεν ἔτη.

22. Οὗτοι μὲν φιλοσόφων οἱ ἐνδοξοί, συγγραφεῶν δὲ Κτησίβιος μὲν ἑκατὸν εἰκοσιτεττάρων ἐτῶν ἐν περιπάτῳ ἐτελεύτησεν, ὡς Ἀπολλόδορος ἐν τοῖς χρονικοῖς ἱστορεῖ. Ἱερώνυμος δὲ ἐν πολέμοις γενόμενος καὶ πολλοὺς καμάρους ὑπομείνας καὶ τραύματα ἔζησεν ἔτη τέτταρα καὶ ἑκατὸν, ὡς Ἀγαθαρχίδης ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν περὶ τῆς Ἀσίας ἱστοριῶν λέγει, καὶ θαυμάζει γὰρ τὸν ἄνθρωπον ὡς μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας ἄρτιον ὄντα ἐν ταῖς συνουσίαις καὶ πᾶσι τοῖς αἰσθητηρίοις, μηδὲν γενόμενον τῶν πρὸς ὑγίειαν ἑλλιπῇ. Ἑλλάνικος ὁ Λέσβιος ὀγδοήκοντα καὶ πέντε, καὶ Φερεκύδης ὁ Σύριος ὁμοίως ὀγδοήκοντα καὶ πέντε. Τίμαιος ὁ Ταυρομενίτης ἔξ καὶ ἐννήκοντα. Ἀριστόβουλος δὲ ὁ Κασανδρεὺς ὑπὲρ τὰ ἐννήκοντα ἔτη λέγεται βεβιωκέναι, τὴν ἱστορίαν δὲ τέταρτον καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονῶς ἤρξατο συγγράφειν, ὡς αὐτὸς ἐν ἀρχῇ τῆς πραγματείας λέγει. Πολύβιος δὲ ὁ Λυκόρτα Μεγαλοπολίτης ἀγρόθεν ἀνελθὼν ἀπ' Ἰππου κατέπεσε καὶ ἐκ τούτου νοσήσας ἀπέθανεν ἐτῶν δύο καὶ ὀγδοήκοντα. Ὑψικράτης δὲ ὁ Ἀμισηνὸς συγγραφεὺς διὰ πολλῶν μαθημάτων γενόμενος ἔτη δύο καὶ ἐννήκοντα.

23. Ῥητόρων δὲ Γοργίας, ὃν τινες σοφιστὴν καλοῦσιν, ἔτη ἑκατὸν ὀκτώ· τροφῆς δὲ ἀποσχόμενος ἐτελεύτησεν· ὃν φασιν ἐρωτηθέντα τὴν αἰτίαν τοῦ μακροῦ γήρως καὶ ὑγίειου ἐν πάσαις ταῖς αἰσθήσεσιν εἰπεῖν, διὰ τὸ μηδέποτε συμπεριεγεσθῆναι ταῖς ἄλλων εὐωχίαις. Ἰσοκράτης ἔξ καὶ ἐννήκοντα ἔτη γεγονῶς τὸν πανηγυρικὸν ἔγραψε λόγον, περὶ ἔτη δὲ ἐνὸς ἀποδέοντα ἑκατὸν γεγονῶς ὡς ἤσθετο Ἀθηναίους ὑπὸ Φιλίππου ἐν τῇ περὶ Χαιρώνειας μάχῃ νενικημένους, ποτινύμενος τὸν Εὐριπίδειον στίχον προηνήκατο εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρων,

Σιδώνιον ποτ' ἄστυ Κάδμος ἐκλιπών·

καὶ ἐπειπὼν ὡς δουλεύσει ἡ Ἑλλάς, ἐξέλιπε τὸν βίον. Ἀπολλόδορος δὲ ὁ Περγαμηνὸς ῥήτωρ θεοῦ Καίσαρος σεβαστοῦ διδάσκαλος γενόμενος καὶ σὺν Ἀθηνόδωρῳ τῷ Ταρσεῖ φιλοσόφῳ παιδεύσας αὐτὸν ἔζησε ταῦτά τῳ Ἀθηνόδωρῳ, ἔτη ὀγδοήκοντα δύο. Ποτάμων δὲ οὐκ ἄδοξος ῥήτωρ ἔτη ἐννήκοντα.

principes, annos quinque et octoginta : Chrysippus, unum et octoginta : Diogenes Seleuciensis ad Tigrim, Stoicus philosophus, octo et octoginta : Posidonius Apameensis Syriae, lege autem Rhodius, philosophus idem et historicus, quattuor et octoginta : Critolaus Peripateticus, supra duos et octoginta : Plato divinus, unum et octoginta.

21. Athenodorus Sandonis, Tarsensis, Stoicus, qui divi quoque Caesaris Augusti praeceptor fuit, a quo etiam tributis levata est Tarsensium civitas, duo et octoginta annos natus in patria mortuus est; cui honorem etiam quotannis habet Tarsensium populus, tanquam heroi. Nestor Stoicus e Tarso, Caesaris Tiberii praeceptor, annos duo et nonaginta : Xenophon, Grylli filius, supra nonaginta vixit annos.

22. Hi philosophorum nobiliores. Inter historicos Ctesibius centum viginti quattuor annos natus in peripato obiit, ut auctor est in Chronicis Apollodorus. Hieronymus vero, in bellis versatus, multos labores perpassus et vulnera, annos vixit quattuor supra centum, ut ait Agatharchides nona Historiarum Asiae, atque admiratur virum, qui ad ultimum vitae diem aptus fuerit consuetudini hominum, nec in ullius sensus usu aut sanitate quicquam desideraverit. Hellanicus Lesbium, octoginta et quinque; et Pherecydes Syrius similiter octoginta et quinque. Timaeus Tauromenites, sex et nonaginta. Aristobulus Cassandreus super nonaginta annos vixisse dicitur; historiam autem quattuor et octoginta annos natus cepit scribere, ut ipse refert in principio operis. Polybius, Lycortae filius, Megalopolitanus, rure rediens ex equo cecidit, unde morbum nactus diem obiit, annorum quum esset duorum et octoginta. Hypsicrates Amisenus, scriptor, multiplici doctrina eruditus, vixit annos duo et nonaginta.

23. Inter oratores Gorgias, quem sophistam quidam nominant, annos octo et centum : abstinencia vero cibi finiit; quem aiunt interrogatum de causa tam longae senectutis et omnibus sensibus sanae, respondisse, quod nunquam aliorum se conviviis passus sit auferri. Isocrates sex et nonaginta annorum quum esset, Panegyricam orationem scripsit; circa annum vero undecentesimum, audito Athenienses a Philippo pugna ad Charoneam victos, lamentabili voce Euripidis versiculum protulit, quem ad se referebat,

Quondam Sidonis urbe Cadmus excitus :

quumque subiecisset servitutam esse Graeciam, e vita discessit. Apollodorus Pergamenus, rhetor, Augusti Caesaris praeceptor, qui cum Athenodoro Tarsensi philosopho illum instituerat, sicut Athenodorus annos vixit octoginta duos : Potamo, rhetor non ignobilis, annos nonaginta.

24. Σοφοκλῆς ὁ τραγῳδοποιὸς ῥᾶγα σταφυλῆς καταπῶν ἀπεπνίγη πέντε καὶ ἐνενήκοντα ζήσας ἔτη. Οὗτος ὑπὸ Ἰοφῶντος τοῦ υἱοῦ ἐπὶ τέλει τοῦ βίου παρανοίας κρινόμενος ἀνέγνω τοῖς δικασταῖς Οἰδίπουν τὸν ἐπὶ Κολωνῷ, ἐπιδεικνύμενος διὰ τοῦ δράματος ὅπως τὸν νοῦν ὑγιαίνει, ὡς τοὺς δικαστὰς τὸν μὲν ὑπερβαύμασαι, καταψηφίσασθαι δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μανίαν.

25. Κρατῖνος δὲ ὁ τῆς κωμωδίας ποιητῆς ἑπτὰ πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα ἔτεσιν ἐβίωσε, καὶ πρὸς τῷ τέλει τοῦ βίου διδάξας τὴν Πυτίνην καὶ νικήσας μετ' οὐ πολὺ ἔτελεύτα. Καὶ Φιλήμων δὲ ὁ κωμικὸς ὁμοίως τῷ Κρατῖνῳ ἑπτὰ καὶ ἐνενήκοντα ἔτη βίου κατέκειτο μὲν ἐπὶ χλίνης ἡρεμῶν, θεασάμενος δὲ ὄντα τὰ παρεσκευασμένα αὐτῷ σῦκα κατεσθίοντα ὥρμησε μὲν εἰς γέλωτα, καλέσας δὲ τὸν οἰκέτην καὶ σὺν πολλῶ καὶ ἀθρόῳ γέλῳτι εἰπὼν προσδοῦναι τῷ ὄνῳ ἀκράτου ῥοφεῖν ἀποπνιγείς ὑπὸ τοῦ γέλωτος ἀπέθανε. Καὶ Ἐπίχαρμος δὲ ὁ τῆς κωμωδίας ποιητῆς καὶ αὐτὸς ἐνενήκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτη λέγεται βιώσας.

26. Ἀνακρέων δὲ ὁ τῶν μελῶν ποιητῆς ἔζησεν ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ Στρεσίχορος δὲ ὁ μελοποιὸς ταῦτά. Σμῳνίδης δὲ ὁ Κείος ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα.

27. Γραμματικῶν δὲ Ἐρατοσθένης μὲν ὁ Ἀγλαοῦ Κυρηναῖος, ὃν οὐ μόνον γραμματικόν, ἀλλὰ καὶ ποιητὴν ἂν τις ὀνομάσειε καὶ φιλόσοφον καὶ γεωμέτρην, δύο καὶ ὀγδοήκοντα οὗτος ἔζησεν ἔτη.

28. Καὶ Λυκούργος δὲ ὁ νομοθέτης τῶν Λακεδαιμονίων πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη ζῆσαι ἱστορεῖται.

29. Τοσοῦτους ἐδύνθημεν βασιλέας καὶ πεπαιδευμένους ἀθροῖσαι· ἐπεὶ δὲ ὑπεσχόμην καὶ Ῥωμαίων τινὰς καὶ τῶν τῇ Ἰταλίᾳ οἰκησάντων μακροβίων ἀναγράψαι, τούτους σοι, θεῶν βουλομένων, ἱερώτατε Κύντιλλε, ἐν ἄλλῳ δηλώσομεν λόγῳ.

LXIII.

ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

1. Ὅτι μὲν οὐδὲν γλύκιον ἥς πατρίδος φθάνει προτερυλμένον. Ἄρ' οὖν ἥδιον μὲν οὐδὲν, σεμνότερον δέ τι καὶ θεϊότερον ἄλλο; καὶ μὴν ὅσα σεμνὰ καὶ θεῖα νομίζουσιν ἄνθρωποι, τούτων πατρίς αἰτία καὶ διδάσκαλος, γεννησαμένη καὶ ἀναθρεψαμένη καὶ παιδευσαμένη. Πόλεων μὲν οὖν μεγέθη καὶ λαμπρότητας καὶ πολυτελείας κατασκευῶν θαυμάζουσι πολλοί, πατρίδας δὲ στέργουσι πάντες· καὶ τοσοῦτον οὐδεὶς ἐξηπατήθη τῶν καὶ πάνυ κεκρατημένων ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν θέαν ἡδονῆς, ὡς ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς τῶν παρ' ἄλλοις θαυμάτων λήθην ποιήσασθαι τῆς πατρίδος.

2. Ὅστις μὲν οὖν σεμνύνεται πολίτης ὧν εὐδαίμονος πολέως, ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ τίνα χρὴ τιμῇ ἀπονέμειν τῇ πατρίδι, καὶ ὁ τοιοῦτος δῆλός ἐστιν ἀχθόμενος ἂν,

24. Sophocles, poeta tragicus, gluttito uvæ acino suffocatus est, quinque et nonaginta annos quum vixisset. Hic ab Iophonte filio sub finem vitæ accusatus dementiae, recitavit iudicibus Oedipum in Colono, ostendens illa fabula, quam sibi mente constaret, adeo ut iudices ipsum quidem vehementer admirarentur, filium vero ut furiosum damnarent.

25. Cratinus, comicus poeta, septem supra nonaginta annis vixit, quumque versus finem vitæ Pytinea fabulam docuisset, vicissetque, non ita multo post obiit. Etiam Philemon comicus, sicut Cratinus septem et nonaginta annos natus, decumbebat quiescens in lectulo: quum vero videret asinum paratas sibi ficus devorantem, in cachinnos effunditur; vocatoque servo, cum multo itidem confertoque risu imperat ut merum etiam sorbendum asino addat: atque ipsum per risum intercluso spiritu moritur. Etiam Epicharmus poeta comicus septem et nonaginta annos dicitur vixisse.

26. Anacreon, canticorum poeta, vixit annos quinque et octoginta; et Stesichorus melicus totidem: Simonides autem Ceus, supra nonaginta.

27. Inter grammaticos Eratosthenes, Aglai filius, Cyrenæus, quem non grammaticum solum, sed etiam poetam aliquis nominaverit, et philosophum, et geometram; duo et octoginta hic vixit annos.

28. Lycurgus, Lacedæmoniorum legislator, quinque et octoginta annos vixisse narratur.

29. Tot potuimus reges et eruditos homines colligere: quum vero promiserim etiam Romanorum quosdam et Italicorum longævorum referre, eos tibi, diis volentibus, Quintille sanctissime, alio libello indicabimus.

LXIII.

PATRIÆ ENCOMIUM.

1. Sua cuique patria nihil esse dulcius, olim illud quidem tritum est. Numquid autem dulcius quidem nihil, sed tamen augustius aliud quid est ac divinius? Atqui quæcumque augusta et divina putant homines, eorum causa et et magistra patria est, quæ genuerit, nutriverit, instituerit. Itaque magnitudines urbium et claritates, et sumtuositatem ædificiorum, multi admirantur, patrias vero amant universi. Atque in tantum se deludi nemo passus est eorum etiam qui valde spectaculorum voluptatibus delinuntur, ut propter excellentiam rerum apud alios admirandarum suæ ipsum patriæ oblivio caperet.

2. Si quis igitur beatæ se civitatis civem esse gloriatur, ille, quis honor habendus sit patriæ, ignorare mihi videtur, manifestumque est tali mente hominem agere fuisse latu-

εἰ μετριοτέρας ἔλαχε τῆς πατρίδος. Ἐμοὶ δὲ ἥδιον αὐτὸ τιμᾶν τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα. Πόλεις μὲν γὰρ παραβαλεῖν πειρωμένῳ προσήκει μέγεθος ἐξετάζειν καὶ κάλλος καὶ τὴν τῶν ὀνίων ἀφθονίαν· ὅπου δ' αἶρεσίς ἐστι πόλεων, οὐδεὶς ἂν ἔλοιτο τὴν λαμπροτέραν ἑάσας τὴν πατρίδα, ἀλλ' εὖζαντο μὲν ἂν εἶναι καὶ τὴν πατρίδα ταῖς εὐδαίμοσι παραπλησίαν, ἔλοιτο δ' ἂν τὴν ὁποιανοῦν.

3. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ οἱ δίκαιοι τῶν παίδων πράττουσι καὶ οἱ χρηστοὶ τῶν πατέρων· οὔτε γὰρ νέος καλὸς ἀγαθὸς ἄλλων ἂν προτιμήσῃ τοῦ πατρὸς οὔτε πατὴρ καταμελήσας τοῦ παιδὸς ἕτερον ἂν στέρξαι νέον, ἀλλὰ τοσοῦτόν γε οἱ πατέρες νικῶμενοι προσνέμουσι τοῖς παισίν, ὥστε καὶ κάλλιστοι καὶ μέγιστοι καὶ τοῖς πᾶσιν ἄριστα φαίνονται κεκοσμημένοι οἱ παῖδες αὐτοῖς. Ὅστις δὲ μὴ τοιοῦτός ἐστι δικαστὴς πρὸς τὸν υἱόν, οὐ δοκεῖ μοι πατὴρ ὀφθαλμοῦς ἔχειν.

4. Πατρίδος τοίνυν τὸ ὄνομα πρῶτον καὶ οἰκειότατον πάντων· οὐδὲν γὰρ ὅτι τοῦ πατρὸς οἰκειότερον. Εἰ δέ τις ἀπονέμει τῷ πατρὶ τὴν δικαίαν τιμὴν, ὥσπερ καὶ ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις κελεύει, προσηκόντως ἂν τὴν πατρίδα προτιμήσῃ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτὸς τῆς πατρίδος κτῆμα καὶ ὁ τοῦ πατρὸς πατὴρ καὶ οἱ ἐκ τούτων οἰκεῖοι πάντες ἀνωτέρω, καὶ μέχρι θεῶν πατρώων πρόεσιν ἀναδιθαζόμενον τὸ ὄνομα.

5. Χαίρουσι καὶ θεοὶ πατρίσι καὶ πάντα μὲν, ὡς εἰκός, ἐφοῦσι τὰ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἡγούμενοι κτῆματα πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν, ἐφ' ἧς δὲ ἕκαστος αὐτῶν ἐγένετο, προτιμᾷ τῶν ἄλλων ἀπασῶν πόλεων. Καὶ πόλεις ἀνομιότεραι θεῶν πατρίδες καὶ νῆσοι θεϊότραι, παρ' αἷς ὑμνεῖται γένεσις θεῶν. Ἱερὰ γοῦν κεχαρισμένα ταῦτα νομίζεται τοῖς θεοῖς, ἐπειδὴν εἰς τοὺς οἰκεῖους ἕκαστος ἀφικόμενος ἱερουργῇ τόπους. Εἰ δὲ θεοὶ τίμιον τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα, πῶς οὐκ ἀνθρώποις γε πολλῷ μᾶλλον;

6. Καὶ γὰρ εἶδε τὸν ἥλιον πρῶτον ἕκαστος ἀπὸ τῆς πατρίδος, ὡς καὶ τοῦτον τὸν θεόν, εἰ καὶ κοινός ἐστιν, ἀλλ' οὖν ἕκαστῳ νομίζεσθαι πατρῶιον διὰ τὴν πρώτην ἀπὸ τοῦ τόπου θέαν· καὶ φωνῆς ἐνταῦθα ἤρξατο ἐπιχώρια πρῶτα λαλεῖν μανθάνων καὶ θεοὺς ἐγνώρισεν. Εἰ δέ τις τοιαύτης ἔλαχε πατρίδος, ὡς ἑτέρας δεηθῆναι πρὸς τὴν τῶν μειζόνων παιδείαν, ἀλλ' οὖν ἐχέτω καὶ τούτων τῶν παιδευμάτων τῇ πατρίδι τὴν χάριν· οὐ γὰρ ἂν ἐγνώρισεν οὐδὲ πόλεως ὄνομα μὴ διὰ τὴν πατρίδα πόλιν εἶναι μαθών.

7. Πάντα δὲ, οἷμαι, παιδεύματα καὶ μαθήματα συλλέγουσιν ἄνθρωποι χρησιμωτέρους αὐτοὺς ἀπὸ τούτων ταῖς πατρίσι παρασκευάζοντες· κτῶνται δὲ καὶ χρήματα φιλοτιμίας ἕνεκα τῆς εἰς τὰ κοινὰ τῆς πατρίδος δαπανήματα. Καὶ εἰκότως, οἷμαι· δεῖ γὰρ οὐκ ἀχαρίστους εἶναι τοὺς τῶν μεγίστων τυχόντας εὐεργεσιῶν. Ἀλλ' εἰ καὶ τοῖς καὶ ἕνα τις ἀπονέμει χάριν, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ἐπειδὴν εὖ πάθῃ πρὸς τινος, πολὺ μᾶλλον προσήκει τὴν πατρίδα τοῖς κατήκουσιν ἀμεί-

rum, si mediocrem magis patriam sortitus esset. At mihi ipsum nomen honorare patriæ dulcius est. Urbes enim inter se comparare si quis velit, conveniens est ut magnitudinem exigit, et pulchritudinem, et rerum venalium abundantiam : at de optione urbium ubi agitur, nemo sane, relicta sua patria, splendidiorem elegerit; sed optaverit ille quidem esse suam patriam beatis illis proximam, ceterum ipsam qualiscumque demum sit, prætulit.

3. Idem nempe hoc liberi quoque faciunt, si sunt justī, et parentes, si sunt boni : nec enim honestus bonusque juvenis alium quemcumque patri prætulit; nec suo neglecto filio pater juvenem alium complectatur : sed tantum amore victi patres ex se natis tribuunt, ut et pulcherrimi, et maximi, et rebus omnibus ornatissimi, sui illis liberi videantur. Si quis vero talis non est filii sui iudex, ille non patris mihi oculos videtur habere.

4. Ergo nomen patriæ primum omnium et familiarissimum; neque enim patre quicquam familiarius. Si quis vero justum suo patri honorem habet, quod lex pariter ac natura præcipit, convenienter ille patriam prætulit, quando ipse quoque pater res patriæ est, et patris pater, et qui inde ab hisce ad nos pertinent sursum omnes; atque ad patrios usque deos retro ascendens illud nomen progreditur.

5. Gaudent ipsi quoque suis dii patriis, et quum omnia inspiciant humana, ut credere fas est, qui suæ ditionis et terram et mare esse arbitrentur; tum in qua quisque illorum natus est, eam urbibus præfert aliis omnibus. Itaque et urbes augustiores, quæ deorum patriæ sunt, et diviniore insulæ, in quibus natales celebrantur deorum. Sacra quippe ea demum grata diis putantur, quæ in domestica illis loca delatus quisque peregerit. Si vero diis carum est nomen patriæ; quidni multo magis hominibus?

6. Etenim vidit solem primum e sua quisque patria : ut hic quoque deus, licet communis sit, patrius ille tamen unicuique videatur ideo, quod primum ex illo sibi loco conspectus sit. Et vocem mittere ibi auspicatus est, patria loqui lingua quum disceret; et deos agnovit. Talem vero si quis patriam sortitus est, ut alia quoque ad majorem rerum institutionem opus habuerit; habeat ille sane hujus etiam institutionis gratiam patriæ : neque enim vel nomen illius alterius urbis scivisset, nisi patriæ beneficio urbem ejusmodi esse didicisset.

7. Ceterum eruditionem, puto, doctrinamque omnem colligunt homines, ut ea se utiliores præsent suis quique patriis. Atque opes sibi parant fidem ambitione quadam ad publicas patriæ impensas. Idque merito, arbitror : oportet enim non ingratos esse qui maximis affecti sunt beneficiis. Verum si singulis quoque gratiam, prout justum est, refert aliquis obligatus beneficio, multo magis patriæ rependere justa convenit. Etenim malæ tractationis parentum leges

θεσθαι· κακώσεως μὲν γὰρ γονέων εἰσὶ νόμοι παρὰ ταῖς πόλεσι, κοινήν δὲ προσήκει πάντων μητέρα τὴν πατρίδα νομίζειν καὶ χαριστήρια τροφῶν ἀποδιδόναι καὶ τῆς τῶν νόμων αὐτῶν γνώσεως.

8. Ὡς δὲ οὐδεὶς οὕτως ἀμνήμων τῆς πατρίδος, ὥς ἐν ἄλλῃ πόλει γενόμενος ἀμελεῖν, ἀλλ' ὅς τε κακοπραγούντες ἐν ταῖς ἀποδημίαις συνεχῶς ἀνακαλοῦσιν ὥς μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ἡ πατρίς, ὅς τε εὐδαιμονούντες, ἂν καὶ τὰ ἄλλα εὖ πράττωσι, τοῦτο γοῦν αὐτοῖς μέγιστον ἐνδεῖν νομίζουσι τὸ μὴ τὴν πατρίδα οἰκεῖν, ἀλλὰ ξενιτεύειν· ὄνειδος γὰρ τὸ τῆς ξενιτείας. Καὶ τοὺς κατὰ τὸν τῆς ἀποδημίας χρόνον λαμπροὺς γενομένους ἢ διὰ χρημάτων κτῆσιν ἢ διὰ τιμῆς δόξαν ἢ διὰ παιδείας μαρτυρίαν ἡ δι' ἀνδρείας ἐπαινον ἔστιν ἰδεῖν εἰς τὴν πατρίδα πάντας ἐπειγομένους, ὥς οὐκ ἂν ἐν ἄλλοις βελτίστοις ἐπιδεικνόμενους τὰ αὐτῶν καλὰ· καὶ τοσοῦτω γε μᾶλλον ἕκαστος σπεύδει λαβέσθαι τῆς πατρίδος, ὅσῳ περ ἂν φαίνεται μειζόνων παρ' ἄλλοις ἡζυμμένος.

9. Ποθεῖν μὲν οὖν καὶ νέοις πατρίς· τοῖς δὲ ἥδη γεγηρακόσιν ὅσῳ πλείον τοῦ φρονεῖν ἢ τοῖς νέοις μέτεστι, τοσοῦτω καὶ πλείων ἐγγίγνεται πόθος ὁ τῆς πατρίδος· ἕκαστος γοῦν τῶν γεγηρακότων καὶ σπεύδει καὶ εὐχεται καταλῦσαι τὸν βίον ἐπὶ τῆς πατρίδος, ἵν', ὅθεν ἤρξατο βιοῦν, ἐνταῦθα πάλιν καὶ τὸ σῶμα παρακαταθήσεται τῇ γῇ τῇ θρεψαμένῃ καὶ τῶν πατρῶων κοιωνήσῃ τάφῳ· δεινὸν γὰρ ἑκάστῳ δοκεῖ ξενίας ἀλίσκεσθαι καὶ μετὰ θάνατον ἐν ἀλλοτρίᾳ κειμένῳ γῇ.

10. Ὅσον δὲ τῆς εὐνοίας τῆς πρὸς τὰς πατρίδας μέτεστι τοῖς ὡς ἀληθῶς γνησίοις πολίταις μάθοι τις ἂν ἐκ τῶν αὐτοχθόνων· οἱ μὲν γὰρ ἐπήλυδες καθάπερ νόθοι βροδίας ποιοῦνται τὰς μεταναστάσεις τὸ μὲν τῆς πατρίδος ὄνομα μῆτε εἰδότες μῆτε στέργοντες, ἡγούμενοι δ' ἀπανταχοῦ τῶν ἐπιτηδέων εὐπορήσιν, μέτρον εὐδαιμονίας τὰς τῆς γαστρὸς ἡδονὰς τιθέμενοι. Οἷς δὲ καὶ μήτηρ ἡ πατρίς, ἀγαπῶσι τὴν γῆν ἐφ' ἧς ἐγένοντο καὶ ἐτρέφθησαν, κἂν ὀλίγην ἔχωσι, κἂν τραχεῖαν καὶ λεπτόγῶν· κἂν ἀπορῶσι τῆς γῆς ἐπαινέσαι τὴν ἀρετὴν, τῶν γε ὑπὲρ τῆς πατρίδος οὐκ ἀπορήσουσιν ἐγκωμίων. Ἀλλὰ κἂν ἰδῶσιν ἐτέρους σεμνυνομένους πεδίοις ἀνεμίνους καὶ λειμῶσι φυτοῖς παντοδαποῖς διελημμένους, καὶ αὐτοὶ τῶν τῆς πατρίδος ἐγκωμίων οὐκ ἐπιλανθάνονται, τὴν δὲ ἱπποτρόφον ὑπερορῶντες τὴν κουροτρόφον ἐπαινοῦσι.

11. Καὶ σπεύδει τις εἰς τὴν πατρίδα, κἂν νησιώτης ᾖ· κἂν παρ' ἄλλοις εὐδαιμονεῖν δύνηται, καὶ διδομένην ἀθανασίαν οὐ προσήσεται, προτιμῶν τὸν ἐπὶ τῆς πατρίδος τάφον· καὶ ὁ τῆς πατρίδος αὐτῷ καπνὸς λαμπρότερος ὀρθήσεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρός.

12. Οὕτω δὲ ἄρα τίμιον εἶναι δοκεῖ παρὰ πᾶσιν ἡ πατρίς ὥστε καὶ τοὺς πανταχοῦ νομοθέτας ἴδοι τις ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασιν ὡς χαλεπωτάτην ἐπιβεληκότας τὴν φυγὴν τιμωρίαν. Καὶ οὐχ οἱ νομοθέται μὲν οὕτως ἔχουσιν, οἱ δὲ πιστευόμενοι τὰς στρατηγίας ἐτέρως, ἀλλ' ἐν ταῖς μάχαις τὸ μέγιστόν ἐστι τῶν πα-

sunt in civitatibus : communem autem parentem putare patriam convenit, et præmia pro alimentis, ipsaque adeo legum cognitione, rependere.

8. Visus autem nemo est adeo immemor patriæ, qui in alia civitate constitutus illius curam abjiciat : sed quum ii quibus adversa in peregrinationibus obveniunt, perpetuo in animum revocant maximum bonorum esse patriam ; tum quibus secunda sunt omnia, quantumvis reliquis rebus felices, tamen hoc sibi maximum putant deesse, quod patriam non inhabitant, sed peregrinantur. Ipsa enim crimen habet peregrinitas. Ac videre licet ipsos qui peregrinationis suæ tempore vel bonorum possessione, vel bonorum gloria, vel eruditionis testimonio, vel laude fortitudinis illustrati sunt, in patriam tamen festinare omnes ; ut qui inter meliores alios sua ostendere bona non possint. Ac tanto magis festinat unusquisque ad suam complectendam patriam, quo majoribus rebus dignati ipsum sunt alii.

9. Igitur junioribus etiam amabilis est patria : his vero qui jam pervenere ad senectutem, quanto major quam juvenibus prudentiæ portio obtigit, tanto etiam vehementius inest patriæ desiderium. Senum enim unusquisque in patria finire vitam et studet et optat, ut unde cœpit vivere, ibi rursus et altrici terræ corpus commendet, et majorum suorum monumentis inferatur. Durum enim unicuique videtur peregrinitatis damnum etiam post mortem, in terra aliena jacenti.

10. Quantum porro benevolentiae in patriam germanis vere civibus insit, ex indigenis aliquis intelligat. Nam advenæ, velut spurii, migrationes facile suscipiunt, qui neque intelligant nomen patriæ, neque ament, sed necessariorum rerum copiam præsto sibi ubique futuram rati, mensuram felicitatis in ventris voluptatibus collocant. Quibus vero parens etiam est patria, hi amant in qua nati sunt et aliti terram, licet parvam habeant, licet asperam et tenuem : et licet non habeant quam telluris virtutem commendent, laudes certe non desunt illis, quibus ornent patriam. Verum et si videant gloriantes alios campis laxis, pratisque vario plantarum genere distinctis ; etiam ipsi patriæ laudum non obliviscuntur, despectaque equorum altrice terra, laudant juvenum nutriculam bonam.

11. Ac festinat in patriam aliquis insulanus etiam : adeo, quum felicem apud alios vitam liceat agere, nec oblatam sibi immortalitatem admittet, sepeliri præoptans in patria ; fumusque patriæ igne apud alios ei splendidior videbitur.

12. Adeo autem carum apud omnes videtur patria, ut qui ubique fuere legum latores, eos videas maximis quibusque criminibus tanquam gravissimam imposuisse penam exilium. Nec vero legum modo latores in ea sunt sententia, aliter animatis exercituum ducibus : quin sub ipsa prælia ad eos, qui stant jam in acie, maximum illud

παγγελμάτων τοῖς παραταττομένοις, ὡς ὑπὲρ πατρίδος ὁ πόλεμος· καὶ οὐδεὶς ὅστις ἂν ἀκούσας τούτου κακὸς εἶναι θέλῃ· ποιεῖ γὰρ καὶ τὸν δειλὸν ἀνδρεῖον τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα.

LXIV.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΨΑΔΩΝ.

1. Τῆς Λιβύης τὰ νότια ψάμμος ἐστὶ βαθεῖα καὶ γῇ διακεκαυμένη, ἔρημος ἐπὶ πολλῷ, ἀκριθῶς ἀκαρπος, πεδινή ἀπασα, οὐ χλόην οὐ πόναν οὐ φυτὸν οὐχ ὕδωρ ἔχουσα, ἢ εἰ που ἄρα ἐν κοιλοῖς συνεστηκὸς ὑετοῦ ὀλίγου λείψανον, παχὺ καὶ τοῦτο καὶ δυσώδες, οὐδὲ πᾶν διψῶντι ἀνθρώπῳ πότιμον. Ἀοίκητος γοῦν ἐστὶ διὰ ταῦτα· ἢ πῶς γὰρ ἂν οἰκοῖτο ἀνήμερος οὕτω καὶ ξηρὰ καὶ ἀφορος οὕσα καὶ πολλῷ τῷ αὐχμῷ πιεζομένη; καὶ τὸ θάλπος δὲ αὐτὸ καὶ ὁ ἀήρ κομιδῇ πυρώδης καὶ φλογερὸς ὦν καὶ ἡ ψάμμος ὑπερζέουσα παντελῶς ἄβατον τὴν χώραν τίθησι.

2. Γαράμαντες μόνοι πρόσοικοι ὄντες, εὐσταλὲς καὶ κοῦφον ἔθνος, ἀνθρώποι σκηνῇται, ἀπὸ θήρας τὰ πολλὰ ζῶντες, ἐνίοτε οὗτοι ἐσβάλλουσι θηράσοντες ἀμφὶ τροπὰς τὰς χειμερινὰς μάλιστα, ὕοντα τὸν θεὸν τηρήσαντες, ὅποτε τὸ πολλὸν τοῦ καύματος σθεσθεῖη καὶ ἡ ψάμμος νοτισθεῖη καὶ ἀμνηγῇ βατῇ γένοιτο. Ἡ θήρα δὲ ἐστὶν ὧν τε τῶν ἀγρίων καὶ στρουθίων τῶν μεγάλων χαμαιπετῶν καὶ πιθήκων μάλιστα καὶ ἐλεφάντων ἐνίοτε· ταῦτα γὰρ μόνᾳ διαρκεῖ πρὸς τὸ δίψος καὶ ἀνέχεται ἐπὶ πολλὴν ταλαιπωρούμενα ὑπὸ πολλῶν καὶ ὀξεῖ τῷ ἡλίῳ. Καὶ ὅμως οἱ Γαράμαντες ἐπειδὴν τὰ σιτία καταναλώσωσιν ἄπερ ἔχοντες ἀφίκοντο, ἀπελαύνουσιν ὀπίσω εὐθὺς δεδιότες μὴ σφίσιν ἡ ψάμμος ἀναφλεγεῖσα δύσβατος καὶ ἀπορος γένηται, εἴτα ὥσπερ ἐντὸς ἀρχύων ληφθέντες καὶ αὐτοὶ ἀπόλωνται μετὰ τῆς ἀγρᾶς ἀφυκτα γάρ ἐστιν, ἢν ὁ ἥλιος ἀνασπάσας τὴν ἱκμάδα καὶ τάχιστα ξηράνας τὴν χώραν ὑπερζέσῃ, ἀχμαιοτέραν τὴν ἀκτῖνα προσβαλὼν ἅτε πρὸς τὴν νοτίδα παρατεθηγμένην· τροφή γὰρ αὕτη τῷ πυρὶ.

3. Καίτοι ταῦτα πάντα ὅποσα εἶπον, τὸ θάλπος, τὸ δίψος, ἡ ἐρημία, τὸ μηδὲν ἔχειν ἐκ τῆς γῆς λαβεῖν, ἥττον ὑμῖν δυσχερὲς εἶναι δοξεῖ τοῦ λεχθησομένου, καὶ δι' ὃ φευκτέα πάντως ἡ χώρα ἐκείνη· ἐρπετὰ γὰρ ποικίλα μεγέθει τε μέγιστα καὶ πλήθει πάμπολλα καὶ τὰς μορφὰς ἀλλόκοτα καὶ τὸν ἰὸν ἀμαχα ἐπινέμεται τὴν γῆν, τὰ μὲν ὑποβρύχια, φωλεῦντα ἐν μυχρῇ τῆς ψάμμου, τὰ δὲ ἄνω ἐπιτολάζοντα, φύσαιοι καὶ ἀσπίδες καὶ ἔχιοναι καὶ κεράσται καὶ βουπρήστες καὶ ἀκοντίαι καὶ ἀμφίσβαιναι καὶ δράκοντες καὶ σκορπίων γένος διττὸν, τὸ μὲν ἕτερον ἐπιγείον τε καὶ πεζόν, ὑπέρμεγα καὶ πολυσφόνδυλον, θάτερον δὲ ἐναέριον καὶ πτηνόν, ὑμενόπτερον δὲ ὅλα ταῖς ἀκρίαι καὶ τέττιξι καὶ νυκτερίσι τὰ πτερὰ. Τοιαῦτα ὄρνεα πολλὰ ἐπιτετόμενα οὐκ εὐπρόσιτον ἀπεργάζεται τὴν Λιβύην ἐκείνην.

adhortamentum est, bellum ipsis esse pro patria : neque quisquam est qui hoc audito ignavus esse velit ; fortitudinem enim timido etiam addit nomen patriæ.

LXIV.

DE DIPSADIBUS.

1. Quæ ad austrum spectant Libyæ, arena sunt profunda, adusta tellus, deserta majorem partem, penitus infecunda, universa campestris, quæ non herbam, non gramen, non aquam habeat, aut si quæ etiam consistentes locis cavis pluviarum tenuium reliquæ, hæ quoque crassæ et odoris mali, nec valde licet sitienti homini potabiles. Ergo propter ista inhabitabilis est : aut quomodo habitetur, quæ inculta adeo atque arida sit et sterilis, multoque squalore obsita? quum vapor ipse et aer igneus plane atque æstuosus sit, et arena fervidissima inviam omnino regionem reddat.

2. Garamantes soli accolæ, gens succincta et levis, in tabernaculis vivere soliti homines, venatu viventes plerumque; hi igitur venaturi interdum irruunt, circa ipsam brumam potissimum, observato tempore pluvio, quum ardoris major pars extincta est et, conspersa arena, itlneris copia utcumque contingit. Venatus autem est asinorum agrestium et marinorum passerum, ingentium illorum, qui humo tollere se non possunt, et simiorum maxime, et interdum elephantorum : hæc enim sola durant ad sitim, et vexationem a multo acutoque sole diu sustinent. Et tamen Garamantes, consumtis cibariis, quibuscum venerant, celeriter revertuntur, veriti ne sibi accensa rursus arena transitum vel difficilem reddat, vel plane neget, ac deinde velut intra retia deprehensi cum captura ipsi sua pereant : neque enim ulla superest effugiendi ratio, ubi sol sursum tracto humore, exsiccataque celeriter regione, vehementer exarsit, radios jaculatus fortiores, quippe ab ipso humore acutos, qui alimentum igni præstat.

3. Quanquam ista quæ adhuc commemoravi omnia, vapor, sitis, solitudo, inopia copiarum terrestrium, minus vobis difficilia videbuntur eo quod sum dicturus, et propter quod fugienda omnino ista regio est. Serpentes nempe varii, magnitudine ingentes, plurimi numero, formis peregrini, veneno armati invicto, terram pascuntur; partim submersi, nido in arenæ recessibus defosso; alii in summo versantur, bufones, et aspidæ, et viperæ, et cerastæ, et buprestes, et jaculi, et amphibæænæ, et dracones, et scorpionum genus duplex, terrestre alterum, pedestre, ingens, vertebras habens multas; aerium alterum et volucre, membranaceis alis instructum, quales sunt locustis et cicadis et vespertilionibus alæ. Id genus volucres oberrantes multæ difficilem accessu reddunt illam Libyam.

4. Τὸ δὲ δὴ πάντων ἑρπετῶν δεινότατον ὧν ἡ ψάμμος τρέφει, ἡ διψάς ἐστιν, ὅρις οὐ πάνυ μέγας, ἐγίδονθ' ὅμοιος, τὸ δὴγμα βίαιος, τὸν ἰὸν ταχύς, ὀδύνας μὲν ἀλγίτους ἐπάγων εὐθύς· ἐκκαίει τε γὰρ καὶ σήπει καὶ πίμπρασθαι ποιεῖ, καὶ βοῶσιν ὥσπερ οἱ ἐν πυρὶ καίμενοι. Τὸ δὲ μάλιστα καταπονοῦν καὶ κατατρῦχον αὐτοῦς ἐκεῖνός ἐστιν, ὁμώνυμον πάθος τῷ ἑρπετῷ· διψῶσι γὰρ εἰς ὑπερβολὴν, καὶ τὸ παραδοξότατον, ὅσῳ περ ἂν πίνωσι, τοσούτῳ μᾶλλον ὀρέγονται τοῦ ποτοῦ, καὶ ἡ ἐπιθυμία πολὺ πλεόν ἐπιτείνεται αὐτοῖς· οὐδ' ἂν σβέσειάς ποτε τὸ δίψος, οὐδ' ἦν τὸν Νεῖλον αὐτὸν ἢ τὸν Ἰστρον θλον ἐκπιεῖν παράσχεις, ἀλλὰ προσεκκαύσεις ἐπάρδων τὴν νόσον, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἐλαίῳ πῦρ κατασβεννύοι.

5. Λέγουσιν ἱατρῶν παῖδες ἐκείνην τὴν αἰτίαν εἶναι, παχὺν τὸν ἰὸν ὄντα ἐπειτα δευόμενον τῷ ποτῷ δῆκνῃ-τον γίνεσθαι, ὑγρότερον, ὡς τὸ εἶδος, καθιστάμενον καὶ ἐπὶ πλείστον διαχέομενον.

6. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐδένα τοῦτο πεπονθότα εἶδον, μηδὲ, ὧ θεοί, ἴδοιμι οὕτω κολαζόμενον ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐδὲ ἐπέβην τῆς Λιβύης τὸ παράπαν εἰς ποιῶν ἐπίγραμμα δέ τι ᾄκουσα, ὃ μοι τῶν ἑταίρων τις ἔλεγεν αὐτὸς ἐπὶ στήλης ἀνεγνωσκέαι ἀνδρὸς οὕτως ἀποθανόντος· ἐκ Λιβύης ἔφη ἄπιόν ἐς Αἴγυπτον παρὰ τὴν μεγάλην Σύρτιν ποιεῖσθαι τὴν πορείαν· οὐ γὰρ εἶναι ἄλλως· ἔνθα δὴ τάφῳ ἐντυχεῖν παρὰ τὴν θόνα ἐπ' αὐτῷ τοῦ κλύσματος καὶ στήλῃ ἐφεστάναι δηλοῦσαν τοῦ θάνατου τὸν τρόπον· κεκολλάσθαι γὰρ ἐπ' αὐτῇ ἄνθρωπον μὲν τινα ὅσον τὸν Τάνταλον γράζουσιν ἐν λίμνῃ ἐστῶτα καὶ ἀρούμενον τοῦ ὕδατος, ὡς πῶς δὴ, τὸ θηρίον δὲ τὴν διψάδα ἐμπεφυκὸς αὐτῷ περισπείρωσθαι τῷ ποδί, καὶ τινὰς γυναῖκας ὑδροπορούσας ἅμα πολλὰς καταχεῖν τὸ ὕδωρ αὐτοῦ· πλησίον δὲ ὡς καίεσθαι ὅσα τῶν στρουθῶν ἐκείνων, οὓς ἔφην θηρᾶν τοὺς Γαράμαντας· γεγράφθαι δὲ πρὸς τοῦπίγραμμα, οὐ χεῖρον δὲ καὶ αὐτὸ εἰπεῖν,

Τοῖα παθόν', οἶμαι, καὶ Τάνταλον αἰθώπος ἰοῦ
μηδ' αἰ κοιμησάμενος διψαλέτην ὀδύνῃν.

Καὶ Δαναοῖο κόρας τοῖον πῖθον οὐκ ἀναπλῆσαι
αἰὲν ἐπαντιόσας ὑδροπόρου καμᾶτερ.

Ἔτι καὶ ἄλλα ἔπη τέτταρά ἐστι περὶ τῶν ὧν, καὶ ὡς ἀναιρούμενος αὐτὰ ἐδήχθη· ἀλλ' οὐκέτι μέμνημαι ἐκείνων.

7. Συλλέγουσι δὲ ἄρα τὰ ὡὰ καὶ ἐσπουδάσας περὶ αὐτὰ οἱ περίοικοι, οὐχ ὡς φαγεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ σκεύεσι χρῶνται κενώσαντες καὶ ἐκπομάατα ποιοῦνται ἀπ' αὐτῶν· οὐ γὰρ ἔχρουσι κεραμεύειν διὰ τὸ ψάμμον εἶναι τὴν γῆν. Εἰ δὲ καὶ μεγάλα εὐρεθῇ, καὶ πῖλοι γίνονται δύο ἐκ τοῦ ὧσ' ἑκάστου· τὸ γὰρ ἡμίτομον ἐκάτερον ἀπογρῶν τῇ κεφαλῇ πῖλος ἐστίν.

8. Ἐκεῖ τοίνυν λογιῶσιν αἱ διψάδες παρὰ τὰ ὡὰ, καὶ ἐπειδὴν προσέλθῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐκ τῆς ψάμμου ἐξερπύσασαι δάκνουσι τὸν κακοδαίμονα· ὃ δὲ πάσχει ἐκεῖνα τὰ μικρὸν ἐμπροσθεν εἰρημένα πίνων αἰεὶ καὶ μᾶλλον διψῶν καὶ πιμπλάμενος οὐδέποτε.

4. Bestiarum vero quaecumque ea nutrit arena, sævissima est dipsas, serpent non ita magnus, viperæ similis, morsu violento, veneno celeri, immedicabiles statim dolores afferens : nam exurit, et putredinem inducit, et ut ardeant morsu efficit ; qui clamant, velut qui in igne jaceant. Quæ autem maxime illos conficit atque atterit, illa est affectio, a qua nomen accepit ille serpens : nam sitiunt supra modum ; quodque maxime mirum est, quo plus biberunt, tanto magis potum appetunt, multoque acrius intenditur eorum bibendi cupiditas : neque unquam exstinxeris sitim, nec si Nilum ipsum, totumve Istrum ebibendum eis præbeas, sed ipsa illa irrigatione morbum accendas, velut si quis oleo exstinguere ignem tentet.

5. Aiunt medicorum filii istam esse causam, venenum illud natura crassum, potu deinde dilui et moveri celerius, quippe quod liquidius sic fiat, ut probabile est, et diffundatur maxime.

6. Equidem neminem vidi cui hoc acciderit, neque, dii boni ! videam hominem qui talibus crucietur suppliciis : sed, bono consilio, pedem nunquam omnino intuli in Libyam ; verum epigramma audivi, quod in cippo se legisse viri hoc modo defuncti sodalium aliquis mihi dixit, qui e Libya, sic narrabat, dum in Ægyptum transit, iterque facit ad Syrtim majorem (neque enim posse aliter) ; ibi in tumultum incidit, ad oram maris, in ipso litore : huic impositam ait columellam, quæ rationem interitus declaret. Insculptum enim in illa hominem, qualem pingunt Tantalum, stantem in palude, haurientemque de aqua, bibendi nempe gratia : bestiam vero dipsada adhaerentem ipsi ac pedi implexam, et mulieres quasdam, aquam afferentes simul multas, ea hominem perfundere. In proximo autem ova jacere, qualia illorum struthiocamelorum, quos venantur, ut dixi, Garamantes. Scriptum autem esse in epigrammate : imo nihil prohibet recitare ipsum :

Fallor, an hæc talis de nigro accensa veneno,
Tantale, vexavit te sine fine sitis ?

Tale olim, proles Danal numerosa, replere
frustrato te hausit vas voluisse, reor.

Adhuc alii versiculi quattuor sunt de ovis, et ut, dum tollit illa, morsus sit ; sed eorum non amplius memini.

7. Colligunt nimirum ova illa accolæ studiose non in cibium modo, sed evacuatis etiam utuntur in supellectile, et pocula sibi inde faciunt, quum fingere de luto non possint, quoniam mera arena illorum solum est. Si vero satis magna inveniantur, etiam pilei ex unoquoque ovo bini parantur : dimidiatum enim ovum unumquodque capiti quum sufficiat, pileus est.

8. Ibi ergo insidiantur apud ova dipsades : et quum accedit homo, prorrepentes de arena mordent miserum : at illi eveniunt ea quæ paulo ante dicta sunt, ut bibat semper, et magis inde sitiit, et satiatur nunquam.

9. Ταῦτ' οὐ μὰ Δία πρὸς Νίκανδρον τὸν ποιητὴν φιλοτιμούμενος διεξήλθον, οὐδ' ὅπως ὑμεῖς μάθοιτε ὡς οὐκ ἀμελὲς γεγένηται μοι φύσεις τῶν Λιθυκῶν ἑρπετῶν εἰδέναι· λατρῶν γὰρ ἂν μᾶλλον ὁ ἔπαινος εἴη, οἷς ἀνάγκη εἰδέναι ταῦτα, ὡς καὶ ἀμύνασθαι αὐτὰ μετὰ τῆς τέχνης ἔχοιεν· ἀλλὰ μοι δοκῶ — καὶ πρὸς φίλου μὴ δυσχεράνῃτε τὴν εἰκόνα θηριώδη οὖσαν — ὁμοῖόν τι καὶ αὐτὸς παθεῖν πρὸς ὑμᾶς οἷον ἐκείνοι πάσχουσι πρὸς τὸ ποτὸν οἱ δηχθέντες ὑπὸ τῆς διψᾶδος· ὅσω γὰρ ἂν ἐπὶ πλέον παρίω ἐς ὑμᾶς, τοσούτῳ μᾶλλον ὀρέγομαι τοῦ πράγματος καὶ τὸ δίψης ἄσχετον ὑπεκκάζεται μοι καὶ ἔοικα οὐδ' ἐμπλησθῆσεσθαι ποτε τοῦ τοιοῦτου ποτοῦ. Καὶ μάλα εἰκότως. Πού γὰρ ἂν οὕτω διείδεῖτε καὶ καθαρῶ ὕδατι ἐντύχοιμι; ὥστε σύγγνωτε, εἰ δηχθεὶς καὶ αὐτὸς τὴν ψυχὴν ἡδίστῳ τούτῳ καὶ ὑγιεινοτάτῳ τῷ δήματι ἐμφοροῦμαι· χανδὸν ὑποθεὶς τῷ χροῦνῳ τὴν κεφαλὴν· εἴη μόνον μὴ ἐπιλιπεῖν τὰ παρ' ὑμῶν ἐπιρρέοντα μηδὲ χυθείσαν τὴν σπουδὴν τῆς ἀκροάσεως κερχινότα· ἐτὶ καὶ διψῶντα καταλιπεῖν ὡς δίψους γε ἔνεκα τοῦμοῦ πρὸς ὑμᾶς οὐδὲν ἂν ἐκώλυε πίνειν αἰεὶ κατὰ γὰρ τὸν σοφὸν Πλάτωνα κόρος οὐδεὶς τῶν καλῶν.

LXV.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΠΡΟΣ ΗΣΙΟΔΟΝ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἀλλὰ ποιητὴν μὲν ἄριστον εἶναι σε, ὦ Ἡσίοδε, καὶ τοῦτο παρὰ Μουσῶν λαβεῖν μετὰ τῆς δάφνης αὐτὸς τε δεικνύεις ἐν οἷς ποιεῖς — ἐνθεα γὰρ καὶ σεμνὰ πάντα — καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν οὕτως ἔχειν· ἐκεῖνο δὲ ἀπορῆσαι ἄξιον, τί δήποτε προειπῶν ὑπὲρ σαυτοῦ, ὡς διὰ τοῦτο λάβοις τὴν θεσπέσιον ἐκείνην ὥδην παρὰ τῶν θεῶν, ὅπως κλειεῖς καὶ ὑμνοῖς τὰ παρεληλυθότα καὶ θεσπίζεις τὰ ἐσόμενα, θάτερον μὲν καὶ πάννυ ἐντελὺς ἐξενήνοχος θεῶν τε γενέσεις διηγούμενος ἄχρι καὶ τῶν πρώτων ἐκείνων, χάους καὶ γῆς καὶ οὐρανοῦ καὶ ἔρωτος, ἐτὶ δὲ γυναικῶν ἀρετὰς καὶ παραινέσεις γεωργικὰς, καὶ ὅσα περὶ Πλειάδων καὶ ὅσα περὶ καιρῶν ἀρότου καὶ ἀμῆτου καὶ πλοῦ καὶ θλῶς τῶν ἄλλων ἀπάντων· θάτερον δὲ καὶ ὁ χρησιμώτερον ἦν τῷ βίῳ παρὰ πολὺ καὶ θεῶν δωρεαῖς μᾶλλον εἰκότως, λέγω δὲ τὴν τῶν μελλόντων προαγόρευσιν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐξαπέφνης, ἀλλὰ τὸ μέρος τοῦτο πᾶν λήθῃ παραδεδωκας οὐδαμοῦ τῆς ποιήσεως ἢ τὸν Κάλχαντα ἢ τὸν Τηλέμονα ἢ τὸν Πολυίδον ἢ καὶ Φινέα μιμνῆσάμενος, οἱ μὴ δὲ παρὰ Μουσῶν τούτου τυγχόντες ὁμῶς προεθέσπιζον καὶ οὐκ ὠκνοῦν χρεῖν τοῖς δεομένοις.

2. Ὅστε ἀνάγκη σοι τῶν τριῶν τούτων αἰτιῶν μιᾷ γε πάντως ἐνέχεσθαι· ἢ γὰρ ἐψεῦσω, εἰ καὶ πικρὸν εἰπεῖν, ὡς ὑποσχόμενον σοι τῶν Μουσῶν καὶ τὰ μέλλοντα προλέγειν δύνασθαι· ἢ αἰ μὲν ἔδοσαν ὥσπερ ὑπέσχοντο, σὺ δὲ ὑπὸ φθόνου ἀποκρύπτεις καὶ ὑπὸ κόλπου φυλάτεις τὴν δωρεάν οὐ μεταδιδοὺς αὐτῆς τοῖς δεομένοις· ἢ

9. Hæc, ita me Jupiter, non contendendi quodam adversus Nicandrum poetam studio a me dicta sunt, neque uti vos cognosceretis nonnihil me curæ in discendis serpentium Libycorum ingeniis posuisse; ista enim medicorum magis laus fuerit, quibus scire talia necesse est, ut etiam depellere illa ex arte possint: verum ego mihi videor (ac, per ego vos amicitiae præsidem Jovem rogo, nolite offendi transumpta a bestiis imagine) similiter erga vos affectus et ipse, atque illi a dipsade morsi ad potum affecti sunt: quo frequentius enim prodeo in conspectum vestrum, tanto magis ejus rei sum cupidus, sitisque me urit, quæ reprimi nullo modo potest, neque unquam illo satiari posse potu mihi videor. Neque hoc injuria. Ubi enim in aquam pellucidam adeo et puram incidam? Itaque ignoscite, si morsus et ipse in animo meo morsum istum suavissimum saluberrimumque, pleno me haustu, caput salienti supponens, ingurgitem. Modo illud mihi contingat, ne, quæ a vobis affluunt, deficient, neque exhaustum vestrum audiendi studium hiantem me et sitientem adhuc destituat. Quantum quidem ad meam vestri sitim attinet, nihil obstat quominus semper bibam: Platone enim auctore sapientissimo, pulchrorum nulla satietas.

LXV.

DISPUTATIO CUM HESIODO.

1. LUCINUS. Verum enim vero poetam quidem optimum esse te, Hesiode, idque a Musis una cum lauro accepisse, et ipse tuis in carminibus ostendis (divina enim omnia atque augusta), et nos, ita rem se habere, credimus: de illo vero disceptare fas fuerit, quid tandem sit quod, quum de te ipso prædixisses, hanc te ob causam divinum illum a diis cantum accepisse, uti celebrares cantaresque præterita, ac divinales futura; alterum quidem, idque perfecte omnino sis exsecutus, deorum generationibus enarrandis usque ad prima illa, Chaos, Tellurem, Cælum et Amorem; insuper etiam mulierum commemorandis virtutibus, et præceptis agriculturæ, et quæ de Pleiadibus, ac de temporibus arandi, messis, navigationis, reliquarumque rerum omnium dici possunt: alterum vero, quod multo utilius futurum erat vitæ et deorum muneribus magis simile, dico autem futurarum rerum prædictionem, plane non ostenderis, sed parte illa simpliciter oblivioni tradita, nusquam tua in poesi vel Calchanthem, vel Telemum, vel Polyidum, vel Phineum adeo sis imitatus, qui non consecuti illud a Musis, tamen divinarunt, neque oracula reddere consulentibus designati sunt.

2. Itaque trium horum criminum in uno hæreas omnino necesse est: aut enim, quantumvis id dictu amarum fuerit, mentitus es Musas promississe tibi futura prædicendi facultatem; aut illæ dederunt, sicut fuere pollicitæ, at tu præ invidia occultas, in sinuque absconditum servas munus, non impertiens illud indigentibus; aut scripta quidem tibi

γέγραπται μὲν σοι καὶ τοιαῦτα πολλὰ, οὐδέπω δὲ αὐτὰ τῷ βίῳ παραδεδωκας οὐκ οἶδα εἰς ὃν καιρὸν τινα ἄλλον ταμεινόμενος τὴν χρῆσιν αὐτῶν. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ οὐδὲ τολμήσαιμι ἂν εἰπεῖν, ὥς αἱ Μοῦσαι δύο σοι παρέξουσιν ὑποσχόμεναι τὸ μὲν ἔδωσαν, ἐξ ἡμισείας δὲ ἀνεκαλέσαντο τὴν ὑπόσχεσιν, λέγω δὲ τὴν τῶν μελλόντων γνῶσιν, καὶ ταῦτα προτέραν αὐτὴν ἐν τῷ ἔπει ὑπεσχημένα.

3. Ταῦτα οὖν παρὰ τίνος ἄλλου, Ἡσίοδε, ἢ παρ' αὐτοῦ σοῦ μάθοι τις ἂν; πρόποι γὰρ ἂν, ὅσπερ οἱ θεοὶ «δωτῆρες ἑάων» εἰσιν, οὕτω δὲ καὶ ὑμῖν τοῖς φίλοις καὶ μαθηταῖς αὐτῶν μετὰ πάσης ἀληθείας ἐξηγεῖσθαι περὶ ὧν ἴστε καὶ λύειν ἡμῖν τὰς ἀπορίας.

4. ΗΣΙΟΔΟΣ. Ἐνὴν μὲν μοι, ὦ βέλτιστε, βραδίαν ἀπόκρισιν ἀποκρίνασθαι σοι περὶ ἀπάντων, ὅτι μὴδὲν ἔστι τῶν ἐρραφωδῆμένων ὑπ' ἐμοῦ ἴδιον ἔμδον, ἀλλὰ τῶν Μουσῶν, καὶ ἔχρην σε παρ' ἐκείνων τοὺς λογισμοὺς τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν παραλελειμμένων ἀπαιτεῖν· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ μὲν ὧν ἰδίᾳ ἠπιστάμην, λέγω δὲ τοῦ νέμειν καὶ ποιμαίνειν καὶ ἐξελαύνειν καὶ βδάλλειν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ποιμένων ἔργα καὶ μαθήματα, δίκαιος ἂν εἴην ἀπολογεῖσθαι, αἱ θεαὶ δὲ τὰς αὐτῶν δωρεὰς οἷς τε ἂν ἐθέλωσι καὶ ἐφ' ὅσον ἂν οἴωνται καλῶς ἔχειν, μεταδιδάσκειν.

5. Ὅμως δὲ οὐκ ἀπορήσω πρὸς σέ καὶ ποιητικῆς ἀπολογίας· οὐ γὰρ, ὦμαι, χρὴ παρὰ τῶν ποιητῶν ἐς τὸ λεπτότατον ἀκριβολογουμένους ἀπαιτεῖν κατὰ συλλαβὴν ἐκάστην ἐντελῆ πάντως τὰ εἰρημένα, κἂν εἴ τι ἐν τῷ τῆς ποιήσεως δρόμῳ παραρρυσὲν λάθῃ, πικρῶς τοῦτο ἐξετάζειν, ἀλλ' εἰδέναι ὅτι πολλὰ ἡμεῖς καὶ τῶν μέτρων ἕνεκα καὶ τῆς εὐφρονίας ἐπεμβάλλομεν· τὰ δὲ καὶ τὸ ἔπος αὐτὸ πολλάκις λεία ὄντα οὐκ οἶδ' ὅπως παρεδέξατο. Σὺ δὲ τὸ μέγιστον ὧν ἔχομεν ἀγαθῶν ἀφαιρῇ ἡμᾶς, λέγω δὲ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐν τῷ ποιεῖν ἐξουσίαν, καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐχ ὀρθῶς ὅσα τῆς ποιήσεως καλὰ, σκινδαλάμους δὲ καὶ ἀκάνθας τινὰς ἐκλέγεις καὶ λαβὰς τῇ συκοφαντίᾳ ζητεῖς. Ἄλλ' οὐ μόνος ταῦτα σὺ οὐδὲ κατ' ἐμοῦ μόνου, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ ἄλλοι τὰ τοῦ δημοτέχνου τοῦ ἐμοῦ Ὀμήρου κατακνίζουσι λεπτὰ οὕτω κομιδῇ καὶ μάστιγα μικρὰ ἄττα διεξιόντες.

6. Εἰ δὲ καὶ χρὴ ὅμοσε χωρήσαντα τῇ αἰτίᾳ τὴν ὀρθοτάτην ἀπολογίαν ἀπολογήσασθαι, ἀνάγκη, ὦ οὗτος, τὰ Ἔργα μου καὶ τὰς ἡμέρας· εἴη γὰρ ὅσα ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ μαντικῶς ἅμα καὶ προφητικῶς προτεθέσπισται μοι τὰς ἀποδόσεις προσηλόντα τῶν τε ὀρθῶς καὶ κατὰ καιρὸν πραττομένων καὶ τῶν παραλελειμμένων τὰς ζημίας. Καὶ τὸ

Οἷσιν δ' ἐν φορμῷ, παῦροι δὲ σε ὠήσονται,
καὶ πάλιν ὅσα ἀγαθὰ περιέσται τοῖς ὀρθῶς γεωργοῦσι,
χρησιμωτάτη ἂν τῷ βίῳ μαντικὴ νομίζοιτο.

7. ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν οὖν, ὦ θαυμαστὲ Ἡσίοδε, καὶ πᾶν ποιμενικὸν εἰρηται σοι καὶ ἐπαληθεύειν ἔοικας τὴν τῶν Μουσῶν ἐπίπνοιαν αὐτὸς οὐδ' ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τῶν ἐπῶν δυνάμενος, ἡμεῖς δὲ οὐ ταύτην τὴν

sunt etiam in hoc genere multa, tu vero nondum ea saeculo tradidisti, quum usum eorum ad nescio quod aliud tempus reponas. Illud enim neque ausim dicere, Musas, duo tibi quum praestituras se promiserint, alterum quidem dedisse, ex dimidia vero parte promissionem suam, de futurorum cognitione loquor, revocasse, quum tamen priorem illam in versu pollicita essent.

3. Ista ergo a quonam alio, Hesiodo, quam ab ipso te, aliquis possit discere? Decuerit enim, quemadmodum ipsi dii honorum sunt auctores; ita etiam vos illorum amicos atque discipulos cum veritate omni quae nostis enarrare, et si qua nobis videntur dubia, ea resolvere.

4. HESIODUS. Licebat mihi, vir optime, facili responsione defungi super omnibus, nihil esse eorum carminum, quae a me consultata sunt, mihi proprium, sed Musarum; ab his proinde rationem dictorum pariter et praetermissorum tibi esse poscendam; me vero de his, quae per me sciebam, de pascendo, inquam, curandoque grege, et exigendo, et mulgendo, reliquisque quae pastorum opera sunt ac disciplina, causam dicere merito: deae tamen sua munera, quibuscumque volunt, et in quantum decere putant, imperitiuntur.

5. Interim tamen neque poetica mihi apud te defensio defuerit. Neque enim, puto, decet a poetis tenuiter nimis et minuto studio repossere, syllabarum tenuis omnium, perfecta omnino quae dixere, et si quid in ipso poeseos cursu non animadversum effluerit, acerbè illud exigere; verum scire multa nos et modulorum causa et soni inculcare: quaedam autem versus ipse saepe, utpote laevia ac polita, nescio quomodo assumit. At tu maximo nos nostro bono is privatum, libertatem dico et in fingendo potestatem; et cetera quidem in poesi quae sunt pulchra non vides; sedamenta quaedam et spinas eligis, ansasque quaris calumniae. Neque vero solus tu talia, neque contra me solum, sed multi etiam alii sunt qui Homeri, eandem mecum artem professi, carmina vellicent, huiusmodi tenuia prorsus et minuta quaedam praeter ceteris disputantes.

6. Si vero opus est cominus etiam congregi cum crimine, et eam dicere causam quae verissima est, lege, tu homo, Opera mea ac Dies. Intelliges enim quot res in illo carmine divine et tanquam a vate praedictae a me sint, quae exitus praesignent tum eorum quae recte et suo tempore peraguntur, tum illorum quae praetermissa sunt noxas. Jam illud,

Corbe feres raro, rarus tibi et accola plaudet;
et rursus quae bona recte colentibus agrum superfutura sint, utilissima vitae divinatio jure habeatur.

7. LYC. Istud quidem, vir admirabilis Hesiodo, plane pro pastore a te dictum est, viderisque confirmare illum Musarum afflatum, qui neque causam dicere pro versibus possis: at non istam nos quidem divinationem a te ac Mu-

μαντικὴν παρὰ σοῦ καὶ τῶν Μουσῶν περιμένονεν· ἔπει τὰ γε τοιαῦτα πολὺ μαντικώτεροι ὑμῶν οἱ γεωργοί, καὶ ἄριστα μαντεύσαντι· ἂν ἡμῖν περὶ αὐτῶν, ὅτι ὕσαντος μὲν τοῦ θεοῦ εὐθαλῇ ἔσται τὰ δράγματα, ἣν δὲ αὐχμὸς ἐπιλάβῃ καὶ διψήσωσιν αἱ ἀρουραι, οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐχὶ λιμὸν ἐπακολουθήσαι τῇ δίψει αὐτῶν, καὶ ὅτι οὐ μεσοῦντος θέρους χρὴ ἀροῦν, ἢ οὐκ ἂν τι ὄφελος γένοιτο εἰκὴ ἐκχυθέντων τῶν σπερμάτων, οὐδὲ ἀμᾶν ἔτι χλωρὸν τὸν στάχυν, ἢ κενὸν εὐρεθήσεται τὸν καρπὸν. Οὐ μὲν οὐδ' ἐκείνο μαντείας δεῖται, ὥς ἦν μὴ καλύψῃς τὰ σπέρματα καὶ θεράπων μακέλλην ἔχων ἐπιφορῇ τῆς γῆς αὐτοῖς, καταπτήσεται τὰ ὄρνεα καὶ προκατεδεῖται τὴν ἅπασαν τοῦ θέρους ἐλπίδα.

8. Τὰ γὰρ τοιαῦτα παραινέσεις μὲν καὶ ὑποθήκας λέγων οὐκ ἂν τις ἀμαρτάνοι, μαντικῆς δὲ πάμπολυ ἀποδοῖν μοι δοκεῖ, ἥς τὸ ἔργον τὰ ἀόηλα καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς φανερά προγινώσκεις, ὥσπερ τὸ τῷ Μίνωϊ προειπεῖν ὅτι ἐν τῷ τοῦ μέλιτος πύθῃ ὁ παῖς ἔσται αὐτῷ ἀποπεινιγμένος, καὶ τὸ τοῖς Ἀχαιοῖς προμνηῦσαι τῆς Ἀπολλωνος ὀργῆς τὴν αἰτίαν καὶ τῷ δεκάτῳ ἔτει ἀλώσεσθαι τὸ Ἴλιον· ταῦτα γὰρ ἡ μαντική. Ἐπεὶ καὶ τὰ τοιαῦτα εἴ τις αὐτῇ ἀνατιθεῖν, οὐκ ἂν φθάνοι κάμει μάντιν λέγων· προερῶ γὰρ καὶ προθεσπιῶ καὶ ἀνευ Κασταλίας καὶ δάφνης καὶ τρίποδος Δελφικοῦ, ὅτι ἂν γυμνὸς τοῦ κρύους περινοστῇ τις ὕοντος προσέτι ἡ χαλαζῶντος τοῦ θεοῦ, ἥπιαλος οὐ μικρὸς ἐπιπεσεῖται τῷ τοιούτῳ, καὶ τὸ ἔτι γε τούτου μαντικώτερον, ὅτι καὶ θέρμη μετὰ ταῦτα, ὥς τὸ εἶδος, ἐπιγενήσεται, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ὧν γελοῖον ἂν εἴη μεμνηῖσθαι.

9. Ὅστε τὰς μὲν τοιαύτας ἀπολογίας καὶ μαντείας ἄρες· ἐκεῖνο δὲ δ' εἰρήκας ἐν ἀρχῇ ἴσως παραδέξασθαι ἄξιον, ὥς οὐδὲν ἡδέισθα τῶν λεγομένων, ἀλλὰ τις ἐμπνοια δαιμόνιος ἐνεποίει σοι τὰ μέτρα, οὐ πάνυ οὐδὲ ἐκείνη βέβαιος οὔσα· οὐ γὰρ ἂν τὰ μὲν ἐπετέλει τῶν ὑπεσχημένων, τὰ δ' ἀτέλῃ ἀπελείμπανε.

LXVI.

ΠΛΟΙΟΝ Η ΕΥΧΑΙ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Οὐκ ἐγὼ ἔλεγον ὅτι θάπτον τοὺς γῦπας ἔωλος νεκρὸς ἐν φανερῷ κείμενος ἢ θέαμά τι τῶν παραδόξων Τιμόλαον διαλάθοι, κἄν εἰς Κόρινθον δέη ἀπνευστὶ θέοντα ἀπίναι διὰ τοῦτο; οὕτω φιλοθεάμων σύ γε καὶ ἄοκνος τὰ τοιαῦτα.

ΤΙΜΟΛΑΟΣ. Τί γὰρ ἔδει καὶ ποιεῖν, ὦ Λυκῖνε, σχολὴν ἄγοντα πυθόμενον οὕτως ὑπερμεγέθυ ναῦν καὶ πέρα τοῦ μέτρου ἐς τὸν Πειραιᾶ καταπεπλευκέναι μίαν τῶν ἀπ' Αἰγύπτου εἰς Ἰταλίαν σιταγωγῶν; Οἶμαι δὲ καὶ σφῶ, σέ τε καὶ Σάμιππον τουτονί, μὴ κατ' ἄλλο τι ἐξ ἀστεως ἤκειν ἢ ὀφρομένους τὸ πλοῖον.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, καὶ Ἀδείμαντος ὁ Μυρρινούσιος εἶπετο μεθ' ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπου νῦν ἐκείνός ἐστιν

sis exspectabamus; quum ad talia multo vobis diviniore sint rustici, et optime nobis de illis rebus vaticinentur, velut, si pluat deus, copia florentes fore manipulos; si vero aestus invadat, sitiantque arva, fieri non posse quin fames sitim illorum consequatur; neque oportere media aestate arare, alioquin nihil inde utilitatis exoriturum, fuis frustra seminibus; neque metendum spicam adhuc viridem, alioquin vanum inventum iri fructum. Neque etiam divinatione ad illud opus est, nisi obruas semina et ligone armatus servus terram iis inducat, devoluturas aves, omnemque spem aestatis interceptam devoraturas.

8. Talia enim si quis praecepta dicat aut monita, non peccaverit; a divinatione autem plurimum abesse haec mihi videntur, cuius sit obscura et nullo usquam modo manifesta ante cognoscere: quale est illud quum Minoi praedictum est, in dolio mellis suffocatum iri illius filium, et quum praesignificata Achivis causa irarum Apollinis, itemque anno decimo captum iri Ilium. Haec enim sunt divinatio. Alioqui si ista quoque superiora ad divinationem aliquis referat, ocyus me quoque vatem dicat: praedicam enim ac divinabo, idque sine Castalia et lauru et tripode Delphico, si quis nudus in frigore obambulet, pluvias insuper aut grandines fundente deo, hunc talem rigor cum tremore non parvus invadet: et quod magis adhuc divinum est, etiam calor postea, ut probabile est, superveniet, et multa in hoc genere, quorum meminisse ridiculum fuerit.

9. Itaque hoc genus defensionis et divinationum omittite. Illud vero, quod initio dicebas, forte dignum fuerit quod recipiatur, nihil te scivisse eorum quae diceres, sed afflatu quodam divino subjecta tibi esse carmina, quanquam ne illud quidem satis firmum est: neque enim ille alia quidem promissorum impleturus erat, alia vero imperfecta relicturus.

LXVI.

NAVIGIUM SEU VOTA.

1. LYCINUS. Nonne dicebam ego, facilius posse fieri ut vultures effugiat jacens in propatulo antiquum cadaver, quam Timolaum mirabilis spectaculi aliquid, etsi uno spiritu Corinthum abire curriculo propter illud oporteat? adeo tu spectaculorum avidus et impiger ad talia.

TIMOLAUS. Quid enim agendum erat, Lycine, homini otioso, qui audisset ingentem adeo et immensam plane navem in Piraeo appulsam, de illarum numero unam, quae annonam ex Aegypto in Italiam advehunt? Puto autem vos quoque, te, inquam, et Samippum hunc, non alia quam spectandae hujus navis causa ex urbe venisse.

LYC. Sic est, per Jovem; atque Adimantus etiam sequobatur nos Myrrhinusius: verum ubi ille nunc sit, nescio,

ἀποπλανηθεὶς ἐν τῷ πλήθει τῶν θεατῶν· ἄχρι μὲν γὰρ τῆς νεὸς ἅμα ἤλθομεν καὶ ἀνιόντες ἐς αὐτὴν σὺ μὲν, οἶμαι, Σάμιππε, προΐεις, μετὰ σὲ δὲ δ' Ἀδείμαντος ἦν, εἴτ' ἐγὼ μετ' ἐκείνον ἐγόμενος αὐτοῦ ἀμφοτέραις, καὶ με διὰ τῆς ἀποβάθρας ὅλης παρέπεμψε χειραγωγῶν ὑποδεδεμένον ἀνυπόδητος αὐτὸς ὢν, τὸ ἀπὸ τούτου δὲ οὐκέτι αὐτὸν εἶδον οὔτε ἔνδον οὔτε ἐπεί καταελλύθαμεν.

2. ΣΑΜΙΠΠΟΣ. Οἶσθα, ὦ Λυκίνε, ὅπου ἡμᾶς ἀπέλιπεν; ὅποτε, οἶμαι, τὸ ὥραιον ἐκείνου μεираχίον ἐκ τῆς θαλάμης προῆλθε τὸ τὴν καθαρὰν ὀδὸν ἐνδε-
δυκός, ἀναδεδεμένον εἰς τοῦπίσω τὴν κόμην ἐπ' ἀμφο-
τερα τοῦ μετώπου ἀπηγμένην. Εἰ τοίνυν ἐγὼ Ἀδεί-
μαντον οἶδα, οἶμαι, γλαφυρὸν οὕτω θέαμα ἐκείνος ἰδὼν
μακρὰ χαίρειν φράσας τῷ Αἰγυπτίῳ ναυπηγῇ περιη-
γουμένῳ τὸ πλοῖον παρέστηκε δακρύων, ὥσπερ εἴωθε
ταχύδακρυς γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐς τὰ ἐρωτικά.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν οὐ πάνυ καλός, ὦ Σάμιππε, ὁ μεираχίσκος ἐδόξέ μοι, ὡς ἂν καὶ Ἀδείμαντον ἐκπλήξαι,
ὥς τοσοῦτοι Ἀθηῆναι καλοὶ ἔπονται, πάντες ἐλεύθεροι,
στωμύλοι τὸ φθέγμα, παλαιστρας ἀποπνέοντες, οἷς καὶ
παραδακρῦσαι οὐκ ἀγεννές· οὗτος δὲ πρὸς τῷ μελάγ-
χρους εἶναι καὶ πρόχειλός ἐστι καὶ λεπτός· ἄγαν τοῖν
σκελοῖν, καὶ ἐρβέγγετο ἐπισσευμένον τι καὶ συνεχές
καὶ ἐπίτροχον, Ἑλληνιστὶ μὲν, ἐς τὸ πάτριον δὲ τῷ
ψόφῳ καὶ τῷ τῆς φωνῆς τόνῳ, ἡ κόμη δὲ καὶ ἐς τοῦπίσω
ὁ πλόκαμος συνεσπειραμένος οὐκ ἐλεύθερον αὐτὸν φησιν
εἶναι.

3. TIM. Τοῦτο μὲν εὐγενείας, ὦ Λυκίνε, σημειῶν
ἐστὶν Αἰγυπτίας ἡ κόμη· ἅπαντες γὰρ αὐτὴν οἱ ἐλεύ-
θεροι παῖδες ἀναπλέκονται ἔσπε πρὸς τὸ ἐφηβικόν,
ἐμπαιὶν ἢ οἱ πρόγονοι ἡμῶν, οἷς ἐδόκει καλὸν εἶναι κο-
μᾶν τοὺς γέροντας ἀναδουμένους κρωδύλον ὑπὸ τέττιγι
χρυσῷ ἀνειλημμένον.

ΣΑΜ. Εὖ γε, ὦ Τιμόλαε, στί ἡμᾶς ἀναμνησθεὶς
τῶν Θουκυδίδου συγγραμμάτων, ἃ ἐν τῷ προομίῳ περὶ
τῆς ἀρχαίας ἡμῶν τρυφῆς εἶπεν ἐν τοῖς Ἰωσιν, ὅποτε
οἱ τότε συναπρωκίσθησαν.

4. TIM. Ἀτὰρ, ὦ Σάμιππε, νῦν ἀνεμνήσθην, ὅπο-
θεν ἡμῶν ἀπελείφθη Ἀδείμαντος, ὅτε παρὰ τὸν ἱστὸν
ἐπὶ πολὺ ἔστημεν ἀναβλέποντες, ἀριθμοῦντες τῶν βυρ-
σῶν τὰς ἐπιβολὰς καὶ θαυμάζοντες ἀνιόντα τὸν ναῦτην
διὰ τῶν καλῶν, εἴτα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἄνω ἀσφαλῶς
διαθέοντα τῶν χειροῶν ἐπειλημμένον.

ΣΑΜ. Εὖ λέγεις. Τί δ' οὖν χρὴ ποιεῖν ἡμᾶς ἐν-
ταῦθα; καρδοκεῖν αὐτὸν, ἢ ἐθέλεις ἐγὼ αὖθις ἐπ'ἀνείμι
ἐς τὸ πλοῖον;

TIM. Μηδαμῶς, ἀλλὰ προΐωμεν· εἰκὸς γὰρ ἤδη
παρεληλυθέναι ἐκείνον ἀποσοβοῦντα ἐς τὸ ἄστυ, ἐπεὶ
μηκέθ' ἡμᾶς εὐρεῖν ἐδύνατο· εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' οἶδε τὴν
ὁδὸν Ἀδείμαντος, καὶ δέος οὐδὲν μὴ ἀπολείφθῃς ἡμῶν
ἀποδοουκοληθῇ.

ΛΥΚ. Ὁρᾶτε, μὴ σκαῖον ἢ φίλον ἀπολιπόντας
αὐτοὺς ἀπιέναι. Βαδίζωμεν δ' ὅμως, εἰ καὶ Σαμίππῳ
τοῦτο δοκεῖ.

in spectatorum turba errore quodam a nobis distractus : ad
navim quidem usque una venimus; quumque in illam ascen-
deremus, tu quidem, puto, Samippe, precedebas; post te
autem erat Adimantus, tum ego post illum utraque illum
manu tenens, quippe ille me per totum ponticulum manu
prehensum ducebat calceatum discalceatus ipse : abhinc
vero illum non vidi amplius, neque intus, neque postquam
descenderamus.

2. SAMIPPUS. Scin', Lycine, ubi nos reliquerit? puto
ego, ubi formosus ille puer de diacta progrediebatur, ille
puro linteo indutus, retro comam revinctus utrimque a
fronte abductam. Si ergo Adimantum ego novi, puto nomi-
nem, elegant! adeo spectaculo viso, longum valere jusso
naupago Aegypcio, qui monstrabat navim, astitisse lacri-
mantem, ut solet : facilis enim vir est, ubi amat, ad la-
crimas.

LYC. Quin non admodum pulcher mihi, Samippe, puer
ille visus est, ut Adimantum etiam percelleret, quem tot
Athenis formosi sectantur, liberi omnes, jucundi sermonis,
olentes palaestram, apud quos forte lacrimari etiam non
ignavum fuerit. At iste, praeterquam quod niger, labiosus
etiam est, et tenui nimis crure, et tractum quiddam de imo
gutturis, continuatumque nimis et volubile loquebatur, Graece
ille quidem, sed ita ut patrium quiddam sibilo atque ac-
centu vocis proderet; coma vero et actus ille retro tortusque
in spiram cincinnus non ingenuum esse ipsum indicat.

3. TIM. Quin illud nobilitatis Aegyptiae signum est, coma,
Lycine : omnes quippe apud illos ingenui eas implectunt,
usque dum pubertatem attigerint. Contra ea majores no-
stri : quibus pulchrum visum est comam alere seniores,
revinctam in cincinnum aurea cicada comprehensum.

SAM. Bene facis, Timolae, quod Thucydidis nos scripto-
rum admones, quae in prooemio dixit de veteri luxu nostro
inter Ionas, quando, qui tum erant, una hinc deducti sunt.

4. LYC. Verum, Samippe, jam recordor ex quo relictus
nobis sit Adimantus, quum ad malum diu staremus suspi-
ciantes numerantesque coriorum commissuras, atque ad-
mirantes ascendentem per rudentes nautam, deinde per
antennam in alto prehensis ceruchis secure transcurrentem.

SAM. Recte istuc dicis. Quid ergo hic nobis faciendum
est? expectandusne est, an vis in navem ego redeam?

TIM. Nequaquam : sed pergamus : credibile est enim
illum praeteriisse jam nos et festinasse in urbem, quum non
amplius invenire nos posset. Sin minus; at novit certe
viam Adimantus, nec metus est ne relictus a nobis in de-
vium errorem incidat.

LYC. Videte ne sinistrum sit, nos relicto amico abire
solos. Abeamus tamen, si idem etiam Samippo videtur.

ΣΑΜ. Καί μάλα δοκεῖ, ἥν πως ἀνεωγυῖαν ἔτι τὴν παλαιστραν καταλάβομεν.

5. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, ἡλικία νῆως, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν πῆχυν εἶλετο τὸ μῆκος ὁ ναυπηγὸς, εὖρος δὲ ὑπὲρ τὸ τέταρτον μάλιστα τούτου, καὶ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος ἐς τὸν πυθμένα, ἥ βαθύτατον κατὰ τὸν ἄντλον, ἑννέα πρὸς τοῖς εἴκοσι. Τὰ δ' ἄλλα ἡλικὸς μὲν ὁ ἱστὸς, ὅσην δὲ ἀνέχει τὴν κεραΐαν, οἷω καὶ προτόνῳ κέχρηται καὶ συνέχεται, ὥς δὲ ἡ πρύμνα μὲν ἐπανέστηκεν ἡρέμα καμπύλῃ χρυσοῦν χηνίσκον ἐπιχειμένη, καταντικρὺ δὲ ἀνάλογον ἡ πῆρῶν ὑπερβέβηκεν ἐς τὸ πρόσω ἀπομικνωμένη, τὴν ἐπώρυγον τῆς νηὸς θεὸν ἔχουσα τὴν Ἰσιν ἐκατέρωθεν· ὁ μὲν γὰρ ἄλλος κόσμος, αἱ γραφαὶ καὶ τοῦ ἱστίου τὸ παράσειον πυραυγές, πρὸ τούτων αἱ ἄγκυραι καὶ στροφεῖα καὶ περιαιγωγεῖς καὶ αἱ κατὰ τὴν πρύμναν οἰκήσεις θαυμάσια πάντα μοι ἔδοξε.

6. Καὶ τὸ τῶν ναυτῶν πλῆθος στρατοπέδῳ ἂν τις εἰκάσειεν. Ἐλέγετο δὲ καὶ τοσοῦτον ἄγειν σῖτον, ὥς ἱκανὸν εἶναι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐνιαυσίον πρὸς τροφήν. Κάκεινα πάντα μικρὸς τις ἀνθρωπίσκος γέρων ἤδη ἔσωζεν ὑπὸ λεπτῇ κάμακι τὰ τηλικαῦτα πηδάλια περιστρέφων· ἐδείχθη γάρ μοι ἀναφαλαντίας τις, ὁδλος, Ἥρων, οἶμαι, τοῦνομα.

TIM. Θαυμάσιος τὴν τέχνην, ὥς ἔρασκον οἱ ἐμπλέοντες, καὶ τὰ θαλάττια σοφὸς ὑπὲρ τὸν Πρωτέα.

7. Ἠκούσατε δὲ ὅπως δεῦρο κατήγαγε τὸ πλοῖον, οἷα ἔπαθον πλέοντες ἢ ὥς ὁ ἀστὴρ αὐτοὺς ἔσωσεν;

ΛΥΚ. Οὐκ, ὦ Τιμόλαε, ἀλλὰ νῦν ἡδέως ἂν ἀκούσαιμεν.

TIM. Ὁ ναύκληρος αὐτὸς διηγεῖτό μοι, χρηστὸς ἀνὴρ καὶ προσομιλῆσαι δεξιός. Ἐφη δὲ ἀπὸ τῆς Φάρου ἀπάραντας οὐ πᾶν βιαίῳ πνεύματι ἐβδομαίους ἰδεῖν τὸν Ἀκάμαντα, εἶτα ζεφύρου ἀντιπνεύσαντος ἀπενεχθῆναι πλαγίους ἄχρι Σιδώως, ἐκεῖθεν δὲ χειμῶνι μεγάλῳ περιπεσόντας δεκάτῃ ἐπὶ Χελιδονέας διὰ τοῦ Αὐλῶνος ἔλθεῖν, ἐνθα δὲ παρὰ μικρὸν ὑποβρυγίους δύναι ἄπαντας.

8. Οἷδα δὲ ποτε καὶ αὐτὸς παραπλεύσας Χελιδονέας ἡλικὸν ἐν τῷ τόπῳ ἀνίσταται τὸ κῦμα, καὶ μάλιστα περὶ τὸν λίθον, ὁπότεν ἐπιλάβῃ καὶ τοῦ νότου· κατ' ἐκεῖνον γὰρ δὴ συμβαίνει μερίζεσθαι τὸ Παμφύλιον ἀπὸ τῆς Λυκιακῆς θαλάττης, καὶ ὁ κλύδων ἄτε ἀπὸ πολλῶν ρευμάτων περὶ τῷ ἀκρωτηρίῳ σχιζόμενος — ἀπόξυροι δὲ εἰσι πέτραι καὶ ὀξείαι παραθηγόμεναι τῷ κλύσματι — καὶ φοβερωτάτην ποιεῖ τὴν κυματωγὴν καὶ τὸν ἦχον μέγαν, καὶ τὸ κῦμα πολλάκις αὐτῷ ἰσομέγεθες τῷ σκοπέλῳ.

9. Τοιαῦτα καὶ σφῆς καταλαθεῖν ἔρασκειν ὁ ναύκληρος ἔτι καὶ νυκτὸς οὔσης καὶ ζόφου ἀκριβοῦς· ἀλλὰ πρὸς τὴν οἰμωγὴν αὐτῶν ἐπικλασθέντας τοὺς θεοὺς πῦρ τε ἀναδείξαι ἀπὸ τῆς Λυκίας, ὥς γνωρίσαι τὸν τόπον ἐκεῖνον, καὶ τινα λαμπρὸν ἀστὲρα Διοσκούρων τὸν ἔτερον ἐπικαθίσει τῷ καρχησίῳ καὶ κατευθύναι τὴν ναῦν

SAM. Omnino ita videtur, si qua apertam adhuc palæstram inveniamus.

5. Verum interea dum sermones cædimus, quanta hæc navis! centum et viginti cubitorum in longitudinem esse dicebat naupegus, latitudinem autem supra quartam huius partem; ac de constrato navis in fundum, ubi profundissima est, ad sentinam, undetriginta. Ceterum quantus est malus! quantam vero sustinet antennam, quanto nititur atque continetur proto! Ut vero puppis assurgit sensim incurva, cui chenicus impositus est aureus! ab altera parte justa proportionē prora extollitur in adversum porrecta, habens ab utraque parte quæ navi nomen dedit deam Isidem. Nam reliquis ornatus, picturæ, et supparum veli colore flammeo, et ante istæ ancoræ, et versoria, et circumactoria, et illæ ad puppim habitationes, admirabilia mihi videbantur omnia.

6. Ac nautarum multitudinem exercitui aliquis comparaverit. Dicebatur vero tantam etiam frumenti vim vehere, quæ omnibus Atticæ incolis ad annua alimēta sufficeret. Atque hæc omnia parvus aliquis homuncio, jam senex, servabat, parva pertica tantæ molis gubernacula torquens. Ostensus enim mihi est recalvaster aliquis, cetera crispus, Heron homine, arbitror.

TIM. Admirabilis ille arte sua, ut vectores dicebant, et doctus circa maritima supra Proteum.

7. Audistisne autem quomodo huc deduxerit navem, quæ illis inter navigandum acciderint, aut quomodo stella ipsos servavit?

LYC. Non, Timolæe, verum jam libenter ex te audivimus.

TIM. Naclerus ipse mihi narrabat, vir bonus et consuetudini aptus. Dicebat autem, quum solvissent e Pharo vento non valde vehementi, septimo die vidisse Acamantem; tum reflante Zephyro obliquos Sidonem usque esse delatos: inde autem magna tempestate die decimo per Aulonem venisse ad Chelidoneas: hic vero parum abfuisse quin submersi omnes perirent.

8. Novi autem, quum ipse aliquando Chelidoneas circumnavigaverim, quantus ibi locorum fluctus surgat, et maxime spirante Africo, quum Notum etiam assumit. Tali enim tempore evenire solet ut a Lycio mari dividatur Pamphylium; fluctusque, utpote ab undis plurimis circa ipsum scissus promontorium (sunt autem petrae abruptæ et ab alludentibus aquis exacutæ) terribili cum sonitu frangitur: atque ipsi sæpe scopulo magnitudine æqualis est.

9. Ab his se etiam deprehensos naclerus dicebat, quum nox adhuc esset et meræ tenebræ: sed ad ipsorum ploratum fractos misericordia deos, et ignem ostendisse de Lycia, ut oram illam agnoscerent, et lucidam stellam quandam, Dioscurorum alterum, insedissee carchesio, ac direxissee navim sinistrorsum in mare, quum jamjam ferretur ad

ἐπὶ τὰ λαῖα ἐς τὸ πέλαιος ἤδη τῷ κρημνῷ προσφερομένην· τούντευθεν δὲ ἀπαξ τῆς ὁρῆς ἐκπεσόντας διὰ τοῦ Αἰγαίου πλεύσαντας ἐβδόμηκοστῇ ἀπ' Αἰγύπτου ἡμέρᾳ πρὸς ἀντίους τοὺς ἐτῆσις πλαγιάζοντας ἐς Πειραιᾶ χθὲς καθορμίσασθαι τοσοῦτον ἀποσυρέντας ἐς τὸ κάτω, οὓς δεῖ τὴν Κρήτην δεξιὰν λαβόντας ὑπὲρ τὸν Μαλέαν πλεύσαντας ἤδη εἶναι ἐν Ἰταλίᾳ.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, θαυμασίον τινα φῆς κυβερνήτην τὸν Ἡρώνα ἢ τοῦ Νηρέως ἡλικιώτην, δς τοσοῦτον ἀπεσφάλῃ τῆς ὁδοῦ.

10. Ἀλλὰ τί τοῦτο; οὐκ Ἀδείμαντος ἐκεῖνός ἐστι;

TIM. Πάνυ μὲν οὖν, Ἀδείμαντος αὐτός. Ἐμβοήσωμεν οὖν. Ἀδείμαντε, σέ φημι τὸν Μυρρινουσίον τὸν Στρομβίχου. Δυσὶν θάτερον, ἢ δυσχεραίνει καθ' ἡμῶν ἢ ἐκκεχώρται· Ἀδείμαντος γάρ, οὐκ ἄλλος τίς ἐστι.

ΛΥΚ. Πάνυ ἤδη σαφῶς ὁρῶ, καὶ θοιμάτιον αὐτοῦ καὶ τὸ βάδισμα ἐκείνου, καὶ ἐν χρῶϊ ἡ κουρά. Ἐπιτείνωμεν δὲ ὁμῶς τὸν περίπατον, ὡς καταλάβωμεν αὐτόν.

11. Ἦν μὴ τοῦ ἱματίου σε λαμβόμενοι ἐπιστρέψωμεν, ὧς Ἀδείμαντε, οὐχ ὑπακούσει ἡμῖν βωῶσιν, ἀλλὰ καὶ φροντίζοντι ἔοικας ἐπὶ συννοίᾳ τινὸς οὐ μικρὸν οὐδὲ εὐκαταφρόνητον πρᾶγμα, ὡς δοκεῖς, ἀνακυκλῶν.

ΑΔΕΙΜΑΝΤΟΣ. Οὐδὲν, ὦ Λυκίνε, χαλεπὸν, ἀλλὰ με κενὴ τις ἐννοία μεταξὺ βαδίζοντα ὑπελθούσα παρακοῦσαι ὑμῶν ἐποίησεν ἀτενὲς πρὸς αὐτὴν ἅπαντι τῷ λογισμῷ ἀποβλέποντα.

ΛΥΚ. Τίς αὕτη; μὴ γὰρ ὀκνήσης εἰπεῖν, εἰ μή τίς ἐστι τῶν πάνυ ἀπορρήτων. Καίτοι ἐτελέσθημεν, ὡς οἴσθα, καὶ στέγειν μεμαθήκαμεν.

ΑΔΕΙΜ. Ἄλλ' αἰσχύνομαι ἔγωγε εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς· οὕτω γὰρ μεираκιώδες ὑμῖν δοῖται τὸ φρόντισμα.

ΛΥΚ. Μὴν ἐρωτικὸν τί ἐστιν; οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἀμνηστὸς ἡμῖν ἐξαγορεύσεις, ἀλλὰ ὑπὸ λαμπρᾷ τῇ θαρσύνῃ καὶ αὐτοῖς τετελεσμένοις.

12. ΑΔΕΙΜ. Οὐδὲν, ὦ θαυμάσιε, τοιοῦτον, ἀλλὰ τινα πλοῦτον ἐμαυτῷ ἀνεπλαττόμην, ἣν κενὴν μακαρίαν οἱ παλαιοὶ καλοῦσι, καὶ μοι ἐν ἀκμῇ τῆς περιουσίας καὶ τρυφῆς ἐπέστητε.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν τὸ προχειρότατον τοῦτο, κοινὸς Ἑρμᾶς φασί, καὶ ἐς μέσον κατατίθει φέρων τὸν πλοῦτον· ἄξιον γὰρ ἀπολαῦσαι τὸ μέρος φίλους ὄντας τῆς Ἀδείμαντο τρυφῆς.

ΑΔΕΙΜ. Ἀπελείφθην μὲν ὑμῶν εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ ἐς τὴν ναῦν ἐπιβάσει, ἐπεὶ σέ, ὦ Λυκίνε, κατέστησα ἐς τὸ ἀσφαλές· περιμετροῦντος γάρ μου τῆς ἀγκύρας τὸ πάχος οὐκ οἶδα ὅπου ὑμεῖς ἀπέστητε.

13. Ἰδὼν δὲ ὁμῶς τὰ πάντα ἡρόμην τινὰ τῶν ναυτῶν ὁπόσῃν ἀποφέρει ἡ ναὺς τῷ δεσπότῃ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατ' ἔτος ἕκαστον τὴν μισθοφορίαν. Ὁ δέ μοι, Διώδεα, ἔφη, Ἀττικὰ τάλαντα, εἰ πρὸς τοὐλάχιστόν τις λογίζοιτο. Τούντευθεν οὖν ἐπανιών ἐλογιζόμην, εἰ τις θεῶν τὴν ναῦν ἀφνω ἐμὴν ποιήσειεν εἶναι, οἷον ἂν, ὡς

scopulum. Inde, quum recta via semel excidissent, transnavigato Ægæo, septuagesimo, postquam Ægypto solverant, die, obliquo ad tenentes sibi adversum Etesias cursu, in Piræum heri appulisse, tantum ad inferiora detractos, quos oportuerit dextram legentes Cretam, Malea superato, jam esse in Italia.

LYC. Admirabilem, ita me Jupiter, mihi gubernatorem narras Heronem, aut æqualem Nerei, qui tantum de via aberraverit!

10. Sed quid istuc? nonne iste Adimantus est?

TIM. Omnino ipse est Adimantus. Inclamemus igitur. Adimante, te volo, Myrrhinusium, Strombichi filium. Alterutrum horum, aut iratus nobis est, aut aurium usum amisit. Adimantus enim est, nemo alius.

LYC. Satis jam clare video: et vestimentum ipsius est, et incessus, et brevis ad ipsam cutem tonsura. Acceleremus tamen gradum, ut ipsum assequamur.

11. Nisi veste te prehensum advertamus, Adimante, non exaudies nos inclamantes; sed videris etiam profundæ cuidam cogitationi immersus, non parvum neque contemibile negotium animo agitare ac revolvere.

ADIMANTUS. Nihil, Lycine, grave; sed inanis me inter eundum cogitatio subierat, quæ ut inauditam prætermitterem vestram vocem effecit, qui defixum totum in illa animum haberem.

LYC. Quænam est illa? ne cuncteris enim dicere, nisi est de valde secretis. Quamquam initiati, ut nosti, sumus, ac celare commissa didicimus.

ADIM. Sed pudet me nimirum apud vos dicere; adeo puerilis vobis videbitur cogitatio.

LYC. Numquid amatorium quid est? neque enim hoc etiam profanis nobis enarraveris, sed hominibus ad claram faciem ipsis quoque initiatis.

12. ADIM. Nihil tale, o noster: sed divitias mihi quasdam ipse fingebam animo, quam fictitiam beatam insulam vocant veteres; vosque in ipso mihi divitiarum et voluptatis fastigio supervenistis.

LYC. Itaque illud hic valeat expeditissimum, communis esto Mercurius! aiunt: atque in medium allatas depone divitias: æquum enim est in partem venire nos, qui amici simus, voluptatum Adimanti.

ADIM. A vobis quidem relictus sum in primo statim in navim ingressu, quum te, Lycine, in tuto collocassem: dimittente enim me magnitudinem ancoræ, vos nescio quo discesseratis.

13. Tamen visis omnibus, quærebam ex nautarum aliquo, quantum plerumque mercedis domino singulis annis ea navis referat. At ille, Duodecim, inquit, talenta Attica, si quis quod minimum est computet. Hinc ergo rediens ita cogitabam, Si quis decorum hanc navem subito, ut mea sit, faciat; quam ego, quam felicem vitam exinde agam! bene

εὐδαίμονα βίον ἐπεβίωσα εὖ ποιῶν τοὺς φίλους καὶ ἐπιπλέων ἐνίοτε μὲν αὐτὸς, ἐνίοτε δὲ οἰκέτας ἐκπέμπων· εἴτα ἐκ τῶν δώδεκα ἐκείνων ταλάντων οἰκίαν τε ἤδη ὑποδομησάμην ἐν ἐπικαίρῳ μικρὸν ὑπὲρ τὴν Ποικίλῃν, τὴν παρὰ τὸν Ἰλισσὸν ἐκείνην τὴν πατρῴαν ἀφείς, καὶ οἰκέτας οἰνούμεν καὶ ἐσθλῆτας καὶ ζεύγη καὶ ἵππους· νυνὶ δὲ καὶ ἐπλεον ὑφ' ἀπάντων εὐδαιμονιζόμενος τῶν ἐπιβατῶν φοβερὸς τοῖς ναύταις καὶ μονονογῇ βασιλεὺς νομιζόμενος. Ἐτι δέ μοι τὰ κατὰ τὴν ναῦν εὐθετίζοντι καὶ ἐς λιμένα πόρρωθεν ἀποβλέποντι ἐπιστάς, ὦ Λυκίνε, κατέδυσας τὸν πλοῦτον καὶ ἀνέτρεψας εὖ φερόμενον τὸ σκάφος οὐρίῳ τῆς εὐχῆς πνεύματι.

14. ΛΥΚ. Οὐκοῦν, ὦ γενναῖε, λαθόμενός μου ἄπαγε πρὸς τὸν στρατηγὸν ὥς τινα πειρατὴν ἢ καταποντιστὴν, ὃς τηλικούτων ναυάγιον εἰργασμαι, καὶ ταῦτα ἐν γῇ κατὰ τὴν ἐκ Πειραιῶς ἐς τὸ ἄστυ. Ἄλλ' ὄρα ὅπως παραμυθίσωμαι σοὺ τὸ πταίσμα· πέντε γάρ, εἰ βούλει, καλλίω καὶ μείζω τοῦ Αἰγυπτίου πλοίου ἤδη ἔχε, καὶ τὸ μέγιστον οὐδὲ καταδύναι δυνάμενα, καὶ τάχα σοι πεντάκις ἐξ Αἰγύπτου κατ' ἔτος ἕκαστον σιταγωγέτωσαν σιταγωγίαν, εἰ καὶ, ὦ ναυκλήρων ἥριστε, δῆλος εἴ ἀφόρητος ἡμῖν τότε γεννησόμενος· ὃς γὰρ ἔτι ἐνὸς πλοίου τουτοῦ δεσπότης ὢν παρήκουε βούωντων, εἰ πέντε κτήσαιο πρὸς τούτῳ τριάρμενα πάντα καὶ ἀνὸς λεθρα, οὐδὲ ὄψει δηλαδὴ τοὺς φίλους. Σὺ μὲν οὖν εὐπλόει, ὦ βέλτιστε, ἡμεῖς δὲ ἐν Πειραιεὶ καθεδούμεθα τοὺς ἐξ Αἰγύπτου ἢ Ἰταλίας καταπλέοντας ἀνακρίνοντες, εἰ που τὸ μέγα Ἀδειμάντου πλοῖον τὴν Ἰσίν τις εἶδεν.

15. ΑΔΕΙΜ. Ὅρξ· διὰ τοῦτο ὄκνον· εἰπὲν δ' ἐνενόουν, εἰδὼς ὅτι ἐν γέλωτι καὶ σκώματι ποιήσεσθαι μοι τὴν εὐχὴν. Ὅτε ἐπιστάς μικρὸν, ἔστ' ἂν ὑμεῖς προχωρήσῃτε, ἀποπλευσοῦμαι ἄλιν ἐπὶ τῆς νεῆος· πολὺ γὰρ ἄμεινον τοῖς ναύταις προσλαλεῖν ἢ ὑφ' ὑμῶν καταγελάσθαι.

ΛΥΚ. Μηδαμῶς, ἐπεὶ συνεμβησόμεθά σοι καὶ αὐτοὶ ὑποστάντες.

ΑΔΕΙΜ. Ἀλλὰ ὑπαίρησω τὴν ἀποβάθραν πρῶτισ-ελθὼν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ἡμεῖς γε προσνηξόμεθα ὑμῖν· μὴ γὰρ οἶοι σοὶ μὲν εἶναι βράδιον τηλικαῦτα πλοῖα κτᾶσθαι μήτε πριαμένῳ μήτε ναυπηγησαμένῳ, ἡμεῖς δὲ οὐκ αἰτήσομεν παρὰ τῶν θεῶν ἐπὶ πολλοὺς σταδίους ἀκμῆτες δύνασθαι νεῖν; καίτοι πρῶτην καὶ ἐς Αἴγιναν ἐπὶ τὴν τῆς Ἐνοδίας τελετὴν οἴσθα ἐν ἡλικίῳ σκαριδίῳ πάντες ἅμα οἱ φίλοι τεττάρων ἕκαστος ὀβολῶν διεπλεύσαμεν, καὶ οὐδὲν ἐδυσχέραινε ἡμῶς συμπλέοντας, νῦν δὲ ἀγανακτεῖς, εἰ συνεμβησόμεθά σοι, καὶ τὴν ἀποβάθραν προεισελθὼν ἀπαιρεῖς; ὑπερμαχῆς γάρ, ὦ Ἀδείμαντε, καὶ ἐς τὸν κελπὸν οὐ πτώεις, οὐδὲ οἴσθα ὅστις ὢν ναυκληρεῖς. Οὕτως ἐπῆρέ σε καὶ ἡ οἰκία ἐν καλῷ τῆς πόλεως οἰκοδομηθεῖσα καὶ τῶν ἀκολουθῶν τὸ πλῆθος. Ἄλλ' ὦγαθέ, πρὸς τῆς Ἰσιδος κἂν τὰ Νειλῶα

faciens amicis, interdum ipse innavigans, emittens nonnunquam servos. Deinde de duodecim illis talentis domum jam aedificabam loco opportuno, paulo supra Pæcilen, relicta illa ad Ilissum paterna; et servos emebam, et vestes, currusque, et equos. Jamque modo navigabam etiam felixque praedicabar a vectoribus omnibus, metuendus nantis, ac tantum non rex ab illis habitus. Verum adhuc componenti mihi rem navalem, et in portum prospectanti e longinquo, tuo, Lycine, adventu demersisti divitias, evertisti dum bene et secundo votorum flatu fertur navigium.

14. LYC. Igitur, vir fortis, prehensum me ad praetorem abducito, ut piratam aliquem, aut mersorem navium, qui tanti tibi naufragii causa fuerim, idque in terra, ipsaque a Piræo in urbem via. Sed vide quomodo casum tuum sim solaturus. Habe enim tibi, ecce, quinque, si volueris, pulchriora majoraque Ægyptio illo navigia, et quod maximum est, quæ mergi non possint: ac ferme tibi quinques singulis annis frumentorum sarcinam unumquodque ex Ægypto advehat; etsi te, nauclerorum præstantissime, intolerabilem nobis tum futurum apparet. Qui enim modo unius hujusce navigii dominus quum esses, inclamantes non audieris, si quinque possideas præter hanc, trium omnes malorum et quæ perire non possint, nec respicies nimirum amicos. Itaque feliciter, amice, naviga; nos vero in Piræo sedebimus rogantes qui ex Ægypto aut Italia appellent, num forte magnum Adimanti navigium, Isidem, aliquis viderit.

15. ADIM. Viden'? propterea dicere quæ cogitabam cunctabar, qui scirem risui vos et ludibrio votum meum habituros. Itaque resistam paullulum, dum vos processeritis, ac navim deinde rursus solvam et avehar: præstat enim cum nautis agere, quam a vobis derideri,

LYC. Nequaquam, sed resistemus et ipsi, et conscendimus tecum.

ADIM. At ego prægressus tollam ponticulum.

LYC. Nos itaque ad vos adnatabimus. Numquid enim putas facile tibi esse tot ac tantas possidere naves, quas nec emeris neque aedificaveris; nos vero votis non impetraturos a diis, ut multa stadia nihil fatigati natare possimus? Quanquam nuper etiam Æginam ad Hecates cerimonias, nosti, quam parva in scaphula omnes simul amici quaternis quisque obolis trajecerimus, nec molestum tibi tum erat nobiscum navigare: nunc autem fers graviter, si tecum inscendamus, et prægressus aufers ponticulum? nimis enim intumescis, Adimante, et in sinum tuum non despui, neque, quis homo sis, tantus jam nauclerus cogitas. Ita te elatum fecit etiam domus in pulcherrimo urbis loco aedificata, et multitudo pedissequorum. Sed per Isidem, amice, certe

ταῦτα ταρίχη τὰ λεπτά μέμνησο ἡμῖν ἄγειν ἀπ' Αἰγύπτου ἢ μύρον ἀπὸ τοῦ Κανώπου ἢ Ἴβιν ἐκ Μέμφιδος, εἰ δὲ ἡ ναὺς ἐδύνατο, καὶ τῶν πυραμίδων μίαν.

16. TIM. Ἄλις παιδιᾶς, ὦ Λυκῖνε. Ὅρᾳς, ὡς ἐρουθρίαν Ἀδείμαντον ἐποίησας πολλῶν τῶν γέλῳτι ἐπιχλύσας τὸ πλοῖον, ὡς ὑπέραντλον εἶναι καὶ μηκέτι ἀντέχειν πρὸς τὸ ἐπιρρέον; καὶ ἐπέπερ ἔτι πολλὸν ἡμῖν τὸ λοιπόν ἐστι πρὸς τὸ ἄστυ, διελόμενοι τετραχῇ τὴν ὁδὸν κατὰ τοὺς ἐπιβάλλοντας ἕκαστος σταδίου αἰτῶμεν ἅπερ ἂν δοκῇ παρὰ τῶν θεῶν οὕτω γὰρ ἂν ἡμᾶς ὁ τε κάματος λάθοι καὶ ἅμα εὐφρανόμεθα ὥσπερ ἡδίστου ὀνειράτι ἐκουσίῳ περιπεσόντες, ἐφ' ὅσον βουλόμεθα, εὖ ποιήσονται ἡμᾶς παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκάστῳ τὸ μέτρον τῆς εὐχῆς, καὶ οἱ θεοὶ πάντα ὑποκεισθώσαν παρέξοντες, εἰ καὶ τῇ φύσει ἀπίθανα ἔσται. Τὸ δὲ μέγιστον, ἐπίδειξις ἔσται τὸ πρᾶγμα ὅστις ἂν ἄριστα χρήσαιο τῷ πλούτῳ καὶ τῇ εὐχῇ· δηλώσει γὰρ οἷος ἂν καὶ πλουτήσας ἐγένετο.

17. ΣΑΜ. Καλῶς, ὦ Τιμόλαε, καὶ πείθομαι σοὶ καὶ ὅταν ὁ καιρὸς καλῇ, εὐζοίμαι ἅπερ ἂν δοκῇ. Εἰ μὲν γὰρ Ἀδείμαντος βούλεται, οὐδὲ ἐρωτῶν οἶμαι, ὅς γε δὴ ἐν τῇ νηὶ τὸν ἕτερον πόδα ἔχει. Χρὴ δὲ καὶ Λυκῖνῳ δοκεῖν.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ πλουτῶμεν, εἰ τοῦτο ἄμεινον, μὴ καὶ βασκαίνειν ἐν ταῖς κοιναῖς εὐτυχίαις δοκῶ.

ΑΔΕΙΜ. Τίς γοῦν πρῶτος ἄρξεται;

ΛΥΚ. Σὺ, ὦ Ἀδείμαντε, εἴτα μετὰ σὲ οὗτος Σάμιππος, εἴτα Τιμόλαος, ἐγὼ δὲ ὀλίγον ὅσον ἡμιστάδιον τὸ πρὸ τοῦ Διπύλου ἐπιλήψομαι τῇ εὐχῇ, καὶ τοῦτο ὡς οἷόν τε παραδραμών.

18. ΑΔΕΙΜ. Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν οὐδὲ νῦν ἀποστήσομαι τῆς νεῶς, ἀλλ' ἐπέπερ ἕξεστιν, ἐπιμετρήσω τῇ εὐχῇ ὁ δὲ Ἑρμῆς ὁ κερδῆος ἐπινευσάτω ἅπασιν. Ἔστω γὰρ τὸ πλοῖον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα ἐμὰ καὶ ὁ φόρτος οἱ ἐμποροὶ αἱ γυναῖκες οἱ ναῦται καὶ ἄλλο εἴ τι ἡδίστον κτημάτων ἀπάντων.

ΣΑΜ. Λέληθας σεαυτὸν ἔχων ἐν τῇ νηὶ.

ΑΔΕΙΜ. Τὸν παῖδα φῆς, ὦ Σάμιππε, τὸν κομήτην. Κάκεῖνος οὖν ἔστω ἐμός. Ὅπόσος δὲ ὁ πυρὸς ἔνδον ἐστίν, οὗτος ὁ ἀριθμὸς ἅπας χρυσίον ἐπιστήμων γενέσθω, τοσοῦτοι δαρεικοί.

19. ΛΥΚ. Τί τοῦτο, ὦ Ἀδείμαντε; καταδύσεται σοὶ τὸ πλοῖον, οὐ γὰρ ἴσον βάρος πυροῦ καὶ ἰσαριθμοῦ χρυσοῦ.

ΑΔΕΙΜ. Μὴ φθόνει, ὦ Λυκῖνε, ἀλλ' ἐπειδὴν εἰς σὲ παρέλθῃ ἡ εὐχῇ, τὴν Πάρνηθα ἐκείνην, εἰ θέλεις, διην χρυσὴν ποιήσας ἔγχε, καὶ γὰρ σιωπήσομαι σοὶ.

ΛΥΚ. Ἀλλ' ὑπὲρ ἀσφαλείας τοῦτο ἐγώ γε τῆς σῆς ἐποιήσαμην, ὡς μὴ ἀπολέσθαι ἅπαντας μετὰ τοῦ χρυσίου· καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα μέτρια, τὸ μεῖράκιον δὲ τὸ ὠραῖον ἀποπνιγῆσεται ἄθλιον νεῖν οὐκ ἐπιστάμενον.

TIM. Θάρρει, ὦ Λυκῖνε· οἱ δελφῖνες γὰρ αὐτὸ ὑποδύντες ἐξίσουσιν ἐπὶ τὴν γῆν. Ἡ νομίζεις κιθαρῳδὸν μὲν τινα σωθῆναι παρ' αὐτῶν καὶ ἀπολαβεῖν τὸν

Nilotica illa salsamenta, illa tenuia afferre nobis ex Ægypto memineris, aut unguentum de Canopo, aut ex Memphide Ibin; si vero navis possit, unam etiam pyramidum.

16. TIM. Satis joci, Lycine. Vides ut ruborem Adimanto injeceris, tam multo risu perfundens navigium, ut exhauriri jam non possit, neque undarum vim sustinere? Et quando adhuc multum nobis viæ ad urbem superest, divisa in quatuor partes via, per stadia quisque sibi assignata, quod cuique visum fuerit, a diis optemus: sic enim et laborem fefellerimus, et oblectaverimus animum, tanquam in suavissimum voluntate nostra somnium delapsi, quod, quam diu voluerimus, voluptatem nobis afferat. Penes unumquemque enim votorum erit mensura, ponemusque præbituros omnia deos, licet natura sua ab omni veri similitudine abhorreant. Quod vero maximum est, documento ipsum hoc fuerit, quisnam optime sit usus divitiis atque voto: ostendet enim qualis homo esset, si esset dives.

17. SAM. Præclare istuc, Timolae; equidem tibi obtinero, et quum tempus me vocaverit, quæ videbuntur optabo. Utrum enim velit Adimantus, ne quaerendum quidem puto, qui jam alterum in navi pedem habeat. Oportet vero Lycino etiam idem videri.

LYC. Imo simus divites, si hoc videtur melius, ne invidere etiam in communi felicitate videar.

ADIM. Quis ergo primus incipiet?

LYC. Tu, Adimante, deinde post te hic Samippus, deinde Timolauus; ego vero parvi semistadii spatio ante Dipylum (portam geminam) votum aggrediar, vel illud quantum potero percursurus.

18. ADIM. Proinde ego ne nunc quidem a nave discedam; verum, quandoquidem licet, corollarium voto meo adjiciam: Mercurius autem lucrificus ille omnibus annuat. Sit ergo navis et quicquid in illa est, mea omnia, sarcinæ, vectores, mulieres, nautæ, et si qua ibi alia possessionum omnium suavissima.

SAM. Inscius ipse illam jam habes in navi.

ADIM. De puero, Samippe, loqueris, comato illo. Et ille ergo meus esto. Quantum vero in navi est tritici, universus ille numerus, aurum signatum fiat, Darici totidem.

19. LYC. Quid hoc, Adimante? mergetur tibi navigium; neque enim idem pondus tritici et pari numero auri.

ADIM. Noli invidere mihi, Lycine; sed quum ad te optandi sors delata fuerit, Parnetha illum, si vis, totum aureum factum tibi habe, et ego tibi præstabo silentium.

LYC. Verum pro tua ego hoc securitate feci, ne cum auro pereamus omnes: ac quantum ad nos attinet, mediocre illud periculum fuerit; ut formosus ille adolescentulus periret, qui nare miser nescit.

TIM. Bono es animo, Lycine: delphini enim subeuntes illum in terram deportabunt. Aut putas citharædum quendam ab iis servatum cantus sui mercedem perceperisse;

μισθὸν ἀντὶ τῆς ᾠδῆς καὶ νεκρὸν τι ἄλλο παιδίον ἐς τὸν Ἴσθμὸν ἐπὶ δελφίνος ὁμοίως προκομισθῆναι, τὸν δὲ Ἀδειμάντου οἰκέτην τὴν νεώνητον ἀπορρήσειν δελφίνος ἐρωτικῶς;

ΑΔΕΙΜ. Καὶ σὺ γάρ, Τιμόλαε, μιμῆ Λυκῖνον καὶ ἐπιμετρέεις τῶν σχωμμάτων, καὶ ταῦτα εἰσηγητῆς αὐτὸς γενόμενος;

20. TIM. Ἄμεινον ἦν πιθανώτερον αὐτὸ ποιεῖν καὶ τινα θησαυρὸν ὑπὸ τῇ κλίνῃ ἀνευρεῖν, ὥς μὴ πράγματα ἔχοις ἐκ τοῦ πλοίου μετατιθεῖς χρυσίον ἐς τὸ ἄστυ.

ΑΔΕΙΜ. Εὖ λέγεις, καὶ ἀνοροῦργῶθω θησαυρὸς ὑπὸ τὸν Ἑρμῆν τὸν λίθινον, ὃς ἐστὶν ἡμῖν ἐν τῇ αὐλῇ, μέδιμνοι χίλιοι χρυσίου ἐπιστήμου. Εὐθὺς οὖν κατὰ τὸν Ἡσιόδου οἶκος τὸ πρῶτον, ὥς ἂν ἐπιστημότατα οἰκοίην, καὶ τὰ περὶ τὸ ἄστυ πάντα ὀνησάμεν ἥδη πλὴν ὅσα Ἴσθμοι καὶ Πυθοῖ, καὶ ἐν Ἐλευσίνι ὅσα ἐπὶ θαλάττῃ καὶ περὶ τὸν Ἴσθμὸν ὀλίγα τῶν ἀγώνων ἔνεκα, εἴ ποτε δὴ τὰ Ἴσθμια ἐπιδημῶσαιμι, καὶ τὸ Σικυώνιον πεδίον, καὶ θῶος εἴ πού τι συνηρεφῇ ἡ ἐνυδρὸν ἢ εὐκαρπον ἐν τῇ Ἑλλάδι, πάντα ἐν ὀλίγῳ Ἀδειμάντου ἔστω. Ὁ χρυσὸς δὲ κοῖλος ἡμῖν ἐμπαγεῖν, τὰ δὲ ἐκπώματα οὐ κοῦφα ὥς τὰ Ἐχεκράτους, ἀλλὰ διτάλαντον ἕκαστον τὴν ὀλκήν.

21. ΛΥΚ. Εἴτα πῶς ὁ οἰσυχὸς ὁρᾷει πλήρες οὗτω βαρὺ ἐκπώμα; ἢ σὺ δέξῃ παρ' αὐτοῦ ἀμογητὴ οὐ σκύφον, ἀλλὰ Σισύφειον τι βάρος ἀναδιδόντος;

ΑΔΕΙΜ. Ἀνθρῶπε, μὴ μ' ἀνάλευε τὴν εὐχὴν. Ἐγὼ δὲ καὶ τραπέζας θῶας χρυσᾶς ποιήσομαι καὶ τὰς κλῖνας χρυσᾶς, εἰ δὲ μὴ σιωπήσῃ, καὶ τοὺς διακόνους αὐτούς.

ΛΥΚ. Ὅρα μόνον μὴ ὥσπερ τῷ Μίδᾳ καὶ ὁ ἄρτος σοι καὶ τὸ ποτὸν χρυσὸς γένηται καὶ πλουτῶν ἄθλιος ἀπολῇ λιμῶ διαφθαρεὶς πολυτελεῖς.

ΑΔΕΙΜ. Τὰ σὰ ρυθμιεῖς πιθανώτερον, ὦ Λυκῖνε, μετ' ὀλίγον, ἐπειδὴν αὐτὸς αἰτῆς.

22. Ἐσθὴς ἐπὶ τούτοις ἀλουργίς καὶ ὁ βίος οἷος ἀβρότατος, ὕπνος ἐφ' ὅσον ἡδιστος, φίλων πρόσδοι καὶ δέησεις καὶ τὸ ἀπαντας ὑποπτήσσειν καὶ προσκυνεῖν καὶ οἱ μὲν ἔωθεν πρὸς ταῖς θύραις ἄνω καὶ κάτω περιπατήσουσιν, ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ Κλεαίνετος καὶ Δημοκρίτος οἱ πάνυ, καὶ προσελθοῦσιν γε αὐτοῖς καὶ πρὸ τῶν ἄλλων εἰσδεχθῆναι ἀξιοῦσι θυρωροὶ ἑπτὰ ἐφ' ἑστώτες, εὐμεγέθεις βάρβαροι, προσαρξάμενοι ἐς τὸ μέτωπον εὐθὺ τὴν θύραν, ὅα νῦν αὐτοὶ ποιῶσιν. Ἐγὼ δὲ, ὅπταν ὀδῇ, προκύψας ὥσπερ ὁ ἥλιος ἐκείνων μὲν οὐδ' ἐπιβλέψομαι ἐνίοις, εἰ δὲ τις πένης, οἷος ἦν ἐγὼ πρὸ τοῦ θησαυροῦ, φιλορρονήσομαι τοῦτον καὶ λουσάμενον ἤκειν κελεύσω τὴν ὥραν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Οἱ δὲ ἀποπνιγῆσονται οἱ πλουτοὶ ὀρῶντες ὀχρήματα, ἵππους καὶ παῖδας ὠραίους ὅσον διχαλίου, ἐξ ἀπάσης ἡλικίας ὅ τι περ τὸ ἀνθρώπιατον.

23. Εἴτα δεῖπνα ἐπὶ χρυσοῦ — εὐτελὴς γὰρ ὁ ἄργυρος καὶ οὐ κατ' ἐμέ — τάρχιος μὲν ἐξ Ἰβηρίας, οἶνος

et mortuum adolescentulum alium in Isthmum delphini tergo similiter exportatum, Adimanti autem servulo recens emto amatorium delphinum esse defuturum?

ADIM. Tu etiam, Timolae, Lycinum imitaris, et adjicis ludibria, ipse auctor hujus sermonis quum fueris?

20. TIM. Nempe melius erat, majori cum probabilitate hoc facere, ac thesaurum quendam invenire sub lecto, ne tantum negotii tibi facessat transferendus e navi in urbem thesaurus.

ADIM. Recte mones: effossus esto thesaurus sub Mercurio lapideo, quem in aula habemus, medimni mille auri signati. Statim ergo de sententia Hesiodi, « Prima domus, » ut splendidissime habitem: jam quae circa urbem sunt emi omnia, praeter ea quae Isthmi et Pythone, et Eleusinis maritima, et pauca circa Isthmum, ludorum causa, si quando ad Isthmia spectanda ibi commorer; et campum Sicyonium, et in universum, si quid usquam aut opacum aut irriguum, aut fecundum in Graecia, brevi tempore Adimanti sunt omnia. Aurum nobis esto factum in quo edamus; pocula non levia, qualia Echeeratis, sed talentorum duorum unumquodque pondere.

21. LYC. Tum quomodo pincerna tibi praebit plenum grave adeo poculum? aut tu quomodo ab illo capies sine molestia non scyphum, sed Sisyphium quoddam onus tibi praebente?

ADIM. Heus tu! noli turbare votum meum. Ego vero mensas etiam ex auro solidas mihi faciam, et lectos aureos, ac, nisi tacueris, ipsos quoque famulos.

LYC. Vide modo ne velut Midæ etiam panis tibi et potus aurum fiant, atque inter divitias pereas miser, fame sumtuosa enectus.

ADIM. Tua paullo post probabilius ordinare, Lycine, licebit, quum optabis ipse.

22. Vestis post hæc mihi erit purpurea, et victus quam mollissimus, somnus quam diu erit jucundissimus; salutationes amicorum et preces, atque illud, ut revercantur omnes et adorent. Atque alii a summo mane ad januas inambulabunt sursum deorsum, inter illosque Cleænetus et Democritus, summi viri; et accedentibus illis intromittique ante alios volentibus, astantes janitores septem bene magni barbari, in ipsam frontem ilico impingant januam, ut nunc ipsi faciunt. Ego vero, ubi visum fuerit, solis instar exoriens quosdam illorum neque aspiciam: si quis vero pauper astat, qualis ego ante thesaurum fueram, hunc tractabo humaniter, et post balneum justo tempore venire ad cenam jubebo. Isti vero rompentur divites, quum videbunt currus, equos, pueros formosos bis mille circiter, quicquid ex omni ætate erit florentissimum.

23. Tum cenæ in auro; vile enim nimis argentum, nec me dignum: salgama ex Iberia; ex Italia vinum;

δὲ ἐξ Ἰταλίας, ἔλαιον δὲ ἐξ Ἱβηρίας καὶ τοῦτο, μέλι δὲ ἡμέτερον τὸ ἄπυρον, καὶ ὅσα πανταχόθεν καὶ σύες καὶ λαγῶς, καὶ ὅσα πτηνὰ, ὄρνις ἐκ Φάσιδος καὶ ταῶς ἐξ Ἰνδίας καὶ ἀλεκτρυῶν ὁ Νομαδικός· οἱ δὲ σκευάζοντες ἕκαστα σορισταὶ τινες περὶ πέμματα καὶ χυμούς ἔχοντες. Εἰ δέ τινη προπίοιμι σκύφον ἢ φιάλην αἰτήσας, ὁ ἐκπιὼν ἀποφερέτω καὶ τὸ ἐκπιωμα.

24. Οἱ δὲ νῦν πλοῦσιοι πρὸς ἐμέ Ἱεροὶ δηλαδὴ ἄπαντες, καὶ οὐκέτι τὸ ἀργυροῦν πινάκιον ἢ τὸν σκύφον ἐπιδείξεται Διόνικος ἐν τῇ πομπῇ, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὁρᾷ τοὺς οἰκέτας τοὺς ἐμοὺς ἀργύρῳ τοσούτῳ χρωμένους· τῇ πόλει δὲ ταῦτα ἐξαιρετά παρ' ἐμοῦ ὑπῆρξεν ἂν, αἱ μὲν διανομαὶ κατὰ μῆνα ἕκαστον δραχμαὶ τῷ μὲν ἄστῳ ἕκαστον, τῷ δὲ μετοίκῳ ἡμισυ τούτων, δημόσια δὲ ἐς κάλλος θέατρα καὶ βαλανεῖα, καὶ τὴν θάλατταν ἄχρι πρὸς τὸ Δίπυλον ἔχειν κἀνταῦθ' αὖ ποὺ λιμένα εἶναι ἐπαχθέντος ὀρύγματι μεγάλῳ τοῦ ὕδατος, ὥς τὸ πλοῖόν μου πλησίον ὁρμῇν καταφανές ὃν ἐκ τοῦ Κεραμικοῦ.

25. Τοῖς φίλοις δὲ ὑμῖν, Σαμίππῳ μὲν εἴκοσι μεδίμνους ἐπισήμου χρυσοῦ παραμετρήσαι τὸν οἰκονόμον ἐκέλευσα ἂν, Τιμολάῳ δὲ πέντε χοίνικας, Λυκίνῳ δὲ χοίνικα, ἀπομεμαγμένην καὶ ταύτην, ὅτι λάλος ἐστὶ καὶ ἐπισκώπτει μου τὴν εὐχὴν. Τούτων ἐβουλόμην βῖναι τὸν βίον πλουτῶν ἐς ὑπερβολὴν καὶ τρυφῶν καὶ πάσαις ἡδοναῖς ἀφθόνωος χρώμενος. Εἰρηκα, καὶ μοι δ' Ἑρμῆς τελεσιουργήσειεν αὐτά.

26. ΛΥΚ. Οἶσθα οὖν, ὦ Ἀδείμαντε, ὥς πάνυ σοι ἀπὸ λεπτήης κράχης ὁ πᾶς οὗτος πλοῦτος ἀπῆρτηται, καὶ ἦν ἐκεῖνη ἀπορραγῇ, πάντα οἴχεται καὶ ἀνθρακὲς σοι δ' ὁ θησαυρὸς ἐσται;

ΑΔΕΙΜ. Πῶς λέγεις, ὦ Λυκῖνε;

ΛΥΚ. Ὅτι, ὦ ἄριστε, ἄδηλον ὅποσον χρόνον βιώσει πλουτῶν. Τίς γὰρ οἶδεν εἰ ἔτι σοι παρακειμένης τῆς χρυσοῦς τραπέζης, πρὶν ἐπιδαλεῖν τὴν χεῖρα καὶ ἀπογεύσασθαι τοῦ ταῦ ἢ τοῦ Νομάδος ἀλεκτρυόνος, ἀπορυσσάσας τὸ ψυχιδίον ἅπει γυφὶ καὶ κόραξί πάντα ἐκεῖνα καταλιπών; ἢ ἐθέλεις καταριθμῶμαι σοι τοὺς μὲν αὐτίκα τοῦ πλοῦτου πρὶν ἀπολαῦσαι ἀποθανόντας, ἐνίους δὲ καὶ ζῶντας ἀποστερηθέντας ὧν εἶχον ὑπότινος βασκανοῦ πρὸς τὰ τοιαῦτα δαίμονος; ἀκούεις γάρ που τὸν Κροῖσον καὶ τὸν Πολυκράτην πολὺ σου πλουσιωτέρους γενομένους ἐκπεσόντας ἐκ βραχεῖ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων.

27. Ἵνα δέ σοι καὶ τούτους ἀφῶ, τό γε ὑγιαίνειν ἐγγύον οἷε σοι γενήσεσθαι καὶ βέβαιον; ἢ οὐχ ὁρᾷς πολλοὺς τῶν πλουσίων κακοδαιμονίως διάγοντας ὑπὸ τῶν ἀλγυδόνων, τοὺς μὲν οὐδὲ βαδίζειν δυναμένους, ἐνίους δὲ τυφλοὺς ἢ τῶν ἐντοσθιδίων τι ἀλγούντας; Ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἔλοιτο πλουτῶν δις τοσούτον πλοῦτον ὅμοια πάσχειν Φανομάχῳ τῷ πλουσίῳ καὶ θηλύνεσθαι ὥς ἐκεῖνος εὐ οἶδα, κἂν μὴ εἴπῃς. Ἐὼ λέγειν ὅσας ἐπιβουλὰς μετὰ τοῦ πλοῦτου καὶ ληστὰς καὶ φθόνον καὶ μῖσος παρὰ τῶν πολλῶν. Ὅρᾳς ὧν σοι πραγμάτων αἴτιος ὁ θησαυρὸς γίγνεται;

oleum ipsum quoque ex Iberia; mel autem nostras illud sine igne depuratum; et obsonia undique, et apri, et lepores; et quod ad volucra, gallina e Phaside, ex India pavo, gallus autem Numidicus: qui vero parent singula, sophistae quidam sunt in coquendo et succis paradisi exercitati. Si cui vero propinam scypho postulato aut phiala, qui exhibit, poculum quoque ipsum auferat.

24. Qui vero jam sunt divites, Iri ad me et mendici nimirum sunt omnes: neque amplius parvulam illam lancem argenteam, aut poculum, in pompa ostentabit Dionicus; praesertim ubi viderit servos meos tanto uti argento. Civitati vero haec a me insignia munera contigerint: divisiones menstruae, drachmae civi unicuique centum; inquilino harum dimidium; publica ad pulchritudinem exculta theatra, et balinae, et ut mare ad Dipylum usque perveniat, atque hic circiter portus sit, adducta per magnam fossam aqua, ut prope appellere navis mea possit, ab ipso inde Ceramico jam conspicua.

25. Amicis autem vobis, Samippo quidem viginti medimnos auri signati dispensatorem meum admetiri juberem; Timolao chœnices quinque; Lycino autem chœnicem, atque adeo abrasam, quod garrulus est, meumque votum irridet. Hanc ego vellem vitam vivere, divitiis supra modum affluens, et deliciis voluptatibusque omnibus fruens liberime. Dixi: ac perficiat ista mihi Mercurius.

26. LYC. Nosti ergo, Adimante, quam a tenui tibi filo universae istae divitiae suspensae sint? quo rupto, perierint omnia, et carbones tibi pro thesauro relinquantur?

ΑΔΙΜ. Quid ita, Lycine?

LYC. Quod obscurum est, vir bone, quam diu sis in istis divitiis victurus. Quis enim novit annon apposita adhuc mensa illa aurea, ante etiam quam manum injicias ac gustes de pavone illo vel de gallo Numidico, efflata anima hinc abeas, vulturibus et corvis relinquens ista omnia? aut vis ut eos tibi recenseam, qui statim, antequam fruerentur divitiis, mortui sunt; quosdam vero etiam dum viverent, iis quae habebant ab invido quodam ad talia daemone privatos? audisti enim forte Cræsum et Polycratem, multum te ditiores, bonis omnibus brevi tempore excidisse.

27. Ut autem hos etiam tibi remittam, an valetudinem tibi tanquam sponsore quodam certam firmamque futuram arbitraris? aut non vides multos divitum misere a doloribus habere, quosdam ne incedere quidem valentes, aliquos caecos, aut intestino quodam dolore laborantes? Te enim ne cum altero quidem tanto divitiarum optaturum esse ea pati, quae dives ille Phanomachus, atque ita, ut iste, effeminari, etiam te tacente bene novi. Mitto dicere quot insidiae esse soleant cum divitiis, et latrones, et invidia, et odium multitudinis. Vides quot tibi negotia facessat thesaurus?

ΑΔΕΙΜ. Ἀεὶ σύ μοι, ὦ Λυκίνε, ὑπεναντίας ὥστε οὐδὲ τὴν χοίника ἔτι λήψῃ ἐς τέλος μου τῆς εὐχῆς ἐπη-
ρεάζων.

ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν ἦδη κατὰ τοὺς πολλοὺς τῶν πλου-
σιῶν ἀναδύη καὶ ἀνακαλεῖς τὴν ὑπόσχεσιν. Ἀλλὰ σὺ
ἤδη ὁ Σάμιππος εὐχου.

28. ΣΑΜ. Ἐγὼ δὲ — ἡπειρώτης γάρ εἰμι, Ἀρκὰς
ἐκ Μαντινείας, ὡς ἴστε — ναῦν μὲν οὐκ αἰτήσομαι μοι
γενέσθαι, ἣν γε τοῖς πολίταις ἐπιδείξασθαι ἀδύνατον,
οὐδὲ μικρολογησομαι πρὸς τοὺς θεοὺς θησαυρὸν αἰτῶν
καὶ μεμετρημένον χρυσίον· ἀλλὰ δύνανται γὰρ πάντα
οἱ θεοὶ, καὶ τὰ μέγιστα εἶναι δοκοῦντα, καὶ ὁ νόμος τῆς
εὐχῆς δν Τιμόλαος ἔθηκε φήσας μηδὲν ὀκνεῖν αἰτεῖν,
ὡς ἐκείνων πρὸς οὐδὲν ἀνανευόντων· αἰτῶ δὲ βασιλεὺς
γενέσθαι οὐχ ὅς τις Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου ἢ Πτολεμαῖος
ἢ Μιθριδάτης ἢ εἰ τις ἄλλος ἐκδεξάμενος τὴν βασιλείαν
παρὰ πατρὸς ἤρξεν, ἀλλὰ μοι τὸ πρῶτον ἀπὸ ληστείας
ἀρξαμένη ἐταῖροι καὶ συνωμοταὶ ὅσον τριάκοντα, πι-
στοὶ μάλᾳ καὶ πρόθυμοι, γενέσθωσαν, εἴτα κατ' ὀλίγον
τριακόσιοι προσιόντες ἡμῖν ἄλλος ἐπ' ἄλλω, εἴτα χί-
λιοι καὶ μετ' αὐτὸν πολὺ μύριοι, καὶ τὸ πᾶν εἰς πέντε μυ-
ριάδας τὸ ὀπλιτικὸν, ἱππεῖς δὲ ἀμφὶ τοὺς πεντακισχι-
λούς.

29. Ἐγὼ δὲ χειροτονητὸς ὑπ' ἀπάντων προκρίθεις
ἀρχῶν, ἄριστος εἶναι δόξας ἀνθρώπων ἡγεῖσθαι καὶ
πράγμασι χρῆσθαι ὡς τοῦτο γε αὐτὸ ἡδὴ μερίζονα εἶναι
τῶν ἄλλων βασιλέων ἅτε ἀρετῇ προχειρισθέντα ὑπὸ τῆς
στρατιᾶς ἀρχεῖν, οὐ κληρονόμον γενόμενον ἄλλου πονή-
σαντος ἐς τὴν βασιλείαν· ἐπεὶ τῷ Ἀδεϊμάντου θησαυρῷ
παραπλήσιον τὸ τοιοῦτο, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐχ ὅμοιον
ἡδὺ, ὥσπερ ὅταν ἴδῃ τις αὐτὸς δι' αὐτοῦ κτησάμενος
τὴν δυναστείαν.

ΛΥΚ. Παπαῖ, ὦ Σάμιππε, οὐδὲν μικρὸν, ἀλλὰ τὸ
κεφάλαιον αὐτὸ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων σύ γε ἤτησας,
ἀρχεῖν ἀσπίδος τοσαύτης ἄριστος δὲ προκρίθεις ὑπὸ τῶν
πεντακισμυρίων. Τοιοῦτον ἡμῖν ἡ Μαντινεία θαυμα-
στὸν βασιλεῖα καὶ στρατηγὸν ἐλελήθει ἀνατρέφουσα.
Πλὴν ἀλλὰ βασιλευε καὶ ἡγοῦ τῶν στρατιωτῶν καὶ δια-
κόσμηε τὸ τε ἱππικὸν καὶ τοὺς ἀνέρας τοὺς ἀσπιδιώτας·
ἐθέλω γὰρ εἰδέναι οἳ βαδισέσθε τοσοῦτοι ὄντες ἐξ Ἀρ-
καδίας ἢ ἐπὶ τίνας ἀθλόους πρῶτους ἀφίξεσθε.

30. ΣΑΜ. Ἄκουε, ὦ Λυκίνε, μᾶλλον δὲ, εἰ σοι
φίλον, ἀκολούθει μεθ' ἡμῶν ἱππαρχον γάρ σε τῶν πεν-
τακισχιλίων ἀποφανῶ.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ τῆς μὲν τιμῆς, ὦ βασιλεῦ, χάριν οἶδά
σοι καὶ ὑποκύψας εἰς τὸ Περσικὸν προσκυνῶ σε περια-
γαγὼν εἰς τοῦπίσω τὸν χεῖρε τιμῶν τὴν τιάραν ὀρθὴν
οὖσαν καὶ τὸ διάδημα· σὺ δὲ τῶν ἔρρωμένων τούτων
τινὰ ποίησον ἱππαρχον· ἐγὼ γὰρ σοι δεινῶς ἀφιππὸς
εἰμι καὶ οὐδὲ θλῶς ἐπέβην ἱπποῦ ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνου.
Δέδια τοίνυν μὴ τοῦ σαλπικρατοῦ ἐποτρύνοντος καταπε-
σῶν ἐγωγε συμπατηθῶ ἐν τῇ τύρβῃ ὑπὸ τοσαύταις
ὀπλαῖς, ἢ καὶ θυμοειδῆς ὢν ὁ ἵππος ἐξενέγκῃ με τὸν
χαλινὸν ἐνδοκῶν ἐς μέσους τοὺς πολεμίους, ἢ δεήσει

ΑΔΙΜ. Semper tu mihi, Lycine, adversaris. Itaque nec
chaenice jam accipies, usque ad finem voti mei molestus.

LYC. Istuc jam pro more vulgi divitum facis, quod re-
tractas et revocas promissum. Sed tu jam, Samippe, opta.

28. SAM. Ego autem (quippe mediterraneus homo, Arcas, ut nostis, ex Mantinea) navem mihi obtingere non optabo, quippe quam ostendere civibus meis nequeam: neque ita avare cum diis agam, uti thesaurum optem ac dimensum aurum. Verum enim, quum possint omnia dii, etiam quae maxima videntur, et lex optandi haec sit, quam Timolaus posuit, quum dixit, ne quid verecundemur optare, tanquam nihil illis renuentibus: opto jam rex fieri, non qualis Alexander Philippi, aut Ptolemaeus, aut Mithridates, aut si quis alius acceptum a patre regnum tenuit; sed mihi primum a latrocinii auspicanti sodales contingant et conjurati circiter triginta, fideles maxime atque alacres: tum accedentes paulatim nobis trecenti, alius post alium; tum mille, et non ita multo post, decies mille: et universum esto ad quinquaginta millia armatorum, equites vero circiter quinquies mille.

29. Ego vero suffragiis omnium praelatus imperator, qui optime videar hominibus praesse et tractare negotia: ut eo ipso jam major sim regibus ceteris, tanquam per virtutem promotus ab exercitu ad regendum, non heres factus alius qui in regno parando elaborarit: quando hoc thesauro Adimanti valde simile est, neque res aequae jucunda, quam si quis per se sibi partum imperium videat.

LYC. Papae, Samippe, nihil parvum, sed ipsum caput bonorum tu quidem petisti, tantae multitudini armatorum imperare, praestantissimum judicatum a quinquaginta milibus. Talem nobis, tam admirabilem regem ducemque, insciis nobis, Mantinea enutriebat. Verum regna jam, et duc milites, adorna equitatum et viros scutatos. Volo enim scire quo ituri sis tot homines ex Arcadia, aut ad quos miseros primum accessuri.

30. SAM. Audi, Lycine, vel potius nos, si volueris, comitare: praefectum enim illis te equitum quinque millibus constituam.

LYC. Verum ego honoris hujus tibi, rex, gratiam facio, inclinatusque Persarum in morem te adoro, reductis in tergum manibus, tiam illam tuam erectam venerans ac diadema: at tu de robustis hisce unum fac praefectum equitum. Ego enim vehementer ab re equestri abhorreo, neque omnino equum superiori tempore conscendi. Metuo igitur ne, classicum canente tubicine, delapsus ego in turba conculcer tot sub ungulis, aut etiam ne acer equus frena mordens in medios me hostes inferat, aut ne ad ephippium

καταδεῖχναί με πρὸς τὸ ἐφίππιον, εἰ μέλλω μενεῖν τε ἄνω καὶ ἐξεῖναι τοῦ χαλινοῦ.

31. ΑΔΕΙΜ. Ἐγὼ σοι, ὦ Σάμιππε, ἡγήσομαι τῶν ἱππέων, Λυκῖνος δὲ τὸ δεξιὸν χέρας ἔχέτω. Δίκαιος δ' ἂν εἴην τυχεῖν παρὰ σοῦ τῶν μεγίστων τοσούτοις σε μεδίμνοις δωρησάμενος ἐπισήμου χρυσίου.

ΣΑΜ. Καὶ αὐτοὺς ἐρώμεθα, ὦ Ἀδείμαντε, τοὺς ἱππέας, εἰ δέξονται σε ἄρχοντα σφῶν γενέσθαι. Ὅτω δοκεῖ, ὦ ἱππεῖς, Ἀδείμαντον ἱππαρχεῖν, ἀναισινάτω τὴν χεῖρα.

ΑΔΕΙΜ. Πάντες, ὡς ὁρᾷς, ὦ Σάμιππε, ἐχειροτόνησαν.

ΣΑΜ. Ἀλλὰ σὺ μὲν ἄρχε τῆς ἵππου, Λυκῖνος δὲ ἔχέτω τὸ δεξιόν· οὐτοσί δὲ Τιμόλαος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τετάσσεται· ἐγὼ δὲ κατὰ μέσον, ὡς νόμος βασιλεῦσι τῶν Περσῶν, ἐπειδὴν αὐτοὶ συμπαρῶσι.

32. Προϊόμεν δὲ ᾗδῃ τὴν ἐπὶ Κορίνθου διὰ τῆς ὁρεινῆς ἐπευξάμενοι τῷ βασιλεῖ Διὶ καῖπειδ' ἅν τῇ Ἑλλάδι πάντα ᾗδῃ χειρωσόμεθα — οὐδεὶς γάρ δ' ἐναντιωθὴν σόμενος ἡμῖν τὰ δπλα τοσούτοις οὔσιν, ἀλλ' ἄκοντι κράτησομεν — ἐπιθάντες ἐπὶ τὰς τριηρεῖς καὶ τοὺς ἵππους ἐς τὰς ἱππαγωγὰς ἐμβιδάσαντες — παρεσκευασταὶ δ' ἐν Κεγγρεῖς καὶ σίτος ἱκανὸς καὶ τὰ πλοῖα διαρκῆ καὶ τᾶλλα πάντα — διαβάλλωμεν τὸν Αἰγαῖον εἰς τὴν Ἰωνίαν, εἴτα ἐκεῖ τῇ Ἀρτέμιδι θύσαντες καὶ τὰς πόλεις ἀτειχίστους λαθόντες βράδιος ἄρχοντας ἀπολιπόντες προχωρῶμεν ἐπὶ Συρίας διὰ Κερίας εἴτα Λυκίας καὶ Παμφυλίας καὶ Πισιδῶν καὶ τῆς παραλίου καὶ ὁρεινῆς Κιλικίας, ἄχρι ἂν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ἀφικώμεθα.

33. ΛΥΚ. Ἐμέ, ὦ βασιλεῦ, εἰ δοκεῖ, σατράπην τῆς Ἑλλάδος καταλίπε· δειλὸς γάρ εἰμι καὶ τῶν οἴκοι πολλὸ ἀπελθεῖν οὐκ ἂν ἀδεῶς ὑπομείναιμι· σὺ δὲ εἰσικας ἐπὶ Ἀρμενίους καὶ Παρθυαίους ἐλάσειν μάχιμα φῦλα καὶ τὴν τοξικὴν εὐστοχα. Ὡστε ἄλλω παραδούς τὸ δεξιόν, ἐμέ Ἀντίπατρον τινα ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἔασον, μή με καὶ διαπεῖρη τις οἰστῶ ἀθλιον βαλὼν ἐς τὰ γυνά περὶ Σοῦσα ἢ Βάκτρα ἡγούμενον σοι τῆς φάλαγγος.

ΣΑΜ. Ἀποδιδράσκες, ὦ Λυκῖνε, τὸν κατάλογον δειλὸς ὢν. Ὁ δὲ νόμος ἀπετεμῆσθαι τὴν κεφαλὴν, εἴ τις λιπὼν φαίνεται τὴν τάξιν. Ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τὸν Εὐφράτην ᾗδῃ ἔσμεν καὶ ὁ ποταμὸς ἐξευκται καὶ κατόπιν δόσσα διεληλύθαμεν ἀσφαλῶς ἔχει καὶ πάντα ὑπαρχοὶ κατέχουσιν ὑπ' ἐμοῦ ἐκάστῳ ἔθνεϊ ἐπεισαρθόντες, οἱ δὲ καὶ ἀπῆλθον τὴν Φοινίκην ἡμῖν ἐν τοσούτῳ καὶ τὴν Παλαιστίνην εἴτα καὶ τὴν Αἴγυπτον προσαζόμενοι, σὺ πρῶτος, ὦ Λυκῖνε, διάβαινε τὸ δεξιὸν ἄγων, εἴτα ἐγὼ καὶ μετ' ἐμέ δὲ Τιμόλαος· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ ἱπτικὸν ἄγε σὺ, ὦ Ἀδείμαντε.

34. Καὶ διὰ μὲν τῆς Μεσοποταμίας οὐδεὶς ἀπήντηκεν ἡμῖν πολέμιος, ἀλλὰ ἐκόντες αὐτοὺς τε καὶ τὰς ἀκροπόλεις ἀνθρώποι ἐνεχείρισαν, καὶ ἐπὶ Βαβυλῶνα ἐλθόντες ἀπροσδόκητοι παρήλθομεν εἰς τὸ εἶσω τῶν τειχῶν καὶ ἔχουμεν τὴν πόλιν· ὁ βασιλεὺς δὲ περὶ Κτη-

sim deligandus, quo supra manere ac retinere frena possim.

31. ADIM. Ego tibi, o Samippe, equitatum ducam, dextrum vero cornu Lycinus teneat; dignus autem esse videor qui maxima a te consequar, tot tibi auri signati largitus modios.

SAM. Ipsos etiam interrogemus, Adimante, equites, utrum te recipiant suum praefectum futurum. Qui censetis, equites, Adimantum equitatu praefici, manum tollitote.

ADIM. Omnes, ut vides, Samippe, sustulerunt.

SAM. En praesto tu equitatu: Lycinus vero dextrum cornu habeat; at hic Timolaus sinistro praeficietur: ego ero in media acie, ut mos est Persarum regibus, quando ipsi adsunt in praelio.

32. Jam vero progrediamur Corinthum versus per montana, votis antea Jovi regum custodi nuncupalis: et quando jam Graeciam omnem subegerimus (neque enim quisquam nobis armatus, qui tanto numero simus, occurreret, sed citra pulveris jactum superabimus), consensu triremibus, impositisque in hippagines equis (paratum est autem Cenchreis frumenti quod satis est et navium copia sufficiens et reliqua omnia), per Aegæum navigemus in Ioniam. Deinde ibi sacro Dianæ facto, captisque facile urbibus non munitis, relictisque earum praefectis, in Syriam tendemus per Cariam, tum Lyciam, et Pamphyliam, et Pisidas, et maritimam montanamque Ciliciam, donec perveniamus ad Euphraten.

33. LYC. Me, rex, si videtur, Satrapam relinque Græciæ: meticulosus enim sum, et longe discedere domo non sustinuerim secure, quum tu videaris ducturus in Armenios atque Parthos, gentes pugnaces et sagittis bene colli-neantes. Igitur dextrum cornu trade alii, me Antipatrum quandam relinque in Græcia, ne me, dum phalangem tibi duco circa Susa aut Bactra, sagitta aliquis miserum, qua parte intectus sum, trajiciat.

SAM. Fugis delectum, Lycine, metu. At lex est capite plecti, si quis ordines deseruisse deprehendatur. Sed quando jam sumus ad Euphraten, et junctus est ponte fluvius, et a tergo quæ pertransivimus tuta sunt omnia, atque omnia tenent praefecti, unicuique populo a me impositi; alii vero discesserunt qui Phœnicen nobis interea et Palæstinam, deinde etiam Aegyptum subigant: tu primus, Lycine, dextro cornu inducto, trajice; tum ego; et post me hic Timolaus: post omnes autem tu equitatum, Adimante, ducito.

34. Atque per Mesopotamiam nullus nobis obviam venit hostis, sed sponte se cum arcibus viri nobis dediderunt; progressique ad Babylonem, ex improvise intra muros delati urbem habemus. Rex autem qui circa Ctesiphontem

σιρῶντα διατρίβων ἤκουσε τὴν ἔξοδον, εἴτα εἰς Σελεύκειαν παρελθὼν παρασκευάζεται ἱππέας τε ὅτι πλείστους μεταπεμπόμενος καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας. Ἀπαγγέλλουσι δ' οὖν οἱ σκοποὶ ἀμφὶ τὰς ἑκατὸν ἡῶν μυριάδας τοῦ μαχίμου συνεiléχθαι καὶ τούτων εἰκασιν ἱπποτοξότας, καίτοι οὐπω δ' Ἀρμένιος πάρεστιν οὔτε οἱ κατὰ τὴν Κασπίαν θάλατταν οἰκοῦντες οὔτε οἱ ἀπὸ Βάκτρων, ἀλλ' ἐκ τῶν πλησίον καὶ προαστείων τῆς ἀρχῆς· οὕτω βραδίως τοσαύτας μυριάδας κατέλεξε. Καίρος οὖν ἡδὴ σκοπεῖν ἡμᾶς ὅ τι χρὴ ποιεῖν.

35. ΑΔΕΙΜ. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν φημι δεῖν ὑμᾶς τὸ πεζὸν ἀπέναι τὴν ἐπὶ Κτησιφῶντος, ἡμᾶς δὲ τὸ ἱππικὸν αὐτοῦ μένειν τὴν Βαβυλῶνα διαφυλάσσοντας.

ΣΑΜ. Ἀποδείλιξ καὶ σὺ, ὦ Ἀδείμαντε, πλησίον τοῦ κινδύνου γενόμενος; Σοὶ δὲ τί δοκεῖ, ὦ Τιμόλαε;

TIM. Ἀπάσῃ τῇ στρατιᾷ βαδίζειν ἐπὶ τοὺς πολέμιους, μηδὲ περιμένειν ἔστ' ἂν ἀμεινον παρασκευάσωνται πανταχόθεν τῶν συμμάχων προσγενομένων, ἀλλ' ἕως ἔτι καθ' ὁδὸν εἰσιν οἱ πολέμιοι, ἐπιχειρῶμεν αὐτοῖς.

ΣΑΜ. Εὖ λέγεις. Σὺ δὲ τί, ὦ Λυκίνε, δοκίμαζεις;

ΛΥΚ. Ἐγὼ σοι φράσω· ἐπειδὴ κεκμηχάμεν συντόμως ὁδεύοντες, ὁπότε κατήμειν ἔωθεν ἐς τὸν Πειραιᾶ, καὶ νῦν ἡδὴ τριάκοντά που σταδίου προκεχωρήκαμεν καὶ ὁ ἥλιος πολὺς, κατὰ μεσημβρίαν γὰρ ἡδὴ μάλιστα, ἐνταυθα που ἐπὶ τὰς ἑλίας ἐπὶ τῆς ἀνατετραμμένης στήλης καθίσαντας ἀναπαύσασθαι, εἴτα οὕτως ἀναστάντας ἀνύειν τὸ λοιπὸν ἐς τὸ ἄστυ.

ΣΑΜ. Ἐτί γὰρ Ἀθήνησιν, ὦ μακάριε, εἶναι δοκεῖς, ὅς ἀμφὶ Βαβυλῶνα ἐν τῷ πεδίῳ πρὸ τῶν τειγῶν ἐν τοσοῦτοις στρατιώταις κάθῃσαι περὶ τοῦ πολέμου διασκοπούμενος;

ΛΥΚ. Εὐγε ὑπέμνησας. Ἐγὼ δὲ νήφειν ὥμην καὶ οὐ παραποφανεῖσθαι τὴν γνώμην.

36. ΣΑΜ. Πρόσιμεν δὴ, εἰ σοὶ δοκεῖ. Καὶ ὅπως ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τοῖς κινδύνοις ἔσεσθε μηδὲ προδώσετε τὸ πάτριον φρόνημα· ἡδὴ γὰρ που καὶ οἱ πολέμιοι ἐπιλαμβάνουσιν. Ὡστε τὸ μὲν σύνθημα ἔστω Ἐνυάλιος· ὑμεῖς δὲ ἐπειδὴν σημάνῃ ὁ σάλπιγκτης, ἀλαλάζαντες καὶ τὰ δόρατα κρούσαντες πρὸς τὰς ἀσπίδας ἐπείγεσθε συμμίζειν τοῖς ἐναντίοις καὶ ἐντὸς γενέσθαι τῶν τοξευμάτων, ὥς μηδὲ πληγὰς λαμβάνωμεν ἀκροβολίζεσθαι αὐτοῖς διδόντες· καὶ ἐπειδὴ ἐς χεῖρας ἡδὴ συνεληλύθαμεν, τὸ μὲν εὐνυμον καὶ ὁ Τιμόλαος ἐτρέψαντο τοὺς καθ' αὐτοὺς Μήδους ὄντας, τὸ δὲ κατ' ἐμὲ ἰσόπαλον ἔτι, Πέρσαι γὰρ εἰσι καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν αὐτοῖς· ἡ δὲ ἵππος ἅπασα τῶν βαρβάρων ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἡμῶν ἐλαύνουσιν, ὥστε, ὦ Λυκίνε, αὐτὸς τε ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνου καὶ τοῖς μετὰ σαυτοῦ παρακελεύου δέχεσθαι τὴν ἐπέλασιν.

37. ΛΥΚ. Ὡ τῆς τύχης· ἐπ' ἐμὲ γὰρ οἱ ἱππεῖς ἅπαντες καὶ μόνος ἐπιτήδειος αὐτοῖς ἔδοξα ἐπελαύνεσθαι.

haeret, audita impressione, progressus ad Seleuciam parat se, equitatumque arcessens quamplurimum, et sagittarios et funditores. Renunciant ergo exploratores, circa millies mille jam viros pugnae aptos collectos esse, in his ducenta millia jaculantium ex equis, quanquam Armenius nondum adest, neque qui Caspium mare accolunt, neque Bactriani, sed de partibus modo vicinis et suburbanis quasi imperii: adeo facile tot millia coegit. Itaque tempus est ut nos etiam, quid nobis agendum sit, circumspeciamus.

35. ADIM. Nimirum ego aio oportere vos pedites Ctesiphontem petere; nos autem, equitatum, hic manere ad Babylonem tuendam.

SAM. Etiam tu, Adimante, metuis constitutus prope periculum? Tibi vero, Timolae, quid videtur?

TIM. Omni cum exercitu hostes aggredi, neque exspectare donec parent se melius et affluant undique auxilia: sed dum adhuc in via sunt hostes, illos aggrediamur.

SAM. Bene mones. Tu vero, Lycine, quid censes?

LYC. Ego tibi dicam: quandoquidem a contentione itineris fatigati sumus, qui hodie mane descenderimus in Piraeum, nunc vero jam triginta circiter stadia progressi sumus, et sol multus (jam enim circa meridiem est), ut hic alicubi sub oleis, inversa illa columella assidentes, requiescamus, ac deinde surgentes, studiose redeamus in urbem.

SAM. Etiamnum Athenis tibi esse, bone vir, videris, qui circa Babylonem in campo ante muros sedeas tot inter milites, dispiciens de bello?

LYC. Bene vero reposuisti me in memoriam. At ego sobrium me esse putabam nec sententiam perverse prolaturum.

36. SAM. Aggredimur sane, si tibi videtur. Et mentote ut viri fortes sitis in periculis, neu prodatis animum illum patrium: jam enim invadere videntur hostes. Itaque tessera esto Mars! vos vero quum classicum cecinerit tubicen, clamore sublato, incussis in clypeos hastis, urgete manus conserere cum hostibus, et intra teli jactum venire, ut nec excipiamus ictus jaculandi facultate illis data: et quando ad manus jam venimus, sinistrum cornu et Timolaeus jam in fugam verterunt sibi oppositos Medos, sed meum agmen aequo adhuc Marte pugnat: sunt enim Persae et rex inter ipsos: equitatus autem barbarorum universus in dextram aciem nostram invehitur: itaque, Lycine et ipse vir fortis esto, et tuis, ut impetum excipiant, impera.

37. LYC. Vah fortunam! in me enim equites universi, et solus ipsis idoneus sum visus in quem irruant. Videor

Καί μοι δοκῶ, ἣν βιάζωνται, αὐτομολήσειν προσδραμὼν ἐς τὴν παλαιστραν ἐτι πολεμοῦντας ὑμᾶς καταλιπών.

ΣΑΜ. Μηδαμῶς· κρατεῖς γὰρ αὐτῶν καὶ σὺ ἤδη τὸ μέρος. Ἐγὼ δέ, ὡς ὁρᾷς, καὶ μονομαχήσω πρὸς τὸν βασιλέα· προκαλεῖται γάρ με καὶ ἀναδύναι πάντως αἰσχρὸν.

ΛΥΚ. Νῆ Δία καὶ τετρώσῃ αὐτίκα μάλα πρὸς αὐτοῦ· βασιλικὸν γὰρ καὶ τὸ τρωθῆναι περὶ τῆς ἀρχῆς μαχόμενον.

ΣΑΜ. Εὖ λέγεις. Ἐπιτόλαιον μὲν μοι τὸ τραῦμα καὶ οὐκ εἰς τὰ φανερά τοῦ σώματος, ὡς μηδὲν τὴν οὐλὴν ὕστερον ἄμورφον γενέσθαι. Πλὴν ἀλλὰ ὁρᾷς ὅπως ἐπελάσας μὲν πληγῇ αὐτόν τε καὶ τὸν ἵππον διέπειρα τὴν λόγχην ἀφείς, εἶτα τὴν κεφαλὴν ἀποτεμῶν καὶ ἀφελὼν τὸ διάδημα βασιλεὺς ἤδη γέγονα προσκυνούμενος ὑφ' ἀπάντων;

38. Οἱ βάρβαροι προσκυνεῖν ἔσταν· ὁμῶν κατὰ τὸν Ἑλλήνων νόμον ἄρῃς εἰς στρατηγὸς ὀνομαζόμενος. Ἐπὶ τούτοις ἄρα ἐννοεῖτε ὅσας μὲν πόλεις ἐπωνύμους ἐπ' ἐμαυτοῦ οἰκῶ, ὅσας δὲ καὶ καθαιρήσω ἐλὼν κατὰ κράτος, αἱ ἂν ὑβρίσωσι τι ἐς τὴν ἀρχήν. Ἀπάντων δὲ μάλιστα Κυδίαν τὸν πλούσιον μετελεύσομαι, ὃς δημορὸς ἦδη ὧν μοι ἐξέωσε τοῦ ἀγροῦ ἐπιβαίνων κατ' ὀλίγον ἐς τὸ εἶσω τῶν ὄρων.

39. ΛΥΚ. Πέπαυσο ἤδη, ὦ Σάμιππε· καιρὸς γὰρ σέ ἤδη μὲν νενικηχότα τηλικαύτην μάχην ἐν Βαβυλῶνι εὐοχεῖσθαι τα ἐπινίκια — ἐκστάδιος γὰρ οἶμαί σοι ἡ ἀρχή — Τιμολαον δὲ ἐν τῷ μέρει εὐχεσθαι ὅπερ ἂν ἐθέλῃ.

ΣΑΜ. Τί δ' οὖν, ὦ Λυκίνε; οἷά σοι ἡτῆσθαι δοκῶ;

ΛΥΚ. Παρὰ πολὺ, ὦ θαυμασιώτατε βασιλέων, ἐπιπυνώτερα καὶ βιαιότερα τῶν Ἀδεϊμάντου, παρ' ὅσον ἐκεῖνος μὲν ἐτρέφει διτάλαντα χρύσεια ἐκπώματα προτεινόμενος τοῖς συμπόταις, σὺ δὲ καὶ ἐτιτρώσκου μονομαχῶν καὶ ἐδεδίεις καὶ ἐφρόντιζες νύκτωρ καὶ μετ' ἡμέραν· οὐ μόνον γάρ σοι τὰ παρὰ τῶν πολεμίων φοβερὰ ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐπιβουλαὶ μυρία καὶ φόβος παρὰ τῶν συνόντων καὶ μῖσος καὶ κολακεία, φίλος δὲ οὐδεὶς ἀληθής, ἀλλὰ πρὸς τὸ δέος ἅπαντες ἢ πρὸς τὴν ἐλπίδα εὖνοι δοκοῦντες εἶναι. Ἀπόλαυσις μὲν γε οὐδὲ ὄναρ τῶν ἡδέων, ἀλλὰ δόξα μόνη καὶ πορφυρὶς χρυσοῦ ποικίλη καὶ ταινία λευκὴ περὶ τῷ μετώπῳ καὶ δορυφόροι προϊόντες, τὰ δ' ἄλλα κάματος ἀφόρητος καὶ ἀηδία πολλή, καὶ ἡ χρηματίζειν δεῖ τοῖς παρὰ τῶν πολεμίων ἤκουσιν ἢ δικάξιν ἢ καταπέμπειν τοῖς ὑπηκόοις ἐπιτάγματα, καὶ ἥτοι ἀφρόντηξέ τι ἔθνος ἡ ἐπελαύνουσί τινες τῶν ἔξω τῆς ἀρχῆς. Δεδιέναι οὖν δεῖ πάντα καὶ ὑπορᾶσθαι, καὶ ὅλως ὑπὸ πάντων μᾶλλον ἢ ὑπὸ σεαυτοῦ εὐδαιμονίζεσθαι.

40. Καὶ γὰρ οὖν καὶ τόδε πῶς οὐ ταπεινὸν, ὅτι καὶ νοσεῖς τὰ ὅμοια τοῖς ἰδιώταις καὶ ὁ πυρετὸς οὐ διαγιγνώσκει σε βασιλέα ὄντα οὐδ' ὁ θάνατος δέδιδε τοὺς δορυφόρους, ἀλλ' ἐπιστὰς, ὁπότεν αὐτῷ δοκῇ, ἄγει οἰώ-

mihi, si vim faciant, fugere curriculo in palæstram, et adhuc pugnantem vos deserturus.

SAM. Nequaquam : vincis enim jam tu quoque tua in parte. Ego autem, ut vides, jam solitariam cum rege pugnam pugnabo : etenim me provocat, et retrocedere omnino turpe est.

LYC. Per Jovem, etiam ocyus ab illo vulneraberis ; regium enim hoc etiam, vulnerari in pugna pro imperio.

SAM. Bene mones : leve quidem mihi vulnus, minimeque in aperto corporis loco, adeo ut neque cicatrix in posterum deformis futura sit. Verum viden' ut invectus ego ictu uno ipsum cum equo emissa hasta trajeci, ac deinde capite abscisso, ablatoque diademate, rex jam sim factus et adoror ab omnibus?

38. Ac barbari quidem nos adorent : vobis vero Græco more, Prætoris unici nomine, imperabo. Post hæc igitur cogitate quot urbes de meo nomine appellatas conditurus sim, quot contra vi captas sim vastaturus, si qua injuria imperium meum affecerint. Omnium vero maxime Cydiam divitem mulcabo, qui, vicinus meus quum esset, agro me, ingressus paulatim intra fines, expulit.

39. LYC. Desine jam, Samippe : tempus est enim te jam, qui talem pugnam viceris, Babylone epulari victoriae causa (extra stadium enim puto tibi esse imperium), ac Timolaum jam suo loco optare quicquid voluerit.

SAM. Quid ergo, Lycine? qualia optasse tibi videor?

LYC. Multum, o maxime admirabilis regum, laboriosiora et valentiora votis Adimanti, quatenus ille quidem luxuriose vivebat, aurea hinorum talentorum pocula propinans convivis; ac tu et vulneraberis in pugna singulari, et metuebas, et sollicitus eras noctes diesque. Neque enim ab hoste tibi solo timendum erat, sed insidiæ etiam sexcentæ, et invidia a familiaribus, et odium, et adulatio : amicus autem verus nemo, sed ad metum omnes aut ad spem benevoli qui esse videantur. Fructus rerum suavium ne per somnum quidem, sed gloria sola, et distincta auro purpura, et tænia circa frontem alba, et præcedentes satellites : ceterum labor intolerabilis et multum injucunditatis; quum aut opera danda sit his qui ab hostibus venere, aut jus dicendum, aut mittenda populis subjectis imperia : et aut defecit gens aliqua, aut externi quidam imperium invadunt. Metuere ergo oportet omnia et suspicari, atque in universum omnibus potius, quam tibi ipsi, videri beatum.

40. Etenim illud etiam qui non humile, quod ægrotabis non minus quam privati, nec febris te regem esse interno-scit, neque metuit mors satellites; sed quum ipsi visum fuerit superveniens, plorantem, nihil reverita diadema,

ζοντα οὐκ αἰδούμενος τὸ διάδημα; σὺ δὲ ὁ οὕτως ὑψηλὸς καταπεσὼν ἀνασπαστὸς ἐκ τοῦ βασιλείου θρόνου τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἅπει τοῖς πολλοῖς, ἰσότημος ἐλαυνόμενος ἐν τῇ ἀγέλῃ τῶν νεκρῶν, γῶμα ὑψηλὸν ὑπὲρ γῆς καὶ στήλην μακρὰν ἢ πυραμίδα εὐγραμμον τὰς γωνίας ἀπολιπὼν, ἐκπρόρροσμα καὶ ἀνεπαίσθητα φιλοτιμήματα· εἰκόνες δὲ ἐκεῖναι καὶ νεφ, οὓς ἀνίστασιν αἱ πόλεις θεραπεύουσαι, καὶ τὸ μέγα ὄνομα πάντα κατ' ὀλίγον ἀπορρεῖ καὶ ἅπεισιν ἀμελούμενα. Ἦν δὲ καὶ ἐπὶ μάλιστα ἐπὶ πλείστον παραμεινῇ, τίς ἐτι ἀπόλαυσις ἀναισθητῶ αὐτῷ γενομένη; Ὁρᾷς οἷα μὲν ἐτι ζῶν ξεῖς πράγματα δεδιώς καὶ φροντίζων καὶ κάμνων, οἷα δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἔσται;

41. Ἀλλ' ἤδη σὸν αἰτεῖν, ὦ Τιμόλαε, καὶ ὅπως ὑπερβάλῃ τούτους, ὥσπερ εἰκὸς ἀνδρα συνετὸν καὶ πράγμασι χρῆσθαι εἰδότα.

TIM. Σκόπει γοῦν, ὦ Λυκῖνε, εἴ τι ἐπιλήψιμον εὖξομαι καὶ ὅ τι ἂν εὐδύναι τις δυνηθεῖ. Χρυσὸν μὲν οὖν καὶ θησαυροὺς καὶ μεδίμνους νομίσματος ἢ βασιλείας καὶ πολέμους καὶ δαίματα ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς, ἃ εἰκότως διέβαλες, οὐκ αἰτήσομαι· ἀέδραια γὰρ ταῦτά γε καὶ πολλὰς τὰς ἐπιβουλὰς ἔχοντα καὶ πλεόν τοῦ ἡδέος τὸ ἀνιάρν ἐν αὐτοῖς ἦν.

42. Ἐγὼ δὲ βούλομαι τὸν Ἑρμῆν ἐντυχόντα μοι δοῦναι δακτυλοὺς τινὰς καὶ τοιούτους τὴν δύναμιν, ἕνα μὲν ὥστε αἰεὶ ἐρρῶσθαι καὶ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα καὶ ἀτρωτὸν εἶναι καὶ ἀπαθῆ, ἕτερον δὲ ὡς μὴ δρᾶσθαι τὸν περιέμενον, ὅς ἦν ὁ τοῦ Γύγου, τὸν δὲ τινα ὡς ἰσχύειν ὑπὲρ ἀνδρας μυριοὺς καὶ ὅ τι ἂν ἀχλὺς ἅμα μυριοὶ κινήσαι μόλις δύναιντο, τοῦτο ἐμέ βραδίως μόνον ἀνατίθεσθαι, ἔτι δὲ καὶ πέτεσθαι πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἀρθέντα, καὶ πρὸς τοῦτο εἶναι μοι δακτύλιόν τινα· καὶ μὴν καὶ ἐς ὕπνον χκτασπᾶν ὁπόσους ἂν ἐθέλω καὶ ἅπασαν θύραν προσιόντι μοι ἀνοίγεσθαι χαλωμένον τοῦ κλειθροῦ καὶ τοῦ μοχλοῦ ἀφαιρουμένον, ταῦτα ἀμρότερα εἰς δακτύλιος δυνάσθω.

43. Τὸ δὲ μέγιστον ἄλλος τις ἔστω ἐπὶ πᾶσιν ὁ ἡδίστος, ὡς ἐράσιμον εἶναι με περιέμενον παισὶ τοῖς ὁράοις καὶ γυναιξὶ καὶ δήμες ὁλοῖς καὶ μηδὲνα εἶναι ἀνέραστον καὶ ὅτι μὴ ποθεινότητος ἐγὼ καὶ ἀνὰ στόμα, ὥστε πολλὰς γυναικας οὐ φερούσας τὸν ἔρωτα καὶ ἀναρτᾶν ἑαυτὰς καὶ τὰ μεῖρακια ἐπιμεμηγνέαι μοι καὶ εὐδαίμονα εἶναι δοκεῖν, εἴ τινα καὶ μόνον προσδιδέψαιμι αὐτῶν, εἴ δ' ὑπερορῶν, χάκεῖνα ὑπὸ λύπης ἀπολύσθω, καὶ ὁλοῖς ὑπὲρ τὸν Ὑάκινθον ἢ Ὑλάν ἢ Φάωνα τὸν Χίων εἶναι με.

44. Καὶ ταῦτα πάντα ἔχων μὴ ὀλιγοχρόνιον ὄντα μηδὲ κατὰ μέτρον ζῶντα τῆς ἀνθρωπίνης βιοτῆς, ἀλλ' ἔτη χίλια νέον ἐκ νέου γιγνόμενον διαβιῶναι ἀμφὶ τὰ ἑπτακαίδεκα ἔτη αἰεὶ ἀποδουόμενον τὸ γῆρας ὥσπερ οἱ ὄφεις, οὐδὲν γὰρ δεήσει με ταῦτα ἔχοντα· πάντα γὰρ ἐμὰ ἦν ἂν τὰ τῶν ἄλλων, ἐς ὅσον ἀνοίγειν τε τὰς θύρας ἐδυνάμην καὶ κοιμᾶσθαι τοὺς φύλακας καὶ ἀθέατος εἶναι εἰσῶν. Εἰ δὲ τι ἐν Ἰνδοῖς ἢ Ὑπερβορείς θέαμα πα-

abducit? Tu vero de loco ita excelso delapsus detractusque de throno regio, eandem abibis viam quam vulgus, æquali cum cetero grege mortuorum honore abactus, tumultum in terra relinquens excelsum, et columnam longam, aut accurate descriptam angulis pyramidem, in quibus sero reges, quum nihil jam inde ad sensum ipsorum perveniat, superbiunt. Statuæ autem illæ et templa, quæ excitant colendi causa civitates, et magnificum illud nomen, paulatim defluunt omnia, et neglecta abeunt. Si vero vel maxime ad longissimum tempus permaneant, quis adhuc fructus ad eum pervenire potest, qui nihil sentiat? Viden' quas molestias vivus adhuc sis habiturus, metuens, sollicitus, laborans; et quis post mortem status futurus sit?

41. Sed jam optare tuum est, Timolæ, et ut illos sapere, ut facturum probabile est virum prudentem et uti rebus scientem.

TIM. Vide igitur, Lycine, si quid reprehensione dignum optaturus sim, et quod corrigere aliquis possit. Aurum proinde ac thesauros et modios nummum, aut regna et bella et metus pro imperio, quæ merito reprehendisti, non poscam: nam ista quidem infirma et insidiis exposita multis, et plus, quam suavitatis, in iis molestiarum inest.

42. Ego autem optem ab occurrente mihi Mercurio anulos dari quosdam, qui virtutem habeant huiusmodi: unum, ut valeat semper corpus et salubre sit, et vulneri nulli aut morbo penetrabile; alterum, cujus auxilio non videatur qui induit, qualis erat ille Gygis: alium rursus, ut plus decies mille hominum robur habeam, et quod onus vix decies mille homines moliri simul queant, hoc ut facile solus transferre valeam; insuper volare ut possim, multum elatus de terra, ad hoc quoque sit mihi anulus. Præterea somno sopire ut queam quoscumque voluero, et janua mihi unaquæque accedenti sua sponte ut aperiatur, laxato claustrum pessuloque remoto; ad hoc utrumque unus idemque valeat anulus.

43. Quod vero caput est, sit etiam alius omnium ille jucundissimus, quo induto amabilis sim formosis pueris, et mulieribus, et totis populis, ut nemo sit quin me amet, desideret vehementer et in ore habeat; adeo ut multæ mulieres præ amoris impatientia se suspendant, et in me insaniant adolescentuli, beatusque videatur, si quem illorum aspiciam modo; si vero negligentius tractem, hi quoque præ dolore pereant: atque in universum supra Hyacinthum, aut Hylan, aut Chium Phaonem ego sim.

44. Et omnia hæc habeam, non brevis ævi homo, neque ad mensuram vitæ humanæ vivens; sed per annos mille juventutem unam post alteram vivam, interjectis septendecim quibusque annis exuens senectutem instar serpentium. Hæc igitur si habeam, nihil mihi defuerit. Mea enim fuerint quæ aliorum sunt omnia, in quantum aperire possim januas, et custodes sopire, et oculos omnium effugere dum intro. Si quod vero apud Indos aut Hyperboreos

ράδον ἢ κτήμα τίμιον ἢ ὅσα ἐμπαγεῖν ἢ πειν ἤδέα, οὐ μεταστελλόμενος, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιπετόμενος ἀπέλκυον ἀπάντων ἐς κόρον· καὶ ἐπεὶ γρυψ ὑπόπτερον θηρίον ἢ φοινῖξ ὄρνειον ἐν Ἰνδοῖς ἀβέατον τοῖς ἄλλοις, ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο εὐρών ἄν, καὶ τὰς πηγὰς δὲ τὰς Νείλου μόνος ἄν ἡπιστάμην καὶ ὅσον τῆς γῆς ἀοίκητον, καὶ εἰ τινες ἀντίποδες ἡμῖν οἰκοῦσι τὸ νότιον τῆς γῆς ἡμίτομον ἔχοντες. Ἔτι δὲ καὶ ἀστέρων φύσιν καὶ σελήνης καὶ αὐτοῦ ἡλίου ῥαδίως ἔγνω ἄν ἀπαύης ὦν τῷ πυρὶ, καὶ τὸ πάντων ἥδιστον, αὐθημερὸν ἀγγεῖλαι ἐς Βαβυλῶνα, τίς ἐνίκησεν Ὀλύμπια, καὶ ἀριστήσαντα, εἰ τύχοι, ἐν Συρίᾳ δειπῆσαι ἐν Ἰταλίᾳ. Εἰ δὲ τις ἐγὼ εἶναι, ἀμύνασθαι καὶ τοῦτον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς πέτρον ἐμβάλλοντα τῇ κεφαλῇ, ὥς ἐπιτετρίζθαι τὸ κρανίον, τοὺς τε αὖ φίλους εὖ ποιεῖν ἐπιγέαντα κοιμωμένοις αὐτοῖς τὸ χρυσίον· καὶ μὴν εἰ τις ὑπερόπτης εἴη ἢ τυράννος πλούσιος ὕβριστής, ἀράμενος αὐτὸν ὅσον ἐπὶ σταδίου εἰκοσιν ἀφ' ἧκα φέρεσθαι κατὰ τῶν κρημνῶν. Τοῖς παιδικοῖς δὲ ἀκωλύτως διμλεῖν ἄν ἐξῆν εἰσιόντα ἀθέατον κοιμίσαντα ἅπαντας ἄνευ ἐκείνων μόνων. Οἷον δὲ καχεῖον ἦν, τοὺς πολεμοῦντας ἐπισκοπεῖν ἔξω βέλους ὑπερβαλλόμενον· καὶ εἰ ὀξείε μοι, προσθέμενος ἄν τοῖς ἡττημένοις κοιμίσας τοὺς κρατοῦντας νικᾶν παρεῖχον τοῖς φεύγουσιν ἀναστρέψαι ἀπὸ τῆς τροπῆς. Καὶ τὸ δῖον, παιδιὰν ἐποιοῦμένη ἄν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον καὶ πάντα ἐμά ἦν καὶ θεὸς ἐδόκουν τοῖς ἄλλοις. Τοῦτο ἡ ἄκρα εὐδαιμονία ἐστὶ μήτε ἀπολέσθαι μήτε ἐπιβουλεύθῃναι δυναμένη, καὶ μάλιστα μεθ' ὑγείας ἐν μακρῷ τῷ βίῳ. Τί ἄν αἰτίασαι, ὦ Λυκίνε, τῆς εὐχῆς;

45. ΛΥΚ. Οὐδὲν, ὦ Τιμόλαι· οὐδὲ γὰρ ἀσφαλὲς ἐναντιοῦσθαι ἀνδρὶ πτηνῷ καὶ ὑπὲρ μυρίου τὴν ἰσχύν, πλὴν ἀλλὰ ἐκεῖνο ἐρήσονται σε, εἰ τίνα ἄλλον εἶδες ἐν τοσοῦτοις ἔθνεσιν, ὅσα ὑπερέπτης, γέροντα ἤδη ἄνδρα οὕτω παρακεκινχότα τὴν γνώμην, ἐπὶ δακτύλιου μικροῦ ὀρούμενον, ὅρη ὅλα κινεῖν ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ δυνάμενον, ἐπέραστον πᾶσι, καὶ ταῦτα φαλακρὸν ὄντα καὶ τὴν ῥίνα σιμόν; Ἀτὰρ εἰπέ μοι τότε, τί δὴ ποτε οὐχ εἰς δακτύλιος ἅπαντα ταῦτα δύναται σοι, ἀλλὰ τοσοῦτους περιημμένους βαδιῇ τὴν ἀριστερὰν πεφορτισμένους κατὰ δάκτυλον ἓνα; μᾶλλον δὲ ὑπερπαίει ὁ ἀριθμὸς, καὶ δεήσει καὶ τὴν δεξιὰν συνεπιλαβεῖν. Καί τοι ἐνός τοῦ ἀναγκαιότατου προσδεῖ, ὅς περιθέμενόν σε παύσει μωραίνοντα τὴν πολλὴν ταύτην κόρυζαν ἀποξύσας. Ἡ τοῦτο μὲν καὶ ὁ ἐλλέβορος ἱκανὸς ποιῆσαι ζωρότερος ποθείς;

46. ΤΙΜ. Ἀλλὰ πάντως, ὦ Λυκίνε, καὶ αὐτὸς εὐξῇ τι ἤδη ποτὲ, ὥς ἂν μάθωμεν οἷα αἰτήσεις ἀνέπιληπτα καὶ ἀνέγκλητα ὁ συκοφαντῶν τοὺς ἄλλους.

ΛΥΚ. Ἄλλ' οὐ δέομαι εὐχῆς ἐγὼ· ἤκοιμεν γὰρ δὴ πρὸς τὸ Δίπυλον, καὶ ὁ βέλτατος οὗτος Σάμιππος ἀμφὶ Βαβυλῶνα μονομαχῶν, καὶ σὺ, ὦ Τιμόλαι, ἀριστῶν μὲν ἐν Συρίᾳ, δειπνῶν δὲ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ τοῖς ἐμοὶ ἐπιβάλλουσι σταδίοις κατεγρήσασθε καλῶς ποιῶντες ἄλλως τε οὐκ ἂν δεξιὰμην πλουτήσας ἐπ' ὀλίγον

spectaculum ultra fidem, aut pretiosa possessio, aut quaecumque in cibo vel potu jucunda sunt, ea non afferri deum curarem, sed advolans ipse ad satietatem illis fruerer. Et quando gryps alata bellua, aut phoenix avis apud Indos spectata nemini; ego tamen ista viderem: et fontes Nili novissem solus, et quantum telluris inhabitabile est, et si qui conversis ad nos vestigiis australe telluris hemisphaerium habitant. Insuper vero stellarum naturam et lunae, ipsiusque adeo solis facile cognoscerem, utpote in quem nihil ignis valeat: quodque omnium suavissimum, eodem die nunciare possem Babylonem, Olympiam quae vicerit; et pransus forte in Syria, in Italia cenare. Si quis vero inimicus sit, etiam ulcisci eum ex occulto liceret, impacto in caput illius saxo, quo contritum rumpatur ipsi cranium; contra benefacere amicis, affuso dormientibus auro. Praeterea si quis contemtor sit, aut tyrannus, dives, contumeliosus, sublatum hunc ad viginti stadia, demitterem casurum per praecipit. Amoribus autem meis frui nemine prohibente liceret: ingressus quippe nemine vidente sopire omnes, praeter illos solos. Quale autem illud quoque fuerit, inspectare praeliantes ultra jactum teli sublatum, et, si videretur mihi, accedens ad victos, sopitis victoribus, victoriam fugientibus tribuerem de fuga reversis. Atque in universum, lusum mihi haberem vitam hominum, mea essent omnia, et deus reliquis viderer. Haec summa est felicitas, quae perire, quae insidiis peti nequeat, cum valetudine praesertim in vita adeo longa. Quid habes, Lycine, in quo votum hoc reprehendas?

45. LYC. Nihil quicquam, Timolea: neque enim tutum fuerit adversari volucris viro et supra decies mille alios robusto. Verum illud tamen ex te quaeram, num quem videris alium in tot quas supervolasti gentibus, senem hominem adeo mente non constantem, qui veheretur in parvo anulo, totos qui montes extremo movere digito posset, amabilem omnibus, idque calvus quum sit et simo naso? Verum hoc quoque mihi dicas, quare tandem non unus anulus haec tibi possit omnia, sed tot indutus ambulaturus sis onerato sinistrae unoquoque digito; quin excedit eam numerus, ut dextram subvenire oporteat. Quamquam unus deest maxime necessarius, quo induto ineptire, detera illa multa coryza, desinas. Aut potius hoc idem praestare valet potus meracior hellebori?

46. TIM. Sed omnino, Lycine, ipse quoque jam tandem optabis aliquid, ut videamus quam tu irreprehensibilia et crimine omni vacantia sis petiturus, calumniator reliquorum.

LYC. Quin nihil voto mihi opus est: venimus enim jam ad Dipylum: et optimus hic Samippus, dum circa Babylonem depugnat, et tu, Timolae, dum pransus in Syria, in Italia cenas, his etiam quae mihi assignata erant stadiis, bonum factum! abusi estis. Alioqui nolim ego post brevem fructum irritarum inanumque divitiarum molesto

ὑπηνέμιόν τινα πλοῦτον ἀνίσθαι μετ' ὀλίγον ψιλὴν τὴν μᾶζαν ἐσθίων, οἷα ὑμεῖς πείσεσθε μετ' ὀλίγον, ἐπειδὴν ἡ εὐδαιμονία μὲν ὑμῖν καὶ ὁ πολὺς πλοῦτος οἷχεται ἀποπτάμενος, αὐτοὶ δὲ καταβάντες ἀπὸ τῶν θησαυρῶν τε καὶ διαδημάτων ὥσπερ ἐξ ἡδίστου ὄνειρατος ἀνεγρόμενοι ἀνόμοια τὰ ἐπὶ τῆς οἰκίας εὐρίσκητε ὥσπερ οἱ τοὺς βασιλεῖς ὑποκρινόμενοι τραγωδοὶ ἐξελθόντες ἀπὸ τοῦ θεάτρου λιμώττοντες οἱ πολλοὶ, καὶ ταῦτα πρὸ ὀλίγου Ἀγαμέμνονες ὄντες ἢ Κρέοντες. Λυπήσεσθε οὖν, ὡς τὸ εἰκὸς, καὶ δυσάρεστοι ἔσεσθε τὰ ἐπὶ τῆς οἰκίας, καὶ μάλιστα σὺ, ὦ Τιμόλαε, ὅπταν δέῃ σε τὸ αὐτὸ παθεῖν τῷ Ἰκάρῳ τῆς περὶ ὧσεως διαλυθείσης καταπεσόντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ χαμαὶ βαδίζειν ἀπολίσσαντα τοὺς δακτυλοὺς ἐκείνους ἅπαντας ἀπορρυέντας τῶν δακτύλων. Ἐμοὶ δὲ καὶ τοῦτο ἱκανὸν ἀντὶ πάντων θησαυρῶν καὶ Βαβυλῶνος αὐτῆς τὸ γελάσαι μᾶλα ἡδέως ἐφ' οἷς ὑμεῖς ἡτήσατε τοιούτοις οὔσι, καὶ ταῦτα φιλοσοφίαν ἐπαινοῦντες.

LXVII.

ΕΤΑΙΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

1.

ΓΑΥΚΕΡΑ ΚΑΙ ΘΑΪΣ.

1. ΓΑΥΚ. Τὸν στρατιώτην ἐκείνον, Θαῖ, τὸν Ἀκαρνᾶνα, ὃς πάλαι μὲν Ἀβρότονον εἶχε, μετὰ ταῦτα δὲ ἡράσθη ἐμοῦ, τὸν εὐπάρψον λέγω, τὸν ἐν τῇ χλαμύδι, οἶσθα αὐτὸν, ἢ ἐπιλέλῃσαι τὸν ἄνθρωπον;

ΘΑΪΣ. Οὐκ, ἀλλὰ οἶδα, ὦ Γλυκερίον, καὶ συνέπιε μεθ' ἡμῶν πέρυσιν ἐν τοῖς Ἀλώοις. Τί δὲ τοῦτο; ἐφ' οὗ γάρ τι περὶ αὐτοῦ διηγείσθαι.

ΓΑΥΚ. Γοργόνα αὐτὸν ἢ παμπόνηρος, φίλη δοκοῦσα εἶναι, ἀπέσπασεν ἀπ' ἐμοῦ ὑπελθοῦσα.

ΘΑΪΣ. Καὶ νῦν σοὶ μὲν ἐκείνος οὐ πρόσσεστι, Γοργόνα δὲ ἑταῖραν πεποιήται;

ΓΑΥΚ. Ναί, ὦ Θαῖ, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐ μετρίως μου ἤψατο.

ΘΑΪΣ. Πονηρὸν μὲν, ὦ Γλυκερίον, οὐκ ἀδόκητον δὲ, ἀλλ' εἰωθὸς γίνεσθαι ἐφ' ἡμῶν τῶν ἑταίρων. Οὐκ οὐν χρὴ οὔτε ἀνίσθαι ἄγαν οὔτε μέμψεσθαι τῇ Γοργόνῃ· οὐδὲ γὰρ σὲ Ἀβρότονον ἐπ' αὐτῷ πρότερον ἐμέμψατο, καίτοι φίλαι ἦτε.

2. Ἀτὰρ ἐκεῖνο θαναμάζω, τί καὶ ἐπήνησεν αὐτῆς ὁ στρατιώτης οὗτος, ἐκτὸς εἰ μὴ παντάπασιν τυφλὸς ἐστίν, ὃς οὐχ ἑοράκει τὰς μὲν τρίχας αὐτὴν ἀραιὰς ἔχουσαν καὶ ἐπὶ πολὺ τοῦ μετώπου ἀπηγμένας· τὰ χεῖλη δὲ πελιδνὰ καὶ νεκρικὰ καὶ τράχηλος λεπτὸς καὶ ἐπίσημοι ἐν αὐτῷ αἱ φλέβες καὶ ῥίς μακρά. Ἐν μόνον, εὐμήκης ἐστὶ καὶ ὀρθὴ καὶ μειδιᾷ πάννυ ἐπαγωγόν.

ΓΑΥΚ. Οἶε γάρ, ὦ Θαῖ, τῷ κάλλει ἡρῆσθαι τὸν

ferre paullo post, quum misera puls devoranda est : quale quid vobis paullo post eveniet, quando illa vobis felicitas et multa: divitiæ avolaverint, ipsi autem a thesauris illis diadematisque delapsi, et tanquam e suavissimo somnio excitati, dissimilia omnia domi inveneritis, ut illi qui reges egerant tragœdi, egressi de theatro plerumque esuriunt, idque quum Agamemnones paullo ante aut Creontes fuerint. Dolebitis ergo, ut credibile est, et displicebunt vobis domestica, tibi præsertim, Timolae, quum idem tibi quod Icaro eventurum sit, ut solutis alis de cœlo delapsus humi incedas, perditis illis omnibus, qui de digitis defluerint, anulis. Mihi vero hoc etiam pro thesauris omnibus, ipsaque Babylone, satis est, quod suaviter ridere possum quæ vos petiistis, quum sint talia! eaque homines qui philosophiam laudetis.

LXVII.

DIALOGI MERETRICII.

1.

GLYCERA ET THAIS.

1. GLYC. Militemne istum, Thais, Acarnanem, qui Abrotonum quondam habuit, postea autem me amavit, purpuratum illum dico, cum chlamyde, illum ergo nostin', an oblita es hominis?

THAIS. Quin novi, Glycerium, et potavit nobiscum superiore anno, sacris Arealibus. Quorsum autem hoc? videbaris enim aliquid de illo narratura.

GLYC. Gorgona illum scelestissima, quæ amica tum videbatur esse, dolo subductum a me abstraxit.

THAIS. Nunc igitur tecum ille non est, sed amicam sibi ascivit Gorgonam?

GLYC. Ita sane, Thais; nec mediocriter ea me res pupigit.

THAIS. Malum istuc quidem, Glycerium, at nihil præter opinionem; sed quod fieri a nobis meretricibus soleat. Quare neque ægre nimis ferre par est, neque accusanda Gorgona; quippe nec te Abrotonum illius causa accusavit olim, quamvis essetis amicæ.

2. Verum illud miror, quodnam probaverit in illa nic miles, nisi plane cæcus est : qui non viderit capillos illam raros habere, et multum a fronte abductos; labia autem livida ei sunt atque cadaverosa, cervix tenuis, eminentibus in ea venis, et nasus longus. Unum modo habet, quod procera est, et recta, et valde illecebrosus ridet.

GLYC. Nempe putas, Thais, forma captum Acarnanem?

Ἀκαρνᾶνα; οὐκ οἶσθα ὡς φαρμακὶς ἡ Χρυσάριον ἡ μήτηρ αὐτῆς, Θεσσαλὰς τινὰς ὥδ'ας ἐπισταμένη καὶ τὴν σελήνην κατὰγουσα; φασὶ δὲ αὐτὴν καὶ πέτεσθαι τῆς νυκτός· ἐκείνη ἐξέμνηνε τὸν ἄνθρωπον πιεῖν τῶν φαρμάκων ἐγγέασα, καὶ νῦν τρυγῶσιν αὐτόν.

ΘΑΙΣ. Καὶ σὺ, ὦ Γλυκέριον, ἄλλον τρυγήσεις, τοῦτον δὲ χαίρειν ἔα.

2.

ΜΥΡΤΙΟΝ ΚΑΙ ΠΑΜΦΙΛΟΣ ΚΑΙ ΔΩΡΙΣ.

1. ΜΥΡΤ. Γαμεῖς, ὦ Πάμφιλε, τὴν Φεῖδωνος τοῦ ναυκλήρου θυγατέρα καὶ ἤδη σε γεγαμηκέναι φασίν· οἱ τοσοῦτοι δὲ ὅρκοι οὐς ὤμοσας καὶ τὰ δάκρυα ἐν ἀκαρεῖ πάντα οἴχεται, καὶ ἐπιλέλῃσαι Μυρτίου νῦν, καὶ ταῦτα, ὦ Πάμφιλε, ὁπότε κύω μῆνα ὀγδοὺν ἤδη. Τοῦτο γοῦν καὶ μόνον ἐπριάμην τοῦ σοῦ ἔρωτος, ὅτι μου τηλικαύτην πεποίηκας τὴν γαστέρα καὶ μετὰ μικρὸν παιδοτροφεῖν δεήσει, πρῶγμα ἑταῖρα βαρύτατον· οὐ γὰρ ἐκθήσω τὸ τεχθὲν, καὶ μάλιστα εἰ ἄρρεν γένοιτο, ἀλλὰ Πάμφιλον ὀνομάσασα ἐγὼ μὲν ἔξω παραμύθιον τοῦ ἔρωτος, σοὶ δὲ ὀνειδιεῖ ποτε προσελθὼν ἐκεῖνος, ὡς ἀπιστος γεγένῃσαι περὶ τὴν ἀθλίαν αὐτοῦ μητέρα. Γαμεῖς δ' οὐ καλὴν παρθένον· εἶδον γὰρ αὐτὴν ἐναγχοῦς ἐν τοῖς Θεσμοφορίοις μετὰ τῆς μητρός, οὐδέπω εἰδυῖα ὅτι δι' αὐτὴν οὐκέτι ὄψομαι Πάμφιλον. Καὶ σὺ δ' οὖν πρότερον ἰδοῦ αὐτὴν καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἰδὲ, μὴ σε ἀνιάτω, εἰ πάνυ γλαυκοὺς ἔχει αὐτοὺς· μὴ δὲ ὅτι διάστροφοὶ εἰσι καὶ ἐς ἀλλήλους δρώσι· μᾶλλον δὲ τὸν Φεῖδωνα ἐόρακας τὸν πατέρα τῆς νύμφης, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ οἶσθα, ὥστε οὐδὲν ἔτι δεήσει τὴν θυγατέρα ἰδεῖν.

2. ΠΑΜΦ. Ἔτι σου ληρούσης, ὦ Μύρτιον, ἀκούσμαι παρθένους καὶ γάμους ναυκληρικοὺς διεξιούσης; ἐγὼ δὲ ἡ σιμὴν τινὰ ἢ καλὴν νύμφην οἶδα; ἢ ὅτι Φεῖδων δ' Ἀλωπεκῆθεν — οἷμαι γὰρ ἐκεῖνον λέγειν σε — θυγατέρα ὅπως εἶχεν ὠραίαν ἤδη γάμου; Ἀλλ' οὐδὲ φίλος ἐστὶν οὗτος τῷ πατρί· μέμνημαι γὰρ ὡς πρόην ἐδιδάσατο περὶ συμβολαίου ναυτικοῦ· τάλαντον, οἷμαι, ὀφειλὼν γὰρ τῷ πατρί οὐκ ἤθελεν ἐκτίνειν, ὃ δὲ παρὰ τοὺς ναυτοδίκας ἀπήγαγεν· αὐτόν, καὶ μόλις ἐξέτισεν αὐτό, οὐδ' ὅλον, ὡς ὁ πατὴρ ἔφασκεν. Εἰ δὲ καὶ γαμῖν ἐδόδοκτό μοι, τὴν Δημέου θυγατέρα τὴν τοῦ πέ-
ρυσιν ἐστρατηγηκότας ἀφείς, καὶ ταῦτα πρὸς μητρός ἀνεψιὰν οὖσαν, τὴν Φεῖδωνος ἐγάμουσαν ἄν; Σὺ δὲ πόθεν ταῦτα ἤκουσας; ἢ τινὰς σεαυτῇ, ὦ Μύρτιον, κενὰς ζη-
λοτυπίας σχισμαχοῦσα ἐξεύρες;

3. ΜΥΡΤ. Οὐκ οὐν γαμεῖς, ὦ Πάμφιλε;

ΠΑΜΦ. Μέμνηνας, ὦ Μύρτιον, ἢ κραίπαλ᾽ας; καίτοι χθὲς οὐ πάνυ ἐμεθύσθημεν.

ΜΥΡΤ. Ἡ Δωρίς αὕτη ἐλύπησέ με· πεμφθεῖσα γὰρ ὡς ἔρια ὠνήσαιτό μοι ἐπὶ τὴν γαστέρα καὶ εὐξαιτο τῇ

non nosti veneficam esse Chrysarium illius matrem; Theas-
las quasdam incantationes quæ sciat ac deducat lunam? aiunt vero illam etiam volare noctu. Ista in furorem vertit
hominem temperatis quæ biberet venenis : et nunc ipsum
sibi habent vindemiam.

THAIS. Nempe tu, Glycerium, ipsa quoque alium vin-
demiabis : hunc vero jube valere.

2.

MYRTIUM, PAMPHILUS ET DORIS.

1. MYRT. Ducis, Pamphile, Phidonis naucleri filiam; et jam duxisse te aiunt : repetitum autem toties iurandum, et lacrimæ, momento temporis abierunt omnia, et Myrtii nunc oblitus es, Pamphile, idque eo tempore, quum octavum jam mensem fero uterum. Hoc nempe solum amoris tui pretium habeo, quod tantum mihi ventrem conciliasti, et paullo post alendus erit infans, negotium meretrici molestissimum. Neque enim quod natum erit exponam, inprimis si virile secus erit; sed Pamphilum nominabo, habitura illum amoris mei solatium : tibi vero aliquando ad te accedens objiciet, quam perfidus in miseram ipsius matrem fueris. Ducis autem non pulchram tu quidem virginem : vidi enim illam nuper Thesmophoriis cum matre, quum nondum scirem illius me opera non amplius visuram Pamphilum. Igitur tu quoque prius illam contemplare, et faciem et oculos aspice; neu agre ferto, si plane caecios habet, neque quod strabi sunt et se invicem respiciunt. Atqui Phidonem vidisti, patrem sponsæ; faciem illius nosti : itaque nihil opus erit videre filiam.

2. PAMPH. Adhuc te delirantem, mea Myrtium, audiam, virgines mihi et nauclericas nuptias narrantem? Ego vero simamne an pulchram sponsam novi? aut Phidoni Alopecia (illum enim puto te dicere) filiam esse maturam nuptiis scio? Sed neque amicus hic est patri : memini enim nuper illum de nautico negotio litem cum ipso habere. Quum enim talentum, credo, deberet patri, solvere nolebat : at ille ad eos qui nautis jus dicunt, traxit hominem, qui vix tandem solvit; ac ne sic quidem totum, ut pater dicebat. Si vero uxorem ducere mihi decretum esset, egon' relictâ Demeæ filia, ejus qui superiore anno prætor erat exercitus, eaque consobrina mea, Phidonis puellam ducerem? Tu vero unde ista audisti? an ipsa tibi, Myrtium, finxisti novas, quibuscum zelotypia tua deinde pugnet, larvas?

3. MYRT. Igitur uxorem non ducis, Pamphile?

PAMPH. Furisne, Myrtium, an ebria es? certe heri minime fuimus ebrii.

MYRT. Doris me ista in dolorem conjecit. Missa enim ut lanæ mihi emeret ad ventrem, et votum meo nomine

Λοχία ὡς ὑπὲρ ἐμοῦ, Λεσβίαν ἔφη ἐντυχοῦσαν αὐτῇ....
μᾶλλον δὲ σὺ αὐτῇ, ὦ Δωρί, λέγε ἅπερ ἀκήκοας, εἴ
γε μὴ ἐπλάσω ταῦτα.

ΔΩΡ. Ἄλλ' ἐπιτριβείην, ὦ δέσποινα, εἴ τι ἐψεύσα-
μην· ἐπεὶ γὰρ κατὰ τὸ πρυτανεῖον ἐγενομένη, ἐνέτυχέ
μοι ἡ Λεσβία μειδυῶσα καὶ φησίν, Ὁ ἔραστής ὑμῶν ὁ
Πάμφιλος γαμῆ τὴν Φεῖδωνος θυγατέρα· εἰ δὲ ἀπι-
στοίην, ἡξίου με παρακύψασαν ἐς τὸν στενωπὸν ὑμῶν
ἰδεῖν πάντα κατεστεφανωμένα καὶ αὐλητριδὰς καὶ θό-
ρυβον καὶ ὑμέναιον ἄδοντάς τινας.

ΠΑΜΦ. Τί οὖν; παρέκυψας, ὦ Δωρί;

ΔΩΡ. Καὶ μάλα, καὶ εἶδον ἅπαντα ὡς ἔφη.

4. ΠΑΜΦ. Μανθάνω τὴν ἀπάτην· οὔτε πάντα ἡ
Λεσβία, Δωρί, πρὸς σὲ ἐψεύσατο καὶ σὺ τάληθῃ ἀπήγ-
γελκας Μυρτίῳ. Πλὴν μάτην γε ἐταράχθητε· οὐδὲ γὰρ
παρ' ἡμῖν οἱ γάμοι, ἀλλὰ νῦν ἀνεμνήσθη ἀκούσας τῆς
μητρὸς, ὅποτε χθὲς ἀνέστρεψα παρ' ὑμῶν ἔφη γάρ;
ὦ Πάμφιλε, ὁ μὲν ἡλικιώτης σοι Χαρμοίδης τοῦ γείτο-
νος Ἀρισταίνετου υἱὸς γαμῆ ἤδη καὶ σωφρονεῖ, σὺ δὲ
μέχρι τίνος ἐταῖρα σύνει; Τοιαῦτα παρακούων αὐτῆς ἐς
ὑπνον κατηνέχθη· εἴτα ἔωθεν προῆλθον ἀπὸ τῆς οἰ-
κίας, ὥστε οὐδὲν εἶδον ὧν ἡ Δωρίς ὕστερον εἶδεν. Εἰ
δὲ ἀπιστεῖς, αὖθις ἀπελθοῦσα, ὦ Δωρί, ἀκριβῶς ἰδὲ μὴ
τὸν στενωπὸν, ἀλλὰ τὴν θύραν, ποτέρα ἐστὶν ἡ κατε-
στεφανωμένη· εὐρήσεις γὰρ τὴν τῶν γειτόνων.

ΜΥΡΤ. Ἀπέσουςας, ὦ Πάμφιλε· ἀπηγξάμην γὰρ
ἂν, εἴ τι τοιοῦτο ἐγένετο.

ΠΑΜΦ. Ἄλλ' οὐκ ἂν ἐγένετο, μῆδ' οὕτω μακρίν,
ὡς ἐκλαθέσθαι Μυρτίου, καὶ ταῦτα ἤδη μοι κυούσης
παιδίων.

3.

ΜΗΤΗΡ ΚΑΙ ΦΙΛΙΝΝΑ.

1. ΜΗΤ. Ἐμάνης, ὦ Φιλίνα, ἡ τί ἐπαθες ἐν τῷ
ξυμποσίῳ χόλες; ἦκε γὰρ παρ' ἐμὲ Δίφιλος ἔωθεν δα-
κρύων καὶ διηγῆσάτο μοι ὃ ἐπαθεν ὑπὸ σοῦ· μεμεθύ-
σθαι γάρ σε καὶ ἐς τὸ μέσον ἀναστᾶσαν ὀρχήσασθαι
αὐτοῦ διακωλύοντος καὶ μετὰ ταῦτα φιλῆσαι Λαμπρίαν
τὸν ἐταῖρον αὐτοῦ, καὶ ἐπεὶ ἐχαλέπνῃ σοι, καταλιποῦ-
σαν αὐτὸν ἀπελθεῖν πρὸς τὸν Λαμπρίαν καὶ περιβαλεῖν
ἐκεῖνον, ἑαυτὸν δὲ ἀποπνίγεσθαι τούτων γιγνομένων.
Ἄλλ' οὐδὲ τῆς νυκτός, ὦμαι, συνεκάθευδες μετ' αὐτοῦ,
καταλιποῦσα δὲ δακρύοντα μόνῃ ἐπὶ τοῦ πλησίον σκίμ-
ποδος κατέκεισο ἄδουσα καὶ λυποῦσα ἐκείνον.

2. ΦΙΑ. Τὰ γὰρ αὐτοῦ σοι, ὦ μήτερ, οὐ διηγῆσατο·
οὐ γὰρ ἂν συνηγόρευες αὐτῷ ὑβριστῇ γε ὄντι, ὃς ἐμοῦ
ἀφ' ἐμοῦ ἐκονολογεῖτο Θαῖδι τῇ Λαμπρίου ἐταίρα,
μηδέ που ἐκείνου παρόντος· ἐπεὶ δὲ χαλεπαίνουσιν εἰδὲ
με καὶ διένευσα αὐτῷ ὅσα ποιεῖ, τοῦ ὧτός ἄχρου ἐφα-
ψάμενος ἀνακλάσας τὸν αὐχένα τῆς Θαίδος ἐφίλησεν
οὕτω προσφυῶς, ὥστε μολὶς ἀπέσπασε τὰ χεῖλη, εἴτ'

Lucinae nuncuparet, Lesbiam ait sibi obviam factam ... quin
tute huic, Doris, quæ audiisti dicito, nisi ea confinxisti.

DOR. At ego dispeream, hera, si quid mentita sum.
Quum enim prope Prytaneum essem, obviam mihi fuit
Lesbia, quæ subridens dicebat, Amator vester Pamphilus
Phidonis ducit filiam. Si vero non crederem, jubebat
me vestrum in angiportum inspicere, ac videre sertis exor-
nata omnia, et tibicinas, ac tumultum, et hymenæum can-
nentes aliquos.

PAMPH. Quid ergo? num inspexisti, Doris?

DOR. Omnino, et vidi omnia ut prædixerat.

4. PAMPH. Disco quid erraveritis : non omnia apud te,
Doris, mentita est Lesbia : et tu vera narrasti Myrtio. Ve-
rum turbatæ frustra estis : neque enim apud nos nuptiæ,
sed jam recordor quod heri e matre audivi, quum a vo-
bis domum redissem. Dicebat enim, Tuus, Pamphile,
æqualis, Charmides, vicini nostri Aristaneti filius, uxorem
jam ducit, et frugi est : tu vero quam diu eris cum mere-
trice? Hæc aure parum attenta quum ex illa audissem, ob-
dormivi; deinde mane domo egressus sum : itaque nihil
eorum vidi quæ Doris deinde vidit. Si vero fidem mihi
non habes, rursus, Doris, et accurate inspicere, non angipor-
tum, sed januam, utra coronata sit : invenies enim esse
vicinorum.

MYRT. Servasti me, Pamphile : suspendissem enim me,
si quid tale factum esset.

PAMPH. Sed minime factum esset; neque ita ego insa-
niam, ut obliviscar Myrtii, idque ferentis ex me uterum.

3.

MATER ET PHILINNA.

1. MAT. Furebasne, Philinna, aut quid tibi erat heri in
convivio? venit enim ad me Diphilus mane plorans, et quæ
perpessus a te esset, narravit : ebriam te fuisse, progres-
samque in medium, se licet prohibente, saltasse; ac deinde
osculum dedisse sodali ipsius Lampriæ : quumque graviter
id ferret, se relicto, abiisse ad Lampriam eumque amplexa-
tam; sese vero, dum hæc fierent, enecari. Verum neque
noctu, puto, cum ipso cubuisti, sed plorante relicto, sola
jacuisti in proximo lectulo, canens et molestia illum affi-
ciens.

2. PHIL. Nimirum quæ ipse fecerit, mater, non enarra-
vit tibi : nec enim causam illius, contumeliosi hominis, nunc
ageres : qui nie relicta sermones ruisceret cum Thaïde,
amica Lampriæ, quum ille nondum adesset. Quum vero
ægre me ferre videret, nutu, quid ageret, significantem;
extrema Thaidis aure prehensa, reflexaque cervice, ita
arcte illam osculatus est, vix ut labia retraheret. Tum

ἐγὼ μὲν ἐδάκρυον, ὁ δὲ ἐγέλα καὶ πρὸς τὴν Θαιδα πολλὰ πρὸς τὸ οὗς ἔλεγε κατ' ἐμοῦ δηλαδὴ, καὶ ἡ Θαις ἐμειδία βλέπουσα πρὸς ἐμέ. Ὡς δὲ προσιόντα ἤσθοντο τὸν Λαμπρίαν καὶ ἐχορέσθησάν ποτε φιλοῦντες ἀλλήλους, ἐγὼ μὲν ὅμως παρ' αὐτὸν κατεκλίθην, ὡς μὴ καὶ τοῦτο προφασίζοιτο ὕστερον, ἡ Θαις δὲ ἀναστᾶσα ὠρχήσατο πρώτη ἀπογυμνοῦσα ἐπὶ πολλὰ τὰ σφυρὰ ὡς μόνῃ καλὰ ἔχουσα, καὶ ἐπειδὴ ἐπαύσατο, ὁ Λαμπρίας μὲν εἰσὶα καὶ εἶπεν οὐδὲν, Δίφιλος δὲ ὑπερεπήνει τὸ εὐρυθμον καὶ τὸ κεχορηγημένον, καὶ οἱ εὖ πρὸς τὴν κιθάραν ὁ πούς καὶ τὸ σφυρὸν ὡς καλὸν καὶ ἄλλα μυσία, καθάπερ τὴν Καλάμιδος Σωσάνδραν ἐπαινῶν, ἀλλ' οὐχὶ Θαιδα, ἣν καὶ σὺ οἶσθα συλλουομένην ἡμῖν οἷα ἐστί. Θαις δὲ οἷα καὶ ἔσκωψεν εὐθὺς ἐς ἐμέ. Εἰ γάρ τις, ἔφη, μὴ αἰσγύνεται λεπτὰ ἔχουσα τὰ σκέλη, ὀρχήσεται καὶ αὐτὴ ἐξαναστᾶσα. Τί ἂν λέγοιμι, ὦ μητὲρ; ἀνέστην γὰρ καὶ ὠρχησάμην. Τί γὰρ ἔδει ποιεῖν; ἀνασχέσθαι καὶ ἐπαληθεύειν τὸ σκῶμμα καὶ τὴν Θαιδα ἔαν τυραννεῖν τοῦ συμποσίου;

3. MHT. Φιλοτιμώτερον μὲν, ὦ θυγάτερ, οὐδὲ φροντίζειν γὰρ ἐγρήν· λέγε δ' ὅμως τὰ μετὰ ταῦτα.

ΦΙΑ. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἐπῆνουν, ὁ Δίφιλος δὲ μόνος ὑπτίον καταβλὼν ἑαυτὸν ἐς τὴν ὀροφὴν ἀνέβλεπεν, ἄχρι δὴ καμουσα ἐπαυσάμην.

MHT. Τὸ φιλήσαι δὲ τὸν Λαμπρίαν ἀληθὲς ἦν καὶ τὸ μεταβᾶσαν περιπλέκεσθαι αὐτῷ; Τί σιγᾶς; οὐκέτι γὰρ ταῦτα συγγνώμης ἄξια.

ΦΙΑ. Ἀντιλπεῖν ἐβουλόμην αὐτόν.

MHT. Ἔτα οὐδὲ συνεχέμενδες, ἀλλὰ καὶ ἥδεσ ἐκείνου δακρύοντος; Οὐκ αἰσθάνη, ὦ θυγάτερ, ὅτι πτωχαὶ ἐσμεν, οὐδὲ μέμνησαι ὅσα παρ' αὐτοῦ ἐλάβομεν ἢ οἷον δὴ τὸν πέρυσσι χειμῶνα διηγάγομεν ἂν, εἰ μὴ τοῦτον ἡμῖν ἡ Ἀφροδίτῃ ἐπεμψε;

ΦΙΑ. Τί οὖν; ἀνέχωμαι διὰ τοῦτο ὑβρίζομένη ὑπ' αὐτοῦ;

MHT. Ὅργιζου μὲν, μὴ ἀνθύβριζε δέ. Οὐκ οἶσθα ὅτι ὑβριζόμενοι παύονται οἱ ἐρῶντες καὶ ἐπιτιμῶσιν ἑαυτοῖς; Σὺ δὲ πάνυ χαλεπὴ αἰὲ τῷ ἀνθρώπῳ γεγένησαι, καὶ ὅρα μὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπορρήζωμεν πάνυ τείνουσαι τὸ καλῶδιον.

4.

MELITTA KAI BAKXIS.

1. MEA. Εἰ τίνα οἶσθα, Βαχχί, γραῦν, οἷα πολλὰί Θετταλαὶ λέγονται ἐπάδουσαι καὶ ἐρασμίους ποιοῦσαι, εἰ καὶ πάνυ μισομένην γυνὴν τυγχάνοι, οὕτως ὄναιο, παραλαβοῦσα ἤκε μοι θαιμάτια γὰρ καὶ τὰ χρυσία ταῦτα προεῖμην ἡδέως, εἰ μόνον ἴδοιμι ἐπ' ἐμέ αὖθις ἀναστρέψαντα Χαρίνον μισήσαντα τὴν Σιμίχην ὡς νῦν ἐμέ.

BAKX. Τί φῆς; οὐκέτι σύνεστιν — ἀλλὰ παρὰ τὴν

plorare ego; at iste ridere, et multa in aurem dicere Thaidi, contra me scilicet. Ac subridebat Thais, ad me respiciens. Quum vero advenientem sentirent Lampriam et satiati tandem essent oculis mutuis, ego tamen apud ipsum accubui, ne hoc si repudiarem, deinde haberet obtentui. Surgens vero Thais saltabat prima nudatis multum talis, quasi pulchros sola haberet; quumque desisset, tacente Lampria et nihil dicente, Diphilus dilaudare numerosam saltationem et accommodatam choro, et quam bene ad citharam pes congrueret, quam pulcher talus, et sexcenta alia, quasi qui Sosandram laudaret Calanidis, non Thaida, quam tu quoque qualis sit nosti, quum lavet nobiscum. Thais vero qualia statim in me jecit! Si quam, inquit, non pudet cruium exilitatis, saltatum et ipsa surgat! Quid dicerem, mater? surrexi nimirum et saltavi. Quid enim facerem? ferrem et confirmarem illius dictum, ac Thaida regnum obtinere convivii paterer?

3. MAT. Ambitiosius quidem istuc, filia: neque enim curare oportebat: sed dic tamen quid postea factum sit.

PHIL. Ceteri laudabant: solus vero Diphilus supinum se abjecerat lacunar respiciens, dum fatigata desinerem.

MAT. Illud autem an verum erat, quod Lampriam osculata es et transiens ad eum amplexa? Quid taces? hæc jam indigna sunt venia.

PHIL. Vicissim quod illum morderet volebam facere.

MAT. Deinde neque cubuisti cum illo, sed illo plorante etiam cecinisti? Nonne cogitas, filia, nos esse pauperes; neque, quantum ab illo acceperimus, meministi, aut quomodo hiemem superiorem acturæ fueramus, nisi hunc nobis Venus misisset?

PHIL. Quid ergo, patiarne propter hoc me contumeliose ab illo tractari?

MAT. Irascere, sed noli contra contumeliosa esse. An ignoras, qui amant, eos mox desistere a contumelia, ac se ipsos reprehendere? Tu vero aspera nimis semper in hominem fuisti: et vide, ne, quod est in proverbio, nimum contendendo funem rumpamus.

4.

MELISSA ET BACCHIS.

1. MEL. Si quam nosti, mea Bacchis, anum, quales esse in Thessalia multæ dicuntur quæ incantent et amabiles præstent, si qua etiam valde exosa sit mulier; illa assumpta, ita beata sis! ad me venito. Vestes enim et hoc autum lubens abjiciam, modo videam redeuntem ad me Charinum odio Simichen, uti nunc me, habere.

BACCH. Quid ais? non amplius tecum est, sed ad Si-

Σιμίχην, ᾧ Μελίττα, οἶχεται Χαρίνος — δι' ἣν τοσαύτας ὀργὰς τῶν γονέων ἠνέσχετο οὐ βουλευθείς τὴν πλουσίαν ἐκείνην γῆμαι πέντε προικὸς τάλαντα, ὡς ἔλεγον, ἐπιφερομένην; μέμνημαι γὰρ ταῦτά σου ἀκούσασα.

ΜΕΛ. Ἄπαντα ἐκεῖνα οἶχεται, ᾧ Βαχχί, καὶ πέμπτην ταύτην ἡμέραν οὐδ' ἑώρακα ὅπως αὐτὸν, ἀλλὰ πίνουσι παρὰ τῷ συνεφίβῳ Παμμένει αὐτὸς τε καὶ Σιμίχῃ.

2. ΒΑΚΧ. Δεινὰ, ᾧ Μελίττα, πέπονθας. Ἀλλὰ τί καὶ ὑμᾶς διέστησεν; εἴκοις γὰρ οὐ μικρὸν τοῦτ' εἶναι.

ΜΕΛ. Τὸ μὲν ὄλον οὐδὲ εἶπεν ἔγω· πρῶτῃν δὲ ἀνελθὼν ἐκ Πειραιῶς — κατεληλύθει γὰρ, ὦμαι, χρέος τι ἀπαιτήσων πέμψαντος τοῦ πατρὸς — οὔτε με προσέβλεψεν ἐσελθὼν οὔτε προσήκατο ὡς ἔθος προσδραμοῦσαν, ἀποσεισάμενος δὲ περιπλακῆναι θέλουσαν, Ἄπιθι, φησί, πρὸς τὸν ναύκληρον Ἑρμότιμον ἢ τὰ ἐπὶ τῶν τοίχων γεγραμμένα ἐν τῷ Κεραμεικῷ ἀνάγνωθι, ὅπου κατεστηλείεσθαι ὑμῶν τὰ ὀνόματα. Τίνα Ἑρμότιμον, τίνα, ἔφη, ἢ ποίαν στήλην λέγεις; Ὁ δὲ οὐδὲν ἀποκρινόμενος οὐδὲ δειπνήσας ἐκάθευδεν ἀποστραφεῖς. Ὅσα οἶε ἐπὶ τούτῳ μεμηχανῆσθαι με περιλαμβάνουσιν ἐπιστρέφουσιν φιλοῦσαν ἀπειστοιμένῳ τὸ μετὰ φρενον; ὁ δ' οὐδ' ὅπωςτιοῦν ὑπεμαλάγη, Ἀλλ' εἰ μοι, φησὶν, ἐπὶ πλεόν ἐνοχλήσεις, ἀπειμι ἤδη, εἰ καὶ μέσαι νύκτες εἰσίν.

3. ΒΑΚΧ. Ὅμως ἤδεις τὸν Ἑρμότιμον;

ΜΕΛ. Ἀλλὰ με ἴδοις, ᾧ Βαχχί, ἀθλιώτερον διάγουσαν ἢ νῦν ἔγω, εἰ τίνα ἐγὼ ναύκληρον Ἑρμότιμον οἶδα. Πλὴν ἀλλ' ὁ μὲν ἔωθεν ἀπεληλύθει τοῦ ἀλεκτρυόνος εὐθὺς ἄσαντος ἀνεγρόμενος, ἐγὼ δὲ ἐμμενήμην ὅτι κατὰ τοίχου τινὸς ἔλεγε καταγεγράφθαι τούνομα ἐν Κεραμεικῷ· ἐπεμψα ὅν Ἀκίδα κατασκευομένην· ἢ δ' ἄλλο μὲν οὐδὲν εὔρε, τοῦτο δὲ μόνον ἐπιγεγραμμένον ἐσιόντων ἐπὶ τὰ δεξιὰ πρὸς τῷ Διπύλῳ, Μελίττα φιλεῖ Ἑρμότιμον, καὶ μικρὸν αὐθις ὑποκάτω, Ὁ ναύκληρος Ἑρμότιμος φιλεῖ Μελίτταν.

ΒΑΚΧ. Ὡ τῶν περιέργων νεανίσκων. Συνήμι γάρ. Λυπήσαι τις θέλων τὸν Χαρίνον ἐπέγραψε ζηλότυπον ὄντα εἰδώς· ὁ δὲ αὐτίκα ἐπίστευσεν. Εἰ δέ που ἴδοιμι αὐτὸν, διαλέξομαι. Ἀπειρός ἐστί καὶ παῖς ἐστίν.

ΜΕΛ. Ποῦ δ' ἂν ἴδοις ἐκεῖνον, δὲ ἐγκλισιάμενος ἑαυτὸν σύνοισι τῇ Σιμίχῃ; οἱ γονεῖς δὲ ἐτι παρ' ἐμοὶ ζητοῦσιν αὐτόν. Ἀλλ' εἰ τίνα εὔροισι, ᾧ Βαχχί, γραῦν, ὡς ἔφη· ἀποσώσεις γὰρ ἂν φανείσῃ.

4. ΒΑΚΧ. Ὡ φιλτάτῃ, ὅτι χρησίμη φαρμακίς, Σύρα τὸ γένος, ὡμὴ ἐστὶ καὶ συμπεπηγυῖα, ἢ μοι ποτε Φανίαν χαλεπαίνοντα κάκειον εἰκῇ, ὥπερ Χαρίνος, διήλλαξε μετὰ μῆνας ὅλους τέτταρας, ὅτε ἐγὼ μὲν ᾗδον ἀπεγνώκειν, ὁ δὲ ὑπὸ τῶν ἐπωδῶν ἤκεν αὐθις ἐπ' ἐμέ.

ΜΕΛ. Τί δὲ ἐπραξέν ἢ γραῦς, εἴπερ ἐτι μέμνησαι;

ΒΑΚΧ. Λαμβάνει μὲν οὐδὲ πολλὴν, ᾧ Μελίττα, τὸν μισθόν, ἀλλὰ δραχμὴν καὶ ἄρτον· καὶ ἐπικεῖσθαι δὲ δεῖ μετὰ τῶν ἄλῳ καὶ ὀβολοῦς ἑπτὰ καὶ θεῖον καὶ δῶδα.

michen, mea Melissa, transiit Charinus? relicta te, propter quam tantas parentum iras sustinuit, divitem illum recusans ducere, quinque dotis talenta, ut dicebant, afferentem? ista enim ex te audire memini.

MEL. Abierunt ista, Bacchis, omnia: et quintus hic dies est, quod omino illum non vidi; sed apud sodalem ipsius Pammenem bibunt ipse pariter ac Simiche.

2. BACCH. Indigna perpeteris, Melissa. Sed quid vos disjunxit? videtur enim non parvum quiddam illud esse.

MEL. Totum nec ipsa habeo dicere: sed nuper reversus ex Piraeo (descenderat enim missu patris, debiti puto cujusdam exigendi causa) neque aspexit me intrans, neque admisit meo more accurrentem, sed amplecti volentem repellens, Abi, inquit, ad nauclerum Hermotimum, aut scripta in parietibus in Ceramico lege, ubi nomina vestra palam in pila exarata sunt. Quem tu mihi, inquam, quem Hermotimum, aut quam pilam narras? At ille nihil respondens, nec cœnatus, aversus jacuit. Quas tu me putas admonisse illi machinas? amplexa sum illum, convertere ad me studui, dorsum aversi osculata sum. Ille vero ne qualitercumque quidem emolliri se passus, At si mihi, inquit, diutius molesta fueris, jam statim, media licet nocte, abeo.

3. BACCH. Tamen noveras Hermotimum?

MEL. At miserius me viventem, quam nunc habeo, videas, Bacchis, si quem ego nauclerum novi Hermotimum. Verum ille sub galli cantum surgens mane abiit: ego vero memineram illum dicere in pariete quodam scriptum meum nomen in Ceramico. Misi ergo visuram Acidem. At illa nihil invenit aliud, præterquam hoc solum scriptum ad dextram introeuntium versus Dipylum, « Melissa amat Hermotimum, » et paullo inferius iterum, « Nauclerus Hermotimus amat Melissam. »

BACCH. Male sedulos istos adolescentulos! Intellego enim. Ægre aliquis volens Charino facere, inscripsit, qui zelotypia ipsum laborare sciret. Atque ille statim credidit. Sicubi vero illum videro, alloquar. Puer adhuc est atque imperitus.

MEL. Ubi autem illum tu videas, qui se cum Simiche concluderit? parentes vero illum apud me adhuc quaerunt. Sed utinam, Bacchis, anum aliquam inveniam, uti dixi. Illa enim sua me præsentia servaret.

4. BACCH. Est, carissima, præstantissima venefica, Syra genus, cruda adhuc et compacta, quæ mihi Phaniam, quum asperum se et ipse, ut nunc tibi Charinus, temere mihi præberet, reconciliavit post quattuor integros menses, ubi jam omnem ego spem deposueram: et ille incantationum beneficio ad me rursus rediit.

MEL. Quid vero poposcit anus, si adhuc meministi?

BACCH. Caput mercedem non multam, Melissa, sed drachmam et panem: et appositos esse oportet cum salibus etiam septem obolos, et sulphur, et facem. Hæc quo-

Ταῦτα δὲ ἡ γραῦς λαμβάνει, καὶ κρατῖρα κεχεραῖσθαι δεῖ καὶ πίνειν ἐκείνην μόνην. Δεήσει δέ τι αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς εἶναι, ὅλον ἱμάτια ἢ κρηπίδας ἢ ὀλίγας τῶν τριχῶν ἢ τι τῶν τοιούτων.

ΜΕΛ. Ἔγω τὰς κρηπίδας αὐτοῦ.

5. ΒΑΚΧ. Ταῦτας κρεμάσασα ἐκ παττάλου ὑποθυμίζῃ τῷ θεῷ, πάντουςα καὶ τῶν ἄλῶν ἐπὶ τὸ πῦρ· ἐπιλέγει δὲ ἀμφοῖν τὰ ὀνόματα καὶ τὸ ἐκείνου καὶ τὸ σόν. Εἶτα ἐκ τοῦ κόλπου προκομίσασα ῥόμβον ἐπιστρέφει ἐπωδὴν τινα λέγουσα ἐπιτρόφῳ τῇ γλώττῃ, βαρβαρικὰ καὶ φρικώδη ὀνόματα. Ταῦτα ἐποιήσει τότε. Καὶ μετ' οὐ πολὺ Φανίας, ἅμα καὶ τῶν συνεσθῆτων ἐπιτιμησάντων αὐτῷ καὶ τῆς Φοιβίδος, ἥ συνῇ, πολλὰ αἰτούσης, ἤκέ μοι τὸ πλέον ὑπὸ τῆς ἐπωδῆς ἀγόμενος. Ἔτι δὲ καὶ τοῦτο με σφόδρα κατὰ τῆς Φοιβίδος τὸ μίσθηρον ἐδιδάξατο, τηρήσασαν τὸ ἔχνος, ἐπὶ ἀπολίπη, ἁμαυρώσασαν ἐπιβῆναι μὲν τῷ ἀριστερῷ ἐκείνης τὸν ἐμὸν δεξιὸν, τῷ δεξιῷ δὲ τὸν ἀριστερὸν ἐμπαλιν καὶ λέγειν, Ἐπιβέβηκά σοι καὶ ὑπεράνω εἰμί· καὶ ἐποίησα ὡς προσέταξε.

ΜΕΛ. Μὴ μέλλε, μὴ μέλλε, ὦ Βακχι, κάλει ἤδη τὴν Σύραν. Σὺ δὲ, ὦ Ἀχι, τὸν ἄρτον καὶ τὸ θεῖον καὶ τὰ ἄλλα πάντα πρὸς τὴν ἐπωδὴν εὐτρέπιζε.

5.

ΚΛΩΝΑΡΙΟΝ ΚΑΙ ΛΕΑΙΝΑ.

1. ΚΛΩΝ. Καὶνὰ περὶ σοῦ ἀκούομεν, ὦ Λέαινα, τὴν Λεσβίαν Μέγιλλαν τὴν πλουσίαν ἐρᾶν σου ὥσπερ ἄνδρα καὶ συνεῖναι ὑμᾶς οὐκ οἶδ' ὅ τι ποιοῦσας μετ' ἀλλήλων. Τί τοῦτο; ἡρυθρίσασας; ἄλλ' εἰπέ εἰ ἀληθῆ ταῦτά ἐστιν.

ΛΕΑΙ. Ἀληθῆ, ὦ Κλωνάριον· αἰσχύνομαι δὲ, ἀλόκοτον γάρ τί ἐστι.

ΚΛΩΝ. Πρὸς τῆς κουροτρόφου τί τὸ πρᾶγμα, ἢ τί βούλεται ἡ γυνή; τί δὲ καὶ πράττετε, διὰ συνῆτε; Ὅρᾳς; οὐ φιλεῖς με· οὐ γὰρ ἂν ἀπεκρύπτου τὰ τοιαῦτα.

ΛΕΑΙ. Φιλῶ μὲν σε, εἰ καὶ τινα ἄλλην. Ἡ γυνὴ δὲ δεινῶς ἀνδρική ἐστιν.

2. ΚΛΩΝ. Οὐ μανθάνω ὅ τι καὶ λέγεις, εἰ μὴ τις ἐταιρίστρια τυγχάνει οὕσα· τοιαύτας γὰρ ἐν Λέσβῳ λέγουσι γυναῖκας ἀρρενωπούς, ὅπ' ἀνδρῶν μὲν οὐκ ἐθελούσας αὐτὸ πάσχειν, γυναῖξί δὲ αὐτὰς πλησιαζούσας ὥσπερ ἄνδρας.

ΛΕΑΙ. Τοιοῦτόν τι.

ΚΛΩΝ. Οὐκοῦν, ὦ Λέαινα, τοῦτο αὐτὸ καὶ διηγῆσαι, ὅπως μὲν ἐπεῖρα τὸ πρῶτον, ὅπως δὲ καὶ συνεπέσθης καὶ τὰ μετὰ ταῦτα.

ΛΕΑΙ. Πότον τινὰ συγχροτοῦσαι αὐτῇ τε καὶ Δημόναςσα ἡ Κορινθία, πλουτοῦσα δὲ καὶ αὐτῇ καὶ δμότηχος οὕσα τῇ Μεγίλλῃ, παρέλαβον καμὲ κιθαρίζειν αὐταῖς· ἐπεὶ δὲ ἐκίθαρῖσα καὶ ὥριπ ἦν καὶ εἶδει καθεύ-

que anus sibi aufert : et poculum temperatum esse oportet, eamque solam illud ebibere. Oportebit autem ipsius viri praesto esse aliquid, velut vestes, aut soleas, aut pilos paucos, aut quid ex eo genere.

MEL. Habeo illius soleas.

5. BACCH. Has de clavo suspensas suffitu ex sulphure facto imbuat, de sale etiam aliquid in ignem conjicit, pronuncians simul nomina utriusque, et ipsius, et tuum. Tum prolatum de sinu rhombum intorquet, carmen simul volubili lingua dicens, barbarica horribiliaque nomina. Haec tum fecerat. Ac non ita multo post Phantias, sodalibus licet illum reprehendentibus, et multum rogante, quicum adhuc fuerat, Phœbide, ad me venit ab illo maxime incantamento adductus. Insuper vero illud mihi odii contra Phœbidem potissimum excitandi remedium docuit, ut observatum illius vestigium, quum primum illud reliquisset, ipsa delerem, ita ut sinistro illius meus dexter pes, sinister autem contra dextro vestigio insisteret, diceremque, Calco te, et superior sum! ac feci quod praeeperat.

MEL. Noli, noli cunctari, Bacchis : voca mihi jam Syram. Tu vero, Acis, panem et sulphur et reliqua omnia ad incantationem compara.

5.

CLONARIUM ET LEÆNA.

1. CLON. Nova de te, Leæna, audimus, Lesbiam Megillam, illam divitem, tui ut virum amore incensam, et coire vos, nescio quid inter vos peragentes. Quid hoc? erubuisti? verum dic an vera sint ista.

LEÆ. Vera, Clonarium, sed pudet me : est enim absurdum quiddam.

CLON. Per matrem Liberæ, quid negotii est, aut quid sibi vult mulier? quid vero facitis, quum una estis? Vides? non amas me : neque enim talia celares.

LEÆ. Amo te equidem, si quam aliam. Illa vero mulier vehementer mascula est.

2. CLON. Nondum quid dicas intelligo, nisi forte quædam mascula amica est : tales enim Lesbi esse aiunt mulieres facie virili, quæ a viris quidem pati illa recusent, ipsæ vero mulieribus fruuntur ut viri.

LEÆ. Tale quid est.

CLON. Ergo, mea Leæna, illud ipsum quoque narra, quomodo tentaverit primum, quomodo tibi persuasum sit, et quæ sequuntur.

LEÆ. Convivium instituerat cum Corinthia Demonassa, divite et ipsa, atque eandem artem quam Megilla exercente : assumserant autem me, quæ cithara ipsas oblectarem. Quum autem cecinissem, et serum esset, atque tempus

δαιν, αἱ δὲ ἐμέθουσιν, Ἄγε δὴ, ἔφη, ὦ Λέαινα, ἡ Μέγιλλα, κοιμᾶσθαι γὰρ ἤδη καλόν, ἐνταῦθα κάθευδε μεθ' ἡμῶν μέση ἀμφοτέρων.

ΚΛΩΝ. Ἐκάθευδες; τὸ μετὰ ταῦτα τί ἐγένετο;

3. ΛΕΑΙ. Κατεφίλουν με τὸ πρῶτον ὥσπερ οἱ ἄνδρες, οὐκ αὐτὸ μόνον προσαρμόζουσαι τὰ χεῖλη, ἀλλ' ὑπανοίγουσαι τὸ στόμα, καὶ περιέβαλλον καὶ τοὺς μαστοὺς ἀπέθλιβον· ἡ Δημώνασσα δὲ καὶ ἔδακνε μεταξὺ καταφιλοῦσα· ἐγὼ δὲ οὐκ εἶχον εἰκάσαι ὅ τι τὸ πρᾶγμα εἴη. Χρόνῳ δὲ ἡ Μέγιλλα ὑπόθερμος ἦδη οὖσα τὴν μὲν πηνήκην ἀφείλετο τῆς κεφαλῆς, ἐπέκειτο δὲ πᾶν ὁμοία καὶ προσφυῆς, καὶ ἐν χρῶϊ ὥφθη αὐτὴ καθάπερ οἱ σφόδρα ἀνδρώδεις τῶν ἀθλητῶν ἀποκεκαρμένη· καὶ γὰρ ἐταράχθη ἰδοῦσα. Ἡ δὲ, ὦ Λέαινα, φησιν, ἑώρακας ἦδη οὕτω καλὸν νεανίσκον; Ἄλλ' οὐχ ὁρῶ γε, ἔφη ἐγὼ, νεανίσκον ἐνταῦθα, ὦ Μέγιλλα. Μή με καταθῆλυε, ἔφη, Μέγιλλος γὰρ ἐγὼ λέγομαι καὶ γεγάμηκα πρόπαλαι ταύτην τὴν Δημώνασσαν, καὶ ἐστὶν ἐμῇ γυνή. Ἐγέλασα, ὦ Κλωνάριον, ἐπὶ τούτῳ καὶ ἔφη, Οὐκοῦν σὺ, ὦ Μέγιλλε, ἀνὴρ τις ὢν ἐλελήθεις ἡμᾶς, καθάπερ τὸν Ἀχιλλεῖα φασὶν ἐν ταῖς παρθέναις κρυπτόμενον ταῖς ἀλουργίαι; καὶ τὸ ἀνδρεῖον δὲ ἐκεῖνο ἔχεις καὶ ποιεῖς τῇ Δημώνασσῃ ὅσπερ οἱ ἄνδρες; Ἐκεῖνο μὲν, ἔφη, ὦ Λέαινα, οὐκ ἔχω· δέομαι δὲ οὐδὲ πᾶν αὐτοῦ· ἴδιον δὲ τίνα τρόπον ἥδιον παρὰ πολλὸν ὁμιλοῦντα ὅφει με. Ἀλλὰ μὴ Ἑρμαφρόδιτος εἴ, ἔφη, οἷοι πολλοὶ εἶναι λέγονται ἀμφοτέρα ἔχοντες; Ἐτι γὰρ ἡγήσουν, ὦ Κλωνάριον, τὸ πρᾶγμα. Οὐ, φησὶν, ἀλλὰ τὸ πᾶν ἀνὴρ εἰμι.

4. Ἦκουσα, ἔφη ἐγὼ, τῆς Βοιωτίας αὐλητρίδος Ἰσμηνοῦρας διηγουμένης τὰ ἐφέστια παρ' αὐτοῖς, ὡς γένοιτό τις ἐν Θήβαις ἐκ γυναικὸς ἀνὴρ, ὃ δ' αὐτὸς καὶ μάντις ἄριστος, οἶμαι, Τειρεσίας τοῦνομα. Μὴ οὖν τι καὶ σὺ τοιοῦτο πέπονθας; Οὐκουν, ὦ Λέαινα, ἔφη, ἀλλὰ ἐγεννήθην μὲν ὁμοία ταῖς ἄλλαις ὑμῖν, ἡ γνώμη δὲ καὶ ἡ ἐπιθυμία καὶ τὰλλα πάντα ἀνδρὸς ἐστί μοι. Καὶ ἱκανὴ γοῦν σοι, ἔφη, ἐπιθυμία; Πάρεγε γοῦν, ὦ Λέαινα, εἰ ἀπιστεῖς, ἔφη, καὶ γνώση οὐδὲν ἐνδούσαν με τῶν ἀνδρῶν· ἔχω γὰρ τι ἀντὶ τοῦ ἀνδρείου. Ἀλλὰ πάρεχε, ὅφει γάρ. Παρέσχον, ὦ Κλωνάριον, ἱκετευσούσης πολλὰ καὶ ὄρμον τινὰ μοι δούσης τῶν πολυτελῶν καὶ ὁμόνας τῶν λεπτῶν. Εἴτ' ἐγὼ μὲν ὥσπερ ἄνδρα περιελάμβανον, ἡ δὲ ἐφίλει τε καὶ ἐποίει καὶ ἡσθμαινε καὶ ἐδόκει μοι ἐς ὑπερβολὴν ἡδεσθαι.

ΚΛΩΝ. Τί ἐποίει, ὦ Λέαινα, ἡ τίνα τρόπον; τοῦτο γὰρ μάλιστα εἰπέ.

ΛΕΑΙ. Μὴ ἀνάκρινε ἀκριβῶς, αἰσχροὶ γάρ· ὥστε μὰ τὴν Οὐρανίαν οὐκ ἂν εἴποιμι.

6.

ΚΡΩΒΥΛΗ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΝΑ.

1. ΚΡΩΒ. ὦ Κόριννα, ὡς μὲν οὐ πᾶν δεινὸν ἦν, δ' ἐνόμιζες, τὸ γυναικῆ γενέσθαι ἐκ παρθένου, μεμάρηκας

eundi cubitum, essentque bene potæ, Age sane, mea Leæna, inquit Megilla, dormiendi jam tempus est : hic apud nos cuba media inter ambas.

CLON. Cubuisti ergo? deinde quid actum est?

3. LEÆ. Osculabantur me primum ut viri, non illud modo, applicantes labia, sed os etiam aliquantum aperientes : atque amplexabantur, opprimebant papillas ; Demonassa autem inter osculandum etiam mordere. Ego vero, quid res sibi vellet, nondum poteram conjicere. Tandem Megilla, quæ jam incaluisse, fictitiam de capite comam abstulit : impostam autem habebat valde similem et bene applicatam : atque apparuit accurate ad ipsamque cutem, ut viriliores athletæ, detonsa, ut ego ipso aspectu perturbarer. At illa, Mea Leæna, inquit, vidistine jam pulchrum adeo juvenem? Ego vero, inquam, non video hic juvenem, Megilla. Noli me, inquit, facere feminam : Megillus enim vocor, et olim duxi hanc Demonassam, et mea uxor est. Risi ego hoc, Clonarium, et, Tu igitur, Megille, inquam, imprudentibus nobis vir fueras, sicut Achillem dicunt inter virgines delituisse in vestibus purpureis? et illud habes quo viri censentur, et Demonassæ facis quod viri? Illud quidem, inquit, Leæna, non habeo; sed neque omnino illo indigeo : verum proprio quodam modo et multum jucundiore coentem me videbis. Ego, Numquid ergo, inquam, Hermaphroditus es, quales multi esse dicuntur, habens utraque? Nempe adhuc, mea Clonarium, quid rei esset, ignorabam. Non, inquit, sed omnino vir sum.

4. Hic ego, Audi, inquam, Boeotiam tibicham, Ismenodoram, res patriæ suæ narrantem, quum diceret fuisse quendam Thebis ex femina virum, eundem etiam vatem optimum ; Tiresiam, puto, nomine. Numquid ergo tibi simile quid usu venit? Neutiquam, ait, mea Leæna : sed ita nata sum ut vos reliquæ : verum animus, et libido, et reliqua omnia in me viri sunt. Igitur satis tibi est, inquam, libido? Quin tu præbe, inquit, Leæna, si fidem mihi non habes, et nihil me inferiorem esse viris intelliges : habeo enim pro illo virili aliquid. Sed præbe : videbis enim. Præbui, Clonarium, multum supplicanti, et monile mihi donanti pretiosum, atque lineæ tenuissima. Tum ego illam uti virum complexa sum : illa basiare, patrare, anhelare, ac visa est mihi supra modum delectari.

CLON. Quid ergo patrabat, aut quomodo? hoc enim dic maxime.

LEÆ. Noli curiose exquirere : turpicula enim. Quare, ita me Cœlestis Venus, non dixerim.

6.

CROBYLE ET CORINNA.

1. CROB. Igitur, mea Corinna, quam non valde fuerit formidandum, id quod putabas, mulierem fieri ex virgine,

ἤδη, μετὰ μειραχίου μὲν ὥραιου γενομένη, μὲν δὲ τὸ πρῶτον μίσθωμα κομισαμένη, ἐξ ἧς ὄρμον αὐτίκα ὠνήσονται σοί.

KOP. Ναί, μαννάριον. Ἐγέτω δὲ καὶ ψήφους τινὰς πυργυγεῖς οἷος ὁ Φιλαινίδος ἐστίν.

KPOB. Ἔσται τοιοῦτος. Ἄκουε δὲ καὶ τῆλλα παρ' ἐμοῦ ἃ σε χρὴ ποιεῖν καὶ ὅπως προσφέρεισθαι τοῖς ἀνδράσιν· ἄλλη μὲν γὰρ ἡμῖν ἀποστροφή τοῦ βίου οὐκ ἐστίν, ὦ θύγατερ, ἀλλὰ δύο ἐστὶ ταῦτα ἐξ οὗ τέθηκην ὁ μακαρίτης σου πατήρ, οὐκ οἶσθα ὅπως ἀπεζήσαμεν; ὅτε δὲ ἐκεῖνος ἐζη, πάντα ἦν ἡμῖν ἱκανά· ἐγάλλευσεν γὰρ καὶ μέγα ἦν ὄνομα αὐτοῦ ἐν Πειραιεῖ, καὶ πάντων ἐστὶν ἀκούσαι διομνυμένων ἢ μὴν μετὰ Φιλίνον μηκέτι ἐσθαι ἄλλον χαλκέα. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίην τὸ μὲν πρῶτον ἀποδομένη τὰς πυράγρας καὶ τὸν ἄκμονα καὶ σφύραν ὅν μοι μῶν, ἀπὸ τούτων διετράφημεν· εἴτα νῦν μὲν ὑφαίνουσα, νῦν δὲ κρόκην κατὰγούσα ἢ στήμονα κλώθουσα ἐποριζόμενην τὰ σιτία μόλις· ἐβόσκον δὲ σὲ, ὦ θύγατερ, τὴν ἐλπίδα περιμένουσα.

2. KOP. Τὴν μὲν λέγεις;

KPOB. Οὐκ, ἀλλὰ ἐλογιζόμην ὡς τηλικαύτη γενομένη θρέψεις μὲν ἐμέ, σεαυτὴν δὲ κατακοσμήσεις ῥαδίως καὶ πλουτήσεις καὶ ἐσθῆτας ἐξίης ἀλουργεῖς καὶ θεραπαίνας.

KOP. Πῶς ἔρης, μήτερ, ἢ τί λέγεις;

KPOB. Συνούσα μὲν τοῖς νεανίσκοις καὶ συμπίνουσα μετ' αὐτῶν καὶ συγκαθεύδουσα ἐπὶ μισθῷ.

KOP. Καθάπερ ἡ Δαφνίδος θυγάτηρ Λύρα;

KPOB. Ναί.

KOP. Ἀλλ' ἐκείνη ἑταῖρα ἐστίν.

KPOB. Οὐδὲν τοῦτο δεινόν· καὶ σὺ γὰρ πλουτήσεις ὡς ἐκείνη καὶ πολλοὺς ἐραστάς ἔξεις. Τί ἐδάκρυσας, ὦ Κόριννα; οὐχ ὁρᾷς ὅποσαι καὶ ὡς περισπούδαστοί εἰσιν αἱ ἑταῖραι καὶ ὅσα χρήματα λαμβάνουσι; τὴν Δαφνίδα γοῦν ἐγὼ οἶδα, ὦ φίλη Ἀδράστεια, ῥάκη, πρὶν αὐτὴν ἀκμάσαι τὴν ὥραν, περιβεβλημένην ἀλλὰ νῦν ὁρᾷς ὅα πρόεισι, χρυσοὺς καὶ ἐσθῆτες εὐανθεῖς καὶ θεραπαίνας τέτταρες.

3. KOP. Πῶς δὲ ταῦτα ἐκτήσατο ἡ Λύρα;

KPOB. Τὸ μὲν πρῶτον κατακοσμοῦσα σεαυτὴν εὐπρεπῶς καὶ εὐσταλὴς οὔσα καὶ φαιδρὰ πρὸς ἅπαντας, οὐκ ἄχρι τοῦ καχάζειν ῥαδίως καθάπερ σὺ εἴωθας, ἀλλὰ μειδιῶσα ἡδὺ καὶ ἐπαγωγόν, εἴτα προσομιλοῦσα δεξιῶς καὶ μήτε φανακίζουσα, εἰ τις προσέλθοι ἢ προπέμψει, μήτε αὐτὴ ἐπιλαθνομένη τῶν ἀνδρῶν. Ἦν δὲ ποτε καὶ ἀπέλθῃ ἐπὶ δειπνῶν λαβούσα μίσθωμα, οὔτε μεθύσκειται — καταγέλαστον γὰρ καὶ μισοῦσιν οἱ ἄνδρες τὰς τοιαύτας — οὔτε ὑπερεμφορεῖται τοῦ ὄψου ἀπειροκάλως, ἀλλὰ προσάπτεται μὲν ἄκροις τοῖς δακτύλοις, σιωπῇ δὲ τὰς ἐνθέσεις οὐκ ἐπ' ἀμφοτέρας παρὰβύεται τὰς γνάθους, πίνει δὲ ἡρέμα, οὐ χανδόν, ἀλλ' ἀναπαυομένη.

KOP. Κἂν εἰ διψῶσα, ὦ μήτερ, τύχοι;

KPOB. Τότε μάλιστα, ὦ Κόριννα. Καὶ οὔτε

jam didicisti; quæ cum pulchro adolescentulo fueris, et minam mercedem primam abstuleris, de qua monile jam statim tibi emam.

COR. Ita sane, mea matercula. Habeat vero etiam lapillos aliquot ignei coloris, quale est Philænidis.

CROB. Erit tale. Audi vero ex me quæ faciendi tibi sunt reliqua, et quomodo cum viris sit consuescendum. Neque alia enim nobis est, filia, vitæ tolerandæ ratio. Sed hos jam duos annos, ex quo pater tuus, jam felix, obiit, non nosti quam tenuiter ac misere vixerimus? quum autem ille viveret, omnium rerum nobis erat copia: ærariam enim officinam exercebat, magnumque ipsius erat in Piræeo nomen: estque audire dejerantes omnes, non futurum post Philinum fabrum alium. At post mortem illius, primo quidem forcipes et incudem et malleum duabus minis vendidi, de quibus viximus: deinde nunc texendo, nunc deducendo subtemen, aut stamen nendo, ægre paravi nobis cibaria: te autem, filia mea, alui, spem expectans.

2. COR. De mina dicis?

CROB. Non: sed ita rationes subducebam, te, ubi ad hanc ætatem pervenisses, me quidem alitum esse, te ipsam vero exornaturam facile, et futuram divitem, et vestimenta habituram purpurea, atque ancillas.

COR. Quomodo dicebas, mater? aut quid tibi vis?

CROB. Si cum adolescentulis una sis, et bibas cum illis, et mercede concumbas.

COR. Ut Lyra illa, filia Daphnidis?

CROB. Ita sane.

COR. At illa meretrix est.

CROB. Nihil istoc mali. Nam tu quoque dives eris ut ista, et multos amatores habebis. Quid ploras, Corinna? non vides quot et quanto in honore sint meretrices, et quas opes accipiant? ac Daphnidem ego novi, o bona Adrastea! pannis ante vestitam, quam ad maturam viris ætatem pervenisset. Sed nunc vides qualis prodeat; aurum, vestis florida, ancillæ quattuor.

3. COR. Quomodo vero illa sibi Lyra paravit?

CROB. Primo quidem decenter se ornavit, bene composita erat et jucunda ad omnes, non eo usque ut in cachinnos facile solveretur, quod tu soles, sed suave quiddam et illecebrosus subridens: deinde dextre versata est cum viris, ut neque illuderet plane, si quis adiret ipsam vel deduceret, nec vero ipsa viros invaderet. Si quando autem mercede conducta eat in convivium, nec inebriatur (derisui enim illud opportunum, et oderunt viri si qua talis sit), neque cibis indecenter se ingurgitat; sed extremis modo digitis attingit, ac silentio sumit buccas, non in utramque malam infercit: bibit autem placide, non uno haustu, sed interquiescens.

COR. Etiam si forte sitiât, mater?

CROB. Tum vel maxime, mea Corinna. Neque plus

πλέον τοῦ δέοντος φθέγγεται οὔτε ἀποσκόπτει ἐς τινα τῶν παρόντων, ἐς μόνον δὲ τὸν μισθωσάμενον βλέπει· καὶ διὰ τοῦτο ἐκείνοι φιλοῦσιν αὐτήν. Καὶ ἐπειδὴν κοιμᾶσθαι δέξῃ, ἀσελγὲς οὐδὲν οὐδὲ ἀμελὲς ἐκείνη ἂν τι ἐργάσαιοτο, ἀλλὰ ἐξ ἁπαντος ἐν τοῦτο θηράται, ὥς ὑπαγάγοιτο καὶ ἐραστὴν ποιήσειεν ἐκείνον· ταῦτα γὰρ αὐτὴν ἅπαντες ἐπαινοῦσιν. Εἰ δὲ καὶ οὐ ταῦτα ἐκμάθοις, μακάριαι καὶ ἡμεῖς ἐσόμεθα· ἐπεὶ τά γε ἄλλα παρὰ πολὺ αὐτῆς. . . . ἄλλ' οὐδὲν, ὦ φίλη Ἀδράστεια, φημί, ζῴεις μόνον.

4. ΚΟΡ. Εἰπέ μοι, ὦ μήτηρ, οἱ μισθούμενοι πάντες τοιοῦτοί εἰσιν ὅς οὐκ ἔστιν ὁ Εὐκρίτος, μετ' οὗ χθὲς ἐκάθευδον;

ΚΡΩΒ. Οὐ πάντες, ἀλλ' ἔνιοι μὲν ἀμείνους, οἱ δὲ καὶ ἤδη ἀνδρώδεις, οἱ δὲ καὶ οὐ πάννυ μορφῆς εὐφυῶς ἔχοντες.

ΚΟΡ. Καὶ τοῦτοι συγκαθεύδουσιν δεήσει;

ΚΡΩΒ. Μάλιστα, ὦ θυγάτηρ· οὗτοι μὲν τοι καὶ πλείονα διδόνουσιν· οἱ καλοὶ δὲ αὐτὸ μόνον καλοὶ θέλουσιν εἶναι. Καὶ σοὶ δὲ μελέτω αἶ τοῦ πλείονος, εἰ θέλεις ἐν βραχεὶ λέγειν ἅπασας ἐνδείξασθαι σε τῇ δακτύλῳ, Οὐχ ὁρᾷς τὴν Κόρινναν τὴν τῆς Κρωβύλης θυγατέρα ὥς ὑπερπλουτεῖ καὶ τρισευδαίμονα παποίηκε τὴν μητέρα; Τί φῆς; ποιήσεις ταῦτα; ποιήσεις, οἶδα ἐγὼ, καὶ πρόξεις ἁπασῶν βαδίσας. Νῦν δ' ἀπὸ τοῦ λουσομένης, εἰ ἀφίκοιτο καὶ τήμερον τὸ μενίσκον ὁ Εὐκρίτος· ὑπὸ σκεῖτο γάρ.

7.

ΜΗΤΗΡ ΚΑΙ ΜΟΥΣΑΡΙΟΝ.

1. ΜΗΤ. Ἄν δ' ἔτι τοιοῦτον ἐραστὴν εὐρωμεν, ὦ Μουσαρίον, ὅς οὐκ ἔστιν ὁ Χαιρέας ἐστὶ, ὅσους μὲν τῇ πανδήμῳ δεήσει λευκὴν μηκάδα, τῇ οὐρανίᾳ δὲ τῇ ἐν κήποις δάμαλιν, στεφανῶσαι δὲ καὶ τὴν πλουτοδοτεῖραν, καὶ δῶκεν μακάριαι καὶ τρισευδαίμονες ἐσόμεθα. Νῦν ὁρᾷς παρὰ τοῦ νεανίσκου ἡλίκα λαμβάνομεν, δὲ ὁβολὸν μὲν οὐδεπώποτε σοὶ δέδωκεν, οὐκ ἐσθῆτα, οὐχ ὑποδήματα, οὐ μύρον, ἀλλὰ προφάσεις αἶ καὶ ὑποσχέσεις καὶ μακρά ἐλπίδες καὶ πολλὸν τὸ, ἐὰν ὁ πατήρ . . καὶ κύριος γένομαι τῶν πατρῶων, καὶ πάντα σά. Σὺ δὲ καὶ ὁμωμοκίνας αὐτὸν φῆς ὅτι νόμος σε γαμετὴν ποιήσεται.

ΜΟΥΣ. Ὡμοσε γάρ, ὦ μήτηρ, κατὰ ταῖν θεῶν καὶ τῆς Πολιάδος.

ΜΗΤ. Καὶ πιστεύεις δηλαδὴ· καὶ διὰ τοῦτο πρόψην οὐκ ἔχοντι αὐτῷ καταθεῖναι συμβολὴν τὸν δακτύλιον δέδωκας ἀγνοούσης ἐμοῦ, ὃ δὲ ἀποδόμενος κατέπιε, καὶ πάλιν τὰ δύο περιδέραια τὰ Ἰωνικά, ἔλκοντα ἐκάτερον δύο δαρεικοὺς, ἃ σοὶ ὁ Χῖος Πραξίας δὲ ναύκληρος ἐκόμισε ποιησάμενος ἐν Ἐφέσῳ· ἐδεῖτο γὰρ Χαιρέας ἱερὰν συνεφέβους ἀπενεγκεῖν. Ὅθόνας γάρ καὶ χιτωνίσκους τί ἂν λέγοιμι; Καὶ δῶκεν ἑρμαῖόν τι ἡμῖν καὶ μέγα ὄφελος συμπίπτειν οὗτος.

LUCIANUS. 1.

quam opus est loquitur, neque in praesentium quenuquam dicta jactat, sed solum illum qui se conduxit aspicit. Et ob haec illi amant ipsam. Et quum cubitum eundem est, nihil illa lascivum, nihil indecens egerit, sed unum illud venatur undique, ut in potestatem illum redigat et suum faciat amatorem. Propter haec enim omnes illam laudant. Si ergo tu etiam ista discas, beatæ nos quoque erimus : quandoquidem quod ad reliqua, multum tu ista . . . verum nihil, cara Adrastea ! dico : vivas solum !

4. COR. Dic mihi, mater, qui nos conducunt, omnesne tales sunt, qualis Eucritus, quicum heri cubui ?

CROB. Non omnes, sed alii quidem meliores, alii vero jam viriles ; alii forma non satis a natura felici.

COR. Etiam cum his cubare oportebit ?

CROB. Ac maxime, filia ; hi quidem plura etiam largiuntur. Formosi vero solum illud, formosi volunt esse. Tibi vero semper sit cura majoris lucri, si vis brevi tempore mulieres omnes dicere, digito te monstrata, Nonne vides Crobyles Corinnam filiam, quam supra fidem dives est ? ut ter beatam matrem praestitit ! Quid ais ? facies ista ? facies, novi ego ; et facile principatum tenebis omnium. Nunc vero lotum abi, si forte hodie quoque veniat adolescentulus, Eucritus : certe promisit.

7.

MATER ET MUSARIUM.

1. MAT. Si talem adhuc unum amatorem inveniamus, Musarium, qualis est Chaereas, immolare oportebit Populari Veneri albam capellam, Coelesti vero, quæ in Hortis est, buculam, et coronare divitiarum donatricem Cererem ; atque in universum beatæ ac ter felices erimus. Nunc enim vides quantum accipiamus ab hoc juvene, qui obolum nondum unum tibi dederit, non vestem, non calceos, non unguentum, sed apud illum excusationes semper, et promissiones, et spes longæ et multum illud, Si pater . . et dominus paternorum fuero, omnia erunt tua. Tu vero etiam jurasse illum tibi dicis, se legitimam sibi uxorem te ducturum.

MUS. Juravit enim, mater, per Liberas et Custodem urbis deam.

MAT. Et tu credis nimirum ! Et propterea etiam nuper symbolam quam daret non habenti anulum, imprudente me, dedisti ; quem ille venditum abligerit ; et rursus duo illa monilia Ionica, Daricos unumquodque duos pendentes, quæ tibi Chius ille Praxias nauclerus attulerat, quum fieri ea Ephesi curasset : oportebat enim Chaeream erant conferre sodalibus. Vela enim et tunicas quid dicam ? Sane missus a Mercurio thesaurus et magnum lucrum hic nobis homo oblatus est.

2. ΜΟΥΣ. Ἀλλὰ καλὸς καὶ ἀγένειος, καὶ φησὶν ἔρᾶν καὶ δακρύει καὶ Δεινομάχης καὶ Λάχης υἱὸς ἐστὶ τοῦ Ἀρεοπαγίτου καὶ φησὶν ἡμᾶς γαμήσειν καὶ μεγάλας ἐλπίδας ἔχομεν παρ' αὐτοῦ, ἦν δ' γέρων μόνον καταμύσῃ.

ΜΗΤ. Οὐκοῦν, ὦ Μουσάριον, ἐὰν ὑποδήσασθαι δέῃ, καὶ ὁ σκυτοτόμος αἰτῇ τὸ διδραχμὸν, ἐροῦμεν πρὸς αὐτὸν, Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχομεν, σὺ δὲ τῶν ἐλπίδων ἀλίγας παρ' ἡμῶν λαβέ' καὶ πρὸς τὸν ἀλφιτοπώλην τὰ αὐτά· καὶ ἦν τὸ ἐνοίκιον αἰτώμεθα, Περίμεινον, φήσομεν, ἐστ' ἂν Λάχης ὁ Κολλυτεύς ἀποθάνῃ· ἀποδώσομεν γάρ σοι μετὰ τοὺς γάμους. Οὐκ αἰσχρὴν μὴν τῶν ἐταίρων οὐκ ἐλλόβιον οὐχ ὄρμον οὐ ταραντινίδιον ἔχουσα;

3. ΜΟΥΣ. Τί οὖν, ὦ μήτηρ; ἐκεῖναι εὐτυχέστεραί μου καὶ καλλίους εἰσίν;

ΜΗΤ. Οὐκ, ἀλλὰ συνετώτεραι καὶ ἱσασιν ἐταιρίζειν, οὐδὲ πιστεῦσαι ῥηματίους καὶ νεανίσκοις ἐπ' ἄκρου τοῦ χεῖλους τοὺς ὀρκούς ἔχουσι· σὺ δὲ εἴ πιστὴ καὶ φίλανδρος οὐδὲ προσίῃ ἄλλον τινὰ ὅτι μὴ μόνον Χαιρέαν· καὶ πρῶην μὲν ὅτε δ' γεωργὸς ὁ Ἀχαρνεὺς ἦκε δύο μνᾶς κομίζων, ἀγένειος καὶ αὐτός — οἶνου δὲ τιμὴν ἀπειλήφει τοῦ πατρὸς πέμψαντος — σὺ δὲ ἐκεῖνον μὲν ἀπεμύκτισας, καθεύδεις δὲ μετὰ τοῦ Ἀδωνίδος Χαιρέου.

ΜΟΥΣ. Τί οὖν; ἐχρῆν Χαιρέαν καταλείψασαν παραδέξασθαι τὸν ἐργάτην ἐκεῖνον κινάβρας ἀπόζοντα; λείψ μοί, φασί, Χαιρέας καὶ χοιρίσκους Ἀχαρνικός.

ΜΗΤ. Ἐστω· ἐκεῖνος ἀργοῖκος καὶ πονηρὸν ἀποπνεῖ. Τί δαί Ἀντιφῶντα τὸν Μενεκράτους μνᾶν ὑπισχνούμενον οὐδὲ τοῦτον ἐδέξω; οὐ καλὸς ἦν καὶ ἀστείος καὶ ἡλικιωτὴς Χαιρέου;

4. ΜΟΥΣ. Ἀλλ' ἠπειλήσε Χαιρέας ἀποσφάζειν ἀμφοτέρους, εἰ λάβοι μὲ ποτε μετ' αὐτοῦ.

ΜΗΤ. Πόσοι δὲ καὶ ἄλλοι ταῦτα ἀπειλοῦσιν; Οὐκοῦν ἀνέραστος σὺ μενεῖς διὰ τοῦτο καὶ σωφρονήσεις κατ' ἄπερ οὐχ' ἐταίρα, τῆς δὲ Θεσμοφόρου ἱερεῖά τις οὔσα; εἴω τάλλα. Τῆμερον Ἀλῶν ἐστὶ· τί δέ σοι δέδωκεν ἐς τὴν ἐορτήν;

ΜΟΥΣ. Οὐκ ἔχει, ὦ μαννάριον.

ΜΗΤ. Μόνος οὗτος οὐ τέχνην εὕρηκεν ἐπὶ τὸν πατέρα, οὐκ οἰκέτην καθῆκεν ἐξαπατήσοντα, οὐκ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἤτησεν ἀπειλήσας ἀποπλευσεῖσθαι στρατευσόμενος, εἰ μὴ λάβοι, ἀλλὰ κἀνήται ἡμᾶς ἐπιτρίβων μῆτε αὐτὸς διδοὺς μῆτε παρὰ τῶν διδόντων ἐῶν λαμβάνειν; Σὺ δὲ οἶει, ὦ Μουσάριον, ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν αἰεὶ ἔσσεσθαι; ἢ τὰ αὐτὰ φρονήσιν Χαιρέαν, ὅταν πλουτῇ μὲν αὐτὸς, ἢ δὲ μήτηρ γάμον πολυτάλαντον ἐξεύρη αὐτῷ; μνησθήσεται ἔτι, οἶει, τότε τῶν δακρύων ἢ τῶν φιλημάτων ἢ τῶν ὀρκων πέντε ἴσως τάλαντα προικὸς βλέπων;

ΜΟΥΣ. Μνησθήσεται ἐκεῖνος· δεῖγμα δὲ, ὥς οὐδὲ νῦν γεγάμηκεν, ἀλλὰ καταναγκαζόμενος καὶ βιαζόμενος ἡρνήσατο.

2. MUS. Sed pulcher est, et imberbis, et amare se dicit, et lacrimatur, et Dinomaches Lachetisque Areopagitæ filius est; et se ducturum nos promittit, et magnas ab eo spes habemus, modo senex oculos condat.

MAT. Ergo, Musarium, quum opus erit soleis, et postulat tutor didrachmum, dicemus illi, Pecuniam quidem non habemus, tu vero aliquantum spei a nobis accipe: et ad pistorem eadem: et quum mercedem habitationis exigemur, Exspecta, dicemus, dum Laches Collytensis moriatur: solvemus enim tibi post nuptias. Nonne te pudet, quæ sola meretricum neque inaurem, nec monile, nec Tarentinulam habeas?

3. MUS. Quid ergo, mater? num illæ feliciores me aut pulchriores sunt?

MAT. Non; sed prudentiores, et norunt artem meretriciam: neque dulcibus verbis credunt, et adolescentulis in extremis labris iurandum habentibus. Tu vero fidelis es, et viri amans, neque admittis quenquam, solum præter Chæream: et nuper ille ex Acarnania rusticus quum veniret, imberbis et ipse, minas ferens duas (vini enim pretium patris missu acceperat), tu illum quidem superbe rejectisti, cubas autem cum tuo Adonide Chærea.

MUS. Quid ergo? oportebat Chærea relicto recipere operarium istum, hircum olentem? Lævis mihi, aiunt, Chæreas et porcellus Acharnicus.

MAT. Esto: agrestis iste, et male olet. Cur etiam Antiphontem Menecratis filium, qui minam pollicebatur, neque hunc recepisti? non pulcher erat, et urbanus, et æqualis Chærea?

4. MUS. At minatus erat Chæreas se interfectorum ambobus, si quando me cum illo deprehendisset.

MAT. Quot vero etiam alii minantur eadem? Num igitur tu amatorum expers manebis propterea, et pudica eris, quasi non meretrix esses, sed legiferæ Cereris sacerdos? mitto reliqua. Sunt Arealia hodie: quid vero dedit tibi diei festi causa?

MUS. Non habet quot det, matercula.

MAT. Solus ille non invenit aliquam ad patrem machinam? non servum immisit deceptorem? non a matre petiit, minatus se militatum enavigaturum, nisi accipiat? sed desidet, nos atterit, neque dans ipse quicquam, neque accipere ab his, qui offerunt, patiens. Tu vero putas, Musarium, duodeviginti annorum te semper futuram? aut eundem animum fore Chærea, quum dives ipse erit, mater autem multorum illi talentorum nuptias inveniet? memor erit tum, putas, lacrimarum, aut basiorum, aut frequentis jurisjurandi, quinque forte dotis talenta ubi viderit?

MUS. Memor sane erit. Argumentum autem ejus rei hoc est, quod nondum duxit uxorem, sed urgentibus, vim quasi parantibus, negavit.

ΜΗΤ. Γένοιτο μὴ ψεύδεσθαι. Ἀναμνήσω δέ σε, ὦ Μουσάριον, τότε.

MAT. Utinam non mentiat! Sed tum te, Musarium, admonebo.

8.

ΑΜΠΕΛΙΣ ΚΑΙ ΧΡΥΣΙΣ.

1. **ΑΜΠ.** Ὅστις δέ, ὦ Χρυσί, μήτε ζηλοτυπεῖ μήτε ὀργίζεται μήτε ἐρράπισέ ποτε ἢ περιέκειρεν ἢ τὰ ἱμάτια περιέσχισεν, ἐτι ἐραστής ἐκεῖνός ἐστιν;

ΧΡΥΣ. Οὐκοῦν ταῦτα μόνᾳ ἐρώντος, ὦ Ἀμπελί, δείγματα;

ΑΜΠ. Ναί, ταῦτ' ἀνδρὸς θερμοῦ· ἐπεὶ τὰλλα, φιλήματα καὶ δάκρυα καὶ θροκοὶ καὶ τὸ πολλάκις ἥκειν ἀρχομένου ἐρωτος σημείον καὶ φουμένου ἐτι· τὸ δὲ πῦρ ὅλον ἐκ τῆς ζηλοτυπίας ἐστίν. Ὅποτε εἰ καὶ σέ, ὡς φῆς, ὁ Γοργίας βαπτίζει καὶ ζηλοτυπεῖ, χρηστὰ ἐλπίζει καὶ εὐχου αἰετὰ αὐτὰ ποιεῖν.

ΧΡΥΣ. Τὰ αὐτά; τί λέγεις; αἰετὰ βαπτίζει με;

ΑΜΠ. Οὐχί, ἀλλ' ἀνιάσθαι, εἰ μὴ πρὸς μόνον αὐτὸν βλέποις. Ἐπεὶ εἰ μὴ ἐρᾷ γε, τί ἂν ἐτι ὀργίζοιτο, εἰ σύ τινα ἕτερον ἐραστὴν ἔχεις;

ΧΡΥΣ. Ἀλλ' οὐδὲ ἔχω ἔγωγε· ὁ δὲ μάτην ὑπέλαβε τὸν πλούσιόν μου ἐρᾶν, διότι ἄλλως ἐμνημόνευσά ποτε αὐτοῦ.

2. **ΑΜΠ.** Καὶ τοῦτο ἡδὺ τὸ ὑπὸ πλουσίων οἰεσθαι σπουδάζεσθαι σε· οὕτω γὰρ ἀνιάσεται μᾶλλον καὶ φιλοτιμῆσεται, ὥς μὴ υπερβάλλοιτο αὐτὸν οἱ ἀντερασταί.

ΧΡΥΣ. Καὶ μὴν οὐτός γε μόνον ὀργίζεται καὶ βαπτίζει, δίδωσι δὲ οὐδέν.

ΑΜΠ. Ἀλλὰ δώσει· ζηλότυποι γὰρ καὶ μάλιστα λυπηθήσονται.

ΧΡΥΣ. Οὐκ οἶδ' ὅπως βαπίσματα λαμβάνειν βούλει με, ὦ Ἀμπελίδιον.

ΑΜΠ. Οὐκ, ἀλλ', ὡς οἶμαι, μεγάλοι ἐρωτες γίγνονται καὶ εἰ πύθοιτο ἀμελεῖσθαι, εἰ δὲ πιστεύσαι μόνος ἔχειν, ἀπομαραίνεται πως ἢ ἐπιθυμία. Ταῦτα λέγω πρὸς σέ· εἰκοσιν ὅλοις ἔτεσιν ἐταιρήσασα, σὺ δὲ ὀκτωκαίδεκαέτις, οἶμαι, ἢ ἑλαττον οὕσα τυγχάνεις. Εἰ βούλει δέ, καὶ διηγῆσομαι ἃ ἐπαθόν ποτε οὐ πάνυ πρὸ πολλῶν ἐτῶν· ἦρα μου Δημόφαντος ὁ δανειστής δὲ κατόπιν οἰκῶν τῆς Ποικίλης. Οὗτος οὐδέποτε πλέον τι πέντε δραχμῶν δέδωκε καὶ ἡξίου δεσπότης εἶναι. Ἦρα δέ, ὦ Χρυσί, ἐπιπόλαιόν τινα ἐρωτα οὔτε ὑποστένων οὔτε δακρύων οὔτε ἄωρὶ παραγιγνόμενος ἐπὶ τὰς θύρας, ἀλλ' αὐτὸ μόνον συνεκάθειδέ μοι ἐνίστε, καὶ τοῦτο διὰ μακροῦ.

3. Ἐπειδὴ δὲ ἔλθοντα ποτὲ ἀπέκλεισα — Καλλίδης γὰρ ὁ γραφεὺς ἐνδον ἦν δέκα δραχμὰς πεπομφώς — πρὸ μὲν πρῶτον ἀπῆλθέ μοι λοιδορησάμενος· ἐπεὶ δὲ πολλαὶ μὲν διῆλθον ἡμέραι, ἐγὼ δὲ οὐ προσέπεμπον, ὁ Καλλίδης δὲ ἐνδον ἦν αὖθις, ὑποθερμαινόμενος ἤδη τότε ὁ Δημόφαντος καὶ αὐτὸς ἀναφλέγεται ἐς τὸ πρᾶ-

8.

AMPELIS ET CHRYSIS.

1. **AMP.** Si quis vero, mea Chrysis, neque zelotypus est, neque irascitur, neque alapam inflixit unquam, aut comam abscidit, aut discidit vestem; illene adhuc amator est?

CHRY. Numquid ergo, Ampelis, hæc sola amantis argumenta?

AMP. Sanequam calidi viri hæc sunt: nam reliqua, oscula, et lacrimæ, et jusjurandum frequens, et adventus creber, incipientis amoris signum et adhuc nascentis: at ignis totus a zelotypia est. Itaque si te, ut ais, etiam alapis mulcat Gorgias, et zelotypus est, bona spera, et semper eadem facere illum opta.

CHRY. Eadem? quid ais? semper eum mihi dare alapas?

AMP. Non istuc; sed indigne eum ferre, nisi ad ipsum solum respicias. Quandoquidem si non amaret, quid tandem, alium te amatorem habente, irascetur?

CHRY. Sed neque habeo equidem alium. At ille temere suspicatus est amari me a divite, eo quod casu quodam illius aliquando mentionem injeci.

2. **AMP.** Etiam hoc jucundum, si a divitibus coli te suspicatur: ita enim magis etiam ægre feret, et honorem suum in eo putabit agi, ne rivales ipsum superent.

CHRY. Verum enim hic irascitur modo, et infligit alapas, ceterum dat nihil.

AMP. At dabit: zelotypis enim vel maxime dolebit.

CHRY. Nescio cur alapas accipere me velis, mea Ampelidium.

AMP. Non: sed, ut arbitror, magni amores sic fiunt, etiam si se putet negligi: si vero solus potiri se credat, marcescit quodammodo cupiditas. Hæc ad te dico, quæ viginti totos annos meretriciam vitam colui; tu vero duodeviginti, puto, annos, aut minus etiam vixisti. Sed si vis, narrabo tibi quæ quondam et mihi ante annos non ita multos acciderunt. Amabat me Demophantus danista, qui post Pœcilen habitat. Hic non unquam plus quinque drachmis dederat, et herus esse postulabat. Amabat autem, Chrysis, amorem quendam in summo tantum innatantem, neque ingemiscens, nec lacrimans, neque intempesta nocte veniens ad fores; sed solum hoc agebat, ut interdum mecum cubaret, idque sat longis intervallis.

3. Quum vero advenientem aliquando exclusissem (Callides enim pictor intus erat, qui drachmas decem miserat), primo quidem conviciatus mihi abiit: ubi vero multis interjectis diebus non mittebam ego, dum Callides intus esset rursus, tum demum incalescens Demophantus et ipse ad eam rem inflammatur: et quum astans aliquando apertam

γμα καὶ ἐπιστάς ποτε ἀνεωγμένην τηρήσας τὴν θύραν ἐκλαεν, ἐτυπτεν, ἥπειλει φονεῦσιν, περιερρήγνυε τὴν ἐσθῆτα, ἅπαντα ἐποίει, καὶ τέλος τάλαντον δούς μόνος εἶγεν ὀκτὼ θλους μῆνας. Ἡ γυνὴ δὲ αὐτοῦ πρὸς ἅπαντας ἔλεγεν ὡς ὑπὸ φαρμάκων ἐκμήναιμι αὐτόν. Τὸ δὲ ἦν ἄρα ζηλοτυπία τὸ φάρμακον. Ὡστε, ὦ Χρυσί, καὶ σὺ χρῶ ἐπὶ τὸν Γοργίαν τῷ αὐτῷ φαρμάκῳ· πλούσιος δὲ ὁ νεανίσκος ἔσται, ἦν τι ὁ πατήρ αὐτοῦ πάθη.

9.

ΔΟΡΚΑΣ, ΠΑΝΝΥΧΙΣ, ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣ,
ΠΟΛΕΜΩΝ.

1. ΔΟΡΚ. Ἀπολώλαμεν, ὦ κεκτημένη, ἀπολώλαμεν, ὁ Πολέμων ἀπὸ τῆς στρατείας ἀνέστρεψε πλουτῶν, ὡς φασιν· ἐδράκα δὲ καὶ γὰρ αὐτὸν ἐφεστρίδα περιπόρφυρον ἐμπεπορημένον καὶ ἀκολούθους ἄμα πολλούς. Καὶ οἱ φίλοι ὡς εἶδον, συνέθεον ἐπ' αὐτὸν ἀσπασόμενοι· ἐν τούτῳ δὲ τὸν θεράποντα ἰδοῦσα κατόπιν ἐπόμενον, δὲ συναποδοδημήκει μετ' αὐτοῦ, ἡρόμην καὶ, Εἰπέ μοι, ἔφην, ὦ Παρμένων, ἀσπασαμένη πρότερον αὐτόν, πῶς ἡμῖν ἐπράξατε καὶ εἴ τι ἄξιον τῶν πολέμων ἔχοντες ἐπανεληλύθατε;

ΠΑΝ. Οὐκ ἔδει τοῦτο εὐθὺς, ἀλλ' ἐκεῖνα, ὅτι μὲν ἐσώθητε, πολλὰ χάρις τοῖς θεοῖς, καὶ μάλιστα τῷ ξενίῳ Διὶ καὶ Ἀθηνᾷ στρατίᾳ· ἡ δέσποινα δὲ ἐπυνθάνετο αἰεὶ τί πράττοιτε καὶ ἔθθα εἴητε· εἰ δὲ καὶ τοῦτο προσέθηκας, ὡς καὶ ἐδάκρυε καὶ αἰεὶ ἐμέμνητο Πολέμωνος, ἄμεινον ἦν παρὰ πολὺ.

2. ΔΟΡΚ. Προεῖπον εὐθὺς ἐν ἀρχῇ ἅπαντα· πρὸς δὲ σὲ οὐκ ἂν εἶπον, ἀλλὰ ἃ ἤκουσα ἐβουλόμην εἰπεῖν. Ἐπεὶ πρὸς γε Παρμένοντα οὕτως ῥηξάμην· Ἡ που, ὦ Παρμένων, ἐδόμβει τὰ ὅσα ὑμῖν; αἰεὶ γὰρ ἐμέμνητο ἡ κεκτημένη μετὰ δακρύων, καὶ μάλιστα εἴ τις ἐληλύθει ἐκ τῆς μάχης καὶ πολλοὶ τεθνάναι ἐλέγοντο, ἐσπάραττε τότε τὰς κόμας καὶ τὰ στέρνα ἐτύπτετο καὶ ἐπένθει πρὸς τὴν ἀγγελίαν ἐκάστην.

ΠΑΝ. Εὖ γε, ὦ Δορκάς, οὕτως ἐχρῆν.

ΔΟΡΚ. Εἴτα ἐξῆς μετ' οὐ πολλὸν ἡρόμην ἐκεῖνα. Ὁ δὲ, Πάνυ λαμπρῶς, φησὶν, ἀνεστρέψαμεν.

ΠΑΝ. Οὕτω κακέινος οὐδὲν προειπὼν, ὡς ἐμέμνητό μου ὁ Πολέμων ἡ ἐπὸ θείῃ ἢ ἡχέτο ζῶσαν καταλαβεῖν;

ΔΟΡΚ. Καὶ μάλα πολλὰ τοιαῦτα ἔλεγε. Τὸ γοῦν κεφάλαιον ἐξηγγεῖλε, πλουτῶντα πολλόν, χρυσόν, ἐσθῆτα, ἀκολούθους, ἐλέφαντα· τὸ μὲν γὰρ ἀργύριον μηδὲ ἀργυρῷ ἄγειν αὐτόν, ἀλλὰ μεδίμνω ἀπομεμετρημένον πολλοὺς μεδίμνους. Εἶγε δὲ καὶ αὐτὸς Παρμένων δακτύλιον ἐν τῷ μικρῷ δακτύλῳ, μέγιστον, πολύγωνον, καὶ ψῆφος ἐνεβέβλητο τῶν τριχρώμων, ἐρυθρὰ τε ἦν ἐπιπολῆς. Εἴσαα δ' οὖν αὐτόν· ἐβέλοντά μοι διηγέσθαι ὡς τὸν Ἄλυν διέβησαν καὶ ὡς ἀπέκτειναν Τυριδά-

observasset januam, plorabat, pulsabat, interfecturum me minabatur, vestem discidit, faciebat omnia : ac tandem talento dato, solus me habebat menses octo integros. Uxor autem ipsius dictitabat omnibus, me venenis in furorē illum egisse : nempe venenum illud zelotypia fuit. Itaque tu etiam, Chrysis, utere eodem in Gorgiam veneno; dives enim erit adolescentulus, si quid patri illius acciderit.

9.

DORCAS, PANNYCHIS, PHILOSTRATUS,
POLEMO.

1. DORC. Periiimus, hera, periiimus! ex bello rediit Polemo, dives, ut aiunt : vidi autem illum ipsa quoque ; sagum purpura prætectum, fibula confixum habet, et pedissequos simul multos. Et amici, ut viderunt, salutandi causa ad ipsum concurrere : interea famulum conspicala a tergo sequentem, qui cum illo peregre abfuerat, interrogavi, et quum salutassem prius, Dic mihi, inquam, Parmeno, ut egistis nobis? dignumne quippiam bellis habentes reversi estis?

PAN. Non oportebat hoc statim : sed ista, Quum salvi rediistis, multas gratias agimus diis, et hospitali præsertim Jovi, et Minervæ bellicæ. Hera autem semper interrogabat, ut ageretis? et ubi essetis? Si vero illud etiam addidisses, Lacrimavit etiam et semper memoriam usurpavit Polemonis, multo fuerat melius.

2. DORC. Prædixi initio statim hæc omnia : apud te vero nolebam dicere hæc, sed ea solum quæ audivi. Nempe apud Parmenonem sic inceperam, Numquid, Parmeno, tinniebat vobis auris? semper enim cum lacrimis hera mea meminerat, et maxime si quis rediisset e prælio et cæsi esse multi dicerentur, tum illa comas lacerare, et pectus plangere, et ad unumquemque nuncium lugere.

PAN. Euge, Dorcas, ita oportebat.

DOR. Tum deinde non ita multo post ista rogavi. At ille, Magnifice omnino, inquit, rediimus.

PAN. Itane ille quoque sine proœmio, quam meminisset mei Polemo, aut desideraret, aut vivam invenire optaret?

DOR. Omnino multa id genus dixit. Verum caput rei hoc mihi renunciavit, divitias multas, aurum, vestem, pedissequos, ebur; argentum enim nec numero illum advehere, sed dimensum modio, modios multos. Habebat autem ipse quoque Parmeno anulum parvo in digito maximum, multiangulum, et gemma in eo erat de tricoloribus illis, suprema quidem facie rubicunda. Sivi ergo volentem mihi enarrare ut Halys trajecto Tiridatem quandam interfecereint,

ταν τινὰ καὶ ὡς διέπρεψεν ὁ Πολέμων ἐν τῇ πρὸς Πισίδας μάχῃ· ἀπέδραμον δέ σοι ταῦτα προσαγγελοῦσα, ὡς περὶ τῶν παρόντων σάβαιο. Εἰ γὰρ ἐλθὼν ὁ Πολέμων — ᾗξει δὲ πάντως ἀποσεισάμενος τοὺς γνωρίμους — ἀναπυθόμενος εὖροι τὸν Φιλόστρατον ἐνδον παρ' ἡμῖν, τί οἶε ποιήσῃ αὐτόν;

3. ΠΑΝ. Ἐξευρίσκειμεν, ὦ Δορκάς, ἐκ τῶν παρόντων σωτήριον· οὔτε γὰρ τοῦτον ἀποπέμψαι καλὸν τάλαντον ἐναγχοῦς δεδωκότα καὶ ἅλλα ἐμπορον ὄντα καὶ πολλὰ ὑπισχνόμενον, οὔτε Πολέμωνα τοιοῦτον ἐπανήκοντα χρήσιμον μὴ παραδέχεσθαι· προσέτι γὰρ καὶ ζηλότυπός ἐστιν, ὅς καὶ πεινόμενος ἔτι πολὺ ἀφορητός ἦν· νῦν δὲ τί οὐκ ἂν ἐκεῖνος ποιήσῃεν;

ΔΟΡΚ. Ἀλλὰ καὶ προσέρχεται.

ΠΑΝ. Ἐκλύομαι, ὦ Δορκάς, ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τρέμω.

ΔΟΡΚ. Ἀλλὰ καὶ Φιλόστρατος προσέρχεται.

ΠΑΝ. Τίς γένωμαι; πῶς ἂν με ἡ γῆ καταπίοι;

4. ΦΙΛ. Τί οὐ πίνωμεν, ὦ Παννυχί;

ΠΑΝ. Ἀνθρώπε, ἀπολώλεκάς με. Σὺ δὲ χαίρε, Πολέμων, χρόνιος φανείς.

ΠΟΛ. Οὗτος οὖν τίς ἐστὶν ὁ προσίων ὑμῖν; Σιωπᾶς; εὐ γέ, ὦ Παννυχί. Ἐγὼ δὲ πεμπταῖος ἐκ Πυλῶν διέπτην ἐπαιγόμενος ἐπὶ τοιαύτην γυναῖκα. Καὶ δίκαια μέντοι πέπονθα, καὶ σοὶ χάριν ἔχω· οὐκ ἔτι γὰρ ἀρπασθήσομαι ὑπὸ σοῦ.

ΦΙΛ. Σὺ δὲ τίς εἶ, ὦ βέλτιστε;

ΠΟΛ. Ὅτι Πολέμων ὁ Στειριεύς Πανδιονίδος φυλῆς, ἀκούεις; χυλιαρχήσας τὸ πρῶτον, νῦν δὲ ἐξαναστήσας πεντακισχίλιαν ἀσπίδα, ἐραστής Παννυχίδος, ὅτε ὦμην ἔτι ἀνθρώπινα φρονεῖν αὐτήν.

ΦΙΛ. Ἀλλὰ τὰ νῦν σοι, ὦ ξεναγέ, Παννυχίς ἐμὴ ἐστί, καὶ τάλαντον εἴληφε, λήψεται δὲ ἕδη καὶ ἕτερον, ἐπειδὴν τὰ φορτία διαθώμεθα. Καὶ νῦν ἀκολουθεῖ μοι, ὦ Παννυχί, τοῦτον δὲ παρ' Ὀδρύσας χυλιαρχεῖν ἐξ.

ΔΟΡΚ. Ἐλευθέρα μὲν ἐστί καὶ ἀκολουθήσει, ἢν ἐθέλῃ.

ΠΑΝ. Τί ποῖω, Δορκάς;

ΔΟΡΚ. Εἰσιέναι ἄμεινον, ὀργιζομένῳ οὐχ οἷόν τε παρῆναι Πολέμῳ, καὶ μᾶλλον ἐπιταθήσεται ζηλοτυπῶν.

ΠΑΝ. Εἰ θέλεις, εἰσίσωμεν.

5. ΠΟΛ. Ἀλλὰ προλέγω ὑμῖν ὅτι τὸ ὕστατον πείσθε τήμερον, ἢ μάτην ἐγὼ τοσοῦτος φόνους ἐγγεγυμνασμένος πάρεμι. Τοὺς Θρᾶκας, ὦ Παρμένων· ὥπλισμένοι ἡκόντων ἐμπαράντες τὸν στενωπὸν τῇ γάλαγγι· ἐπὶ μετώπου μὲν τὸ δολιχικόν, παρ' ἐκάτερα δὲ οἱ σφενδονήται καὶ τοξόται, οἱ δὲ ἄλλοι κατόπιν.

ΦΙΛ. Ὡς βρεφυλλοῖς ταῦτα, ὦ μισθοφόρε, ἡμῖν λέγεις καὶ μορμολύττῃ. Σὺ γὰρ ἀλεκτρούνα πώποτε ἀπέκτεινας ἢ πολεμον εἶδες; ἐρουμάτιον ἐφρούρεις τάχα διμοιρίτης ὄν, ἵνα καὶ τοῦτο προσαρτίσωμαί σοι.

ΠΟΛ. Καὶ μὴν εἴσῃ μετ' ὀλίγον, ἐπειδὴν προσιόντας ἡμᾶς ἐπὶ δόρυ θεάσῃ, σπύλλοντας τοῖς δολοῖς.

et ut in praelio contra Pisidas eminuert Polemo : avolar autem haec tibi nunciatura, uti de re praesenti deliberares. Nam si adveniens Polemo (omnino equidem dimotis familiaribus veniet) resciverit et intus apud nos Philostratum invenerit; quid facturum esse existimas?

3. PAN. Inveniamus, Dorcas, e re praesenti auxilium : neque enim dimittere hunc honestum est, qui nuper admodum talentum dederit, mercatorem alioquin et multa pollicentem; neque utile non recipere redeuntem cum ea copia Polemonem. Insuper zelotypus est, qui quum egeret adhuc, plane erat intolerabilis : jam vero quid non iste audeat?

DOR. Sed ecce accedit.

PAN. Deficio animi, Dorcas, praesentis consilii inopia et tremo.

DOR. Verum etiam accedit Philostratus.

PAN. Quid me fiet? utinam terra mihi deliscat!

4. PHIL. Cur non potamus, mea Pannychis?

PAN. Perdidisti me, homo. Tu vero salve, Polemo. Tarde advenis!

POL. Iste ergo quis est qui ad vos accessit? Taces? Euge, Pannychis! At ego quinto die e Pylis huc advolavi ad talem festinans mulierem. Verum merito hoc mihi accidit, et gratiam tibi habeo : neque enim amplius a te dispoliabor.

PHIL. Tu vero quis es, mi homo?

POL. Polemo Stiriensis, tribu Pandionia, audin'? qui primum mille armatos duxi, jam quinquies mille hominum agmen ago, amator Pannychidis, quum putarem illam adhuc humanum sapere.

PHIL. Sed ut nunc habet, o dux mercenariorum, mea est Pannychis, et talentum accepit; accipiet autem jam etiam alterum, quum sarcinas disposerimus. Et jam sequere me, Pannychis : hunc vero mille hominibus praesse apud Odrysas jube.

DOR. Libera quidem est, et sequetur, si voluerit.

PAN. Quid agam, Dorcas?

DOR. Intrasse melius erit : irato enim adesse Polemoni non convenit : et magis ipsa zelotypia intendetur.

PAN. Si vis, intremus.

5. POL. Sed praedico vobis, vos ultimum hodie potaturos, aut frustra ego tot caedibus exercitatus adsum. Heus Parmeno, Thraces adduc! Armati veniant, phalange obsepto angiportu : in fronte gravis armatura, in utroque cornu funditores et sagittarii, reliqui in ultima acie.

PHIL. Tanquam parvis infantibus ista, mercenarie, dicis nobis et larva quasi terrere nos postulas. Tun' gallum gallinaceum interfecisti unquam, aut vidisti bellum? castellum forte insedisti, dimidii dux manipuli, ut etiam hoc tibi largiar.

POL. Quin scies paullo post, ubi accedentes nos protensis hastis videbis, armis fulgentibus.

ΦΙΛ. Ἦκατε μόνον συσκευασάμενοι. Ἐγὼ δὲ καὶ Τίβιος οὗτος — μόνος γὰρ οὗτος ἔπεται μοι — βάλλοντες ὑμᾶς λίθοις τε καὶ δοτράχοις οὕτω διασκεδάσωμεν ὥς μηδὲ θποι οἰχοισθε ἔχοιτε εἰδέναι.

10

ΧΕΛΙΔΟΝΙΟΝ ΚΑΙ ΔΡΟΣΗ.

1. **ΧΕΛ.** Οὐκέτι φοιτᾷ παρὰ σέ, ὦ Δροσῇ, τὸ μειρακίον ὁ Κλεινίας; οὐ γὰρ ἐόρακα, πολὺς ᾗδὲ χρόνος, αὐτὸν παρ' ὑμῖν.

ΔΡΟΣ. Οὐκέτι, ὦ Χελιδόνιον· ὁ γὰρ διδάσκαλος αὐτὸν εἶρε μηκέτι μοι προσίεναι.

ΧΕΛ. Τίς οὗτος; μή τι τὸν παιδοτρύβην Διότιμον λέγεις; ἐπεὶ ἐκείνός γε φίλος ἐστίν.

ΔΡΟΣ. Οὐκ, ἀλλ' ὁ κάκιστος φιλοσόφων ἀπολούμενος Ἀρισταίνετος.

ΧΕΛ. Τὸν σκυθρωπὸν λέγεις, τὸν δασύν, τὸν βαθυπώγωνα, ὃς εἴωθε μετὰ τῶν μειρακίων περιπατεῖν ἐν τῇ Ποικίλῃ;

ΔΡΟΣ. Ἐκεῖνόν φημι τὸν ἀλαζόνα, ὃν κάκιστα ἐπίδοιμι ἀπολούμενον, ἐλκόμενον τοῦ πώγωνος ὑπὸ δημίου.

2. **ΧΕΛ.** Τί παθὼν δὲ ἐκεῖνος τοιαῦτα ἔπεισε τὸν Κλεινίαν;

ΔΡΟΣ. Οὐκ οἶδα, ὦ Χελιδόνιον. Ἀλλὰ μηδέποτε ἀπόκοιτός μου γενόμενος ἀφ' οὗ γυναικὶ ὁμιλεῖν ἤρξατο — πρῶτον δὲ ὁμιλήσέ μοι — τριῶν τούτων ἐξῆς ἡμερῶν οὐδὲ προσῆλθε τῷ στενωπῷ· ἐπεὶ δὲ ἡνώμην — οὐκ οἶδα δὲ ὅπως τι ἔπαθον ἐπ' αὐτῷ — ἐπειμυσα τὴν Νεβρίδα περισκεφομένην αὐτὸν ἢ ἐν ἀγορᾷ διατρίβοντα ἢ ἐν Ποικίλῃ· ἢ δὲ περιπατοῦντα ἔφη ἰδοῦσα μετὰ τοῦ Ἀρισταίνετου νεῦσαι πόρρω, ἐκεῖνον δὲ ἐρυθριάσαντα κάτω ὄρην καὶ μηκέτι παρενεγκεῖν τὸν ὀφθαλμόν. Ἐῖτ' ἐβάδιζον ἅμα ἐς τὴν πόλιν· ἢ δὲ ἄχρι τοῦ Διτύλου ἀκολουθήσασα, ἐπεὶ μηδ' ὅλως ἐπεστράφη, ἐπὶ νῆκεν οὐδὲν σαφὲς ἀπαγγεῖλαι ἔχουσα. Πῶς με οἶε διαγίνει τὸ μετὰ ταῦτα οὐκ ἔχουσαν εἰκάσαι ὅ τι μοι πέπονθεν ὁ μειρακίσκος; ἀλλὰ μὴ ἐλύπησέ τι αὐτὸν, ἔλεγον, ἢ τινος ἄλλης ἡράσθη μισήσας ἐμέ; ἀλλ' ὁ πατὴρ διεκώλυεν αὐτόν; πολλὰ τοιαῦτα ἔστρεφον. Ἦδὴ δὲ περὶ δειλὴν ὄψιαν ἦκεν ὁ Δρόμων τὸ γραμματίον τοῦτι παρ' αὐτοῦ κομίζων. Ἀνάγνωθι λαβοῦσα, ὦ Χελιδόνιον· οἶσα γὰρ δὴ πού γραμμάτα.

3. **ΧΕΛ.** Φέρ' ἴδωμεν· τὰ γράμματα οὐ πάνυ σαφῆ ἀλλὰ ἐπισυρμένα δηλοῦντα ἐπιεῖν τινα τοῦ γεγραμμένου. Λέγει δὲ « πῶς μὲν ἐφίλησά σε, ὦ Δροσῇ, τοὺς θεοὺς ποιῶμαι μάρτυρας. »

ΔΡΟΣ. Αἰαὶ τάλαν, οὐδὲ τὸ χαίρειν προσέγραψε.

ΧΕΛ. « Καὶ νῦν δὲ οὐ κατὰ μῖσος, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην ἀφίσταμαι σὺν· ὁ πατὴρ γὰρ Ἀρισταίνετῳ παρέδωκε με φιλοσοφεῖν αὐτῷ, καὶ ἐκεῖνος — ἔμαθε γὰρ τὰ κατὰ »

PHIL. Venite modo instructi. Ego autem et Tibius iste (solus enim hic me sequitur) lapidibus vos ac testis immisissis ita dispergemus, ut neque quorsum effugiendum sit reperiat.

10.

CHELIDONIUM ET DROSE.

1. **CHEL.** Non amplius ad te ventitat, mea Drose, adolescentulus ille Clinias? diu enim est quum illum apud vos non vidi.

DROS. Non amplius, mea Chelidonium: magister enim interdixit ne amplius ad me accedat.

CHEL. Quis est iste? Diotimumne dicis lodi gymnici magistrum? nam ille quidem mihi amicus.

DROS. Non; sed est perditissimus ille philosophorum Aristænetus.

CHEL. Tristem illum dicis, hirsutum, barba proliza, qui cum adolescentibus inambulare solet in Pœcile?

DROS. Illum dico impostorem, quem utinam videam pessime perire, barba tractum a carnifice.

2. **CHEL.** Sed quid in mentem illi venit, quod istuc persuasit Clinias?

DROS. Nescio, Chelidonium. Sed qui nondum a me abnoclaverit a quo tempore usum habere mulieris cepit (mecum autem fuit prima), tribus hisce deinceps diebus neque ad angiportum accessit. Quum vero aggre ferrem (nam nescio quid mali de eo mihi præsagibat animus), misi Nebridem quæ circumspiceret illum in foro versantem, vel in Pœcile. Atque illa inambulantem ait se vidisse cum Aristæneto, et innuisse ei e longinquo: ipsum vero cum rubore dejecisse vultum, neque amplius eo oculum adiecisse. Tum vadebant simul urbem versus: illa ad Dipylum usque prosecuta, quum nec omnino se converteret, rediit nihil certi habens quod renunciaret. Quid animi mihi putas ab eo inde tempore fuisse, quæ conjectare non possem quid factum esset adolescentulo? Sed numquid offendit ipsum? dicebam: an alius cujusdam amore captus me odit? At pater forsitan prohibuit? Multa talia versabam in animo. Jam vero sero vespere venit Dromo, hoc ab illo epistolium ferens. Sume, lege, Chelidonium: nosti enim, credo, literas.

3. **CHEL.** Age videamus: literæ non valde disertæ, sed implicitæ sibi, festinationem quandam scribentis indicantes. Dicunt autem, « Quam te amaverim, mea Drose, deos facio testes. »

DROS. Hei hei miserum, ne salutem quidem ascripsit.

CHEL. « Et nunc non odio, sed necessitate discidium a te facio. Pater enim Aristæneto me commendavit, apud quem philosophiæ dem operam: et ille (comperit enim no-

ἡμᾶς ἅπαντα — πάνυ πολλὰ ἐπετιμῆσέ μοι ἀπρεπὲς εἶναι λέγων ἑταίρα συνεῖναι Ἀρχιτέλους καὶ Ἐρασι-
κλείας υἱὸν ὄντα· πολλὸν γὰρ ἀμεινὸν εἶναι τὴν ἀρετὴν
προτιμᾶν τῆς ἡδονῆς. »

ΔΡΟΣ. Μὴ ὥρασιν ἵκοιτο ὁ λῆρος ἐκεῖνος τοιαῦτα
πειρεύων τὸ μεράκιον.

ΧΕΛ. « Ὡστε ἀνάγκη πείθεσθαι αὐτῷ· παρακο-
λουθεῖ γὰρ ἀκριβῶς παραφυλάττων, καὶ ὅλως οὐδὲ
προσθλέπειν ἄλλω οὐδενὶ ἔξεστιν ὅτι μὴ ἐκείνῳ· εἰ δὲ
σωφρονοῖμι καὶ πάντα πεισθεῖν αὐτῷ, ὑπισχνεῖται
πάνυ εὐδαίμονα ἔσεσθαι με καὶ ἑνάρτεον καταστήσεσθαι
τοῖς πόνοις προγεγυμνασμένον. Ταῦτά σοι μολὶς
ἔγραψα ὑποκλέψας ἐμαυτόν. Σὺ δὲ μοι εὐτύχει καὶ
μέμνησο Κλεινίου. »

4. ΔΡΟΣ. Τί σοι δοκεῖ ἡ ἐπιστολὴ, ὦ Χελιδόνιον;

ΧΕΛ. Τὰ μὲν ἄλλα ἡ ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσις, τὸ δὲ
« μέμνησο Κλεινίου » ἔχει τινὰ ὑπόλοιπον ἐλπίδα.

ΔΡΟΣ. Κἀμοὶ οὕτως ἔδοξεν· ἀπόλλυμαι δ' οὖν ὑπὸ
τοῦ ἔρωτος. Ὁ μέντοι Δρόμων ἔφασκε παιδεραστὴν
τίνα εἶναι τὸν Ἀρισταίνετον καὶ ἐπὶ προφάσει τῶν μα-
θημάτων συνεῖναι τοῖς ὥριαστάτοις τῶν νέων καὶ ἰδίᾳ
λογοποιεῖσθαι πρὸς τὸν Κλεινίαν ὑποσχέσεις τινὰς ὑπι-
σχνόμενον ὡς ἰσθῆεν ἀποφανεῖ αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ
ἀναγινώσκει μετ' αὐτοῦ ἔρωτικούς τινὰς λόγους τῶν
παλαιῶν φιλοσόφων πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ ὅλως περὶ
τὸ μεράκιόν ἐστιν. Ἥπειλαι δὲ καὶ τῷ πατρὶ τοῦ
Κλεινίου κατερεῖν ταῦτα.

ΧΕΛ. Ἐχρῆν, ὦ Δροσῇ, γαστρίσαι τὸν Δρόμωνα.

ΔΡΟΣ. Ἐγάστρισα, καὶ ἄνευ δὲ τούτου ἐμός ἐστι·
κάνισται γὰρ κακῆϊνος τῆς Νεβρίδος.

ΧΕΛ. Θάρρει, πάντα ἔσται καλῶς. Ἐγὼ δὲ καὶ
ἐπιγράψειν μοι δοκῶ ἐπὶ τοῦ τοῖχου ἐν Κεραμειῷ, ἵνα
ὁ Ἀρχιτέλης εἰσθε περιπατεῖ, Ἀρισταίνετος διαφθεῖρει
Κλεινίαν, ὥστε καὶ ἐκ τούτου συνδραμεῖν τῇ παρὰ τοῦ
Δρόμωνος διαβολῇ.

ΔΡΟΣ. Πῶς δ' ἂν λάθοις ἐπιγράψασα;

ΧΕΛ. Τῆς νυκτὸς, ὦ Δροσῇ, ἀνθρακὰ ποθεν λα-
βοῦσα.

ΔΡΟΣ. Εὐ γε, συστράτευς μόνον, ὦ Χελιδόνιον,
κατὰ τοῦ ἀλαζόνος Ἀρισταίνετου.

11.

ΤΡΥΦΑΙΝΑ ΚΑΙ ΧΑΡΜΙΔΗΣ.

1. ΤΡΥΦ. Ἐταίραν δέ τις παραλαβὼν πέντε δρα-
χμὰς τὸ μίσθωμα δοὺς καθεύδει ἀποστραφεὶς δακρύων
καὶ στένων; ἄλλ' οὔτε πέτωκας ἡδέως, οἶμαι, οὔτε
δαιπνῆσαι μόνος ἠθέλησας· ἑλίας γὰρ καὶ παρὰ τὸ
δεῖπνον, ἑώρων γάρ· καὶ νῦν δὲ οὐ διαλέλοιπας ἀνολού-
ζων ὥσπερ βρέφος. Ταῦτα οὖν, ὦ Χαρμίδη, τίνας
ἐνεκα ποιεῖς; Μὴ ἀποκρύψῃ με, ὡς ἂν καὶ τοῦτο ἀπο-
λαύσω τῆς νυκτὸς ἀγρυπνήσασα μετὰ σοῦ.

stra omnia) multum sane me increpuit, indignum esse dicoens
cum meretrice me vivere Architelis et Erasicleae filium :
multo enim melius esse virtutem praeferre voluptati. »

DROS. Male pereat nugator ille, qui talia doceat adole-
scentulum.

CHEL. « Itaque necesse est illi parere : accurate enim
me sequitur et custodit; neque aspicere licet quicquam,
praeter ipsum. Si vero modestus sim et per omnia sibi
obsequar, pollicetur beatissimum me futurum, et virtutis
compotem, laboribus ante exercitum. Haec aegre tibi scri-
psi me occultans. Tu vero felix mihi esto, ac memento
Cliniae. »

4. DROS. Quid tibi videtur haec epistola, Chelidonium?

CHEL. Cetera velut Scytharum dictio; at illud, « Me-
mento Cliniae ! » habet spei aliquid reliquum.

DROS. Etiam mihi ita videbatur. Pereo igitur pra-
amore. Verum dixit mihi Dromo paediconem esse Ari-
stænetum, et disciplinae obtentu rem habere cum formo-
sissimis adolescentulis, et privatim sermones habere cum
Clinia, promissa quaedam illi pollicentem, quasi diis parem
sit facturus. Verum etiam legit cum illo amatorios quos-
dam antiquorum philosophorum suis cum discipulis ser-
mones, et totus est in hoc adolescentulo. Minatus est au-
tem Dromo se patri Cliniae denunciaturum ista.

CHEL. Oportebat, Drose, Dromonem saburrare.

DROS. Feci : et praeterea meus est; prurit enim et ille
in Nebridem.

CHEL. Bono animo esto : bene succedent omnia. Ego
vero etiam inscribere cogito in pariete in Ceramico, ubi
inambulare solet Architeles, « Aristænetus corrumpit Cli-
niam » : ut etiam ex hac parte adjuvem Dromonis dela-
tionem.

DROS. Quomodo vero satis occulte poteris scribere?

CHEL. Noctu, Drose, sumto alicunde carbone.

DROS. Enge, iuva modo, Chelidonium, pugnam adver-
sus impostorem Aristænetum.

11.

ΤΡΥΦΑΙΝΑ ET CHARMIDES.

1. TRYPH. Meretricem vero aliquis quinque drachma-
rum mercede conductam ubi habet, aversus deinde jacet
lacrimans et ingemiscens? Sed neque bibisti, puto, jucunde,
neque cenare solus voluisti. Plorasti autem in cena etiam;
vidi enim : et nunc non desinis pueruli instar ejulare. Ista
ergo, Charmides, cur facis? Noli apud me celare, ut hanc
certe fructum vigilatæ tecum noctis capiam.

XARM. Ἐρως με ἀπόλλυσιν, ὦ Τρύφαινα, καὶ οὐκέτ' ἀντέχω πρὸς τὸ δεινόν.

ΤΡΥΦ. Ἄλλ' ὅτι μὲν οὐκ ἐμοῦ ἐρᾷς, δῆλον· οὐ γὰρ ἂν ἔχων με ἡμέλεις καὶ ἀπιθοῦ περιπλέκεσθαι θελούσαν καὶ τέλος διετείχιζες τὸ μεταξὺ ἡμῶν τῷ ἱματίῳ δεδιώς μὴ ψαύσαιμί σου. Τίς δὲ ὁμῶς ἐκείνη ἐστίν, εἰπέ· τάχα γὰρ ἂν τι καὶ συντελέσαιμι πρὸς τὸν ἔρωτα, οἶδα γὰρ ὡς χρὴ τὰ τοιαῦτα διακονεῖσθαι.

XARM. Καὶ μὴν οἶσθα καὶ πάνυ ἀκριβῶς αὐτὴν κἀκείνη σέ· οὐ γὰρ ἀφανὴς ἐταῖρα ἐστίν.

2. ΤΡΥΦ. Εἰπέ τούνομα, ὦ Χαρμοῖδη.

XARM. Φιληματίον, ὦ Τρύφαινα.

ΤΡΥΦ. Ποτέραν λέγεις; δύο γὰρ εἰσι· τὴν ἐκ Πειρωσιῶς, τὴν ἄρτι διακεκορευμένην, ἥς ἐρᾷ Δάμυλλος ὁ τοῦ νῦν στρατηγούντος υἱός, ἢ τὴν ἐτέραν, ἣν Παγίδα ἐπικαλοῦσιν;

XARM. Ἐκείνην, καὶ ἐάλωκα ὁ κακοδαίμων καὶ συνελημμαι πρὸς αὐτῆς.

ΤΡΥΦ. Οὐκοῦν δι' ἐκείνην ἐκλασε;

XARM. Καὶ μάλα.

ΤΡΥΦ. Πολὺς δὲ χρόνος ἐστὶ σοὶ ἐρῶντι ἢ νεοτελῆς τις εἶ;

XARM. Οὐ νεοτελής, ἀλλὰ μῆνες ἑπτὰ σχεδὸν ἀπὸ Διονυσίων, ὅτε πρῶτον εἶδον αὐτήν.

ΤΡΥΦ. Εἶδες δὲ θλιν ἀκριβῶς, ἢ τὸ πρόσωπον μόνον καὶ ὅσα τοῦ σώματος φανερά, καὶ ὡς χρὴν γυναῖκα πέντε καὶ τετταράκοντα ἔτη γεγυῖναι ἤδη;

XARM. Καὶ μὴν ἐπόμενται δύο καὶ εἴκοσιν εἰς τὸν ἐσόμενον Ἐλαφβολιῶνα τελέσειν.

3. ΤΡΥΦ. Σὺ δὲ ποτέροις πιστεύσεις ἂν, τοῖς ἐκείνης ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς σεαυτοῦ ὀφθαλμοῖς; ἐπίσκεψαι γὰρ ἀκριβῶς ὑποβλέψας ποτὲ τοὺς κροτάφους αὐτῆς, ἐνθα μόνον τὰς αὐτῆς τρίχας ἔχει· τὰ δὲ ἄλλα φεναχὴ βαθεῖα. Περὶ δὲ τοὺς κροτάφους ὅπταν ἀσθενήσῃ τὸ φάρμακον ᾧ βάπτεται, ὑπολευκαίνεται τὰ πολλὰ. Καίτοι τί τοῦτο; βίασαι ποτε καὶ γυμνὴν ἰδεῖν.

XARM. Οὐδεπώποτε μοι πρὸς τοῦτο ἐνέδωκεν.

ΤΡΥΦ. Εἰκότως· ἡπίστατο γὰρ μυσταγωγούμενόν σε τὰς αὐτῆς λεύκας. Ὅλη δὲ ἀπὸ τοῦ αὐγένος ἐς τὰ γόνατα παρδάλει ἔοικεν. Ἀλλὰ σὺ ἐδάκρυες τοιαύτη μὴ συνών; Ἡ που τάχα καὶ ἐλύπει σε καὶ ὑπερεώρα;

XARM. Ναί, ὦ Τρύφαινα, καίτοι τὸσαῦτα παρ' ἐμοῦ λαμβάνουσα. Καὶ νῦν ἐπειδὴ χιλίας αἰτούσῃ οὐκ εἶχον διδόναι βραδίως ἅτε ὑπὸ πατρὶ φειδομένῳ τρεφόμενος, Μοσχίωνα ἐσδεξάμεν ἀπέκλεισε με, ἀνθ' ὧν λυπῆσαι καὶ αὐτὸς θέλων αὐτὴν σὲ παρῆλθα.

ΤΡΥΦ. Μὰ τὴν Ἀφροδίτην οὐκ ἂν ἤκον, εἴ μοι προεῖπέ τις ὡς ἐπὶ τούτοις παραλαμβανολίμην, λυπῆσαι ἄλλην, καὶ ταῦτα Φιληματίον τὴν σορόν. Ἄλλ' ἀπειμαι, καὶ γὰρ ἡδὴ τρίτον ἤσαν ἀλεκτρούν.

4. XARM. Μὴ σύ γε οὕτω ταχέως, ὦ Τρύφαινα· εἰ γὰρ ἀληθὴς ἐστὶν ἃ φῆς περὶ Φιληματίου, τὴν πηνήκην καὶ ὅτι βάπτεται καὶ τὸ τῶν ἄλλων ἀλγῶν, οὐδὲ προσβλέπειν ἂν ἔτι δυναίμην αὐτῇ.

CHARM. Perdit me, Tryphæna, amor, neque amplius durare ad vim illius possum.

TRYPH. Sed me non esse quam amas, illud quidem satis apparet : neque enim quam habes negligeres, et amplexari te volentem repelleres, et tandem quasi murum inter nos quendam veste interposita fecisses, metu, ne forte te attingam. Quæ tamen sit illa, dic mihi. Fortasse enim et adjuvero aliquantum tibi amorem illum : nam novi ut ministranda sint talia.

CHARM. Quin nosti illum, et accurate quidem, et illa te : nec enim obscura est meretrix.

2. TRYPH. Dic nomen, Charmides.

CHARM. Philematium est, mea Tryphæna.

TRYPH. Utram dicis? duæ sunt enim : illam ex Piræeo, quæ nuper demum devirginata est, quam Damyllus amat, ejas qui nunc prætor est filius : an illam alteram, cui Pagidis [*Laquei*] nomen est?

CHARM. Hanc ipsam : et captus sum miser atque irretitus ab illa.

TRYPH. Propter hanc ergo plorasti?

CHARM. Omnino.

TRYPH. Multumne tempus est ex quo amas, an nuper demum initiatus es?

CHARM. Non nuper initiatus, sed menses fere septem sunt a Dionysiis inde, quum primum illam vidi.

TRYPH. Verum vidistine totam accurate, an faciem solam et partes corporis apertas, denique ut conveniebat videre mulierem quinque et quadraginta annos jam natam?

CHARM. At illa dejerat duo et viginti se Elaphebolione proximo annos impleturam.

3. TRYPH. Tu vero utri credendum putas, illine dejeranti, an tuis oculis? Accurate enim adverte oculos considerandis illius temporibus, ubi solum suos ipsius capillos habet, reliqua omnis coma proluxa ascititia. Circa tempora autem ubi medicamentum defecit quo tingitur, multum cana est. Quanquam quid hoc? urge aliquando ut nudam videas.

CHARM. Nunquam eo usque mihi indulsit.

TRYPH. Merito illa quidem : sciebat enim nauseaturum te illius vitiligines. Tota autem a cervice inde ad genua pardali similis est. At tu lacrimabaris quod cum hac tibi esse non licuit? Numquid forte etiam male te tractavit et contentum habuit?

CHARM. Ita sane, mea Tryphæna, licet tantum a me accipiat. Et nunc, quando drachmas mille poscenti non facile unde darem inveniebam, quem parcus pater alat; Moschione recepto me exclusit; pro quo dolorem ipsi ut regeram, te assumi!

TRYPH. Ita me Venus, non venissem, si quis mihi prædixisset ideo me arcessi, uti ægre alii fieret, idque Philematio illi capulari. Sed discedo : jam enim tertium hoc gallus cecinit.

4. CHARM. Ne tu ita celeriter, mea Tryphæna. Si vera sunt enim quæ narras de Philematio, de coma ascita, et quod tingitur, et illud de cetera vitilagine; nec aspicere illam possim amplius.

ΤΡΥΦ. Ἐροῦ τὴν μητέρα, εἴ ποτε λείπεται μετ' αὐτῆς· περὶ γὰρ τῶν ἐτῶν καὶ ὁ πάππος διηγήσεται σοι, εἴ γε ζῇ ἔτι.

ΧΑΡΜ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ τοιαύτη ἐκείνη, ἀφηρήσθω μὲν ἥδη τὸ διατείσσισμα, περιβάλλωμεν δὲ ἀλλήλους καὶ φιλῶμεν καὶ ἀληθῶς συνῶμεν· Φιλημάτιον δὲ πολλὰ χαιρέτω.

12.

IOESSA KAI PYTHIAS KAI LYSIAS.

1. IOES. Θρύπητι, ὦ Λυσία, πρὸς ἐμέ; καὶ καλῶς, ὅτι μήτε ἀργύριον πώποτε ἤτησά σε μήτ' ἀπέκλεισα ἐλθόντα, ἐνδὸν ἕτερος, εἰπῶσα, μήτε παραλογισάμενον τὸν πατέρα ἢ φερόμενον τῆς μητρὸς ἠνάγκασα ἐμοί τι κομίσαι, ὅποια αἱ ἄλλαι ποιοῦσιν, ἀλλ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἄμισθον, ἀξύμβολον εἰσεδεξάμην. Οἷσθα ὅσους ἐραστὰς παρεπιψάμην, Ἡθοκλέα τὸν πρυτανεύοντα νῦν καὶ Πασίωνα τὸν ναύκληρον καὶ τὸν συνέφηδόν σου Μέλισσον, καίτοι ἐναγχος ἀποθανόντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς καὶ κύριον αὐτὸν ὄντα τῆς οὐσίας· ἐγὼ δὲ σὲ τὸν Φάωνα μόνον εἶχον οὔτε τινὰ προσβλέπουσα ἕτερον οὔτε προσεμένη ὅτι μὴ σέ· ὤμην γὰρ ἡ ἀνότητος ἀληθῆ εἶναι ἃ ὤμνεις, καὶ διὰ τοῦτό σοι προσέχουσα ὥσπερ ἡ Πηνελόπη ἐσωφρόνουν, ἐπιβουμένης τῆς μητρὸς καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐγκαλοῦσας. Σὺ δὲ ἐπειπερ ἔμαθες υποχείριον ἔχων με τετηκυῖαν ἐπὶ σοί, ἄρτι μὲν Λυκαίνην προσεπαίξεις ἐμοῦ ὁρώσης, ὡς λυποῖτης ἐμέ, ἄρτι δὲ σὺν ἐμοί κατακείμενος ἐπήνεις Μαγίδιον τὴν ψάλτριαν· ἐγὼ δ' ἐπὶ τούτοις δακρύω καὶ συνίημι ὑβρίζομένη. Πρῶτην δὲ ὅποτε συνεπίνετε Θράσων καὶ σὺ καὶ Δίφιλος, παρῆσαν καὶ ἡ αὐλητρίς Κυμβάλιον καὶ Πυραλλίς ἐχθρὰ οὖσα ἐμοί. Σὺ δὲ τοῦτ' εἰδὼς τὴν Κυμβάλιον μὲν οὐ μοι πάνυ ἐμέλησεν ὅτι πεντάκις ἐφιλησας· σεαυτὸν γὰρ ὑβρίζεις τοιαύτην φιλῶν· Πυραλλίδα δὲ ὅσον ἐνένευες, καὶ πῶν ἂν ἐκείνη μὲν ὑπέδειξας τὸ ποτήριον, ἀποδιδούς δὲ τῷ παιδί πρὸς τὸ οὖς ἐκέλευες, εἰ μὴ Πυραλλίς αἰτήσσει, μὴ ἂν ἄλλω ἐγγέαι· τέλος δὲ τοῦ μήλου ἀποδακνὼν, ὅποτε τὸν Δίφιλον εἶδες ἀσχολούμενον — ἐλάλει γὰρ Θράσωνι — προκύψας πῶς εὐστόχως προσηκόντισας ἐς τὸν κόλπον αὐτῆς, οὐδὲ λαθεῖν γε πειρώμενος ἐμέ· ἡ δὲ φιλήσασα μεταξὺ τῶν μαστῶν ὑπὸ τῷ ἀποδέσμῳ παρεδύσατο.

2. Ταῦτα οὖν τίνος ἔνεκα ποιεῖς; τί σε ἡ μέγα ἢ μικρὸν ἠδίκησα, ἢ ἐλύπησα ἐγώ; τίνα ἕτερον εἶδον; οὐ πρὸς μόνον σέ ζῶ; οὐ μέγα, ὦ Λυσία, τοῦτο ποιεῖς γύναιον ἄθλιον λυπῶν μεμνηνὸς ἐπὶ σοί; Ἔστι τις θεὸς ἢ Ἀδράστεια καὶ τὰ τοιαῦτα ὀρᾷ· σὺ δὲ ποτε λυπήσῃ τάχα, ἂν ἀκούσης τι περὶ ἐμοῦ, κειμένην με ἥτοι βρόχῳ ἐμαυτὴν ἀποπνίξασαν ἢ ἐς τὸ φρέαρ ἐπὶ κεφαλὴν ἐμπεσούσαν, ἢ ἕνα γέ τίνα τρόπον εὐρήσῃ θανάτου, ὡς μηκέτ' ἐνοχλοῖν βλεπομένη. Πομπεύσεις τότε ὡς μέγα καὶ λαμ-

TRYPH. Matrem interroga, si quando cum illa laverit : de annis enim vel tuus tibi avus narrabit, si adhuc vivit.

CHARM. Quum igitur talis sit illa, auferatur jam murus, complectamur nos invicem, et amemus et bona fide una simus : longum vero valeat Philematium !

12.

IOESSA, PYTHIAS ET LYSIAS.

1. IOES. Deliciaris, Lysia, adversus me? et jure quidem, quæ neque argentum unquam te poposcerim, neque excluderim venientem dicens, Intus jam alius! neque te subegerim, quod faciunt aliae, ut patre circumscripto, aut spoliata clanculum matre, mihi ferres aliquid; sed statim ab initio sine mercede te, sine symbola receperim. Nosti quot amatores rejecerim, Ethoclem, qui nunc in magistratu est, et Pasionem nauclerum, et æqualem tuum Melissum, licet mortuo ipsius nuper patre, suarum rerum potestatem ipse adeptus sit. At ego te mihi Phaonem solum habui, nec aspiciens alium quenquam, neque admittens præter te : putabam enim, demens ego, vera esse quæ jurabas, atque ideo tibi dedita, velut Penelope frugi eram, increpante matre et apud amicas me accusante. Tu vero ubi sensisti me tibi obnoxiam, tibi intabescere; modo Lycenæ alludebas, me vidente, ut ægre mihi faceres; modo apud me jacens laudabas psalterium Magidium : ego vero ob ista ploro, et contumelia me affici intelligo. Nuper autem quum una biberetis, Thraso, tu et Diphilus, aderant Cymbalium quoque tibicina, et Pyralis mihi inimica. Tu vero hæc quum scires, Cymbalium quidem quod quinquies osculatus es, non vehementer curavi : tibi enim ipsi fecisti hac osculanda contumeliam : Pyralidi vero quoties innuebas! et quum biberes, illi occulte monstrabas poculum, tradens autem servulo, ad aurem illi imperabas, nisi Pyralis postularet, alii ne infunderet. Tandem vero pomum a te demorsum, observato Diphilum aliud agere, qui cum Thrasone loqueretur, antrorsum inclinatus accurateque collineans in ipsius sinum conjiciebas, ita ut ne studeres quidem meum conspectum fallere; quod illa osculata intra papillas sub strophio abscondidit.

2. Hæc igitur qua causa facis? qua vel parva ego te vel magna injuria affeci? quem tibi objeci dolorem? quem aspexi alium? nonne soli tibi vivo? nonne magnum est quod facis, Lysia, miseram mulerculam dolore quum afficis, insano tui amore flagrantem? Est aliqua ultrix dea, Adrastea, quæ talia videt. Tu vero forsitan dolebis aliquando, quum audies de me aliquid, jacere me vel laqueo gula elisa, aut præcipientem desiliisse in puteum; aut unam certe mortis viam invenero, ne conspectu tibi meo amplius molesta sim. Triumphabis nempe tum tanquam magno claque

πρὸν ἔργον ἐργασάμενος. Τί με ὑποβλέπεις καὶ πρὴν τοὺς δόοντας; εἰ γάρ τι ἐγκαλεῖς, εἰπέ, Πυθιάς ἡμῖν αὐτὴ δικάσάτω. Τί τοῦτο; οὐδὲ ἀποκρινάμενος ἀπέρχη καταλιπὼν με; Ὁρᾷς, ὦ Πυθιάς, οἷα πάσχω ὑπὸ Λυσίου;

ΠΥΘ. Ὡς τῆς ἀγριότητος, τὸ μὴδὲ ἐπικλασθῆναι δακρυούσης· λίθος, οὐκ ἀνθρωπὸς ἐστὶ. Πλὴν ἄλλ' εἴ γε χρὴ τάληθές εἰπεῖν, σὺ, ὦ Ἰόεσσα, διέφθειρας αὐτὸν ὑπεραγαπῶσα καὶ τοῦτο ἐμψαίνουσα. Ἐγρῆν δὲ μὴ πᾶν αὐτὸν ζηλοῦν· ὑπερόπται γὰρ αἰσθανόμενοι γίγνονται. Παῦ', ὦ τάλαινα, δακρύουσα, καὶ ἦν μοι πειθῆ, ἅπασι ἡ δις ἀπόκλεισον ἑλθόντα· ὅφει γὰρ ἀνακαόμενον αὐτὸν πᾶν καὶ ἀντιμεμνηνὸτα ἀληθῶς.

ΙΟΕΣ. Ἀλλὰ μὴδ' εἴπῃς, ἄπαγε. Ἀποκλείσω Λυσίαν; εἴθε μὴ αὐτὸς ἀποσταίῃ φθάσας.

ΠΥΘ. Ἀλλ' ἐπ' ἀνέρχεται αὐθις.

ΙΟΕΣ. Ἀπολώλεκας ἡμᾶς, ὦ Πυθιάς· ἤχρόαται σοὶ ἰσως «ἀπόκλεισον» λεγούσης.

3. ΛΥΣ. Οὐγὶ ταύτης ἐνεκεν, ὦ Πυθιάς, ἐπανελήλυθα, ἦν οὐδ' ἂν προσβλέψαιμι ἔτι τοιαύτην οὔσαν, ἀλλὰ διὰ σέ, ὥς μὴ καταγινώσκῃς ἐμοῦ καὶ λέγῃς, ἀτεγκτος ὁ Λυσίας ἐστίν.

ΠΥΘ. Ἀμέλει καὶ ἔλεγον, ὦ Λυσία.

ΛΙΣ. Φέρειν οὖν ἐθέλεις, ὦ Πυθιάς, Ἰόεσσαν ταύτην τὴν νῦν δακρύουσαν αὐτὸν ἐπιστάνατα αὐτῇ ποτε μετὰ νεανίου καθευδούσῃ ἐμοῦ ἀποστάσῃ;

ΠΥΘ. Λυσία, τὸ μὲν δλον ἐταῖρα ἐστὶ. Πότε δ' οὖν κατέλαβες αὐτοὺς συγκαθεύδοντας;

ΛΥΣ. Ὅστιν σχεδὸν ταύτην ἡμέραν, νῆ Δ', ἔκτην γε, δευτέρᾳ ἰσταμένου· τὸ τήμερον δὲ ἐβδόμη ἐστίν. Ὁ πατήρ εἰδὼς ὡς πάλαι ἐρώων ταυτῇσι τῆς χρηστῆς, ἐνέκλεισε με παραγγελίας τῷ θυρωρῷ μὴ ἀνοίγειν ἐγὼ δὲ, οὐ γὰρ ἔφερον μὴ οὐχὶ συνείνειν αὐτῇ, τὸν Δρόμωνα ἐκλείψα παρακύψαντα παρὰ τὸν θριγκὸν τῆς αὐλῆς, ἢ ταπεινότερον ἦν, ἀναδέξασθαι με ἐπὶ τῶν νύκτων· βῆσθαι γὰρ οὕτως ἀναβῆσθαι ἐμελλον. Τί ἂν μακρὰ λέγοιμι; ὑπερέβην, ἦκον, τὴν αὐλειον εὐρον ἀποκεκλεισμένην ἐπιμελῶς μέσαι γὰρ νύκτες ἦσαν. Οὐκ ἐκοίφα δ' οὖν, ἀλλ' ἐπάρας ἡρέμα τὴν θύραν, ἥδη δὲ καὶ ἄλλοι ἐπεποιήκειν αὐτὸ, παραγαγὼν τὸν στροφέα παρεισῆλθον ἀφοφῆναι. Ἐκάθευδον δὲ πάντες, εἴτα ἐπαφώμενος τοῦ τοίχου ἐλίσταμαι τῇ κλίνῃ.

4. ΙΟΕΣ. Τί εἰρεῖς, ὦ Δάματερ; ἀγωνιῶ γάρ.

ΛΥΣ. Ἐπειδὴ δὲ οὐχ ἐώρων τὸ ἄσθμα ἐν, τὸ μὲν πρῶτον ὦμην τὴν Λυδίην αὐτῇ συγκαθεύδειν· τὸ δ' οὐκ ἦν, ὦ Πυθιάς, ἀλλ' ἐφαψάμενος εὐρον ἀγένοιόν τινα πᾶν ἀπαλὸν, ἐν χρῶ κεκαρμένον, μύρων καὶ αὐτὸν ἀποπνέοντα. Τοῦτο ἰδὼν εἰ μὲν καὶ ἕξος ἔχων ἦλθον, οὐκ ἂν ὤκνησα, εὖ ἴστε. Τί γελᾶτε, ὦ Πυθιάς; γέλως ἀξία δοκῶ διηγέσθαι;

ΙΟΕΣ. Τοῦτό σε, ὦ Λυσία, λελύκῃκεν; ἢ Πυθιάς αὐτῇ μοι συνεκάθευδε.

ΠΥΘ. Μὴ λέγε, ὦ Ἰόεσσα, πρὸς αὐτόν.

ΙΟΕΣ. Τί μὴ λέγω; Πυθιάς ἦν, φίλτατε, μετακλή-

patrato facinore. Quid furtim ad me respicis et dentibus infrendes? si quid enim me accusas, dicito: Pythias hæc nobis litem judicabit. Quid hoc? me respondens quidem me relicta discedis? Vides, Pythias, quomodo tractet me Lysias?

PYTH. Hem feritatem! me lacrimis quidem illum fractum esse! Lapis, non homo est. Verum, si quod res est dicendum est, tute ipsum, Ioessa, corrupisti, quæ nimium in modum amaris illum, idque ipsum ostenderis. Oportebat vero non nimis illum studiose colere: superbi enim eo animadverso fiunt. Desine plorare, misella, et si me audis, semel aut bis venientem exclude; videbis enim illum rursus vehementer accendi et mutatis vicibus in te furere.

IOES. Tu vero ne quid tale dicas: apage. Egon' Lysiam excludam? utinam ne ille prior discessionem faciat.

PYTH. Sed redit iterum.

IOES. Perdidisti nos, Pythias: audivit forte, «Exclude» quum diceres.

3. LYS. Non propter istam redii, Pythias, quam ne aspicere quidem amplius, talem mulierem, digner: sed propter te, ne me condemnes, aut dicas, Inexorabilis homo est Lysias.

PYTH. Quia hoc ipsum modo dicebam, Lysia.

LYS. Ferre igitur me jubes, Pythias, istam plorantem modo Ioessam, qui juxta astiterim aliquando ipsi dormienti cum adolescentulo, me deserenti?

PYTH. Lysia, ut in summa dicam, meretrix est. Quando vero illos una cubantes deprehendisti?

LYS. Sextus fere hic dies est: recte, sextus ipse, secundo mensis die: hodie autem est septimus. Pater quum sciret me olim amore bonæ istius captum, me incluserat, et ne aperiret, janitori interdixerat. Ego vero, qui ferre non possem, nisi cum illa essem, Dromonem jussi ad conceptum aulæ, qua parte humillimum est, acclinaturn astare, meque recipere tergo, qua ratione facile transcendere mihi licebat. Quid multa dicam? Transcendi, veni; jannam atrii cum cura clausam reperi: media enim nox erat. Non pulsavi igitur, sed sublata silentio janua, quod alias jam feceram, ultra cardinem, intravi sine strepitu. Dormiebant omnes: tum palpando murum ad lectum asto.

4. IOES. Quid dices, sancta Ceres? vehementer enim laboro!

LYS. Quum autem non duci simplicem spiritum sensissem, primo putabam equidem, dormire cum ista Lyden. At hoc non erat, Pythias: sed palpando deprehendi imberbem quendam, molliculum, ad cutem detonsum, unguenta redolentem et ipsum. Hoc videns, si quidem cum gladio venissem, non cunctatus essem, bene scitote. Quid ridetis, Pythias? ridiculane videor narrare?

IOES. Hoc igitur te, Lysia, male habuit? hæc ipsa mecum dormiebat Pythias.

PYTH. Noli hoc illi, Ioessa, dicere.

IOES. Quidni dicam? Pythias erat, carissime, advocata

θεῖσα ὑπ' ἡμοῦ, ὥς ἅμα καθεύδοιμεν· ἐλυπούμην γὰρ σὲ μὴ ἔχουσα.

5. ΛΥΣ. Πυθιάς δ' ἐν χρῶνι κεκαρμένος; εἴτα δι' ἑκτῆς ἡμέρας ἀνεχώρησε τοσαύτην κόμην;

ΙΟΕΣ. Ἀπὸ τῆς νόσου ἐξυρῆσται, ὦ Λυσία· ὑπέρεον γὰρ αὐτῇ αἱ τρίχες. Νῦν δὲ καὶ τὴν πηνήκην ἐπέθετο. Δείξον, ὦ Πυθιάς, δείξον οὕτως ὅν, πείσον αὐτόν. Ἴδου τὸ μαιράκιον ὃ μοιχὸς ὄν ἐξηλοτύπει.

ΛΥΣ. Οὐκ ἔχῃρ ὅν, ὦ Ἰόεσσα, καὶ ταῦτα ἐρῶντα ἐφαρμόμενον αὐτόν;

ΙΟΕΣ. Οὐκοῦν σὺ μὲν ἤδη πέπεισαι· βούλει δὲ ἀντιλυπήσω σε καὶ αὐτή; ὀργίζομαι γὰρ δικαίως ἐν τῷ μέρει.

ΛΥΣ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ πίνωμεν ἤδη, καὶ Πυθιάς μεθ' ἡμῶν· ἄξιον γὰρ αὐτὴν παρεῖναι ταῖς σπονδαῖς.

ΙΟΕΣ. Παρέσται. Οἷα πέπονθα διὰ σέ, ὦ γενναϊότατε νεανίσκων Πυθιάς.

ΠΥΘ. Ἀλλὰ καὶ διηλλάξα ὑμᾶς ὁ αὐτός, ὥστε μὴ μοι χαλέπαινε. Πλὴν τὸ δεῖνα, δρα, ὦ Λυσία, μὴ τινι εἴπῃς τὸ περὶ τῆς κόμης.

13.

ΛΕΟΝΤΙΧΟΣ, ΧΗΝΙΔΑΣ ΚΑΙ ΥΜΝΙΣ.

1. ΛΕΟΝΤ. Ἐν δὲ τῇ πρὸς τοὺς Γαλάτας μάχῃ εἶπε, ὦ Χηνίδα, ὅπως μὲν προεξήλασα τῶν ἄλλων ἱππέων ἐπὶ τοῦ ἵππου τοῦ λευκοῦ, ὅπως δὲ οἱ Γαλάται καίτοι ἄλκιμοι ὄντες ἔτρεσαν εὐθύς ὡς εἶδόν με καὶ οὐδεις ἔτι ὑπέστη. Τότε τοίνυν ἐγὼ τὴν μὲν λόγχην ἀκοντίσας διέπειρα τὸν ἱππαρχὸν αὐτῶν καὶ τὸν ἵππον, ἐπὶ δὲ τὸ συνεστηκὸς ἔτι αὐτῶν — ἦσαν γὰρ τινες οἱ ἔμμενον διαλύσαντες μὲν τὴν φάλαγγα, ἐς πλαίσιον δὲ συναγαγόντες αὐτούς — ἐπὶ τούτους ἐγὼ σπασάμενος τὴν σπάθην ἅπαντι τῷ θυμῷ ἐπελάσας ἀνατρέπω μὲν ὅσον ἐπτά τοὺς προεστώτας αὐτῶν τῇ ἐμβολῇ τοῦ ἵππου· τῷ ξίφει δὲ κατενεγκὼν διέτειμον τῶν λοχαγῶν ἕως ἐς δύο τὴν κεφαλὴν αὐτῷ κράνει. Ὑμεῖς δὲ, ὦ Χηνίδα, μετ' ὀλίγον ἐπέστητε ἤδη φευγόντων.

2. ΧΗΝ. Ὅτε γάρ, ὦ Λεόντιχε, περὶ Παφλαγονίαν ἱμονομάχῃσας τῷ σατράπῃ, οὐ μεγάλα ἐπεδείξω καὶ τότε;

ΛΕΟΝΤ. Καλῶς ὑπέμνησας οὐκ ἀγεννοῦς οὐδ' ἐκείνης τῆς πράξεως· ὁ γὰρ σατράπης μέγιστος ὢν, ὀπλομάχων ἀριστος δοκῶν εἶναι, καταφρονήσας τοῦ Ἑλληνικοῦ, προπηδήσας ἐς τὸ μέσον προὔκαλετο εἰ τις ἐθέλοι αὐτῷ μονομαχεῖν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι κατεπεπλήγησαν οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ταξίαρχοι καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτὸς καίτοι οὐκ ἀγεννὴς ἄνθρωπος ὢν· Ἀρίσταρχος γὰρ ἡμῶν ἡγεῖτο Αἰτωλὸς ἀκοντιστὴς ἀριστος, ἐγὼ δὲ ἐχιλιάρχουν ἔτι. Τολμήσας δ' ὅμως καὶ τοὺς ἐταίρους ἐπιλαμβανομένους ἀποσεισάμενος, ἐδεδοίκασαν γὰρ ὑπὲρ ἡμοῦ ὁρῶντες ἀποστλιβοντα μὲν τὸν βάρβαρον ἐπιγυρ-

a me, ut una dormiremus: tristis enim eram, quae te non haberem.

5. LYS. Pythias ille ad cutem detonsus? tum deinde intra sex dies tanta illi coma renata est?

IOES. Ob morbum radi se curaverat, mi Lysia: defluabant enim illi comae. Jam vero etiam capillamentum imposuit. Ostende, Pythias, ostende rem ita se habere: fidem fac viro. En tibi adolescentulum, moechum illum, propter quem eras zelotypus!

LYS. Nonne vero oportebat, Ioessa, idque amantem, qui suis ipse manibus illum palpasset?

IOES. Ergo tibi quidem jam satisfactum est. Vispe autem, ut vicissim et ego tibi dolorem objiciam? juste enim mutuo tibi irascor.

LYS. Minime vero; sed bibamus jam, et nobiscum Pythias; æquum est enim illam nostro foederi interesse.

IOES. Aderit. Quid ego propter te perpessa sum, generosissime juvenum Pythias!

PYTH. Verum etiam idem ego vos conciliavi: itaque noli mihi irata esse. Verum illud, vide, Lysia, ne cui dicas illud de coma!

13.

LEONTICHUS, CHENIDAS ET HYMNIS.

1. LEONT. In pugna vero contra Gallogræcos dic, Chenida, quomodo ante reliquos equites eruperim in equo albo, et quomodo Gallogræci, fortes licet, statim ad meum conspectum pertimuerint, et nemo amplius restiterit. Tum igitur ego emissâ hasta ducem equitatus illorum ipso cum equo trajeci: in reliquos autem qui constiterant adhuc (erant enim quidam qui manerent, soluta quidem phalange, sed contracti in quadratum oblongum), in hos ego stricto ense animose invadens, ipsa equi impressione ad septem duces ipsorum everti; tum gladio impacto unius decurionis cum ipsa galea caput in duas partes dissecui: vos autem, Chenida, paullo post aderatis, illis jam fugientibus.

2. CHEN. Quum autem, Leontiche, apud Paphlagoniam solitaria pugna depugnares cum satrapa, nonne magnificum quoque opera edidisti?

LEONT. Bene admones illius me actionis et ipsius non ignavæ. Satrapa enim, vir maximus, qui in gravi armatura videretur esse præstantissimus, Græci nominis contemtor, in medium progressus provocabat si quis pugnare secum vellet solus. Reliqui ergo perculsi erant, decuriones, et ductores ordinum, et ipse adeo imperator, quanquam vir minime ignavus: Aristechmus enim ducebat nos Ætolus, jaculator optimus; ego tum tribunnatus adhucungebar: audacia tamen sumpta, dimotis qui me retinere velent sodalibus: timebant mihi nimium, videntes fulgentem auratis in

σοις τοῖς ὅπλοις μέγαν τε καὶ φοβερὸν ὄντα τὸν λόφον καὶ κραδαίνοντα τὴν λόγχην...

XHN. Καγὼ εἶδισα τότε, ὦ Λεόντιγε, καὶ ὅσθα ὡς εἰχόμεν σου δεόμενος μὴ προκινδυνεύειν ἀβίωτα γὰρ ἦν μοι σοῦ ἀποθανόντος.

8. AEONT. Ἄλλ' ἐγὼ τολμήσας παρῆλθον ἐς τὸ μέσον οὐ χεῖρον τοῦ Παφλαγόνος ὀπλισμένος, ἀλλὰ πάγχρυσος καὶ αὐτός, ὥστε βοῇ εὐθὺς ἐγένετο καὶ παρ' ἡμῶν καὶ παρὰ τῶν βαρβάρων· ἐγνώρισαν γὰρ με ἀκείνοι ἰδόντες ἀπὸ τῆς πέλτης μάλιστα καὶ τῶν φαλάρων καὶ τοῦ λόφου. Εἰπέ, ὦ Χηνίδα, τί με τότε πάντες εἰκαζον;

XHN. Τίني δὲ ἄλλω ἢ Ἀχιλλεῖ νῆ Δία τῷ Θέτιδος καὶ Πηλέως; οὕτως ἐπρεπέ μέν σοι ἡ κόρυς, ἡ φοινικὶς δὲ ἐπήνθει καὶ ἡ πέλτη ἐμάρμαiren.

AEONT. Ἐπεὶ δὲ συνέστημεν, ὁ βάρβαρος πρότερος τιτρώσκει με ὀλίγον ὅσον ἐπιψάυσας τῷ δόρατι μικρόν ὑπὲρ τὸ γόνυ, ἐγὼ δὲ διελάσας τὴν ἀσπίδα τῇ σαρσίᾳ παῖω διαμπαῖς ἐς τὸ στέρνον, εἴτ' ἐπιδραμὼν ἀπεδειροτόμησα τῇ σπάθῃ βραδίως καὶ τὰ ὅπλα ἔχουν ἐπανῆλθον ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς σαρσίσης πεπηγυῖαν κομίζων λελουμένος τῷ φόνῳ.

4. YMN. Ἀπαγε, ὦ Λεόντιγε, μισὰρὰ ταῦτα καὶ φοβερὰ περὶ σαυτοῦ διηγῇ, καὶ οὐκ ἂν ἔτι σε οὐδὲ προσβλέψειε τις οὕτω χαίροντα τῷ λύθρῳ, οὐχ ὅπως συμπίοι ἢ συκοιμηθεῖη. Ἔγωγε οὖν ἀπειμι.

AEONT. Διπλάσιον ἀπόλαβε τὸ μίσθωμα.

YMN. Οὐκ ἂν ὑπομείναιμι ἀνδροφόνῳ συγκαθεύδειν.

AEONT. Μὴ δέδοιθι, ὦ Ὑμνί· ἐν Παφλαγόσιν ἐκεῖνα πέπρακται, νῦν δὲ εἰρήνην ἄγω.

YMN. Ἄλλ' ἐναγὴς ἀνθρώπος εἶ, καὶ τὸ αἶμα κατέσταξέ σου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ βαρβάρου, ἣν ἔφερες ἐπὶ τῇ σαρσίᾳ. Εἴτ' ἐγὼ τοιοῦτον ἄνδρα περιβελῶ καὶ φιλήσω; Μὴ, ὦ Χάριτες, γένοιτο οὐδὲν γὰρ οὗτος ἀμείνων τοῦ δημίου.

AEONT. Καὶ μὴν εἰ με εἶδες ἐν τοῖς ὅπλοις, εὖ οἶδα, ἡράσθης ἄν.

YMN. Ἀκούουσα μόνον, ὦ Λεόντιγε, ναυτιῶ καὶ φρίττω καὶ τὰς σκιάς μοι δοκῶ δρᾶν καὶ τὰ εἶδωλα τῶν πεφονευμένων καὶ μάλιστα τοῦ ἀθλίου λοχαγοῦ ἐς δύο τὴν κεφαλὴν διηρημένου· τί οἶει, τὸ ἔργον αὐτὸ καὶ τὸ αἶμα εἰ θεασαίμην καὶ χειμένους τοὺς νεκρούς; ἐκθανεῖν γάρ μοι δοκῶ, ἢ οὐδ' ἀλεκτρούνα πώποτε φενοῦμενον εἶδον.

AEONT. Οὕτως ἀγεννής, ὦ Ὑμνί, καὶ μικρόψυχος εἶ; ἐγὼ δὲ ὦμην ἡσθήσεσθαι σε ἀκούουσιν.

YMN. Ἀλλὰ τέρπε τοῖς διηγήμασι τούτοις εἰ τινας Λημνιάδας ἢ Δαναΐδας εὖροις· ἐγὼ δ' ἀποτρέχω παρὰ τὴν μητέρα, ἕως ἔτι ἡμέρα ἐστίν. Ἔπου καὶ σὺ, ὦ Γραμί· σὺ δὲ ἔρρωσο, χιλιάρχων ἀριστε καὶ φονεὺ δόσων ἂν ἐθέλῃς.

5. AEONT. Μείνον, ὦ Ὑμνί, μένον — ἀπελγλυθε.

armis barbarum, magnum et crista vibrataque hasta terribilem ...

CHEN. Ego quoque tum, Leontiche, timebam, et nosti quam retinuerim te, rogans ne periculum pro aliis subires: neque enim, te mortuo, vivendum mihi putabam.

3. LEONT. Sed ego audaciter in medium progredior, non deterius Paphlagone armatus, sed totus ipse etiam aureus. Itaque clamor statim elatus a nostris pariter atque a barbaris: nam hi quoque ad primum me conspectum noverant a pelta maxime et phaleris et a crista. Dic, Chenida, cui me omnes tum assimilabant?

CHEN. Cui vero alii quam Achilli, per Jovem, Thetidis illi atque Pelei filio? adeo decebat te galea, adeo floridum colorem spargebat paludamentum, adeo pelta splendebat.

LEONT. Quum vero congressi essemus, primo vulnerat me barbarus, aliquantulum hasta perstringens paulum supra genu: ego vero clypeo illius sarissa mea perfosso, mediam pectoris compagem trajeci, tum accurrens facile caput gladio amputavi: sic cum armis viri redeo, caput simul sarissa fixum gerens, caede illius madidus.

4. HYMN. Apage, Leontiche, fœda istæ et terribilia de te narras, nec te ulla amplius vel aspicere sustineat, adeo gaudenter cruore, nedum ut bibat una aut cubet. Equidem hinc discedo.

LEONT. Duplam tibi mercedem habe.

HYMN. Non sustinuerim ego jacere cum homicida.

LEONT. Noli, mea Hymnis, metuere: inter Paphlagones ista acta sunt; jam vero pacem ago.

HYMN. At impiatus tamen homo es, stillavitque in te sanguis de capite barbari, quod ferebas in sarissa. Deinde talem ego hominem complectar et osculer? Absit hoc, o Gratiæ! nihil enim hic homo carnifice melior.

LEONT. Atqui in armis si me vidisses, bene novi, amares me.

HYMN. Quum audierim modo, Leontiche, nauseo, et horreo, et umbras mihi videre videor ac spectra interfectorum, et miseri præsertim decurionis, cui in duas partes caput a te dissectum est: quid putas, ipsum opus et sanguinem si vidissem, et jacentes mortuos? moritura enim mihi videor, quæ neque gallum gallinaceum necari viderim.

LEONT. Adeo ignava, Hymnis, et pusilli es animi? ego vero te delectatum iri sperabam auditu.

HYMN. At tu oblecta illis tuis narrationibus, si quas Lemniadas inveneris aut Danaidas: ego autem ad matrem decurro, dum adhuc dies est. Sequere tu quoque, Grammis. Tu vero vale, tribunorum fortissime, et interfector quocumque hominum volueris.

5. LEONT. Mane, Hymnis, mane! Discessit.

ΧΗΝ. Σὺ γὰρ, ὦ Λεόντιχε, ἀφελῇ παιδίσκην κατεφόδησας ἐπισείων λόφους καὶ ἀπιθάνους ἀριστείας διεξίων· ἐγὼ δὲ ἐύρων εὐθὺς ὅπως χλωρὰ ἐγένετο ἔτι σου τὰ κατὰ τὸν λοχαγὸν ἐκεῖνα διηγουμένου καὶ συνέστειλε τὸ πρόσωπον καὶ ὑπέρριξεν, ἐπεὶ καὶ διακόψαι τὴν κεφαλὴν ἔφης.

ΛΕΟΝΤ. Ὁμῶν ἐρασιμώτερος αὐτῇ φανείσθαι. Ἀλλὰ καὶ σύ με προσαπολώλεκας, ὦ Χηνίδα, τὸ μονομάχιον ὑποβαλὼν.

ΧΗΝ. Οὐκ ἔδει γὰρ συνεπιψεύδεσθαι σοι δρῶντα τὴν αἰτίαν τῆς ἀλαζονείας; σὺ δὲ πολὺ φοβερώτερον αὐτὸ ἐποίησας. Ἔστω γὰρ, ἀπέτεμες τοῦ κακοδαίμονος Παφλαγόνος τὴν κεφαλὴν, τί καὶ κατέπηξας αὐτὴν ἐπὶ τῆς σαρίσης, ὥστε σου καταρρεῖν τὸ αἷμα;

6. ΛΕΟΝΤ. Τοῦτο μισαρὸν ὡς ἀληθῶς, ὦ Χηνίδα, ἐπεὶ τὰ γε ἄλλα οὐ κακῶς συνεπέπλαστο. Ἀπιθὶ δ' οὖν καὶ πείσον αὐτὴν συγκαθευδήσουσαν.

ΧΗΝ. Λέγω οὖν ὡς ἐψεύσω ἅπαντα γενναῖος αὐτῇ δοῖται βουλόμενος;

ΛΕΟΝΤ. Αἰσχρὸν, ὦ Χηνίδα.

ΧΗΝ. Καὶ μὴν οὐκ ἂν ἄλλως ἀφίκοιτο. Ἐλοῦ τοίνυν θάτερον, ἢ μισεῖσθαι ἀριστεῖς εἶναι δοκῶν ἢ καθευδεῖν μετὰ Ὑμνίδος ἐψεύσθαι ὁμολογῶν.

ΛΕΟΝΤ. Χαλεπὰ μὲν ἀμφω αἰρούμαι δ' ὁμῶς τὴν Ὑμνίδα. Ἀπιθὶ οὖν καὶ λέγε, ὦ Χηνίδα, ἐψεύσθαι μὲν, μὴ πάντα δέ.

14.

ΔΩΡΙΩΝ ΚΑΙ ΜΥΡΤΑΛΗ.

1. ΔΩΡ. Νῦν με ἀποκλείεις, ὦ Μυρτάλη, νῦν, ὅτε πένης ἐγενόμην διὰ σέ, ὅτε δέ σοι τὰ τοσαῦτα ἐκόμιζον, ἐρώμενος, ἀνὴρ, δεσπότης, πάντ' ἦν ἐγώ. Ἐπεὶ δ' ἐγὼ μὲν αὖτος ἤδη ἀκριδῶς, σὺ δὲ τὸν Βιθυνὸν ἔμπορον εὕρηκας ἐραστήν, ἀποκλείομαι μὲν ἐγὼ καὶ πρὸ τῶν θυρῶν ἔστηκα δακρύων, ὁ δὲ τῶν νυκτῶν φιλεῖται καὶ μόνος ἐνδὸν ἐστὶ καὶ παννυχίζεται, καὶ κυεῖν φῆς ἀπ' αὐτοῦ.

ΜΥΡΤ. Ταῦτά με ἀποπνίγει, Δωρίων, καὶ μάλιστα ὁπότεν λέγῃς ὡς πολλὰ ἔδωκας καὶ πένης γεγένησαι δι' ἐμέ. Λόγισαι γοῦν ἅπαντα ἐξ ἀρχῆς ὁπόσα μοι ἐκόμισας.

2. ΔΩΡ. Εὖ γε, ὦ Μυρτάλη, λογισώμεθα. Ὑποδήματα ἐκ Σικυῶνος τὸ πρῶτον δύο δραχμῶν· τίθει δύο δραχμάς.

ΜΥΡΤ. Ἀλλ' ἐκοιμήθης νύκτας δύο.

ΔΩΡ. Καὶ ὁπότε ἤκον ἐκ Συρίας, ἀλάβαστρον μύρου ἐκ Φοινίκης, δύο καὶ τοῦτο δραχμῶν νῆ τὸν Ποσειδῶ.

ΜΥΡΤ. Ἐγὼ δέ σοι ἐκπλέοντι τὸ μικρὸν ἐκεῖνο χιτῶνιον τὸ μέχρι τῶν μηρῶν, ὡς ἔχῃς ἐρέττων, Ἐπιούρου τοῦ πρωϊῶς ἐλαθομένου αὐτὸ παρ' ἡμῖν, γόπτε ἐκάθευδε παρ' ἐμοί.

CHEN. Tu enim, Leontiche, puellam simplicem perteruisti quatienda crista et incredibilibus facinoribus enarrandis. Ego vero statim videbam quomodo expallescere, te adhuc illa de decurione narrante, et vultum mutaret, et perhorresceret, quum diffidisse te caput diceres.

LEONT. Putabam me amabiliorem illi visum iri. At tu insuper me, Chenida, perdidisti, subjicienda mihi illa pugna solitaria.

CHEN. Nonne igitur oportebat tua adjuvare mendacia, quum tuæ illius gloriationis causam viderem? tu vero multo etiam terribilius illud fecisti. Esto enim, abscideris caput misero Paphlagoni; quid etiam opus fuit hasta illud figere, ut sanguis in te deflueret?

6. LEONT. Hoc revera fœdum, Chenida, dum reliqua non male essent conficta. Abi ergo, et illi persuade, mecum ut cubet.

CHEN. Dicam ergo te mentitum esse omnia, quum fortis ipsi velles videri?

LEONT. Turpe hoc, Chenida.

CHEN. Verum aliter non venerit. Elige ergo alterutrum, ut aut odio illi sis cum viri fortis opinione, aut cum Hymnide cubes, mentitum te fassus.

LEONT. Ambo quidem difficilia: præopto tamen Hymnidem. Abi ergo, et me mentitum esse, Chenida, dicito, non tamen omnia.

14.

DORIO ET MYRTALE.

1. DOR. Nunc me excludis, Myrtale, nunc, postquam pauper per te factus sum: quum vero tot tibi res afferrem, amasius, vir, dominus, omnia ego fui. Postquam vero ego jam plane sum exhaustus, tu vero amatorem Bithynum illum mercatorem invenisti; ego excludor, et ad fores sto lacrimans: at ille noctibus amatur, et solus intus est, et per vigilia agit, et ex illo ferre te dicis uterum.

MYRT. Ista me, Dorio, enecant, et maxime quum multa te dedisse dicis et pauperem propter me factum esse. Computa enim ab initio inde omnia, quæcumque mihi attulisti.

2. DOR. Recte, Myrtale, computemus. Calceos e Sicyone primum duarum drachmarum. Pone drachmas duas.

MYRT. Sed cubuisti apud me noctes duas.

DOR. Et quum venirem ex Syria, unguenti alabastrum e Phœnice duarum et hunc, ita me Neptunus, drachmarum.

MYRT. At ego tibi naviganti parvum illud amiculum ad femora modo pertinens, ut dum remigas haberes, quod oblitus fuerat apud me Epiurus proreta, quum mecum cubisset.

ΔΩΡ. Ἀπέλαβεν αὐτὸ γνωρίσας δ' Ἐπίουρος πρῶν ἔν Σάμῳ μετὰ πολλῆς γε, ὡ θεοί, τῆς μάχης. Κρόμματα δὲ ἐκ Κύπρου καὶ σαπέρδας πέντε καὶ πέρκας τέτταρας, ὁπότε κατεπλεύσαμεν ἐκ Βοσπόρου, ἐκόμισά σοι. Τί οὖν; καὶ ἄρτους ὀκτὼ ναυτικούς ἐν γυργαθῷ ξηροῦς καὶ ἰσχάδων βίχον ἐκ Καρίας καὶ ὑστερον ἐκ Ποτάρων σανδάλια ἐπίχρυσα, ὧ ἀχάριστε· καὶ τυρὸν ποτε μέμνημαι τὸν μέγαν ἐκ Γυθίου.

ΜΥΡΤ. Πέντε ἴσως δραχμῶν, ὦ Δωρίων, πάντα ταῦτα.

3. ΔΩΡ. Ὡ Μυρτάλη, ὅσα ναύτης ἄνθρωπος ἐδυνάμην μισθοῦ ἐπιπλέων. Νῦν γὰρ ἤδη τοίχου ἄρχω τοῦ δεξιῦ καὶ σὺ ἡμῶν ὑπερορᾷς, πρῶν δὲ ὁπότε τὰ Ἀφροδίσια ἦν, οὐχὶ δραχμὴν ἔθηκα πρὸς τοῖν ποδοῖν τῆς Ἀφροδίτης σοῦ ἔνεκεν ἀργυρᾶν; καὶ πάλιν τῇ μητρὶ εἰς ὑποδήματα δύο δραχμὰς καὶ Λυδῇ ταύτῃ πολλάκις εἰς τὴν χεῖρα νῦν μὲν δύο, νῦν δὲ τέτταρας ὀβολούς. Ταῦτα πάντα συντελέντα οὐσία ναύτου ἀνδρὸς ἦν.

ΜΥΡΤ. Τὰ κρόμματα καὶ οἱ σαπέρδαι, ὦ Δωρίων;

ΔΩΡ. Ναί· οὐ γὰρ εἶχον πλείω κομίζειν· οὐ γὰρ ἂν ἤρεττον, εἴ γε πλουτῶν ἐτύγχανον. Τῇ μητρὶ δὲ οὐδὲ κεφαλὶδα μίαν σκοροῦδος ἐκόμισα πώποτε. Ἠδέως δ' ἂν ἔμαθον ἅτινά σοι παρὰ τοῦ Βιθυνοῦ τὰ δῶρα.

ΜΥΡΤ. Τοῦτ' ἄνωγον ὁρᾷς τὸ χιτῶνιον; ἐκεῖνος ἐπρίατο, καὶ τὸν ὄρμον τὸν παχύτερον.

ΔΩΡ. Ἐκεῖνος; ἤδεν γὰρ σε πάλαι ἔχουσαν.

ΜΥΡΤ. Ἀλλ' ὃν ἤδεις, πολὺ λεπτότερος ἦν καὶ σμαράγδους οὐκ εἶχε. Καὶ ἑλλόδια ταυτὶ καὶ δάπτιδα, καὶ πρῶν δύο μνᾶς, καὶ τὸ ἐνοίκιον κατέβαλεν ὑπὲρ ἡμῶν, οὐ σάνδαλα Παταρικά καὶ τυρὸν Γυθιακὸν καὶ φληνάφους.

4. ΔΩΡ. Ἀλλὰ ἐκεῖνο οὐ λέγεις, οἷω ὄντι συγκαθεύδεις αὐτῷ; ἔτη μὲν ὑπὲρ τὰ πεντήχοντα πάντως, ἀναφαναντίας καὶ τὴν χροιάν οἷος κάρατος. Οὐδὲ τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ ὁρᾷς; αἱ μὲν γὰρ χάριτες; ὦ Διοσκόρω, πολλαὶ, καὶ μάλιστα ὁπότεν ἄθῃ καὶ ἄβρὸς εἶναι θέλῃ, ὅνος αὐτολυρίζων, φασίν. Ἀλλὰ ὄναιο αὐτοῦ ἀξία γε οὐσα καὶ γένοιτο ὑμῖν παιδίον ὅμοιον τῷ πατρὶ, ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς εὐρήσω Δελφίδα ἢ Κυμβάλιον τινα τῶν κατ' ἐμὲ ἢ τὴν γείτονα ὑμῶν τὴν αὐλητρίδα ἢ πάντως τινά. Δάπτιδας δὲ καὶ ὄρμους καὶ διμναῖα μισθώματα οὐ πάντες ἔχομεν.

ΜΥΡΤ. Ὡ μακαρία ἐκείνη, ἥτις ἐραστὴν σέ, ὦ Δωρίων, ἔχει· κρόμματα γὰρ αὐτῇ οἷσας ἐκ Κύπρου καὶ τυρὸν, ὅταν ἐκ Γυθίου καταπλέῃς.

DOR. Abstulit illud agnitum Epiurus nuper in Samo, post multam, o dii, rixam. Cepas autem ex Cypro et saperdas quinque, et percas quatuor, quum ex Bosporo appelleremus, tibi attuli. Quid ergo? et panes octo nauticos, in reticulo siccos, et ficuum orcam e Caria, et nuper e Pataris inaurata sandalia, ingrata mulier. Casei tandem reoordor magni illius et Gythio.

MYRT. Quinque forte drachmarum ista, Dorio, omnia.

3. DOR. Quantum nempe, Myrtale, homo nauta potui, mercede conductus navigans. Nunc enim demum lateri remigum dextro praefectus sum: et tu nos contemnīs? nuper vero Aphrodisiis, nonne drachmam posui tua causa ad pedes Veneris argenteam? et iterum matri tuae ad calceos drachmas duas; et huic Lydæ saepe in manum nunc duo, nunc autem quatuor obolos. Haec omnia in summam collecta substantia hominis nautae erat.

MYRT. Cepae et saperdae, Dorio?

DOR. Omnino: neque enim plura quae afferrem habui: nempe nec navigarem, si dives essem. Matri vero meae neque caput alii unquam attuli. Lubenter autem sciverim quamnam tibi a Bithyno munera venerint.

MYRT. Hanc primum vides tunicam? ille emit, et monile hoc crassius.

DOR. Ille? quin olim id te habuisse novi.

MYRT. Quin quod tu vidisti, multo erat tenuius, et smaragdus non habebat. Tum emit inares hasce, et tapetem; et nuper minas duas, et domus mercedem solvit pro nobis; non sandalia de Pataris, et caseum Gythiacum, et nugas.

4. DOR. Sed illud non dicis, quali cum homine cubes? annos supra quinquaginta omnino natus est, recalvaster, et colore instar scarabei. Neque dentes illius vides? Nam gratiae, boni Dioscuri! illius multae, praesertim quum canit et bellus esse vult, asinus ad lyram, aiunt. Sed fruaris illo; digna quidem es: et nascatur vobis puer patri similis. Ego vero ipse quoque inveniam Delphidem aut Cymbalium, quandam mei ordinis mulierculam, aut vicinam vestram tibicinam, aut aliquam omnino. Tapetes vero, et monilia, et binarum minarum mercedes, non omnes habemus.

MYRT. Beatam illam, quae amatorem te habebit, Dorio! cepas enim illi afferes ex Cypro, et caseum, quando redibis e Gythio.

15.

ΚΟΧΛΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΙΣ.

1. ΚΟΧΛ. Τί δακρύεις, ὦ Παρβενί, ἢ πόθεν κατεαγότας τοὺς αὐλοὺς φέρεις;

ΠΑΡΘ. Ὁ στρατιώτης δ' Αἰτωλὸς δ' ἄλλος δ' ἄλλος δ' Κρο-

15.

COCHLIS ET PARTHENIS.

1. COCHL. Quid ploras, Parthenis, aut unde fractas fers tibias?

PARTH. Miles Aetolus, ille magnus amator Croc-

καλῆς ἐρῶν ἐρράπισέ με αὐλοῦσαν εὐρὼν παρὰ τῇ Κροκάλῃ ὑπὸ τοῦ ἀντεραστοῦ αὐτοῦ Γόργου μεμισθωμένην καὶ τοὺς τε αὐλοὺς μου συνέτριψε καὶ τὴν τράπεζαν μεταξὺ δειπνούντων ἀνέτριψε καὶ τὸν κρατῆρα ἐξέχεεν ἐπεισπάσας· καὶ τὸν μὲν ἀγροίκον ἐκείνον τὸν Γόργον ἀπὸ τοῦ συμποσίου κατασπάσας τῶν τριχῶν ἐπαιον περιστάντες αὐτός τε ὁ στρατιώτης — Δεινόμαχος, οἶμαι, καλεῖται — καὶ ὁ συστρατιώτης αὐτοῦ· ὥστε οὐκ οἶδα εἰ βιώσεται ὁ ἄνθρωπος, ὦ Κοχλί· αἷμά τε γὰρ ἐρρύη πολλὸ ἀπὸ τῶν ῥινῶν καὶ τὸ πρόσωπον θλον ἐξώδηκεν αὐτοῦ καὶ πελιδνὸν ἐστίν.

2. ΚΟΧΑ. Ἐμάνη ὁ ἄνθρωπος ἢ μέθη τις ἦν καὶ παροινία τὸ πρῶγμα;

ΠΑΡΘ. Ζηλοτυπία τις, ὦ Κοχλί, καὶ ἔρως ἔκτοπος· ἡ Κροκάλη δέ, οἶμαι, δύο τάλαντα αἰτήσασα, εἰ βούλεται μόνος ἔχειν αὐτήν, ἐπεὶ μὴ ἐδίδου ὁ Δεινόμαχος, ἐκείνον μὲν ἀπέκλεισεν ἥκοντα προσαράξασά γε αὐτῷ τὰς θύρας, ὡς ἐλέγετο, τὸν Γόργον δὲ Οἰνοέα τινὰ γεωργὸν εὐπορὸν ἐκ πολλοῦ ἐρῶντα καὶ χρηστὸν ἄνθρωπον προσιεμένη ἐπινε μετ' αὐτοῦ καμὲ παρέλαβεν αὐλήσουσαν παρ' αὐτοῖς. Ἦδη δὲ προχωροῦντος τοῦ πότου ἐγὼ μὲν ὑπέκρεχόν τι τῶν Λυδίων, ὁ γεωργὸς δὲ ἦδη ἀνίστατο ὀρχησόμενος, ἡ Κροκάλη δὲ ἐκρῶται, καὶ πάντα ἦν ἡδέα· ἐν τούτῳ δὲ κτύπος ἠκούετο καὶ βοή καὶ ἡ αὐλῆος ἠράσσετο, καὶ μετὰ μικρὸν ἐπεισέπαισαν ὅσον ὀκτὼ νεανῖσκοι μάλα καρτεροὶ καὶ ὁ Μεγαρεὺς ἐν αὐτοῖς. Εὐθὺς οὖν ἀνετέτραπτο πάντα καὶ ὁ Γόργος, ὥσπερ ἔφην, ἐπαίετο καὶ ἐπατεῖτο χαμαὶ κείμενος· ἡ Κροκάλη δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως ἔφθη ὑπεκφυγοῦσα παρὰ τὴν γείτονα Θεσπιάδα· ἐμὲ δὲ βράπισας ὁ Δεινόμαχος, Ἐκφθίρου, φησὶ, κατεαγότας μοι τοὺς αὐλοὺς προσρίψας. Καὶ νῦν ἀποτρέχω φράσσουσα ταῦτα τῷ δεσπότῃ· ἀπέρχεται δὲ καὶ ὁ γεωργὸς ὀφόμενός τινας φίλους τῶν ἀστικῶν, οἱ παραδώσουσι τοῖς πρυτανεῦσι τὸν Μεγαρέα.

3. ΚΟΧΑ. Ταῦτ' ἐστὶν ἀπολαῦσαι τῶν στρατιωτικῶν τούτων ἐρώτων, πληγὰς καὶ δίκας· τὰ δὲ ἄλλα ἡγεμόνες εἶναι καὶ χιλιάρχοι λέγοντες, ἦν τι δοῦναι δέη, Περσίμεινον, φασί, τὴν σύνταξιν, ὅπταν ἀπολάβω τὴν μισθοφορὰν, καὶ ποιήσω πάντα. Ἐπιτριβεῖεν δ' οὖν ἀλαζόνες ὄντες· ἐγὼ γ' οὖν εὖ ποιῶ μὴ προσιεμένη αὐτοὺς τὸ παράπαν. Ἀλίου τίς ἐμοὶ γένοιτο ἢ ναύτης ἢ γεωργὸς ἰσότημος κολακεύειν εἰδὼς μικρὰ καὶ κομίζων πολλὰ, οἱ δὲ τοὺς λόφους ἐπισείοντες οὗτοι καὶ μάχας διηγούμενοι, ψόφοι, ὦ Παρθένε.

pulsavit me, quum deprehendisset tibiis canentem apud Crocalen, conductam a rivali ipsius Gorgo, et tibiis mihi confregit, et mensam inter cornandum evertit, et craterem irruens effudit. Et rusticum illum Gorgum de convivio deductum crinibus, pulsarunt circumstantes tum ipse miles (Dinomachus, puto, vocatur), tum illius commilito : ut nesciam viverene homo possit, mea Cochlis; nam copiosus de naribus profluxit sanguis, et facies illius tota intumuerat et livida est.

2. COCHL. Furuitne homo, an ebrietas erat et vinolenta insania?

PARTH. Zelotypia quædam, Cochlis, et amor immoderatus. Crocale autem duo, puto, talenta quum postulasset, si solus habere ipsam vellet, non dante Dinomacho, illum exclusit venientem, impacta, uti dicebatur, illi janua; Gorgum vero, Cœnoensem quendam rusticum divitem, suum olim amatorem, et bonum hominem, admisit quicum biberet, me quoque ad canendum ipsis adhibita. Jam vero processerat compotatio; ego Lydium quoddam sonabam; saltandi causa jam surgere parabat, plaudente Crocale, rusticus; læta erant omnia : quum ibi subito exaudiretur tumultus et clamor, et aulæ porta effringitur. Et paullo post irruerunt octo juvenes valde robusti, et inter illos iste Megarensis. Statim ergo everti omnia, Gorgus ipse, uti dicebam, pulsari, et humi jacens conculcari. Crocale ipsa, nescio quomodo, fuga se ad vicinam Thespiadem subduxerat : me vero colaphis cæsam Dinomachus jubet in malam rem abire, et cum dicto impingit mihi fractas tibiis : et nunc aufugio nunciatura hæc meo hero. Abit vero etiam rusticus, urbanos quosdam amicos visurus, qui tradant Megarenses illum magistratibus.

3. COCHL. Hi sunt fructus amorum istorum militarium, plagæ et lites : ceterum duces se ac tribunos quum dicant, si quid dandum sit, Exspecta, aiunt, collectionem tribus militaris quando stipendium percipiam, et faciam omnia. Male pereant igitur superbi impostores isti! Recte sane ego eos omnino non admitto. Piscator mihi aliquis obtingat, aut nauta, aut rusticus, æquus homo, parum adulandi gnarus, et multum afferens : at isti qui cristas suas quatunt et enarrant pugnas, inanis sunt, Parthenis mea, strepitus.

LXVIII.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΕΡΕΓΡΙΝΟΥ ΤΕΛΕΥΤΗΣ.

1. ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ ΚΡΟΝΙΩ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ. Ὁ κακοδαίμων Περεγρίνος ἡ ὡς αὐτὸς ἔχαιρεν ὀνομάζων ἑαυτὸν Πρωτεύς αὐτὸ δὴ ἐκείνο τὸ τοῦ Ὀμηρικοῦ Πρωτεύος ἔπαθεν· ἅπαντα γὰρ δόξης ἔνεκα γενόμενος καὶ μυρίας τροπὰς τραπόμενος τὰ τελευταῖα ταῦτα καὶ πῦρ ἐγένετο· τοσούτῳ ἄρα τῷ ἔρωτι τῆς δόξης εἴχετο. Καὶ νῦν ἐκείνος ἀπηνυράκωται σοι δὲ βέλτιστος κατὰ τὸν Ἑμπεδοκλέα, παρ' ὅσον δὲ μὲν κἂν διαλαβεῖν ἐπειράθῃ ἐμβαλὼν ἑαυτὸν εἰς τοὺς κρατῆρας, δὲ δὲ γεννάδας οὗτος τὴν πολυανθρωποτάτην τῶν Ἑλληνικῶν πανηγύρευν τηρήσας πυρὰν ὅτι μεγίστην νήσας ἐνεπύρῃσεν ἐπὶ τοσούτων μαρτύρων καὶ λόγους τινὰς ὑπὲρ τοῦτου εἰπὼν πρὸς τοὺς Ἑλληνας οὐ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν τοῦ τολμήματος.

2. Πολλὰ τοίνυν δοκῶ μοι ὁρᾶν σε γελῶντα ἐπὶ τῇ κορύζῃ τοῦ γέροντος, μᾶλλον δὲ καὶ ἀκούω βοῶντος οἷά σε εἰκὸς βοᾶν, ὡς τῆς ἀβελτερίας, ὡς τῆς δοξοκοπίας, ὡς τῶν ἄλλων δὲ λέγειν εἰσθαμεν περὶ αὐτῶν. Σὺ μὲν οὖν πόρρω ταῦτα καὶ μακρῷ ἀσφαλέστερον, ἐγὼ δὲ παρὰ τὸ πῦρ αὐτὸ, καὶ ἔτι πρότερον ἐν πολλῷ πλήθει τῶν ἀχροατῶν εἶπον αὐτὰ, ἐνίωμι μὲν ἄγρομένους, ὅσοι ἐθαύμαζον τὴν ἀπόνειαν τοῦ γέροντος· ἥσαν δὲ τινες οἱ καὶ αὐτοὶ ἐγελῶν ἐπ' αὐτῷ. Ἀλλ' ὀλίγου δεῖν ὑπὸ τῶν Κυνικῶν ἐγὼ σοι διεσπᾶσθην ὥσπερ δὲ Ἀκταῖων ὑπὸ τῶν κυνῶν ἢ δὲ ἀνεψιὸς αὐτοῦ δὲ Πενθεύς ὑπὸ τῶν Μαινάδων.

3. Ἡ δὲ πᾶσα τοῦ δράματος διασκευὴ τοιάδε ἦν· τὸν μὲν ποιητὴν οἶσθα οἷός τε ἦν καὶ ἡλικία ἐτραγῳδεῖ παρ' ὅλον τὸν βίον ὑπὲρ τὸν Σοφοκλέα καὶ τὸν Αἰσχύλον. Ἐγὼ δ' ἐπεὶ τάχιστα εἰς τὴν Ἥλιν ἀφικόμην διὰ τοῦ γυμνασίου ἀλῶν, ἐπήκουον ἅμα Κυνικοῦ τινος μεγάλῃ καὶ τραχείᾳ τῇ φωνῇ τὰ συνθή ταῦτα καὶ ἐκ τριόδου τὴν ἀρετὴν ἐπιβουμένου καὶ ἅπασιν ἀπαζαπλῶς λοιδορουμένου, εἶτα κατέληξεν αὐτῷ ἡ βοή ἐς τὸν Πρωτέα· καὶ ὡς ἂν οἷός τε ὦ, πειράσομαι σοι αὐτὰ ἐκεῖνα ἀπομνημονεῦσαι ὡς ἐλέγετο. Σὺ δὲ γνωριεῖς δηλαδὴ πολλάκις αὐτοῖς παραστάς βοῶσι.

4. Πρωτέα γάρ τις, ἔφη, κενόδοξον τολμᾷ λέγειν, ὃ γῆ καὶ ἥλιε καὶ ποταμοὶ καὶ θάλαττα καὶ πατρίῃ· Ἡράκλειε, Πρωτέα τὸν ἐν Συρίᾳ δεσθέντα, τὸν τῇ πατρίδι ἀνέντα πεντακισχίλια τάλαντα, τὸν ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων πόλεως ἐκδηληθέντα, τὸν τοῦ Ἠλίου ἐπιστημότερον, τὸν ἀνταγωνισασθαι καὶ αὐτῷ τῷ Ὀλυμπίῳ δυνάμενον; Ἀλλ' ὅτι διὰ πυρὸς ἐξάγειν τοῦ βίου διέγνωνκεν ἑαυτὸν, εἰς κενοδοξίαν τινὲς τοῦτο ἀναφέρουσιν. Οὐ γὰρ Ἡρακλῆς οὕτως; οὐ γὰρ Ἀσκληπιδὸς καὶ Διόνυσος κεραυνῷ; οὐ γὰρ τὰ τελευταῖα Ἑμπεδοκλῆς εἰς τοὺς κρατῆρας;

5. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν δὲ Θεαγένης — τοῦτο γὰρ δὲ κεκραγὼς ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο — ἡρόμην τινὰ τῶν παρε-

LUCIANUS. II.

LXVIII.

DE MORTE PEREGRINI.

1. LUCIANUS CRONIO SALUTEM. Infelix ille Peregrinus, aut ut ipse nominare se gaudebat, Proteus, ipsum illud Homericum Protei factum subiit: gloriæ enim causa quum fuisset omnia, et in mille se formas vertisset, denique etiam in ignem abiit: tanto nempe gloriæ amore tenebatur. Jamque in carbones tibi vir optimus versus est Empedoclis exemplo, nisi quod ille effugere hominum oculos tentavit, quum in crateras ipse se injiceret; at hic generosus homo, observata celebritatum Græcarum frequentissima, rogo exstructo quam maximo, tot testibus insiliit, quum verba de consilio suo non multis ante ipsum facinus diebus ad Græcos fecisset.

2. Quare te videre mihi videor multum ridentem obesas illius senis nares; vel potius audio clamantem, quæ probabile est te exclamaturum, vah ineptias! vah ærumnosam gloriæ cupiditatem! vah reliqua quæ dicere de talibus solemus. Ac tu quidem e longinquo ista et multo securius: at ego apud ipsum ignem, et prius adhuc in magna audientium multitudine ista dixi, graviter ferentibus quibusdam, quotquot amentiam senis admirarentur. Erant autem qui et ipsi illum riderent. Sed parum abfuit quin discerptus tibi fuisset a Cynicis, ut a canibus Actæon, aut ipsius Pentheus consobrinus a Maenadibus.

3. Totus autem actionis apparatus hic fuit. Ipsum auctorem fabulæ nosti qualis fuerit, quasque tota vita dederit tragedias, supra Sophoclem et Æschylum. Ego vero quum primum veni in Elidem, per gymnasium oberrans, simul auscultavi Cynicum quendam magna atque aspera voce consueta illa et e trivio petita de virtute inclamantem, maleque dicentem simpliciter omnibus: tum exibat illi clamor in Proteum: et quantum potero, studebo ipsa tibi illa, uti prolata sunt, referre. Tu vero agnosces nimirum, qui sæpe clamantibus illis astiteris.

4. « Proteum ergo, inquit, vanæ cupidum gloriæ dicere quisquam audeat? o terra, et sol, et flumina, et mare, et familiaris Hercules! Proteum illum vinctum in Syria, illum condonantem patriæ suæ quinquies mille talenta? illum Romanorum urbe ejectum, Sole illum insigniorem, illum qui cum ipso certare possit Olympio? Sed quod per ignem educere se de vita decrevit, ad vanam gloriam nonnulli hoc referunt. Nonne enim sic Hercules? non enim Æsculapius ac Bacchus fulmine? non enim ultima ætate in crateras Empedocles? »

5. Quum vero dixisset ista Theagenes (hoc enim clamoso illi nomen erat), interrogavi astantium aliquem, quid vellet

στῶτων, τί βούλεται τὸ περὶ τοῦ πυρὸς ἢ τί Ἡρακλῆς καὶ Ἑμπεδοκλῆς πρὸς τὸν Πρωτέα. Ὁ δὲ, Οὐκ εἰς μακρὰν, ἔφη, καύσει ἑαυτὸν ὁ Πρωτεύς Ὀλυμπίᾳσι. Πῶς, ἔφην, ἢ τίνας ἔνεκα; Ἐῖτα ὁ μὲν ἐπειρᾶτο λέγειν, ἐβόα δὲ ὁ Κυνικός, ὥστε ἀμήχανον ἦν ἄλλου ἀκούειν. Ἐπήκουον οὖν τὰ λοιπὰ ἐπαντλοῦντος αὐτοῦ καὶ θαυμαστάς τινας ὑπερβολὰς διεξιόντος κατὰ τοῦ Πρωτεύως· τὸν μὲν γὰρ Σινωπέα ἢ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Ἀντισθένη οὐδὲ παραβάλλειν ἤξιον αὐτῷ, ἀλλ' οὐδὲ τὸν Σωκράτη αὐτὸν, ἐκάλει δὲ τὸν Δία ἐπὶ τὴν ἀμίλλαν. Ἐῖτα μέντοι ἔδοξεν αὐτῷ ἴσους πως φυλάξαι αὐτοὺς καὶ οὕτω κατέπαυσε τὸν λόγον·

6. Δύο γὰρ ταῦτα, ἔφη, ὁ βίος ἀρίστα δημιουργήματα θεάσατο, τὸν Δία τὸν Ὀλύμπιον καὶ Πρωτέα, πλάσται δὲ καὶ τεχνῖται τοῦ μὲν Φειδίας, τοῦ δὲ ἡ φύσις. Ἀλλὰ νῦν ἐξ ἀνθρώπων εἰς θεοὺς τὸ ἄγαλμα τοῦτο οἰχέσεται ὀρούμενον ἐπὶ τοῦ πυρὸς ὄρφανός ἡμᾶς καταλιπὼν. Ταῦτα ἔνν πολλῶν ἰδρῶτι διεξεληθὼν ἐδάκρυε μάλα γελοῖως καὶ τὰς τρίχας ἐτίλλετο ὑποφειδόμενος μὴ πάνυ ἔλκειν, καὶ τέλος ἀπῆγον αὐτὸν λύζοντα μεταξὺ τῶν Κυνικῶν τινες παραμυθούμενοι.

7. Μετὰ δὲ τοῦτον ἄλλος εὐθὺς ἀναβαίνει οὐ περιμεινας διαλυθῆναι τὸ πλῆθος, ἀλλὰ ἐπ' αἰθομένοισι τοῖς πρωτέοις ἱερείοις ἐπέχει τῶν σπονδῶν· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ πολλὴ ἐγέλα καὶ δῆλος ἦν νεοῖσιν αὐτὸ δρῶν, εἶτα ἤρξατο ὧδὲ πως· Ἐπεὶ ὁ κατάρτος Θεαγένης τέλος τῶν μισαρωτῶν αὐτοῦ λόγων τὰ Ἡρακλείτου δάκρυα ἐποίησατο, ἐγὼ κατὰ τὸ ἐναντίον ἀπὸ τοῦ Δημοκρίτου γέλωτος ἄρξομαι. Καὶ αὖθις ἐγέλα ἐπὶ πολὺ, ὥστε καὶ ἡμῶν τοὺς πολλοὺς ἐπὶ τὸ ὁμοῖον ἐπεσπάσατο.

8. Ἐῖτα ἐπιστρέψας ἑαυτὸν, ἦ τί γὰρ ἄλλο, ἔφη, ὦ ἄνδρες, χρὴ ποιεῖν ἀκούοντα μὲν οὕτω γελοῖων ῥήσεων, δρῶντα δὲ ἄνδρας γέροντα δοξασίου καταπτύστος ἔνεκα μονονοῦχ' κυβιστῶντας ἐν τῷ μέσῳ; Ὡς δὲ εἰδείητε ὅσον τι τὸ ἄγαλμα ἐστὶ τὸ καυτησόμενον, ἀκούσατέ μου ἐξ ἀρχῆς παραφυλάσσοντας τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ τὸν βίον ἐπιτηρήσαντος· ἐνία δὲ παρὰ τῶν πολιτῶν αὐτοῦ ἐπυνθανόμενη καὶ οἷς ἀνάγκη ἦν ἀκριβῶς εἰδέναι αὐτόν.

9. Τὸ γὰρ τῆς φύσεως τοῦτο πλάσμα καὶ δημιούργημα, ὁ τοῦ Πολυκλείτου κανὼν, ἐπεὶ εἰς ἄνδρας τελεῖν ἤρξατο, ἐν Ἀρμενίᾳ μοιγεῖον ἀλοὺς μάλα πολλὰς πληγὰς ἔλαβε καὶ τέλος κατὰ τοῦ τέγους ἀλόμενος διέφυγε βραχνίδι τὴν πυγὴν βεβυσμένους· εἶτα μεिरάκιόν τι ὠραῖον διαφθείρας τρισχίλιον ἐξωνήσατο παρὰ τῶν γυνέων τοῦ παιδὸς πενήτων ὄντων μὴ ἐπὶ τὸν ἀρμολογῆσαι ἀπαρθῆναι τῆς Ἀσίας.

10. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἔασειν μοι δοκῶ· πηλὸς γὰρ ἐτι ἀπλαστός ἦν καὶ οὐδὲπω ἐντελὲς ἄγαλμα ἡμῖν ἐδεδημιούργητο. Ἄ δὲ τὸν πατέρα ἔδρασε καὶ πάνυ ἀκούσαι ἀξίον· καίτοι πάντες ἴστε καὶ ἀκηκόατε ὡς ἀπέπνιξε τὸν γέροντα οὐκ ἀνασπόμενος αὐτὸν ὑπὲρ ἐξίχοντα ἔτη ἡδὴ γηρῶντα. Ἐῖτα ἐπειδὴ τὸ πρῶγμα

sibi illud de igne, aut quid ad Proteum Hercules atque Empedocles. Ille, Non ita multo post, inquit, cremabit se ipse Proteus Olympiæ. Quomodo, inquam, aut qua de causa? Tum ille respondere parabat; clamabat autem Cynicus, ut alium exaudire non posses. Audiavi igitur profundentem reliqua, et admirabiles quosdam dicendi excessus de Proteo persequentem. Nam Sinopensem illum, aut illius magistrum Antisthenem, ne comparare quidem illi dignabatur, sed nec ipsum Socratem: Jovem potius ad certamen illud provocabat. Deinde tamen visum illi est æquo aliquatenus fastigio utrumque servare, atque ita orationem finiri:

6. « Hæc nempe duo, inquit, opera præstantissima spectavit sæculum, Olympium Jovem et Proteum: fictores autem et artifices alterius Phidias, alterius vero natura. At nunc de hominibus ad deos hoc simulacrum abibit, in vectum igni, nobis relictis orphanis. » Ista multo cum sudore ubi pronunciavit, plorabat perridicule, et crines sibi vellebat, aliquantum tamen parcens, ne nimis traheret. Tandem gannientem adhuc Cynicorum quidam velut consolantes abducebant.

7. Post hunc vero alius statim escendit, dilabi multitudinem non passus, sed ardentibus adhuc prioribus extis infundens libamina. Ac primo quidem multum risit, quod ex imis illum præcordiis facere apparebat: tum ita fere exorsus est: « Quandoquidem execrabilis iste Theagenes finem impurissimæ orationis suæ Heracliti fecit lacrimas; ego e contrario a Democriti risu incipiam. » Et denuo risit tantum, ut etiam nostrum plures ad risus societatem pertraheret.

8. Dein se convertens, « Aut quidnam aliud, inquit, viri, faciendum est, ubi audimus dictiones adeo ridiculas, videmus autem viros senes despuende cujusdam gloriolæ causa tantum non saltare in caput in publico? Ut sciat is vero quale simulacrum sit jam comburendum, me audite, qui diligenter observavi illius animum, et vitam exploravi: quadam autem de civibus istius exquirendo cognovi, iisque qui necessitate quadam recte istum nosse debebant.

9. Hoc enim fictum naturæ manifestum simulacrum, hic Polycleti canon, quum ad virilem ætatem pervenisset, in Armenia deprehensus in adulterio plagas accepit sane multas ac tandem saltu de tegulis effugit, obturatum raphano podicem auferens. Deinde adolescentulum formosum quum corrupisset, tribus millibus redemit se a parentibus puer pauperculus, ne ad Præsidentem Asiæ deduceretur.

10. Hæc et quæ sunt in hoc genere, placet omittere: argilla enim adhuc erat informis, nondum inde perfectum nobis simulacrum effictum fuerat. Quæ autem patri fecerit, audire omnino operæ pretium est: quanquam nostis omnes et audiistis ut senem suffocaverit, non passus illum ultra sexaginta annos jam senescere. Deinde quum pervulgatum

διεθεόητο, φυγὴν ἑαυτοῦ καταδικάσας ἐπλανᾶτο ἀλλήν ἄλλοτε ἀμείδων.

11. Ὅτεπερ καὶ τὴν θαυμαστὴν σοφίαν τῶν Χριστιανῶν ἐξέμαθε περὶ τὴν Παλαιστίνην τοῖς ἱερεῦσι καὶ γραμματεῦσιν αὐτῶν συγγενόμενος. Καὶ τί γάρ; ἐν βραχεὶ παῖδας αὐτοὺς ἀπέφηνε προφῆτης καὶ θιασάρχης καὶ ξυναγωγεὺς καὶ πάντα μόνος αὐτὸς ὢν καὶ τῶν βίβλων τὰς μὲν ἐξηγεῖτο καὶ διεσάρει, πολλὰς δὲ αὐτὸς καὶ ξυνέγραφε, καὶ ὡς θεὸν αὐτὸν ἐκείνοι ἠγοῦντο καὶ νομοθέτῃ ἐχρῶντο καὶ προστάτῃ ἐπέγραφον· τὸν μέγαν γοῦν ἐκείνον ἐτι σέβουσι τὸν ἀνθρώπον τὸν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἀνασκολοπισθέντα, ὅτι καινὴν ταύτην τελετὴν εἰσήγαγεν ἐς τὸν βίον.

12. Τότε δὴ καὶ συλληρθεὶς ἐπὶ τούτῳ ὁ Πρωτεὺς ἐνέπεσαν εἰς τὸ δεσμωτήριον, ὅπερ καὶ αὐτὸ οὐ μικρὸν αὐτῷ ἀξίωμα περιποίησε πρὸς τὸν ἐξῆς βίον καὶ τὴν τερατείαν καὶ δοξοκοπίαν, ὧν ἐρῶν ἐτύγχανεν. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐδέδετο, οἱ Χριστιανοὶ συμφορὰν ποιούμενοι τὸ πρᾶγμα πάντα ἐκίνον ἐξαρπάσαι πειρούμενοι αὐτόν. Εἴτ' ἐπεὶ τοῦτο ἦν ἀδύνατον, ἥ γε ἄλλη θεραπεία πᾶσα οὐ παρέργως, ἀλλὰ σὺν σπουδῇ ἐγίγνετο· καὶ ἔωθεν μὲν εὐθὺς ἦν ὁρᾶν παρὰ τῷ δεσμωτηρίῳ περιμένοντα γράδια χήρας τινὰς καὶ παιδία ὀρφανὰ, οἱ δὲ ἐν τέλει αὐτῶν καὶ συνεκάθευδον ἔνδον μετ' αὐτοῦ διατρεῖροντες τοὺς δεσμοφύλακας· εἴτα δεῖπνα ποικίλα εἰσεκομίζετο καὶ λόγοι ἱεροὶ αὐτῶν ἐλέγοντο καὶ ὁ βέλτιστος Περεγρίνος — ἐτι γὰρ τοῦτο ἔκαλετο — καινὸς Σωκράτης ὑπ' αὐτῶν ὀνομάζετο.

13. Καὶ μὴν καὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων ἐστὶν ὧν ἤκόν τινες, τῶν Χριστιανῶν στελλόντων ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, βοηθήσοντες καὶ ξυναγορεύοντες καὶ παραμυθησόμενοι τὸν ἄνδρα. Ἀμύχανον δὲ τι τὸ τάχος ἐπιδείκνυται, ἐπειδὴν τι τοιοῦτον γένηται δημόσιον· ἐν βραχεὶ γὰρ, ἀφειδοῦσι πάντων. Καὶ δὴ καὶ τῷ Περεγρίνῳ πολλὰ τότε ἦκε χρήματα παρ' αὐτῶν ἐπὶ προφάσει τῶν δεσμῶν καὶ πρόσδοον οὐ μικρὰν ταύτην ἐποιήσατο· πεπειχασί γὰρ αὐτοὺς οἱ κακοδαίμονες τὸ μὲν δλον ἀνάαντο ἔσθαι καὶ βιώσασθαι τὸν αἰὶ χρόνον, παρ' ὃ καὶ καταφρονούσι τοῦ θανάτου καὶ ἐκόντες αὐτοὺς ἐπιδιδόασιν οἱ πολλοί· ἔπειτα δὲ ὁ νομοθέτης δὲ πρῶτος ἐπεισεν αὐτοὺς ὡς ἀδελφοὶ πάντες εἶεν ἀλλήλων, ἐπειδὴν ἅπαρ παραδάντες θεοὺς μὲν τοὺς Ἑλληνικοὺς ἀπαρνήσωνται, τὸν δὲ ἀνεσκολοπισμένον ἐκείνον σοφιστὴν αὐτῶν προσκυνῶσι καὶ κατὰ τοὺς ἐκείνου νόμους βῶσι. Καταφρονούσιν οὖν ἅπαντων ἐξ ἰσῆς καὶ κοινὰ ἠγοῦνται ἄνευ τινὸς ἀκριβοῦς πίστεως τὰ τοιαῦτα παραδεξάμενοι. Ἦν τοίνυν παρέλθῃ τις εἰς αὐτοὺς γόνος καὶ τεχνίτης ἀνθρώπος καὶ πράγμασι χρῆσθαι δυνάμενος, αὐτίκα μάλα πλούσιος ἐν βραχεὶ ἐγένετο ἰδιώταις ἀνθρώποις ἐγχαλῶν.

14. Πλὴν ἄλλ' ὁ Περεγρίνος ἀφείθη ὑπὸ τοῦ τότε τῆς Συρίας ἀρχοντος, ἀνδρὸς φιλοσοφία χαίροντος, ὃς συνείλε τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ καὶ ὅτι δέξαιτ' ἂν ἀποθανεῖν, ὡς δόξαν ἐπὶ τούτῳ ἀπολλίποι, ἀφῆκεν αὐτὸν οὐδὲ τῆς κολάσεως ὑπολαβὸν ἄξιον. Ὁ δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἐπα-

esset facinus, exilio a se damnatus oberravit aliam alia terra permutans.

11. Quo quidem tempore etiam admirabilem Christianorum sapientiam edidicit, in Palaestina cum sacerdotibus illorum et scribis versatus. Et, quid multa? brevi tempore, ut pueri juxta se viderentur omnes, effecit, propheta ipse, et chori illorum praesul, et synagogae princeps, et solus omnia. Ac librorum alios interpretabatur ac declarabat, multos autem ipse conscribebat: itaque dei instar ipsum habebant illi, et utebantur legislatore, et suum nominabant antistitem. Nempe magnum illum adhuc venerantur hominem, illum cruci in Palaestina, ob introducta in vitam nova haec mysteria, affixum.

12. Tum vero deprehensus eo in crimine Proteus in vincula conjectus est: quae ipsa res non parvam illi dignitatem conciliavit, ad vitam deinceps agendam, et ad praestigiarum gloriaeque studium, quae amabat. Quum igitur in vinculis esset, communem eam calamitatem rati Christiani, nihil intentatum relinquebant, ut illum eriperent. Deinde ubi hoc fieri non poterat, ministerium omne reliquum non obiter, sed cum magno studio peragebatur. Et mane quidem statim videres praesto esse ad carcerem vetulas viduas quasdam et infantes orphanos: qui vero honoratiores illorum, ii etiam corruptis carceris custodibus intra apud istum pernoctabant. Deinde caenae inferebantur variae, et sacri ex illorum doctrina sermones habebantur, et praeclearus ille Peregrinus (hoc enim adhuc tum nomine censebatur) novus ab illis dicebatur Socrates.

13. Quin etiam ex Asiaticis urbibus, Christianorum missu publico, venire quidam, adjuturi virum, et advocati ejus futuri, consolaturique. Incredibilem enim alacritatem ostendunt, si quid tale fiat publice: ut enim breviter dicam, nulli rei parcut. Itaque etiam Peregrino tum multa ab illis venire vinculorum causa pecuniae, eumque reditum habuit sibi non mediocrem. Persuaserunt enim sibi miseri illi, in universum quidem se futuros esse immortales et perpetuo tempore victuros; unde etiam contemptum mortem vulgo, suaeque se sponte occidendos praebent: deinde vero primus illis legislator persuasit, omnes esse invicem fratres, postquam semel transgressi, Gracos deos abnegaverint, adoraverint autem affixum illum cruci suum sophistam, atque ex ipsius legibus vivant. Quare bona cuncta pariter contemnant, et arbitrantur communia, de idoneo nullo et exacto argumento recepta hac doctrina. Si quis ergo ad illos venit impostor et callidus homo, et uti rebus qui sciat, illicet brevi statim tempore dives factus homines imperitos albis dentibus deridet.

14. Verum Peregrinus ab eo, qui tum praesidebat Syriae, dimissus est, viro qui philosophiam amaret, quique intellecta istius amentia, eumque optare mortem, uti famam eo nomine relinqueret, hominem, ne dignum quidem poena ratus, dimisit. At ille in patriam reversus deprehendit

νελθὼν καταλαμβάνει τὸ περὶ τοῦ πατρῷου φόνου ἐπιφλεγμαῖνον καὶ πολλοὺς τοὺς ἐπανατεινόμενους τὴν κατηγορίαν. Διήρπαστο δὲ τὰ πλεῖστα τῶν κτημάτων παρὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ καὶ μόνοι ὑπελείποντο οἱ ἀγροὶ ὅσον εἰς πεντεκαίδεκα τάλαντα· ἦν γὰρ ἡ πᾶσα οὐσία τριάκοντά που τάλαντων ἀξία, ἣν ὁ γέρον κατέλιπε, οὐχ ὥσπερ ὁ παγγέλιος Θεαγένης ἔλεγε πεντακισχίλιον· τοσούτου γὰρ οὐδὲ ἡ πᾶσα τῶν Παριανῶν πόλις πέντε σὺν αὐτῇ τὰς γειτνιώσας παραλαβούσα πραθείη ἂν αὐτοῖς ἀνθρώποις καὶ βοσκήμασι καὶ τῇ λοιπῇ παρασκευῇ.

15. Ἄλλ' ἔτι γε ἡ κατηγορία καὶ τὸ ἐγκλημα θερμὸν ἦν, καὶ ἐώκει οὐκ εἰς μακρὰν ἐπαναστήσεσθαι τις αὐτῷ, καὶ μάλιστα ὁ δῆμος αὐτὸς ἡγανάκτει χρηστὸν, ὡς ἔφασαν οἱ ἰδόντες, γέροντα πενθοῦντες οὕτως ἀσεβῶς ἀπολωλότα. Ὁ δὲ σοφὸς οὗτος Πρωτεύς πρὸς ἅπαντα ταῦτα σκέψασθε οἷόν τι ἐξεῦρε καὶ ὅπως τὸν κίνδυνον διέφυγε· παρελθὼν γὰρ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Παριανῶν — ἐκόμα δὲ ἡδὴ καὶ τριβίωνα πιναρὸν ἡμπείχeto καὶ πῆραν παρήρτητο καὶ τὸ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἦν καὶ ὅλως μάλα τραγικῶς ἐσκεύαστο — τοιοῦτος οὖν ἐπιφανεῖς αὐτοῖς ἀφ' ἑνὶ τῇ οὐσίᾳ, ἣν ὁ μακαρίτης πατὴρ αὐτῷ κατέλιπε, δημοσίαν εἶναι πᾶσαν. Τοῦτο ὡς ἤκουσεν ὁ δῆμος πένητες ἄνθρωποι καὶ πρὸς διανομὰς κεκηνότες, ἀνέκραγον εὐθὺς ἕνα φιλόσοφον, ἕνα φιλόπατριν, ἕνα Διογένην καὶ Κράτητος ζηλωτήν. Οἱ δὲ ἐγθροὶ ἐπεφίμουντο, κἂν εἰ τις ἐπιχειρήσει μεμνησθαι τοῦ φόνου, λίθοις εὐθὺς ἐβάλλετο.

16. Ἐξήκει οὖν τὸ δεύτερον πλανησόμενος, ἱκανὰ ἐφόδια τοὺς Χριστιανούς ἔχων, ὑφ' ὧν δορυφορούμενος ἐν ἅπασιν ἀφρόνοις ἦν. Καὶ χρόνον μὲν τινα οὕτως ἐβόσκετο· εἴτα παρανοήσας τι καὶ ἐξ ἐκείνους — ὥφθη γάρ τι, ὡς οἶμαι, ἐσθίειν τῶν ἀπορρήτων αὐτοῖς — οὐκέτι προσιεμένον αὐτῶν ἀπορούμενος ἐκ παλινωδίας ᾤετο δεῖν ἀπαιτεῖν παρὰ τῆς πόλεως τὰ κτήματα, καὶ γραμματεῖον ἐπιδοῦν ἡξίου ταῦτα κομισασθαι κελεύσαντος βασιλέως. Εἴτα τῆς πόλεως ἀντιπροσθευσασμένης οὐδὲν ἐπράχθη, ἀλλ' ἐμμένειν ἐκελεύετο ὥς ἅπαξ διέγνω μηδὲν καταναγκάσαντος.

17. Τρίτῃ ἐπὶ τούτοις ἀποδημία εἰς Αἴγυπτον παρὰ τὸν Ἀγαθόβουλον, ἵνα περ τὴν θαυμαστὴν ἀσκησιν διήσκητο, ὑποόμενος μὲν τῆς κεφαλῆς τὸ ἥμισυ, χριόμενος δὲ πηλῷ τὸ πρόσωπον, ἐν πολλῷ δὲ τῶν περιεστώτων δῆμῳ ἀναφλῶν τὸ αἰδοῦν καὶ τὸ ἀδιάφορον δὴ τοῦτο καλούμενον ἐπιδεικνύμενος, εἴτα παίων καὶ παϊόμενος νάρθηκι εἰς τὰς πυγὰς καὶ ἄλλα πολλὰ νεανικώτερα θαυματοποιῶν.

18. Ἐκείθεν δὲ οὕτω παρεσκευασμένος ἐπὶ Ἰταλίαν ἐπλευσε καὶ ἀποβὰς τῆς νεὸς εὐθὺς ἐλοιδορεῖτο πᾶσι καὶ μάλιστα τῷ βασιλεῖ πράτατον αὐτὸν καὶ ἡμερώτατον εἰδὼς, ὥστε ἀσφαλῶς ἐτόλμα· ἐκείνῳ γὰρ, ὡς εἶδος, ὀλίγον ἔμελε τῶν βλασφημιῶν καὶ οὐκ ἡξίου φιλοσοφίαν ὑποδύμενόν τινα κολάζειν ἐπὶ ῥήμασι καὶ μάλιστα τέχνῃν τὸ λοιδορεῖσθαι πεποιημένον. Τούτῳ

flagrantem adhuc illam de patre interfecto famam, et multos accusationem intentantes. Verum etiam pleraque ipsius opes per illam peregrinationem direptæ fuerant, solis relictis agris quindecim circiter talentorum : tota enim, quam reliquerat senex, substantia triginta forte talentorum fuerit ; non quinquies mille, ut ridiculus iste dixit Theagenes : tanti enim nec universa Parianorum urbs, si vicinas sibi quinque alias assumat, forte vendatur, ipsis cum hominibus et pecudibus et apparatu reliquo.

15. Verumtamen accusatio illa et crimen adhuc calebat, videbaturque futurum ut non ita multo post aliquis contra illum consurgeret : et maxime ipse indigne ferebat populus, bonum senem, uti dicebant qui viderant, impie adeo periisse lugentes. At sapiens iste Proteus ad hæc omnia videte quid invenerit, et qua ratione effugreit periculum. Progressus enim in Parianorum concionem : jam autem comam alebat, et pallium induerat sordidum, et suspenderat peram, et in manu sustis erat, et tragicum omnino habitum sonuserat : sic ergo in conspectum illorum prodians, permittere se ait ut universa patris sui felicitis memorie substantia sit publica. Hoc ut populus audivit, homines pauperes et inhiantes largitionibus, statim exclamant, Unus sapientie, unus patrie amator ! unus Diogenis et Cratetis æmulus ! Inimicis autem os jam obturatum erat, et si quis cædis injicere mentionem conaretur, lapidibus statim petebatur.

16. Iterum ergo in aliud exilium egressus est, satis luculenti viatici instar habens Christianos, quorum satellitio instructus copiis omnibus abundabat. Atque aliquamdiu ita alebatur : deinde migratis etiam illorum legibus (visus enim, puto, fuerat prohibito illis cibo quodam uti), quum non amplius eum admitterent, ad indigentiam redactus, æquum censebat, retractata donatione, a civitate repetere bona sua ; datoque libello, recipere illa imperatoris jussu postulabat. Deinde, missis contra ipsum a civitate legatis, frustra fuit, jussusque in his, quæ nemine cogente constituisset, manere.

17. Post hæc tertia ab illo suscepta in Ægyptum peregrinatio ad Agathobulum, ubi admirabilem illam exercitationem suscepit, ut rasa dimidia capitis parte, oblita luto facie, in multo circumstantium populo, fricando pudendo, illud quod indifferens ab istis vocatur, in se ostenderet ; deinde vel pulsaret ipse, vel pulsandas ferula nates aliis praberet, aliaque multa vehementiora etiam spectacula ederet.

18. Hinc autem sic instructus navigavit in Italiam, et egressus navi maledicere statim cepit omnibus, imperatori maxime, quem mitissimum sciret mansuetissimumque : quo majori confidentia ausus est. Parum enim ille, ut par erat, curabat maledicta, neque dignum se censebat, hominem philosophiæ larvam indutum propter verba punire, eum præsertim, qui sibi artem ipsum illud maledicere fe-

δὲ καὶ ἀπὸ τούτων τὰ τῆς δόξης ᾗ ἐξάνετο· παρὰ γοῦν τοῖς ἰδιώταις καὶ περιβλεπτοῖς ἦν ἐπὶ τῇ ἀπονοίᾳ, μέχρι δὲ τὴν πόλιν ἐπιτετραμμένος ἀνὴρ σοφὸς ἀπέπειμψεν αὐτὸν ἀμέτρως ἐντροφῶντα τῷ πράγματι, εἰπὼν μὴ δεῖσθαι τὴν πόλιν τοιοῦτου φιλοσόφου. Πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο κλεινὸν αὐτοῦ καὶ διὰ στόματος ἦν ἅπασιν, ὁ φιλόσοφος διὰ τὴν παρρησίαν καὶ τὴν ἄγαν ἐλευθερίαν ἐξελάθει· καὶ προσήλαυνε κατὰ τοῦτο τῷ Μουσωνίῳ καὶ Δίωνι καὶ Ἐπικτήτῳ καὶ εἰ τις ἄλλος ἐν περιστάσει τοιαύτῃ ἐγένετο.

19. Οὗτω δὲ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐλθὼν ἄρτι μὲν ἠλείοις ἐλοιδορεῖτο, ἄρτι δὲ τοὺς Ἑλλήνας ἐπειθεὶν ἀντάρασθαι ὅπλα Ῥωμαίοις, ἄρτι δὲ ἄνδρα παιδείᾳ καὶ ἀξιώματι προύχοντα, διότι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις εὖ ἐποίησε τὴν Ἑλλάδα καὶ ὕδωρ ἐπήγαγε τῇ Ὀλυμπίᾳ καὶ ἔπαυσε δῖφει ἀπολλυμένους τοὺς πανηγυριστάς, κακῶς ἡγόρευεν ὡς καταθλύναντα τοὺς Ἑλλήνας, δέον τοὺς θεατὰς τῶν Ὀλυμπίων διακαρτερεῖν διψῶντας καὶ νῆ Δία γε καὶ ἀποθνήσκειν πολλοὺς αὐτῶν ὑπὸ σφοδρῶν τῶν νόσων, αἱ τέως διὰ τὸ ξηρὸν τοῦ χωρίου ἐν πολλῷ τῷ πλήθει ἐπεπολάζον· καὶ ταῦτα ἔλεγε πίνων τοῦ αὐτοῦ ὕδατος. Ὡς δὲ μικροῦ κατέλευσαν αὐτὸν ἐπιδραμόντες ἅπαντες, τότε μὲν ἐπὶ τὸν Δία καταφυγὼν ὁ γενναῖος εὔρε τὸ μὴ ἀποθανεῖν.

20. Ἐς δὲ τὴν ἐξῆς Ὀλυμπιάδα λόγον τινὰ διὰ τεττάρων ἐτῶν συνθεὶς τῶν διὰ μέσου ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς Ἑλλήνας ἔπαινον ὑπὲρ τοῦ τὸ ὕδωρ ἐπαγαγόντος καὶ ἀπολογίαν ὑπὲρ τῆς τότε φυγῆς. Ἡδὴ δὲ ἀμελούμενος ὑφ' ἀπάντων καὶ μηκέτ' ὁμοίους περίβλεπτος ὦν — ἔωλα γὰρ ἦν ἅπαντα καὶ οὐδὲν ἔτι καινουργεῖν ἐδύνατο, ἐφ' ὅτῳ ἐκπλήξει τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ θαυμάζειν καὶ πρὸς αὐτὸν ἀποβλέπειν ποιήσει, οὐπερ ἐξ ἀρχῆς ὀριμὴν τινα ἔρωτα ἐρῶν ἐτύγχανε — τὸ τελευταῖον τοῦτο τολμημα ἐβουλεύσατο περὶ τῆς πυρᾶς, καὶ διέδωκε λόγον ἐς τοὺς Ἑλλήνας εὐθὺς ἀπ' Ὀλυμπίων τῶν ἔμπροσθεν ὡς ἐς τοῦτιόν καύσων ἑαυτόν.

21. Καὶ νῦν αὐτὰ ταῦτα θαυμαστοποιεῖ, ὡς φασί, βόθρον ὀρυττων καὶ ἔωλα συγκομίζων καὶ δεινὴν τινα τὴν καρτερίαν ὑπισχυόμενος. Ἐχρῆν δὲ, οἶμαι, μάλιστα μὲν περιμένειν τὸν θάνατον καὶ μὴ δραπετεύειν ἐκ τοῦ βίου· εἰ δὲ καὶ πάντως διέγνωστό οἱ ἀπαλλάττεσθαι, μὴ πυρὶ μὴδὲ τοῖς ἀπὸ τῆς τραγωιδίας τούτοις χρῆσθαι, ἀλλ' ἕτερόν τινα θανάτου τρόπον, μυρίων ὄντων, ἐλόμενον ἀπελθεῖν. Εἰ δὲ καὶ τὸ πῦρ ὡς Ἡράκλειόν τι ἀσπάζεται, τί δὴ ποτε οὐχὶ κατὰ σιγὴν ἐλόμενος ὁρος εὐδενδρον ἐν ἐκείνῳ ἑαυτὸν ἐνέπρησε μόνος ἓνα τινὰ ὄϊον Θεαγένῃ τοῦτον Φιλοκτήτην παραλαβὼν; ὁ δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ τῆς πανηγύρεως πληθούσης μόνον οὐκ ἐπὶ σκηνῆς ὀπτήσκει ἑαυτόν, οὐκ ἀνάξιος ὢν μὰ τὸν Ἡρακλέα, εἰ γε χρὴ καὶ τοὺς πατράλους καὶ τοὺς ἀδελφούς δίκας δίδοναι τῶν τολμημάτων· καὶ κατὰ τοῦτο πᾶν ὅπῃ δρᾶν αὐτὸ εἰσικεν, δν ἐχρῆν πάλαι ἐς τὸν τοῦ Φαλάριδος ταῦρον ἐμπεσόντα τὴν ἀξίαν ἀποτετικέναι, ἀλλὰ μὴ ἅπαξ χανόντα πρὸς τὴν

cisset. Isti vero etiam inde fama crevit. Apud imperitos enim propter ipsam hanc amentiam erat conspicuus, donec praefectus urbis, vir sapiens, petulanter nimis huic rei indulgentem eiecit, praefatus non indigere urbem tali philosopho. Verum enim hoc quoque celebriorem reddidit ipsum et in ore erat omnium philosophus propter dicendi fiduciam et nimiam libertatem urbe exactus: idque ipsum admovit hominem ad Musonium, et Dionem, et Epictetum, et si quis alius simili conditione fuit.

19. Ita igitur in Graeciam quum venisset, jam Eleis maledicebat; jam suadebat Graecis uti arma contra Romanos caperent, jam virum doctrina pariter et dignitate eminentem, quod praeter cetera hoc beneficium Graeciae praestiterat, ut aquam perduceret Olympiam, et prohiberet ne porro siti perirent spectatores, maledictis incessebat, velut qui effeminaret Graecos; quum deceret sitim ferre spectatores Olympiorum, quin, ita me Jupiter, perire multos illorum a morbis vehementibus, qui tum propter regionis siccitatem in magna multitudine frequentes erant. Et haec dicebat bibens ipse de eadem aqua. Quum vero parum abesset quin lapidibus illum, concursu omnium facto, obruerent, tum ad Jovem confugiens vir fortis, mortem evitavit.

20. Olympiade proxima orationem quattuor interjectis annis a se compositam ad Graecos attulit, laudem ejus qui aquam perduxit, et fugae superioris excusationem. Sed quum jam negligenteretur ab omnibus, neque amplius ita conspicuus esset (obsoleta quippe erant omnia, nec novum quicquam poterat proferre, quo percelleret audientes atque admirandum se conspiciendumque redderet, cujus rei ab initio inde vehementer cupidus fuerat), ultimum hoc de rogo facinus meditari coepit: sparsitque famam inter Graecos a superioribus statim Olympiis, proximis se ludis crematurum se ipsum.

21. Et nunc haec ipsa portenta agitat, fodienda, ut aiunt, fossa, comportandis lignis, et mirifica quadam fortitudine pollicenda. Oportebat autem, arbitror, primum quidem exspectare mortem, neque aufugere de vita: sin vero omnino mori illi decretum sit, non igne uti, neque tragico illo apparatu, sed alio mortis genere, quum sint sexcenta, delecto discedere. Si vero ignem etiam ut Herculeum quidam amat, quid tandem non silentio eligens silvosum montem, in illo se cremat solus, uno quodam, velut hoc Theagene, assumto sibi Philocteta? At ille Olympiae, plena celebritate, tantum non in scena se assabit, non indignus mehercule! siquidem parricidas atque atheos poenas dare facinorum fas est: et hoc quidem respectu satis illud tarde facere videtur, quem jam olim oportebat Phalaridis tauro inclusum digna dedisse supplicia, sed non, semel hausta ore

φλόγα ἐν ἀκαρεῖ τεθνάναι. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τότε οἱ πολλοὶ μοι λέγουσιν, ὡς οὐδεὶς δεύτερος ἄλλος θανάτου τρόπος τοῦ διὰ πυρός· ἀνοίξει γὰρ δεῖ μόνον τὸ στόμα καὶ αὐτίκα τεθνάναι.

22. Τὸ μέντοι θέαμα ἐπινοεῖται, οἶμαι, ὡς σεμνόν, ἐν ἱερῷ χωρίῳ καόμενος ἄνθρωπος, ἐθα μὴδὲ θάπτειν ὅσιον τοὺς ἄλλους ἀποθνήσκοντας. Ἀκούετε δὲ, οἶμαι, ὡς καὶ πάλαι θέλων τις ἐνδοξος γενέσθαι, ἐπεὶ κατ' ἄλλον τρόπον οὐκ εἶχεν ἐπιτυχεῖν τούτου, ἐνέπρησε τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος τὸν νεών. Τοιοῦτόν τι καὶ αὐτὸς ἐπινοεῖ, τοσοῦτος ἔρωσ τῆς δόξης ἐντέτηκεν αὐτῷ.

23. Καίτοι φησὶν ὅτι ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων αὐτὸ δρᾷ, ὡς διδάξειεν αὐτοὺς θανάτου καταφρονεῖν καὶ ἐγκαρτερεῖν τοῖς δεινοῖς. Ἐγὼ δὲ ἡδέως ἂν ἐροίμην οὐκ ἐκείνον ἀλλ' ὑμᾶς, εἰ καὶ τοὺς κακούργους βούλοισθε ἂν μαθητὰς αὐτοῦ γενέσθαι τῆς καρτερίας ταύτης καὶ καταφρονεῖν θανάτου καὶ καύσεως καὶ τῶν τοιούτων δειμάτων. Ἄλλ' οὐκ ἂν εὖ οἶδ' ὅτι βουληθείητε. Πῶς οὖν ὁ Πρωτεὺς τοῦτο διακρινεῖ καὶ τοὺς μὲν χρηστοὺς ὠφελήσει, τοὺς δὲ πονηροὺς οὐ φιλοκινδυνότερους καὶ τολμηροτέρους ἀποφανεῖ;

24. Καίτοι δυνατόν ἐστω ἐς τοῦτο μόνους ἀπαντήσασθαι τοὺς πρὸς τὸ ὠφελιμον ὁφιομένους τὸ πρᾶγμα. Ὑμᾶς δ' οὖν αὖθις ἐρήσονται, δέξαισθ' ἂν τοὺς παῖδας ὑμῶν ζηλωτὰς τοῦ τοιούτου γενέσθαι; οὐκ ἂν εἰποιτε. Καίτοι τί τοῦτο ἡρόμην, ὅπου μὴδ' αὐτῶν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ζηλώσειεν ἄν; τὸν οὖν Θεαγένη τοῦτο μάλιστα αἰτιάσαιοτο ἂν τις, ὅτι τὰλλα ζηλῶν τάνδρὸς οὐχ ἔπειτα τῷ διδασκάλῳ καὶ συνοδεύει παρὰ τὸν Ἡρακλέα, ὡς φησιν, ἀπιόντι, δυνάμενος ἐν βραχεῖ πανευδαίμων γενέσθαι συνεμπесὼν ἐπὶ κεφαλῇ ἐς τὸ πῦρ· οὐ γὰρ ἐν πύρρῳ καὶ βάκτρῳ καὶ τρίβωνι ὁ ζῆλος, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀσφαλῆ καὶ βῆξια καὶ παντὸς ἂν εἴη, τὸ τέλος δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον χρὴ ζηλοῦν καὶ πυρὰν συνθέντα κορμῶν συκίων ὡς ἐν μάλιστα χλωρῶν ἐναποπνιγῆναι τῷ καπνῷ· τὸ πῦρ γὰρ αὐτὸ οὐ μόνον Ἡρακλέους καὶ Ἀσκληπιοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱεροσώλων καὶ ἀνδροφόνων, οὓς δρᾶν ἐστὶν ἐκ καταδίκης αὐτὸ πάσχοντας. Ὡστε ἄμεινον τὸ διὰ τοῦ καπνοῦ ἴδιον γὰρ καὶ ὑμῶν μόνων ἂν γένοιτο.

25. Ἄλλως τε ὁ μὲν Ἡρακλῆς, εἶπερ ἄρα καὶ ἐτόλμησέ τι τοιοῦτον, ὑπὸ νόσου αὐτὸ ἔδρασεν ὑπὸ τοῦ Κενταυρείου αἵματος, ὡς φησιν ἡ τραγῳδία, κατεσθιόμενος. Οὗτος δὲ τινος αἰτίας ἐνεκεν ἐμβάλλει φέρων ἑαυτὸν εἰς τὸ πῦρ; νῆ Δε', ὅπως τὴν καρτερίαν ἐπιδείξεται καθάπερ οἱ Βραχμαῖνες· ἐκείνοις γὰρ αὐτὸν ἡξίου Θεαγένης εἰκάζειν, ὥσπερ οὐκ ἐνὸν εἶναι τινος καὶ ἐν Ἰνδοῖς μυρούς καὶ κενοδόξους ἀνθρώπους. Ὅμως δ' οὖν καὶ ἐκείνους μιμεῖσθαι· ἐκείνοι γὰρ οὐκ ἐμπηδῶσιν εἰς τὸ πῦρ, ὡς Ὀνησίκριτος ὁ Ἀλεξάνδρου κυβερνήτης ἰδὼν Κάλανον καόμενον φησιν, ἀλλ' ἐπειδὴν νήσους, πλησίον παραστάντες ἀκίνητοι ἀνέχονται παροπτύμενοι, εἴτ' ἐπιβάντες κατὰ σχῆμα κáονται οὐδ' ὅσον ὀλίγον ἐκτρέ-

flamma, momento uno mori. Nam rursus hoc quoque multi mihi dicunt, non esse aliud celerius igni genus mortis : os enim modo aperiendum, ut statim moriaris.

22. Verum ideo, puto, hoc excogitat spectaculum, quasi magnificum sit homo in loco sacro combustus, ubi ne condere quidem alios mortuos per religionem licet. Sed audistis, puto, etiam olim aliquem, qui nobilis cuperet fieri, quum aliam ejus rei consequendæ rationem non haberet, Ephesiæ Dianæ ædem incendisse. Tale quid et iste excogitat : tantus illum famæ amor insedit.

23. Quanquam dicit se hominum gratia hoc facere, ut mortem contemnere illos doceat et terribilia sustinere. Ego vero lubens interrogaverim non illum, sed vos, num maleficos etiam velitis imitatores illius fortitudinis fieri, et mortis contemnendæ, et vicicomburii, et terrorum similium. Verum minime, bene novi, vos hoc velitis. Quomodo ergo discernet illud Proteus, ut juvet quidem bonos, malos vero non amantiores periculorum et audaciores faciat?

24. Quanquam ponamus fieri posse, hoc ut soli veniant, qui cum publica utilitate rem visuri sint. At ego vos rursus interrogabo, Velitisne vestros liberos imitatores hujusmodi actionis fieri? Non sane dixeritis. Quanquam quid hoc interrogavi, quum neque discipulorum ipsius quisquam hoc esse imitaturus? Ac Theagenem istud potissimum accuset aliquis, quod cetera viri imitatus, non sequatur hac parte magistrum, et ad Herculem, ut ait, abeunti se adjungat comitem, quum possit brevi tempore beatus undique fieri, modo præceps in ignem se dejiciat. Neque enim in pera et baculo et pallio æmulatio inest; secuta ista, facilia, et uniuscujusque fuerint : at finem et caput æmulari oportet, et rogo e sculneis codicibus quantum potest viridibus composito, suffocandum se fumo præbere : nam ignis ipse non Herculis modo est et Æsculapii, sed sacrilegorum etiam et homicidarum, quos videre licet judicio damnatos istuc pati. Quare fumo melius est : proprium enim hoc et vestrum unice fuerit.

25. Alioquin ipse Hercules, si quidem tale quiddam ausus est, morbo impulsus fecit, quum a Centauri sanguine, ut ait tragedia, exederetur. At hic cujus rei causa in ignem se conjicit? Per Jovem! ut patientiam suam ostendat, sicuti Brachmanes : nam illis eum Theagenes comparandum judicavit, quasi non possent in India quoque esse stulti quidam et inanis gloriæ cupidi homines. Attamen esto, vel hosce æmuletur : illi enim non insiliunt in ignem, ut Onesicritus narrat Alexandri gubernator, qui ardentem vidit Calanum, sed rogo exstructo prope astantes immoti ustulari se patiuntur; tum conscenso rogo, servato eodem habitu cremantur,

φαντες τῆς κατακλίσεως. Οὗτος δὲ τί μέγα, εἰ ἐμπεσὼν τεθνήσκει συναρπασθεὶς ὑπὸ τοῦ πυρός; οὐκ ἂν ἐλπίδος μὴ ἀναπηδήσεσθαι αὐτὸν καὶ ἡμίφλεκτον, εἰ μὴ, ὅπερ φασὶ, μηχανήσεται βαθεῖαν γενέσθαι καὶ ἐν βόθρῳ τὴν πυρὰν.

26. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ μεταβάλλεσθαι φασιν αὐτὸν καὶ τινα δνειράτα διηγείσθαι, ὡς τοῦ Διὸς οὐκ ἔωτος μαινεῖν ἱερὸν χωρίον. Ἀλλὰ θαρρείτω τούτου γε ἔνεκα· ἐγὼ γὰρ διομοσαίμην ἂν ἢ μὴν μηδένα τῶν θεῶν ἀγανακτήσειν, εἰ Περειγρίνος κακὸς κακῶς ἀποθάνοι. Οὐ μὴν οὐδὲ βράδιον αὐτῷ ἔτ' ἀναδύναι· οἱ γὰρ συνόντες κύνας παρορμῶσι καὶ συνωθοῦσιν ἐς τὸ πῦρ καὶ ὑπεκκάουσι τὴν γνώμην οὐκ ἔωτες ἀποδειλιάθ', ὧν εἰ δύο συγκατασπάσας ἐμπέσοι εἰς τὴν πυρὰν, τοῦτο μόνον χάριεν ἂν ἐργάσαιτο.

27. Ἰκκουον δὲ ὡς οὐδὲ Πρωτεύς ἐτι καλεῖσθαι ἀξιοί, ἀλλὰ Φοίνικα μετωνόμασεν ἑαυτὸν, ὅτι καὶ φοῖνιξ τὸ Ἰνδικὸν ὄρεον ἐπιβαίνειν πυρᾶς λέγεται πορρωτάτῳ γήρως προεδηκώς. Ἀλλὰ καὶ λογοποιεῖ καὶ χρησμούς τινας διέξεισι παλαιούς δὴ, ὡς χρεῶν εἶναι δαίμονα νυκτορύλακα γενέσθαι αὐτὸν, καὶ δῆλός ἐστι βωμῶν ἡδὴ ἐπιθυμῶν καὶ χρυσοῦς ἀναστήσεσθαι ἐλπίων.

28. Καὶ μὰ Δία οὐδὲν ἀπεικὸς ἐν τοῖς πολλοῖς τοῖς ἀνόητοις εὐρεθήσεσθαι τινας τοὺς καὶ τεταρταίων ἀπῆλ- λάχθαι δι' αὐτοῦ φήσοντας καὶ νύκτωρ ἐντετυχηκέναι τῷ δαίμονι τῷ νυκτορύλακι. Οἱ κατάρτοι δὲ οὗτοι μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ χρηστήριον, οἶμαι, καὶ ἄδυντον ἐπὶ τῇ πυρᾷ μηχανήσονται, διότι καὶ Πρωτεύς ἐκεῖνος ὁ Διὸς, ὁ προπάτωρ τοῦ ὀνόματος, μαντικὸς ἦν. Μαρτύρομαι δὲ ἢ μὴν καὶ ἱερέας αὐτοῦ ἀποδειχθήσεσθαι μαστίγων ἢ καυτηρίων ἢ τινος τοιαύτης τερατουργίας, ἢ καὶ νῆ Δία τελετὴν τινα ἐπ' αὐτῷ στήσεσθαι νυκτέριον καὶ δαδουχίαν ἐπὶ τῇ πυρᾷ.

29. Θεαγένης δὲ ἐναγχος, ὥς μοι τις τῶν ἐταίρων ἀπήγγειλε, καὶ Σιβύλλαν ἔφη προειρηκέναι περὶ τούτων· καὶ τὰ ἔπη γὰρ ἀπεμνημόνευεν·

Ἄλλ' ὅπῳταν Πρωτεύς Κυνικὸν δ' ἄριστος ἀπάντων
Ζηνὸς ἐριγδοῦπου τέμενος κάτω πῦρ ἀνακαύσας
ἐς φλόγα πηδῆσας ἔλθῃ ἐς μακρὸν Ὀλυμπον,
δὴ τότε πάντας ὁμῶς, οἱ ἄρουρας καρπὸν ἔδουσι,
νυκτιπόλον τιμὰν κέλομαι ἥρωα μέγιστον
σύνθρονον Ἡραίστῳ καὶ Ἡρακλεῖ ἀνακτι.

Ταῦτα μὲν Θεαγένης Σιβύλλης ἀκηκοέναι φησίν.

30. Ἐγὼ δὲ Βάκιδος αὐτῷ χρησμὸν ὑπὲρ τούτων ἔρῳ· φησὶ δὲ ὁ Βάκίς οὕτω σφόδρα εὖ ἐπειπὼν,

Ἄλλ' ὅπῳταν Κυνικὸς πολυώνυμος ἐς φλόγα πολλὴν
πηδῇση δόξης ὑπ' ἐρινυὶ θυμὸν ὀρνυθεῖς,
δὴ τότε τοὺς ἄλλους κυναλώπεκας, οἱ οἱ ἔπονται,
μμεῖσθαι χρὴ πότμον ἀποικημένιο λύκοιο.
Ὅς δὲ κε δεῖλός ἐὼν φεύγῃ μένος Ἡραίστιοι,
λάσσειν βαλέειν τοῦτον τάχα πάντας Ἀχαιοὺς,
ὡς μὴ ψυχρὸς ἐὼν θερμηγορέειν ἐπιχειρῇ
χρυσὸν σαξέμενος πῆρην μάλα πολλὰ δανεῖων,
ἐν καλαῖς Πάτραισι ἔχων τρίς πέντε τάλαντα.

ne paullum quidem immutantes de suo decubitu. Iste vero quid magnum, si injectus statim morietur, ubi correptus ab igne fuerit? Neque illud non licet sperare, futurum ut resiliat semiustulatus, nisi illud machinetur, quod facere illum aiunt, ut profundus fiat atque in fossa rogos.

26. Sunt autem qui dicant illum mutare velle sententiam, et somnia enarrare quædam, quasi non sinat Jupiter locum sacrum pollui. Sed bono potest esse animo, ad hoc quidem quod attinet: ego enim iusjurandum dare paratus sum, deorum indignaturum esse neminem, si Peregrinos malus mala morte pereat. Quin jam nec facile est illi refugere: nam qui cum illo sunt canes, incitant hominem, et una in ignem contrudunt, et animum illius subinde incendunt, nec metu resilire illum patiuntur: quorum si duobus secum detractis in ignem incidat, hoc solum lepidum opus fecerit.

27. Audio vero illum nec Proteum vocari velle amplius, sed Phœnicis nomen pro suo sibi ascivisse, quod etiam phœnix, Indica avis, ingredi rogam dicitur, ubi ad extremam senectutem provecta est. Verum etiam rumores spargit, et oracula quædam narrat, vetusta scilicet, in fati esse ut noctis custos genius ipse fiat; ac manifestum est jam altaria illum concupiscere, et futurum sperare uti stet aureus.

28. Neque vero, per Jovem, abhorret in magna demetitum multitudine inventum iri qui quartana se per ipsum liberatos dicant, et noctu sibi occurrisse noctis illum custodem genium. Exsecrabiles autem isti illius discipuli etiam oraculum, puto, et adytum in rogo illius machinabuntur, propterea quod Proteus etiam, Jovis ille filius, primus huius nominis auctor, vates fuit. Testor autem sacerdotes quoque illius constitutum iri flagrorum, aut ustulationum, aut prodigiosarum id genus actionum: vel, per Jovem, mysteria quædam in illius honorem institutum iri nocturna, et facum gestationem circa rogam.

29. Theagenes autem nuper, ut renunciavit mihi aliquis sodalium, etiam Sibyllam dixit de hisce rebas aliquid prædixisse: nempe versus etiam recitabat:

Ast ubi jam Proteus, Cynicorum maximus unus,
ad Jovis altisoni succensis ignibus ædem
in flammam insillens, altum conscendit Olympum,
tunc una quotquot vescuntur munere terræ,
noctivagum jubeo venerari heroa, potentem,
Herculeoque, tuoque throno, Vulcane, sedentem.

Hæc igitur a Sibylla se accepisse ait Theagenes.

30. At ego Bacidis illi de hisce rebas oraculum dicam. Ait autem Bacis ita præclare adjiciens istis:

Ast ubi jam vario Cynicus cum nomine flammam
insillet, furis agitur pectore fame:
tunc tunc vulpicanes, turba hunc imitata magistrum,
fata lupi, edico, jam discedentis obibunt.
Sed quicumque metu Vulcani fugerit æstus,
jactis confestim hunc saxis petat omnis Achivus,
dicere ne calidum conetur frigidus ipse,
distendens auro peram de fenore capto,
Patris condita habens pulchris ter quinque talenta.

Τί ὑμῖν δοκεῖ, ἄνδρες; ἄρα φαυλότερος χρησμολόγος ὁ Βάκις τῆς Σιβύλλης εἶναι; ὥστε ὦρα τοῖς θαυμαστοῖς τοῦτοις δμληταῖς τοῦ Πρωτεύους περισκοπεῖν ἔνθα ἑαυτοὺς εξαερῶσουσι· τοῦτο γὰρ τὴν καῦσιν καλοῦσι.

31. Ταῦτ' εἰπόντος ἀνεδύσαν οἱ περιστῶντες ἅπαντες, Ἦδη καέσθωσαν ἄξιοι τοῦ πυρός. Καὶ ὁ μὲν κατέβη γελῶν, « Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ, » τὸν Θεαγένη, ἀλλ' ὥς ἤκουσε τῆς βοῆς, ἤκεν εὐθὺς καὶ ἀναβὰς ἐκεκράγει καὶ μυρία κακὰ διεξήκει περὶ τοῦ καταβεδνχότος· οὐ γὰρ οἶδα ὅστις ὁ βέλτιστος ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο. Ἐγὼ δὲ ἀφ' αὐτὸν διαρρηγνύμενον ἀπῆειν ὁρόμενος τοὺς ἀθλητάς· ἦδη γὰρ οἱ Ἑλλανοδίκαι ἐλέγοντο εἶναι ἐν τῷ πλεθρίῳ. Ταῦτα μὲν σοι τὰ ἐν Ἥλιδι.

32. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἀφικόμεθα, μεστός ἦν ὁ ἐπιθόδομος τῶν κατηγορούτων Πρωτεύως ἡ ἐπαινούντων τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ, ὥστε καὶ εἰς χεῖρας αὐτῶν ἦλθον οἱ πολλοί, ἄχρι δὲ παρελθὼν αὐτὸς ὁ Πρωτεύς μυρίῳ τῷ πλήθει παραπεμπόμενος κατόπιν τοῦ τῶν κηρύκων ἀγώνος λόγους τινὰς διεξήλθε περὶ αὐτοῦ τὸν βίον τε ὡς ἐβίω καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ἐκινδύνευσε διηγούμενος καὶ ὅσα πράγματα φιλοσοφίας ἕνεκα ὑπέμεινε. Τὰ μὲν οὖν εἰρημένα πολλὰ ἦν· ἐγὼ δὲ ὀλίγων ἤκουσα ὑπὸ πλήθους τῶν περιεστώτων. Εἴτα φοβηθεὶς μὴ συντριβείην ἐν τῷ τῷ τύρῳ, ἐπεὶ καὶ πολλοὺς τοῦτο πάσχοντας εἶρων, ἀπῆλθον μακρὰ χαίρειν φράσας θανατιῶντι σοφιστῇ τὸν ἐπιτάφιον ἑαυτοῦ πρὸ τελευτῆς διεξίοντι.

33. Πλὴν τό γε τοσοῦτον ἐπήκουσα· ἔφη γὰρ βούλεσθαι χρυσῷ βίῳ χρυσῇ κορώνῃ ἐπιθεῖναι· χρῆναι γὰρ τὸν Ἡρακλείως βεβιωκότα Ἡρακλείως ἀποθανεῖν καὶ ἀναμυχθῆναι τῷ αἵθερι. Καὶ ὤφελῃσαι, ἔφη, βούλομαι τοὺς ἀνθρώπους δαΐδας αὐτοῖς ὃν χρὴ τρόπον θανάτου καταφρονεῖν· πάντας οὖν δεῖ μοι τοὺς ἀνθρώπους Φιλοκτιῆτας γενέσθαι. Οἱ μὲν οὖν ἀνοητότεροι τῶν ἀνθρώπων ἐδόκουν καὶ ἐβόων Σκόζου τοῦτ' Ἑλλήσιν, οἱ δὲ ἀνδρῶδέστεροι ἐκεκράγεισαν· Τέλει τὰ δεδογμένα, ὑφ' ὧν ὁ πρεσβύτερος οὐ μετρίως ἐθρουβήθη ἐλπίζων πάντας ἐξεσθαι αὐτοῦ καὶ μὴ προήσεσθαι τῷ πυρὶ, ἀλλὰ ἄκοντα δὴ κατέβειν ἐν τῷ βίῳ. Τὸ δὲ τελεῖν τὰ δεδογμένα πᾶν ἀδόκητον αὐτῷ προσπεσόν ὡχρίαν ἔτι μᾶλλον ἐποίησε, καίτοι ἤδη νεκρικῶς τὴν γροῖαν ἔχοντι, καὶ νῆ Δία καὶ ὑποτρέμειν, ὥστε κατέπαυσε τὸν λόγον.

34. Ἐγὼ δὲ, εἰκάσεις, ὦμαι, πῶς ἐγέλων· οὐδὲ γὰρ ἔλεειν ἄξιον ἦν οὕτω δυσέρωτα τῆς δόξης ἀνθρώπων ὑπὲρ ἅπαντας, ὅσοι τῇ αὐτῇ ποιῶνι ἐλαύνονται. Παρεπέμπετο δὲ ὅμως ὑπὸ πολλῶν καὶ ἐνεπορεῖτο τῆς δόξης ἀποθλέπων ἐς τὸ πλῆθος τῶν θαυμάζοντων, οὐκ εἰδώς ὁ αἰόλιος ὅτι καὶ τοῖς ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἀπαγομένους ἡ ὑπὸ τοῦ δημίου ἐχομένοις πολλῶν πλείους ἔπονται.

35. Καὶ δὴ τὰ μὲν Ὀλυμπία τέλος εἶχε, κάλλιστα Ὀλυμπίων γενόμενα ὃν ἐγὼ εἶδον, τετράκις ἦδη ὄρων. Ἐγὼ δὲ — οὐ γὰρ ἦν εὐπορῆσαι ὀχλήματος ἅμα πολ-

Quid videtur vobis, viri? numquid deterior Sibylla vates esse Bacis? Itaque auctor sim admirabilibus illis Protei so dalibus, ut locum circumspeciant ubi in aera se dissolvant; hoc enim verbo combustionem vocant. »

31. Hæc illo dicente exclamabant qui circumstant omnes, Jam comburantur digni igne! Atque hic quidem cum risu descendit: « sed non fugerunt Nestora voces, » Theagenem puta: verum audito clamore venit statim, escendensque clamavit, et sexcenta mala protulit contra eum qui descenderat; neque enim novi quomodo vir ille optimus vocatus sit. Ego vero relinquens hominem dirumpentem se, abii visurus athletas: jam enim esse dicebantur in Plethrio iudices certaminum. Hæc tibi Elide.

32. Ipsam vero Olympiam quum venissemus, plenum erat posticum templi vel accusantium Protea, vel propositum illius laudantium: adeo ut etiam ad manus multi illorum venirent, donec ipse progressus innumerabili comitante multitudine Proteus, post præconum agonem verba fecit de se, quam vitam vixerit, pericula quæ subierit enarrans, et quas philosophiæ causa sustinuerit molestias. Multa quidem fuere quæ dixit: ego vero, præ circumstantium multitudine, pauca audiui. Deinde ne tanta in turba eliderer metuens, quod accidere videbam multis, abii, longum valere jussu affectante mortem sophista, ipso sibi ante mortem parentante.

33. Tantum tamen audiui, quum diceret velle se auream vitæ aureæ coronidem imponere: oportere enim, qui Herculeo more vixerit, eum mori quoque more Herculeo, et remisceri ætheri. Ac prodesse, inquit, volo hominibus, ostendendo illis quemadmodum mortem oporteat contemnere. Itaque Philoctetas mihi fieri omnes homines æquum est. Qui ergo stupidiores erant hominum, lacrimari et clamare, Serva te Gracis! qui autem fortiores, ii clamant, Perage decreta! a quibus non mediocriter perturbatus est senex, qui sperasset futurum uti omnes retinerent se, neque igni permitterent, sed invitum in vita manere cogerent. Quum ergo plane præter opinionem illi accideret clamor decreta perficienda esse, ea res magis etiam expalescere illum fecit, quanquam cadaveroso jam ante colore erat, et tremere etiam, medius fidius! Itaque orationem finit.

34. Ego vero quam riserim, puto, conjicis: neque enim misericordia dignus erat homo, ita invenustus supra omnes, qui iisdem furis aguntur, amator gloriæ. Id ducebatur tamen a multis, et ingurgitabat se gloria, dum ad multitudinem eorum, qui se admirarentur, respiceret, ignarus miser, etiam hos, qui ad crucem ducuntur, aut trahuntur a carnifice, multo plures sequi.

35. Interim Olympia finem habuere, pulcherrima quæ ego vidi Olympiorum, qui quater jam viderim. Ego vero (neque enim vehiculi copia erat multis simul discedentibus)

λῶν ἐξιόντων — ἄκων ὑπελειπόμην. Ὁ δὲ αἰ ἀναβαλλόμενος νύκτα τὸ τελευταῖον προειρήκει ἐπιδείξασθαι τὴν καῦσιν· καί με τῶν ἐταίρων τινὸς παραλαβόντος περὶ μέσας νύκτας ἐξαναστάς ἀπῆεν εὐθὺς τῆς Ἀρπίνης, ἔνθα ἦν ἡ πυρά. Σταδίοι πάντες οὗτοι εἰκοσιν ἀπὸ τῆς Ὀλυμπίας κατὰ τὸν ἱππόδρομον ἀπιόντων πρὸς ἔω. Καὶ ἐπεὶ τάχιστα ἀφικόμεθα, καταλαμβάνομεν πυρὰν νενησμένην ἐν βάθει ὅσον ἐς ὀργυιὰν τὸ βάθος. Δῖδες ἦσαν τὰ πολλὰ καὶ παρεβέβυστο τῶν φρυγάνων, ὡς ἀναφθείη τάχιστα.

36. Καὶ ἐπειδὴ ἡ σελήνη ἀνέτελλεν — ἔδει γὰρ κακείνην θεάσασθαι τὸ κάλλιστον τοῦτο ἔργον — πρόεισιν ἐκείνος ἐσκευασμένος ἐς τὸν αἰετὸν τρόπον καὶ ζῆν αὐτῷ τὰ τέλη τῶν κυνῶν, καὶ μάλιστα ὁ γεννάδας ὁ ἐκ Πατρῶν ὁ ἄδᾶ ἔγων, οὐ φαῦλος δευτεραγωνιστής· ἐδαδωφόροι δὲ καὶ ὁ Πρωτεύς. Καὶ προσελθόντες ἄλλος ἀλλαχόθεν ἀνῆψαν τὸ πῦρ μέγιστον αἰετὸς ἀπὸ δαδίων καὶ φρυγάνων· ὁ δὲ, καί μοι πάνυ ἤδη πρόσεχε τὸν νοῦν, ἀποθέμενος τὴν πῆραν καὶ τὸ τριβώνιον καὶ τὸ Ἡράκλειον ἐκεῖνο ῥόπαλον ἔστη ἐν ὁδῷ βυψώσῃ ἀκριβοῦς. Εἴτα ἤτει λιθανυτὸν, ὡς ἐπιβάλοι ἐπὶ τὸ πῦρ, καὶ ἀναβόντος τινὸς ἐπέβαλέ τε καὶ εἶπεν ἐς τὴν μεσημβρίαν ἀποβλέπων — καὶ γὰρ καὶ τοῦτο πρὸς τὴν τραγηδίαν ἦν ἡ μεσημβρία — Δαίμονες μητρῶοι καὶ πατρῶοι δέξασθέ με εὐμενεῖς. Ταῦτα εἰπὼν ἐπήδησεν ἐς τὸ πῦρ, οὐ μὲν ἐωρᾶτό γε, ἀλλὰ περιεσχέθη ὑπὸ τῆς φλογὸς πολλῆς ἡρμένης.

37. Αὖθις ὁρῶ γελῶντά σε, ὦ καλὲ Κρόνιε, τὴν καταστροφὴν τοῦ δράματος. Ἐγὼ δὲ τοὺς μητρῶους μὲν δαίμονας ἐπιβοώμενον μὲν τὸν Δί' οὐ σφόδρα ἡτιώμην, ὅτε δὲ καὶ τοὺς πατρῶους ἐπεκαλέσατο, ἀναμνησθεὶς τῶν περὶ τοῦ φόνου εἰρημένων οὐδὲ κατέχειν ἡδυνάμην τὸν γέλωτα. Οἱ Κυνικοὶ δὲ περιστάντες τὴν πυρὰν οὐκ ἐδάχον μὲν, σιωπῇ δὲ ἐνεδείκνυντο λύπην τινὰ εἰς τὸ πῦρ ὁρῶντες, ἄχρι δὲ ἀποπνιγείς ἐπ' αὐτοῖς, Ἀπίωμεν, φημί, ὦ μάταιοι· οὐ γὰρ ἡδὺ τὸ θέαμα ὠπτημένον γερόντιον ὁρᾶν κνίσας ἀναπιμπλαμένους πονηρᾶς. Ἡ περιμένετε ἔστ' ἂν γραφεὺς τις ἐπελθὼν ἀπεικάσῃ ὑμᾶς οἷους τοὺς ἐν τῇ δεσμοτηρίῳ ἐταίρους τῷ Σωκράτει παραγράφουσιν; Ἐκείνοι μὲν οὖν ἡγανάκτουν καὶ ἐλοιδοροῦντό μοι, ἔνιοι δὲ καὶ ἐπὶ τὰς βακτηρίας ἤξαν. Εἴτα ἐπειδὴ ἡπεύθησα ζυναρπάσας τινὰς ἐμβάλεῖν εἰς τὸ πῦρ, ὡς ἂν ἔποινο τῷ διδασκάλῳ, ἐπαύσαντο καὶ εἰρήνην ἔχον.

38. Ἐγὼ δὲ ἐπανῶν ποικίλα, ὦ ἐταῖρε, πρὸς ἑμαυτὸν ἐνενοῦν, τὸ φιλόδοξον οἷον τί ἐστιν ἀναλογιζόμενος, ὡς μόνος οὗτος ὁ ἔρως ἀφύκτος καὶ τοῖς πάνυ θαυμαστοῖς εἶναι δοκοῦσιν, οὐχ ὅπως ἐκείνῳ τάνδρῳ καὶ τᾷ ἄλλῳ ἐμπλήκτως καὶ ἀπανενοημένως βεβιωκότῃ καὶ οὐκ ἀναξίως τοῦ πυρός.

39. Εἴτα ἐνετύγχανον πολλοῖς ἀπιοῦσιν ὡς θεάσαιντο καὶ αὐτοῖς ὦντο γὰρ ἔτι καταλήψεσθαι ζῶντα αὐτόν· καὶ γὰρ καὶ τότε τῇ προτεραίᾳ διεδόδοτο, ὡς πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ἀσπασάμενος — ὥσπερ ἀμέλει καὶ

invitus ibi relictus sum. At iste subinde differens, tandem promulgat nocte spectaculum sui cremandi se editurum. Ac me quum sodalium aliquis assumisisset, circa mediam noctem surrexi et Harpinam petii, ubi rogos erat. Stadia hæc sunt in totum viginti Olympia juxta Hippodromum orientem versus euntibus. Quum primum eo venissemus, rogom deprehendimus in fossa ad quattuor cubitorum profunditatem structum. Faces erant maximam partem et sarmenta ipsis interposita, ignem celerime uti conciperet.

36. Deinde exorient luna (oportebat enim hanc quoque spectare pulcherrimum facinus), procedit iste quotidiano more indutus, et cum illo Cynicorum principes, præsertim generosus ille Patrensis, facem gestans, non malus secundarum partium certator. Facem gestabat etiam Proteus. Accedentes autem alter ab altera parte ignem incenderunt maximum, quippe a facibus ac sarmentis: iste vero (et jam mihi diligenter attende), deposita pera, pallio et Hercule illa clava, astabat in linteo plane sordido. Tum thus petiit, quod in ignem injiceret; datumque ab aliquo injecit, dixitque conversus ad meridiem (nam hoc quoque ad tragodiam pertinebat, merides), Materni paternique daemones, volentes propitii me recipite! Hæc ubi dixisset, in ignem insiliit: verum non videbatur, circumfusus a multa, quæ surrexerat, flamma.

37. Iterum video te ridentem, pulcher Cronie, fabulæ explicationem. Equidem maternos daemones invocantem non valde, ita me Jupiter, reprehendebam: sed quum paternos etiam advocaret, recordatus eorum quæ cæde illius dicta sunt, neque risum tenere tum poteram. Cynici autem rogom circumstantes non illi quidem flebant, sed silentio ignem aspicientes mœstitiam quandam præ se ferebant: donec ego, quem ea res pæne enecaret, Abeamus, dicerem, vani homines! neque enim jucundum spectaculum, senium assatum videre, et malo nidore oppleri. Au exspectatis dum pictor aliquis superveniens depingat vos, uti sodales in carcere appingunt Socrati? Illi ergo indignari et male mihi dicere; quidam vero ruere etiam ad baculos. Deinde quum interminatus essem, me quosdam illorum correptos in ignem esse detrusurum magistrum uti sequerentur, quietem pacemque egere.

38. In reditu autem varia mecum, mi sodalis, cogitabam de cupiditate gloriæ, vim illius perpendens, ut solam hanc cupiditatem effugere nequeant illi etiam, qui ali quum admiratione videantur dignissimi, nedum ut ille vir, qui etiam alias furiose dementerque, et ut igne esset dignus, vixisset.

39. Tum incidi in multos ad spectaculum abeuntes ipsos quoque, qui putarent nempe se vivum adhuc deprehensuros: nimirum illud quoque pridie ejus diei divulgatum fuerat, illum ita ut exorientem solem salutaret (quod scilicet

τοὺς Βραχμᾶνάς φασί ποιεῖν — ἐπιθέσθαι τῆς πυρᾶς. Ἀπέστρεφον δ' οὖν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν λέγων ἤδη τετέλεσθαι τὸ ἔργον, οἷς μὴ καὶ τοῦτ' αὐτὸ περισπούδαστον ἦν, ἅν αὐτὸν ἰδεῖν τὸν τόπον καὶ τι λείψανον καταλαμβάνειν τοῦ πυρός. Ἐνθα δὲ, ὦ ἐταῖρε, μυρία πράγματα ἔχον ἅπασι διηγούμενος καὶ ἀνακρίνουσι καὶ ἀκριβῶς ἐκπυθνομένοις. Εἰ μὲν οὖν ἴδοιμί τινα χαρίεντα, ψιλὰ ἂν ὥσπερ σοὶ τὰ πραχθέντα διηγούμενη, πρὸς δὲ τοὺς βλάκας καὶ πρὸς τὴν ἀκρόασιν κεχρησμένης ἐτραγῶδουν τι παρ' ἑμαυτοῦ, ὡς ἐπειδὴ ἀνήχηται μὲν ἡ πυρὰ, ἐνέβαλε δὲ φέρων ἑαυτὸν δὲ Πρωτεύς, σεισμοῦ πρότερον μεγάλου γενομένου σὺν μυκηθμοῖ τῆς γῆς, γῆψ ἀναπτάμενος ἐκ μέσης τῆς φλογὸς οἶζοιτο ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνθρωπίνῃ μεγάλῃ τῇ φωνῇ λέγων « Ἐλιπον γὰρ, βαίνω δ' ἐς Ὀλυμπον. » Ἐκείνοι μὲν οὖν ἐτεθῆπσαν καὶ προσεκύουν ὑποφρίττοντες καὶ ἀνέκρινόν με λέγοντες πότερον πρὸς ἑω ἢ πρὸς δυσμὰς ἐνεχθείη δὲ γῆψ· ἐγὼ δὲ τὸ ἐπελθὼν ἀπεκρίναμην αὐτοῖς.

40. Ἀπελθὼν δὲ ἐς τὴν πανήγυριν ἐπέστην τινὶ πολιῷ ἀνδρὶ καὶ νῆ τὸν Δ' ἀξιοπύστῳ τὸ πρόσωπον ἐπὶ τῷ πώγωνι καὶ τῇ λοιπῇ σεμνότητι, τὰ τε ἄλλα διηγούμενον περὶ τοῦ Πρωτέως καὶ ὡς μετὰ τὸ καυθῆναι θεάσασατο αὐτὸν ἐν λευκῇ ἐσθῇτι μικρὸν ἔμπροσθεν καὶ νῦν ἀπολίποι περιπατοῦντα φαιδρὸν ἐν τῇ ἑπταφώνῳ στοᾷ κοτίνῳ τε ἐστειμένον· εἴτ' ἐπὶ πᾶσι προσέθηκε τὸν γῦπα, διηγούμενος ἡ μὴν αὐτὸς ἑοραχέναι ἀναπτάμενον ἐκ τῆς πυρᾶς, θν ἐνὼν μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφῆκα πέτεσθαι καταγελῶντα τῶν ἀνοήτων καὶ βλακικῶν τὸν τρόπον.

41. Ἐννόει τὸ λοιπὸν οἷα εἰκὸς ἐπ' αὐτῷ γενήσεσθαι, ποίας μὲν οὐ μελίττας ἐπιστήσεσθαι ἐπὶ τὸν τόπον, τίνας δὲ τέττιγας οὐκ ἐπάσσεσθαι, τίνας δὲ κορώνας οὐκ ἐπιπτήσεσθαι καθάπερ ἐπὶ τὸν Ἡσιόδου τάφον, καὶ τὰ τοιαῦτα. Εἰκόνας μὲν γὰρ παρὰ τε Ἡλείων αὐτῶν παρὰ τε τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οἷς καὶ ἐπεσταλκέναι ἔλεγον, αὐτίκα μάλα οἶδα πολλὰς ἀνασπασομένας. Φασὶ δὲ πάσαις σχεδὸν ταῖς ἐνδόξοις πόλεσιν ἐπιστολὰς διαπέμψαι αὐτὸν διαθήκας τινὰς καὶ παραινέσεις καὶ νόμους· καὶ τινὰς ἐπὶ τούτῳ πρεσβευτὰς τῶν ἐταίρων ἐχειροτόνησε νεκραγγέλους καὶ νερτεροδρόμους προσαγορεύσας.

42. Τοῦτο τέλος τοῦ καχοδαίμονος Πρωτέως ἐγένετο, ἀνδρὸς, ὡς βραχεὶ λόγῳ περιλαβεῖν, πρὸς ἀλήθειαν μὲν οὐδεπώποτε ἀποβλέψαντος, ἐπὶ δόξῃ δὲ καὶ τῷ παρὰ τῶν πολλῶν ἑπαίνῳ ἅπαντα εἰπόντος αἰεὶ καὶ πράξαντος, ὡς καὶ εἰς πῦρ ἀλλεσθαι, ὅτε μὴδ' ἀπολαύειν τῶν ἐπαίων ἐμελλεν ἀναίσητος αὐτῶν γενομένος.

43. Ἐν ἔτι σοι προσομινοῦμαι παύσομαι, ὡς ἔχῃς ἐπὶ πολὺ γελᾶν· ἐκεῖνα μὲν γὰρ πάλαι οἶσθα εὐθὺς ἀκούσας μου ὅτε ἦγον ἀπὸ Συρίας διηγούμενου ὡς ἀπὸ Τρωάδος συμπλεύσαιμι αὐτῷ καὶ τὴν τε ἄλλην τὴν ἐν τῷ πλῶν τρυφῇ καὶ τὸ μεираκίον τὸ ὥραϊον, δὲ ἐπεῖσε κυνίζειν, ὡς ἔχοι καὶ αὐτὸς τινα Ἀλκιβιάδην, καὶ ὡς ἐπιταρχθεὶς μὲν τῆς νυκτὸς ἐν μέσῳ τῷ Αἰγαίῳ γνώφου καταβάντος καὶ κύμα παμμέγεθες ἐγείραντος ἐκώκυε

cel Brachmanas facere dictitant), rogam consensurum esse. Plerosque igitur illorum averti, quum jam perfectum esse opus dicerem, quibus quidem non id ipsum curae esset, etiam locum ut inspicerent et aliquid de igni reliquum secum auferrent. Hic sane, mi sodalis, sexcenta negotia habui, dum omnibus enarro interrogantibus et accurate singula exquirentibus. Si quem igitur viderem politum doctrina hominem, nuda illi acta, velut tibi modo, enarrabam: apud stipites vero et inhiantes narrationi, tragicæ quiddam gravitatis de meo adjiciebam, ut hoc, quum accensus esset rogus, et jam iniecisset se Proteus, motu telluris magno cum mugitu ante facto, evolantem media de flamma vulturem corlum versus abuisse, humana magna voce clamantem: Reliqui terram, abeo in Olympum! Hi ergo obstupescences cum horrore quodam adorare, et ex me quærere utrum orientem versus an ad occidentem volasset vultur: quibus ego, quicquid in buccam veniret, respondi.

40. Tum in concionem delatus astiti cano cuidam viro, et fide digno, medius fidius, si vultum spectares cum barba et gravitate reliqua, qui præter cetera hoc etiam narraret de Proteo, ut vidisset ipsum paullo ante, post combustionem, in veste candida, et modo inambulantiem lætum atque hilarem in septem vocum porticu reliquisset, coronatum olea: deinde post omnia etiam vulturem illum adjecit, dejerans ipsum se vidisse de rogo evolantem, quem ego paullo ante dimiseram, ut derideret amentes homines et moribus stupidos.

41. Ceterum cogita, quæ in illo postea futura esse credibile sit: quas non apes in illo loco conventuras! quas non canturas ibi cicadas! quas non cornices involaturas, ut in sepulcrum Hesiodi! et id genus alia. Statuas quidem quum ab ipsis Eleis, tum ab reliquis Græcis, quibus etiam scripsisse dicebant eum, statim multas staturas novi. Ajunt vero nobilibus oppidis fere omnibus missas ab eo epistolas cum præceptionibus, et adhortationibus, atque legibus: etiam sodalium nonnullos ejus rei causa legatos constituerat, quos mortis nuncios et inferorum cursores appellabat.

42. Hic finis fuit infelici Protei, viri qui, ut brevi sermone complectar, ad verum quidem respexerat nunquam, gloriæ autem et laudis popularis causa dixerat semper feceratque omnia, adeo ut in ignem etiam insiliret, quum neque frui jam posset laudibus, quippe quarum sensus pervenire ad ipsum non posset.

43. Desinam, quum unum adhuc tibi narravero, ut ridere possis amplius. Illa enim olim nosti, quæ statim ex me, quum e Syria venirem, audieris narrante, ut a Troade cum ipso navigaverim, et quum reliquum hominis in illa navigatione luxum, tum formosum illum adolescentulum, quem ad caninam illam vitam traduxerat, ut haberet nimirum ipse quoque aliquem Alcibiadem, et ut perturbatus fuerit noctu, medio in Ægæo descendente turbine et fluctum ex-

μετὰ τῶν γυναικῶν ὁ θαυμαστός καὶ θανάτου κρείττων εἶναι δοκῶν.

44. Ἀλλὰ μικρὸν πρὸ τῆς τελευταίας, πρὸ ἐννέα σχεδὸν ποῦ ἡμερῶν, πλείον, οἶμαι, τοῦ ἱκανοῦ ἐμφαγῶν ἡμεσὶ τε τῆς νυκτὸς καὶ ἑάλω πυρετῷ μάλα σφοδρῷ. Ταῦτα δέ μοι ὁ Ἀλέξανδρος ὁ ἱατρὸς διηγήσατο μετακλιθεὶς ὡς ἐπισκοπήσειεν αὐτόν· ἔφη οὖν καταλαβεῖν αὐτὸν χαμαὶ κυλιόμενον καὶ τὸν φλογμὸν οὐ φέροντα καὶ ψυχρὸν αἰτοῦντα πάνυ ἐρωτικῶς, ἑαυτὸν δὲ μὴ δοῦναι, καίτοι εἰπεῖν ἔφη πρὸς αὐτὸν ὡς εἰ πάντως θανάτου δέοιτο, ἥκειν αὐτὸν ἐπὶ τὰς θύρας αὐτόματον, ὥστε καλῶς ἔχειν ἐπεσθαι μὴδὲν τοῦ πυρὸς δεόμενον· τὸν δ' αὖ φάναι, Ἀλλ' οὐχ ὁμοίως ἐνδοξος ὁ τρόπος γένοιτ' ἂν πᾶσι κοινὸς ὦν.

45. Ταῦτα μὲν ὁ Ἀλέξανδρος. Ἐγὼ δὲ οὐδ' αὐτὸς πρὸ πολλῶν ἡμερῶν εἶδον αὐτὸν ἐγκεχρισμένον, ὡς ἀποδακρῦσαι τῷ ὀριμεῖ φαρμάκῳ. Ὅρᾳς; οὐ πάνυ τοὺς ἀμβλωποῦντας ὁ Αἰακὸς παραδέχεται. Ὅμοιον ὡς εἰ τις ἐπὶ σταυρὸν ἀναβήσεσθαι μέλλων τὸ ἐν τῷ δακτύλῳ πρόσπταισμα θεραπεῦσι. Τί σοι δοκεῖ; ὁ Δημόκριτος, εἰ ταῦτα εἶδε; κατ' ἄξιαν γελάσαι ἂν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ. Καίτοι πόθεν εἶχεν ἐκεῖνος τοσοῦτον γέλωτα; Σὺ δ' οὖν, ὦ φίλότης, γέλα καὶ αὐτὸς, καὶ μάλιστα ὁπότεν τῶν ἄλλων ἀκούσης θαυμάζοντων αὐτόν.

LXIX.

ΔΡΑΠΕΤΑΙ.

1. ΑΠΟΛΛΩΝ. Ἀληθῆ ταῦτά φασι, πάτερ, ὡς ἐμβάλοι τις φέρων αὐτὸν εἰς τὸ πῦρ κατέναντι Ὀλυμπίων, ἥδη πρεσβύτης ἀνθρώπος, οὐκ ἀγεννῆς θαυματοποιὸς τὰ τοιαῦτα; ἢ Σελήνη γάρ ἡμῖν διηγείτο αὐτὴ ἐορκαίνει καόμενον λέγουσα.

ΖΕΥΣ. Καὶ πάνυ ἀληθῆ, ὦ Ἀπολλων· ὡς μὴ ποτε γενέσθαι ὤφελεν.

ΑΠΟΛ. Οὕτω χρηστὸς ὁ γέρων ἦν καὶ ἀνάξιος ἐν πυρὶ ἀπολωλέναι;

ΖΕΥΣ. Καὶ τοῦτο μὲν ἴσως· ἀλλ' ἐγὼ πολλὴν τὴν ἀηδίαν μέμνημαι ἀνασχόμενος τότε ὑπὸ κνίσσης πονηρᾶς, ὅταν εἰκὸς ἀποφέρεσθαι ὀπτωμένων ἀνθρωπείων σωμάτων. Εἰ γοῦν μὴ εἰς τὴν Ἀραβίαν ὡς εἶχον εὐθὺς ἀπὼν ὀργῶμεν, ἀπολώλειν ἂν, εὖ ἴσθι, ἀτοπία τοῦ καπνοῦ· καὶ ὁμοίως ἐν τοσαύτῃ εὐωδίᾳ καὶ ἀφθονίᾳ τῶν ἀρωμάτων καὶ ἐν λιθανωτῷ παμπόλλῳ μόλις αἱ ῥίνες ἐπιλαθέσθαι μοι καὶ ἀπομαθεῖν ἤθελον τὴν κηλῖδα ἐκείνην τῆς ὀσμῆς, ἀλλὰ καὶ νῦν ὀλίγου δέω ναυτιᾶν ὑπομνησθεὶς αὐτῆς.

2. ΑΠΟΛ. Τί δαὶ βουλόμενος, ὦ Ζεῦ, τοιαῦτα εἰργασταὶ ἑαυτόν; ἢ τί τοι ἀγαθὸν, ἀπανθρακωθῆναι ἐμπροσθέντα εἰς τὴν πυράν;

ΖΕΥΣ. Τοῦτο μὲν οὐκ ἂν, ὦ παῖ, φθάνοις καὶ

citante maximum, ploraveritque cum mulierculis vir admirabilis, et qui superior mortis metu esse videretur.

44. Verum paullo ante mortem, novem circiter diebus ante, quum plus quam oportebat, puto, ingurgitasset, et vomuit noctu, et febris correptus est satis vehementi. Haec vero Alexander mihi medicus narravit, qui vocatus erat ut illum inviseret. Aiebat ergo ille se invenisse hominem humi se volutantem, impatientemque aëstus, et amatoris velut blanditiis petentem frigidam; se autem non dedisse: verum illud dixisse, Si omnino morte opus haberet, ipsam sponte jam venire ad januam; itaque bene facere, si illam sequeretur, neque ignem expeleret. Istum contra dixisse: At non aequè gloriosum fuerit mortis genus, ut quod omnibus sit commune.

45. Haec Alexander. Ego vero et ipse non multis ante diebus inunctum vidi, ut lacrimis motis oculos purgaret acerbis medicamento. Vides? non sane recipit, qui hebetes oculos habet, Æacus. Simile hoc est, ut si quis in crucem mox agendus digiti offensionem curet. Quid tibi videtur facturum fuisse, si vidisset ista, Democritus? Rississet, prout dignum est, virum. Quanquam unde tantum illi risus suppetiisset? Tu ergo, amice, ride ipse quoque, et maxime quando alios admirari istum audieris.

LXIX.

FUGITIVI.

1. APOLLO. Verane narrant ista, pater, fuisse qui in ignem se conjiceret e regione celebritatis Olympiorum, jam senem hominem, nec ignavum ad talia portentorum artificem? Luna enim nobis narravit, quæ vidisse se diceret ardentem.

JUPITER. Vera omnino sunt, Apollo: quæ utinam facta nunquam essent!

APOL. Adeone bonus erat senex, atque indignus qui igni periret?

JUP. Potest ut fuerit ita: at ego multam me tum perferre injucunditatem memini a malo illo nidore, qualem sursum ferri naturale est ab assatis corporibus humanis. Nisi enim in Arabiam statim, ut habebam, abiissem, perieram, bene noris, a fumo teterrimo. Et tamen in tanta suaveolentia et copia aromatum, in thure adeo multo, vix meæ oblivisci nares ac dediscere voluerunt illam odoris labem: sed nunc etiam parum adest quin nauseam ad illius memoriam.

2. APOL. Quid vero voluit, Jupiter, quod hæc in se desingnavit, aut quid boni in eo inest, si quis in rogam desiliens mutetur in carbonem?

JUP. Hac in re evitare non potes quin ante ipsum Em-

Ἐμπεδοκλεῖ πρὸς αὐτοῦ ἐγκαλῶν, ὃς ἐς τοὺς κρατῆρας ἤλατο καὶ αὐτὸς ἐν Σικελίᾳ.

ΑΠΟΛ. Μελαγχολίαν τινὰ δεινὴν λέγεις. Ἀτὰρ οὗτος γε τίνα ποτὲ ἄρα τὴν αἰτίαν ἔσχε τῆς ἐπιθυμίας;

ΖΕΥΣ. Αὐτοῦ σοι λόγον ἐρῶ, ὃν ἔλεξε πρὸς τὴν πανήγυριν ἀπολογούμενος πρὸς αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς τελευτῆς. Ἐρῇ γάρ, εἰ γε μέμνημαι....

3. Ἀλλὰ τίς αὕτη σπουδὴ πρόσσει τεταραγμένη καὶ δακρύουσα, πᾶν ἀδικουμένη εἰκουῖα; μᾶλλον δὲ Φιλοσοφία ἐστὶ καὶ τοῦνομά γε τοῦμον ἐπιβοᾶται σχετλιάζουσα. Τί, ὦ θύγατερ, δακρύεις; ἢ τί ἀπολιπούσα τὸν βίον ἐλγύθας; ἄρα μὴ οἱ ἰδιῶται αὖθις ἐπιβεβουλεύκασί σοι ὡς τὸ πρόσθεν, ὅτε τὸν Σωκράτην ἀπέκτειναν ὑπὸ Ἀνύτου κατηγορηθέντα, ἔτα φεύγεις διὰ τοῦτο αὐτούς;

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ. Οὐδὲν τοιοῦτον, ὦ πάτερ, ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὁ πολλὸς λεὼς ἐπὶχρῶν καὶ διὰ τιμῆς ἥγον αἰδούμενοι καὶ θαυμάζοντές με καὶ μονονοῦντι προσκυνοῦντες, εἰ καὶ μὴ σφόδρα ξυνέεσαν ὧν λέγοιμι. Οἱ δὲ, πῶς ἂν εἴποιμι, οἱ ξυνήθεις καὶ φίλοι φάσκοντες εἶναι καὶ τοῦνομα τοῦμον ὑποδύμενοι ἐκεῖνοί με τὰ δεινότερα εἰργάσαντο.

4. ΖΕΥΣ. Οἱ φιλόσοφοι ἐπιβουλήν τινα ἐπιβεβουλεύκασί σοι;

ΦΙΛ. Οὐδαμῶς, ὦ πάτερ, οἱ γε ξυνηδίκηνταί μοι καὶ αὐτοί.

ΖΕΥΣ. Πρὸς τίνων οὖν ἡδίκησαι, εἰ μήτε τοὺς ἰδιώτας μήτε τοὺς φιλοσόφους αἰτίᾳ;

ΦΙΛ. Εἰσὶ τινες, ὦ Ζεῦ, ἐν μεταίχμιᾳ τῶν τε πολλῶν καὶ τῶν φιλοσοφούντων τὸ μὲν σχῆμα καὶ βλέμμα καὶ βᾶδισμα ἡμῖν ὅμοιοι καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐσταλμένοι· ἀξιοῦσι γοῦν ὑπ' ἐμοὶ τάττεσθαι καὶ τοῦνομα τὸ ἡμέτερον ἐπιγράφονται, μαθηταὶ καὶ ὁμιληταὶ καὶ θιασῶται ἡμῶν εἶναι λέγοντες· ὁ βίος δὲ παμμίκρος αὐτῶν, ἀμαθίας καὶ θράσους καὶ ἀσελγείας ἀνάπλεως, ὕβρις οὐ μικρὰ καὶ ἡμῶν ὑπὸ τούτων, ὦ πάτερ, ἡδίκημένη πέρευγα.

5. ΖΕΥΣ. Δεινὰ ταῦτα, ὦ θύγατερ. Ἀλλὰ τί μάλιστα ἡδίκηκασί σε;

ΦΙΛ. Σχόπει, ὦ πάτερ, εἰ μικρά. Σὺ γὰρ κατιδὼν τὸν βίον ἀδικίας καὶ παρανομίας μεστὸν, ἅτε ἀμαθία καὶ ὕβρις ξυνόντα, καὶ ταραττόμενον ὑπ' αὐτῶν κατελέσας τὸ ἀνθρώπινον ὑπὸ τῇ ἀγνοίᾳ ἐλαυνόμενον ἐμὲ κατέπεμψας ἐντεῖλαμένος ἐπιμεληθῆναι ὥς παύσαιντο μὲν ἀδικούντες ἀλλήλους καὶ βιαζόμενοι καὶ ὅμοια τοῖς θηρίοις βιοῦντες, ἀναβλέψαντες δὲ πρὸς τὴν ἀλγίθειαν εἰρηνικώτερον ζυμπολιτεύοντο· ἔξης γοῦν πρὸς με καταπέμπων, ἅ μὲν πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὡς διάκεινται ὑπὸ τῆς ἀμαθίας, ὦ θύγατερ, καὶ αὕτη ὁρᾷς, ἐγὼ δὲ, ἔλῃ γὰρ αὐτοὺς, σὲ ἣν μόνην ἰάσασθαι ἂν τὰ γιγνόμενα οἶμαι, προκρίνας ἐξ ἀπάντων ἡμῶν πέμπω ἱεσομένην.

6. ΖΕΥΣ. Οἶδα πολλὰ καὶ ταῦτα εἰπὼν τότε. Σὺ δὲ τὰ μετὰ ταῦτα ἥδη λέγε, ὅπως μὲν ὑπεδέξαντό σε

pedocli quoque intentes crimen, qui in crateras et ipse in Sicilia desiliit.

APOL. Vehementem mihi melancholiam narras. Verum hic quam tandem illius cupiditatis causam habuit?

JUP. Ipsius tibi orationem referam, quam in conventu habuit, quum causam apud illos mortis suæ diceret. Dixit enim, si bene memini

3. Sed quænam ista contente ad nos accedit perturbata et lacrimans, injuriam magnam passæ similis? Quin Philosophia est, et nomen meum miserabili voce inclamat. Quid, mea filia, ploras? aut quid relicto sæculo huc venisti? numquid denuo contra te machinati aliquid sunt imperiti, ut olim, quum accusatum ab Anyto Socratem interfecere? tum tu propterea illos fugis?

PHILOSOPHIA. Nihil tale, pater : quin illi quidem, vulgus promiscuum, laudarunt et in honore me cum veneratione atque admiratione habuerunt, ac tantum non adorant, etsi non valde quæ dicerem intelligebant. Verum isti, quomodo illos vocem? qui se familiares meos et amicos esse aiunt, et nominis mei larvam induunt, illi ergo pessime me tractarunt.

4. JUP. Philosophi ipsi contra te aliquid machinati sunt?

PHIL. Non, pater : hi enim et ipsi injuria mecum affecti sunt.

JUP. A quibus ergo injuriam accepisti, si neque indoctos accusas, neque philosophos?

PHIL. Sunt quidam, Jupiter, interjecti velut inter utramque aciem, vulgus inter et philosophos, habitu, oculorum conjectu, incessu nobis similes, et eadem ratione compositi : postulant enim meis in castris militare, et nostrum sibi nomen inscribunt, discipulos se et familiares et sodales nostros dicunt; at vita illorum impurissima, inscitia, audacia, libidine plena, quæ non parva sit in nos contumelia. Ab hisce, pater, læsa profugi.

5. JUP. Dura hæc sane, filia. Sed qua in re maxime te læserunt?

PHIL. Vide, pater, an sint parva. Tu enim quum videres sæculum injustitia et iniquitate plenum, quod cum inscitia et contumelia versaretur, et ab iis perturbaretur; miseratus humanum genus ab ignorantia agitaturn, me demisisti cui preceperas uti curam agerem, quo desinerent mutuis se injuriis afflicere et vim facere, et similem feris bestiis vitam agere; sed oculis ad verum conversis, magis pacatam inter se civitatem haberent. Dicebas enim, quum demitteres, Quæ agant homines, et quomodo ab inscitia affecti sint, ipsa vides, mea filia : ego autem, qui illorum misericordia tangar, te, quam solam mederi posse his quæ sunt arbitrer, ex omni nostro numero delectam demitto ut sanes.

6. JUP. Scio multa me et talia tum dixisse. Tu vero

καταπαταμένην τὸ πρῶτον, ἅτινα δὲ νῦν ὑπ' αὐτῶν πέ-
πονθας.

ΦΙΛ. Ἦξα μὲν, ὦ πάτερ, οὐκ ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας
εὐθὺς, ἀλλ' ὅπερ εἰδοί μοι χαλεπώτερον τοῦ ἔργου
εἶναι τὸ βαρβαρὸς παιδεύειν καὶ διδάσκειν, τοῦτο πρῶ-
τον ἡξίου ἐργάσασθαι, τὸ Ἑλληνικὸν δὲ εἶναι ὡς βᾶ-
στον υποβαλέσθαι καὶ τᾶχιστα, ὥς γε ὦμην, ἐνδεξόμε-
νον τὸν χαλινὸν καὶ ὑπαχθῆσόμενον τῇ ζυγῇ, ὁρμήσασα
δὲ εἰς Ἰνδοὺς τὸ πρῶτον, ἔθνος μέγιστον τῶν ἐν τῇ
βίῳ, οὐ χαλεπῶς ἐπείσα καταβάνας ἀπὸ τῶν ἐλεφάν-
των ἔμοι συνεῖναι ὥστε καὶ γένος θλον οἱ Βραχμᾶνες
τοῖς Νεγκρίοις καὶ Ὀξυδράκχις θυμοὶ οὗτοι πάντες
ὑπ' ἐμοὶ τάττονται καὶ βιοῦσιν γὰρ κατὰ τὰ ἡμῖν δο-
κοῦντα τιμώμενοι πρὸς τῶν περιοίκων ἀπάντων καὶ
ἀποδνήσκουσι παράδοξόν τινα τοῦ θανάτου τρόπον.

7. ΖΕΥΣ. Τοὺς γυμνοσορισταὺς λέγεις. Ἀκούω
γούν τά τε ἄλλα περὶ αὐτῶν καὶ ὅτι ἐπὶ πυρὰν μεγί-
στην ἀναβάντες ἀνέγονται καόμενοι οὐδὲν τοῦ σχήμα-
τος ἢ τῆς καθεδρᾶς ἐκτρέποντες. Ἄλλ' οὐ μέγα τοῦτο
ἐναγγίος γούν καὶ Ὀλυμπίας τὸ ὅμοιον ἐγὼ εἶδον
γενόμενον· εἰκὸς δὲ καὶ σὲ παρεῖναι καόμενον τότε τοῦ
γέροντος.

ΦΙΛ. Οὐδὲ ἀνῆλθον, ὦ πάτερ, εἰς Ὀλυμπίαν δέει
τῶν καταράτων ἐκείνων, οὓς ἔφην, ὅτι πολλοὺς αὐτῶν
εὗρον ἀπνόντας, ὡς λοιδορῆσαι τοῖς ξυνεληλυθόσι
καὶ βοῆς τὸν ὀπισθόδρομον ἐμπλήσωσιν ὑλακτοῦντες,
ὥστε οὐδὲ εἶδον ἐκείνων ὅπως ἀπέθανε.

8. Μετὰ γούν τοὺς Βραχμᾶνας εἰς Αἰθιοπίαν εὐθὺς,
εἴτα εἰς Αἴγυπτον κατέβην, καὶ ξυγγενομένη τοῖς Ιε-
ρεῦσι καὶ προφῆταις αὐτῶν καὶ τὰ θεῖα παιδεύσασα ἐς
Βαβυλῶνα ἀπῆρα Χαλδαίους καὶ μάγους μυήσουσα,
εἴτα ἐς Σκυθίαν ἐκείθεν, εἴτα ἐς Θράκην, ἐνθα μοι Εὐ-
μολπος καὶ Ὀρφεὺς συνεγενέσθην, οὓς καὶ προαποστεί-
λασα ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν μὲν, ὡς τελέσειεν αὐτοὺς,
τὸν Εὐμολπον — ἐμεμαθήκει γὰρ τὰ θεῖα παρ' ἡμῶν
ἅπαντα — τὸν δὲ, ὡς ἐπάδων προσβιάζοι τῇ μου-
σικῇ, κατὰ πόδας εὐθὺς εἰπόμην.

9. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον εὐθὺς ἐλθοῦσαν οὔτε πᾶν
ἡσπᾶσαντο οἱ Ἕλληνες οὔτε δῖος ἀπέκλεισαν· κατ'
ὀλίγον δὲ προσομιλοῦσα ἐπτά ἐκ τῶν ἀπάντων ἐταίρους
καὶ μαθητὰς προσηγαγόμεν καὶ ἄλλον ἐκ Σάμου καὶ
ἄλλον ἐξ Ἐφέσου καὶ Ἀδερῶθεν ἄλλον, ὀλίγους παν-
τάπει.

10. Μεθ' οὓς τὸ σορσιτῶν φύλον οὐκ οἶδ' ὅπως μοι
παρενεζέμετο οὔτε ζηλοῦν τάμ' ἐς βάθος οὔτε κοιμῶν
ἀπαῖδον, ἀλλ' οἷον τὸ ἱπποκονταύρων γένος, σύνθετόν
τι καὶ μικτόν ἐν μέσῳ ἀλαζονείας καὶ φιλοσοφίας πλ-
ζόμενον, οὔτε τῇ ἀγνοίᾳ τέλει προσεχόμενον οὔτε
ἡμᾶς ἀτενεῖσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καθορᾶν δύναμενον, ἀλλ'
οἷον λημῶντες ὑπὸ τοῦ ἀμβλυώτεται ἀσαφές τι καὶ
ἀμυδρὸν ἡμῶν εἰδῶλον ἢ σκιάν ἐνίοτε ἰδόντες ἂν, οἱ δὲ
ῥόντο ἀκριβῶς πάντα κατανοήσκειν. Ὅθεν παρ'
αὐτοῖς ἡ ἀχρεῖος ἐκείνη καὶ περιττὴ σοφία καὶ, ὡς
αὐτοὶ ῥόντο, ἀπρόσμαχος ἀνεφλέγετο, αἱ κομφαὶ καὶ

jam dic quæ insecuta sint, quomodo illi receperint te pri-
mum advolantem, et quæ sis nunc ab ipsis passa.

PHIL. Properabam, pater, non statim ad Græcos, sed,
quæ videbatur mihi difficilior operis pars esse, instituire
ac docere barbaros, illam primum volebam perficere.
Omissis ergo interim Græcis, quos faciles admodum subactu
putabam, et celerrime recepturos frena et iugo iri submis-
sum; ad Indos primum excucurri, maximam orbis gentem,
nec difficulter iis persuasi, ut descendentes suis ab ele-
phantis mecum versarentur: adeo ut etiam una gens tota,
Brachmanes, qui in Nechæorum et Oxydracorum confiniis
colunt, hi jam omnes militent mihi, et nostris ex præceptis
vivant; qua de causa magno in honore sunt apud omnes
vicinos, ac miro quodam mortis genere moriuntur.

7. JUP. Gymnosophistas dicis. Audio enim inter reli-
qua de illis hoc quoque, maximo illos rogo consensu uren-
dos se præbere, neque quicquam de habitu aut posito mem-
brorum mutare. Sed nihil hoc magnum: nuper enim
Olympiæ simile quid fieri ego vidi: credibile autem te
quoque adfuisse tum, quum senex arderet.

PHIL. Neque accessi, pater, Olympiam, metu sacerri-
morum hominum quos dixi, quod multos illorum viderem
eo abire, uti maledicerent ibi congregatis, clamorque suo
latratu posticum templi implerent: igitur neque vidi illum,
quomodo sit mortuus.

8. Post Brachmanas ergo statim in Æthiopiam, ac deinde
in Ægyptum descendi, et versata ibi cum sacerdotibus illo-
rum ac prophetis, quum divina eos docuissem, Babylonem
perrexi, ut Chaldaeos et magos initiarem: tum inde in
Scythiam; deinde in Thraciam, ubi Eumolpus et Orpheus
mecum fuere. Quos etiam præmissos in Graciam, alterum
ut illos initiaret, Eumolpum (didicerat enim a nobis divina
omnia), alterum ut canendo musicæ ipsos assuefaceret, e
vestigio statim consecuta sum.

9. Ac primum quidem advenientem neque vehementer
amplexi sunt Græci, neque plane excluserunt. Paullatim
vero alloquio meo septem ex omnibus sodales ac discipulos
mihi conciliaui, et ex Samo alium, et alium Epheso, et
Abdera alium, paucos omnino.

10. Post quos Sophistarum mihi gens nescio quomodo
adhæsit, neque æmulans profunde mea placita, neque
omnino ab iis abhorrens; sed, velut Hippocentaurorum
genus, compositum quiddam et mistum, inter imposturam
et philosophiam medium oberrans, neque ignorantiae plane
adhærens, neque in nos defigere intentos oculos valens; sed
velut lippientes, præ hebetudine visus obscurum quoddam
et evanidum nostri simulacrum aut umbram forte nonnun-
quam videntes, dum accurate omnia se nosse arbitrantur.
Unde apud illos inutilis ista ac superflua sapientia, et, ut
ipsi putabant, invicta, accendebatur, contulæ illæ et du-

ἀποροι καὶ ἀστοποι ἀποκρίσεις καὶ δυσέξοδοι καὶ λαβυρινθώδεις ἐρωτήσεις.

11. Εἴτα κωλυόμενοι καὶ ἐλεγχόμενοι πρὸς τῶν ἐταίρων τῶν ἐμῶν ἡγανάκτουν καὶ συνίσταντο ἐπ' αὐτοὺς, καὶ τέλος δικαστηρίους ὑπῆγον καὶ παρεδίδοσαν πιομένους τοῦ κωνείου. Ἐγρῆν μὲν οὖν ἰσως τότε φυγεῖν εὐθὺς καὶ μηκέτι ἀνέχεσθαι τὴν συνουσίαν αὐτῶν, νῦν δὲ Ἀντισθένης με καὶ Διογένης καὶ μετὰ μικρὸν Κράτης καὶ Μένιππος οὕτως ἐπεισαν ὀλίγον ὅσον ἐπιμετρησάι τῆς μονῆς. Ὡς μήποτε ὥφελον· οὐ γὰρ ἂν τοσαῦτα ἐπεπόνθειν ὕστερον.

12. ΖΕΥΣ. Οὐδέπω μοι λέγεις, ὦ Φιλοσοφία, τίνα ἡδίκησαι, ἀλλ' ἀγανακτεῖς μόνον.

ΦΙΛ. Καὶ μὴν ἀκουε, ὦ Ζεῦ, ἡλίκα ἐστὶ· μιὰρὸν γάρ τι φύλον ἀνθρώπων καὶ ὡς τὸ πολλὸν δουλικὸν καὶ θητικόν, οὐ συγγενόμενον ἡμῖν ἐκ παίδων ὑπ' ἀσχολίας· ἐδόυλευε γὰρ ἡ ἐθήτευεν ἡ ἄλλας τέχνας ὅας εἰκὸς τοὺς τοιοῦτους ἐμάνθανε, σκοτεῦεν ἡ τεκταίνεν ἡ περὶ πλυνοὺς ἔχειν ἡ ἔρια ἔαινειν, ὡς εὐεργὰ εἴη ταῖς γυναιξὶ καὶ εὐμήρυτα καὶ κατάγοιτο εὐμαρῶς, ὅποτε ἡ κρόκην ἐκείναι στρέφοιεν ἡ μίτον κλώθοιεν. Τοιαῦτα τοίνυν ἐν παισὶ μελετῶντες οὐδὲ ὄνομα τὸ ἡμέτερον ἤδεσαν. Ἐπεὶ δὲ εἰς ἀνδρας τελεῖν ἤρξαντο καὶ κατείδον τὴν αἰδῶ, ὅση παρὰ τῶν πολλῶν ἐστὶ τοῖς ἐταίροις τοῖς ἐμοῖς, καὶ ὡς ἀνέχονται οἱ ἀνθρώποι τὴν παρησίαν τὴν αὐτῶν καὶ χαίρουσι θεραπευόμενοι καὶ συμβουλεύουσι· πείθονται καὶ ἐπιτιμῶντων ὑποπτήσσουσι, ταῦτα πάντα τυραννίδι οὐ μικρὰν ἡγοῦντο εἶναι.

13. Τὸ μὲν δὴ μανθάνειν ὅσα τῇ τοιαύτῃ προαιρέσει πρόσφορα, μακρὸν ἦν, μᾶλλον δὲ κομιδῇ ἀδύνατον. Αἱ τέχναι δὲ γλίσχραι καὶ σὺν πόνῳ καὶ μόγις ἱκανὰ παρέχουσιν ἐδύνατον. Ἐνίοις δὲ καὶ ἡ δουλεία βαρὺ καὶ ὥσπερ οὖν ἐστίν, ἀφόρητον ἐφαίνετο. Ἐδοξε δὲ σκοποῦμενοι τὴν ὑστάτην ἀγκυραν, ἣν ἱερὰν οἱ ναυτιλλόμενοι φασί, καθίσταει, καὶ ἐπὶ τὴν βελτίστην ἀπόναον ὁρμίσαντες, ἔτι τε καὶ τόλμαν καὶ ἀμαθίαν καὶ ἀναίσχυντίαν προσπαρκαλέσαντες, αἴπερ αὐτοῖς μάλιστα συναγωνίζονται, καὶ λοιδορίας καὶ νῆας ἐκμελετήσαντες, ὡς πρόχειροι εἶεν καὶ ἀνὰ στόμα, ταύτας μόνους ἐμβολὰς ἔχοντες — ὁρᾷς ὅποια πρὸς φιλοσοφίαν ἐφόδια; — σχηματίζουσι καὶ μετακοσμοῦσιν αὐτοὺς εὖ μάλα εἰκότως καὶ πρὸς ἐμὲ, οἷόν τι ἀμέλει ὁ Αἰσωπὸς φησὶ ποιῆσαι τὸν ἐν τῇ Κύμῃ ὄνον, ὃς λεοντῆν περιβαλόμενος καὶ τραχὺ ὀγκῶμενος ἡξίου λέων καὶ αὐτὸς εἶναι· καὶ πού τινες καὶ ἦσαν ἰσως οἱ πιστεύοντες αὐτῷ.

14. Τὰ δ' ἡμέτερα πάντα βῆστα, ὡς οἶσθα, καὶ ἐς μίμησιν πρόχειρα — τὰ προφανῆ λέγω — καὶ οὐ πολλῆς τῆς πραγματείας δεῖ τριβώνιον περιβαλέσθαι καὶ πῆραν ἐξαρθήσασθαι καὶ ζύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχειν καὶ βοᾶν, μᾶλλον δὲ ὀγκᾶσθαι ἡ ὑλακτεῖν καὶ λοιδορεῖσθαι ἅπασιν τὴν ἀσφάλειαν γὰρ αὐτοῖς τοῦ μηδὲν ἐπὶ τούτῳ παθεῖν ἡ πρὸς τὸ σχῆμα αἰδῶς παρέξειν ἐμελλεν. Ἡ ἐλευθερία δὲ πρόχειρος, ἄκοντος τοῦ δε-

bitabiles et inexpectatae responsiones, et exitum non habentes labyrinthisque similes interrogationes.

11. Deinde prohibiti ac reprehensi a meis sodalibus, indigne ferre et adversus illos coire, ac tandem in jus cogere, et eo dare ubi cicutam biberent. Oportebat forte tum statim fugere, neque amplius illorum ferre consuetudinem: jam vero Antisthenes et Diogenes, et paullo post Crates, et Menippus licet persuasere mihi ut paulum adhuc morae quasi corollarium adjicerem: quod utinam non fecissem! neque enim tot deinde mala subiissem.

12. JUP. Nondum mihi dicis, Philosophia, quamnam injuriam sis passa, sed indignaris tantum.

PHIL. Quin tu audi, Jupiter, quanta sint. Impurum enim quoddam genus hominum, et plerumque servile atque mercenarium, non versatum nobiscum a pueritia ob negotia: servitutum enim serviit, aut mercede opus fecit, aut artes alias, quales cadunt in tales, didicit, cerdoniam, fabrillem, fulloniam, eam quæ in lanis carpendis versatur, ut facilius deinde eæ tractentur a feminis, sicutque ad pendum et deducendum commodiores, quoties vel tramam illæ torquere vel nere licium volunt. Hæc ergo isti puerili ætate exercentes, ne nomen quidem nostrum noverant. Quum vero ad virilem ætatem pervenissent, animadversa quæ meis sodalibus a multitudine habetur reverentia, et ut sustinent homines illorum in dicendo libertatem, et euri se gaudent, et consulentibus obsequuntur, et reprehendentibus timide concedunt, regnum non parvum arbitrabantur esse hæc omnia.

13. Ac discere quæcumque huic instituto vitæ conveniunt, longum erat, aut potius plane illis negatum. Artes vero paræ, et cum labore, et vix tamen vel sic præstare quod satis esset poterant. Quibusdam etiam grave servitutis onus, et, ut est, intolerabile videbatur. Considerantibus ergo placuit ultimam ancoram, quam sacram appellant nautæ, demittere; firmantesque navim in præclara illa amentia, advocatis insuper audacia, incertia atque impudentia, quæ maxime hoc illis certamen adjuvant; novisque excogitatis conviciis, ut præsto statim et in ore sint: has ergo symbolas solas quum habeant (viden' qualia ad philosophiam viatica?) figuram sumunt ornatumque sane decentem, mihi quæquam simillimum: nimirum quale quid fecisse ait Æsopus illum Cumis asinum, qui leonina circumposita asperum rudens, leo et ipse esse postulabat. Ac forte erant alicubi qui fidem illi haberent.

14. Nostra vero facillima omnino, ut nosti, et ad imitandum expedita (externa illa dico), nec multum negotii est palliolo amicti, et peram gestare suspensam, et clavam in manu habere, et clamare, vel rudere potius aut latrare, et maledicere omnibus: quippe securitatem illis nihil ob eam rem patiendi ipsa habitus præstitura erat reverentia: porro in promptu erat invito etiam domino libertas, qui si asserere auderet, futurum erat ut fusti percuteretur. Cibus autem

σπότου, κὰν εἰ βούλοιο ἀπάγειν, παταχθησόμενου τῷ ξύλῳ. Καὶ τὰ ἄλφιστα οὐκέτ' ὀλίγα οὐδὲ ὡς πρὸ τοῦ μᾶζα φιλή, τὸ δὲ ὄψον οὐ τάριχος ἢ θύμον, ἀλλὰ κρέα παντοδαπά καὶ οἶνος οἷος ἡδιστος, καὶ χρυσίον παρ' ἑτοῦ ἂν ἐθέλωσι· δασμολογοῦσι γὰρ ἐπιφοιτῶντες ἢ, ὡς αὐτοὶ φασιν, ἀποκείρουσι τὰ πρόβατα δώσειν τε πολλοὺς οἶον τε ἢ αἰδοῖ τοῦ σχήματος ἢ δέει τοῦ μὴ ἀκοῦσαι κακῶς.

15. Καὶ γὰρ αὖ καέκινον ἐύρων, οἶμαι, ὡς ἐξ ἴσου καταστήσονται τοῖς ὁρθῶς φιλοσοφοῦσιν. Οὐδὲ τις ὁ δικάσων καὶ διακρινῶν τὰ τοιαῦτα ἔσται, ἢν μόνον τὰ ἔξω ἢ ὅμοια· ἀρχὴν γὰρ οὐδὲ τὸν ἐλεγχον δέχονται, ἢν ἔρρηται τις οὕτως κοσμίως καὶ κατὰ βραχὺ, ἀλλ' εὐθὺς βοῶσι καὶ ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν τὴν ἑαυτῶν ἀναφεύγουσι τὴν λοιδορίαν καὶ πρόχειρον τὸ ξύλον. Καὶ ἢν μὲν τὰ ἔργα ζητῆς, οἱ λόγοι πολλοί, ἢν δὲ ἀπὸ τῶν λόγων κρίνεις ἐθέλης, τὸν βίον ἀξιοῦσι σκοπεῖν.

16. Τοιγαροῦν ἐμπλέσσεται πᾶσα ἡ πόλις τῆς τοιαύτης βαδουρυγίας, καὶ μάλιστα τῶν Διογένην καὶ Ἀντισθένην καὶ Κράττην ἐπιγραφόμενων καὶ ὑπὸ τῶν κυνι ταττομένων, οἱ τὸ μὲν χρησίμον ὅπως ἐνεστι τῇ φύσει τῶν κυνῶν, οἷον τὸ φυλακτικὸν ἢ οἰκουρικὸν ἢ φιλοδόξητον ἢ μνημονικόν, οὐδαμῶς ἐξηλώκασιν, ὑλακὴν δὲ καὶ λιγνεῖαν καὶ ἀρπαγὴν καὶ ἀφροδίσια συγνά καὶ κολακείαν καὶ τὸ σαίνειν τὸν διδόντα καὶ περὶ τραπέζας ἔχειν, ταῦτα ἀκριβῶς ἐκπεπονήκασιν.

17. Ὅφει τοίνυν μετὰ μικρὸν οἷα ἔσται· οἱ γὰρ ἐκ τῶν ἐργαστηρίων ἅπαντες ἀναπηδήσαντες ἐρήμους τὰς τέχνας ἐάσουσιν, ὅταν ὁρῶσι σφᾶς μὲν πονοῦντας καὶ κάμνοντας ἔωθεν ἐς ἐσπέραν ἐπικεχυότας τοῖς ἔργοις μόγις ἀποζῶντας ἐκ τῆς τοιαύτης μισοθαρνίας, ἀργοὺς δὲ καὶ γόητας ἀνθρώπους ἐν ἅπασιν ἀρθρόνοις βιοῦντας, αἰτοῦντας μὲν τυραννικῶς, λαμβάνοντας δὲ προχείρως, ἀγανακτοῦντας δὲ, εἰ μὴ λάθοιεν, οὐκ ἐπαινοῦντας δὲ, οὐδ' εἰ λάθοιεν. Ταῦτα ὁ ἐπὶ Κρόνου βίος δοκεῖ αὐτοῖς καὶ ἀτεχνῶς τὸ μέλι αὐτὸ ἐς τὰ στόματα ἐσρεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

18. Καὶ ἦττον ἂν δεινὸν τὸ πρᾶγμα ἦν, εἰ τοιοῦτοι ὄντες μὴδὲν ἐς ἡμᾶς ἄλλο ἐξύβριζον· οἱ δὲ μάλα σεμνοὶ καὶ σκυθρωποὶ τὰ ἔξω καὶ τὰ δημόσια φαίνόμενοι ἢν παιδὸς ὠραίῳ ἢ γυναικὸς λάβωνται καλῆς ἢ ἐλπίσως, σιωπᾶν ἄξιον οἷα ποιοῦσιν. Ἐνιοὶ δὲ καὶ ξένων τῶν σφετέρων γυναικῶν ἀπάγουσι μοιχεύοντες κατὰ τὸν Ἰλίου ἐκείνον νεανίσκον, ὡς φιλοσοφοῖεν ὁ καὶ αὐταῖ· εἴτα κοινὰς αὐτὰς ἅπασιν τοῖς ξυνοῦσι προθέμενοι Πλάτωνος τι δόγμα οἶονται ποιεῖν οὐκ εἰδότες ὅπως ὁ ἱερός ἐκεῖνος ἡξίου κοινὰς ἡγεῖσθαι τὰς γυναῖκας.

19. Ἄ μὲν γὰρ ἐν τοῖς συμποσίοις ὁρῶσι καὶ ἂ μεθύσκονται, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν. Καὶ ταῦτα ποιοῦσι, πῶς οἶει· κατηγοροῦντες αὐτοὶ μέθης καὶ μοιχείας καὶ λαγνείας καὶ φιλαργυρίας· οὐδὲν γοῦν οὕτως εὖροις ἂν ἄλλο ἄλλῳ ἐναντίον ὡς τοὺς λόγους αὐτῶν καὶ τὰ ἔργα· οἷον κολακείαν μισεῖν φασὶ κολακείας ἐνεκα τὸν Γναθωνίδην ἢ τὸν Στρουθίαν ὑπερβαλέσθαι δυνάμενοι, ἀλτ-

non jam tenuis, neque ut ante nuda puls; obsonium non salsamentum aut thymus; sed carnes omnis generis, et vinum quodque suavissimum; et aurum a quocumque voluerint. Nempe tributum quoddam crebro accessu suo colligunt; vel, ut ipsi loquuntur, tondent oviculas; et daturi sunt multi vel habitus pudore, vel metu ne male audiant.

15. Nam illud quoque observarunt, opinor, se aequo fastigio staturos cum his qui recte philosophantur. Neque enim quisquam erit qui iudicet ista vel discernat, modo externa sint similia. Neque enim omnino illam ex argumentis probationem admittunt, si quis illos sic placide et breviter interroget; sed clamant statim et ad arcem suam, convicia, confugiunt, et expediunt fustem: ac, si opera illorum requiras, multa in ore est doctrina; sin ex doctrina illos iudicare velis, vitam te considerare postulant.

16. Itaque plena fraudibus istis civitas tota, illorum praesertim qui Diogenem et Antisthenem et Cratetem sibi inscribunt et sub Canis signis militant: qui quod utile inest in natura canum, ut cautionem illam, illam domus custodiam, dominorum illum amorem, memoriam, nullo modo imitantur; latratum vero, et ligurritionem, et rapacitatem, et venerem crebram, et adulationem, et illa ad dantes blandimenta, et mensarum associationem, haec omnia ad unguem exprimunt.

17. Videbis ergo paullo post quid futurum sit. Exsistentes enim de officinis universi desertas relinquent artes, ubi videbunt se quidem, opus quum faciant et laborent a mane inde ad vesperam, operibus intenti suis, vix tamen sibi victum ex illa mercenaria ratione parare; otiosos vero homines atque impostores in omnium rerum affluentia vivere, quum petant quasi tyranni essent, accipiant promte; indigentur, si nihil ferant; non laudent, etiamsi acceperint. Haec vita, qualis illa sub Saturno fuit, videtur ipsis, et tantum non mel merum in ora influere caelitus.

18. Ac minus in ea re mali esset, si tales quum sint, nulla nos alia contumelia afficerent. At isti, vehementer graves et tristes quantum ad externa et publica qui videantur, si puerum formosum aut mulierem pulchram vel nanciscantur vel sperent, quid faciant, silere melius est. Quidam etiam suorum hospitem mulieres abducunt corrupendas adulterio, ut Trojanus ille juvenis, nimirum ut ipse etiam philosophentur: tum communes illas omnibus suis familiaribus prostituunt, Platonis quoddam se placitum perficere rati, ignari quo sensu divinus ille communes esse mulieres voluerit.

19. Quae quidem faciant in conviviis, et quomodo per ebrietatem se gerant, commemorare longum fuerit. Et haec faciunt, quid putas? accusantes ipsi ebrietatem, et adulterium, et lasciviam, et avaritiam. Nihil enim ita adversum alteri alterum invenies, ut sunt sermones illorum et facta: verbi gratia adulationi se inimicos aiunt, quum adulationis causa Gnathonidem aut Struthiam superare

θεύειν τοὺς ἄλλους προτρέποντες οὐκ ἂν οὐδὲ κινήσῃαι τὴν γλῶτταν μὴ μετὰ τοῦ καὶ ψεύσασθαι δύναιντο. Ἡδονὴ πᾶσιν ἐχθρὸν τῷ λόγῳ καὶ ὁ Ἐπίκουρος πολέμιος, ἔργῳ δὲ διὰ ταύτην ἅπαντα πράττουσι. Τὸ δ' ὀξύγολον καὶ μικραίτιον καὶ πρὸς ὀργὴν ῥάδιον ὑπὲρ τὰ βρεφύλλια τὰ νεογνά· γέλωτα γοῦν οὐ μικρὸν παρέχουσι τοῖς θεωμένοις, ὅποταν ὑπὸ τῆς τυγούσης αἰτίας ἐπιζέσῃ μὲν αὐτοῖς ἡ χολή, πελιδνοὶ δὲ τὴν χροιάν βλέπονται ἰταμόν τι καὶ παράφορον δεδορκότες καὶ ἀπρῶ, μᾶλλον δὲ ἰοῦ μεστὸν αὐτοῖς ἢ τὸ στόμα.

20. Μὴ σύ γε κεῖθι τύχοις, ὅτε ὁ μικρὸς ἐκεῖνος ἐκχεῖται βόρβορος, Χρυσὸν μὲν ἢ ἀργύριον, Ἡράκλεις, οὐδὲ κεκτῆσθαι ἀξίῳ, ὀβολὸς ἱκανὸς, ὡς θέρους πριαίμην· ποτὸν γὰρ ἢ κρήνη ἢ ποταμὸς παρέξει· καὶ μετ' ὀλίγον αἰτοῦσιν οὐκ ὀβολοὺς οὐδὲ δραχμάς ὀλίγας, ἀλλὰ πλούτους ὄλους. Ὡστε τίς ἐμπορος τοσοῦτον ἀπὸ τοῦ φέρτου ἐμπολήσσειεν ἂν ὅσον τούτοις φιλοσοφία ἐς χρηματισμὸν συντελεῖ; Εἴτ' ἐπειδὴν ἱκανῶς συλλέξωνται καὶ ἐπισιτισθῶνται, ἀπορρίψαντες ἐκεῖνο τὸ δύστηνον τριβώνιον ἀγροῦς ἐνίοτε καὶ ἐσθῆτας τῶν μαλθακῶν ἐπρίαντο καὶ παῖδας κομῆτας καὶ συνοικίας δλας μακρὰ χαίρειν φράσαντες τῇ πύρῃ τῇ Κράτητος καὶ τῷ τρίβωνι τῷ Ἀντισθένης καὶ τῷ πύθῳ τῷ Διογένης.

21. Οἱ ἰδιῶται δὲ ταῦτα ὀρῶντες καταπτύουσιν ἡδὴ φιλοσοφίας καὶ ἅπαντας εἶναι τοιούτους οἶονται καμὲ τῆς διδασκαλίας αἰτιῶνται. Ὡστε πολλοῦ ἡδὴ χρόνου ἀδύνατόν μοι γεγένηται καὶ ἓνα τινὰ προσαγαγέσθαι αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ τῆς Πηνελόπης ἐκεῖνο πάσῃ· ὅπως γὰρ δὴ ἐγὼ ἐξυφῆμι, τοῦτο ἐν ἄκαρῃ αὔθις ἀναλύεται· ἢ ἡμαθία δὲ καὶ ἡ Ἀδικία ἐπιγελῶσιν ὀρῶσαι ἀνεξέρ-γαστον ἡμῖν τὸ ἔργον καὶ ἀνήνυτον πόνον.

22. ΖΕΥΣ. Οἶα, ὦ θεοί, πέπονθεν ἡμῖν ἡ Φιλοσοφία πρὸς τῶν καταράτων ἐκείνων. Ὡστε ὥρα σκοπεῖν ὅ τι καὶ πρακτέον ἢ ὅπως αὐτοὺς μετελευστέον. Ὁ μὲν γὰρ κεραυνὸς ἀπάγει μίτ' πληγῇ καὶ ὁ θάνατος ταχύς.

ΑΠΟΛ. Ἐγὼ σοι, ὦ πάτερ, ὑποθήσομαι μισθὸν γὰρ καὶ αὐτὸς ἡδὴ τοὺς ἀλαζμόνας ἀμούσους ὄντας ὑπὲρ τῶν Μουσῶν ἀγανακτῶν· κεραυνοῦ μὲν γὰρ ἢ τῆς σῆς δεξιᾶς οὐδαμῶς ἐκείνοι ἀξιοί, τὸν Ἑρμῆν δὲ αὐτοκράτορα, εἰ δοκεῖ, τῆς κολάσεως κατάπεμψον ἐπ' αὐτοῦς, ὅς ᾗτε δὴ περὶ λόγους ἔχων καὶ αὐτὸς τάχιστα εἴσεται τοὺς τε ὀρθῶς φιλοσοφοῦντας καὶ τοὺς μή· εἴτα τοὺς μὲν ἐπαινέσεται, ὡς τὸ εἶκος, οἱ δὲ κολασθήσονται, ὅπως ἂν ἐκείνῳ πρὸς τὸν καιρὸν δοκῇ.

23. ΖΕΥΣ. Εὖ λέγεις, ὦ Ἀπολλών. Ἀλλὰ καὶ σὺ, ὦ Ἡράκλεις, ἅμα καὶ τὴν Φιλοσοφίαν αὐτὴν ἔχοντες ἅπτετε ὡς τάχιστα εἰς τὸν βίον· τρισκαίδέκατον γοῦν αἶλλον οἶον τοῦτον οὐ μικρὸν ἐκτελέσειν, ἣν ἐκ-κόψῃς μισρὰ οὕτω καὶ ἀναίσχυντα θηρία.

ΗΡΑΚΛΗΣ. Καὶ μὴν ἀμείνων ἦν, ὦ πάτερ, τὴν κόπρον ἐκκαθῆραι αὔθις τὴν Λύγην ἢ τούτους συμ-πλέκεσθαι. Ἀπίωμεν δ' ὅμως.

possint; veracitatem commendantes aliis, nec movere linguam queant ipsi sine mendacio. Voluptas inimica omnibus in sermone, hostis Epicurus: re vera autem faciunt propter illam omnia. Acuta bilis, querelæ de rebus minutis, proclivitas ad irascendum supra parvulos infantes. Quare risum præbent non mediocrem spectantibus, quum quacumque de causa illis exarsit bilis, luridus pallor apparet in facie, quum torvum quiddam et furiosum spectant, et spuma, vel veneno potius plenum os habent.

20. Nolis tu ibi esse, quum impurum illud cœnum effunditur: Aurum aut argentum, mehercules, nec possidere digner; obolus mihi sufficit, unde lupinos emam; potum enim fons præbebit aut fluvius. Paulo post non obolos petunt, aut drachmas paucas, sed divitias totas. Quis ergo mercator tantum a navium commeatu emolumentum cepit, quantum hisce ad quæstum philosophia confert? Deinde ubi quantum satis est collegerint, et viaticum sibi paravit, abjecto illo infelici palliolo, agros interdum et vestimenta mollia emunt, et pueros comatos, et totos vicos, longum valere jussa Cratetis pera et Antisthenis pallio, dolioque Diogenis.

21. Vulgus vero ista quum videt, despuunt jam philosophiam, et omnes ex eo genere esse arbitrantur, et me disciplinæ istius nomine accusant. Igitur diu jam est quum ne unum quidem istorum potui allicere, sed illud mihi Penelope usu venit: quantumcumque ego texero, illud momento temporis rursum resolvitur, ridentibus Inscitia atque Iniquitate, quum videant opus nostrum non procedere, nihil proficere laborem.

22. JUP. Quantum, o dii, malorum perpessa nobis est a sacerrimis illis mortalibus Philosophia! Itaque videndum quid facto sit opus, aut quomodo isti sint puniendi. Fulmen enim uno ictu educit; mors ista celeris.

ΑΠΟΛ. Ego tibi, pater, subjiciam: odi enim et ipse jam impostores, Musarum vicem indignatus, a quibus aversi sunt. Fulmine enim aut tua dextra minime sunt digni. Sed Mercurium, si placet, arbitrum ipsum pœnæ in illos demitte, qui, ut in doctrinæ studiis ipse quoque versatus, celerrime tum recte philosophantes agnosceret, tum minus: deinde illos quidem, prout merentur, laudabit; hi vero, ut aptum illi videbitur, punientur.

23. JUP. Bene mones, Apollo. Sed tu quoque, Hercules, assumpta ipsa Philosophia, quam celerrime ad homines abite: tertium enim decimum te puta hunc laborem perfecturum, non sane contemnendum, si exstirpaveris impuras adeo atque impudentes bestias.

HERCULES. Sane malim ego, pater, Angiæ sinum expurgare denuo, quam hisce implicari. Abeamus tamen.

ΦΙΑ. Ἀκουσα μὲν, ἀκολουθητέον δὲ κατὰ τὰ δόξαντα τῷ πατρί.

24. ΕΡΜΗΣ. Κατίωμεν, ὡς καὶ ὀλίγους αὐτῶν ἐπιτρίψωμεν τήμερον. Ποίαν δὲ χρὴ τραπέσθαι, ὦ Φιλοσοφία; σὺ γὰρ οἶσθα ὅπου εἰσίν. Ἡ πρόδηλον ὅτι ἐν τῇ Ἑλλάδι;

ΦΙΑ. Οὐδαμῶς, ἢ πάνυ ὀλίγοι, ὅσοι ὀρθῶς φιλοσοφοῦσιν, ὦ Ἑρμῇ. Οὗτοι δὲ οὐδὲν Ἀττικῆς πενίας δέονται, ἀλλ' ἐνθα πολὺς χρυσὸς ἢ ἄργυρος ὀρύσσεται, ἐκεῖ που ζητητέοι εἰσίν ἡμῖν.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν εὐθὺς τῆς Θράκης ἀπιτέον.

ΗΡΑΚ. Εὖ λέγεις, καὶ ἡγήσομαι γε ὑμῖν τῆς ὁδοῦ· οἶδα γὰρ τὰ Θρακῶν ἅπαντα συγκαίως ἐπελθών. Καί μοι τήνδε ἤδη τραπέμεθα.

ΕΡΜ. Ποίαν λέγεις;

25. ΗΡΑΚ. Ὅρατε, ὦ Ἑρμῇ καὶ Φιλοσοφία, δύο μὲν ὄρη μέγιστα καὶ κάλλιστα ὄρων ἁπάντων; Αἴμος ἐστὶ τὸ μείζον, ἢ καταντικρὺ δὲ Ῥοδόπη, πεδίον δὲ ὑποπεπταμένον πάμπορον ἀπὸ τῶν προπόδων ἐκατέρων εὐθὺς ἀρξάμενον· καὶ τινὰς λόφους τρεῖς πάνυ καλοὺς ἀνεστηχότας, οὐκ ἀμόρφους τὴν τραχύτητα, ὅσων ἀχροπόλεις πολλὰς τῆς ὑποκειμένης πόλεως· καὶ ἡ πόλις γὰρ ἤδη φαίνεται.

ΕΡΜ. Νῆ Δί, ὦ Ἡράκλεις, μεγίστη καὶ καλλίστη ἁπασῶν πόρρωθεν γοῦν ἀπολάμπει τὸ κάλλος. Καί τις καὶ ποταμὸς μέγιστος παραμειβεται πάνυ ἐν χρῇ ψαύων αὐτῆς.

ΗΡΑΚ. Ἐβρος μὲν οὗτος, ἢ δὲ πόλις ἔργον Φιλίππου ἐκείνου. Καὶ ἡμεῖς ἤδη πρόσγειοι καὶ ὑπενέροιοι· ὥστε ἐπιθαίνωμεν ἀγαθῇ τύχῃ.

26. ΕΡΜ. Οὐτῷ γινέσθω. Τί δ' οὖν χρὴ ποιεῖν; πῶς τὰ θηρία ἐξιχνεύετον;

ΗΡΑΚ. Τοῦτο μὲν σὺν ἡδὴ ἔργον, ὦ Ἑρμῇ· κῆρυξ γὰρ εἶ, ὥστε οὐκ ἂν φθάνοις κηρύττων.

ΕΡΜ. Οὐδὲν τοῦτο χαλεπόν. Ἀλλὰ τὰ γε ὀνόματα οὐκ ἐπίσταμαι αὐτῶν. Σὺ οὖν, Φιλοσοφία, λέγε, οὐστὶν ἄνα ὀνομαστέον, καὶ τὰ σημεῖα προσέτι.

ΦΙΑ. Οὐδὲ αὐτὴ μὲν οἶδα τὸ σαφές, ὅτινες ὀνομάζονται, διὰ τὸ μὴ συγγενῆσθαι ποτε αὐτοῖς· ἀπὸ δ' οὖν τῆς ἐπιθυμίας ἣν ἔχουσι περὶ τὰ κτήματα, οὐκ ἂν ἀμάρτοις προσκαλῶν Κτήσωνας ἢ Κτησίππους ἢ Κτησικλέας ἢ Εὐκτήμονας ἢ Πολυκτήτους.

27. ΕΡΜ. Εὖ λέγεις. Ἀλλὰ τίνες οὗτοί εἰσιν ἢ τί περισκοποῦσι καὶ αὐτοί; μάλλον δὲ καὶ προσίσι καὶ τι καὶ ἐρέσθαι θέλουσιν.

ΑΝΔΡΕΣ. Ἄρ' ἂν ἔχοιτε ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, εἰπεῖν ἢ σὺ, ὦ βελτίστη, εἰ τινὰς τρεῖς γόντας ἅμα εἶδετε καὶ τινὰ γυναῖκα ἐν γρῶνι κεκαρμένην εἰς τὸ Λακωνικόν, ἀρρενωπὴν καὶ κομιδῇ ἀνδρικήν;

ΦΙΑ. Παπαῖ, τὰ ἡμέτερα οὗτοι ζητοῦσι.

ΑΝΔ. Πῶς τὰ ὑμέτερα; δραπέται γὰρ ἐκείνοι ἅπαντες. Ἡμεῖς δὲ τὴν γυναῖκα μάλιστα μέτμεν ἡνδραποδισμένην πρὸς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Εἴσεσθε δὲ καθ' ὃ τι καὶ ζητοῦμεν αὐτούς.

LUCIANUS. — II.

PHIL. Invita equidem eo : sequendum tamen, quoniam parenti nostro visum est.

24. MERC. Descendamus, ut paucos certe ipsorum obteramus hodie. Quonam vero eundem est, Philosophia? tu enim ubi sint nosti. Aut manifestum potius in Græcia illos esse?

PHIL. Nequaquam; aut oppido paucos, qui recte philophantur, Mercuri. Isti vero nihil Attica paupertate opus habent, sed ubi auri multum et argenti effoditur, ibi nobis quærendi sunt.

MERC. Recta igitur pergendum in Thraciam.

HERC. Bene mones, et viæ ego dux vobis ero. Novi enim Thracum omnia, qui sæpe eam regionem obierim. Et hac jam ingrediamur.

MERC. Qua dicis?

25. HERC. Videtis, Mercuri et Philosophia, duos montes maximos omnium montium et pulcherrimos? Hæmus est major, alter ex adverso est Rhodope : campi autem infra patentes fertilissimi sunt, ab ipsis radicibus utriusque incipientes : et colles aliquot videtis, tres quidem pulcherrimos, assurgentes, non deformes asperitate, tanquam plures subjectæ urbis arces. Et jam ipsa urbs apparet.

MERC. Maxima, per Jovem, mi Hercules, et pulcherrima omnium : e longinquo jam pulchritudo illius exsplendescit. Et fluvius aliquis præterfluit maximus, quasi radens ipsam.

HERC. Hebrus hic est : urbs autem Philippi illius opus. Et nos jam terræ vicini, atque infra nubes : inscendamus ergo, quod felix faustumque sit.

26. MERC. Sic fiat! Quid vero jam faciendum? quomodo investigandæ sunt illæ bestię?

HERC. Illæ tuæ jam, Mercuri, partes sunt : nam præcoes; præconium igitur facito ocuus.

MERC. Hic nihil difficultatis. Verum nomina illorum non novi. Tu igitur, Philosophia, dic qui nominandi sint, et signa insuper.

PHIL. Neque ego satis certo, quomodo nomenclatur, scio, quippe minime cum illis versata. Sed ob habendi eorum libidinem non peccaveris, si Ctesones (*Habrones*), et Ctesippos (*Habiequos*), aut Ctesicles (*Habiglorios*), aut Euctemonas (*Bonihabios*), aut Polycletos (*Multihabios*) advoces.

27. MERC. Bene mones. Verum qui sunt isti? aut quid ipsi quoque circumspeciant? Quin accedunt etiam, et interrogare aliquid volunt.

VIRI. Numquid nobis, viri, dicere potestis, aut tu, optima, si quos præstigiatores tres una vidistis, et mulierem ad cultem Laconico more detonsam, virili vultu et plane viraginem?

PHIL. Hem! eadem quæ nos isti quæruunt.

VIRI. Quomodo eadem quæ vos? fugitivi enim isti omnes. Nos vero mulierem maxime persequimur, plagio ab istis abductam.

MERC. Scietis quo nomine illos quæramus : jam vero

Τὸ νῦν δὲ ἄμα κηρύττωμεν. Εἰ τις ἀνδράποδον Πα-
λαγονικὸν τῶν ἀπὸ Σινώπης βαρβάρων, ὄνομα τοιοῦτον
οἷον ἀπὸ κτημάτων, ὑπωχρον, ἐν χρωῖ κουρίαν, ἐν γε-
νειῷ προλαί, πῆραν ἐξημεμένον καὶ τριβώνιον ἀμπεχόμε-
νον, ὀργίλον, ἀμουσον, τραχύφωνον, λοῖδορον, μηνύειν
ἐπὶ ῥητῷ αὐτονομῶ.

28. ΔΕΣΠΟΤΗΣ. Οὐ νοῶ, οὗτος, ὃ κηρύττεις· ὡς
ἐκείνῳ γε ὄνομα ἦν παρ' ἐμοῖ Κάνθαρος, καὶ ἐκόμα δὲ
καὶ τὸ γένειον ἐτίλλετο καὶ τέχνην τὴν ἐμὴν ἠπίστατο·
ἀπέχειρε γὰρ ἐν τῷ γναφίῳ καθήμενος ὁπόσον περι-
τὸν τοῖς ἱματίοις τῶν κροχύδων ἐπανθεῖ.

ΦΙΛ. Ἐκεῖνος αὐτὸς ἐστίν, ὃ οἰκέτης ὁ σὸς, ἀλλὰ
νῦν φιλοσόφῳ ἔοικεν ἀκριβῶς ἑαυτὸν ἐπιγνάσας.

ΔΕΣΠ. Ὡς τῆς τολμῆς, ὃ Κάνθαρος φιλοσοφεῖ,
φρσίν, ἡμῶν δὲ οὐδεὶς λόγος.

ΑΝΔ. Ἀμελεῖ ἀπαντας ἀνευρήσομεν· ζυνήσι γὰρ,
ὡς φρσιν, αὕτη.

29. ΦΙΛ. Τίς δ' οὗτος ἄλλος ὃ προσιών ἐστίν, ὦ
Ἡράκλεις, ὃ καλὸς, ὃ τὴν κιθάραν;

ΗΡΑΚ. Ὁρφεύς ἐστι, σύμπλους ἐπὶ τῆς Ἀργούς
ἐμὸς, ἥδιστος κελευστῶν ἀπάντων· πρὸς γοῦν τὴν ὥδην
αὐτοῦ ἥκιστα ἐκάνομεν ἐρέττοντες. Χαῖρε, ὦ ἄριστε
καὶ μουσικώτατε Ὁρφεῦ· οὐκ ἐπιλέλῃσαι γὰρ που Ἡρα-
κλέους.

ΟΡΦΕΥΣ. Νηδὶ καὶ ὑμεῖς γε, ὦ Φιλοσοφία καὶ
Ἡράκλεις καὶ Ἑρμῇ. Ἀλλὰ καιρὸς ἀποδιδόναι τὰ
μήνυτρα· ὡς ἔγωγε πάνυ σαφῶς ὃν ζητεῖτε οἶδα.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν δεῖξον, ὦ παῖ Καλλιόπης, ἐνθα ἐστὶ
χρυσίου γὰρ οὐδὲν, οἶμαι, δέη σοφὸς ὢν.

ΟΡΦ. Εὖ φής. Ἐγὼ δὲ τὴν μὲν οἰκίαν δεῖξαιμι·
ἂν ὑμῖν ἐνθα οἰκεῖ, αὐτὸν δὲ οὐκ ἂν, ὡς μὴ κακῶς
ἀκούοιμι πρὸς αὐτοῦ· μισαρὸς γὰρ ἐς ὑπερβολὴν καὶ
τοῦτο μόνον ἐκμεμελέτηκε.

ΕΡΜ. Δεῖξον μόνον.

ΟΡΦ. Αὕτη πλησίον. Ἐγὼ δὲ ἀπειμι ὑμῖν ἐκπο-
δὼν, ὡς μὴδ' ἴδοιμι αὐτόν.

30. ΕΡΜ. Ἐπίσχες. Οὐ γυναικὸς φωνὴ βραψυ-
δόυσης τι τῶν Ὀμήρου;

ΦΙΛ. Νῆ Δι'· ἀλλ' ἀκούσωμεν ὃ τι καὶ λέγει.

ΔΡΑΠΕΤΙΣ. Ἐχθρὸς γάρ μοι κεῖνος ὁμῶς Ἀἰδᾶο πύλῃ-
ος χρυσὸν φιλεῖ μὲν ἐν ῥρεσίν, ἄλλο δὲ εἶπη. [σιν,

ΕΡΜ. Οὐκοῦν τὸν Κάνθαρόν σοι μισητέον, ὃς

ξεινοδόκον κακὰ βέβεν, ὃ κεν φιλότητα παράσχη.

ΥΠΟΔΟΧΕΥΣ. Περὶ ἐμοῦ τοῦτο τὸ ἔπος, οὗ τὴν
γυναῖκα ὥγχετο ἀπάγων, διότι αὐτὸν ὑπεδεξάμην.

ΔΡΑΠ. Οἰνοβαρὲς, κυνὸς ὁμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο,
οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρῖθμιος οὐτ' ἐν βουλῇ,
Θερσίτ' ἀκριτόμυθε, κακῶν πανάριστε κολοιῶν
μάψ, ἀτὰρ οὐ κατὰ κόσμον, ἐριζέμεναι βασιλεῦσιν.

ΔΕΣΠ. Εἰκότως τοῦ καταράτου τὰ ἔπη.

ΔΡΑΠ. Πρόσθε κύων, ὅστις ἐν δὲ λῶν, μέσση δὲ χίμαιρα
δεινὸν ἀποπνεύουσα τρίτου κυνὸς ἀγρίου ὁμήν.

simul faciamus praconium : Si quis mancipium Paphlago-
nicum, de Sinopensibus barbaris, nomine tali quod ab ha-
bendo ductum est, suppallidum, ad cutem detonsum, barba
prolixa, peram suspensam gerens, et palliolo indutum,
iracundum, indoctum, aspera voce, maledicum, indicare
condicione quam ipse dixerit, voluerit; accedat!

28. DOMINUS. Non intelligo equidem, mi homo, quid
sibi velit tuum praconium : nam isti nomen apud me fuit
Cantharo, et comam alebat, et vellebat mentum, meamque
artem sciebat, qui desidens in fullonia officina detonderet
quicquid superfluum floccorum eminet in vestibus.

PHIL. Ille ipse tuus est servus : at nunc philosopho est
similis, quum ipse fullonia se arte concinnaverit.

DOM. Vah audaciam ! Cantharus philosophatur, ait haec,
nostri autem nulla ratio!

VIR. Noli curare, inveniemus omnes : intelligit enim ista,
quantum dicit.

29. PHIL. Sed quis est, Hercules, ille alter accedens,
pulcher ille cum lyra?

HERC. Orpheus est, qui mecum navigavit in Argo, hor-
tator omnium suavissimus; ad cuius cantum minime fatiga-
bamur remigio. Salve, Orpheu optime et cantus peritissime;
nempe non oblitus es Herculis.

ORPHEUS. Sane vos quoque, Philosophia, et Hercules,
et Mercuri. Sed debetis mihi indicium; quippe praecclare
ego, quem quaeritis, novi.

MERC. Ergo ostende nobis, fili Calliopes, ubi sit : auro
enim, puto, nihil opus habes, qui sis vir sapiens.

ORPH. Recte istuc dicis. At ego domum quidem vobis
ubi habitat, ostendero; non ipsum, ne male ab illo audiam :
impurus enim ultra modum est et in hoc solum se exercuit.

MERC. Ostende modo.

ORPH. Haec proxima! Verum ego e vestigio abeo, ut
illum nec videam.

30. MERC. Attende! nonne mulieris haec vox est, Ho-
meri versiculos recitantis?

PHIL. Sic est, per Jovem. Sed audiamus quid dicat.

FUGITIVA. Hostis enim ille mihi velut atri limina Ditis
pectore quisquis amat nummos, sed idem negat ore.

MERC. Ergo Cantharum odisse debes,

Cui lasus est hospes, qui se praestabat amicum.

HOSPES. De me hic versus, cuius muliere abducta fugit
quod ipsum domi meae receperam.

FUG. Vah vinose, canisque oculos, et pectora cervae,
expers consilii, numeri nullius in armis,
Thersites nugax, in pravis optima pica,
regibus infestus temere sine more modoque.

DOM. Merito in execrandum hominem illi versus!

FUG. Prima canis, capra est media, atque in fine leana
exhalans rabiem catuli, qui tertia pars est.

31. ΥΠΟΔ. Οἱμοι, γύναι, ὅσα πέπονθας ὑπὸ κυνῶν τοσούτων. Φασὶ δ' αὐτὴν καὶ κυεῖν ἀπ' αὐτῶν.

ΕΡΜ. Θάρρει, Κέρβερόν τινα τῆξεται σοι ἡ Γηρυόνη, ὡς ἔχει ὁ Ἡρακλῆς οὗτος αὖτις πόνον. Ἀλλὰ καὶ προΐασιν, ὥστε οὐδὲν δεῖ κόπτειν τὴν θυράν.

ΔΕΣΠ. Ἐχω σε, ὦ Κάνθαρε. Νῦν σιωπᾷς; Φέρ' ἰδωμεν ἄτινά σοι ἡ πήρα ἔχει, θέρμους ἰσως ἢ ἄρτου τρύφος.

ΕΡΜ. Οὐ μὰ Δ', ἀλλὰ ζώνην χρυσίου.

ΗΡΑΚ. Μὴ θαυμάσῃς· Κυνικός γάρ ἔρασκεν εἶναι τὸ πρόσθεν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐνταῦθα δὲ Χρυσίππειος ἀκριβῶς ἐστί. Τοιγαροῦν Κλεάνθην οὐκ εἰς μακρὰν αὐτὸν ὄψει· κρεμῆσεται γάρ ἀπὸ τοῦ πώγωνος οὕτω μακρὸς ὢν.

32. ΔΕΣΠ. Σὺ δέ, ὦ καχέ, οὐ Ληκυθίων οὐδὸς δραπέτης τυγχάνεις ὢν; οὐ μὲν οὖν ἄλλος. ὦ τοῦ γελωτός. Εἴτα τί οὐκ ἂν γένοιτο; καὶ Ληκυθίων φιλοσοφεῖ;

ΕΡΜ. Ὁ τρίτος δὲ οὗτος ἀδέσποτος ὑμῖν ἐστιν;

ΔΕΣΠ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ὁ δεσπότης ἐγὼ ἐκὼν ἀφήμι αὐτὸν ἀπολωλέναι.

ΕΡΜ. Ὅτι τί;

ΔΕΣΠ. Ὅτι δεῖνῶς τῶν ὑποσάθρων ἐστί. Τὸ δ' ὄνομα Μυρόπουν αὐτὸν ἐκαλοῦμεν.

ΕΡΜ. Ἡράκλεις ἀλεξίκακε, ἀκούεις; ἔπειτα πήρα καὶ βάκτρον. Καὶ αὐτὸς ἀπολαβε τὴν γυναῖκα σύ.

ΥΠΟΔ. Μηδαμῶς, οὐκ ἂν ἀπολάβοιμι βιβλίον μοι τῶν παλαιῶν κυούσαν.

ΕΡΜ. Πῶς βιβλίον;

ΥΠΟΔ. Ἔστι τι, ὦγαθέ, Τριχάρανος βιβλίον.

ΕΡΜ. Οὐδὲν ἄτοπον, ἐπεὶ καὶ Τριφάλης ὁ τῶν κωμικῶν εἷς.

33. ΔΕΣΠ. Σὺν, ὦ Ἑρμῇ, δικάζειν τὸ μετὰ τοῦτο.

ΕΡΜ. Οὕτω μοι δοκεῖ, ταύτην μὲν, ἵνα μηδὲν τέρας μηδὲ πολυκέφαλον τέκη, οἴχεσθαι παρὰ τὴν ἄνδρα ὀπίσω ἐς τὴν Ἑλλάδα, τῷ δὲ οὕτω δραπετίσκω παραδοθέντε τοῖν δεσπότην μανθάνειν & πρὸ τοῦ, τὸν μὲν ἀποπλύνειν τὰς ρυτίδας τῶν ὀθνῶν τὸν Ληκυθίωνα, τὸν Μυρόπουν δὲ αὖτις ἀχεῖσθαι τῶν ἱματίων τὰ διεργωγῶτα, μαλ' ἄρα γε πρότερον μαστιγωθέντα, ἔπειτα καὶ τοῦτον παραδοθῆναι τοῖς πιττωταῖς, ὡς ἀπόλοιτο παρατιλλόμενος τὰ πρῶτα, ρυτίσῃ προσέτι καὶ γυναικείᾳ τῇ πίστῃ, εἴτα ἐς τὸν Αἴμον ἀναχθέντα γυμνὸν ἐπὶ τῆς χιόνης μένειν συμπεποδισμένον τῷ πόδε.

ΔΡΑΠ. Φεῦ τῶν κακῶν, φεῦ τῶν κακῶν, ὅτοτοί, παπαῖ παπαιάξ.

ΔΕΣΠ. Τί τοῦτο παρεντίθης τῶν τραγικῶν σὺ διαλόγων; ἀλλ' ἀκολουθεῖ παρὰ τοὺς πιττωτάς ἤδη, ἀποδυσάμενός γε πρότερον τὴν λεοντῇ, ὡς γνωστῆς ὄνος ὢν.

31. HOSP. Hei mihi, mulier, quantum a tot canibus perpressa es! Aiunt illam etiam uterum ab istis ferre.

MERC. Bono animo esto: Cerberum tibi quendam pariet vel Geryonem, novum ut laborem rursus habeat hic Hercules. Verum prodeunt etiam; itaque nihil opus est ut pulsetur janua.

DOM. Teneo te, Canthare! Nunc taces? Age videamus quid habeat tibi pera; lupinos forte aut panis frustum.

MERC. Non, ita me Jupiter: sed zonam auri.

HERC. Noli admirari: Cynicum enim ante se ferebat in Græcia, hic vero Chrysippeus [aurum vehens] ex asse est. Itaque Cleanthen non ita multo post videbis: pendebit enim a barba homo ita impurus.

32. DOM. Tu vero, pessime, nonne Lecythio es, meus fugitivus? Non sane alius. Hem risum! Quid postea non fiet? etiam philosophatur Lecythio?

MERC. At tertius ille vobis sine domino est?

DOM. Minime vero: sed ego dominus lubens illum manu, ut pereat, emitto.

MERC. Qui sic?

DOM. Quia de genere plane suppurato est. Nomen autem ipsi dixeramus Myropun [Unguentolentem].

MERC. Depulsor malorum Hercules, audin'? deinde pera et baculus! Tu quoque tuam tibi uxorem recipe.

HOSP. Minime vero! non sane receperim quæ librum mihi de antiquis unum ferre utero videatur.

MERC. Quomodo librum?

HOSP. Est liber aliquis, o bone, Tricarano [Triceps].

MERC. Non est mirum, quum etiam Triphales sit comitorum libellorum unus.

33. DOM. Tuum exinde est, Mercuri, judicare.

MERC. Sic mihi placet, istam, de quod prodigium aut multiceps pariat, abire retro ad virum in Græciam: duos autem hosce amabiles fugitivos dominis suis redditos, discere quæ olim, alterum sordida lintea eluere, Lecythionem; Myropun vero, malva prius verberatum, sarcire rursus vestes laceras; deinde istum quoque tradi depilatoribus, ut pereat primum vellendus, insuper vero pice sordida ac feminea: tum nudus abducatur in Hæmum, ibique constrictis pedibus maneat in nive.

FUG. Hei malorum, hei malorum! vae vae, hei hei, oh oh!

DOM. Quid hoc interponis de tragicis tu sermonibus? Imo sequere jam ad depilatores, leonina prius pelle detracta, ut asinus agnoscaris.

LXX.

1.

ΤΑ ΠΡΟΣ ΚΡΟΝΟΝ.

1. **ΙΕΡΕΥΣ.** ὦ Κρόνε, σὺ γὰρ εἰσικας ἄρχειν τό γε νῦν εἶναι καὶ σοὶ τέθυται καὶ κεκαλλιέρεται παρ' ἡμῶν, τί ἂν μάλιστα ἐπὶ τῶν ἱερῶν αἰτήσας λάβοιμι παρὰ σοῦ;

ΚΡΟΝΟΣ. Τοῦτο μὲν αὐτόν σε καλῶς ἔχει ἐσκέφθαι ὅ τι σοι εὐκαταῖον, εἰ μὴ καὶ μάντιν ἅμα ἐθέλεις εἶναι τὸν ἄρχοντα, εἰδέναι τί σοι ἥδιον αἰτεῖν· ἐγὼ δὲ τὰ γε δυνατὰ οὐκ ἀνανεύσω πρὸς τὴν εὐχὴν.

ΙΕΡ. Ἀλλὰ πάλαι ἐσκεμμαι· ἐρῶ γὰρ τὰ κοινὰ ταυτί καὶ πρόχειρα, πλοῦτον καὶ χρυσὸν πολλὸν καὶ ἀγρῶν δεσποτὴς εἶναι καὶ ἀνδράποδα πολλὰ κεκτῆσθαι καὶ ἐσθῆτας εὐανθεῖς καὶ μαλακάς καὶ ἄργυρον καὶ ἐλέφαντα καὶ τᾶλλα ὅποσα τίμια. Τούτων οὖν, ὦ ἄριστε Κρόνε, δίδου μοι, ὥς τι καὶ αὐτὸν ἀπολαῦσαι τῆς σῆς ἀρχῆς μὴδὲ ἄμειρον εἶναι μόνον αὐτὸν διὰ παντὸς τοῦ βίου.

2. **ΚΡΟΝ.** Ὅρξ; οὐ κατ' ἐμὲ τοῦτο ἤτησας· οὐ γὰρ ἐμὸν διανέμειν τὰ τοιαῦτα. Ὡστε μὴ ἄχθου, εἰ ἀτυχήσεις αὐτῶν, ἀλλ' αἰτεῖ παρὰ τοῦ Διὸς, ὅπότεν εἰς ἐκείνον ἡ ἀρχὴ περιέλθῃ μετ' ὀλίγον. Ἐγὼ δ' ἐπὶ ῥητοῖς παραλαμβάνω τὴν δυναστείαν· ἐπτά μὲν ἡμερῶν ἡ πᾶσα βασιλεία, καὶ ἣν ἐκπρόθεσμος τούτων γίνωμαι, ἰδιώτης εὐθύς εἰμι καὶ τοῦ πολλοῦ δήμου εἰς· ἐν αὐταῖς δὲ ταῖς ἐπτά σπουδαῖον μὲν οὐδὲν οὐδὲ ἀγοραῖον διοικήσασθαι μοι συγκεχώρηται, πίνειν δὲ καὶ μεθύειν καὶ βοᾶν καὶ παίζειν καὶ κυβεύειν καὶ ἄρχοντας καθίστασθαι καὶ τοὺς οἰκέτας εὐωγεῖν καὶ γυμνὸν ἄδειν καὶ κροτεῖν ὑποτρέμοντα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐς ὕδωρ ψυχρὸν ἐπὶ κεφαλὴν ὠθεῖσθαι ἀσβολῶν κεκριμένον τὸ πρόσωπον, ταῦτα ἐφείταί μοι ποιεῖν. Τὰ μεγάλα δὲ ἐκείνα, τὸν πλοῦτον καὶ τὸ χρυσίον, ὁ Ζεὺς διαδίδωσιν ὅς ἂν ἐθέλῃ.

3. **ΙΕΡ.** Ἀλλ' οὐδ' ἐκείνος, ὦ Κρόνε, βραδίως καὶ προχείρως. Ἐγὼ γοῦν ἤδη ἀπηγόρευκα αἰτῶν μεγάλην τῇ φωνῇ, ὁ δ' οὐκ ἐπαίει τὸ παράπαν, ἀλλὰ τὴν αἰγίδα ἐπισείων καὶ τὸν κεραυτὸν ἐπανατεινόμενος δριμύ ἐνορῶν ἐκπλήττει τοὺς ἐνοχλοῦντας· ἣν δὲ ποτε καὶ ἐπινεύσῃ τινὶ καὶ πλοῦσιον ποιῇ, πολὺ τὸ ἄκριτον ἐνταῦθα, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἐνίοτε καὶ συνετοὺς ἀφείς, ὁ δὲ παμπονήρους τε καὶ ἀνοήτους ἀνδράσι περιγχεῖ τὸν πλοῦτον, μαστιγίαις ἢ ἀνδρογύνοις τοῖς πλείστοις αὐτῶν. Πλὴν τὰ γε σοὶ δυνατὰ ἐθέλω εἰδέναι τίνα ταῦτά ἐστιν.

4. **ΚΡΟΝ.** Οὐ μικρὰ δῆλως οὐδὲ παντάπασιν εὐκαταφρόνητα ὥς πρὸς τὴν δύναμιν ἐξετάζεσθαι τῆς συμπασης ἀρχῆς, εἰ μὴ σοὶ γε μικρὸν δοκεῖ τὸ νικᾶν κυβεύοντα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐς τὴν μονάδα κυλιόμενου τοῦ κύβου σοὶ τὴν ἐξάδα ὑπεράνω ἀεὶ φαίνεσθαι· πολλοὶ γοῦν ἐς κόρον ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου ἐπεσιτίσαντο, ὅς τις ἴσως καὶ φορὸς ὁ κύβος ἐπινεύσει· οἱ δὲ ἐμπάλιν γυμνοὶ

LXX.

1.

SATURNALIA.

1. **SACERDOS.** Saturne (nam tu imperium tenere nunc quidem videris, sacrificatumque tibi a nobis ac litatum est), quidnam potissimum inter sacra petatum abs te possim consequi?

SATURNUS. Illud quidem te ipsum decet, probe deliberatum habere quid optandum tibi sit, nisi simul divinatorem esse vis eum qui imperat, ut sciat quid petere tibi collibeat. Ego vero, quæ quidem possunt fieri, tuo voto non negabo.

SAC. Quin olim deliberavi: rogo enim communia ista et prompta, divitias, et aurum multum, et agrorum esse dominum, et mancipia habere multa, et vestem floridam atque mollem, et argentum, et ebur, et reliqua quæcumque pretiosa sunt. Horum ergo, Saturne optime, fac mihi copiam, ut ipse quoque fructum aliquem tui imperii consequar, nec solus per totam vitam rerum illarum expers maneam.

2. **SAT.** Viden? non petiisti quod in mea potestate sit; neque enim tribuere talia meum est. Itaque noli graviter ferre, si ea non consequaris: verum ab Jove pete, quando ad illum paullo post transierit imperium. Ego vero conditionibus quibusdam capio potestatem: septem enim diebus totum mihi regnum finitur; hunc terminum egressus, continuo sum privatus et de promiscua multitudine unus. Illis ipsis vero septem diebus serius quidem nihil, neque publicum negotium agere mihi concessum est; sed bibere, et inebriari, et clamare, et joculari, et alea ludere, et reges vini constituere, et servos excipere convivio, et nudum canere, et tremulos plausus edere; interdum etiam in aquam frigidam præcipitem detrudi, fuligine picto vultu: hæc, inquam, facere mihi permissum est; verum magna illa, divitias et aurum, Jupiter quibus visum est distribuit.

3. **SAC.** Sed neque ille, Saturne, facile et prompte. Equidem certe jam fatigatus sum magna voce petendo: at ille omnino non audit, sed ægidem quassans, intentans fulmen, torvum inspectans, qui sibi molesti sunt perterret. Si quando vero etiam annuat alicui, divitemque illum reddat; hic jam indiscreti multum, relictisque bonis ac prudentibus viris, pessimos ille ac sensu pæne communi carentes circumfundit divitiis, verberones plerosque et effeminatos homines. Sed quæ tu potes, scire velim ea qualia sint.

4. **SAT.** Non omnino parva illa quidem, neque plane contemnenda, si ad vim exigantur totius imperii: nisi forte parvum tibi videtur vincere alea, et provoluta reliquis in unionem tessera, senionem in summo tibi semper apparere. Multi enim ad satietatem usque inde sibi pararunt viaticum, quibus propitia secundaque tessera annuerit: alii contra

ἐξενήξαντο συντριβέντος αυτοῖς τοῦ σκάφους περὶ οὕτω μικρῷ ἔρματι τῷ κύβῳ. Καὶ μὴν καὶ πλεῖν ἐς τὸ ψῆδιστον καὶ ὀδικώτερον ἄλλου δοῖται ἅσαι ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ διακονουμένων τοὺς μὲν ἄλλους ἐς τὸ ὕδωρ ἐμπεσεῖν — τοῦτο γὰρ τοῦπιτιμίου τῆς ἀδεξίου διακονίας — σὲ δὲ ἀνακρυφθῆναι καλλίνικον καὶ τὰ ἄλλα φέρεσθαι τὸν ἀλλαντα ὀρεῖς ἡλικόν τὸ ἀγαθόν; ἔτι καὶ βασιλέα μόνον ἐφ' ἀπάντων γενέσθαι τῷ ἀστραγάλῳ κρατήσαντα, ὡς μήτε ἐπιταχθεὶς γελοῖα ἐπιτάγματα καὶ αὐτὸς ἐπιτάττειν ἔχοις, τῷ μὲν αἰσχρὸν τι περὶ αὐτοῦ ἀναδοῆσαι, τῷ δὲ γυμνὸν ὀρχήσασθαι καὶ ἀράμενον τὴν αὐλητριῶτα τρις τὴν οἰκίαν περιελθεῖν, πῶς οὐχὶ καὶ ταῦτα δείγματα μεγαλοδωρίας τῆς ἐμῆς; Εἰ δὲ τὸ μὴ ἀληθῆ μὴδὲ βέβαιον γίνεσθαι τὴν τοιαύτην βασιλείαν αἰτίαση, ἀγνων ποιήσεις ὁρῶν αὐτὸν ἐμὲ τὸν ταῦτα διανεμόντα ὀλιγοχρόνιον τὴν ἀρχὴν ἔχοντα. Τούτων δ' οὖν ἃ μοι δυνατὰ δοῦναι, τῶν πεττῶν, τοῦ ἀρχεῖν, τοῦ ἄδειν καὶ τῶν ἃ κατηριυμῆσάμην, θαρρῶν αἶτει, ὡς ἐμοῦ πρὸς οὐδὲν δεδιζομένου σε τῇ αἰγίδι καὶ τῷ κερανυῖ.

5. IEP. Ἄλλ', ὦ Τιτάνων ἀριστε, τῶν μὲν τοιούτων οὐ δέομαι, σὺ δὲ ἄλλ' ἐκεῖνό μοι ἀπόκριναι, ὃ μάλιστα ἐπόθουν εἰδέναι, καὶ μοι ἦν εἶπης αὐτὸ, ἱκανὴν ἔσῃ τὴν ἀμοιβὴν ἀποδεδωκώς ἀντὶ τῆς θυσίας, καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν ἀφίημί σοι τὰ χρέα.

KPON. Ἐρώτα μόνον ἀποκρινοῦμαι γὰρ, ἦν εἰδὼς τύχῳ.

IEP. Τὸ μὲν πρῶτον ἐκεῖνο, εἰ ἀληθῆ ταῦτά ἐστιν ἃ περὶ σοῦ ἀκούομεν, ὡς κατήσθεις τὰ γεννώμενα ὑπὸ τῆς Ῥέας, ἐκείνῃ δὲ ὕφελομένη τὸν Δία λίθον ὑποβαλλομένη ἀντὶ τοῦ βρέφους ἔδωκε σοι καταπιεῖν, ὃ δὲ εἰς ἡλικίαν ἀφικόμενος ἐξήλασέ σε, πτῆς ἀρχῆς πολέμῳ κρατήσας, εἴτα ἐς τὸν Τάρταρον φέρων ἐνέβαλε πεδῆσας αὐτόν τε καὶ τὸ συμμαχικὸν ἅπαν, ὅποσον μετὰ σοῦ παρετάττετο.

KPON. Εἰ μὴ ἑορτὴν, ὦ οὗτος, ἤγομεν καὶ μεθύειν ἐφείτο καὶ λοιδορεῖσθαι τοῖς δεσπόταις ἐπ' ἐξουσίας, ἔγνωσ' ἂν ὡς ὀργίζεσθαι γοῦν ἐφείταί μοι, τοιαῦτα ἐρωτήσας, οὐκ αἰδεσθεὶς πολλὸν οὕτω καὶ πρεσβύτην θεόν.

IEP. Καγὼ ταῦτα, ὦ Κρόνε, οὐ παρ' ἐμαυτοῦ φημι, ἀλλ' Ἡσίοδος καὶ Ὀμηρος, ὁκνῶ γὰρ λέγειν ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἄνθρωποι σχεδὸν ταῦτα πεπιστεύκασιν περὶ σοῦ.

6. KPON. Οἶε γὰρ τὸν ποιμένα ἐκεῖνον, τὸν ἀλαζόνα, ὑγιές τι περὶ ἐμοῦ εἰδέναι; Σκόπει δὲ οὕτως. Ἐσθ' ὅστις ἄνθρωπος — οὐ γὰρ θεὸν ἐρῶ — ὑπομείνειεν ἂν ἐκὼν αὐτὸς καταφαγεῖν τὰ τέκνα, εἰ μὴ τις Θυέστης ἦν καὶ ἀσεβεῖ ἀδελφῷ περιπεσὼν ἦσθις; καὶ εἰ τοῦτο μακροῖς, πῶς ἀγνοήσαι λίθον ἀντὶ βρέφους ἐσθίων, εἰ μὴ ἀνάληγτος εἴη τοὺς δόνοντας; Ἄλλ' οὔτε ἐπολεμήσαμεν οὔτε ὁ Ζεὺς βία τὴν ἀρχὴν ἀφείλετο, ἐκόντος δέ μοι παραδόξως αὐτῷ καὶ ὑπεκστάντος ἀρχεῖν ὅτι μὲν γὰρ οὔτε πεπῆδημαι οὔτε ἐν τῷ Ταρτάρῳ

enatarunt nudi, fracto ipsis ad exiguum adeo scopulum, tesseram, navigio. Verum etiam bibere jucundissime, et simul aliis canendi peritiorum videri in convivio, et ministrantium reliquos quidem incidere in aquam (hoc enim ministerii parum dextri præmium est), te vero et honestum victorem prædicari, et præmia referre sarcimina, vides quantum sit bonum? Porro regem solum fieri omnium per talorum victoriam, ut neque ridicula tibi injungantur imperia, et imperare ipse possis, huic quidem, ut turpe quiddam de se ipse proclamet; alii, ut nudus saltet, et succollata libicina ter domum circumeat; qui non hæc etiam magnificentiae specimina meæ? Si vero causeris non verum esse neque firmum ejusmodi regnum, insolenter feceris, qui videasme ipsum, qui tribuo talia, parvi temporis habere imperium. De his igitur quæ dare in potestate mea est, de talis, de regno, de cantu, et quæcumque enumeravi, audacter pete ex me, utpote ad nullum ejusmodi votum ægide te et fulmine perterrituro.

5. SAC. Sed talibus mihi, Titanum optime, nihil opus est. Quin tu illud mihi responde, quod scire maxime volebam; idque mihi si dixeris, satis magnum pro sacrificio pretium retuleris, et quod ad reliqua attinet, remittam tibi debita.

SAT. Interroga modo: respondebo enim, si sciam.

SAC. Primo illud, verane sint ista quæ de te audimus, devorare te solitum quæ nascerentur ex Rhea, illam vero, subducto furtim Jove, lapidem subjectum pro puero devorandum tibi dedisse; atque istum, adultus quum esset, bello te victum regno expulisse, tum vinctum te eaque auxilia, quæ tibi se adjunxerant, omnia dejecisse in Tartarum.

SAT. Heus tu, nisi festum diem ageremus, et inehriari licitum esset, atque maledicere prout libitum dominis, disceres sane irasci saltem mihi esse permissum, talia qui rogaris nihil reveritus canum adeo et senem deum.

SAC. Atqui ego ista, Saturne, non mea sponte interrogo; sed Hesiodus et Homerus — nolo enim dicere quod reliqui homines prope universi hæc de te credunt.

6. SAT. Putas enim pastorem illum, jactabundum impostorem, sani quicquam de me scire? Considera autem hoc modo. Estne ut quisquam homo (neque enim dicam deum) sustinuerit sua sponte snos ipse devorare liberos, nisi forte Thyestes quidam erat et in fratrem impium quum incidisset, vescebatur filio? et hoc si forte insaniat, quomodo imprudens lapidem edere pro puero possit, nisi forte sensus omnis expertes dentes habeat? Sed neque bellum gessimus, neque vi imperium mihi ademit Jupiter, sed accepit mea quum sponte ego traderem illi, et imperio cederem. Deni-

εἰμι, καὶ αὐτὸς ὄρῃς, οἶμαι, εἰ μὴ τυφλὸς ὥσπερ Ὀμη-
ρος εἶ.

7. IEP. Τί παθὼν δὲ, ὦ Κρόνε, ἀφῆκας τὴν ἀρ-
χὴν;

KPON. Ἐγὼ σοι φράσω· τὸ μὲν δλον, γέρων ἦδη
καὶ ποδαγρὸς ὑπὸ τοῦ χρόνου ὦν — διὸ καὶ πεπεδῆ-
σθαι με οἱ πολλοὶ εἶκασαν — οὐ γὰρ ἡδυνάμην διαρ-
κεῖν πρὸς οὕτω πολλὴν τὴν ἀδικίαν τῶν νῦν, ἀλλ' αἰ
ἀναθεῖν ἔδει ἄνω καὶ κάτω τὸν κεραυνὸν διηρμένον
τοὺς ἐπιόρκους ἢ ἱεροσύλους ἢ βιαίους καταφλέγοντα,
καὶ τὸ πρᾶγμα πάνυ ἐργῶδες ἦν καὶ νφανικόν· ἐξέστην
οὖν εὖ ποιῶν τῷ Διί. Καὶ ἄλλως δὲ καλῶς ἔγειν ἐδό-
κει μοι διανείμαντα τοῖς παισὶν οὕσι τὴν ἀρχὴν αὐτὸν
εὐωχεῖσθαι τὰ πολλὰ ἐφ' ἡσυχίας οὔτε τοῖς εὐχομένοις
χρηματίζοντα οὔτε ὑπὸ τῶν τάναντία αἰτούντων ἐνο-
χλούμενον οὔτε βροντῶντα ἢ ἀστράπτοντα ἢ γάλαζαν
ἐνίοτε βάλλειν ἀναγκαζόμενον· ἀλλὰ πρεσβυτικόν τινα
τοῦτον ἥδιστον βίον διάγω ζωρότερον πίνων τὸ νέκταρ,
τῷ Ἰαπετῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡλικιώταις προσμυθολογῶν·
ὁ δὲ ἄρχει μυρία ἔγων πράγματα. Πλὴν ὀλίγας ταύ-
τας ἡμέρας ἐφ' οἷς εἶπον ὑπεξέλεσθαι μοι ἐδοξε καὶ ἀνα-
λαμβάνω τὴν ἀρχὴν, ὥς ὑπομῆσαιμι τοὺς ἀνθρώπους
οἷος ἦν ὁ ἐπ' ἐμοῦ βίος, ὅποτε ἄσπορα καὶ ἀνήρота
πάντα ἐφύετο αὐτοῖς, οὐ στάγυες, ἀλλ' ἔτοιμος ἄρτος
καὶ κρέα ἐσκευασμένα, καὶ ὁ οἶνος ἔρρει ποταμῶδον καὶ
πηγαὶ μέλιτος καὶ γάλακτος· ἀγαθοὶ γὰρ ἦσαν καὶ χρυ-
σοὶ ἅπαντες. Αὕτη μοι ἡ αἰτία τῆς ὀλιγοχρονίου ταύ-
της δυναστείας, καὶ διὰ τοῦτο ἅπανταχού χρότος καὶ
ῥῆθ' καὶ παιδιὰ καὶ ἰστοιμίᾳ πᾶσι καὶ δούλοις καὶ ἐλευ-
θέροις· οὐδεὶς γὰρ ἐπ' ἐμοῦ δούλος ἦν.

8. IEP. Ἐγὼ δὲ, ὦ Κρόνε, καὶ τοῦτο εἶκαζον τὸ
εἰς τοὺς δούλους καὶ πεδοτρίβας φυλάνθρωπον ἐκ τοῦ
μύθου ἐκείνου ποιεῖν σε τιμῶντα τοὺς τὰ ὅμοια πάσχον-
τας, ἅτε καὶ αὐτὸν δουλεύοντα, μεμνημένον τῆς πέδης.

KPO. Οὐ παύσῃ γὰρ ποιαῦτα ληρῶν;

IEP. Εὖ λέγεις, καὶ παύσομαι· πλὴν ἔτι μοι καὶ
τοῦτο ἀποχρίναι. Τὸ πεττεύειν σύνθηες ἦν καὶ ἐπὶ σοῦ
τοῖς ἀνθρώποις;

KPON. Καὶ μάλα, οὐ μὴν περὶ ταλάντων γε καὶ
μυριάδων ὥσπερ ὑμῖν, ἀλλὰ περὶ καρύων τὸ μέγιστον,
ὥς μὴ ἀνίστασθαι ἡττηθέντα μηδὲ θαυρῶν αἰ ἀσιτον
ὄντα μόνον τῶν ἄλλων.

IEP. Εὖ γε ἐκείνοι ποιοῦντες ὑπὲρ τίνος γὰρ ἂν
καὶ ἐπέττειον αὐτοὶ δόλοχρσοι ὄντες; Ὡς ἔγωγε καὶ
μεταξὺ λέγοντός σου τοῖονδε τι ἐνενόησα· εἰ τις ἓνα
τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν χρυσήλατων ἐς τὸν ἡμέτερον
τοῦτον βίον ἀγαγὼν ἐδείξε τοῖς πολλοῖς, ὅα ἔπαθεν ἂν
ὁ ἄθλιος ὑπ' αὐτῶν; διεσπᾶσαντο γὰρ ἂν αὐτὸν εὖ οἶδ'
ὅτι ἐπιδραμόντες ὥσπερ τὸν Πενυέα αἱ Μαινάδες ἢ αἱ
Θρᾶτται τὸν Ὀρφέα ἢ τὸν Ἀκταίωνα αἱ κύνες, περὶ
τοῦ μείζον ἀπενέγκασθαι τὸ μέρος πρὸς ἀλλήλους ἔκα-
στος ἀμιλλώμενοι, οἱ γε οὐδὲ ἐορτάζοντες ἔξω τοῦ φι-
λοκεροῦς εἰσιν, ἀλλὰ πρόσδοον οἱ πολλοὶ πεποίηνται
τὴν ἐορτήν. Εἴτε οἱ μὲν ἀπέρχονται ληστεύοντες ἐν

que neque compeditum me esse, neque in Tartaro, ipse
quoque vides, arbitror, nisi cæcus es ut Homerus.

7. SAC. Qua vero causa, Saturne, motus reliquisti im-
perium?

SAT. Ego tibi dicam. In universum senex quum jam
essem, et ipsa ætate podager (unde etiam compeditum me
coniciebat vulgus); neque enim sufficere poteram ad mul-
tam adeo hominum, qui nunc sunt, injustitiam; sed cur-
rendum semper erat sursum deorsum, fulmine intentato,
quo perjuros, aut sacrilegos, aut violentos comburerem;
eratque res valde laboriosa et juvenis vires poscens: itaque
Jovi, cujus me rei minime poenitet, cessi imperium. Et
alioquin decens mihi videbatur, diviso meis filiis imperio,
ipsum me per quietem plerumque epulari, dum neque ope-
ram darem precantibus, neque molestias ab his, qui con-
traria peterent, perferrem, neque tonarem, aut fulgurarem,
aut grandinem dejicere interdum cogere: sed vitam hanc
ago senilem jucundissimam, meracius nectar bibens, fabu-
lans cum Iapeto et ceteris aequalibus: at ille imperat inter
mille molestias: nisi quod paucos hosce dies, ea qua dixi
lege, excipere mihi visum est, quibus resumam imperium,
ut admoneam homines qualis fuerit me imperante vita,
quum serente nullo aut arante nascebantur illis omnia, nec
spicæ, sed paratus jam panis, et carnes curatæ, ac fluebat
amniū instar vinum, et fontes mellis atque lactis: boni
enim erant tum omnes atque aurei. Hæc mihi causa bre-
vis hujus potestatis: et ob id ipsum plausus ubique, et
cantus, et lusus, et æqualitas inter omnes, servos pariter
ac liberos: neque enim me rerum potiente servus quisquam
erat.

8. SAC. Ego vero, Saturne, coniciebam hoc quoque,
illam te in servos et compedium tritores humanitatem ex ista
fabula exercere, qui honorem habeas sortis tuæ hominibus,
tanquam ipse quoque serviens et memor compedis.

SAT. Non desines nempe nugari talia?

SAC. Bene mones, et desinam. Verum hoc adhuc mihi
responde. Alea ludere an consuetum erat etiam illis qui
sub te vivebant hominibus?

SAT. Omnino: verum non de talentis et denis drachma-
rum millibus, ut apud vos; sed summum de nucibus; ne
doleret victo, neu ploraret et solus inter ceteros cibo se
semper abstinere.

SAC. Bene illi quidem: de qua enim re luderent, qui
toti ipsi essent aurei? Itaque ego etiam, dum tu dicis, tale
quiddam cogitavi: si quis unum de istis ex solido anro viris
in nostram hanc vitam productum vulgo ostenderet, quid
miser ab illis esset passurus? incursione facta illum, novi
ego, discernerent, ut Peniheim Mænades, aut Thressæ
Orpheum, aut Actæonem canes, certamen inter se consti-
tuentes quis majorem inde partem auferret; qui quidem
ne in festis quidem diebus celebrandis extra lucri cupidita-
tem sint, sed in quæstu sibi illos habeant plerique. Sic
igitur alii quidem latrocinatum eunt in convivio ab amicis;

τῷ συμποσίῳ τοὺς φίλους, οἱ δὲ σοὶ τε λοιδοροῦνται, οὐδὲν δέον, καὶ τοὺς κύβους συντρίβουσιν ἀναιτίους ὄντας αὐτοῖς ὧν ἐκόντες ποιοῦσιν.

9. Ἀτὰρ εἰπέ μοι καὶ τόδε, τί δὴ ποτε ἄθρὸς οὕτω θεὸς ὢν καὶ γέρον ἐπιλεξάμενος τὸ ἀτερπείστατον, ὅποτε ἡ χῶν ἐπέχει τὰ πάντα καὶ ὁ βορρᾶς πολλὺς καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐ πέπηγεν ὑπὸ τοῦ κρύους καὶ τὰ δένδρα ξηρὰ καὶ γυμνὰ καὶ ἄφυλλα καὶ οἱ λειμῶνες ἄμωργοι καὶ ἀπηνηκότες καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπικεκυφότες ὥσπερ οἱ πᾶν γεγηρακότες, ἀμφὶ τὴν κάμινον οἱ πολλοὶ, την-καῦτα ἑορτάζεις; οὐ γὰρ πρεσβυτικός γε ὁ καιρὸς οὐδὲ ἐπιτήδειος τοῖς τρυφῶσι.

ΚΡΟΝ. Πολλὰ με ἀνακρίνεις, ὦ οὗτος, ἥδη πίνειν δέον παρήρησαι γούν μου χρόνον τῆς ἑορτῆς οὐκ ὀλίγον οὐ πᾶν ἀναγκαῖά μοι ταῦτα προσφιλοσφῶν. Ὡστε νῦν μὲν ἄφες αὐτὰ, εὐχόμεθα δὲ ἥδη καὶ κροτῶμεν καὶ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ ἐλευθεριάζωμεν, εἴτα πεττεύωμεν ἐς τὸ ἀρχαῖον ἐπὶ καρῶν καὶ βασιλέας χειροτονούμεν καὶ πειθαρχούμεν αὐτοῖς· οὕτω γὰρ ἂν τὴν παροιμίαν ἐπα-ληθεύσαιμι, ἥ φησι, παλίμπαιδας τοὺς γέροντας γίγνεσθαι.

ΙΕΡ. Ἀλλὰ μὴ δύναίτο διψῶν πιεῖν, ὦ Κρόνε, στῶ μὴ ταῦτα ἀ λέγεις ἡδέα. Ὡστε πίνωμεν ἱκανὰ γὰρ ἀποκέρισται καὶ τὰ πρῶτα. Καὶ μοι δοκῶ γραψάμενος εἰς βιβλίον ταύτην ἡμῶν τὴν συνουσίαν ἃ τε αὐτὸς ἠρώτησα καὶ σὺ πρὸς ταῦτα ἴλεως ἀπεκρίνῃ παρ-εῖν ἀναγνῶναι τῶν φίλων, ὅσοι γ' ἐπακοῦσαι τῶν σὺν λόγων ἄξιαι.

2.

ΚΡΟΝΟΣΟΛΩΝ.

10. Τάδε λέγει Κρονόσολων ἱερεὺς καὶ προφήτης τοῦ Κρόνου καὶ νομοθέτης τῶν ἀμφὶ τὴν ἑορτὴν ἀ μὲν τοὺς πένητας χρῆ ποιεῖν, αὐτοῖς ἐκείνοις ἐπεμψα ἄλλο βιβλίον, ἐγγράφας, καὶ εὖ οἶδ' ὅτι ἐμμενοῦσι ἀκα-κεῖνοι τοῖς νόμοις, ἢ αὐτίκα ἔνοχοι ἔσονται τοῖς ἐπιτι-μίοις, ἀ κατὰ τῶν ἀπειθούντων μεγάλη ὥριστα. Ὑμεῖς δὲ, ὦ πλούσιοι, ὁρᾶτε ὅπως μὴ παρανομήσητε μὴδὲ παρακούσητε τῶνδε τῶν προσταγμάτων· ὡς ὅστις ἂν οὕτω μὴ ποιήσῃ, ἴστω οὗτος οὐκ ἐμοῦ νομοθέτου ἀμελήσων, ἀλλ' εἰς τὸν Κρόνον αὐτὸν, ὃς με προεῖλετο νομοετῆσαι ἐς τὴν ἑορτὴν οὐκ ὄναρ ἐπιστάς, ἀλλὰ πρῶην ἐγγρηγορῶτι ἐναργῆς συγγενόμενος. Ἦν δὲ οὐ πεδῆτης οὐδὲ αὐχμοῦ πλέως, οἷον αὐτὸν οἱ ζωγράφοι παρὰ τῶν λήρων ποιητῶν παραδεξάμενοι ἐπιδείκνυνται, ἀλλὰ τὴν μὲν ἀρπην εἶχε πᾶν τεθηγμένην· τὰ δ' ἄλλα φαιδρὸς τε ἦν καὶ καρτερὸς καὶ βασιλικῶς ἐνεσκεύαστο. Μορφήν μὲν τοιοῦδε ὥρθη μοι, ἀ δὲ εἶπε, πᾶν θε-σπέσια καὶ ταῦτα, προειρῆσθαι ὑμῖν ἄξια.

11. Ἰδὼν γάρ με σκυθρωπὸν, ἐπὶ συνουσίας βαδί-ζοντα, ὥσπερ εἰκὸς ἦν θεὸν, ἔγνω αὐτίκα τὴν αἰτίαν τῆς

alii vero et maledicunt tibi præter fas, et lesseras conterunt, innoxias illorum quæ sponte ipsi sua faciunt.

9. Verum etiam illud mihi dicito, quid tandem, deus adeo delicatus quum sis et senex, electa injucundissima anni parte, quum nix tenet omnia, et boreas multus, et nihil non concrevit glacie, et arbores siccae ac nudae, destitutæque foliis, et prata informia ac sine floribus, et contracti homines instar valde senum, ad focum plerique sunt, tum festos dies agis? neque enim vel senibus illud tempus vel delicate viventibus commodum.

SAT. Multa, mi homo, me interrogas, quum jam bibendum esset: exemisti enim mihi tempus festi hujus diei non parvum, ista non valde necessaria mecum philosophando. Itaque ista jam omitte: epulemur nunc et plaudamus, et festa libertate fruamur, deinde ludamus alea de nucibus more veteri, et reges constituamus, illisque obsequamur: sic enim fidem firmavero proverbii, quod bis pue-ros senes ait fieri.

SAC. Sed utinam sitiens bibere non possit, Saturne, si cui jucunda non sunt quæ dicis! Bibamus ergo: sufficiunt enim primæ illæ responsiones. Et placet mihi descriptum in libro hunc nostrum sermonem, quum quæ interrogavi ego, tum quæ tu propitius respondisti, legendum offerre quotquot amicorum nostrorum percipere tuos sermones merentur.

2.

CRONOSOLON (LEGISLATOR SATURNALIU).

10. Hæc edicit Cronosolon, sacerdos Saturni et propheta, atque legum, quæ ad festos ipsius dies pertinent, legislator. Quæ pauperibus facienda sint, ea in alio descripta libro ad illos jam misi: ac præclare novi, illos quoque meis obtemperaturos legibus, aut statim futuros poenis obnoxios iis, quæ contra inobsequentes magnæ sane statutæ sunt. Vos autem, divites, videte ne legem violetis, neve negligenter hæc imperia audialis. Nam quicumque ita non fecerit, ille norit non me legislatorem a se spretum iri, sed Saturnum ipsum, qui me ad leges celebritati suæ ferendas delegit, non ille in somnis astans, sed nuperrime videnti vigilantique præsens oblatus. Erat autem non compeditus, neque squalore oppletus, qualem pictores a nugacibus poetis acceptum ostendunt; sed falcem habebat acutissimam, reliqua hilaris erat et validus, et paratu regio. Talis igitur ad formam mihi visus est: quæ vero dixit, plane divina et ipsa, ea proferri apud vos justum est.

11. Nam videns me tristi vultu et cogitabundum inambulare, cognovit statim, quod decebat deum, tristitia meae

λύπης τίς ἐστί μοι, καί ὡς τὴν πενίαν δυσχεραίνουμι οὐ κατὰ τὴν ὥραν μονοχίτων καὶ γὰρ κρύος καὶ βορρᾶς πολλὸς καὶ κρύσταλλοι καὶ χιών· ἐγὼ δὲ ἤκιστα ἐπεφράγμην πρὸς αὐτά. Ἄλλ' ὅτι καὶ τῆς ἐορτῆς πάννυ πλεθυσιαζούσης ἐώρων τοὺς μὲν ἄλλους παρὰσχευαζομένους ὅπως θύσωσι καὶ εὐωγῶσινται, ἐμαυτῷ δὲ οὐ πάννυ ἐορτάσιμα ὄντα. Καὶ δὴ προσελθὼν ὅπισθεν καὶ τοῦ ὠτός μου λαβόμενος καὶ διασεύσας, ὥσπερ μοι προσπελάζειν εἶωθε, τί ταῦτα, ἔφη, ὦ Κρονοςόλων, ἀνωμένῳ ἔοικας; Οὐ γὰρ ἄξιον, ἔφη, ὦ δέσποτα, ὅταν καταράτους μὲν καὶ μιαιφόνους ἀνθρώπους ὑπερπλουτύντας καὶ μόνους τρυφῶντας ὁρῶ, αὐτοὺς δὲ καὶ ἄλλοι συχνοὶ τῶν πεπαιδευμένων ἀπορία καὶ ἀμνηχανία σύνεσμεν; Ἄλλ' οὐδὲ σὺ, ὦ δέσποτα, θέλεις παῦσαι ταῦτα καὶ μετακοσμήσαι πρὸς τὸ ἰσόμετρον. Τὰ μὲν ἄλλα, ἔφη, οὐ βῆδιν ἀλλάττειν ὁπόσα ἐκ Κλωθοῦς καὶ τῶν ἄλλων Μοιρῶν πάσχετε, ἀ δὲ ἐστὶ τῆς ἐορτῆς, ἐπανορθώσομαι ὑμῖν τὴν πενίαν, ἥ δὲ ἐπανόρθωσις ἥδε ἔστω ἴθι, ὦ Κρονοςόλων, καὶ γράψον μοι νόμους τινὰς, ἀ χρὴ πράττειν ἐν τῇ ἐορτῇ, ὡς μὴ καὶ αὐτοὺς οἱ πλουσιοὶ ἐορτάζοιεν, κοινωνοῖεν δὲ ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν. Ἄλλ' οὐκ οἶδα, ἔφη.

12. Ἐγὼ, ἥ δ' ὅς, διδάξομαι σε· κατὰ ἀρξάμενος ἐδίδασκεν. Εἴτα ἐπειδὴ πάντα ἠπιστάμην, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς, ἔφη, ὅτι ἦν μὴ τοῦτο ποιεῖν, μὴ μάτην ἐγὼ τὴν ἄρπην ταύτην ὀξείαν περιφέρω, ἥ γελοῖος ἂν εἴην τὸν μὲν πατέρα ἐκτομίαν πεποιτικῶς τὸν Οὐρανὸν, τοὺς δὲ πλουσίους μὴ εὐνουχίζω, ὁπόσοι ἂν παρανομήσωσιν, ὡς ἀγείροιν τῇ μητρὶ σὺν αὐλοῖς καὶ τυμπάνοις βᾶκῃ· οἱ γενομένοι. Ταῦτα ἠπειλήσεν. Ὡστε καλῶς ἔχει ὑμῖν μὴ παραβγαίνειν τοὺς θεσμούς.

ΝΟΜΟΙ ΠΡΩΤΟΙ.

13. Μηδὲνα μηδὲν μήτε ἀγοραῖον μήτε ἴδιον πράττειν ἐντὸς τῆς ἐορτῆς ἢ ὅσα ἐς παιδίαν καὶ τρυφὴν καὶ θυμηδίαν, ὅσοιτοί μόνοι καὶ πεμματούργοι ἐνεργοὶ ἔτρωσαν. Ἰσοτιμία πᾶσιν ἔστω καὶ δούλοις καὶ ἐλευθέροις καὶ πένησι καὶ πλουσίοις. Ὅργιζεσθαι ἢ ἀγανακτεῖν ἢ ἀπειλεῖν μηδὲν ἐξέστω. Λογισμοὺς παρὰ τῶν ἐπιμελουμένων Κρονίοις λαμβάνειν μηδὲ τοῦτο ἐξέστω. Μηδεὶς τὸν ἄργυρον ἢ τὴν ἐσθῆτα ἐξεταζέτω μηδὲ ἀναγραφέτω ἐν τῇ ἐορτῇ μηδὲ γυμναζεσθῶ Κρονίοις μηδὲ λόγους ἀσκεῖν ἢ ἐπιδείκνυσθαι, πλὴν εἰ τινες ἀστείοι καὶ φαῖδροι σκῶμμα καὶ παιδίαν ἐμφανόντες.

ΝΟΜΟΙ ΔΕΥΤΕΡΟΙ.

14. Πρὸ πολλοῦ τῆς ἐορτῆς οἱ πλούσιοι γραφόντων μὲν ἐς πινάκιον ἐκάστου τῶν φίλων τούνομα, ἔχόντων δὲ καὶ ἀργύριον ἔτοιμον ὅσον τῶν κατ' ἔτος προσιόντων τὸ δέκατον καὶ ἐσθῆτα τῆς οὐσης τὴν περιττὴν καὶ ὅση παχυτέρα ἢ κατ' αὐτοὺς κατασκευῇ, καὶ τῶν ἀργυρῶν οὐκ ὀλίγα. Ταῦτα μὲν πρόχειρα ἔστω. Τῇ δὲ πρὸ τῆς ἐορτῆς καθάρσιον μὲν τι περιφερέσθω καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐξελαυνέσθω ἐκ τῆς οἰκίας μικρολογία καὶ φιλαρ-

causam quæ esset, et graviter a me paupertatem ferri, qui præter tempestatis rationem una tantum tunica uter: erat quippe frigus et boreas multus, et glacies atque nix; ego vero minime ad ista munitus. Sed ideo etiam quod instante jam celebritate videbam alios comparare se uti sacrificarent atque epularentur, mihi autem rem non valde festivam esse. Accedens igitur a tergo, et aure prehensum concutiens, ut apparere mihi solet, Quid ita, inquit, Cronosolon, afflicti videris? Non enim merito, inquam, quum sacerrimos et impuros homines abundare divitiis, et solos delicate vivere videam; ego vero, et alii eruditorum multi, in penuria et rerum omnium desperatione versemur? Sed neque tu, domine, finem vis istis imponere, et reducere ea ad æqualitatem. Reliqua, inquit, mutare non est facile, quæ a Clothone et Parcis ceteris vobis eveniunt; quod vero ad festos dies attinet, paupertati vestræ medebor. Medicina autem erit ista. Abi, Cronosolon, inquit, et leges mihi quasdam scribe, quæ facienda sint per solemnitatem, ut ne pro se tantum festos dies agant divites, sed bona vobis sua impertiant. Sed non novi, inquam ego.

12. Ego vero, inquit, te docebo; deinde initio statim facto docuit. Deinde quum omnia jam cirem, Ac dicito, inquit, illis, si hoc non fecerint, viderint ne non frustra ego falcem hanc acutam circumferam; aut ridiculus fuero, qui patrem Cælum exsecuerim, at hosce divites quotquot leges violaverint non castrem, ut Galli facti stipem Magnæ Matri colligant cum tibiis et tympanis! Hæc ille minatus est. Itaque optimum vobis fuerit leges non violare.

LEGUM CAPUT PRIMUM.

13. Ne quis neque forense quicquam neque privatum negotium intra festos dies agito, nisi quæ ad ludum et delicias et voluptatem pertinent: coqui soli et dulciarii operosi sunt. Æquali jure omnes sunt et servi et liberi, et pauperes et divites. Irasci, aut indignari, aut comminari nemini liceat. Rationes rerum curæ alicujus creditarum exigere Saturnalibus, neque hoc liceat. Nemo argentum aut vestem dinumerato, neu descripto per dies festos: neu quis exerceto se Saturnalibus, aut orationem meditator vel habeat, nisi urbanam forte et hilarem, quæ ludum et jocum præ se feral.

LEGUM CAPUT ALTERUM.

14. Diu ante solemne in tabella scribant nomen uniuscujusque amicorum divites: habeant vero etiam pecuniam in promptu, decimam circiter annui redditus partem; et quod superest ipsis vestimentorum; et quicquid est in reliquo apparatu pinguius quam pro fortunis illorum, sordidiusve; de argenteis quoque non pauca. Ista quidem in promptu sunt. Pridie vero sacri, circumlatis quibusdam purganibus, domo ab illis ejiciuntur sordes, et avaritia, et

γυρία καὶ φιλοκερδία καὶ ὅσα τοιαῦτα ἄλλα σύνοικα τοῖς πλείστοις αὐτῶν. Ἐπειδὴν δὲ καθάραν τὴν οἰκίαν ἐξεργάσονται, θυόντων Διὶ πλουτοδότῃ καὶ Ἑρμῇ δώτορι καὶ Ἀπολλωνί μεγαλοδώρῳ. Εἴτα περὶ δέϊλιν ὀψίαν ἀναγιγνωσκέσθω μὲν σφίσι τὸ φιλικὸν ἐκεῖνο πινάκιον.

15. Καταναίμαντες δὲ αὐτοὶ κατ' ἄξιαν ἐκάστῳ πρὶν ἥλιον δῦναι πεμπόντων τοῖς φίλοις. Οἱ δὲ ἀποκομίζοντες μὴ πλείους τριῶν ἢ τεττάρων, οἱ πιστότατοι τῶν οἰκετῶν, ἥδη πρεσβῦται. Ἐγγραψάσθω δὲ ἐς γραμμάτιον ὅ τι τὸ πεμπόμενον καὶ ὅσον, ὥς μὴ ἀμφοτέροι ὑποπτεύειεν τοὺς διακομίζοντας. Αὐτοὶ δὲ οἱ οἰκέται μίαν κύλικα ἐκαστος πίνοντες ἀποτρεχόντων, ἀπαιτούντων δὲ μὴδὲν πλεόν. Τοῖς πεπαιδευμένοις διπλάσια πάντα πεμπέσθω ἄξιον γὰρ διμοιρίτας εἶναι. Τὰ δὲ ἐπὶ τοῖς δώροις λεγόμενα ὡς μετρίωτα καὶ ὀλίγιστα ἔστω· ἐπαχθὲς δὲ μὴδὲς μὴδὲν συνεπιτελλέτω μὴδὲ ἐπαινεῖτω τὰ πεμπόμενα. Πλούσιος πλουσίῳ μὴδὲν πεμπέτω μὴδὲ ἐστίατω Κρονίους ὁ πλούσιος τὸν ἱσότημον. Τὸν εἰς τὸ πεμφθῆναι προχειρισθέντων φυλατέσθω μὴδὲν μὴδὲ μετάνοια εἰσὶτω ἐπὶ τῇ δωρεᾷ. Εἴ τις πέρυσιν ἀποδημῶν δι' αὐτὸ ἄμοιρος κατέστη, ἀπολαμβανέτω χάκεϊνα. Διαλυόντων δὲ οἱ πλούσιοι καὶ χρεῖα ὑπὲρ τῶν φίλων τῶν πενήτων καὶ τὸ ἐνοίκιον, οἵτινες ἂν καὶ τοῦτο ὀφείλοντες καταβαλεῖν μὴ ἔχῃσι καὶ ὀλως, πρὸ πολλοῦ μελέτω αὐτοῖς εἰδέναι ὅτου μάλαιστα δέονται.

16. Ἀπέστω δὲ καὶ τῶν λαμβανόντων μεμψιμορία, καὶ τὸ πεμφθὲν ὅποιον ἂν ᾖ, μέγα δοκεῖτω. Οἶνου ἀμφορεὺς ἢ λαγῶς ἢ ὄρνις παρχειῖα Κρονίων δῶρον μὴ δοκεῖτω· μὴδὲ τὰς Κρονικάς δωρεάς εἰς γέλωτα φερέτωσαν. Ἀντιπεμπέτω δὲ ὁ πέννης τῷ πλουσίῳ ὁ μὲν πεπαιδευμένος βιβλίον τῶν παλαιῶν, εἴ τι εὖρημον καὶ συμποτικόν, ἢ αὐτοῦ σύγγραμμα ὅποιον ἂν δύνῃται, καὶ τοῦτο λαμβανέτω ὁ πλούσιος πάνυ φαιδρῶ τῷ προσώπῳ καὶ λαβὼν ἀναγιγνωσκέτω εὐθὺς, ἣν δὲ ἀπωθῆται ἢ ἀπορρίψῃ, ἴστω τῇ τῆς ἄρπης ἀπειλῇ ἔνοχος ὢν, κἂν πέμψῃ ὅσα ἔλρῃ· οἱ δὲ ἄλλοι οἱ μὲν στεφάνους, οἱ δὲ λιθανωτοῦ χόνδρους πεμπόντων. Ἦν δὲ πέννης ἐσθῆτα ἢ ἄργυρον ἢ χρυσὸν παρὰ τὴν δύναμιν πέμψῃ πλουσίῳ, τὸ μὲν πεμφθὲν ἔστω δημόσιον καὶ καταπραθὲν ἐμβαλλέσθω εἰς τὸν θησαυρὸν τοῦ Κρόνου, ὁ δὲ πέννης ἐς τὴν ὑστεραίαν πληγὰς παρὰ τοῦ πλουσίου λαμβανέτω τῷ νάρθηκι εἰς τὰς χεῖρας οὐκ ἐλάττους διακοσίαν καὶ πεντήκοντα.

ΝΟΜΟΙ ΣΥΜΠΟΤΙΚΟΙ.

17. Λούεσθαι μὲν ὅπταν τὸ στοιχεῖον ἐξάπουν ᾗ, τὰ δὲ πρὸ τοῦ λουτροῦ κάρυα καὶ πεττοὶ ἔστωσαν. Κατακεισθῶ ὅπου ἂν τύχῃ ἐκαστος· ἀζίωμα ἢ γένος ἢ πλοῦτος ὀλίγον συντελείτω ἐς προνομήν. Οἶνου τοῦ αὐτοῦ πίνειν ἅπαντας· μὴδ' ἔστω πρόφασις τῷ πλουσίῳ ἢ στομάχῳ ἢ κεφαλῇς ὀδύνῃ, ὥς μόνον δι' αὐτὴν πίνειν τοῦ κρεῖττονος. Μοῖρα κρεῶν κατ' ἴσον ἅπασιν·

lucri cupiditas, et quæ sunt reliqua plerisque illorum familiaria. Quum vero mundam redidderint domum, sacrificanto divitiarum datori Jovi, et largitori Mercurio, et magifico Apollini. Deinde sero vespere legatur ipsis amicorum illud brevium.

15. Distributione autem ex dignitate cujusque instituta, ante solem occasum amicis mittant. Qui vero deferunt, ne plures sint tribus aut quattuor, et quidem fidissimi servorum, jam senes. Inscribatur autem in tabellam, quid sit quod mittatur, et quantum, ne utrique suspectos habeant eos qui perferunt. Servi porro, uno quisque calice epoto, recurrant : plus ne postulent. Eruditis dupla mittuntur omnia : æquum est enim hos esse duplicarios. Quæ simul cum donis nunciantur, quam moderatissima sunt et paucissima : odiosum autem nemo quicquam eadem mittito, neu quæ mittuntur laudato. Diviti dives ne quid mittito, neu convivio sui ordinis hominem dives excipito Saturnilibus. Quæ ad mittendum deponita fuerint, eorum nihil servator; neu penitentia muneris subeat. Si quis superiore anno absens ea re expers liberalitatis fuerit, etiam ista accipito. Æs etiam alienum divites pro amicis pauperibus solvunt, atque habitationis mercedem, si qui eorum hanc etiam debitam solvere non possint. Atque in universum diu ante hoc ipsis curæ sit, uti sciant qua maxime re indigeant.

16. Abesto autem ab accipientibus etiam ingrata querela, et quicquid fuerit quod missum erit, magnum videatur. Vini amphora, aut lepus, aut gallina pinguis, Saturnalicium munus ne habetor : neu Saturnalia munera in risum vertunt. Diviti vicissim mittito pauper eruditus librum antiquum, si quis sit boni ominis, aut convivio aptus; aut suum ipsius scriptum, qualecumque potuerit : idque accipito dives hilari omnino vultu, et acceptum statim legito; quodsi reposuerit aut abjecerit, scito falcis se minis obnoxium, etiam si quantum oportebat miserit. Alii vero corollas, aut thuris micas mittunt. Si vero pauper vestem, aut argentum, aut aurum ultra facultates miserit diviti, quod missum erit publicum esto, venditumque thesauro Saturni infertor : pauper vero postridie ejus diei plagas a divite accipito ferula in manus impacta, non pauciores quam quinquaginta supra ducentas.

LEGES CONVIVALES.

17. Lavandi tempus, quum sex pedum umbra fuerit. Ante balneum nuces sunt et tali. Quo quisque forte delatus fuerit, ibi accumbito. Dignitas vel genus vel divitiarum parum ad jus prius capiendi cibi conferunt. De vino eodem omnes bibunt : neu obtentui esto diviti vel ventriculi vel capitis dolor, ut solus ea causa de meliori bibat. Carnium distributio æqualiter fiat per omnes : ministri ad

οἱ διάκονοι πρὸς χάριν μηδὲν μηδὲν, ἀλλὰ μηδὲ βραδυνέτωσαν μηδὲ παραπεμπέσθωσαν ἔστ' ἂν αὐτοῖς δοκῇ, ὅποσα χρῆ ἀποφέρειν. Μηδὲ τῷ μὲν μεγάλη, τῷ δὲ κομιᾷ μικρά παρατιθέσθω, μηδὲ τῷ μὲν ὁ μηρός, τῷ δὲ ἡ γνάθος σου, ἀλλ' ἰσότης ἐπὶ πᾶσιν.

18. Ὁ οἰνοχόος δὲ δεδορκέτω ἐκ περιωπῆς ἐς ἔκαστον, καὶ ἑλαττον ἐς τὸν δεσπότην, καὶ ἐπ' ἑξύτερον ἀκούετω. Καὶ κύλικες παντοῖαι. Καὶ ἐξέστω παρέχειν, ἣν τις ἐθέλῃ, φιλοτησίαν. Πάντες πᾶσι προπινέτωσαν, ἣν ἐθέλωσι, προπιόντος τοῦ πλουσίου. Μὴ ἐπάναγκες ἔστω πίνειν, ἣν τις μὴ δύνηται. Εἰς τὸ συμπόσιον μήτε ὀρχηστὴν μήτε κιθαριστὴν αὐτοὺς ἄγειν ἄρτι μανθάνοντα ἐξέστω, ἣν τις ἐθέλῃ. Σχώμματος μέτρον ἔστω τὸ ἄλυπον ἐπὶ πᾶσιν. Πεττεύετωσαν ἐπὶ καρύων· ἣν τις ἐπ' ἀργυρίῳ πεττεύσῃ, ἄσιτος ἐς τὴν ὑστερίαν ἔστω. Καὶ μενέτω καὶ ἀπίτω ἕκαστος, ὅπῃ ταν βούληται. Ἐπὶ δὲ τοὺς οἰκέτας ὁ πλούσιος εὐωχῇ, διακονούντων καὶ οἱ φίλοι σὺν αὐτῷ. Τοὺς νόμους τοῦτους ἕκαστον τῶν πλουσίων ἐγγράψαντα ἐς χαλκὴν στήλην ἔχειν ἐν μεσαικίᾳ τῆς αὐλῆς, καὶ ἀναγινωσκέτω. Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἔστ' ἂν αὕτη ἡ στήλη μένη, οὔτε λιμὸς οὔτε λοιμὸς οὔτε πυρκαϊὰ οὔτε ἄλλο χαλεπὸν οὐδὲν εἰσεῖσιν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῖς. Ἦν δέ ποτε — ὅπερ μὴ γένοιτο — καθαιρεθῇ, ἀποτρόπαιον οἷα πείσονται.

3.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΡΟΝΙΚΑΙ.

1.

19. ΕΓΩ ΚΡΟΝΩ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ἐγγράφειν μὲν ἤδη σοι καὶ πρότερον δηλῶν ἐν οἷς εἴην καὶ ὡς ὑπὸ πενίας κινδυνεύοιμι μόνος ἄμοιρος εἶναι τῆς ἐορτῆς, ἣν ἐπήγελκας, ἔτι καὶ τοῦτο προσθεῖς — μέμνημαι γάρ — ἀλογώτατον εἶναι τοὺς μὲν ἡμῶν ὑπερπλουτεῖν καὶ τρυφᾶν οὐ κοινωνούντας ὧν ἔχουσι τοῖς πενεστέροις, τοὺς δὲ λιμῷ διαφθείρεσθαι, καὶ ταῦτα Κρονίων ἐνεστώτων· ἐπεὶ δέ μοι τότε οὐδὲν ἀντεπέστειλας, ἡγησάμην δεῖν αὖθις ἀναμνησαί σε τῶν αὐτῶν. Ἐχρῆν γάρ σε, ὦ ἄριστε Κρόνε, τὸ ἄνισον τοῦτο ἀφελόντα καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐς τὸ μέσον ἅπασι καταθέντα ἔπειτα κελεύειν ἐορτάζειν. Ὡς δὲ νῦν ἔχομεν, μύρμηξ ἡ κάμηλος, ὅς ἡ παροιμία φησί. Μᾶλλον δὲ τραγικὸν ὑποκριτὴν ἐν νόῳ ὅσον θατέρῳ μὲν τοῖν ποδοῖν ἐρ' ὑψηλοῦ βεβηκότα, οἷοι εἰσι τραγικοὶ ἐμβάτας, ὁ δ' ἕτερος ἀνυπόδητος ἔστω. Εἰ τοίνυν βαδίζοι οὕτως ἔχων, ὁρᾷς ὅτι ἀναγκαῖον αὐτῷ ἄρτι μὲν ὑψηλῷ, ἄρτι δὲ ταπεινῷ γενέσθαι, καὶ ὅπῃ τερρον ἂν πόδα προβαίνειν. Τοσοῦτον κὰν τῷ βίῳ ἡμῶν τὸ ἄνισον· καὶ οἱ μὲν ὑποδησάμενοι ἐμβάτας τῆς τύχης χορηγούσης ἐντραγωδοῦσιν ἡμῖν, οἱ πολλοὶ δὲ περὶ καὶ χαμαὶ βαδίζομεν δυνάμενοι ἂν, εὖ ἴσθι, μὴ χεῖρον αὐτῶν ὑποκρίνεσθαι καὶ διαβαίνειν, εἰ τις καὶ ἡμᾶς ἐνεσκεύαζε παραπλησίως ἐκείνοις.

gratiam nihil cuiquam faciunt; sed neque cunctantur, neque, quoad ipsis convivis videatur, demant quae auferenda sunt. Neve huic quidem magna, alii vero oppido parva apponuntur, neve uni femur, alteri vero maxilla suis; sed aequalitas esto in omnibus.

18. Pincerna acutum cernito velut de specula in unumquemque, et minus in dominum : et acutius etiam audito. Sunt varii generis calices. Jus esto propinare, si quis velit, amicitiae poculum. Propinanto omnes omnibus, si voluerint, postquam dives propinaverit. Neque necesse sit bibere, si quis non possit. Saltatorem aut citharistam tironem in convivium ne adducunt, si quis velit. Dicti jocosus modus esto omnibus, quod nemini doleat. Alea ludunt de nucibus : si quis pecuniam luserit, postridie esurito. Maneat unusquisque et abeat, quando lubitum ei fuerit. Si vero servos convivio excipiet dominus dives, etiam amici cum illo ministrant. Hasce leges unusquisque dives inscriptas in pila aerea, in media aula habeto, atque legito. Sciendum est, quam diu ea pila manserit, neque famem, neque pestilentiam, neque incendium, neque aliud quicquam mali in eam domum illis ingressurum. Sed si quando (quod quidem absit) destruat, quid illis eventurum sit, abominamur.

3.

EPISTOLAE SATURNALES.

1.

19. EGO SATURNO SALUTEM. Equidem jam prius tibi literis demonstravi quo loco essem, et ut per paupertatem in periculo versarer, ne solus sim expers ejus quam denunciasti solemnitis : adjeceram praeterea (nam commemorari) vehementer esse rationi adversum, alios nostrum opibus deliciis quae affluere, neque quicquam de his quae habent impertiri tenuioribus; alios autem encari fame, idque instantibus Saturnalibus. Quoniam vero nihil mihi tum rescripsisti, faciendum putavi ut iterum de iisdem rebus te admonerem. Decebat enim te, Saturne optime, sublata prius illa inaequalitate, bonis in medio omnium postis, deinde imperare dies festos. Ut vero nunc habemus, formica (aliquis est) aut camelus, ait proverbium. Quin tu tragicum mihi actorem cogita, altero quidem pede alte calceatum, quales sunt cothurni tragici; alter vero ejus pes discalceatus sit. Eo igitur habitu si ingreditur, vides necesse illi esse, ut modo excelsus sit, modo humilis, prout hoc vel illo pede procedat. Tanta est etiam in vita nostra inaequalitas : alii quidem induti cothurnis a fortuna suppeditatis, tragico nos fastu conculcant; vulgus vero nos pedibus et humi ingredimur, qui possemus, bene noris, non deterius illis agere, et gradum grandire, si quis nos etiam similiter atque illos instruxisset.

20. Καίτοι ἀκούω τῶν ποιητῶν λεγόντων ὡς τὸ παλαιὸν οὐ τοιαῦτα ἦν τοῖς ἀνθρώποις τὰ πράγματα σου ἔτι μοναρχούντος, ἀλλ' ἡ μὲν γῆ ἄσπορος καὶ ἀνήροτος ἔφυν αὐτοὺς τὰ ἀγαθὰ, δεῖπνον ἑτοιμον ἐκάστω ἐς κόρην, ποταμοὶ δὲ οἱ μὲν οἶνον, οἱ δὲ γάλα, εἰσι δὲ οἱ καὶ μέλι ἔρρεον· τὸ δὲ μέγιστον, αὐτοὺς ἐκείνους φασὶ τοὺς ἀνθρώπους χρυσοῦς εἶναι, πενίαν δὲ μηδὲ τὸ παράπαν αὐτοῖς πλησιάζειν. Ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ μὲν οὐδὲ μόλυβδος ἂν εἰκότως δοκοῖμεν, ἀλλ' εἴ τι καὶ τούτου αἰμιότερον, ἡ τροφὴ δὲ μετὰ πόνων τοῖς πλείστοις, ἡ πενία δὲ καὶ ἀπορία καὶ ἀνηχανία καὶ τὸ οἶμοι καὶ τὸ πόθεν ἂν μοι γένοιτο καὶ ὡς τῆς τύχης πολλὰ τοιαῦτα παρὰ γούν ἡμῖν τοῖς πένησι. Καὶ ἦττον ἂν, εἴ ἴσθι, ἡνωμένα ἂν ἐπ' αὐτοῖς, εἴ μὴ τοὺς πλουσίους ἐωρῶμεν τοσαύτη εὐδαιμονία συνόντας, οἱ τοσούτων μὲν χρυσόν, τοσούτων δὲ ἄργυρον ἐγκλεισάμενοι, ἐσθλῆτας δὲ ὅσας ἔχοντες, ἀνδράποδα δὲ καὶ ζεύγη καὶ συνοικίας καὶ ἀγρούς, πᾶμπολλα δὲ ταῦτα ἕκαστα κεκτημένοι οὐχ ὅπως μετέδωκαν ἡμῖν ποτε αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ προσβλέπειν τοὺς πολλοὺς ἀξιοῦσι.

21. Ταῦτα ἡμᾶς μάλιστα ἀποπνίγει, ὦ Κρόνε, καὶ ἀφόρητον ἡγούμεθα τὸ πρᾶγμα, τὸν μὲν ἐφ' ἀλουργίδων κατακείμενον τοσούτοις ἀγαθοῖς ἐντροφᾶν ἐρυγγάγοντα καὶ ὑπὸ τῶν συνόντων εὐδαιμονιζόμενον αἰεὶ ἐορτάζοντα, ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς ὁμοίους ὀνειροπολεῖν, εἴ ποθεν ὀβολοὶ τέτταρες γένοιτο, ὡς ἔχοιμεν ἄρτων γούν ἢ ἀλφίτων ἐμπεπλησμένους καθευδεῖν κάρδαμον ἢ θυμὸν ἢ κρόμμυον ἐπιτρύγοντες. Ἡ τοίνυν ταῦτα, ὦ Κρόνε, ἀλλάττειν καὶ μεταποιεῖν ἐς τὸ ἰσοδίκαιον, ἢ τὸ ὑστάτον, αὐτοὺς γε ἐκείνους κελεύειν τοὺς πλουσίους μὴ μόνους ἀπολαύειν τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ ἀπὸ μεδύμνων τοσούτων χρυσίου χοίνικά γε ἡμῶν πάντων κατασχεδάσαι, ἀπὸ δὲ ἱματίων ὅσα κἂν ὑπὸ σιτῶν διαβρωθέντα οὐκ ἂν αὐτοὺς ἀνιάσειε, ταῦτα γούν πάντως ἀπολλύμενα καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου διαφραρσόμενα ἡμῖν δοῦναι περιβλέσθαι μάλλον ἢ ἐν ταῖς κοίταις καὶ κίσταις εὐρώτῃ πολλῶ κατασαπῆναι.

22. Καὶ μὴν καὶ δειπνίζειν ἕκαστον ἄρτι μὲν τέταρτος, ἄρτι δὲ πέντε τῶν πένητων παραλαμβάνοντας, μὴ μέντοι ἐς τὸν νῦν τρόπον τῶν δεῖπνων, ἀλλ' ἐς τὸ δημοτικώτερον, ὡς ἐπ' ἴσης μετέχειν ἅπαντας καὶ μὴ τὸν μὲν ἐμφορεῖσθαι τῶν ὄψων καὶ τὸν οἰκέτην περιμένειν ἐστῶτα, ἐστ' ἂν ἀπαγορεύσῃ ἐσθίων, ἐφ' ἡμᾶς δὲ ἐλθόντα, εἴτι παρασχευαζόμενων ὡς ἐπιβόλοισιν τὴν χεῖρα, παρामीεσθαι δεῖξαντα μόνον τὴν λοιπὰ ἢ ὅσον ἐστὶ τοῦ πλακούντος τὸ λοιπόν· μηδὲ ἐσχομισθέντος ὡς διανεμόντα, τῷ μὲν δεσπότην παρατιθέναι τὸ ἡμίτομον ὄλον σὺν τῇ κεφαλῇ, τοῖς δὲ ἄλλοις ὅσῃ φέρειν ἐγκεκαλυμμένα. Προσεῖται δὲ καὶ τοῖς οἰνογόοις μὴ περιμένειν, ἐστ' ἂν ἐπτάκις αἰτήσῃ πιεῖν ἡμῶν ἕκαστος, ἀλλὰ ἢν ἅπαξ κελεύσῃ, αὐτίκα ἐγχείαι καὶ ἀναδιδόναι μεγάλην κύλικα ἐμπλησασμένους ὥσπερ τῷ δεσπότη· καὶ τὸν οἶνον δὲ αὐτὸν πᾶσι τοῖς συμποταῖς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι. Ἡ ποῦ γὰρ γεγράφθαι τοῦτον τὸν νόμον,

20. Quanquam audio poetas dicere, olim non ejusmodi fuisse res hominum, le adhuc rerum potiente; sed tellurem sine semine atque aratro genuisse ipsis bona, paratas unicuique ad satietatem usque epulas: fluvios autem vino partim, partim lacte fluxisse; fuisse etiam qui melle. Quod vero maximum, illos ipsos homines aiunt fuisse aureos, paupertatem vero nec omnino ad illos accessisse. At nos contra ea ipsi ne plumbum quidem videamur merito, sed si quid illo vilius: victus autem cum labore plerisque contingit: ceterum paupertas, et consilii inopia, et desperatio, et illud Hei mihi! et, Unde nanciscar? et Heu fortunam! talia apud nos quidem pauperes plurima. Ac minus ea indigne, bene noris, ferremus, nisi divites in tanta esse felicitate videremus: qui tantum quum aurum atque argentum penes se incluserint, vestes autem quot habeant, mancipiaque et currus, et vicos totos, et agros, et magnam quidem vim singulorum possideant; tantum abest ut eorum quicquam nobis impertiant unquam, ut ne aspicere quidem de plebe homines dignentur.

21. Hac nos maxime Saturne, angunt, et rem esse intolerabilem arbitramur; istum quidem jacentem in purpura tot in bonis delicias agere, ructantem, et beatum pradicari a familiaribus, perpetuos dies festos agentem: me vero ac mei similes hoc ipsum per quietem etiam et in somnis curare, sicunde quattuor confieri possint oboli, ut pane certe aut pulle oppleti, adhibito nasturtii aut porri aut cepae obsonio, ire cubitum queamus. Aut igitur hac immuta, Saturne, et reduc ad aequalitatem, aut, quod extremum est, ipsis illis divitibus impera, ne soli fruantur bonis illis, sed de tot modiis auri chemicem certe in nos omnes spargant; de vestibus autem tantum, quantum a tineis si corrodat, agere non ferant; haec ergo omnino peritura, et quae futurum sit ut corrumpantur a tempore, nobis uti dent induenda potius, quam in arcis ac cistis multo situ computrescant.

22. Verum etiam cœna excipere illos jube assumptos modo quattuor, modo quinque ex pauperibus, non tamen praesenti modo cœnarum, sed populari magis ratione, ut ex aequo omnium participes sint universi; neque alter obsoniis se ingurgitet, manente servo atque astante, donec ille edere non amplius possit; ad nos vero quum venerit idem servus, adhuc parantibus nobis manum injicere, praetereat, ostensa modo patina, aut quantum est placenta reliquum; neque ut illato porco carptor hero quidem apponat dimidium ipsum cum capite, reliquis vero involuta ossa offerat. Praxipero porro illos jube pocillatoribus, non expectent dum septies bibere unusquisque nostrum postulaverit; sed quum semel jusserit, infundere statim, et trudere, non minus quam hero, magnum plenumque calicem. Vinum vero ipsum convivis omnibus unum idemque esse; ubi enim scriptum

τὸν μὲν ἀνθοσμίαλου μεθύσκεσθαι, ἐμοὶ δὲ ὑπὸ τοῦ γλεῦ-
κους διαρρήγνυσθαι τὴν γαστέρα;

23. Ἦν ταῦτα ἐπανορθώσης καὶ μετακοσμήσης, ὦ
Κρόνε, βίον μὲν τὸν βίον, ἐορτὴν δὲ τὴν ἐορτὴν ἐση-
ποιηκώς, εἰ δὲ μὴ, ἐκείνοι μὲν ἐορταζόντων, ἡμεῖς δὲ
καθεδούμεθα εὐχόμενοι, ἐπειδὴν λουσάμενοι ἥκωσι, τὸν
παῖδα μὲν αὐτοῖς ἀνατρέψαντα τὸν ἀμφορέα κατὰζει, τὸν
μάγειρον δὲ τὸν ζῶμον κνισῶσαι καὶ ἐπιλαθόμενον
τὸ τάριχος μὲν ἐς τὴν φακὴν ἐμβαλεῖν τὸν ἰχθύων·
τὴν κύνα δὲ παρειαπεσοῦσαν τὸν τε ἀλλαντὰ ἔδλον κατα-
φαγεῖν, περὶ τὰλλα τῶν ὀψοποιῶν ἐχόντων, καὶ τοῦ
πλακοῦντος τὸ ἥμισυ· τὸν δὲ ὕν καὶ τὸν ἔλαφον καὶ
τὰ δελφάκια μεταξὺ ὀπώμενα τὸ δμοιον ποιεῖν, ὅπερ
Ὁμηρὸς περὶ τῶν Ἠλίου βοῶν φησι· μᾶλλον δὲ μὴ
ἔρπειν μόνον, ἀλλ' ἀναπηδήσαντα φεύγειν εἰς τὸ ὄρος
αὐτοῖς ὀβελοῖς· καὶ τὰς ὄρνεις δὲ τὰς παχείας, καίτοι
ἀπτέρους ἤδη οὔσας καὶ ἐσκευασμένας, ἀναπταμένας
ὀΐχεσθαι καὶ ταύτας, ὡς μὴ μόνον ἀπολαύειν αὐτῶν.

24. Ὁ δὲ δὴ μάλιστα ἂν αὐτοὺς ἀνιάσειε, τὸ μὲν
χρυσίον μύρμηκας τινὰς οἴους τοὺς Ἰνδικούς ἀνορύττον-
τας ἐκ τῶν θησαυρῶν ἐκφέρειν νύκτωρ ἐς τὸ δημόσιον·
τὴν ἐσθῆτα δὲ ὀλιγωρία τῶν ἐπιμελητῶν κοσμηθῶν
διατετυπῆσθαι ὑπὸ τῶν βελτίστων μυῶν, ὡς σαγήνης
θυνηντικῆς μηδὲν διαφέρειν· παῖδας δὲ αὐτῶν τοὺς
ῥαίους καὶ κομήτας, οὓς Ὑακίνθους ἢ Ἀχιλλέας ἢ
Ναρκίσσους ὀνομάζουσι, μεταξὺ ὀρέγοντας σπρίσι τὸ
ἐκπωμα φαλακροὺς γίγνεσθαι ὑπορρεούσης τῆς κόμης
καὶ πώγωνα φύειν ὀξύν, οἳ εἰσιν ἐν ταῖς κωμῳδαῖς
οἱ σφηνοπώγωνες, καὶ τὸ παρὰ τοῖς κροτάφοις πάνυ
λάσιον καὶ κάρτα ἐκκεντοῦν, τὸ μεταξὺ δὲ λείον καὶ
γυμνὸν εἶναι. Ταῦτα καὶ πλείω τούτων εὐχάιμεθ' ἂν,
ἢ μὴ θέλῃσι τὸ ἄγαν φίλαυτον τοῦτ' ἀφέντες ἐς τὸ
κοινὸν πλουτεῖν καὶ μεταδιδόναι ἡμῖν τῶν μετρίων.

2.

25. ΚΡΟΝΟΣ ΕΜΟΙ Τῇ ΤΙΜΙΩΤΑΤῇ ΧΑΙΡΙΝ.
Τί ταῦτα ληρεῖς, ὦ οὗτος, ἐμοὶ περὶ τῶν παρόντων ἐπι-
στέλλων καὶ ἀναδασμὸν τῶν ἀγαθῶν ποιεῖν κελεύων;
τὸ δὲ ἐτέρου ἂν εἴη, τοῦ νῦν ἀρχοντος. Θαυμάζω γάρ
σε εἰ μόνος τῶν ἀπάντων ἀγνώσεις ὡς ἐγὼ μὲν πάλαι
βασιλεὺς ὢν πέπαυμαι εἰς ὢν, τοῖς παισὶ διανείμας τὴν
ἀρχήν, ὃ δὲ Ζεὺς μάλιστα τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖται·
τὰ δὲ ἡμέτερα ταῦτα μέχρι πεττῶν καὶ κρότου καὶ
ὠδῆς καὶ μέθης, καὶ τούτω οὐ πλέον ἡμερῶν ἐπτά.
Ὡστε περὶ τῶν μειζόνων ἃ φῆς, ἀφελεῖν τὸ ἀνίσον καὶ
ἐκ τῆς ἑμοίας ἢ πένεσθαι ἢ πλουτεῖν ἀπαντας, ὃ Ζεὺς
ἂν χρηματίσειεν ὑμῖν. Εἰ δὲ τι τῶν ἐκ τῆς ἐορτῆς
ἀδικοῖτό τις ἢ πλεονεκτοῖτο, ἐμὸν ἂν εἴη δικάζειν· καὶ
ἐπιστέλλω δὲ τοῖς πλουσίοις περὶ τῶν δειπνῶν καὶ τοῦ
χοίνικος τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν ἐσθῆτων, ὡς καὶ ὑμῖν
πέμποιεν ἐς τὴν ἐορτήν· δίκαια γὰρ ταῦτα καὶ ἀξία
αὐτοῦς ποιεῖν, ὡς φασί, ἢ μὴ τι εὐλογον ἐκείνοι πρὸς
ταῦτα λέγειν ἔχωσι.

26. Τὸ δὲ ἔδλον, ἴστε οἱ πένητες ὑμεῖς ἐξηπατημέ-

esse illam legem, ut alter vino odorato inebrietur, mihi au-
tem a musto rumpatur venter?

23. Hæc si correxeris, Saturne, tum demum ut vita vita
sit, et festi dies sint festi, effeceris : sin minus, festos illi
dies obeant; nos vero sedebimus vota facientes, ut, quum
e balneo redeant, puer eversam illis frangat amphoram, co-
quus autem nidore jus corrumpat, et aliud agens pisculen-
tam muriam infundat lenticulæ; ut irrepens canis totum
farcimen, occupatis alia in re coquis, dimidiamque placen-
tam devoret : aper vero atque cervus, et porcelli, dum
assantur, simile uti faciant ei, quod de Solis bubus narrat
Homerus : quin non repant modo, sed exsiliences in montem
ipsis cum verubus aflugiant; gallinæ autem saginatæ, licet
vulsis jam pennis apparatæ, evolantes ipsæ quoque disce-
dant, quo ne soli illis fruantur.

24. Quod vero inprimis molestum iis fuerit, ut formicæ,
quales sunt illæ Indicæ, effossos thesauros noctu in publi-
cum efferant; atque ut vestis ob negligentiam curatorum
cribri instar perforata sit ab optimis muribus, ne quid a reti
thunnis capiendis differant; atque ut pueri illorum pulchri
et comati, quos Hyacinthos vel Achilles vel Narcissos ap-
pellant, dum poculum illis porrigunt, coma defluente cal-
vescant, et barba crescat iis acuta, quales sunt in comodiis
illi cuneobarbi, atque in ipsis temporibus pili oboriantur
hirsuti vehementerque pungentes, interjectis partibus læ-
vibus atque nudis. Hæc et plura his vota faciemus, si no-
luerint, relicto illo nimio sui ipsorum amore, in commune
esse divites, et mediocria nobis impertiri.

2.

25. SATURNUS MIHI SUO CARISSIMO SAL. Quid ita deliras,
o noster, qui de presentibus rebus ad me scribas, et bono-
rum divisionem me jubeas instituire? At illud alterius opus
fuerit, ejus qui nunc rerum potitur. Miror enim si solus
omnium ignoras me qui olim rex fui, distributo filiis im-
perio, unum esse desisse; ad Jovis autem curam maxime
pertinere talia : hoc autem nostrum regnum intra talos, et
plausus, cantumque et ebrietatem fere esse, idque septem
non amplius diebus. Itaque de majoribus illis quæ dicis,
de auferenda inæqualitate, ut ex æquo aut pauperes sint
omnes aut divites, Jupiter vobis respondeat. Si quis vero
in iis, quæ ad solemnitatem pertinent, per injuriam aut ava-
ritiam aliquid designet, hoc meum fuerit iudicium. Ac
scribo ad divites epistolam de cænis, de chœnice auri, et de
vestibus, ut vobis etiam sollemnis causa aliquid mittant;
justa enim ista et digna quæ faciant, uti dicitis, nisi quid
habent illi quod cum ratione contra dicant.

26. In universum autem scitote, pauperes, falli vos, ne-

νοι καὶ οὐκ ὀρθῶς δοξάζοντες περὶ τῶν πλουσίων, οἳ γε πανευδαίμονας αὐτοὺς οἴεσθε εἶναι καὶ μόνους ἡδύν τινα βιοῦν τὸν βίον, ὅτι δειπνεῖν τε πολυτελῶς ἐστὶν αὐτοῖς καὶ μεθύσκεσθαι οἶνου ἡδέος καὶ παισὶν ὠραίοις καὶ γυναῖξιν ὁμιλεῖν καὶ ἐσθῆσι μαλακαῖς χρῆσθαι· τὸ δὲ πᾶν ἀγνοεῖτε ὁποῖόν ἐστιν. Αἶ τε γὰρ φροντίδες αἱ περὶ τούτων οὐ μικραὶ, ἀλλ' ἀνάγκη ἐπαγρυπνεῖν ἑκάστοις, μή τι ὁ οἰκονόμος βλακεύσας ἢ ὑφελόμενος λάθῃ, μή ὁ οἶνος ὀξυνῇ, μή ὁ σῖτος φθειρὶ ζέσῃ, ἢ ὁ ληστής ὑφέλῃται τὰ ἐκπώματα, μὴ πιστεύσῃ τοῖς συκοφάνταις ὁ δῆμος λέγουσι τυραννεῖν αὐτὸν ἐθέλειν. Ταῦτα δὲ πάντα οὐδὲ τὸ πολλοστὸν ἂν εἴη μέρος τῶν ἀνιώντων αὐτοῦς· εἰ γοῦν ἠπίστασθε τοὺς φόβους καὶ τὰς μερίμνας ἃς ἔχουσι, πᾶν ἂν ὑμῖν φευκτέον ὁ πλοῦτος ἐδοξεν.

27. Ἐπεὶ τοι οἶε με αὐτὸν οὕτως ἂν ποτε κορυβαντιᾶσαι, ὥς εἰ καλὸν ἦν τὸ πλουτεῖν καὶ βασιλεύειν, ἀφέντα ἂν αὐτὰ καὶ παραχωρήσαντα ἄλλοις καθύσθαι ἰδιωτεύοντα καὶ ἀνέχεσθαι ὑπ' ἄλλῳ ταττόμενον; ἀλλὰ τὰ πολλὰ ταῦτα εἰδὼς, ἃ τοῖς πλουσίοις καὶ ἄρχουσι προσεῖναι ἀνάγκη, ἀφῆκα τὴν ἀρχὴν εὖ ποιῶν.

28. Καὶ γὰρ ἂν νῦν ἐποτινῶ πρὸς με, ὥς τοὺς μὲν ὧν καὶ πλακούντων ἐμποροῦμένους, ὑμᾶς δὲ κάρδαμον ἢ θύμον ἢ κρόμμυον ἐπιτρώγοντας ἐν τῇ ἐορτῇ, σκέψαι ὁποῖα ἐστὶ πρὸς μὲν γὰρ τὸ παρὸν ἡδὺ καὶ οὐκ ἀνιχνὸν ἰσως ἑκάτερον αὐτῶν, ὥς δὲ μετὰ ταῦτα ἐμπαλιν ἀναστρέφεται τὸ πρᾶγμα. Εἴτα ὑμεῖς μὲν οὔτε καρηβαροῦντες ἀνασταίητε ἂν ἐς τὴν ὑστεραίαν ὥσπερ ἐκείνοι ὑπὸ τῆς μέθης οὔτε ὑπὸ τῆς ἄγαν πλησμονῆς δυσώδεις τι καὶ καπνωδέστερον ἐρυγάνοντες· οἱ δὲ τούτων τε ἀπολαύουσι καὶ τὸ πολὺ τῆς νυκτὸς ἢ παισὶν ἢ γυναῖξιν ἢ ὅπως ἂν ὁ τράγος κελευθὶ συναναφυρέντες ἢ φθόγῃ ἢ περιπνευμονίαν ἢ ὕδρον οὐ χαλεπῶς συνελέξαντο ἐκ τῆς πολλῆς τρυφῆς. Ἡ τίνα ἂν αὐτῶν ῥαδίως δεῖξαι δύναιο μὴ πάντως ὥρῃον ὄντα πολὺ τὸ νεκρῶδες ἐμφαίνοντα; τίνα δὲ ἐς γῆρας ἀφικόμενον τοῖς αὐτοῦ ποσίν, ἀλλὰ μὴ φοράδῃ ἐπὶ τεττάρων ὀχούμενον, δλόχρυσον μὲν τὰ ἔξω, κατάρραρον δὲ τὰ ἐνδόν, ὥσπερ αἱ τραγικαὶ ἐσθῆτες ἐκ βραχιῶν πᾶν εὐτελῶν συγκεκαττημένοι; Ὑμεῖς δὲ ἰχθύων μὲν ἀγευστοὶ καὶ ἀσιτοὶ, ποδάγρας δὲ ἢ περιπνευμονίας οὐχ ὀρθῶς ὅτι καὶ τούτων ἄπειροί ἐστε, ἢ εἰ τι κατ' ἄλλην τινὰ αἰτίαν συμβαίνει; Καίτοι οὐδ' αὐτοῖς ἐκείνοις ἡδὺ ἐστὶν αὐτὸ καθ' ἡμέραν καὶ πέρα τοῦ κόρου ἐσθίειν τούτων, ἀλλ' ἴδοις ἂν αὐτοὺς οὕτω λαχάνων καὶ θύμου ὀρεγομένους ἐνίοτε ὥσπερ οὐδὲ σὺ τῶν λαγωῶν καὶ ὄων.

29. Ἐγὼ λέγειν ὅσα ἄλλα λυπεῖ αὐτοὺς, υἱὸς ἀκόλαστος ἢ γυνὴ τοῦ οἰκέτου ἐρῶσα ἢ ἐρώμενος πρὸς ἀνάγκην μᾶλλον ἢ πρὸς ἡδονὴν συνών· καὶ ὅλως πολλὰ ἐστὶν ἅπερ ὑμεῖς ἀγνοοῦντες τὸν χρυσὸν ὁρᾶτε αὐτῶν μόνον καὶ τὴν πορφύραν, καὶ ἦν ἰδητέ ποτε ἐξελαύνοντα ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, κελύφατε καὶ προσκυνεῖτε. Εἰ δὲ ὑπερωρᾶτε αὐτῶν καὶ κατεφρονεῖτε καὶ μήτε ἐπεστρέφεσθε πρὸς τὴν ἀργυρᾶν ἀρμάμαξαν μήτε

que recte de divitiis sentire, si undique beatos illos putatis, et suavem vitam vivere solos, quod sumtuose cœnare illis licet, et dulci vino inebriari, et cum pueris formosis atque mulieribus esse, et vestimentis uti mollibus. Omnino autem, quale id sit, nescitis. Curæ etenim de hisce non parvæ: sed opus est invigilare singulis, ne quid ipsis imprudentibus dispensator vel stupore perdat, vel fraude subducatur, ne accescat vinum, ne curculionibus scateat frumentum, aut pocula latro auferat, ne delatoribus credat populus, tyrannidem ab ipso affectari dicentibus. Hæc vero omnia vix una de multis particula molestiarum, quæ illos premunt, fuerit. Quod si timores sciretis quos habent, et curas, fugiendæ omnino vobis viderentur divitiæ.

27. Alioqui putas ipsum me ita insanire unquam, ut, si quid præclarum adeo essent divitiæ et imperium, relicta illa concedam aliis, desideam ipse privatus, et sub alterius imperio vivam? Sed quum scirem multa illa quæ adesse divitiibus atque imperantibus necesse est, dimisi, nec penitet, imperium.

28. Nam quæ modo apud me conquestus es, illos apris ingurgitare se et placentis, vos nasturtium, aut porrum, aut cepam per dies festos arrodere; quale sit, inspicere: in præsens enim suave utrumque, et minime forte molestum: postea vero ut in contrariam partem ea res vertatur. Tum vos neque gravato, ut isti, per ebrietatem capite postridio surgatis, neque de ventre nimis referto tetrum nescio quem vaporem eructetis. At illi istum divitiarum fructum habent, et noctis partem majorem cum pueris aut mulieribus, aut prout mala libido imperaverit, volutati, tabem, vel pulmonis inflammationem, vel aquam intercutem non difficulter ex multa illa luxuria colligunt. Aut quem illorum ostendere facile possis, qui non plane sit pallidus, non multum cadaveri similis? quem vero, si ad senectutem pervenit, suis ipsum utentem pedibus, non quattuor hominum humeris invectum? aureum quidem totum quod ad externa, intus vero consutilem, quales sunt tragicæ vestes, de pannis plane vilibus consarcinatae? Vos autem pisces quidem non gustatis, nedum ut iis vescamini; podagræ vero et pulmonum morbi, nonne videtis horum etiam vos expertes esse, aut si quid tale alia causa illis accidat? Quanquam ne ipsis quidem suave est ipsum illud quotidie et ultra quam satis est de his edere: verum videas illos adeo oleris ac porri nonnunquam cupidos, ut ne tu quidem ita leporum et aprorum.

29. Mitto dicere quæ illos alia excruciant, filius corruptus, aut uxor amans servum, aut puer necessitate potius præbens quam amore. Ac multa sunt in universum, quorum vos ignari aurum modo illorum spectatis et purpuram: et si quando videtis illos albis equis vehentes, hiatibus atque adoratis. Si vero despiceretis ea et contemneretis, nec adverteret vos argenteum carpentum, nec inter agendum

μεταξὺ διαλεγομένων εἰς τὸν ἐν τῷ δακτυλίῳ σμάραγδον ἀφωρᾶτε καὶ τῶν ἱματίων παραπτόμενοι τὸν μαλακὸν ἐθαυμάζετε, ἀλλ' εἴτετε καθ' ἑαυτοὺς πλουτεῖν, εὖ ἴστε, αὐτοὶ ἐφ' ὑμᾶς ἴοντες ἐδέοντο συνδειπνεῖν, ὡς ἐπιδείξαντο ὑμῖν τὰς κλῖνας καὶ τὰς τραπέζας καὶ τὰ ἐκπώματα, ὧν οὐδὲν ὄφελος, εἰ ἀμάρτυρος ἡ κτῆσις εἴη.

30. Τὰ γέ τοι πλεῖστα εὗριτε ἂν αὐτοὺς ὑμῶν ἔνεκα κτωμένους, οὐχ ὅπως αὐτοὶ χρῆσονται, ἀλλ' ὅπως ὑμεῖς θαυμάζοιτε. Ταῦτα ὑμᾶς παραμυθούμαι εἰδὼς τὸν βίον ἑκάτερον, καὶ ἀξίον ἑορτάζειν ἐνθυμουμένους ὅτι μετ' ὀλίγον ἅπαντας δεήσει ἀπίνειν ἐκ τοῦ βίου κακείνους τὸν πλοῦτον καὶ ὑμᾶς τὴν πενίαν ἀφέντας. Πλὴν ἐπιστελῶ γε αὐτοῖς ὥσπερ ὑπεσχόμην, καὶ οἶδ' ὅτι οὐκ ὀλιγορήσουσι τῶν ἐμῶν γραμμάτων.

3.

31. ΚΡΟΝΟΣ ΤΟΙΣ ΠΑΟΥΣΙΟΙΣ ΧΑΙΡΕΙΝ. Οἱ πένητες ἔναγχος ἐπεστάλκασί μοι αἰτιώμενοι ὑμᾶς μὴ μεταδιδόναι σφίσιν ὧν ἔχετε, καὶ τὸ μὲν ὄλον ἡζίου με κοινὰ πᾶσι ποιεῖν τάχα καὶ τὸ μέρος ἑκαστον αὐτῶν ἔχειν· δίκαιον γὰρ εἶναι ἰσοτιμίαν καθεστηκέναι καὶ μὴ τῷ μὲν πλέον, τῷ δὲ μὴδ' ὅλος μετεῖναι τῶν ἡδέων. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων ἔφην ἄμεινον σκέψασθαι τὸν Δία, περὶ δὲ τῶν παρόντων καὶ ὧν ἀδικεῖσθαι ὄντο κατὰ τὴν ἑορτὴν ἑώρων ἐπ' ἐμὲ καθήκουσαν τὴν κρίσιν, καὶ ὑπεσχόμην γράφειν πρὸς ὑμᾶς. Ἔστι δὲ ἄπερ ἀξιοῦσι ταῦτα μέτρια, ὡς ἐμοὶ ἔδοξε. Πῶς γὰρ, φασί, ῥιγούντες τοσούτῳ χρύει καὶ λιμῷ ἐχόμενοι προσέτι ἑορτάζομεν ἂν; Εἰ τοίνυν θελόοιμι κακείνους μετέχειν τῆς ἑορτῆς, ἐκέλευόν με ἀναγκάσαι ὑμᾶς ἐσθῆτων τε ὧν ἔχετε μεταδοῦναι αὐτοῖς, εἰ τινες περιτταὶ καὶ παχύτεραι ἢ καθ' ὑμᾶς, καὶ τοῦ χρυσοῦ ὀλίγον ἐπιστάζει αὐτοῖς· εἰ γὰρ ταῦτα, φασί, ποιήσετε, μὴδὲ ἀμυρσῆσαι ὑμῖν ἐτι τῶν ἀγαθῶν ἐπὶ τοῦ Διὸς, εἰ δὲ μὴ, ἀπειλοῦσι προσκαλέσασθαι ἐπὶ τὸν ἀναδασμὸν ἐπειδὴ τὸ πρῶτον δίκας ὁ Ζεὺς προῆλθ'. Ταῦτα ἐστὶν οὐ πάνυ χαλεπὰ ὑμῖν ἀπὸ τοσούτων ἀ καλῶς ποιοῦντες ἔχετε.

32. Νῆ Δία καὶ τῶν δείπνων πέρι, ὡς συνδειπνοῖεν ὑμῖν, καὶ τοῦτο προσθῆναι ἡζίου τὴν ἐπιστολῇ, ὡς νῦν γε μόνους ὑμᾶς τρυφᾶν ἐπικλεισαμένους τὰς θύρας· εἰ δέ ποτε κακείνων τινὰς ἐστὶν διὰ μακροῦ ἐθελήσαίτε, πλέον τοῦ εὐφραίνοντος ἐνεῖναι τὸ ἀνιάρων τῷ δείπνῳ, καὶ τὰ πολλὰ ἐφ' ὕβρει αὐτῶν γίνεσθαι, ὅσον ἐκεῖνο τὸ μὴ τοῦ αὐτοῦ οἴνου συμπίνειν, Ἡράκλεις, ὡς ἀνελεύθερον· καὶ καταγιγνώσκειν αὐτῶν ἐκείνων ἀξίον, ὅτι μὴ μεταξὺ ἀναστάντες οἰχονται ὄλον ὑμῖν τὸ συμπόσιον καταλιπόντες. Ἄλλ' οὐδὲ ἐς κόρον ὁμως φασί πίνειν τοὺς γὰρ οἰνογόους ὑμῶν ὥσπερ τοὺς Ὀδυσσεῶς ἐταίρους κηρῷ βεβύσθαι τὰ ὦτα. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα οὕτως αἰσχροὶ ἐστὶν ὥστε δκνῶ λέγειν, ἀ περὶ τῆς νομῆς τῶν κρεῶν αἰτιῶνται καὶ τῶν διακόνων ὑμῖν μὲν παρεστώτων, ἔστ' ἂν ὑπερεμφορηθῆτε, ἐκείνους δὲ παραθεόντων, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα μικροπρεπῆ καὶ ἥκιστα ἐλευ-

cum illis ad smaragdum in anulo respiceretis, et cum stupore quodam mollitiem vestium admiraremini, sed pro se divites illos esse pateremini; ipsi ad vos, bene noritis, venirent, ut secum cœnaretis rogarent, uti suos vobis lectos et mensas et pocula possent ostendere, quorum usus nullus est, si testibus careat possessio.

30. Certe pleraque vestra illos causa possidere videatis, non quo utantur ipsi, verum vos ut admiremini. Hæc consolandi vos causa scribo, qui utrumque vitæ genus norim. Et operæ pretium est solemne hoc a vobis celebrari cogitantibus abundum esse paullo post de vita cunctis, relicta illis bonorum copia, vobis paupertate. Verum etiam illis scribam, ut promisi, et novi meas ab illis literas non neglectum iri.

3.

31. SATURNUS DIVITIBUS SALUTEM. Literas mihi nuper misere pauperes, quibus vos accusant, qui de vestris opibus nihil sibi impertiatis: atque in universum illud petiere, ut communia omnibus bona facerem, quorum aquam unusquisque partem haberet: par enim esse ut institutum æqualitas, nec plus alius quam opus est, alius vero plane nihil suavitatis habeat. Respondi ego, de his Jovis potius inspectionem esse: de præsentibus autem et iis injuriis, quibus se per festos hosce dies affici a vobis putabant, ad me pertinere videbam iudicium, et scripturum me vobis recepi. Sunt autem ea quæ a vobis postulant, ut mihi quidem videbatur, moderata. Quomodo enim, aiunt, rigentes tanto gelu, et fame pressi festos insuper dies agamus? Si vellem igitur ipsos quoque in partem celebrationis venire, voluerunt uti vos cogerem, quum de vestimentis, quæ habetis, sibi impertiri aliquid, si qua essent superflua, aut, quam vos deceat, crassiora; tum aliquantum auri ipsi instillare. Hæc si faciatis, negant se de bonis litem vobis apud Jovem moturos amplius: sin minus, ad divisionem se provocaturos minantur, ubi primum Jupiter iudicium proposuerit. Hæc sunt non admodum difficilia vobis, de tantis, quas me non invidente habetis, opibus.

32. Sane etiam de cœnis, ut illas vobiscum capiant, etiam hoc epistolæ addi postularunt, nimirum vos nunc solos, clausis januis, delicate vivere: si vero quandoque etiam illorum quosdam convivio excipere post longum intervallum velletis, plus molestiarum quam hilaritatis cœnæ inesse, et pleraque ibi contumeliose in se fieri, ut illud, quod non de eodem vino bibant: Hercules! quam est hoc illiberale! atque reprehensione ipsi digni, qui non inter hæc surgant et discedentes vestrum vobis vos convivium habere jubeant. Sed ne vel sic quidem ad saturitatem se hibere aiunt: vestros enim pocillatores, ut illos Ulyssis socios, cera obturatas habere aures. Reliqua adeo sunt turpia, uti dicere ea dubitem, quæ de carniū divisione accusantet ministris, qui vobis quidem astent, dum ultra modum vos ingurgitelis, illos autem prætercurrant; atque alia de hoc genere multa, jejuna illa quidem, et minime

θεοῖς πρέποντα. Τὸ γοῦν ἡδίστον καὶ συμποτικώτερον ἡ ἰσοτιμία ἐστὶ, καὶ ὁ ἰσοδαίτης τούτου ἕνεκα ἡγεῖται ὑμῖν τῶν συμποσίων, ὡς τὸ ἴσον ἅπαντες ἔχοιεν.

33. Ὅρατε οὖν ὅπως μὲν ἡμᾶς αἰτιάσονται, ἀλλὰ τιμῆσιν καὶ φιλήσουσι τῶν δλίγων τούτων μεταλαμβάνοντες, ὧν ὑμῖν μὲν ἡ δαπάνη ἀνεπαίσθητος, ἐκείνοις δὲ ἐν καιρῷ τῆς γρῆας ἡ δόσις ἀείμνηστος. Ἄλλως τε οὐδ' ἂν οἰκεῖν δύνασθε τὰς πόλεις μὴ οὐχὶ καὶ πενήτων συμπολιτευομένων καὶ μυρία πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ὑμῖν συντελούντων, οὐδ' ἂν ἔχοιτε τοὺς θαυμάζοντας ὑμῶν τὸν πλοῦτον, ἦν μόνον καὶ ἰδίᾳ καὶ ὑπὸ σκότῳ πλουτῇτε. Ἰδέσσαν οὖν πολλοὶ καὶ θαυμασάσωνται ὑμῶν τὸν ἀργυρον καὶ τὰς τραπέζας καὶ προπινόντων φιλοτησίας, μεταξὺ πίνοντες περισκοπεῖτωσαν τὸ ἔκπωμα καὶ τὸ βάρος ἰστάτωσαν αὐτοὶ διαβαστάσαντες καὶ τῆς ἱστορίας τὸ ἀκριβές καὶ τὸν χρυσὸν δρος, ὃς ἐπανθεῖ τῇ τέχνῃ. Πρὸς γὰρ τῷ χρηστοῦς καὶ φιλανθρώπους ἀκούειν καὶ τοῦ φθονεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν ἔξω γενήσασθε. Τίς γὰρ ἂν φθονήσῃ τῷ κοινωνοῦντι καὶ διδόντι τῶν μετρίων; τίς δ' οὐκ ἂν εὐξαιτο εἰς τὸ μῆχιστον διαβιῶναι αὐτὸν ἀπολαύοντα τῶν ἀγαθῶν; Ὡς δὲ νῦν ἔχετε, ἀμάκτυρος μὲν ἡ εὐδαιμονία, ἐπιφθονος δὲ ὁ πλοῦτος, ἀηδὴς δὲ ὁ βίος.

34. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ὁμοίως ἡδὺ, οἶμαι, μόνον ἐμπέπασθαι, ὥσπερ τοὺς λέοντάς φασι καὶ τοὺς μονιούς τῶν λύκων, καὶ συνόντας δεξιοῖς ἀνδράσι καὶ πάντα χαρίζεσθαι πειρωμένοις, οἱ πρῶτα μὲν οὐ κωφὸν καὶ ἄφωνον ἑάσουσι τὸ συμπόσιον εἶναι, ἀλλ' ἐν μύθοις συμποτικοῖς καὶ σκώμμασιν ἀνεπαχῆσαι καὶ φιλοφροσύνας ποικίλας συνέσονται, οἵαι ἥδιστα διατριβαί, φίλοι μὲν Διονύσῳ καὶ Ἀφροδίτῃ, φίλοι δὲ Χάρισιν· ἐπειτα δὲ πρὸς ἅπαντας ἐς τὴν ὑστεραίαν διηγούμενοι ὑμῶν τὴν δεξιότητα φιλεῖσθαι παρασκευάσουσι. Ταῦτα πολλοῦ πρίασθαι καλῶς εἶχεν.

35. Ἐπεὶ ἐρήσομαι ὑμᾶς, εἰ μύοντες οἱ πένητες βαδίζοιεν — ὑποσώμεθα γὰρ οὕτως — οὐκ ἂν ὑμᾶς ἠνίασεν οὐκ ἔχοντας οἷς ἐπιδείξασθε τὰς ἀλουργεῖς ἐσθῆτας καὶ τῶν ἀκολοιούντων τὸ πλῆθος ἢ τῶν δακτυλίων τὸ μέγεθος; Ἐῷ λέγειν ὡς καὶ ἐπιβουλὰς καὶ μίσση παρὰ τῶν πενήτων ἀναγκαῖον ἐγγίγνεσθαι πρὸς ὑμᾶς, ἦν μόνον τρυφᾶν ἐθέλητε· ἃ μὲν γὰρ εὐξασθαι καθ' ὑμῶν ἀπειλοῦσιν, ἀποτροπάτια, μὴδὲ γένοιτο εἰς ἀνάγκην αὐτοὺς καταστῆναι τῆς εὐχῆς· ἐπεὶ οὔτε ἀλάντων γένεσθε οὔτε πλακοῦντος ἢ εἰ τι λείψανον τῆς κυνὸς, ἢ φακῆ δὲ ὑμῖν σαπέρδην ἐντετηκότα ἔξει, ὅς δὲ καὶ ἔλαρος ὀπταῖται μεταξὺ δρασμῶν βουλεύουσιν ἐκ τοῦ ὀπτανείου ἐς τὸ ὄρος, καὶ ὄρνεις φύττα κατείνασαι ἄπτεροι καὶ αὐτὰ παρ' αὐτοὺς τοὺς πένητας ἐκπετήσονται· τὸ δὲ μέγιστον, οἱ ὠραιότατοι τῶν οἰνοχόων φαλακροὶ ἐν ἀκαρεῖ τοῦ χρόνου ὑμῖν γενήσονται, ἐπὶ κατεργατοῖ καὶ ταῦτα τῷ ἀμφορεῖ. Πρὸς τὰδε βουλεύεσθε ἃ καὶ τῇ ἐορτῇ πρέποντα γένοιτ' ἂν καὶ ὑμῖν ἀσφαλέστατα, καὶ ἐπικυφίζετε πολλὴν τὴν πενίαν αὐτοῖς ἀπ' ὀλίγου τελέσματος φίλους οὐ μεμπτοὺς ἔχοντας.

digna liberalibus. Suavissimum enim et maxime convivale est illa aequalitas : et praest hanc ob causam convivis vestris aequus ille dapium divisor (Bacchus), ut aequum omnes habeant.

33. Curate igitur ut non amplius vos accusent, sed honorent potius amentque, minorum istorum participes, quorum quidem vos sumtum non sentialis; quæ tamen, ut munus opportuno adeo ad usum tempore datum, perpetua ipsi memoria prosequantur. Et alioquin ne habitare quidem urbes possitis, nisi et pauperes habeatis in civitate, qui innumerabilia vobis ad felicitatem conferant; neque habeatis qui divitias admirentur vestras, si soli et privatim et in tenebris sitis divites. Videant igitur multi et admirentur argentum vestrum et mensas, et amicitiae poculum sibi invicem propinent; atque inter bibendum considerent poculum, cujus pondus ipsi manu librando explorent, et argumentum quam accurate expressum sit, et quantum auri in illo artificio niteat. Præterquam enim, quod mansueti et humani audietis, etiam extra invidiam illorum eritis positi. Quis enim invideat ei qui impertiat quod æquum est, atque donet? quis vero non optet quam longissime illum extendere ævum et bonis suis frui? Ut vero nunc habetis, teste caret vestra felicitas, invidiæ opportuna sunt vestrae divitiæ, suavitatis vita vestra expers.

34. Neque enim æque jucundum, puto, est impleri solium, quod de leonibus aiunt et de genere luporum solivago, atque in convictu hominum dextrorum et gratiam inire omnibus in rebus studentium : qui primo non patientur convivium esse mutum et vocis expers, sed in fabulis convivalibus, et jocis non molestis, et vario genere comitalis una versabuntur; quod genus suavissimæ consuetudinis Baccho amicum et Veneri, amicum Gratiis. Tum vero postridie narranda apud omnes dexteritate vestra amorem vobis conciliabunt. Hæc vel magno redimere bonum fuerit.

35. Namque interrogabo vos, si clausis oculis incederent pauperes (ponamus enim hoc), nonne vobis id molestum esset? non habentibus nempe quibus ostenderetis vestes purpureas, et pedissequorum turbam, aut magnitudinem anulorum. Omitto dicere, fieri non posse quin insidiæ et odia contra vos concipiant pauperes, si vivere in deliciis soli velitis. Quæ enim se vota contra vos facturos minantur, abominanda sunt; et absit ut in necessitatem vivendi talia deveniant : nam neque farcimen tum gustabitis, neque placentam, nisi si quid forte canis reliquerit; lenticula vobis saperdæ tabem habebit; aper et cervus interea dum assantur, fugam de culina meditabuntur in saltum; et gallinæ, illicet! contentis aliis etiam inplumes ad ipsos pauperes avolabant : quod vero maximum, piacernarum formosissimi, calvi vobis uno momento fient, idque fracta insuper amphora. Ad hæc statuite quæ tum dies festos decetia, tum vobis sint tutissima; et multam illis paupertatem levate, quos parva pensione interposita amicos habebitis minime contemnendos.

36. ΟΙ ΠΛΟΥΣΙΟΙ ΤΩ ΚΡΟΝΩ ΧΑΙΡΕΙΝ. Πρὸς γὰρ σὲ οἶεi μόνον ὑπὸ τῶν πενήτων ταῦτα γεγράφθαι, ὡς Κρόνε, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ Ζεὺς ἤδη ἐκκεκωήθηται πρὸς αὐτῶν ἀναβούντων καὶ αὐτὰ δὴ ταῦτα τὸν ἀνάδασμόν ἀξιούντων γενέσθαι καὶ αἰτιωμένων τὴν τε εἰμαρμένην ὡς ἄνισον τὴν νομὴν πεποιημένην καὶ ἡμᾶς ὅτι μηδενὸς αὐτοῖς μεταδιδόναι ἀξιοῦμεν; Ἄλλ' οἶδεν ἐκεῖνος, ὅτε Ζεὺς ὢν, παρ' οἷσιν ἡ αἰτία, καὶ διὰ τοῦτο παρακούει αὐτῶν τὰ πολλά. Σοὶ δὲ ὅμως ἀπολογησόμεθα, ἐπεὶ περ ἄρχεις γε νῦν ἡμῶν. Ἡμεῖς μὲν γὰρ ἅπαντα πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντες ἂ γέγραπας, ὡς καλὸν ἐπικουρεῖν ἀπὸ πολλῶν τοῖς δεομένοις καὶ ὡς ἥδιον συνεῖναι καὶ συνευχεῖσθαι τοῖς πένησιν, αἰεὶ διετελοῦμεν οὕτω ποιούντες ἰσοδίκαιοι καθεστῶτες, ὡς ἂν μηδὲ τὸν συνδαιτῶν αὐτὸν αἰτιάσασθαι τι.

37. Οἱ δὲ ὀλίγων ἐν ἀρχῇ δεῖσθαι φάσκοντες, ἐπειδὴ περ ἅπασι αὐτοῖς ἀνεπετάσμεν τὰς θύρας, οὐκ ἀνέσαν ἄλλα ἐπ' ἄλλοις αἰτούντες· εἰ δὲ μὴ πάντα εὐθύς μηδὲ πρὸς ἔπος λαμβάνοιεν, ὀργὴ καὶ μῖσος καὶ πρόχειροί αἱ βλασφημίαι· κἂν εἴ τι ἐπιφεύδοιντο ἡμῖν, ἀλλ' οἷ γε ἀκούοντες ἐπίστευον ἂν ὡς ἀκριβῶς εἰδῶσιν ἐκ τοῦ συγγεγονέναι. Ὡστε δυοῖν θάτερον, ἢ μὴ διδόντα ἐχθρόν εἶναι πάντως εἶδει ἢ πάντα προῖεμενον αὐτίκα μάλα πένεσθαι καὶ τὸν αἰτούντων καὶ αὐτὸν εἶναι.

38. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα μέτρια· ἐν δὲ τοῖς δεῖπνοις αὐτοῖς ἀμελήσαντες τοῦ ἐμπίπασθαι καὶ γαστρίζεσθαι καὶ αὐτοὶ, ἐπειδὴν πλεῖον τοῦ ἱκανοῦ ἐμπῶσιν, ἢ παιδὸς ὥραιου μεταξὺ ἀναδόντος τὸ ἐκπῶμα ἐνύξαν τὴν χεῖρα ἢ παλλακῇ ἢ γαμητῇ γυναικὶ ἐπεχειρήσαν· εἴτα κατεμέσαντες τοῦ συμποσίου ἐς τὴν ὑστεραίαν λοιδοροῦνται ἡμῖν κατελθόντες, ὡς ἐδίψησαν καὶ ὡς λιμῶ συνῆσαν διηγούμενοι. Καὶ εἰ σοὶ ταῦτα καταφύδεσθαι αὐτῶν δοκοῦμεν, τὸν ὑμέτερον παράσιτον ἀναμνήσθητι τὸν Ἰξίωνα, ὃς ἀξιώθεις κοινῆς τραπέζης, ἀξίωμα ἴσον ἔχων ὑμῖν, τῇ Ἥρᾳ μεθυσθεὶς ἐπεχειρεῖ δὲ γενναῖος.

39. Ταῦτ' ἐστὶ καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅφ' ὧν ἡμεῖς ἐβουλεύσαμεθα πρὸς τὸ λοιπὸν ἀσφαλείας τῆς ἡμετέρας ἐνεκα μηκέτι ἐπιβατὸν αὐτοῖς ποιεῖν τὴν οἰκίαν. Εἰ δὲ ἐπὶ σοῦ συνδοῖντο μετρίων δεήσεσθαι, ὥσπερ νῦν φασι, μηδὲν δὲ ὑβριστικὸν ἐν τοῖς συμποσίοις ἐργάσασθαι, κοινωνούντων ἡμῖν καὶ συνδειπνούντων τύχῃ τῇ ἀγαθῇ. Καὶ τῶν ἱματίων, ὡς σὺ κελεύεις, πέμφομεν καὶ τοῦ χρυσοῦ ὁπόσον οἶόν τε καὶ προσδapanήσομεν, καὶ ὅπως οὐδὲν ἐλλείφομεν καὶ αὐτοὶ δὲ ἀφόμενοι τοῦ κατὰ τέχνην διμλεῖν ἡμῖν φίλοι ἀντὶ κολάκων καὶ παρασίτων ἑστῶσαν. Ὡς ἡμᾶς γε οὐδὲν ἂν αἰτιάσαιτο καλέειν τὰ δέοντα ποιεῖν ἐυελόντων.

36. DIVITES SATURNO SALUTEM. Nimirum ad te solum scripta esse a pauperibus ista, Saturne, existimas? nonne etiam Jupiter diu est quum ab istis obtunditur clamantibus eadem omnia, novam divisionem fieri postulantibus, et fatum accusantibus, quod inaequalem divisionem fecerit, et nos, qui nihil impertiri illis dignemur? Verum novit ille, ut qui sit Jupiter, penes utros culpa sit, et ob id ipsum preces illorum surda fere aures transmittit. Interim tamen causam apud te, qui nunc quidem nobis imperes, dicemus. Nos enim, quibus quæ scripsisti ante oculos versarentur omnia, quam pulchrum esset auxilium ferre de sua copia indigentibus; esseque suavius, versari cum pauperibus atque una epulari: semper faciebamus ita, æquo ipsi victu utentes, adeo ut quod accusaret, ne ipse quidem haberet convictor.

37. At isti, qui paucis initio opus se habere dixerant, quum semel fores iis aperuissemus, alia super alia petere non desierunt: si vero non omnia statim neque in ipso verbo acciperent, ira, et odium, et maledicta in promptu. Adeo si quid per mendacium nobis affingerent, credebant tamen qui audirent, velut accurate ipso ex convictu scientibus. Itaque alterum de duobus, aut, si nihil dares, inimicum omnino esse oportebat; aut, si omnia illis diripienda permitteres, ipsum fieri statim pauperem, et unum eorum qui ab aliis peterent.

38. Ac reliqua tolerabilia: in ipsis vero cœnis, non satis habentes impleri et ingurgitare se nobiscum, ubi plus quam satis esset bibissent, vel formosi pueri, dum poculum præbet, manum strinxerunt, vel pellicem aut conjugem tentare sunt ausi. Deinde ubi vomitu opplevere triclinium, postridie maledictis nos perstringunt, quam sitierint, quam famis convictiores fuerint, enarrantes. Et si hæc tibi mentiri contra eos videmur, vestri illius parasiti recordare, Ixionis, qui communi dignatus mensa, dignationem æqualem vobis habens, ebrius quum esset, Junonis pudorem tentavit vir fortis.

39. Hæc sunt et talia, quibus inducti decrevimus in posterum, nostræ securitatis causa, non amplius accessum illis in nostras domus præbere. Si vero te arbitro ac vindice spondeant moderata se, uti nunc aiunt, petituros, neque contumeliosum quicquam admissuros in conviviis, in communionem veniunt, et, quod bene vertat, nobiscum epulantur. Etiam de vestibus, ut imperas, mittimus, ac de auro etiam, quantum æquum fuerit, insuper impendimus: atque in universum, nulla in parte deficiemus. Verum ipsi ex arte nobiscum agere desinunt, pro adulatoribus et parasitis sunt amici. Itaque nos, si et isti facere officium voluerint, nulla in re accusabis.

LXXI.

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ Η ΛΑΠΙΘΑΙ.

ΦΙΛΩΝ ΚΑΙ ΛΥΚΙΝΟΣ.

1. ΦΙΛ. Πουκίλην, ὦ Λυκῖνε, διατριβὴν φασὶ γενῆσθαι ὑμῖν χθὲς ἐν Ἀρισταίνετου παρὰ τὸ δεῖπνον καὶ τινὰς λόγους φιλοσόφους εἰρῆσθαι καὶ ἔριν οὐ σμικρὰν συστήναι ἐπ' αὐτοῖς, εἰ δὲ μὴ ἐψεύδετο Χαρίνος, καὶ ἄχρι τραυμάτων προχωρῆσαι τὸ πρᾶγμα καὶ τέλος αἵματι διαλυθῆναι τὴν συνουσίαν.

ΛΥΚ. Καὶ πόθεν, ὦ Φίλων, ἠπίστατο Χαρίνος ταῦτα; οὐ γὰρ συνεδέσθην μεθ' ἡμῶν.

ΦΙΛ. Διονίκου ἔφη τοῦ ἱατροῦ ἀκοῦσαι. Διόνικος δὲ καὶ αὐτὸς, οἶμαι, τῶν συνεδέσθων ἦν.

ΛΥΚ. Καὶ μάλα· οὐ μὴν ἐξ ἀρχῆς γε οὐδ' αὐτὸς ἄπασι παρεγένετο, ἀλλὰ δὴ μεσούσης σχεδὸν ἤδη τῆς μάχης ἐπέστη ὀλίγον πρὸ τῶν τραυμάτων. Ὡστε θαυμάζω εἰ τι σαφὲς εἶπεν ἐδύνατο μὴ παρακολουθήσας ἐκείνους ἀφ' ὧν ἀρξαμένη ἐς τὸ αἷμα ἐτελεύτησεν αὐτοῖς ἡ φιλονεικία.

2. ΦΙΛ. Τοιγαρὺν, ὦ Λυκῖνε, καὶ ὁ Χαρίνος αὐτὸς, εἰ βουλοίμεθα τάληθ' ἀκοῦσαι καὶ ὅπως ἐπράχθη ἕκαστα, παρὰ σὲ ἡμᾶς ἔκειν ἐκέλευσε. Καὶ τὸν Διόνικον γὰρ αὐτὸν εἶπεν ὡς αὐτὸς μὲν οὐ παραγένοιτο ἄπασι, σὲ δὲ ἀκριβῶς εἰδέναι τὰ γεγεννημένα καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἀπομνημονεύσαι ἅτε μὴ παρέργως τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἐν σπουδῇ ἀκροώμενον. Ὡστε οὐκ ἂν φθάνοις ἐστῶν ἡμῶς ἡδίστην ταύτην ἐστίασιν, ἥς οὐκ οἶδ' ἂν τίς ἡδίων ἐμοιγε, καὶ μάλιστα ὅσῳ νήφοντες ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀναιμωτῇ ἐξω βέλους ἐστιασόμεθα, εἴτε γέροντες ἐπαρώνησάν τι παρὰ τὸ δεῖπνον εἴτε νέοι εἰπὲν τε ὅσα ἥκιστα ἐχρῆν ὑπὸ τοῦ ἀκράτου προαχθέντες καὶ πρᾶξαι.

3. ΛΥΚ. Νεανικώτερα ἡμᾶς, ὦ Φίλων, ἀξιοῖς ἐκφέρειν ταῦτα πρὸς τοὺς πολλοὺς καὶ ἐπεξίεμαι διηγουμένους πράγματα ἐν οἴῳ καὶ μέθῃ γεγόμενα, δέον λήθην ποιήσασθαι αὐτῶν καὶ νομίζειν ἐκεῖνα πάντα θεοῦ ἔργα τοῦ Διονύσου εἶναι, ὅς οὐκ οἶδα εἰ τίνα τῶν αὐτοῦ ὀργίων ἀτέλεστον καὶ ἀβάκχευτον περιεῖδεν. Ὅρα οὖν μὴ κακοήθων τινῶν ἀνθρώπων ἢ τὸ ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα ἐξετάζειν, ἀ καλῶς ἔχει ἐν τῷ συμποσίῳ καταλιπόντας ἀπαλλάττεσθαι. « Μισὼ » γὰρ, φησὶ καὶ ὁ ποιητικὸς λόγος, « μνάμονα συμπόταν. » Καὶ οὐδὲ ὁ Διόνικος ὀρθῶς ἐποίησε πρὸς τὸν Χαρίνον ταῦτα ἐξαγορεύσας καὶ πολλὴν τὴν ἐνωλοκρασίαν κατασκαδάσας ἀνδρῶν φιλοσόφων. Ἐγὼ δὲ, ἄπαγε, οὐκ ἂν τι τοιοῦτον εἴποιμι.

4. ΦΙΛ. Θρύπη ταῦτα, ὦ Λυκῖνε. Ἄλλ' οὐτὶ γε πρὸς ἐμέ οὕτω ποιεῖν ἐχρῆν, ὅς ἀκριβῶς πολλὸ πλεόν ἐπιθυμοῦντά σε εἰπὲν οἶδα ἢ ἐμέ ἀκοῦσαι, καὶ μοι δοκεῖς, εἰ ἀπορῆσαι τῶν ἀκουσομένων, κἂν πρὸς κίονά τινα ἢ πρὸς ἀνδριάντα ἡδέως ἂν προσελθὼν ἐκχέαι

LUCIANUS. II.

LXXI.

CONVIVIVM SEU LAPITHÆ.

PHILON ET LYCINUS.

1. PHIL. Varia vobis ratione tempus sefellisse aiunt, Lycine, heri in cœna apud Aristænetum, et philosophos quosdam sermones habitos, et contentionem non parvam super iis ortam, ac, si non mentitus est Charinus, ad vulnera usque rem processisse, ac tandem sanguine dissolutam disputationem.

LYC. Et unde, mi Philo, sciebat ista Charinus? neque enim nobiscum cœnavit.

PHIL. E Dionico se dicebat audisse medico. Fuit autem, puto, ipse inter convivas Dionicus.

LYC. Omnino; neque tamen ab initio inde omnibus ipse quoque interfuit; sed sero, media fere jam pugna, paullo ante vulnera supervenit. Itaque miror si quid satis certum dicere potuit, qui non interfuerit iis, a quibus cœpta contentio in sanguinem illis exiit.

2. PHIL. Itaque, Lycine, ipse quoque Charinus, si vera audire et ut acta sint singula vellemus, ad te nos ire jussit: Dionicum enim dixisse ipsum, se non interfuisse omnibus; te vero, quicquid actum sit, accurate scire, et ipsos sermones memoria complexum, quippe qui non obiter talia, sed studiosè audire soleas. Itaque haud effugies quin epulo hoc nos jucundissimo excipias, quo equidem certe nullum novi jucundius: idque eo magis, quod sobrii in pace et sine sanguine, extra teli jactum epulabimur, sive senes vinolento furore turbarent convivium, sive juvenes, inducti nempe a mero et dicere quæ minime opus erat, et facere.

3. LYC. Nimis tu, Philo, acriter a nobis petis, ut in vulgus efferamus ista et persequamur, narrandis quæ per vinum atque ebrietatem facta sunt, quum oblivioni mandanda potius et dei Bacchi opera putanda sint omnia; qui nescio an quenquam suis orgiis non initiatum, neque operatum Bacchicis sacris prætermittat. Vide igitur ne malignorum sit hominum accurate exquirere talia, quibus in ipso convivio relictis decet discedere. Namque « Odi, » ut habet etiam poeticum verbum, « convivam memorem. » Nec recte Dionicus fecit, quod apud Charinum ista elocutus est, et hesternæ cœnæ reliquiis multis perfudit viros philosophos. Ego vero absit ne quid dicam ejusmodi.

4. PHIL. En delicias iacis, Lycine. Sed apud me certe hoc agere non conveniebat, qui certo sciam te multo malle narrare hoc mihi, quam me audire: ac videris mihi, si non habeas qui audire velint, vel ad columnam statuamve cupide accessurus effususque uno spiritu consensens

46

πάντα συνείρων ἀμυστί. Εἰ γοῦν ἐθέλῃσω ἀπαλλάττεσθαι νῦν, οὐκ ἑάσεις με ἀνήκον ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἔξει καὶ παρακολουθήσεις καὶ δεήσει. Κἀγὼ θρύψομαι πρὸς σὲ ἐν τῷ μέρει· καὶ εἰ γε δοκεῖ, ἀπίωμεν ἄλλω αὐτὰ πεισμένοι, σὺ δὲ μὴ λέγε.

ΛΥΚ. Μηδὲν πρὸς ὀργήν· διηγήσομαι γὰρ, ἐπεὶ περ οὕτω προθυμῇ, ἀλλ' ὅπως μὴ πρὸς πολλοὺς ἐρεῖς.

ΦΙΛ. Εἰ μὴ παντάπασιν ἐγὼ ἐπιέλῃσμαι Λυκίνου, αὐτὸς σὺ ἄμεινον ποιήσεις αὐτὸ καὶ φθάσεις εἰπὼν ἅπασιν, ὥστε οὐδὲν ἐμοῦ δεήσει.

Δ. Ἄλλ' ἐκεῖνό μοι πρῶτον εἰπέ, τῷ παιδί τῷ Ζήνωνι δ' Ἀρισταίνετος ἀγόμενος γυναῖκα εἰστία ὑμᾶς;

ΛΥΚ. Οὐκ, ἀλλὰ τὴν θυγατέρα ἐξεδίδου αὐτὸς τὴν Κλεανθίδα τῷ Εὐκρίτου τοῦ δανειστικοῦ τῷ φιλοσοφοῦντι.

ΦΙΛ. Παγκάλῳ νῆ Δία μεираκίῳ, ἀπαλῶ γε μὴν ἔτι καὶ οὐ πᾶν καθ' ὥραν γάμω.

ΛΥΚ. Ἄλλ' οὐκ εἶχεν ἄλλον ἐπιτηδειότερον, οἶμαι. Τοῦτον οὖν κόσμιόν τε εἶναι δοκοῦντα καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ὠρμημένον, ἔτι δὲ μόνον ὄντα πλουσίῳ τῷ Εὐκρίτῳ, προεῖλετο νυμφίον ἐξ ἁπάντων.

ΦΙΛ. Οὐ μικρὰν λέγεις αἰτίαν τὸ πλουτεῖν τὸν Εὐκρίτον. Ἀτὰρ οὖν, ὦ Λυκίне, τίνας οἱ δειπνοῦντες ἦσαν;

6. ΛΥΚ. Τοὺς μὲν ἄλλους τί ἄν σοι λέγοιμι; οἱ δὲ ἀπὸ φιλοσοφίας καὶ λόγων, οὐσπερ ἐθέλεις, οἶμαι, ἀκοῦσαι μάλιστα, Ζηνοθέμις ἦν δ' ἐπιδύτης ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς καὶ ξὺν αὐτῷ Δίφιλος δ' λαβύρινθος ἐπίκλην, διδάσκαλος οὗτος ὢν τοῦ Ἀρισταίνετου υἱὸς τοῦ Ζήνωνος· τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ περιπάτου Κλεόδημος, οἶσθα τὸν στωϊκόν, τὸν ἐλεγκτικόν, ξίφος αὐτὸν οἱ μαθηταὶ καὶ κοπίδα καλοῦσιν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἐπικούρειος Ἑρμῶν παρῆν, καὶ εἰσελθόντα γε αὐτὸν εὐθὺς ὑπεβλέποντο οἱ Στωϊκοὶ καὶ ἀπεστρέφοντο καὶ δῆλοι ἦσαν ὡς τινα πατραλοῖαν καὶ ἐναγῇ μυσαττόμενοι. Οὗτοι μὲν αὐτοῦ Ἀρισταίνετου φίλοι καὶ συνήθεις ὄντες παρεκέκληντο ἐπὶ δειπνον καὶ ξὺν αὐτοῖς δ' γραμματικὸς Ἰστιάος καὶ δ' ῥήτωρ Διονυσόδωρος.

7. Διὰ δὲ τὸν νυμφίον τὸν Χαϊρέαν Ἴων δ' Πλατωνικὸς συνεσιτῆτο διδάσκαλος αὐτοῦ ὢν, σεμνὸς τις ἰδεῖν καὶ θεοπρεπὴς καὶ πολὺ τὸ κόσμιον ἐπιφαίνων τῷ προσώπῳ· κανόνα γοῦν οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσιν αὐτὸν εἰς τὴν ὀρθότητα τῆς γνώμης ἀποβλέποντες. Καὶ ἐπεὶ παρῆλθεν, ὑπεξανίσταντο πάντες αὐτῷ καὶ ἐδεξιοῦντο ὡς τινα τῶν χρεῖτόνων, καὶ ὅλως θεοῦ ἐπιδημία τὸ πρᾶγμα ἦν Ἴων δ' θαυμαστός συμπαρών.

8. Δέον δὲ ἤδη κατακλίνεσθαι ἁπάντων σχεδὸν παρόντων, ἐν δεξιᾷ μὲν εἰσιόντων αἱ γυναῖκες ὅλον τὸν κλιντῆρα ἐκείνον ἐπέλαβον, οὐκ ὀλίγαι οὖσαι, καὶ ἐν αὐταῖς ἡ νύμφη πᾶν ἀκριβῶς ἐγκεκαλυμμένη, ὑπὸ τῶν γυναικῶν περιεχομένη· ἐς δὲ τὸ ἀντίθυρον ἡ ἄλλη πληθὺς, ὡς ἕκαστος αἰτίας εἶχε.

9. Κατ' ἀντικρὺ δὲ τῶν γυναικῶν πρῶτος δ' Εὐκρίτος, εἶτα Ἀρισταίνετος. Εἶτα ἐνεδοιέζετο πότερον

omnia. Si proinde nunc velim discedere, tu minime sinas me nondum auditis illis abire; sed retineas, persequaris, roges. Hic ego vicissim faciam me delicatum apud te: et, si videtur, abeamus percontatum ista ex aliis; at tu noli dicere.

LYC. Nihil tu irate: narrabo enim, quandoquidem ita cupidus es; sed ne multis dicas.

PHIL. Nisi plane ego Lycini ingenium oblitus sum, ipse tu hoc melius feceris, et occupabis dicere omnibus, ut mea opera jam non sit opus.

5. Sed illud mihi dicito prius, filione suo Zenoni Aristænetus uxorem quum daret, convivio vos excepit?

LYC. Non; sed filiam ipse Cleanthidem Eucriti feneratoris filio collocavit, philosophanti.

PHIL. Pulcherrimo, ita me Jupiter! adolescentulo, sed tenero adhuc et nondum nuptiis maturo.

LYC. Sed non habuit, puto, alium magis idoneum. Hunc igitur, qui et honestus esse videretur, et animum applicuisse ad philosophiam, insuper vero unicum in domo Eucriti divitis, sponsum præoptavit ex omnibus.

PHIL. Non parvam mihi narras causam, Eucriti divitias. Sed convivæ quinam erant, Lycine?

6. LYC. Reliquos quid tibi dicam? de philosophis autem atque eruditibus, quos, puto, audire cupis maxime, erat Zenothemis ille senex de Porticu, et cum illo Diphilus cognomine Labyrinthus, Zenonis hic, Aristæneti filii, magister; de Peripateticis autem Cleodemus, nosti argutum illum et redarguendi peritum: Gladium et Falcem appellant discipuli. Verum Epicureus quoque Hermon aderat: quem statim quum ingrederetur, torvum intuebantur Stoici atque aversabantur, manifeste velut parricidam et impiatum hominem abominati. Hi tanquam Aristæneti ipsius amici et familiares invitati ad cœnam fuerant, et cum illis grammaticus Histieus et Dionysodorus rhetor.

7. Propter sponsum vero Chæream Platonius Ion una cœnabat, illius magister, venerabilis aspectu et augustus, ipso qui vultu multum præ se ferret honestatis: quare Canonem illum vocant vulgo, ad mentem viri semper rectam respicientes. Advenienti igitur assurgere omnes, et illum, tanquam ex superis aliquem, salutare: et omnino dei aliqujus inter homines peregrinatio videbatur admirabilis illius Ionis præsentia.

8. Quum vero jam accumbendum esset, præsentibus fere omnibus, ad dextram intrantium totum illum lectum mulieres occupabant, quæ non paucae aderant; et inter eas sponsa, accurate velata, circumdata mulieribus: in lecto vero januæ opposito cetera multitudo, pro sua quisque dignitate, accubuit.

9. E regione denique mulierum primus Eucritus, deinde Aristænetus. Deinde dubium erat, utrum priorem esse

χρή πρότερον Ζηνοθέμιν τὸν Στωϊκὸν ὅτε γέροντα ἦ Ἑρμῶνα τὸν Ἐπικούρειον, ἱερεὺς γὰρ ἦν τοῖν ἀνάκοιν καὶ γένους τοῦ πρώτου ἐν τῇ πόλει. Ἀλλὰ ὁ Ζηνοθέμης ἔλυσε τὴν ἀπορίαν· Εἰ γάρ με, φησὶν, ὦ Ἀρισταίνε, δεύτερον ἀξίεις τούτου τοῦ ἀνδρός, ἵνα μηδὲν ἄλλο κακὸν εἴπω, Ἐπικούρειου, ἀπειμι δλον σοι τὸ συμπόσιον καταλιπὼν καὶ ἅμα τὸν παῖδα ἐκάλει καὶ ἐξιόντι ἐώκει. Καὶ ὁ Ἑρμῶν, Ἐχε μὲν, ὦ Ζηνοθέμι, τὰ πρῶτα, ἔφη· ἀτὰρ εἰ καὶ μηδὲν τι ἕτερον, ἱερεῖ γε ὄντι ὑπεξίστασθαι καλῶς εἴχεν, εἰ καὶ τοῦ Ἐπικούρου πᾶν καταπεφρόνῃκας. Ἐγέλασα, ἦ δ' ὅς ὁ Ζηνοθέμης, Ἐπικούρειον ἱερέα, καὶ ἅμα λέγων κατεκλίνετο καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Ἑρμῶν, εἴτα Κλεόδημος ὁ Περικατήτιδος, εἴτα ὁ Ἴων καὶ ὑπ' ἐκεῖνον ὁ νυμφίος, εἴτ' ἐγὼ καὶ παρ' ἐμὲ ὁ Δίφιλος καὶ ὑπ' αὐτῷ Ζήνων ὁ μαθητῆς, εἴτα ὁ ῥήτωρ Διονυσόδωρος καὶ ὁ γραμματικὸς Ἰστιάιος.

10. ΦΙΛ. Βαβαί, ὦ Λυκίνα, μουσεῖόν τι τὸ συμπόσιον διηγῇ σοφῶν ἀνδρῶν τῶν πλείστων, καὶ ἐγωγε τὸν Ἀρισταίνετον ἐπαινῶ, ὅτι τὴν εὐχταιστάτην ἐορτὴν ἄγων τοὺς σοφωτάτους ἐπτιᾶν πρὸ τῶν ἄλλων ἡζίσωσεν, ὅτι περ τὸ κεφάλαιον ἐξ ἐκάστης αἰρέσεως ἀπανθισάμενος, οὐχὶ τοὺς μὲν, τοὺς δ' οὐ, ἀλλ' ἀναμιξέσπαντας.

ΛΥΚ. Ἔστι γάρ, ὦ ἐταῖρε, οὐχὶ τῶν πολλῶν τούτων πλουσιῶν, ἀλλὰ καὶ παιδείας μέλει αὐτῷ καὶ τὸ πλείστον τοῦ βίου τούτοις ζύνεστιν.

11. Εἰσιτώμεθα οὖν ἐν ἡσυχίᾳ τὸ πρῶτον, καὶ παρσεκέαστο ποικίλα. Πλὴν οὐδὲν οἶμαι χρή καὶ ταῦτα καταριθμεῖσθαι, χυμοὺς καὶ πέμματα καὶ καρυκείας ἅπαντα γὰρ ἀφθονα. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Κλεόδημος ἐπικύφας ἐς τὸν Ἴωνα, Ὁρᾶς, ἔφη, τὸν γέροντα — Ζηνοθέμιν λέγων, ἐπτήκουσιν γάρ — ὅπως ἐμφορεῖται τῶν ὅμων καὶ ἀναπέπλησται ζωμοῦ τὸ ἰμάτιον καὶ ὅσα τῷ παιδὶ κατόπιν ἐστῶτι ὀρέγει λανθάνειν οἰόμενος τοὺς ἄλλους, οὐ μεμνημένος τῶν μετ' αὐτόν· δεῖξον οὖν καὶ Λυκίῳ ταῦτα, ὡς μάρτυς εἴη. Ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἐδεόμην δεῖξόντός μοι τοῦ Ἰωνος πολὺ πρότερον αὐτὰ ἐκ περὶ τῆς ὁρακῆς.

12. Ἄμα δὲ ταῦτα ὁ Κλεόδημος εἰρήκει καὶ ἐπεισέπαισεν ὁ Κυνικός Ἀλκιδάμας ἀλῆτος, ἐκεῖνο τὸ κοινὸν ἐπιχαριεντισάμενος « τὸν Μενέλαον αὐτόματον ἤκοντα. » Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ἀναίσχυντα ἐδόκει πεποιηκέναι καὶ ὑπέκρουον τὰ προχειρότατα, ὁ μὲν τὸ, « ἀφραίνεις, Μενέλαε, » ὁ δ'.

Ἄλλ' οὐκ Ἀτρείδῃ Ἀγαμέμνονι ἦνδανε θυμῷ,

καὶ ἄλλα πρὸς τὸν καιρὸν εὐστοχα καὶ χαρίεντα ὑποτονορύζοντες ἐς μέντοι τὸ φανερόν οὐδεὶς ἐτόλμα λέγειν· ἐδοξέεσαν γὰρ τὸν Ἀλκιδάμαντα, βοῆν ἀγαθὴν ἀτεχνῶς ὄντα καὶ κρακτικώτατον κυνῶν ἀπάντων, παρ' ὃ καὶ ἀμείνων ἐδόκει καὶ φοβερώτατος ἦν ἅπασιν.

13. Ὁ δὲ Ἀρισταίνετος ἐπαινέσας αὐτὸν ἐκέλευε θρόνον τινα λαβόντα καθίζεσθαι παρ' Ἰστιάϊόν τε καὶ Διονυσόδωρον. Ὁ δὲ, Ἀπαγε, φησὶ, γυναικεῖον λέ-

deceret, Zenothemin Stoicum, quippe senem, an Hermo-nem Epicureum : sacerdos enim hic erat Castorum, et primi in civitate generis. Sed solvit dubitationem Zenothemis : etenim, Si me, inquit, post Hermonem duces, virum istum, ne quid aliud sinistri dicam, Epicureum, discedo, solidum tibi relinquo convivium : et cum dicto puerum vocabat et exiturus videbatur. Hic Hermon, Habe tibi, inquit, locum primum, Zenothemi : verum, si nihil aliud, sacerdoti certe decebat concedere, licet Epicurum omnino contemneres. Ridere lubet, inquit Zenothemis, sacerdotem Epicureum ! et cum dicto accumbebat, et post ipsum tamen Hermon ; tum Cleodemus Peripateticus, deinde Ion, et sub illo sponsus ; tum ego, et juxta me Diphilus, et sub illo Zeno discipulus ; postea Dionysodorus rhetor, et Histiaeus grammaticus.

10. PHIL. Vah, Lycine, Museum quoddam mihi pro convivio narras sapientium plerorumque virorum. Ac laudo equidem Aristanetum, qui in celebritate omnium exoptatissima, sapientissimos accipere prae reliquis voluerit, delectis qui uniuscujusque sectae flos sunt, non hinc quibusdam, reliquis non item, sed indiscretim omnibus.

LYC. Est enim, sodalis, non de vulgo divitum, sed eruditionis amans, et majorem vitae partem versatur cum talibus.

11. Epulabamur ergo primum placide : ac parata fuerant varia ; sed non opus est, arbitror, ea quoque recenseri, jussula et panificia et condimenta : copiosa enim omnia. Inter haec vero Cleodemus ad Ionem se inclinans, Viden, inquit, senem (Zenothemin designabat ; audiebam enim), ut ingurgitat se pulmentariis, quam oppleta jure illius vestis, et quanta stanti post se puero porrigat, dum non videri se putat ab reliquis, immemor illorum qui post se sunt ? Ostende ergo ista etiam Lycino, ut sit testis. Ego vero nihil opus habebam ostensuro mihi Ione, qui multo prius illa tanquam e specula vidissem.

12. Adhuc dicebat ista Cleodemus, quum invocatus irrui Cynicus Alcidas, communi illo venuste usus proverbio, « sponte venire Menelaum. » Plerisque ergo impudenter videbatur fecisse ; itaque quae in promptu erant maxime mussitantes subjiciebant, alius illud, « Heus Menelae, furis ! » alius,

Verum Agamemnoniae menti non ista placebant,

et alia temporali illi opportuna et venusta immurmurantes. Verum aperte dicere nemo audebat : timebant enim Alcidas mantem, clamosum plane hominem et Cynicorum omnium vocalissimum ; quam ob causam etiam videbatur superior ceteris et maxime formidabilis omnibus.

13. At collaudatum Aristanetus jussit sella capta assidere ad Histiaum atque Dionysodorum. Ille vero, Απαγε, inquit, muliebres quiddam jubes ac molles, in sella assidere,

γεις καὶ μαλθακὸν ἐπὶ θρόνον καθίζεσθαι ἢ σκίμποδος, ὥσπερ ὑμεῖς ἐπὶ μαλακῆς ταύτης εὐνῆς μικροῦ δεῖν ὑπτιοὶ κατακείμενοι ἐστιῶσθε πορφυρίδας ὑποβεβλημένοι· ἐγὼ δὲ κἂν ὀρθοστάδην δειπνήσαιμι ἐμπεριπατῶν ἅμα τῷ συμποσίῳ· εἰ δὲ καὶ κάμοιμι, χαίμαι τὸν τρίβωνα ὑποβαλλόμενος κείσομαι ἐπ' ἀγκῶνος οἶον τὸν Ἡρακλέα γράφουσιν. Οὕτως, ἔφη, γιγνέσθω, ὁ Ἀρισταίνετος, εἰ σοι ᾔδιον. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου περιιών ἐν κύκλῳ ὁ Ἀλκιδάμας ἐδεῖπνεi ὥσπερ οἱ Σχύοιαι πρὸς τὴν ἀφθονωτέραν νομὴν μετεξανιστάμενος καὶ τοῖς περιζέρουσι τὰ ὄψα συμπερινοστών.

14. Καὶ μέντοι καὶ σιτούμενος ἐνεργὸς ἦν ἀρετῆς περὶ κακίας μεταξὺ διεξιὼν καὶ ἐς τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον ἀποσκάπτων· ἡρώτα γοῦν τὸν Ἀρισταίνετον, τί βούλονται αὐτῷ αἱ τοσαῦται καὶ τηλικαῦται κύλικες τῶν κεραμεῶν ἴσον δυναμένων. Ἄλλ' ἐκείνον μὲν ᾗδην διανοχλοῦντα ἔπαυσεν ἐς τὸ παρὸν Ἀρισταίνετος τῷ παιδὶ νεύσας εὐμεγέθῃ σχύρον ἀναδοῦναι αὐτῷ ζωρότερον ἐγγέλαντα· καὶ ἐδόκει ἄριστα ἐπιβινοηκέναι οὐκ εἰδῶς ὅσων κακῶν ἀρχὴν ὁ σχύρος ἐκείνος ἐνεδεδώκει. Λαβὼν δὲ ἅμα ὁ Ἀλκιδάμας εἰσέγησε μικρὸν καὶ ἐς τοῦδαφος καταβαλὼν ἑαυτὸν ἔκειτο ἡμίγυμνος, ὥσπερ ἠπειλήκει, πῆξας τὸν ἀγκῶνα ὀρθόν, ἔχων ἅμα τὸν σχύρον ἐν τῇ δεξιᾷ, οἷος ὁ παρὰ τῷ Φωλῷ Ἡρακλῆς ὑπὸ τῶν γραφῶν δείκνυται.

15. Ἦδῃ δὲ καὶ ἐς τοὺς ἄλλους συνεχῶς περιεσβεῖτο ἡ κύλιξ καὶ φιλοτησίαι καὶ ὁμιλίαι καὶ φῶτα εἰσεκεκόμιστο. Ἐν τοσούτῳ δ' ἐγὼ τὸν παρεστῶτα τῷ Κλεοδήμῳ παῖδα οἰνοχόον ὄντα ὥραϊον ἰδὼν ὑπομειδιῶντα — χρὴ γάρ, οἶμαι, καὶ ὅσα πάρεργα τῆς ἐστιάσεως εἰπεῖν, καὶ μάλιστα εἰ τι πρὸς τὸ γλαφυρότερον ἐπράχθη — μάλα ᾗδην παρεφύλαττον ὃ τι καὶ μειδιάσεις. Καὶ μετὰ μικρὸν ὁ μὲν προσῆλθεν ὡς ἀποληψόμενος παρὰ τοῦ Κλεοδήμου τὴν φιάλην, ὁ δὲ τὸν τε δάκτυλον ἀπέθλιψεν αὐτοῦ καὶ δραχμὰς δύο, οἶμαι, συνανέδωκε μετὰ τῆς φιάλης· ὁ παῖς δὲ πρὸς μὲν τὸν δάκτυλον θλιβόμενον αὐτὸς ἐμειδιάσεν, οὐ μὴν συνείδεν, οἶμαι, τὸ νόμισμα, ὥστε μὴ δεξαμένου φόρον αἱ δύο δραχμαὶ παρέσχον ἐκπεσοῦσαι καὶ ἡρυθρίασαν ἄμφω μάλα σαφῶς. Ἠπόρουν δὲ οἱ πλησίον οὕτινος εἴη τὰ νομίσματα, τοῦ μὲν παιδὸς ἀρνούμενου μὴ ἀποβεβληκέναι, τοῦ δὲ Κλεοδήμου, καθ' ὃν ὁ φόρος ἐγένετο, μὴ προσποιουμένου τὴν ἀπόρριψιν. Ἠμελήθη οὖν καὶ παρώφθη τοῦτο οὐ πάνυ πολλῶν ἰδόντων πλὴν μόνου, ὡς ἐμοὶ ἔδοξε, τοῦ Ἀρισταίνετου· μετέστησε γὰρ τὸν παῖδα μικρὸν ὕστερον ἀφανῶς ὑπεξαγαγὼν καὶ τῷ Κλεοδήμῳ τινὰ παραστῆναι διένευσε τῶν ἐξώρων ᾗδην καὶ καρτερῶν, ὀρεωκόμον τινὰ ἢ ἱπποκόμον. Καὶ τοῦτο μὲν ὧδὲ πως ἐκεχωρήκει, μεγάλης αἰσχύνης αἰτιον ἂν τῷ Κλεοδήμῳ γενόμενον, εἰ ἔφθῃ διαφοιτήσαν εἰς ἅπαντας, ἀλλὰ μὴ κατέσθῃ αὐτίκα, δεξιῶς πάνυ τοῦ Ἀρισταίνετου τὴν παροιμίαν ἐνέγκαντος.

16. Ὁ Κυνικός δὲ Ἀλκιδάμας, ἐπεπώκει γὰρ ᾗδην, πυθόμενος ἥτις ἡ γαμουμένη παῖς ἐκαλεῖτο, σιωπῇ

aut lecto, ut vos qui in molli isto cubili tantum non supini accumbentes epulamini, subjecta veste purpurea. At ego vel erecto corpore cenaverim, inambulans simul in cenatione; sessus autem, humi subjecto palliolo, cubito nixus jacebo, qualem pingunt Herculem. Sic fiat, inquit Aristænetus, si mavis ita. Ab eo tempore per orbem circumiens Alcidas cenabat, castra subinde, ut Scythæ solent, ad copiosiores pastum transferens, et circumferentes obsonia ministros prosequens.

14. Verum dum pascitur, operosus tamen erat, qui de virtute et vitio interim disputaret, et aurum atque argentum haberet derisui. Interrogabat enim Aristænetum, quid sibi vellent ipsius tot ac tanti pretii calices, quum figlinorum idem esset usus. Sed illum, quum jam molestus esse inciperet, ad quietem in præsentia redegit Aristænetus, quod innueret puero uti scyphum illi daret bene magnum, infunderetque meracius. Ac videbatur sibi pulchrum quiddam excogitasse, nesciens quantorum scyphus iste malorum initium dedisset. Ceterum sumto illo tacuit paululum Alcidas, atque humi abjectus jacuit seminudus, ut minatus fuerat, erecto nixus cubito, tenens dextra scyphum, qualis ille apud Pholum Hercules a pictoribus ostenditur.

15. Jam vero ad ceteros etiam frequenter commear calix, jam amicitiae pocula, et confabulationes; jam inferri lumina. Inter hæc ego astantem Cleodemo puerum, pocillatorem formosum, subridere videns (oportet enim, puto, etiam si qua præter ipsam quasi substantiam convivii acciderunt, ea dicere, inprimis si quid actum est venustius), diligenter jam observabam quid demum rideret. Neque ita multo post ille quidem accessit velut recepturus a Cleodemo phialam: hic vero et digitum illius strinxit, et drachmas puto duas dedit una cum phiala. Puer ad digitum quidem strictum ridere denuo, sed pecuniam, puto, non observavit: illo itaque non sumente, strepitum cadentes duæ drachmæ dederunt, utrisque, quod aperte observares, erubescens. Dubitabant proximi, utrius essent nummi, negante puero sibi excidisse, Cleodemo autem, apud quem fuerat strepitus, a se abjectos dissimulante. Neglectum itaque hoc et prætermissum, quod non multi vidissent, præter solum, ut mihi videbatur, Aristænetum: nam alio concedere puerum paullo post, et nemine sentiente jussit exire; Cleodemo autem astare nutu imperavit aliquem de exoletis jam et robustis, mulionem quandam aut equisonem. Et hoc quidem sic abiit, magnæ sane ignominie Cleodemo futurum, si prius inter omnes percrebuisse, neque extinctum statim fuisset, dextre Aristæneto vinolentam libidinem accipiente.

16. Cynicus autem Alcidas, qui jam abbibisset, perunctatus quomodo sponsa vocaretur, imperatoque silentio,

παραγγελλας μεγάλη τῇ φωνῇ ἀποδιέψας ἐς τὰς γυναῖκας, Προπίνω σοι, ἔφη, ὦ Κλεάνθι, Ἡρακλέους ἀρχηγέτου. Ὡς δ' ἐγέλασαν ἐπὶ τούτῳ ἅπαντες, Ἐγέλασατε, εἶπεν, ὦ καθάρματα, εἰ τῇ νύμφῃ προύπιον ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου θεοῦ τοῦ Ἡρακλέους; καὶ μὴν εὖ εἰδέναι χρὴ ὡς ἦν μὴ λάβῃ παρ' ἐμοῦ τὸν σκύφον, εὐποτε τοιοῦτος ἂν υἱὸς αὐτῇ γένοιτο ὅσος ἐγὼ, ἀτρεπτος μὲν ἀλκῇ, ἐλεύθερος δὲ τῇ γνώμῃ, τὸ σῶμα δὲ οὕτω καρτερός· καὶ ἅμα παρεγύμνου ἑαυτὸν μάλλον ἄχρι πρὸς τὸ αἰσχρῖστον. Αὐθις ἐπὶ τούτοις ἐγέλασαν οἱ συμπόται, καὶ ὅς ἀγανακτήσας ἐπανίστατο δριμύ και παράφορον βλέπων καὶ δῆλος ἦν οὐκέτι εἰρήνην ἄζων. Τάχα δ' ἂν τινος καθίκετο τῇ βακτηρίᾳ, εἰ μὴ κατὰ καιρὸν εἰσεκεχόμεστο πλακοῦς εὐμεγέθους, πρὸς δὲ ἀποβλέψας ἡμερώτερος ἐγένετο καὶ ἔληξε τοῦ θυμοῦ καὶ ἐνεφορεῖτο συμπεριῶν.

17. Καὶ οἱ πλείστοι ἐμέθυον ἤδη καὶ βοῆς μεστὸν ἦν τὸ συμπόσιον· ὁ μὲν γὰρ Διονυσόδωρος ὁ ῥήτωρ αὐτοῦ ῥήσεις τινὰς ἐν μέρει διεξήει καὶ ἐπηνεῖτο ὑπὸ τῶν κατόπιν ἐφεστώτων οἰκετῶν, ὁ δὲ Ἰστιαῖος ὁ γραμματικὸς ἐρραψώδει ὑστερος κατακείμενος καὶ συνέφερεν ἐς τὸ αὐτὸ τὰ Πινδάρου καὶ Ἡσιόδου καὶ Ἀνακρέοντος, ὡς ἐξ ἀπάντων μίαν ὥδην παγγελοῖον ἀποτελεῖσθαι, μάλιστα δ' ἐκεῖνα ὥσπερ προμαντευόμενος τὰ μέλλοντα,

Σὺν δ' ἔβαλον ῥινούσ·

καί,

Ἔνθα δ' ἄρ' οἰωγῇ τε καὶ εὐχολῇ πέλεν ἀνδρῶν.

Ὁ Ζηνόθεμις δ' ἀνεγίγνωσκε παρὰ τοῦ παιδὸς λαβῶν λεπτόγραμμὸν τι βιβλίον.

18. Διαλιπόντων δὲ ὀλίγον, ὥσπερ εἰώθασι, τῶν παρακομιζόντων τὰ ὅλα μηχανώμενος Ἀρισταίνετος μὴδ' ἐκεῖνον ἀτερπῆ τὸν καιρὸν εἶναι μὴδὲ κενὸν ἐκέλευσε τὸν γελωτοποιὸν εἰσελθόντα εἰπεῖν τι ἢ πρᾶξαι γελοῖον, ὡς ἔτι μάλλον οἱ συμπόται διαχυθεῖεν. Καὶ παρῆλθεν ἄμορφος τις ξυρρημένος τὴν κεφαλὴν, ὀλίγας ἐπὶ τῇ κορυφῇ τρίχας ὀρθὰς ἔχων· οὗτος ὠρχήσατό τε κατακλῶν ἑαυτὸν καὶ διαστρέφων, ὡς γελοιότερος φανεῖν, καὶ ἀνάπαιστα συγκροτῶν διεξῆλθεν αἰγυπτιάζων τῇ φωνῇ, καὶ τέλος ἐπέσχωπτεν ἐς τοὺς παρόντας.

19. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἐγέλων ὅποτε σκωφθεῖεν, ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς τὸν Ἀλκιδάμαντα ὁμοῖόν τι ἀπέρριψε Μελιταῖον κυνίδιον προσειπὼν αὐτὸν, ἀγανακτήσας ἐκεῖνος· καὶ πάλαι δὲ δῆλος ἦν φθονεῖν αὐτῷ εὐδοκίμουντι καὶ κατέχοντι τὸ συμπόσιον· ἀπορρίψας τὸν τριβῶνα προῦκαλεῖτό οἱ παγκρατιάειν, εἰ δὲ μὴ, κατοίσειν αὐτοῦ ἔφη τὴν βακτηρίαν. Οὕτω δὲ ὁ καχοδαίμων Σατυρίων — τοῦτο γὰρ ὁ γελωτοποιὸς ἐκαλεῖτο — συστάς ἐπαγκρατίαζε. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερήδιστον ἦν, φιλόσοφος ἀνὴρ γελωτοποιῶ ἀνταιρόμενος καὶ παῖων καὶ παιόμενος ἐν τῷ μέρει. Οἱ παρόντες δὲ οἱ μὲν ἠδοῦντο, οἱ δὲ ἐγέλων, ἄχρι ἀπηγόρευσε παιόμενος ὁ Ἀλκιδάμας ὑπὸ συγκεκροτημένου ἀνθρωπίσκου καταγωνισθεῖς. Γέλως οὖν πολλὸς ἐξεχύθη ἐπ' αὐτοῖς.

20. Ἐνταῦθα Διόνικος ἐπιεικῶς ἐπαυτοῦ οὐ πολλὸν

magna voce, directis in mulieres oculis, Propino tibi, inquit, Cleanthi, Herculis ducis atque principis poculum! Ridentibus autem ea de causa omnibus, Risisis, inquit, purgamenta, quod sponsæ propinavi advocato deo nostro Hercule? Quin bene noritis, nisi capiat a me scyphum, nunquam illi talem natum iri filium, qualis ego, invictum viribus, animo liberum, corpore autem ita robustum! Hic magis se, ad summam usque turpitudinem, denudabat. Rursus propter hæc risere convivæ, et ille indignabundus surrexit, atrox quiddam et furiosum cernens, ut manifestum esset illum quietem non amplius acturum. Forte alicui impacturus erat clavam, nisi tempestive illata esset placenta bene magna, in quam coniectis oculis, sebat mansuetior, ac, dimissa ira, prosequens illam se ingurgitabat.

17. Et jam plerique esse ebrii, jam clamore plenum convivium. Dionysodorus enim rhetor suas quasdam dictiones per vices recitabat, laudantibus ipsum qui a tergo astabant servis : at qui post ipsum accubebat Histæus grammaticus, consuebat versiculos, collatis in unum Pindari et Hesiodi et Anacreontis quibusdam, ut unum ex omnibus illis carmen oppido ridiculum conficeretur; inprimis autem illa, quibus quasi prædiceret futura :

Contulerunt clipeos :

et,

Hic vero gemitusque fuit clamorque virorum.

Zenothemis vero legebat captum a puero libellum, minutissimis scriptum literis.

18. Intermittentibus vero paullum pro more qui obsonia inferebant, curaverat Aristænetus, ne vel illud delectationis expers tempus esset, aut vacuum, jussum introire ridicularium scurræ dicere aut facere quiddam ridiculum, ut magis etiam convivæ exhilararentur. Ac prodiit deformis homuncio raso capite, paucis in vertice relictis erectisque pilis. Hic saltavit fracto distortoque corpore, ut magis videatur ridiculus, et anapestos complodens voce Ægyptium quid sonante pronunciavit. Tandem etiam quædam dicta jaciebat in præsentes.

19. Atque alii, quum peterent, ridebant : quum vero in Alcідamantem etiam simile quid jactasset, Melitensem vocans catellum : indignatus ille (et olim apparebat illum invidere scurræ, quod probaretur atque teneret convivium), pallio abjecto istum ad pancratiū certamen provocat, si negaret, clavam se illi impacturum minatus. Ita ergo miser Satyrion (id enim scurræ nominis erat) consistit et certat pancratio. Erat res jucundissima, philosophus vir composuit cum ridiculario, feriens, verbera vicissim accipiens. Qui vero præsentes erant, partim pudere, partim ridere, donec plagis fatigatus cederet Alcідamas, a compacto atque exercitato homuncione victus. In risum ergo multum illorum causa omnes effusi.

20. Hic Dionicus supervenit medicus, paullo post illud

κατόπιν τοῦ ἀγῶνος ἐβεβραδύκει δὲ, ὡς ἔφασκε, φρενίτιδι ἐαλωκότα θεραπεύων Πολυπρέποντα τὸν αὐλήτην. Καί τι καὶ γελοῖον διηγῆσάτο· ἔφη μὲν γὰρ εἰσελθεῖν παρ' αὐτὸν οὐκ εἰδὼς ἐχόμενον ἤδη τῇ πάθει, τὸν δὲ ταχέως ἀναστάντα ἐπικλεῖσαι τε τὴν θύραν καὶ ξιφίδιον σπασάμενον ἀναδόντα αὐτῷ τοὺς κύλους κελεύειν αὐλεῖν· εἴτα ἐπεὶ μὴ δύναίτο, παῖειν σχύτος ἔχοντα ἐς θπτίας τὰς χεῖρας. Τέλος οὖν ἐν τοσούτῳ κινδύνῳ ἐπινοῆσαι τοιόνδε· ἐς ἀγῶνα γὰρ προκαλέσασθαι αὐτὸν ἐπὶ ῥητῷ πληγῶν ἀριθμῷ, καὶ πρῶτον μὲν αὐτὸς ἀλλῆσαι πονήρως, μετὰ δὲ παραδόντα τοὺς αὐλοὺς ἐκείνῳ δέξασθαι παρ' αὐτοῦ τὸ σχύτος καὶ τὸ ξιφίδιον καὶ ἀπορροῦσαι τάχιστα διὰ τῆς φωταγωγοῦ ἐς τὸ ὑπαιθρον τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἀσφαλέστερος ἤδη προσπαλαίων αὐτῷ ἐπικαλεῖσθαι τοὺς γειτνιώντας, ὅφ' ὧν ἀνασπασάντων τὸ θύριον σωθῆναι αὐτόν. Ἐδείκνυ δὲ καὶ σημεῖα τῶν πληγῶν καὶ ἀμυχάς τινας ἐπὶ τοῦ προσώπου. Καὶ δὲ μὲν Διονίκος οὐ μείον εὐδοκίμησας τοῦ γελωτοποιοῦ ἐπὶ τῇ διηγέσει πλησίον τοῦ Ἰστιαίου παραβύσας ἐαυτὸν εἰδεῖναι ὅσα λοιπὰ, οὐκ ἄνευ θεοῦ τινος ἡμῖν ἐπιπαρῶν, ἀλλὰ καὶ πάνυ χρήσιμος τοῖς μετὰ ταῦτα γεγεννημένοις.

21. Παρελθὼν γὰρ εἰς τὸ μέσον οἰκῆτης παρ' Ἑτοιμοκλέους τοῦ Στωϊκοῦ ἤκειν λέγων γραμματιδίον ἔχων κελυῦσαι οἱ ἔφη τὸν δεσπότην ἐν τῷ κοινῷ ἀναγνόντα εἰς ἐπήκοον ἅπασιν ὀπίσω αὖθις ἀπαλλάττεσθαι. Ἐφέντος οὖν τοῦ Ἀρισταίνετου προσελθὼν πρὸς τὸν λύχον ἀνεγίνωσκεν.

ΦΙΛ. Ἡ που, ὦ Λυκῖνε, τῆς νύμφης ἐγκώμιον ἢ ἐπιθαλάμιον, οἷα πολλὰ ποιοῦσιν;

ΛΥΚ. Ἀμείλει καὶ ἡμεῖς τοιοῦτον ᾤθημεν, ἀλλ' οὐδ' ἐγγὺς ἦν τούτου· ἐνεγέγραπτο γάρ·

22. ΕΤΟΙΜΟΚΛΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΑΡΙΣΤΑΙΝΕΤΩ. Ὅπως μὲν ἔχω πρὸς δεῖπνα δὲ παρελθούσας μοι βίος ἅπας μαρτύριον ἂν γένοιτο, ὅς γε ὁσμημέραι πολλῶν ἐνοχλοῦντων παρὰ πολὺ σοῦ πλουσιωτέρων ὅμως οὐδὲ πώποτε φέρων ἐμαυτὸν ἐπέδωκα, εἰδὼς τοὺς ἐπὶ τοῖς συμπόσις θορύβους καὶ παροινίας. Ἐπὶ σοῦ δὲ μόνου εἰκότως ἀγανακτῆσαι μοι δοκῶ, ὅς τοσοῦτον χρόνον ὑπ' ἐμοῦ λιπαρῶς θεραπευόμενος οὐκ ἤξιώσας ἐναριθμῆσαι καὶ τοῖς ἄλλοις φίλοις, ἀλλὰ μόνος ἐγὼ σοι ἄμοιρος, καὶ ταῦτα ἐν γειτόνων οἰκῶν. Ἀνῶμαι οὖν ἐπὶ σοὶ τὸ πλεόν οὕτως ἀχαρίστῳ φανέντι· ἐμοὶ γὰρ ἡ εὐδαιμονία οὐκ ἐν ὑὸς ἀγρίου μοῖρα ἢ λαγωῦ ἢ πλακούντος, ἀ παρ' ἄλλοις ἀφρόνως ἀπολαύω τὰ καθήκοντα εἰδός, ἐπεὶ καὶ τήμερον παρὰ τῷ μαθητῇ Παμμένει δειπνῆσαι πολυτελές, ὥς φασι, δεῖπνον δυνάμενος οὐκ ἐπένευσα ἱκετεύοντι, σοὶ δὲ ἀνόητος ἐμαυτὸν φυλάττων.

23. Σὺ δὲ ἡμᾶς παραλιπὼν ἄλλους εὐωχεῖς, εἰκότως οὕτως γὰρ δύνασαι διακρίνειν τὸ βέλτιον οὐδὲ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν ἔχεις. Ἀλλὰ οἶδα ὅθεν μοι ταῦτα, παρὰ τῶν θαυμαστῶν σου φιλοσόφων, Ζηνοῦ μίτος καὶ Λαβυρίνθου, ὧν — ἀπειθὲς δὲ ἡ Ἀδράστεια — συλλογισμῶ ἐνὶ ἀποφράξει ἂν μοι τάχιστα δοκῶ τὰ

certamen : retardatus fuerat, quod ipse dicebat, dum curat correptum phrenitide Polypreponentem libicinem. Ac ridiculum quiddam de eo narrabat : ingressum se nempe ad illum, quum nesciret jam morbo eum teneri; hunc vero surrexisse statim, et clausa janua strictoque pugione, tibias sibi portexisse, canere jubentem. Deinde quum non posset, pulsasse scutica manus sibi supinas. Denique in tanto se periculo tale quid excogitasse : ad certamen se illum, constituto plagarum numero, provocasse; ac primo quidem ipsum se male cecinisse; tum vero traditis illi tibiis, corium ab illo accepisse pugionemque, eaque quam celerrime per fenestram dejecisse in impluvium; et ab hoc inde tempore jam tutius cum illo collectatum vicinos advocasse, a quibus effracta janua ipse sit servatus. Ostendebat etiam vestigia quaedam plagarum et unguium in facie. Ac Dionicus, qui non minorem de narratione sua plausum, quam scurra, tulerat, juxta Histiarum se inferciens, cenabat de reliquiis, non sine divino ille nutu nobis adveniens, sed opportunus plane his quæ postea facta sunt.

21. Ingressus enim aliquis in medium servus, ab Heterocle se Stoico venire dicens, cum libello, imperatum sibi ait, illum palam, unde exaudiri ab omnibus posset, recitare, eoque facto rursus discedere. Quum permisisset Aristænetus, accedens ad candelabrum recitavit.

PHIL. Numquid, Lycine, sponsæ laudationem, aut nuptiale carmen, qualia multi faciunt?

LYC. Scilicet nos etiam tale quid putaveramus : sed ne affine quidem horum fuit. Scriptum enim erat ita :

22. * HETEOCLES PHILOSOPHUS ARISTÆNETO. De cernis quomodo sim affectus, superior omnis vita mea perhibuerit testimonium, qui multis quotidie flagitantibus multum te ditioribus, nunquam tamen illis me dederim, qui norim tu multis ejusmodi conviviorum et violentos furorcs. De solo autem te indigne merito ferre mihi videor, qui tanto tempore assiduo a me cultus, in ceteris me amicis tuis connumerare non sis dignatus : sed solus ego apud te exors, idque habitans in vicinia. Magis igitur tua causa ægre fero, qui ingratum adeo te demonstres : mihi enim non in apri portione, aut leporis, aut placentæ inest felicitas, quibus copiosissime fruor ab aliis officiis non ignaris : alioqui vel hodie apud Pammenem discipulum cenare quum liceret cenam, ut aiunt, sumtuosam, non annui, supplicanti licet, tibi me servans homo inconsideratus.

23. At tu relictis nobis, alios accipis : neque id mirum; nondum enim satis tibi animus valet ad discernenda meliora et ad comprehendendas veras rerum imagines. Verum unde hæc mihi veniant, intelligo; ab admirabilibus illis tuis philosophis Zenothemide ac Labyrintho : quorum ego (absit dicto Adrastea) syllogismo uno ora obturare quam celerrime

στόματα. Ἡ εἰπάτω τις αὐτῶν, τί ἐστὶ φιλοσοφία; ἢ τὰ πρῶτα ταῦτα, τί διαφέρει σχέσις ἕξως; ἢ αὐτῶν ἀπόρων εἶπω τι, κερατίναν ἢ σωρείτην ἢ θερίζοντα λόγον. Ἀλλὰ σὺ μὲν ὄναιο αὐτῶν. Ἐγὼ δὲ ὡς ἂν μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν ἡγούμενος εἶναι οἶσω βραδίως τὴν ἀτιμίαν.

24. Καίτοι σπως μὴ ἐξ ἐκείνην ἔγῃς καταφεύγειν τὴν ἀπολογίαν ὕστερον, ἐπιλαθέσθαι λέγων ἐν τοσούτῳ θορύβῳ καὶ πράγματι, δις σε τήμερον προσηγόρευσα καὶ ἔωθεν ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐν τῷ ἀνακείῳ θύοντα ὕστερον. Ταῦτα ἐγὼ τοῖς παροῦσιν ἀπολελόγημαι.

25. Εἰ δὲ δείπνου ἔνεκα ὀργίζεσθαι σοι δοκῶ, τὸ κατὰ τὸν Οἰνέα ἐννόησον· ὄψει γὰρ καὶ τὴν Ἀρτεμιν ἀναπαυομένην, ὅτι μόνῃ αὐτῇ οὐ παρελάθεν ἐκείνος ἐπὶ τὴν θυσίαν τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐστιῶν. Φησὶ δὲ περὶ αὐτῶν Ὅμηρος ὧδέ πως,

Ἡ λάθεται ἢ οὐκ ἐνόησεν, ἀάσατο δὲ μέγα θυμῷ·

καὶ Εὐριπίδης,

Καλυδὼν μὲν ἦδε γαῖα, Πελοπίας χθονὸς
ἐν ἀντιπόροισι, πεδί' ἔχουσα εὐδαίμονα.

καὶ Σοφοκλῆς,

Σὺς μέγιστον χρῆμα' ἐπ' Οἰνέας γύας
ἀνῆκε Διητοῦς παῖς ἐκηβύλος θεῖα.

26. Ταῦτά σοι ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα παρεθέμην, σπως μάθῃς ὅσον ἄνδρα παραλιπὼν Δίφιλον ἐστιῆς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ παραδεδώκας, εἰκότως· ἡδὺς γάρ ἐστι τῷ μειρακίῳ καὶ πρὸς χάριν αὐτῷ σύνεστιν. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρὸν ἦν ἐμὲ λέγειν τὰ τοιαῦτα, καὶ ἂν τι προσέθῃχα, σπερ σὺ, εἰ θέλεις, παρὰ Ζωπύρου τοῦ παιδαγωγοῦ ἂν μάθοις ἀληθὲς ὄν. Ἀλλ' οὐ χρὴ ταράττειν ἐν γάμοις οὐδὲ διαβάλλειν ἄλλους, καὶ μάλιστα ἐπ' οὕτως αἰσχυραῖς αἰτίας· καὶ γὰρ εἰ Δίφιλος ἄξιος δύο ἤδη μαθητῶν μου περισπάσας, ἄλλ' ἔγωγε φιλοσοφίας αὐτῆς ἔνεκα σιωπήσομαι.

27. Προσέταξα δὲ τῷ οἰκέτῃ τούτῳ, ἢν διδῶς αὐτῷ μοῖραν τινα ἢ σὺς ἢ ἐλάφου ἢ σησαμοῦντος, ὡς ἐμοὶ διαχομίσεις καὶ ἀντὶ τοῦ δείπνου ἀπολογία γένοιτο, μὴ λαβεῖν, μὴ καὶ ὀδῶμεν ἐπὶ τούτῳ πεπομφέναι.

28. Τούτων, ὦ ἑταῖρες, ἀναγιγνωσκομένων μεταξὺ ἰδρῶς τέ μοι περιεγίτο ὑπ' αἰδοῦς, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, χανεῖν μοι τὴν γῆν ἡνύχονην δρῶν τοὺς παρόντας γελῶντας ἐφ' ἐκάστῳ καὶ μάλιστα ὅσοι ἤδεσαν τὸν Ἑτοιμοκλέα, πολὺν ἄνθρωπον καὶ σεμνὸν εἶναι δοκούντα. Ἐθαύμαζον οὖν ὅς ὢν διαλαθὼν αὐτοὺς ἐξαπατωμένους τῷ πώγωνι καὶ τῇ τοῦ προσώπου ἐντάσει. Ὁ γὰρ Ἀρισταίνετος ἐδόκει μοι οὐκ ἀμελεῖα περιδεῖν αὐτόν, ἀλλ' οὔποτε ἂν ἐλπίσας κληθέντα ἐπινεύσαι οὐδ' ἂν ἐμπαράσχῃν ἑαυτὸν τοιοῦτω τινί· ὥστε οὐδὲ τὴν ἀρχὴν περᾶσθαι ἤξιον.

29. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐπαύσατό ποτε ὁ οἰκέτης ἀναγιγνώσκων, τὸ μὲν συμπόσιον ἅπαν εἰς τοὺς ἀμφὶ τὸν Ζήνωνα καὶ Δίφιλον ἀπέβλεπε δεδοικώς καὶ ὀχρῶντας

posse mihi videor. Aut dicat illorum aliquis, quid est philosophia? aut prima ista, quid differt habitudo ab habitu? ne quid de inexplicabilibus illis dicam, cornutam, aut illam de acervo, aut metentem ratiocinationem. Sed tu illis fruaris licet. Ego, qui solum quod honestum est bonum ducam, facile feram ignominiam.

24. Tamen ne deinde ad illam confugere excusationem possis, uti dicas in tanto te tumultu et occupatione oblitum esse; bis te hodie salutavi, et mane domi, et deinde in Castorum, quum rem sacram faceres. Hanc ego apud praesentes causam dixi.

25. Si vero ob cenam iratus tibi videar, illud de Aeneo cogita: videbis enim Dianam quoque iratam, quod solum se non invitasset ille ad sacrificium, quum reliquos deos epulis acciperet. Dicit autem sic fere de illis Homerus:

Immemor, imprudens: multum sibi mente nocebat.

Et Euripides,

Calydonis ista terra, Pelopli soli
fretis obiecta, et arva habens felicia.

Et Sophocles,

Apri per agros Oenei vim maximam
immisit arcu dea potens Latonia.

26. Haec tibi pauca de multis apposui, uti discas quo viro neglecto Diphilum accipias, et tradideris illi filium: recte illud quidem; suavis est enim adolescentulo et gratiam illius sua consuetudine aucupatur. Quibus, si turpe non esset me dicere talia, aliquid praeterea adjicerem, quod verum esse e Zopyro pedagogo illius poteris, si vis, cognoscere. Verum nuptias turbare non decet, neque accusare alios, praesertim de turpibus adeo causis. Etsi enim Diphilus dignus est, qui duos jam a me discipulos per blanditias abduxerit; at ego ipsius philosophiae causa tacebo.

27. Imperavi autem huic puero, si dare ei velis aut apri partem, aut cervi, aut e sesamo placentae mihi afferendam, ut ea sit cenae excusatio; ne accipiat, ne nos videamur hac illum causa misisse.

28. Haec dum legerentur, amice, et sudore diffuebam praepudore, et, quod est in proverbio, hiscere optabam mihi terram, quum viderem ridentes ad unumquodque verbum qui aderant, praesertim quotquot eorum norant Hetaemoclem, canum hominem, quique vir gravis videretur. Mirabantur ergo qualem virum adhuc parum cognovissent, barba ista atque vultus contentione decepti. Itaque mihi videbatur non negligentia illum quadam praetermisso Aristanetum, sed, quod non speraret futurum ut vocatus sibi condiceret, non voluisse in eum se casum committere: atque adeo ne tentare quidem sustinuit.

29. Quum ergo legere tandem servus desiisset, convivium totum in Zenonem atque Diphilum conjiciebat oculos, metuentes illos et pallentes, denique vultus inconstantia fidem

καὶ τῇ ἀπορίᾳ τῶν προσώπων ἐπαληθεύοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Ἑτοιμοκλέους κατηγορηθέντα· ὁ Ἀρισταίνετος δὲ ἐτετάρακτο καὶ θυροῦτο μεστὸς ἦν, ἐκέλευε δ' ὁμοῦ πίνειν ἡμᾶς καὶ ἐπειράτο εὖ διατίθεσθαι τὸ γεγονός ὑπομειδίων ἅμα καὶ τὸν οἰκέτην ἀπέπεμψεν εἰπὼν ὅτι ἐπιμελήσεται τούτων. Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ Ζήνων ὑπεξανέστη ἀπ' αὐτοῦ, τοῦ παιδαγωγοῦ νεύσαντος ἀπαλλάττεσθαι ὡς κελεύσαντος τοῦ πατρός.

30. Ὁ Κλεόδημος δὲ καὶ πάλαι τινὲς ἀφορμῆς δεόμενος — ἐβούλετο γὰρ συμπλακῆναι τοῖς Στωϊκοῖς καὶ διερρήγνυτο οὐκ ἔχων ἀρχὴν εὐλογον — τότε οὖν τὸ ἐνδοσίμω παρασχούσης τῆς ἐπιστολῆς, τοιαῦτα, ἔφη, ἐξεργάζεται ὁ καλὸς Χρύσιππος καὶ Ζήνων ὁ θαυμαστὸς καὶ Κλεάνθης, ῥημάτια δύστηνα καὶ ἐρωτήσεις μόνων καὶ σχήματα φιλοσόφων, τὰ δ' ἄλλα Ἑτοιμοκλείς οἱ πλείστοι· καὶ αἱ ἐπιστολαὶ δρᾶτε ὅπως πρεσβυτικαί, καὶ τὸ τελευταῖον Οἰνεὺς μὲν Ἀρισταίνετος, Ἑτοιμοκλῆς δὲ Ἀρτεμῖς. Ἡράκλεις, εὐφημα πάντα καὶ ἐορτῇ πρέποντα.

31. Νῆ Δ', εἶπεν ὁ Ἑρμῶν ὑπερκατακείμενος· ἡκῆκοι γάρ, οἶμαι, ἦν τινα ἐσκευάσθαι Ἀρισταίνετῳ ἐς τὸ δεῖπνον, ὥστε οὐκ ἄκαιρον ἐδόκει μνησθαι τοῦ Καλυδωνίου. Ἀλλὰ πρὸς τῆς Ἑστίας, ὦ Ἀρισταίνετ', πείπευ ὡς τάχιστα τῶν ἀπαρχῶν, μὴ καὶ φθᾶσῃ ὁ πρεσβύτης ὑπὸ λιμοῦ ὥσπερ ὁ Μελέαγρος ἀπομαρανθεῖς. Καίτοι οὐδὲν ἂν πάθοι δεινόν· ἀδιάφορα γὰρ ὁ Χρύσιππος τὰ τοιαῦτα ἡγεῖτο.

32. Χρύσιππου γὰρ μέμνησθε ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ζηνοθέμης ἐπεγείρας ἑαυτὸν καὶ φθεγξάμενος παμμέγεθες, ἢ ἀρ' ἐνὸς ἀνδρὸς οὐκ ἐνόμους φιλοσοφοῦντος Ἑτοιμοκλέους τοῦ γόητος μετρεῖτε τὸν Κλεάνθην καὶ Ζήνωνα σοφὸς ἀνδρας; οἵτινες δὲ καὶ ὄντες ὑμεῖς ἐρεῖτε ταῦτα; οὐ σὺ μὲν τῶν Διοσκουρίων ἤδη, ὦ Ἑρμῶν, τοὺς πλοκάμους περικέκαρκας χρυσοῦς ὄντας; καὶ δώσεις δίκην παραδοθεῖς τῷ δήμῳ. Σὺ δὲ τὴν Σωστράτου γυναῖκα τοῦ μαθητοῦ ἐμοίγενας, ὦ Κλεόδημ', καὶ καταληγθεῖς τὰ αἰσχιστά ἐπαθεῖς. Οὐ σιωπήσεσθε οὖν τοιαῦτα συνεπιστάμενοι ἑαυτοῖς; Ἀλλ' οὐ μαστροπὸς ἐγὼ τῆς ἐμαυτοῦ γυναικὸς, ἢ δ' ὅς ὁ Κλεόδημος, ὥσπερ σὺ, οὐδὲ τοῦ ξένου μαθητοῦ λαβὼν τοῦφρόδιον παρακαταθήκας ἔπειτα ὅμοσα κατὰ τῆς Πολιάδος μὴ εἰληφέναι, οὐδ' ἐπὶ τέτταρσι δραγμαῖς δανείζω, οὐδὲ ἄγχω τοὺς μαθητὰς, ἦν μὴ κατὰ καιρὸν ἀποδῶσι τοὺς μισθοὺς. Ἀλλ' ἐκεῖνο, ἔφη ὁ Ζηνοθέμης, οὐκ ἂν ἕκταρος γένοιτο μὴ οὐχὶ φάρμακον ἀποδόσθαι Κρίτῳ ἐπὶ τὸν πατέρα.

33. Καὶ ἅμα, εὖχε γὰρ πίνων, ὅσῃσιν ἐτι λοιπὸν ἐν τῇ κύλικι, περὶ ἥμιον σχεδὸν, κατεσκέδασεν αὐτοῖν. Ἀπέλαυσε δὲ καὶ ὁ Ἴων τῆς γειτονήσεως, οὐκ ἀνάξιος ὢν. Ὁ μὲν οὖν Ἑρμῶν ἀπέχετο ἐκ τῆς κεφαλῆς τὸν ἄκρατον προνευκῶς καὶ τοὺς παρόντας ἐμαρτύρετο, οἷα ἐπεπόνθει. Ὁ Κλεόδημος δὲ — οὐ γὰρ εἶχε κύλικα — ἐπιστραφεὶς προσεπτυσέ τε τὸν Ζηνοθέμην καὶ τῇ ἀριστερᾷ τοῦ πύγῳνος λαβόμενος ἐμελλε παίσειν κατὰ κόρρης, καὶ ἀπέκτεινεν ἂν τὸν γέροντα, εἰ μὴ

criminibus Hetæmoclis ipsi facientes. Aristænetus vero plane perturbatus erat et animo commotus, jubebat tamen nos bibere, et subridens bene interea vertere quæ facta erant studebat; servumque remisiit, his verbis usus, sibi curæ fore. Paulo post vero Zeno etiam surrexit clanculum, discedere ipsum, quasi patris imperio, jubente pædagogō.

30. At Cleodemus, qui olim requireret occasionem quandam (volebat enim manus conserere cum Stoicis, et rumpebatur, quod rationabile exordium ejus rei non haberet), præbente tum initium epistola, Talia, inquit, præclarus ille Chrysippus efficit, et Zeno admirabilis, et Cleanthes, vocolas quasdam jejunas, et interrogationes solum, atque habitus philosophorum: ceterum plerique sunt Hetæmocles; et epistolæ videte quam seniles! ac tandem Cæneus est Aristænetus, Hetæmocles autem Diana. Quam boni omnis omnia, Hercules! et solempni decora!

31. Sic per Jovem, ait qui super illum cubabat Hermon; audierat enim, puto, aprum paratum Aristæneto ad cenam: itaque non intempestivum ratus est Calydonii illius meminisse. Sed per Vestam, Aristænete, mitte quam celerrime de primitiis, ne ocyus nobis fame senex ille pereat, Meleagri instar contabescens. Quanquam nihil ipsi vehementer malum sic accidat: indifferentia enim talia esse putabat Chrysippus.

32. Nempè Chrysippi mentionem vos audetis facere, inquit Zenothemis, erectus et magna voce usus, et ab uno viro non legitime philosophante Hetæmocle, impostore illo, Cleanthem metimini et Zenonem, virus sapientes? Quales vero viri estis ipsi, ista qui dicitis? nonne tu quidem Castorum capillos, Hermon, jam detondisti aureos, pennis daturus tradendusque carnifici? Tu vero Sostriati uxorem auditoris tui adulterio, Cleodeme, corrupisti, ac deprehensus pœnam subiisti fœdissimam. Non ergo tacebitis, talium vobis conscii? Verum non meæ ipse uxoris leno sum, Cleodemus inquit, quemadmodum tu: neque peregrini auditoris viaticum apud me depositum, interposito per Urbis custodem deam perjurio, accepisse me negavi; neque quaternarum (in mensem) drachmarum sœnus exerceo, neque collum obtorqueo discipulis, si ad tempus non solvant mercedem. Verum illud non negabis, ait Zenothemis, venenum patri propinandum Critoni te vendidisse.

33. Commodum bibeat: ergo quod reliquum erat in poculo, dimidium fere, duobus illis offundit: cujus rei aliquis fructus etiam ad Ionem ob viciniam pervenit, non sane indignum. Hermon igitur detergebat de capite proclinato merum, præsentibus testificatus, quam accepisset injuriam. Cleodemus autem, qui poculum non haberet, conversus conspuat Zenothemin, et prehensa sinistra manu illius barba, pugnum malæ illius incussurus erat: atque interimebat senem, nisi retinisset manum Aristænetus, et

Ἀρισταίνετος ἐπέσχε τὴν χεῖρα καὶ ὑπερβὰς τὸν Ζηνόθεμιν ἐς τὸ μέσον αὐτοῖν κατεκλίθη, ὡς διασταίεν ὑπὸ διαταχίσματι αὐτῷ εἰρήνην ἀγοντες.

34. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐγίνετο, ποικίλα, ὦ Φίλων, ἐγὼ πρὸς ἑμαυτὸν ἐνεόουν, τὸ πρόχειρον ἐκείνο, ὡς οὐδὲν ὄφελος ἦν ἄρα ἐπίστασθαι τὰ μαθήματα, εἰ μή τις καὶ τὸν βίον ρυθμίζοι πρὸς τὸ βέλτιον· ἐκείνους γοῦν περιττοὺς ὄντας ἐν τοῖς λόγοις ἑώρων γέλωτα ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὀφλισκάνοντας. Ἐπειτα εἰσῆλθε με, μή ἄρα τὸ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενον ἀληθές ἦ καὶ τὸ πεπαιδευθῆαι ἀπάγη τῶν ὀρθῶν λογισμῶν τοὺς ἐς μόνον τὰ βιβλία καὶ τὰς ἐν ἐκείνοις φροντίδας ἀτενὲς ἀφορῶντας· τοσοῦτον γοῦν φιλοσόφων παρόντων οὐδὲ κατὰ τύχην ἓνα τινὰ ἔξω ἀμαρτήματος ἦν ἰδεῖν, ἀλλ' οἱ μὲν ἐποιοῦν αἰσχρὰ, οἱ δ' ἔλεγον αἰσχρῶ· οὐδὲ γὰρ ἐς τὸν οἶνον ἔτι ἀναφέρειν εἶχον τὰ γιγνόμενα λογιζόμενος οἷα ὁ Ἑτοιμοκλῆς αἰσιος ἔτι καὶ ἀποτος ἐγγράφει.

35. Ἀνέστραπτο δ' οὖν τὸ πρᾶγμα, καὶ οἱ μὲν ἰδιῶται κοσμῶς πάνυ ἐστιῶμενοι οὔτε παροινούντες οὔτε ἀσχημονούντες ἐφαίνοντο, ἀλλ' ἐγέλων μόνον καὶ κατεγίνωσκον αὐτῶν, οἶμαι, οὐς γε ἐθαύμαζον οἰόμενοι τινὰς εἶναι ἀπὸ τῶν σχημάτων, οἱ σοφοὶ δὲ ἡσέλγαινον καὶ ἐλοιδοροῦντο καὶ ὑπερνεπίμπαντο καὶ ἐκεκράγεσαν καὶ εἰς χεῖρας ἤσαν. Ὁ θαυμασίος δὲ Ἀλκιδάμας καὶ εὐρεῖ ἐν τῷ μέσῳ οὐκ αἰδοῦμενος τὰς γυναῖκας. Καὶ ἐμοὶ ἐδόκει, ὡς ἂν ἀριστά τις εἰκάσειεν, ὁμοιώματα εἶναι τὰ ἐν τῷ συμποσίῳ οἷς περὶ τῆς Ἐριδος οἱ ποιηταὶ λέγουσιν· οὐ γὰρ κληθεῖσαν αὐτὴν ἐς τοῦ Πηλέως τὸν γάμον ρῖψαι τὸ μῆλον εἰς τὸ σύνδειπνον, ἀφ' οὗ τοσοῦτον πόλεμον ἐπ' Ἰλίου γεγενῆσθαι. Καὶ ὁ Ἑτοιμοκλῆς τοῖνον ἐδόκει μοι τὴν ἐπιστολὴν ἐμβαλὼν εἰς τὸ μέσον ὥσπερ τι μῆλον οὐ μείω τῆς Ἰλιάδος κακὰ ἐξεργάσασθαι.

36. Οὐ γὰρ ἐπαύσαντο οἱ ἀμφὶ τὸν Ζηνόθεμιν καὶ Κλεόδημον φιλονεικούντες, ἐπεὶ μέσος αὐτῶν ὁ Ἀρισταίνετος ἐγένετο· ἀλλὰ, Νῦν μὲν, ἔφη ὁ Κλεόδημος, ἱκανόν, εἰ ἐλεγχθεῖτε ἀμαθείς ὄντες, αὐρίον δὲ ἀμυνοῦμαι ἡμᾶς ὄντινα καὶ χρὴ τρόπον· ἀπόκριναι μοι οὖν, ὦ Ζηνόθεμι, ἢ σὺ ἢ ὁ κοσμητάς Δίφιλος, καθ' ὅ τι ἀδιάρητον εἶναι λέγοντες τῶν χρημάτων τὴν κτῆσιν οὐδὲν ἄλλ' ἢ τοῦτο ἐξ ἀπάντων σκοπεῖτε, ὡς πλείω κτήσεσθε καὶ διὰ τοῦτο ἀμφὶ τοὺς πλουσίους αἰεὶ ἔχετε καὶ δανειζέτε καὶ τοκογλυφεῖτε καὶ ἐπὶ μισθῷ παιδεύετε, πάλιν τε αὖ τὴν ἡδονὴν μισοῦντες καὶ τῶν Ἐπικουρείων κατηγοροῦντες αὐτοὶ τὰ αἰσχίστα ἡδονῆς ἕνεκα ποιεῖτε καὶ πάσχετε, ἀγανακτοῦντες εἰ τις μὴ καλέσειεν ἐπὶ δεῖπνον· εἰ δὲ καὶ κληθεῖητε, τοσαῦτα μὲν ἐσθίωντες, τοσαῦτα δὲ τοῖς οἰκέταις ἐπιδιδόντες. . . καὶ ἅμα λέγων τὴν ὁθόνην περισπᾶν ἐπεχειρεῖ, ἣν ὁ παῖς εἶχε τοῦ Ζηνόθεμιδος, μεστὴν οὖσαν παντοδαπῶν χρυῶν, καὶ ἐμελλε λύσας ἀπορρίπτειν αὐτὰ εἰς τὸ ἔδαφος, ἀλλ' ὁ παῖς οὐκ ἀνῆκε καρτερῶς ἀντεχόμενος.

37. Καὶ ὁ Ἑρμων, Εὐ γε, ἔφη, ὦ Κλεόδημε, εἰπάτωσαν οὐτινος ἕνεκα ἡδονῆς κατηγοροῦσιν αὐτοὶ ἡδε-

transgressus super Zenothemion, medium se inter illos collocasset, ut separarentur et se tanquam muro interposito quietem agerent.

34. Hæc dum fierent, multa, mi Philo, ego apud animum meum cogitabam, illud præsertim, quod cuius in mentem venire necesse est, quam parum prosit scire literas, nisi quis etiam vitam componat in melius. Illos enim principes in literis videbam risum debere in ipsis actionibus. Deinde in mentem venit, verumne esset quod vulgo dicitur, a recta ratione doctrinam abducere homines eos, qui ad solos libros et quæ illis continentur curas perpetuo respiciunt. Tot enim præsentibus philosophis, ne forte quidem fortuna vacantem culpa unum erat videre, aliis facientibus turpiter, aliis turpius etiam dicentibus. Neque enim viro jam, quæ fiebant, imputare poteram, cogitans quæ Hætemocles impransus impotusque scripserit.

35. Conversa igitur res omnis erat : indoctos homines plane decenter epulari videres, neque per ebrietatem quicquam, neque quod alioqui parum decorum esset, designantes; sed ridebant modo, et damnabant illos, puto, quos admirati ante fuerant, quum ex habitu aliquid illos esse putarent : sapientes vero lasciviebant, conviciabantur, supra modum se implebant, clamabant, ad manus veniebant. Admirabilis ille Alcidas etiam mingeat, in medio convivio nihil mulieres reveritus. Ac mihi videbatur optime ille assimilare, si quis diceret simillima esse istius acta convivii iis quæ de Eride poetæ narrat : nempe non vocatam illam ad Pelei nuptias pomum istud in convivium projecisse, ex quo tantum ad Ilium bellum exortum sit. Et videbatur sane mihi Hætemocles epistola illa, tanquam pomo quodam, in medium projecta non minorum Iliade malorum auctor exstitisse.

36. Neque enim desinebant rixari Zenothemis ac Cleodemus, quum medius inter illos esset Aristænetus : sed, Modo, inquit Cleodemus, satis fuerit, si ruditis convincamini; cras vero vos, uti par est, ulciscar. Igitur responde mihi, Zenothemi, aut tu aut ornatissimus Diphilus, qua ratione, quum indifferentem esse dicatis pecuniarum possessionem, nihil aliud quam hoc unum spectetis ex omnibus, uti quam plurima possideatis, et hanc ob causam circa divites semper versemini, et fœnori detis pecuniam, et usurarum exsculpatis usuras, et mercede doceatis : rursus odio quum habeatis voluptatem, et Epicureos hoc nomine damnetis, ipsi voluptatis causa turpissima quæque faciatis ac patiamini, indigne ferentes si quis ad cœnam vos non invitaverit : si vero vocemini, tantum edatis, tantum insuper servis detis ... Hæc quum diceret, eripere mappulam tentabat, quam habebat puer Zenothemidis, plenam omnis generis carniū, soluta illa projecturus in solum omnia : sed non dimisit puer, firmiter eam retinens.

37. Atque Hermon, Euge, inquit, Cleodeme! dicant cuius rei causa voluptatem accusent, in voluptate esse ipsi

σθαι ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀξιοῦντες. Οὐκ, ἀλλὰ σὺ, ἥ δ' ὅς ἐστι Ζηνοθέμει, εἰπέ, ὦ Κλεοδήμει, καθ' ὅτι οὐκ ἀδιάφορον ἦγ' ἔστι τὸν πλοῦτον. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σύ. Καὶ ἐπὶ πολὺ τοῦτο ἦν, ἄχρι δὲ ὅτι Ἰων προκύψας ἐς τὸ ἐμφανέστερον, Παύσασθε, ἔφη· ἐγὼ δέ, εἰ δοκεῖ, λόγων ἀφορμὰς ὑμῖν ἀξίων τῆς παρουσίας ἑορτῆς καταθήσω ἐς τὸ μέσον· ὑμεῖς δὲ ἀφιλονεικῶς ἐρεῖτε καὶ ἀκούσεσθε ὥσπερ ἀμέλει καὶ παρὰ τῷ ἡμετέρῳ Πλάτῳνι ἡ πλείστη διατριβὴ ἐγένετο ἐν λόγοις. Πάντες ἐπήνεσαν οἱ παρόντες, καὶ μάλιστα οἱ ἀμφὶ τὸν Ἀρισταίνετον τε καὶ Εὐκρίτον, ἀπαλλάξεσθαι τῆς ἀηδίας οὕτω γοῦν ἐλπίσαντες. Καὶ μετῆλθέ τε ὁ Ἀρισταίνετος ἐπὶ τὸν αὐτοῦ τόπον εἰρήνην γεγενῆσθαι ἐλπίσας.

38. Καὶ ἅμα εἰσεκεκόμεστο ἡμῖν τὸ ἐντελὲς ὀνομαζόμενον δεῖπνον, μία ὄρνις ἐκάστω καὶ κρέας ὑὸς καὶ λαγῶνα καὶ ἰχθὺς ἐκ ταγῆνου καὶ σησαμούντες καὶ ὅσα ἐντραγεῖν, καὶ ἐξῆν ἀποφέρεισθαι ταῦτα. Προῦκειτο δὲ οὐχ ἐν ἐκάστω πινάκιον, ἀλλ' Ἀρισταίνετ' ἦν καὶ Εὐκρίτῳ ἐπὶ μιᾷ τραπέζῃ κοινόν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἐκότερον ἐχρὼν λαβεῖν. Ζηνοθέμει δὲ τῷ Στωϊκῷ καὶ Ἑρμῳι τῷ Ἐπικούρειῳ ὁμοίως κοινόν καὶ τούτοις· εἴτα ἐξῆς Κλεοδήμῳ καὶ Ἰωνι, μεθ' οὓς τῷ νυμφίῳ καὶ ἐμοί, τῷ Διφίλῳ δὲ τὰ ἀμφοῖν, ὃ γὰρ Ζήνων ἀπεληλύθει. Καὶ μέμνησόν μοι τούτων, ὦ Φίλων, δίστι δὴ ἐστὶ τι καὶ ἐν αὐτοῖς χρησίμων ἐς τὸν λόγον.

ΦΙΛ. Μενήσομαι δῆ.

39. ΛΥΚ. Ὁ τοίνυν Ἰων, Πρῶτος οὖν ἄρχομαι, ἔφη, εἰ δοκεῖ. Καὶ μικρὸν ἐπισχὼν, Ἐχρὴν μὲν ἴσως, ἔφη, τοιούτων ἀνδρῶν παρόντων περὶ ἰδεῶν τε καὶ ἀστωμάτων εἰπεῖν καὶ ψυχῆς ἀθανασίας· ἵνα δὲ μὴ ἀντιλέγωσί μοι ὁπόσοι μὴ κατὰ ταῦτα φιλοσοφοῦσι, περὶ γάμων ἐρῶ τὰ εἰκότα. Τὸ μὲν οὖν ἄριστον ἦν μὴ δεῖσθαι γάμων, ἀλλὰ πειθομένους Πλάτῳνι καὶ Σωκράτει παιδεραστέειν· μόνοι γοῦν οἱ τοιοῦτοι ἀποτελεσεῖεν ἂν πρὸς ἀρετὴν· εἰ δ' ἔδει καὶ γυναικεῖον γάμου, κατὰ τὰ Πλάτῳνι δοκοῦντα κοινὰς εἶναι ἔδει τὰς γυναῖκας, ὡς ἔξω ζήλου εἴημεν.

40. Γέλως ἐπὶ τούτοις ἐγένετο ὡς οὐκ ἐν καιρῷ λεγομένοις· Διονυσόδωρος δὲ, Παῦσαι, ἔφη, βαρβάρικα ἡμῖν ἄδων, ποῦ γὰρ ἂν εὐρίσκοιμεν τὸν ζῆλον ἐπὶ τούτου καὶ παρὰ τίνι; Καὶ σὺ γὰρ φθέγγῃ, κάθαρμα; εἶπεν. Οἶμαι, καὶ Διονυσόδωρος ἀντελοιδόρετο τὰ εἰκότα· ἀλλ' ὁ γραμματικὸς Ἰστιάσις ὁ βέλτιστος, Παύσασθε, ἔφη· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν ἐπιθалаμίον ἀναγνώσομαι. Καὶ ἀρξάμενος ἀνεγίγνωσκεν.

41. Ἦν γὰρ ταῦτα, εἰ γὰρ μέμνημαι, τὰ ἐλεγεία·

Ἦ οἴη πότ' ἀρ' Ἀρισταίνετον ἐν μεγάροις
διὰ Κλεανθίης ἀνασσ' ἐτρέφετ' ἐνδοκέως,
προχούσ' ἄλλων πασάνων παρθενικῶν,
κρέσσων τῆς Ἑλένης ἢ δ' ἐρατῆς Κυθήρης.
Νυμφίε, καὶ σὺ δὲ χαῖρε, κράτιστε τεῶν συνεφθών,
κρέσσων Νιρήος καὶ Θετίδος παῖδος.
Ἄμμες δ' αὖθι' ὑμῖν τούτων θαλαμῆϊον ὕμνον
ἔνὸν ἐπ' ἀμφοτέροις κολλάχιν ἀσόμεθα.

42. Γέλως οὖν ἐπὶ τούτοις, ὡς τὸ εἶδος, γενομένου

supra reliquos quum postulent. Non, inquit Zenothemis, sed tu dic, Cleodeme, qua ratione non indifferentes esse ducas divitias. Non sane, sed tu. Et diu talia jaciebantur, donec Ion proferens se manifestius, Desinite, ait; ego enim, si videtur, materiem vobis in medio ponam disputationis hac solemnitate dignæ: vos vero sine contentione dicetis audietisque invicem, ut nimirum apud Platonem nostrum major pars otii in disputatione consumpta est. Laudare qui aderant omnes hoc consilium, Aristænetus præsertim atque Eucritus, qui sic certe liberari ab illa se injucunditate posse sperarent: transitque in locum suum Aristænetus, pacem ita factam arbitratus.

38. Et simul infertur nobis ea quæ absoluta corna vocatur, gallina unicuique una, et offa aprugna, et leporina; et piscis de sartagine, et placenta e sesamo, et bellaria, licetque ea domum ferre. Neque vero una cuique lanx proponebatur, sed Aristæneto et Eucrito in mensa una communiter, oportebatque utrumque, quod sibi proximum esset, sumere: Zenothemidi autem Stoice, et Epicureo Hermioni similiter in commune ipsis quoque offerebatur; tum deinde Cleodemo et Ioni; post quos sponso et mihi; Diphilo autem, quia Zeno discesserat, utriusque portio. Et memento mihi horum, Philo; est enim in his quoque aliquid narrationi nostræ utile.

PHIL. Meminero sane.

39. LYC. Ion igitur, Primus ergo, inquit, si videtur, incipio. Et paulum moratus, « Oportebat forte, ait, in talium præsentia virorum de ideis et incorporeis dicere, ac de immortalitate animæ: ne vero contra me dicant qui non eadem in philosophia sequuntur, de nuptiis ea, quæ convenire videntur, dicam. Atque optimum quidem erat plane non esse nuptiis opus, sed Platoni obsequentes et Socrati, amare pueros: soli enim qui hoc fecerint, perfectam virtutem adipiscantur: si vero etiam muliebribus erat nuptiis opus, ex Platonis placito, uxores esse debebant communes, quo extra zelum simus. »

40. Super his risus exortus est, ut quæ minime opportune dicerentur. Dionysodorus autem, Quin desinis, inquit, barbarica nobis nomina cantare? ubi enim inveniamus *zolum* de hac re, et apud quem? Nempe tu quoque vocem mittis, purgamentum? ille ait. Et, puto, Dionysodorus quoque vicissim, quæ solent, maledicturus erat: sed Histieus grammaticus, bellus homo, Desinite, inquit; ego enim epithalamium vobis recitabo. Et recitare incepit.

41. Erant vero elegiaca, si quidem memini, ista:

Aut qualis tandem Aristæneti in ædibus altis
educta assidue diva Cleanthis erat,
relicuis præstantior omnibus ipsa puellis,
pulchrior illa Helena, vel Cythereiade.
Tuque, tuos, salve, præcellens sponse sodales,
pulchrior et Nireo et Thetidis sobole.
Nos vero hæc rursus thalameia carmina vobis,
de ambobus pariter, sæpe canemus abhinc.

42. Risu super his, qualem credere par est, exorto, —

αἰρεσθαι ἤδη τὰ παρακείμενα ἔδει, καὶ ἀνείλοντο οἱ περὶ τὸν Ἀρισταίνετον καὶ Εὐκρίτον τὴν πρὸ αὐτοῦ ἐκάτερος καὶ ὡς τὰ αὐτὰ καὶ ὁ Χαίρεας ὅσα ἐκείνῳ ἔκειτο καὶ Ἴων ὁμοίως καὶ ὁ Κλεόδημος. Ὁ δὲ Δίφιλος ἡξίου καὶ τὰ τῷ Ζήνωνι δὴ ἀπίοντι παραδοθέντα φέρεσθαι καὶ ἔλεγε μόνῳ παρατεθῆναι οἱ αὐτὰ καὶ πρὸς τοὺς διακόνους ἐμάχετο, καὶ ἀντέσπων τῆς ὀρνίθως ἐπιλημμένοι ὥσπερ τὸν Πατρόκλου νεκρὸν ἀνέλκοντες, καὶ τέλος ἐνικήθη καὶ ἀφῆκε πολλὴν γέλωτα παρασχὼν τοῖς συμπόταις, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἡγανάκτει μετὰ τοῦτο ὡς ἂν τὰ μέγιστα ἡδικομένης.

43. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἑρμῶνα καὶ Ζηνοθέμιν ἄμα κατέκειντο, ὥσπερ εἴρηται, ὁ μὲν ὑπεράνω ὁ Ζηνοθέμης, ὁ δ' ὑπ' αὐτόν· παρέκειτο δ' αὐτοῖς τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἴσα, καὶ ἀνείλοντο εἰρηνικῶς· ἡ δὲ ὄρνις ἡ πρὸ τοῦ Ἑρμῶνος πιμελεστέρα, οὕτως, οἶμαι, τυχόν. Ἐδεῖ δὲ καὶ ταύτας ἀναιρεῖσθαι τὴν ἑαυτοῦ ἐκάτερον. Ἐν τούτῳ τοίνυν ὁ Ζηνοθέμης — καί μοι, ὦ Φίλων, πᾶν πρόσχευε τὸν νοῦν, ὁμοῦ γάρ ἐσμεν ἤδη τῷ κεφαλῇ τῶν πραγμάτων — ὁ δὲ Ζηνοθέμης, φημί, τὴν παρ' αὐτῷ ἀφείρε τὴν πρὸ τοῦ Ἑρμῶνος ἀνείλετο πιότεραν, ὡς ἔφη, οὕσαν· ὁ δ' ἀντεπελάδετο καὶ οὐκ εἶα πλεονεκτεῖν. Βοή τὸ ἐπὶ τούτοις, καὶ συμπεσόντες ἔπαιον ἀλλήλους ταῖς ὀρνίσι αὐταῖς ἐς τὰ πρόσωπα, καὶ τῶν πωγόνων ἐπιλημμένοι ἐπεκαλοῦντο βοθηεῖν, ὁ μὲν τὸν Κλεόδημον ὁ Ἑρμῶν, ὁ δὲ Ζηνοθέμης Ἀλκιδάμαντα καὶ Δίφιλον, καὶ συνίσταντο οἱ μὲν ὡς τοῦτον, οἱ δ' ὡς ἐκείνον πλὴν μόνου τοῦ Ἴωνος· ἐκείνος δὲ μέσον ἑαυτὸν ἐφύλαττεν.

44. Οἱ δ' ἐμάχοντο συμπλακέντες, καὶ ὁ μὲν Ζηνοθέμης σκύφον ἀράμενος ἀπὸ τῆς τραπέζης κείμενον πρὸ τοῦ Ἀρισταίνετου ῥίπτει ἐπὶ τὸν Ἑρμῶνα,

κάκειναι μὲν ἄμαρτε, παρὰ δὲ οἱ ἐτραπέτῃ ἄλλῃ,

διείλε δὲ τοῦ νυμφίου τὸ κρανίον ἐς δύο χρηστῶν μάλα καὶ βαθεῖ τῷ τραυματί. Βοή οὖν παρὰ τῶν γυναικῶν ἐγένετο καὶ κατεπῆδησαν ἐς τὸ μεταίχμιον αἱ πολλαί, καὶ μάλιστα ἡ μήτηρ τοῦ μειραχίου, ἐπεὶ τὸ αἷμα εἶδε· καὶ ἡ νύμφη δὲ ἀνεπῆδησε φοβηθεῖσα περὶ αὐτοῦ. Ἐν τοσοῦτῳ δὲ ὁ Ἀλκιδάμας ἡρίστευσε τῷ Ζηνοθέμειδι συμμαχῶν, καὶ πατάξας τῇ βακτηρίᾳ τοῦ Κλεοδήμου μὲν τὸ κρανίον, τοῦ Ἑρμῶνος δὲ τὴν σιαγόνα ἐπέτριψε καὶ τῶν οἰκετῶν ἐνίου βοθηεῖν αὐτοῖς ἐπιχειροῦντας κατέτριψεν· οὐ μὴν ἀπετράποντο ἐκείνοι, ἀλλ' ὁ μὲν Κλεόδημος ὀρθῶς τῷ δακτύλῳ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Ζηνοθέμειδος ἐξώρυττε καὶ τὴν ῥίνα προσφύς ἀπέτραγεν, ὁ δὲ Ἑρμῶν τὸν Δίφιλον ἐπὶ ζυμμαχίαν ἤκοντα τοῦ Ζηνοθέμειδος ἀφῆκεν ἐπὶ κεφαλῇ ἀπὸ τοῦ κλιντήρος.

45. Ἐτρώθη δὲ καὶ Ἰστιάιος ὁ γραμματικὸς διαλύειν αὐτοὺς ἐπιχειρῶν λάξ, οἶμαι, εἰς τοὺς ὀδόντας ὑπὸ τοῦ Κλεοδήμου Δίφιλον εἶναι οἰθθέντος. Ἐκείτο οὖν ὁ ἄθλιος κατὰ τὸν αὐτοῦ Ὅμηρον « αἶμ' ἐμέων. » Πλὴν παραχρῆς γε καὶ δακρύων μεστὰ ἦν πάντα. Καὶ αἱ μὲν γυναικες ἐκώκουν τῷ Χαίρεα περιχυθεῖσαι, οἱ

ferendi apposita jam tempus erat; auferontque Aristænetus et Eucritus uterque quod ante se erat; et ego mea, et Chæreas quæ ipsi erant posita, atque Ion similiter et Cleodemus. At Diphilus ea quoque auferre postulabat, quæ egresso jam Zenoni fuerant posita, ac soli sibi posita esse dicebat, pugnabatque cum ministris; tendebantque adeo in diversa, gallina utrimque comprehensa et huc illuc, ut Patrocli illius cadaver, tracta. Ac victus tandem dimisit, risu multo convivis præbito, præsertim quum post ista indignaretur, velut injuria maxima affectus esset.

43. Hermon et Zenothemis juxta, ut supra dictum est, accumbabant; supra Zenothemis, alter infra. Apposita illis erant reliqua omnia æqualia, auferebantque ista pacate: sed gallina quæ ante Hermonem, pinguior erat, forte id quidem fortuna, arbitror. Oportebat autem has etiam suam quemque tollere. Hic Zenothemis (et adverte mihi, Philo, animum; jam enim in ipso capite quasi rei gestæ versamur): Zenothemis ergo, sua relicta, illam pinguiorem, ut modo dicebam, quæ ante Hermonem erat, aufert: at hic ab altera parteprehendit, nec patitur istum plus justo sibi arrogare. Hinc clamor, et irruentes in se invicem, ipsas sibi gallinas in faciem impingunt, prehensisque invicem barbis auxiliatiuros advocant, Cleodemum Hermon, Zenothemis autem Alcidadamantem et Diphilum; coeuntque adeo hi ad hunc, ad alterum alteri, solo excepto Ione; hic enim se servabat medium.

44. At illi consertis manibus pugnant: et Zenothemis sublatum de mensa scyphum qui ante Aristænetum stabat, in Hermonem conjicit,

Ille sed inde alio temere conversus aberrat,

sponsique frontem luculento sane ac profundo vulnere diffundit. Clamor igitur oritur a mulieribus, et prosiliunt inter utranque aciem pleræque, mater præsertim sponsi, quum videret sanguinem; exsilit etiam, quod illi metueret, sponsa. Interim præclare rem gerit Alcidas, auxiliator Zenothemidis, et clavæ ictu Cleodemi cranium et malam Hermonis obterit, servorumque quosdam, qui auxilii ferendi causa accurrerant, vulnerat. Nondum tamen illi cedunt, sed Cleodemus erecto digito oculum Zenothemidi effodit, et morsu nasum aufert: Hermon vero auxilio venientem Zenothemidi Diphilum in caput de lecto dat præcipitem.

45. Vulneratur etiam Histæus grammaticus, dum conatur illos dirimere, calcibus, ut arbitror, dentes illius petente Cleodemo, quod putaret esse Diphilum. Jacuit ergo miser, « vomitque, » Homeri sui verbo, « cruorem. » Ceterum tumultus et lacrimarum plena erant omnia. Plorant circumfusæ circa Chæream mulieres, reliqui sedare tumultum

δὲ ἄλλοι κατέπαυον. Μέγιστον δὲ ἦν ἀπάντων κακῶν ὁ Ἀλκιδάμας, ἐπεὶ ἀπαξ τὸ καθ' αὐτὸν ἐτρέφατο, παίων τὸν προστυχόντα· καὶ πολλοὶ ἄν, εὖ ἴσθι, ἔπεσον, εἰ μὴ κατέαξε τὴν βακτηρίαν. Ἐγὼ δὲ παρὰ τὸν τοῖχον ὁρθὸς ἐφεστὼς εἴρων ἕκαστα οὐκ ἀναμειγνύς ἑμαυτὸν ὑπὸ τοῦ Ἰστιάου διδαχθεὶς, ὡς ἔστιν ἐπισφαλὲς διαλύειν τὰ τοιαῦτα. Λαπίθας οὖν καὶ Κενταύρους εἶδες ἄν, τραπέζας ἀνατρεπομένας καὶ αἷμα ἐκχεχυμένον καὶ σκύφους ῥιπτομένους.

46. Τέλος δὲ ὁ Ἀλκιδάμας ἀνατρέψας τὸ λυχνίον σκότος μέγα ἐποίησε, καὶ τὸ πρᾶγμα, ὡς τὸ εἰκός, μακρῷ χαλεπώτερον ἐγεγέννητο· καὶ γὰρ οὐ βραδίως εὐπύρηνσαν φωτὸς ἄλλου, ἀλλὰ πολλὰ ἐπράχθη καὶ δεινὰ ἐν τῷ σκότῳ. Καὶ ἐπεὶ παρῆν τις λύχνον ποτὲ κομίζων, κατελήφθη Ἀλκιδάμας μὲν τὴν αὐλητρίδα ἀπογυμνὴν καὶ πρὸς βίαν συνενεχθῆναι αὐτῇ σπουδάζων, Διονυσόδωρος δὲ ἄλλο τι γελῶν ἐφωράθη πεποιηκῶς· σκύφος γὰρ ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ κόλπου ἐξαναστάντος αὐτοῦ. Εἰτ' ἀπολογούμενος Ἴωνα ἔφη ἀνελόμενον ἐν τῇ παραχῇ δοῦναι αὐτῷ, ὅπως μὴ ἀπόλοιτο, καὶ ὁ Ἴων κηδεμονικῶς ἔλεγε τοῦτο πεποιηκέναι.

47. Ἐπὶ τούτοις διελύθη τὸ συμπόσιον τελευτήσαν ἐκ τῶν σακρῶν αὖθις εἰς γέλωτα ἐπὶ τῷ Ἀλκιδάμαντι καὶ Διονυσόδωρῳ καὶ Ἴωνι. Καὶ οἱ τε τραυματίαι φοράδην ἐξεκομίζοντο πονήρως ἔχοντες, καὶ μάλιστα ὁ πρεσβύτερος ὁ Ζηνόθεμις ἀμφοτέραις τῇ μὲν τῆς ῥινός, τῇ δὲ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐπειλημμένος, βοῶν ἀπόλλυσθαι ὑπ' ἀλγυδόνων, ὥστε καὶ τὸν Ἑρμῶνα καίπερ ἐν κακοῖς ὄντα — δύο γὰρ ὁδόντας ἐξεκέκοπτο — ἀντιμαρτύρεσθαι λέγοντα, Μέμνησο μέντοι, ὦ Ζηνόθεμι, ὡς οὐκ ἀδιάφορον ἦν τὸν πόνον· καὶ ὁ νυμφίος δὲ ἀκασαμένου τὸ τραῦμα τοῦ Διονίκου ἀπήγετο ἐς τὴν οἰκίαν ταινίαις κατελιγμένος τὴν κεφαλὴν, ἐπὶ τὸ ζεύγος ἀνατεθεὶς ἐφ' οὗ τὴν νύμφην ἀπάξειν ἔμελλε, πικροὺς δ' ἄθλιος τοὺς γάμους ἐορτάσας· καὶ τῶν ἄλλων δὲ ὁ Διονίκος ἐπεμελεῖτο δὴ τὰ δυνάτα, καὶ καθευδήσαντες ἀπῆγοντο ἐμῶντες οἱ πολλοὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς. Ὁ μὲντοι Ἀλκιδάμας αὐτοῦ ἔμεινεν· οὐ γὰρ ἠδυνήθησαν ἐκβαλεῖν τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ ἀπαξ καταβαλὼν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης πλαγίως ἐκάθευδε.

48. Τοῦτό σοι τέλος, ὦ καλὲ Φίλων, ἐγένετο τοῦ συμποσίου, ᾗ ἄμεινον τὸ τραγικὸν ἐκεῖνο ἐπείπειν,

Πολλὰ μορφαὶ τῶν δαιμονίων,
πολλὰ δ' αἰλπτως κραινοῦσι θεοί,
καὶ τὰ δοκῇντ' οὐκ ἐτέλεσθη·

ἀπροσδόκητα γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀπέβη καὶ ταῦτα. Ἐκεῖνο μεμάρηκα ἤδη, ὡς οὐκ ἀσφαλὲς ἀπρακτὸν ὄντα συνεσθῆναι τοιούτοις σοφοῖς.

student. Maximum malorum omnium fuit Alcidas, qui quum semel oppositam sibi aciem fugasset, pulsabat in quemcumque incidit : et multi, bene noris, perierant, nisi ille fregisset clavam. Ego vero ad parietem stans erectus, videbam singula, non immiscens me, doctus nempe Histiaei exemplo, quam periculosum esset talia dirimere. Denique Lapithas videres Centaurosque, everti mensas, sanguinem effundi, volare scyphos.

46. Tandem Alcidas candelabro everso tenebras fecit magnas : ac res, quod facile est existimatu, in multo jam periculosiorem adducta locum erat : neque enim cito luminis alius copia erat ; sed in hisce tenebris multa, eaque turpia, perpetrata sunt. Quum adesset tandem qui lumen inferret, deprehensus est Alcidas tibicinæ sublata veste vim inferre studens ; Dionysodorus autem in ridiculo alio facinore oppressus : scyphus enim de sinu surgentis excidit. Deinde excusandi causa Ionem dixit in turba sibi, ne periret, dedisse, et Ion providentia quadam hoc a se factum confirmavit.

47. Sic dissolutum convivium, quod post lacrimas iarisum rursus exiit de Alcidamante et Dionysodoro atque Ione. Vulnerati jacentes exportabantur, ita male se habebant ; inprimis senex Zenothemis, utraque manu, altera nasum tenens, altera oculum, perire se doloribus clamitans ; adeo ut etiam Hermon, licet ipse quoque in malis versans, duobus quippe excussis dentibus, antestaretur dicens, Memento certe, Zenothemi, te indifferenter jam non putare dolorem ! Sponsus vero, alligato Dionici opera vulnere, domum abductus est, tæniis obvoluto capite, in currum impositus eum, quo sponsam avecturi fuerant, acerbis miser celebratis nuptiis. Reliquos etiam curabat, quantum ejus fieri poterat, Diocles. Denique somnum cupientes abducebantur, vomentes plerique in via. Verum mansit ibi Alcidas : neque enim valebant ejicere virum, quum semel in lecto, in quem obliquo se corpore abjecerat, dormire occiperisset.

48. Hic tibi finis, pulcher Philo, fuit convivii ; nisi melius est tragicum illud subjicere,

Fortuna vices versat multas ;
multaque peragunt inopina dei ;
quæ fore speras, haud eveniunt :

præter opinionem enim revera ista etiam evenere. Equidem illud jam didici, minime tutum esse, qui negotiis implicari nolit, cum ejusmodi philocephis agitare convivium.

LXXII.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΡΙΑΣ ΘΕΟΥ.

1. Ἔστι ἐν Συρίῃ πόλις οὐ πολλὸν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτης ποταμοῦ, καλεῖται δὲ Ἰρῇ καὶ ἔστι Ἰρῇ τῆς Ἥρας τῆς Ἀσσυρίας. Δοκέει δέ μοι, τὸδε τὸ οὐνομα οὐκ ἄμα τῇ πόλει οἰκομένη ἐγένετο, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀρχαῖον ἄλλο ἦν· μετὰ δὲ σφίσι τῶν ἱρῶν μεγάλων γιγνομένων ἐς τὸδε ἡ ἐπωνυμία ἀπῆκετο. Περὶ ταύτης ὡν τῆς πόλιος ἔρχομαι ἐρέων δόσσα ἐν αὐτῇ ἔστι· ἐρέω δὲ καὶ νόμους τοῖσι ἐς τὰ ἱρὰ χρέονται, καὶ πανηγύριος τὰς ἄγουσι, καὶ θυσίας τὰς ἐπιτελέουσι. Ἐρέω δὲ δόσσα καὶ περὶ τῶν τὸ ἱρὸν εἰσαμένων μυθολογέουσι, καὶ τὸν νηὸν δίκως ἐγένετο. Γράφω δὲ Ἀσσύριος ἐὼν, καὶ τῶν ἀπηγγέομαι τὰ μὲν αὐτοψίῃ ἔμαθον, τὰ δὲ παρὰ τῶν ἱρέων ἐδάην, δόσσα ἐόντα ἐμεῦ πρεσβύτερα ἐγὼ ἱστορέω.

2. Πρῶτοι μὲν ὡν ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Αἰγύπτιοι λέγονται θεῶν τε ἐνοσίῃ λαθεῖν καὶ ἱρὰ εἰσαῖν καὶ τεμένεια καὶ πανηγύριος ἀποδέξαι. Πρῶτοι δὲ καὶ οὐνόματα ἱρὰ ἔγνωσαν καὶ λόγους ἱρῶς ἐλεξαν. Μετὰ δὲ οὐ πολλοσὶ χρόνῳ παρ' Αἰγυπτίων λόγον Ἀσσύριοι ἐς θεοὺς ἤκουσαν καὶ ἱρὰ καὶ νηὸς ἤγειραν, ἐν τοῖσι καὶ ἀγάλματα θέντο καὶ ξόανα ἐστήσαντο.

3. Τὸ δὲ παλαιὸν καὶ παρ' Αἰγυπτίοισι ἀζόανον νηοὶ ἔσαν. Καὶ ἔστι ἱρὰ καὶ ἐν Συρίῃ οὐ παρὰ πολὺ τοῖς Αἰγυπτίοισι ἰσοχρονέοντα, τῶν ἐγὼ πλεῖστα ὅπωπα· τό γε τοῦ Ἡρακλέος τὸ ἐν Τύρῳ, οὐ τούτου τοῦ Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες αἰδούουσι, ἀλλὰ τὸν ἐγὼ λέγω, πολλὸν ἀρχαιότερος, καὶ Τύριος ἥρωις ἐστὶ.

4. Ἐνὶ δὲ καὶ ἄλλο ἱρὸν ἐν Φοινίκῃ μέγα, τὸ Σιδωνίῳ ἔχουσι, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, Ἀστάρτης ἐστὶ· Ἀστάρτην δ' ἐγὼ δοκέω Σεληναίην ἔμμεναι· ὡς δέ μοι τις τῶν ἱρέων ἀπηγγέετο, Εὐρώπης ἐστὶ τῆς Κάδμου ἀδελφεῆς. Ταύτην δ' εἴουσιν Ἀγήνορος τοῦ βασιλῆος θυγατέρα, ἐπειδὴ τε ἀρᾶν ἔγεγονε, οἱ Φοινῖκες τῇ νηὶ ἐτιμήσαντο καὶ λόγον ἱρὸν ἐπ' αὐτῇ ἐλεξαν, ὅτι εἴουσιν καλὴν Ζεὺς ἐπόθεε καὶ τὸ εἶδος εἰς ταῦρον ἀμειψάμενος ἤρπαξε, καὶ μιν ἐς Κρήτην φέρων ἀπῆκετο. Τὰδε μὲν καὶ τῶν ἄλλων Φοινίκων ἤκουον, καὶ τὸ νόμισμα, τῷ Σιδωνίῳ χρέονται, τὴν Εὐρώπην ἐφεζομένην ἔχει τῷ ταύρῳ τῷ Διὶ· τὸν δὲ νηὸν οὐκ ἠμολογέουσι Εὐρώπης ἔμμεναι.

5. Ἐγούσι δὲ καὶ ἄλλο Φοινῖκες ἱρὸν, οὐκ Ἀσσύριον, ἀλλ' Αἰγύπτιον, τὸ ἐξ Ἡλίου πόλιος ἐς τὴν Φοινίκην ἀπῆκετο. Ἐγὼ μὲν μιν οὐκ ὅπωπα, μέγα δὲ καὶ τὸδε καὶ ἀρχαῖον ἐστὶ.

6. Εἶδον δὲ καὶ ἐν Βύβλῳ μέγα ἱρὸν Ἀφροδίτης Βυβλῆς, ἐν τῷ καὶ τὰ ὄργια ἐς Ἀδωνιν ἐπιτελέουσι· ἐδάην δὲ καὶ τὰ ὄργια. Λέγουσι γὰρ δὴ ὡν τὸ ἔργον τὸ ἐς Ἀδωνιν ὑπὸ τοῦ σούς ἐν τῇ χώρῃ τῇ σφετέρῃ γενέσθαι καὶ μνήμην τοῦ πάθους τύπτονται τε ἐκάστου ἔτους καὶ θρηνέουσι καὶ τὰ ὄργια ἐπιτελέουσι καὶ σφίσι μεγάλα πένθεα ἀνὰ τὴν χώραν ἱσταται. Ἐπεὶ δὲ ἀποτύψω·

LXXII.

DE SYRIA DEA.

1. Est in Syria urbs non procul ab Euphrate fluvio : vocatur ea Hiera (*sacra*, Hierapolis), et est sacra Junoni Assyriæ. Videtur autem mihi nomen illud non statim fuisse urbi, ex quo primum habitari cepit; sed antiquum fuisse aliud : postea vero quum magna ibi sacra fierent, nomen loci in hoc abiit. De hac igitur urbe jam dicam, quæ in ea sint : dicam vero leges etiam, quibus in sacris suis utuntur, et celebritates quas agunt, et sacrificia quæ faciunt. Dicam ea quoque omnia quæ de conditoribus sacri illius fabulantur, et templum quomodo sit exstructum. Scribo autem Assyrius ipse, qui ea, quæ narro, partim meis viderim oculis; partim vero a sacerdotibus sim edoctus, quæ quicum ætatem meam antecedentia hic refero.

2. Jam primi hominum, quos nos novimus, Ægyptii dicuntur deorum cognitionem cepisse, et condidisse templa atque delubra, et cætus sacrorum causa instituisse. Primi etiam nomina novere sacra, et narrationes sacras tradiderunt. Non ita multo post autem ab Ægyptiis Assyrii illam de diis doctrinam audierunt, et templa atque ædes excitarunt, in quibus simulacra quoque ponebant, et signa statuebant.

3. Antiquitus vero apud Ægyptios etiam sine sculpta imagine erant templa. Et sunt in Syria quoque templa Ægyptiis illis non multum ætate inferiora, quorum ego plurima vidi : ut Herculis Tyri, non illius, quem Græci canunt, Herculis, sed quem ego dico, qui multum antiquior, et Tyrius heros est.

4. Est vero aliud quoque in Phœnice templum magnum, quod habent Sidonii : prout ipsi dicunt, Astartæ est : Astartem autem puto ego Lunam esse : ut vero sacerdotum mihi aliquis narravit, Europæ est, sororis Cadmi. Hanc autem Agenoris regis filiam, quum discessisset ex oculis, Phœnices honorarunt templo, et historiam de ea sacram tradidere, eam, pulchra quum esset, a Jove amatam, qui mutatus in tauri speciem eam rapuerit, et in Cretam detulerit. Hæc etiam ex Phœnicibus aliis audivi, et numus, quo utuntur Sidonii, Europam habet tauro insidentem, Jovi. Templum autem Europæ esse, non consentiunt.

5. Habent autem aliud etiam sacrum Phœnices, non Assyrium illud, sed Ægyptium, quod Heliopoli in Phœnicem venit. Ego quidem illud non vidi; magnum vero ipsum quoque et antiquum est.

6. Sed vidi ego Bybli magnum templum Veneris Bybliæ, in quo etiam Adonidis orgia peragunt : ac didici illa orgia. Dicunt nempe illud de Adonide et de apro in sua regione factum, et in memoriam illius calamitatis plangunt singulis annis et plorant, et peragunt orgia, et magnum sibi per illam regionem luctum imponunt. Quum vero satis planctus

ταί τε καὶ ἀποκλαύσονται; πρῶτα μὲν καταγίζουσι τῷ Ἀδωνιδί ὅπως ἐόντι νέκυι, μετὰ δὲ τῇ ἐτέρῃ ἡμέρῃ ζῶειν· τέ μιν μυθολογούσι καὶ ἐς τὸν ἥερα πέμπουσι καὶ τὰς κεφαλὰς ξυρύνονται ὅπως Αἰγύπτιοι ἀποθανόντος Ἀπιοῦ. Γυναικῶν δὲ ὁκόσαι οὐκ ἐθέλουσι ξυρύνεσθαι, τοιγόνδε ζημίην ἐκτελέουσιν· ἐν μὴ ἡμέρῃ ἐπὶ πρήσι τῆς ὥρης ἴστανται, ἥ δὲ ἀγορὴ μούνοισι ξεινοῖσι παρακίεταί καὶ ὁ μισθὸς ἐς τὴν Ἀφροδίτῃν θυσίῃ γίγνεται.

7. Εἰσὶ δὲ ἐνιοὶ Βυβλίων, οἱ λέγουσι παρὰ σφίσι τεθάρχει τὸν Ὅσιριν τὸν Αἰγύπτιον, καὶ τὰ πένθεα καὶ τὰ ὄργια οὐκ ἐς τὸν Ἀδωνιν, ἀλλ' ἐς τὸν Ὅσιριν πάντα πρήσσεσθαι. Ἐρέω δὲ ὁκόθεν καὶ τάδε πιστὰ δοκέουσι. Κεφαλὴ ἐκάστου ἔτεος ἐξ Αἰγύπτου ἐς τὴν Βύβλον ἀπικνέεται πλώουσα τὸν μεταξὺ πλόν ἐπτὰ ἡμερῶν, καὶ μιν οἱ ἄνεμοι φορέουσι θεῇ ναυτιλίῃ· τρέπεται δὲ οὐδαμὰ, ἀλλ' ἐς μούνην τὴν Βύβλον ἀπικνέεται. Καὶ ἔστι τὸ σύμπαν θωῦμα. Καὶ τοῦτο ἐκάστου ἔτεος γίγνεται, τὸ καὶ ἐμεῦ παρεόντος ἐν Βύβλῳ ἐγένετο· καὶ τὴν κεφαλὴν ἐθεσάμην Βυβλίην.

8. Ἐνὶ δὲ καὶ ἄλλο θωῦμα ἐν τῇ χώρῃ τῇ Βυβλίῃ, ποταμὸς ἐκ τοῦ Λιβάνου τοῦ οὐρέος ἐς τὴν ἅλα ἐκδιδοί· οὐνομα τῷ ποταμῷ Ἀδωνίς ἐπικέεται. Ὁ δὲ ποταμὸς ἐκάστου ἔτεος αἰμάσσεται καὶ τὴν χροίην ὀλέσας ἐσπίπτει ἐς τὴν θάλασσαν καὶ φοινίσκει τὸ πολλὸν τοῦ πελάγεος καὶ σημαίνει τοῖς Βυβλίοις τὰ πένθεα. Μυθεῖνται δὲ ὅτι ταύτῃσι τῇσι ἡμέρῃσι ὁ Ἀδωνίς ἀνὰ τὸν Λίβανον τιτρώσκειται καὶ τὸ αἶμα ἐς τὸ ὕδωρ ἐρχόμενον ἀλλάσσει τὸν ποταμὸν καὶ τῷ ῥόῳ τὴν ἐπωνυμίην διδοί. Ταῦτα μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι. Ἐμοὶ δὲ τις ἀνὴρ Βύβλιος ἀληθῆς δοκέων λέγειν ἐτέρην ἀπηγγέτο τοῦ πάθεος αἰτίην. Ἐλεγε δὲ ὧδε· Ὁ Ἀδωνίς ὁ ποταμὸς, ὃς ἔεινε, διὰ τοῦ Λιβάνου ἔρχεται· ὁ δὲ Λίβανος κάρτα ξανθόγεις ἔστιν· ἄνεμοι ὧν τρηχέες ἐκείνησι τῇσι ἡμέρῃσι ἰστάμενοι τὴν γῆν τῷ ποταμῷ ἐπιφέρουσι εὐσαν ἐς τὰ μάλιστα μιλτώδεα, ἥ δὲ γῆ μιν αἰμώδεα τίθησι· καὶ τοῦδε τοῦ πάθεος οὐ τὸ αἶμα, τὸ λέγουσι, ἀλλ' ἡ χώρα αἰτίη. Ὁ μὲν μοι Βύβλιος τοσαῦτα ἀπηγγέτο· εἰ δὲ ἀτρεκέως ταῦτα ἔλεγε, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ κάρτα θεῖη καὶ τοῦ ἀνέμου ἡ συντυχίη.

9. Ἀνέβην δὲ καὶ ἐς τὸν Λίβανον ἐκ Βύβλου, δὸδὸν ἡμέρης, πυθόμενος αὐτόθι ἀρχαῖον ἱρὸν Ἀφροδίτης ἔμμεναι, τὸ Κινύρης εἶσατο, καὶ εἶδον τὸ ἱρὸν καὶ ἀρχαῖον ἦν. Τάδε μὲν ἔστι τὰ ἐν τῇ Συρίῃ ἀρχαῖα καὶ μεγάλα ἱρά.

10. Τοσούτων δὲ ἐόντων ἐμοὶ δοκεῖ οὐδὲν τῶν ἐν τῇ ἱρῇ πόλει μείζον ἔμμεναι οὐδὲ νηὸς ἄλλος ἀγιώτερος οὐδὲ χώρῃ ἄλλῃ ἱροτέρῃ. Ἐνὶ δὲ καὶ ἔργα ἐν αὐτῷ πολυτελέα καὶ ἀρχαῖα ἀναθήματα καὶ πολλὰ θωῦματα καὶ ξόανα θεοπρεπέα, καὶ θεοὶ δὲ κάρτα αὐτοῖσι ἐμφανέες· ἰδρῶει γάρ δὴ ὧν παρὰ σφίσι τὰ ξόανα καὶ κινέεται καὶ χρησμηγορεῖ· καὶ βοῇ δὲ πολλάκις ἐγένετο ἐν τῷ νηῷ κλεισθέντος τοῦ ἱεροῦ, καὶ πολλοὶ ἤκουσαν. Ναὶ μὴν καὶ ὀλοῦ περὶ ἐν τοῖσι ἐγὼ οἶδα πρῶτόν ἐστι· πολλὰ γὰρ αὐτοῖσι ἀπικνέεται χρήματα ἐκ τῆς Ἀραβίης

et lacrimarum est, primo inferias Adonidi, tanquam mortuo, mittunt; post vero, insequenti die, vivereque illum narrant, et caelo illum exponunt: etiam capita tondent, sicut Egyptii, quando mortuus his est suus Apis. Mulierum vero quotquot tonderi nolunt, multam solvant ejusmodi: uno die venales stant, forma quaestum facturæ; forum autem solis patet peregrinis, et merces illarum sacrificium fit Veneri.

7. Sunt autem Bybliorum quidam, qui sepultum apud se dicunt Osirin Ægyptium, et luctus flos et orgia non in Adonin, sed in Osirin peragi omnia. Dicam vero unde ista quoque fide digna videantur. Caput singulis annis ex Ægypto Byblum venit, natans per interjectum spatium quod septem diebus navigatur: ac ferunt illud divina quadam navigatione venti; declinat autem nusquam, sed solam Byblum pervenit. Estque universum hoc miraculum: idque annis singulis contingit, quod me etiam præsentē Bybli factum est; ac vidi caput illud Byblum.

8. Est vero aliud quoque in Bybliorum regione miraculum: flumen e Libano monte ortum exoneratur in mare: impositum nomen flumini Adonis. Illud flumen singulis annis cruentatur, suoque amisso colore in mare effunditur, et magnam maris partem inficiens, suos Byblii luctus indicit. Fabulantur autem hisce ipsis diebus in Libano vulnerari Adonin, delatoque in aquam illius sanguine immutari flumen, atque cognomen fluente illud dari. Hæc vulgus dicit: mihi vero Byblius homo, qui vera videbatur dicere, aliam narravit mutationis illius causam. Dicebat autem ita: Adonis flumen, mi hospes, venit per Libanum: at Libanus multum rubicundæ terræ habet; venti ergo vehementes, qui statos illis diebus flatus habent, terram flumini inferunt minio valde similem: hæc illud terra reddit sanguineum: hujusque mutationis non sanguis, quem dicunt, sed regio ipsa in causa est. Hæc mihi narrabat Byblius: si autem vera hæc dixit, mihi tamen divina valde illa ipsa venti opportunitas videtur.

9. Ascendi vero etiam Byblio in Libanum, diei unius itinere, quum audissem antiquum ibi esse Veneris fanum, quod constituerit Cinyras. Ac vidi templum, quod sæpe antiquum erat. Atque hæc illa vetera sunt et magna per Syriam templa.

10. Tot autem quum sint, nullum mihi videtur illis, quæ sunt Hierapoli, majus esse, nec ædes alia augustior, neque sanctior regio alia. Sunt autem etiam opera in eo sumptuosa, et donaria antiqua, et spectanda multa, et signa augusta, præsentisque valde iis dii. Sudant enim apud illos simulacra, et moventur, atque edunt oracula. Clamor etiam sæpe in æde coortus, quum clausum esset templum. et multi exaudiverunt. Verrum etiam divitiarum causa eorum, quæ ego novi, primum est. Multæ enim ad illos opes ve-

καὶ Φοινίκων καὶ Βαβυλωνίων καὶ ἄλλα ἐκ Καππαδοκίης, τὰ δὲ καὶ Κίλικες φέρουσι, τὰ δὲ Ἀσσύριοι. Ἐξιδὼν δὲ ἐγὼ καὶ τὰ ἐν τῷ νηὶ λάθρη ἀποκείται, ἐσθῆτα πολλὴν καὶ ἄλλα δόσσα ἐς ἄργυρον ἢ ἐς χρυσὸν ἀποκρίται· Ὅρται μὲν γὰρ καὶ πανηγύριες οὐδαμοῖσι ἀλλοιοῖσι ἀνθρώπων τοσαῖδε ἀποδεύχεται.

11. Ἱστοροῦντι δέ μοι ἐτέων πέρι, δόσσα τῷ ἱρῷ ἐστὶ, καὶ τὴν θεὸν αὐτοὶ ἤντινα δοκέουσι, πολλοὶ λόγοι ἐλέγοντο, τῶν οἱ μὲν ἱροὶ, οἱ δὲ ἐμφανέες, οἱ δὲ κάρτα μυθώδεις, καὶ ἄλλοι βάρβαροι, οἱ μὲν τοῖσι Ἑλλήσι ὁμολογέοντες, τοὺς ἐγὼ πάντας μὲν ἐρέω, δέχομαι δὲ οὐδαμᾶ.

12. Οἱ μὲν ὦν πολλοὶ Δευκαλίωνα τὸν Σισύθεα τὸ ἱρὸν εἰσασθαι λέγουσι, τοῦτον Δευκαλίωνα, ἐπὶ τοῦ τὸ πολλὸν ὕδωρ ἐγένετο. Δευκαλίωνος δὲ πέρι λόγον ἐν Ἑλλήσι ἤκουσα, τὸν Ἑλληνες ἐπ' αὐτῷ λέγουσι. Ὁ δὲ μῦθος ὧδε ἔχει· ἦδε ἡ γενεὴ οἱ νῦν ἄνθρωποι οὐ πρῶτοί ἐγένοντο, ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἡ γενεὴ πάντες ὥλοντο. Οὗτοι δὲ γένεος τοῦ δευτέρου εἰσι, τὸ αὐτὶς ἐκ Δευκαλίωνος ἐς πληθὺν ἀπίκετο. Ἐκείνων δὲ πέρι τῶν ἀνθρώπων τάδε μυθεύονται· ὑβριστὰ κάρτα ἐόντες ἀθέμιστα ἔργα ἐπρησσον, οὔτε γὰρ ὄρκια ἐφύλασσον οὔτε ξείνους ἐδέχοντο οὔτε ἱκετῶν ἠγείγοντο, ἀντ' ὧν σφίσιν ἡ μεγάλη συμφορὴ ἀπίκετο. Αὐτίκα ἡ γῆ πολλὸν ὕδωρ ἐκδοδοὶ καὶ ὄμβροι μεγάλοι ἐγένοντο καὶ οἱ ποταμοὶ κατέβησαν μέζονες καὶ ἡ θάλασσα ἐπὶ πολλὸν ἀνέβη, ἐς δὲ πάντα ὕδωρ ἐγένοντο καὶ πάντες ὥλοντο, Δευκαλίων δὲ μῦθος ἀνθρώπων ἐλίπετο ἐς γενεὴν δευτέραν εὐβουλήης τε καὶ τοῦ εὐσεβέος εἵνεκα. Ἡ δὲ οἱ σωτηρίῃ ἦδε ἐγένετο· λάρνακα μεγάλην, τὴν αὐτὸς εἴχε, ἐς ταύτην ἐσθιδάσας παιδᾶς τε καὶ γυναῖκας ἐσωτοῦ ἐσέβη· ἐσβαίνοντι δὲ οἱ ἀπίκοντο σῦες καὶ ἵπποι καὶ λεόντων γένεα καὶ ὄρμιες καὶ ἄλλα δόσσα ἐν γῇ νέμονται, πάντα ἐς ζεύγεα. Ὁ δὲ πάντα ἐδέχετο, καὶ μιν οὐκ εἰσίνοντο, ἀλλὰ σφίσι μεγάλῃ διόθεν φιλίᾳ ἐγένετο. Καὶ ἐν μιῇ λάρνακι πάντες ἐπλευσαν, ἔστε τὸ ὕδωρ ἐπεκράτες. Τὰ μὲν Δευκαλίωνος πέρι Ἑλληνες ἱστοροῦσι.

13. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου λέγεται λόγος ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἱρῇ πόλει μεγάλως ἄξιος θωυμάσαι, ὅτι ἐν τῇ σφετέρῃ χώρῃ χάσμα μέγα ἐγένετο καὶ τὸ σύμπαν ὕδωρ κατεδέξατο· Δευκαλίων δὲ, ἐπεὶ τάδε ἐγένετο, βωμούς τε ἔθετο καὶ νηὸν ἐπὶ τῷ χάσματι· Ἦρης ἅγιον ἐστήσατο. Ἐγὼ δὲ καὶ τὸ χάσμα εἶδον, καὶ ἐστὶ ὑπὸ τῷ νηὶ κάρτα μικρόν. Εἰ μὲν ὦν πάλαι καὶ μέγα ἔον νῦν τοιόνδε ἐγένετο, οὐκ οἶδα· τὸ δὲ ἐγὼ εἶδον, μικρόν ἐστι. Σῆμα δὲ τῆς ἱστορίας τόδε πρήσσουσι· δις ἐκάστου ἔτους ἐκ θαλάσσης ὕδωρ ἐς τὸν νηὸν ἀπικνέεται. Φέρουσι δὲ οὐκ ἱεῖς μόνον, ἀλλὰ πᾶσα Συρίη καὶ Ἀραβίη, καὶ πέρηνθεν τοῦ Εὐφράτew πολλοὶ ἄνθρωποι ἐς θάλασσαν ἔρχονται καὶ πάντες ὕδωρ φέρουσι, τὸ πρῶτα μὲν ἐν τῷ νηὶ ἐκχεοῦσι, μετὰ δὲ ἐς τὸ χάσμα κατέρχεται, καὶ δέκεται τὸ χάσμα μικρόν ἐν ὕδατος χροῖμα πολλόν. Τὰ δὲ ποιέοντες Δευκαλίωνα ἐν τῷ ἱρῷ τόνδε νόμον θέσθαι λέγουσι· συμφορῆς τε καὶ εὐεργεσίας μνήμα ἔμμεναι.

nunt ex Arabia, et a Phoenicibus, et Babylonis, et aliae e Cappadocia; quaedam vero etiam Cilices afferunt, quaedam Assyrii. Vidi ego ea quoque quae in templo occultis locis reposita sunt, vestem multam, et alia quae in argentum vel in aurum discreta sunt. Festorum quidem celebrationes dierum et conventus nullis aliis mortalium tot ac tanti instituti sunt.

11. Percontanti autem mihi de annis, quot essent illi sacro, et quam ipsi deam illam putarent, multae narrationes dicebantur quarum sacrae aliae, aliae publicae; quaedam oppido fabulosae; et aliae barbarae, aliae Graecis consentientes, quas ego dicam quidem omnes, neutiquam vero recipio.

12. Vulgus igitur Deucalionem esse, Sisythen, aiunt, qui templum condiderit; eum, inquam, Deucalionem, sub quo multa illa aqua fuit. Jam de Deucalione narrationem inter Graecos audivi, quam Graeci de eo referunt. Fabula autem ita habet. Hoc saeculum, qui nunc sunt homines, non illi primi fuere; sed illud saeculum periere omnes. At hi altioris sunt generis, quod rursus a Deucalione inde in multitudinem auctum est. De istis vero prioribus hominibus haec narrant: contumeliosi valde quum essent, nefaria facinora patrabant: neque enim jurisjurandi religionem servabant, neque recipiebant hospites, neque supplicibus parcebant: pro quibus rebus magna illa venit ipsis calamitas. Statim multum aquae terra effundere, et pluviae fieri magnae, et amnes descendere majores, mare autem multum ascendere: quare aqua fiebant omnia, peribantque universi; Deucalion solus alteri saeculo reservatus est prudentiae et pietatis causa. Servatio autem ipsius hoc modo contigit. Arcam quam habebat magnam, in hanc liberos suos et uxores imposuit, et ipse quoque ingressus est. Quum autem ingrederetur, venerunt ad eum apri, et equi, et leonum genera, et serpentes, et reliqua quae in terra pascuntur, bina omnia. Recipit ille omnia: neque illi nocent; sed magna inter ipsos amicitia, a Jove immissa, intercedit. Atque in una omnes arca navigarunt, quam diu aqua obtinebat. Haec de Deucalione narrant Graeci.

13. Hinc vero narratio ab iis, qui Hierapoli sunt, fertur admiratione maxime digna: in ipsorum regione hiatum factum esse magnum, qui aquam omnem receperit. Deucalionem vero, aiunt, quum haec facta essent, altariaque constituit, et sacram Junoni aedem super hiatum collocavit. Ego etiam hiatum vidi; et est sub templo valde parvus. An vero magnus fuerit olim, et nunc tantillus factus, non novi: quem vero ego vidi, ille parvus est. Signum hujus narrationis esse statuunt hoc quod fit: bis unoquoque anno de mari aqua in templum venit. Ferunt eam non sacerdotes solum, sed Syria omnis et Arabia, et Transeuphratani multi homines ad mare accedunt, et aquam ferunt omnes, quam primum quidem in templo effundunt; deinde vero in hiatum ea descendit, capitque ille hiatum, parvus licet, aquae vim maximam. Haec faciunt, et a Deucalione hanc in eo templo legem latam esse dicunt, ut illud

Ὁ μὲν ὢν ἀρχαῖος αὐτοῖσι λόγος ἀμφὶ τοῦ ἱεροῦ τοῖσδε ἐστὶ.

14. Ἄλλοι δὲ Σεμίραμιν τὴν Βαβυλωνίην, τῆς δὴ πολλὰ ἔργα ἐν τῇ Ἀσίῃ ἐστὶ, ταύτην καὶ τὸδε τὸ ἔθος εἰσασθαι νομίζουσι, οὐκ Ἥρην δὲ εἰσασθαι, ἀλλὰ μητρί ἑωυτῆς, τῆς Δερκετῶ οὖνομα. Δερκετοῦς δὲ εἶδος ἐν Φοινίκῃ ἐθερσάμην, θέλημα ξένον· ἡμισέη μὲν γυνή, τὸ δὲ ὁκόσον ἐκ μηρῶν ἐς ἄκρους πόδας ἰχθύος οὐρὴ ἀποτείνεται. Ἡ δὲ ἐν τῇ ἱρῇ πόλει πᾶσα γυνή ἐστὶ. Πίστιες δὲ τοῦ λόγου αὐτοῖσι κάρτα ἐμφανέες ἰχθύας χρῆμα ἱρὸν νομίζουσι καὶ οὐκοτε ἰχθύων ψάουσι, καὶ ὀρνίθας τοὺς μὲν ἄλλους σιτέονται, περιστερὴν δὲ μούνην οὐ σιτέονται, ἀλλὰ σφίσι ἥδε ἱρῇ. Τὰ δὲ γιγνόμενα δοκεῖ αὐτοῖσι ποιεῖσθαι Δερκετοῦς καὶ Σεμίραμιος εἵνεκα, τὸ μὲν, ὅτι Δερκετῶ μορφὴν ἰχθύος ἔχει, τὸ δὲ, ὅτι τὸ Σεμίραμιος τέλος ἐς περιστερὴν ἀπὶκετο. Ἄλλ' ἐγὼ τὸν μὲν νῆδον ὅτι Σεμίραμιος ἔργον ἐστὶ, τάχα καὶ οὕτως Δερκετοῦς δὲ τὸ ἱρὸν ἔμμεναι οὐδαμὰ πείθομαι, ἐπεὶ καὶ παρ' Αἰγυπτίων ἐνίοισι ἰχθύας οὐ σιτέονται, καὶ τὰδε οὐ Δερκετοῖ χαρίζονται.

15. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἱερὸς, τὸν ἐγὼ σοφοῦ ἀνδρὸς ἤκουσα, ὅτι ἡ μὲν θεὴ Ῥέη ἐστὶ, τὸ δὲ ἱρὸν Ἄττειω ποίημα· Ἄττης δὲ γένος μὲν Λυδὸς ἦν, πρῶτος δὲ τὰ ὄργια τὰ ἐς Ῥέην ἐδιδάξατο. Καὶ τὰ Φρύγες καὶ Λυδοὶ καὶ Σαμοθράκες ἐπιτελέουσι, Ἄττειω πάντα ἔμαθαν· ὥς γάρ μιν ἡ Ῥέη ἔτεμε, βίου μὲν ἀνδρὸς ἀπαύσατο, μορφὴν δὲ θηλέην ἡμίψατο καὶ ἐσθῆτα γυναικίην ἐνεδύσατο καὶ ἐς πᾶσαν γῆν φοιτῶν ὄργιά τε ἐπετέλεε καὶ τὰ ἔπαθε ἀπηγέετο καὶ Ῥέην ἥειδε. Ἐν τοῖσι καὶ ἐς Συρίην ἀπὶκετο. Ὡς δὲ οἱ πέρην Εὐφρῆτιω ἄνθρωποι οὔτε αὐτὸν οὔτε ὄργια ἐδέχοντο, ἐν τῷδε τῷ χώρῳ τὸ ἱρὸν ἐποίησατο. Σημῆμα δὲ ἡ θεὸς τὰ πολλὰ ἐς Ῥέην ἐπικινέει. Λέοντες γάρ μιν φέρουσι καὶ τύμπανον ἔχει καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πυργοφορεῖ, ὁκοῖν Ῥέην Λυδοὶ ποιεῖουσι. Ἐλεγε δὲ καὶ Γάλλων πέρι, οἳ εἰσιν ἐν τῷ ἱρῷ, ὅτι Γάλλοι Ἥρην μὲν οὐδαμὰ, Ῥέην δὲ τέμνονται καὶ Ἄττεια μιμνέονται. Τὰ δὲ μοι εὐπρεπέα μὲν δοκεῖ ἔμμεναι, ἀληθέα δὲ οὐ· ἐπεὶ καὶ τῆς τομῆς ἄλλην αἰτίην ἤκουσα πολλὸν πιστοτέρην.

16. Ἀνδάνει δὲ μοι τὰ λέγουσι τοῦ ἱεροῦ πέρι τοῖσι Ἕλλησι τὰ πολλὰ ὁμολογόντες, τὴν μὲν θεὸν Ἥρην δοκέοντες, τὸ δ' ἔργον Διονύσου τοῦ Σεμέλης ποίημα· καὶ γὰρ δὴ Διονύσος ἐς Συρίην ἀπὶκετο κείνην ὁδὸν τὴν ἡλθεν ἐπ' Αἰθιοπίην. Καὶ ἐστὶ πολλὰ ἐν τῷ ἱρῷ Διονύσου ποιητῶ σήματα, ἐν τοῖσι καὶ ἐσθῆτες βάμβαροι καὶ λίθοι Ἰνδοὶ καὶ ἐλεφάντων κέρα, τὰ Διονύσος ἐξ Αἰθιοπίων ἤνεκε, καὶ φαλλοὶ δὲ ἐστῆσι ἐν τοῖσι προφυλαίσαι δύο κάρτα μεγάλοι, ἐπὶ τῶν ἐπίγραμμα τοιόνδε ἐπιγέγραπται, « τούσδε φαλλοὺς Διονύσος Ἥρην μητρὶν ἀνέθκα. » Ἐμοὶ μὲν νυν καὶ τὰδε ἀρκεῖ. Ἐρέω δὲ καὶ ἄλλ' ὅτι ἐστὶ ἐν τῷ νῆδῳ Διονύσου ὄργιον. Φαλλοὺς Ἕλληνες Διονύσῳ ἐγείρουσι, ἐπὶ τῶν καὶ τοιόνδε τι φέρουσι, ἀνδρας μικροὺς ἐκ ξύλου πεποιημένους, μεγάλα αἰδοῖα ἔχοντας· καλέονται δὲ τὰδε νευ-

esset calamitatis pariter ac benefici monumentum. Antiqua ergo de templo illis narratio est huiusmodi.

14. Alii vero Babyloniam Semiramidem, cujus quidem multa per Asiam opera exstant, hanc ergo constituisse arbitrantur illam quoque sedem; nec vero Junoni constituisse, sed suae matri, cujus nomen Derceto. Dercetus porro speciem vidi in Phoenice, mirum spectaculum: dimidia est mulier; quod est autem a feminibus inde ad extremos pedes, piscis cauda extenditur. Ea vero quae Hierapoli est, tota est mulier. Argumenta illis hujus relationis sunt valde aperta: pisces rem sacram arbitrantur, et nunquam pisces attingunt; atque aves reliquas quidem in cibo habent, columba vero sola non vescuntur, sed est ea illis sacra. Haec quae ita fiunt, videntur iis fieri Dercetus et Semiramidis causa: alterum, quod piscis formam habet Derceto; alterum, quod Semiramidis finis in columbam exit. At ego aedem quidem illam Semiramidis opus esse, forte receperim; Dercetus autem esse delubrum, nequaquam mihi persuadetur, quandoquidem etiam apud Aegyptios sunt qui piscibus in cibo non utantur, neque illud Dercetus gratia faciunt.

15. Est vero alia etiam sacra narratio, quam a sapienti viro accepi, deam illam esse Rheam, delubrum vero opus Attis. Attes porro genere Lydus fuit, primusque Rheae orgia docuit. Ac quae Phryges et Lydi et Samothracae peragunt, ea ab Atte didicerunt omnia: ubi enim illum Rheam castravit, virilem victum desiit, speciemque pro eo assumpsit femineam, et vestem induit muliebrem, et terras omnes peragrans, orgiaque peragebat, et enarrabat quae passus esset, et Rheam canebat. Inter haec pervenit etiam in Syriam. Quum autem Transeuphratani homines neque ipsum reciperent, neque orgia, illo ipso in loco hoc sibi delubrum fecit. Signa vero hujus rei sunt: in multis haec dea ad Rheam accedit. Leones enim illam velunt, et tympanum habet, et turrim gerit in capite, qualem Rheam Lydi faciunt. Dicebat idem de Gallis, qui in templo sunt, Gallos Junoni nusquam, at Rheae castrari, et imitari Atten. Haec speciosa quidem mihi videntur esse, vera non item: quandoquidem etiam castrationis illius aliam causam audivi, multum fide digniorem.

16. Placent vero mihi quae de templo dicunt ii qui Graecis majorem partem consentiunt, deam Junonem esse putantes, opus vero a Baccho Semeles filio factum: nempe Bacchus in Syriam venit ea via, qua profectus est in Aethiopiam. Ac sunt multa in templo Bacchi auctoris indicia; in his et vestes barbarae, et gemmae Indicæ, et elephantorum cornua, quae ex Aethiopibus Bacchus attulit; et stant phalli in vestibulo duo maximi, in quibus talis est inscriptio, *HOEC PHALLOS BACCHUS JUNONI NOVERGE POSUIT*. Mihi quidem etiam haec sufficiunt. Dicam vero quoque aliud quod est in templo, Bacchi sacrum. Phallos Graeci Baccho erigunt, in quibus etiam tale quid ferunt, virunculos parvos e ligno factos, pudenda magna habentes; vocantur autem haec neu-

ρόσπαστα. Ἔστι δὲ καὶ τόδε ἐν τῇ ἱρῷ, ἐν δεξιῇ τοῦ νηοῦ κάθηται σμικρὸς ἀνὴρ χάλκεος ἔχων αἰδοῖον μέγα.

17. Τοσάδε μὲν ἀμφὶ τῶν οἰκιστέων τοῦ ἱεροῦ μυθολόγουσι. Ἦδη δὲ ἐρέω καὶ τοῦ νηοῦ περὶ θεοῦ τε διακ' ἐγένετο καὶ ὅστις μιν ἐποίησατο. Λέγουσι τὸν νηὸν τὸν νῦν ἔοντα μὴ ἔμμεναι τὸν τὴν ἀρχὴν γεγεννημένον, ἀλλ' ἐκείνον μὲν κατενεχθῆναι χρόνῳ ὑστερον, τὸν δὲ νῦν ἔοντα Στρατονίκης ἔμμεναι ποίημα, γυναικὸς τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως. Δοκεῖ δέ μοι ἡ Στρατονίκη ἐκείνη ἔμμεναι, τῆς δ' πρόγονος ἡρήσατο, τὸν ἤλεψε τοῦ ἱεροῦ ἐπινοή· ὡς γὰρ μιν ἡ συμφορὰ κατέλαθεν, ἀμηχανέων τῇ κακῇ αἰσχυρῇ δοκέοντι κατ' ἡσυχίαν ἐνόησε. Ἐκεῖτο δὲ ἀλγέων οὐδὲν, καὶ οἱ ἡ τε χορὴ πάνπαν ἐτρέπετο καὶ τὸ σῶμα δι' ἡμέρης ἐμαραίνεται. Ὁ δὲ ἱερὸς ὡς εἶδε μιν ἐς οὐδὲν ἐμφανὲς ἀρρωστέοντα, ἔγνω τὴν νοῦσον ἔρωτα ἔμμεναι. Ἐρωτος δὲ ἀφανέος πολλὰ σημήα, ὀφθαλμοὶ τε ἀσθενέες καὶ φωνὴ καὶ χορὴ καὶ δάκρυα. Μαθὼν δὲ ταῦτα ἐποίησε· χειρὶ μὲν τῇ δεξιῇ ἔχε τοῦ νεηνίσκου τὴν καρδίην, ἐκάλει δὲ τοὺς ἀνὰ τὴν οἰκίαν πάντας· ὁ δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἐσιόντων πάντων ἐν ἡρεμίᾳ μεγάλην ἦν, ὡς δὲ ἡ μητρὶς ἀπύκετο, τὴν τε χορὴν ἠλλάξατο καὶ ἰδρώειν ἄρξατο καὶ τρώμῳ ἔχετο καὶ ἡ καρδίη ἀνεπάλλετο· τὰ δὲ γιγνόμενα ἐμφανέα τῇ ἱερῷ τὸν ἔρωτα ἐποίησε.

18. Καὶ μιν ὥδε ἰήσατο· καλέσας τοῦ νεηνίσκου τὸν πατέρα κάρτα ὀρρωδόντα, Ἦδε ἡ νοῦσος, ἔφη, τὴν δ' παῖς ὅδε ἀρρωστέει, οὐ νοῦσός ἐστι, ἀλλὰ ἀδικίη· ὅδε γὰρ τοι ἀλγέει μὲν οὐδὲν, ἔρως δέ μιν καὶ φρενοβλαβείη ἔχει. Ἐπιθυμεί δὲ τῶν οὐδαμὰ τεύζεται, φιλέων γυναῖκα ἐμὴν, τὴν ἐγὼ οὐτε μετήσσομαι. Ὁ μὲν ὦν τοιάδε σοφίη ἐψέυδετο. Ὁ δὲ αὐτίκα ἐλίσσεται, Πρὸς τε σοφίης καὶ ἱερικῆς μὴ μοι παιῖδα ὀλέσας· οὐ γὰρ ἐθέλων ταύτη συμφορῇ ἔσχετο, ἀλλὰ οἱ ἡ νοῦσος ἀεκουσίη. Τῷ σὺ μηδ' ἀμὰ ζήλοτυπιέων πένθος ἐγείραι πάση βασιλικῇ μηδὲ ἱερὸς ἐὼν φθόνον προξενέειν ἱερικῇ. Ὁ μὲν ὥδε ἀγνῶς ἐὼν ἐδέετο. Ὁ δὲ μιν αὐτίς ἀμείβετο, Ἀνόσια σπεύδεις γάμον ἐμὸν ἀπαιρέμενος ἡδὲ ἱερὸν ἄνδρα βιώμενος. Σὺ δὲ κῶς ἂν αὐτὸς ἐπρηξας, εἴ τοι σὴν γυναῖκα ἐπόθεις, ἐμεῦ τὰδε δεόμενος; Ὁ δὲ πρὸς τὰδε ἔλεγε ὡς οὐδ' αὐτὸς ἂν κοτε γυναῖκός ἐφείσατο οὐδὲ παιδὶ σωτηρίας ἐθόνηε, εἰ καὶ οἱ μητρικῆς ἐπεθύμει· οὐ γὰρ ὁμοίην συμφορὴν ἔμμεναι γαμετὴν ἢ παιῖδα ὀλέσαι. Ὡς δὲ τὰδε ὁ ἱερὸς ἤκουσε, Τί τοι, ἔφη, ἐμὲ λίσσας; καὶ γὰρ τοι σὴν γυναῖκα ποθέει· τὰ δὲ ἔλεγον ἐγὼ, πάντα ἔην ψεύδεα. Πείθεται μὲν τουτέοισι, καὶ τῷ μὲν παιδὶ λείπει καὶ γυναῖκα καὶ βασιλιχὴν, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώραν ἀπύκετο καὶ πολὺν ἐπὶ τῷ Εὐφράτῃ ἐπώνυμον ἑωυτοῦ ἐποίησατο, ἐνθα οἱ καὶ ἡ τελευτὴ ἐγένετο. Ὡς δὲ μὲν ὁ ἱερὸς ἔρωτα ἔγνω τε καὶ ἰήσατο.

19. Ἦδε δὲ ὦν ἡ Στρατονίκη ἐτι τῷ προτέρῳ ἀνδρὶ συνοικέουσα ὄναρ τοιόνδε ἐθέσατο, ὡς μιν ἡ Ἥρη ἐκέλευε ἐγείραι· οἱ τὸν ἐν τῇ ἱρῇ πόλιν νηὸν, εἰ δὲ ἀπειθέοι, πολλὰ οἱ καὶ κακὰ ἀπειλεῖ. Ἦ δὲ τὰ μὲν πρῶτα

rospasta [*nervis tracta*]. Est autem hoc etiam in delubro: in dextra templi sedet vir parvus aeneus cum magno pudendo.

17. Tantum de conditoribus sacri narrant. Jam vero de ipsa aede dicam, et illius positione, quomodo sit facta, et quis eam condiderit. Aiunt aedem quae nunc est, non esse illam ab initio statim structam, sed istam ipso tempore collapsam denique; quae vero nunc est, eam Stratonices esse opus, quae uxor Assyriorum regis fuerit. Videtur autem mihi illa fuisse Stratonice, quam privignus suus amavit, quem medici deprehendit sollertia: quum enim ille ipsum morbus invasisset, consilii expers in malo quod turpe videretur, aegrotabat silentio. Jacebat autem parte dolente nulla: atque ipsi et color plane mutabatur, et corpus in dies marcescebat. At medicus, quum videret illum manifesto nullo morbo laborare, amorem esse ipsius morbum cognovit. Amoris autem occultati signa multa, oculi languidi, et vox, et color, et lacrimae. Quo cognito, haec faciebat: dextra manu cordi adolescentis admota, domesticos vocabat omnes. Ille ceteris omnibus intransitibus tranquillius admodum erat: at noverca ubi advenit, et colorem mutavit, et inceptit sudare, et tremore corripiebatur, et cor ei palpitabat. Ista quum fierent, manifestum medico amorem prodidere.

18. Atque ita illum sanavit: vocato patre adolescentis vehementer anxio, Iste morbus, inquit, quo juvenis hic aegrotat, non morbus est, sed injuria: nihil enim ipsi dolet; sed amor illum tenet atque amentia. Concupiscit enim quae nunquam consequetur: meam quippe uxorem amat, quam ego nequitquam dimittam. Haec ille astute commentus est. At pater statim supplicare, Per, inquit, tuam sapientiam et medicinam peritiam, ne paliaris perire mihi filium: neque enim volens hoc correptus est malo, sed involuntarius ei morbus. Noli ergo tua zelotypia luctum excitare regno universo; neu, medicus quum sis, invidiam conciliare medicinae. Sic ille imprudens orabat. At respondit ei medicus: Nefarium est quod studiose adeo petis, matrimonium mihi meum auferens et vim adhibere parans viro medico. Tu vero quid ipse faceres, si tuae uxoris desiderio teneretur, qui me ista deprecis? Ad haec ille, neque se uxori unquam parsurum, neque invisurum filio salutem. etiamsi suam is novercam amaret; non enim aequalem esse calamitatem, conjugem amittere, et filium. Haec ubi audierat medicus, Quid ergo, inquit, mihi supplicas? tuam nempe uxorem amat: quae vero modo dicebam, conficta erant omnia. His ille obsecutus, et uxorem et regnum concedit filio, ipse autem in Babyloniae regionem abiit, et urbem sibi cognominem ad Euphraten condidit: ubi etiam mortuus est. Sic ille medicus et deprehendit amorem et sanavit.

19. Haec ergo Stratonice, quum in prioris adhuc viri matrimonio esset, somnium vidit ejusmodi, quasi imperaret sibi Juno, uti templum Hierapoli sibi excitaret; quod si non pareret, multa illi et mala interminabatur. Illa initio

οὐδεμίαν ὥρην ἐποίετο, μετὰ δὲ ὡς μιν μεγάλη νούσος ἔλαβε, τῷ τε ἀνδρὶ τὴν ὄψιν ἀπηγῆσθαι καὶ τὴν Ἥρην ἱλάσκειο καὶ στήσιν τὸν νηὸν ὑπεδέξατο. Καὶ αὐτίκα ὑγίεια γενομένην ὁ ἀνὴρ ἐς τὴν ἱρὴν πόλιν ἐπεμπε, σὺν δὲ οἱ καὶ χρήματα καὶ στρατιὴν πολλήν, τοὺς μὲν οἰκοδομεῖν, τοὺς δὲ καὶ τοῦ ἀσφαλῆος εἵνεκα· καλέσας δὲ τινὰ τῶν ἐωυτοῦ φίλων, νεηνὴν κάρτα καλὸν, τῷ οὐνόμα ἦν Κομβάβος, Ἐγὼ τοι, ἔφη, ὦ Κομβάβε, ἐσθλὸν ἐόντα φίλῳ τε μάλιστα φίλων ἐμῶν καὶ πάν-
παν ἔπαινέω σοφίης τε καὶ εὐνοίης τῆς ἐς ἡμέας, τὴν δὲ ἐπέδεξαι· νῦν δὲ μοι χρεῖω μεγάλης πίστιος, τῷ σε θέλω γυναικὶ ἐμῇ ἐσπόμενον ἔργον τέ μοι ἐπιτελέσαι καὶ ἱρὰ τελέσαι καὶ στρατιῆς ἐπικρατέειν· σοὶ δὲ ἀπικομένῳ ἐξ ἡμέων τιμὴ μεγάλη ἔσσεται. Πρὸς δὲ τὰδε ὁ Κομβάβος αὐτίκα λίσσεται πολλὰ λιπαρέων μὴ μιν ἐκπέμπειν μηδὲ πιστεύειν οἱ τὰ πολλὸν ἐωυτοῦ μέζονα χρήματα καὶ γυναῖκα καὶ ἔργον ἱρόν· τὰ δὲ ὀρώδεις μή κοτὲ οἱ ζηλοτυπίῃ χρόνῳ ὑστέρω ἐς τὴν Στρατονικήν γενόιστο, τὴν μούσος ἀπάειν ἐμελλε.

20. Ὡς δὲ οὐδαμὰ ἐπείθετο, ὁ δὲ ἱεσίστης δευτέρης ἀπτεται δοῦναί οἱ χρόνον ἑπτὰ ἡμερέων, μετὰ δὲ ἀποστείλαι μιν τελέσαντά τι τῶν μάλιστα ὀδέετο. Τυχὼν δὲ ῥηιδίως ἐς τὸν ἐωυτοῦ οἶκον ἀπικνέεται καὶ πεσὼν χαμᾶζε τοιαύδε ὠδύρετο· ὦ δειλαιος, τί μοι ταύτης τῆς πίστιος; τί δέ μοι ὁδοῦ, τῆς τέλους ἤδη δέρκομαι; Νέος μὲν ἐγὼ καὶ γυναικὶ καλῇ ἔσομαι. Τὸ δέ μοι μεγάλη συμφορὴ ἔσσεται, εἰ μὴ ἐγώ γε πᾶσαν αἰτὴν κακοῦ ἀποθῆσομαι. Τῷ με χρῆν μέγα ἔργον ἀποτελέσαι, τό μοι πάντα φόβον ἵσταιται. Τὰδε εἰπὼν ἀτελέα ἐωυτὸν ἐποίει, καὶ ταμὼν τὰ αἰδοῖα ἐς ἀγγήιον μικρὸν κατέθετο σμύρνην τε ἅμα καὶ μέλιτι καὶ ἄλλοις θυώμασι καὶ ἔπειτα σπρηγίδι τὴν ἐφόρει σημηνάμενος τὸ τρώμα ἱῆτο. Μετὰ δὲ ὡς μιν ὁδοιπορεῖν ἔδοκε, ἀπικόμενος ἐς τὸν βασιλῆα πολλῶν παρεόντων διδοί τε ἅμα τὸ ἀγγήιον καὶ λέγει ὧδε· ὦ δέσποτα, τόδε μοι μέγα κευκῆλιον ἐν τοῖσι οἰκη-
οῖσι ἀπεκέετο, τὸ ἐγὼ κάρτα ἐπόθειον· νῦν δὲ ἐπεὶ μεγάλην ὁδὸν ἔρχομαι, παρὰ σοὶ τόδε θήσομαι. Σὺ δέ μοι ἀσφαλῆος ἔχειν· τόδε γάρ μοι χρυσοῦ βέλτερον, τόδε μοι ψυχῆς ἐμῆς ἀντάξιον. Εὖτ' ἂν δὲ ἀπικωμαι, σὺν αὐτῇ ἀποίσομαι. Ὁ δὲ δεξάμενος ἐτέρῃ σπρηγίδι ἐσημαίνετο καὶ τοῖσι ταμίῃσι φρουρεῖν ἐνε-
τείλατο.

21. Κομβάβος μὲν νυν τὸ ἀπὸ τοῦδε ἀσφαλέα ὁδὸν ἦνυ· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἱρὴν πόλιν σπουδῇ τὸν νηὸν οἰκοδόμεον καὶ σφίσι τρία ἔτεα ἐν τῷ ἔργῳ ἐξεγένετο, ἐν τοῖσι ἀπέβαινε τάπερ ὁ Κομβάβος ὀρώδεις· ἡ Στρατονική γὰρ χρόνον ἐπὶ πολλὸν συνόντα μιν ποθείει ἀρχετο, μετὰ δὲ οἱ καὶ κάρτα ἐπεμήνατο. Καὶ λέγουσι οἱ ἐν τῇ ἱρῇ πόλει τὴν Ἥρην τουτεύων αἰτὴν ἐθέλουσαν γενέσθαι, Κομβάβον ἐσθλὸν μὲν ἐόντα λαθῆειν μηδαμὰ, Στρατονικήν δὲ τίσασθαι, ὅτι οὐ ῥηιδίως τὸν νηὸν ὑπέσχετο.

22. Ἡ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἐσωφρόνεις καὶ τὴν νούσον ἔκρυπτε· ὡς δὲ οἱ τὸ κακὸν μέζον ἡσυχίης ἐγένετο, ἐς

quidem nullam ejus rationem habebat : at postea, quum magnus illam morbus invaderet, et viro enarravit visum, et Junonem placavit, et statuere ædem recepit. Et statim inde quum convalesceret, misit eam vir suus Hierapolim, et cum illa pecuniam multam, et magnum exercitum, partim qui ædificarent, partim etiam securitatis causa. Atque vocato quodam amicorum suorum, juvene pulcherrimo, cui Combabo nomen erat, Ego, inquit, Combabe, te utpote bonum virum, et amicorum meorum amo maxime, et vehementer te laudo sapientiæ pariter et benevolentiae in nos causa, quam ostendisti : jam vero magna mihi fide opus est : ideoque volo te, uxorem comitatum meam, et opus mihi perficere, et sacra facere, et exercitui cum imperio præesse. Ceterum tibi reduci magnus a nobis honor habebitur. Ad hæc Combabus statim supplicare et multum rogare ne se mitteret, neu commendaret sibi res multum se majores, pecunias, uxorem, opus sacrum : præterea vero metuebat ne quando illi postea zelotypia de Stratonice oreretur, quam solus abducturus erat.

20. Quum vero persuaderi sibi rex non pateretur, ad alteram ille supplicationem conversus, septem sibi dierum tempus dari petit : post ea se mitteret, ubi perfecisset quo maxime facto esset opus. Hoc facile quum impetrasset, domum suam abiit, et humi procumbens, ita suam sortem deplorabat : Miserum me, quorsum ista mihi fides? quo mihi iter, cujus jam finem prospicio? Juvenis ego, et pulchram comitabor mulierem. Hoc vero magnæ mihi erit calamitati, nisi omnem ego mali causam atque obtentum removero. Itaque magnum mihi perficiendum opus est, quod omnem mihi metum sanabit. Hæc ubi dixit, ipse se rutilabat, et resecta pudenda in vasculo parvo recondidit una cum myrrha et melle et aromatis aliis, ac deinde suo quem gestabat anulo obsignavit : postremo curavit vulnus. Deinde quum iter facere posse sibi videretur, accedens ad regem, multis præsentibus quum vasculum porrigit, tum ita loquitur : Hic mihi, domine, pretiosissimus thesaurus domi fuerat repositus, quem ego valde carum habebam : jam vero quum magnam viam ingredior, apud te illum deponam. Tu vero tutum mihi præsta : est enim illud auro mihi carius, et non minus quam vita pretiosum. Quum rediero, salvum rursus recipiam. Ille acceptum alio obsignavit anulo, et quæstoribus suis asservandum tradidit.

21. Combabus igitur ab eo inde tempore securum iter peragebat. Delati Hierapolim diligenter ædem ædificant, tresque ipsis anni in hoc negotio effluxere. Interea acciderunt quæ Combabus metuerat. Stratonice enim illum, qui longo tempore secum versaretur, anare cepit; qui amor ipsi postea in furorem, et magnum quidem exiit. Dicunt autem Hierapolitani, Junonem harum rerum causam volentem fuisse; non fugisse illam, virum bonum esse Combabum; Stratonicen autem ulcisci voluisse, quod non facile templum ædificandum suscepisset.

22. Ac primo quidem illa modesta erat et occultabat morbum. Quum autem quietem non amplius illi unum

ἐμφανὲς ἐτρέχετο κλαίεσκέ τε δι' ἡμέρας καὶ Κομβάβον ἀνεκαλέετο καὶ οἱ πάντα Κομβάβος ἦν. Τέλος δὲ ἀμχανέουσα τῇ συμφορῇ εὐπρεπέα ἱκεσίην ἐδίζητο. Ἄλλω μὲν ὢν τὸν ἔρωτα ὁμολογέειν ἐφυλάσσετο, αὐτὴ δὲ ἐπιχειρεῖν αἰδέετο. Ἐπινοεῖ ὢν τοιάδε, οἶνω ἐωυτὴν μεθύσασα ἐς λόγους οἱ ἔλθειν· ἀμα δὲ οἶνω ἐσιόντι παρρησίῃ τε ἐσέρχεται καὶ ἡ ἀποτυχίῃ οὐ κάρτα αἰσχρῇ, ἀλλὰ τῶν πρῆσομένων ἕκαστα ἐς ἀγνοίην ἀναχωρεῖ. Ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε, καὶ ἐποίεε ταῦτα. Καὶ ἐπεὶ ἐκ δείπνου ἐγένοντο, ἀπικομένη ἐς τὰ οἰκίῃα, ἐν τοῖσι Κομβάβος αὐλίζετο, λίσσετό τε καὶ γούνων ἀπτετο καὶ τὸν ἔρωτα ὁμολογέει· ὃ δὲ τὸν τε λόγον ἀπηνέως ἀπεδέχετο καὶ τὸ ἔργον ἀναίετο καὶ οἱ τὴν μέθην ἐνεκάλεε. Ἀπειλούσης δὲ μέγα τι κακὸν ἐωυτὴν ἐργάσασθαι, δέισας πάντα οἱ λόγον ἔρηνε καὶ πᾶσαν τὴν ἐωυτοῦ πάθην ἀπηγήσατο καὶ τὸ ἔργον ἐς ἐμφανὲς ἤνευκε. Ἰδοῦσα δὲ ἡ Στρατονική τὰ οὐκότε ἔπτετο, μανίης μὲν ἐκείνης ἔσχετο, ἔρωτος δὲ οὐδαμὰ ἐλήθετο, ἀλλὰ πάντα οἱ συνεῶσα ταύτην παραμυθίην ἐποίετο ἔρωτος ἀπρήκτιο. Ἔστιν ὁ ἔρως οὗτος ἐν τῇ ἱρῇ πόλει καὶ ἔτι νῦν γίνεταί· γυναῖκες Γάλλων ἐπιθυμέουσι καὶ γυναῖξιν Γάλλοι ἐπιμαίνονται, ζηλοτυπέει δὲ οὐδεὶς, ἀλλὰ σφίσι τὸ χρῆμα κάρτα ἱρὸν νομίζεται.

23. Τὰ δ' ὢν ἐν τῇ ἱρῇ πόλει ἀμφὶ τὴν Στρατονικήν οὐδαμὰ τὸν βασιλέα λελήθε, ἀλλὰ πολλοὶ ἀπικνεόμενοι κατηγόρεον καὶ τὰ γινόμενα ἀπηγγέοντο. Ἐπὶ τοῖσι περιαλγέων ἐξ ἀτελέος τοῦ ἔργου Κομβάβον μετεκάλεε. Ἄλλοι δὲ λέγουσι λόγον οὕτι ἀληθία, τὴν Στρατονικήν, ἐπειδὴ ἀπέτυχε τῶν ἐδέετο, αὐτὴν γράψασαν ἐς τὸν ἄνδρα τοῦ Κομβάβου κατηγορεῖν πείρην οἱ ἐπικαλέουσαν, καὶ τὸ Ἕλληνας Σθενεβοῖης περὶ λέγουσι καὶ Φαίδρη τῆς Κνωσσίης, ταυτὶ καὶ Ἀσσυριοὶ ἐς Στρατονικήν μυθολογέουσι. Ἐγὼ μὲν νυν οὕτε Σθενεβοῖην πείθεμαι οὕτε Φαίδρην τοιάδε ἐπιτελέσαι, εἰ τὸν Ἴππολυτον ἀτρεκέως ἐπόθει Φαίδρην. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἐχέτω δικῶς καὶ ἐγένετο.

24. Ὡς δὲ ἡ ἀγγελίη ἐς τὴν ἱρὴν πόλιν ἀπίκετο ἔγνω τε ὁ Κομβάβος τὴν αἰτίην, θαρσέων τε ἦεν, ὅτι οἱ ἡ ἀπολογίῃ οἰκοὶ ἐλείπετο, καὶ μιν ἐλθόντα ὁ βασιλεὺς αὐτίκα μὲν ἐδῆσέ τε καὶ ἐν φρουρῇ ἔχε. Μετὰ δὲ παρεόντων οἱ τῶν φίλων, οἱ καὶ τότε πεμπομένῳ τῷ Κομβάβῳ παρεγένοντο, παραγαγὼν ἐς μέσον κατηγορεῖν ἄρξετο καὶ οἱ μοιχίην τε καὶ ἀκολασίην προὔφερε· κάρτα δὲ δεινοπαθέων πίστιν τε καὶ φιλίην ἀνεκαλέετο λέγων τρισσὰ Κομβάβον ἀδικεῖν μοιχὸν τε ὄντα καὶ ἐς πίστιν ὑβρίσαντα καὶ ἐς θεὸν ἀσεβέοντα, τῆς ἐν τῷ ἔργῳ τοιάδε ἐπρήξε· πολλοὶ δὲ παρεστέωτες ἤλεγχον, ὅτι ἀναφανδὸν σφέας ἀλλήλοισι συνεόντας εἶδον. Πᾶσι δὲ τέλος ἐδόκεε αὐτίκα θνήσκειν Κομβάβον θανάτου ἀξία ἐργασμένον.

25. Ὁ δὲ τέως μὲν ἔσχετο λέγων οὐδέν· ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐς τὸν φόνον ἤγετο, φθέγγατό τε καὶ τὸ κειμήλιον αἶττε λέγων, ὡς ἀναίρεει μιν οὐκ ὕβριος οὐδὲ γάμων εἵνεκα,

hoc concederet, manifeste afflictabat se et toto die plorabat, et Combabum identidem vocabat, denique omnia illi Combabus esse. Tandem impotens illius mali, decentem supplicandi occasionem quaerit. Atque alii quidem fateri amorem cavebat, ipsa autem rem aggredi pudore prohibebatur. Excogitat ergo illud, ut vino se quum inebriasset, cum illo ageret: quippe una cum vino audacia etiam ingreditur, neque admodum turpis repulsa; sed quicquid egeris, in ignorantiam confertur. Ut vero visum ipsi erat, sic illa etiam agebat. Ac post cenam veniens in cubiculum, in quo commorabatur Combabus, supplicabat illi, genua contingebat, et fatebatur amorem. Ille averso animo hunc sermonem accepit et rem recusavit, ebrietatem illi obiciens. Quum vero minaretur illa magnum se sibi malum illaturam, pertimuit, et totam illi rationem suam indicavit, et quod in se consciverat enarravit, denique rem ipsam aperte demonstravit. Ubi conspexit quae nunquam speraverat Stratonice, furor ille quidem constitit; amoris autem neutiquam obliviscebatur, sed semper cum illo versans hoc habebat irriti amoris solatium. Viget ejusmodi amor Hierapoli, et nunc adhuc ita fit: amant feminae Gallos, et furunt Galli in feminas; at zelotypus nemo est, sed res ea valde sancta apud illos putatur.

23. Quae igitur Hierapoli agebantur de Stratonice, ca neutiquam fugebant regem, sed multi qui inde venire, deferebant, et quid fieret narrabant. His vehementer commotus rex, imperfecto adhuc opere, Combabum arcessivit. Alii hic narrant rem minime veram; Stratonicen, quum repulsae essent illius preces, ipsam scripsisse marito et Combabum tentatae ab illo pudicitiae suae reum fecisse: et quod de Sthenoboea sua Graeci dicunt, et de Phaedra Cnossia, idem de Stratonice fabulantur Assyrii. Equidem neque Sthenoboeam credo, neque Phaedram fecisse talia, si vere amavit Phaedra Hippolytum. Verum ea ita se, uti facta sunt, habeant.

24. Ubi vero Hierapolin nuncius venit, causam cognovit Combabus, et cum fiducia abiit, quod domi relicta sibi esset defensio. Ac venientem rex statim in vincula conjectum tradit custodibus. Deinde praesentibus amicis, qui etiam tum, quum dimitteretur Combabus, adfuerant, productum in medium accusare coepit, et adulterium illi atque malam libidinem objiciebat: gravissimeque commotus fidem et amicitiam memorabat, triplici se scelere obstringere Combabum dicens, qui et adulter esset, et in fidem sibi habitam contumeliosus, et in deam impius, cujus in opere commisisset talia. Multi autem astantes eum convincebant, quod aperte amplexantes se mutuo vidissent. Tandem placebat omni-bus mori statim Combabum, qui morte digna perpetrasset.

25. At ille hucusque steterat nihil dicens: quum vero ad supplicium jam duceretur, locutus est et pignus suum re-poposcit, interfici se dicens non contumeliae regi illatae aut

ἀλλ' ἐκείνων ἐπιθυμῶν, τὰ οἱ ἀπῶν παρεθήκατο. Πρὸς τὰδε ὁ βασιλεὺς καλέσας τὸν ταμῖν ἐκέλευε ἐνείκαι τὰ οἱ φρουρεῖν ἔδωκε· ὥς δὲ ἤνεικε, λύσας τὴν σφρηγῖδα ὁ Κομβάβος τὰ τε ἐνεόντα ἐπέδειξε καὶ ἐνω- τὸν ὅποια ἐπεπόνθε, ἔλεξε τε, ὦ βασιλεῦ, τὰδε τοι ἐγὼ ὀρρωδεῖν, εὐτέ με ταύτην ὁδὸν ἐπεμπες, ἀέχων ἥιον, καὶ ἐπεὶ με ἀναγκαίη μεγάλη ἐκ σέο κατέλαβε, τοιάδε ἐπετέλεσα, ἐσθλὰ μὲν ἐς δεσπότεια, ἐμοὶ δὲ οὐκ εὐτυχέα· τοιοῦτοι μὲντοι ἔων ἀνδρὸς ἐπ' ἀδικίην ἐγκαλέ- ομαι. Ὁ δὲ πρὸς τὰδε ἀμβύσας περιέβαλε τέμιν καὶ δακρύων, ἅμα ἔλεγε, ὦ Κομβάβε, τί μέγα κακὸν εἰργάσαιο; τί δὲ σεωυτὸν οὕτω ἀεικελίον ἔργον μῶνος ἀνδρῶν ἐπρηξας; τὰ οὐ πάμπαν ἐπαινέω, ὦ σφέτλιε, δὲ τοιάδε ἐτλης, ὅλα μήτε σὲ παθεῖν μήτε ἐμὲ ἰδέ- σθαι ὤρελε· οὐ γάρ μοι ταύτης ἀπολογίης ἔδωκε. Ἀλλ' ἐπεὶ δαίμων τοιάδε ἤθελε, πρῶτα μὲν σοι τίσις ἐξ ἡμέων ἔσεται, αὐτέων συκοφαντέων ὁ ὀάντος, μετὰ δὲ μεγάλη δωρεὴ ἀπίζεται χρυσός τε πολλὸς καὶ ἀργυ- ρος ἅπλετος καὶ ἐσθῆτες Ἀσσυρίαι καὶ ἱπποὶ βασιλῆιοι. Ἀπίζεται δὲ παρ' ἡμέας ἀνευ ἐσαγγελέος οὐδὲ τις ἀπέρ- χει σε ἡμετέρης ὄψιος, οὐδ' ἦν γυναικὶ ἅμα εὐνάζωμαι. Τὰδε εἶπέ τε ἅμα καὶ ἔποιε· καὶ οἱ μὲν αὐτίκα ἐς φό- νον ἤγοντο, τῷ δὲ τὰ δῶρα ἐδίδοδο καὶ ἡ φιλήν μέζων ἐγεγόνεε. Ἐδόκεε δὲ οὐδεὶς ἐτι Ἀσσυρίων Κομβάβῳ σάφην καὶ εὐδαιμονίην ἔκελος.

26. Μετὰ δὲ αἰτησάμενος ἐκτελέσαι τὰ λείποντα τῷ νηῷ — ἀτελέα γάρ μιν ἀπολεόπειε — αὐτὶς ἐπέμπετο, καὶ τὸν τε νηὸν ἐξετέλεσε καὶ τὸ λοιπὸν αὐτοῦ ἔμενε. Ἐδωκε δὲ οἱ βασιλεὺς ἀρετῆς τε καὶ εὐεργεσίας εἵνεκα ἐν τῷ ἱρῷ ἐστάναι γάλκεον καὶ ἐτι ἐς τιμὴν ἐν τῷ ἱρῷ Κομβάβος γάλκεος Ἑρμοκλέους τοῦ Ῥοδίου ποίημα μορ- φὴν μὲν δοικὴ γυνή, ἐσθῆτα δὲ ἀνδρῆν ἔχει. Λέγεται δὲ τῶν φίλων τοὺς μάλιστα οἱ εὐνοούντας ἐς παραμυθίην τοῦ πάθεος κοινωνίην ἐλέσθαι τῆς συμφορῆς· ἔτεμον γὰρ ἐωυτοὺς καὶ δαίταν τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ διατέοντο. Ἄλ- λοι δὲ ἱερογέουσι ἐπὶ τῇ πράγματι λέγοντες ὥς ἡ Ἥρη φιλέουσα Κομβάβον πολλοὺς τὴν τομήν ἐπὶ νόον ἔβαλε, δίκως μὴ μῶνος ἐπὶ τῇ ἀνανδρῆτι λυπεῖτο.

27. Τὸ δὲ ἔθος τοῦτο ἐπειδὴ ἀπαξ ἐγένετο, ἐτι νῦν μένει καὶ πολλοὶ ἐκάστου ἔτους ἐν τῷ ἱρῷ τάμνονται καὶ θηλύνονται εἴτε Κομβάβον παραμυθεόμενοι εἴτε καὶ Ἥρη χαριζόμενοι τάμνονται· ὧν, ἐσθῆτα δὲ οἶδε οὐκέτι ἀνδρῆν ἔχουσι, ἀλλὰ εἰματὰ τε γυναικῆα φορέουσι καὶ ἔργα γυναικῶν ἐπιτελέουσι. Ὡς δὲ ἐγὼ ἤκουον, ἀνακείεσθαι καὶ τούτων ἐς Κομβάβον ἡ αἰτίη· συνεείχθη γάρ οἱ καὶ τὰδε. Ξεῖνη γυνὴ ἐς πανήγυ- ριν ἀπικομένη ἰδοῦσα καλὸν τε ὄντα καὶ ἐσθῆτα ἐτι ἀνδρῆν ἔχοντα ἔρωτι μεγάλῳ ἔσχετο, μετὰ δὲ μα- θυσα ἀτελέα ἐόντα ἐνωτὴν διεργάσατο. Ἐπὶ τοῖσι Κομβάβος ἀθυμῶν, ὅτι οἱ ἀτυγῶς τὰ ἐς Ἀφροδίτην ἔχει, ἐσθῆτα γυναικῆν ἐνεδύσατο, δίκως μὲν ἐτέρῃ γυνὴ ἴσα ἐξαπατέοιτο. Ὡς αἰτίη Γάλλοις στολῆς θηλέης. Κομβάβου μὲν μοι περὶ τούτων εἰρήσθω· Γάλλων δὲ αὐτὶς ἐγὼ λόγῳ ὑστέρῳ μεμνήσομαι τομῆς

matrimonii illius violati causa, sed quod illorum cupiditate rex teneretur, quæ discedens ipsi commendasset. Ad hæc vocato rex quaestore afferrī jubet quæ custodienda illi tra- diderat. Quum attulisset, detracto Combabus signo quæ inerant demonstravit, seque ipsum adeo quomodo affectus esset, dixitque, Hæc ipsa, rex, ego metuens, quum hoc mihi iter mandares, et ivi invitus, et quum magna abs te mihi necessitas imposita esset, hoc feci, probum illud qui- dem erga dominum, mihi vero minime secundum. Talis tamen quum sim, facinoris, quod non nisi vir committere potest, reus sum. At ille exclamans ad hæc, complexus- que illum est et cum lacrimis dixit, Quid magnum adeo, Combabe, malum perpetrasti? quid in te tam immane facinus solus virorum designasti? Minime laudo ista, o maleaudax, qui ea sustinueris, quæ utinam neque tu passus esses, neque ego vidissem! hac enim defensione mihi opus non erat. Sed quandoquidem talia voluit fortuna, primo qui- dem hoc tibi a me ultionis causa dabitur, mors delatorum: postea donum veniet magnum, aurumque multum et ar- gentum immensum, et vestimenta Assyria, et equi regi. Intrabis autem ad nos nemine intro nunciante; neque quis- quam a nostro te conspectu arcebit, neque si cum uxore jaceam. Hæc dixit simul et fecit: atque illi statim ducen- tibus ad supplicium; huic munera tribuebantur, et in ma- jus aucta est amicitia. Nemo autem Assyriorum quisquam videbatur sapientia par Combabo et felicitate.

26. Postea quum petiisset ut liceret sibi quæ deerant templo perficere (imperfectum enim reliquerat), denuo dimittebatur, et perfecit templum, et reliquo tempore ibi mansit. Tribuit vero ipsi hoc etiam rex virtutis et bene factorum causa, uti æneus in templo staret. Et etiamnum honoris causa in templo est Combabus æneus, Hermoclis Rhodii opus, forma qualis mulier, vestitum autem habet virilem. Dicitur porro amicorum benevolentissimos, con- solandi illius casus gratia, in communionem jacturæ illius venisse: exsecuerunt enim se ipsi, et eandem quam ille vivendi rationem elegerunt. Alii deos admiscunt negotio, ac dicunt adamantem a Junone Combabum; atque hanc multis illam castrandi se mentem injecisse, ut ne solus ille ademtam sibi virilitatem graviter ferret.

27. Interim ille mos, postquam semel susceptus est, etiam nunc manet, multique singulis annis in templo exse- cant se et effeminant, sive Combabi consolandi causa, sive gratum Junoni ut faciant: exsecant certe; vestitum- que hi non amplius virilem habent, sed et vestimenta gestant muliebria, et opera mulierum faciunt. Quantum vero audivi, etiam horum origo ad Combabum refertur: nam usu illi venerunt et ista. Peregrina mulier in conven- tum sacrum quæ venisset, conspecto homine ita pulchro et vestito viriliter, magno illius amore exarsit: post quum comperisset mutilum esse, ipsa se interemit. Ob hac graviter ferens Combabus, sibi infelicitate adeo succedere Venerem, muliebrem vestem sumsit, ne alia amplius mu- lier ea ratione deciperetur. Hæc causa Gallis vestitus feminei. Ac de Combabo ista mihi dicta sunt: Gallorum autem deinde procedente sermone mentionem faciam, et

τε αὐτέων, ὅπως τάμνονται, καὶ ταρῆς βλοήν θάπνουνται, καὶ ὅτε εἴνεκα ἐς τὸ ἱρὸν οὐκ ἐσέρχονται· πρότερον δέ μοι θυμὸς εἰπεῖν θέσιός τε περὶ τοῦ νηοῦ καὶ μεγάλους, καὶ ὅτῃ ἐρέω.

28. Ὁ μὲν χώρος αὐτὸς, ἐν τῷ τὸ ἱρὸν ἰδρυταί, λόφος ἐστὶ, κείται δὲ κατὰ μέσον τῆς πόλεως μάλιστα, καὶ οἱ τεῖχεα δοῖα περιέκταται. Τῶν δὲ τειχέων τὸ μὲν ἀρχαῖον, τὸ δὲ οὐ πολλὸν ἡμέων πρεσβύτερον. Τὰ δὲ προπύλαια τοῦ ἱεροῦ ἐς ἀνεμὸν βορέην ἀποκέκλιται μέγας ὅσον τε ἑκατὸν ὀργυῖων· ἐν τούτοις τοῖσι προπύλαισι καὶ οἱ φαλλοὶ ἐστῆσι, τοὺς Διόνυσος ἐστήσατο, ἡλικίην καὶ οἷδε τριήκοντα ὀργυῖων. Ἐς τούτων τὸν ἕνα φαλλὸν ἀνὴρ ἐκάστου ἔτεος δις ἀνέρχεται οἰκέει τε ἐν ἄκρῳ τῷ φαλλῷ χρόνον ἑπτὰ ἡμερέων. Αἰτῇ δὲ οἱ τῆς ἀνόδου ἥδε λέγεται· οἱ μὲν πολλοὶ νομίζουσι ὅτι ὑψοῦ τοῖσι θεοῖσι ὁμιλεῖ καὶ ἀγαθὰ πάσῃ Συρίᾳ αἰτέει, οἱ δὲ τῶν εὐχολέων ἀγγέθεν ἐπαίουσι. Ἄλλοισι δὲ δοκεῖ καὶ τάδε Δευκαλίωνος εἴνεκα ποιεῖσθαι ἐκείνης συμφορῆς μνήματα, ὁκότε οἱ ἄνθρωποι ἐς τὰ οὐρα καὶ ἐς τὰ περιμήκεα τῶν δενδρόνων ἤσαν τὸ πολλὸν ὕδωρ ὀρυζόμενοι. Ἐμοὶ μὲν νυν καὶ τάδε ἀπίθανα. Δοκέω γε μὲν Διονύσω σφέας καὶ τάδε ποιεῖν, συμβάλλομαι δὲ τούτοις φαλλοὺς ὅσοι Διονύσω ἐγείρουσι, ἐν τοῖσι φαλλοῖσι καὶ ἄνδρας ξυλίνους κατίζουσιν, ὅτε μὲν εἴνεκα ἐγὼ οὐκ ἐρέω δοκεῖ δ' ὦν μοι, καὶ ὅδε ἐς ἐκείνου μίμησιν τοῦ ξυλίνου ἀνδρὸς ἀνέρχεται.

29. Ἡ δὲ οἱ ἀνόδος τοιῆδε· σειρῇ μικρῇ ἐωυτὸν τε ἅμα καὶ τὸν φαλλὸν περιβάλλει, μετὰ δὲ ἐπιβαίνει ξύλων προσφυῶν τῷ φαλλῷ ὁκόσον ἐς χώρην ἄκρου ποδὸς ἀνίων δὲ ἅμα ἀναβάλλει τὴν σειρὴν ἀμφοτέρωθεν ὅπως περ ἡνιοχέων. Εἰ δέ τις τὸδε μὲν οὐκ ὅπως περ, ὅπως δὲ φοινικοβατέοντας ἢ ἐν Ἀραβίᾳ ἢ ἐν Αἰγύπτῳ ἢ ἄλλοθι κου, οἶδε τὸ λέγω. Ἐπειὶ δὲ ἐς τέλος ἵκηται τῆς ὁδοῦ, σειρὴν ἐτέρην ἀφείει τὴν αὐτὸς ἔχει μακρὴν ταύτην, ἀνέλκει τῶν οἱ θυμὸς, ξύλα καὶ εἴματα καὶ σκεύεα, ἀπὸ τῶν ἐδρῶν συνδέων ὁκότην καλὴν ἱζάνει, μίμνει τε χρόνον τῶν εἰπόν ἡμερέων. Πολλοὶ δὲ ἀπικνεύμενοι χρυσόν τε καὶ ἄργυρον, οἱ δὲ χαλκὸν κομίζουσι, εἴτ' ἀφέντες ἐκείνου πρόσθε κείμενα ἀπῆσι λέγοντες τὰ οὐνόματα ἑκάστος. Παρεστῶς δὲ ἄλλος ἄνω ἀγγέλλει, ὃ δὲ δεξιόμενος τοῦνομα εὐχολῶν ἐς ἑκάστον ποιεῖται, ἅμα δὲ εὐχόμενος κροτέει ποίημα γάλακτον, τὸ αἰδεῖ μέγα καὶ τρηχὺ κινεόμενον· εὐδαίμων ἦν γάρ μιν ὕπνος ἔλη ποτὲ, σκορπίος ἀνίων ἀνεγείρει τε καὶ αἰεκέα ἐργάζεται, καὶ οἱ ἥδε ἢ ζημὴ τοῦ ὕπνου ἐπικαίεται. Τὰ μὲν ὦν ἐς τὸν σκορπίον μυθεόνται, ἱρά τε καὶ θεοπρεπέα, εἰ δὲ ἀτρεκέα ἐστίν, οὐκ ἔγω ἐρέειν. Δοκεῖ δέ μοι, μέγα ἐς ἀγρυπνίην συμβάλλεται καὶ τῆς πτώσεως ἢ ὀρρωδῆ. Φαλλοβατέων μὲν δὴ περὶ τούτους ἀρχέει. Ὁ δὲ νηὸς ὁρεῖ μὲν ἐς ἡλίου ἀνιόντα.

30. Εἶδος δὲ καὶ ἐργασίην ἐστὶν ὁκότους νηοὺς ἐν Ἰωνίᾳ ποιεῖουσι. Ἐδρῇ μεγάλῃ ἀνέχει ἐκ γῆς μέγας

castrationis illorum, quomodo castrentur, et sepulturae qua sepeliantur, et cujus rei causa non ingredientur in templum : prius vero mihi animus est de positione templi et magnitudine dicere ; et jam dico.

28. Locus ipse, in quo sacrum constitutum, collis est : situs est autem in media fere urbe, et duplici muro est circumdatus. Murorum alter antiquus est, alter non multum aetate nostra superior. Vestibulum templi in Boream ventum porrectum est, magnitudine ad quadringentos cubitos. In hoc vestibulo etiam phalli stant, quos Bacchus statuit, iique altitudine centum et viginti cubitorum. In horum unum phallum vir singulis annis bis ascendit, moraturque in summo phallo tempus septem dierum. Causa autem illi esse ejus ascensionis haec memoratur : vulgus putat in alto illum versari cum diis, et bona petere toti Syriae, eosque sic e propinquo audire preces. Alii haec etiam Deucalionis causa fieri autumant, in memoriam illius calamitatis, quum homines in montes et arborum altissimas aquarum multarum metu ascenderunt. Mihi quidem ista quoque parum probabilia ; ac puto illos haec etiam Baccho facere : conjicio autem inde : phallos quotquot Baccho erigunt, iidem ligneos in phallis viros collocant ; cujus rei causa, non dixerim equidem : videtur ergo mihi illius lignei viri imitatione etiam hic ascendere.

29. Porro ascensus est ejusmodi : parva catena se pariter ac phallum circumdat ; postea inscendit per ligna phallo affixa, ea mensura quae extremum pedem recipiat. Quantum vero ascendit, tantum simul, aurigantis gestu, catenam utrinque in altum rejicit. Si quis vero hoc non vidit, vidit autem illos qui palmas conscendunt in Arabia, aut in Aegypto, aut alio quocumque loco, idem quod dico intelligit. Quum autem ad finem viae pervenit, catena demissa alia quam secum habet, longa illa quidem, sursum trahit quae vult, ligna et vestes et vasa ; e quibus sede colligata, quasi nido quodam, ibi desidet, manetque tempore dierum quos dixi. Advenientes autem multi aurum et argentum, quidam vero aes afferunt ; deinde in conspectu illius posita relinquunt, indicato suo quisque nomine. Astans vero alius sursum nunciat ; atque ille accepto nomine preces pro unoquoque nuncupat : inter precandum sonum edit instrumento arneo, quod, ubi movetur, magnum quiddam canit et asperum. Dormit neuliquam : si enim somnus illi aliquando obrepit, scorpius ascendens et excitat illum, et magno malo afficit : haec ei poema somni proposita est. Quae igitur de scorpio narrant, ea sacra sunt et religiosa ; an sint vera, dicere non habeo. Ut mihi autem videtur, multum etiam ad vigilandum confert illi metus cadendi. De illis phallorum consensoribus haec sufficiant. Templum quidem spectat in solem orientem.

30. Specie est atque opere illo, qualia in Ionia templa aedificant. Eminent e solo crepido magna, octo cubitorum

δρυγίων δυοῖν, ἐπὶ τῆς δ νῆδος ἐπικέεσθαι. Ἀνοδος ἐς αὐτὸν λίθου πεποιοῖται, οὐ κάρτα μακρῇ. Ἀνελθόντι δὲ θωύμα μὲν καὶ ὁ πρόνῃος μέγα παρέχεται οὐρῇσι τε ῥακῇσι χρυσέῃσι· ἐνδοθεν δὲ ὁ νῆδος χρυσοῦ τε πολλοῦ ἀπολάμπεται καὶ ἡ ὄροφῃ πᾶσα χρυσῇ. Ἀπόζει δὲ αὐτοῦ ὁδμῇ ἀμβροστικὴ ὁκίη λέγεται τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης, καὶ σοὶ τηλόθεν ἀνιόντι προσβάλλει πνοιὴν κάρτα ἀγαθὴν, καὶ ἣν αὐτὶς ἀπίης, οὐδαμὰ λείπεται, ἀλλὰ σὺ τὰ τε εἴματα ἐς πολλὸν ἔχει τὴν πνοιὴν καὶ σὺ ἐς πάμπαν αὐτῆς μεμνήσθαι.

31. Ἐνδοθεν δὲ ὁ νῆδος οὐκ ἀπλὸς ἐστὶ, ἀλλὰ ἐν αὐτῷ θάλαμος ἄλλος πεποιοῖται. Ἀνοδος καὶ ἐς τοῦτον δόλῃ· οὐρῇσι δὲ οὐκ ῥακῇσι, ἀλλ' ἐς ἀντίον ἅπας ἀναπέπταται. Ἐς μὲν ὦν τὸν μέγαν νῆον πάντες ἐσέρχονται, ἐς δὲ τὸν θάλαμον οἱ ἱερεῖς μῶνον, οὐ μέντοι πάντες οἱ ἱερεῖς, ἀλλὰ οἱ μάλιστα ἀγγίθουσι τὴν εἰσὶ καὶ οἷσι πᾶσα ἐς τὸ ἱερὸν μέλειται θεραπεύειν. Ἐν δὲ τῷδε εἶπται τὰ ἔδεα, ἥ τε Ἥρῃ καὶ τὸν αὐτοὶ Δία ἐόντα ἐτέρῳ οὐνόματι κληίζουσι. Ἀμφὶ δὲ γρούσοι τέ εἰσι καὶ ἀμφὶ ἐξόνται· ἀλλὰ τὴν μὲν Ἥρην λέοντες φέρουσι, ὁ δὲ ταύροις ἐφέζεται. Καὶ δῆτα τὸ μὲν τοῦ Διὸς ἀγαλμα ἐς Δία πάντα ὁρῇ καὶ κεφαλὴν καὶ εἴματα καὶ ἔσθην, καὶ μιν οὐδὲ ἐθέλων ἄλλως εἰκάσεις.

32. Ἡ δὲ Ἥρῃ σκοπέοντί σοι πολυειδέα μορφήν ἐκφανέει. Καὶ τὰ μὲν εὐμπαντα ἀτρεκέϊ λόγῳ Ἥρῃ ἐστὶ· ἔχει δὲ τι καὶ Ἀθηναίης καὶ Ἀφροδίτης καὶ Σεληναίης καὶ Πέρης καὶ Ἀρτεμίδος καὶ Νεμέσιος καὶ Μοιρέων. Χεῖρὶ δὲ τῇ μὲν ἐτέρῃ σκῆπτρον ἔχει, τῇ ἐτέρῃ δὲ ἄτρακτον, καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἀκτίνας τε φορεῖ καὶ πύργον καὶ κροσσόν, τῷ μούνῃ τὴν Οὐρανίην κοσμέουσι. Ἐκτοσθε δὲ οἱ χρυσὸς τε ἄλλος περικέεσθαι καὶ λίθοι κάρτα πολυτελεῖς, τῶν οἱ μὲν λευκοὶ, οἱ δὲ ὑδατώδεις, πολλοὶ δὲ οἰνώδεις, πολλοὶ δὲ πυρώδεις. Ἔτι δὲ δυνυχες οἱ Σαρδῶνι πολλοὶ καὶ ἰάκινθοι καὶ σμάραγδοι, τὰ φέρουσι Αἰγύπτῳ καὶ Ἰνδοὶ καὶ Αἰθίοπες καὶ Μῆδοι καὶ Ἀρμένιοι καὶ Βαβυλώνιοι. Τὸ δὲ δὴ μέγας λόγος ἀξίον, τοῦτο ἀπηγγέσθαι· λίθον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ φορεῖ, λυχνὶς καλέεσθαι, οὐνομα δὲ οἱ τοῦ ἔργου ἡ συντυχία. Ἀπὸ τούτου ἐν νυκτὶ σέλας πολλὸν ἀπολάμπεται, ὑπὸ δὲ οἱ καὶ ὁ νῆδος ἅπας οἶον ὑπὸ λύχνῳ φαίνεται· ἐν ἡμέρῃ δὲ τὸ μὲν φέγγος ἀσθενέει. Ἰδέσθιν δὲ ἔχει κάρτα πυρώδεια. Καὶ ἄλλο θωυμαστόν ἐστι ἐν τῷ ξοάνῳ· ἦν ἐσπεῖος ἀντίος ἐσορέης, ἐς σὲ ὁρῇ καὶ μεταβάινοντι τὸ βλέμμα ἀκολουθεῖ, καὶ ἦν ἄλλος ἐτέρωθεν ἐσορέη, ἴσα καὶ ἐς ἐκεῖνον ἐκτελεῖ.

33. Ἐν μέσῳ δὲ ἀμφοτέρων ἐστῆκε ξόανον ἄλλο χρύσειον οὐδαμὰ τοῖσι ἄλλοις ξοάνοις ὕπερον. Τὸ δὲ μορφήν μὲν ἰδίην οὐκ ἔχει, φορεῖ δὲ τῶν ἄλλων θεῶν εἶδεα. Καλέεσθαι δὲ σημήιον καὶ ὑπ' αὐτῶν Ἀσσυρίων, οὐδὲ τι οὐνομα ἴδιον αὐτῷ ἔθεντο, ἀλλ' οὐδὲ γενέσιος αὐτοῦ καὶ εἶδος λέγουσι· καὶ μιν οἱ μὲν ἐς Διόνυσον, ἄλλοι δὲ ἐς Δευκαλίωνα, οἱ δὲ ἐς Σεμίραμιν ἄγουσι· καὶ γὰρ δὴ ὦν ἐπὶ τῇ κορυφῇ αὐτοῦ περισπερὴ χρυσῇ ἐφέστηκε. Τοῦνεκα δὴ μυθεύονται Σεμιράμιος ἔμμεναι

altitudine, in qua sedes imposita est. Ascensus in illam e lapide factus, non sane latus. Ascendenti spectaculum magnum etiam atrium templi præbet; et valvis aureis excultum est. Intus autem sedes auroque multo relucet, et lacunar totum est aureum. Sentitur autem ibi divinus odor, qualis dicitur regionis Arabiæ, qui e longinquo ascendentem spiritu te inhalat optimo; et si inde discesseris, non deserit; quin et vestimenta tua diu servant odorem; et ipsi tibi semper obversabitur.

31. Intus vero sedes non simplex est, sed thalamus in ea factus alius. Ascensus etiam in hunc parvus: nec valvis est ornatus, sed totus ex adverso venientibus apertus. In magnum ergo templum ingrediuntur omnes, in thalamum vero soli sacerdotes, ac ne sacerdotes quidem omnes, sed ii, qui proximi censentur diis, et quibus omnis administratio sacrorum curæ est. In hoc collocata sunt signa, tum Juno, tum quem, Jupiter quum sit, alio ipsi nomine appellant. Ambo aurei, ambo sedent: verum Junonem leones ferunt; alter tauris insidet. Nempe Jovis simulacrum Jovem refert per omnia, capite, vestibus, throno, neque etiamsi velis alii ipsum assimiles.

32. Verum Juno multiplicem consideranti formam offeret. Universim, ut vere dicam, Juno est: sed habet aliquid etiam Minervæ, et Veneris, et Lunæ, et Rheæ, et Dianæ, et Nemesis, et Parcarum. Manu altera sceptrum tenet, colum altera; et in capite gerit radios et turrim; et cestum habet, quo solam Cælestem Venerem ornant. Extra vero illi et aurum circumpositum est, et gemmæ valde pretiosæ, quarum aliæ albæ, aquei coloris aliæ, multæ vinei, multæ etiam ignei. Insuper vero Sardæ onyches multæ, et hyacinthi, et smaragdi, quas Ægyptii ferunt, et Indi, et Æthiopes, et Medi, et Armenii, et Babylonii. Quod autem magis conamemoratu dignum est, illud enarrabo. Gemmam in capite fert, quæ lychnis vocatur: nomen illi res ipsa dedit. Ab hac noctu splendor multus refulget, ut ab ea tanquam a lucernis sedes tota reluceat; at interdiu splendor ille languet. Ceterum speciem habet valde igneam. Etiam aliud est in illo simulacro admirabile: sistans contra intueare, te respicit, transeuntemque obtutus ille persequitur; et si ab alia parte alius hoc aspiciat, idem in illum perficit.

33. Inter utrumque stat alia imago ex auro, nulla parte ceteris imaginibus similis. Suam hoc formam non habet, gerit autem aliorum deorum species: signum vocatur ab ipsis etiam Assyriis, nec nomen illi proprium ullum posuere: sed nec de ortu illius aut forma dicunt: atque alii ad Bacchum, alii ad Deucalionem, ad Semiramidem alii referunt: etenim in vertice illius stat columba aurea; quam ab causam Semi-

τὸδε σημήιον. Ἀποδημέει δὲ δις ἐκάστου ἔτους ἐς θαλάσσαν ἐς κομιζήν τοῦ εἶπον ὕδατος.

34. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ νηΐ ἐσιόντων ἐν ἀριστερῇ κέε-
ται πρῶτα μὲν θρόνος Ἥελιου, αὐτοῦ δὲ ἔδος οὐκ ἐνί-
μουνος δὲ Ἥελιου καὶ Σεληναίης ξόανα οὐ δεικνύουσι.
Ὅτε δὲ εἵνεκα ὧδε νομίζουσι, ἐγὼ καὶ τὸδε ἔμαθον.
Λέγουσι τοῖσι μὲν ἄλλοισι θεοῖσι ὅσιον ἔμμεναι ξόανα
ποιέεσθαι, οὐ γὰρ σφέων ἐμφανέα πάντες τὰ εἶδεα.
Ἥελιος δὲ καὶ Σεληναίη πάμπαν ἐναργέες καὶ σφέας
πάντες δρέουσι. Κοίη ὦν αἰτὴ ξοανουργίης τοῖσι ἐν
τῷ ἡέρι φαινομένοισι;

35. Μετὰ δὲ τὸν θρόνον τοῦτον κέεται ξόανον Ἀπόλ-
λωνος, οὐκ οἶον ἐώεε ποιέεσθαι· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάν-
τες Ἀπόλλωνα νέον τε ἡγνυται καὶ πρωθήθην ποιέουσι,
μοῦνοι δὲ οὗτοι Ἀπόλλωνος γενειήτῃ ξόανον δεικνύουσι,
καὶ τὰδε ποιέοντες ἐνωτοὺς μὲν ἔπαινεύουσι, Ἑλλήνων
δὲ κατηγορεύουσι καὶ ἄλλων, ὁκόσοι Ἀπόλλωνα παῖδα
θήμενοι ἱλάσκονται. Αἰτὴ δὲ ἦδε· δοκέει αὐτέοισι
ἄσποφίη μεγάλη ἔμμεναι ἀτελέα ποιέεσθαι τοῖσι θεοῖσι
τὰ εἶδεα· τὸ δὲ νέον ἀτελὲς ἐτι νομίζουσι. Ἐν δὲ καὶ
ἄλλο τῷ σφετέρῳ Ἀπόλλωνι καινουργέουσι· μοῦνοι
Ἀπόλλωνα εἵμασι κοσμέουσι.

36. Ἐργων δὲ αὐτοῦ περί πολλὰ μὲν ἔχω εἰπεῖν,
ἔρῳ δὲ τὸ μάλιστα θαυμάζειν ἄξιον. Πρῶτα δὲ τοῦ
μαντηίου ἐπιμνήσομαι. Μαντήια πολλὰ μὲν παρ' Ἑλ-
λίδος, πολλὰ δὲ καὶ παρ' Αἰγυπτίουσι, τὰ δὲ καὶ ἐν τῇ
Λιβύῃ, καὶ ἐν τῇ δὲ Ἀσίῃ πολλὰ ἐστίν. Ἀλλὰ τὰ μὲν
οὔτε ἱρέων ἀνευ οὔτε προφητῶν φύεγονται, ὅδε δὲ αὐτός
τε κινέεται καὶ τὴν μαντήϊην ἐς τέλος αὐτοურγεί. Τρόπος
δὲ αὐτῆς τοιόσδε· εὖτ' ἂν ἐθέλῃ χρησμηγορέειν, ἐν τῇ
ἔδρῃ πρῶτα κινέεται· οἱ δὲ μιν ἱρέες αὐτίκα αἰέρουσι.
Ἦν δὲ μὴ αἰέρουσι, ὁ δὲ ἰδρώει καὶ ἐς μέζον ἐτι κινέεται.
Εὖτ' ἂν δὲ ὑποδύντες φέρωσι, ἅγει σφέας πάντῃ περιδι-
νέων καὶ ἐς ἄλλον ἐξ ἑτέρου μεταπηδέων. Τέλος δ' ἀρχι-
ροῦς ἀντιάσας ἐπερέεταί μιν περὶ πάντων πρηγμάτων
δὲ ὅς ἦν τι μὴ ἐθέλῃ ποιέεσθαι, ὅπισω ἀναχωρεῖ, ἦν δὲ τι
ἐπαινέει, ἅγει ἐς τὸ πρόσω τοὺς προφέροντας ὁκωσπερ
ἡνιοχέων. Οὗτοι μὲν συναγείρουσι τὰ θέσφατα καὶ
οὔτε ἱρὸν πρῆγμα οὐδὲν οὔτε ἴδιον τούτου ἀνευ ποιέουσι.
Λέγει δὲ καὶ τοῦ ἔτους περί καὶ τῶν ὥρέων αὐτοῦ πα-
σέων, καὶ δικότε οὐκ ἔρονται. Λέγει δὲ καὶ τοῦ ση-
μηίου περί, κότε χρή μιν ἀποδημέειν τὴν εἶπον ἀποδη-
μίην.

37. Ἐρέω δὲ καὶ ἄλλο, τὸ ἐμεῦ παρεόντος ἐπρῆξεν.
Οἱ μὲν μιν ἱρέες αἰέροντες ἔφερον, ὁ δὲ τοὺς μὲν ἐν γῇ
κάτω ἔλιπεν, αὐτὸς δὲ ἐν τῷ ἡέρι μούνος ἐφορέετο.

38. Μετὰ δὲ τὸν Ἀπόλλωνα ξόανόν ἐστιν Ἀτλαντος,
μετὰ δὲ Ἑρμέως καὶ Ἠλιθυίης.

39. Τὰ μὲν ὦν ἐντὸς τοῦ νηοῦ ὧδε κεκοσμέαται· ἔξω
δὲ βωμός τις κέεται μέγας χάλκεος. Ἐν δὲ καὶ ἄλλα
ξόανα μυρία χάλκεα βασιλέων τε καὶ ἱρέων καταλέξω
δὲ τῶν μάλιστα ἄξιον μνήσασθαι. Ἐν ἀριστερῇ τοῦ
νεοῦ Σεμιράμιος ξόανον ἔστηκε ἐν δεξιῇ τὸν νηὸν ἐπιδει-
νύουσα. Ἀνέστη δὲ δι' αἰτίην τοιήνδε· ἀνθρώποισι,

ramidis esse simulacrum illud fabulantur. Defertur vero
bis quotannis mare versus ad afferendam quam dixi aquam.

34. In ipsa porro aede ad sinistram intrantium Solis pri-
mum thronus positus est, ipsius vero simulacrum non inest :
soli enim Solis ac Lunæ simulacra non ostendunt. Cujus
autem rei causa hoc instituerint, id ipsum quoque didici.
Aiunt reliquis diis simulacra facere fas esse; illorum enim
species non esse notas omnibus : at Sol et Luna plane con-
spicui, et vident illos universi. Quæ igitur causa simula-
crorum illis faciendorum, qui in æthere se conspiciendos
præbeant?

35. Post illum thronum Apollinis signum positum est,
non quale fieri consuevit : nam reliqui omnes juvenem pu-
tant Apollinem, et prima florentem pubertate faciunt; hi
soli vero barbati Apollinis signum ostendunt. Atque hæc
dum faciunt, sibi placent, reprehendunt Græcos aliosque,
quicumque Apollinem puerum ponunt et placent. Causa
hæc est : videtur illis magna esse insipientia, imperfectas
diis formas tribuere; adolescentiam vero adhuc imperfectam
existimant. Verum aliud etiam in illo suo Apolline novant :
soli vestibus ornant Apollinem.

36. De operibus autem ipsius multa habeo dicere, ac di-
cam quod maxime admiratione dignum est. Primo quidem
oraculi mentionem faciam. Oracula apud Græcos multa,
multa apud Ægyptios, etiam in Libya et in Asia multa sunt.
Sed hæc non sine sacerdotibus et prophetis respondent : at
ille tum movetur ipse, tum divinationem ad finem usque
solus perducit. Cujus modus hic est : quum vult reddere
oraculum, in sede primum sua movetur : sacerdotes vero
ipsum continuo tollunt. Si vero non tollant, ille sudat, et
multo etiam magis movetur. Quum vero subeuntes ipsum
ferunt, agit illos usquequaque in orbem, et in alium ex alio
transilit. Tandem obsistens sacerdotum princeps interro-
gat illum de rebus omnibus. Isque, si quid nolit fieri
retrocedit; si vero probet, antrosum agit suos bajulos,
tanquam qui aurigetur. Ita colligunt oracula, et neque
sacram rem ullam neque privatam sine hoc faciunt. Præ-
dicit autem de anno quoque et omnibus illius tempestati-
bus, etiam quando non interrogant. Item prædicit de Si-
gno, quando eam, quam dicebam modo, profectionem de-
beat suscipere.

37. Narrabo etiam aliud, quod me præsentē egit. Sa-
cerdotes sublatum ferebant : at ipse illos humi reliquit, et
sublimis ipse solus ferebatur.

38. Post Apollinem Atlantis signum est; post, Mercurii
et Ilithyæ.

39. Interiora igitur ædis sic ornata sunt : extra vero al-
tare positum est magnum ex ære. Insunt autem et alia
signa sexcenta ænea regumque et sacerdotum : recensabo
autem quæ memoratu præ ceteris digna sunt. Ad si-
nistram ædis signum stat Semiramidis, dextra ædem osten-
dentis. Erectum est per causam ejusmodi : hominibus qui

ὁκόσοι Συρίην οἰκέουσι, νόμον ἐποιέετο ἐωυτὴν μὲν
 ὅπως θεὸν ἰλάσκεισθαι, θεῶν δὲ τῶν ἄλλων καὶ αὐτῆς
 Ἥρης ἀλογέειν. Καὶ ὧδε ἐποίηον. Μετὰ δὲ ὡς οἱ
 θεοὶ ἐπὶ κιντο νοῦσοι τε καὶ συμφορὰ καὶ ἄλγεα, μα-
 νίης μὲν ἐκείνης ἀπεπαύσατο καὶ θνητὴν ἐωυτὴν ὡμο-
 λόγεα καὶ τοῖσι ὑπηκόοις αὐτὴς ἐκέλευε εἰς Ἥρην
 τρέπεσθαι. Τούνεκα ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ἀνέστηκε τοῖσι ἀπι-
 κνεομένοις τὴν Ἥρην ἰλάσκεισθαι δεικνύουσα καὶ θεὸν
 οὐκέτι ἐωυτὴν, ἀλλ' ἐκείνην ὁμολογέουσα.

40. Εἶδον δὲ καὶ αὐτοὶ Ἑλένης ἄγαλμα καὶ Ἑκά-
 βης καὶ Ἀνδρομάχης καὶ Πάριδος καὶ Ἑκτορος καὶ
 Ἀχιλλεύς. Εἶδον δὲ καὶ Νιρέως ἔδος τοῦ Ἀγλαΐης
 καὶ Φιλομήλην καὶ Πρόκνην ἐπὶ γυναῖκα, καὶ αὐτὸν
 Τρέα ὄρνιθα, καὶ ἄλλο ἄγαλμα Σεμιράμιος καὶ Κοι-
 βάβου τὸ κατέλεξα, καὶ Στρατονίκης κάρτα καλὴν καὶ
 Ἀλεξάνδρου αὐτῷ ἐκείνῳ ἱκελόν. Παρὰ δὲ οἱ Σαρδα-
 νάπαλλος ἐστήκε ἄλλη μορφή καὶ ἄλλη στολή.

41. Ἐν δὲ τῇ αὐτῇ ἀφροί νέμονται βόες μεγάλοι
 καὶ ἵπποι καὶ αἰετοὶ καὶ ἄρκτοι καὶ λέοντες, καὶ ἀν-
 θρώπους οὐδαμὰ σίνονται, ἀλλὰ πάντες ἱροὶ τέ εἰσι καὶ
 χειροῦρες.

42. Ἰρῆες δὲ αὐτοῖσι πολλοὶ ἀποδεδέχεται, τῶν οἱ
 μὲν τὰ ἱρήνια σφάζουσι, οἱ δὲ σπονδοφόρους, ἄλλοι
 δὲ πυρφόροι καλέονται καὶ ἄλλοι παραβώμιοι ἐπ' ἐμῷ
 δὲ πλείονες καὶ τριηκοσίων εἰς τὴν θυσίην ἀπικνεύοντο.
 Ἐσθῆς δὲ αὐτοῖσι πᾶσα λευκή, καὶ πῖλον ἐπὶ τῇ κε-
 φαλῇ ἔχουσι. Ἀρχιμεύς δὲ ἄλλος ἐκάστου ἔτεος ἐπι-
 γίγνεται, πορφυρέην τε μῦθος οὗτος φορέει καὶ τιάρη
 χρυσῇ ἀναδέεται.

43. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλο πλῆθος ἀνθρώπων ἱρῶν αὐτῆς
 τῶν τε καὶ συριστῶν καὶ Γάλλων, καὶ γυναῖκες ἐπι-
 μανέες τε καὶ φρενοβλαβέες.

44. Θυσίη δὲ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐπιτελέεται, εἰς
 τὴν πάντες ἀπικνεύονται. Αἱ μὲν ὦν κατ' ἡσυχίαν
 θύουσι οὔτε αἰδούντες οὔτε αὐλέοντες. Εὖτ' ἂν δὲ τῇ
 Ἥρῃ κατάργιονται, αἰδούσι τε καὶ αὐλέουσι καὶ χρο-
 ταλά ἐπικροτέουσι. Καὶ μοι τούτου περὶ σαφὲς οὐδὲν
 εἰπεῖν ἐδύναντο.

45. Ἔστι δὲ καὶ λίμνη αὐτόθι, οὐ πολλὸν ἐκὰς τοῦ
 ἱεροῦ, ἐν τῇ ἰχθύες ἱροὶ τρέφονται πολλοὶ καὶ πολυειδέες.
 Γίνονται δὲ αὐτῶν ἔνιοι κάρτα μεγάλοι· οὗτοι δὲ καὶ
 οὐνόματα ἔχουσι καὶ ἔρχονται καλεόμενοι. Ἐπ' ἐμῷ
 δὲ τις ἦν ἐν αὐτοῖσι χρυσοφορέων, ἐν τῇ πτέρυγι δὲ
 ποίημα χρύσειον αὐτῷ ἀνακέετο. Καὶ μιν ἐγὼ πολ-
 λάκις ἐθεσάμην, καὶ εἶχε τὸ ποίημα.

46. Βάθος δὲ τῆς λίμνης πολλόν. Ἐγὼ μὲν οὐκ
 ἐπειρήθην, λέγουσι δ' ὦν καὶ διηκοσίων ὀργυίων πλεόν
 ἔμμεναι. Κατὰ μέσον δὲ αὐτῆς βωμὸς λίθου ἀνέστηκε.
 Δοκέοις ἂν ἄρην ἰδὼν πλώειν τέ μιν καὶ τῷ ὕδατι ἐπο-
 χέεσθαι, καὶ πολλοὶ ὧδε νομίζουσι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ
 στυλὸς ὑπερστέως μέγας ἀνέχειν τὸν βωμόν. Ἔσπεπται
 δὲ αἰεὶ καὶ θυώματα ἔχει. Πολλοὶ δὲ καὶ ἐκάστης
 ἡμέρης κατ' εὐχὴν εἰς αὐτὸν νηχόμενοι στεφανηφο-
 ροῦσι.

Syriam habitant, legem tulerat, se pro dea placarent, deos
 autem reliquos, ipsamque adeo Junonem, negligerent : id-
 que illi fecere. Postea vero quum divinitus illi immitter-
 rentur morbi et calamitas et doiores, a furore illo resi-
 puit, et mortalem se confitebatur, et subjectis sibi, ut ad
 Junonem iterum se converterent, imperabat. Hanc ob
 causam hoc adhuc habitu astat, advenientibus placandam
 Junonem demonstrans, et deam non jam se, sed illam con-
 fitens.

40. Vidi etiam Helenæ ibi signum, et Hecubæ, et Andro-
 machæ, et Paridis, et Hectoris, et Achillis. Vidi etiam
 Nirei statuum, Aglaïæ filii, et Philomelam et Procnen ad-
 huc mulieres, et ipsum Tereum volucrum; et aliud signum
 Semiramidis, et Combabi illud quod memoravi, et Strato-
 nicæ valde pulchrum, et Alexandri ipsi illi simile. Astat
 illi Sardanapalus, forma alia et vestitu alio.

41. In aula vero soluti pascuntur boves magni, et equi, et
 aquilæ, et ursi, et leones, qui nequaquam noceant homini-
 bus, sed sacri sunt omnes et mansueti.

42. Sacerdotes autem illis multi recepti sunt, quorum alii
 mactant hostias, alii ferunt libamina, igniferi vocantur alii,
 et alii altarium assectæ. Me quidem presente vel trecentis
 plures ad sacrificandum accedebant. Vestimenta illis omnia
 candida; pileum gestant in capite. Sacerdos summus singu-
 lis annis novus succedit : purpura hic solus induitur et
 tiara redimitur aurea.

43. Est autem alia quoque multitudo sanctorum homi-
 num, libicinum, fistulatorum, Galloꝝ; et mulieres furio-
 sæ ac fanaticæ.

44. Sacrificium bis unoquoque die peragitur, ad quod
 omnes veniunt. Jovi quidem silentio sacrificant, neque sua
 voce canentes, neque tibiis. Quum vero Junoni immolant,
 cantant, tibiis canunt, crotalis crepitant. Ac de isto nihil
 mihi certi dicere poterant.

45. Est etiam lacus ibidem, non procul a templo, in quo
 pisces sacri nutriuntur multi, et varia specie. Fiant qui-
 dam illorum oppido magni : hi et nomina habent, et vocati
 accedunt. Me spectante erat inter eos etiam aliquis ornatus
 auro, in cujus pinna aureum opus dedicatum erat. Illum
 ego sæpe vidi, et habebat illud opus.

46. Profunditas lacus magna. Equidem non sum ex-
 pertus; dicunt vero octingentorum amplius cubitorum esse.
 In medio stat altare lapideum. Putes ad primum consp-
 ectum natere illud et in aqua fluitare; ac multi ita esse arbi-
 trantur. Mihi vero videtur columna subjecta ingens susti-
 nere illud altare. Vittis autem semper ornatum est, et
 suffitum habet : ac multi quotidie precandi causa eo natant
 coronas gestantes.

47. Γίγνονται δὲ αὐτοὶ καὶ πανηγυρίες τε μέγισται, καλέονται δὲ ἐς τὴν λίμνην καταβάσεις, ὅτι ἐν αὐτῇ ἐς τὴν λίμνην τὰ ἱρὰ πάντα κατέρχεται, ἐν τοῖσι ἡ Ἥρῃ πρώτη ἀπικνέεται τῶν ἰχθύων εἴνεκα, μὴ σφέας ὁ Ζεὺς πρῶτος ἰδῆται· ἦν γὰρ τότε γένηται, λέγουσι οἱ πάντες ἀπολλύνται. Καὶ δὴ τὰ δὲ μὲν ἔρχεται ὁφόμενος, ἡ δὲ πρόσω ἰσταμένη ἀπέργει τέ μιν καὶ πολλὰ λιπαρέουσα ἀποπέμπει.

48. Μέγισται δὲ αὐτοῖσι πανηγυρίες, αἱ ἐς θάλασσαν νομίζονται. Ἄλλ' ἐγὼ τούτων περὶ σαφὲς οὐδὲν ἔχω εἰπεῖν· οὐ γὰρ ἦλθον αὐτὸς οὐδὲ ἐπειρήθην ταύτης τῆς ὁδοπορίας. Τὰ δὲ ἐλθόντες ποίεουσι, εἶδον καὶ ἀπηγγέσμαι. Ἀγγίον ἕκαστος ὕδατι σεσαγμένον φέρουσι, κηρῷ δὲ τάδε σεσῆμανται· καὶ μιν οὐκ αὐτοὶ λυσάμενοι χέονται, ἀλλ' ἔστι ἀλεκτρυὼν ἱρὸς, οἰκεῖ δ' ἐπὶ τῇ λίμνῃ, ὃς ἐπεὰν σφένον δέξηται τὰ ἀγγία τὴν τε σπρηγίδα ὀρῇ, μισθὸν ἀνυμένους ἀνά τε λύει τὸν δεσμὸν καὶ τὸν κηρὸν ἀπαιρέεται, καὶ πολλὰ μνείαι ἐκ τούτου τοῦ ἔργου τῷ ἀλεκτρυὼν ἀγείρονται. Ἐνθεν δὲ ἐς τὸν νηὸν αὐτοὶ ἐνέικαντες σπένδουσιν τε καὶ θύσαντες ὀπίσω ἀπονοστέουσι.

49. Ὅρτέων δὲ πασῶν τῶν οἶδα μεγίστην τοῦ εἵματος ἀρχομένου ἐπιτελέουσι, καὶ μιν οἱ μὲν πυρὴν, οἱ δὲ λαμπάδα καλέουσι. Θυσίην δὲ ἐν αὐτῇ τοιγύνη ποίεουσι· δένδρεα μεγάλα ἐκκόψαντες ἐν τῇ αὐλῇ ἑστᾶσι, μετὰ δὲ ἀγινέοντες αἰγὰς τε καὶ δίας καὶ ἄλλα κτήνεα ζωὰ ἐκ τῶν δενδρέων ἀπαρτέουσι· ἐν δὲ καὶ ὀρνίθες καὶ εἴματα καὶ χρύσεια καὶ ἀργύρεα ποιήματα. Ἐπεὰν δὲ ἐντελέα πάντα ποιήσωνται, περιμενεύοντες τὰ ἱρὰ περὶ τὰ δένδρεα πυρὴν ἐνίστοι, τὰ δὲ αὐτίκα πάντα καίονται. Ἐς ταύτην τὴν ὁρτὴν πολλοὶ ἄνθρωποι ἀπικνέονται ἐκ τε Συρίας καὶ τῶν περὶ χωρέων πασῶν, φέρουσι τε τὰ ἐσωτῶν ἱρὰ ἕκαστοι καὶ τὰ σημήνια ἕκαστοι ἔχουσι ἐς τάδε μεμιμημένα.

50. Ἐν ῥητῇ δὲ ἡμέρῃσι τὸ μὲν πλῆθος ἐς τὸ ἱρὸν ἀγείρονται, Γάλλοι δὲ πολλοὶ καὶ τοὺς ἐλεξα ἱροὶ ἄνθρωποι τελέουσι τὰ ὄργια, τάμνονταί τε τοὺς πήχεας καὶ τοῖσι νώτοις πρὸς ἀλλήλους τύπονται. Πολλοὶ δὲ σφίσι παρεστῆτες ἐπαυλέουσι, πολλοὶ δὲ τύμπανα παταγέουσι, ἄλλοι δὲ αἰδούσι ἔνθεα καὶ ἱρὰ ὄσματα. Τὸ δὲ ἔργον ἐκτὸς τοῦ νηοῦ τότε γίγνεται, οὐδὲ ἐσέρχονται ἐς τὸν νηὸν ὁκοσοὶ τότε ποίεουσι.

51. Ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρῃσι καὶ Γάλλοι γίγνονται· ἐπεὰν γὰρ οἱ Γάλλοι αὐλέωσι τε καὶ ὄργια ποιεῶνται, ἐς πολλοὺς ἡδὴ ἡ μανίη ἀπικνέεται, καὶ πολλοὶ οἱ ἐς θῆην ἀπικόμενοι, μετὰ δὲ τοιαύτα ἐπρήξαν. Καταλέξω δὲ καὶ τὰ ποίεουσι· ὁ νεηνίης, ὅτω τάδε ἀποκείσται, ρίψας τὰ εἴματα μεγάλη βοῇ ἐς μέσον ἔρχεται καὶ ξίφος ἀναιρέεται· τὰ δὲ πολλὰ ἔτα, ἐμοὶ δοκεῖ, διὰ τοῦτο ἔστηκε. Λαβὼν δὲ αὐτίκα τάμνει ἐσωτὸν θέει τε διὰ τῆς πόλιος καὶ τῇσι χερσὶ φέρει τὰ ἔταμεν. Ἐς ὁκοίην δὲ οἰκίην τάδε ἀπορρίψῃ, ἐκ ταύτης ἐσθῆτά τε θηλήην καὶ κόσμον τὸν γυναικίον λαμβάνει. Τάδε μὲν ἐν τῇσι τομῇσι ποίεουσι.

47. Fiunt ibi conventus maximi, vocanturque descensiones in lacum, quoniam illis numina omnia ad lacum descendunt, inter quæ Juno prima advenit piscium causa, ne primus illos Jupiter conspiciat : hoc enim si fiat, perire aiunt universos. Ac venit ille quidem visurus ; at illa adversum consistens arcetque illum et multum supplicans remittit.

48. Sed maximæ illis celebritates habentur, quæ instituantur ad mare. Verum de his nihil certi quod dicam habeo : neque enim ipse accessi, neque illam profectionem expertus sum. Quæ autem in reditu faciunt, ea vidi, et jam enarrabo. Vas aqua plenum pro se quisque afferunt ; illa obsignata sunt cera : nec vero ipsi eam solvunt, et aquam deinde effundunt ; sed est sacer quidam gallus, qui ad lacum habitat : hic ubi vasa ab illis recepit, sigillumque inspicit, et recepta ejus rei mercede solvit vinculum et ceram aufert, ac minæ multæ hoc ex opere ad gallum redeunt. Hinc in templum ipsi illatam aquam fundunt, et sacrificio facto retro abeunt.

49. Festorum vero dierum quos novi omnium maximum ineunte vere celebrant : eumque pyram vocant alii ; alii lampadem. Sacrificium eo peragunt ejusmodi : arbores excisas ingentes in aula statuunt ; tum adductas capras, et oves, et pecora alia, viventia ex arboribus suspendunt ; addunt aves, vestes, aurea et argentea opera. Perfectis jam omnibus, circumlati circa arbores diis, ignem subjiciunt : illa vero subito ardent omnia. Ad hoc solemne multi homines conveniunt e Syria et regionibus circa omnibus, feruntque suos quique deos, et quæ signa habent singuli ab illis expressa.

50. Statim diebus in templum confluit multitudo : ac Galli multi et sacri, quos dixi, homines cærimonias obeunt, et vulnerant sibi brachia, et terga invicem cædenda præbent. Multi astantes tibiis accinunt, multi perstrepunt tympanis, canunt alii divina et sacra cantica. Hoc vero opus extra ædem peragitur, neque illam intrant quicunque faciunt talia.

51. Per hosce dies fiunt etiam Galli. Nam dum tibiis concinunt Galli et celebrant orgia, ad plures jam pervadit furor, multique qui spectatum modo venerant, postea perpetrarunt talia. Sed enarrabo etiam quid agant. Qui ista de se statuit juvenis, vestibus abjectis, magno clamore in medium prodit, tollit gladium, quales a multis inde annis ob id ipsum, puto, præsto sunt. Hoc igitur accepto statim se castrat, ac per urbem currit, manibus ferens quæ abscedit. In quancumque vero domum ista abjecerit, ex ea vestem muliebrem et mundum accipit. Hæc in castrationibus agunt.

52. Ἀποθανόντες δὲ Γάλλοι οὐκ ὁμοίην ταφὴν τοῖσι ἄλλοις θάπτονται, ἀλλ' ἐὰν ἀποθάνῃ Γάλλος, οἱ ἐταῖροί μιν ἀείραντες ἐς τὰ προάστεια φέρουσι, θέμενοι δὲ αὐτὸν καὶ τὸ φέτρον, τῷ ἐκόμεσαν, ὑπερθε λίθους βάλλουσι, καὶ τὰδε πρήξαντες ὀπίσω ἀπονοστέουσι. Φυλάξαντες δὲ ἑπτὰ ἡμερῶν ἀριθμὸν οὕτως ἐς τὸ ἱρὸν ἐσέρχονται· πρὸ δὲ τούτων ἦν ἐσέλθωσιν, οὐκ ὅσα ποιεῖουσι.

53. Νόμοις δὲ ἐς ταῦτα χρέωνται τουτέοισιν ἦν μὲν τις αὐτῶν νέκυν ἴδῃται, ἐκείνην τὴν ἡμέρην ἐς τὸ ἱρὸν οὐκ ἀπικνέεται, τῇ ἐτέρῃ δὲ καθήρας ἑωυτὸν ἐσέρχεται. Αὐτῶν δὲ τῶν οἰκήων τοῦ νέκυος ἕκαστοι φυλάξαντες ἀριθμὸν ἡμερῶν τριήκοντα καὶ τὰς κεφαλὰς ξυράμενοι ἐσέρχονται, πρὶν δὲ τὰδε ποιῆσαι, οὐ σφίσι ἐσιέναι ὀσιον.

54. Θύουσι δὲ βόας ἄρσενάς τε καὶ θήλας καὶ αἴγας καὶ οἰάς· σῦας δὲ μούνας ἐναγέας νομίζοντες οὔτε θύουσι οὔτε σιτέονται. Ἄλλοι δ' οὐ σφέας ἐναγέας, ἀλλὰ ἱρὸς νομίζουσι. Ὅρνήθων τε αὐτέοις περιστερὴ χρῆμα ἱρότατον καὶ οὐδὲ ψαύειν αὐτῶν δικαιοῦσι· καὶ ἦν ἀέκοντες ἀψωνται, ἐναγέας ἐκείνην τὴν ἡμέρην εἰσι. Τοῦνεκα δὴ αὐτέοις σύννομοι τέ εἰσι καὶ ἐς τὰ οἰκήσια ἐσέρχονται καὶ τὰ πολλὰ ἐν γῇ νέμονται.

55. Λέξω δὲ καὶ τῶν πανηγυριστῶν τὰ ἕκαστοι ποιεῖουσι· ἀνὴρ εὖτ' ἂν ἐς τὴν ἱρὴν πόλιν πρῶτον ἀπικνέηται, κεφαλὴν μὲν ὁδε καὶ ὄφρους ἐξύρατο, μετὰ δὲ ἱρεύσας οἶν τὰ μὲν ἄλλα κρεουργεῖ τε καὶ εὐωχέεται, τὸ δὲ νάκος χαμαὶ θέμενος ἐπὶ τούτου ἐς γόνυ ἔχεται, πόδας δὲ καὶ κεφαλὴν τοῦ κτήνεος ἐπὶ τὴν ἑωυτοῦ κεφαλὴν ἀναλαμβάνει, ἅμα δὲ εὐχόμενος αἰτέει τὴν μὲν παρῶσαν θυσίην δέκεσθαι, μέζω δὲ ἐσάυτις ὑπισχνέεται. Τελέσας δὲ ταῦτα καὶ τὴν κεφαλὴν ἑωυτοῦ στέφεται καὶ τῶν ἄλλων, δόξοι τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀπικνέονται. Ἄρας δὲ ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ὁδοπορεῖ ὕδασι τε ψυχροῖσι χρεόμενος λουτρῶν τε καὶ πόσιος εἰνεκα καὶ ἐς πάμπαν χαμαικοιτέων· οὐ γάρ οἱ εὐνῆς ἐπιβῆναι ὀσιον, πρὶν τὴν τε ὁδὸν ἐκτελέσαι καὶ ἐς τὴν ἑωυτοῦ αὐτὶς ἀπικέσθαι.

56. Ἐν δὲ τῇ ἱρῇ πόλει ἐκδέκεται μιν ἀνὴρ ξεινοδόκος ἀγνοέοντα· ῥητοὶ γάρ δὴ ὧν ἐκάστης πόλιος αὐτόθι ξεινοδόχοι εἰσι, καὶ τότε πατρόθεν οἶκοι δέκονται. Καλέονται δὲ ὑπὸ Ἀσσυρίων οἵδε διδάσκαλοι, ὅτι σφίσι πάντα ὑπηγόονται.

57. Θύουσι δὲ οὐκ ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ, ἀλλ' ἐπεὶ παρὰ στήθεσιν τῷ βωμῷ τὸ ἱρὸν, ἐπισπεύσας αὐτὶς ἀγει ζῶν ἐς τὰ οἰκήσια, ἐλθὼν δὲ κατ' ἑωυτὸν θύει τε καὶ εὐχεται.

58. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλης θυσίης τρόπος τοιούσδε· στέψαντες τὰ ἱρήσια, ζωὰ ἐκ τῶν προπυλαίων ἀπῖσι, τὰ δὲ κατενευχθέντα θνήσκουσι. Ἐνιοὶ δὲ καὶ παῖδας ἑωυτῶν ἐντεύθεν ἀπῖσι, οὐκ ὁμοίως τοῖς κτήνεσι, ἀλλ' ἐς πῆρην ἐνθέμενοι χειρὶ κατὰγουσι, ἅμα δὲ αὐτέοις ἐπικερτομέοντες λέγουσι ὅτι οὐ παῖδες, ἀλλὰ βόες εἰσι.

59. Στίζονται δὲ πάντες οἱ μὲν ἐς καρπούς, οἱ δὲ ἐς

52. Mortui vero Galli non simili reliquis hominibus sepultura sepeliuntur : sed ubi mortuus est Gallus, sodales illum sublatum ferunt in suburbia ; ac depositum una cum feretro quo portaverant, obruunt lapidibus, eoque facto domum retro abeunt. Servato deinde septem dierum numero, sic in templum intrant : ante hos si intrant, piaculum committunt.

53. Legibus ad haec utuntur hisce. Si quis illorum mortuum viderit, illo die non venit in templum ; postridie autem, ubi lustravit se, intrat. Sed qui domestici ipsis fuere mortui, triginta dierum observato numero singuli et rasti capitibus, intrant : ante vero quam istuc fecerint, intrare illis nefas.

54. Sacrificant boves mares pariter ac feminas, et capras, et oves : porcos solos, quos abominantur, neque immolant, neque iis vescuntur. Alii non abominabiles putant, sed sacros. Inter aves columba res illis sanctissima videtur, neque attingere eas fas putant : et si inviti attigerint, impiati sunt illo die. Itaque cum illis habitant, cubacula ingrediuntur, et plerumque pascuntur humi.

55. Dicam autem de his etiam qui ad conventus hosce veniunt, quæ quique agant. Vir ubi Hierapolin primum venit, caput radit ac supercilia : post sacrificata ove, reliquas carnes concisas epulatur ; pelle autem humi strata, genu in ea ponit, pedes vero et caput pecudis suo capite suscipit ; ac simul precibus petit, præsentem victimam recipiant, majoremque pollicetur in posterum. His perfectis, et suum caput coronat et reliquorum, qui eandem profectiorem susceperunt. Profectus autem domo sua, in viam se dat, usus ad balnea pariter et potum aqua frigida, humi semper decumbens : neque enim lectum ante conscendere illi fas est, quam ubi perfecto itinere domum rursus rediit.

56. In ipsa Hierapoli excipit illum publicus hospes ignarus ; certi enim uniuscujusque civitatis ibi sunt hospites, et pro patria quemque sua domi recipiunt. Vocantur hi ab Assyriis Doctores, quod omnia illos solemnia docent.

57. Mactant vero non in ipso templo ; sed quum statuit ad altare victimam, ac libavit, viventem reducit domum, reversusque apud se mactat ac preces fundit.

58. Est autem alius quoque sacrificii modus hic : vittatas hostias vivas de vestibulo præcipitant, quæ dejectæ ipso casu moriuntur. Quidam suos ipsorum liberos inde dejiçunt, non similiter ut pecudes, sed intrusos in culeum manu deturbant, simul maledicta in eos ingerunt, quum dicant non suos esse liberos, sed boves.

59. Puncturis se notant omnes, alii in manibus, in cer-

αὐχένας, καὶ ἀπὸ τοῦδε ἅπαντες Ἀσσύριοι στιγματη-
φορέουσι.

60. Ποιέουσι δὲ καὶ ἄλλο μούνοισι Ἑλλήνων Τροι-
ζηνίοισι ὁμολογόντες. Λέξω δὲ καὶ τὰ κεῖνοι ποιεῖουσι.
Τροϊζήνιοι τῆσι παρθένοισι καὶ τοῖσι ἡιθέοισι νόμον
ἐποιήσαντο μὴ σπιν ἄλλως γάμον εἶναι, πρὶν Ἰππολύτῳ
κόμας κείρασθαι· καὶ ὧδε ποιεῖουσι. Τοῦτο καὶ ἐν τῇ
ἱρῇ πόλει γίνεται. Οἱ μὲν νεηνίαί τῶν γενεῶν ἀπάρ-
χονται, τῆσι δὲ παρθένοισι πλοκάμους ἱρούς ἐκ γενετῆς
ἀπᾶσι, τοὺς ἐπὶ ἐν τῷ ἱρῷ γέωνται, τάμνουσι τε
καὶ ἐς ἄγγεα καθαθέντες οἱ μὲν ἀργύρεα, πολλοὶ δὲ
χρύσεια ἐν τῇ νῆϊ προσηλθάντες ἀπᾶσι ἐπιγράψαντες
ἐκαστοὶ τὰ οὐνόματα. Τοῦτο καὶ ἐγὼ νέος ἔτι ὢν
ἐπετέλεσα, καὶ ἔτι μευ ἐν τῷ ἱρῷ καὶ ὁ πλόκαμος καὶ
τὸ οὐνομα.

LXXIII.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

1. Βαδίζοντι μοι κατὰ τὴν στοὰν τὴν ἐνταῦθεν ἐξιόν-
των ἐν ἀριστερᾷ, τῆς ἑκτῆς ἐπὶ δέκα σμικρὸν πρὸ με-
σημβρίας, Θερσαγόρας περιτυγχάνει. Τάχα τινὲς
ὑμῶν αὐτὸν ἐπίστανται. Σμικρὸς τίς ἐστι γρυπὸς
ὑπολευκὸς ἀνδρικόος τὴν φύσιν. Ἰδὼν οὖν αὐτὸν ἔτι
προσιόντα, Θερσαγόρας, ἔφην, ὁ ποιητὴς ποῖ δὴ καὶ
πόθεν; Οἶκον, ἦ δ' ὅς, ἐνταῦθα. Πότερον, ἦν δ' ἐγὼ,
διαδαδίων; Ἀμέλει μὲν οὖν, ἔφη, καὶ τούτου δεόμενος·
ἄωρ γὰρ τοι τῶν νυκτῶν ἐξασπαστάς ἐδοξέ μοι χρῆναι
τοῖς Ὀμήρου γενεθλίοις τῆς ποιητικῆς ἀπάρχεσθαι.
Καλῶς γε σὺ ποῶν, ἔφην, καὶ τὰ τροφεῖα τῆς παιδεύ-
σεως ἐκείνῳ τίνων. Ἐκεῖθεν οὖν ἀρξάμενος, ἦ δ' ὅς,
ἔλαβον ἑμαυτὸν εἰς τοῦτο τῆς μεσημβρίας ἐκπεσίων.
Ὅπερ οὖν ἔφην, δεῖ μὲν μοι καὶ τοῦ περιπάτου.

2. Πολλὸ μέντοι πρότερον, ἔφη, προσεπιεῖν τούτον
δεόμενος ἦκα — τῇ χειρὶ τὸν Ὀμηρον ἐπιδείξας· ἴστε
δὴ που τὸν ἐν δεξιᾷ τοῦ τῶν Πτολεμαίων νεώ, τὸν κα-
θειμένον τὰς κόμας — προσερῶν τε οὖν αὐτὸν ἀφικόμεν,
ἔφη, καὶ προσευξόμενος ἀφόνων διδόναι τῶν ἐπῶν.
Ἐὶ γὰρ, ἔφην, ἐν εὐχαῖς τὰ πράγματα εἶη· πάλαι γάρ
τοι καὶ αὐτὸς ἐνοχλεῖν μοι δοκῶ τὸν Δημοσθένην ἐπικου-
ρῆσαι τι πρὸς τὴν αὐτοῦ γενέθλιον. Εἰ οὖν ἡμῖν ἐπαρ-
κέσειε τὸ εὐχεσθαι, συμβουλοίμην ἄν σοι· κοινὸν γὰρ
ἡμῖν τὸ ἔρκαλον. Ἐγὼ μὲν, ἔφη, καὶ τῶν νύκτωρ τε
καὶ τῆμερον πεποιημένων δοκῶ μοι τῆς εὐροίας τὸν
Ὀμηρον ἐπιγράψασθαι· οἷός γάρ πως καὶ μαντικῶς
εἰς τὴν ποίησιν ἐξεδοκχεύθη. Κρινεῖς δ' αὐτὸς ἐπί-
τηδες γάρ τοι τοῦτ' ὁ γραμματεῖον περιηρόμην, εἰ ἄρα
τῷ σχολῇ ἄγοντι τῶν ἐταίρων περιτύχοιμι. Δοκεῖς
οὖν ἐν καλῷ μοι σὺ τῆς σχολῆς εἶναι.

3. Μακάριός γάρ εἰ, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ πέπονθας τὸ τοῦ
τὸν δόλιχον νεικηχότος, ὃς ἤδη λελουμένος τὴν κόνιν
καὶ τὸ λοιπὸν τῆς θέας ψυχαγωγούμενος μυθολογεῖν

vicibus alii; atque hinc est quod Assyrii omnes ferunt stig-
mata.

60. Faciunt etiam aliud quiddam, solis inter Græcos
consentientes hac parte Troezeniis. Explicabo etiam quid
illi faciant. Troezenii virginibus et adolescentibus legem
statuere, ne aliter contrahant nuptias, quam ubi comas
Hippolyto posuerint: idque ita faciunt. Hoc etiam fit
Hierapoli. Juvenes enim mentorum ibi primitias ponunt;
virginibus vero sacros a nativitate inde cincinnos submittunt:
quos in templo ipso desectos in vasculis deponunt, alii qui-
dem argenteis, multi vero aureis, iisque in templo fixis,
inscripto suo quisque nomine, discedunt. Hoc ego etiam
adolescens feci, estque adhuc in templo cincinnus pariter
meus atque nomen.

LXXIII.

DEMOSTHENIS ENCOMIUM.

1. Inambulanti mihi in porticu, in sinistro exeuntium
inde latere, sexto decimo mensis, paulo ante meridiem,
obviā fit Thersagoras. Fortasse quidam vestrum homi-
nem novcrint. Parvus est, vulturino naso, subalbidus,
habitu virili. Igitur accedentem adhuc conspiciatus, Heus,
inquam, Thersagora poeta, quorsum tu, et unde? Domo,
inquit, huc. Utrum, inquam, ambulaturus? Scilicet,
inquit, et illo opus habeo: quum enim in tempesta nocte
surrexissem, visum est natalem Homeri poetices quibusdam
primitiis honorare. Præclare tu quidem, inquam, qui ista
nutritionis educationisque illi præmia solvas. Inde igitur,
inquit, quum incepissem, imprudens ad hoc meridiem usque
delapsus sum. Quod ergo dixi, opus mihi est ambula-
tione.

2. Verum multo prius, ait, salutaturus istum venio
(manu autem monstrabat Homerum: nempe notis illum
ad dextram ædis Ptolemaeorum, illum demissis comis).
Hunc ergo adoraturus veni, inquit, et rogaturus ut copiosa
mihi carmina ministret. Si quidem, inquam, in precibus
ipse res inessent! olim sane et ipse Demostheni negotium
facessiturus mihi videor, ut ad suum mihi natalem obeun-
dum opis aliquid conferat. Quare nobis si precari satis
esset, socium me tibi adjungerem: nam commune nobis
munus obtingeret. Equidem, inquit ille, eorum quæ nocte-
que et interdiu feci, affluentem facile ubertatem ad Home-
rum auctorem jure referre mihi videor: divinitus enim quo-
dammodo et ut vates velut bacchico instinctu ad carmen
incitatus sum. Judicabis autem ipse: consulto enim hunc
libellum mecum detuli, si forte in sodalium aliquem otiosum
inciderem. Videris ergo mihi in pulchro otio constitutus esse.

3. Nempe tu beatus es, inquam, idemque tibi usu venit,
quod ei qui curriculo vicerat, qui jam pulvere abluto, et
reliquo spectaculi tempore se oblectans, fabellas habere

πρὸς τὸν παλαιστὴν διενоеίτο, ἐπιδόξου κληθήσεσθαι τῆς πάλης οὐσης· δ' ὅ, Ἄλλ' ἐπὶ τῆς βαλβίδος οὐκ ἂν ἐμυθολόγηις, ἔφη. Καὶ σὺ δὴ μοι δοκεῖς νενικηκώς τὸν δόλιχον τῶν ἐπῶν ἐντροπῶν ἀνδρὶ μάλα δὴ κατορρωδοῦντι τὴν τοῦ σταδίου τύχην. Καὶ δε γελάσας, Ὡς δὴ σοι τί τῶν ἀπόρων, εἶπεν, ἐργασόμενος;

4. Ἰσως γάρ, ἔφη, δὲ Δημοσθένης ἐλάττονος ἢ καθ' Ὁμήρον εἶναι σοι λόγου καταφαίνεται. Καὶ σὺ μὲν μέγα φρονεῖς Ὁμήρον ἐπαινέσας, ἐμοὶ δὲ δὲ Δημοσθένης σμικρὸν καὶ τὸ μηδέν; Συχοφαντεῖς, ἔφη. Δυστασιάσαιμι δ' οὐκ ἂν τοὺς ἥρωας, εἰ καὶ πλείων εἰμὶ τὴν γνώμην πρὸς Ὁμήρου τετάρθαι. Εὖ γε, εἶπον· ἐμὲ δ' οὐκ ἂν νομίζοις πρὸς τοῦ Δημοσθένους;

5. Ἄλλ' ἐπεὶ γε μὴ ταύτην τὸν λόγον ἀτιμάζεις κατὰ τὴν ὑπόθεσιν, δῆλον ὡς τὴν ποιητικὴν ἔργον ἡγῇ μόνον, τοὺς δὲ ῥητορικοὺς λόγους καταφρονεῖς ἀτεχνῶς ὡς ἰππεὺς παρὰ πεζοὺς ἐλαύνων. Μὴ μανεῖν, ἔφη, ταῦτά γε, κἂν εἰ πολλῆς δεῖ τῆς μανίας ἐπὶ τὰς ποιητικὰς ἰοῦσι θύρας. Δεῖ γάρ τοι καὶ τοῖς καταλογάδην, ἔφη, ἐνθού τινος ἐπιπνοίας, εἰ μέλλουσι μὴ ταπεινοὶ φανεῖσθαι καὶ φαύλους φροντίδος. Οἶδά τοι, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, καὶ χαίρω πολλὰς ἀλλων τε δὴ λογοποιῶν καὶ τὰ Δημοσθένους ἐγγὺς τῶν Ὁμήρου τιθεῖς, ὡς λέγω τὴν σφοδρότητα καὶ πικρίαν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν, καὶ τὸ μὲν « οἰνοβαρὲς » πρὸς τὰς Φιλίππου μέθας καὶ κορδακισμοὺς καὶ τὴν ἀσελγείαν, τὸ δ' « εἰς οἰωνὸς ἀριστος » πρὸς τὸ « δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας τὰς ἀγαθὰς ὑποθεμένους ἐλπίδας, » καὶ τὸ,

Ἦ κε μέγ' οἰμώζειε γέρον ἱππῆλτά Πηλεὺς,
πρὸς τὸ « πηλίκον ποτὲ ἂν στενάζειαν οἱ ἄνδρες ἔχεινοι οἱ ὑπὲρ δόξης καὶ ἐλευθερίας τελευτήσαντες. » Παραβαλλὼ δὲ καὶ τὸν « βρόντα Πύθωνα » πρὸς τὰς Ὀδυσσεως « νιφάδας » τῶν λόγων, καὶ τὸ,

Εἰ μὲν μέλλοιμεν ἀγῆρω τ' ἀθανάτω τε
ἔσσεσθαι
πρὸς τὸ « πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθιέρῃς τηρῇ. » Καὶ μυρία γέγονασιν αὐτοῖς ἐπὶ ταῦτόν τῆς διανοίας ἐπιδρομαί.

6. Ἦδομαι δὲ καὶ πάθη καὶ διαθέσεις καὶ τροπὰς λέξεως καταμανθάνων καὶ τὰς ἀφαιρούσας τὸν κόρον μεταβολὰς καὶ τὰς ἐκ τῶν παρατροπῶν ἐπανόδους καὶ τὰς τῶν παραβολῶν σὺν τῷ καιρῷ γλαφυρότητας καὶ τὸ τοῦ τρόπου μισοβάρβχρον πανταχοῦ.

7. Καὶ μοι πολλὰς ἐδόξεν — οὐ γὰρ ἂν τὰ ληθὲς ἀποκρυφαίμην — εὐπρεπέστερον μὲν βρθυμίας Ἀττικῆς καθάπτεσθαι Δημοσθένης, δὲ τὴν παρρησίαν, ὡς φαίν, ἀνεμμένος, τοῦ τοὺς Ἀχαιοὺς Ἀχαιῖδας προσειπόντος, διαρκεστέρω δὲ τὸν πνευματικὸς τὰς Ἑλληνικὰς ἀποπληροῦν τραγῳδίας τοῦ μεταξὺ τῆς ἀκμαιοτάτης μάχης διαλόγου ἀναπλάττοντος καὶ μῦθοις τὴν φορὰν σχεδανύνοντος.

8. Πολλὰς δὲ μετὰ τοῦ Δημοσθένους καὶ μέτρα κώλων καὶ ῥυθμοὶ καὶ βάσεις οὐκ ἔξω τῆς ποιητικῆς

cum palæstrita cogitabat, quum jamjam vocandi ad certamen luctatores videbantur : at ille, Verum, inquit, in carceribus non haberes fabulas. Sic tu mihi videris, poetici curriculi victor, illudere homini fortunam arenæ vehementer extimescenti. Atque iste ridens, In quamnam vero, inquit, te consilii inopiam conjecturus?

4. Forte enim, inquam, minoris tibi Demosthenes, quàm ut comparari cum Homero possit, esse orationis argumentum videtur. Itaque multum tibi places Homero laudato; mihi vero Demosthenes parvum quiddam est et nihil? Calumniaris, inquit. Nolim ego in contentionem vocare heroas, etsi magis fert animus ab Homero stare. Euge, inquam : me vero non putas stare malle a Demosthene?

5. Sed quando non hac parte orationem nostram spernis, ob argumentum; apparet nimirum solam te poeticen opus putare, oratorias vero sercriptiones contemnere simpliciter, equitis instar pedites prætervehentis. Absit ut eo usque, inquit, insaniam, licet multo sane furore opus est ad poeticas fores accedentibus. Quippe solutæ etiam orationis scriptoribus, inquam, divino quodam afflatu opus est, si velint non humiles videri, et cura exili. Novi sane, inquit, amice, et sæpe juvat quum scriptorum solutæ orationis aliorum, tum Demosthenis, vehementiam verbi causa, amaritudinem et divinum illum instinctum, cum Homero contendere; et illud « Victæ mero » conferre cum ebrietatibus Philippi et saltationibus impudicis et lascivia : istud vero « Auspicium felix unum, » cum illo, « Oportet enim bonos viros spe bona subnixos, » et illud,

Plorabit multum Peleus, agitator equorum,
cum isto, « Quantos tandem gemitus edent illi viri, qui pro gloria et libertate mortem oppetiveret! » Confero autem etiam « profluentem Pythonem illum, » cum Ulyssis verborum « nivibus; » atque illud,

Si liceat, senio procul, immortalibus esse,
ad illud, « Extremum enim omnibus hominibus vitæ mors est, etiamsi in cavea quis conclusum se servet; » et sexcentis illis contigit, ut in eadem cogitata incurrerent.

6. Delector vero etiam quum affectus, et picturas, et immutationes dictionis observo, et illas satietati medentes variationes, et illos a diverticulis reditus, et suavitates illas comparisonum opportunarum, et illud in moribus ubique elucens barbariei odium.

7. Et mihi sæpe visus est (neque enim verum dissimulaverim) decentius reprehendere socordiam Atticam Demosthenes ille, qui frena, ut aiunt, dicendi libertati laxaverat, quam is qui Achaidum nomine Achæos compellavit; ac pleniore intentione spiritui Græcas explorare tragedias eo qui in summo discrimine pugnæ colloquia fingit, fabulisque dispergit pugnantium impetum.

8. Sæpe vero cum Demosthene etiam dimensiones membrorum et numeri ac pedes non extra poeticam suavitatem

ἡδονῆς ἐκδιβάουσιν, ὥσπερ οὐδ' Ὅμηρος ἑλλιπῆς ἀντιθέσεων ἢ παρισώσεων ἢ σχημάτων τραχύτητος ἢ καθαρότητος. Ἀλλ' εἴκοις φύσει πως ὑπάρχειν, ταῖς δυνάμεσι τὰς ἀρετὰς ἐπιτεπλέχθαι. Πόθεν γὰρ δὴ περιφρονοῖν ἂν τὴν σὴν Καλλιόπην, τοιαύτην γε γινώσκων;

9. Ἀλλ' οὐδὲν ἤττον τοῦμὸν ἀγώνισμα τῶν εἰς Ὅμηρον ἐγκωμίων διπλάσιον ἔργον ἢ τοὺς σοὺς εἰς Δημοσθένην ἐπαίνους τίθημι, οὐ τοῖς μέτροις, ἀλλὰ τῇ ὑποθέσει φημι, τῷ τοῦμὸν μὲν οὐκ ἔχειν ἐδραῖαν τινὰ κρηπίδα τῶν ἐπαίων ὑποβάλλεσθαι πλήν γε τῆς ποιητικῆς αὐτῆς· τὰ δ' ἄλλα τῷ μὲν ἀσαφῇ, πατρίδι καὶ γένος καὶ χρόνος· εἰ γοῦν τι σαφές αὐτῶν ἦν,

οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις ἔρις,

πατρίδα μὲν αὐτῷ διδόντων Ἴον ἢ Κολοφῶνα ἢ Κύμην ἢ Χίον ἢ Σμύρναν ἢ Θήβας τὰς Αἰγυπτίας ἢ μυρίας ἄλλας, πατέρα δὲ Μαίονα τὸν Λυδὸν ἢ ποταμὸν καὶ μητέρα Μελανώπην φασὶν ἢ νύμφην τῶν Δρυάδων ἀνθρωπίνου γένους ἀπορίᾳ, χρόνον δὲ τὸν ἡρωϊκὸν ἢ τὸν Ἰωνικόν. Καὶ μὴδ' ὅπως πρὸς τὸν Ἡσίοδον εἶχεν ἡλικίας σαφῶς εἰδέναι, ὅπου γε καὶ τοῦνομα πρὸ τοῦ γνωρίμου τὸ Μελησιγενῆ προκρίνουσι· τύχην δὲ πενίαν ἢ πάθος ὁμμάτων. Ἀλλὰ μὴν βέλτιον ἂν εἴη καὶ ταῦτα ἔαν ἐν ἀσαφεὶ κείμενα. Περὶ στενὸν δὲ μοι κομιδῇ τὸ ἐγκώμιον, ποιήσιν ἀπρακτὸν ἐπαινέσαι καὶ σοφίαν ἐκ τῶν ἐπῶν εἰκαζομένην συλλέγειν.

10. Τὸ δὲ σὸν, ἔφη, κατὰ χειρὸς ἐπίδρομόν τε καὶ λαῖον ἐφ' ὧρισμένοις τε καὶ γνωρίμοις μόνον ὀνομάτων, οἷον ὅσον ἔτοιμον ἡδυσμάτων παρὰ σοῦ δεόμενον. Τί γὰρ οὐ μέγα τῷ Δημοσθένει καὶ λαμπρὸν ἢ τύχῃ προσῆψε; τί δ' οὐ γνώριμον; οὐκ Ἀθῆναι μὲν αὐτῷ πατρίς αἱ λιπαραὶ καὶ αἰοίδμοι καὶ τῆς Ἑλλάδος ἔρεισμα; Κάϊτοι λαθόμενος ἂν ἔγῳ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῆς ποιητικῆς ἐξουσίας ἐπεισῆγον ἂν ἔρωτας θεῶν καὶ κρίσεις καὶ κατοιχησεις καὶ δωρεάς καὶ τὴν Ἐλευσίνα. Νόμων δὲ καὶ δικαστηρίων καὶ πανηγύρεων καὶ Πειραιῶς καὶ ἀποικίων καὶ τροπαίων θαλαττίων τε καὶ χερσαίων ἐπεισηγμένων οὐδ' ἂν εἰς ἐπ' ἱσῆς ἀξίως ἐπικέσθαι δύναίτο τῷ λόγῳ, φησὶν δὲ Δημοσθένης. Ἀφρονία μὲν οὖν ἦν ἂν μοι περιττὴ πάντως, τὸ δ' ἐγκώμιον οὐκ ἂν ἀπαρτᾶν ἐνομιζόμην, ἐν νόμῳ τοῖς ἐπαίνους ὃν ἐκ τῶν πατρίδων ἐπικοσμεῖν τοὺς ἐπαινουμένους. Ἰσοκράτης δὲ παρεμπόρευμα τῆς Ἑλένης φέρων ἐνέθηκε τὸν Θησέα. Τὸ μὲν δὲ ποιητικὸν φῶλον ἐλεύθερον· σοὶ δ' ἴσως εὐλάβεια τὸ τῆς παροιμίας σκῶμμα ἐπὶ τῇ ἀσυμμετρίᾳ ἐπαγαγέσθαι, μὴ σοι μεῖζον προσκείτο τοῦπίγγραμμα τοῦ θυλάκου.

11. Παρέντι δὴ τὰς Ἀθῆνας ἐκδέχεται τὸν λόγον πατὴρ τριτάρχος, χρυσέα κρηπὶς κατὰ Πίνδαρον· οὐ γὰρ ἦν Ἀθήνησι λαμπρότερον τιμήματος τριτάρχικου. Εἰ δὲ τοῦ Δημοσθένους ἐτι κομιδῇ παιδὸς ὄντος ἐτελεύτα, τὴν ὀφρανίαν οὐ συμφορὰν ὑποληπτέον, ἀλλὰ δόξης ὑπόθεσιν τὸ τῆς φύσεως γενναῖον ἀποκαλυπτούτης.

abripunt, quemadmodum neque Homero sua desunt antitheta, aut exæquationes, aut asperitas figurarum, aut mun-
dities. Sed videtur natura quodammodo ita comparatum, ut magnis ingeniis virtutes omnes implexæ sint. Unde igitur tuam ego Calliopen contemnā, talem qui norim?

9. Sed nihilo secius illud opus, in quo mihi decertandum est, laudum Homeri, altero tanto majus tuis in Demosthenem præconiis pono, non quod carmina sunt, sed ob argumentum, aio: quoniam meum opus non habet firmam, quæ subijci laudibus possit, crepidinem, extra ipsam poetice; reliqua universa in Homero obscura, ut patria, genus, tempus. Quodsi enim certum quicquam horum esset,

certamen anceps laud foret mortalibus,

patriam assignantibus illi Ium aut Colophonem, aut Cumas, aut Chium, aut Smyrnam, aut Ægyptias Thebas, aut sexcentas alias; patrem vero Maëonem Lydum, aut fluvium adeo, et matrem Melanopen aiunt, aut nymphen ex Dryadum genere, humanæ generationis defectu scilicet: tempus porro vel heroicum ei assignant, vel Ionicum. Ac tantum abest uti clare sciant qua, si comparetur ad Hesiodum, ætate fuerit, ut etiam nomen aliud noto illi præferant, Melisigenem. Fortunam denique ei tribuunt paupertatis aut cæcitatibus. Quin melius etiam fuerit hæc pati in obscuro jacere. Ergo in angusto sane mihi versatur prædicatio, in laudanda poesi sine actu rerum ullo, et in sapientia, quam e versibus colligas, cogenda.

10. Tuum autem opus, inquit, ad manum, percursu facile, et læve, intra definita modo et cognita nomina, tantum paratum quoddam pulmentarium, condimentis modo a te adjiciendis indigens. Quid enim non magnum et clarum adjunxit fortuna Demostheni? quid non celebre? non Athenæ illi patria, nitidæ illæ et celebratæ omnibus, columnæ illud Græciæ? Ego sane Athenas aggressus laudandas pro poetica illa licentia inducerem amores deorum et judicia et inhabitationes et munera, et Eleusinem. Si vero insuper leges, judicia, conventus solemnes, Piræus, coloniae, et victoriarum terra marique tropæa inducantur; ne unus quidem pro dignitate assequi oratione possit, ut ait Demosthenes. Maxima igitur omnino mihi esset dicendorum copia: neque ab ea seponere laudationem mihi viderer, quum legitimum illud insit encomiis, a patriis ut orrentur quos prædicandos sumimus. Isocrates autem corollarium laudum Helenæ non dubitavit inserere Theseum. Verum enim poetarum quidem natio libera: sed tu fortasse metuis ne illum e proverbio jocum contra proportionem violatam tibi arcessas, majoremque ipso sacco tabellam atque inscriptionem dicaris apposuisse.

11. Dimissis igitur Athenis orationem excipit trierarchus pater, aurea, ut Pindari verbo utar, crepido: neque enim ordo ac census major tum Athenis trierarchico. Si vero is Demosthene adhuc puero admodum fati functus est, non calamitas putanda est orbitas illa, sed gloriæ argumentum, quum generosam illam naturam aperiret.

12. Ὀμήρου μὲν οὖν οὔτε παιδεύειν οὔτ' ἀσχεῖν μνήμη καθ' ἱστορίαν παρειλήφαμεν, ἀλλ' εὐθὺς ἀνάγκη τῶν ἐπαίνων ἀπτεσθαι τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδημιουργημένων, ὕλην ἐκ τροφῆς καὶ μελέτης καὶ διδασκαλίας οὐκ ἔχοντα, μηδ' οὖν ἐπὶ τῇ Ἡσιόδου δάφνῃ καταφυγόντα τὴν βραθύμως καὶ τοῖς ποιμέσι τῶν ἐπῶν ἐπιπνεύσαν. Σοὶ δὲ ἐνταῦθα δὴ που πολὺς μὲν ὁ Καλλίστρατος, λαμπρὸς δ' ὁ κατάλογος, Ἀλκιδάμας, Ἰσοκράτης, Ἰσαῖος, Εὐβουλίδης. Μυρίων μὲν ἐρελκομένων Ἀθήνησι τῶν ἡδονῶν καὶ τοὺς πατρονομίας ἀνάγκαις ὑποκειμένους, ταχέας δ' οὐσῃς τοῖς μεираχίοις τῆς ἡλικίας εἰς τὰς θρύψεις ὑπολισθάνειν, παρὸν δ' αὐτῷ κατ' ἐξουσίαν κομᾶν ἐκ τῆς τῶν ἐπιτρόπων ὀλιγορίας, ὁ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς κατεῖχε πόθος, ὃς αὐτὸν ἦγεν οὐκ ἐπὶ τὰς Φρύνης, ἀλλ' ἐπὶ τὰς Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου καὶ Ξενοκράτους καὶ Πλάτωνος οὐράς.

13. Κἀνταῦθα, ὦ βελτιστε, φιλοσοφεῖς τῇ λόγῳ διττὰς ἐπ' ἀνθρώποις ἐρώτων ἀγωγὰς, τὴν μὲν θαλαττίου τινὸς ἔρωτος παράφορον τε καὶ ἀγρίαν καὶ κυμαίνουσαν ἐν ψυχῇ, Ἀφροδίτης πανόδημου κλύδωνα φλεγμαίνουσας νέων ὁρμαῖς αὐτόχρημα θαλάττιον, τὴν δὲ οὐρανίου χρυσῆς τινος σειρᾶς ἔλξιν, οὐ πυρὶ καὶ τόξοις ἐντιθεῖσιν δυσαλθεῖς νόσους τραυμάτων, ἀλλ' ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ κάλλους ἄχραντον τε καὶ καθαρὰν ἰδέαν ἐξορμῶσαν μανίᾳ σωφρονῶν τῶν ψυχῶν, « ὅσαι Ζηνὸς ἐγγὺς καὶ θεῶν ἀγγίσποροι, » φησὶν ὁ τραγικός.

14. Ἔρωτι δὴ πάντα πόριμα, κοῦρὰ σπῆλαιον ἀτοπτρον ξίφος, γλῶτταν διαρρῶσαι, μετελθεῖν ὅψε τῆς ἡλικίας ὑπόκρισιν, μνήμην ἀκριβοῦσαι, θυροῦ καταφρονῆσαι, συνάψαι νύκτας ἐπιπόνους ἡμέραις. Ἐξ ὧν τίς οὐκ οἶδεν ὅποιος ὁ Δημοσθένης, ἔφη, σοὶ τὴν ῥητορικὴν ἐγένετο ταῖς μὲν ἐννοίαις καὶ τοῖς ὀνόμασι καταπυκνῶν τὸν λόγον, ταῖς δὲ διαθέσειν ἐξακριβῶν τὰς πιθανότητας, λαμπρὸς μὲν τῷ μεγέθει, σφοδρὸς δὲ τῷ πνεύματι, σωφρονέστατος δὲ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν νοημάτων τὴν ἐγκράτειαν, ποικιλώτατος δ' ἐναλλαγαῖς σχημάτων· μόνος γέ τοι τῶν ῥητόρων, ὃς ὁ Λεωσθένης ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ἔμφυχον καὶ σφυρήλατον παρεῖχε τὸν λόγον.

15. Οὐ γὰρ ὡς τὸν Αἰσχύλον ὁ Καλλισθένης ἔφη που λέγων τὰς τραγωδίας ἐν οἶνῳ γράφειν ἐξορμῶντα καὶ ἀναθερμαίνοντα τὴν ψυχὴν, οὐχ οὕτως ὁ Δημοσθένης συνετίθει πρὸς μέθην τοὺς λόγους, ἀλλ' ὕδωρ πίνων ἥ καὶ τὸν Δημάδην παῖτα φασιν εἰς ταύτην αὐτοῦ τὴν ὕδροποσίαν, ὡς οἱ μὲν ἄλλοι πρὸς ὕδωρ λέγοιεν, τὸν Δημοσθένην δὲ πρὸς ὕδωρ γράφειν. Πυθέα δὲ ὁ κρότος τῶν Δημοσθενικῶν λόγων ἀπόζειν ἐφαίνετο τοῦ νυκτερινοῦ λύχου. Καὶ τοῦτ' ἐφ' ἡ, σοὶ τὸ χωρίον τοῦ λόγου κοινὸν πρὸς τὴν ἐμὴν ὑπόθεσιν· οὐ γάρ τοι μέλειν ὁ περὶ τὴν Ὀμήρου ποίησιν ὑπῆρχε καὶ μοι λόγος.

16. Ἄλλ' εἰ μετῴεις ἐπὶ τὰς φιλανθρωπίας καὶ τὴν ἐν τοῖς χρήμασι φιλοτιμίαν καὶ τῆς πολιτείας τὴν ὅλην λαμπρότητα..... Καὶ ὁ μὲν ἔχει συνείρων ὡς τὰ λοιπὰ προσθήσω, ἐγὼ δὲ γελάσας, Ἡ κῶ γα, ἔφη, διανοῇ

12. At Homeri neque institutionem neque exercitationem historiarum monumentis accepimus : sed statim necesse est illas aggredi laudes, quas ipse sibi architectatus est, quum ex educatione et exercitatione atque disciplina materiae nihil habeas, neque ad illam Hesiodi lanrum liceat confugere, quæ nulla opera pastoribus etiam carmina aspiret. Tibi vero, quando ad hunc locum ventum est, multus est Callistratus, et splendorum nominum catalogus, Alcidas, Isocrates, Isæus, Eubulides. Quum vero sexcentæ in Athenarum urbe voluptates illos etiam alliciant, qui patriæ potestatis necessitati subjecti sunt, facilisque sit illi adolescentulorum ætati ad delicias prolapsio ; liceret autem illi per tutorum negligentiam suo arbitrio luxuriari : philosophiæ tamen civilisque virtutis amor prævaluit, qui illum non ad Phrynæ, sed ad Aristotelis et Theophrasti et Xenocratis et Platonis fores agebat.

13. In hac orationis parte philosophari quoque, vir optime, possis, duplices esse amorum in hominibus agendi rationes, alteram marini cujusdam amoris, vagam, feram et fluctus in mente excitantem, popularis Veneris procellam, æstuante adolescentium impetu revera marinam; alteram autem celestis, aureæ cujusdam catenæ tractionem, quæ non igne aut sagittis insanabiles vulnerum morbos infligat, sed ad non marcescentem ipsius pulchritudinis puramque formam contendat, sano quodam illarum mentium furore, quæ « Jovis propinquæ, et proximæ soboles deum » Tragici verbo dicuntur.

14. Amori nempe pervia sunt omnia, tonsura, specus, speculum, gladius, articulare linguam, jam provectora ætate actioni dare operam, memoriam acuere, contemnere tumultum, noctes continuare diebus laboriosis. Ex quibus omnibus quis ignorat, inquit, qualis tibi Demosthenes in dicendi facultate exstiterit, sententiis et verbis quum densaret orationem, tum moribus atque affectionibus animorum recte exprimendis probabilitatem pararet, magnitudinis splendidus, contentione ac spiritu vehemens, idemque verborum pariter ac sententiarum moderatione sapientissimus, et maxime varius in permutatione figurarum. Solus ille quidem oratorum, ut dicere ausus est Leosthenes, spirantem et velut malleo ductam orationem protulit.

15. Non enim, ut de Æschylo Callisthenes narrat, alicubi memorans tragædias ab illo in vino scriptas, quo instigaret incenderetque animum; non eodem modo per ebrietatem composuit orationes Demosthenes, sed aquam interim potans : unde etiam lussisse dicitur in hanc ipsius aquæ bibendæ consuetudinem Demades, alios dicere ad aquam, Demosthenem vero ad aquam scribere. Pythææ autem lucernam nocturnam olere videbatur illa Demosthenicarum orationum concinnitas. Et iste quidem locus, inquit, cum meo tibi argumento communis est : neque enim minor de Homeri poesi mihi quoque oratio suppeditat.

16. Sed si ad humanissimam illius opera venias, et honestissimum pecuniarum usum, et universum illum in republica administranda splendorem... Atque ille sic continuans orationem procedebat tanquam additurus reliqua : ego vero ridens,

καταχεῖν μου τῶν ὧτων ὥσπερ βαλανεύς καταντλήσας τὸν λοιπὸν λόγον; Νῆ Δία γε, εἶπε, δημοδοινίας τε καὶ χορηγίας ἐθελουσίους καὶ τριηραρχίας καὶ τεῖχος καὶ τάφρον καὶ λύσεις αἰχμαλώτων καὶ παρθένων ἐκδόσεις, ἀρίστην πολιτείαν, καὶ πρέσβεις καὶ νομοθεσίας καὶ μέγεθος πολιτευμάτων ἐμπεσόν, γελᾶν ἔπεισέ μοι τοῦ τὰς ὁρῶν συνάγοντος καὶ δεδιότος μὴ λόγοι τῶν Δημοσθένους αὐτὸν ἔργων ἐπιλίποιν.

17. Ἴσως γάρ, ἔφη, ὦγαθέ, νομίζεις ἐμὲ δὴ μόνον τῶν ἐν ῥητορικῇ βεβιωκότων μὴ διατεθρυλῆσθαι τὰ ὧτα ταῖς Δημοσθένους πράξεσιν; Εἰ γε, ἔφη, περὶ τὸν λόγον ἐπικουρίας τινός, ὥς σὺ φῆς, δεόμεθα· πλὴν εἰ μὴ σε τοῦναντίον κατέχει πάθος, οἷον αὐγῆς περιλαμπούσης οὐκ ἔχῃς πρὸς λαμπρὰν τὴν Δημοσθένους δόξαν τὴν ὅψιν ἀπερεῖσαι· καὶ γὰρ αὐτός τι τοιοῦτον ἐφ' Ὀμήρῳ κατὰ τὰς ἀρχὰς πέπονθα. Κατέβαλον γοῦν μικροῦ δειν, ὥς οὐκ ἀντιβλεπτόν ἐν μοι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. Ἰλῆ' ἐγὼ μὲν, οὐκ οἶδ' ὅπως, ἀνήνεγκα, καὶ δοκῶ μοι κατὰ μικρὸν προσεθιζόμενος ἀντίον ὄρᾶν, μὴδ' ἀποτρίπτω ὥσπερ ἡλίου τὰς ὄψεις νόθος τοῦ τῶν Ὀμηριδῶν γένους ἐλέγχεσθαι.

18. Σὺν δέ μοι φαίνεται καὶ τοῦτο, ἔφη, πολὺ ῥῶον ἢ τὸ κατ' ἐμὲ εἶναι· τῆς μὲν γὰρ Ὀμήρου δόξης οἷον ἐπὶ μιᾷς ὁρμύσεως τῆς ποιητικῆς δυνάμειος ἀθρόως ἐξ ἀνάγκης ἦν ἀπάσης λαθέσθαι· σὺ δ' εἰ μὲν ἐπὶ τὸν Δημοσθένην ὅλον ἐφάπαξ τῇ γνώμῃ τράποις, καὶ μάλ' ἂν ἀποροῖς περὶ τὸν λόγον ἄττων οὐδ' ἔχῃς ὅτου πρώτου τῇ γνώμῃ λάβοις, καθάπερ οἱ λίγροι πάσχουσι περὶ τὰς Συρακοσίας τραπέζας ἡ οἱ φιλήχοι καὶ φιλοθεάμονες εἰς μυρίας ἀκουσμάτων καὶ θεαμάτων ἐμπεσόντες ἡδονάς· οὐκ ἔχουσιν ἐφ' ἣν ἔλθωσιν αἰετὴν ἐπιθυμίαν μετατιθέντες. Οἴμαι δὲ καὶ σὲ μεταπηδᾶν οὐκ ἔχοντα ἐφ' ὃ τι σταίης, ἐν κύκλῳ σε περιελκόντων εὐσεως μεγαλοπρεποῦς, ὁρμῆς διαπύρου, βίου οὐζύφρονος, λόγου δεινότητος, τῆς ἐν ταῖς πράξεσιν ἀνδρείας, λημμάτων πολλῶν καὶ μεγάλων ὑπεροφίας, δικαιουσύνης φιλανθρωπίας πίστεως φρονήματος συνέσεως, ἐκάστου τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων πολιτευμάτων. Ἴσως οὖν ὁρῶν ἐνθὺν μὲν ψηφίσματα πρέσβεις δημηγορίας νόμους, ἐκεῖθεν ἀποστόλους Εὐβοίαν Μέγαρ' αὖ τὴν Βοιωτίαν Χίον Ῥόδον τὸν Ἑλλάσποντον Βυζάντιον, οὐκ ἔχεις ὅποι τὴν γνώμην ἀποκλήνης συμπεριφερόμενος τοῖς πλεονεκτήμασιν.

19. Ὡςπερ οὖν ὁ Πίνδαρος ἐπὶ πολλὰ τῷ νῦν τραπόμενος οὕτω πως ἡγόρηκεν,

Ἰσμενὸν ἢ χρυσαλάκτον Μελίαν,
ἢ Κάδμῳ ἢ σπαρτῶν ἱερὸν γένος ἀνδρῶν,
ἢ τὰν κυανάμπυκα θήβας,
ἢ τὸ πάντολμον σθένος Ἡρακλέους,
ἢ τὰν Διωνύσου πολυγαθεὰ τιμὰν,
ἢ γάμον λευκωλένου Ἀρμονίας ὕμνῳσμεν;

οὕτως δὲ καὶ σὺ ταῦτ' οἰκας ἀπορεῖν, λόγον ἢ βίον ἢ ῥητορικὴν ἢ φιλοσοφίαν ἢ δημαγωγίαν ἢ τὸν θάνατον τ' ἀνδρός ὕμνησεν.

Numquid, inquam, perfundere aures meas cogitas, ut balnearior aliquis, exhaustiens orationem reliquam? Sic est per Jovem, inquit. . . Epulas illas publicas, et voluntarias in ludos erogationes, et trierarchias, et murum, et fossam, et captivorum liberationes, et elocationes virginum, quæ optima gerendæ reipublicæ ratio est; et obitas legationes, et leges perlatas: ac quoties illa rerum publice gestarum magnitudo in mentem venit, ridere subit hominem contrahentem supercilia et metuentem ne oratio se de factis Demosthenis deficiat.

17. Namque tu forte putas, inquam, solum me eorum qui in oratoria arte ætatem contriverunt, non habere aures frequentatas Demosthenis actionibus? Si quidem, inquit, auxilio quodam ad illam orationem, ut tu ais, opus habeamus: nisi forte contra ea illud tibi accidit, ut veluti splendore quodam circumfulgente, defigere obtutum in claro adeo Demosthenis fulgore nequeas. Etenim ipsi mihi simile quiddam in Homero ab initio usu venit. Parum enim absfuit quin abjicerem, quod rectis oculis inspicere illud argumentum mihi non posse viderem. Deinde nescio quomodo me recepi, ac videor mihi paulatim ad contra intuentum assuescieri, neque amplius avertendis velut a sole oculis, notus et insititius Homeridarum generis deprehendi.

18. Tuum vero etiam eo multo esse facilius mihi videtur, quam meum mihi negotium: etenim Homeri gloria, in una quippe poetica facultate reposita, confertim necessario tota arripienda fuit: tu vero si ad totum simul Demosthenem advertas animum, omnino dubites trepidans circa orationem, neque habens quid primum cogitatione arripias; quale quid gulosis accidit ad Syracusanas mensas, aut cupidis audiendi videndique hominibus, si inter sexcentas auditionum spectaculorumque voluptates incidant, tum quo se vertant non habent, transferentes perpetuo cupiditatem. Puto autem te quoque huc illuc salire, qua insistas non habentem, orbe quodam te huc illuc trahentibus ingenio magnifico, inflammato impetu, vita temperanti, vi dicendi, fortitudine in rebus gerendis, multorum magnorumque quarstuum contemtu, iustitia, humanitate, fide, sensu, prudentia, innoquoque de multis illis et magnis facinoribus reipublicæ causa susceptis. Fortasse igitur videns hinc decreta, legationes, conciones, leges, illinc classes, Eubœam, Megaram, Brontiam, Chium, Rhodum, Hellespontum, Byzantium, non habes quo mentem deflectas, quem tot præclaræ possessiones secum differant.

19. Quemadmodum ergo Pindarus, ad multa animum circumferens, ita fere dubitavit,

Ismenon, an fuso aureolo Melian,
an Tyrium Cadmum, an sata sacra virorum,
an cæcula flamma Thebes,
vimne conantem omnia Herculeam,
Bacchine patris lætos celebremus honores,
candidæ aut dicam Harmonies ego connubis?

ita tu quoque simili ratione videris ambigere, orationemne an vitam, oratoriam an philosophiam, populi regendi artem an mortem viri celebrare oporteat.

20. Ἔστι δ' οὐδὲν ἔργον ἐκφυγεῖν, ἔφη, τὴν πλάνην, ἀλλ' ἐνὸς οὗτου δὴ λαβόμενος ἢ τῆς ῥητορείας καθ' αὐτὴν εἰς ταύτην κατάθωμι τοῦτον τὸν λόγον. Ἰκάνῃ γ' ἂν σοι οὐδ' ἡ Περικλέους· ἐκείνου μὲν γε τὰς ἀστραπὰς καὶ βροντὰς καὶ πειθοὺς τι κέντρον δόξῃ παραλαβόντες, ἀλλ' αὐτὴν γε οὐχ ὁρῶμεν, ὅτλον ὡς ὑπὲρ τὴν φαντασίαν οὐδὲν ἔμμονον ἔχουσιν οὐδ' ὅσον ἐξαρκέσαι πρὸς τὴν τοῦ χρόνου βάσανον καὶ κρίσιν· τὰ δὲ τοῦ Δημοσθένους ἀλλὰ σοὶ καταλελειφθῶ λέγειν, εἰ ταύτην τράποιο.

21. Πρὸς γε μὴν τὰς τῆς ψυχῆς ἀρετὰς ἢ τὰς πολιτείας αὐτοῦ τραπομένῳ καλὸν μίαν ἡντινοῦν ἀποτεμεσθαι τὴν διατριβήν, εἰ δὲ βούλοιο διαφιλέας, δύο καὶ συντρεῖς ἐλόμενον ἔχειν ἀποχρῶσαν λόγων ὑποβολήν· πολλὴ γὰρ ἐν ἅπασιν ἡ λαμπρότης. Εἰ δ' οὐκ ἐκ τοῦ παντός, ἀλλ' ἐκ μέρους ἐπαινεσόμεθα, νόμος μὲν Ὀμηρικὸς, ἡρώων ἐπαινούς ἐκ μερῶν διατίθεσθαι, ποδῶν ἢ κεφαλῆς ἢ κόμης, ῥῆθ δὲ καὶ τῶν φορημάτων ἢ ἀσπίδων, μεμπτόν δ' οὐδὲ τοῖς θεοῖς ἐγένετο ὑμνεῖσθαι πρὸς τῶν ποιητῶν ἐξ ἡλακάτης ἢ τῆς αἰγίδος, μή τι γε δὴ μέρους σώματος ἢ τῆς ψυχῆς, τῶν εὐεργεσιῶν δὲ οὐδὲ δυνατόν ἐφ' ἀπάσας ἐλθεῖν. Οὐκοῦν οὐδ' ὁ Δημοσθένης αἰτιάσεται καθ' ἐν τῶν αὐτοῦ καλῶν ἐπαινούμενος, ἐπεὶ τό γε σύμπαν οὐδ' αὐτὸς ἂν αὐτὸν ἐξαρκέσειεν ἐπαινεῖσαι.

22. Ταῦτα τοῦ Θερσαγόρα διεξελθόντος, Οἴμαι σε, ἔφη, ἐν ἐπιδεδεῖχθαι μοι βουλόμενον, τὸ μὴ μόνον ποιητὴν ἀγαθὸν εἶναι, τῶν λόγων παρεμπόρευμα πεποιῆσθαι τὸν Δημοσθένην τὰ περὶ τοὺς ἐμμέτρους προστιθέντα. Σοὶ μὲν οὖν, ἔφη, τὴν βρασιάνην ὑποτιθεῖς προήχθην ἐπιδορκαῖν τὸν λόγον, εἰ τι τῆς φροντίδος ἀνεῖς ἀκροατῆς ἡμῖν γένοιο. Προὔργου τοίνυν, ἔφη, σοὶ γέγονεν οὐδὲν, εὖ ἴσθι. Σκόπει δὲ καὶ μὴ πλέον ἢ γεγονός θάτερον. Καλὸν ἂν λέγοις, ἔφη, τὸ ἱαμα. Σὺ γάρ, ἔφη, ἀγνοεῖς, οἴμαι, τὸ παρὸν ἄπορον, εἴτα ἱατροῦ δίκην τὸ τοῦ νοσούντος σαθρὸν ἀγνοήσαντος ἄλλο θεραπεύεις. Ὅτι τί δή; Σὺ μὲν δὲ ταραξείην ἂν τὸν πρῶτον ἰόντα πρὸς τὸν λόγον, ἐπεχειρήσας ἰάσασθαι, τὰ δ' ἥδη κατανάλωται πολλὰς ἐτῶν περιόδοις· ὥστε ταύτης τῆς ἀπορίας ἐωλὰ σοὶ τὰ ἱάματα. Τοῦτ' οὖν, ἔφη, σοὶ τό γε ἱαμα· χρὴ μέντοι καθάπερ ὁδοῦ θαρραλειωτάτην εἶναι τὴν συνηθεστάτην.

23. Τὴν ἐναντίαν γάρ, εἶπον, προῦθέμην ἢ φασιν Ἀννίκεριν τὸν Κυρηναῖον φιλοτιμηθῆναι πρὸς Πλάτωνά τε καὶ τοὺς ἐταίρους· τὸν μὲν γε Κυρηναῖον ἀρματηλασίαν ἐπιδεικνύντα πολλοὺς περὶ τὴν Ἀχαδημίαν ἐξελαύνειν δρόμους ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρματοτορχίας ἅπαντας μηδὲν παραβάνας, ὥσθ' ἐνὸς δρόμου σημεία κατὰ τῆς γῆς ὑπολείπεσθαι· τοῦμὸν δὲ γε τὴν ἐναντίαν σπεύδει, τὰς ἀρματοτορχίας ἀλεεῖν. Οὐ μάλα ῥάδιον δ', οἴμαι, καινουργεῖν ὁδοὺς τῶν τετριμμένων ἐκτρεπόμενον. Ἀλλὰ τοι τὸ Παύσωνος, ἔφη, σοφόν. Ποῖον; ἔφη· οὐ γὰρ ἀκῆχοι.

24. Παύσωνι τῷ ζωγράφῳ φασὶν ἐκδοθῆναι γράψαι ἵππον ἀλινδούμενον· τὸν δὲ γε γράφει τρέχοντα καὶ

20. Nullo vero labore, inquit, oberrationem effugeris; sed quacumque tandem parte arrepta, vel eloquentia per se sola, in eam hanc orationem conferto. Tibi autem nec Periclis eloquentia sufficiat; illius enim nos fulgura quidem ac tonitrua ac Suadæ illum aculeum fama accepimus, sed ipsam non videmus; scilicet præter formam qualemcumque animo conceptam stabile et solidum nihil habentem, neque quod temporis illud examen iudiciumque possit sustinere: at vero Demosthenis sed huc si te verteris, tibi relinquantur dicenda ista.

21. Ad animi autem virtutes aut præclare in republica facta converso decens fuerit, unum quodcumque inde decerpere dicendi argumentum, aut si largiter facere volueris, duobus, summum tribus simul delectis, habere satis materiae ad dicendum subjectæ: nam plurimum est claritatis in singulis omnibus. Si vero non in universum, sed ex parte laudare velimus, præsto quidem Homérica lex est, heroum laudes instituere e partibus, pedibus, aut capite, aut coma; jam vero etiam ex gestaminibus, aut scutis, quum vel diis non fuerit indignum cantari a poetis ob colum, aut sagittas, aut ægidem, nedum ob corporis partem aut mentis adeo; per beneficia autem ire singula omnia nemini sit datum. Ergo nec Demosthenes ægre feret se ab uno eorum quæ pulchra in ipso sunt laudari; quandoquidem universitati suarum laudum ne ipse quidem par esse videatur.

22. Hæc ita percurrente Thersagora, Puto ego, inquam, te, quum illud unum demonstratum mihi cuperes, non solum poetam te bonum esse, illud quasi corollarium fecisse Demosthenem, soluta oratione adjuncta carminibus. Imo tibi facilitatem, inquit, negotii tui ob oculos positurus eo proventus sum, orationem ut percurrerem, si quid forte de cura tua remittens operam dare mihi recitanti velles. Noris, inquam, nihil te quicquam profecisse. Ac vide ne illud alterum, difficultas, etiam auctum sit. Præclaram, inquit, mihi medicinam narras. Nempe tu, inquam, difficultatem præsentem ignoras, deinde medici instar laborantem partem ignorantis, curas aliam. Quid ita? inquit. Tu quidem, inquam, iis quæ turbare forte eum queant, qui primum ad ejusmodi orationem aggrediatur, conatus es mederi: at illa dudum consumpta sunt antiquis annorum anfractibus. Quare difficultatis hujus obsoleta sunt iura medicinæ. Hæc ipsa ergo, inquit, medicina tibi suppeditat: nempe velut viam, tutissimam oportet esse eam quæ est tritissima.

23. Imo vero contrariam, inquam, ego mihi proposui illi, in qua gloriam appetiisse dicitur Cyrenæus Anniceris apud Platonem ejusque sodales. Cyrenæum enim aiunt, quum aurigandi peritiam ostentaret, multa circum Academiam egisse curricula per eandem omnia orbitam, quam nusquam egredierentur, ita ut curriculi nonnisi unius in solo relinquerentur vestigia: mea vero contraria scilicet est ratio, qui evitare orbitam studeam. Non nimis autem facile est, arbitror, novas comminisci vias, declinatis his quæ tritæ sunt. Verum enim vero sapiens, inquit, Pausonis commentum est. Quodnam? inquam: non enim audiui.

24. Pausoni pictori pingendum locatum aiunt equum volutantem se: at illum pinxisse currentem, multumque

πολὺν χοριορτὸν περὶ τὸν ἵππον· ὥς δ' ἔτι γράφοντος ἐπιστῆναι τὸν ἐκδόντα, μέμφεσθαι, μὴ γὰρ τοῦτο προστάζει. Τὸν οὖν Παύσωνα τοῦ πίνακος τὰ μετέωρα κάτω περιαγαγόντα τῷ παιδὶ τὴν γραφὴν ἐπιδείξει κελεύσαι, καὶ τὸν ἵππον ἐμπάλιν κείμενον ὀρθῆναι ἀλινδούμενον. Ἡδὺς εἶ, ἔφη, Θερσαγόρα, ἂν μίαν οἴῃ με στροφὴν μεμηχανῆσθαι τοσούτων ἐτῶν, ἀλλ' οὐχὶ πάσας στροφὰς καὶ περιαγωγὰς ἐναλλάττοντα καὶ μετατιθέντα δεδιέναι μή τι τελευταῖων πάθοιμι τὸ τοῦ Πρωτέως. Ποῖον, ἔφη, πάθος; Τὸ γεγόμενον, ὃ φασιν αὐτὸν γενέσθαι δρασμὸν ἐξευρίσκοντα τῆς ἀνθρωπίνης ὀψεως, ἐπεὶ καταναλῶκει πάσας ἰδέας θηρίων καὶ φυτῶν καὶ στοιχείων, αὐτὸς αὖ πενίᾳ μορφῆς ἐπεισάκτου Πρωτέα γενέσθαι.

25. Σὺ μὲν, εἶπεν, ὑπὲρ τὸν Πρωτέα μηχανᾷ τὴν ἐμὴν ἀκρόασιν ἀποδιδράσκειν. Οὐκ, ὦγαθέ, ἔφη, τοῦτο· παρέξω γοῦν ἐμαυτὸν ἀκροᾶσθαι παρὲς τὴν ἐπιτηρημένην φροντίδα. Τάχ' ἂν τι περὶ τοῦ σοῦ κυήματος ἀφροντίς γεγόμενος καὶ τῆς ἐμῆς ὥδινος συμφροντίσαις.

Ὡς οὖν ἐδόκει ταῦτα αὐτῷ, καθίσαντες ἐπὶ τῆς πλησίον κρηπίδος ἐγὼ μὲν ἡκρωμένην, ὃ δ' ἀνέλεγετο μάλα γενναῖα ποιήματα. Μεταξὺ δ' ὥσπερ ἐνθους γεγόμενος ἐπιπυῖζας τὸ γραμματεῖον, Κομίζου τὸν ἀκροατικόν, ἔφη, μισθὸν καθάπερ Ἀθήνησιν ἐκκλησιαστικόν ἢ δικαστικόν. Ἄλλ' ὅπως εἴσῃ μοι χάριν. Χάριν μὲν, ἔφη, εἶσομαι καὶ πρὶν ὅ τι καὶ λέγεις εἰδέναι.

26. Τί δέ ἐστιν ὅ τι καὶ λέγεις; Μακεδονικοῖς, εἶπεν, ἐντυχὼν τῆς βασιλικῆς οἰκίας ὑπομνήμασι καὶ τότε υπερησθεὶς τὸ βιβλίον οὐ κατὰ πάρεργον ἐκτήσάμην· καὶ νῦν ὑπεμνήσθην ἔχων οἶκαδε. Γέγραπται δ' ἄλλα τε τῶν Ἀντιπάτρῳ παρχθέντων ἐπὶ τῆς οἰκίας καὶ περὶ Δημοσθένους, ἃ μοι δοκεῖς οὐκ ἂν παρέργως ἀκοῦσαι. Καὶ μὴν, εἶπον, ἥδη γέ σοι τῶν εὐαγγελίων χάρις, καὶ λέγε τὰ λοιπὰ τὸν ἐπῶν. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἀπολείφομαι σοι πρὶν ἢ τὴν ὑπόσχεσιν ἔργον σοι γενέσθαι. Σὺ δ' εἰστιάκας με λαμπρῶς τὴν Ὀμήρου γενέθλιον, εἰκας δ' εἰστιάσειν αὐτὸς καὶ τὴν Δημοσθένους.

27. Ὡς οὖν ἀνέγνω τὰ λοιπὰ τοῦ γραμματείου, διατρίψαντες ὀλίγον ὅσον ἀποδοῦναι τῷ ποιήματι τοῖς δικαίους ἐπαίνους ἤκειμεν εἰς τὰ Θερσαγόρου· καὶ μόλις μὲν, ἐπιτυχᾶναι δὲ τῷ βιβλίῳ. Καγὼ λαβὼν τότε μὲν ἀπηλλαττόμην. Ἐντυχὼν δὲ οὗτων τὴν γνώμην διετέθη, ὥς οὐδέν τι περιτρέψας, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν ὀνομάτων τε καὶ ῥημάτων ὑμῖν ἀναλέξομαι. Οὐδὲ γὰρ τὰ σκληριῶν μείον τι γίνεταί τῆς τιμῆς, εἰ, μὴ τῶν προσόντων αὐτῶν ποιησάντων ἄμματα, ὃ καὶ τὸν Ἀλυσσοδήμου τοῦ Τροϊζηνίου ἄδεται, καὶ τῷ Διονύσῳ τὸ μὲν ποιῆσαι κωμωδίας ἢ τραγῳδίας, *** καὶ Σοφοκλέους, ἐκλείπεται, τὰ δ' ἑτέροις συντεθέντα τοῖς νῦν εἰς μέσον ἐν καιρῷ κομίζουσι χάριν οὐκ ἐλάττω φέρεται τῷ τὸν θεὸν δοκεῖν τιμηθέντι.

28. Τὸ μὲν οὖν βιβλίον τοῦτο — ἐστὶ δὲ τῶν ὑπομνημάτων τὸ προσήκον ἡμῖν μέρος τὸδε δρᾶμα — τὸ

circa equum sublatum pulverem. Pingenti supervenisse qui locaverat, questumque : neque enim hoc se jussisse. Pausonem itaque imperasse puero, ut summis tabulae in ima conversis picturam ostenderet, sicque equum inversum volutari visum esse. Suavis homo es, inquam, Thersagora, si putas unam me tot annorum spatio conversionem esse machinatum, nec potius conversiones omnes et circumductiones subinde mutare ac transponere, ac sic quoque metuere, ne idem mihi denique quod Proteo usu veniat. Quid illud est, inquit? Ne fiam, inquam, quod ille factus est, quum humanam speciem invenisset quomodo effugeret; quando consumtis formis omnibus animantium, plantarum, elementorum, rursus denique ascititiae formae inopia Proteus factus est.

25. Tu quidem supra illum Proteum, inquit, meae recitationis effugiendae rationes comminisceris. Non hoc, inquam, vir optime : dabo enim tibi hanc audiendi operam omnia quae incumbit mihi cura. Forte enim curarum de tuo foetu parte liberatus, etiam meae parturitionis curam una suscipies.

Quum igitur ita illi quoque videretur, in proximo aggere assidentes, audiebam ego, ipse recitabat generosa sane carmina. Inter recitandum vero fanatico velut impetu correptus, complicatis tabellis suis, Cape tibi, inquit, auditionis tuae mercedem, ut Athenis concionis obitae aut iudicii. Sed ut gratiam mihi, inquit, habeas. Habebo equidem, inquam, prius etiam, quam, quid sit quod dicis, norim.

26. Sed quid est, de quo dicis? In Macedonicos, inquit, regiae domus commentarios incidi, ac tum mirifice delectatus, non obiter id egi ut libellum emerem. Et modo domi me habere recordatus sum. Scripta ibi sunt quum alia de rebus ab Antipatro domi gestis, tum de Demosthene, quae mihi non obiter esse auditurus videris. Quin jam nunc, inquam, pro istoc nuncio eam tibi gratiam persolvō, ut reliquos etiam versus tuos jubeam te recitare : neque te relinquam ante, quam fides promissis tuis constiterit. Magnificis vero tu me epulis Homeri natalitiis accepisti, ac Demosthenis quoque similibus videris accepturus.

27. Quum igitur reliqua ex tabellis recitasset, commorati paulum, dum dignae poemati laudes tribuerentur, Thersagorae donum ivimus; et vix quidem, sed invenit tamen libellum. Quo ego accepto tum discedebam. Lecto autem in eam veni sententiam, ut nihil immutatum, sed ipsis totidem nominibus et verbis illum vobis praelegam. Neque enim minus honoris habetur Aesculapio, si, quum nemo salutantium cantica fecit ipse, Alisodemum Troezenii praecanitur; neque Baccho comœdias tragœdiasve doceri, [mortuo Aeschilo] et Sophocle, desitum est; sed quae ab aliis composita sunt, ea nostros qui in medium opportune proferunt, non minus commendant, quia sic quoque honorem habuisse deo illi videntur.

28. Liber itaque hic (est autem commentariorum illorum pars ea, quae ad nostram rem pertinet, colloquium) : liber

βιβλίον φησιν, Ἀντιπάτρω μεμνηῦσθαι παρόντα τὸν Ἀρχίαν. Ὁ δ' Ἀρχίας, εἰ τις ἄρα τῶν νεωτέρων ἀγροεῖ, τοὺς φυγάδας ἐτάξατο συλλαμβάνειν. Ἐπέσταλτο δ' αὐτῷ καὶ Δημοσθένην ἀπὸ τῆς Καλαυρίας πείσαι μᾶλλον ἢ βιάσασθαι πρὸς τὸν Ἀντίπατρον ἔχειν. Καὶ δὴ καὶ μετέωρος ἐπὶ ταύτης ὁ Ἀντίπατρος ἦν τῆς ἐλπίδος τὸν Δημοσθένην αἰεὶ προσδοκῶν. Ὡς οὖν ἤκουσεν ἀπὸ τῆς Καλαυρίας ἤκοντα τὸν Ἀρχίαν, εὐθὺς ὡς εἶχεν ἐκέλευσεν εἰσὼ καλεῖν.

29. Ἐπεὶ δ' εἰσῆλθεν. . . αὐτὸ φράσει τὰ λοιπὰ τὸ βιβλίον.

APX. Χαῖρε, ὦ Ἀντίπατρε.

ANT. Τί δ' οὐ μέλλω χαίρειν, εἰ Δημοσθένην ἤγαγες;

APX. Ἦγαγον, ὡς ἐδυνάμην· ὁδρίαν γὰρ κομίζω τῶν Δημοσθένους λειψάνων.

ANT. Ἀπ' ἐλπίδος γε μὴν ἐσφηλας, ὦ Ἀρχία. Τί γὰρ τῶν ὁσῶν καὶ τῆς ὁδρίας Δημοσθένην οὐκ ἔχοντι;

APX. Τὴν γὰρ ψυχὴν, ὦ βασιλεῦ, πρὸς βίαν αὐτοῦ κατέχειν ἀδύνατον.

ANT. Τί δ' οὐ ζῶντα κατελήφατε;

APX. Κατελήφαμεν.

ANT. Κατὰ τὴν ὁδὸν οὖν τέθνηκεν;

APX. Οὐκ, ἀλλ' οὐπερ ἦν, ἐν Καλαυρίᾳ.

ANT. Τάχα τῆς ὑμετέρας γέγονεν ἔργον ὀλιγωρίας οὐδὲ θεραπευόντων τὸν ἄνθρωπον.

APX. Ἄλλ' οὐδ' ὅφ' ἡμῖν ἐγένετο.

ANT. Τί φῆς; ἀνίγνυμνα λέγεις, ὦ Ἀρχία, ζῶντα λαβόντες οὐκ ἔχετε.

30. APX. Οὐ γὰρ ἐκέλευες τὴν γε πρώτην μὴ βιάζεσθαι; καίτοι πλέον ἂν οὐδὲ βιασαμένοις οὐδὲν ἦν· καὶ γὰρ οὖν ἐμελλήσαμεν.

ANT. Οὐκ εὖ γε ὑμεῖς οὐδὲ μελλήσαντες. Ἴσως οὖν ἐκ τῆς ὑμετέρας τέθνηκε βίαις.

APX. Ἡμεῖς μὲν αὐτὸν οὐκ ἀπεκτείναμεν, βιάζεσθαι δὲ μὴ πειθούσιν ἀναγκαῖον ἦν. Σοὶ δ', ὦ βασιλεῦ, τί τὸ πλέον, εἰ ζῶν ἀφίκετο; πάντως οὐδὲν ἂν αὐτὸν ἢ ἀπέκτεινας.

31. ANT. Εὐφῆμει, ὦ Ἀρχία! δοκεῖς μοι μὴ συννενοηκέναι μήθ' ὅστις ὁ Δημοσθένης μήτε τὴν ἐμὴν γνώμην, ἀλλὰ νομίζειν ὅμοιον εἶναι Δημοσθένην εὐρεῖν καὶ τούτους ζητεῖν τοὺς κακῶς ἀπολωλότας, Ἱμεραῖον τὸν Φαληρέα καὶ τὸν Μαραθῶνιον Ἀριστόνικον καὶ τὸν ἐκ Πειραιῶς Εὐκράτην, τῶν βραγδαίων βρυμάτων οὐδὲν διαφέροντας, ἀνθρώπους ταπεινοὺς, ἀφορμῇ προσκαίρων ὁρῶδων ἐπιτολάσαντας καὶ πρὸς μικρὰν ταραχὴν ἐλπίδα θρασέως ἐξαναστάνας, εἴτα πτήξαντας οὐκ εἰς μακρὰν δίκην τῶν δειλιῶν πνευμάτων, καὶ τὸν ἄπιστον Ἱπερίδην, τὸν ἀφίλον δημοκόλακα, τὸν οὐδὲν αἰσχρὸν νομίσαντα κολακείᾳ τοῦ πλήθους συκοφαντῆσαι Δημοσθένην οὐδ' αὐτὸν εἰς ταῦτα παρασχεῖν διάκονον ἐφ' οἷς αὐτοὶ μετενόησαν ὡς ἐχαρίζετο· μετ' οὐ πολὺ γοῦν τῆς συκοφαντίας λαμπροτέραν ἢ κατ' Ἀλκιβιάδην αὐτῷ τὴν κἀκδοὺν ἀκηκόσαμεν γενέσθαι. Τῷ δ' οὐκ ἔμελεν οὐδ'

ergo refert, Antipatro indicatum esse, adesse Archiam. Porro hic Archias, si quis forte juniorum ignorat, comprehendendis exsulis fuerat praefectus. Mandatum autem acceperat Demosthenem quoque persuasionibus potius quam vi eo adducendi, ut a Calauria veniret ad Antipatrum. Atque erat spe ista suspensus Antipater, in dies exspectans Demosthenem. Quum igitur audisset e Calauria venisse Archiam, statim, ut erat, intro eum jussit vocari.

29. Ingressus ille, ... sed ipse libellus dicet reliqua.

ARCH. Salve, Antipater.

ANT. Quidni salvus sim, si adduxisti Demosthenem?

ARCH. Adduxi, ut potui: urnam enim affero Demosthenis reliquiarum.

ANT. A spe dejecisti me, Archia. Quo enim mihi ossa et urna, Demosthenem ipsum non habenti?

ARCH. Nempe per vim, o rex, retineri anima viri non poterat.

ANT. Cur vero vivum non comprehendistis?

ARCH. Comprehendimus.

ANT. Ergo in via periit?

ARCH. Non, sed ubi erat, Calauriae.

ANT. Forte vestrae negligentiae culpa fuit, qui non satis hominem curaveritis.

ARCH. Sed neque in potestate nostra hoc fuit.

ANT. Quid ais? aenigmata loqueris, Archia: vivum cepistis, et non habetis.

30. ARCH. Nonne enim jusseras, primo vim illi non adhiberi? quanquam neque profecturi quicquam eramus vi admota; etenim jam parabamus.

ANT. Neque illud vos bene, quod parabatis: forte enim a vestra injuria mortuus est.

ARCH. Nos quidem non interfecimus illum, sed vim admove, quum persuadere non possemus, necesse erat. Tibi vero, rex, quid lucri accessisset, si advenisset vivus? neque enim sane aliud quam interfectorus illum eras.

31. ANT. Bona verba, Archia! Videris mihi non cogitare, neque quis fuerit Demosthenes, neque meum consilium, sed putare simile et ejusdem felicitatis esse, invenisse Demosthenem, et illos conquirere homines male perditos, Himeræum Phalereum, et Marathonium Aristonicum, et illum ex Piræeo Eucraten, torrentibus rivis nihil dissimiles, homines humiles, tumultuum temporariorum occasionibus velut innatantes, et ad parvam spem turbarum ferociter exsurgentes, deinde paulo post ventorum vespertinorum more residentes; et infidelem illum Hyperidem, alienum ab amicitia adulatorem populi, qui turpe non duxerit per adulationem plebis calumniari Demosthenem, seque ad ea praeberet ministrum, quorum mox illos ipsos, quibus gratificatus fuerat, poenituit: quandoquidem non multo post illam calumniam splendidiorem viro, quam olim Alcibiadi, reditum ab exilio contigisse accepimus. Verum iste pensi nihil

ἐπὶσχύνετο κατὰ τῶν ποτε φιλάτων τῇ γλώσῃ χρώμενος, ἣν ἔχρην δῆπου τῆς ἀγνωμοσύνης ἔκτεμειν.

32. APX. Τί δ'· οὐκ ἔχρῶν ἡμῖν ἔχθιστος ὁ Δημοσθένης;

ANT. Οὐχ ὅτῳ μέλει τρόπου πίστεως, φίλον πᾶν ἄδολον καὶ βέβαιον ἦθος ἡγουμένῳ· τὰ γὰρ τοι καλὰ καὶ παρ' ἐχθροῖς καλὰ καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς πανταχοῦ τίμιον. Οὐδὲ κακίων ἐγὼ Ξέρξου τοῦ Βούλιν καὶ Σπέρχιν τοὺς Λακεδαιμονίους θαυμάσας καὶ, κτεῖναι παρὸν, ἀφέντος. Ἄλλ' εἰ δὴ τίνα πάντων καὶ Δημοσθένην αὐτὸς τε δις Ἀθήνησιν, εἰ καὶ μὴ κατὰ πολλὴν σχολήν, συγγενόμενος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἀναπυνθανόμενος ἔκ τε τῶν πολιτευμάτων αὐτῶν εἶχον θαυμάσας, οὐχ ὥς ἂν νομίσειε τις, τῆς τῶν λόγων δεινότητος, εἰ καὶ μηδὲν μὲν ὁ Πύθων πρὸς αὐτὸν, οἱ δ' Ἀττικοὶ ῥήτορες παιδιὰ παραβάλλειν τῷ τούτου κρῶν καὶ τῶν καὶ λείων εὐρυθυμία καὶ ταῖς τῶν διανοῶν περιγραφαῖς καὶ συνεχεῖαι ἀποδείξεων καὶ τῷ συνερικῷ τε καὶ κρουστικῷ μετενοοῦμεν γοῦν ὅτε τοὺς Ἕλληνας Ἀθήνας συνηγόμενος εἰ ἐλέγξοντες Ἀθηναίους, Πύθωνι καὶ τοῖς Πύθωνος ἐπαγγέλμασι πεπιστευκότες, εἴτα Δημοσθένει καὶ τοῖς Δημοσθένους ἐλέγχοις περιπεσόντες. Ἄλλ' ἡμῖν ἀπρόσitos ἡ δύναμις αὐτῷ τοῦ λόγου.

33. Ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν δευτέραν ἔταπτον ἐν χώρᾳ τιθείς ὄργανον, Δημοσθένην δὲ αὐτὸν ὑπερηγάμην τοῦ τε φρονήματος καὶ τῆς συνέσεως, ἀκλινῇ τὴν ψυχὴν ἐπ' ὁρθῆς ἐν ἀπάσαις φυλάττοντα τριχυμαῖς τῆς τύχης καὶ πρὸς μηδὲν τῶν δεινῶν ἐνδιδόντα. Καὶ Φίλιππον δὲ τὴν ἐμὴν γνώμην ἔχοντα περὶ τάνδρος ἡπιστάμην· τούτῳ μὲν γε δημογραφίας ἐξαγγελθείσης Ἀθήνηθεν ποτε καθαπτομένης τοῦ Φιλίππου καὶ Παρμενίωνος ἡγανακτηκότος καὶ τι καὶ σκωπτικὸν εἰς τὸν Δημοσθένην ἐπειπόντος, Ὁ Παρμενίων, ἔφη, δίκαιος ὁ Δημοσθένης παρρησίας τυγχάνειν· μόνος γέ τοι τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος δημαγωγῶν οὐδαμοῦ τοῖς ἀπολογισμοῖς ἐγγέγραπται τῶν ἐμῶν ἀναλωμάτων, καίτοι μᾶλλον ἡβουλόμην ἢ γραμματεῦσι καὶ τριηρίταις ἐμαυτὸν πεπιστευμένοι. Νῦν δ' ἐκείνων μὲν ἕκαστος ἀπογέγραπται χρυσὸν ξύλα πόρους θρέμματα γῆν οὐ Βοιωτίας οὐδ' ἐνθα τι μὴ παρ' ἐμοῦ λαβόντες. Ἡμεῖς δὲ θάπτον ἂν τῶν Βυζαντιῶν τὸ τεῖχος ἔλοιμεν μηχαναῖς ἢ Δημοσθένει χρυσῷ.

34. Ἐγὼ δὲ, ὦ Παρμενίων, ἔφη, εἰ μὲν τις Ἀθηναῖος ὢν ἐν Ἀθήναις λέγων ἐμὲ τῆς πατρίδος προτιμᾷ, τοῦτοίς ἀργύριον μὲν προέμην ἂν, φιλίαν δ' οὐκ ἂν· εἰ δὲ τις ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐμὲ μισεῖ, τοῦτῃ προσπολεμῶ μὲν ὥς ἀκροπολεῖ καὶ τείχῃ καὶ νεωρίοις καὶ τάφρῃ, θαυμάζω δὲ τῆς ἀρετῆς καὶ μακαρίζω γε τοῦ κτήματος τὴν πόλιν. Καὶ τοὺς μὲν ἔξω τῆς χρείας γεγόμενος ἥδιστ' ἂν προσπολέσαιμι, τὸν δὲ βουλοίμην ἂν ἐνταυθοῖ παρ' ἡμῖν τυχεῖν γεγόμενον μᾶλλον ἢ τὴν Ἰλλυριῶν ἵππον καὶ Τριβαλλῶν καὶ πᾶν τὸ μισθοφορικόν, τῆς θπλων βίας τὴν τοῦ λόγου πειθὴ καὶ τὸ τῆς γνώμης ἐμβριθὲς οὐδαμῇ τιθείς δεύτερον.

habuit, neque puduit ipsum contra eos, qui olim fuerant amicissimi, lingua uti, quam oportebat nempe improbitatis illius causa exschindi.

32. ARCH. Quid vero? nonne inter inimicos nostros inimicissimus Demosthenes?

ANT. Non sane, si quis fidelitatis in vita rationem habeat, amicisque sibi quicquid est in moribus incorruptum ac stabile judicet: honesta namque apud hostes etiam honesta sunt, et virtus, ubicumque fuerit, pretiosa est. Neque Xerxe deterior ego, qui Bulin Sperlunq Lacedaemonios admiratus, quum interficiendorum potestas esset, dimisit. Verum si quem unquam omnium, etiam Demosthenem, quem bis Athenis, quanquam non satis otiose, convenerim, et ab aliis requiringdo pariter atque ex ipsis in republica factis cognoverim, in admiratione habui, non, ut existimare aliquis posset, ob dicendi vires; etsi nihil ad illum Python, Attici autem oratores ludus sunt, comparati ad hujus clamores, et contentionem, et verborum aptam compositionem, et circumscriptam sententiarum concinnitatem, et continuitatem demonstrationum, dicendorum implicationem et nexum, denique vehementiam. Itaque poenituit nos convocasse Græcos Athenas, quum refutare Athenienses vellemus, a Pythone et promissis Pythonis inducti, ac deinde in Demosthenem et argumenta Demosthenis incurreremus. Sed quæ in illo erat vis dicendi, nullum nobis aditum præbebat.

33. Verum hanc ipsam secundam numerabam, quam in instrumenti loco ponerem: at Demosthenem ipsum admirabar super omnia sensus illius causa et prudentiæ, qua animam recto velut clavo in decumanis quibusque fortunæ fluctibus nusquam declinantem servaret, et malo nulli concederet. Ac Philippo eandem quam mihi de viro sententiam fuisse noram. Ille quidem nunciata aliquando Athenis concione qua iste in Philippum invectus fuerat, et indignante Parmenione, atque joci etiam aliquid in Demosthenem adjiciente, « Jure suo, inquit, o Parmenio, libertatem dicendi sibi sumit Demosthenes: solus enim ille oratorum Græciæ nusquam expensarum mearum rationibus inscriptus est, quum tamen mallet ipsi, quam scribis et classicis, me committere. Nunc illorum unusquisque scriptus est aurum, ligna, redditus annuos, armenta, prædia acceperint. At celerius machinis capiamus Byzantium moenia quam auro Demosthenem.

34. Atque ego, inquit, Parmenio, si quis Atheniensis Athenis dicens patriæ me suæ præfert, huic argentum quidem objecerim, non autem amicitiam: si quis vero patriæ causa odio me habeat, hunc ego oppugno non secus atque arcem et moenia et navalia et fossas; sed virtutem ejus admiror et beatam civitatem tali possessione prædico. Atque istos quidem extra usum eorum constitutus lubens una cum ipsis hostibus perdiderim; hunc vero malim hic apud nos esse multo quam Illyriorum equitatum et Tribalorum, et quicquid est militis mercenarii; qui armorum viribus vim oratione persuadendi et consilii gravitatem postponam minime. »

35. Πρὸς Παρμενίωνα μὲν ταῦτα. Τοιούτους δὲ τινὰς καὶ πρὸς ἐμὲ λόγους ἐποιήσατο· τῶν γὰρ μετὰ Διοπίθους Ἀθηναίους ἀπεσταλμένων, ἐγὼ μὲν εἶχον διὰ φροντίδος, ὁ δ' εὖ μάλα γελᾶσας ἔφη, Σὺ δ' ἀστικὸν στρατηγὸν ἢ στρατιωτὴν δέδοικας ἡμῖν; Αἱ μὲν τριῆρεις καὶ ὁ Πειραιεὺς καὶ τὰ νεώρια λῆρος ἔμοιγε καὶ φληναργός· τί δ' ἂν ἄνθρωποι πράττειν διονυσιάζοντες, ἐν κραινομίαις καταζῶντες καὶ χοροῖς; εἰ δὲ μὴ Δημοσθένης εἷς ἐν Ἀθηναίοις ἐγένετο, ἥξον ἂν εἶχομεν τὴν πόλιν ἢ Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς ἀπατῶντες, βιαζόμενοι, φθάνοντες, ἰονούμενοι· νῦν δὲ εἷς ἐκείνος ἐγγήγορε καὶ πᾶσι τοῖς καιροῖς ἐφέστηκε καὶ ταῖς ἡμετέραις ὁρμαῖς ἐπακολουθεῖ καὶ τοῖς στρατηγήμασιν ἀντιπαρατάττεται. Λαμβάνομεν δὲ αὐτὸν οὐ τεχνάζοντες, οὐκ ἐπιχειροῦντες, οὐ βουλευόμενοι, καθάπαξ κώλυμά τι καὶ πρόβολος ἡμῖν ἄνθρωπός ἐστι, μὴ πάντ' ἔχειν ἐξ ἐπιδρομῆς. Τό γέ τοι κατ' αὐτὸν οὐκ Ἀμφίπολιν εἶλομεν, οὐκ Ὀλυνθον, οὐ Φωικέας καὶ Πύλας ἔσχομεν, οὐ Χερρονήσου καὶ τῶν περὶ τὸν Ἑλλησπόντον κεκρατίζαμεν.

36. Ἀλλ' ἀνίστησι μὲν ἄκοντας οἷον ἐκ μανδραγόρου καθεύδοντας τοὺς αὐτοῦ πολίτας, ὥσπερ τομῇ τινι καὶ καύσει τῆς βαθυμίας τῇ παρρησίᾳ χρώμενος, ὀλίγον τοῦ πρὸς ἡδονὴν φροντίσας. Μετατίθισι δὲ τῶν χρημάτων τοὺς πόρους ἀπὸ τῶν θεάτρων ἐπὶ τὰ στρατόπεδα, συντίθισι δὲ τὸ ναυτικὸν νόμοις τριηραρχικοῖς ὑπὸ τῆς ἀταξίας μόνον οὐ τελέως διεσθαρμένον, ἐγείρει δ' ἐρριμμένον ἤδη διὰ χρόνου πρὸς τὴν δραχμὴν καὶ τὸ τριώβολον τὸ τῆς πόλεως ἀζύγιμα, πάλαι τοὺτους κατακεκλιμένους εἰς τοὺς προγόνους ἐπανάγων καὶ τὸν ζῆλον τῶν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι κατεργασμένων, συνίστησι δ' ἐπὶ συμμαχίας καὶ συντάξεις Ἑλληνικάς. Τοῦτον οὐ λαθεῖν ἐστίν, οὐ φαναχίσαι, οὐ πρίασθαι οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Ἀριστείδην ἐκείνον ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἐπρίατο.

37. Τοῦτον οὖν, ὦ Ἀντίπατρε, χρὴ δεδιέναι μᾶλλον ἢ πάσας τριῆρεις καὶ πάντας ἀποστόλους· ὁ γὰρ Ἀθηναίος τις πάλαι Θεμιστοκλῆς καὶ Περικλῆς ἐγένετο, τοῦτο τοῖς νῦν ὁ Δημοσθένης, ἐφ' αἰμίλλος Θεμιστοκλεῖ μὲν τὴν σύνεσιν, Περικλεῖ δὲ τὸ φρόνημα. Ἐκτῆσατο γοῦν αὐτοῖς ἀκούειν Εὐβοίαν, Μέγαρα, τὰ περὶ τὸν Ἑλλησπόντον, τὴν Βοιωτίαν. Καὶ καλῶς γε, ἔφη, ποιοῦσιν Ἀθηναῖοι Χάρητα μὲν καὶ Διοπίθην καὶ Πρόξενον καὶ τοιούτους τινὰς ἀποδεικνύντες στρατηγεῖν, Δημοσθένην δὲ εἰς αὐτὸν κατέγοντες ἐπὶ τοῦ βήματος. Ὡς εἰ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον ὅπλων ἀπέφηναν καὶ νεῶν καὶ στρατοπέδων καὶ καιρῶν καὶ χρημάτων κύριον, ὁκνῶ μὴ περὶ τῆς Μακεδονίας ἂν κατέστησέ μοι τὸν λόγον, ὃς καὶ νῦν ἀπὸ ψηφισμάτων ἀνταγωνιζόμενος ἡμῖν πανταχοῦ συμπεριτρέχει, καταλαμβάνει, πόρους εὐρίσκει, δύναμιν συλλέγει, ἐπιμήκεις στολοὺς ἀποπέμπει, συντάττει δυνάμεις, ἀντιμεθίσταται.

38. Τοιαῦτα καὶ τότε καὶ πολλὰκις πρὸς με Φίλιππος περὶ τὰνδρός ἔλεγεν, ἐν τῶν παρὰ τῆς τύχης χρη-

35. Hæc ad Parmenionem. Tales vero etiam apud me sermones habuit. Misso enim Athenis Diopithe cum suis, sollicitudinem ea mihi res afferebat : ille vero in risum solutus dicebat, « Tun' ducem ex urbe aut militem nobis metuis? Triremes et Piræus, et navalia, nugæ mihi et ludibria : quid enim homines faciant bacchanalia celebrantes, in viscerationibus vitam terentes et choris? at si unus Demosthenes Athenis non esset, facilius urbem haberemus quam Thebanos et Thessalos fraude, vi, occupando, emendo : nunc vero unus ille vigilat, temporibus omnibus imminet, et nostros impetus sussequitur, ad nostra se imperatoria consilia velut in acie opponit. Illum non fugimus quum machinamur aliquid, quum conamur, quum deliberamus : uno verbo, ille nobis homo impedimentum est et propugnaculum quominus una omnia impressione habeamus. Certe per illum si stetisset, non Amphipolim cepissemus, non Olynthum, non Phocenses haberemus et Pylas, nec Chersoneso et Hellesponti regione potiti essemus.

36. Sed ille invitos etiam cives suos, et velut a mandragora dormientes excitat, libertate dicendi velut urens et secans illorum socordiam, parum quid jucundum illis sit sollicitus. Transfert idem pecuniæ redditus a theatris ad exercitus ; trierarchicis legibus constituit rem nauticam per turbatione rerum tantum non plane perditam ; abjectam satis longo jam tempore ad drachmam et triobolum civitatis dignitatem excitat, hosce dudum inclinatos ad majores suos revocando atque ad æmulationem eorum quæ Marathonē ac Salaminē gesta sunt ; mutique auxilii fœdera, et conventiones inter Græcos constituit. Hunc latere non est, non decipere, non emere, non magis quam Aristidem illum Persarum rex emere potuit.

37. Hunc ergo, Antipater, magis est quod timeamus, quam triremes omnes et classes immissas. Quod enim antiquis illis Atheniensibus Themistocles fuerunt et Pericles, his nunc Demosthenes est, prudentiæ nomine comparandus cum Themistocle, cum Pericle autem ob sensum in republica. Nam dicto audientes illis præstitit Eubœam, Megara, quæ circa Hellespontum sunt, Bœotiam. Et præclare sane, inquit, faciunt Athenienses, quum Chæreta et Diopithen et Proxenum et horum similes quosdam imperatores constituunt, Demosthenem vero domi in suggestu retinent. Quodsi hunc hominem armorum faciant et navium et exercituum et opportunitatum et pecuniarum dominum, vereor ne de ipsa me Macedonia in disceptationem vocet ; qui vel sic suis me decretis oppugnet, circumquaque concurrat, deprehendat, redditus inveniatur, copias contrahat, classes latas dimittat, copias in aciem cogat, huc illuc transiens obsistat.

38. Talia et tum et sæpe alias ad me Philippus de viro illo dicebat, inter fortunæ munera illud referens, quod

σῶν τιθέμενος τὸ μὴ στρατηγεῖν τὸν Δημοσθένην, οὗ γε καὶ τοὺς λόγους ὥσπερ κριῶς ἢ καταπέλτας Ἀθηνηθεν ὁρμωμένους διασείειν αὐτοῦ καὶ ταραττεῖν τὰ βουλευόμενα· περὶ μὲν γὰρ Χαιρωνείας οὐδὲ μετὰ τὴν νίκην ἐπαύετο πρὸς ἡμᾶς λέγων εἰς ὅσον ἄνθρωπος ἡμᾶς κινδύνου κατέστησε. Καὶ γὰρ εἰ παρ' ἐλπίδα καὶ κακία στρατηγῶν καὶ στρατιωτῶν ἀταξίᾳ καὶ τῇ παραδόξῳ ῥοπῇ τῆς τύχης τῇ πολλὰ πολλάκις ἡμῖν συνειργασμένη κεκρατήκαμεν, ἀλλ' ἐπὶ μίᾳ γε ταύτῃς ἡμέρᾳ τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ψυχῆς κινδύνον ἐπέστησέ μοι, τὰς ἀρίστας πόλεις εἰς ἓν συναγαγὼν καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλληνικὴν δύναμιν ἀθροίσας, Ἀθηναίους ἅμα καὶ Θηβαίους Βοιωτοὺς τε τοὺς ἄλλους καὶ Κορινθίους Εὐβοέας τε καὶ Μεγαρέας καὶ τὰ κράτιστα τῆς Ἑλλάδος διακινδυνεύειν συναναγκάσας καὶ μὴδ' εἰσὼ με τῆς Ἀττικῆς ἐπιτρέψας παρελθεῖν.

39. Τοιοῦτοί τινες ἦσαν αὐτῷ συνεγεῖς περὶ Δημοσθένους οἱ λόγοι· καὶ πρὸς γε τοὺς λέγοντας ὡς μέγαν ἔχει τὸν Ἀθηναίων ὄμιον ἀνταγωνιστήν, Ἐμοὶ Δημοσθένης μόνος, εἶπεν, ἀνταγωνιστὴς, Ἀθηναῖοι δὲ Δημοσθένην οὐκ ἔχοντες Αἰνιᾶνες εἰσι καὶ Θετταλοί. Καὶ πρέσβεις ὁπότε πρὸς τὰς πόλεις πέμποι, τῶν μὲν ἄλλων ῥητόρων εἰ τινὰς ἢ τῶν Ἀθηναίων πόλιν ἀνταποστέλλοι, τῇ πρεσβείᾳ ῥᾶστα ἦν κεκρατηκώς, τοῦ Δημοσθένους δ' ἐπιστάντος, Μάτην, εἶπεν, ἂν ἐπρεσβεύσαμεν· οὐ γὰρ ἐστὶ κατὰ τῶν Δημοσθένους λόγων ἐγείραι τρόπαιον.

40. Ταῦτα ὁ Φίλιππος. Καὶ μέντοι καὶ πάντως ἔλαττον ἂν ἔχοντες εἰ λάβοιμεν τοιοῦτον ἄνδρα, πρὸς Διὸς, Ἀρχία, τί ποτε νομίζεις; βούν ἂν ἐπὶ σφαγὴν ἔγγομεν ἢ πολλὸν μᾶλλον ἂν σύμβουλον περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων καὶ τῆς ἀρχῆς πάσης ἐποιούμεθα; Φύσει μὲν γὰρ αὐτῷ καὶ κατ' ἀρχὰς προσεπεπνύνειν ἐξ αὐτῶν τῶν πολιτευμάτων, ἐτι δὲ μᾶλλον Ἀριστοτέλει μάρτυρι· πρὸς γοῦν τὸν Ἀλέξανδρον καὶ πρὸς ἡμᾶς γε λέγων οὐδὲν ἐπαύετο, τοσοῦτον ὄντων τῶν αὐτῷ προσπεποιηκότων, μηδὲνα οὕτω πώποτε θανατάσαι μεγέθους τε φύσεως καὶ τῆς περὶ τὴν ἀσκήσιν ἐγκρατείας καὶ βάρους καὶ τάχους καὶ παρρησίας καὶ καρτερίας.

41. Ὑμεῖς δὲ, ἔφη, διανοεῖσθε ὡς ὑπὲρ Εὐβούλου καὶ Φρύωνος καὶ Φιλοκράτους, καὶ πειράσθε δώροις καὶ τοῦτον ἀναπείθειν, ἄνθρωπον καὶ τὴν πατρίαν οὐσίαν εἰς Ἀθηναίους ἰδίᾳ τε τοῖς δεηθεῖσι καὶ δημοσίᾳ τῇ πόλει καταναλωκότα, διαμαρτάνοντες δὲ φοβήσιν οἴεσθε πάλαι βεβουλευμένον τὴν ψυχὴν υποθεῖναι ταῖς τῆς πατρίδος ἀδόλοις τύχαις, καὶ καταπαττομένου τῶν πραττομένων ὑμῖν ἀγανακτεῖτε; δ' οὐδὲ τὸν Ἀθηναίων δῆμον υποστέλλεται. Λέληθεν ὑμᾶς, ἔφη, τῇ μὲν τῆς πατρίδος εὐνοίᾳ πολιτευόμενος, αὐτῷ δὲ τὴν πολιτείαν γυμνάσιον φιλοσοφίας προθέμενος.

42. Ταῦτά τοι, ὦ Ἀρχία, ὑπερπεπνύμενον αὐτῷ συγγενόμενος τὴν τε γνώμην, ἣν ἔχει περὶ τῶν παρόντων, ἀκοῦσαι λέγοντος καὶ τῶν αἰὲ παραπεπτωκότων ἡμῖν κολάκων, εἰ ἐδεόμην, ἀποστάς ἀπλοῦ τινος ἐξ ἐλευ-

exercitum non duceret Demosthenes; cuius quidem etiam conciones, tanquam arietes quidam et catapultæ ab Athenis inde ruentes, sua convellerent disturbarentque consilia. Nam de Chæroneæ neque post victoriam commemorare apud nos desiit, in quantum nos periculum vir ille adduxisset. «Etsi enim præter spem et vitio ducum, et militum immodestia, et inclinatione necopinata fortunæ, quæ in multis sæpe perficiendis nos adiuvat, vicinus; tamen uno illo die et imperii et vitæ adeo in periculo me constituit, conductis in unum præstantissimis civitatibus, Græcis copiis omnibus collectis, Atheniensibus simul et Thebanis Bæotisque reliquis, et Corinthiis Euboensibusque et Megarensibus, denique potentissimis Græciæ in periculi societatem coactis, meque in interiora Atticæ penetrare prohibito.»

39. Tales habebat ille perpetuo de Demosthene sermones; et his qui dicerent, gravem ipsi esse adversarium populum Atheniensem, respondebat, Mihi adversarius solus Demosthenes; Athenienses vero, Demosthene destituti, Ænians sunt et Thessali. Et si quando legatos ad civitates mitteret, atque aliorum oratorum quosdam contra ipsum civitas Atheniensium ablegaret, legatione ipse vicerat facillime: quoties vero instaret Demosthenes, Sine dubio frustra, inquit, legationem misimus: neque enim contra Demosthenis orationes tropæum licet erigere.

40. Hæc Philippus. Et profecto omnibus modis inferiores nos Philippo, talem virum si cepissemus, per Jovem, Archia, quid tandem putas? bovemne ad macellum acturi eramus, an consiliarium potius de rebus Græcis totoque imperio nostro adhibitori? Natura enim illi me etiam ab initio conciliari sentiebam ex ipsis in republica gestis, magis vero testimonio Aristotelis: is enim quum apud Alexandrum et nos etiam ageret, ac tot haberet qui suam domum audiendi causa frequentaverant, profiteri nunquam desiit, præter omnes se hunc admirari ob magnitudinem ingenii, et illam in exercitationibus exhibitam continentiam, et gravitatem, et celeritatem, et libertatem dicendi, et animi constantiam.

41. Vos autem, inquit, de illo cogitatis ut de Eubulo quodam, et Phrynone, et Philocrate, et ipsum quoque donis conamini in partes traducere, hominem qui patrimonium adeo in Athenienses, privatim in egentes, publice in civitatem impenderit; et ubi hac spe excidistis, terrere illum vos posse arbitramini, cui olim deliberatum sit animam subicere incertis patriæ fortunis? et in facta illo vestra invhente, indignamini? qui nec populo Atheniensium se submittat. Fugit vos, inquit, patriæ illum amore tractare rem publicam, sibi autem eam philosophiæ gymnasium constituisse.

42. Talia, Archia, supra modum cupiebam consuetudine illius utens ex illo audire, et quæ ipsius de rebus presentibus esset sententia: atque, quoties opus esset, relictis qui semper in nos irruunt adulatoribus, simplicem et libera

θέρας γνώμης ἀκούσαι λόγου καὶ φιλαλήθους συμβουλῆς μεταλαβεῖν. Καί τι καὶ νουθετῆσαι δίκαιον, ὑπὲρ οἶων ὄντων τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀχαριστίαν πάντα παραβά-
λοιτο τὸν αὐτοῦ βίον, ἐξὸν εὐγνωμονεστέροις καὶ βεβαι-
τέροις κεχρησθαι φίλοις.

APX. Ὡ βασιλεῦ, τῶν μὲν ἄλλων ἴσως ἂν ἔτυχες, ταυτὶ δὲ μάτην ἂν ἔλεγες· οὕτω μανικῶς φιλαθήναιος ἦν.

ANT. Ἦν ταῦτα, ὦ Ἀρχία· τί γὰρ ἂν καὶ λέγοι-
μεν; Ἀλλὰ πῶς ἀπέθανεν;

43. APX. Ἐοικας ἔτι μᾶλλον, ὦ βασιλεῦ, θαυμά-
σειν· καὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ θεθαμένοι διαφέρομεν οὐδὲν
ἐκπλήττει τε καὶ ἀπιστία τῶν δρώντων. Ἐοικε γὰρ ὅτι
πάλαι ὧδε βεβουλευμένῳ περὶ τῆς ὑστάτης ἡμέρας·
δηλοῖ δὲ ἡ παρασκευή. Καθῆστο μὲν γὰρ ἔνδον ἐν τῷ
νεφί, μάτην δὲ τῶν πρόσθεν ἡμερῶν λόγους ἤμεν κατα-
ναλωκότες.

ANT. Τίνες γὰρ ἦσαν οἱ παρ' ὑμῶν λόγοι;

APX. Πολλὰ καὶ φιλάνθρωπα προϋτεινόμεν ἔλεόν
τινα παρὰ σοῦ καθυπισχνούμενος, οὐ μάλα μὲν προσδο-
κῶν — οὐ γὰρ ἠπιστάμην, ἀλλὰ σὲ ὅμην δι' ὀργῆς ἔχειν
τὸν ἄνθρωπον — χρήσιμον δ' οὖν πρὸς τὸ πείθειν νο-
μίζων.

ANT. Ὁ δὲ πῶς προσέειπε τοὺς λόγους; καὶ με
μηδὲν ἀποκρύψῃ· μάλιστα μὲν γὰρ αὐτήκοος ἂν ἔβου-
λόμην παρὼν εἶναι νῦν. Ἀλλὰ σὺ γε μὴ παραλίπης
μηδὲν οὐ γάρ τοι σμικρὸν ἔργον, ἥθος ἀνδρὸς γενναίου
πρὸς αὐτῷ τῷ τέλει τοῦ βίου καταμαθεῖν, πότερον ἄτο-
νος καὶ νωθρὸς ἦν ἢ παντάπασιν ἀκλινὲς τὸ τῆς ψυχῆς
ὄρθιον ἐφύλαττεν.

44. APX. Οὐδὲν ὑπέστελλεν ἐκεῖνός γε. Πῶς
γάρ; ὅς ἡδὺ γελάσας καί με δὴ σκώπτων εἰς τὸν πρότερον
βίον, ἀπύθανον ἔφη με ὑποκριτὴν εἶναι τῶν σῶν ψευ-
σμάτων.

ANT. Ἀπιστήσας ἄρα τοῖς ἐπαγγέλμασι προεῖτο
τὴν ψυχὴν;

APX. Οὐκ· εἰ γε τῶν λοιπῶν ἀκούσαις, οὐ δόξει
σοι μόνον ἀπιστεῖν. Ἀλλ' ἐπεὶ κελεύεις, ὦ βασιλεῦ,
λέγειν, Μακεδόσι μὲν, εἶπεν, οὐδὲν ἀπίωμτον, οὐδὲ
παράδοξον, εἰ Δημοσθένην οὕτω λαμβάνουσιν ὡς Ἀμ-
φίπολιν, ὡς Ὀλυνθον, ὡς Ὠρωπόν. Τοιαῦτα πολλὰ
ἔλεγε· καὶ γὰρ οὖν ὑπογραφέας παρεστησάμην, ἵνα σοι
τὰ λεχθέντα σώζοιτο. Ἐγὼ μὲν τοι, ἔφη, ὦ Ἀρχία,
βασάνων ἢ θανάτου φόβῳ κατ' ὄψιν οὐκ ἂν Ἀντιπάτρῳ
γενοίμην, ἀλλ' εἰ ταῦτ' ἀληθεύετε, πολὺ μοι μᾶλλον ἔτι
φυλακτέον μὴ τὴν ψυχὴν αὐτὴν παρ' Ἀντιπάτρου δεδω-
ροδοκῆναι δόξω μὴδ' ἦν ἐμαυτὸν ἑταῖρα τάξιν λοιπῶν
τὴν Ἑλληνικὴν εἰς τὴν Μακεδονικὴν μεταβάλλεσθαι.

45. Καλὸν γὰρ, Ἀρχία, εἰ τὸ τῆν ἐμοὶ Πειραιεύς
αὐτὸς παρέχοι καὶ τριήρης ἦν ἐπιδεδωκα, καὶ τεῖχος
καὶ τάπρος τοῖς ἐμοῖς τέλεσιν ἐξεργασμένα καὶ φυλὴ
Πανδονίης, ἣ θέλοντῃς ἐχορήγουν ἐγὼ, καὶ Σόλων καὶ
Δράκων καὶ παρρησία βήματος καὶ δῆμος ἐλεύθερος καὶ
ῥηζίσματα στρατιωτικὰ καὶ νόμοι τριηραρχικοὶ καὶ

mente orationem percipere et veracis consilii copiam nan-
cisci. Etiam fas putaveram illum admonere, pro quam
ingratis Atheniensibus vitam omnem in discrimen dedisset,
quum liceret gratos magis et firmiores habuisse amicos.

ARCH. Reliqua, rex, forte consecutus esses; sed ista
frustra fuisses dicturus, adeo ad furem usque ille amabat
Athenas.

ANT. Ita res habebat, Archia; quid enim aliud dicamus?
Sed quomodo mortuus est?

43. ARCH. Videris magis etiam, rex, admiraturus esse.
Etenim nos qui vidimus, non minus nunc obstupescimus
et fidem negamus oculis, quam ubi conspiciebamus. Vide-
batur enim olim ita deliberatum de ultimo die habuisse, id
quod apparatus indicat. Consederat nimirum intus in tem-
plo: ac frustra superiorum dierum sermones consumsera-
mus.

ANT. Quinam erant vestri sermones?

ARCH. Multam humanitatem illi ostendebam, et mise-
ricordiam abs te pollicebar, non valde quidem ipse exspe-
ctans (neque eam sciebam, sed irasci te viro putabam):
verum quod putarem id ipsum utile esse ad persuaden-
dum.

ANT. Ille vero quomodo accipiebat istos sermones? et
noli me celare quicquam: vellem enim nunc vel maxime af-
fuisse et meis auribus accepisse singula. Sed tu ne quid
prætermiseris: non parva enim res est, ingenium viri gene-
rosi sub ipsum vitæ finem cognoscere, utrum languidus
fuerit et ignavus, an nusquam inclinatam illam mentis al-
titudinem servavit.

44. ARCH. Nihil ille sane remisit. Qui enim? qui sua-
viter ridens, et in superiorem vitam meam ludens, impro-
babilem me mendaciorum tuorum histrionem diceret.

ANT. Ergo quod diffideret promissis, vitam abiecit?

ARCH. Non: si quidem audire reliqua volueris, non vi-
debitur tibi solum diffisus esse. Sed, quando jubes, rex,
dicere, « De Macedonibus, inquit, nihil quidem est quod
abjures: neque mirum fuerit, si Demosthenem ita capiunt,
ut Amphipolin, ut Olynthum, ut Oropum. » Talia dixit
multa: etenim notarios constituit, ut dicta tibi servarentur:
« Tametsi ego, inquit, Archia, tormentorum aut mortis
metu in conspectum venire Antipatri nolo: sed si vere ista
prædicatis, multo magis etiam mihi cavendum est, ne vita
ipsa ab Antipatro mihi donata corruptus esse, et relicta
acie, in qua ipse me locavi, Græcanica, in Macedonicam
me coniecisse videar.

45. Præclarum enim esset, Archia, si vitam mihi Piræeus
ipse præstaret, et triremis quam dedi, et murus et fossa
meis impensis effecta, et Pandionis tribus, in qua mea
sponte sumtus in pompam sacrorum feci, et Solon, et Dra-
con, et illa in tribunali libertas, et populus liber, et militaria
decreta, et leges trierarchicæ, et majorum virtutes, et

προγόνων ἀρεταὶ καὶ τρόπαια καὶ πολιτῶν εὖνοια τῶν ἐμὲ πολλάκις ἐστεφανώκωτων καὶ δυνάμεις Ἑλλήνων τῶν ὑπ' ἐμοῦ μέχρι νῦν τετηρημένων· εἰ δὲ καὶ βιωτὸν ἐλεθθέντι, ταπεινὸν μὲν, ἀνεκτὸς δ' οὖν ὁ ἔλεος παρὰ τοῖς οἰκείοις, ὧν ἔλυσάμην αἰχμαλώτους, ἢ τοῖς πατράσιν ὧν συνεξέδωκα τὰς θυγατέρας ἢ οἷς τοὺς ἐρά- νους συνδιελυσάμην.

46. Εἰ δέ με μὴ σώζει νήσων ἀρχὴ καὶ θάλαττα, παρὰ γε τουτοῦ Ποσειδῶνος αἰτῶ τὸ σώζεσθαι καὶ τοῦδε τοῦ βωμοῦ καὶ τῶν ἱερῶν νόμων. Εἰ δὲ Ποσειδῶν, ἔφη, μὴ δύναται φυλάττειν τὴν ἀσυλίαν τοῦ νεῶ μὴδ' ἐπαισχύνεται προδοῦναι Δημοσθένην Ἀρχία, τε- θναίην, οὐδὲν Ἀντίπατρος ἡμῖν ἀντὶ τοῦ θεοῦ χολακευ- τέος. Ἐξὴν μοι φιλέτους ἔχειν Ἀθηναίων Μακεδόνας καὶ νῦν μετέχειν τῆς ὑμετέρας τύχης, εἰ μετὰ Καλ- λιμέδοντος καὶ Πυθέου καὶ Δημάδου συνεταττόμην· ἔξην κὰν ὅψε τῆς τύχης μεθαρμόσασθαι, εἰ μὴ τὰς Ἐρεχθέως θυγατέρας καὶ τὸν Κόδρον ἐπηρεχυνόμεν. Οὐκ οὖν ἡρώμην αὐτομολοῦντι τῷ δαίμονι συμμεταβάλλεσθαι· καλὸν γὰρ κρησφύγετον θάνατος ἐν ἀκινδύνῳ παντὸς αἰσχροῦ γενέσθαι. Καὶ νῦν, Ἀρχία, τὸ κατ' ἐμαυτὸν οὐ καταίσχυνώ τὰς Ἀθῆνας δουλείαν ἐκὼν ἐλό- μενος, ἐντάφιον δὲ τὸ κάλλιστον τὴν ἐλευθερίαν προέ- μενος.

47. Ἀλλὰ δίκαιον γὰρ, ἔφη, σοὶ τῶν τραγυδιῶν μνημονεύειν, οὗ σεμνὸν τὸ λεχθὲν

Ἦ δὲ καὶ θνήσκουσ' ὅμοι
πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμως πεσεῖν·

κόρη καὶ ταῦτα· Δημοσθένης δὲ εὐσχήμονος θανάτου βίον προκρινεῖ ἀσχήμονα τῶν Ξενοκράτους καὶ Πλάτωνος ὑπὲρ ἀθανασίας λόγων ἐκλαθόμενος; Καὶ τίνα καὶ πικρότερον ἔλεγε προαχθεὶς εἰς τοὺς ταῖς τύχαις ἐξυβρί- ζοντας. Ἀλλὰ τί δεῖ νῦν λέγειν ἐμέ; τέλος δ' ἐμοῦ τὰ μὲν δεομένου, τὰ δ' ἀπειλούντος, ἀπαλὴν μοῦσαν στερεᾶ κεραννύντος, Ἐπεισθὴν ἂν, ἔφη, τοῖς Ἀρχίας ὧν, ἐπεὶ δὲ Δημοσθένης εἰμὶ, συγγίγνωσκέ μοι, ὦ δαίμονι, μὴ πεφυκότε κακῶ γενέσθαι.

48. Τότε δὴ τότε πρὸς βίαν αὐτὸν ἀποσπᾶν διανο- ούμην· ὁ δ' ὥς ἤσθετο, δῆλος ἦν καταγελῶν καὶ τὸν θεὸν προσδλέψας, Ἔοικεν Ἀρχίας, εἶπεν, ὅπλα μόνα καὶ τριήρεις καὶ τεῖχη καὶ στρατόπεδα δυνάμεις εἶναι καὶ κρησφύγετα ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὑπολαμβάνειν, τῆς δ' ἐμῆς παρασκευῆς καταπρονεῖν, ἣν οὐκ ἂν ἐλέγξειαν Ἰλλυριοὶ καὶ Τριβαλλοὶ καὶ Μακεδόνες ἐχυ- ρωτέραν ἢ ξυλίων ποτε τεῖχος ἡμῖν, ὁ θεὸς ἀνείλεν ἀπόρ- θητον εἶναι· μεθ' ἧς ἂν τῆς προνοίας ἀδεῶς μὲν ἐπολιτευ- σάμην, ἀδεῖς δέ μοι τὸ κατὰ Μακεδόνων θάρσος, ἐμελήσει δ' οὐδὲν οὐκ Εὐκτῆμονος, οὐκ Ἀριστογείτονος, οὐ Πυθέου καὶ Καλλιμέδοντος, οὐ Φιλίππου τότε, οὐ τὰ νῦν Ἀρχίου.

49. Ταῦτα εἰπὼν, Μὴ πρόσαγέ μοι τὴν χεῖρα, ἔφη· τὸ κατ' ἐμέ γὰρ οὐδὲν παράνομον ὁ νεὸς πείσεται, τὸν δὲ θεὸν προσειπὼν ἐκὼν ἔβομαι. Κἀγὼ μὲν ἦν ἐπὶ

tropaea, et benevolentia civium, qui saepe me coronarunt, et potentia Græcorum, qui huc usque a me sunt servati. Si vero etiam misericordia aliena licet vivi, humile id quidem est, sed tolerabilis tamen misericordia a necessariis, quorum redemi captivos, aut patribus, quorum una elocavi filias, aut quos in dissolvendis eranis adjuvi.

46. Si vero servare me non potest insularum Imperium et mare, at certe ab hoc Neptuno salutem peto, et ab hoc altari, et a sanctis legibus. Si vero nec Neptunus, inquit, præstare potest templo suo sanctitatem, neque pudet illum Archiæ prodere Demosthenem, moriar potius, : minime Anti- patro nobis pro deo adulandum est. Licebat mihi amici- ores Atheniensibus habere Macedonas, et nunc in fortunæ vestræ partem venire, si cum Callimedonte, et Pythea, et Demade conjungere me voluissem : licebat vel sero instaurare fortunam, nisi Erechthel filias verecundarer et Codrum. Non igitur optarim cum Fortuna transfuga et ipse mutare castra : honestum enim perfugium mors est, ut ab omni turpitudinis periculo simus liberi. Et nunc, Archia, quantum in me est, non afficiam turpitudine Athe- nas, servitute ultro eligenda, abjiciendaque libertate, pul- cherrimo ferali amiculo.

47. Verum enim fas est, inquit, tragœdiarum apud te meminisse, in quibus præclarum illud dictum,

At illa dum moritur tamen
providit, ut decenter caderet, sedulo.

Hæc puella : et Demosthenes honesta morte vitam turpem potiorē habebit, Xenocratis et Platonis de immortalitate librorum oblitus? » Et proventus ultra amarius quædam dixit in eos qui a fortuna insolescunt. Sed quid ea nunc dicere opus est! Tandem vero me preces partim, partim minas adhibente, et mollem musam cum rigida miscente, Move- rer, inquit, hisce, Archias si essem : quandoquidem vero sum Demosthenes, ignosce mihi, o pater, quem natura non finxit ad ignaviam.

48. Tum sane tum vi illum detrudere ab altari cogita- bam. At ille quum sentiret, aperte irridebat, et deum aspi- ciens, Videtur, inquit, putare Archias, arma sola et trire- mes, et mœnia, et exercitus, copias esse, et refugia humanis animis; meum autem apparatus contemnere, quem tamen non redarguerint Illyrii, et Triballi, et Macedones, nobis ipso illo muro ligneo firmiorem, quem respondit quondam deus vastari non posse; qua quidem providentia sine metu versatus sum in republica, metusque omnis expers mihi fuit contra Macedonas audacia; neque movit me Euctemon, neque Aristogiton, nec Pytheas et Callimedon, nec Philip- pus tum, neque nunc Archias.

49. Hæc ubi dixerat, Noli, inquit, manum mihi injicere; quantum enim in me est, nulla fiet huic sacro injuria, sed deo adorato sponte sequar. Atque ego in spe hac eram, illo-

τῆς ἐλπίδος ταύτης, καὶ τὴν χεῖρα τῷ στόματι προσαγαγόντας, οὐδὲν ἄλλ' ἢ προσκυνεῖν ὑπελάμβανον.

ΑΝΤ. Τὸ δὲ τί δὴ ποτε ἦν;

ΑΡΧ. Ὑστερον βασάνους θεραπαίνης ἐφωράσαμεν πάλαι φάρμακον αὐτὸν τεταμιεῦσθαι λύσει ψυχῆς ἀπὸ σώματος ἐλευθερίαν πῳόμενον. Οὐ γὰρ οὖν ἐφθασεν ὑπερβᾶς τὸν ὁδὸν τοῦ νεῶ, καὶ πρὸς ἐμὲ βλέψας, Ἄγε δὴ τοῦτον, ἔφη, πρὸς Ἀντίπατρον, Δημοσθένην δὲ οὐκ ἄξεις, οὐ μὰ τοὺς Κάμοι μὲν ἐφαίνετο προσθήσειν τοὺς ἐν Μαραθῶνι πεπτωκότας.

50. Ὁ δὲ χαίρειν εἰπὼν ἀπέπτη. Τοῦτό σοι τὸ τέλος, ὦ βασιλεῦ, τῆς Δημοσθένους πολιορκίας κομίζειν ἔχω.

ΑΝΤ. Δημοσθένους γε καὶ ταῦτα, ὦ Ἀρχία. Βαβαί τῆς ἀηττήτου ψυχῆς καὶ μακαρίας, ὡς ἀνδρεῖον μὲν αὐτῷ τὸ λῆμα, πολιτικῇ δὲ πρόνοιᾳ μετὰ χεῖρα τὸ πιστὸν τῆς ἐλευθερίας ἔχειν. Ἀλλ' ὁ μὲν οἴχεται βίον ἔξω τὸν ἐν μακάρων νήσοις ἡρώων λεγόμενον ἢ τὰς εἰς οὐρανὸν ψυχᾶς νομιζομένας ὁδοὺς, ὅπαδός τις δαίμων ἐσόμενος ἐλευθερίου Διὸς, τὸ σῶμα δ' ἡμεῖς εἰς Ἀθήνας ἀποπέμψομεν, κάλλιον ἀνάθημα τῇ γῇ τῶν ἐν Μαραθῶνι πεπτωκότων.

LXXIV.

ΘΕΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

1. ΖΕΥΣ. Μηκέτι τονθορίζετε, ὦ θεοί, μηδὲ κατὰ γωνίας συστρεφόμενοι πρὸς τὸ οὐς ἀλλήλοις κοινολογεῖσθε, ἀγανακτοῦντες εἰ πολλοὶ ἀνάξιοι μετέχουσιν ἡμῖν τοῦ συμποσίου, ἀλλ' ἐπεὶ περ ἀποδόδοι περὶ τούτων ἐκκλησίᾳ, λεγέτω ἕκαστος ἐς τὸ φανερόν τὰ δοκοῦντά οἱ καὶ κατηγορεῖται. Σὺ δὲ κήρυττε, ὦ Ἑρμῆ, τὸ κήρυγμα τὸ ἐκ τοῦ νόμου.

ΕΡΜΗΣ. Ἄκουε, σίγα. Τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν τελευτῶν θεῶν οἷς ἔξεστιν; ἢ δὲ σκέψις περὶ τῶν μετοίκων καὶ ξένων.

ΜΩΜΟΣ. Ἐγὼ δὲ Μῶμος, ὦ Ζεῦ, εἰ μοι ἐπιτρέψαις εἰπεῖν.

ΖΕΥΣ. Τὸ κήρυγμα ἤδη ἐφίησιν· ὥστε οὐδὲν ἐμοῦ δεήσει.

2. ΜΩΜ. Φημί τοίνυν δεινὰ ποιεῖν ἐνίοις ἡμῶν, οἳ οὐκ ἀπόχρη θεοὺς ἐξ ἀνθρώπων αὐτοῖς γεγενῆσθαι, ἀλλ', εἰ μὴ καὶ τοὺς ἀκολούθους καὶ θεραπόντας αὐτῶν ἱστίμους ἡμῖν ἀποφανοῦσιν, οὐδὲν μέγα οὐδὲ νεανικὸν οἶονται εἰργάσθαι. Ἀξίω δὲ, ὦ Ζεῦ, μετὰ παρρησίας μοι δοῦναι εἰπεῖν· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλως δυνάμην, ἀλλὰ πάντες με ἴσασιν ὡς ἐλευθερός εἰμι τὴν γλῶτταν καὶ οὐδὲν ἂν κατασιωπήσασμαι τῶν οὐ καλῶς γιγνομένων· διελέγω γὰρ ἅπαντα καὶ λέγω τὰ δοκοῦντά μοι ἐς τὸ φανερόν οὔτε δεδιώς τινα οὔτε ὑπ' αἰδοῦς ἐπικαλύπτων τὴν γνώμην· ὥστε καὶ ἐπαχθὲς δοκῶ τοῖς πολλοῖς καὶ συκοφαντικὸς τὴν φύσιν, δημόσιός τις κατήγορος ὑπ'

que manum ori admovente, nihil aliud quam adorare virum putabam.

ΑΝΤ. Quid ergo illud erat?

ΑΡΧ. Postea tormentis ab ancilla expressimus, olim repositum illi fuisse venenum, quod absolvenda a corpore anima libertatem ipsi pararet. Vix enim limen templi egressus fuerat, quum, Duc sane hoc, inquit, ad Antipatrum; Demosthenem vero non duces, non, per ego illos.... Et videbatur mihi adjecturus, Qui Marathone ceciderunt.

50. At, vale! quum dixisset, evolavit. Hunc tibi, rex, exitum obsessi expugnatique Demosthenis possum referre.

ΑΝΤ. Demosthenis et ista, Archia. Hem invictam animam et beatam! quam forte viri propositum, quam civilis providentia, in manu semper pignus certissimum libertatis habere! At ille quidem discessit, vitam habiturus in Beatotum insulis, quæ heroum dicitur, vel vias quæ putantur animarum in cælum, sectator daemon futurus Liberantis Jovis; corpus vero nos Athenas mitemus, donarium regioni illi iis ipsis qui ad Marathonem cecidere præstantius.

LXXIV.

DEORUM CONCILIUM.

1. JUPITER. Nolite amplius mussare, dii, neque collecti in angulos ad aurem alter alterius miscere sermones, et ægre ferre si indigni multi convivio nostro intersunt; sed quandoquidem concio de his data est, aperte dicat unusquisque quid sibi videatur, et accuset. Tu vero, Mercuri, legitimum præconium peragito.

MERCURIUS. Audi: tace. Quis vult concionari classicorum deorum, quibus jus est? Quæstio de inquilinis et peregrinis.

MOMUS. Ego, Momus, si mihi permiseris, Jupiter, ut dicam.

JUP. Præconium tibi hoc jam permittit; itaque me permittente nihil opus habebis.

2. MOM. Aio igitur intolerabiliter se gerere quosdam nostrum, quibus non satis est deos ex hominibus ipsos esse factos; sed, nisi suos etiam pedissequos atque famulos in æquo nobiscum fastigio constituerint, nihil sibi magnifice, nihil fortiter fecisse videntur. Peto autem abs te, Jupiter, ut libere mihi dicere per te liceat: neque enim alia lege possum, quum sciant omnes quam liber sim lingua, quam nihil eorum, quæ contra quam decet fiunt, reticere soeam. Redarguo enim omnia, et quæ mihi videntur aperte profero, neque metuens quenquam, neque meam præ pudore sententiam occultans, adeo quidem, ut etiam inolestus plerisque videar et calumniatorio ingenio, publicus quidam accu-

αὐτῶν ἐπονομαζόμενος. Ἦλθ' ἄλλ' ἐπεὶ περ ἔξεστι καὶ κακῆρυκται καὶ σὺ, ὦ Ζεῦ, δίδως μετ' ἐξουσίας εἰπεῖν, οὐδὲν ὑποστειλάμενος ἐρῶ.

3. Πολλοὶ γάρ, φημί, οὐκ ἀγαπῶντες ὅτι αὐτοὶ μετέχουσι τῶν αὐτῶν ἡμῖν ξυνοδρίων καὶ εὐωχοῦνται ἐπ' Ἰσῆς, καὶ ταῦτα θνητοὶ ἐξ ἡμισείας ὄντες, ἔτι καὶ τοὺς ὑπέρετας καὶ θιασώτας τοὺς αὐτῶν ἀνῆγαγον ἐς τὸν οὐρανὸν καὶ παρενέγραψαν, καὶ νῦν ἐπ' Ἰσῆς διανομάς τε νέμονται καὶ θυσῶν μετέχουσιν, οὐδὲ καταβαλόντες ἡμῖν τὸ μετοίκιον.

ZEYΣ. Μηδὲν αἰνιγματωδῶς, ὦ Μῶμε, ἀλλὰ σαφῶς καὶ διαρρηδὴν λέγε προστιθείς καὶ τοῦνομα· νῦν γὰρ ἐς τὸ μέσον ἀπερριπταί σοι ὁ λόγος, ὡς πολλοὺς εἰκάζειν καὶ ἐφαρμόζειν ἄλλοτε ἄλλον τοῖς λεγομένοις. Χρὴ δὲ παρρησιαστῆν ὄντα μηδὲν ὀκνεῖν λέγειν.

4. ΜΩΜ. Εὖ γε, ὦ Ζεῦ, ὅτι καὶ παροτρύνεις με πρὸς τὴν παρρησίαν· ποιεῖς γὰρ τοῦτο βασιλικὸν ὡς ἀληθῶς καὶ μεγαλόφρον, ὥστε ἐρῶ καὶ τοῦνομα. Ὁ γὰρ τοι γενναϊότατος οὗτος Διόνυσος ἡμιάνθρωπος ὢν, οὐδὲ Ἑλλήνι μνηστῆρ, ἀλλὰ Συροφονικός τις ἐμπόρου τοῦ Κάδμου θυγατρὶδος, ἐπεὶ περ ἤξιωθη τῆς ἀθανασίας, οἷος μὲν αὐτὸς ἐστίν οὐ λέγω, οὔτε τὴν μήτραν οὔτε τὴν μέθην οὔτε τὸ βάδιμα, πάντες γάρ, οἶμαι, δρᾶτε ὡς θῆλυς καὶ γυναικεῖος τὴν φύσιν, ἡμιμῆνης, ἀκράτου ἐβλεν ἀποπνέων· ὁ δὲ καὶ ὄλην φρατρίαν ἐσεποίησεν ἡμῖν καὶ τὸν χορὸν ἐπαγόμενος πάρεστι καὶ θεοὺς ἀπέφηνε τὸν Πᾶνα καὶ τὸν Σειληνὸν καὶ σάτυρους, ἀγροίκους τινας καὶ αἰπόλους τοὺς πολλοὺς, σκιρτητικούς ἀνθρώπους καὶ τὰς μορφὰς ἀλλοκότους, ὧν ὁ μὲν κέρατα ἔχων καὶ ὅσον ἐξ ἡμισείας ἐς τὸ κάτω αἰγὶ ἐοικώς καὶ γένειον βαθύ καθειμένος ὀλίγον τράγου διαφέρων ἐστίν, ὁ δὲ φαλακρὸς γέρων, σιμὸς τὴν ῥίνα, ἐπὶ ὄνου τὰ πολλὰ ὀγρούμενος, Λυδὸς οὗτος, οἱ δὲ σάτυροι ὀξεῖς τὰ ὦτα, καὶ αὐτοὶ φαλακροὶ, κεράσται, οἷα τοῖς ἀρτιγεννηθεῖσιν ἐρίφοις τὰ κέρατα ὑποφύεται, Φρύγες τινὲς ὄντες· ἔχρουσι δὲ καὶ οὐράς ἀπαντες. Ὅρᾶτε οἷους ἡμῖν θεοὺς ποιεῖ ὁ γεννάδας;

5. Εἴτα θαυμάζομεν εἰ κατὰ φρονῶσιν ἡμῶν οἱ ἀνθρωποι δρῶντες οὕτω γελοῖους θεοὺς καὶ τεραστίους; εἰ γὰρ λέγειν ὅτι καὶ δύο γυναῖκας ἀνῆγαγε, τὴν μὲν ἐρωμένην οὖσαν αὐτοῦ τὴν Ἀριάδνην, ἥς καὶ τὸν στέφανον ἐγκατέλεξε τῇ τῶν ἀστρῶν χορῷ, τὴν δὲ Ἰκαρίου τοῦ γεωργοῦ θυγατέρα. Καὶ ὁ πάντων γελοιότατον, ὦ θεοί, καὶ τὸν κύνα τῆς Ἡριγόνης, καὶ τοῦτον ἀνῆγαγεν, ὡς μὴ ἀνιῶτο ἡ παῖς, εἰ καὶ ἔξει ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ζῆν-θες ἐκεῖνο καὶ περ ἡγάπα κυνίδιον. Ταῦτα οὐχ ὕβρις ὑμῖν δοκεῖ καὶ παροινία καὶ γέλως; Ἀκούσατε δ' οὖν καὶ ἄλλους.

6. ZEYΣ. Μηδὲν, ὦ Μῶμε, εἴπης μήτε περὶ Ἀσκληπιοῦ μήτε περὶ Ἡρακλέους· ὅρῳ γὰρ οἱ φέρη τῷ λόγῳ. Οὗτοι γὰρ ὁ μὲν αὐτῶν ἱάται καὶ ἀνίστασιν ἐκ τῶν νόσων καὶ ἐστί « πολλῶν ἀντάξιός ἄλλων, » ὁ δὲ Ἡρακλῆς υἱὸς ὢν ἐμὸς οὐκ ὀλίγων πόνων ἐπρίετο τὴν ἀθανασίαν· ὥστε μὴ κατηγόρει αὐτῶν.

sator ab iis propterea dictus. Verumtamen, quandoquidem licet et praenotio edictum est, et tu das, Jupiter, orandi cum auctoritate facultatem, sine metu dicam.

3. Multi nimirum, inquam, non contenti, nostri se consessus factos esse participes et aequo nobiscum jure epulari, idque quum ex altera parte mortales sint, suos insuper ministros et sui chori sodales eduxere in coelum, et furtim in album retulerunt, qui nunc aequaliter et de viscerationibus partem et de sacrificiis accipiunt, ne tributum quidem incolatus nobis solventes.

JUP. Noli quicquam obscura significatione, Mome, dicere; sed diserte, et verbis propriis eloquere, adjecto etiam nomine. Nunc enim in medium tibi projecta oratio est, ut multos etiam conjiciat, et alias alium tuis dictis accommodet. Oportet autem te, qui libertatem in dicendo profitearis, nihil dubitare dicere.

4. MOM. Praclare sane, Jupiter, quod ad dicendi me libertatem incitas etiam: regie istuc profecto facis et magno animo. Itaque nomen etiam dicam. Nempe praclarus ille Bacchus, semihomo, ne Graecus quidem materno genere, sed vectoris cujusdam Syrophonicis, Cadmi, ex filia nepos, postquam immortalitate dignus habitus est, qualis ipse quidem sit, non dico, neque mitra, neque ebrietate, neque incessu: omnes enim, puto, videtis quam muliebris sit et effeminatus natura, semifuriosus, merum a summo inde mane redolens. At ille tota nos tribu auxit, et suo secum choro adducto adest, deosque fecit Pana, et Silenum, et Satyros, rusticos et caprarios plerosque, lascivos et aliena figura homines: quorum unus corniger, ex dimidia inferiori parte caprae similis, barbam demittens longam, parum a capro differt; alter calvus senex, simis naribus, asino plerumque invehens; Lydus hic est: Satyri autem acutis auribus, calvi ipsi quoque, cornibus praediti, qualia haedis recens natis subnascuntur; et sunt Phryges. Caudas vero habent universi. Videte quales nobis praclarus iste deos faciat?

5. Deinde admiramur si contemnunt nos homines, quum videant ridiculos adeo deos ac portentosos? mitto enim dicere quod duas etiam mulieres huc eduxit, amasiam alteram suam Ariadnen, cujus etiam coronam siderum choro inseruit, alteram Icarii rustici filiam: et quod omnium maxime, dii, ridiculum est, etiam canem huius Erigones ipsum huc eduxit, ne desiderio maoeretur puella, si non habeat in caelo familiarem sibi illam dilectamque caniculam. Haec nonne contumelia vobis videtur, et ebriosa insania, et risus? Audite vero etiam alios.

6. JUP. Ne quid dixeris, Mome, neque de Aesculapio, neque de Hercule; video enim quorsum ferat te orationis impetus. Hi etenim, alter ipsorum sanat et ex morbis excitat, compluresque unus dignitate exaequat: hic vero meus filius Hercules laboribus non paucis immortalitatem sibi paravit. Hos igitur accusare noli.

ΜΟΜ. Σιωπήσομαι, ὦ Ζεῦ, διὰ σέ πολλά εἰπεῖν ἔχουν. Καίτοι εἰ μὴδὲν ἄλλο, ἔτι τὰ σημεῖα ἔχουσι τοῦ πυρός. Εἰ δὲ εἴην καὶ πρὸς αὐτὸν σέ τῇ παρρησίᾳ χρῆσθαι, πολλὰ ἂν εἶχον εἰπεῖν.

ΖΕΥΣ. Καὶ μὴν πρὸς ἐμέ ἐξεστὶ μάλιστα. Μῶν δ' οὐκ ἄμειν ξενίας διώκεις;

ΜΟΜ. Ἐν Κρήτῃ μὲν οὐ μόνον τοῦτο ἀκούσαι ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι περὶ σοῦ λέγουσι καὶ τάρον ἐπιδεικνύουσιν· ἐγὼ δὲ οὔτε ἐκείνους πείθομαι οὔτε Ἀχαιῶν Αἰγίευσιν υποβολιμαίον σε εἶναι φάσκουσιν.

7. Ἄ δὲ μάλιστα ἐλεγχθῆναι δεῖν ἡγοῦμαι, ταῦτα ἐρῶ· τὴν γάρ τοι ἀρχὴν τῶν τοιούτων παρανομημάτων καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ νοθευθῆναι ἡμῶν τὸ ξυνέδριον σὺ, ὦ Ζεῦ, παρέσχες θνηταῖς ἐπιμιγνύμενος καὶ κατιῶν παρ' αὐτάς ἐν ἄλλοτε ἄλλῳ σχήματι, ὥστε ἡμᾶς δεδιέναι μή σε καταθύσι τις ξυλλαθῶν, ὁπότεν ταῦρος ἦς, ἢ τῶν χρυσοχόων τις κατεργάσθαι χρυσὸν ὄντα, καὶ ἀντὶ Διὸς ἢ ἑρμοῦς ἢ ψελίων ἢ ἐλλοβίων ἡμῖν γένῃ. Πλὴν ἀλλὰ ἐμπέπληκας γε τὸν οὐρανὸν τῶν ἡμιθέων τοῦτων· οὐ γὰρ ἂν ἄλλως εἴποιαι. Καὶ τὸ πρᾶγμα γελοιοτάτον ἔστιν, ὁπότεν τις ἄφρων ἀκούσῃ ὅτι ὁ Ἡρακλῆς μὲν θεὸς ἀπεδείχθη, ὁ δὲ Εὐρύσθευς, δὲ ἐπέταττεν αὐτῷ, τέθνηκε καὶ πλησίον Ἡρακλέους νεὸς οἰκέτου ὄντος καὶ Εὐρύσθεως τάφος τοῦ δεσπότου αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐν Θήβαις Διόνυσος μὲν θεὸς, οἱ δ' ἀνεψιοὶ αὐτοῦ ὁ Πενθεὺς καὶ ὁ Ἀκταίων καὶ ὁ Λέαρχος ἀνθρώπων ἀπάντων κακοδαίμονέστατοι.

8. Ἀφ' οὗ δὲ ἀπαξ σὺ, ὦ Ζεῦ, ἀνέωξας τοῖς τοιούτοις τὰς θύρας καὶ ἐπὶ τὰς θνητὰς ἐτράπου, ἅπαντες μεμίμηνται σε, καὶ οὐχ οἱ ἄρρενες μόνον, ἀλλ', ὅπερ αἰσχιστον, καὶ αἱ θεαί. Τίς γὰρ οὐκ οἶδε τὸν Ἀγχίστην καὶ τὸν Τιθωνὸν καὶ τὸν Ἐνδυμῖωνα καὶ τὸν Ἰασίωνα καὶ τοὺς ἄλλους; ὥστε ταῦτα μὲν ἔασιν μοι δοκῶ μακρὸν γὰρ ἂν τὸ διελέγγειν γένοιτο.

ΖΕΥΣ. Μηδὲν περὶ τοῦ Γανυμήδους, ὦ Μῶμε, εἴπης· χαλεπανῶ γὰρ, εἰ λυπησῇς τὸ μενιχάριον δνειδίσας ἐς τὸ γένος.

ΜΟΜ. Οὐκ οὐκ μὴδὲ περὶ τοῦ αἵτοῦ εἴπω, ὅτι καὶ οὗτος ἐν τῷ οὐρανῷ ἔστιν, ἐπὶ τοῦ βασιλείου σκήπτρου καθεζόμενος καὶ μονονουχὶ ἐπὶ κεφαλῇν σοι νεοττεύων θεὸς εἶναι δοκῶν; ἢ καὶ τοῦτον τοῦ Γανυμήδους ἔνεκα ἔασομεν;

9. Ἄλλ' ὁ Ἄττις γε, ὦ Ζεῦ, καὶ ὁ Κορύβας καὶ ὁ Σαβάζιος πόθεν ἡμῖν ἐπεισεκυκλήθησαν οὗτοι ἢ ὁ Μίθρης ἐκείνος ὁ Μῆδος ὁ τὸν κἀνδυν καὶ τὴν τιάραν, οὐδὲ ἐλληνίζων τῇ φωνῇ, ὥστε οὐδ', ἣν προπῆτις, ξυνήσι; Τοιγαροῦν οἱ Σκύθαι καὶ οἱ Γέται ταῦτα δρώντες αὐτῶν μακρὰ ἡμῖν χαίρειν εἰπόντες αὐτοὶ ἀπαθανατίζουσι καὶ θεοὺς χειροτονοῦσιν οὐς ἂν ἐθελήσωσι, τὸν αὐτὸν τρόπον δνπερ καὶ Ζάμολξις δοῦλος ὢν παρενεγράφη οὐκ οἷδ' ὅπως διαλαθὼν.

10. Καίτοι πάντα ταῦτα, ὦ θεοί, μέτρια. Σὺ δὲ, ὦ κυνοπρόσωπε καὶ σινδόσιν ἐσταλμένε Αἰγύπτιε, τίς εἶ, ὦ βέλτιστε, ἢ πῶς ἀξιοῖς θεὸς εἶναι ὑλαχτῶν; τί δὲ

MOM. Tua, Jupiter, causa tacebo, multa dicere quum habeam. Certe si nihil aliud, ignis adhuc habent vestigia. Si vero liceat adversus ipsum te libere loqui, multa sunt quae habeo dicere.

JUP. Quin adversus me vel maxime licet. Num igitur me quoque peregrinitatis postulas?

MOM. In Creta quidem non hoc solum audire est, sed aliud etiam quiddam de te dicunt, et sepulcrum ostendunt, ego vero neque illis fidem habeo, neque Achivis Aegiensibus, supposititium qui te dicunt.

7. Ceterum quae maxime arguenda arbitror, ea dicam. Etenim principium violatarum hoc modo legum, et causam, quod tot spurios hic noster consessus habet, tute, Jupiter, praebuisti, mortalibus te feminis miscens, atque ad illas nunc hac nunc alia forma descendens, adeo ut metueremus ne quis te comprehensum, taurus quum esses, mactaret, aut auri flatorum aliquis, quum esses aurum, elaboraret, et pro Jove aut monile nobis, aut armilla aut inauris fieres. Interim caelum nobis semideis istis tu opplevisti: neque enim aliter possum dicere. Et ridicula res est, si quis subito audiat, Herculem deum esse factum; Eurystheum vero, qui sub imperio illum habuit, esse mortuum; et propinqua sibi esse aedem Herculis, qui servus fuerat, et Eurysthei sepulcrum, qui fuerat illius dominus. Et rursus Thebis Bacchus deus est; at consobrini illius Pentheus, et Actaeon, et Learchus, hominum omnium infelicissimi.

8. Ex quo vero tempore semel tu, Jupiter, fores aperuisti talibus, conversus ad mortales feminas, imitati te sunt universi, idque non marces solum, sed, quod turpissimum est, etiam deae feminae. Quis enim ignorat Anchisen, et Tithonum, et Endymionem, et Iasionem, et reliquos? Itaque haec missurus mihi videor; longum enim fuerit ista omnia reprehendere.

JUP. Ne quid de Ganymede dicas, Mome; irate enim feram, si dolore adolescentulum affeceris in genus illius illudens.

MOM. Ergo neque de aquila dicam, quod et ipsa in caelo est, in regio sceptro sedens et tantum non tuo in capite nidum sibi faciens, et deus esse videtur? an hunc etiam Ganymedis gratia missum faciemus

9. Verum Attis sane, Jupiter, et Corybas, et Sabazius unde hi nobis immissi sunt, aut Medus ille Mithres cum candye et tiara, qui nec loqui Graece sciat, neque si vel propinet illi aliquis, intelligat? Proinde Scythae ac Getae haec illorum videntes, longum nobis valere jussis, immortalitate ipsi donant, et deos quoscumque voluerint suis suffragiis constituunt, eodem modo quo Zamolxis etiam, servus quum esset, in album nescio quomodo delitescens irrepsit.

10. Quanquam, dii, modica sunt ista omnia. Tu vero iste cum canino rostro, involute sindonibus Aegyptie, quis es, vir bone, aut quomodo, latrator, deus esse postulas?

βουλούμενος καὶ ὁ ποικίλος οὗτος ταῦρος ὁ Μεμφίτης προσκυνεῖται καὶ χρᾶς καὶ προφήτας ἔχει· αἰσγύνομαι δὲ ἰδιῶδες καὶ πιθήκους εἰπεῖν καὶ τράγους καὶ ἄλλα πολλῶν γελοιότερα οὐκ οἷδ' ὅπως ἐξ Αἰγύπτου παραχυσθέντα ἐς τὸν οὐρανὸν, ἃ ὑμεῖς, ὦ θεοί, πῶς ἀνέχεσθε δρῶντες ἐπ' Ἰσῆς ἢ καὶ μᾶλλον ὑμῶν προσκυνούμενας· ἢ σὺ, ὦ Ζεῦ, πῶς φέρεις, ἐπειδὴν κριοῦ κέρτα φῦσιν εἶσι;

11. ΖΕΥΣ. Αἰσχρὰ ὡς ἀληθῶς ταῦτα φῆς τὰ περὶ τῶν Αἰγυπτίων· ὁμοῦ δ' οὖν, ὦ Μῶμε, τὰ πολλὰ αὐτῶν αἰνίγματα ἐστί καὶ οὐ πάνυ χρὴ καταγελαῖν ἀμύητον ὄντα.

ΜΟΜ. Πάνυ γοῦν μυστηρίων, ὦ Ζεῦ, δεῖ ἡμῖν, ὡς εἰδέναι θεοὺς μὲν τοὺς θεοὺς, κυνοκεφάλους δὲ τοὺς κυνοκεφάλους.

ΖΕΥΣ. Ἐὰν, φημί, τὰ περὶ τῶν Αἰγυπτίων· ἄλλοτε γὰρ περὶ τούτων ἐπισκεψόμεθα ἐπὶ σχολῆς. Σὺ δὲ τοὺς ἄλλους λέγε.

12. ΜΟΜ. Τὸν Τροφώνιον, ὦ Ζεῦ, καὶ ὁ μάλιστα με ἀποπνίγει, τὸν Ἀμφιλόχον, δὲ ἐναγῶς ἀνθρώπου καὶ μητραλοῦ υἱὸς ὃν θεσπιωδεῖ ὁ γενναῖος ἐν Κιλικίᾳ, ψευδόμενος τὰ πολλὰ καὶ γοητεύων τοῖν δυοῖν ὁδοῖν ἐνεκα. Τοιγαροῦν οὐκέτι σὺ, ὦ Ἀπολλών, εὐδοκίμεις, ἀλλὰ ἤδη πᾶς λίθος καὶ πᾶς βωμὸς χρησμοδεῖ, δὲ ἂν ἐλαῖω περιχυθῇ καὶ στεφάνους ἔχη καὶ γόητος ἀνδρὸς εὐπορήσῃ, οἷοι πολλοὶ εἰσιν. Ἦδῃ καὶ ὁ Πολυδάμαντος τοῦ ἀθλήτου ἀνδριάς ἰᾶται τοὺς πυρέττοντας ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ ὁ Θεαγένης ἐν Θάσῳ, καὶ Ἑκτορι θύουσιν ἐν Ἰλίῳ καὶ Πρωτεσίλαῳ καταντικρὺ ἐν Χερρονήσῳ. Ἀφ' οὗ δ' οὖν τοσούτοι γεγόναμεν, ἐπιδεδώκε μᾶλλον ἢ ἐπιτοχία καὶ ἱεροσουλία, καὶ ὅλως καταπεφρονήχασιν ἡμῶν εὖ ποιοῦντες.

13. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν νόθων καὶ παρεγγράπτων. Ἐγὼ δὲ καὶ ξένα ὀνόματα πολλὰ ἤδη ἀκούων οὔτε ὄντων τινῶν παρ' ἡμῖν οὔτε συστῆναι ὁλως δυναμένων, πάνυ, ὦ Ζεῦ, καὶ ἐπὶ τούτοις γελαῖ. Ἡ ποῦ γὰρ ἔστιν ἡ πολυθρύλητος ἀρετὴ καὶ φύσις καὶ εἰμαρμένη καὶ τύχη, ἀνυπόστατα καὶ κενὰ πραγμάτων ὀνόματα ὑπὸ βλακῶν ἀνθρώπων τῶν φιλοσόφων ἐπισηθέντα; καὶ ὁμοῦ αὐτοσχέδια ὄντα οὕτω τοὺς ἀνόητους πέπεικεν, ὥστε οὐδεὶς ἡμῖν οὐδὲ θύειν βούλεται, εἰδὼς, οἶμαι, κἂν μυρίας ἐκατόμβας παραστήσῃ, ὁμοῦ τὴν τύχην πράξουσιν τὰ μεμοιραμένα καὶ ἃ ἐξ ἀρχῆς ἐκάστω ἐπεκλώσθη. Ἦδῶς ἂν οὖν ἐροίμην σε, ὦ Ζεῦ, εἴ που εἶδες ἢ ἀρετὴν ἢ φύσιν ἢ εἰμαρμένην; ὅτι μὲν γὰρ αἰεὶ καὶ σὺ ἀκούεις ἐν ταῖς τῶν φιλοσόφων διατριβαῖς, οἶδα, εἴ μὴ καὶ κωφός τις εἴ, ὡς βρώντων αὐτῶν μὴ ἔπατειν. Πολλὰ ἔτι ἔχων εἰπεῖν καταπαύσω τὸν λόγον· ὁρῶ γοῦν πολλοὺς ἀχθομένους μοι λέγοντι καὶ συρίττοντας, ἐκείνους μάλιστα, ὧν καθήφατο ἡ παρρησία τῶν λόγων.

14. Πέρας γοῦν εἰ ἐθέλεις, ὦ Ζεῦ, ψήφισμά τι περὶ τούτων ἀναγνώσομαι ἥδη συγγεγραμμένον.

ΖΕΥΣ. Ἀνάγνωθι· οὐ πάντα γὰρ ἀλόγως ἡτήσας·

quid vero sibi vult Meμφiticus iste taurus, ille maculosus, quod adoratur, et oracula fundit, et habet prophetas? Pudet vero ibides et simias dicere, et capros, et alia multo etiam magis ridicula, in cælum nescio quomodo intrusa ex Ægypto, quæ quomodo, dii, sustinetis, quum æqualiter, vel magis etiam quam vos coli videatis? aut tu, Jupiter, quemadmodum fers, quum arietis tibi cornua producant?

11. JUP. Turpia sane ista nobis narras de Ægyptiis: attamen pleraque illorum, Mome, sunt ænigmata, neque omnino deridenda ab non initiato.

MOM. Omnino ergo mysteriis nobis, Jupiter, opus est, ut sciamus deos esse qui dii sunt, qui autem canicipites sunt, illos esse canicipites.

JUP. Mitte, inquam, ista de Ægyptiis; alias enim de his considerabimus otiose. Tu vero dic reliquos.

12. MOM. Trophonium, Jupiter, et quod maxime angit me, Amphilocho, qui, sacerrimi hominis et matricidæ filius, oracula fundit beatus ille in Cilicia, mentiens plerumque et præstigiis duorum obolorum causa fallens. Itaque non amplius tu celebraris, Apollo, sed lapis omnis et altare quodque oracula edit, quæcumque oleo perfusa fuerint, et coronas habeant, et præstigiatores hominem, quod genus multi sunt, nacta fuerint. Jam etiam Polydamantis athletæ statua fabricitantes sanat Olympiæ, et Theagenis in Thaso; et Hectori sacrificant in Illo, et Protesilao e regione in Chersoneso. Ex quo igitur tot numero facti sumus, magis perjuria invaluere et sacrilegia, et plane nos contemunt: nec injuria.

13. Atque hæc de spuris et fraude relatis in tabulis deorum. Ego vero etiam nova nomina jam multa audiens rerum quæ neque sunt inter nos, neque omnino possunt consistere, hæc etiam, Jupiter, vehementer rideo. Aut ubinam est illa omnium ore trita Virtus, et Natura, et Fatum, et Fortuna, pugnantis sibi et cassa rerum nomina, a stupidis hominibus philosophis excogitata? Et tamen, licet temere ficta, sic imprudentes ceperunt, ut nemo nobis sacrificare jam velit, opinor, quum norit, si vel decies mille hecatombas offerat, perfecturam tamen esse Fortunam quæ in fati sunt et quæ ab initio inde unicuique Parcarum filis sunt destinata. Lubens ergo ex te quæram, Jupiter, viderisne unquam Virtutem, aut Naturam, aut Fatum? nam te quoque semper audire ista nomina in philosophorum disputationibus, novi, nisi adeo surdus es, ut neque clamantes illos exaudias. Quum habeam multa adhuc quæ dicam, desinam orationem: video enim gravari plerosque dictis meis, et exsibilare illa, eos præsertim, quos tetigit mea in dicendo libertas.

14. Finem ergo horum si vis, Jupiter, decretum aliquod de his, recitabo, quod scriptum jam habeo.

JUP. Recita; non omnia enim absurde reprehendisti.

καὶ δεῖ τὰ πολλὰ αὐτῶν ἐπισχεῖν, ὥς μὴ ἐπὶ πλεῖον ἂν γίγηται.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

Ἄγαθὴ τύχη. Ἐκκλησίας ἐνόμου ἀγομένης ἐβδόμῃ ἱσταμένου ὁ Ζεὺς ἐπρυτάνευε καὶ προήδρευε Ποσειδῶν, ἐπιστάται Ἀπόλλων, ἐγραμμάτευε Μῶμος Νυκτὸς καὶ ὁ Ὑπνος τὴν γνώμην εἶπεν. Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν ξένων, οὐ μόνον Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ βάρβαροι, οὐδαμῶς ἀξιοὶ ὄντες κοινωνεῖν ἡμῖν τῆς πολιτείας, παρεγγραφέντες οὐκ οἶδα ὅπως καὶ θεοὶ δόξαντες ἐμπεπλήχασιν μὲν τὸν οὐρανόν, ὥς μεστὸν εἶναι τὸ συμπόσιον ὄγλου ταραχώδους, πολυγλώττων τιῶν καὶ ξυγκλύδων ἀνθρώπων, ἐπιλέλοιπε δὲ ἡ ἀμβροσία καὶ τὸ νέκταρ, ὥστε μνάς ἤδη τὴν κοτύλην εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῶν πινόντων, οἱ δὲ ὑπὸ αὐθαδείας παρωσάμενοι τοὺς παλαιούς τε καὶ ἀληθεῖς θεοὺς προεδρίας ἡξιώχασιν αὐτοὺς παρὰ πάντα τὰ πάτρια καὶ ἐν τῇ γῇ προτιμᾶσθαι θέλουσι.

15. δεδόχθω τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ ξυλλεγῆναι μὲν ἐκκλησίαν ἐν τῷ Ὀλύμπῳ περὶ τροπᾶς χειμερινᾶς, ἐλέσθαι δὲ ἐπιγνώμονας τελείους θεοὺς ἑπτὰ, τρεῖς μὲν ἐκ τῆς παλαιᾶς βουλῆς τῆς ἐπὶ Κρόνου, τέτταρας δὲ ἐκ τῶν δώδεκα, καὶ ἐν αὐτοῖς τὸν Δία· τοὺς δὲ τοὺς ἐπιγνώμονας αὐτοὺς μὲν καθέζεσθαι ὁμόσαντας τὸν νόμιμον ὄρκον τὴν Στύγα, τὸν Ἑρμῆν δὲ κηρύξαντα ξυναγαγεῖν ἅπαντας, ὅσοι ἀξιοῦσι συντελεῖν ἐς τὸ συνέδριον, τοὺς δὲ ἔχειν μάρτυρας ἐπαγομένους ἐνωμότους καὶ ἀποδείξεις τοῦ γένους. Τούντεῦθεν οἱ μὲν παρίτωσαν καθ' ἕνα, οἱ δὲ ἐπιγνώμονες ζητεῖοντες ἢ θεοὺς εἶναι ἀποφανοῦνται ἢ καταπέμψουσιν ἐπὶ τὰ σφέτερα ἡρία καὶ τὰς θήκας τὰς προγονικάς. Ἦν δέ τις ἄλλῳ τῶν ἀδοκίμων καὶ ἅπαξ ὑπὸ τῶν ἐπιγνώμων ἔκκριθέντων ἐπιβαίνων τοῦ οὐρανοῦ, ἐς τὸν Τάρταρον ἐμπεσεῖν τοῦτον.

16. Ἐργάζεσθαι δὲ τὰ αὐτοῦ ἕκαστον, καὶ μήτε τὴν Ἀθηνᾶν ἰᾶσθαι μήτε τὸν Ἀσκληπιὸν χρησμοδεῖν μήτε τὸν Ἀπόλλων τοσαῦτα μόνον ποιεῖν, ἀλλ' ἐν τι ἐπιλεξάμενον ἢ μάντιν ἢ κιθαριδὸν ἢ ἱατρὸν εἶναι.

17. Τοῖς δὲ φιλοσόφοις προειπεῖν μὴ ἀναπλάττειν κενὰ ὀνόματα μηδὲ ληρεῖν περὶ ὧν οὐκ ἴσασιν.

18. Ὅποσοι δὲ ἤδη ναῶν ἢ θυσῶν ἡξιώθησαν, ἐκείνων μὲν καθαιρεθῆναι τὰ ἀγάλματα, ἐντεθῆναι δὲ ἢ Διὸς ἢ Ἡρας ἢ Ἀπόλλωνος ἢ τῶν ἄλλων τινὸς, ἐκείνοις δὲ τάφον χῶσαι τὴν πόλιν καὶ στήλην ἐπιστῆσαι ἀντὶ βωμοῦ. Ἦν δέ τις παρακούσῃ τοῦ κηρύγματος καὶ μὴ ἐθελήσῃ ἐπὶ τοὺς ἐπιγνώμονας ἔλθεῖν, ἐρήμην αὐτοῦ καταδικαιησάτωσαν. Τοῦτο μὲν ἡμῖν τὸ ψήφισμα.

19. ΖΕΥΣ. Δικαιοτάτον, ὦ Μῶιμε, καὶ ὅτω δοκεῖ, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα· μάλλον δὲ οὕτω γιγνέσθω. Πλείους γὰρ οἶδ' ὅτι ἔσονται οἱ μὴ χειροτονήσοντες. Ἀλλὰ νῦν μὲν ἅπτε· ὅπότεν δὲ κηρύξῃ ὁ Ἑρμῆς, ἤχετε κομίζοντες ἕκαστος ἐναργῆ τὰ γνωρίσματα καὶ σαφεῖς τὰς ἀποδείξεις, πατὴρ δὲ ὄνομα καὶ μητὴρ, καὶ

Atque oportet multa illorum inhiberi, ne nimium quantum excrescant.

DECRETUM.

Quod felix faustumque sit! Comitii legitime habitis, septimo die ineuntis mensis, faciebat Jupiter, praesidebat Neptunus, in suffragia mittebat Apollo, scribere munere fungebatur Momus Noctis filius, sententiam Somnus dixit. Quandoquidem peregrinorum multi, non Graeci modo, sed etiam barbari, nequaquam digni qui civitate nostra nobiscum fruantur, in censuales tabulas nescio quomodo clam relati, et deorum opinionem adepti, coelum impleverunt, adeo ut plenum turbulenta multitudo sit convivium, diversarum linguarum et colluviei cujusdam hominum, deficiatque ambrosia et nectar, ita ut mina jam illius hemina constet propter bibentium multitudinem; ipsique contumaci quadam superbia depulsis veteribus et veris diis, priorem sibi accubitus praeter patrium morem arrogant, et in terra quoque honore praeferrari illis velint:

15. earum rerum causa placeat senatui et populo, haberi comitia in Olympo circa brumam, et eligi quaesitores de classicorum deorum numero septem, tres de majorum gentium senatu sub Saturno, quattuor vero de duodecim, et in his Jovem: quaesitores autem illos sedere, juratos prius legitimum jusjurandum, Stygem; Mercurium vero cogere praekonio omnes, qui concilio deorum interesse postulant: hos porro venire adductis juratis testibus, et generis sui argumentis. Deinceps hi singulatim prodeant in medium; quaesitores vero re explorata, vel deos esse pronunciabunt, vel ad sua sepulcra et monumenta majorum illos demittent. Si quis vero reproborum et semel ejectionum a quaesitoribus deprehendatur coelum ingressus, hic praecipitur in Tartarum.

16. Porro placeat suum quemque deorum opus facere, et neque morbos curare Minervam, neque Aesculapium oscula edere, neque tot res unum agere Apollinem, sed electo uno, aut vatem, aut citharedum esse, aut medicum.

17. Philosophis porro edicendum, ne nova fingere nomina velint, neque nugae agere de his quae ignorant.

18. Quotquot autem reproborum jam templis aut altaribus sunt culti, illorum sublatis simulacris, imponi placeat aut Jovis signum, aut Junonis, aut Apollinis, aut ceterorum alicujus; istis vero tumulum strui a civitate, et cippum poni pro altari. Si quis vero praekonio non obediat, et ad quaesitores adire recuset, eum deserta lite damnato. Hoc nobis decretum est.

19. JUP. Aequissimum, o Mome, et cui ita videtur, manum protendat: vel potius, sic fiat! Plures enim, novi, erunt qui manum non protendant. Sed nunc discedite: quando autem praekonium faciet Mercurius, venite, manifesta quisque argumenta afferentes et claras probationes, patris nomen, et matris, et unde sit, et quomodo deus sit

θῶν καὶ ὅπως θεὸς ἐγένετο, καὶ φυλὴν καὶ φράτορας. Ὡς ὅστις ἂν μὴ ταῦτα παρὰσχηται, οὐδὲν μελήσει τοῖς ἐπιγνώμοσιν, εἰ νεῶν τις μέγαν ἐν τῇ γῇ ἔχει καὶ εἰ οἱ ἄνθρωποι θεὸν αὐτὸν εἶναι νομίζουσιν.

LXXV.

ΚΥΝΙΚΟΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Τί ποτε σὺ, οὗτος, πύγωνα μὲν ἔχεις καὶ κόμην, χιτῶνα δὲ οὐκ ἔχεις καὶ γυμνοδερχῇ καὶ ἀνυποδητεῖς τὸν ἀλήτην καὶ ἀπάνθρωπον βίον καὶ θηριώδη ἐπιλεξάμενος καὶ αἰ τοῖς ἐναντίοις τὸ ἴδιον δέμας οὐχ ὡς οἱ πολλοὶ διαχρησάμενος περινοστεῖς ἄλλοτε ἄλλαχού καὶ εὐνάξῃ μόνος ἐπὶ ξηροῦ δαπέδου, ὡς ἄσπην πᾶμπολλον τουτὶ τὸ τριβώνιον φέρειν, οὐ μέντοι καὶ τοῦτο λεπτόν οὐδὲ μαλακὸν οὐδὲ ἀνθηρόν;

ΚΥΝΙΚΟΣ. Οὐδὲ γὰρ δέομαι τοιοῦτον δὲ ὁποῖον ἂν πορισθεῖη βῆστα καὶ τῷ κτησαμένῳ πράγματα ὡς ἐλάχιστα παρέχον τοιοῦτον γὰρ ἀρκεῖ μοι.

2. Σὺ δὲ πρὸς θεῶν εἰπέ μοι, τῇ πολυτελείᾳ οὐ νομίζεις κακίαν προσεῖναι;

ΛΥΚ. Καὶ μάλα.

ΚΥΝ. Τῇ δ' εὐτελείᾳ ἀρετὴν;

ΛΥΚ. Καὶ μάλα.

ΚΥΝ. Τί ποτ' οὖν δρῶν ἐμέ τῶν πολλῶν εὐτελέστερον διακτινόμενον, τοὺς δὲ πολυτελέστερον, ἐμέ αἰτίᾳ καὶ οὐκ ἐκείνους;

ΛΥΚ. Ὅτι οὐκ εὐτελέστερόν μοι, μὰ Δία, τῶν πολλῶν διακτινῶσαι δοκεῖς, ἀλλ' ἐνδεέστερον, μᾶλλον δὲ τελέως ἐνδεῶς καὶ ἀπόρως διαφέρεις γὰρ οὐδὲν σὺ τῶν πτωγῶν, οἱ τὴν ἐφήμερον τροφὴν μεταιτοῦσιν.

3. ΚΥΝ. Βούλει οὖν ἰδῶμεν, ἐπεὶ προελήλυθεν ἐνταῦθα ὁ λόγος, τί τὸ ἐνδεές καὶ τί τὸ ἱκανόν ἐστιν;

ΛΥΚ. Εἰ σοι δοκεῖ.

ΚΥΝ. Ἄρ' οὖν ἱκανὸν μὲν ἐκάστω ὅπερ ἂν ἐξικνηται πρὸς τὴν ἐκείνου χρεῖαν, ἢ ἄλλο τι λέγεις;

ΛΥΚ. Ἔστω τοῦτο.

ΚΥΝ. Ἐνδεές δὲ ὅπερ ἂν ἐνδεέστερον ἢ τῆς χρεῖας καὶ μὴ ἐξικνηται πρὸς τὸ δέον;

ΛΥΚ. Ναί.

ΚΥΝ. Οὐδὲν ἄρα τῶν ἐμῶν ἐνδεές ἐστιν· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν ὅ τι οὐ τὴν χρεῖαν ἐκτελεῖ τὴν ἐμὴν.

4. ΛΥΚ. Πῶς τοῦτο λέγεις;

ΚΥΝ. Ἐὰν σκοπῇς πρὸς ὃ τι γέγονεν ἕκαστον ὧν δεόμεθα, οἷον οἰκία ἄρ' οὐχὶ σκέπης;

ΛΥΚ. Ναί.

ΚΥΝ. Τί δὲ ἐσθῆς τοῦ χάριν; ἄρα οὐχὶ καὶ αὕτη τῆς σκέπης;

ΛΥΚ. Ναί.

ΚΥΝ. Τῆς δὲ σκέπης αὐτῆς πρὸς θεῶν τίνος ἔδεήθημεν ἔνεκα; οὐχ ὅσπερ ἄμεινον ἔχειν τὸν σκεπόμενον;

ΛΥΚ. Δοκεῖ μοι.

factus, et tribum, et curiales. Quisquis enim hæc non exhibebit, non curabunt quæsitores si magnum quis in terra templum habeat et homines deum illum esse arbitrentur.

LXXV.

CYNICUS.

1. LYCINUS. Heus tu, quid tandem barbam alis et comam, tunicam vero non habes, et nudus ** et sine soleis incedis, vagam et immanem vitam atque belluinam secutus, et contrariis semper rebus tuum corpus, non ut plerique, conficiens, huc illuc oberras et in dura homo cubas solus, ut multum inde sordium habeat istud palliolum, nec ipsum tenue, neque molle, neque floridum?

CYNICUS. Neque enim opus habeo : tale autem gesto, quod et facillime paretur, et possessori quam minimum facessat molestias, tale enim mihi satis est.

2. Tu vero, per deos, mihi dic, sumtuosæ vitæ nonne vitium inesse arbitraris?

LYC. Omnino.

CYN. Parsimoniz autem virtutem?

LYC. Ita sane est.

CYN. Quare ergo quum vides me viliori quam plerosque victu et cultu utentem, illos vero sumtuoso magis; me accusas, non illos?

LYC. Quod non viliori, per Jovem, cultu victuque quam plerique videris uti, sed indigentiori, aut potius in summa vivere indigentia atque inopia. Neque enim quicquid differt a mendicis cibum in diem rogantibus.

3. CYN. Visne ergo dispiciamus, quando huc sermo nobis progressus est, quid sit quod deficiat, quid sit satis?

LYC. Si ita tibi videtur.

CYN. Numquid igitur satis unicuique id esse dicis, quod sufficiat usui illius; an aliud quid dicis?

LYC. Sit istud.

CYN. Deficere autem illud, quod in usu deficiat, neque sufficiat necessitati

LYC. Nempe.

CYN. Nihil ergo meorum deficit : nihil enim est mearum rerum quod non usum meum expleat.

4. LYC. Quomodo hoc intelligis?

CYN. Si consideres ad quid factum sit unumquodque illorum quibus opus habemus, verbi causa, domus, nonne ut tecti simus?

LYC. Sane.

CYN. Quid vero vestis? cujus rei gratia? nonne etiam hæc ut tecti simus?

LYC. Nempe.

CYN. Ipsum vero illud, ut tecti essemus, per deos, cujus rei causa opus fuit? nonne ut melius habeat is qui tegitur?

LYC. Mihi ita videtur.

KYN. Πότερ' οὖν τὸ πόδε κάκιον ἔχειν δοκῶ σοι;

ΛΥΚ. Οὐκ οἶδα.

KYN. Ἀλλ' οὕτως ἂν μάθοις· τί ποδῶν ἔστ' ἔργον;

ΛΥΚ. Πορεύεσθαι.

KYN. Κάκιον οὖν πορεύεσθαι σοι δοκοῦσιν οἱ ἐμοὶ πόδες ἢ οἱ τῶν πολλῶν;

ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν οὐκ ἴσως.

KYN. Οὐ τοίνυν οὐδὲ χειρὸν ἔχουσιν, εἰ μὴ χειρὸν τὸ ἐαυτῶν ἔργον ἀποδιδόασιν.

ΛΥΚ. Ἴσως.

KYN. Τοὺς μὲν δὴ πόδας οὐδὲν φαίνομαι χειρὸν διακείμενος τῶν πολλῶν ἔχειν.

ΛΥΚ. Οὐκ ἔοικας.

KYN. Τί δέ; τοῦμὸν σῶμα τὸ λοιπὸν ἄρα κάκιον; εἰ γὰρ κάκιον, καὶ ἀσθενέστερον, ἀρετὴ γὰρ σώματος ἰσχύς. Ἄρ' οὖν τὸ ἐμὸν ἀσθενέστερον;

ΛΥΚ. Οὐ φαίνεται.

KYN. Οὐ τοίνυν οὐθ' οἱ πόδες φαίνονται μοι σκέπης ἐνδεῶς ἔχειν οὔτε τὸ λοιπὸν σῶμα· εἰ γὰρ ἐνδεῶς εἶχον, κακῶς ἂν εἶχον. Ἡ γὰρ ἐνδεία πανταχοῦ κακὸν καὶ χειρὸν ἔχειν ποιεῖ ταῦτα οἷς ἂν προσῇ. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τρέφεσθαι γε φαίνεται χειρὸν τὸ σῶμα τοῦμὸν, διτι ἀπὸ τῶν τυγχόντων τρέφεται.

ΛΥΚ. Δῆλον γάρ.

KYN. Οὐδὲ εὐρωστον, εἰ κακῶς ἐτρέφετο· λυμαίνονται γὰρ αἱ πονηραὶ τροφαὶ τὰ σώματα.

ΛΥΚ. Ἔστι ταῦτα.

5. KYN. Πῶς οὖν, εἰπέ μοι, τούτων οὕτως ἐχόντων αἰτιᾶ μου καὶ φαυλίζεις τὸν βίον καὶ φῆς ἄλιον;

ΛΥΚ. Ὅτι, νῆ Δία, τῆς φύσεως, ἣν σὺ τιμᾷς, καὶ τῶν θεῶν γῆν ἐν μέσῳ κατατεθεικότων, ἐκ δὲ αὐτῆς ἀναδεύοντων πολλὰ κάγαθὰ, ὥστ' ἔχειν ἡμᾶς πάντα ἄφθονα μὴ πρὸς τὴν χρεῖαν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡδονήν, σὺ πάντων τούτων ἢ τῶν γε πλείστων ἄμοιρος εἶ καὶ οὐδενὸς μετέχεις αὐτῶν οὐδὲν μᾶλλον ἢ τὰ θηρία· πίνεις μὲν γὰρ ὕδωρ ὅπερ καὶ τὰ θηρία, σιτῇ δὲ ὅπερ ἂν εὐρίσκης, ὥσπερ οἱ κύνες, εὐνὴν δὲ οὐδὲν κρείττω τῶν κυνῶν ἔχεις· χόρτος γὰρ ἀρκεῖ σοι καθάπερ ἐκείνοις. Ἐτι δὲ ἱμάτιον φορεῖς οὐδὲν ἐπιεικέστερον ἀκλήρου. Καίτοι εἰ σὺ τούτοις ἀρκούμενος ὀρθῶς φρονήσεις, ὁ θεὸς οὐκ ὀρθῶς ἐποίησε τοῦτο μὲν πρόβατα ποιήσας ἐμμάλλα, τοῦτο δ' ἀμπέλους ἡδυσίνους, τοῦτο δὲ τὴν ἄλλην παρασκευὴν θαυμαστῶς ποικίλην καὶ ἑλαιον καὶ μέλι καὶ τὰ ἄλλα, ὡς ἔχειν μὲν ἡμᾶς σιτία παντοδαπά, ἔχειν δὲ ποτὸν ἡδύ, ἔχειν δὲ χρήματα, ἔχειν δὲ εὐνὴν μαλακὴν, ἔχειν δὲ οἰκίαν καλὰς καὶ τὰ ἄλλα πάντα θαυμαστῶς κατεσκευασμένα· καὶ γὰρ αὐτὰ τῶν τεχνῶν ἔργα ὄντα τῶν θεῶν ἐστὶ. Τὸ δὲ πάντων τούτων ζῆν ἀπεστερημένον ἄλιον μὲν, εἰ καὶ ὑπὸ ἄλλου τινὸς ἀπεστερήτο καθάπερ οἱ ἐν τοῖς δεσμωτηρίοις· πολὺ δὲ ἀθλιώτερον, εἰ τις αὐτὸς ἐαυτὸν ἀποστεροῖ πάντων τῶν καλῶν, μανία τε ἤδη τοῦτο γε σαφές.

6. KYN. Ἀλλ' ἴσως ὀρθῶς λέγεις. Ἐκείνο δὲ μοι εἰπέ, εἰ τις ἀνδρὸς πλουσίου προθύμως καὶ φιλαν-

CYN. Utrum igitur hi mei pedes pejus habere tibi videntur calceatis?

LYC. Non novi.

CYN. Sed ita discas. Quod opus est pedum?

LYC. Incedere.

CYN. Pejus ergo tibi incedere mei pedes videntur, quam celerorum?

LYC. Hoc fortasse non ita est.

CYN. Neque ergo pejus habent, si non deterius opus suum peragunt.

LYC. Fortasse.

CYN. Ergo pedes quidem quod attinet, non videor deterius quam plerique conditione esse.

LYC. Non videris.

CYN. Quid vero? meum corpus reliquum an aliis deterius est? si enim deterius, etiam infirmius: virtus enim corporis robur est. Numquid ergo meum infirmius?

LYC. Non apparet.

CYN. Ergo neque pedes meos, neque reliquum corpus defici tegumento apparet: si enim deficerentur, male haberent. Defectus enim et indigentia semper malum, et facit ut deterius conditione sint ea quibus adest. Sed neque deterius ali corpus meum apparet, quia vulgaribus cibis alitur.

LYC. Nempe manifestum est.

CYN. Neque validum esset, si male aleretur: vitiantur enim malis alimoniis corpora.

LYC. Sunt ista.

5. CYN. Quomodo igitur, dic mihi, haec quomodo ita se habeant, reprehendis me, et vitae meae rationem nimis contemnis, et miseram esse confirmas?

LYC. Ideo hercle, quod, quum natura, quam tu magni facis, et dii tellurem hanc in medio posuerint, et ex illa bona existere iusserint multa, quo nos omnium rerum habeamus beatam copiam, non ad necessitatem modo, sed etiam ad voluptatem; tu horum omnium aut plerorumque certe expers es, neque ullo illorum frueris, non magis quam bestiae: aquam enim bibis, quam etiam bestiae; edis quicquid inveneris, uti canes; neque cubile canibus habes melius, foenum quum tibi sicut illis sufficiat. Porro palbum gestas nihilo tolerabilius quam plane inops. Atqui si tu his rebus contentus recte sapis, non recte deus fecit, qui hinc oves illis velleribus instruxerit, hinc suavi vino vites; reliquumque apparatus admirabiliter varium produxerit, et oleum, et mel, et reliqua; quo cibum nos habeamus omnigenum, et potum suavem habeamus; habeamusque pecunias, et cubile habeamus molle, et habeamus domus pulchras, et instructa admirabiliter reliqua omnia. Etenim opera artium quoque deorum munera sunt. Hisce autem omnibus privatum vivere miserum est, etiam ab alio si quis privetur, ut ii qui tenentur in vinculis; multo autem miserius, si quis ipse bonis se omnibus abjudicet; hic professus jam furor est.

6. CYN. At tu fortasse recte dicis istoc. Verum illud mihi dic, si quis, viro divite prolixè et humaniter et beni-

θρώπως ἐτι τε φιλοφρόνως ἐστιῶντος καὶ ξενίζοντος πολλοὺς ἅμα καὶ παντοδαπούς, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς, τοὺς δὲ ἔρρωμένους, ἀπείτα παραθέντος πολλὰ, καὶ παντοδαπὰ, πάντα ἀρπάζει καὶ πάντα ἐσθίοι, μὴ τὰ πλησίον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ πόρρω τὰ τοῖς ἀσθενούσι παρεσκευασμένα ὑγιαίνων αὐτοῖς, καὶ ταῦτα μίαν μὲν κοιλίαν ἔχων, ὀλίγων δὲ ὥστε τραφῆναι δεόμενος, ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπιτριβήσεσθαι μέλλων, οὗτος δ' ἀνὴρ ποῖός τις δοκεῖ σοι εἶναι; ἀρὰ γε φρόνιμος;

ΛΥΚ. Οὐκ ἔμοιγε.

ΚΥΝ. Τί δέ; σώφρων;

ΛΥΚ. Οὐδὲ τοῦτο.

7. ΚΥΝ. Τί δέ, εἰ τις μετέχων τῆς αὐτῆς ταύτης τροφῆς τῶν μὲν πολλῶν καὶ ποικίλων ἀμελεῖ, ἐν δὲ τῶν ἑγγιστα κειμένων ἐπιλεξάμενος, ἱκανῶς ἔχων πρὸς τὴν ἑαυτοῦ χρείαν, τοῦτο ἐσθίοι κοσμίως καὶ τούτῳ μόνῳ ᾗρτο, τοῖς δὲ ἄλλοις οὐδὲ προσδίδεποι, τοῦτον οὐχ ἡγῆ ὡφρονέστερον καὶ ἀμείνω ἀνδρὰ ἐκείνου;

ΛΥΚ. Ἐγώ γε.

ΚΥΝ. Πότερον οὖν συνίης, ἢ ἐμὲ δεῖ λέγειν;

ΛΥΚ. Τὸ ποῖον;

ΚΥΝ. Ὅτι ὁ μὲν θεὸς τῷ ξενίζοντι καλῶς ἐκείνω ἔοικε παρατιθείς πολλὰ καὶ ποικίλα καὶ παντοδαπὰ, ὅπως ἔχουσιν ἀρμόζοντα, τὰ μὲν ὑγιαίνουσι, τὰ δὲ νοσοῦσι, καὶ τὰ μὲν ἰσχυροῖς, τὰ δὲ ἀσθενούσιν, οὐχ ἵνα χρώμεθα ἅπασιν πάντες, ἀλλ' ἵνα τοῖς καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος καὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν δτουπερ ἀν' τύχῃ μάλιστα δεόμενος.

8. Ὑμεῖς δὲ τῷ δι' ἀπλησίαν τε καὶ ἀκρασίαν ἀρπάζοντι πάντα τούτῳ μάλιστα ἔοικατε πᾶσι χρῆσθαι ἀξιούντες καὶ τοῖς ἀπανταχοῦ, μὴ τοῖς παρ' ὑμῖν μόνον, οὐ γῆν οὐ θάλατταν τὴν καθ' αὐτοὺς αὐτάρχει νομίζοντες, ἀλλ' ἀπὸ περάτων γῆς ἐμπορεύμενοι τὰς ἡδονὰς καὶ τὰ ξενικά τῶν ἐπιχωρίων ἀεὶ προτιμῶντες καὶ τὰ πολυτελῆ τῶν εὐτελῶν καὶ τὰ δυσπόριστα τῶν εὐπορίστων, καθόλου δὲ πράγματα καὶ κακὰ ἔχειν μάλλον ἐθέλοντες ἢ ἀνευ πραγμάτων ζῆν· τὰ γὰρ δὴ πολλὰ καὶ τίμια καὶ εὐδαιμονικά παρασκευάσματα, ἐφ' οἷς ἀγάλλεσθε, διὰ πολλῆς ὑμῖν ταῦτα κακοδαιμονίας καὶ ταλαιπωρίας παραγίγνεται. Σκόπει γάρ, εἰ βούλει, τὸν πολύευκτον χρυσὸν, σκόπει τὸν ἄργυρον, σκόπει τὰς οἰκίας τὰς πολυτελεῖς, σκόπει τὰς ἐσθῆτας τὰς ἐσπουδασμένας, σκόπει τὰ τούτοις ἀκόλουθα πάντα, πόσων πραγμάτων ἐστὶν ὄνια, πόσων πόνοι, πόσων κινδύνων, μάλλον δὲ αἵματος καὶ θανάτου καὶ διαφθορᾶς ἀνθρώπων πόσις, οὐ μόνον δτι πλείοντες ἀπολλύνται διὰ ταῦτα πολλοὶ καὶ ζητοῦντες καὶ δημιουργοῦντες δεινὰ πάσχουσιν, ἀλλ' ὅτι καὶ πολυμάχητά ἐστι καὶ ἐπιθυλεῖτε ἀλλήλοις διὰ ταῦτα καὶ φίλοι φίλοι καὶ πατράσι παῖδες καὶ γυναῖκες ἀνδράσιν. [Οὕτως οἶμαι καὶ τὴν Ἐριφύλην διὰ τὸν χρυσὸν προδοῦναι τὸν ἀνδρὰ.]

9. Καὶ ταῦτα μέντοι πάντα γίγνεται, τῶν τε ποικίλων ἱματίων οὐδὲν τι μάλλον θάλλειν δυναμένων, τῶν δὲ χρυσοφόρων οἰκιῶν οὐδὲν τι μάλλον σκεπυσῶν,

gne adeo accipiente epulis et hospitio multos simul et omni ex genere homines, infirmos partim, partim robustos, ac multa deinde omnigenaque apponente; omnia ipse rapiat, voret omnia, non quæ prope sint solum, sed etiam remota, parata infirmis ipse robustus, idque unam ipse alvum qui habeat, paucisque quibus alatur indigeat, atque adeo a multis illis pereundi periculum incurrens: ille vir qualis tibi videatur? numquid prudens?

LYC. Non ille mihi.

CYN. Quid vero? numquid sanus

LYC. Neque hoc.

7. CYN. Quid vero, si quis eidem huic mensæ adhibitus, multa illa atque varia negligat, unum vero eorum, quæ proxime apposita sunt, sibi delectum, idque suæ necessitati sufficiens, hoc decenter edat, et eo utatur solo, reliqua né aspicat quidem; huic nonne judicas saniozem et meliorem isto virum?

LYC. Equidem.

CYN. Utrum ergo intelligis, an me oportet dicere?

LYC. Quidnam?

CYN. Deus illi præclaro hospitio excipienti similis est, apponens multa et varia et omnigena, ut quod cuique convenit habeant, quædam valentibus, alia ægrotantibus, et quædam robustis, imbecillis alia, non ut omnes utamur omnibus, sed ut iis quisque, quæ sibi proxima sunt, et inter hæc, quo ipse tum maxime indigeat.

8. Vos vero illi per inexplebilem intemperantiam rapienti omnia maxime similes estis, uti postulantes omnibus, et quæ usquam sunt, non iis modo quæ prope vos sunt; non terram, non mare vestrum sufficere vobis arbitrati, sed ab extremis inde terrarum oris mercati voluptates, et peregrina semper præferentes domesticis, et pretiosa vilibus, et quæ difficillime parantur iis quorum facilis copia est; qui in universum molestias et mala habere, quam sine iis ætatem agere malitis. Multi enim illi et pretiosi et beatitudinem spectantes apparatus, quibus gaudetis, per multam demum vobis miseriam ærumnamque contingunt. Considera enim, si placet, optatissimum illud aurum, argentum, domus sumptuosas considera, vestes considera summa industria factas, considera quæ istæ consequuntur omnia, quot sint venalia negotiis, quot laboribus, quot periculis, quin sanguine potius, et morte, et quanta strage mortalium! non modo quod navigantes propter ista multi pereunt, et dum quærunt, dum ædificant, mala multa patiuntur; sed etiam quod toties de illis pugnatur, quod insidias vobis mutuo propter ista struitis, amicis amici, et liberi parentibus, et maritis suis conjuges. [Ita puto auri causa proditum ab Eriphyle virum.]

9. Atque ista fiunt omnia, quum tamen pictæ vestes nihilo magis fovere possint, et fastigii aurei domus nihilo legant magis, et potum nihil juvent nec argentea pocula

τῶν δὲ ἐκπωμάτων τῶν ἀργυρῶν οὐκ ὠφελούντων τὸν πότον οὐδὲ τῶν χρυσῶν, οὐδ' αὖ τῶν ἐλεφαντίνων κλινῶν τὸν ὕπνον ἡδῶ παρεχομένων, ἀλλ' ὅψει πολ- λάκις ἐπὶ τῆς ἐλεφαντίνης κλίνης καὶ τῶν πολυτελῶν στρωμάτων τοὺς εὐδαίμονας ὕπνου λαχεῖν οὐ δυναμέ- νους. Ὅτι μὲν γὰρ αἱ παντοδαπαὶ περὶ τὰ βρώ- ματα πραγματεῖαι τρέφουσι μὲν οὐδὲν μᾶλλον, λυ- μαίνονται δὲ τὰ σώματα καὶ τοῖς σώμασι νόσους ἐμ- ποιοῦσι, τί δεῖ λέγειν;

10. Τί δὲ καὶ λέγειν, ὅσα τῶν ἀφροδισίων ἕνεκα ποιοῦσι τε καὶ πάσχουσιν οἱ ἄνθρωποι; καίτοι βράδιον θεραπεύειν ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν, εἰ μὴ τις ἐθέλοι τρυφᾶν. Καὶ οὐδ' εἰς ταύτην ἡ μανία καὶ διαφθορὰ φαίνεται τοῖς ἀνθρώποις ἀρκεῖν, ἀλλ' ἡδὴ καὶ τῶν ὄν- των τὴν γρῆσιν ἀναστρέφουσιν ἐκάστω γρώμενοι πρὸς ὃ μὴ πέφυκεν, ὥσπερ εἰ τις ἀνθ' ἀμάξης ἐθέλοι τῇ κλίνῃ καθάπερ ἀμάξῃ χρῆσασθαι.

ΛΥΚ. Καὶ τίς οὗτος;

ΚΥΝ. Ὑμεῖς, οἱ τοῖς ἀνθρώποις ἄτε ὑποζυγίους χρῆσθε, κελεύετε δὲ αὐτοὺς ὥσπερ ἀμάξας τὰς κλῖνας τοῖς τραχήλοις ἄγειν, αὐτοὶ δ' ἄνω κατὰκεισθε τρυφῶν- τες καὶ ἐκείθεν ὥσπερ ὄνους ἡνιοχεῖτε τοὺς ἀνθρώπους ταύτην, ἀλλὰ μὴ ταύτην τρέπεσθαι κελεύοντες· καὶ οἱ ταῦτα μάλιστα ποιοῦντες μάλιστα μακαρίζεσθε.

11. Οἱ δὲ τοῖς κρέασι μὴ τροφῇ γρώμενοι μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρὰς μηχανώμενοι δι' αὐτῶν, οἳ γέ εἰσιν οἱ τὴν πορψύραν βάπτοντες, οὐχὶ καὶ αὐτοὶ παρὰ φύ- σιν χρῶνται τοῖς τοῦ θεοῦ κατασκευάσμασι;

ΛΥΚ. Μὰ Δία, δύναται γὰρ βάπτειν, οὐκ ἐσθίε- σθαι μόνον τὸ τῆς πορψύρας κρέας.

ΚΥΝ. Ἄλλ' οὐ πρὸς τοῦτο γέγονεν· ἐπεὶ καὶ τῷ κρατῆρι δύναται ἂν τις βιαζόμενος ὥσπερ χύτρα χρῆ- σασθαι, πλὴν οὐ πρὸς τοῦτο γέγονεν. Ἀλλὰ γὰρ πῶς ἄπασαν τὴν τούτων τῆς κακοδαιμονίας διελευθῖν δύναται ἄν; τοσαύτη τίς ἐστι. Σὺ δέ μοι, διότι μὴ βούλομαι ταύτης μετέχειν, ἐγκαλεῖς ζῶ δὲ καθάπερ ὁ κόσμος ἐκεῖνος, εὐωχούμενος τοῖς κατ' ἐμαυτὸν καὶ τοῖς εὐτε- λεστάτοις χρώμενος, τῶν δὲ ποικίλων καὶ παντοδαπῶν οὐκ ἐπιέμενος.

12. Κάπειτα εἰ θηρίου βίον βραχέειν δεόμενος καὶ ὀλίγοις χρώμενος δοκῶ σοι ζῆν, κινδυνεύουσιν οἱ θεοὶ καὶ τῶν θηρίων εἶναι γέρονες κατὰ γε τὸν σὸν λόγον· οὐδενὸς γὰρ δέονται. Ἵνα δὲ καταμάθῃς ἀκριβέστερον τό τε ὀλίγων καὶ τὸ πολλῶν δεῖσθαι ποῖόν τι ἐκάτερόν ἐστιν, ἐννόησον ὅτι δέονται πλειόνων οἱ μὲν παῖδες τῶν τελείων, αἱ δὲ γυναῖκες τῶν ἀνδρῶν, οἱ δὲ νοσοῦν- τες τῶν ὑγιαίνοντων, καθόλου δὲ πανταχοῦ τὸ χεῖρον τοῦ κρείττονος πλειόνων δεῖται. Διὰ τοῦτο θεοὶ μὲν οὐδενός, οἱ δὲ ἐγγίστα θεοῖς ἐλαχίστων δέονται.

13. Ἡ νομίζεις τὸν Ἡρακλέα τὸν πάντων ἀνθρώπων ἄριστον, θεῖον δὲ ἄνδρα καὶ θεὸν ὁρθῶς νομισθέντα, διὰ κακοδαιμονίαν περινοστεῖν γυμνὸν δέρμα μόνον ἔχοντα καὶ μηδενὸς τῶν αὐτῶν ὑμῖν δεόμενον; ἀλλ' οὐ κακο- δαίμων ἦν ἐκεῖνος, δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀπήμυνε τὰ

neque aurea, neque somnum suaviorem eburnei lecti prae- beant: sed saepe videas eburneo super lecto et pretiosis in stragulis beatos illos somnum capere non posse. Porro omnigenos illos circa cibum labores nihilo magis illos qui- dem alere, sed corrumpere corpora, et morbos illis inferre, quid opus est dictu?

10. Quid porro opus, quanta veneris causa homines et committant et sustineant? quum ita facile sit illam curare cupiditatem, nisi quis delicatus nimis esse velit. Neque in illam ipsam furor suus et corruptela sufficere hominibus vi- detur; sed jam etiam usum rerum pervertunt, utentes una- quaque ad quod natura sua apta non est, ut si quis plaustris loco uti tanquam plastro velit lectulo.

LYC. Et quis est ille?

CYN. Vos, qui hominibus utimini pro jumentis, jube- tisque illos velut plaustra sic lecticas agere cervicibus: ipsi vero supra jacetis delicati, et inde velut asinos habenis re- gitis homines, hac, non illac ut se vertant imperantes: qui- que haec maxime facitis, ii maxime felices praedicamini.

11. Tum illi, qui carnibus non tantum in cibo utuntur, sed tincturas machinantur per illas, quales sunt qui purpu- ram inficiunt; nonne hi quoque praeter naturam his, quae paravit deus, utuntur?

LYC. Minime vero: potest enim inficere, non edi modo caro purpuræ.

CYN. Sed non ad hoc nata est: alioqui etiam cratere pos- sit aliquis per vim pro olla uti; sed ad hoc factus non est. Verum enim vero quomodo possit aliquis omnem horum enarrare miseriam? tanta est. Tu vero me, quod in partem illius venire noli, eo nomine accusas: ceterum vivo ut ille meus modestus, epulor illa quæ ante me posita sunt, et, quæ minime parari possunt, illis utor, varia illa et omni- gena non desiderans.

12. Deinde bestiarum vitam, qui minutis rebus indigeam et paucis utar, si vivere tibi videor, fuerint bestiis etiam deteriores dii ipsi, secundum tuam quidem rationem: nulla enim re indigent. Ut vero accuratius comprehendas quale utrumque sit, tum paucis indigere, tum multis, cogita plu- ribus indigere pueros quam adultos, mulieres quam viros, agrotos quam sanos: in universum vero quod ubique dete- rius est, illud pluribus indigere eo quod est praestantius. Propterea dii quidem re nulla, qui autem proxime ad deos accedunt, indigent paucissimis.

13. Aut putasne Herculem, illum hominum omnium fortissimum, divinum virum et pro deo recte habitum, pro- pter infelicitatem oberrasse nudum, pelle sola instructum, nullaue earum rerum, quibus vos, indigentem? Verum infelix ille non fuit, qui et aliorum defenderet mala; neque

κακά, οὐδ' αὖ πένης, θε γῆς καὶ θαλάττης ἔρχεν· ἐφ' ὃ τι γὰρ ὁρμήσειεν, ἀπανταχοῦ πάντων ἐκράτει καὶ οὐδενὶ τῶν τότε ἐνέτυχεν ὁμοίῳ οὐδὲ κρείττονι ἑαυτοῦ, μέχριπερ ἐξ ἀνθρώπων ἀπήλθεν. *Ἡ σὺ δοκεῖς στρωμάτων καὶ ὑποδημάτων ἀπόρων ἔχειν καὶ διὰ τοῦτο περιέναι τοιοῦτον; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἐγκρατὴς καὶ καρτερικὸς ἦν καὶ κράτειν ἤθελε καὶ τρυφᾶν οὐκ ἐβούλετο. *Ὁ δὲ Θεσεύς δ' αὐτοῦ μαθητὴς οὐ βασιλεὺς μὲν ἦν πάντων Ἀθηναίων, υἱὸς δὲ Ποσειδῶνος, ὥς φασιν, ἀριστος δὲ τῶν καθ' αὐτόν;

14. Ἄλλ' ὁμως κακέινος ἤθελεν ἀνυπόδητος εἶναι καὶ γυμνὸς βαδίζειν καὶ πύγωνα καὶ κόμην ἔχειν ἤρεσκεν αὐτῷ, καὶ οὐκ ἐκείνῳ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς παλαιοῖς ἤρεσκεν· ἀμείνους γὰρ ἦσαν ὁμῶν, καὶ οὐκ ἂν ὑπέμειναν οὐδὲ εἰς αὐτῶν οὐδὲν μᾶλλον ἢ τῶν λεόντων τις ξυρώμενος· ὑγρότητα γὰρ καὶ λειότητα σαρκὸς γυναιξὶ πρέπειν ἡγούντο, αὐτοὶ δ' ὥσπερ ἦσαν, καὶ φαίνεσθαι ἀνδρες ἤθελον καὶ τὸν πύγωνα κόσμον ἀνδρὸς ἐνόμιζον ὥσπερ καὶ ἵππων χαίτην καὶ λεόντων γένεια, οἷς δ' θεὸς ἀγλαίας καὶ κόσμου χάριν προσέθηκε τινα· οὕτως δὲ καὶ τοῖς ἀνδράσι τὸν πύγωνα προσέθηκεν. *Ἐκεῖνους οὖν ἐγὼ ζηλῶ τοὺς παλαιούς καὶ ἐκείνους μιμεῖσθαι βούλομαι, τοὺς δὲ νῦν οὐ ζηλῶ τῆς θαυμαστῆς ταύτης εὐδαιμονίας ἧς ἔχουσι περὶ τραπέζας καὶ ἐσθῆτας καὶ λεανόντες καὶ ψιλούμενοι πᾶν τοῦ σώματος μέρος καὶ μηδὲ τῶν ἀπορρήτων μηδὲν, ἧ πέφυκεν, ἔχειν ἐώντες.

15. Εὐχομαι δὲ μοι τοὺς μὲν πόδας ὀπλῶν ἱππέων οὐδὲν διαφέρειν, ὥσπερ φασὶ τοὺς Χείρωνος, αὐτὸς δὲ μὴ δεῖσθαι στρωμάτων ὥσπερ οἱ λέοντες, οὐδὲ τροφῆς δεῖσθαι πολυτελοῦς μᾶλλον ἢ οἱ κύνες· εἴη δὲ μοι γῆν μὲν ἅπασαν εὐνὴν αὐτάρκη ἔχειν, οἶκον δὲ τὸν κόσμον νομίζειν, τροφὴν δὲ αἰρεῖσθαι τὴν ῥάστην πορισθῆναι. Χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου μὴ δεσθεῖν μήτ' οὖν ἐγὼ μῆτε τῶν ἐμῶν φίλων μηδεὶς πάντα γὰρ τὰ κακὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τῆς τούτου ἐπιθυμίας φύονται, καὶ στάσεις καὶ πόλεμοι καὶ ἐπιβουλαὶ καὶ σφαγαί. Ταῦτ' ἅπαντα πηγὴν ἔχει τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλείονος· ἀλλ' ἡμῶν αὕτη ἀπείη, καὶ πλεονεξίας μήποτε ὀρεχθεῖν, μειονεκτῶν δ' ἀνέχεσθαι δυνάμην.

16. Τοιαῦτά σοι τά γε ἡμέτερα, πολὺ δήπου διάφωνα τοῖς τῶν πολλῶν βουλήμασι· καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, εἰ τῷ σχήματι διαφέρομεν αὐτῶν, ὅποτε καὶ τῇ προαιρέσει τοσοῦτον διαφέρομεν. Θαυμάζω δὲ σου πῶς ποτε κτεταρωδῶ μὲν τινα νομίζεις στολὴν καὶ σχῆμα καὶ αὐλητοῦ νῆ Δία γε σχῆμα καὶ στολὴν τραγωδοῦ, ἀνδρὸς δ' ἀγαθοῦ σχῆμα καὶ στολὴν οὐκέτι νομίζεις, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν αὐτὸν οἶεν εἶναι τοῖς πολλοῖς, καὶ ταῦτα τῶν πολλῶν κακῶν ὄντων. Εἰ μὲν δεῖ ἐνός ἰδίου σχήματος τοῖς ἀγαθοῖς, τί πρόποι ἂν μᾶλλον ἢ τοῦθ' ὅπερ ἀναιδέστατον τοῖς ἀκολάστοις ἐστὶ καὶ ὅπερ ἀπεύξαιεν· ἂν οὗτοι μάλιστα ἔχουν;

17. Οὐκοῦν τό γε ἐμὸν σχῆμα τοιοῦτόν ἐστιν, αὐχμηρὸν εἶναι, λασίον εἶναι, τρίβωνα ἔχειν, κομᾶν,

russum pauper, qui terrae et maris haberet imperium: quocumque enim illum raperet impetus, ubique vincebat omnes, et in neminem illius aetatis vel similem sibi vel se meliorem incidit, donec ab hominibus discessit. Aut putas tu stragula illum veste et calceis indiguisset, et propterea sic oberasse? Non est quod illud dicamus: sed continens erat et tolerans; et volebat vincere, et deliciis frangi volebat. Illius vero Theseus discipulus nonne rex erat Atheniensium omnium, filius vero Neptuni, ut aiunt, vir suae aetatis omnium fortissimus?

14. Sed tamen is quoque voluit sine calceis esse, et incedere nudus, et barbam et comam alere ipsi placuit; et non illi solum, sed omnibus placuit antiquis. Nempe vobis meliores erant: nec magis illorum quisquam tonderi se passus esset, quam leonum. Mollitiem enim et levitatem carnis feminis putabant decoram: at ipsi, ut erant viri, ita etiam volebant videri; et decus viri barbam putabant, ut eorum jubam, et barbam leonum, quibus animantibus pulchritudinis et ornatus causa deus quaedam addidit: ita vero etiam barbam apposuit viris. Illos ego antiquos æmulo, illos imitari cupio: qui vero nunc sunt, illis non equidem invideo admirabilem hanc felicitatem, qua fruuntur circa mensas et vestimenta, lavigantes, depilantes unamquamque partem corporis, neque occultorum quodquam membrorum ita uti natum est relinquentes.

15. At ego opto pedes mihi equulis unguis nihil differre, ut Chironis aiunt; ipsum autem stragulis non indigere, velut leones; nec cibo magis pretioso opus habere, quam canes. Contingat vero mihi terram quidem pro cubili habere sufficiente, domum autem putare hoc universum, et cibum capere qui facillime suppeditari mihi possit. Auro autem atque argento opus habeam neque ego, neque amicorum meorum quisquam: quandoquidem mala omnia hominibus ex horum cupiditate nascuntur, et seditiones, et bella, et insidiae, et caedes. Haec omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At a nobis illa absit, et plus habere nunquam ego concupiscam, minus contra me habere possim tolerare!

16. Habes rationem nostram, multum sane diversam a vulgi voluntatibus: nec mirum si habitu ab illis differimus, qui tam diverso utamur instituto. Te porro miror, quomodo tandem citharedi quendam vestitum putes et habitum esse, et hercle tibicinis etiam habitum, et longam vestem tragædi; viri autem boni habitum et vestem propriam non jam putes, sed eundem illum habere arbitris oportere, quem vulgus, idque quum vulgus malum sit. Si quidem unus et suus habitus bonis convenit, quis magis deceat, quam illi, qui impudentissimus esse videatur hominibus luxuriosis, quemque habere hi maxime detestentur?

17. Jam vero is est meus habitus, quod squalidus sum, quod hirsutus, quod detritam gesto penulam, quod coma-

ἀνυποδητεῖν, τὸ δ' ὑμέτερον ὅμοιον τῷ τῶν κιναιίδων, καὶ διακρίνειν οὐδὲ εἰς ἂν ἔχοι, οὐ τῇ χροιᾷ τῶν ἱματίων, οὐ τῇ μαλακότητι, οὐ τῷ πλήθει τῶν χιτωνίσκων, οὐ τοῖς ἀμφιάσμασιν, οὐχ ὑποδήμασιν, οὐ κατασκευῇ τριχῶν, οὐκ ὁσμῇ· καὶ γὰρ ἀπόχετε ἤδη παραπλήσιον ἐκείνοις οἱ εὐδαιμονέστατοι οὗτοι μάλιστα. Καίτοι τί ἂν δοίη τις ἀνδρὸς τὴν αὐτὴν τοῖς κιναιίδου ὁσμῇ ἔχοντος; Τοιγαροῦν τοὺς μὲν πόρους οὐδὲν ἐκείνων μᾶλλον ἀνέχεσθε, τὰς δὲ ἡδονὰς οὐδὲν ἐκείνων ἤττον· καὶ τρέφεσθε τοῖς αὐτοῖς καὶ κοιμᾶσθε ὁμοίως καὶ βαδίζετε, μᾶλλον δὲ βαδίζειν οὐκ ἐθέλετε, φέρεσθαι δὲ ὥσπερ τὰ φορτία οἱ μὲν ὑπ' ἀνθρώπων, οἱ δὲ ὑπὸ κτηνῶν· ἐμὲ δὲ οἱ πόδες φέρουσιν ὅποιπερ ἂν δέωμαι. Καγὼ μὲν ἱκανὸς καὶ ῥίγους ἀνέχεσθαι καὶ θάλαπος φέρειν καὶ τοῖς τῶν θεῶν ἔργοις μὴ δυσχεραίνειν, διότι ὁμιλῶς εἰμι, ὑμεῖς δὲ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν οὐδενὶ τῶν γιγνομένων ἀρέσκειν καὶ πάντα μέμφεσθε καὶ τὰ μὲν παρόντα φέρειν οὐκ ἐθέλετε, τῶν δὲ ἀπόντων ἐφίεσθε, χειμῶνος μὲν εὐχόμενοι θέρος, θέρους δὲ χειμῶνα, καὶ καύματος μὲν ῥίγους, ῥίγους δὲ καύμα καθάπερ οἱ νοσοῦντες δυσάρεστοι καὶ μεμψίμοιροι ὄντες· αἰτία δὲ ἐκείνοις μὲν ἡ νόσος, ὑμῖν δὲ ὁ τρόπος.

18. Κάπιτα δὲ ἡμᾶς μετατίθεσθαι καὶ ἐπανορθοῦν τὰ ἡμέτερα ἀξιοῦτε, κακῶς βουλευομένων πολλάκις περὶ ὧν πράττομεν, αὐτοὶ ἀσκεπτοὶ ὄντες περὶ τῶν ἰδίων καὶ μηδὲν αὐτῶν κρίσει καὶ λογισμῷ ποιοῦντες, ἀλλ' ἔθει καὶ ἐπιθυμίᾳ. Τοιγαροῦν οὐδὲν ὑμεῖς διαφέρετε τῶν ὑπὸ χειμάρρου φερομένων· ἐκεῖνοι τε γὰρ, ὅπου ἂν ἴη τὸ ῥεῦμα, ἐκεῖ φέρονται, καὶ ὑμεῖς ὅπου ἂν αἱ ἐπιθυμίαι. Πάσχετε δὲ παραπλήσιόν τι φασὶ τίνα παθεῖν ἐφ' ἵππων ἀναβάντα μαινομένων· ἀρπάσας γὰρ αὐτὸν ἔφερον ἄρα ὁ ἵππος· ὁ δὲ οὐκέτι καταβῆναι τοῦ ἵππου θέοντος ἐδύνατο. Καὶ τις ἀπαντήσας ἠρώτησεν αὐτὸν ποίαν ἀπίσιν· ὁ δὲ εἶπεν, Ὅπου ἂν τούτῳ δοκῇ, δεικνὺς τὸν ἵππον. Καὶ ὑμᾶς ἂν τὴν ἐρωτῇ, ποί φέρεσθε; τάλῃθές ἐθέλοντες λέγειν ἐρεῖτε ἀπλῶς μὲν ὅποιπερ ἂν ταῖς ἐπιθυμίαις δοκῇ, κατὰ μέρος δὲ, ὅποιπερ ἂν τῇ ἡδονῇ δοκῇ, ποτὲ δὲ, ὅπου τῇ δόξῃ, ποτὲ δὲ αὐτῇ φιλοκερδίᾳ· ποτὲ δὲ ὁ θυμὸς, ποτὲ δὲ ὁ φόβος, ποτὲ δὲ ἄλλο τι τοιοῦτον ὑμᾶς ἐκφέρειν δύναται· οὐ γὰρ ἐφ' ἑνός, ἀλλ' ἐπὶ πολλῶν ὑμεῖς γε ἵππων βεβηκότες ἄλλοτε ἄλλον, καὶ μαινομένων πάντων, φέρεσθε. Τοιγαροῦν ἐκφέρουσιν ὑμᾶς εἰς βάραθρα καὶ κρημνοὺς. Ἴστε δ' οὐδαμῶς πρὶν πεσεῖν ὅτι πεσεῖσθαι μέλλετε.

19. Ὁ δὲ τρίβων οὗτος, οὗ καταγελάτε, καὶ ἡ κόμη καὶ τὸ σχῆμα τοῦμὸν τηλικαύτην ἔχει δύναμιν, ὥστε παρέχγει μοι ζῆν ἐφ' ἡσυχίας καὶ πράττοντι ὅ τι βούλομαι καὶ συνόντι οἷς βούλομαι· τῶν γὰρ ἀμαθῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπαιδευτῶν οὐδεὶς ἂν ἐθέλοι μοι προσεῖναι διὰ τὸ σχῆμα, οἱ δὲ μαλακοὶ καὶ πάνυ πόρρωθεν ἐκτρέπονται· προσίασι δὲ οἱ κοιμώτατοι καὶ ἐπιστάκιστατοι καὶ ἀρετῆς ἐπιθυμοῦντες. Οὗτοι μάλιστα μοι προσίασι· τοῖς γὰρ τοιοῦτοῖς ἐγὼ χαίρω ζυών. Θύρας δὲ τῶν εὐδαιμόνων καλουμένων ἀνθρώπων οὐ θα-

tus, quod sine calceis : vester autem ille cinædico similis est, quem discernere nemo possit, nec colore vestimentorum, neque mollitie, neque tunicarum multitudine, neque amictulis, neque calceis, neque capillorum paratu, neque odore : etenim idem quoque jam oletis quod isti, vos, qui beatissimi estis, maxime. Quanti vero quis emat viroem idem quod cinædi olentem? Itaque labores non magis quam isti sustinetis, voluptatibus vero servitis istis non minus : et iisdem rebus alimini, et somnum similiter capitis, et inceditis; potius vero incedere non vultis, sed onerum instar gestari ab hominibus partim, partim a jumentis : at me pedes ferunt, quocumque mihi opus est. Idem ego et frigus ferre possum et sustinere aestum, et deorum his operibus non offendi, quia ærumnosus sum : vos vero vestram propter felicitatem nulla re earum quæ fiunt contenti estis, et reprehenditis omnia, et præsentia ferre recusatis, absentia autem concupiscitis, hieme optantes æstatem, æstate hiemem, in aestu frigus, in frigore æstum, agrorum instar nauseabundi et vestra de sorte queruli : causa vero istis morbus est, vobis vestri mores.

18. Ac deinde nos retractare et corrigere nostram rationem postulatis, ut qui male sæpius de actionibus nostris consulamus; quum ipsi vestris in rebus inconsiderati sitis, neque quicquam illarum judicio et ratione administretis, sed consuetudine omnia et cupiditate. Itaque nihil diversi estis ab his qui a torrente auferuntur : nam quum illi, quocumque fluctus ierit, eo ferantur, tum vos, quo cupiditates. Idem autem vobis accidit, quod evenisse aiunt cuidam, quum equum conscendisset furem : nempe raptum auferebat equus; et ille non jam descendere ab equo currente poterat. Hic interrogante aliquo, qui obviam forte fuerat, quorsum abiret; respondit, Quorsum huic (equum monstrabat) visum fuerit. Sic vos interroganti, Quorsum ferimini? si quidem verum respondere velitis, dicatis simpliciter quidem, Quorsumcumque lubebit cupiditatibus : per partes autem, Quocumque lubuerit voluptati; interdum, Quo gloriæ studio; interdum, Quo lucri cupiditati : interdum vero iracundia, interdum metus, interdum aliud quiddam ex eo genere auferre vos potest. Non enim uno vos, verum pluribus consensitis equis, alias aliis, furentibus quidem universis, abripimini. Igitur in barathra vos et præcipitia auferunt : adeo ante casum, vos esse cauros nequaquam scitis.

19. At istæ detrita, quam ridetis, penula, et coma, et habitus ille meus, eam vim habet, ut quiete vivendi copiam mihi præstet, et faciendi quod volo, et cum his versandi quibuscum volo. Inscitorum enim hominum indoctorumque nemo quisquam accedere ad me ob istum habitum voluerit; molles autem vel e longinquo devitant : accedunt commodissimi homines, et humanissimi, et virtutis cupidi. Hi maxime ad me accedunt; cum his enim versari maxime ego gaudeo. Januas vero illorum hominum, qui beati vo-

ραπεύω, τοὺς δὲ χρυσοὺς στεφάνους καὶ τὴν πορφύραν τύφον νομίζω καὶ τῶν ἀνθρώπων καταγελάω.

20. Ἴνα δὲ μάθῃς περὶ τοῦ σχήματος, ὥς οὐκ ἀνδράσι μόνον ἀγαθοῖς, ἀλλὰ καὶ θεοῖς πρέποντος ἔπειτα καταγελάῃς αὐτοῦ, σκέψαι τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν, πότερά σοι δοκοῦσιν ἔχειν ὁμοίους ὑμῖν ἢ ἐμοί; καὶ μὴ μόνον γε τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῶν βαρβάρων τοὺς ναοὺς ἐπισκόπει περιῶν, πότερον αὐτοὶ οἱ θεοὶ κομῶσι καὶ γενειῶσιν ὥς ἐγὼ ἢ καθάπερ ὑμεῖς ἐξυρμημένοι πλάττονται καὶ γράφονται. Καὶ μέντοι καὶ ἀγίῳνας ὄφει τοὺς πολλοὺς ὥσπερ ἐμέ. Τί ἂν οὖν ἐτι τολμῶς περὶ τούτου τοῦ σχήματος λέγειν ὥς φαύλου, ὅποτε καὶ θεοῖς φαίνεται πρέπου;

LXXVI.

ΨΕΥΔΟΣΟΦΙΣΤΗΣ ἢ ΣΟΛΟΙΚΙΣΤΗΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἄρα γε ὁ γινῶναι τὸν σολοικίζοντα δεινὸς οὗτος καὶ φυλάσσειν μὴ σολοικίσαι δυνατός;

ΣΟΛΟΙΚΙΣΤΗΣ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ.

ΛΥΚ. Ὁ δέ γε μὴ φυλάσσειν, οὐδὲ γινῶναι τὸν οὕτως ἔχοντα;

ΣΟΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΛΥΚ. Σὺ δὲ αὐτὸς φῆς οὐ σολοικίζειν, ἢ πῶς λέγομεν περὶ σοῦ;

ΣΟΛ. Ἀπαίδευτος γὰρ ἂν εἴην, εἰ σολοικίζοιμι τηλικούτους ὄν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν καὶ ἕτερον φωρᾶσαι δυνήσῃ τοῦτο δρῶντα καὶ ἐλέγξει τὸν ἀρνούμενον;

ΣΟΛ. Παντάπασι γε.

ΛΥΚ. Ἴθι νῦν ἐμοῦ λαβοῦ σολοικίζοντος, ἄρτι δὲ σολοικῶ.

ΣΟΛ. Οὐκοῦν εἰπέ.

ΛΥΚ. Ἄλλ' ἐγὼ γε ἤδη τὸ δεινὸν εἰργασμαι, σὺ δὲ οὐκ ἐπέγνων.

ΣΟΛ. Παίξεις ἔχων;

ΛΥΚ. Μὰ τοὺς θεοὺς· ἐπεὶ σολοικίσας ἐλαθόν σε ὥς οὐκ ἐπιστάμενον. Αὐθις δὲ σκόπει· οὐ γάρ σέ φημι δύνασθαι κατανοῆσαι, ἐπεὶ ἂ μὲν οἶσθ', ἂ δ' οὐκ οἶσθα.

ΣΟΛ. Εἰπέ μόνον.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ καὶ νῦν σεσολοικίσταί μοι, σὺ δ' οὐκ ἔγνων.

ΣΟΛ. Πῶς γὰρ, σοῦ μηδὲν λέγοντος;

ΛΥΚ. Ἐγὼ μὲν λέγω καὶ σολοικίζω, σὺ δ' οὐκ ἔπη τοῦτο δρῶντι· ἐπεὶ ὄφελον καὶ νῦν ἀκολουθεῖν δυνήσῃ.

2. ΣΟΛ. Θαυμαστὰ λέγεις, εἰ μὴ δυνήσομαι καταθεῖν σολοικισμόν.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς ἂν δύναίαι τὸν ἑνα μαθεῖν τοὺς τρεῖς ἀγνοήσας;

ΣΟΛ. Τίνας τρεῖς;

ΛΥΚ. Ὅλους ἀρτιγενεῖους.

cantur, non colo equidem : aureas autem coronas, et purpuram fumum arbitror, hominesque illis utentes derideo.

20. Ut autem de habitu discas, quam illum non viros modo bonos, sed ipsos etiam deos decentem tu deinde derideas, simulacra deorum aspice, utris similia videantur, vobisne, an mihi? neque Græcorum modo, sed barbarorum etiam templa circumiens inspicere, utrum capillati sint dii et barbati velut ego, an sicut vos tonsi fingantur pinganturque. Verum etiam sine tunicis plerosque, uti me, videbis. Quid igitur adhuc de hoc habitu, tanquam contemibili, dicere audeas, quum ipsos illum deos decere appareat?

LXXVI.

PSEUDOSOPHISTA SEU SOLŒCISTA.

1. LYCINUS. Numquid, si quis deprehendere perverse jungentem voces possit, idem etiam sibi cavere, ne male jungat, potest?

SOLŒCISTA. Mihi quidem videtur.

LYC. Et qui cavere nequeat, ille neque deprehendere sic habentem?

SOL. Vera dicis.

LYC. Tu vero ipse stribligine te labi negas, aut quid de te dicimus?

SOL. Nempe indoctus valde fuerim, si stribliginem hoc ætatis admittam.

LYC. Igitur alium quoque deprehendere hoc agentem possis, et negantem convincere?

SOL. Omnino equidem.

LYC. Age ergo me deprehendito stribligine utentem : commodum autem utar.

SOL. Dic ergo.

LYC. Quin jam terribile illud opus, te non observante, peregi.

SOL. Ludin' tu homo?

LYC. Non, ita me dii ament : quandoquidem stribligine jam usus te effugi, qui illam non intelligeres. Rursus vero considera : nego enim te posse intelligere ; quandoquidem quæpiam scis, quæpiam nescis.

SOL. Dic modo.

LYC. Sed nunc quoque solœce locutus sum, tu vero non agnovisti.

SOL. Quæ vero hoc, te nihil dicente?

LYC. At ego dico et solæcismos facio : tu autem facientem non persequeris. Quare faxint dii ut nunc certe ad illos comprehendendos sis valiturus.

2. SOL. Mira narras, si solæcismum ego observare non valebo.

LYC. Et qui valeas unum observare, qui tres ipsos ignoraveris?

SOPH. Quosnam tres?

LYC. Universos prima lanugine florentes.

ΣΟΑ. Ἐγὼ μὲν σε παίζειν δοκῶ.

ΛΥΚ. Ἐγὼ δέ σε ἀγνοεῖν τὸν ἀμαρτάνοντα ἐν τοῖς λόγοις.

ΣΟΑ. Καὶ πῶς ἂν τις μάθοι μηδενὸς εἰρημένου;

ΛΥΚ. Λέλεκται καὶ σεσολοικίσται τετραπλῆ, σὺ δ' οὐκ ἔγνως. Μέγα οὖν ἄθλον κατέπραξας ἂν, εἴπερ ἔγνως.

ΣΟΑ. Οὐ μέγα μὲν, ἀναγκαῖον δὲ τῷ ὁμολογήσαντι.

ΛΥΚ. Ἄλλ' οὐδὲ νῦν ἔγνως.

ΣΟΓ. Πότε νῦν;

ΛΥΚ. Ὅτε τὸ ἄθλον ἔφην σε καταπράξει.

ΣΟΑ. Οὐκ οἶδα ὃ τι λέγεις.

ΛΥΚ. Ὅρθως ἔφης· οὐ γὰρ οἶσθα. Καὶ πρόθι γε ἐς τὸ ἐμπροσθεν· οὐ γὰρ ἐθέλεις ἐπεσθαι, συνήσων ἂν, εἴπερ ἐθέλησσαις.

3. ΣΟΑ. Ἄλλ' ἐγὼ βούλομαι· σὺ δ' οὐδὲν εἶπας ὧν ἀνθρώποι σολοικίζοντες λέγουσι.

ΛΥΚ. Τὸ γὰρ νῦν ῥηθὲν μικρόν τί σοι φαίνεται κακὸν εἶναι; ὁμῶς δὲ ἀκολουθήσον αὐθις, ἐπεὶ οὐκ ἔμαθες ἐκδραμόντα.

ΣΟΑ. Μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἔγωγε.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ μὴν μεθῆκα θεῖν λαγῶ ταχέως. Ἄρα παρῆξεν; ἀλλὰ καὶ νῦν ἔξεστιν ἰδεῖν τὸν λαγῶ· εἰ δὲ μὴ, πολλοὶ γενόμενοι λαγῶ λήσουσι σε ἐν σολοικισμῷ πεσόντες.

ΣΟΑ. Οὐ λήσουσι.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν ἔλαθόν γε.

ΣΟΑ. Θαυμαστὰ λέγεις.

ΛΥΚ. Σὺ δὲ ὑπὸ τῆς ἀγαν παιδείας διέφθορας, ὥστε μὴδ' αὐτὸ τοῦτο σολοικίζοντας κατανοῆσαι· οὐ γὰρ πρόσεστιν αὐτῷ τὸ τίνα.

4. ΣΟΑ. Ταῦτα μὲν οὐκ οἶδα πῶς λέγεις· ἐγὼ δὲ πολλοὺς ῥῆθ' σολοικίζοντας κατενόησα.

ΛΥΚ. Κάμει τοίνυν εἰσθ' τότε, ὅταν τι τῶν παιδίων γένῃ τῶν τὰς τιτθὰς θηλαζόντων. Ἡ εἰ οὐ νῦν ἔγνως σολοικίζοντά με, οὐδὲ αὐξάνοντα παιδία σολοικισμὸν ποιήσει τῷ μηδὲν εἰδότε.

ΣΟΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εἰ ταῦτα ἀγνοήσομεν, οὐδὲν γνωσόμεθα τῶν ἑαυτῶν, ἐπεὶ καὶ τότε σολοικισθὲν ἀπέφυγέ σε. Μὴ τοίνυν ἐτι λέγειν, ὥς ἱκανὸς εἴ κατιδεῖν τὸν σολοικίζοντα, καὶ αὐτὸς μὴ σολοικίζειν.

5. Κἀγὼ μὲν οὕτω. Σωκράτης δὲ ὁ ἀπὸ Μόψου, ὃ συνεγενόμεν ἐν Αἰγύπτῳ, τὰ τοιαῦτα ἔλεγεν ἀνεπαχθῶς καὶ οὐκ ἤλεγχε τὸν ἀμαρτάνοντα. Πρὸς μέντοι γε τὸν ἐρωτήσαντα πηνίκα ἐξεῖσι, Τίς γὰρ ἂν, ἔφη, ἀποκρηθεῖ σοι περὶ τῆς τήμερον ὥς ἐξῶν; Ἐτέρου δὲ φήσαντος, Ἰκανὰ ἔγω τὰ πατρῶα, Πῶς φής; εἶπε· τέθνηκα γὰρ ὁ πατήρ σοι; Ἄλλου δὲ αὐθις λέγοντος, Πατριώτης ἐστί μοι· Ἐλάνθανες ἄρα ἡμᾶς, ἔφη, βάρβαρος ὢν. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, ὁ δεῖνός ἐστι μεθύσης, Μητρός, εἶπεν, ἢ πῶς λέγεις; Ἐτέρου δὲ ἐκλελογχότας, Διπλασιάζεις, ἔφη, τοὺς ἐξειληγότας. Εἰπόντος δὲ τίνος, Αἴμμα πάοεστιν

SOL. Ludere te puto equidem.

LYC. At ego te ignorare si quis peccet in dicendo.

SOL. Et quomodo quis percipiat, si nihil ejusmodi dictum sit?

LYC. Dictum est et stribligine peccatum quadruplici; tu vero non intellexisti. Magnam ergo victoriam ceperas, si intellexisses.

SOL. Non magnam quidem illam, sed mihi jam professo necessariam.

LYC. Sed ne nunc quidem intellexisti.

SOL. Quando nunc?

LYC. Quum victoriam te dicebam cepisse.

SOL. Quid dicas nescio.

LYC. Recte istuc dicis: nescis enim. Et praecece saltem ad anteriora: neque enim sequi vis, intellecturus, si quidem voluisses.

3. SOL. Sed volo ego: at tu nihil eorum dixisti quae dicere homines solaece loquentes solent.

LYC. Nempe quod modo dictum est, minutum tibi malum videtur? Verumtamen sequere rursus, quia excurrentem non observasti.

SOL. Per omnes deos nihil equidem.

LYC. Verum dimisi volare avim celeriter. Numquid praetervolavit? sed nunc etiam videre licet avim. Si vero minus, multiplicatae aves clam te in stribligine jacebunt.

SOL. Non clam me.

LYC. Quin latuerunt te.

SOL. Mira narras.

LYC. Tu vero praemia eruditione in malam rem movisti, adeo ut neque in hoc ipso verbo solaece loquentes deprehendas: non enim adjectum est ei quemnam.

4. SOL. Haec quomodo dicas, non intelligo equidem: verum multos ego jam solaece loquentes deprehendi.

LYC. Igitur me quoque tunc deprehendes, quam poerulorum aliquis fies eorum, qui nutricibus subduntur lactantes. Aut si ne nunc quidem me stribligine uti intelligis, neque augentes pueri solaeccismum facient apud non intelligentem.

SOL. Verum dicis

LYC. Atqui haec si ignorabimus, nihil intelligemus nostrorum, quando etiam hoc solaece dictum te effugit. Ne dixis ergo amplius, te aptum esse deprehendis sokecismis, a quibus ipse sis liber.

5. Atque ego ita tibi consulo. Socrates autem ille a Mopso, quicum fui in Aegypto, talia dicebat sine asperitate et molestia, nec redarguebat peccantem: verum interroganti qua hora [pro quando] exiret? Quis enim, inquit, respondeat tibi de hodierno die, quasi exiturus? Alio autem dicente, Luculentum habeo patrimonium [volebat opes paternas]: Quid ais? inquit; pater ergo tuus mortuus est? Alio rursus dicente, πατριώτης [barbaris i. g. Atticis πολίτης, civis] meus est: Nesciebamus ergo, inquit, te barbarum esse. Alio dicente, Iste est ebriose, Ebriosae matris, inquit, aut quomodo intelligis? Alio ἐκλελογχότας dicente, Duplicas, inquit, ἐξειληγότας. Dicente quodam, Αἴμμα [acceptio] in

αὐτῶ, διὰ τῶν δύο μ, Οὐκοῦν, ἔφη, λήψεται, εἰ λῆμμα αὐτῶ παρέσθιν. Ἐτέρου δὲ εἰπόντος, Πρόσεισιν ὁ μετράς οὐμός φίλος, Ἐπειτα, ἔφη, λοιδορεῖς φίλον ὄντα; Πρὸς δὲ τὸν εἰπόντα, Δεδίττομαι τὸν ἄνδρα καὶ φεύγω, Σὺ, ἔφη, καὶ σταν τινὰ εὐλαβηθῆς, διώξῃ. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, Τῶν φίλων ὁ κορυφαϊότατος, Χάριέν γε, ἔφη, τὸ τῆς κορυφῆς ποιεῖν τι ἐπάνω. Καὶ ἐξορμῶ δὲ τινος εἰπόντος, Καὶ τίς ἐστιν, εἶπεν, ὃν ἐξορμᾷς; Ἐξ ἐπιπολῆς δὲ τινος εἰπόντος, Ἐκ τῆς ἐπιπολῆς εἶπεν, ὡς ἐκ τῆς πιθάκης. Λέγοντος δὲ τινος Συνετάξατό μοι, Καὶ λόγον δὲ, ἔφη, Ξενοφῶν εἶπε συνετάξατο. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, Περιέστην αὐτὸν ὥστε λαθεῖν, Θουμαστὸν, ἔφη, εἰ εἰς ἂν περιέστης τὸν ἕνα. Ἐτέρου δὲ λέγοντος, Συνεκρίνεται αὐτῶ, Καὶ διεκρίνεται πάντως, εἶπεν.

6. Εἰώθει δὲ καὶ πρὸς τοὺς σολοικίζοντας Ἀττικῶς παίζειν ἀνεπαχθῶς πρὸς γοῦν τὸν εἰπόντα, Νῶϊ τοῦτο δοκεῖ, Σὺ, ἔφη, καὶ νῶϊν ἐρεῖς ὡς ἀμαρτάνομεν. Ἐτέρου δὲ σπουδῇ διηγουμένου τι τῶν ἐπιχωρίων καὶ εἰπόντος, Ἡ δὲ τῷ Ἡρακλεῖ μυχθεῖσα, Οὐκ ἄρα, ἔφη, ὁ Ἡρακλῆς ἐμύχθη αὐτῇ; Καρῆναι δὲ τινος εἰπόντος ὡς δέοιτο, Τί γάρ, ἔφη, σοὶ δεῖνόν εἰργασταὶ καὶ ἀξίον ἀτιμίας; Καὶ ζυγομαχεῖν δὲ τινος εἰπόντος, Πρὸς τὸν ἔχθρον, εἶπε, ζυγομαχεῖς; Ἐτέρου δὲ εἰπόντος βασανίζεσθαι τὸν παῖδα αὐτῷ νοσοῦντα, Ἐπὶ τῷ, ἔφη, ἡ τί βουλομένου τοῦ βασανίζοντος; Προκόπτει δὲ τινος εἰπόντος ἐν τοῖς μαθήμασιν, Ὁ δὲ Πλάτων, ἔφη, τοῦτο ἐπιδιδόναί καλεῖ. Ἐρομένου δὲ τινος εἰ μελετήσῃ ὁ δεῖνα, Πῶς οὖν, ἔφη, ἐμὲ ἐρωτῶν εἰ μελετήσομαι, λέγεις ὅτι ὁ δεῖνα;

7. Ἀττικίζοντας δὲ τινος καὶ τεθνήξει εἰπόντος ἐπὶ καὶ τρίτου, Βέλτιον, ἔφη, καὶ ἐνταῦθα μὴ ἀττικίζου καταρμύμενον. Καὶ πρὸς τὸν εἰπόντα δὲ στοχάζομαι αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ φεῖδομαι αὐτοῦ, Μὴ τι, ἔφη, διημάρτες βαλῶν; Ἀφιστᾶν δὲ τινος εἰπόντος καὶ ἐτέρου ἀφιστάνειν, Ἀμρω μὲν, ἔφη, οὐκ οἶδα. Πρὸς δὲ τὸν λέγοντα πλὴν εἰ μὴ, Ταῦτα, ἔφη, διπλᾶ χαρίζῃ. Καὶ χρᾶσθαι δὲ τινος εἰπόντος, Ψευδαττικόν, ἔφη, τὸ ῥῆμα. Τῷ δὲ λέγοντι ἔκτοτε, Καλὸν, ἔφη, τὸ εἰπεῖν ἐκπέρυσαι, ὁ γὰρ Πλάτων ἐς τότε λέγει. Τῷ δὲ ἰδοῦ ἐπὶ τοῦ ἰδέ χρωμένου τινος, Ἔτερα ἀνθ' ἐτέρων, ἔφη, σημαίνει. Ἀντιλαμβάνομαι δὲ ἐπὶ τὸ συνήμι λέγοντος τινος, θαυμάζειν ἔφη πῶς ἀντιποιούμενος τοῦ λέγοντος φησὶ μὴ ἀντιποιεῖσθαι. Βράδιον δὲ τινος εἰπόντος, Οὐκ ἐστιν, ἔφη, ὅμοιον τῷ τάχιον. Βαρεῖν δὲ τινος εἰπόντος, Οὐκ ἐστιν, ἔφη, τὸ βαρύνειν, ὡς νενόμικας. Λέλογχα δὲ τὸ εἰληχα λέγοντος, Ὀλίγον, ἔφη, καὶ παρ' οἷς ἀμαρτάνεται. Ἰπτασθαι δὲ ἐπὶ τοῦ πέτεσθαι πολλῶν λεγόντων, Ὅτι μὲν ἀπὸ τῆς πτήσεως τὸ ὄνομα, σαφῶς ἴσμεν. Περιστέρων δὲ τινος εἰπόντος ὡς ὁ ἄττικόν, Καὶ τὸν φάττον ἐροῦμεν, ἔφη. Φαχόν δὲ τινος εἰπόντος ἐδηδοκέναι, Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, φαχόν τις φάγοι; Ταῦτα μὲν τὰ Σωκράτεια.

8. Ἐπανοίμεν δὲ, εἰ δοκεῖ, ἐπὶ τὴν ἀμιλλαν τῶν

illo est (per geminum μ [quum vellet λῆμα, generosus impetus]) : Ergo, inquit, accipiet, si λῆμα in illo est. Alii dicente, Accedit ille pusio amicus meus; Tum tu, inquit, maledicis amico? Ad eum qui dixerat, Terreo [volebat Horreo] virum et fugio; Tu, inquit, etiam quum horrebis aliquem, illum persequeris. Alio dicente, Amicorum meorum summissimus; Lepidum, inquit, summo facere aliquid altius. Dicente quodam, Expello [volebat Exire volo], Quem, inquit, expellis? Dicente quodam, Exsuperne; Ex superne, inquit, tanquam ex dolio. Dicente quodam, Dimisit me instructum [volebat cum mandatis]; Etiam manipulos, inquit, Xenophon dixit instructos. Alio dicente, Circumstiti [pro subterfugi] illum ut delitescerem; Mirum, inquit, si unus ipse unum circumstitisti. Alio dicente, Commiscebatur illi [volebat Comparabatur cum illo]; Omnino etiam separabatur, inquit.

6. Solebat vero etiam illis, qui Attico modo loquerentur solece, lepide illudere. Ad dicentem enim, Nos hoc videtur; Tum tu dices, inquit, nobis peccare. Alio serio narrante rerum patriarum quiddam, ac dicente, Illa vero Herculi mista; Non igitur, inquit, mistus illi Hercules? Quodam dicente se « tondendum » esse; Quid enim, inquit, malum fecisti et dignum ignominia? Et « decertare » quodam dicente (de amica disputatione), Cum hoste, inquit, decertas? Alio dicente « torqueri » filium suum aegrotantem; Quam ob rem, inquit, aut quid quaerit qui torquet? Quum diceret aliquis, Proficit in disciplinis; ille, Plato, inquit, hoc vocat progressionem facere. Interrogante aliquo, Num declamabis [μελετήσῃ, quum deberet μελετήσεται, declamabit] iste? Quomodo igitur, inquit, me interrogans declamaturusne sim, dicis iste?

7. Atticorum imitatione dicente quodam τεθνήξει [morie-ris, quum deberet τεθνήσεται, morietur], Melius, inquit, erat etiam hic non affectare sermonem Atticum et male omnari. Ad eum qui dixerat, Στοχάζομαι αὐτοῦ (collineo in illum), pro, Parco illi; Numquid, ait, jaculando aberrasti? Quum ἀφιστᾶν aliquis diceret, et alter ἀφιστάνειν [pro ἀφιστάναι, sollicitare ad defectionem]. Ambo quidem, inquit, non novi. Ad eum qui dixerat, Πρατερquam nisi, Haec geminata, inquit, nobis largiris. Et χρᾶσθαι [pro χρῆσθαι, uti] dicente quodam, Verbum, inquit, Pseudatticum. Dicenti, Ex tunc, Pulchrum, inquit, dicere Ex anno; Plato enim In tunc (ἐς τότε) ait. Ei qui voce Ecce pro Vide utebatur, Alia, inquit, pro aliis significas. Dicente quodam Recipio pro Intelligo, mirari se dicebat, quomodo qui vindicet sibi dicendi partes, dicat se non vindicare. Βράδιον [pro βραδύτερον, a βραδύς] dicente aliquo; Non est, inquit, hoc simile alteri, τάχιον [a ταχύς]. Βαρεῖν (Gravare) quum dixisset aliquis; Non est, inquit, ut tu quidem statuis, verbum βαρύνειν. Quum λέλογχα aliquis quod est εἰληχα (sortitus sum) dixisset, Parum, inquit, etiam apud quos peccatur. Quum multi ἰπτασθαι pro πέτεσθαι (volare) dicent, Verbum hoc, inquit, esse a πτήσις (volatus) plane scimus. Columbum [pro columba] dicente quodam, tanquam Atticum, Etiam hunc anatem vocabimus, inquit. Quum diceret aliquis lentiginem [pro lente] se edisse : Quomodo tandem, inquit, lentiginem quis edat? Haec igitur Socratea sunt.

8. Redeamus jam, si videtur, ad certamen priorum ser-

προτέρων λόγων. Κατὰ μὲν καλῶ τοὺς βελτίστους εἶναι ὅλους, σὺ δὲ γνώρισον· οἷμαι γὰρ σε καὶ νῦν δυνήσεσθαι τοσοῦτον γε ἐπακούσαντα τῶν ἐξῆς λεγομένων.

ΣΟΛ. Ἴσως μὲν οὐδὲ νῦν δυνήσομαι σου λέγοντος· δμως εἶπέ.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς φῆς οὐ δυνήσεσθαι; ἡ γὰρ θύρα σχεδὸν ἀνέωγέ σοι τῆς γνωρίσεως αὐτῶν.

ΣΟΛ. Εἰπέ τοίνυν.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ εἶπον.

ΣΟΛ. Οὐδὲν γε, ὥστε ἐμὲ μαθεῖν.

ΛΥΚ. Οὐ γὰρ ἔμαθες τὸ ἀνέωγεν;

ΣΟΛ. Οὐκ ἔμαθον.

ΛΥΚ. Τί οὖν πεισόμεθα, εἰ μὴδὲ νῦν ἀκολουθήσεις τοῖς λεγομένοις; Καίτοι πρὸς γε τὰ κατ' ἀρχὰς ῥηθέντα ὑπὸ σοῦ ἐγὼ μὲν ὥμην ἵππεις ἐς πεδῖον καλεῖν. Σὺ δὲ τοὺς ἵππεις κατενόησας; Ἀλλὰ ἔοικας οὐ φροντίζειν τῶν λόγων, μάλιστα οὓς νῦν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς διήλθομεν.

ΣΟΛ. Ἐγὼ μὲν φροντίζω, σὺ δὲ ἀδῆλως αὐτοὺς διεξέρχῃ.

9. ΛΥΚ. Πάνυ γοῦν ἀδῆλόν ἐστι τὸ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ἐφ' ἡμῶν λεγόμενον. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὀτλον· σὲ δὲ οὐδεὶς ἂν θεῶν ἀγνοοῦντα παύσειε πλήν γε ὁ Ἀπόλλων. Μαντεύεται γοῦν ἐκεῖνος πᾶσι τοῖς ἐρωτῶσι, σὺ δὲ οὐδὲ τὸν μαντευόμενον κατενόησας.

ΣΟΛ. Μὰ τοὺς θεοὺς, οὐ γὰρ ἔμαθον.

ΛΥΚ. Εἰ ἄρα καθ' εἷς λανθάνει σε περιῶν;

ΣΟΛ. Ἐοίκασι γε.

ΛΥΚ. Ὁ δὲ καθ' εἷς πῶς παρῆλθεν;

ΣΟΛ. Οὐδὲ τοῦτο ἔμαθον.

ΛΥΚ. Οἶσθα δέ τινα μνηστευόμενον αὐτῷ γάμον;

ΣΟΛ. Τί οὖν τοῦτο;

ΛΥΚ. Ὅτι σολοικίζει ἀνάγκη τὸν μνηστευόμενον αὐτῷ.

ΣΟΛ. Τί οὖν πρὸς τοῦμὸν πρᾶγμα, εἰ σολοικίζει τις μνηστευόμενος;

ΛΥΚ. Ὅτι ἀγνοεῖ ὁ φάσκων εἰδέναι. Καὶ τὸ μὲν οὕτως ἔχει. Εἰ δέ τις λέγοι σοι παρελθὼν ὡς ἀπολίποι τὴν γυναῖκα, ἄρ' ἂν ἐπιτρέποις αὐτῷ;

ΣΟΛ. Τί γὰρ οὐκ ἂν ἐπιτρέποιμι, εἰ φαίνοιτο ἀδικούμενος;

ΛΥΚ. Εἰ δὲ σολοικίζων φαίνοιτο, ἐπιτρέποις ἂν αὐτῷ τοῦτο;

ΣΟΛ. Οὐκ ἔγωγε.

ΛΥΚ. Ὅρθῶς γὰρ λέγεις· οὐ γὰρ ἐπιτρεπτέον σολοικίζοντι τῷ φίλῳ, ἀλλὰ διδασκτέον ὅπως τοῦτο μὴ πείσεται. Καὶ εἰ τίς γε νῦν ψοροῇ τὴν θύραν ἐσῶν ἢ ἐξῶν κόπτοι, τί φήσομέν σε πεπονθέναι;

ΣΟΛ. Ἐμὲ μὲν οὐδὲν, ἐκεῖνον δὲ ἐπεσελθεῖν βούλεσθαι ἢ ἐξέναι.

ΛΥΚ. Σὲ δὲ ἀγνοοῦντα τὸν κόπτοντα ἢ ψοροῦντα οὐδὲν ὅλως πεπονθέναι δοξομεν ἀπαίδευστον ὄντα;

ΣΟΛ. Ὑβριστῆς εἶ.

ΛΥΚ. Τί λέγεις; ὕβριστῆς ἐγώ; Νῦν δὴ γενήσομαι

monum. Et ego quidem citabo optimos quosque universos : tu autem qui sint agnoscito. Puto enim futurum ut nunc certe illud possis, qui tot deinceps proferri audieris.

SOL. Forte ne nunc quidem, te dicente, potero. Sed dic tamen.

LYC. Et quomodo te posse negas? janua enim prope tibi se cognoscendorum illorum aperuit.

SOL. Ergo dic.

LYC. Dixi equidem.

SOL. Nihil certe, quod ego assequerer.

LYC. Non ergo illud « aperuit se » assecutus es?

SOL. Non.

LYC. Quid igitur nobis fiet, si ne nunc quidem quæ dicuntur assequeris? Atqui respiciens ad ea quæ initio abs te dicta sunt, putabam ἵππεις [pro ἱππέας, equites] me in campum vocare. Tu vero illos ἵππεις agnovistin? Sed videris non curare sermones, maxime quos modo inter ipsos agitabamus.

SOL. Equidem hoc ago; tu vero eos obscure nimis tractas.

9. LYC. Nempe valde obscurum est illud « inter ipsos », de nobis dictum. Sed hoc quidem apertum : at te deorum nemo ab ignorantia illa liberaverit, præterquam Apollo. Sciscitat enim ille consulentibus universis : tu vero neque illum « sciscitantem » intellexisti.

SOL. Non, per omnes deos : neque enim percepi.

LYC. An ergo singulus fugit te oberrans solœcismus?

SOL. Videntur certe.

LYC. Sed illud « singulus » quomodo te præterit?

SOL. Neque hoc percepi.

LYC. Sed nostine aliquem sibi conciliantem nuptias?

SOL. Quid ergo istuc?

LYC. Solœcismum committat necesse est, qui sibi conciliet nuptias.

SOL. Quid ergo ad meam rem, si quis nuptias quaerens solœcismum faciat?

LYC. Illud, quod ignorat is qui se scire dixerat. Et hoc quidem ita se habet. Sed si quis in transitu tibi dicat, se discedere ab uxore; num illi permittas?

SOL. Quidni vero permittam, si appareat injuria eum affici?

LYC. Si vero appareat solœcismum ab illo committi, num hoc ei permittas?

SOL. Non equidem.

LYC. Recte sane dicis : non enim indulgendum amico stribligine peccanti; sed docendus est qua ratione hoc illi ne accidat. Et si quis nunc crepare faciat ostium intrans, aut exiens pultet, quid tibi animi esse dicemus?

SOL. Mihi quidem nihil : sed illum intrare velle aut exire.

LYC. Te vero, qui vel pultantem vel crepitum excitantem ignores, plane nihil sensisse putabimus, indoctum adeo hominem?

SOL. Contumeliosus es.

LYC. Quid ais? egon? contumeliosus? Modo ego hanc.

σοι διαλεγόμενος. Ἔουκε δὲ σολοικίσαι τὸ νῦν δὴ γε-
νήσμαι, σὺ δ' οὐκ ἔγνως.

10. ΣΟΑ. Παῦσαι πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς. Ἀλλ' εἰπέ
τι τοιούτον, ὥστε καὶ μάθειν.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς ἂν μάθοις;

ΣΟΑ. Εἴ μοι πάντα ἐπέλθοις, ὅσα φῆς σολοικίσαι
ἐμὲ λαθεῖν καὶ παρ' ὃ τι ἕκαστον σεσολοικίσται.

ΛΥΚ. Μηδαμῶς, ὦ ἄριστε· μακρὸν γὰρ ἂν ποιή-
σαιμεν τὸν διάλογον. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἔξεστί
σοι καθ' ἕκαστον αὐτῶν πυνθάνεσθαι· νῦν δ' ἕτερ' ἄττα
ἐπέλθωμεν, εἰ δοκεῖ, καὶ πρῶτόν γε αὐτὸ τοῦτο ἄττα
μὴ δασέως, ἀλλὰ ψιλῶς ἐξενεγκεῖν. [ὀρθῶς φαίνεται ῥη-
θὲν μετὰ τοῦ ἕτερα συντιθέμενον.] μὴ γὰρ οὕτως ἄλογον
ἦν ἂν. Ἐπειτα τὸ τῆς ὕβρεως, ἥν με φῆς ὕβρισαι
σε, εἰ μὴ οὕτω λέγομαι, ἀλλ' εἰς σέ, φαίην ἴδιον.

ΣΟΑ. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

ΛΥΚ. Ὅτι τὸ μὲν σὲ ὕβριζειν τὸ σῶμά ἐστι τὸ σὺν
ἡτοὶ πληγαῖς ἢ δεσμοῖς ἢ καὶ ἄλλω τρόπῳ, τὸ δὲ ἐς
σέ, ὅταν εἰς τι τῶν σὺν γίγνηται ἢ ὕβρις· καὶ γὰρ
ὅστις γυναῖκα ὕβριζει τὴν σὴν, εἰς σέ ὕβριζει, καὶ ὅστις
παῖδα καὶ φίλον καὶ ὅστις γε οἰκέτην. Πλὴν γὰρ περὶ
πραγμάτων οὕτως ἔχει σοι· ἐπεὶ τὸ ἐς πρᾶγμα ὕβριζειν
λέλεκται, οἷον ἐς τὴν παροιμίαν, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν
ἐν τῷ Συμπόσιῳ.

ΣΟΑ. Κατανοῶ τὸ διάφορον.

ΛΥΚ. Ἄρ' οὖν καὶ τοῦτο κατανοεῖς, ὅτι τὸ ταῦτα
ὑπαλλάττειν σολοικίζειν καλοῦσιν;

ΣΟΑ. Ἀλλὰ νῦν εἴσομαι.

ΛΥΚ. Αὐτὸ δὲ τὸ ὑπαλλάττειν εἰ τις ἐναλλάττειν
λέγει, τί σοι δοκεῖ λέγειν;

ΣΟΑ. Ἐμοὶ μὲν ταῦτόν λέγειν δοκεῖ.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς ἂν εἴη ταῦτόν τῳ ὑπαλλάττειν τὸ
ἐναλλάττειν, εἴπερ τὸ μὲν ἑτέρου πρὸς ἕτερον γίγνεται,
τοῦ μὴ ὀρθοῦ πρὸς τὸ ὀρθόν, τὸ δὲ τοῦ μὴ ὄντος πρὸς τὸ
ὄν;

ΣΟΑ. Κατέμαθον ὅτι τὸ μὲν ὑπαλλάττειν τὸ μὴ
κύριον ἀντὶ τοῦ κυρίου λέγειν ἐστὶ, τὸ δ' ἐναλλάττειν
ποτὲ μὲν τῷ κυρίῳ, ποτὲ δὲ τῷ μὴ κυρίῳ χρῆσθαι.

ΛΥΚ. Ἐχει τινὰ καὶ ταῦτα κατανόησιν οὐκ ἀχα-
ριν, τὸ δὲ σπουδάζειν πρὸς τινα τὴν οἰκείαν ὠφέλειαν
τοῦ σπουδάζοντος ἐμφαίνει, τὸ δὲ περὶ τινα τὴν ἐκεί-
νου περὶ ὃν σπουδάζει. Καὶ ταῦτα ἴσως μὲν ὑποσυγ-
κέχυται, ἴσως δὲ καὶ ἀκριβοῦται παρά τισι· βέλτιον
δὲ τὸ ἀκριβοῦν ἑκάστω.

ΣΟΑ. Ὅρθως γὰρ λέγεις.

11. ΛΥΚ. Τό γε μὴν καθίζεισθαι τοῦ καθίζειν καὶ
τὸ κάθισον τοῦ κάθησο ἄρ' οἶσθ' ὅτι διενήνοχεν;

ΣΟΑ. Οὐκ οἶδα. Τὸ καθέσθῃτι ἡκούον σου λέ-
γοντος ὡς ἐστὶν ἔκφυλον.

ΛΥΚ. Καὶ ὀρθῶς γε ἡκουσας. Ἀλλὰ τὸ κάθισον
τοῦ κάθησο διαφέρειν φημί.

ΣΟΑ. Καὶ τῷ ποτ' ἂν εἴη διαφέρον;

ΛΥΚ. Τῷ τὸ μὲν πρὸς τὸν ἐστῶτα λέγεσθαι τὸ κά-
θισον, τὸ δὲ πρὸς τὸν καθεζόμενον.

dum tecum disputo. Videtur autem male junctum illud
« modo fiam, » quod tu non agnovisti.

10. SOL. Desine, per Minervam: sed dic ejusmodi quid-
dam, quod ego quoque possim assequi.

LYC. Et quomodo assequaris?

SOL. Si percurras omnia in quibus stribligine sermonis
me non observante te ais ultro peccasse, et quam quidque
ob causam peccatum sit.

LYC. Nequaquam, bone vir; sic enim longum nimis fa-
ceremus hoc colloquium. Sed de his singulis me interrogare
si velis, integrum tibi facio. Jam vero alia quaedam (ἄττα),
si videtur, percurramus; ac primo ipsum illud ἄττα non deuso
spiritu, sed tenui efferre oportet: [recte dictum apparet cum
nomine ἕτερα compositum:] sic enim minus absurdum fue-
rit. Deinde illud de contumelia videamus, qua te affectum
a me dicis: quod si non ita dicerem, sed in te contumeliosus
fuisse, proprie loquerer.

SOL. Ego non habeo dicere.

LYC. Nam te contumeliose tractare significat corpus tuum
aut plagis, aut vinculis, aut alio modo male mulcare: sed in te contumeliosum esse dicitur, quum in tuorum
aliquid exercetur contumelia: etenim qui uxorem tuam
contumeliose tractat, ille in te contumeliosus est; et qui
filium tuum, et amicum, et qui servum; quin etiam de re-
bus ita tibi res habet. Nam etiam in rem contumeliosus
aliquis esse dictus est, verbi gratia in proverbium, ut Plato
ait in Convivio.

SOL. Comprehendo differentiam.

LYC. Numquid ergo hoc etiam comprehendis, qui per-
mutet ista, illi stribliginem orationis objici?

SOL. Certe nunc sciam.

LYC. Sed ipsum illud « permutare » si quis dicat « immu-
tare », quid tibi videbitur dicere?

SOL. Idem mihi dicere videbitur.

LYC. Sed quomodo idem sit permutare et immutare,
quum hoc sit positio unius pro altero, vitiosi pro recto;
illud vero ejus quod plane non est pro eo quod est (*falsi
pro vero*).

SOL. Jam sum assecutus: permutare est improprium di-
cere pro proprio; immutare, interdum proprio uti, inter-
dum improprio.

LYC. Habent ista quoque contemplationem non Injucun-
dam: Consulere aliquem, propriam appetentis utilitatem
significat: Consulere alicui, utilitatem ejus cui consulimus.
Et haec fortasse aliquantum miscentur, fortasse autem
accurate quibusdam observantur: melior autem unicuique
accurata observatio.

SOL. Nempе.

11. LYC. Verum Stare et Sistere, itemque Asside et
Sede, numquid nosti quid differant?

SOL. Non novi; sed hoc dicere te audivi, Conseditor esse
peregrinum.

LYC. Recte tu quidem audisti: sed ego Asside et Sede
differre aio.

SOL. Et qui tandem differant?

LYC. Quod ad stantem dicitur Asside! alterum autem
ad sedentem, ut

Ἦσ', ὦ ξεῖν', ἡμεῖς δὲ καὶ ἄλλοι δῆμον ἐδρην,

ἀντὶ τοῦ μένε καθεζόμενος. Πάλιν οὖν εἰρήσθω ὅτι τὸ ταῦτα παραλλάττειν ἀμαρτάνειν ἐστὶ. Τὸ δὲ καθίζω τοῦ καθίζομαι ἄρ' αὖ σοι δοκεῖ μικρῷ τινι διαφέρειν; εἴπερ τὸ μὲν καὶ ἕτερον δρῶμεν, τὸ καθίζειν λέγω, τὸ δὲ μόνους ἡμᾶς αὐτοὺς τὸ καθίζεσθαι.

12. ΣΟΛ. Καὶ ταῦτα ἱκανῶς διελέλυθας, καὶ δὴ λέγε· οὕτω γὰρ σε δεῖ προδιδάσκειν.

ΛΥΚ. Ἐτέρως γὰρ λέγοντος οὐ κατανοεῖς; Οὐκ οἶσθα οἷόν ἐστι ξυγγραφεὺς ἀνήρ;

ΣΟΛ. Πάνυ οἶδα νῦν γέ σου ἀκούσας ταῦτα λέγοντος.

ΛΥΚ. Ἐπεὶ καὶ τὸ καταδουλοῦν σὺ μὲν ἴσως ταυτὸν τῷ καταδουλοῦσθαι νενομίκας, ἐγὼ δὲ οἶδα διαφορὰν οὐκ ὀλίγην ἔχον.

ΣΟΛ. Τίνα ταύτην;

ΛΥΚ. Ὅτι τὸ μὲν ἐτέρῳ τὸ καταδουλοῦν, τὸ δ' ἐαυτῷ γίγνεται.

ΣΟΛ. Καλῶς λέγεις.

ΛΥΚ. Καὶ ἄλλα δέ σοι πολλὰ ὑπάρχει μανθάνειν, εἴπερ μὴ αὐτὸς εἰδέναι οὐκ εἰδῶς δόξαις.

ΣΟΛ. Ἄλλ' οὐκ ἂν δόξαιμι.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν τὰ λοιπὰ ἐσαυτῶς ἀναβαλόμεθα, νῦν δὲ διαλύσωμεν τὸν διάλογον.

LXXVII.

* ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ἢ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΣ.

ΤΡΙΕΦΩΝ, ΚΡΙΤΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΕΟΛΑΟΣ.

1. ΤΡΙΕΦ. Τί τοῦτο, ὦ Κριτία; ὅλον σεαυτὸν ἡλλοῖσας καὶ τὰς ὄφρυς κάτω συννένευκας, μύχιον δὲ βυσσοδομεῖς ἄνω καὶ κάτω περιπολῶν κερδαλεόφρανι εἰκῶς κατὰ τὸν ποιητὴν « ὦχρός τέ σευ εἴλε παρείας. » Μή που τρικάρηνον τελέασαι ἢ Ἐκάτην ἐξ Ἄδου ἐηλυθυσίαν, ἢ καὶ τινι θεῶν ἐκ προνοίας συνήντηκας; οὐδέπω γάρ σε τοιαῦτα εἰκὸς παθεῖν, εἰ καὶ αὐτὸν ἡκηκόεις, οἶμαι, τὸν κόσμον κλυσθῆναι ὥσπερ ἐπὶ τοῦ Δευκαλίωνος. Σοὶ λέγω, ὦ καλὲ Κριτία, οὐκ αἰεὶς ἐμοῦ ἐπιβουμένου τὰ πολλὰ καὶ ἐς βραχὺ γειτνιάσαντος; δυσχεραίνεις καθ' ἡμῶν ἢ ἐκκεκώφωσαι ἢ καὶ τῆς χειρὸς παλαιστήσοντα ἐπιμένεις;

ΚΡΙΤ. ὦ Τριεφών, μέγαν τινὰ καὶ ἡγορημένον λόγον ἀκήκοα καὶ πολλὰς ὁδοὺς διενειλημένον καὶ ἐτι ἀναπεμπάζω τοὺς ὕλους καὶ τὰς ἀκοὰς ἀποφράττω, μὴ που ἐτι ἀκούσαιοι ταῦτα καὶ ἀποψύξω ἐκμανεῖς καὶ μῦθος τοῖς ποιηταῖς γενήσεται ὥς καὶ Νιόβη τὸ πρίν. Ἀλλὰ κατὰ χρημὸν ὠφούμην ἂν ἐπὶ κεφαλῇ σκοτοδινήσας, εἰ μὴ ἐπέκραξάς μοι, ὦ τᾶν, καὶ τὸ τοῦ Κλεομβρότου πῆδημα τοῦ Ἀμβρακίου ἐμυθεύθῃ ἐπ' ἐμοί.

2. ΤΡΙΕΦ. Ἠράκλεις, τῶν θαυμασίων ἐκείνων

Quin, peregrine, sedes? sedem inveniemus et ipsi :

sedes, pro manes sedens. Quare iterum dictum sit, mutare talia, peccare est. Sisto autem a Sto numquid parvo tibi discrimine abesse videtur? quum alterum faciamus in albis sistere dico, alterum vero in nobis solis, stare.

12. SOL. Hæc etiam satis enarrasti : et dic sane ultra : ita enim oportet te docendo præire.

LYC. Num aliter dicente me, non intelligis? Non nosti quid sit vir Scriptor? [Desunt quædam.]

SOL. Omnino novi nunc quidem, postquam te ista dicentem audivi.

LYC. Quandoquidem etiam καταδουλοῦν tu forte idem quod καταδουλοῦσθαι putasti : ego vero differentiam ea non parvam habere novi.

SOL. Quamnam?

LYC. Quod alterum significat alterius potestati subijcere ; καταδουλοῦσθαι vero sibi.

SOL. Recte dicis.

LYC. Supersunt alia quoque multa tibi discenda ; nisi tamen ipse scire tibi videris, quum nescias.

SOL. Non possum videri.

LYC. Ergo in aliam occasionem differamus reliqua ; nunc autem solvamus colloquium.

LXXVII.

PHILOPATRIS SEU QUI DOCETUR.

TRIEPHON, CRITIAS ET CLEOLAUS.

1. TRIEPH. Quid hoc rei est, Critia? totum te mutasti, et superciliis deorsum contractis profundas « volvis sub pectore curas, » sursumque et deorsum vagans « animos sub vulpe latentes, » ut est in poeta, videris circumferre, « oraque pallor occupat. » Numquid canem tricripitem vidisti, aut Hecaten ex inferis ascendentem, an consulto cum deorum aliquo una fuisti? Neque enim tali te modo affici par erat, puto, si vel mundum, ut quondam sub Deucalione, eluvie totum perire audivisses. Tecum loquor, o pulcher Critia ; non me audis multum tibi inclamantem et prope jam te consistentem? irasne aliquas adversum nos geris? an obmutuisti? an exspectas denique dum injecta te manu impellam?

CRIT. O mi Triephton, magnam quandam audivi orationem ac difficilem, multis involutam ambagibus ; et etiamnum retracto mecum logos illos, et aures obturo, ne si forte iterum illi audiendi sint, dirigeam præ furore et fabula poetis fiam, ut illa olim Niobe. Sed profecto, nisi tu mihi jam inclamasses, amice, de præcipiti loco in caput vertigo me impulisset, et Cleombroti saltus Ambraciotæ illius jam de me narraretur.

2. TRIEPH. Mirabilia, Hercules, visa vel audita, quæ

φασμάτων ἢ ἀκουσμάτων, ἅπερ Κριτίαν ἐξέπληξαν. Πόσοι γὰρ ἐμβρόντητοι ποιηταὶ καὶ τερατολογία φιλοσόφων οὐκ ἐξέπληξαν σου τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ λῆρος πάντα γέγονεν ἐπὶ σοί.

ΚΡΙΤ. Πέπαυσο ἐς μικρὸν καὶ μηκέτι παρενοχλήσης, ὦ Τριεφῶν· οὐ γὰρ παροπτέος ἢ ἀμελετήτος γενήσῃ παρ' ἐμοῦ.

ΤΡΙΕΦ. Οἶδ' ὅτι οὐ μικρὸν οὐδὲ εὐκαταφρόνητον πρᾶγμα ἀνακυκλεῖς, ἀλλὰ καὶ λίαν τῶν ἀπορρήτων· ὁ γὰρ χρῶς καὶ τὸ ταυρηδὸν ἐπιβλέπειν καὶ τὸ ἄστατον τῆς βάσεως τὸ ἄνω τε καὶ κάτω περιπολεῖν ἀρίγνωτόν σε καθίστησιν. Ἄλλ' ἀμπνευσον τοῦ δεινοῦ, ἐξέμεσον τοὺς ὕλους, « μή τι κακὸν παθέης. »

ΚΡΙΤ. Σὺ μὲν, ὦ Τριεφῶν, ὅσον πελεθρον ἀνδραμε ἀπ' ἐμοῦ, ἵνα μὴ τὸ πνεῦμα ἐξάρῃ σε καὶ πεδάρισος τοῖς πολλοῖς ἀναφανῆς καὶ που καταπεσὼν Τριεφώντειον πέλαγος κατονομάσης, ὡς καὶ Ἰκαρος τὸ πρὶν· ὁ γὰρ ἀκήκοα τήμερον παρὰ τῶν τρισκαταράτων ἐκείνων σοφιστῶν, μεγάλως ἐξώγκωσέ μου τὴν νηδύν.

ΤΡΙΕΦ. Ἐγὼ μὲν ἀναδραμούμαι ὅποσον καὶ βούλει, σὺ δὲ ἀμπνευσον τοῦ δεινοῦ.

ΚΡΙΤ. Φῦ φῦ φῦ τῶν ὕλων ἐκείνων, ἰοῦ ἰοῦ ἰοῦ τῶν δεινῶν βουλευμάτων, αἱ αἱ αἱ αἱ τῶν κενῶν-ἐλπίδων.

3. ΤΡΙΕΦ. Βαβαὶ τοῦ ἀναφυσήματος, ὡς τὰς νεφέλας διέστρεψε· ζεφύρου γὰρ ἐπιπνέοντος λάβρου καὶ τοῖς κύμασιν ἐπωθίζοντος βορέην ἄρτι ἀνὰ τὴν Προποντίδα κεινῆσθαι, ὡς διὰ κάλων αἱ δολχάδες τὸν Εὐξείνιον πόντον οἰχέσονται, τῶν κυμάτων ἐπικυλινδούντων ἐκ τοῦ φυσήματος, ὅσον οἶδημα τοῖς ἐγκάτοις ἐνέκειτο· πόσος κορκορυγμὸς καὶ κλόνος τὴν γαστέρα σου συνετάρασσε. Πολύωτον σεαυτὸν ἀναπέφνης τσαυῖτα ἀκηχοῦς· ὡς καὶ, κατὰ τὸ τερατῶδες, καὶ διὰ τῶν ὀνύχων ἠχηχοῦς.

ΚΡΙΤ. Οὐ παράδοξόν τι, ὦ Τριεφῶν, ἀκηχοῦναι καὶ ἐξ ὀνύχων· καὶ γὰρ κνήμην γαστέρα τεθέασαι καὶ κεφαλὴν κύουσαν καὶ ἀνδρείαν φύσιν ἐς γυναικείαν ἐνεργοθεοῦσαν καὶ ἐκ γυναικῶν ὄρνεα μεταβαλλόμενα· καὶ ὅλως τερατώδης ὁ βίος, εἰ βούλει πιστεύειν τοῖς ποιηταῖς. Ἄλλ' « ἐπεὶ σε πρῶτον κιχάνω τῶδ' ἐνὶ χώρῳ, » ἀπίωμεν ἔνθα αἱ πλάτανοι τὸν ἥλιον εἰργουσιν, ἀηδόνες δὲ καὶ χελιδόνες εὐχηα κελαδοῦσιν, ἐν' ἡ μελωδία τῶν ὀρνέων τὰς ἀκοὰς ἐνθύνουσα τό τε ὕδωρ ἡρέμα κελαρῶν τὰς ψυχὰς καταθέλει.

4. ΤΡΙΕΦ. Ἰωμεν, ὦ Κριτία· ἀλλὰ δέδια μή που ἐπωδὴ τὸ ἡκουσμένον ἐστὶ καί με ὑπερον ἢ ὕπετρον ἢ ἄλλο τι τῶν ἀψύχων ἀπεργάσεται ἢ θαυμασία σου αὐτὴ καταπληξίς.

ΚΡΙΤ. Νῆ τὸν Δία τὸν αἰθέριον οὐ τοῦτο γενήσεται ἐπὶ σοί.

ΤΡΙΕΦ. Ἔτι με ἐξφοβήσας τὸν Δία ἐπομοσάμενος. Τί γὰρ ἂν δυνήσεται ἀμυνέμεναί σε, εἰ παραβίης τὸν ὄρκον; οἶδα γὰρ καὶ σέ μὴ ἀγνοεῖν περὶ τοῦ Διὸς σου.

quidem Critiam adeo potuere percellere. Quot enim attoniti poetae, quot philosophorum portentosi sermones, tantum abest ut tuam dimovere mentem potuerint, ut meræ omnes nugæ fuerint tibi.

CRIT. Quiesce paulum, Triephton, et noli molestus esse amplius: neque enim a me insuper habendus eris, aut negligendus.

TRIEPH. Novi te haud parvam rem, neque spernendam facile, quin valde etiam abstrusam, volutare animo: color enim ille tuus, illa in vultu torvitas, in ingressu illa inconstantia, illa sursum deorsumque conversio, valde te conspiciendum atque notabilem faciunt. Sed respira ab illo malo, et logos evome, « ne quo corripere malo. »

CRIT. Sed heus tu, Triephton, quantum est unum jugum, curriculo te hinc aufer, ne spiritu in sublime sublatus, spectaculum multitudini fias, et delapsus alicubi, ut quondam Icarus, Triephonteum pelagus nomine tuo signes. Insigniter enim, quæ hodie ex sacerrimis sophistis audiui, ventrem mihi inflarunt.

TRIEPH. Ego vero, quantum voles, retro curram: at tu respira a malo.

CRIT. Phy, phy, phy, phy, logos illos! hem, hem, hem, hem, nefanda consilia! heu, heu, heu, heu, spes vanissimas!

3. TRIEPH. Vah, quantus erat ille flatus, quam nubes ipsas convertit! Dum enim vehementi Zephyrus flatu in undas impingit, Boream jam super Propontide excitasti, adeo ut funibus naves tractæ Euxinum ingredi Pontum cogantur, fluctibus ex tuo spiritu magna se vi volventibus: tantus tumor tuis inerat intestinis. Hem quantus strepitus, quæ conquassatio ventrem tibi conturbabat! Auritissimum te esse demonstrasti, qui tot ac tanta audieris, adeo ut (tam portentosa res est) unguibus etiam audisse videaris.

CRIT. Sed non debebat tibi incredibile videri, Triephton, si quis etiam unguibus audiat; siquidem femur uterum vidisti, et caput prægnans, maris vero naturam in femineam transeuntem et muliebria operantem, mutatasque in aves feminas. Denique portentorum plena est omnis vita, si credas poetis. Sed « quum te primum his possum complexier oris », age abeamus eo, ubi solem platani arcunt, lusciniæque et hirundines dulcisonis æthera cantibus implent, ut avium aures permulcens cantus, et aqua leni decurrens susurro, animas nostras tranquillet.

4. TRIEPH. Eamus sane, Critia; sed timeo ne forte incantatio sit quod tu audivisti, et pistillum aut januam ex me aut inanimatarum rerum aliam faciat mirabilis illa tua percussio.

CRIT. Per ego ætherium tibi Jovem juro, non ita de te futurum.

TRIEPH. Amplius etiam terres, quum Jovem dejerasti. Quam enim ille jurisjurandi religionem violanti poenam infligere possit? novi enim te non ignorare, ut tui Jovis res se habeant.

KPIT. Τί λέγεις; οὐ δυνήσεται ὁ Ζεὺς ἐς Τάρταρον ἀποπέμψαι; ἢ ἀγνοεῖς ὡς τοὺς θεοὺς πάντας ἀπέρριψεν ἀπὸ τοῦ θεσπεσίου βηλοῦ καὶ τὸν Σαλμωνέα ἀντιβροντῶντα πρῶην κατεκεραύνωσε καὶ τοὺς ἀσελγαστάτους ἐτι καὶ νῦν, παρὰ δὲ τῶν ποιητῶν Τιτανοκράτωρ καὶ Γιγαντολέτης ἀνυμνεῖται ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ;

TRIEPH. Σὺ μὲν, ὦ Κριτία, πάντα παρέδραμες τὰ τοῦ Διὸς, ἀλλ', εἰ σοι φίλον, ἄκουε. Οὐχὶ κύκνος οὗτος ἐγένετο καὶ σάτυρος δι' ἀσελγίαν, ἀλλὰ καὶ ταῦρος; καὶ εἰ μὴ τὸ πορνίδιον ἐκεῖνο ταχέως ἐπωμίσατο καὶ διέφυγε διὰ τοῦ πελάγους, τάχ' ἂν ἡροτρία ἐντυχὼν γεηπόνῳ ὁ βροντοποιὸς καὶ κεραυνοβόλος σου Ζεὺς καὶ ἀντὶ τοῦ κεραυνοβολεῖν τῇ βουπλῆγῃ κατεκεντάννυτο. Τὸ δὲ καὶ Αἰθίοφι συνευχαίεσθαι ἀνδράσι μελαντέροις καὶ τὴν ὄψιν ἐξοφωμένους καὶ ἐς δώδεχ' ἡλίους μὴ ἀφίστασθαι, ἀλλ' ὑποβεβρεγμένους καθεδεῖσθαι παρ' αὐτοῖς πώγωνα τηλικούτων ἔχων, οὐκ αἰσχύνῃς ἄξια; τὰ δὲ τοῦ αἵτου καὶ τῆς Ἰδῆς καὶ τὸ κυοφορεῖν καθ' ὅλου τοῦ σώματος αἰσχύνονται καὶ λέγειν.

5. **KPIT.** Μῶν τὸν Ἀπόλλωνα γ' ἐπομοσόμεθα, δς προφήτης ἀριστος καὶ ἱητὴρς, ὡγαθέ;

TRIEPH. Τὸν ψευδόμεντον λέγεις, τὸν Κροῖσον πρῶην διολωλεκότα καὶ μετ' αὐτὸν Σαλαμινίους καὶ ἐτέρους μυρίους, ἀμφύλοζα πᾶσι μαντευόμενον;

6. **KPIT.** Τὸν Ποσειδῶνα δὲ τί; δς τρίαῖναν ἐν ταῖν χερσὶν κρατῶν καὶ διάτορόν τι καὶ καταπληκτικὸν βοᾷ ἐν τῷ πολέμῳ ὅσον ἐννέαχιλοι ἄνδρες ἢ δεκάχιλοι, ἀλλὰ καὶ σεισίσθων, ὦ Τριεφῶν, ἐπονομάζεται;

TRIEPH. Τὸν μοιχὸν λέγεις δς τὴν τοῦ Σαλμωνέως παῖδα τὴν Τυρῶ πρῶην διέφθειρε καὶ ἐτι ἐπιμοιχεύει καὶ βύστης καὶ δημαγωγὸς τῶν τοιούτων ἐστί; τὸν γὰρ Ἄρην ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ πιεζόμενον καὶ δεσμοῖς ἀλύτοις μετὰ τῆς Ἀφροδίτης στενωπόμενον, πάντων τῶν θεῶν διὰ τῆς μοιχείαν ὑπ' αἰσχύνῃς σιωπώντων, ὁ Ἰππεῖος Ποσειδῶν ἐκλαυσε δακρυρροῶν ὥσπερ τὰ βρεφύλλια τοὺς διδασκάλους δεδιότα ἢ ὥσπερ αἱ γρᾶες κόρας ἐξαπατῶσαι ἐπέκειτο δὲ τῷ Ἡφαίστῳ λύσαι τὸν Ἄρεα, τὸ δὲ ἀμφίχωνλον τοῦτο δαιμόνιον, οἰκτεῖραν τὸν πρεσβύτην θεόν, τὸν Ἄρη ἀπληευθέρωσεν. Ὡστε καὶ μοιχοὺς ἐστὶν ὡς μοιχοὺς διασώζων.

7. **KPIT.** Ἐρμείαν δὲ τί;

TRIEPH. Μή μοι τὸν κακόδουλον τοῦ ἀσελγαστάτου Διὸς καὶ τὸν ἀσελγομανοῦντα ἐπὶ τοῖς μοιχικοῖς.

8. **KPIT.** Ἄρεα δὲ καὶ Ἀφροδίτην οἶδα μὴ παραδέχεσθαι σε διὰ τὸ προδιαβληθῆναι πρῶην παρὰ σοῦ. Ὡστε ἐάσωμεν τούτους. Τῆς Ἀθηνᾶς ἐτι ἐπιμνησθήσονται, τῆς παρθένου, τῆς ἐνόπλου καὶ καταπληκτικῆς θεᾶς, ἢ καὶ τὴν τῆς Γοργόνος κεφαλὴν ἐν τῷ στήθει περιάπτεται, τὴν γιγαντολέτιν θεόν. Οὐ γὰρ ἔχεις τι λέγειν περὶ αὐτῆς.

TRIEPH. Ἐρῶ σοι καὶ περὶ ταύτης, ἣν μοι ἀποκρίνη.

KPIT. Λέγε δ' τι γε βούλει.

CRIT. Ain' tu? non posse Jovem in Tartarum aliquem mittere? aut nescis tu homo ut deos omnes de caelesti illo limine dejecerit, ut Salomona contra tonantem fulmine olim prostraverit, et hodiernum prout quisque est petulantissimus prosternat; atque inde esse quod apud poetas « Titanum victor, debellatorque Gigantum, » velut apud Homerum, decantetur?

TRIEPH. Omnia tu quidem, Critia, Jovis percurristi; sed, si placet, invicem audi. Nonne idem cygnus factus est satyrusque libidinis causa, quin taurus etiam? et nisi celeriter suscepto in humeros isto scortillo per pelagus aufugisset, forte jam, ab agricola aliquo interceptus, araret tuus ille tonitruum effector fulminumque jaculator Jupiter, et pro eo, quod fulmina dicitur jacere, stimulos sentiret et scuticam. Illud vero non rubore dignum censes, egregie barbatum senem cum Æthiopicis epulas celebrare, prænigra viris facie et vultibus obtenebratis, et duodecim totis solibus apud eos vino madentem desiderare? illa enim de aquila et de Ida, et quod per totum corpus fetum ferat, dicere etiam pudor est.

5. **CRIT.** Numquid igitur, o bone, per Apollinem jurebimus, medicum pariter atque vatem optimum?

TRIEPH. Mendacem illum prophetam dicis, qui Cræsum olim, et post illum Salaminios, aliosque sexcentos, vaticiniorum ambiguitate pessumdedit?

6. **CRIT.** Quid si per Neptunum, qui trifidum in manibus sceptrum tenens, penetrabili voce terribiliq; tantum in bello clamat quantum vix « novemve decemve virorum millia? » qui præterea terræ quassator, o Triephton, appellatur?

TRIEPH. Scilicet per mæchum illum, qui Tyro, Salomoni filiam, olim corruptit, et insuper adulteria committit, taliumque et sibi similibus liberator ac concitator est? Martem enim reti captum et vinculis cum Venere sua indissolubilibus constrictum, omnibus diis ob adulterium tacentibus præ pudore, equestris ille Neptunus lacrimis, quales puerorum sunt magistros timentium, aut vetularum puellas decipientium, effusus deflevit: instabat autem Vulcano, ut Martem solveret; claudumque illud demonium misericordia senis dei Martem dimisit. Mæchus itaque ipse est, ut qui salus sit mæchorum.

7. **CRIT.** Quid si per Mercurium?

TRIEPH. Apage vero pessimum illum libidinosissimi Jovis administrum, ipsumque stuprorum cupiditate ac adulteriorum pruritu insanientem.

8. **CRIT.** At Martem Veneremque te non accepturum jam prævideo, quum modo eos contumelia affeceris. Igitur mittamus hos. Sed Minervæ adhuc mentionem faciam, virginis, armatæ terribilibusq; deæ, quæ Gorgonis caput pectori præfixum gerit, Gigantum perditricem deam. Contra hanc enim dicere nihil habes.

TRIEPH. Quin contra hanc etiam dixero, si respondere voles.

CRIT. Cedo quicquid placuerit.

ΤΡΙΕΦ. Εἰπέ μοι, ὦ Κριτία, τί τὸ χρήσιμον τῆς Γοργόνης καὶ τί τῷ στήθει τοῦτο ἢ θεὰ ἐπιφέρεται;

ΚΡΙΤ. Ὅς φοβερὸν τὴν θέαμα καὶ ἀποτρεπτικὸν τῶν δεινῶν. Ἀλλὰ καὶ καταπλήσσει τοὺς πολέμιους καὶ ἐτεραλκεία τὴν νίκην ποιεῖ, ὅπου γε βούλεται.

ΤΡΙΕΦ. Μῶν καὶ διὰ τοῦτο ἡ Γλαυκῶπις ἀκαταμάχητος;

ΚΡΙΤ. Καὶ μάλα.

ΤΡΙΕΦ. Καὶ διὰ τί οὐ τοῖς σώζειν δυναμένοις, ἀλλὰ τοῖς σωζομένοις μηρία καίονεν ταύρων ἢ δ' αἰγῶν, ὥς ἡμᾶς ἀκαταμαχίτους ἐργάσωνται ὥσπερ τὴν Ἀθηνᾶν;

ΚΡΙΤ. Ἀλλ' οὐ οἱ δυνάμεις γε πόρρωθεν ἐπιδοθεῖν ὥσπερ τοῖς θεοῖς, ἀλλ' εἰ τις αὐτὴν ἐπιφέρεται.

9. **ΤΡΙΕΦ.** Καὶ τί τόδ' ἔστιν, ἐθέλω γὰρ παρὰ σοῦ εἰδέναι ὥς ἐξευρημένον τὰ τοιαῦτα καὶ ἐς μάλιστα κατωρθώκοτος. Ἄγνοῦ γὰρ πάντα τὰ κατ' αὐτὴν πλὴν γε τοῦ δνόματος.

ΚΡΙΤ. Αὕτη κόρη ἐγένετο εὐπρεπὴς καὶ ἐπέραστος· Περσέως δὲ ταύτην δόλω ἀποδειροτομήσαντος, ἀνδρὸς γενναίου καὶ ἐς μαγικὴν εὐφημουμένου, ἐπαοιδίαις ταύτην περιωδήσαντος, ἄλλα οἱ θεοὶ ταύτην ἐσχήκασι.

ΤΡΙΕΦ. Τοῦτί μ' ἐλάνθανέ ποτε τὸ καλὸν, ὥς ἀνθρώπων θεοὶ ἐνδεῖς· εἰσι. Ζώσης δὲ τί τὸ χρήσιμον; προσηταιρίζετο ἐς πανδοχεῖον ἢ κρυφίως συνεφεύρετο καὶ κόρην αὐτὴν ἐπυνώμαζε;

ΚΡΙΤ. Νῆ τὸν Ἀργεῖστον ἐν Ἀθήναις παρθένος διέμεινε μέχρι τῆς ἀποτομῆς.

ΤΡΙΕΦ. Καὶ εἰ τις παρθένον καρατομήσειε, ταῦτό γένοιτο φόβητρον τοῖς πολλοῖς; οἶδα γὰρ μυρίας διαμελεῖσθαι τμηθείσας « νήσω ἐν ἀμφιρύτῃ, Κρήτῃ δὲ τέ μιν καλέουσι. » Καὶ εἰ τοῦτο ἐγίνωσκον, ὦ καλὲ Κριτία, πόσας Γοργόνας σοι ἀνήγαγον ἐκ Κρήτης; καὶ σε στρατηγέτην ἀκαταμάχητον ἀποκατέστησα, ποιηταὶ δὲ καὶ ῥήτορες κατὰ πολὺ με Περσέως διέκριναν ὥς πλείονας Γοργόνας ἐφευρηκότα.

10. **Ἀλλ'** ἔτι ἀνεμνήσθην τὰ τῶν Κρητῶν, οἱ τὰ φον ἐπεδείκνυντό μοι τοῦ Διὸς σου καὶ τὰ τὴν μητέρα θρέψαντα λόχμια, ὥς ἀειθαλεῖς αἱ λόχμια αὗται διαμένουσι.

ΚΡΙΤ. Ἀλλ' οὐκ ἐγίνωσκας τὴν ἐπωδὴν καὶ τὰ ὄργια.

ΤΡΙΕΦ. Εἰ ταῦτα, ὦ Κριτία, ἐξ ἐπωδῆς ἐγίνετο, τάχ' ἂν καὶ ἐκ νεκάδων ἐξηγήκεν ἂν καὶ ἐς τὸ γλυκύτατον φάος ἀνήγαγεν. Ἀλλὰ λῆρος παίγνιά τε καὶ μῦθοι παρὰ τῶν ποιητῶν τερατολογούμενα. Ὡστε ἔασον καὶ ταύτην.

11. **ΚΡΙΤ.** Ἦραν δὲ τὴν Διὸς γαμετὴν καὶ κασίγνητον οὐ παραδέχῃ;

ΤΡΙΕΦ. Σίγα τῆς ἀσελγεστάτης ἔνεκα μίξεως καὶ τὴν ἐκ ποδῶν καὶ χερσῶν ἐκτεταμένην παρὰ δόραμα.

12. **ΚΡΙΤ.** Καὶ τίνα ἐπομόσωμαί γε;

TRIEPH. Dic mihi igitur, Critia, quæ est Gorgonis utilitas, et cui bono pectus ea munit Pallas?

CRIT. Ut terribili quodam spectaculo malisque averruncandis apto. Quin terret etiam hostes, victoriamque ut lubitum fuerit ab una parte inclinat ad alteram.

TRIEPH. Num hac etiam causa invicta est Cæsia illa dea?

CRIT. Utique.

TRIEPH. Cur autem non iis quæ servare possunt potius, quam qui ipsi servantur, taurorum cremamus aut caprarum femora, ut nos etiam invictos, quemadmodum Minervam, præstent?

CRIT. Sed non habet Gorgo vim illam eminus adjuvandi, quam habent dii, sed si quis eam præferat, prodest.

9. **TRIEPH.** Sed quid tandem rei est Gorgo? velim enim ex te audire, qui invenisti talia et exquisitissime pertractasti: nam ignoro equidem, præter nudum nomen, ejus omnia.

CRIT. Virgo igitur erat decenti forma et amabilis; sed postquam Perseus, vir fortis et ob magicæ artis peritiam celebris, incantationibus victæ caput dolo abstulerat, præsidii causa dii eam habuere.

TRIEPH. Fugit me res tam egregia, quod hominibus dii opus habent. Sed quum viveret, quam utilitatem præstitit? numquid in stabulis meretriciam faciebat, an vero clam imminui se patiebatur ac virginem tamen sese nominabat?

CRIT. Per ignotum qui colitur Athenis deum, virgo usque ad capitis percussione permansit.

TRIEPH. Et si quis caput virgini abscindat, fietne tum terriculamentum ejusmodi etiam vulgo cuilibet? novi enim vel decies mille virgines membratim omnes dissectas in insula, « quam Cretam dixere, ambit circumfluvius humor. » Hoc ego si novissem, quot tibi Gorgonas attulissem ex Creta? atque invictum te imperatorem constituissem; poetæ autem et rhetores me, tanquam plurimarum inventorem Gorgonum, longe Perseo superiorem judicassent.

10. Sed quoniam in Cretenses incidimus, memini adhuc illos mihi ostendere sepulcrum tui illius Jovis, et quæ ipsius matrem sustentarunt virgulta, et quam hæc sint perennia vireta.

CRIT. Sed ignorabas tu quidem incantationem et cærimonias.

TRIEPH. Si hæc possent, mi Critia, incantationibus peragi, possent illæ forte etiam ex inferis ereptos in dulcissimam hanc lucem reducere. Sed nugæ sunt scilicet nœniæque et fabulæ a poetis portentose confictæ. Itaque et hanc omitle.

11. **CRIT.** Junonem autem, Jovis uxorem pariter ac sororem, non accipies.

TRIEPH. Tace ob lascivissimum illum concubitus, et manibus ac pedibus extensam ocyus prætercurre.

12. **CRIT.** Per quem igitur deum tibi vis ut jurem?

ΤΡΙΕΦ. Ὑψιμέδοντα θεόν, μέγαν, ἀμβροτον, οὐρανίωνα, υἱὸν πατρὸς, πνεῦμα ἐκ πατρὸς ἐκπορευόμενον, ἐν ἐκ τριῶν καὶ ἐξ ἐνὸς τρία, ταῦτα νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἡγοῦ θεόν.

ΚΡΙΤ. Ἀριθμείν με διδάσκεις, καὶ ὄρκος ἡ ἀριθμητική· καὶ γὰρ ἀριθμείς ὡς Νικόμαχος ὁ Γερασηνός. Οὐκ οἶδα γὰρ τί λέγεις, ἐν τρία, τρία ἐν. Μὴ τὴν τετρακτὺν φῆς τὴν Πυθαγόρου ἢ τὴν ὀγδοάδα καὶ τριακάδα;

ΤΡΙΕΦ. Σίγα τὰ νέρθε καὶ τὰ σιγῆς ἀξία.

Οὐκ ἔστ' ὧδε μετρεῖν τὰ φυλλῶν ἔχνη. Ἐγὼ γάρ σε διδάξω τί τὸ πᾶν καὶ τίς ὁ πρῶν πάντων καὶ τί τὸ σύστημα τοῦ παντός· καὶ γὰρ πρῶν καὶ γὰρ ταῦτα ἔπασχον ἅπερ σὺ, ἤνικα δέ μοι Γαλιλαῖος ἐνέτυχεν, ἀναφαιλάντις, ἐπίρρινος, ἐς τρίτον οὐρανὸν ἀεροβατήσας καὶ τὰ κάλλιστα ἐκμεμαθηκώς, δι' ὕδατος ἡμᾶς ἀνεκαίνισεν, ἐς τὰ τῶν μακάρων ἔχνη παρεισώδευσε καὶ τῶν ἀσεδῶν χώρων ἡμᾶς ἐλυτρώσατο. Καὶ σὲ ποιήσω, ἦν μου ἀκούης, ἐπ' ἀληθείας ἀνθρώπων.

13. **ΚΡΙΤ.** Λέγε, ὦ πολυμαθέστατε Τριεφῶν· διὰ φόβου γὰρ ἔρχομαι.

ΤΡΙΕΦ. Ἀνέγνωκάς ποτε τὰ τοῦ Ἀριστοφάνους τοῦ δραματοποιοῦ Ὀρνίθας ποιήματα;

ΚΡΙΤ. Καὶ μάλα.

ΤΡΙΕΦ. Ἐγχεχάραται παρ' αὐτοῦ τοῖόνδε·

Χάος ἦν καὶ Νύξ Ἐρεβός τε μέλαν πρῶτον καὶ Τάρταρος εὐρύς·

γῆ δ' οὐδ' ἀήρ οὐδ' οὐρανός ἦν.

ΚΡΙΤ. Εἰ λέγεις. Εἴτα τί ἦν;

ΤΡΙΕΦ. Ἦν φῶς ἀφθιτον ἀόρατον ἀκατανόητον, ὃ λύει τὸ σκότος καὶ τὴν ἀκοσμίαν ταύτην ἀπῆλασε, λόγῳ μόνῳ ῥηθέντι ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ὁ βραδύγλωσσος ἀπεγράψατο, γῆν ἐπῆξεν ἐφ' ὕδασι, οὐρανὸν ἐτάνυσεν, ἀστέρας ἐμόρφωσεν ἀπλανεῖς, δρόμον διετάξατο, οὐς σὺ σέβῃ θεοῦς, γῆν δέ τοις ἀνθεσιν ἐκαλλώπισεν, ἀνθρώπων ἐκ μὴ ὄντων ἐς τὸ εἶναι παρήγαγε, καὶ ἔστιν ἐν οὐρανῷ βλέπων δικαίους τε καδίκους καὶ ἐν βίβλοις τὰς πράξεις ἀπογραφόμενος· ἀνταποδοῖσι δὲ πᾶσιν ἦν ἡμέραν αὐτὸς ἐνετείλατο.

14. **ΚΡΙΤ.** Τὰ δὲ τῶν Μοιρῶν ἐπινενησμένα ἐς ἅπαντας ἐγχαράττουσί γε καὶ ταῦτα;

ΤΡΙΕΦ. Τὰ ποῖα;

ΚΡΙΤ. Τὰ τῆς εἰμαρμένης.

ΤΡΙΕΦ. Λέγε, ὦ καλὲ Κριτία, περὶ τῶν Μοιρῶν, ἐγὼ δὲ μαθητιῶν ἀκούσαιμι παρὰ σοῦ.

ΚΡΙΤ. Οὐχ Ὅμηρος ὁ αἰδοῖμος ποιητὴς εἶρηκε, Μοῖραν δ' οὐ τινά φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν· ἐπὶ δὲ τοῦ μεγάλου Ἑρακλέους,

Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἑρακλείῃ φύγε κῆρα,
δοπερ φίλτατος ἔσκε Διὶ Κρονίῳ ἀνακτι,
ἀλλὰ ἔ μοῖρ' ἐδάμασσε καὶ ἀργαλέος χόλος Ἥρης.

Ἄλλα καὶ ὄλον τὸν βίον καθεμιάρθαι καὶ τὰς ἐν τούτῳ μεταβολάς·

Ἐνθα δ' ἔπειτα

ΤΡΙΕΦ. Per magnum, æternum, per cœliolam altiposillum patris, spiritum ex patre procedentem, [tentem, unum ex tribus et ex uno tria,
Hæc tu Jovem putato, hunc censeo deum.

CRIT. Computare tu quidem me doces, et jusjurandum tibi est arithmetica : computas enim ut Nicomachus Gerasenus. Nescio enim quid tibi velis, unum tria, tria unum. Numquid de quaternario dicis Pythagoræ, aut octonario aut tricenario?

ΤΡΙΕΦ. Quin tu terrena, digna silentio, taces?

Non hic agitur de dimetiendis pulicum vestigiis. Ego enim te docebo quid sit hoc universum, et quis sit ante omnia, et quæ universi sit combinatio atque constructio. Antea enim etiam mihi quæ jam tibi usu venerunt : sed postquam in Galilæum incidi, recalvastrum, nasonem, qui per æra incedens in tertium usque cœlum se penetraverat, resque omnium pulcherrimas ibi didicerat ; is per aquam nos renovavit, impiorumque ereptos regionibus in beatarum animarum vestigiis collocavit. Etiam ex te faciam, si auscultare mihi velis, vere hominem.

13. **CRIT.** Dic, peritissime Triephton : horror enim me incessit.

ΤΡΙΕΦ. Legistine unquam Aristophanis comici poematia quæ ille Aves inscripsit?

CRIT. Legi utique.

ΤΡΙΕΦ. In illis ita ab eo scriptum est :

Chaos olim et Nox Erebusque fuit nigrum, tum Tartarus in gens :
non terra, aer, nec Olympus erat.

CRIT. Præclare ista. Sed quid tum?

ΤΡΙΕΦ. Lux erat incorrupta, invisæ, incomprehensa, quæ solvit tenebras et indigestam tum molem dispulit ; verbo tantum a se prolato, ut tardilinguis ille scriptum reliquit, terram super aquis condensavit, cœlum expandit, stellas formavit fixas, cursumque illis constituit, quas tu pro diis venerare : terram autem floribus exornavit, hominem ex illis quæ plane non erant, ut esset produxit. Jamque observat de cœlo justos pariter atque injustos, in librisque singulorum actiones describit ; omnibus autem, quæ præfinivit die, justa retribuet.

14. **CRIT.** Quæ vero Parcæ glomerarunt omnibus, num ea quoque illi describunt?

ΤΡΙΕΦ. Quænam.

CRIT. Fati decreta.

ΤΡΙΕΦ. Tu dicito, o pulcher Critia, de Parcis ; ego vero discendi abs te cupidus auscultabo.

CRIT. Nonne Homerus, celeberrimus poeta, dixit,
Fatum equidem nullum dico effugisse virorum :
de magno autem Hercule ita :

Nec potuit fugisse Atropon vis Herculis atram,
qui regi divum Jovi erat carissimus unus,
sed Sors dira virum Junonisque ira subegit.

Quin vitam omnem, omnesque in illa mutationes fato esse constitutas atque ordinatas, idem docet,

Hinc ordine cuncta

πέισται ἅσα οἱ Αἴσα Κατακλιῶθές τε βαρεῖαι
γινόμενῳ νήσαντο λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ.

Καὶ τὰς ἐν ξένῃ ἐποχὰς ἀπ' ἐκείνης γίνεσθαι·

Ἦδ' ὡς Αἰολὸν ἱκόμεθ', ὅς με πρόρρων ὑπέδεκτο,
καὶ πεμπ' οὐδέπω αἶσα φίλῃν ἐς πατρίδ' ἱέσθαι.

Ὡστε πάντα ὑπὸ τῶν Μοιρῶν γίνεσθαι ὁ ποιητὴς με-
μαρτύρηκε. Τὸν δὲ Δία μὴ θελῆσαι τὸν υἱὸν

θανάτοιο δυσσχέος ἐξεναλῦσαι,

ἀλλὰ μᾶλλον

αἰματοεσσας δὲ ψιάδας κατέχευεν ἔραζε
παῖδα φίλον τιμῶν, τὸν οἱ Πάτροκλος ἐμελλε
φθίσιν ἐν Τροίῃ.

Ὡστε, ὡς Τριεφὼν, διὰ τοῦτο μὴδὲν προσθεῖναι περὶ
τῶν Μοιρῶν ἐθελήσῃς, εἰ καὶ τάχα πεδάρσιος ἐγεγόνεις
μετὰ τοῦ διδασκάλου καὶ τὰ ἀπόρρητα ἐμύθησῃς.

15. ΤΡΙΕΦ. Καὶ πῶς ὁ αὐτὸς ποιητὴς, ὃ καλὲ
Κριτία, διττὴν ἐπιλέγει τὴν εἰμαρμένην καὶ ἀμφίβολον,
ὡς τὸδε μὲν τι πράττειν, τοιῷδε τέλει συγχῦρσαι, τοῖον
δὲ ποιήσαντι, ἐτέρῳ τέλει ἐντυχεῖν; ὡς ἐπ' Ἀχιλλέως,

Διγθαβίας Κῆρας φερέμεν θανάτοιο τέλοσδε·
εἰ μὲν κ' αὖθι μένων Τρώων πόλιν ἀμφιμάχουμαι,
ὤλετο μὲν μοι νόστος, ἀτὰρ κλέος ἄφθιτον ἔσται.
Εἰ δέ κεν οἴκαδ' ἱκώμηναι,
ὤλετό μοι κλέος ἐσθλόν, ἐπὶ δὴρδὸν δέ μοι αἰὼν
ἔσσεται.

Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Εὐχύνωρος,

Ὅς β' εὖ εἰδὼς κῆρ' ὅλοσιν ἐπὶ νηὸς ἔβαινε·
πολλάκι γάρ οἱ ἔειπε γέρον ἀγαθὸς Πολυίδος,
νόσφ' ὑπ' ἀργαλή φθίσθαι οἷς ἐν μεγάροισιν
ἦ μετ' Ἀχαιῶν νηυσὶν ὑπὸ Τρώεσσι δαμῆναι.

16. Οὐχὶ παρ' Ὀμήρῳ ταῦτα γέγραπται; ἡ ἀμφί-
βολος αὐτῇ καὶ ἀμφίερημος ἀπάτη; εἰ δὲ βούλει, καὶ
τοῦ Διὸς ἐπιθήσω σοι τὸν λόγον. Οὐχὶ τῷ Αἰγίσθῳ
εἰρηκεν ὡς ἀποσχομένῳ μὲν τῆς μοιχείας καὶ τῆς
Ἀγαμέμνονος ἐπιβουλῆς ζῆν καθεῖμαρται πολὺν χρό-
νον, ἐπιβαλλομένῳ δὲ ταῦτα πράττειν οὐ καθυστε-
ρεῖν θανάτου; τοῦτο γὰρ πολλάκις προὔμαντευσάμην,
ἐὰν κτάνῃς τὸν πλησίον, θανατωθήσῃ παρὰ τῆς δίκης,
εἰ δέ γε μὴ τοῦτο πράξῃς, βιώσῃ καλῶς,

Οὐδέ κέ σ' ὦκα τέλος θανάτοιο κιχείη.

Οὐχ ὅρξες ὡς ἀδιόρθωτα τὰ τῶν ποιητῶν καὶ ἀμφίλοξα
καὶ μηδέπω ἡδρανωμένα; ὥστε ἔασον ἅπαντα, ὡς καὶ
σὲ ἐν ταῖς ἐπουρανίοις βίβλοις τῶν ἀγαθῶν ἀπογορά-
ψωνται.

17. ΚΡΙΤ. Εὖ πάντα ἀνακυκλεῖς, ὦ Τριεφὼν· ἀλλὰ
μοι τόδε εἰπέ, εἰ καὶ τὰ τῶν Σκυθῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ἐγ-
χαράττουσι;

ΤΡΙΕΦ. Πάντα, εἰ τύχῃ γε χρηστὸς καὶ ἐν ἔθνεσι.

ΚΡΙΤ. Πολλοὺς γε γραφέας φῆς ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡς
ἅπαντα ἀπογράφεσθαι.

ΤΡΙΕΦ. Εὐστόμηναι καὶ μὴδὲν εἴπης φλαῦρον θεοῦ
ζεῖου, ἀλλὰ κατηχούμενος πείθου παρ' ἐμοῦ, εἴπερ

susciplot, quæ vis Fati Parcæque verendæ
nascenti nevère, utero quum prodiit infans

Moras etiam quæ in peregrino solo sunt sufferendæ, a Fato
constitui;

Eolus et placide venientem excepit, euntemque
in patriam juxit : sed nondum Fata sinebant.

Ut adeo omnia a Parcis fieri poetæ testimonio constat. Jo-
vem ipsum non velle a gnato

diram defendere mortem,

quin potius

sanguinis in terram guttas demisit Olympo
deplorans gnatum, qui mox mucrone Patrocli
ad Trojam periturus erat.

Quæ quum ita sint, Triephton, verbum de Parcis addere
unum non voles, quamvis forte cum illo magistro tuo
sublimis in cælum raptus arcanisque initiatus esses.

15. TRIEPH. Sed quid illud sibi vult, quod idem poeta
duplex nobis comminiscitur ancepsque fatum? ita ut istud
quidem facientem certus rerum exitus maneat; sed si aliud
agat, alium etiam finem res nanciscatur; ut de Achille, qui
de se dicit :

Bina Thetis mihi fata tulit, mortemque biformem :
si maneam Teucrumque adversus mœnia pugnem,
interit reditus, sed erit mihi fama superstes.
Sin patriam viso rursus,
fama perit, sed longa mihi sine laude senectus
futura.

Sed et de Euchenore ita :

Qui fati gnarus, naves classemque petebat :
sæpe etenim, Polyide senex, hæc fata canebas,
aut morbo in patria peritulum, aut inter Achivum
nigras Trojano casurum vulnere naves.

16. Negabisne hæc apud Homerum scripta? aut ambignam
potius et utrimque præruptam fraudem agnoscēs? Sed Jovis
etiam, si vis, orationem adjiciam. Nonne Ægistho dixit,
si vellet se abstinere ab adulterio insidiisque Agamemnoni
struendis, ut diu viveret, esse in fati; sin ista facere ag-
grederetur, acceleratam mortem non effugiturum? Ad eum
modum et ego vaticinatus sæpe sum : si occideris alium, ab
judiciis mortem exspecta; si hoc non feceris, bene vives,

Nec tibi fas subito fatum finemque venire.

Non vides quam sint minime castigata quæ poetæ fingunt
quam ambigua nullisque subnixæ fundamentis? Omnis
igitur, si sapis, omitte, ut te etiam in coelestibus bono-
rum libris inscribant.

17. CRIT. Bene revolveris ad id unde disceceramus, Trie-
phon. Sed illud mihi dic, Scytharumne etiam res illi in
cælo describunt?

TRIEPH. Et omnes quidem, si modo bonum aliquem esse
vel inter gentes contingat.

CRIT. Multos in cælo scribas esse dicis qui quidem de-
scribant omnia.

TRIEPH. Bona verba, ne quid in sapientem deum dicas
petulantius : sed tanquam unus catechumenus mihi au-

ζῆν χρήζεις εἰς τὸν αἰῶνα. Εἰ οὐρανὸν ὡς δέρριν ἐξήπλωσε, γῆν δὲ ἐφ' ὕδατος ἐποίησεν, ἀστέρας ἐμόρφωσεν, ἄνθρωπον ἐκ μὴ ὄντος παρήγαγε, τί παράδοξον καὶ τὰς πράξεις πάντων ἐναπογράφεσθαι; καὶ γὰρ σοὶ οἰκίδιον κατασκευάσαντι, οἰκτίδας δὲ καὶ οἰκέτας ἐν αὐτῷ συναγαγόντι, οὐδέποτε σε διέλαθε τούτων πράξεις ἀπόβλητος· πόσω μᾶλλον τὸν πάντα πεποιηκότα θεὸν οὐχ ἅπαντα ἐν εὐκολίᾳ διαδραμεῖν ἐκάστου πράξιν καὶ ἐννοϊαν; οἱ γὰρ σου θεοὶ κότταβος τοῖς εὖ φρονοῦσιν ἐγέ-
νοντο.

18. ΚΡΙΤ. Πάνυ εὖ λέγεις, καὶ με ἀντιστρόφως τῆς Νιόβης παθεῖν ἐκ στήλης γὰρ ἄνθρωπος ἀναπέφηνα. Ὡστε τοῦτον τὸν θεὸν προστιθῶ σοι, μὴ κακὸν τι παθεῖν παρ' ἐμοῦ.

ΤΡΙΕΦ. Εἴπερ ἐκ καρδίας μ' ὄντως φιλεῖς, μὴ ἑτερόν τι ποιήσης ἐν ἐμοὶ « καὶ ἕτερον μὲν κεύσης ἐνὶ « φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπης. » Ἄλλ' ἄγε δὴ τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο ἀκουσμάτων ἄεισον, ὅπως καὶ γὰρ κατωχριάσω καὶ θλῶς ἀλλοιωθῶ, καὶ οὐχ ὡς ἡ Νιόβη ἀπαυδῆσω, ἀλλ' ὡς ἀπὸ τῶν ὄρνεον γενήσονται καὶ τὴν θαυμασίαν σου ἐκπλήξιν κατ' ἀνθρώπων λειμῶνα ἐκτραγωδήσω.

ΚΡΙΤ. Νῆ τὸν υἱὸν τὸν ἐκ πατρὸς οὐ τοῦτο γενήσεται.

ΤΡΙΕΦ. Λέγε παρὰ τοῦ πνεύματος δύναμιν τοῦ λόγου λαβὼν, ἐγὼ δὲ καθεδούμαι

δέγμενος Ἀλακίδην ὅποτε λήξειεν ἄειδων.

19. ΚΡΙΤ. Ἀπῆειν ἐπὶ τὴν λεωφόρον ὠνησόμενος γε τὰ χρεωδέστατα, καὶ δὴ ὀρῶ πλήθος πάμπολυ ἐς τὸ οὐς ψιθυρίζοντας, ἐπὶ δὲ τῇ ἀκοῇ ἐφῴντο τοῖς χεῖλεσιν· ἐγὼ δὲ παπτήνας ἐς ἅπαντας καὶ τὴν χεῖρα τοῖς βλεφάροις περικάμψας ἐσχοπιάζον δευδερχέστατα, εἰ ποῦ γε τινὰ τῶν φίλων θεάσωμαι. Ὅρῳ δὲ Κράτωνα τὸν πολιτικὸν, παιδόθεν φίλον ὄντα καὶ συμποτικόν.

ΤΡΙΕΦ. Αἰσθάνομαι· τοῦτον τὸν ἐξισωτὴν γὰρ εἰρηκας. Εἴτα τί;

ΚΡ. Καὶ δὴ πολλοὺς παραγκωνισάμενος ἤκον ἐς τὰ πρόσω καὶ τὸ ἐωθινὸν χαῖρε εἰπὼν ἐγώρουν ὡς αὐτόν.

20. Ἀνθρωπίσκος δὲ τις τοῦνομα Χαρίκενος, σεσημμένον γερόντιον βέγγον τῇ βινί, ὑπέβητε μύχιον, ἐχρέμπετο ἐπισευσμένον, ὃ δὲ πύελος κυανώτερος θανάτου· εἴτα ἤρξατο ἐπιφθέγγεσθαι κατισχημένον· Οὗτος, ὡς προείπον, τοὺς τῶν ἐξισωτῶν καταλείπει λοιπασμούς καὶ τὰ χρέα τοῖς δανεισταῖς ἀποδώσει καὶ τὰ τε ἐνοίκια πάντα καὶ τὰ δημόσια, καὶ τὰς εἰραμαγάας δέξεται μὴ ἐξετάζων τῆς τέγνης. Καὶ κατεφλάρει ἐτι πικρότερα. Οἱ περὶ αὐτὸν δὲ ἤδοντο τοῖς λόγοις καὶ τῷ καινῷ τῶν ἀκουσμάτων προσέκειντο.

21. Ἄλλος δὲ τοῦνομα Χλευόχαρμος τριδώνιον ἔχων πολὺσαθρον ἀνυπόδετός τε καὶ ἄσκεπος μετέειπε τοῖς ἰδοῦσιν ἐπικροτῶν, ὡς ἐπεδείξατό μοι τις κακοεῖμων, ἐξ ὀρέων παραγενόμενος, κεκαρμένος τὴν κόμην, ἐν τῷ θεάτρῳ ἀναγεγραμμένον ὄνομα ἱερογλυφικοῖς γράμμασιν, ὡς οὗτος τῇ χρυσῇ ἐπικλύσει τὴν λεωφόρον. Ἦν

sculta, si modo vivere æternum desideras. Si enim ut pellem explicavit cælum, terramque super aquis constabilivit, et stellas formavit, tum hominem, quum nihil ejus ante esset, produxit; quid adeo mirum est, omnium etiam describi actiones? Te vero, quum domuncula exstructa, servulos ancillasque eo tibi conduxisses, non unquam latuit actio illorum vel vilissima: deum vero, qui cuncta fecit, non multo magis omnia cum facilitate percurrere, uniuscujusque et actiones et cogitationes? tui enim dii cottabus illis qui rectum sapiunt, olim facti sunt.

18. CRIT. Rectissime dicis, facisque ut quemadmodum ex homine lapis Niobe, ita conversa ratione ego ex cippo homo jam factus sim. Hunc igitur deum jurijurando adjicio, te nihil a me mali accepturum.

TRIEPH. Si quidem ex animo atque vere me diligis, cave committas in me fraudem aliquam, « atque aliud dicas, aliudque in pectore celes. » Sed agedum mirabilem illam audituunculam mihi occine, ut et ego pallescam, immuterque penitus: nolim tamen ut quondam Niobe prorsus obmutescere; sed lusciniā fiam avicula et per viridantia prata tuam illam obstupescendam consternationem tristi vocula referam.

CRIT. Ita me filius qui ex patre est amet, ut istuc non fiet.

TRIEPH. Dic igitur, accepta a spiritu sermonis virtute: ego vero hic considebo,

cantare exspectans donec cessarit Achilles.

19. CRIT. In publicam viam quæ necessaria maxime sunt emturus prodieram: tum video ibi ingentem multitudinem, qui in aures alter alteri insurrabant, adeo quidem ut labia hærerent auribus. Ibi ego omnes circumspiciens, manuque incurva superciliis circumposita, quam possum acutissime cernens exploro, sicuti amicorum aliquem videre possim. Video autem Cratonem magistratum gerentem, a pueris amicū atque compotorem.

TRIEPH. Sentio: nempe peræquatorem illum dicis. Sed quid inde?

CRIT. Multis igitur cubito dimotis ad anteriora perveni, et Ave matutino illo dicto, ad hominem accessi.

20. Homuncio autem aliquis Charicenus nomine, putridus seniculus, inter ronchos narium tussimque imis ductam pulmonibus, longum screabat: erat vero sputum ipsa morte lividius. Tum exili voce ita infit: Hic, quemadmodum ante dicebam, peræquatorum indulget omnia, debitaque reddet creditoribus, privatasque impensas æque ac publicas solvet: recipiet etiam vanos futuri conjectores, non æstimens illos ex arte. Quin amariora etiam homo nugabatur. Qui autem circa erant, delectabantur sermonibus, et auditionum illi novitati attendebant.

21. Alius vero, Chleuocharmos nomen erat, lacinia, quam caries consumserat, indutus, excalceatus præterea et aperto capite, dentibus simul concrepans ita interlocutus est: Ostendit mihi male vestitus aliquis, e montibus huc adveniens, comam detonsus, insculptum in theatro hieroglyphicis literis nomen; hunc auro viam inundaturum.

δ' ἐγὼ κατὰ μὲν τὰ Ἀριστάνδρου καὶ Ἀρτεμιδώρου, Οὐ καλῶς ἀποδύσονται ταῦτά γε τὰ ἐνύπνια ἐν ὑμῖν, ἀλλὰ σοὶ μὲν τὰ χρέα πληθυνθήσεται ἀναλόγως τῆς ἀποδόσεως· οὗτος δὲ ἐπὶ πολὺ τοῦ ὀβολοῦ γε στερηθήσεται ὡς πολλοῦ χρυσίου εὐπορηκώς. Καὶ ἔμοιγε δοκεῖτε ἐπὶ λευκάδα πέτρην καὶ δῆμον ὄνειρων καταδαρβέντες τσαυτὰ ὄνειροπολεῖν ἐν ἀκαρεῖ τῆς νυκτὸς οὔσης.

22. Οἱ δὲ ἀνεαγγάχσαν ἅπαντες ὡς ἀποπνιγέστες ὑπὸ τοῦ γέλωτος καὶ τῆς ἀμαθίας μου κατεγίγνωσκον. Ἦν δ' ἐγὼ πρὸς Κράτωνα, Μῶν κακῶς πάντα ἐξεργίσαι, ἢ εἰπὼ τι κωμικευσάμενος, καὶ οὐ κατὰ Ἀριστάνδρον τὸν Τελμυσία καὶ Ἀρτεμίδωρον τὸν Ἐρέσιον ἐξίχνευσα τοῖς ὄνειρασιν; Ἦ δ' ὅς, Σίγα, ὦ Κριτία, εἰ ἐχεμυεῖς, μυσταγωγῆσά σε τὰ κάλλιστα καὶ τὰ νῦν γενησόμενα· οὐ γὰρ ὄνειροι τὰς εἰσὶν, ἀλλ' ἀληθῆ, ἐκλύονται δὲ εἰς μῆνα Μεσορί. Ταῦτα ἀκηκῶς παρὰ τοῦ Κράτωνα καὶ τὸ ὀλιθηρὸν τῆς διανοίας αὐτῶν κατεγνωκῶς ἡρυθρίασα καὶ σκυθρωπάων ἐπορευόμην πολλὰ τὸν Κράτωνα ἐπιμεμφόμενος. Εἷς δὲ δριυλὶ καὶ τιτανῶδες ἐνιδὼν δραξάμενός μου τοῦ λώπους ἐσπάρασσε βήτην ποιήσασθαι πειθόμενός τε καὶ παρανυττόμενος παρὰ τοῦ πεπαλαιωμένου ἐκείνου δαιμονίου.

23. Εἰς λόγους δὲ ταῦτα παρεκτείναντες πείθει με τὸν κακοδαίμονα εἰς γόητας ἀνθρώπους παραγενέσθαι καὶ ἀποφράδι τὸ δὴ λεγόμενον ἡμέρα συγκυρῆσαι· ἔφασκε γὰρ πάντα ἐξ αὐτῶν μυσταγωγηθῆναι. Καὶ δὴ διήλθομεν σιδηρέας τε πύλας καὶ χαλκέους οὐδούς. Ἀναβάθρας δὲ πλείστας περικυκλωσάμενοι ἐς χρυσόροφον οἶκον ἀνῆλθομεν, οἷον Ὁμηρὸς τὸν Μενελάου φησί. Καὶ δὴ ἅπαντα ἐσκοπίζον ὅσα ὁ νησιώτης ἐκείνος νεανίσκος. Ὁρῶ δὲ οὐχ Ἑλένην, μὰ Δι', ἀλλ' ἄνδρα ἐπικεχυφῶτα καὶ κατωχρωμένους· οἱ δὲ ἰδόντες γήθησαν καὶ ἐξ ἐναντίας παρεγένοντο· ἔφασκον γὰρ ὡς εἴ τινα λυγρὰν ἀγγελίαν ἀγάγοιμεν, ἐφάνοντο γὰρ οὗτοι ὡς τὰ κάκιστα εὐχόμενοι καὶ ἔχαιρον ἐπὶ τοῖς λυγροῖς ὥσπερ αἱ ποιοποιοὶ ἐπὶ θέατρα, τὰς κεφαλὰς δ' ἀγχι σχόντες ἐψιθύριζον. Μετὰ δὲ τὰ ἤροντό με,

Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἤδ' ἐτοκῆς;

χρηστὸς γὰρ ἂν εἴης ἀπὸ γε τοῦ σχήματος. Ἦν δ' ἐγὼ, Ὀλίγοι γε χρηστοί, ὥσπερ βλέπω πανταχοῦ· Κριτίας δὲ τοῦνομα, πόλις δέ μοι ἐνθεν ὅθεν καὶ ὑμῖν.

24. Ὡς δ' ἀεροδατοῦντες ἐπνυθάνοντο, πῶς τὰ τῆς πόλεως καὶ τὰ τοῦ κόσμου; Ἦν δ' ἐγὼ, Χαίρουσί γε πάντες καὶ ἐτι γε χαρῆσονται· οἱ δὲ ἀνέενον ταῖς ὀφρύσιν, Οὐχ οὕτω· δυστοκεῖ γὰρ ἡ πόλις. Ἦν δ' ἐγὼ κατὰ τὴν αὐτῶν γνώμην· Ὑμεῖς πεδάρσιοι ὄντες καὶ ὡς ἀπὸ ὑψηλοῦ ἅπαντα καθορῶντες ὀφθαλμοκρίστατα καὶ τάδε νενοήκατε. Πῶς δὲ τὰ τοῦ αἰθέρος; μὴν ἐκλείψει ὁ ἥλιος, ἢ δὲ σελήνη κατὰ κάθετον γενήσεται; ὁ Ἄρης εἰ τετραγωνήσει τὸν Δία καὶ ὁ Κρόνος διαμετρήσει τὸν ἥλιον; ἢ Ἀφροδίτῃ εἰ μετὰ τοῦ Ἑρμοῦ συνοδεύσει καὶ Ἑρμαφροδίτους ἀποκυθήσουσιν, ἐφ' οἷς ὑμεῖς ἤδεσθε; εἰ

Tum ego secundum Aristandri Artemidorique praeceptiones, Non bene, inquam, haec vestra vobis somnia evenient : sed tibi quidem augebuntur debita, pro portione qua solutionem somniasti ; hic vero vel obolo, quem habet, privabitur, prout multo abundavit auro. Videmini autem mihi super alba rupe et apud somniorum gentem obdormiisse, quum tantum contractissimis hisce noctibus somnietis.

22. Hi vero immanibus cachinnis, adeo ut praefocari illos praenimio risu metus esset, imperitiam meam condemnabant. Tum ad Cratonem, Malene omnia olfeci, inquam, ut ex comodia loquar, neque secundum Aristandrum Telmisseum Ephesiumque Artemidorum probe investigavi ista somnia? Ille vero, Tace, inquit, Critia; nam si potis es ut sileas, pulcherrima te mysteria edocebo atque jamjam eventura. Cave enim somnia illa putes; verissima sunt, et intra Mesori mensem habitura exitum. Haec quum ex Cratone audissem, de damnata a me ipsorum animi levitate erubui, vultuque tristitiam praefereus et multis Cratonem increpans abii. Sed me aliquis torve et Titanico modo intuens, lacinia prehensum retraxit, a vetusto illo daemone hominis, ut audientem sibi concionem praeretur, inductus instigatusque.

23. Sermone autem longius producto, persuadet tandem misero mihi, ut ad praestigiatore homines accederem, et in infaustum, quod aiunt, diem inciderem : dixerat enim omnia se mysteria ab illis esse edoctum. Transivimus igitur portas ferratas, pavimenta aenea. Tandem plurimis per orbem superatis soalis, in aurea tecta ascendimus, qualia Menelai quondam fuisse Homerus dicit. Ibi ego oculis lustrabam omnia, quae ille ex insula juvenis; video autem non Helenam hercle equidem, sed homines vultibus in terram pronis pallidosque. Illi vero, quum nos viderent, gaudere, obviamque procedere : dicebant enim num quid forte tristis nuncii ferremus; quippe qui manifestissimo pessima quaeque optarent, atque, ut in theatris solent Furiae, luctuosius rebus gauderent. Tum capita invicem conferentes in aures quaedam insusurrabant. Deinde me interrogarunt,

Tu quis es, unde venis, quaeque urbs tibi, quique parentes?

Videri enim, quantum quidem habitus tuus indicat, homo minime malus. At ego, Pauci quidem, inquam, ubique gentium, quantum video, boni sunt : nomen mihi est Critiae : urbs eadem quae vestra.

24. Ut vero inaniter elati homines interrogarunt, Quid rerum in urbe et in mundo agitur? egoque, Gaudent cuncti, gaudebuntque amplius, respondi : illi, superciliorum gestu abnuentes, Minime vero ista est, inquit; clades enim perniciemque civitas parturit. Tunc ego ex ipsorum sententia, Nimirum vos, inquam, quum supra humum sublatis, tanquam de specula omnia prospiciatis, etiam ista quam acutissime olim perspexistis. Sed in aethere quid agitur? num eclipsin sol patietur, et luna ad perpendicularum sub ipso stabit? num Mars ex quadrante Jovem respiciet, et Saturnus ex diametro opponetur soli? Venusne cum Mercurio congredietur, novosque adeo edolabunt nobis Hermaphroditos, quibus vos delectamini? numquid impetuosos

βαγδαίους βετούς ἐκπέμψουσιν; εἰ νιφετὸν πολλὸν ἐπιστρωνύσουσι τῇ γῇ, χάλαζαν δὲ καὶ ἐρυσίην εἰ κατὰξουσι, λοιμὸν καὶ λιμὸν εἰ ἐπιπέμψουσιν, εἰ τὸ κεραυνόβολον ἀγγεῖον ἀπεγέμισθη καὶ τὸ βροντοποιὸν δοχεῖον ἀνεμεστῶθη;

25. Οἱ δὲ ὡς ἅπαντα κατωρθώκοτες κατεφλούρου τὰ αὐτῶν ἐράσματα, ὡς μεταλλαγῶσι τὰ πράγματα, ἀταξίαι δὲ καὶ ταραχαὶ τὴν πόλιν καταλήφονται, τὰ στρατόπεδα ἤττονα τῶν ἐναντίων γενήσονται. Τοῦτο ἐκταραχθεὶς καὶ ὥσπερ πρῖνος καόμενος οἰδηθεὶς διάτορον ἀνεόθισα, Ὡ δαιμόνιοι ἀνδρῶν, μὴ μεγάλα λῖαν λέγετε « θήγοντες ὀδόντας κατ' ἀνδρῶν θυμολεόντων πνειόντων δόρυ καὶ λόγχας καὶ λευκολόφους τριφαλείας. » Ἀλλὰ ταῦθ' ὑμῖν ἐπὶ κεφαλὴν καταβήσεται, ὡς τὴν πατρίδα ὑμῶν κατατρώχετε· οὐ γὰρ αἰθεροδατοῦντες ταῦτα ἠκηκόητε, οὐ τὴν πολιάσχαλον μαθηματικὴν κατωρθώκατε. Εἰ δέ γε μαντεῖαι καὶ γοητεῖαι ὑμᾶς παρέπεισαν, διπλαῖον τὸ τῆς ἀμαθίας· γυναικῶν γὰρ εὐρέματα ταῦτα γραιδίων καὶ παίγνια· ἐπὶ πολὺ γὰρ τὰ τοιαῦτα αἰ τῶν γυναικῶν ἐπίνονται μετέρχονται.

26. ΤΡΙΕΦ. Τί δὲ πρὸς ταῦτα ἔφησαν, ὦ καλὲ Κριτία, οἱ κεχαρμένοι τὴν γνώμην καὶ τὴν διάνοιαν;

ΚΡΙΤ. Ἄπαντα ταῦτα παρέδραμον εἰς ἐπίνοιαν τετεχνασμένην καταπεφυγότες· ἔλεγον γάρ, Ἥλιος δέκα ἄστροι διαμενοῦμεν καὶ ἐπὶ παννύχους ὕμνωδίας ἐπαγρυπνοῦντες ὀνειρώττομεν τὰ τοιαῦτα.

ΤΡΙΕΦ. Σὺ δὲ τί πρὸς αὐτοὺς εἰρηκας; μέγα γὰρ ἔφησαν καὶ διηπορημένον.

ΚΡΙΤ. Θάρσει, οὐκ ἀγενές· ἀντεῖπον γὰρ τὰ κάλλιστα. Τὰ γὰρ παρὰ τῶν ἀστικῶν θρυλλούμενα, ἔφην, περὶ ὑμῶν, δπόταν ὀνειροπολεῖτε, τὰ τοιαῦτα που παρειαύγονται. Οἱ δὲ σεσηρὸς ὑπομειδῶντες, Ἐξω που παρέρχονται τοῦ κλινιδίου. Ἦν δ' ἐγώ, Εἰ ἀληθῆ εἰσι ταῦτα, ὦ αἰθέριοι, οὐκ ἂν ποτε ἀσφαλῶς τὰ μέλλοντα ἐξηγέυσητε, ἀλλὰ καταπεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ληρήσετε τὰ μὴ ὄντα μηδὲ γενησόμενα. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ οἶδ' ὅπως ληρεῖτε ὀνείροις πιστεύοντες, καὶ τὰ κάλλιστα βδελύττεσθε, τοῖς δὲ πονηροῖς ἤδεσθε, μηδὲν ὀνούμενοι τοῦ βδελύγματος. Ὡστε ἐάσετε τὰς ἀλλοκότους ταύτας φαντασίας καὶ τὰ πονηρὰ βουλευματα καὶ μαντεύματα, μὴ που θεὸς ὑμᾶς ἐς κόρακας βάλοι διὰ τὸ τῇ πατρίδι ἐπαρᾶσθαι καὶ λόγους κιβδηλοῦς ἐπιφημίζειν.

27. Οὗτοι δὲ ἅπαντες ἓνα θυμὸν ἔχοντες ἐμοὶ πολλὰ κατεμέμφοντο. Καὶ εἰ βούλει, καὶ τὰδε προστιῶ σοι, ἄτινά με καὶ ὡς στήλην ἀναυδὸν ἐθηκαν, μέχρις ἂν ἡ χρηστή σου λαλιὰ λιθοῦμενον ἀνέλυσε καὶ ἀνθρωπὸν ἀπεκατέστησε.

ΤΡΙΕΦ. Σίγα, ὦ Κριτία, καὶ μὴ ὑπερεκτείνης τοὺς ὕβλους· ὁρᾷς γὰρ ὡς ἐξώγκηται μοι ἡ νηδὺς καὶ ὥσπερ κυοφορῶ· ἐδόχθη γὰρ τοῖς παρὰ σοῦ λόγοις ὡς ὑπὸ κυνὸς λυτῶντος. Καὶ εἰ μὴ φάρμακον ληθεδανὸν ἐμπιὼν ἡρεμήσω, αὕτη ἡ μνήμη οἰκουροῦσα ἐν ἐμοὶ μέγα κτκὸν ἐργάσεται. Ὡστε ἔασον τούτους τὴν εὐ-

imbres demittent super? an copiosa nive terram consternerent, grandinemque aut rubiginem devolvent, pestemne ac famem immitterent? an fulminatrix cistula plena est, tonitruumque conceptaculum oneratum?

25. Illi vero, quasi re præclare gesta, de suis illis nugabantur deliciis, fore scilicet ut rerum facies mutetur, atque turbæ colluviesque civitatem invadant, tum exercitus ab hostibus vincantur. Hic ego vehementer commotus, atque ardentis instar ilicis intumescens, contentissime exclamavi: Nolite, beati homines, nimis loqui magnifice, « qui dentes stringitis in heroas corde leones spicula spirantes, hastas, galeas alba triplicique nitentes crista. » Verum ista in vos ipsos vestraque capita expellent, quod patriæ vestræ male adeo ominamini. Neque enim æthere conscenso ista audivistis, nec male sedulam mathematicorum artem edidicistis. Si autem vaticinia et præstigie in hanc vos fraudem impulerunt, duplo major vestra est stupiditas: quandoquidem vetularum ista mulierum sunt commenta atque ludibria: nam muliebria fere ingenia ejusmodi consecrari solent nœnias.

26. ΤΡΙΕΦ. Quid vero dixere ad ista, o pulcher Critia, detonsis mentibus animisque homines?

CRIT. Nimirum his omnibus prætermisiss, ad commentum elegans confugere; dixerunt enim, Per decem dies jejuni manebimus, et dum pervigiles cantibus noctes docimus, talia somniamus.

ΤΡΙΕΦ. Sed tu quid illis respondisti? magnum enim quiddam dixerunt, multæque quæstionis.

CRIT. Bono es animo: nihil ignavum, sed pulcherrime equidem respondi. Etenim vera, dixi, sunt quæ urbani homines sæpe de vobis dicunt, Somniantibus vobis talia obrepunt. Illi vero camino rictu subridentes, Extra tamen lectulum, inquit, nobis obveniunt. Tum ego, Sini vera, inquam, ista, o sublimes animæ, nunquam tamen tuto quæ futura sunt investigaveritis, sed vestris ipsi somniis inducti, quæ neque sunt, neque futura unquam sunt, nugabimini. Nescio vero quomodo somniis fidem habentes ista deblatetis, et honestissima quæ sunt aversemini, malis contra ea delectemini, idque quum nullum ex tam detestabili facinore bonum consequamini. Quare omittite absurda illa emotæ mentis ludibria, malaque consilia ac prædictiones, ne quando deus, eo quod pessime patriæ precamini, fallacesque vestros sermones ad ipsum refertis auctorem, in malam rem vos projiciat.

27. Hic vero uno omnes animo multis me objurgare, et, si vis, jam ea adjiciam, quæ quasi columnam elinguem me fecere, donec salutaris illa tua allocutio jam saxea membra resolvit, hominique me restituit.

ΤΡΙΕΦ. Quin tace, Critia, neve nugas extende amplius: vides enim ut mihi venter intumuerit, et tanquam uterum gestem. Tuis quippe sermonibus ut a rabido cane morsus sum. Atque nisi sumta procurandæ oblivioni medicina conquiescam, harum rerum recordatio in me permansens metuo ne magnum mihi malum conciliet. Hos igitur

χὴν ἀπὸ πατρὸς ἀρξάμενος καὶ τὴν πολυώνυμον ᾠδὴν ἐς τέλος ἐπιθίεις.

28. Ἀλλὰ τί τοῦτο; οὐχὶ Κλεόλαος οὗτός ἐστιν, ὁ τοῖς ποσὶ μακρὰ βιβάς, σπουδῇ δὲ ἔκει καὶ κατέρχεται; μῶν ἐπιφωνήσομεν αὐτῷ;

KRIT. Καὶ μάλα.

TRIEPH. Κλεόλαε, μὴ τι παραδράμῃς γε ποσὶ μὴδὲ παρελθῃς, ἀλλ' ἔλθε χαίρων, εἰ γέ που μῦθον φέρεις.

ΚΛΕΟΛΑΟΣ. Χαίρετ' ἄμφω, ὦ καλὴ ξυνωρίς.

TRIEPH. Τίς ἡ σπουδὴ; ἀσθμαίνεις γὰρ ἐπὶ πολὺ. Μῶν τι καινὸν πέπρακται;

ΚΛΕΟΛ. Πέπτωκεν ὄφρυς ἡ πάλαι βοωμένη

Περσῶν,

καὶ Σούσα κλεινὸν ἄστυ.

Περσὶ δ' ἔτι γε πᾶσα χθὼν Ἀραβίας
χειρὶ κρατοῦντος εὐσθενωτάτῳ κράτει.

29. KRIT. Τοῦτ' ἔκεινο, ὥς αἰεὶ τὸ θεῖον οὐκ ἀμείλει τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' αὖτε ἀγον ἐπὶ τὰ κρείττονα. Ἡμεῖς δὲ, ὦ Τριεφῶν, τὰ κάλλιστα εὐρηκότες ἐσμέν. Ἐδυσχέρανον γὰρ ἐν τῇ ἀποβιώσει τί τοῖς τέκνοις καταλιπεῖν ἐπὶ ταῖς διαθήκαις· οἶδας γὰρ τὴν ἐμὴν πενίαν ὥς ἐγὼ τὰ σά. Τοῦτο ἀρκεῖ τοῖς παισίν, αἱ ἡμέραι τοῦ αὐτοκράτορος· πλοῦτος γὰρ ἡμᾶς οὐκ ἐκλείψει καὶ ἔθνος ἡμᾶς οὐ καταπτοήσει.

TRIEPH. Κἀγὼ, ὦ Κριτία, ταῦτα καταλείπω τοῖς τέκνοις, ὥς ἴδωσι Βαβυλῶνα ὀλλυμένην, Αἴγυπτον δουλουμένην, τὰ τῶν Περσῶν τέκνα δουλείον ἡμᾶς ἀγοντα, τὰς ἐκδρομάς τῶν Σκυθῶν παυομένας, εἴβ' οὖν καὶ ἀνακοπτομένας. Ἡμεῖς δὲ τὸν ἐν Ἀθήναις Ἀγνωστον ἐρευνόντες καὶ προσκυνήσαντες χεῖρας εἰς οὐρανὸν ἐκτείναντες τούτῳ εὐχαριστήσομεν ὥς καταξιώθοντες τοιοῦτου κράτους ὑπῆκοι γενέσθαι, τοὺς δὲ λοιποὺς ληρεῖν ἐδωκεν ἀρεσθέντες ὑπὲρ αὐτῶν εἰπεῖν τὸ οὐ φροντὶς Ἱπποκλείῃ κατὰ τὴν παροιμίαν.

LXXVIII.

* ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ ἢ ΠΕΡΙ ΚΑΛΛΟΥΣ.

1. ΕΡΜΙΠΠΟΣ. Περιπάτους ἔτυχον χθές, ὦ Χαρίδημε, ποιούμενος ἐν τῷ προαστείῳ ἅμα μὲν καὶ τῆς παρὰ τῶν ἀγρῶν χάριν ῥαστώνης, ἅμα δὲ — ἔτυχον γὰρ τι μελετῶν — καὶ δεόμενος ψυχίας. Ἐντυγχάνω δὴ Προξένῳ τῷ Ἐπικράτους· προσειπὼν δὲ ὥσπερ εἰώθειν, ἡρώτων ὅθεν τε πορεύοιτο καὶ ὅποι βαδίζοι. Ὁ δὲ ἔκειν μὲν ἔφη καὶ αὐτὸς ἐκεῖ παραμυθίας χάριν, ἥπερ εἰώθει πρὸς τὴν ὄψιν γίγνεσθαι τῶν ἀγρῶν, ἀπολαύσων δὲ καὶ τῆς τούτους ἐπιπνεύσεως εὐκράτου καὶ κούφης αὔρας, ἀπὸ συμποσίου μέντοι καλλίστου γεγονότος ἐν Πειραιεῖ ἐν Ἀνδροκλέους τοῦ Ἐπικράτους τὰ ἐπινίκια τεθυκότος Ἑρμῇ, ὅτι δὴ βιβλίον ἀναγνούς ἐνίκησεν ἐν Λιπασίοις.

LUCIANUS. II.

omite, precationem a patre incipiens, multisque refertum nominibus carmen ad finem superaddens.

28. Sed quid istuc? non iste Cleolaeus est, qui magnis adeo citatisque gressibus huc descendit? Inclamabimusne hominem?

CRIT. Omnino.

TRIEPH. Cleolae, « ne praetercurras pedibus nos, praetereasve: Accede, salve, si quid apportas novi. »

CLEOLAUS. Vos vero salvete ambo, nobile amicorum par.

TRIEPH. Quanam est ista tua festinatio? multum enim anhelas. Ecquid forte novi factum est?

CLEOL. Cecidit Persarum istud supercilium grave olim celebratum,

et Susa, urbs inclita:

Arabum subinde tellus tota mox cadet
valida manu victoris atque robore.

29. CRIT. Hoc est illud, nunquam bonos piosque negligit numen sed auget, et in meliorem usque conditionem adducit. Nos vero, Triephton, in optima incidimus tempora. Angebar enim quid, quum moriendum esset, liberis meis testamento relinquerem; nosti enim mendicitatem meam, ut ego res tuas. Jam vero hoc satis est liberis, vita imperatoris: ita enim nec divitiae nobis deerunt, neque gens ulla ad terrorem nobis incutiendum valebit.

TRIEPH. Et ego, Critia, haec relinquo liberis, ut videant Babylona perditam, Aegyptum sub jugum redactam, Persarum gnatos servitutem servientes, Scytharum excursiones repressas, utinam omnino praecisas. Nos vero ignotum qui est Athenis deum a nobis conventum adorantes, manibus in caelum sublati eidem gratias agemus, quum tam excellenti potestati ut subjecti essemus, digni simus ab ipso habiti: reliquos autem nugari sinamus, satisque habeamus illud de iis dicere, quod est in proverbio, Non curat Hippoclidēs.

LXXVIII.

* CHARIDEMUS sive DE PULCHRITUDINE.

1. HERMIPPUS. Forte evenit heri, Charideme, ut inambularem in suburbano, partim animi in agro reficiendi causa, partim quod quietis (commentabar enim aliquid) indigerem. Incido autem in Proxenum Epicratis filium; eumque pro more salutatum interrogo unde veniat et quorsum eat. Ille venire se ait ipsum quoque voluptatis causa, quae ad agrorum conspectum solet exsistere, fruique velle temperata illa levique, quae illis aspiet, aura, venire autem e convivio pulcherrimo, quod celebratum dicebat in Piræo, apud Androcleon Epicharis filium, qui rem sacram fecerit Mercurio victoriae causa, quam scriptione recitanda Jovialibus ludis retulerit.

2. Ἐφασκε δὴ ἄλλα τε πολλὰ γεγενῆσθαι ἀστεῖα καὶ χαρίεντα, καὶ δὴ καὶ κάλλους ἐγκώμια εἰρῆσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἃ ἐκείνων μὲν μὴ δύνασθαι εἰπεῖν ὑπὸ τῆς γῆρας ἐπιλησμένον ἄλλως τε δὲ καὶ οὐκ ἐπὶ πολὺ λόγων μετεσχηκότα, σὲ δ' ἂν βραδίως εἰπεῖν ἄτε καὶ αὐτὸν ἐγκεκωμιακότα καὶ τοῖς ἄλλοις παρ' ὅλον τὸ συμπόσιον προσεσχηκότα τὸν νοῦν.

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ. Γέγονε ταῦτα, ὦ Ἑρμιππε. Οὐ μέντοι γε οὐδ' ἐμοὶ ῥᾶδιον ἐπ' ἀκριβεῖας ἅπαντα διεξιέναι· οὐ γὰρ οἷόν τε ἦν πάντων ἀκούειν θορύβου πολλοῦ γιγνομένου τῶν τε διακονουμένων τῶν τε ἐστιωμένων, ἄλλως τε καὶ τῶν δυσχερεστέρων ὃν μεμνήσθαι λόγους ἐν συμποσίων γενομένων· οἷσθα γὰρ ὡς ἐπιλήσμονας ποιεῖ καὶ τοὺς λίαν μνημονικωτάτους. Πλὴν ἀλλὰ σὴν χάριν ὡς ἂν οἷός τε ὦ τὴν διήγησιν πειράσσομαι ποιεῖσθαι, μηδὲν παραλείπων ὃν ἂν ἐνθυμηθῶ.

3. ΕΡΜ. Τούτων μὲν δὴ ἔνεκα οἶδά σοι χάριν. Ἄλλ' εἰ μοι τὸν πάντα λόγον ἐξ ἀρχῆς ἀποδοῖς, ὃ τι τε ἦν ὅπερ ἀνέγνω βιβλίον Ἀνδροκλῆς τίνα τε νενίκηκε καὶ τίνας ὑμᾶς εἰς τὸ συμπόσιον κέκληκεν, οὕτως ἂν ἱκανὴν καταθεῖω τὴν χάριν.

ΧΑΡ. Τὸ μὲν δὴ βιβλίον ἦν ἐγκώμιον Ἑρακλέους ἐκ τίνος ὀνείρατος, ὡς ἔλεγε, πεποιημένον αὐτῷ· νενίκηκε δὲ Διοτίμον τὸν Μεγαρόθεν ἀνταγωνισάμενον αὐτῷ περὶ τῶν ἀσταγῶν, μᾶλλον δὲ περὶ τῆς δόξης.

ΕΡΜ. Τί δ' ἦν ὃ ἐκείνος ἀνέγνω βιβλίον;

ΧΑΡ. Ἐγκώμιον τοῖν Διοσκούροι. Ἐφασκε δὲ καὶ αὐτὸς ἐκ μεγάλων κινδύνων ὑπ' ἐκείνων σεσωσμένους ταύτην αὐτοῖς καταθεῖναι τὴν χάριν, ἄλλως τε καὶ ὑπ' ἐκείνων παρακληθέντος ἐπ' ἄκροις ἰστίοις ἐν τοῖς ἐσχάτοις κινδύνοις φανέντων.

4. Παρῆσαν μὲντοι τῷ συμποσίῳ καὶ ἄλλοι πολλοὶ οἱ μὲν συγγενεῖς αὐτῷ, οἱ δὲ καὶ ἄλλως συνήθεις, οἱ δὲ λόγου τε ἄξιοι τό τε συμπόσιον ὅλον κεκοσμηκότες καὶ κάλλους ἐγκώμια διελθόντες Φίλων τε ἦν ὁ Δεινίου καὶ Ἀριστιπποῦ δ' Ἀγαθέου καὶ τρίτος αὐτός· συγκατέλεκτο δὲ ἡμῖν καὶ Κλεώνυμος ὁ καλὸς ὁ τοῦ Ἀνδροκλέους ἀδελφιδόου, μεῖρακιον ἀπαλόν τε καὶ τεθυμένον· νοῦν μέντοι γε ἐδόκει ἔχειν, πάνυ γὰρ προθύμως ἤκροατο τῶν λόγων. Πρῶτος δὲ ὁ Φίλων περὶ τοῦ κάλλους ἤρξατο λέγειν προοιμιασάμενος οὕτω.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ὦ ἐταῖρε, μὴ πρὶν τῶν ἐγκωμίων ἄρξῃ, πρὶν ἂν μοι καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδῶς, ὅφ' ἦς εἰς τοὺς προήχθητε τοὺς λόγους.

ΧΑΡ. Εἰκὴ διατρίβεις ἡμᾶς, ὡγαθέ, πάλαι δυνάμενους τὸν ἅπαντα λόγον διελθόντας ἀπαλλαγῆναι. Πλὴν ἀλλὰ τί τις ἂν γρήσαιοτο, ὅποτε φίλος τις ὦν βιάζοιτο; ἀνάγκη γὰρ ὑφίστασθαι πᾶν δτιοῦν.

5. Ἦν δὲ ζητεῖς αἰτίαν τῶν λόγων, αὐτὸς ἦν Κλεώνυμος ὁ καλός· καθημένου γὰρ αὐτοῦ μεταξὺ ἐμοῦ τε καὶ Ἀνδροκλέους τοῦ θείου, πολὺς ἐγένετο λόγος τοῖς ἰδιώταις περὶ αὐτοῦ ἀποβλέπουσιν τε εἰς αὐτὸν καὶ ὑπερεκπεπληγμένοις τὸ κάλλος. Σχεδὸν οὖν πάντων ὀλιγωρήσαντες καθήντο διεξιόντες ἐγκώμια τοῦ μεῖρακιου.

2. Hic dicebat tum alia multa urbane facta esse et venuste, tum illud quod pulchritudinis laudes a viris dictae sint : eas se quidem non posse referre, quum senectutis vitio oblitus esset, qui praesertim non diu sermonibus illis interfuerit, te vero relaturum facile, qui laudes et ipse dixisset et toto convivio animum ceteris attendisses.

CHARIDEMUS. Facta sunt ista, Hermippe. Verum nec mihi facile est persequi accurate omnia : non enim licebat audire omnia, quod strepitus ingens erat a ministris pariter atque a convivis ; quum alioquin inter res sit difficillimas meminisse sermonum in convivio habitorum : scis enim quam obliviosos ea res faciat illos etiam qui praestantissima memoria sunt praediti. Verumtamen tua causa, ut potero, narrare conabor, nihil omisurus eorum quae in mentem mihi venerint.

3. HERM. Equidem jam horum causa gratiam tibi habeo : sed si omnium mihi ab initio inde rerum rationem reddas, quis liber fuerit quem recitavit Androcles, quem vicerit, qui fueritis quos ad cenam vocavit ; sic demum solidam a me gratiam inieris.

CHAR. Liber fuit laudatio Herculis, insomnii monitu, ut dicebat, ab illo scripta : vicit autem Diotimum Megarensen, qui cum illo de adorea vel de gloria potius contendit.

HERM. Quodnam vero ille opus recitavit ?

CHAR. Castorum laudationem : dicebat autem se quoque beneficio ipsorum magnis periculis liberatum, hanc ipsis gratiam referre, invitatum praesertim ab ipsis, quum in fastigio malorum extremi periculi tempore apparuerint.

4. Verum aderant in cena alii quoque multi, vel cognati ejus vel alioquin familiares : commemoratione vero digni, quique totum exornarent convivium, atque laudes dicerent pulchritudinis, hi erant, Philo Diniae filius, et Aristippus Agathenis, et tertius ego : accubuerat autem nobiscum Cleonymus ille pulcher Androclis fratris filius, adolescentulus tener ac delicatus, sed qui mentem habere videretur, quippe qui cupide admodum orationes audiret. Primus vero agere de pulchritudine coepit Philo, hoc prooemio usus.

HERM. Noli, sodalis, noli laudes prius incipere, quam et causam mihi indicaveris, a qua ad hos sermones proveci estis.

CHAR. Frustra nos, vir bone, moraris, qui jam toto sermone enarrato poteramus discedere. Verum quid agas, si quis amicus vim tibi faciat ? scilicet quicquid subeundum est.

5. Quam vero requiris sermonum occasionem, ipse fuit formosus Cleonymus. Qui quum inter me et Androclen patrum assideret, multus de illo sermo ortus inter indoctos homines aspicientes adolescentulum et forma ipsius supra modum percussos. Igitur oblitus fere reliquorum omnium assidebant laudes illius enarrantes : quorum nos

ἄγασθέντες δὲ ἡμεῖς τῶν ἀνδρῶν τὴν φιλοκαλίαν καὶ ἅμα ἐπαινέσαντες αὐτοὺς ἀρχίας τε πολλῆς εἶναι ὑπολαβόντες λόγους ἀπολείπεσθαι τῶν ἰδιωτῶν περὶ τῶν καλλίστων, ὃ μόνον τούτων οἰόμεθα προέχειν, καὶ δὴ ἡπτόμεθα τῶν περὶ κάλλους λόγων. Ἐδοξεν οὖν ἡμῖν οὐκ ὀνομαστὶ λέγειν τὸν ἑπαινον τοῦ παιδός — οὐ γὰρ ἂν ἔγειν καλῶς, ἐμβαλεῖν γὰρ ἂν αὐτὸν εἰς πλείω τρυφήν — ἀλλ' οὐδὲ μὴν ὥσπερ ἐκείνους οὕτως ἀτάκτως, ὅπερ ἕκαστος τύχοι, λέγειν, ἀλλ' ἕκαστον εἰπεῖν ἰδίᾳ ὅς ἂν ἀπομνημονεύοι περὶ τοῦ προκειμένου.

6. Καὶ δὴ ἀρξάμενος ὁ Φίλων πρῶτος οὕτως αἰ τὸν λόγον ἐποιεῖτο. Ὡς ἔστι δεινόν, εἰ πάνθ' ὅσα πράττομεν ἑκάστης ἡμέρας, ὥς περὶ καλὸν ποιούμεθα τὴν σπουδὴν, αὐτοῦ δὲ τοῦ κάλλους οὐδένα ποιησόμεθα λόγον, ἀλλ' οὕτω καθεδούμεθα σιγῇ ὥσπερ δεδαικότες μὴ λάθωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὑπὲρ οὗ σπουδάζομεν τὸν ἅπαντα χρόνον εἰπόντες. Καίτοι ποῦ τις ἂν χρῆσταιτο πρεπόντως τοῖς λόγοις, εἰ περὶ τῶν μηδενὸς ἁξίων σπουδάζων περὶ τοῦ καλλίστου σιγῇ τῶν ὄντων; ἢ πῶς ἂν τὸ ἐν λόγοις καλὸν σύζητο καλλίον μᾶλλον ἢ τῷ πάντα τᾶλλα παρέντας περὶ αὐτοῦ λέγειν τοῦ τέλους ἡμᾶς τῶν ἑκάστοτε πραττομένων; Ἀλλ' ἵνα μὴ δοῶμεν λέγειν μὲν ὡς χρὴ περὶ τοῦτο διακρίσθαι εἰδέναι, εἰπεῖν δὲ μηδὲν ἐπίστασθαι περὶ αὐτοῦ, ὡς οἷόν τε βραχέα περὶ τούτου πειράσθαι διελθεῖν. Κάλλους γὰρ δὴ πάντες μὲν ἐπεθύμωσαν τυχεῖν, πάντῳ δ' ἤξιωθησαν ὀλίγοι τινές· οἱ δὲ ταύτης ἔτυχον τῆς δωρεᾶς, εὐδαιμονέστατοι πάντων ἔδοξαν γεγενῆσθαι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων τὰ εἰκότα τετιμημένοι. Τεχνήριον δὲ τῶν γούν θεῶν ἐξ ἡρώων γενομένων Ἡρακλῆς τέ ἐστιν ὁ Διὸς καὶ Διόσκουροι καὶ Ἑλένη, ὧν ὁ μὲν ἀνδρείας ἔνεκα ταύτης λέγεται τυχεῖν τῆς τιμῆς, Ἑλένη δὲ τοῦ κάλλους χάριν αὐτὴν τε μεταβαλεῖν εἰς θεὸν καὶ τοῖς Διοσκούροις αἰτία γενέσθαι πρὶν αὐτὴν εἰς οὐρανὸν ἀνελθεῖν τοῖς ὑπὸ γῆν συνεζητασμένοις.

7. Ἀλλὰ μὴν ὅστις ἀνθρώπων ἡξιώθη τοῖς θεοῖς δομῆν, οὐκ ἔστιν εὐρεῖν, πλὴν ὅσοι μετασχῆχασιν κάλλους. Πέλοψ τε γὰρ τούτου χάριν τοῖς θεοῖς ἀμβροσίας μετέσχε, καὶ Γανυμήδης ὁ τοῦ Δαρδάνου οὗτω κεκρατηκέναι λέγεται τοῦ πάντων ὑπάτου θεῶν, ὅστ' αὐτὸν οὐκ ἀνασχεῖσθαι συμμετασχεῖν αὐτῇ τινα τῶν ἄλλων θεῶν τῆς θήρας τῶν παιδικῶν, ἀλλ' αὐτῷ μόνῳ πρόπουσαν ἡγούμενον εἶναι εἰς Γάργαρον καταπτάντα τῆς Ἰδῆς ἀναγαγεῖν ἐκέισε τὰ παιδικά, ὅπου συνέσεσθαι τὸν ἅπαντα ἔμελλε χρόνον. Τσσαύτην δ' ἐπιμέλειαν αἰετῶν πεποιήται τῶν καλῶν, ὥστ' οὐ μόνον αὐτοὺς ἡξίωσε τῶν οὐρανίων ἀναγαγὼν ἐκέισε, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐπὶ γῆς ὅτι τύχοι γιγνόμενος συνῆν ἑκάστοτε τοῖς ἐρωμένοις, καὶ τοῦτο μὲν γεγόμενος κύκνος συνεγένετο Ληΐδα, τοῦτο δ' ἐν εἶδει ταύρου τὴν Εὐρώπην ἀρπάξει, εἰκασθεῖς δ' Ἀμφιτρώωνι γενῆ τὸν Ἡρακλέα. Καὶ πολλὰ τις ἂν ἔχοι λέγειν τεχνάσματα τοῦ Διὸς ὅπως ἂν οἷς ἐπεθύμει συγγένοιτο μηχανούμενου.

8. Τὸ δὲ δὴ μέγιστον καὶ οἷόν ἂν τις θουμάσαι,

amorem pulchri quum probaremus simul et laudarem ipsos, ignaviae multae esse rati, si de pulcherrimis rebus indocti homines dicendo nos superarent, quo solo illis nos praestare putaremus, hinc nos dicere de pulchritudine aggressi sumus. Decrevimus ergo non nominatim laudes dicere pueri (quippe quod parum consultum sit, quam majores animo illius injiciat delicias); sed neque ita sine ordine, ut isti, quicquid in buccam cuique venerit proferre; verum singulatim dicere unumquemque, quae de argumento proposito memoria subjiceret.

6. Atque primas sibi dicendi partes sumens Philo sic verba fecit: « Quam indignum est, si, quicquid agimus quotidie, in eo sic tanquam de rebus pulchris laboremus; pulchritudinis autem ipsius nullam habeamus rationem, sed ita silentio desideamus, quasi vereamur ne forte imprudentes dicamus illud, pro quo omni tempore laboramus. Atqui ubi tandem prout decet oratione utatur aliquis, si in tanto circa res nihili studio de eo, quod omnium rerum pulcherrimum est, taceat? aut quomodo, quod in oratione pulchrum est, pulchrius servetur, quam si relictis aliis omnibus, de ipso illo fine eorum quae agimus omnium dicatur? Verum ne videar dicere quidem posse, quomodo affecti circa illam esse debeamus, de re ipsa autem dicere nescire; quam potest pauca ea de re conabor exponere. Pulchritudinis nimirum participes fieri omnes concupiscunt, digni autem illa habiti sunt omnino pauci. Quicumque autem munus hocce sunt consecuti, beatissimi omnium facti videntur, honore quo par est a diis pariter atque hominibus affecti. Argumentum ejus rei hoc esto: in numero eorum qui ex heroibus facti sunt deorum Hercules est Jovis filius, et Castores, et Helena; quorum iste virtutis ergo illum dicitur honorem esse consecutus; Helena autem pulchritudinis gratia, quum ipsa se in deam mutasse, tum fratribus suis ejus rei causa fuisse, qui ante illius in caelum ascensum mortuis annumerati fuerant.

7. Verum qui homo dignus sit consuetudine deorum habitus, non est invenire, praeterquam qui pulchri essent: nam Pelops hujus gratia ambrosiae deorum particeps factus est; et Ganymedes Dardani filius sic vicisse summum deorum dicitur, ut is pati non posset reliquorum quenquam deorum secum ad venandum amasium venire, sed sibi soli decorum esse duceret, devolare in Gargarum Idae verticem, et eo puerum amatum educere, ubi toto deinde tempore secum esset futurus. Tanti vero semper fecit pulchros, ut non modo caelesti illos vita, eo deductos, dignatus sit, sed ipse quoque in terra, qualicumque assumpta forma, suis semper cum amoribus sit versatus, et nunc in cynum versus cum Leda luserit, nunc tauri specie rapuerit Europam; nunc Amphitryonis indutus forma Herculeum genuerit. Ac multa commemorare aliquis possit Jovis commenta, ut quibuscum cuperet una esset machinantis.

8. Qua in re illud maximum est et quod merito miretur

μικῶν ἄρ τοῖς θεοῖς — οὐ γὰρ ἀνθρώπων γε οὐδέστι πλὴν εἰ μὴ τοῖς καλοῖς — ἐν δ' οὖν τούτοις δημηγορῶν οὕτω πεποιήται σοβαρὸς τῷ κοινῷ τῶν Ἑλλήνων ποιητῇ καὶ θρασὺς καὶ καταπληκτικός, ὥστ' ἐν μὲν τῇ πρώτῃ δημηγορίᾳ τὴν Ἥραν, καίτοι πρότερον πάντ' εἰωθεῖν ἐπιτιμᾶν αὐτῇ, ὅμως δ' αὐτὴν οὕτως ἐφόβησεν, ὥστ' ἤρκεσεν αὐτῇ τὸ μηδὲν παθεῖν, ἀλλὰ μέγρι λόγων στήναι τὴν ὀργὴν τῷ Διί· τοὺς δ' ἅπαντας θεοὺς ἐν τῇ ὑστέρα πάλιν οὐχ ἤττον κατέστησε φοβηθῆναι γῆν ἀνασπάσειν αὐτοῖς ἀνδράσι καὶ θάλατταν ἀπειλῆσας. Μέλων δὲ συνέσεσθαι καλοῖς οὕτω γίγνεται πρῶτος καὶ ἡμερος καὶ τοῖς πᾶσιν ἐπεικὴς, ὥστε πρὸς ἅπασιν τοῖς ἄλλοις καὶ αὐτὸ τὸ Ζεὺς εἶναι καταλιπὼν, ὅπως μὴ φαίνοντο τοῖς παιδικοῖς ἀηδὴς, ἐτέρου τινὸς ὑποκρίνεται σχῆμα, καὶ τούτου καλλίστου καὶ οἷου τὸν ὁρῶντα προσαγαγέσθαι. Τοσοῦτον αἰδοῦς καὶ τιμῆς παρέχεται τῷ κάλλει.

9. Καὶ οὐχ ὁ μὲν Ζεὺς οὕτω μόνος ἐάλω τοῦ κάλλους, τῶν δ' ἄλλων οὐδεὶς θεῶν, ἵνα μᾶλλον ἔχειν δοκῇ ταῦτα κατηγορεῖν Διός, οὐχ ὑπὲρ τοῦ κάλλους εἰρησθαι· ἀλλ' εἰ τις ἀκριβῶς ἐβελήσει σκοπεῖν, πάντας ἂν εὐροὶ θεοὺς ταῦτά πεπονθότας Διί, ὅντων τὸν μὲν Ποσειδῶν τοῦ Πέλοπος ἡττημένον, Ὑακίνθου δὲ τὸν Ἀπόλλω, τὸν Ἑρμῆν δὲ τοῦ Κἀδμου.

10. Καὶ θεαὶ δ' ἐλάττους οὐκ αἰσχύνονται φαινόμεναι τούτου, ἀλλ' ὥσπερ φιλοτιμίαν αὐταῖς ἔχειν δοκεῖ τὸ τῷ δεῖνι συγγενομένην καλῶ διηγείσθαι παρεσχῆσθαι τοῖς ἀνθρώποις. Ἐτι δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἀπάντων ἐκαστὴ προστάτις οὕσα οὐχ ἑτέρα ἀμφισβητεῖ ἑτέρα περὶ ὧν ἄρχει, ἀλλ' Ἀθηνᾶ μὲν τοῖς ἀνθρώποις ἡγουμένη τὰ ἐς πολέμους πρὸς Ἀρτεμιν οὐ διαμάχεται περὶ θήρας, ὡς δ' αὖτως Ἀθηνᾶ κακείνῃ παραχωρεῖ τῶν πολεμικῶν, τῶν δὲ γάμων Ἥρα Ἀφροδίτῃ, οὐδ' αὐτὴ πρὸς αὐτῆς ἐνοχλουμένη περὶ ὧν ἐφορεύει. Ἐκαστῇ δ' ἐπὶ κάλλει τοσοῦτον φρονεῖ καὶ πάσας ὑπερβάλεισθαι δοκεῖ, ὥστε καὶ ἡ Ἐρις αὐτὰς ἀλλήλαις ἐκπολεμῶσαι βουλομένη οὐδὲν ἄλλο προὔβαλεν αὐταῖς ἢ κάλλος, οὕτως οἰομένη βραδύως δυνεῖν ἢ θέλει καταστήσειν, ὁρθῶς καὶ φρονίμως τοῦτο λογιζομένη. Σκέψαιτο δ' ἂν τις ἐντεῦθεν τὴν τοῦ κάλλους περιουσίαν· ὡς γὰρ ἐλάβοντο τοῦ μῆλου καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἀνελέξαντο, ἐκαστὴς αὐτῆς ὑπολαβούσης εἶναι τὸ μῆλον, μηδεμιᾶς δὲ τολμῶσης τὴν ψῆφον καθ' αὐτῆς ἐνεγκεῖν, ὡς ἄρ' αἰσχροτέρα τῆς ἑτέρας εἶη τὴν ὄψιν, ἀνέρχονται παρὰ τὸν τῶν μὲν πατέρων, τῆς δ' ἀδελφῶν τε καὶ συνοικον Δία ἐπιτρέψουσαι τὴν δίκην αὐτῷ. Ἐγὼν δὲ καὶ αὐτὸς ἤτις ἐστὶν ἀπορῆνασθαι καλλίστῃ καὶ πολλῶν ἀνδρείων ὄντων καὶ σοφῶν καὶ φρονίμων ἐν τε Ἑλλάδι καὶ τῇ βαρβάρῳ, ὃ δ' ἐπιτρέπει τὴν κρίσιν Πάριδι τῷ Πριάμου ψῆφον ἐναργῇ καὶ καθαρὰν ἐξενεγκῶν, ὅτι καὶ φρονήσεως καὶ σοφίας καὶ ῥώμης ὑπερέχει τὸ κάλλος.

11. Τοσαύτην δ' ἐπιμέλειαν αἰεὶ πεποιήνται καὶ σπουδὴν ἀκούειν εἶναι καλὰ, ὥστε καὶ τὸν ἥρώων τε κοσμήτορα καὶ θεῶν ποιητὴν οὐκ ἄλλοθεν ποθεῖν ἢ παρὰ

aliquis, quod agens inter deos (neque enim ad alios se homines præterquam ad pulchros applicare solet), inter deos igitur dum concionatur, adeo turbidus a communi Græcorum poeta et audax terribilisque inducitur, ut in prima concione Junonem, quæ quidem olim exprobrare illi sole-ret omnia, ipsam tamen adeo perterruerit, ut satis haberet nihil aliud sibi evenire, sed intra verba Jovis iram consi-tere: in posteriori autem concione in non minore deos omnes terrore constituerit, terram se ipsis cum hominibus sus-pensurum et mare minatus. Quum vero ad pulchros acce-dit, ita sit mitis, et mansuetus, et æquus omnibus, ut su-per reliqua omnia, ipsa Jovis persona deposita, ne insuavis amoribus suis videatur, formam simulat alius cujusdam, quod quidem pulcherrimum sit et illicere aspicentem possit: tantum reverentiæ et honoris habet pulchritudini!

9. Neque vero solus ita Jupiter pulchritudine captus est, reliquorum autem deorum nullus, ut potius ista crimino-se in Jovem, quam pro pulchritudine dicta videri possint: sed si quis curate rem velit considerare, deos omnes eodem quo Jupiter modo affectos invenerit, Neptunum verbi causa Pelopis forma victum, Hyacinthi Apollinem, Mercu-rium Cadmi.

10. Neque deas aperte illi succubuisse pudet, sed velut honoris æmulatione de se prædicare amant, cum hoc vel illo se fuisse formoso hominibusque præbuisse. Ad hæc quum aliarum rerum omnium unaquæque præsidium susceperit, non movet altera controversiam alteri de his quibus imperet; sed Minerva, quæ res bellicas in hominibus moderatur, non contendit cum Diana de venatu, similiterque Minervæ hæc concedit de bellicis, de nuptiis autem Juno Veneri, neque ipsa turbatur ab illa in his quorum curam gerit. De pulchritudine vero sua tam magnifice sentiunt et superare illa universas sibi videntur singulæ, ut Eris dea, quæ mutuis illas inimicitias implicare vellet, nihil iis aliud quam pulchritudinem objiceret, sic nempe rata facillime se quod vellet effecturam: recte illa quidem et prudenter sub-ductis rationibus. Ceterum excellentiam pulchritudinis inde mihi aliquis perspiciat: accepto enim pomo lectoque illius titulo, quum unaquæque suum illud esse putaret, sustineret autem nulla contra se ipsam ferre suffragium, quasi deteriori quam altera esset facie, accedunt ad patrem duarum, unius autem fratrem eundemque maritum Jovem, arbitrium illi permittentes. Qui quum potestatem ipse quidem haberet pronuntiandi, quænam esset formosissima, essentque fortes multi et sapientes prudentesque viri in Græcia pariter et apud barbaros: arbitrium tamen ille Pa-ridi permittit Priami filio, eaque re luculentum tulit liqui-dumque suffragium, et prudentia et sapientia et fortitudine majorem esse pulchritudinem.

11. Tantam porro curam, studium adhibuere tantum, ut pulchræ audirent, ut illi heroum laudatori deorumque poetæ persuaserint, ut aliunde se quam a pulchritudine nomina-

τοῦ κάλλους πεπείκασιν ὀνομάζειν. Ἦδιον ἂν οὖν ἀκούσαι λευκώλενος ἢ Ἥρα ἢ « πρέσβα θεὰ θυγάτηρ μεγάλου Κρόνου, » Ἀθηνᾶ δ' οὐκ ἂν βουλευθῇ Τριτογένεια πρὸ τοῦ Γλαυκῶπις καλεῖσθαι, Ἀφροδίτη τε τιμῆται ἂν τοῦ παντός καλεῖσθαι χρυσῇ. Ἀπερ' ἅπαντ' εἰς κάλλος τείνει.

12. Καίτοι ταῦτ' οὐ μόνον ἀπόδειξιν ἔχει πῶς οἱ κρείττους ἔχουσι περὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μαρτύριον ἔστιν ἀψευδές τοῦ κρείττον εἶναι πάντων τῶν ἄλλων. Οὐκοῦν Ἀθηνᾶ μὲν ἀνδρείας ἅμα καὶ φρονήσεως προέχειν ἐπιφηρίζει· ἀμροτέρων γὰρ προίστατο τούτων· Ἥρα δ' ἀπάσης ἀρχῆς καὶ δυναστείας αἰρετώτερον ἀποφαίνει συνηγοροῦντ' αὐτῇ καὶ τὸν Δία παραλαβοῦσα. Εἰ τοίνυν οὕτω μὲν θεῖον καὶ σεμνὸν τὸ κάλλος ἔστιν, οὕτω δὲ περισπούδαστον τοῖς θεοῖς, πῶς ἂν ἡμῖν ἔχοι καλῶς μὴ καὶ αὐτοὺς μιμουμένους τοὺς θεοὺς ἔργῳ τε καὶ λόγῳ πᾶν ὃ τι ἔχομεν συναίρεσθαι τῷ κάλλει;

13. Ταῦτα μὲν ὁ Φίλων περὶ τοῦ κάλλους εἶπεν, ἐπιθείς τούτῳ τῇ τελευτῇ, ὥς καὶ πλείω ἂν τούτων εἰρήκει, εἰ μὴ τὸ μακρολογεῖν ἡπίστατο τῶν ἀδοκίμων ἐν συμποσίῳ. Μετ' ἐκείνων δ' εὐθύς Ἀρίστιππος ἤπτετο τῶν λόγων πολλὰ πρότερον παρακληθεὶς ὑπ' Ἀνδροκλέους· οὐ γὰρ ἐβούλετο λέγειν τὸ μετὰ Φίλωνα εὐλαδούμενος λέγειν. Ἦρξάτο δὲ ἐντεῦθεν·

14. Πολλοὶ πολλὰκις ἄνθρωποι τὸ περὶ τῶν βελτίστων καὶ ἡμῖν συμφερόντων ἀφέντες λέγειν ἐφ' ἐτέρας τινὰς ὠρμησαν ὑποθέσεις, ἀφ' ὧν αὐτοῖς μὲν δοκοῦσι δοῦσαν προσάγειν, τοῖς δ' ἀκροαταῖς τοὺς λόγους οὐδὲν λυσiteloῦντας ποιοῦνται, καὶ διεληλύθασιν οἱ μὲν περὶ τῶν αὐτῶν ἐρίζοντες ἀλλήλοις, οἱ δὲ διηγούμενοι τὰ οὐκ ὄντα, ἕτεροι δὲ περὶ τῶν οὐδαμῶς ἀναγκαίων λογοποιοῦντες, οὓς ἐγρῆν ταῦτα πάντα καταλιπόντας, ὅπως τι βέλτιον τύχωσιν εἰπόντες, σκοπεῖν· οὓς νῦν ἐγὼ περὶ τῶν ὄντων οὐδὲν ὑγιεῖς ἐγνωκέναι νομίζων ἀλλῶς τε καὶ τὸ τινῶν ἀγνοίας τῶν βελτίστων κατηγοροῦντα τοῖς αὐτοῖς περιτίπτειν τῶν εὐηθεστέρων οἰόμενος εἶναι πάντη, τὴν αὐτὴν λυσiteloσάστην καὶ καλλίστην τοῖς ἀκούουσιν ὑπόθεσιν ποιήσομαι τῶν λόγων καὶ ἦν πᾶς ὅστις οὖν ἂν φαίη κάλλιστ' ἂν ἔχειν ἀκούειν καλλίστην.

15. Εἰ μὲν οὖν περὶ τίνος ἐτέρου τοὺς λόγους ἐποιούμεθα νῦν, ἀλλὰ μὴ περὶ κάλλους, ἤρκεσεν ἂν ἡμῖν ἀκούσασιν ἐνὸς εἰπόντος ἀπηλλάχθαι περὶ αὐτοῦ· τοῦτο δ' ἄρα τοσαύτην ἀφθονίαν παρέχεται τοῖς βουλομένοις ἀπτεσθαι τῶν περὶ τούτου λόγων, ὥστ' οὐκ, εἰ μὴ κατ' ἀξίαν τις ἐφικοιτο τῷ λόγῳ, νομίζειν δυστυχεῖν, ἀλλ' ἦν πρὸς πολλοῖς ἄλλοις κακείνός τι δυνήθῃ συμβαλέσθαι πρὸς τοὺς ἐπαίνους, τῆς ἀμείνωνος οἴεσθαι πειρᾶσθαι τύχης. Τὸ γὰρ οὕτω μὲν περιφανῶς ὑπὸ τῶν κραιπτόνων τετιμημένον, οὕτω δὲ τοῖς ἀνθρώποις θεῖον καὶ περισπούδαστον, πᾶσι δὲ τοῖς οὖσιν οικειότατον κόσμον, καὶ οἷς μὲν ἂν παρῇ παρὰ πάντων σπουδαζομένων, ὧν δ' ἀφίσταται μισουμένων καὶ οὐδὲ προσβλέπειν ἀξιουμένων, τίς ἀνείη τοσοῦτον λόγων μετεσχηκῶς

ret. Jucundius ergo audiat Juno candida brachia sua celebrari, quam dici « Veneranda dea, aut ingentis nata Saturni; » Minerva nolit Tritogenia potius quam Cæsia vocari, et Venus quantivis æstimet appellari aurea : quæ quidem ad pulchritudinem tendunt omnia.

12. Atque hæc non illud modo ostendunt, quid dii de illa sentiant, sed testimonium sunt minime fallax, reliquis illam rebus omnibus esse præstantiorem. Igitur Pallas fortitudine simul et prudentia potior esse decernit, cujus utriusque rei præses est : Juno autem imperio omni et potestati præferendam pronunciat, suffragatorem sibi nacta ipsum Jovem. Si vero ita divinum, ita augustum quiddam pulchritudo est, de quo tanto studio ipsi dii laborent, quomodo nos deceat non ipsos quoque deorum imitatione, opere pariter et verbis, quicquid habemus, pulchritudini patrocinari? »

13. Hæc Philo dixit de pulchritudine, in fine illud adjiciens, se plura hisce fuisse dicturum, nisi sciret convivio non convenire orationem longam. Post illum statim dicere cœpit Aristippus, multum incitatus ante ab Androcle : noluerat enim dicere, dicere post Philonem veritus. Ita vero exorsus est :

14. « Multi sæpe mortales, dimissa de rebus optimis nobisque utilibus dicendi materia, ad alia se contulere argumenta, quibus sibi quidem conciliare gloriam videntur, sed verba interim faciunt nihil profutura auditoribus, atque ita recitare solent ut partim eadem de iisdem rebus dicentes inter se contendant, partim quæ nusquam sunt, ea enarrant; partim de rebus minime necessariis verba faciant : quos oportebat his relictis omnibus, ut melius quicquam dicere possint, videre. Quos jam ego de rebus nihil sani statuisset ratus, et alioqui stupidiorum omnino esse putans, post accusatas quorundam optimarum rerum ignorantias in eadem vitia incidere; eandem utilissimam auditoribus et pulcherrimam dicendi materiem mihi sumam, quamque unusquisque optime se habere dicat vocari pulcherrimam.

15. Si quidem igitur de alia quacumque re verba nunc faceremus, non de pulchritudine, sufficeret nobis, uno qui diceret de illa audito, discedere : hæc vero tantam copiam subministrat attingere volentibus quæ de ea dicenda sunt, ut minime, si quis non pro dignitate oratione assequatur, putandus sit ausis excidisse, verum si post multa alia ipse quoque conferre quicquam ad laudes illius possit, optima fortuna uti sit existimandus. Quæ enim res manifeste adeo a diis honorata est, ita vero apud homines divina et studio omni digna; omnibus porro, quæ ubique sunt, familiarissimum decus est, adeo ut quibus ea adsit, illi colantur ab omnibus, a quibus vero absit, illi exosi et ne aspectu quidem digni censeantur : quis fuerit ita disertus, ut eam rem

ὥστ' ἐπαινέσαι πρὸς ἀξίαν ἀρκέσαι· Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπει-
δήπερ οὕτω πολλῶν αὐτῷ δεῖ τῶν ἐπαινεσόντων, ὥστε
μόλις ἂν τῆς ἀξίας τυχεῖν, οὐδὲν ἀπεικὸς καὶ ἡμᾶς
ἐγγεῖρειν τι λέγειν περὶ αὐτοῦ, μέλλοντάς γε μετὰ Φί-
λωνα ποιεῖσθαι τοὺς λόγους. Οὕτω δὲ σεμνότερον καὶ
θειότερον τῶν ὄντων ἐστίν, ὥστε... ἴν' ὅσα θεοὶ καλοὺς
τετιμῆκασι, παραλείπω.

16. Ἄλλ' οὖν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐκ Διὸς Ἑλένης
γενομένη οὕτως ἐθαυμάσθη παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὥστ'
ἐτι τῆς ἡλικίας οὖσαν ἐντὸς κατὰ τινα χρεῖαν ἐν Πελο-
ποννήσῳ γενόμενος ὁ Θησεύς οὕτω τῆς ὥρας ἰδὼν
ἡγάσθη, ὥστ' οὐσης αὐτῇ καὶ βασιλείας ἀσφαλεστάτης
καὶ δόξης οὐ τῆς τυχεύουσας θυμῶς οὐκ ὥστο βιωτὸν αὐτῷ
ταύτης ἐσπερημένῳ, παρελθεῖν δὲ πάντας εὐδαιμονίᾳ,
εἰ ταύτην αὐτῷ γένοιτο συνοικεῖν. Οὕτω δὲ διανοη-
θεὶς τὸ μὲν παρὰ τοῦ πατρὸς λαβεῖν ἀπειπὼν, μὴ γὰρ
ἂν αὐτὴν αὐτὸν ἐκδοῦναι μήπω ἡλικίας ἡμμένην, τὴν
δ' ἀρχὴν ὑπερφρονήσας ἐκείνου καὶ παριδῶν, ὀλιγωρή-
σας δὲ καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πάντων δεινῶν, κοι-
νωνοῦντ' αὐτῷ τῆς ἀρπαγῆς καὶ Πειρίθου παρπλαθῶν,
βίᾳ λαθὼν αὐτὴν τοῦ πατρὸς εἰς Ἀφιδνὰν ἐκόμισε τῆς
Ἀττικῆς, καὶ τοσαύτην ὅσῃ χάριν αὐτῷ τῆς συμμα-
χίας ταυτησί, ὥστ' οὕτως ἐφίλησε τὸν ἅπαντα χρόνον,
ὥστε καὶ τοῖς ἐπιγενομένοις παράδειγμα γενέσθαι τὴν
Θησεύς καὶ Πειρίθου φιλίαν. Ἐπειδὴ δὲ εἶδε κά-
κεῖνον ἐν Ἄδου γενέσθαι τὴν Δήμητρος μνηστευσόμενον
κόρην, ἐπειδὴ πολλὰ παραινῶν οὐκ ἡδυνήθη ταύτης
αὐτὸν τῆς πείρας ἀποστέλλαι καταπεῖσαι, συνηκολού-
θησεν αὐτῇ ταύτην πρόπουσαν οἰόμενος αὐτῷ καταθῆ-
σειν τὴν χάριν περὶ τῆς ψυχῆς ὑπὲρ αὐτοῦ κινδυνεύσαι.

17. Ἐπανελεύσασαν δ' εἰς Ἄργος, αὐθις ἀποδημοῦν-
τος αὐτοῦ, ἐπειδὴ κατ' ὥραν ἦν γάμων, καίτοι γε
ἐχόντες καλὰς τε καὶ εὐ γεγонуῖας ἐκ τῆς Ἑλλάδος
σφίσι αὐτοῖς ἄγεσθαι γυναῖκας οἱ τῆς Ἑλλάδος βασι-
λεῖς, οἱ δὲ συνελθόντες ἐμνηστεύοντο ταύτην τὰς ἄλλας
ἀπάσας ὑπεριδόντες ὡς φαυλοτέρως. Γινόντες δ' ὅτι
περιμάχῃτος ἔσται, καὶ δέισαντες μὴ πόλεμος γένηται
τῇ Ἑλλάδι, μαχομένων πρὸς ἀλλήλους, ὁμομύοκασιν
ὅρκον τουτονὶ ψήφῳ κοινῇ, ἥ μὴν ἐπικουρήσειν τῷ ταύ-
της ἀξιωθέντι μηδ' ἐπιτρέψειν ἢν τις ἀδικεῖν ἐγγεῖρῃ,
ἕκαστος οἰόμενος ταύτην αὐτῷ τὴν συμμαχίαν παρα-
σκευάζειν. Τῆς μὲν οὖν ἰδίας γνώμης ἀπέτυχον πάν-
τες πλὴν Μενελάου, τῆς κοινῆς δ' ἐπειράθησαν αὐτίκα·
οὐ πολλῷ γὰρ ὕστερον ἑρίδος γενομένης ταῖς θεαῖς περὶ
κάλλους, ἐπιτρέπουσι τὴν χρίσιν Πάριδι τῷ Πριάμου,
ὁ δὲ τῶν μὲν σωματίων τῶν θεῶν ἡττηθεὶς, τῶν ὤψεων
δ' ἀναγκασθεὶς γενέσθαι κριτῆς, καὶ διδούσης Ἥρας
μὲν τὴν τῆς Ἀσίας ἀρχὴν, τὸ δ' ἐν πόλεμοις Ἀθηνᾶς
κράτος, Ἀφροδίτης δὲ τὸν τῆς Ἑλένης γάμον, καὶ φαύ-
λοις μὲν ἀνθρώποις γενέσθαι ἂν ποτε νομίσας οὐκ ἐλάττω
βασιλείαν, Ἑλένης δ' οὐδὲνα τῶν ἐπιγυνομένων ἀνω-
ύηναι, προείλετο τὸν ταύτης γάμον.

18. Γενομένης δὲ τῆς ὑμνουμένης ἐκείνης στρατείας
κατὰ τῶν Τρώων καὶ τῆς Εὐρώπης τότε πρῶτον κατὰ

laudare pro dignitate possit? Verum enim vero cum multis
adeo ei rei laudatoribus opus sit, ut vel sic suam vix digni-
tatem consequatur, non absurdum fuerit etiam nos conari
aliquid de ea dicere, licet post Philonem verba sint facien-
da. Adeo vero augustissima et maxime divina rerum est,
ut... prætermitto enim quibus modis pulchros dii hono-
raverint.

16. Verum superioribus temporibus nata Jove Helena
tantæ apud omnes homines admirationi fuit, ut intra ma-
turæ ætatis tempus constitutam, negotii alicujus causa agens
in Peloponneso Theseus, ita ad conspectum formæ illius
exarserit, ut in regno firmissimo et gloria non vulgari, ta-
men non vivendum sibi putaret, hac si carendum esset;
felicitate autem præterire se universos, si hæc sibi uxor
contingeret. Quæ quum animo agitaret, nec spem haberet
illius a patre impetrandæ (neque enim elocaturum esse
quæ justam ætatem nondum attigisset), contempto illius im-
perio ac neglecto, parvi facies quicquid in Peloponneso
formidandum erat, assumpto rapinæ adjutore Pirithoo, vi
a patre abductam Aphidnam Atticæ oppidum asportavit:
tantamque illi habuit hujus auxilii nomine gratiam, ut ita
eum reliquo tempore amaverit, exemplum posteris uti esset
Thesei et Pirithoi amicitia. Quum autem ille cogeretur
ad inferos descendere, ad nuptias ambiendas Libera
Cereris, postquam multa hortatus non potuit illi persuadere
ut ab eo se conatu abstineret; illum comitatus est, hanc
decentem ab illo gratiam initurus, ut vitæ pro illo periculum
subiret.

17. Reversam vero Argos, rursus peregre absente The-
seo, quum jam matura esset nuptiis, licet haberent pul-
chras et generosas mulieres, quas e Græcia sibi ducerent,
reges Græciæ; at illi convenientes hanc sibi expetebant,
contemptis tanquam deterioribus reliquis omnibus. Quum
autem viderent de ipsa certatum iri, metuentes ne bellum
Græciæ exoriretur illis inter se depugnantibus, communi
suffragio jusjurandum dedere ejusmodi, se adjutores fore
ei qui ipsa dignus esset habitus, neque permissuros si quis
injuriam vellet facere, quum nempe putaret unusquisque
sibi se hoc parare auxilium. Ac privata quidem illa unius-
cujusque sententia sefellit omnes præter Menelaum: com-
munem autem illam rebus statim experti sunt. Quum
enim non ita multo post lis inter deas de forma exorta esset,
arbitrium permittunt Paridi Priami filio. Hic corporibus dea-
rum et forma victus, munerumque esse coactus arbiter,
offerente Junone imperium Asiæ, bellicam victoriam Pal-
lade, Venere autem Helenæ nuptias; etiam vilibus homi-
nibus contingere interdum putans non minus imperium,
Helena autem potiri posse posteriorum neminem, hujus
nuptias præcipit.

18. Quum autem decantata illa contra Trojam expedi-
tio fieret, et Europa tunc primum veniret contra Asian,

τῆς Ἀσίας ἐλθούσης, ἔχοντες οἱ τε Τρῳεὺς ἀποδόντες τὴν Ἑλένην ἀδελῶς οἰκεῖν τὴν αὐτῶν, οἱ δ' Ἑλλήνες ταύτην αὐτοὺς ἑάσαντες ἔχειν ἀπαλλάττεσθαι τῶν ἐκ πολέμου καὶ στρατείας δυσχερῶν, οἱ δ' οὐκ ἠβουλήθησαν ἀμφοτέροι, οὐκ ἂν ποτε νομίσαντες εὐρεῖν ἀφορμὴν καλλίῳ πολέμου, περὶ ἧς ἀποθanoῦνται. Καὶ θεοὶ δὲ τοὺς αὐτῶν παῖδας σαφῶς εἰδότες ἀπολουμένους ἐν τῷ πολέμῳ οὐκ ἀπέτρεψαν μᾶλλον, ἀλλ' ἐνήγαγον εἰς τοῦτο οὐκ ἐλάττω δόξαν αὐτοῖς οἰόμενοι φέρειν τοῦ θεῶν παῖδας γενέσθαι τὸ μαχομένους ὑπὲρ Ἑλένης ἀποθανεῖν. Καὶ τί λέγω τοὺς αὐτῶν παῖδας; αὐτοὶ πρὸς αὐτοὺς μεῖζω καὶ δεινότερον ἐνεστῆσαντο τοῦ πρὸς Γίγαντας αὐτοῖς γενομένου πολέμου· ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ μετ' ἀλλήλων, ἐνταῦθα δὲ ἐμάχοντο πρὸς ἀλλήλους. Οὐ τί γένοιτ' ἂν ἐναργέστερον δεῖγμα, ὅσω τῶν ἀνθρωπίνων ἀπάντων ὑπερέχει τὸ κάλλος παρ' ἀθανάτοις κριταῖς; Ὅταν γὰρ ὑπὲρ μὲν τῶν ἄλλων οὐδενός ἀπάντων οὐδαμῶς τὸ παράπαν φαίνωνται διανεχθέντες, ὑπὲρ δὲ κάλλους οὐ μόνον τοὺς υἱοὺς ἐπιδεδωκότες, ἀλλ' ἤδη καὶ ἀλλήλοις ἐναντία πεπολεμηκότες, ἔνοι δὲ καὶ τρωθέντες, πῶς οὐχ ἀπάσαις ψήφοις προτιμῶσιν ἀπάντων τὸ κάλλος;

19. Ἄλλ' ἵνα μὴ δόξωμεν ἀπορίαν τῶν περὶ κάλλους λόγων περὶ ταῦτα διατρίβειν αἰεὶ, ἐφ' ἑτέρον βούλομαι μεταβῆναι οὐδαμῶς ἐλαττον ὄν, ὥστε δεῖξαι τὴν τοῦ κάλλους ἀξίαν, τῶν πρότερον εἰρημένων, τὴν Ἀρκάδος Ἰπποδάμειαν Οἰνομάου, ὅσους τοῦ ταύτης κάλλους ἀλόντας μᾶλλον αἰρουμένους ἀπέφηνεν ἀποθνήσκειν ἢ ταύτης διωκισμένους τὸν ἥλιον προσορᾶν. Ὡς γὰρ ἐλάθετο τῆς ἡλικίας ἡ παῖς καὶ τὰς ἄλλας ὁ πατήρ οὐκ ὀλίγῳ τῷ μέσῳ παρενεγκοῦσαν ἑώρα, τῆς μὲν ὥρας αὐτῆς ἁλούς — τοσοῦτον γὰρ αὐτῇ περιῆν, ὥστε καὶ τὸν γεγεννηκό' ὑπηγάγετο παρὰ φύσιν — καὶ διὰ τοῦτ' ἀξίων αὐτὴν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ, βούλεσθαι δ' ἐκδιδόναι πλαττόμενος αὐτὴν τῷ ταύτης ἀξίῳ, τὰς παρ' ἀνθρώπων φεύγων αἰτίας, μηχανὴν τινα μηχανᾶται τῆς ἐπιθυμίας ἀδικοτέρα καὶ ἣν ὤτεο βραδίῳς ὅπερ ἐβούλετο καταστήσειν· ὑπὸ γὰρ ἄρματι, ὡς οἶόν τε μάλιστα ἦν, εἰς τάχος ὑπὸ τῆς τέχνης ἐξεργασμένῳ τοὺς ἐν Ἀρκαδίᾳ ζεύξας ἐν τῷ τότε ταχίστους ἵππους ἡμιλάτῳ πρὸς τοὺς μνηστῆρας τῆς κόρης ἄθλον τῆς νίκης παρελθοῦσιν αὐτοῖς αὐτὴν προτιθεῖς ἢ στέρεσθαι τῆς κεφαλῆς ἡττηθέντας. Καὶ ἡξίου δ' αὐτὴν αὐτοῖς συναβαίνειν τὸ ἄρμα, ὅπως ἀποσχολούμενοι περὶ ταύτην ἀμειλοῖεν τῆς ἱππικῆς. Οἱ δ', ἀποτυγόντος τοῦ πρώτους ἀψαμένου τοῦ δρόμου καὶ τῆς κόρης ἐκπεσόντος μετὰ τοῦ ζῆν, τὸ μὲν ἀποκνῆσαι πρὸς τὸν ἀγῶνα ἢ μεταβῆναι τι τῶν βεβουλευμένων μεριαιῶδες εἶναι ὑπολαβόντες, τὴν δ' ὁμότητα μισήσαντες Οἰνομάου ἄλλος ἄλλον ἐφθάνεν ἀποθνήσκων ὥσπερ δεδοικώς μὴ τοῦ τεθνάναι περὶ τῆς κόρης ἀμάρτη. Καὶ προηλθέ γε μέχρι τρισκαίδεκα νέων ὁ φόνος· θεοὶ δ' ἐκείνων τῆς πονηρίας μισήσαντες ταυτησὶ τοὺς τε θεονεύτας ἅμα καὶ τὴν κόρην ἐλεοῦντες, τοὺς μὲν ὅτι κτήματος ἀπε-

liceretque Trojanis reddita Helena sine metu suam incolere patriam, Græcis vero hac illis permissa, difficultatibus belli atque expeditionis liberari: neutri tamen volvere, qui putarent nunquam se belli causam, pro qua morerentur, habituros pulchriorem: ipsique dii suos filios, quos aperte scirent in illo bello perituros, non potius prohibuere, sed eo induxerunt, non minori ipsis gloriæ futurum arbitrati, pugnando mori pro Helena, quam quod deorum filii essent. Et quid dico filios suos? ipsi inter se majus et terribilius iniere bellum eo, quod adversus Gigantas ab illis gestum est: etenim in illo conjuncti pugnabant, hic vero contra se invicem. Quo majus quodnam esse potest documentum, quantum humanis rebus omnibus præset immortalium deorum judiciis pulchritudo? Quando enim de aliarum in universum rerum nulla unquam omnino dissedis illos constat, pro pulchritudine autem non filios tantum suos dedidisse, sed jam contra se invicem pugnassee, quosdam etiam vulneratos esse: quomodo non sententiis omnibus pulchritudinem præponunt rebus omnibus?

19. Ne vero videamur inopia eorum, quæ de ipsa pulchritudine dici possunt, circa ista semper morari, ad aliud volo transire nullo modo inferius ad demonstrandam pulchritudinis dignitatem his quæ prius dicta sunt, ad Hippodamiam Arcadis CEnomai filiam, quot juvenes illa ostenderit ipsius forma captos mori præoptare quam ab ipsa disclusos hanc lucem intueri! Quum enim maturitatem attigisset puella, videretque illam pater non mediocri intervallo ceteras post se relinquere, forma illius captus (cujus nimirum tantam illa vim haberet, ipsum ut parentem præter naturam subigeret), eamque ob causam secum illam habere cupiens, fingens interim, suspicionum vitandarum causa, elocare se ipsam velle ei qui dignus ipsa esset, commentum commiscitur ipsa cupiditate injustius, quo putabat facile sibi quod vellet confecturum. Curru enim quanta maxima arte poterat ad celeritatem elaborato, equos quum junxisset qui tum erant in Arcadia velocissimos, certabat cum procis puellæ, prætereuntibus se proposito præmio ipsa puella, devictis præna capitis: postulabatque ipsam currum cum illis conscendere, ut in illa occupati et defixi, equestris rei curam omitterent. Illi, quum fortuna adversa usus fuisset qui primus cursum ingressus fuerat, et virgine una cum vita excidisset, detrectare certamen, aut mutare consilium puerile arbitrati, crudelitatemque CEnomai exosi, alius alium morte præverunt, quasi metuentes ne morte pro puella exciderent. Ac progressa est cædes ad adolescentes tredecim. Dii autem pravitatem hanc istius exosi, mortuosque simul et virginem miserati, illos, qui tali possessione privati essent;

στέργονται τοιούτου, τὴν κόρην δ' ὅτι τῆς ὥρας οὐ κατὰ καιρὸν ἀπολαύοι, κηδόμενοι τε τοῦ νέου, ὅστις ἐμελλε — Πέλοψ δ' ἦν οὗτος — ἀγωνιεῖσθαι, ἄρμα τε χαρίζονται τούτῳ κάλλιον τέχνης πεπονημένον ἵππους τε ἀθανάτους, δι' ὧν ἐμελλε τῆς κόρης κύριος εἶναι, καὶ γέγονε γε τὸν κηδεστήν ἐπὶ τέρμασι τῆς νίκης ἀπεκτονώς.

20. Οὕτω τὸ τοῦ κάλλους χρῆμα ἀνθρώποις τε θεῶν εἶναι δοκεῖ καὶ τιμώμενον ὑπὸ πάντων καὶ θεοῖς ἐσπούδασται πολλαχόσε. Διὸ δὴ καὶ ἡμῖν οὐκ ἂν ἔχοι τις μέμεσθαι δικαίως προὔργου λογισαμένοις τὸ ταῦτα περὶ κάλλους διεξελεῖν. Οὕτω μὲν δὴ καὶ Ἀριστίππος διέτληε τὸν λόγον.

21. EPM. Σὺ δὲ λοιπὸς εἰ, Χαρίδημε. Ὅπως δ' ὥσπερ κορωνίδα τῶν τοῦ κάλλους καλῶν ἐπιθήσῃ τὸν λόγον.

ΧΑΡ. Μηδαμῶς, ὦ πρὸς θεῶν, περαιτέρω προσελθεῖν με βιάσῃ· ἱκανὰ γὰρ δηλώσαι τὴν συνουσίαν καὶ τὰ νῦν εἰρημένα, ἄλλως τ' οὐδ' ὅσαπερ εἶπον ἀπομνημονεύοντα. Ῥᾶν γὰρ ἂν τις μνημονεύοι τῶν ἐτέρους εἰρημένων ἢ τῶν αὐτῶ.

ERM. Ταῦτα μὲν δὴ ἐστίν, ὧν ἐξ ἀρχῆς ἐπεθυμοῦμεν ἐπιτυχεῖν· οὐ γὰρ δὴ τοσούτον ἡμῖν τῶν λόγων ἐκείνων ὅσον ἐμέλεισε τῶν σῶν ἀκοῦσαι. Ὡς, ἦν τούτων ἀποστερήσης, κακεῖνα μάτην ἔση πεπονηκώς. Ἀλλὰ πρὸς Ἑρμοῦ τὸν ἅπαντα λόγον, ὥσπερ ὑπέστης ἐξ ἀρχῆς, ἀπόδος.

ΧΑΡ. Βέλτιον μὲν ἦν τούτοις ἀπαλλάττειν με τῶν δυσχερῶν ἀγαπῶντα· ἐπεὶ δ' οὕτω προθυμῇ καὶ τῶν ἡμετέρων ἀκοῦσαι λόγων, καὶ τοῦτ' ὑπηρετεῖν ἀνάγκη. Ὡς δὲ τοῖνον καὶ αὐτὸς ἐποιήσάμην τὸν λόγον·

22. Εἰ μὲν πρῶτος αὐτὸς ἤρχον περὶ τοῦ κάλλους λέγειν, προοιμίων ἂν ἐδεόμην συγχῶν, ἐπεὶ δ' ἐπὶ πολλοῖς ἔρχομαι τοῖς πρότερον εἰρηκόσιν ἔρων, οὐδὲν ἀπεικὸς τοῖς ἐκείνων κερρημένον ὡς προοιμίοις ἐπιφέρειν ἐξῆς τὸν λόγον, ἄλλως τ' οὐδ' ἐτέρωσε τῶν λόγων γιγνομένων, ἀλλ' ἐνταῦθα καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὥς, ἐνεῖναι καὶ τοὺς παρόντας λαθεῖν, ὡς ἄρ' οὐχ ἕκαστος ἰδίᾳ λογοποιούσιν, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ἕκαστος ἐπὶ μέρους διεξέρχοντα λόγον. Ἐτέρῳ μὲν οὖν ἔρχει γ' ἂν εἰς εὐφημίαν ἄπερ ὑμῶν ἕκαστος ἔτυγεν εἰπὼν περὶ τοῦ κάλλους ἰδίᾳ, τούτῳ δὲ τοσούτον περίεστιν, ὥστε καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἐξω τῶν νῦν εἰρημένων οὐ δεῖν ἐπαίνων τῶν εἰς αὐτό· πλείστα γὰρ πολλαχόθεν, αὐτὰ πρῶτα δεῖν λέγειν ἕκαστα, δοῖαν παρίστησιν, ὥσπερ ἀνθέων εὐτυχοῦντι λειμῶνι, αἰετῶν φαινομένων ἄρτι προσαγομένων τοὺς δρεπομένους. Ἐγὼ δ' ἐκ πάντων ἐκλέξας ὅσα μοι δοκῶ μὴ βέλτιον εἶναι παραλιπεῖν, λέξω διὰ βραχείων, ὅπως τῇ τε κάλλει τὰ γινόμενα ἀποδώσω ὑμῖν τε τὸ μακρολογεῖν παραλιπὼν δράσω κεραισμένα.

23. Τοῖς μὲν οὖν ἢ δι' ἀνδρείαν ἢ καὶ ἐτέραν τινὰ τῶν ἀρετῶν ἡμῶν πρόειν δοκοῦσιν, ἦν μὴ τῇ καὶ

hanc, quod forma illa atque ætate non ut decebat frueretur, cura adolescentis suscepta, qui erat decertaturus (hic Pelops fuit) et currum illi donant pulchrius ab arte elaboratum, equosque immortales, quorum opera futurum erat ut virgine potiretur. Ac politus est, interfecto in metis victoriae socero.

20. Adeo pulchritudo divina res hominibus videtur et honoratur ab omnibus, et diis est multis modis expetita. Propterea neque nobis est quod quis jure succenseat, qui operæ pretium putaverimus ista de pulchritudine enarrare. Sic et Aristippus orationem suam absolvit.

21. HERM. Tu vero superes, Charideme: atque jam velut coronidem eorum, quæ in pulchritudine pulchra sunt, imponas tuam orationem.

CHAR. Ne, per ego te deos rogo, ultra progredi me coge: satis enim fuerint ad declarandam disputationem etiam quæ modo dicta sunt, qui præsertim non quæcumque dixi depromere ex memoria possim. Quippe facilius aliquis retineat dicta ab aliis, quam sua.

HERM. Quin hæc ipsa sunt quorum ab initio cupiebamur fieri compotes: neque enim tantum illas audire orationes curabamus, quam tuam. Itaque hæc si nos privaveris, scito etiam in illis frustra te elaborasse. Verum per Mercurium, universam orationem, quemadmodum ab initio promiseras, nobis redde.

CHAR. Melius fuerat te istis contentum difficultatem mihi remittere. Quandoquidem vero ita cupidus es meæ audiendæ orationis, ea etiam in re tibi obsequi necesse est. Hunc in modum ergo ipse quoque verba feci:

22. « Si primus ego de pulchritudine dicere inciperem, multis opus haberem exordiis; quando autem post plures, qui ante me dixerunt, oraturus venio, haud absurdum fuerit illorum me orationibus pro exordiis usum, ipsam statim meam orationem adjungere: quum præsertim non alias habitæ sint illæ orationes, sed hic et eodem die, ut possit etiam præsentibus fucus fieri, quasi non suam sibi quisque orationem habeat, sed unam eandemque pro parte quæque sua exsequatur. Atque alii rei satis essent ad colligendam famam quæ unusquisque vestrum singulatim pro pulchritudine dixit: huic vero tantum superest, ut etiam his qui post futuri sunt, præter ea quæ jam sunt dicta, non defuturæ sint ejusdem laudes. Plurima enim pluribus ex hæc, atque omnia ejusmodi, ut prima dici mereantur, gloriam ei parant, velut felici florum prato, semper his qui jam conspiciuntur, decerpentes allicientibus. Ego vero diligens ex omnibus quæcumque non recte omitti putabo, paucis dicam, ut et pulchritudini justa tribuam, et vobis, omnia longiori oratione, gratificer.

23. Igitur qui vel fortitudine, vel quacumque virtute animi præcellere nobis videntur, illis, nisi per quotidiana benefi-

ἡμέραν ποιεῖν εὖ ἀναγκάζωσιν ἡμῶς εὖ αὐτοῖς διακείσθαι, βασκαίνομεν μάλλον, ἐξ ὧν ἂν οὐ καλῶς αὐτοῖς τὰ πράγματα πραττόμενα σχοίη· καλοὺς δ' οὐ μόνον οὐ φθονοῦμεν τῆς ὥρας, ἀλλ' εὐθὺς τε ἰδόντες ἀλίσκομεθα ὑπεραγαπώμεν τε οὐδ' ἀποκονοῦμεν ὥσπερ κρείττοσιν, ὅσον ἂν ἡμῖν ἐξῇ, δουλεύοντες αὐτοῖς. Ἥδιον ἂν οὖν ὑπακούσαι τις ὥρας εὐτυχηκότι ἢ προστάζειν τῷ τοιοῦτῳ, καὶ πλείω χάριν ἂν εἰδέη τῷ πολλὰ προστάττοντι μάλλον ἢ τῷ μηδ' οἰοῦν ἐπαγγέλλοντι.

24. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἀγαθῶν, ὧν ἂν ἐνδεεῖς ὦμεν, οὐ περαιτέρω σπουδαζόμεν τοῦ τυχεῖν, κάλλους δ' ἡμῖν οὐδεὶς οὐδεπώποτε γέγονε χόρος, ἀλλ' ἐάν τε τὸν Ἀγλαΐης, τὸν εἰς Ἰλίῳ ποτε συναναβάντα τοῖς Ἀχαιοῖς, ἐάν θ' Ὑάκινθον τὸν καλὸν ἢ τὸν Λακεδαιμόνιον Νάρκισσον κάλλει νικῶμεν, οὐκ ἀρκεῖν ἡμῖν δοκοῦμεν, ἀλλὰ δεδοίκαμεν μὴ λάθωμεν τοῖς ἐπιγυνομένοις ἂν καταλιπόντες ὑπερβολήν.

25. Σχεδὸν δ' ὡς εἰπεῖν πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων ὥσπερ κοινὸν παράδειγμα τὸ κάλλος ἐστὶ, καὶ οὔτε στρατηγὸς εἰς κάλλος ἡμέληται τὰ στρατεύματα συντάττειν οὔτε ῥήτορας τοὺς λόγους συντιθέναι οὔτε μὴν γραφεῦσι τὰς εἰκόνας γεγραφεῖναι. Ἀλλὰ τί ταῦτα λέγω, ὧν τὸ κάλλος τέλος ἐστίν; ὧν γὰρ εἰς χρεῖαν ἤκομεν ἀναγκαιῶς, οὐκ ἐλλείπομεν οὐδὲν σπουδῆς εἰς ὅσον ἐξεστὶ κάλλιστα κατασκευάζειν· τῷ τε γὰρ Μενέλειῳ οὐ τοσοῦτον ἐμέλησε τῆς χρεῖας τῶν οἰκῶν, ἢ ὅσον τοὺς εἰσερχομένους ἐκπλήττειν, καὶ διὰ τοῦθ' οὕτω πολυτελεστάτους ἅμα κατεσκεύασε καὶ καλλίστους, καὶ τῆς γνώμης οὐχ ἡμάρτεν· ὁ γὰρ Ὀδυσσεύς οὕτως ἀγασθῆναι λέγεται τούτους, κατὰ φύσιν τοῦ πατρὸς εἰς αὐτὸν ἀφιγμένος, ὥστ' εἰπεῖν Πεισιστράτῳ τῷ Νεστορίῳ,

Ζηνὸς ποὺ τοῖσδε γ' Ὀλυμπίῳ ἐνδοθεν αὐλή.

Αὐτὸς θ' ὁ τοῦ μεираκίου πατὴρ οὐκ ἄλλου τοῦ χάριν μιλοπαρχῆος ἤγε τὰς ναῦς συστρατευόμενος τοῖς Ἑλλησιν ἐπὶ Τροίαν ἢ ὅπως τοὺς δρώοντας ἐκπλήττειν ἔχῃ. Καὶ σχεδὸν εἰ τις ἐκάστην ἐξετάζειν βούλεται τῶν τεχνῶν, εὐρήσει πάσας ἐς τὸ κάλλος δρώσας καὶ τούτου τυγχάνειν τοῦ παντὸς τιθεμένας.

26. Τοσοῦτον δὲ τὸ κάλλος τῶν ἄλλων ἀπάντων ὑπερέχειν δοκεῖ, ὥστε τῶν μὲν ἡ δικαιοσύνης ἢ σοφίας ἢ ἀνδρείας μετεχόντων πολλὰ τις ἂν εὖροι τιμωμένα μάλλον, τῶν δὲ ταύτης τῆς ιδέας κεκοινωνηκότων βέλτιόν ἐστιν εὐρεῖν οὐδὲν, ὥσπερ ὅη καὶ τῶν μὴ μετεσχηκότων ἀτιμότερον οὐδὲν· ὥσπερ γοῦν τοὺς μὴ καλοὺς ὀνομαζόμεναι αἰσχροὺς, ὡς οὐδὲν ὄν, εἰ τί τις ἔχων τύχοι πλεονέκτημα τῶν ἄλλων κάλλους ἐστερημένος.

27. Τοὺς μὲν οὖν ἢ δημοκρατουμένους τὰ κοινὰ διοικοῦντας ἢ τυράννοις ὑποτεταγμένους τοὺς μὲν ὀηγαγούς, τοὺς δὲ κολακὰς καλοῦμεν, μόνους δὲ τοὺς ὑπὸ ταύτῃ τῇ δυνάμει γενομένους θαυμάζομεν τε φιλοπόνους τε καὶ φιλοκαλοὺς ὀνομαζόμεν καὶ κοινούς νομίζομεν εὐεργέτας τοὺς τῶν καλῶν ἐπιμελητάς. Ὅτε τοίνυν

cia nos, ut bene erga illos affecti simus, veluti cogant, potius invidemus, unde non bene illis res successerit: pulchris vero non tantum non invidemus formam, sed ad primum conspectum capimur, supra modum illos amamus, neque fatigamur illis tanquam diis quibusdam, quantum nobis licuerit, serviendo. Ergo jucundius aliquis paruerit formae felici homini, quam non tali imperaverit, et gratiam habuerit majorem injungenti multa, quam nihil quicquam praecipienti.

24. Et reliqua bona, quorum indigemus, non ultra appetimus, quum sumus consecuti; pulchritudinis autem nulla unquam est satietas: verum si et illum Aglaiae filium, qui cum Achivis venit contra Ilium, si Hyacinthum illum pulchrum, aut Lacedaemonium Narcissum vincamus pulchritudine, non putamus satis esse, sed metuimus ne ignari a posteris forte superemur.

25. Fere omnibus autem, ut ita dicam, rebus humanis commune quasi, ad quod componantur, exemplum pulchritudo est: et neque imperatores non curant ad pulchritudinem struere aciem; neque oratores componere orationem; neque pictores imagines suas pinxisse. Sed quid haec dico, quorum pulchritudo finis est? vel in his quorum ad usum necessitate quadam venimus, studii nihil intermittimus, quo ea, quam potest, paremus pulcherrima. Neque enim Menelaus tam curabat usum aedium, quam ut ingredientibus admiratione percelleret; atque ea causa et sumtuosissimas simul paravit et pulcherrimas: neque aberravit ab suo consilio; Ulyssis enim filius ita illas admiratus esse dicitur, requirendi patris causa ad ipsum quum pervenisset, ut Pistrato diceret Nestoris filio,

Talis nempe fuit Jovis aula introrsus Olympi.

Ipse autem pater adolescentuli non alia causa splendentes minio naves Graecorum expeditionem juvans adversus Troiam duxit, quam ut haberet quo videntes percelleret. Et artes fere singulas si examinare aliquis velit, inveniet ad pulchritudinem collineare omnes, et in illa consequenda ponere omnia.

26. Tantum vero eminere in reliquis omnibus pulchritudo [moralis, honestas] videtur, ut multa observare liceat iis quae vel justitiam vel sapientiam vel fortitudinem sibi adjunctam habent, honoratiora; his vero, quae hujus qualitatis partem habent, melius invenire nihil est; quemadmodum nimirum istis, qui nihil ejus habent, nihil contentius. Quippe solos, qui pulchri [honesti] non sunt, turpes vocamus; quasi nihil sit, si quis aliquam ceterarum prerogativarum habeat, pulchritudine [honestate] idem privatus.

27. Atque illos, qui vel in populari imperio rem publicam administrant, vel tyrannis subjecti sunt, demagogos illos, hos adulatores vocamus: solos qui sub hac pulchri [honesti] potestate sunt, admiramur, laborisque et pulchritudinis [honestatis] amantes vocamus, et communes benefactores habemus illos, qui pulchrorum [honestorum] curam susci-

οὕτω μὲν σεμνὸν τὸ κάλλος ἐστίν, οὕτω δὲ τοῖς πᾶσιν ἐν εὐχῆς μέρει τυχεῖν κέρδος τε νομίζουσι τὸ τοῦτω τι διακονῆσαι δυνήθηναι, πῶς ἡμᾶς εἰκότως οὐκ ἂν τις ἐμέμψατο, εἰ τοσοῦτον ἔχοντες κέρδος κερδαίνειν ἔπειθ' ἔκοντι προιέμεθα, μὴδ' αὐτὸ τοῦτο αἰσθῆσθαι δυνήθεντες, ὅτι ζημιούμεθα;

28. Τοσοῦτον μὲν δὴ καὶ γὰρ τὸν λόγον ἐποιήσάμην, πολλὰ τῶν ἐνόντων μοι περὶ κάλλους εἰπεῖν ἀφελὼν, ἔπειδ' ἔτι τὴν συνουσίαν ἐπὶ πολὺ παρατεινομένην εὗρων.

ΕΡΜ. Εὐδαίμονές γε, οἱ τοιαύτης ἀπολεαύκατε τῆς συνουσίας. Σχεδὸν δ' ἤδη καὶ γὰρ οὐδὲν ἑλαττον ὑμῶν ἐσχηκα διὰ σέ.

piunt. Quando igitur adeo augustum quiddam est pulchritudo, adeoque in parte votorum est omnibus illam consequi, ut in lucro ponant, illi si qua servire possint; quomodo non merito nos vituperaverit aliquis, si tantum quum liceat lucrum facere, ultro deinde illud abjiciamus, ac ne hoc ipsum quidem sentire queamus, damnum nos facere? »

28. Tantum et ego verborum feci, multis quæ in promptu mihi erat de pulchritudine dicere, abscissis, quoniam longius extrahi colloquium animadverti.

HERM. Felices vos quidem, qui tali colloquio frui sitis. Sed tuo beneficio fere non deteriori ego quoque conditione fui.

LXXIX.

* ΝΕΡΩΝ ἢ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΡΥΧΗΣ ΤΟΥ ΙΣΘΜΟΥ.

1. ΜΕΝΕΚΡΑΤΗΣ. Ἡ ὁρυχὴ τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ σοὶ, Μουσώνιε, διὰ χειρὸς, ὥς φασι, γεγονυῖα, τῷ τυράννῳ νοῦν εἶχεν Ἑλλήνας;

ΜΟΥΣΩΝΙΟΣ. Ἰσθί, ὦ Μενέκρατες, καὶ βελτίῳ ἐντεθυμηθῆσαι Νέρωνα· τὰς γὰρ περιβολὰς τῆς Πελοποννήσου τὰς ὑπὲρ Μαλέαν ζυγίρει τοῖς θαλαττομένοις εἰκοσι σταδίων τοῦ Ἰσθμοῦ ῥήγματι. Τοῦτο δ' ἂν καὶ τὰς ἐμπορίας ὤνησε καὶ τὰς ἐπὶ θαλάττῃ πόλεις καὶ τὰς ἐν τῇ μεσογείᾳ· καὶ γὰρ δὴ κακείναις ἀποχρῶν δ' οἶκοι καρπὸς, ἦν τὰ ἐπιθαλάττια εὖ πράττη.

ΜΕΝ. Ταῦτα δὴ διέξελε, Μουσώνιε, βουλομένοις ἡμῖν ἀκροάσασθαι πᾶσιν, εἰ μὴ τι σπουδάσαι διανοῇ ἔτερον.

ΜΟΥΣ. Δίειμι βουλομένους· οὐ γὰρ οἷδ' ὅ τι χαρίζοιμην ἂν μᾶλλον τοῖς γε ἀφίγμενοις ἐς ἀηδὲς οὕτω φροντιστήριον ἐπὶ τῷ σπουδάσειν.

2. Νέρωνα τοίνυν ἐς Ἀχαιῶν ὥδαλ' ἔγον καὶ τὸ σφόδρα αὐτὸν πεπεικέναι μὴδ' ἂν τὰς Μούσας ἀναβάλλεσθαι ἥδιον. Ἐδούλετο δὲ καὶ τὰ Ὀλύμπια, τὸν γυμνικώτατον τῶν ἀγόνων, στεφανοῦσθαι ἄδων· τὰ γὰρ Πύθια, τούτων μὲν ἑαυτῷ μετεῖναι μᾶλλον ἢ τῷ Ἀπόλλωνι· μὴδὲ γὰρ ἂν μὴδ' ἐκείνον ἐναντίαν αὐτῷ κιθάραν τε καὶ ὥδην θέσθαι. Ὁ δὲ Ἰσθμὸς οὐ τῶν ἀποθεν αὐτῷ βεβουλευμένων, ἀλλ' ἐντυχὼν τῇ φύσει τοῦ τόπου μεγαλουργίας ἡράσθη, τὸν τε βασιλέα τῶν ἐπὶ τὴν Τροίαν ποτὲ Ἀχαιῶν ἐνθυμηθείς, ὡς τὴν Εὐβοίαν τῆς Βοιωτίας ἀπέτεμεν Εὐρύπῳ τῷ περὶ τὴν Χαλκίδα, ἔτι γε μὴν καὶ τὸν Δαρείον, ὡς δ' Βόσπορος ἐγεφυρώθη αὐτῷ ἐπὶ τοὺς Σκύθας· τὰ δὲ Ξέρξου καὶ πρὸ τούτων ἰσως ἐνενόησε, μέγιστα τῶν μεγαλουργιῶν ὄντα, καὶ πρὸς τούτοις ὡς τῷ δι' ὀλίγου ἀλλήλοις ἐπιμιῆσαι πάντας εἰσοίτο τὴν Ἑλλάδα λαμπρῶς ἐστιᾶσθαι τοῖς ἐξωθεν· αἱ γὰρ τύραννοι φύσεις μεθύουσι μὲν, διψῶσι δὲ πῃ καὶ ἀκούσαι τοιοῦτο φθέγγει.

3. Προελθὼν δὲ τῆς σκηνῆς ὕμνον μὲν Ἀμφιτρίτης

LXXIX.

* ΝΕΡΟ ΣΙΒΕ DE ISTHMO PERFODIENDO.

1. ΜΕΝΕΚΡΑΤΗΣ. Isthmus perfodiendus, quod opus tibi quoque, Musoni, præ manu, ut aiunt, fuit, tyranno Græcine res consilii erat?

ΜΟΥΣΩΝΙΟΣ. Scito, Menecrates, etiam meliora in animo habuisse Neronem: circuitus enim illos Peloponnesi supra Maleam navigantibus compendificiebat, perrumpendis viginti stadiis Isthmi. Hoc vero et commerciis utile fuisset, et maritimis urbibus pariter atque mediterraneis: nam his quoque fructus domestici sufficiant, si res maritima bene habeat.

ΜΕΝ. Hæc ergo, Musoni, enarra nobis audire cupientiibus universis, nisi quid aliud serius agere cogitas.

ΜΟΥΣ. Narrabo sic volentibus: neque enim scio in quo potius gratum facere vobis possim, qui studendi causa insuave adeo auditorium ingressi sitis.

2. Neronem igitur in Achaia egerunt carmina, et quod firmiter sibi persuaserat nec Musas canere suavius. Volebat autem etiam Olympia, certaminum omnium maxime gymnicum, ob cantum coronari: quantum enim ad Pythia, hæc magis ad se pertinere quam ad Apollinem, qui ne ipse quidem citharam cantumque opponere sibi audeat. Verum Isthmus non inter ea quæ e longinquo cogitaverat, sed quum in naturam loci incidisset, magnificentie quodam amore correptus, et regem illum Achivorum quondam ad Trojam profectorum cogitans, ut is Eubœam a Bœotia absciderit illo circa Chalcida Euripo; atque insuper Darium, ut Bosporo pons contra Scythas ab illo impositus sit; Xerxis autem opera forte ante hæc ipsa cogitavit, magnificorum operum maxima: ad hæc videri sibi poterat, se permiscendis tam parvo intervallo omnibus, splendido Græciam munere et velut epulis excipere. Ingenia enim tyrannorum, ebria illa quidem, tamen interdum etiam ejusmodi auditu nem sitiunt.

3. Progressus autem de tentorio, hymnum canebat Am-

τε καὶ Ποσειδῶνος ἦσε καὶ ἄσφα οὐ μέγα Μελικέρτη
τε καὶ Λευκοθέα. Ὁρέξαντος δ' αὐτῷ χρυσὴν δίκελ-
λαν τοῦ τὴν Ἑλλάδα ἐπιτροπεύσαντος ἐπὶ τὴν ὄρυγ-
ξιν χροτούμενος τε καὶ ἀδόμενος, καὶ καθιόμενος τῆς
γῆς τρεῖς, οἶμαι, τοῖς τε τὴν ὄρυγ-
ξιν πεπιστευμένοις παρακλειυσάμενος
ζυντόνως ἀπτεσθαι τοῦ ἔργου ἀνῆει
εἰς τὴν Κόρινθον τὰ Ἡρακλέους δοκῶν
ὑπερβεβλησθαι πάντα. Οἱ μὲν δὲ ἐκ τοῦ
δεσποτηρίου τὰ πετρώδη τε καὶ
δύσεργα ἐξεπόνουν, ἡ στρατιὰ δὲ
τὰ γεῖῳ τε καὶ ἐπίπεδα.

4. Ἐβδόμην δὲ πάλιν καὶ πέμπτην ἡμέραν προσε-
ζευγμένον ἡμῶν τῷ Ἰσθμῷ κατέβη τις ἐκ
Κορίνθου λόγος οὕτω σαφὴς ὥς δὴ τοῦ
Νέρονος μετεγνωκός τὴν τομὴν.
Ἔφασαν δὲ τοὺς Αἰγυπτίους γεωμετροῦντας
τῆς ἑκατέρας θαλάττης τὰς φύσεις οὐκ
ἰσοπέδοις αὐταῖς συντυχεῖν, ἀλλ' ὑψηλοτέραν
ἡγουμένους τὴν ἐκ τοῦ Λεχαιοῦ
περὶ τῇ Αἰγίνῃ δεδοικέναι πελάγους
γὰρ τοσοῦτο νῆσῳ ἐπιγυθόντος καὶ
ὑποδρύχον ἀπνευχθῆναι τὴν Αἰγί-
ναν. Νέρωνα δὲ τῆς μὲν τοῦ Ἰσθμοῦ
τομῆς οὐδ' ἂν Θαλῆς μετέστησεν ὁ
σοφώτατος τε καὶ φυσικώτατος τοῦ
γὰρ τεμῆν αὐτὸν ἦρα μάλλον ἢ τοῦ
δημοσίου ἄδειν.

5. Ἡ δὲ τῶν Ἑσπερίων ἔθνων κίνησις
καὶ δξύτατος ὥς τῶν ἐκείνης νῦν ἀπτόμενος,
ὄνομα δὲ αὐτῷ Βίνδαξ, ἀπήγαγεν
Ἑλλάδος τε καὶ Ἰσθμοῦ Νέρωνα
ψυχρῶς γεωμετρήσαντα· τὰς γὰρ
θαλάττας ἰσογαίους τε καὶ ἰσοπέδους
οἶδα. Φασὶ δ' αὐτῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς
Ῥώμης ὀλισθάνειν ἤδη καὶ ὑποδιδόναι.
Τοῦτο καὶ αὐτοὶ χθὲς ἠκούσατε τοῦ
προπταίσαντος χιλιάρχου.

6. MEN. Ἡ φωνὴ δὲ, Μουσῶνι, δι' ἣν
μουσομανεῖ καὶ τῶν Ὀλυμπιάδων τε καὶ
Πυθιάδων ἔρῃ, πῶς ἔχει τοῦ
τυράννου; τῶν γὰρ Ἀθηνῶν
προσπλεόντων οἱ μὲν ἐθαυμάζον, οἱ δὲ
κατεγέλων.

MUS. Ἀλλ' ἐκείνός γε, ὦ Μενέκρατες,
οὔτε θανασίως ἔχει τοῦ φθόγματος οὔτ'
αὖ γελώτως· ἡ γὰρ φύσις αὐτὸν
ἀμέμπτως τε καὶ μέσως ἤρμοκε.
Φθέγγεται δὲ κοῖλον μὲν φύσει καὶ
βαρὺν, ἐγκειμένης αὐτῷ τῆς
φάρυγγος· μέλη δ' οὕτω κατεσκευασ-
μένης βομβεῖ πῶς. Οἱ δὲ γε τόνοι τῶν
φθόγγων ἐπιλαίνουσιν τοῦτον, ἐπεὶ
μὴ θαρρεῖ αὐτῷ, χρωμάτων δὲ
φιλανθρωπία καὶ μελοποιία εὐαγῶν μὲν
δὴ καὶ κιθαρωδία εὐσταλεῖ καὶ τῷ
οὐ καίρῳ βαδίσαι καὶ στῆναι καὶ
μεταστῆναι καὶ τὸ νεῦμα ἐξομοίωσαι
τοῖς μέλεσιν, αἰσχύνην ἔχοντος
μόνου τοῦ βασιλέα δοκεῖν ἀκριβοῦν
ταῦτα.

7. Εἰ δὲ μιμοῖτο τοὺς κρείττους, φεῦ
γέλως, ὥς πᾶσι τῶν θεωμένων ἐκπίπτει,
καίτοι μυρίων φόβων ἐπηρτημένων,
εἴ τις ἐπ' αὐτῷ γελῶν εἴη· νεύει
μὲν γὰρ τοῦ μετρίου πλέον ξυνάγων
τὸ πνεῦμα, ἐπ' ἄκρων δ' ἵσταται
τῶν ποδῶν ἀνακλόμενος ὥσπερ οἱ
ἐπὶ τοῦ τροχοῦ. Φύσει δ' ἐρυθρὸς ὢν
ἐρεῦθει μάλλον, ἐμπιπραμένον αὐτῷ
τοῦ προσώπου· τὸ δὲ πνεῦμα ὀλίγον
καὶ οὐκ ἀποχρῶν που δὴ.

8. MEN. Οἱ δ' ἐν ἀγῶνι πρὸς αὐτὸν
πῶς ὑφίστανται, ὦ Μουσῶνι; τέχνη
γὰρ που χαρίζονται.

plutrites ac Neptuni, et carmen non magnum Melicertae et Leucotheae. Quum vero rastellum illi aureum porrexisset praeses Graeciae, ad fossam se propere contulit inter plausus atque cantus, humoque ter, puto, percussa, hortatusque eos quibus cura fossae permissa erat, ut studioso opus illud aggrederentur, Corinthum rediit, omnes a se Herculis superatos labores existimans. Atque ergastulorum vincti saxosa et difficilia elaborabant, terrena autem ac plana exercitus.

4. Sed per septimanam fere et quinque dies quum Isthmos nos velut affixi haesisset, ingruit aliquis e Corintho nondum tamen certus rumor de mutato a Nerone abscindendi consilio. Dicebant autem Aegyptios, dimenso utriusque maris fastigio, non ejusdem illa libramenti deprehendisse, sed altius arbitrari illud quod ex Lechaeo sinu alibitur, atque Aeginae proinde metuere, ne tanto mari ad insulam illam appellente, plane submersa Aegina auferatur. Verum Neronem quidem a secundo Isthmo neque Thales ille sapientissimus et consultissimus naturae demovisset: magis enim secare illum jam cupiebat, quam ipsum publice canere.

5. At occidentis populorum motus et acerrimus ille vir, qui rempublicam ibi jam capessivit, nomen ei Vindex, a Graecia et Isthmo abduxit Neronem frigida quaedam de geometria causantem: maria enim pari undique fastigio librata novi. Aiunt autem illi etiam ipsas Romae suburbanas regiones jam labare et cedere. Hoc ipsi quoque heri audistis e tribuno, qui huc appulit.

6. MEN. Sed vox, o Musoni, propter quam ita furiose musicus est et Olympiadum Pythiadumque amore flagrat, quomodo habet tyranno? eorum enim qui Lemnum appulerunt admirabantur quidam, alii deridebant.

MUS. Verum iste, Menecrates, neque admirabilis est quantum ad vocem, neque ridiculus: natura enim illum sine reprehensione et mediocriter instruxit. Cavum autem quiddam et grave per naturam sonat, depresso ad interiora gutture: ex quo ita parato cantica quodammodo bombum edunt. Interim toni vocum musicarum mitigant illum, quum non sibi confidat, sed colorum musicorum humanitati et modulationi flexibili sane, et bene composito ad citharam cantui, et quod ubi tempus est ingreditur, et stat, et transfert se, et quod nutum accommodat cantibus: qua in re illud solum turpitudinem habet, quod imperator videtur studioso ac subtiliter ista tractare.

7. Quoties vero imitatur superos, vah risum! quam multus excidit spectatoribus, licet sexcenti terrores impendeant, si quis illum derideat. Nutat enim supra modum collecto spiritu, summis pedum digitis insisit, retrorsum inflexus, ut qui rotae alligati sunt: quumque natura sit rubicundus, tum magis etiam incensa illi facie rubescit: spiritus autem illi exilis, neque usquam sane sufficiens.

8. MEN. Qui vero contra illum certant, quomodo se submittunt, Musoni? nempe arti hoc forte gratificantur.

ΜΟΥΣ. Τέχνη μὲν, ὥσπερ οἱ ὑποπαλαίοντες. Ἄλλ' ἐνθυμήθητι, ὦ Μενέκρατες, τὸν τῆς τραγωδίας ὑποκριτὴν, ὡς Ἰσθμοὶ ἀπέθανεν· εἰς γὰρ κίνδυνοι καὶ περὶ τὰς τέχνας, ἣν ἐπιτείνουσιν οἱ τεχνάζοντες.

MEN. Καὶ τί τοῦτο, Μουσώνιε; σφόδρα γὰρ ἀνήχοος τοῦ λόγου.

ΜΟΥΣ. Ἄκουε δὲ λόγου ἀτόπου μὲν, ἐν ὀφθαλμοῖς δὲ Ἑλλήνων πεπραγμένου.

9. Ἰσθμοὶ γὰρ νόμου κειμένου μήτε κωμῳδίαν ἀγωνίζεσθαι μήτε τραγωδίαν, ἐδόκει Νέρωνι τραγωδοῦς νικᾶν. Καὶ παρῆλθον εἰς τὴν ἀγωνίαν ταύτην πλείους μὲν, ὃ δ' Ἡπειρώτης ἄριστα φωνῆς ἔχων, εὐδοκιμῶν δ' ἐπ' αὐτῇ καὶ θαυμαζόμενος λαμπροτέρᾳ τοῦ εἰωθότος ἐπλάττετο καὶ τοῦ στεφάνου ἐρᾶν καὶ μὴδ' ἀνήσειν πρότερον ἢ δέκα τάλαντα δοῦναι οἱ Νέρωνα ὑπὲρ τῆς νίκης. Ὁ δ' ἡγρίαινε τε καὶ μανικῶς εἶχε· καὶ γὰρ δὴ καὶ ἡκροῦτο ὑπὸ τῇ σκηπῇ ἐπ' αὐτῷ δὴ τᾶντων. Βούωντων δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Ἡπειρώτῃ, πέμπει τὸν γραμματέα κελεύων ὑφείναι αὐτῷ τοῦτον. Αὐτοῦ δὲ υπεραίροντος τὸ φθέγμα καὶ δημοτικῶς ἐρίζοντος εἰσπέμπει Νέρων ἐπ' ὀκριθάντων τοὺς ἑαυτοῦ ὑποκριτὰς οἷον προσήκοντάς τι τῷ πράγματι· καὶ γὰρ δὴ καὶ δέλτους ἐλεφαντίνους καὶ δελφύρους προβεβλημένοι αὐτὰς ὥσπερ ἐγγειρίδια καὶ τὸν Ἡπειρώτην ἀναστήσαντες πρὸς τὸν ἀγχοῦ κίονα κατέαξαν αὐτοῦ τὴν φάρυγγα παλόντες ὀρθαῖς ταῖς δέλτοις.

10. **MEN.** Τραγωδίαν δὲ ἐνίκα, Μουσώνιε, μιὰρὸν ὀτὼ πάθος ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν Ἑλλήνων ἐργασάμενος;

ΜΟΥΣ. Παιδιὰ ταῦτα νεανία τῷ μητροκτονήσαντι. Εἰ δὲ τραγωδίας ὑποκριτὴν ἀπέκτεινεν ἐκτεμὼν αὐτοῦ τὸ φθέγμα, τί χρὴ θαυμάζειν; καὶ γὰρ δὴ καὶ τὸ Πυθικὸν στόμιον, παρ' οὗ αἱ ὀμφαὶ ἀνέπνεον, ἀπορράττειν ὥρμησεν, ὡς μὴδὲ τῷ Ἀπόλλωνι φωνὴ εἶη, καίτοι τοῦ Πυθίου καταλέξαντος αὐτὸν εἰς τοὺς Ὀρέστας τε καὶ Ἀλκμαίωνα, οἷς τὸ μητροκτονῆσαι καὶ λόγον τινὰ εὐκλείας ἔδωκεν, ἐπειδὴ πατράσιν ἐτιμώρησαν. Ὁ δὲ μηδαμῶς εἰπεῖν ἔχων ὅτῳ ἐτιμώρησεν ὑδρίσθαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ ᾤετο πρότερον τῶν ἀληθῶν ἀκούων.

11. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, τίς ἡ προσιοῦσα ναῦς; ὡς ἐπάγειν τι ἀγαθὸν εἰκεν· ἐστεφάνωνται γὰρ τὰς κεφαλὰς ὥσπερ χορὸς εὐφημος, καὶ τις ἐκ τῆς πρώρας προτείνει τὴν χεῖρα παρακελεύμενος ἡμῖν θαρρεῖν τε καὶ χαίρειν, βοᾷ τε, εἰ μὴ παρακούω, Νέρωνα οἴχεσθαι.

MEN. Βοᾷ γὰρ, Μουσώνιε, καὶ σαφέστερόν γε, ὅσω τῆς γῆς ἀπτεται. Εὐ γε, ὦ θεοί.

ΜΟΥΣ. Ἀλλὰ μὴ ἐπευχώμεθα· ἐπὶ γὰρ τοῖς κειμένοις οὐ φασι δεῖν.

MUS. Artū illi quidem, ut qui in lucta concedunt. Sed tu cogita, Menecrates, tragicum actorem, qui in Isthmo perit: sunt enim pericula etiam circa artes, si intendant eas artifices.

MEN. Et quid hoc, Musoni? plane enim nihil ea de re audiui.

MUS. Audi igitur rem incredibilem illam quidem, sed in oculis Græciæ factam.

9. Quanquam lex est ludis Isthmiis, ne comordia certetur neu tragœdia, visum est Neroni tragœdos vincere. Ac venire ad illud certamen quum plures alii, tum Epirotæ, voce optima præditus, qui eo nomine in fama esset atque admirationi omnibus de splendore vocis insolito: is fingebat se et coronæ amore captum, neque concessurum prius, quam decem sibi talenta Nero pro victoria dedisset. At hic exasperari et furere: etenim in tabernaculo etiam audiebatur sub ipsum tempus certaminis. Clamore autem laudantibus Epirotæ Græcis, scribam mittit, submittere hunc sibi vocem jubens. Illo vero magis etiam tollente vocem, et populariter contendente, immittit Nero in pulpita suos histriones, tanquam quorum partes aliquæ essent in illo negotio. Hi ergo qui pugillares eburneos bipatentes pugionum instar protendebant, erecti ad proximam columnam Epirotæ guttur directis illis tabellis ferientes elidunt.

10. **MEN.** Tragœdiam vero vicit, Musoni, tam imparo facinore in oculis Græciæ perpetrando?

MUS. Lusus iste juveni interfectori suæ matris. Si vero tragicum histrionem exstirpanda illius voce interemit, quid mirandum est? qui etiam Pythicum illud ostium, ex quo divina aspirabantur oracula, obturandi impetum cepit, ut neque sua Apollini vox porro esset; Pythio licet annumerante illum inter Orestas et Alcæmonas, quibus matrum peracta ab ipsis cædes etiam famam peperit non inhonestam, quum patres sic ulciscerentur. At hic quom dicere non posset quem esset ultus, contumelia se affectum a deo putabat, quum mitiora tamen veris audiret.

11. Sed dum loquimur, quænam hæc navis accedit? ut bonum quiddam videtur advehere! coronati enim sunt capitibus, tanquam chorus boni ominis, atque de prora aliquis protendit manum, bono nos animo esse jubens et gaudere: clamat autem, nisi quid me fallunt aures, periisse Neronem.

MEN. Enimvero sic clamat, Musoni, et disertius quo propius terræ accedit. Bonum factum, o dii!

MUS. Sed ne quid imprecemur: negant enim hoc decere in defunctis.

LXXX.

ΤΡΑΓΩΔΟΠΟΔΑΓΡΑ.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ, ΧΟΡΟΣ, ΠΟΔΑΓΡΑ.
ΑΓΓΕΛΟΣ, ΙΑΤΡΟΙ ΚΑΙ ΒΑΣΑΝΟΙ.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

- Ἦ στυγνὸν οὐνομ', ὦ θεοῖς στυγούμενον,
Ποδάγρα, πολυστένακτε, Κωκυτοῦ τέκνον,
ἦν Τάρταρου κευθμῶσιν ἐν βαθυσκίοις,
Μέγαير' Ἐρινὺς γαστρὸς ἐξεγείνατο,
μαζοῖσιν τ' ἐξέθρεψε, καὶ πικρῷ βρέφει
εἰς χεῖλος ἐστάλαξεν Ἀλληκτῶ γάλα,
τίς τὴν δυσώνυμόν σε δαιμόνων ἄρα
εἰς φῶς ἀνῆκεν; ἤλθες ἀνθρώποις βλάβος.
Εἰ γὰρ τεθνῶσιν ἀμπλακχημάτων τίσις
βροτοῖς ὀπηδεῖ, τῶν ἔδρασαν ἐν φάει,
οὐ Τάνταλον ποτοῖσιν, οὐδ' Ἰξίονα
τροχῇ στροβητὸν, οὐδὲ Σίσυρον πέτρω
ἔδει κολάζειν ἐν δόμοισι Πλουτέως,
ἀπλῶς δὲ πάντας τοὺς κακῶς δεδρακότας
τοῖς σοῖς προσάπτειν ἀρθροκνήδεσιν πόνοις·
ὥς μου τὸ λυπρὸν καὶ ταλαίπωρον δέμας,
χειρῶν ἀπ' ἄκρων εἰς ἄκρας ποδῶν βάσεις,
ἰχθῶρι φαύλῳ καὶ πικρῷ χυμῷ χολῆς
πνεύματι βιαίῳ τόδε διασφίγγον πόρους
ἔστηκε καὶ μεμυκὸς ἐπιτείνει πόνους.
Σπλάγχχνων δ' ἀπ' αὐτῶν διάπυρον τρέχει κακὸν,
δίναισι φλογμῶν σάρκα πυρπολούμενον,
ὅποια κρατὴρ μεστὸς Αἰτναίου πυρὸς,
ἢ Σικελὸς αὐλῶν ἄλιπόρου διασφάγος,
ὅπου δυσεξέλικτα κυματούμενος
σῆραγξι πετρῶν σχολιὸς εἰλείται κλύδων.
Ἦ δυστέμμαρτον πᾶσιν ἀνθρώποις τέλος,
ὥς εἰς μάτην σε πάντες ἀμφιθάλλομεν,
ἐλπίδι ματαίᾳ μωρὰ βουκολούμενοι.

ΧΟΡΟΣ.

- Ἄνὰ Δίνδυμον Κυβήβης
Φρύγες ἔνθουν ὀλολυγὴν
ἀπαλῶ τελοῦσιν Ἄττει,
καὶ πρὸς μέλῳ κεραύλου
Φρυγίου κατ' ὄρεα Τμώλου,
κῶμον βοῶσι Λυδοί.
Παραπλήγες δ' ἀμφὶ ῥόπτροις
κελαδοῦσι Κρητὶ ρυθμῷ
νόμον εὐὰν Κορύβαντες.
Κλάζει δὲ βριθὺ σάλπιγξ
Ἄρει κρέκουσα θούρῳ
πολεμῆϊαν αὐτῇν.

LXXX.

TRAGODOPODAGRA.

PODAGRICUS, CHORUS, PODAGRA,
NUNCIUS, MEDICI, TORTORES.

PODAGRICUS.

Heu triste nomen, invisum nomen diis,
Podagra lacrimosa, Cocyti genus,
quam Tartari recessibus in aditis
Megara Erinnys utero fudit suo,
et ubere aluit, et amaræ parvulæ
stillavit in labella Alecto lac malum.
Quis ergo te, male ominatam dæmonum
emisit in lucem, labem mortalibus?
Si namque poena peccatorum mortuos
homines manet, quæ vivi perpetrant :
non unda Tantalum fugiente, aut Ixionem
rota torquendum erat, neque saxo Sisyphum
punire oportuit domo in Plutonia,
omnes ad unum sed malefici reos
tuis aptare membrifragis cruciatibus :
ut aridum atque arumnabile corpus meum
manibus a summis ad pedum vestigia
sanie mala atque amaro succo felleo
violento spiritu clausis meatibus
constitit! ut clausum dolores exacuit!
Quin viscera per ipsa ignitum currit malum
vorticibus flammæ carnem populans meam,
qualis crater Etnæis plenus ignibus,
Siculusve canalis fossæ ponto perviæ,
ubi inexplicabilibus modis exæstuans
cava per petrarum tortus fluctus volvitur.
Heu finis (curatio mali) nullius conjecturæ patens!
ut frustra omnes tibi fomenta apponimus,
ape vana stultis lactatis misere modis!

CHORUS.

Per Dindymum Cybebes
sacrum Phryges ululatum
molli frequentant Atti :
et ad cantum ceraulæ
Phrygii per ardua Tmoli
comum Lydi celebrant.
Insani circum clavis
numerus Creticis modulantur
nonion Evan Corybantes.
Clangit pleno tuba ore
Marti sonans Gradio
bellisonum fragorem.

* De interpretatione mea hoc solum prædico, me non præstare bonos versus, sed qui singuli singulis Lucianicis respondeant, et sententiam eorum, quantum potuit a nobis fieri, expriment. In choris præsertim et metrum et sententiam singulorum versuum assequi nobis datum non fuit. Sed neque diu torquere ingenium tanti putabamus. Claudicare igitur in podagra versus quam sententiam malebamus. GESSNERUS.

Ἡμεῖς δὲ σοὶ, Ποδάγρα,
 πρώταις ἔαρος ἐν ὥραις
 μύσται τελοῦμεν οἴκτους,
 45 ὅτε πᾶς γλοητόκοισι
 ποίαις τέθηλε λειμών,
 Ζεφύρου δὲ δένδρα πνοιαῖς
 ἀπαλοῖς κομᾷ πετήλοις,
 ἃ δύσγαμος κατ' οἴκους
 50 μερόπων θροεῖ χειδῶν,
 καὶ νυκτέροις καθ' ὕλαν
 τὸν Ἴτυν στένει δακρύουσ'

Ἄτθις γόοις ἀηδῶν.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

Ὡμοὶ πόνων ἀρωγὸν, ὃ τρίτου ποδὸς
 55 μοῖραν λελογχὸς βάκτρον, ἐξέρειδέ μου
 βάσιν τρέμουσαν καὶ κατίθουν τρίβον,
 ἔγνος βέβαιον ὡς ἐπιστήσω πέδῳ.
 Ἐγείρε, τλήμων, γυῖα δεμνίων ἀπο
 καὶ λίπε μελάρθρων τὴν ὑπώροφον στέγην.
 60 Σκέδασον δ' ἀπ' ὀσσων νύχιον αἰέρος βάθος
 μολῶν θύραζε καὶ πρὸς ἡλίου φάος
 ἀθόλωτον αὔραν πνεύματος φαιδρῶ σπάσσον.
 Δέκατον γὰρ ἤδη τοῦτο πρὸς πέμπτῳ φάει,
 ἐξ οὗ ζόφῳ σύγκλειστός ἡλίου δῖχα
 65 εὐναῖς ἐν ἀστρώτοισι τέτρομαι δέμας.
 Ψυχὴ μὲν οὖν μοι καὶ προθυμίᾳ πάρα,
 βάσεις ἀμείβειν ἐπὶ θύρας ὠρμημένῳ,
 δέμας δὲ νωθρὸν οὐχ ὑπηρετεῖ πόθοις.
 Ὡμοῖς δ' ἐπείγου, θυμὲ, γιγνώσκων ὅτι
 70 πτωχὸς ποδαγρῶν, περιπατεῖν μὲν ἂν θέλῃ
 καὶ μὴ δύνῃται, τοῦτον ἐν νεκροῖς τίθει.
 Ἄλλ' εἴα.

Τίνες γὰρ οἶδε βάκτρα νωμῶντες χερσίν,
 κάρηνα φύλλοις ἀκτέας καταστεφείς;
 75 τίνι δαιμόνων ἄγουσι κωμαστὴν χορὸν;
 μῶν, Φοῖβε Παιᾶν, σὸν γεραίρουσιν σέβας;
 ἀλλ' οὐ στέφονται Δελφίδος φύλλῳ δάφνης.
 Ἡ μὴ τις ὕμνος Βακχίῳ κωμάζεται;
 ἀλλ' οὐκ ἔπεστι κισσίνῃ σφραγὶς κόμαις.
 80 Τίνες ποθ' ἡμῖν, ὦ ξένοι, βεβήκατε;
 Αὐδαῖτε καὶ πρόεσθε νημερτῇ λόγον.
 Τίς δ' ἐστίν, ἣν ὑμνεῖτε, λέξατ', ὦ φίλοι.

ΧΟΡΟΣ.

Σὺ δ' ὦν τίς ἡμᾶς καὶ τίνων προσεννέπεις;
 ὥς γὰρ σε βάκτρον καὶ βάσις μηνύετον,
 85 μύστην δρῶμεν τῆς ἀνιχέτου θεᾶς.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

Εἷς εἰμι καὶ γὰρ τῆς θεᾶς ἐπάξιός;

ΧΟΡΟΣ.

Τὰν μὲν Κυπρίαν Ἀφροδίταν
 σταγόνων προπεσοῦσαν ἀπ' αἰθέρος,
 ἀνεθρέψατο κόσμιον ἄρμωγάν
 90 ἄλλοις ἐνὶ κύμασι Νηρεῦς.
 Τὰν δ' Ὀκεανοῦ παρὰ παγαῖς

At nos tibi, Podagra,
 primas veris per horas
 agimus mystæ querelas,
 quando omne graminosis
 effloruit pratum herbis,
 Zephyrique a flatibus arbor
 molli folio frondescit :
 ac per domos male conjux
 nostras hirundo stridit,
 nocturnaque per silvam
 Ityn lacrimis frequentat
 Atthis lugens aedon.

PODAGRICUS.

Adjutor o laborum, o tertii pedis
 vicem sortite, scipio, mihi fulcias
 gradum trementem, semitamque dirigas,
 vestigium tenax ut infigam solo.
 Hem membra suscita, miser, de stragulis
 latebrasque linque, nigri tecta culminis.
 Oculis deterge nocturnam aeris caliginem,
 foras egressus ad blandum solis jubar
 intemeratam auram spiritus lati trahe.
 Nam decima hæc supra quintam lux, *ni fallor*, est,
 ex quo tenebris conclusus et Phæbo carens,
 cubilibus non stratis corpus macero.
 Animus mihi quidem et voluntas præsto adest
 conanti gressus alternare ad januas :
 sed corpus ignavum haud servit cupidini.
 Tamen urge animum, probe qui noveris,
 podager mendicus ambulare si velit,
 nec possit, esse eum ponendum in mortuis.

Verum eia!

Etenim qui sunt isti baculis fulti manum,
 sambuci frondibus revincti tempora?
 cui nam deorum agunt comissantem chorum?
 num, Phæbe Pæan, numen hi colunt tuum?
 sed non cinguntur lauri folio Delphicæ.
 Hymnusne bacchantum comissatum venit?
 at non inest insigne hederaceum comis.
 Qui tandem nobis accessistis hospites?
 Profamini, et veracem vocem emittite.
 Quænam est, quam canitis, amici, dicite.

CHORUS.

Tu vero quis quorumve, qui nos alloqueris?
 Ut enim te baculus atque incessus indicant,
 mystam videmus insuperabilis deæ.

PODAGRICUS.

Egone et ipse dignus unus sum dea?

CHORUS.

Cypriam Venerem
 guttis delapsam ab ætheris
 enutrit compage decentem
 marinos inter fluctus Nereus.
 Oceani ad fontes

Ζανὸς παράκοιτιν Ὀλυμπίου,
λευκώλενον, εὐρέσι κόλοις
Ἦραν ἐτιθήνατο Τηθύς.

- 96 Κορυφαῖσι δὲ κρατὸς ἐν ἀφθίτου
ἐλόχευσε κόρας ἄτρομον φυὸν
Κρονίδας, μέγ' ἄριστος Ὀλυμπίων,
τὴν ἐγρεκύδοιμον Ἀθάναν.
Τὴν δ' ἀμετέραν θεὸν ὀλβίαν
100 δ' γέρον λιπαραῖσιν ἐν ἀγκάλαις
πρώταν ἐλόχευσεν Ὀφίων.
Ὅτ' ἐπαύσατο μὲν σκότιον χάος,
ἀνέτειλέ τε λαμπέτις αἶψα,
καὶ παμφαῆς ἀελίου σέλαις,
106 τότε καὶ Ποδάγρας ἐφάνη κράτος.
Ὅτε γὰρ λαγόνων σε τεκοῦσα
Μοῖρα Κλωθὴ τότε ἔλουσεν,
ἐγέλασεν ἅπαν σέλας οὐρανοῦ,
μέγα δ' ἔκτυπεν εὐδίοις αἰθῆρ,
110 τὴν δ' εὐγλαγέτοις ἐνὶ μαζοῖς
εὐολβὸς ἐθρέψατο Πλούτων.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

Τίσιν δὲ τελεταῖς ὀργιάζει προσπολούς;
ΧΟΡΟΣ.

- Οὐχ αἷμα λάβρον προχέομεν ἀποτομαῖς σιδάρου,
οὐ τριγλὸς ἀφρέτου λυγίεται στροφαῖσιν αὐχλῆν,
115 οὐδὲ πολυχρότοις ἀστραγάλοις πέπληγε νῶτα,
οὐδ' ὥμα λακιστὰ κρέα σιτούμεθα ταύρων·
ὅτε δὲ πετέλας ἔχει βρούει τὸ λεπτόν ἄνθος,
καὶ πολυκελάδος κόσσυρος ἐπὶ κλάδοισιν ᾄδει,
τότε διὰ μελέων δξύ βέλους πέπηγε μύσταις,
120 ἀφανές, κρύφιον, δεδυκὸς ὑπὸ μυχοῖσι γυῖων,
πόδα, γόνυ, κοτύλην, ἀστραγάλους, ἰσχία, μηρούς,
χεῖρας, ὠμοπλάτας, βραχίονας, κόρωνα, καρπούς,
ἔσθαι, νέμεται, φλέγει, κρατεῖ, πυροῖ, μαλάσσει,
μέχρις ἂν ἡ θεὸς τὸν πόνον ἀποφυγεῖν κελεύσῃ.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

- 125 Εἷς ἄρα κἀγὼ τῶν κατοργιασμένων
ἔλαθον ὑπάρχων; τοιγὰρ ἔχε πρεμηνῆς
δαίμων φανείσα, σὺν δ' ἐγὼ μύσταις ὁμοῦ
ὑμνων κατάρξω, τὸ ποδαγρῶν ᾄδων μέλος.

ΧΟΡΟΣ.

- Σίγα μὲν αἰθῆρ νήμεος ἔστω,
130 καὶ πᾶς ποδαγρῶν εὐφημεῖτω.
Ἴδε, πρὸς θυμέλας ἡ κλινωχαρῆς
βαίνει δαίμων, σκίπωνι βάσιν
στηριζομένη· χαίροις μακάρων
πολύ πρασιότατη, καὶ σοῖς προπόλοις
135 Ἰλαος ἔλθοις, ὁμματι παιδρῶν,
δοίης δὲ πόνοις λύσιν ὠκεῖαν
ταῖσδ' εἰαριναῖσιν ἐν ὥραις.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

- Τίς τὴν ἀνίκητόν με δεσποτὶν πόνων
οὐκ οἶδς Ποδάγραν τῶν ἐπὶ χθονὸς βροτῶν;
140 ἦν οὔτε λιβάνων ἀτμὶς ἐξιλίσσεται,

Jovis uxorem Olympii
illam ulnis candidis, lato sinu,
Junonem lactavit Tethys.
De vertice capitis alterni
peperit virginis imperterritam naturam
Saturnius, supremus cœlitum,
excitatricem belli Minervam.
Nostram vero deam beatam
senex in mollibus ulnis
primam generavit Ophion.
Quum desineret tenebrosam Chaos,
orereturque fulgida Aurora,
et lucidum Solis jubar,
tunc Podagræ vis apparuit.
Quum enim ilibus te enixa
Parca Clotho deinde abluît,
risit omne jubar cœli,
valdeque insonuit serenus æther:
eam vero de lactescentibus uberibus
dives nutritivt Pluto.

PODAGRICUS.

Quibus at suos sacris socios inaugural?

CHORUS.

Non sanguinem impetuosum affundimus de acie ferri:
non crinis liberi nodis implectitur cervix:
nec sonantibus terga talis concrepant:
neque crudis, laceris taurorum carnibus vescimur:
sed quando ulmi vere tener flos abundat,
et arguta cantat in ramis merula,
tunc per membra acutum telum hæret mystis,
obscurum, latens, subiens recessus artuum,
pedem, genu, acetabulum, talos, coxendices, femora,
pedem, genu, acetabulum, talos, coxendices, femora,
manus, scapulas, brachia, rostra, carpos
adedit, depascitur, urit, tenet, inflammât, coquit,
donec dea facessere dolorem jusserit.

PODAGRICUS.

Unum ergo initiatorum ego memet quoque
esse ignorabam. Igitur venito propitia
dea apparens: tuis ego cum mystis simul
hymnos incipiam, podagrorum carmen canens.

CHORUS.

Taceto cœlum, et tranquillum esto,
omnis podager linguis faveto.
En ad altaria lecto gaudens
vadit diva, scipione gradum
sibi fulciens. Salve divum
mitissima tu, famulisque tuis
placida adesto lumine blando;
tribuasque dolori sinem celerem
his temporibus vernis.

PODAGRA.

Quis insuperabilem dolorum me dominam
Podagram non novit in terra mortalium?
quam nec vapor thuris placare acrem potest,

- οὔτε χυθὲν αἷμα βωμίους παρ' ἐμπύροις,
οὐ ναὸς ὄλβου περικρεμῆς ἀγάλασιν,
ἦν οὔτε Παιὼν φαρμάκοις νικᾶν σθένει,
πάντων ἱατρὸς τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν,
145 οὐ παῖς ὁ Φοῖβος πολυμηδὴς Ἀσκληπιός.
Ἐξ οὗ γὰρ ἐγὺ πρῶτον ἀνθρώποις γένος,
τολμῶσι πάντες τοῦμὸν ἐκβαλεῖν σθένος,
κυκῶντες αἰεὶ φαρμάκων τεχνήματα.
Ἄλλος γὰρ ἄλλην ἐπ' ἐμέ πειράζει τέχνην·
150 τρίβουσιν ἀρνόγλωσσα καὶ σελινά μοι
καὶ φύλλα θριδάκων καὶ νομαίαν ἀνδράχνην,
ἄλλοι δὲ πράσιον, οἱ δὲ ποταμογείτονα,
ἄλλοι κνίδας τρίβουσιν, ἄλλοι σύμφυτον,
ἄλλοι φακούς φέρουσι τοὺς ἐκ τελμάτων,
155 σταφυλῖνον ἐφθόν, οἱ δὲ φύλλα Περσικῶν,
ὕσχυάμον, μήκωνα, βολβούς, σίδια,
ψύλλιον, λίθανον, ρίζαν ἑλλεβορίου, νίτρον,
τῆλιν μετ' οἴνου, γυρίνην, κολλάμψακον,
κυπαρισσίνην κηκίδα, γῆριν κριθίνην,
160 κράμβης ἀπέφθου φύλλα, γύψον ἐκ γάρου,
σπυράθους ὀρείας αἰγὸς, ἀνθρώπου κόπρον,
ἀλευρα κυάμωιν, ἄνθος Ἀσίου λίθου.
Ἔφρουσι φρόνους, μυγαλᾶς, σαύρας, γαλᾶς,
βατράχους, ὑαίνας, τραγελάρους, ἀλώπεκας.
165 Ποῖον μέταλλον οὐ πεπείραται βροτοῖς;
τίς οὐχὶ χυμός; ποῖον οὐ δένδρου δάκρυ;
ζῶων ἀπάντων ὅσα, νεῦρα, δέρματα,
στέαρ, αἷμα, μυελὸς, οὖρον, ἀπόπατος, γάλα.
Πίνουσιν οἱ μὲν τὸ διὰ τεσσάρων ἄκος,
οἱ δὲ τὸ δι' ὀκτώ, τὸ δὲ δι' ἐπὶ πλείονες.
Ἄλλος δὲ πίνων τὴν ἱερὰν καθαίρεται·
ἄλλος ἐπαοιδᾷς ἐπιθετῶν ἐμπαίζεται,
Ἰουδαῖος ἕτερον μοῖρὸν ἐξάδει λαθῶν.
Ὁ δὲ θεραπείαν ἔλαβε παρὰ τῆς κοιράνου.
175 Ἐγὼ δὲ τούτοις πᾶσιν οἰμῶζειν λέγω,
καὶ τοῖς ποιούσι ταῦτα καὶ πειρώσι με
εἰώθ' ἀπαντᾶν μᾶλλον ὀργυλωτέρα.
Τοῖσι δὲ φρονούσι μηδὲν ἀντίζου ἐμοὶ
ἤπιον ἔχω νοῦν εὐμενῆς τε γίγνομαι.
180 Ὁ γὰρ μεταλαθὼν τῶν ἐμῶν μυστηρίων
πρῶτον μὲν εὐθύς εὐστομεῖν διδάσκεται,
τέρπων ἅπαντας εὐτραπέλους λέγων λόγους·
πᾶσιν δ' ὁρᾶται μετὰ γέλωτος, καὶ κρότου,
ὅτ' ἐπὶ τὰ λουτρά φερόμενος βασιτάζεται.
185 Ἄτῃ γὰρ, ἦν Ὀμηρος εἶπεν, εἴμ' ἐγὼ,
βαίνουσι ἐπ' ἀνδρῶν κρᾶτα καὶ βράσεις ποδῶν
ἀπαλὰς ἔχουσα, παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς βροτῶν
Ποδάγρα καλοῦμαι, γιγνομένη ποδῶν ἄγρα.
Ἄλλ' εἴα μύσται πάντες ὀργίωιν ἐμῶν,
190 γεραίρε' ὕμνοις τὴν ἀνίκητον θεάν.

ΧΟΡΟΣ.

Ἀδαμάντινον ἦθος ἔχουσα κόρα,
πουλυσθενὲς, ὀβριμούθυμε θεά,
κλύε σὼν ἱερῶν μερόπων ἑνοπάς.

nec affusus foci ardentibus cruor,
non aedes signa divitum suspensa habens :
quam nec Pæan medicamentis superare valet,
cunctorum cœlitum medicus eadē licet :
non filius Plœbi peritus Æsculapius.
Etenim qua primum ætate hominum genus exstitit,
meam volunt omnes ejicere potentiam,
miscentes semper pharmacorum artificia.
Alius enim aliam contra me tentat viam :
terunt plantaginem, atque apia mihi *terunt*,
et folia lactucarum, et portulacum feram :
hi marrubium, sed aquaticam hi plantaginem,
alii urticas, alii consolidam contemunt :
alii lentes ferunt natas paludibus,
pastinacam coctam, folia isti Persici,
hyoscyamum, papaver, bulbos, malicorium,
pulicariam, thus, radicem hellebori, nitrum,
siliquam cum vino, ranæ sperma, collamphacon,
cupressi pilam, pollinem hordeaceum,
crambæ decoctæ folia, garum e liquamine,
globulos capræ montanæ, hominis sterces, *terunt*,
farinam fabarum, lapidis florem Asii.
Coquunt rubetas, mustelas, lacertas et catos,
ranas, hyænas, hircocervos et vulpeculas.
Metallum quod non tentatum est mortalibus?
quis non succus? quæ non est lacrima arboris?
animalium omnium ossa, nervi, coria,
pingue, cruor, stercus, medulla, urina, lac.
Bibunt alii quatuor de rebus pharmacum,
sed octuplex alii, septemplex plurimi.
Alius sacro epoto purgatur pharmaco;
carminibus alius impostorum luditur,
Judæus nactus stultum excantat alterum.
Alius medicinam cepit implorans heram.
Ego vero dico plorare his omnibus,
facientibusque talia et me teutantibus
consuevi tanto occurrere iracundior.
Sed qui nihil sapiunt mihi contrarium,
animam gero mitem et sio placabilis.
Mysteriorum namque factus particeps
primo statim linguæ moderari instituitur,
omnes oblectans, et lepidos dicens jocos,
ab omnibus cum risu et plausu cernitur,
dum defertur gestatione ad balneas.
Aten etenim, quam dixit Homerus, ipsa sum :
per capita iens virum, pedum vestigia
habens tenera : verum vulgo mortalium
Podagra vocor, quasi pedum captura sim.
Verum eia mystæ cuncti nostrorum orgiūm,
honorate hymnis insuperabilem deam.

CHORUS.

Adamantina pectora habens puera,
fortis, graviterque animosa dea,
audi sanctorum tibi voces hominum.

Μέγα σὸν κράτος, διδίοφρον Ποδάγρα·
 196 τὰν καὶ Διὸς ὠκὺ πέφρικε βέλος,
 τρομέει δέ σε κύμαθ' ἄλως βαθέης,
 τρομέει βασιλεὺς ἐνέρων Ἀΐδας,
 ἐπιδесμοχαρές, κατακλινοβατές,
 κωλυσιδρόμα, βασαναστραγάλα,
 200 σφυροπρησιπύρα, μογισαψεδάφα,
 δοιδυκοφόβα, γονυκαυσαγρύπνα,
 περικονδυλωποροφίλα,
 γονυκαμψεπίκυρτε Ποδάγρα.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Δέσποινα, καιρίῳ γὰρ ἤντησας ποδὶ,
 206 ἀκού', ἔπος γὰρ οὐκ ἐτίσιον φέρω.
 Ἄλλ' ἔστι πράξις τῶν λόγων συνέμπορος.
 Ἐγὼ γάρ, ὡς ἔταξας, ἡρέμῳ ποδὶ
 πόλεις ἱγνέων πάντας ἡρέυνων δόμους,
 μαθεῖν ποθῶν εἰ τις σὸν οὐ τιμᾷ κράτος·
 210 καὶ τῶν μὲν ἄλλων εἶδον ἥσυχον φρένα,
 νικωμένων, ἀνασσα, σαῖν βίᾳ χερσίν.
 Δύω δὲ τῷδε φῶτε τολμηρῷ θράσει
 ἐφραζέτην λαοῖσι καὶ κατομνύτην
 ὡς οὐκ ἔτ' ἔστι σὸν κράτος σεβάσιμον,
 215 ἀλλ' ἐκβολὸν βροτῶν σε θήσουσιν βίου.
 Διόπερ κραταῖῳ συνοχμάσας δεσμῷ πόδα
 πεμπταῖος ἤκω, στάδια διανύσας δύο.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Ὡς κραϊνὸς ἔπτης, ἀγγέλων ὠκιστέ μοι.
 Τίνος δὲ καὶ γῆς ὄρια δυσβάτου λιπὼν
 220 ἤκει; σαφῶς μήνυσον, ὡς εἰδῶ τάχος.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Πρῶτον μὲν ἔλιπον πέντε βασιμῶν κλίμακα,
 ξίλων τρέμουσαν διαλύτοισιν ἀρμογαῖς,
 θθεν με δέχεται κορδυβαλλῶδες πέδον,
 σκληροῖσι ταρσοῖς ἀντερεῖδον κρούμασιν.
 225 Ὅπερ διανύσας ἱγνεσιν ἀλγεϊνοῖς ἐγὼ
 ἐστρωμένην χάλιζιν εἰσέβην ὁδὸν
 καὶ δυσπάτητον ὀξέσιν κέντροις λίθων.
 Μεθ' ἣν ὀλίσθω περιπεσὼν λείας ὁδοῦ
 ἔσπευδον εἰς τὸ πρόσθε, διάλυτος δέ μου
 230 ἔσυρεν ὀπίσω πηλὸς ἀσθενῆ σφυρὰ,
 δι' ἣς περῶντι νότιος ἐκ μελῶν ἰδρώς
 ἔρρει, βάσιν σαθρὰν ἀνειλυσπωμένῳ.
 Ὅθεν με δέχεται πᾶν δέμας κεκμηχότα
 πλατεῖα μὲν κέλευθος, ἀλλ' οὐκ ἀσφαλής.
 235 Ἐὰ μὲν γὰρ ἔνθεν, τὰ δέ μ' ἐκεῖθ' ὀγγήματα
 ἡπείγειν, ἡνάγκαζεν, ἔσπερ/εν τρέγειν.
 Ἐγὼ δὲ νοθρὸν ἐλαφρὰ κουρίζων πόδα
 δόγμιος ἔβαινον εἰς ὁδοῦ πέζαν στενήν,
 εἰς ἀπήνη παραδράμῃ τρογύλατος.
 240 Μύστης γὰρ ὦν ὅς τε ταχὺ τρέχειν οὐκ ἔσθενον.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Οὐκ εἰς μάτην, βέλτιστε, πράξις ἦδε σοι
 ὁρθῶς πέπραχται, τῇ δὲ σῇ προθυμίᾳ
 ἴσαισι τιμαῖς ἀντιστήκωσιν χάριν.

LUCIANUS. — II.

Tua magna vis est, opum amans Podagra,
 quam tela Jovis quoque torta tinent :
 tremuntque te fluctus profundi maris,
 tremittque tyrannus Pluto inferum ;
 gaudens ligamentis, lectos obieus,
 cursum prohibes, talos crucias,
 malleolos uris, vix tangis humum :
 pistilli timens, genu urens pernox,
 callum articulis inducere amans,
 genua inflectens incurva Podagra.

NUNCIUS.

Domina, opportuno enim venis obviam pede,
 audi ; sermonem namque non vanum assero.
 Sed res æquo passu cum verbis ambulat.
 Ego nimirum, uti jusseras, placido pede,
 urbes vestigans, omnes scrutabar domos,
 videre volens, si quis tuam vim negligat :
 et reliquorum tranquilla vidi pectora,
 superatorum, regina, tui vi roboris.
 Verum duo viri isti, freti audacia,
 populis dicebant, addito perjurio,
 non esse vim tuam venerabilem amplius,
 hominum de vita te facturos exsulem.
 Astrictis ergo fortiter vinculis pedum
 quinto venio die duum stadium via.

PODAGRA.

Agilis volasti, nunciorum mi celerrime.
 Cujus sed terræ lianquens fines asperos
 venis? dilucide indica, quo mox sciam.

NUNCIUS.

Primo reliqui quinquorum scalas graduum,
 trabium trementes luxatis compagibus :
 hinc accepit me fustibus stratum solum,
 pulsu talis renitens ægris aspero.
 Quod emensus dolentibus vestigiis
 stratum silicibus intravi viam,
 stimulisque lapidum acutis incalcabilem.
 Post in labem delapsus lubricæ viæ,
 nitebar antrosum, solutum sed mihi
 talos retro trahebat infirmos lutum :
 hac transeunti sudor membris humidus
 fluit, per incessum soluto putridum.
 Toto fatigatum me corpore excipit
 satis lata illa, sed non tuta nimis via.
 Hæc hinc, at illinc ista nam vehicula
 Urgentque, coguntque, imperantque currere.
 Ego vero tardos levans cito pedes
 obliquus arctam semitam viæ peto,
 dum plaustrum prætereat suis actum rotis.
 Mystes enim tuus nequibam currere.

PODAGRA.

Non frustra, amice noster, illa res tibi
 bene administrata est. Verum studio tuo
 dignis honoribus rependam gratiam.

Ἔστω δέ σοι δώρημα θυμῆρες τόδε,
 245 ἐξῆς τριετίας πειράσῃ κούφων πόνων.
 Ὑμεῖς δὲ μιαιοὶ καὶ θεοὶς ἐχθίστατοι,
 τίνας ποτ' ὄντες καὶ τίνων πεφυκότες,
 τολμᾶτε Ποδάγρας ἀνθαμιλλᾶσθαι κράτει,
 τῆς οὐδ' ὁ Κρονίδας οἶδε νικῆσαι βίαν;
 250 Λέγεται, ὦ κάκιστοι, καὶ γὰρ ἡρώων ἐγὼ
 ἐδάμασσα πλείστους, ὥς γ' ἐπίστανται σοφοί.
 Πρίαμος Ποδάρκης ποδαγρὸς ὦν ἐκλήζετο·
 ἔθανε δ' Ἀχιλλεὺς ποδαγρὸς ὦν ὁ Πηλέως·
 ὁ Βελλεροφόντης ποδαγρὸς ὦν ἐκαρτέρει·
 255 Θηβῶν δυνάστης Οἰδίπους ποδαγρὸς ἦν
 ἐκ τῶν Πελοπιδῶν ποδαγρὸς ἦν ὁ Πλεισθένης·
 Ποίαντος υἱὸς ποδαγρὸς ὦν ἦρχε στόλου·
 ἄλλος Ποδάρκης Θεσσαλῶν ἦν ἡγεμὼν,
 δς, ἐπεὶ περ ἐπέσε Πρωτεσίλαος ἐν μάχῃ,
 260 ὅμως ποδαγρὸς ὦν καὶ πονῶν ἦρχε στόλου·
 Ἰθάκης ἀνακτα Λαρτιάδην Ὀδυσσεύα
 ἐγὼ κατέπεφνον, οὐκ ἄκανθα τρυγόνος.
 Ὡς οὔτε χαιρήσοντες, ὦ δυσδαίμονες,
 ἴσῃ πάθησθε κόλασιν οἷς δεδράκατε.

ΙΑΤΡΟΙ.

265 Σύροι μὲν ἔσμεν, ἐκ Δαμασκοῦ τῇ γένει,
 λιμῶ δὲ πολλῷ καὶ πενία κρατούμενοι
 γῆν καὶ θάλασσαν ἐφέπομεν πλανώμενοι.
 Ἔχομεν δὲ χρίσμα πατροδῶρῃον τόδε,
 ἐν ᾧ παρηγοροῦμεν ἀλγούντων πόνους.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

270 Τί δὴ τὸ χρίσμα καὶ τίς ἡ σκευή; φράσον.

ΙΑΤΡΟΣ.

Μύστης με σιγᾶν ὄρκος οὐκ ἔῃ φράσαι
 καὶ λοισθία θνήσκοντος ἐντολὴ πατρὸς,
 δς ἔταξε κεῖθεν φαρμάκου μέγα σθένος
 δ καὶ σὲ παύειν οἶδεν ἡγρωμένην.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Εἴτ', ὦ κατάρτοι καὶ κακῶς δλοῦμενοι,
 275 ἔστιν τις ἐν γῇ φαρμάκου δρᾶσι τόση,
 δ χρισθὲν οἶδε τὴν ἐμὴν παῦσαι βίαν;
 Ἀλλ' εἴα, τήνδε σύμβασιν συνθώμεθα,
 καὶ πειράσωμεν εἴτε φαρμάκου σθένος
 280 ὑπέρτερον πέφυκεν εἴτ' ἐμαὶ φλόγες.
 Δεῦτ', ὦ σκυθρωπαί, πάντοθεν ποτώμεναι
 βάσανοι, πάρεδροι τῶν ἐμῶν βακχευμάτων,
 πελάζετε ἄσπον. Καὶ σὺ μὲν ποδῶν ἄκρους
 πλέγμαῖς ταρσοῦς δακτύλων ποδῶν ἄγχι,
 285 σὺ δὲ σφυροῖς ἐμβαινει, σὺ δὲ μηρῶν ἄπο
 ἐς γόνατα λείβε πικρὸν ἰχώρων βῆθος,
 ὑμεῖς δὲ χειρῶν δακτύλους λυγίζετε.

ΠΟΝΟΙ.

Ἴδ', ὥς ἔταξας πάντα σοι δεδράκαμεν,
 εἵνται βοῶντες οἱ ταλαίπωροι μέγα,
 290 ἅπαντα γυῖα προσβολῇ στρεβλούμενοι.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Ψέρετ', ὦ ξένοι, μάθωμεν ἀτρεκέστερον,

Istuc animo placens habere munus tibi :
 abhinc triennio leves dolores senties.
 At vos impuri, vos dis invisissimi,
 quinam? quibus nati parentibus,
 audetis obniti Podagræ viribus
 cujus vicisse vim nescit Saturnius?
 Quin dicitis, execrables! Hierum namque ego
 subegi plurimos : docti vates sciunt.
 Priamus Podarces dictus a vitlo pedum.
 Perit pede captus Achilles Peleo satus.
 Bellerophontes pedum dolores pertulit.
 Thebanus Œdipus captus pedibus fuit.
 Pelopidas inter Plisthenes podagricus.
 Podager classem duxit Pœantis filius.
 Alius Podarces Thessalorum dux erat,
 qui, quum cecidisset Protesilaus prælio,
 pede captus et laborans classi præfuit.
 Ithacæ tyrannum Ulyssem Lartium
 peremi ego, non *marini* spina turturis.
 Nihil ergo gavisuri, infelicissimi,
 æquam subite pœnam vestris actibus.

MEDICI.

Syri sumus, Damasco ducimus genus
 fame subacti, multa victi inopia,
 terram pererramus totam vagi, et mare :
 habemus hoc unguentum acceptum a patribus,
 solamur hoc pœnas dolentium *pedes*.

PODAGRA.

Quod istud est unguentum? quæ paratio?

MEDICUS.

Jurata fides tacere, non loqui sinit
 et ultimum morientis præceptum patris
 qui jussit occultare nos vim pharmaci,
 quod sævientem te quoque scit compescere.

PODAGRA.

Ergo, execrables, maleque perdit
 superest in orbe tanta pharmaci potentia,
 quod possit inunctum vim meam compescere?
 Sed eia paciscamur pactum ejusmodi,
 tenteinus, utrum pharmaci potentia
 natura sit valentior, an meæ faces.
 Huc, o severæ, huc convolantes undique
 pœnæ, comites meorum bacchanalium,
 propius venite. Tu quidem pedum extimas
 soleas adurito digito ad usque pedum.
 Tu malleolos invade. Tuque a femoribus
 ad gœna stilla amaram in intima saniem.
 Sed vos manuum digitos, *agite*, constringite.

POENÆ.

Zu omnia, ut jussisti, tibi peregrimus.
 Jacent, voces edunt miseri miserabiles,
 per membra torti cuncta nostro ab impetu.

PODAGRA.

Agite, hospites, discamus jam verissime,

εἰ χρισθὲν ὁμᾶς φάρμακον τόδ' ὤφελει.
 Εἰ γὰρ σαφῶς τόδ' ἐστὶν ἀντίζου ἐμοί,
 λιπούσα γαῖαν εἰς μυχοὺς εἰμι χθονός,
 295 αἵστος, ἀφανής, πύματα Ταρτάρου βάθη.

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἴδού, κέχρισται, κοῦ χαλᾷ φλογμὸς πόνων.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

Οἱμοι, παπαῖ γε, τείρομαι, διόλλυμαι,
 ἅπαν πέπαρμαι γυῖον ἀσκόπιω κακῶ·
 οὐ Ζεὺς κεραυνοῦ τοῖον αἰωρεῖ βέλος,
 300 οὐδὲ στροβητὴ λαίλαπος τόση βία.
 Μὴ κάρχαρον πορθεῖ με δῆγμα Κερβέρου;
 μὴ τίς μ' ἐχίδνης ἰὸς ἀμφιβόσκειται,
 ἢ διαβρεχῆς ἰχθῶρι Κενταύρου πέπλος;
 305 Ἑλέαιρ', ἀνασσα, φάρμακον γὰρ οὗτ' ἐμὸν
 οὗτ' ἄλλο δύναται σὸν ἀναχαίτῃσαι δρόμον,
 ψήφοις δὲ πάσαις πᾶν ἔθνος νικᾷς βρωτῶν.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Παύσασθε, βάσανοι, καὶ πόνους μεώσατε
 τῶν μετανοούντων εἰς ἐμὴν ἔριν μολεῖν·
 310 γιγνωσκέτω δὲ πᾶς τις ὡς μόνῃ θεῶν
 ἀτεγκτος οὔσα φαρμάκοις οὐ πειθομαι.

ΧΟΡΟΣ.

Οὔτε Διὸς βρονταῖς Σαλμωνέος ἤρισε βία,
 ἀλλ' ἔθανε ψολόεντι δαμείσῃ θεοῦ φρένα βέλει.
 Οὐκ ἐρίσας ἐχάρη Φοῖβῳ Σάτυρος Μαρσύας,
 315 ἀλλὰ λιγὺ ψαίρει κείνου περὶ δέρμ' ἃ πίτυς.
 Πένθος αἰέμνηστον δι' ἔριν τοκάς ἔσχε Νιόβη,
 ἀλλ' ἔτι μυρομένη προχέει πολλὸ δάκρυ Σιπύλῳ.
 Μαιονία δ' Ἀράχῃ Τριτωνίδος ἦλθεν ἐς ἔριν·
 ἀλλ' ὀλέσασα τύπον καὶ νῦν ἔτι νήματα πλέκει·
 320 οὐ γὰρ ἴσον μακάρων ὀργαῖς θράσος ἐστὶ μερόπων,
 ὡς Διὸς, ὡς Λητοῦς, ὡς Παλλάδος, ὡς Πυθίου.
 Ἦπιον, ὦ πάνδημε, φέροις ἄλγῃμα Ποδάγρα,
 κοῦφον, ἐλαφρὸν, ἄδριμυ, βραχυδλαβές, εὐώδυνον,
 εὐφορον, εὐληκτον, ὀλιγοδρανές, εὐπερίπατον.

325 Πολλαὶ μορφαὶ τῶν ἀτυχοῦντων,
 μελέται δὲ πόνων καὶ τὸ σύνθηες
 τοὺς ποδαγρῶντας παραμυθεῖσθω.
 Ὅθεν εὐθύμως, ὦ σύγκληροι,
 λήσεσθε πόνων,
 εἰ τὰ δοκθέντ' οὐκ ἐτελέσθη,
 330 τοῖς δ' ἀδοκήτοις πόρον εὖρε θεός.
 Πᾶς δ' ἀνεχέσθω τῶν πασχόντων
 ἐμπαιζόμενος καὶ σκωπτόμενος.
 Τοῖον γὰρ ἔφω τόδε πρᾶγμα.

inunctum vos vestrum Juvetne pharmacum.
 Nam si liquido illud est mihi contrarium,
 terra relicta abeo telluris in sinus,
 ignota, invisā, profunda in ima Tartari.

MEDICUS.

En est inunctum : nec pœnæ minuit faces.

PODAGRICUS.

Hei, hei! Papæ! perii, consumor, occidi!
 cæco per omnia membra fixus sum malo.
 Fulminis haud tale telum vibrat Jupiter,
 maris nec ullus tantundem fluctus furit :
 nec tortā tanta est turbinis vehementia.
 Asperne me populatur morsus Cerberi?
 num viperæ venenum me depascitur?
 saniene Centauri madet mihi pallium?
 Miserere, diva! pharmacum nam nec meum,
 nec ullum, inhibere tuum cursum potest,
 punctisque cunctis omne hominum superas genus.

PODAGRA.

Cessate, Pœnæ, et his dolores minuite,
 quos contendisse rixa mecum pœnitet.
 Cognoscat unusquisque, me solam deūm
 non deliniri pharmacis, non obsequi.

CHORUS.

Nec Jovis Salmonei contendit vis tonitruī,
 sed periit fumante dei cor fixa jaculo.
 Nec rixa gaudet Phœbi Satyrus Marsyas,
 sed cutis ad pinum suspensa arguta resonat.
 Luctum habet æternum ob lites fœcunda Niobe,
 lamentatur adhuc, lacrimas funditque Sipylo.
 Mæonis ausa Arachne contendere Tritonidi,
 perdidit at formam, sua nunc quoque stamina plicat :
 impar est iris superiorum audacia hominum,
 ut Jovis, ut Latonæ, ut Palladis, ut Pythii.
 Mitem ferto crucem, popularis diva, Podagra,
 atque levemque brevemque; acrique dolore careat :
 pauca nocens cesset, tolerabilis, ireque sinat.

Multæ formæ infortunatorum :

meditatio pœnæ et consuetudo

podagros miseros consolentur.

Unde alacriter, o consortes,

deponetis

dolores, si sperata non peragantur,

insperatisque det esse deus.

Sufferat unusquisque ægrorum

illudi se et derideri.

Hæc est natura negotii.

LXXXI.

ΩΚΥΠΟΥΣ

Ὁκύπους Ποδαλείριου καὶ Ἀσταςίας υἱὸς ἐγένετο, κάλλιε καὶ δυνάμει διατρέων, γυμνασίων τε καὶ κυνηγεσίων μὴ ἀμελῶν. Πολλάκις δὲ θεωρῶν τοὺς ἐχομένους ὑπὸ τῆς ἀτέγκτου Ποδάγρας, κατεγέλα, φάσκων μηδὲν ὄλως εἶναι τὸ πάθος. Ἡ θεὸς τοίνυν ἀγανακτεῖ καὶ διὰ ποδῶν εἰστρέχει. Τοῦ δ' εὐτόμως φέροντος καὶ ἀρνούμενου, ὑπτιον ὄλως τίθησιν ἡ θεός. Ἡ μὲν σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Θήβαις· ὁ δὲ χορὸς συνέστηκεν ἐξ ἐπιχωρίων ποδαγρῶν, συνελεγχόντων τὸν Ὁκύπουν. Τὸ δὲ δράμα τῶν πάντων ἀστέων. Τὰ τοῦ δράματος πρόσωπα, Ποδάγρα, Ὁκύπους, Τροφεύς, Ἰατρός, Πόνος, Ἀγγέλως. Προλογίζει δὲ ἡ Ποδάγρα.

ΠΟΔΑΓΡΑ, ΩΚΥΠΟΥΣ, ΤΡΟΦΕΥΣ,
ΙΑΤΡΟΣ, ΠΟΝΟΣ, ΚΑΙ ΑΓΓΕΛΩΣ.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Δεινὴ μὲν ἐν βροτοῖσι καὶ δυσώνυμος
Ποδάγρα κέκλημαι, δεινὸν ἀνθρώποις πάθος·
δεσμῶ δὲ νευρίνοισι τοὺς πόδας βρόχοις,
ἄρθροισιν εἰσδραμοῦσα μὴ νοουμένη.
5 Γελῶ δὲ τοὺς πληγέντας ὑπ' ἐμοῦ προ **
καὶ μὴ λέγοντας τὰ τρεκλῆ τῆς συμφορᾶς,
ἀλλ' εἰς ματαιὰν πρόρρασιν ἐξησχημένους.
Ἄπας γὰρ αὐτὸν βουκολεῖ ψευδοστομῶν,
ὡς ἐνσεσεϊκὸς ἢ προκόψας ποι βᾶσιν,
10 λέγει φίλοισι, μὴ φράσας τὴν αἰτίαν·
δὲ μὴ λέγει γὰρ, ὡς δοκῶν λαθεῖν τινας,
χρόνος δὲ γ' ἔρπων μηνύει, κἂν μὴ θέλῃ.
Καὶ τότε δαμασθεῖς, ὀνομάσας μου τούνομα
πᾶσιν ὀρίαιμος ἐμθεβάσταταται φίλοις.
15 Πόνος δὲ μοι συνεργός ἐστι τῶν κακῶν·
ἐγὼ γὰρ οὐδὲν εἰμι τούτου δίχα μόνη.
Τούτ' οὖν δάκνει με καὶ φρενῶν καθάπτεται,
ὅτι τὸν ἅπασιν αἴτιον πόνον κακῶν
οὐδὲις κακούργοις λοιδρεῖ βλασφημίαις,
20 ἀλλὰ κατ' ἐμοῦ πέμπουσι δυσφύλους ἀράς,
ὡς δεσμὸν ἐλπίζοντες ἐκφυγεῖν ἐμὸν.
Τί ταῦτα φλυαρῶ κοῦ λέγω τίνος χάριν
πᾶρειμι, μὴ φέρουσα τὴν ἐμὴν γολήν;
δ γὰρ δόλον γενναῖος, δ θρασὺς Ὁκύπους,
25 φρονεῖ κατ' ἡμῶν, μηδὲν εἶναι μ' ἐτι λέγων.
Ἐγὼ δ' ὑπ' ὀργῆς ὡς γυνὴ δεδηγμένη,
ἀντέδρακα τοῦτον ἀθεράπευτον εὐστόγως,
ὡς ἦν ἔθος μοι κονδύλου ποδὸς τυχεῖν.
Ἦδη δ' ὁ δεινὸς πόνος ἔχει λεπτόν τόπον
30 καὶ τὴν βᾶσιν νυγμοῖσι τρυπᾷ τὴν κάτω·
δ δ' ὡς δρόμοισιν ἡ πάλῃ πληγῆς ἔχνος,
πλανᾷ γέροντα παιδαγωγὸν αὔλιον,
καὶ κλειψέλιον πόδα τιθεῖς ἰχθυεμένον
δύστηνος αὐτὸς ἐκ δόμων προσέρχεται.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

35 Πόθεν δ' ὁ δεινὸς κατὰ ποδῶν οὗτος παρῇν
ἀτραυματίστος, ἄβιατος, ἄστατος πόνος;

LXXXI.

* OCYPUS (CELERIPES).

Ocypus Podalirii et Astasiae filius fuit pulchritudine et viribus praestans, qui gymnasia et venatus non negligeret. Saepe quum videreteos qui ab implacabili podagra tenerentur, deridebat, dicens plane nihil esse illum morbum. Indignatur ergo dea et per pedes in eum irrumpit. Illo vero fortiter ferente ac negante, supinum omnino dea abjicit. Scena dramatis ponitur esse Thebis. Chorus constat podagris ejus regionis Ocypodem convincentibus. Est autem drama valde lepidorum unum. Personae dramatis : Podagra, Ocypus, Educator, Medicus, Dolor, Nuncius. Prologum agit Podagra.

PODAGRA, OCYPUS, EDUCATOR,
MEDICUS, DOLOR, ET NUNCIUS.

PODAGRA.

Dira hominibus et inauspicati nominis
Podagra vocor; saevum mortalibus malum,
pedesque nervis constringo resibus,
animadvertente nullo incurrens artubus.
Ultra mea percussos plaga rideo,
nec vera de suo fateri ausos malo,
sed vana causari nonnulla exercitos.
Ipsam nam quisque se lactat mendaciis
quasi convellerit aut offenderit pedem,
loquitur amicis, veram causam reticet.
Quod enim non dicit, ut latere se ratus,
etiamsi nolit ipse, tempus indicat.
Ac tum subactus, et fatus nomen meum,
ab amicis omnibus in triumpho ducitur.
Verum dolor mihi malorum adjutor est :
nihil ego namque sum, si ab hoc relicta sum.
Hoc ergo mordet, hoc animum subigit meum,
dolorem quod malorum originem omnium
maleficis maledictis haud quisquam sanciat
sed contra me laxant vocem execrabilem,
mea sperantes evitare vincula.
Quid ista nugar, nec dico qua gratia
adsim, ferendae non par iracundiae?
Dolo generosus iste, fortis Ocypus,
contra me sentit, esse me nihil ferens.
Ego, quam mordet ira, (quidni, feminam?)
morsu hunc remordis certo et insanabili,
ut est solenne mihi ferire artum pedis.
Et jam dolor dirus parvum tenet locum,
soleamque terebrat imam punctionibus :
at ille ut cursu vel lucta laeso pede,
imponit educatori misero seni.
Furtim claudum pedem, visco captum meo,
infelix efferens, huc accedit, domo.

OCYPUS.

At unde dirus in pedes hic ingruit
sine vulnere, stare, incedere impediens dolor?

τείνει δὲ νεῦρον ὅα τοξότης ἀνὴρ
βέλος προπέμπων καὶ στένειν βιάζεται,
τὸ τῶν πονούντων ἔσχατον στοιχεῖ χρόνῳ.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

- 40 Ἐπαίρει σαυτὸν, ὦ τέκνον, καὶ κούφισον,
μή πως με πίπτων καταβάλλης σὺ χαλὸς ὢν.

ΟΙΚΥΠΟΥΣ.

- Ἴδού, κρατῶ σε δίχα βάρους καὶ πείθομαι,
καὶ τον πονοῦντα πόδα τιθῶ καὶ καρτερῶ.
Νεωτέρῳ γὰρ αἶσχος ἐν παισὶν αἶε,
45 ὑπηρέτης ἀδύνατος γογγύζων γέρων.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

- Μὴ μὴ σὺ ταῦτα, μωρὲ, μὴ με κερτόμει,
μὴ μ' ὡς νέον κόμπαζε, τοῦτ' εἰδὼς ὅτι
ἐν ταῖς ἀνάγκαις πᾶς γέρων ἐστὶν νέος.
Πείθου λέγοντι· τὸ πέραν ἂν ὑποσπάσω,
50 ἔστην ὁ πρέσβυς, σὺ δ' ὁ νέος πίπτεις χαμαί.

ΟΙΚΥΠΟΥΣ.

- Σὺ δ' ἂν σφαλῆς, πέπτωκας ἀπονός ὢν γέρων.
Προθυμία γὰρ ἐν γέρουσι παρέπεται,
πραξις δὲ τούτοις οὐκέτ' ἐστὶν εὐτονος.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

- Τί μοι σοφίη κοῦ λέγεις ὅλω τρόπῳ
65 πόνος προήλθε σοῦ ποδὸς κολὴν βᾶσιν;

ΟΙΚΥΠΟΥΣ.

- Δρόμοισιν ἀσκῶν, κοῦφον ὡς τιθῶ πόδα,
τρέχων ἔτιλα, καὶ συνηνέχθην πόνῳ.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

- Πάλιν τρέχ', ὡς τις εἶπεν, ἡ καθήμενος,
πώγωνα τίλλε κουριῶν ὑπ' ὠλένας.

ΟΙΚΥΠΟΥΣ.

- 60 Οὐκοῦν παλαίῳ ὡς θέλων παρεμβολὴν
βαλεῖν ἐπλήγην. Τοῦτο δὲ πίστευέ μοι.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

- Ποῖος στρατιώτης γέγονας, ἵνα παρεμβολὴν
βᾶσιν σὺ πληγῆς; περικυκλεῖς ψευδοῦ λέγων.
Τὸν αὐτὸν ἡμεῖς εἴχομεν λόγον ποτὲ,
65 μηδενὶ λέγοντες τὴν ἀλήθειαν φίλων.
Nūn δ' εἰσορᾷς ἀπαντας ἐξ. . . .
Ὁ πόνος δ' ἐλίξας ἐμμελῶς διαστρέφει.

ΙΑΤΡΟΣ.

- Ποῖ ποῖ καθεύρω κλεινὸν Ὀκύπουν, φίλοι,
τὸν πόδα πονοῦντα κατ' βᾶσιν παρειμένον;
70 Ἰατρός ὢν γὰρ ἔκλυον ὑπὸ φίλου τινὸς
πάσχοντα δεινὰ τοῦτον ἀστάτῳ πάθει.
Ἄλλ' αὐτὸς οὗτος ἐγγὺς ὁμμάτων ἐμῶν
κεῖται κατ' εὐνῆς ὑπτιος βεβλημένος.
Ἀσπάζομαι σε πρὸς θεῶν, καὶ σὸν πάθος
75 τί τοῦτο λέξον, Ὀκύπου, τάχ' ὡς μάθω
εἰ γὰρ μάθοιμι, τυχὸν ἴσως ἰάσομαι
τὸ δεινὸν ἄλγος, τοῦ πάθους τὴν συμφορὰν.

ΟΙΚΥΠΟΥΣ.

- Ὅρᾳς με, Σωτήρ, καὶ πάλιν Σωτήριχε,
σάλπιγγος αὐτῆς ὄνομα ἔχων Σωτήριχε,

nervumque tendit, vir sagittator velut
telum emissurus, et subigit me plangere:
quæ sunt dolentum extrema, accedunt tempore.

EDUCATOR.

Ipsam te sustine, mi fili, et alleva
ne qua, dum claudicas, cadens me prorsus.

OCYPUS.

En teneo te sine pondere, et tibi obsequor,
laborantemque pedem pono, et sustento me.
Nam juniore turpe, æquales inter, est
minister invalidus, querulus semper senex.

EDUCATOR.

Ne, ne quid horum, stulte! aufer convicia.
Ne gloriare a'tate: at illud noveris,
Necessitatibus juvenis quisque est senex.
Audi monentem. Denique, si me subtraham,
stabo senex ego, juvenis jacebis humi.

OCYPUS.

Tu si cadas, dolore carens, senex cades.
Etenim voluntas prompta senes sequitur viros;
nervis sed illorum caret omnis actio.

EDUCATOR.

Quid argutare, nec dicis mihi, quomodo
dolor intrarit solem pedis cavam tui?

OCYPUS.

Dum cursu exerceor, levem ut ponam pedem
currens contraxi, et in dolores incidi.

EDUCATOR.

Iterum curre, ut non nemo dixit, aut sedens
barbam tu vellas, ille sub alis hispidus.

OCYPUS.

Luctatus ergo, dum volo inserto pede
ferire, sum percussus: illud crede mi.

EDUCATOR.

Qualis fuisti athleta, ut inserto pede
feriens ferireris? Vagus es mendacis.
Eosdem nos quondam sermones habuimus,
amicorum dicentes vera nemini.
Nunc vero cunctos vides
Verum volutans ad numeros torquet dolor.

MEDICUS.

Ubi nobilem invenio, sodales, Ocypum
laborantem pede, et solutis gressibus?
Etenim medico mihi sodalis rettulit,
hunc dira morbo non constante perpeti.
Quin ipse nostros ante oculos in proximo
jacet, supinus abjectus in lectulo.
Jubeo salvere per deos te. Sed mali
quid illud? Ocypu, dic ocus ut sciam.
Si scire contingat, forsitan curavero
dirum dolorem, et illud, quidquid est, mali.

OCYPUS.

Vides me, Soter, et rursus Soteriche,
cognominis Salpingis, o Soteriche:

- 80 δεινὸς πόνος με τοῦ ποδὸς δάκνει κακῶς,
δειλὸν δὲ βῆμα κοῦχ ἀπλοῦν τιῶν ποδῶν.

ΙΑΤΡΟΣ.

Πόθεν; τί παθῶν; μῆνυσον, ἢ ποῖω τρόπῳ;
μαθῶν ἀλήθειαν γάρ ἱατρὸς ἀσφαλῶς
κρεῖττον πρόσεισι, σφάλεται δὲ μὴ μαθῶν.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

- 85 Δρόμον τιν' ἀσκῶν καὶ τέλνην γυμναστικὴν
δεινῶς ἐπλήγην ὑπὸ φίλων ὁμηλικῶν.

ΙΑΤΡΟΣ.

Πῶς οὖν ἀηδὴς οὐ πάρεστι φλεγμονὴ
τόπου κατ' αὐτοῦ κοῦχ ἔχεις τιν' ἐμβροχὴν;

ΩΚΥΠΟΥΣ.

- Οὐ γὰρ στέγω τὰ δεσμὰ τῶν ἐριδίων,
90 εὐμορφίαν ἄχρηστον εἰς πολλοὺς καλὴν.

ΙΑΤΡΟΣ.

Τί οὖν δοκεῖ σοι; κατακνίσω σου τὸν πόδα;
ἂν γὰρ παράσχης, τοῦτο γινώσκειν σε χρὴ,
ὥς ταῖς τομαῖσι πλείστον αἷμά σου κενῶ.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

- Ποίησον εἴ τι καινὸν ἐξευρεῖν ἔχεις,
95 ἴν' εὐθὺ δεινὸν ἐκ ποδῶν παύσης πόνον.

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἴδου, σιδηρόχαλον ἐπιφέρω τομὴν,
ἔξειαν, αἰμόδιψον, ἡμιστρόγγυλον.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

Ἔα, ἔα.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

- Σῶτερ, τί ποιεῖς; μὴ τύχοις σωτηρίας.
100 Τολμᾷς σιδηρόσπαρτον ἐπιβαλεῖν πόνον;
μηδὲν κατειδὼς προσφέρεις κακὸν ποσί.
Ψευδεῖς γὰρ ἐκλυες ὧν ἀχέοις λόγων·
οὐ γὰρ πάλασιν ἢ δρόμοισιν, ὥς λέγει,
ἀσκῶν ἐπλήγη. Τοῦτο γοῦν ἀκούε μου.
105 Ἦλθεν μὲν οὖν τὸ πρῶτον ὑγιὴς ἐν δόμοις,
φαγὼν δὲ πολλὰ καὶ πῶν δ' δυστυχὴς
κλίνης ὑπερθε καταπεσὼν ὑπνοῖ μόνος·
ἔπειτα νυκτὸς διυπνίσας ἐκραύγασεν,
ὥς δαίμονι πληγείς, πάντας ὡς φόβον λαβεῖν.
110 Ἐλεξε δ', Οἶμοι, πόθεν ἔχω κακὴν τύχην;
δαίμων τάχα κρατῶν τις ἐξωθεῖ πόδός.
Πρὸς ταῦτα νυκτὸς ἀνακαθήμενος μόνος
ὁποῖα κῆρυξ ἐξεθρήνηι τὸν πόδα.
Ἐπεὶ δ' ἀλέκτωρ ἡμέραν ἐσάλπισεν,
115 οὗτος προσῆλθε, χεῖρα θεὸς ἐμοὶ πικράν,
θρηνῶν, πυρέσσων, ** ἐπ' ἐμοὶ βα**
Ἄ πρὶν δέ σοι κατεῖπε, πάντ' ἐψεύσατο,
τὰ δεινὰ κρύπτων τῆς νόσου μυστὴρία.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

- Γέρον μὲν αἰεὶ τοῖς λόγοις δπλίζεται,
120 καυχώμενος τὰ πάντα, μηδὲ ἐν σθένων.
Ὁ γὰρ πονῶν τι καὶ φίλοις ψευδοῇ λέγων,
πεινῶντ' εἴκοι μαστίχην μασσωμένῃ.

dirus dolor pedis me mordet pessime,
timidum pede, non simplex, pono vestigium.

MEDICUS.

Unde? ecquid passus? indica, vel quomodo?
nam vera si medico per omnia dixeris,
salubrior venit: non doctus labitur.

OCYPUS.

Cursum meditatus et quandam artem gymnica[m],
ab amicis graviter vapulavi aequalibus.

MEDICUS.

Cur non adest ergo gravis inflammatio
ipso in loco, nec humidum fomentum habes?

OCYPUS.

Nec enim fero facile lanarum vincula,
inutile ornementum, quod multis placet.

MEDICUS.

Quid ergo tibi placet? scariphabo pedem?
nam si mihi praebas, illud bene noveris,
secando exhausturum multum me sanguinis.

OCYPUS.

Fac ergo, si quid invenire novi potes,
quo mox dolores diros e pede exigas.

MEDICUS.

En jam parata ferri et aeris sectio,
sitiens cruoris, acuta, et semiteres.

OCYPUS.

Omitte, omitte!

EDUCATOR.

Soter, quid occipis? Sic te fugiat salus!
Audes quæstias ferro pœnas addere?
Ignarus omnium, malum admoveo pedi.
Mendacia tibi dicta, quæque dicta sunt.
Nec enim luctamve seu cursum, quod indicat,
exercens ictus est: at hoc mi credito:
probe quidem valens primo venit domum,
bene tum saturatus, affatim potus, miser
in lectulo jacens somnum solus capit;
tum nocte somno excussus exclamat cito
divinitus velut ictus: et cuncti timent:
dixitque, Vae mihi! unde tanta vis malis?
deusne quis pedem tenens extra rapit?
Ad hæc, quam longa est, nocte solus residens
velut præconis voce deplorat pedem.
Quum vix diem tuba gallus signaverat,
ad me venit, tristem manum mihi injicit
plorans, febriensque, meque nixus ambulans.
Sed quæ modo dicebat finxit omnia,
dum dira morbi dissimulat mysteria.

OCYPUS.

Verbis quidem semper senex armatus est,
et gloriatur, quum possit nihil, omnia.
Morbo laborans, mentiens sodalibus,
famelico similis mandenti mastichen.

ΙΑΤΡΟΣ.

Πλανῆς ἅπαντας, ἄλλα δ' ἐξ ἄλλων λέγεις,
λέγων πονεῖν μὲν, δὲ πονεῖς οὕτω λέγεις.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

- 125 Πῶς οὖν φράσω σοι τοῦ πάθους τὴν συμφορὰν;
πάσχω· γὰρ οὐδὲν οἶδα, πλὴν πονῶ μόνον.

ΙΑΤΡΟΣ.

- Ὅταν ἀφορμῆς δίχα πονῇ τις τὸν πόδα,
πλάσσει τὸ λοιπὸν οὗς θέλει κενοῦς λόγους,
εἰδὼς τὸ δεινὸν ᾧ συνέζευκται κακῷ
130 καὶ νῦν μὲν ἀκμὴν εἶς * * *
ἐπὰν δὲ καὶ τὸν ἕτερον ἀλγήσης πόδα,
στένων δακρύσεις, ἐν δὲ σοι φράσαι θέλω
τοῦτ' ἐστ' ἐκεῖνο, Κἂν θέλῃς, κἂν μὴ θέλῃς.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Τί δ' ἐστ' ἐκεῖνό γ', εἰπέ, καὶ τί κληίζεται;

ΤΡΟΦΕΥΣ.

- 135 Ἐχει μὲν ὄνομα συμφορᾶς γέμον διπλῆς.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Οἴμοι. Τί τοῦτο; λέξον, ὦ, δέομαι, γέρον.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Ἐκ τοῦ τόπου μὲν οὗ πονεῖς ἀρχὴν ἔχει.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Ποδὸς μὲν ἀρχὴν ὄνομ' ἔχει, καθὼς λέγεις;

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Τούτῳ σὺ πρόσθε ἐπὶ τέλει δεινὴν ἄγραν.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

- 140 Καὶ πῶς με τὸν δύστηνον εἶ * * *;

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Δεινὴ περ οὕσα, φεῖδεται γὰρ οὐδενός.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Σωτήρ, τί λέγεις; τί δέ με * * *;

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἄφες με μικρὸν, ἡλόγημαί σοῦ χάριν.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Τί δ' ἐστὶ δεινὸν, ἢ τί συμβέβηκέ μοι;

ΙΑΤΡΟΣ.

- 145 Εἰς δεινὸν ἦλθες πόνον ἀχώριστον ποδός.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Οὐκοῦν με δεῖ πρόχωλον ἐξαντλεῖν βίον;

ΙΑΤΡΟΣ.

Χωλὸς μὲν ἂν ᾦς, οὐδὲν ἐστὶ, μὴ φοβοῦ.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Τί δ' ἐστὶ χεῖρον; * * *

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἄμφωιν ποδοῖν σε συμποδισθῆναι μένει.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

- 150 Οἴμοι. Πόθεν μοι καινὸς εἰσῆλθεν πόνος
ποδός δι' ἄλλου, καὶ με συμπάσχει κακῶς;

Ἦ πῶς ἔλος πέπηγα, μεταβῆναι θέλων;
δειλαίνεσθαι δὲ πολλὰ μεταστῆσαι πόδα,
νήπιος, ὅποια βρέφος ἄνω φοβούμενος.

- 155 Ἄλλ' ἄντομαί σε πρὸς θεῶν, Σωτήριγε,
εἴπερ τέχνη σὴ τι δύναται, μηδὲν φθονῶν

MEDICUS.

Imponis omnibus diversa adeo loquens:
aegrotus esse dicis, quo labores, nondum ais.

OCYPUS.

Et quomodo rationes explicem mali?
Male quum sit, nil scio, nisi hoc, male esse mi.

MEDICUS.

Occasionem præter si cui pes dolet,
is quælibet tum vana comminiscitur,
haud inscius diri, cui junctus est, mali.
Ut nunc modo unus est * * *

At quum pedem dein dolebis alterum,
gemes cum lacrimis. Unum edico tibi:
hoc illud est ipsum, Seu nolis, seu velis.

OCYPUS.

Quid illud ipsum? dic, quo nomine cluit?

EDUCATOR.

Habet malo repletum nomen duplici.

OCYPUS.

Eheu! Quid istuc? dic, o obsecro, senex.

EDUCATOR.

Ex quo doles loco, caput habet nominis.

OCYPUS.

Ut dicis, a pede principium nomen trahit?

EDUCATOR.

Huic tu dirum Agræ nomen in fine adjice.

OCYPUS.

Et qui miserum sat insuper ludos facis?

EDUCATOR.

Est sane dira, namque parci non nemi.

OCYPUS.

Soter, quid ais? quid me...

MEDICUS.

Sine me parum: tua peregrinor gratia.

OCYPUS.

Quid est igitur mali? aut mihi quid accidit?

MEDICUS.

Pedis es nactus dolorem dirum, inseparabilem.

OCYPUS.

Sic ergo claudicanti est exantlandum malum?

MEDICUS.

Modo claudus esses! Hoc nihil: hunc aufer metum.

OCYPUS.

Quid ergo pejus?...

MEDICUS.

Superest utroque te pede impediri.

OCYPUS.

Heu, heu mihi! novus unde morbus ingruit
pedem per alterum, qui me vexat male?
Quam fixus hæreo, discedere quum velim!
metuoque valde, pes quum transferendus est,
incautus, ut puer subito perterritus.
Sed obsecro te per deos, Soteriche,
ars si potest quidquam tua, ne mihi invidens

θεράπευσον ἡμᾶς, εἰ δὲ μὴ, διοίχομαι.
Πάσχω γὰρ ἀφανῶς, κατὰ ποδῶν τοξεύομαι.

ΙΑΤΡΟΣ.

Τοὺς μὲν πλανήτας περιελὼν λόγους ἐγὼ,
100 τοὺς τῶν ἱατρῶν τῶν δμιλούντων μόνον,
ἔργῳ δὲ μηδὲν εἰδότην σωτήριον,
τὰ πάντα σοι πάσχοντι συντόμως φράσω.
Ἄφευκτον ἤλθες πρῶτον ἐς βάθος κακῶν.
Οὐ γὰρ σιδρόπλαστον ὑπεύσσω βάσιν,
165 δ τοῖς κακούργοις εὐρέθη τεκμήριον·
δεινὴν δὲ καὶ κρυφαῖον εἰς πάντας κάκην
ἧς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄλχος ἀνθρώπου φύσις.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Αἰαῖ, αἰαῖ, οἶμοι, οἶμοι.
Πόθεν με τρυπᾷ τὸν πόδ' αὖ κρυπτὸς πόνος;
170 Δέξασθε χεῖρας τὰς ἐμὰς πρὸ τοῦ πεσεῖν,
ὅποια σάτυροι Βαχχίους ὑπ' ὠλένας.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Γέρων μὲν εἰμι, πλὴν ἰδοὺ σοι πείθομαι,
καὶ τὸν νέον σε χειραγωγῶ πρέσβυς ὢν.

LXXXII.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

1

(*Anthol. Palat. Append. 49.*)

Εἰς τὴν δαυτοῦ βίβλον.

Λουκιανὸς τάδ' ἔγραψε, παλαιὰ τε μωρὰ τε εἰδὼς,
μωρὰ γὰρ ἀνθρώποις καὶ τὰ δοκοῦντα σοφά.
Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι διακριδόν ἐστι νόημα,
ἀλλ' ὃ σὺ θαυμάζεις, τοῦθ' ἑτέροις γέλως.

2.

(*Anthol. Palat. 9, 367.*)

Εἰς ἀσώτους.

Τὸν πατρικὸν πλοῦτον νέος ὢν Θήρων δ Μενίππου
αἰσχρῶς εἰς ἀκρατεῖς ἐξέχεεν δαπάνας.
Ἀλλὰ μιν Εὐκλήμων, πατρικὸς φίλος, ὡς ἐνόησεν
ἤδη καρφαλέη τειρόμενον πενίη,
6 καὶ μιν δακρυχέων ἀνελάμβανε, καὶ πόσιν αὐτὸν
θῆκε θυγατρὸς ἑῆς, πολλ' ἐπὶ μεῖλια δούς.
Αὐτὰρ ἐπεὶ Θήρωνα περὶ φρένας ἤλυθε πλοῦτος,
αὐτίκα ταῖς αὐταῖς ἐτρέφετ' ἐν δαπάναις,
γαστρὶ χαριζόμενος πᾶσαν χάριν, οὐ κατὰ κόσμον,
10 τῇ θ' ὑπὸ τὴν μιαρὰν γαστέρα μαργασύνη.
Οὕτω μὲν Θήρωνα τὸ δεύτερον ἀμφεκάλυψεν
οὐλομένης πενίης κῆμα παλιρρόδιον.
Εὐκλήμων δ' ἐδάκρυε τὸ δεύτερον, οὐκ ἔτι καῖνον,
ἀλλὰ θυγατρὸς ἑῆς προῖκα τε καὶ θάλαμον.
15 Ἔγνων δ' ὡς οὐκ ἐστὶ κακῶς κεχρημένον ἄνδρα
τοῖς ἰδίῃς εἶναι πιστὸν ἐν ἀλλοτρίοις.

sanato me : quod si minus, plane occidi.
Occulta enim patior, telis pedes petor.

MEDICUS.

Verba equidem fecunda fraudis amputans
medicorum, qui nihil nisi alloqui solent,
reapse sed salubre nil quidquam sciunt,
agro tibi compendio dicam omnia.
Primo in malum incidisti inevitabil
Nec murices enim induisti ferreos,
inventam maleficis capiendis decipulam :
sed diram et abditam crucem omnibus malam,
cujus natura hominum non sustulerit onus.

OCYPUS.

Hei hei! hei hei! vae vae! vae vae!
Hei unde mi terebrat pedem abditus dolor?
Prehendite, antequam cadam, meas manus!
Satyri ut solent Bacchum fulcire brachiis.

EDUCATOR.

Senex licet, tamen tibi en! obtempero :
provectus annis te juvenem duco manu.

LXXXII.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

1.

In suum librum

Lucianus scripsi hæc, antiquaque stultaque doctus
id quoque enim stultum est, quod tibi forte sapit.
Nil homini certum est, nec voto vivitur uno :
sed ridens eadem hic elevat, ille probat.

2

In prodigos.

Luxuria marcens juvenili more Menippi
Theron quum patrias dilaniasset opes,
Euctemon doluit, quondam genitoris amicus
in misera juvenem vivere pauperie.
Quin dedit et lacrimas : atque in sua tecta recepto,
Noster eris, dixit, non sine dote gener.
Ille sed, ut mentem dotalis gaza subivit,
ad veteres sumtus notaque damna redit :
dilapidat census, concedens omnia ventry
et quæ sub ventrem deteriora latent.
Atque ita Theronem miserum mala rursus egestas
absorpsit reflui gurgitis illuvie :
jamque flet Euctemon, non hunc quem flevrat ante
sed dotem et natæ flebile conjugium :
doctus ab exemplo, quam, qui sua perdidit, illi
non sit in alterius rebus habenda fides.

3.

(Anthol. Palat. 10, 26.)

Εἰς αὐτάρκειαν.

Ὡς τεθνηξόμενος τῶν σῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυε,
ὥς δὲ βιωσόμενος φρίδῳ σῶν κτεάνων.
Ἐστὶ δ' ἀνὴρ σοφὸς οὗτος, δὲ ἅμῃ ταῦτα νοήσας
φειδοῖ καὶ δαπάνῃ μέτρον ἐφηρμόσατο.

4.

(Anth. Pal. 10, 31.)

Εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον.

Θνητὰ τὰ τῶν θνητῶν, καὶ πάντα παρέρχεται ἡμᾶς·
ἦν δὲ μὴ, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτὰ παρερχόμεθα.

5.

(Anth. Pal. 10, 28.)

Εἰς μικρὸν βίον.

Τοῖσι μὲν εὖ πράττουσιν ἅπας ὁ βίος βραχύς ἐστι·
τοῖς δὲ κακῶς μία νύξ ἀπλετός ἐστι χρόνος.

6.

(Anth. Pal. 10, 29.)

Εἰς ἔρωτα.

Οὐχ ὁ ἔρως ἀδίκει μερόπων γένος, ἀλλ' ἀκολάστοις
ψυχαῖς ἀνθρώπων ἔσθ' ὁ ἔρως πρόσφασις.

7.

(Anth. Pal. 9, 120.)

Εἰς ἀχαρίστους.

Φαῦλος ἀνὴρ πῖθος ἐστὶ τετρημένος, εἰς δὲ ἀπάσας
ἀντλῶν τὰς χάριτας εἰς κενὸν ἐξέχεας.

8.

(Anth. Pal. 10, 27.)

Εἰς θεούς.

Ἀνθρώπους μὲν ἴσως λήσεις ἀτοπὸν τι ποιήσας·
οὐ λήσεις δὲ θεούς, οὐδὲ λογιζόμενος.

9.

(Anth. Pal. 10, 36.)

Εἰς κῶλακας.

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι φύσις χαλεπώτερον εὗρεν
ἀνθρώπου καθαρὰν ψευδομένου φιλήν· [πῶντες
οὐ γὰρ ἔθ' ὥς ἐχθρὸν προφυλασσόμεθ', ἀλλ' ἀγα-
θῶς φίλον, ἐν τούτῳ πλείονα βλαπτόμεθα.

10.

(Anth. Pal. 10, 42.)

Εἰς μυστήριον.

Ἀρρήτων ἐπέων γλώσση σφραγὶς ἐπικεῖσθω·
κρείσων γὰρ μύθων ἢ κτεάνων φυλακῇ.

11.

(Anth. Pal. 10, 41.)

Εἰς πλοῦτον.

Πλοῦτος δὲ τῆς ψυχῆς πλοῦτος μόνος ἐστὶν ἀληθής,

3.

In sufficientiam.

Mors quasi sit vicina tibi, sic utere rebus :
et quasi mors longe sit tibi, parce tuis.
Ille vir est sapiens, hæc qui duo cogitat, et sic
sumens et retinens servat utrimque modum.

4.

In vitam humanam.

Omnia mortali mortalia : prætereunt res,
aut homo : res vita prætereunte fugit.

5.

In breve ævum.

Quantum vita patet, brevis est felicibus : una
nox miseris ingens temporis est spatium.

6.

In amorem.

Non Veneris puer est, lædit qui corda, sed illum
præscribit vitiiis mens male sana soia.

7.

In ingratos.

Pertusus cadus est homo non probus : omnis in illum
quæ collata fuit gratia, vana perit.

8.

In deos.

Turpe aliquid faciens homines fortasse latebis :
sed fallunt nec quæ mente putata, deos.

9.

In adultores.

Rebus in humanis nihil est crudelius illo,
qui sub persona fallit amicitia.
Nam quia securi nos non ut ab hoste tuemur,
bis nocet, atque habitam vertit in arma fidem.

10.

In mysterium.

His quæ dicta nocent linguam tibi pone sigillam :
plus voces, minus est res retinere suas.

11.

In divitias.

Divitias animi solas hoc nomine dignas

τάλλα δ' ἔχει λύπην πλείονα τῶν κτεάνων.
 Τὸν δὲ πολυκτέανον καὶ πλούσιόν ἐστι δίκαιον
 κλῆζειν, ὃς χρῆσθαι τοῖς ἀγαθοῖς δύναται.
 6 Εἰ δέ τις ἐν ψήφοις κατατῆχεται, ἄλλον ἐπ' ἄλλω
 σωρεύειν αἰεὶ πλούτον ἐπειγόμενος,
 οὗτος ὅποια μέλισσα πολυτρήτοις ἐνὶ σίμβλοις
 μοχθήσει, ἐτέρων δρεπτομένων τὸ μέλι.

12.

(Anth. Pal. 10, 35.)

Εἰς εὐτυχεῖς.

Εὖ πράττων φίλος εἴ θνητοῖς, φίλος εἴ μακάρεσσι,
 καὶ σευ βῆτιδ' ἔκλυον εὖζαμένον·
 ἦν πταισῆς γ', οὐδὲς ἔτι σοι φίλος, ἀλλ' ἅμα πάντα
 ἔχθρ' αἰ, τύχης βιπαῖς συµμεταβαλλόμενα.

13.

(Anth. Pal. 10, 37.)

Εἰς φρόνησιν.

Ἦ βραδύπους βουλή μέγ' ἀμείνων· ἡ δὲ ταχεῖα
 αἰὲν ἐφελκομένην τὴν μετάνοιαν ἔχει.

14.

(Anth. Pal. 11, 431.)

Εἰς βορόν.

Εἰ ταχὺς ἐς τὸ φαγεῖν καὶ πρὸς δρόμον ἀμβλύς
 ὑπάρχεις,
 τοῖς ποσὶ σου τρῶγε, καὶ τρέχε τῷ στόματι.

15.

(Anth. Pal. 11, 428.)

Εἰς ἀδύνατον.

Εἰς τί μάτην νίπτεις δέμας Ἰνδικόν; Ἰσχεο τέχνης,
 οὐ δύνασαι δνοφερὴν νύκτα καθηλιάσαι.

16.

(Anth. Pal. 11, 400.)

Εἰς γραμματικούς.

Ἰλαθι Γραμματικὴ φυσίζοε, Ἰλαθι λιμοῦ
 φάρμακον εὐρομένη « μῆνιν, αἶδε θεά. »
 Νηὸν ἔργῃν καὶ σοὶ περικαλλέα δομήσασθαι,
 καὶ βωμὸν θεῶν μήποτε δευόμενον.
 Καὶ γὰρ σου μεσταὶ μὲν δύοι, μεστὴ δὲ θάλασσα,
 καὶ λιμένες, πάντων δέκτρια Γραμματικὴ.

17.

(Anth. Pal. 11, 427.)

Εἰς δυσώδεις.

Δαίμονα πολλὰ λαλῶν ὀξόστομος ἐξορκιστὴς
 ἐξέβαλ', οὐχ ὀρκων, ἀλλὰ κόπρων δυνάμει.

18.

(Anth. Pal. 11, 274.)

Εἰπέ μοι εἰρομένω, Κυλλήνιε, πῶς κατέδυνε
 Λολλιανοῦ ψυχὴ δῶμα τὸ Φερσεφόνης;
 Ὡχῶμα μὲν, εἰ σιγῶσα· τυχὸν δέ τι καὶ σὲ διδάσκειν
 ᾗδελε· φεῦ, κείνου καὶ νέκυν ἀντίσσαι.

esse puta : luctus cetera plena bona.
 Ille mihi demum locuples divesque vocetur
 qui superum norit commoditate frui.
 At qui perpetuo numerando pallet in aere,
 atque alias aliis semper acervat opes,
 talis erit, quales per cerea castra laborant,
 sic ut non ipsae melle fruantur, apes.

12.

In felices.

Donec eris felix, homines tibi semper amicos,
 et precibus faciles experire deos :
 si secus acciderit, jam nullus amicus, et hostes
 undique : fortunae motus et ista trahit.

13.

In prudentiam.

Consilium melius, tarde quod sumitur : illud
 quod properat, post se poenituisse trahit.

14

In edacem.

Manducare celer quum sis, et currere tardus,
 manduca pedibus, curre sed ore tuo.

15.

In impossibile.

Quid lavis Aethiopem? perituro parce labori;
 noctis enim tenebras irradiare nequis.

16.

In grammaticos.

Grammatica o salve, donatrix Musa salutis :
 « Iram, diva, refer; » haec medicina famis
 Et tibi debuerunt poni fulgentia templa,
 araque perpetuo thuris honore calens.
 Nam lora plena tui, plenae sunt aquoris undae,
 et portus, altrix optima Grammatica.

17.

In fatidos.

Exorcista olidus fugitat dum daemona, verbis
 ejicit laud illum, sed feritate gulae.

18.

Dic mihi quaerenti, Maja sate, ductus ad ortum
 Lollianus tecum quomodo fecit iter?
 Mirum si tacuit : quin te quid, credo, docere
 gestit; o comitem post quoque fata malum!

19.

(Anth. Pal. 7, 308.)

Εἰς βρέφη.

Παῖδά με πενταέτηρον, ἀκτῆδέα θυμὸν ἔχοντα,
νηλειῆς Ἀΐδης ἥρπασε, Καλλίμαχον.
Ἄλλὰ με μὴ κλαίοις· καὶ γὰρ βίοτοιο μετέσχον
παύρου, καὶ παύρων τῶν βίοτοιο κακῶν.

20.

(Anth. Plan. 4, 163.)

Εἰς ἄγαλμα Ἀφροδίτης τῆς ἐν Κνίδῳ.

Τὴν Παφίην γυμνὴν οὐδεὶς ἶδεν· εἰ δέ τις εἶδεν,
οὗτος δὲ τὴν γυμνὴν στησάμενος Παφίην.

21.

(Anth. Plan. 4, 164.)

Εἰς τὸ αὐτό.

Σοὶ μορφῆς ἀνέθηκα τεῆς περικαλλῆς ἄγαλμα,
Κύπρι, τεῆς μορφῆς φέρτερον οὐδὲν ἔχων.

22.

(Anth. Plan. 4, 238.)

Εἰς ἕτερον Πρίαπον.

Εἰς τὸ κενόν με τέθεικε, νόμου χάριν, ὧδε Πρίαπον
Εὐτυχίδης, ξηρῶν κληματίδων φύλακα· [ἐπέλθῃ,
καὶ περιβέβλημαι κρημνὸν βαθύν. Ὅς δ' ἂν
οὐδὲν ἔχοι κλέψαι πλὴν ἐμὲ τὸν φύλακα.

23.

(Anth. Pal. 6, 164.)

Ἀπὸ ναυηγῶν.

Γλαύκῳ καὶ Νηρεῖ καὶ Ἰνοῖ καὶ Μελικέρτῃ,
καὶ βυθίῳ Κρονίδῃ καὶ Σαμὸθρηξὶ θεοῖς,
σωθεῖς ἐκ πελάγους Λουκιλλίος ὧδε κέκαρμαι
τάς τρίχας ἐκ κεφαλῆς· ἄλλο γὰρ οὐδὲν ἔχω.

24.

(Anth. Pal. 11, 429.)

Ἐν πᾶσιν μεθύουσιν Ἀκίνδυνος ἤθελε νηφεῖν,
τοῦνεκα καὶ μεθύειν αὐτὸς ἔδοξε μόνος.

25.

(Anth. Pal. 11, 432.)

Ἔσβεσε τὸν λύχνον μῶρος, φυλῶν ὑπὸ πολλῶν
δακνόμενος, λέξας· Οὐκ ἔτι με βλέπετε.

26.

(Anth. Pal. 11, 434.)

Ἦν ἐστίδης κεφαλὴν μαδαράν καὶ στέρνα καὶ ὦμους,
μηδὲν ἐρωτήσης, μῶρον ὁρᾷς φαλακρόν.

27.

(Anth. Pal. 11, 408.)

Τὴν κεφαλὴν βάπτεις, γῆρας δὲ σὺν οὐποτε βάψεις,

19.

In infantes.

Me puerum nullis oneratum pectora curis
quinquennem rapuit mors fera Callimachum.
Ne me flete tamen : fluxit mihi tempore parvo
vita ; sed et vitæ sunt mala parva meæ.

20.

In statuam Veneris quæ est in Cnido.

Nulli nuda Venus visa est, puto : si tamen ulli,
visa viro nudam qui dedit hanc Venerem.

21.

In eandem.

Alma Venus, tibi sacro tuam sub imagine formam :
pulchrius hac potui nil tibi, diva, dare.

22.

In alium Priapum.

Arida me posuit propter sarmenta Priapum,
Ut mori morem sic gerat Eutychides.

Ambior et fossa ; si quis tamen adveniat fur,
nil sit, custodem me nisi, quod rapiat.

23.

A naufragis.

Glauce, tibi, et Nereu, Matutæque et Melicertæ,
Saturnoque, Sami Threiciæque deis,
sospes ab insano Lucillius æquore, crines
tondeor hic : aliud quippe ego nil habeo.

24.

Sobrius in potis dum quærit Acindynus esse,
solus ab his potus cur habeatur, habet.

25.

Lumen ut exstinxit vexatus pulice multo
morio, Jam me non invenietis, ait.

26.

Si caput absque pilis, humerosque et pectora cernas,
dicere ne dubites, Calvus hic et fatuus.

27.

Tinge comas, si vis : tingi negat ipsa senectus ;

οὐδὲ παρείδων ἐκτανύσεις ρυτίδας.
 Μὴ τοῖνον τὸ πρόσωπον ἅπαν ψιμύθῳ κατάπλαττε,
 ὥστε προσωπεῖον, κούχῃ πρόσωπον ἔχειν.
 Οὐδὲν γὰρ πλέον ἐστί. Τί μαίνεται; οὔποτε φῦκος
 καὶ ψίμυθος τεύξει τὴν Ἑκάβην Ἑλένην.

28.

(Anth. Pal. 11, 404.)

Οὐδέποτε' εἰς πορθεῖον δ' κηλήτης Διόφραντας
 ἐμβαίνει μέλλων εἰς τὸ πέραν ἀπίνει.
 Τῆς κήλης δ' ἐπάνωθι τὰ φορτία πάντα τεθεικώς,
 καὶ τὸν ὄνον, διαπλεῖ σινδόν' ἐπαράμενος.
 Ὡστε μάτην Τρίτωνες ἐν ὕδασι δόξαν ἔχουσιν,
 εἰ καὶ κηλήτης ταῦτο ποιεῖν δύναται.

29.

(Anth. Pal. 11, 405.)

Ὁ γρυπὸς Νίκων σφραίνεται οἴνου ἄριστα,
 οὐ δύναται δ' εἰπεῖν οἷος ἂν ᾗ ταχέως.
 Ἐν τρισὶν ἡραῖς γὰρ θεριναῖς μόλις αἰσθάνετ' αὐτὸς,
 ὥς ἂν ἔχων πηχῶν ῥίνα διακοσίω.
 Ὡ μεγάλου μυκτῆρος, δε' ἂν ποταμὸν διαβαίνει,
 θηρεύει τούτῳ πολλάκις ἰχθύδια.

30.

(Anth. Pal. 11, 433.)

Ζωγράφε, τὰς μορφὰς κλέπτεις μόνον· οὐ δύνασαι δὲ
 φωνὴν συλῆσαι χρώματι πειθομένην.

31.

(Anth. Pal. 11, 435.)

Θαυμάζειν μοι ἐπείσιν, ὅπως Βύτος ἐστὶ σοφιστῆς,
 μήτε λόγον κοινὸν μήτε λογισμὸν ἔχων.

32.

(Anth. Pal. 11, 436.)

Θᾶπτον ἔην λευκοὺς κόρακας πτηνάς τε χελώνας
 εὐρεῖν ἢ δόκιμον ῥήτορα Καππαδόκην.

33.

(Anth. Pal. 11, 430.)

Εἰ τὸ τρέφειν πύγωνα δοκεῖ σοφίαν περιποιεῖν,
 καὶ τράγος εὐπύγων εὐστολός ἐστι Πλάτων.

34.

(Anth. Pal. 11, 410.)

Τοῦ πωγωνοφόρου Κυνικοῦ, τοῦ βακτροπροσαίτου,
 εἶδομεν ἐν δείπῳ τὴν μεγάλην σοφίαν.
 Θέρμῳ μὲν γὰρ πρῶτον ἀπέσχετο καὶ βαφανίδων,
 μὴ δεῖν δουλεύειν γαστρὶ λέγων ἀρετὴν.
 Εὐτε δ' ἐν ὀφθαλμοῖσιν ἶδεν χιονώδεα βόλβαν
 στρυφνὴν, ἣ πινυτὸν ἤδη ἐκλεπτε νόον·
 ᾗτησεν παρὰ προσδοκίαν, καὶ ἔτρωγεν ἀληθῶς,
 κοῦδὲν ἔφη βόλβαν τὴν ἀρετὴν ἀδικοῦν.

nec dabitur rugas explicuisse genis.
 Parce, precor, vetulum cerussa pingere vultum :
 personam videor cernere, non faciem.
 Stulta, labor totus perit hic tibi : fucus et omne
 hoc genus ex Hecuba non facient Helenam.

28.

Navi nil opus est Diophanto, ut transeat amnem :
 implet enim turgens bernia navis opus.
 Huic nam sarcinulas ipsumque imponit asellum,
 et sinuosa levans lintea transit aquas.
 Frustra se jactant igitur Tritones in undis,
 quum Diophas magno ramice praestet idem.

29.

Olfact' egregie nasatus pocula Nicon,
 sed cito sit vinum dicere quale nequit.
 Nam tribus aestivis vix ipse id percipit horis,
 bis centum quoniam nasus it in cubitos.
 Egregius nasus, qui si quem forte per amnem
 ducat iter, pisces non semel ipse capit.

30.

Surripis, o pictor, formam : at vox sola recusat
 artificis dextram victa colore sequi.

31.

Miramur rhetor qui factus sit Bytus, is quem
 communis sensus deficit et ratio.

32.

Albus erit corvus prius, et testudo volabit,
 quam doctum videas rhetora Cappadocem.

33.

Si promissa potest sapientem reddere barba,
 barbatus poterit jam caper esse Plato.

34.

Mendici quæ sit Cynici sapientia (barba
 quid facit aut baculus!) corna videre dedit.
 Caulibus abstinuit primo tenuique lupino :
 nam virtus ventri non famulatur, ait.
 At postquam vulvam vidit niveamque bonamque,
 en animi vires abstulit illa cati.
 Nam necopinato petiit, vereque comedit,
 virtuti vulvam posse nocere negans.

35.

(Anth. Pal. 11, 403.)

Εἰς ποδάγραν.

Μισόπτωχε θεά, μούνη πλούτου δαμάτειρα,
 ἢ τὸ καλῶς ζῆσαι πάντοτ' ἐπισταμένη.
 Εἰ δὲ καὶ ἄλλοτρίοις ἐπιζομένη ποσὶ χαίρεις,
 ἐπλοπορεῖν τ' οἶδας, καὶ μύρα σοι μέλεται·
 τέρπει καὶ στέφανός σε καὶ Αὔσονίου πόμα Βάκχου.
 Ταῦτα παρὰ πτωχοῖς γίγνεται οὐδέποτε.
 Τοῦνεκά νυν φεύγεις πενήτης τὸν γάλκεον οὐδὸν,
 τέρπη δ' εἰς πλούτου πρὸς πόδας ἐρχομένη.

36.

(Anth. Pal. 6, 17.)

Αἱ τρισαΐ τοι ταῦτα τὰ παίγνια θῆκαν ἐταῖραι,
 Κύπρι μάκαιρ', ἄλλης ἄλλη ἀπ' ἐργασίης.
 Ὡς ἀπὸ μὲν πυγῆς Εὐφρώ ταδὲ ταῦτα δὲ Κλειῶ,
 ὡς θέμις· ἢ τριτάτῃ δ' Ἀτθίς ἀπ' οὐρανίων.
 Ἀνθ' ὧν τῇ μὲν πέμπε τὰ παιδικὰ, δεσπότι, κέρδη·
 τῇ δὲ τὰ θηλείης· τῇ δὲ τὰ μηδετέρης.

37.

(Anth. Pal. 11, 402.)

Μηδεῖς μοι ταύτην, Ἐρασίστρατε, τὴν σπατάλην
 ποιήσεις θεῶν, ἢ σὺ κατασπαταλῆς, [σου
 ἔσθων ἐκτραπέλωσ στομάχων κακὰ, χείρονα λιμοῦ,
 οἷα φάγοιεν ἐμῶν ἀντιδίκων τεχνία.
 Πεινάσασμαι γὰρ αὖθις ἔτι πλέον ἢ πρὶν, ἐκείνης
 εἰ χορτασθεῖην τῆς παρὰ σοι σπατάλης.

38.

(Anth. Pal. 11, 401.)

Ἰητήρ τις ἐμοὶ τὸν ἐὼν φίλον υἱὸν ἐπεμψεν,
 ὥστε μαθεῖν παρ' ἐμοὶ ταῦτα τὰ γραμματικά.
 Ὡς δὲ τὸ «Μῆνιν αἶειδε» καὶ «ἄλγεα μυρὶ ἔθηκεν»
 ἔγνων, καὶ τὸ τρίτον τοῖσδ' ἀκολούθουν ἔπος,
 «πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς αἶδι προΐαψεν,
 οὐκέτι μιν πέμψει πρὸς με μαθησόμενον.
 Ἀλλὰ μ' ἰδὼν ὁ πατήρ, Σοὶ μὲν χάρις, εἶπεν, ἐταῖρε·
 αὐτὰρ ὁ παῖς παρ' ἐμοὶ ταῦτα μαθεῖν δύναται.
 Καὶ γὰρ ἐγὼ πολλὰς ψυχὰς Ἄλιδι προΐαπτω,
 καὶ πρὸς τοῦτ' οὐδὲν γραμματικῷ δέομαι.

39.

(Anth. Pal. 11, 397.)

Πολλὰς μυριάδας ψυχῶν Ἀρτεμίδωρος
 καὶ μηδὲν δαπανῶν, τῇ βίῳ ἡμιόνων,
 πολλάκις αἶ χυροῦ τιμαλφέα φόρτον ἔχουσαι
 πολλὸν ὑπὲρ νότου, χόρτον ἔδουσι μόνον.

40.

(Anth. Plan. 154 : A., οἱ δὲ Ἀρχίου.)

Εἰς ἀγαλμα Ἠχοῦς.

Ἠχώ πετρήσσαν ὄρεα, φίλε, Πανὸς ἐταίρην,

35.

In podagram.

Mendicos fugiens, domitrix dea divitiarum,
 exemplum vitæ quæ potes esse bonæ.
 Alterius pedibus nam quamquam incedere gaudes,
 sunt unguenta tuis crinibus, arma manu :
 sarta nec, Ausonii nec deficit copia Bacchi,
 mendici præbet qualia nulla domus.
 Unde et egestatis furiosum limen abhorres,
 ad dominique venis in lare dite pedes.

36.

Tres tibi miserunt hæc, maxima Cypris, amicæ
 ludicra, diversam quodque notans operam.
 Dedicat hæc ab clune Euphro; illa altera Clio
 inde ubi fas; Atthis tertia ab ætheriis.
 Quls contra mittas, primæ puerilia lucra;
 feminea Clio, tertia neutra ferat.

37.

Delicias a me faciant, Erasistrate, longe
 illas dico tuas, quæso rogoque deos;
 namque horrenda voras stomachi mala, quod fame pejus.
 has cupiam nostris hostibus esse dapes.
 Quin optem tolerare famem quæ maxima, dum ne
 cogar deliciis me satiare tuis.

38.

Natus erat medico carus, qui mittitur ad me
 totum grammaticæ discat ut artis opus.
 « Iram musa refer, » jam noverat, atque « dolores
 mille dedit; » sed et hoc quod solet inde sequi,
 « Multasque illustres animas demisit ad Orcum : »
 mittere discipulum desiit ille mihi,
 meque videns genitor, Tibi gratia, dixit, amice, est,
 discere sed de me filius ista potest.
 Multæ quippe animæ per me mittuntur ad Orcum;
 grammaticum nec ob id quæro magisterium.

39.

Artemidorus habet decies quod computet, et nil
 erogat : haud aliter vivere mula solet
 hajula, quæ multo quum sudet pressa sub auro,
 tam pretiosa gerens pondera, gramen edit.

40.

In imaginem Echûs.

Saxa colens Echo datur hic tibi, Panos amica,

ἀντίτυπον φθογγὴν ἔμπαλιν ἀδομένην,
παντοίων στομάτων λάλον εἰκόνα, ποιμέσιν ἡδὺ
παίγνιον. Ὅσσα λέγεις, ταῦτα κλύων ἄπιθι.

41.

(Anth. Pal. 11, 396.)

Πολλάκις οἶνον ἐπεψας [ἐμοί], καὶ πολλάκις ἔγνω·
σοὶ χάριν, ἡδυπότῳ νέκταρι τερπόμενος·
νῦν δ' εἴπερ με φιλεῖς, μὴ πέμψης· οὐ δέομαι γὰρ
οἶνου τοιοῦτου, μηκέτ' ἔχων θρίδακας.

42.

(Anth. Pal. 11, 212.)

* * * * *

ἀλλὰ σύ μοι προφέρεις τέχνιον ἄλλότριον,
τὴν προτομὴν αὐτῷ περιθεῖς κυνός· ὥστε με κάμνειν
πῶς μοι Ζωπυρίων ἐξ Ἑκάβης γέγονεν.
Καὶ πέρας ἐξ δραχμῶν Ἐρασίστρατος ὁ κρεσπώλης
ἐκ τῶν Ἰσικίων υἱὸν Ἄνουβιν ἔχω.

illa repercussos docta referre sonos,
gaudia pastorum, cujuslibet oris imago.
Audito quantum voce sonabis, abi.

41.

Saepe merum mihi misisti, gratesque peregi
sparsus neclarei pectora rore meri :
at mihi ne mittas posthac, rogo. Quo mihi acetum?
lactucis et qui caulibus abetineam.

42.

[Pollicitus filii te facturum simulacrum,]
en mihi tu puerum fers alienigenum,
indutum facie telri canis : ut male vexer,
qui mihi sit genitus Zopyrio ex Hecuba.
Denique sex drachmis Erasistratus in laniena
stans ex Isiciis filium Anubin emo.

INDEX

NOMINUM ET RERUM.

A.

Abauchas, ejus cum Gyndane amicitia, XLI, 61.
 Abderitarum morbus, sequentesque illum animi affectio-
 nes, XXV, 1.
 Abdicare adoptatum non licet, XXIX, 9, 10, 12.
 Abdicationis causæ, XXIX, 21.
 Aboni castrum, in Ponto, XXXII, 9.
 Abradate conjux, XXXIX, 20.
 Abroæa, XLII, 4.
 Abrotonum meretrix, LXVII, 1.
 Absyrtus laceratus, XXXIII, 53.
 Abundantia propugnatur et impugnatur, LXXV, 5 sqq.
 Academia Athenis, XV, 13. Academia patrona justitiæ,
 XLVII, 8; in utranque partem disputat, XLVII, 15.
 Academici philosophi, XXVII, 18.
 Acamas homo, XXXIII, 40; mons, LXVI, 7.
 Acanthus, XXX, 19.
 Acarnanius porcellus, proverb. LXVII, 7, 3.
 Achæus, poeta tragicus, XIX, 6.
 Acharnæ, V, 50.
 Acherusius campus, XI, 15. Acherusia palus, L, 3.
 Achilles, X, 20, 1; Pelei filius, X, 15, 1; ejus mollities,
ibid.; ejus pulcritudo, X, 18, 1; præceptor ejus Chiron,
 X, 15, 1; et Phoenix, *ibid.* De eo multa fabulose scrip-
 sit Homerus, XXV, 40; ejus clypeus, XX, 33; XXXIII,
 13; XXXVI, 22; cur in Scyro moratus sit, XXXIII,
 46; ubi inter virgines delituit, LXVII, 5, 3; conspectis
 armis ad bellum incitatur, LXI, 4; occidit Phrygas, IX,
 11; ejus et Patrocli amicitia, XXXVIII, 54; XLI, 10;
 ejus parasitus Patroclus, XLVIII, 45; ejus sepulcrum,
 X, 23; est in insula Beatorum, XXVII, 22 et 23; filii
 gaudet saltatione, XXXIII, 9.
 Activi telis Apollinis petiti, XIII, 3; causa irarum Apolli-
 nis in ipsos præsignificata, LXV, 8.
 Acinaces et Zamolxis Scytharum dii, XXIV, 4; Acinacæ
 sacrificant Scythæ, Zamolxidi Thraces, XLIV, 42; per
 Acinacen et ventum jurant Scythæ, XLI, 38.
 Acrisius Danaen cistæ includit, IX, 12, 1; conf. XLV,
 13.
 Actæoni cur et a quo immissi canes, VIII, 16, 2; conf.
 LXVIII, 2; LXX, 8; XXXIII, 41. Actæon infelicissimus
 homo, LXXIV, 7.
 Adimantus, *persona dialogi*, LXVI, 1.
 Admetus, malus poeta, XXXVII, 44.
 Admetus Thessalus; herus Apollinis, XIII, 4. Conf.
 XLIII, 8.
 Admirantis hypotyposis, III, 35.
 Adolescentiæ durior educatio, III, 27; IX, 6, 1; disciplina
 eam reddit excitatiorem, XLIX, 20; instruitur apud
 Græcos arithmetica, musica, poesi, morum scientia,
 XLIX, 21; institutio ejus debet æqualis esse viribus,
 III, 28. *Vide* Exercitia, Disciplina, Educatio.
 Adonis, VIII, 11. Adonis flumen quotannis cruentatur,
 LXII, 8. Adonidis orgia, LXXII, 6.
 Adrastea, XVIII, 6.

Adrastus filium Cræsi interfecit aberrante hasta, XLIII,
 12. Adrastus Argivus, XXXIII, 43.
 Adrymachus, princeps Machlyenæ, XLI, 44.
 Adulatores, iis quibus adulantur pejores et causa fastus
 divitum, III, 23. Adulatorum vivendi ratio, *ibid.*, 22.
 Philosophi adulatores adulatoribus aliis intolerabiliores,
ibid., 24; adulatores decepti spe hereditatis, X, 6, 3;
 X, 7, 8; mercede ac familiaritate potentiorum digni,
 XVII, 4. Adulatio quid sit, XL, 2; conf. XVIII, 9.
 Aulicis necessaria, XVII, 28; non convenit historico,
 XXV, 7, 8; a magnis animis rejicitur, XXV, 12. Adula-
 toris ingenium, XL, 20; hoste pejor, LXXXII, 9; a lau-
 datore quomodo differat, *ibid.* Adulatione multi gaudent,
 XL, 2. *Vide* Parasitus. *Adulatorum exempla præbent*
voces Gnathonides, Philiiades, Demeas, Thrasyclus,
 Blepsias, Laches, Gniphon, Charinus, Damon, Ter-
 psion, Charœades, Phidon, Melanthus, Zenophantes,
 Aristobulus, Onesicritus, Polemon, Aristippus, Aristoi-
 giton, Idomeneus, Aristoxenus, Cynæthus, etc., quos
suo vide loco.
 Adulteri puniuntur raphanismo, LXVIII, 9; pilorum evul-
 sione, LXIX, 33. Adulteria deorum taxantur, VII, 17;
 LXXVII, 4 sqq. *Vide* Uli. Legem tulit Salæthus de adul-
 terio, ipse postea in eo deprehensus, XVIII, 4. Bagoas
 adulter, XXXV, 10 sqq. Adulterii pœna se eripit
 Combabus, demonstrando se castratum, LXXII, 25.
 Æacus attentissimus, X, 13, 4; X, 16, 2; portæ Inferni
 custos, X, 20, 1; XI, 8; XVI, 4; mortuis ad decum-
 bendum locum tribuit, XI, 17; XII, 24. Prope eum jam
 esse, XVIII, 1; Tesseram ab Atropo recipit, XVI, 4.
 Æacus, publicanus, XII, 2; Æacus quis genere? L, 4.
 Aedon, X, 28, 3; aedonum (Lusciniarum) fabula, III, 3.
 Æetes, XXXIII, 53.
 Ægrum Ioniumve (mare) crate trajicere, XX, 28.
 Ægeus, Thesei pater, L, 5.
 Ægiale, XXXII, 57.
 Ægidem quatit iratus Jupiter, LXX, 3.
 Æginam trajicienti Athenis quantum nauli esset solvem-
 dum, LXVI, 15.
 Æginetici modii, V, 57; oboli, IV, 10.
 Ægisthus a quibus occisus, XXXVIII, 47; LXI, 23. Ægi-
 stho duo fata Jupiter proponit, LXXVII, 16.
 Ægrotis alia, alia valentibus alimenta dedit deus, LXXV, 7.
 Ægyptii: sacra eorum intus fœda, extra ornata, XXXIX, 11.
 Ægyptiorum mortui insolubiles, XI, 15. Ægyptii ad
 cameli aspectum perterriti, II, 4; sacrificant aquæ,
 XLIV, 42; dea eorum Isis, VIII, 3, 1; X, 13, 3; super-
 stitiones eorum, XIII, 14; circa sacrificia ritus, *ibid.*
sqq.; neque piscibus vescuntur neque capros mac-
 tant, XXXVI, 7; conf. LXXII, 14; varia eorum sacra,
ibid.; Ægyptii superstitionis homines, XL, 27;
 ab Æthiopibus didicere astrologiam, XXXVI, 5; eorum
 ritus sepulcrales, L, 21; Apis apud eos sanctus, XIII,
 15; XXXVI, 7; deos primi cognovere, LXXII, 2. Ægy-
 ptiorum dii ridentur, XIII, 15; XLIV, 42; LXXIV, 10;
 eorum templa olim sine imaginibus, LXXII, 3; eorum

- sacri scribæ sunt longævi, LXII, 4; eorum scribendi ratio, XX, 44. Apud Ægyptios signum nobilitatis coma erat, LXVI, 3; comam quando totonderint, LXXII, 6. Ægyptii agros colunt, XLVI, 16.
- Ægyptios aliquis simios saltare docet, XV, 36.
- Ægyptius Danaus, IX, 6, 1.
- Ægyptus regio, lûs perflugium, IX, 7, 3. *Vide* Ægyptii.
- Ægyptus, Danaï frater, IX, 6, 3. *Conf.* XXXIII, 44.
- Æneas, XXXIII, 46; XXXVI, 20.
- Ænians imbelles, LXXIII, 39.
- Æolocentaurus, XXVI, 42.
- Æolus, Hellenis filius, VI, 1; *conf.* XXXIII, 46.
- Aeroconopes, XXVI, 16.
- Aerocordaces, XXVI, 16.
- Aerope, XXV, 8; XXXIII, 43 et 67.
- Æschines tympanistræ filius, a Philippo ob eruditionem æstimatur, I, 12; *conf.* XXXIX, 17; accusato Timarcho patitur similia, XVIII, 7; ejus Oratio in Timarchum citatur, LVIII, 27; Atrometus dicitur, LI, 10; erat parasitus, XLVIII, 32; patriæ proditor, XLIII, 42.
- Æschyli pugillares cur emerit Dionysius tyrannus, LVIII, 15.
- Æschylus in vino tragædias scripsit, LXXIII, 15.
- Æsculapius Apollinis filius, XLIV, 26; XXXII, 10; coronam gerit, XXXII, 58; sanandi officinam Pergami constituit, XLVI, 24; medetur, VIII, 26, 2; quomodo sanarit, LII, 10; molestiæ inde ortæ, XLVII, 1; nascens in orgiis Alexandri magi, XXXII, 38; Æsculapii et Herculis rixa, VIII, 13; posthabetur ei Hercules, *ibid.*, 1; ei iratus est Jupiter, XXXIII, 45; fulmine percussus, VIII, 13, 1; LXVIII, 4; LX, 10; gallum a Socrate non accepit, XLVII, 5; Pæan Alisodemi in Æsculapium, LXXIII, 27; Æsculapio et Herculi parcit Momus, LXXIV, 6.
- Æsopus, XXVII, 18; XLVI, 10; ejus cornicula, LX, 5; ejus fabula de homine qui fluctus numeravit, XX, 84.
- Æsopi asinus, LXIX, 13.
- Æthiopes deos excipiunt convivio, XIII, 2; *conf.* VII, 17; XLIV, 38; Jupiter ad eos commissatus abijt, LXXVII, 4; saltando depreliantur, XXXIII, 18; astrologiæ inventores, XXXVI, 3; ceteris gentibus sapientiores, *ibid.*; quam rem adjuvit astrologiam melius tractare possint aliis, *ibid.*; planetis dedere nomina, XXXVI, 4; sacrificant Diei, XLIV, 42. Quid ab Æthiopibus Bacchus attulerit, LXXII, 16. Æthiopen lavare, LVIII, 28; LXXXII, 15.
- Æthiopia, IX, 14, 3; eam invadit Cambyses, XII, 13; Aetion, pictor, XVII, 42; XXI, 4; XXXIX, 7.
- Ætna mons, IX, 1, 2, 11; domicilium Cyclopi, V, 19; in eum se precipitat Empedocles, X, 20, 4.
- Ætolici casus, XIII, 1.
- Afri a Scipione victi, X, 12, 7.
- Agamemnonis imago apud Homerum, XXV, 8; XL, 25; ejus filia Electra, XIV, 22; somnio deceptus, XLIV, 40; Agamemnonis persona in scena, III, 11; XI, 16; sub Agamemnone respondere, XLI, 26; *de eo*, X, 20, 1; XI, 15; XXXIII, 43; XLVIII, 44; filiam sacrificat ut fauste Ilium perveniat, XIII, 2. Cum Chryse, XIII, 3.
- Agatharchides laudatur, LXII, 22.
- Agathobulus, XXXVII, 3; LXVIII, 17.
- Agathocles medicus, XVI, 6.
- Agathocles peripateticus: ejus confutatur gloriatio, XXXVII, 29; de mercede cum discipulis litigat, XLVI, 16; ejus et Dinæ amicitia, XLI, 12; ejus ætas, LXII, 10.
- Agathocles Samius apud Alexandrum delatus, LIX, 18.
- Agathon qualis poeta, LI, 11.
- Agave Baccha, LVIII, 19.
- Agendi bene tempus laud prorogandum, III, 27.
- Agenor Europæ pater, IX, 15, 1; LXXII, 4.
- Aglaia filius Nireus, X, 25, 2; LXXVIII, 24.
- Agricolæ circa plantas cura, XLIX, 20.
- Agrigentini Dorienses, XXX, 14.
- Ajax, X, 20, 1; Telamonius, XXVII, 7; Ulyssem odit, X, 29, 2; *conf.* XXXIII, 83; ejus pugna cum Hectore, XLVIII, 44, 45, 46; furiosus, XXXIII, 46; X, 29; XXXII, 1; ejus sepulcrum, XII, 23. Non erat talis, qualis describitur, XLV, 17.
- Ajax Locrus, XXVII, 17; Ajax alter, XXXIII, 46.
- Alabastrum unguentii, LXVII, 14, 2.
- Alani quo distent a Scythia, XLI, 51.
- Alata verba, LV, 6; XLI, 20.
- Alcæus Milesius, XXV, 9.
- Alcarnenes, XX, 19; XXV, 51; XXXIX, 4; XLIV, 7.
- Alcestis, X, 23, 3; XXXIII, 52; L, 5.
- Alcibiades deliciæ Atheniensium, XXIV, 11; ejus primæ spes in expeditione Sicula, XXV, 38; amasius Socratis, XXXVIII, 49; ejus reditus, LXXIII, 31. Est corruptus, divitiis abundat, XLIII, 16; Hermas amputat, XXXVIII, 24.
- Alcidamas Cynicus, LXXI, 12; formidabilis, clamor et impudicus; pugnat cum scurra, *ibid.*, 18 *sqq.*
- Alcidamas orator, LXXIII, 13.
- Alcinous, XXVI, 3.
- Alcmaeon, XXXIII, 50.
- Alcmenæ filius in cælo curarum expers, VIII, 24; Alcmenæ cum Jove concubitus, VIII, 10. *Conf.* X, 16, 4.
- Alcyon. *Vide* Halcyon.
- Alca ludere de nucibus, LXX, 8 et 9; aleam jacere, XXIII, 3; XL, 16.
- Alecto Erinnyes, LXXX, 6.
- Alexander magnus, filius Philippi, falso dictus Ammonis, X, 13, 1; X, 14, 1; ab Aristotele doctus, X, 12, 4; Homericos ediscit versus, *ibid.*; ejus res gestæ, X, 12, 3; in Cydno lavare cupit, LXI, 1; rejicit consilium brevioris viæ ad Egyptum, LI, 5; divino cultu afficitur, X, 13, 2; nomen Dei quid ei protuerit, *ib.*; ejus abstinentia ab uxore Darii, X, 14, 4; Aornum petram expugnavit, X, 14, 6; XX, 4; Clitum interfecit, X, 14, 3; *conf.* XXV, 38. Veneræ in Hephæstionem propensio, X, 14, 4; Hephæstionem inter deos refert, LIX, 17; Aristoboli indignationem adulatione, XXV, 12, et ejusdam architecti, *ibid.* Onesicritum historicum, adulatorem reprehendit, XXV, 40; portentosum architecti promissum de monte ei assimilando cur non admisit, XL, 9. Agathoclem Samium cum leone concludere vult, LIX, 18.
- Adulationi et calumniæ faciles aures præbet, *ibid.*; valere jussus loco gaudere, LXI, 8. Ejus depictæ nuptiæ, XXI, 4; eo agroto Macedones quid fecerint, XXXII, 16; ejus sepulcrum ubi? X, 13, 3; ejus fortitudo, X, 14, 5; ejus virtus laudatur, XXXII, 1; cum Baccho et Hercule comparatur, X, 14, 6; ejus fastus, X, 12, 3; supra Hannibalem ponitur, X, 12, 7; XXXVII, 9.
- Alexander magnus qualis corpore, XXXII, 3; qualis animo, XXXII, 4; oraculi de eo effatum, XXXII, 11; ejus fraudes et scelera, *ib.* *sq.*; comburit Epicuri Sententias, XXXII, 45; odit Lucianum, XXXII, 45; miserrimo modo perijt, XXXII, 59.
- Alexander medicus, LXVIII, 44.
- Alexander Thessalus ab uxore interfectus, XLVI, 15.
- Alexis comicus, XIX, 6.
- Alisodemus Troezenius poeta, LXXIII, 27.
- Alcei filiorum factum, XII, 3.
- Alphei et Arethuse amor, IX, 3, 1; *conf.* XXXIII, 48.
- Altare in lacu medio, LXXII, 46.
- Althæa, XXXIII, 50.

Amabilitas et Cupido, Himerus et Eros, liberi Veneris, VII, 19, 15.
Amalthæa habere corum, XVII, 13; LI, 6.
Amastris, urbs Pontica, XXXII, 25 et 56; XLI, 57.
Amatorum iusjurandum vanum, LXXVII, 7; eorum quædam proprietates, III, 7; sunt in iram proclives, VIII, 24, 2.
Amazon Hippolyta, XXVII, 8; XLIX, 34. **Amazonis** effigies, Phidiæ opus, XXXIX, 5.
Ambraciotes Cleombrotus, LXXVII, 1.
Amicitia, optima hominum possessio, XLI, 62; *conf.* XXXVII, 10. Ea inter plures, quam tres ad summum, iniri nequit, XLI, 37. **Amicitia** quomodo colatur apud Scythas, XLI, 7; aliter atque apud hosce ea colitur apud Græcos, XLI, 9. Sors mala probat amicitiam, XLI, 36. *Amicitia exempla præbent voces* Patroclus et Achilles, Orestes et Pylades, Gydanis et Abauchs, Toxaris et Mnesippus, Theseus ac Pirithous, Aretæus et Eudamidas, Zenothemis et Menecrates, Agathocles et Dinias, Damon et Euthydicus, Amizocas et Dandamis, Antiphilus et Demetrius Suniensis, Belitta et Balthis, Macens Lonchala et Arsacomas, Toxaris et Sisinnis, etc., *quos v. suis locis.*
Amicum invenire est difficile, XLI, 61; quanto tempore sint felices amici, LXXXII, 12; si amici pro beneficio sibi invicem agant gratias, quid istud significet, XLI, 53.
Amictus: num ex eo ingenium hominis cognosci possit, XX, 19.
Amizocæ et Dandamidis amicitia, XLI, 38 *seqq.*
Ammon impostor, X, 13, 1. Ejus filius non videri vult Annibal, X, 12, 2. Num Alexander sit ejus filius, X, 14, 1. Arietis specie colitur, XXXVI, 8.
Amoris definitio, XXXVIII, 37; Amoris utriusque vis, XXXIII, 38. **Amor marinus, i. e. inconstans,** LXXXIII, 13. Ei sunt pervia omnia, *ibid.*, 14; ejus violentia, VIII, 6, 3; X, 19, 1; XXXVIII, 19; XXXVIII, 32; ejus scala, XXXVIII, 53. Erat causa Trojani belli, X, 19, 2; est vitiorum fons, LXXXII, 6; ejus argumenta, LXVII, 8, 1; occulti signa, LXXII, 17; amorum militarium fructus plagæ et lites, LXVII, 15, 3. **Amor privigni** in novercam a medico detectus, LXXII, 17. **Amores Jovis,** LXXIV, 7; **amores aliorum deorum,** LXXIV, 8.
Amphiarus, XXXII, 19.
Amphilochus, Amphiarai filius, XXXII, 19; LII, 3; oracula fundens, LXXIV, 12; X, 3; qualis vates templo sit honoratus, X, 3, 1; oracula edit in Cilicia, XXXII, 19; XXXII, 29.
Amphion, XXXIII, 41; **Amphion cantibus suis inanimata quoque allexit,** XXXIX, 14.
Amphitrite et Neptunus, IX, 5; IX, 15, 3.
Amphitryon, VIII, 9, 1; X, 16, 3; ejus formam Jupiter assumit, LXXVIII, 7.
Amyclæ, VIII, 14.
Amycus, Bebryx, vulnerat Pollucem, VIII, 26.
Amyone a Neptuno rapta, IX, 6, 3.
Amyntæ filius, X, 14, 1.
Anacharsis, XXVII, 17; cur in Græciam venerit, XLIX, 14; Græcæ linguæ causa Athenas migrat, XXIV, 1; ejus historia, *ibid.* sq.
Anacreon, XXVII, 15; ejus ætas, LXII, 26.
Anaxagoras sophista, V, 10.
Anaxarchus, parasitus Alexandri, XLVIII, 35.
Anaximenes, XXI, 3.
Anchisæ et Veneris amor, VIII, 11; sæpe ad eum descendit Venus, VIII, 20, 5; LXXIV, 8.
Androcles, Epicharis fil., LXXXVIII, 1; prælegit librum suum, laudationem Herculis, vincitque Diotimum, LXXVIII, 3.

Androgeon, XXXIII, 49.
Andromeda, XXXIII, 44; LXI, 22; XXV, 1; petræ affixa, IX, 14, 3; ejus amore est captus Perseus, IX, 12, 3.
Anemodromi, XXVI, 13.
Angina quid? LX, 27.
Anguis aut anguilla: in morem inter digitos elabi, V, 29.
Animæ præstantissimæ imago, XXXIX, 13 *seqq.* De ejus immortalitate Platonis libellus, LXXVII, 1; LVII, 7.
Animalia naturæ servant leges in coeundo, XXXVIII, 22; quando cum hominibus in communione vixerint, XXXVIII, 36.
Animus hominis scopo similis, III, 36 et 37; ad perpetuam contentionem infirmus, XXXVIII, 1. **Animo maiorum** perpetratorum notæ impressæ, XVI, 24.
Annibalis res gestæ, X, 12, 2. Erat expertus Græcæ disciplinæ, X, 12, 3; latro, X, 12, 4; voluptati deditus, X, 12, 6; ubi sit mortuus, X, 12, 6; Scipioni et Alexandro posthabetur, X, 12, 7; XXVII, 9.
Anniceris Cyrenæus, mirifice aurigandi peritus, LXXXIII, 23.
Annus a quibus in menses sit descriptus, XXXVI, 5. Ejus principio vota et sacra faciebant, LX, 8.
Antia columniatur Bellerophonem, LIX, 26.
Antigone, XXXIII, 43.
Antigoni coclitis ætas et exitus, LXII, 11; ejus nepos Antigonus Demetrii fil., *ibid.*
Antigonus medicus, LII, 6.
Antigonus stuprat socrum, XLVI, 15.
Antiochus Nestoris filius, X, 15, 2.
Antimachus poeta, XXVII, 42.
Antiochia, urbs ingeniosa, XXXIII, 76; operam dat arti saltandi, *ib.*
Antiochus, Seleuci filius, Stratonices deperit amore, XXV, 35; XLVI, 15; **Antiochus Soter,** XIX, 9; ejus factum contra Gallogræcos, XXII, 8.
Antiope, XLIV, 5; VIII, 24.
Antipater, XIX, 8; XXXIII, 58; Antipatri Iolai filii ætas, LXII, 11; rex Antipater Demosthenem vivum ad se adduci cupit, LXXIII, 28.
Antiphili cum Demetrio Suniensi amicitia, XLI, 27 *seqq.*
Antiphilus Apellem falso crimine defert, LIX, 2; in servitute Apelli traditur, *ib.*, 4.
Antiphon, somniorum interpretes, XXVII, 33.
Antipodes, XLI, 22; *conf.* XXVII, 27.
Antisthenes, XLVIII, 43; in dicendo velle mens, XV, 23. Ejus baculus, X, 14, 3; X, 27; et lacerna, LXIX, 20. Gemitibus mortuorum delectatur, X, 27, 6.
Anubis, X, 13, 3; XLI, 28; totus aureus, XLIV, 8; canis Ægyptiorum deus, XIV, 16; LXXXII, 42.
Anubideum factum, XLVI, 24.
Anytus, XLVII, 6; delator Socratis, XV, 10; LXIX, 3.
Aornus, petra Indica Macedonibus adscensu difficilis visa, LI, 7; ab Alexandro subacta, X, 14, 6; XX, 4.
Apelles, XVII, 42; XXXIX, 7. Apelles Ephesius falso crimine delatus, LIX, 2; absolutus et muneribus affectus a Ptolemæo, *ib.* 4; depingit calumniam, *ib.* 5.
Aphidnæ, XLV, 17; urbs Atticæ, LXXVIII, 16.
Aphrodisia, Veneris sacra, LXVII, 14, 3.
Apis rerum multarum opifex quomodo formetur in favo, VI, 7.
Apis deus, XIII, 15; interfectus a Cambyse, XII, 13; Ægyptiis sanctus, XXXVI, 7; XIII, 15; mortuum lugent tonsis capitibus, LXXII, 6.
Apollo, Lycius, XLIX, 7; Deli natus, IX, 10; pater Æsculapii, XXXII, 10; describitur, VIII, 15, 1; adolescens fingitur, XIII, 11; *conf.* XLIV, 26. **Barbatum eum**

- faciunt Assyrii, LXXII, 35; Solisque vestibus ornant, *ib.* Citharam pulsant, IX, 5; ejus comites, LVI, 4; arcu et sagittis spoliatus, VIII, 7, 1; frequenter a Cupidine vulneratus, VIII, 19; a Branchio et Hyacintho amatus, VIII, 2, 2, LXI, 24; a Daphne spreus, VIII, 2, 2 et 15, 2; XIII, 4; XXVI, 7; Hyacinthum disci jactu interficit, VIII, 14 et 15; XIII, 4; XXXIII, 45; eum sepelit, VIII, 14 et 15; et in florem vertit, *ib.*; cur coelo sit ejectus, XIII, 4; servili fungitur apud Admetum ministerio, *ib.*; *conf.* XLIII, 8; item cum Neptuno apud Laomedontem, XIII, 14; citharædus, jacular, medicus, vates, VIII, 16, 1; VIII, 23; variis artibus ditatur, *ib.*; ejus negotia, XLVII, 1; XXXI, 16; artem musicam et divinandam ejus esse, negat Juno, VIII, 16, 1; ubi colatur, XIII, 10; ejus templum Chalcedone est antiquissimum, XXXII, 10; ab Ægyptiis sacra eum accipere, LXXII, *initio*. In gratiam Chrysis pestem immittit Achivis, XIII, 3; ira ejus prædicta Achivis, LXV, 8. Delphis officinam divinaudi constituit, XLVI, 24; nihil auro tribuit, XIII, 12; a Creso lateres aureos accipit, XII, 11; *conf.* XLIV, 38; ejus oraculum traducitur, XLII, 13 et 14; XLIV, 6; LXXVII, 5; nomen ejus Pythagoræ datur, X, 20, 3; nascitur in orgiis Alexandri magi, XXXII, 38.
- Apollodori** Chronica citantur, LXII, 22.
- Apollodorus** Pergamenus, LXII, 23.
- Apollonius** Tyaneus, XXXII, 5.
- Apollonius** philosophus, XXXVII, 31.
- Apophras** (dies) quid? LX, 12.
- Aquam** congerere in dolium Danaïdum, V, 18; X, 11, 4; XX, 61. Aquæ sacrificant Ægyptii, XLIV, 42; laudatur a Pindaro, XLV, 7. In aqua scribere, XVI, 21; aquam in mortario tundere, XX, 79; ex aqua sacra multum mercedis capit Gallus, LXXII, 48; aquam potans Demosthenes orationes scribit, LXXIII, 15; jocus de ea re, *ib.* Renovatio per aquam, LXXVII, 12.
- Aquila** Jovis ridetur, LXXIV, 8.
- Aquilaia**, XXXII, 48.
- Arabiae** odor, LXXII, 30; ejus aura qualis secundum Herodotum, XXVII, 5.
- Arabum** interpretes fabularum, LXII, 4.
- Araxes**, X, 27, 3.
- Arbaces** interficit Arsacem, XLVI, 15.
- Arbela**, X, 12, 3; LI, 5.
- Arcas** Alpheus, IX, 3, 2. Arcades astrologiam contemnant, XXXVI, 26.
- Archaismi**, LX, 29.
- Archelaus** tragædus, XXV, 1.
- Archelaus** rex; ejus parasitus Euripides, XLVIII, 35.
- Archemorus**, XXXIII, 44.
- Archias** e Calauria veniens, LXXIII, 28.
- Archibius** medicus, XLV, 10.
- Archilochi** patria et ingenium, LX, 1.
- Archimedis** laus, LIII, 2.
- Architelis** uxor Dimænetæ, XXIV, 2.
- Archytas** familiaris Pythagoræ, XIX, 5.
- Arealia**, festum Cereris, LXVII, 1; LXVII, 7, 4.
- Areopagite** in tenebris judicant, cur, XX, 64; *conf.* LXI, 18. Litigantium utrique alternatim dicendi concedunt facultatem, XLIX, 19; quando eis silentium imponant, *ibid.*
- Areopagus** jus dicit, V, 46; XIV, 7. Areopagi judicium primum, XXXIII, 39.
- Aretei** et Eudamidæ amicitia, XLI, 22.
- Arete**, XL, 7; XXXIX, 19.
- Arens** Ægyptius, XXVII, 22.
- Arethusæ** Siculæ et Alpei amor, IX, 3; *conf.* XXXIII, 48.
- Arganthonii** Tartessorum regis ætas, LXII, 10.
- Argivorum** contra Lacedæmonios de agro bellum, XII, 24. Argivi Junonem colunt, XIII, 10. Regno admovent astrologum, XXXVI, 12.
- Argo** navis, XXXIII, 52; XLI, 3; XLV, 2.
- Argos** siticulosus, IX, 6, 2; ejus mulieres pulchræ, VIII, 20, 13. Ibi Inachi alveus evanuit, XII, 23.
- Argus** toto corpore videns, VIII, 20, 8. Acutius eo videre, XXV, 10. Custos Iōs, VIII, 3, 1; XXXIII, 43.
- Ariadne**; stellis illata, LXXIV, 5. Ejus filo labyrintho exit Theseus, XX, 47; de ea XXVII, 8; XXXIII, 13 et 49.
- Ariarathis** Cappadocum regis ætas et exitus, LXII, 13.
- Aries** colitur ab Ægyptiis, XXXVI, 7.
- Arignotus** Pythagoricus dæmonem expulit, LII, 29 sqq.
- Arion** Lesbios, XXVII, 15; natus Methymnæ, citharædus, a delphinibus servatur, IX, 8, 1. Ob artem musicam Periandro acceptus, *ibid.*
- Ariphraides**, LX, 3.
- Aristænetus** philosophus, LXXI, 10, 1. Incusatur pædicatus, *ib.* Filio Zenoni uxorem dat, LXXI, 5; aliaque in eundem, *ib.*
- Aristarchus** Phalereus imperator, IV, 1, 6.
- Aristarchi** cum Zenodoto disputatio de Homero, XXVII, 20.
- Aristander**, LXXVII, 21.
- Aristeas**, X, 11, 1.
- Aristides** Themistoclem odit, LIX, 27. Ejus inopia, V, 24; ejus justitia, XXVII, 10; eum Persarum rex emere non potuit, LXXIII, 36. Quibusnam delectatus sermonibus, XXXVII, 1. Pauper mortuus, XLIII, 16.
- Aristippus**, XXVII, 17; Agasthenis filius, LXXVIII, 4; unguenta spirat, X, 20, 5. Ejus vita et doctrina perstringitur, XIV, 12; virtutis et vitiorum sectator, XLVII, 23. Erat parasitus, XLVIII, 33. Dionysium Siculum liberat, XI, 13.
- Aristobulus** Cassandrinus, LXII, 22. Aristobuli adulteris librum in flumen projicit Alexander, XXV, 12.
- Aristodemus**, XXXII, 4; XVIII, 5; XLIV, 3; XLIV, 41.
- Aristogiton** parasitus Harmodii, XLVIII, 48.
- Aristogiton** Demosthenem non movit, LXXIII, 48.
- Aristonicus** Marathonius, orator, LXXIII, 31.
- Aristophanes**, XXVI, 29; Socratem in scenam producit, XV, 25. Aristophanis Aves; LXXVII, 13; poeta mordax, XLVII, 33.
- Aristoteles** Peripateticus, XIV, 25; amicus libertatis, osor servitii, XVII, 24; boni multum effecit, XV, 25; erat parasitus, XLVIII, 36 et 43; adulator et præstigiator, X, 13, 5. Docuit Alexandrum, X, 12, 3; ejus quædam præcepta, XIV, 25; categoriæ, XXXVII, 56; placitum quoddam de pulchritudine, XXXIII, 70; ejus testimonium de Demosthene, LXXIII, 40. Citatur XXXV, 9.
- Aristoxenus** musicus, parasitus, XLVIII, 35; LXII, 18.
- Arithmetica**, prima adolescentiæ Græcæ disciplina, XLIX, 21; una atque eadem est apud omnes populos, XLVIII, 27. Arithmetica jusjurandum, LXXVII, 12.
- Arma** gestare erat vetitum in Græcia, XLIX, 34.
- Armenii** in prælio aufugientes, X, 12, 2.
- Arrianus**, Epicteti discipulus, XXXII, 2.
- Ars** quid sit, LXVIII, 4; XXXVI, 2; ars Tisiae, LV, 30. Ars longa, vita brevis, XX, 1 et 63. Arte et disciplina in quavis re opus esse, XXV, 36. Quænam mercede accepta discatur, XLVIII, 18. Ars mechanica, statuaria, saltatoria, dicendi, *quæ v. in his cor.*

Arsacidae pulchra non curabant, LXI, 5.
Arsacis, Medorum praefecti, mors, X, 27, 2 sq.; XLVI, 15.
Arsacome Lonchalae et Macentis amicitia, XLI, 44.
Artabazis regis aetas, LXII, 16.
Artaxerxis memoriosi aetas, LXII, 15; Ctesias, ejus medicus, XXV, 39.
Artaxerxis Persarum regis aetas et exitus, *ib.*
Artemidorus Ephesius, LXXVII, 22. Alius, LXXXII, 39.
Artemisia, uxor Mausoli, X, 24, 3.
Asander Bospori rex, LXII, 17. Ejus exitus, *ib.*
Ascalaphus, Martis filius, XXXVI, 20.
Ascendo. Cur et quomodo altissimos phallos ligneos ascendunt in Syria, LXXII, 28, 29.
Ascetorum habitus miser, LXXVII, 21.
Asiam invadit Alexander, X, 12, 3.
Asinus Cumanus leoninam pellem induit, XV, 32. *Conf.* LX, 3; LXIX, 13. Comparantur cum eo philosophi, *ibid.* Quid asino cum lyra? LVII, 25. Asinus ad lyram, LXVII, 11, 14; asinus citharam tractare conans, prov. LX, 7. De prospectu asini, prov., unde ortum sit, XLII, 45. Ex asini redire podice, XLII, 56; ejus calamitates, *ib.*
Aspasia meretrix, XXXIII, 25; philosophatur, XXXV, 7; *conf.* XXXIX, 17. A Pericle causa ejus est acta, XXXVIII, 30. In eam transformatus est Pythagoras, XLV, 19.
Assentator, *vide* **voces** Adulator, Parasitus.
Assyrius adolescentulus amator a Venere, VIII, 11.
Assyrii a Cyro devicti, XII, 9; eorum leges, XIII, 5.
Ab Aegyptiis cultum divinum didicere, LXXII, 2; aequae atque Graeci sacrificant, XIII, 14; sacrificant columbae, XLIV, 42; *conf.* LXXII, 14 et 54; et deae Syriae, LXXII, 2. Cur Lunae et Soli imagines non faciant et Apollinem barbatur exhibeant, LXXII, 35; gerunt stigmata, LXXII, 59; eorum interpretes fabularum, LXII, 4.
Astarte luna, LXXII, 4.
Astrologiae inventores, XXXVI, 3; quando Babylonii eam didicerint, XXXVI, 9; Graeci unde eam hauserint, *ib.*; est scientia antiqua, XXXVI, 2; mendax creditur, *ibid.*; astrologicae divinationes quid prosint, XXXVI, 29; cur ab Arcadibus contemnuntur, XXXVI, 26; astrologum regno admovent Argivi, XXXVI, 10; astrorum inter se choreas, XXXIII, 7; *Vide* **voces** Stella, Planeta, Sidus.
Astyanax de turri praecipitatus, XIII, 6.
Atalanta, XXXIII, 50.
Ateas rex Scytharum, LXII, 10.
Athamas, IX, 9; XXXIII, 42.
Athei, XXXII, 25 et 38; XLVI, 9.
Athenarum encomium, III, 12 sqq.; LXXXIII, 10. Athenae quomodo pestilentia sint liberatae, XXIV, 2; Athenis sub arce est spelunca Panis, VIII, 22, 3.
Athenienses irridunt dissimulando, XLIX, 18; sunt bellicosi, X, 14, 2; litigant, XLVI, 16; magistratus fabarum suffragiis eligunt, XIV, 6. Vincunt Spartanos, XIX, 3. Minervam colunt, XIII, 10; eorum ignotus deus, LXXXVII, 9; quid mentiti sint, LII, 3. Eorum philosophi post mortem Socratis, X, 20, 5.
Athenodorus Tarsensis, Augusti Caesaris praceptor, LXII, 21; a Tarsensibus post mortem colitur, *ibid.*
Athletarum ad certamen praeparatio, XX, 33; XX, 40. Quando otium capiant, XXVI, 1. Athletas, Damasiam, Milonem Crotoniatem, Glaucum, Nicostratum, *vide* sub **his** **vocibus**.
Athos, XXV, 12; XL, 9; Athio navigare, LI, 18.
Athotes sunt longaevi, LXII, 5.
Atimarchus, LX, 27.

Atlas, pater Rheae, VIII, 24; polum sustinet, XII, 4. Ejus labor, XXXIII, 56.
Atreus astrologus, XXXVI, 12.
Atropos, una Parcarum, XXV, 38; XLIII, 2 et 11; tesseram Aeco mittit, XVI, 4.
Atrometus, LI, 10.
Attalus, XLVI, 15; rex Pergami, LXII, 13.
Attes deus, XLIV, 8; XLVI, 27; Attes a Rheae amatus, VIII, 12, 1. Orgia Rheae docet, LXXII, 15; eum castravit Rheae, *ibid.* Ridetur, LXXIV, 9.
Attalus, meretrix, LXXXII, 36.
Attica subsannatio, II, 1. Attica paupertas, LXIX, 24.
Attica crepida, LI, 15.
Attici multa in sua lingua mutaverunt, LX, 14.
Avary, Tantalo similis, V, 18; describuntur, V, 13; vitam miseram agunt, XLV, 29-33; *exempla eorum praebent* voces Gniphon, Micyllus, Agathocles, Hipparchus, Mnesitheus, quos suo loco *vide*.
Audire aliquid ut asinus lyram, LVIII, 4; audire unguibus, LXXXVII, 3.
Averni descensus, X, 27.
Aves sacrae, XIII, 10; concurrere ad aliquid, ut ad noctuam aves, XXXIII, 1.
Augiae repurgare stabulum, XXXII, 1; LXIX, 23.
Augusti praepceptores, LXII, 21. Augustus tributis levat Tarsenses, LXII, 21; ejus clementia, XIX, 18; Asandrum renuntiat regem, LXII, 17; arti saltandi incrementum dat, XXXIII, 34.
Aulicorum calamitates, XVII, 1, *cujus usque ad finem dialogi exponitur quomodo tis sit necessaria adulatio*. Aulicus senex equo vetulo similis, XVII, 40; aulicae vitae cum vestibulo comparatio, XVII, 42. Vita haec defenditur, XVIII.
Aureum femur, XXXII, 40; aurea tecta, LXXXVII, 23; aureum lacunar, LXXII, 30; aurea Venus, X, 9, 3; LXXXVIII, 11; aurei homines, LXX, 7 et 8, 20; capilli Castorum aurei, LXXI, 32; aureum pomum, IX, 5, 1.
Aurigandi mirifica peritula, LXXIII, 23.
Auris scalpendarum non habere otium, XLVII, 1. Auribus sunt fideiores oculi, XXXIII, 78. *Conf.* XXV, 29; LXI, 20.
Aurum et purpuram esse fumum, LXXXV, 19; aurum multarum rerum est causa, XLV, 14; mulat mores, *ib.* *Vide* **voces** Divitiae, Honores, Nummus, Pecunia, Felicitas. Creat multa mala, XII, 11; LXXXV, 15; et multa pericula, LXXXV, 8; spernendum est uti littorum calculi, V, 56; LV, 35; ejus contemtor Solon, XII, 11; ejus admirator Pindarus, XLV, 7. Confertur cum ferro, XII, 12; arti est praefarendum, XLIV, 7; ad orandum quid faciat, LXI, 7 et 8; ejus causa Eriphyle maritum prodidit, LXXXV, 8. Sistit sanguinem, V, 46; aurum spernere se aiunt sophistae, sed valde appetunt, LXIX, 20.
Ausonius Bacchus, LXXXII, 35.
Autolycus, fur, XXXVI, 20.

B.

Babylon, X, 13, 4; XI, 6; XII, 23; Babylonem cepisse, XVII, 13; Babylonem perditam videre, in volis est, LXXXVII, 29; a Cyro in potestatem redacta, XII, 9; Babylone est sepulcrum Alexandri, X, 13, 3; Babylonii incantationibus noti, XI, 6; *conf.* LII, 11; quando astrologiam didicerint, XXXVI, 9.
Bacchica saltatio est satyrica, XXXIII, 79; *conf.* *ibid.* 22; ubi ei detur opera, *ibid.* 79.
Bacchus, Jovis et Semeles filius, VIII, 18, 1; quomodo a Jove sit genitus, VIII, 9, 10; XIII, 5; in Nysa educandus, VIII, 9, 2; ejus nutrix, IX, 9, 1. Ob vinum inventum obtreclatur, VIII, 18, 2; Delphinum formam mutat, IX,

- 8; Lydiam, Thracas, Timolunquē incolentes subitici, VIII, 18; ex Æthiopia rediens venit in Syriam, LXXII, 16; templum condit, *ibid.*; Junoni novercæ inscriptionem dedicat, *ibid.*; Bacchi contra Indos profectio, VIII, 18; LIV, 1-4; ejus nomen columnæ inscriptum, XXXVI, 5 et 7; ejus duces, LIV, 2; ratio belli gerendi, VIII, 18; ejusque mores, ornatus, comitatus, *ib.*; risus amans, XV, 25; ejus comites Pan, Silenus, Maenades, Satyri, VIII, 22, 2 et 4; LIV, 2 *sqq.*; fulmine perit, LXVIII, 4; in coelo curarum expers, VIII, 24; dapis divisor, LXX, 32; ejus divinitas ridetur, LXXIV, 4; ejus genus et comites, *ibid.*; Baccho comedia se totam tradit, II, 6; Bacchus iste, quid ad Bacchum? *ex proverb.*, LIV, 5. Bacchus Ausonius, LXXXII, 35.
- Bacis vates, LXVIII, 30; ejus oraculum et carmen, *ib.*
- Bactra, X, 13, 4.
- Bactriana camelus, II, 4.
- Bagoas adulterii incusator, XXXV, 10.
- Balneum ab Hippiā adornatum, LIII, 4 *sqq.*; Quæ in balneis fieri solita, III, 34; canis in balneo, prov., XLVIII, 51; quid canis commune et balneo, prov., LVIII, 5.
- Baptismus Christianorum, LXVIII, 12.
- Barba cuneiformis, LXX, 24. Barbam alebant veteres viri fortes, LXXV, 14.
- Barbari divitiarum, non elegantiae studiosi, LXI, 5.
- Barbarismi, LX, 24 et 29.
- Barbati apud barbaros dii, LXXV, 20; barbatus Jupiter, LXXVII, 4; *conf.* XIII, 11.
- Barcetis, XLI, 50.
- Bardylis, rex Illyriorum, LXII, 10.
- Basta Chius, LX, 3.
- Basthis et Belittæ amicitia, XLI, 43.
- Batrachion Pyrrho Epirotæ similis, LVIII, 21.
- Beati pro divitibus, LXXV, 9; *conf.* XX, 71. Beatorum insulæ, X, 30, 1; XVI, 24; XX, 71; XXVII, 7; XLIII, 7; LXXIII, 50; urbs Beatorum, XXVII, 11 *sq.*
- Bebryx Amycus vulnerat Pollucem, VIII, 26.
- Belittæ et Basthis amicitia, XLI, 43.
- Bellerophon, XVIII, 3; XXXIII, 42; LVIII, 18; ejus alatus equus, XXXVI, 13; Antiae insidiis petitur, LIX, 26.
- Bellicis factis gloriari, non conciliat gratiam apud mulieres, LXVII, 13.
- Bendideum factum, XLVI, 24.
- Bene agendi tempus haud prorogandum, III, 27.
- Beneficentiæ imago, XXXIX, 21.
- Benevolentiae imago, XXXIX, 20.
- Benignitatis imago, XXXIX, 19.
- Berrhœa, urbs Macedonica, XLII, 34.
- Bestia in templo nocentes nemini, LXXII, 41.
- Bibliopolæ: bonæ spes ab his non petendæ, LVIII, 24.
- Bicolor homo, II, 4.
- Bithynicum mancipium, XVII, 23.
- Bithyna fabula, XXXIII, 21.
- Biton et Cleobis, felicissimi hominum, XII, 10.
- Blepsias Pisæus, X, 27, 7; adulator, V, 58; fame periit, X, 27, 7.
- Bœoti bellicosi, X, 14, 2; iis Delphica donaria prædæ sunt, XII, 12.
- Boni quorsum veniant post hanc vitam, X, 30, 1; XXXVIII, 49; L, 7; eorum post hanc vitam præmia, XLIII, 17, 18; *conf.* XXXVIII, 49.
- Bonorum possessio temporaria, III, 26; X, 13, 4; XXXVII, 8; LXX, 30. Bonum nullum sine teste acceptum, VII, 15; *conf.* LXX, 29; vulgaria bona sordent philosophiæ, III, 4.
- Boreæ habitus, V, 54; Boreas rapit Erithyiam, LII, 3.
- Bos æneus, pœnæ genus, XXX, 11; *conf.* LXVIII, 21; in eum fabricator ipse injicitur, XXX, 12; bos deus Memphi colitur, XLIV, 42; Boves ex Erythea abacti, XXXIII, 56; boves Solis assati exsiliunt, LXX, 23.
- Bospori, XLI, 4 et 44; LXXXIX, 2.
- Bosporani, XLI, 44; mos procorum apud eos, *ibid.*
- Brachmani, XLI, 34; longævi sunt, LXII, 4; et igne lento se solent necare, LXVIII, 25 *Conf.* LXIX, 6 et 7.
- Branchidarum divitiæ unde ortæ sint, XXXII, 8; eorum adyta, XXXII, 29. *Conf.* XLVII, 1.
- Branchus Apollinem amat, VIII, 2, 2; depictus, LXI, 24.
- Briareus, Jovis auxiliator, VIII, 21, 2. *Conf.* XLIV, 40.
- Briseis, aureæ Venert similis, XL, 24.
- Bruttia pix, XXXII, 21.
- Bucephali, XXVII, 44.
- Bulin Sperchinque, Lacedæmonios, Xerxes non occidit, LXXXIII, 32.
- Bupalus, LX, 2.
- Busiris insulam Beatorum invadere fingitur, XXVII, 23; justitiæ contemtor, XLVII, 8.
- Byblus urbs, ubi Byblia Venus colitur, LXXII, 6. Caput eo adnatans, *ib.* 7.
- Byrria nomen servi, V, 22.
- Bytus, ineptus rhetor, LXXXII, 31.

C.

- Cabbalusa insula, XXVII, 46.
- Cadmus inventor literarum, IV, 5, 12; ejus transformatio, XXXIII, 41; ejus filia Semele, VIII, 9; VIII, 24.
- Cæneus, XXXIII, 57; XLVIII, 45; Elati filius, XLV, 19.
- Calamis, XXXIX, 6.
- Calanus ardens, LXVIII, 25.
- Calatianus Demetrius, LXII, 10.
- Calauria, LXXIII, 28.
- Calchas Homericus, XXXIII, 36; vates, LXV, 1.
- Callias, V, 24; XLIII, 16.
- Callicratidas, XXXVIII, 9.
- Callidemides veneno, alteri parato, exstinguitur, X, 7, 2.
- Callimachus, XXV, 57; ejus versus, XXXVIII, 49.
- Callimedon, LXXIII, 46.
- Callinus, LVIII, 2.
- Callisthenes, X, 13, 6; LXXIII, 15.
- Callisto in feram mutata, XXXIII, 48.
- Callistratus orator, LXXIII, 12.
- Calumnia multorum malorum causa, LIX, 1; depicta ab Apelle, LIX, 5; ampla ejus expositio, LIX, 6 *sqq.*; maxime floret in potentum aulis, LIX, 10; plerumque vexat honoratos, LIX, 12.
- Calumniator quomodo sit audiendus, LIX, 30.
- Calvus quidam et fatuus, LXXXII, 26.
- Calydoniorum calamitates, XIII, 1. Calydonii apri extravas ostentant Tegeatæ, LVIII, 14.
- Calypso, Atlantis filia, XLVIII, 10; ejus insula, XXVII, 7.
- Cambyzes, II, 4; Cyri filius, mente captus, XII, 13; ejus crudelitas, LXII, 14.
- Camelus in Ægypto, prov., unde sit ortum, II, 5; camelus aut formica, prov., LXX, 19.
- Campus Acherusius, XI, 15; campi Elysii, XXVII, 14; L, 7.
- Candaules, XLII, 28.
- Candor sine rubore ad formam facit nihil, IX, 1, 3.
- Candys Persica, X, 14, 7.
- Canis rabiosi morsus rabie inficit, III, 38; *conf.* LII, 10.
- Proverbia: canis in balneo, XLVIII, 51; quid canis commune et balneo? LVIII, 5; canis in præsepio, LVIII, 30; V, 14; e canis redire podice, XLII, 56. Canis leonum domitor, XL, 19; canis Crates, LXIX, 16; canis in sidera receptus ridetur, LXXIV, 5; canicula Melitenses, XVII, 34; LII, 27; canicipites dii, LXXXIV, 11.

- Canon ob honestatem cognominatur Ion Platonius, LXXI, 7.
- Cantharus nomen servi, LXIX, 28.
- Cantus saltatorii, XXXIII, 11.
- Caper non mactatur apud Ægyptios, XXXVI, 7.
- Capilli aurei Castorum, LXXI, 32.
- Cappadocem non videas rhetorem doctum, LXXXII, 32.
- Capua Hannibali pernicioſa, X, 12, 5.
- Capulus: alterum jam in eo habere pedem, XX, 78.
- Caput quotannis adnatat Byblos, LXXII, 7.
- Carambis urbs, XLI, 57.
- Carcinochires, XXVI, 35.
- Cardianus Eumenes, XIX, 8.
- Caria, patria Herodoti, XXI, 1; ejus rex Mausolus, X, 24, 1.
- Cario, famulus Megapenthis, XVI, 12.
- Carmina grammatici recitant in convivio, LXXI, 17; carmen nuptiale frigidum, LXXI, 41.
- Carneadis ætas, LXII, 20.
- Caro ad cibum, non ad purpura inficiendum creata, LXXV, 11.
- Carthago a Scipione fracta, X, 12, 7.
- Caryæ, pagus Leconicus, XXXIII, 10.
- Caryatica, saltandi genus, XXXIII, 10.
- Caryonautæ, XXVII, 37.
- Caspie portæ in Caucasos, VII, 4.
- Cassandra a Polygnoto picta, XXXIX, 7.
- Cassiopeia laudes admittit, XL, 7; de ea XXXIII, 44.
- Castalius fons, XII, 6; XLIV, 30.
- Castor saltator, XXXIII, 10.
- Castor et Pollux, Ledaï filii, similes, VIII, 26, 1; quomodo discernantur, *ibid.* 2; fraternus illorum amor, *ibid.*; alternis moriuntur, *ibid.*; cur, *ibid.*; eorum capilli aurei, LXXI, 32; dii facti, LXXVIII, 6; in malo navis apparent, VIII, 26, 2; XVII, 1; LXVI, 9; LXXXVIII, 3; eorum ædes fulmine tacta, V, 10; eorum sacerdos, LXXI, 9. *Vide* Dioscuri.
- Castro. Castrat se ipsum Combabus, LXXII, 20; unde ad alios transit idem mos, *ibid.* 26. *Vide* Gallus. Ritus castrandi, LXXII, 51.
- Catechumeni, LXXVII, 17.
- Catena Jovis. *Vide* Jupiter.
- Caucasus mons, II, 1; VII, 1; XIII, 5.
- Cavea. Prov., Mors invadet, etsi cavea te includas, LXXXIII, 5.
- Caulomyætes, XXVI, 16.
- Causidici quæ inesse debeant, XV, 29.
- Cebes, XVII, 42; LI, 6.
- Cecrope nobilior, V, 23; de eo LX, 11; XI, 16.
- Cedalion depictus, LXI, 28.
- Celedones Homeri, III, 3.
- Celeus, XXXIII, 40.
- Celsus, amicus Luciani, sapiens, veri amans, XXXII, 61; ejus contra magos libri quid contineant, XXXII, 21.
- Celte, XXV, 5.
- Celtiberi in potestatem Annibalis redacti, L, 12, 2.
- Celtica a Sabino peragrata, XVIII, 15.
- Cenchreæ. Non Cenchreas usque discessisse, XXV, 29.
- Cenchroboli, XXVI, 13.
- Centaureus femina a Zeuide pingitur, XXII, 3. Centauro-rum furor, XXXIII, 48; *conf.* XLIV, 21.
- Cepa deus Pelusiotis, XLIV, 42. Cepa cibus pauperum, LXVII, 14, 2; LXX, 28.
- Cepheus pater Andromedæ, IX, 14. *Conf.* XXXIII, 44.
- Ceramicus, locus Athenis, XV, 13; XXIV, 5; XLIV, 15; LXVII, 10.
- Cerberus, X, 13, 3; XI, 2; canis deus, XIV, 15; latrans, XI, 10; cantu sopitus, *ibid.*; ejus officium, X, 20 et 21; L, 4; damnatos dilaniat, XI, 14; XVI, 28. Cerberum vidisse dicuntur attoniti, LXXVII, 1.
- Cercopes, malitiosissimi homines, XXXII, 4.
- Cercyon a Theseo occisus, XLIV, 21.
- Ceres, V, 17; ejus filia, X, 23, 1; et errores, XXXIII, 40. Ceres legifera sacerdos, i. e. casta, LXVII, 7, 4.
- Certamina Thanatusia, XXVII, 22. *Vide* Exercitia.
- Ceryces, XXXII, 39.
- Cestus Veneris, LXXVII, 32; VIII, 20, 10. *Vide* Mercurius.
- Cethegus, consularis, ridicula committit multa, XXXVII, 30.
- Cetus a Perseo interfectus, IX, 14; LXI, 22.
- Ceus poeta, XXIV, 11.
- Ceyx Trachinius, VI, 1.
- Chæreas, XXXIV, 9; LXXI, 7 *seqq.*; LXVII, 7.
- Chærephon quomodo impulsus ad philosophiam Stoicam, XX, 15; quid oraculum ei responderit, LI, 13.
- Chalcedon urbs, XXXII, 9; ibi est templum Apollinis antiquissimum, XXXII, 10.
- Chaldaei, LII, 11; LXIX, 8; sunt vates, X, 11, 1; et sapientes, XI, 6; auro nitentes et molles, X, 14, 2; longævi, LXII, 5.
- Chares imperator, LXXIII, 37.
- Chariades adulator, X, 6, 5.
- Charicenus, putidus senex, LXXVII, 20.
- Chariclea, Demonactis uxor, meretrix, XLI, 13.
- Charicles, XXXVIII, 9.
- Charidemus, LXXVIII, 4.
- Charinus adulator, X, 5, 1; LXXI, 1.
- Charis, VIII, 15, 2.
- Charixenus testamento amici jubetur ejus filiam collocare dotē, XLI, 22.
- Charmides, X, 20, 6.
- Charmolaus Megarensis, X, 10, 3.
- Charæades adulator, X, 6, 5.
- Charon litterarum expertus, XII, 4; aurique ignarus, XII, 11. Ei non licet in regiam Jovis intrare, XII, 3. Charonem ipsum æquare annis, X, 17. Altercatur cum Menippo, X, 22; versibus Homeri visum recipit, XII, 7; ad superos cur migrarit, XII, 1. Alterum jam pedem in illius habere cymba, XVIII, 1.
- Charops, cinædus, XLIII, 16.
- Charopus, pater Nirei, X, 25, 1.
- Charybdis, XII, 7.
- Chelidonæ quam sint periculose, XXXVIII, 7.
- Chelidonius cinædus, XVII, 33.
- Chelidonii, LXVI, 7.
- Chersonesus, IX, 9.
- Chimæra, X, 30, 1; XX, 72; LIX, 26; apud inferos, XI, 14.
- Chiron præceptor Achillis, X, 15, 1; ejus pedes, LXXV, 15; in perpetua rerum mutatione ponit voluptatem, X, 26; libenter mortuus, cur, *ibid.*
- Chleuocharmus, LXXVII, 21.
- Choaspis, XI, 7.
- Chorda: bis per omnes chordas, II, 6.
- Christiani, in captivos beneficii, LXVIII, 11; contemnunt mortem spe immortalitatis, *ib.*, 13; se vocant fratres, *ibid.* omniaque arbitrantur communia, *ibid.*; Christiani in Ponto, XXXII, 25; ad Orgia Alexandri magi non admissi, XXXII, 38. Eos oblique tangit Lucianus aliquoties in dialogo de morte Peregrini (LXVIII); Christus cruci affixus, *ibid.* 11.
- Chrysippus, XXVII, 18; ejus ætas, LXII, 20; amicus libertatis, oser servitii, XVII, 24; in dicendo vehemens, XV, 23; varia de Chrysippi doctrina, XIV, 21-25; est omnia simul, XIV, 20; ejus trice, LXXI, 30;

- et syllogismi frigidi, XLVI, 24; indifferentia vocat mala, LXXI, 31.
- Chrysis cum Apolline expostulat, XIII, 3.
- Ciborum varietas laudatur, LXXV, 5; ab adversario improbat, LXXV, 6; morbos eadem infert, *ibid.* 9; cibi peregrini appetuntur ab intemperantibus, *ibid.* 8.
- Cicadam alis prehendere, quid sit, LX, 1.
- Cilices latrones, XLVI, 16.
- Cilicia colit Amphiarum oracula edentem, XXXII, 19.
- Cinaedus latere non potest, LVIII, 23.
- Cinyras, LI, 11; LXXII, 9.
- Cinyrus, Spintharilius, Helenam rapit, XXVII, 25 et 31.
- Cippi qua de causa sint exstructi, XII, 22; eos esse inutiles, L, 22. Cippus ponendus pro altari, LXXIV, 18. Cippus viri morsu dipsadis extincti, LXIV, 6.
- Circe, adiutrix Ulyssis, XXXVI, 24; ejus filius, XXVII, 35.
- Cithaeron, IX, 9; X, 27, 2.
- Civitas quid sit, XLIX, 20; circa eam bene instituendam Græcorum cura, *ibid.* et seqq. Civitatis cujusdam beatæ descriptio, XX, 22.
- Clamor causas dicentibus utilis, V, 11. Clamare voce Stentorea, L, 15; Zirin clamare apud Scythas quid sit, LXI, 40.
- Clarum vaticinandi arte celebres, XXXII, 29; *conf.* VIII, 16. Unde divites facti sint, XXXII, 8.
- Clava tribuitur philosophis, XV, 24; XVI, 24; XLVIII, 55; LXIX, 14; LXXI, 44.
- Clavo clavum ejicere, XVIII, 9; XIX, 7; LII, 9.
- Cleænetus, LXVI, 22.
- Cleantis aetas et mors, LXII, 19; sapiens prædicatur, LXXI, 32.
- Clearchus, X, 14, 2; XLV, 25.
- Cleobis et Biton, felicissimi hominum, XII, 10.
- Cleocritus occisus, XVI, 9.
- Cleodemus Peripateticus, LII, 6; gladius et falx cognominatur, LXXI, 6; puerum corrumpere tentat, sed proditur argento humi cadente, LXXI, 15.
- Cleolaus, LXXVII, 28.
- Cleombrotus lecto libello de animæ immortalitate se præcipitat, LXXVII, 1.
- Cleon, orator Atheniensium, II, 2; XIX, 3; XXV, 38; In Cleonem aut Hyperbolum aliquem incidere, V, 30.
- Cleonæ, XII, 23.
- Cleonymus pulcher, LXXVIII, 4.
- Cleopatra illustris, XVIII, 5; Ægyptia, XXXIII, 37.
- Clinias, rhetor sacrilegus, XLVI, 16; ejus filius, X, 20, 6; XXIV, 11.
- Clitus, X, 13, 6; X, 14, 3; XXV, 38.
- Clotho, una Parcarum, X, 30, 2; XII, 13; XVI, 3 et 5; XXV, 38; XLIII, 2.
- Clymene, VIII, 12, 1; mater Phaëthontis, VIII, 25.
- Clysmæ, XXXII, 44.
- Clytæmnestra, XXXIII, 43; a quibus sit interfecta, XXXVIII, 47. Occisæ pictura, LXI, 23.
- Cnemon tecti ruina oppressus, X, 8.
- Cnidus, urbs Veneris, XXXVIII, 11.
- Cocconas, XXXII, 6.
- Cocytus fluvijs, XII, 6; L, 3.
- Codrus laudatur, LXXII, 46; LXX, 12. Codro nobilior, V, 23; X, 9, 4.
- Cœlus et Terra Gigantum parentes, VII, 16; Cœli castratio, XXXIII, 37; *conf.* LII, 2; XIII, 5. Cœlum quale sit, XIII, 8. In tertium cœlum penetrans Galilaus, LXXVII, 12. Cœlum ut pellem explicavit Deus, LXXVII, 17. Cœlum terræ miscere, VII, 9.
- Cœnarum apparatus nimis curiosi, III, 33. Cœna absoluta (ἐντελής δεῖπνον) domum fertur, LXXI, 38.
- Coitus. De coitu cum mulieribus sententia Euripidis, XXXVIII, 38; femineam in eo voluptatem præfert virili Tiresias, XXXVIII, 27. Naturæ servant leges in coeundo animalia, XXXVIII, 22.
- Colchis, XLI, 3.
- Collyrium, XXXII, 21.
- Colocynthopirata, XXVII, 37.
- Colossus Rhodius artificiose et magnis impensis factus, XLIV, 11; ejus magnitudo, XLVI, 12. Colossi Rhodii caput imponere inani corpuseulo, XXV, 23; Colossa extra ornati, intus fœdi, XLV, 24; eis comparantur reges, *ibid.*
- Columba non vescuntur Ægyptii, LXXII, 14. Res sacra est Assyriis, LXXII, 14 et 54; qui ei sacrificant, XLIV, 42.
- Coma signum nobilitatis apud Ægyptios, LXVI, 3; quomodo eam ornarint veteres Græci, *ibid.* 3. Coma fictitia meretricum, LXVII, 5 et 11; *conf.* XXXVIII, 40; comas ponunt nubentes, LXXII, 60. Comati pueri in deliciis, LXIX, 20; LXX, 24; vocantur Hyacinthi Achilles et Narcissi, *ibid.*
- Combabus castrat se, ut suspicionem amoris vitet, LXXII, 20; amatus a regina, LXXII, 21; liberat se a supplicio demonstrata castratione, LXXII, 25. *Vide* Castro.
- Comici poetæ ob fabulam male descriptam spernuntur, III, 8.
- Comissatores, quoniam sint apud Græcos, XXXVIII, 54.
- Comitia Jovis, LXXIV, 14; comitia deorum in Olympo, LXXIV, 15.
- Comœdia quale spectaculum sit, XXXIII, 29; cum dialogo conjuncta, II, 6; ejus licentia Dionysii, XV, 14; ei suum inest saltationis genus, XXXIII, 26; comedias scribi quando desitum, LXXIII, 27; comœdorum apud Græcos licentia, XLIX, 22; perstringit eos Anacharsis, XLIX, 23. Ornatum personarum multi actionibus dehonestant, III, 11; XV, 31 et 33; XVIII, 5.
- Comparatio. In laudando comparare, scitum, XL, 19. Parvum cum magno adulatorie comparare, quid sit, XL, 13; quomodo justa sit instituenda comparatio, XL, 19.
- Composita verba faceta, LXXX, vv. 191-202.
- Concurrere ad aliquid, ut ad noctuam aves, XXIII, 1.
- Conjugium inæquale, formosi viri et deformis femina, XLI, 24.
- Conon. Ex Conone efficere Titorem, XXV, 34.
- Consilio emendare difficilium, quam reprehendere, XLIV, 23. Consilium mutare, Epimethei, non Promethei est, II, *sub fin.*
- Contentum meminim esse sua sorte, XLVI, 25; philosophum oportet esse contentum. *Vide* Philosophus.
- Contradicere utile, XX, 13; XLIX, 17. *Vide* Opponere.
- Contumelia te ipsum afficit, qui servos filiumque tuum, LXXVI, 10.
- Convictio, Elenchus, XV, 17.
- Convictio nihil fit deterius, XV, 14.
- Convivium lepidum, LXXVIII, 1. In convivio gestus non decet vulgaris, LXXI, 3; convivam memorem odi, prov., *ibid.*; in eo carmina canuntur, LXXI, 17. Scurræ inter moras obsoniorum inducti, LXXI, 18. Sermo in convivio habitum meminis, difficile esse, LXXVIII, 2. Convivales fraudes, VII, 8.
- Coraci, quoniam genii apud Scythas, XLI, 7.
- Cordax, saltandi genus, XXXIII, 22 et 26; XLVI, 27.
- Corinthios aggreditur Philippus, XXV, 3; Corinthiæ mulieres pulchræ, VIII, 20, 13; Corinthia fabula, XVIII, 3; Corinthi Craneum, X, 1, 1; XXV, 3. Corinthi non protulisse unquam alterum pedem, XXV, 22.
- Cornices in Hesiodi sepulcro, LXVIII, 41.

Cornua elephanthorum, LXXII, 16.
 Cornutus syllogismus, LXXI, 23. Cornutus Juppiter rideatur, LXXIV, 10.
 Corœbum aut Melitiden putare aliquem, XXXVIII, 53.
 Corœbi esse aut Margitæ, id est stolidi aut absurdi, LII, 3.
 Coronæ sub naribus potius, quam in capite gestandæ, III, 32. Coronæ victricis varia genera, XLIX, 9. Coronati nautæ, LXXIX, 11.
 Coronidis nuptiæ, XXXII, 38.
 Corpora virorum et mulierum quomodo differant, XXIX, 28; corpus aeri, cuiusque assuefaciendum tempestati, XLIV, 24; corpus cur ungant Græci, in palastram abituri, *ibid.*; laboribus subactum, sudoris experts, *ibid.* In eodem corpore non semper forma et virtus una habitant, XXXIX, 11; comparatur ista exterioris et interioris diversitas, *ibid.*
 Corybantes, VIII, 12, 1; XLVI, 27; a quo saltare sint jussi, XXXIII, 8. Corybanticus morbus, XXXIV, 16.
 Corybas, LXXIV, 9.
 Colhurnus homo, LX, 16.
 Cottabus quid sit, LXXVII, 17.
 Coturnicum contra gallos apud Græcos pugna, XLIX, 37.
 Cous medicus, XX, 1.
 Craneum Corinthi, X, 1, 1; XXV, 3.
 Crates, X, 11; X, 27; XLVIII, 43; in dicendo vehemens, XV, 23; ejus æmulus, LXVIII, 15.
 Cratini comici ætas, LXII, 25.
 Crato, X, 10, 6; saltationem odit, XXXIII, 1; quam mente mutata laudat, XXXIII, 85; cui vitæ generi sit assuetus, XXXIII, 1; ejus in aliquem laxare canem, XXXIII, 4. Cratonis alicujus exsequiæ oratione Diophanti colonestata, X, 10, 12.
 Creon, XXXIII, 42; ejus persona, III, 11; XI, 16.
 Crepereius Calpurnianus, XXV, 15.
 Creta cum Dictæo antro, IX, 15, 4.
 Cretenses laude saltationis nobiles, XXXIII, 8; ostendunt Jovis sepulcrum, V, 6; XIII, 10; XLIV, 45; LII, 3; *conf.* LXXIV, 6; LXXVIII, 10.
 Cribrum. Alter mulget hircum, alter supponit cribrum, *prov.*, XXXVII, 28. Cribro vaticinari, XXXII, 9.
 Cristas quatiunt milites, LXVII, 15, 3.
 Critius. Statuarii celebres Critius (*legebatur Critias*) et Nesiotes, LII, 18; LI, 9.
 Critolai Peripatetici ætas, LXII, 20.
 Crœsus, X, 20, 2; dives, V, 23, 42; XVII, 20; veritati parum amicus, XII, 13; Lydorum pessimus dicitur, X, 2, 1; cum Solone colloquitur, XII, 10; ejus filiorum alter erat surdus, XI, 20; alter periit aberrante Adrastihasta, XLIII, 2; de eo oraculum Delphis datum, XXXII, 48; XLIII, 14; Apollini lateres consecrat aureos, XII, 11; divitiis brevi tempore excidit, LXVI, 26; in servitutum datur, XI, 16; rogo impositus, XII, 13; XLV, 23; ejus mors, XII, 13.
 Crocodilus deus, XLIV, 42.
 Croton, XIV, 6; Crotoniatæ, XVIII, 4; XLV, 18.
 Cruces, ad imitationem literæ T, IV, 12. Ille cruci affixus in Palæstina, LXVIII, 11.
 Ctesias, scriptor fabulosus, XXVI, 3; *conf.* XXVII, 31; LII, 2; Artaxerxis Mnemonis medicus, XXV, 39.
 Ctesibii ætas, LXII, 22.
 Cubito amovere adstantes, LXXVII, 19.
 Cumanus asinus, XV, 32; LX, 3.
 Cupiditas habendi fons malorum, LXXV, 15; cupidi homines similes iis, qui torrente auferuntur, *ibid.* 18.
 Cupido, Iapeto antiquior, VIII, 2, 1; frater Hermaphroditum et Priapi, VIII, 23; ejus potentia, *ibid.*, et indoles, VIII,

2, 1; mulierem amare cogit, VIII, 20, 15; cur Minervam, Musas, Dianam reveatur, VIII, 19; victus a Mercurio, VIII, 7, 3; a matre peccata enumerante vituperatus, VIII, 12, 1; et castigatus, VIII, 11; cum Ganymede lusurus, VIII, 4, 3. Cupido Thespiis, XXXVIII, 11; Cupidines in tabulis ab Aetione pictis, XXI, 5.
 Curare. Proverb., Non curat Hippocrides, XVIII, 15; LXXVII, 28.
 Curetes sagittas tingunt succo, III, 37; a quo saltare sint jussi, XXXIII, 8.
 Currendi exercitium apud Græcos, XLIX, 27.
 Currus bovem sæpe effert, X, 6, 2; currum regendi miraperitia, LXXIII, 23.
 Cybelus, colonia Atheniensium, IV, 7.
 Cycladum insulæ, LXI, 17.
 Cyclopes, IX, 1, 5; IX, 2, 4; XII, 7; XVI, 14; eorum domicilium, V, 19; ab Apolline occisi, XIII, 4. Cyclops pro homine impuro, LX, 27.
 Cydimache, XVI, 8; deformis mulier, XLI, 25.
 Cyllarabis, XVIII, 11.
 Cyllenii sacrificant Phaneti, XLIV, 42.
 Cymbalum, VIII, 12, 1, VIII, 18.
 Cynæthus, Demetrii adulator, XL, 20.
 Cynicus philosophus gannire dicitur, LXVIII, 6; sobrius, LXXXII, 34; Alcidas Cynicus irruit non vocatus in convivium, stans vult edere, vel humi jacens, LXXI, 12, 13; de virtute et vitio disputat, LXXI, 14; alia ridicula de Cynicis, *ibid.* et *seqq.*; eorum mores, LXXV; eorum habitus ac vita dura, LXXV, 1; satis est, quod ad necessitatem, *ibid.* 3; argumenta eorum pro paupertate, *ibid.* 4 et 5; sunt comati et hirsuti, *ibid.* 17; eorum vita quieti et libertas, *ibid.* 19; aureæ coronæ et purpura ab iis fumus habentur, *ibid.*
 Cyniscus philosophus, XVI, 7; XLV, 20; Eleusiniis initiatum, XVI, 22.
 Cynobalani, XXVI, 16.
 Cynocephalus, XLIV, 42, *seqq.*
 Cyrus major, II, 4; X, 20, 2; rex Persarum, XXVII, 9; a cane nutritus, XIII, 5. Res ab eo gestæ, XII, 9. Ejus mors, *ibid.* 13. Cyrus uterque, XXVII, 17. Cyri majoris ætas et mortis causa LXII, 14. Contra fratrem Artaxerxem Cyrus minor expeditionem movit, *ibid.* 15.
 Cytimides, quale unguentum, XXXII, 22.

D.

Dadis dies, XXXII, 39.
 Dædalus, XXXIII, 49; quomodo volarit, XXXVI, 14; XXXIX, 21; XLV, 23. Astrorum scrutator, XXXVI, 14. Chorum ducit, XXXIII, 13.
 Dæmones: de iis plaustra mendaciorum, LII, 11 *seqq.*
 Damasias, athleta, X, 10, 5 et 10, 12; XXXIV, 11.
 Damis, Epicureus, XLIV, 4. Ejus cum Timocle de diis disputatio, XLIV, 4 et 16 *seqq.* Veneno periit filii, X, 27, 7.
 Damon, adulator, X, 5, 1.
 Damonis et Euthydici amicitia, XLI, 19 *seqq.*
 Damoxenus luctator, X, 1, 3.
 Danae, V, 13; VIII, 24; XI, 2; XXXIII, 44; XLV, 13; ab Acrisio in cistam conjecta, IX, 12, 1, et in mare cum filio projecta servatur, *ibid.* et IX, 14, 1.
 Danaides. Aquam congerere in dolium Danaidum, V, 18; X, 11, 4; XX, 61.
 Danaus, X, 11, 4; XXXIII, 44; durius educat liberos, IX, 6, 1.
 Dandamidis et Amizocæ amicitia, XLI, 38 *seqq.*
 Daphne, VIII, 14; fugitiva Veneris, XXXVIII, 12; fugit

- Apollinem, VIII, 2, 2 et 15; XIII, 4; *conf.* XXXIII, 48; in arboreni versa, VIII, 15, 2; X, 28, 3; quomodo sit picta, XXVI, 8.
- Darius, rex Persarum, II, 4, 1; victus, X, 12, 3; LI, 5; ejus uxor, Parysatis, XXV, 23; formosa, X, 14, 4; ejus pons, LXXIX, 2.
- Datis, Darii praefectus, XLVII, 9.
- Decrianus, sophista, XLII, 2.
- Dejanira, zelotypa, XXXIII, 50.
- Delatio. *Vide* Calumnia.
- Deliciarum et lautitiae reprehensio, III, 35.
- Delphi, officina artis divinandae, VIII, 16; XLVI, 24; Delphus et Deli Apollo colitur, XIII, 10; Delphorum unde ortae sint divitiae, XXXII, 8; Delphici templi donaria, V, 42; Delphica donaria qui sibi vindicent, XII, 12; Delphica divinatrices, XXXVI, 23; Delphica antistita deo plena, XX, 60; Delphicum oraculum Croeso datum quomodo defensum sit, XXXII, 48.
- Delphines ante formam suam mutatae homines, IX, 8; amantes hominum, IX, 8, 1.
- Delphin veliit Neptunum, IX, 6; veliunt Nereides, IX, 15, 3.
- Delus, avulsa pars Siciliae, IX, 10; a Neptuno in lucem prolata, *ibid.*; ejus errores, XXXIII, 38; locus natalis Apollinis et Dianae, IX, 10; in eo quomodo peragantur sacrificia, XXXIII, 16; ejus divitiae unde sint ortae, XXXII, 8.
- Demades, ad bellum timidus, XLVIII, 42; orator ex nauta garrulus, LXXIII, 16; lusit in consuetudinem quandam Demosthenis, LXXIII, 15; ab eodemque accusatur, LXXIII, 46.
- Demea, rhetor, V, 49.
- Demetrius, vexatus tussi, modulate screare dicitur ab adulatore, XI, 20.
- Demetrius, Cynicus, saltatoriam accusat artem, XXXIII, 63; brevi post vituperia mutat in laudes, *ibid.*; ejus jocus adversus indoctum, LVIII, 19.
- Demetrius, Platonius, apud Ptolemaeum accusatus, LIX, 16.
- Demetrii, Suniensis, cum Antiphilo amicitia, XLI, 27 *sqq.*
- Demetrius, saturnarius, LII, 18.
- Demochares, LXII, 10.
- Democrates, LXVI, 22.
- Democritus Abderitanus, LII, 32; erat magno ingenio, XXXII, 17 et 48; deridet Aegyptios, XIII, 15; cui omnia derideat, XIV, 13; *conf.* LXVIII, 7; spectrorum oppugnat, LII, 32; ejus aetas, LXII, 18.
- Demodocus, LXI, 18.
- Demonax cujus fuerit, XXXVII, 3; clarissimus Ephesiorum, XLI, 13; Luciani erat familiaris, XXXVII, 1; eclecticus philosophus, *ibid.* 5; aliis imitandus proponitur, *ibid.* 2; a natura ad vitam rectiorem excitatur, *ibid.* 3; ejus praecipites, *ibid.*; mitis, mansuetus, hilaris, *ibid.* 7, 9 et 10; quam scite vitia aliorum correverit, *ibid.* 7; eloquentia populum sedat, *ibid.* 9; seditionem sola praesentia restinguit, *ibid.* 64; cur accusatus sit, *ibid.* 11, et quomodo adversarios sibi reddiderit propitios, *ibid.*; ejus quaedam acute et urbane dicta, *ibid.* 12—62; quomodo Cynicum quendam philosophum appellavit, *ibid.* 19; ab Epicteto monitus ut uxorem duceret, quomodo eum redarguerit, *ibid.* 55; magno semper in honore habitus, *ibid.* 63; cur de vita sponte abierit, *ibid.* 4; quot annos vixerit, *ibid.* 63; de sepultura sua quid jusserit, *ibid.* 66; magnifice est sepultus, *ibid.* 67.
- Demosthenes: de ejus captivitate in Sicula clade, XXV, 38.
- Demosthenes, rhetor Praenientis, XLVII, 31; ejus patria, Athenae, LXXIII, 10; patriae sollicitator, XLVIII, 42; per eruditionem magnus, I, 12; octies descripsit historiam Thucydidis, LVIII, 4; aquam potans scribebat, LXXIII, 15; cum Homero comparatur, *ibid.* 4, 5, 8; laudatur propter poeticam suavitatem, *ibid.* 8; solus vivam et spirantem orationem effecit, *ibid.* 14; Antipater eum ad se adduci cupit, *ibid.* 28; ejus libertas in dicendo, LXXIII, 36; vis et argumenta valida, LXXIII, 32, et gravitas, XVII, 25. Procerum orationis ab eo in Philippum habitae, XLIV, 14; citatur, *ibid.* 39; Aristotelis de eo testimonium, *ibid.* 40; ejus laudes, *ibid.* ante, et deinceps. Magis timendus, quam classes et triremes, *ibid.* 38; ejus sermo ante mortem, *ibid.* 43 *sqq.*; ejus mors, veneno sumto, *ibid.* 49.
- Demonstratus, XXXII, 45.
- Dendritae, XXVI, 22.
- Derceto, dea semimulier, semipiscis, LXXII, 14.
- Derisor humanae stultitiae, X, 1; derisores probantur vulgo, XV, 25.
- Detonsus mentem, LXXVII, 26.
- Deucalion, V, 13; XXXIII, 39; LI, 20; ejus tempore diluvium, V, 3; XXXIII, 39; Hierapoli vulgus Deucalionem aiunt esse Sisypthen, LXXII, 12; in arcam ingressus diluvii causa, *ibid.*; post diluvium arcam construit, LXXII, 13; aedem Junoni condit, *ibid.*; num in ejus diluvii memoriam lignae phalli altissimi quotannis in Syria ascenduntur, LXXII, 28, 29.
- Deus hospitio excipienti similis, LXXV, 7; ejus sapientia ac potentia, VI, 6; Adde v. Dii. Deus ignotus Atheniensium, LXXVII, 9; deus unus statuitur, LXXVII, 12; ac triunus, *ibid.*; omnia videt, etiam cogitationes, LXXVII, 17; ut hominem ex nihilo, quod ante fuit, formavit, caelum explicavit, ceteraque creavit, LXXVII, 13, 17.
- Dextrae praecisio, poenae apud Scythas genus, XLI, 10.
- Dialogus Philosophiae filius, XLVII, 28; quod deformetur modis, XLVII, 33; a Syro (*Luciano*) ejus emendatur forma, XLVII, 34; dialogus et comediae junguntur, II, 5; XLVII, 34; quomodo differant, II, 6.
- Diana Deli nata, IX, 10; obstetrix VIII, 16, 2; VIII, 26; ob formam laudatur, VIII, 16, 2; ab Actaeone visa, *ib.*; cur a Cupidine capi nequeat, VIII, 19, 2; ad Endymionem descendit, XIII, 7; irata Ceneo, quod sola non invitata sit ad sacrificium, XLIV, 40; LXXI, 25; hanc ob causam ei creat varia mala, XIII, 1. Mactat hospites, VIII, 16, 2; VIII, 23; *conf.* XLIV, 44; eam Scythiae humana placant carne, XIII, 13; Tauricam desertura fingitur, VIII, 23; e Scythia ablata, XLI, 2; ejus templum incendit quidam, ut famam consequeretur, LXVIII, 22.
- Dianeum, XLVI, 24.
- Diasia, V, 7.
- Dicendi facultas. *Vide voces* Rhetorica, Eloquentia.
- Dictaeum antrum, IX, 15, 4.
- Didactrum. De eo praceptorum cum discipulis expostulationes, XX, 80, 81; XLVI, 16.
- Dido, XXXIII, 46.
- Didymaei vaticinandi arte celebres, XXXII, 29.
- Didymaeum oraculum, VIII, 16, 1; XXXVI, 23.
- Diei sacrificant Aethiopes, XLIV, 42; in diem infaustum incidere, LXXVII, 23.
- Digito extremo attingere aliquid, XXXVII, 4. Digito monstrari, XXI, 2; LXIX, 36; LXVII, 6.
- Dii: eorum varia genera, XLIV, 42; quarundam gentium dii, XIII, 10; eorum multitudo ac monstra ridetur, LXXIV, 3 *sqq.*; LXXVII, 4 et 11; et recensensus agitur,

- LXXIV, 15 *sqq.*; dii perfecti, classici, LXXIV, 1 *et* 15; sparii, LXXIV, 7 *et* 13; barbati, LXXV, 20; rusticorum forma, LXXIV, 4; de primatu contendunt, XLIV, 9, *sqq.*; perstringuntur, VII, 18 *sqq.*; XLIII, 8; falli nescii, XXX, 1; LXXXII, 9; ambigua eorum responsa, XLIII, 14; variae de iis opiniones, XLVI, 8 *sqq.*; providentia a quibus negata sit, XLIII, 6; *conf.* V, 10; XLIV, 16; XLVI, 35; *et* cur de ea sit dubitandum, XLIV, 19 *sqq.* *et* 36 *sqq.*; *conf.* XLIII, 12 *sqq.*; ea negatur, XLIV, 4, 16 *et* 36; *conf.* XLIII, 14. De diis sententia Euripidis, XLIV, 41. Metu gigantum in Ægyptum transfugiunt, XIII, 14; ubi bestiarum formas induunt, *ibid.*; patriam suam amant, LXIII, 5; qualis eorum vita, XIII, 5-9; eorum taxantur adulteria, VII, 17; LXXVII, 4 *sqq.*; eorum domus ubi sit posita, XIII, 8; eorum nutrimenta, XIII, 9; saltandi studio delectantur, XXXIII, 23; eorum molestiæ, XLVII, 1 *et* 2; hominum in eos indignatio, XLVII, 3; eis cur sacrificetur, quum boni nihil per eos contingat hominibus, XLIII, 5; hominibus vendunt bona, XIII, 2; ab Æthiopibus excipiuntur convivio, VII, 17; *conf.* XLIV, 38; XIII, 2; eis ponuntur templa, XIII, 11; *conf.* LXXXII, 2; signa quædam assimilantur, *ibid.*; *et* ponuntur altaria, *ibid.*; olim etiam homines adhibere ad convivia, XIII, 8; cur eam deinde sustulerint consuetudinem, *ibid.*; deum ex machina advocare, XVII, 1; LII, 29; dei esse, corrigere peccata, XXXVII, 7.
- Diluvium tempore Deucalionis, V, 3; XXXIII, 39; diluvii universalis causa hominum malitia, LXXII, 12; animalia cum Deucalione arcam ingressa, *ibid.*
- Dimænete, XXIV, 2.
- Dinæ et Agathoclis amicitia, XLI, 12; Dinias, a meretrice vexatus, ab amico liberatur, *ibid.* 16; admittit parasitum Zenophantem, X, 7, 1.
- Dino historicus, LXII, 15. Alius, pater Eucratis, LII, 17.
- Dinomachus, Stoicus, LII, 6.
- Dio, XLV, 25; LXVIII, 18.
- Dio Syracusanus, discipulus Demetrii et Aristippi, XIV, 19; gulae amicus, *ibid.*
- Diocles philosophus contentiosus, XXXV, 4; latro, XXXII, 52.
- Diogenes, XLVIII, 43; Sinopensis, X, 16, 5; X, 24, 1; ejus dolium, LXIX, 20; cur hoc volverit, XXV, 3; erat squalidus, vultu tristis, XIV, 7; sectator Herculis, XIV, 8; ejus doctrina, *ibid.*; omnibus conviciandum esse docet, XIV, 10; quomodo quis gloriam possit consequi, monstrat, XL, 17; ejus in Lucianum oratio ficta, XV, 25-27; in dicendo vehemens, XV, 23; ejus mors bona, X, 20, 3; quam alacriter obierit, X, 21, 2; ejus hereditas, X, 20, 3; ejulatus Sardanapali, Midæ, aliorumque deridet, XI, 18; Herculis divinitatem deridet, X, 16; insectatur Mausolum, X, 24, 3; amator Laidis in insula Beatorum esse fingitur, XXVII, 18; commemorationem sui sapientissimis viris relinquit, X, 24, 3.
- Diogenes, Seleuciensis, ætas, LXII, 20.
- Diomedes, X, 20, 1; XLIV, 40.
- Dion Heracleensis, XX, 9.
- Dion, accusator Dionysii, XI, 13.
- Dioniscus medicus, LXXI, 1 *et* 20.
- Dionysiaca libertas, II, 6; XV, 14 *et* 25; saltatio, XXXIII, 22. Dionysiaca agere, XVII, 16.
- Dionysius temperans, XLVII, 20; ad voluptatem confugiens, *ibid.* 20 *et* 21; ejus parasiti philosophi, XLVIII, 32 *sqq.*; malas scripsit tragedias, LVIII, 15; hyrnos in Apollinem fecit, XIX, 4; pœna a Minoe exsolutus, XI, 13; eruditus juvit pecunia, *ibid.* — E rege præceptor puerorum, XLV, 23.
- Dionysodorus rhetor, LXXI, 6 *et* 39; collegit epistolas Ptolemæi Lagi, XIX, 10.
- Diophrantus rhetor, X, 10, 12.
- Diopithes imperator, LXXXIII, 37.
- Dioscurorum expeditio, XXXIII, 40; alter navem servat, LXVI, 9; *conf.* VIII, 26; XVII, 1; in malis navis apparent, XVII, 1; LXXXVIII, 3; eorum templum, XV, 42. *Vide* Castor *et* Pollux.
- Diotima, XXXV, 7; XXXIX, 18.
- Diotimus, Megarensis, LXXVIII, 3.
- Diphilus, cognomine Labyrinthus, LXXI, 6, 20, 36.
- Dipsadis descriptio ac nominis ratio, LXIV, 4; ejus venenum quomodo moveatur, *ibid.* *sqq.*; quando dipsades hominibus potissimum insidientur, *ib.* 8.
- Dipylus, XXIV, 2.
- Disciplina adolescentiam reddit incitatioem, XLIX, 20; quid in ea potissimum observandum, I, 27; statim sub initio, I, 3; *conf.* XLIX, 20; viribus adolescentiæ debet esse æqualis, III, 28. Disciplina Græcorum, XLIX, 20 *sqq.* *Vide* voces Græci, Adolescentia, Educatio. Quænam Scythicæ adolescentiæ sit prima, XLI, 6; durior quædam, III, 27.
- Disputationes philosophorum ad vulnera procedunt, LXXI, 1; frivole, XLVII, 34. *Vide* voces Logomachia. Philosophi. Longæ quædam *et* acerbæ, XX, 11. Ad novas disputationes quomodo affecti quidam, LIV, 5; *conf.* XXII, 1.
- Distractio mentis per opiniones, LVI, 10.
- Divinationibus veteres cur dediti fuerint, XXXVI, 23; divinator quidam a Demonacte quomodo reprehensus, XXXVII, 37; divinatio vera ac falsa, XXXVI, 27; LXV, 7 *sqq.*
- Divites *et* divitiæ. Divites admonentur, X, 1, 3; divitum fastus perstringitur, III, 21; divitiæ reconditæ, V, 13; rejiciuntur, V, 38; earum fugacitas, V, 29; LXVI, 26; quænam eas vitia amittuntur, V, 28; quænam veræ, LXXXII, 11; iisdem elatis quisnam superveniat casus, XXXIX, 21; iis moderate utentes sunt securi, *ibid.*; quomodo divites vitent invidiam, LXX, 33; divitum querelæ de pauperibus, LXX, 37 *et* 38; pauperum status melior, quam divitum, XLV, 15, 21; divites non sunt beati, LXX, 26; *conf.* XLVIII, 12; vanæ opes sine testibus, LXX, 29; *conf.* VII, 15; dives quid sit sine parasito, XLVIII, 58; quid illi hic prosit, XLVIII, 59. Divitum misera vita, XLV, 15, 29, 31; LXXXV, 17 *et* 18; LXX, 26-30; divitiarum pericula, LXXXV, 8; *conf.* LXVI, 27; quidam divitiarum causa pericula subeunt gravissima, V, 26; divitum multi adversa valetudine utuntur, LXVI, 27; *conf.* LXX, 28; XI, V, 23; mortem agre ferunt, XVI, 14; divitiæ malis hominibus obvenire solent, V, 25; LXX, 3 *et* 11; ad indifferentia referuntur, LXXI 36 *et* 37; *conf.* V, 56; XV, 35; contra divites promulgatur apud inferos plebiscitum, XI, 19, 20. *Vide* voces Numi, Pecunia, Avarus.
- Doctus. *Vide* Eruditi.
- Dodonæa fagus, XXXVIII, 31; Dodonæ nemus loquens, XLV, 2.
- Dolium volvere in Craneo, XXV, 63. Dolium Danaïdum, *vide* Danaïdes.
- Dolor non est indifferens, LXXI, 47.
- Domini quid *et* honeste *et* turpiter egerint, sciunt servi, XLII, 5.
- Domus a Minerva excogitata, XX, 20.
- Doris ob Polyphemum deridet Galatheam, IX, 1, 1.
- Dormire sub mandragoris, V, 2; dormire a mandragora, LXXXIII, 36.
- Dosiadæ Ara, XXXIV, 25.
- Drachma oratori soluta, LXXXIII, 36.

Draco sidus, XXXVI, 23; Latonæ infestus, IX, 10; custos auri, XXXIII, 56; signum numeri apud Parthos, XXV, 29. Dracones a mulieribus aluntur, XXXII, 7; unde probabile est exiisse fabulam de Olympiade tali cum angue cubante, *ibid.* Draco deus, quam arte sit adhibitus ab Alexandro mago, *ibid.* et 13; quodnam cuiusdam nomen impositum sit, 18 et 38.

Dracon legislator, LIX, 8.

Drimylus, XLV, 14.

Dromo nomen servi, V, 22; Dromonis labores, XVII, 25.

Duces præclari, qui tam fortiter pugnant, quam sapienter ordinant aciem, LIII, 1.

E.

Ebrius describitur, V, 54; *conf.* XLVII, 16.

Echecrates, XX, 80.

Echinades, XXXIII, 50.

Echo garrula, IX, 1, 4; a Pane amatur, VIII, 22, 4; LXXXII, 40.

Eclecticus philosophus qua lege quis fieri queat, XX 49 et 52; electionis philosophicæ requisita, XX, 44 *sqq.*, 64.

Edax: in Edacem, LXXXII, 14.

Eductionis durioris exempla, III, 27; IX, 6, 1. *Vide* Disciplina, Adolescentia, Græci.

Elatis fortuna sua qui superveniat casus, XXXIX, 21.

Electra fratrem non noscens, XIV, 22.

Elegia ridicula, LXXI, 41.

Elenchus, convictio, XV, 17; Menandri, LX, 4.

Eleorum jaculatores, X, 14, 2.

Elephanti indorum a Baccho domiti, VIII, 18; elephantii Antiochi, XXII, 9 et 10; elephantorum cornua, LXXII, 16; elephantum facere ex musca, prov., LVII, 12.

Eloquentia nobilissimos efficit viros, LI, 2; in senectute demum matura, LV, 4; eloquentiam Græcam quomodo comparare deceat, XXXIV, 22; tribuunt eam Græci Mercurio, LV, 4; Galli Herculi, *ibid.*

Elysi campi, X, 30, 1; XLIII, 17; XXVII, 14.

Emmela, saltationis genus, XXXIII, 22 et 26.

Empedocles, X, 20, 4; XXVII, 21; *conf.* XLVI, 13; LXVIII, 1; LXIX, 2; assatus, X, 20, 4; cur se ipse in Ætnam iniecerit, *ibid.*

Empusa, saltatrix, XXXIII, 19.

Endymion quid ordinari in astrologia, XXXVI, 18; rex bellum gerit contra Solem, XXVI, 12; amatur a Luna, VIII, 11, 1; XIII, 7; LXXIV, 8.

Enipeo neglectam puellam præcipit Neptunus, IX, 13.

Enneacrurus fons, V, 56.

Epaphus, XXXIII, 59.

Epeus, LIII, 2; XXVII, 22.

Ephialtes, XLVI, 23; LI, 13.

Epicharmi comici ætas, LXII, 25.

Epictetus a Demonacte, quem admonuit, ut uxorem duceret, quomodo redarguitur, XXXVII, 55; confidens in dicendo, LXVIII, 18; ejus discipulus Arrianus, XXXII, 2; ejus laterna, LVIII, 13.

Epicurus, XXXII, 17, XXXIII, 6; ejus atomi laudantur, XLVI, 18; voluptatem omnibus rebus præfert, XIX, 6; multa, quæ ad ejus doctrinam pertinent, XLVIII, 11; odio est Alexandro mago, XXXII, 47; a quo libri ejus comburuntur, *ibid.*; Luciani sententia de hisce libris, *ibid.*; quid agat apud inferos, XXXII, 25; est in insula Beatorum, XXVII, 17. Epicureorum doctrina, XIV, 19; XX, 36; deos esse negant, XLVI, 35; ad orgia Alexandri magi non admissi, XXXII, 38; quales sint, XX, 16. Epicureos damnant ac tamen voluptatem sectantur quidam, XLVII, 21; LXXI, 36.

Epigramma in virum dipsadis morsu extinctum, XLIV, 6.

Epimenides, V, 6; LII, 26.

Epimetheus, II, 7.

Epipolæ, XXV, 38.

Epirotes cantor eximius, LXXIX, 9.

Epithalamium ridiculum, LXXI, 40.

Epitheta sunt poetis ad versum replendum usitata, V, 1.

Equites in campum vocare, LXXVI, 8.

Equus. Equum in campum, prov., XV, 9; equorum cupido exprobratur Romanis, III, 29; equus in prono campo lubentius currit, LXI, 10; equum se voluntatem ut pinxerit Pauson, LXXIII, 24. Quorsum abis? Quorsum equo visum fuerit, LXXV, 18. Equæ Thessalæ, XXII, 6. Equiformicæ, XXVI, 12 et 16. Equivultures, XXVI, 11.

Eranus, cœna collaticia, LXVII, 7.

Erasistratus, homo delicatus, LXXXII, 37. Alius, lanias, *ibid.* 42.

Eratosthenis, Cyrenæi, ætas, LXII, 27.

Erechtheis tribus, V, 49.

Erechtheus, XI, 16; XXXIII, 40; ejus filiz, LXXIII, 46.

Erichthonius unde sit natus, LXI, 27; *conf.* XXXIII, 39; de terra existens, LII, 3.

Eridanus: ad eum populi arbores, unde stillare dicebatur electrum, LVI, 1; *conf.* VIII, 25.

Erigone, XXXIII, 40.

Erigones canis, sidus, LXXIV, 5.

Erinnyes, X, 20, 1; LXXX; Erinnyes, Tisiphone, XVI, 22.

Eriphyle, auri causa prodidit maritum, LXXV, 8.

Eris malum projicit aureum, IX, 5; LXXI, 35; *conf.* LXXVIII, 10.

Eros, Veneris filius, VIII, 20, 15.

Eruditio pulchrarum rerum princeps, XXXIX, 16; *conf.* I, 9; XV, 16; ejus imago, XXXIX, *ibid.* *Vide* Studia litterarum. Eruditio litterarum non prodest, ni vifa respondet, LXXI, 34; eruditio magni æstimatur: *vide* voces Æschines, Demosthenes, Salaria, Præmia. Eruditio dupla portio debetur, LXX, 15. Eruditio Saturnalibus mittere libros divitibus jubentur, LXX, 16; eruditio esse turpe se dare in servitium, mercede proposita, XVII, 4; eruditio morbus, XXV, 2.

Erythræi lapilli, XXXVIII, 41.

Evandridas Eleus, XX, 39.

Evangelus, musicus rudis, certare audet Delphis, sed exsibilatur, LVIII, 9.

Eubatiadæ domus spectris vexata, tuta redditur, LII, 31.

Eubiotus, rex Machlyenæ, XLI, 53.

Eubulides orator, LXXXIII, 12.

Eubulus, LXXIII, 41.

Euchenor, LXXVII, 15.

Euclides, XX, 76.

Eucrates Sicyonius, X, 5, 1; XX, 11; mendax, LII, 5; orator vulgaris, LXXIII, 31; dives avarus, XLV, 9 et 32.

Eucritus sœnenerator, LXXI, 5 et 37 *sqq.*

Euctemon, LXXIII, 48.

Eudamiadæ et Aretæi amicitia, XLI, 22.

Eumelus musicus pauper, sed peritissimus, LVIII, 10.

Eumolpidæ e Paphlagonia, XXXII, 39.

Eumolpus, XXXVII, 34; XLIX, 34; LXIX, 8.

Eunomius, X, 11, 2.

Eunomus Locrus, XXVII, 15.

Eunuchus quale sit animal, XXXV, 8; omnibus muneribus excludendus, XXXV, 6.

Eupator rex, XXXII, 57.

Euphranor artifex, XVII, 42; XXXIX, 7; XLIV, 7.

Euphorbus interfectus a Menelao, XLV, 17; ejus nomen Pythagoræ datur, X, 20, 3; ejus coma, XL, 26; *conf.* XLV, 13.

Euphorion, XXV, 57.
 Eupolis, poeta mordax, XV, 25; XLVII, 33.
 Euripides erat parasitus Archelai, XLVIII, 35; ejus de congressu cum mulieribus sententia, XXXVIII, 38; item de puerperio, XLV, 19; item de diis, XLIV, 41; citatur XIV, 9; XXV, 1; LX, 32; ejus Bacchæ citantur, LVIII, 19; ejus Medea, X, 28, 2; ejus versus quidam, XI, 1; XV, 3; XVIII, 10; XIX, 2; XLVIII, 4; LVIII, 28; LXII, 23; LXXI, 25. Euripidem convenit Menippus, XI, 1.
 Euripus, LXXIX, 2.
 Europa, soror Cadmi, a Jove rapitur, IX, 15, 2; *conf.* LXXVIII, 7; LXXII, 4.
 Europa in bello Trojano primum collisa est Asiae, LXXVIII, 18.
 Euporus, XXV, 24.
 Eurybatus, malitiosissimus homo, XXXII, 4.
 Eurydice, uxor Orpheï, X, 23, 3.
 Eurystheus, XLIV, 21; LXXIV, 7.
 Eurytus, XV, 6.
 Euthydemus, Peripateticus, XX, 11.
 Euthydici et Damonis amicitia, XLI, 19 *sqq.*
 Excludere amantes amorem incendit, LXVII, 12.
 Exempla excitant mentes, XLIX, 37; multitudini eorum non inest robur, sed præstantiæ, XLI, 11.
 Exercitium luctæ quid? XLIX, 8; optimos illa effici ci- ves honorisque amantes, *ibid.* 14; cur in Græcia in- stituta, *ibid.* 15 et 30. Lacedæmoniorum exercitia, *ibid.* 38. Juvenes exercitia reddunt animosos et ro- bustos, 24; varia istorum genera, 8; XXXVIII, 45; traducit illa Anacharsis, XLIX, 9 *sqq.*; Exercitium utilissimum et jucundissimum, XXXII, 71.
 Exsecrare se. *Vide* Castrare, Gallus.
 Exsilium penarum gravissima est, LXIII, 12.
 Expectare aliquem ut hirundinem advolantem pulli, V, 21.
 Exterior cum interiori non semper convenit, XXXIX, 11; exempla istius diversitatis, *ibid.*; num ab exteriori ad interioris valeat consequentia XX, 18 et 19. *Vide* Amictus.
F.
 Faba. Cur eas aversetur Pythagoras, XIV, 6. Athenienses earum suffragiis creant magistratus, *ibid.*
 Fabulæ Græcorum unde ortæ sint, XXXVI, 20; in histo- riis minus jucundæ, XXV, 8 *sqq.*
 Fabulantes in tonstrinis audivisse, XXV, 24.
 Falx et Gladius cognominatur Cleodemus, LXXI, 6.
 Famæ bonæ amor nequaquam e vita expellendus, XLIX, 36.
 Fati vis, X, 19, 2; *conf.* XXXVIII, 38; XLIII, 1 et 3; *vide* Paræ. Fatum divinatione non immutatur, XXXVI, 28; ejus arbitrio regi homines, XVIII, 8; et ex Heracliti sententia omnes res, XIV, 14; si sit inevitabile non puniendos esse homines, XLIII, 18 et 19. Ad fatum referunt quod patrarunt malitiosi, exemplo Sostrati, X, 30; ridetur, LXXIV, 13; est duplex, LXXVII, 15. Fa- tum, nomen vanum, LXXIV, 13.
 Febrebricantes sanare creditur Polydamantis et Theagenis statua, LXXIV, 12.
 Felix et Felicitas. Felix quis? XXXVII, 20. *Vide* Cleobis. Felicitas ab aliis in alia reponitur, XX, 66; XI, 4; ea virtute est paranda, XX, 1-6; vera divitiarum expers, gloriæ et voluptatis, XX, 7; felicitas mutat mores, V, 22. *Vide* Divitiæ, Nomen, Honor, Fortuna.
 Femina. *Vide* Mulier.
 Ferrum cum auro confertur, XII, 12.

Ferula plagæ ducentæ et quinquaginta infligendæ pauperi qui diviti dona miserit, LXX, 16.
 Festa nusquam frequentiora, quam in Syria, LXXII, 10.
 Ficulneum lignum fumo molestum, LXVIII, 24.
 Figuli dicuntur Promethei, II, 1.
 Filius patris uxorem deperit, LXXII, 17. Filius divinus ex patre, de Christo LXXVII, 12 et 18.
 Flumina retro eunt, prov., XVIII, 1.
 Fœnerari soli convenit sapienti, XIV, 23.
 Fœnus et ratiocinium, V, 13; Fœnus quatuor drachma- rum per mensem, LXXI, 32.
 Fœtidus (in), LXXXII, 17.
 Fons Enneacrunus, V, 56.
 Formæ corporis præstantissimæ imago, XXXIX, 6 *sqq.*; ea una cum pulchritudine mentis non semper in eodem homine, *ibid.* 11; exempla istius diversitatis, *ibid.*
 Formica aut camelus, proverb., LXX, 19. Formicæ varia negotia, XLVI, 19; earum civitati humana comparatur vita, *ibid.*; ex iis orti sunt homines Myrmidones, 19. Formicæ Indicæ, XLV, 16; LXX, 24.
 Fortuna. Ea atquefata nihil potentius, XLII, 3; vitam hu- manam moderatur, XI, 16; *conf.* XVIII, 8; fortunæ in- constantia, III, 20; ejus fuga relinquit tristes, XI, 16; quinam fortunæ bonis digni, XXXIX, 21; ea immode- rate utentes quis casus superveniat, dum moderate ea utentes vivant securi, *ibid.* Fortuna nomen cassum, LXXIV, 13. *Vide* Plutus, Divitiæ, Felicitas.
 Fraternalis Castoris et Pollucis amor, VIII, 26, 2. Fratres se vocant Christiani, LXVIII, 13.
 Fraus, exempla istius, XLI, 47.
 Frugalis victus, V, 56.
 Fumus. Victimis sine fumo non delectatur Hercules, XXXVIII, 4. E fumo se conferre in ignem, XI, 4. Fumus Cynicis habentur auræ coronæ et purpura, LXXV, 19.
 Funis. Omnem movere funem, XXXII, 57; XXIV, 11; fu- nem nimium contendendo rumpere, LXVII, 4, 3.
 Funus. *Vide* Sepultura, Parentatio. Funerum vanitas, III, 30; *conf.* L, 19; XII, 22. Funebres sermones perstrin- guntur, L, 20 et 23.
 Furie adstant solio Minois, XI, 11; ministræ Plutonis, L, 6; in incantationibus invocatæ, XI, 9.
 Furiosos curare esse difficile, XXIX, 17. Furor juvenum, senum, mulierum, unde oritur, 30.

G.

Gades, X, 12, 6.
 Galatæa amator, Polyphemus, IX, 1.
 Galea orci, XLVII, 21; triplex, LXXVII, 25.
 Galene, Nereis, IX, 5.
 Galilæus in tertium cælum penetrans, LXXVII, 12.
 Galli, sacerdotes Cybeles, castrati, LXX, 12; stipem colli- gunt, *ibid.*; deam Syriam in asino circumducunt mendi- cantes, XLII, 35; et frequenter, *ibid.*; LXXII, 15. Gal- los amant feminae, *ibid.* 22; origo moris sese castran- di, *ibid.*, 26 et 27; cur vestes muliebres gement, *ibid.*; vulnerant brachia, *ibid.* 50; ritus se castrandi, *ibid.* Quomodo sepeliuntur, *ibid.* 52.
 Gallina Numidica, XVII, 17; LXVI, 23. Gallinarum lac mulgere, XVII, 13. Gallinam pinguem petit conviva philosophus, LXXI, 43.
 Gallogræci, XXXII, 9; XIX, 9; Gallogræcorum fortium vi- rorum acies, XXII, 8.
 Gallorum gallinaceorum contra colurnices pugna apud Græcos, XLIX, 37. Gallus Mercurii comes, XLV, 2; amicus Martis, 3.
 Gallus quidam non ineruditus, LV, 4. Alius quidam Eu- nuchus, XXXV, 7. Galli ab Annibale victi, X, 12, 2. Vim dicendi tribuunt Herculi, LV, 4.

Ganymedes, cognatus Paridis, VIII, 20, 1; qualis sit, XXXVIII, 14; cur a Jove raptus, VIII, 4, 3; LXXVIII, 7; et quomodo sit raptus, VIII, 20, 6; pincerna illius, VIII, 5, 2; a Jove ad osculum invitatus, VIII, 4, 4.
 Garamantum vivendi ratio, LXIV, 2.
 Gargarus, Idæ cacumen, VIII, 4, 2; VIII, 20, 1; LXXVIII, 7.
 Garruli taciturnitatem simulant, sed rogari cupiunt, LXXI, 4.
 Gaude (*γαῖζε*), salutandi formula, quid significet, ejusque usus, XIX, 2.
 Geloi: Lampichus eorum tyrannus, X, 10, 4.
 Gelonis tyranni graveolentia oris, XX, 34.
 Gemini caeleste signum, XXXVI, 23.
 Gemmae albæ, aquæ, ignæ, LXXII, 32; gemmæ Indicæ, XXXVIII, 41; LXXII, 16; gemma Lychuis, LXXII, 32; lucem noctu præbens, *ibid.*
 Gentium quarundam dii, XIII, 10; *conf.* XLIV, 42; LXXIV, 9; gentium (*gentilium*) quidam honesti, LXXVII, 17.
 Geræstus, XLIV, 25.
 Germanicum bellum, XXXII, 48.
 Geryon, XXXIII, 56; qualis corpore, XLI, 62; ejus ossa ostendant Thebani, LVIII, 14; ejus greges, LV, 2.
 Getæ, XXV, 5; XLVI, 16.
 Gigantes diis bellum inferentes, VIII, 13; eorum seditio, XXXIII, 38; contra eos bellum, LXXVIII, 18.
 Gladius et falx cognominatus Cleodemus, LXXI, 6.
 Glaucæ, XXXIII, 42; XXXIII, 80.
 Glaucias Alexidis filius, LII, 14.
 Glaucus, XXI, 8; XXXIII, 49; fortis, XL, 19.
 Gloria pretiosior præmiis, XLIX, 10; eam consequi laboriosum, *ibid.*; ejus amor nequaquam ex vita expellendus, 36. *Vide* Laus, Honor, Fama.
 Glycerium, peltex Megapenthis, XVI, 12.
 Glycon, draco Alexandri magi ita appellatus, XXXII, 18 et 38 sq.; in honorem ejus cuditur nummus, 58; *conf.* 43.
 Gnathonides assentator, V, 45; LXIX, 19.
 Gniphon, dives avarus, XLV, 31; fenerator, XVI, 17; parasitus, V, 58.
 Goæsi, Omanorum regis, ætas, LXII, 17.
 Gobares, XVI, 6.
 Gorgias, sophista, XV, 22; ejus ætas, LXII, 23.
 Gorgones sorores, IX, 14, 2; XXXIII, 44. Gorgonis virginis historia, IX, 14, 2; LXXVII, 9; Gorgonis in pectore Palladis utilitas, LXXVII, 8. Gorgonem metuunt Cupido, VIII, 19; Gorgonem videntibus quid acciderit, XXXIX, *conf.* LXI, 19. Gorgones esse somnia, XX, 72.
 Græcia Alexandrum ducem eligit, X, 13, 2; male moratos ad vitam honestam reducit, III, 12; ejus mulieres pulchræ, VIII, 20, 13. Græci bellicosi, X, 14, 2; percussi, X, 12, 3; ad Chæroneam victi, LXII, 23; eorum cura civitatis bene instituendæ, XLIX, 20, et disciplina, *ibid.* Cur exercitia Græci instituerint, *ibid.* 15; præmia dant victoribus, *ibid.* 36; ad virtutem excitant adolescentiam exemplis animalium, *ibid.* 37; instruunt eam arithmetica, musica, poesi, morum scientia, *ibid.* 21. Græci veteres quomodo conam ornare fuerint soliti, LXVI, 3; cur non adhibeant pileum, XLIX, 16. Græcorum jusjurandum, XLI, 12; quomodo solem adorent, XXXIII, 17; mortuos cremant, L, 21. Comædorum apud eos licentia, XLIX, 22; Græcorum fabulæ unde ortæ, XXXVI, 20; unde astrologiam hauserint, *ibid.* 10; verbis Græci amiciores quam re, XLI, 9; verborum sectantur elegantiam, *ibid.* 42; vim dicendi attribuunt Mercurio, LV, 4.
 Grammatica alitrix, Grammatici, LXXXII, 16.

Gramme, nomen mulieris, LXVII, 13.
 Granicus mons, X, 12, 3.
 Gratia uxor Vulcani, VIII, 15, 1. Gratiae laudantur, XX, 72; Gratiae comites Veneris et Paridis, VIII, 20, 15; Gratiis in dicendo operam esse dandam, XXXIV, 23.
 Gruem saltare quid? XXXIII, 34.
 Gryphes, IX, 15, 4.
 Gustare. In gustando vino non opus est ebibere dolium, XX, 58.
 Guttur quatuor digitos longum, III, 33.
 Gyarus, insula, XII, 18.
 Gygis anulus, XLVII, 21; LXVI, 42. Gygis habere aurum, XLVIII, 58.
 Gylippus, XXV, 38.
 Gymnasium qualis locus sit, XLIX, 7; Scythis ignotum, XLIX, 6. *Vide* Exercitium, Græcia.
 Gymnopædia, saltationis Lacedæmonicæ genus, XXXIII, 12.
 Gymnosophistæ, LXIX, 7.
 Gyndanis et Abauchæ amicitia, XLI, 61.

H.

Hæmus, XXXIII, 51; LXIX, 25.
 Halcyonis fabula, VI, 1; *conf.* XXVII, 40; dies halcyonii, VI, 2.
 Halicarnassus Mausoli monumento ornata, X, 24, 1.
 Halirrhothius, XXXIII, 39.
 Haly, XLIII, 14.
 Hannibal. *Vide* Annibal.
 Harmodii parasitus, Aristogiton, XLVIII, 48.
 Harmonides inter canendum expirat, XXIII, 2.
 Harpina urbs, LXVIII, 35.
 Harpyiæ Phineum privant cibo, V, 18.
 Hebe, VIII, 5, 2; X, 16, 1; XXXVIII, 14.
 Hebræorum voces obscuræ, XXXII, 10.
 Helbrus fluvius maximus, LXIX, 25.
 Hecatae cærimonia, LXVI, 15; in incantationibus invocata, XI, 9; ejus cæna, X, 1, 1; X, 22, 3; XIV, 7.
 Hector a Jove subductus, III, 18; quid moriens locutus sit, XLVIII, 26; Hectori sacrificatur, LXXIV, 12.
 Hegesias orator, LI, 9.
 Hecubæ similis mulier, XLV, 17; Hecuba Minervæ donat duos boves et peplum, XIII, 2; Helenæ similis nulla arte reddenda, LXXXII, 42.
 Helene Leda filia, VIII, 20, 14; ejus pulchritudo, XXXIX, 22; non erat qualis describitur, XLV, 17; ejus forma despicitur, X, 18, 2; amatoriae nequitiae perita, VIII, 20, 13; ab Achivorum principibus expetita, VIII, 20, 14; *conf.* LXXVIII, 17; ejus prior raptus, XXXIII, 40; Amatur a Theseo, LXXVII, 16; *conf.* XXVII, 8; ab eoque rapitur, VIII, 20, 14; XLV, 17; idcirco magnus exoritur bellum, VIII, 20, 14; erat causa Trojani belli, X, 19, et magnæ interneconis, X, 18, 2; pulchritudinis gratia se in deam mutat, fratribusque divinitatem comparat, LXXVIII, 6; raptâ a Cinyra in insula Beatorum fingitur, XXVII, 25 et 27; ejus laudibus Theseus insertus, LXXXIII, 10; De ea recantare in pejus, XVIII, 1. In Helenam nulla arte veritas Hecubam, LXXXII, 42. *Conf.* XXVII, 8.
 Helicon, XLIV, 26; Heliconem non audisse unquam, LVIII, 3.
 Heliopolis, LXXII, 5.
 Hellanicus Lesbios, LXII, 22.
 Hellanodice, XX, 39; XL, 11.
 Helle filia Nepheles, IX, 9, 2; cur ab ariete deciderit, *ib.*; nomen dedit Hellesponto, *ibid.* 1; ubinam sopulta, *ibid.*
 Helleboro indigere, X, 17, 2.

- Hellen, pater Æoli, VI, 1.
 Hellespontus unde dicatur, IX, 9, 1; junctus a Xerxe, X, 20, 2; euni transire pedibus, LI, 18.
 Hemithes, LX, 3.
 Hephæstion ductor sponsi Alexandri XXI, 5; quomodo Alexandrum salutaverit ante pugnam ad Issum, XIX, 8; ab Alexandro inter deos refertur, LIX, 17.
 Heraclides Carus, XXVII, 22, 1; Æphesi natus, XIV, 13.
 Heraclitus omnia deplorat, XIII, 15; XIV, 14; ejus doctrina, *ibid.*; *conf.* LXVIII, 7.
 Heramithres, XVI, 21.
 Hercules dicitur trinocialis, I, 17; rusticus, XLIV, 32; Sostratus, XXXVII, 1; Ogmius, LV, 1. Hercules Tyrius antiquior Græco, LXII, 3; malorum depulsor, LXIX, 32. *Conf.* XXXII, 4; XLV, 2. Erat Jovis filius, VIII, 13, 1; X, 16, 1; Jovis et Amphitryonis filius esse fingitur, X, 16, 3; admirandus vir, X, 15, 3; quibus rebus armatus sit, X, 16, 1; ejus robur laudatur, XXXIII, 73; Hercules apud Pholum pingitur cubans cum calice, LXXI, 14; quomodo pictus sit, XXV, 10; monstrose apud Gallos pingitur, LV, 1; homines trahit auribus vinctos, *ibid.* 3; in Venerem acer, XXXVIII, 1; certaminis præses, XX, 40; quid perfecit, XLIV, 21; *conf.* VIII, 13, 1; in Argo navigavit, LXIX, 20; Herculis columnæ, XX, 4; ejus nomen lisdem inscriptum, XXVI, 7; pro Atlante fert cælum, XII, 14; ejus cum flumine lucta, XXXIII, 50; ab Omphale captus lanæ carminavit, VIII, 13, 2; XXV, 10; LXVIII, 2; liberos et uxorem occidit, VIII, 13, 2; XXXIII, 44; Centauri sanguine exeditur, VIII, 13, 2; in Ceta conflavit, VIII, 13, 1; XX, 7; XXXIII, 50; XXXVIII, 54; LXVIII, 4, 21, 25; ob virtutem deus est factus, LXXVIII, 6 Hercules in cælo curarum expers, VIII, 24; ei gratificatur dii inferi, X, 22, 3; Æsculapio posthabetur, VIII, 13, 2; Herculis irridetur divinitas, X, 16; LXXIV, 7; se dicit simulacrum dei, X, 16, 1; ei decimus tertius labor injungendus, LXIX, 23; adscribunt ei Galli vim dicendi, LV, 4. *Vide* Eloquētia. Non infelix, quod nudus est, LXXV, 13; Herculis certaminibus saltatio comparatur, XXXIII, 78; Hercules cum arcu sagittas habere, LVIII, 5.
 Heredipetæ, X, 11, 1; X, 5, 1; X, 3, *sqq.*; X, 7; X, 8; Hereditatis spe decepti, *vide in* Adulator.
 Hereditas liberis debita, X, 8; X, 6, 3.
 Hermagoras, XLIV, 33.
 Hermaphroditus qualis sit, LXVII, 5, 3; *conf.* VIII, 15; frater Cupidinis semivir, VIII, 23, 1.
 Hermias, eunuchus, philosophus, XXXV, 9.
 Herminius Aristotelicus, XXXVII, 56.
 Hermippi persona, passim in dialogo, LXXXVIII.
 Hermocles, Rhodius, statuarius, LXXII, 26.
 Hermocrates, XXV, 38.
 Hermodori perjurium, XLVI, 16; XLVI, 26.
 Hermolauus, X, 8.
 Hermon Epicureus, LXXI, 6 et 9.
 Hermotimus, cur philosophiæ stoicæ se dederit, XX, 16; ejus fabula, LVII, 7.
 Hernia, ejus ope Diophantes navis opus implet, LXXXII, 28.
 Herodes, XXXVII, 24, 33.
 Herodicus, XXV, 35.
 Herodotus, ejus laudes, XXI, 1; prælegit historias, *ibid.*; ejus libri dicuntur musæ, *ibid.*; digito monstratur, *ibid.* 2; citatur, XXVII, 5; vera non scripsit, XXVII, 31; mendacia tradidisse dicitur, LII, 2; oculos fideiiores auribus putavit, XXXIII, 78. *Conf.* XXV, 42.
 Heron, LXVI, 6 et 9.
 Herophilus Cynicus, XLVI, 16.
 Hesiodus futura divinandi facultatem a diis accepit, LXV, 1; crimina ei objecta, *ibid.* 2; quæ divinaverit, *ibid.* 5; omnia divino afflatu dixit, *ibid.* 9; poetica licentia in cælum evehitur, XIII, 8; quas res narraverit, XI, 3; ejus de virtute carmina, *ibid.* 4; ejus de virtute sententia, XX, 2; carmina ejus de navitate deorum a Musis canuntur, XLVI, 27; num sit posterior Homero, LXXIII, 9; XXVII, 22. Hesiodus et Homerus multa imitatione digna cecinere, XLIX, 21; multa fabulosa narrarunt, L, 2; ridetur ob fabulam de Saturno, LXX, 6. Hesiodus laudatur, XXXIII, 24; XXXVIII, 3; ejus laurus, LXXIII, 12. Saltandi studium laudat, XXXIII, 23; cornices in ejus sepulcro, LXVIII, 41.
 Hesperides, XXXIII, 56.
 Hetermocles philosophus queritur, se non vocatum ad convivium, LXXI, 22.
 Hierapolis urbs, LXXII, 1; LXXII, 13 *sqq.*
 Hiero Syracusanorum tyrannus, LXII, 10.
 Hieronymus laudatur, LXII, 11 et 13; ejus senectus, *ibid.* 22.
 Himeræus poeta, XL, 15.
 Himeræus Phalæreus, orator, LXXIII, 31.
 Himerus, Veneris filius, VIII, 20, 15; hominem amabilem reddit, *ibid.*
 Hinnulus leonem, prov., X, 8, 1.
 Hipparchus, avarus dives, XLII, 1-4; ejus uxor maga lasciva, *ibid.* 4; avis specie illa evolat ad amasium, *ibid.* 12.
 Hippias sophista, XXI, 3.
 Hippias, XV, 22; vir eruditus, mechanicus, LIII, 3; ejus pulcherrime ornatum balneum, 4 *sqq.*
 Hippocles non curat, prov., XVIII, 15; LXXVII, 29; de eo, LV, 8.
 Hippocentaurus, II, 5; X, 16, 2; Hippocentauri quid sint, XX, 72; comparatur cum dialogo, XLVII, 33; Hippocentauris comparantur sophistæ, LXIX, 10.
 Hippocratis, medici Coi, dictum, XX, 1. *Conf. de eo*, XXVII, 7.
 Hippocrene, LVIII, 3.
 Hippodamia: ejus proci necantur a patre Ctenomao, currus certamine victi, LXXVIII, 19.
 Hippogerani, XXVI, 13.
 Hippogypi, XXVI, 11.
 Hippolyta, Amazon, XLIX, 34.
 Hippolytea rusticitas, XXXVIII, 2.
 Hippolytus, XXXIII, 40; a Phædra delatus, LIX, 28; LXXII, 23. Hippolyto comas ponunt nubentes, *ibid.* 60.
 Hippomyrmeces, XXVI, 12 et 26.
 Hipponax, poeta, LVIII, 27; LX, 2.
 Hipponicus, V, 24.
 Hircocervi, II, 7.
 Hircum mulget alter, alter supponit cribrum, XXXVII, 28; hircum olet rusticus, LXVII, 7.
 Hispania, terra tirocinii Annibalis, X, 12.
 Histianes, grammaticus, LXXI, 6.
 Historia: eam quis vult scribere, XXV, 2; eam contexere difficile, *ibid.* 5. Historicorum vitia, *ibid.* 6. Historiam ab encomio esse distinguendam, *ibid.* 7; historicus non debet esse adulator, *ibid.*; historia adulationibus repleta improbat, *ibid.* 8; in ea quando et quomodo laudandum, *ibid.* 9; ejus principium esse veritatem, *ibid.*; historicus quidam malus ridicule contextit historiam, *ibid.* 14; ineptorum historicorum exempla, *ibid.* 15-27, 29, 30; minutiis immorantes, ad res magnas inepti, cui similes,

- ibid.* 20, 27, *et* 28; post proœmium speciosum puailum quoddam tractantes, *ibid.* 23; in tractatione historica omnia sibi debent esse similia, *ibid.*; historicus quidam malus geographus, *ibid.* 14; boni requisita, *ibid.* 34-37; prudentia civilis et eloquendo vis historico necessaria, *ibid.* 34; ad historiam scribendam non quis idoneus, *ibid.* 35; veritatis debet esse amans, intrepidus, *ibid.* 38 *et* 41; quando is esse non possit, *ibid.* 39; dilucide explicet, *ibid.* 44; dicendis exæquari debet dictio, *ibid.* 45; bene res disponat historicus, *ibid.* 47; cuinam similem esse oporteat, *ibid.* 51; quomodo formandum proœmium, *ibid.* 53; quomodo ad narrationem inde transeundum, *ibid.* 55; multa debet omittere, cuius instar, *ibid.* 56; vel verbo eloqui, *ibid.*; moderate laudet, *ibid.* 59; neque calumniatur, *ibid.*; de fabulis, quas profert, suspendat iudicium, *ibid.* 60; pro omni ætate scribere debet, *ibid.* 61; hoc faciens, cui sit similis, *ibid.* 62.
- Historicorum longæavorum exempla, LXII, 22.
- Histriones, personis, quas referunt, tributentes actiones inconvenientes, XV, 31 *et* 33; III, 8-11; XVIII, 5. *Vide* Comœdia, Tragedia.
- Holmeus fons, LVIII, 3.
- Homerus. Ejus patria, XXVII, 20; tempusque, LXXIII, 9; cujas sit, oraculum Alexandri magi a Luciano interrogat, XXXII, 53; patriæ suæ nusquam facit mentionem, XXV, 14; num cæcus fuerit, XXVII, 20, cæcus dicitur, LXX, 6; X, 25, 1; somniorum imperitus, cæcus, XLV, 5; ejus sapientia, XVII, 25; num versus ab eo scripti sunt, XXVII, 20; ejus quidam versus perire, XXVII, 24; est magniloquus, XII, 23; poetica licentia in cælum evehitur, XII, 8; bonis versus aditum in cælum conficit, XII, 4; versibus suis tempestatem excitat, XII, 7; reddit Charonti visum, *ibid.* 24; quam egregie laudet, XL, 24, *sqq.*; laudator, non adulator, *conf.* XXV, 40; ejus Sirenes, Caledones, etc., III, 3; Thersiten taxavit carmine, XXVII, 20; heroas a pedibus, capite et coma laudat, LXXIII, 21; Nireum formosissimum hominem laudat, *ibid.*; Menelaum quomodo depingat, XXXIX, 8; saltandi studium laudat, XXXIII, 23; e spectaculo rodit doctior, XXXIII, 4; quas res narret, XI, 3; omnes res in duas classes divisisse videtur, XXXIII, 23; quid bello opposuerit, *ibid.*; non necessaria in historiis omisit, XXV, 57; de Achille multa fabulose scripsit, *ibid.* 40; ejus versus multa continent ad astrologiam pertinentia, XXXVI, 22; culpatur ob ficta pugnantium colloquia, LXXIII, 7; non verum esse, quod de diis canat, XLVII, 1; mendacia cecinisse dicitur, LII, 2; ei fidem non habendam esse, XLIV, 40; cum Hesiodo fabulosa de inferis narravit, L, 2. Homerus et Hesiodus ridentur ob fabulam de Saturno, LXX, 6; *conf.* LII, 2; iidem multa imitatione digna cecinerunt, XLIX, 21; cum Demosthene contenditur, LXXIII, 5; modo ei præfertur modo postponitur, *ibidem et per totum dialogum sapius.* Ejus carminum decora abjecta jacent, X, 20, 2; ejus carmina ubi canantur, XXVIII, 15; ejus versus recitando decantantur, X, 12, 3; urbis somniorum mentionem fecit, XXVII, 32 *et* 33; Homericae plagæ, XVII, 8. Homerum adit Menippus, XI, 1; Homerus adoratur, LXXIII, 2; citatur, I, 5; XIII, 19; XIII, 2; XXVII, 36; XXXIII, 13; XLV, 2; XLVI, 11; XLVIII, 44; LVII, 5; LIX, 30; LXX, 23; LXXVIII, 4. Versus ejus citantur, III, 6; III, 17, 18, 37; X, 11, 1; XI, 9; XI, 15; XII, 4; XII, 8; XII, 9; XII, 14; XII, 22; XIII, 14; XV, 3; XXXII, 5; XV, 41 *et* 42, XVII, 11, 16; XVIII, 8 *et* 14; XIX, 2; XXII, 10; XXXIII, 4, 8 *et* 23 *et* 85; XXXIV, 22; XXXVII, 60; XXXVIII, 23; XL, 20, 24, 25; XXXIX, 22; XXVIII, 31, 54; XLIII, 24; XLIV, 6 *et* 14 *et* 40; XLV, 13; XLVI, 10; XLVII, 13 *et* 19, 22, 23, 24, 25, 34; XLVIII, 10; L, 24; LV, 7; LIX, 10; LXIX, 30; LXXI, 25, 44; LXXVII, 14 *sqq.* 23.
- Homo a Vulcano compositus, XX, 26; homines formati, XXXIII, 38; homo fit ex pistillo, LII, 35 *et* 36. *Vide* Vita. Homo bicolor in Ægyptum a Ptolemæo adductus, II, 4. Homo infans, VI, 3; homines a se invicem diversi, VI, 5; homines principio vitæ pelli-bus animalium induti, XXXVIII, 34; a rudi principio artibus et scientiis pedetentim statum suum effecere meliorem, *ib.*; hominis esse peccare, XXXVII, 7. Res humanæ neque spe, neque metu dignæ, XXXVII, 20; nulla hominum vita tranquilla, XLV, 27, sed est ridicula, XLVI, 4; comparatur cum civitate formicarum, *ibid.* 19; cum saltatorio spectaculo, *ibid.* 17; homines designantur deos, XIII, 10; eorum in deos indignatio, XLVII, 3; homo nequam variis nominibus appellatus, LX, 27; hominibus uti pro jumentis ridetur, LXXV, 10.
- Honoris amor nequaquam e vita expellendus, XLIX, 36. Honores mutant mores, XLV, 14; V, 22. *Vide* voces Nomen, Divitiæ, Aurum, Felicitas Ex eruditione proficiscitur honor, I, 11. *Vide* Laus, Notitia, Eruditio, Æschines, Demosthenes.
- Horæ, XIII, 8; XXXVI, 5.
- Hori libros et Isidis ediscit Pythagoras, XLV, 18.
- Hormus, saltandi genus, XXXIII, 12.
- Hortari ultro festinantem, III, 6.
- Hospitali Jovi sacrificant redeuntes peregre, LXVII, 9.
- Hostipes doctores, LXXII, 56.
- Hostiæ quales diis præbeantur, XIII, 12; ritus circa eas, *ibid.* *Vide* Sacrificium.
- Humanitatis imago, XXXIX, 19.
- Hyacinthus Laconis CEBali filius, VIII, 14; ejus pulchritudo, X, 18, 1; LXXVIII, 24; *conf.* XXVII, 17; Apollinem amat, VIII, 2, 2; disci jactu ab Apolline interfectus, VIII, 14 *et* 15; XIII, 4; XXXIII, 45; ab eodem sepelitur, VIII, 15; in florem vertitur, *ibid.*
- Hydamardia, urbs, XXVII, 46.
- Hydra, XXX, 8; XLIV, 21; comparantur cum ea amores, XXXVIII, 2, et vires humanæ, XLIX, 35.
- Hylas, XXVII, 17; LXVI, 43.
- Hymenæus, VIII, 20, 16.
- Hymettus, V, 7. Hymetti plenus sermo, XVII, 35.
- Hypata urbs, XLII, 1.
- Hyperbole enormis, LXXVII, 3.
- Hyperbolus. Incidere in Cleonem aut Hyperbolum aliquem, V, 30.
- Hyperides, patriæ sollicitator, miles trepidus, XVIII, 42; infidus, adulator, LXXIII, 31.
- Hyporchemata qualia carmina sint, XXXIII, 16.
- Hypsipyle, XXXIII, 44.
- Hysicratis, Amiseni, ætas, LXII, 22.
- Hyspasinis regis Characis ætas, LXII, 16.
- I.
- Iacchus laceratus, XXXIII, 39.
- Jacere aleam, XXXIII, 3; XL, 16.
- Iambulus, scriptor fabulosus, XXVI, 3.
- Iapeto antiquior, VIII, 2, 1; VIII, 7, 1.
- Iapex, X, 11, 2.
- Iasion, LXXIV, 8.
- Iason, XX, 73; XXXIII, 52.
- Icarus, inter pocula occisus, VIII, 18, 2; vineæ cultor, XXXIII, 40.

Icarli filia, Penelope, VIII, 21; in cœlum recepta, LXXIV, 5.
 Icarus, XXXIII, 49; XXXIX, 21; XLV, 23; temerarius astrorum scrutator, XXXVI, 15.
 Iccus, XXV, 35.
 Ida mons, VIII, 4, 2; VIII, 11; VIII, 12, 1; VIII, 20.
 Idæus puer (Ganymedes), VIII, 6, 2.
 Idiotarum optima vita, XI, 21 et 4.
 Idomeneus præstantissimus Græcorum, X, 21, 1; erat parasitus, XLVIII, 44.
 Ignis furto subductus, XXXIII, 38; ignis non exstinguitur igni, XXXVIII, 2; igni sacrificant Persæ, XLIV, 42; in ignem se conferre ex fumo, XI, 4; ignis necessitas, VII, 19; communicatus non decrescit, VII, 18; solis ignis flagrantior, VII, 19; ignis celere mortis genus, LXVIII, 21; sacrilegorum et homicidarum poena, *ibid.* 24.
 Ignorantia plurium malorum causa, LIX, 1; *conf.* XII, 21.
 Ignotus deus Atheniensium, LXXVII, 9.
 Ilias malorum, LXXI, 35.
 Iliensis tragædos ipse conduxit, *prov.*, LX, 11.
 Ilion, XII, 23.
 Illissus, LXI, 4; LXVI, 13.
 Illyrii fortes, X, 14, 2. Illyriorum equitatus, LXXIII, 34.
 Imago formæ corporis præstantissimæ, XXXIX, 6 *seqq.*; eruditionis, *ibid.* 16; benignitatis, *ibid.* 19; beneficentiæ, *ibid.*; benevolentia, *ibid.*; animæ præstantissimæ, *ibid.* 13 *seqq.*; sapientiæ et prudentiæ, *ibid.* 17.
 Imaginum quarundam miracula. *Vide* Simulacrum, Statua.
 Imitator Thucydidis, XXV, 16.
 Impossibile, LXXXII, 15.
 Inachus, pater Iûs, VIII, 3, 1. Inachi filia, juvenca, IX, 7, 1; *conf.* XXXIII, 43. Inachi alveus Argis, XII, 23.
 Incantationes, remedia morborum, LII, 8 *seqq.* Incantationis descriptio, XI, 7 et 9; LII, 14; LXVII, 4.
 India a Noto perflata, IX, 15, 1.
 Indi, maxima orbis terrarum gens, LXIX, 6; a Baccho victi, VIII, 18; LIV, 4; arte saltandi domiti, XXXIII, 22; ab Alexandro victi, X, 12, 5; adorant solem saltando, XXXIII, 17; vino dediti, III, 5; vitro oblinunt mortuos, L, 21. Indorum elephantum, X, 14, 3; Indicum ebur, XIII, 11; Indica testudo, XLII, 53; Indica vestis, LVII, 1; Indicæ gemmæ, LXXII, 16.
 Indifferentia dicebant mala Stoici, LXXI, 31; et divitiarum, LXXI, 36 et 37; redarguuntur suo exemplo, *ibid.*; dolorem non esse indifferens, quid? *ibid.* 47.
 Indigeo. Paucis indigere est proximum diis esse, LXXV, 12.
 Indopatres, XVI, 21.
 Infernales pœnæ, XI, 14; *conf.* L, 8. Leges per quas fiant ratæ, XI, 20.
 Infernus. *Vide* Orcus.
 Ingrati, in eos epigr., LXXXII, 7.
 Initiatu dicuntur podagrici, LXXX, 125, 179, 239.
 Injusti. *Vide* Mali.
 Ino, Bacchi nutrix, IX, 9, 1; cum filio in mare præcipitata, IX, 8 et 9; a delphinibus recipitur, *ibid.*
 Insania, dea, XLVIII, 2.
 Institutio. *Vide* Educatio, Disciplina, Adolescentia.
 Insula Beatorum, XVI, 24; XXVII, 7; XX, 71. Insulæ variæ, XXVII, 27.
 Interius cum exteriori non semper convenit, XXXIX, 11: exempla ejus diversitatis, *ibid.* Num ad interius hominis ab exteriori valeat conclusio, *ibid.* *Vide* Amictus.
 Interpres. Interprete opus est Pythio, XLIV, 28. Themistocle nihil opus erat interprete, XLIV, 31.

Interrogando et dubia opponendo facilius discitur, XX, 13.
 Invidia. Invidemus virtuti alterius; pulchris non invidemus, LXXVIII, 23.
 Io, filia Inachi, VIII, 3, 1; XXXIII, 43; in Isin vertitur, VIII, 3, 1; item in juvencam, *ibid.*, et IX, 7; dea facta præerit navigantibus et domina erit ventorum, *ibid.*
 Iolaus, XXX, 8; XXXVIII, 2; repubescens, X, 5, 2.
 Ion Platonius, LXXI, 7; vocatur Canon, *ibid.*; *conf.* LII, 6.
 Ionia capta, X, 12, 4; a Mausolo debellata, X, 24, 1.
 Ionius sinus, XXXVIII, 6. Ionium Ægæumve mare crate trajicere, XX, 28.
 Ionopolis, XXXII, 58.
 Iophon patrem Sophoclem dementiae accusat, LXII, 24.
 Iphicli filius, X, 23, 1.
 Iphigenia, XLI, 6.
 Iris, ministra Jovis, XIII, 8.
 Irus, XI, 15.
 Isarus orator, LXXIII, 12.
 Isiacis (de), LXXXII, 42.
 Isidis libros et Hori ediscit Pythagoras, XLV, 18.
 Isis Ægyptiorum dea, VIII, 3, 1; X, 13, 3; LVIII, 14.
 Isidorus Characenus, historicus, LXII, 15 et 17.
 Ismenia tibiæ celebres, LVIII, 5.
 Ismenodorus in itinere occisus, X, 27, 2.
 Isocrates ad bellum timidus, XLVIII, 42; Thesea inseruit laudibus Helenæ, LXXIII, 10; citatur, *ibid.* 12; ejus ætas et exitus, LXII, 23.
 Issus, X, 12, 3, 4.
 Ister fluvijs, XII, 4; XXXII, 48.
 Isthmus habuit viginti stadia, LXXIX, 1; eum perfodere cur aggressus sit Nero, *ibid.* 2; quinam ante eum hoc tentarint, *ibid.*; desistit a consilio metu inundationis, *ibid.* 4; verius metu vindicis, *ibid.*
 Italix aer, LXII, 9. Italia subjecta ab Annibale, X, 12, 2,

J.

Judæi medici, LXXX, 264.
 Judex ad quid attendere debeat, XXXV, 5; utramque debet audire partem, XX, 30; *conf.* LIX, 8. Judicium merces triobolus, XLVII, 12; LXXIII, 36. Judicium nullum putat esse verum Pyrrho, XIV, 27. Judicium meliorum distat a vulgi judicio, XXIII, 2.
 Juno uxor et soror Jovis, XIII, 5; mater Vulcani, *ibid.* 6; ejus oculi comparantur, XL, 26; ejus coma picta, XXXIX, 7; formam suam laudat, VIII, 20, 10; sibi vindicat pomum, IX, 5, 2; in judicio pulchritudinis Paridi Asiæ imperium promittit, LXXVIII, 17; a Polycleto efficta, I, 8. Juno Syria, LXXII, 1; leonibus insidens, *ibid.* 31; eadem multas simul deas referens, *ibid.* Exprobrat Jovi amores, XLIV, 2; VIII, 5, 2; zelotypa ob Semelen, VIII, 9, 2; item ob Ganymedem, VIII, 5, 2; VIII, 3, 1; Inachi filiam facit juvencam, IX, 7, 1; Latonæ parturienti infesta, IX, 10; ejus dolus, XXXIII, 39; insidias struit Jovi, VIII, 21; ab Ixione tentatur, XV, 12; LXX, 3; Tiresiam visu privat, X, 28, 3. Opum donatrix, LXVII, 7; ubi colatur, XIII, 10; ejus templum, LXXII, 13. Juno traducitur, LXXVII, 11.
 Juppiter. Ejus epitheta, V, 1; Saturni et Rheæ filius, V, 6; ejus nativitas, XXXIII, 37; ejus natales saltantur, *ibid.* 80; per saltationem servatur, *ibid.* 8; a capra nutritur in Creta expositus, XIII, 5; expulso patre, imperium ad se rapit, *ibid.*; harbatus fingitur, XIII, 11; arietina apud Ægyptios facie fingitur, XIII, 14. Tauris insidet, LXXII, 31. A Phidia representatus, I, 8; XL,

- 14; iracundiæ a Prometheo latusatus, VII, 8, 9; indigatus, quod hominibus fictis dei deteriore essent conditione, VII, 13; benignus et clemens a Mercurio prædicatus, *ibid.* 6; in colo magnus, currum agens, XV, 22; Proteo mutabilior, XIII, 5; pulchritudine captus et mansuetus redditus, LXXVIII, 7; ridetur, *ibid.*; ejus curæ et negotia, XLVII, 2; XLVI, 25 et 26; peregrinorum præses, XXIV, 6; divitiarum dator, LXX, 2. *Conf.* V, 24 et 41; LXX, 14. Ejus uxores, VIII, 24; XIII, 5; parit Minervam, VIII, 8; XIII, 5; Dionysum in femore ad maturitatem perducit, VIII, 9; XIII, 5; mandat, ut nox producat, VIII, 10; possessio ludusque amoris, VIII, 6, 3; amores ei exprobrantur, VIII, 5, 2; XLIV, 2; in amore effusus, XIII, 5; quomodo amabilis fieri possit, VIII, 2, 2; in varias transformatur species, VIII, 2, 1; VIII, 5, 2; VIII, 12, 1; VIII, 16, 2; XIII, 5; in cygnum mutatus, VIII, 20, 14; in aurum mutatus, XLV, 13; V, 41; IX, 12; amat juvencam, IX, 7, 1; Ixionis uxorem adulteratur, VIII, 6, 3; Ganymedem rapit, VIII, 20, 6; ab eo, osculo in omnium conspectu dato, calycem accipit, VIII, 5, 2; perfugium Latonæ parturienti parat, IX, 10; rapit Europam, IX, 15; *conf.* LXXII, 4; victor Gigantum et Titanum, V, 4; Saturnum non vinxit, XXXVI, 24; Salmoneum prostermit, LXXVII, 4; Prometheum Caucasum affixit, XIII, 6; ei insidiæ parantur, VIII, 21; XLIV, 40; quid facturum aurea catena, XX, 3; XLIII, 4; *conf.* de hac catena, VIII, 21; XXV, 8, XXXVI, 22; Æsculapium fulmine percutit, VIII, 13; fulmine occidit Phaethontem, VIII, 25; *conf.* XXXVI, 19; ejus fulmen Cupido non formidat, VIII, 19; iudicium pulchritudinis recusat, VIII, 20; sceptro spoliatus, VIII, 7, 3; minatur diis, VIII, 21; Vulcanum e cælo ejicit, XII, 2; XIII, 6; cum sole expostulat, cur, VIII, 25, 1; commissatum ad Æthiopes abiit, XIII, 2; rearguitur a Momo, LXXIV, 6 et 7, et per totum dial. LXXIV; ejus ad ceteros deos oratio, XLIV, 14 sqq.; Tiresiæ artem divinandi donat, X, 28, 3; ejus ministri, XIII, 8; ejus regia, XIII, 8; sanguine pluit, XXVI, 17; ubi colatur, XIII, 10; rarius ei quam ceteris deis sacrificatur, XLVI, 34; ejus ara in Gargaro, VIII, 4, 2; aries ei mactatur, VIII, 4, 2; sepultus quomodo tonare possit, XLIV, 45; ejus sepulcrum, V, 6; XIII, 10; XLIV, 45; LII, 3; LXXVII, 10.
- Jusjurandum amatorum vanum, LXVII, 7; in extremis labiis, LXVII, 7, 3. Jurare falso non verentur per numen, quod impotens credunt, LXXVII, 4. Jurare per quem deum deceat deliberatur, *ibid.* et sqq. *Conf.* XLI, 11 et 38. Jusjurandum Pythagoræ, Græcorum, Scytharum. *Vide in his vocibus.*
- Justi. *Vide Boni.*
- Justitia laudatur, XV, 18; XLVII, 5; veræ philosophiæ comes, XV, 16; ejus inimici, XLVII, 7 et 8.
- Juventus. *Vide Adolescentia.* Juvenum excusationes in donando, LXVII, 7; eorum vanum jusjurandum, *ibid.*
- Ixion, VIII, 6, 1; XI, 14; XXV, 57; LXXX, 10; ejus uxor Jovi Pirithoum peperit, VIII, 6, 4; tentator deæ, XIII, 8; LXX, 38; sollicitata Junone, a Jove absolvitur, VIII, 6, 1-4; nebula ei loco Junonis obijcitur, VIII, 6, 4; speciem vanam amplectitur, XV, 12.
- K.
- Kalendæ Romanæ, LXXVI, 7.
- L.
- Labores Dromonis vel Tibii, XVII, 25. Labores sustinere quid prosit, XLIX, 24, 27; XLV, 23. *Vide Corpus,*
- Vires. Ex illis nascuntur bona, XLIX, 30; LI, 8. Post multum laborem ut ante habemus, XX, 69.
- Labra rigare, siccum linquere palatum, XVII, 30; XVIII, 6.
- Labyrinthus, XXXIII, 49.
- Lac gallinæ mulgere, XVII, 13.
- Lacedæmonii cum Argivis manus conserentes, XII, 24; eorum reges quot habuerint calculos, XXIII, 3. Lacedæmoniorum exercitia, XLIX, 38; de pila decertatio, *ibid.*; saltationis amici, XXXIII, 10; flagellis se cadunt, XLVI, 16; pristinos exuunt mores, X, 1, 4; eorum mulieres tonsæ, LXIX, 27.
- Lachanopteri, XXVI, 13.
- Laches, parasitus, V, 58.
- Lachesis, una Parcarum, XLIII, 2.
- Lacrima: Neptuni ridentur, LXXVII, 6.
- Lacunar templi aureum, LXXII, 30.
- Laius, XLIII, 13.
- Lampas vocatur pyra, LXXII, 49.
- Lampichus, tyrannus, X, 10, 4.
- Lampis amore meretricis perit, X, 27, 7.
- Lampsacus, sedes Priapi, VIII, 23.
- Laodamia, XXXIII, 53.
- Laomedon Apollinem et Neptunum mercede fraudat, XIII, 4; XLII, 8.
- Lapilli ignei coloris, LXVII, 6; XXXVIII, 41.
- Lari in morem devorare totam escam, LXVII, 3.
- Larissa, XLII, 3.
- Larvam Lamiamque metuere, LII, 2.
- Latona, VIII, 16, 1; parit Deli, IX, 10; ejus puerperium agebatur, XXXII, 38; saltabatur ejus partus, XXXIII, 38.
- Latona mulier Evagoræ regis Cypriorum, XL, 27.
- Latrator deus (Anubis) ridetur, LXXIV, 10.
- Laus et Laudator. Laus est liberum quiddam, XL, 18; non habet quantitatis legem, *ibid.*; in laudando comparare scitum est, *ibid.* 19; laudem quomodo quis possit consequi, *ibid.* 17; *conf.* XXXIII, 2. *Vide* Notitia. Invidia non debet laus esse obnoxia, XL, 23; laudator quomodo distet ab adulatore, *ibid.* 20; veri laudatoris ingenium, *ibid.* Laudes suas cur quis facile admittat, *ibid.* 3; laude sua capti quibus similes, *ibid.*; ea delectantur feminae, licet sibi falso sæpe attributa, *ibid.* 4; sub nimia laude quid lateat, *ibid.* 1; quando laudes sint tolerabiles, *ibid.* 2; *conf.* XXV, 9; cui laus jucunda, vel gravis, XXV, 11 et 13.
- Lazi, ad Bosporum populi, XLI, 44.
- Leagoras, XXX, 9.
- Learchus, homo infelicissimus, LXXIV, 7.
- Lebadia, X, 3; XI, 22.
- Lechaus sinus, LXXIX, 4.
- Lectica uti effeminatum, LXXV, 10.
- Lecythio, fugitivus, LXIX, 32.
- Leda, VIII, 20, 14; Ledæ liberi, VIII, 24; VIII, 26; perpulchra, X, 18, 1; cum ea propter pulchritudinem lussit Jupiter, LXXVIII, 7.
- Lemnos, VIII, 15; Lemnii Vulcanum excipiunt, XIII, 5; Lemniades mulieres, XXXVIII, 2; LXVII, 13.
- Leo devinctus licio, XVII, 30. Leonina pelle tegere simium, XV, 32; LII, 5. Leonem hinnulus, X, 8, 1. Leones solivagi, LXX, 34.
- Leontichus, LII, 6.
- Leosthenes, LXXIII, 14.
- Leotrophis. Milonem ex Leotrophide efficere, XXV, 34.
- Lepidus, XXXII, 25 et 42.
- Lepus. Leporem dimisi, LX, 3.
- Lerna, IX, 6; XXV, 29.
- Lernæa capita, XXXVIII, 2.

- Lesbonax quomodo appellavit saltatores, XXX III, 69.
- Lethes aqua, X, 13, 6; X, 23, 2; XVI, 1; XVIII, 3; L, 5; quid efficiat, *ibid.*; eam qui non gustavit, XVI, 28; Lethes comparatur cum ignorantia hominum, XII, 21.
- Leucanor, Bosphororum regulus, XLI, 44.
- Leucothea, XXVII, 35; LXXIX, 3.
- Lex. Leges Saturnalium inscribantur pilæ aeneæ, LXX, 18. Leges cur sint inutiles, XXXVII, 58; aliquid peregrini habentes reveretur vulgus, XLV, 18.
- Libanitis, LVIII, 3.
- Libanus, VIII, 11; LXXII, 8; arena rubra inficit flumen Adonin, ut sanguineus videatur, *ibid.*; plus quam diei iter altus, *ibid.* 9.
- Liberos suos immolant et devovent Syri, LXXII, 58.
- Libertas, socia veritatis, XV, 17; Dionysiaca libertas, vide Dionysiaca. Libertas Demosthenis in dicendo, LXXXIII, 33, 36, 40; libertatem dicendi concedere, magnanimum est, LXXXIV, 4.
- Libri celestes, LXXVII, 16.
- Librorum lectio quando non sufficiat, LVIII, 2; eorum emtores ignari et rudes cui similes, LVIII, 4, 5 et 6 *seqq.*; eorum titulos solos nosse, LVIII, 18; libro inscribuntur hominum actiones, LXXXVII, 13.
- Liburnorum populus, quis? XXXVIII, 6.
- Libya, IX, 14, 2; Libyæ australes partes inhabitabiles sunt, LXIV, 1; serpentum, quos alit, genera, LXIV, 3.
- Libyes Ammonem colunt, XXXVI, 8.
- Linguae Græcæ studium quomodo tractandum sit, XXXIV, 22; in ea aliqua nimis accurate taxantur, XXV, 21.
- Literas invenit Cadmus, IV, 5, 12, et ordine collocavit Simonides, *ibid.*; literas scire nil prodest, nisi vitam componas in melius, LXXI, 34; literarum studia. Vide Eruditio, Studia.
- Logomachia duorum inductorum philosophorum, XXVII, 28. Vide Disputatio, Philosophia.
- Lollianus, docendi studio cuique gravis, LXXXII, 18.
- Lonchatæ, Macentis et Arsacem amicitia, XLI, 44.
- Longæva hominum genera, LXII, 3; longævæ gentes, *ib.*; longævitæ causæ, *ibid.* 2 et 6; exempla longævorum regum, *ibid.* 8—17; philosophorum, *ibid.* 18—21; historicorum, *ibid.* 22.
- Loquendi fiducia, socia veritatis, XV, 17.
- Lotophagi, XXXIII, 4.
- Lotum Ulyssis gustarunt socii, XVII, 8. Lotus Homeri, III, 3; eum obscurare, *ibid.*
- Loxias ænigmatice loquens, XIV, 14.
- Lucernam olent Demosthenis scripta, LXXXIII, 15.
- Lucianus. Ejus patria, XXV, 24; XLII, 55; ejus frater, XLII, 54; de ejus institutione pater deliberat, I, 1; avunculo, statuaria, committitur, I, 2; felici natura erat præditus, *ibid.*; ob fractam tabulam ab avunculo verberatur, *ibid.* 3; domum se ab eo proripit, *ibid.*; commendat se ei ars statuaria, *ibid.* 7; item eruditio, *ibid.* 9; quæ ei artes mechanicas dissuadet, I, 10; sprete arte statuaria, ad eruditionem se confert, *ibid.* 14; a cæuro Pegaseo omnem contemplatur mundum, *ibid.* 15; cur hoc somnium exposuerit, *ibid.* 18; ad philosophiam excitatur, III, 5; philosophorum appellatur hostis, XV, 1; philosophorum admirator, *ibid.* 5 et 46; non invenit cui se tradere possit philosophum, *ibid.* 11; sub specie mulieris philosophiam perstringit falsam, *ibid.* 12; non philosophiam, sed impostores illius tradit, *ibid.* 15 et 29; idcirco Sophistas formidandus, *ibid.* 22. Luciani nomen adoptivum, *ibid.* 29; osor superbiæ, mendaciorum, amicus probitatis, *ibid.* 20; ad orationem Diogenis respondet, *ibid.* 29; relictis curiæ negotiis, philosophiæ se mancipat, *ibid.* 29—37; criminibus im-
- putatis absolvitur, *ibid.* 39; Epicuri sapientiam vehementer probat, XXXII, 25, 47 et 61. Peregrinatur in Thessaliam, XLII, 1; ejus cum Palæstra ancilla consuetudo, *ibid.* 8 *seqq.*; in asinum transformatur, *ibid.* 13 *seqq.*; ad humanam redit formam, *ibid.* 54. In Macedoniam peregrinatur, XXI, 7. Habetur odio ab Alexandro mago, XXXII, 55; ejus periculum, *ibid.* 55 et 56; cum Xenophonte se peregrinatum dicit, *ibid.* 56. Familiaritas cum potentiore, solius istius causa, parum arridet Luciano, XVII, 1—4 *seqq.*; lapsus inter salutandum ad deos refert, XIX, 15; cur se jam senex adhuc in servitium dederit, XVIII, 10 *seqq.*; in Ægypto officium gubernatoris nactus, *ibid.* 12; pharmacopolæ se comparat, *ibid.* 7; item Salathio, *ibid.* 4; item actoribus tragicis, *ibid.* 6; laus ejus orationis, XXII, 1; cur fictas conscripserit historias, XXVI, 4; ficta ejus peregrinatio, XXVI, 5 *seqq.*; cur, *ibid.*; scripta sua extenuat, II, 1; ejus scripta ex dialogo et comœdia composita, II, 5. Ab inepto homine deridetur ob vocem Apophras, LX, 7.
- Lucifer, genitor Ceycis, VI, 1; XXVI, 12.
- Lucillius naufragus, quid deis offerat, LXXXII, 23.
- Lucina obstetrix, VIII, 8.
- Luctæ exercitium quid? XLIX, 8. Vide Exercitium.
- Luctus de mortuo ridiculus, L, 1, 12, 21. Luctus expertus est nemo, XXXVII, 25.
- Lucullus bellum gerit cum Tigrane, LXII, 15.
- Lucus semper virens, LXXXVII, 10.
- Ludis Jovialibus prælegitur liber, LXXXVIII, 1.
- Lumen quo consilio a fatuo quodam extinguatur, LXXXII, 25.
- Luna Astarte, LXXXII, 4. Luna loquens inducitur, XLVI, 20. Eam celo deducit Cupido, VIII, 12, 1. Lunæ et Endymionis amor, VIII, 11, 1; XII, 7; ejus et Alexandri magi amores ficti, XXXII, 35 et 39; ejus molestiæ, XLVII, 1. Lunæ et Soli simulacra facere nefas esse dicunt Assyrii, LXXXII, 34; eam sub nomine Menæ colunt Phryges, XLIV, 42. Lunæ natura admirabilis, XLVI, 4; ejus inquirendæ nimis curiosi reprehenduntur, XLVI, 20 et 21. Ejus influxus, XXXVI, 25. Lunam lente ire jussurus Mercurius, VIII, 10. Cur in aliam alias formam vertatur, XXXVI, 3; a Sole mutuatur lucem, XXXVI, 3; eclipsis lunæ, XXVI, 19; lunæ solisque oppositio et quadratura, LXXXVI, 24.
- Lupi solivagi, LXX, 34.
- Lupinos in pera gestant philosophi, X, 1, 1; et sapius LXIX, 31.
- Lusciniarum fabula, III, 3.
- Lutum et pulvis cur subjiciantur in gymnasiis, XLIX, 28 et 29.
- Lux æterna, LXXXVII, 13. Lucem noctu emittunt gemmæ, LXXXII, 32.
- Luxuria naturæ leges violat, XXXVIII, 20.
- Luxus cujusdam Athenas venientis, III, 13.
- Lycambes, LX, 2.
- Lycambæ filia, blanda voce prædita, XXXVIII, 3.
- Lycæonis filia, X, 28, 3.
- Lyceum Corinthi, X, 1, 1.
- Lychnis gemma, LXXXII, 32.
- Lynchopolis, XXVI, 29.
- Lycinus, saltator. quomodo se gerat, XXXIII, 2. Lycini peregrinatio, XXXVIII, 6.
- Lycophronis Alexandra, XXXIV, 25.
- Lycoreus mons, V, 3.
- Lycurgus, XXVII, 17; legislator Lacedæmoniorum, jam senex leges tulit, XLIX, 39; instituit exercitia, XLIX, 38; patriæ sollicitator, miles trepidus, XLVIII, 42; astrologus, XXXVI, 25; quando in bellum proficisci

jussent, *ibid.*; ejus aetas, LXII, 28.
 Lyncurgi supplicium (per Bacchas) saltatur, XXXIII, 57.
 Lydia, a Baccho subacta, VIII, 18; ab Alexandro capta, X, 12, 4. Lydi arte saltandi domiti, XXXIII, 22; aequae atque Graeci sacrificant, XIII, 14; orgia Rheae ab Atte didicerunt, LXXII, 15; Lydus senex, Silenus, LXXIV, 4.
 Lynceus, V, 25; X, 28, 1; XLVI, 12. Eo cernere acutius, XX, 20; XL, 20.
 Lypaeus, LX, 16.
 Lysias, Phaedri amasius, XXXVIII, 24; LXI, 4.
 Lysimachus, poeta comicus, IV, 7.
 Lysimachus, rex, XXV, 1; XLVI, 15; ejus aetas, LXII, 11.
 Lysippus statuarius, XLIV, 9.

M.

Macedonicorum regum commentarii, LXXIII, 26. Macedones caput diademate revinctum reverentur, X, 12, 3.
 Macedonica chlamys, X, 14, 4.
 Macentis, Lonchatae et Arsacomae amicitia, XLI, 44.
 Machlæi Indi, LIV, 6.
 Machlyes et Machlyene, XLI, 44 *sqq.*
 Maander succedit Polycrati, XI, 16; prodidit Polycratem, XII, 14.
 Maenades Bacchi, VIII, 2, 2; earum descriptio, LIV, 1; a Pane amantur, VIII, 22, 4; Pentheum discerpunt, LXX, 8.
 Maon num sit pater Homeri, LXXIII, 9.
 Magi longevi sunt, LXII, 4.
 Magnificentia in aedibus, supellectile et vestibus nihil prodest, LXXV, 8 *et* 9.
 Maja, Atlantis filia, VIII, 24; *conf.* VIII, 7, 1.
 Mala demorsa tradere, amoris signum, LXVII, 12; *conf.* XLI, 13; LXVIII, 2.
 Mali quo abeant post mortem, L, 8. Exempla malorum, XXXVII, 8; eorum post hanc vitam poenae, XLIII, 17; L, 8. Malitiae signa occultae ex dicto Euripidis, XLVIII, 4. Mala omnibus communia, XXXVIII, 27; XLIII, 18.
 Mallenses vaticinandi arte celebres, XXXII, 29.
 Malli oraculum, LII, 38.
 Malva verberari, XXVII, 26; LVIII, 3; LXIX, 33.
 Mandragora. Ex mandragorae potu dormire, V, 2; LXXIII, 36.
 Mandrobuli more, XVII, 21.
 Mantineaensium cetrati milites, X, 14, 2.
 Manum protendunt suffragia ferentes, LXXIV, 19.
 Marathon, VIII, 22, 3; XIX, 3.
 Marcomanni, XXXII, 48.
 Marcus imperator, *ib.*
 Mare tranquillum homines allicit, LXI, 12.
 Margites, XX, 17. Margitæ aut Corœbi esse, LII, 3.
 Maritorum zelotypia, XVII, 29; XXXVIII, 42.
 Mars de minis Jovis parum sollicitus, VIII, 21; a Mercurio spoliatus, VIII, 7, 1; Cupidinem invitat, VIII, 19.
 Martis et Veneris amor, VIII, 13, 2; *ibid.* 15, 2; 20, 2; quid eorumdem adulterium significet, XXXVI, 22, 27; a Vulcano una cum illa in vincula datur, VIII, 17; XXXIII, 63; XLV, 3; LXXVII, 6. Mars a Diomedes vulneratus, a Minerva dejectus, XLIV, 40; saltare doctus, XXXIII, 21; Argis in feminarum numinibus numeratur, XXXVIII, 30.
 Marsyas, VIII, 16, 2; ejus tibiae, LVIII, 5; *conf.* XXIII, 1.
 Massagetis Tomyris, XII, 13.
 Massilienses quid et quomodo puniant, XLI, 24.
 Massinissæ regis aetas, LXII, 17.
 Matribus primogeniti acceptiores, XLVIII, 61.
 Matrimonium. *Vide* Conjugium.
 Matula. Immingere in matulam, XVII, 4.

Mausacas, XXV, 28.
 Mausoli res gestæ, X, 24, 1; monumentum, *ib.*; deridet eum Diogenes, *ib.*; et Menippus, XI, 17.
 Mazaca, filia Leucanoris, XLI, 44.
 Mechanici nobiles, LIII, 2. Mechanicas artes dissuadet Luciano Eruditio. *Vide* Lucianus.
 Medæ verba apud Euripidem, XVIII, 10; ejus somnium, XXXIII, 53; *conf.* XX, 73; ejus receptio et fuga, XXXIII, 40. Muliebrem deplorat sexum, X, 28, 2; zelotypia inflammata pingitur, LXI, 31.
 Medi imperio spoliati, XII, 9; aufugientes, X, 12, 2; imbelles, X, 14, 2; quum ab equis descenderint, stare non possunt, X, 27, 5. Medorum vivendi ratio, X, 12, 3.
 Medicamenta qualia sint multa, LX, 5; medicamenta in omnibus non eandem habent vim, XXIX, 27; saepe fallunt artem, *ibid.* 17; medico ante adhuc multa circumspicienda quam accedat ad curationem, *ib.*; natura hominis ante exploranda est, quam adhibeantur medicamenta, *ib.* 29.
 Medicus practicus theoretico melior, LIII, 1. Prærogativa medicorum, XXIX, 23. Medicus amorem privigni agri in novercam delegit, LXXH, 16; medici Syri, LXXX, 264; Judæi, *ibid.*
 Medicus, arte grammatica non egens, LXXXII, 38.
 Medius, scriptor, LXII, 11.
 Medusa, IX, 14, 2.
 Megabyzus, V, 22.
 Megacles, V, 22; XVI, 8.
 Megapenthes tyrannus, XVI, 8; Cydimachi cepit bona, *ibid.*; interfecit Cleocritum, *ibid.* 9.
 Megillus Corinthius, X, 1, 3; XVI, 22.
 Melampode audire acutius, XL, 20.
 Melanope num sit mater Homeri, LXXIII, 9.
 Melanthus, assentator, X, 6, 5.
 Meleagri tabes, XIII, 1; LXXI, 31. Meleager, admirandus vir, X, 15, 3; XXXIII, 50.
 Melicerta, XXXIII, 42; LXXIX, 3.
 Melitensis catellus, prov., LXXI, 19; Melitenses caniculae, XVII, 34.
 Melitiden aut Corœbum putare aliquem, XXXVIII, 53.
 Melitus, XV, 10; XLII, 16; XLVII, 6.
 Memnon ad orientem solem exclamat, XLI, 27; LII, 33.
 Memor. Odi convivam memorem, prov., LXXI, 3.
 Memphi colitur bos, XLIV, 42. Memphiticus taurus deus ridetur, LXXIV, 10.
 Menam, i. e. Lunam, colunt Phryges, XLIV, 42.
 Menandri locus, XXXVIII, 43; ejus prologus Elenchus, LX, 4.
 Mendacia, qualia licita, LII, 1; non necessaria proficisci ex amentia, *ibid.* 2; totarum mendacia nationum, *ibid.* 3; poetarum tolerabilia, *ibid.* Historiam mendacia non tolerare, XXV, 7.
 Menecles, XLII, 49.
 Menecrates, pater Hermotimi, XX, 50; e divite pauper, XLI, 24; ejus cum Zenothemi amicitia, *ibid.*; amici opera honori adempto restituitur, *ibid.* *Vide totum dial.* LXXXIX.
 Menelaus, ex Pelopidis oriundus, VIII, 20, 14; cum Helena desponsatur, *ibid.*; ab ea electus, LXXXVIII, 17; uxore spoliatus, X, 19, 1; XXVII, 25, 26; interitici Euphorbum, XLV, 17. Ejus aedes, LXXVIII, 25; a Rhadamantho ei adjudicatur Helena, XXVII, 8. Sponte venire Menelaum, prov., LXXI, 12.
 Menippus mordax, XLVII, 33; cavillator, X, 2, 1; canis dicitur, in Cranco versans, X, 1, 1; describitur, *ibid.* 2; inferis creat molestias, X, 2, 1; vitiorum inimicus, *ibid.*; ejus ad astra peregrinatio, XLVI, 1 *et* 10; perstringit philosophos, X, 1, 2; X, 10, 11; X, 20; XI, 4.

- XLVI**, 5 *sqq.*; item poetas, XI, 4; pileo, leonina pelle et lyra, cur et a quo, instructus, XI, 8; cur ad orcum migrarit, XI, 6 et 21; Homerum et Euripidem adit, XI, 1; ad superos regreditur, XI, 1; ad mortem se preparat, X, 10, 11; ridens moritur, X, 21, 2; X, 22; ejus cum Charonte expositio, X, 22.
- Menœceus**, XXXIII, 43.
- Mens**. *Vide* Animus. Mentis excitat exemplum, XLIX, 37; distractio mentis per opiniones, XLVI, 10; mentis et corporis non semper eadem forma, XXXIX, 11; mentis præstantissimæ imago, XXXIX, 13 *seqq.*; mente aliud celare, aliud promere verbis, XVIII, 6.
- Mensæ Siculis delicatior**, X, 9, 2; Syracusanæ, i. e. splendidi, LXXIII, 18.
- Mensis Ægyptius Mesori**, LXXVII, 22; mensium ordinatus ab Ægyptiis numerus, XXXVI, 5.
- Mercatorum navigationes**, XLI, 4.
- Mercēs**. *Vide* Didactrum. Mercēde conductorum calamitates, XVII, 1; eorum vita defenditur, XVIII, 10; *vide* Aulici. Sine mercēde nemo facit quidquam, XVIII, 13; nec potentes istius expertes, *ibid.*
- Mercurius**, Majæ filius, VII, 5; VIII, 7, 1; XII, 1; Majæ et Jovis filius, VIII, 21, 2; Cyllenius, VIII, 22, 1; XII, 1; Argiphontes, V, 31; Mercurius lapideus, LXVI, 20; primæ lanuginis juvenis, XIII, 11; ejus virga et alæ, VIII, 7, 4; X, 22, 3; ejus comes, XLV, 2; canina fingitur ab Ægyptiis facie, XIII, 14; Iapeto senior, quantum ad astutiam, VIII, 7, 1; ei vim dicendi tribuunt Græci, LV, 4; in doctrinæ studiis versatus, LXIX, 22; fur, XLV, 28; ei fortum exprobratur, VII, 5; rhetor magnus, *ibid.*; furatur Neptuni tridentem, Martis gladium, arma Apollinis, VIII, 7, 1; *conf.* XXXVI, 20; forcipem Vulcano, VIII, 7, 2; cestum Veneri, sceptrum Jovi surripit, VIII, 7, 3; adest in raptu Ganymedis, VIII, 20, 6; Cupidinem vicit, VIII, 7, 3; ex testudine instrumentum fecit musicum, *ib.* Luctandi artem docet, VIII, 26; divitiarum dator, LXX, 14; *conf.* III, 24 et 41; XX, 52; stuprorum cupidus, LXXVII, 7; Vulcano ob amores invidens, VIII, 15; puellam amat Arcadicam, VIII, 22; in hircum se transformatur, VIII, 22; varia ejus negotia, VIII, 24, 1; et artes, XVI, 1; *conf.* XXXIX, 16; minister Jovis, XIII, 8; ad Parin mittitur, VIII, 20, 1; viæ dux, *ib.*; præco, XLVII, 8; LXXIV, 15; convocat deos, XLIV, 6; juvenem in Ægyptum ducit, IX, 7, 1; dicitur inferus, XVIII, 3; cur in orco diutius quam in orco versetur, XVI, 2; commune mancipium, *ibid.*; vim inferi mortuis descendere nolentibus in orcum, X, 27, 1; Oroteum ad Charontis cymbam portat, X, 27, 5; stertit in cymba Charontis, XII, 1; cum Charonte computat, X, 4. Ei ob victoriam res sacra fit, LXXVIII, 1. Mercurii virgæ comparatur saltatio, XXXIII, 85.
- Meretrix** versutior, XLI, 13; deformis cur se exornet, LXI, 7; meretricum artes ad viros alliciendos, LXVII, 6, 3, et *passim*. Modestiam simulant, *ib.* Earum nomina, Ampelis, Corinna, Clonarium, Chrysis, Musarium, Philinna, etc., *ibid.*
- Merion**, XLVIII, 47; saltator, XXXIII, 8; Græci et Trojani ab eo didicere saltandi artem, *ibid.*; quid hæc ei profuerit, *ibid.*
- Mesori mensis Ægyptius**, LXXVII, 22.
- Metapontini**, XLV, 18.
- Methymna**, urbs natalis Arionis, IX, 8.
- Metrodorus**, XXXII, 17; XLIV, 22.
- Miccio**, discipulus Zeuxis, XXII, 7.
- Micyllus** antea quis fuerit, XLV, 16; ejus ditescendi cupido, XLV, 13 et 28; ejus cum Pythagora in gallum transformato colloquium, XLV.
- Midas**, V, 42; X, 20, 2; XVII, 20; auri reminiscitur, X, 2, 1; XI, 18; Phrygum pessimus, X, 2, 2; XVI, 11. Midas servus, XX, 11; LII, 11.
- Midias**, XLIII, 16.
- Milo**, XXI, 8; Croniatus athleta, XII, 8; XL, 19; taurum portat, XII, 8. Milonem ex Leotrophide efficere, XXV, 34.
- Miltiades** proditionis suspectus, LIX, 29; ejus vita scripta ab Æschine, XLVIII, 32.
- Minerva** e cerebro Jovis nata, VIII, 8 et XIII, 5; de artis præstantia cum Neptuno et Vulcano contendit, XX, 20; armata, VIII, 8; qualis facie, *ibid.*; glaucis oculis fingitur, XIII, 11; *conf.* VIII, 20, 10; armata terribilis, Gorgonis caput in pectore gerens, LXXVII, 8; *conf.* VIII, 19; Gigantum interfectrix, LXXVII, 8; Gorgonis utilitas, *ibid.*; virgo perpetua, VIII, 8; admodum pudica, VIII, 20, 2; cur ad arcum Cupidinis immobilis, VIII, 19; depicta tanquam pacem agens, LXI, 25; fugit amorem Vulcani, *ibid.*; adjuvat Perseum, LXI, 25; *conf.* IX, 13, 2. Jovi parat insidias, VIII, 21; XLIV, 40; adjuvat Prometheum, VII, 13; II, 3; pomum sibi vindicat, IX, 5, 1; in judicio pulchritudinis Paridi victoriam bellicam promittit, LXXVIII, 17; Ulyssem servat, X, 29, 2. Immoletur ei ob victoriam, LXXVII, 11; *conf.* XIII, 21; ubi colatur, XIII, 10. Statua ejus a Phidia efficta, opus pulcherrimum, XXXIX, 4; in arce, V, 51. Minervæ calcum adicere, XXIII, 3.
- Mingo**. Mingit in convivio Alcidas, LXXI, 35.
- Minos**, Jovis filius, XXXVI, 20; et Cretensium legislator, XLIX, 39; ingratus, XXXIII, 41; ei datum est vaticinium de morte filii, LXX, 8; ejus officium, L, 7; judex apud inferos, X, 12, 1; X, 30, 1; XLIII, 18; ejus tribunal, XI, 11; unum tulit in gratiam judicium, XI, 13.
- Minotaurus**, XXVII, 44.
- Misthon**, Sybarita, LX, 3.
- Mithres**, deus Medorum, LXXIV, 9; XLIV, 8.
- Mithridatis** ætas et exitus, LXII, 13.
- Mithrobarzanes**, magnus incantator, XI, 6.
- Mitracorum montes**, XLI, 52.
- Mnasciris**, Parthorum regis, ætas, LXII, 16.
- Mnemosyne**, XXXIII, 36.
- Mnesarchus**, XLV, 16.
- Mnesippus**, XLI, 24; amicitiam init cum Toxari, XLI, 62.
- Mnesitheus** naucerus avarus, XLIV, 15.
- Modestia** quomodo se exserat, XXXIX, 21; ejus imago, XXXIX, 20.
- Modi musici**, XXIII, 1.
- Modii Æginetici**, V, 57.
- Morchorum pœna raphanismus**, LXVIII, 9; LXIX, 33. *Vide* Adulter.
- Mæotis palus**, XLI, 4.
- Morichus**, X, 11, 1.
- Mollia** divitum vestimenta, LXX, 26.
- Momus** ad reprehendendum proclivis, XLIV, 23; *conf.* VIII, 20, 2; vel dei reprehensor, III, 32; arbiter constituitur, XX, 20; hominis reprehendit architectum, *ibid.* Ejus persona, *toto dialogo* LXXIV; reprehendit Bacchi comites inter deos referri, LXXIV, 4; Herculem et Æsculapium intactos relinquit, jubente Jove, *ibid.* 6; Jovi exprobrat peregrinitatem, *ibid.*; aliqua crimina objicit, *ibid.*; multos immerito in deos receptos esse queritur, *ibid.* 7, 8, 9 *sqq.*; Anubin aliqua monstra honore divino coli indignatur, *ibid.* 10; oraculorum præstigias objicit, *ibid.* 12; *conf.* XLIV, 20 et 28; cum deorum turba aucta perjuria crevisse, *ibid.* 12; philosophorum pugnantia nomina, fatum,

fortunam, virtutem et naturam ridet, *ibid.*; decretum ad hæc prohibenda recitat, *ibid.* 14 et 15; in quo dicitur scriba, *ibid.* Cornua sub oculis ponenda esse censet, XXVII, 3.

Mons Lycoreus, V, 3.

Morbus Corybanticus, XXXIV, 16, Lesbius et Phœnicus, LX, 28. Abderitarum morbus, XXV, 1; morbus ex amore, LXXII, 17. Morborum natura in omnibus non est eadem hominibus, XXIX, 27.

Mores mali divitum, LXXV, 17.

Mors adversariorum invictissimus, XII, 8; moriendum omnibus, X, 15, 3 et 24, 1; mors rapit omnes, XXXVII, 16; invadet, etsi cavea te includas, LXXXIII, 5; omnes facit æquales, X, 1, 4; X, 10; X, 15, 2; XII, 22; neque ullum admittit personæ discrimen, XI, 15 et 17; *conf.* XVI, 15. Variæ vulgi de morte opiniones, L, 2. Post mortem quæ consequantur, ignoramus, X, 1, 1. Mors iudex felicitatis, XII, 10; ejus nuntii ac ministri, XII, 17; homines medias inter spes exstinguit, *ibid.*; ejus cogitatio quare prosit, *ibid.*; mortuorum negotia ac vivientium longissime discreta, *ibid.*; de morte semper cogitandum, XII, 20; est sufficientiæ documentum, LXXII, 3.

Morsus canis rabiosi rabie inficit, III, 38; *conf.* LII, 40.

Mortui abluntur, unguntur, floribus coronantur splendideque vestiuntur, L, 11 *sqq.*; variæ eorum sepulturæ genera, L, 21; vulgus eis obolum in os imponit, *ibid.* 10; mortuos cur honorare deceat, XLI, 1. *Conf.* Mors.

Moses tardilinguis, LXXVII, 13.

Mulgere lac gallinæ, XVII, 13.

Mulieris corpore præstantissimæ imago, XXXIX, 6; et ejusdem mente præstantissimæ, XXXIX, 16—23; earum mollia corpora, XXXIX, 28; XLIX, 25; LXXV, 14; virtus in iis haud perfecta, XXXVIII, 51; mulieres ad laudes sibi falso sæpe attributas gestiunt, XL, 2 *sqq.*; quomodo pingi velint, XXV, 13; formam infucant, XXXVIII, 39; lapillos in auriculis suspendunt, *ibid.* 41; amentia earum in adornandis capillis, ceteraque cultus luxuriosi genera, *ibid.* 40 *sqq.*; post magnum apparatus quænam numina salutatum eant, *ibid.* 42; domestica earum luxuria, *ibid.*; mulier pudica et formosa cur se exornet, LXI, 7; mulierum formositatem obscurant ornamenta, *ibid.* 15; earum voluptatem præfert virili Tiresias, XXXVIII, 27; conjunctio cum iis est delectabilis, *ibid.*; de congressu cum iis sententia Euripidis, XXXVIII, 38; mulieribus mulieres congressæ, LXVIII, 5, 2; trifolium libidinosarum Phædra, Parthenope, Rhodepe, XXXIII, 2; mulier fœda, lunarique afflicta morbo, XLI, 24. Tonderi nolentes prostituuntur, Venerique ex mercede sacrificatur, LXXII, 6. Pugnam dirimunt, LXXI, 45. Hecubæ æqualis mulier, XLV, 17; mulieres philosophantes, XXXV, 7; mulierum quarundam in aves, arbores, et feras conversio, VI, 2; *conf.* X, 28, 3; LXXVII, 3.

Mundus. De eo variæ philosophorum opiniones, LXVI, 8.

Musæ invocantur a poetis, XIII, 5; cur eas refugiat Cupido, VIII, 19, 2; earum certamen, XV, 6; earum bonum, XXXIII, 7; canunt in convivio, IX, 5; iudices, VIII, 16, 2; saltantes, XXXIII, 24; pastoribus apparent, LVIII, 3; quibuscunque et quantum voluerint, impertiuntur, LXV, 4; laudantur, XXXIX, 14, 16.

Musæus, saltator, XXXIII, 15.

Musca femina. Ejus fabula, LVII, 10.

Musica, prima adolescentiæ Græcæ disciplina, XLIX, 21; musicæ harmonicae descriptio, XXXIX, 14; adhibetur ad sacrificia, XXXIII, 16; eam amat Socrates, XXXIII, 25.

Musicus practicus melior theoretico, LIII, 1. Modi musici, XXIII, 1. Musicus quidam inter canendum exspirat, XXIII, 2; musici cujusdam rudis audacia, LVIII, 8 et 9; musicorum prov., Bis per omnes chordas, II, 6.

Musonius, LXVIII, 18; LXXXIX, 1.

Mustum bibere ventrem inflat, LII, 39.

Muziris, urbs apud Indos, XXV, 31

Mycene, XII, 23; XXXVIII, 47.

Myconus, X, 1, 1.

Mygdonii Rheam colunt, XIII, 10.

Myrmidones, homines e formicis orti, XLVI, 15.

Myron, celebrer statuarius, I, 8; XX, 19; XLIV, 7; LII, 18.

Myroponus fugitivus, LXIX, 32.

Myrrha, XXXIII, 58.

Myrrhina canis, XVII, 34.

Myrtilus, XXXIII, 47.

Myrtium, meretrix, X, 27, 7.

Myrtos, VII, 8.

Mysta deæ Podagræ, LXXX, 85 et 239.

Mysterium, res magni momenti, LXXXII, 10.

Mytræorum montes, LXI, 52.

N.

Narcissi pulchritudo, X, 18, 1; XXVII, 17; LXXXVIII, 24.

Naso trahi, VIII, 6, 5; XX, 73; de naso immodice longo, LXXXII, 29. Nasum morsu auferre, XX, 9 et 71; LXXI, 44.

Nasturtium cibus pauperum, LXX, 28.

Nationum quarundam notæ, XLVI, 16; ex natione bonus non judicandus vir, XLI, 5.

Nato. Natæ visum altare in lacu, LXXII, 46.

Natura hominum diversa, VI, 7; XXIX, 27, 28.

Naufrazi, XVII, 1 et 2. Vide Lucilius.

Navigare Atho, LI, 18.

Navis descriptio, LXVI, 5; *conf.* XLIV, 47 et 48; eam Dioscurorum alter servat, LXVI, 9; *conf.* VIII, 26; XVII, 1; navis Ægyptia quantum lucri afferat domo, LXVI, 13.

Nauplius portitor, XXVII, 29; ejus iræ, XXXIII, 46.

Nausicaa, filia Aretæ, XXXIX, 19; XLVIII, 24.

Nautæ coronati, LXXIX *sub fine*.

Neanthus, Pittaci tyranni filius, LVIII, 12.

Nechræi, gens Brachmanibus vicina, LXIX, 6.

Nectar et ambrosia magno veneunt, LXXIV, 12.

Nefasti dies, LX, 13.

Nefei parasitus Aristoteles, XLVIII, 37.

Nemea pascua Argi, VIII, 3, 1.

Neoptolemus, Achillis filius, saltator egregius, XXXIII, 1.

Nephele, mater Helles, IX, 9, 2; XXXIII, 42.

Nephelocentauri, XXVI, 16.

Neptunus terræ quassator, XLIV, 9; juvenis cæruleo capillo fingitur, XIII, 11; Neptunus et Amphitrite, IX, 5, 1; cum Amphitrite in curru vectus Nereidibus et Tritonibus comitantibus, IX, 15, 3; Delphinio vehitur, IX, 6, 2; Delum in lucem profert, IX, 10, 2; terribilis ejus vox; mæchus est; lacrimatur ob Martem deprehensum, LXXVII, 6; ejus ministri, VIII, 26; mare turbat, procellas concitat, XII, 7; mare tranquillum servare jubet, IX, 5, 1; percussa petra, fontem projicit, IX, 13, 3; tridente spoliatus, VIII, 7, 1; XLIV, 25; et a Cupidine victus, VIII, 19; insidias struit Jovi, VIII, 21, 2; ejus et Solis pugna, XXXIII, 42; ejus de artis præstantia cum Minerva et Vulcano contentio, XX, 20; ejus mercenaria apud Laomedontem opera, XIII, 4; XLIII, 8; Enipeum et amicam ejus Tyronem decipit, IX, 13, 1; rapit Amymonem, IX, 6; ejus filius Polyphemus, IX,

1, 1; consilium filii ulciscendi capit, IX, 2, 1; ejus statua aerea Corinthi, XI, IV, 9.
Nereis (Thetis) Jovi periculosa, VIII, 2; Nereides in convivio deorum, IX, 5; Delphinis vectae, IX, 15, 3.
Nero Isthmum perfodere tentat, LXXIX, 1; ejus canendi studium, *ib.* 2; Apollinis æmulus, *ib.*; desistit a conatu, *ibid.* 4 et 5; quæ ejus vox sit in cantando, *ibid.* 6; quis gestus, *ibid.* 7; Epiroten æmulum interfecit, *ib.* 9; oraculi Pythii ostium vult obstruere, *ib.* 10; oraculi dictum in eum, *ibid.* Ejus mors nunciatur, *ib.* 11.
Nesiotes, statuarius, LI, 9; LJI, 18.
Nessus, XXXIII, 50.
Nestor sapiens, V, 48; X, 20, 4; erat parasitus, XLVIII, 44; mellita ejus lingua, *ib.*; *conf.* X, 20, 4; LV, 4; ejus longævitas, LXII, 3; cum Socrate confabulari fingitur, XXVII, 17; ejus umbra garrula, XI, 18; emit reditum suum, XII, 2. Nestoreus scyphus, XX, 11.
Nestoris Stoici ætas, LXII, 21.
Neurospasta, virunculi lignei, LXXII, 16.
Nicander poeta, LXIV, 9.
Nicias, dux Athen. in Sicilia, XIX, 3; ejus mors, XXV, 38.
Nicomachus Gerasenus, LXXVII, 12.
Nicostratus, athleta, XXV, 9.
Nigrinus, amicus Luciani, III, 1; Platonicus philosophus, *ibid.* 2.
Nilus pictura exhibitus, LI, 6.
Ninus insignis, XII, 23.
Niobe in lapidem mutata, LXXVII, 18; XL, 27; XIV, 25; XI, 14; magniloquens, XXXIII, 44; prolis laude præstat, VIII, 16, 1.
Nireus, Aglaïæ filius pulcherrimus, X, 18, 1; X, 25; XL, 2; LXXVIII, 24; Ulysses magis Nireo laudatus, XXXVIII, 23; Nireo formosior, V, 23; X, 9, 4; cum Thersita de pulchritudine rixatur, X, 25; ejus ossa cum Thersitæ ossibus comparantur, XI, 15.
Nisi cirrus, XIII, 15.
Nives verborum, LXXIII, 5.
Noctua. Concurrere ad aliquid, ut ad noctuam aves, XXXIII, 1.
Nominis mutatio ob divitias, V, 22; XLV, 14; nomen alterius, filio impositum, honoris signum, V, 52. Nomina philosophis afficta a vitiis, LXIX, 26.
Nosce te ipsum, X, 2, 2; XXXIII, 81.
Notitia. In hominum notitiam quomodo quis venire possit, XXXIII, 2.
Notus quas terras percurrat, IX, 15, 1.
Novacula. Res consistit in novacula, XLIV, 3.
Novercarum commune in privignis odium, XXIX, 31; novercæ a privignis amatæ, XXV, 35.
Novæ res sunt gratæ, XXII, 1 *sqq.*; novæ pulchritudinis excogitare specimina, non parvæ est sapientiæ, LIII, 8; ad novas disputationes quomodo affecti quidam, LIV, 5; *conf.* XXII, 1.
Nomæ Pompilii ætas, LXII, 8; ritus quidam ab eo institutus, LX, 8; est in insula Beatorum, XXVII, 17.
Numidica gallina, XVII, 17.
Nummus in honorem Glyconis cusus, XXXII, 58; nummorum vis, XXXVII, 23. *Vide* Aurum, Pecunia.
Nuptiæ cur inventæ sint, XXXVIII, 33; nuptias inituri comas ponunt, LXXII, 60. Nuptias sibi conciliare, solæcismus, LXXVI, 9.
Nux. Nucibus ludere alea, LXX, 8, 9, 18.
Nyclerion, XXVI, 15.
Nysa, ubi Nymphæ Dionysum educarunt, VIII, 8.

O.

Obolus vulgus in os imponit mortuis, L, 10.
Ocellus Lucanus, familiaris Pythagoræ, XIX, 5.

Octipedes apud Scythas, XXIV, 1.
Oculi quando cernant accuratius, XL, 12; multi plus vident uno, VL, 14; oculi fideiiores auribus, XXV, 29; LXI, 20, XXXIII, 78.
Ocypus, LXXXI.
Odium non recendendum in crastinum, VII, 8; immane odium sustinere, prov., LVIII, 16.
Odorati capilli ridentur, LXXV, 17.
Oecus pulcher inicit oratorem ad dicendum, LXI, 1; est jucundus ad perorandum, *ib.* 3 et 13; ejus partes descriptæ, *ibid.* 6; lacunar ejus auro distinctum, *ib.* 8; oecus pulcher cui similis, *ibid.* 7; oecus sonorus confundit vocem, *ib.* 16; ejus splendor turbat oratorem, *ibid.*; auditores ab audiendo avertit, *ibid.* 18.
Oedipus, XXXIII, 41; cum matre concumbit, XVII, 41.
Oeneus Dianam non adhibet ad sacrificium, XIII, 1; XLIV, 40; *conf.* LXXI, 25.
Enomaus, XXXIII, 47; procos filiae currus certamine victos interfecit, LXXVIII, 19.
Oeta, XII, 4; XX, 7.
Oleo perfusi lapides et altaria, LXXIV, 12.
Olmeus fons, LVIII, 3.
Olympia, V, 4; in Olympiis Herodotus historias suas recitat, XXI, 1; ibi Aetion etiam pictor victoriam refert, XXI, 4; Olympiam, ne spectatores siti perirent, aqua perducta, LXVIII, 19. Olympiæ victoribus quales ponere liceat statuas, XL, 11; Olympiæ victori stadia minus formidabilia, XXIII, 4; Olympiorum corollarium, V, 4; Olympiis coronatum esse, XVII, 13.
Olympias, mater Alexandri. Quale ejus puerperium fuerit, X, 13, 1; unde cum dracoue concubuisse dicatur, XXXII, 7.
Olympus; ejus tibiæ, LVIII, 5; *conf.* XXIII, 1.
Olympus mons; ejus radices, XII, 5; ei superimponitur Ossa, *ibid.* 3.
Olynthus, XXV, 38.
Omina quædam infausta, LX, 17.
Omphale, VIII, 13, 2; decipit Herculem, XXV, 10.
Onesicritus, XXV, 40; LXII, 14; LXVIII, 25.
Onosceleæ, mulieres, XXVII, 46.
Opponere est utile, XLIX, 17; opponendo et interrogando facilius proficitur, XX, 13.
Oraculorum ambiguitas, XLIII, 14; XLIV, 20 et 28, 43; quæ præcedant oraculum, XLIV, 30; ejus quædam effata, XXXII, 11, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 33, 34, 35, 36, 40, 43, 47, 48, 50, 51, 53; XLIII, 13; XLIV, 20, 31; refutatur, XXXII, 44; se defendit, *ibid.* 48; ejus de Luciano effatum, *ibid.* 55; oraculorum post eventum contrarium mutatio, *ibid.* 27; oracula vocalia, *ibid.* 26; oraculum falsum defenditur, *ibid.* 33; ad ea probabiliter edenda quid pertineat, *ib.* 22; oracula multa in Græcia, Ægypto, Libya, Asia, LXXII, 36; *conf.* LII, 38; XXXII, 29; XLVII, 1; ridiculus mos oracula edendi, LII, 38; LXXII, 36; eorum præstigiæ ridentur, LXXIV, 12. Oraculum Pythicum obstruere vult Nero, LXXIX, 10; oraculi versus in eum, *ibid.*
Oratio nimis ornata offæ quomodo similis sit, XXV, 44; ejus effectus, III, 35.
Oratores Callistratus, Alcidas, Isocrates, Isæus, Eubulides, LXXIII, 12; Demades ex nauta orator, LXXIII, 16; Pericles, LXXIII, 20; oratores vulgares, LXXIII, 31; eorum merces drachma, LXXIII, 36.
Orcus. Nullus ex eo ad superos reditus, X, 13, 3. *Vide* Infernus. In eo omnes æquo jure sunt, X, 25, 2; qualem sibi orcum imaginatur vulgus, L, 2; incantationibus aperitur, XI, 6.
Orestæ et Pyladis amicitia, XXXVIII, 47; *conf.* XXXIII, 46; interficiunt Ægisthum et Clytæmnestram,

XXXVIII, 47; LXI, 23; cur apud Scythas eis sacrificetur, LXI, 5 *sqq.*; eorum columna adolescentiæ Scythicæ disciplina prima, LXI, 6.
 Orgia Adonidis, LXXII, 6; Alexandri magi, XXXII, 38. Rheæ; *vide* Attes.
 Orion, XL, 9; Cedalionem ferens depingitur, LXI, 28; usum oculorum recipit, *ibid.* 29.
 Orithyia, rapta a Borea, LII, 3; *conf.* XXXIII, 40.
 Ornamenta obscurant mulierum formositatem, LXI, 15.
 Orodorides, LX, 2.
 Orontes Armenius, X, 27, 2; satrapa, XII, 14.
 Orphani reliquuntur discipuli, LVIII, 7.
 Orpheus, Cæagri et Calliopes filius, XXXVI, 10; ejus uxor erat Euridice, X, 23, 3; navigavit cum Hercule, LXIX, 29; cantibus suis inanitata quoque allexit, XXXIX, 14; a mulieribus Thressis discerpitur, XXXIII, 51; LVIII, 11; LXX, 8; cur inter divos relatus sit, XXXVI, 10; e Thracia a Philosophia in Græciam missus fingitur, LXIX, 8; saltator, XXXIII, 15; ejus lyra stellarum ostendit harmoniam, XXXVI, 10; quomodo astrologicas proposuerit scientias, *ibid.*; loquens ejus caput, XXXIII, 50; XV, 2; quod lyra innatat, LVIII, 11.
 Osiris, XXXIII, 59; X, 13, 3; sepultus Bybli, LXXII, 7.
 Osroes, XXV, 18 *sqq.*
 Ossa apponere pinguedine obducta, II, 7.
 Ossa imponere volunt Aloci filii Olympo, XII, 3.
 Ostentare aliquid, ut Tegeatæ Calydonii apri exuvias, etc., LVIII, 14.
 Othryades, XXXII, 27; ejus litteræ sanguineæ, XII, 24; LI, 18.
 Otium non habere scalpendæ auris, XLVII, 1. Athletæ quando capiant otium, XXVI, 1. Otium eruditis convenit, *ibid.*; quale esse debeat, *ibid.*, 2.
 Otus, XLVI, 23; LI, 13.
 Ovicular (discipulos) tondent philosophi, LXIX, 14.
 Ovorum usus in Libya, LXIV, 7.
 Oxhydracæ, X, 14, 5; XXV, 31; LXIX, 6.
 P.
 Pacata, picta ab Apelle, XXXIX, 7.
 Padi viciniam depopulatur Hannibal, X, 12, 2.
 Pæan, VIII, 13, 2.
 Pæones fortes, X, 14, 2.
 Pætus, medicus, XXXII, 60.
 Paguridæ, XXVI, 35.
 Palastra, ancilla, XLII, 3; amoris magistra, *ib.* 6-9.
 Palamedes, Nauplii filius, inter literarum inventores erat, IV, 5; Ulyssis insidiis circumventus, LIX, 28; *conf.* XXXIII, 46; detegit simulatum Ulyssis furorem, LXI, 30; sapiens, X, 20, 4; ejus umbra garrula, XI, 18; cum Socrate confabulari fingitur, XXVI, 17.
 Palinodiam canit poeta Himerensis, Stesichorus, XL, 15.
 Pallas. *Vide* Minerva.
 Palmas quomodo scandant Arabes et Ægyptii, LXXII, 29.
 Pammenes, LXXI, 22.
 Pamphylius sinus, XXXVIII, 7; LXVI, 8.
 Pan, Mercurii et Penelopes Spartanæ se dicit filium, VIII, 22, 1; cur hirco similis sit, *ibid.*; musicus, opilio, VIII, 22, 3; Bacchi sodalis, *ibid.*; quas res gesserit, *ibid.*; speluncam accipit virtutis præmium, *ibid.*; lascivus, *ibid.*; inquilinus et anceps deus, XLVI, 27; famulus Bacchi, inter Satyros canendi et saltandi peritissimus, XVII, 9; caprina fingitur apud Ægyptios facie, XIII, 14; qualis, VIII, 4, 1; XLVII, 9; ejus descriptio, LIV, 2; ejus forma ridetur, LXXIV, 4; VIII, 21; ei ligo et rheno consecrantur, V, 42; ubi habitat, VIII, 4, 1, XLVII, 9; in Marathonem venit, XLVII, 10; LII, 3.

Panathenæici ludi, III, 14.
 Pancratis, magus, LII, 35.
 Pancratico certare quid sit, XLIX, 8; pancratici præmia, XXVII, 22.
 Pandion, XXXIII, 40; Pandionis tribus, LXXII, 45.
 Panope Nereis, IX, 5.
 Panthus, XLV, 13.
 Paphii Venerem colunt, XIII, 10.
 Paphlagones, homines stupidi, XXXII, 9 *et* 17.
 Parætônia, XXV, 62.
 Parasitus. *Vide* Adulator. Ars parasitica quid sit, XLVIII, 3-9; ejus requisita, *ibid.* 4 *sqq.*; parasitari beatum, XLVIII, 10; parasitus, animal felicissimum, *ibid.* 11; præ divite ac paupere felix, XLVIII, 12; artem parasiticam esse optimam, XLVIII, 13; discitur mercede accepta, non data, XLVIII, 18; eam oriri ex amicitia, XLVIII, 22; eam excoluere multi philosophi, XLVIII, 31-38; parasitus bello ac paci idoneus, XLVIII, 39 *sqq.*; ejus nomen unde ducatur, XLVIII, 60; Ulyssis de iis sententia, XLVIII, 10.
 Parææ quot sint, XLIII, 2; stamina fuso deducunt, XII, 16; secus ac natura de vitæ tempore constituunt, X, 6, 1. Earum decreta evitari non posse, XLIII, 1; *conf.* XVIII, 8; XLIV, 25; illis nihil esse potentius, XLIII, 3; earum nentium vis in deos hominesque, X, 19, 2; XLIII, 4; LXXVII, 14. *Conf.* Fatum.
 Parentationes in mortuos traducuntur, XII, 22; L, 20 *et* 23. Parentales epulæ, *vide* Funus, Sepulcrum.
 Parentibus neminem præferunt liberi, liberis neminem parentes, LXIII, 3.
 Parianorum urbs, Peregrini patria, LXVIII, 14.
 Paris, Priami filius, bubulcus, VIII, 20, 1; cognatus Gany-medis, *ibidem*; amoris deditus, formosus, *ibid.*; iudex pulchritudinis constituitur, *ibid.* *et* IX, 5, 2; ejus cum muliere Idaea commercium, VIII, 20, 4; munus recusat arbitri, *ibid.* 7; ad promissiones Junonis et Minervæ immobilis, *ibid.*; ejus judicium rursus, LXXVIII, 17; magnæ causa interfectionis, X, 19, 1.
 Parmenio, XLV, 25; LXXIII, 33 *seqq.*
 Parnassus cum fonte Castalio, XII, 6.
 Parrhasius, XVII, 42.
 Parrhesia, socia Veritatis, XV, 17.
 Parthenium, VIII, 22, 3.
 Parthenius, XXV, 57.
 Parthenope, femina libidinosa, XXXIII, 2.
 Parysatis, XXV, 23.
 Pasiphae, XXXIII, 49; XLII, 52; astrologa, XXXVI, 16.
 Patara, LII, 38.
 Pater filio amanti uxorem suam cedit, LXXII, 18. Pater noster vocatur precatio a patre, LXXVII, 27.
 Patria nihil dulcius, augustius ac divinius, LXIII, 1; eam quisque suam ceteris urbibus præfert, *ibid.* 2; cur sit honoranda, *ibid.* 4-6; patriæ nomen diis carum est, *ibid.*; ut patriæ utilis sit, unicuique opera danda est, *ibid.*; patriæ obliviscitur nemo in peregrinatione, *ibid.* 8; in ea quisque vitam finire studet, *ibid.* 9; indigenis non desunt ejus laudes, *ibid.* 10; in ea sepeliri quisque gaudet, *ibid.*; nemo pro eadem pugnare detractat, *ibid.* 12.
 Patroclus Achillis dicitur parasitus, XLVIII, 46; amicitia ejus et Achillis, XXXVIII, 54; XLI, 18; mortui corpus distractum, LXXI, 42.
 Pavo pulchritudine florum conspecta pennas exponit, LXI, 11.
 Pauperes beatiore divitibus, XLV, 15; LXX, 26; eorum status melior quam divitum, XLV, 21 *sqq.*; eorum quærelæ, LXX, 20, 31; vestes eorum cribro et reti similes, *ibid.* 24; cibus vero est nasturtium, porrum, cepa, *ibid.*

21 et 28; eos despiciere decet apparatus divitum, *ibid.* 26—30. Eorum solatium, X, 1, 4; solatium paupertatis, quod divites mortui nil secum ferant, LXX, 38. Divisionem opum a Jove petunt, *ibid.* 31; pauperes liberime moriuntur, XVI, 15; sine pauperibus urbes habitari non possunt, LXX, 33; sunt importuni in petendo, LXX, 37; eorumque ceteri mali mores, *ibid.* 39.

Paupertas defenditur, XLV, 21—23; LXXV, 4 et 5; ejus causa, V, 5; in eam incidere esse facile, *ibid.* 29; quænam eam virtutes comitentur, *ibid.* 31. Est nonnunquam servitii voluntarii prætextus, XVII, 5; et perpetua comes mercede conductorum, *ibid.* Paupertas malesuada, XVIII, 10.

Pauson pictor, LXXIII, 23 et 24.

Peccare esse hominis, XXXVII, 7.

Pecuniæ vis, XXXVII, 23. Vide Aurum, Divitiæ.

Pegasus, equus alatus, I, 15.

Pelei et Thetidis connubium, IX, 5, 1; ejus nuptiæ, LXXI, 35. Pelei filium esse promptissimum heroem, X, 15, 1.

Pelias, XXXIII, 52; quid sperarit, XL, 2.

Pelion Olympo superimponitur, XII, 3.

Pella, oppidum Macedoniae, XXXII, 6.

Pellem humi stratam insidere quid significet apud Scythas, XLI, 48.

Pelopidarum gens, VIII, 20, 14.

Pelops Hippodamia politur, interfecto socero, LXXVIII, 19; mactatus, XXXIII, 54; ejus humerus, *ibid.*; quam ob rem inter deos receptus sit, LXXVIII, 7; ejus persona in scena, XI, 16.

Pelusiote colunt cepam, XLIV, 42.

Penelope, mater Panos, Icarii filia, VIII, 22, 1; quomodo sit picta, XXXIX, 20; num sit casta, XXVII, 36; ejus tela, LXIX, 21.

Penthelicus lapis, XLIV, 10.

Pentheus, XV, 2; XXXIII, 44; LVIII, 19; LXVIII, 2; LXX, 8; LXXIV, 7.

Pera suspensa philosophorum gestamen, XV, 45; XVI, 19; LXIX, 14, et *aliis locis*. Pera duos Ægineticos modos capiens, V, 57.

Peraëator Craton, LXXVII, 19.

Perdiccas, XLV, 25; annulum accipit Alexandri, X, 13, 2; novercam amore deperiit, XXV, 35; ejus commentum, LIX, 18.

Peregrini. In eis quoque laudanda est virtus, XLI, 5; peregrinantium erga patriam pietas, LXIII, 8.

Peregrini vita, LXVIII, 9 *sqq.*; ejus mors, in ignem dum insilit, *ibid.* 36; patrem interlicet, *ibid.* 10; Christianorum sapientiam didicit, *ibid.*; Proteus alter, *ibid.* 1. Proteus Cynicus, *ib.* 14; patriæ donat quinque talentorum millia, *ib.* 4.

Pergani Æsculapius officinam sanandi constituit, XLVI, 24.

Periander Arionem citharædum ditat, IX, 8.

Pericles, defensor Anaxagoræ, V, 10; Aspasie egit causam, XXXVIII, 30; *conf.* XLV, 19; Periclis Olympii encomium, LXXIII, 20; XXXIX, 17; de eo LXXIII, 37; ejus laus saltatoris, XXXIII, 36. Periclea Suada, XXXVIII, 30.

Perilaus, fabricator bovis ænei in quem ipse injectus est, XXX, 11 et 12; XLIV, 28.

Peripatetici, quales sint, XIV, 26; XV, 50; XX, 16; XXXV, 3; divitiis non valde contemnunt, *ibid.* et XXXV, 3.

Perjurium Hermodori, XLVI, 16; XLVI, 26; perjurium committere per numen impotens ulciscendi, LXXVII, 4.

Persæ ignavi, X, 14, 2; eorum reges ubi stent in acie, LXVI, 31; eorum ratio sagittandi, XX, 33; eorum leges, XIII, 5; demisso vultu accumbunt, XVII, 29; quomodo reges

adorent, LXVI, 30; sacrificant igni, XLIV, 42; mortuos humant, L, 21.

Perseus cum matre in mare præcipitatus servatur, *ibid.* et IX, 12, 1; Medusæ amputat caput, IX, 14, 2; *conf.* XXXIII, 44; LXXVII, 9; adversus Gorgonas in certamen exit, IX, 14, 2; alatus venit in Libyam, *ibid.*; Andromedes incenditur amore, IX, 14, 3; interficit cetum, IX, 14, 3; LXI, 22; quomodo pingatur cum falce, XXXII, 11 et 58; LX, 11; *conf.* LXI, 23; homines lapides reddens, XIV, 25.

Persica candys, X, 14, 4.

Perspicuitati sermonis danda opera, XXXIV, 23.

Pes. Non alterum unquam pedem protulisse Corintho, XXV, 29; quocumque pedes tulerint, eo ibimus, XX, 28; pedibus illotis aggredi aliquid, LI, 14; LX, 4; equinos pedes optat Cynicus, LXXV, 15; pedibus incedere quam gestari præstat, LXXV, 17.

Pestilentia, Athenis grassans, quando desitura fuerit, XXIV, 2.

Pharaces, oratione permulsi, III, 35; saltatione gaudent, XXXIII, 13; eorum rex, XI, 15.

Phaëdra, XXXIII, 49; femina libidinosa, XXXIII, 2; defert Hippolytum, LIX, 26; LXXII, 23.

Phædrus, X, 20, 6; XXXVIII, 24 et 31; LXI, 4.

Phaethon cur ceciderit, VIII, 25, 2; ad Eridanum sepelitur, *ibid.*; sorores ejus mutantur in populos, *ibid.*; electri lacrimas plorantes, XXXIII, 55; LVI, 1; ejus fabula, *ibid.* 1 et XXXVI, 19. Quid ordinarit in astrologia, XXXVI, 19; est rex incolarum solis, *ibid.* 12. Phaethontæ conflagrationes, V, 4.

Phalaris quis, quomodo sit educatus, XXX, 2; justitiæ contemtor, LXVII, 8; insulam Beatorum invadere fingitur, XXVII, 23; mittit Delphos taurum, XXX, 1; crudelitatis calumnia se purgat, *ibid.*; cur sibi vindicaret imperium, *ibid.* 2; rempublicam in meliorem redegit statum, *ibid.* 3.

Phalli cum inscriptionibus, LXXII, 16; erant alti trecentos passus, *ibid.* 28.

Phaneti sacrificant Cyllenii, XLIV, 42.

Phanomachus dives, LXVI, 27.

Phaon, X, 9, 2; XL, 2; LXVI, 42.

Pharmacopola, aliis dato remedio tussis, ea ipse laborat, XVIII, 1.

Pharos, XXV, 62; XLVI, 12.

Phasiana gallina, XVII, 17.

Phavorinus a Demonacte illus, XXXVII, 12.

Phelle, XXVII, 25.

Phellopodes, XXVII, 4.

Phemius, LXI, 18.

Pherecydes Syrius, LXII, 22.

Phidias Jovem exhibet, I, 8; cujus imaginem elaboratam prætereuntium exponit judicio, XL, 14; ejus opus præstantissimum, XXXIX, 4; LXVIII, 6; ejus in fingendo leone sollertia, XX, 54. Memoratur I, 9; XIII, 11; XX, 19; XXV, 51; XL, 23.

Phidon assentator, X, 6, 5.

Philebus, XLII, 36.

Philemo, poeta comicus, XIX, 6; ejus ætas et mortis genus, LXII, 25.

Phileteri Pergamenorum regis ætas, LXII, 12.

Philiades adulator, V, 47.

Philippides, cursor, primus dicitur usurpasse salutandi formulam χαίrete, Gaudete, XIX, 3; in ipso gaudendi verbo pronuntiando exspirat, *ibid.*

Philippus, filius Amyntæ, X, 14, 1; num sit pater Alexandri, *ibid.*; sua facta enumerat, *ibid.* 2; exprobratur ei proditio, peridia, *ibid.* 3; contra quos pugnaverit, LXII, 10; Græcos ad Chæroneam vicit, LXII, 23; con-

- tra Corinthios arma sumit, XXV, 3; oculo privatus, XXV, 38; Æschinem colit ob eruditionem, I, 12; deceptus, X, 13, 1; ejus testimonium de Demosthene, LXXXIII, 33; qualis Macedonibus, XLVIII, 42; ejus ebrietates et saltationes impudicæ in orationibus Demosthenis, LXXXIII, 5; qualis apud inferos, XI, 17.
- Philo, Diniæ filius, LXXVIII, 4.
- Philocrates, proditor patriæ, XLVIII, 42; LXXXIII, 41.
- Philoctetes, XXXIII, 46; celebrer sagittarius, LVIII, 5; socius Herculis, XLVIII, 21; e Lemno ab Ulysse redactus, XLVIII, 10.
- Philolaus, XIX, 5.
- Philomelæ statua, LXXII, 40.
- Philopatris, LXXVII.
- Philosophia et Philosophi. Philosophia profugiens ab semidoctis, LXXIX, 4; ab Jove demissa, ut sanet homines, *ibid.* 5; primum ad barbaros proficiscitur, dein ad Græcos, *ibid.* 6; est inventrix veri, XV, 15; ejus comites, *ibid.* 16; est ingenio mansuetus et mitis, *ibid.* 24; philosophi veri vitæ beatæ sunt legislatores, *ibid.* 30; philosophia homines beatos reddit, XX, 1; quæ ejus materia sit, *ibid.* 38; cur eam amplecti oporteat, *ibid.* 20; est rerum humanarum contemtrix, *ibid.* 7; ad sobrietatem reducit ebrios, XLVII, 17; philosophia falsa sub specie mulierculæ perstringitur, XV, 13; a comœdia telis petitur, XV, 14; mercenarium genus hominum ad eam transit, LXIX, 12; philosophis addita nomina a vitiis, *ibid.* 26; philosophiæ amore pauci, gloria illius præmiisque plerique ducuntur, XV, 31; comparantur philosophi cum histrionibus, *ibid.*; cum asino Cumano, XV, 32; cum simiis, *ib.* 36; auditores philosophiæ non ex æquo omnes evadunt philosophi, III, 37; philosophia inimica bonis vulgaribus, III, 4; ejus auditores cum insanientibus comparantur, III, 37. Philosophorum multitudo, XLVII, 6; mento tenus sunt Pani similes, *ibid.* 11; eorum quadam signa externa, XLVI, 5; peram et baculum gestant, XLVII, 6; XV, 1; philosophi barbati, pallioli amicti, XV, 11; si illi a barba judicandi, quid sequatur, XXXV, 9; *conf.* XX, 18; LXXXIII, 33; in eis considerandus animus, *ibid.*; philosophus qualis corpore esse debeat, XXXV, 8; philosophi quomodo sint explorandi, XV, 42; sectæ eorum variæ, XX, 14 *sqq.*; XLVI, 29. *Vide dial.* XIV. Vendunt doctrinæ et adulterant, XX, 59; diversæ eorum de natura rerum sententiæ, XLVI, 5; eorum acerbæ litigationes, XLVII, 11; temeritas in disputando, XLVI, 8; inscitia et dubitatio, XI, 4; *conf.* XV, 11; diversa alterius ab altero dogmata, *ibid.*; trices disputationesque frigidae, *ibid.*; sunt logomachi, XXXV, 1; ab ira alieni, XV, 8; iis indignari non convenit, *ibid.* 14; præceptis eorum adversatur vita, V, 54; X, 10 et 11; XI, 5; XV, 34; XLVI, 21; LXIX, 16 *sqq.*; multi parasitantur, XLVIII, 31—38; *conf.* III, 25; sunt tumidi et avari, XLVIII, 52; sophistica eorum vitæ ratio, XLVI, 24; hominum se præbent contemtores, eorum illusores, *ibid.* 30. Philosophis constituuntur salaria, XXXV, 3; altercantium iudex ad quid attendere debeat, *ibid.* 5; eos oportet esse paucis contentos, V, 57; admonentur, X, 1, 2; quidam disputantes ad vulnera procedunt, LXXI, 1; immodestos et impudicos se gerunt in conviviis, *ibid.*; primum accubitus postulant, *ibid.* 9; manus conserunt, *ibid.* 33 et 43; mingunt in convivio, *ibid.* 35; candelabrum evertunt, *ibid.* 46; philosophi quidam factus deterior, XX, 80; philosophi cujusdam detestanda avaritia, XX, 9; cujusdam cum voracitate conjuncta vinositas, XX, 11; quidam scepticus, XIV, 27; quidam durius educant adolescentiam, III, 27; quorundam mors misera, XLVIII, 57. Philosophorum longævorum exempla, LXII, 18—21. Philosophos varia excogitasse nomina Fati, Fortunæ, Virtutis et Naturæ, LXXIV, 13.
- Philoxenus deridet Dionysium, LVIII, 15; *conf.* LIX, 14.
- Phineus cæcus, X, 28, 1; XL, 20; vates, LXXV, 1; cibis ab Harpyiis privatus, V, 18.
- Phocenses bellicosi, X, 14, 2; iis donaria Delphica prædæ sunt, XII, 12.
- Phocion in summa paupertate mortuus, XLIII, 16.
- Phoenices mercatores, XLVI, 16; XLI, 4; stellarum scientiæ dediti, XLVI, 1; eorum voces obscuræ, XXXII, 10.
- Phoenicia, IX, 15, 4.
- Phoenix, præceptor Achilles, X, 15, 1.
- Phoenix, Indica avis, LXVIII, 27.
- Phrygia capta, X, 12, 4. Phryges ignavi, X, 15, 1; occisi ab Achille, IX, 11; orgia Rheæ ab Atte didicerunt, LXXII, 15; sacrificant deo Luno, XLIV, 42; æque atque Græci sacrificant, XIII, 14; eorum saltandi genus, XXXIII, 31. Phrygum tibia, III, 37. Phrygius puer (Ganymedes), VIII, 5, 1; VIII, 20, 6. Phrygius adolescentulus a Rheæ appetitus, VIII, 12, 1.
- Phryne, XVI, 22; LXXXIII, 12.
- Phryno, LXXIII, 41.
- Phrynondas, XXXII, 4.
- Phryxus, frater Helles, IX, 9; filius Nephelæ, *ibid.*; ex Athamante, XXXVI, 14; cur in ariete vectus esse dicatur, *ibid.*, et IX, 9, 2.
- Phthiotis, X, 15, 1.
- Phyllis, XXXIII, 40.
- Pictores atque poetas non vocari ad dicendam causam, XL, 18. Pingi volunt multi ita ut ab iis exhibeantur formosiores, XL, 6. Somnia pictorum, XX, 72.
- Pictura, voci exprimendæ impar, LXXXII, 30.
- Pila. De illa apud Lacedæmonios decertatio, XLIX, 38.
- Pileo cur non indigeant Græci, XLIX, 26.
- Pincerna acutum videat et audiat, LXX, 18.
- Pindarus, poeta Thebanus, XXXIX, 8; aquæ, deinde auri laudator, XLV, 7; ejus versus recitati *ibid.* et LXXXIII, 19; ejus hymni a Musis canuntur, XLVI, 27; laudatur, LIII, 7.
- Pinguine obducta apponere ossa. *Vide* Prometheus.
- Piræus, XV, 47; LXXXVIII, 1, et *passim*.
- Pirithous ex uxore Ixionis a Jove genitus, VIII, 6, 3; ejus atque Thesei amicitia, XXXIII, 60; XLI, 10; LXXXVIII, 16.
- Piscatores quomodo rete quæ decipere, XX, 65.
- Piscis sacer. Piscibus vescuntur nec Syri nec Ægypti, XXXVI, 7; LXXII, 14; pisces sacri aluntur in templo, LXXII, 45; nomina habent et vocati accedunt, *ibid.*
- Pisistratus, Nestoris filius, LXXVIII, 25.
- Pistillum: ex eo fit homo, LII, 35 et 36.
- Pittacus sapiens, X, 20, 4; ejus ætas, LXII, 18.
- Pituita plenæ naribus homo, X, 6, 2; LX, 20.
- Pityocampes, II, 7; XXVII, 23; XLIV, 21; XLVII, 8.
- Pitys a Pane amata, VIII, 22, 4.
- Planetis nomina ab Æthiopibus tributa, XXXVI, 4; eorum choreas, XXXIII, 7; atque oppositiones et quadraturæ, LXXVII, 24.
- Plato Siculus tyrannos colit, X, 20, 5; scribit ad Dionysium, XIX, 4; erat parasitus minus idoneus, XLVIII, 34; sed amicus libertatis, osor servitii, XVII, 24; fide dignus legislator de usu verborum *ῥαίον*, et *παράται*, XIX, 4; ejus eloquentia et prudentia, XV, 22; ironia et lepidæ interrogationes, *ibid.*; ejus magnificentia, XVII, 25; boni multum effecit, XV, 25; accusatur pæderastias, LXXI, 39; est communitalisavorum auctor, *ibid.*; communes vult mulieres, sed abo sensu ac vulgus credit, LXIX, 18; quid statuerit, XX, 36; animam in tres partes (iraem, cupiditatem, rationem) dividit, XXXIII, 70. Citantur ejus Civitas et Leges.

- XXVII, 17; ejus liber de Anima ejusque immortalitate, LVII, 7; *conf.* XXVII, 19; laudatur de Pulchro, LXIV, 9. Quaedam saltationis genera laudat, quaedam rejicit, XXXIII, 34; quomodo salutandum duxerit, XIX, 4. Ejus ætas, LXII, 20. Platonici quales sint, XX, 16. Hircus par Platonem, si e barba philosophum aestimes, LXXXII, 33.
- Plethrium, locus in gymnasio, LXVIII, 31.
- Pluto: unde hoc nomen ei sit, L, 2; in quos ejus imperium, *ibid.*; rex manium, XI, 10; ejus regia, *ibid.*; amore captus, X, 23, 2; nutritor dicitur podagræ, LXXX, 110.
- Plutus, quando claudus, quando alatus, V, 20; ejus quædam epitheta, V, 29; cæcus, *ibid.* 20; largitor opum, V, 21. Plutus splendida et aurea specie in vestibulo sedens, XVII, 42.
- Podagra in scenam producit, LXXX et LXXXI. Adversus eam plerumque irrita medicamenta, LXXX, 145, 295; origo ejus ex tartaro, et causa physica, *ibid.* 100; ejus nutritor Pluto, *ibid.* 110; tempus invasionis, *ibid.* 115; locus dolorque intentissimus, 120 et 300. Podagrici jocosos et derisui obnoxii, *ibid.* 180 et 331. Initio nolunt fateri se podagra laborare, LXXXI, 6 et *alibi*. Etymon podagræ, LXXXI, 187. In podagram, LXXXII, 35.
- Podagrosi heroes, LXXX, 250—264.
- Podalirius et matris Alexandri magi nuptiæ, XXXII, 11 et 39.
- Pœcile, XV, 13; XLIV, 16; LXVI, 13.
- Pœnæ infernales, X, 10, 13; L, 8. *Vide* Infernus. Pœnæ post hanc vitam, XI, 14; XLIII, 17 *sqq.* Pœnæ solio Minois adstant, XI, 11; Pœnæ in incantationibus invocatae, XI, 9. Dextræ præcisio, pœnæ genus apud Scythas, XL1, 10. Mœchorum pœna, *vide* Rathanismus. Punire homini bono difficilius quam puniri, XXX, 8.
- Poesis, Poetæ. Quomodo poesis adolescentiæ Græcæ tradatur, XLIX, 21; poesis an oratoria præstet, LXXXIII, 6; poesis imaginibus exornata, XL, 26. Poetæ invocant Musas, XIII, 5; eorum æstrus, XXV, 8; iis magna licentia est, LXV, 5; equitibus comparantur, LXXXIII, 5; furere iis opus est, *ibid.*; eorum audacia, XX, 74; dicuntur attoniti, LXXVII, 2; eorum portenta, *ibid.*, et *potissimum* LXXVII, 10, 16; eorum proprium nihil sani et veri proloqui, XLIV, 39; LVI, 3; quando vera cantant, XLIII, 2; eos jucunditatem solam spectare, XLIV, 39; eorum somnia, XX, 72; fumus poeticus, V, 1; XI, 3; eorum mendacia esse tolerabilia, XXV, 8; LII, 3; nimis obscuro in reprehensionem incurrunt, XXXIV, 25; vitiorum scenicorum non sunt participes, III, 8 et 9; eosdem ac pictores non vocari ad dicendam causam, XL, 18; quidam assentator, XL, 4; certant in laudanda coma Stratonices, XL, 5.
- Polemon commissator, XLVII, 16.
- Pollux vulneratus, VIII, 26, 1; Castori similis, *ibid.*; quomodo discernantur, *ibid.*; alternatim moriuntur, *ibid.*; cur? *ibid.* Fraternus eorum amor, *ibid.*; ad superiores redit Pollux, X, 1, 1. Pollux saltator, XXXIII, 10; præses athletarum, XL, 19; ejus certamina, XXXIII, 78.
- Polus, Chariclis filius, Suniensis, actor tragicus, XI, 66; XV, 22; XVIII, 5; XLIV, 3; LXIV, 42.
- Polus, Agrigentinus, XXI, 3.
- Polybii Megalopolitani ætas et mortis genus, LXII, 22.
- Polybius quidam inductos, XXXVII, 40.
- Polycletus effinxit Junonem, I, 8; ejus canon, XXXIII, 75; LXVIII, 9. Memoratur, I, 9; XIII, 11; LII, 18.
- Polycrates, Samiorum tyrannus, XI, 16; XXXIII, 54; LXVI, 26; miser ejus finis, XII, 14; LXVI, 26.
- Polydamas Scotusæus, XXV, 35. Polydamas luctator, XXI, 8; XL, 19. Polydamantis athletæ statua febricitantes sanat, LXXIV, 12.
- Polygnotus, pictor, XXXIX, 7.
- Polydus, XXXIII, 49; LXV, 1.
- Polymnia, XXXIII, 36.
- Polynices apud Euripidem, XIX, 2.
- Polyphemus Neptuni filius, Siculus, IX, 1, 1; ejus facies, *ibid.* Musicus, *ibid.* 3; a Galatea amatus, *ibid.* 2; crudivorus Cyclops hospites mactat iisque vescitur, *ibid.* 5; ab Ulysse excæcatus, IX, 2, 1; cujus devorarat socios, *ibid.* 2. Polyphemus pro homine impuro, LX, 27.
- Polypi piscis versutia, IX, 4, 3.
- Polyprepon tibicen, LXXI, 20.
- Polystratus, X, 9; *conf.* XL.
- Polyxenæ persona in scena, III, 11.
- Pomum Eridis, LXXI, 35; LXXVIII, 10; projicitur, IX, 5, 1; pulcherrimæ præmium, *ibid.*; VIII, 20. Poma demorsa amoris signum, LXVII, 12.
- Pontus Euxinus dicitur inhospitalis, XLI, 3. Pontus Christianis plenus, XXXII, 25.
- Pontici, rudes homines, XXXII, 17.
- Populi ad Eridanum flumen, VIII, 25; LVI, 1.
- Populus Somniorum, LXXVII, 21.
- Porcellus Acarnanius, amator adolescens, LXVII, 7, 4.
- Porcos non immolant Syri, LXXII, 54.
- Porta ferrea, LXXVII, 23. Portæ somniorum, XLV, 6.
- Porticus, patrona justitiæ, LXVII, 8.
- Porus, X, 12, 5; XXV, 12.
- Posidonii Apameensis ætas, LXII, 20.
- Potamo, rhetor, LXII, 23.
- Potentes improbi cum libris quibusdam comparantur, XVII, 44.
- Pothus, Veneris comes, frater Hymenæi, VIII, 20, 16.
- Premia victorum quæ, XLIX, 9; post hanc vitam præmia, XLIII, 17 *sqq.*; philosophici certaminis præmia, XXXV, 3.
- Præsules quinam sint Thessalis, XXXIII, 14.
- Praxiteles in admiratione fuit, I, 8; ejus opus admirabile, XXXVIII, 11. Memoratur XIII, 11; XXV, 51; XLIV, 10.
- Precaturi in Syria conscendunt altissimos phallos, LXXII, 29.
- Priami persona in scena, XI, 16.
- Priapus saltare doctus, XXXIII, 21; erat frater Cupidinis et Hērphroditii, VIII, 23, 1; ridiculum quoddam committit, *ibid.* 2. In Priapi effigiem, LXXXII, 22.
- Procnes statua, LXXII, 40.
- Procorum apud Bosphoranos mos, XLI, 44.
- Prodicus, XV, 22; XXI, 3.
- Prætus, LIX, 26.
- Prometheus Titanum peritissimus, II, 1; qualis fingatur, II, 8; a Minerva adjutus, II, 3; format homines, VII, 13; ejus opus, XXXVIII, 43; quod consilium iis hominibus fingendis secutus sit, VII, 12; a Jove damnatus, VII, 4; cruci affigitur, VII, 2, et XLII, 8; ad objecta a Mercurio crimina respondet, *ibid.* 7; ejus palo affixi calamitas, XIII, 6; ejus pœna, XXXIII, 38. Ejus partem ferre, XVII, 26. In libertatem restituitur, VIII, 1. Ejus nomine insigniuntur figuli, II, 2. Feminini sexus fictor Prometheus, XXXVIII, 9.
- Propugnaculum patriæ Demosthenes, LXXIII, 35.
- Proserpina Cereris filia, X, 23, 1; ejus amor, VIII, 11, 1; inventa, XXXIII, 40; apud inferos dominatur, L, 6; in incantationibus invocata, XI, 9.
- Protarchus, V, 22.
- Protesilaus, X, 19 et 23; XXXIII, 53; L, 5; XLVIII, 46; Iphicli filius, Phylacus, X, 23, 1; Hectoris cecidit manu, *ibid.*; in vitam redire cupit, *ibid.*; unius diei ei conceditur ad superiores reditus, X, 23, 1; ei sacrificatur, LXXIV, 12.

Proteus mutabilis, XIII, 5; saltator, XXXIII, 19; variae ejus formae, IX, 4, 1; LXXIII, 24. **Proteus alter** Peregrinus, LXVIII, 1; *vide* Peregrinus.

Providentia deorum a quibus negetur, XLIII, 6; negatur, XLIII, 14; XLIV, 4, 16, 17, 35; cur de ea dubitandum, XLIII, 12 *sqq.*; XLIV, 38 *sqq.* **Providentia** ultrix, XLII, 35.

Proxenidas, Aetionis socer, XXI, 4.

Proxenus, dux Atheniensis, LXXIII, 37.

Prudens praesentibus est contentus nihilque eorum tale existimat, quod tolerari nequeat, X, 26, 2.

Prudentiae imago, XXXIX, 17. In prudentiam, LXXXII, 13.

Prusias Bithynus, X, 12, 6.

Prytanem, XV, 46, 1; in eo victus praebetur, VII, 4.

Psittopodes, XXVI, 35.

Psyllotoxotae, XXVI, 13.

Ptoleodorus senex, X, 7, 1.

Ptolemaeus Lagi filius, XLV, 25; bicolorem hominem et camelum Aegyptiis spectandum exhibet, II, 4; The-spin, tibicinem, ob artis peritiam dono afficit, *ibid.*; cum sorore coit, XLVI, 15; quomodo se gerat adversus Apellem absurdo crimine delatum et Antiphilum ejus delatorem, LIX, 3 et 4; ejus epistola ad Seleucum, XIX, 10; quid perfecit ope Archimedis et Sostrati, LIII, 2. Dicitur satellites Alexandri, X, 13, 3; quamdiu vixerit, LXII, 12.

Ptolemaeus Dionysus, LIX, 16.

Pudor variae ejus a variis epitheta et synonyma, XVII, 11; pudore ob laudes suffundi moderati est animi, XL, 17.

Pueri comati in pretio, LXIX, 20; LXX, 24; vocantur Hyacinthi, Achilles, Narcissi, *ibid.*

Pugna philosophorum in convivio, LXXI, 33, 34, 43.

Pulcher homo, de bonorum morum vel elegantiarum studioso, LXXVII, 1. **Pulchros** semper diis gratos fuisse, LXXXVIII, 6 *sqq.*; pulchri coluntur ab omnibus; deformes odio habentur, *ibid.* 15.

Pulchritudo mentis et corporis non semper in eodem invenitur homine, XXXIX, 11; pulchritudinis corporis praestantissimae imago, *ibid.* 6 *seqq.*; item mentis, *ibid.* 13 *sqq.*; pulchritudinis novae excogitare specimina, non parvae est sapientiae, LIII, 8; pulchrarum rerum spectator, LXI, 2; earundem adspectus pellicit animos, *ibid.* 10; res pulchrae, quae videntur, quam quae audiuntur, multo magis percellunt animum, *ibid.* 20. De pulchritudine dissertatio, LXXVIII. Omnes ejus participes esse cupiunt, sed paucis contigit, *ibid.* 6; pulchritudo Jovem reddit mansuetum, *ibid.* 7 et 8; de sua deae magnifice sentiunt, *ibid.* 10; ei non invidetur, *ibid.* 23; ei studetur in omnibus operibus, *ibid.* 25. De pulchritudine placita Aristotelis et Platonis, XXXIII, 70; LXIV, 9.

Pulicisagittarii, XXVI, 13.

Pulicem vestigia metiri, LXXVII, 12.

Pulvis et lutum cur in gymnasiis subjiciantur, XLIX, 28 et 29.

Punire. *Vide* Pœna.

Purpuram gestat summus sacerdos, LXXII, 42. **Purpuræ** cochlea proprie ad cibum destinata, LXXV, 11.

Pyanepsion, IV, 1.

Pygmæi, XX, 5.

Pygmalion deperit statuam Veneris, XXXVIII, 15.

Pyladis et Orestæ amicitia, XXXVIII, 47; perpetrata caede evadunt ambo, *ibid.* *Conf.* LXI, 23. Cur divino cultu digni: *vide* Orestes.

Pylus senex, XXXIX, 13.

Pyramidæ quam ob causam exstructæ, XII, 22; earum

supervacuitas, L, 22; quamvis altæ, non præbent umbram, XLI, 27.

Pyriphlegethon, X, 20, 1; X, 30, 1; XI, 10; XII, 6; XVI, 28; L, 3.

Pyrrha, uxor Deucalionis, LI, 19.

Pyrrhias coquus, XI, 15; servus, XVII, 23.

Pyrrhichia, saltationis genus, XV, 36; unde nomen hoc ortum sit, XXXIII, 9.

Pyrrho nullum verum putat esse judicium, XIV, 27; XLVII, 25; scepticus, bilanx, ejus doctrina, XIV, 27.

Pyrrhus varias fortunæ vices subiit, XIX, 11; quid a diis potissimum petierit, *ibid.*; Epirota ab adulatoribus circumscriptus, LVIII, 21; cui ore et habitu similis, *ibid.* *Vide* de eo XLVI, 25.

Pythagoras, Mnesarchi filius, Samius, XLV, 4; cujas, ubi institutus, XIV, 3; peregrinatur in Aegyptum, XLV, 18; Hori libros et Isidis ediscit, *ibid.*; sectatores ejus, *ibid.*; in Aspasiam mutatus, *ibid.* 19; ex meretrice iterum factus philosophus, *ibid.* 20; quomodo ex Euphorbo factus sit Pythagoras, XXXII, 33; XLV, 15, 17; in galum mutatus, XLV, 4; erat quondam athleta, XLV, 8; septies mutatus et dextro femore aureus, XXVII, 21; ei nomen Euphorbi aut Apollinis inditur, X, 20, 3; aureum ejus femur, *ibid.* et XXXII, 40; XLV, 18. Transmigrationem animæ statuit, XIV, 5; *de qua vide* XXVII, 21; XLV, 17, 20. Erat fabarum osor, XXVII, 24; cur aversetur fabas, XIV, 6; XLV, 18; de iis non edendis legem tulit, *ibid.* et XLV, 4; ejus scientiæ, XIV, 2 *sqq.*; ejus jusjurandum, *ibid.*; ejus quaternarius, LXXVIII, 12; ejus quoddam dogma, XXXIII, 70; ejus sapientia et divina mens laudatur, XXXII, 4, nihil scripti reliquit, XIX, 5; quomodo sanitatem significavit, *ibid.*; silendum esse discipulis quinque annos, XX, 48; boni multum effecit, XV, 25; *conf.* X, 20, 3; erat modo pauper, modo dives, XLV, 15; auri amans, XLV, 13; contra Archivos in bellum proficiscitur, *ibid.* 13. Erat superbus, *ibid.* 4; hospes tyranni Phalaridis, XXX, 10; de eo multa injuriose dicuntur, *ibid.*; quomodo salutare consueverit, XIX, 4; dicitur sophista, XLV, 18. Fabula de Pythagora sacris Eleusiniis interesse prohibito, LX, 5.

Pytheas accusatur a Demosthene, LXXXIII, 46; ejus judicium de orationibus Demosthenis, *ibid.* 15.

Pythia Delphica, XX, 60. *Vide* Oraculum.

Pythius, X, 11, 2; XIX, 4; lateres aureos accepit, XII, 11; non curat aurum, XII, 12; ad quam philosophiæ sectam homines impellat, XX, 15. Alio Pythio ad interpretandum opus habere, XLIV, 28.

Pythonis vana promissa, LXXXIII, 32.

Pytho sublatus saltatur, XXXIII, 38.

Pytine, Cratini fabula, LXII, 25.

Q.

Quadi, et divi Marci bellum in eos, XXXII, 48.

Questiones frivole, XLVII, 34.

Quaternio, maximum jusjurandum, numerique perfectio Pythagorici, XIX, 5; XIV, 4.

Quinquatribus munera mittuntur, XVII, 37.

R.

Radi ad cutem, XIV, 20. *Vide* Tondere.

Raphanismus, mechorum pœna, LXVIII, 9.

Ratiocinium et fœnus, V, 13.

Regum conditio misera, XLV, 24; colossis quomodo similes sint, *ibid.*; quando tragicis actoribus, XLV, 26. Iis sunt multa mala cum privatis communia, XII, 14.

regum longævorum exempla, LXII, 8-17. Rex compositionis talorum victoria creatus, LXX, 4.

Reprehendere facile est, consilia dare et emendare difficilium, XLIV, 23.

Requietem quando capiant athletæ, XXVI, 1. Eruditorum requies qualis esse debeat, *ibid.* 2; convenit ipsis, *ibid.* 1.

Responsa, quæ neque cælum neque terram tangunt, XXXII, 54.

Retrocurrere melius, quam male currere, XLII, 18.

Rhadamanthus: ejus officium, XVI, 13, 18, 22; XI, 2; L. 7. Metuens ad vivorum aspectum, XI, 10; in insula Beatorum imperitans, XXXVII, 7. Ejus interdictum, XI, 21; XI, 21.

Rhea mater Jovis, V, 6; eundem servat, XIII, 5; ejus fraus, XXXII, 37; *de hac re conf.* LXX, 6; maritum constantem habet, VIII, 10; arte saltandi delectatur, XXXIII, 8; a Cupidine percussa, VIII, 19; anus Attin pusionem amat, VIII, 12, 1; zelotypa, XIII, 7; castrat Attin, LXXII, 15; ejus insignia, *ibid.*; corripit Phryges, III, 37; in Ida cum Corybantibus circumvagatur, VIII, 12, 1; ubi colatur, XIII, 10.

Rhetorica fucata, XLVII, 31; eam esse infra poesin, *ibid.*; ejus imago, *ibid.* 6; quæ ejus amatores bona consequantur, *ibid.*; duæ sunt ad eam viæ, *ibid.* 7. Rhetores quidam novi perstringuntur laudando, *ibid.* 11; tumidi et avari, *ib.* 46, 52. Rhetor malus quidam, XXXVII, 36; quorundam gestus actionesque ridiculæ, LI, 19; extemporales quidam, *ibid.* 20.

Rhodus quidam sophista, XLI, 27.

Rhodochares, XVI, 17.

Rhododaphne quid? LX, 27.

Rhodope mons, LXIX, 25.

Rhodope, XXXIII, 51; femina libidinosa, XXXIII, 2.

Rhodus, soli sacra, XXXVIII, 7; ejus laus, *ibid.* 8.

Rhœteum cum tumultu Ajacis, XII, 23.

Risus. Cum Sardonio risu dicere aliquid, XLII, 24; XLIV, 16. Quoad vivimus, risus est in ambiguo, X, 1, 1.

Rivales Bosporiani in nuptiis petendis, XLI, 44 *seqq.*

Roma, nutrix vittorum, III, 16. Exprobratur Romanis insana æquorum cupido, *ibid.* 29.

Roxane: ejus nuptiæ cum Alexandro depictæ ab Aetione, XXI, 4; a quo pulcherrime expressæ erant labia, XXXIX, 7.

Rubrum mare a Noto perflatum, IX, 15, 1.

Rufinus, Cyprius, XXXVII, 54.

Rupes. Super alba rupe dormire, LXXVII, 21.

Rusticitas Hippolytea, XXXVIII, 2.

Rutilianus, XXXII, 4; superstitiosus, alioquin bonus, *ibid.* 30 *seqq.*

S.

Sabacius deus, LXXIV, 9; *conf.* XLVI, 27.

Sabinus. Luciani ad eum mercede conductorum inscripta defensio, XVIII.

Sacauraci Scythæ, LXII, 15.

Sacco major tabella, prov. LXXIII, 10.

Sacerdotum circa hostias negotia, XIII, 13; plures trecentis in templo deæ Syriæ, LXXII, 42; eorum vestis est candida; summus sacerdos purpuram gestat, aliæque de iis, *ibid.* et *seqq.*; vulnerant brachia, XLII, 37; LXXII, 50.

Sacrificia variarum nationum, XLVI, 24; XLIV, 42; cur fiant, XIII, 2; XLIII, 7. Ea esse supervacanea, XLIII, 5; adhibentur ad ea saltatio, musica, mimi, XXXIII, 16. Sacrificii ritus, pecoribus ex arbore suspensis, LXXII, 49; alius sacrificandi ritus, *ibid.* 55, *seqq.*; 44.

Sacrilegus quidam, XLI, 28.

Sagittarius, XX, 28; eorum apud Scythas atque Persas ratio, XX, 33. Curetes opio inficiunt sagittas, veneno Scythæ, III, 37. Sagittarii scopum haud ferientes, *ibid.* 36. Sagittarius Thebanus (Hercules), VII, 21.

Salæthus, lata lege contra adulterium, ipse in eo deprehensus, XVIII, 4. Salætho similia facere, *ibid.*

Salaria eruditis constituuntur, XXXY, 3. *Vide Philosophi.*

Saliorum saltatio, XXXIII, 20.

Salmoneus Jovis fulmina imitatus, ab eo dejectus, V, 2; LXXVII, 4.

Salpinx num cognomen Soterichis sit, dubium, LXXXI, 79.

Saltare in tenebris, XX, 49.

Saltatio, quale negotium sit, XXXIII, 1; delectat æque ac prodest, *ibid.* 6; laudator saltationis furiosi similis, *ibid.*; ejus studium non recens, quando et unde sit ortum, *ibid.* 7; saltatio armata, *ibid.* 8; Lacedæmonii certant in hoc exercitio, *ibid.* 10; Græci et Trojani a quo didicerint, *ibid.* 8; Cretenses saltationis laude nobiles, *ibid.*; Phæaces ea gaudent, *ibid.* 13; in caput saltantes, *ibid.*; ponuntur ea excellentibus statuæ, *ibid.* 14. Adhibetur ad sacrificia saltatio, *ibid.* 16; apud Indos, et qui saltando depreciantur, Aethiopes, *ibid.* 17; Romanorum saltatio, *ibid.* 20; Saliorum saltatio, *ibid.*; ope hujus artis gentes domitæ, *ibid.* 22; studium divinum est saltatio, *ibid.* 23; ab Homero et Hesiodo laudatur, *ibid.* Saltantes Musæ, *ibid.* 24. Certaminibus additur, *ibid.* 32; est scientia minime levis, *ibid.* 35 et 36; comparatur, *ibid.*; qualis sit, *ibid.* et *seqq.* Saltator quid scire debeat, *ibid.* 36 et 37 *seqq.*; saltator est imitator, *ibid.* 62; insignis quidam, *ibid.* 63 et 64; saltatio quemdam barbarum afficit, *ibid.* 66; ejus jucunditas, *ibid.* 71; exercitium illius omnium est optimum, *ibid.*; saltator dicitur Pantomimus, *ibid.* 67; laudem meriturus, qualis esse debeat animo, *ibid.* 74; qualis corpore, *ibid.* 75-77; ejus gestus comparantur, *ibid.* 78; in hac arte magnum ponit studium urbs Antiochiæ, *ibid.* 76. Solærcismi saltationis, *ibid.* 80; imperitia quorundam saltatorum non ipsi arti derogat, *ibid.*; saltationis cæcælia, *ibid.* 82; amens aliquis saltator, *ibid.* 83. Ea ars comparatur cum aurea Mercurii virga, *ibid.* 85. Varia ejus genera sunt Pyrrhicha, Gymnopædia, Emmelia, Hormus, Sicinnis, Cordax, Bacchica, Caritica, Gruem et Thermaystrida saltare, Phrygia saltatio, *quæ vide suis locis.*

Salve, salutationis formula, quid significet, ejusque usus, XIX, 2.

Samosata, XXV, 24.

Samotheas orgia Rheæ ab Atte didicerunt, LXXII, 15.

Sandalia inaurata e Patariis, LXVII, 14, 2.

Sanguinea aqua ab arena rubra, LXXII, 8.

Saperda piscis, LXVII, 14, 2.

Sapientia imago, XXXIX, 17; sapientia patrona justitiæ, XLVII, 8; sapientis a sophista differentia, LIII, 2.

Sapphica carmina, XVII, 36.

Sappho Lesbica, XXXIX, 18; est gloria Lesbiorum, XXXVIII, 30; ejus vita elegans, XXXIX, 18.

Sardanapalus, Assyriorum pessimus, X, 2, 1; apud inferos luxuriæ reminiscitur, XI, 18; LI, 11; erat mollis, X, 20, 2; et effeminatus, XLIII, 16.

Sardes, sedes Croesi, XII, 10. Sardium arcem expugnasse, XVII, 13.

Sardonio cum risu dicere aliquid, XLII, 24; XLIV, 16.

Sarpedo, XLVIII, 46.

Saturnalia festum septem dierum, LXX, 2; eorum leges, *ibid.* 13 *seqq.*; otium hoc festo imperatur omnibus,

- exceptis coquis et dulciariis, *ibid.* 13; omnesque homines sunt aequales, *ibid.* Divites munera mittunt pauperibus, *ibid.* 14. *Conf.* XVII, 37.
- Saturnus Caelum patrem suum castrat, LXX, 12; et devorat filios, XIII, 5; XXXIII, 80; erat pater Jovis, V, 6. Ejus avo omnia sponte nascebantur, vinum fluebat, *etc.*, LXX, 7 et 20; *conf.* LI, 8; LXIX, 17; ejus ætas, VIII, 10, 2; nunquam a Rhea secubabat, *ibid.*; honore spoliatur, V, 4; cur victus dicatur, XXXVI, 21; *conf.* XXXIII, 37; erat in Tartaro, XLIII, 8; septem diebus tantum regnat Saturnus, LXX, 2; liberos se devorasse negat, *ibid.* 6; imperium ei non ademit Juppiter, *ibid.*; sed senex et podager sponte id ei tradidit, *ibid.* 7; falcem gerit, *ibid.* 10 et 11; ejus sacerdos et sacrificium, *ibid.* 1. Saturnum olere, proverb. LI, 10.
- Satyrion scurra, LXXI, 19.
- Satyrorum descriptio, LIV, 1; LXXIV, 4.
- Satyrus Theogitonis Marathonii, XI, 16; XLIV, 41.
- Sauromatæ invadunt Scythas bello, XLI, 39.
- Scapha viminea trajicere mare, XX, 28. Scapham dicere scapham, XLIV, 32; XXV, 41.
- Scarificatio pedis ad minuendum dolorem podagræ, LXXXI, 91.
- Scenarum in tragædiis mutatio, XI, 16; eis similes esse res vitæ humanæ, *ibid.*
- Scepticus quidam, XIV, 27.
- Scinthus, XXVI, 36.
- Scipio quas res gesserit, X, 12, 7; Alexandro postponitur, Annibali præponitur, *ibid.*
- Sciron, justitiæ contemtor, XLVII, 8; XXVII, 23; XLIV, 21.
- Scironia saxa, IX, 8.
- Scommate nihil fit deterius, XV, 14.
- Scorodomachi, XXVI, 13.
- Seylla, XII, 7.
- Scyphis se impetunt convivæ, XX, 12; LXXI, 44.
- Scythæ Caucasiani incolæ, VII, 4; in quo distent ab Alanis, XLI, 51; Scythæ Sacauraci, LXII, 15; sunt fortes, X, 14, 3; quales sint, XLIX, 34; XLVI, 15; sagittis fortes, XLI, 8; amicitia nihil putant majus, *ibid.* 7; in qua sunt fideles, *ibid.* 9; cur sacrificent Orestæ atque Pyladi, *ibid.* 5 *seqq.*; sunt inhospitales et agrestes, *ibid.* 8; *conf.* VIII, 16, 1. Cur dicatur Scythia inhospitales, XLI, 3; ab Alexandro sunt devicti, X, 12, 5; eorum bella perpetua, XLI, 36; contra Sauromatas bellum, *ibid.* 38 *seqq.*; contra Machlyes eorum bellum, *ibid.* 54; Zirin clamare, quid significet apud eos, *ibid.* 40; pellem humi stratam insidere quid sibi velit apud eos, *ibid.* 48; supplicandi eorum ratio, *ibid.* 48; quomodo colligant copias, *ibid.*; sagittas tingunt veneno, III, 37; sagittariorum mos apud eos, XX, 33; eorum in delicta severitas, XLIX, 11; edunt mortuos, L, 21; pœna eorum, XLI, 10; castra ad copiosiores pastum transferunt, LXXI, 13; in plaustis veluntur, XLVI, 16; pellices pulcherrimas eligere dicuntur, XLI, 26; non effundunt vinum, XLI, 44. Eorum dii, XLIV, 1 et 3; XLI, 38; Acinacæ sacrificant, XLIV, 42; Dianæ maculant homines, XIII, 13; *conf.* VIII, 16; jusjurandum Scythæ, XLI, 37. Scythas non spectare verborum elegantiam, *ibid.* 35; num sit inter eos vir bonus, LXXVII, 17. Scytharum dictio proverb., *ibid.* 4 et 10; Scytharum incursiones reprimi, in votis est, *ibid.* 29. *Vide* Deucalion.
- Sectæ uni non adeo adhaerendum esse, ut ceteræ sine examine spernantur, XX, 30 — 35; cui sint similes, qui uni se plane mancipient, ceteris valere jussis, XX, 32 et 33. Sectis inter se dissident philosophi, XV, 23. *Vide* Philosophia.
- Seleucus, XIX, 9; XXXIII, 58; XLV, 25; XLVI, 15; LXII, 11; uxorem filio cedit, LXXII, 17 et 18.
- Semele, Cadmi filia, Dionysi mater, *etc.*, VIII, 9; VIII, 18; combusta, XXXIII, 39 et 80; ejus filius in cœlo curarum expers, VIII, 24.
- Semidei ridentur, LXXIV, 7.
- Semiramis Junoni templum condidisse conjicitur, LXXII, 14; simulacrum ejus in templo Junonei, non se esse colendam ostendit, *ibid.* 39.
- Semivocalibus secundus inter literas locus convenit, IV, 5.
- Sepes pro homine barbato, LX, 27.
- Septem diebus a templo deæ Syriæ abstinent, qui mortuum sepeliere, LXXII, 52.
- Septimus aliquis dictus, LX, 16.
- Sepulcrum Jovis, XLIV, 45; XIII, 10; LII, 3; LXXIV, 6.
- Sepulturæ varia genera, L, 21. *Vide* voces Funus et Parentationes. Sepulcrorum vanitas, L, 22; XII, 22.
- Sepultura Gallorum Cybeles, LXXII, 52.
- Seres, XVI, 21; longævi sunt, LXII, 5.
- Seriphi piscatores, IX, 12, 2.
- Serpens, deus, XXXII, 2. Serpentes Libyci, LXIV, 3.
- Sertum. *Vide* Corona.
- Servi sciunt dominorum res et honeste et turpiter gestas, XLII, 5.
- Serviisse ultra Xoin et Thmuim, LI, 24.
- Servius Tullius, LXII, 8.
- Severiani quodnam fuerit mortis genus, XXV, 21; ei datur ab oraculo responsum, XXXII, 27.
- Sibyllæ fragmentum fictum, XXXII, 11; LXVIII, 29.
- Siciliæ pars avulsa, IX, 10. Siculæ clades, XXV, 38.
- Siculorum tyrannorum servus quidam, XIV, 12. Siculæ mensæ, X, 9, 2. Siculus pastor Polyphemus, IX, 1, 1.
- Sicinnis, saltationis genus, XXXIII, 22 et 26.
- Sicyonius calceus, LI, 15.
- Sidonius Agenor, IX, 15, 1. Sidonius nummus, LXXII, 4. Sidonium vitrum, XXXVIII, 26. Sidoniorum templum magnum, LXXII, 14.
- Sidonius, sophista, XXXVII, 14; ejus quoddam inventum rejicitur utpote spem prætergredi visum, LI, 5.
- Sidus. *Vide* Astra.
- Sigeum Troicum, XII, 23.
- Sigilla solvendi genera, XXXII, 20.
- Signum. *Vide* Statua, Simulacrum, Imago.
- Silenus, Lydus senex, LXXIV, 4; saltans, XLVI, 27; ejus descriptio, LIV, 2.
- Simia est simia, quamvis aurea gestet crepundia, LVIII, 4. Simii saltare docti, XVIII, 5 et XV, 36. Simium leonina pelle tegere, XV, 22; LII, 5.
- Simicha, nomen servile, XVI, 22.
- Simo mutat nomen in Simonidem, XLV, 14.
- Simonides, LX, 2; inter inventores literarum, IV, 5. Simonidis Cei ætas, LXII, 26.
- Simulacrum spectatores ubique respiciens, LXXII, 32; incertum quoddam, *ibid.*; simulacrum bis quotannis ambulans, *ibid.* 33; Semiramidis, aliaque permulta in templo deæ Syriæ, *ibid.* 39 et 40.
- Simylus, nauclerus, XLI, 19.
- Sindiani, a Scythis dissidentes, XLI, 55.
- Sindonibus involutus Anubis, LXXIV, 10.
- Sinus Ionicus, XXXVIII, 6; et Pamphylius, *ibid.* 7.
- Sipylum loco movere, XXXIX, 2.
- Sirenes Homeri, III, 3; earum natales, XXXIII, 50, earum fabula, XXXIX, 14; audientibus eas quid contingat, XXXIII, 3 et 4; XXXIX, 14. *De* his XII, 21. Sirenum natales, XXXIII, 50.

- Sirius, XIV, 16.
 Sisinnidis et Toxaris amicitia, XLI, 57 *sqq.*
 Sisyphus, XI, 14; LXXX, 12.
 Smarthoclis, Parthorum regis, ætas, LXII, 15.
 In Sobrium inter bene potos, LXXXII, 24.
 Socialis communio delectabilis, XXXVIII, 27.
 Socrates, Sophronisci filius, XXVII, 17; erat justitiæ patronus, XLVII, 5; artifex peritissimus, XXXIX, 17; deserta statuaria, transfugit ad eruditionem, I, 12; fugit e pugna, XLVIII, 43; voluptatem bello prætulit, *ibid.*; ex oraculi judicio quis fuerit, XXXVIII, 48; *conf.* XXXIII, 25; Alcibiadem amat, *ibid.*; dissimulatore, XXXVII, 6; puerorum amator erat, XIV, 15; X, 20, 6. Saltatione gaudet, XXXIII, 25; musicam amat, *ibid.*; ejus doctrina, XIV, 17 *et* 18; hoc se scire dicit, quod nihil sciat, X, 20, 6; XX, 48; ejus cum Chærophonte colloquium, *dial.* VI; quis locus ad dicendi studium ei placuerit, XXXVIII, 31, LXI, 4; in scenam ab Aristophane productus, XV, 25; injuste delatus, XV, 10; LIX, 29; XLIII, 16; LXIX, 3; quasi corruptat juvenes, XXXV, 9. *De eo* LXXI, 39; XXVII, 23. Quomodo ad mortem fuerit paratus, X, 21, 1; num revera illam contemserit, *ibid.* Ejus apud inferos congerones, XI, 18; ejus discipuli Plato et Aristippus, XXVII, 17. Socratici accusantur, XXXVIII, 23.
 Sol unicuique patrius videtur, LXIII, 6; apud Clymenen a Cupidine retinetur, VIII, 12; Orionis cecitati medetur, LXI, 29; adulterium Veneris defert, VIII, 17; XXXIII, 63; XLV, 3; ejus et Neptuni pugna, XXXIII, 42; filio currum suum committit, VIII, 25; *conf.* XXXVI, 19; ejus molestiæ, XLVII, 1; ejus boves assati exsiliunt, LXX, 23; quid hi significant, XXXVI, 22; adorator ab Indis saltando, XXXIII, 17; ei ac Lunæ imagines cur non faciant Syri, LXXII, 34; ejus thronus, *ibid.*; ejus splendori comparatur oratio Demosthenis, LXXIII, 17.
 Solatium ex societate mali, X, 15, 3.
 Solécismus in voluptate, comedia, saltatione. *Vide sub hisce vocibus.* Solécista, *dial.* LXXV; varique solécismi, *ibid.*; unde hoc nomen ortum sit, *ibid.*
 Solon, Excecidæ filius, sapiens, X, 20, 4; ejus cum Cræso de felicitate confabulatio, XII, 10; auri contemtor fuisse videtur, *ibid.* 12; utramque partem in judiciis similiter audiendam docet, LIX, 8; legislator erat; ejus encomium, XXIV, 5; XLIX, 14; LIX, 8; quæ antiquissima ejus cura fuerit, XXIV, 18; ejus tabulæ, XXXV, 10; ejus ætas, LXII, 18. Solone viso, omnia vidisse, XXIV, 6.
 Somnia vento concepta, LXIII, 4; pictorum atque poetarum, *vide in his vocibus.* Somniorum insulæ et urbs, XXVII, 32 *et* 33. Somnio jubetur Stratonice templum condere, LXXII, 19. Somnia a contrario interpretanda, LXXVII, 21.
 Somnus, VIII, 10, 2; sententiam dicit, LXXIV, 14; ejus labores, XLVII, 1.
 Sophistæ celebratum nomen, LI, 1; ejus a sapiente discrimen, LIII, 2; mali sophistæ non sunt imitandi, XXXIV, 23; sophistæ sermo labyrinthi similis, XXXIV, 17; *conf.* LXIX, 10; sophista Hippocentauri speciem refert, LXIX, 10; sophistæ sunt lascivi, avari, adulatores et iracundi, *ibid.* 19; nova convicia excogitant, *ibid.* 13; sunt clamosi, *ibid.* 14.
 Sophoclis Tragicæ ætas et mortis genus, LXII, 24; a filio dementiae accusatus, a judicibus absolvitur, *ibid.*; citatur XLIII, 13; LXI, 23; LXXII, 25.
 Sopolis, medicus, XXXIV, 18.
 Sosandra, statua Calamidis, XXXIX, 4.
 Sostratus Cnidius, Pharo exstructa, ubi nomen inscri-
- pserit, XXV, 62; ejus porticus, XXXVIII, 11; quali victu usus quidve fecerit, *ibid.* 1; ejus mechanici laus, LIII, 2.
 Sostratus, latro, homicida, X, 30, 1; homo malitiosissimus, XXXII, 4; dicitur a Græcis Hercules, XXXVII, 1.
 Sosylus, equiso, XLV, 29.
 Spartani ab Atheniensibus victi, XIX, 3.
 Sparti. *Vide* Thebani.
 Spartinus Medus, XLVI, 15.
 Spectra. De eis plaustra mendaciorum, LXXVII, 11 *sqq.* Spectra interfectorum, LXVII, 13; *conf.* LII, 29.
 Sperchlin ac Bolin non occidit Xerxes, LXXIII, 32.
 Spes. Quod præter spem promittitur, incredibile, exemplo Sidonii, LI, 5.
 Sphacteria, XIX, 3.
 Sphæra arundinea, III, 2.
 Spicæ præmium certaminis eloquentiæ, LXXVIII, 3.
 Sponsa velata, LXXI, 8.
 Statuæ ponuntur saltatoribus, XXXIII, 14; quædam sudant, LXXII, 10; aliæ sine nomine dei, LXXII, 31 *sqq.*; statua bis quotannis ambulans, *ibid.* 33; statuum Veneris deperit Pygmalion, XXXVIII, 15, 16; XXXIX, 4; ejus statua, XXXVIII, 12.
 Stellarum in res humanas vis, XXXVI, 29. Stellarum choreæ, XXXIII, 7. *Vide* Astra.
 Stentorea iuculare voce, I, 15.
 Stesichorus, XXVII, 15; poeta Himerensis palinodium scribit, XL, 15; ejus ætas, LXII, 26.
 Sthenobæa, XXXIII, 42; LXXII, 23.
 Stigmata gerunt Assyrii, LXXII, 59.
 Stoici quales, XX, 16; eorum victus, atque vitæ ratio, XX, 18; eorum placita quædam, XX, 36; eorum virtutis collis, XXVII, 18.
 Stratonices ridiculum a poetis postulatum, XL, 5; amatur a privigno, XXV, 35; XLVI, 15; LXXII, 17; *de ea* XXXIII, 58; somnio jubetur templum condere, LXXII, 19; Combabum amat, *ibid.* 21; ubi castratum sensit, sponte eum accusasse apud maritum creditur, *ibid.* 23.
 Stribligo verborum, LXXVI, 12.
 Struthias adulator, LXIX, 19.
 Struthobalani, XXVI, 13.
 Studia literarum partim utilia, partim jucunda, XXXIII, 71. *Vide* Eruditio.
 Stymphalus : in eo volucres, XLIV, 21.
 Styx : per Stygem jurant dii, LXXIV, 15.
 Sudant simulacra, LXXII, 10. Sudare præ pudore, LXXI, 28.
 Suffragia ferentes manum protendunt, LXXIV, 19.
 Sulla, XXII, 3; LVIII, 4.
 Supplicandi ratio apud Scythas, XLI, 40.
 Suræ nomen, XXVI, 22.
 Susa urbs cadet, LXXVII, 29.
 Syllogismi variz formæ, XIV, 22; syllogismus cornutus, LXXI, 23; syllogismi per quæstiones, LXXV, 4 *et* 5.
 Symbola, LXXVII, 7.
 Syracusanæ mensæ splendide, LXXIII, 18.
 Syria Dea, LXII, 35 *sqq.*; Rhæe in multis rebus similis, *ibid.* 15.
 Syrus (Lucianus) mittit Rhetoricen, XLVII, 28 *et* 31; dialogi formam reddit emendatiorem, *ibid.* 34. *Adde* 14.
 Syrus sophista e Palæstina, XII, 16.
 Syrus, servus sacrilegus, XLI, 18.

T.

Tabella geometrica, III, 2. Tabella major sacco, *prov.*, LXXIII, 10.

- Tanarum promontorium, IX, 8.
 Talorum ludus, XXXVIII, 16; LXX, 4 et 8.
 Talus, erro, XXXIII, 49; Cretensis Minois famulus, LII, 19; ejus sepulcrum, XV, 42.
 Tanais, X, 12, 5; XLI, 39.
 Tantalus Phryx, XI, 14; XVI, 28; XXV, 57; siti conficitur ad lacum astans, L, 8; *conf.* X, 17, 1; LIII, 17; LXXX, 11; comparantur cum eo avari, V, 18. *Vide* Avarus. Tantaleas sustinere pœnas, XXXVIII, 53. Tantalus lingua incontinens, XIII, 9; XXXIII, 54; XII, 15; XI, 14.
 Tarentinula, vestis muliebris, LIX, 16; LXIX, 7; *conf.* LI, 15.
 Tarentum, XIV, 6.
 Tarichanes, XXVI, 35.
 Tarquinii Superbi ætas, LXII, 8.
 Tarsenses honorem quotannis habent Athenodoro, LXII, 21; eos tributis levat Augustus, *ibid.*
 Tartarus, VIII, 19.
 Taurica, XXXVIII, 47; sedes Dianæ, VIII, 23.
 Taurus ab Ægyptiis colitur, XXXVI, 7. Æneus, *vide* Bos. Taurus a Neptuno effictus, XX, 20.
 Taygetus mons, VIII, 14.
 Tegea, sedes Panis, VIII, 22, 4.
 Telegonus, Circes et Ulyssis filius, XXVII, 35; XXXIII, 46.
 Teleplus, LXV, 1; a cerva nutritus, XIII, 5; ejus factum ad medelam sui, III, 38.
 Telesilla, XXXVII, 30.
 Telluris medius locus, XXXIII, 38.
 Tellus, XXVII, 17; Atheniensis, pro patria mortuus, XII, 10.
 Tempia quo positu fecerint antiqui, LXI, 6; Ægyptiorum templa antiquitus sine imaginibus, LXXII, 3; varia per Syriam, *ibid.* Templi deæ Syriæ descriptio, LXXII, 30 *seqq.*; *conf.* XXXVIII, 12 *seqq.*
 Terei, regis Characis, ætas, LXII, 16.
 Teres, Odrisarum rex, LXII, 10.
 Tereus duas sorores subigit, XVII, 41. Tereus volucris, LXXII, 40.
 Terpsichore, XXXIX, 14.
 Terpsion, adulator, X, 6.
 Terra et Cœlus, Gigantum parentes, VII, 16. Terra multo minor, quam luna, XLVI, 12. Terræ cœlum miscere, VII, 9. Terra mihi hiscat, formula, LXXI, 28.
 Terrestre aliquid cum cœlesti comparare quid sit, XL, 13.
 Terrores, ministri Plutonis, L, 6.
 Tesseraurum jactus, LXX, 4.
 Testamentorum qui participes sint, V, 21; eorum vanitas, III, 20.
 Testudinis musicæ inventor, VIII, 7, 4.
 Teucer, XX, 28; bonus jaculator, III, 37; XLVIII, 46.
 Thalaneus in templo, LXXII, 31.
 Thalassopotes, XXVI, 42.
 Thales sapiens, X, 20, 4; LXXIX, 4; Milesius laudatur LIII, 2; ejus ætas, LXII, 18.
 Thamyris, Musis occidit, XV, 6; LXI, 18.
 Thanatusia certamina, XXVII, 22.
 Thargelia philosopha, XXXV, 7.
 Thasium vinum, XXXVIII, 27.
 Theagenes Thasius, XXV, 35. Theagenes se ipse propter meretricem interficit, XVI, 6. Peregrini socius, LXVIII, 24, et *passim*, *ibid.*; lacrimis finit orationem, *ibid.* 6 et 7.
 Theagenis statua fabricitantes sanat, LXXIV, 12.
 Theano, XL, 7; XXXIX, 18; XXXVIII, 30. Antenoris uxor, XXXIX, 19.
 Thebæ, urbs natalis Bacchi, VIII, 10; excisæ, X, 12, 4. Thebani unde sint orti, LII, 3; quomodo sint subjecti, LXXIII, 85. Thebanus sagittator (*Hercules*) Prometheus liberaturus, VII, 21.
 Themistocle nihil opus, sc. interprete, XLIV, 31. Eum calumniatur Aristides, LIX, 27; suspectus est proditiōnis, *ibid.* 29. Cum eo comparatur Demosthenes, LXXIII, 37.
 Theodotas Rhodius, XXII, 9; conjurationis contra Ptolemæum auctor, LIX, 2.
 Theognis se in mare præcipitat, XVII, 5; XVIII, 10.
 Theomnestus, magnus amator, XXXVIII, 2.
 Theon, XXV, 35.
 Theophrastus, LXXIII, 12.
 Theopompus taxatur, XXV, 59; qualis ejus Tricaranus, LX, 29.
 Theoxenus, XXIV, 8.
 Thermaystrida saltare, XXXIII, 34.
 Thersagoras poeta, ejusque forma, LXXIII, 1.
 Thersites, taxatus carmine ab Homero, XXVII, 20; LVIII, 7; ejus cum Nireo contentio, X, 25; ejus et Nirei ossa discerni non possunt, XI, 15.
 Thesaurum in carbonibus redigere, XX, 71; XXII, 2; LII, 32.
 Theseus, filo Ariadnes exit Labyrintho, XX, 47; qualis futurus, si obediisset voluptati, XLVII, 20; ejus cum Pirithoo amicitia, XLI, 10; XXXIII, 60; LXXXVIII, 16; maleficos interficit, XLIV, 21; ex Orco redit, L, 5; erat nudus et vitæ durioris, LXXV, 13, 14; Helenam cupit, LXXVIII, 16; XXVI, 8; eamque rapit, VIII, 20, 14; XLV, 17; Helenæ laudibus insertus, LXXIII, 10. *De eo* XXVII, 22 et 23.
 Thesmopolis, XLV, 10; Stoicus, XVII, 33.
 Thespis, Thebanus, LVIII, 9. Tibicen, munus accipit a Ptolemæo, II, 4.
 Thessali imbelles, LXXIII, 39; quomodo sint subjecti, LXXIII, 35; eorum equitatus bellicosus, X, 14, 2. Thessalæ equæ pulcherrimæ, XXII, 6. Thessalorum præsules, XXXIII, 14. Eorum fabulæ, XLVI, 19. Thessalus juvenis in lucem escendens, XII, 1.
 Thessalia, IX, 5; veneficas multas habet, LXVII, 41.
 Thessalonice, XLII, 46.
 Thetis Jovi periculosa, VIII, 2; miseretur Jovis, VIII, 21, 2; XLIV, 40; cum Peleo in thalamum abit, IX, 5, 1; ejus filius, IX, 11; arma filii in medium profert, X, 29, 2.
 Thymis. Serviisse ultra Thymuin et Xqin, LI, 24.
 Thoas, XLI, 6.
 Thonis Ægyptii uxor, XXXII, 5.
 Thraces a Baccho subjecti, VIII, 18; XLVI, 15; sunt bellicosi, X, 14, 2; eorum expeditio, XLIX, 34; litant Zamolxidi, XLIV, 42. Equi Thracii, XLIV, 21; Thrax quidam uno ictu Arsacem et equum ejus conficit, X, 27, 3.
 Thracia: in Thracia querendi sunt philosophi, LXIX, 24. Thraciæ metalla, XLII, 11.
 Thrasycles assentator, V, 54; X, 11, 2.
 Thronus Solis, sine imagine, LXXII, 34.
 Thucritus, senex, X, 6, 1.
 Thucydides ἔν προτύμῳ utitur, IV, 9; veritatem est secutus, XXV, 39 et 42; in rebus non necessariis brevis et celer, XXV, 57; ejus historia a Demosthene octies descripta, LVIII, 8; ejus quidam imitator, XXV, 15; ejus quidam locus, III, *initio*; citatur XXXII, 8; XXV, 5 et 42; XXXIII, 36; LXVI, 3.
 Thyestes liberos suos epulatur, XIII, 5; XVII, 41; XXXIII, 80; LXX, 6; de regno contendit cum Atreo, XXXVI, 12.

- Thynnocephali**, XXVI, 35.
Tiberii Caesaris præceptor, LXII, 21.
Tibia. Ad numeros tibie incidere, II, 6; *conf.* XXXIII, 10. Tibiæ Ismeniae et Timothei celebres, LVIII, 5; *conf.* XXIII, 1; tibiæ Marsyæ aut Olympi, LVIII, 5.
Tibicen furiosus, LXXI, 20. Tibicines in templis, LXXII, 43.
Tibius, *nomen servile*, V, 22; XXXIII, 29; XLV, 29; LII, 30; XVII, 25.
Tigranes, Armeniorum rex, LXII, 15.
Tigrapates, Lazorum regulus, XLI, 44.
Tilliborus lalro, XXXII, 2.
Timæus, LXII, 10; **Tauromenites**, LXII, 22.
Timarchus, XVIII, 7.
Timocles, XVII, 2; **Stoicus**, XLIV, 4. Ejus laus, XLIV, 27; reprehenditur, *ibid.* Ejus cum Damide de diis disputatio, XLIV, 4, 16, 35 *seqq.*
Timocrates saltatione afficitur, XXXIII, 69.
Timocrates Heracleota: ejus encomium, XXXVII, 3; *conf.* XXX, 9; XXXII, 57.
Timon, Collytensis, Echecratidæ filius, V, 7, 44, 50; in solitudinem cur se transferat, *ibid.* 5; divitias spernit, *ibid.* 12; aspectu auri pondere, mutat mentem, *ibid.* 41; Misanthropi nomen sibi eligit, *ibid.* 44. Janitor, XXVII, 31.
Timotheus, tibicen, XXIII, 1; ejus tibiæ celebres, LVIII, 5.
Tiræus rex, LXII, 16.
Tiresias divinator, XXXVI, 11; ejus cæcitas arte vaticinandi compensata, X, 28, 3. Erat mendax, *ibid.* Vates et sapiens, XI, 6; ex muliere in virum abiit, XXXIII, 57; XLV, 19; cur duplicis naturæ fuisse dicatur, XXXVI, 11; *conf.* LXVII, 5, 4; decernit, utrum majorem ceperit voluptatem mas, an femina, X, 28, 1; voluptatem feminae præfert virili, XXXVIII, 27. De eo XXXIII, 57. Ejus longævitæ, LXII, 3; cum eo loquendi cupidus Ulysses, X, 29, 1; XXXVI, 24; causa itineris a Menippo in Orcum facti, LI, 1 et 21.
Tisias ars, LX, 30.
Tisiphoneæ mortui a Mercurio traditi, XVI, 22.
Titanum peritissimus, Prometheus, II, 1; pessimus Sol, VIII, 25. Titanes in vinculis, XLIV, 3. Eorum pugna, XXXIII, 37. Titanum optimus, Saturnus, LXX, 5.
Tithonus annosus, XX, 50. Eum ipsum annis excedere, X, 7, 1. A dea quadam amatus, LXXIV, 8.
Titormum ex Conone efficere, XXV, 34.
Tityus, X, 30, 1; XI, 14; XXV, 57, XXXIII, 38; XLIII, 17; LI, 13.
Tomiris, interfectrix Cyri, XII, 13.
Tondent ovculas philosophi, LXIX, 14. Tonderi ad cutem, XIV, 19; XLVII, 20; LXVII, 12, 3; LXIX, 27; plerique philosophi ad cutem rasi, XX, 18; tonderi erat probrosum antiquis, LXXV, 14.
Toni mollioris descriptio, XXXIX, 13.
Toxaris, Græcæ disciplinæ causa peregrinatur, XLI, 57; contrahit cum Mnesippo amicitiam, 52; ejus cum Sisinnide amicitia, *ibid.* 57 *seqq.*; literaturæ causa Athenas profectus, XXIV, 1; cur pro heroe habitus sit, *ibid.*
Trachon, XLI, 49.
Tragicæ vestes intus pannosæ, LXX, 28.
Tragediam Anacharsis ignorat, XLIX, 23. Habet tragedia suum saltandi genus, XXXIII, 26; quale spectaculum sit, *ibid.* 27; in ea solercismus quid sit, XXXIII, 27; male ordinata, quoad fabulas, spernitur, III, 8. *Tragedi personarum ornatum actionibus debonestan-*
tes, XV, 31 et 33; III, 14. *Tragedias scribendi studium cessavit*, LXXIII, 27.
Tragopodagra, LXXX.
Triangulum triplex quid significet, XIX, 5. *Prov.* In data recta triangulum accurate construere, LIII, 3.
Triballorum equitatus, LXXIII, 34.
Tricararus Theopompi qualis, LX, 29.
Tricararus Cerberus, LXIX, 32.
Tricolor gemma, LXVII, 9.
Trieiphontis persona, LXXVII, 2.
Trierarchus, LXXIII, 11.
Triobolus, merces judicium, XLVII, 12; LXXIII, 36.
Triphales comedia, LXIX, 32.
Triptolemus, per aera vectus, I, 15; *conf.* LII, 3; agrum colit, XXXIII, 40.
Tritonis habitus, V, 54. Triton, minister Neptuno, IX, 6, 2; Tritones choreas ducunt, IX, 15, 3; in concha Venerem ferunt, *ibid.*
Tritonomedetae, XXVI, 35 et 38.
Triunus Deus, LXXVII, 12.
Troas, IX, 9.
Trozenii quam legem nuptias inituris statuerint, LXXII, 60.
Trojani in certamine Ajacis et Ulyssis iudices, X, 29, 2; eorum concionatores, LV, 4.
Trophonii fanum, X, 3; XI, 22.
Trophonius, qualis vates et heros fuerit, templo honoratus, X, 3, 1. *Conf. de eo* LXXIV, 12.
Tyaneus, XXXII, 4.
Tympana Corybantum, VIII, 12, 1; Mænadum, VIII, 18; in templis, LXXII, 50.
Tyndarus, XXXIII, 45.
Tyrannus, quem ita appellet populus, XXX, 7. *Vide* Rex. Quidam conspecta filii cade, se quoque interficit, XXVIII, 1. Tyrannicidam oportet esse generosum, amantemque patriæ, *ibid.* 14. Tyrannorum vita, mores, exitus sub persona Megapenthis, XVI, 8—16.
Tyro, amica Enipei, IX, 13; erat pulchra, X, 18, 1; XXVII, 3; corrupta est a Neptuno, LXXVII, 6.
Tyroessa, XXVII, 25.
Tyrreni, arte saltandi domiti, XXXIII, 22.
Tyrus capta, X, 12, 5.

V.

- Valere**, τὸ ὑγιαίνειν. Quando adhibita sit hæc vox, XIX, 5, 6 *seqq.*
Vanitas hominum, XXXIV, 21.
Varietas cibi potusque laudatur, et rursus impugatur, LXX, 5 *seqq.*
Vates solent nihil sani et veri proloqui, X, 28, 3.
Venefica, LXVII, 1, 4.
Ventrem inflarunt dicta, LII, 39; LXXVII, 2 et 27.
Venus celestis, XX, 73; XL, 23; LXXII, 32; ad puram pulchritudinis formam ducit, LXXIII, 13. Venus Cnidia, XXXVIII, 11; XLIV, 10; LXXII, 20; Byblia, LXXII, 6. Dicitur aurea, X, 9, 3; XL, 24; XLIV, 10; LXXVIII, 11; ejus natales, XXXIII, 37; ejus tres filii, VIII, 24; ejus liberi Himerus et Eros (s. amabilitas et cupido), VIII, 20, 15; minatur filio et castigat eum, VIII, 11; erat uxor Vulcani, VIII, 15. Ejus et Anclisæ amor, VIII, 11; ad quem sæpe descendit, VIII, 20, 1. Ejus et Assyrii adolescentuli amor, VIII, 11. Ejusdem et Martis amor, VIII, 12, 2 et 15, 2; cum Marte constricta, VIII, 17; XXXIII, 63; XLV, 3; LXXVII, 6; quid significet ejus et Martis adulterium, XXXVI, 22; ei ob adulteria non succensendum, XIII, 7. Pomum sibi vindicat, IX, 5, 2; ejus pulchritudo laudatur, *ibid.*; quid pulcherri-mum ei dari possit, LXXXII, 21. *Helenam Paridi*

- judicii præmium promittit, LXXXVIII, 17. A Diomede vulneratur, XLIV, 40. Ejus cestus, VIII, 20, 10; quem Mercurius ei surripuit, VIII, 7, 1. In concha decumbens fertur, IX, 15, 3; ejus motus delicati, XXXIII, 72; ejus ira, XXXVIII, 2; ejus invitatio ad saltandum, XXXIII, 11; Charitem non amulatur, VIII, 15, 2. Veneris statuam deperit adolescens temerarius, XXXVIII, 15 et 16; XXXIX, 4. Ubi colatur, XIII, 10; ex corporis quæstu ei fit sacrificium, LXXII, 6. Veneri dona tribus a meretricibus oblata, LXXXII, 36.
- Verba alata, LXI, 20; LV, 6; eorum flores vitandi, XXXIV, 23; sicut eorum tumor, *ibid.* Affectatio antiquorum verborum, XXXVII, 26; veterum libri quid utilitatis afferant, LVIII, 17. Verbo uno omnia creata esse, LXVII, 13.
- Veritatem pauci amant, XII, 21; a Crosso veritas contenta, *ibid.* 11. Quædam ejus epitheta, XV, 16; et sociæ ejus, *ibid.* 17. Ad adulationem immobilis est, *ibid.* et XXV, 39; est comes veræ philosophiæ, XV, 16. Difficultas veritatis inveniendæ, XX, 49.
- Vesta: per eam jurandi formula, LXXI, 31.
- Vestis. Vide Amictus. Veste quidam superbiens scite admonetur, XXXVII, 41; vestes divitum molles, LXX, 26; pauperum cribro ac reti similes, *ibid.* 24; splendidiæ nihil prosunt, LXXV, 8 et 9; longa Tragicorum est, *ibid.* 16.
- in Vetulam tincturis et fuco utentem, LXXXII, 27.
- Via tutissima, quæ tritissima, LXXIII, 22.
- Victimis sine fumo non delectari deos, XXXVIII, 4.
- Videre. Duos soles videre, duplices Thebas, prov., LX, 19.
- Vincere, quum solus curras, XL, 15.
- Vindex Occidentis populum sollicitat in Neronem, LXXIX, 5.
- Vinum. In gustando eo non est opus ebibere dolium, XX, 58. Vini effectus in India, III, 5; ejus inventum Baccho tribuitur, VIII, 18, 2; laus moderate sumti, *ibid.* Vinum odoratum, LXX, 22. Vinum bibens Æschylus tragedias scripsit, LXXIII, 15.
- Vires quando minuantur, XLIV, 35; non deficiunt, sed crescunt laboribus, *ibid.* 27; qua re comparantur Hydræ, *ibid.* 35.
- Virgo. Ad XI millium virginum fabulam alluditur LXXVII, 9.
- Virtus qualis res sit, XX, 22 et 37; comes philosophiæ, XV, 16; aspera et longa ad illam via, *ibid.* 2; e media ad istam via multi retro trahunt pedem, *ibid.* 5; ad finem in illa perseverandum, *ibid.*; eam semel amplexus est cupiditatum et affectuum expers, *ibid.* 7 et 8; viæ ad eam diversæ, *ibid.* 24 seqq.; unica ad eam vera, *ibid.* 27; in qua reperienda haud parva est opus deliberatione, *ibid.* 26 et 27; virtutis studium in quo non consistat, III, 27; in peregrinis quoque est laudanda, XLI, 5; et in hoste, LXXIII, 32; ad eam Græci excitant adolescentiam exemplis animalium, XLIX, 32; ea et forma corporis non semper una habitant, *ibid.* 11; in mulieribus virtus est imperfecta, XXXVIII, 51; virtus Cynicorum, clamor de triviis, LXXVIII, 3.
- Virum bonum constantem esse oportet, XVIII, 14.
- Vita humana est ridicula, XLVI, 4; non est tranquilla, XLV, 27; neque spe neque metu digna, XXXVII, 20; vitæ tyranni spes et metus, XXXII, 8; vitæ fragilitas, LXVI, 26; eam concedunt brevem hominibus Parcæ, XII, 13; etiam a miseris amatur, XI, 2; pompæ scenicæ est similis, XI, 16; vita idiotarum optima, XI, 21; similis spectaculo saltatorio, XLVI, 17; comparatur cum civitate formicarum, XLVI, 19; item cum bulla, XII, 19; item cum foliis, *ibid.* Vitæ inæqualitas comparatur histrioni uno pede cothurnato, LXX, 19; ejus durities commendatur, LXXV; ejus spectandus est finis, XII, 10; XX, 4. Vita brevis, ars longa, XX, 1 et 63; vita fugax, LXXXII, 4; quibusdam brevis, quibusdam longa, *ibid.* 5. Vitæ mediæ homines, ubi post mortem degant, L, 9; utra sit jucundior, viri an feminae, X, 28, 1.
- Ulysses, X, 20, 1; XXVII, 15; XXXIII, 46; ejus furor simulatus, XXXIII, 46; LXI, 30; ad Achillem missus, XIX, 2; sæpe servatus ab Ajace, X, 29; arma Achillis sibi vindicat, *ibid.*; Palamedis insidiatur, XXXIII, 46; LIX, 28; viginti annos oberat, XX, 59; ejus socii lotum gustant, XVII, 8; a quo ipse abstrahitur, XXXIII, 3; cur ad inferos descendit, XXXVI, 24; Circe ejus adiutrix, *ibid.*; ex Orco redux, L, 5; aures sociorum cera obstruit, XII, 21; excæcat Polyphemum, IX, 2; sub ariete evadit, *ibid.*; Phæacibus multa prodigiosa narrat, XXVI, 3; cur mentitus sit, probandum esse, LII, 1; interfectus a filio Telegono, XXVII, 35; ejus exemplo omnes cupiditates vincendas esse, III, 19. Ulysse versutior, V, 23; X, 9, 4; ejus sententia de parasitorum vita et res quædam ab eo gestæ, XLVIII, 10; magis Nireo laudatur, XXXVIII, 23; ejus umbra garrula, XI, 18; scribit Calypsoni, XXVII, 29 et 35.
- Umbra captare relicto corpore, XX, 79. Umbra sex pedum, LXX, 18. Umbrae ad solem projectæ post mortem accusant, XI, 11.
- Undecim millia virginum respiciuntur LXXVII, 9.
- Unguibus audire, LXXVII, 3.
- Vocalibus primus inter literas locus competit, IV, 5.
- Vociferatio causas dicentibus utilis, V, 11.
- Volatum facere terræ vicinum, XL, 8.
- Vologesus, XXV, 14.
- Voluptatis scala, XXXVIII, 53. Ejus causa multi ex liberis fiunt servi, XVII, 7; voluptatum servi sunt divites, LXXV, 17. Earum genus quoddam Solæcismus vocatur, III, 31; aliaque genera vana, *ibid.* 32—34.
- Vota hominum diversa, XLVI, 25; Votum, dea, XX, 71. Votorum stoliditas, XIII, 1; LXXI *toto*.
- Urania, Venus, LXVII, 5 et 7; alba capra ei immolatur, *ibid.*
- Vulcanus quasi aura a Junone conceptus, XIII, 6; qualis sit, *ibid.*; e cælo ejicitur, *ibid.* XII, 1; unde claudus, XLIII, 8; ejus habitus describitur, VIII, 5, 3; VIII, 15, 1; Minervam persequens depingitur, LXI, 27; summus artifex, cæli adornator, VIII, 16, 1; pincerna fuit Jovis, VIII, 5, 2; Veneris et Gratiæ maritus, VIII, 15, 1; minatur Veneri, VIII, 15, 2; Venerem et Martem constrinxit, XXXIII, 63; XLV, 3; VIII, 17; icto Jovis cerebro producit Minervam, VIII, 8; urit Xanthum, IX, 11; de artis præstantia cum Minerva et Neptuno contendit, XX, 20; ejus officina, XIII, 8; regiam Jovis fabricavit, XIII, 8; quid in clypeo Achillis elaboraverit, XXXIII, 13.
- Vulgus gaudet irrisoribus, XV, 25.
- Vulpina mens, LXXVII, 1.
- Vultur e rogo Protei evolat, LXVIII, 39.

X.

- Xanthippe, uxor Socratis, VII, 8.
- Xanthus fluvius flamma correptus, IX, 11, 1.
- Xanthus, Achillis equus, XLV, 2.
- Xenocratis Platonici ætas, LXII, 20; ejus fores, LXXIII, 12.
- Xenophanis, Dexini filii, ætas, LXII, 20.

Xenophilus musicus, LXII, 18.

Xenophon modestam quandam et pulchram laudat feminam, XXXIX, 10; veritatem in historiis suis sequitur, XXV, 39; commemorat somnium, I, 17. Grylli filius, ejus ætas, LXII, 21.

Xenophon, Luciani æqualis, cum eo iter facit, XXXII, 56.

Xerxes : eum insectatur Menippus, X, 20, 2; ejus opera magnifica, LXXIX, 2; quos dimiserit impunitos, LXXIII, 32.

Xois. Serviisse ultra Xoin et Thumain, LI, 24.

Z.

Zacynthus nauclerus, XLI, 19.

Zamolxis, deus Scytharum, XXIV, 1 et 3. *Memoratur etiam* et Zamolxides, deus Thracum, XLIV, 42; idem qui Zamolxis, XXVII, 17; LXXIV, 9.

Zelotypia, LIX, 14; LXVII, 8 et 9.

Zelotypia maritorum, XVII, 29; XXXVIII, 42; exempla feminarum zelotyparum sunt Deianira, Juno, Rhea, *quas vide suis locis*.

Zeno, XLVIII, 43; sapiens prædicatur, LXXI, 32; Aristæneti filius, LXXI, 5; ejus ætas, LXII, 19.

Zenodoti et Aristarchi de Homero disputatio, XXVII, 20.

Zenophanta parasitus, ejus mors, X, 7.

Zenothemidis et Menecratis amicitia, XLI, 24.

Zenothemis Stoicus senex, idem et sacerdos Castorum, LXXI, 6, 9 et 32.

Zephyrus, amator Hyacinthi, VIII, 14; *conf.* XXXIII, 46; causa interfecti illius, *ibid.* Ideo ab Apolline punitus, *ibid.*

Zeuxis pictor, in fingendis novitatibus artem ostendit, XXII, 3; Centaurum feminam pingit, *ibid.* Boream pinxit et Tritonem, V, 54.

Zirin clamare, quid significet apud Scythas, XLI, 40.

Zodiaci sagittarius, XXVI, 18

Zopyrion, *servile nomen*, XVII, 23.

Zopyrus, XLIV, 53.

Zopyrus pædagogus, LXXI, 26.

Zoroaster, XI, 6.